Rosalis
Bibliothèque numérique patrimoniale de Toulouse

Biblia Sacra polyglotta, complectentia textus originales, hebraicum cum Pentateucho samaritano, chaldaicum, graecum... [...]

Source rosalis.bibliotheque.toulouse.fr / Bibliothèque municipale de Toulouse

Rosalis
Bibliothèque numérique patrimoniale de Toulouse

. Biblia Sacra polyglotta, complectentia textus originales, hebraicum cum Pentateucho samaritano, chaldaicum, graecum... cum apparatu, appendicibus tabulis... Opus totum in sex tomos tributum. Edidit Brianus Waltonus, (Tome 1). 1657.

Conditions d'utilisation

Les documents du domaine public

Rosalis, la bibliothèque numérique de Toulouse a été réalisée à partir des outils développés par la Bibliothèque nationale de France (BnF) pour sa bibliothèque numérique Gallica. Hébergée par la BnF, elle donne accès à des documents numérisés qui, pour la plupart, sont des reproductions d'originaux appartenant au domaine public et conservés par la Bibliothèque de Toulouse ou un des établissements partenaires.

Les œuvres entrées dans le domaine public sont librement réutilisables sous réserve de mentionner l'auteur et la provenance sous la forme suivante :
« Auteur – Ville de Toulouse, Établissement de conservation-Rosalis, cote ».

Les contenus sous licences libres ODbL et CC-BY-SA

Les notices décrivant les documents sont publiées sous la licence ODbL (Open Database License). Les textes du blog et du site (Coups de projecteur, expositions virtuelles, articles...), ainsi que quelques œuvres intellectuelles (photographies, dessins, illustrations, plans, croquis, écrits littéraires, etc.) dont la ville de Toulouse est titulaire des droits patrimoniaux, sont rattachés à la licence Creative Commons CC-BY-SA 4.0.

Vous êtes libres :
•de partager : vous pouvez copier, distribuer et communiquer le matériel par tous moyens et sous tous formats;
•de créer : vous pouvez produire des œuvres originales à partir de ces contenus;
•d'adapter : vous pouvez remixer et transformer ces œuvres, textes ou notices.
Cependant, vous devez :
•mentionner la paternité : vous devez faire figurer le nom de l'auteur et la source de l'œuvre ou des données descriptives.
La forme pour indiquer la paternité des œuvres (livres imprimés, photographies, manuscrits...) sera la suivante :
« Auteur – Ville de Toulouse, Établissement de conservation-Rosalis, cote »
Pour ce qui est des notices et des textes de médiation, la forme sera :
« Ville de Toulouse, Rosalis ».
•partager aux conditions identiques : Dans le cas où vous transformez ou créez à partir du matériel composant l'œuvre originale, vous devez diffuser l'œuvre modifiée dans les mêmes conditions, c'est à dire avec la même licence avec laquelle l'œuvre originale a été publiée. La mention des licences libres ODbL et CC-BY-SA 4.0. doit être indiquée de manière visible et à proximité immédiate des informations réutilisées.

Les conditions spécifiques d'utilisation

Quelques contenus disponibles sur Rosalis sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :
•des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents marqués par la mention Conditions spécifiques d'utilisation ne peuvent être réutilisés sans l'obtention préalable de l'autorisation du titulaire de droits, sauf dans le cadre de la copie privée. Pour utiliser ces documents, contactez : webmestre.bibliotheque@mairie-toulouse.fr
•des reproductions numériques provenant des collections de la Bibliothèque nationale de France. Celles-ci sont signalées par la mention "Source : Bibliothèque nationale de France". Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :
La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.
La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service (en savoir plus).
•des reproductions de documents conservés dans d'autres bibliothèques. Ceux-ci sont signalés par la mention « Source : Nom du partenaire ». L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques ou institutions de leurs conditions de réutilisation.

La Bibliothèque de Toulouse s'engage à retirer tout document en cas de réclamation de son auteur ou des ayants droit de ce dernier. Pour tout renseignement ou réclamation, contactez : webmestre.bibliotheque@mairie-toulouse.fr

En savoir plus

Pour plus de précision sur les licences adoptées sur le site Rosalis, vous pouvez consulter :
•la délibération adoptée par le conseil municipal de la ville de Toulouse le 23 juin 2017,
•la licence ODbL,
•la licence Creative Commons BY SA 4.0.

Source rosalis.bibliotheque.toulouse.fr / Bibliothèque municipale de Toulouse

Rés A XVII 99
(1)
158
A

18022

BRIANUS WALTONUS. S.T.D. CANTAB. COLL. S PETR.
E CLEVELANDIA IN COMITAT. EBORAC
BIBLIA POLYGLOTTA INCHOAVIT A°. DOM. M.DC.
LIII. ABSOLVIT A°. M.DCLVII. A° ÆTATIS SVÆ. LVII.

LABORE ET CONSTANTIA

(356)

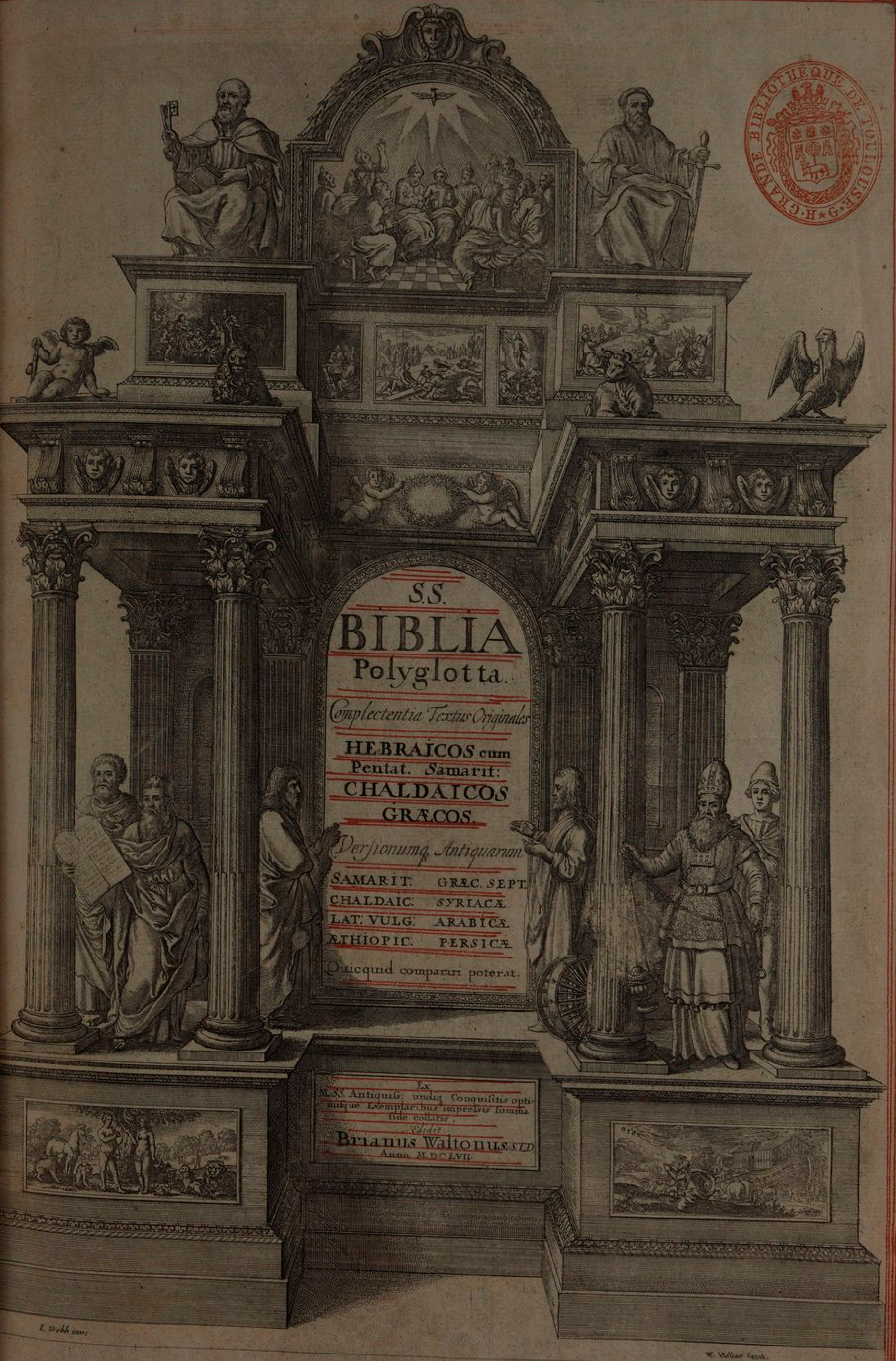

GRANDE BIBLIOTHEQUE DE TOULOUSE · H · G ·

BIBLIA SACRA
POLYGLOTTA,

COMPLECTENTIA

Textus Originales, { HEBRAICUM, cum Pentateucho Samaritano, } { CHALDAICUM, GRÆCUM.

Versionumque antiquarum, [SAMARITANÆ, GRÆCÆ LXXII Interp. CHALDAICÆ, SYRIACÆ,] [ARABICÆ, ÆTHIOPICÆ, PERSICÆ, VULG. LAT.

Quicquid comparari poterat.

Cum Textuum, & Versionum Orientalium Translationibus Latinis.

EX

VETUSTISSIMIS *MSS.* UNDIQUE CONQUISITIS, optimísque Exemplaribus impreſsis, ſummâ fide collatis.

Quæ in prioribus Editionibus deerant ſuppleta.
Multa antehac inedita, de novo adjecta.
Omnia eo ordine diſpoſita, ut Textus cum Verſionibus uno intuitu conferri poſſint.

Cum APPARATU, APPENDICIBUS, TABULIS, VARIIS LECTIONIBUS, ANNOTATIONIBUS, INDICIBUS, &c.

Opus totum in ſex Tomos tributum.

Edidit BRIANUS VVALTONUS, S. T. D.

Rationes quibus Opus hoc ſuſceptum,
Quorum Auſpiciis & munificentia promotum,
Quorum collatis ſtudiis & laboribus perfectum,
Quidque in hac Editione præ reliquis præſtitum,
Sequens Præfatio indicabit.

LONDINI,
Imprimebat THOMAS ROYCROFT,
M DC LVII.

BRIANI WALTONI S.T.D.

IN BIBLIA

POLYGLOTTA

PRÆFATIO.

INTER plurima beneficia quæ D. O. M. populo ſuo liberaliter contulit, hoc quaſi præcipuum refert vates Regius Pſal. 147. 19. quod *verbum ſuum annunciavit Jacobo, juſtitias & judicia ſua Iſraeli*. Unde Apoſt. Rom. 3. 1, 2. inter prærogativas populi Judaici maximam æſtimavit, quod *Credita ſunt illi eloquia Dei.* Quid enim aliud ſunt Scripturæ S. quam *Epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam* (ut olim S. Auguſtinus) in qua voluntatem ſuam de vero ejus cultu, & æterna hominum ſalute patefecit? *nam de illa civitate unde peregrinamur* (ut idem) *hæ literæ nobis pervenerunt.* Ex his ſalutaria vitæ ac morum præcepta petenda, quæ non ex Stoæ effatis, Academiæ placitis, vel Lycei ſcatebris; non ex Memphiticis myſteriis, Platonis vel Pythagoræ dictatis, vel turbidis Philoſophorum lacunis, ſed ex Academia cœleſti puriſque Iſraelis fontibus haurienda. Eſt enim Scriptura *fons aquæ vivæ, de quo qui bibit, non ſitiet in æternum*; Manna cœleſtis, cibus ille Angelorum *qui de cælo deſcendit, de quo qui comederit, nunquam morietur*; Edenis hortus, ubi arbor vitæ fructus protuberans ſingulis menſibus ad cibum, cujus folia ſunt ad medicinam; Panoplia Spiritualis contra omnes animæ hoſtes, Antidotum contra peſtiferas hæreſes, Catholicon peccantes humores purgans. Et ut paucis dicam, S. Scriptura eſt quæ ignaros inſtruit, errantes in viam revocat, currentes roborat, infirmos reficit, eſurientes ſaturat, contra hoſtes protegit, in adverſis ſolatur, denique inſtar Cynoſuræ fluctibus & tempeſtatibus hujus ſeculi jactatos ad æternum ſalutis portum dirigit. In hoc terreſtri Paradiſo dum exſpatiamur, cum Deo Opt. Max. beatiſq; Angelis verſamur, cum Patriarchis & ſanctiſſimis Patribus, Prophetis & Apoſtolis, imo cum Chriſto Dei filio unigenito ſalutis noſtræ duce colloquimur, a quo, qui eſt via, veritas & vita, veram ſapientiam diſcimus quæ ad vitam ſempiternam viam monſtrat.

Quicquid vero de Scripturæ præſtantia, ſufficientia, perſpicuitate, auctoritate ſumma & uſu admirabili dici poteſt, paucis complectitur Gregorius XIII Pontifex Romanus, literis Apoſtolicis ad Regem Catholicum datis, quæ Bibliis Regiis præfixæ ſunt, ubi inter alia hæc habet, *Scripturarum beneficium permagnum eſſe: nam quod ad Theologiam attinet, quæ eſt ſumma Philoſophia, his libris omnia noſtræ Religionis & Divinitatis myſteria explicantur; quod vero ad eam partem attinet quæ Moralis nominatur, hinc quoque omnia ad omnes virtutes præcepta colliguntur, quibus quidem duabus partibus omnis noſtræ ſalutis & fælicitatis ratio continetur, ut nihil eſſe poſſit horum librorum lectione dignius, nihil fructuoſius, nihil omni hominum generi accommodatius, nihil majori doctrina & ſapientia refertius.* Hæc Pontificis verba plane aurea cum veriſſima ſint, à vero multum aberrant qui Scripturam in neceſſariis mancam, obſcuram, ambiguam, vel ab Eccleſiæ auctoritate, ſaltem quoad nos, pendentem faciunt. Conſtituit quidem Deus Eccleſiam oraculorum ſuorum cuſtodem & interpretem fidelem, unde *firmamentum & columna veritatis* dicitur, at Judicem Scripturæ non fecit, ſed Scripturam ipſam, ſi non Judicem proprie dictum, normam tamen & regulam, ſecundum quam controverſias circa fidem dijudicare debet Eccleſia, omnibus propoſuit. Nec auctoritatem aliunde habere poteſt, quàm ab auctore Chriſto, non ab ipſis Prophetis vel Apoſtolis, multo minus ab ordinariis Eccleſiæ Rectoribus: nam teſte S. Auguſtino c. 25. De conſenſu Evangeliſt. *Illud literis conſignarunt Apoſtoli tanquam membra, quod dictante Chriſto Capite cognoverunt.* Et Theodoret. Præf. in Pſal. nec non Greg. præf. in Job, *Linguas & manus Scriptorum ſacrorum nihil aliud quam Sp. ſancti calamos appellandos eſſe* cenſuerunt. Etſi autem in librorum ſacrorum conſervatione Eccleſiæ opera uſus ſit Deus, tamen ſpeciali providentia eis ita invigilavit, ut ab ipſo primo inſpiratos eſſe miranda ipſorum conſervatione monſtrarit, dum divina hæc fidei ſpeiq; noſtræ monumenta tantis munivit præſidiis, ut per tot ſeculorum decurſus, inter tot imperiorum ruinas, tot regnorum mutationes & κατακλυσμοῖς, inter tot librariorum tranſcriptiones, exemplaribus inter tot nationes diſperſis, tanta terræ mariſque intercapedine disjunctas, ſoloque fidei nexu colligatas, contra Hæreticorum fraudes, & Tyrannorum furores, qui ea vel corrumpere vel abolere totis viribus conati ſunt, ſarta tecta ad noſtra tempora conſervata, & ad ultimam temporis particulam permanſura ſint.

Cumque Eccleſiæ utriuſque Fœderis libri à Chriſto concrediti ſint, multum falluntur qui Codices Hebræos ad Eccleſiæ curam non pertinere affirmant, ſed quaſi Judæorum propria eſſent, exemplaria Judaica & libros Judaicos appellant: nam ex quo Judæis libellus repudii à Deo datus eſt, injuſti facti ſunt Codicum ſacrorum poſſeſſores, quorum cuſtos Eccleſia, quæ in jus & hæreditatem ſucceſſit, à Chriſto conſtituta eſt. Judæi enim, teſte Apoſtolo, *velamen habent ſuper corda ipſorum poſitum cum legitur Moſes*, & in cortice hærent, ad medullam non penetrant, unde facti ſunt, ut loquitur idem S. Auguſt. bajuli, & capſarii noſtri, qui libros vet. Teſt. pro nobis portant, & inſtar cæcorum qui ſpecula polita manibus geſtant in quibus alii multa vident, ipſi nihil. Abſurdum plane eſt, Teſtamentum quod Deus nuncupavit, & in quo Eccleſiam Hæredem conſcripſit (inquit vir doctus) in

alias

alias Linguas traductum Ecclesiam colere & conservare, ipsum vero Testamenti Prototypon quasi ad eam non pertinens ut corruptum negligere & rejicere. Semper enim habuit Ecclesia viros Hebraice doctos licet scriptis haud multum notos, nec quot hoc ultimum seculum produxit, quorum opera codices Hebraici conservati sunt; nec deerant exemplaria antiquissima in Christianorum Bibliothecis, quæ cum iis quæ Judæi publicarunt prorsus conveniunt, ex quibus constat Judæos nec etiamsi vellent potuisse libros Vet. Test. corrumpere, nec in iis corrumpendis aliquid tentasse, cum inter eorum exemplaria & nostra nullum inveniatur discrimen, nisi quod ex scribarum errore fortuito accidere posset.

Etsi vero cum in *Judæa tantum notus erat Deus, & nomen ejus magnum in Israele*, (qui tanquam hortus conclusus a toto orbe divisus erat) oracula sua sermone tantum Hebræo communicare dignatus sit, unde gens illa sola rore cœlesti irrigata fuit, appropinquante tamen temporum plenitudine, qua maceriam diruere, & pomœria dilatare, omnesque gentes in sempiternum fœdus recipere altissimo consilio Deus constituerat, quod per filium ejus unigenitum promulgare, & per ejus mortem sancire voluit, ante exortum Solis illius justitiæ, Vetus Testamentum in Græcum sermonem, qui omnium latissime per orbem eo tempore propagatus erat, per LXXII Interpretes, jussu Ptolemæi Philadelphi Regis Aegypti admirando consilio transferri voluit; quæ versio instar stellæ matutinæ gentes densissimis ignorantiæ tenebris immersas ad Evangelium recipiendum paratiores reddidit, cum quæ de Christo ab Apostolis promulgata erant à Prophetis in linguam sibi notam transfusis multo antea prædicta fuisse legerent, unde versionem hanc *ostium ad Christum*, non sine causa, appellavit S. Chrysostomus. Ex hoc autem, ut & ex eo quod Novum Testamentum eadem lingua conscriptum sit, & quod cum Apostolos cum mandatis misit Dominus ut Evangelium omni creaturæ sub cœlo annunciarent, variarum linguarum dona eis cœlitus contulerit, ut omnes ubique linguis propriis τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ audirent, ostendit se nolle doctrinam cœlestem in aliquo orbis angulo delitescere, sed in omnes linguas fore traducendam, ut ex fontibus per versiones tanquam canales, nationes singulæ aquam salutis haurirent. In quo adorandam Dei sapientiam cernere licet, qui ut per Linguarum divisionem ædificatores Babelis impediit, eosque in varias terras dispersit, sic per linguarum varietatem Ecclesiam ex omnibus terris collegit, Domumque spiritualem cujus fastigium cœlos superat earundem Linguarum adminiculo æternùm permansuram erexit, adeo ut quod primùm magnæ in homines pœnæ loco inflictum erat, postea inter divini favoris χαρίσματα summaque beneficia quæ nascenti Ecclesiæ contulit merito numeraretur. Nam hinc factum est, ut Christiana Religio totius orbis ambitum brevi occupaverit, & ultra Solis itinera propagata fuerit. Cessantibus autem donis illis extraordinariis, versiones in Linguas vernaculas necessario faciendæ erant, nam ut Ptolem Rex in epistola ad Judæorum Pontificem, apud Epiph. lib. de ponder. & mens. θησαυροῦ κεκρυμμένου, καὶ πηγῆς ἐσφραγισμένης τίς ὠφέλεια; *Thesauri absconditi, & fontis signati quæ utilitas?* Unde primis Ecclesiæ seculis, unacum fide, S. Scripturam in plerasque Linguas traductam fuisse legimus, testibus Augustino, Chrysost. Hieronymo, aliisque veterum. Inter alios vero affirmat Theodoretus lib. 5. de cur. Græc. affectibus, suis temporibus *universam faciem terræ, quantacunque Soli subjicitur, ejusmodi verborum* (Sacræ Scripturæ) *plenam esse*, ἡ Ἑβραίων φωνὴ οὐ μόνον εἰς τὴν Ἑλλήνων μετεβλήθη, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Περσῶν, καὶ Ἰνδῶν, καὶ Ἀρμενίων, καὶ Σκυθῶν, καὶ Σαυροματῶν, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, εἰς πάσας τὰς γλώττας αἷς ἅπαντα τὰ ἔθνη κεχρημένα διατελεῖ, *Librosque Hebraicos non in Græcum tantum idioma conversos esse, sed in Romanum, Ægyptiacum, Persicum, Indicum, Armeniacum, Scythicum, adeoque Sarmaticum, uno verbo in omnes Linguas quæ ullibi in usu sunt.* Nam quod de Lingua Sclavonica dixit olim Johannes Papa VIII. epist ad Sfontem Comitem de Methodio apud Baron. anno 880. de reliquis affirmari potest, *Sane fidei non repugnat sacra Evangelia & lectiones divinas Vet. & Nov. Test. bene translatas Lingua Sclavonica canere, quoniam qui fecit Linguas principales, Hebræam, Græcam & Latinam, creavit & alias omnes ad laudem & gloriam suam.*

Præpostere quidem agunt, qui Versiones Authenticas faciunt, vel fontibus æquant, multo magis qui iisdem præferunt: tacite enim dum hæc scribunt detrahunt tum Providentiæ divinæ, quasi minus circa Textus originales quam circa versiones invigilasset, tum Ecclesiæ fidelitati, cui tabulas Authenticas, non Versiones Deus primario concredidit, quasi eas per negligentiam corrumpi vel perire permitteret: sacrum enim hoc depositum tanquam commune fidelium possessionem incolumem servare debuit, nec pati tantum thesaurum per incuriam suam sibi de manibus eripi, vel contaminari. Quicquid in versionibus boni reperitur, à fontibus derivatur, & ex hoc auctoritatem consequuntur translationes quod cum fontibus conveniunt, eorumque sensum apte exprimunt. Qui autem generatim Textum per versionem corrigendum volunt, idem faciunt ac qui Solis motum per Horologium regulandum fore contenderent. Cumque Textus originales à Sp. S. dictati initio authentici fuerint ut omnes concedunt, libenter scire velim quando Sp. S. augustas illas ædes & sacra veluti templa deseruerit; si vero tempus assignari non poterit, tanquam in possessione αὐθεντίας positi ab omnibus suscipiendi sunt. Licet autem versionibus fontium prærogativas non concedamus, multiplicem tamen versionum, præsertim antiquarum, & quæ Ecclesiæ primis seculis in usu erant, utilitatem, cæcus est qui non videt, ingratus qui non agnoscit: versiones enim velum detrahunt, ut in Sanctum Sanctorum introspiciamus; corticem frangunt, ut nucleum latentem eruere possimus; lapidem de fontis ore tollunt, ut aquas quis haurire possit tam pro seipso quam pro gregibus suis: versionum etiam tum inter se tum cum textu primævo collatio, earum præsertim quæ apud priscam Ecclesiam obtinuerunt, & in Linguas Orientales traductæ erant, optima sunt media, tum ratione cognationis cum Linguis Originalibus, tum usûs & auctoritatis per Ecclesiam, quibus verus in obscuris locis sensus elici & lectio genuina in dubiis vel depravatis restitui possit. In versionibus enim istis non privati alicujus Doctoris, sed plurium Ecclesiarum vocem audire, easque consulere licet, quarum sensum in omnibus fidei Christianæ capitibus tanquam specula exquisitâ arte polita lucidissime repræsentant. Præterea Textus & Versiones, præsertim antiquæ, mutuas sibi suppetias ferunt: nam ut Versio Textû explicat, sic Textus Versionem cum mendæ occurrunt corrigit, & ut Textus Versionibus auctoritatem confert, sic Versiones antiquæ de Textus integritate testantur. Cumque ex Scribarum incuria aliisque causis fieri non possit quin in minutis quibusdam

dam Codices frequenter deſcripti variant, unde melius ſtabiliri poteſt vera lectio, quam ex antiquorum exemplarium & verſionum collatione? quæ ex ipſis libris Archetypis per pauciores deſcriptiones traducta eoſdem clarius & fidelius repræſentant, quam quæ ſerius deſcripta ſunt, quæ ſicut rivuli quo longius a fontibus feruntur eo minus eorum puritatem ſervant, faciliuſque ſordes contrahunt. Per plures verſiones etiam Hæreticorum aliorumque corruptelis occurritur; quod enim in una fortaſſe efficere poſſent, in tot variarum Linguarum nunquam poterant. Tandem conſenſus & Harmonia tot verſionum diverſis temporibus factarum, & apud gentes tantis terræ mariſque intervallis diſtantes, quaſi vox Dei eſt de cœlo teſtificantis, ſe horum librorum autorem eſſe, qui contra omnem hujus mundi potentiam eos mirabiliter conſervat.

Præclaram itaque operam navarunt viri doctiſsimi, quorum memoria in æternum benedicta erit, qui in hoc laborarunt ut ſacra hæc myſteriorum divinorum Scrinia, Regis ſummi de ſalute humani generis ac hæreditate æterna Diplomata, ex optimorum codicum collatione recognita, & à ſitu vel ſqualore quem temporum injuriâ vel ex aliis cauſis contraxerunt, vindicata, pura & incorrupta poſteris tranſmitterent, necnon & illi qui verſiones antiquas adornarunt, in Eccleſiæ commodum & fidei propagationem, maximè qui textus cum verſionibus ediderunt, omnibus ita diſpoſitis ut mutua inter omnes collatio inſtitui poſſet, ut monumenta hæc Religionis Chriſtianæ, quantum per humanam diligentiam fieri poſſit, immaculata in perpetuum Eccleſiæ uſum permanerent. Quid à veteribus præſtitum ſit, tum circa S. Scripturæ verſiones tum circa ejuſdem editiones, in Prolegomenis fusè enarravimus, quæ hic repetere Præfationis brevitas non permittit. Ad hæc itaque lectorem remittimus, ubi quæſtiones præcipuas de Textu & verſionibus ſingulis, & de harum antiquitate, auctoritate & uſu pro virili explicavimus.

De celebrioribus quæ hoc noſtro & ſuperiori ſeculo prodierunt Bibliorum editionibus, quæ ad rem noſtram ſpectant levi brachio perſtringam, de quibus etiam in Proleg. uberius diſſeruimus.

Complutenſem Bibliorum Editionem procuravit Franciſcus Ximeneus, Cardinalis, & Archiepiſc. Toletanus (qui Academiam Complutenſem fundavit) operâ Theologorum Complutenſium, ſumptibus propriis anno 1515. ſex Tomis comprehenſam. Hæc editio quaſi fundamentum erat ſuper quo plura ædificarunt qui editiones præcipuas ſequentes adornarunt. In ea exhibentur Teſt. Vetus Hebraicum cum Vulgata Latina, verſio LXXII Interpretum Græca cum tranſlatione Latina, Chaldaica Pentateuchi Paraphraſis Onkeloſi cum ejuſdem Latina verſione, omnibus per columnas diſpoſitis more Origenico, Teſtamentum novum Græcum ſine Spiritibus & Accentibus, ut ipſum αὐτόγραφον meliùs referret, cum Latina etiam tranſlatione, Apparatu, &c.

Circa idem tempus prodiit prima Editio Veneta Bibliorum quæ Rabbinica à quibuſdam vocantur, per Dan. Bombergum Typographum celeberrimum, qui poſtquam linguam Hebraicam didicerat eandem mirificè propagavit. Horum Bibliorum quatuor extant editiones, quarum ſecunda & tertia reliquis præferuntur, In quibus præter textum Hebraicum, adjicitur Chaldaica Paraphraſis Onkeloſi per Pentateuchum, Jonathanis in Prophetas priores & poſteriores, & Joſ. Cæci vel aliorum in Hagiographa. Adduntur etiam Rabbinorum ſaniorum commentaria quædam cum Maſora textuali & finali, Targum Hieroſolymitano, &c. Cùm verò Chaldaicæ Paraphraſis punctatio valde imperfecta & vitioſa extiterit, aliam eorundem Bibliorum editionem paravit D. Buxtorfius, excuſam Baſil. Anno 1618. in qua innumeris locis punctationem veram reſtituit, loca depravata emendavit, Maſoræ errata plurima caſtigavit, ita ut per immenſos viri Clariſſimi labores Baſilienſis hæc editio omnibus Venetis meritò præferenda ſit.

Editiones Munſteri, Stephani (quæ ob Annotationes à multis Vatabli dicitur) Hutteri, & aliorum prætereo. Palmam omnium eruditorum conſenſu tum his tum reliquis præripiunt Antwerpienſis Regia, & nupera Pariſiana D. Michaelis de Jay. Illa, Regia dicta, quia impenſis Philippi II. Regis Hiſpaniarum lucem vidit, An. 1571. octo Tomis Chartâ Regali comprehenditur, & tum verſionum quarundam acceſſione tum apparatu, Typorum etiam ac Chartæ elegantia omnes quæ præceſſerant multis paraſangis ſuperat; unde à quibuſdam *orbis miraculum* dicebatur. Summam etiam curam adhibuit ut fideliter & caſtigatiſſime omnia prodirent Ben. Arias Montanus qui editioni præfuit. In hac præter ea quæ in Complutenſi extiterunt, adduntur, Textus Hebraicus cum verſione interlineari quæ plerumque eadem eſt cum Pagnini, Tomo peculiari, Paraphraſes non tantum Onkeloſi in Pentateuchum, ſed & Jonathanis in Prophetas, & Joſ. Cæci vel aliorum in Hagiographa. In No. Teſt. præter Textum Græcum & verſionem Latinam interlinearem ad verbum Græco reſpondentem, adjicitur verſio illa antiqua Syriaca Novi Teſtamenti tum Syriacis tum Hebraicis characteribus exarata, cum verſione Latina Guidonis Fabricii Boderiani, quam primo typis Syriacis Maroniticis, auſpiciis & ſumptibus Ferdinandi Imperatoris, Viennæ edidit Widmanſtadius, ejuſdem per Germaniam Cancellarius; deſunt tamen epiſtolæ Catholicæ & Apocalypſis, quæ in verſione illa quam *antiquam* & *ſimplicem* vocant, nunquam extiterunt. Apparatus etiam magnus extat duobus Tomis, in quibus varii tractatus, Grammaticæ, Lexica quædam, cum variis quibuſdam lectionibus, Tabulis, Indicibus, &c.

Pariſiana ſumptibus Clariſſ. viri D. Michaelis de Jay decem Tomis Chartâ Imperiali, in lucem exiit Anno Domini 1645. Biblia hæc a VII Linguis *Heptaglotta* dicuntur, opus ſplendidum, quod Regiam illam, tam Typorum & Chartæ magnificentia quàm verſionum quarundam antiquarum, quæ antea nôn editæ, additione longo intervallo poſt ſe relinquit. Nam præter illa in Regiis quæ hic recuſa (excepta verſione Interlineari & Apparatu) de novo adjiciuntur, Pentateuchus Samaritanus antiquo charactere Hebraico, qui Judæis in uſu erat ante Captivitatem Babylonicam, cum verſione Samaritana & tranſlatione Latina utriſque accommodata, Vetus etiam Teſtamentum Syriacum antiquæ verſionis, quam *Simplicem* appellant Syri, quæ ex fonte Hebræo facta eſt non multo poſt Apoſtolorum tempora, quam primus punctavit Gabriel Sionita S. T. D. Linguarum Orientalium profeſſor nuper Pariſ. Hanc ab altera recentiore diſtinguunt ex Græca τῶν ό verſione traducta, quæ tamen

ante annos mille extitit, ut alibi oftendimus, licet publice in Officiis divinis non ufurpetur, fed tantum illa antiquior. Arabicè etiam tam Vetus Teft. quam Novum, quæ ex antiquo exemplari Arabico in Ægypto fupra annos abhinc 300. exarato primus in lucem produxit idem Sionita, qui etiam verfiones Latinas tam Syriacæ verfioni, quam Arabicæ appofuit. In Opere hoc magnifico præter Sionitam laborarunt etiam viri Doctifsimi Johannes Morinus & Abraham Ecchellenfis. Dolendum tamen opus eximium ex difsidio quorundam abortum quafi paffum fuiffe, & mutilatum in lucem prodiiffe, antequam ultimam manum impofuerant ejus editores: nam præter Apparatum, Tabulas, varias lectiones, Indices, &c. multa alia defiderantur, ut ex hujus cum noftra collatione in fequentibus patebit.

Abfit ut virorum doctorum laboribus qui ante nos in hac arena fudarunt quicquam detraham, vel eorum nominibus tenebras offundam: indignum enim eft viro Chriftiano, honori eorum qui præclare de Ecclefia & literis meruerunt, qui viam nobis monftrarunt, facemque tradiderunt, maculam vel leviffimam inurere; imò magnas ex pectore iis gratias agimus qui tanta nobis reliquerunt doctrinæ monumenta, quorum ope adjuti hoc quicquid eft in Domo Dei elaboravimus; nos eorum veftigiis inhæremus, & fuper fundamenta ab iis jacta ædificavimus; hæc grati agnofcimus. Cum tamen in omnibus editionibus multa hactenus inedita deeffe animadverterimus quæ cum magna utilitate adjici poffent, & exemplaria meliora & editiones verfionum quarundam limatiores comparari, omniaque in meliorem ordinem ad ftudioforum ufum redigi poffe, quæ tamen multo minori precio conftarent, nemo de conatu noftro circa novam editionem finiftrè judicet: nam, ut de fe dixit Hieron. Epift. ad Chromatium, *non fic nova cudimus, ut vetera deftruamus*, fed ut idem Præf. in Pent. *poft priorum ftudia in domo Domini quod poffumus laboramus*. Quidnam verò à nobis præftitum fit, per brevem totius operis Hypotypofin explicabimus, ex qua etiam quodnam intercedat difcrimen inter hanc & aliorum editiones omnibus innotefcet.

Itaque præter textus & verfiones quæ in Bibliis Complutenfibus, Regiis, vel Parifianis habentur, quæque in noftris fummâ curâ imprimuntur, multa alia vel de novo adduntur, vel ex melioribus editionibus proferuntur, vel methodo aptiori exhibentur.

1. Textus cum verfionibus fic ordinavimus, ad morem Origenis Hexaplωn, ut Lector omnes fimul intueri & inter fe conferre poffit, fine plurium voluminum infpectione, quod in magnis illis Tomis, præfertim Parifienfibus, magno tædio temporifque difpendio faciendum eft.

2. In Vet. Teft. Textum Hebraicum, verfionum fontem & totius ftructuræ fundamentum, primo loco fubfternimus, cum punctatione ufitata, quam appofuerunt Maforethæ, non ex arbitrio fed fecundum antiquam & receptam lectionem quam à facris Scriptoribus per continuam traditionem acceperunt, ut alibi docuimus. Exemplar interlineare in Bibliis Regiis fecuti fumus, fecundum quod Keri & Ketib notavimus, circello fupra vocem textualem pofito, ipfum vero Keri in margine (angufto fatis) non appofuimus, nec, ut in Parifianis prorfus omifimus, fed in ultimum Tomum inter reliquas variantes lectiones rejecimus, ubi non tantum ex Editione interlineari, fed etiam ex aliis celebrioribus (inter quas magnum difcrimen invenitur, quicquid in contrarium affirmarunt nonnulli) duplicem Catalogum confecimus: quæ autem de his agitantur controverfiæ, eorumque origine, numero, & ufu, in Proleg. examinantur, Literas etiam majufculas, minufculas, fufpenfas, inverfas, medias, voces non punctatas, aliaque hujufmodi, cum in plerifque editionibus exprimantur, retinuimus, non quod myfteria in iis ineffe credimus, fed nè quis aliquid deeffe quod in aliis editionibus habetur conquereretur. De quibus, ut & de Mafora, Cabala, &c. in iifdem Proleg.

3. Cumque nec in Complutenfibus nec in Parifianis extet verfio aliqua Latina quæ Hebræum ad verbum exprimit, Pagnini verfionem quæ omnium maxime ad textum Hebræum accedit, à Ben. Aria Montano & aliis ad verbum expenfam, & alicubi mutatam, ut cum Hebræo exacte conveniret, alio tamen charactere notatam, inferuimus, quæ licet alicubi barbara, nec ita commodè fenfum exprimere ac Pagnini videri poffit, in hoc tamen veniam meretur, quod non ad elegantiam fermonis Latini, fed ad vim vocis Hebraicæ exprimendam in ufum tyronum mutata fit, unde qui Hebraicæ Linguæ periti funt eam omittere poffunt: nec enim fine caufa queritur Valerianus Flavig. profeffor Regius Hebraicus Parifiis, in epiftolis quas de Heptaplis Parifienfibus edidit, quod tranflatione Latinâ, quæ Hebraicum textum plenè exprimat, careat nobilis illa editio.

4. Poft Textum Hebraicum, proximum fibi locum vendicat Pentateuchus Samaritanus, qui inter Textûs primævi exemplaria vetuftiffima numerari poffe videtur; Charactere enim Hebræo antiquo, qui Judæis & Samaritanis ante Efdræ tempora communis erat, exaratum habemus, quem retinuerunt Samaritani, Affyriaco, cui Judæi magis affueti erant, ab Efdra (poft reditum Babylonicum) introducto. Hunc Pentateuchum de quo poft Hieronymum altùm filent Scriptores è tenebris eruit D. Joh. Morinus, primúfque publicavit in Heptaplis Parifianis, una cum antiqua verfione Samaritica, quam ita exacte cum Textu Samaritano convenire exiftimat, ut una eademque Latina verfio utrifque infervire poffit. Cùm verò verfionem illam Samariticam à Textu fæpius diffentire deprehenderimus, & illam D. Morini Latinam interdum ab utroque difcedere, & potius Vulgatam Latinam exprimere, ideo loca in quibus verfio Samaritana à Textu differt, ad finem cujuflibet columnæ, apponi fecimus.

5. Verfionem Græcam LXXII Interp. celeberrimam & omnium antiquiffimam Editionis Romanæ, fecundum exemplar Vaticanum fupra 1200. antehac annos defcriptum, exhibemus, quæ ut maxime fincera doctorum calculis approbatur, rejectâ illâ Complutenfium, quam fecuti funt in Regiis & Parifianis, ut omnium quæ hodie extant maximè mixtâ & interpolatâ, & quæ à genuina τῶν ό omnium longiffimè diftat, quam tamen, ubi à Romana differt, inter collationes Græcarum verfionum Tomo noftro 6°. Lector inveniet.

6. Cum exemplari Romano etiam fimul exhibemus MS. noftrum codicem Alexandrinum celeberrimum, diu multùmque à doctis defideratum, quem ab Alexandria fecum attulit Cyrillus Leucaris cum à Patriarchatu Alexandrino ad fedem Conftantinopolitanam tranflatus effet, illumque ad Regem noftrum, ut magnum Orientis

Thefaurum,

Thesaurum, misit. Hunc, qui cum Romano de antiquitate contendere videtur, non totum excudimus, sed ubi à Romano discrepat in qualibet pagina notavimus: haud enim honori hujus MS. convenire videbatur, ut tale Ecclesiæ antiquæ monumentum inter aliarum editionum lectiones varias ad calcem operis detruderetur. Duo itaque hæc nobilissima & antiquissima totius orbis exemplaria Græcæ versionis, per singulas paginas se lectori, ut ea conferre possit, offerunt, de quibus ut & de omnibus versionibus Græcis prolixe egimus Proleg. 9.

7. Vetus etiam Vulgata Latina ex Græca τῶν ό expressa (quâ usa est Ecclesia Latina ante Hieronymum, & unà cum nova Hieronymi usque ad Greg. magni tempora, donec ex utraque mixta Vulgata hodierna coaluit) cum prorsus periisse videretur per mille annos intermortua, hîc rediviva sistitur ex antiquorum Latinorum scriptis, summo labore Flam. Nobilii compilata, quam, eliminatâ illâ quæ ad Complutensem aptata erat, suo loco cum honore debito restituimus.

8. Vulgatam Latinam, quæ per mille annos fere sola per Occidentem in usu fuit, secundum Sixti V. & Clem. VIII. editiones emendatas & correctas, & à multis errorum millibus, per Lucam Brugensem & alios enumeratis, repurgatas, reliquis adjecimus. Etsi enim Complutensis editio & Regia ante Correctionem Sixtinam vel Clementinam prodierunt, meritò tamen à suis reprehenduntur qui Parisianæ præfuerunt quòd Vulgatam Latinam tot mendis scatentem, post duorum Pontificum decreta in contrarium, publicarunt.

9. Chaldaicas etiam Paraphrases damus, secundum editionem Basileensem, magno labore ac studio viri summi D. Joh. Buxtorfii P. elaboratam, qui, ut suprà diximus, infinitis locis punctationem quæ in Bib. Venetis, Complut. Regiis, &c, quæ post Basileensia excusa sunt, Parisianis imperfecta & vitiosa extitit, restituit, & ad Analogiam Danielis & Esdræ revocavit, loca plurima depravata emendavit, multáque quæ in Regiis expuncta, mutata, aliterque quam in antiquis exemplaribus extiterant excusa, integritati suæ, Venetas secutus, restituit, ut ex hujus editionis cum Regijs & alijs collatione & observatiónibus circa eorum descrepantias, in Tomo nostro ult. palam fecimus.

10. Targum Pentateuchi triplex, quod in prioribus editionibus non conspicitur, Appendicis loco ad Vetus Test. adjecimus, quod fere dimidium facit Tomi Quarti. 1. Targum sive paraphrasin Hierosolymitanam, cum versione Latina Cevallerii ipsius manu scripta, quam mihi communicavit vir doctiss. Mericus Casaubonus Isaaci filius S. T. D. in multis tamen ita vitiosa, ut in ea repurganda & emendanda multum operæ insumendum esset. 2. Targum Jonathani adscriptum cum versione Latina ejusdem Cevallerii, ita tamen dfœdata, ut revisionem necessario postularit. 3. Persicam Paraphrasin Jacobi Tusensis quem Tawosum & Tusium appellant: hanc Characteribus Hebræis ediderunt Judæi Constantinopolitani, an. Christi 1551. cum Pentateucho Hebraico, Onkelosi Chaldaico, & Saadiæ Arabico, quam Characteribus Persicis descriptam & Latina interpretatione donatam cum cæteris imprimendam duximus.

11. His addidimus Psalterium Æthiopicum, exemplaribus Coloniæ & Romæ impressis cum MS. Pocockiano collatis, Latina interpretatione, ubi à Græca τῶν ό, vel à Vulg. Lat. discrepat, annexa. Item Canticum Canticorum, totumque N. Testam. Æthiop. variis collatis exemplaribus, cum versione Latina nunc primum edita.

12. Evangelia Quatuor Persica nunquam antehac edita, secundum exemplar MS. Pocockianum, supra 300. antehac annos descriptum, inter alias Novi Test. versiones collocavimus, cum nova versione Latina. Aliud exemplar secutus est D. Wheelocus, cujus editionem ab ipso inceptam post ejus mortem perfecit vir doctus, sed nostro multo recentius est.

13. Syriacam versionem antiquissimā Vet. Testamenti, quæ in Bibliis Parisianis primo lucem vidit, mutila tamen integritati suæ ex variis MSS. Antiquissimis restituimus. Libros enim quosdā integros, qui in editione Parisiana deerant, cum eorum versionibus Latinis nunc primū in lucem protulimus, viz. Librum Estheræ, tam Canonic. quam Apocr. Judith, Tobiam, Epist. Jeremiæ, Baruchi alteram, Susannæ historiam duplicem, quarum altera est ex editione Heracliensi, partem Cantici 3 puerorum, lib. 2. & 3. Macchabæorum, præter loca innumera in reliquis libris, ubi vel verba quædam vel versiculi plures deficiebant in Paris. ex iisdem MSS. supplevimus.

14. Librum Tobiæ Hebr. tam secundùm editionem P. Fagij, quam Seb. Munsteri, cum utriusque versionibus Latinis adjecimus.

15. Arabicam versionem Ægyptiacam sive Alexandrinam, quæ in Bibliis Parisianis lacunosa & lacera extat, locis plurimis ex aliis MSS. supplevimus, præcipue in Psalmis & Prophetis; illorum varia habuimus exemplaria, MSS. horum unum præstantissimum & antiquissimum, quod nobis commodavit D. Seldenus, & postea Bibliothecæ Bodleianæ legavit. Versio hæc Prophetarum Textum Hebr. plerumque exprimit, ex qua multos versiculos, imo integra capitula desumpsimus ad supplenda quæ in Paris. deerant, quæ ut à reliquis distinguerentur, uncis inclusimus, cum his literis. [MS. Oxon.]

16. Novum Testamentum Græcum edimus juxta Roberti Stephani editionem accuratissimam, quam summa cura & diligentia collatis 16 exemplaribus publicavit, quæ quantum Complutensi, quæ in Regiis & Parisianis habetur, præstet, facile perspiciet qui collationem instituet. Adjecimus etiam Canones concordantiarū Evangeliorum Eusebianos, cum notis marginalibus quæ ad eos lectorem remittunt; numerum etiam στίχων à veteribus observatum, & κεφάλαια librorum singulorum quæ in plerisque antiquis codicibus inveniuntur.

17. Præter hæc quæ Textus & Versiones respiciunt, varios tractatus ad Apparatum necessarios Tomo primo præfiximus, justumq; Volumen adjunximus, quod ultimo loco posuimus, constans ex variis annotationibus, observationibus, collationibus variorum exemplarium antiquorum Heb. Græc. Lat. Samarit. Chald. Syriac. Arab. Æthiop. Pers. summo labore & studio elaboratis, tabulis, indicibus, alijsque hujusmodi; opus ni fallor, magnæ utilitatis, præsertim iis qui circa textum Sacrum ejusque explicationem operam impendunt.

In Apparatu exhibemus, 1. Chronologiam sacram ab orbe condito ad Templi secundi eversionem ex Scriptura sola depromptam, quam ad hoc opus adornandum sponte mihi obtulit auctor longe Doctiss. Ludovicus Capellus. Cum enim multis prematur tenebris doctrina temporum, & varia occurrant ἄπορα ex quibus perspicacissimi

fimi vix fe extricare poffunt, Chronologorum tamen vulgus nullo negotio fe expedit, qui abfurdiffima quæque fingere malunt, quam ignorantiam fuam in rebus obfcuriffimis profiteri. Hunc inter innumeros felegi, ut qui ex claris plerumque & certis fundamentis calculos fuos demonftrat, & paucis Tabulis methodice compofitis & dilucide explicatis, rem totam complectitur, de qua magna volumina ab aliis confcripta funt, & licet in annis à Diluvio ad Abrahamum juxta computum vulgarem, difficultates planè infuperabiles occurrere videantur, de quibus quædam diximus ad finem Proleg. 9. in reliquis tamen veritatem propius attigiffe videtur quam ullus eorum quos mihi videre contigit.

2. Defcriptionem brevem terræ fanctæ cum Tabula ejus Chorographica ex diverfis auctoribus expreffa, in qua etiam brevis veteris Syriæ delineatio. Cumque plerique in Tabulis fuis Adrichomium fequantur apud quem multa erronee defcribuntur, obfervationes quafdam virorum doctiffimorum in quibus vulgi errores deteguntur adjunximus. Quia autem fculptor manum ad Tabulam admoverat antequam omnes fchedas acceperam, non potui emendationes in eam inferere, unde confultius vifum eft animadverfiones feorfim una cum Tabula exprimere, & omnia lectoris judicio fubjicere.

3. Tabulam etiam exfculpi fecimus Hierofolymæ veteris fecundum Villalpandi exemplar, qui omnium accuratiffime illam vifus eft delineaffe.

4. Libellum etiam elegantiffimum ejufdem D. Capelli antehac non editum, quem mihi peramice miferat, ut in hoc noftro opere prodiret, imprimendum curavi, *Trifagion* nuncupatum, in quo triplex Templi Hierofolymitani delineatio, una ex fcripturis juxta mentem Villalpandi & defcriptionem ab eo factam; altera ex Jofephi mente; tertia ex Judæorum in Talmude defcriptione & juxta menfuras iftic traditas; in quibus quicquid in magnis illis Villalpandi Tomis de Templo occurrerit in Epitomen contraxit, erroresque quofdam correxit, & quæ apud Jofephum vel Talmudicos extant collegit & explicavit: defcriptionem etiam Templi quam omnium confenfu accuratiffime & locupletifsime confecit idem Villalpandus, fummus in hifce artifex, fecundum ejus exemplaria figuris æneis in fex Tabulas redegimus, præter aliam fecundum Jofephum & Talmudiftas paulo aliter defcriptam, de qua nihil in Villalpando.

5. His annectimus variorum autorum tractatus utiliffimos, Edwardi Breerewood, Iacobi Tyrini, *&c.* de veterum nummis, Hebræis, Græcis, Latinis, & de ponderibus & menfuris (quibus quædam de variis ficlorum figuris eorumque explicatione ex propriis obfervationibus adjecimus) De Idiotifmis etiam præcipuis & proprietatibus Scripturæ peculiaribus.

6. Præter hæc, Prolegomena fequentia, quæ inter negotia innumera, quibus in hoc opere concinnando quotidie diftractus fum, horis fuccifivis confeci. 1. De Linguarum natura, origine, numero, mutatione & ufu. 2. De Characteribus eorumque inventione & ufu admirabili & diverfitate in Linguis præcipuis. Ubi etiam præcipuas Characterum figuras per orbem hodie in ufu exfculpendas curavimus. 3. De Lingua Hebraica, ejus antiquitate, confervatione, mutatione, præftantia & ufu. 4. De Bibliorum editionibus præcipuis. 5. De præcipuis verfionibus. 6. De variantibus Scripturæ lectionibus. 7. De Textuum Originalium integritate, & auctoritate. 8. De Mafora, Keri & Ketib, variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, Ben Afcher & Ben Naphtali, & de Cabala. 9. De verfionibus Græcis, præcipue LXXII Interpretum. 10. De verfione Vulgata Latina. 11. De Pentateucho Samaritano, ejufque verfionibus. 12. De Lingua Chaldaica & verfionibus Chaldaicis. 13. De Lingua Syriaca & verfionibus Syriacis. 14. De Lingua Arabica, & verfionibus Arabicis. 15. De Lingua Æthiopica & verfionibus Æthiopicis. 16. De Lingua Perfica & verfionibus Perficis. Hæc primo Tomo præmittenda duximus, quæ quemnam ufum præftare poffint, aliis judicandum relinquo. In iis fi quis verborum elegantiam & fplendorem defiderat, fciat quod in iftiufmodi *Ornari res ipfa vetat, contenta doceri.* Si quædam leviora videantur, ut ad Grammaticos & Criticos fpectantia, cogitet parva non effe fine quibus magna conftare aliàs non poffunt, nec hæc ita pure Grammaticalia effe quin in Theologia ufum habeant. Adferant alii meliora, mihi bilem non movebunt; imo gratias rependam.

Quæ in ultimo Tomo habemus Sacrarum literarum & linguarum ftudiofis multum adjumenti allatura judicarunt viri doctrina & judicio præftantes, quorum catalogum annectimus.

1. Quod ad Veteris Teft. Textum Hebraicum attinet, variarum lectionum, quæ fub nomine Keri & Ketib veniunt, ex optimis, editionibus & exemplaribus, Veneta, Regia, Interlineari, Plantini, Munfteri, Stephani, *&c.* duplicem Catalogum confecimus, unum τεχνικὸν five *artificialem*, fecundum varias earum claffes, five ordines, unde difcrepantiarum origo deduci poffit, in quo Clariff. Capellum præeuntem habuimus: alterum fecundum ordinem librorum, capitum & verfuum Biblicorum, quo fingulas lector facilius invenire poffit, ex quibus liquet hanc noftram editionem omnium fere aliarum vicem fupplere poffe. His addendas duximus Orientalium & Occidentalium Judæorum lectiones difcrepantes quarum pleræque in edit. Venet. & Bafil. habentur, lectiones etiam quæ inter Ben Afcher & Ben Naphtali nobiles duos Maforethas intercedunt, qui codices fuos magno labore & ἀκρίβεια confecerunt circa annum Chrifti 1200. ut effent inftar lapidis Lydii ad quem alii libros fuos probarent & corrigerent; unde Judæi Orientales lectiones Ben Naphtali, Occidentales Ben Afcher fequuntur: has etiam quæ antehac imperfectæ extiterant, locis cap. & verf. non adfcriptis, quæ hic adduntur, ex MS. antiquo perficere conati fumus, quibus Sectionum legis, & Haphtorarum five lectionum Propheticarum indiculum adjecimus.

2. Quod ad textum Græcum N. Teft. attinet, præter librorum κεφάλαια, Canones Eufebianos, & τίτλων numerum de quibus fupra, collegerat Robertus Stephanus ex XVI. exemplaribus antiquis difcrepantes lectiones quas in editionibus fuis majoribus excudit. Collegerat etiam Rever. Ufferius, ex aliis libris XVI. MSS. antiquifsimis, ex Academiis utrifque & alibi conquifitis, loca variantia quæ nobis benigne communicavit. Exemplaria alia XVI. contulerat Marchio Valefius Fraxardus, quorum octo habuit ex Bibliotheca Laurentiana Regis Hifpaniarum, reliqua ex aliis

locus,

locis, ex quibus licet loca tantum in quibus vetusta illa MSS. cum Vulgata Latina convenerunt, & à Græcis codicibus impressis discreparunt, annotaverit, (quæ postea publicavit Lud. de la Cerda) digna tamen judicavi quæ reliquis adjungerentur. Hæc omnia cum aliis quibusdam quæ comparaveram, quæque seorsum magnum lectori tædium facessérent, in unum corpus digessimus, ut quid in singulis notatu dignum sit, lector uno aspectu percipere possit. Quibus omnibus Lucæ Brugensis viri doctissimi, & in antiquis codicibus conferendis exercitatissimi, libellum de Evangeliorum Græcis varietatibus seorsum excudimus. Quumq; inter alios vir summus D. Hugo Grotius ὁ θαυμάσιος, doctrina multifaria, judicioque limato emineat, ex Annotatis ejus in universam Scripturam, quæ de lectionibus variis occurrunt, cum ejusdem de singulis judicio, opera viri Doctiss. excerpsimus, in quibus etiam doctissimi & exercitatissimi, modo à præjudicio liberi sint, quædam lectu digna invenire possint.

3. Ut in Textibus primævis sic in Versionibus singulis multa congessimus, ut ex Catalogo sequenti patebit.

1. Quod ad Græcam LXX versionem, omnium antiquissimam & celeberrimam, attinet, collationem inter omnia exemplaria antiqua quæ comparari poterant, & inter præcipuas editiones impressas, instituimus, quibus tum editiones hodiernæ confirmari contra neotericorum calumnias, tum quæ adhuc restant σφάλματα, ex hac collatione emendari possint. In quem finem 1. Exhibemus Scholiastæ nobilis Flaminii Nobilii notas doctissimas ad editionem Romanam concinnatas, in quibus ex omnium veterum scriptis & monumentis Græcis, Latinis, Hebraicis, Samaritanis, Syriacis, Chaldæis, &c. thesaurum inæstimabilem collegit, quo textus Hebræus & Græcus confirmari & illustrari, vel cum in Græcum mendæ irrepserunt restitui possint; cujus Annotationibus alia quædam ex Scholiis Romanis à Nobilio prætermissa, vel Latine tantum expressa, & quædam ex Fragmentis veterum Interpretum apud Joh. Drusium, aliisque, suis locis inseruimus. 2. Patricii Junii nuper Regii Bibliothecarii annotationes doctissimas, quas ad editionem exemplaris Alexandrini paraverat, in quibus Textum Alexand. cum Hebræo, Chaldæo, reliquisque editionibus Græcis & antiquorum scriptis confert. 3. Andreæ Masii notas in librum Josuæ cum Asteriscis, Obelis, Lemniscis, & Hypolemniscis, quibus librum istum integritati suæ restituit, ex MS. Syriaco annis abhinc mille exarato & ex ipsis Origenis Hexaplis quæ Alexandriæ extiterunt, descripto. 4. Collationem textus Vaticani per Esaiam cum vetustissimo codice MS. Cardinalis Rupifucaldiani, qui & Marchali dicitur, quem Curterius cum Procopii commentariis in Esaiam edidit, qui codex descriptus erat ex Abbatis Apollinarii exemplari, qui suum descripserat ex Hexaplis Origenis manu exaratis, in quo etiam discrepantiæ Aquilæ, Theodotionis & Symmachi, necnon editionum, Eusebianæ, Luciani & Hesychii annotantur. 5. Collationem similem per librum Genesis cum codice D. Roberti Cotton admirandæ antiquitatis, quem omnium quæ extant vetustissimum judicarunt viri in antiquis scriptis versatissimi. 6. Libros Chronic. collatos cum vetustissimo codice MS. in Bibliotheca publica Cantab. qui quondam erat Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, anno 668. 7. Textus Romani per Prophetas minores collationem cum codice MS. Cardinalis Barberini, quem Romæ nuper contulit vir doctus, in quo obeli, asterisci, &c. discrepantiæ etiam aliarum versionū, & edit. Eusebii, Luciani, Hesychii, quibusdā etiam ex ipsis Hexaplis descriptis juxta ordinem ab Origene servatum. 8. Cumq; omnibus ad manum non sint editiones Græcæ hodiernæ, quæ ab ea quam secuti sumus Romana aliquando discrepant, Editionem Venetam Aldinam quæ omnium primò fuit typis impressa, & à qua omnes editiones Germanicæ promanarunt, & Complut. quæ in Regiis Bibliis & nuperis Parisianis imprimitur, cum Romana contulimus, ut & cum MS. Col. Univer-sit. Oxon. Octateucho, & Cyrillo Alexandr. per Prophetas minores omnesq; discrepantias annotavimus, ita ut cum unica hac nostra editione omnes fere aliæ exhibeantur, quas ad libitum quisq; consulere potest.

2. In Vulgatam Latinam notas Theologorum Lovaniensium, in quibus versionem hanc conferunt cum aliis Codicibus MSS. Latinis, & cum Textu Hebræo, Græco, Chald. Syr. &c. necnon cum Patrum antiquorum Latinorum scriptis, Tertul. Cyprian. Hieron. August. Greg. & aliorum.

3. Textum Samarit. cum Hebr. contulimus omnesq; discrepantias annotavimus, partim propriis laboribus partim aliorum, quorum nomina ipsis antepofuimus. Etiam in Græc. τῶν ό versionem ubi cum Textu Samarit. convenit utrumq; vero ab Hebr. discrepat, adjunximus: Necnon observationes varias Samarit. à viro doctiss. collectas, ad Textus & versionis Samar. illustrationem, & ad Linguæ naturam, ac Grammatices rationem, spectantia.

4. Cumque Chaldaica Buxtorfii Paraphrasis quam sequimur, in multis ab illa in editione Regia discrepet, inter utrasque collationem fecimus, in qua viri Doctiss. studiis tum discrepantes lectiones, tum observationes eruditas Lector inveniet.

5. Syriaca etiam exemplaria MSS. tum Usserianum tum Pocockianum per totum Vetus Testam. alterumque Usserianum, Pentateuchum tantum complectens, necnon Cantabrigiense Prophetarū & librorum Apocryphorum, cum exemplari Parisiensi contulit vir Doctiss. cujus collationes & notas etiam hic exhibemus. Idem etiam fecimus in N. T. est Syr. ubi tum quas collegit Martinus Trostius, tum alias quasdam nuper collectas adjecimus.

6. In Arabica idem præstitum quoad Pentateuchum, cujus exemplar Parisiense cum versione R. Saadiæ tam MS. quam quæ in Bibliis Constantinopolitanis extat, confertur, & discrepantiæ omnes studio viri Linguarum peritissimi, acurate notantur.

7. Æthiopici Psalterii exemplaria impressa cum MS. Pocockiano diligenter contulit vir Doctiss. qui etiam Annotationes & observationes in Psalterium Cant. & Nov. Test. Æthiopicum cum aliis ad Linguam Æthiopicam spectantibus, & ad Textum illustrandum utilibus collegit, quæ hic in publicum prodeunt.

8. Observationes etiam doctissimas in Persica Evangelia, ut & in Tawosi Pentateuchum Persicum elaboravit & ad me misit vir Doctiss. quas luce dignas judicavi.

9. Hisce de Textibus & Versionibus adjunximus, explicationem nominum propriorum, Hebr. Chald. & Græc. quæ in quibusdam aliis editionibus habentur, at non in Parisiana, in nostra tamen in multis emendatiorem.

10. Tandem Indicem rerum & sententiarum per totam Scripturam secundùm librorum, Capitum, & versiculorum ordinem adjecimus, quo Colophonem operi laborioso imposuimus.

Ex dictis unicuique constare potest, quid in hac editione à nobis præstitum sit, quantumque utilitatis ex laboribus hisce expectare liceat. De opere Regio affirmavit Ben. Ar. Montanus, nullum unquam ex arte Typographica tantum tamque insigne beneficium in Remp. Christianam collatum fuisse. Quid de nostro dici possit aliorum esto judicium; hoc sane res ipsa loquitur, multa in eo orbi Christiano publicari, quæ nec in Regiis, nec in Parisianis, aliisve editionibus habentur, nec quicquam in iis haberi, quoad Textum vel versiones, quod in nostris desideretur, imo quod non plerumque majori ἀκριβείᾳ, ex melioribus exemplaribus, methodo aptiori dispositis, & ad usum magis accommodatis exhibeatur.

Ne quis vero Grammaticas & Lexica singularum linguarum desideret, quo fructus uberior ex hoc opere percipiatur (licet hæc ad opus Biblicum proprie non pertineant) Viri quidam docti & linguarum periti, qui in hac editione operam fidelem nobis præstiterunt, in animo habent aliud volumen edere, in quo præter Grammaticalia præcepta, etiam Linguarum Orientalium quæ in Bibliis nostris occurrunt Lexicon Generale absolutum, Hebraicæ, Samaritanæ, Chaldaicæ, Syriacæ, Arabicæ, Æthiopicæ, & Persicæ, secundum Schindleri methodum in Pentaglotto suo, conficere decreverunt, in eorum usum qui subsidium ad sumptus perferendos conferre velint, cujus Specimen luculentum nuper impressum ediderunt.

Multum etiam adjumenti ad Textuum & versionum intelligentiam adferre potest *Opus aliud quod diu sub prelo fuit, post aliquot menses proditurum, curis & sumptibus* CORNELII BEE *Bibliopolæ Londinensis, cui Titulus,* BIBLIOTHECA CRITICO-SACRA, *doctissimorum tum hujus tum superioris seculi virorum, eorum præsertim qui Græcæ, Hebrææ, Syriacæ reliquarumque Orientalium linguarum peritissimi fuere, in SS. Biblia Annotationes Tractatusque varios complectens. Tota Operis moles in novem Tomos distributa est, quorum quinque priores perpetuas* S. Munsteri, *F. Vatabli,* S. *Castalionis, Is. Clarii, J. Drusii, & H. Grotii in V. Testamentum Annotationes, cum P. Fagii, A. Masii, Philip. Codurci, F. Forerii, C. Badvelli, Ed. Livelei, & D. Hœschelii singularibus notis & commentariis, ad instar Catenæ sed integras continent, Sequentes duos perpetuæ pariter L. Vallæ, D. Erasmi, F. Vatabli,* S. *Castalionis, Is. Clarii, N. Zegeri. J. Drusii & H. Grotii, in N. Testamentum Annotationes, cum sparsis H. Stephani, J. Scaligeri, Is. Casauboni, Jo. Cameronis, Lud. Capelli, & particularibus* S. *Munsteri, Jacobi Capelli, & Sc. Gentilis Notis, efficiunt. Duo denique postremi Libros quamplurimos atque Tractatus seorsim antehac editos neque facile comparandos, qui explicationi S. Scripturæ inservire maxime visi sunt, ex variis Bibliothecis erutos & in luculentum ordinem redactos complectuntur. Additis Indicibus locupletissimis.*

Restat ut paucis enarrem quænam causæ impulerint, ut opus tot difficultatibus obsitum aggrederemur, quosnam etiam habuerimus qui collatis studiis manus auxiliatrices præbuerunt, quosque Mœcenates ac patronos munificos, quorum auspiciis vel liberalitate animati feliciores progressus fecimus. De primo, cum omnibus incumbat quos ad sacram militiam evocavit Dominus, ut contra terræ filios & tenebrarum potentiam Sacrum Oraculorum suorum depositum sartum tectum pro virili tueantur, nihil magis opportunum mihi videbatur, quam ad Dei Honorem & Ecclesiæ commodum in Sacrorum codicum Textibus Authenticis, una cum versionibus antiquis ab Ecclesia approbatis, edendis, quantum fieri possit, puris & incorruptis, operam collocare, præsertim cum non desint qui verbum Divinum flectunt, torquent, & pro arbitrio corrumpunt, vel in totum rejiciunt, blasphemant, & ut literam mortuam explodunt impostores nequissimi.

Etsi vero multi sunt, quos ad hoc onus sustinendum me multo paratiores esse fateor, cum tamen à nemine tentatum viderem, omnes cogitationes defixas habui, ut in eo aliquid præstarem; quæ vero in me desunt doctrinæ & ingenii adminicula, labore improbo studiisque indefessis compensare decrevi. Editiones itaque Bibliorum celeberrimas antiquas & recentiores pervolvi, versiones veteres variarum Linguarum inspexi, Bibliothecas perlustravi, Exemplaria optima impressa cum MSS. editionesq; alias tum inter se tum cum nuperrima Parisiana contuli, quid in singulis præstitum sit, quid in omnibus deficiat animadverti. Cumque editiones Regia & Parisiana quæ inter cæteras splendent, tot tantisque voluminibus constent, ut molestiam lectori crearent eas evolventi, cariusque venirent, ita ut non nisi divitum Musæis dicatæ viderentur, præsertim Parisiana, quæ Bibliothecæ mediocris sumptus fere æquat; in omnibus etiam multa desiderari, plurima utilia hactenus inedita adjici, omniaque in ordinem meliorem redigi posse perspicerem, omnibus diu perpensis, tandem Hypotyposin novæ editionis delineavi, cum singulis ejus partibus, totiusque structuræ ordine & Symmetria, quam cum Specimine textuum & versionum, ad eundem fere modum quo in Bibliis nostris exhibentur, dispositorum, ut doctorum judicia exquirerem, Typis mandavi.

Cum primum exemplaria publicarem, magno omnium applausu excepta sunt, inceptum miris præconiis omnes celebrant, in magnum Ecclesiæ commodum cessurum prædicant, at quomodo hoc grande opus, quod vel Crœsi thesauros exhauriret, in effectum deduci possit, dubitarunt multi, imo vix sperandum sentiebant. Novi etiam quanto se periculo exponant, qui in publicum prodeunt, præsertim qui negotium adeo arduum & difficile moliuntur, unde mallent plerique intus sibi canere & Musis, ut silendo sapientes videantur, quam in palæstram se dare, ubi sæpe (ut inquit Comicus) cum existimationis jactura desudatur. Animum tamen non despondi, sed Deo, in cujus honorem & Ecclesiæ bonum omnia nostra studia collimare debent, confisus, nullum non movebam lapidem, ut quod animo conceperam, perficerem. Primo itaq; inter alios eruditione ac judicio claros, Reverendorum quorundam Ecclesiæ Antistitum sententias humiliter rogavi, qui consilium meum calculis suis approbarunt. Quorum suffragiis, quasi Ajacis clypeo, contra invidorum tela munitus & animatus, ad alia animum applicui; & dum de pecuniis, quæ operis totius nervus, sine quibus omnes conatus irriti, multum deliberarem, tandem hunc modum excogitavi, ut qui nummos suppeditarent, pleraque exemplaria imprimenda inter se partirentur, unde assiduis meiipsius aliorumq; laboribus, pecunias quæ ad sumptus perferendos sufficerent (si omnes fidem liberassent) à plurimis sub Chirographo promissas procuravi, multi enim aureos montes promiserunt, unde ad opus arduum suscipiendum induxerunt, qui ne obolum solverunt. Nolui vero ut sacer Thesaurus mihi, sed viro spectatæ fidei & affluentis fortunæ, Guilielmo Humbleo armigero, civi Londinensi, concredere-

tur,

tur, qui, ut communis Oeconomus, summa fidelitate omnia administravit, justamque rationem reddidit. Utque negotium hoc, plurium doctorum consensu comprobatum, felicius procederet, nec invidorum calumnias pertimesceret, inter alios quosdam dignitate, eruditione, Linguarum peritia, ac probitate præstantes selegi, quorum consilia cum opus esset, efflagitarem, quibus etiam quid in Operis progressu necessarium videretur, exponerem & probarem: Inter quos primas merito tenet Primas ille Reverendiss. Hiberniæ, Jacobus Usserius Archiepisc. Armachanus, ὁ μακαρίτης, vir doctrina multifaria, pietate, modestia, omnibusq; virtutibus conspicuus: cui hæc propria laus erat, nil proprium habere, sed ex effusa bonitate omnia in Reip. Literariæ bonum communicare, qui ex instructissima sua Bibliotheca libros plurimos MSS. & impressos variorum Idiomatum nobis libenter commodavit, consiliumque suum, quando ipsum convenirem, libenter impertivit, quo in multis me adjutum profiteor; haud inique tamen tulit, quo erat animi candore, si in quibusdam dissensum libere profiterer. Idem officium præstiterunt viri Reverendi, amici mei multum honorandi, Guilielmus Fullerus, Gilbertus Sheldonus, Brunus Ryvesius, Robertus Saundersonus, Richardus Sternus, Samuel Bakerus, Henricus Hammondus, Hen. Fearnus, Sacræ Theologiæ Doctores, Herbertus Thorndicius, Linguarum scientia celebris, Richardus Johnsonus Societati Jurisperitorum Templariorum à Concionibus, Rich. Drakus, S. T. Baccal. olim Aulæ Pembrokianæ Cantab. socius, Abrahamus Wheelocus Linguæ Arabicæ nuper Professor. Cantab. qui in ipso operis limine immatura morte à nobis ereptus est, Edwardus Pocockius Linguæ Hebr. & Arab. Professor. Oxon. celeberrimus, Thomas Gravius olim Linguæ Arab. Professor Oxon. & Thomas Smithus S. T. B. Coll. Christi Cantab. Linguarum Orientalium callentissimus, quibus, aliisque omnibus qui labores nostros animis benevolis prosecuti sunt, gratitudinis vinculo mecum omnes, qui aliquid utilitatis ex hac editione percepturi sunt obstricti tenentur. Ex horum numero quosdam, qui Lond. commorantur, rogavi ut de Ærario curarent, ne in alios usus quidquam converteretur, & de exemplaribus, ut suum cuique tribueretur, prospicerent.

Viros etiam Doctissimos conquisivi, qui prelorum correctioni & exemplarium quorundam collationi, &c. invigilantes, mihi continue adessent, quibus Honoraria pro laboribus exantlatis persolvi; Edmundum Castellum S. T. B. virum in quo eruditio summa, magnaque animi modestia convenere, qui in Samaritanis, Syriacis, Arabicis, & Æthiopicis, nullam non adhibuit diligentiam; Psalmos & Canticum Canticorum Æthiop. ubi à vers. Græca τῶν ό, vel vulg. Lat. discrepant Latine reddidit, ut & versionem libri Job Syriacam cum ab Arab. differt, nec non Annotationes doctissimas in earundem Linguarum versiones elaboravit. Alexandrum Huissum S. T. B. qui in versione Græca τῶν ό, Textu Græco N. Test. & Vulgata Latina operam impendit, necnon antiquissimum nostrum exemplar MS. Alexandrinum cum Romana Test. Vet. & Rob. Stephani T. Novi Editione contulit, variantesque lectiones quæ singulis paginis apponuntur diligenter collegit. Et Samuelem Clericum è Coll. Merton. Oxon. in Artibus Magistrum, & ejusdem celeberrimæ Academiæ Architypographum, virum Linguarum scientia, aliisq; animi dotibus ornatum, qui in Textu Hebræo, Chaldaica Paraphrasi, necnon Evangeliis Persicis, quorum versionem Latinam dedit, nullum non laborem obiit: nec prætereundus Thomas Hyde, summæ spei juvenis, qui in Linguis Orientalibus supra ætatem magnos progressus fecit, quorum specimina dedit, tum suppetias ferendo in Syriacis, Persicis, &c. corrigendis, tum in Pentateucho Persico Characteribus Persicis describendo, qui antea solis Hebræis extitit, ejusque versionem Latinam concinnando. Novum Testamentum Æthiopicum (exceptis quibusdam libris quos transtulit D. Castellus) Latine vertit vir Doctiss. tam generis prosapia, quam linguarum Orientalium scientia nobilis, D. Dudleius Loftusius I. U. D. Dublinienfis, qui Schedas suas ex Hibernia mihi misit, quas, cum ipse prelo abesset, D. Castellus revisit, ultimamque manum eis imposuit. Cum autem exemplaria nostra Æthiopica alicubi obliterata fuerint, exemplar perfectum nobis suppeditavit Parisiis vir Illustris Dom. Claudius Hardy, Linguarum Orientalium peritissimus. Alia etiam quædam occurrunt Tomo 1. & ult. quæ aliorum vigiliis debentur, quæ cum auctoribus doctissimis propriis locis accepta referam, nolo hic repetere.

Utque eorum conatus qui collatis studiis adjumento nobis fuerunt lubenter agnoscimus, sic nullo non obsequii genere prosequendi Mœcenates munifici, qui ubertim donaria sua ad sacrum opus promovendum obtulerunt, quorum meritis cum pares non simus, quod unum possumus, grata mente recolimus, & in devotissimæ observantiæ, perpetuique cultus & obsequii signum, beneficentiam eorum hic omnibus testatam facimus.

Primo autem commemorandi, quorum favore Chartam à Vectigalibus immunem habuimus, quod quinq; ab hinc annis, à *Concilio* secretiori, primo concessum, postea à Serenissimo D. *PROTECTORE* ejusque *Concilio*, operis promovendi causa, benigne confirmatum & continuatum erat. Quibus subjungendi

D. Carolus Ludovicus, princeps Palatin. S. R. I. Elector.
D. Guilielmus Marchio & Comes Hartfordiæ, Baro Beauchamp, & ordinis Balneati miles.
Guilielmus Comes Bedfordiæ, Dom. Russell de Tavestock & Thornehaugh.
Guilielmus Comes Straffordiæ, Vicecomes Wentworth de Wentworth Woodhouse, D. Baro Rabie.
Guilielmus Dom. Petre, Baro de Writle.
Guilielm. Dom. Maynard, Baro de Estaynes
Arthurus Dom. Capell, Baro de Haddam.
Johannes Ashburnham, Armiger.
D. Robertus Sherley Baronettus.
D. Guilielmus Lenthall, Custos Rotulorum.
Jo. Seldenus, de Societate Templi interioris Lond. Armiger.
Johan. Sadlerus de Hospitio Lincoln. Lond. Armiger.
Johannes Hele, Armiger.
Thomas Wendy, Armiger.

Aliorum etiam liberalitatem, qui priorum exempla secuti sunt, æquum est ut grati agnoscamus, quorum nomina sequuntur.

Montacutius Comes de Lindesey, summus Angliæ Camerarius, Dom. Willoughby.
Georgius Comes Rutlandiæ.
Mildemaius Comes Westmorlandiæ.
Johannes Comes Exonienfis.
Thomas Dominus Fairfax, Baro de Cameron.
Baptista Dom. Noel, Vicecomes Camden.
D. Guilielmus Courtney Baronettus.

D. Anthonius

D. Anthonius Chester Baronettus.	D. Guil. Farmer, Baronettus.
D. Nortonus Knatchbull, Eques & Baronettus.	D. Franciscus Burdett Eques auratus.
	Johannes Wall, S.T.D.

Ut vero quosdam excitavit Deus, qui consilio, vel nummario subsidio, quasi manu obstetricante, auxilium præbuerunt, sic non destitit hostis humani generis Sycophantarum calumniis, Sancto Operi, Dei ipsius negocio, maculas aspergere, ut vel in progressu interrumperet, vel (ad exitum perducto) detractionibus suis homines ab ejus usu deterreret Nunquam enim desunt invidi & æmuli qui in optimos aliorum labores aculeos venenatos figunt, quique nil magis gloriosum ducunt quam quæ alii sciunt ignorare, & quæ ipsi ignorant vituperare: quicquid enim eorum superat captum suspectum habent, vel erratum vocant; &, pro inscitia sua, quæ non intelligunt damnant. Tales adversarios habuerunt Editio Regia Antwerpiensis, Jayana Parisiensis, & aliæ. Contra paucorum talium tenebrionum censuras opponere possem virorum omnium fere ordinum, qui auctoritate, doctrina vel judicio pollent, suffragia, idque non tantum in patria nostra, sed per totam fere Europam, qui conatus nostros laudarunt, foverunt, & promoverunt.

At non ferendi sunt qui in aliorum studia Prætoriam exercent potestatem, cum ipsi cutem curent & turpi ocio consenescant. Præire debent isti, & vel meliora de suo proferre, vel calumniari desinere, & exemplo suo, non conviciis docere. Qui σφάλματα Typographica suggillant, cum aliis aliorum etiam correctissimis editionibus hanc nostram conferant, antequam sententiam ferant. In tanta literarum, apicum, punctorum contentione, idque in tot linguis à paucis cognitis, quis Argus vel Δαιμόνιος est qui nunquam offendat, sed omne punctum tulisse videatur? In nullo cespitare est supra mortalium conditionem. Contra eos itaq; qui tantum sibi falso laudis arrogant quantum de aliis injuste detrahunt, consolatur Apophthegma illud Clem. Alex. *Nullum Scriptorem unquam ita fortunatum fuisse, ὦ μηδεὶς ἀντεῖπε cui nullus contradicat*. Nam ut Jul. Cæs. Scal. *Non sæpe Deus placet, et tu placere credis?* Imo laudandos sensit Plinius, *qui in studiis prætulerunt utilitatem gratiæ placendi*. Iniquis improbisq; censoribus placere velle, idem est ac mare pigrum & ventos inanimes colligare; doctorum & proborum, quibus hæc elaborata sunt, judicio, omnia libenter submittimus, haud ægre laturi, imo gratias habituri, si meliora doceant, modo veritatis amore, non calumniandi studio fiat. Nos Deo patri luminum, à quo omne donum optimum, omne donum perfectum descendit, gratias devotissimas indesinenter agimus quod nobis vires & valetudinem concesserit ut Sacram hanc Oraculorum suorum compagem ad umbilicum perduceremus, Religionis ac literarum monumentum.

——— ——— ———ære perennius
Regalique situ Pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabiles
Annorum series, & fuga temporum.

INDEX eorum quæ pro APPARATU Tomo primo præfiguntur.

I. Chronologia Sacra *a Mundo Condito ad Templi secundi & urbis Hierosol. eversionem per Romanos.*

II. *Tractatus varii de antiquis* Nummis, Ponderibus *&* Mensuris *Hebræorum, Græcorum, Latinorum.*

III. *Tractatus de* Idiotismis *sive proprietatibus præcipuis Sacræ Scripturæ.*

IV. Descriptio terræ Sanctæ, *cum ejus* Tabula *Chorographica, & virorum doctorum animadversionibus in Tabulas Adrichomii.*

V. Trisagion, *sive triplex Templi delineatio; Una ex Scriptura juxta* Villalpandi *descriptionem, cum Templi Salomonis fabrica & partibus ære incisis, tribus Tabulis comprehensa; Altera ex* Josephi *mente & descriptione; Tertia ex* Judæorum Talmudicorum *descriptione, quæ unica Tabula exprimuntur.*

VI. Hierosolymæ *veteris descriptio juxta Villalpandum.*

VII. Prolegomena *specialia ad Biblia Polyglotta spectantia.*

1. *De* Linguarum *natura, origine, divisione, numero, mutationibus & usu.*

2. *De* Literis *sive Characteribus, ipsorum usu mirabili, origine & inventione prima, & diversitate in Linguis præcipuis.*

3. *De* Lingua Hebraica, *ejus Antiquitate, conservatione, mutatione, præstantia & usu, Characteribus antiquis, punctisque Vocalibus & Accentibus.*

4. *De* Bibliorum editionibus *præcipuis.*

5. *De* Bibliorum versionibus.

6. *De* variantibus *Scripturæ* Lectionibus.

7. *De* Textuum *Originalium* integritate, *&* auctoritate.

8. *De* Masora, Keri *&* Ketib, *variis Lectionibus* Orientalium *&* Occidentalium, Ben Ascher *&* Ben Napthali, *& de* Cabala.

9. *De* Versione Græca LXXII *Interpret. aliisque Græcis versionibus.*

10. *De* Versione *Vulgata* Latina.

11. *De* Pentateucho Samaritano, *ejusque versionibus.*

12. *De* Lingua Chaldaica *& versionibus Chaldaicis.*

13. *De* Lingua Syriaca, *& versionibus Syriacis.*

14. *De* Lingua Arabica, *& versionibus Arabicis.*

15. *De* Lingua Æthiopica, *& versionibus Æthiopicis.*

16. *De* Lingua Persica, *& versionibus Persicis.*

CHRONOLOGIA SACRA

A CONDITO MUNDO AD EUNDEM

Reconditum per Dominum N. I. Christum, atque inde ad ultimam Judæorum per Romanos Captivitatem deducta,

EX SOLA SCRIPTURA SACRA PERPETUA

Serie concinnata, certis κριτηρίοις *ex ea deductis, quantum fieri potest firmissime comprobata.*

Aliquot Tabulis, cum earum probationibus comprehensa.

Per LUDOVICUM CAPELLUM S.T.D. *& Linguæ Hebraicæ Professorem Salmuriensem.*

PRÆFATIO ET PRÆMONITIO AD LECTOREM.

Cum tot jam sint, ab annis plus centum, Chronologiæ editæ, tot Chronicorum & Annalium à condito mundo Scriptores non incelebres, miraberis fortè, Lector, unde mihi venerit in mentem novam istam procudere, atque in vulgus protrudere Chronologiam, hoc est, uti videtur, actum agere. Sanè si nihil hic esset quod alibi non æquè inveniretur, frustra à me susceptus esset hic labor. Verùm cùm tot sint de hoc argumento, deque annorum mundi summa & numero Scriptorum variæ sententiæ, pluresque de eo dubitandi & diversimodè sentiendi causæ perplexæ & obscuræ, cùmque sit unicuique Chronologo sua propria & peculiaris dirigendi in certas Classes & Tabulas annos mundi methodus & ratio, etsi nihil aliud esset, venia concedi mihi posset, quòd & propriam sententiam, & peculiarem methodum sequar & proferam in medium. Verùm præterea hoc mihi fuit præcipuè propositum, certum nempe & definitum annorum mundi numerum in singulis Classibus & Tabulis sedulò indagare, ac pro virili indubitatis κριτηρίοις *ex solo Dei verbo apertè & solidè demonstrare; ideo spero te in brevi ista Chronologia aliquid inventurum quod tibi satisfaciet, nec temerè, uti arbitror, alibi invenies, brevitatem scilicet cum claritate & demonstrationum pondere ac certitudine conjunctam, quantum id à me post tot aliorum labores, in tam perplexo & obscuro argumento fieri potuit, magna cum accuratione. In historia & rerum eventibus narrandis atque explicandis non immoror, illa enim per se satis nota sunt & plana illis quibus S. Scripturæ lectio est familiaris; rerum seriem & annorum summam præcipuè persequor & indago, ac demonstrare conor. Calculum* τῶν *LXX, & Samaritanorum, quantum fieri potuit cum eo qui ex originario textu Hebraico colligitur, compono & concilio, non omnino fortè infeliciter. Annorum ab Exodo ad conditum à Salomone Templum, numerum annis totis centum supra vulgò receptam summam auxi, cujus augmenti causam & rationem reddo non inidoneam, ne dicam certam & indubitatam demonstrationem, unde Judicum historia, quæ aliàs perplexa, & involuta ac plurimis difficultatibus impedita est, facilis, plana & expedita redditur. Historiam Regum Judæ & Israelis, in annorum, qui singulis Regibus tribuuntur, numero intricatam admodum, & non quidem contradictionum, sed saltem* ἐναντιοφανῶν *plenam concilio ac perspicuam reddo, submotis & explanatis quæ in ea occurrunt circa annorum numerum difficultatibus atque spinis, satis, uti puto, clarè & feliciter, suprà quàm ab aliis quantum quidem ego novi, factum ante me est. Septuaginta annorum Captivitatis Babylonicæ, Persicæ item & Græcorum Monarchiæ, ut & septuaginta Hebdomadum Danielis initium & finem exquiro, pono ac demonstro, quantum fieri potest, accuratè; unde historia sacra cum exotica & prophana aptè connectitur, & deducitur usque ad initium Ecclesiæ Christianæ per Apostolorum prædicationem constitutæ ac constabilitæ, in Jerosolymorum & Reipublicæ Judaicæ eversione, Judæorùmque rejectione, ac per totum orbem habitabilem dispersione. In his omnibus, sicubi à vulgo recepta Chronologorum sententia deflecto, certam mei dissensus rationem reddo. Denique, dedi ubique, ut potui, operam ut in his tum legendis, tum, si libet, examinandis causam non habeas justam conquerendi te tempus & operam frustra collocasse, sed potiùs gratulandi quòd nova hinc tibi in sacra Historia lux affulserit. Quare si quem hinc ad te fructum redire sentias, Deo Opt. Max. omnis boni, veri & lucis fonti & auctori, gratias agito, meq; illi precibus tuis commendato.*

CHRONOLOGIA SACRA.

Tabula prima, decem primorum Patriarcharum stemma, & annorum vitæ summam complectens ad Diluvium usque, idque juxta triplicem, Judæorum, Græcorum & Samaritanorum calculum.

Secundum textum Hebr.

	Genuit anno vitæ suæ.	Vixit postquam genuit.	Vixit in universum.	Anno mundi. Natus est.	Anno mundi. Obiit.	
1 Adam	130	800	930	1	930	
2 Seth	105	807	912	130	1042	
3 Enos	90	815	905	235	1140	
4 Kainan	70	840	910	325	1235	
5 Mahalaleel	65	830	895	395	1290	
6 Jared	162	800	962	460	1422	
7 Enoch	65	300	365	622	987	a Ed. Gr. Comment.
8 Matusala	187	782	969	687	1656	b Hier. Eus. & Aug.
9 Lamech	182	595	777	874	1651	
10 Noe	500	450	950	1056	2006	
Diluvium.			Duravit.	Cœpit.	Desiit.	
			1	1656	1657	

Secundum LXX Interp.

	Genuit anno vitæ suæ.	Vixit postquam genuit.	Vixit in universum.	Anno Mundi. Natus est.	Anno Mundi. Obiit.
1 Adam	230	700	930	1	930
2 Seth	205	707	912	230	1142
3 Enos	190	715	905	435	1340
4 Kainan	170	740	910	625	1535
5 Mahalaleel	165	730	895	795	1690
6 Jared	162	800	962	960	1922
7 Enoch	165	200	365	1122	1487
8 Matusala	a 187 b 167	782 802	969	1287	2256
9 Lamech	188	565 535	753 723	1474 1454	2227 2207
10 Noe	500	450	950	1662 1642	2612 2592
Diluvium.			Duravit.	Cœpit.	Desiit.
			1	2262 2242	2263 2243

Secundum Samaritanos.

	Genuit anno vitæ suæ.	Vixit postquam genuit.	Vixit in universum.	Anno Mundi. Natus est.	Anno Mundi. Obiit.
1 Adam	130	800	930	1	930
2 Seth	105	807	912	130	1042
3 Enos	90	815	905	235	1140
4 Kainan	70	840	910	325	1235
5 Mahalaleel	65	830	895	395	1290
6 Jared	62	785	847	460	1307
7 Enoch	65	300	365	522	887
8 Matusala	67	653	720	587	1307
9 Lamech	53	600	653	654	1307
10 Noe				707	
Diluvium.			Duravit.	Cœpit.	Desiit.
			1	1307	1308

NOTÆ

NOTÆ IN PRÆCEDENTEM TABULAM PRIMAM.

Eusebius initio Chronici sui Græci, quod collegit & notis suis illustravit Josephus Scaliger, comparat inter se Judæorum ex textu Hebræo, Græcorum ex Translatione LXX Interp. & Samaritanorum ex proprio codice, calculum annorum vitæ decem priorum Patriarcharum qui ante Diluvium vixerunt, quorum genealogia habetur Genes. cap. 5. Ex illa collatione Tabulam hanc construximus, ut ex ea uno oculi jactu & obtutu collatio ipsa institui & intelligi facilè possit. Addit etiam ibidem Eusebius Africani, celebris ante tempora sua Chronologi, de iisdem Patriarchis calculum; sed quia is parum & fermè nihil distat à calculo LXX Interp. satis esse duximus, in Notis hisce nostris observare si quando à LXX Interp. discedat Africanus. Similiter quia calculus Samaritarum, quem Scaliger habet in opere suo de Emendatione temporum, parum differt ab illo quem habet Eusebius, satis fuerit hic annotare alterius ab altero discrimen. Porrò in calculo Judæorum, qui ex hodierno textu Hebræo instituitur, omnia sunt plana & expedita, nihil in eo est difficultatis; liquet enim ex eo, novem priores Patriarchas omnes obiisse diem suum ante Diluvium, adeóque & Mathusalam (qui omnium consensu fuit Patriarcharum omnium μακροβιώτατος) mortuum esse anno quo contigit Diluvium, hoc est, paullo antequam inciperet Diluvium. Calculum autem LXX Interp. quod attinet, hoc primò in eo observandum venit, quod scilicet in sex Patriarchis, nempe quinque prioribus, & præterea Enocho (qui ordine septimus est) anno quo in Hebræo textu dicuntur genuisse filium, LXX Interp. addunt centum annos, quos mox detrahunt annis illis, quos iidem Patriarchæ dicuntur in Hebræo vixisse post genitum filium, ita ut sic consensus sit inter LXX Interp. & Hebræum textum in summa annorum, quibus illi Patriarchæ dicuntur vixisse in universum. Hæc centum annorum additio & detractio non potest esse à casu & errore aliquo seu lapsu Librarii, sed consultò & deditá operá, mutationem illam factam esse certum est. Et fortè non ab ipsis LXX Interp. sed ab ipso qui primus ex ipsorum autographo Biblia Græca descripsit & publicavit, facta est illa mutatio. [*De codicum Hebraicorum variatione in his numeris, & de hisce rationibus, vide Proleg. de versione Græca LXX Interp. sect. ult.*] Quo autem consilio factum id fuerit, duplex reddi potest à veri specie non aliena ratio, quam utramque Augustinus libro de Civitate Dei attigisse videtur. Hoc nempe primum dici potest, auctorem illius mutationis (sive ipsi fuerint LXX Interp. sive quis alius) fuisse in ea sententia, in qua olim multi fuerunt, (& etiamnum sunt hodie fortè non pauci rerum imperiti) primos scilicet illos Patriarchas non fuisse multò μακροβιωτέρους quàm hodie vulgo sunt jam à multis seculis homines; Nempe vixisse eos ad summum annos duntaxat 75 & 80 proindéque eum existimasse, annos quibus dicuntur in scriptura vixisse, esse duntaxat μηνιαίους *menstruos*, hoc est, non 360 aut 365, sed 30 tantùm, dierum, ita ut duodecim ejusmodi anni unum duntaxat solarem confecerint. Hoc posito cùm videret posse sibi objici sex illos Patriarchas, quorum alius genuisse dicitur (ex Heb. textu) anno ætatis 65, alius 70, alius 90, alius 105, alius denique 130, hoc est, secundùm illam rationem anno ætatis 5. 6. 7. 8. 9. qui omnes sunt infra pubertatis annum, qui definitur annus ætatis decimus quartus, ut declinaret illam objectionem, videtur consultò adjecisse illorum annis centum alios, ut sic inveniantur omnes genuisse circa vel post pubertatis annum, anno nempe ætatis vel 14, vel 17, aut verò etiam vigesimo. Hæc una videtur esse ratio mutationis illius in annorum numero factæ, quæ ab Augustino reddi videtur libro decimo-quinto de Civitate Dei, capite duodecimo.

Altera potest hæc afferri. Dato annos illos solares fuisse dierum 365, quales sunt hodie, existimare potuit ille Corrector eam tum fuisse rationem & proportionem annorum pubertatis ad longissimum vitæ hominum, jam à multis seculis, curriculum. Jam verò decimus-quartus annus (qui primus pubertatis annus censetur, quo mares primùm apti ad gignendum esse existimantur,) non est nisi quinta aut sexta pars longissimi vitæ hominum curriculi, hoc est, 70, vel 80 annorum. Eandem itaque videtur ille existimasse fuisse tum temporis rationem pubertatis ad annos vitæ illorum hominum, ut non priùs cœperit quisquam gignere quàm attigisset quintam aut sextam curriculi vitæ suæ partem. Quin etsi 14 annus definiatur jam pubertatis annus, paucissimi tamen sunt & pænè nulli qui tam maturè incipiant dare operam liberis, vixque videas hodie patrem ullum qui non sit 20 aut 18, vel ut minimum 16 annos natus, qui quadrans est aut quinta pars longissimi vitæ hominum curriculi. Jam verò annus 65, quo Enoch & Mahaleel dicuntur in Hebræo genuisse vix est decima-quinta pars vitæ ipsius Mahaleel, aut sexta vitæ Enochi, cujus tamen vita duplo brevior fuit quàm reliquorum omnium Patriarcharum ante Diluvium. Annus autem 105 quo Seth dicitur genuisse, non est nisi decima pars vitæ ipsius. Denique annus 130 vitæ Adami, quo Adam dicitur genuisse Sethum, non est nisi septima pars totius curriculi vitæ Adami. Atqui jam ante Sethum Adam alios susceperat liberos Abelem & Cainum. Itaque ut tum eadem propemodum servaretur proportio, quæ jam per tot secula servata est à Natura in generatione hominum, ut nempe homines tum temporis gignere primò cœperint quum exegerant longissimi vitæ suæ curriculi quadrantem aut quintam partem, putavit ille Corrector addendos esse 100 annos illis quibus primi Patriarchæ dicuntur in Hebræo gignere cœpisse. Eóque faciliùs illuc inclinasse videtur, quòd videret decem illorum Patriarcharum nonnisi quatuor esse qui dicantur genuisse ante annum centesimum. Reliqui enim dicuntur superasse centesimum annum quum gignere cœperunt. Ita ut potuerit ille facilè existimare errore aliquo & lapsu Librarii detractos fuisse quatuor illis Patriarchis, adeóque & Adamo & Setho, centum annos, quos ille addendos vel potiùs restituendos esse censuit. Hæc posterior ratio ab Augustino innui videtur lib. 15 de Civitate Dei cap. 15 his verbis: *Tanto serior fuit proportione pubertas, quanto vitæ totius major annositas.*

Jam verò ex illa centum annorum additione factum est, ut æra Diluvii quæ ex Translatione Græca LXX Interp. colligitur, posterior sit 606 annis verá Diluvii ærá quæ ex textu Hebræo habetur, uti planum fit ex Tabula. Indidem est quòd secundùm calculum LXX Interp. omnes Patriarchæ (solo Adamo excepto) alio planè Mundi æræ anno & nati & defuncti esse inveniantur, quàm ex Hebræorum calculo colligitur.

Observandum est secundò, in calculo qui est secundùm LXX Interp. variam esse codicum Græcorum, in annorum notatione, lectionem: & primò quidem in numero annorum, quibus Mathusalah dicitur genuisse Lamechum. Nam Eusebius, eúmque secutus Hieronymus in Chronico & alibi (puta Traditionibus Hebraicis in Genesim) adeóque Augustinus loco modò citato ex libris de Civitate Dei, testantur Mathusalam secundùm LXX Interp. genuisse Lamechum anno ætatis suæ 167, post genitum autem Lamechum vixisse 802, in universum autem annos vixisse 969. Atque sic habet editio Romana Græcolatina τῶν LXX Lutetiæ recusa anno Christi 1628. Unde sequitur (si id verum est) Mathusalam vixisse ut minimùm annos 14 vel 15 post Diluvium. Quod Eusebius & Hieronymus & Augustinus agnoscunt & mirantur, & qua ratione id fieri potuerit, magnam aiunt fuisse & famosissimam in Ecclesia, suo tempore, quæstionem planè insolubilem. Quam Hieronymus Traditionibus Hebraicis in Genesim, & Augustinus lib. 15 de Civitate Dei cap. 13, non aliter solvunt quàm ex textu Hebræo, ex quo liquet Mathusalam obiisse anno ipso Diluvii. Nisi quòd Augustinus sub finem illius capitis innuere videtur aliquam fuisse variam codicum lectionem in numero illo 167 annorum Mathusalæ; dicit enim in nonnullis codicibus, nempe Græcis tribus, uno Latino, & Syro uno, consentientibus, inveniri Mathusalam obiisse 6 annis ante Diluvium. Quod verum esse non potest nisi pro 167 legatur 187, uti mox demonstrabitur.

Et sanè Africanus (qui secutus est Translationem LXX Interp.) apud Eusebium in Chronico Græco, dicit Mathusalam genuisse Lamechum anno ætatis suæ 185. ubi omnino errore Librarii vel Typographi scriptum est ρπε pro ρπζ, hoc est, 185 pro 187. Manifestum hoc est ex Georgio Syncello, quem citat Scaliger in notis suis ad Eusebium pag. 242, his verbis τῷ ρπζ' ἔτει τοῦ Μαθουσάλα φέρουσι τὴν γένεσιν Λαμέχ, οἷς καὶ Ἀφρικανὸς ἀκολουθήσας τῷ βσξβ' ἔτει τοῦ κόσμου τὸν ἐπὶ Νῶε κατακλυσμὸν ἐστοιχείωσε. hoc est, *Sunt qui 187 Mathusale anno assignant nativitatem Lamechi, quos secutus Africanus Diluvium quod sub Noacho contigit, anno æræ mundi 2262 assignavit.* Rursus idem Syncellus ibidem pag. 243. Ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως κατακλυσμοῦ ἔτη βσμβ', οὕτω γὰρ καὶ ὁ Εὐσέβιος, καὶ ὁ ἀκριβὴς λόγος, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν Μωσαϊκῶν ἀντιγράφων περιέχουσι, κατὰ τὴν τῶν LXX ἔκδοσιν. Ὁ μέντοι Ἀφρικανὸς βσξβ' ἐλογίσατο ἔκ τινων ὀλίγων ἀντιγράφων οὕτως περιεχόντων. hoc est, *Ab Adam ad Diluvium usque sunt anni 2242. Sic enim & Eusebius habet, & vera supputatio, & plerique librorum Mosaicorum codices, juxta Translationem LXX Interp. Africanus autem annos computat 2262, ex paucis nonnullis exemplaribus quæ sic habent.* Item, Ἀφρικανὸς δὲ πρὸς Εὐσέβιον ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως κατακλυσμοῦ διαφωνεῖ ἔτη κ'. hoc est, *Africanus dissentit ab Eusebio annis 20 in summa annorum ab Adam usque ad Diluvium.* Ex his manifestum est Africanum secutum quædam Translationis LXX Interp. exemplaria, computasse ab Adam ad Diluvium annos 2262, annos nimirum 20 plures, quàm Eusebius ex aliis ejusdem Translationis exemplaribus numerat, idque non aliunde esse quàm quòd Africanus in quibusdam codicibus Græcis invenit scriptum, Mathusalam natum fuisse annos 187 cùm genuit Lamechum, cùm alii plerique omnes codices (quos Eusebius & Syncellus secuti sunt) numerent duntaxat 167. Sed nec solus Africanus ab Adam ad Diluvium annos numerat 2262 verùm etiam Epiphanius, (citante ibidem eodem Scaligero) & Fasti etiam Siculi, quod verum esse (uti dixi) non potest nisi statuatur Mathusala natus annos 187 quum genuit Lamechum.

Ex his omnibus liquet, non omnes omnino codices Translationis LXX Interp. habuisse 167 annos, uti volunt Eusebius & Syncellus, sed quosdam saltem (favente vel invito ipso Syncello) habuisse 187. Quod & ipse Eusebius videtur agnovisse, nam postquam de Mathusala dixit, οὗτος κατὰ τὰς πανταχοῦ βίβλους ὑπερέβη τὸν κατακλυσμὸν ἔτεσι ιε', ὡς ἄπορον πῶς διεσώθη ἐν τῷ κατακλυσμῷ, hoc est, *Is secundùm omnes qui ubique sunt codices supervixit Diluvium annos 15, ita ut difficile sit explicatu, ubinam tempore Diluvii servatus sit ab aquarum inundatione.* Immediate deinde subjicit, ἔνια δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχει ὅτι ψπβ' ἔτη ἐπέζησε μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτόν. hoc est, *Nonnulli tamen codices habent, ipsum annos 782 vixisse postquam genuit.* Ex his colligere licet, codices illos qui Mathusalæ annos tribuunt 782 post genitum Lamechum, tribuisse illi annos 187 ante eum genitum, quia alioqui Mathusala non vixisset annos 969, (qui tamen est constantissimus annorum vitæ ipsius numerus) sed duntaxat 949, quod absurdum est, sic enim Mathusala non fuisset Patriarcharum omnium μακροβιώτατος, quin Noe & Jared eum annorum numero, etiam secundùm LXX Interp. superarent. Fallitur ergo Eusebius (& post eum Syncellus) quum rejiciens lectionem illam quæ tribuit Mathusalæ annos 782 post genitum Lamechum, dicit sic futurum esse, ut numerus annorum vitæ Mathusalæ sit duntaxat 949. Minimè verò, inquam, id sequitur, quia proculdubiò exemplaria illa tribuebant ante genitum Lamech annos 187, non verò 167. Ex his itaque paucis exemplaribus debuerant Eusebius & Syncellus deprehendere vitium reliquorum codicum, qui annos duntaxat 167 tribuunt Mathusalæ, potiùs quàm ut ea exemplaria vitii & erroris redarguerent. Certum est, etiam illa exemplaria tria Græca cum uno Latino & uno Syro, in quibus (uti monuimus) Augustinus dicit inveniri Mathusalam obiisse annis sex ante Diluvium. Certum, inquam, est ea tribuisse Mathusalæ annos 187 ante genitū Lamech, aliter enim verū non erit Mathusalam obiisse 6 annis ante Diluviū. At si illi dentur 167 anni, manifestū est ex tabula obiisse eum annis sex ante Diluviū, obi erit nempe anno mundi 2256, Diluviū autem contigerit anno mundi 2262. Deniq; editiones nonnullæ Græcæ hodiernæ Translationis LXX Interp. totidem annos Mathusalæ tribuunt, quot textus Hebræus illi tribuit, nempe 187 ante genitum Lamech; 782 verò post eum genitum. Sic enim habet (Geneseos v. 25.) editio Basileensis apud Hervagium anno Christi 1545. & illa quæ est Wecheli anno Christi 1597. quæ posterior editio nequidem hic annotat variam ullam lectionem, quasi omnes codices & editiones hic consentirent, cùm tamen editio Bibliorum Regia Antuerpiensis Plantini sequatur antiquam illam Eusebianam lectionem, in ea tamen mendum est, nam istic πέντε pro ἑπτὰ scriptum est, quod vitium hæret & in Latina versione, quæ est illi ex adverso facta ex Græco, unde liquet, non esse vitium Typographicum, sed errorem & hallucinationem illius qui præerat illi editioni, qui non animadvertit vitium esse in voce illa πέντε pro ἑπτά. Hæc menda sublata est in editione Parisiensi Græcolat. τῶν LXX, facta anno Christi 1628.

Ex his omnibus planum est falsam esse, & adulterinam illam, quam Eusebius, Hieronymus & Augustinus aiunt fuisse omnium ferme sui temporis codicum Græcorum lectionem, quæ Mathusalæ annos duntaxat 167 tribuit ante natum Lamechum. Veram contrà & genuinam esse illam, quam secutus est Africanus, quámque habuerunt pauca quædam exemplaria, quorum & Augustinus & Eusebius & Syncellus meminerunt, quæque confirmatur hodiernis quibusdam Græcæ Bibliorum τῶν LXX Translationis editionibus. Quis enim putet LXX Interp. tam imprudentes fuisse, ne stupidos dicam, ut sic rationes & calculum suum instituerint, ut ex eo inveniatur Mathusala aliquot annos vixisse post Diluvium, nec fuisse tamen in arca cum Noacho receptum: & Eusebius quidem hîc, tanquam in pice mus hæret, & Syncellus quidlibet mavult περιλογεῖν, quàm ut codicum suorum Græcorum vitium & errorem hîc agnoscat, aut corrigere & emendare velit ex Africano. Atque hæc de prima varia lectione, quæ in codicibus Græcis occurrit in hoc annorum epilogismo secundùm Translationem LXX Interpretum. Sed & alia videtur esse varia lectio in numero annorum, quos Lamech dicitur vixisse post genitum Noachum. Nam hodiernæ editiones Græcæ omnes Translationis LXX Interp. etiam

etiam ipsa Romana seu Parisiensis, habent annos 565. Quæ lectio confirmatur ex Augustini lib. 15 de Civitate Dei cap. 20. ubi diserte ait, in Hebræo esse annos 30 plures quàm in Græco. Cùm itaque in Hebræo dicatur vixisse annos 595 post natum Noë, sequitur in Græco esse 565. Liquet idem ex summa annorum, quos secundùm LXX Lamech vixit in universum, vixit nempe annos 753, quod verum esse non potest, nisi post genitum Noachum annos vixerit 565. cùm ante eum natum dicatur vixisse duntaxat annos 188. In Eusebii tamen Chronico Græco dicitur vixisse annos φλε, hoc est, 535 post natum Noachum. Nec videtur esse librarii vel chalcographi lapsus pro φξε, addit enim isthic Eusebius vixisse Lamechum ad annum usque Noë φλε, hoc est, 535. quod verum esse non potest nisi & præcedens numerus sit φλε 535. Aut verò dicendum est, in utroque numero lapsum esse librarii aut typographi, aut collectoris ipsius Scaligeri, & utrobique scriptum esse mendosè φλε pro φξε, quod est vero magis consentaneum. Nam certum est Eusebium primò scripsisse φξε, 565. Hieronymus enim qui Eusebii Chronicon Latinè vertit, habet DLXV. & omnino Lamech juxta calculum LXX Interp. vixit ad annum usque Noë 565, non verò 535. Nam mortuus est Lamech juxta LXX Interp. anno mundi 2207: Noë verò juxta eosdem natus est anno mundi 1642. quibus si addas annos 565, exurget annus mundi 2207, quo obiit Lamech juxta LXX Interp. Itaque vitiosa est omnino illa Græci Chronici Eusebiani apud Scaligerum lectio, quæ habet φλε, legendúmque utrobique φξε, quomodo legit Hieronymus, consentientibus etiam hodiernis Græcis S. Bibliorum editionibus omnibus, idque postulante & flagitante rei ipsius veritate. Hoc mendo sublato dicendum est Lamechum natum esse (secundùm Eusebium, Hieronymum & Augustinum, qui volunt eum genitum anno 167 vitæ Mathusalæ) annó mundi 1454, mortuum verò anno 2207; vixit nempe annos 753 in universum juxta LXX Interpr.

Observandum est denique, & in numero annorum Lamechi plurimum distare LXX Interp. ab Hebr. textu. Nam ubi textus Hebr. habet annos 182 ante natum Noachum, Græcus habet 188. Ubi Hebræus habet 595 post natum Noam, Græcus habet duntaxat 565. Denique ubi Hebræus habet 777, Græcus habet 753. Et quidem constantissimè, sic enim habent hodierni codices Græci omnes, sic & Africanus apud Eusebium, sic & Eusebius in Græco Chronico, sic & Hieronymus in Latino quod ex Græco convertit. Suspicatur tamen (& quidem jure meritò) Augustinus vitium esse in illis numeris, & quidem antiquissimum, ab eo nempe qui primus Græca Biblia transcripsit ex Ptolomæi Bibliotheca. Sic enim ille lib. 15. de Civitate Dei cap. 13. *Credibilius quis dixerit, cùm primùm de Bibliotheca Ptolomæi describi ista cœperunt, tunc aliquid tale fieri potuisse in codice uno scilicet primitus inde descripto, unde jam latiùs emanarit, ubi potuit etiam accidere scriptoris, hoc est, Librarii error: & hoc in illa quæstione de vita Mathusalem non absurdum est suspicari, & in illo alio, ubi superantibus 24 annis summa non convenit.* Nam his postremis verbis Augustinus intelligit annos Lamechi, qui juxta Hebræum superant annis 24 numerum annorum qui habetur in Translatione LXX Interp. Nam juxta Hebræum vixit in universum 777 annos: secundùm verò LXX vixit duntaxat annos 753. Idem August. ibidem paulò post: *Itaque illa diversitas numerorum aliter se habentium in codicibus Græcis & Latinis, aliter Hebræis, &c. scriptoris tribuatur errori, qui de Bibliotheca supradicti Regis codicem describendum primus accepit.* Sed & hinc confirmatur illa Augustini suspicio, nempe à LXX Interp. scriptum primo fuisse Lamechum natum annos 182 (non verò 188) genuisse Noachum, quomodo est in Hebræo, quia sic fiet ut Mathusala secundùm calculum τῶν LXX, non minus quam juxta textum Hebræum, obierit anno ipso diluvii. Si enim Lamech anno ætatis suæ 182 genuit Noachum, Noë ipse natus fuerit A. M. 1656: Diluvium autem contigerit anno mundi 2256, quo anno secundum epilogismum LXX Interp. invenitur obiisse Mathusalam, uti planum est ex Tabula. Est autem omnino verisimile, calculum à LXX Interp. (vel ab eo qui primus describendo ex eorum autographo mutationem in numeris induxit certo consilio) ita fuisse institutum, ut ex eo planum sit Mathusalam Patriarcharum omnium μακροβιώτατον, anno ipso Diluvii, hoc est, paucis diebus ante Diluvium obiisse, quomodo manifestum est ex Hebræorum epilogismo id revera sic contigisse. In hoc itaque fuerit discrimen τῶν LXX ab Hebræo textu, quòd non eodem æræ mundi anno Diluvium secundùm utrosque contigit. Nam secundum Hebræos contigit anno mundi 1656. At juxta LXX Interp. contigerit anno mundi 2256, verùm in hoc inter utrosque consensus fuerit, quòd eo anno mundi quo utrique statuunt contigisse Diluvium, eodem statuunt Mathusalam obiisse. Quin & hoc verisimile est, non fuisse inter utrosque aliud discrimen, præterquam in illis 600 annis, quos certo consilio (uti dictum est) addiderunt supra Hebræorum epilogismum. Itaque suspicor eodem librarii errore mendum irrepsisse in 565 annis illis, quibus Lamech supervixisse dicitur post natum Noachum, ut ab eo scriptum sit φξε pro φϟε, h.e. 565 pro 595. Unde ex consequenti natus error in summa annorum, quibus Lamech vixit 753, quæ distat ab illa quæ in Hebræo est 777, annis (ut notavit Augustinus) 24. Nempe ex 188 annis qui præcesserunt nativitatem Noë, & 565 quibus vixit post natum Noam, oritur summa annorum 753. Hac ratione juxta LXX natus fuerit eo anno, quo secundùm Hebræos contigit Diluvium, nempe anno mundi 1656: Diluvium autem juxta LXX, annis 600 seriùs contigerit quam ex Hebræo constat contigisse, idque propter 600 annos quos sex prioribus Patriarchis certo consilio, certaque de causa, quam explicuimus, addiderunt supra Hebræorum epilogismum. Quicquid est inter eos, & Hebræum textum (præter sexcentos illos annos) in numeris annorum discriminis, id omnino videtur non esse ab ipsis LXX Interp. sed à librariorum lapsu & errore, uti vult Augustinus, quicquid contrà clamet Georgius Syncellus.

Ad epilogismum autem Samaritarum quod attinet, observandum est primo, nihil eorum calculum distare ab Hebræorum calculo in quinque prioribus Patriarchis, & in Enocho, sed duntaxat in Jared, Mathusala, & Lamecho. Nam quod Eusebius in Chronico Græco scribit, Enochum anno ætatis suæ 60 genuisse Mathusalam, error est vel Typographi aut Librarii, qui ξ pro ξε scripsit, non error ipsius Eusebii qui procul dubio scripserat ξε. Quod hinc manifestum est, quia immediatè subjicit μετετέθη ἐν ἔτει ρπ τοῦ Νῶε, hoc est, *Translatus est anno* 180 *Noachi*; Quod stare non potest nisi Enoch anno ætatis suæ 65 genuerit Mathusalam, proindéque annos vixerit non 360, sed 365. Quod & hinc confirmatur. Georgius Syncellus (qui secutus est Eusebium) citante Scaligero ait, *Samaritarum calculum breviorem esse Hebræorum calculo annis* 349; quod stare etiam non potest nisi Enoch anno ætatis suæ 65 genuerit Mathusalam, uti planum est ex Tabula. Denique Chronographium Samaritarum, quod Scaliger in lib. de Emendatione temporum produxit, totidem Enocho assignat annos, nempe 65.

Observandum est secundò, quòd etsi Samaritarum calculus ab Hebræo in æra Diluvii, & annis postremorum trium Patriarcharum plurimum distet, tamen in hoc cum Hebræo convenit, quòd etiam secundùm Samaritas Mathusala obiit eo anno quo secundùm illos contigit Diluvium, nempe anno mundi 1307. Quo etiam anno secundùm eosdem obiit & Lamech Noachi pater, & Jared ejus proavus. Quod & Eusebius ibidem notavit. Nam de unoquoque trium illorum Patriarcharum dicit, ἐπέζησεν ἕως vel μέχρις αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ. Unde rursus confirmatur hic Samaritarum epilogismus, qualis in Tabula hac nostra exhibetur, quem diu post constructam tabulam deprehendimus accuratè convenire cum iis quæ de Samaritarum epilogismo nuper notavit Joan. Morinus (præfatione quam præfixit editioni Parisiensi Translationis Græco-Latinæ LXX Interp. factæ anno Christi 1618. ex codice manuscripto Pentateuchi Mosaici Samaritanorum. Idem Samaritarum epilogismus confirmatur ex literis viri doctissimi Domini Golii, ad me scriptis 9 Mart. 1630. In quibus notat eandem à textu Hebraico Samaritani codicis discrepantiam seu variationem, quæ hic in Tabula nostra annotata est. Notandum autem est apud Eusebium in Chronico Græco, esse vel Eusebii errorem vel Typographi aut librarii lapsum, in eo quòd Cainan dicitur vixisse ad Noachi usque annum φκα, Mahalaleel autem ad annum usque ejusdem Noë φπε: nam pro φκα scribendum est φιη, hoc est, 518, & pro φπε, scribendum est φπγ, hoc est 583. Alioqui ipse Eusebius sibi non constabit illis numerorum notationibus. In reliquis Patriarchis notatio quam habet (quo scilicet Noachi anno singuli eorum obierint) est consentanea, & cum toto isto Samaritarum calculo, qui est in Tabula hac nostra, quadrat. Observandum est tertiò discrimen, quod est inter istum Samaritarum, & illum qui est Hebræorum calculum. Hoc discrimen manifestum est ex Tabula, tum in annis quibus tres illi Patriarchæ Jared, Mathusala, & Lamech dicuntur cœpisse gignere, tum in annis quos dicuntur vixisse postquam genuerunt: in utroque enim non parum discesserunt Samaritæ ab Hebræo. Unde ex consequenti ortum est discrimen, quod inter illos & Hebræos intercedit in æra tum nativitatis, tum mortis trium illorum Patriarcharum, tum etiam in æra Diluvii, quam breviorem faciunt illâ quæ est Hebræorum, annis 349, uti rectè & congruenter notavit Georgius Syncellus suprà laudatus. Atque hinc fit manifestum, immeritò à Scaligero (in notis ad Euseb. pag. 14) reprehendi Syncellum illum, eo quòd dixerit calculum Samaritanorum ab Hebræo in æra Diluvii differre annis τμθ, hoc est, 349, ab epilogismo autem τῶν LXX annis ϡλ, hoc est, 930. In his Scaliger ait Syncellum hallucinari, eo quod computet annos ab Adam usque ad Diluvium; mendosè, cùm anni isti sint ad natum Noë, non ad Diluvium usque deducti. Verùm gravissimè hic hallucinatus est ipse Scaliger, quum ait ex Samaritanorum dinumeratione ab Adam ad natum Noë colligi annos 1327. Ad diluvium autem annos 1947. Nam ex Tabula hac nostra, quam juxta Eusebianam Samaritarum dinumerationem construximus, luce clarius est, à rerum exordio ad natum Noë annos esse duntaxat 707, ad Diluvium autem 1307. Diluvium nempe anno 600 vitæ Noachi contigit, annos itaque qui deducendi erant ad Diluvium usque, Scaliger ad natum Noë computavit: quæ est ea ipsa hallucinatio quam immeritò Georgio Syncello tribuit. Quod autem Scaliger numerat annos 1327, non verò 1307, inde est quod calculo Eusebiano putat addendos esse annos 20, ex Samaritarum Chronographio, quod ipse protulit in libro de emendat. temporum. Nam ubi Eusebius ait, Mahalaleelem natum fuisse annos ξε, hoc est, 65, quum gigneret Jared, Scaliger emendandum censet οε, hoc est 75, ex suo Chronographio; Item ubi Eusebius ait Mathusalam natum fuisse annos ξζ, hoc est 67, quum gigneret Lamechum, Scaliger emendat οζ, hoc est, 77 ex eodem Chronographio. De qua Scaligerana emendatione mox dicetur. Quod verò ait idem Scaliger, ex Samaritanorum dinumeratione colligi ad Diluvium annos 1947, non sibi constat, & fallitur annis 20. Nam si, uti falsò putat, Samaritæ ab Adam ad natum Noë computant annos 1327, sane ad Diluvium usque non numerabunt nisi annos 1927, siquidem Diluvium contigit anno vitæ Noæ 600. Sed putavit fortè Scaliger rursus hìc esse addendos 20 illos annos, quos ex emendatione sua jam antea addiderat calculo Eusebiano, quæ mera est hallucinatio. Benè ergo & congruenter Syncellus notavit excessum seu discrimen æræ Diluvii, quod est inter Hebræos, LXX Interp. & Samaritas. In hoc duntaxat falsus est, quod ait Samaritarum calculum distare ab illo qui est juxta LXX, annis duntaxat ϡλ, hoc est, 930, cùm revera distet annis 935, uti liquet ex Tabula. Rectè autem dixit, calculum Hebræorum superari ab illo qui est secundùm LXX annis φπϛ, hoc est, 586, quia ex illorum Græcorum Codicum mente, (quos Syncellus secutus est) qui Mathusalæ dant annos 167 quum genuit Lamech, æra Diluvii incidit in annum mundi 2242, à quibus si subducas 1656, quæ est æra Diluvii secundùm Hebræos, restant 586 anni.

Scaliger in opere de Emendatione temporum profert Chronographium quoddam Samaritarum, in cujus fine attexitur epilogismus annorum Patriarcharum illorum, qui ante & post Diluvium ad Abrahamum & Mosem usque vixerunt. In hoc epilogismo Mahalaleeli tribuuntur non 65 anni (quot illi tribuit Eusebius ante genitum Jared) sed 75, similiter Lamecho tribuuntur non 67, sed 77 anni. Atque hinc Scaliger vult corrigi & emendari Eusebium, sicque annis 10 longiorem facit æram Diluvii, quàm eam facit Eusebius, & post eum Syncellus. Sed sine necessitate Scaliger urget emendationem illam, qua conturbatur totus ille Eusebianus Samaritarum calculus. Nec tantæ est auctoritatis Chronographium illud Samariticum Scaligeri, ut præferri debeat Eusebiano; (quod confirmari diximus codice MS. Pentateuchi Samaritici Joan. Morini) maximè cùm ipse Scaliger, in notis suis ad Chronographium illud, agnoscat nonnulla esse in epilogismo qui illi subjicitur absurdissima. Præstat itaque Samariticum Scaligeri epilogismum ex Eusebiano corrigere, quàm Eusebianum ex Scaligerano. Nam si admittitur illi Scaligeri emendatio, sequetur Jared & Mathusalam obiisse anno mundi 1317. Lamechum autem A. M. 1327. eodemque anno contigisse Diluvium. Ita Mathusala obierit annis 10 ante Diluvium, quod non videtur convenire, neque id congruit cum Hebræorum, neque cum genuino τῶν LXX epilogismo, quorum uterque statuit mortem Mathusalæ in anno ipso Diluvii, uti ex suprà dictis videre est. Nec verisimile est voluisse Samaritas ita calculum suum instituere, ut alio quam Diluvii anno obierit Mathusala. Falsum etiam erit quod annotat Eusebius in Chronico Græco, tres istos Patriarchas Jared, Mathusalam & Lamechum vixisse ad ipsum usque Diluvium.

Porrò cur Samaritæ tam longè ab Hebræo in trium illorum Patriarcharum annis assignandis discesserint, cur longiùs adhuc multo ab epilogismo τῶν LXX recedant, causam nec video, nec suspicari aut conjicere possum, imò neque facile mihi persuaserim eos ab Hebræo hac in parte discedere voluisse, cum in reliquis Patriarchis exactè cum eo conveniant. Et sane si Hieronymus audiatur, omnino non discesserunt. Nam in quæstionibus seu traditionibus in Genes. ubi famosam quæstionem solvit, *qui potuerit Mathusala juxta calculum τῶν LXX vixisse annos 14 post Diluvium*, testatur tam in Hebræis quam in Samaritanorum libris scriptum inveniri, vixisse Mathusalam 187 ante genitum Lamechum, Lamechum autem vixisse 182 annos ante natum Noë. Hoc si verum est, (quod ille disertissimè testatur) an verisimile est eos ab Hebræo in solo Jared voluisse discedere, ut illi sine causa centum annos detraherent? Quis non potius suspicetur librarii lapsu pro 162 annis, qui Jaredo tribuendi sunt, scriptum fuisse 62, quot illi tribuit Eusebius? Omnino itaque vero consentaneum esse videtur, Samaritanos ab Hebræorum epilogismo non recessisse. Interim tamen calculus eorum, qui ab Eusebio in Græco Chronico refertur, confirmatur (uti diximus) codice manuscripto Pentateuchi Samaritani, uti annotat Joan. Morinus præfatione in Biblia Græca translationis LXX Interpretum Parisiis edita 1618. Itaque hìc dubius hæreo.

Tabula secunda, Complectens Patriarchas post Diluvium usque ad Abrahamum, juxta textum Hebræum, Genes. 11. 10.

	Genuit natus annos	Vixit postquam genuit.	Vixit in universum.	Anno Mundi Natus est.	Anno Mundi Mortuus est.
1 Sem	100	500	600	1558	2158
2 Arphaxad	35	403	438	1658	2096
3 Selah	30	403	433	1693	2129
4 Heber	34	430	464	1723	2187
5 Phaleg	30	209	239	1757	1996
6 Rehu	32	207	239	1787	2026
7 Serug	30	200	230	1819	2049
8 Nachor	29	119	148	1849	1997
9 Thare	130	75	205	1878	2083
10 Abraham				2008	

NOTÆ IN PRÆCEDENTEM Tabulam secundam.

OMnia fermè in hac Tabula plana sunt, obvia & expedita. Nam quot annos natus unusquisque horum Patriarcharum genuerit filium, hoc est, natus illi sit filius, quotque annos post natum filium vixerit, (si unum excipias Tharam, de quo mox dicturi sumus) manifestum est ex Genes. cap. 11. ubi ista exertè notantur. Jam si anno quo cuique natus est filius, addas annos quos vixit post natum filium, exsurget annorum quos in universum unusquisque vixit, numerus, prout in hac Tabula est notatus.

Deinde eodem Genes. cap. 11. 9. Sem natus centum annos dicitur genuisse Arphaxadum שְׁנָתָיִם biennio, seu potius anno secundo (nimirum inchoante) post Diluvium, scilicet absolutum. Cùm itaque ex prima & secunda Tabula nostra constet Diluvium absolutum esse initio anni mundi 1657, nimirum 27 die mensis secundi anni illius, planum est inde Arphaxadum natum esse anno mundi 1658, circa ejus initium vel medium. Nempe videntur omnino tum Noë, tum ejus liberi, pii saltem (qualis fuit Sem) ab usu conjugii abstinuisse dum fuerunt in Arca conclusi, mox verò postquam ex Arca sunt egressi, cœpisse dare operam liberis procreandis. Sanè Judæi (undicumque illud acceperint) in ea sunt sententia: aiunt enim ex omnibus brutis animantibus solum Canem, ex hominibus solum Chamum explendæ libidinis causa, venerem in Arca exercuisse. Cùm ergò Noë, ejusque liberi, ex Arca egressi sint sub finem mensis secundi anni mundi 1657. si paulo pòst Sem liberis procreandis operam dedit, Arphaxad potuit illi nasci initio anni 1658. Cúmque tum natus esset annos centum, nimirum completos, sequitur natum esse anno mundi 1558. Jam autem ex Tabula prima, & notis nostris in secundam, liquet Noam natum esse anno mundi 1056 completo, ac proinde quando Genes. 5, 32, Noe dicitur genuisse Sem, Cham & Japheth, natus annos quingentos, videri posset inde Sem (qui primus inter Noæ liberos illic nominatur) natus anno mundi 1556 completo, vel 1557 inchoato, non verò uti statuimus anno 1558. Sed observandum hic est id quod ab aliis jam rectè occupatum & observatum est, nempe Noam cœpisse quidem gignere anno ætatis suæ quingentesimo, at non tamen eo anno genuisse Semum, sed Japhetum, qui fuit filiorum Noæ primogenitus, quíque propterea dicitur Genes. 10, 21, הַגָּדוֹל *magnus*, hoc est, natu maximus, unde etiam est quod ejus genealogia eo capite primo loco recensetur. Cham autem filiorum Noæ natu minimus, unde etiam vocatur הַקָּטָן Genes. 9. 24. Quare ordo filiorum Noæ, habita ratione nativitatis ipsorum, hic est, Japheth, Sem & Cham; ut Sem medius sit inter Japhetum qui הַגָּדוֹל, & Chamum qui הַקָּטָן dicitur. Natus ergo Japheth anno mundi 1556 completo, Sem verò initio anni mundi 1558. Quod autem Semi genealogia recensetur ultimo loco tam Genes. 10, 20, quàm cap. 11, 10, hoc ideo fit quia ex Sem oriundus fuit Abraham, cujus historiam Moses persequitur, non aliorum.

Hoc posito, Semum esse natum anno mundi 1558 inchoante, planum est quo mundi anno reliqui Patriarchæ tum nati, tum mortui sint, uti est in Tabula notatum. De uno Thara lis est, quem statuimus anno ætatis suæ 130 genuisse Abrahamum, quod videtur esse adversus Scripturam, quæ Gen. 11,26, dicit Tharam natum annos 70 genuisse Abraham, Nachor & Haran. Sed ab aliis jam observatum est Tharam quidem cœpisse anno ætatis suæ 70 gignere liberos, at non tamen eo anno genitum ab eo esse Abrahamum, sed vel Nachorem, vel Haranem, quomodo supra observavimus Noam cœpisse gignere anno ætatis quingentesimo, sed Japhetum, non verò Semum, uti prima fronte videri posset ex Gen. 5,32. Abrahamum autem non septuagesimo, sed centesimo tricesimo ætatis Tharæ anno natum esse, sic, post alios demonstrari posse putamus. Thare vixit annos 205, mortuusque est in Charan, Genes. 11. 20. Abraham natus tum fuit annos 75, Gen. 12, 4. Mortuo patre, Dei jussu egressus est ex Charan, venitque in terram Chanaan Act. Apost. c. 7. Subducantur anni 75 ex 205, liquet Abrahamum natum esse anno ætatis Tharæ 130. Confirmatur hoc ex Galat. 3. 17, ubi promissio Abrahæ facta dicitur antecessisse legem annis 430, & ex Genes. 14, 13, ubi Deus prædicit Abrahamo prolem ipsius futuram peregrinam & servituram genti alteri annos 400. Hi 400 anni inchoandi sunt à nativitate Isaaci (qui statim atque natus cœpit esse peregrinus in terra non sua, etsi enim terra Chanaan promissa fuisset patri ejus Abrahamo, attamen tradita illi non fuerat, imò verò ne latum quidem pedis vestigiùm in ea habuit) terminandi autem in egressu Israelitarum ex Ægypto. Promissio ergo Abrahæ primò facta antecessit, secundùm Apostolum, Isaaci nativitatem annis 30. Et facta fuit Abrahæ in Ur Chaldæorum, antequam veniret in Charan, Actor. 7, vers. 2, 3, 4. Abraham natus fuit annos centum cùm natus est illi Isaac, natus ergo fuit annos 70 cum facta est illi promissio, & jussus est exire ex Ur Chaldæorum. Cùm autem egressus est ex Charan patre mortuo, natus erat annos 75. Gen. 12, 4. Ergo quinquennio ante excesserat Ure. Unde verisimiliter colligitur Abrahamum accepta Dei promissione, ejusque mandato de relinquenda patria, indicasse illud patri, qui ut Dei vocationem sequeretur, relicto (uti videtur) in Chaldæa Nachor, & assumpto secum Abrahamo filio, & nepote Lotho, unà cum ipsis venit in Charan, animo petendi terram Chanaan, uti dicitur Genes. 11, 31. Sed fortè morbo isthic detentus Thare, aut alia quapiam de causa quinquennium isthic hæsit, atque una cum eo Abraham & Loth, quorum ille patrem, hic avum senectute jam confectum, & adversa fortè tum valetudine laborantem noluit deserere, sed tantisper cum eo substiterunt in Charane, donec vel convalesceret, vel vita excederet. Quare mox post patris obitum Charane excessit, venitque in terram Chanaan, juxta mandatum quod in Chaldæa à Deo acceperat, quódque exequi jam cœperat, cùm Ure profectus unà cum patre Thara venit Charanem.

Qui in alia sunt sententia, & Abrahamum natum volunt anno ætatis Tharæ 70, mirum in modum conturbare coguntur hanc promissionis & vocationis Abrahæ historiam, pluresque Abrahæ ex Ur & Charan in Chananæam profectiones, ejusdémque in Charan vel Ur reditum valde ἀλόγως confingere: neque conciliare valent loca Scripturæ modo allata, de Abrahæ vocatione, promissione illi facta, profectione è patria, & prolis per annos 400 peregrinatione & servitute in terra non sua, quæ omnia amice conspirant, si statuas Abrahamum natum esse anno ætatis Tharæ 130, non verò 70. Adde quod Samariticus codex vitæ Tharæ annos dat duntaxat 145. Cujus hæc causa est, quòd secundùm Scripturam Genes. 12, 4, æstimavit, & quidem rectè, Abrahamum natum fuisse annos 75 cùm Thare obiit Charane, putavit autem, sed falsò, deceptus loco Genes. 11. 26, natum fuisse anno vitæ patris 70. Quòd si Abraham natus fuit annos tantùm 75, cùm obiit Thare, uti Scriptura exertè dicit loco modò citato Genes. 12, 4, natus est proculdubio anno vitæ patris 130, quandoquidem Thare in universum vixit annos 205.

Deinde si Abraham natus est anno patris sui Tharæ 70, natus fuit annos 135, cùm obiit Thare, Isaac autem natus est Abrahamo cùm esset annorum centum. Fitne verisimile patrem Tharam, qui ad mandatum Dei filio Abrahæ factum de relinquenda patria, ut illi obsequeretur, unà cum filio venerat Charanem animo veniendi in terram Chanaan, voluisse hærere in Charan annos 65, neque commotum fuisse insigni Dei erga filium Abrahamum benedictione, qui Isaacum miraculo illustri ei in effœta tum Abrahæ, tum Saræ ætate dederat? Denique, qui verum erit quod ait Stephanus Actorum 7, (post Scripturæ dictum Genes. 12. 2, 3, 4) Abrahamum venisse in Chananæam post patris obitum, si Thare vixit annos 65, postquam Abraham Charane profectus venit in Chanaan. Ex his evincitur, ut puto, firmissimè, Abrahamum natum esse anno vitæ patris 130. non verò 70. Thare ergo cœpit quidem (uti dicitur Genes. 11, 26.) gignere anno ætatis 70, sed vel Nachorum, vel Haranem, non verò Abrahamum. Quod autem Abraham primo loco istic ponitur, id fit ob Abrahami dignitatem, à quo populus Dei erat oriundus, cujus historia deinde narratur, quomodo Genes. vers. 32, Sem primo loco ponitur, etiamsi (uti modò ostensum est) non fuerit Noæ primogenitus, sed Japheth. Hoc posito Abrahamum natum esse anno ætatis Tharæ 130, sequitur Tharam post natum Abrahamum vixisse annos duntaxat 75, uti notamus in Tabula juxta Scripturam, Genes. 12, 4. Porrò, cùm Abraham natus sit anno mundi 2008 exeunte, vel 2009 ineunte, liquet eum esse natum in fine quadragesimi primi Jubilæi à mundi creatione, Isaacum verò, qui annis centum pòst natus est, natum esse anno primo quadragesimi quarti Jubilæi, sive anno primo trecentesimæ secundæ hebdomadis.

Porrò ex hac Tabula videre est primò in tribus Patriarchis qui Semum sequuntur, Arphaxado nimirum, Sela & Hebero, vitam hominum post Diluvium contractam fuisse ad dimidium vitæ præcedentium Patriarcharum: Omnes enim qui ante Diluvium vixere Patriarchæ (tribus exceptis) superarunt annum vitæ nongentesimum, at isti tres dimidium tantùm (ac ne vix quidem dimidium) vitæ illorum vixerunt. Secundò, vitam in sequentibus, nimirum Phaleg, &c. fuisse rursus contractam ad dimidium vitæ trium præcedentium, idque uti videtur ob insignem hominum in extructione turris Babel (quæ tempore Phaleg facta est) audaciam atque in Deum rebellionem. Omnium autem μακροβιώτατος inter eos fuit pius Sem, (ob patris Noæ benedictionem) qui reliquis omnibus supervixit, adeoque ad annos 501, vel 502, post Diluvium vitam produxit, annisque duntaxat 25 ante Abrahami mortem, annis autem tantum 11 ante natum Jacobum obiit, (uti ex Tabula 8 liquebit) ita ut unà cum Abrahamo, Isaaco & Hebero esse & vivere in iisdem tentoriis potuerit. Denique non modò Sem, sed & Arphaxad, Selah & Heber, reliquis omnibus (excepto Abrahamo supervixere, imo & Heber triennium ipsi Abrahamo supervixit; Abraham enim mortuus est anno mundi 2184, Heber autem 2187. Noe autem ante omnes istos suos posteros obiit, (excepto Phaleg) mortuus est enim anno mundi 2006, biennio ante Abrahæ nativitatem: Phaleg autem decennio prius, anno mundi 1996.

Postremò toto temporis intervallo in hac Tabula comprehenso, à Diluvio ad Abrahami nativitatem, ejusque à Deo è patria Chaldæa evocationem Historia Sacra nihil insigne narrat, præter turris Babylonicæ exstructionem, eamque insecutam, à Deo immissam, linguarum confusionem, terræ inter Noe filios divisionem, hominumque per universum terrarum orbem dispersionem, ac Monarchiæ Babylonicæ à Nimrodo in turris illius exædificatione constitutionem, sed sine tamen præcisa temporis, atque definita notatione quando illa exstructio facta fuerit, & linguarum confusio contigerit, nisi quod dicitur accidisse illud in diebus Phaleg. Sed an in ejus nativitate, an vero in morte, an denique in medio vitæ ejus intervallo factum id fuerit, Scriptura non indicat. Hinc variæ sunt ea de re scriptorum sententiæ. Judæi in Phalegi morte eam constituunt, ejusque patrem Heberum volunt prophetasse, cùm nomen illi à divisione indidit: alii in nativitate ejus eam collocant, nomenque Phalego ex eventu, non ex prophetia inditum esse contendunt. Si in nativitate Phalegi id contigit, facta est illa divisio anno centesimo, vel centesimo primo post finitum Diluvium, quod temporis intervallum videtur æquo brevius, quam ut homines eo temporis spatio eousque excreverint ut tantum opus aggredi & moliri potuerint. Si in ejus mortem cum Judæis rejiciatur illa divisio, incidet in annum mundi 1996, quo mortuus est Phaleg. Abraham autem venit in Chananæam anno mundi 2084, ac proinde 88 annis post illam divisionem. Jam autem cùm Abraham venit in Chananæam, eam offendit totam ferè à Chananæis, Amorrhæis, &c. occupatam, ac frequentissimis oppidis auctam & ornatam, quin & Ægypti regnum jam tum conditum fuit; mox enim post adventum suum in terram Chanaan Abraham fame pressus descendit in Ægyptum, Genes. 12, 10. Illud autem 88 annorum spatium brevius videtur, quam ut per id tempus tota Chananæa & Ægyptus, incolis Chananæis, Chami filii, posteris fuerit jam plena, multisque oppidis ornata, adeoque & bello Amraphel atque sociorum vexata, Genes. 14. Itaque convenientius forte videtur, ut statuamus confusionem linguarum & terræ divisionem circa medium vitæ Phalegi tempus, hoc est, circa annum mundi 1860. Sic enim fiet ut à Diluvio ad illam divisionem anni sint circiter 200. inde verò ad Abrahami in terram Chanaan & Ægyptum ingressum anni 216. Nihil tamen affirmo, quia conjecturis tantùm locus hic est. Videatur hic Joh. Buxtorfii Junioris dissertatio de linguarum in turri Babylonica confusione, sub finem, ubi probat Phalegum non videri Heberi primogenitum, neque eum natum patris anno 34: nec turrim conditam esse anno mundi 101, sed multo post.

Porrò turri illi ob linguarum in ea factam confusionem, uti Scriptura notat Genes. 11, inditum est nomen בָּבֶל *Babel*, quasi diceretur בָּא בֶּל *venit confusio* (quomodo Genes. 30, 11. בָּגָד dicitur pro בָּא גָד *venit turma*) vel est pro בַּלְבֵּל *confusio*, extrito altero ל, quomodo dicitur אַבְרָהָם pro אַב רַב הָמוֹן, *pater magnæ multitudinis*, extrito altero ב) A qua voce בַּלְבֵּל fortè ortæ sunt Latinis, *Balbus*, & *balbutire*, quæ de eo usurpantur qui ita confusè loquitur ut vix intelligi possit. Terram שִׁנְעָר, in qua turris illa extructa fuit, esse Babyloniam, clarius est & manifestius ex Scriptura, quam ut multis testimoniis id comprobare necesse sit, unde Σιγγαρα urbs ad Tigrim apud Ptol.

Tab. 4. Asiæ, & *Singarei* mons in Mesopotamia, apud eundem, ibidem. De turris illius exstructione, & linguarum istic confusione, hominumque inde per universam terram dispersione, manifesta adducuntur ab Eusebio in Chronici sui Græci fragmentis, ex Abydeno, & Hestiæo Milesio, antiquis exoticis scriptoribus, testimonia, quæ veritati sacræ Historiæ hac in parte suffragantur.

Narrat Eusebius in eodem Chronico Græco, Noam filiis suis universam terram divisisse, & Semo Asiam, Japheto Europam, Chamo Africam habitandam & possidendam tradidisse. Fieri id quidem ab eo potuit, nam videtur vixisse annos circiter 150 post factam linguarum confusionem, vixit enim ad annum mundi 2006: linguarum autem confusio contigit, uti videtur, circa annum mundi 1856, anno nimirum post Diluvium ducentesimo. Attamen præter Scripturam id asseritur, quæ illud non commemorat, nulla autem alia scripta sunt Mosaicis antiquiora, unde illud certò habere possimus. Sed neque etiam verisimile videtur factam esse à Noa divisionem illam. Nam primo quemadmodum eum de turris exstructione non consuluerunt, quin potius eo dissuadente ac repugnante opus illud aggressi sunt, quandoquidem notatur ut audaciæ, temeritatis, superbiæ, atque in Dei consilium rebellionis argumentum, quo Dei ira in homines est provocata; sic neque videntur eum de sedibus deligendis interrogare aut consulere voluisse, aut verò etiam potuisse, nisi fingamus Noam omnes linguas à Deo tum immissas calluisse, ut singulos populos, aut familias propria qua utebantur lingua alloqueretur, & quid fieri ab illis vellet significaret. Deinde, qui potuit Noe tres illas mundi partes, Asiam, Europam & Africam, tum temporis hominibus ignotas, indicare, aut quibus signis alteram ab altera distinguere, singulisque familiis, per singulas linguas distinctis, proprias quas vellet ab iis inhabitari sedes assignare, nisi fingamus eum singulos populos manu in terras ipsas quas coli ab illis volebat, duxisse tanquam in rem præsentem. Omnino ergo convenientius videtur, eos linguarum confusione attonitos, & quasi fulmine quodam cælitùs immisso percussos atque perculsos, coadunatos simul esse, & in unum convenisse quotquot eadem lingua utebantur, ab aliis vero, qui qualibet alia utebantur lingua, segregatos atque sejunctos, mox tacito atque occulto divinæ providentiæ motu atque instinctu impulsos esse, ut hi horsum, alii illorsum, alii denique aliorsum moverentur atque progrederentur, prout Deus apud se decreverat, ut hi has, illi illas terras insiderent atque incolerent, juxta illud Pauli Act. 17. 26. ὁρίσας προτεταγμένους καιροὺς, καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν.

Cæterum in posterorum Noæ nominibus quæ hîc in Scriptura commemorantur, non obscura apparent Gentium à se conditarum, & regionum quas insederunt atque incoluerunt vestigia, unde facilè conjici possit Europam à Japheto ejusque filiis, à Semo Asiam, à Chamo & ejus liberis Africam fuisse maxima ex parte occupatam & insessam. Nam primò Japheth est Græcis & Latinis notissimus *Iapetus*, omnium hominum sibi notorum, & de quibus vel fando aliquid inaudiverant, antiquissimus, unde vetus inter eos proverbium *Iapeto vetustior*. Deinde, ex Japheth ortus est יָוָן *Javan* (quod & יוֹן punctari & legi potest) à quo *Ion*, unde *Iones* dicti & orti, Græcorum populi nobilissimi & antiquissimi, eorumque dialectus *Ionica* amplissima, & veteres litteræ *Ionicæ* dictæ, omnium primæ & antiquissimæ, (quas Cadmus Phœnix illos docuit) à veteribus Hebræis deformatæ. Apud Danielem Prophetam מַלְכוּת יָוָן *regnum Javan* est Monarchia Græcorum, quæ ab Alexandro Magno initium habuit. Ab eodem Javan, Latinorum Janus antiquissimus & notissimus dictus omnino videtur. A גֹּמֶר *Gomer* alio Iapheti filio dicti videntur *Cimmerii*, qui & *Cimbri*, & Καμαρῖται apud Dionys. περιηγητήν. Sunt & *Comari* & *Chomari* apud Ptolom. populi in Scythia, intra Imaum montem prope Bactrianam. A תִּירָס autem est Θρᾷξ, unde *Thraces* populi, & *Thracia* regio Græcis notissima. Forte & inde *Tros*, unde *Troes* & *Troja* decantatissima. A מֶשֶׁךְ (quod LXX reddunt μοσόχ) orti & dicti videntur *Moschi*, sive *Muscovitæ*, populi hodie in Europa notissimi. Sunt & *Moschici* montes in Armenia apud Ptolom. A מָדַי *Madai*, Μῆδοι *Medi* videntur dicti, & *Media* regio in Asia celeberrima, non enim tres illi Noæ liberi, tres mundi partes Asiam, Africam, & Europam sic sunt inter se partiti, ut omnia fuerint accuratè distincta, nihilque prorsus impermixtum, nam & mox videbitur, Chami posteros Asiæ etiam partem non minimam occupasse. Fortè & à תֻּבַל *Tubal* orti & dicti videntur Τιβαρηνοὶ, q. d. Τιβαληνοὶ, populi Scythici in Asia, Θάλβις & *Teleba* in Albania prope mare Caspium per litterarum Metathesim. Denique Geographus Arabs meminit populorum Iagog & Magog in Tartaria, qui nomen habent à Gog & Magog, quorum frequens in Scriptura mentio, atque eorum posterior מָגוֹג *Magog* recensetur inter Iapheti filios.

Jam verò filii Gomer tres fuerunt. 1. אַשְׁכְּנַז *Askenaz*, à quo nomen habet ἄξεινος πόντος, sic primò dictus, qui postea mutato nomine dictus est καθ' ἀντίφρασιν, εὔξεινος πόντος, *Pontus Euxinus*. 2. רִיפַת *Riphath*, à quo Riphæi montes in suprema Europa notissimi dicti videntur. 3. תֹּגַרְמָה *Togarma*, apud LXX verò Θοργαμά, per litterarum metathesim, à quo Τρογμοὶ apud Ptolemæum. Inde etiam *Turcomani*, & regio *Turcomania* in Armenia, quin & urbs *Turcoman* in Media. Inde etiam hodierni *Turcæ*.

Filii *Javan* fuerunt 1. אֱלִישָׁה *Elisah*, unde ἑλλὰς Græcia dicta, & ἕλλης sive ἕλλην, & ἕλληνες Græci ab Ionibus orti. Item ἦλις *Elis*, & αὐλὶς *Aulis*, Græciæ partes notissimæ: Indidem dicti & orti αἰολεῖς *Æoles*, & regio *Æolia*, unde *Æolica* dialectus. 2. תַּרְשִׁישׁ *Tarsis*, Ταρσὸς, urbs Ciliciæ celeberrima & antiquissima, Pauli Apostoli patria nobilissima. Fortè & inde Tartessus urbs prope Gades, quæ potuit esse Tarsensium Colonia, qui cùm celebres essent Mercatores totum percurrebant mare mediterraneum, atque eousque potuerunt excurrere. 3. כִּתִּים *Cittim*, quo nomine veniunt apud Danielem & Prophetas *Macedones*, & regio *Macedonia*, itemq; Italia; videnturque inde dicti *Macedones* quasi μακηταὶ præposita littera מ *Mem*. Quin & nonnulli volunt Cretenses dictos esse antiquitùs Κητῆες, quod nomen indidem videtur formatum. Et sanè unum ex Cretæ præcipuis oppidis olim *Cytæum* fuit dictum, hodie *Sittia* quasi *Cytia* vel *Citia*, Κήτια. Et aliud item ejusdem insulæ oppidum *Cydon* (à quo Cydonia mala) quod & indidem videtur habere originem. Quin & quod *Candia* hodie vocatur illa insula indidem videtur esse. 4. דֹּדָנִים *Dodanim*, à quo Dodonæa sylva Græcis decantatissima, & Dodonæa quercus fatidica. Idem dicitur etiam רֹדָנִים *Rodanim*, à quo Rhodus insula videtur dicta, quasi ῥόδον.

Semi filii fuere 1. עֵילָם *Elam*, quo nomine in Scriptura designantur Persæ ab eo oriundi. Hinc *Elamitæ*, de quibus Act. 11. 9. Item ἐλυμαῖοι, & *Elymais* regio in Asia, Susianæ contermina. 2. אַשּׁוּר *Assur*, à quo Assyrii & Assyria dicta: quin & Syria indidem videtur dicta per Aphæresim primæ syllabæ. 3. לוּד *Lud*, à quo Lydii populi, & *Lydia* regio olim notissima in Asia minore. 4. אֲרָם *Aram*, quo nomine in Scriptura veniunt Syri & Syria, qui, ut modò dictum, nomen videntur habere ab Assyriis, quòd ab his Syri existimarentur orti: vel Syri, σύροι fortè dicti sunt à צוֹר *Tyro* civitate nobilissima. Nam צ Hebraicum sæpè per σίγμα Græcum redditur. Ab Aram autem forte dicta videtur Armenia, additione נ Nun servilis & heemantici ad formationem nominis, ut ab אֲרָם factum sit אַרְמֵן *Armenus* & *Armenia*. Inter Assyriæ urbes numeratur כַּלְנֵה, Gen. 11. quæ videtur esse Colchos, unde *Cholchi* populi, & *Colchis* regio, non quod in Assyria fuerit posita, sed quod ab Assur fuerint illi oriundi. Est & in Mesopotamia regio Chalcitis, & in Syria Chalcis urbs, & *Chaldice* regio. Item *Calacine* prope Tigridis fluvii fontes, non longè ab Assyria. Sed & in India est *Colchi* emporium, & *Colchicus* sinus ab eo emporio sic dictus.

Hujus אֲרָם filii fuerunt. 1. עוּץ *Us*, unde terra עוּץ Jobi patria, inter Sabæos & Chaldæos quasi media, nam ab utrisque expilatus fuit Job: fuitque Idumææ pars quædam, ut ex Thren. 4, 21, liquet.

2. מַשׁ *Mas*, à quo Μυσοὶ, *Mysii*, & *Mysia* vel *Mœsia* regio in Asia minore nota. Est & alia *Mysia* in Europa, quæ indidem fortè & nomen & originem habuit. Sed & in Scythia inter Imaum montem collocantur à Ptolom. *Massæi* populi & montes sic dicti. 3. גֶּתֶר *Geter*, à quo fortè *Getæ* dicti (per apocopen ultimæ litteræ) qui & *Gotthi* postea dicti, populi Septentrionales notissimi. Quin & *Massagetæ* populi ab utriusque posteris commixtis orti, & nomen inde compositum habere videntur.

Ab *Arphaxad* Semi filio, per Salam natus est עֵבֶר *Heber*, à quo vulgò existimant dictos esse Hebræos, sive Israelitas (quia ab eo sunt oriundi) sed perperam, uti mox ostendetur. Fortè potiùs ab ipso Heber dicti & orti videntur *Iberi* populi prope Pontum Euxinum, à quibus postmodum nonnulli volunt ortos esse *Iberos* in Hispania, & fluvium *Iberum* ibidem nomen habere. Ab isto Heber natus est יָקְטָן *Joktan*, à quo nomen & ortum fortè habuit urbs insignis & amœna, quam Geographus Arabs collocat in Arabia, inter Meccam & Sancas, quam vocat *Baisat Jaktan*, q. d. בֵּית יָקְטָן *domus Joktan*.

Hujus Joktanis multi in Scriptura Genes. 11, recensentur filii, quorum nomina nonnulla videntur populis & locis quibusdam indita. Nam à שֶׁלֶף *Salaph*, dici potuerunt Σάλεφοι montes in Margiana provincia. Item Σαλήβιοι populi. A חֲצַרְמָוֶת *Hatsarmaveth*, quod & punctari potest חֲצַרְמוֹת vel חֲצַרְמוּת dicti & orti esse possunt *Sarmatæ*, qui & *Sauromatæ*; sed & in Arabia felice regio est dicta *Hadramuth* (quod idem est nomen cum præcedente Hebraico) à Geographo Arabe notata: quin & in Africa, inter Carthaginem & Leptim parvam, aliud est oppidum ejusdem plane nominis, quod & hodie dicitur *Adrymettum*. Ab יֶרַח *Jarach* Ἀραχῶτοι videntur dicti, & *Arachosia* regio prope Indum, ab Oriente Drangianam, à Meridie Gedrosiam habens conterminam, quæ fortè dicta videtur à præcedente illo גֶּתֶר tertio Semi filio. A דִּקְלָה *Dikla*, fortè *Dangala* regio sub Ægypto in Æthiopia, sic etiamnum hodie dicta. Vel fortè inde Δικαλλῆνοι, Herodoti. A שְׁבָא *Seba* (ut & ab alio שְׁבָא & סְבָא à Chamo oriundis) orti sunt & nomen habent *Sabæi* populi notissimi, unde thus advehitur, quod *Sabæa messis* Poëtis dicitur. Ab אוֹפִיר *Ophir* (unde aurum Ophir in Scriptura celeberrimum) Οὐφαρίς πόλεμος dici potuit, & οὐφαρῖται populi. חֲוִילָה *Havila*, fortè dicti sunt *Chaulatæi* apud Strab. quos collocat juxta Nabathæos, quæ loca videtur infessa à Joktanis quibusdā posteris, Geograph' etiam Arabs meminit oppidi *Chaulan* in Arabia felice.

Noæ tertius filius est חָם *Cham*, cujus posteri Ægyptum & Africam occuparunt. A quo Ægyptus usque hodie (inquit Hieronymus in Tradit. Heb. in Gen.) *Ham patria Ægyptiorum lingua dicitur*. Inde etiam dictus videtur Jupiter *Hammon*, quasi חַמּוֹן, cujus oraculum fuit in Libyæ mediis arenis positum loco amœnissimo, ubi Cham videtur sedem posuisse, atque illic diem suum obiisse, & à posteris pro Deo cultus: indidem est Ἀμμώνιος, urbs sic dicta inter duas Syrtes apud Ptolom. Ab eodem חָם est nomen χήμμις.

Chami filius fuit, 1. כּוּשׁ, à quo Æthiopes, qui in Scriptura כּוּשִׁים & כּוּשׁ dicuntur, quos LXX reddunt Αἰθίοπας. Ab eodem nomen habere videtur Κῦος ποταμὸς apud Ptolom. & χούζις, urbs inter duas Syrtes: & apud Geographum Arabem *Cush* & *Cusha* nomina sunt civitatum in Barbaria & prope Ægyptum.

2. מִצְרַיִם *Mitsraim*, quo nomine in Scriptura Ægyptus perpetuo denotatur, & etiamnum hodie Ægyptus ab Arabibus *Mesr* indidem dicitur. Apud Cedrenum autem μέστρα· quemadmodum à בָּצְרָה Idumææ metropoli dicitur apud Græcos scriptores βόσρα, unde *Bostrenus* Episcopus apud Ecclesiasticos Scriptores.

3. פּוּט *Phut*, a quo Mauritaniæ fluvius quidam dictus est *Phut*, & *circa eum regio Phutensis usque in præsens dicitur* (inquit Hieronymus in Traditionibus Hebraicis in Genes. & Comment. in Esaiam.) Quin & a Ptolomæo urbs quædam Πετέα dicitur, & ab eo in Africa proprie dicta collocatur.

4 כְּנַעַן *Chanaan*, à quo Chananæa dicta, regio notissima, Israelitis à Deo tradita.

Filii Cus sunt, 1. סְבָא à quo *Sabæi*, uti modò notatum est. 2. חֲוִילָה à quo videntur orti *Avalitæ* populi in Troglodytide juxta Æthiopiam sub Ægypto, & *Avaliticus* sinus, ex quo emergit mare Rubrum, & *Avalite* emporium ad littus illius sinus. 3. סַבְתָּא *Sabatha*. A Ptolomæo in Arabia felice collocatur metropolis quædam dicta *Sabatha*. Et Hieron. in Trad. dicit ab illo Sabatha *dictos esse Sabathenos, qui nunc* (inquit) *nominantur Astabeni*, sed in hoc posteriore falli videtur S. Hieron. nam Astabeni à Ptolomæo collocantur in Hyrcania.

A מִצְרַיִם *Mitsraim* ortus est לוּדִים *Ludim*, à quo Λάθων & Λαὺδ fluvii dicti, quorum ille est in Pentapoli seu Cyrenaica Africæ. 2. עֲנָמִים *Anamim*, à quo ablatâ aspiratione ab initio, & litteris M & B commutatis ob soni affinitatem, dicti videntur Νῦβαι, & *Nubia* regio inter Ægyptum & Æthiopiam, etiamnum hodie hoc nomine notissima.

A פַּתְרֻסִים *Phatrusim*, dicti videntur Φαρούσιοι *Pharusii* apud Pompon. Melam, populi prope Nigritas, pro *Phatrusiis*: à Ptol. collocantur ad fluvium *Stachyr* prope Libyam interiorem, qui fluvius in textu Ptol. vocatur Trachyris, & vocatur hodie Gambra. A לְהָבִים *Lehabim*, quod & punctari potest לְהָבִים orti & dicti sunt *Lybii*, & *Lybia* regio, Africæ pars magna, quòd ab æstu solis, tanquam flamma quadam sint totam faciem adusti, nam לַהַב Hebræis *flamma* est.

A כַּסְלֻחִים *Chasluhim*, dicti videntur Ξυλικκεῖς, Æthiopes sub ipso Æquinoctiali. Denique à פְּלִשְׁתִּים *Philistim*, dicti sunt *Philistini*, qui postea Palæstini, & tota regio dicta est *Palæstina*, hodie & olim toto orbe hoc nomine notissima.

Sed de his posterorum Noæ nominibus, & regionibus ab illis dictis, videatur vir longè doctissimus & clarissimus Hugo Grotius, in Notis ab librum suum primum de Religione Christiana (qui mihi visus non est nisi diu post hæc à me scripta) & multo adhuc hac in parte accuratior, & limatissimi judicii vir Samuel Bochartus, in eruditissimo & admirabili opere suo, cui titulum fecit, PHALEG.

Cæterum multi hodie in hac sunt sententia, Judæos, seu Israelitas, in Scriptura dici עִבְרִים *Hebræos*, quòd sint orti ab Abrahamo, quem dictum esse volunt עִבְרִי *Hebræum* Genes. 14. 13. quòd esset ab *Hebero* Phalegi patre oriundus: ab eodémque Hebero linguam Hebraicam dictam esse censent, quòd in linguarum divisione ac confusione, quæ facta est in exstructione turris Babylonicæ, illa lingua quæ prima omnium hominum ante Diluvium, adeóque ipsius Adami fuit, remanserit in Heberi domo, ejúsque familia, tanquam sacrum quoddam ob ipsius pietatem, peculium. Sed parùm solida videtur hæc sententia, Nam primò alii fuerunt multi præter Abrahamum Heberi posteri, qui tamen Hebræi non sunt dicti. Si prima omnium & antiquissima Hebræa lingua apud Heberum ejusque familiam in linguarum divisione ob ejus pietatem remansit, & ab eo dicta est Hebræa, cur non tam Joktanis quàm Phalegi (quorum uterque Heberi fuit filius) posteri dicti sunt Hebræi? Cur Hebraicæ linguæ usus penes solos Abrahæ (ex eorum sententia) posteros remansit? Imò cùm Thare tres habuerit filios, Abraham, Nachor, & Haran, atque ex Nachor ortus sit Laban, ex Haran autem Loth, qui fit ut solus Abraham dictus sit עִבְרִי *Hebræus*, ejúsque duntaxat posteri, si ab Hebero tritavo deducta est illa denominatio, non item Laban, & Loth, eorúmque posteri, Syri, Moabitæ & Ammonitæ? Præterea, planum est ex Genes. 31. 47, Labanem Nachori filium non Hebraicè, sed Syriacè seu Chaldaicè esse locutum. Unde verisimile magis fit ipsum etiam Abrahamum, cùm adhuc in patria Ure Chaldæorum, cum patre Thare, & fratre Nachor versaretur, locutum etiam fuisse Chaldaicè, eámque linguam habuisse pro vernacula.

Tum etiam constat Chananæos omnes, adeóque & Philistæos, linguâ Hebraicâ fuisse usos, eamque fuisse illis vernaculam: omnia enim nomina propria hominum, locorum, oppidorum, montium, fluviorum, &c. quæ in Scriptura recensentur in illis gentibus, merè sunt Hebraica, originisque plane Hebraicæ. Itaque si valet argumentum ductum à nominibus Adami, Evæ, Seth, Abel, &c. ut ostendatur Hebræam linguam fuisse Patriarchis illis vernaculam, quia nomina illa merè sunt Hebraica, pari ratione ostendi potest eandem linguam fuisse populis Chananææ vernaculam, quia omnia eorum nomina, Salem, Jerusalem, Hebron, Jericho, &c. sunt merè Hebraica. At hi populi tamen non sunt ab Hebero, sed à Chamo oriundi. Quinetiam antiqua Punica lingua (Pœni autem à Phœniciæ incolis, à Josua expulsis, & nomen & originem habent) in prima sua origine fuit etiam Hebraica, uti à viris doctis fui observatum: nam & ejus nomina propria multa merè sunt Hebraica, exempli gratiâ דִּידוֹ *Dido*, אֱלִישָׁה *Elisa*, חַנָּה *Anna* Didonis soror, בָּצְרָה Βύρσα, Carthaginis arx, seu ἀκρόπολις. חַנִּיבַעַל *Hannibal*. מהר בעל *Meherbal*, הצרבעל *Hasdrubal*, חַנּוּן *Hanno*, &c. Quòd autem lingua Hebraica fuerit Chananæis vernacula, præter id quod modo diximus de nominibus propriis, huc etiam & illud accedit, quod Esai. 19, 18, hæc habentur, *In die illa erunt quinque urbes in Ægypto quæ loquentur* שְׂפַת כְּנַעַן *labio*, hoc est, *lingua*, *Chanaan*. Quibus verbis prædicit quidem Propheta Ægyptiorum ad Christi fidem conversionem, sed phrasi tamen quæ primò & propriè significat, locuturos Ægyptios lingua Hebraica Judæorum vernaculâ, quam vocat *linguam Chanaan*, quia non modò eâ utebantur Judæi in Chananæa habitantes, sed quia revera fuit Chananæis vernacula, à quibus Abraham, ejusque posteri eam didicerunt inter Chananæos versantes. *Loqui* autem *linguâ Hebraicâ* (quæ tempore Esaiæ sancta erat atque populi Dei propria) idem est Esaiæ quod esse ὁμόδοξον cum populo Dei, juxta phrasin Pauli 1 Cor. 1. 10. ubi τὸ αὐτὸ λέγειν, & esse ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ, & ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ pro uno eodemque habentur.

Leve est quod dicunt, *Heberum Abrahamo supervixisse, atque ita Abrahamum in tritavi sui domo enutritum, ab eo linguam Hebraicam addidicisse, & ad posteros instar sacri peculii transmisisse*. An enim penes solum Heberum remansit usus linguæ Hebraicæ? Gratis id dicitur sine probatione, nec videtur vero consentaneum. Nam modò ostendimus Nachorum, Abrahami fratrem, ejusque filium Labanem, Chaldaicè locutos esse; neque vola aut vestigium in Scriptura extat Abrahamum in Heberi domo, sive ante, sive postquam ex Chaldæa excessit, unquam enutritum fuisse. Deinde Abraham tam in Semi quam in Heberi domo potuit enutriri, vixit enim Sem ad tempus usque Melchisedeci qui Abrahamo occurrit. An Hebræam linguam Semus in linguarum confusione dedidicit, ejusque oblitus est? quis affirmarit? Aut cur potius apud Heberum quàm apud Semum ea remansisset? si eam non dedidicit, cur non tam Semica à Semo, quàm Hebraica ab Hebero dicta fuisset, cùm Sem illustrior fuerit abnepote suo Hebero? Omnino ergo cùm Abraham unà cum patre Thare, & fratre Nachor, in Chaldæa Chaldaicè loqueretur, Hebraicam linguam à Chananæis potiùs (qui ut ostensum est, Hebraice loquebantur) didicit, & quidem facile quia hæc ab illa parum distat, estque altera alterius Dialectus quædam admodum vicina, ut fere in Græca lingua, Ionica vel Æolica aut Dorica Dialectus ab Attica, vel communi parum recedit: ac potior omnino videtur Eusebii & Africani sententia, qui Abrahamum dictum esse volunt עִבְרִי *Hebræum*, non ab Hebero tritavo, sed quia in Chananæam venerat מֵעֵבֶר הַנָּהָר *ex Transeuphratensi regione*. Sic nempe Africanus apud Eusebium lib. Chron. Græci ἔνθεν ἄρξαι (nempe ab Abrahamo) ἡ ἑβραίων προσωνυμία· ἑβραῖοι γὰρ οἱ περάται ἑρμηνεύονται, διαπεράσαντ© εὐφράτην Ἀβραάμ, ἢ ὥς τινες οἴονται ἀπὸ Ἔβερ τοῦ προειρημένου. Atque in eadem fuerunt LXX Interpretes sententia, qui Gen. 14. 13, ubi Abraham עִבְרִי dicitur, περάτην reddunt, quod scil. ἐκ πέραν τοῦ εὐφράτου advenisset. Chananæi nempe eum sic appellasse videntur κατ' ἐκφαυλισμὸν, *Transeuphratensem*, vel *Transamnanum*, quòd ad eos trajecto Euphrate in Chananæam tanquam inquilinus & peregrinus venisset, non quasi in vacuas sedes, uti ipsi fecerant, quum primò post linguarum confusionem in has terras venerant, sed tanquam peregrinus in sedes jam ab ipsis occupatas; qua appellatione ab ipsis distinguebatur, quia erant terræ illius quasi aborigines, & veluti αὐτόχθονες, quomodo à Græcis & Latinis dicebantur qui primi in terras tanquam in vacuas sedes venerant, quo nomine ab aliis distinguebantur, qui postmodum colonias eò deducebant. Sic solent hodie Itali per contemptum Gallos vocare *Ultramontanos* homines, & Galli ipsi homines ignotos & peregrinos interdum per contemptum vocant *des gens de delà l'eau*. Cùm igitur Abraham à Chananæis sic primùm vocatus esset per contemptum, tum etiam fortè ideò quod ex uno in alium locum, nullis certis sedibus, tanquam peregrinus (quæ erat tum eis conditio) transiret atque migraret, eorum exemplo sic etiam ab Ægyptiis, quum eo profectus est, vocatus est, mansitque apud ejus posteros ea προσωνυμία, & quidem penes ejus solam (quod observandum) sanctam & legitimam posteritatem & sobolem, ab Isaaco & Jacobo oriundam, non penes Ismaelis & Esavi posteros, quia nimirum hi moribus & consuetudinibus Chananæorum & Ægyptiorum sese accomodarunt, seque illis commiscuerunt, ductis etiam inde uxoribus, unde factum ut προσωνυμίαν illam ignominiosam à se declinarint atque rejecerint, quæ penes alios mansit, quod aliis moribus pie & sanctè à cæteris populis distincti & separati permanserunt: Et hoc singulari Dei providentia factum videtur in typum & documentum; quòd verè pii & fideles (verus Dei populus, qualis ille tum fuit) nullas in hoc mundo certas habeant sedes, sed sint quasi peregrini, de loco in locum perpetuò migrantes, & *patriam adhuc quærentes*, uti loquitur Apostolus Hebr. 11. Tum quia de hoc mundo in cœlum, & de hac vita in aliam futuram & beatam sunt transferendi; cujus transitus & translationis typus & umbra fuit Abrahæ, trajecto Euphrate, transitus ex patria in Chananæam terram sibi à Deo promissam, tum Israelitarum sub Josua trajecto Jordane transitus, quo vetus illa Hebræorum appellatio renovata & confirmata esse videtur, ut etiam à Chananæis Israelitæ dicti sint Hebræi ob Jordanis transitum, quod ex transamnana illa, quæ ultra Jordanem est, regione ad se venissent, & se ex patriis sedibus expulissent.

Sed sunt quibus indignum videtur ut lingua omnium prima & antiquissima penes Chanaan, ejusque posteros, maledictioni patris sui Noæ obnoxios, manserit incorrupta, ac non potiùs penes Heberi & nepotum ipsius, ac præsertim Abrahami Deo dilecti, familiam. Sed quid si dicamus id à Deo factum esse in typum, ut eo significaret Gentes, quas sibi ipsis relicturus erat, (quarumque Chanaan in maledictione illa typus fuit) non esse in perpetuum abjiciendas, sed aliquando esse ad Christi communionem vocandas, ideoque in ejus rei arrham atque signum, tum Chanaan ejusque posteris (illarum typo) reliquisse usum primævæ linguæ atque sanctæ, quam Deus elegerat ut eâ oracula sua hominibus primùm revelaret. Atque etiam voluisse ut Abraham ejusque posteri linguam illam à Chananæis discerent in typum & documentum itidem, ut eo significaret futuros Judæos aliquando incredulos, & Christum rejecturos; sed postmodum ad ejus fidem Gentilium operâ esse convertendos, in eorumque communionem esse aliquando cooptandos, juxta Pauli prophetiam Rom. 11. An in ejusmodi Dei consilio (si tale fuit ejus consilium) erit aliquid Deo indignum, vel absurdum? Ut ne jam dicam, videri Chamum & Chanaan in typum potiùs fuisse maledictos, respectu Gentium ab illis oriundarum, quas Deus relicturus erat, quàm fuisse à Deo quoad ipsorum personam reprobatos, & in æternum rejectos atque damnatos, quomodo de Ismaele & Esavo non pauci viri docti & pii censent, eos in typum tantùm rejectos esse, non in æternum reprobatos. Nam quis credat Abrahami tempore fuisse omnes in universum è Chananæis oriundos, homines impios & profanos, & a Deo prorsus alienos, cùm videamus isthic Melchisedecum Dei Altissimi Sacerdotem, Abrahamo tanquam se inferiori benedicentem, & Rebeccam oraculum Dei consulentem. Unde liquet tum temporis fuisse inter Chananæos homines pios, & cultûs divini studiosos, adeoque etiam Prophetas quos Rebecca consuleret. Quòd si Chanaan prima eorum origo & auctor, fuisset homo plane impius & profanus, & à Deo prorsus alienus, qualem & quàm bonam ab eo percipere potuissent ejus posteri institutionem atque educationem.

Ex his itaque planum fieri videtur, Abrahamum non ab Hebero *Hebræum* esse dictum, sed quòd esset περάτης *Transeuphratensis*, nec Hebræam linguam ab Hebero, sed à Chananæis potius didicisse; quæ *Hebraica* ab Hellenistis Judæis post solutam captivitatem Babylonicam, non priùs, dicta est, ad differentiam linguæ Græcæ quâ ipsi utebantur.

Tabula tertia complectens Patriarchas post Diluvium, usque ad Abrahamum, idque secundum τῶν LXX Translationem.

		Juxta Sixtianam Editionem.					Juxta Basileensem & Wechelianam Editionem.				
		Genuit natus annos.	Vixit post-quam genuit.	Vixit in universum.	Anno Mundi Natus est.	Anno Mundi Mortuus est.	Genuit natus annos.	Vixit post-quam genuit.	Vixit in universum.	Anno Mundi Natus est.	Anno Mundi Mortuus est.
1	Sem	100	500	600	2165	2765	100	335	435	2165	2600
2	Arphaxad	135	403 Eus. / 400 / 430 Plant.	538 / 535 / 565	2265	2805 Eus. / 2820. / 2830. Plan.	135	330	465	2265	2730
3	* Kainan	130	330	460	2400	2860	130	330	460	2300	2860
4	Selah	130	406 Eus. / 335.	530 / 465	2530	3066. Eus. / 2995.	130	330	460	2530	2990
5	Heber	134	135. Eus. / 270.	269 / 404	2660	2929. Eus. / 3064.	134	370	504	2660	3164
6	Phaleg	134 Plant. / 150	209	339	2794	3133	130	209	339	2794	3133
7	Rehu	132	207	339	2924	3163	132	207	339	2924	3263
8	Serug	130	200	330	3056	3386	130	200	330	3056	3386
9	Nachor	79 Afr. Eus. / 179	119 / 125	195 / 304	3186	3384. Eus. & Afr. / 3490.	79	† 129	208	3186	3394
10	Thare	70	135	205	3265. Euseb. & Afr. / 3365.	3570	70	135	205	3265	3570
11	Abraham										

* Istum Kainan non agnoscunt neque numerant Eusebius & Africanus, qui tamen sequuntur Epilogismum τῶν LXX.

† Istum numerum sequitur Eusebius in Chronico Latino.

Tabula quarta, Complectens Patriarchas post Diluvium usque ad Abraham, idque juxta Samaritinorum codicem ex Eusebii ChronicoGræco.

	Genuit natus annos	Vixit post-quam genuit.	Vixit in universum.	Anno Mundi Natus est.	Anno Mundi Mortuus est.
1 Sem	100	500	600	1209	1809
2 Arphaxad	a 130	303	433	1309	1742
3 Selah	130	303	433	1439	1872
4 Heber	134	270	404	1569	1973
5 Phaleg	130	109	239	1703	1942
6 Rehu	132	b 207	339	1833	2172
7 Serug	130	100	230	1965	2195
8 Nachor	79	69	148	2095	2243
9 Thare	70	75	145	2174	2319
10 Abraham					

a Rectè monet Morinus Exercit. in Pentateuchum Samarit. legendum apud Euseb. ρλε pro ρλ, ac male omissam esse quinarii numeri notam.

b Codex Morini Samaritanus habet tantùm 107, atque sic legendum esse contendit in Exercit. suis Morinus.

OBSERVATIONES IN DUAS TABULAS Præcedentes III, & IV.

In annis genealogiæ horum Patriarcharum multum distat Græca τῶν LXX translatio, tam ab Hebræo & Samaritano codice, tum à seipsa; & primùm quidem à seipsa, quia variæ illius editiones quæ hodie extant, inter se non consentiunt, & illæ ipsæ dissentiunt in numeris, quos Eusebius in Chronico suo Græco, tum Hieronymi Latino, refert tanquam ex LXX Interpretibus, uti planum est ex Tabula III, quam contexuimus ex variarum editionum inter se, & cum Eusebio collatione.

Consensio quidem inter varias editiones Græcas & Eusebium satis constans est in annis παιδογονίας Patriarcharum, si duos excipias Phaleg & Nachor: nam in

in Regiis Bibliis à Plantino Antuerpiæ excusis, Phaleg dicitur genuisse anno ætatis 134. verùm aliæ editiones, atque adeo ipsa Sixtina, unà cum Eusebio & Africano, qui in suis epilogismis sequuntur LXX Interp. habent 130. ubi ratio potius haberi debet lectionis, quæ omnibus illis probatur, quàm illius quæ in sola Plantini habetur. Nachor autem, secundùm Eusebium in Chronico, tum Græco, tum Latino, & secundùm Africanum, & hodiernas vulgares editiones Græcas, genuit anno vitæ suæ 79: at secundùm Sixtinam & regiam Plantini editionem, genuit an. ætatis 179. ubi uterque numerus videtur vitiosus: quòd si alteruter est amplectendus, videtur potiùs sequenda lectio Eusebii & Africani, quæ confirmatur editione Basileensi & Wecheliana, quàm Sixtina & Plantini lectio, utpote quòd hæ longè magis recedunt ab Hebræo.

At longè maxima est dissensio inter hodiernas editiones Græcas τῶν LXX, tum inter se, tum ab Eusebio, in assignandis annis, quos Patriarchæ dicuntur vixisse post τεκνογονίαν, uti planum est ex Tabula III. Quæ dissentio non aliunde videtur orta, quam ex scribarum seu librariorum, vel etiam Typographorum incuria atque lapsu & errore. In illa autem dissensione difficile est statuere utra lectio sit potior magísque probanda, nisi quòd illa videri debet melior, quæ minùs longè recedit, seu propiùs accedit ad lectionem hodierni codicis Hebraici. Cùm itaque exempli gratiâ Arphaxad dicatur in Hebræo codice vixisse annos 403 postquam genuit Salam, planum est lectionem Eusebii, quæ totidem annos illi tribuit, meliorem esse quàm editionis Sixtinæ, quæ illi annos duntaxat 400 tribuit, vel editionis Basil. quæ illi tribuit annos tantùm 330, aut vero editionis regiæ Plantini, quæ illi tribuit annos 430, ubi fortè vitio typographi vel librarii scriptum fuit τριάκοντα pro τρία. Cæterum Scaliger in Animadversionibus suis in Euseb. pro υγ' hoc est, 403 bis habet υι', hoc est, 410, quod posterius mendosum videtur. Sic cùm in Hebræo codice Selah dicatur vixisse annos itidem 403 post genitum Heber, lectio Eusebii quæ illi tribuit 406 annos, potior est lectione Sixtina & Plantina quæ illi tribuunt annos 335, vel Basil. & Wechel. quæ dant illi annos duntaxat 330. Pariter cùm Heber dicatur in Hebræo codice vixisse annos 430 post genitum Phaleg, lectio edit. Basil. aliarúmque vulgarium, quæ illi tribuunt annos 370, potior videtur quàm lectio Eusebii, quæ illi tribuit tantùm annos 135, aut lectione Sixt. & Plant. quæ tribuunt illi annos duntaxat 270. Denique cùm Nachor dicatur in Hebræo codice vixisse annos 119 post genitum Thare, lectio Eusebii quæ cum Hebræo consentit, melior videri debet, quàm lectio Sixt. & Plantin. quæ illi tribuunt annos 125, melior item lectione edit. Basil. quæ illi tribuit annos 129, ubi vitio librarii, vel typographi, addita videtur decas una ad justum numerum facili lapsu τοῦ κ pro ι.

Porrò quia consensus est, uti dixi, in annis τῆς τεκνογονίας; inde etiam sequitur consensus in anno mundi, quo singuli Patriarchæ censendi sunt esse nati, si unum excipias Thare, qui quoniam pater ejus Nachor in Sixt. & Plant. edit. dicitur natus annos 179 quum genuit Tharam, ex consequenti censendus est Thare natus anno mundi 3365, secundùm illas editiones, uti notatum est in tabula. Sed juxta Eusebium & Africanum, & editiones Basil. & Wechel. qui volunt Nachor genuisse Tharam anno vitæ suæ 79: censendus est, ex illorum mente, natus Thare anno mundi 3265. Ex dissensione autem in annis quos Patriarchæ vixerunt post τεκνογονίαν, sequitur necessariò dissensus in annis quos in universum vixerunt, ut & in anno mundi, quo illi censendi sunt mortui, uti planum est ex tabula. Sed quoniam (uti dixi) tota illa dissensio orta videtur ex librariorum vel typographorum errore aut lapsu, omnia videntur revocanda ad lectionem codicis Hebraici, atque ex eo emendanda sunt & corrigenda.

Cæterùm ex tabula nostra prima planum est Diluvium secundùm τῶν LXX epilogismum, incidere in an. M. 2261, ac proinde ejus finem incidere in initium anni mundi 2263. Arphaxad autem natus est biennio, seu anno secundo post Diluvium, Gen. 11.10. Itaque natus est secundùm LXX, an. mundi 2265. cui si addas annos 135, quo natus Arphaxad genuit Kainan, exsurget an. mundi 2400, quo secundùm LXX natus fuerit Cainan; atque sic de reliquis. Rursus si an. mundi 2265, quo natus est Arphaxad secundùm τῶν LXX epilogismum, addas annos 538, quot vixit in universum secundùm Eusebium, exsurget an. M. 2083, quo secundùm illum censendus est mortuus. Atque sic de reliquis uti habetur in tabula.

Sed præcipua maximéque momentosa dissensio, quæ intercedit inter τοὺς LXX, & Hebræum codicem, est in anno τεκνογονίας. *De hac codicum Hebraicorum & Græcorum discrepantia, vide quæ dicta sunt Proleg. de versione Græca LXX Interp. sect. ult.* Nam in omnibus Patriarchis (excepto Semo) usque ad Nachor, anno τεκνογονίας qui habetur in codice Hebræo, LXX addunt annorum ἑκατοντάδα unam, planè eodem modo, quo in nonnullis Patriarchis ante Diluvium id ipsum factum est, etiam eodem, uti videtur, consilio: nempe, ut ad tabulam primam dixi, audacia & temeritate librarii illius qui primus (uti videtur) ex autographo τῶν LXX suum descripsit ἀπόγραφον, ex quo in alia deinde exemplaria transfususest & diminavit error. Putavit nempe ille idem sibi hic etiam faciendum esse, quod antè fecerat, ne nimia videretur esse inter Patriarchas ante & post Diluvium differentia in anno τεκνογονίας, si non etiam istis adderetur una ἑκατοντὰς annorum. Tum etiam fortè putavit annos istorum (ut & illorum) esse μηνιαίους, unde necesse fuit addere centum annos, ut sic Patriarchæ isti gignere cœperint ætatis anno saltem circiter duodecimo vel decimotertio. Denique, videbat Semum non genuisse nisi anno ætatis centesimo, putavit in sequentibus Patriarchis addendos esse illos centum annos, ne tanta & tam subita esset annorum τεκνογονίας diminutio, ab anno centesimo Semi ad trigesimum quintum Arphaxadi, & vigesimum nonum Nachori. Quomodo igitur ante Diluvium sex Patriarchis addiderat sex ἑκατοντάδας annorum, nimirum Adamo, Setho, Enoso, Kainano, Mahalaleeli & Enocho, totidem voluit addere post Diluvium, nimirum Arphaxado, Salæ & cæteris usque ad Nachor, cui codices quos sequuti sunt Euseb. & Afric. addunt annos duntaxat 50. & editiones hodiernæ Sixt. & Plant. addunt annos 150. nam si 29 annis quos codex Hebræus dat Nachoro cùm genuit Tharam, addas 50, fiunt 79, quot illi dant codd. Eusebii & Africani: si verò addas 150, fiunt 179 anni, quos illi dant editiones Sixt. & Plantiniana.

Porrò, observandum est Eusebium & Africanum, (quibus & alii è veteribus addi possent) qui tamen calculum τῶν LXX sequuntur, in hac Patriarcharum serie omittere Kainanem, cujus omnino non meminerunt, suúmque adeo calculum ἐκ τῶν LXX instituunt, ut planum sit eos nullam illius rationem habuisse. Africanus enim à Diluvio ad nativitatem Abrahæ annos putat 915 per generationes decem, quod verum esse non potest, si in illis decem generationibus numeretur Kainan, eique tribuantur anni 130 ante natum Salam: nam primo sic generationes essent undecim, non decem, connumeratis Semo & Abrahamo; deinde invenientur à Diluvio ad natum Abrahamum anni non 915, ut vult Africanus, sed 1072. Sed si Kainan non numeretur, erunt 942 (uti rectè colligit Eusebius cùm refert τῶν LXX epilogismum) qui numerus propiùs multò accedit ad 915, quàm 1072. Itaque vel falsus est in numerando, aliquot annis Africanus, vel lapsus est librarius aut typographus, qui ιε pro μβ posuit. Hinc liquet exemplaria translationis Græcæ τῶν LXX, quibus illi usi sunt, non habuisse illum Kainan, alioqui non eum omisissent, neque sine eo calculum suum instituissent. Varia ergo lectio hic manifesta est in codicibus translationis Græcæ τῶν LXX circa istum Kainanem, nam hodiernæ omnes Græcæ editiones illum agnoscunt. Sed cùm non habeatur in codice Hebræo, tam Judæorum quàm Samaritanorum, & in exemplaribus Græcis, quæ Eusebius & Africanus sequuti sunt, abfuerit, planum est irrepsisse in codices Græcos τῶν LXX, vitio & errore librarii, qui cùm inter describendum animum haberet defixum in priorem Cainanem, qui vixit ante Diluvium, eum hîc, sive per incogitantiam, uti non raro fit aliud cogitantibus, sive consilio inseruit, tertio post Noachum loco, quomodò ille prior tertius fuit ab Adamo, quòd videretur fortè illi congruum ut in mundi post Diluvium instauratione, quartus in Patriarcharum serie homo ejusdem esset nominis cum eo qui quartus fuerat in prima Patriarcharum ante Diluvium serie. Annos autem illi attribuit totidem quot sequenti Sale, idque tam ante quàm post susceptam prolem. Ita partim consilio, partim errore atque oscitantia & insigni hallucinatione, videtur iste Kainan hîc insertus atque infultus à librario aliud cogitante. Qui error cùm diffusus esset in multa exemplaria Græca τῶν LXX, inde postmodum transfusus videtur in Lucæ Evangelium in Christi genealogia, non ab ipso Luca, sed à librario, vel antiquario, qui cùm in margine codicis sui notasset Kainanem istum ex Græca τῶν LXX translatione, quasi per incuriam apud Lucam omissum, ex margine postea migravit, inter describendum, in textum, uti passim solet id fieri, unde tot in præstantissimis etiam & vetustissimis MSS. codd. omnis generis glossemata errore & ignorantia Librariorum infulta. Hæc obiter & breviter dicta sunto de suppositicio isto Cainan, de quo qui plura volet, videat accuratam de eo viri docti Dom. Spanhemii, in Dubiis suis Evangelicis Disputationem.

Ad Tabulam. IV.

SAmariticus Codex, non secus ac LXX, centum annos adddit anno τεκνογονίας singulorum Patriarcharum, nisi quòd τῷ Arphaxad tribuit annos duntaxat 130, non autem 135. Scaliger tamen in Animadversionibus suis monet in Samaritico codice esse 135. Hos centum annos mox detrahit nonnullis Patriarchis, quum recenset annos quos post susceptam prolem vixerunt, ita ut in annorum summa, quos in universum vixerunt Patriarchæ, consentiat in quibusdam cum Hebræo codice Judæorum, uti planum est ex collatione V. & VII. tabulæ, nisi quòd τῷ Heber detrahit non modò centum, sed 160 annos post τεκνογονίαν, τῷ Nachor annos 79 ante τεκνογονίαν, cùm Eusebio & Africano tribuit, post τεκνογονίαν verò annos illi dat duntaxat 69; in quo & ab Hebræo, & ab omnibus Græcis τῶν LXX editionibus discedit. Quod videtur factum librarii apud Eusebium culpâ, qui ξθ pro ρξθ scripsit. Quod autem Tharæ post genitum Abraham annos duntaxat tribuit 75, causam diximus suprà in Notis ad tabulam II. Cur autem hic potiùs, quàm in antecedentibus decem Patriarchis, qui ante Diluvium vixerunt, Samariticus codex sequutus sit calculum τῶν LXX, non verò Hebræum codicem, causam divinare non possum.

Atque hæc breviter dicta sunto de discrimine quod in annorum numero intercedit inter Hebræum cod. & Samariticum, atque editiones varias translationis Græcæ τῶν LXX, quo pacto illa conciliari utcunque possint, si modò conciliari possunt.

Tabula quinta complectens historiam sacram a nato Abraham ad Exodum, per annos quingentos.

	Anno vitæ suæ genuit, vel aliquid aliud fecit aut passus est.	Vixit in universum.	An. Mundi: Nascitur vel aliquid fit aut contingit.	An. Mundi: Moritur.
[a] ABRAHAM.	100	175	2008	2183
[b] Egreditur ex Ur Chaldæorum.	70		2078	
[c] Egreditur ex Charan, & venit in Chananæam.	75		2083	
[d] Gignitur ab eo Ismael.	86	137	2094	2231
[e] Circumciditur & Sodoma evertitur.	99		2107	
[f] ISAAC.	60	180	2108	2288
[g] Ducit Rebeccam in uxorem.	40		2148	
[h] JACOB.		147	2168	2315
[i] Fugit ad Labanem, isthicque servit annos XX.	78		2246	
[k] Ducit Leam & Rachelem.	85		2253	
[l] Levi ei nascitur.	88	137	2256	2393
[m] Redit Jacob ad patrem.	98		2266	
[n] JOSEPH.		110	2260	2370
[o] Venditur a fratribus in Ægyptum.	17		2277	
[p] Isthicque servit annos XIII.				
[q] Sistitur Pharaoni.	30		2290	
[r] Nascuntur illi Ephraim & Manasse.	37		2297	
[s] Descendit Jacob in Ægyptum annos natus 130.			2298	
[t] MOSES.		120	2428	2548
[u] Fugit ad Jethro, isthicque servit annos XL.	40		2468	
[x] Redit in Ægyptum, & Israelitas inde educit, itaque EXODUS.	80		2508	

AD TABULAM V. PRÆCEDENTEM OBSERVATIONES,

Cum probatione veritatis tabulæ ipsius.

[a] ABrahamum natum esse anno mundi 2008 suprà demonstratum est ad tabulam II. ubi ostendimus eum natum esse an. ætatis Tharæ non 70, sed 130. Quandoqui

Quoquidem ergo constat ex eadem tabula Tharam natum esse (secundùm Hebræum codicem, cujus calculum sequimur) anno mundi 1878, planum est Abrahamum natum esse anno mundi 2008. Cum autem vixerit annos 175, Gen 25. 7. manifestum est eum obiisse anno mundi 2183.

b Abrahamum egressum esse ex Ur Chaldæorum anno ætatis suæ 70, jam suprà probatum est ad tabulam II. Itaque egressus est ex Ur anno mundi 2078. R. Abraham in Cabbala sua historica (quem sequitur hac in parte auctor Seder Olam rabba) ineptit quum fingit Abrahamum egressum esse primò Charris quum natus esset annos 52, indéque ad fœdus cum eo à Deo initum בֵּין הַבְּתָרִים (ut illi loquuntur) de quo Genes. 15, annos esse 18, tum Abrahamum natum annos 70, rediisse Charras, isthicque egisse annos quinque, quibus exactis secundò vult inde egressum natum annos 75 venisse in terram Chanaan. Nam primò unde nobis exculpunt illi geminam Abrahæ ex Charris profectionem, cujus nullum est in Scriptura neque vestigium neque vola? Secundò, Unde nobis confingunt 52 annos quos illi dicunt Abrahamum natum fuisse quum primò egressus est Charris? Tertiò, Unde commenti sunt 18 annos, quos aiunt intercessisse inter primam Abrahæ ex Charris profectionem, & fœdus cum eo initum, quod commemoratur Genes. 15. Omnia ista gratis ab illis dicuntur & sumuntur, non verò probantur. Deinde, ubinam percussum esse volunt fœdus illud cum Abrahamo initum, an in Ur Chaldæorum antequam veniret Charras, an verò in Chananæa postquam excessisset Charris? Si in Ur Chaldæorum, ergo secundùm eos Abraham priùs vixerit Charris, quàm in Ur, quod falsum est & contra Scripturam, Gen. 11. Si in Chananæa (uti planum est ex historia sacra Geneseos), quis credat eum postea rediisse Charras unde excesserat? nam cui bono, & quo fine? repugnat hoc commentum Scripturæ, quæ omnino de reditu illo non meminit. Porrò non fuit illud fœdus בין הבתרים, de quo Genes. 15, promissio Abrahæ à Deo primò facta, uti illi hariolantur, sed promissionis primò illi factæ, dum adhuc esset Ure Chaldæorum, renovatio & confirmatio, adhibito solemnis sacrificii ritu, & quidem cùm Deus Abrahamum in rem præsentem (terram nempe Chanaan) quam illi antea pollicitus fuerat, adduxisset. Rectè quidem sentiunt quum annos 430, de quibus Exod. 12. 40. inchoant à promissione Abrahæ facta, & fœdere cum eo inito, sic enim imprudentes Apostolo succinunt & suffragantur Gal. 4. Rectè etiam dicunt Abrahamum natum fuisse annos 70, quum post promissionem ipsi factam & percussum fœdus venit Charras, atque isthic egisse annos quinque, hæc enim ita se habere suprà probavimus ad tabulam II. Sed graviter hallucinantur, quum fœderis in Ur Chaldæorum primò pacti renovationem & confirmationem factam Genes. 15, confundunt cum ipso fœdere primò inito.

c Abrahamum, cùm excessit ex Charan, natum fuisse annos 75, liquet ex Gen. 12. 4, 5. Ergo egressus est ex Charan anno mundi 2083. siquidem natus erat anno mundi 2008.

d Ismaelem natum esse anno 86 ætatis Abrahæ, probatur primò ex Genes. 16, 3. ubi Sara dicitur dedisse Abrahamo Hagarem in uxorem, quum habitasset decem annos in terra Chanaan. Ergo data est illi anno ætatis suæ 85. Natus est autem Ismael anno pòst vertente: ergo anno ætatis Abrahæ 86, mundi verò 2094. Deinde, Genes. 17. 24, 25. Abraham dicitur natus annos 99, Ismael autem annos 13, quando simul eadem die circumcisi sunt. Cùm igitur Abraham natus sit anno mundi 2008, annus ejus 99 convenit cum anno mundi 2107. à quo si subducas annos 13, restabit annus mundi 2094, quo natus est Ismael; qui cùm vixerit annos 137, mortuus est anno mundi 2231.

e Abrahamum circumcisum fuisse anno ætatis suæ 99 (ac proinde anno mundi 2107.) constat ex Genes. 17. 24, 25. Sodomam autem paulò pòst fuisse eversam constat ex historia Geneseos. Nam quæ narrantur Genes. 18, & 19, facta sunt inter circumcisionem Abrahæ & nativitatem Isaaci, adeóque mensibus novem, ut minimum, ante illam nativitatem.

f Natus est Isaac quum Abraham esset annorum 100, Genes. 21, 5. itaque natus est anno mundi 2108. Vixit autem Isaac annos 180. Genes. 35. 28. Ergo mortuus est anno mundi 2288.

g Cùm Isaac duxit Rebeccam, natus erat annos 40. Genes. 25. 20. duxit itaque eam anno mundi 2148.

h Isaac natus erat annos 60, quum nati sunt illi Jacob & Esau, Genes. 25. 26. Itaque Jacob natus est anno mundi 2168. Quare cùm vixerit annos 147. Gen 47. 28. sequitur eum esse mortuum anno mundi 2315.

i Quo anno Jacob acceptâ à patre benedictione fugerit ad Labanem, sic ostenditur. Quum Jacob descendit in Ægyptum natus erat annos 130. Gen. 47. 9. ac proinde eò descendit anno mundi 2298. Joseph autem tum natus erat annos 38, uti mox ostendetur. Si igitur subducantur anni illi 38 de 2298, invenietur Josephus natus anno mundi 2260, ætatis autem patris sui 92. Jacob autem servierat Labani an. 14. quum natus est illi Joseph, uti constat ex collatione Genes. 30 21. cum cap. 31. 41. Deducantur 14 isti anni de anno mundi 2260, quo natus est Joseph, invenietur Jacob venisse ad Labanem anno mundi 2246, anno autem ætatis suæ 78. quod erat demonstrandum. Josephum autem natum fuisse annos 38, quum Jacob descendit in Ægyptum, sic ostenditur. Cùm stitit se Pharaoni, somnium ejus explicaturus, natus erat annos 30, Genes. 41. 46. Secuti sunt statim septem anni fertilitatis, ibidem vers. 32. Jacob autem descendit in Ægyptum anno secundo famis, Genes. 45. 6. Fuit igitur Joseph natus annos 38, quum pater ipsius descendit in Ægyptum.

k In fine septem annorum servitutis Jacob duxit Leam, Genes. 29. 21. Venerat autem ad Labanem, & cœperat ei servire anno mundi 2246, quum natus esset annos 78. uti modò demonstratum est. Duxit igitur Leam anno mundi 2253, anno ætatis suæ 85. Eum autem unà simul cum Lea accepisse Rachelem, atque ex utraque, ut & ex ancillis duabus, suscepisse prolem quæ narratur Genes. 29, interim dum serviebat alteram annorum hebdomadem, Judæi constanter affirmant, & liquet ex illa Geneseos historia. Nam si Rachelem demum post 14 servitutis annum exactum accepisset, quo pacto ex ea natus illi fuisset Joseph in fine anni decimi quarti, uti id factum esse constat ex Genes. 30, 25. & 31. 41. Deinde, jam suprà probatum est Josephum natum esse anno mundi 2260, ætatis patris anno 92. Fugisse autem Jacobum ad Labanem anno mundi 2246, ætatis suæ 78. Ergo natus est Joseph in fine anni decimi quarti servitutis.

l Levi natus est anno tertio postquam Jacob duxit Leam, est enim tertius Jacobi ex Lea filius, Genes. 29. 34. Jacob autem duxit Leam anno mundi 2253, ætatis suæ 85, uti modò demonstratum est. Ergo natus est Levi anno mundi 2256, ætatis patris 88. Vixit autem in universum annos 137, Exod. 6. 16. Ergo mortuus est anno mundi 2393, annis 115 ante Exodum.

m Servivit Jacob apud Labanem annos 20, Genes. 31, 41. quibus exactis rediit ad patrem in terram Chanaan. Fugerat autem ad Labanem anno mundi 2246, ætatis suæ 78, uti modò ostensum est. Ergo rediit ad patrem anno mundi 2266, ætatis 98.

n Quo mundi anno natus sit Josephus, constat ex prædictis, nimirum anno mundi 2260, patris 92. Cùm itaque Joseph vixerit annos 110. Genes. cap. ult. vers. ult. sequitur eum esse mortuum anno mundi 2370 annis 138 ante Exodum.

o Joseph natus erat annos septemdecim, quum venditus est à fratribus, Genes. 37. 2. Natus autem erat anno mundi 2260. Ergo venditus est anno mundi 2277.

p Josephum serviisse in Ægypto annos 13, sic colligitur. Quum venditus est à fratribus, natus erat annos 17, quum stitit se Pharaoni natus fuit annos 30 uti ex præcedentibus liquet, & ex Gen. 41. 46. Ergo serviit annos 13 totos, fortè etiam 14 fermè, si dicamus annum 17, quum venditus est, fuisse tantùm inchoatum, uti non raró inchoatus pro pleno ponitur, quod rectius videtur.

q Liquet illud ex Genes. 41. 46.

r Liquet indidem versu 50.

s Planum est ex Gene. 47. 9.

t Quo mundi anno natus sit Moses, & quo mortuus sit, sic colligitur. Moses natus erat annos 80, quum stitit se Pharaoni & populum ex Ægypto eduxit, Exod. 7. 7. Exodus autem contigit anno mundi 2508. annis nimirum 400 post natum Isaacum, uti suprà demonstratum est ad tabulam II. Si hinc deducas 80 annos Mosis, invenietur Moses natus anno mundi 2428. Cùm igitur vixerit annos 120, sequitur eum obiisse anno mundi 2548.

u Actorum 7. 23. Stephanus expertè dicit Mosem natum annos 40, egressum esse ad fratres, & mox fugisse ad Jethro in Madian. Cùm igitur natus annos 80 redierit ex Madian, & stiterit se Pharaoni, sequitur eum serviisse apud Jethro annos 40. Fugit ergo anno mundi 2468, quandoquidem natus erat anno mundi 2428.

x Exodum contigisse anno mundi 2508; suprà demonstratum est ad tabulam II. Cùm itaque Jacob cum familia descenderit in Ægyptum an. mundi 2298, uti antè probatum est, sequitur Israelitas mansisse in Ægypto annos duntaxat 210. quod & Judæi constanter agnoscunt, & probant ex Genes. 42. 2. per Gematriam quam vocant. Sic enim in Bereschith rabba, sect. 91. *Dixit R. Aba bar Cahana,* בי שרם שרם עתידין לעשות שם ר״י שנה מנין רד״ו hoc est, *Annunciat* (nempe Jacob) *illis* (filiis suis) *quod annos* 210 *commoraturi sint isthic* (nempe in Ægypto) *idque ex voce* רד״ו (Gen. 42. 2.) *qua continet numerum illum.* Quum itaque Exod. 12, 40. dicitur ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים, non debet reddi (uti à nonnullis sit interpretibus) *Habitatio autem filiorum Israelis qua* (vel *secundùm quam*), *habitarunt in Ægypto, fuit annorum* 430; sed debet reddi, *Peregrinatio autem filiorum Israelis qui habitarunt in Ægypto, fuerat annorum* 430. Nam תושב significat *inquilinum, peregrinum*, qui habitat in sede non sua: Ergo & מושב potest reddi *peregrinatio, incolatus.* Peregrinatio autem illa inchoanda est (uti suprà ostendimus) ab exitu Abrahami ex Ur Chaldæorum, tum enim cœpit peregrinari è patria, atque in eo omnes ejus posteri qui vi divinæ promissionis in lumbis ejus erant, cœperunt, inquam, tum temporis & peregrinari, & quodammodo servire. Atque hic notanda est lectio Samaritani codicis, quæ sic habet, ומושב בני ישראל ואבותם אשר ישבו בארץ כנען ובארץ מצרים תל שנה: *Habitatio filiorum Israel & patrum ipsorum, qua habitarunt in terra Chanaan, & in terra Ægypti, fuit* 430 *annorum*: quæ lectio si recipiatur solvit omnem difficultatem. Sanè LXX Interp. locum illum sic reddunt, ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα· quin & nonnulli codices Græci habent, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, uti observat Augustinus tom. 4. lib. 2. Quæst. in Exod. quæst. 47, ubi loci hujus nodum atque difficultatem egregiè solvit atque explicat, nisi quòd annos à promissione ad natum Isaac putat tantùm 25, à nato autem Isaac ad Exodum annos computat 405, ita ut Israelitæ fuerint in Ægypto per annos 215. Sed hic calculus abundè revincitur ex prædictis.

Porrò quia Deus genti Judaicæ, quam ex omnibus populis sibi selegerat in peculium, legem Mosis ministerio dedit, in qua Jubilæorum & Sabbathicorum annorum observationem instituit, hinc est quòd ab Abrahami, gentis illius primi parentis, nativitate videre licet, plerosque memorabiles majorum populi illius eventus, resque gestas, incidere in finem, vel initium Jubilæorum, & annorum Sabbathicorum, Deo nimirum (qui omnia sapientissimè administrat, atque in numero, pondere & mensura fecit) sic hominum illorum illustrium res & eventus dispensante, ut certis Jubilæorum & Hebdomadum Epochis insignirentur. Nam, exempli gratiâ, Abraham natus est anno mundi 2008, hoc est anno ultimo Jubilæi quadragesimi primi. Vixit annos 175, hoc est tres Jubilæos & quatuor Hebdomadas annorum: vocatus à Deo egreditur Ure Chaldæorum, cùm esset natus annos 70, hoc est Jubilæum unum & tres Hebdomadas, sive decem Hebdomadas: & quidem anno ultimo tertiæ Hebdomadis Jubilæi quadragesimi tertii ab orbe condito, circumciditur, & gignit Isaacum anno ætatis suæ 99, hoc est anno primo tertii Jubilæi. Isaac natus est anno mundi 2108. hoc est anno primo quadragesimi quarti Jubilæi à rerum conditu. Jacob vixit annos 147, hoc est tres præcisè integros Jubilæos. Fugit ad Labanem & servire incipit anno ætatis suæ 78, hoc est in fine undecim Hebdomadum. Servit Labani annos 14, hoc est duas Hebdomadas. Ducit uxores suas Leam & Rachelem, incipítque ex Lea τεκνογονεῖν anno ætatis 85, hoc est initio sextæ Hebdomadis secundi Jubilæi, sive anno primo Hebdomadis decimæ-tertiæ: anno verò mundi 2253, nascitur illi Ruben ipsius primogenitus, in fine quadragesimi sexti ab orbe condito Jubilæi. Redit ex Syria ad patrem anno ætatis 98, hoc est in fine duorum Jubilæorum. Moses denique vixit annos 120, hoc est duos Jubilæos & tres Hebdomadas. Moritur in fine quinquagesimi secundi ab orbe condito Jubilæi. Commorantur Israelitæ in Ægypto annos 210, hoc est quatuor Jubilæos & duas Hebdomadas. Postremò à nato Abrahamo ad ingressum Israelitarum in Chanaan anni sunt 540, hoc est undecim Jubilæi, ita ut Israelitæ ingressi sint in terram sibi promissam anno primo duodecimi Jubilæi post natum patrem suum Abrahamum, anno autem 470 post factam Abrahæ terræ illius promissionem, hoc est anno primo quintæ Hebdomadis decimi Jubilæi. Quæ omnes numerorum, sive Jubilæorum, & Hebdomadum cum rebus gestis συζυγίας non videntur esse fortuitæ, neque sine aliqua mystica significatione, imò sunt à sapientissima Dei providentia sic administratæ, & faciunt ad calculi nostri confirmationem, qui si falsus esset, non tot, támque insignes, ejusmodi temporum συζυγίας in eo invenirentur. Talem Hebdomadum & Jubilæorum observationem non temerè invenias in historia quæ præcessit, ab orbe condito ad natum usque Abrahamum, sed similem videre licet in historia quæ Israelitarum ingressum in terram Chanaan secuta est usque ad Christum & gentis Judaicæ rejectionem, quum templum & tota eorum resp. cultúsque Mosaicus à Romanis est eversus. Quamplurima sunt etiam in tota historia sacra, quæ per quadragenarium cum annorum, cum dierum, numerum administrata sunt. Ut ex. gratia, tempore Diluvii pluit per 40 dies. Ibidem corvus emittitur quadragesimo, póstquam juga montium cœperunt apparere, die. Isaac ducit uxorem anno ætatis 40. Moses annos natus 40, fugit ex Ægypto, post alios quadraginta annos redit in Ægyptum, & populum Israeliticum liberat: in fine tertii quadragenarii obit natus annos 120, hoc est ter quadraginta annos. Errant Israelitæ, & commorantur in deserto annos 40. Moses in monte Sinai cum Deo manet bis quadraginta dies. Exploratores terram Chanaan explorant dies 40. Mansiones Israelitarum in deserto numerantur 40. Hothniel judicat Israelem annos 40, fuítque primus eorum Judex. Ahod verò secundus Judex, annos bis quadraginta. Debora & Barac itidem annos 40. Gedeon totidem. Philistæorum oppressio fuit annorum 40. Heli judicat annos 40. Samuel & Saul conjunctim annos totidem. David primus Israelitarum Rex, regnat annos 40. Salomon totidem, Joas denique totidem.

Tabula

Tabula VI. complectens historiam ab Exodo, ad Salomonis usque mortem, sive divisionem regni decem tribuum & Judæ.

Anni ab ingressu in Chanaan.		Anni ab Exodo.	Anni judicaturæ vel oppressionis.	Anno Mundi.	
1	a Ingressus Israelitarum in terram Chanaan	41		2549	ineunte.
6	b Bella in ea terra gesta sunt per sexennium	46	6	2254	exeunte.
7	c κληρουχία terræ annum unum duravit	47	1	2555	ex.
15	d Oppressio Israelitarum per Cuschan	55	8	2563	ex.
55	e Hothniel, primus Judicum, obiit	95	40	2603	ex.
73	f Oppressio per Eglon, sive Moabitas	113	18	2621	ex.
153	g Ahod, mortuus est	193	80	2701	ex.
	h Samgar				
173	i Oppressio per Jabin, sive Chananæos	213	26	2721	ex.
213	l Debora, & Barac, obit	253	40	2761	ex.
220	m Oppressio Madianitarum	260	7	2768	ex.
260	n Gedeon, obiit	300	40	2808	ex.
263	o Abimelech, obit	303	3	2811	ex.
286	p Tholah, obit	326	23	2834	ex.
308	q Jair, obit	348	22	2856	ex.
326	r Ammonitarum oppressio	366	18	2874	ex.
332	s Jephte, obit	372	6	2880	ex.
339	t Ibtsan, obit	379	7	2887	ex.
349	u Elon, obit	389	10	2897	ex.
357	x Habdon, obit	397	8	2905	ex.
397	y Philistinorum oppressio	437	40	2945	ex.
437	z Samson, obiit	457	20	2965	ex.
457	a Heli, obiit	497	40	3005	ex.
497	b Samuel, & Saul, Mortuus est	537	40	3045	ex.
537	c David, mortuus est	577	40	3085	ex.
577	d Salomon, obiit	617	40	3125	ex.
540	e TEMPLUM exstrui cœptum est an. 4. Salom. ineunte, & absolutum est an. 11.	580	7	3088	
547	itidem ineunte, per totos 7 an. absolutum est A. M. 3096 ineunte.				

PROBATIO ANTECEDENTIS TABULÆ VI.

a Tabulâ quintâ annus Exodi conjectus est in annum mundi exeuntem 2508, cui addendi sunt anni quadraginta commorationis Israelitarum in deserto. Sic incidit ingressus Israelitarum in terram Chanaan, in annum mundi 2549 ineuntem, & 41 ab Exodo, itidem ineuntem.

b Bella à Josua in Chanaan gesta esse per sexennium ante κληρουχίαν, sic demonstratur. Caleb initio κληρουχίας dicit, Jos. 14. 7, 10. se natum fuisse annos 40, quum à Mose missus fuit, unà cum Josue, ad explorandam terram Chanaan, uti narratur Numer. 13. (hoc autem factum fuit initio anni secundi post Exodum, ut patet ex Numerorum 10, vers. 11, 12. & 13. 3. & 33. 18.) nunc verò ait se natum esse annos 85, atque annos effluxisse 45 ab illa missione ad tempus κληρουχίας, quo hæc Josuæ dicebat. His 45 annis addendus est annus unus qui fluxit ab Exodo ad illam Exploratorum missionem, sic fiunt anni 46 ad initium κληρουχίας. ex quibus si tollas annos 40 commorationis Israelitarum in deserto, restant anni sex, quibus bella gesta sunt à Josua adversus Chananæos. Itaque anni septimi initio cœpta est fieri κληρουχία, anno mundi 2555 ineunte.

c Κληρουχία annum unum circiter duravit, quod colligi potest ex ejus historia. Nam primò sorte attributa est hæreditas duabus tribubus cum dimidia, nimirum tribui Judæ, & Ephraim, tum dimidiæ tribui Manasse, nam alteri dimidiæ tribui Manasse sors obtigerat ultra Jordanem unà cum tribubus Ruben, & Gad. Divisio illa facta tribui Judæ, Ephraim, & dimidiæ Manasse narratur Josuæ cap. 14, 15, 16, & 17. Deinde, convenerunt Israelitæ in Silo (Jos. 18.) quia restabant adhuc septem tribus, quibus hæreditas erat assignanda. Missi sunt itaque ex Silo homines qui totam terram Chanaan peragrarent, tabulámque ejus geographicam describerent, quod certè paucis diebus non potuit confici. Illis demum regressis κληρουχία est absoluta. Ad hæc omnia conficienda vix minùs anni spatio opus fuit. Sic sunt ab orbe condito ad κληρουχίαν absolutam anni 2555, hoc est annorum Hebdomades 365, quot sunt nimirum in anno Solari dies naturales, 24 horarum: Jubilæi autem sunt præcisè 52, ad ingressum usque Israelitarum in terram Chanaan, in qua bellum sub duce Josua gesserunt per annos sex, septimo autem quieverunt, sortitione terræ factâ. Unde liquet Jubilæorum & annorum Sabbathicorum caput & initium accersendum, & inchoandum esse ab ingressu Israelitarum in terram illam. Porrò istæ numerorum συγκυρίαι cum re gesta omnino non videntur esse fortuitæ, & à casu, sed à Dei consilio, ejúsque Sapientia, per quam omnia facit in numero, pondere, & mensura. Sic enim Israelitæ terram illam sibi pararunt bello per tot annos gesto, quot annis Deus volebat terram illam ab ipsis coli quot diebus volebat hominem laborare atque operari, à bello verò quieverunt, & possessione terræ illius tranquillâ fruiti sunt, sortitione terræ factâ, eo anno quo terram Deus lege sua jubebat quiescere, quo die hominem volebat à labore & servili omni opere cessare, scilicet septimo: nempe bella illa fuerunt veluti labor quidam Israelitarum, quo terram illam sibi pepererunt, fuerunt veluti cultura quædam terræ illius, qua eam subegerunt, ac veluti vomere injecto ararunt totam & excoluerunt, incolis ejus vel ejectis, vel interfectis, tanquam totidem rubis & sentibus avulsis & exstirpatis. Κληρουχία autem fuit illis veluti gratissima quædam quies à labore suo, & ab operosa illa cultura. Missi sunt autem in possessionem terræ illius præcisè post 365 annorum Hebdomadas, hoc est in fine anni veluti sacri cujusdam, & magni, qui nimirum constat tot annorum Hebdomadibus, quot Solaris annus constat diebus; nam ut dierum Hebdomas est veluti dies quidam sacer, semper in se recurrens, sic annorum Hebdomas est veluti annus quidam sacer, itidem semper in se recurrens. Itaque spatium annorum 2555, quod constat 365 Hebdomadibus annorum, est veluti annus quidam magnus Propheticus ac divinus, in cujus fine Deus populum suum misit in possessionem terræ ipsi promissæ, quietémque illi dedit ab antecedentibus laboribus suis, non secus atque homines toto anno laborant, & vacant culturæ terræ, ac tandem in fine anni messe, & vindemiâ peractâ, collectisque terræ frugibus, iis quietè fruuntur. Vel, si cui libet calculum aliter constituere, & annum magnum tot velit constare annis, quot annus Solaris constat diebus, nempe 365. invenientur sic ab orbe condito ad possessam terram Chanaan, anni magni septem, singuli constantes 365 annis. Sic nempe fuerit ab orbe condito ad possessam illam terram Hebdomas integra annorum magnorum, quorum singuli constant tot annis, quot annus constat diebus, scilicet 365, id quod maximam Dei sapientiam redolere videtur. Aliud hic etiam est considerandum, quòd nimirum à rerum initio ad ingressum in terram Chanaan tot sunt præcisè Jubilæi (nempe 52), quot sunt dies in septima anni Solaris parte, nam septies quinquaginta duo faciunt 364. Jubilæorum itaque illorum numerus facit septimam magni illius anni, de quo modò diximus, partem, id quod aliud est Dei sapientiæ (secundùm quam pleraque omnia sacra per septenarium numerum ducuntur) argumentum. Atque eandem illam Dei sapientiam decuit, ut post illum Jubilæorum à condito mundo elapsorum numerum, Jubilæorum, & annorum Sabbathicorum in lege à se instituta, observatio caput & initium sumeret, ab eo temporis articulo quo populum suum in terræ ipsi promissæ possessionem misit. Quæ omnes συγκυρίαι videntur mirum in modum confirmare hunc nostrum à condito mundo annorum calculum. Sed & aliud rursus hîc est observatione dignum, quòd nimirum populus ille Dei typicus & carnalis atque umbratilis missus est in possessionem hæreditatis terrestris, atque typicæ & umbratilis, in fine Hebdomadæ cujusdam magnæ & sacræ annorum, quæ nimirum constat septem annis magnis, quorum singuli constant 365 annis; sic populus Dei verus ac spiritualis, fideles nimirum omnes atque Electi quotquot sunt, & futuri sunt ab orbe condito ad ejus finem, mittendi sunt in possessionem veræ & æternæ hæreditatis, cœlestisque Chanaan in fine majoris cujusdam Hebdomadæ sacræ. Nam si vera est domus Eliæ (quam vocant) antiqua traditio, in Judæorum scriptis mox post Christi tempora longè celebratissima, de duratione mundi, *Duo millia annorum* תֹהוּ *inane, duo millia annorum* תּוֹרָה *Lex, duo millia annorum* גְּאֻלָּה *redemptio per Messiam, postea verò finis.* Mundus secundum eam duraturus est sex annorum millia; quæ traditio & à Judæis, & à Christianis confirmatur allegoricâ istâ indagatione, quòd nimirum mundus tot annorum millibus duraturus sit quot diebus creatus est, nimirum sex, quia scilicet *apud Deum mille anni sunt sicut dies unus, & dies unus sicut mille anni.* Deinde, in primo Geneseos versiculo (in quo narratur mundi creatio) *In principio Deus creavit cœlum & terram,* littera א *aleph*, quæ est alphabeti prima littera, & *mille* significat, sexies præcisè occurrit, non pluries. Quemadmodum ergo Deus creando, atque è nihilo res educendo operatus est sex dies naturales, septimo autem quievit, seu cessavit ab opere, quæ prima est omnium physica septimana, sic mundum providentiâ suâ conservando, sustinendo ac regendo operaturus esse videtur sex dies magnos, adeóque omnium maximos, & ut ita dicam divinos, quia mille anni coram eo sunt veluti dies unus, septimo autem die, qui est omnium longè maximus, utpote in æternum duraturus, quiescet ab omni suo opere, & quietem dabit longè maximam populo suo, quo cum in æternum regnaturus est, hæc est Hebdomas longè maxima, cujus sex priores dies constant singuli mille annis, qui Deo sunt tanquam dies unus, ultimus autem ejus dies Sabbathismum æternum populo Dei à Christo paratum continet.

d Jud. 3. 8. Cuschan dicitur oppressisse Israelitas שְׁמֹנֶה שָׁנִים *annos octo*, quod non est ita accipiendum quasi statim post peractam κληρουχίαν cœperit illos servitute premere. Nam Jud. 2. 6, 7. apertè dicuntur Israelitæ adhæsisse Domino quamdiu vixit Josue & Seniores, qui post eum produxerunt dies suos. Itaque sic reddi potest locus ille, *Et servierunt Israelitæ Cuschani anno octavo,* nimirum post κληρουχίαν, uti alibi non rarò numerus *cardinalis* ponitur pro *ordinali.* Vel dicuntur Israelitæ serviisse Cuschani octo annos, quia servitutis illius finis incidit in octavum ἀπὸ τῆς κληρουχίας annum exeuntem. Josuæ quidem mortem commemorat Scriptura Jud. 2. 8. & quot annos natus fuerit quum mortuus est, nempe 110. et quo anno vel ab Exodo, vel ab ingressu in Chanaan, vel à sortitione terræ mortuus fuerit, non meminit. Videtur tamen omnino illa collocanda in octennio isto, non enim serviissent Israelitæ Cuschani vivente Josua, ac verisimile est eum mox post κληρουχίαν occubuisse, cùm enim sortiretur terram dicitur gravis ætate valde Jud. 13. 1. Oratio autem ab eo habita Jos. 23, & 24. habita est mox post κληρουχίαν, & paulo ante obitum suum, qui statim post habitam illam orationem narratur.

e Jud. 3. versu 2. terra dicitur quievisse annos quadraginta post devictum ab Hothniele Cuschanem, statimque narratur Hothnielis mors: unde colligitur Hothnielem judicasse Israelem annos 40, & inchoandos esse annos illos 40 à devicto Cuschane, in fine octo annorum præcedentis servitutis sub Cuschane. Cùm itaque anni illi octo servitutis desierint in anno mundi 2563 exeunte, ab Exodo verò 55, & indidem cœperint anni 40 Judicaturæ Hothnielis, sequitur annos illos 40 desinere in anno mundi 2603, ab Exodo verò 95.

f Jud. 3. 14. Moabitæ Eglone duce dicuntur oppressisse Israelitas, eosque serviisse Egloni annos 18, qui si addantur annis mundi 2603, quo anno contigit mors Hothnielis, incidet finis hujus oppressionis, & initium Judicaturæ Ahod in annum mundi 2621, ab Exodo verò anno 113.

g Jud. 3. 30. Post victoriam Ahod de Moabitis reportatam, dicitur terra quievisse per annos octoginta, qui inchoari debent ab initio Judicaturæ Ahod, hoc est ab anno mundi 2621. ac proinde terminari in anno mundi 2701 exeunte, ab Exodo verò 193.

h Porrò quia Schamgaro Scriptura nullos attribuit annos Judicaturæ ipsius, videtur omnino ejus Judicatura comprehendi in annis illis octoginta præcedentibus, quibus terra dicitur quievisse. Nisi quis malit Judicaturam ipsius includi in annis servitutis, qua Jabin dicitur oppressisse Israelitas, uti id colligi posse videtur non absurdè ex Judic. 5. 6.

i Jud. 4. 3. Jabin dicitur oppressisse Israelitas annos viginti, qui inchoandi sunt à morte Ahod, sive à fine annorum octoginta præcedentium, & terminandi in victoriâ de Sisera à Barac & Debora reportatâ, quæ propterea incidit in annum mundi 2721, ab Exodo 213.

l Jud. 5. 31. dicitur terra quievisse annos quadraginta post devictum & interfectum Siseram, subactósque Chananæos. Itaque terminandi sunt in an. mundi 2761, ab Exodo verò 253.

m A fine præcedentium 40 annorum inchoandi sunt anni septem servitutis Israelitarum, qua dicuntur Jud. 6. 1. serviisse Madianitis: quæ servitus propterea terminanda est in anno mundi 2768, ab Exodo verò 260.

n Jud. 8. 28. dicitur terra quievisse sub Gedeone annos quadraginta, qui inchoati ab anno mundi 2768. definunt in anno mundi 2808 exeunte, ab Exodo verò 300, in morte Gedeonis.

o Jud. 9. 22. Abimelech Gedeonis ex concubina filius dicitur judicasse Israelem (seu potiùs tyrannidem occupasse) per annos tres, qui terminandi sunt in anno mundi 2811.

p Jud. 10. 2. Post Abimelechum Tholah dicitur judicasse Israelem annos 23, qui terminantur in anno mundi 2834 exeunte.

q Jud. 10. 3. Post Tholah judicavit Israelem Jair per annos 22. qui propterea terminandi in anno mundi 2856 exeunte.

r Jud. 10. 8. Hammonitæ dicuntur oppressisse violenter Israelitas בַּשָּׁנָה הַהִיא *anno illo, octodecim annos.* Qui anni inchoandi sunt à morte Jairis, hoc est ab anno mundi 2856 exeunte, & terminandi in anno mundi 2874 similiter exeunte, ab Exodo verò 369. Porrò illud בשנה ההיא reddendum videtur non *in anno illo,* sed juxta LXX Interp. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, *in illo tempore.* Nisi quis malit locum illum ita accipere & explicare, ut dicantur Ammonitæ graviùs oppressisse Israelitas *anno illo decimo octavo,* (nempe à morte Jairis) quàm fecerant annis præcedentibus: unde factum est ut propterea Israelitæ ad Deum clamaverint, qui ad eos misit Jephtem.

s Jud. 12. 7. Jephte dicitur judicasse, hoc est rexisse Israelem annos sex, qui inchoantur ab anno mundi 2874 exeunte, & terminantur in anno mundi 2880 similiter exeunte. Porrò Jephte fuit cognatus Segubi patris Jairi, uti colligere est ex hoc capite Judicum, & ex 1 Chron, 2. 21, 22. unde exstrui potest hoc stemma.

MAKIR

HETSRON | GALAAD, ex concubita genuit

SEGUB | JEPHTE

JAIR.

t Jud. 12. 9. Ibtsan dicitur judicasse Israelem annos septem, qui inchoati ab anno mundi 2880 desinunt in 2887, ab Exodo 379.

u Jud. 12. 11. Elon dicitur judicasse Israelem annos decem, qui terminandi in anno mundi 2897, utpote inchoandi à morte Ibtsan, quæ incidit in annum mundi 2887.

x Jud. 12. 14. Habdon dicitur judicasse Israelem annos octo, qui propterea terminandi sunt in anno mundi 2905. quia inchoantur à morte Elon, cujus Judicaturæ finis incidit in annum mundi 2897.

y Jud. 13. 1. Philistæi dicuntur oppressisse Israelitas annos quadraginta, quod est ita accipiendum, ut anni illi 40 numerari incipiant à morte (seu fine Judicaturæ) Habdon, quæ incidit in annum mundi 2905, & desinant in anno mundi 2945, initio Judicaturæ Samsonis, ita ut anni quadraginta isti fluxerint à fine Habdon ad initium Samson. An autem per totos illos 40 annos servierint Israelitæ Philistæis, an verò per aliquot duntaxat annos interstitii illius, incertum est.

z Jud. 16. 31. Samson dicitur judicasse Israelem annos viginti, qui inchoantur ab anno mundi 2945, & desinunt in anno mundi 2965.

a 1 Sam. 4. 18. Heli dicitur judicasse Israelem annos quadraginta. Non possunt autem anni aliunde commodiùs inchoari quàm à morte Samsonis, cui Heli proculdubio successit. Non enim illum præcessit, alioqui in historia Judicum reliquis Judicibus qui Samsonem præcesserunt connumeratus fuisset. Illi autem successit Samuel & Saul. Itaque necessariò collocandus est Heli post Samsonem, & ante Samuelem. Atque ita quadraginta isti anni fluxerunt, & numerandi sunt à morte Samsonis, quæ incidit in annum mundi 2965, proindéque terminandi in anno mundi 3005, ab Exodo verò 497 exeunte, unde cepit initium Judicatura Samuelis. Hoc verò ita se habere vel hinc liquet, quia Actor. 13. 20. Paulus Apostolus expertè dicit, *Deum post sortitionem terræ Chanaan, dedisse Israelitis Judices per annos 450. usque ad Samuelem.* Incidit autem finis horum 40 annorum in annum ab Exodo 497 à quo si eximantur anni 40 commorationis Israelitarum in deserto, tum anni septem, quibus in Chanaan bella gesta sunt à Josue, & facta est κληρουχία (uti suprà demonstratum est) restabunt præcisè anni 450 à κληρουχίᾳ ad mortem Heli. Non esse autem sollicitandam lectionem loci illius Actorum Apostolicorum (uti nonnulli volunt), neque legendum isthic esse 350, pro 450 infrà mox demonstrabitur.

b In libris Samuelis nulli certi anni peculiariter & sigillatim tribuuntur Samueli, sicuti neque Sauli. Ambos autem simul rexisse Israelem annos 40, colligitur, ex Actorum 13. 21. Nam postquam Paulus versu 20 dixit, Deum dedisse Judices ad Samuelem usque per annos 450, dicit mox versu 21 dedisse postea regem Saulem, ἔτη τεσσαράκοντα, per annos 40, (omisso Samuele, nullísque assignatis illi peculiariter annis). Unde liquet tempus Judicaturæ Samuelis includi in istis 40 annis, certum enim est Saulem non regnasse solum totos annos 40. Samuel enim (1 Sam. 25. 1.) dicitur obiisse paulò ante Saulis mortem, *judicasse autem Israelem dicitur* (1 Sam. 7. 15.) *toto tempore vitæ suæ.* Judicasse autem Samuelem solum, post mortem Heli, annos viginti, non ineptè colligitur ex 1 Sam. 7. 2. ubi dicuntur anni viginti acti esse post Heli mortem, & captam Arcam, usque ad historiam illic relatam, de victoriâ supra Philistæos reportatâ, quæ non videtur diu præcessisse postulationem populi de Rege habendo, quæ refertur cap. 8. 5. ita ut videri non injuriâ possit Samuel solus totos viginti annos illos rexisse Israelem post Heli mortem, totidem verò Sauli attribuendos esse, quorum magnam partem cum Samuele egit. Sic ergo 40 isti anni simul Samueli & Sauli sunt attribuendi, & terminandi in anno mundi 3045 exeunte, quandoquidem inchoandi sunt ab Heli morte, quæ incidit in annum mundi 3005. Quod & mox paulo infrà confirmabitur, ubi de anno quo fundatum fuit templum à Salomone dicturi sumus.

c 2 Sam. 5. 4, 5. David, qui Sauli successit, dicitur regnasse annos 40, nimirum annos septem cum dimidio in Hebron, annos autem 33, hoc est 32 cum semisse in Jerusalem. Itaque anni regni ipsius terminandi sunt in anno mundi 3085 exeunte; ab Exodo verò 577.

d 1 Reg. 11. 42. Salomon, qui Davidi successit, regnasse dicitur itidem 40 annos. Itaque obiit anno mundi 3125 exeunte; ab exodo verò 617.

e 1 Reg. 6. 1. Templum dicitur fundari cœptum à Salomone, anno regni sui quarto, nimirum ineunte, ac proinde anno mundi 3089 ineunte, ab Exodo verò 581 itidem ineunte; siquidem David mortuus erat anno ab Exodo 577 exeunte, mundi verò 3085 etiam exeunte. Ædificatum est autem per annos septem, anno autem septimo, Salomonis autem decimo exeunte, absoluto Templo, facta est ejus dedicatio anno mundi 3095 exeunte, ab Exodo verò 587 exeunte, à quibus si tollas annos 40 qui fluxerunt ab Exodo ad ingressum in Chanaan, unde suprà demonstravimus arcessendum esse caput, seu initium, Jubilæorum, invenientur fluxisse anni 547 à capite Jubilæorum usque ad absolutam Templi ædificationem, ejúsque dedicationem, qui 547 anni conficiunt 11 Jubilæos, & octo annos. Sic fuerit Templum dedicatum, & cultus in eo fieri cœptus anno octavo duodecimi Jubilæi, hoc est anno primo secundæ septimanæ duodecimi Jubilæi, id quod maximè conveniebat ministerio illi Legali Mosaico, in quo plera que omnia septenario numero constant, annísque Sabbathicis & jubilæis numerabantur. Quòd si annos mundi 3095 dividas per septem, invenietur Templum dedicatum anno primo quadringentesimæ quadragesimæ tertiæ Hebdomadis ab orbe condito. Porrò ex hoc nostro Epilogismo, & tabula hac nostra sexta, Templum fundatum est anno ab Exodo 581 ineunte, id quod palam adversatur verbis Scripturæ, quæ ait (1 Reg. 6. 1.) Templum fundatum esse anno 480 postquam Israelitæ egressi essent ex Ægypto, ita ut annis totis centum superet calculus noster Scripturæ (eo loco) calculum. Verùm vel mendum est in illo numero 480 annorum, qui est 1 Reg. 6. 1. vel mendum est in loco Actuum Apostolicorum 13. 20. ubi Deus dicitur dedisse Israeli Judices per annos 450 usque ad Samuelem. Necesse, inquam, est alterutrum horum numerorum esse falsum, non possunt enim simul consistere. Nam si anni sunt 450 à κληρουχίᾳ ad initium Samuelis, anni erunt ab Exodo ad fundatum Templum 580, quot nimirum nos hîc damus. Nam ad illos 450 annos, addendi sunt 47, qui fluxerunt ab Exodo ad sortionem terræ, deinde anni 40 Samuelis & Saulis, tum totidem Davidis, & anni præterea tres priores regni Salomonis (fundatum enim fuit Templum anno ejus quarto ineunte) qui omnes anni conficiunt simul 130 annos, qui additi præcedentibus illis 450, faciunt 580. Itaque ex Pauli mente & calculo (Act 13. 20) Templum fundatum esse oportuit anno ab Exodo 580 exeunte, non verò 480. Quàm autem aptè quadret hic numerus 580, toti historiæ Judicum, atque annis qui isthic distinctè tribuuntur, tum singulis Judicibus qui rexerunt Israelem, tum servituti qua oppressi dicuntur Israelitæ ab hostibus suis, manifestum est hac nostra tabula sexta, nostrísque ad eam notis & demonstrationibus suprà positis. Quòd si constituantur anni tantùm 480 ab Exodo ad fundatum Templum, necesse erit annos servitutis, seu oppressionis Israelitarum includere in annis Judicum, quod est valde absonum, & adversatur planè historiæ Judicum, quæ distinguit annos oppressionis ab annis Judicis, & quietis, ac distinctè & separatim hos & illos enumerat. Sed ad pleniorem & planiorem hujus nostræ sententiæ demonstrationem, libet hîc excerpta epistolarum ἀμοιβαίων ante annos plusquam 44 de hoc argumento scriptarum apponere. Cùm enim natus annos 25, operam darem S. Theologiæ in Anglia in Academia Cantabrigiensi, inde ad fratrem τὸν μακαρίτην, Jacobum Cappellum, venerandæ mihi perpetuò memoriæ, scripsi, ac literis de hoc calculo sententiam meam illi aperui, iisdem quibus nunc subnixus rationibus. Ille ad me sic respondit.

JAC. CAPPELLUS, LUDOVICO FRATRI S. CANTABRIGIAM.

M*AGNA me voluptate perfudit literarum tuarum prolixitas. Incipiam à quæstione tua. Quisquis Lucæ verba temeravit, Act 13. 20. is eo quo tu argumento usus facinus hoc in se admisit, idque ante hos annos circiter 1300, oblitus loci 1 Reg. 6. 1. alioqui eàdem audaciâ hunc quoque locum violasset. Sed beavit nos superstitiosa in codices sacros reverentia, quæ* ῥᾳδιουργίας *hujusmodi locum non dedit. Anni 40 Philisteæ tyrannidis non possunt seorsim numerari, nam etiam Samsone judicante dominabantur Philistini: videntur illi 40 anni potiùs in Samsonis obitu desinere, qui Christi typus liberali manu Dei populum suâ morte asseruit. Nec Ammonitæ dicuntur octodecim annos imperasse, sed affixisse Israelitas anno 18, Jubilæi scilicet. Sic Jud 3. 12, & 4. 3. si literam* ב *Beth subintelligas, nulla supererit difficultas, dicentur enim Moabitæ anno 18, Chananæi anno 20, Jubilæi Israelitas oppressisse, ut aliquot dierum servitus non obstet, quominus terra dicatur quievisse sub Abodo octoginta, sub Debora 40 annos. Sic Ezech. 29. 17. Sic in Syracida proœmio subintelligitur Jubilæi vox. Sic Jerem. 28. 1. & Danielis initio, supplenda est vox Hebdomadis. Jubilæos autem rectè Scaliger inchoat* ἀπὸ κληρουχίας. *Melius, inquam, quàm ego qui olim à transitu Jardenis eos inchoabam. Sic igitur brevi compendio rem expediam. Anno* κληρουχίας *primo Chusan vexat Israelitas annos octo. Anno* κληρ. *nono Hothniel 40. Anno* κληρ. *49, Abod 80. Anno* K. *67, Moabitæ menses aliquot anno Jubilæi decimo octavo. Anno* K. *129, Debora 40. Anno* K. *167, vicesimo Jubilæi anno Chananæi. Anno* K. *169, Madianitæ 7. Anno* K. *176, Gedeon usque ad annum quadragesimum, annos, inquam, solidos 39. inchoatos 40. Anno* K. *215, Abimelec 3. An.* K. *218, Thola 23. An* K. *241, Jair 22, An.* K. *263, (Jubilæi 18,) Jephte 6. An.* K. *269, Ibtsan 7. An.* K. *276, Elon novem solidos, inchoatos decem. An.* K. *285, Habdon 8. An.* K. *293, Samson 19 solidos, inchoatos 20. An.* K. *312, Heli itidem 39 absolutos, imperfectos 40. An.* K *351, Samuel & Saul 40. Samuel igitur præesse cœpit annis solidis 350,* ἀπὸ κληρουχίας. *non 450. Quod etiam probat Davidis stemma, qui decennio pòst natus est, quum atavus ejus Naasson in deserto obierit ante transitum Jardenis. Linea est Naasson, Salmon, Booz, Obed, Isai, David. Hæc & reliqua tu ipse expendes, &c. Sedani. Calend Febr. 1610.*

Ad has fratris literas sic à me tum responsum est.

LUD. CAPPELLUS, JACBO FRATRI S. Sedanum.

ACCEPI *(Fr. colend.) 4 Martii literas tuas scriptas Calend Februarii, quibus nodum quem proposueram solvere modis omnibus tentasti. Sed multa me retinent ne pedibus adhuc eam in tuam sententiam. Primum ea quæ de Judæorum in sacros codices cura & reverentia habes, non inficior, diligentia tamen illa non effecit quominus irrepserit in numeris* ἀδιάλλακτον *quibusdam in locis dissidium, quod aliquot exemplis facile est demonstrare, 2 Chron. 16. 1. 2 Chron. 22. 2. 2 Chron. 35. 9. 1 Reg. 4. 21. & 2 Chron. 12. 13. (vitium quod in illis locis irrepsit in numeris, aliísque pluribus similibus, qui videre voluerit, adeat Criticam nostram sacram, libro ultimo cap. 7.) Si ergo Judæorum diligentia efficere non potuit quin illis in locis (aliísque longè pluribus) irrepserit manifestus in numeris error, quidni potuerit idem contigisse in loco 1 Reg. 6. 1. ut istic legendum sit 580, non verò 480. Et sanè Josephus lib. 8, Antiq. c. 2, expertè dicit Salomonem Templum condidisse* μετὰ ἔτη πεντακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο τῆς ἀπ' Αἰγύπτου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου, μετὰ δὲ χίλια καὶ εἴκοσι τῆς Ἀβράμου εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως: *nempe si præcedentibus 592 annis addas 430, quot sc. fluxerunt à prima Abrahami vocatione ex Ur Chaldæorum ad legem datam, juxta Pauli calculum Gal. 3. 17; exsurgent 1022. Ubi Josephus ad calculum nostrum addit 12 annos; numerat enim 592 nos tantùm 580. Idem lib. 11, cap. 4 ait Judices administrasse Remp. Judæorum post Mosis & Josuæ imperium per annos plusquàm quingentos. Ais, annos 40 Philistææ tyrannidis non debere seorsim numerari, ac desinere in Samsonis morte. Sed si ita est, sequetur Philistæos cœpisse exercere suam tyrannidem secundùm te anno quarto ineunte Judicaturæ Ibtsan, hoc est triennio post Jephtæ obitum. Itaque secundùm te Ibtsan, Elon, Habdon & Samson Israelem judicarunt, at eum non liberarunt à manibus hostium suorum. At tum quid fiet illi loco Jud. 11. 16 ubi dicitur Deus suscitasse Judices ut essent liberatores populi sui? Vis Moabitas sive Eglonem, & Ammonitas oppressisse Israelem anno Jubilæi 18, non verò annos octodecim, & Chananæos, seu Jabin, anno 20 Jubilæi, non verò annos viginti. Quàm id commodè à te dicatur videamus de singulis. Moabitæ, inquis, anno* ἀπὸ κληρουχίας *67, Jubilæi verò 18. Israelem affixerunt menses*

menses aliquot. Sanè secundùm te qui Jubilæos inchoas à sortitione terræ, annus 67 ἀπὸ κληρ. fuit 18 Jubilæi, at ex mea sententia Jubilæorum caput arcessendum est ab ingressu in Chanaan, quia jam tum paulo antè cœperant Israelitæ mitti in possessionem terræ illius, quum Rubenitis, Gaditis, & dimidiæ tribui Manassis data est à Mose possidenda tota terra Galaad ultra Jordanem. Itaque annus ἀπὸ κληρ. 67 non fuerit Jubilæi decimus octavus, sed 25. Deinde, Jud. 11.19. dicuntur Israelitæ soliti esse sese à cultu Dei avertere mox post Judicis sui obitum, vel etiam interdum ipso vivente & vidente Judice: An igitur verisimile est eos viginti & octo annis demum post Hothnielis mortem aversos esse à Dei cultu, cùm mox post Josue mortem ab eo defecerint, unde factum ut traditi sint in Cuschanis manum? Ais Chananæos, sive Jabin, cœpisse opprimere Israelitas anno κληρ. 167. Bellum itaque Barac & Deboræ contra Siseram gestum fuerit, secundùm te, & victoria de eo reportata sub extremum Judicaturæ Deboræ tempus, anno nempe ultimo vel penultimo, assignas enim initium Deboræ anno K. 129, finem anno 169, hoc est biennio post cœptam à Chananæis oppressionem. At Judic. 5.31. post decantatum Deboræ Canticum ob victoriam de Chananæis reportatam, terra dicitur quievisse annos 40. At secundùm te ne momentum quidem quieverit, nam anno K. 169 ineunte cœperunt, secundùm te, Madianitæ durissimè Israelitas opprimere per annos septem. An verisimile est statim post tam insignem de Sisera reportatam victoriam, Israelitas à Madianitis tam duriter fuisse oppressos, reclamante Scriptura Jud. 5.31? Ais Jud. 10.8, non dici Ammonitas oppressisse Israelem per annos 18, sed anno (Jubilæi) decimo octavo. Sanè secundùm calculum tuum annus ἀπὸ κληρ. 263, quo vis Iephtham cœpisse judicare Israelem, fuit decimus octavus Jubilæi, si Jubilæi inchoentur ἀπὸ κληρ. Verùm inchoandos potiùs esse ab ingressu in Chanaan, firmissimis rationibus evinci potest. Ego, si quid eo loco supplendum esset, mallem dicere, anno post Jairi mortem decimo octavo, ut sit sensus, Ammonitas eo anno gravius quam antea soliti erant, oppressisse Israelitas, unde factum ut fortiùs ad Deum eo anno clamarent, atque ideo liberator eis sit à Deo missus Iephte. Nec videtur valde verisimile, ut tam brevi sexennii spatio, quod secundum te intercessit inter Jairi & Iephtæ mortem, Israelitæ à Dei cultu defecerint, Ammonitæ eos oppresserint, Iephte eos liberarit, judicarit, tandemque diem suum obierit. Denique ad tempus quod attinet quo Ammonitæ Israelitas oppresserunt, non videre satis considerasse locum Jud. 11. 28. ubi dicuntur Israelitæ habitasse in Harober per annos 300. Atqui secundùm calculum tuum non sunt nisi anni 270. at secundùm calculum meum cœpit rex Ammonitarum opprimere Israelitas anno trecentesimo octavo postquam à Mose Galaaditicam regionem acceperant possidendam; itaque calculus tuus nimium recedit ab illo Iephtæ numero, meus propiùs multo illi accedit. Objicis ad sententiæ tuæ confirmationem Davidis stemma, ejusque majores, Verùm etsi calculum tuum sequamur, quocunque te vertas, & quomodocunque annos τεκνογονίας majorum Davidis constituas, planum est in hominum illorum generatione miraculum fuisse, naturæ ordinem & vires longissimè superans. Nam ab ingressu Israelitarum in terram Chanaan. ad natum Davidem anni sunt (etiam secundùm te) 368. Mortem enim Saulis, (quæ fuit initium regni Davidis) statuis in anno ἀπὸ κληρ. 391. sive ab ingressu in Chanaan 398, à quo numero subducendi sunt anni 30. quot natus erat David quum cœpit regnare. sic restant 368 anni, dividendi inter quatuor Davidis majores, Salmon, Booz, Obed & Isai. Unde si fingamus Salmonem vel anniculum fuisse, quum Israelitæ ingressi sunt in terram Chanaan, (quod tamen non videtur verisimile, nupsit enim Rahabæ atque ex ea suscepit Boozum. Matth. 1. 5. Rahab autem quum Israelitæ ingressi sunt in Chanaan, debuit esse nata annos minimum viginti, Salmon autem non duxisset in uxorem tot annos se seniorem) liquebit singulos eorum natos fuisse annos ut minimum 92, quum prolem suscipere cœperunt, quod est ultra naturæ vires & communem ordinem, deinde Rahab tum fuisset nata annos 112, quum ex ea Salmon suscepit Boozum. Utrobique ergo, & secundùm te, & secundùm me oportuit esse in generationibus illis miraculum. Jam quando ad miraculum hîc est recurrendum & confugiendum, non magis urget me meus quam te tuus calculus, tam enim facile à Deo indi hominibus illis vis prolifica potuit supra naturæ ordinem hoc quàm illo ætatis suæ anno. Videmus enim Abrahamum, postquam supra naturæ vires Isaacum anno ætatis suæ centesimo suscepit, multis post annis, Sarâ defunctâ, Keturam duxisse in uxorem, atque ex ea numerosam prolem suscepisse.

Hæc sunt tum temporis à me ad fratrem de hac quæstione, & argumento, scripta, ex quibus videre est in quas se conjiciant angustias qui loci 1 Reg. 6. 1, lectionem sequuntur, cùm si 580 (juxta Paulum Actor. 13.) non 480, juxta hodiernum textum Hebraicum eò loci legatur res est plana & expedita, & calculus annorum longe commodissimus. Nam inchoando Jubilæos ab ingressu in terram Chanaan (uti supra ostendimus esse inchoandos) liquet ex hac nostra Tabula & calculo, Hothnielem Israelitas liberasse à Cuschanis servitute anno primi Jubilæi, seu ab ingressu terræ 15, hoc est anno primo Hebdomadis tertiæ, obiit autem anno sexto secundi Jubilæi, atque hinc incipit Moabitarum oppressio. Ahod item vel Samgar obiit anno sexto quarti Jubilæi. Debora & Barac obiit anno 213 ab ingressu in Chanaan, hoc est in medio trigesimæ primæ Hebomadis. Gedeon obiit initio tertiæ Hebdomadis sexti Jubilæi, sive anno primo Hebdomadis 38. Tholah obiit anno sexto quadragesimæ primæ Hebdomadis. Jair obiit in fine 44 Hebd. Atque inde incipit Ammonitarum oppressio. Jephte obiit in medio quadragesimæ octavæ Hebdomadis. Elon obiit anno sexto Hebd. 50. Habdon obiit in fine Hebd. 51. Sampson cœpit judicare sub finem Hebdomadis 57. Saul mortuus est, & David regnare incipit anno ultimo primæ Hebdomadis undecimi Jubilæi. Obiit idem David, & Salomon regnare incipit biennio ante finem undecimi Jubilæi. Templum fundari cœptum est anno primo duodecimi Jubilæi. Absolutum septennio pòst, hoc est, dedicatio ejus facta est, cœpitque cultus Deo in eo exhiberi, initio Hebdomadis secundæ duodecimi Jubilæi. Ab orbe autem condito fluxerant Hebdomades 441: anno autem primo hebdomadis quadringentesimæ quadragesimæ secundæ cœptus est fieri cultus divinus in illo Templo duodecim pænè integris Jubilæis postquam cultus ille Legalis à Mose in monte Sinai fuerat primò institutus. Unde liquet quàm apte (juxta hunc nostrum calculum) omnes pæne memorabiliores historiæ illius eventus, & res præclarè gestæ incidant in singulares annorum Sabbaticorum & Jubilæorum epochas, ex quo non parùm illustratur & confirmatur hic noster calculus. Istæ enim temporum & rerum gestarum συγχυρίαι, decere atque redolere omnino videntur Dei sapientiam, quæ omnia (uti supra observatum est) in numero, pondere, & mensura facit atque temperat, idque maximè juxta illas à se in lege constitutas Jubilæorum, & Semitarum, hoc est, annorum Sabbaticorum epochas atque solemnitates. Apta, inquam, ista eventuum, rerumque gestarum, cum Jubilæorum & Hebdomadum epochis sive annis convenientia, non in hac modò Judicum, sed & in ea quæ præcessit, ab Abrahamo ad Exodum, & ingressum Israelitarum in terram Chanaan, historia sacra (uti eam videre est in Tabula quinta argumentum videtur esse veritatis nostri calculi indubitatissimum; eadémque harmonia, aptaque connexio patebit etiam in sequenti historia ad liberationem usque à captivitate Babylonica, indéque ad Christi mortem, & cultus Mosaici (in eversione Templi & politiæ Judaicæ) abolitionem. Non est ergo quòd quis hîc moveatur loco 1 Reg. 6, 1. cùm non gravius sit facinus, mendum isthic librarii in Hebræo textu, quam in Græco N. Testamenti, Act. 13. 20. in Pauli oratione, agnoscere; necesse autem sit in alterutro vitium fateri, cum impossibile plane sit utrumque numerum simul esse verum. Ex Critica autem nostra patet, non raro menda atque vitia in numeris, librariorum lapsu, in hodiernum veteris Testamenti Hebræum textum irrepsisse. Frustra itaque sollicitant nonnulli lectionem loci Actor. 13. 20. legique volunt ὡς ἔτεσι τε τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα. Nam præterquàm quòd illud τε post ἔτεσι plane otiosum est, ne sic quidem (ipsis fatentibus, ac vide hîc Jac. Cappelli Historiam sacram pag. 96.) exhauriuntur omnes difficultates. Nam quod paulò pòst, ut nodum hunc Gordium solvat frater meus Jacobus Cappellus, Ahodo per enallagen numeri tribuit tantùm annos octo, pro octoginta quos Scriptura illi tribuit, hoc verò non est nodum solvere, sed secare: neque minus audax est facinus octo pro octoginta isthic substituere, quàm auctore Paulo 580 pro 480 legere. Africanus secutus lectionem loci Act. 13. Tyrannorum numeros putat esse computandos, & proximè ad nostram computandi rationem accedit: Judæi hodierni textus Hebræi lectioni addicti, eamque 1 Reg 6. 1. mordicus tenentes, Tyrannorum annos non putant esse in hoc calculo computandos, seseque in eas, quas modo refutavimus angustias, cum illis qui eos sequuntur conjiciunt. Ex Vulgati interpretis Latini mente & translatione Actor. 30. 20. anni illi 450 computandi sunt à nato Isaaco ad κληρουχίαν, tot enim sunt fermè anni, nempe 447, nam à nato Isaaco ad legem datam anni sunt 400 (uti ex Tabula nostra 5 planum est) inde autem ad κληρουχίαν anni sunt 47. Sed Vulgatus interpres conjunxit καὶ μετὰ ταῦτα cum ἔδωκε κριτάς, ista verò ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα conjunxit cum κατεκληρονόμησεν, quasi Apostoli sensus & mens hæc esset: postquam Deus delevisset septem gentes in terra Chanaan, distribuit Israelitis sorte terram illam post annos ferme 450, nimirum à nato Isaaco, cujus posteris promissa erat terra illa. Postea vero dedit illis Judices usque ad Samuelem.

Tabula VII. complectens Epilogismum contractiorem annorum regum Juda & Israel inter se comparatorum.

Script. loca.	REGES JUDA.	Anni quibus regnavit.	Cœpit regnare anno: Jeroboami	Cœpit regnare anno: vitæ suæ	Script. loca.	REGES ISRAEL.	Anni quibus regnavit.	Cœpit regnare anno.
1 Reg.					1 Reg.			
XIV. 21	Roboam	17	1	41	XIV. 20	Jeroboam I.	22	Roboami 1
XV. 2	Abijam	3	18					
XV. 9	Asa	41	20					
					XV. 25	Nadab	2	Asæ 2
					XV. 35	Bahasca	24	3
					XVI. 8	Ela	2	26
					XVI. 15	Zimri	7 d	27
					XVI. 21	Homri cum Tibni	3	27
					XVI. 23	Homri solus	12	31
XXII. 41	Josaphat	25	Achabi 4	36	XVI. 29	Achab	22	38
2. Reg.					XXII. 52	Achazia	2	Josaphati 17
VIII. 16	Joram	1	Jorami 5	32	2 Reg. 3. 1	Joram	12	18
VIII. 24	Achazia	1	12	22				
XI. 13	Athalia	6			X. 36	Jehu	28	Achaziæ 1
XII. 1	Joas	40	Jehu 7	7				
					XIII. 1	Jehoachaz	17	Joazi 23
XIV. 1	Amatzia	29	Joazi 2	25	XIII. 10	Joas	16	37
					XIV. 23	Jeroboam II.	41	Amatziæ 15
XV. 1	Hazaria, qui & Huzzija.	52	Jereboami 27	16		Interregnum	12	
					XV. 8	Zacharias	6 m	Hazariæ 38
					XV. 13	Schallum	1 m	39
					XV. 17	Menachem	10	39
					XV. 23	Pecakia	2	50
					XV. 27	Pekach	20	52
XV. 32	Jotham	16	Perachi 2	25				
XVI. 1.	Achaz	16	17	20				
XVIII. 1	Ezechias	29	Hoseæ 3	25	XVII. 1	Hoseas	9	Achazi 12

Continuatio

Continuatio præcedentis Tabulæ VII.

Scripturæ loca.	REGES JUDA.	Regnavit annos.	Cœpit regnare anno vitæ suæ.
2. Reg.			
XXI. 1.	Manasse	55	12
XXI. 19.	Amon	2	22
XXII. 1.	Josias	31	8
XXIII. 3.	Joachaz	3 mens.	23
XXIII. 36.	Jehojakim	11	25
XXIV. 6.	Jehojachin	3 mens.	18
XXIV. 18.	Sedechias	11	21

NOTÆ AD PRÆCEDENTEM TABULAM VII.

HÆc Tabula sic contracta est duntaxat quasi præparatoria, ac veluti προπαρασκευὴ ad sequentem, quæ magis est expansa atque explicata, facitque ad ejus confirmationem, & ad verum certúmque annorum Regum Juda, & Israel Epilogismum assequendum. Reges enim Juda non semper tot annos soli regnarunt, quot scriptura illis assignat, sæpè enim filii una cum patribus regnarunt, à patribus in regni societatem admissi. Hoc autem deprehenditur ex collatione Regum Juda & Israel inter se comparatorum, atque ex eo quod Scriptura observat hunc vel illum regem Juda cœpisse regnare tali anno hujus vel illius regis Israel, & vice versa, hunc vel illum regem Israel cœpisse regnare tali anno hujus vel illius Regis Juda. Exempli gratia. Scriptura (uti ex præcedente hac Tabula 7. liquet) observat Joazum regem Juda regnasse annos quadraginta, cœpisse autem regnare anno septimo regni Jehu regis Israel; ait etiam eadem Scriptura Amatziam Joasi filium cœpisse regnare anno Joasi regis Israel secundo, qui Joas patri Joachaz successit, quem Scriptura dicit regnasse annos septemdecim, & patri Jehu successisse, cui scriptura tribuit annos 28. Non possunt ista simul consistere, nisi Amatzia ponatur regnasse cum patre suo Joazo triennium, itidemque dicatur vel Ioachaz cum patre Iehu, vel Ioas rex Israel cum patre Ioachaz regnasse itidem triennium. Sic Asa dicitur regnasse annos 41, & Josaphat ejus fili' cœpisse regnare anno Achabi quarto, quod verum esse non potest, nisi statuatur vel Josaphatum biennio post patrem Asam regnare cœpisse, vel Achabum cum patre Homri biennium regnasse. Item, si quærendus est certus annorum numerus, qui fluxerunt à Schismate decem tribuum, ad captam & eversam Samariam vel Hierosolymam, non sunt colligendi in unum anni omnes quos Scriptura tribuit singulis Judæ vel Israelis regibus. Sic enim ad captam & eversam Samariam anni essent 276 si in unum colligantur anni regum Israel; Si verò numerentur anni regum Juda ad annum usque septimum Ezechiæ, quo capta est Samaria, invenientur duntaxat anni 260. Uterque autem Epilogismus, sive numerus, verus esse non potest, & neuter forte certus est, nam anni sunt reverà duntaxat 245, aut verò 255. Construenda itaque fuit contracta hæc Tabula, ut quo cujus anno unusquisque regum tum Juda cum Israel regnare cœperit, statim deprehendatur, locusque Scripturæ unde id discitur ad manum sit.

Tabula octava expansa, complectens annos Regum Juda & Israel inter se collatos.

Anni ab Exodo.	REGES JUDA.	Anni regni.	Anni a morte Salomonis sive a Schismate X. Trib.	Anni regni.	REGES ISRAEL.	Anni ab orbe condito.
618	a Rehoboam regnavit annos 17.	1		1	Jeroboam regnavit annos 22.	3126
619		2		6		3127
620		3		3		3128
		4		4		3129
		5	5	5		3130
		6		6		
		7		7		
625		8		8		
		9		9		
		10	10	10		3135
		11		11		
		12		12		
630		13		13		
		14		14		
		15	15	15		3140
		16		16		
		17		17		
635	b Abijam R. annos 3.	1		18		
		2		19		
		3	20	20		3145
	c Asa R. annos 41.	1		21		
		2		22	1. d Nadab, R. annos 2.	
640		3		2	1. e Bahascha R. annos 24.	
		4		2		
		5	25	3		3150
		6		4		
		7		5		
645		8		6		
		9		7		

Anni ab Exodo.	REGES JUDA.	Anni regni.	Anni a morte Salomonis.	Anni regni.	REGES ISRAEL.	Anni ab orbe condito.
		10	30	8		3155
	Asa.	11		9		
		12		10		
650		13		11		
		14		12		
		15	35	13		3160
		16		14		
		17		15		
655		18		16		
		19		17		
		20	40	18		3165
		21		19		
		22		20		
660		23		21		
		24		22		
		25	45	23		3170
		26		24 1	f Ela R. annos 2.	
		27		2	Zimri R. 7 dies.	
665		28		1	g Homri una cum Tibni R. annos 3.	
		29		2		
		30	50	3		3175
		31		4	Homri solus post mortem Tibni R. annos 12.	
		32		5		
670		33		6		
		34		7		
		35	55	8		3180
		36		9		
		37		10		
75		38		11 1	h Achab R. annos 22.	
		39		12 2		
		40	60	13 3		3185
		41		14 4		
		1		15 5		
680	i Jehosaphat R. annos 25.	2		6		
		3		7		
		4	65	8		3190
		5		9		
		6		10		
685		7		11		
		8		12		
		9	70	13		3195
		10		14		
		11		15		
690		12		16		
		13		17		
		14	75	18		3200
		15		19		
		16		23		
695		17		21 1	k Achazia R. annos 2.	
		18		22 2		
		19	80	1	l Joram R. annos 12.	3205
		20		2		
		21		3		
700		22		4		
	m Joram R. annos 8.	23 1		5		
		24 2	85	6		3210
		25 3		7		
		4		8		
705		5		9		
		6		10		
		7	90	11		3215
	n Achazia R annos 1.	8 1		12		
	Athalia R. annos 6.	1		1	o Jehu R. annos 28.	
710		2		2		
		3		3		
		4	95	4		3220
		5		5		
		6		6		
715	p Joas solus [R. annos] 40.	1		7		
		2		8		
		3	100	9		3225
		4		10		
		5		11		
720		6		12		
		7		13		

Anni ab Exodo.	REGES JUDA.	Anni regni.	Anni a morte Salomonis.	Anni regni.	REGES ISRAEL.	Anni ab orbe condito.
		8	105	14		3230
		9		15		
		10		16		
		11		17		
725		12		18		
		13	110	19		3235
		14		20		
		15		21		
730		16		22		
		17		23		
		18	115	24		3240
		19		25		
		20		26		
735		21		27		
		22		28		
		23	120	1	p Jehoachaz R. annos 17.	3245
		24		2		
		25		3		
740		26		4		
		27		5		
		28	125	6		3250
		29		7		
		30		8		
745		31		9		
		32		10		
		33	130	11		3255
		34		12		
		35		13		
750		36		14		
		37		15 1	q Joas R. annos 16.	
	r Amatzia R. annos 29.	38 1	135	16 2		3260
		39 2		17 3		
		40 3		4		
755		4		5		
		5		6		
		6	140	7		3265
		7		8		
		8		9		
760		9		10		
		10		11		
		11	145	12		3270
		12		13		
		13		14		
765		14		15		
		15		16		
		16	150	1	f Jeroboam II. R. annos 41.	3275
		17		2		
		18		3		
770		19		4		
		20		5		
		21	155	6		3280
		22		7		
		23		8		
775		24		9		
		25		10		
		26	160	11		3285
		27		12		
		28		13		
780		29		14		
		Interregnum annorum duodecim.		15		
			165	16		3290
				17		
				18		
785				19		
			170	20		
				21		3295
				22		
				23		
790				24		
			175	25		
				26		3300
	r Hazaria qui & Huzzija R. annos 52.	1		27		
		2		28		
795		3		29		
		4		30		
		5	180	31		3305

Anni ab Exodo.	REGES JUDA.	Anni regni.	Anni a morte Salomonis.	Anni regni.	REGES ISRAEL.	Anni ab orbe condito.
		6		32		
		7		33		
800		8		34		
		9		35		
		10	185	36		3310
		11		37		
		12		38		
805		13		39		
		14		40		
		15	190	41		3315
		16		Interregnum longissimum annorum 22. a morte Jeroboami.		
		17				
810		18				
		19				
		20	195			3320
		21				
		22				
815		23				
		24				
		25	200			3325
		26				
		27				
820		28				
		29				
		30	205			3330
		31				
		32				
825		33				
		34				
		35	210			3335
		36				
		37				
830		38			x Zacharias R. ſex menſes. u Schallum R. menſem 1.	
		39		1	Menachem R. annos 10.	
		40	215	2		3340
		41		3		
		42		4		
835		43		5		
		44		6		
		45	220	7		3345
		46		8		
		47		9		
840		48		10		
		49			x Interregnum anni unius.	
		50	225		Pechakia R. annos. 2.	3350
		51				
		52		1	y Pecach R. annos 20.	
845	z Jotham R. annos 15.	1		2		
		2		3		
		3	230	4		3355
		4		5		
		5		6		
850		6		7		
		7		8		
		8	235	9		3360
	a Achaz regnat cum patre annos paulo pluſquam ſeptem.	9 1		10		
		10 2		11		
855		11 3		12		
		12 4		13		
		13 5	2,0	14		3365
		14 6		15		
		15 7		16		
860	b Achaz defuncto patre ſolus regnat annos pæne octo.	16 8		17		
		9		18		
		10	245	19		3370
		11		20		
		12		1	c Hoſeas R. annos 40.	
865		13		2		
866	d Ezechias regnat cum patre biennium.	1 14		3		
867	e Ezechias ſolus R. annos 27.	15	250	4		3375
868		2	251	5		3376
869		3	252	6		3377
870		4	253	7		3378
871		5	254	8		3379
872		6	255	9	f Anno Hoſeæ 9. Ezechiæ 6. Samaria eſt everſa, & decem tribus abductæ ſunt in captiv.	3380

NOTÆ AD PRÆCEDENTEM TABULAM VIII.

Quibus illa confirmatur atque comprobatur.

a EX septima Tabula liquet Salomonem obiisse anno ab Exodo 617. Mundi verò 3125 exeunte: itaque Roboam & Jeroboam cœperunt regnare anno ab Exodo 618, mundi verò 3126 ineunte. Utrumque autem simul cœpisse regnare liquet ex historia sacra: Roboamum autem regnasse annos 17, Jeroboamum verò 22, patet ex 1 Reg. cap. 14. 20, 21. Porrò annos à schismate decem Tribuum medios constituimus inter annos regum Juda & Israel, ut quo quisque anno ab illo schismate regnarit planum sit: utque annorum illorum series sit veluti catena quædam, ad quam religari atque revinciri posit historia utriusque regni.

b 1 Regum 15 Abijam dicitur regnare cœpisse anno decimo octavo Jeroboami, atque annos regnasse tres. Unde liquet Roboamum annos 17 totos regnasse, siquidem Roboam & Jeroboam cœperant simul regnare.

c 1 Reg. 15, 9. Asa dicitur cœpisse regnare anno vigesimo Jeroboami, scilicet exeunte, ita ut annus ejus primus respondeat vigesimo primo Jeroboami; quod hinc liquet, quia primus annus Nadabi, qui patri Jeroboamo succesit, coincidit cum secundo Asæ exeunte.

d 1 Reg. 15. 25. Nadab dicitur cœpisse regnare anno secundo Asæ, & regnasse annos duos. Bahascha autem 1 Regum 15. 35. dicitur cœpisse regnare anno Asæ tertio. Quæ ut quadrent, dicendum est Jeroboamum non regnasse totos 22 annos, sed partem tantùm aliquam vigesimi secundi (ita ut longè maxima pars anni primi Nadab coincidat cum majore parte anni secundi Asæ;) Nadabum etiam non totos duos annos regnasse, sed annum unum cum parte aliqua (ut inchoatus annus numeretur pro integro & absoluto seu completo, quod est in hac Regum historia solemne); sic nempe fiet ut primus Bahaschæ annus coincidat cum longe maxima parte anni tertii Asæ.

e Bahascha 1 Reg. 15. 35 dicitur cœpisse regnare anno Asæ tertio, scilicet ineunte (uti modò proximè præcedente nota *d* est demonstratum,) regnasse autem annos 24. scilicet non totos, sed partem duntaxat vigesimi quarti.

f 1 Reg. 16. 8, Ela dicitur cœpisse regnare anno vigesimo sexto Asæ, atque regnasse annos duos. Zimri autem qui succesit Elæ, eo interfecto, regnavit tantùm dies septem. Homri verò qui interfecit Zimri dicitur cœpisse regnare anno Asæ 28. Unde dicendum Bahascham non regnasse totos 24 annos qui illi tribuuntur; sed duntaxat 23, cum exigua parte vigesimi quarti. Sic fiet ut primus Elæ annus coincidat cum 26 Asæ, & secundus cum 27: atque ita primus Homri annus coincidat cum 28 Asæ.

g 1 Reg. 16. 21. Homri interfecto Zimri dicitur regnasse cum Tibni; populus nempe dicitur fuisse divisus tum in duas partes, quarum altera sequebatur Homri, altera verò sequebatur Tibni. At non diciturquamdiu simul regnarint, sed id colligitur ex versu 23, ubi dicitur Homri cœpisse regnare anno trigesimo primo Asæ; quod necessario intelligendum est, quum cœpit regnare solus, nam Zimri interfectus est ab eo sub finem anni 27, vel initio 28 Asæ (uti liquet ex nota præcedente *f*) Regnavit itaque unà cum Tibni annos totos tres, qui respondent annis 28, 29, & 30 Asæ. Quod autem ibidem Homri dicitur regnasse annos 12, bifariam potest accipi, nimirum vel de annis totius regni, quod cœpit à morte Zimri, vel de regno quod cœpit post mortem Tibni, anno trigesimo primo Asæ. Si hoc posteriore modo accipiatur, sequetur Achabum ejus filium unà cum patre regnasse annos quinque; si priore verò modo accipiatur, tum una cum patre regnaverit tantùm biennium.

h 1 Reg. 16. 29. Achab dicitur cœpisse regnare anno Asæ 38, in quem incidit undecimus Homri, ab interfecto Zimri, annus. Quòd si 12. duntaxat annos Homri regnavit post cædem Zimri, biennium tantùm cum eo Achab regnaverit; si verò duodecim illos annos solus regnavit à 31 Asæ anno, quo dicitur cœpisse regnare, tum Achab cum patre regnaverit annos quinque.

i 1 Reg. 22. 41. Josaphat dicitur patri Asæ succesisse, & regnare cœpise anno Achabi quarto, scilicet exeunte, ita ut primus regni ipsius coincidat cum quinto Achabi, ultimo verò Homri, si Homri quindecim annos regnavit post interfectum Zimri.

k l Cùm 1 Reg. 15, 52. Achazia rex Israel dicatur cœpisse regnare anno Josaphati 17, & regnasse annos duos, & 2 Reg. 3. 1. Joram ejus filius dicatur cœpisse regnare anno Josaphati decimo octavo, planum inde fit, primò Achabum Achaziæ patrem non totos 22 annos regnasse, sed duntaxat 21 & particulam vigesimi secundi. Deinde Achaziam non totos duos annos regnasse, sed unum duntaxat cum parte secundi. Tertiò eum aliquandiu cum patre regnasse, alioqui non posset annus primus Jorami (qui Achaziam interfecit, & regnum supra eum usurpavit) incidere in annum 18 Josaphati. Duo itaque anni Achaziæ concurrunt cum vigesimo primo & vigesimo secundo Achabi patris, & cum decimo septimo & decimo octavo Josaphati. Quod autem Joram dicitur cœpisse regnare anno 18 Josaphati, hoc intelligendum est de anni illius fine atque extremo, ita ut annus primus Jorami totus pæne concurrerit cum 19 Josaphati, alioqui primus Jorami regis Judæ annus non concurreret cum quinto, sed cum sexto Jorami regis Israelis anno.

m 2 Reg. 8, 16. Joram rex Juda dicitur cœpisse regnare anno quinto Jorami regis Israel, quod fieri non potest nisi primò triennium cum patre Josaphato regnaverit, deinde nisi primus Jorami regis Israel annus coincidat pæne totus cum decimo nono Josaphati anno, uti liquet ex præcedente nota, atque ex hac Tabula.

n 2 Reg. 8. 24. Achazia dicitur cœpisse regnare anno Jorami regis Israel duodecimo, & annum regnasse unum. Jehu autem 2 Reg. 10, 36. dicitur cœpisse regnare anno primo Achaziæ, is autem est qui Achaziam una cum Joramo rege Israel interfecit. Itaque necesse est octavum, seu ultimum Jorami regis Juda annum regni Achaziæ concurrere cum duodecimo Jorami regis Israel anno, & cum initio regni Jehu: quod ut fiat, dicendum Joramum regem Juda, non totos octo annos, neque Achaziam annum totum, sed anni partem aliquam duntaxat, ut sic primus Jehu annus concurrat cum primo Athaliæ anno, quæ ubi vidit filium Achaziam à Jehu interfectum, tyrannidem (extinctâ totâ sobole regiâ) occupavit in Juda, eodem quo Jehu in Israele momento.

o De initio regni Jehu & Athaliæ dictum est modò præcedente nota *m*.

p 2 Reg. 12, 1. Joas dicitur cœpisse regnare anno Jehu septimo post interfectam Athaliam; cum itaque Jehu & Athalia cœperint simul regnare, planum est eam regnasse totos sex annos.

q 2 Reg. 13. 1 Jehoachaz dicitur patri Jehu successisse in regnum anno Joasi vigesimo tertio, unde liquet Jehu totos 28 annos regnasse solum.

r 2 Reg. 13. 10. Joas rex Israel dicitur cœpisse regnare anno Joasi regis Juda trigesimo septimo, quod fieri non potest nisi ponatur regnasse unà cum patre Jehoachaz circiter triennium.

s 2 Reg. 14. 1. Amatzia dicitur cœpisse regnare anno secundo Joasi, unde sequitur eum cum patre Joaso regnasse itidem circiter triennium, anno nimirum regni patris sui 38, qui concurrit cum Ioasi regis Israel anno secundo.

t 2 Reg. 14, 23. Ieroboam II. dicitur cœpisse regnare anno 15 Amatziæ, regnasse annos 41.

u 2 Reg. 15. 1. Hazaria sive Hazzija dicitur cœpisse regnare anno Ieroboami 27, regnasse autem annos 52: cùm ergo Ieroboam cœperit regnare sub finem anni 15 Amatziæ, uti ex præcedente nota constat, sequitur annum Amatziæ 29. seu ultimum coincidere cum 14 vel 15 anno Ieroboami, quod confirmatur ex 2 Chron. 25. 25. ubi dicitur Amatziam vixisse post mortem Ioasi annos quindecim, hoc est 14 integros cum parte decimi quinti. Itaque si Hazaria cœpit regnare anno Ieroboami 27, necesse est inter finem regni Amatziæ & initium Hazariæ intercessisse interregnum annorum 12. Nempe fortè Hazaria fuit valde infans quum pater ipsius obiit, unde factum ut dum adolesceret regnum administratum fuerit à Prorege aliquo, vel à summo Pontifice cum Synedrio. annos nempe natus erat 16 cùm cœpit regnare, quare annos tantum 4 natus fuisse videtur quum Amatzia pater obiit. Et sanè tale quid innui videtur 2 Chron. 26. 1, cum post conspirationem factam contra Amatziam, ejusque cædem, dicitur totus popul[us] Iuda cœpisse Hazariam & constituisse eum regem in locum patris sui, nempe ubi adolevit Hazaria, qui à patre relictus fuerat valde infans. Itaque vel interregnum hic statuendum est, vel pro anno Ieroboami 27, legendum est 17, aut verò 15. Cur autem non existimem quidquam in lectione illa esse mutandum, dicetur postmodum quum demonstrabitur quo anno à Schismate, sive Salomonis morte, eversa fuit Ierosolyma, Templum incensum, & Iuda migravit in captivitatem.

x 2 Reg. 15, 8. Zacharias Ieroboami filius dicitur cœpisse regnare anno Hazariæ 38, unde necesse est ut quandoquidem annus Ieroboami ultimus concurrit cum anno Hazariæ 14, (siquidem Hazaria cœpit regnare anno Ieroboami 27) interregnum fuerit longissimum annorum 24, inter Ieroboami mortem & Zachariæ filii ipsius inaugurationem. Quod sane mirum non injuria videri possit in regno illo Israelis, seu decem Tribuum, in quo solebant homines regni cupiditate moti reges suos interficere. Verùm considerandum hìc est, Deum 2 Reg. 10. 30, pollicitum fuisse Jehu regnum pacatum & tranquillum ad quartam usque ipsius generationem; fieri itaque potest ut Zacharias fuerit Jeroboami patris filius posthumus, atque interim dum adolescit regnum per Proregem fuisse administratum. Quòd autem inauguratio ejus dilata fuerit usque ad annum ætatis 24, hinc fortè est: Primùm quòd ea est ætas quâ solent homines per naturam & leges civiles esse capaces rerum gerendarum, muneribus publicis defungendi, & propria bona & possessiones, atque familiam administrandi & procurandi: quantò magis ea requiritur ad regni & reip. ipsius administrationem? Deinde quòd fortè mente & sensu atque prudentiâ minùs valeret, ut ante illam ætatem regni curam susciperet. Cur autem 2 Reg. 15. 8, nolimus sollicitare lectionem, & mutare annum Hazariæ 38 in 18, vel 15. eadem est ratio cur interregnum admittimus inter Amatziam & Hazariam ejus filium.

u 2 Reg. 15. 13, & 17 dicitur Schallum interfecisse Zachariam postquam regnasset sex menses, ipsum autem Schallum mox à Menachem fuisse interfectum anno Hazariæ 39. Unde liquet regnum Zachariæ & Schallum concurrere cum anno Hazariæ 38.

x 2 Reg. 15. 23 Pechakia filius Menachem dicitur post mortuum patrem cœpisse regnare anno Hazariæ 50. Unde sequitur interregnum fuisse anni unius vel duorum inter finem Menachem & initium Pechakia.

y 2 Reg. 15. 27. Pekach dicitur conspirasse adversus Pechakiam, cúmque interfecisse, & ejus loco regnare cœpisse anno 51, sive ultimo Hazariæ; ac proinde annus primus Jothami, qui patri Hazariæ successit, concurrit cum anno secundo Pekachi, uti legitur etiam 2 Reg. 15. 32.

z De regni Jothami initio vide præcedentem notam.

a b c Achazum unà cum patre Jothamo annos septem vel octo regnasse sic colligitur. 2 Reg. 16. 1. Achaz dicitur cœpisse regnare anno Pechaki 17. Capite autem sequente versu 1, Hoseas, qui Pechakum interfecit, ejúsque loco regnavit, dicitur cœpisse regnare anno Achazi duodecimo. Si Achaz cum patre non regnavit, sed post patris mortem duntaxat regnare cœpit, certè cùm Jothami annus ultimus concurrat cum Pechaki anno 17, (uti ex præcedente notâ planum est) Achaz ejus filius cœperit regnare anno duntaxat Pechaki 17, (uti dicitur 2 Reg. 16. 1) atque ita Hoseas cœperit regnare anno Achazi non 11, sed quarto vel quinto. Itaque ut hæc concilientur, dicendum est Achazum cum patre Jothamo regnasse septem vel octo annos. sic enim annus ejus primus concurret cum decimo Pechaki, & nono patris sui Jothami; sic etiam annus 1 Hoseæ incidet in 12 Achazi annum, ex quo cum patre cœpit regnare, uti liquet ex Tabula. Postea verò defuncto patre Jothamo regnare cœpit solus anno Pechaki 17. Porrò quum 2 Reg. 15, 30. Hoseas dicitur cœpisse regnare anno Jothami vigesimo, hoc sic est accipiendum, ut dicatur Hoseas cœpisse regnare anno post Jothami inaugurationem vigesimo, quod cum præcedentibus pulchrè convenit, & ad eorum confirmationem facit; nam ultimus seu 16 Jothami annus concurrit cum 17 Pechaki, ac proinde primus Hoseæ annus (qui est quartus post 17 Pechaki, siquidem Pechak regnavit 20 annos) est vigesimus post Jothami inaugurationem.

d 2 Reg. 18. 1 Ezechias dicitur cœpisse regnare anno Hoseæ tertio, unde consequens est eum cum patre regnasse triennium, aut paulo plusquam biennium. Regnavit enim Achaz annos 16: anno autem ejus duodecimo regnare cœpit Hoseas, cujus annus tertius (quo Ezechias dicitur cœpisse regnare) concurrit proinde cum Achazi anno decimo quarto.

e Ex præcedente nota liquet Ezechiam regnasse cum patre triennium: cùm itaque 2 Reg. 18. 1 dicatur regnasse annos 29, sequitur eum solum post patris mortem regnasse annos viginti sex.

f 2 Reg. 18. 9 dicitur Schalmanetser rex Assyriæ ascendisse contra Samariam, eámque obsedisse anno quarto Ezechiæ, septimo verò Hoseæ, captam autem fuisse anno nono Hoseæ, sexto verò Ezechiæ post trium annorum obsidionem. Itaque incidit finis regni decem Tribuum in annum à Schismate 215, (ita duravit Schisma illud quinque Jubilæos & decem annos, sive sesqui-Hebdomadam cum quinque Jubilæis) in annum autem ab ingressu in Chanaan 832, vel 833, (hoc est in fine decimi-septimi Jubilæi) in annum verò ab orbe condito 3380, vel 3381, hoc est, in fine 69 Jubilæi à rerum initio. Itaque statim post eversam Samariam, & cessatum Schisma, cœpit septuagesimus ab orbe condito Jubilæus, & decimus octavus ab ingressu in Chanaan. Quæ συζυγίαι non sunt proculdubio fortuitæ, sed à sapientissima Dei administratione, neque parum hunc nostrum calculum confirmant. Sed & aliæ Jubilæorum & Sabbathicorum annorum συγχυρίαι notandæ veniunt in hac Regum Juda & Israelis historia, non secus atque in præcedenti Judicum & primorum Regum totius Israelis historia similes observavimus συγχυρίας. Primum ergo Jeroboami (qui primus Schismatis, & regni decem Tribuum fuit auctor) & Nadabi ejus filii regnum desinit in anno sexcentesimo ab ingressu Israelitarum in terram Chanaan, hoc est anno 12 Jubilæi 13. Abijam filius Roboami incipit regnare anno ab ingressu in terram Chanaan 595, hoc est anno ultimo Hebdomadis 85, sive in fine primæ Hebdomadis Jubilæi 13. Josaphat pissimus Rex cœpit regnare anno à capite Jubilæorum (sive ab ingressu in terram Chanaan) 638, hoc est anno primo Hebdomadis 92, sive anno primo Jubilæi 14, anno autem ab orbe condito 3186 exeunte, hoc est anno primo Hebdomadis 456, sive anno primo Jubilæi 66. Joram rex Israel regnare cœpit anno mundi 3205, hoc est in fine Hebdomadis 458, initio numerandi sumpto à rerum conditu, anno autem à Schismate 80, sive bis quadragesimo. Iehoachaz anno à Schismate 120 sive ter quadragesimo: Jeroboam secundus anno à Schismate 150, hoc est post tres Jubilæos, & tres annos. Interregnum in Israele primum post mortem Jeroboami secundi cœpit anno à Schismate 190, hoc est anno primo Hebdomadis 28 post cœptum Schisma, duravitque interregnum illud tres Hebdomadas annorum, ac paulo plus. Alterum interregnum unius duntaxat anni, aut paulo plus post mortem Menachem incidit in annum ab ingressu in terram Chanaan 800, hoc est post 16 Jubilæos, totidemque annos.

Tabula

Tabula nona complectens seriem Regum Juda post eversam Samariam, usque ad incensum Templum Hierosolymitanum sub Sedecia.

Anni ab Exodo.	Anni a Schismate.	Reges Juda.	Anni regni.	Anno mundi.	Anni ab Exodo.	Anni a Schismate.	Reges Juda.	Anni regni.	Anni mundi.
		a Ezechias.	7	3381		310	Manasses.	32	3435
			8					33	
875			9					34	
			10		930			35	
	260		11	3385				36	
			12			315		37	3440
			13					38	
880		b Hoc anno missus est ad Ezechiam Rabsaces. 2 Reg. 18. 13.	14					39	
			15		935			40	
	265	c Hoc anno ægrotavit Ezechias morbo gravissimo. 2 Reg. cap. 20.	16	3390				41	
			17			320		42	3445
			18					43	
885			19					44	
			20		940			45	
	270		21	3395				46	
			22			325		47	3450
			23					48	
890			24					49	
			25		945			50	
	275		26	3400				51	
			27			330		52	3455
			28					53	
895			29					54	
		d Manasses regnavit annos 55.	1		950			55	
	280		2	3405			e Amon regnavit annos 2.	1	
			3			335		2	3460
			4				f Josias.	1	
900			5					2	
			6		955			3	
	285		7	3410				4	
			8			340		5	3465
			9					6	
905			10					7	
			11		960		Incipit Josias hoc anno requirere Deum Israelis.	8	
	290		12	3415				9	
			13			345		10	3470
			14				Hoc anno cœpit repurgare Israelem ab idololatria.	11	
910			15				Hoc anno cœpit Jeremias prophetare. Jerem. 1. vers. 1.	12	
			16		965			13	
	295		17	3420				14	
			18			350		15	3475
			19					16	
915			20					17	
			21		970		Hoc anno Josias reperto libro legis celebrat Pascha.	18	
	300		22	3425				19	
			23			355		20	3480
			24					21	
920			25					22	
			26		975			23	
	305		27	3430				24	
			28			360		25	3485
			29					26	
925			30					27	
			31		980			28	

Anni ab Exodo.	Anni a Schismate.	Reges Juda.	Anni regni.	Anni mundi.	Anni ab Urbe condita.	Olympiad.	Reges Babylonis.	Anni regni.	Anni Iphiti.
			29			41			
	365		30	3490					165
			31		140				
		g Joachaz R. 3. menses.	3m						
985		h Jehojakim R. annos. 11.	1			42			
			2						
	370	i Hoc anno Pharao Necho à Nabuchod. vincitur.	3	3495					170
			4		145		i Nebuchodonozor incipit regnare, & regnat annos 44.		
			5			43		1	
990			6					2	
			7					3	
	375		8	3500				4	175

Anni ab Exodo.	Anni a Schismate.	Reges Juda.	Anni regni.	Anni mundi.	Anni ab Urbe condita.	Olympiad.	Reges Babylonis.	Anni regni.	Anni Iphiti.
			9		150	44		5	
			10					6	
995			11					7	
		k Jehojakim R. 3. menses.	3m					8	
	380	l Sedecias R. annos 11.	1	3505		45		9	180
			2		155			10	
			3					11	
1000			4					12	
			5			46		13	
	385		6	3510				14	185
			7		160			15	
			8					16	
1005		m Hoc anno obsideri cœpit à Nabuchodonosore Jerusalem.	9			47		17	
			10					18	
1007	390	Hoc anno capta & eversa est Jerusalem & Templum incensum.	11	3515				19	190

NOTÆ AD PRÆCEDENTIS TABULÆ IX. CONFIRMATIONEM.

a Ex præcedente Tabula 8, liquet captam & eversam esse Samariam ab Assyriorum rege anno Ezechiæ sexto exeunte, sive septimo ineunte: qui annus Ezechiæ septimus concurrit cùm anno à Schismate 256, ab Exodo verò 873 ineunte, ab ingressu in Chanaan 833, ab orbe autem condito 3381 itidem ineunte. In quo desinit 69 ab orbe condito Jubilæus, incipit verò septuagesimus, decimus verò octavus ab ingressu in terram Chanaan. Quæ est insignis atque memorabilis Epocha, sive συγχωρία ut nimirum defecerit regnum Israeliticum in fine 69 ab orbe condito Jubilæi, decimi verò septimi ab ingressu in Chanaan: sic nempe intervallum temporis quod fluxit à rerum initio ad initium possessionis illius terræ, quater superat intervallum temporis quod fluxit ab initio possessæ terræ ad exilium decem Tribuum, & finem regni illius, nam quater septemdecim faciunt 68. Sic etiam regnum Juda everso Israelitico cœpit stare solum inchoante septuagesimo à rerum initio Jubilæo, & decimo-octavo à possessa terra.

b 2 Regum 18. 13. dicitur Sennacherib anno Ezechiæ decimo-quarto ascendisse adversus omnes munitas civitates Juda, easque cepisse, atque inde cùm obsideret Lakis, misisse Rabsakem ad Ezechiam, ut ei insultaret, & ad blasphemandum Deum Israelis. Annum autem illum fuisse Sabbathicum constat ex Esaia 37. 30. Jam verò ex præcedente nota, & ex hac nostra Tabula constat annum Ezechiæ 14 fuisse revera Sabbathicum, utpote septimum Jubilæi decimi-octavi; nam septimus Ezechiæ annus est ultimus decimi-septimi Jubilæi. Fuit nimirum annus ultimus Hebdomadis 120 ab ingressu Israelitarum in terram Chanaan.

c 2 Regum 20. 1. Ezechias dicitur ægrotasse lethaliter, at non dicitur quo anno: ægrotasse autem anno regni sui 15 liquet, quia versu 6 Deus per Esaiam pollicetur se additurum quindecim annos vitæ ipsius: regnavit autem annos 29. ergo quatuordecim anni erant elapsi ex quo cœperat regnare, currebat 15 annus, erátque annus ille primus Hebdomadis, sive octavus decimi-octavi Jubilæi.

d Post Ezechiam Manasses filius ejus, optimi patris filius pessimus, omnium regum Juda & Israel impiissimus, regnat omnium diutissimè, annos nimirum quinquaginta-quinque totos, 2 Reg. 21. 1, cœpítque regnare annos natus duntaxat 12: unde planum est eum non regnasse vivente patre, & susceptum esse à patre post morbum illum lethalem quo laboravit: cœpit autem regnare Manasses anno à Schismate 279, ab Exodo 896, desiit verò in anno ab Exodo 950.

e 2 Reg. 21. 19. Amnon dicitur natus annos 22, quum cœpit regnare, regnasse autem annos duos. Itaque annus ejus secundus est à Schismate 335. Ac proinde Josias ejus filius cœpit regnare anno à Schismate 336.

f 2 Reg. 22. 1. Josias post cædem patris rex à populo constitutus octennis, impii patris filius, impiissimi nepos, omnium post Davidem regum fuit piissimus; anno regni sui octavo, ætatis verò decimo-sexto, cœpit requirere Deum Israelis, majorúmque suorum: anno verò regni sui duodecimo, ætatis vigesimo, cœpit idola, simulachra, lucos & excelsa, totámque præcedentium regum idolomaniam non ex Juda modò, verùm etiam ex toto Israele tollere, eversis aris, altaribus & excelsis locis, succisis lucis, & confractis atque comminutis simulachris in tota terra Israelis, usque ad extremos ejus fines, licèt maxima ejus pars regibus Assyriæ subjiceretur 2 Chron. 34. vers. 1 ad 7. Anno sequenti cœpit Jeremias prophetare, Jerem. c. 1. vers. 1. Anno autem regni 18, ætatis verò 26, cùm majorennis esset, expleto nimirum anno ætatis 25, Dei cultum ac templum instaurari jubet, repertóque legis libro fœdus populi cum Deo de novo sancit, ac solemne Pascha celebrat, quale nullum fuerat in Israele celebratum à tempore, Iudicum toto Regum Iuda & Israelis tempore 2 Reg. 23. 23. Hic annus fuit septimus Hebdomadis centesimæ trigesimæ tertiæ, sive ultimus 19 Jubilæi ab ingressu in Chanaan, sive à capite Jubilæorum; fuit enim annus ab ingressu in Chanaan 930 exiens, sive 931 iniens, qui annorum numerus facit præcisè Jubilæos 19, Hebdomadas verò 133.

g Anno Josiæ ultimo, hoc est 31 exeunte, vel 32 ineunte & currente Pharao Neco Ægypti rex bellum adversus Assyriorum regem moturus juxta Euphratem Ægypto egreditur, contra quem Josias pugnaturus progreditur, frustra monente & hortante Pharaone, ut à pugna & bello absisteret. Itaque temeritatis suæ pœnas dat, vincitur enim & cadit in pugna. Mortuo Josia Jerosolymitani, interim dum Pharao rebus suis adversus Assyrium post istam pugnam prospicit, easque componit, Joachazum Josiæ minorem filium Regem Jerosolymis constituunt annos viginti tres natum, qui paucos (tres nimirum) menses in regno mansit. Mox enim Pharao rebus suis ad Euphratem, & in Cœlesyria compositis, veniens Jerosolymam, Joachazum vinctum abducit secum in Ægyptum, imposito Judæis tributo, & Joakimo Josiæ regis majore filio in Joachazi locum substituto, qui tributum à Pharaone impositum solvit, factus Ægyptii regis tributarius, 2 Reg. 24. 29. Porrò licèt tres duntaxat menses Joachaz regnaverit, annum tamen integrum statuimus inter 31 Josiæ, & primum Joachimi annum, partim quia fortè Josias paulo plus quàm 31 annos regnavit, menses puta aliquot ultra annum 31, partim quia cùm gravissimus fuerit de Josiæ morte populi luctus, tempus aliquod dandum fuit illi luctui, priusquàm de constituendo alio rege deliberarent. Fortè in deliberatione tempus aliquod consumptum fuit, quandoquidem contra jus & fas minor natu constitutus fuit rex, repugnantibus (uti verisimile est) bonis. Sed & post Joakazi abdicationem à Pharaone factam, & Joakimi in ejus locum substitutionem, potuit esse aliquot mensium intervallum, interim dum Pharao

Pharao res Judææ componit, eam sibi subjicit, & tributum imponit. Cur autem & Joachazo, & Jechoniæ integrum annum singulis attribuamus, licèt unicuique eorum Scriptura tres duntaxat menses tribuat, causa est ut annus ultimus Sedeciæ incidat in annum à Schismate 390, quod cur faciamus causam & rationem mox indicabimus, quum eò venerimus.

h 2 Reg. 23. 36 Joakimus, sive Jehojakim, Josiæ filius major natu, annos 25 natus, dicitur à Pharaone Necone rex in Joachazi locum constitutus, annósque regnasse 11. Quod si verum est, necesse est eum natum esse anno ætatis patris sui Josiæ decimo-quinto, ac proinde conceptum anno patris decimo-quarto; & Joachaz pariter si natus fuit annos viginti tres, quum cœpit regnare, natus est anno ætatis patris decimo-sexto. Atque ita cœpit Josias liberis operam dare anno ætatis decimo-quarto, ita ut maturè admodum duos istos susceperit filios, alterum anno ætatis 15, alterum anno 16, quod non videtur satis verisimile, nec regis illius pietati satis convenire. Itaque suspicarer pro 25 legendum esse 15, & pro 23 legendum 13, ut sic nati sint illi, alter quidem anno ætatis patris 14, alter 15, quod magis conveniens est & ætati & pietati illius regis.

i Jerem. 25. 1, & 3. Annus 4. Joakimi dicitur primus annus Nabuchodonozoris, & vigesimus-tertius annus à decimo-tertio Josiæ regis anno, quo primùm cœpit prophetare Jeremias. Utrumque istud ex hac nostra Tabula liquet, in qua juxta illum Jeremiæ locum, primum Nabuchodonozoris annum collocavimus è regione quarti anni Joakimi, qui est vigesimus tertius à decimo-tertio Josiæ exeunte, unde liquet & Josiam annos totos 31 regnasse, & annum unum intercessisse inter finem Josiæ & initium Joakimi, alioqui 22 anni duntaxat intercederent inter 13 Josiæ, & 4 Joakimi. Hoc anno Pharao Neco Rex Ægypti obviam processit in bellum contra Nabuchodonozorem, ac commissum est prælium in Carkemis prope Euphratem, quo in prælio victus, fusus, & interfectus est Pharao, Jerem 46, 2. Eusebius (uti observat Jac. Cap. in Historia sacra & exotica ad annum mundi 3391.) collatis inter se Græcorum & Ægyptiorum monumentis Pharaonis istius Neconis obitum collocat in anno quarto Olympiadis 42, sive anno Iphiti 171, quo vinculo connectitur sic historia sacra cum exotica. Ab aliis autem jampridem observatum est qua Olympiade, & quo Olympiadis anno, sive quo Iphiti anno condita sit Roma. Ac proinde quis ab urbe condita annus concurrat cum hoc 4 Joakimi anno, nempe 146; Roma quippe condita est ex Tarrutii & Varronis sententia anno secundo sextæ Olympiadis, hoc est 22 Iphiti anno. Vide Jac. Cap. in Hist. sacra ad annum mundi 3247. Itaque in Tabula hac nostra error est duorum vel trium annorum in annis Iphiti & Urbis conditæ, ita ut annus Iphiti 168, & Urbis conditæ 149, collocandus sit è regione anni quarti Joakimi, qui error à nobis deprehensus est post exstructam Tabulam, nec per otium corrigi à nobis potuit, exstructâ novâ Tabulâ.

Post illam victoriam venit Nabuchodonozor Jerosolymam, eíque factus est Joakimus tributarius circa finem anni quinti sui regni, atque per tres annos Nabuchodonozori servivit (2 Reg. 24. 1.) nimirum sexto, septimo & octavo regni sui anno; verùm mox mutato consilio adversus eum rebellavit initio anni regni sui noni, sicque triennium perstitit rebellis, quo exacto in fine anni undecimi regni Joakimi Nabuchodonozor ascendit adversus eum, obsidet Jerosolymam, eámque capit, & Joakimum cum nonnullis magnatum, & vasorum sacrorum parte aliqua, abducit Babylonem captivos. Ita capiunt atque interpretantur Ab. Ezra, & R. Saadias locum Dan. 1. 1, 2. ubi dicitur *Naduchodonoser rex Babel anno tertio* למלכות *Jehojakimi regis Juda ascendisse & obsedisse Jerosolymam, Deúmque in manus ejus tradidisse Jehojakimum regem Juda, & partem vasorum domus Dei, quæ Nabuchodonozor tulit Babylonem, & intulit in templum Dei sui.* Ubi rectè observant commentatores illi, annum illum tertium non posse intelligi de anno qui tertius sit ex quo Jehojakim cœpit primum regnare: primò, quia (uti jam mox ex Jerem. 25. 1. observatum est) annus primus Nabuchodonozoris concurrit cum 4 Joakimi, deinde verò alibi fit mentio anni quinti Joachimi, qui ergo potuisset abduci captivus Babylonem anno regni sui tertio. Itaque annum tertium exponit R. Saadias, de anno qui tertius erat ex quo rebellaverat Jehojakim adversus Babylonium. Nam (inquit commentator ille) *anno quarto Joakimi, qui fuit primus Nabuchodonozoris, subegit Nabuchodonozor Ninivem, anno quinto Joakimum misit sub jugum, qui illi servivit annos tres, nimirum sextum, septimum & octavum, tum rebellavit Joakimus tres alios continuos annos nempe nonum, decimum & undecimum, in fine triennii illius anno Joakimi 12 ascendit Nabuchodonozor adversus eum, & captâ Jerosolymâ Joakimum abduxit captivum.* Ideo ergo (ex Rabbini illius sententia) annus ille *tertius* dicitur, quia tertius erat à rebellione Joakimi. Alia etiam ratio reddi potest cur dicatur *tertius*, nimirum quia tertius erat Hebdomadis annus. Modò enim supra ostendimus annum Josiæ 18, quo Pascha celebravit, fuisse ultimum Jubilæi 19 annum, proindéque Sabbathicum, ab illo autem anno ad istum Joakimi 12 ineuntem, sive 11 exeuntem, anni sunt, ex hac nostra Tabula, 31, hoc est, quatuor Hebdomades cum tribus annis: erat ergo revera tertius Hebdomadis annus. Non autem infrequens est sacris scriptoribus veteris Testamenti, ut Epochas suas notent per annos Sabbathicos, aut Jubilæos.

Porro quia Jeremiæ 22, 19 dicitur de Joakimo, quòd *sepeliendus sit sepultura asini, & cadaver ejus projiciendum sit extra mœnia Jerusalem*, ut hoc cum isto Danielis loco (in quo dicitur abductus Babylonem tertio sui regni anno) & cum Jerem. 25. 1 (ubi dicitur primus Nabuchodonozoris annus concurrere cum quarto Joakimi anno) concilietur, Aben Ezra ad istum Danielis cap. 1. 1 locum, ait Nabuchodonozorem primo sui regni anno, sub finem verò tertii Ioakimi regni anni, seu initio quarti, venisse Ierosolymam, eam obsedisse, Ioakimum cepisse & captivum cum aliquot è magnatibus, ac parte vasorum sacrorum, Babylonem abduxisse, isthícque eum detinuisse in vinculis annum unum, nempe totum quintum Ioakimi annum, tum eo soluto remisisse Ierosolymam, anno Ioakimi sexto ineunte, isthicque Nabuchodonozori Ioakimum serviisse totum triennium, nempe anno 6, 7, & 8, tum per triennium rebellasse, anno nempe 9, 10, & 11, quo exacto Nabuchodonozor, misso exercitu Chaldæorum, Ioakimum cepit, interfecit, & interfecti cadaver extra mœnia insepultum projici curavit; móxque Iechoniam, seu Iehojakin, ejus filium in ejus locum substitutum, post tres menses imperii, captivum abduxit Babylonem. Atque ad id confirmandum adducit Ab. Ezra locum 2 Chron. 36. 6, ubi dicitur Nabuchodonozor duplici catena ærea vinxisse Ioakimum להוליכו *ut abduceret eum Babylonem*, tum & Dan. 1. 2. *Tradidit Deus in manum ejus* (Nabuchodonozoris) *Ioakimum regem Iuda, & aliquot vasa domus Dei* ויביאם *& adduxit ea in terram Scinhar in domum Dei sui.* Verùm cùm Scriptura nullibi commemoret Ioakimum fuisse in Babylonia captivum annum unum, posteáque à Nabuchodonozore Ierosolymam remissum esse, neque fiat verisimile Nabuchodonozorem voluisse eum vinculis solvere, & Ierosolymam Babylone remittere, cúmque adeo Ierem. 35. 9. notetur, Ioakimum anno regni sui quinto deliciatum fuisse in regio palatio; simplicius est dicere, Nabuchodonozorem post victum & fugatum Pharaonem anno regni sui quarto, cùm reliquam anni illius, & primam quinti partem insumpsisset in subjicienda Phœnicia, Palæstina, Ammonitide, Moabitide, Idumæa, & fortè etiam Cœlesyria, sub finem anni quinti Ioakimi venisse Ierosolymam, & Ioakimum fecisse tributarium, qui illi servierit totos tres annos, 6, 7, & 8: postea rebellasse per tres annos, nempe 9, 10 & 11, quibus exactis venit Nabuchodonozor Ierosolymam, eam obsedit, Ioakimum cepit, in vincula conjecit abducendum Babylonem, sed mox fortè morbo, vel alio casu oppressum, indignum judicasse sepulturâ, ac cadaver ejus insepultum projecisse extra mœnia Jerusalem, juxta Jeremiæ Prophetiam. De hac secunda Nabuchodonosoris expeditione, non de priore intelligendus venit locus Dan. 1. 1. ubi non dicitur Joakimus abductus esse Babylonem, sed tantùm traditus in manum Nabuchodonosoris, de vasis duntaxat sacris dicitur quòd Nabuchodonozor *ea intulerit in terram Scinhar, in domum Dei sui.* Annus autem ille à Daniele dicitur tertius למלכות *regni Ioakimi*, quia (uti suprà dictum est) tertius erat ex quo rebellarat, & regnare tanquam liber cœperat, non ampliùs est tributarius: nam antea Regi Ægypti primùm servierat, à quo constitutus fuerat rex, deinde Nabuchodonozori; sed anno demum 9, 10 & 11, liber & immunis ab omni tributo & servitute regnare cœperat. sic omnia illa Scripturæ alioqui ἐναντιοφανῆ, loca facilè & commodè conciliantur.

Cæterùm hinc occasionem cepisse videntur nonnulli (Jac. Capp. in Hist. sacra) aliud comminiscendi, nimirum Nabuchodonozorem, vivente ac jubente patre Nabopolassare, venisse in Judæam anno Joakimi secundo, Joakimum illi statim manus dedisse, & obsequium pollicitum esse, atque utcunque præstitisse per annos duos, sed tertio rebellasse, unde factum ut Nabuchodonozor post fusum Pharaonem Neconem, anno regni Joakimi quinto, venerit Jerosolymam, eam obsederit, Joakimum Babylonem abduxerit (cum aliquot è magnatibus & vasis sacris) captivum. Sallumum Ioakimi fratrem regno administrando præfecerit, interim dum Iechonias Ioakimi filius (qui vix tum erat anniculus, quum pater est captivus Babylonem abductus) adolésceret. Ioakimum autem miserum, exulem, extorrem vixisse Babylone annos sex, usque ad finem anni undecimi, ex quo fuerat à Pharaone Rex constitutus. Auditâ ejus morte Ierosolymitanos Iechoniam ejus filium octennem, Regem renunciasse, quod quia injussu Babylonii factum fuerat, improbavit ille factum, missóque exercitu Iechoniam, cum magnatum magna parte & sacris vasis, abduxit Babylonem. Atque captivitatis Babylonicæ initium arcessunt ab illo quinto Ioakimi anno, quo volunt eum fuisse Babylonem deportatum. Sed multa gratis & incommode dicuntur ab illius sententiæ auctoribus. Nam primò nullibi in Scriptura dicitur Nabuchodonozor ascendisse contra Ioakimum anno ipsius secundo; nam locus 2 Reg. 24. 1. quem ad suæ sententiæ confirmationem adducunt, non memorat annum Ioakimi secundum, sed in genere tantùm dicit בימיו *in diebus illius ascendit Nabuchodonozor*, quod tam de quinto (secundùm Ab. Ezr. Saadiæ, & nostram sententiam) quàm de secundo Ioakimi anno intelligi potest, atque adeo debet. Secundò, nullibi Scriptura meminit captivitatis illius sexennalis Ioakimi. Deinde, si eò abductus fuisset captivus, ibique mortuus exul & extorris, Scriptura non tribueret illi regnum annorum 11, sed quinque duntaxat; siquidem (ex eorum sententia) captivus fuit abductus sub finem anni quinti regni sui, sequentes sex annos Scriptura tribuisset, non Ioakimo, sed vel Sallumo, quem proregem volunt substitutum, vel Iechoniæ Ioakimi filio. Ac frigidum est dicere, misero, exuli, extorri, captivo Ioakimo regium nomen conservatum esse, Sallumo, vel Iechoniæ revera regnanti Ierosolymis denegari. At cùm Babylonio animus non esset Ioakimum Babylone Ierosolymam remittere, quid opus erat Sallumum proregem constituere? Quidni Sallumum regem constituisset, quemadmodum mox, abducto Iechonia, Sedeciam regem constituit? Ac quamvis Iechonias diu Babylone vixerit, & post Nabuchodonozoris mortem vinculis solutus ab Evilmerodaco inter amicos & regni proceres receptus sit, Scriptura tamen non tribuit ei plures regni annos (vel menses potiùs) quàm quot reapse Ierosolymis imperavit. Cur ergo Ioakimi regno tribueret annos illos sex, quos (ex eorum sententia) Babylone miser, exul, extorris & captivus vixit? Causa certè nulla est idonea cur fieri id debuerit. 3. Quod de Sallumo prorege dicunt, gratìs ab eis dicitur, nec favet eis perperam ab ipsis intellectus locus Ierem. 22, 11, quem adferunt, *sic ait Dominus* אל שלום *Sallummo*, nam (ut rectè observat Ab. Ezra ad locum Dan. 1, 1) Sallum isthic est Joachaz qui binomius fuit, quíque à Pharaone Necone fuit in Ægyptum captivus abductus, de quo Jeremias sic loquitur eò loci, vers. 10. *Nolite flere mortuum*, (Josiam nempe de quo magnus fuit populi luctus) *sed flete eum qui abit* Joachazum nempe), *non enim revertetur ampliùs, neque videbit terram suam natalem*; mortuus est nimirum in Ægypto, quò eum abduxit Pharao. Sic enim ait Dominus אל שלום *de Sallumo* (אל pro על uti passim alibi) *filio Josiæ regis Judæ* המלך *qui regnavit loco Josiæ patris sui, is qui* יצא *egressus est de loco isto, non revertetur isthuc ampliùs* (nempe Joachaz). *Nam in loco quò deportarunt eum isthic morietur, & terram istam non videbit ampliùs.* Atque hæc non Sallummo, sed de Sallumo (hoc est Joachazo) dicit Propheta; tum ad Joakimum fratrem ejus conversus, vers. 13. *Væ* (inquit) *tibi* (Joakimo) *qui domum ædificas absque justitia*, &c. id quod liquet ex versu 18. *Propterea dicit Dominus* אל יהויקים *Joakimo* (*vel de Joakimo*) *filio Josiæ regis Juda, non plangent eum*, &c. *Sed sepelietur sepultura asini*, &c. Denique de Jechonia Joakimi filio, dicit vers. 22. *Vivo ego, inquit Dominus, quia etiamsi esset Conja* (hoc est Jehojachin) *filius Jehojakim regis Juda, annulus in dextra mea, isthinc eum detraherem*, &c. Nihil ergo hic cogit ut Sallumum proregem fingamus, qui post Joakimum regnum administrarit, cùm Sallum iste sit Joachaz, uti fusè ostendit Ab. Ezra Comment. ad Danielem 1. 1. Sic ergo ostensum est Joakimum totos undecim annos regnasse, tum verò à Nabuchodonozore captum, & regno vitáque privatum esse.

k Capto & mortuo Joakimo post regnum undecim annorum, filium octennem Jechoniam ei substituit, 2 Chron. 36. 6, 7, 8. Cujus facti videtur mox pœnituisse Nabuchodonozor, veritus (uti Kimhi ad 2 Reg. 24. observat) ne exemplo patris Ioakimi rebellaret, malis aulicorum consiliis inductus, atque persuasus. Itaque anno post Ioakimum debellatum exacto, cùm paucos tantùm menses (tres scilicet & dies 10 regnasset Iehojachin, (qui idem est Iechonias) præmisit Nabuchodonozor ante se servos suos cum exercitu, ad obsidendam Ierosolymam, móxque ipse eò venit, cui se tradidit Iehojachin cum urbe ipsa, anno Nabuchodonozoris octavo (2 Reg. 24. 12) scilicet exeunte, cœperat nempe primus Nabuchodonozoris annus sub finem anni 4 Ioakimi, ita ut primus Nabuchodonozoris annus concurrat maxima ex parte cum quinto Joakimi. 2 Reg. 24. 8. Iehojachin dicitur natus annos 18, cùm cœpit regnare: at 2 Chron. 36. 9. dicitur natus annos duntaxat 8. Multi se fatigant frustra in conciliandis locis illis. Nihil simplicius videtur quàm ut dicamus lectionem, quæ est 2 Chron. 36. 9. meliorem esse, depravatam verò & corruptam videri eam quæ est 2 Reg. 24. 8. (atque in Critica nostra varia produximus exempla depravatæ lectionis in numeris in hodierno textu Hebraico). Suprà modò ostendimus non videri Ioakimum natum fuisse annos 25, cùm à Pharaone constitutus fuit Rex in fratris Ioachazi locum, sed annos duntaxat 15, (subductis decem ex 25,) quia alioqui sequeretur genitum fuisse anno ætatis patris Iosiæ 14. quod non videtur convenire pietati regis illius: atque sic videri etiam Ioachazum natum esse annos tantùm 13, (non verò 23) quum cœpit regnare; propter eandem cum præcedente causam. Quod si verum est, sequitur necessariò Iechoniam octennem tantùm fuisse quum cœpit regnare, alioqui genitus fuisset à patre Ioakimo, anno ætatis suæ septimo vel octavo, quod per naturam fieri non potest. At si dicatur octennis Iehojachin, pater eum genuerit anno ætatis 18. Quòd si dicatur Ioakim natus annos 15, quum cœpit regnare, & Iechonias ejus filius natus annos 18, quum itidem cœpit regnare, susceptum eum esse à patre necesse est, quum natus esset annos 18. Si enim 25 annis ætatis Ioakimi addas 11 annos quibus regnavit, mortuus fuerit Ioakim anno ætatis 36, vel 37, à quibus si detrahas 18 annos quos dicitur

citur natus Jehojachin cùm cœpit regnare, liquebit natum eum fuisse anno ætatis paternæ 18.

Porrò cùm deportatio quæ facta est ultimo Joakimi anno, (de qua Dan. 1. 1.) eadem pæne fuerit cum illa quæ facta est sub Jechonia, inde arcessendum omnino videtur initium septuagenariæ captivitatis Babylonicæ: sed ea de re pleniùs ad sequentem Tabulam decimam dicetur.

k Nabuchodonozor diffisus humili nimium Jechoniæ ætati, & malis matris ipsius atque aulicorum consiliis, abducto cum matre Jechonia, & præcipuis aulicis, atque magnatibus, principibúsque viris, atque præpotentibus, unà cum eximiis artificibus, relictáque in urbe infima pæne tantùm plebecula (דלת העם uti loquitur Scriptura, 2 Regum 24. 14, 15, 16) Sedeciam (Josiæ filium, Jechoniæ patruum, Mattaniam priùs dictum) jurejurando fidelitatis priùs ab eo exacto, reliquis Judæis præfecit. Verùm Sedecias fide fracta mox perjurus ad Ægyptium defecit, fœdere cum eo inito. Qua de causa Nabuchodonozor anno regni Sedeciæ nono positis castris Jerosolymam obsidet. Anno sequenti (qui fuit ab ingressu in Chanaan, seu à capite Jubilæorum & Hebdomadum, 966, ac propterea Sabbathicus, nempe ultimus Hebdomadis 138) Pharao opem Sedeciæ laturus, exercitum educit ex Ægypto; quo cognito Nabuchodonozor solvit obsidionem, & obviam Pharaoni procedit: Pharao metuens cum Nabuchodonozore confligere, exercitum in Ægyptum reducit. Unde Nabuchodonozor redit ad Jerosolymæ obsidionem, quam tandem anno Sedeciæ 11 exacto, seu 12 ineunte capit, incendit, templum cum urbis mœnibus, & domibus, atque ædibus & palatiis, evertit, ferro flammáque vastat omnia, populúmque abducit Babylonem captivum cum ipso Sedecia, quem oculis orbatum & duplici catenâ æreâ vinctum eò deduxit, filiis in conspectu ipsius necatis. Annus iste quo capta est civitas, dicitur, Ezech. 33. 21. *annus duodecimus captivitatis nostræ*, est nempe revera duodecimus à deportatione facta sub Joakimo, unde liquet Ezechielem deportatum fuisse cum Daniele, & sociis, anno ultimo Joakimi, non verò anno quinto (uti putavit Jac. Cappellus frater meus, ὁ μακαρ.) nam ab anno quinto Joakimi usque ad captam sub Sedecia Jerosolymam, anni sunt minimùm 18. Sic planum fit, incensum esse templum, regnúmque Judaicum eversum annis post Schisma cœptum à Salomonis morte 390, quod omnino innuisse & voluisse videtur Deus per Ezechielem cap. 4. versu 5. ubi jubet Deus Ezechielem *dormire in latus suum sinistrum dies 390, pro numero annorum iniquitatis Israel*, annos enim illos terminandos esse in Jerosolymæ obsidione atque expugnatione, liquet ex capitis initio, ubi jubet urbis Jerosolymæ obsidionem pingere in tabella. Factum autem id fuit à Propheta anno quinto regni Sedeciæ, sive à captivitate Jechoniæ, uti liquet ex cap. 1. 3. quo anno videtur Sedecias defecisse à Babylonio ad Ægypti regem, per ann. tres vel quatuor, usque ad annum nonum, quo Nabuchodonozor positis castris Jerosolymam obsedit. Deus ergo anno illo Prophetæ apparet, prædicit Jerosolymæ obsidionem paulòpòst futuram, innuítque ænigmaticè quoto à Schismate anno capienda ea esset, nempe 390. Hoc enim vult eo loci Deus, domum Israelis totam cœpisse iniquè adversus Deum agere statim à Schismate, quo divisit se Israel à domo Davidis, atque ab eo tempore, iniquitatem eorum tamdiu durasse quamdiu duravit regnum Juda, ad captam & eversam usque à Chaldæis Jerosolymam, per annos 390. in cujus rei signum jubetur Propheta dormire in latus suum sinistrum dies 390, *dedi enim* (inquit) *tibi annos iniquitatis eorum pro numero dierum, nimirum dies 390.* Ad 40 autem dies quod attinet, quibus jubetur Propheta *dormire in latus suum dextrum, ad ferendam iniquitatem domus Juda*, videtur omnino duo significare, nimirum primò quadraginta annos qui præcesserunt hanc templi & urbis, regníque Judaici eversionem, quibus postremis 40 annis mensuram scelerum & iniquitatis suæ cumularunt: quorum 40 annorum initium sumendum esse videtur, vel ab anno quo cœpit Jeremias prophetare, qui fuit decimus-tertius Josiæ annus, à quo ad incensum Templum anni sunt 42; vel à 18 Josiæ anno, in quo reperto Legis libro, fœdus Dei cum populo renovavit, atque cultum ejus & templum instauravit, à quo anno adeversam urbem anni sunt 38. Etsi enim Jofias tum maximè pietatem suam erga Deum prodiderit, & videri posset populus ille ab idololatriis & superstitionibus suis maximè repurgatus; tamen revera nunquam fuit populus ille clam, intus, in corde, atque adeo etiam (quum per suos reges licuit) publicè, omni generi idololatriæ, & abominandarum superstitionum magis pertinaciter addictus, uti ex Jeremiæ & Ezechielis prophetiis liquere potest; nunquam major quàm tum, morum fuit corruptio, nunquam omne scelerum, flagitiorum, vitiorum genus magis in gente illa viguit: unde factum ut Dei patientia diutiùs eorum peccata ferre non potuerit. Nemo etenim Prophetarum severè magis, magísque exertè populum illum redarguit, & Dei imminentia, atque capiti illius impendentia horrenda judicia prænuntiavit quàm Jeremias, qui singulariter à Deo fuit ab ipso utero separatus, & quasi sanctificatus, ad munus Propheticum, qua in re Christi etiam fuit typus singularis. Nemo inter reges Juda à Schismatis tempore, majore cum zelo atque animi sinceritate & integritate cultui Dei repurgando atque instaurando incubuit, quàm Josias, qui & ea in re Christi etiam typus fuit illustris. Attamen & illa Prophetæ Jeremiæ, & hujus piissimi Regis opera frustra fuit erga populum illum, qui propterea non destitit à suis abominationibus, propter quas tandem in exilium Babylonicum deportatus fuit. Non est autem cur quis moveri debeat, propter duos vel tres annos qui in numero isto quadragenario, vel abundant vel deficiunt ex nostro isto calculo; notum enim est quàm sæpe non modò ab aliis, verùm etiam à sacris ipsis scriptoribus numerus integer, plenus & rotundatus (uti loquuntur) ponatur pro defecto & fracto. Sed etsi quis rem ad vivum resecare velit, invenientur præcisè 40 anni à Josiæ Paschate ad plenam Judæorum deportationem, quæ non fuit tum quum templum & urbs incensa à Chaldæis fuêre, sed biennio pòst, quum Nabuchodonozor Ægyptum subegit, Judæósque isthic fugitivos (quósque illuc, post cædem Godoliæ ab Ismaele factam, abduxerat Johanan filius Kareah, Jeremiæ 43) partim interfecit, partim in Babyloniam abduxit, juxta Jeremiæ prophetiam cap. 44. Hoc autem factum est anno Nabuchodonozoris 21, uti refert Josephus Antiquitatum libro 10, cap. 10, hoc est, biennio post eversam Jerosolymam, fuit enim illa incensa à Nabuchodonozore anno regni sui 19. Alterum quò respexisse, quódque innuere voluisse videtur Deus per hos 40 dies, sunt anni 40 qui fluxerunt à Christi baptismo ad eversum templum, & incensam Jerosolymam à Tito Vespasiano; id quod contigit anno à Christo nato 70, unde si detrahas annos 30, quot natus fuit Christus quum est baptizatus, restabunt 40 à Christi baptismo ad hoc postremum Judæorum exilium, miserandámque captivitatem. Jam verò nunquam major fuit gentis illius perversitas, atque in Deum contumacia, & obstinatio, quàm per annos illos 40 postremos Reipublicæ suæ. Tum enim Deus ad eos Christum, filium suum dilectissimum & unigenitum, Prophetarum caput & principem, Jeremiâ longè superiorem, ac Regem summum, qui eos ad se, tum ipse viva voce, dum in terris fuit, tum per Apostolos, vocavit, à lege ad Evangelium revocavit, vitam & salutem æternam proposuit, fœdus novum, Evangelicum, cum ipsis pangere voluit, spiritualem Dei cultum, abolito legali & umbratili instaurare inter eos conatus est, Pharisæorum meritis & operibus (quibus populus ille mirum in modum delectabatur) tanquam totidem spurcissimis inquinamentis, & Deo execrandis abominationibus valere jussis. At illi, patribus similes, renuerunt audire, occluserunt aures, obfirmarunt cor, indurarunt cervicem, Christum vocantem respuerunt, Dei filium, immo Deum gloriæ cruci affixerunt, Apostolos ejus ubique terrarum ad mortem usque persecuti sunt; unde factum *ut ira Dei in eos ad summum pervenerit*, 1 Thess. 2. 16. Quis in Judæis à Jeremiæ & Josiæ tempore ad exilium usque Babylonicum, expressam non videat imaginem ejusdem gentis à Christi baptismo ad eversam à Romanis eorum rempublicam, & politeiam totam? Utrobique summa & horrenda fuit, atque manifesta populi illius perversitas, depravatio, contumacia, incredulitas, infidelitas, cordis obfirmatio; utrobique severissimum Dei in gentem illam judicium, in templi, cultus & politiæ eversione, gentis diuturno exilio, & miseranda captivitate; utrobique per Dei servos Prophetas admonitio, adhortatio, minæ, invitatio, vocatio; idq; utrobique per annos quadraginta; atque utrobique omnia ista frustra à Deo ad gentis illius in malo suo obstinatissimæ emendationem adhibita. Quis itaque jam meritò ambigat per 40 istos dies Ezechieli à Deo in hac prophetia præscriptos, Deum innuere voluisse 40 illos annos qui præcesserunt utrumque gentis, urbis, religionis, & reipublicæ illius excidium? hæc enim 40 annorum iniquitas, propria est domus Juda, non communis decem tribuum. Iudæi enim qui Christi tempore in Iudæa fuerunt, cùm ex reducibus à captivitate Babylonica essent, propriè fuerunt ex tribu Iuda & Benjamin (pauci ac pœne nulli ex aliis tribubus) quæ eò abductæ fuerant à Nabuchodonozore captivæ, quæque solæ regnum Iuda, ab Israelis seu decem tribuum regno post Ieroboami schisma, distinctum constituebant. Ista prophetiæ illius explicatio longè planior, simplicior & convenientior videtur, quàm quæ ad hunc Ezechielis locum afferuntur à Iudæorum commentatoribus Iarhi & Kimhi, adeóque etiam ab Hieronymo ipso, quorum explicationes & longè sunt petitæ, & malè rei ipsi quadrant, nec annorum numerus & calculus quem ineunt consentit.

His ita constitutis, atque uti videtur pæne demonstratis, nimirum templum & urbem à Chaldæis eversa esse, anno à Ieroboami Schismate 390, ab Exodo 1007, ab orbe condito 3515, hinc liquet, primò, regnum Iudaicum à Salomonis morte durasse octo Iubilæos, nam 392 anni faciunt præcisè Iubilæos octo: modò autem monuimus plenam Iudæorum deportationem atque captivitatem factam esse biennio post templum & urbem eversam, quum Nabuchodonozor Ægyptum subegit, quod factum anno regni ipsius 21. A prima autem Saulis in regem inauguratione anni sunt 490, sive decem præcisè Iubilæi; addantur enim ad 390, anni Salomonis 40, Davidis totidem, Saulis verò 20, (nam suprà ex Samuele 7. 2. ostendimus videri planè verisimile ex annis 40, quos Paulus Actor. 13. 21. tribuit Sauli, viginti esse Samueli soli tribuendos, totidémque Saulis regno) fiunt sic 490 anni, sive 70 annorum Hebdomades, quibus stetit in universum regnum Iudaicum, quot nimirum Daniel tribuit Reipublicæ Iudaicæ ab ejus constitutione post solutam captivitatem Babylonicam, usque ad Christum. Secundò, templum à dedicatione sua à Salomone facta, ad ejus eversionem stetit annos 410, hoc est annorum Hebdomadas sexaginta, sive Iubilæos octo cum quatuor Hebdomadibus annorum; nam ad annos 390 addantur triginta ultimi Salomonis anni (templum enim ab eo perfectum & dedicatum fuit anno regni sui decimo) fiunt anni 420, quibus stetit prius illud templum; tabernaculum autem Mosaicum, quod exstructum fuit mox post egressum Israelitarum ex Ægypto, ad exstructum usque & dedicatum templum Salomonicum stetit (ex sententia nostra suprà demonstrata) annos 587, hoc est 24 Hebdomadas, sive annos 167 diutiùs quàm ipsum templum Salomonicum; id quod carnis sensui, & humanæ prudentiæ, atque mundanæ sapientiæ adversatur, quæ existimaret magnificentissimam illam, & longè solidissimam, atque gloriosissimam templi structuram, debuisse longè esse diuturniorem, exigua & debili tabernaculi mobilis & versatilis, ex ligno duntaxat, lana, bysso, & pellibus confantis structura. Verùm sapientiam divinam id maximè decebat, quæ respicit ea quæ hominum oculis vilia, contempta, humilia, & abjecta videntur: ea verò quæ alta, superba, & gloriosa nobis videntur, quibúsque gloriamur, superbimus, & insolescimus, (uti Judæi templo illo suo longè magnificentissimo) Deus maximè negligit & contemnit. Judaica gens tabernaculum Mosaicum, tanquam humilem nimis & abjectam, cælique numen (quod ab ipsis colebatur) minùs decentem structuram quodam modo contemnebant, voluerunt magnificentiorem multò & splendidiorem Dei sedem (templum nimirum) habere in medio sui, non ampliùs molibem & versatilem sicuti tabernaculum, sed firmam, stabilem, immotam, æternùm (uti arbitrabantur) duraturam, quod satis exertè prodidisse videtur David, cùm ex sensu (uti videtur) carnis & humanâ prudentiâ, consilium de ædificando templo primùm cepit, & Nathani Prophetæ aperuit: *Ecce*, inquit, *ego habito in domo cedrinis laquearibus ornata, Arca autem Domini habitat sub pellibus*, &c. Indignum nempe putabat Dei numine & gloria, quòd Arca ejus sedes, in tam humili & vili esset tabernaculo, pelliceo nimirum: cogitat magnificentiorem multò exstruere illi ædem, itaque se Deo quodam modo sapientiorem censet, qui tam se indignam & humilem sedem delegerit, atque exstruere sibi per Mosem jusserit, cùm longè magnificentior eum deceret. Quam Davidis occultam cogitationem Deus per Nathanem postera die castigavit, cùm illi objicit, *A die qua populus meus ex Ægypto egressus est. an ulli Judicum, quibus ego jussi ut eum pascerent, dixi: Cur non exstruxistis mihi domum cedrinam? imò verò de loco in locum, & de tabernaculo in tabernaculum ego cum Israele incessi, atque progressus sum. Tu* (inquit) *domum mihi non exstrues.* Tum eum monet de spirituali domo per Christum exstruenda, cujus typus duntaxat esset materialis illa, licèt magnificentissima, à Davidis filio Salomone post Davidis obitum, ædificanda, quasi dicat: Tu putas tabernaculum Mosaicum jussu meo exstructum, sedem esse Majestate mea indignam utpote humilem nimis & vilem, cogitas verò magnificentiorem, méque longè digniorem ædem mihi exstruere: ego verò materialibus istis, licèt splendidissimis, ædificiis non capior, & si illis delectatus essem, jampridem Judicibus, qui populum meum rexerunt, dedissem in mandatis ut talem quæ me deceret domum magnificentissimam exstruerent: at ego id non feci, sed contentus fui tabernaculo illo, jussu meo exstructo, quod tibi adeò vile & humile & Majestate mea indignum videtur, quia nimirum istis externis rebus non capior: sed è posteris tuis exurget olim aliquando aliquis, qui domum verè meo numine dignam mihi exstruet, cujus typus & umbra tantùm erit magnifica illa (quam tu cogitas mihi ædificare) domus lapidea, quam propterea nolo à te, sed à filio ex te orituro, exstrui. Deus ergo pro sapientia sua tabernaculum, quod Judæi tanquam humile nimis & abjectum numinis habitaculum arbitrabantur, majoris fecit, ac providentiâ suâ durabilius effecit templo illo splendido, quod ipsi tantopere admirabantur, ac de quo tam magnificè sentiebant, & gloriabantur, quasi æternum esset futurum, nec passus est tabernaculum (uti de templo factum est) igne, ferro & flammâ hostili absumi, sed potiùs in melius & gloriosius quid commutari exstructo templo, & in ejus locum substituto, voluit.

30. Ab Exodo, hoc est, à fine unius & omnium celeberrimæ servitutis, usque ad captivitatem Babylonicam, hoc est, usque ad initium captivitatis & servitutis alterius haud paulò minùs celebris, fluxerunt sic anni mille, cum una annorum Hebdomade; quod sanè convenit cum illa Dei sapientia, secundùm quam omnia in numero, pondere & mensura facit, & administrat; sic nempe per annos illos mille ligatus veluti fuit, & quasi carcere conclusus Satan, Dei verò populus liber & sospes fuit. Sic sub novo Testamento Satan in Apocalypsi proponitur tanquã ligandus & carcere concludendus p annos mille, Ecclesia verò Dei tanquam p id tempus summo otio, atque tranquillitate fruitura, ita ut alterum alterius videatur

omnino fuisse typus & umbra. Nam in fine horum mille annorum congregatus est Satan Gog & Magog in bellum adversus Ecclesiam Dei, quæ in tantum adducetur periculum, ut non nisi igne cœlitus demisso (hoc est, ratione planè admirabili & inexpectatâ) liberanda sit, cujus rei typus & imago etiam fuit Captivitas Babylonica, & populi Judaici ab ea liberatio; populus enim Dei in ea captivitate constitutus videbatur quasi absorptus, nullâque ratione inde emersurus: rationem tamen Deus invenit, quâ gloriosè eum in pristinum statum restitueret.

Quartò. Ab ingressu Israelitarum in Chanaan usque ad exilium istud Babylonicum anni sunt 967, nam ab annis Exodi 1007, deducendi sunt anni 40 commorationis in deserto, sic restant 967 anni à capite Jubilæorum, qui anni 967 conficiunt annorum Hebdomadas 138, ita migrarunt in captivitatem Israelitæ anno primo Hebdomadis 139. Ab orbe autem condito anni sunt 3515, qui faciunt annorum Hebdomadas 502, sive Jubilæos 71, cum 5 annorum Hebdomadibus. Ita planum fit, annum qui præcessit migrationem illam, fuisse Hebdomadicum, fuit enim 966 à capite Jubilæorum. Hoc autem congruit cum historia quæ est Jerem. 34, 8, & 37. 7. Ex illis enim locis liquet annum quo Pharao in gratiam Iudæorum copias suas eduxit ex Ægypto, ut opem illis ferret, fuisse Sabbathicum. Non fuit autem ille primus obsidionis Ierosolymitanæ annus, neque etiam ultimus, sed secundus sub illius finem. Sic ergo migrarunt Iudæi Babylonem anno 1 Hebdomad. 503 ab orbe condito, item anno 1 Hebdomadis 139 à capite Iubilæorum. Fuit autem annus ille regni Nabuchodonozoris 19 completus, sive 20 inchoatus. Omnes istæ συγκυρίαι, quæ non temerè & casu, sed certo divinæ Providentiæ (quæ omnia sapientissimè administrat) consilio in hunc deportationis annum incidunt, atque simul concurrunt, non videntur parum calculi hujus nostri veritatem confirmare.

l Ezech. 1. vers. 1, 2, annus 5 migrationis Iechoniæ dicitur annus 30 absolutè. Id quod bifariam accipi potest, vel quòd esset 30 annus à 18 Iosiæ anno, quo Iosias reperto Legis libro solemne Pascha celebravit, templum instaurari, cultúmque Dei repurgari curavit, quæ propterea Epocha est fœderis innovati, insignis; vel quia 5 iste migrationis Iechoniæ annus fuit Iubilæi 30. Quorum utrumque ex hac nostra Tabula manifestum est, tot enim sunt (30 nempe) anni à 18 Iosiæ anno ad quintum post Iechoniæ deportationem annum, & suprà notâ f ostendimus 18 Iosiæ ann. esse ultimum Iubilæi deciminoni annum, proindéque quintus à Iechonia deportato annus est 30 Iubilæi vigesimi annus.

m Ezech. 24. 1. dicitur Nabuchod. cœpisse Ierosolymorum obsidionem anno nono, scilicet captivitatis Prophetæ, abductus autem fuit captivus cum Iechonia: fuit itaque annus quo obsideri cœpit Ierusalem, annus Sedeciæ (qui Iechoniæ successit) nonus.

Tabula decima complectens annos septuaginta Captivitatis Babylonicæ, atque unà alios septuaginta annos eversionis templi Salomonici, usque ad ejus instaurationem post solutam Captivitatem.

Anni regni.	Reges Juda.	Anni Capt.	Anni ab Exodo.	Anni ab Urbe condita.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.	Reges Babylonis.	Anni regni.
	Jehojachin regnat 3 menses.							Nabuchodonozor R. annos 44.	8
1	a Sedechias R. annos 11.	1			3505	45	180		9
2		2		155					10
3		3							11
4		4	1000						12
5	Hoc anno Ezechiel incepit prophetare, Ezech. 1. 1.	5				46		b Anno regni sui 13, Nabuchod. vidit somnium de statua, id quod adstrui posse videtur ex Dan. 2. 1.	13
6		6			3510		185		14
7		7		160					15
8		8							16
9		9	1005			47			17
10		10							18
11	Hoc anno capta & eversa est Jerosolyma, & Judæi Babylonem deportati. Finis Regni Judaici.	11			3515		190	Annus Sedekiæ 11 coincidit in annum Nabuchodonozoris 19. Jerem. 52. 12.	19
		12		165					20
		13				48			21
		14	1010					Biennio, aut triennio post incensum Templum Nabuzardan Judæos, qui reliqui erant in Judæa, captivos Babylonem abduxit.	22
		15							23
		16			3520		195		24
		17		170		49			25
		18							26
		19	1015						27
		20							28
		21			3525	50	200		29
		22		175				Hoc anno à Nabuchod. subacta fuit Ægyptus. Vi. Jac. Capp. Hist. sacram anno mundi 3421.	30
		23							31
		24	1020						32
	Hoc anno offertur Ezechieli visio Templi Jerosolymitani, Ezech. 40. 1.	25				51			33
		26			3530		205		34
		27		180				c Hoc vel sequente anno offertur Nabuchod. somnium de arbore prægrandi. Dan. 4.	35
		28							36
		29	1025			52			37
		30							38
		31			3535		210		39
		32		185					40
		33				53			41
		34	1030						42
		35							43
		36			3540		215	d Evilmerodach Jechoniam solvit è vinculis. 2 Reg. 25. 27.	44
		37		190		54			1
		38							2

Anni regni.	Reges Babylonis.	Anni Capt.	Anni ab Exodo.	Anni ab Urbe condita.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.	Reges Babylonis.	Anni regni.
	Hoc anno Daniel vidit visionem quatuor Bestiarum. Dan. 7.	39	1035					e Balsasar cum Niriglassare patre, Nabuchodonozoris genero, R. an. 4.	1
		40							2
	Hoc anno Daniel vidit visionem Hirci & Arietis. Dan. 8. 1.	41			3545	55	220		3
		42		195					4
1	g Cyrus in Perside regnare incipit. Eo anno revelata est Danieli prophetia de 70 Hebdom. Dan. 9. 1.	43						f Darius Medus, qui & Nabonidus, vel Labynitus, interfecto Balsasare Rex eligitur à Babyloniis. Dan. 5. 31.	1
2		44	1040						2
3		45				56			3
4	Hoc anno revelata est Danieli prophetia de Seleucidis Alex. M. successoribus. Dan. 10. 1.	46			3550		225		4
5		47		200					5
6		48							6
7		49	1045			57			7
8		50							8
9		51			3555		230		9
10		52		205					10
11		53				58			11
12		54	1050						12
13		55							13
14		56			3560		235		14
15		57		210		59			15
16		58							16
17		59	1055						17
18		60							18
19		61			3565	60	240		19
20		62		215					20
21		63							21
22		64	1060						22
23		65				61			23
24		66			3570		245		24
25		67		220					25
26		68						Reges Persarum.	26
27	Finis Monarchiæ Babyloniorum, & initium Imperii Persarum. a Anni Monarchiæ Persarum.	69	1065			62			27
		70 1						b Cyrus Babylonem capit. Captivitatem Babylonicam solvit, anno Monarchiæ Persicæ primo, sed regni in Perside cœpti 28.	28
		2			3575		250		29
		3		225					30
		4				63		i Cambyses R. annos 7.	1
		5	1070						2
		6							3
		7			3580		255		4
		8		230		64			5
		9							6
	k Anno Darii secundo inchoatur à reducibus Judæis Templi instauratio, annis 70 postquàm sub Sedecia fuerat à Chaldæis incensum.	10	1075						7
		11						Magus R. 7. menses. Darius Hystaspis filius.	1
		12			3585	65	60		2
	Anno Darii 6 absoluta est Templi exstructio, an. 14 postquàm cœperat instaurari sub Cyro, annis verò 75 post ejus eversionem. Esdr. 6. 15.	13		235					3
		14							4
		15	1080						5
		16	1081	238	3589	66	264		6

NOTÆ AD PRÆCEDENTIS TABULÆ X. CONFIRMATIONEM.

a OMnia in hac Tabula, ad ultimum usque Sedekiæ annum similia sunt præcedenti Tabulæ nonæ, atque ex ea demonstrantur. Initium septuaginta annorum Captivitatis Babylonicæ statuimus cum Scriptura, Jerem. 29. 10. cum magno Scaligero, & aliis, in deportatione quæ facta est in ultimo Joakimi anno. Videantur quæ jam suprà, Tabula præcedente, notâ literæ h & i diximus de initio Captivitatis Babylonicæ, ubi eorum sententiam refutavimus, qui eam inchoant ab anno Ioakimi quinto, quia sic foret annorum plusquam 70. Sed nec inchoanda est ab ultimo Sedekiæ anno, tum quia inde ad primum Cyri annum (quo soluta est Captivitas) anni sunt non septuaginta, sed duntaxat 59: tum quia Ezechiel sæpius meminit Captivitatis suæ, seu gentis Iudaicæ, annósque sæpe putat ab ejus initio, cùm frequenter ait: *Anno hoc, vel illo, Captivitatis nostræ hoc vel illud factum est*, aut, *Verbum Domini ad me factum est*. Vide capp. 24. 1, & 26. 1, & 29. 1. Unde satis liquet eum significare atque innuere, Captivitatem Judæorum cœpisse tum quum ipse cum sociis abductus est captivus: abductus autem fuit unà cum Daniele ejusque sociis & reliquo populo, atque magnatibus, & majore vasorum sacrorum parte, anno ultimo Ioakimi, sive initio regni Iechoniæ, uti Tabulâ præcedente fusiùs ostendimus ad literam h. Tres, vel quatuor fuerunt Judæorum per Nabuchodonozorem deportationes. Prima ultimo Joakimi anno, quum eo devicto, atque mortuo, vel interfecto, abductus est Ezechiel & Daniel cum sociis. Secunda paulo pòst facta est, quum Nabuchodonozor Jechoniam unà cum matre ejus & regni primoribus abduxit Babylonem. Tertia anno Sedekiæ ultimo, quum Templum incensum est, & Jerusalem funditus eversa. Quarta denique & ultima aliquanto pòst, triennio scilicet, vel quadriennio post eversam Jerosolymam, cùm subactâ Ægypto Nabuchodonozor Judæos quos Jochanan F. Kareah illuc abduxerat, deportavit Babylonem: qua de re suprà diximus Tabulâ præcedente. Harum deportationum prima & secunda fuerunt intra breve spatium paucorum mensium, nam à devicto Joakimo ad deportatum Jechoniam (qui tres tantùm menses regnavit) menses sunt fortè sex duntaxat, vix plures. Itaque parum, aut nihil interest utrum Captivitas inchoetur à prima, an verò à secunda deportatione, quæ propter brevissimum quod inter utramque

quæ intercessit temporis spatium, pro unâ eademque computari potest. Convenientius tamen videtur Captivitatem inchoare à prima potiùs quàm à secunda deportatione, tum quia illa prima est omnium, tum quia sic numerus 70 annorum melius & accuratius quadrat.

b Jac. Cappellus frater ὁ μακαρίτης, in Historia sua sacra & exotica, ad annum mundi 3424, post Scaligerum locum Ezechielis cap. 1. vers. 1. *Fuit anno tricesimo, quarti mensis die quinto, is est annus quintus captivitatis Jechoniæ*, sic accipit, ut annus ille tricesimus sit annus Nabopolassaris patris Nabuchodonozoris trigesimus, *cùm nihil aliud (inquit) occurrat quod cum ratione subintelligi possit, quicquid hactenus tentatum sit.* Ego sanè nolim adversus viros historiæ & rei Chronologicæ peritos contendere, annum Nabopolassaris trigesimum non incidere in quintum à Jechoniæ captivitate annum; illud in medium relinquo, hoc unum dico, Non videre necesse ut hîc intelligatur annus Nabopolassaris trigesimus, cùm tam commodè, atque adeo Scripturæ consuetudini convenientiùs subintelligi hic possit vox *Jubilæi*, ut hic annus sit Jubilæi, & à celebrato sub Josia solenni Paschate tricesimus, uti ex Tabula 9, ad litteram *l*, liquet. Pascha enim illud celebratum fuit anno ab Exodo 970, & ab ingressu in terram Chanaan, seu à capite Jubilæorum 930, qui annus fuit ultimus Jubilæi decimi noni, id quod nos isthic demonstravimus; ac proinde annus à Iechoniæ captivitate quintus incidit in finem tricesimi ab illo Paschate anni. Rectius autem & convenientius multo videtur ut Propheta, & sacer Scriptor ætam istam suam designaverit per annos Jubilæi, & à tam insigni Epocha, Paschatis nimirum adeo solemnis, quàm per annos prophani & peregrini Regis, cujus in tota Scriptura nulla extat mentio, nullúmque adeo vestigium. Porrò Dan. 2. 1. dicitur Danielem explicasse Regi Nabuchodonozori somnium de statua, anno regni Nabuchodonozoris secundo, quod omnino accipiendum est de anno secundo, ex quo Nabuchodonozor solus, defuncto patre, regnare cœpit. Aliud nimirum regni Nabuchodonozoris initium statuit Scriptura, nimirum annum Ioakimi quartum, Ier. 25. 1. Non potuit autem tum Daniel Nabuchodonozori explicare somnium illud anno Ioakimi sexto vel septimo, quia nondum tum captivus fuerat abductus Daniel cum sociis suis, sed demum anno Ioakimi ultimo. Deinde per triennium educatus fuit in aula priusquam Nabuchodonozori sisteretur, uti id notatur Dan. 1, vers. 5. Initium itaque regni Nabuchodonozoris, quod statuitur in anno quarto Ioakimi, accipi debet de tempore quo cœpit cum patre Nabopolassare regnare. Cùm ergo certum sit Danielem cum sociis abductum esse Babylonem anno ultimo Ioakimi, hoc est, sub finem anni septimi regni Nabuchodonozoris, quo una cum patre regnabat, si illis septem annis tres addas, quibus fuit in aula educatus priusquam Nabuchodonozori sisteretur, liquet adductum fuisse ad Nabuchodonozorem anno quo una cum patre regnabat undecimo ineunte, aut ad medium decurrente, quo anno videtur pater ejus obiisse, & Nabuchodonozor solus regnasse; atque ita annus quintus à captivitate Iechoniæ inciderit in secundum regni Nabuchodonozoris annum ex quo solus regnare cœpit, post patris obitum, in decimum tertium verò ex quo vivente patre unà cum eo regnare cœperat. Iosephus Antiq. lib 10 cap. 11. ait, somnium illud oblatum fuisse Nabuchodonozori anno secundo non regni ipsius, sed post subactam ab eo Ægyptum, id quod non congruit cum hoc Danielis loco, sed neque Ægyptum aggressus est, nisi post expugnatam & eversam Ierosolymam, idque propter auxilia à rege Ægypti, Sedekiæ submissa, uti ex Ieremia liquet. Sic annos undecim cum patre videtur Nabuchodonozor regnasse. Anni ergò 44, qui Nabuchodonozori tribuuntur, accipiendi sunt de toto tempore quo in universum regnavit, tam cum patre, quam post patris obitum, non de illis annis, quibus solus regnavit, quique secundum hunc Danielis locum inchoandi sunt circa finem anni à captivitate Iechoniæ tertii. Eum autem annos regnasse totos 44, hinc firmissimè comprobatur. Ierem. 52. 31. & 2 Reg. 25. 27. Evilmerodach Nabuchodonozoris filius, anno 37 à captivitate Iechoniæ, primo verò quo ipse cœperat regnare, seu regni sui initio, Iechoniam vinculis solvisse dicitur. Unde liquet annum 37 à captivitate Iechoniæ incidere in mortem Nabuchodonozoris; cœperat autem regnare unà cum patre anno Ioakimi quarto, hoc est, septem, ut minimum, annis ante Iechoniæ captivitatem, qui si addantur ad illos 37, quibus regnavit post abductum Iechoniam, conficientur 44 anni completi, quibus in universum regnavit Nabuchodonosor.

c Verisimile est somnium de arbore prægrandi oblatum esse Nabuchodonozori hoc vel sequente anno, ut in regnum restitui potuerit biennio vel triennio ante vitæ suæ finem. Etenim annus integer fluxit post oblatum somnium antequam regno depelleretur, Dan. 4. 26: deinde per septennium vixit inter feras vers. 22, & 29. actum demum rediit ad bonam mentem, & restitutus est in regnum vers. 33. Ita anni octo fluxerunt à somnio ad restitutionem in regnum.

d Nabuchodonozori succedit ejus filius Evilmerodach, qui anno regni sui primo ineunte Jechoniam vinculis solvit, atque in honore inter Principes suos habuit, 2 Reg. 25. 27. Hujus etiam meminit Berosus apud Josephum lib. 1. contra Appionem: *Nabuchodonozor* (inquit) *incidens in morbum, abiit è vita, ubi regnasset annos* 43. *Regni autem illius compos fuit filius ejus Evilmerodachus, qui ob lascivam vitam insidiis interemptus à Neriglissare sororis ipsius marito, regnavit annos duos.*

e Idem Berosus ibidem Evilmerodachi successorem facit in regno Neriglissarem ejus sororium & interfectorem, eique tribuit annos quatuor, cui deinde successisse vult Laborosoarchodum, cui post mensium novem imperium (cùm juvenis esset κακοήθης. *morum malorum*) per amicos extincto successit ab illis electus in Regem Nabonidus. Unde liquet eum quem Scriptura Balsasarem vocat, fuisse Nabuchodonozoris non filium, sed nepotem ex filia, quæ Neriglissari (נרגל אצר forte is est qui Jerem. 39. 3, dicitur נרגל שראצר) nupserat, atque unà cum patre Neriglissare videri eum regnasse: unde est quod Scriptura illi tribuat patris quocum regnavit, annos quatuor, quibus propemodum exactis, mortuo jam ante patre Neriglissare interfectus videtur conjuratione Principum, in ejusque locum electus à conjuratis Darius, qui de genere Medorum dicitur Dan. 5. 31. à Beroso autem dicitur fuisse è Babylone.

f De Nabonido isto vide præcedentem notam. Anno regni ipsius decimo septimo ibidem Josephus ex Beroso tradit Cyrum ex Perside egressum, qui universâ Asiâ subactâ, ὥρμησεν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, *impetum in Babyloniam fecit*: Nabonidum autem ei cum exercitu occurrentem, victum ac fugatum Borsippen se recepisse, ibi se Cyro eum insequenti tradidisse, à quo Caromaniæ præfecturâ donatum esse vult. Quo in loco vel 27 pro 17 legendum est, ut hæc Cyri expeditio facta sit ultimo Nabonidi, seu Darii Medi, anno; vel si in numero nihil est mutandum, dicendum est, Cyrum quidem ex Perside egressum esse anno regni sui decimo septimo, verùm decennium, vel paulo minùs in subigenda Asia, priusquam Babyloniam oppugnaret, impendisse, ita ut sub finem regni Nabonidi contra eum & Babyloniam venerit.

g Cyrum unà cum Dario Medo, sive Nabonido, cœpisse regnare alterum Babylone, alterum verò in Perside, videtur sic ostendi posse. Cyro Historici omnes annos constanter tribuunt 30 in universum. Captâ Babylone mox Iudæorum solvit captivitatem anno regni sui primo, 2 Chron. 36, 22. quod non est intelligendum de anno quo in Perside, mortuo patre Astyage, regnare cœpit, non enim tum in potestate sua habebat Babylonem, quam nonnisi multis post annis, & post multa bella, multasque devictas provincias, in suam redegit potestatem: itaque hoc intelligendum est de primo Imperii seu Monarchiæ Persarum anno, quæ tum cœpit quùm Babylon, Assyriorum Monarchiæ Metropolis ab eo sub jugum missa est: Id autem factum est in fine regni Darii Medi seu Nabonidi qui Babyloniorum & Assyriorum imperium tenebat, & in fine 70 annorum captivitatis Iudæorum, quæ tum à Cyro soluta est. Finis ergo regni Nabonidi, & 70 annorum captivitatis Iudæorum concurrunt. Iam verò ex præcedentibus notis, & ex Tabula 9, planum est Captivitatem cœpisse in morte Joakimi & deportatione Jechoniæ, sive initio regni Sedeciæ; quæ omnia ostendimus contigisse anno Nabuchodonozoris octavo, ac proinde initium Darii Medi incidere in annum à captivitate Babylonica 43, cui si addantur anni 27, finientur in ultimo Captivitatis Babylonicæ anno. Unde liquet Darium Medum annos regnasse 27, quandoquidem regno, & vitâ decessit quum soluta est à Cyro Judæorum captivitas. Cyrus autem non diu ante imperii & vitæ suæ finem, biennio puta aut triennio, solvit captivitatem. Nam mox post expugnatam Babylonem, bellum adversus Crœsum Lydorum regem movit, quo debellato in Scythis profectus est, à quibus victus & interfectus est. Cyro Cambyses in imperio successit, cui regnum annorum septem tribuunt Historici. Illi post interfectum à conjuratis Magum Darius Hystaspis filius successit, cujus anno regni secundo Templi Hierosolymitani exstructio, quæ sub Cyro, mox post solutam captivitatem, cœpta erat, sed statim intermissa, denuo renovata & continuata est, usque ad annum Darii ejusdem sextum, quo absoluta est Templi fabrica. Ita à soluta Captivitate ad annum Darii secundum anni sunt 11, quot omnino sunt à prima Judæorum Captivitate & deportatione ad Templi sub Sedecia eversionem, atque sic Templum jacuit desolatum & eversum per annos 70, quot nimirum Deus captivitati Judæorum destinaverat; id quod omnino convenire videtur, ut quemadmodum regnum & status politiæ Judaicæ concussus & prostratus pæne fuit per annos 11, ante Templi eversionem, sic steterit libertatis & status populi illius instauratio post solutam captivitatem, per totidem annos ante Templi instaurationem, quæ sub Dario anno ipsius secundo facta est: nam quòd vivente Cyro, mox post solutam captivitatem, Templum reædificari cœpit, tentamentum tantùm quoddam fuit evanidum, quod statim interruptum & prohibitum est. Item, quomodo vasorum sacrorum Templi pars maxima abducta fuit Babylonem in Jechoniæ deportatione annis 11 ante Templi ipsius eversionem, sic eadem vasa, soluta Captivitate, Jerosolymam reportata sunt annis totidem ante Templi instaurationem sub Dario Hystaspide, sic enim quemadmodum Templum vasis illis sacris caruerat per annos 11, stante nihilominus cultu divino in Templo, ita eadem vasa, eorumque usus restitutus fuerit ad Dei cultum per totidem annos ante Templi ipsius instaurationem. Rursus, quomodo à Templi illius typici & umbratilis eversione ad illius instaurationem Deus voluit intercedere annos 70; sic à Christi (veri & spiritualis Templi) incarnatione, ejusque corporis (veri divinitatis Templi, *in quo omnis divinitatis plenitudo habitat corporaliter*) in utero B. Virginis primâ conceptione ex Spiritu sancto, ad Jerosolymitani Templi typici & umbratilis eversionem, anni sunt præcisè 70. Id quod maximè convenire videtur. Nam & tum etiam exstrui cœpit aliud Templum Dei mysticum & spirituale, Ecclesia nempe Christiana, *quæ est Christi corpus, & plenitudo illius qui omnia implet in omnibus*, Ephes. 1. 23. Tum enim Deus abjectis Judæis & abolitis eorum ritibus ac ceremoniis (quarum sedes erat Templum illud Hierosolymitanum) quæ erant instar Veli, quo arcebatur ingressus in Sanctuarium, in Judæorum locum assumpti sunt Gentiles in Christi corpus, & patefacta est omnibus via in Dei Sacrarium: & Christi Ecclesia ex Gentibus tum primùm cœpit constitui, cum qui prius ex Gentibus ad Christi communionem vocati sunt, essent duntaxat veluti primitiæ quædam exiguæ massæ illius sacræ ex Gentibus constituendæ, Deoque consecrandæ. Jam verò non possunt & populi Judaici captivitati Babylonicæ, & Templi eversioni atque desolationi assignari anni 70, nisi Captivitatis solutio constituatur in anno Cyri & Darii Medi trigesimo-septimo, uti ex Tabula hac nostra 10. liquet. Ita patet, & Cyro & Dario Medo idem regni initium tribuendum esse, id quod sanè maximè congruum videtur, ut ultimus Babyloniorum rex Darius, & primus Persarum Cyrus, qui Babyloniorum imperium evertit, simul regnare cœperint, ille quidem 27, hic vero 30. Adde quod Dan. 9. 1. anno primo Darii Medi, cum Daniel cogitaret de 70 annis Captivitati Judæorum à Deo destinatis, & Jeremia prædictis, ad Danielis preces pro liberatione populi sui revelata est ei prophetia de 70 annorum Hebdomadibus ab instauratione Jerosolymorum ad Christum usque. Hoc autem non est ita accipiendum, quasi anni septuaginta Captivitatis desinant in anno primo Darii (hoc enim longe à vero esse planum est ex Tabula nostra 5;) sed quia tum cœpit Cyrus in Perside regnare, quem Daniel ex Prophetia Esaiæ noverat futurum populi liberatorem, ideo ad Deum preces suas fudit pro futura per eum populi liberatione, etsi tempus illud nondum advenisset. Sic putamus ostendi posse ex Scriptura, Darium Medum & Cyrum, simul regnare cœpisse, alterum Babylone, alterum apud Persas, itemque captivitati populi, & desolationi Templi eundem annorum numerum, nempe 70, assignandum esse.

h De initio & fine regni Cyri, deque capta ab eo Babylone, vide quæ diximus nota præcedente.

i Historici Cambysi annos tribuunt septem vel octo, cui successit Magus paucorum mensium, oppressus nimirum conjuratione Magnatum: quo interfecto, succedit ei Darius Hystaspis filius, Cyri gener, cujus filiam electus in Regem, ut regnum sibi firmaret, duxit in uxorem.

k Hoc secundo Darii anno denuo inchoatam esse Templi instaurationem, planum est ex Aggæi cap. 1. vers. 1, & 15. Anno autem ejusdem sexto absolutam fuisse liquet ex Esdræ cap. 6. 15.

Porrò cur septuagenarium hunc annorum numerum potiùs quàm alium Deus, & Judæorum captivitati, & Templi Judaici desolationi, & veri ac spiritualis exstructioni sub novo Testamento in Ecclesia Christiana Deus delegerit, habuit proculdubio ille penes se & in Sapientia sua causas rationabiles, ac justas & æquas, sed quas nostrum non est curiosius ac penitius perscrutari. Hoc unum observare hîc licet, numerum illum compositum esse ex duobus, septenario & denario, in se multiplicatis (nam septies decem faciunt septuaginta): qui duo numeri sunt veluti sacri & à Deo ipso quasi sanctificati atque consecrati; septenarius nimirum in Sabbathi, ab ipso mundi exordio, inque ejus creatione, & in annorum Sabbathicorum atque Jubilæorum sub lege Mosaica institutione, quique etiam in ipsa Naturæ constitutione nobilis est, & illustris ob septem in cœlo Planetas. Denarius item numerus à Deo sanctificatus videtur in legis suæ Decalogo, seu præceptis decem; nobilis item & illustris ob decem Patriarchas ante & post Diluvium ad Abrahamum usque, qui primus promissiones de Christo, semine illo benedicto, accepit; tum in natura ipsa notabilis ob decem Sphæras cœlestes. Sapientiæ itaque Dei consentaneum maximè videtur, ut ad res tam insignes numerum etiam delegerit maximè insignem, ex duobus sacris & ab ipso sanctificatis numeris in se multiplicatis compositum. Ut & quod septuaginta annorum Hebdomadas, hoc est, septies septuaginta, sive 490 annos destinaverit populi Judaici post liberationem à captivitate Babylonica, restitutioni, religionis & cultus sui Legalis instaurationi ad Christum usque, civitatisque Jerosolymorum, & politiæ Judæorum durationi usque ad ejus per Romanos eversionem.

Tabula

TABULA XI.

Complectens seriem annorum, ab initio Imperii Persici, ad eversionem usque Jerosolymorum, totiusque Reipub. Judaicae per Titum Vespasianum, quo in temporis spatio comprehenduntur Danielis septuaginta annorum Hebdomades earumque initium & finis demonstratur.

Anni regni.	Initium Imperii Persici. Persarum reges	Anni Monarchiae Persicae.	Anni ab Exodo.	Anni ab orbe condito.	Olympiad.	Anni Iphiti.	Judaeorum Praesides & Pontifices.	Anni ab Urbe condita.
					62		Zorobabel Dux & Princeps Judaeorum reducum.	
28	Cyrus hoc anno solvit captivitatem Judaeorum Babylonicam.	1	1066	3574		249		223
29		2		3575		250	Jesuah, Pontifex M.	224
30		3						225
1	Cambyses R. annos 7. cum dimidio.	4			63			
2		5	1070					
3		6						
4		7		3580		255		
5		8			64			230
6		9						
7		10	1075					
—	Magus Smerdis, sive Sphendadates M. 5.	11						
1	Darius Hystaspis F. R. annos 34.	12		3585	65	260	Templum Hierosolymitanum, hortantibus Aggaeo & Zacharia Prophetis. Agg. 1.1. & Esd. 4.24.	
2		13						235
3		14						
4		15	1080					
5		16			66			
6		17		3590		265	Templum hoc anno absolvitur. Esd. 6.15.	
7		18						240
8		19						
9	Darius Hystaspis F.	20	1085		67			
10		21						
11		22		3595		270		
12		23						245
13		24			68			
14		25	1090					
15		26						
16		27		3600		275		
17		28			69			250
18		29						
19		30	1095					
20		31						
21		32		3605	70	280		
22		33						255
23		34						
24		35	1100					
25		36			71			
26		37		3610		285		
27		38						260
28		39						
29		40	1105		72			
30		41						
31		42		3615		290		
32		43						265
33		44			73			
34		45	1110					
1	Xerxes R. annos 21.	46						
2		47		3620		295		
3		48			74			270
4		49						
5		50	1115					
6		51						
7		52		3625	75	300		
8		53						275
9		54						
10		55	1120					
11		56			76			
12		57		3630		305		
13		58						280
14		59						
15		60	1125		77			
16		61						
17		62		3635		310		
18		63						285
19		64			78			
20		65	1130					
21		66						

Anni regni.		Anni Pers.	Anni ab initio septuaginta Hebdomadum.	Anni ab Exodo.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.		Anni ab Urbe condita.
1	Artaxerxes Longimanus R. annos 41.	67			3640		315		
2		68				79			290
3		69							
4		70		1135					
5		71							
6		72			3645	80	320		
7		73	1					Hoc anno Esdras obtinet ab Artaxerxe edictum favorabile de restauranda Judaeorum Republica, Esd. 7.	295
8		74	2						
9		75	3	1140					
10		76	4			81			
11		77	5		3650		325		
12		78	6						300
13		79	7						
14		80	8	1145		82			
15		81	9						
16		82	10		3655		330		
17		83	11					ELIASIB summus Judaeorum Sacerdos, Neh. 3,1. & 13, 4,6.	305
18		84	12			83			
19		85	13	1150					
20		86	14					Hoc anno Nehemias ab Artaxerxe impetrat potestatem reaedificandae Jerosolymae. Neh. 1,1, & 2,1.	
21		87	15		3660		335		
22		88	16			84			310
23		89	17						
24		90	18	1155					
25		91	19						
26		92	20		3665	85	340		
27		93	21						315
28		94	22						
29		95	23	1160					
30		96	24			86			
31		67	25		3670		345		
32		98	26					Hoc anno redit Nehemias ad Artaxerxem, sed paulo post à Judaeis revocatus est, Neh. 13, 6.	320
33		99	27						
34		100	28	1165		87			
35		101	29						
36		102	30		3675		350		
37		103	31						325
38		104	32			88			
39		105	33	1170					
40		106	34						
41		107	35		3680		355		
1	Darius Nothus R. annos 19. Hinc Scaliger & alii 70 Hebdomadas inchoant, sed perperam.	108	36			89			330
2		109	37						
3		110	38	1175					
4		111	39						
5		112	40		3685	90	360		
6		113	41						335
7		114	42						
8		115	43	1180					
9		116	44			91			
10		117	45		3690		365		
11		118	46						340
12		119	47						
13		120	48	1185		92			
14		121	49						
15		122	50		3695		370		
16		123	51						345
17		124	52			93			
18		125	53	1190					
19		126	54						
1	Artaxerxes Mnemon R. annos 43.	127	55		3700		375		
2		128	56			94			350
3		129	57						
4		130	58	1195					
5		131	59						
6		132	60		3705	95	380		
7		133	61						355
8		134	62						
9		135	63	1200					
10		136	64			96			
11		137	65		3710		385		
12		138	66						360
13		139	67						
14		140	68	1205		97			

Anni regni.		Anni Perf.	Anni 70 Hebd.	Anni ab Exodo.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.		Anni ab Urbe condita.
15		141	69						
16		142	70		3715		390		
17		143	71						365
18		144	72			98			
19		145	73	1210					
20		146	74						
21		147	75		3720		395		
22		148	76			99			370
23		149	77						
24		150	78	1215					
25		151	79						
26		152	80		3725	100	400		
27		153	81						375
28		154	82						
29		155	83	1220					
30		156	84			101			
31		157	85		3730		405		
32		158	86						380
33		159	87						
34		160	88	1225		102			
35		161	89						
36		162	90		3735		410		
37		163	91						385
38		164	92			103			
39		165	93	1230					
40		166	94						
41		167	95		3740		415		
42		168	96			104			390
43		169	97						
1	Ochus R. annos 23.	170	98	1235				Hic videtur esse Assuerus Estheræ maritus.	
2		171	99						
3	Hoc anno convivium facit in quo Vasthi repudiatur. Esth. 1. 3	172	100		3745	105	420		
4		173	101						395
5		174	102						
6		175	103	1240					
7		176	104			106			
8		177	105		3750		425	Hoc anno Esthera adducta est ad Regem Assuerum, Esth. 2, 16.	
9		178	106						400
10		179	107						
11		180	108	1245		107			
12		181	109					Hoc anno sors conjicitur ad perdendos Judæos, Esth. 3, 7. idque die 13 mensis 12, sive Adar. Esth. 8. 12.	
13		182	110		3755		430		
14		183	111						405
15		184	112			108			
16		185	113	1250					
17		186	114						
18		187	115		3760		435		
19		188	116			109			410
20		189	117						
21		190	118	1255					
22		191	119						
23		192	120		3765	110	440		
1	Arses R. annos 2.	193	121						415
2		194	122						
1	Darius Codomanus R. annos 7.	195	123	1260					
2		196	124			111			
3		197	125		3770		445		
4		198	126						420
5		199	127						
6		200	128	1265		112			
7		201	129						
	Finis Monarch. Persarum. & initium Imperii Græcorum, seu Macedonum.	Anni Græcorum.							
1	ALEXANDER M. post mortem Darii, R. annos 6.	1	130		3775		450		
2		2	131						425
3		3	132			113			
4		4	133	1270					
5		5	134						
6		6	135		3780		455		
1	Ptolomæus Lagi. F. R. annos 39.	7	136			114			430
2		8	137						
3		9	138	1275					

Anni regni.		Anni Græcorum.	Anni 70. Hebd.	Anni ab Exodo.	Anni ab orbe condito.	Olympiad.	Anni Iphiti.	Anni ab Urbe condita.
4		10	139					
5		11	140		3785	115	460	
6		12	141					435
7		13	142					
8		14	143	1280				
9		15	144			116		
10		16	145		3790		465	
11		17	146					440
12		18	147					
13		19	148	1285		117		
14		20	149					
15		21	150		3795		470	
16		22	151					445
17		23	152			118		
18		24	153	1290				
19		25	154					
20		26	155		3800		475	
21		27	156			119		450
22		28	157					
23		29	158	1295				
24		30	159					
25		31	260		3805	120	480	
26		32	161					455
27		33	162					
28		34	163	1300				
29		35	164			121		
30		36	165		3810		485	
31		37	166					460
32		38	167					
33		39	168	1305		122		
34		40	169					
35		41	170		3815		490	
36		42	171					465
37		43	172			123		
38		44	173	1310				
39		45	174					
1	Ptolomæus Philadelphus R. annos 38	46	175		3820		495	
2		47	176			124		470
3		48	177					
4		49	178	1315				
5		50	179					
6		51	180		3825	125	500	
7		52	181					475
8		53	182					
9		54	183	1320				
10		55	184			126		
11		56	185		3830		505	
12		57	186					480
13		58	187					
14		59	188	1325		127		
15		60	189					
16		61	190		3835		510	
17		62	191					485
18		63	192			128		
19		64	193	1330				
20		65	194					
21		66	195		3840		515	
22		67	196			129		490
23		68	197					
24		69	198	1335				
25		70	199					
26		71	200		3845	130	520	
27		72	201					495
28		73	202					
29		74	203	1440				
30		75	204			131		
31		76	205		3850		525	
32		77	206					500
33		78	207					
34		79	208	1345		132		
35		80	209					
36		81	210		3855		530	
37		82	211					505
38		83	212			133		

Anni ab Urbe condita.		Anni Assamonæorum.	Anni 70. Hebd.	Anni ab Exodo.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.		Anni regni.
		54	362					Ptolemaida oppugnat.	6
		55	363	1500				Prælio vincitur à Lathuro Ægypti Rege.	7
		56	364			171			8
		57	365		4010		685		9
660		58	366						10
		59	367					Varia oppida & castella in Judæa vi occupat.	11
		60	368	1505		172			12
		61	369						13
		62	370		4015		690		14
665		63	371						15
		64	372			173			16
		65	373	1510				Bello per sexennium à popularibus vexatur.	17
		66	374						18
		67	375		4020		695		19
670		68	376			174			20
		69	377						21
		70	378	1515					22
		71	379						23
		72	380		4025	175	700	Triennio febre quartana laborat, ac tandem perit.	24
675		73	381						25
		74	382						26
		75	383	1520				Alexandra, Alexandri vidua, R. annos 9. Jos. Ant. lib. 14. cap. 1.	1
		76	384			176			2
		77	385		4030		705		3
680		78	386						4
		79	387						5
		80	388	1525		177			6
		81	389						7
		82	390		4035		710		8
685		83	391						9
		84	392			178		Aristobulus Alexandræ F. R. annos. 6.	1
		85	393	1530					2
		86	394						3
		87	395		4040		715	Templum Jerosolym. à Pompeio expugnatur. Jos. Ant. lib. 14. cap. 24.	4
690		88	396			179			5
		89	397					Hyrcanus cum Antipatro Herodis patre, & Antigono Hyrcani fratre, R. simul annos 23.	6
		90	398	1535					1
		91	399						2
	Aristobulum, ejúsq; filium Alexandrum res novas adversus Hyrcanum moventes comprimit Gabinius.	92	400		4045	180	720		3
695		93	401						4
		94	402						5
		95	403	1540				Crassus Gabinio succedens, adversus Parthos bellum moturus Templum Jerosolym. spoliat, ann. urbis conditæ 697. Oros. lib. 6. cap. 13.	6
		96	404			181			7
		97	405		4050		725		8
700		98	406						9
		99	407						10
		100	408	1545		182			11
		101	409					Cæsari in Ægypto adversus Pompeianos bellum gerenti Antipater operam navat.	12
		102	410		4055		730		13
705		103	411						14
		104	412			183			15
	Cæsar in Senatu Romæ à Cassio & Bruto interficitur.	105	413	1550					16
		106	414						17
		107	415		4060		735		18
710		108	416			184			19
		109	417					Parthi expugnata Cœlesyria Jerosolymam capiunt & diripiunt. Hyrcanus Sacerdotio privatur, & in carcerem conjicitur, Babylonem à Parthis abducitur.	20
		110	418	1555					21
		111	419						22
		112	420		4065	185	740		23
715	Herodes devicto Antigono regnat in Judæa Olymp. 185. Jos. Ant. lib. 14. cap. 26. triennio postquam à Rom. Rex renunciatus fuerat.	113	421					Herodes M. sub quo Christus natus est, R. annos 37.	1
		114	42						2
		115	423	1560				Rex à Romanis constitutus Olymp. 184, Calvino & Pollione Coss. Jos. Ant. lib. 14. c. 25.	3
		116	424			186			4
		117	425		4070		745		5
720		118	426						6
		119	427					Anno Herodis septimo Antonius ab Octavio ad Actium vincitur, Olymp. 187. Jos. Ant. lib. 15. c. 8.	7
		120	428	1565		187			8
		121	429						9
		122	430		4075		750	Accipit ab Augusto Trachonitidem, Batanæam, & Auranitidẽ, anno regni sui 10. Jos. Belli Jud. l. 1. c. 9.	10
725		123	431						11
		124	432			188			12
		125	433	1570				Samariam instaurat & à fundamentis exstruit, quam Sebasten dici voluit.	13
		126	434						14
		127	435		4080		755		15
730		128	436			189		Cæsaream incipit condere an. regni sui 16,	16

Anni ab Urbe Condita.		Anni Assam.	70. Hebdomad.	Anni ab Exodo.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.		Anni regni.
	Augustus in Judæam venit anno Herodis 17. Jos. Ant. lib. 15. c. 13, 14.	129	437					quam absolvit 12 post annos, anno regni 28. Jos. Ant. l. 15. c. 13.	17
		130	438	1575					18
		131	439					Templum Jerosolymitanum à fundamentis totum instauravit.	19
		132	440		4085	190	760		20
735		133	441					In Italiam ad Augustum navigat, filios Alex. & Aristob. inde secum reducit domũ.	21
		134	442						22
		135	443	1580					2
		136	444			191			24
		137	445		4090		765		25
740		138	446						26
		139	447					Filios apud Augustum accusat, à quo patri reconciliantur.	27
		140	448	1585		192			28
		141	449						29
		142	450		4095		770	Eosdem Beryti in Concilio damnatos in carcere necat.	30
745		143	451						31
		144	452			193			32
		145	453	1590					33
		146	454						34
		147	455		4100		775	Antipater Herodis F. à patre coram Varo accusatus in carcerem conjicitur, & mox necatur.	35
750		148	456			194			36
		149	457					DOMINUS N. JESUS CHRISTUS sub finem anni ultimi Herodis natus, vixit an. 33. cum dimidio.	37
	Finis regni Assamonæorum & Herodis, qui illis successit ad Christum usque.		458	1595					Anni Christi.
			459						
			460		4105	195	780	Fugit in Ægyptum Herodis metu.	
755			461						
			462						
			463	1600					6
			464			196			7
			465		4110		785		8
760	Archelaus Herodis F. in exilium Viennam mittitur anno regni sui decimo, & Judæa in Provinciam redigitur. Jos. Ant. lib. 17. cap. ult.		466						9
			467						10
			468	1605		197		Jerosolymis puer cùm esset Doctores in Templo interrogat.	11
			469						12
	Quinnius in Syriam, Coponius in Judæam mittitur.		470		4115		790		13
765			471						14
	Coponio successor mittitur ab Augusto Annius Rufus.		472			198			15
	Augustus hoc anno moritur, cui succedit Tiberius, R. ann. 22.	1	473	1610					16
		2	474						17
	Annio Rufo successor à Tiberio mittitur Valerius Gratus, qui ann. 11. rexit Judæam ad Pilatum usque. Jos. Ant. l. 18. c. 3.	3	475		4120		795		18
770		4	476			199			19
		5	477						20
	Tiberias ab Herode Galilææ Tetrarcha ad lacum Genezareth exstruitur, & ex pago civitas efficitur. Jos. Ant. lib. 18. cap. 3.	6	478	1615					21
		7	479						22
		8	480		4125	200	800		23
775		9	481						24
	Valerius Gratus Judæa excedit, eiq; successor mittitur Pilat. Jos. Ant. lib. 18. c. 3.	10	482						25
		11	483	1620					26
	Excitata adversus Pilatum à Judæis seditio ob invectas Jerosolymam Tiberii imagines & Romanorum Aquilas. Jos. Ant. lib. 18. cap. 4.	12	484			201			27
		13	485		4130		805	Baptizatur à Johanne anno vitæ 30.	28
780		14	486					Patitur & morte afficitur, cruci affixus quum à Baptismo suo annos tres cum dimidio prædicasset.	29
		15	487						30
	Judæi à Tiberio Romã pulsi, in Sardiniam specie militiæ mittuntur ex iis 4000. Jos. Ant. lib. 18. c. 5.	16	488	1625		202			31
		17	489					Stephan. martyrio coronatur.	32
784	Tiberius post imperiũ annorum 22 moritur, & Cajus Caligula ei succedit. Pilatus Judæa excedit, & in auxilium Viennam mittitur, annis 10. in Præfectura exactis. Jos. Ant. lib. 18. c. 5. R. annos 4.	18	490		4135		810	Philip. Samaritanis prædicat.	33
785		19						Paulus ad Christum convertitur, & in Arabia per triennium prædicat Evangelium.	34
		20				203			35
		21		1630				Herodes Agrippa Jacobum gladio percutit, & Petrum in carcerem conjicit.	36
		22 1							37
		2			4140		815		38
790	Claudius Caligulæ succedit, R. ann. 14.	3				204		Paulus & Barnabas Ecclesiam Antiochenam ædificant.	39
	Petrus Romam venit, Oros. lib. 7 c. 6.	4						Paulus cum Barnaba primam suam peregrationem inchoat.	40
	Fames ab Agabo prædicta Act. 11. 28. Oros. lib. 7. c. 6.	1		1635				Concilium Jerosolymitanum habetur hoc anno.	41
		2							42
	Herodes Agrippa septimo post Tiberii mortem anno, à vermibus erosus periit. Jos. Ant. lib. 9. c. ult. Act. 12. 23.	3			4145	205	820	Paulus Corinthi prædicat Evangelium per annum unum & dimidium.	43
795		4							44
		5						Aquilam & Priscillam Italia pulsos Corinthi excipit. Act. 18. 2.	45
	Seditio Jerosolymis sub Comano orta. Oros. lib. 7. c. 6.	6		1640					46
		7				206		Ephesi agit biennium.	47
	Claudius Judæos ex Italia pellit. Oros. l. 7. c. 6.	8			4150		825	Priorem ad Corinthios Epist. inde scribit.	48
800	Romæ fames sævissima. Oros. lib. 7. c. 6.	9						Macedoniam peragrat, & posteriorem ad Corinthios scribit Epistolam, & priorem ad Timotheum.	49
	Calchidem Herodi eripit, Ituræam & Batanæam illius loco ei dat. Jos. Ant. lib. 20. c. 5.	10							50
		11		1645		207		Venit Jerosolymam collectas Ecclesiarum ferens.	51
		12							52
	Claudius veneno ab Agrippina uxore tollitur.	13			4155		830	Hæret Cæsareæ biennium in vinculis Act. 21. 27.	53
805		14							54

Anni regni.		Anni Græcorum.	Anni 70. Hebd	Anni ab Exodo.	Anni ab orbe condito.	Olympiad.	Anni Iphiti.		Anni ab Urbe condita.
1	Ptolemæus Evergetes R. annos 24.	84	213	1350					
2		85	214						
3		86	215		3860		535		
4		87	216			134			510
5		88	217						
6		89	218	1355					
7		90	219						
8		91	220		3865	135	540		
9		92	221						515
10		93	222						
11		94	223	1360					
12		95	224			136			
13		96	225		3870		545		
14		97	226						520
15		98	227						
16		99	228	1365		137			
17		100	229						
18		101	230		3875		550		
19		102	231						525
20		103	232			138			
21		104	233	1370					
22		105	234						
23		106	235		3880		555		
24		107	236			139			530
1	Ptolemæus Philopator R. A. 19.	108	237						
2		109	238	1375					
3		110	239						
4		111	240		3885	140	560		
5		112	241						535
6		113	242						
7		114	243	1380					
8		115	244			141			
9		116	245		3890		565		
10		117	246						540
11		118	247						
12		119	248	1385		142			
13		120	249						
14		121	250		3895		570		
15		122	251						545
16		123	252			143			
17		124	253	1390					
18		125	254						
19		126	255		3900		575		
1	Ptolomæus Epiphanes, R. A. 23.	127	256			144			550
2		128	257						
3		129	258	1395					
4		130	259						
5		131	260		3905	145	580		
6		132	261						555
7		133	262						
8		134	263	1400					
9		135	264			146			
10		136	265		3910		585		
11		137	266						560
12		138	267						
13		139	268	1405		147			
14		140	269						
15		141	270		3915		590		
16		142	271						565
17		143	272			148			
18		144	273	1410					
19		145	274						
20		146	275		3920		595		
21		147	276			149			570
22		148	277						
23		149	278	1415					
1	Ptolomæus Philometor, R. A. 30.	150	279						
2		151	280		3925	150	600		
3		152	281						580
4		153	282						
5		154	283	1520				Antiochus Epiphanes regnare incipit, anno Seleucidarum 137. 1 Macha. 1. 11.	
6		125	284			151			
7		156	285		3930		605		
8		157	286						

Anni regni.		Anni Græc.	Anni 70 Hebd.	Anni ab Exodo.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.		Anni ab U.C.	
9		158	287					Subacta Ægypto capit & diripit Jerosolymam. 1 Mach. 1. 21. Eo anno idolum abominabile Jovis Olympii impositum est Altari. 1. Mach. 1. 57.		
10		159	288	1425		152				
11		160	289							
12		161	290		3935		610			
13		162	291						585	
14		163	292			153				
15	Antiochus Epiphanes it in Persidem, atque in reditu ex morbo moritur. 1 Machab. 3, 37.	164	293	1430				Mattathias moritur, cui Juda Machabæus succedit. 1 Machab. 11, 70. & 3. 1.		
16		165	294					Lysias à Juda Machabæo vincitur. 1. Mach. 4. 28. & Templum ac altare repurgatur. Ibid. vers. 52.		
17	Hoc anno moritur Antiochus Epiphanes. 1 Mach. 6. 16.	166	295		3940		615			
18		167	296			154			590	
19	Demetrius Roma profugus Antiochum & Lysiam vincit, & regnum occupat. 1 Mach. 7. 1.	168	297					Sacerdotium populi suffragiis Judæ collatum. Jos. Ant. lib. 12. cap. 17.		
20		169	298	1435						
21		170	299							
22		171	300		3945	155	620	Moritur Juda pugnans adversus Bacchidem & Alcimum. 1. Machab. 9, 3. 18. Hoc anno quadriennio post Judæ mortem secundum Josephum Jonathan illi in sacerdotium succedit.		
23		172	301						595	
24		173	302							
25		174	303	1440						
26		175	304			156				
27		176	305		3950		625		600	
28		177	306					Assamonæorum Principatus.		
29		178	307						Anni regni	
30	Finis regni Græcorum. Anni principatus Assamonæorum.	179	308	1445		157		JUDÆ MACHABÆI Jonathan frater, nono, vel decimo post fratris Judæ mortem anno summum Sacerdotium accipit à Seleucidis & coronam regiam, anno Seleucidarum 160, hoc est post devictum ab Alex. M. Darium, anno 178. 1 Mach. 10. 21. R. annos 9.	1	
Anni ab Urbe C.		1	309						2	
		2	310		3955		630		3	
605		3	311						4	
	Demetrius Demetrii F. adversus Pseud Alexandrum bellum movet. 1 Machab. 10. 67.	4	312			158			5	
		5	313	1450					6	
		6	314						7	
	Eo anno regnum Syriæ, mortuo Alexandro, occupat. 1. Mach. 11. 19.	7	315		3960		635		8	
910		8	316			159			9	
	Jugum Gentilium tollitur ex Judæa, anno Simonis primo, Seleucidarum vero anno 170. 1. Mach. 13. 41.	9	317						1	
		10	318	1455				Simon Jonathæ frater R. annos 8.	2	
		11	319						3	
	Antiochus movet bellum adversus Tryphonem. 1. Mach. 15. 10.	12	320		3965	160	640	Regia dignitas Simoni conceditur ab Antiocho. 1 Mach. 15. 6.	4	
615		13	321						5	
		14	322						6	
		15	323	1460				Simon dolo à genero suo interficitur. 1. Machab. 16. 14.	7	
		16	324			161			8	
		17	325		3970		645			
620	Antiochus Pius Jerosolymam obsidet anno Hyrcani primo, Olymp. 162. Jos. Ant. lib. 13. cap. 16.	18	325					Johannes Hyrcanus R. annos 30.	1	
		19	326						2	
		20	327	1465		162			3	
		21	328					Sicima expugnat, & Templum Gezaritanum evertit. Jos. Ant. lib. 13. c. 17, 18.	4	
		22	329		3975		350		5	
625		23	330						6	
		24	331			163		Idumæam subigit; Idumæos ad circumcisionem suscipiendam adigit.	7	
		25	332	1470					8	
		26	333						9	
		27	334		3980		655		10	
630		28	335			164			11	
		29	336					Romam Legatos mittit, fœdus cum Romanis renovat.	12	
		30	337	1475					13	
		31	338						14	
		32	339		3985	165	660		15	
635		33	340						16	
		34	341						17	
		35	342	1480					18	
		36	343			166			19	
		37	344		3990		665		20	
640		38	345						21	
		39	346					Samariam expugnat, & funditus evertit.	22	
		40	347	1485		167			23	
		41	348						24	
		42	349		3995		670		25	
645		43	350						26	
		44	351	1490		168			27	
		45	352						28	
		46	353						29	
		47	354		4000		675		30	
650		48	355			169		Aristobulus regnavit ann. 1.	1	
		49	356	3495				Alexander Jannæus R. annos 26.	1	
		50	357						2	
	Alexander Jannæus cum Ægypti Rege Ptolem. Lathuro varie certat bello.	51	358						3	
		52	360		4005	170	680		4	
655		53	361						5	

Anni ab U. C.				Anni ab Exodo.	Anni mundi.	Olympiad.	Anni Iphiti.		An. a C. nat.
	Nero R. annos. 13.	1				208		Causam agit coram Agrippa & Festo, & ab	55
		2		1650				eo Romam mittitur. Act. 25.26. Romæ hæ-	56
		3						ret per biennium.	57
		4			4160		835	Act. 28. 30. Unde plures ad varios scri-	58
810	Nero matrem Agrippinam occidit. Tacit.	5				209		bit Epistolas. Vinculis solutus vi-	59
	Annal lib. 14.	6						detur Græciam repetivisse.	60
	Jesus Anani F. suum Væ Jerosolymitanis	7		1655					61
	per septennium intonat. Jos. belli Jud. l.	8							62
	7.c.24. Florus in Judæam	9			4165	210	840	Paulus hoc anno secundùm Jac. Capp. Romam repetit.	63
815	Procurator à Nerone missus.	10							64
	Nero Romam incendit,	11						atque istbic, secundùm eundem martyrio coronatur.	65
	cujus facinoris Christianos accusat.	12		1660					66
	Roma in Græciam proficiscitur, ac bien-	13				211			67
	nium in eo itinere impendit.	1			4170		845		68
820	Galba, Otho, Vitellius R. anno 1.	1							69
	Vespasianus.	2							70

NOTÆ
AD PRAECEDENTEM TABULAM XI.

Superiore Tabula 10. explicuimus septuaginta annos captivitatis Babylonicæ, & desolationis Templi usque ad secundum & sextum Darii Hystaspidis annum. Deducenda nobis jam venit series Historiæ sacræ inde ad Christum usque, id quod à nobis fit Tabulâ istâ 11, cujus initium facimus à soluta Captivitate per Cyrum, repetitis paucis & extremis tabulæ decimæ annis, à primo Persicæ Monarchiæ anno, sive à soluta Captivitate, ad sextum usque Darii Hystaspidis annum. Quis autem sit inde ad Christum usque annorum numerus, non obscurè ex Scriptura colligitur & conjicitur subsidio oraculi quod habetur Danielis cap. 9, de septuaginta annorum Hebdomadibus, quas Angelus prædicit intercessuras ab Edicto de reædificandis Jerosolymis ad Christum usque. Hebdomades enim illæ complectuntur annos 490, nam septies septuaginta faciunt 490. Verùm magna est inter Chronologos de harum Hebdomadum tum initio tum fine, controversia. Alii enim eas inchoant à primo imperii Cyri anno, eásque finiunt in Christi nativitate, Alii à secundo Darii Nothi anno eas deducunt, & terminant in ultima Templi & Jerosolymorum per Titum Vespasianum eversione. Alii à vigesimo Artaxerxis Mnemonis anno ad eandem Jerosolymorum per Romanos eversionem extendunt. Alii à vigesimo Artaxerxis Longimani anno ad Christi usque passionem & mortem eas producunt. Nos eas, cum Fratre τῷ μακαρίτῃ Jac. Cappello in Historia sua Sacra & Exotica, aliísque accuratis Chronologis & Astronomis, inchoamus à septimo Artaxerxis illius Longimani anno, eásque deducimus ad Christi mortem & passionem, quæ sententia nobis venit demonstranda, confirmanda, aliæque refellendæ.

Tabulam hanc construximus ex serie Regum Persarum, Græcorum & Assamonæorum, quorum alii aliis immediatè, aut quasi immediatè successerunt, ad Christum usque natum. Ex qua constat à primo imperii Cyri anno, sive à soluta per eum Captivitate ad Christi nativitatem annos esse 529, hoc est, annos fermè quadraginta supra 490 annorum Danielis Hebdomadum numerum. Ab anno autem Artaxerxis Mnemonis vicesimo ad eversam per Romanos Jerosolymam anni sunt duntaxat 450, aut 452, non vero 490. Ab anno verò vigesimo Artaxerxis Longimani ad Christum passum & mortuum, anni sunt 477, sive tredecim minùs quàm 490 uti ex Tabula ista constat. Ab anno denique secundo Darii Nothi ad eversam usque per Titum Vespasianum Jerosolymam anni quidem sunt 490, vel 491, sed nullum apparet in Scriptura vestigium Edicti ab eo facti de instaurandis Jerosolymis, unde tamen Angelus inchoandas esse censet septuaginta Hebdomadas. Deinde, nec finiendæ etiam veniunt Hebdomades in Jerosolymorum eversione, sed in Christi morte & passione, uti mox ostendetur. Tertio, nimium esset intervallum inter cœptam Templi instaurationem sub Cyro, & ejus consummationem sub isto Dario Notho, nimirum annorum ut minimum 100. Soluta est enim Captivitas anno ab Exodo 1066, cœpit regnare Darius Nothus anno ab Exodo 1173, uti ex Tabula nostra constat. Darius quidem Hystaspis F. anno regni sui secundo Edictum fecit de instaurando Templo, admodum favorabile. Verùm ab eo Edicto ad eversam per Romanos Jerosolymam anni sunt minimum 587, hoc est anni fermè centum supra 490 numerum. Ab eodem autem anno secundo Darii Hystaspidis ad passum usque Christum anni sunt 549, vel 550, hoc est anni 60, supra 490. Ab eodem denique ad Christum natum anni sunt 517, hoc est anni 27 supra 490. Ab anno autem secundo Darii Nothi ad passum Christum anni sunt 453, ad natum verò Christum anni duntaxat 420, hoc est anni 70 infra 490. Quare non potest Hebdomadum initium duci à secundo Darii sive Hystaspidis, sive Nothi anno, neque etiam à vigesimo, sed à septimo Artaxerxis Longimani anno ad mortem usque Domini nostri Jesu Christi, quod spatium est annorum 490, uti ex hac Tabula nostra 11, liquet, tum ex Diagrammate, sive Elencho hic subjecto annorum Monarchiæ Persarum, à soluta Captivitate ad devictum ab Alex. M. Darium Codomannum; inde Græcorum Alexandri successorum ad mortem Ptolemæi Philometoris, sive initium Jonathanis Assamonæi; denique inde ad Herodis mortem, sive natum Christum.

Cyrus à soluta Captivitate regnavit annos duntaxat 3.

Cambyses ejus F. & Magus annos 8. vel septem. Josephus sex duntaxat ei tribuit, Magis verò annum unum.

Darius Hystaspis F. annos 34. Alii tribuunt illi annos 36.

Xerxes, annos 21.

Artaxerxes Longimanus, annos 41. Alii tantùm 40.

Darius Nothus 19.

Artaxerxes Mnemon, 43.

Ochus, 23. Arces, 2. Alii 3.

Darius Codomanus ab Alex. M. devictus, 7.

Summa annorum imperii Persici, 201, vel 203.

Alexander M. post devictum Darium regnat annos 6.

Ptolemæus Lagides, 39.

Ptol. Philadelphus, 38.

Ptol. Evergetes, 24.

Ptol. Philopator, 19.

Ptol. Epiphanes, 23.

Ptol. Philometor, 30.

Summa 179.

Jonathan Assamonæus, post, vel circa mortem Philometoris adepto Sacerdotio à Seleucidis, & coronâ regiâ, nono vel decimo post fratris Judæ Machabæi mortem anno, regnavit an. 9.

Simon Jonathanis frater, annos 8.

Joh. Hyrcanus, ann. 30.

Aristobulus annum 1.

Alexander Jannæus, annos 26.

Alexandra ejus vidua, annos 9.

Aristobulus ejus filius, annos 6.

Hyrcanus & Antigonus ejus frater, cum Antipatro ad Herodem usque, annos 23.

Herodes M. annos 37.

Summa Assamonæorum, ad Christum usque, anni 149, vel 150.

Universa annorum à soluta captivitate ad natum Christum, summa, anni 530.

Quibus si addas annos 33; quibus Christus vixit ad passionem usque suam, anni erunt in universum 563, à quibus si subducas annos 70, vel 72, qui fluxerunt à soluta captivitate usque ad septimum Artaxerxis Longimani annum, unde initium facimus Hebdomadum, restant anni 490, vel 491. Quòd si in particularibus quibusdam Regum illorum annis assignandis unus aut alter annus modò ab uno Scriptore vel Historico tollitur, modò ab alio additur, prout interdum variant atque discrepant Scriptorum & Historicorum in nonnullis sententiæ; non multum id facit ad immutandam annorum in universum summam, quominus inveniantur ab initio Hebdomadum, sive à septimo Artaxerxis Longimani anno ad Christi mortem, anni 487, vel 490, ita ut vitilitigare de anno uno vel altero, qui plùs vel minùs sit, otiosum & superfluum videatur, cùm id imputari possit, & debeat Scriptorum errori & lapsui, qui non sunt satis accurati in notandis singulorum, de quibus scribunt, résque gestas narrant, annis. Porrò hic observare licet multiplicem ἑβδομηκοντάδος notationem, quam Dei providens sapientiâ in administrandis Judæorum rebus voluit intervenire: prima est annorum 70, quos assignavit tum Captivitati populi, tum desolationi & vastitati Templi: secunda est annorum item 70, qui à soluta captivitate intercesserunt ad Edictum Artaxerxis Longimani de reædificandis Jerosolymis, & instauranda Judæorum per Esdram & Nehemiam πολιτείᾳ, & Repub. Tertia est 70 Hebdomadum annorum, ab Edicto illo ad Christi mortem. Quarta denique & ultima 70 annorum, qui fluxerunt à Christi nativitate ad Templi & Jerosolymorum p Romanos eversionem, totiúsq; Judæorum Politiæ & Reip. subversionem.

Sic putamus breviter & aliorum de 70 Hebdomadibus sententias refutasse, & nostram confirmasse. Unde liquet M. Scaligerum qui earum initium ducit à secundo Darii Nothi anno, insigni paroramate Edictum Darii Hystaspidis de reædificando Templo, tribuisse Dario Notho, inter quos intercedunt tamen anni ut minimum 96, ac pæne centum, & præterea Edictum de reædificando Templo accepisse pro Edicto de reædificandis Jerosolymis. Sed ut res tota illa clarior fiat, fortiúsque & latiùs confirmetur, ipsa oraculi de 70 Hebdomadibus verba, quæ habentur Dan. cap. 9. veniunt nobis expendenda. Ea sic habent.

Vers. 23. *In initio deprecationum tuarum exiit verbum* (hoc est, mandatum Dei de me ad te mittendo) *& ego veni ad indicandum tibi, quia* vir *desideriorum tu es* (hoc est Deo gratus & acceptus) *& intelligens in verbo* Dei, *& intelligens in visione*, quia jam antea Deus multa tibi arcana revelavit, noluit & istud te latere. Vel, *intellige verbum hoc Dei, & percipe visionem istam.*

Vers. 24. *Septimanæ* itaque *septuaginta* נֶחְתַּךְ *decisæ* (hoc est decretæ) *sunt* à Deo *super populum tuum, & super civitatem tuam sanctam,* לְכַלֵּא *ad cohibendam* (vel *coercendam*) *defectionem* (sive *prævaricationem*) וּלְחָתֵם (juxta τὸ כתיב) *ad obsignanda* (vel juxta τὸ קרי) לְהָתֵם *ad consummanda* (hoc est *abolenda*) *peccata, & ad expiandam iniquitatem* (sive, *ad propitiationem faciendam pro iniquitate*) *& ad adducendam justitiam seculorum* (hoc est æternam, in æternum duraturam) *& ad obsignandum visionem & prophetiam* (hoc est Prophetias de Christo venturo) *& ad ungendum Sanctitatē Sanctitatū* (sive *Sanctū sanctorum*) Christum puta, qui est Dei filius longè sanctissimus, quique non ἅγιος simpliciter, sed τὸ ἅγιον *ipsa Sanctitas* ab Angelo B. Virgini conceptionem ejus annunciante, nuncupatur Luc. 1. 31. τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, *quod ex te nascetur Sanctum vocabitur Filius Dei.*

Vers. 25. *Cognosces itaque & intelliges,* quod *ab exitu verbi* (hoc est Edicti Regii) לְהָשִׁיב וְלִבְנוֹת *de reædificanda Jerosolyma usque ad Messiam Ducem, septimanæ sunt septem & septimæ sexaginta duæ,* (sive in universum sexaginta novem) quo temporis spatio תָּשׁוּב וְנִבְנְתָה *reædificabitur platea & fossa, idque in angustia temporum.*

Vers. 26. *Et post septimanas sexaginta duas exscindetur* Messias (hoc est Dominus N. Jesus-Christus), *at non sibi* (hoc est non sui, sed nostri gratiâ, atque in salutem nostram) *& urbem* (Jerosolymam) *& Sanctuarium* (Templum Jerosolymitanum) *destruet populus Ducis venturi* (hoc est, Romani duce Tito Vespasiano), *& finis ejus* (Sanctuarii scilicet, vel populi Judaici) *erit in exundatione, & usque ad finem belli decreta est desolatio,* hoc est, bellum Romanorum adversus Judæos, Templum & Urbem diluvio veluti quodam inundabit, atque erumpet in summam à Deo decretam gentis Judaicæ desolationem.

Vers. 27. *Et confirmabit* (Christus scilicet) *fœdus* (Evangelicum) *multis* (ex populo Judaico) *per Septimanam unam* (ultimam nempe 70.) *& in medio Septimanæ* (hoc est, in postrema dimidia Septimanæ illius parte) *faciet cessare* (morte sua, quæ est sacrificiorum omniū complementum & finis) *sacrificium & munus* (hoc est, Judaica sacrificia & ritus atque cæremonias omnes legales) *& per alam abominationum* (sive, abominabilem) *desolantem* (hoc est, desolationis causam), *& usque ad consummationem & definitionem* (vel *usque ad consummationem à Deo definitam*) *stillabit* (ira Dei fervens) *super desolatum* Judæorum populum, qui tum è terra sua à Romanis ejicietur, & in omnes mundi plagas dissipabitur.

Manifesta est hæc Prophetia apud Christianos, de Christo ejúsque adventu, morte, passione, mortísque effectis, peccatorum nimirum expiatione, remissione, justificatione, sanctificatione, Evangelii prædicatione, Legis Mosaicæ Cæremonialis & Politicæ abolitione, Templi & Urbis Jerosolymitanæ eversione, ac populi Judaici dissipatione, atque in omnes mundi plagas, qualis hodie, jam à multis seculis videtur, dispersione. Neque tamen necesse est postrema ista de Templi & Urbis eversione, & populi Judaici dispersione verba comprehendi in complexu 70 Hebdomadum, in eóque concludi; satis est si modò paulo post Hebdomadum illarum finem, quæ in Christi passione terminantur, ista inveniantur completa, quod & sanè factum est. Nam 37 post Christi passionem annis Templum incensum, & Jerosolyma funditus eversa est, & Judæi patriâ ejecti, totáque Judæa subhastata est. At Christi passio & mors (quæ est actus ipsius maximè memorabilis & gloriosus), per quam facta est peccati expiatio & consummatio atque abolitio, & remissio, per sufficientem satisfactionem, ejúsque item cohibitio seu repressio per Spiritum sanctificantem, quem Christus concedit & largitur, incidit in finem septuaginta Hebdomadum, sive 490 annorum.

Omnino

Omnino ergo (ut breviter tota hæc Prophetia elucidetur) *Septimanæ septuaginta* (vers. 24.) à Deo *decretæ sunt super populum* Judaicum, *& super urbem sanctam* Jerosolymorum, quæ sæpius in Scripturâ sancta nuncupatur, *ad cohibendam, vel coercendam,* (per Spiritum sanctificantem, qui sub Evangelio per Christum indulgetur) *prævaricationem*, sive insitam nobis à natura corruptionem, quæ priùs sub fœdere Legali per Spiritum servitutis vigebat, & quasi æstuabat atque exundabat. *Ad consummanda* item, seu *abolenda, peccata*, per gratuitam eorum in Christi sanguine, remissionem, *ad propitiationem faciendam* in eodem sanguine per sufficientem satisfactionem, *pro iniquitate* omnium hominum, *ad adducendam*, sive in lucé producendam, *justitiam sæculorum*, sive Evangelii gratiam, quæ æterna est, & à sæculo in sæculum durat, per quam omnes qui unquam servati sunt, & in posterum servabuntur ad finem sæculorum, salutem obtinent & vitam æternam. *Ad obsignandam etiam* (sive re complendam) *visionem & prophetiam*, quæ complementum suum habent omnes in Christo, ejúsque morte & resurrectione, atque in cœlum ascensione terminantur pleræque: denique *ad ungendum Sanctum sanctorum*, hoc est Christum, quod adeò factum est tum in ejus Baptismo, quum Spiritus sanctus (qui est unctio & *oleum spirituale*, quo Christus *unctus est supra omnes consortes suos*) in eum descendit, atque in munus suum Mediatorium inauguratus est per patris vocem cœlitus editam, *Hic est filius meus dilectus, in quo complacui, hunc audite*; tum in Christi ascensione in cœlum & sessione ad Patris dextram, quum promissionem unctionis Spiritus Paracleti accepit à Patre, & die Pentecostes è cœlo in Apostolos suos demisit, quos replevit Spiritu sancto, eósque unxit unctione Spiritus, per quam Christiani & dicimur & sumus. Hæc omnia facta sunt, & terminata in Christi Baptismo, prædicatione, morte, Passione, Resurrectione, Ascensione, & Sessione ad Patris dextram, ita ut planum sit septuaginta Hebdomadas isthic ex Angeli mente & sententia claudi atque terminari debere.

Ubi sic finem Hebdomadum Angelus designavit, eàrundem initium vers. 25, his verbis denotat, *Cognosces & intelliges quòd ab exitu verbi de reædificandis Jerosolymis ad Messiam usque Septimanæ sunt septem & sexaginta duæ.* Quibus designat Edictum quoddam Regium de instauranda Jerosolyma. Illud autem est quod habetur Esdræ cap. 6. quódque ab Artaxerxe Longimano emanavit, & datum est Esdræ in Judæorum gratiam, ad instaurandam eorum Rempub. admodum favorabile. In quo etsi mentio non fiat exerta instaurationis murorum Jerusalem, ea tamen venit in eo subintelligenda & comprehendenda. Cur enim instaurationem murorum vel prohibuisset, vel non concessisset Artaxerxes ille, qui se usque adeo benevolum erga Judæos eo Edicto præbet. Hæc murorum instauratio cùm ab Esdra non fuisset cœpta nedum perfecta, utpote qui potissimùm (quatenus peritus Legis Scriba & Doctor) rerum sacrarum & cultus divini in Templo, atque Politiæ & Reipub. instaurationi vacaret, atque incumberet, annis postmodum tredecim, quum Nehemiæ nunciatum esset Jerosolymam jacere adhuc desolatam, muros ejus esse disruptos, & portas igne incensas, Nehemias pio zelo motus, anno Artaxerxis vigesimo speciale & singulare de reædificandis Jerosolymis Edictum impetrat, vel potiùs præcedentis Edicti (quoad murorum instaurationem) confirmationem obtinuit, quòd exstructio illa murorum à Judæorum hostibus impedita ideo videatur, quòd prius Edictum nihil de ea specialiter contineret, aut loqueretur. Ita Edictum de reædificanda Jerosolyma non est constituendum in vigesimo, sed in septimo Artaxerxis anno; siquidem Edictum quod Nehemiæ concessum est, videtur fuisse tantùm confirmatio præcedentis, & veluti quædam ejus explicatio, & ad ejus executionem pertinuit. Quomodo ergo etsi Cyrus Edicto suo potestatem Judæis reducibus fecisset reædificandi Templi, tamen quia ad hostium accusationem impedita est Templi instauratio, opus eis fuit alio Edicto, quo Templi instauratio illis concederetur, quod illis concessum est à Dario Hystaspide anno regni sui secundo. Sic etsi ab Artaxerxe per Edictum Esdræ concessum anno regni sui septimo, potestas Judæis tacitè data esset muros Urbis suæ instaurandi, tamen quia ea instauratio impedita videtur ab eorum hostibus, ideo quòd Edictum de ea nihil exertè haberet, opus fuit alio Edicto, præcedentis illius veluti ἐξηγητικῷ, quo exertè potestas fieret Nehemiæ muros instaurandi, nec tamen propterea Edictum de instauratione Jerosolymorum, cujus Angelus mentionem hìc facit, his verbis, *ab exitu verbi*, constituendum est in vigesimo, sed in septimo Artaxerxis anno; utrumque enim pro uno eodémque ejusdem Regis Edicto in eundem finem dato, accipiendum est, sed cujus executio quoad murorum exstructionem, vel cœpta non fuerat, sed neglecta & omissa (fortè per impotentiam), vel ab hostibus circumvicinis ex κακονοίᾳ impedita fuerat. Itaque ex consequenti, Hebdomadum initium non est in 20, sed in 7 Artaxerxis anno collocandum; etenim à septimo, non verò à vigesimo, illius anno ad Christi mortem & resurrectionem anni sunt præcisè 490, uti ex hac nostra Tabula undecima, & antecedentibus ad eam Notis planum est. Fuerunt autem duo Persarum Reges, nomine *Artaxerxes*, nimirum prior iste *Longimanus*, seu μακρόχειρ dictus, alter verò μνήμων, *Mnemon*, seu *Memor* cognominatus, quòd memoriæ vi mirum in modum polleret atque excelleret. Ac de Longimano intelligendum est Edictum istud, non de Mnemone, suprà enim ostensum est, quòd à vigesimo Artaxerxis Mnemonis anno ad Christi mortem non sunt anni nisi 416, non verò 490.

Porrò dicit Angelus vers. 25, ab Edicto illo de reædificandis Jerosolymis *ad Messiam Ducem Septimanas esse septem & sexaginta duas*, hoc est 69, eásque integras, quibus præterea addendum dimidium primum ultimæ, sive septuagesimæ, Septimanæ, hoc est, in universum annos 487, qui intercedunt ab anno septimo Artaxerxis Longimani ad Christi usque Baptismum, reliqui tres anni, sive posterior ultimæ Septimanæ pars tribuitur (vers. 27.) Christi prædicationi, his verbis, *Et confirmabit* (Christus) *Fœdus multis per Septimanam unam, & in medio Septimanæ* illius ultimæ, *faciet cessare Munus & Sacrificium* morte sua, in qua de jure illa cessarunt, etsi de facto in Templi & Jerosolymorum duntaxat eversione cessarint, quia Synagoga fuit cum honore sepelienda, nec statim in Christi morte Cæremoniæ totúsque cultus Legalis fuit de facto abolendus. Sensus ergo est, fore ut Christus in ultima, seu septuagesima, Septimana per prædicationem suam confirmaret Judæis Fœdus gratiæ, seu Evangelicum, à Baptismo scilicet suo ad mortem usque ad suam, per annos tres cum dimidio, quibus prædicavit Evangelium.

Quod autem dicit, *In medio Septimanæ faciet cessare munus & sacrificium*, quod factum est propriè in morte Christi, quæ in fine, non in medio Septimanæ illius contigit, id ita verum est, quia in Christi Baptismo, & initio prædicationis ipsius cœpit mori Synagoga, cum umbratili suo cultu, etsi nondum tum planè mortua esset. Evangelii enim prædicatio cultum spiritualem (cujus Legalis typus & umbra fuit) docet & postulat, qui cultus spiritualis succedere de jure, debuit carnali & umbratili, juxta illud Christi. *Venit hora, adeóque jam est, in qua qui Deum adorant, adoraturi sunt eum in spiritu & veritate.* Deinde verba Angeli וחצי השבוע reddi possunt, non *in medio Septimanæ*, sed, *dimidia septimanâ*. Vernaculè diceremus: *Il fera cesser en une demie semaine l'oblation & le sacrifice*, nimirum, in ultimæ Septimanæ dimidia parte postrema, quam totam insumpsit Christus à Baptismo ad Passionem, in Evangelii prædicatione. Sunt qui Danielis Hebdomadas complecti nolunt annos 490 totos, sed duntaxat, 487, ut Christus secundùm eos, passus sit in medio ultimæ Septimanæ, idque nixi his Angeli verbis, *in medio Septimanæ faciet cessare munus & sacrificium*. Sed clara sunt & expressa superiora Angeli ejusdem verba, *Septimanæ septuaginta decisæ sunt super populum tuum*, &c. quæ non sunt sollicitanda aut vexanda, vel annorum numerus minuendus sine evidenti necessitate, quæ nulla videtur hìc urgere aut cogere. Quamquam parum interest siquis hanc, vel illam, tueatur & sequatur sententiam, totum nempe hoc discrimen (quod quantillum sit videre est) pendet ab accuratiore, vel scrupulosiore & morosiore, Epilogismo particulari annorum Regum Persarum, Macedonum & Assamonæorum ab Artaxerxe ad Christum usque, in quo trium aut quatuor annorum variatio inter tot, qui de iis scripserunt, auctores & Historicos, nemini mira videri debet, multo minùs in dubium vocare Angeli oraculum, aut nostram illius explicationem, aut eam postponere illis qui aliud initium, aliúmque Hebdomadum finem constituunt, vel fingunt potiùs.

Alii dimidiam hanc Septimanam intelligunt de tribus annis cum dimidio, quibus bellum à Romanis adversus Judæos gestum est, in cujus fine Templum & Jerosolyma eversa sunt. Sed durum nimis videtur dimidiam hanc Septimanam à reliquis divellere (& tanto hiatu, annorum 34, avellere), quarum pars illa esse videtur. Verùm dato hoc, etsi non concesso, manet hoc semper, septuaginta Septimanas terminari ab Angelo in Christi Passione. Porro illud עד המשיח *usque ad Messiam*, non est accipiendum de Christi nativitate, sed de ejus Baptismo, tum enim propriè Jesus factus fuit *Christus*, hoc est, unctus per Spiritum in eum descendentem, túmque in munere suo Mediatorio propriè inauguratus est; distinguenda nempe est, non divellenda Christi Persona, ab ejus Munere. Vox *Christus*, sive *Unctus*, Munus ejus propriè denotat, non Personam nisi secundariò. In Christi conceptione & nativitate factus est quidem ille θεάνθρωπος, qualem oportebat esse Mediatorem nostrum, cùm priùs tantùm esset θεός, at nondum tamen erat tum factus CHRISTUS, hoc est, constitutus in Munere suo Mediatorio, id quod propriè factum est in Baptismo.

Quod addit Angelus, תשוב ונבנתה *reædificabitur platea & fossa*, non sunt ita accipienda, quasi in fine demum 69 Septimanarum sit reædificanda platea & fossa, hoc est, Jerosolymorum muri & munitio sint instaurandi, sed simpliciter, quòd in complexu illarum 69 Septimanarum, sit reædificanda Jerosolyma, cui reædificationi opponit deinde ejusdem eversionem *per populum Ducis venturi* (vers. 26.) hoc est, per Romanos sub ductu Titi Vespasiani eorum Ducis seu Imperatoris. Ita ut prædicat hic Angelus ad Judæorum consolationem, Jerosolymam esse intra complexum septuaginta illarum Hebdomadarum, instaurandam, sed simul etiam innuat eam esse post earumdem finem, evertendam atque diruendam per Romanos, nondum tum *rerum Dominos*. Frustra itaque videntur esse illi qui volunt reædificationem istam factam esse per spatium septem Septimanarum seséq; torquent & fatigant in assignandis quadraginta novem annis quos in illa reædificatione insumptos esse volunt, cùm simpliciter dicat Angelus ista esse instauranda intra complexum septem & sexaginta duarum (hoc est, sexaginta novem) Septimanarum. Quare quod sequitur, vers. 26, *post Septimanas sexaginta duas exscindetur Christus*, non est ita accipiendum quasi ab exitu verbi ad Christum, Septimanæ sint duntaxat sexaginta duæ, sed repetendæ sunt & subaudiendæ septem Septimanæ, de quibus in antecedentibus dixit, *ab exitu verbi usque ad Messiam septimanæ sunt septem & septimanæ sexaginta duæ*, suntque illis conjungendæ, ut sensus sit, *Post septimanas septem & sexaginta duas* (hoc est 69.) *exscindetur Christus*.

Excisioni Christi Angelus subjicit eversionem Jerosolymorum, tanquam justam facinoris illius mercedem, *Urbem*, inquit, *sanctam perdet populus Ducis venturi*, eam, inquam, subjicit, tanquam quid separatum à Septimanis, nec conclusum in earum spatio seu complexu, sed tanquam quid consecuturum Septimanas illas, in quarum fine Christus est exscindendus. Eversionem illam dicit futuram *cum exundatione*, hoc est, fore ut Judæa tota veluti diluvio quodam inundetur Romanorum copiis & exercitibus, idque *usque ad finem belli* quo *desolatio* Judææ & Jerosolymorum à Deo *decreta est*. *Ala* autem *abominabilis & devastans per quam consumptio fiet, & ira Dei effundetur* (seu, *stillabit*) *in desolatum* Judæorum populum, videtur esse non tam Romanorum exercitus, quàm factio Zelotarum, qui Templi partem interiorem occupabant & tuebantur adversus Romanos, quique pertinacia suâ obstinatissimâ causa fuerunt eversionis Templi & Jerosolymorum, uti à nobis explicatum & demonstratum est in Spicilegio nostro ad Matth. 24. 15.

Sententia nostra de septuaginta Hebdomadibus inchoandis à septimo Artaxerxis Longimani anno ad Christi passionem (quòd nimirum inter utrumque terminum illum intercedunt anni præcisè 490.) præter superiora hinc rursus comprobatur. Orosius lib. 7. c. 3. Christum dicit natum esse A. U. C. 752, quod cum Tabula nostra convenit. Idem cap. 4, dicit Tiberium successisse Augusto anno Urbis conditæ 767. Ergo annus Tiberii 15, quo Christus baptizatus est, incidit in annum Urbis conditæ 782, & Christi passio in A. U. C. 785, quod planè cum Tabula nostra congruit. Idem lib. 3. cap. 16, initium Alexandri M. collocat in anno Urbis conditæ 426. Nos in Tabula nostra in A. U. C. 424. Discrimen duorum est duntaxat annorum. Arrianus lib. 7, ex Alex. M. diariis scribit Alexandrum mortuum esse Olymp. 114. Hieronymus in Danielem dicit mortuum esse Olymp. 113. sed mendum est, legendúmque 114. Josephus in Appionem: *Omnes*, inquit, *fatentur Alexandrum obiisse Olympiade centesimâ decimâ quartâ*. Id quod cum Tabula nostra convenit. Eusebius Artaxerxis Longimani initium attribuit anno primo Olympiadis 79. Id quod satis congruit cum Tabula nostra, quæ illud collocat in anno ultimo Olympiadis 78. Idem Eusebius Magorum cædem à Dario Hystaspide factam, & Darii initium conjicit in annum ultimum Olympiadis 64. Nos in Tabula nostra in annum primum Olymp. 65. Discrimen est unius duntaxat anni. Hieron. in Dan. cap. 9, scribit *Alexandrum M. mortuum esse anno 236 regni Persarum quod cœperat primo anno Olympiadis 55, quo tempore Cyrus Babylonios superavit*. Cœpit sanè regnum Persarum anno primo Olympiadis 55, at non quo tempore Babylonios superavit, sed quando Cyrus primò regnare cœpit in Perside, post patris mortem. Id quod satis congruit cum Tabula nostra 13, in qua regni Cyri in Perside initium collocamus in anno tertio, vel secundo Olympiadis 55.

His ita constitutis, si secundùm Eusebium Artax. Longimanus regnare cœpit anno primo Olympiadis 79, annus ejus septimus incidit in annum secundum Olympiadis 80, sive annum Iphiti 312, & Urbis conditæ 296, cùm Christus secundùm Orosium natus sit anno Urbis conditæ 752, ac proinde passus anno Urbis conditæ 785. Liquet ab anno sexto vel septimo Artaxerxis Longimani ad Christum passum annos esse 489, vel 490. Si enim ex anno Urbis conditæ 785, quo Christus est passus, subducas annum Urbis conditæ 296, vel 295, in quem Artaxerxis Longimani annus septimus incidit, restant anni 489, vel 490. Ita demonstratur numerus annorum septuaginta Hebdomadum Danielis à septimo Artaxerxis Longimani anno ad Christum usque passum, & Tabula nostra sic confirmatur.

Atque in tota ista annorum serie à prima Judæorum Captivitate Babylonica sub Jechonia, ad ultimam usque per Romanos & Titum Vespasianum observanda venit multiplex rerum, quæ eo temporis spatio Judæis contigerunt, per septenarium & septuagenarium numerum (qui in Scriptura sacer est) dispositio atque dispensatio, Sapientiæ Dei, qui omnia in numero, pondere & mensura facit, convenientissima. Eo enim temporis intervallo contigit Judaico populo duplex Captivitas, seu calamitas & desolatio, utraque septuagenaria, duplex item liberatio atque instauratio, una pariter septuagenaria, altera verò annorum septies septuaginta, sive Hebdomadum septuaginta, denique liberationi opposita ruina & casus extremus Judæorum: utrumque itidem per annos septuaginta, ac tan-

dem liberationi temporali & carnali succedens & opposita liberatio spiritualis per Christum. Duplicis populi Judaici Captivitatis, sive desolationis, prior inchoata tantùm fuit sub Jechonia, altera completa & totalis sub Sedecia, utraque septuagenaria. Nam (uti antè probatum est) ab abducto in captivitatem Jechonia ad solutam captivitatem Babylonicam per Cyrum, anni sunt 70, juxta Jeremiæ prophetiam, & ab everso Templo sub Sedecia, usque ad ejus instaurationem per Darium Hystaspidem anni sunt itidem 70. Liberatio pariter & instauratio in integrum populi illius duplex etiam fuit, prior inchoata tantùm & semiplena atque imperfecta, per Cyrum ad Artaxerxem usque Longimanum, & hæc rursus septuagenaria, nam ab Edicto Cyri ad Artaxerxis Edictum anni sunt 70, vel ad summum 72. Altera plenior & perfectior, per Artaxerxem, politia enim civilis & Ecclesiastica, totúsque Dei cultus Legalis sub eo per Esdram & Nehemiam restituta sunt in integrum, atque hic Judæorum status non fuit duntaxat annorum 70, sed septuaginta Hebdomadum, sive septies septuaginta annorum. Hæc liberatio fuit tantùm temporalis, & populi carnalis Judaici, durante fœdere & œconomia Legali & Mosaica, cui succedit liberatio spiritualis animarum per Christum, in ejúsque morte, in fine septuaginta Hebdomadum à Daniele prædictarum, atque in fine Oeconomiæ Mosaicæ, & Ecclesiæ Judaicæ, quæ ubi definit, ibi incipit Christiana, ubi fœdus vetus & legale abrogatum est per Christi mortem, tum novum & Evangelicum inchoatum est per Apostolorum, die Pentecostes, prædicationem, quâ prima Ecclesiæ Christianæ fundamenta jacta sunt. Denique liberationi Judæorum inchoatæ per Cyrum, quæ per gradus & paulatim facta & promota est per annos 70, ad Artaxerxem usque, opponitur eorumdem casus & ruina quæ paulatim & per gradus facta est, à Christo nato ad eversam per Romanos Jerosolymam, per annos itidem 70. Atque ut à Cyri Edicto quo Judæorum cœpit liberatio ad Darii Hystaspidis Edictum de instaurando Templo, quo liberatio illa, & Judæorum status atque conditio in melius promota sunt, anni sunt decem, vel undecim; sic ab Herodis morte, & Christi nativitate, quum res Judæorum, eorúmque status cœpit collabascere, & ruere in deterius, donec Judæa in provinciam redacta est, & sub jugum Romanorum missa, Archelao Herodis filio in exilium misso, anni sunt pariter decem vel undecim. Ac quomodo à Darii Edicto ad Artaxerxis Edictum nihil in Scriptura narratur memorabile de status & conditionis Judæorum in melius per annos 60 mutatione: Sic ex quo Judæa in provinciam ab Augusto redacta est, ad bellum illud quo res eorum à Romanis penitus attritæ sunt, & eorum Respub. funditus eversa est, nihil memorabile occurrit quod spectet status & conditionis eorum in deterius mutationem per annos pariter 60, quo tempore *desolatio à Deo decreta effusa est usque ad belli finem in desolatum* Judæorum populum, juxta Oraculi verba.

Cæterum Tabulam nostram, atque in ea Historiæ seriem continuavimus ad eversam usque Jerosolymam, & ultimam Judæorum per Romanos Captivitatem factam anno à Christi nativitate septuagesimo, tum ad Historiæ sacræ illustrationem & Chronologiæ nostræ confirmationem, tum ad demonstrandum ultimum Judæorum casum & ruinam progressum habuisse à Christi nativitate per annos 70, quomodo eorum prima liberatio & instauratio à Cyro ad Artaxerxem Longimanum fuerat per annos pariter 70. Tum quia in Oraculo de septuaginta Septimanis mentio fit eversionis Jerosolymorum, ita ut quidam ista verba, *in medio septimanæ faciet cessare munus & sacrificium*, accipiant de tribus illis annis & dimidio, quibus duravit bellum Judaicum, quo tandem eversa est funditus Jerosolyma, ac tota Judæorum Respub. Denique quia Scaliger, & cum eo alii nonnulli septuaginta Hebdom. inchoant à Dario Notho & deducunt ad eversam Jerosolymam, per annos 490, quot revera sunt à secundo Darii Nothi anno, ad septuagesimum à Christo nato annum, quo eversa est à Romanis Jerosolyma, uti ex hac nostra Tabula liquet, in qua secundus Darii Nothi annus est mundi annus 3682: annus autem quo eversa est Jerosolyma, sive septuagesimus à Christo nato annus, est mundi 4172, à quo si deducas 3682, restant anni 490 intermedii.

Libet hic ad Historiæ sacræ & Chronologiæ nostræ tum illustrationem tum confirmationem, ea subjicere quæ Josephus ad calcem lib. 20 Ant. Judaicarum habet, ubi seriem Summorum Pontificum Judaicorum summatim describit, quibus subnectimus eam seriem quam, ipsi tum ex Scriptura, tum ex ipso Josepho contexuimus quàm potuimus accuratè, ex quibus & ex hisce nostris Tabulis chronologicis licebit deprehendere varia Josephi in Breviculo isto admissa σφάλματα, quæ nos ad illius calcem annotamus. Sic ergo ille. Ab Aarone ad ultimum, qui tempore belli Judaici à Zelotis constitutus est, fuerunt summi Pontifices 83. Horum ab Aharone ad conditum à Salomone Templum, Tabernaculo ministrarunt 13, per annos 612. Inde ad Captivitatem Babylonicam & abductum Josedecum fuerunt 18 Pontif. per annos 466. A soluta per Cyrum captivitate, & Jesu Josedeci filio, ad regem usque Antiochum Eupatora, fuerunt 15 Pontif. per annos 413, cùm status Judæorum esset popularis. Hic Antiochus Oniam cognomento Menelaum vitâ & Sacerdotio simul privavit, depulsóque à Sacerdotio ejus filio Jakimum (aliàs Alcimum) summum constituit Pontificem, natum quidem ex Aharonis progenie, at non ex eadem cum illo familia. Jakimus exacto in Pontificatu triennio, obit nemine successore relicto, ac per septem annos vacavit sine Pontifice civitas. Tum Assamonæi excusso Seleucidarum jugo, regnum simul cum Sacerdotio tenuerunt à Jonatha Judæ Machabæi fratre ad Herodem usque magnum per annos 104, & menses sex, hoc ordine: Jonathas Pontificatum tenuit annos 7, Simon 8, Hyrcanus 31, Judas sive Aristobulus annum unum, Alexander Jannæus 27, Hyrcanus 9, Aristobulus annos 3, menses 3. Huic à Pompeio substituitur præcedens Hyrcanus, qui depulsus ab Aristobulo fuerat. Hyrcanus iste rursus Sacerdotium cum principatu tenuit per annos 23. Cui succedit Antigonus Aristobuli F. à Parthis regno & Sacerdotio restitutus per annos 3, & menses 3, qui ab Herode expugnatus vita, regno & Sacerdotio privatus est. Ab Herode ad Templi excidium fuerunt 28 summi Pontif. per annos 107, quorum nulli ex Assamonæorum familia & genere fuerunt, nisi unus Aristobulus Hyrcani à Parthis capti & Babylonem abducti nepos, & Mariammes Herodis conjugis frater, sed promiscuè ex Sacerdotum etiam obscurissimorum ordine & genere pro arbitrio eorum, penes quos rerum summa apud Judæos erat, instituebantur & destituebantur, aut verò etiam datâ pecuniâ creabantur.

De horum omnium summorum Pontificum serie & ordine videantur tres sequentes Tabulæ, quas ex Scriptura & Josepho ipso construximus quàm potuimus accuratè. Unde & ex præcedentibus Tabulis nostris poterit quilibet facilè admissa à Josepho in hoc Breviario σφάλματα animadvertere. Ac primò quidem quum ab Aarone ad ultimum qui tempore belli Judaici fuit, Pontifices numerat 83. liquet ex Tabulis sequentibus 80, vel 81, fuisse duntaxat summos Pontifices, nisi quis illis adnumeret tum Uriam qui tempore Achazi fuit, tum Alcimum, qui ex genere Sacerdotali non fuit, ab Antiocho Epiphane constitutus. Ab Aarone autem ad conditum à Salomone Templum, sive ad Hazariam qui primus in Templo ministravit (eo non numerato) Sacerdotes fuerunt 14, non duntaxat 13, nempe Aharon, Phinees, Abischuah, Bukki, Huzzi, Zeraja, Merajoth, Amaria, Ahitub, Tsadoc & Ahimaas, ab Aharone per Phineez descendentes, tum Eli, Achimelech & Abiathar, ab Ithamare. Quod autem ait, Pontifices illos fuisse per annos 612, vero propè esse non potest, nisi 1 Reg. 6. 1. pro 480 legatur 580, quomodo legendum esse docuimus ex Actor. 13. 20; unde comprobatur sententia nostra, qua centum annos censemus addendos supra aliorum Chronologorum calculum ab Exodo ad conditum usque à Salomone Templum. Porrò ex Tabulis nostris liquet non 612, sed duntaxat 591, aut 590. annos esse ab exstructo Tabernaculo ad absolutam Templi ædificationem, ejúsque dedicationem. Nam ab Exodo, ad cœptam Templi exstructionem anni sunt 580, quibus addendi sunt anni 11, ad absolutam ejus ædificationem, Tabernaculum autem absolutum fuit sub finem anni primi post Exodum, uti liquet ex Num. 1. 1. & 9. 1. & 10. 11. A condito Templo ad Captivitatem Babylonicam numerat Josephus Sacerdotes 18, per annos 466. At ex Tabula nostra prima liquet fuisse duntaxat 12, nempe, Hazaria, Johanan, Hazaria, Amaria, Ahitub, Merajoth, Tsadoc, Schallum, Hilkija, Hazaria, Seraja, Johatsadac; si modò Hazaria iste ultimus, qui Hilkija subjicitur, diversus est à sequente Seraja, quod in notis nostris non putamus esse statuendum; si etiam Jehotsadac numerandus est inter eos qui Captivitatem præcesserunt, cùm Seraja ejus antecessor dicatur abductus Babylonem 2 Reg. 25. 18. Hi duo si è numero subducendi sunt, reliqui erunt tantùm decem. Quin dato numerandos esse 12, atque illis accensendos & annumerandos esse tres alios (nempe Zachariam filium Jojadæ, Uriam sub Achazo, & Sophoniam sub Sedecia, quod non videtur esse faciendum ob causas in notis nostris allatas) sic erunt in universum duntaxat 15, non verò 18, uti vult Josephus. Deinde ab absoluto Templo ad idem sub Sedecia eversum, anni sunt duntaxat 416, non verò 466, absolutum enim fuit Templum anno ab Exodo 591, eversum verò sub Sedecia anno 1007, uti ex tabulis nostris constat, aberrat itaque à vero calculo Josephus annis 50. A soluta per Cyrum captivitate, & Jesu filio Josedeci ad Antiochum Eupatora numerat Josephus Pontifices 15, per annos 413. Ac revera totidem fuerunt Pontifices, excluso ex eorum numero Alcimo, qui non fuit ex genere Sacerdotali, nec à Judæis agnitus pro Sacerdote, utpote qui patriam religionem ejeravit. At à soluta captivitate ad Jonathan, quem Josephus vult Jakimo sive Alcimo successisse in Pontificatu, anni sunt 436, non verò 413, uti ex Tabulis nostris constat: solutio enim captivitatis incidit in annum ab Exodo 1007, Jonathæ autem Principatus & Pontificatus in annum 1443. Quòd siquis annos numerare velit non ad Jonathæ, sed ad Judæ Machabæi Pontificatum, decennio ante Jonathan, anni erunt 426. Itaque à vero calculo aberrat hìc Josephus annis 23, vel minimùm 13. A Jonatha ad Herodem numerat annos 104, quibus Assamonæi Pontificatum cum regno tenuerunt. At secundùm Tabulas nostras anni sunt 114. Nam Jonathæ Principatus incidit in annum ab Exodo 1444, Herodis verò initium in annum 1558. Sic error Josephi est annorum decem. In numero verò tum Pontificum, tum annorum qui fuerunt ab Herode ad ultimum Templi excidium, parum, aut nihil aberrat Josephus. Nam à nato Christo ad Templum eversum anni fuerunt revera 107, regnavit enim Herodes annos 37, sub cujus finem natus est Christus, à Christi autem nativitate ad excidium Templi & Ierosolymorum anni sunt 70. Pontifices autem fuerunt 28, si excludatur Phenazus ultimus, qui à Zelotis seditiosis sub finem belli electus est, quíque propterea inter Pontifices non videtur numerandus. Sequuntur tres à nobis constructæ Tabulæ continentes seriem omnium Iudaicorum Pontificum ab Aarone ad ultimum, tempore excidii Ierosolymorum per Titum Vespasianum.

Series summorum Pontificum, ab Aharone ad Jaddum, prout ea ex Scripturæ locorum collatione colligi potuit.

Anni quibus in Scriptura dicuntur regnasse.

Reges Juda, ordine successionis collocati, sub quibus Sacerdotes notantur in Scriptura functi esse Sacerdotio, ut inde vera Sacerdotum nonnullorum series elici possit.

Anni	Reges Juda	
	Saul.	
40	David.	
40	Salomon.	
17	Roboam.	
2	Abijam.	
41	Asa.	
25	Josaphat.	
8	Joram.	4.
1	Achazia.	0.
6	Athalia.	
40	Joas.	37.
30	Amatzia.	28.
52	Hosias, sive Hazaria.	
16	Jotham.	8.
16	Achaz.	8.
29	Ezechias.	27.
55	Manasses.	
2	Amon.	0.
31	Josias.	
0	Joachaz.	
11	Jehojakim.	
0	Jehojachin, sive Iechonias.	
11	Sedecias.	

Isti sex nullibi commemorãtur nisi 1 *Chron.* 6. 3. & *Esdr.* 7. 3.

Isti sex omittuntur *Esdr.* 7. 3.

Hoc ordine recensentur hi omnes, 1 *Chron.* 6. 3. & *seqq.*

Hoc ordine sex isti collocantur, *Neh.* 12. 10.

AHARON.

α ELEAZAR, sub Josua vixit, ejus mors habetur *Jos. cap. ult. vers. ult.*

β Phineez. *Jos.* 22. 13. 30.

γ Abischuah.

Bukki.

Huzi.

Zeraja.

Merajoth.

Amaria.

Ahitub.

ϑ Tsadoc, sub Davide. 2 *Sam.* 8 17.

κ Ahimaatz, post necem Absalomi, à Joabo ad Davidem missus. 2 *Sam.* 19. vers. 19, & 23.

μ Hazaria.

ν Jochanan, qui & Jojada, tempore Joasi, quem ab Athaliæ conjuratione servavit, regémque ordinavit, & sub finem regni illius obiit, natus annos 131. 2 *Reg.* 5. & 2 *Chron.* 24. 19.

ο Hazaria tempore Oziæ. 2 *Chron.* 26. 17.

ρ Amaria, tempore Josaphati. 2 *Chron.* 19. 11.

σ Ahitub.

τ Merajoth.

φ Tsadoc.

χ Schallum, qui & Meschullam dicitur. 1 *Chron.* 9. 11. & *Nehem.* 11. 11.

ψ Hilkija, tempore Josiæ. 2 *Chron.* 34, & 35. & 2 *Reg.* 22.

ω Hazaria. } Ex collatione 1 *Chron.* 9. 11. & *Nehem.* 11. 11. videntur hi duo nonnisi unus idémque esse.

Seraja, abductus à Nabuchod. unà cum Sedecia Babylonem. 2 *Reg.* 25. 18.

Sophonias, tempore Sedeciæ secundarius fuit Sacerdos. 2 *Reg.* 23. 18. & *Jer.* 29. 26.

Jehotsadac, sive Josedec, abductus etiam Babylonem. 1 *Chron.* 6. 15.

Esdras, qui rediit Jerosolymam sub Artaxerxe.

Jeschuah, sive Jesus, rediit à Captivitate sub Cyro.

Jojakim, cœpit (secundùm Joseph.) Sacerdotio fungi initio Xerxis Pers. Regis.

Eliasib, Josepho dicitur Eliacim.

Jojada, Josephus vocat eum Judam.

Jonathan, qui & Johanan. *Nehem.* 12. 22, 23.

Jesus à fratre Jonathane in ipso Templo, inter jurgandum occisus.

Jaddua, sive Jaddus, is est qui Alexandro M. obviam processit, secundùm Josephum eíque Prophetiam Danielis ostendit, à quo propterea gens Judaica multis privilegiis & immunitatibus est donata.

Manasses, Nicaso filiam Sanballati Præpositi Samaritidis, ducit in uxorem, quam ob causam, cùm nollet eam repudiare, exclusus à Sacerdotio ad socerum Sanballatum se confert, qui in ejus gratiam Templum in monte Garizim, Jerosolymitano simile, exstruit, in quo Samaritanis & Judæis apostatis & defectoribus sacra faciebat.

Ithamar.

δ Eli sub Samuele.

ε Phineez.

Ophni.

Ichabod. 1 *Sam.* 4. 21.

ς Ahitub.

η Achija, sub Saule. 1 *Sam.* 14. 3.

Achimelech, à Saule cum 80 Sacerdotibus interfectus. 1 *Sam.* 22.

ι Abiathar à Salomone Sacerdotio depulsus. 1 *Reg.* 2. 26, 27.

λ Achimelech, de quo 1 *Chron.* 24. *vers.* 2, 6, 31. ubi Abiatharis filius, & sub Davide fuisse dicitur, ut & 2 *Sam.* 8. 17.

κ Jonathan, ad Davidem, cùm fugeret ab Absolomo, missus. 2 *Sam.* 15. *vers.* 27, & 36.

π Zacharias, à Joaso interfectus. 2 *Chron.* 24. 21.

υ Urias, tempore Achazi. 2 *Reg.* 16. 10.

NOTÆ IN ANTECEDENS SACERDOTUM *stemma, ad illius illustrationem & confirmationem.*

α Cùm 1 Chron. cap. 6, Aharonis soboles deducatur per Eleazarum ad Iehotsadacum, qui abductus fuit à Nabuchodon. captivus Babylonem, eo ordine quo hic collocantur, cúmque in ista serie multi in Scriptura dicantur functi summo Sacerdotio, nempe, Eleazar, Phineez, Tsadoc, Hazaria, Amoria, Hilkija, Seraja, cúmque Sacerdotium familiæ & soboli Phineazi datum sit à Deo quasi merces quædam zeli ipsius, Num. 25. 9. planum est omnes qui hic recensentur, & in hac serie collocantur, fuisse summos Sacerdotes, vel re & facto, vel jure saltem, utpote qui omnes ab Eleazaro & Phineazo lineâ rectâ genus ducunt. Non enim est verisimile auctorem libri Chronicorum, qui dicitur esse Esdras, cùm totus sit in genealogiis recensendis, omisisse summorum Sacerdotum ab Aharone per Eleazarum genealogiam. Atqui si hæc non est summorum Sacerdotum series, nullibi eam in tota Scriptura habemus, quod nullo modo sit verisimile.

β Phineazum vivente patre Eleazaro Sacerdotio functum esse ex eo liquet, quòd Ios. 22. 30. quum missus est ad Rubenitas vocatur Sacerdos. Verùm quamdiu eo sit functus, vix potest ex Scriptura certò colligi. Iudicum quidem cap. 20, 28. dicitur functus Sacerdotio quum Israelitæ adversus Guibham & Benjaminitas pugnarunt. Sed difficile est historiæ illius tempus certò assignare. Nam etsi historia illa narretur post Samsonis historiam, illiúsque obitum, non videtur tamen eâ posterior, nam à terræ Chanaan κληρουχίᾳ (quo tempore Phineez jam Sacerdotio fungebatur, Ios. 22. 13) ad Samsonis obitum anni sunt ut minimum 410: non videtur autem verisimile Phineazum tamdiu vel vixisse, vel etiam Sacerdotio functum esse.

γ Etsi

γ Etsi nullibi (nisi 1 Chron. 6, 3, & Esdr. 7. 3.) Scriptura commemoret sex istos sequentes Sacerdotes, videtur tamen omnino necessarium ut omnes aut nonnulli saltem, eorum Sacerdotio functi fuerint ob rationem præcedente nota allatam. Eli qui primus post Phineazum legitur Sacerdotio functus, Samsoni immediate in judicatura Israelis successit.

δ Eli ab Ithamare genus duxisse (non à Phineazo) liquet ex 1 Chron. 24, vers. 3, 6, 31. Quotus autem fuerit ab Ithamare non liquet in Scriptura. Cùm ergo Sacerdotium Phineazi posteris à Deo attributum sit, omnino dicendus est Eli invasisse supra eos Sacerdotium, contra Dei præscriptum, quod eo securius fecisse videtur, quòd cùm Judex populi esset, nemo erat qui eum hac de re arguere, aut ei obsistere auderet. An autem supra Amariam, an verò supra Merajoth munus illud occupaverit, incertum est, quamquam verisimilius videtur eum illud eripuisse Amariæ potiùs quàm Merajotho, tum propter 410 annos qui sunt ab initio Phineazi ad initium Eli, quibus explendis vix sufficiunt quinque virorum istorum vitæ, nedum, ut quisque eorum annos 72, vel 80, eo munere sit functus; tum quia inter initium Eli & initium Tsadoki non intercedunt nisi anni 80, quibus explendis abundè sufficiunt duorum virorum vitæ, nempe Ahitubi & Amariæ. Hinc autem liquet ab Eli ad Tsadocum nonnisi 80 annos intercedere, quia Eli judicavit Israelem annos 40, 1 Sam. 4. 18. Samuel autem & Saul simul rexerunt populum alios annos 40. Act. 21. 20, 21. Jam autem Achimelech à Saule interfectus est, non diu ante obitum suum: Achimeleco autem suffectus à Saule vdetur Tsadocus.

ε Isti duo Ophni & Phineez nonnisi vivente patre functi sunt Sacerdotio, ambo enim simul una eademque die ante patris obitum à Philistæis in bello interfecti sunt. 1. Sam. 4. 1.

ζ Etsi nihil de istius Ahitubi Sacerdotio expressè in Scriptura legatur, tamen cùm ejus filius Achija sub initium regni Saulis legatur functus illo munere, 1 Sam. 14. 3. consentaneum omnino videtur Ahitubum patrem ejus eodem munere defunctum esse spatio illo quod intercessit inter patris sui Phineazi & avi sui Eli obitum, & Saulis regis exitium, quod intervallum quantum fuerit vix potest certò colligi. Ichavod autem cùm natus sit eo die quo pater ejus Phineez periit, non videtur ob humilem ætatem functus Sacerdotio.

η Iste videtur fuisse primogenitus, nam primus legitur Sacerdotio functus initio regni Saulis, 1 Sam. 14. 3. Achimelec autem nonnisi sub finem regni ejusdem Saulis commemoratur Sacerdos 1 Sam. 21.

θ Post interfectum à Saule Achimelechum cum tota Eli sobole, cùm Abiathar unus ex ejus liberis profugisset ad Davidem, consentaneum videtur Sacerdotium è familia Eli ex Ithamare oriundi, ad Tsadocum à Phineazo ortum à Saule translatum fuisse, atque sic rediisse Sacerdotium ad Phineazi posteros, quibus illud fuerat ab Eli ereptum. Cúmque post Saulis mortem David regno potitus invenisset Tsadocum Sacerdotio fungentem, & quidem legitimè ut qui à Phineazo rectâ lineâ descenderet, vellétque Abiathari gratificari quòd se in exilio, quum Saul ipsum persequeretur, perpetuo comitatus esset, illum Tsadoco adjunxit sive secundarium Sacerdotem, sive fortè ita ut alternis uterque summus esset Sacerdos: unde est quòd sub Davide Tsadoc & Abiathar conjunguntur in Sacerdotio, 2 Sam. 8. 17.

ι Occiso patre Achimeleco à Saule ad Davidem fugit Abiathar, & cum eo in exilio perstitit, post Saulis mortem, à Davide Tsadoco in Sacerdotali munere adjunctus, toto regni Davidis tempore in eo munere permansit. Verùm cùm à partibus Adonijæ contra Salomonem steterit, à Salomone eo munere eam ob rem abdicatus est, uti videre est 1 Reg. 2. 26, 27. Quod autem cap. 4, 4. ejusdem libri Abiathar cum Tsadoco rursus conjungitur, inde quidam putant Abiatharem à Salomone paulò pòst muneri Sacerdotali fuisse restitutum; sed nihil necesse est id statuere, potuit nempe Abiathar honoris tantum causâ nominari cum Tsadoco, etsi non esset in eo loco & gradu quo prius: non est enim insolens ut quis prioris dignitatis nomen & titulum retineat, etiam postquam eam deposuit.

κ Isti quidem duo, Ahimaatz & Jonathan commemorantur in Scriptura locis isthic annotatis. Omnino tamen verisimile videtur, Ahimaatz patri Sadoco successisse in Sacerdotio, de Jonathane idem dici non potest, siquidem pater ejus Abiathar submotus fuerat suo loco & munere.

λ 2 Sam 8. 17. Achimelec filius Abiathar dicitur cum Tsadoco functus Sacerdotio sub Davide, qui locus mendi suspectus jure videri possit (ac legendum esse *Abiathar filius Achimelec*) si non obstaret locus 1 Chron. 24. 2, 6, 31. nisi & hic pariter legendum sit, Abiathar filius Achimelec, ut uterque locus accipiendus sit de Abiathare filio, non verò patre Achimeleci.

μ 1 Reg. 4. 2. Hazaria filius Tsadoc dicitur Sacerdos sub Salomone, quod quidam intelligunt dictum de isto Hazaria. Sed pace eorum dixerim, videri mihi eos hac in parte hallucinari. Nam vers. 4. Tsadoc & Abiathar dicuntur fuisse tum Sacerdotes. Quid? An nepos iste Hazaria supra & ante avum suum Tsadocum diceretur singulariter הַכֹּהֵן *Sacerdos*? non videtur. Quid ergo est? Nempe כֹּהֵן isthic non *Sacerdotem* significat, sed, uti sæpius alibi, adeóque vers. 5. (ubi Zabud dicitur etiam כֹּהֵן) significat Aulicum, sive primarium Regis Officiarium, aut inter primarios, estque Hazaria iste filius Ahimaas, planè alius ab illo de quo 1 Reg. 4. 2. Porrò de hoc Sacerdote Hazaria filio Ahimaas intelligendum omnino videtur id quod 1 Chron. 5. 10. de sequente Hazaria filio Johanan dicitur; quod nempe exercuerit Sacerdotium in Templo à Salomone extructo: commodiùs enim de Templo recens extructo, quàm de eo quale fuit sub Hosia rege, sub quo posterior iste Hazaria vixit. Cæterùm inter Hazariam istum & sequentem Johanan interponendus omnino videtur sequens Amaria, ut Amaria iste filius sit non posterioris istius Hazariæ, sed prioris illius, uti mox probabitur.

ν Johanan iste alibi non commemoratur quàm 1 Chron. 6. vers. 9. & 10. sed videtur omnino idem cum eo esse Jojada ille insignis pietae Sacerdos, de quo 2 Reg. 11. qui Joasum regem à conjuratione Athaliæ servavit, ita ut sub Josaphato post Amariam cœperit fungi Sacerdotio, usque ad exitum propè regni Joas, per annos circiter 50, aut verò 60.

ξ Iste est qui Hoziæ regi thurificare volenti obstitit, prout id narratur 2 Chron. 26. 17. Neque enim potest id convenire antecedenti Hazariæ, nam Hoziæ tempus nimis remotum est à tempore prioris Hazariæ qui sub Salomone Sacerdotium in Templo exercuit. Jam enim modò à nobis observatum fuit, id quod 1 Chron. 6. 10. dicitur de hoc Hazaria, quòd Sacerdotium exercuerit in Templo à Salomone extructo, magis esse intelligendum de priori Hazaria, qui inter eos qui non in Tabernaculo, sed in Templo solo Salomonico ministrarunt, omnium primus fuit. Nam Tsadoc ejus avus, & Ahimaaz pater ipsius, vel etiam Abiathar & Achimelec qui ante eum ministrarunt in Templo Salomonico, prius in Tabernaculo ministraverant. Sunt qui illud dictum 1 Chron. 6. 10. intelligant de posterioris istius Hazariæ facto, quum Hoziæ regi restitit. Sed durum plane videtur verbis tam generalibus factum tam singulare designari.

π An Zacharias Jojadæ filius post patris obitum summus fuerit Sacerdos Scriptura non dicit, commemorat duntaxat eum fuisse à Joaso interfectum, quum ab eo de idololatria spiritu prophetico afflatus increparetur. Quòd si summus Sacerdos fuisset, primò nihil opus fuisset spiritu prophetico ad Joasum increpandum, potuisset enim & debuisset id facere pro munere Sacerdotali quo fungebatur, quomodo Hazaria prius Hosiæ thurificanti obstiterat. Secundò non est probabile voluisse Joasum tantum facinus in summi Sacerdotis persona intra Templum ipsum patrare; fuisset enim id immanius multò ipso Saulis facto, qui Achimelecum cùm 80 Sacerdotibus extra Tabernaculum interfecerat. Itaque videtur potiùs Zacharias fuisse unus ex minoribus Jojadæ filiis, qui tacente & dissimulante fortè atque connivente ad Joasi idololatriâ fratre Hazaria natu majore, afflatus spiritu prophetico Joasum graviter increpuit. Quod Zachariæ factum Rex cum principibus potuit aliqua cum specie apud populum calumniari, quasi id fuerit non ab afflatu divino, sed à juvenili temeritate atque audacia, vel etiam petulantia, atque eo nomine populum in eum concitare.

ϱ 2 Chron. 9. 11. Amaria dicitur fuisse summus Sacerdos & caput magni Synedrii tempore regis Josaphati. Cùm autem præcedens Hazaria Hoziæ regi sub finem regni ejus restiterit, cúmque Josaphati mors primam Hoziæ annum præcesserit annis ut minimum 78, planum est Amariam istum vel non eum esse qui Josaphati tempore fuit summus Sacerdos, vel non esse præcedentis Hazariæ filium; an enim filius ante patrem in Sacerdotio fuerit annis pæne centum? Cùm itaque in hac summorum Sacerdotum linea & stemmate nullus alius Amaria occurrat, qui tempore Josaphati Sacerdotio fungi potuerit (nam prior Amaria Merajothi filius, & Ahitubi pater, non potuit Josaphati tempore vixisse,) nihil videtur magis consentaneum, quàm si dicamus istum Amariam non esse posterioris istius Hazariæ (qui Hoziæ restitit,) sed prioris qui sub Salomone fuit, filium. Sic enim potuerit sub Josaphato Sacerdotium exercere. Itaque gemina admittenda videtur Metathesis in loco 1 Chron. 6. 9, 10, 11, 12. ut nempe sic legantur versiculi isti, *Ahimaas genuit Hazariam (iste est qui* primus *Sacerdotium exercuit in domo quam extruxit Salomon Jerosolymis:) Hazaria autem genuit Amariam, Amaria genuit Johanan, Johanan genuit Hazariam, Hazaria genuit Ahitubum, Ahitub genuit Tsadocum.* Hac facili Metathesi admissa solvuntur nodi inexplicabiles qui oriuntur ex serie ista horum Sacerdotum, quæ est 1 Chron. 6. vers. 9, 10, 11. Sunt qui Amariam illum qui sub Josaphato fuit, dicant non fuisse Amariam istum posteriorem, neque etiam priorem illum Merajothi filium (vident enim neutrum istorum potuisse sub Josaphato Sacerdotio fungi: si posterior iste statuatur Hazariæ qui regi Hoziæ restitit, filius, & Ahitubi pater: sed fuisse alium quendam Amariam ab Ithamare oriundum. Sed quis credat pium regem Iosaphatum constituisse summum Sacerdotem & caput Synedrii aliquem ex Eli & Ithamari posteris, cùm paulò antè à Salomone Eli familia in Abiatharis persona à summo Sacerdotio fuerit exclusa, munúsque illud ad Tsadoci posteros translatum. Omnino ergo Amaria ille qui sub Josaphato fuit, est iste Amaria, sed qui prioris non posterioris Hazariæ fuit filius.

σ Ahitubum istum Hazariæ non nepotem, sed filium fuisse ex antecedente nota liquet. Cæterum horum trium sequentium, nempe Ahitubi, Tsadoci & Schallum alibi non fit mentio, nisi isthic 1 Chron. 6. 11, 12, 13, & Neh. 11. 11. nec ullibi commemorantur functi Sacerdotio. Est tamen omnino verisimile eos munere illo functos fuisse sub regibus Jothamo, Achazo, Ezekia & Manasse, ad Hilkijam usque Sacerdotem, qui 2 Chron. 34, & 35 dicitur Sacerdotio functus initio regni Josiæ. Ita Hazaria functus fuerit Sacerdotio sub Hozia, Ahitub sub Jothamo, Urias (excluso Merajotho) sub Achazo, Tsadoc sub Ezechia, Schallum denique sub Manasse, Hilkija etiam forte sub eodem Manasse cœperit eo munere defungi.

τ Nehem. 11. 11. inter Ahitubum & Tsadocum interponitur Merajoth, qui omittitur 1 Chron. 6. 12. Atque hæc fortè reddi potest causa hujus omissionis, quòd scilicet impius rex Achaz istum Merajothum Sacerdotio submoverit, & Uriam in ejus locum substituerit, quòd illum repugnare, istum verò favere & assentari profanæ suæ idololatriæ sciret. Quia ergo Merajoth iste ab Achazo officio submotus Sacerdotio summo non est functus, ideo forte in serie & catalogo summorum Sacerdotum non est 1 Chron. 6. collocatus.

υ Urias iste sive ex Eli & Ithamare, sive ex Phineazo oriundus fuerit, sed in secundo ordine, videtur ab Achazo idololatra in Merajothi locum & munus substitutus, ut hoc beneficio devinctum & obsequentem idolomaniæ suæ haberet istum Uriam.

φ De hoc Tsadoco alibi nulla fit mentio. Videtur autem sub Ezechia rege functus Sacerdotio (expulso & dejecto impio Uria) & patri Merajotho successisse, atque in eo munere forte perdurasse etiam sub Manasse.

χ Schallum iste, sive Meschullam alibi non commemoratur. Verisimile est tamen (ex superiore nota σ) eum sub Manasse fuisse Sacerdotem.

ψ Hilkijam pium fuisse Sacerdotem liquet ex Historia 2 Reg. 22. & 2 Chron. 34. 35. & fortasse Josiam regem, octennem quum cœpit regnare, instituit in pietate, eique fuit auctor instaurandi Dei cultum collapsum sub Manasse & Amon impiis regibus.

ω Inter Sacerdotes qui instauratis à Nehemia Hierosolymis illic habitarunt, numeratur Seraja Neh. 11. 11. vel Hazaria Esd. 9, 11. filius Hilkijæ F. Meschullam, F. Tsadæ F. Merajoth, F. Ahitub Præfecti domui Dei. Unde videri posset Serajam illum vel Hazariam esse istum qui hic in stemmate isto collocatur. At fieri id non potest: nam qui posset Seraja qui sub Sedecia fuit Sacerdos, vivere adhuc tum quum muri Jerosolymitani à Nehemia sunt instaurati, cùm inter Sedeciæ casum, & murorum Jerosol. instaurationem ut minimum anni sint 155, si dicamus Jerosolymam instauratam anno 20 Artaxerxis Longimani; aut anni 215, si secundùm Scalig. & alios, statuetur Jerosolymorum instauratio facta anno 20 Artaxerxis Mnemonis. Deinde qui fit ut Seraja seu Hazaria ille collocetur, & nominetur post Jodahiam F. Jojarib, & post Jakin Sacerdotes. Certè si esset ille Seraja pater Jehotsadac & avus Jeschuæ, non ita collocaretur tertio aut quarto loco post duos vel tres gregarios Sacerdotes, quos ætate, dignitate, & omni modo longe anteibat. Quid ergo est? Nempe Seraja ille non is est qui summus Sacerdos fuit tempore Sedeciæ, sed aliquis ex ejus posteris, qui eodem fuit nomine, ille nempe forte cujus fit mentio Neh. 10. 2, qui fœdus à populo cum Deo initum tertius sigillo suo confirmavit post Nehemiam & Sedeciam.

Ex Josephi libb. de Antiq. Judæorum.

Series & Stemma Pontificum Judæorum, a Jaddo, sive Jadduach (qui Alexandro M. obviam processit) usque ad Assamonæos, & ab Assamonæis usque ad Herodem Regem, sub quo Dominus noster Jesus Christus summus Ecclesiæ Pontifex natus est.

Jaddus qui Alexandro M. obviam processit, in Scriptura Jadduah appellatur.

4 Manasses, post Eleazari ex fratre Nepotis obitum Sacerdotio functus.

1. Onias primus, post Jaddum patrem Pontifex factus.

3. Eleazarus, qui ob impuberem Oniæ secundi ex fratre Simone nepotis ætatem, Sacerdotio functus est. Is est (secundum Josephum) ad quem Ptolemæus Philadelphus scripsit, ut ad se mitteret sacra Biblia in Græcam linguam convertenda.

2. Simon cognomine Justus, post patrem Oniam Sacerdotio functus filium impuberem reliquit.

5 Onias secundus post patrui Eleazari & Manassis obitum Sacerdotio functus est. Qui cum avarissimus esset, & tributum modicum 20 Talentorum, Regibus Ægypti pendi solitum solvere negligeret, gravissimè ea de causa Ptolemæum Euergetem offendit, qui missa legatione Judæis internecionem minatus est, sed ejus ira à Josepho delinita est redemptis ab eo totius Syriæ & Judææ vectigalibus.

Tobias. ∨ : : : : :

Josephus, ingeniosus adolescens, qui cùm in Ptolomæi Euergetis gratiam venisset, Syriæ & Judææ vectigalia omnia ab eo redemit, eaque tenuit per annos 22, quorum tributorum nomine duplo plus reddebat Ptolemæo quàm priùs ex iis solitus esset ab aliis tributorum redemptoribus accipere. Multis beneficiis totam gentem suam per illud tempus affecit, & ex ea tributorum redemptione in immensum ditatus est.

Solymius : ∨ : : : : : :

Hyrcanus ingeniosissimus & munificentissimus juvenis, Ptolemæo Euergeti & Cleopatræ ejus conjugi carissimus.

6 Simon secundus Oniæ patri in Sacerdotio succedit.

7 Onias tertius, ad quem scripsit Arius Lacædemoniorum Rex epistolam illam quæ habetur in lib. Machabæorum.

Onias quartus, ubi vidit patruum Menelaum ab Antiocho Eupatore necatum, & Sacerdotium ab eo ad Alcimum translatum, ipse ad Ptolemæum Philometorem se confert in Ægyptum, à quo impetrat potestatem condendi Templum Jerosolymitano simile in Heliopolitana Præfectura.

8 Jesus post fratris Oniæ mortem, ob impuberem filii ejus ætatem, ab Antiocho Epiphane Pontifex constitutus Jason vocari voluit. Sed mox infensus ei Antiochus, cùm Sacerdotium Menelao fratri ejus obtulisset, Jesus excitata populi adversus fratrem seditione eum expulit.

9 Menelaus, priùs Onias dictus, fratrum minimus, Pontificatum fratri Jesu ademptum ab Antiocho Epiphane accepit. Sed mox excitata adversus eum populi seditione, pulsus à fratre cogitur ad Antiochum fugere, à quo, patriâ lege relictâ, facultatem cum suis sequacibus accepit ab eo vivendi secundùm ritus Græcorum, primúsque Gymnasium Hierosolymis extruxit. Post decennium in Pontificatu exactum, ab Antiocho Eupatore abdicatur, & Berœæ Syriæ necatur.

Simon
|
Johannes
|
Matathias

Alcimus sive Jakimus, qui de genere Sacerdotali nullo modo fuit, post interfectum Menelaum ab Antiocho Eupatore, Pontificatum accepit, quo per quadriennium functus est. Isti defuncto successit Judas Machabæus.

1 Judas Machabæus à populo in Pontificem electus, primus Assamonæorum, cui Sacerdotium cum Principatu populus detulit, per triennium post Alcimi mortem functus est Sacerdotio. Eo mortuo vacat Pontificatus per quadriennium.

2 Jonathas, postquam per quadriennium vacasset Sacerdotium, illud à Pseudo-Alexandro oblatum accepit, atque unà cum principatu tenuit per quadriennium, dolo à Tryphone occisus.

3 Simon post fratris Jonathæ mortem Pontificatum & Principatum simul per annos octo tenuit, insidiis Ptolemæi generi sui in convivio interfectus.

4 Johannes Hyrcanus post patris Simonis cædem contra Ptolemæum Simonis generum à populo exceptus Principatum & Pontificatum simul tenuit per annos 30. Vixit felicissimè non rex modò & Sacerdos, verum etiam Propheta, Deus enim eum alloquio suo non semel dignatus est, multaque prædixit.

Salome — 5 Judas sive Aristobulus post Hyrcani patris mortem annum unum duntaxat regnum tenuit, & Pontificatum sanguinis vomitu (divina eum persequente vindicta ob cæsum fratrem Antigonum) extinctus. Primus Assamonæorum diadema regium capiti circumposuit.

6 Alexander annos 27 regnum cum Sacerdotio tenuit, Judæis exosus qui sæpius bellum ei intulerunt, totiesq; ab eo victi sunt, tandem quartana febre ex intemperantia orta extinctus est. — Alexandra post mariti mortem regnum per 9 annos administravit, Sacerdotio interim collato in filium Hyrcanum.

7 Hyrcanus post patris Alexandri mortem, interim dum mater Alexandra regnum administrat, ipse per annos 9 Pontificatum tenuit. Post matris autem mortem à fratre Aristobulo cogitur vitam privatam vivere per annos 3, menses 3, quibus Aristobulus regnum & Sacerdotium simul tenuit. Ubi verò à Pompeio captus & vinctus Romam missus est Aristobulus, ipse cum regno tum Sacerdotio restitutus est, quæ ipse tenuit per annos 23. Deinde à Parthis captus auribus truncatus & Babylonem abductus est. Unde aliquot pòst annis ab Herode specie benevolentiæ revocatus & à Parthis dimissus, mox ab eo clam interficitur, cùm mortuo Antonio ad Augustum ipse properaret.

8 Aristobulus fratre Hyrcano natu minor, sed ingenio & animo longè superior, post matris obitum fratre armis superato, cogit eum regno & Sacerdotio se abdicare, quæ ipse simul tenuit per annos tres, & menses tres. Quibus exactis à Pompeio ad Hyrcani preces superatur, & captis Jerosolymis vinctus cum tota familia Romam mittitur.

Alexandra — Alexander cùm Romam unà cum patre à Pompeio abduceretur, in itinere fuga se subducit, res novas in Judæa adversus Hyrcanum molitus à Gabinio Pompeii legato vincitur, rursus rebellans ab eodem Gabinio superatur, paulo post Pompeii jussu à Scipione securi percutitur.

9 Antigonus à Ptolemæo Mennæo Calchidis tyranno accitus & in tutelam susceptus apud Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum Herodis patrem accusans spe sua excidit. Sed mox Parthorum, qui Syriam supra Romanos occupaverant, ope Hyrcanum oppugnat Jerosolymis, captum auribus truncat ut esset Sacerdotio inhabilis, Parthisque abducendum Babylonem tradit. Ipse per triennium & menses sex regno & sacerdotio potitur, quibus exactis ab Herode Jerosolymis obsessus, captus, vinctus ad Antonium missus, moxque ab eo Herodis suasu interfectus.

Herodes M. Rex Judæorum à Senatu ad Antonii postulationem declaratus post debellatum per triennium Antigonum, creat Pontificem Ananelum obscuri generis Sacerdotem, Babylone accersitum, olim sibi notum & familiarem, sed mox ob indignationem socrus suæ Alexandræ, & Mariammes conjugis ea de causa conceptam, eo abdicato substituitur ei Aristobulus, qui ultimus Assamonæorum fuit, quo extincto sacerdotium iterum est Ananelo traditum, ac deinceps Pontificatus ad arbitrium Herodis, ejusque posterorum vel Romanorum, modò huic modò illi, etiam pretio interdum collatus est.

— Mariamme Alexandri & Alexandræ filia, Herodi vehementissimè dilecta, ab eo impetravit ut Aristobulus frater crearetur Pontifex.

10 Aristobulus adolescens annorum 17, formâ eximius, ab Herode in gratiam uxoris suæ Mariammes Pontifex constitutus, anno uno functus est Sacerdotio, sed mox ab Herode ex suspicione dolo necatur. Ultimus ex Assamonæis qui gessit Pontificatum.

Series summorum Pontificum Judaicorum, ex quo ab Herode ereptum est Assamonæis regnum cum Sacerdotio; ad excidium usque Templi & Jerosolymorum per Titum Vespasianum. Ex Josephi libb. de Antiq. Jud.

Post arte & dolo necatum Aristobulum, ultimum ex Assamonæorum genere summum Pontificem, Herodes, ejusque filius Archelaus, adeoque & Romani, postquam Judæa est in provinciam redacta, Pontificatum contulerunt in quoslibet ex Sacerdotum numero & genere, licet alioqui obscuros, quos ipsi pro arbitrio & libitu instituebant & destituebant. Horum primus fuit

1. Ananelus ab Herode Babylone accersitus, olim ipsi notus & familiaris, cui postea ab eodem substitutus fuit

2. Jesus Phabeti filius, cui deinde Sacerdotium abrogavit, & successor ei datus est

3. Simon Boethi Alexandrini filius (vel potius Boethus ipse, quo cum filius ejus Simon videtur Sacerdotium exercuisse.) Hujus Simonis aliam Mariammen formosissimam cùm vellet ducere in uxorem Herodes, patri Simoni vel avo Boetho, Pontificatum contulit. Hanc cùm postea ob insidias ipsi ab ea structas necasset Herodes, Simoni patri Sacerdotium abrogavit, eique suffectus est

4. Matthias Theophili Hierosolymitani F. Iste paucis ante Herodis mortem mensibus privatus est ab eo Sacerdotio, eique substitutus

5. Joazarus Boethi filius, Mariammes conjugis Herodis patruus, cui Archelaus ab Augusto in regno confirmatus abrogat Pontificatum, eique substituitur

6. Eleazarus Joazari frater. Eidem mox idem abrogat Sacerdotium, & viventi substituitur

7. Jesus Siæ F. Iste deinde videtur omnino sub Archelai finem depulsus Sacerdotio, & in Pontificatu restitutus

8. Joazarus ille prior. Nam cùm post Archelai exilium & religationem, ab Augusto missus esset in Judæam Quirinius, qui censum ageret, & Archelai bona divenderet, persuadente Joazaro Pontifice (inquit Josephus) populus tandem acquievit illi descriptioni ac censui. Mox seditione populi contra eum excitatâ, Quirinius eum privavit Sacerdotio, atque ei suffectus est

9. Ananus Sethi F. cui non multo post à Valerio Grato Judææ (à Tiberio misso) Præside Pontificatus est ademptus, eíque suffectus

10. Ismael Fabi F. quo mox destituto, substituitur

11. Eleazarus Anani Pontificis F. Elapso anno dignitatem huic adimit, sufficitúrque

12. Simon Camithi F. qui annum similiter in hac dignitate egit, quo exacto successor ei datur

13. Josephus cognomento Cajaphas (ille sub quo Christus est passus, Annæ, hoc est Anani illius præcedentis, gener, ut habet historia Evangelica.) Is à Vitellio sub finem regni Tiberii privatus est Sacerdotio, eíque subrogatus

14. Jonathas Anani Pontificis filius, cui paulo pòst idem Vitellius quum ad bellum Arabicum proficisceretur, paulò ante Tiberii mortem Pontificatum ademit, eíque suffectus est

15. Theophilus Jonathæ frater, huic Agrippa M. quum Româ post Caligulæ cædem venisset, initio regni Claudii, Pontificatum abrogat, eíque sufficitur

16. Simon cognomento Canthara Boethi F. qui jam antè vivente Herode functus fuerat illâ dignitate unà cum patre. Huic mox Pontificatum abrogat Agrippa, & successor ei datus est

17. Matthias Anani Pontificis F. & Jonathæ frater, cui deinde cùm idem Agrippa Pontificatum ademisset, suffectus est ei

18. Elionæus Cithæi F. Huic etiam videtur ademptus Pontificatus, eíque subrogatus est

19. Simon Canthara. At post Agrippæ M. mortem, Herodes Calchidis Rex Agrippæ frater impetratâ à Claudio potestate in Templum & sacrum ærarium, hoc Simone in ordinem redacto, suffectus est ei

20. Josephus Canei sive Camydis F. quem idem Herodes mox privavit illâ dignitate, eique substitutus

21. Ananias Nebedæi F. Iste à Numidio Quadrato Syriæ Præside missus est Romam unà cum Cumano Judææ Procuratore, redditurus Claudio rationem seditionis cujus accusabatur circa decimum Principatus Claudii annum. Abrogatus videtur ei ea de causa Pontificatus, eique substitutus

22. Jonathas, quem Felix Procurator Judææ, cùm odio prosequeretur, curavit per sicarios interfici, eique subrogatus est

23. Ismael Fabei F. Iste Romam ivit ad Neronem cum decem Judæorum legatis, postulaturus ut paries quidam (quem Festus Procurator volebat dirui) in Templo exstructus, ad arcendum ne quis ex Regia quid in Templo fieret, prospicere posset, maneret incolumis, Romæ detentus est tanquam obses, quo intellecto ei à Festo subrogatus est

24. Josephus cognomento Cabi, Simonis quondam Pontificis F. cui Herodes Agrippas post Festi mortem, ademit Pontificatum, estque illi substitutus

25. Ananus Anani quondam Pontificis F. Is sectâ Sadducæus statim atque Pontificatum adeptus est, Jacobum Domini nostri Jesu Christi fratrem securi percussit, improbantibus id factum plerisque Judæis : qua de causa tertio post adeptum Pontificatum mense, abrogatum est ei Sacerdotium ab Herode Agrippa, illíque substitutus

26. Jesus Damnæi filius, cui cùm idem Herodes ademisset Pontificatum, successor datus est

27. Jesus Gamalielis F. Huic cùm abrogasset etiam Pontificatum, successor datus est

28. Matthias Theophili F. sub quo Judaicum bellum initium habuit, anno Principatus Neronis duodecimo. Huic deinde à seditiosis Zelotis (belli tempore) suffectus vel oppositus est

29. Phanazus, ultimus Pontificum Jerosolymis in Templo Sacerdotio functus est.

DE
PONDERIBUS & PRETIIS
Veterum Nummorum, eorumque cum recentioribus Collatione,
LIBER UNUS.

Authore EDOVARDO BREREWOOD: Olim in Collegio *Greshamensi* LONDINI *Astronomiæ* Professore.

INDEX.

CAP. I. *De Nummis Argenteis propriis Judæorum.*
CAP. II. *De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris fit mentio.*
CAP. III. *De Nummis Aureis qui in usu Judæorum.*
CAP. IV. *De Summis Nummorum Hebræis.*
CAP. V. *De præcipuis quibusdam Nummorum summis quarum in Libris Sacris Mentio.*
CAP. VI. *Consideratio de Auri & Argenti Numero à Davide relicto Salomoni, pro Templi fabrica.*
CAP. VII. *De veteribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primò, de Argenteis & æreis.*
CAP. VIII. *De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum.*
CAP. IX. *De Summis Nummorum Græcis.*
CAP. X. *De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris.*
CAP. XI. *De Veteribus Romanorum Nummis. Primò, De initiis Nummorum apud Romanos.*
CAP. XII. *De Æreis Romanorum Nummis.*
CAP. XIII. *De Argenteis Romanorum Nummis.*
CAP. XIV. *De Aureis Romanorum Nummis.*
CAP. XV. *De Aureis Nummis post Imperii sedem Byzantium translatam.*
CAP. XVI. *De Argenteis & æreis Nummis Imperii Byzantium translati.*
CAP. XVII. *De Summis Nummorum Romanis.*
CAP. XVIII. *De Sestertio. Et arte Romana Numerandi per Sestertios.*
CAP. XIX. *Summæ quædam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio.*
CAP. XX. *De Propertione Auri ad Argentum.*
CAP. XXI. *De Auri & Argenti Pretiis.*
CAP. XXII. *De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis.*
CAP. XXXIII. *De Pretio & pondere æris & aliorum Metallorum.*

DE PONDERIBUS ET PRETIIS VETERUM NUMMORUM.

ID quod Romani dixerunt 1°. Monetam, quod nota aliqua impressa certi moneret pretii, & 2°. Pecuniam, quod * Pecudis imagine olim signaretur : 3°. Nummus etiam appellatur, origine ut videtur [a] Græca, ὅτι οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐστὶ, quod [b] *Aristoteles* de Græco vocabulo νόμισμα dixit : Nam & eo nomine Græcis, à lege qua instituitur, & χρῆμα ab usu, nuncupatur.

* *Plin. lib. 33. cap. 3. Plutarch. in Publicola.* a *Pollux l. 9. c. de Talent.* b *Arist. l. Ethic. 5. cap. 8.*

CAP. I.
De Nummis Argenteis propriis Judæorum.

De veterum itaque Nummorum ponderibus & potestate dicturus, incipiam à nummis Hebræorum : illi verò nullum habuerunt proprium ex argento, præter Siclum & ejus partes.

Shekel, שקל altera facie vasculum ostendit quo Manna servabatur in Sanctuario, cum hac perigraphe, *Shekel Israelis* : altera virgam *Aaronis* afflorescentem, cum inscriptione, Jerusalem Sancta : Quæ sane ante captivitatem Babylonicam, antiquis Hebræis literis, quas Samaritanas nunc vocant, expressa fuit : Post eam vero, Hebræis novis, id est, Assyriis seu Chaldæis : Characteres enim qui nunc sunt in Hebræorum usu, atque jam diu fuerunt ab *Esræ* temporibus, Assyriorum fuisse, * Judæi ipsi haud diffitentur. Porrò, pondus Sicli exquisitè semuncia fuit; id est, drachmarum 4. ut [a] *Josephus, Hieronymus, Hesychius* prodiderunt, & [b] alii viri docti experientia facta deprehenderunt. Licet autem Septuaginta Interpretes שקל sæpe reddunt δίδραχμον, ut *Genes.* 23. 15. *Exod.* 21. 32. *Levit.* 27. 3, 4, 5, 6, 7. &c. *Jos.* 7. 21, &c. Non tamen cum respectu ad drachmam Atticam, sed Hebræam vel Alexandrinam, illi sunt intelligendi : Etenim cum Interpretes ipsi Hebræi essent, & libros sacros Alexandriæ Græcè converterent, omnino credibile est, aut ad regionis suæ, aut ad Alexandriæ pondera eos respexisse. Drachma autem Hebræa etiamque Alexandrina Atticæ dupla fuit : Nam Talentum Alexandrinum 12000. drachmas Atticas continebat authore [c] *Varrone*, quantum etiam & Hebræum fuit : Omne autem Talentum continere 6000 drachmas ejus loci proprias cujus talentum esse dicitur, [d] *Pollux* & *Suida* prodiderunt : Proinde didrachmum pondere Hebræo vel Alexandrino, tetradrachmum fuit Attico. Siclus itaq; Israelitarum Atheniensium Stateri omnino par fuit, eaq; causa interdum *Symmacho*, plerumque Aquilæ, στατὴρ Græcè redditur : valet proinde *Shekel* de nostro. 2 s. 6 d. [Samaritan script] id est שקל ישראל [Samaritan script] id est ירושלים הקדושה.

* *In Tract. Sanhedrin. cap. 2. Abraham de Balmis, in* אבדים מבנה *cap. 1, &c.* a *Joseph. lib. 3. Antiq. cap. 9. Hieron. in Comment. ad cap. 4. Ezechiel. & ad 17. Matthæi. Hesych. in vocab.* σίκλος. b *R. Mos. Gerund. ad fin. expos. Pentateuchi. Ar. Montan lib. de Mens. sacris Tract. de Siclo. Masius ad cap. 7. Josue. Anton. August. Dial. 2. de Num. Antiq. &c.* c *Varro l. 4. de Ling. Latina.* d *Pollux l. 9. Onomastic. c. de Talento. Suid. in dictione* τάλαντον.

Dimidius Siclus, בקע השקל *seu* מצית, cujus mentio *Exod.* 30. 13, & 15. & *cap.* 38. 26. Tributum à viris singulis Tabernaculo & Templo pensitatum, idq; annuatim, ut 1 *Chron.* 24. *v.* 6, & 9. manifestum est, & post Templum dirutum, Capitolio Romano ex decreto *Vespasiani*, ut [a] *Josephus* meminit. Qui etiam Siclus Regius & Publicus dictus fuit, de quo 2 *Sam.* 14. 26. Ibi enim pro ducentis siclis Regii ponderis, Septuaginta centum siclos reddiderunt, Intellige scilicet centum siclos Sanctuarii. De quo [b] *Epiphanius* est etiam capiendus, *Siclus* inquit est quarta pars unciæ. Et ubi 1 *lib. Macch.* 10. 42. *Demetrius* remittit Judæis 5000 siclos. [c] *Josephus* pro iis posuit 10000 drachmas. Ponderabat itaque drachmas duas, Attico didrachmo par. Et valuit de nostro 1 s. 3.

a *Joseph. de Bell. Judaic. lib. 7. cap. 26.* b *Epiphan. lib. de ponderib.* c *Joseph. lib. 13. Antiq. cap. 5.*

Triens Sicli, שלישית השקל. id est tertia ejus pars, cujus mentio *Nehemiæ* 10. 32. Annuum tributum, Templo secundo ab Hebræis civili decreto exhibitum Valuit de nostro 10 d.

Quadrans Sicli, etiam Hebræis in usu fuit, ut manifestum est è *lib.* 1 *Sam.* 9. 8. Chaldæus זוז vertit, quod nomen *Syrus* etiam *Lucæ* 15. 8. reddit pro δραχμῇ. Et quidem tantum, scilicet drachmam: [a] R. *Elias* in Tishbi, & [b] R. *Kimhi* zuzam esse definiunt. (Ducentis zuzim determinatur victus annuus honestus homini pauperi (è nostro id est 6 li. 5 s.) quantum qui habet, si mendicet, excommunicationem incurrit

incurrit apud Judæos ut est in * Talmud.) Quadrans ergo Sicli, drachmæ Atticæ, Denarioque Romano par est. Valetque nostri 7 d. ob. [a] R. Elias in Rad. זוז & דבר [b] R. Dav. Kimhi ad Ezechiel 45. 12. & 1 Sam. 9. * L. de Misnaioth Tract. de Angulo. cap. 8.

גרה Gherah, est vigesima Sicli pars, ut est in Exod. 30. 13. Levit. 27. 25. Ezech. 45. 12. &c. Id est, quinta pars drachmæ, ut non satis accurate interpretes pro Gherah obolum reddant, cum Obolus drachmæ pars sexta sit. Chaldæus semper מעא exponit. De nostro valet, 1 d. ob.

אגורה Agorah, 1 Sam. 2. 36. Idem quod Gherah. Nam & eisdem nominibus Chaldæus & Græcus utranque dictionem reddunt, Ille מעא, hic ὀβολὸν, & Hebræi omnes sic existimant. Valet nostri 1 d. ob.

כסף Keseph, id est, argentum, cum Nummum designat, ut sæpe in sacris libris, Genes. 20. 16. & 23. 16. & 43. 21. & 2 Samuel. 18. 11. & 12. &c. Siclum denotat. Chaldæus enim סלעא reddit. quo nomine & שקל reddere solet. (Et Septuaginta in loco allato Samuelis Σίκλον convertunt.) Ejusdem præterea ponderis esse dictum Chaldæum Nummum Silgha, & Hebræum Shekel, * Hebræi ipsi authores sunt. Valet proinde Keseph de nostro, 2 s. 6 d. * R. Nathan in Aruc. R. Elias in Tisbbi. R. Dav. de Pomis in Lexico.

קשיטה Keshitah, cujus ter in sacris mentio, Gen 33. 19. Jos. 24. 32. Job. 42. 11. Nummus fuit Agni imagine signatus, indeque Keshitah, id est, agnus, appellatus, ut à pecude pecunia. Vetus hic Nummus Chaldæorum aut Arabum prius videtur fuisse, è circumstantiis locorum in quibus fit ejus mentio. Idem autem erat Arabibus quod Judæis Megha, id est, Gherah, ut [a] Rab. Hakiva ex itinere suo Arabico retulit: Idemque R. Levi Ben Gerson in Pentateuchum ex Rabbinis statuit, Valuit proinde de nostro, 1 d. ob. [a] Apud R. Dav. Kimhi in Radicib. & R. Solom in com. ad 33. Genes.

De Nummis Novi Testamenti.

Ἀργύρεον, Argenteus, cum Nummum significet Judaicum, ut Mat. 26. 15. idemque sonet quod Keseph. ex Judæorum usu Siclum denotat: ut recte Eusebius transcripserit, l. 4. Dem. Evangelic. τριάκοντα στατῆρας quod Matthæus τριάκοντα ἀργύρια dixerat: Proinde valet nostri. 2 s. 6 d.

At Ἀργύρεον, Argenteus, Act. 19. 19. ubi de Nummis Græcis sermo est, drachmam Atticam valet: Græci enim pecuniarum summas numerabant drachmis, ut Judæi siclis, & Romani sestertiis, Ephesus autem (cujus argentei illi erant) Græca civitas fuit, Atheniensium Colonia, ut Strabo lib. 14. & Pausanias in Achaicis authores. Valuit proinde ille argenteus, nostri. 7 d. ob.

Δραχμὴ Drachma, Luc. 15. 8, & 9. Quadrantem sicli, aut denarium Romanum designat, uterque enim drachmam ponderabat: valet ergo nostri 7 d. ob.

Δίδραχμον. Didrachmum, Math. 17. 24. significat semisiclum, quem ex divino præcepto Exod. 30. 13. Viri singuli inter Judæos plusquam annos 20. nati, templo pendebant. Non autem designare illic tributum Romanum, manifestum est; Quia id Romanis nummis pensitatum fuit, ut ex Mat. 22. 17, & 19, & 21. Illi autem Nummos denariis majores (qui scilicet essent in vulgari usu) non percusserunt. Quod autem Christus de Regibus terræ loquitur, id exempli causa inducit, quòd ipse Dei filius non magis Templo Dei tributum deberet, quam Regibus eorum filii. Valuit autem didrachmum, 1 s. 3 d.

Στατὴρ Stater, Mat 17. 27. Denotat Græco nomine siclum Hebræorum, stateri Attico pondere omnino æqualem. Nam duo didrachma continebat, cum pro tributo Christi & Petri solveretur: Proinde valuit, 2 s. 6 d.

De Nummis externis qui in Judæorum usu.

Δηνάριον Denarius, ut in Mat. 18. 22. & 22. 19, &c. Isque planè Romanus, ut manifestum est è posteriori loco Matthæi citato v. 21. quoniam Cæsaris imaginem ostendebat. Quartam partem Silgha, id est. Sicli valuit, ut † Hebræi etiam docent, & proinde drachmam ponderabat. Valebatque nostri 7 d. ob.

† Lib. Misnaioth. Tract de decima secunda. c. 2. Et Tract. de Chetuboth. c. 5.

CAP. II.

De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris fit mentio.

Horum tantum Nummorum ex argento sacri libri meminerunt. Licet autem certum sit, Judæos etiam ex ære percussos proprios nummos habuisse, iisdem plane figuris & characteribus signatos quibus argentei, ut Antonius Augustinus Dialog 2. de Num. Antiquis prodidit. Nulla tamen eorum in historiis superest memoria, verû omnes quorû in sacris fit mentio (ut videtur) sunt externi. Illi vero sunt.

Ἀσσάριον Assarius, Mat. 10. 29. אסר Hebræis recentioribus. Qui, si pars esset Nonagesima sexta Silgha, id est, Sicli, ut Hebræi definiunt in † Misnaioth, valeret q[a]. c. Sin vero Assis semisse sit, ut cum [a] Agricola ex Varrone, mihi etiam videtur ex [b] Cleopatra, cui Assarius drachmas duas pendet, cum eo tempore, longeque ante, Asses essent semunciales ex lege Papyria, valebat de nostro. q[a]. q.

† Tract. de Gittim c. 1. parag. Et tract. de Nezakim. c. 8. par. ה. [a] Agricol. lib. 2. de ponderib externis. [b] Cleopatr. in Cosmet.

Κοδράντης Quadrans Mat. 5. 26. Mar. 12. 41. Si quarta pars oboli sit, valet q. c. ([a] Hesychius quadrantem interpretatur quartam partem Follis.) Quod si quartam Assis partem denotat, ut magis videtur, (Nam alios quadrantes nemo rei nummariæ peritus observavit apud Romanos,) Dimidium erit Assarii, drachmamque ponderabit, valuitq; proinde nostri, q. c. [a] Hesych. in vocab. Κοδράντης: Id quantum sit collige ex recentioribus Nummis Græcorum.

Λεπτὸν, Minutum, Luc. 21. 2. Marc. 12 42. Dimidium est quadrantis, [e] duo enim Lepta seu Minuta quadrantem efficiunt, ut ille Marci locus declarant, idemque [f] Suida & Hesychius. Minutum proinde semidrachmam ponderabat, valebatque Denarii Romani partem octuagesimam, ut Quadrans quadragesimam, Assarius vigesimam. Valuitque de nostro c. $\frac{1}{2}$. [e] Unde שמוניא id est, Octava, redditur à Syro utroque in loco. [f] Uterque in Voc. Κοδράντης.

CAP. III.

De Nummis Aureis qui in usu Judæorum.

Aureorum autem Nummorum in libris Sacris quatuor opinor tantum nomina. זהב Zahab, שקל זהב Siclus Auri, Adarcon, & Drakmon. Quorum duo priores tantum ad nummos Hebræorum proprios videntur pertinuisse. Zahab enim 2 Reg. 5. 5. & 2 Chron. 9. 16. &c. pro Nummo meminit, Sicli aurei autem 1 Chron. 21. 25. utrumque autem nomen ubi Nummum designat, Aureum didrachmum ut videtur significat. Namque & Stateres aureos Persarum, Græcorum, Romanorum aliarumque celebrium gentium observo ex antiquitate, tantum fere ponderasse. Et præterea ea aureorum summa, quæ 1 Reg. 10. 17. tres auri Minæ esse dicitur, refertur 2 Chron. 9. 16. esse trecenti Aurei. † Minas enim omnium gentium singulas 100, earum drachmas continere notum est, quod autem drachmale esi pondere Hebræo, didrachmum esse pondere Attico, supra comprobavi. Licet autem Chaldæus, 2 Reg. 5. 5. Zahab 6000. tot millia דינרין id est, denarios reddit, quod scilicet essent denariorum pondere, non tamen de argenteorum denariorum pondere, sed aureorum Paraphrastem intelligo: Aureos enim Romanorum, etiam Denarios fuisse ab iis appellatos, (quòd scilicet easdem plane imagines ostenderent, & magnitudine non multum different) è [a] Plinio & aliis clare elicimus. [b] R. Levi Ben Gerson autem, nomina זהב & זהב, cum ad Nummorum rationem indicandam adhibentur, siclorum pondus significare statuit. Id quod de siclis vulgaribus, non siclis Sanctuarii intelligendum est. Licet enim ubi numerus ponderis innuitur, videtur siclos denotare integros, ut Judic. 8. 26. ubi Septuaginta 1700. Zahab, tot siclos reddunt; ubi tamen numerus Nummorum designatur, exhibet semper didrachmas aureas. Aureus ergo Hebræorum, vulgari eorum siclo argenteo pondere æqualis, drachmas duas Atticas pendebat. Et proinde pro ea proportione auri ad argentum quæ apud nos viget, scilicet duodecupla, valuit de nostro, 15 s. † Vide Nummos Græcos in μνᾶ. [a] Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priscian. lib. de Ponderib. [b] Comment. ad 8. Judic. cap. 26.

Duo autem alia aurearum Monetarum nomina in veteri Testamento sunt אדרכון & דרכמון Adarcon & Drakmon. Illud Ezræ 8. 27. & 1 Chron. 29. 7. Hoc Esræ 2. 69 & Nehem. 7. 70, 71, 72. Uterque Nummus Hebræis externus fuit (ut nomina ipsa satis indicant, quorum neutrum est Hebrææ originis) & Persicus, ut videtur: uterque etiam ejusdem ponderis, cum utrunq; Græci Interpretes δραχμὴν convertant, quod tamen ut dixi cum respectu ad pondera Alexandrina, aut Hebræa, intelligendum est, quæ Atticorum ponderum ejusdem appellationis dupla sunt. Drakmon autem nomen ponderis videtur esse: Adarcon autem, (si conjectura mea non fallit) nomen Principis innuit, & Daricum Persarum Aureum notat: Nam & Darius Histaspis filius tunc regnavit, cum hii nummi aurei Ezræ tempore oblati dicuntur in Templi structuram, & ab illo Dario procusos fuisse aureos optimos, [a] Herodotus memoriæ prodidit. Qui vel eam ob causam Darici dicebantur, vel, testante [b] Plutarcho, quod in altera parte Darii imagine signarentur. Licet autem nomen Adarcon semel ante legatur in rerum vetustiorum historia, scilicet 1 Chron. 29. 7. Tamen, cum † Ezra ejus etiam libri author extiterit, potuit quidem ille rei veteri recentius nomen externum imponere, quod scilicet nummum ejusdem plane ponderis designaret, Eo autem magis mihi videtur nomen Adarcon Daricon notare, quod prima litera א ablata Daricum fere sonat. [c] א autem in dictionis initio, sæpe præter radicem est Chaldæis, & vel servit loco ה apud Hebræos, vel etiam præpositionis vicem obtinet, juxta, secundum, vel tale quid denotantis. Unde in loco Chronicorum, principes tot Adarconim obtulisse, innuere videtur, tot dedisse aureos, qui essent pondere Daricorum. Adarcon, ergo & Drakmon, ut vernaculus Hebræorum aureus, valet de nummis nostris. 15 s. Herodot. in Melpomene. [a] Plutarch. in Artaxerxe [b] Vide Abulens. in Præfat. lib. chron. Quæst. 5. [c] Vide Guidon. Fabric. in Gram. chaldæa. & Angel. canin. in Institut. ling. Syriac.

CAP. IV.

De Summis Nummorum Hebrais.

Dixi de nummorum generibus quorum in sacris Libris ulla mentio. De eorum summis dicam proximè, quarum duæ apud Hebræos celebrantur. Illæ sunt.

מנה seu מנה Auri, Maneh, μνᾶν Græci dicunt, Latina Minam. Mina vero Hebræa, Auri quidem, continet 100. drachmas pro pondere Hebræo (id est 200, Atticas) pro communi gentium ritu: valetque nostri 75 li.

At Argenti Mina (vetus) apud Hebræos 60 siclos complectitur, ut Ezechiel 45, 12. id est 240 drachmas Atticas, sive ut Josephus ait eodem sensu, libras Argenti duas cum dimidia: Et proinde valet de nostro 7 li. 10 s.

Joseph. lib. 14. Antiquit. c. 12.

Quod vero ab Hebræis. Lib. † Misnaioth, Mina (Nova) denarios seu drachmas 100 (intellige Atticas) continere dicitur, accipiendum est de recentiori ejus nominis instituto, & ex Græcorum aliarumque gentium commerciis inter Hebræos valuisse. Eaque Mina valuit nostri 3 li. 2 s. 6 d. † Tract, de Angulo. c. 8, parag. ה & ו.

ככר (Argenti) Talentum Hebræorum continet pondere 3000 siclos, ut observanti evidens est è 38. Exod. 25, 26. Nam pro sexcentis millibus virorum, tot semisicli oblati, faciunt trecenta millia siclorum, qui eo loco talenta centum conficere dicuntur. Ergo 3000. sicli ad Talentum pertinuerunt: Continet proinde 12000 drachmas Atticas, Atticique Talenti duplum existit. Ponderatque ut etiam Epiphanius lib. de Ponderib. observat, Libras 125. Valet proinde talentum Hebræum in Argento, de nummis nostris 375 li.

Auri vero Talentum Hebraicum, servatâ in pretio auri ad argentum proportione duodecuplâ, quæ nunc ubique fere viget, valet de nostro 4500 li.

CAP. V.

De Præcipuis quibusdam Nummorum summis quarum in Libris sacris Mentio.

Dixi de nummis qui apud Hebræos fuerint in usu. Quorum præcipuas quasdam collectiones, in historiis sacris celebratas, proximè, per nummos ponderaque nostra, exercitii causa, declarabo.

Mulcta Domino præscripta fuit apud Judæos 30 siclorum, cujus bos alterius servum occiderat Exod. 21. 32. De nostro id valuit 3 li. 15 s.

Ghakan 200. Argenti siclos fatetur sacrilegio à se surreptos; Jos. 7. 21. Id facit de nostro 25 li.

Abraham emit agrum ab Ephron in sepulturam pro 400 siclis argenti Gen. 23. 15. Id fuit de nostro 50 li.

Ghakan præter argentum prædictum, suffuratus est laminam auream 50 siclorum, id est pondere 50 siclorum Jos. 7. 21. Id valuit de nostro, 75 li.

David ab Ornan Jebusæo aream, altari extruendo, emit 50 siclis, 2 Sam, 24. 24. Id fuit nostri, 6 li. 5 s.

At libro Chronicorum 21. 25. id dicitur fecisse 600 auri siclis qui servatâ proportione auri ad argentum duodecupla, cum didrachmi fuerint, efficiunt, 450 li.

Contradictionem obiter tollo. Nam in Samuele mentio fit tantum areæ Altari extruendo; cujus pretium 50 siclorum. In Chronicis autem locus etiam areæ memoratur, id est, locus areæ adjacens, templo erigendo à Davide comparatus, id est, totus Mons Moriah: ut manifestum est ex collatione 2 Chron. c. 3. v. 1. Eventu enim edoctus inter sacrificia David locum esse acceptum Deo, postquam emisset aream, emit etiam 600 auri siclis, totum locum adjacentem qui ad Ornan pertinuit.

Ferrum hastæ Goliathi ponderabat 600 siclos 1 Sam. 17. 7. Observa autem siclum in sacris si absolute ponatur ubicunque nomen ponderis est, semper denotare unciam dimidiam. Ponderabat ergo id ferrum Libras 25.

Ejus loricæ pondus fuit 5000 siclorum, ibidem, Ponderabat itaque Libras 208 & 4. Uncias.

TOR-

Tonsura annua capillitii *Absalonis* ducentos siclos Regii ponderis pendebat: 2 *Sam.* 14. 26. Is autem Sicli Sanctuarii dimidium fuit: ponderabat ergo *Libras* 4. & 2 *Uncias.*

Argentei 30 proditoris Judæ stipendium, Mat. 26. 15. sicli, ut dixi, erant, valuerunt de nostro 3 li. 15 s.

Denarii 300 unguenti æstimatio à *Magdalena* in *Christi* caput effusi, *Judæ* scandalum, Joan. 12. 5. valuerunt de nostro 9 li. 7 s. 6 d.

Sumptus Auri in Tabernaculi structuram oblati fuit 29 Talentorum, & 730 siclorum, Exod. 37. 24. Id de nostro erat 131595 li.

Sumptus Argenti pro eodem opere, 100 talentorum & 1775 siclorum, *Ibid. v.* 25. Id facit de nostro 37721 li. 17 6.

Hiram Salomoni in Templi opera misit 120 Auri talenta, 1 Reg. 9. 14. Id de nostro nummo valuit 540000 li.

Quantum etiam Auri Regina *Shebæ, Salomoni* loco honorarii attulisse dicitur, 1 Reg. 10. 10.

Ex *Ophyr* allata *Salomoni*, Auri talenta 420, 1 Reg 9. 28. Id fuit 1890000 li.

David reliquisse dicitur *Salomoni* pro Templi fabrica Auri talenta 100000. 1 Chron. 22. 4. Immensa summa. De nostro 450000000 li.

Præterea, argenti pro eodem opere 1000000 talenta. *Ibidem.* Id facit de nostro 375000000 li.

Porro, de suo Peculio eum in usum consecravit 3000 Auri talenta. Id de nostro 1 Chron. 29. 4. 13500000 li.

Et Argenti 70000 talenta, *Ibid.* Id reddit de nostro 2625000 li.

Oblatio Principum *Davidis* in ejusdem Templi structuram fuit Auri talenta 5000 & 10000 *Adarconim*, 1 Chron. 29. 7. Id de nostro 21507500 li.

Et Argenti 10000 Talenta, *ibid.* quod de nostro valuit 3750000 li.

Reditus annuus *Salomonis*, præter negotiationis & aromatum proventus & principum honoraria, fuit *666.* Auri Talenta, 2 Chron. 9. 13. Id de nostro facit 2997000 li.

Tributum *Hezekiæ* impositum à Rege Assyriæ 300 talenta argenti & 30 auri, 2 Reg. 18. 4. De nostro fuit 147500 li.

A Principibus familiarum quibusdam in secundi Templi ædificationem auri *Drakmonim* 61000 collati sunt, Esræ 2. 69. Id fuit 45750 li.

Argenti autem Minæ 5000. *ibidem.* Id conficiebat nostri 31250 li.

CAP. VI.

Consideratio. De Auri & Argenti Numero à Davide *relicto* Salomoni, *pro Templi fabrica.*

Dixi diligenter de antiquis Hebræorum nummis quorum in sacris scriptis superest memoria, eorumque ponderibus & potestate. Cruciat me tamen nonnihil ille unus sacræ historiæ locus, 1 Chron. 22. 14. de ingenti numero talentorum auri & argenti, relicto à *Davide Salomoni* pro Templi structura: Nam omnes omnium Monarcharum thesauros & opulentiam longe superat, quorum ulla in historiis mentio, si acervos Sardanapali, secum unà flammis traditos solum excipiamus. Porro, neque modus ullus *Davidi*, qui à prædecessoribus suis thesauros nullos acceperat, acervandi tam immensos cumulos, quantos ex vastissimis imperiis, nullus unquam vel rapacissimus principum Romanorum, Græcorum, Persarum corraserat. Neque profecto tantum auri argentique immensitatem, illud opus postulabat. Quin potius, si ex solido argento fuissent integri templi parietes & pavimenta; Si ex auro solido tectum integrum, & præter interiorem parietum cælaturam, omne quodcunque interius supellectile ejus fuisset conflatum: illi tamen acervi pro opere & operariis non sufficeissent abunde tantum, verùm longè superassent. Consideravi enim quàm potui diligentissime Templi dimensiones, & cum ea auri & argenti mole in solidam Massam conflata, comparavi, & calculis subductis, hanc supra illam multum excrevisse reperii. Verum & ex paupertate sua, *David* ipse dicit, hæc se consecrasse Deo, quasi afflictionum suarum & bellorum reliquias, quibus graviter vexatus & haustus fuerat, At hæc paupertas omnem opulentissimorum regum affluentiam quantum superat? Proinde necessario dicendum videtur, aut aliud eo loci denotare Hebræam vocem ככר quàm *talentum*, vel aliam esse posse Talenti notationem, præter eam quam ex *Mosis* historia supra elicui. Et quidem [a] ככר significare massam aliquam planam & pressam, tortæ instar aut placentæ (qua forma aurum & argentum servari in Principum thesauris consuevit) certum est, cum nomen ipsum *planitiem* significet ex origine, qua vocis ejus acceptione, de illa *Davidis* summa nihil certi constabit. Præterea, & nominis Talenti variam fuisse apud Antiquos notionem, & interdum exiguam aliquam summam designasse, ex veterum scriptis facile elicio. *Eupolemus* apud [b] *Eusebium*, in sumptu Templi numerando, talentum siclum denotare prodidit, id est, drachmas 4. *Pollux* in libro de rerum vocabulis ad Commodum scripto, Talentum argenti quidem, 60. Minis, at Talentum Auri, 3 Aureos Atticos, id est 6 drachmas constituit. Quin parvum aliquid fuisse antiquitus auri talentum, *Homerus* etiam *Iliad. lib.* 23. non obscure indicat; In quo certantibus ad tumulum *Patrocli*, inter res non magni pretii, scilicet, captivam fœminam, equam prægnantem, lebetem, & phialam æream, duo auri talenta, & quidem quarto loco, scilicet post lebetem, exhibentur in præmium. Denique cum Talentum [c] Siculum, Neapolitanum, Rheginum, tam exiguum pondus notarit, illud drachmas 6. istud 3. hoc $\frac{1}{2}$ drachmæ, potuit fortasse idem nomen, & Hebræis interdum, exiguam summam aliquam designare.

[a] *R. Montan lib. de Mens. sacr. c. de Chicar. Et Lexicographi Hebræi.* [b] *Euseb. de præpar Evang. l. 9. c. 4. Poll. l. 9. Onomastic. c. de Talent. & l. 4. c. 24.* [c] *Pollux. l. 9. Onomastic. & Varro lib. 4. de Ling. Latina.*

CAP. VII.

De Veteribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primo de Argenteis & æreis.

Δραχμὴ, [& Ἄργυρις *Alexarcho apud Athenæum. l. 3.*] *Drachma Attica* (quo fere pondere Pharmacopolæ hodie utuntur) pro omnium Nummum Græcorum mensura nobis erit. Nummus Atheniensis fuit, signatus * imagine lucernæ inextinctæ, *Minervæ* apud Athenienses sacræ, cujus in *Strabone lib. 9. & Pausania in Attic.* mentio, cum inscriptione, Δραχμή. Octava unciæ pars est, ejusdem ponderis ut *Plinius l. 21. c. ult.* author est cum Denario Romano. Valuit de nostro 7 d. ob. * *Imaginem vide in Anton. Augustin. Dial. 1. de Antiquis Num.*

Στατὴρ *seu* τετράδραχμον. *Stater*, quod & *Tetradrachmum*, in altera facie *Minervæ* caput, (qua causa παρθένος & κόρη sæpe appellatus est) in altera, Noctuam ostendebat: erat 4 drachmarum nummus, ut * *Cleopatras, Epiphanius, Hieronymus, Hesychius*, & alii authores sunt. Quin & duobus didrachmis censeri *Staterem* manifestum est ex 17 *Matthæi*, si quis versum 24 cum 27 conferat. Valuit nostri 2 s. 6 d. * *Cleop. in Cosm. Epiphan. l. de Ponderib. Hieron. ad cap. 4 Ezechiel. Hesych. in Voc.* ςατήρ.

Βοῦς *seu* δίδραχμον. *Didrachmum*, quod & *Bos Atheniensibus* nuncupatus, quod [a] bovis imaginem habuit impressum. Nummus ille primo cusus à *Theseo* fuit, ut [b] *Plutarchus* meminit, sive in memoriam Tauri *Marathonii* quem occiderat, sive in laboris exemplum. *Stateris* dimidium fuit, duas continens drachmas; valuit nostri 1 s. 3 d. [a] *Pollux. l. 9.* [b] *Plutarch in Theseo.*

Τριδραχμον. *Tridrachmum*, 3 drachmas complexum, de nostro valuit 1 s. 10 d. ob.

Ὀβολός. *Obolus Atticus*, quasi ὀβελὸς, id est, veru, [a] quod oblongus in mucronem desinebat, vel quod obelisci imaginem præ se ferebat, *Photio* Patriarcha authore. Pars sexta fuit drachmæ Atticæ, ut præter [b] *Suidam*, [c] *Xenophon*, [d] *Cleopatra*, [e] *Plinius* prodiderunt: Valuit de nostro 1 d. qª. [a] *Agricol. l. 1. de præt. Metal. & Monet.* [b] *Suid. in* δραχμὴ. [c] *Xenoph in Vectigal.* [d] *Cleopatr in Cosmet.* [e] *Plin l. 21. c. ult. & Galen de Compos. Pharm. sec. Locos lib. 6. cap. 1.*

Ἡμιωβόλιον. [a] *Semiobolus*, minimus è nummis Argenteis Græcorum, Valuit nostri ob. q. [a] *Pollux. l. 9.*

Διώβολον. *Diobolus*, Altera parte *Jovis* faciem ostendebat, altera Noctuam, Tertia pars drachmæ, Valuit è nostro 2 d. ob. [a] *Pollux. loc. allegat. Suid in* Διώβολ. *Pollux l. 9. c. de Talent.*

Τριώβολον *seu* ἡμιδράχμιον. [a] *Triobolus*, dimidium drachmæ fuit. Proinde valuit de nostro 3 d. ob. qª. [a] *Pollux loc. allegat Suid loc. alleg.*

τετρώβολον. [a] *Tetrobolus*, altera parte *Jovis* faciem ostendit, altera duas Noctuas, $\frac{2}{3}$ drachmæ continebat, valebatque nostri 5 d. [a] *Pollux. ibid.*

Dixi de argenteis Atticis, verum & nummorum aliarum partium Græciæ exigua aliqua memoria superest. Illi autem sunt

Drachma Æginea, quæ continet 10 Obolos Atticos Authore *Polluce loc. allato.* unde & crassa ab Atheniensibus appellata est. Valebat nostri 1 s. ob.

Obolus Æginæus, pars sexta *Æginææ* drachmæ, *Pollux l. 4. Onomastic. c. 24.* Valebat nostri 2 d. c. & $\frac{1}{3}$.

Triobolus Æginæus, drachmæ Æginææ dimidium. *Xenophon. lib. 5. Rer. Græcar.* Nostri valuit 6 d. qª.

Stater Corinthius 10 obolos Æginæos continet, *Pollux l. 4. Onomastic. c. 24. & lib. 9. cap alleg.* & proxime valuit 1 s. 8 d. ob. qª.

Stater Macedonius, ut quos Reges Macedoniæ, & successores *Alexandri* etiam in Asia percusserunt, drachmas quatuor ponderat, cum 2 obolis, & 2 siliquis. Proinde valet proxime nostri 2 s. 9 d. qª. & $\frac{2}{3}$ q.

De Argenteis Nummis Asiaticis.

Σίγλος & σίγλον. *Siglus*, Nummus argenteus *Sardianus* & *Persicus*, valet obolos Atticos 7 & $\frac{1}{2}$ ut *Xenophon lib. 1. Exped. Cyri* author est, id est, nostri 9 d. qª. q. at *Hesychio in* σίγλον. obolos Atticos 8 ut 4 scrupula ponderet, & proinde valeat nostri 10 d.

Κιςοφόρος *Cistophorus*, Nummus etiam Asiaticus, ob imaginem gerentis cistam quam ostendebat, sic appellatus, *Victoriato* Romano major parte $\frac{1}{15}$, cum quatuor mille Denarii efficiant 7500. *Cistophoros*, ut *Pompeius Festus* in voce, *Euboicum Talentum* prodidit: quod si cum respectu ad denarium recentiorem qui drachmam ponderabat intelligendum sit, valuit nostri 4 d. At si pro Denario veteri & legitimo qui Consulum tempore cudebatur (ut magis videtur;) valuit proximè, sed exiguum plus, 4 d. ob. c.

Δανάκη. Δάνικη. Δανάκ. [a] *Danaces, Charontis* portorium scilicet pro trajectu ad inferos, quem nummum ea causa Barbari in ora mortuorum imponebant. Datos enim fuisse mortuis obolos *Lucianus in Charonte. Aristophanes*, [b] *Suida*, & alii authores sunt. Unde & nummus funebris dictus est *Callimacho*, & *Plutarcho*. Itaque si obolus fuit, ut à *Luciano* dicitur, (cui tamen æneus est) valuit nostri 1 d. qª. quod si ejusdem ponderis fuit cum eo quod *Danich* [c] Græcis, & [d] Arabicis scriptoribus appellatur, 8 tantum grana, id est, $\frac{2}{3}$. oboli pendebat, & proinde valuit nostri ob. qª. & $\frac{2}{3}$ q. [a] *Suid. in* Δανάκη. *Pollux. l. 9. cui nummus Persicus existimatur esse.* [b] *Suid. loc. allegat. Hesych. in* Δανάκ. [c] *Cleopa. in Cosmeticis.* [d] *Avicen. lib. 5. sum. 2. tract. 8.*

De Nummis æris Græcorum.

Æreolum, sexta pars oboli Attici fuit, ut *Suida* cum [a] aliis Author est, (licet *Cleopatræ* & *Polluci* pars sit octava) unciæ æris pondus habuit, ut ex [b] *Polluce* elicitur: duoque argenti grana valuit. Unde duorum granorum pondus medicis Chalcus nominatur. Cum itaque sextam partem oboli Attici valuit, Valuit nostri q. c. & $\frac{1}{3}$. [a] *Suid in Vocib.* ὄβολος, χαλκοῦς, τάλαντον. *Dioscorid. lib. de Pond. & Mens. cap. 1. Serv. ad 5. Æneid. Plutarch. in Lysandro, lib. de Pond. & Mens. Galeno ascriptus.* [b] *Pollux. loc. allegato.*

Λεπτὸν, *Minutum*, septima pars *Æreoli* ut *Suidas* [a] & alii, proinde valuit proximè, sed perexiguum plus, $\frac{1}{2}$ c. [a] *Suid. loc. allegato.*

CAP. VIII.

De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum.

Proxime de nummis aureis, quorum in scriptoribus antiquis memoria superest, dicendum est. Illi autem Atheniensibus erant,

Χρυσοῦς, & Στατὴρ, *Stater Atticus*, qui duas drachmas ponderabat, ut † *Pollux* author est, quod licet pro proportione auri ad argentum quæ apud Græcos legitima fuit, scilicet decupla, valeret tantum 12 s. 6, tamen pro nostra, quæ duodecupla est, Valuit nostri 15 s. † *Pollux l. 4. Onomast. c. 24. & Hesych. in Vocab.*

Ἡμιςατήριον, [a] *Semistater*, drachmam unam pendebat, unde & *Hesychio* dicitur δραχμὴ χρυσίου Nostri valebat 7 s. 6 d. [a] *Pollux. lib. 9.*

Τετραστατήριον, *Tetrastaterium.* Cujus *Aristoteles* meminit in Republica Cyrenensium, ut *Pollux* eum allegat libro 9. Cui & *Stater* dicitur (sed ponderalis opinor, non monetalis ille fuit) & minam argenti valere. Unciam auri habet, Valetque nostri 3 li.

Stater aureus Macedonicus, ut quos *Philippus, Alexander, Lysimachus, Demetrius*, & cæteri qui *Alexandro*, in Macedonia, Syria, Asia successerunt, signabant. Pendet drachmas Atticas 2. Obolos 2, Siliquas 2. Valuitque pro illorum proportione quæ fuit decupla 15 s. 5 d. monetæ nostræ. At pro duodecupla proportione quæ nostra est 18 s. 4 d.

De Nummis Aureis Asiaticis.

Daricus, Nummus aureus Persicus (ut & *Crœsii* aurei) didrachmus fuit, ut & *Suida* in vocab. Δαρεικὸς author est, qui eum stateri Attico æqualem facit, & elicitur ex *Aristophanis* Interprete *In Concionant.* atque *Xenophonte l. 1. Expedition. Cyri.* apud quem solvitur 3000 *Daricis*, quod decem argenti talentis promittebatur, servata proportione auri ad argentum decupla, quæ sane analogia apud Asiaticos, fere etiam apud Græcos, solennis fuit. Imaginem *Sagittarii* impressum habuit, unde *Agesilaus apud Plutarch. in Agesilao* facete dicebat, 10000 Sagittariis se pulsum Asia, ob corruptos Persicis nummis Oratores

Græcos,

Græcos, qui persuaserant ut revocaretur. Drachmas itaque duas cum habuit, valeret nostro auri pretio 15 s.

Errat proinde *Budæus l. 5. De Asse*, qui stateres *Daricos* (ut etiam Græcos) unciales facit; ut prædicta satis declarant: Etiamque, quod ex *Xenophonte lib. 1. Expedit. Cyri* constat, *Daricum* unum fuisse militum *Cyri* solitum pro Mense stipendium, Postea vero stipendium auctum, *Daricum* unum cum semisse: quod, si tantus esset stater *Daricus*, pro diebus singulis, fere 3 s. fuisset, supra omnem fidem & morem, ut bene cognita militum stipendia clarum faciunt. Nam apud Romanos *Polybius l. 6.* testatur tempore suo, hoc est initio tertii belli Punici, stipendium fuisse in diem 2 obolorum pro pedite, (quod etiam pro ratione Denarii veteris & legitimi minus est quam 3 d. nostri) 4 pro Centurione, (id minus quam 6 d.) pro Equite autem 6. (id est, denarium integrum,) Triplum enim fuisse stipendium Equitis ad Peditem, discimus etiam ex *Livio l. 7.* Porro, stipendium pro Pedite tempore *Tiberii*, Assium 10 fuit, ut *Tacitus 1 Annal.* meminit, cum Denarius diu ante ad 16 assium pretium provectus fuisset (proximè nostri 4 d. ob. q. c.) Apud Lacedæmonios & alios fere Græcos, Triobolum Æginæum pro pedite (6 d. qª.) quadruplum pro Equite, ut est apud *Xenophontem lib. 5. Rer Græcar.* Athenienses autem, qui omnium liberalissimi sunt habiti drachmam pro diurno stipendio præbuerunt (id est 7 d. ob.) ut author est *Thucydides l 3. Daricus* autem pro Mense, quod erat ordinarium pedestris militiæ apud *Persas* stipendium, fuit pro ratione auri apud eos 5 d. in diem, pro ea quæ est apud nos 6 d, *Daricus* autem cum dimidio, quod auctum stipendium ut dixi fuit, erat 7 d. ob. pro decupla auri proportione, 9 d. pro duodecupla.

Ἡμιδαρεικόν, *Semidaricus*, cujus mentio in *Xenophonte l. 1. Exped. Cyri*, stateris *Darici* dimidium, drachmam Atticam ponderabat, valebatq; nostri 7 s. 6 d.

Cizycenus aureus (*Cizycus* Græca civitas fuit & Milesiorum Colonia, ut *Strabo lib. 14.* meminit, quia tamen in Asia, in Propontidis littore sita fuit, inter externos ejus nummum recenseo) gravior fuit *Darico*, quod ejus æstimatio 28 drachmas Atticas exæquavit, ut *Demosthenes in Orat. ad Phormion.* prodidit, quod pro eorum ratione decupla auri ad argentum, valuit 17 s. 6 d. at pro nostra, duodecupla, valuit è nostro 1 li. 1 s.

CAP. IX.

De Summis Nummorum Græcis.

De veteribus Græcorum & Asiaticorum nummis quorum superest in historiis memoria, dixi. De recentioribus autem, qui scilicet post *Constantini Magni* tempora in Græcia viguerunt; quoniam ab Imperatoribus Romanis fuerunt procusi, post nummos Romanos dicam. Nunc de nummorum summis, quæ fuerunt Græcis, Mina & Talentum.

Μνᾶ *Mina Attica* 100 drachmas continet, Nova scilicet à *Solone* instituta, ut *Plutarchus in vita Solonis* author est. Vetus enim ante *Solonem* 75. tantum drachmas habuit, ut *Priscianus lib. de Ponder.* & *Fannius Carm. de Ponder.* meminerunt. Continere autem Minam 100 drachmas, præter *Plutarchum*, etiam *Xenophon in Vectigal. Cleopatras in Cosmet. Plin l. 21. c. ult.* & *Suidas in* τάλαντον & μνᾶ ex *Diodoro*, cum aliis pronunciarunt. Itaque valet Mina Centenaria argenti, de nostro 3 li. 2 s. 6 d.

Τάλαντον, *Talentum* autem ut ex *Polluce* & *Varrone l. 4. Ling. Lat.* constat, multiplex fuit. Omne tamen ut *Suid. loc allegat.* & *Pollux l. 9. c. de Talent.* inquiunt, continet Minas 60 ut Mina drachmas 100. Proinde 6000 drachmas continebat Talentum omne, proprias scilicet ejus regionis cujus talentum esse dicebatur. Verum si certa mensura adhibenda sit, ut inæqualitas talentorum intelligi possit, cum respectu ad drachmas Atticas ita se habent.

Talentum Atticum Minus est drachmarum Atticarum 6000 ut *Pollux l. 9 cap. allat.* & *Festus in Talent. l. 3. c. 7.* & alii authores sunt, & elicitur ex *Gellio l. 3. c. 17.* qui *Sestertiorum* 72000 talenta 3 esse dicit. Nam tot sestertii 18000 denarios seu drachmas conficiunt. Minus hoc Atticum Talentum dicitur à *Prisciano lib. de Ponderib.* & aliis: Intellige tamen, hoc ipsum nomine Talenti Attici sæpissime designari, Imo semper in Authoribus (præter sacros) ubi nomen, Talenti occurrit, hoc ipsum intelligendum esse, si nomen Talenti absolute positum sit, neque distinctionis causa aliquid adjiciatur. Valuit de nostro 187 li. 10 s.

Talentum vero *Atticum* majus 8000. drachmarum fuit, ut *Livius l. 38.* & *Priscianus loc. alleg.* authores. Id valuit de nostro 250 li.

Talentum Ægyptium valuit tantundem, ut *Plinius l. 33. c. 3.* ex *Varrone* instituit, id est 250 li.

Talentum Syrium drachmas continet Atticas 1500. *Pollux l. 9.* Valuitque de nostro 46 li. 17 s. 6 d.

Talentum Euboicum, 4000 denariorum (id est, drachmarum) fuit ut *Pompeius Festus in Vocabul. Euboicum Talentum* author est. Id valuit nostri 125 li.

Talentum Rhodium 4500 drachmas Atticas côntinet, *Varro l. 4. de Ling. Lat.* Valuit de nostro 140 li. 12 s. 6 d.

Talentum Babylonicum est 7000 drachmarum Atticarum, *Pollux l. 9. Onomastic c. de Talent.* Illud proinde valuit de nostro 218 li. 15 s.

Talentum Æginæum est 10000 drachmarum Atticarum; *Pollux ibid.* Valuitque de nostro 312 li. 10 s.

Talentum Alexandrinum 12000 drachmarum Atticarum fuit, quantum & Hebræum Talentum extitit, *Varro lib. 4. de Ling. Latin.* Id valuit de nostro 375 li.

Hæc de majoribus talentis: Nam etiam observo minora quædam talenta fuisse in usu, quæ tamen videntur talenta non nisi exorbitante nominis notione appellata: ut,

Talentum Siculum vetus, quod 24 nummorum esse *Pollux loc. allegat.* dixit (tot Minarum *Suidas in Vocab.* τάλαντον. sed corrupte) nummus autem *Polluci* semiobolos 3 valet, id est, sestertium unum Romanum. Proinde ponderabat drachmas 6 tantum. Valuitque de nostro 3 s. 9 d.

Talentum Neapolitanum tantundem etiam valuit apud *Varronem loco allegat.* scilicet 3 s. 9 d.

Talentum Siculum novum 12 nummorum *Polluci loc. allegat.* id est 3 drachmarum, quantum & *Syracusanum Talentum* fuisse *Varro loc. allegat.* dixit. Valuit de nostro 1 s. 10 d. ob.

Talentum Rheginum unius *Victoriati* fuit, id est, drachmæ tantum dimidiæ, *Varro ibidem.* Itaque valuit de nostro 3 d. ob. qª.

CAP. X.

De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris.

Tributum annuum Atheniensium à sociis acceptum ut *Pericles* inquit apud *Thucydidem lib. 2.* fuit talentorum 600. Xenophon *l. 7. Expedit. Cyri* autem eorum Reditus non minores esse scribit, quam 1000 talenta: *Athenæus lib. 12. Deipn.* 1200 facit. *Suida* demum ex omnibus undiquaque collectis, eorum Reditus 2000 talenta fuisse statuit. Id vero de nostro est 375000 li.

Sumptus funeris *Hephestionis* ab *Alexandro* factus, talenta 10000. *Plutarch. in Alexan. Arrian. l. 6. Expedit. Alexandri.* De nostro fuit 1875000 li.

Reditus Romani creverunt post victum Mithridatem ad 8500 myriades, (authore *Plutarcho in Pomp.*) scilicet drachmarum, ut viri docti [*Budæ. lib. 3. de Asse, & Leon. Portius. l. 2. de ponder. & mens.*] observant, quod Græci scriptores nunquam per sestertios (ut Romani) sed per drachmos numeros colligant. Id in nostris pecuniis valuit 2656250 li.

Qui ante fuerant tantum 5000 myriades, eodem authore; *Plut. ibid.* Quod fuit de nostris 1564500 li.

Reditus *Darii Histaspis* filii erat Euboicorum talentorum 14560 ut habet *Herodotus in Thalia.* Id valuit 1820000 li.

Reditus Ægypti regnante *Ptolemæo Aulete*, erat talentorum 12500. *Strabone lib. 17.* referente, qui tamen dicitur dissolute rem curasse. Id fuit in nummis nostris 2343750 li.

In ærario *Darii* Susis, reperta ab *Alexandro* talentorum 50000. [*Curtius lib. 5.* & *Arrian. l. 6. Exped. Alexand.*] Id fuit de nostro 9351250 li.

In ejusdem *Darii* ærarius Persepoli, obtinuit *Alexander* 120000 talenta. Id de nostro fuit 22500000 li.

Thesauri *Darii* quos in universum *Alexander* occupavit, fuerunt, inquit *Strabo lib. 15.* 180000 talenta. Quod valuit de nostro 33750000 li.

In Alexandri ærario post obitum ejus, reperta sunt talenta 100000. *Justin. lib. 13.* Quod fuit de nostro 18750000 li.

Alexandri Magni Reditus annuus, 300000. [*Justin. ibid.*] talentorum fuit (inquit *Justinus*:) restitui debet, 30000. ut *Budæus lib. 4. de Asse* corrigit, nam & cum ratione non convenit, tot habuisse in Reditu annuo talenta, cum 10000 tantum reliquit in thesauris, & vel sic, veteris regni Persici reditus multum excedebat. Talenta autem 30000. in nostris nummis efficiunt 5625000 li.

Bythii Bithynii opes fuerunt 2000 talenta argenti, *Herodot. lib. 7.* (de nostro 375000 li.) In auro 4000000 Darici (de nostro 3000000 li.) Ejus opes in universum valuerunt de nostro 3375000 li.

Quod si Babylonica talenta intelligenda sint, quæ in usu in imperio Persarum, pars septima argento adjicienda est.

Cyrus devicta Asia, reportavit argenti 500000 talenta Ægyptia, seu majora Attica, *Plin. lib. 33. c. 3.* Quod de nostro facit 125000000 li.

Præterea 34000 Pondo, id est libras auri, *Plin. ibid.* Quod de nostro valuit 1124000 li.

Sardanapalus congessit ut secum flammis traderet, auri talenta 10000000. *Ctesias.* In Atticis talentis id de nostris valet 22500000000 li.

Argenti autem decies tot talenta, quod valuit de nostro 18250000000 li.

At vel in Syris talentis aurum faceret nostri 5625000000 li.

Argentum autem produceret 4687500000 li.

CAP. XI.

De Veteribus Romanorum Nummis. Primo, De initiis Nummorum apud Romanos.

Aes, antiquissimus *Romanorum* nummus, primo signabatur à *Servio Tullio*, sexto Romanorum rege, ut *Plinius* author est *lib. 33. cap. 3.* Nam ante, pondere tantum noscebatur, non imagine. Et quidem primo, nota Pecudum signatum æs fuit, authore eodem *Plinio loco allegato, & lib. 18. cap. 3. & Varrone lib. 2. de Re Rustica. c. 1.* (inde Pecunia dicta). Postea, ex altera parte Rostrum Navis, ex altera, Janus geminus ejus insigne fuit, in Jani memoriam impressum. Quæ causa erroris fuisse videtur Macrobio *l. 1. Saturnal. cap. 7.* & Athenæo, *lib. 15. Deipnosophist.* qui id Iano ipsi tribuerunt. Ex iisquam notæ fuerunt in Assibus. Nam etiam in Triente, Quadrante, Sextante, Ratis insigne fuisse, præter *Plinium*, *Festus in vocab. Ratitum* etiam author est.

Argentum autem post devictum Pyrrhum signari cœpit, An. urb, 484. *Plin. lib. 33. cap. 3.* (nam sic corrigi debet) scilicet *Q. Fab Pictore* Cos. annis 5 ante primum bellum Punicum, inquit eodem loco *Plinius.* [*idem de Nummorum imaginibus observatur in nummis Goltztii, Ursini, Anton. Augustini & aliorum.*]

Ejus notæ in Denariis, sunt bigæ aut quadrigæ ut plurimum ex una parte, interdum *Castores*, ex alia vero Romæ caput galeatum. *Victoriati*, imago sedentis *Victoriæ*: *Sestertii*, ut plurimum *Castores*, ex una parte, utriusque autem ex altera parte Romæ caput. Ad imperatores usque ita fere permansit. Nam *Augustus Capricornum* nummis suis impressit [*Sueton. in Augusto.*] Imperatores autem reliqui frequentissime imagines suas.

Aurum denique signatum Romæ primum fuit, anno 62 (nam sic reponi debet) post percussum argentum, inquit *Plinius loc. allegato.* Nam eo anno, *Claud. Nerone*, & *M. Livio Salinatore Coss. Livius lib. 26.* signati auri meminit. Nec aliam imaginem invenitur subiisse aurum quam argentum, id est bigas & quadrigas cum Romæ Capite, quæ sane videtur fuisse causa, quod aurei etiam nummi Romanis interdum denarii dicerentur.

CAP. XII.

De Æreis Romanorum Nummis.

As, quasi æs dicitur, inquit *Varro l. 4. de Ling. Latina.* nam æreus nummus fuit. Et quidem ab initio, æris libra *Dion Halicarnas. lib. 9.* At postea, bello Punico primo, Populus ære alieno pressus, ferit ex iis sextantarios, inquit *Plinius l. 33. cap. 3.* id est sex ex uno, valore tamen eodem servato. Deinde bello Punico secundo premente *Annibale*, sub *Q. Fab. Maximo* Dictatore unciales sunt facti, id est ad dimidiam magnitudinem reducti. Postremo, lege Papyria, semunciales, sic perstiterunt. *As* autem decimam partem Denarii Romani valuit. De nostro nummo ob. qª.

Semissis, quasi semiæs (inquit *Varro loco allegat.*) id est Assis dimidium, valuit de nostro qª. q.

Triens, id est tertia pars Assis, (*Varro ibid.*) valuit è nostro qª.

Quadrans, id est quarta pars Assis, *Varro ibid. Triuncis Plinio lib 33. cap. 2. Teruntius Ciceroni l. 7. epist. ad Attic.* quod ante æs diminutum, uncias tres contineret, valuit de nostro q. c.

Sextans, sexta pars Assis, *Varro ibid. Liv. lib. 2. Plin lib. 33. c. 10. Valer. Max. l. 4. cap. 4.* Quantula fuit in singula capita collatio in funere Menenii Agrippæ, Romanæ salutis quondam arbitri, ob viri paupertatem. Id valuit de nostro q.

Verum etiam urgente apud Romanos ære grave, id est librali asse, Minores de ære nummi cusi sunt. Ut

Uncia, pars duodecima Assis gravis, id est libræ æris, *Varro ibid.* valuit de nostro c.

Semuncia, dimidia pars Unciæ 4 drachmarum pondere, *Varro ibid.* valuit è nostro $\frac{1}{2}$ c.

Sextula, sexta pars Unciæ, minimus apud Romanos ex ære nummus, *Varro ib.* Valuit nostri $\frac{1}{6}$ c.

Hii nummi ærei fuerunt Asse minores qui antiquitus in Romanorum commerciis. Verum & majores Asse iis fuisse legimus, cum in *Varrone loc. allegat.* sit *Decussis*, 10 Asses 1. Denarium valuit, *Vicessis*, qui Denarios 2, *Tricessis*, qui 3. Et quidem ascendebant usq; ad *centussim*, quo æreorum nummorum vocabulum majus non fuit, authore *Varrone*, ille autem 100 Asses continens, denarios 10 argenteos valebat. id est nostri 6 s. 3 d.

CAP. XIII.

De Argenteis Romanorum Nummis.

DE nummis argenteis postea dicemus. Qui erant,

Denarius, sic dictus quod denos æris seu Asses valeret, *Var. lib. 4. ling. Lat. Vitruv. l. 3. c. 1.* Cujus non idem pondus & æstimatio semper apud Romanos fuit. Nam Denarius vetus Romanus, Consulum tempore procusus, septimam partem unciæ ponderabat, ut *Celsus l. 5. c. 17.* & *Scribonius Largus in præfat.* cum aliis, authores sunt; Etiamque *Plinius l. 33 cap. 9.* qui 84 Denarios ex una argenti libra cusos fuisse prodidit. Valuit proinde vetus ille Denarius, de nostro 8 d. ob. c. cum $\frac{3}{7}$. c.

Denarius novus (à *Claudii* Imperatoris temporibus ut creditur natus, suspicor tamen aliquanto antiquiorem esse) drachmam Atticam exquisite ponderabat, (nam 96 Denarii ex argenti libra cudebantur) ut non solum *Plinius l. 21. c. 34. Cleopatras in Cosmet. Isidorus l. 16. Etymol. cap. 24.* & infiniti alii testantur: [*Athenæ. lib. 4. Galen. l. 8. Composit. Med. sec. loc. c. 3. Et sæpe in lib. de Comp. med. secund. genera.*] verum & certa præterea ratio comprobat. Etenim Græci scriptores ubi de rebus Romanis loquuntur, semper pro denariis drachmas reddunt. Valuit de nostro 7 d. ob.

Respectu autem hujus Denarii novi, omnes nostræ computationes factæ sunt. Quod si in adhibenda ratione nummorum ad antiqua tempora respectus habeatur, in quibus scilicet vetus & legitimus denarius viguit, omnia parte septima augenda sunt. Tantum enim Denarius novus à veteri superatur.

Bigatus & *Quadrigatus*, idem est Romanis quod Denarius, *Plin. lib. 33. c. 3.* Quoniam enim Denarius bigas aut quadrigas ex altera parte impressas habuit, iis nominibus fuit appellatus. Valuit 7 d. ob.

Victoriatus, imaginem sedentis Victoriæ ostendebat, *Liv. l. 41. Volus. Metian. l. de Ponder.* (unde ei nomen fuit) Lege *Clodia* Romæ primo percussus, ut inquit *Plinius lib. 33. c. 3.* Dimidia pars Denarii fuit: unde & *Quinarius* idem dictus, quod quinque Asses valuerit: De nostro autem valuit 3 d. ob. qa.

Sestertius, sic dictus quasi sesquitertius, inquit *Priscianus lib. de Ponderib.* quia continet Asses duos cum semisse: ut *Plinius loc. allegat. Varro lib. 4 ling. Lat. Metianus lib. de Ponder. Vitruvius lib. 3. Architect. cap. 1.* & alii authores sunt. Dimidium est *Victoriati*, quartaque pars denarii. Idem fere *Nummus*, absolute positus, significat apud Romanos scriptores, quia frequentissimus ejus in rationibus usus fuit. Etiam interdum Sestertius nummus vocatur. De nostro valuit 1 d. ob. qa. q.

Obolus, sexta pars Denarii, (*Obolo Attico* æqualis) quem ea causa *Sextantem Celsus lib. 5. cap. 17.* vocat. Valuit de nostro 1 d. qa.

Libella, decima pars Denarii, Assi æqualis pretio, ideoque inquit *Varro l. 4. ling. Lat.* libella dicta, quod valore æquaret æris libram; quasi pusilla libra, ait *Metianus loc. alleg.* Valuit de nostro ob. qa.

Sembella, quasi semi-libella, vigesima pars Denarii, *Varro ibidem*, Libellæ scilicet Dimidium. Proinde ea valuit de nostro qa q.

Teruntius, quadragesima pars Denarii fuit; *ibid.* Ita appellatus, quod tres æris uncias valeret pretio. Minimus argenteus fuit in Romanorum usu, vel qui usquam legitur in historiis. Nam & hos postremos argenteos fuisse, *Varro* certus nobis author est, libro jam sæpe allegato. Valuit autem *Teruntius* nostri q. c.

CAP. XIV.

De Aureis Romanorum Nummis.

AUrei Romanorum nummi proxime declarandi, quos Aureos Denarios *Plinius* l. 33. c. 3. *Didymus apud Priscian. lib. de Ponderibus* appellant, sive quod easdem imagines quas argentei denarii ostendebant, sive quod magnitudine ad oculum non multum ab iis discreparent. Quorum tres varietates apud Romanos factas *Plin loc. allegat.* meminit. Verum tam corruptus ille *Plinii* locus est, ut nihil inde certi vel divinando elici possit. Veruntamen ex aureis nummis qui supersunt, adverto priscum Aureum Romanorum Consulum temporibus procusum duos veteres *Denarios* argenteos ponderasse, ut ex iis qui supersunt exploratum est; *Vide Anton. Pois. lib. de Num. Antiq. c. 9.* Ita ut 42. ex auri libra cuderentur. Duas proinde drachmas cum $\frac{2}{7}$ pendebat. Valuit proxime de nostro 17 s. 1 d. ob. qa.

Aureus Recentior, circa prima Imperatorum tempora (ut videtur) procusus, parte septima aureo prisco levior fuit: Drachmas enim duas pendebat, ut 48 ex Auri Libra cuderentur, quod in multis, post *Budæum de Asse. l. 3. Hotomannum de Re Nummaria pag. 324* & alios, expertus sum. *Rosalis Anglicis* (*Spurre Ryals*) pares pondere vel *Nobilibus Eduardicis*, quibus etiam fere paris indicaturæ sunt. Valuit ergo hic recentior aureus de nummis nostris 15 s.

Aurei ergo Romani didrachmi fuerunt, talesque perfecte perstiterunt, per primorum quinque Imperatorum tempora, usque ad *Neronem, Buda. lib. 3. de Asse.* Inde fraude & avaritia principum, paulo justo leviores facti sunt pondere. Nihil tamen de valore & potestate decessit. Prima ut dixi diminutio facta est sub *Nerone*, sed perexigua, 2 aut 3 granorum. Paulo adhuc major sub *Galba. Nervæ* autem, *Trajani, Hadriani* aureis 8 momenta sive grana ponderis desunt: Iis autem quos *Vespasianus* cudit, 10 detracta sunt: Quam diminutionem etiam Aurei *Antonini Pii, M. Aurelii, Severi*, &c. subierunt. Inter hos tamen *Domitianus, Titi* frater & successor, aureis integrum suum 2 drachmarum pondus restituebat.

Aurei ergo Imperatorii apud Romanos, aut didrachmi fuerunt, aut pro didrachmis permanserunt, usque ad *Alexandri Severi* imperium. Nam eo Imperante authore *Lampridio in Alexand. Severo* primo cusi sunt.

Semissis Aurei. Id est, aureus drachmalis, qui scilicet pendebat drachmam. Et valuit proinde de nostro 7 s. 6 d.

Tremissis Aurei, id est, *Triens* seu tertia pars. Isque valuit de nostro 5 s.

Atque hæc fuit aureorum nummorum conditio ad *Aureliani* tempora, qui denuo ad didrachmas rediit: Neque alia fuit eorum constitutio, dum Roma Imperii Romani sedes permansit.

CAP. XV.

De aureis Nummis post Imperii sedem Byzantium translatam.

AT *Constantinus Magnus* aureum qui ante didrachmus fuerat, ad drachmam unam, & septimam drachmæ partem deduxit: ut denarii argentei veteris Romani exquisite pondus obtineret. Etenim in septem *l. 1, c. Th. de Ponder.* septem ex auri uncia cudi statuebat (ex libra, id fuit 84.) Quem tamen 4 Scrupulorum (nova Scrupuli notatione, quod 20 grana cum $\frac{1}{2}$ contineret) factum iri edicit. Isque post tempora *Constantini* Græcis Νόμισμα (Romanis, Solidus) semper dictus est tum in *Novellis Justitiani*, tum aliorum Orientalium Constitutionibus, tum denique apud *Theophilum, Harmenopulum, Nicephorum, Cedrenum, Zonarem*, &c. Valuit autem is Aureus de nostro 8 s. 6 d. ob. qa. & $\frac{6}{7}$ q.

Ad *Valentiniani* Imperium usque tales viguerunt aurei. Is enim ad paulo graviores rediit. Jussit enim ut [*L. quoties. 5. cap. de Suscept.*] sex ex auri uncia cuderentur, unde & Græcis ἑξάγιον dicebatur, & *Sextula Isidoro Etymolog. l. 16. c. 24.* quod esset sexta pars unciæ. Proinde scrupula vere 4 id est, drachmam & $\frac{1}{3}$ ponderabat, æqualis plane nostris *Genialis Anglicis*. Ita ut 72. ex auri libra cuderentur. Quales etiam fuisse aureos solidos ætate *Justiniani ex Novell. 32.* certum est. Et sane videntur ad extrema Imperii tempora tales perstitisse. Nisi quod aliquid fraude & avaritia præter leges & edicta detractum sit à principibus. Nam ego plures eorum Imperatorum aureos diligenter expendi, *Valentiniani*, & fratris sui *Valentis, Arcadii, Honorii*, & aliorum, omnesque haud paucis granis pondere justo leviores reperii. Legitimum tamen pondus erat 4. scrupulorum ut dixi, & proinde de nostro valebat 10 s.

Semissis aurei *Valentiniani*, etiam cudebatur, qui valuit de nostro 5 s.

Triens etiam vel *Tremissis* (ut vocabatur) id est, aurei solidi pars tertia. Isque valuit nostri 3 s. 4 d.

Scrupulum denique pars aurei Solidi quarta: Quod de nostro valuit 2 s. 6 d.

CAP. XVI.

De Argenteis & æreis Nummis Imperii Byzantium translati.

MIλιαρήσιον, Μιλιαρίσιον, *Miliarisium* 2 pendebat drachmas, *Novel. l. 105 cap. 1. Sect. 1.* partem enim octavam Aurei Solidi valebat, cum 2 *Ceratiis* (magnis scilicet auctisve) *Cedreno* ubi *de Leon. Conone* sermonem facit authore constet. *Suidas in* Μιλιαρήσιον, tamen decimam esse dixit (variavit scilicet cum tempore auri pretium:) sed 2 drachmas cum haberet, valuit de nostro 1 s. 3 d.

Κεράτιον, *Cerates Isidoro in Etymol. l. 16. c. 24.* Siliqua cornuta est, ob Lunæ ut creditur crescentis notam qua signabatur: quo signo supra ceratium commune seu siliquam excrescere intelligebatur. Argenteus nummus fuit drachmæ pondere, sed *Ceration* dictus, quòd *Ceratio* auri, crescenti nempe vel magno, (quod siliquam cum dimidia complectebatur, id est, semiobolum) pretio æquaretur. De nostro proinde valuit 7 d. ob.

Κεράτιον, *Siliqua* vel *Ceratium* simplex. Argenteus nummus, sed ita appellatus quod pretio 4 granorum auri (id pondus est siliquæ) æqualis esset, *Isidor. ubi supra.* Vigesima quarta pars Solidi auri, ut est in *Novel. 32. Justiniani.* Valuit nostri 5 d.

Φόλλις, φολλὴ, φολὶς, φολλὲς, *Follis*, cujus in historia *Eusebii, Histor. Ecclesiast. lib. 10. cap. 6.* & alibi sæpe mentio: æreus nummus fuit, ut *Lampridius in Heliogab.* ferreus, ut *Eustathius ad 1 Iliad.* dixit: sic dictus, quod folii instar in tenuem bracteolam percussus esset.

Duodecima pars Siliquæ fuit, ut *Justinianus* in *Leg. Georg.* Idem dicit *Zonaras* Tomo 3. & *Cedrenus* ubi de *Leone* Conone loquitur. Valuit proinde de nostro qa. q. & $\frac{1}{3}$.

Nummis Romanis omnibus declaratis, quorum nomina ex veterum scriptis elicere potui: figurales præcipuorum notas subjicio, quibus indicabantur & in nummis, & in scriptis. Itaque nota Assis quoniam ab initio Libralis fuit, erat L. *Sestertii*, quod duas libras æris & dimidiam potestate contineret, erat HS, vel HS. Quinarii seu Victoriati, erat V. Denarii denique, x. vel *.

CAP. XVII.

De Summis Nummorum Romanis.

DE Nummis dixi, de Summis Nummorum proxime dicam, qui fuerunt in Romanorum usu. Illæ autem tres,

Sestertium, genere neutro (Nam in hoc nomine vulgarem opinionem & nos sequamur) 1000 *Sestertios* continet, (Quantum lege *Julia* Sumptuaria, nuptialibus conviviis impendere licebat *Augusti* tempore, ut *Gellius l. 2. c. 24.* meminit). Id valuit nostri 7 li. 16 s. 3 d.

Libra seu *Pondo*, uncias continebat argenti duodecim, id est, drachmas seu denarios recentiores 96. Parte sui vigesima quarta minor quam Mina Attica. De nostro valuit 3 li.

Talentum, 24 sestertia continet, 6000 Denarios recentiores: Idem plane cum Talento Attico: Nomina enim Talenti, Minæ, drachmæ, Romani acceperunt à Græcis, ut Græci à Romanis libram & unciam, (quæ illis λίτρα & οὐγγία) *Galeno lib. 1. de Compos. Medicam. sec. genera* id agnoscente. Id proinde valuit de nostro 187 li. 10 s.

Sportula, (Nam & eam adjicio, quod sæpe occurrat, & summula quædam fuit, 100 enim quadrantes, id est, sestertios 10 continebat.) Merces erat olim salutationum ambitiosarum apud Romanos togatis. Rectæ cœnæ loco comitibus & asseclis à viris principibus data; ut *Budæus lib. 5. de Asse*, & alii notarunt. Mentio ejus in *Sueton. in Nerone. Domitiano, &c.* Poetis, & antiquis inscriptionibus sæpe. Fuit autem *Sportula* nostri 1 s. 6 d. ob. qa.

CAP. XVIII.

De Sestertio. Et arte Romana Numerandi per sestertios.

SEstertium, in neutro genere, quod nunc invaluit, observo nunquam in numero singulari apud veteres Romanos occurrisse. *Vide Agricol. l. 2. de Ponder. & Temperatur. Monet. & Hotoman. l. de Re Nummaria. Tract. de Sestertio.* Nam & *Priscianus* lib. 7. negat *Sestertius* neutrum habere genus; Et perpetuum ejus nominis silentium in *Varrone, Plinio, Volusio, Prisciano*, idem comprobat, licet iis persæpe fuisset occasio usurpandi, si nummorum summam designasset: Et denique ratio quam de Nomine afferunt, scilicet *Sestertium* appellari, quod duas argenti libras cum semisse contineat, cum reipsa non convenit, id est, cum mille sestertiis. Nam hii efficiunt 7 li. 16 s. 3 d. at illæ tantum 7 li. 10 s. Tamen plurale nomen *Sestertia* sæpe legitur, & quidem eo sensu ut 1000 sestertios significet.

Ars autem *Romana* numerandi per sestertios in tribus his regulis consistit:

Prima: Si nomen numerale convenit casu, numero, & genere cum *Sestertio*, tot præcise indicat, quot efferuntur, ut (exempli gratia) *Decem Sestertii* totidem designat.

Secunda: Si nomen numerale alterius casus jungatur cum genitivo plurali nominis *Sestertius*, ut *Sestertiûm*, tot quidem millia indicantur, ut ex. gr. Decem *Sestertiûm*, denotat decem millia sestertiorum.

Tertia: Quod si Adverbium numerale, jungitur cum sestertiis, designat totidem Centena millia: ut *Decies sestertiûm* valet decies centena millia sestertiorum. Quin & adverbium numerale ipsum, sine aliquo adjecto positum idem indicat, ut *Decies*, aut *Vigesies, &c.* tot centena sestertiorum millia; vel ut loquuntur, tot centena *Sestertia*.

CAP. XIX.

Summæ quædam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio.

CAmilli mulcta 500000 æris, id est, Assium. Liv. lib. 6. Ingens pro illa tempestate apud Romanos Summa. De nostro valuit 1562 li. 10 s.

Mille Denarii diurna merces Histrionis Roscii. Macrob. Saturn. lib. 3, cap. 14. Quod de nostro fuit 31 li. 5 s.

Decem millia Denariorum, Thaidis meretricis postulatum à Demosthene, ut Gellius lib 1. cap. 8. meminit. Idemque pretium à Platone datum pro tribus Philolai Pythagorici libris, Gellius lib. 3. cap. 17. De nostro 312 li. 10 s.

Remuneratio *Centurionis* ab Antonio, ejus qui caput Ciceronis ei attulit, 25000. Denarii fuit. Appian. lib. 4. Civil. De nostro 78 2. li. 10 s.

Quadringenta sestertia, id est, quadringenta millia sestertiorum, Census equestris fuit apud Romanos. Plin. lib. 33 cap. 2. Valuitque de nostro 3125. li.

Octingenta sestertia, (prioris duplum) senatorius Census ante Augustum fuit, Sueton. in August. Quod valuit 6250. li.

Augustus autem Senatorium Censum ad 1200. sestertia perduxit, Sueton. Ibid. Quod nostri est 9375. li.

Cicero [in Paradoxis] centena HS, id est, sestertiorum tot millia redituum percipiebat è suis prædiis. Id fuit, tantum, nostri 781 li. 5. s.

Decies centena millia sestertiûm maximus apud Romanos dotis modus, ut Budæus de Asse lib. 2. ex Juvenale docet. De nostro fuit 7812. li. 10. s.

Julius Cæsar Serviliæ (matri Bruti) dedit margaritam, quam sexagies mercatus est. Sueton. in Julio Cæsare. Nostri fuit 46875. li.

Unio Cleopatræ propinata Antonio centies sestertiûm fuit, Plin. lib. 9. cap. 35. Quanti etiam C. Caligula cœnavit, Seneca lib. de Consolat. ad Helviam. Valuit de nostro 78125 li.

Æsopus Tragicus ex arte Histrionica filio suo reliquit ducenties sestertiûm. Macrob. Saturnal. lib. 3. cap. 14. Fuit id de nostro 156250 li.

Ornatus Lolliæ Paulinæ quadringenties sestertium fuit, Plin. lib. 9, cap. 35. Quantum etiam legimus fuisse tributum Galliæ à Cæsare impositum. Sueton in Julio & Eutrop. lib. 6. Quantum denique ex Sicilia contrà leges abstulisse Verres accusatur à Cicerone, Action. 2, 3, 5. in Verrem. Quadringenties sestertiûm autem de nostris nummis est 312500 li.

P. Clodius habitavit in domo empta centies quadragesies septies, ut meminit Plinius lib. 35. cap. 15. De nostro id fuit 114843 li. 15 s.

Curio filius contraxit æris alieni sexcenties, ut meminit Valerius Max. lib. 9. cap. 1. Id nostri fuit 468750 li.

At Milo debuit septingenties, narrante Plinio lib. 36. cap. 15. Quod fuit 546875 li.

Julius Cæsar autem oppressus ære alieno dixit, bis millies & quingenties centena millia sibi esse oportere, ut nihil haberet, Appian. lib. 2. Civil. Id de nostro est 1953125 li.

Vespasianus primus è fisco Rhetoribus Græcis & Latinis, annua centena HS constituit, Sueton. in Vespas. 18. Id valuit nostri 781 li. 5 s.

Illata sunt in ærarium à M. Livio & Cl. Nerone Coss. Tricies & octoginta millia sestertiûm, Liv. lib. 28. De nostro 256875 li.

Area fori Romani, quod de manubiis Julius Cæsar inchoavit, super millies sestertiûm constitit, Sueton. in Julio Cæsare 22. Id de nostro fuit 781250 li.

Relatum à Scipione Africano in ærarium Romanum, bis millies sestertiûm, Liv. lib. 38. Id de nostro valuit 1562500 li.

Bis millies centies illatum ærario ab Æmilio Paulo ex Macedoniæ manubiis, Velleius lib. 2. Id fuit de nostro 1640625 li.

Seneca apud Tacitum lib. 13 Annal. fatetur se quadriennio comparasse ter millies sestertiûm, quantum & Eprius Marcellus, & Crispus Vibius, & Pallas Claudii Libertus, dicuntur possedisse. Id erat 2343750 li.

Lentulus *Augur*, antequam libertini eum pauperem fecissent, quater millies sestertiûm suum vidit, inquit Seneca lib. 2 Benef. Quod fuit de nostro 3125000 li.

Pecunia quinque Julii Cæsaris triumphis è manubiis lata, sexies millies & paulo amplius fuit. Velleius lib. 2. De nostro 4687500 li.

Tiberius Cæsar corrasit & reliquit vigesies septies millies sestertiûm. Quod totum ante annum Caligula dissipavit, Sueton in Caligula 37. Id valuit 21093750 li.

Nero bis & vicesies millies sestertiûm donationibus effudit, referente Tacito, lib. 1 Historiar. Id de nostro fuit 17187500 li.

Qui Tiridati urbe discedenti donavit super millies sestertiûm. Sueton. in Nerone 31. Id fuit de nostro 781250 li.

Et eidem Tiridati in urbe moranti, nummûm (id est sestertiorum) 800000 diurna erogavit, Sueton. ibid. Id fuit 6250 li.

Vitellius paucissimis mensibus (inquit Tacitus lib. 2 Historiar.) consumpsisse creditur novies millies HS Id de nostro fuit 7031250 li.

Vespasianus protestatus est in principatus sui initio, ob summam ærarii dissipationem, quadringenties millies opus esse, ut Resp. stare posset: Sueton. in Vespasiano 16. Maxima ea summa omnium quæ in Romanis leguntur Historiis. Valuit de nostro 312500000 li.

Redemptio Romæ à Gallis mille auri libræ fuerunt (una P. Clodii domus, triplo pluris postea constitit) authore Plutarcho in Camillo & Liv. lib. 5. Id valuit nostri 36000 li.

Cæsar (*Dictator*) in primo consulatu 3000 pondo auri furatus è *Capitolio*, tantundem inaurati æris reposuit, ut retulit Suetonius in Julio Cæsare 49. Id valuit de nostro 108000 li.

Octavius Cæsar in Cellam Jovis Capitolini intulit auri pondo 16000. Gemmasque insuper & margaritas sestertiûm quinquies millies, Sueton. in Augusto. Quorum, aurum valuit de nostro 576000 li.

Gemmæ vero & Margaritæ valuerunt 3906250 li.

Reliquiæ opum Crassi, postquam decimam consecrasset Herculi, atque publico convivio populum Romanum excepisset, & civibus insuper singulis dedisset 3. mensium triticum, fuerunt talenta 7100. Plut. in Crasso. Id valuit de nostro 1331250 li.

Plinius lib. 33. cap. 10. autem in agris eum possedisse scribit bis millies centena millia sestertium. Quod de nostro fuit 1562500 li.

Antiochus pro pace Romanis solvit ex pacto 15000 talenta, Liv. lib. 33. Id de nostro fuit 2812500 li.

Mulcta Asiæ imposita à Sylla ob defectionem, talenta fuit 20000. Plutarch. in Sylla. Quod facit de nostro 3750000 li.

Tributum impositum Asiæ ab Antonio 200000 talenta, Plutarch. in Antonio. Quod de nostro facit 37500000 li.

CAP. XX.

De proportione Auri ad Argentum.

UT luculentior fiat nostra quæ præcessit nummorum tractatio, de auri argentique proportione, pretiis, & temperatura, pauca adjicienda sunt. De proportione autem imprimis sciendum, aurum obtinere è natura sua quòd cæteris metallis præstet: quia cæteris & purius est, utpote magis liberum & segregatum ab excrementis, & etiam in mixtione ipsa perfectius, utpote exquisitissima actione caloris elaboratum. Metalla enim omnia licet in mixturæ suæ radice & initio, similia fere sint, varios tamen excretionis, coctionisque gradus sortiuntur. Verum, quod certa proportione, argenti aut aliorum metallorum pretia aurum superet, id non à natura est, sed constitutione principum. Proinde proportio ea auri ad argentum quam supra assignavi, scilicet duodecupla, perpetua non fuit, sed vel pro copia auri aut inopia, vel arbitrio principum sæpe variavit. Julius Pollux lib. 9. Onomast. cap. de Talent. & apud eum Menander; & Hesychius in δραχμή, atque apud illum in vocabulo χρυσοῦς Polemarchus, eam decuplam facit. Quin & tantum fuisse aliquando, non majorem, apparet ex Livio, lib. 38. ubi à Romanis pactum cum Ætolis fuit, ut si aurum dare mallent quam argentum, pro argenteis decem, aureum unum persolverent. Idemque sane plurimum obtinuisse videtur in veteri Græcia & Asia, quod de Græcis ex Dione Zonaras in Tom. 3. observat, quod & de Persicis è Suida in Δαρεικὸς non obscurè cognoscitur. Plinius lib. 33. cap. 3. proportionem auri ad argentum, cum primùm Romæ signaretur, prodidit fuisse quindecuplam, nam auri scrupulum, inquit, valuit sestertiis vicenis. Tempore verò Arcadii & Honorii constat fuisse ferè, ut $14\frac{1}{2}$ ad unum, ut ex eorum constitutionibus [In lib. 1. cap. de Argent. pret.] clare elicitur. Valuit autem interdum aurum ut 1 Par. 13. argenti, etiam apud Asiaticos, ut evidens, ex Herodoto in Thalia, ubi unum talentum auri 13 argenti talentis taxatur. Porrò, ea proportio aliquando fuit, ut 1 ad $12\frac{1}{2}$ ut cum Aureus Romanus didrachmus valeret sestertiis centum, ut in Galbæ temporibus, ex collatione Suetonii in Othone, & Taciti lib. 1. Historiarum fuisse cognoscimus. Nam de eadem Othonis largitione locuti, ille aureum, hic centum sestertios eam facit, ut etiam Dion lib. 55. 25 drachmas, quod in idem plane recidit. At proportio auri ad argentum celebratissima, & quæ plurimum evicit, est duodecupla. Quam non solum Plato in Hipparcho, veram esse illorum metallorum analogiam statuit, & apud Romanos circa Plinii tempora valuisse video, lib. 19 cap. 1. qui quatuor denariis unum auri scrupulum permutari scribit, Verum & eandem æstimationem proportionémque apud nos, aliasque gentes plurimas jamdiu obtinuerunt. Pro illa autem utriusque proportione, statuendum est hunc in modum utriusque metalli pretium & æstimatio.

CAP. XXI.

De Auri & Argenti pretiis.

Λίτρα *Libra*	Argenti,	valet	3 li.	Continet Libra 12 Uncias. Ponderat grana 6912.
	Auri		36 li.	
	Obrizi *Bud. de Asse l.* 5.		37 li. 10 s.	
Οὐγγία *Uncia*	Argenti	valet	5 s.	Continet uncia 8 drachmas: ponderat grana 576.
	Auri		3 li.	
Δραχμὴ *Drachma*	Argenti	valet	7 d. ob.	Continet drachma 3 scrupula: Ponderat grana 72.
	Auri		7 s. 6 d.	
Γράμμα *Scrupulum*	Argenti	valet	2 d. ob	Continet Scrupulum Obolos 2. Ponderat grana 24.
	Auri		2 s. 6 d.	
Ὀβολὸς *Obolus*	Argenti	valet	1 d. qª.	Continet Obolus Ceratia seu siliquas 3. Ponderat grana 12.
	Auri		1 s. 3 d.	
Κεράτιον *Siliqua*	Argenti	valet	qª. q. c. $\frac{1}{3}$.	Continet Siliqua seu Ceratium, ponderatque sitaria seu grana 4.
	Auri		5 d.	
Σιτάριον *Granum*	Argenti	valet	c. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{12}$.	
	Auri		1. qª.	

CAP. XXII.

De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis.

SUperest una consideratio de auri & argenti temperatura, quæ est ejus permixtio cum materia aliena: Aurum enim Argento, Argentum ære temperant, ut proinde in aureis & argenteis nummis varii observentur gradus puritatis. Aureorum autem omnium purissimi, Darici sunt. Darius enim Herodoto referente in Melpomene, quoad fieri potuit, omnem materiam alienam excoxit. Quod & inter Romanos Imperatores Tacitus fecit: *Obrizum* Monetales viri id vocant: nam in officina monetali natum id nomen fuisse, cui tamen aliam originem quidam assignant, [*Obrizum iis quasi ophirizum, id est, aurum ex Ophir allatum.*] Plinius lib. 33. cap. 3. non obscure significat. Est autem *Obriza* examen seu probatio per ignem acerrimum, qua omnis fere alienæ materiæ admixtio excernitur; *Vide Budæ. lib. 3 de asse*: dixi (*fere*) Nam eousque excoqui aurum posse, ut caractæ unius quadrans tantum relinquatur materiæ alienæ, id est pars totius massæ nonagesima sexta, metallarii agnoscunt, eamque puritatis gradum Edvardicos Nobiles adeptos esse. In argento autem volunt necessario relinqui quadragesimam octavam partem materiæ alienæ: verum exquisitissimi monetales affirmant aurum ad ultimum etiam quadrantis caractæ quadrantem, id est decimam sextam caractæ partem defæcari & expurgari posse, ita ut solum trecentesima octuagesima quarta pars alieni metalli derelicta sit. Argentum autem decoqui posse, ut nihil præter merum argentum supersit, licet non sine aliqua ejus jactura illud fiat. Scribit autem Bodinus lib. 2. Theatr. Naturæ, ex Aurificum (ut inquit) *Parisiorum* experimentis, in aureis nummis Vespasiani factis, solam septingentesimam sexagesimam nonam partem defuisse summæ eorum bonitati. Quod si verum, trigesima secunda tantum pars unius caractæ materiæ alienæ superfuit; verum utcunque fuerit, summa aureorum *Daricorum* puritas, in Græcis tamen Aureis Philippi, Alexandri, Demetrii, &c. ut etiam in externis *Prusiæ* & *Mithridatis*, admixta fere fuit quinquagesima Argenti portio [Vid. Agricol lib. 2. de ponderibus & Temperatura Monetarum.] In Romanis autem quos signarunt Consules & Imperatores ad Vespasianum usque quadragesima & octava fuit Argenti portio. Quam temperaturam aurei *Turcici*, *Hungarici*, veteres *Hispani*, & fere *Ducati Veneti* hodie servant. *Ducati* autem *Romani*, *Bononienses*, *Lucenses*,

ses, *Mediolanenses*, mixtionem habent tricesimæ secundæ partis argenti. *Coronati Francici* & *Burgundici* decimam sextam recipiunt. *Coronati Italici* fere partem nonam: qui autem optimi, saltem duodecimam. Aurei *Rhenani* partem quartam, (qui ea causa albescunt) ut electri potius quam auri nomen mereantur, cum electrum sit authore Plinio lib. 33. cap. 4. etiam cum quinta pars argenti auro sit admixta. Verum omnium maxime argentosi sunt *Philippici Brabantini*, & *Wilhelmii Hollandici*, in quorum mixtura sunt 15 auri, 9 argenti portiones.

Argentei autem nummi *Aryandici*, (*Aryandes* sub *Cambyse Persarum* Rege *Ægypti* præfectus fuit) omnium erant purissimi, omni plumbo ut Herodotus author est lib. 4. in Melpomene, quoad fieri potuit excocto: Potest autem sine argenti jactura, ut drachma plumbi in besse argenti (quam *Marcam* vocant) id est, in 8. argenti unciis resideat. Vide Agricol. loco allegato. Pars ea est sexagesima quarta. Græcorum argenteis nummis fere inest quinquagesima pars alieni metalli, Idem in Asiaticis. In Romanis usque ad Vespasianum quadragesima octava: Post Vespasianum interdum vigesima quarta, nisi quod solus Livius Drusus, etiam tempore Consulum, ante Cæsares, notatur in Tribunatu suo, octavam æris partem admiscuisse. Plin. lib. 33. cap. 3.

Æreis demum nummis ferrum miscuisse notatur solus Triumvir Antonius, ut etiam argenteis, sed qua mensura incertum: Plin. lib. 33. cap. 9. Immensus Helluo cum plus auri & argenti ex una Asia uno anno corraserat, quam ex toto Imperio Romano longis spatiis Tiberius, plusque inter cœnas & luxurias dissipaverat, quam Nero aut Caligula, aut quisvis alius dissolutissimus ærarii Romani exhaustor & expilator, ne æs quidem sine ferro hominibus purum ferreus & impurus nebulo relinquere potuit.

Ferreis tamen nummis usas fuisse olim gentes aliquas certum est. Nam & ferrei nummi Aristoteles meminit in Oeconomicis 2. & Britannos Cæsar lib. 5. Bell. Gall. Byzantios Pollux lib. 9. cap. de Talent. & Aristides Lacedæmonius, ille & Xenophon, & Plutarchus in Lycurgo, & in Lysandro. Aristid. in Platonica 2. pro Quatuor viris. (quibus alii non permittebantur ex *Lycurgi* legibus) nummos ferreos in usu habuisse prodiderunt. Verum & stanneos nummos fuisse aliquando sub Dionisii tyrannide *Syracusanis*, Pollux lib. 9. Onomastic. cap. allegat. etiam retulit: quin denique neque corium exclusum fuisse ab hac dignitate intelligimus ex Platone in Eryxia, qui *Carthaginienses*, adhibuisse in commerciis nummos ex corio, magnitudine stateris meminit.

CAP. XXIII.

De pretio & pondere æris & aliorum Metallorum.

VErum cum in nummis etiam æris ratio habita sit, adjiciam pauca de ejus & aliorum etiam metallorum pretiis. Pretium quidem æris ab initio Romanæ Reip. idque diu, ad primum bellum *Punicum*, respectu argenti fuit fere 840. pro 1. cum scilicet vetus denarius Romanus 10 æris Libras pretio valeret. Postea vero crevit ejus æstimatio, ut reducto ad 2 uncias Asse, uni argenti libræ 140. cum ad unciam unam, 70. cum ad semunciam 35. fere responderent libræ æris, in nummis scilicet signatis: cum vero denarius ad drachmam esset contractus, etiam 32. Rudis vero æris pretium sub Arcadii & Honorii Imperio (ut alias fuit antiquitus ignoro) tale fuit, ut 100. æris pro 1. argenti taxarentur. Lib. 1 cap. de Argent. pret. De reliquorum metallorum pretiis Agricola lib. de pret. Metallorum videatur.

Dixi aliquid de æris pretio, dicam etiam pauca de ejus & aliorum metallorum ponderibus, quod videam scriptores in iis statuendis, nonnihil hallucinari. Inter metalla autem gravissimum omnium aurum est, cui plumbum bene repurgatum fere cedit parte octava: Plinius lib. 33. cap. 3. qui plumbum auro præponderare scriptum reliquit. Plumbum autem rudius ejusdem fere ponderis cum argento est: at bene excoctum & repurgatum, tertia fere parte sui ponderis ipsum superat. Argentum tamen æri, parte fere tertia & dimidia præponderat. Æs autem ferro parte fere sexta gravius est, ferrum denique stanno parte decima septima fere; ut stannum sit metallorum omnium levissimum, sicut aurum gravissimum. [Ex experientiis Nic. Tartaleæ, in appendice ad lib. Jordani de Ponderositate, & Francisc. Euxei Parisiens.] Et ut aliquid observem de lapidibus; Adamas dimidium fere plumbi, marmor dimidium ferri ponderat. Ita aurum proportionem ponderis habet ad Argentum, ut non aliqui [Ar. Mont. Vol. 3. de Mensur. cap. de Sicli partib. & cap. de Chichar.] temere pronunciarunt duplam, aut triplam, sed sesquialteram & sesquiquintam; scilicet ut 17 ad 10. Aurum ad plumbum, sesquioctavam fere. Aurum ad æs, duplam & sesquioctavam. Aurum ad ferrum & stannum duplam & plusquam sesquialteram.

BRIANI VVALTONI,

S. T. D.

Supplementum de Siclorum Formis & Inscriptionibus cum eorum Explicatione.

QUod de Siclis promisi proleg. 3. 11. 28. eorum quos comparare poteram formas in Tract. de ponderibus & nummis me exhibiturum una cum singulorum explicatione, hic præstare conabor, antequam verò ad singulorum figuras deveniamus, quædam de siclo in genere prælibanda.

1. שֶׁקֶל *Siclus* à שָׁקַל derivatur, quod appendere & ponderare significat, quia moneta argentea ponderari olim solebat, & apud Hebræos hoc genus nummi erat quasi exemplar ad quod alios omnes expenderent. Nomen hoc Hebræum apud Græcos & Latinos interpretes aliosque remansit, punctatio tamen hodierna discrimen quoddam in pronunciatione intulit, secundum quam potius Seclus quam Siclus diceretur. Cum tamen omnes Græci & Latini Interpretes, Josephus etiam & Philo Siclum, non Seclum legerint. 2. Constat omnium numismatum de quibus legimus antiquissimum fuisse, ex Genes. 23. 15. ubi Abraham emisse dicitur agrum pro loco sepulturæ ab Ephron, pro 400 siclis Argenti, unde etiam liquet Siclum fuisse nummum populis Orientalibus communem, non Israelitis proprium, an vero idem fuerit cum siclo posteriorum temporum dubitatur, non enim cusos vel fusos cum characteribus impressis olim fuisse, sed secundum pondus appensos, à plerisque statuitur. 3. Formam ex insculptis figuris videmus, quod antiquiores una ex parte habuerint urnam cum Manna Exod. 16. posito quasi in ore calicis sive urnæ, in multis Aleph Samaritano, in quibusdam Daleth & Schin, aliisve literis Samaritanis, cum inscriptione literis Samaritanis ex hac parte ࠔࠒࠋ ࠉࠔࠓࠀࠋ, id est, שקל ישראל *Siclus Israelis*, ex altera parte virga Aaronis ponitur cum Amygdalis, inscriptione etiam literis Samaritanis, ࠉࠓࠅࠔࠋࠌ ࠒࠃࠔࠄ id est, literis hodiernis ירושלימה קודרשה *Jerusalem sancta*. In quibusdam tamen varietas quædam conspicitur, ut jam in explicatione ostendam. Posteriorum verò Siclorum qui post reditum è captivitate cusi sunt, forma à prioribus differt, habent enim ex una facie urnam vel potius thuribulum incensi quotidiani, ut ex fumo ascendente liquet, ex altera virgam Aaronis cum foliis, vel ut alii ramum olivæ, inscriptionem vero eandem habent, at literis Hebraicis hodiernis. 4. Pondus erat semiuncia, valor drachmarum quatuor Atticarum ut ex Joseph. lib. 3. cap. 9. Hier. in Ezek. cap. 4. lib. 1. constat. Contra hunc valorem gravis est objectio ex 70 Interpret. qui ubique vertunt *δίδραχμον*, unde duplicem quidam faciunt siclum, sacrum sive sanctuarii qui quatuor drachmas valebat, & civilem sive communem, qui dimidium sicli, duas viz. drachmas valebat. At contra hoc facit, quod 70 semper vertunt *δίδραχμα*, nunquam *τετράδραχμον*, & distinctio ista sicli in sacrum & civilem conficta videtur sine fundamento, nam omnis æstimatio erat secundum siclum sanctuarii Levit. 27. 15. & cum mentio fit in Scripturis sicli sanctuarii, hoc ideo dicitur siclus sanctuarii quia in sanctuario asservata sunt ponderum & mensurarum exemplaria, hoc enim ad sacerdotum officium pertinebat, *ut sint super omne pondus & mensuram* 1 Chron. 23. 29. Et in Scripturis legimus, non tantum sacra sed & prophana siclo Sanctuarii appendi & æstimari, nec prudens aliquis princeps diversa pondera vel mensuras varias intra regnum suum usurpari permitteret. Intra sacra enim æstimata erant pondera & mensuræ, unde in Templis apud Paganos, & in Ecclesiis Christianorum servari solebant, ut ex Justiniani Novella 128. cap. 15. ostendimus. Proleg. 3. n. 31. Ut ad Sept. revertamur. Ar. Mont. & Masius ipsos lapsos in vertendo fuisse existimant, quod affirmare ab omni ratione alienum est: alii ad librarios referunt, qui cum viderent literam δ quæ quatuor significat, drachmæ præpositam fuisse, addiderunt (ι) unde *δίδραχμα* fecerunt, hoc vero haud probabile, cum Josephus qui interpretationem Sept. sequitur, nunquam habet *δίδραχμον* pro siclo, sed *τετράδραχμον*, verior itaque responsio est, quod scripserint Sept. versionem suam Alexandriæ, ubi drachma unum par erat duobus Atticis, hinc fit ut apud eos idem sit *δίδραχμον*, quod postea & aliis locis erat *τετράδραχμον*, nam ut hodie ita olim monetæ apud varias nationes, varium habuere valorem.

Sed jam ad explicationem particularem veniamus. Exhibentur hic 13 siclorum & numismatum formæ, quas ex Postello, Ario Montano, Beza, Wasero, Villalpando, Joh. Morino collegi.

Prima exhibet siclum integrum constantem 4 Drachmis, qualem habuit Arias Montanus Argenteum ab Archiepiscopo Listrigoniæ, & pro munere preciosissimo æstimavit: ad stateram examinatus, quatuor drachmas, id est, unciæ dimidium pendebat, non communes sed medicas apud Pharmocopolas in usu. Siclus vero 20 granorum pondere à Mose Exod. 30. 15. describitur, qui ibi & Ezek. 43. 12. Gerah dicuntur. Talem etiam exhibent, Villalpand. in Ezek. Tom. 1. Waserus de nummis, & J. Morin. in Pent. Samar. Exerc. 2. cap. 10. & ante annos 400, duos ejusmodi nactus erat Ramban, & unum R. Azarias; omnes ejusdem formæ, nam ex una facie habent urnam cum Manna, & supra urnam literam Aleph Samaritanam, cum hac inscriptione ࠔࠒࠋ ࠉࠔࠓࠀࠋ id est, literis Hebraicis modernis שקל ישראל, *siclus Israelis*, ex altera parte virgam Aharonis, amygdalas proferentem, cum hac inscriptione iisdem literis antiquis ࠉࠓࠅࠔࠋࠌ ࠄࠒࠃࠅࠔࠄ ירושלים הקדושה, *Jerusalem sancta*. Ex quibus colligunt Ar. Mont. & alii siclorum Antiquitatem quod ante secessionem decem tribuum cusæ sint, cum toti populo nomen Israelis conveniebat, nec à Samaritanis usos, quia illi nunquam potiti sunt Hierosolyma, nec nomen (sanctæ) illæ civitati tribuissent, quam abominati sunt. Per Aleph vero inscriptum, indicari vult Ar. Mont. priorem sicli faciem, Rabbini quidam, siclum unum vel integrum quod meritò rejicitur, cum in semi siclis eadem litera eodem loco imposita inveniatur, Villalpand. putat eo designari nomen Adonai sive *omnium Dominum*, probabilius alii urbis nomen ubi cusus, ab Aleph incipiens denotari volunt, vel אחרה urbem in genere, scil. alium ab Hierosolyma.

Secunda etiam siclum integrum quatuor drachmas pendentem representat, qualem unum habuit Villalpand. alium Joh. Morinus, alium Waserus, & ante omnes unum nactus erat Postellus inter Judæos, cujus figuram excudit lib. de 12 Linguis. In omnibus etiam similis est hic priori, nisi quod pro Aleph in ore calicis habet duas literas Schin & Tau, & ex altera parte inscriptionem paululum variantem, additis quibusdam literis, habet enim ࠉࠓࠅࠔࠋࠉࠌࠄ ࠄࠒࠃࠅࠔࠄ additis Jod & He, & in quibusdam ࠄࠒࠃࠃࠅࠔࠄ cum duplici Daleth & Vau unico. Pro Schin & Daleth, legit Masius Schin & Mem, quibus denotari vult שלמה מלך Salomon Rex, quasi ejus tempore percussus esset, sed littera illa potius Daleth Samariticum, quam Mem representat, unde Villalpand. existimat, nomen Dei שדי designari, probabilius Morinus, Siclum Davidis his literis primis exprimi, quod sub Davide & in urbe Davidis hi sicli percussi fuerint. In altera inscriptione, ubi Vau Jod & He, quæ in primis (ubi Aleph ponitur supra urnam) nunquam reperiuntur, existimat Postellus, illud He non ad finem Jerusalem sed ad initium dictionis sequentis referri debere & legit Jerusalaim, *Hakkodeshah*; quasi esset loco articuli Græci ὁ. Azar. duplicem lectionem refert, quasi vel cum verbo antecedente, vel sequente jungi posset. Alii dicunt literas illas He, Vau, & Jod, in scribendo pro arbitrio addi vel omitti debere, quia norant periti certis legibus quando subintelligenda esset aliqua ejusmodi literarum, antequam hujusmodi scribendi modus qui propter Dialectorum varietatem varius erat, post inventam Grammaticam, per Grammaticorum regulas in certum ordinem redactus sit. Scribere verò Jerusalem per Jerusulaimah, cum Jod & He, proprium fuisse Dialecto Hierosolymitano probat D. Morinus loco citato ex Talmud. Tract. Megillah fol. 71. Ubi R. Simon & R. Samuel filius Nachman dicunt, quod viri Jerusalem scribunt Hierusalem ירושלימה, & de hac re non curant.

Tertia figura est Sicli dimidii, qualem exhibet Theod. Beza in Matth. 17. & sibi communicatam ait ab Amico Ambrosio Blainero, pendebat drachmas duas. Hic excepto pondere & valore per omnia respondet primæ, cum iisdem literis ex utraque

utraque parte, urna etiam & virga Aaronis, & Aleph supra urnam.

4. Quarta est etiam Sicli dimidii apud Morinum & Villalpandum dictis locis quæ in omnibus cum illo Bezæ convenit, nisi quod circa urnam inscriptio (literis quibusdam exesis) literis Hæbræis respondens, est חצי השקל *Dimidium sicli.*

Quinta est Waseri, quæ priori per omnia similis est valore, inscriptionibus &c. nisi quod supra urnam pro Daleth habet Beth, ad significandum partem dimidiam, vel duarum drachmarum pondus, & præter חצי שקל addit ישראל, *dimidium sicli Israel.*

Sexta est Morini, ubi literæ multum detritæ ut vix aliquid certi ex eo colligi possit, ex una parte tamen habet calicem vel urnam, & super eam literam quæ crucem exacte repræsentat, ex altera ramum quendam, sub quo eadem litera figuræ crucis, alia quæ ad Ain proxime accedit, ex quibus constat in antiquo Hebræorum Alphabeto fuisse literam quæ figuram crucis referebat.

Septima est Waseri quæ sicli trientem sive tertiam partem repræsentat quem Nehemiam populo imposuisse legimus. Neh. 10. 32. propter opus Domus Domini, dicit ejusdem cum reliquis figuræ & inscriptionis fuisse, cum diversa tamen ex altera parte inscriptione, literis his Hebraicis respondente הלישית השקב ישראל j. *triens sicli Israelis*, supra urnam apponitur Gimel, ad denotandum partem tertiam.

Octava est ejusdem Waseri, & quadrantem sive quartam sicli partem repræsentat, de qua fit mentio 1 Sam. 9. 8. & ejusdem valoris fuit cum זוז *zuz* specie alia monetæ Hebraicæ vel Chaldaicæ, quæ drachmam Atticam conficiebat, unde dicto loco Chald. Paraph. רבה *rebah* reddit per זוזא *zuza*, unam argenteam. Eandem habet inscriptionem cum proxime præcedenti nisi quod supra urnam habet Daleth, & hanc inscriptionem literis antiquis רבה השקל ישראל *quadrans sicli Israelis*. Waseri has sicli partes, dimidiam trientem & quadrantem haud sinceras esse putat Joh. Morinus, sed ad partes siclorum in Scripturis repræsentandas effictas: sed cum rationem nullam proferat, hoc de Wasero non facile crediderim, unicuique tamen liberum sit judicium.

Nona alium semisiclum refert quem habuit Villalp. à patre Padrò, ex una parte radicem Balsami, ex altera palmæ formam repræsentat, quæ (teste Tacito lib 5.) Palæstinæ propria erat, literæ vetustate consumptæ: circa balsamum legit Villalp. מולעת quasi percussus tempore circumcisionis secundæ, sub ingressum Palæstinæ Jos. 5. ut idem conjicit, balsamum enim non ferro sed lapide inciditur ut stillet, unde ejus frutex pro circumcisionis symbolo poni videtur. Conjecturæ hæ mihi longe petitæ videntur.

Decima est tum Villalpandi tum Morini, sicli quadrantem putat ille, hic amuletum Samaritanum, à reliquis Sicli partibus multum differt forma & inscriptione: ex una parte torquem habet quem Salomoni vel regi alicui in usu fuisse conjiciunt, intra cujus ambitum sunt literæ in medio quas legit Villalp. שמן עת *tempus unctionis*, ex altera parte est Cantharus sive guttus, cui adstat virga frondescens, quæ Aaronis esse conjicitur, ut & vas videtur esse illud Exod. 31. 23. in quo oleum unctionis asservabatur, inscriptionem ita legendum esse putat Villalpand. לחרות ירושלם quam interpretatur: *Ad scripturam Jerusalem*, conjicit anno tertio Josiæ percussum fuisse.

Undecima representat æreum nummum apud Villalpand. Ex una parte est manipulus ex pluribus frumenti spicis conflatus, floribus & fructibus abundans, subtus colligatis, circumstant vasa Romanorum urnis non dissimilia, quorum illud à dextris vini, à sinistra olei esse videtur. Inscriptio maxima ex parte attrita, à dextra tamen quatuor literæ leguntur [Samaritan letters] שמוא per quas nomen Samuelis denotari putat, à sinistra tantum litera Nun נ visitur conjicit, legendum esse [Samaritan letters] *Propheta*, quasi à Samuele Propheta percussus esset hic nummus, cùm ante reges ipse Rempublicam administraret. Ex altera parte videtur urna, quæ urnam Mannæ refert in cujus insciptione leguntur hæ literæ integræ [Samaritan letters] *gaal, redimere*, de reliquis conjicit, quasi tota Scriptura esset [Samaritan letters] *Negoltho litsum, redemptus es.*

Duodecima & tredecima Siclos integros quatuor drachmarum referunt, post reditum à Captivitate cusos, extant apud Villalpand. Morinum & alios, eorum plures vidi, ex una parte habent urnam vel poculum, cum thure ex eo fumante; vel ut Villalp. thuribulum fumum exhalans, cum inscriptione literis Assyriacis vel Hebraicis hodiernis שקל ישראל *Siclus Israelis*, ex altera, virgam Aaronis cum foliis, nondum flores aut fructus protuberantem, ut quidem existimant, vel ut alii probabilius, olivæ ramum, nam cum urnam Mannæ ex una parte omiserint haud probabile est, virgam Aaronis ex altera retinere voluisse, nec, cum neutra tunc exstaret, videntur voluisse utramvis in usum revocâsse sed alias formas excogitasse: inscriptionem etiam eandem cum superioribus habet literis hodiernis, ירושלים הקדושה, aliquod tamen discrimen inter literas horum siclorum observare licet, unde conjicio non eodem seculo percussos esse: sed post aliquod temporis intervalum, unde alliqua discrepantia oriri poterat; hoc etiam observandum, quod in facie posteriore inscriptio non est ut in antiquioribus siclis, nec ut in horum facie prima à dextra ad sinistram, sed à sinistra ad dextram, cujus discrepantiæ haud facile est causam assignare.

Præter hos etiam aliæ nummorum species literis Hebraicis antiquis & hodiernis inscriptæ circumferuntur, unum habet Theseus Ambros. ex una parte referentem imaginem Salvatoris, cum nomine ישו literis Samaritanis, & ex altera parte iisdem literis verba Hebraica in hunc sensum. *Rex venit cum pace, Deus homo factus est*, alium habent Waserus, Schichardus & alii, in quo ex una parte est effigies arcis Sionis, cum hac inscriptione, literis & vocabulis Hebraicis hodiernis, *Jerusalem urbs Sanctitatis*, ex altera effigies humani capitis cum hac inscriptione iisdem literis & lingua, *David Rex & Salomon Rex filius ejus*, primum post Christum factum esse ipsa inscriptio docet, alterum etiam fictum esse constat ex humanæ faciei forma, quia ullius animalis formam sculpere in quemcunque usum illicitum esse putarunt Judæi ex vi præcepti secundi, unde Tacitus lib. 5. præter morem hoc de iis vere refert, *nulla simulacra habere in urbibus suis, nedum Templis, non regibus hæc adulatio, non Cæsaribus honor*: videatur D. Grotius in secundum præceptum: unde facile cuivis judicare licet quid de reliquis numismatis sentiendum sit, & qua ratione a figuris, maxime humanis, abstinerent Judæi, & quam à vero alienum sit illud Rabbinorum figmentum, qui in libro Rabba affirmant quatuor fuisse nummorum percussores, Abrahamum cujus nummus vitulum & senem referebat, Josuam, qui bovem & unicornem, Davidem, qui virgam & turrem, & Mardochæum, qui hinc saccum, inde Reginam Esther atque seipsum in nummis repræsentabant, quæ omnia sibi repugnant, & ex superioribus refutantur, nec probabile est brutorum imagines ab antiquis patribus effictas cum pro Idolis ab Ægyptiis haberentur.

Ex his siclis, plerasque literas Hebraicas antiquas, cum Samaritanis hodiernis easdem fuisse liquet: omnes quidem non exprimuntur, ex harum tamen cum Samaritanis convenientia de reliquis judicare licet. Aleph & Tau præ cæteris differre videntur, de quibus vide quæ dicta sunt Proleg. de literis antiquis Hebraicis, ablata enim linea inferiori ab Aleph quod supra urnam imponitur (quæ linea unicum est discrimen inter Aleph & Tau) perfecta crucis figura relinquitur, quam figuram Tau olim retulisse testantur Orig. & Hieron. in Ez. k. 9. R. Azarias etiam in Alphabeto suo Hebraico duplicem dat figuram literæ Tau, unam hodiernæ similem, alteram instar crucis decussatam, quam crucem S. Andreæ appellant, quam etiam in quibusdam siclis conspicere licet. In Alphabeto etiam Vaticano quod edidit Angelus è Roccha, ultima litera figuram crucis habet, ut & Æthiopicum & Copticum, quod ex Hebraica antiqua fluxisse certum est. Observat etiam Schickard. in Bech'nhap. pag. 80. Characterem unctionis Sacerdotalis fuisse cruciculam quam faciebant inter supercilia Pontificis, ut ex Maimon. & Kimchi probat idem Tract. de jure Regio Hebræorum: hanc vero dicunt Rabbini cum crucem non invenerunt in Alphab. Hebraico Assyriaco, esse instar Græcorum X quod à Tau Samaritano parum differt; unde Sacerdotem summum in hoc Typum fuisse Christi idem arguit.

Ne vero miretur quisquam literas hasce Siclorum aliquantulum ab hodiernis Samaritanis differre, cum in Siclis qui Assyriaco charactere cuduntur qui reliquis multo recentiores sunt, aliquam ab hodiernis Hebraicis discrepantiam observare licet, notum enim est in omnium Linguarum characteribus, ad faciliorem formationem & celeritatem scriptionis & ex καλλιγραφίας studio, aliisve causis, tractu temporis mutationem aliquam intervenire: potius admirari debemus, quod post tot secula tantillum discriminis observare licet, cum ante bis mille annos quosdam horum siclorum cusos fuisse constet.

Formas singulorum numismatum hic exhibemus, unà cum Alphabeto ex iis quantum potuit collecto, adjectis ex adverso Alphabeto hodierno, & Vaticano quam produxit Angelus è Roccha, unà cum illo R. Azariæ, & nomine Tetragrammato literis antiquis.

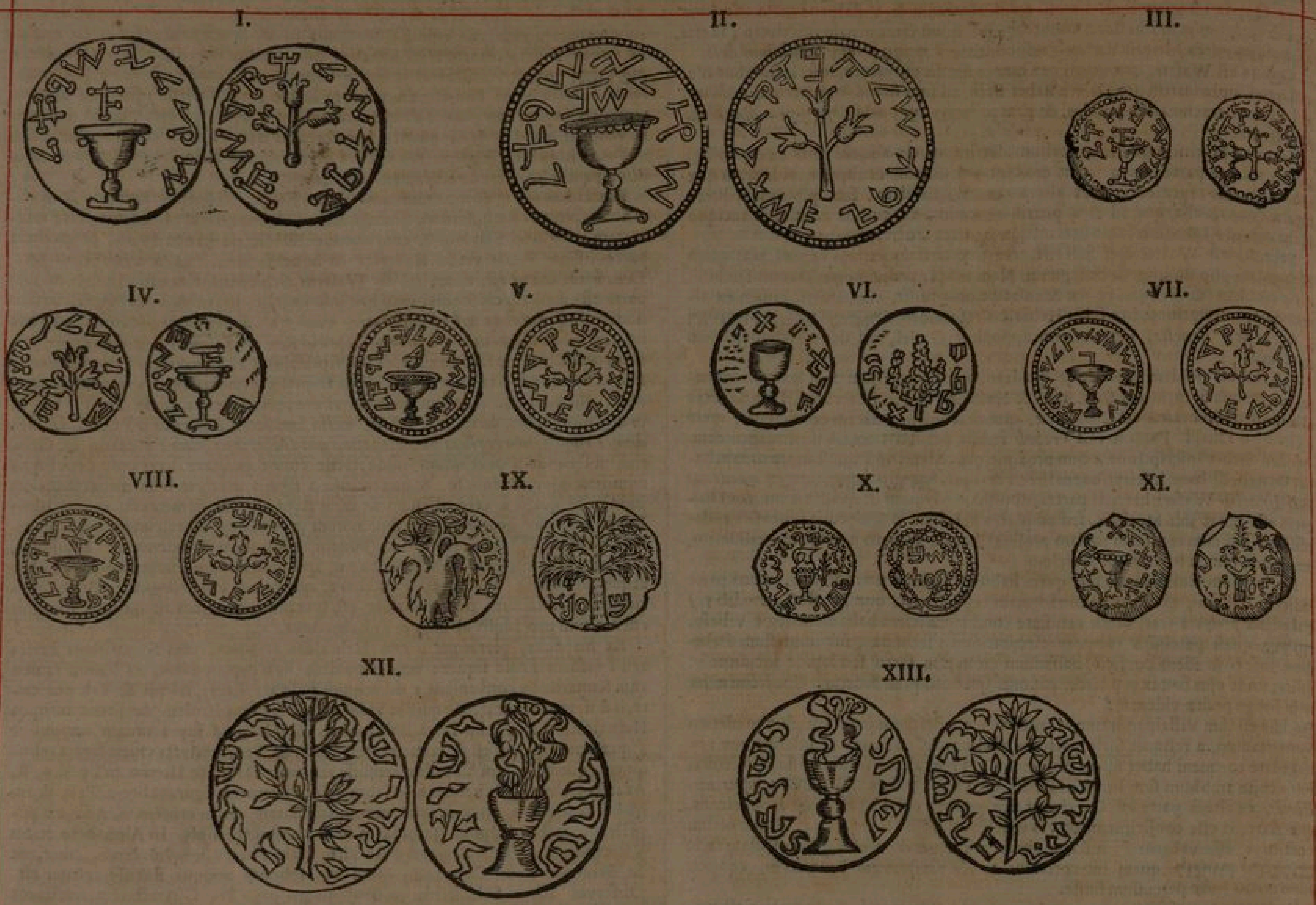

HEBRAICI CHARACTERES TUM VETUSTISSIMI TUM II QUOS ESDRAS INTRODUXIT.

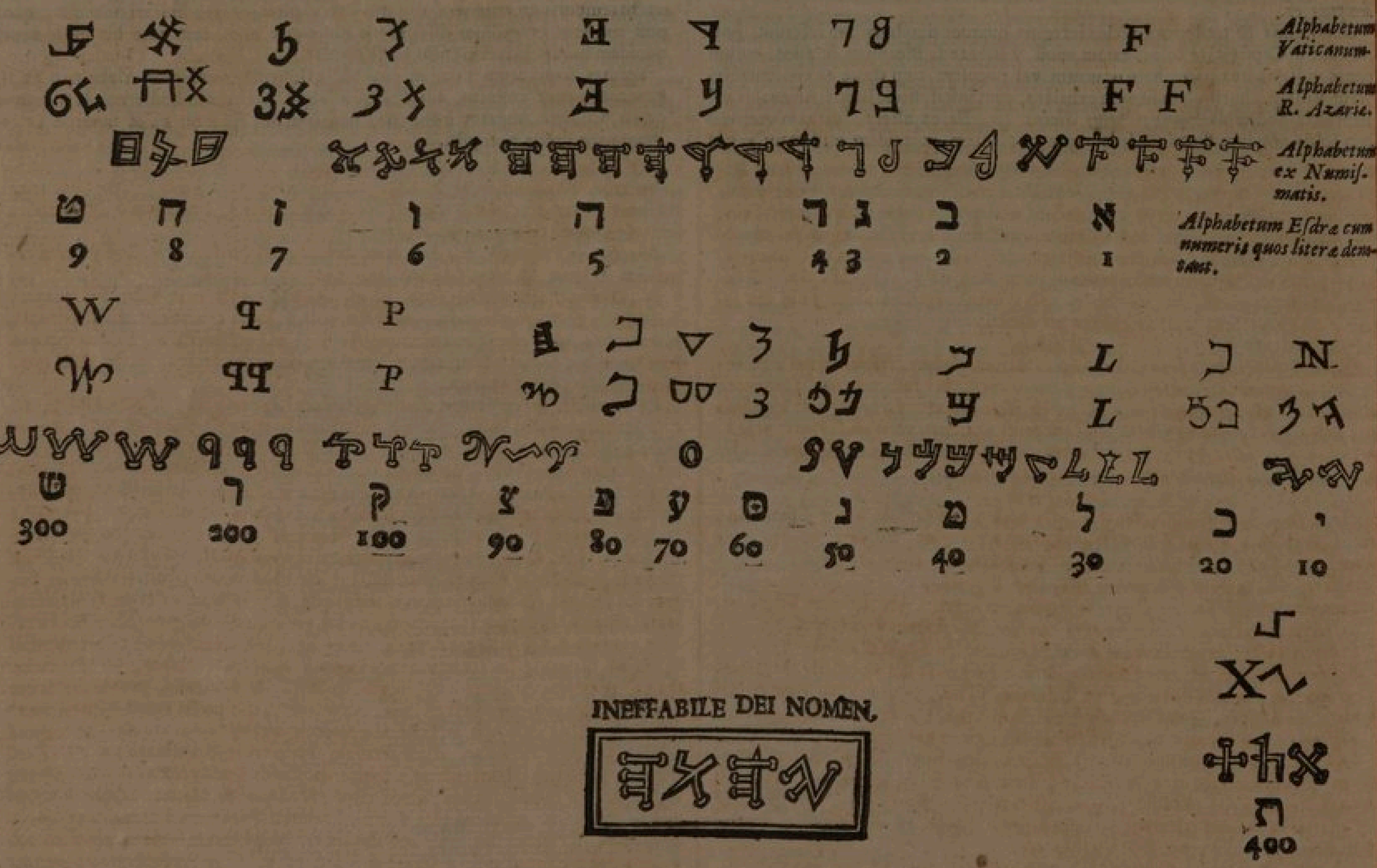

ÆRe appenso utebantur antiqui, non signato (ut modò fit,) sed rudi: hinc pondere æstimabant æs, argentum, aurum, non formâ aut figurâ. A tempore tamen Patriarchæ Jacob jam tum videtur usus aliquis fuisse æris signati. Nam quòd Gen. 33. v. 19. dicitur Jacob emisse partem agri *centum agnis*; S. Stephanus Actor. 7. v. 16. exponit emisse *pretio argenti:* erat enim *agna* nummus forma *agnæ* signatus, pondere sat magnus. Et eodem modo Jobi ultim. v. 11. pro eo quod Noster habet singulos cognatos Jobo dedisse *ovem unam*, alii vertunt, *nummum unum*, nempe formâ *ovis* signatum. Ita Hebræi passim. Quin & *pecunia* in genere sic dicta videtur à *pecude* nummo impressa. Vide Plutarchum in vita Publicolæ, & alios.

De Asse.

Vulgatissimum pondus *as* erat: unde & generali nomine *pondo* (neutrius generis & indeclinabili) vel *pondium* (declinabili) vocari solebat. Constabat autem *libra æris*: unde quidam putant dictum fuisse *as*, quasi dicas *æs*, scilicet librale. Hanc libram æris, pondo, seu assem secuerunt Romani in duodecim partes, secundùm duodecim menses anni, inquit Fannius: quarum singulas vocarunt *uncias*, quasi *unicas* vel *unas*. *Uncia* ergo erat duodecima pars libræ, pondo assis. *Sextans* erat sexta pars: *quadrans*, quarta: *triens*, tertia: *semis*, seu *semissis*, dimidium assis. *Quincunx*, erant quinque unciæ: *septunx*, septem: *bes*, vel, ut olim, *des*, octo erant unciæ: *dodrans*, novem: *dextans*, decem: *deunx*, undecim. Dicitur verò *deunx*, quia ab unciis duodecim, quot ad assem seu libram requiruntur, *deest* una *uncia*. Sic *dextans*, quasi dicas, *deest sextans* libræ, seu duæ unciæ. *Dodrans* pro *deest quadrans* libræ, seu tres unciæ. *Des* (seu, ut alii, *bes*) pro *deest triens* libræ, seu quatuor unciæ.

PARTES ASSIS seu LIBRÆ

uncia	sextans	quadrans	triens	quincunx	semis	septunx	bes	dodrans	dextans *vel* decunx	deunx	as
						sunt unciæ					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Duo asses vocabantur *dupondium*, duo pondo, vel duo pondia: tres asses, *tripondium*: centum asses, *centumpondium*, &c.

Successu temporis invalescente mercatura, cùm pondus æris plusculum gravaret, & molestum esset semper adhibere bilancem, loco æris appensi cœperunt uti ære signato longè levioris ponderis, forma plana, ac ferè rotunda, ut videre est ex nummis etiam antiquissimis. Pretium verò seu valor cujusque nummi non tam à materia desumebatur, quæ paulatim magis magísque minuebatur, quàm à figura nummo impressa. Et hic usus, utpote percommodus, semper exinceps continuavit.

Ergo *as* seu pondo non jam ampliùs erat libra æris 12 unciarum, sed nec uncia quidem æris; verùm parvus nummus æreus, cui nunc valore seu æstimatione respondet *un baiocho d'Italia*, *medius stuferus* Belgicus, *medius obolus* Hebræus: erátque *decima pars denarii*, vel *Julii* Italici, vel *regalis* Hispanici argentei: centesima pars ducati, seu *scuti* Italici: *millesima minæ argenti Atticæ* vel *Romanæ*, *bis millesima mina Hebrææ*.

Sed Nota, cùm *stuferi* Belgici mentionem facio, me non intelligere *modernum* (nam hic apud varios varius est etiam in Belgio, & fortè cras alius erit, ut indies mutantur pretia nummorum, non sine gravi patriæ damno & turbatione:) sed *priscum* stuferum, qui ferè quadrante major est moderno, éstque quinta pars Julii Italici, seu regalis Hispanici argentei. Unde & *florenus* priscus quo hîc utimur, vulgari floreno argenteo, prout nunc in Belgio cuditur, major est quarta parte ejusdem vulgaris: est enim quatuor regalium Hispanicorum argenteorum, qui faciunt stuferos priscos 20.

Quamvis ergo minueretur materia æris, mansit tamen valor idem & pretium assis: uti & partium singularum assis, de quibus suprà, quæ proportione aliæ aliis minores sunt, minorísque valoris, prout minùs de asse participant, seu pauciores uncias continent. Sunt alii variarum nationum nummuli ærei asse minores. Habent Hispani *quartillos*, *quartos*, *ochavos*, *maravedizos* & *blancas*; Itali suos *quatrinos*; alii alios. *Un quartillo* ferè quarta pars est *regalis Hispanici*, seu *sestertius Romanus*. *Un quarto* ferè quarta pars est *medii regalis Hispanici argentei*: seu *media* ferè pars *sestertii Romani*. *Ochavo*, octava propè pars est *medii regalis* quarta pars *sestertii Romani*. *Maravedizis* æstimatur in Hispania valor omnium aliorum nummorum in omnibus archivis, in omni commercio, in omni contractu; éstque minima ferè moneta: nam *octo maravedizi cum dimidio* non faciunt nisi *quatuor ochavos*, vel *duos quartos*, vel *unum sestertium*. *Triginta & ferè quatuor maravedizi* faciunt *decem asses* seu *baiochos*: vel *quatuor sestertios*, vel *regalem* unum Hispanicum, vel *Julium* Italicum. Dixi, *ferè*, quia rigido calculo sufficiunt 33. maravedizi ad regalem Hispanicum æquandum, ut vult Villalpandus. *Blanca* est media pars *unius maravedizi*. Nota. Cùm in regnis Hispaniæ valor æneæ monetæ injuria temporum paulatim cresceret in triplum ultra valorem materiæ, idque maximo regnorum illorum damno; placuit Regi Catholico Philippo IV. sane prudentissimo consilio, dimidium valoris monetæ prædictæ detrahere, ut v. g. frustulum æris quod valebat octo maravedizos, seu *un quartillo*, deinceps non valeat nisi quatuor maravedizos; & sic consequenter, quod valebat unum maravedizum, deinceps, non valeat nisi blancam. Ita perpetuo edicto sancitum ac promulgatum Madriti 7. Augusti 1618. *Quatrinus* est quinta pars unius *baiochi* seu *assis*: quinquagesima unius *Julii* seu *regalis*: quingentesima *scuti de moneta* seu *ducati*.

De Obolo.

Dupondium seu *duo asses* vel duo *baiochi* faciunt *obolum Hebræum*, qui æquivalet stufero prisco Belgico, seu quintæ parti denarii, vel Julii, vel regalis argentei. *Atticus* verò *obolus* quinta parte minor est *Hebræo*: nam *Hebræus* erat vigesima pars *sicli* argenti, quadragesima *unciæ* argenti: *Atticus* verò *obolus* erat vigesimaquarta pars *sicli*, quadragesima octava *unciæ*. Unde *dupondium* seu *duo asses* faciebant *obolum Atticum unum cum quinta parte*.

De Sestertio.

Dupondium cum semisse, seu *duo asses cum medio* faciunt unum *sestertium*, masculini generis: qui sic dictus est quasi *semis tertius as*. Est verò *quarta pars denarii*, seu *Julii*, seu *regalis* argentei, seu *drachmæ Atticæ argenti*.

Octo sestertii faciunt *drachmam Hebræam argenti*.

Sedecim sestertii faciunt *staterem* seu *siclum argenti*, seu *florenum* Belgicum.

Sestertii 48 faciunt *drachmam auri Atticam*, seu *scutum d'oro in oro*.

Sestertii 96 faciunt *drachmam auri Hebræam*, seu *doppia d'Italia*.

Sestertii 400 faciunt unam *minam Atticam argenti*: seu unam *libram & mediam unciam*, decem ducatos, 25 argenteos siclos, 50 drachmas argenti Hebræas, 100 Atticas. Continent obolos Hebræos 500, Atticos 600, asses 1000.

Sestertii 1000 faciunt unum *sestertium* in neutro genere.

Sestertii 2000 faciunt duo sestertia, & ita consequenter. Singula sestertia continent duas minas cum dimidia Atticas, ducatos 25 siclos, argenti 62, drachmas Atticas argenti 250. Et sunt 24 pars Attici talenti argenti.

Sestertii 24 faciunt talentum Atticum argenti: quod est 60 minarum argenti Atticarum, siclorum 1500, drachmarum 6000.

Sestertia 48 faciunt talentum Hebræum argenti: quod est 120 minarum Atticarum, 60 Hebræarum, siclorum 3000, drachmarum 12000. Atticarum 6000 Hebræarum, librarum argenti 125.

Sestertia 288 faciunt talentum auri Atticum, quod est 60 minarum auri Atticarum, siclorum auri 1500, drachmarum 6000.

Sestertia 576 faciunt talentum auri Hebræum, quod est 60 minarum auri Hebraicarum: 120 Atticarum: siclorum auri 3000, drachmarum auri Hebraicarum 6000. Atticarum 12000, librarum auri 125, ut ex textu Hebræo, Græco & Latino Exodi 38. v. 24, & 25 manifestè colligitur. Et continet ducatos 14400, flor. 36000, regales Hispanicos argenteos 144000.

Mille sestertia (quæ sunt decies centena millia, id est millio nummulorum sestertiorum) compendii causa vocantur & scribuntur Decies HS. vel decies sestertium; & faciunt talenta argenti Hebræa 20 cum minis 50. auri verò talentum unum cum minis Hebraicis 44 & una sexta parte similis minæ; libras verò auri faciunt 217 cum sexta parte unciæ auri, ducatos faciunt 25000, florenos 62500, regales Hispanicos 250000.

Vicies HS. vocantur viginti millia sestertium, seu duo milliones nummulorum sestertiorum, & faciunt duplum summæ jam dictæ.

Centies HS sunt centum millia sestertium, seu decem milliones nummulorum sestertiorum, & faciunt decuplum talentorum, librarum, ducatorum, florenorum, & regalium jam dictorum.

De Drachma, Siclo, Mina & Talento.

Non eadem erant pondera apud Hebræos & Græcos: sed *Hebræa* (quibus Judæi utebantur) semper superabant *Attica*, quibus Græci reliqui, & ferè omnes aliæ nationes, etiam Romani, uti solebant. Et de *obolo* quidem jam suprà vidimus. In aliis ponderibus excessus erat in duplum: nam drachma una Hebræa valebat drachmas duas Atticas. Didrachmum Hebræum erat tetradrachmum Atticum: *mna* vel *mina Hebraica* pendebat *duas minas Atticas*: *talentum Hebræum duo talenta Attica*, &c. Id tamen in *siclo* & *uncia* locum non habebat: nam hæc duo, utpote mundo penè coæva, unius ejusdemque ponderis apud omnes erant. *Libra* multiplex erat, & apud diversas nationes diversa: nos hic de sola *communi* agemus de qua suprà, quæ est *duodecim unciarum*. Uncia argentea constat duobus siclis, drachmis verò Hebraicis 4. Atticis 8. solidis sex, sestertiis 32. obolis Hebræis 40. Atticis 48. assibus 80.

Sexta unciæ pars vocabatur *solidus*, qui inde & *sextula* dici solebat. Unde 72. solidi faciebant libram 12 unciarum. Tres solidi, seu semuncia, siclum faciunt.

Siclus est vigesima quarta pars libræ, 25. pars minæ Atticæ, 50. Hebraicæ, 1500. talenti Attici, termillesima Hebraici. Continet drachmas Hebræas duas, Atticas 4, unde & tetradrachmum Atticum vocatur, & didrachmum Hebræum.

Siclus argenti est semuncia argenti: éstque idem quod *stater*, vel *florenus Belgicus*, 20 stuferorum, seu obolorum Hebraicorum, qui faciunt obolos Atticos 24 & asses 40. Continet tres solidos, batzios Germanicos octo, drachmas argenti Hebræas duas, Atticas quatuor, sestertios sexdecim. Quoties legitur *argenteus* sine adjuncto, subintelligitur *siclus*. Simili modo quoties *aureus*, subintelligendus *siclus*. Duodecim sicli argentei faciunt unum siclum aureum: nam *proportio* pretii, valoris & æstimationis *auri præ argento* est *duodecupla*.

Drachma argenti Attica est quarta pars sicli argentei. Continet 4 sestertios, 5 stuferos seu obolos Hebræos, sex obolos Atticos, asses 10. Unde & *Denarius* vocatur. Appendit regalem Hispanicum argenteum, vel Julium Italicum. Est media pars drachmæ Hebrææ, decima Philippici, centesima minæ Atticæ, sexciesmillesima talenti Attici argentei.

Drachmam Hebræam, seu dimidium sicli argenti conferebant Deo jubente capitatim singuli filiorum Israel in usum tabernaculi fœderis, Exodi 30. v. 13. Dicebatúrque Hebr. *Beca*, id est *divisum*, quia erat siclus dimidiatus. Exod. 38. 25. Idem tributum pendebant posteà Judæi quotannis in usum templi, etiam extra ordinem, quotiescunque ferè lustrum instituebatur. Et hoc quoque erat numisma census, quod Cæsaribus Romanis pependerunt, etiam post excisum templum à Vespasiano.

Ex prædictis patet *siclum* continuisse *drachmas* Atticas seu Romanas quatuor, Hebræas solùm duas. *Minam Atticam* continuisse *siclos* 25. sed *Hebræam siclos* 50. *Talentum* continuisse minas 60. Atticum Atticas, Hebræum Hebræas, sed Atticum Siclos 1500. Hebræum siclos 3000. *Minam* aliquando pro *siclo* usurpari ostendam 2 Paral. 9. 16. Et multiplicis generis ac valoris *minas* fuisse, probabo Ezech. 45. 12. Sed talentum non fuisse minoris ponderis aut valoris post, quàm ante tempora Davidis, contra Joannem Marianam & quosdam alios, planum faciam 2 Paralip. 25. v. 6. ubi *rex Juda* Amazias *centum millia robustorum de Israel* mercede *conducit centum talentorum argenti*, id est mercede aurei unius in singula seu ducum, seu vulgarium militum capita, si pristinum valorem Mosaici talenti reserves. Sin minuas, quo vis, quæso, pretio, militem generosum & externum evocare? Sic 3 Reg. 16. v. 24. Amri rex Israel emit duobus talentis argenti, id est bis mille aureis nummis, integrum montem Samariæ, id est tantum spatii, quantum vastissimæ urbi regiæ condendæ, & suburbiis, pomœriis atque arcibus undique cingendæ satis esset. An viliori pretio posset tantum spatii comparari? 4 Reg. 18. v. 15. ut summa trecentorum talentorum argenti, & triginta talentorum auri confletur, id est sexcenta sexaginta millia aureorum (si valori pristino Hebraici talenti insistat) cogitur piissimus rex Ezechias expilare omnes thesauros tam templi, quàm palatii regii, adeóque & laminas aureas à valvis templi revellere. An verosimile videtur, tantum strepitum à tanto rege edendum fuisse, si talenta illa, quæ postulabantur, longè minoris erant ponderis aut valoris quàm nunc exposui? Denique 4 Reg. 24. v. 33. ut centum talenta argenti & unum talentum auri (quæ rex Pharao mulctæ nomine ab Israelitis exigebat, & secundùm nostrum calculum, si Hebræa fuerint, ut summum faciunt centum & duodecim millia aureorum,) colligerentur, indicitur census publicus, & singuli Judæi *juxta vires* seu facultates suas contribuere jubentur. Quòd si vilioris pretii fuerit talentum, qualis, obsecro, fuit illa integri unius populi mulcta; quid opus publico & generali censu tantillæ pecuniæ colligendæ? Plura in hanc rem vide apud Villalpandum tom. 2. in Ezechielem.

Porrò supradictis ponderibus clariùs explicandis serviet subjecta tabella.

TABULA

TABULA PONDERUM.

Uncia.	Blanca.	Sextans.	Quaterno.	Quadrans.	Maravedis.	Triens.	Quincunx.	Semis.	Septunx.	Ochavo.	Bes.	Dodrans.	Dextans vel Decunx.	Deunx.	As, Podo, Baiocho, Medius stuferus Belgicus.	Quarto, fere q^a pars medii regalis Hispan. argent.	Obol^s Attic^s.	Obol^s Hebræus, vel Stuferus Belgicus, 2 Baiochi.	Sesterti^s vel Quartillo, fere q^a pars regal. Hispanici arg.	Medio Real, media Drachma Atiica.	Dragma Attica arg. denarius Atticus: Regalis Hisp. arg. un Giulio	Solidus Argenteus vel Sextula, seu 6 pars unciæ argenteæ.	Drachma Hebræa argenti: denarius Hebræus.	Argenteus seu Siclus argenti: Stater.
1																								
1 4/18	1																							
2	1 2/15	1																						
2 1/5	1 8/15	1 1/5	1																					
3	1 7/10	1 1/2	1 1/4	1																				
3 11/10	2	1 22/32	1 7/16	1 11/48	1																			
4	2 4/15	2	1 2/3	1 1/3	2 3/15	1																		
5	2 5/6	2 1/2	2 1/12	1 2/3	1 3/15	1 1/4	1																	
6	3 2/5	3	2 1/2	2	1 7/10	1 1/2	1 1/5	1																
7	3 11/15	3 1/8	2 11/12	2 1/3	1 11/15	1 3/4	1 2/5	1 1/6	1															
7 1/2	4 1/4	3 3/4	3 1/8	2 1/2	2 1/8	1 7/8	1 1/2	1 1/4	1 1/14	1														
8	4 8/15	4	3 1/3	2 2/3	3 4/15	2	1 3/5	1 1/3	1 1/7	1 1/15	1													
9	5 1/10	4 1/2	3 3/4	3	2 11/20	2 1/4	1 4/5	1 1/2	1 2/7	1 1/5	1 1/8	1												
10	5 2/3	5	4 1/3	3 1/3	2 5/6	2 1/2	2	1 2/3	1 3/7	1 1/3	1 1/4	1 1/9	1											
11	6 7/12	5 1/2	4 7/12	3 2/3	3 7/60	2 3/4	2 1/5	1 5/6	1 4/7	1 7/15	1 3/8	1 2/9	1 1/10	1										
12	6 4/5	6	5	4	3 2/5	3	2 2/5	2	1 5/7	1 3/5	1 1/2	1 1/3	1 1/5	1 1/11	1									
15	8 1/2	7 1/2	6 1/4	5	4 1/4	3 3/4	3	2 1/2	2 1/7	2	1 7/8	1 2/3	1 1/2	1 4/11	1 1/4	1								
20	11 1/3	10	8 1/3	6 2/3	5 2/3	5	4	3 1/3	2 6/7	2 2/3	2 1/2	2 2/9	2	1 9/11	1 2/3	1 1/3	1							
24	13 3/5	12	10	8	6 4/5	6	4 4/5	4	3 3/7	3 1/5	3	2 6/9	2 2/5	2 2/11	2	1 3/5	1 1/5	1						
30	17	15	12 1/2	10	8 1/2	7 1/2	6	5	4 2/7	4	3 3/4	3 1/3	3	2 8/11	2 1/2	2	1 1/2	1 1/4	1					
60	34	30	25	20	17	15	12	10	8 4/7	8	7 1/2	6 2/3	6	5 5/14	5	4	3	2 1/2	2	1				
120	68	60	50	40	34	30	24	20	17 1/7	16	15	13 1/3	12	10 10/11	10	8	6	5	4	2	1			
160	90 2/3	80	66 2/3	53 1/3	45 1/3	40	32	26 2/3	22 6/7	21 1/3	20	17 7/9	16	14 6/11	13 1/3	10 2/3	8	6 2/3	5 1/3	2 2/3	1 1/3	1		
240	136	120	100	80	68	60	48	40	34 2/7	32	30	26 2/3	24	21 9/11	20	16	12	10	8	4	2	1 1/2	1	
480	272	240	200	160	136	120	96	80	68 4/7	64	60	53 1/3	48	43 7/11	40	32	24	20	16	8	4	3	2	1

TABULA

TABULA MONETARUM.

Drachma Attica argenti: Denarius Atticus.	Solidus argenteus, *vel* Sextula.	Drachma Hebræa argenti: Denarius Hebræus.	Argenteus, *seu* Siclus argenti: Stater: Tetradrachmum argenti Atticum; Didrachmum Hebræum; Florenus Belgicus.	Uncia argenti; duo Sicli argenti; duo Stateres; Tetradrachmum Hebræum; duo Floreni Belgici.	Scudo de moneta, decem Juliorum *vel* regalium: un Ducato.	Drachma auri Attica; Pistola Hispanica *vel* Italica; Scutum Gallicũ; Scudo d'oro in oro; Quarta pars sicli aurei; tres Sicli argentei; 12 Regales *seu* drachmæ argenti.	Solidus aureus; Sexta pars unciæ auri.	Drachma auri Hebræa: Doppia d'Italia: Semisiclus auri.	Aureus, *seu* Siclus auri: 4. Drachmæ Atticæ auri: 48. Drachmæ argenti.	Libra argenti 12. unciarum, *id est*, uncia una auri, *vel* duo sicli aurei.	Mna *vel* Mina argenti Attica, *vel* Romana 25 siclorum argenti.	Mna argenti Hebræa 50 siclorum.	Sestertium unum facit mille sestertios.	Libra auri 12. unciarum, 24. siclorum aureorum.	Mna auri Attica 25 siclorum auri.	Mna auri Hebræa 50 siclorum aureorum.	Talentum argenti Atticum minarum 60. Atticarum.	Talentum argenti Hebræum minarum 60. Hebræarum.	Talentum auri Atticum.	Talentum auri Hebræum.
1																				
1⅓	1																			
2	1½	1																		
4	3	2	1																	
8	6	4	2	1																
10	7½	5	2½	1¼	1															
12	9	6	3	1½	1⅕	1														
16	12	8	4	2	1⅗	1. & *regal.* 4.	1													
24	18	12	6	3	2⅖	2	1½	1												
48	36	24	12	6	4⅘	4	3	2	1											
96	72	48	24	12	9⅗	8	6	4	2	1										
100	75	50	25	12½	10	8. & *regal.* 4.	6. & *regal.* 4	4. & *regal.* 4	2. & *regal.* 4	1 & *uncia* ½	1									
200	150	100	50	25	20	16. & *regal.* 8	12. & *reg.* 8	8. & *regal.* 8	4. & *regal.* 8	2. & *uncia* 1	2	1								
250	187½	125	162½	81¼	25	20. & *rega.* 10	15. & *reg.* 10	10. & *reg.* 10	5. & *rega.* 10	2. & *unc.* 7½	2. & *sic.* 12½	1. *et si.* 12½	1							
1152	864	576	288	144	115⅕	96	72	48	24	12	11. & *sic.* 13	5. *et sic.* 38	. & 608. *sestertii.*	1						
1200	900	600	300	150	120	100	75	50	25	12. & *unc.* 6	12	6	4⅘	1. & *unc.* ½	1					
2400	1800	1200	600	300	240	200	150	100	50	25	24	12	9⅗	2. & *unc.* 1	2	1				
6000	4500	3000	1500	750	600	500	375	250	125	62. & *unc.* 6	60	30	24	5. & *u.* 2. ½	5	2. *et si.* 25	1			
12000	9000	6000	3000	1500	1200	1000	750	500	250	125	120	60	48	10. & *un.* 5	10	5	2	1		
72000	56000	36000	18000	9000	7200	6000	4500	3000	1500	750	720	360	288	62. & *u.* 6	60	30	12	6	1	
144000	112000	72000	36000	18000	14400	12000	9000	6000	3000	1500	1440	720	576	125	120	60	24	12	2	1
720000	560000	360000	180000	90000	72000	60000	45000	30000	15000	7500	7200	3600	2880	6 5	600	300	120	60	10	5 *a*
95904000	71928000	47952000	23976000	11988000	9590500	7992000	5994000	3996000	1998000	999000	959040	479520	383616	83250	79920	39960	15984	7992	1332	666 *b*
1440000000	1080000000	720000000	360000000	180000000	144000000	120000000	90000000	60000000	30000000	15000000	14400000	7200000	5760000	1250000	1200000	600000	240000	120000	20000	10000 *c*
14400000000	10800000000	7200000000	3600000000	1800000000	1440000000	1200000000	900000000	600000000	300000000	150000000	144000000	72000000	57600000	12500000	12000000	6000000	2400000	1200000	200000	100000
Quatuordecim millia & quadringenti milliones drachmarum argenti Atticarum.	Decem millia & octingenti milliones solidorum argenteorum.	Septem millia & ducenti milliones drachmarum argenti Hebræarum.	Tria millia & sexcenti milliones: siclorum argenti, seu florenorum Belgicorum.	Mille octingenti milliones unciarum argenti.	Mille quadringenti & quadraginta milliones scutorum seu ducatorum.	Mille ducenti milliones drachmarum auri Atticarum, seu pistolarum Hispanicarum.	Nongenti milliones solidorum aureorum.	Sexcenti milliones drachmarum auri Hebræarum, seu dublonum Hispanicorum.	Trecenti milliones siclorum auri.	Centum & quinquaginta milliones librarum argenti.	Centum & quadraginta quatuor milliones minarum argenti Atticarum.	Septuaginta duo milliones minarum argenti Hebræarum.	Quingenti septuagies sexies millies HS seu quinquaginta septem milliones & sexcenta millia sestertiorum, *neutri generis*; quæ faciunt quinquaginta septem millia & sexcentos milliones nummulorum sestertiorum, *masculini generis*.	Duodecim cum dimidio milliones librarum auri.	Duodecim milliones minarum auri Atticarum.	Sex milliones minarum auri Hebræarum.	Duo milliones & quadringenta millia talentorum argenti Atticorum.	Millio & ducenta millia talentorum argenti Hebræorum.	Ducenta millia talentorum auri Atticorum.	Centum millia talentorum Hebræorum auri David moriens reliquit Salomoni in solo auro, 1 Paral. 22. v. 14.

insuper mille millia talentorum in argento: æris autem & ferri non erat pondus. Ibidem. *a* 5. talenta dedit paterfamilias uni servorum suorum. Mat. 25. v. 14. *b* 666 talenta auri Hebræa afferebantur quotannis stato tempore Salomoni, præter vectigalia & munera extraordinaria 3 Reg. 10. v. 14. *c* Decem millia talenta debebat servus ille nequam Matth. 18. v. 24.

DE MENSURIS SEU VASIS

Ex iisdem Auctoribus.

Romani sicut *assem* seu *libram* in *duodecim uncias*, ut suprà vidimus, ita *sextarium* suum dividebant in *duodecim cyathos*, sic græcè dictos à *sumendo* vel *hauriendo* vino, quòd cyatho pocula in conviviis dimetirentur. Iisdem quoque nominibus quibus singulas libræ partes, nuncupabant etiam *calices*, qui consimilem cyathorum numerum continerent. v. g. *Sextantem*, vocabant calicem duorum cyathorum, qui faciunt sextam sextarii Romani partem; calicem trium cyathorum, vocabant *quadrantem*; quatuor cyathorum, *trientem*; quinque, *quincuncem*; sex *semissem*; septem, *septuncem*; octo, *bessom*; novem, *dodrantem*; decem, *dextantem*; undecim, *deuncem*.

Capiebat *cyathus* unus *unciam* unam *cum duabus tertiis*.

Huic proxima, sed paulò minor mensura erat *digitus cubicus*, capiens unciam $1\frac{1}{4}$.

Minimum vas seu mensura erat *cochlear*, seu *ligula*, vel, ut imperitè quidam scribunt, *lingula*: serviebátque ad jascula in mensis & liquidiores cibos hauriendos: eratque quarta pars cyathi.

Duo cochlearia faciebant *cyanem*, quæ erat dimidium cyathi.

Unus cum dimidio cyathus faciebat *oxybaphum*, seu *acetabulum*, ab ὄξει, id est *aceto*, sic dictum, quòd ejusmodi vasculis acetum & alia similia condimenta apponi in mensis solerent.

Nota, *sextarium Atticum* seu ξεςὸν, *quarta parte minorem* fuisse sextario *Romano*: neque enim capiebat nisi cyathos *novem*, cùm *Romanus* 12 caperet. Superabat tamen *sextarium Hebræum* cyatho *uno*: quia is non nisi *octo* cyathos capiebat, vocabatúrque hebraicè *log*.

Semis, seu medium sextarii Romani, constans cyathis sex, aliis nominibus vocari solebat hebraicè *caph*, græcè *hemina*, *cotyla*, vel *tryblion*. Cujus pars media, seu *quadrans*, vel *quartarius*, id est quarta pars sextarii, vocabatur *dimidium heminæ*, *cotylæ*, &c.

Libra constabat unciis duodecim, ut suprà dixi.

Sextarius Atticus capiebat libram unam & quartam partem, id est, uncias 15. Ergo sextarium Atticum unâ unciâ superat *foglietta* d'Italia, vel *quartillo* de Spagna: nam continet libram $1\frac{1}{3}$ id est, uncias 16.

Sextarius Romanus seu *Italicus*, sic dictus, quia sexta congii pars; erátque quasi magnus scyphus: capiebat cyathos 12 vel libram $1\frac{2}{3}$ id est uncias 20.

Quarta pars hin, erant tres sextarii Hebræi, vel duo Italici, libræ $3\frac{1}{3}$ id est unciæ 40.

Cabus Hebræorum, & *chœnix* Græcorum, est mensura victus diurni: sed hominis parcè & tenuiter victitantis. Qualem villicis suis præscribit Cato l. de Re rustica, c. 56. Aliàs dictus, *palmus cubicus*. Sexta pars sati vel modii. Capiebat quatuor logos seu sextarios Hebræos, id est lib. 4. cum unciis $5\frac{1}{3}$.

Huic ferè par est *boccale* Italicum, & *asumbre* Hispanicum, continens quatuor fogliettas seu quartillos, id est libras 5. cum unciis 4.

Media pars hin, erant sex logi seu sextarii Hebræi, vel quatuor Italici, id est libræ $6\frac{2}{3}$ id est unciæ 80.

Gomor seu *Assaron*, (quem quotidie ex manna colligebant Judæi Exodi 16. erátque tanta mensura, quantam quis etiam valdè edax & robustus uno die edere posset) est decima pars ephi, continens libras 8.

Congius, *chus*, vel *choë*, erat octava pars ephi, quarta urnæ. A *congio* Novellius Torquatus dictus est *tricongius*, quòd unico haustu coram Tiberio Cæsare tres vini congios exhauserit, teste Plinio lib. 14. c. 22. Continebat verò congius sextarios Italicos sex, seu libras 10.

Hin erat semimodius Romanus continens logos seu Hebræos sextarios 12. Italicos verò octo, id est libras $13\frac{1}{3}$ seu uncias 160.

Huic penè suppar est *celemin* Hispanicum continens li. 14. seu uncias 168.

Satum æquale erat *modio* Romano, tertia pars ephi: continens logos seu sextarios Hebræos 24. Italicos verò 16. libras $26\frac{2}{3}$ seu uncias 320.

Hoc paulò majus est *scortium*, continens libras 32. seu uncias 384.

Palmus extensus (qui est trium palmorum communium) *cubicus*, qui & *spithama* dicitur, continet libras $37\frac{1}{4}$. seu uncias 447.

Urna erat dimidium ephi seu amphoræ Romanæ, continens sextarios Romanos 24. id est, libras 40.

Huic ferè par est *aroba*, sive cantharus Hispanicus, qui est quarta pars barilæ, continens octo boccalia Italica, vel asumbres Hispanicos, id est, libras $42\frac{2}{3}$.

Ephi vel *epha*, *batus* communis, *metreta*, *amphora Romana*, *pes cubicus Romanus* æqualis erant capacitatis. Dicebatur amphora ab ἀμφὶ ϰ̀ φέρω, quòd duas haberet ansas quibus utrimque ferebatur. Dicebatur & *quadrantal*, quia erat quadratura pedis Romani, seu vas quod tam in longitudine, quàm in latitudine, & altitudine, seu profunditate habebat pedem Romanum. Erat decima pars cori, seu Gomer, Ezech. 41. v. 11. Continebat congios octo, modios seu sata tria, ut dicitur Ruth 2. v. 17. sextarios Romanos 48. Hebræos 72. urnas duas, libras 80.

Attica amphora, seu *pes cubicus Græcorum* erat Romano media parte major. Huic æqualis est *cadus* & *hydria*: continens urnas tres, congios 12. &c. libras 120.

Talentum continebat libras 125.

Artaba Ægyptia continebat verosimiliùs modios quinque, id est libras $133\frac{1}{3}$.

Medimnus continebat modios seu sata sex, libras 160.

Huic ferè par est *faneca* seu *quintal* Hispanicum, continens libras 168.

Item *barila*, constans boccalibus 32. quæ faciunt libras $170\frac{2}{3}$.

Lethec (id est *elevatio*: quia est onus, quod vegetus adolescens elevare, & asino imponere potest,) est media pars cori. sunt 5. ephi, 15. modii libræ 400.

Homer Hebræum, *corus* Græcorum continet 10. ephi vel amphoras Romanas, 30 modios. (erátque maxima mensura Hebræorum) libras 800.

Rublum Hispanicum 10. libris majus est coro: continet enim libras 810.

Botta Romana seu Italica continet barilas 8. boccales 256. libras $1365\frac{1}{3}$.

Culeus, maxima Romanorum mensura, constabat amphoris 20. sextariis Italicis 960. libris 1600.

Sed clariùs hæc omnia constabunt ex tabula subnexa.

Nota nos tum hìc, cum in tabula agere de vasis seu mensuris quoad capacitatem aquæ vel vini, quibus impleantur: nam si ferro, plumbo, vel auro impleveris, v. g. sextarium, vel metretam, vel quodvis aliud vas; erit pondus longè aliud & majus, licèt eadem maneat capacitas & ambitus vasis: si oleo, frumento, farina; erit pondus paulò minus.

Nam sextarius Romanus plenus farina non ponderat nisi	uncias 9.
Idem plenus oleo ponderat	uncias 18.
Plenus frumento { Italico vel Belgico	uncias 15.
Plenus frumento { Palæstino & Asiatico	uncias 20.
Plenus aqua, vino, aceto (horum enim æquale est pondus)	uncias 10.
Plenus melle	uncias 30.
Stanno	uncias 150.
Ferro	ferè uncias 162.
Ære cupreo	uncias 182.
Argento	uncias 208.
Plumbo	uncias 233.
Argento vivo	uncias 300.
Auro	uncias 375.

Talis enim est proportio inter hæc metalla: licèt Plinius l. 33. c. 3. putarit (sed falsò) aurum non esse omnium ponderosissimum.

Hinc facilè colligitur, fieri potuisse, quod Exod 16. vers. 16. dicitur, filios Israel in singula capita pro victu diurno eguisse *gomore* mannæ: manna enim cùm esset longè levius frumento, ferè æqualis ponderis cum farina; gomor manna plenum vix superabat uncias 50. Et simili modo de simili materia pro diversitate ponderis philosophandum.

Dixi suprà cùm de *bato* agerem, me non nisi de *bato communi* loqui seu vulgari: nam batus *sacer* videtur tertia parte majoris fuisse capacitatis, ita ut tres vulgares non facerent nisi duos sacros. Quod colligo ex l. 2. Paralip. c. 4. v. 5. ubi mare æneum Salomonis dicitur continuisse *tria millia metretas* seu *batos*: & 3 Reg. 7. v. 29. dicitur solùm cepisse *duo millia batos*.

TABULA

TABULA VASORUM ET MENSURARUM.

Uncia aquæ vel vini.	Digitus cubicus.	Cyathus *duodecima sextarii Romani pars.*	Acetabulum *octava sextarii Romani pars.*	Sextans *seu sexta pars sextarii Romani.*	Quartarius, seu quadrans *quarta sextarii Romani pars.*	Triens, *tertia sextarii Rom. pars media logi seu sextarii Heb.*	Hemina vel Cotyla, *medium sextarii Rom.*	Libra 12. unciarum.	Log. *vel* Logus, *seu* Sextarius Hebr. *sunt cyathi* 8	Sextarius Atticus *sunt cyathi* 9.	Foglietta d' Italia, Quartillo d'Espagna, *sunt unc.* 16.	Sextarius Romanus *vel* Italicus, *sunt cyathi* 12.	Quarta pars Hin, *sunt tres sextarii Hebræi vel duo Italici.*	Chabus *vel* Chœnix Hebræorum, *erat palmus contractus cubicus, sexta pars sati.*	Boccale d' Italia, *vel* Acumbre d' Espagna, *continet 4 fogliettas seu quartillos.*	Media pars Hin, *seu* sex logi, *vel* 4. sextarii Italici.	Gomor *seu* Assaron, decima pars ephi, *sunt libræ* 8.	Congius, Chus, *vel* Choe, IV. pars urnæ, VIII. ephi, *continet libras* 10.	Hin, Semimodius Romanus, *continet 12 logos seu libras* 13 1/3.
1																			
1 1/4	1																		
1 2/3	1 1/3	1																	
2	1 3/5	1 1/5																	
2 1/2	2	1 1/2	1																
3	2 2/5	1 4/5	1 1/5																
3 1/3	2 2/3	2	1 1/3	1															
5	4	3	2	1 1/2	1														
6 2/3	5 1/3	4	2 2/3	2	1 1/3	1													
10	8	6	4	3	2	1 1/2	1												
12	9 3/5	7 1/5	4 4/5	3 3/5	2 2/5	1 4/5	1 1/5	1											
13 1/3	10 2/3	8	5 1/3	4	3 1/3	2	1 1/3	1 & unc. 1 1/3	1										
15	12	9	6	4 1/2	3	2 1/4	1 1/2	1 1/4	1 & unc. 1 2/3	1									
16	12 4/5	9 3/5	6 2/5	4 4/5	3 1/5	2 2/5	1 3/5	1 1/3	1 & unc. 2 2/3	1 & uncia 1	1								
20	16	12	8	6	4	3	2	1 2/3	1 1/2	1 & unc. 5.	1 1/4	1							
40	32	24	16	12	8	6	4	3 1/3	3	2 2/3	2 1/2	2	1						
53 1/3	42 2/3	32	21 1/3	16	10 2/3	8	5 1/3	4 & unc. 5 1/3	4	3 & unc. 8 1/3	3 & unc. 5 1/3	2 2/3	1 1/3	1					
64	51 1/5	38 2/5	25 3/5	19 1/5	12 4/5	9 3/5	6 2/5	5 1/3	4 & unc. 10 2/3	4 & unc. 4	4	3 1/5	1 3/5	1 & unc. 10 2/3	1				
80	64	48	32	24	16	12	8	6 2/3	6	5 1/3	5	4	2	1 1/2	1 1/4	1			
96	76 4/5	57 3/5	38 2/5	28 4/5	19 1/5	14 2/5	9 3/5	8	7 & unc. 1 2/3	6 & unc. 6	6	4 4/5	2 2/5	1 li. 3 unc. 6 2/3	1 1/2	1 1/5	1		
120	96	72	48	36	24	18	12	19	9	8	7 1/2	6	3	2 li. 1 unc. 1 1/3	1 lib. 4 2/3	1 1/2	1 1/4	1	
160	128	96	64	48	32	24	16	13 1/3	12	10 2/3	10	8	4	3	2 1/2	2	1 lib. 5 1/3	1 lib. 3. 1 1/3	1

Gomor *seu* Assaron.	Congius *vel* Choe.	Hin, Semimodius Romanus *continet libras* 13 1/3.	Celamin d' Espagna *continet libras* 14.	Satum tertia pars ephi, Modius Romanus *continet logos 24 seu lib.* 26 2/3	Scorrium, *continet libras* 32.	Palmus extensus cubicus, *seu* Spithama cubica, *continet lib.* 37 1/4.	Urna, dimidium amphoræ, *continet sextarios Romanos 24. seu libras* 40.	Aroba, *seu* Cantharus Hispanicus, *est 4. pars baril, continet 8 boccalia Italica, seu lib.* 42 2/3	Ephi *vel* Epha, Batus communis, Metreta, Amphora Romana, Pes cubicus Roman., Quadrantal, *continet li.* 80	Attica Amphora, *seu* Pes cubicus Græcorum, *vel* Cadus, *continet libras* 110.	Talentum, *sunt libræ* 125.	Artaba Ægyptia, *continet modios* 5	Medimnus, *continet modios sex, seu libras* 160.	Faneca, vel Quintal Hispanicum, *continet libras* 168.	Baril, *continet boccalia 32 seu libras* 170 2/3.	Letech, media pars cori, *sunt 5. ephi, libræ* 400.	Homer, *vel* Chomer Hebr. Corus Græcorum, *sunt 10 ephi, libræ* 800.	Rublum Hispanicum, *continet libras* 186.	Botta Romana, *continet barilas 8. seu lib.* 1365 1/3.	Culeus *sunt, 20 amphoræ seu li.* 1600.
1																				
1 1/2	1																			
1 & *lib.* 5 1/3	1 *lib.* 3 1/3	1																		
1 *lib.* 6	1 *lib.* 4	1 & *unc.* 8	1																	
3 *lib.* 2 2/3	2 *lib.* 6 2/3	2	1 *lib.* 12 2/3	1																
4	3 *lib.* 2	2 *lib.* 5 1/3	2 *lib.* 4	1 *lib.* 5 1/3	1															
4 *lib.* 5 1/4	3 *lib.* 7 1/4	2 *l.* 10. *un.* 11	2 *lib.* 9 1/4	1 *l.* 10. *un.* 11	1 *lib.* 5 1/4	1														
5	4	3	2 *lib.* 12	1 1/2	1 *lib.* 8	1 *lib.* 2 1/4	1													
5 *lib.* 2 2/3	4 *lib.* 2 2/3	3 *lib.* 2 2/3	3 & *unc.* 8	1 *lib.* 16	1 *lib.* 10 2/3	1 *lib.* 1. *unc.* 5.	1 *lib.* 2 2/3	1												
10	8	6	5 *lib.* 10	3	2 *lib.* 16	2 *lib.* 5 1/2	2	1 & *lib.* 37 1/2	1											
15	12	9	8 *lib.* 8	4 1/2	3 *lib.* 24	3 *lib.* 8 1/4	3	2 & *l.* 34 2/3	1 1/2	1										
15 *lib.* 5	12 1/2	9 *lib.* 5	8 *lib.* 13	4 *lib.* 18 1/3	3 *lib.* 29	3 *lib.* 13 1/4	3 *lib.* 5	2 & *l.* 39 2/3	1 & *lib.* 45	1 & *lib.* 5	1									
16 *lib.* 5 1/3	13 *lib.* 3 1/3	10	9 *lib.* 7 1/3	5	4 *lib.* 5 1/3	3 *lib.* 21 *unc.* 7.	3 *lib.* 13 1/3	3 & *l.* 5 1/3	1 & *lib.* 53 1/3	1 & *lib.* 13 1/3	1 & *lib.* 8 1/3	1								
20	16	21	11 *lib.* 6	6	5	4 *lib.* 11	4	3 & *lib.* 32	2	1 1/3	1 *lib.* 35	1 1/5	1							
21	16 *lib.* 8	12 *lib.* 8	12	6 *lib.* 8	5 *lib.* 8	4 *lib.* 19.	4 *lib.* 8	3 & *lib.* 40	2 & *lib.* 8	1 *lib.* 48	1 & *lib.* 43	1 & *lib.* 34 2/3	1 & *lib.* 8.	1						
21 *lib.* 2 2/3	17 *unc.* 8	12 *l.* 10 2/3	12 *lib.* 2 2/3	6 *l.* 10 2/3	5 *lib.* 10 2/3	4 *lib.* 21 2/3	4 *lib.* 10 2/3	4	2 *lib.* 10 2/3	1 & *l.* 50 2/3	1 & *lib.* 45 2/3	1 & *l.* 37 1/3	2 & *l.* 10 2/3	1 & *lib.* 2 2/3	1					
50	40	30	28 & *l.* 7	15	12 1/2	10 *lib.* 27. *unc.* 6 1/2	10	9 & *l.* 16	5	3 1/3	3 & *lib.* 25	3	2 1/2	2 & *lib.* 64	2 *lib.* 58 2/3	1				
100	80	60	57 & *lib.* 2	30	25	21 & *lib.* 17 3/4	20	18 & *l.* 32	10	6 2/3	6 & *lib.* 50	6	5	4 & *lib.* 128	4 *lib.* 117 1/3	2	1			
102 1/2	82	61 & *l.* 6 2/3	58 & *lib.* 8	30 & *l.* 20	25 & *l.* 20	22 & *unc.* 6	20 & *l.* 20	19 & *l.* 9 1/3	10 *lib.* 20	6 & *lib.* 100	6 & *lib.* 70	6 & *lib.* 20	5 & *lib.* 20	4 & *l.* 148	4 & *l.* 137 1/3	2 & *lib.* 20	1 & *lib.* 20	1		
170 *lib.* 5 2/3	136 *lib.* 5 1/3	102 *lib.* 5 1/3	97 & *l.* 5 1/3	51 & *l.* 5 1/3	42 *lib.* 21 1/3	36 & *lib.* 24 1/3	34 & *l.* 5 1/3	32	17 & *l.* 5 1/3	11 *lib.* 1 1/3	10 *l.* 115 1/3	10 & *l.* 32	8 & *l.* 85 1/3	8 & *l.* 21 1/3	8	3 & *l.* 165 1/3	1 & *l.* 565 1/3	1 & *l.* 545 1/3	1	
200	160	120	114 & lib. 4	60	50	42 & lib. 35 1/2	40	37 lib. 17 1/3	20	13 1/3	12 & *l.* 100	12	10	9 & *lib.* 88	9 & *lib.* 64	4	2	1 & *l.* 780	1 & *l.* 234 2/3	1

De Mensuris Longitudinum, ex iisdem Auctoribus.

Minima mensura est *digitus* transversim positus, seu latitudo digiti, Hebraicè vocatur *Atsbagh*, Græcè δάκτυλος.

Palmus minor, contractus seu transversus, Hebraicè *tophach*, Græcè παλαιστὴ vel δοχμὴ, continet digitos transversim positos 4. Vide Ezech. 43. 13.

Palmus extensus seu major, Hebraicè *zereth*, Græcè σπιθαμὴ, constat palmis minoribus 3. digitis 12.

Pes Romanus constat communibus, transversis seu minoribus palmis 4. id est digit. 16.

Cubitus Romanus, Græcus, & vulgaris Hebræorum est sesquipes, seu transversi palmi 6. id est digit. 24. vel duo palmi extensi. Estque ea longitudo quæ est à flexu brachii medii usque ad extremum digiti longioris extensi. Denique est quarta pars staturæ hominis bene formati: quisq; enim habet in statura sua quatuor sui cubitos, seu pedes sex. Totidem etiam & pedes & cubitos sui corporis facit quando brachia in latum expandit. Ita S. Hieronymus, Vitruvius & alii passim.

Cubitum sacrum Hebræorum facit Villalpandus uno palmo contracto majorem cubito ordinario, ex Ezechielis 43. v. 13. *Ista mensura altaris in cubito verissimo* (seu legali & sacro) *qui habebat cubitum* communem *& palmum*. Et de tali cubito legali putat Scripturam passim & Josephum loqui. Et ratio favet, quia legalis illa cubiti sacri mensura eo tempore fuit constituta, quo statura hominum major & procerior erat: neque debuit deinceps immutari; cùm Græci & Romani sint tempore posteriores. Vide etiam Gasparem Sanctium in 3 Reg. 6. v. 2.

Duo pedes cum medio faciunt *gressum* seu *passum* Romanum *simplicem*, qui constat palmis minoribus seu transversis 10. id est digitis 40.

Duo gressus, seu quinque pedes faciunt *passum* Romanum *compositum*, palmorum 20. digit. 80.

Dixi *Romanum*: quia passus Græcus compositus constabat 6 pedibus, palmis 24. digit. 96.

Sex cubiti *calamum* faciunt, qui constat pedibus 9. spithamis 12. palmis min. 36. digit. 144.

Stadium Græcum justis 100. passibus Græcis, id est pedibus 600. cubitis 400. palmis 2400. digit. 9600.

Stadium Romanum constat passibus Romanis compositis 125. pedibus 625.

Chibrath terræ Hebræis erant mille cubiti. Vide P. Bonfrerium Exodi 20. v. 8. sub medium, & 4 Reg. 5. v. 19.

Quinque stadia Græca, seu 2000 cubiti faciebant *iter sabbathi*, seu quod sabbatho conficere licebat: quod Hebræi definiebant duobus *chibrath terræ*.

Milliare Italicum constat octo stadiis Romanis; mille passibus compositis; 5000 pedibus.

Leuca seu milliare Gallicum unius horæ, constat tribus milliaribus Italicis; 24 stadiis Romanis; 3000 passibus compositis; 15000 pedibus.

Digitus transversus.	Palmus minor, contract^o seu transversus.	Palmus major, seu extensus.	Pes Romanus.	Cubitus Romanus, Græcus & Vulgaris Hebræorum.	Cubitus sacer Hebræorum.	Gressus seu passus simplex Romanus.	Passus Romanus compositus.	Passus Græcus compositus	Calamus.	Stadium Græcum.	Stadium Romanum.	Chibrath terræ.	Iter Sabbathi.	Milliare Italicum.	Leuca.
1															
4	1														
12	3	1													
16	4	1 1/3	1												
24	6	2	1 1/2	1											
28	7	2 1/3	1 3/4	1 1/6	1										
40	10	3 1/3	2 1/2	1 2/3	1 & 3 palmi minores.	1									
80	20	6 2/3	5	3 1/3	2 & 6 palm.	2	1								
96	24	8	6	4	3. & 3 palmi.	2 & pes 1	1 & pes 1	1							
144	36	12	9	6	5 & 1 palm.	3 & 1 1/2 pes.	1 & ped. 4	1 1/2	1						
9600	2400	800	600	400	342. & 6 palmi.	240	120	100	66. & cub. 4.	1					
10000	2500	833 1/3	625	416 2/3	357 & 1 palm.	250	125	104. & pes 1.	69. & ped. 4.	1 & ped. 25	1				
24000	6000	2000	1500	1000	157. & 1 palmus.	600	300	250	166 & cub. 4.	2 1/2	2 2/5	1			
48000	12000	4000	3000	2000	1714. & 2 pal.	1200	600	500	133 & cub. 2.	5	4 4/5	2	1		
80000	20000	6666 2/3	5000	3333 1/3	2857. & 1 pal.	2000	1000	833. & 2 ped.	555. & ped. 5.	8 & 1/3 seu 200 ped.	8	3 1/3. seu 500 ped.	1 2/3	1	
240000	60000	20000	15000	10000	8571. & 3 palmi.	6000	3000	2500	1666. & ped. 6.	25	24	01	5	3	1
600000	150000	50000	37500	25000	21428 & 4 palmi.	15000	7500	6250	4166. & ped. 6.	62 1/2	o. tot stadiis aberat Emaus à Jerusalem. *Lucæ* 24. 13.	25	12 1/2	7 1/2	2 1/2

EXPLI

Explicatio Idiotiſmorum ſeu Proprietatum Linguæ Hebraicæ & Græcæ quæ ſæpius in Scripturis occurrunt.

I. Eſt Hebræis, Græcis, Chaldæis uſitatiſſimum, ut libros ſuos ab *&*, *autem*, *igitur*, *ergo*, vel ſimili particula ordiantur, ut patet initio Levitici, Numerorum, Joſue, 2, 3, & 4. Regum, ſecundi Paralipomenon, 2 Eſdræ, Judith, Threnorum, Baruch, Ezechielis, Jonæ, prioris Machabæorum, &c. Nempe ſcriptores iſti contemplabantur animo rem aliquam antegreſſam, cum qua iſtud quod jam ſcribebant, colligatum per ejuſmodi particulas volebant, ſive ea res ſcripta jam eſſet in alio volumine, ſive mente tantummodò comprehenſa.

II. Quia hagiographi omnes Hebræi fuerunt, & Hebræis ſcripſerunt, & pleraque Hebraicè, ideo interpretes tum Græci, tum Latini, ſtylo & phraſi Hebrææ pluſculum inhærentes, ſæpiſſimè hebraizant, & ſubinde ſolœciſmos admittunt, teſte S. Hieron. lib. 2. comment. in epiſt. ad Epheſ.

III. Et quia caſibus carent Hebræi, eodemque nomine invariato per omnes caſus utuntur, hinc & Interpretes ſubinde per Antiptoſin caſum pro caſu uſurpant, ut 2 Cor. 8. v. 23. *Sive pro Tito, ſive fratres noſtri*, pro, fratribus noſtris, & Epheſ. 2. v. 2. *Spiritus*, pro, ſpiritum & alibi.

IV. Subinde pro verbo indicativo præſenti & imperfecto (quo carent Hebræi) utuntur præterito, Pſal. 115. *Credidi*, id eſt credo, *propter quod loquutus ſum*, id eſt loquor. Subinde participio 1 Corin. 12. v. 2. *Ad ſimulacra euntes*, id eſt, ibatis.

V. Sic pro comparativo & ſuperlativo quia Hebræi carent his gradibus, utuntur poſitivo, ut Pſal. 117. *Bonum* (id eſt, melius) *eſt confidere in Domino, quàm confidere in homine.*

VI. Vel cùm volunt unum per comparationem alteri præferre, id quod præferunt affirmant, alterum negant. Verbi gratiâ, Iſaiæ 63. v. 16. *Abraham neſcivit nos, & Iſrael ignoravit nos. Tu Domine pater noſter*, &c. Oſee 6. v. 6. *Miſericordiam volui & non ſacrificium*, id eſt, miſericordiam malo quàm ſacrificium. Pſal. 21. *Vermis. & non homo*, id eſt potiùs quam homo. 1 Cor. 3. v. 7. *Non ego, ſed gratia Dei*, id eſt, non tam ego, quàm gratia Dei, quamquam & ego cum gratia Dei. Matth. 23. v. 9. *Patrem nolite vocare vobis ſuper terram*, &c.

VII. Vel utuntur epitaſi, ſeu verbo vehementiori pro minùs vehementi: verbi gratiâ, Malachiæ 1. & ad Rom. 9. *Jacob dilexi, Eſau odio habui*: ubi *odio habui*, idem eſt quod, minùs amavi, poſtpoſui, neglexi. Simili Epitaſi utuntur verbo *omnis* pro magno & excellenti, v. g. Pſal. 106. *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum*, id eſt nobiliſſimam & excellentiſſimam, videlicet cœleſte manna. Pſal. 38. *Univerſa*, id eſt, mera, ſumma, *vanitas omnis homo vivens.* Eccleſ. 12. v. 13. *Deum time, & mandata ejus obſerva: hoc eſt enim omnis homo*, id eſt, qui hoc fecerit optimus eſt & præſtantiſſimus homo. 1 Regum 4. v. 8. *Hi ſunt Dii qui percuſſerunt Ægyptum omni*, id eſt graviſſima, *plaga in deſerto*: neque enim *in deſerto* aliâ plaga afflicti ſunt Ægyptii, quam demerſione in mari rubro. Eccl. 25. v. 17. *Omnis plaga* pro, ſumma plaga.

VIII. Aliquando contra per Liptoten verbo minùs vehementi utuntur quàm intendant ſignificare, verbi gratiâ, 1 Reg. 12. v. 21. *Nolite declinare poſt vana* (idola) *quæ non proderunt vobis*, id eſt, quæ maximè oberunt, erúntque valdè noxia vobis. 1 Machab. 2. v. 21. *Non eſt utile nobis relinquere legem*, id eſt perniciosiſſimum erit. Sic Prov. 18. v. 5, & c. 24. v. 23. Eccli. 7. v. 14. *Non eſt bonum*, pro, eſt valdè malum.

IX. In comparationibus ſubinde non apponunt particulam comparationis vel ſimilitudinis, ut Proverb. 16. v. 14. *Favus mellis compoſita verba.* Pſal. 67. v. 31. *Increpa feras arundinis: congregatio taurorum in vaccis populorum*, pro, increpa tyrannos, qui ſicut feræ in arundineto, & ſicut tauri in grege vaccarum, excitant ſtrepitum & horrorem, ita faciunt ipſi in congregatione populi ſibi ſubditi.

X. Una eademque ſententia diverſis locis ſubinde diverſa & fere contraria deſignant, verbi gratia, *Portare iniquitatem*, Exodi 28. v. 38. Levit. 10. v. 17. & 1 Reg. 15. v. 28. ſumunt pro, ignoſcere, vel veniam impetrare. Sed Levit. 17. verſu ultimo, & cap. 14. v. 15. & alibi, idem ipſis eſt quod, puniri pro peccato.

XI. Apud Hebræos propter exiguum numerum radicum, quæ non ſunt niſi 1022. à quibus omnia nomina derivantur, ſæpè unum idémque nomen, vel verbum vel etiam ſententia, pluribus diverſíſque rebus deſignandis adhibetur. Et ex hac ſilva ambiguorum nominum atque verborum haud rarò natæ ſunt diverſæ diverſorum interpretum, vel etiam ejuſdem, ſed diverſo tempore & loco, interpretationes, dum quiſque inter dubia, quod ſibi convenientius videtur, hoc transfert. Ita ſeſe excuſat S. Hieronymus libro 1. Apologiæ adverſus Ruffinum, qui ei exprobrarat, quod Pſal. 2. verſ. 12. pro eo quod Septuag. interpretes dixerunt, *Apprehendite diſciplinam*, ipſe in Commentariis vertiſſet, *oſculamini* vel *adorate filium*. & poſteà nihilominùs vertendo Pſalterium, tranſtuliſſet, *adorate purè* Nam Hebræa נשקו בר *naſckubar*, ambigua ſunt ad omnia tria ſignanda. Sic Hebræum צנה *tſinah*, quod videtur commune eſſe nomen armorum quæ vel inferunt vulnus, vel avertunt, Ezech. 26. v. 8. Vulgatus transfert *clypeum*: cap. 23. v. 24. *loricam*: c. 28. v. 4. *haſtam*: Amos 4. v. 2. *contum*: 3 Reg. 10. v. 16. & 17. *ſcutum* & *peltam*. Simili modo השישה *haſiſah* valet idem quod exhilarat reficitque, ſeu convivia, ſeu geniales dies; cúmque multa id præſtent pro varia rerum ac temporum natura, variè quoque id ab Interprete convertitur; modò enim redditur *flos*; Cant. 1. v. 5. *Fulcite me floribus*; modò *unguentum*; modò *lagena vini*; modò *ſimila frixa oleo*. Sic חסידה *chaſidah* ſignificat quod ſublimem habet rapidúmque volatum: quare interdum *milvus*, ut Zachar. 4. v. 9. interdum *ciconia*, ut Job. 39. v. 13. & Pſal. 183. v. 17. aliàs *herodius*; ſubinde *upupa* convertitur. Sic Hebræum צחק *tſachaq*, & Latinum *ludere*, præter vulgarem luſum ſubinde ſignificat *duellum committere*: 2 Reg. 2. v. 14. *Surgant pueri & ludant.* Subinde *perſequi* & *vexare*: Gen. 21. v. 9. *Vidit Sara ludentem Iſmael cum Iſaac*, id eſt perſequentem Iſaac, ut explicat Apoſtolus ad Galat. 4. v. 19. Subinde *idola colere*, vel *ſaltationes ac tripudia inſtituere*: Exodi 32. v. 6. *Surrexerunt ludere.* Sic Græcum προφητεύειν & Latinum *prophetare*, præter communem notionem quæ eſt futura prædicere, aliquando ſignificat, *prophetiam confirmare*, ut Eccli. 49. v. 18. oſſa Joſephi dicuntur poſt mortem prophetaſſe. Aliquando ſignificat *laudare Deum*, vel pſallere laudes Dei. 1 Reg. 11. v. 5, 10, 11, 13. Aliquando ex afflatu ſpiritus mali *inſana loqui*, 1 Reg. 18. v. 10. & 3 Reg. 18. v. 19. Jeremiæ 29. v. 26. Aliquando ex interna illuminatione Spiritus ſancti *ſcripturas interpretari*. Cor. 14. v. 3. Aliquando miraculum patrare, Eccli 48. v. 14. *Mortuum prophetavit corpus ejus*, Eliſæi.

XII. Sic præpoſitionum & conjunctionum vis & ſignificatio admodum varia eſt. *Ad* ſæpè idem valet quod *de*: 2 Regum 3. v. 8. *Dominus locutus eſt ad David*, id eſt *de* David, *dicens. In manu ſervi mei David*, &c. Lucæ 19. *Ait JESUS ad eum*, pro *de eo*, *quia hodie ſalus domui huic facta eſt.* Ad Hebræos 1. *Et ad Angelos quidem dicit*, pro *de* angelis. Et c. 4. *Ad quem nobis ſermo*, id eſt *de quo*.

Præpoſitio *à*. & Græcum ἀπὸ ſæpè pro *apud*, vel *coram* uſurpatur. Eccli. 41. v. 21. *Erubeſcite à patre & matre*, &c. pro, coram patre, &c.

Præpoſitio *in*, Hebraicè ב. v. g. *In Chriſto, in domino*, ad Epheſ. 1. & κατὰ ſeu *ſecundùm*, ferè omnium aliarum præpoſitionum vicem & ſignificationem induunt. Sæpè *in* redundat. Lucæ 22. v. 49. *Si percutimus in gladio?* Gen. 48. v. ult. *Tuli in gladio & arcu meo* Verba contactus tam corporalis, quàm ſpiritualis (qualis v. g. eſt viſio, quæ rem viſam ſuo intuitu quaſi attingit) conſtrui ſolent cum ב *beth*, id eſt *in*, & cum ablativo caſu, ut Iſaiæ ult. v. 1. *Videbimus in lætitia veſtra*, id eſt, videbimus lætitiam veſtram.

Hebræum ו *ve*, & Latinum *&*, nunc pro copulativa, nunc pro disjunctiva *vel, aut*; nunc pro cauſali *enim quia*; nunc pro adverſativa *ſed, autem*; nunc pro *ut, ſic, ſicut, id eſt, etiam, ſi tamen, ideo, præterea, ergo, quinetiam*, ſumi ſolet, aliquando prorſus redundat. Pari modo voculæ *tamen* & *ſed*, pro *immò, quinimmò* ſumuntur. *Enim* pro *autem*, ad Galat. 2. v. 6. Hebr. כי *ki*, & Latinum *ut, quia, propter quod; propterea*, ſæpè non cauſam, ſed ſolùm eventum ſeu conſecutionem ſignificant: ſubinde tantùm continuant præcedentia cum ſequentibus. Particulæ, *eò quòd, quoniam, quia*, ſubinde idem valent quod *quamvis* vel *etſi*. Pſal. 77. v. 19. *Numquid poterit Deus parare menſam in deſerto, quoniam* (id eſt quamvis) *percuſſit petram, & fluxerunt aquæ?* Iſaiæ 12. 1. *Confitebor tibi Domine quoniam* (id eſt etſi) *iratus es mihi.* Jerem. 7. v. 10. *Liberati ſumus, eò quòd* (id eſt etſi) *fecerimus abominationes*, &c.

XIII. Vocula *ſi* eſt admirantis vel ſtupentis: ſubinde tamen eſt negantis, ut Judic. 5. v. 8. *Si apparuerint*, id eſt non apparuerunt. & 3 Reg. 17. v. 1. *Si erit annis his pluvia*, id eſt, non erit pluvia. Et quidem plerumque eſt nota jurantis, v. g. in exemplo jam allato, *Vivit Dominus ſi erit pluvia*, id eſt, juro quod non pluet, adeóque ſi pluat, non habeat Deus vivus aut verax. Et cùm poſt verba jurandi ſequitur vocula *ſi*, tunc ſi oratio ſit affirmans, vertit in negantem; ſi ſit negans, vertit in affirmantem. Prioris exemplum eſt, Pſal. 94. v. 11. *Sicut juravi in ira mea, ſi introibunt in requiem meam*, id eſt, quòd non introibunt. Poſterioris, Iſaiæ 14. v. 24. *Juravit Dominus, ſi non ut putavi, ita erit*, id eſt, juravit, quòd uti ipſe putavit, ita erit. Simili modo particula *niſi* eſt vox juramenti execratorii. Iſaiæ 5. v. 9. *Niſi domus deſertæ fuerint*, ſubaudi per Apoſiopeſin, *non habeat Deus*, aut *verax*: ſicut Latini dicunt, *niſi hoc fecero, diſpeream.* Subticent verò Hebræi ipſam imprecationem, utpote horrendam auditu & effatu, & cujus præ reverentia divinæ majeſtatis nemo vel meminiſſe audeat. *Levare manum*, ſæpè ſignificat *jurare*, Geneſis 14 v. 22. Exodi 6. v. 8. Numer. 14. 30. quia manum attollere ſolent qui jurant.

XIV. Unam eamdémque rem cùm plures habet proprietates & conditiones, pluribus etiam nominibus explicant. Ita *leges Dei* Pſalmo 118. vocant. Primò, *præcepta, mandata, ſtatuta, cuſtodiam*, quia cuſtodienda vel cavenda præcipiunt, mandant & ſtatuunt. Secundò, *judicia*, quia dijudicant & dirimunt lites. Tertiò, *juſtitiam, æquitatem, veritatem*, quia ſtatuunt & docent quòd juſtum, quod æquum, quod verum eſt. Quartò, *teſtimonia*, quia teſtantur nobis voluntatem Dei, & quia cum conteſtatione Judæis data ſunt Deut. 4. 17, 28. Quintò, *teſtamentum*, id eſt fœdus & pactum, ſeu conditiones pacti initi cum Deo: nam hac conditione pepigit Deus tam cum Judæis, quàm cum Chriſtianis, ſe fore eis Deum & patrem, ſi videlicet ipſi leges ejus ſervent. Sextò, *vias Domini, juſtificationes Domini, verbum, eloquia, ſermones Domini*, &c. quia ex ore Dei proceſſerunt, nóſque juſtos faciunt, & ad Deum deducunt. Sic redemptionem Chriſti, quia in ea cæſi hoſtes (dæmon, peccatum, mors,) & ſubditi liberati & ſalvati fuerunt, nunc vocant *ſtragem* ſimul & *ſalutem*, nunc *ultionem* & *redemptionem*, nunc *indignationem* & *pacem*, nunc *cædem, protritionem* & *victoriam*, &c. Iſaiæ 59, & 63.

Quia Hebræi pauca habent nomina plantarum, arborum, gemmarum, animalium, ſpecifica, ſeu quæ unam aliquam ſpeciem determinatè deſignent, ſed hæc ut plurimum generica ſunt, & multas ſub ſe & diverſas ſpecies complectuntur, vel certè æquivoca ſunt: neque ſemper apud Latinos Græcoſve extant nomina æquè generalia; hinc factum ut unum idemque nomen Hebraicum à diverſis interpretibus, vel etiam ab eodem interprete diverſis locis diverſimodè expoſitum fuerit. v. g. תנין *tannin*, Hebræi vocant quidquid in quoque animalium genere monſtroſum eſt, præſertim magnitudine. Hoc nomen Geneſ. 1. 21. Latinus Vulgatus vertit *cetum* ſeu balænam, marinam belluam; ſanctus Hieronymus & Septuaginta vertunt *draconem*; iidem alibi *ſirenem*, vel *Faunum*, vel *ſtruthiocamelum*, vel *paſſerem*- (ironicè) *camelum* interpretantur. בדולח *bedolach* Hebræi vocant quidquid aqueum vel viſcoſum lucet, vel fulgurat, & in lapidem indureſcit. Hanc vocem Geneſis 2. 12. Noſter vertit *bdellium*, genus gummi ſive lacrymæ pellucidæ, quam ſtillat arbor nigra ejuſdem nominis, magnitudine oleæ, folio roboris, fructu, naturáque caprifici, inquit Plinius *l.* 12. *c.* 9. & Dioſcorides *l.* 1. *c.* 69. Eandem vocem Vatablus & Eugubinus vertunt *unionem*, Septuag. *carbunculum*: iidem Num. 11. 7. vertunt *cryſtallum*. אלה *ela* Hebræi vocant omnem glandiferam arborem, vel quæ quid glandibus ferè ſimile profert. Hanc voculam Noſter & S. Hieronymus & Septuag. vertunt nunc *quercum*, nunc *ilicem*, nunc *terebinthum*, nunc *caſtaneam*. Cùm enim non invenirent apud Græcos Latinoſve voces tam latè patentes, ſatis illis fuit, unam aliquam ſpeciem magis familiarem, magíſque loco quem exponebant convenientem, ſua verſione efferre.

XVI. Quia etiam apud Hebræos quædam erant ſeu animalium, ſeu arborum, ſeu aliarum rerum ſpecies, quas apud Græcos Latinoſve reperire non erat, atque ita apud hos nomine carebant; interpretes, ne lacunam in ſua verſione relinquerent, ipſum ſubinde Hebræum nomen, ut erat, intactum retinuerunt, ut in Exodo paſſim ligna *ſetim*, in Levitico *hin, gomer, ſatum, cabum, ephi*: quæ Hebræorum erant menſuræ propriæ, neque apud alias nationes reperiebantur quæ ejuſdem præciſè eſſent capacitatis. Subinde tamen, ne barbaram ignotámque vocem lectoribus obtruderent, maluerunt Græcam Latinámque aliquam potiùs uſurpare, quæ ſpeciem affinem, & Hebrææ penè ſimilem ſignificat. v. g. pro menſuris jam dictis poſuerunt modium, ſextarium, choen ſeu congium. Pro שטים *ſchittim* ſeu *ſetim*, quæ eſt arbor ſpinæ albæ ſimilis (teſte S. Hieronymo in Joel. 3. 18.) colore & foliis, non magnitudine: nam & latiſſima tabulata ex illa cæduntur: lignúmque fortiſſimum eſt, & incredibilis lævitatis ac pulchritudinis, ſed non niſi in deſertis Arabiæ proveniens. Pro hac arbore, quia prorſus ignota Europæ, S Hieronymus Iſaiæ. 41. 19. ponit *ſpinam*, Septuaginta *buxum*. Similiter Joel. 3. 18. S. Hieronymus vertit torrentem *ſpinarum*, Septuag σχοίνων id eſt *funiculorum*, vel potiùs σχίνων id eſt *lentiſcorum*, nempe arborũ ſua lævitate nobis ſat notarum. Iidem Septuag. in Exodo paſſim pro *ſetim* ponunt *ligna imputribilia*.

Sic שפן *scaphan* animalculum est Palæstinæ proprium, muris & ursi similitudinem habens, majus ericio, cavernis petrarum & terræ foveis assuetum, ut ait S. Hieronymus. Pro hoc animali, quod apud Græcos Latinósque nomine caret, S. Hieronymus & Septuaginta ponunt nunc *chœrogryllum*, id est rupium porcellum, Levitic. 11. v. 5. & Deuter. 14. v. 7. nunc *erinacium*, Psalmo 103. v. 18. nunc *leporem*, Proverb. 30. v. 26. Rabbini & hebraizantes *cuniculum* malunt. Eodem modo de קיקיון *kikaion*, ait S. Hieron. *Genus est virgulti vel arbusculæ, lata habens folia in modum pampini, & umbram densissimam, suo trunco se sustinens absque ullis calamorum & hastilium adminiculis, quibus & cucurbita & hederæ indigent: in Palæstina creberrimè nascitur, maximè in arenosis locis: mirumque in modum, si sementum in terram jeceris, citò confota consurgit in arborem, & intra paucos dies quam herbam videras, arbusculam suscipis. Hanc arboris speciem quia sermo Latinus non habebat, retento Hebræo nomine kikaion expressissem*, inquit idem S. Hieronymus: *sed timebam Grammaticos, ne invenirent licentiam commentandi, & vel bestias Indiæ, vel montes Bœotiæ, vel alia portenta confingerent. Linguâ Syrâ & Punicâ Elkeroa vocatur. Septuaginta Interpretes Cucurbitam, Aquila cum reliquis Hederam transtulerunt, quæ Græcè κισσὸς appellatur: aliud enim quod dicerent non habebant. Et ego*, inquit, *Hederam posui, ut cæteris Interpretibus consentirem.*

XVII. Hebræi nominibus propriis vel gentilitiis sæpè mysterium aliquod, vel rem particularem designant. Hinc Interpretes, ne mysterium illud, vel allusio vocis occulta remaneat, pronomine proprio vel Gentilitio, quod est in Hebræo, sæpè ejus interpretationem ponunt. Ut Genes. 26. pro nominibus puteorum propriis ponunt significatum eorumdem, unum pro *esec*, vocantes *calumniam*; alterum pro *sitna*, *inimicitias*; tertium pro *rechobot*, *latitudinem*; quartum pro *sabea*, *abundantiam*. Job ultimo v. 14. filias Job unam vocant *diem*, alteram *cassiam*, tertiam *cornu stibii*. Osee 1. v. 6. & 9. filiam suam vocat *lorachuma*, id est, *absque misericordia*; filium, *lo ammi*, id est, *non populus meus*. Ad quem locum simili modo interpretantes alludunt Paulus Rom. 9. v. 25. & Petrus 1 epist. cap. 2. v. 10. Sic Sophoniæ 2. v. 13. pro *ponet speciosam*. Hebræa, Chaldæa & Septuaginta habent, *ponet Niniven*, (quæ Hebraicè *speciosam* significat) *in solitudinem & in invium, & quasi desertum*. Micheæ 1. v. 10, 11, 12. 14. pro *Aphra*, *Sapir*, *Maroth*, & *Aczib*, quæ sunt nomina propria urbium, ponit Interpres, *pulverem*, *pulchra*, *amaritudines*, *mendacium*. 2 Reg. 8. v. 1. *Tulit David frenum tributi* (Hebr. *methegamma*, & est cognomen urbis Geth) *de manu Philisthiim*. 2 Reg. 21. v. 19. pro *Elcanan filius Jaare*, Noster ponit, *Adeodatus filius Saltus*. 1 Paralip. 4. v. 22. pro *Joakim & viri Zosba, & Joas, & Saraph* (quæ sunt propria nomina principum in Moab, ut sequitur, & Septuag. illa retinuerunt) in Latino est, *Qui stare fecit solem, virique Mendacii, & Securus, & Incendens*. Prov. 30. v. 1. pro, *verba Agur filii Jake*, Interpres habet, *verba congregantis filii vomentis*. Sic Ezech. 25. v. 16. pro *interfectoribus*, & Sophoniæ 2. v. 5. pro *perditoribus*, Hebraicè *cherethim*: quod plerique putant proprium nomen esse gentis ad mare. Psal. 75. v. 3. *Factus est in pace locus ejus*, Hebraicè est, *in* שלם *schalem* seu Jerusalem: de qua urbe loqui Prophetam patet ex vocula *Sion*, quæ immediatè subnectitur.

XVIII. Uni eidemque personæ non rarò plura nomina indebantur: unde unus idemque nunc uno, nunc alio nomine in Scripturis appellatur. Sic uxor Abrahæ vocatur *Sarai* Genesis 16. v. 1. *Sara* cap. 17. v. 15. & *Jescha* cap. 11. v. 29. Sic uxor Esau quæ Genes. 26. v. 34. vocatur *Judith filia Beeri Hethæi*, Genes. 36. v. 2. appellatur *Ada filia Elon Hethæi*, & altera ejus uxor, quæ Genesis 26. v. 34. dicitur *Basimath filia Elon*, Genes. 36. v. 2. vocatur *Oolibama filia Anæ*. Sic lib. 1 Paralip. per decem prima capita sæpè viris & mulieribus alia dantur nomina ab iis quæ habent in Genesi, Josue, Judicum & libris Regum. Sic una eademque est *Esther* & *Edissa*. Estheræ 2. v. 7. idem *Abimelec h* & *Achimelech*: *Job* & *Jobab*: *Achar* & *Achan*: *Aram* & *Ram*: *Ornan* & *Areuna*: *Iethro* & *Raguel*.

XIX. Sæpè nomina propria Hebræa cùm in aliam linguam transferuntur, ita mutantur, ut vix eadem esse videantur, maximè cùm interpretes ad aliud etymon suæ linguæ alludunt. Sic qui Hebraicè & Chaldaicè vocatur *Achasueros* (id est, magnum caput, seu magnus capitaneus) & Latinè *Assuerus*, Persicè nominatur *Ochosoarses*, *Ochsoarses*, *Xerxes* (id est bellator) *Axurxes*, *Artaxerxes* (id est magnus bellator, teste Herodoto) Græcè vero *Oxyares*, id est acer Mars.

XX. Idem contigit multis nominibus Hebræis, quæ Hebraica, ut erant in Græca aut Latina translatione, posita sunt: v. g. pro *Tsophnat Paneach*, id est salvator mundi. Genes. 41. v. 44. corruptè Septuag. habent Ψονθομφανήχ. Pro Hebræo חוה *chaffa* Latinè & Græcè est *Eva*; pro *Jesena* vel *Jehosena*, est *Jesus*; pro *Maschiach*, *Messias*; pro *Tsor*, *Tyrus*; pro *Casdim*, *Chaldæi*; pro *Pesach*, *Pascha*.

XXI. Decem tribus Israel, prout tempore Roboam distinctæ erant ab aliis duabus, & sub diverso rege, usque ad captivitatem Babylonicam sæpè à Prophetis vocantur *Ephraim*, subinde *Joseph*, subinde *Samaria*, quia sedes regum Israel erat in *Samaria*, & in tribu Ephraim; & quia ex *Ephraim* filio Josephi ortus est Jeroboam, qui primus schisma illud fecit, & decem tribus à domo David abduxit, sibique ascivit, juxta vaticinium Ahiæ, 3. Reg. 11. v. 29. Subinde etiam vocantur *Israel* vel *Jacob* quia erant major pars filiorum. Duæ verò reliquæ tribus vocantur *regnum Juda*, *domus David*, *Jerusalem*, vel *Sion*. Sed post captivitatem Babylonicam *Israel* & *Juda* pro eodem populo accipiuntur, scilicet pro Judæis è Babylone reductis in Judæam, qui majori ex parte erant de tribu Juda & si qui alii ex aliis tribubus hinc inde eodem reversi sunt, junxerunt se tribui Juda, & suum ei nomen transcripserunt. Unde omnes indiscriminatim nunc Israelitæ nunc Judæi vocabantur.

XXII. Oriens, Occidens, & reliquæ orbis plagæ seu climata, assignantur in Scripturis comparatione urbis Jerusalem, vel terræ sanctæ. Hagiographi enim Judæi fuerunt, & Judæis scribebant, & Judæa sita quasi in medio orbis habitati, erat singulariter cara Deo, & peculium illius. Sic Daniel capite undecimo prædicit *reges Austri* id est Ægypti, conflicturos *cum regibus Aquilonis*, id est Syriæ, puta Ptolemæos cum Antiochis. Sic Assyrii & Chaldæi vocantur Aquilonares, scilicet respectu Judææ. Jeremiæ 1. v. 14. *ab Aquilone*, id est, è Babylone, *pandetur omne malum*. Sic Occidens sæpe in Scriptura vocatur *mare*, eò quòd mare Mediterraneum, quod Palæstinam attingit, Judææ sit majori ex parte ad Occidentem. Quia tamen idem ex parte eidem est ad Austrum, hinc subinde *mare* significat etiam Australem plagam, ut Psal. 106. v. 3. *A solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari*, id est Austro. Subinde Meridies vocatur *dextra*; Septentrio, *sinistra*; eò quòd convertenti faciem ad Orientem talis sit partium illarum situs.

XXIII. Cùm *Deus* apparuisse dicitur alicui, id de *angelis* intelligi volunt SS. Patres, quia angeli in corporibus assumptis personam Dei gerebant. Sic etiam illum qui apparuit Moysi, dixitque, *Ego sum Deus Abraham*, S. Stephanus Actor. 7. v. 30. dicit *angelum* fuisse. Et qui Exodi 19. & 20. tradidit legem Moysi in Sina, à S. Paulo Gal. 3. v. 19. *angelus* vocatur.

XXIV. Quæ de Christo dicuntur, non semper ei in persona conveniunt, sed subinde ei tanquam capiti, subinde ejus corpori Ecclesiæ, subinde utrique. Ut Zach. 2. v. 8. dicit Christus *se missum esse ad Gentes*, quod fecit non in se sed in Apostolis suis. Simili modo Gen. 13. v. 27, 49. Abrahæ, Jacob, & duodecim Patriarchis multa promittuntur, quæ non ipsis, sed illorum posteris obvenerunt.

XXV. Synecdochicè per Philistinos, Arabes, Ægyptios, Moab, Ammon, Idumæos, & alias gentes barbaras Judæis vicinas & notas, significant Prophetæ omnes gentes impias subigendas à Christo, totumque mundum ad eum convertendum. Ita S. Hieron. in cap. 60. Isaiæ. Sic ex una persona aut gente, omnes alias similes intelligunt, inquit S. August. lib. 4. Doctrinæ Christianæ cap. 7.

XXVI. Eodem modo numerum plenum & rotundum sæpe ponunt neglecto minore qui aliquantulum excrescit, vel deficit. v. g. Numer. 11. vocantur *septuaginta* seniores, & alibi septuaginta Interpretes; cum fuerint utrique *septuaginta duo*. Et Judic. 9. v. 18. dicuntur *septuaginta filii Jerobaal* ab Abimelech interfecti, cùm tamen duo deessent huic numero, scilicet ipse *Abimelech* qui eos interfecit, & *Joatham* natu minimus, qui evasit.

XXVII. Voculæ, *non ampliùs*, *non ultra*, *æternum*, *seculum*, *generatio generationis*, sæpè non significant absolutam æternitatem, seu durationem interminabilem, sed solùm diuturnam durationem, & quasi humanam æternitatem, id est, longum tempus, cujus finis ab homine jam vivente non videtur. Sic Isaias cap. 23. v. 12. de Tyro ait, *Non adjicies ultra ut glorieris*: & Ezechiel de eadem cap. 26. v. 14. *Non ædificaberis ultra*, scilicet ad longum tempus: nam postea reædificata est, & pristinam gloriam resumpsit, unde ab Alexandro Magno rursum vastata est. De *æterno* exempla habes, 1 Paralip. 15. v. 2. & 1 Machab. 2. v. 54. Aliquando nihil addunt sententiæ præter epitasin, quæ rem valde exaggeret. Quomodo dixit Petrus Joan. 13. *Non lavabis mihi pedes in æternum*, id est, nullo modo id patiar. 2 Reg. 3. v. 28. *Mundus sum in sempiternum*, id est, toto cœlo absum à cæde tam impia, tam perfida. Jonæ 4. *Benè irascor ego usque ad mortem*, id est, vehementissimè.

XXVIII. Etiam in numeris annorum vel dierum exprimendis subinde utuntur Synechdoche, totum ponendo pro parte, vel contra. v. g. Christus dicitur tres dies fuisse in sepulchro, è quibus tamen primus & tertius fuerunt incompleti. Sic in annis vitæ variorum hominum, vel regnorum consignandis, nunc completos ponunt, nunc incompletos. Sic una pars hominis physica, ut caro, vel anima, vel sanguis, non rarò pro toto homine ponitur. Sic *caput* pro homine, 2 Reg. 1. v. 16. *Super caput tuum*, pro *super te*. Isaiæ 35. *Lætitia sempiterna super capita eorum*, pro *super eos*. Sic *caput canis*, *caput colubri*, *caput meum*, idem sunt quod *canis*, *coluber*, *ego*. Sic Psalm. 65. v. 12. *Posuisti homines super capita nostra*, id est, super nos. Genes. 40. v. 19. *Auferet Pharaoh caput tuum*, id est, te: neque enim præcisum est illi caput, sed & (ut mox subditur) *suspensus est in cruce*. Prov. 15. v. 22. & inde S. Paulus ad Roman. 12. v. 20. *Carbones ignis congeres super caput ejus*, id est, super ipsum. Vel etiam pars logica, ut genus pro specie. v. g. tempus pro anno, Dan. 7. v. 25. *Tempus & tempora & dimidium temporis*, pro tribus annis & medio. Vel contra, species pro genere, Isaiæ 1. v. 15. *Sanguis* seu homicidium, pro quovis peccato. *Pestis & gladius*, pro quavis clade. *Justitia* aut *misericordia*, pro quavis virtute, Psal. 111. v. 9. Vel materia pro re ex ea confecta, 2 Reg. 6. v. 5. *Ludere in omnibus lignis fabrefactis*, vel, ut est in Hebræo, *omnibus lignis abietum*, pro, ludere omnibus instrumentis Musicis. Subinde pars una pro altera ponitur, ut anima pro cadavere, Num. 5. v. 6, 7, 10. & Aggæi 2. v. 14. *Immundi super anima hominis*, id est, propter cadaver.

XXIX. Alios quoque tropos seu figuras omnis generis frequentissimè usurpant. v. g. Metonymiam, cùm *Samariam* capiunt pro Samaritis, *idolum* pro idololatris, *templum* pro sacerdotibus. Sic eleganter ludunt in voce *peccatum*, quo aliquando denotant culpam: aliquando pœnam vel effectum culpæ, v. g. concupiscentiam: aliquando hostiam quæ offertur pro peccato, 2 Corinth. 5. v. 21. aliquando nudam immunditiam legalem ex menstruo, ex lepra, ex contactu mortui contractam: ut videre est Levit. 12. v. 6. & cap. 14. v. 13. ubi puerperium & lepra vocantur *peccatum*, scilicet legale, id est, immunditia. Item Rom. 8. v. 3. & 2 Corinth. 5. v. ult. Sic *caro* aliquando corruptionem carnis, aliquando concupiscentiam, aliquando homines carne deditos significat: aliquando exteriorem hominem, vel externam speciem & gratiam, quæ opponitur spiritui, id est, internæ gratiæ, & interiori homini, 2 Corin. 10. v. 2.

XXX. Per Antonomasiam *fluvius* vel *flumen* absque addito ponitur pro *Euphrate*.

XXXI. Per Antiphrasin subinde *benedicere* ponitur pro *maledicere*, Job 1. v. 11. & cap. 2. v. 5, & 9. item 3 Reg. 21. v. 13. Sic *sanctificari* pro *pollui*, Deuter. 22. v. 9.

XXXII. Per Euphemismum, quod durum & infaustum sonat, à se removent Hebræi in hostes suos, 1 Reg. 25. v. 22. *Hæc faciat Deus inimicis David, & hæc addat*. Ubi David cùm sibi imprecaretur malum, nisi grave de Nabal supplicium sumeret, loco sui substituit inimicos suos. Similem profanorum imprecandi modum vide apud Brissonium lib. 1. Formularum.

XXXIII. Ironiam & Sarcasmum habes Genes. 3. v. 22. *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum*. Et Eccles. 11. v. 9. *Lætare ergo juvenis in adolescentia tua*, &c. Et Zachariæ 11. v. 13. de triginta argenteis dicit Dominus, *decorum pretium, quo appretiatus sum ab eis*.

XXXIV. Catachresis est Matth. 9. v. 31. cæci curati *diffamaverunt Jesum in tota terra illa*, id est, famam ejus celebrarunt cum magna laude. Sic *fænerari* ponitur pro mutuare Deut. 15. v. 6. & Lucæ 6. v. 34. *Pennæ solis*, Malach. 4. pro radiis. Sic Deus *pluviæ pater*, id est auctor; dæmon *mendacii pater* vocatur, id est auctor; Tubalcain *pater*, id est primus (quia inventor) *canentium organo*. *Domum* alicui *ædificare* vel *destruere*, est proles & posteros dare vel adimere: nam ex filiis quasi lapidibus vivis construuntur familiæ. *Revelare aurem alicujus*, est admonere & alteri indicare quod ignorabat, 1 Regum 9. v. 15. & cap. 20. v. 13.

XXXV. Per Hyperbolen, Gen. 41. v. 49. frumentum coæquatur *arenæ maris*. 3 Reg. 10 v. 27. *argentum lapidibus*: & Joann. ult. v. ult. *mundus* negatur *capere posse libros*.

XXXVI. Metaphora omnium frequentissima. *Lupi*, *serpentes*, *dracones*, *leones*, &c. Isaiæ 11. v. 6. sunt barbaræ & feræ nationes. Sic homines virtuosi vel vitiosi Isaiæ 35. comparantur *deserto arido*, *campis*, *arboribus*, *vineis*, *montibus*, *fluminibus*, *urbibus*. *Calix* sors est cujusque seu bona seu mala. *Gladius* est quidquid pungit, torquet, vel cruciat. *Sagitta* quidquid nocet aut lædit. Sic *ignis*, *turbo*, *tempestas*, *grando*, *procella*, est quodvis tormentum, clades vel strages. *Adeps frumenti*, *medulla olei*, *vini*, vocatur quod in frumento, oleo vel vino est præstantissimum. *Baculus panis*, *scipio*, *fulchrum*, *robur panis*, est alimentum, quo quis ita indiget ad sustentationem, sicut senes auxilio baculi, Lev. 26. v. 26. Isaiæ 3. v. 1. Ezech. 4. v. 16. & cap. 5. v. 19. & cap. 14. v. 13. *Pactum salis* Num. 18. v. 19. & 2 Paral. 13. v. 5. & pactum firmum & incorruptum, quia sal à corruptione præservat. *Cornu* est potentia, eò quòd cornutorum animaliũ robur sit in cornubus, Deut. 33. v. 17. Psal. 43. v. 6. Psal. 74. v. ult. Hinc etiam pro regno subinde accipitur, quòd in regnis & regibus maximè spectetur potentia, Psal. 131. v. 17. Eccli. 47. v. 13. Dan. 7. & 8. Ezech. 29. v. ult. Luc. 1. v. 69. *cornu salutis*, &c. *Esse in caput*, vel *in caudam*, Deut. 28. v. 13. & 44. est primum, vel ultimum fieri. *Onus* maximè apud Prophetas est prophetia quæ afflictionem & punitionem prænuntiat. *Manus* idem aliquando quod littus, vel latus, Eccli. 14. v. 25. *Statuet casulam suam ad manus illius*. *Pingues* sunt homines potentes & divites, Psalm. 77. v. 31. Isaiæ 10. v. 16. *Caput canis* est res vilissima, 2 Reg. 3. v. 8. *Os gladii* vocatur ejus acies. *Fodere* Osee 3. v. 2. significat emere & pretio comparare. *Sacerdos* 2 Reg. 8. v. ult. idem est quod princeps. *Indui re aliqua*, est illam in se habere ac possidere, Psalm. 92. v. 1. Rom. 13. v. 14. *Funis* vel *funiculus* est hæreditatis portio quæ alicui

alicui obveniebat: nam funibus mensurari solebant prædia dividenda: Psal. 15. v. 6. Deut. 32. v. 9. Josue 17. v. 5. *Vasa* sunt quævis instrumenta: sic *vasa mortis*, id est omnia quibus mors infertur: *vasa belli*, arma & instrumenta quævis bellica: *vasa psalmi & cantici*, instrumenta omnia musica. *Animam suam habere in manibus* vel *ponere in manibus*, est exponi, vel exponere vitam suam periculo: quia quæ manibus imposita habemus, facilè excutiuntur. *Suscitare verbum*, 2 Regum 7. v. 25. est præstare promissa. *Suscitare arcum, gladium, juramentum, pactum*, est facere ne otiosa sint aut vacua pacta, promissa, minæ. *Revelare auriculam* 1 Reg. 9. v. 15. & 2 Reg. 7. 27. item *aperire alicujus aures*, est aliquid alicui prædicere, præcipere, præmonere.

XXXVII. Subinde ab una metaphora immediate transeunt ad aliam. Sic Zachar. 3. v. 8, & 9. Christus nunc *oriens*, nunc *lapis* vocatur. Oseæ 2. Synagoga *mulier*, mox *vinea* vocatur. Isaiæ 27. diabolus *leviathan*, id est balena, mox *vectis*, mox *draco*, vocatur. Isaiæ 45. v. 7. Cyrus comparatur *luci* & *soli*: c. 46. v. 11. *avi* & *aquilæ*.

XXXVIII. Vel à metaphora aliave figura transiliunt ad rem significatam. v. g. è *flore* ad *Christum*, Isaiæ 11. v. 1, & 2. & c. 7. à liberatione Achaz & Judæorum de manu Rasin regis Syriæ, & Phacee regis Samariæ, subitò transit ad partum virginis, & ortum Emanuelis, & liberationem hominum è potestate diaboli per Christum, cujus illa typus erat. Sic à vastitate Babylonis, Jerosolymæ, vel Samariæ sæpè transitur ad excidium orbis & diem judicii, cujus illæ fuerunt speculum & figura & præludium. Simili modo à *meretrice* ad urbem *Niniven* transit Nahum c. 3. v. 4, & seq. Ab *erucis, locustis & bruchis* ad *milites terram vastaturos*, Joel c. 1, & 2. &c. Similiter Isaias c. 14. à casu Luciferi, ad casum Baltassaris regis Babylonis, per alterum significatum: & Ezech. 28. à Cherubino ad regem Tyri.

XXXIX. Nomen figuræ subinde tribuitur rei figuratæ, & nomina parentum sæpè patronymicè sumuntur pro filiis & posteris. Sic Christus vocatur *David*, Ezechiel. 34. v. 23. & Osee 3. vers. 5. Sic Israelitæ passim vocantur *Israel*, Idumæi *Esau*. Simili modo, cùm quis alteri confertur ob morum alterius similitudinem, ipsum sæpè alterius nomen quasi proprium & gentilitium illi datur. Sic Isaiæ 1. v. 10. Ezech. 16. v. 45. Daniel. 13. v. 56. Israelitæ impii vocantur *Chananei*, *semen Canaan*, *Amorrhæi*, *Sodomitæ*, *Gomorrhæi*: Judas ab ipsomet Christo *diabolus*. Sic *Samson*, quivis fortis: *Daniel*, quivis sapiens: *Salomon*, quivis potens & opulentus: *Rex Assur*, quivis monarcha & tyrannus vocari subinde solet, Isaiæ 8. v. 4. Impia Jerosolyma à S. Joanne Apoc. 11. v. 8. appellatur *Sodoma* & *Ægyptus*: & cap. 18. v. 2. impia Roma, *Babylon*. Sic etiam idololatria *fornicatio*, & idololatræ *adulteri* vocantur.

XL. Urbes, quasi mulieres essent, ab Hebræis passim *filiæ* vocantur, & quidem *meretrices* si quando illas de idololatria notare volunt; aliàs *virgines* vocantur, verbi gratiâ, *Virgo filia Sion*, 4. Reg. 19. v. 21. pro Jerosolyma. Sic Babylon Isaiæ 47. vers. 6. Sidon c. 23. v. 13. & Ægyptus c. 46. v. 11. *filiæ virgines* appellantur, & aliæ alibi; idque vel quòd passim ab hominibus, vel etiam à Deo instar sponsæ amarentur, vel quòd nunquam in captivitatem fuissent abductæ: vel quòd opulentæ essent atque instar virginum speciosæ & comptæ. Simili modo *filios* vel *filias* alicujus vocant quod ex alio extrahitur, & quasi paritur. Sic sagittas vocant *filias pharetræ*, Threnor. 3. v. 13. frumenti grana excussa, *filios areæ*, Isaiæ 21. v. 10. insulam Tyrum, *filiam maris*, Isaiæ 23. v. 10. pinguedine plenos, *filios olei*, Zachar. 4. Ob similem eductionem vel arctam connexionem passim in Scripturis vocantur *filii superbiæ*, *filii iniquitatis*, *filii sponsi*, *filii gehennæ*, *filii regni*, *filii pacis*, *filii mortis*, *filii Prophetarum*, &c. Sic Rabbini acetum vocant *filiam vini*.

XLI. Frequens etiam Hebræis & Græcis est Hendyadis, quâ unum in duo dividunt: sicut Virgilius Æneidos 1. *Molemque & montes insuper altos Imposuit*, id est molem altorum montium imposuit: & alibi, *Aurum frænósque momordit*, id est frænos aureos. Sic Genes. 1. v. 14. *Sint* (sol & luna) *in signa & tempora, & dies, & annos*, id est, sint in signa temporum, dierum & annorum.

XLII. Hypallagen habes Isaiæ 1. *Cognovit bos præsepe domini sui*, id est, dominum præsepis sui, seu dominum alentem se in præsepio. Exodi 3. v. 2. in Hebræo, *Rubus ardebat in igne*, id est, ignis ardebat in rubo. Judicum 1. v. 8. in Hebr. *Civitatem miserunt in ignem*, id est, ignem miserunt in civitatem. Psal. 18. v. 5. *In sole posuit tabernaculum suum*, id est, solem posuit in tabernaculo suo: vel, ut est in Hebræo, soli posuit tabernaculum suum in cœlis. Sic Eccli. 36. v. 14. *Miserere plebi tuæ super quam invocatum est nomen tuum*, id est, miserere populi qui vocatur *tuo nomine*, scilicet *populus Dei*, ut Græca habent.

XLIII. Enallage generis & suppositi utitur Isaias c. 27. v. 3, 5, & 6. ubi de eadem re loquens, nunc masculino genere utitur, subaudiens populum; nunc feminino, subaudiens vineam vel Synagogam. Sic cap. 3. v. 12. *Et mulieres* (id est mulierosi principes seu effeminati) *dominatæ sunt eis*.

XLIV. Enallagen personæ, ubi à prima vel secunda transitur ad tertiam: item temporis, ubi præteritum ponitur pro futuro, vel futurum pro præterito, ut Habacuc 3. 6. 7. 9. 11. item numeri, ubi à singulari transitur ad pluralem, & contrà, videre est Deut. 32. & 33. & in Prophetis & in Psalmis passim. Rursum modi imperativi, pro futuro indicativi, maximè in promissionibus. v. g. Eccli. ult. v. 36. *Possidete aurum*, pro possidebitis. Idque ut significetur promissionem certissimò completum iri: quasi nihil supersit aliud quàm manum extendere ad rem promissam capiendam. Denique enallage verbi, vel participii pro adverbio: *Convertor, revertor addo, adjicio*; pro adverbiis, Rursus, iterum, ultrà. Psal. 77. v. 41. *Conversi sunt & tentaverunt Deum*, id est, iterum tentaverunt. Psal. 84. v. 7. *Deus tu conversus vivificabis nos*, id est, iterum vivificabis. Isa. 6. v. 13. *Convertetur & erit*, id est, rursus erit.

XLV. Eadem figura sæpè sensum unum, vel sensus actum cum alio sensu commutant. Et in primis visum, utpote omnium præstantissimum, pro quovis sensu accipiunt. Ut *videre voces*, pro, audire, Exod. 20. v. 18. *Quia vidisti* (pro, quia tetigisti) *me Thoma, credidisti*, Joan. 20. v. 29. Pro *olfactu* Exodi 5. v. 21. in Hebræo, *Fætere fecistis odorem* (id est, famam & nomen) *nostrum in oculis*, ut Chaldæus vertit, pro, in naribus, *Pharaonis*. Pro *gustu*, Psal. 33. v. 9. *Gustate & videte* (id est, ex sapore probate) *quoniam suavis est Dominus*. Sic quemlibet sensum externum sumunt pro intellectu, & quamlibet sensationem pro intellectione, propter universalitatem hujus potentiæ, quæ in omne ens, etiam sensibile, cognoscendo fertur. Patet ex v. 9. Psalmi 33. jam citato: & 1 Corinth. 14. v. 2. *Nemo audit*, id est, nemo intelligit. Hebr. 5. v. 11. *Imbecilles ad audiendum*, id est, ad intelligendum.

XLVI. Sæpè potentiam, vel actum potentiæ pro objecto ponunt, ut *Visionem* pro re ipsa, Isaiæ 1. v. 1. & Danielis 8. v. 13. *Aspectum* pro colore qui aspicitur, Levit. 18. v. 10. *Auditum* pro re audita, Isaiæ 53. v. 1. *Spem* pro re sperata, Proverb. 13. v. 12. *Timorem* pro re quæ timetur, Genes. 31. v. 42, & 53. *Concupiscentiam & desiderium* pro re concupita & desiderata, Psal. 105. v. 14. Psal. 77. v. 29. *Deprecationem* pro eo quem deprecamur, Eccli. 34. v. 20. *Patientiam* pro re quæ patienter exspectatur, Jerem. 29. v. 11. *Ebrietatem* pro eo quod inebriat, Isaiæ 5. v. 22. *Custodiam* pro re custodienda, Habacuc 2. v. 1. & Zachariæ 3. v. 7.

XLVII. Non rarò per Heterosin utuntur abstractis pro concretis. v. g. *circumcisione* pro circumciso, id est Judæo: *præputio* pro præputiato seu Gentili: *sanctificatione* pro sanctificatore: *redemptione* pro redemptore, 1 Cor. 1. 3. Sic *dominationes* ponunt pro dominantibus: *virtutes & potestates*, pro virtute & potestate præditis. Isaiæ 60. v. 17. *Ponam visitationem tuam* (id est visitatores tuos) *pacem* (id est pacificos,) *& præpositos tuos justitiam*, id est, justissimos & normam justitiæ.

XLVIII. Et quidem abstracta hæc pro concretis sic posita, subinde una eadémque, nunc activè sumuntur, nunc passivè. v. g. *justitia* pro justificatore sumitur 1 Cor. 1. v. 30. ubi *Christus* dicitur *factus nobis justitia*. Pro justificato verò 2 Cor. 5. v. ult. ubi dicimur *facti justitia in Christo*.

XLIX. Idem verbum geminatum, semel in gerundio vel participio, & semel in alio tempore positum, plerumque emphasin & exaggerationem in asseverando habet. v. g. 1 Reg. 26. v. 25. *Faciens facies*, id est expeditè, facilè & certo successu facies: & *Potens poteris*, id est, potentissimus eris, & quidquid occurret difficultatis superabis. Sic *faciendo faciam*, vel *faciens faciam*, 2 Regum 9. v. 7. hoc est certissimè faciam. *Castigans castigavit me*, Psal. 117. v. 18. hoc est, vehementer castigavit me. *Plorans ploravit*, Thren. 1. v. 2. id est, vehementer & amarè flevit. *Veniens veniet*, Habacuc 2. id est certissimè veniet. Sic etiam extra gerundium vel participium, *Morte morieris*, id est certissime morieris. Similem auxesin significat negatio contrariæ rei quando affirmationi subnectitur. v. g. Isaiæ 38. v. 1. *Morieris, & non vives*, id est, certò morieris. Threnor. 2. v. 17. *Destruxit, & non pepercit*, id est integre destruxit. Ezech. 18. v. 21. *Vita vivet, & non morietur*, id est, omnino vivet, Joan. 1. v. 20. *Confessus est, & non negavit*, id est, plane diserte & aperte, sine ullis ambagibus confessus est, se non esse Christum.

L. Idem substantivum geminatum, sed semel in genitivo plurali positum, excellentiam in eo genere significat, & superlativi (quo carent Hebræi) vicem & vim obtinet: ut, *Sancta sanctorum*, id est sanctissima: *Canticum canticorum*, id est excellentissimum canticum: *Vanitas Vanitatum*, id est res vanissima. Quod subinde habet locum etiam in diversis substantivis, ut Daniel. 11. v. 17. *filiam feminarum*, id est filiam pulcherrimam. *Viri virtutum*, id est viri fortissimi.

LI. Eadem vox substantiva in eodem casu geminata (sive interposita particula copulativa, sive non) multitudinem seu universitatem ejus rei significat. Psal. 86. *Homo & homo natus est in ea*, id est, multi homines nati sunt in ea, scilicet Ecclesia. Psal. 144. *Generatio & generatio laudabit opera tua*, id est multæ vel omnes generationes. Joel. 3. v. 14. *Populi populi*, id est omnes populi. Psalm. 121. v. 4. *Tribus tribus Domini*, id est omnes tribus. *Vir vir*, id est quilibet vir. Simili modo universitatem designat genus femininum junctum masculino ejusdem rei: ut Jerem. 7. v. 34. *Auferetur vox sponsi, & vox sponsæ*, id est, omnis nuptialis plausus. Eccles. 2. v. 8. *Feci mihi cantores & cantatrices*, id est, omnis generis musicos mihi paravi. Isaiæ 3. v. 1. *Auferet validum & validam*, ut est in Hebræo, id est omne validum. Simili modo Oseæ 2. v. 1. *Dicite fratribus vestris & sororibus*, id est, omnibus Israelitis.

LII. Subinde gerundium ponitur cum nominativo vel accusativo, quod habeat vicem suppositi, pro subjunctivo cum nominativo, Psal. 125. *In convertendo Dominus captivitatem*, pro, cùm converteret Dominus, &c. Psal. 141. v. 4. *In dificiendo ex me spiritum meum*, id est cùm deficeret spiritus meus.

LIII. Ἀνθρωποπαθῶς sive humano more loquuntur sæpè Scripturæ de Deo, cùm ei tribuunt humanam formam, os, oculos, manus, pedes: item amorem, gaudium, exultationem, iram, indignationem, aliasque passiones hominis. Qui affectus licèt verè sint in Deo respectu objecti boni vel mali; non sunt tamen sicut in nobis sunt, verbi gratiâ accidentales, aut alterantes, vitiosi, excessivi, turbidi, aut præter rationem.

LIV. Nonnunquam hieroglyphicis utuntur, & symbolis, & ænigmatibus. Plurima habes Ecclesiastæ ultimo, quæ mortem repræsentant. Habes in Jeremia *iram columbæ, gladium columbæ*: quæ designant iram & gladium Chaldæorum, in quorum labaro erat columba argentea pennis inauratis, Semiramidem repræsentans, Psal. 67. v. 14. Ita Danielis 4. per ænigma *arboris* describitur imperium Nabuchodonosoris: cap. 2. per *statuam* quadrifidam & cap. 7. per *quatuor bestias* repræsentantur quatuor monarchiæ: cap. 8. per *hircum & arietem* Alexander Magnus & Darius. Ezech. 1. per *quatuor animalia & currum Cherubim* depingitur Dei magnificentia, potentia & vindicta: cap. 5. per *novaculam radentem pilos & barbam*, Chaldæi jugulantes plebem & principes Judæorum: cap. 17. per pugnam *duarum aquilarum*, pugna Nabuchodonosoris & Pharaonis: cap. 19. per *leones & leunculos*, regnum & tyrannis Joachaz, Joakim & Sedeciæ: cap. 23. per *meretricium Ollæ & Oolibæ*, idololatria Samariæ & Jerusalem. Similia Moysen in suis legibus subinde usurpasse declarat Clemens libro 6. Stromatum.

LV. Subinde etiam per μίμησιν seu imitationem citant fabulas Gentilium, ut fabulam *Titanum* Judith 16. v. 8. *glareas Cocyti*, Job 21. vers. 33. *Cornu Amaltheæ*, Job 42. vers. 14. juxta Septuag. noctem *Orci filiam*, Sap. 17. v. 13. fabulam *Centaurorum*, Isaiæ 34. v. 14. de *Arcturo & Orione*, Amos 5. v. 8. Non quòd fabulas approbent Prophetæ, sed ut modo loquendi vulgi sese accommodent.

LVI. Verba sua non semper in actu perfecto sumunt, sed subinde in fieri seu actu continuato, subinde tantùm inchoato: ut *facere* idem sit quod *conari, moliri, incipere* aliquid facere. Sic Hebræi dicuntur egressi ex Ægypto *vespere*, Deuter. 16. v. 6. alibi *noctu*, Exodi 12. v. 42. alias *manè*, Num. 23. v. 3. Nempe *vespere* immolarunt commederúntque agnum, suáque convasarunt, quod fuit initium egressus: *noctu* cæsis Ægyptiorum primogenitis acceperunt à Pharaone veniam, imò mandatum exeundi, & itineri se accinxerunt: mane facto, reipsa & plenè & perfectè egressi sunt. Non rarò etiam inchoationem actus ponunt pro ipso actu, Canticorum 1. v. 6. *Ne vagari incipiam*, pro *ne divager*. Sap. 18. v. 4. *Incipiebat dari lumen*, pro *dabatur*. Lucæ 13. v. 25. *Incipietis foris stare*, pro *stabitis*. Apoc. 3. v. 16. *Incipiam te evomere*, pro *evomam te*.

LVII. Subinde verbis non actum, sed agendi debitum vel officium designant, ut Hebr. 13. v. 17. *Ipsi enim pervigilant*, id est, ex officio pervigilare debent. Subinde solam agendi virtutem, & conatum, quantum ex se est. ut Joan. 1. *Lux in tenebris lucet. Illum inat omnem hominem. Agnus qui tollit peccata mundi*. Marci ult. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*. scilicet, quantum est ex vi fidei & baptismi, & si serventur quæ fides præscribit. Sic Prophetæ passim dicunt, sub Christo abolenda omnia peccata, justitiam, pacem, sanctitatem, omnémque virtutem toto orbe germinaturam: quia scilicet Christus, quantum est ex parte sua, ita fecit, facitque quotidie, dans nobis lytrum sanguinis sui, & gratiam suam potentem ad hæc omnia præstanda si velimus.

LVIII. Verba realia non rarò accipiunt pro mentalibus vel verbalibus. Rom. 2. 4. *Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* hoc est, adducere decrevit, vel optat. Levit. 20. v. 8. & cap. 21. v. 8. 15. 23. *Ego Dominus qui sanctifico vos*, id est, jubeo vos esse sanctos. Levit. 13. v. 6. 11. 20. 27. 30. dicitur quòd sacerdos *leprosum mundabit*, vel *contaminabit*, id est, mundatum vel contaminatum declarabit suâ sententiâ, scilicet ut reliquorum convictui restituatur, vel ab eo arceatur. Jerem. 1. v. 10. *Constitui te super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes*, id est, ut prædices & prædicas has gentes evellendas & destruendas esse; illas verò ædificandas & plantandas.

LIX. Sub-

LIX. Subinde vice versa, verba mentalia, vel vocalia accipiunt pro realibus: v. g. *vocari* pro *esse*, ut cùm Christus Isaiæ 7. v. 14. dicitur *vocandus*, id est futurus, *Emmanuel*: & cap. 8. v. 3. vocandus *Accelera spolia detrahere, festina prædari*, id est, erit celer spoliator hostium, & festinus eorum prædo. Sic Jeremiæ 4. v. 12. *Loquar judicia cum eis*, id est, infligam eis justas pœnas.

LX. Verba neutra subinde activè exponenda sunt, & verba activa per duplicem actionem, more conjugationis Hebrææ *hiphil*. Sic Psal. 51. v. 7. *Emigrabit te*, id est emigrare faciet. Jonæ 3. v. 7. *Et clamavit* rex, id est clamare fecit. Oseæ 8. v. 4. *Ipsi regnaverunt*, id est regem sibi constituerunt. Rom. 8. v. 26. *Spiritus postulat pro nobis*, id est postulare facit. 2 Corinth. 2. v. 14. Deus *triumphat nos*, id est triumphare facit.

Petes qua via, in tanta verborum ambiguitate, tanta Scriptorum licentia, tot tropis, tot dubiis, constare nobis poterit de vero & genuino Scripturæ sensu intento à Spiritu sancto?

Respondeo primò, Quandocumque verba Scripturæ sine aliquo incommodo possunt propriè, ut sonant & jacent, accipi, ita accipienda sunt: neque ad metaphoras, aut alios tropos, aut sensus improprios inflectenda, nisi quando ex iisdem propriè acceptis absurdus aliquis sensus eliceretur. Ita S. Augustinus.

Secundò, Si locus aliquis subinde obscurior occurrat, sed alibi per verba clariora non rarò proponatur; ad hæc recurrendum, ut prior elucidetur.

Tertio, Ex scopo & intentione scribentis sæpè colligitur mens & sensus verborum illius: verbi gratia, quorsum, quibus, contra quos, ex cujus persona scribat.

Quartò, Ex traditione, vel interpretatione S. Ecclesiæ, ex decretis Conciliorum, &c. ex consensu SS. Patrum, & horum vel multorum vel paucorum, sanctitate & eruditione prællustrium, ex unanimi conspiratione Doctorum & Interpretum, sæpè constare potest de vero et literali sensu S. Scripturæ.

Quintò, Conferre antecedentia & consequentia cum loco, cujus sensus est dubius, plurimùm juvat ad eundem elucidandum, &c.

Ubi hæc omnia adminicula vel desunt, vel non juvant, ex idiotismis Hebraicis Græcisve, quos jam exposui, subsidia quærantur.

TERRÆ SANCTÆ
DESCRIPTIO.

PRovincia hæc Syriæ longe celeberrima olim *Terra Chanaan* dicta fuit, à *Chanaan* filio Cham, qui communis discessionis necessitate pulsus eam tenuit: *Terra* item *Promissa* sive *Promissionis* quod Patribus Abrahæ, Isaac & Jacob à Deo promissa esset. Hæc ipsa veterib⁹ Incolis ex ea pulsis, atq; Israelitis in eorum locum substitutis, *Israel* & *Judea* cœpit appellari. Ptolemæus & alii *Palæstinam* nuncupant à *Palæstinis* populis magni nominis qui in Sacris literis *Philistim* vocantur: Christiani *Terram Sanctam*. Regio hæc in umbilico Orbis constituta, inter Mare Mediterraneum & Arabiam, qua ex parte Montibus fere continuis natura ultra Jordanem fl. vallatur: atque ab Ægypto incipiens, ut vult Herodotus, uel, ut alii, à Sirbonis lacu, usque ad Phœniciam porrigitur. Ab Oriente autem Syriam & Arabiam: à Meridie desertum Pharan & Ægyptum: ab Occidente mare Magnum seu Mediterraneum: à Septentrione vero Libanum montem, fines habet. Ejus longitudo ad Septentrionem à Civitate Dan ad radicem Montis Libani sita (quæ postea Cæsarea Philippi & Paneas dicta est) versus Meridiem porrigitur, & usque ad Bearsebach Civitatem in Tribu Simeonis contra desertum magnum sitam, plus minus LXVII conficit milliaria, singula unius horæ itinere commensuranda. Latitudo vero, quæ ab Occidente à Mari magno in Orientem ad Jordanem usque sumenda, quibusdam locis XVI, quibusdam XVIII milliaria complectitur. Inter omnes vero regiones quæ sub Cœlo sunt ob Aeris salubritatem Cœlique temperiem imprimis commendatur, in qua nec rigor est nimius hyemis, neque æstatis ardor. Imprimis autem ob Soli ubertatem, Frugum omnis generis abundantiam, atque aliarum omnium rerum copiam, quæ res tum ad hominum vitam sunt necessariæ, tum etiam earum, quæ hominibus solent esse in delitiis, apud Scriptores tam sacros quam prophanos maximis est celebrata laudibus. Moses de hac ita Israelitis est vaticinatus Deutero. 8. *Ecce Dominus Deus tuus introducet te in regionem bonam & amplam, cujus aquæ, torrentes, & fontes abyssi exeunt ex planitiebus & montibus, terram Tritico & Hordeo abundantem, Vitibus, Ficubus, Malis Punicis, Palmis: terram Oleo & Melle affluentem, in qua pane tuo absque penuria vescaris: terram cui pro lapidibus est Ferrum, & cujus ex Montibus Æs effodias: terram Lacte & Melle manantem: terram quam Deus tuus procurat, cui divinitus prosperitas est collata, ut fertilitate omnes alias terras superet, ac Paradisi Dei sit adsimilis.* Longum foret reliquorum, Josephi, Plinii encomia quibus miram hujus terræ commendant fertilitatem commemorare. Videndus de his oculatus testis Brocardus. Ex his vero quæ ad vitæ delitias, vel Medicinæ usum faciunt, præcipue commendatur *Balsamum*, huic olim Orbis parti generosissimum uni à Deo concessum, quo nunc caret. *Aromata*, *Mastix*, ac duo *Nucum* genera, alterum *Amygdala* Latinis dictum: alterum vero quod optimum in ea regione est, Græcis & Latinis *Pistacea* dictum. In Montibus etiam Ferrum atque Æris Metalla ecfodiuntur. Aquis dulcibus & amœnis pascuis abundat: Pecoribus, Armentisque frequens, Lactis copia, & bonitate nulli concedens. Aprorum item, Capreolorum, Leporum, perdicum, Coturnicum, ac aliorum ejusmodi Animalium & Avium optima hic venatio. Lupi, Cervi, Leones, Ursi, & Cameli innumeri inveniuntur. *Terra* autem *Chanaan* Regna Regesque habebat triginta & unum, præter Sidonios & Palæstinos maritimos, cum ab Israelitis occupata atque obtenta fuit, maxima antiquorum cultorum parte vel interfecta vel depulsa. Ipsi vero *Israelitæ* sub *Ducibus* fuerunt annis circiter quadringentis & quinquaginta usque ad Samuelem Prophetam. Quorum non fuit successio ex certa stirpe, aut electio certi Senatus, sed velut *Aristocratia* Seniorum in singulis Tribubus. Post mutata fuit forma hæc gubernationis à Deo instituta in Regnum, populo id flagitante, ac multos annos duravit hæc Politia. Successu tamen temporis multas calamitates passi sunt Israelitæ, donec tandem omnino regno sunt exuti. Varias enim mutationes expertam hanc gentem, multisque bellorum tempestatibus agitatam fuisse, vel gentis ingenio Imperium nec suum nec alienum ferente, vel peccatis eorum divinam iram provocantibus, vel exteris regionem felicissimam appetentibus, sacræ & prophanæ Historiæ nobis testantur. Victi aliquoties, aliquoties in duram servitutem exportati, nec secundis nec adversis rebus idonei fuere. Experti jugum modo vicinorum, modo remotissimorum populorum, *Ægyptiorum*, *Chaldæorum*, *Medorum*, *Persarum*, *Macedonum*, *Romanorum*: nec destiterunt unquam seditiosis consiliis seque suamque Rempublicam omnem pessundare, donec ipsum *Filium Dei*, humani generis Servatorem, nefariis manibus (quo nullum scelus altius eniti potuit) cruci affixerunt. Ex eo sequutus longa serie novus malorum ordo. *Titus Vespasianus* Judæa devicta, Hierosolymis captis, multis Judæorum millibus in captivitatem abductis, pluribus occisis fame, peste, igni, gladio, Templum & quidquid sacri aut prophani erat, vastavit diruitque, anno à Christo nato LXXIII: quod ipse in terris agens futurum ante prædixerat. Urbem restituit Ælius Adrianus: mutata nonnihil loci regione: Ac Templum vetus Salomonis dissipatum dirutumque jacuit usque ad annum CCCLXIII, quo Julianus Apostata Judæis illius instaurandi copiam fecit qui tamen miraculo territi à cœptis destiterunt. Anno IↃCXV *Chosroes Persarum Rex* urbem cepit, & in ea nonaginta millia hominum trucidavit: sed ab Heraclio superatus & captus pœnas dedit. Anno IↃCXXXVI *Haumar Saracenorum Princeps* Judæam omnem sibi subjecit, mansitque totos quadringentos quinquaginta annos sub Saracenorum potestate. Anno autem CIↃXCVII quum Concilio Claremontano decreta esset sub Urbano II sacra profectio recuperandæ Terræ Sanctæ gratia, *Gotofredus Bulioneus* coactis Christianorum copiis amplissimis (dicuntur enim CCC fuisse peditum millia, C millia equitum) Saracenos expulit. Anno CIↃCLXXXV, *Saladinus Persarum Rex Saracenos* restituit. Haud multo tamen post rursum invasere Christiani. Iterumque *Saraceni* anno CIↃCCVII, donec post varias mutationes *Turcæ* eam omnem occupaverunt anno CIↃIↃXVII. Complectitur hæc *Idumeam*, *Judæam*, *Samariam*, & *Galileam*. *Idumæa* initium trahit à Cassio monte, vel secundum alios à Sirbonis lacu & versus Ortum ducitur usque ad Judæam. In ea sunt hæ civitates *Maresa*, *Rhinocorura*, *Raphia*, *Anthedon*, *Ascalon*, *Asotus* & *Gaza*. Judæa Palæstinæ pars longe celeberrima, sita inter mare Mediterraneum & lacum Asphaltitem, atque inter Samariam & Idumæam. Nomen ei potissima Tribus *Juda* indidit, in qua urbes & opida plurima fuerunt: sed omnium clarissima *Hierusalem* Judææ Metropolis toto Orbe celeberrima. Tempore Ptolemæi *Ælia Capitolia* dicebatur, hodieque à Barbaris incolis *Coz* seu *Godz*, aut *Chutz* dicitur. Præter Hierosolymam in Judæa sunt etiam alia Opida, ac loca celebria, ut *Jericho*, *Joppe* quæ nunc *Jaffa*: *Turris Stratonis* postea nuncupata *Cæsarea*, *Betlehem*, *Chebron* sive *Hebron*, prius *Arbea*, & *Mambræ* & *Cariatharbe*, hoc est civitas quatuor virorum. Et trans Jordanem *Macherus* Opidum & castrum munitissimum. Hic etiam fuere *Sodoma* & *Gomorra* quæ ob flagitia & scelera funditus subversa sunt. Sequitur *Samaria* media inter Judæam & Galilæam sita. Nomen ei à Metropoli cognomine, quam *Amri* Rex Israel condidit, nunc *Sebaste* dicitur: Opida hic sunt *Sichem* postea *Neapolis*, *Capernaum*, *Bethsaida*, *Chorazin*. *Galilæa* sita est inter Moutem Libanum & Samariam. Hæc in superiorem & Inferiorem dividitur. Superior, aliter Galilæa gentium dicta, Tyro contermina. Inferior sita ad mare Tiberiadis vel Genezareth. Urbes in hac sunt *Naim*, *Cana*, *Nazareth* & *Gadara*. Cæterum tota regio inter duo Maria & Jordanem flumen sita, Lacus non paucos habet, eosque qui navigabiles sunt, & optimis abundant piscibus. Fluvius vero *Jordanis* qui Hebræis *Jarden*, hanc regionem quam longa est secat. Hic ut scribit Hieronymus, ex duobus fontibus haud procul à se dissitis *Jor* scilicet & *Dan* bicornis erumpit, alterum cornu *Jor*, alterum *Dan*, vocant adcolæ, conjuncti efficiunt *Jordan* vel *Jordanem*. Montes præcipuos habet *Hermon* ad Orientem & *Tabor* ad Occidentem, eósque maximos & editissimos, quorum alii vel brachia, vel partes, vel ramenta sunt. *Ebal* enim, *Bethoron*, & *Mispa* sive *Maspha*, & *Betel* ad *Hermon*: *Gelboa*, *Gerizim*, *Sarona*, & postremus ac mari proximus *Carmel* ad *Tabor* referuntur. Sunt & isti, *Mons Sion*, *Moriah*, *Olivarum*, *Calvariæ*, & alii. Silvis etiam Lucis & Nemoribus superbit. Multa etiam hic & potissimum Hierosolymis præclara ædificia. Ex iis vero operibus quæ præcipua antiquis & recentioribus temporibus in urbe fuisse commemorantur, primum fuit *Mons Domus*, & *Jebusæorum* Arx, ad quam jam dirutam arca Domini à Davide rege asportata fuit, in eoque loco mansit, quoad Templum à Salomone constructum consecratúmque fuit: cujus loci vestigia nunc exstant, ubi & Christus Pascha cœnasse perhibetur. Ibidem Davidis Regúmque Judæ monumenta visuntur. Fuit etiam *Domus David*, quæ hactenus *Turris David* nominè appellata conservatur. *Mello* etiam reliquiæ sunt certis ruinis ad Montis Moriah extrema conspicuæ. Imprimis autem memorandum Templum Salomonis celeberrimum, quod spatio septem annorum centum & quinquaginta millium Hominum continua opera absolvit. De cujus magnificentia in lib. I Regum cap. 6 & 7, & Chron. lib. 2. cap. 3 & 4. abunde legere est. De legibus & institutis brevitati studentes nihil adjiciemus, Lectores ad libros Mosis, Exodum, Leviticum, Numeros & Deuteronomium remittentes.

JACOBI BONFRERII

Annotationes in Christiani Adrichomii descriptionem TERRÆ SANCTÆ.

INter eos qui de sacris terræ promissæ locis scripsére nemo hacten⁹ copiosi⁹, nemo fortè felicius scripsit quàm Christianus Adrichomius, qui præter chorographicam illius terræ tabulam etiam singula loca enucleatiùs in suis particularibus descriptionibus persecutus est, qua in re de rerum sacrarum studiosis benè meritum esse, & Scripturam sacrã non parum illustrasse nemo inficiari possit. Et verò quis ea loca melius certiusque describere possit, quàm qui se oculatum locorum istorum inspectorem fuisse fateatur, quiq; totam eam regionem curiosius lustraverit? Quocirca eum qui ista loca nec obiverit umquam, nec inspexerit, Adrichomio velle se opponere, quid aliud censeri possit quam temeritatis maximæ opus aggredi, & cornicum ut aiunt, oculos velle configere? Fateri debeo numquam me loca sacra lustrasse, numquam regionem illam tot divinorum miraculorum illustratam prodigiis, tot divinarum gratiarum imbribus irrigatam adivisse; auctoritate tamen illorum adductus, quorum vel præceptis non obtemperare, vel monita respuere insignis impudentiæ fuisset, non potui non ea promere quæ in Adrichomio desiderabam; non repugnandi contradicendiq; , sed veritatis indagandæ studio, & rerum sacrarum studiosis aliquid quod in eorum sit usum adferendi. Non diffiteor rem magni momenti esse ad rem cosmographicam vel chorographicam regiones adivisse, loca ipsa lustrasse; sed in iis, in quibus ab Adrichomio dissentio, non dubito me certiorem ducem sequi cum Scripturæ sacræ insisto vestigiis, quam si meis ipse oculis crederem: atqui ea in quibus ab illo recedo, ferè omnia istiusmodi sunt ut sacræ Scripturæ magis consentanea sint, quæ Adrichomius vel non satis advertisse, vel non satis expendisse visus est; paucula sunt quæ vel Josephus, vel Hieronymus, vel Ptolemæus Geographorum princeps suggerunt; qua in re si Josephum, Hieronymum, Eusebium, Adrichomio opposuero, oculatos videlicet inspectores oculato inspectori, immo indigenas vel eos qui in terra Sancta maximam ætatis partem trivêrunt ei qui tantum obiter & in transcursu ea loca aspexit, adjunctis etiam rationibus subinde quæ nos in alteram partem impellant, si Ptolemæum Geographiæ accuratissimum descriptorem ab omnibus Geographis in pretio habitum Adrichomii assertioni antepofuero, videbor non sine justa ratione ab eo recessisse. Accedit quòd perspicuè evinci possit in plerisque Adrichomium dubiam conjecturam sequi, incerta pro certis assumere; quod planè necesse fuit, nisi innumera loca, de quorum situ determinato è Scriptura vel aliis probatis auctoribus non constat, è chorographica sua tabella rejicere vellet; quis enim in locorum situ designando non laboraverit, quorum præter nomen nihil in Scriptura proditur, apud alios autem scriptores ne nomen quidem extet. Deinde esto sanè loca sancta adierit Adrichomius, & de singulis curiosiùs perscrutatus fuerit, at quomodo eorum locorum situm assequi potuerit, quorum & nomina interciderint, & nulla locorum vestigia à multis seculis remanserint; quomodo eorum locorum certam notitiam nanscisci potuit, quorum commutata sunt jampridem nomina, prioribus nominibus obliteratis oblivioniq; traditis? quomodo diversarum tribuũ fines, eorumdemq; finium flexus oculis usurpari potuerunt, qui esse tot seculis desierunt confusa harum sortium distributione? Fuerit sanè vel fuisse fingatur nonnulla de hisce rebus penes homines traditio: at hæc quàm incerta sit & diversis erroribus obnoxia nemo nescit, illudque ipsum est non jam oculorum judicio fidere, sed aurium lubricam fidem sequi. Quocirca nisi vel Scripturæ sacræ facem præviam sequaris, vel antiquos illos Scriptores duces tibi proponas, sicubi hæc defuerint, necesse erit in quampluri-mis oculorum judicio frustrari. Hæc cùm ita sint, benigne Lector, decrevi (etsi & ab hac re abstinere maluissem) non tam novam chorographicam terræ sacræ tabellam delineare, quàm Adrichomii tabellam emendatiorem adferre, annotatisque iis sigillatim in quibus visus est impegisse Adrichomius, ea promere quæ ad sensa nostra correctionemque stabiliendam facere possint.

Igitur rem hanc ut aggrediamur nullo modo imprimis videtur rem assecut⁹ Adrichomius in Magnetica pixide constituenda, & partium orbis situ: Septemtrionem enim nimis ad occidentem inflectit & Europæ regiones, ut constat ex omnium Geographorum tabulis, qui mare Mediterraneum, (ab Hebræis Occidentale dictum, propterea quòd terminus esset terræ promissæ versus Occidentem) producunt à Septentrione in Austrum modica semper versus Rhinocoruram & Ægyptum ad Occidentem inclinatione: at Adrichomius ferè ab Oriente in Occidentem producit.

II. Graviter ab eo peccatum est cùm idem mare Occidentale ultra Rhinocoruram continuo & directo tractu versus Ægyptum & Nilum protraxerit, cùm satis constet ex omnium Geographorum tabulis à Rhinocorura paulatim multis recurvis finibus illud mare reflecti in Occidentem, & tandem ab Ægypto & Nili ostiis directo ferè aspectu ad Gaditanum fretum versus Occidentem procedere.

III. Quid sibi velit nescio cùm Amorrhæum montem extra fines Chananitidis ab extremis ferè terræ promissæ finibus usque ad Asiongaber & Sinum Arabicum producit (quis enim unquam legit in deserto aut montibus istis Amorrhæos habitasse:) cùm poti⁹ in isto loco collocandi essent montes Seir, quos Israelitæ dicuntur longo tempore circuivisse, donec venirent in Ælath & Asiongaber, Deut. 2. v. 1, 8.

IV. Non leviter ab eo peccatum quòd Idumæam tam exiguis finibus circumscripserit, cujus longitudo sit juxta montes Australes terræ promissæ ab Oriente ferè in Occidentem, cùm ejus longitudo potius statuenda esset à Septemtrione in Austrum, à montibus videlicet illis, qui eam à Chananitide seu terra promissa dirimebant, usque ad mare rubrum, seu Sinum Arabicum: quandoquidem constet è Scriptura Ælath & Asiongaber, quæ erant ad mare rubrum, fuisse in Idumæa, ex Deuter. 2. 8. & 3 Reg. 9. 26. & 2 Paral. 8. 17. quod nullo modo exprimit Adrichomii chorographica tabula.

V. Egregiè in hac re hallucinatus est Adrichomius, quod Amalecitarum sedem, juxta mare rubrum ultra Ælath & Asiongaber constituat, cum satis è Scriptura constet Amalecitas habitasse in confinio Idumæorum; atque in montibus, qui Judæam & terram promissam ab Austro terminabant juxta Cadesbarne. Num. 14. 43, 45. Hinc factum est ut tanto studio conati sint Amalecitæ avertere Israelitas à suis finibus, ne per illos in Chananæam conarentur irrumpere, Exod. 17. & Saul rex factus tam facili negotio ad Amalecitas penetraverit, ut eos deleret & exterminaret. Adde satis liquere non posse ibi Amalecitarũ sedem constitui, ubi eam statuit Adrichomius, si, uti paulo ante dixi, Idumæi à Judææ extremis montibus adusque mare rubrum pertigerint; quandoquidem ipse addat Amalecitas à sua regione in Ægyptum usque extendi: quod fieri non potuit Idumæis medium tenentibus, nisi fortè fingat Idumæorum fines fuisse interruptos hinc & inde, Amalecitis sese per medium insinuantibus. Ex quo & illud colligo non rectè Hevilam trans Idumæos ad Orientem ab eodem Adrichomio constitui, sed potius ejus situm cis Idumæam, ad ejus videlicet Occidentem, statuendum esse, à qua Hevila usque ad Sur describitur in Scriptura tam Amalecitarum quàm Ismaelitarum in deserto sedes & habitatio.

VI. Ut ea quæ ad fines & extremos limites terræ promissæ spectant absolvam⁹, non rectè Adrichomius à Septemtrionali parte ejus extremũ limitẽ cis Jordanẽ statuit Libanum montem, prout ab Antilibano condistinguitur, sic fere in iisdem limitibus Borealibus conjungendo Antilibanum, quem mari mediterraneo viciniorem facit. Etsi enim mons ille qui Libanus appellatur latiore significatione possit tam Libanum quàm Antilibanum comprehendere, & in Scriptura passim Libanus appelletur, qui terram promissam à Boreali latere proximè claudit; ex Ptolemæo tamen & aliis Geographis, qui Libanum & Antilibanum condistinguunt, non dubium est eum montem, qui terram promissam à Boreali plaga claudit, totum esse Antilibanum, nec Libanum propriè dictum, prout ab Antilibano condistinguitur, terram promissam contingere, vel in ejus terminis esse: unde cum de hisce terræ promissæ terminis sermo est, Septuaginta interpretes semper pro eo quod in Hebræo est לבנון *Lebanon* & in versione nostra *Libanus* dicitur, *Antilibanum* dicunt: Libanus verò ita à parte Aquilonari Antilibani constituendus est, ut ferè parallelus sit Antilibano. Ferè dixi, quia modica est inclinatio, magisque ad Antilibanum accedit qua parte Orientem spectat. Inter hos autem duos montes magna Cœlesyriæ pars includitur.

VII. De Eleuthero fluvio illud fateor incertius ex auctoribus est, ubi ejus fontes sint collocandi, cùm fontium Ptolemæus non meminerit, & de hujus fontibus valdè inter se auctores dissentiant. Bertius autem & Villanovanus in Ptolemaicis tabulis ejus fontes reponant à parte Aquilonari montis Libani Antilibano oppositi. Maginus ejusdem fontes à regione transiordanina juxta Bosor vel Bosram, quæ Antilibano ad Austrum est, accersit. Adrichomius ex ipso Antilibano à parte ejusdem Australi; cum quo malim sentire propter Scripturæ locum, qui habetur 1 Machab. 12. 30. ubi copiæ regis Demetrii quæ in Amathitæ regione versabantur una nocte fugientes Jonathan transgrediuntur Eleutherum, ita ut ob hanc causam Jonathas insequens eas non potuerit comprehendere; si autem ultra montem Libanum fuissent Eleutheri fluminis fontes, non potuissent tam citò fuisse hujus fluminis alveum prætergressi, cùm ex Amathite regione ad ea Syriæ loca, quæ trans Libanum sunt, facilè viginti milliaria horaria, vel plura sint, cùm major sit distantia quàm gradus unius. Fortè verius Eleutheri fluminis fontes constituas ex Antilibano monte à parte Septemtrionali. Quicquid tamen de hac re sit, quod fateor esse incertum, nolim cum Adrichomio Eleutheri fluminis ostia inter Sidonem & Tyrum constituere: id enim repugnat Ptolemæo qui supra Tripolim ad Aquilonem illius ostia statuit, cæterisque Geographis.

VIII. Arnon in regione transiordanina terminum fuisse Moabitarum, divisisséque Moabitas ab Amorrhæis habetur disertis verbis Num. 21. 13. Amorrhæorum autem regionem trans Arnon occuparunt postea tribus Ruben & Gad: at certum est juxta descriptionem Adrichomii nullo modo Amorrhæos, vel postea Rubenitas & Gaditas fuisse disterminatos à Moabitis Arnone torrente. Deinde eodem Num. 21. 11. indicatur Hebræos ut transirent ad Amorrhæos ad Orientalem plagam regionis Moab ambulasse, quod nullo modo exprimit Adrichomii tabula. Rursum Hebræos Arnonem torrentem pertransisse juxta eum locum ubi torrens è rupe, quæ itidem Arnon dicta est, egreditur, indicatur eodem capite Num. 21. 14, 15. licet obscurè, prout Hieronymi & aliorum est sententia, & nos ad eum locum explicuimus: à qua re quàm longè absit Adrichomii descriptio nemo non judicabit.

IX. Aroer ubique in Scriptura ponitur super torrentem Arnon, & in tribu Gad, quod utrumque rectè quidem expressit Adrichomius: sed in duobus aliis hallucinatur: unum quod cum Scriptura ubique Aroer extremum limitem versus Austrum totius regionis transiordaninæ occupatæ ab Israelitis constituat, ipse eam longè ab hisce extremis finibus Australibus removet: alterum quòd Aroer & Ar Moabitarum unam eamdemque urbem statuat, quod omnino à veritate alienum est; quomodo enim una eademque urbs Gaditarum simul fuerit & Moabitarum; eadem cis & trans Arnonem, quandoquidem inter Moabitas & Israelitas transiordaninos medius torrens Arnon fuerit. Itaque quantum ad loca illa Australia regionis transiordaninæ in multis ab Adrichomio peccatum est, quæ nullo modo cum Scriptura stare possunt.

X. Jazer Adrichomius super torrente Arnon constituit, quod tamen nusquam in Scriptura ne verbulo quidem indicatur; sed neque stare potest cum iis quæ habet Hieronymus in Azer & Jazer, ubi eam statuit in decimo vel octavo à Philadelphia milliario, ab Hesebon quindecim; atque adeo neque ejus magnum flumen, seu, ut vocat Jeremias, mare, hoc est, lacus statui potest in ipso torrente Arnon, sed à torrente longius semotum.

XI. Gerasam in transiordanina regione vicinam ponit Adrichomius mari Galilææ, seu stagno Genesareth, at ex Josepho 3. belli c. 2. & Ptolemæi descriptionibus constat cum Philadelphia fuisse in terminis Orientalibus regionis transjordaninæ juxta montem Galaad.

XII. Vallis salinarum ab Adrichomio constituitur in tribu Juda; at mihi certum est eam nec in tribu Juda, nec intra terræ promissæ fines esse statuendam; sed extra eam in Idumæa. Vide quæ in hanc rem à nobis dicentur 2 Reg. 8. 13.

XIII. Vallem Raphaim in tabula tribus Benjamin particulari uno ferè milliario horario Hierosolyma distantem ponit, eamdémque in tribu Benjamin, in tabula verò totius terræ promissæ chorographica quatuor facile milliaribus horariis in tribu itidem Benjamin ab eadem urbe removet: neutrum rectè, cùm ea urbi ferè ad Occidentem fuerit conjuncta, totaque in tribu Juda, utpote cujus extremitas Borealis fuerit terminus tribus Judæ Aquilonaris; inde verò longo tractu eadem vallis procurreret ad Meridiem usque Bethlehem. Vide quæ de hac re diximus Josue 15. 8. Judic. 2. 1. vel quæ dicentur 2 Reg. 5. 18.

XIV. Inter Philisthæorum satrapias hunc ordinem ipse constituit, progressum faciendo à Meridie in Septemtrionem, ut prima sit Gaza, deinde Ascalon, Azotus, Accaron, Geth: at mihi partim Scripturam secuto Jos. 13. 3. partim auctores alios non paucos, qui ab Adrichomio dissentiunt, magis hic ordo placet, Gaza, Ascalon, Azotus, Geth, Accaron.

XV. Aphec vel Apheca tribus Judæ Adrichomius constituit in deserto Ziph tribus Judæ: at ea meo judicio collocanda est in extremis versus Occidentem ejusdem tribus finibus, quandoquidem ea multo tempore occupata fuerit à Philisthæis, ibique exercitus sui lustrationem Philisthæi habuerint, 1 Reg. 4. 1 & 29. 1. de ea enim accipio ea quæ illis locis habentur, quemadmodum ad ea loca explico.

XVI. Bethsames & Cariathiarim urbes fuisse vicinas colligitur 1 Reg. 6. 21. idemque indicatur Josuæ 15. 9, 10. at eas Adrichomius nimiùm à se invicem dissitas collocat. Rursum utraque in tribu Juda, ut diserte habetur in Scriptura pluribus locis: utramque autem Adrichomius in tribu Dan reponit. Denique utraque in finibus tribus Judæ Aquilonaribus, & Cariathiarim in communibus terminis tribus Judæ & Benjamin, ut habetur Jos. 15. 9, 10. & 18. 14. quæ omnia nullo modo exprimit Adrichomii tabula.

XVII. Socho, Azeca, Vallem terebinthi, fines Dommim seu Aphes dommim fuisse loca conjuncta, perspicuè colligitur è 1 Reg. 17. 1, 2. at Adrichomius ea nimiùm disjungit. Rursum Azeca fuisse inter Eleutheropolim & Æliam habet Hieronymus in Azeca, quod nullo modo exprimit Adrichomius. Ex quo colligo nec Eleutheropolim ab eo rectè fuisse constitutam, præsertim cùm & Maceda in octa-

vo ab ea milliario contra ſolis ortum conſtitui debeat, ut habet Hieron. in locis Hebraicis, quod fieri non poteſt niſi & Eleutheropolis & Maceda alio ſtatuantur loco. Deinde Ramatha tribus Ephraim fuiſſe non procul Socho tribus Judæ manifeſtè colligitur è 1 Reg. 19.22. cùm è Socho quaſi digito oſtenderetur Ramatha. Ex quo & illud videtur confici has duas tribus hac ſui extrema parte fuiſſe conjunctas, & tribum Ephraim ſeſe inter tribum Benjamin & Dan inſinuaſſe, ut ea parte tribum Judæ contingeret: quæ omnia nullo modo exprimit tabula Adrichomii, cùm apud eum tribus Ephraim nulla ſui parte contingat tribũ Judæ, & Socho, vel Sochoth Judæ remotior ponatur à Ramatha & extremis finibus trib⁹ Ephraim.

XVIII. Najoth quæ dicitur eſſe in Ramatha, hoc eſt, in ſuburbano loco urbis Ramathæ, Adrichomius ita in tribu Ephraim ab ea removet, ut duodecim milliaribus ab ea diſtet.

XIX. Maſpha locum orationis intra terminos tribus Benjamin collocat Adrichomius, Hieronymus in locis Hebraicis tribui Judæ adſcribit: verius puto in utriuſque tribus confinio, quandoquidem utrique tribui à Scriptura videatur adſcribi, Joſ 15.38. & 18.26. quin & à tribus Judæ hominibus potius fuiſſe habitatam, eidemque tribui potius eſſe adſcribendam non obſcurè colligitur è Judic. 20. 1. ad quem locum vide quæ diximus, & Onomaſticon noſtrum in *Maſpha*.

XX. Jericho in tribu Benjamin nimis ab Adrichomio in tabula abducitur à finibus tribus Ephraim, eademque vicinior ſtatuitur tribui Judæ, quàm tribui Ephraim, cùm tamen ea ſtatuenda ſit juxta fines tribus Ephraim, ut indicat Scripturæ locus Joſ. 16. 7. ubi fines tribus Ephraim perveniunt in Jericho, quod etiam fatetur Adrichomius in deſcriptione locorum tribus Benjamin, num. 81. ubi de Jericho agit, quam dicit communem eſſe limitem tribuum Ephraim & Benjamin, idemque patet ex iis quæ idem Adrichomius, Borchardus, & Hieronymus in locis Hebraicis habent de Galgala. Quibus adde Joſephum, qui l. 5. belli c. 4. aſſerit à Jordane in Jericho ſexaginta fuiſſe ſtadia: at hæc ſexaginta ſtadia ita digerit Joſephus l. 5. Antiq. c. 1. ut dicat Iſraelitas tranſgreſſos Jordanem, & in Galgala progreſſos quinquaginta proceſſiſſe ſtadia, & in decimo ab Hierichunte ſtadio caſtrametatos fuiſſe. Erat igitur Galgala in recta via euntibus à Jordane in Jericho, qua parte videlicet proximè diſtabat Jordanes, ubi & Iſraelitæ Jordanem tranſgreſſi erant: quæ tamen omnia nullo modo exprimit tabula Adrichomii, in qua ex Jericho ad Jordanem recta via nullo modo tranſitur per Galgala, ſed à recta via abeſt longiùs, immo prout exprimit Adrichomius, duplex eſt viæ ſpatium à Galgala in Jericho, quàm ſit à Galgala ad Jordanem. Vide quæ & nos diximus Joſue 4. 19.

XXI. Clauthmon, ſive locus flentium, quem Adrichomius Clautomon vocat, nec rectè ab eo ponitur in tribu Benjamin juxta Galgala & fines tribus Ephraim, cùm locus ille potius ſtatui debeat in tribu Juda juxta Hieroſolymam ad Occidentem trans Vallem Raphaim. Vide quæ à nobis dicuntur Judic. c. 2.

XXII. Bethel urbs ab Adrichomio ſtatuitur in tribu Benjamin, nec omnino in confinio tribus Ephraim, cùm tamen juxta ea quæ nos diximus Gen. 28. 19. potius ſtatuenda ſit in tribu Ephraim, in confinio tamen tribus Benjamin.

XXIII. Rama ab Adrichomio in tribu Benjamin vicinior Hieroſolymæ conſtituitur, & Auſtralior quàm Gabaa, cùm tamen è Judic. 19.13. perſpicuè colligatur Rama fuiſſe remotiorem & Aquilonariorem ipſa Gabaa, cum è Bethlehem & Hieroſolyma venientibus priùs occurrat Gabaa, quàm Rama. Adde his Joſephum, qui à Rama Hieroſolymam majorem diſtantiam ſtatuit, nempe ſex milliarium Italicorum, à Gabaa verò Hieroſolymam viginti duntaxat ſtadiorum intervallum. Vide ea quæ nos ad eum locum Judic. 19 dicimus.

XXIV Conſtringenda magis tribus Benjamin, præſertim verò qua parte Hieroſolyma in Gabaa & Rama itur, ut Rama ferè ſex milliaribus Italicis Hieroſolyma diſtet, Gabaa viginti ſtadiis Joſephi, hoc eſt, quatuor milliaribus Joſephi: nam in quoque ipſius milliari illud ferè obſervatur quinque duntaxat Joſephi eſſe ſtadia. Vide unde hæc colligam 1 Reg. 10. 2.

XXV. Bethania, & Bahurim paulo viciniores Hieroſolymæ conſtitui debent, ſic ut Bahurim, quæ ab Adrichomio ferè duobus milliaribus horariis Hieroſolyma abducitur, tantummodo ſemimilliari Belgico ſeu horario ab illa removeri debeat. Vide quæ nos de hac re dicimus 2 Reg. 16. 5. Bethphage quoque ab Adrichomio nimis à monte Oliveti removetur, quam tamen in extremo ejuſdẽ montis deſcenſu, ſeu primo vallis aditu fuiſſe ſatis conſtat ex iis quæ de Bethphage in Onomaſtico diximus. Eam Borchardus in recta via, qua ex Jeruſalem iter in Bahurim, & in medio itinere collocat, quod nullo modo exprimit tabula Adrichomii.

XXVI. Ramatha Samuelis patria in tribu Ephraim conjungi debet tribui Judæ, ut ſupra diximus num 17. An autem tribus Benjamin & Ephraim extremitates Occidentales ita ſinuari debeant, ut è Ramatha per ſepulchrum Rachel juxta Bethlehem iter eſſet in Gabaa, quemadmodum videri poſſit indicari 1 Reg. 10. v. 2. in medio reliquimus, quam difficultatem à nobis ibi pertractatam vide.

XXVII. Bethoron inferior nullo modo ſtatuenda in tribu Benjamin, ſed in tribu Ephraim in confinio tribus Benjamin, juxta ea quæ à nobis dicta ſunt Joſ. 10. 10. & à nobis dicentur 1 Reg. 13. 18.

XXVIII. In Silo nullo modo ſibi conſtat Adrichomius, quam in deſcriptione particulari ſingulorum locorum ipſe ponit in tribu Ephraim; at in tabula chorographica totius terræ promiſſæ, vel tabula particulari tribus Ephraim & Benjamin ipſe collocat in tribu Benjamin. Fuiſſe in tribu Ephraim dubitari non debet, quẽadmodum & aſſerit Hieronymus lib. de locis Hebraicis. Adde id non obſcurè colligi è Scriptura ſacra, etiamſi nuſquam disertè aſſeratur. Primò enim ob id Eliezaro Aaronis filio primo pontifici ab ingreſſu in terrã promiſſionis data eſt extraordinaria ſedes & habitatio in tribu Ephraim Joſ. ult. v. ult. quia & tabernaculum, quod in Silo urbe vicina erat, collocatũ fuit in tribu Ephraim, cùm tamen reliquæ omnes urbes ſacerdotales eſſent vel in tribu Juda, vel in tribu Benjamin. Rurſũ Pſal 77. 60. de tabernaculo quod ſitum erat in Silo dicitur: *Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum ſuum ubi habitavit in hominibus*, quod ob id dicitur, quia Silunte jam ablatum erat tabernaculum fœderis, & brevi Hieroſolymæ in templum & domum fixam erat commutandum. Eadem autem res paulo poſt eodem Pſal. 67, aliis verbis ita explicatur: *Et repulit tabernaculum Joſeph, & tribum Ephraim non elegit: ſed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit:* erat ergo tabernaculum fœderis Silunte collocatum in tribu Joſeph, ſeu Ephraim. Deinde id meo judicio manifeſtè patet è ſitu urbis Silo, qui à Scriptura aſſignatur Jud. 21. 19. ubi hæc habes: *Ecce ſolemnitas Domini eſt in Silo anniverſaria, quæ ſita eſt ad Septentrionẽ urbis Bethel, & ad Orientalem plagam viæ, quæ de Bethel tendit ad Sichimam:* cum enim Bethel in tribu eſſet Ephraim, ſed in confinio tribus Benjamin; tribus autẽ Ephraim Aquilonaris eſſet tribui Benjamin, neceſſe eſt ut Silo, quæ ad Aquilonem erat Bethel, fuerit in tribu Ephraim: item cùm Orientalis eſſet viæ quæ ex Bethel ducebat in Sichimam; utraq; autem tam Bethel, quàm Sichima in tribu Ephraim eſſet, neceſſe eſt & Silo, quæ inter utramq; urbem paululum ad latus erat intercepta, fuiſſe etiam in tribu Ephraim. Quæ omnia quàm malè in tabula expreſſerit Adrichomius quilibet videre poterit, ut qui Silo ad Occidentem potius Bethel ſtatuerit, eamdemq; ad Occidentalẽ etiam plagã viæ, qua è Bethel ibatur Sichimã collocaverit.

XXIX. In collocanda urbe Sichem in tribu Ephraim nullo modo videtur mihi rem attigiſſe Adrichomius, utpote quæ omnino videtur fuiſſe Orientalior, & Jordani propinquior, quàm eam collocet Adrichomius, utpote quæ ſtatui debeat in Aulone, ſeu Valle illuſtri, vel juxta eam: Aulon autem ſeu vallis illuſtris juxta Jordanem erat, & ad ejus ripas hinc & inde porrigebatur. In ea autem valle vel juxta eam fuiſſe ſitam urbem Sichem planè colligimus ex Gen 12 5, 6. *Cumque veniſſent in eam* (terram videlicet Chanaan) *pertranſivit Abram terram uſque ad locum Sichem, uſque ad convallem illuſtrem.* Idem ſuaderi poteſt è Deut. 11, 29, 30. ubi duo montes Garizim & Hebal quos conſtat fuiſſe omnino vicinos urbi Sichem, dicuntur eſſe trans Jordanem, comparatione videlicet Iſraelitarum, qui tunc erant in campeſtribus Moab, poſt viam quæ tendit ad Solis occubitum, ſeu ad mare, in terra Chananæi è regione Galgalæ, quæ ſeu Galgala, ſeu via eſſe dicitur juxta vallem tendentem & intrantem procul, qua periphraſi non dubium eſt ſignificari Aulonem vallem, ſeu vallem illuſtrem, ut nos ad eum locum explicuimus: fuerunt igitur Sichem, Garizim & Hebal, Galgala, Aulon vallis loca vicina, & ſeſe invicem reſpectantia. Idem indicatur Gen. 33. 17, 18. vbi Jacob è Socoth trans Jordanem dicitur proximè tranſito Jordane veniſſe in Sichem. Deniq; ſi verum eſt quod ait Hieronymus libro de locis Hebraicis, in voce *Agai*, ex urbe Sichem venientibus Hieroſolymam tranſiri per Agai vel Hai, neceſſariò ſtatuenda eſt Sichem Jordani vicinior, cujuſmodi tranſitum per Hai venientibus è Sichem Hieroſolymam nullo modo fert tabula Adrichomii. Deniq; idem colligi poteſt ex deſcriptione Auſtralis limitis dimidiæ tribus Manaſſe. Joſ, 17. 7. ubi Auſtralis ille limes inchoatur verſus Orientem ad Aſer in Machmethath, qui locus dicitur reſpicere Sichem, ſeu eſſe è regione illius, & inde ad Occidentem, ſeu mare producitur: fuit igitur Sichem è regione illius loci vel urbis, quæ in illo limite ferè proximè ad Jordanem vergebat.

XXX. Aliter conſtituendos eſſe limites tribus Ephraim, quàm Adrichomius conſtituat, imprimiſque Aquilonares & Orientales, liquere poteſt ex iis quæ nos dicimus Joſ. 16. 17. imprimiſq; erratum ab eo in productione finium Orientalium verſus Jericho, in Bethoron ſuperiore, in Valle arundineti, quam fuiſſe in confinio tribus Ephraim & dimidiæ tribus Manaſſe conſtat, ipſe verò eam collocat juxta extremos fines tribus Ephraim Auſtrales in confinio tribus Benjamin. De finibus ejuſdem tribus partim Auſtralibus, partim Occidentalibus, de Ramatha, de Bethoron inferiore diximus ſupra Num. 17. 26, 27.

XXXI. In dimidiæ tribus Manaſſe cisjordaninæ finibus conſtituendis, tribus Iſſachar, tribus Zabulon, tribus Aſer, & ea, quam inter ſe habent hæ tribus, habitudine hallucinatum eſſe Adrichomium mihi planè perſuadeo. Tribum Iſſachar pertigiſſe uſq; ad mare ſtatuit Adrichomius, in eaque reponit Carmelum montem: at mihi è Scriptura videtur certum nullo modo ad mare perveniſſe, non tantùm quia de ea re ſilet Scriptura, ſed etiam quia Scriptura videtur in ejus extremis finibus, quantum exiſtimo, verſus Occidentem Thabor urbem conſtituere, Joſ. 19. 22. quæ urbs monti Thabor vicina eſſet. Verùm multò magis id probat quòd dimidia tribus Manaſſe debeat tribum Aſer contingere, quod Scriptura perſpicuè indicat Joſ. 17. 10. quo poſito impoſſibile eſt tribum Iſſachar ad mare perveniſſe. Adde quòd Jud. 5. 19. videar mihi pervincere dimidiam tribum Manaſſe tribum Zabulon alicubi etiam contigiſſe, nempe inter montem Thabor & montem Carmelum, ubi duæ illæ fuerint urbes in dimidia tribu Manaſſe, Thanach & Mageddo ad torrentem Ciſon, torrens autem Ciſon à pleriſq;, ipſóq; Adrichomio, qua parte ab Occidente fluit, ſtatuatur terminus tribus Zabulon, quandoquidẽ & ipſe mons Thabor, è quo torrens ille manabat, in tribu eſſet Zabulon. Deinde tribum Aſer ad montem Carmelũ perveniſſe conſtat è Scriptura Joſ. 19. 26. Item Doram dimidiæ tribus Manaſſe, urbem ad mare ad radices Carmeli montis ſitam fuiſſe ſcribit Joſephus l. 2. contra Apionem. Deniq; ad Carmelum montem perveniſſe tribum Aſer, tribum Zabulon, & dimidiam tribum Manaſſe idem Joſephus ſcribit l. 5. de Antiq. c. 1. quæ omnia nullo modo exprimit tabula Adrichomii. Vide quæ in hanc rem à nobis dicuntur Joſ. 17. 10. & Judic. 5. 19. Ex quo colligas Adrichomium valdè male iſtas urbes Doram, Thanach & Mageddo in dimidia tribu Manaſſe collocaſſe.

XXXII. Erratum rurſum haud dubie ab Adrichomio, quòd urbem Jeruſalem totam reponat in tribu Benjamin, nulla ſui parte in tribu Juda, cùm è Joſ. 15. & 18. conſtet aliqua ſui parte in utraque tribu Jeruſalem fuiſſe, communemq; utriuſque tribus funiculũ per ipſam urbem, montemq; Moria ductum fuiſſe, relicto monte Sion parteq; Auſtrali in tribu Juda, templo verò ac parte Boreali in tribu Benjamin.

XXXIII. In eo rei veritatem minime videtur aſſecutus Adrichomius, quòd tribum Simeonis ita tribui Dan conjunxerit, ut nulla via relicta ſit tribui Judæ ſeſe inter utramque inſinuandi, & pertingendi ad Philiſthinos regionemq; maritimam. cùm Joſ. 15. legamus Gazim (quæ ad mare erat, & extrema fuit verſus Ægyptum & Auſtrum Philiſthæorum ſatrapia) tribui Judæ attributam, nec eamdem uſquam ei tribui avulſam legamus, aut tribui Simeonis conceſſam; unde nec inter urbes tribus Simeonis Joſ. 19. recenſet Scriptura. Adde Joſephum l. 5. Antiq. c. 1. in poſteriore ſortitione aſſerere relictam tribui Judæ è quinque Philiſthæorum ſatrapiis duas Aſcalonem & Gazam. Id ſi verum eſt, debuit relinqui tribui Judæ additus, quo ad haſce ſatrapias inter duas illas tribus Simeonis & Dan pertingeret, nec ea, quod fecit Adrichomius, Simeonis tribu comprehendi debuerunt.

XXXIV. Etſi de ſitu urbis Modin videatur difficile certi aliquid ſtatuere; hæc tamen è Scriptura certa ſunt, primùm hanc urbem in monte fuiſſe, 1 Machab. 2. 1. Secundò, hanc urbem non procul mari fuiſſe: id enim meo judicio evincit Scripturæ locus 1 Machab. 13. 27. & ſequentibus, qui ſic habet: *Et ædificavit Simon ſuper ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum ædificium altum viſu, lapide polito retro & ante: & ſtatuit ſeptem pyramidas, unam contra unam patri & matri, & quatuor fratribus: & his circumpoſuit columnas magnas; & ſuper columnas arma, ad memoriam æternam; & juxta arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare.* Neque enim hæc videri potuiſſent à navigantibus mare, niſi non procul maris littore poſita fuiſſent. Tertiò, ex aliis Scriptoribus quædam de hac urbe probabilia haberi poſſunt: Joſephus 12. Antiq. c. 8. Modin vicum Judææ appellat, ubi Judææ nuncupatione placet cum Adrichomio etiam tribus Daniticæ loca comprehendi; quam Judææ appellationem ad loca tribus Dan & Simeonis poſt captivitatem Babylonicam fuiſſe extenſam mihi omnino fit veriſimile. Quartò: hanc urbem Modin fuiſſe juxta Dioſpolim aſſerit Hieronymus libro de locis Hebraicis. Ex quibus omnibus manifeſtè colligo in hujus urbis ſitu deſignando erraſſe Adrichomium: eam enim ita in tribu Dan reponit, ut tamen nimio intervallo à Dioſpoli removeat; ſiquidem decem milliaribus horariis eam à Dioſpoli ſejungit. Et verò quæ cauſa eſſe poſſit ut eam Hieronymus diceret eſſe juxta Dioſpolim, ſi juxta tabulam Adrichomii multo vicinior eſſet Eleutheropoli & Jeruſalem, à quibus tamquam illuſtrioribus civitatibus ſolet Hieronymus aliarum civitatum diſtantias definire? Rurſum eam multo longius quàm par ſit, vel quàm Machabæorum mauſolea potuerint è mari à præternavigantibus videri, removet: quis enim credat à præternavigantibus in mari potuiſſe mauſolea ea videri quæ ſeptem vel octo milliariis horariis aberant à maris littore? Adde non ſatis ſibi Adrichomium conſtare, cùm urbem hanc in monte Juda ait ſitam fuiſſe, & nihilominus eam in tribu Dan collocat: non enim Juda & Judæa idem ſunt: Juda enim pro tribu ipſa & ſorte, quæ poſteris Judæ obvenit, ſumitur; Judæa autem latius extra tribum etiam illam funditur. Carolus Stephanus in ſuo Dictionario Hiſtorico, Geographico, Poetico, Modin collocat in Baala monte juxta Sechronam, quorum locorum in Scriptura ſit mentio Joſ. 15. 11. in terminis Aquilonaribus tribus Judæ, ea tamen deinde tribui Judæ avulſa Danitis obvenerunt. Et hic mea ſententia multo verius rem aſſecutus eſt: huic enim loco omnia conveniunt quæ de Modin vel in Scriptura, vel ab aliis authoribus produntur: nam & in Judæa fuerit, & in monte, & juxta Dioſpolim, & juxta mare (quæ omnia de Modin produntur) ut è chorographica noſtra tabula liquido cerni poteſt. Quidam frater Anſelmus Ordinis Minorum de Obſervantia editus ab Henrico Caniſio in fine tomi 6. Modin quarto milliario à Lydda ſeu Dioſpoli reponit, à Joppe uno maximo milliari diſtare dicit, quod cum noſtra deſcriptione mirificè congruit.

Doctiſsimi

Doctissimi Viri JOHANNIS LIGHTFOOT S. T. D. CANTAB.

Animadversiones in Tabulas Chorographicas Terræ Sanctæ.

[a] INCIPIT *Idumæa & Palæstina, ab emersu Sirbonis lacus:* videant sibi tabulæ, ne hallucinentur, Sirbonem inter Casium montem collocantes & Pelusium; cùm Plinius plane Casium collocet inter Pelusium & Sirbonem. *A Pelusio,* inquit, *Chabriæ castra. Casius mons. Delubrum Iovis Casii. Tumulus magni Pompeii Ostracius. Arabia finitur à Pelusio LXV M. pass. Mox incipit* Idumæa *& Palæstina ab emersu Sirbonis,*&c. Lege hæc seriò & confer tabulas.

Initium terræ sub templo primo, sacris literis, est à *Fluvio Ægypti*: i.e. fluvio versus Æegyptum *Shihor.* Josu 13.3. Jerem. 2.18. *Rhinocorura* aliis. LXX עד נחל מצרים Esai. 27. 12. reddunt Ἕως Ῥινοκόρων.

Dum longum montium dorsum fingunt tabulæ Adrichomii, Tirini, &c. à mari ferè rubro, ad terram propemodum Israeliticam, cui inscribitur *Mons Amorrhæus,* vereor ne iis imposuerit ambiguitas Phrasiologiæ דרך הר האמרי. quæ non reddenda Deut. 1. 19. *via juxta,* vel *per, montem Amorrhæum:* sed *viâ ad montem Amorrhæum,* ut planissimè patet vers. 20. Mons iste Amorrhæus fuit *Montanum Judææ,* à Cadesh Barnea & intus.

[b] *Septem maria,* authoribus Talmudicis, *& quatuor fluvii sunt ad ambitum terræ Israeliticæ.* 1. ימא רבא *Mare Magnum,* sive mediterraneum. 2. ימא דטבריא *Mare Tiberiadis.* 3. ימא דמלחא *Mare salsum,* seu potius *bituminosum, Sodomæ.* 4. ימא דסמכו *Lacus Samochonitis.* 5. ימא דחולתא: Forte *Mare arenosum:* quod *Sirbonidi* optimè convenit, commentante *Diodoro Siculo,* lib. 1. 6. ימא דשליית. 7. ימא דאפמיא. Quatuor hæc ultima alias leguntur [b] alibi.

Fluvii autem sunt 1. ירדן *Jordanes.* 2. ירמוך *Hieramax* [c] Plinio. 3. קרמיון *Kirmion. Fluvius,* inquit Aruch, *in via ad Damascum: idem cum Amanah.* De Fluvio *Amanah* vide Targ. in Cantic. 4. 8. 4. פיגה, *Idem,* inquit idem Aruch, *cum Pharphar.*

Mare Apaniæ, inquiunt, *est idem cum mari* חמץ *chamats.* דוקליטינוס הקוה נהרות ועשאן *Docletinus* [*Diocletianum* eum esse astruimus ex Hierosf. Avoala Zara. fol. 39. 4.] *congregatis fluviis fieri curavit.* שפם Num. 34. 10. Interpreti Samaritico est עפמיה cum ע, Targ. Jonath. אפמיה cum א.

Limites terræ sub templo secundo sic delineant iidem Talmudici [d] תחומי א״י כל שהחזיקו בה עולי בבל : פרשת חומת מגדל שיד ושינ״ דדור ושורא דעכו וקציריא דגלילא וכברתה ובית זניתה וקובעיא ומילתה דכיר ובוריי רבתא תפנים וסנפתה ומחרתא דייתור וממעיא דאבהתא וראשמו נעתון ונעתון עצמה מי ספר ומרחשת ומגדל חרוב ואולם רבתא ונוקבתא דעיון ותוקרת ברכה רבא ובר סנגרא ותרנגולב עילאה דלמעלה מקיסריון וטרכונא דמתחם לבוצרה ומלח דורכאי ונמרין ובית סכל וקנת ורפיח דחגרא ודרך הגדלה ההלכת למדבר חשבון ויבקא ונחלא דורד וינר שהרותא ורקם הנועה ונגייא דאשקלון :

A tribus cœli cardinibus, sic eam aliter terminant.

מרקם למזרח ורקם כמזרח [e] *A Rekam porro ad Orientem* [est terra Ethnica.] *Et Rekam ipsa pro Oriente;* [id est pro terra Ethnica] *reputatur.* מאשקלון לדרום ואשקלון כדרום. *Ab Ascalone ad meridiem, & Ascalon ipsa reputatur pro meridie,* [sensu quo prius.] מעכו לצפון ועכו כצפון, *Ab Acone ad Aquilonem, atque Acon ipsa reputatur pro Aquilone.*

A quarto sic. [f] *Insulas vides in mari mediterraneo, ac si linea ducta foret à montibus Amanæ ad fluvium Ægypti: quodcunque est intra lineam, est de terra Israelitica, quodcunque est extra lineam, est extra terram.* Sic Targ. Hierosf. in Num. 34. 4. *Limes vester Occidentalis, erit mare magnum, atque insulæ ejus.* Quid ad hæc tabulæ?

Amanah Scriptoribus Judaicis est idem cum monte *Hor,* Num. 34.7. ubi Targ. Hierosf. טוורוס מנוס Jonath. טוורוס אומנים: vide R. Sol. in istum locum. [g] *A montibus Amanæ & intus* [inquiunt Gemaristæ] *est terra Israelitica, à montibus Amanæ & extra, est extra terram.*

Partitio terræ sub Templo secundo hæc erat: שלש ארצות יהודה ועבר הירדן וגליל : [h] *Tres sunt regiones Judæa Trans-Jordanica, & Galilæa* [exclusa Samaria.] *Atque unicuique harum erant tres regiones.* [i] *In Judæa erant Montanum, Planities & Convallis. Sic etiam in Peræa. Atque erat Galilæa, Superior, atque inferior & convallis.*

[a] Plin. Nat. hist. lib. 5. c. 13. [b] Talm. Hierosf. Kilaim fol. 32. [b] Hier. Chetub. fol. 35. 2. Bavil. Bava Bathr. fol. 74. 2. [c] Plin. lib. 5. cap. 18. [d] Hierosf. Sheviith fol. 36. 3. [e] Vid. R. Nissim in Gittin cap. 1. [f] Hierosf. ubi supr. [g] Hierosf. ubi supra. col. 4. & Challah fol. 60. 1. [h] Sheviith cap. 9. halac. 2. [i] Hierosf. ib. fol. 38. 4.

JUDÆA.

[a] MONTANUM *Judææ* והר המלך, *est mons regalis. Planities ejus, est Planities Austri. Convallis est ab Engedi ad Hierichuntem. Planities Lyddæ est sicut planities Austri, Montanumque ejus sicut Montanum regale.*

Desinit ora Australis in רקם הנועה ונגייא דאשקלון *Cadesh Barnea & Ascalone.* Exclusa ergo est tota regio ab *Ascalone,* ad fluvium Ægypti, vel Sirbonem [spatii LIIII M. pass.] transitq; in nomen *Idumææ,* quo nomine etiam vocata est magna pars ipsius Judææ, apud *Josephum,* libros Maccabaicorum, aliosque.] Sedes hæc erat Antiqua *Avæorum.* Deut. 2. 23. Josu. 13. 3.

Non benè assignant tabulæ *Cadesh* aliam, præter Barneam, castrametationibus Israelis in eremo: Nam *Meribah in Cadesh* Num. 20. 13. est terminus terræ Australis, Ezek. 47. 19. prout erat *Cadesh Barnea* Numer. 34. 4.

Zin, Targ. Hierosolymitano est טור פרולא *Mons ferri.* Addit Jonath. ציני טור פרולא *Palmæ montis ferri*; de quibus est mentio apud (b) Talmudicos. Qua authoritate, *Aurifodina* à Tirino illic inscribatur, in obscuro est; *Ferrifodina* hac authoritate posset addi. Et palmæ hic certius, quam, ubi vides, *Palma Cadesh.*

Gerar, interpreti Samaritico est *Ascalon* Gen. 20. 1. Talmudicis *Gerariku,* גרריקו. Nam [c] *Regio quæ est in Gerrariku,* inquiunt, *est malæ habitationis. Usque quo? Ad fluvium Ægypti.* Targ. Hierosf. גרר reddit ערד Gen. 20.

Ambigo de situ *Sodomæ* in tabulis, ut & *Zoaris* & speluncæ *Lothi*; videtur illa collocanda in extremitate Asphaltitis Australi; atque hæc in Moabitide. Perpende Gen. 10. 19. & verba ista Josephi [d] *Longitudo Asphaltitis est DLXXX stad.* καθὸ δὲ μέχρι Ζοάρων τῆς Ἀραβίας ἐκτέταται. Consonum certè videtur patrem Moabitarum natum fuisse in Moabitide. Vide & Esai. 15. 5.

Memoria est *Zoaris* cujusdam apud Talmudicos, quam vocant [e] *civitatem palmarum*; sed incerti situs.

Sunt quæ suadent *Engaddim* longe magis versus Austrum sitam fuisse, quam eam collocant tabulæ. Nam *Tamar* est Judææ terminus ab Austro Ezech. 47. 19. atque *Hazezon Tamar* est *Engedi* 2 Paral. 20. 2.

Pars Australis vulgò distincta est in *superiorem* & *inferiorem.* Est exemplar epistolæ Synedrii magni, cujus hæc inscriptio [f] לאחינא בני דרומא עילאה ובני דרומא ארעיתא *Fratribus nostris habitantibus Australe superius* [i. e. in Montano] *atque Australe inferius* [i. e. in planitie & convalle.]

Montanum Judææ [olim, *mons Amorrhæus*] procurrit à *Cadesh Barnea* ad *Hebronem* usque & ultra. Hinc illud de *Samsone* Judic. 16. 3. *Portavit portas Gazæ ad verticem montani, quod ante Hebronem;* i. e. montani quod excurrit ad *Hebronem.*

Montanum hoc vocatur à Psalte מדבר הרים *Montanum desertum* Psal. 75. 6. à Talmudicis הר המלך [g] *Montanum regale* [vid. Chald. Par. in Judic. 4. vers. 5.] in quo ut aiunt illi, [h] erat myrias urbium, longeque plures.

Inter omnes ejus urbes, præcipua erat *Hebron,* [h] *Quâ non erat locus magis saxosus in tota terra Israelitica; inde sepultura illic mortuorum;* verba sunt Gemaristarum. Et tamen iisdem testibus, Locus erat commodissimus nutriendis agnis; hinc Adagium, *Arietes è Moab, Agni ab Hebrone.*

[i] Cùm auroram unoquoque mane è specula sublimi in Templo explorarent, dici solitum erat, *Lucida est tota facies Orientis usque ad Hebronem.* Gloss. *Potuerunt à Templo videre Hebronem.*

Pudeat tabulas sic *Lod* & *Lyddam* diversificasse, ut *Lod* prope Jordanem statuant, *Lyddam* prope mare mediterraneum, cum inter voces tantum sit diversitas Dialecti scilicet Hebraicæ & Græcæ, at in re, nulla.

מאמאום ועד לוד [l] *Ab Emmaunte ad Lyddam erat planities, à Lydda ad mare convallis.*

Lydda erat Judææ, Nehem. 11. 35. [m] Hinc cum annum intercalare non liceret nisi in Judæa, *Lyddam adierunt* plurimi è schola *Rabbi* [è Galilæa] atque omnes perierunt à fascinatione. Notent hæc tabularum authores, è quibus nonnulli *Lyddam* disposuerunt longe intra *Ephraimitidem.*

Vinea quadriennis כרם רבעי [hoc est, fructus vineæ annum quartum jam agentis] *afferebatur ad Hierosolymas, per spatium itineris diarii ab unoquoque latere. Hi autem erant ipsius limites* אילת מן הדרום *Elath ab Austro.* עקרבת מן הצפון *Acrabatta ab Aquilone.* לוד מן המערב *Lydda ab Occidente, & Jordanes ab Oriente.*

[o] *Lydda* fuit vicus πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέων· Scholis celeberrima, & dum floreret Academia in *Jasne,* & post eam remotam.

Convallis inter Lyddam & mare excurrens & multis sparsa viculis, vocabatur *Saron*; Actor. 9. 35. [p] *Locus domibus lateritiis non congruus: ideoque domos suas sæpius restaurarunt, intra septennium.* [q] *Ac summus etiam Pontifex, pro iis nominatim oravit die expiationis, ut domus eorum non fierent eorum sepulchra.*

Inter *Lyddam* & mare erat villa vocata כפר לודים [r] *Villa Lyddensium, quæ reputabatur quidem extra terram Israeliticam, at nomine Lyddensium tamen est cognominata, quia Lyddenses aliqui semper ibi aderant.*

[s] Ab Oriente *Lyddæ* erat etiam villa cui nomen כפר טבי *villa capreolorum*; vel *villa Tebi,* [t] quo nomine servum vocatum habuit *Rabban Gamaliel.* [u] *Imo unaquaque ejus famula vocata est* אמא טביתא *Matrona Tabitha, & unusquisque famulus* אבא טבי *Pater Tebi.*

Kirjathjearim olim *Baalim* 2 Sam. 6. 2. 1 Par. 13. 6. (x) *Reperimus,* inquiunt Hierosolymitani, *quod annum intercalarunt in Baalath. Baalath autem aliquando Juda assignatur, aliquando τῷ Dan. confer Josu. 15. 29. cum cap. 19. 44. Erant nempe domus è Juda, agri è Dan.*

(a) Hierosf. ibid. (b) Succah cap. 3. hal. 2. & Bab. Erubbin fol. 19. 1. (c) Hierosf. Sheviith fol. 36. 3. (d) Jos. de bell. lib. 4. cap. 27. (e) Jovamoth cap. 16. hal. ult. (f) Hierosf. Maasar sheni. fol. 56. 3. & Sanhed. fol. 18. 4. & Bab. Sanhed. fol. 11. 2. (g) Hierosf. Demai fol. 24. 4. & Avoda Zarah fol. 40. 2. & fol. 44. 4. (h) Id. Taamith. fol. 69. 1. & Bab. Gittin fol. 57. 1. (h) Bab. Sotah fol. 34. 1. (i) Joma cap. 3. & Tamid. cap. 3. (l) Hierosf. Sheviith fol. 38. 4. (m) Id. Sanhed. fol. 18. 3. (n) Maasar Shini cap. 5. hal. 2. (o) Joseph. Antiq. lib. 20. cap. 5. (p) Gloss. in Bab. Sotah. cap. 8. hal. 7. (q) Hierosf. Sotah fol. 23. 1. (r) Gittin. cap. 1. hal. 1. vid. R. Nissim ibi. (s) Bab. Rosh hashanah. fol. 31. 2. (t) Berac. cap. 1. hal. 7. (u) Hierosf. Nidda fol. 49. 4. (x) Hierosf. Sanhed. fol. 18. 3.

HIEROSOLYMA.

(a) NON *dividebatur Hierosolyma inter tribus. Nam traditio est non conduci domos Hierosolymis, quia propriæ non erant; nec etiam lectos. Recepit ergo pater familias ab hospitibus* (ad festa accedentibus) *coria sacrificiorum.*

Divisa nihilominus erat urbs inter tribum Judæ & Benjaminis; processitque linea disterminans per ipsum atrium templi; (b) ita ut omnia ædificia templi, ab Oriente usque ad Altare, forent in portione Judæ, altare, & exinde ad Occidentem, in portione Benjaminis.

(c) Sion, sub Templo secundo vulgo vocata est Ἡ ἄνω πόλις. Erat ea à parte urbis Aquilonari. Vid. Psal. 48. 2. & LXX Aben Ezr. Lyran. Apollinar. ibi. vid. etiam Kimch. in Ezech. 40. 2. & Lyranum ibi. Quod & copiose colligi potest è Josepho. Eunt tabulæ in contrarium, at quo jure, ipsæ videant.

Videant etiam quo jure & fundamento, *montem Gihon* erexerint, cum *Gihon* nusquam non in sacra pagina fontem *Siloamum* denotet. (*Gihone* solum isto excepto, qui unus fuit è quatuor fluviis Paradisi.) In Reg. 1. 33. 38. *Deducite Solomonem ad Gihon,* Chald. Par. *Deducite Salomonem ad Siloam.* (d) *Et regem non ungunt* (inquiunt Hierosolymitani) *nisi ad fontem, sicut dicitur, Deducite Salomonem ad Gihon.* Et Rab. Sol. & Aruch. *Siloam est fons cujus nomen etiam Gihon.* 2 Paral. 31. 30.

Erat

Erat fons iste ab occidente urbis, idque *Acræ* non *Sionis*: Joseph. Ῥωμαῖοι τρεψάμενοι τοὺς λῃστὰς ἐκ τῆς κάτω πόλεως τὰ μέχρι τοῦ Σιλωᾶ πάντα ἐνέπρησαν. Stagnum quidem *Siloami* erat ab occidente *Sionis*, Nehem. 3. 15. at fons ab occidente *Acræ*, non longe ab angulo, ubi ad latus Australe deflexum est.

Bethphage pessimè collocatur à tabulis oppidum in monte Oliveto: Nam 1. Bethphage fuit pars vel tractus Oliveti: ipsum solum, non oppidum. Triplici nomine insignita est facies ista Oliveti, quæ urbem respexit. Ex opposito Sionis *Gethsemani* vocata est à torcularibus oleaceis: ex opposito reliquæ urbis, *Bethphage*, vel *locus grossorum*: Atque ultra *Bethphagen*, versus verticem montis בית היני *Bethania*, vel *locus palmarum*.

2. Locus extimus *Hierosolymæ* (intra murum tamen) vocatus est *Bethphage*, ideo quod adeò confinis jaceret tractui isti montis, qui ob celebritatem *grossorum* nomen istud sumsit.

(*e*) *Bethphage fuit locus extimus Hierosolymæ*, inquiunt Judæi. Et (*f*) *Bethphage fuit locus intra muros urbis*, *& reputata est sicut ipsa Hierosolyma quoad omnia.*

(*g*) *Pascha ab incarcerato comedi potuit in Bethphage*: At non licuit pascha comedere extra Hierosolymam, vid. etiam Sota. fol. 45. 1. Bava Mezia fol. 90. 1. Menachoth cap. 11. halac. 2.

Bethphage ergo erat extima pars urbis, intra mœnia, versus Olivetum: eratque pars vallis & oliveti, ulterius usque ad spatium itineris sabbatici, vel milliaris.

Ubi desiit nomen *Bethphage* in ascensu montis, incepit nomen *Bethaniæ*. Confer Act. 1. 12. & Luc. 24. 50.

Vallibus undique circumdata est *Hierosolyma*, & post eas, montibus. Ab Oriente, *Kidrone*, & valle *Hinnonis*, illâ etiam ad latus Septentrionale post Sionem deflectente, hâc ad Australe: at ab his occursum est circa *portam Equorum*: ultra vallem ab Oriente erat *Olivetus*: ultra vallem ab Austro erat mons *Gareb* Hierem. 31. 40. & magis ad Occidentem, (*h*) Πέτρα περιστερεῶνος *Petra Columbarii* (forte ubi columbarium suum struxit *Herodes*, columbis, quæ à nomine suo (*i*) הורדוסיות vocabantur.) Ab occidente, nomen montis proximi adjacentis latet. A septentrione, post Sionem erat, צופים Josepho (*l*) Σκοπὸς ubi & *Ramah* Benjaminis. Hinc *Ramathaim Zophim*: i. e. *duæ Ramæ*, quæ & *Zophim dictæ sunt*, hæc Benjamitidis, *Zophim* dicta, quia inde prospici potuit templum, atque altera in Ephraimitide, à *Zuph* dicta proavo Samuelis, 1 Sam. 1. 1, &c.

Per montem Olivetum via duxit ad *Jerichuntem*, (*m*) *à Jerosolyma distantem CL. stadiis; A Jordane autem LX. Sita erat Hierichus in planitie* (verba sunt Josephi) *Cui tamen imminet montanum quoddam, tenue quidem, at oblongum, Septentrionem versus procurrens usque ad regionem Scythopolitanam: Austrumque versus, usque ad regionem Sodomiticam, ultimamque oram Asphaltitis.* Hinc discas quid sit Περίχωρος Ἰορδάνου Math. 3. 5.

(*n*) *Traditio est* 24000 *viros stationarios* (אנשי מעמד) *fuisse Hierosolymis, & dimidium Stationis* (i. e. 12000) *Hierichunte. Potuit & Jerichus totam stationem produxisse, sed quia cedere voluit Hierosolymis, dimidium stationis produxit tantùm.*

In via à Jerosolymis ad Jerichunta erat *Bahurim*, 2. Sam. 16. 5. quæ eadem erat cum *Almon*, Josu. 21. 18. vel *Alemeth*, 1 Par. 6. 60. Loco Samuelis allegato, pro, *venit David ad Bahurim*, Chald. habet, *venit David ad Alemeth*. ubi Kimkius, *Bahurim erat civitas Benjamitarum. vocaturque in libris Paralipomenon Alemeth. Nam Bahurim & Alemeth idem sunt*: utraque *Adolescentes* sonat. Corrigendæ hic tabulæ, quæ duas has civitates faciunt, easque nonnullæ quam longissime dissitas.

(*e*) Basi. Pesachin fol. 63. 2. gloss. ib. (*f*) Gloss. in Sanhedr. fol. 14. 2. (*g*) Pesachin. fol. 91. 1. (*h*) Jos. de bel. lib. 5. cap. 31. (*i*) Rab. Cholin fol. 138. 2. vid. Aruch. in זי. (*l*) De bel. lib. 5. cap. 8. Rab. Berac. fol. 49. 2. (*m*) Jos. de bello. lib. 4. cap. 27. (*n*) Hieros. Taamith. fol. 67. 4.

SAMARIA.

Erat montanum quoddam procurrens inter Judæam & Samaritida, aliud à monte Ephraimi: hinc *Bethel* dicitur esse *in montano*, Josu. 16. 1. Erat autem ea limes Judææ & Samariæ. (*a*) Τὸ δὲ πλάτος Ἱεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ Βεθήλοις· verba sunt Josephi, quæ notanda, *Latitudo Benjamitidis terminatur Hierosolymis & Bethele.* Oppositæ ergo quasi recta linea videntur hæ civitates, quod à tabulis pluribus non animadversum.

In iisdem confinibus, atque non longe à *Bethele* erat oppidum עפרים *Ephraim*: de qua Josephus, de *Vespasiano* loquens, (*b*) Ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν αἱρεῖ δύο τοπαρχίας, τήν τε Γοφνιτικὴν, καὶ τὴν Ἀκραβατηνὴν καλουμένην. Μεθ᾽ ἃς Βηθηλά τε καὶ Ἐφραὶμ πολίχνια.

Et Talmudici (*c*) *Michmas & Mezonachah* (vel Zanoah) *primas obtinent de simila*, שנייה להם חפריים בבקעה *secundas ab iis Ephraim in valle.* Rursus (*d*) *Dixerunt Jannes & Mambres Mosi, Num tu stramen inducis* לעפריים *in Ephraim?* Aruch. (*e*) *Civitas erat in terra Israelis, frugibus fertilissima, Ephraim dicta.* In 2 Paral. 13. 19. scribitur, עפרין. Huc concessisse Christum arbitramur in historia ista, Joan. 11. 54.

Erat & *Bethhoron* civitas terminans Judæam, & Samaritida: at sita magis versus Occidentem.

(*f*) Erat hæc via publica, à Jerosolymis ad Cæsaream, est angusti admodum ascensus, & transitus. Hinc Talmudici, (*g*) *Si duo Cameli simul ascendant in ascensu Bethoronis, uterque cadit.*

(*h*) Distabat ab Hierosolymis C. stad. id est 12. M. pass. aut circiter.

(*i*) Tradunt Talmudici hircum emissarium (*Azazel*) die expiationis ductum fuisse ad rupem צוק *Zok* duodecim milliaribus distantem Hierosolymis; atque inde præcipitatum. Dicunt etiam, primum introitum ejus in eremum fuisse, tribus milliaribus ab urbe, ad locum vocatum (*l*) בית חדודו: at Hierosolymitani. legunt בית חורון: nam sic aiunt; ג׳מילין מירוש ועד בית חורון *Tria milliaria erant à Jerosolyma ad Bethoronem*: i. e. ad primum ingressum in eremum versus *Bethoronem*.

(*m*) *A Bethoron ad Emmaunta erat montanum*; procurrens scilicet in Judæam.

Dubito de situ *Antipatridos* in tabulis, idque variis rationibus.

1 Actor. 23. 31. Duxerunt Paulum noctu εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα: si reddas *ad Antipatridem*, necesse est, ut urbem istam longe Hierosolymis propiorem statuas, quam statuunt tabulæ.

2. Dicunt Gemaristæ (*n*) *Simeonem Justum* vestibus pontificiis indutum, reliquosque populi primates, solenni habitu, manibusque faces tenentes, per noctem processisse in occursum Alexandri magni, atque cum oriretur Sol, ei obviam iisse in *Antipatride*. Excedit longe *Antipatris* ut sita in tabulis, solennem noctis processionem. Et incongrua admodum tali processioni scena erat Samaritis, regio hostilis.

3. Dicunt, quod in diebus *Ezekiæ*, omnes מגבת ועד אנטיפטרס (*o*) *A Gebath ad Antripatrida, periti erant traditionum de munditia.* Item quod מגברת ועד אנטיפטרס (*p*) *A Gebath ad Antipatrida, erant 60 myriades urbium*, veritatem rei non asserimus, Phrasiologiam respicimus. *Gebath & Antipatris*, inquit glossa, *fuerunt loca in extremis limitibus.* At quomodo hoc intelligi potest, secundum situm *Antipatridis*, quem vides in tabulis? Videtur potius fuisse in extremis limitibus Judææ & Samariæ, & tantum non in Judæa. Nam

4. Dicunt insuper (*q*) *vinum En Cushith prohibitum est propter Capharsalamam.* Si *Capharsalama* fuerit *Antipatris*, quod creditur, sitaque quasi in medio *Samariæ*, ut in Tabulis, vix possibile est hoc ad sensum reducere.

Samaria sub templo primo erat urbis nomen: sub secundo regionis: nam metropolis eo tempore fuit *Sychem*: *Sychar* à Judæis per opprobrium dicta, Joh. 4. 5. à verbis Prophetæ, הוי שכורי אפרים. Esai. 28. 1. dicta tandem est Neapolis (*r*) ניפולים Talmudicis.

Cæsarea: olim Πύργος Στράτωνος. Interpreti Arabico *Hazor* Josu. 11. 1. (*s*) Judæis aliquibus *Ekron* malè: nisi forsan ea fuerit intra ditiones Ekroniticas. Ab *Asmoneis*, cum eam cepissent è manibus Græcorum, appellata est אחידת מגדל שיר (*t*) at legente authore *Juchasin*, אחידת מגדל צור (*u*) unde elice si potes nomen Πύργου Στράτωνος. Forsan מגדל שיר, in schemate isto, quod ab initio exhibuimus ex Talm. Hierosolymitano, hunc locum denotat.

רבנין דקיסרין Doctores hujus *Cæsareæ* plurimum celebrantur.

(*a*) Jos. Antiq. lib. 5. cap. 1. (*b*) Id. de bel. lib. 4. cap. 33. (*c*) Menachoth. cap. 9. hal. 1. (*c*) Bab. ib. fol. 85. 1. (*e*) Aruch. in יוחני (*f*) Jos. Antiq. lib. 10. cap. 4. & de bel. lib. 2. cap. 20. (*g*) Bab. Sanhed. fol. 32. 2. (*h*) Jos. ubi prius. (*i*) Rab. Joma fol. 66. 2. & 67. 1. (*l*) Ibid. fol. 68. 2. (*m*) Hieros. Sheviith fol. 38. 4. (*n*) Bab. Joma fol. 69. 1. (*o*) Id. Sanhedr. fol. 94. 2. (*p*) Hieros. Taamit. fol. 69. 2. & Mogil. fol. 70. 1. (*q*) Hieros. Avod. Zar. fol. 44. 4. (*r*) Id. ib. (*s*) Bab. Megil. fol. 6. 1. (*t*) Ibid. (*u*) Juchas. fol. 74. 1.

GALILÆA.

(*a*) Est *Galilæa superior, & Galilæa inferior & Convallis. A Caphar Hananiah & supra, quæcunque non producit Sycaminos, est Galilæa superior. Ast à Caphar Hananiah & infra, quæcunque producit Sycaminos, est Galilæa inferior. Est etiam ora Tiberiadis & Convallis,*

Quod de Sycaminis dicitur, in memoriam revocat *Sycaminum oppidum inter Dorum & Carmelum*, de quo (*b* Plinius, & (*c*) Josephus & Talmudici (ut videtur) sub nomine (*d*) שקמונה.

(*e*) Limes Galilææ erat Ἀπὸ μεσημβρίας, Σαμαρίς τε καὶ Σκυθόπολις μέχρι τῶν Ἰορδάνου ῥεέθρων.

(*f*) Scythopolis eadem erat cum *Bethshan*: urbs sub templo secundo (*g*) Ethnica, ast ubi tamen cum Ethnicis habitarent Judæi, ab Hierosolymitanis (*h*)ביישנאי vocati.

Limes Galilæam à Phœnicia dissecans erat 1. עכו *Acon* vel Ptolemais: Nam (*i*) *In Acone*, inquiunt, *est terra Israelitica & non.* (*l*) Et *R. Josi ben Hananiah exosculatus est fornicem Aconis. & dixit, Huc usque est terra Israelitica.* Et (*m*) מעכו לצפון ועכו כצפון: quod adduximus ante. De hoc loco, & limite, intelligendus videtur *Plinius* in verbis istis, (*n*) *Finis Palæstines* CLXXXIX M. *pass. à confinio Arabiæ: Deinde Phœnice.* 2. Loca ista quæ nominata vides antea à Talmudicis, terram terminantia, viz. 1. קצריא דגלילא 2. כברתה 3. בית זניתה 4. קיבעיא & nonnulla quæ sequuntur, collimitia certe videntur esse inter ditiones Tyri & Sidonis, & Galilæam.

(*o*) *Ab Acone ad Achzib* (Josu. 19. 29. Judic. 1. 31.) *In dextra viæ Orientem versus; munda erat à notione terræ ethnicæ, & tenebatur ad decimas* &c. *A sinistra viæ, Occidentem versus, immunda erat sub notione terræ Gentilitiæ*, &c.

Hermon, Interpreti Samaritico est *Mons Nivis* Deut. 4. 48. & Targumistis Jonath. & Hieros. in Num. 34. Occurrit & hoc nomen apud (*p*) Talmudicos. Pravè *Hermonem* collocavit *Adrichomius*, ac post eum alii, ab Oriente ferè *Peraæ*, cum partim Aquilonarem occuparet & Peraæ & Galilææ (idem existens cum *Amanah*. Confer Cantic. 4. 8. & Deut. 3. 9.) Hinc Targ. Hieros. eum vocat *Montem Nivis Cæsareæ*, (Philippi.) Et rursus *Limes duarum tribuum*, inquit, *& dimidiæ, est à valle maris salsi ad Chinneroth, & montem Nivis.*

Videtur *Cæsarea Philippi*, remota nimis collocari à tabulis à *Paneade*, fonte Jordanis. Nam ut Josephus, (*q*) *Philippus Cæsaream condidit* πρὸς ταῖς Ἰορδάνου πηγαῖς ἐν Πανεάδι. Et alibi (*r*) Πανεάδα κατασκευάσας ὀνομάζει Καισάρειαν.

Erat locus supra fontes Jordanis qui vocabatur תרנגלא עילאה דלמעלה מן קיסרין, ut vides in schemate ante exhibito. Redde, *Geber* vel Gabara *superior, quæ supra Cæsaream.* גבר & תרנגולא, Talmudicis idem sunt, utraque *Gallum gallinaceum* sonat. Hinc *Ezion Geber* Num. 33. 35, 36. Jonathani est כרך תרנגולא.

Genesar. (*s*) *Quare vocatur Genesar?* גני סרים *Ob hortos magnatum; Fuitque è portione* τοῦ *Nephtali, sicut dicitur, Et è Nephtali principes militi.*

Totum mare Genesariticum, intra portionem Nephthaliticam statuunt Talmudici. ת״ר ימה של טבריה חלקו של נפתלי. (*t*) *Nam Traditio Rabbinorum est, Mare Tiberiadis esse portionis Nephthaliticæ: Imo plenum funiculum* (vel spatium quoddam commodum) *ei esse pro retibus* (extrahendis) *à parte ejus Australi, sicut dicitur, Posside mare & Austrum* Deut. 33. 23.

Quid ad hoc tabulæ? quæ totum hoc mare Zebulonitidi allocant. Josephus Talmudicis suffragatur, nam ille (*u*) Ζαβουλωνίτας inquit τὴν μέχρι Γεννησαρίτιδος, καθήκουσαν δὲ περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. Nota Zabuloniten à Septentrione Μέχρι Γεννησαρίτιδος. *Ad Genesaritida* tantum pertigisse, non eam intra se fuisse complexam.

רקת היא טבריא (*x*) *Rakkath* (Josu. 19. 35.) *est Tiberias.* Sic Talmud, utrumque.

Situs ejus in tabulis non arridet. 1. Totum mare Genesariticum interposuerunt inter *Tiberiada* & *Hippon*, cum distaret *Hippos* à Tiberiade (*y*) teste Josepho triginta tantum stadiis; latitudo autem maris erat eodem metiente, (*z*) quadraginta stadiorum. 2. Vocat idem Josephus oppida Gadarenorum atque Hipponorum *Confinia* Tiberiadi. Ἐμπίμπρησιν inquit ὁ Ἰοῦστος τάς τε Γαδαρηνῶν καὶ Ἱππηνῶν κώμας· αἳ δὴ μεθόριοι τῆς Τιβεριάδος καὶ τῆς Σκυθοπολιτῶν γῆς ἐτύγχανον. Quod certe secundum situm Tiberiadis in tabulis,

lis, consistere nullo modo potest. 3. Sitam eam fuisse ad ipsum effluxum maris Genesaritici à sinu littoris Austrum spectante confirmat observatio situs *Chammathe* loci adjacentis.

Rakkath & *Chammath* conjunguntur Josu. 19. 35. Erantquippe civitates ferè contiguæ. *Rakkath*, *Tiberias*, & *Chammath* Κώμη Ἀμμαοῦς Josepho, à thermis dicta: de quibus frequentissima mentio apud Talmudicos, sub nomine *Thermarum Tiberiadis*. (a) *Quare vocatur chammath?* inquiunt Babylonici על שום חמי טבריא *Propter Thermas Tiberiadis*. Adeo vicinæ erant hæ civitates, ut (b) *olim Tiberienses incederent per totam Chammatham Sabbato: Ac tandem Chammathenses ac Tiberienses constituerent civitatem unam.* Chamatha autem ista vulgatissime vocatur Chammath Gadaræ חמת גדר (c) *Dicit Rabba.* חמת וו חמי גדר רקת וו טבריא *Chammath est eadem cum Thermis Gadaræ & Rakkath eadem cum Tiberiade.*

(d) Permisit *Rabbi ut Gadarenses descenderent in Chammatham Sabbato atque redirent in Gadaram: Ast Chammathenses non ascendunt in Gadaram.*

Jam vero cum Gadara esse trans Jordanem, Chammath autem tam contigua Tiberiadi, & tam vicina etiam Gadaræ (regioni,) necessario concludendum est & Tiberiada & Chammatham Jordani fuisse propinquissimas: Jordanemque solum intersecuisse inter Tiberiada & regionem Gadarenam, non totum mare Genesariticum, ut in tabulis.

Emmaus ab iis remota nimis locatur à Tiberiade.

Dicimus etiam sitam fuisse Tiberiada ad *effluxum* Jordanis è mari Genesaritico: nam, referente Josepho, (e) distabat Scythopolis à Tiberiade CXX tantum stadiis (XV. M. pass.) quod fieri non potuit si staret *Tiberias*, ubi posita in tabulis, multo minus si ad influxum Jordanis in mare.

Prope Tiberiada & Chammatham, erat *Magdala*: vicinitatem ex his percipe. (f) *Pastor quidam grandævus accessit dixitque coram Rabbi, Memini ego Magdalenses ascendisse in Chammatham, perque totam Chammatham ambulasse* (sabbato.) *pervenissequе ad vicum extimum, usque ad pontem. Permisit ergo Rabbi ut Magdalenses irent in Chammatham, & pergerent per totam Chammatham, ad vicum extimum, usque ad pontem.* (g) *Ob macella quædam, in plateis Tiberiadis, adactus est R. Simeon ben Jochai locum istum purificare. Quicunque ergo juxta Magdalam iter faceret, audire poterat vocem Scribæ dicentis, Ecce bar Jochai purificat Tiberiada.*

Erat villa, (h) Βηθμαοῦς dicta, ἀπέχουσα Τιβεριάδος σάδια τέσσαρα. Hanc collocant tabulæ remotam inde nimis. Vocatur ea à Talmudicis בית מעון. (i) *Tiberienses*, inquiunt, *qui in* בית מעון *Beth Moan ascenderunt ut conducerentur in operarios, conducti sunt secundum consuetudinem Beth Meonis. At Bethmeonenses qui descenderunt ad Tiberiada conducendi, conducti sunt secundum consuetudinem Tiberiadis.*

(l) Regio Gennesaritis juxta mare procurrens, longitudine XXX stad. latitudine XX (m) erat *vicina Tiberiadi*: In ea erat *Capernaum* oppidum: Confer Mat. 14. 34. & Marc. 6. 53. cum Joan. 6. 21, 24, &c. (n) Et fons ejusdem nominis, regionem rigans.

(a) Sheviith cap. 9. hal. 2. (b) Nat. hist. lib. 5. cap. 19. (c) Antiq. lib. 13. cap 20. (d) Domsi cap. 1. hal. 1. (e) Jos. de bel. lib. 3. cap. 4. (f) Id. Antiq. lib. 12. cap. 12. & l. 5. c. 1. (g) R. Sol. in Domsi cap. 1. (h) Hieros. Megil. fol. 73. 4. (i) Id. Gittin. fol. 43. 3. (l) Id Sheviith fol. 35. 3. (m) R. Nissin in Gittin. cap. 1. (n) Plin. lib. 5. cap. 13. (o) Hieros. Sheviith fol. 36. 2. (p) Hieros. Sanhedr. fol. 28. 4. (q) Antiq. lib. 18. cap. 3. (r) De bel. lib. 2. cap. 13. (s) Aruch. in נגסר. (t) Bab. Bava kama fol. 81. 2. (u) Antiq. lib. 5. cap. 1. (x) Hieros. Megil. fol. 70. 1. & Bab. Megil. fol. 5. 2. & 6. 1. (y) Jos. in vita sua. (z) Id. de bel. lib. 3. cap. 35. (a) Bab. Megil. ubi prius. (b) Hieros. Erubhin. fol. 23. 4. (c) Bab. Megil. ubi prius. (d) Hieros. Erubhin. ubi ante. (e) In vita sua, mihi pag. 650. (f) Hieros. Erubhin. ubi ante. (g) Id. Sheviith fol. 38. 4. (h) Jos. in vita sua pag. 629. (i) Hieros. Bava Mezia fol. 11. 2. (l) Jos. de bel. lib. 3. cap. 35. (m) Aruch in נגסר (n) Jos. ubi supr.

PERÆA.

(a) PERææ *longitudo erat à Macharunte ad Pellam, latitudo, à Philadelphia ad Jordanem.*

(b) *In ea erat montanum. Mons Macvar & Gedor*, &c. *Planities. Hesbon cum omnibus suis civitatibus quæ in planitie, Dibon & Bamoth Baal, & Beth Baal Meon*, &c. *Convallis. Beth haran & Beth Nimrah & Succoth.*

(c) *Montes* מכוור *Macvar*, celebrantur à Talmudicis. Inde forte nomen *Macharus*.

Tota regio trans-jordanica *Peræa* quidem audiit, at divisa tamen ita erat, ut pars ejus Australior singulatim *Peræa* vocaretur, pars reliqua *Batanea* vel Basanitis (ש in ת permutato pro idiomate Syro) *Trachonitis* & *Auranitis*. Sic dicitur à Josepho, (d) quod *Herodi Antipæ* donata est à Cæsare ἥ τε Περαία καὶ Γαλιλαία, *Philippo* autem Βαταναία τε καὶ Τράχων καὶ Αὐρανῖτις.

Urbs *Batanææ* præcipua olim erat *Golan* Josu. 20. 8. unde tota regio divisa in (e) *Gaulanitida superiorem atque inferiorem.*

(f) Βαταναία ὡρίζετο τῇ Τραχωνίτιδι, *Batanæa terminabatur Trachonitide.*

טרכונא מתחם לבוצרה (g) *Trachonitis autem extendebatur*, vel terminabatur, *ad Bosram*. Non *Bosram* Edomæam Esai 63. 1. nec *Bezer* Rubenitarum Josu. 20. 8. sed *Bosor*, vel *Bosoram* in Gileaditide, de qua (h) Josephus & lib. 1. Macabb. cap. 5. vers. 26. Frequentissima hujus loci mentio apud Talmudicos ר' יונה בוצרויא (i) *R. Jonah erat* Bosrensis (l) *R. Simeon ben Lachish ivit ad Bosram*, &c. (m) *Auranitis* aliquando vocatur à Josepho Ἀβρανῖτις.

(n) *A Bethjeshimoth, ad Abel Scittim, erant milliaria duodecim*: Hinc arguunt Judæi, (o) castra Israelis in eremo fuisse quadraturæ duodecim milliarum, ab unoquoque latere, quia scriptum est, *Castrametati sunt à Beth Jeshimoth ad Abel Shittim.* Num. 33. 47.

(p) Ab *Abel ad Jordanem erant stadia sexaginta* (VII. M. pass. ½.)

Non arridet vicinitas in quibusdam tabulis oppidorum *Adam* & *Zaretan*, de quibus mentio Josu. 3. 16. Distabant mensurâ Talmudicâ à se invicem, (q) XII. milliaribus: sacrâ, totidem, aut pluribus, cum *Zaritan* foret contra *Succoth* 1 Reg 7. 46. *Adam* autem locus, ubi steterit arca, in Jordanem illic intratura, atque eum arefactura: Hinc Psaltes, אהל שכן באדם *Tentorium quod fixit in Adam*, Psal. 87. 6.

(r) Civitates refugii, cis & trans Jordanem, sic disponunt Talmudici: *Juxta se*, inquiunt, *positæ erant hæ civitates, eo modo, quo duo vitium ordines in vinea. Hebron in Judæa, contra Bezer in eremo. Shechem in monte Ephraim, contra. Ramoth in Gileade. Cadesh in monte Nephtali, contra Gloan in Basan. Erantque ita dispositæ, ut tantum spatii esset ab ora Australi terræ Israeliticæ ad Hebronem, quantum ab Hebrone ad Shechemam. Tantumque ab Hebrone ad Shechemam, quantum à Schechema ad Cadesh. Tantumque à Schechema ad Cadesh, quantum à Cadesh ad oram terræ Septentrionalem.*

Hippo Gemaristis est (s) סוסיתה, quam supponunt esse regionem *Tob*, de qua mentio Judic. 11. 3. (t) *Jephtah habitavit in regione Tob* וסוסיתה *id est, in Sucitha.* Si Græcè reddas, Ἐν Ἱππηνῇ.

Bethsaida, fide Josephi, in *Gaulanitide* est collocanda, à littore maris Genesaritici orientali: quam tabulæ universæ in Galilæa locant; (u) *Philippus*, inquit ille, *oppidum Bethsaidam ad mare Gennesariticum civitatis honore dignatus, ac multitudine habitantium, aliaque copia, de nomine Juliæ filiæ Cæsaris eam vocavit.* Alibique (x) Ὁ μὲν (Φίλιππος) πρὸς ταῖς Ἰορδάνου πηγαῖς ἐν Πανεάδι πόλιν κτίζει Καισάρειαν, κἀν τῇ κάτω Γαυλανιτικῇ Ἰουλιάδα. Bethsaidam condidit, vocavitque Juliada, Julias autem ista fuit in inferiori Gaulanitide. Videtur ea *Julias* ista esse, quam Plinius dicit esse (y) ab Oriente lacus Genesaræ. (De punctatione ejus in sequentibus hæsitamus). Erat alia *Julias*, ab Herode condita, antea (z) Βηθαραμφθᾶ dicta: Ea autem erat ad influxum Jordanis inquit Josephus in Genesariticum, tam *Jordanes* Josephus *à lacu Samochonite* διαμείψας, ἀπὸ τῆς Ἰουλιάδος πόλιν ... διατέμνει τὴν Γεννησὰρ μέσην.

(a) Jos. de bello lib. 3. cap. 4. (b) Hieros. Sheviith. fol. 38. 4. (c) Tamid. cap. 3. hal. 8. & Bab. Joma. fol. 39. 2. (d) Jos. de bell. lib. 2. cap. 9. (e) Id. ib. c. 13. (f) Id. Antiq. l. 17. c. 2. (g) Hieros. Sheviith. fol 38. 3. (h) Antiq. l. 12. c. 12. (i) Hieros. Nedarim fol. 40. 4. (l) Id. Horaioth f. 48. 1. (m) Antiq. l. 15. c. 13. (n) Hieros. Sheviith. fol. 36. 3. (o) Id. Gittin. fol. 43. 3. vid. Targ. Jonath. in Numer. 2. 2. (p) Jos. Antiq. lib. 5. cap. 1. (q) Hieros. Sotah. f. 21. 4. (r) Bab. Maccoth. fol. 9. 2. (s) Hieros. Rosh hashan. f. 54. 4. (t) Id. Sheviith. f. 36. 3. (u) Antiq. l. 18. c. 3. (x) Id. de bel. lib. 2. cap. 13. (y) Nat. hist. l. 5. cap. 15. (z) Jos. Antiq. l. 18. cap. 3. (zz) Id. de bel. lib. 3. cap. 35.

CILICIÆ PARS
MARIS MEDITERRANEI Syriacum PARS
Mare Ægyptium
MESOPOTAMIÆ PARS
ARABIÆ FELICIS PARS
SYRIÆ VETERIS DESCRIPTIO
CASTRA ISRAELITARVM IN DESERTO
CHOROGRAPHICA TERRÆ SANCTÆ DESCRIPTIO
MARIS MEDITERRANEI PARS
Syriacum
Mare Ægyptiacum
DELTA
ÆGYPTI PARS
ARABIÆ PARS
PEREGRINATIO ISRAELITARVM IN DESERTO
ARABIA DESERTA
AMMONITARVM GENS ET REGIO
PHILADELPHIA
ARABIÆ PETRÆÆ PARS
DESERTVM MOAB
MARE MORTVVM et Lacus Asphaltidis
MARE GALILÆÆ Ceneroth et Tiberiadis quod et Stagnu Genesareth
GALILÆA SVPERIOR
TRIBVS GAD
TRIBVS RVBEN
SAMARIA
TRIBVS ASER
TRIBVS MANASSE
TRIBVS DAN
TRIBVS SIMEON
PHILISTÆI
PHARAN
MARE MAGNVM siue MEDITERRANEVM
Notarum explicatio
Milliaria

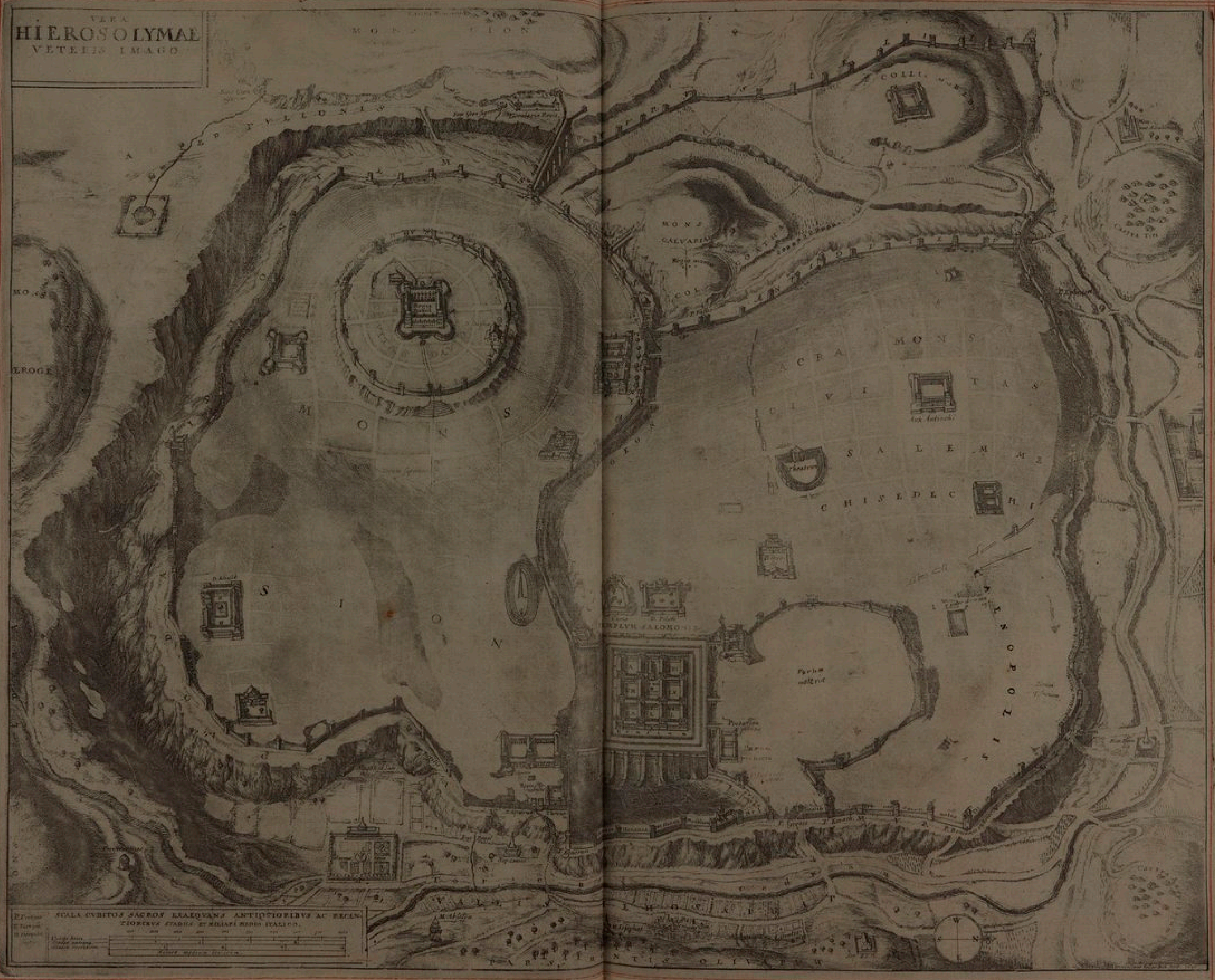
VERA
HIEROSOLYMAE
VETERIS IMAGO
MONS SION
MONS CALVARIAE
ACRA MONS
CIVITAS
SALEM
CHISEDEC
TEMPLVM SALOMONIS
Theatrum
Arx Antiochi
Castra Titi
SCALA CVBITOS SACROS EXAEQVANS ANTIQVIORIBVS AC RECENTIORIBVS STADIIS ET MILIARI MEDIO ITALICO.
PARS MONTIS OLIVARUM

VNIVERSI TEMPLI HIEROSOLYMITANI ORTHOGRAPH[IA] QVAE OSTENDIT ORIENTALEM FACIEM MVRI ATRII EXTERIORIS ET PARTEM MVRI PORTICVS GEN[TI]VM QVAE DEINDE DICTA EST SALOMONIS.

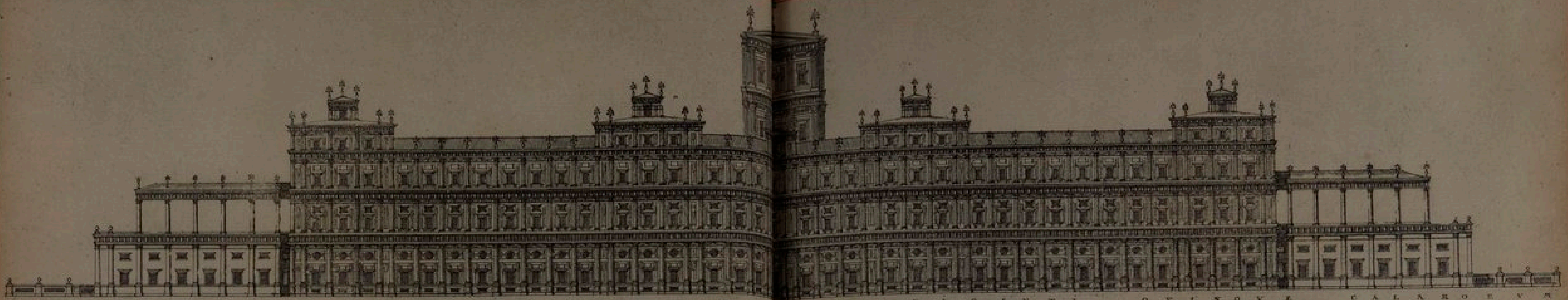

VNIVERSA LONGITVDO C… TVM VIGINTI QVINQVE CALAMORVM

DISSECTI TEMPLI SALOMONIS ORTHOGRAPHIA OSTENDENS INTERIO[RA] PORTICVVM ET CRYPTO PORTICVVM ET ORIENTALEM SANCTVARII FACIEM NEC NON TERNOS EIVSDEM FACIEI ET ATRII INTERIORIS ATQ[VE] EXTERIORIS ORDINES BINOSQVE ATRII GENTIVM.

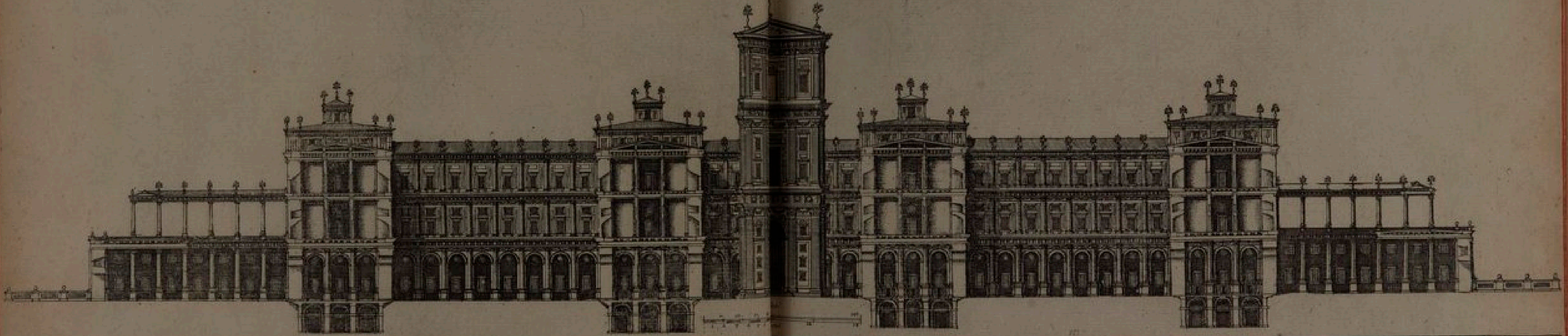

Pars faciei muri Orientalis de- … Muri Area Atrii exterioris … planior.

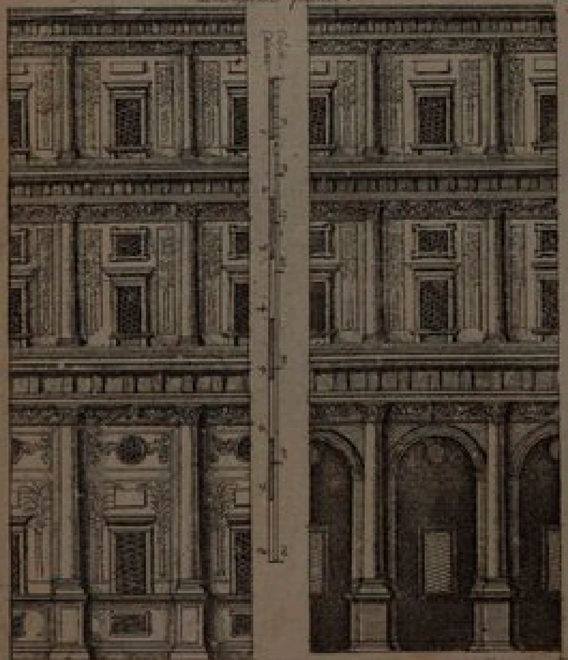

ORIENTALIS FACIES SVBSTRVCTIONIS AB IMIS VALLIBVS CVBITOS TRECENT[OS] [ER]ECTAE AD SVSTINENDOS AGGERES QVIBVS ATRIORVM TEMPLI AREAM SALOMON LA-XANDAM CVRAVIT NEC NON PERIBOLI ATQVE PORTICVV QVÆ AD HEBRÆOS QVOQVE AD [GENTI]LES PERTINEBANT SVB MINIMA CVBITORVM MENSVRA QVA ETIAM VNIVERSALIA VESTIGIA [EXP]RESSIT.

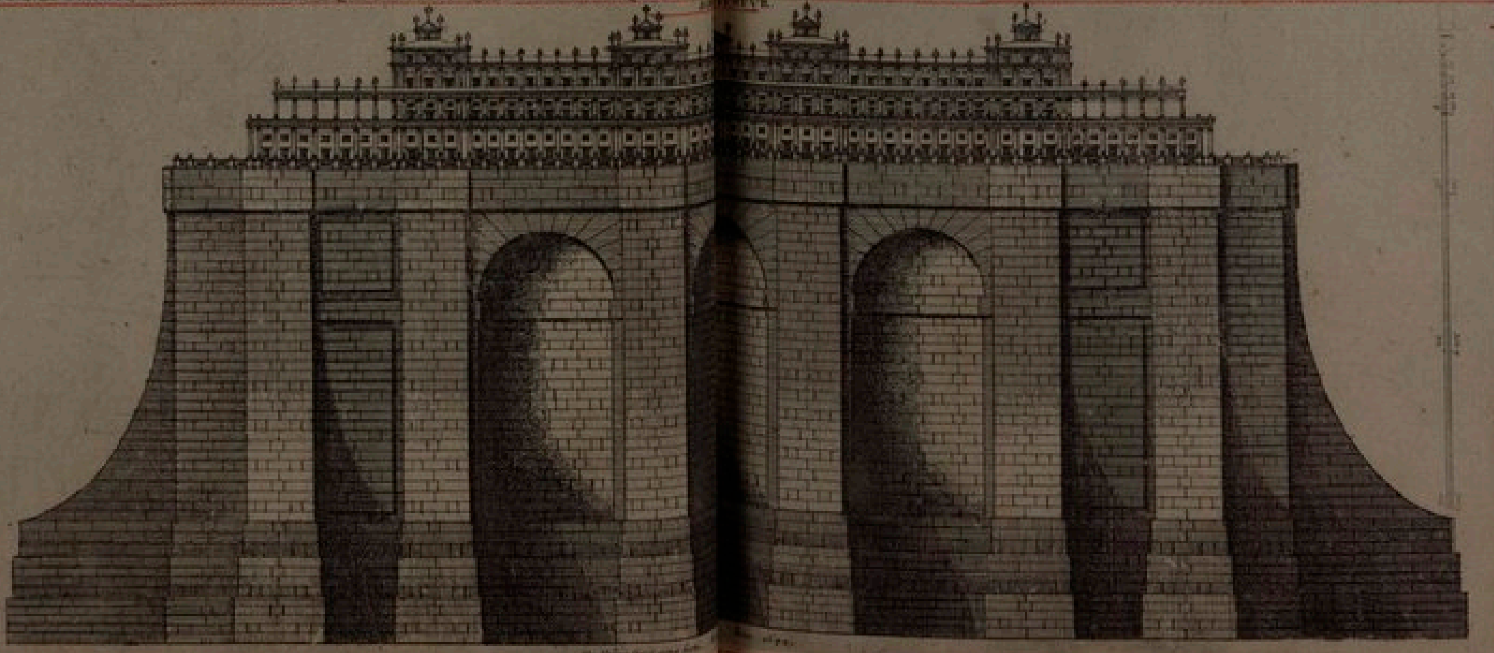

Media pars basis Orientalis faciei Turris superstructæ Vestibulo Sancti ary maiori forma expressa.

Directionum par- planior

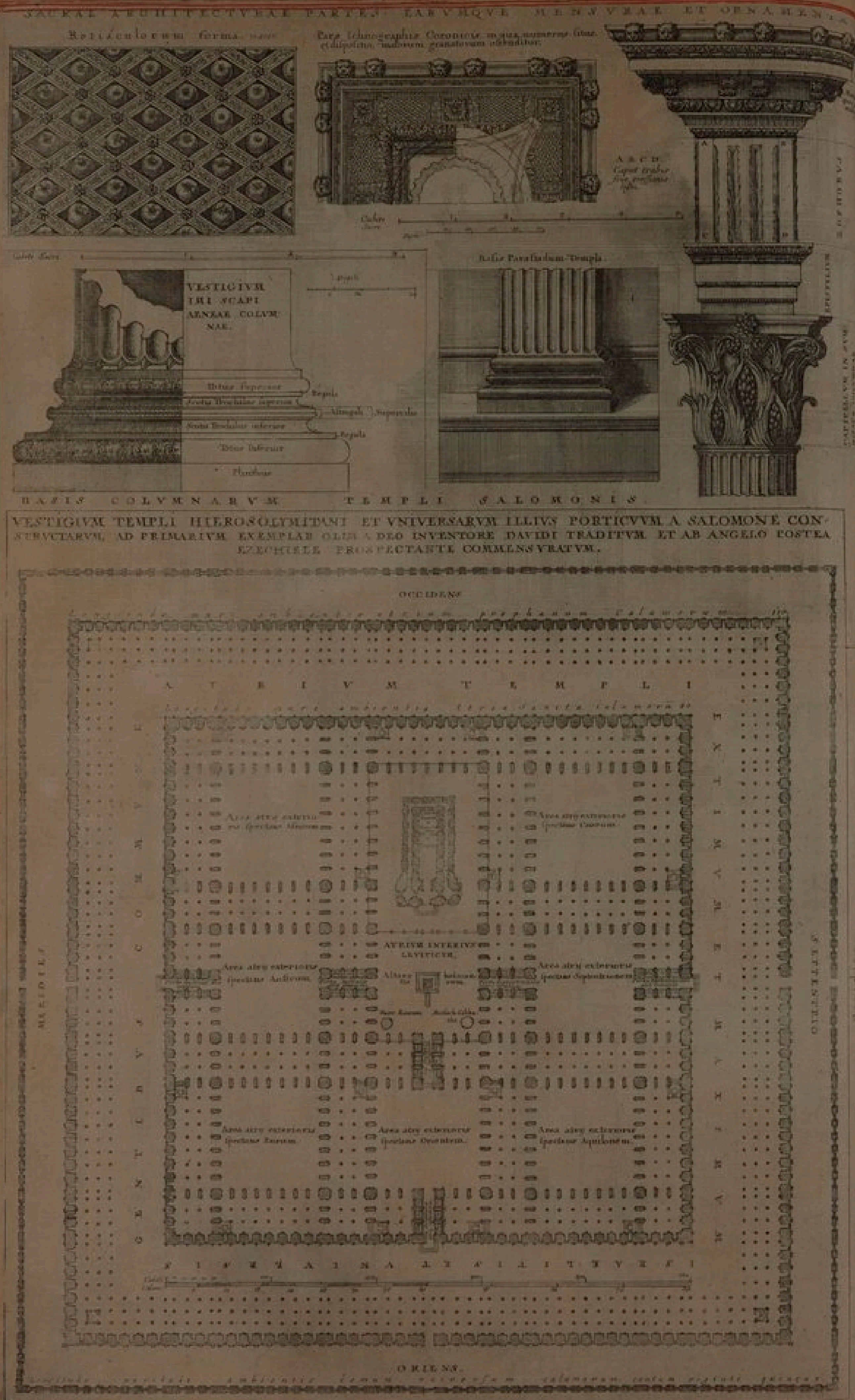
SACRAE ARCHITECTVRAE PARTES EARVMQVE MENSVRAE ET ORNAMENTA
Reticulorum forma
Pars Ichnographiae Coronicis in qua numerus situs et dispositio malorum granatorum ostenditur.
VESTIGIVM IMI SCAPI AENEAE COLVMNAE.
Basis Parastadum Templi
BASIS COLVMNARVM TEMPLI SALOMONIS.
VESTIGIVM TEMPLI HIEROSOLYMITANI ET VNIVERSARVM ILLIVS PORTICVVM A SALOMONE CONSTRVCTARVM, AD PRIMARIVM EXEMPLAR OLIM A DEO INVENTORE DAVIDI TRADITVM ET AB ANGELO POSTEA EZECHIELE PROSPECTANTE COMMENSVRATVM.
OCCIDENS
ATRIVM TEMPLI
ATRIVM INTERIVS LEVITICVM.
ATRIVM EXTIMVM ET MAXIMVM
ATRIVM GENTIVM
MERIDIES
SEPTENTRIO
ORIENS
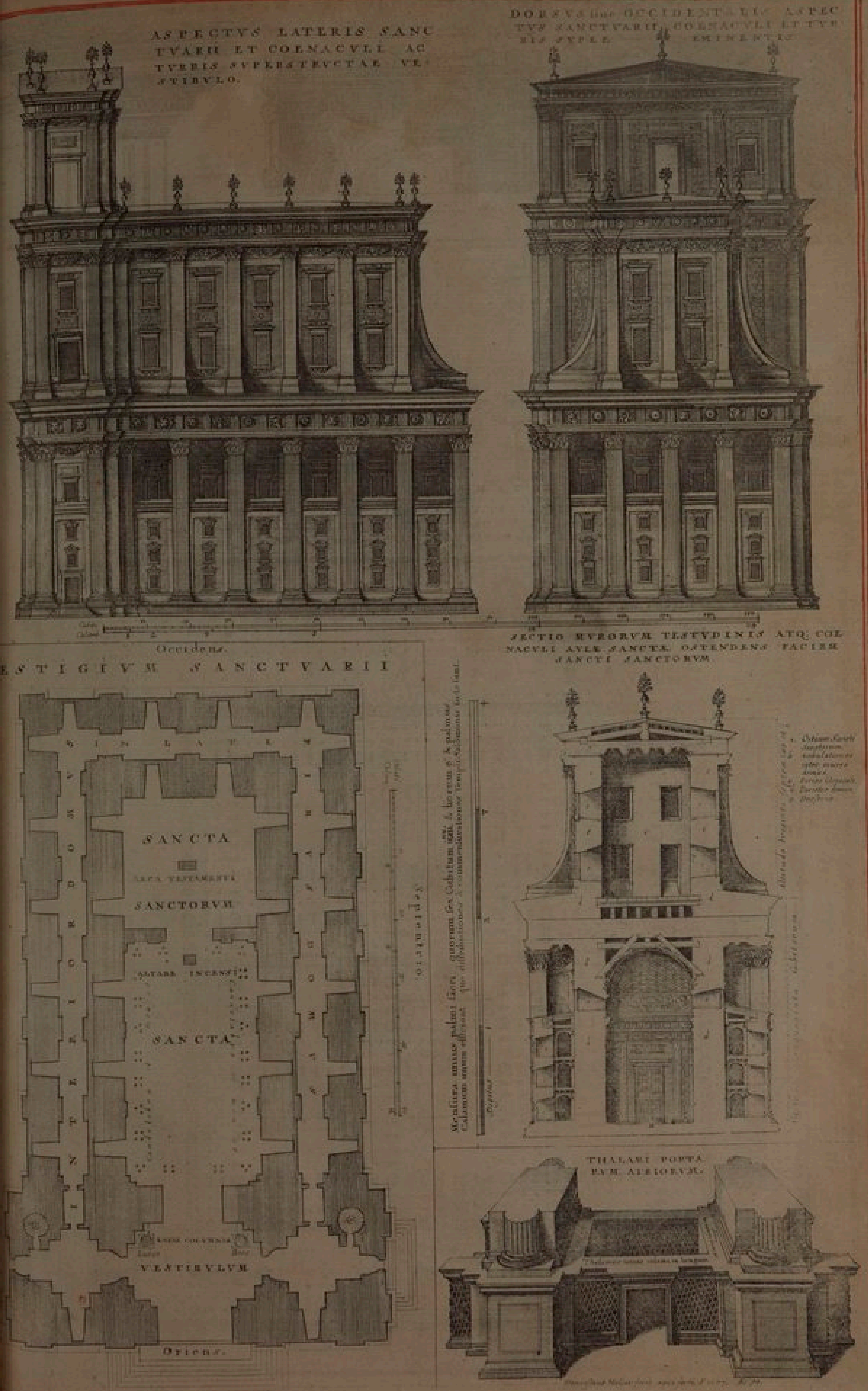
ASPECTVS LATERIS SANCTVARII ET COENACVLI AC TVRRIS SVPERSTRVCTAE VESTIBVLO.
DORSVS sive OCCIDENTALIS ASPECTVS SANCTVARII, COENACVLI ET TVRRIS SVPER EMINENTIS
Occidens.
VESTIGIVM SANCTVARII
SANCTA
ARCA TESTAMENTI
SANCTORVM
ALTARE INCENSI
SANCTA
VESTIBVLVM
Oriens.
Septentrio.
SECTIO MVRORVM TESTVDINIS ATQ. COENACVLI AVLAE SANCTAE, OSTENDENS FACIEM SANCTI SANCTORVM
THALAMI PORTARVM ATRIORVM.

SVMMVS SACERDOS.
CANDELABRVM TEMPLI AVREVM
MENSA PANVM.
ALTARE INCENSI AVREVM
ARCA TESTAMENTI
CVM CHERVBINIS
MARE ÆNEVM VBI
SACERDOTES LAVABANTVR
12 Cubitos altum.
BASIVM AC PELVIVM AENEARVM. QVIBVS SACRIFICIA LAVABANTVR.
PROSPECTVS TESTVDINIS MVRORVM ET PAVIMENTI SANCTI SANCTORVM.

ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ

SIVE

TEMPLI HIEROSOLYMITANI

Triplex Delineatio:

Una ex Scriptura juxta mentem Villalpandi & descriptionem ab eo factam, altera ex Josephi mente & descriptione, tertia ex Judæorum in Talmude descriptione, & juxta mensuras ab ipsis isthic traditas.

Per LUDOVICUM CAPELLUM S.T.D. *& Linguæ Hebraicæ Professorem Salmuriensem.*

De hoc Commentario illustre extat D. Hugonis Grotii Testimonium in notis ad Ezech. Cap. 40.

Cum totum hunc Ezechielis de Templo locum accurate nobis exposuerit vir admirabilis diligentiæ, præterea Architecturæ linguarumque Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, & Chaldaicæ peritissimus Villalpandus, omnes discendi cupidos hortor ut eum adeant, simulque opto ut edantur etiam quæ vir raræ Eruditionis Capellus post eum observata premit hactenus.

1 PAR. 22.

Dixitque David, Hæc est Domus Dei & hoc Altare in holocaustum Israel. Et præcepit ut congregarentur omnes Proselyti de terra Israel, & constituit ex eis latomos ad cædendos lapides & poliendos, ut ædificaretur domus Dei &c. *Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii & Tyrii deportaverunt ad David, & dixit David, Salomon filius meus puer parvulus est & delicatus; Domus autem quam ædificare volo Domino, talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur; Præparabo ergo ei necessaria,* &c.

2 PAR. 2.

Decrevit ergo Salomon ædificare domum Domini & palatium sibi. Et numerarit LXX M. virorum portantium humeris, & LXX M. virorum qui cæderent lapides in montibus, præpositosque eorum 3600. Misit quoque ad Hiram Regem Tyri, dicens, Sicut egisti cum David patre meo, & misisti ligna cedrina, ut ædificaret sibi domum, in qua & habitavit: Sic fac mecum, ut ædificem domum nomini Domini Dei mei, &c. Domus *enim quam ædificare cupio magna est, magnus est enim Deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prævalere ut ædificet ei dignam domum, &c. Mitte ergo mihi virum eruditum* &c. *Mitte & ligna cedrina mihi & arceuthina, & pinea de Libano,* &c. *Ut parentur mihi ligna plurima,* Domus *enim quam cupio ædificare magna est nimis & inclyta.*

Contenta hoc Libro hæc sunt.

Præfatio ad Lectorem,

Cap. 40. Ezechielis continet Atrii Israelis in Templo descriptionem; ejus autem habetur Paraphrastica Villalpandi Explicatio, p. 3

Excerpta ex Villalpando ad Cap. illius Illustrationem, p. 5

Cap. 41. Ezechielis continet Templi stricte dicti descriptionem; ejus habetur Paraphrastica Villalpandi explicatio, p. 9

Excerpta ex Villalpando ad cap. illius illustrationem, p. 10

Ad cap. 42 Ezechielis Excerpta ex Villalpando, p. 14

Ad cap. 46. Ezechielis Excerpta ex Villalpando, p. 16

Altare æneum, ib.

Æneæ Columnæ, p. 17

Symmetria Architecturæ Sacræ, p. 18

Templi Admiranda, p. 20

Summa totius structuræ Templi, ejusque magnificentiæ, & Salomonis gloriæ atque opulentiæ, ib.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Si viri doctrina & fama celebres laudi sibi duxerunt scripsisse de Magnitudine Romana, & magna cum omnium æstimatione operam suam collocarunt in exquirendis, illustrandis, depingendis atque delineandis magnificentissimis veterum Græcorum, Romanorum, Ægyptiorum & Babyloniorum operibus atque ædificiis, Templis nimirum, Ædibus sacris, Foris, Porticibus, Circis, Theatris, Amphitheatris, Thermis, Mausolæis, Pyramidibus, Hortis pensilibus, Colossis, Signis, Statuis aliisque ejusmodi multis, nemo puto jure culpabit aut vitio vertet siquis Magnitudinem nulli comparandam, & Ædificium omnium longe magnificentissimum, cui nullum unquam in toto terrarum orbe par fuit aut secundum, describere (Salomonis inquam

gloriam

gloriam, splendorem, & Templum ab eo Deo Opt. Max. sacratum omnium oculis conspiciendum proponere) aggrediatur. Memini cum infans adhuc observarem me Sacræ V. & N. T. Scripturæ lectione, vehementer me captum fuisse elegantia structuræ Tabernaculi Mosaici, & ad illius formam extructi postmodum Templi Salomonici, ac quoties in Tabulas, quibus illa depicta proponuntur, oculos conjiciebam me studio quodam vehementi accensum fuisse penitius tenendi modum, rationem ac formam divinissimæ illius fabricæ: verum cogebar tum contentus esse illis, quæ in S. Bibliorum vulgatis editionibus habentur, Tabulis, figuris atque delineationibus vulgaribus, ut ut minus accuratis. Mox quum pene puer adhuc, ac vix in ephebis essem, contigit forte quadam mihi grande Villalpandi opus, ejusque de Templo Salomonico Tabulas longe elegantissimas & accuratissimas semel oculis usurpare, sed neque ætatis neque studiorum meorum ratio ferebat ut illi rei tum vacarem, neque etiam copia libri mihi longior tum facta est, quam ut operis titulum & ad brevis horulæ momentum Tabulas oculis leviter illustrarem atque percurrerem, unde aliud nihil tum menti & memoriæ hæsit, quam Authoris nomen & levis atque evanida quædam species, valdeque obscura tanti ædificii imago, sed quæ videbatur mihi Vulgaribus illis quæ in Bibliis circumferuntur longe accuratior & elegantior multo. Cum aliquot post annis Historicæ Apostolicæ meæ illustratæ conscribendæ hic vacarem, atque nonnulla ex Josepho quæ ad illius illustrationem faciunt exscriberem, &c., ad illius calcem adjicerem, atque inter ea Templi Hierosolymitani ἰχνογραφίαν quam tum dedi meditarer atque animo conciperem, subiit animum vehemens augustissimum illud ædificium illustrandi desiderium, juxta illam quam Josephus tradit descriptionem; cumque in eam rem varia conquirerem ac commentarer, adeoque tractatum Talmudicum qui מדות inscribitur (nondum tum temporis a D. Constant. L'Empereur editum) legerem atque interpretarer, ut lucem aliquam ex duplicis illius (Judæorum Thalmudistarum & Josephi) descriptionis collatione elicerem, meque diu multumque in eo studio fatigarem, venit in mentem me Villalpandi Tabulas olim oculis usurpasse, quæ & elegantissimæ & accuratæ admodum mihi tum visæ fuerant, itaque me actum forte agere & operam ludere, dum sine illius libri subsidio inani labore memet in hoc proposito excrucio. Itaque quæsivi opus illud, ac tandem ab amico accepi mutuo, quod cum legissem & Tabulas ejus diligenter excussissem, deprehendi me revera actum agere, vixque quidquam addi posse ad hominis illius industriam & diligentiam summe commendabilem. Quare conatum meum pene puerilem risi & deposui, studiumque & propositum meum abjeci, totumque me converti in stupendi illius ædificii admirationem, seriamque & attentam ex Villalpandiana illa descriptione considerationem, quæ quoniam me vehementissime capiebat, totumque veluti extra me rapiebat, nec copia mihi fiebat libri illius nisi ad tempus, nec aliunde pretio mihi eum comparare poteram, impetrata ab amico illo libri ipsius diuturniore paulo copia, Tabulas Villalpandi omnes, quæ ad structuram illam pertinent, ut potui, rudi quidem & crassa Minerva (neque enim ullam pingendi aut fingendi artem calleo) descripsi atque delineavi (ita tamen ut ubique in omnibus Tabulis accuratam mensurarum & proportionum exactissimam rationem observaverim) eaque omnia quæ ad Tabularum illarum planam & plenam intelligentiam faciunt ex Villalpandi Commentario verbatim exscripsi in privatum usum, ut per otium recurrere eo possem, atque ex Tabulis & Excerptis illis tanti tamque divini Ædificii formam, figuram, rationem, situm, modum, dispositionem, proportionem, elegantiam, pulchritudinem, magnificentiam, planeque stupendam gloriam & splendorem animo capere atque meditari, quum liberet, valerem. Quod quum ante annos fere quindecim perfecissem, penesque me asservarem, ac interdum amicis communicarem, data non ita pridem occasione ex loco Aggai 2. vers. 3, 7, 8, 9. qui veniebat mihi tum explicandus, totam augustissimi illius Templi formam & dispositionem Auditoribus meis ex Tabulis & Excerptis Villalpandianis fuse satis aliquot Prælectionibus explicavi, tum ad pleniorem loci illius Aggæi intellectum, tum quia accurata divinæ illius Fabricæ cognitio magnam affundit lucem quamplurimis Scripturæ Veteris & Novi Testamenti locis in quibus Templi illius aliqua fit mentio. Dum in eo sum, & Tabulas atque Excerpta mea ex Villalpando diligentius excutio, visus sum mihi deprehendere nonnulla etiam momentosa & καίρια, in quibus vir ille (alioquin longe sane diligentissimus & accuratissimus) meo quidem judicio lapsus est atque hallucinatus in tam eximio opere, uti nihil solet esse ab omni parte in rebus humanis beatum, nec facile cuiquam datum est grande aliquod atque eximium inchoare, simulque perfectum atque omni ex parte absolutum opus dare: Ac quoniam præstantis illius viri opus spissum est, ac tribus Tomis sat crassis, forma quam in folio *vocant constans, elegantissime Romæ ante annos pene quadraginta excusum, quod vix amplius venale prostat, nec nisi magno comparari potest pretio, putavi me rem non ingratam facturum, si Tabulas ejus & Excerpta ac paucas meas in ea Animadversiones atque Castigationes (quas ex literis L. C. in earum capite præmissis agnosces, atque a Villalpandianis Excerptis dignosces) in compendium contraherem & in publicum ederem, in eorum saltem gratiam & usum quibus non datur adire Corinthum, h. e. tanto tam grande opus sibi redimere pretio. Illi ex brevi hoc nostro Compendio quicquid ad Fabricæ illius divinissime illustrationem atque veram intelligentiam pertinet, habere poterunt plane & accurate satis. Ex cujus seria consideratione atque diligenti contemplatione, piaque & attenta meditatione puto eos non minorem percepturos sinceram voluptatem quam ego sensisse me profiteor, dum illa exscriberem atque delinearem, tantum est tamque admirabile divini prorsus illius Operis artificium, structura, dispositio, proportio, elegantia, pulchritudo, ornatus, splendor, divitiæ, opes, decor & Majestas plane incomparabilis, in quo summa elucet ac plane Divina Authoris sui (Dei inquam, Opt. Max.) in eo architectando sapientia. Adeoque in eo delineando atque describendo prodit se nunquam satis laudanda Villalpandi ipsius diligentia atque industria in conquirendis iis omnibus quæ ad Fabricæ illius mensuras, structuræ formam atque dispositionem quomodocunque faciunt; quæque ipse undecunque ex libris tum sacris tum profanis indefesso labore & summa sedulitate collegit, magna industria inter se composuit, sollicito studio expendit, magna arte contexuit, & exquisita Architecturæ cognitione tam apte disposuit, ut quamvis vim verbis inferre, varia earundem vocum significata comminisci, sensumque illis coactum, durum atque ab earundem significatione longe abeuntem affingere, connectenda divellere, divellenda connectere, ac omnia pene susque deque interpretanda miscere videatur; tamen quoniam admirabile hoc Opus (tam inter se consonum, omnibusque numeris & partibus absolutum) inde eduxit, atque artificiosissime delineavit, (cujus pulchritudo atque forma omnium intuentium excitat admirationem, eosque pene dat in stuporem) a Lectore impetrat, ac pene imperat & cogit, & vel ab invito exsculpit quasi assensum, & renitentem sui Lectorem post se vi quadam trahit, ut frustra obluctari coneris (cum aliter explicare non valeas) ut aliud ab isto diversum ædificium extruas, cujus omnes partes tam admirabili proportione tamque apta dispositione sint constitutæ, tanta consensione inter se concordent, tam accurata symmetria, tamque exacta συμφωνίᾳ, & omni genere harmoniæ sint connexæ atque contemperatæ, quæ partium tanta consentio & symmetria prorsus admiranda structuræ ipsius veritatem & Explanationis Villalpandianæ commoditatem firmo atque indubitato pene adstruere videtur argumento. Nisi enim veritas subesset, si commentum cerebri humani tota hæc delineatio esset, omnia non sic apte cohærerent, aliquid dehisceret aut nutaret, vel subsidente fundamento moles fatisceret atque collabasceret, aut extra gnomonem & perpendiculum aliquid promineret, vel in hanc aut in illam partem propenderet, aut a traditis in Scriptura mensuris quoquo modo discederet atque exorbitaret. Habes itaque hic, benigne Lector, tam admirandi Ædificii tam stupendi Templi planam, plenam, luculentam (etsi compendiosam ex longe majore opere contractam) descriptionem, atque ingeniosissimam elegantissimamque delineationem variis Tabulis artificiosissimis expressam, ut jam totum illud opus longe augustissimum atque divinissimum animo capere & memoria facile tenere possis. Unde multa in Scriptura, vel de Templo ipsi dicta, vel quæ sine ejus accurata cognitione capi plane non possunt, lucem accipiunt non contemnendam. Videbis in toto terrarum orbe nihil fuisse Templo isti materia, arte, pretio, forma, magnitudine, splendore, magnificentia atque opulentia comparandum. Et merito quidem, cum non modo uni vero Deo, cœli terræque Domino, fuerit sacratum, verum etiam ejus jussu atque ductu, eo authore atque delineatore & veluti Architecto fuerit extructum.*

Porro si quis indignetur nos aliquid in tam absoluto Villalpandi opere audere reprehendere, atque id temere a nobis factum esse conqueratur, audiat ipsum Villalpandum Præfatione ad Lectorem Tom. 2. Part. 2. Neque tamen (*inquit*) ita disputo quasi putem opera mea factum esse satis officio, præreptumve aliis locum, aut demum peractum aliquid amplius, quam ut jecerim tanquam fundamenta ex quibus excitatura sit subinde posteritatis industria molem operis cumulatiorem, via sc. est indicata duntaxat qua perfici plurimum possit, edolatumque lignum quod deinceps ab aliis expoliatur. *Sane pauca admodum ac pene nihil in ista Templi fabrica atque structura a me reprehenditur, si unum Atrium Gentium excipias cum suis Porticibus, quæ una litura videntur omnia expungenda, quod loco Ezechielis perperam intellecto, ac levi conjectura, tanquam inani fundamento a Villalpando superstructum totum illud Atrium collabascere ac ruere necesse sit. Quod si quis a me temere factum conqueratur, videat nostram in eum locum Animadversionem, atque ea accurate expensa tum demum pronunciet id quod ipsi videbitur. Cæterum Templum Ezechieli ab Angelo demonstratum (ex cujus mensuris & delineatione hoc Villalpandianum est extructum) Villalpandus vult tale plane esse & prorsus geminum cum eo quod a Salomone fuerat extructum, & a Chaldæis paulo ante erat eversum, quod ego quidem nolim exerte & præfracte negare; at argumenta tamen, quibus illud Villalpandus lib. 1. cap. 1. conatur adstruere, levia admodum ac futilia videntur. Quorum primum illud est, quod utrumque monti excelso inædificatum fuerit. II. Quod utrique duplex fuit Atrium, interius & exterius. III. Quod* in utroque exterius Atrium cinxerit undique & quasi gremio suo complecteretur interius Atrium. IV. Quod Atria illa fuerunt in utroque amplissima, quæ & totum Israelem ad festa convenientem, & Sacerdotes ministrantes in hebdomada seu ἐφημερίᾳ sua caperent, & Gazophylacia tot & tanta haberent, quæ omnes populi decimas & primitias caperent in apothecis & horreis suis, ex quibus 38 m. Levitarum alerentur, qui conscripti sunt Tempore Davidis. *Nam si hæc argumenta valida sunt iisdem concludetur Villalpandianum hoc Templum idem plane esse & prorsus geminum cum Herodiano, cujus ἰχνογραφίαν in Historia nostra Apostolica calce dedimus ex Josephi Historia delineatam, nam & quatuor illa Herodiano illi Templo ad amussim conveniunt. Conveniunt etiam Judaico seu Talmudico (ut ita dicam) Templo, cujus mensura & descriptio a Talmudicis Scriptoribus in Tract. Middoth. traduntur, uti videre est ex delineatione quam ex illo Tractatu dedit Doctissim. vir D. Constant. L'Empereur, Linguæ Hebraicæ in Acad. Leydensi Professor notissimus. Siquis tamen conferat triplicis illius Templi vestigia seu ἰχνογραφίας plurimum inter se distare comperiet, etsi in quatuor illis a Villalpando modo notatis consentiant. Sane Villalpandianum Templum Herodiano seu Josephiano & Talmudico seu Rabbinico multo amplius est, nempe toto Gentium Atrio quod (uti modo dicebamus) Villalpandus ex loco Ezechielis perperam intellecto confinxit, nos vero propterea expunximus. At quantumvis istis longe amplius sit, non potuit tamen totum Israelem (totum, inquam, proprie & stricte loquendo) ad festa convenientem capere si vera est Villalpandi (quæ suo loco a nobis expenditur) de populi Israelitici in sola Chanaanitide habitantis multitudine sententia, quæ ad 66 milliones hominum bellatorum consurgere facit. Certe ne quidem tota Hierosolyma (nedum Templum) tantam hominum simul convenientium multitudinem capere ferme potuisset. Sed neque etiam necesse fuit ut tantum tamque capax & amplum esset Templum, ut simul uno eodemque temporis puncto atque momento omnes Israelitarum puberes caperet; etsi enim*

Dei

Deo jubebantur adesse solennibus festis, certum est tamen non omnes ad-
fuisse; imo maximam partem sæpe & passim abfuisse. Deinde etsi ad-
fuissent omnes Jerosolymis, necesse non erat ut eodem temporis puncto
omnes simul in Templo adessent; poterant enim per vices his decedenti-
bus alii succedere, atque sic variis temporis momentis eodem die, aut si
non eodem die, diversis solennium festorum diebus, qui septeni erant, singuli
Templum ingredi atque istic coram Deo se sistere. V. Villalpandi argu-
mentum hoc est, Utrumque Templum fuisse Ecclesiæ Christi symbolum
& veluti exemplar, quam uno non diversis exemplaribus decuit adum-
brari. *Quasi vero unum idemque in Scriptura passim variis typis at-*
que figuris non adumbretur. Ac ut ne longius abeamus, nonne unius
ejusdemque rei typus & exemplar fuit tum Templum Salomonicum tum
Tabernaculum Mosaicum? Annon tamen magnum fuit inter utrum-
que discrimen, non amplitudinis modo sed & formæ etiam seu figuræ
respectu? etsi enim Templum Salomonicum ad Tabernaculi formam utcunq;
fuerit conformatum, tamen duo in Templo fuerunt, quorum nullum fuit in Ta-
bernaculo vestigium atq; umbra, nempe I. Vestibulum ante locum Sanctum. II.
Cellæ Templo circumpositæ, ut jam alias quæ inter utramque intercesserunt
structuram diversitates atque discrimina taceam. Quidni pariter descriptio
Templi quæ est apud Ezechielem possit esse major atque magnificentior Stru-
ctura ipsius Salomonis, etsi illa ad istam utcunque sit composita atque confor-
mata? VI. & ultimum Villalpandi argumentum hoc est, quod habetur cap.
12. duciturque ex Ezechielis (cap. 43. v. 10, 11.) verbis, Ostende domui Israel
templum, & confundatur ab iniquitatibus suis. *Unde sic argumentatur Villal-*
pandus, Si aliquid denuo excogitatum ad Ecclesiam repræsentandam Tem-
plum, quodque sit ab illo Salomonis longe diversum, ostendendum præci-
piatur, quidnam illud confusionis pariat? quid erubescant? cum illud nihil
omnino ad commissa scelera spectare videatur; imo vero Deum præterito-
rum criminum penitus oblitum indicaret ejusmodi Templum; admiranda-
que & prope cœlestis ac divina Ecclesiæ fabrica, Templi illius novi magnifi-
centia prægnata, excitaret utique jacentes Israelitarum Babylone animos
in spem potius quam in verecundiam. At contra vel ipsa Jerosolymita-
ni Templi recordatio, nedum ipsa ejus species oculis objecta, cum præ-
senti Captivitate collata, præterita illa Templi magnificentia & gloria
cum præsenti Captivitate collata, quasi contrariis contraria, omnem ex-
citarent animi sensum, dolorem, confusionem, verecundiam. *Verum fal-*
litur Villalpandus cum putat Deum eo loco velle ut Propheta repræsentatio-
ne figuræ Templi illius Judæos ad pudorem & confusionem adigat, quod tam
sanctum Templum (Salomonicum nempe cujus hæc erat figura) scele-
ribus suis contaminassent atque Idololatria polluissent. Non hoc vult istic
Deus; imo jubet populum prius de peccatis & sceleribus suis serio pœnitere,
ac pudore propter ea suffundi, tum ubi pœnitentiam suam prodiderint, jubet
illis a Propheta proponi figuram seu exemplar Templi illius quod Angelus
Ezechieli demonstraverat; quod manifestum est ex v. 11. ואם נכלמו *&c.*
tum (inquit Deus) הודע *&c. h. e.* si pudeat eos, *i. e. ubi eos pudue-*
rit de peccatis suis, tum ostende illis Templum hoc, *&c. Non ergo illis*
proprie ostenditur Templum ut illa repræsentatione confundantur, sed ut pri-
us confusi Deum juxta illius Templi modum & rationem colant. Propo-
nitur autem illis Templum hoc ut typus cultus Spiritualis Evangelici
quo Deus proprie coli amat, non autem carnali Legis cultu. Itaque hoc
proprie Deus vult eo loco per Prophetam, Se nimirum non delectari car-
nali illo & Legali cultu quo hactenus illi apud eum defuncti erant, sed
alium ab illo longeque diversum magisque sibi gratum cultum (spiri-
tualem nempe, cujus in Templi istius imagine ejusque ritibus omnibus,
non parum a Mosaicis diversi, typum habebant) postulare ab ipsis,
adeoque & se inter eos constituturum quum per Messiam eos ad se voca-
turus esset. Spiritualem nempe cultum umbris & figuris illis signifi-
cari nemo est Christianus qui neget, nemo Judæus nisi præfractus &
plane obduratus qui negare audeat, cum in illa Ezechielis descriptione
tota multa sint quæ ne impudentissimus quidem Judæus ausit contendere ad
literam esse intelligenda, ut quæ de Aquis dicuntur quæ de limine Templi
manabant, tum quæ de Jerosolymorum & terræ Chanaanitidis divisione
atque distributione dicuntur, aliaque multa quæ ad literam sumpta absur-
da sunt & ἀδύνατα, ut manifestum inde sit ea spiritualiter esse intelli-
genda.

Ibidem vult Villalpandus Templum a Zorobabele instauratum fuisse ju-
xta formam, modum, mensuras & rationem hic ab Ezechiele traditam.
Verum Primo stare id non potest nisi id asseratur quod a Josepho tradi-
tur, sed a Villalpando exerte negatur, nempe Herodem a fundamentis
totum Templum instaurasse, & veterem istam Templi formam atque dispo-
sitionem immutasse. Nam Templi quod a Josepho describitur forma non
usquequaque cum ista Villalpandiana congruit atque quadrat, uti videre
est ex utriusque Vestigii (tum istius Villalpandiani tum illius Josephi-
ani quod dedimus in Historia nostra Apostolica) collatione. Deinde vix
videtur credibile Judæos Zorobabelis tempore potuisse tot Porticus & A-
tria juxta illam formam Villalpandianam extructa super antiqua Salo-
monis fundamenta erigere, nisi forte dicamus illa non fuisse a Chaldæis
eversa & solo æquata, sed duntaxat superiora Cœnacula Porticibus impo-
sita fuisse igne a Chaldæis absumpta, parietes autem & columnationes
mansisse integras atque intactas. Sic enim fieri potuit ut Judæi paulatim
per multos a soluta Captivitate annos cœnacula illa instaurarint, ita ut
quod de Templo a Zorobabele extructo dicitur intelligendum sit de Templo
stricte sic dicto, loco nimirum Sancto & Sancto sanctorum, cum Vesti-
bulo seu Turri ante locum Sanctum. Sed si ita se res habuit Herodes
proculdubio nihil in Templi instauratione tentasset, neque tam aptam &
concinnam partium omnium Templi dispositionem, harmoniam & symme-
triam immutasset. Quid autem sentiendum videatur de testimonio Josephi
qui Templum Jerosolymitanum totum vult denuo ab Herode instauratum;
aliquid hic in nostris ad Villalpandum Notis dicitur, & plenius aliquando
dicetur, si forte Deus dederit ea quæ olim de illa Templi Josephiana, &
Talmudica in Tractatu Middoth, descriptione commentati sumus, edere
atque illam cum ista Villalpandiana conferre. Interim ista omnium, uti
videtur, absolutissima, & ad quam reliquæ referri, atque ex ea intelligi
debeant, contentus, benignissime Lector, esto: huncque nostrum, etsi de-
bilem, at non illaudabilem, conatum pro tua humanitate suscipito, & quic-
quid hic a nobis peccatum fuerit clementer ignoscito.

CAP. XL. EZECHIELIS

PARAPHRASTICA

Explanatio ex VILLALPANDI Explanationum

Tom. 2. Part. 2. lib. 3.

V. 1. IN 25 *anno transmigrationis nostræ*] Anno 25
transmigrationis Regis Joachim quæ propterea
populi dicitur transmigratio, quòd tunc pri-
mum cum Rege populi principes, ac vulgus in
captivitatem fuit abductum. *Nostram* vocat eam
Propheta quod ipse quoque adhuc puer tunc
Babylonem fuerit abductus Anno à prima Visi-
one Ezechielis 20. regni Assyriorum 50. Nabu-
chadnossoris 32. *In exordio anni decima men-*
sis] In primo anni mense qui Nisan dicitur. *Decimoquarto anno postquam*
percussa est civitas, in hac ipsa die.] Decimoquarto anno subversæ urbis
atque incensi Templi, qui fuit Sedechiæ undecimus, primi mensis decimâ
die, quâ agni Paschate immolandi inferebantur in urbem, & quâ Christus
verus agnus die Paschatis immolandus urbem ingressurus erat, à turbis pal-
mis excipiendus. *Facta est super me manus Domini*] Vis quædam Divi-
na irruit super me. *Et adduxit me illuc*] Adductus fui in urbem jam an-
te à Deo percussam. V. 2. *In visionibus Dei adduxit me in terram Is-*
rael] Tam illustris ac perspicua visio mentis meæ oculis objecta fuit ut
corporeis oculis cernere viderer proprium solum, terram inquam Israel. *Et*
dimisit me super montem excelsum nimis] Dimisit me super montem Mo-
ria cujus nomen ipsa celsitudinis commemoratio indicat. *Super quem erat*
quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum] Super quem montem ædi-
ficium erat Templi, mihi è Babylone venienti à meridie objectum, quod ci-
vitati erat quàm simillimum. V. 3. *Et introduxit me illuc*] Et adduxit
me ad Templi januam quæ in Aquilonari peribolo aperiebatur, ut cominus
singulas totius ædificii partes possem contemplari. *Et ecce vir*] Ibique
virum Angelum humanâ specie vidi, fortasse Michaelem, vel Gabrielem, aut
alium è 7 qui astant Domino, qui Christum Dominum præsignaret Ecclesiæ
verum ædificatorem. *Cujus erat species quasi species æris*] Quem dum
aspicerem videbar videre splendidissimum æs candens lucidissimis micans scin-
tillis. *Et funiculus lineus in manu ejus, & calamus mensurâ in manu ejus*]
Et manu alterâ funiculum cæmentariorum gerebat, alterâ calamum mensuræ,
ad quam perfectissimum illud ædificium fuit exactum, eâdem nunc dimetien-
dum. *Stabat autem in porta*] Stabat autem in porta Aquilonaris peribo-
li, Orientali angulo proxima, quasi Templi custos & Prophetæ doctor. V.
4. *Et locutus est ad me idem vir*] Et allocutus est me his verbis, Fili
hominis &c. V. 5. *Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique*]
Et ecce peribolus quidam universam domum, porticus omnes atque atria,
undique cingebat extrinsecus. *Et in manu viri calamus mensuræ sex cubi-*
torum & palmo] Habebat autem in manibus vir ille calamum sex constan-
tem veris perfectisque cubitis, ac præterea quartâ parte cubiti, quæ palmus
dicitur. *Et mensus est latitudinem ædificii calamo uno, altitudinem quoque*
calamo uno] Quo quidem calamo prædicti periboli altitudinem mensus est,
ac latitudinem, & utramque ex æquo parem reperit calamo. V. 6. *Et ve-*
nit ad portam quæ respiciebat viam Orientalem] Prætermisso deinde Gen-
tium atrio, quod pro multitudine ad fidem ex Gentibus confluentium mensu-
râ cariturum erat, primùm venit ad portam Orientalem Atrii Israelis, tum
quòd ea dignissima esset, quippe Regi deputata, cum verò maximè quòd

per

per eam unam gratissima Sanctuarii facies conspiceretur. *Et ascendit per gradus ejus, & mensus est limen portæ calamo uno latitudinem, h. e. limen unum calamo uno in latitudine*] Et septenis portæ gradibus conscensis qui in Atrio Gentium ante januam erigebantur, mensus est postem alterum portæ calamo uno, & postem alterum calamo uno, quanta nimirum est muri crassitudo & utriusque liminis superioris & inferioris latitudo. V. 7. *Et thalamum uno calamo in longum, & uno calamo in latum, & inter thalamos quinque cubiti*] Mensus est quoque Janitorum conclave seu thalamum, æquè longum ac latum, calamum unum, & postem quá parte inter thalamos erigitur cubitorum quinque, quanta videlicet est stylobatæ frons demptis projectoris. V. 8. *Et limen portæ juxta vestibulum portæ intrinsecus calamo uno.*] Et mensus quoque est utrumque postem portæ interioris cui fornix innititur, deprehendítque esse æqualem calamo, sicut & ipsa fornix & murus latus erat calamum unum. V. 9. *Et mensus est vestibulum portæ 8 cubitorum*] Vestibuli quoque longitudinem octo cubitis dimensus est, h. e. limen portæ, quantum videlicet Meridianus portæ postis distat ab Aquilonari. *Et frontem ejus duobus cubitis; vestibulum autem portæ erat intrinsecus*] Et semicolumnas ejus duobus cubitis; Vestibulum autem hoc portæ non erat in fronte ædis ante januam, sed intra januam in ipsa Porticûs latitudine. V. 10. *Porrò thalami portæ ad viam Orientalem tres hinc & tres inde: mensura una trium, & mensura una frontium ex utraque parte*] Thalami vero in vestibulis constituti intra Orientalem portam, tres erant ejusdem mensuræ ab Austro, tres ab Aquilone, paribus distincti postibus, paribúsque semicolumnis exornati. V. 11. *Et mensus est latitudinem liminis portæ 10 cubitorum, & longitudinem portæ 13 cubitorum*] Et spatium in media porta inter thalamorum frontes relictum latum fuisse compertum est 10 cubitos, altitudo verò luminis portæ super stylobatis fuit 13 cubitorum. V. 12. *Et marginem ante thalamos cubiti unius, & cubitus unus finis utrinque; thalami autem sex cubitorum erant hinc & inde*] Et thalami peribolo utrinque cubiti unius claudebantur, & postes cubitum unum utrinque extra perpendiculum projiciebantur, cùm tamen thalami æquales omnes essent cubitorum sex, h. e. calami unius, qui totidem constat cubitis & præterea quartâ cubiti parte, V. 13. *Et mensus est portam à tecto thalami usque ad tectum ejus, latitudinem 25 cubitorum, ostium contra ostium*] Et mensus est portæ latitudinem ab extimo peribolo thalami usque ad peribolum qui simul portam claudit & thalamum, & comperit eam esse 25 cubitorum, discurrente mensurâ per ostia thalamorum, è quibus unum erat è regione alterius. V. 14. *Et fecit frontes per 60 cubitos, & ad frontem Atrium portæ undique per circuitum*] Et dimetiendo declaravit columnationes, sive ordines columnarum, omnes simul altos esse cubitos 60. & par erat mensura columnarum ordinibus, qui cingebant Atrium portæ proximum undique per circuitum. V. 15. *Et ante faciem portæ quæ pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris 50 cubitos*] Et à facie anteriore, vel à primo limine portæ hujus Orientalis usque ad faciem vestibuli interioris ejusdem portæ 50 cubitos longitudinis, portæ includentis muros, vestibula, postes & thalamos. V. 16. *Et fenestras obliquas in thalamis & in frontibus eorum quæ erant intra portam undique per circuitum: similiter autem erant & in vestibulis fenestræ per gyrum intrinsecus*] Et cancellis visui perviis, reticulatis, obliquis foraminibus thalami claudebantur, qui quidem cancelli è regione semicolumnarum, quæ totam intrinsecus portam cingebant, protendebantur, atque adeo vestibula omnia portæ interiora ejusmodi cancellis claudebantur; nam thalami in ipsis portæ vestibulis inter stylobatas erant constituti. *Et ante frontes pictura palmarum*] Et columnarum capitella palmarum spatulis exornabantur. V. 17. *Et eduxit me ad Atrium exterius, & ecce gazophylacia & pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum, 30 gazophylacia in circuitu pavimenti*] Et portam quidem egressum induxit me in Atrii exterioris Orientalem aream subdialem, quam ingressus animadverti eam porticibus undique cinctam fuisse, tessellatis pavimentis affabrè elaboratis quibus gazophylacia imminebant in singulis intercolumniis singula, eràntque omnia circumcirca 30 cub. V. 18. *Et pavimentum in fronte portarum secundùm longitudinem portarum erat inferius.*] Porticuum verò inferiora pavimenta, à lateribus portarum discurrentia, latitudine erant portarum longitudini paria. V. 19. *Et mensus est latitudinem à facie portæ inferioris usque ad frontem Atrii interioris extrinsecus 100 cubitos, ad Orientem & ad Aquilonem*] Et mensus est latitudinem Orientalis areæ Atrii exterioris à facie portæ exterioris nuper dimensæ, usque ad frontem exteriorem Atrii interioris 100 cubitis ab Oriente ad Occidentem, ac longitudinem totidem à Meridie ad Aquilonem, Vel, mensus est aream subdialem inter exteriorem & interiorem portam jacentem, exclusis portis, latitudinis & longitudinis 100 cubitis. V. 20. *Portam quoque, quæ respiciebat viam Aquilonis Atrii exterioris mensus est tam in longitudine quàm latitudine*] Et Orientalem portam egressum deduxit me ad portam Aquilonarem ejusdem Atrii exterioris, & mensus est singularum partium ejus longitudinem & latitudinem. V. 21. *Et thalamos ejus tres hinc & tres inde* &c.] Hoc est, thalamos ejus positu ac numero pares, & frontes ejus & vestibula ejus eisdem plane mensuris mensus est, quibus prioris portæ similes partes, necnon longitudinem & latitudinem portæ eandem, eodemque modo mensus est, illam 50 hanc verò 25 cubitis. *V.* 22. *Fenestræ autem ejus & vestibulum* &c.] Porrò cancelli quibus thalami concludebantur, vestibula & postes cum suis semicolumnis & capitellis sculptis ad modum palmarum, omnia dimensa fuerunt, & ejusdem mensuræ ac formæ reperta, quâ erant in Orientali porta, similes partes & ornamenta. *Et septem graduum erat ascensus ejus, & vestibulum ante eam*] Et septenis conscensis gradibus ad portam patebat accessus, & per eam ad vestibulum; vestibulum erat ultra januam. *V.* 23. *Et porta Atrii inferioris contra portam Aquilonis & Orientalem*] Et porta Atrii interioris Aquilonaris erat è regione prædictæ portæ, haud secus quàm portæ Orientali contraria erat Orientalis porta Atrii interioris. *Et mensus est à porta usque ad portam 100 cubitos*] Et mensus est Aquilonarem aream Atrii exterioris à porta usque ad portam 100 cubitis longitudinum, ac totidem latitudinem. *V.* 24. *Et adduxit me ad viam Australem*, &c.] Et me Aquilonari portâ eductum deduxit ad Austrum, & ecce porta exterioris Atrii prospiciens ad Austrum quam mensus est; omnia eisdem mensuris constare comperta sunt quibus & ea quæ sunt supradicta. *V.* 28. *Et introduxit me in Atrium interius ad portam Australem, & mensus est eam juxta mensuras superiores* &c.] Et deduxit me ad portam Australem Atrii interioris, & mensus est eam, ac omnes mensuras comperit pares iis quas in supradictis portis recensuerat. V. 30. *Et vestibulum per gyrum longitudine 25 cubitorum & latitudine 5 cubitorum*] Et postes in circuitu, quorum stylobatæ inter thalamos lati sunt cubitos 5 ipsi verò cum trabeatione postes alti cub. 25. V. 31. *Et vestibulum ejus ad Atrium exterius, & palmas ejus in fronte: & 8 gradus erant quibus ascendebatur ad eam*] Et vestibulum universum ad exterius Atrium vergebat, & semicolumnarum capitella palmis exornabantur in vestibulo, ad quod gradibus ascendebatur octonis. V. 32. *Et introduxit me in Atrium interius per viam Orientalem, & mensus est portam secundum mensuras superiores*] Et portâ Meridianâ eductum deduxit me ad portam Orientalem Atrii interioris, eámque mensus est, & comperit easdem esse in hac porta mensuras atque in supradictis. V. 35. *Et introduxit me ad portam quæ respiciebat ad Aquilonem, & mensus est secundùm mensuras superiores*] Absolutis mensuris Orientalis portæ deduxit me ad portam Aquilonarem ejusdem Atrii interioris, & mensus est membra omnia & ornamenta eisdem mensuris quibus supradictas portas; &c. V. 38. *Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum: ibi lavabantur holocausta*] Et ad sena thalamorum ostia, quæ erant inter frontes interiores portarum, lavabantur holocausta. V. 39. *Et in vestibulo portæ duæ mensæ hinc & duæ mensæ inde, ut immoletur super eas holocaustum & pro peccato, & pro delicto*] Et in ipso vestibulo portæ duæ mensæ hinc ad binos postes qui sunt inter thalamos, & duæ mensæ illinc ad totidem similes postes, super quibus expansæ pecudes vel armenta jugulabantur in holocaustum, &c. V. 40. *Et ad latus exterioris quod ascendit ad ostium portæ quæ pergit ad Aquilonem duæ mensæ, & ad latus alterum ante vestibulum portæ duæ mensæ*] Et à lateribus portæ Aquilonaris, cùm primùm quis ascensis gradibus ostium ingreditur, duæ mensæ; & à lateribus vestibuli interioris duæ mensæ, h. e. in quatuor angulis vestibuli portæ Aquilonaris quatuor mensæ erant, binæ ad utrumque parietem. V. 41. *Quatuor mensæ hinc, & quatuor mensæ inde, per latera portæ, octo mensæ erant super quas immolabant*] Quod si binas utrinque angulares binis mediis, quas dixerat, annumeres, quaternæ mensæ erunt in unoquoque portæ latere, & in utroque octonæ, super quibus victimas immolabant. V. 42. *Quatuor autem mensæ ad holocaustum de lapidibus quadris exstructæ longitudine cubiti unius & dimidii, & latitudine cubiti unius & dimidii, & altitudine cubiti unius, super quas ponantur vasa in quibus immolatur holocaustum ac victima*] Quaternæ autem mensæ holocaustorum, ex singulis saxis singulæ affabrè ad normam & regulam elaboratæ, quadratâ formâ, cubiti unius & dimidii erant, altitudine verò cubiti unius, cujus formæ ac mensuræ erant reliquæ, super quas ponebant instrumenta quibus immolabatur holocaustum & victima. V. 43. *Et labia earum palmi unius reflexa intrinsecus per circuitum*] Mensarum autem cymatia, vel superiora ornamenta, fuerunt palmi unius intrinsecus reflexa ita ut summa mensa longa ac lata fuerit palmos novem, hoc est, cubitum unum ac dimidium, inferior ara longa fuerit palmos 7 alta 5 cum mensa una cum cymatio alta palmos 6. h. e. cubitum unum. *Super mensas autem carnes oblationum*] Super mensas autem ponebatur quælibet oblata caro ut ibi in frusta concideretur. *V.* 44. *Et extra portam inferiorem Gazophylacia Cantorum in Atrio interiori quod erat in latere portæ respicientis ad Aquilonem, & facies eorum ad viam Australem, una ex latere portæ Orientalis quæ respiciebat ad viam Aquilonis*] Et Atrium interius ingressus animadverti Gazophylacia Cantorum in Orientali porticu Atrii interioris super vestibula suspensa quæ inter Aquilonem & Austrum tendebantur. Fuit verò Gazophylacium unum in eadem Orientali porticu, & in ejus angulo Aquilonari; & alterum in ejusdem porticus angulo Meridiano. *V.* 45. *Et dixit ad me, Gazophylacium hoc, quod respicit viam Meridianam, Sacerdotum erit qui excubant in custodiis Templi*] Et dixit mihi, Gazophylacium hoc quod est à latere Meridiano Orientalis porticus Sacerdotum erit custodientium custodias domus. *V.* 46. *Porro Gazophylacium quod respicit ad viam Aquilonis Sacerdotum erit qui excubant ad ministerium Altaris* &c.] Et Gazophylacium alterum quod est à latere Aquilonari Orientalis porticus Sacerdotum erit custodientium custodiam Altaris. *V.* 47. *Et mensus est Atrium longitudine 100 cubitorum, & latitudine 10 cubitorum per quadrum, & Altare ante faciem Templi*] Et mensus est Atrii interioris quadratam aream quæ inter tres jacet prædictas portas, & eam esse comperit æquè longam ac latam cubitorum centum, in cujus medio fuit Altare æneum, faciem Templi nullo interjecto ædificio prospiciens. *V.* 48. *Et introduxit me in vestibulum Templi, & mensus est vestibulum 5 cubitis hinc, & 5. cubitis inde, & latitudinem portæ trium cubitorum hinc & trium cubitorum inde*] Et introduxit me in vestibulum Templi, & mensus est postem ejus Meridianum quinque cubitis hinc, & postem Aquilonarem quinque cubitis illinc; & latera portæ sive postes, qui ab ostio extenduntur usque ad interiores angulos vestibuli mensus est, Meridianum trium cubitorum hinc, & Aquilonarem trium cubitorum inde, ex quo fit ut latitudo portæ sit in medio relicta quatuordecim cubitorum. *V.* 49. *Longitudinem autem Vestibuli 20 cubitorum, & latitudinem 11 cubitorum, & octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnæ erant in frontibus, una hinc, & altera inde*] Quoniam mensus est longitudinem Vestibuli cubitorum 20 & latitudinem ejus cubitorum 11. & gradibus 8 ascendebatur ad porticus ostium. Et columnæ erant ad parastades vestibuli ex utraque parte portæ Sanctuarii, illis persimiles quas Solomon æneas posuit in eodem Vestibuli loco, quarum alteram vocavit Jachin, alteram Boez.

Excerpta ex Villalpando Tom. 2. Part. 2. lib. 3. ad Confirmationem vel Illustrationem cap. XL. praecedentis.

CAP. I. Ver. I. *In 25 transmigrationis anno*] Prima Ezechielis visio facta fuit anno quinto Jechoniæ (uti constat ex Ezech. 1. 2.) hæc verò postrema anno ejusdem vigesimo quinto. Itaque altera ab altera distat annis viginti. Annum vigesimum, de quo Ezech. 1. 1. accipit Villalpandus de annis regni Assyriorum, cui initium dedit Nabopolassar (sive Nabuchodonosor senior magni Nabuchodonosoris pater) qui secundùm Josephum regnavit annos 19. Ei successit Nabuchodonosor magnus ejus filius, cujus annus 11 convenit cum quinto transmigrationis Jechoniæ, sive primo primæ visionis Ezechielis anno. Cui numero si addatur senarius, quo distat desolatio urbis à prima visione Ezechielis, continget utique desolatio anno Nabuchodonosoris 18. Quod confirmatur ex Jer. 52. 29. *In 18 Nabuchodonosor transtulit de Jerusalem animas* 832. Hæc autem de superato Sedechia & incensa urbe intelligenda esse probat numerus annorum qui ex aliis ejusdem Prophetæ locis colligitur: nam ibidem v. 12, 13. dixerat. *In mense quinto decimâ mensis (ipse est annus 19 Nabuchodonosoris Regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps militiæ, &c & incendit domum Dei.* Et constat hunc esse annum 11 Sedechiæ. Nec quenquam movere debet quod ibi 18 dicatur, hic 19: Ibi enim de completo loquitur decimoctavo, hic de incipiente decimonono. Ita hic annus extremæ visionis Ezechielis incidet in 31 Nabuchodonosoris, nam (ut jam ostendi) anno duodecimo Nabuchodonosoris fuit prima Visio, additis 20 interjacentibus fient omnes 32. Regni Assyriorum verò annus est quinquagesimus, quandoquidem prima visio facta est anno regni illius trigesimo. Hieronymus annum illum trigesimum de quo Ezech. 1. 1. ait esse trigesimum ab invento libro Legis sub Josia Rege, quam sententiam non simpliciter rejicit Villalpandus. Rabbini addunt annum illum fuisse Jubilæum, probantque ex eo quod hic dicitur anni exordium esse decima dies mensis,

CAP. II. *In exordio anni decimâ mensis.* Utramque particulam (inquit Villalpandus) connectunt Rabbini, ut ex hoc loco probent annum hujus visionis fuisse Jubilæum. Sic enim Kimhi, *Quis est annus cujus exordium est in decima die mensis? Dic quòd est annus Jubilæi. Et quoniam servi exibant de servitute in libertatem in anno Jubilæi & in die Expiationum, propterea ostendit illi Deus O. M. exitum de captivitate & ædificationem Templi in anno Jubilæi & in die Expiationum, quoniam in ea die parcet Deus iniquitati Israel, & peccatum eorum non memorabitur ultrá.* Et Jarhi eadem confirmat, & probat hunc Jubilæi annum quinquagesimum esse à decimooctavo Josiæ, qua in re sententiam B. Hieronymi non minùs quàm suam roborat; quia anno decimooctavo Josiæ inventus est liber Legis, &c, sive hac sive illâ ratione computari cœpti sint anni, computatio certa esse videtur. At illud non est usquequaque certum, prædictum decimumoctavum Josiæ annum fuisse Jubilæum. Imò verò Theodoretus in hunc locum (uti observat Villalpandus) notat in Hebræorum annalibus diligenter conquisitis nullum reperiri Jubilæi annum cum quinto Sedechiæ, aut translati Jechoniæ, convenire. Itaque hanc Judæorum loci hujus interpretationem rejicit Villalpandus, & exordium anni accipit de primo mense Nisan qui Exod. 12. 1. jubetur à Deo Israelitis, ut deinceps sit ipsis anni exordium. Porrò notat duplex fuisse Judæis anni exordium, alterum mense Septembri in æquinoctio Autumnali, quòd tum naturalis sit quidam anni finis, quia fruges omnes maturæ tum reconduntur: Cujus exordii ratio habebatur in Jubilæorum & annorum hebdomadicorum observatione. Alterum fuit in æquinoctio Verno, cujus ratio habebatur in solennitatibus & Festis. Et hoc constitutum vult à Deo anni exordium non modò quia Israelitas eo mense eduxit ex Ægypto, verùm etiam quia Mundus eâ anni tempestate creatus fuerat, quod tum ratione, tum testimonio Anatolii apud Euseb. lib. 7. Hist. Ecclesiast. cap. 26. tum Cyrilli Hierosol. Leonis 1. Isidori. Bedæ, & aliorum probat.

CAP. III. *Facta est super me manus Domini*] *Manus* vim, robur, potestatem significat, vel in vindictam, vel in opem & auxilium. Hic S. Spiritum significat, seu Spiritum Prophetiæ, qui ut manus à brachio & digitus à manu promanat, sic ipse à Patre & Filio prodit; qui dicitur digitus Dei, Exod. 8. 9. à Magis Ægypti, & Luc. 11. 10. à Christo, *Si in digito Dei ejicio dæmonia,* quod explicatur à Matth. 12. 28. *Si in Spiritu Dei ejicio dæmonia.*

CAP. V. *Illuc*] h. e. in Jerusalem de quo paulò antè dixerat, *Decimoquarto anno postquam percussa est civitas.* V. 2. *Super montem excelsum*] Quis hic mons fuerit in lib. Paralip. habetur expressum, *Et cœpit Solomon ædificare domum Domini in Jerusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat Davidi patri ejus in loco quem paraverat David in area Ornan Jebusæi* Pretium illius areæ exprimitur, 1 Paral. 21. 25. *Dedit Ornan pro loco siclos auri justissimi ponderis sexcentos.* Quod ita accipit Villalpandus ut fuerint argentei sicli 600. aurei verò 50. qui faciunt monetæ scuta 280 *di oro in oro.*

CAP. VI. *Ædificium civitatis vergentis ad Austrum*] Lyranus disputat quod civitas Jerusalem unà cum Templo mensa fuit pariter Ezechieli, atque adeò ædificii nomine significari putat ab eo Templum, nomine civitatis ipsam urbem Jerusalem, & Templum quidem ad Aquilonem statuendum putat, civitatem contrà ad Austrum. Sed falsum omnino est (inquit Villalpandus) Templum urbi à Septentrione opponi; nam (ut ait Josephus) urbs sita erat è regione Templi theatrali specie, h. e. triplex ejus latus cingens, ut in urbis topographia potest esse perspectum. V. 3. *Introduxit me illuc*] *Illuc* h. e. in Templum. Quod non denotat ad interiora Templi jam fuisse deductum Prophetam, cùm adhuc exterior Peribolus conspiciendus infrà sit, sed tantùm cominùs allatum ut posset singulas ordine partes recensere. Atque hic ob oculos ponenda est universalis nostra Ichnographia, ubi conspiciet Lector in extimo Aquilonari periboli apertam portam ab Orientali angulo non longè dissitam, in eâque Angelum stantem videri in fine hujus versiculi, cùm Propheta vel intra portam in via, vel juxta portam in monte domûs stetisse credendus sit, quum ad Templum adductus fuisse dicitur.

CAP. VIII. *Et calamus &c.*] Calamus קנה longitudinum mensura sic dicitur, quia longitudine & cylindricâ formâ cannam sive calamum refert; & quia cubitis ac palmis distincta erat, calami nodos eo imitabatur. Hujusmodi calami formam & pretiosam materiam disertis verbis exprimit Johannes Apoc. 21. 16. *qui loquebatur mecum habebat* μέτρον κάλαμον χρυσοῦν.

CAP. IX. *Stabat in porta*] In ipsa porta Periboli Aquilonari quasi Templi ipsius custos & janitor, Christum repræsentans, qui in eadem porta stans janitoris & custodis templi functus est quasi ministerio, quippe *non sinebat ut quisquam transferret vas per Templum,* Marc. 11. 16. Nam quibus ex Bezetha vel Cænopoli, vel ex ipso foro pecuario transeundum erat in superiorem urbem, vel in in regiam Salomonis, primùm ingrediendum erat hæc porta Periboli in qua Angelus hic stabat: Ingressis verò viam duplex sese offerebat iter, compendiarium alterum portam ingredientibus huic adversam in Atrio Gentium, & per ipsum atrium, & per portam Salomonis transeuntibus ad portam Occiduam porticûs Gentium quæ priori est contraria: Alterum verò iter longius aliquanto erat circa murum Atrii Gentium per ipsam viam exteriorem. Quapropter onusti servi aut alii mirum non est si compendiariam ingressi viam longiorem fugère. At Christus Dominus qui id in dedecus Templi cedere censebat, stans in porta hac, vel saltem in illa quæ est ei adversa in Atrio Gentium, prohibebat hujusmodi nè transirent per Templum. Idem etiam Christus ementes & vendentes dicitur ejecisse de Templo, h. e. è prima parte Templi, quæ Atrium & porticus Salomonis appellabatur, ubi docere & ambulare solebat Christus Dominus apud Johannem 10. 25. is enim locus patebat, ut videre est Act. Apost. 3. 11, 12.

DE CALAMO.

CAP. XII. V. 5. *Calamus mensuræ sex cubitis & palmo*] Quia Hebræa phrasis hic aliquantò obscurior & ambigua esse videtur, quanquam ita accipi possit ut eâ videatur significari Calamum constitisse senis præcisè cubitis, quorum singuli constabant cubito uno & palmo, quia voces Hebraicæ באמה וטפח connecti simul possunt & distingui à prædictis שש אמות. Villalpandus quorundam refert sententiam qui calamum istum existimant longum fuisse 6 cubitos præcisè, sed quorum singuli constabant cubito communi & palmo, h. e. fuisse Babylonicos cubitos qui Hebræis majores erant palmo uno, h. e. sextâ minoris parte, sive senis digitis, quod confirmari putant ex illo Ezechielis testimonio c. 43. 13, *Istæ mensuræ Altaris in cubito verissimo qui habebat cubitum & palmum.* Sed negat Villalpandus eandem esse utriusque loci phrasim, eadem verba. Porrò illorum sententiam refellit primùm ex LXX. Interp. κάλαμος τὸ μέτρον πηχῶν ἓξ ἐν πήχει καὶ παλαιστῆς. Non habent παλαιστῇ, ut conjungi possit cum ἐν πήχει· sed habent παλαιστῆς, quod conjungendum cum πηχῶν ἕξ, ut sensus sit calamum fuisse sex cubitorum & palmi unius; dein authoritate Hieronymi, Gregorii, &c. denique ipsius Ezechielis qui capitis hujus v. 7, 9, 11. cavædium portarum metitur cubitis 10. & frontes sive semicolumnas cubitis 2, & thalamos singulis cubitis: cùm verò has omnes partes simul uno numero computat, portarum latitudinem sæpiùs 2 cubitis definit, Quòd si calamus senos tantùm haberet cubitos, bis seni duodenis additi 24 redderent, non 25. Statuendum igitur illos 25 cubitos quaternis calamis fuisse dimensos, quorum singuli præter senos cubitos quartam contineant cubiti partem, h. e. 6 digitos: eam verò palmi nomine indicatam fuisse à Propheta, quòd nulla mensura fuisset Hebræis huic magis proxima. Porrò Hebraica phrasis ista *in cubito* באמה sæpius est usurpata à Propheta, præsertim cap. 42. *Mensus est contra ventum Orientalem calamo mensuræ 500 calamos in calamo mensuræ per circuitum.* Quod Vulg. reddidit, *In cubito verissimo,* in quo videtur secutus LXX. Sunt qui apud eundem Hieronymum reddunt, *In cubito perfecto,* cujus mox ipse sacer textus in qualibet lingua longitudinem explicat continere cubitum unum vulgarem & insuper palmum. Itaque quoties *in cubito* vel *in calamo* dicit aliquid dimensum esse, de cubito vel calamo justo legali ac certo sermo est. Itaque *in manu viri calamus mensuræ cubitorum sex in cubito,* intellige perfectorum, *& palmi.*

CAP. XIII. *Mensus est latitudinem ædificii calamo uno*] *Ædificii,* h. e. Periboli qui hic exstructus fuit juxta Legem à Deo latam, Deut 22. 8, nè ambulantes præcipites deciderent in subjectas valles profundissimas. LXX Int. in Compl. & Reg. Codice, *Mensus est antemurale* (inquit) *latitudinem æqualem calamo, & æqualem calamo longitudinem, & æqualem calamo altitudinem.* Quæ longitudinis in muro dimensio (inquit Villalpandus) ab altitudine distincta supervacanea videri poterit ei qui hujus Periboli formam in nostris descriptionibus non perpenderit. Iis vero perspectis universus hic Peribolus quadratis aris constare cognoscitur, quarum longitudo, latitudo, & altitudo æqualis est calamo. Atque de his quadratis Periboli aris accipit locum 1 Mac. cap. 14. 26, *Posuerunt* ἐν στήλαις *in titulis in monte Sion.*

DE GRADIBUS PORTARUM.

CAP. XV. V. 6. *Ascendit per gradus ejus*] Gradus in porta ascendi excelsiorem fuisse demonstrat aream Atrii Israelis areâ Atrii Gentium, quod montis acclivitas postulare videbatur, sed & multò magis locorum dignitas, quæ ipsa soli celsitudine indicabatur. Atque adeò universum Israelis Atrium excelsius erat Atrio Gentium, Atrio Israelis Atrium Sacerdotum, super quo ascendebatur solum domûs Dei. Non enim parum dignitati Templi vel Basilicæ conducit si à reliquo urbis pavimento emineat: Quod animadvertentes antiqui Architecti ante Idolorum Templa gradus perpetuò excitabant, ut videre est apud Vitruvium. Porrò dum Angelus ascendisse dicitur portæ gradus, priusquam portæ limen accederet, planè indicat gradus ante portam excitatos fuisse, ut in Ichonographia universali Templi sunt descripti.

CAP. XVI. *Et mensus est limen portæ*] LXX apud Hieronymum hic habent, *Et mensus est* θεὶ *sex hinc & sex inde.* In Complut. & Regio, *Et mensus est* θεὶ *sex.* In Sixtiano, *Ælam portæ æqualem calamo, &* θεὶ *æqualem calamo longitudine & æqualem calamo latitudine.* Hanc omnium lectionum diversitatem (inquit Villalpandus) duplici ex capite originem ducere existimo, & quòd multa hoc versu calamo uno finiantur, & quòd eorum quæ dimetirentur nomina propriam plerumque commutent notionem ut alienam sortiantur; ex quo factum est ut vocem Hebraicam (quam in *thalamum* mox convertit Vulg.) hic accipiat Hieronymus ut si à LXX Interp. usurparetur pro סף. Quod, si conjecturis uti liceat, potiùs arbitrarer liminis mensuram ab ipsis fuisse prætermissam, & eos ad Thalami mensuras mox accessisse, vel, quod verisimilius est, à Librariis fuisse ejusmodi mensuram prætermissam. *Id est limen unum* &c.] Lyranus putat *id est* positum pro *&*, in quo rem ipsam assecutus videtur, sed in eo erravit quòd literam corruptam esse inde astruit, cùm Hebraica conjunctio ו *Vau* (ut alias ostendimus) significet idem quod *&* & *id est,* ut mirandum non sit ab Interp. Latino alteram notionem pro altera substitui. *Limen unum*] h. e. *aliud,* sive *alterum*; & sensus est, Mensus est limen unum portæ calamo uno latitudinem, & limen alterum calamo uno in latitudine. Porrò סף modò pro inferiore limine, ut Jud. 19. 27, & 1 Reg. 14. 17: modò pro superliminari sive superiore limine, denique pro poste portæ utroque accipi, uti hoc loco.

CAP. XVII. V. 7. *Thalamum uno calamo*] Symmachus παραστάδας· non quòd pro eodem usurpari putaverit, cùm longè diversi sint postes ab interjacente cubiculo, sed quòd ejusdem mensuræ fuisse existimaverit, ut verè sunt, postes ac thalami, si crepidines metiaris, vel si quantum distent thalami ab invicem metiaris. LXX aliquid addidisse Paraphrasticè videntur, & θεὶ primum, secundum, tertium calamo metiuntur, dein subjungunt *& ælam in medio* θεελὰθ *cubitorum sex.* Quòd si *ælam* postem significare credamus, Symmachi sententia confirmabitur, postem nimirùm indicari æqualem calamo inter thalamos fuisse statutum. Quibus non obstant quæ sequuntur, *Et inter thalamos cubiti quinque*] Idem namque postis & quatuor cubitorum est in summo, cujus stylobata quinque cubitorum est, adjectâ verò stylobatæ imâ spiræ projecturâ calamus completur cubitorum sex, & quartæ cubiti partis. Porrò ex Hebraica lectione non videtur colligi fueritne paries an postis, an spatium inane inter cubicula jacens. LXX dubium videntur tollere voluisse, qui in Sixt. codd. habent, τὸ αἰλὰμ πήχεων πέντε. In aliis codd. legitur αἰλ quæ vox Hebraica est, & postem prætereàque nihil significat. Male Complut. αἰς pro αἰλ. Quocirca postem quendam intercessisse statuendum hic est inter binos thalamos. Sic Chald. *Inter thalamos paries quinque cubitorum,* Parietem oblongum postem vocans. Et Kimhi, *Murus qui erat inter duos thalamos medius latus erat quinque cubitis.* Sic & R. Jonathas, qui præterea addit, *Thalami erant intra murum,* quod patet ex universali Ichnographia, ubi in ipsa latitudine parietum portæ Aquilonaris & Meridionalis aperti sunt thalami.

CAP. XVIII. V. 8. *Et limen portæ* &c.] Hunc versum cum præcedenti conjungit Hebraicus textus, quoniam alium octavo loco posuit quem non habet Latina lectio, éstque hujusmodi, *Et mensus est vestibulum portæ intrinsecus calamo uno*] Duo (inquit Villalpandus) hic metiuntur quæ oportuit esse æqualia, Primùm postis portæ, h. e. סף, cui sine dubio æqualis fuit postis alter, atque adeo ipsius muri crassitudo æqualis fuit calamo; Alterum quod metitur est vestibulum, nimirum spatium illud inane quod in medio muro aperitur ut fiat porta, quod spatium desuper fornice operitur; & hujus quidem spatii latitudo quæ ab Oriente tendit in Occidentem uno calamo dimensa est in textu Heb. (v. 8.) eam verò nemo non videt esse non potuisse vel majorem vel minorem postium latitudine aut crassitudine. Ex quo liquet nihil in textu Latino desiderari quod ad mensurarum completam rationem posset conducere. Sic ille excusat Vulg. Interp. sui omissionem. Porrò (inquit) אילם ab אלם deducitur quod *colligare* propriè significat; quam vocis originem si expendas & cum locis S. Scripturæ conferas, in quibus hujus vocis fit mentio, facilè invenies *vinculum, colligamentum, colligationem, nexum* postium eâ voce significari; viz. id omne quo postes desuper vinciuntur, sive fornix sit, sive rectæ trabes, sive tectum, transfertúrque non rarò ad ipsam postium & fornicum seriem significandam, quæ Porticus dicitur. Ex quo factum ut ipsam quoque apertionem spatiúmque sub fornice relictum nonnunquam significet, atque aliàs postes ipsos quarum omnium acceptionum exempla è Scriptura produci possunt. Hoc versu locum illum sub fornice relictum in porta significat, quem Græci πρόθυρον. Latini vocant *vestibulum*. Constat ergo ab Angelo hoc loco dimensum fuisse postem in muro qui Portæ longitudinem cingit ab Occidente. Describit autem his verbis & Portæ formam & dispositionem: nam dum limen hoc vel hunc postem esse dicit *intrinsecus*, plane indicat limen aut postes, quos paulò superiùs dimensus erat, exteriores fuisse huic Portæ, nimirum versùs Atrium Gentium ad partem Orientalem: dum *juxta vestibulum* vel *ad vestibulum* interius hunc fuisse postem dicit discrimen assignare videtur inter Portæ limen interioris & exterioris, hæc enim quadrato epistylio (Hisp. *Dintel*, Gall. *Linteau*) ut paret in Orientali Orthographia, interior verò vestibulo operiebatur, h. e. fornice seu arcu, reliquis Portæ atque Atriorum vestibulis quàm simillimo.

CAP. XVIII. V. 9. *Mensus est vestibulum Portæ octo cubitorum*] Idem ipsum Vestibulum, cujus paulò ante latitudinem mensus erat, nunc metitur juxta longitudinem, & comperit longum esse cubitis octo, nimirum ab Aquilone in Meridiem, ut in ipsa videre est Ichnographia in qua lumen Portæ latum est cubitos octo. Maximè autem animadvertenda est hæc mensura, quippe quæ universa Templi vestibula, tum quæ in Portis, tum quæ in Porticibus aperiuntur, atque in Atriis, necnon exteriorum Portarum latitudinem definiat. In ædificio enim tam concordi tam consonâ structurâ unius portæ, columnæ, postis aut muri dispositio, modus & mensura non conjecturam modò inducit, verùm efficax argumentum ad reliquas Portarum vel similium partium rationes mensurásque omnes exigendas. Id quod duplici ratione confirmari posse videtur; Altera quidem, quia fieri non potest ut membra omnia cum toto corpore aut inter sese non conveniant. Altera est Scripturæ testimonium Ezech. 40. 22, 14. 28, 32, 35. *Fenestræ ejus, Vestibulum & sculpturæ secundùm mensuram Portæ quæ respiciebat ad Orientem*, item, *mensus est frontem ejus & vestibulum ejus juxta mensuras superiores*. Quod si tam accuratè Propheta hanc partium similitudinem paritatémque definit, quis audeat deinceps negare Vestibula omnia æqualia fuisse, similique ratione disposita atque exornata? Quæ quidem una ratio in eam nos induxit linearum, quas *radices* vocant, cognitionem, earúmque dispositionis universæ, quæ hujus ædificii percipiendi potissima ratio est, ac veluti fundamentum. Atque hujus similitudinis causâ multa ab Angelo in hoc ædificio dimensa non fuisse putamus, multa alia ab Angelo dimensa prætermissa fuisse à Propheta, quòd satis fore existimaverit uterque quarundam partium dimensiones ostendisse, ut reliquæ ex symmetriæ rationibus colligerentur. Hic expendendum est num hæc mensura aliquid videatur continere prædictis mensuris adversum. Suprà enim diximus thalamos in vestibulis portæ relictos esse, quorum longitudinem latitudinémque calamo parem mensus est. At quomodo, inquies, Vestibulum longum sit cubitis octo, cùm thalamus in ejus medio constitutus longus sit calamum? Quibus respondemus id maximè fieri potuisse, & verò debuisse, cùm postes Vestibulum vel fornicem sustinentes à sese mutuo distent cubitis octo, thalami verò inter stylobatas & spirarum projecturas relicti calamum tantùm habeant longitudinis. Quanta autem sit stylobatarum cum suis ornamentis projectura à perpendiculo constat si calamum ab octonario subducas, & reliquum cubitum cum tribus quartis cubiti partibus bifariàm dividas. Sic enim invenies $\frac{7}{8}$ cubiti partes pro singulis projecturis, quas oportet memoriæ mandari ut cum reliqua ipsius ædificii symmetria congruere ostendantur. Verùm cur potius huic vestibulo portæ interioris mensura tribuatur, accipe. Sed memineris in primis Vitruvii l. 3. c. 2. rationem reddentis Eustyli, ad usum, speciem, firmitatem maximè probabilis. *Quæ facienda sunt*, inquit, *in intervallis spatia* (sic vocat quæ intercolumnia dicuntur) duarum columnarum & quartæ partis crassitudinis columnæ, mediúmque intercolumnium unum quod erit in fronte, alterum quod erit in postico trium columnarum crassitudine. Sic enim habebis & figurationis aspectum venustum *& aditus usum sine impeditionibus*. Medium utique intercolumnium propter ingredientium frequentem multitudinem magis patens fieri oportuit. At Vitruvio columnas laxare liberum fuit; non enim Craticulæ cancellis arctabatur ut noster Architectus, qui cùm suam cuperet servari in hoc ædificio partium similitudinem & proportionem, radices illas, lineas æquè distantes per totam aream ædificii duxit, extra quarum decussiones nullum licuit columnæ centrum statuere, atque adeo intercolumnia omnia omniáque vestibula oportuit esse paria. Sed invenit consilium admirabile quo medium laxaret ingredientium Vestibulum. Abstulit namque huic tantum bases & stylobatas à perdendiculo eminentes, quas venustatis & firmitatis causâ extare fecerat in omnibus aliis vestibulis, quâ ratione factum est ut hoc unum Vestibulum in summo atque in imo æquè latum sit cubitos 8, reliqui verò in summo, h. e. super stylobatis & spiris totidem, at in imo sex tantùm cubitos cum quarta insuper cubiti parte, ut videre est in dissecti Templi Orthographia.

CAP. XIX. *Et frontem ejus duobus cubitis*] Vocem Hebraicam איל alii ab איל *aries* & איל *fortis*, alii ab אלה *ilex, robur, quercus* deducunt, quâ significantur semicolumnæ muro vel postibus adpactæ, prominentésque extra perpendiculum muri, quo similes sunt arieti cui cornua in fronte prominent; unde Aquila & post eum Vulg. reddit *frontes*. Jarhi, אילים *hic sunt quasi arbores rotundæ factæ in lapidibus dolatis, & stabant in porta, una à dextris altera à sinistris*. R. Jonathas ad Esa. 6. 4. *Dicuntur* אילים *propter earum rotunditatem similem arbori quercûs*. Hac autem mensurâ describit Vates omnium columnarum ac semicolumnarum Templi diametros duorum cubitorum. Súntque hujus ædificii columnæ tanto collocatæ artificio, ut illæ priùs videantur suis locis dispositæ, ac mox ducti muri columnarum centra contingentes. Ex quo fit ut in mediis muris aut in postibus semicolumnæ extent, in angulis autem columnarum quadrantes, ut in ipsa vides Ichnographia, &c.

CAP. XX. *Mensus est latitudinem liminis portæ 10 cubitorum*] His verbis retulit Propheta, mensuram ejus loci qui à Græcis vocatur θυρωρεῖον, quódque in eorum domibus pro Romanorum Vestibulo relinquebatur. Id quod LXX significare voluisse videntur, τὸ πυλῶνος reddentes. Schol. πρόπυλον Chald. *Introitus portæ*. in Hebræo פתח השער. Ubi Kimhi, Postes, liminaria & porta, omnia appellantur nomine שער: quod verò in ea apertum est tantùm appellatur פתח. Quæ vox à פתח deducitur; itaque *ostium, apertionem*, (quod lumen portæ nos dicimus) ea vox propriè significat, ut Gen. 18. 1. aliquando totam domum, ut Prov. 17. 19. At hìc non tam propriè usurpatur ut in priori exemplo, nec tam largè ut in posteriori. Mensus nempe hìc est Angelus latitudinem spatii quod reliquum est inter semicolumnas quæ è postibus thalamorum extant, ac reperit ibi decem cubitos. Et quoniam columnæ variis partibus constant, quarum plures suprà & subtus columnam à perpendiculo projiciuntur exteriùs, aliæ retrahuntur interiùs, certam quandam mensuram respexisse videtur Vulg. quam solemus in vestigiis potissimũ describere, nimirũ quantũ à sese invicem distant semicolumnæ, aut, quod idem est, epistylia, ipsis columnarum summis hypotracheliis ad perpendiculũ respondentia. Quæ quidem epistylia transversis asseribus (trabibus potiùs dixerim) desup impositis contignationem sustinent, ad quã contignationem respexisse videtur Vulg. cùm *latitudinem* dixit *liminis* (L. C. fortè legendum *luminis*) *portæ*: trabes enim quasi quædam limina illud spatium inter portas ac vestibula operiunt, Hujus spatii longitudinem Propheta non retulit, tum quòd facilè deduci posset ex portæ longitudine, quam paulò inferiùs 50 cubitis definiet, tum quòd numerus cubitorum irrationalis est, quippe $37\frac{1}{2}$ h. e. sex calamorum.

CAP. XX. *Et longitudinem portæ 13 cubitorum*] Lyranus *longitudinem portæ* h. e. altitudinem *ostii portæ, quam vocat hìc Longitudo, eò quod est major dimensio ejus 13 cubitorum, & tanta est altitudo postium ostii*. Vatablus item *altitudinem* portæ convertit pro *longitudine*. Quod autem LXX *latitudinem* scribunt, librariorum negligentiâ depravatum fuisse putat Hieronymus. Ac cùm certum sit Portæ altitudinem hìc esse dimensam, videndum est quis hic sit numerus, & unde initium mensuræ sumatur. Duo autem hìc supponimus infrà explicanda. Primum, Mensuram hanc fuisse duorum calamorum, h. e. cubitorum $12\frac{1}{2}$ quos vocat 13 sicut posset vocare 12. Alterum est, altitudini huic portæ addendam esse stylobatæ altitudinem ut tota liminis celsitudo comprehendatur: non enim mensus est Angelus stylobatas quippe quos repperit minimè æquales; nam propter gradus qui in portis ascenduntur, quò interiores sunt stylobatæ eò sunt humiliores: quapropter æqualem assumpsit ac perpetuam mensuram à summis stylobatis & imis spiris columnarum, quas omnes spiras pavimento domus Domini æquè libratas esse diximus alibi.

CAP. XX. v. 12. *Et marginem ante thalamos* &c.] Hebraicam vocem גבול Vulg. hìc *marginem*, alibi *definitionem* vertit; & meritò: quia ea vox significat quicquid definit & terminat, unde & pro corona seu projectura usurpatur. Hìc idem eâ voce significatur quod sequenti versu voce גג. Thalami enim portæ inter stylobatas postium relinquebantur: esset autem spatium illud utique pervium, nisi margine seu peribolo hoc concluderetur; marginem propterea metitur cubito uno. Quoniam verò thalami quadrati erant undequaque conclusi, propterea addidit verba illa, *& cubitus unus* margo vel *finis utrimque*, significans utrumque thalami terminum Aquilonarem viz. & Australem ejusdem fuisse mensuræ. De forma hujus marginis nihil hìc habemus, conjicimus tamen fuisse non parietem solidum, neque perpetuæ crassitudinis, sed cancellum quiddam marmoreum, quod superiore & inferiore stylobatæ ornamentis dum cingitur, computatis hinc atque illinc projecturis ornamentorum, cubitum unum complebat; quod fortè significare voluerunt LXX καὶ πῆχυς εἷς ἐπισυναγόμενος, quasi retractionem à projectura coronæ stylobatæ significantes.

CAP. XX. v. 13. *A tecto thalami* &c.] Hebraica vox גג: quidam deducunt à גנן quod *circunducere, circummunire* significat, vel *circumcingere septo* vel *scuto*, muniendi causâ; quâ ratione voce גג tecta Palæstinæ plana septo circummunita significari putant. Sed hæc vocis notio huic loco non potest convenire, quòd thalami nullo desuper tecto operiuntur, sed fornicibus tantùm vestibulorum. Quapropter vocem istam sic dictam esse crediderim, quòd muniat & circumdet domum, desuper ut tectum, vel à lateribus ut ea quæ paulò ante præcessit vox גבול. LXX ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ θεὲ ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θεέ. *Ostium contra ostium*] Kimhi, *spatium portæ hujus erat contra spatium portæ inferioris*, & sic videntur LXX accepisse αὔλη πύλη ἐπὶ πύλην. Sed hanc expositionem rejicit Villalpandus, magísque probat expositionem Jarhi, Ostium thalami, qui erat apud portam in Austro hinc, est è regione ostii thalami qui erat apud portã in Aquilone.

CAP. XXII. v. 14. *Fecit frontes 60 cubitorum*] *Fecit* h. e. ipsâ mensurâ ostendit frontes fuisse 60 cubitorum. Vatablus, *Executus est mensuram frontium*. Jarhi columnarum altitudinem hìc dimensam affirmat; & Kimhi idem de Chald. Paraph. dicit; Clarius quoque Brixiensis Rabbinorum sententiam secutus. Illud assumendum hìc est, quod infrà probabitur, triplicem columnarum ordinem hìc referri, triplicémque trabeationem, quæ omnia hac unâ mensurâ comprehenduntur. Porticus autem has omnes altitudine triplices esse, triplicésque latitudine, perspectum est in ipsis Ichnographiis & Orthographiis. *Et ad frontem atrium portæ* &c.] Pagninus, *unicuique posti Atrii portæ per circuitum eadem erat mensura*. Kimhi, *Sic erant excelsæ omnes frontes Atrii, quæ sunt frontes portæ in circuitu*. Vatablus, *Qui modus fuit unicuique frontium Atrii & portæ circumquaque*. Animadvertendum hoc loco est portæ frontes Atriorum frontibus pares 60 cubitis comprehendi; nam propugnacula portis superstructa supra celsitudinem 60 cubitorum exiguntur.

CAP. XXIII. v. 15. *Et ante faciem portæ* &c.] Non phrasis modò obscura est, sed voces etiam difficiles sunt. Kimhi miratur quòd Chald. reddidit, האיתון *mediam*, & cur media porta hæc dici possit falsam reddit, quam Villalpandus rejicit, rationem, aptiorémque ipse offert, nempe quòd media fuerit inter portam porticûs Gentium & portam atrii Sacerdotum. Fieri autem potest (inquit Kimhi) ut איתון fiat ab אתה *Venit, quoniam per hanc portam ingrediebantur venientes in atrium ad orationem*. Kursus *ante faciem portæ* q. d. à facie portæ exteriori usque ad faciem vestibuli portæ interioris erant 50 cubiti longitudinis, sicuti recenset in reliquis portis longitudinem 60 cubitorum, latitudinem verò 25. *Usque ad faciem vestibuli*] על idem hic quod עד *usquead*. Itaque hic videtur esse proprius Lat. Vulg. sensus, *Ante faciem*, i. à facie anteriori vel exteriori, *quæ pertingebat*, per quam ingrediebantur ab Atrio Gentilium venientes in Templum, *usque ad faciem vestibuli interioris*, h. e. usque ad faciem vestibuli portæ quæ aperiebatur in muro Occidentali hujus primæ porticus.

CAP. XXIIII. v. 16. *Et fenestras obliquas* &c.] Fenestras Hebr. חלונות, à radice חלל *perforari, perforatum esse*, ut חלון sit *fenestra* vel *foramen* quod in domo fit ad prospiciendum. Quæ vox synonyma est cum חרכים *cancelli* Cant. 2. 8, 9. respiciens per חלונות prospiciens per חרכים *cancellos*, h. e. per cancellorum foramina seu aperturas. Quâ ratione exponenda videntur hìc Prophetæ verba ut *fenestras* hoc loco accipiamus non in muris apertas, sed in ipsis thalamorum cancellis reticulato opere perforatis.

CAP. XXIIII. *Obliquas*] Formam foraminum hujus cancelli indicare videtur vox אטומות ab אטם *claudere, obstruere*. Sic 1 Reg. 6. 4. חלוני שקפים אטומים *fenestræ ad perspiciendum clausæ*, LXX θυρίδας δικτυωτὰς κρυπτάς, *fenestræ reticulatæ ad lucendum*. At hic θυρίδες κρυπταί. Symm. τοξικαί. quas Hispani *saeteras* vocant à voce *saetas* sagittæ, quod sagittarii in muris ejusmodi delecti.

delectarentur fenestris, quo hostem ex obliquo peterent. Galli vocant *Cannoniers*. Quæ variæ interpretationes omnes eò confluunt ut cancellos vel cancellorum foramina, sive mavis fenestras ad modum retis factas, fuisse intelligendos: rete enim explicatum plagas efficit non quadratas sed oblongas figuræ Rhombi similes. Fuit itaque peribolus hic marmoreus, cujus superior pars & inferior stylobatarum ornamentis cingebatur; peribolus verò foraminibus oblongis aperiebatur, quæ quidem, quoniam suis utrimque ornabatur modulis, fiebat ut in media crassitudine periboli angusta essent foramina, inde verò in utramque partem dilatarentur, ut in externo prospectu latiores exterius fenestellæ viderentur, interius angustiores, in interno contrà ita laxari intrinsecus viderentur, ut exterius arctarentur. Atque ita quæ contrariæ videbantur sententiæ, contrariæ non sunt, sed altera alteri lucem affert. Vulg. *obliquas* reddidit, quòd illorum foraminum anguli obliqui essent, non recti ut sunt quadratorum anguli. Atque huc etiam spectat quòd τοξικαὶ à Symm. dicuntur, quòd in modum cuspidis sagittæ foramina hæc acuminentur.

CAP. XXIV. *Et in frontibus eorum*] His verbis cancellos ejusmodi describit discurrentes per totum illud spatium quod est intra portam è regione postium sive semicolumnarum quæ interius illud portæ spatium exornabant. Et quoniam thalamos calamo uno definierat Propheta, & nos tantundem (L. C. imò verò duobus calamis non uno distabant invicem columnarum centra) diximus inter se distare semicolumnarum centra, hæc duo quomodo conveniant jam hinc constat. Vides enim cancellos thalamum utrimque cingentes ex æquo respondere semicolumnis postium, quarum semidiametri cubiti unius pares sunt crassitudini hujus periboli, quam uno cubito paulò ante vidimus definiri. Hoc enim significant præsentia verba cancellos affirmantia *ad frontes*, vel è regione frontium, constitui: quæ erant intra portam undique per circuitum. (L. C. Addendum hoc est, crassitudinem periboli hujus cancellati fuisse parem semidiametro columnarum.)

CAP. XXIV. *Ante frontes pictura palmarum*] Heb. אל איל תמרים *ad postem palmæ*, h. e. unicuique fronti vel posti erant palmæ. Sic Kimhi & Pagninus. LXX. *super ælam* (fortè *elim* scripserunt illi) palmæ hinc & inde. Chald. על אלא כותרתה *super frontes coronæ seu capitella*. Kimhi, fieri potest ut fuerint facta in figura palmarum capitella super capite earum, viz. columnarum. Sic & Jarhi & Clarius Rabbinos secutus. Ex quibus liquet sermonem esse de columnarum capitellis quorum ornamenta hic indicantur. Erant nempe universa hujus ædificii capitella spatulis palmarum ornata.

CAP. XXV. V. 17. *Eduxit me ad atrium exterius*] Hebr. חצר: quidam חציר *fœnum* dici volunt, quòd eâ voce indicetur locus sub dio, in quo crescit fœnum, sive intra civitatem sit, sive extra; quare & *villas* significat. Hanc vocis originem respexisse videtur author libri Machab. lib. 4. cap. 4. 38. Quidam reddunt αὐλὼ, quæ Athenæo *locum perflabilem* significat; & ferè semper apud Homerum *subdialia* eâ voce intelliguntur. Hinc fit ut palatia *aulas regias* vocemus, quòd subdialia apertáque loca ante se habeant. Festus, *Atrium est genus ædificii* ante ædem, continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluvia descendit. Fortè à Græca voce αἴθριον dicitur atrium.

CAP. XXVI. *Et ecce gazophylacia &c.*] Hebr. לשכות Kimhi putat esse *cubicula*. Vulg. reddit *exhedras* 1 Paralip. 28. 11, 12. at hic *gazophylacium*. LXX παστοφόριον. Exhedrarum usum in Græcorum palæstris Vitruv. lib. 5. c. 11. *Constituuntur in tribus Porticibus Exhedræ spatiosæ habentes sedes* (unde ἐξέδραι dictæ sunt) *in quibus Philosophi, Rhetores aliíque qui studiis delectantur sedentes disputare possint*. Sic exhedræ in hoc Templo porticibus atriorum imminebant. In iis לשכת סנהדרין *exhedra synedrii*, in qua magnum concilium LXXII virorum sedens judicabat populum. Pastophorium dicitur à παστὸς sive παστὰς, quod idem est secundum Pollucem quod ἐξέδρα. Aliis porticum significat, ut Pastophorium dictum videatur quòd à porticibus ferretur; imminebant enim porticibus illísque erant superstructa. Significat etiam παστὰς *cœnaculum*, à πάσασθαι *cœnare*; & παστὸς Suidæ idem est quod velum lecto Geniali circumpositum; unde παστὰς etiam idem est quod νυμφὼν *thalamus*. Denique domus ad aliquem excipiendum apta dicitur παστάς. Gazophylacia autem à Gazis asservandis dicuntur: non quòd sola sacra pecunia isthic asservaretur, verùm etiam quia res multæ sacræ & votivæ isthic asservabantur.

CAP. XXVII. *Et pavimentum stratum lapide*] *Pavimentum* hoc loco per Synechdochen pro universa porticu lapidibus strata accipitur & apud nostrum Prophetam porticum significat quæ pavimento superstat, haud secus quàm de Vestibuli voce dictum est quæ pro cavædio sumitur, nec non pro porticu vel fornice quæ illi superstat. Id disertis verbis significavere LXX; nam רצפה hic reddunt modò περίστυλα vel περίστυλον, modò στοὰς *porticus*. Peristylia autem vocantur à Vitruvio loca sive atria columnis cincta lib. 6. cap. 4. Ejusmodi ergò porticus pavimenti nomine hic censentur, quòd omnino sint perviæ, quarum undique pavimentum possit vel ex ipso atrio esse conspicuum, quo diversum esse ostendat porticuum fabricam ab aliis ædificiis quæ perpetuis muris concludi solent. Porrò porticus illas stratas fuisse vario lapidis pretiosissimi genere probat Villalpandus tum ex Josepho, tum analogicè ex pavimento de quo mentio fit in libro Estheræ, tum ex eo quod David ait 1 Paral. 19. 2. *se præparâsse pro domo Domini lapides onychinos, stibinos, & diversorum colorum, omnémque pretiosum lapidem, & marmor Parium abundantissimé*. Ubi Villalpandus vult Templi parietes extructos esse ex marmore Pario. Lapides verò illorum diversorum colorum adhibitos fuisse in pavimenti ornamento. Denique ex voce Hebraica רצפה, quæ & λιθόστρωτον & *prunas ardentes* significat Esa. 6. 6. colligit Villalpandus pavimentum hoc maxima ex parte constitisse ex lapide porphyretico quem Itali & Hispani vocant *porfido*, quique colorem illum prunarum ardentium refert. Ex voce autem עשוי colligit pavimentum fuisse tessellatum, magnâ arte factum, siquidem vox Nehem. 3. 16. עשויה redditur à Vulg. *piscina quæ grandi opere constructa erat*.

CAP. XXVIII. *Triginta gazophylacia in circuitu pavimenti*] *In circuitu pavimenti* Heb. אל רצפה. Kimhi ait אל positum pro על. Sic Chald. *Triginta Gazophylacia super pavimentum*. LXX ἐν τοῖς περιστύλοις. Quæ omnes versiones eundem & proprium innuunt Gazophylaciorum situm, indicant nempe super pavimentum, h. e. super prima contignatione constituenda esse. Quódque LXX pro pavimento περίστυλα posuere, videntur voluisse significare singula Gazophylacia singulis supposita fuisse intercolumniis. Atque hic thalamorum numerus non temerè aut casu positus esse credendus est, neque parum cum reliquis numeris conveniens, sed qui ex maxima cum reliquis connexione & proportione deducatur. V. 18. *Pavimentum in fronte portarum*] Sermonem hic fieri de eodem pavimento super quo erant 30 illa Gazophylacia perspicuum est, & à Kimhi affirmatur. *In fronte* Hebr על כתף, quod Kimhi exponit לעמת h. e. *juxta, secundùm*. כתף *humerum* significat, sed transfertur non raro ad significandum latus cujuscunque rei, ut Jos. 15. 10. Unde Chald. *pavimentum in latere portarum*. LXX κατὰ νῶτον q. d. *ad dorsum* h. e. post januas, uti ex illis reddit Hieronymus. His ergò verbis definitur latitudinem porticuum, quæ à lateribus portarum percurrebant utrinque fuisse 50 cubitorum, quanta nimirum erat portarum longitudo.

CAP. XXIX. V. 19. *Mensus est latitudinem &c.*] *Latitudinem* Hebr. רחב, spatium hic significat latum amplúmque, quomodo illud acceperunt Kimhi & Jarhi; quorum iste atrium mulierum intelligit, ille spatium quod erat intra portam Orientalem atrii exterioris, & portam atrii interioris. LXX τὸ πλάτος τῆς αὐλῆς· αὐλὴ autem est *area subdialis*. Atque latitudinis propria significatio potest hic retineri, cùm duplici aliâ areâ centum cubitorum dilatetur hoc atrium versùs Austrum & Aquilonem, versùs Occidentem verò hæc una area atrium contingat interius.

CAP. XXIX. *A facie portæ*] פנים transfertur sæpius ad significandum *aspectum* vel partem anteriorem cujuscunque rei, externam rerum speciem, hic exteriorem ædificii prospectum indicat, quam ædificii faciem Vitruvius lib. 3. cap. 1. & lib. 4. cap. 3. nunc *prospectum* nunc *frontem* vocat. LXX ἀπὸ τοῦ αἰθρίου ἐπὶ τὸ αἴθριον· rem expresserunt non propriam vocis significationem, q. d. ab ea portæ exterioris parte quæ subdialem hujus areæ terminum contingit usque ad portam atrii interioris, & eam ejus partem exteriorem quæ extremum subdialem ejusdem areæ terminum ab Occidente contingit. *Portæ inferioris*] Kimhi *inferior* dicitur quòd gradibus ascendatur ab exteriore atrio in atrium interius. *Usque ad frontem*] Hebraicè לפני, quam vocem modò indicavimus significare externum ædificii prospectum quem Vitruvius *frontem* vocat. Porrò multis ostendit hic Villalpandus quantum sudarit in invenienda ratione quo pacto tricenarius Gazophylaciorum numerus suprà notatus possit in atrii istius & similium intercolumniis constitui; cum vel 28 vel 32 intercolumnia statui debere videantur circa aream illius prout vel 7 vel 8 in singulis lateribus intercolumnia statueris. Tum quia in singulis atriorum hujus Templi lateribus septem sunt postes, totidémque illis adpactæ semicolumnæ, totidémque eis respondentes in porticibus columnæ; eò refert & accommodat illud quod habetur Prov. 9. 1. *Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem, &c.*

CAP. XXX. *Et ad Aquilonem*] Vulg. & Hebr. cum Chald. hunc versum sic legunt, *centum cubitos ad Orientem & ad Aquilonem* indicant utraque dimensione centum cubitos repertos fuisse; at LXX *centum cubitos ad Orientem* legunt, & absolutâ periodo aliâ incipiunt ibi, *& ad Aquilonem* (subaudiúntque *deduxit me*) *& ecce porta &c.* V. 21. *secundùm mensuram portæ prioris*] Hieronymus, *Orientalem portam intelligit, quæ prior, non ordine sed merito nuncupatur*. Porrò quamvis omnino verum sit Orientalem portam omnium fuisse dignissimam, tamen hoc loco priorem eam arbitramur dici, quòd priùs dimensa & explicata fuerat ab Angelo. V. 22. *Septem graduum erat ascensus ejus*] Hujus loci testimonio permoti quem graduum numerum ante portam Aquilonarem hic legerunt, quémque paulo inferiùs legerunt, de Meridiana ad Orientalem transtulerunt, ubi graduum numerus subticetur. Id autem jure optimo factum est ab illis. Namque hic notandum hoc uno textus testimonio, & *LXX* Interp. exemplo firmari regulam similitudinis à qua nunquam discedimus; quâ nimirum una pars ædificii semel dimensa norma est atque mensura omnium universi Templi similium partium, nisi fortè alibi notaretur in textu, quod rarissimè fit. *Vestibulum ante eam*] Hebr. ואילמו לפניהם Phrasim continent hæc verba Hispano potiùs quàm Latino sermone reddendam; diceremus enim *su zaguan estava de la puerta adelante*, h. e. vestibulum erat ultra januam vel ultra gradus prædictos, utrumque enim ex æquo referri potest ex voce Hebraica לפניהם. *LXX* rem aptè significarunt, *& alammon* (h. e. *vestibulum*) *erat intrinsecus*, h. e. intra portam. Hac autem tam expressa rei significatione usi sunt *LXX* nè quis deciperetur, quod paulò ante dixissent gradibus illic septem ascendi in vestibulum quasi non transcensâ portâ, ideo notant ultra eam fuisse vestibulum, eadem huc referentes verba, quæ de vestibulo portæ Orientalis suprà retulerat Propheta, eundem esse indicantes horum & illorum verborum sensum. Vulg. cum Hebr. consentit si res potiùs attendatur quàm verba. Nam quod in Hebræo dictum erat obscuriùs, vestibulum fuisse ante gradus, explicat Vulg. quum dicit fuisse *ante* vel *intra* portam, quod idem est. V. 23. *Porta atrii interioris contra portam &c.*] Difficilis oratio propter Hebraicam phrasim in qua ו copulativum vim habet hic comparativi. LXX rectè acceperunt & explicarunt, similitérque post eos Hieronymus. Sensus ergo est, *Porta atrii interioris* erat contra (h. e. è regione) *Portam* (portæ) *Aquilonis, &* (h. e. sicut ad) Orientalem, h. e. Sicut è regione portæ Orientalis atrii exterioris erat porta alia Orientalis atrii interioris. Vel *Et*, sicut ad, Orientalem, subaudi dictum est, h. e. Non aliter hic intelligendum est portas Aquilonares constitutas fuisse, quàm de Orientalibus dictum est. *Et mensus est à porta usque ad portam centum cubitos*] Rectè & magis explicatè LXX διεμέτρησε τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην. V. 25. *Et fenestras ejus & vestibula*] Hebr. וחלונים לו ואילמו *Fenestræ erant ei & vestibulis ejus in circuitu*, i. cancellis undique conclusa erat porta ejúsque postes inter thalamos. Sic Chald. & Vatablus. V. 26. *Cælatæ palmæ una hinc &c.*] Una hinc altera inde in fronte ejus. His verbis & similibus quæ suprà explicata sunt describuntur ornamenta capitellorum columnarum, uti exponunt Chald. & Jarhi. Redolet autem illud phrasim Hebraicam Ezech 33. 30. *unus ad unum*, hoc est, singuli ad proximum suum, & 1 Reg. 10. 14. *in anno uno*, h. e. singulis annis. Sic hic, *una hinc, altera inde*, h. e. singulis utrinque frontibus; constat nempe plures fuisse ex utraque portæ parte frontes, & singulas eodem ornamenti genere sculptas, quod verè exposuit Vatablus, *Habuit etiam singulas palmas utrinque in suis frontibus*. V. 30. *Et vestibulum per gyrum &c.*] Hebr. אלמות, quam vocem suprà diximus significare *fornices*, hic verò *postes* significat quibus fornices innituntur, id quod ex eo videtur confici, quòd hæc vox affinis sit radici איל & אֵיל, quæ *postem* significant vel *frontem postis*, & Hieronymi testimonio in Trad. Hebr. in Gen. 28. *Antiquæ*, inquit, *Scripturæ voce* אולם *vel* אלם *plenæ sunt, quod nihil aliud signat nisi Ante aut Prius, vel Vestibulum sive Superliminare vel Postes*. Idem ergo ipsum metitur hic Angelus, quod suprà v. 7. inter thalamos cubitis quinque mensus fuerat. Postes nimirum qui intra portam fornices sustinent, quorum stylobatas quinque cubitis fuisse latos diximus. Hos postes nunc dicit longos fuisse, h. e. altos cubitis 25. tanta enim est primæ contignationis celsitudo, sive primi ordinis columnarum cum sua trabeatione altitudo. Hanc verò mensuram hic primùm haberi expressam certum est, quæ priùs sub illa 60 cubitorum universali frontium altitudine comprehendebatur. Chald. hoc loco columnas 20 tantùm cubitis metitur, quarum scilicet trabeationes altæ debuerunt esse quinque cubitos, ut infrà confirmandum est. V. 31. *Et vestibulum ejus ad atrium exterius*] Quid hæc verba innuant attentiùs perpendendum: cujus rei gratia scire oportet, Atrium interius, sive Sacerdotum, duplici ratione ab exteriore Israelis diversum fuisse; tum quod illius solum super hujus solo octo elevetur gradibus, tum quod peribolo proprio supra istam altitudinem soli erecto circumdaretur ita ut ad illud aditus undiquaque intercluderetur, & inaccessum esset Atrium præterquam per portas. His assumptis hoc vestibulum portæ interioris ad Atrium exterius fuisse dicitur, vel respexisse; quoniam peribolus ille Atrio interiori aream subdivalem tantummodo relinquebat, & porticus omnes tum Atrii interioris tum exterioris Atrio exteriori, ut vides in Ichnographia universali. Neq; hoc tantùm sed & ipsum pavimentum interiorum porticuum æquè libratum est cum pavimento atrii exterioris, quo Sacerdotes in atrio interiori

mini-

ministrantes à reliquo populo in Atrio inferiori constituto quasi celsiores dignis afficerentur honoribus ac reverentiâ.

CAP. XXXVI. V. 38. *Et per singula Gazophylacia ostium &c.*] In Hebr. est ולשכה ופתחה. Vox פתח *apertionem, ostium, jannam, fenestram*, significat, id nempe quod apertum est, vel luci excipiendæ, vel quo ingrediantur & egrediantur homines. Atque si vim vocis penitùs inspiciamus, facilè nobis indicabit quid hoc loco in nostro ædificio repræsentet, cujus interiores muri postibus distincti sunt, qui fornicibus desupèr clauduntur. Igitur spatium illud inane quod in muro aperitur sub fornice inter postes, meritò ac propriâ vocis פתח notione indicabitur. Numerum autem singularem ibi distributivè sumi aptissimè intellexit Vulg. *per singula Gazophylacia ostium*, i. e. ostia singula, *in frontibus*, h. e. inter frontes vel semicolumnas, *portarum*, quæ postes portæ & universi Atrii exornabant. Jarhi, *Sunt*, inquit, *versus nonnulli appellantes latera Portarum* Frontes. Aptè (inquit Villalpandus) Rabbi ille *frontes portarum* tradit dici eas quæ ad latera portarum sunt. Sunt enim in tribus lateribus Atrii interioris ternæ portæ, frontibus utrinque munitæ, juxta quas erant Luteres, quorum dispositio in vestigio Atrii interioris videri potest. *Ibi lavabant holocausta*] Levit. 1. 11, 13, præceperat ut holocaustum immolaretur ad latus Altaris, quod respicit ad Aquilonem, atque ut intestina ejus & pedes lavarentur aquâ. In hunc lavandarum victimarum usum fecit Solomon decem Luteres æneos, sive Conchas, quos posuit partim circa portam Aquilonarem, ac quinos illis ordine ex adverso respondentes ad portam Australem, ut liquet ex 1. Reg. 7. 39. & 2 Paral. 4. 6. Porrò cùm Gazophylacia in superiore contignatione atque in singulis intercolumniis singula super fornicibus vestibulorum Atrii extructa essent, id modò concisâ quamvis oratione testatum habemus; in singulis intercolumniis Atrii interioris conchas singulas extitisse, in quibus holocausta lavabantur. Non est prætermittenda (inquit Villalpandus) interpretatio alia, quæ planiorem multò ac faciliorem loci sensum reddat, ut sermo sit de thalamis senis portarum, quæ & ipsa Gazophylacia dicantur, haud repugnantibus Hebræis, Græcis, & Latinis vocibus. Per singula ergò Gazophylacia ostium erat in frontibus portarum, h. e. singulis ex iis thalamis ostia aperiebantur inter frontes, quorum ostiorum initio meminit Propheta, affirmans singula ostia singulis ex adverso ostiis respondisse, v. 13. Atque ad ostia thalamorum ejusmodi intra portam holocaustorum interiora lavabantur, allatâ ex Conchis aquâ, manentibúsque Conchis in Atrio interiore. Sed & lavabantur super mensas, de quibus mox.

CAP. XXXVII. V. 40. *Et ad latus exterius* &c.] Introitum portæ, vel ostium portæ primùm retulit, quòd ab Atrio exteriore venientibus primùm occurrit; atque in eo conscensos fuisse gradus indicat vox *exterius*. Hebr. *extra gradum*, h. e. ultra gradus in ipso portæ pavimento: conscensis gradibus, ingredientibus hoc primum ostium portæ Aquilonaris, ad humerum utrumque ostii duæ mensæ occurrunt, nempe in ipsis angulis interioribus portæ ad Aquilonem pertinentibus. *Et ad latus alterum*, h. e. & ex altera parte portæ in binis aliis angulis ad latus portæ Meridianum pertinentibus, qui ex utraque parte vestibuli portæ interioris constituuntur, *duæ mensæ*. Exteriorem introitum portæ Propheta hic appellat *ostium portæ*, interiorem verò *vestibulum interius*, uti suprà fecit in descriptione portæ Orientalis.

CAP. XXXIX. V. 43. *Et labia earum palmi unius* &c.] Hebr. שפתים, quæ vox deduci potest à שפה *elevare* unde נשפה *elevatus, excelsus*, Esa. 13. 2. atque ita *eminentias* significabit, sive quod eminet, vel quod sursum aut extra perpendiculum prominet. Vel si deducatur à שפה significabit *labium*, *oram, littus, marginem, circumferentiam*; atque hoc respectu affinis est significationis voci שפה quæ κλῆρον, h. e. *terminum* significat. Psal. 68. 14. Vulg. hoc loco oppugnat Pagninus, sed frustrà; ejus enim argumentis hac unâ ratione jam allatâ responderi potest, quòd scilicet שפה *labium* voci שפה *terminum* seu *circumstantiam* significanti est quàm simillima. Deinde Hieronymus, Sym. Theod. & Aquil. 2. edit. reddunt χεῖλος *labium*, LXX γεῖσος in Sixt. cod. in Compl. autem & Regio κυμάτιον, quod est ornamenti genus quoddam portarum antepagmentis apponi solitum à κῦμα *unda*, quam ejusmodi ornamentum quodammodo refert. *Super mensas carnes oblationis*] Hieronymus, *ubi nos diximus*, *Super mensas* &c. LXX de suo posuere, *Et in mensis desuper tecta ut operiantur à pluvia & siccitate*. Theodoretus hanc etiam LXX sententiam refert. Quo testimonio LXX Interpretum confirmari videtur sententia quæ suprà est explicata, juxta quam mensas in ipsis Atriis sub dio ex utraque parte portæ in descriptione notabimus. Et quamvis hæc non sint Prophetæ verba, si tamen verè sunt LXX Interpretum, & nullo librariorum vitio vel adjecta vel interpolata, magnæ profectò sunt authoritatis. Quòd si intra vestibulum constituantur mensæ, operirentur aureis quidem, aut fortasse argenteis operculis, quo sacratiores haberentur & mundiores, dum in eis sacra non haberentur. Id verò ad solis vel pluviæ arcendas injurias omninò esset impertinens, cùm tecto & muris solidis undique tegerentur. Chald. locum istum sic reddit, עונקלין *uncini exibant palmi unius fixi in columnis domûs lanienæ intra vestibula circumcirca*. Illum sequuntur Jarhi & Misna Tract. מדות, *Domus laniorum erat in Aquilone Altaris, & in illa erant octo columnæ breves, & quadrata cedrina erant super illis. & uncini ferrei erant fixi in eis, & tres ordines erant in unoquoque, in quibus suspendebant & excoriabant super mensis marmoreis quæ erant inter columnas.* Quæ sententia non est omninò rejicienda; nam præterquam quòd sine ejusmodi uncinis vix ac ne vix quidem excoriari poterant tot victimæ, fuisse etiam illos olim in Tabernaculo Mosaico probat locus Exod. 38. 28. De 1770 siclis fecit ווים *capita columnarum*, h. e. uncinos capitellorum, metonymiâ usitatâ totius pro parte. Kimhi dicit fuisse uncinos sive clavos præ se ferentes figuram literæ ו *Vau* infixos columnis atque ex iis prominentes, erántque in hoc facti ut in ipsis excoriarentur pecudes. Hujusmodi uncini voce שפתים aptissimè denotantur. Omnes enim dispositi fuisse videntur bini & bini undecunque prominentes, ut unam hostiam sustinerent. Quod verò ad trabes cedrinas spectat & columnas breviores, quas fingunt illi ad uncinos figendos & sustinenda pondera, puto illos loqui de Zorobabelis vel Herodis Templo; nam in isto de quo nunc est sermo ligneis columnis nihil erat opus, cùm singulæ mensæ ad singulos aptarentur frontium stylobatas, super quorum ornamentis aptè figerentur clavi, qui quodlibet pondus possent sustinere, atque in longa sæcula perdurare. Et quod ad debitam usuíque accomodatam uncinorum altitudinem spectat, eam præstaret pro pecudibus stylobatæ altitudo, quæ ostensa est esse cubitorum duorum cum dimidio, quod verò ad armenta, in ipsis columnis aut postibus facilè figerentur clavi. Vocem שפתים Kimhi exponit כירים, h. e. χυτρόποδας, loca aut vasa in quibus ponuntur ollæ aut caldariæ, ex loco qui est Psalm. 68. 14. Quamvis autem quod ad culinarum vasa spectat nihil habeat cum his mensis commune, tamen quod ad phialas excipiendo victimarum sanguine mensis appositas pertinet, non video cur etiam pedibus non insisterent ut minori sui parte terram contingerent. Quod si verum sit, eæ quoque Hebræis dicerentur כירים à radice כיר quæ *concham*, aut כור quæ *fossam* significat, quòd vas sit profundum & capax ut concha vel fossa. Eædem χυτρόποδες dicuntur ollæ, quæ pedibus insistunt. χύτρα autem παρὰ τὸ χέειν *fundere* aptissimè significabit conchas vel phialas illas in quibus jugulatæ victimæ sanguis infundebatur, qui collectus deinde in crepidine Altaris effunderetur. Quòd si pedibus ejusmodi conchæ insistebant, meritò χυτρόποδες dicerentur, ac binæ singulis insisterent mensis, minores aliæ quibus pecudum sanguis exciperetur, aliæ majores quibus armentorum plurimus. V. 44. *Extra portam interiorem &c*] h. e. egressus portam interiorem, subaudi, vidi ibi fuisse, *Gazophylacia Cantorum, in atrio*, inquam, *interiori*. LXX proprium horum verborum sensum reddidêre, *Introduxit me*, inquiunt, *in atrium interius*. Unde colligitur quæ hactenus dixerat Propheta omnia ad Portæ pertinuisse interiora, intra cujus vestibulum constitutas fuisse dixerat sacrificiorum mensas. Sic Kimhi, q. d. in spatio atrii interioris erant Gazophylacia Levitarum canentium; sic & Jonathas & Jarhi. *Facies eorum contra viam Australem*] LXX, *ferentia* vel *tendentia ad Austrum*. Hæc verba aliis quasi per parenthesim immixta videntur, & superioribus illis *Gazophylacia cantorum connectenda*. Sensus est Gazophylacia Cantorum erant in porticu quæ tendit ab Aquilone (portam namque egreditur Aquilonarem Propheta) ad Austrum. Reliqua sunt perspicua. *Quod* Gazophylacium erat *in latere portæ* vel à latere portæ, aut ad humerum portæ (quod idem est) *respicientis ad Aquilonem*, h. e. Aquilonaris, *& facies eorum contra viam Australem*, h. e. ex iis Gazophylaciis quæ tendunt in Austrum. Sensus fuisset perspicuus si dixisset, Et Gazophylacium quod est in angulo duarum porticuum Aquilonaris & Orientalis, hæc enim est quæ ab Aquilone tendit ad Austrum. Idem confirmant sequentia, *Una*, vel *unum*, vel id quod est *ex latere portæ Orientalis quæ*, quod, *respiciebat ad viam Aquilonis*, h. e. ad Aquilonem. His omnibus verbis describit Gazophylacium illud porticûs Orientalis, quod est in ejus angulo Aquilonari. Sed dum unum fuisse commemorat Gazophylacium in latere portæ Orientalis versùs Aquilonem, & aliud quoque simile subintelligendum fuisse indicavit à latere Meridiano ejusdem portæ. Quod à Kimhi fuit quoque adnotatum, & à Richardo. Atque hujus quidem Gazophylacii, quod nondum expresserat, priùs usum retulit, subdens V. 45. *Et dixit ad me, Hoc est Gazophylacium &c.*] Illud quod nos conjecturâ affirmamus de duobus illis Gazophylaciis, testatum habemus apud LXX, quorum hæc sunt in Sixtiano cod. verba ad præcedentem versum, *Et introduxit me in Atrium interius, & ecce duæ exedræ in atrio interiori, una ad dorsum*, h. e. ad latus, *portæ respicientis ad Aquilonem*, h. e. ex phrasi Hebraica, Aquilonaris, *quæ fert ad Austrum*, h. e. Porta quæ aperta in latere Templi Aquilonari ducit ad Austrum, *& una*, h. e. altera exedra *ad dorsum portæ quæ ad Austrum*, h. e. à latere portæ Australis, *respicientis autem ad Aquilonem. Sacerdotum erit qui excubant in custodiis Templi*] Quod ad Meridianum situm spectat custodientium custodias domûs, & eorum ministerium, id describitur Num. 3. 27, 28, *Hæ sunt familiæ Caathitarum &c.* habebunt excubias sanctuarii, & castrametabuntur ad Meridianam plagam. Quibus, postquam cunctam Tabernaculi supellectilem demandatam fuisse testatur, principes assignat V. 32. *Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aharon erit super excubitores custodiæ Sanctuarii.* Hanc autem Caathitarum familiam ad angulum Meridianum & Orientalem pertinuisse perspectum est, & alibi à nobis confirmatur, ubi ostendemus castrorum Israel formam totius Templi ideam retulisse. Qua in distributione Moysi & Aharon angulus alter Orientalis & Aquilonaris attribuitur, V. 38. Castrametabuntur ante tabernaculum fœderis ad Orientalem plagam Moysis & Aharon cum filiis suis, habentes custodiam Sanctuarii. Hæ sunt excubiæ domûs quæ nunc dicuntur custodiri in Gazophylacio Orientali Meridiano. V. 46. *Porrò Gazophylacium quod respicit &c.*] Illud est (inquit Kimhi) supra dictum cujus v. 44. mentionem fecerat. *Sacerdotum erit qui excubant ad ministerium Altaris*] Heb. *custodientium custodiam Altaris*. Quæ autem hæc fuerit custodia, liquet ex Levit. 6. 12, 13. *Ignis in Altari semper ardebit &c.* Quibus verbis perspicuum est cur Hieronymus pro *custodia*, *ministerium* converterit, quippe quòd ejusmodi custodia ministerii, solicitudinis, curæ plenissima. V. 47. *Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum*] Atrium quod jacet inter has portas interiores nunc metitur Angelus longitudine centum cubitorum, & latitudine centum cubitorum per quadrum. *Quadratum*] Heb. מרבע. LXX *ad quatuor ejus partes*, h. e. cujus quaterna latera paria erant cubitorum centum. Hieronymus reperit longitudinis & latitudinis centum cubitos per quadrum. Hic Villalpandus rejicit eorum sententiam, qui Atrio interiori Templi Salamonis negant porticus, exedras, gazophylacia, volúntque illud clausum fuisse humili duntaxat maceriâ trium ordinum lapidum cæsorum, & unius ordinis lignorum cedri dolatorum huc accomodantes locum 1 Reg. 6. 36. quem confirmant testimonio Josephi Antiq. lib. 8. cap. 2. Sed illis opponit primò locum 1 Paral. 28. 12, ubi dicitur data fuisse à Davide Salomoni descriptio *omnium Atriorum* (scilicet interioris & exterioris) *& exedrarum per circuitum in thesauros sanctorum* (in Atrio scilicet exteriori) *divisionúmque sacerdotalium & Levitarum*. Quæ nemo non videat eadem esse cum his quæ hìc recensentur, *Gazophylacia Cantorum in Atrio interiori*, & Gazophylacium Sacerdotum excubantium in custodiam Templi & ministerium Altaris. II. Opponit locum 1 Reg. 7. 12. *Ædificavit Salomon Atrium majus rotundum, h. e. circumquaque, trium ordinum de lapidibus sectis, & unius ordinis de dolata cedro*: quæ de Atrio exteriore dicuntur: nam sequitur, *Et in atrio domûs interiore* (quod est Atrium Sacerdotum, quódque 1 Reg. 6. 36. dicitur similiter extructum fuisse *tribus ordinibus lapidum politorum, & uno ordine lignorum cedri*) *& in vestibulo domûs*. Jam verò vestibulum domûs altum fuit cubitis 120: tantùm abest ut clausum fuerit humili duntaxat maceriâ. Unde concludit locum illum 1 Reg. 6. 36. de tribus ordinibus lapidum cæsorum, intelligendum de columnis omnibus sive de tribus columnarum ordinibus in altum sibi invicem superpositis. Locum autem Josephi Antiq. lib. 3. cap. 2. accipiendum de γείσῳ, sive humili maceriâ quo Sacerdotes in Atrio interiore operantes sacris distinguebantur à populo, in Atrio exteriore versante, qui γεῖσος nihil habet commune cum tribus illis ordinibus lapidum politorum. Hunc γεῖσον ait denotari his Ezechielis verbis cap. 42. 10. *In latitudine periboli Atrii*, qui dicitur Atrii peribolus, quòd totum interius Atrium (de quo est isthic sermo) undequaque cingeretur. Id verò quod sequitur (inquit Villalpandus) Josephus non enarravit, *quod erat contra viam Orientalem in faciem ædificii separati*. *Ædificium separatum* vocat hìc ipsam Dei domum; itaque ante faciem Orientalem domûs Dei peribolus hic sive γεῖσος tendebatur, à porticu Aquilonari ad Meridianam.

CAP. XLVI. v. 48. *Et mensus est vestibulum quinque cubitorum hinc &c.*] Heb. אל אולם, quam utramque vocem LXX Interp. in Sixt. Cod. retinuerunt, τὸ αἰλ τοῦ αἰλάμ, quamvis prior ex aliis Codd. excidisse videatur: quapropter ipsum *vestibulum* legunt, sed *postem vestibuli* licet convertere, vel ut Chald. habet, *frontem vestibuli*. Jarhi, אל quasi איל *frontem vestibuli*, h. e. grossitiem laterum portæ mensuravit ab Oriente ad Occidentem. Hieronymus notione proximas voces indicavit fuisse איל & אילם, atque adeò postem vertit *vestibulum*. Metitur enim hoc loco Angelus crassitudinem muri anterioris vestibuli quæ ingredientibus erat perspecta in utroque poste & imminente fornice; quæ quidem partes ædificii meritò vestibuli nomine censentur ab Hieronymo, cùm eas omnes & singulas juxta varias notiones indicet prædicta vox אילם, quæ inter alia *fornicem* etiam diximus significare: erat autem hæc porta supernè fornicata. *Et latitudinem portæ trium cubitorum hinc &c.*] Hebraica ad verbum convertit Hieronymus, ut & Chald: sensum verò reddunt

LXX

LXX *Et latitudinem portæ cubitorum 14, & latera* (ἐπωμίδες) *portæ alam cubitorum trium hinc & inde.* Quamvis latitudinem portæ Hebraica non tradant, eam tamen fuisse 14 cubitorum manifestè colligitur ex ipso textu. Consultò verò *latera* portæ intelligunt dicta fuisse portæ latitudinem, nimirum quantum ipsa latera seu humeri aut postes distenduntur ab ostio usque ad angulos interioris ædis, quod unum dimensum fuisse repetita ipsa dimensio planum facit. Accedit consuetudo deinceps ab Angelo observata in singulis portis Sanctuarii in quibus post dimensam murorum crassitudinem, spatia metitur quibus domus ipsa ab ostio, sive à postibus portæ ad angulos usque interiores utrinque laxatur ; quam quidem dimensam retractionem & *latera* vocat portæ, & *humeros*, & *latitudinem.* Kimhi, *Dicit quod latitudo portæ vestibuli erat ejusmodi ut remaneret illi latus post portam trium cubitorum ab Aquilone, & trium cubitorum ab Austro, habetur ergo latitudinem portæ fuisse 14 cubitorum, nam longitudo vestibuli erat 20 cubitorum,* ex quibus tolle sex pro lateribus portæ, tres hinc & tres inde, remanet latitudo portæ 14 cubitorum, & ad hoc meliùs explicandum subdit, longitudinem autem Vestibuli 20 cubitorum. Eandem planè habet Theodoretus expositionem cum Kimhiana. V. 49. *Octo gradibus ascendebatur ad eam*] Hieronymus, Symmachus (inquit) quem nos secuti sumus, 8 gradus posuit, LXX decem, Theod. & Aquila 2 edit. undecim, prima autem nullum numerum posuit, sed absolutè ait, Et gradibus in quibus ascendebatur ad eam, ut juxta consuetudinem priorum portarum octo intelligamus gradus, sicut intellexit Symmachus. Jarhi Kimhi & Josephus monent in secundo Templo h.e. Herodiano fuisse 12 gradus. Quoniam autem Villalpando sacrosancta est Vulg. ob decretum Synodi Tridentinæ illi mordicus adhæret. Igitur (inquit) nos secundùm Vulg. edit. graduum octonarium numerum ante vestibulum excitavimus quibus ad portam ascenditur, vel ad ipsum vestibuli introitum. Et quoniam rejicienda minimè videtur LXX Interp. translatio, quæ B. Augustino magnæ autoritatis est, binos alios gradus excitavimus in ipso introitu vestibuli, in anteriorum parastadum cubitali projectura ut vides in vestigio Sanctuarii, ita ut omnes gradus ad vestibulum usque ascendendi deni sint, quot videlicet numerantur à LXX Interp. octoni usque ad portam vestibuli, quot numerantur à Vulg. editionis Interp. *Et columnæ erant in frontibus*] Heb ועמודים אל האילים Usus est hoc loco Propheta voce propria עמודי columnas has distinguens à reliquis quas hactenus enumeraverat, vel potiùs columnas distinguens à postibus. Deducitur autem hæc vox à עמד *stetit*, q. d. statuam quod in altum stet erecta, vel quod subsistat fulciátque domum cui substat. Differt à voce איל quæ *postem* significat, aut columnam muro adpactam, עמוד autem *stantem columnam*, quæ muro non adjacet, sive ea rotunda sit, sive quadrata, aut aliâ quacunque formâ. Unde colligimus à muro extantes conspectas fuisse à Propheta post dimensam vestibuli longitudinem & latitudinem, h. e. cùm oculos atque iter dirigeret in Templi portam mox dimetiendam. Has igitur duas columnas in frontibus sive ad frontes appositas fuisse affirmat, nimirum è regione parastadum angularium quæ erant circa portam Templi, una in angulo Meridiano, altera in Aquilonari, ut vides in vestigio Sanctuarii.

C A P. XLI. *Ezechielis Paraphrastica explanatio ex Villalpandi Explanationum Tom. 2. part. 2. l. 4.*

V. 1. *Et introduxit me in Templum*] Introduxit me in priorem Templi portem, quæ dicitur Basilica, aula, atque Templi nomine plerumque censetur. *Et mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde*] Et mensus est utrumque portæ postem dextrum atque sinistrum, & uniuscujusque latitudinem ab Oriente in Occidentem 6. cubitorum. *Latitudinem Tabernaculi*] Quanta nimirum erat superliminaris latitudo, & parietis Sanctum à Vestibulo dividentis crassitudo. V. 2. *Latitudo portæ 10 cubitorum erat*] Limen portæ latum erat cubitos 10 quàm latum fuerat olim Mosaicum Tabernaculum. *Et latera portæ 5 cubitis hinc & quinque cubitis inde*] Et reliqua muri pars ab ostio usque ad angulos interiores domus, quinque fuit cubitorum ex alterutra parte, aperiebatur quippe porta in media domo Sancti. *Et mensus est longitudinem ejus 40 cubitorum, & latitudinem 20 cubitorum*] Et aulæ sanctæ longitudinem 40 cubitorum mensus est, & latitudinem 20, duplâ nimirum latitudinis longitudine, quæ maximè ab antiquis probatur. V. 3. *Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos*] Et deducens me ad Adyta, mensus est postem utrumque Portæ, h. e. crassitudinem muri concludentis oraculum duorum cubitorum, vel parastades latus utrumque Portæ exornantes. *Et portam 6 cubitorum, & latitudinem portæ 7 cubitorum*] Ostium quoque portæ mensus est 6 cubitos latum, & humeros, sive latera, portæ, h. e. muri partes quæ ab ostio extenduntur ad angulos interioris domus 7 cubitorum. V. 4. *Et mensus est latitudinem ejus 20 cubitorum, & longitudinem 20 cubitorum; & dixit ad me, Hoc est Sanctum sanctorum*] Et mensus est Oraculi latitudinem 20 cubitorum, & longitudinem 20 cubitorum, cujus altitudo quoque 20 cubitorum fuit; & dixit mihi &c. V. 5. *Et mensus est parietem domus 6 cubitorum*] Et mensus est crassitiem parietis Templi 6 cubitis. *Et latitudinē lateris 4 cub.*] Latera, anterides, sive antas, vel pilas, mensus quoque est, & uniuscujusque latitudinem comperit esse 4 cubitorum. V. 6. *Latera autem latus ad latus bis triginta tria.* Latera verò bina sibi invicem respondentia à pariete domus projiciuntur pedes 33 h. e. cubitos 22, singula projiciuntur cubitos 11. *Et erant eminentia quæ ingrederentur per parietem domus, in lateribus per circuitum, ut continerent, & non attingerent parietem Templi*] Et retractiones quasdam fecit in ipsis lateribus domus in quibus trabes & tabulata cubiculorum domum circumdantium ponerentur, nè opus esset ipsos Templi parietes fodere ut continere possent trabes, quas non debuit Templi parietem contingere, nedum illi insistere. V. 7. *Et platea erat in rotundum ascendens sursum per cochleam, & in cœnaculum Templi deferebat per gyrum*] Et aditus vel ostium inferiorum cubiculorum patebat ad cochleam, quo ad media & superiora cubicula ascendebatur, quæ quidem cubicula universa propemodum domum circuibant. *Idcirco latius erat Templum in superioribus*] Et spatium fiebat manus sursum ascendendo ad cameras, atque adeò cubicula inter costas sive parastades, latiora erant quo superiora. *Et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium*] Ascendebatur enim ad superiora cubicula per media, & ad hæc per inferiora. V. 8. *Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami 6 cubitorum spatio*] Et vidi interiores costarum retractiones quibus trabes & tabulata fulciuntur, ipsæque parastades muniuntur; erántque in universum singulæ retractiones altæ calamum unum 6 cubitorum & palmi, omnes simul cubitos viginti. V. 9. *Et latitudinem per parietem lateris forinsecus 5 cubitorum*] Et lapideus paries qui costas & cubicula claudebat extrinsecus, latus erat cubitos quinque. *Et erat interior domus in lateribus domus*] Totidémque latus erat locus ille inter costas relictus, qui in cubicula deinde tributus secundùm longitudinem fuit, qui quidem locus & pro æstuariis fuit, & ut in eo sacra vasa asservanda reponerentur. V. 10. *Et inter Gazophylacia latitudinem 20 cubitorum in circuitu domus undique*] Et platea quædam viginti cubitos lata erat inter Gazophylacia Atriorum & prædicta cubicula: quæ quidem platea æquè undique lata totam domum cingebat ab Oriente, Mer. Occ. & Aquilone. V. 11. *Et ostium lateris ad orationem: ostium unum ad viam Aquilonis, & ostium unum ad viam Australem*] Et prædictus locus qui derelictus dicebatur, & in varios usus deputatus erat, potissimum ad orationem, animi requiem, & Dei munera suscipienda deputabatur, ad quem & ab Austro & ab Aquilone patebat aditus, apertis ostiis à lateribus vestibuli, & in pariete Aquilonari & in Australi exterioribus. Et à propriis ostiis in ipsis costis, vel Antis, apertis, alia ab Austro, alia ab Aquilone aperiebatur: quare facies ad Orientem respiciebant in binis illis cubiculis quæ Mutatoria sæpe appellantur. *Et latitudinem loci ad orationem 5 cubitorum in circuitu*] Et prædicti loci, sive cubiculorum, latitudo 5 cubitorum; tot enim distat ab interiori domus pariete exterior costarum. V. 12. *Et ædificium quod erat separatum versúmque ad viam respicientem ad mare latitudinis 70 cubitorum*] Et hujusmodi orationis locus qui à latere Meridiano & Aquilonari Templi exstructus latus erat, h. e. extendebatur ab Oriente in Occidentem 70 cubitos. *Paries autem ædificii quinque cubitorum latitudinis per circuitum, & longitudinis 90 cubitorum*] Hujus verò loci exterior paries, qui domum undique cingebat, latus erat vel crassus cubitos 5 altus verò cubitos 90. V. 13. *Et mensus est domûs longitudinem 100 cubitorum, & quod separatum erat ædificium, & parietes ejus longitudinis 100 cubitorum*] Quam domum singillatim & per partes metitus fuerat nunc in unam summam colligit, ejúsque longitudinem ab Oriente in Occidentem centenario, h. e. perfecto, cubitorum numero definit. Nam ipsa domûs longitudo & orationis locus, & parietes, omnia simul capta, longitudinem complent centum cubitorum. V. 14. *Latitudo autem ante faciem domus, & ejus quod erat separatum contra Orientem 100 cubitorum*] Et platea quædam quæ jacebat ante faciem domus, h. e. ejus celeberrimi atque eximii ædificii, quod Separatum propterea dicitur, & Orientem respicit, longa erat cubitos 100, hujus verò plateæ latitudinem paulò superiùs 10 cubitis definierat. V. 15. *Et mensus est longitudinem ædificii contra faciem ejus, quod erat separatum ad dorsum, ethecas ex utraque parte 100 cubitorum*] Et mensus est interioris Atrii quadratam illam aream, quæ domum Domini cingebat, vel potiùs postes, vestibula & porticus quæ triplici ex latere Occidentali, Meridiano & Aquilonari domui opponebantur. Mensus est, inquam, longitudinem porticûs occiduæ quæ respiciebat Occidentale posticum domûs, nec non porticus Meridianas & Aquilonares, quæ erant ex utraque parte domus, 100 cubitis: erat enim areæ hujusmodi æqua longitudini latitudo 100 cubitorum. *Et Templum interius & vestibula Atrii*] Atque adeò Templum interius mensus est, & Atrii vestibula. V. 16. *Limina & fenestras obliquas, & ethecas in circuitu per tres partes*] Atrii porticus cedrinis contectæ desuper laquearibus, quæ laquearia Limina dicuntur, inferiùs cancellis claudebantur in rhomborum morem obliquis non quadratis angulis perforatis, & Atrii postes sine etheca triplici ex latere cingentes Templum. *Contra uniuscujusque limen*] Postibus domûs respondebant ex adverso non quidem temerè, sed singuli singulis postibus, singula limina, vel tabulata singulis tabulatis. *Stratúmque ligno per gyrum in circuitu*] Postes verò domûs, vel parastades, operiebantur tabulatis cubiculorum in circuitu trium laterum Meridiani, Occidentalis & Aquilonaris. *Terra autem usque ad fenestras*] Hujusmodi autem tabulata parastadas operiebant à terra usque ad fenestras domûs, h. e. usque ad altitudinem 25 cubitorum. Vel, & solidus paries erigebatur usque fenestras domûs, quæ super altitudine 25 cubitorum aperiebatur in pariete Meridiano & Aquilonari. *Et fenestræ clausæ ...Super ostia.* V. 17. *Et usque ad domum interiorem, & forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus & forinsecus ad mensuram.* V. 8. *Et fabrefacta Cherubim & palmæ, & palma erat inter Cherub & Cherub, duasque facies habebat Cherub.* V. 19. *Faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu.*] Fenestræ verò Templi quæ super hujusmodi pariete aperiebantur, ab eodem ita abscondebantur ut ex Atriorum pavimento inferiori videri non possent. Et fenestræ clausæ triplici operimento cancellis, valvis atque aulæis V. 17. aperiebantur super altitudine ostii Orientalis domûs, per parietes exterioris domûs usque ad parietem interioris; nam in interiori domo fenestræ non erant, atque in eadem altitudine procurrebant tum in parte domûs Meridiana & Aquilonari, tum in exteriori costarum & cubiculorum. Vel, intrinsecus h. e. in interiori domo Sancti Sanctorum, & forinsecus in exteriori Sancti ad mensuram operiebantur omnia tabulis ejusdem mensuræ, in quibus v. 18 insculpebantur imagines Cherubinorum atque Palmarum ita ordine dispositorum, ut inter binos quosque Cherubinos palma una statueretur: inter binas quasque palmas unus Cherub. Cherubini autem uniuscujusque dispositio ita erat, ut è quaternis quibus constabat animalium formis v. 19 humanam ad palmam converteret ex parte una leoninam ad palmam alteram ex parte altera. Nam alis, quæ tertia dicitur facies, utramque palmam ex æquo tangebant; vitulinis pedibus, quæ quarta dicitur facies, neutram palmam sed ipsum pavimentum contingebant. Atque hac eadem quam dixi dispositione expressa erat domus circumquaque universa, ita ut in Sanctuario octoni computarentur Cherubini in quaternis parietibus, & duodeni si eisdem annumerentur Cherubini in quaternis parietibus, & duodeni si eisdem annumerentur quaterni qui Arcam circumstant, ac duodeni item in exteriori domo; ut omnes Cherubini Templi 24 fuisse credantur. V. 20. *De terra usque ad superiora portæ Cherubim & palmæ cœlatæ erant in pariete Templi*] Quantum erigebatur Orientalis portæ lumen, vel ostium, tantundem à terra parietes Templi & oraculi insculptis Cherubinis ac palmis, ut dixi, exornabantur, h. e. in altitudine cubitorum 20. V. 21. *Limen quadrangulum*] Aulæ verò sanctæ portæ (quæ quadrata erat non fornicata) postis uterque latus erat quartâ parte latitudinis portæ, unusquisque octavâ; latus enim erat cubitum cum quarta cubiti parte. Superliminare verò ejusdem mensuræ, quod primi ordinis Atriorum epistyliis æquè libratum erat; Epistyliorum mensuram & ornamenta definit. *Et facies Sanctuarii, aspectus contra aspectum*] Et Sancti sanctorum, & Sancti facies, quippe quæ ad eandem spectabant cœli regionem, & eodem aspectu videri poterant, erant omnino similes dispositione, ornamentis, incrustaturis, unâ symmetriâ dispares, cùm hujus antepagmentum utrumque ex quarta, illius ex quinta latitudinis portæ factum fuisse dicatur. V. 22. *Altaris lignei 3 cubitorum altitudo, & longitudo ejus duorum cubitorum*] Altare verò, quod ex erectis quaternis quadratis tignis, aliísque in summo & in imo connexis, quasi ex ossibus contexuit Solomon, ac cedrinis tabulis undique convestivit, aureísque demum laminis contexit, altum erat cubitos tres, longum æquè ac latum cubitos 2. *Et locutus est ad me, Hæc est mensa coram Domino*] Et dixit mihi qui me ducebat Angelus, Hoc altare, quod in conspectu Dei semper manet, mensa dicitur, quippe cui sacer ignis & suave spirans suffitus imponitur. Vel sensus est, absolutâ Altaris enarratione ad dextram Altaris conversus ductor meus dixit mihi, Hæc est mensa panum propositionis &c. V. 23. *Et duo ostia erant in Templo, & in Sanctuario*] Sancti & Oraculi ostium unumquodque binis claudebatur foribus. V. 24. *Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem plicabantur; bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum*] In quorum singulis ex utraque parte ostii singula ostiola aperiebantur, in utrisque bina, quæ ostiola suis quoque foribus claudebantur; apertis enim majoribus valvis minores quoque aperiebantur, atque unà cum illis claudebantur, quamvis clausis majoribus facilè minores aperirentur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum, ex alterutra singula. V. 25. *Et cœlata erant in ipsis ostiis Templi Cherubim, & sculpturæ palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant*] Et in tympanis valvarum opere sculptoris eminebant figuræ Cherubim & palmarum, illis omnino similes, quas in parietibus Templi expressas fuisse retulimus. *Quamobrem & grossiora erant ligna in Vestibuli fronte forinsecus*] Et pulchrum quidem orna-

menti genus Orientali Templi fronti præstabant capita trabium quæ in zophoris conspiciebantur exterioribus. V. 26. *Super quæ fenestræ obliquæ*] Et fenestræ cancellis occlusæ, quibus lumen cœnaculis Templi inducebatur super hujusmodi zophoris conspiciebantur. Et similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli, secundùm latera domûs latitudinémque parietum.

Excerpta ex Villalpando ad Cap. 41.

CAP. IIII. v. 1. *Latitudinem Tabernaculi*] Hebr. אֹהֶל: videtur vox esse primitiva, & significare *extensionem* vel *expansionem rei alicujus supra nos*, & propriè id omne significare videtur *quod supernè expanditur*, ut aulæum, cortina, velamen desuper extensum ut protegat. Hinc fit ut vox specialiter usurpetur ad significandum Tentorium, aut Tabernaculum; & verbum אָהַל *extendit* vel *expandit Tentorium* Esa. 13. 20. Quæ omnia in eam nos inducunt sententiam ut arbitremur hoc loco vocem אֹהֶל transferri ad significandum superliminare portæ Templi, quod cùm planum esset, atque cortinæ extensæ perquam simile, obumbrabat ac protegebat portam desuper. Kimhi exponit *semicirculum*. Qui in eo primùm peccasse videtur, quòd semicirculum scribit pro fornice, in eo verò rursus quòd portam Templi credidit fuisse fornicatam, quod repugnat ipsi voci Hebraicæ, rationibus Architecturæ, & S. Scripturæ testimoniis infrà afferendis, quum de portarum ornamentis dicemus. Aliam explicationem c. sequenti Villalpandus adfert. Si Massoretharum punctationem minimè sequimur, inquit, hæc verba cum præcedentibus conjungemus haud aliter quam LXX. in Reg. & Compl. codice fecerunt, Latitudo Tabernaculi, & latitudo portæ 10 cubitorum erat. Quam lectionem haud renuent Vulg. si eisdem subintellecta præponatur collationis vox *juxta, secundùm* sic, juxta *latitudinem Tabernaculi*, Mosaici nempe, *latitudo portæ* 10 *cubitorum erat*. Hæc autem portæ & Mosaici Tabernaculi collatio fortè alicui mysteriorum plena videatur, quæ in eo forsan sita esse putanda videtur, quòd quanta illius latitudo fuit, tanta esse ostendatur ostii Templi expansio dupla latitudine; ut Templi porta, quo Ecclesia Christi signatur, multò major esse indicetur Synagogâ, quæ mobili atque exiguo repræsentabatur Tabernaculo. [Non incommoda est hæc posterior Villalpandi explicatio, attamen aliquanto longiùs petita videtur, atque hæc Tabernaculi Mosaici cum Templo hoc collatio, hoc duntaxat in loco notata, aliena videtur. Itaque malim priorem sequi explicationem, cui velim hoc additum, nimirum LXX in Sixt. ed. sic redidisse πηχῶν ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἰλὰμ ἔνθεν, undequaque eos legisse אֵילָם pro hodierno אֹהֶל, quæ lectio τῶν LXX optima videtur: voce enim illâ אֵילָם seu אוּלָם significatur *vestibulum* seu *fornix* quâ superne duo portæ postes junguntur.]

CAP. V. v. 2. *Latitudo portæ*] Hebr. פתח. Cùm hanc portam & interiorem Sanctuarii sæpius nominet, eis nunquam indidit nomen שער, cùm contrà factum fuisse videamus in reliquis Atriorum portis. Nempe vox פתח ostium quod in muro ingredientium commodis aperitur ac lumini excipiendo significat: שער verò ea omnia ædificia indicat quæ ad portæ dignitatem, munitionem, ornamentum solent circa portam extrui. Ex quo fit ut cùm portæ Atriorum ad pompam & munitionem Templi fuissent extructæ, urbis alicujus formam potius imitantes quàm peculiaris ædificii, ex שער appellentur, quarum ostia פתח השער dicuntur. At in portis his Sanctuarii, quæ ad usum tantummodo aperiuntur, quæque, quamvis propriis sint exornatæ membris, nulla habent desuper ad portæ pompam ædificia, ideo פתח non שער dicuntur. Hujus porrò ostii latitudo dimensa est, altitudo non item. Idque non casu aut temere factum esse arbitror, neque quod minùs necessaria ad ædificii rationem plenè percipiendam, sed quod facili conjecturâ ea ex dictis posset colligi fuisse cubitorum 20 duplâ proportione, quam in aliis portis observatam fuisse suprà ostendimus.

CAP. VI. *Longitudinem* 40 *cubitorum, latitudinem* 20 *cubitorum*. Hanc duplam longitudinis ad latitudinem proportionem maximè probat Vitruvius in tricliniis atque aliis ejusmodi ædificiis l. 6. c. 5. De modo dimetiendæ longitudinis, an videlicet murum includat qui Sanctum sanctorum dividit à Sancto, an verò à longitudine excludat, quoniam ex universis domûs mensuris pendet hoc dubium, de eo illis enumeratis agemus.

CAP. VII. v. 3. *Introgressus intrinsecus*] Hebr. לִפְנִימָה. A voce פנה quòd *aspicere* significat additis antè & retro literis compositum nomen לִפְנִימָה quo fere semper adverbialiter utuntur Hebræi, *intus, interiùs* significantes, quasi dicant *ante*, interiora enim q. anteriora vocant, quòd introrsum ingredientibus interiora sint antè, exteriora maneant retro. Phrasim ac verba Prophetæ aptissimè exprimeret Hispanus sermo *passando adelante*. *Mensus est in fronte portæ duos cubitos*] Hebr. איל הפתח h. e. *postem ostii*. Sic Chald. Symm. περὶ τὴν θύραν *circa portam*, h. e. ex utraque parte portæ. Theod. Hebr. איל, Aquila *ostium*, nos (inquit Hieronymus) *frontem* interpretati sumus. Kimhi, quasi dicat duas frontes portæ hinc & inde quarum unaquæque erat latitudinis 2 cubitorum. Jarhi, Grossities muri erat 2 cubitorum. Lyranus, Hæc est spissitudo parietis sive frontis. Paries enim iste non est multùm altus, nec sustinet super se aliud pondus, quia solùm dividit inter Sanctum Sanctorum & Sanctum in inferiori mansione Templi, & ideo non describitur tantæ spissitudinis sicut alii parietes Templi. [L. C. At c. 11. accipit illos duos cubitos de duabus Antis quas collocat utrimque à latere portæ Oraculi]

CAP. IX. *Portam sex cubitorum*] Jarhi hoc accepit de altitudine, Kimhi de crassitudine, uterque falsus & deceptus ex sequentibus verbis *latitudinem portæ 7 cubitorum*. Sed male. *Latitudinem portæ 7 cubitorum*] Hebr. רחב, quæ vox *latitudinem* vel *dilationem* significat, non eam quæ in ipsa porta est lata sex cubitos, sed eam quæ portam ingressis mox occurrit, quámque disertis verbis definierunt LXX in Sixt. cod. qui sic appositissimè locum istum explicant, καὶ διεμέτρησε τὸ αιλ τοῦ θυρώματος πηχῶν δύο, καὶ τὸ θύρωμα πηχῶν ἕξ, καὶ τὰς ἐπωμίδας τοῦ θυρώματος πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν, καὶ πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν: quam lectionem appositè exponit Theodoretus. Vidi quoque alteram portam, illam interiorem, cujus latitudo erat cubiti 6. & ab utraque parte ancones cubiti 7. Sex igitur cubiti 14. additi 20. efficiunt.

CAP. X. v. 4. *Mensus est latitudinem ejus* 20 *cubitorum*] Nihil præcessisse videtur ad quod pronomen *ejus* referendum sit; quare LXX paraphrasticè addidisse videntur μῆκος τῶν πυλῶν, quâ lectione ad prædictum ostium cum suis humeris mensuram hanc referre videntur. At in Hebræo pronomen *ejus* referri posse videtur ad id quod superiori versu dixerat *introgressus* לִפְנִימָה h. e. in Adytum. Hanc porrò mensuram mendosè legunt LXX. Interp. 40. scribentes pro 20. cujus rei testis est Hieronymus, Pro quo, inquit, *in plerisque codd, LXX Interp.* 40 *continentur*. Hos secuti sunt Sixtiani, nos Regio & Complutensi libentiùs subscribimus, inquit Villalpandus.

CAP. XV. v. 5. *Et latitudinem lateris*] Hebr. צלעות, quæ vox propriè significat *costas animalis* Gen. 2. 21. deinde pro latere cujuslibet rei Exod. 26. 26. Tertiò trabes in tectis 1 Reg. 7. 3. Quartò asseres quibus interiores Templi parietes vestiuntur, 1 Reg. 6. 15. Hîc quadam similitudine ducti ejusmodi partes in hoc ædificio hac voce intelligimus, quæ animalis & navis costis, aut contignationis trabibus similes esse deprehenduntur. Atque hæc sunt quæ erismæ, pilæ vel antæ aut anterides in architectura dicuntur, quæ à muro extant illique adhærent, & singulæ singulis Atriorum postibus latitudine respondent ac situ: quibus erismis costarum nomen aptè convenit. Quemadmodum enim navis latera costis ligneis, aut animalis pectus costis osseis continetur, ita planè domus hæc tota parietibus his transversis continetur, & veluti fulcris quibusdam sustinetur, ne trabium pondere pressi subtiliores parietes abinvicem separentur, atque pandantur. Nam quoniam Vestibuli altitudo 120 cubitorum est, reliqua domus ad 90 cubitos surgit, postulabat tanta domûs altitudo parietem in imo vastissimum, cujus augmentum fabricæ symmetria vetabat. Nam si crassiores muri constituerentur quàm reliqui totius ædificii, solida ossa turris inanibus responderent Atriorum spatiis inter postes relictis, quod vitiosum esset atque ab hoc ædificio alienum. Itaque firmitas & symmetria ædificii cùm pugnare viderentur, ita ut alteri tantum esset detrahendum quantum alteri consuleretur, summa Architecti sapientia parietem reliquis Atriorum parem constituit, & quantum latitudini deerat, quæ maximam molem atque celsissimam posset sustinere, tantum addidit firmitatis appositis his ordine transversis muris. Kimhi, Jonath. & Jarhi intelligunt hic per *latera* thalamos inter utrumque parietem interiorem & exteriorem conclusos; sed male: nam 1 Reg. 6. 5. hæc duo distinguuntur; vocantur enim thalami illi יציע, costæ verò istæ sive antæ צלעות. Lyranus has anteridas observavit quas ipse vocat barbarè *pilarios*. Jonathan exponit מוצתא, quâ voce videntur posse significari pilæ illæ quæ mediæ erant & separabant inter singulos thalamos sive cubicula.

CAP. XVI. V. 6. *Latera autem latus ad latus*] Præpositio Hebraica אל quæ *ad* proprie significat, non rarò idem est cum עם *cum*, ut Jos. 11. 19. & Gen. 49. 29. quâ ratione si locum istum exponamus legemus *costa cum costa*, h. e. si binæ singulæ computentur, una viz. Australis & altera Aquilonaris, erunt simul junctæ 33 pedum. *Bis triginta tria*] Notat Villalpandus vocem Hebraicam in singulari פעם significare *vicem unam* Gen. 18. 32. in duali פַּעֲמַיִם *bis, duas vices* Num. 20. 11. in plurali autem פעמים *plures vices* Jos. 6. 4. & Gen. 33. 3. ubi habetur שבע פעמים *septies, septem vicibus*. Deinde usurpari etiam pro *gressu* sive *pedibus* ut Esa. 6. 26. Cant. 7. 1. 2 Reg. 19. 24. quâ significatione hic ait accipi à Kimhi, nempe pro mensura pedis; quam significationem ipse Villalpandus sequitur & amplectitur hoc loco. Itaque sic legit in Vulg. *latera autem latus ad latus bis, triginta tria*, atque sic ea παραφράζει. *Latera* quæ sibi invicem respondent bina, *latus ad latus bis*, h. e. si bina sumantur, supple, longa sunt, sive potiùs à pariete domûs invicem projiciuntur, *triginta tria*, h. e. pedes tres & triginta. Quæ est coacta admodum expositio. Cæterùm c. 17 operosè probat per lineas radices Ichnographiæ anteridas illas projectas esse à muro domûs 11 cubitos utrinque, si autem binæ simul jungantur 22 cubitos, qui efficiunt 33 pedes. Quod ab ipso breviùs potuit demonstrari sic, Murus exterior crassus erat 5 cubitos, cubicula interjecta inter exteriorem & interiorem murum lata erant totidem, antæ autem projiciebantur extra murum exteriorem cubitum unum; sic fiunt 11 cubiti ab uno latere, totidem erant ab altero latere. Capite autem octavo refellit eorum sententiam qui numerum illum 33 intelligunt vel de cubiculorum vel de ipsarum antarum numero, & ostendit quomodocunque numerentur vel ipsæ costæ sive antæ, vel cubicula, eorum numerum vel excedere, vel minorem esse numero 33 aut verò eo duplicato, nimirum 66, proindéque intelligendum esse numerum illum 33 de pedibus quibus antæ à muro domûs projiciebantur. Rationem item reddit eodem capite cur Propheta hoc numero pedum usus sit potiùs quàm 22 cubitorum, sed petitam ex Allegoria. Notat ex Augustino & Gregorio numerum 11 designare peccatum, quia sicut 11 est transgressio denarii sic peccatum est transgressio Decalogi, proptereáque abstinuisse Prophetam à numero illo 11 & 22 qui ex illo duplicato exurgit. Objicit autem quòd suprà Angelus Vestibulum Templi mensus est 11 cubitis cùm potuerit decem metiri. Respondet Sanctuarium figurasse humanam Christi naturam quæ fuit sine peccato, vestibulum Sanctuario adjunctum figurasse similitudinem peccati quæ fuit in carne Christi: *Deus enim misit filium suum Christum in similitudine carnis peccati* Rom, 8. 3. Alias item reddit hujus numeri 33 rationes sub finem capitis, has nempe. Primùm inquit, Hujusmodi pilæ sive costæ ædificio firmitatem præstant non secus quàm homini pedum projecturæ; pedibus igitur aptissimè dimetiuntur. Deinde ipsæ pilæ ædificii corpus fulcientes ipsum Christi corpus annis 33 quibus nobiscum in terris versatus est, indicant. Denique hic idem numerus ab undenario non longè distat, cùm illum ter contineat, quod adhuc mysterio non vacat, imò illud maximum redemptionis nostræ continet, nempe quod in illa carnis Christi similitudine peccati habitat tamen omnis Divinitas (quæ ternario numero designatur) corporaliter.

CAP. XIX. *Et erant eminentia* &c.] Locus isto componendus habetur 1 Reg. 6. 5 *Ædificavit super parietem Templi tabulata per gyrum* &c. Ubi est vox יציע quæ *stratum* propriè significat, à יצע *sterno*, quam vocem solent eo loco interpretari *deambulatorium* factum inter parietes Templi instar cœnaculi. Sed vox significat *stratum*, quod, quia asseribus sternebatur, *tabulatum* solet verti à Vulg. LXX μέλαθρον, quod *trabem in medio tecti* propriè significat, unde & pro tecto ipso sumitur, deinde per metonymiam partis pro toto pro ipsa domo; inde Theodoretus affirmat eâ voce significari *domiculas* in circuitu Templi. Cubicula ergo hæc in parietibus domûs fuisse dicuntur. Sensus est, ipsos parietes domûs, alterum interiorem 6 cubitorum, alterum exteriorem 5 cubitorum, cubicula conclusisse: & hi parietes duo latera cujuscunque cubiculi cingebant, duo verò reliqui costis, quas vocant *latera*, concludebantur; atque hic est sensus eorum verborum quæ sequuntur, & *fecit* הצלעות *latera in circuitu*. His de cubiculorum muris ac situ statutis, eorum tecta, sive tabulata, obscure hic à Propheta designantur. *Et erant eminentia*] Hebr. ובאות à בוא quod est ingredi. Quâ ratione eâ voce hoc loco *ingressum* significari putant nonnulli, nimirum à perpendiculo parietis inferioris versùs interiorem partem, Hispanè *hizo unas entradas*. Hæ retractiones. 1 Reg. 6. 6. dicuntur מגרעות à גרע quod est *minuere, subtrahere, adimere*. Quâ voce retractiones significantur quibus paries introrsus retrahebatur ita ut pars inferior magis promineret, superior introrsum retraheretur, quodam veluti gradu relicto, cui capita trabium, imò & tota tabulati contignatio imponeretur.

CAP. XXI. v. 7. *Et platea erat in rotundum* &c.] Hebr. ורחבה à verbo רחב quod *dilatari* significat, unde רחב *latitudo*, quam vocem Vulg. reddidit *plateam*. Sensus est, Latitudo cubiculorum major in superioribus circuibat domum. Kimhi, *Dilatabat se, & circuibat sursum ad latera*, h. e. Latera eo tempore quo sursum ascendebant, dilatabant se in loco illis reposito in pariete sicut dicitur in lib. Regum. Tabulatum inferius 5 cubitorum erat latitudinis, medium verò 6. cubitorum. Quod autem dicitur ונסבה *& circuibat*, significatur quòd per Cochleam ascendebatur ad superiora, sicut dicitur in lib. Regum, & per Cochleam (בלול) ascendebant ad medium cœnaculum & à medio in tertium. Jarhi, *Dilatabat se*, h. e. latera ibant dilatando se sursum; medium enim latius erat inferiore uno cubiculo, & sic superius latius erat medio uno cubiculo. *Ascendens sursum* Hebr. נסבה *circuibat* h. e. Cochlea; & hoc est quod dictum est in ædificio Solomonis, *Et per cochleam ascendebant in medium cœnaculum. Idcirco latius erat Templum in superioribus*, i. e. propterea quod diximus quòd dilatabant se in superioribus, ideo latitudo domûs sursum major erat inter latera, & latus superius erat omnium latissimum, Hæc Jarhi. Ascendens sursum

sursum per cochleam] Nulla hic in Hebræo mentio fit cochleæ, eam autem huc retulisse videtur Vulg. Interp. ex 1 Reg. 6. 8. *Ostium lateris medii in pariete erat domus dextra, & per chochleam ascendebant &c.*] Quem locum Villalpandus explicat quia facit ad Ezechielis intelligentiam. Loci sensus (inquit) est, ostium quod in latere aperiebatur medio, vel in medio lateris, costas sive parastades medias appellat, quòd ipsæ inter bina quæque cubicula intersint, atque inter utrumque Templi parietem (quæ ratio movit Interpretes ferè omnes ut ipsa cubicula pro antis usurparent, quòd non videtur esse à ratione alienum ut cubicula costis clausa Costæ dicantur, unde & Ezech. 41. 9. dicitur, *Erat interior domus inter latera domûs*, interiorem domum vocat hæc interiora cubicula quæ sunt inter latera domûs, quâ ratione hic quoque cubiculum interius, sive medium, facilè dicat hoc idem, non quòd sit inter summum & imum, sed quòd sit inter Antas & parietes Templi) In ipsis ergo postibus, sive costis quæ utrumque Templi parietem contingebant, ostia aperiebantur; non enim aliunde aditus patebat in interiora hæc cubicula, quàm per ejusmodi ostia fornicibus suffulta, quorum vestigia contemplari licet in vestigio primo Sanctuarii. Sequitur in loco illo 1 Reg. 6. 8. *In parte domûs dextræ, LXX ad humerum domûs dextrum*. Chald. *in latere domûs dextro*, rectè. Malè in quibusdam Cod. vulg. legitur *pariete* pro *parte* quod correxit Sixtus V. Sermo nempe hîc fit de ostio quodam minori quo non ad ipsum Templum ingressus patebat, sed ad cubicula de quibus nunc loquitur, quod ostium in latere erat dextro, sic vocat Meridianum. Nam qui sedentem desuper Cherubinis spectat majestatem, Occidentem versùs, ille ad sinistrum latus Meridiem, ad dextrum Aquilonem habet. Contrà evenit si domum ingredientes aspicias, facie ad Orientem conversâ, tum enim ad dextrum latus Meridiem, ad sinistrum Aquilonem habes, quâ ratione locum hunc exponit Kimhi. Ex qua utraque expositione liquet idem ostium à Meridie fuisse & ab Aquilone. Cur autem Meridiani potius ostii meminerit quàm Aquilonaris non aliam licet assignare rationem quàm quod mysterium fortasse voluit innuere lateris dextri Christi militis lanceâ in Cruce perfossi, cujus meminit Beda, Eucherius & Angelomus. *Et per cochleam*] Hebr. ובלול vocis notionem & formam scalæ explicant Kimhi & Jarhi. Hispanicè dicitur *Caracol*, Italicè *Lumaca*. Scribitur autem hic לולים numero multitudinis; quare Chald. *per cochleas* vertit, indicans duplicem fuisse cochleam, à Meridie alteram, alteram ab Aquilone, id quod suadet ipsa ædificii ratio & responsus. Has scalas in vestigio Sanctuarii notabimus iis in locis, in quibus ædificii usibus esse possent maximè accommodatæ, & ostiis proximæ, & ædificii firmitati minimè obesse possent. Illis nullas licuit aperire fenestras quæ lumen è cœlo directum reciperent, obstabant enim parastades & muri crassitudo, sed lumen recipiunt à fenestris turris Meridianis & Aquilonaribus. Harum Coclearum meminit Josephus Antiq. lib. 8. cap. 2. *Porrò ascensum in superiorem Templi partem commentus est Rex in crassitudine muri. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam januam* (per quam ab exteriori aliquo ædificio ingrederetur) *ut inferior, sed à lateribus inerant parvula ostiola. In cœnaculum Templi*] Quod nimirum super universa Sanctuarii longitudine & latitudine extructum erat, ut vides in secundo Sanctuarii vestigio, idémque super prima contignatione Templi attollebatur, ut vides in dissecti Templi Orthographia. Verùm quia nulla in Hebræo fit mentio cœnaculi Templi, satis aliquibus esse videtur ut suprema inter costas cubicula cœnaculum dicantur Templi, quod ea Templum circundent.

CAP. XXII. *Idcircò latius erat Templum in superioribus*] *Templum*, h. e. cubicula inter costas laterales Templi, *latius erat in superioribus*, h. e. spatium fiebat majus sensim ascendendo ad cameras. Hoc ex eo colligit quod hujus versûs initio dixerat, *Et platea erat*, vel ut vertit Clarius, *Et dilatatio & gyratio facta est sursum & sursum ad cubicula*. Hebr. *Idcircò latitudo domûs*, subaudi costarum, *superius*, vel in superioribus. Hanc latitudinem quâ inferiora cubicula à superioribus distabant testatam habemus 1 Reg. 6. 6.

CAP. XXIII. V. 8. *Et vidi in domo altitudinem &c.*] Refert hîc & rejicit ac refellit Villalpandus sententiam, I. Rabbinorum (quos secuti sunt Isidorus & Vatablus) qui hunc locum sic acceperunt quasi sermo sit de altitudine Templi, quam contemplatus fuisset Propheta Angelo indicante, vel fortè dimetiente, quam ejusmodi altitudinem subticuerit Propheta. II. Bedæ, qui summum Templi tabulatum putat hîc describi, quod planum fuisse vult, ut sunt domorum tecta in Ægypto & Palestina. III. Eucherii, Angelomi, Lyrani & Richardi qui hunc versum accipiunt de lorica in ora summi tabulati Templi collata, ne quis inde præceps incaute decideret. Suam autem sic explicat. Expositâ, inquit, cubiculorum formâ, longitudine, latitudine ac tectis, reliquum erat ut de eorum altitudine loqueretur, quam hoc versu definiri arbitramur. Altitudinem quidem ait se quandam vidisse *in domo*, h. e. in interiori quodam ex illis cubiculis, sive quendam cubiculorum ordinem ingressus vidit *altitudinem*. Neque quisquam arbitretur nostrum esse commentum cubicula hæc *domûs* nomine censere; sic enim mox v. 9. *interiorem domum in lateribus domus* ea vocat Propheta. Quæ cubicula meminisse oportet fuisse pervia, ut in vestigio ostenduntur, sic enim fit uno conspecto plura quoque alia facile conspicerentur, atque adeo *per circuitum* dixit, vel circumcirca, quasi dicat altitudinem hanc universam domum circumdedisse, quæ & à cubiculis circundabatur. *Fundata latera*] Hebr. מוסדות à voce יסוד *fundamentum*. q. d. *fundamenta laterum. Sunt autem fundamenta costarum vel inferiorum costarum partes, retractiones illæ, quarum supra meminimus, quæ parastades fulciunt ac muniunt, quippe quæ earum inferiorem partem veluti bases quædam latiorem reddunt atque adeo firmiorem. *Ad mensuram calami*] Hebr. מלו הקנה, h. e. *justâ calami longitudine*; sic Gen. 23. 8. מלא כסף h. e. *justo pretio*. Ita *plenitudo calami* vel *plenum calamum* Ezechiel vocat justum, quem apte reddit Vulg. *ad mensuram calami*, quia mensura idem est quod æquitatis norma. Justa autem calami longitudo supra definita est sex cubitis cum palmo sive quadrante cubiti. Nec obstat quòd cubiti sex hic pro calamo referuntur à Propheta, id enim aliàs quoque fecit, nihil propterea subtrahens de calami longitudine, sed Historicorum morem secutus est qui numerorum partes præsertim minimas subticent. *Sex cubitorum spatio*] In Hebræo est אצילה quod ab Hebræo אצל *seponere, separare* Gen. 27. 36. unde אציל *magnus, honorabilis, nobilis*, Exod. 24. 11. Ergo *cubitus* אצילה *sepositus, reservatus* is dicitur qui justus sit ac lege olim statutus, quomodo *siclus Sanctuarii* dicitur qui justus est, & *amphora Capitolina* non quæ alia est à communi, sed quam ne violare liceret, Jovi Tarpeio in monte sacravere Quirites. Quare ut *plenum* dixerat *calamum*, h. e. justum, sic cubitum vocat אצילה *sepositum, reservatum* quo is dimensus est, h. e. justum. Hieronymus, *sex cubitorum* spatio, primævam vocis notionem secutus, ac si diceret sepositum vel relictum fuisse spatium sex cubitorum vel calami longitudinis. Atque hic rejicit Villalpandus sententiam Kimhi qui putat cubiculum vocari hic אצילה *axillæ* quòd major sit communi haud secus quàm brachium alteram sui partem excedit. V. 9. *Et erat interior domus in lateribus domûs*] In Hebræo est מנח quod à radice ינח *reliquit, dimisit, deposuit, sivit in loco aliquo*. Inde מנח *locum* significat *repositum, derelictum*, vel *sepositum*. Conjungendus autem simul integer versiculus, *Latitudo parietis qui costa ad extra 5 cubitorum, &* מנח *quod derelictum domus appendicium* (seu costarum) *quod interius*, subaudi *ejusdem erat latitudinis*. Disertis verbis cubicula ipsa definit, & cui usui inservirent ipsâ voce indicans; vocat enim ea *derelicta* vel *dimissa* quòd ipsam videntur ocupare parietis crassitudinem, prudenter enim fuisse dimissa indicat æstuaria, & ad pondera sublevanda, & ne concretus in imis fundamentis vapor aliquis æstuariis carens terræ motus efficere aut ædificia vitiare posset. Hujus autem relicti loci latitudo tanta esse perhibetur, quanta exterioris muri latitudo, nempe quinque cubitorum, id quod infrà iterum disertis verbis testatum habetur. Atque hunc quidem locum non minùs inter latera domûs quàm inter ejusdem parietes fuisse compertum est. Illud præterea hoc loco notatum est quòd vox מנח & *locum relictum* seu *sepositum*, & *locum in quo aliquid reponitur & asservatur* potest significare; quâ quidem ratione locum istum fuisse existimare licet in quo vasa sacra asservanda reponerentur. V. 10. *Et inter Gazophylacia latitudinem viginti cubitorum*] Parietis memor cùm fuisset qui thalamos claudebat exteriùs, meminisse etiam oportebat spatii quod reliquum erat sub dio inter parietem hunc exteriorem domûs & vestibula seu postes porticuum quibus superstructa erant Gazophylacia habitationi atque aliis ministeriis accommodata. De hoc ergo spatio verba ista accipit Villalpandus, & hoc firmat autoritate Kimhi, Jarhi & Lyrani. V. 11. *Et ostium lateris ad orationem*] Eandem, inquit Villalpandus, Hebraicam vocem מנח quam *interiorem domum* converterat supra Vulg. bis hoc eodem versu vertit *ad orationem*. Atque hic multis prolixe nugatur Villalpandus, ut rationem hujus interpretationis reddat aliquam, sed frigidam omnino & insulsam atque allegoricam, cùm simpliciùs dicere potuerit Hieronymum legisse מנחה (pro מנח). quæ vox Rabbinis passim significat *orationem vespertinam*, sive preces illas quotidianas, quas Judæi solent in synagogis suis Deo fundere, mane & vespere loco jugis sacrificii antiqui lege constituti. *Ostium unum ad Aquilonem &c.*] Duplicem viam ingredi (inquit Villalpandus) possumus in assignanda hac duplici porta. Altera, ut sermo sit de postis quæ ab Atrio ingrediuntur in cubicula illa quæ sunt à lateribus vestibuli, è quibus deinde cubiculis mox patet aditus ad orationis locum, quâ ratione verba *ad Aquilonem, ad Austrum*, acciperentur ut sonant, quia nimirum earum altera non modo est in parte Templi Aquilonari, sed & Aquilonem respicit, id quod de Australi pariter sentiendum est. Harum portarum vestigium videre est in vestigio Sanctuarii, faciem verò in aspectu lateris Sanctuarii; non enim aut levis aut contemnenda visa est hæc ratio ut essent ejusmodi portæ prætermittendæ. Verùm firmiori ratione probari potest Prophetam hoc loco non loqui de ejusmodi portis exterioribus sed de interioribus aliis quæ in costis aperiebantur, per quæ quidem ostia à mutatoriis cubiculis ingrediebantur ad interiora cubicula quæ & locus dicuntur orationis & Hebraicè מנח. V. 12. *Ædificium quod erat separatum*] Hebr. הגזרה, quod est à גזר *excindere, succidere, scindere, dividere*, hinc גזרה *abscissum*, separatum, sejunctum, quod cum de ædificio dicitur illud ædificium significabit quod ab omni alio sepositum est, nec alteri conjunctum aut aliquâ sui parte connexum: quare meritò Scriptores in hanc unam confluunt omnes sententiam, ut putent Templum eâ voce indicari. *Ædificium*] Exhedras intellige quæ circa Templum sunt, sive locum orationis intellige, quod erat separatum, h. e. quod est in facie Templi vel coram Templo (h. e. juxta Templum) à latere Meridiano & Aquilonari, *versúmque ad viam respicientem ad mare* h. e. & tendit in Occidentem. Sic LXX ὡς πρὸς θάλασσαν. *Latitudinis*, extensionis, 70 *cubitorum*] Longitudinem metitur loci ad orationem qui 60 cubitos occupat longitudinis Templi, & senos muri Occidentalis & quinos exedræ item Occidentalis, vel si ad postem usque parastadis metiaris, quaternos, qui omnes complent 70. *Et longitudo ejus 90 cubitorum*] Rejicit hîc Villalpandus Rabbinorum sententiam qui mensuram hanc de longitudine exedrarum circa Templum exponunt exclusâ cellâ mutatoriâ cui tribuunt 10 cubitos, qui cubiti decem si tollantur de centum cubitis longitudinis totius domûs, reliqui sunt 90 pro cellis. Sed rectè observat Villalpandus murum vestibuli Templi ab illis non numerari quinque cubitorum, qui si detrahantur longitudini illi 90 cubitorum, reliqui erunt tantùm 85 non verò 90 cubiti. V. 13. *Et quod erat separatum ædificium*] Lyra, & pro *id est*, h. e. Templum quod dicitur separatum cum ædificio appendicium. Hîc aliquot exemplis probat Villalpandus & sumi non rarò pro *id est*, & interpretative usurpari, dein subjicit, Quâ ratione apte intelligemus idem ipsum quod *domûs* nomine mensus fuerat centum cubitis, quoniam eâ voce quæ communis est & plura significat, non satis esse perspecta poterat ejusmodi mensura eam magis explicare volens atque indicare quas partes domûs ejusmodi mensura comprehenderet, subjungit &, h. e. *quod erat separatum ædificium*, Hebr. והגזרה והבנין, *& sepositum & ædificium*. Vocem utramque paulò ante exposuimus & ostendimus priore Templum indicari, posteriore ædificia Templo adjacentia. Jarhi hanc sententiam confirmat, *Finis versiculi*, inquit, *principium ejus explicat*, q. d. omnia simul conficiunt 100 cubitos. *Et parietes ejus*] h. e. omnia simul computata longitudinem complent 100 cubitorum ab Oriente in Occidentem vel ab Occidente in Orientem.

CAP. XXXI. V. 14. *Latitudo autem ante faciem domûs 100 cubitorum*] Refert & probat Lyrani expositionem qui hunc versum accipit de plateæ, quæ erat ante faciem Templi, longitudine ab Austro ad Aquilonem; longa enim erat 100 cubitos secundùm longitudinem Atrii interioris, in eo verò ejus sententiam rejicit quòd Lyranus plateam illam latam faciat decem duntaxat cubitos, cùm suprà à Propheta definita sit lata viginti cubitos v. 10. Rejicit etiam expositionem Jarhi, qui hunc versum exponit de latitudine Orientali ipsius Templi. V. 15. *Et mensus est longitudinem ædificii &c.*] Metitur hoc loco Angelus atrium illud quod Templum circumdabat, vel potiùs postes atque vestibula quibus atrium illud triplici ex parte cingitur. Magis proprie asserimus Occidentales atrii pilas hoc loco esse dimensas quas vocat בנין, haud secus quàm paulò ante cubicula & parastades eâ voce indicaverat, & initio stylobatas & cancellos periboli exterioris. Sensum ergo hunc esse censemus, mensum hîc esse porticuum ædificium dorso domûs objectum, h. e. Occidentale, quod longum erat cubitos centum, omnium porticuum instar. In hac fuisse sententia Kimhium ostendit Villalpandus prolatis ejus verbis. *Ethecas*] Vocem Hebraicam אתיקים retinuit hîc Hieronymus, eam non valens vel nolens exprimere, quam tamen postmodum ad cap. 42. 5. reddit post LXX *porticum*. Non nisi quater invenitur hæc vox in tota Scriptura, adeóque hoc tantum & sequenti capite, à radice נתק *avellere, abrumpere, divellere*, &c. Targ. & Kimhi exponunt *angulum*: Jarhi, *ignoro*, inquit, *quid sint, existimo tamen esse quasi columnas quadratas eminentes in muro ad munitionem*, quæ vulgari sermone vocantur *Pilastres*. Alii *exedras* seu *cubicula* volunt eâ voce significari. Villalpandus omnia ista conjungit simul, vúltque eâ voce innui porticum sustinentem exedras sive cubicula postibus (quos Hebræi Angulos vocant) fultam, postibus, inquam, quibus adpactæ semicolumnæ à muri extant perpendiculo quasi avulsæ, ut quibusdam placuit. Nobis verò, inquit ille, avulsæ potiùs dicuntur ethecæ quòd à domûs Domini ædificio undique avellantur; quâ ratione Templum גזרה dicitur, h. e. *separatum*, eadem ratione dicentur ethecæ quia separatæ sunt atque avulsæ. Quæ vocis expositio perspicuum reddit loci sensum, Mensus est, inquit, longitudinem porticus dorsum prospicientis domus, & porticus ex utraque parte Meridiana & Aquilonari domus, singulas centum cubitorum; hoc est enim quod mox resumit, *ethecas*, inquiens, *per tres partes in circuitu*, h. e. ternas Atrii porticus, quæ Templum circundabant. V. 16. *Limina & fenestras obliquas &c.*] *Limina* Hebr. ספים, quâ voce non

lime-

limen duntaxat superius & inferius, sed & postes ipsi ab utraque parte ostii significantur, neque in ostiis tantùm limina dimensa sunt ab Angelo, sed & in Atriorum vestibulis, ubi hac voce postes fornicem ex utraque parte sustinentes significantur. Quare dum hic liminum meminit sive postium quos dicit ab Angelo dimensos fuisse quâ mensurâ dimensi fuerint planè indicat, nempe eadem quâ reliqui postes cum suis omnibus partibus, symmetriis & ornamentis. Hac autem voce postem semper mensus est qui parietis respondet crassitudini quem vidimus latum fuisse calamum unum, h. e. cubitos $6\frac{1}{4}$. *Fenestras obliquas*] Rejicit Villalpandus eorum sententiam qui istud intellexerunt de Templi fenestris, I. quia mox hoc eodem versu aget de Templi fenestris, *terra autem usque ad fenestras*. II. quia inter limina & ethecas, quæ non ad Domum sed ad porticus Atriorum pertinent incongruum videtur domus fenestras commemorare. Accipit ergo istud de cancellis loricæ quâ totum interius Atrium undique claudebatur, de qua lorica Joseph. Antiq. lib. 8. cap. 2. *Circumdedit Templo septum trium cubitorum altitudine quod γεῖσον vocamus.* Hujus periboli formam indicat Propheta quem obliquis fenestris perterebratum fuisse significat, à quo non dissentit Josephus qui eam vocat loricam, quod instar hamatæ loricæ obliquis illis fenestris distingueretur. *Ethecas*] *Ethecas*, inquit Villalpandus, postes Atrii esse arbitramur, & fulciunt nos LXX qui vocem αἰλάμ (quâ Atriorum vestibula sæpè significarunt) pro Hebr. אתיקים substituunt haud dissimili sensu. Et postes & vestibula & porticus cedrinis contecta laquearibus quæ *strata ligno* vocant LXX, & cancellis seu obliquis fenestris inferiùs claudebantur in circuitu Templi h. e. à tribus lateribus, ab Oriente namque nullo ædificio cingebatur. *Contra uniuscujusque limen*] Hebr. נגד quod *ex adverso*, ex opposito. Unde liquet ethecas quæ contra Templi postes statuuntur (sive postes significent sive exedras sive quid aliud) non esse Templo adjacentes sed ab eo dissitas ex adverso trium Templi laterum. Aptè Vulg. id ipsum indicans quod res est, nempe ethecas sive postes Atriorum postibus domûs ex adverso respondisse, non quidem temerè sed singulos singulis positu & latitudine pares: id enim significat additum verbum istud *uniuscujusque limen*. *Stratúmque ligno &c.*] Hebr. שחיף, quod alibi non repetitur, & ab omnibus exponitur *opertum*. Rabbinis id verbum significat *avellere, decorticare*, unde Kimhi putat vocem esse desumptam, q. d. lignum decorticatum & compositum seu aptatum seu limen ligno stratum, unde ipse *tabulatum Cedrinum* exponit. Jonath. in Reg. cod. *ex adverso liminis quod opertum erat tabulis cedrinis.* LXX quæ sint hæc limina quæve operimenta lignea videntur indicare, qui sic habent, *Et domus & ea quæ proxima strata ligno per circuitum*, Domum expressè indicantes & adjacentes domui postes, quos terna operiebant tabulata sive cubicula tecta. Vulg. aptè, *stratúmque ligno limen, limen* pro poste verbum verbo convertit. Hi verò postes domus operiebantur quidem tabulatis quæ retractionibus supradictis sustinebantur, idque *per gyrum in circuitu* trium laterum Templi in quibus cubicula suis quoque tabulatis distinguebantur, atque ligneis tectis operiebantur. *Terra autem usque ad fenestras*] Id est, inquit Kimhi, *à terra usque ad fenestras*. LXX in Complut. & Reg. cod. *strata ligno per circuitum à pavimento usque ad fenestras.* Sensus est, Postes sive antæ domui adjacentes tabulatis operiebantur à terra usque ad fenestras domus. Quæ verba omnium tabulatorum simul indicant altitudinem. Quod si Vulg. lectionem Hebraicæ adhærentem sequimur, *terra autem*, h. e. solidus paries erigitur *usque ad fenestras*, i. usque ad coronam 25 cubitis altam, quæ exteriori Templi parieti terminus erat, æquè librata & similis omnino coronis primi ordinis atriorum, super qua corona non amplius surgente exteriori pariete, aperiebantur lumina domus, quod indicant etiam sequentia; & in Templi Orthographiis perspectum esse poterit.

CAP. XXXIII. *Et fenestræ clausæ*] Alibi dicuntur אטמות h. e. *clausæ, obturatæ*, non omnino, ut notat Kimhi, sed quibusdam cancellis, qui aditum intercluderent, luci paterent ac visui. Hic verò dicuntur מכסות, à כסה *tegere, operire*; quare vox hæc indicare potest fenestras hasce absconditas fuisse tectis exedrarum ita ut è solo Atrii vix ac ne vix quidem prospici potuerint, quod in dissecti Templi Orthographia facile dignoscet Lector. כסה significat etiam *contegere* & *quasi pannis obvolvere*, unde מכסה *operimentum* velut aulæum Exod. 26. 14. Ex quo conjicere licet fenestras dici מכסות, quòd haud secus quàm portæ Sanctuarii ejusdem fenestræ aulæis contegerentur, quò fortasse respexisse videntur LXX fenestras tripliciter aperiri significantes ut prospiceretur per eas, quia fortasse triplici claudebantur operimento ne aspectui paterent Templi interiora, h. e. cancellis, valvis & velis. Sed mox melius Villalpandus, Puto (inquit) eos de thalamorum locutos esse fenestris, quæ triplici ordine aperiebantur, ut per eas lumen in cubicula induceretur, & prospicere possent exteriora qui in eis essent. *Super ostia*] Hæc verba juxta Hebr. Græc. & Chald. pertinent ad sequentem versum; sed haud dissimili sensu Latina versio cum superioribus conjungit. Ex quo licet conjicere orationem non esse absolutam atque perfectam, sed cum sequentibus conjungendam, ut sensus sit, fenestras super ostii altitudine apertas fuisse in domo exteriori, omnes quidem in eadem mensura & in eadem altitudine. V. 17. *Usque ad domum interiorem*] Sensus Prophetæ hic est, ut quoniam fenestrarum meminerat (dum à terra usque ad fenestras tabulatis opertas fuisse dixit parastades) earum situm ac dispositionem hic indicaret. Fenestræ ergo (inquit) erigebantur super altitudine ostii Orientalis domus, per parietes domus exterioris usque ad murum interioris: Quæ quidem fenestræ in eadem altitudinis mensura aperiebantur à parte interiori domus & ab exteriori murorum. Sequenti capite probat Villalpandus has fenestras fuisse tantùm in loco Sancto, nullas verò in Sancto sanctorum, & quidem ex hoc ipso loco ex vi præpositionis עד, quæ quum de loco usurpatur semper terminum rei designat ultra quem ulterius non progreditur. Quâ ratione (inquit) si Ezechielis verba interpretemur hic erit sensus, Fenestræ cancellis occlusæ desuper ostium per totam exteriorem domum extendebantur *usque ad domum interiorem* exclusivè. Quod verò subjungit *Per omnem parietem in circuitu &c.*] Sic intelliges, per omnem parietem Meridianum & Aquilonarem; nam de Occidentali certum est non habuisse fenestras per quas aliqua pars domus interioris posset videri, ea enim cum domo exteriore confunderent interiorem quam oportet esse sepositam. De pariete autem Orientali idem planè crediderim, caruisse nimirum fenestris, tum quod Vestibulo obumbrarentur, tum verò maximè quod nullam viderentur habere posse cum reliquis Vestibuli partibus symmetriam. [L. C. Observatio. Quod Villalpandus hic negat Occidentalem Templi parietem ullas habuisse fenestras contradicit ipsi Ezechielis textui qui dicit *fenestras fuisse per omnem parietem* סביב סביב *circumquaque*, & ipse secum pugnat, qui & in Templi vestigio, & in posticæ partis illius Orthographia fenestras aperuit; & facit id contra aptissimam & pulcherrimam admirabilis hujus ædificii symmetriam, quæ postulat ut ab omnibus sui partibus fenestræ æquè libratæ aperiantur. Neque verò minùs debent aperiri fenestræ ab Occidua Templi parte, quàm à Meridionali & Septentrionali ejus latere, è regione Adyti sive Sacrarii. Si ergo concedit Villalpandus per omnem parietem Meridionalem & Aquilonarem apertas fuisse fenestras, uti reapse ipse eas aperit tam in Vestigio domus quam in ejus Orthographia, causa nulla est cur neget eas fuisse etiam ab Occidentali parte apertas. Aut siqua est cur secundùm eum negandum sit fuisse ab ea parte apertas fenestras, (nempe quia putat Sacrarium non fuisse ullâ extrinsecus adveniente solis luce illustratum, quod ego non invitus concesserim) eadem suadet & cogit ut negemus etiam fuisse eas per Meridionalem & Aquilonarem partem, è regione Sanctuarii apertas. Sed ratio illa non obstat quo minùs tribus ex partibus aperiri debuerint fenestræ lucem admittentes solarem: neque enim propterea lux illa penetraverit in ipsum Sacrarium (quod studiosè cavet Villalpandus) fuit enim Sacrarium cubicum, 20 cubitos longum, latum & altum, itaque ad illam viginti cubitorum altitudinem supernè fuit tectum, vel tabulato plano vel lacunari fornicato, quo prohibebatur lumen per fenestras ingrediens nè in Sacrarium subjectum penetraret (fenestræ enim in Templi pariete non aperiebantur nisi ad 25 cubitorum altitudinem supra Atrii Templi pavimentum) at non impediebat quo minùs sese diffunderet per locum Sanctum, & per locum illum qui fuit inter Sacrarii tabulatum & supremum totius Aulæ sanctæ lacunar interjectus, qui locus par fuit altitudine & amplitudine cum ipso Sacrario, viginti nempe cubitos longus, latus & altus. Nam à Templi pavimento ad supremum ejus lacunar altitudo fuit quadraginta cubitorum, cujus altitudinis dimidiam tantùm partem occupavit Sacrarium, reliqua altitudo à Tabulato Sacrarii ad supremum Aulæ lacunar fuit à lumine per fenestras ingrediente illustrandâ, alioqui mansisset locus ille, qui ex Aula sancta conspiciebatur, cæcus & obscurus ac totus ferme tenebrosus, quæ fuisset maxima in loco tam ad miraculum usque specioso atque decoro deformitas. Sensus ergo versiculi hujus videtur esse, fenestras domus Dei fuisse in eadem altitudine (seu æquè libratas) per omnem Domus parietem circumquaque, quibus lumen immittebatur in Domum tum interiorem (h. e. locum Sanctum eamque partem quam supra Sacrarium diximus modò fuisse) tum exteriorem, h. e. Templi vestibulum, quod & ipsum fenestris illustrari debuit, uti videre est in ipsa Villalpandi Orthographia Templi.] *In circuitu*] Ex utraque Meridionali & Aquilonari; sicut paulò superiùs dixerat *in circuitu* per tres partes. *Ad mensuram*] Eandem scilicet, sitæ erant fenestræ apertæ *intrinsecus & extrinsecus*. Ubi illud maxime animadvertendum puto, quòd interiora domus, quamvis magnitudine, formâ, ornamentis essent ab exterioribus longe diversa, tamen iisdem ita* consonabant ut corona atriorum Templi totam undique cingeret domum exteriorem intrinsecus atque extrinsecus, quo non modò summa habita fuisse in ædificio architectando symmetriæ ratio ostendetur, sed & significationis & mysterii, quo nimirum indicaretur Atria, Porticus & Postes, quæ Israeliticum populum indicabant, coronâ donari minime potuisse, nisi ea à Domo Dei originem duceret.

CAP. XXXV. v. 18. *Et fabrefacta Cherubim &c.*] Totus in explicando interiore ornatu Templi versatur Propheta, id quod tribus hisce versiculis quamvis compendio aptè tamen expressisse videtur. Ornamenta verò Templi triplici ratione possunt expendi, aut enim materia dignoscitur aurea, lignea, lapidea, circa quam fulgor nitidúsque color auri gemmarumque posset explicari, Vel ornamentorum modus exquiritur fuerintne pictoris arte coloribus expressa, an verò sculptoriâ arte cælata, an aurificis malleo diducta, an fusorio igne decocta. Denique, si figuris, floribus, aut id genus formis exornabatur domus, quænam fuerint formæ, tum quod ad hominum vel viventium alterius generis imagines, tum quod ad flores, fructus, frutices & poma. Et primum quidem non est hujus loci. Quod autem spectat ad artem, certum est laminas aureas quibus ornamenta omnia obducebantur ductiles fuisse, qua in re aurificum ingenium & industria maximè commendatur, atque in includendis variis lapillis & gemmis quibus interiora domus haud secus splendore complebantur quàm micantibus stellis serenâ nocte cœlum. Ea uno verbo exponuntur à Propheta dum Cherubim & palmas cælatas fuisse super omnem domum affirmat. Utitur voce communi עשה: sed auctor libri Regum propriâ est usus קלע, *sculpsit Cherubim & palmas & cælaturas valdè eminentes.* Cælaturæ hæ non lapidibus fuerant insculptæ sed asseribus parietibus adpactis 1 Reg. 6. 18. *cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur &c.* Reliquum est ut de forma ornamentorum agamus quæ duplex est; altera quæ ad Cherubinos pertinet eorúmque formam & positum, altera quæ ad reliqua monumenta, de quibus sequenti Prophetæ capite agetur. Postquam hoc & sequentibus cap. ad 44. usque Villalpandus multis conatus est tueri contra Adversarium quendam collegæ sui Hieronymi Pradi de Cherubinorum figura sententiam qui in explicatione cap. hujus Prophetæ affirmat, 1. visionem hanc Ezechieli objectam eandem esse cum ea quam habuit Moses in monte Sinai, quæque fuit objecta Isaiæ cap. 6. & Danieli cap. 7. & Joanni in Apoc. 4. quodque species hujus visionis eadem omnino fuerit cum facie solii Dei quod erat in oraculo Templi. 2. Figuram Cherubinorum Arcæ Testamenti & Tabernaculi Mosaici eandem esse cum Cherubinis Templi Solomonici, atque adeo cum illis quos vidit Ezechiel. 3. Figuram illam Cherubinorum non esse, uti nonnulli arbitrantur, quadricipitem, sed humanâ facie & staturâ erectâ, virili non fœminea, & juvenili figura, sed quorum pedes vitulis ungulis armarentur, pectus & dorsum leoninis jubis vestiretur atque tegeretur, humeri autem quaternis alis ornarentur, quorum binis volarent, binis verò pudenda contegerent atque obvelarent; atque ita intelligi debere Scripturæ loca quæ de quadruplici Cherubinorum facie loquuntur, humanâ scilicet, leoninâ, vitulinâ & aquilinâ: vox enim פנים non significat semper *vultum*, sed etiam in genere *habitum, aspectum, dispositionem, figuram.* His præstructis cap. 45. accedit ad textus hujus explanationem. Sunt (inquit) omnes Cherubini Templi virili formâ, quaterni præditi aquilinis alis, quorum dorsa leoninis vestiuntur jubis, pedes vitulinis calceantur ungulis, quorum humani vultus & capita non monstrosis multiplicantur vel deturpantur bestiarum aspectibus, sed omni sunt decore ac turpitudine insignes, & hoc est quod primum insinuat Vates. V. 19. *Facies hominis juxta palmam ex hac parte*] LXX in Reg. Cod. *Faciem hominis ad palmam hinc & faciem hominis ad palmam inde.* In Sixt. verò cod. *Faciem hominis ad palmam hinc & hinc, & faciem leonis ad palmam inde & inde.* Quæ utraque Vulgatæ sensum explicat ac si apertè dicatur, Humani utriusque Cherubini vultus mediam palmam respiciunt, leonina eorum dorsa angulares prospectant palmas, alis verò (quas vocari diximus aquilinas facies) uterque Cherubinus utramque palmam contingit quæ illi proxima est; plantis verò pedum (quas bovis Faciem appellat) pavimentum potius inferius quàm laterales palmas prospectant, ut propterea binas tantummodo facies commemoraverit hominis & leonis, quòd eæ ad dispositionem Cherubinorum explicandam conducerent, alias duas silentio prætermiserit, quas latè initio suæ Prophetiæ discusserat. Id autem quod dixi leoninâ facie potiùs contectum fuisse Cherubinum quàm præditum, indicari videtur ipsâ notione vocis quâ hoc loco usus est Propheta כפיר, quæ à כפר quod est *tegere, abscondere*, (unde כפרת *propitiatorium* sive Arcæ tegumentum) Hanc vocis originem si spectemus, sic dictum leonem fortasse opinari licebit, quòd excrescentibus jubis contectus sit armos & terga, quare *faciem* כפיר vel *aspectum* leonini *operimenti* indicare poterit præsens phrasis, cùm terga Cherubinorum ad alterutram angularem palmam conversa jubis contegerentur, haud secus quam leonina. V. 20. *De terra usque ad superiora portæ &c.*] Id est, Figuræ istæ erant in parietibus à terra usque ad superiora; quod verò dicit *usque ad superiora portæ*, h. e. in Orientali pariete in quo erat porta, in porta enim non erant Sculpturæ, in postibus & in liminari. Sensus est, quantum lumen portæ erigitur tantundem in muris Templi & Oraculi ascendit sculptura Cherubinorum & palmarum. Sermonem autem fieri arbitramur de prima præcipuaque porta, quâ introitus patebat in Templum, quam latam fuisse

fuisse ostendimus cubitos 10, altam 20, ac tanta dicitur esse parietum altitudo Cherubinis ornata & palmis. LXX *à pavimento usque ad laqueare*, intellige San-cti sanctorum, quod à terra tantum suspendebatur, quantum erigitur Orienta-lis porta Aulæ. Atque ut de parietibus Adyti sermonem hactenus factum fuisse intelligeretur, subjungit *in parietem Templi*, Heb. וקיר, *& paries*, h. e. sic etiam erant parietes sancti [Vulg. legit בקיר *in pariete*, quæ lectio commodior est] V. 21. *Limen quadrangulum*] His verbis mensura traditur ornamentorum por-tæ & Epistyliorum universi ædificii, quamvis dicendi modus difficilis esse videa-tur. Jarhi, *In ædificio Salomonis limen erat quadrangulum, quia postes ipsi erant quadrati.* Kimhi, *Templi limen quadrangulum, h. e. limen portæ Templi qua-dratum erat, ad differentiam eorum qui limina rotunda faciant.* Heb. vox מזוזה utrumque portæ postem significat. Exod. 12. 7, 22. Et Prov. 8. 34. Porta autem hic intelligitur ההיכל aulæ sanctæ. 1 Reg. 6. 33. *sic fecit ostio* ההיכל *Templi postes ex lignis oleagineis* : מאת רביעית *ex quarta*, quâ voce explicatur istud quadrangulum quo utitur hic Vulg. Et sensus est, Postem utrumque portæ la-tum fuisse quarta parte latitudinis portæ, unumquemque octava, quæ cùm lata sit cubitos decem postis uterque latus erit $2\frac{1}{2}$. alter verò cubit. $1\frac{1}{4}$. Quæ propor-tio servata est in porta Templi, quod Romæ Pantheon dicitur, quæ quoniam (inquit Villalpandus) tota esse similis videtur Hierosolymitani Templi portæ, hujus aliquot proportiones libuit percensere. Est ex altitudine latitudinis duplâ, antepagmenta singula latitudinis parte octavâ, utraque ex quarta ; cujusmodi sunt hæc nostra. Longe alia assignatur à Vitruvio & portæ proportio & antepagmen-torum, sed hanc esse omnium pulcherrimam & perfectissimam indicat Sacri textus divina authoritas & quotidianus sermo. Non est autem prætermittenda Vulg. lectio quæ totius ostii, h. e. luminis portæ formam definit fuisse quadrangularem, h. e. rectis angulis. Et sic 1 Reg. 7. 5. quum de januis domus saltus Libani, *omnia ostia & postes* רבעים *quadrati.* Id quod (inquit Villalpandus) omnibus ubiq; se-culis ab Architectis observatum est ; quod meritò Philander notat ad Vitruv. l. 4. cap. 6. *Ostia antiqui nusquam nisi quadrangula fecere, sicuti nec fenestras ; posteri verò etiam arcuatis usi sunt, postquam pessum ivit Architectonice, & neglectis probatissimorum operum exemplis Germanorum arbitratu cœptum est æ-dificari.* Illud enim silentio prætermittendum non est quòd cùm totius ædificii symmetriam spectat, hæc una mensura antepagmentorum Templi, omnium primi ordinis Epistyliorum mensuram definiri in atriis Templi. Nam cum portæ hujus altitudo viginti cubitorum sit, quanta est altitudo columnarum primi ordinis atri-orum, necessarium utique fuit portæ superliminare epistyliis prædictarum co-lumnarum æque libratum. Atque cum similibus omnino partibus & ornamentis antepagmenta & Epistylia distinguantur, hæc atque illa æqualia fuisse necessari-um est. *Facies Sanctuarii aspectus contra aspectum*] Heb. *Aspectus sicut aspe-ctus*, h. e. Sanctuarii facies & Aulæ ad eandem spectabant regionem, eadem plane dispositione, eisdem ornamentis, quippe quæ simul & unico intuitu videri possint, atque adeò rationi maxime consentaneum visum fuit Architecto ut om-nino essent similes. Sic Kimhi, *Aspectus quasi aspectus, h. e. portæ Sancti san-ctorum* (quæ est facies Sanctuarii) *aspectus quem vidi in liminaribus suis, erat similis illi aspectui quem vidi in limine Templi.* Liminarium tamen justa ratio diversa habetur 1 Reg. 6. 31. האיל מזוזות חמישית Vulg. *postes angulorum quinque.* Vatablus, *omnia illa fecit ex quinta parte*, vel, *latitudo eorum omnium erat æqualis quintæ parti valvarum.* Itaque cum portæ hujus latitudo senis cubitis sit definita, utrique ante pagmento cubitus $1\frac{1}{5}$ obveniet, h. e. sex quintæ cubiti partes, unicuique tres quintæ. Neque verò ex quarta hæc antepagmenta fecit, ut exteriora, quòd ea fieri oportere judicaverit graciliora quippe quæ subtiliori cingerentur ornamentorum genere. Porrò Vulg. lectio ipsa antepagmentorum ornamenta videtur indicare. Nam Epistylium (cui simile est antepagmentum) triplici fasciâ vel corsâ exornatur & cymatio (ut in figura capitelli videre est) Sed & cymatium regulâ constat & symâ ; quæ quidem syma cùm variis soleat sculpturis exornari nullo propterea videtur constare an-gulo, ex quo fit ut tres anguli corsaum binis supremæ regulæ adnumerati angulos compleant quinque, quos habet Vulg. lectio.

CAP. XLVIII. V. 22. *Altaris ligni trium cubitorum altitudo & c.* [Probat Villalpandus (adversus quosdam contentiosos) ex 1 Reg. 7. 49. Salomonem novum altare aureum incensi fecisse majus Mosaico. Nam de Mosaico dictu Exod. 30. 1. *Facies altare incensi habens cubitum unum longitudinis & alterum latitudinis quadrangulum & 2 cubitos in altitudine.* De isto verò Propheta re-spiciens ad illud Salomonis, *Altaris lignei 3 cubitorum altitudo, & longitudo ejus 2 cubitorum.* Ubi Hieronymus subintelligendum censet quod addiderunt LXX, *& latitudo ejus 2 cubitorum*, & meritò, cum discedere minimè debuerit à quadrata prioris forma. Proportio autem fuit laterum dupla, arearum quadrupla, corpo-rum sextupla.

CAP. XLIX. *Et anguli ejus*] Heb. מקצועתיו לו *anguli ejus ei*, Phrasin concinnè redderet Hispanicus sermo, *y tenia sus angulos.* LXX, καὶ κέρατα εἶχεν. Nobile quoddam ornamenti genus hujus Altaris aurei, tum etiam ærei, indicatur quum cornuum fit mentio. Eorum formam reddimus in imagine quam Scripto-rum probavit autoritas. Nam Cajetanus verbis hujus textus indicari arbitratus est cornua hæc minime addititia fuisse sed ex tigillis 4 angularibus, officio pedum fungentibus, surgentia cornua 4 in obelisci modum affabre elaborata. Quod & voce מקצע significari videtur. Angulum enim significat non eum qui prostat (is enim פאה dicitur) sed eum qui fit in recessu. Hispani hunc vocant *rincon*, illum *canton* vel *esquina.* Ex quo fit ut è recessibus surrexisse cornua indicentur, atque adeò tota fere Altaris structura indicatur. *Longitudo ejus &c.*] Vide quæ huc pertinent in figura Altaris aurei.

CAP. L. *Hæc est mensa coram Domino*] Refert Villalpandus geminam de his verbis sententiam ; Unam eorum qui putant Altare aureum appellari hic ab Angelo *Mensam.* Cujus sententiæ autor est Hieronymus, quem potissimum se-quitur Villalpandus, & cur dicatur mensa ostendit, atque nominum Altaris & Mensæ permutationem probat ex Malach. 1. 7, 12.

CAP. LI. *Coram Domino*] His verbis Altaris locus tum quem habuit in Tabernaculo, tum quem habuit in Templo, indicatur. Atque hic solidè & fusè probat Villalpandus tum Scriptura (ex Exod. 40. 2, 3, 4, 5, 19.) tum ex Josepho Antiq. 3. c. 7. Altare aureum fuisse non in Adyto sive in Oraculo sed in loco Sancto collocatum. Rejicitque ac refutat anonymi cujusdam sententiam, qui asse-rebat Altare aureum fuisse intra velum in Adyto locatum, atque eò summum Sacerdotem singulis diebus bis mane & vespere ad suffitum faciendum ingres-sum esse, semel autem duntaxat in anno eodem ingredi solitum cum sangui-ne ad expiandum tabernaculum. Capite autem 52 respondet Villalpandus obje-ctioni ex loco Pauli Heb. 9. 3. 4. & locum illum accipit non de Altari aureo in-censi, sed de thuribulo quodam aureo quod intra velum à summo Sacerdote re-linquebatur quum eo ingrediebatur. Thuribulum, inquit, Oraculi illud esse arbi-trantur nonnulli, quod singulis annis in Oraculum inferebat Aharon. Sed illud vix capere possunt quòd cùm (ut ex Divino præcepto constat) sine Thuribulo ingredi Oraculum minimè licuisset, siquidem fumi nebula opertura erat Oraculum ne moreretur ingrediens, ut in ipso Oraculo maneret Thuribulum, quod prius edu-cendum esset quam inducendum. Respondet Villalpandus sicque hunc solvit no-dum. Dicamus, inquit, quod nullum videtur admittere inconveniens, Pontificem aureum quoddam Thuribulum ex illis, quorum infinitus propemodum numerus asservabatur in sacris thesauris, in Oraculum deferre solitum prunis ex Altari de-sumptis plenum, & hoc Thuribulum thymiamate imposito humi depositum fu-isse, dum assumpto altero Thuribulo ibidem invento & sanguinis phialâ, di-gito aspergeret atque mundaret Sanctuarium, Tabernaculum atque Altare, qui-bus extra Oraculum absolutis, Thuribulum ab eo ibi relictum fuisse usque ad sequentis anni similem diem, quà allato altero Thuribulo illud prius foras edu-ceretur, non idem. A cap. 54 ad 63. describit mensam & Candelabrum quæ nos hic omittimus. V. 23, 24. *Et duo ostia erant in Templo &c*] Imprimis perspectum esse debet de valvis aut ligneis foribus sermonem hic fieri (non verò de januis) quas ipsum nomen Hebræum דלת indicat quod *valvas* significat, quæ quoniam binæ solent esse duali numero plerunque proferuntur Isa. 45. 1. Malach. 1. 10. Harum ligneam materiam indicat Historia Regum. Numerum per-censet hic Propheta, quem non minus explicat Historia Regum, utramque ja-nuam indicans fuisse quadriformem. Atque hic rejicit Rabbinorum sententiam Villalpandus, qui (ut in Misna habetur) volunt unicuique portæ quaternas fuisse valvas, duas interiores, totidem exteriores, quarum exteriores intra crassitudi-nem muri aperirentur, interiores contra latera portæ intrinsecus. Alii qua-ternas in se plicatiles faciunt, quæ omnes inter muri crassitudinem aperian-tur. Sequitur autem Chaldaicam Paraphrasim, *Geminæ fores erant velut ma-tres, his ostiis bina erant ostiola versatilia, duo ostiola, inquam, in ostio uno, & duo ostiola in altero.* Quæ, inquit, Chaldæi interpretatio & textui & ve-ritati magis videtur esse consentanea, quippe quæ rem indicat pulchritudini, firmitati atque usui maximè deservientem. Ingens enim erat ostium Templi, decem cubitis latum, viginti altum, cujus fores singulæ (ut minimum dicam) latæ sunt cubitos quinque, altæ viginti, quæ tam immensa moles propter ma-teriæ crassitudinem & longitudinem difficile quotidie mane & vesperi aperi-retur, & frustra omnino, cùm ut unus Sacerdos ingrederetur aperienda esset. Id quod quamvis nullo alio exemplo confirmaretur, vel uno Zachariæ satis esset confirmatum Luc. 1. His igitur incommodis omnibus satis esse provisum videbitur, si in valva alterutra parvum quoddam ostium aperiretur, quod in-tra ipsam januam proprio ostiolo clauderetur, quæ & pessulis & seris conti-neretur ; ac propter symmetriæ observatam in toto ædificio rationem, hoc ipsum in utraque valva factum est, atque eisdem suadentibus rationibus, eadem pari ratione in ostio Oraculi facta fuerunt. Quæ confirmat Villalpandus ex Historia Regum 1 Reg. 6. 31, 33. Addit Chaldæus, *Duo cardines portæ unius erant rotundi, & duo cardines portæ alterius erant rotundi*, quod non est in Ezechielis textu, sed videtur desumptum ex Reg. 7. *Cardines ostiorum ex au-ro erant* ; ubi dicuntur פתות, quod diversum est à צירים, nam hoc vocant Itali *gangani*, suntque nodi ferrei quibus postibus infixis fores volvuntur su-spensæ (Gallicè *gonds*) פתות verò sunt crassiores valvarum cardines quibus (apertis in imo & summo liminaribus, rotundis foraminibus) fores volvuntur.

CAP. LXIV. V. 25. *Quamobrem & grossiora erant ligna &c.*] Cùm in sermonem incidisset Propheta ornamentorum Templi, quod maximum est atque hujus ædificii proprium, & nulli alii, quod sciam, commune quippe cum sum-ma omnium ædificii partium symmetria conjunctum, id his prædictis verbis expressit. Quorum sensus qui primus occurrit certissimus & verissimus hic est ; Quoniam vestibuli longitudo juxta latitudinem domus à Meridie protenditur in Aquilonem, latitudo ejusdem ab Oriente in Occidentem extenditur : con-tignationes verò domorum & tabulata ita facienda esse suaserit usus atque fir-mitas, ut crassiora ligna (seu trabes) quæ totum debent sustinere tabulatum secundùm latitudinem extendantur, quibus deinde subtiliora alia secundùm ædificii longitudinem imponantur, atque his demum tabulæ & asseres, quibus superinducatur cœnaculorum pavimentum. Hujusmodi crassiora ligna quo fir-miùs muris adhæreant ita fuerunt disponenda ut totum Orientalem vestibuli parietem trajicerent, & capita trabium in facie vestibuli apparerent. Et hæc sunt *grossiora ligna in vestibuli fronte forinsecus.* Et quoniam hujusmodi tra-bium capita debitam habere debuerunt rationis proportionem, non modò al-titudinis ad latitudinem, sed & distantiæ inter binas quasque, quam semper oportuit esse quadratam, fit ut aliquid hujus symmetriæ imitati Dorici populi, ceratis tabulis atque trisulcis capita operirent trabium, qui triglyphi propte-rea vocabantur ; media autem inter trabes spatia metopæ. Illud hujus loci videtur esse proprium quòd inter trabes, h. e. in metopis, quaterna Cherubi-norum capita effinximus, ut in ipsa vides Vestibuli facie. In quam nos induxe-runt sententiam LXX, qui *Et cœlatura in eis, & super ostia Templi Cheru-bim & palmæ secundùm sculpturam sanctorum, & secundum ligna ante fa-ciem alam forinsecus* (uti habetur in Reg. ubi legitur καὶ χεῖ, non verò καὶ ἀπυδιία uti legit Hieronymus) Quibus verbis Cherubim & palmas in januis Templi sculptas fuisse testantur, haud dissimiles iis quæ in Sanctuario erant sculptæ, & similes iis quæ inter ligna quæ in facie Vestibuli apparebant ; id enim significare videtur vox *secundùm.* V. 26. *Super quæ fenestræ obliquæ*] Duo inter sese longè diversa eodem hoc orationis contextu comprehendun-tur, quæ nisi cognitione separentur, facile confusionem parient legenti. Pri-mum est de fenestris de quibus suprà dictum est. *Super quæ*] Ad ligna frontis vestibuli referendum videtur ; in Hebr. non habetur sed sapienter ad-ditum est paraphrasticè à Vulg. cùm sermonem fieri meritò existimaverit de fe-nestris cœnaculorum quæ super prima contignatione plures eæque pulcherri-mæ & ornatissimæ aperirentur ; ut videre est in omnibus Domus orthographiis. Quod verò ad secundum spectat, *Et similitudo palmarum*, palmæ insculptæ dicuntur, vel ut Chaldæus habet (à quo non dissentimus) *capitella*, quòd ea palmarum spatulis exornarentur, *in humerulis vestibuli secundùm latera do-mus*, h. e. in costis & lateribus ejus, *& in latitudine parietum.* Horum tri-um singula difficultatem aliquam involvunt quam brevi libet explicare. *Hu-meruli*] Heb. כתפות. *Humeros portæ* suprà exposuimus esse eam muri par-tem quæ ab ostio ad angulum domus extenditur. At in Vestibulo Templi in-teriori, quòd maximè decebat exornari, parastades quasdam medias in flexus (ut vides in Ichnographia) quas hic textus confirmat, quippe qui earum capitella recenset insculptis palmis fuisse exornata, nec tantùm, sed & formâ, magnitudine atque altitudine fuisse similia capitellis costarum domus (sic enim sæpe appellaverat parastades quæ domum ipsam extrinsecus fulciunt atque ex-ornant.) Ac ne earum tantùm parastadum meminisse videretur quæ domum fulciunt, cum (ut vides in Ichnographia) plurimæ sint ipsis parietum crassi-tudinibus respondentes, harum quoque meminit subjungens, *Latitudinemque parietum.* Hæc autem quæ dixi de pari harum partium mensura ab Hieronymo confirmantur, dum LXX Interp. variam exponit versionem, *Pro quo*, inquit, *LXX transtulerunt In laquearibus alam* (h. e. propyli) *& latera domûs æqualis ponderis atque mensuræ. Per quæ latenter ostenditur & postes vesti-buli* (hoc enim humeruli significare videntur) *& latera domus & latitudi-nem parietum cuncta rationis plena esse & mensuræ, & nihil in Templo Do-mini reperiri quod absque mensura & sapientia constitutum sit.* Hæc Hiero-nymus. Ego verò, inquit Villalpandus, pondus ad libratum capitellorum re-fero, quorum eadem erat mensura. *Latitudinémq; parietum*] Heb. העבים quod est Plur. vocis עב pro qua Lat. Int. convertit modò *grossiora ligna*, h. e. tra-bes quæ sic dicuntur 1 Reg. 7. 6. *columnas* ועב על פניהם h. e. *trabes super eas*, Vulg. *Epistylia*, quæ vox ea significat quæ super columnis imponuntur, quamvis ab Architectis hæc universalis notio ad illam trabem propriè referatur quæ ipsis columna-

columnarum capitibus imminet. Sed hæc una solet esse trabs, densitas verò trabium ad trabes zophori potiùs referenda est. His in universum de vocis עב notione prælibatis mox liquet quâ rattione densitatem hanc vel crassitudinem ad parietem transtulerit Vulg. quippe qui ipso veritatis instinctu ductus id magis expressit quod res est, parastades Vestibuli interiores illis fuisse similes, quæ parietum domus longitudinem extrinsecus exornabant & crassitudinem. Quamvis non negem sensum quem Hebræi, LXX, & Chald. tenuerunt nihil continere aut huic quem diximus sensui aut veritati contrarium. *Et latera domûs & tigna*, aut *superliminaria* convertunt, ut sensus ad palmarum & Cherubinorum sculpturam referatur, & palmas significent, tum in parietibus tum in laquearibus atque intertigniis sculptas fuisse cum Cherubinis, idque non in interioribus modò sed & in exterioribus per trabeationem totam quæ cavædio domûs & crassitudinibus parietum extrinsecus respondebat, quem sensum habere videtur Vulg.

Ad Cap. 42. Ezechielis Excerpta ex Villalpando.

CAP. LXVI. v. 1. *Eduxit me in Atrium exterius &c.*] Versabatur Propheta cum ductore Angelo in Atrio interiori ipsius domus mensuras, ornamenta & instrumenta contemplaturus, quibus ritè peractis egreditur per portam Aquilonarem ad Atrium exterius, gradibúsque descensis declinavit ad lævam, h. e. ad Occidentem, ingreditúrque porticum ipsam Aquilonarem interiorem quæ percurrebat à latere portæ Occidentem versus, ostenditque atriolum quadratum sub castello, quod connectebatur cum prædicta porticu Aquilonari in qua aperiebatur porta ad Aquilonem. Atriolum verò hoc respiciebat ambulationem seu plateam quæ ante faciem Templi jacebat longam centum cubitos, latam viginti. In hoc atriolo videt gradus & scalas, quibus ascensis post revolutam scalam invenit ambulacrum quoddam ad Occidentem extensum hinc atque illinc cinctum exedris. Has exedras describit Propheta, *Et introduxit me in Gazophylacium*] Jarhi, *Id est, Ad unum ex Gazophylaciis, aut ad locum Gazophylaciorum, h. e. ad Gazophylacia quæ sunt sita in Aquilone domûs erántque separata viginti cubitis à thalamis domûs.* Hactenus rectè. Sed mox rationem reddere conatus, ob quam necesse fuerit Prophetæ in exterius Atrium egredi ut Gazophylacia ista ingrederetur, deceptus est: Ratio ejus rei hæc est longè diversa. Cùm totum Atrium interius octo gradus erigeretur super exterius, & peribolo esset undique cinctum, non alia ratione poterat ad scalas venire, quæ in Atrio exteriore sitæ erant, nisi per portam ad Atrium egrederetur exterius. *Contra ædificium separatum &c.*] Quid גזרה quid בנין supra jam est explicatum cap. 41. 12. Ait ergo hujus porticus exedras Aquilonares spectasse domum ipsam, & thalamos qui domui adhærebant ex latere Aquilonari. V. 2. *In facie longitudinis centum cubitorum &c.*] Id est, habebat hæc porticus (in qua erant Gazophylacia) frontem Orientalem versus alteram porticum longam cubitos centum, latam 50. in qua aperta erat porta Aquilonaris. Maluissem ego sic exponere, Erat hæc porticus longa centum cubitos, lata quinquaginta, & frontem habuit Orientalem obversam porticui illi in qua erat aperta porta Aquilonaris. V. 3. *Contra viginti cubitos Atrii interioris*] i. Castellum seu quadrata porticus, ex quo aditus patebat & in ambulacrum & in exedras prædictas, respiciebat ex altero latere plateam viginti cubitos latam, quæ extendebatur ante faciem domus inter vestibulum & atrium sacerdotum. *Et contra pavimentum &c.*] Id est, respiciebat ex altero latere porticum quæ in Atrio Aquilonari Occidentalis est, vocat nempe *pavimentum stratum lapide*, porticus inferiores, uti supradictum est cap. 40. 17. *Ubi erat porticus juncta porticui triplici*] Jarhi, q. d. *Gazophylacium supra Gazophylacium trinum, unum supra aliud.* Quæ sententia si de Atriorum ordinibus accipitur ut debet, vera est. At cùm interior columnarum ordo Gazophylaciis careat, quippe totus in postes & columnas tributus, duplex tantùm ascendit in altum Gazophylaciorum ordo. Hebr. אתיק, quâ voce (uti diximus suprà cap. 41.) significatur porticus ipsa nitens postibus. Potéstque versus iste vel de castello quadrato, vel de porticu oblonga Occidentali exponi, aut verò etiam de utraque. Si de castello accipias, patet ex vestigio illud esse in medio trium porticuum, Occidentalis, Aquilonaris & Meridianæ (legendum Orientalis) Si verò malis accipere de Occidentali porticu explicatur locus ex Hebræo, *Cubiculum contra cubiculum in trinis*, vel *per tria*, scil. tabulata vel ordines cubiculorum. Nam verum est in singulis porticibus triplicem in altum contignationem fuisse, porticúsve ternas per latum in singulis contignationibus, quarum media pervia erat ambulatio, binæ laterales parietibus clausæ exedris tribuebantur. V. 4. *Et ante Gazophylacia*] Gazophylaciorum meminit superioris contignationis, idque perspectum est ex eo quod subdit mox, *Et erat subter Gazophylacia deambulatio decem cubitorum*] LXX, *contra exedras deambulatio decem latitudo, per cubitos centum longitudo.* Hieronymus putat eos addidisse verba illa *per cubitos centum longitudo*, quæ superflua putat. Verùm perspectum esse potest ex vestigio secundo atriorum deambulationem hanc quæ ante Gazophylaciorum fores obtenditur cubitos decem latam, longam fuisse centum, quanta est porticuum imò & atriorum longitudo. Atriola enim quadrata inter porticus pervia omninò fuerunt, neque ullis impedita cubiculis, ut usui, lumini & pulchritudini ædificii inservirent. *Ad interiora respiciens &c.*] Sensus est, tametsi hæc ambulatio media lata erat inter columnas superiores cubitos decem, tamen extendebatur aliis duobus cubitis ad facies exedrarum, ita ut à pariete paries duodecim cubitos distaret; nam paries earum trahebatur à columnarum perpendiculis cubitis singulis in singulis lateribus, ut videre est in Vestigio superiori universali. *Ostia eorum ad Aquilonem*] Intellige cubiculorum quæ erant in altero latere prædictæ porticus proximæ Atrio interiori; nam alia cubicula his opposita versus Atrium exterius habebant ostium ad Meridiem, quorum omnium cubiculorum ostia interiùs respiciebant ambulationem mediam. *Ubi erant Gazophylacia in superioribus humiliora*] Heb. קצורות, quam vocem quamvis Hebræorum interpretes aliqui *brevia* vel *angusta* convertant, tamen cùm ejus radix קצר *decurtare, demetere* significet, aptè reddit Vulg. *humiliora*, quippe quæ de inferiorum celsitudine deficerent. Erant quippe superiora inferioribus humiliora porticibus, ut in omni benè constituto ædificio observatum est, & ab antiquis ædificatoribus perpetuò observatum, qui superiores columnationes contractiores & humiliores effecerunt, ne columnæ inferiores nimium gravarentur. *Quia supportabant porticus &c.*] Heb. *quia capiebant anguos* (vel *postes*) *ex ipsis* (vel *præ ipsis*) *inferioribus & mediis ædificii.* LXX, *Quoniam eminebant columnæ citra columnas inferiores & spatium sic.* Sensus est, superiora cubicula humiliora erant quàm mediana, & hæc rursus humiliora inferioribus porticibus, quia columnæ superiores contrahebantur à latitudine inferiorum quæ erant in porticibus, & similiter supremæ columnæ medianis erant arctiores. Hoc significat verbum illud *eminebant* quo & LXX & Vulg. utuntur, h. e. surgebant in altum citra inferiorum crassitudinem; quare illis aliquantulum contractis necesse erat spatium in circuitu relinqui usque ad crassitudinem columnæ inferioris. Eandem habet sententiam Vulg. his verbis, *quia supportabant porticus*, h. e. quia columnæ medianæ, quas supportabant & fulciebant ipsæ porticus infimæ, eminebant ex ipsis, vel præ ipsis, porticuum postibus, i. contractiores surgebant quàm postes inferiores, & supremæ columnæ adhuc exiliores attollebantur quam medianæ. Quæ omnia de semicolumnis parietibus adpactis intelligenda sunt, non de ipsis muris ut perperam Rabbini exposuerunt. V. 6. *Tristega enim erant*] Triplicem columnarum ordinem in Atriis fuisse infra ostendemus. *Et non habent columnas &c.*] Si vim vocis עמוד expendas invenies rationem ob quam superioribus exedris columnæ negentur; significat enim *stantem*, quasi *statuam* dicas, quòd stet in medio domus erecta superiora sustinens, ac ferè semper *rotundas* significat ea vox *columnas*. Duo nobis indicat hic textus, Primùm, Columnas illas quas statuimus in mediis porticibus inferioribus, quásque ex frontium symmetria & responsione hactenus confirmavimus, his Prophetæ verbis confirmari. Secundum, Hujusmodi columnas in superioribus cœnaculis minimè fuisse, quippe cùm totum superius pavimentum in cœnacula & ambulationes distribuatur, pilæ & quadratæ sunt & interjectis cubiculorum parietibus connectuntur ut columnæ minimæ dici posse videantur. Héb. *Propterea decisum est* (supremis) præ inferioribus & mediis à terra, q. d. Necesse fuit cubicula superiora esse humiliora inferioribus, quia columnæ eorum vel pilæ erant contractiores quàm inferiores columnæ, atque ideo sicut detractum est aliquid de crassitie columnarum inferiorum superioribus, sic necesse fuit detrahi aliquid de altitudine in secundo ordine & in tertio. Itaque superiori versu de contractione crassitudinis monuit nos Vates, hoc verò de imminuta altitudine ut eadem poportionis ratio servaretur. *Cubitis quinquaginta*] Hæc verba addit Vulg. neque frustra, quia & vera sunt & certam ædificii rationem indicant, viz. licet detractum sit aliquid supremis columnis de crassitudine inferiorum, & inferioribus à crassitie infimarum, servata tamen est illibata latitudo 50 cubitorum tam in infimis quàm mediis & supremis columnis, quia omnia earum centra erant in perpendiculo parietis, qui ab altero distabat 50, calamos nimirum 8. V. 7. *Et peribolus exterior &c.*] i. murus Orientalis hujus porticûs Aquilonaris (in qua adhuc erat Propheta.) Peribolum autem hunc mensus est dum descenderet per gradus, qui peribolus sive paries tam longus erat quantum frontes reliquarum porticuum Atrii exterioris, & ne ignotum per ignotius explicet, subdit v. 8. *Quia longitudo erat &c.* q. d. Notum est ex prædictis mensuris alias omnes Atrii exterioris porticus fuisse latas cubitos 50, *includendo* (ut notat Lyranus) *non solum spatium inter parietes sed ipsos parietes & pilarios.*

CAP. LXVIII. *Et longitudo centum cubitorum ante faciem Templi*] Descenderat ab illis exedris Aquilonaribus Propheta ut ad similes Meridianas transiret, & pertransiens ante vestibulum Templi mensus est Angelus iterum latitudinem Atrii interioris ab ædificio Aquilonari usque ad Australe illi è regione oppositum, invenitque esse cubitorum centum. V. 9. *Et erat subter gazophylacia hæc*] Meridiana sc. *erat introitus, &c.* Supponit jam offendisse gradus Meridionalis porticûs Sanctuario proximæ, quem quasi digito demonstrat dicens, *subter gazophylacia hæc*; sc. Australia, erat ingressus ab Orientali plaga quemadmodum in Aquilonari patebat aditus à fronte Orientali illius ædificii. V. 10. *In latitudine periboli Atrii &c.*] His verbis declarat hanc porticum Meridianam spectasse latus Templi Meridianum, atque cubicula illa quæ circumdabant Templum, imò ipsum parietem lateralem hujus porticus fuisse Atrii interioris septum quo Laici à Sacerdotibus secernerentur, q. d. Longitudo hujus porticûs, cujus frontem & adytum dixi spectasse Orientem, procedebat versus Occidentem coram latere Templi dextro, vel (quod magis habere videtur textus Hebraicus) gradus ipsos & scalas denotat fuisse adjacentes peribolo Atrii Meridiano, quo interius Atrium claudebatur, ex adverso Meridiani lateris Templi. Hactenus periboli illius non meminerat quod Templum cingebat, de quo Josephus lib. 6. Bell. Jud. c. 6. Templum arámque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima. V. 11. *Et via ante faciem eorum &c.*] h. e. Media ambulatio & exedræ laterales eadem erant constructæ ratione, eadem mensurâ quâ Aquilonares. *Secundum longitudinem eorum, sic & latitudo eorum*] Hebraismus *sic & pro sicut*, כ pro כן ponitur. Sensus enim non est, latitudinem ædificii æqualem fuisse longitudini ipsius, sed longitudinem hujus ædificii Meridiani longitudini alterius Aquilonaris, & latitudinem similiter latitudini ipsius fuisse per omnia æqualem. *Et omnis introitus*] LXX addunt *exitus* quâ utraque voce significatur forma, ordinatio, dispositio, mensura. *Et similitudines eorum*] Heb. *judicia.* Vocat autem *judicia* commensurationes. V. 12. *Et ostia eorum secundum ostia &c.*] Hic rursus confunduntur particulæ כ & כן uti suprà præcedenti versu. Sic enim debet connecti hic versus, Sicut similitudines eorum, & sicut ostia eorum, sic & ostia gazophylaciorum, quæ erant in via respiciente ad Austrum. *Ostium in capite viæ &c.*] Pro vestibulo in Hebræo est גדר cujus loco supra redditur *peribolus*, scil. lorica illa quæ Laicos à Sacerdotibus segregabat. Eademque est hujus quæ superioris versiculi sententia, sc. Hoc ædificium Australe, habuisse ascensum à fronte Orientali, gradúsque ejus duxisse in ambulationem mediam superiorem quæ procurrebat Occidentem versus secundùm longitudinem elegantis illius periboli separantis populum à Clero.

CAP. LXIX. V. 13. *Et dixit ad me, Gazophylacia Aquilonis &c.*] Hic Gazophylaciorum tam Australium quàm Aquilonarium usus apertis verbis describitur. V. 14. *Non ingredietur de Sanctis in atrium exterius*] Lyranus, *Atrium exterius hic non potest accipi generaliter, nam sic accipiendo Gazophylacia sunt in Atrio exteriori; sed accipitur particulariter pro illis locis ad quæ admittebatur populus.* Huc spectat quod de Atrio mulierum dicunt Rabbini, quódque Lyranus vocat Atrium peculiare. Nam quamvis nullum fuerit Atrium mulierum in Templo Salomonis, tamen negandum non est fuisse vel Lege, vel laudabili consuetudine in more positum, ut mulieres in porticum illam Sacerdotum Atrio proximam minimè venirent. Sed & Israeliticus populus sine gravi causa, & sine peculiari purificatione præcedente ad illam porticum minimè admittebatur. Quam in rem citat Villalpandus Josephum contra Appionem lib. 2. *Quatuor porticus circum se habuit Templum, & earum suam quæque secundùm legem custodiam. In primam ingredi licuit omnibus; in secundam Judæi omnes: eorúmque conjuges ab omni pollutione mundæ; in tertiam* (h. e. in eam de qua jam est sermo) *mares Judæi mundi atque puri; in quartam sacerdotes* vestitu Sacerdotali induti. Sed & mares adhuc puri & mundi ab illa interiori tertia porticu (inquit Villalpandus) tunc maximè arcebantur, quam Sacerdotes vestibus induti sacris sacratissimas carnes afferebant. Kimhi, *Populus non ingrediebatur atrium Sacerdotum nisi ad impositionem manuum, ad mactationem, & ad elevationem, seu oblationem.* Hoc (inquit Villalpandus) intelligendum est de portis Meridiana & Aquilonari atrii Sacerdotum, quòd in his tria illa perficiebantur; imponebantur enim offerentium manus victimarum capitibus, quarum iidem mactationi astabant, ac tandem quum Deo offerebantur; propterea nunquam neque ad portas licebat populo propius ad Sacerdotes accedere.

CAP. LXX. V. 15. *Cúmque complesset mensuras domûs interioris*] i. (inquit Kimhi) Atriorum & Gazophylaciorum: nam hæc omnia sunt ad usum domus interioris, quod est Templum. *Eduxit me*] Extra murum montis domus. *Per viam portæ Orientalis*] Hæc est porta montis domûs Orientalis cujus prius fecerat mentionem in principio. *Et mensus est eam undique per circuitum*] h. e. Mensus est Domum in qua erat porta, in circuitu ad quatuor ventos. V. 16. *Mensus est contra ventum Orientalem &c.* ad finem capitis] Difficilis plane textus tum propter lectiones varias, tum propter multiplices Interpretum sententias secum invicem pugnantes. Non facilè autem constare poterit de re quæ hac mensura definitur, quin priùs constet an calamis dimensa sit an verò cubitis. Secundùm Heb. textum v. 16, 17, 18, 19. diserta sit mentio calamorum, atque sic Vulg. juxta Heb. Versu autem 20. subticetur in Heb. nomen mensuræ, neque dicitur an calami fuerint an verò cubiti. Vulg. hic supplet vocem *cubitorum*, idque ex LXX, qui ubique omnibus hisce versiculis nomen habent *cubitorum*. Sed Hieron. in Com. agnoscit pe-

per incogitantiam infulsisse vocem *Cubitorum*, monétque *calamorum* vocem esse potiùs supplendam. *Illud, inquit, quod per simplicitatem interpretationis dum parùm attendimus celeritate dictandi & LXX habent & nostra Translatio, Murum ejus undique per circuitum longitudine 500 cubitorum & latitudine 500 cubitorum Hebr. sermo non continet, sed simpliciter longitudinem 500 & latitudinem 500 ut subaudiatur Calamorum.* Villalpandus mordicus Vulg. adhærens utramque mensuram hic admittit & Calamorum & Cubitorum; & quod modestè fatetur Hieronymus per simplicitatem incurrisse, Deo interpretis calamum bene disponente factum fuisse arbitrabimur (inquit Villalpandus) atque eò magis quò minus in eo addendo appareat interpretis studium vel industria. Rem autem sic expedit Villalpandus, ut sc. duplicis muri, vel rei cujuspiam mensura hic notetur. Prima, à v. 15 ad 19 quæ 500 calamorum fuisse deprehenditur; Altera, v. 20 quæ cubitis 500 definitur. Atque his 500 cubitis dicit definiri atrium Israelis, quod totidem latum & longum erat cubitis, uti videre est in primo Vestigio universali, sicque breviter mensura ista colligitur. In media Templi area mensus est Angelus Atrii interioris quadratam aream 100 cubitorum, & huic areæ pares duas alias, alteram à Meridie, ab Aquilone alteram. Hujusmodi areæ quaternis clauduntur portis quinque cubitos longis, quanta est latitudo porticuum in quibus aperiuntur, qui omnes numeri in unum collecti 500 complent. Totidem pares areæ & pares totidem porticus ab Oriente in Occidentem computantur, ut ex omnibus certa constare possit mensura muri 500. cubitorum. Ad 500 autem calamos quod attinet, alii, inquit, describi putant mensuram muri exterioris totum ædificium claudentis, inter quos sunt Lyra & Jarhi: Sed quomodo murus ejus mensuræ sit non sunt ausi statuere. Alii urbis mœnia hic describi censuerunt; sed alibi, inquit Villalpandus, ostendi urbis murum 20 M. cubitorum cingi non duodenis. Nullam urbis partem reperi quæ hujusmodi cubitorum numero ambiatur, exceptâ superiore civitate monti Sion insidente, quæ huic mensuræ proxima est, quanquam stadiis 33 definit Josephus. Stadium porrò cubitis 400 constat, quòd si hos numeros invicem multiplices, invenies 13200 cubitos, non verò 12500 quos efficiunt bis mille calami quaterquingenti. Itaque his rejectis sententiis statuit ex Clarii & Rabbinorum sententia definiri hac mensurâ peribolum exteriorem cujus altitudinem & latitudinem mensuravit Angelus unius calami initio c. 40 cujus jam non latera singula sed universum ambitum per 4 latera Angelus definit esse 500 calamorum. Atque hunc quidem murum (inquit Villalpandus) mensus est Angelus circum-circa quater, à variis incipiens ventis, ac semper reperit calamos 500 quod indicare videtur illud verbum quod semper additur, *Mensus est autem* &c. *per circuitum* quod in omnibus mensuris repetitur. Atque hic admirabile quoddam hac ipsa dicendi forma indicatur Ecclesiæ Christi Sacramentum; tanto enim majus est ac latius hoc Templum antiquo illo, quantò longior est uno illius latere totus ambitus. Neque mirandum quòd quæ de novo hoc Templo Propheticè hic dicuntur, ab aliquibus interpretibus quasi de urbe dicta exponantur, ab aliis quasi de Templo, cùm qui hanc novam vidit in visione civitatem Johannes Apoc. 21 & 22, *Templum,* inquit, *non vidi in ea,* tota enim civitas Templum quoddam est. Periboli ergo hujus singulis lateribus assignat Villalpandus 125 calamos quos sic colligit, Murus Israel longus est 500 cubitos, sive 80 calamos, his adde 8 calamos utrimque Atrii Gentium, septenos porticûs Gentium, & utrimque senos viæ, & singulos utrimque latitudinis periboli, & unum demum cubitum utrimque dimidium, quoniam à perpendiculi muro projicitur substructionis murus, fient omnes simul calami 125 qui quater sumpti efficiunt calamos in universum 500.

Ad Villalpandi explicationem hujus 16 versûs L.C. Observatio.

Locus in quo explicando hic sudat & laborat Villalpandus lubricus est, ac propterea quæ illius falsæ interpretationi superstruit ultrò ruunt, nullo (uti mox ostendetur) subnixa fundamento. Totum, inquam, Atrium Gentium, ejúsque Porticus, unà cum via Porticibus illis circumposita, & peribolo viam illam cingente, quia falsâ hujus loci intelligentiâ atque interpunctione nituntur, sponte ruunt, demonstratâ loci hujus, quem Villalpandus affert, interpretatione falsâ. Vult ergò Villalpandus duo hic ab Angelo diversa ædificia mensurari, nimirum I. Atrium Israelis v. 20. quod longum & latum fuit 500 cubitos, uti habet eo loco autor Vulg. vers. secutus LXX Interp. II. Peribolum extimum in summa crepidine murorum substructionis extructum quo via, quæ Porticus & Atrium Gentium ambiebat, claudebatur, nequis inde in subjectas profundas valles decideret, quem peribolum Villalpandus vult fuisse per singula latera longum 125 calamos, qui quater multiplicati conficiunt 500 calamos, qui in Hebr. textu habentur v. 16, 17, 18, 19. Vult enim Angelum quater commensurasse totum illum peribolum. Atque sic putat se pulchrè invenisse rationem conciliandi diversam lectionem quæ in hoc Ezechielis loco occurrit. Hebraicus enim textus, eúmque secutus Hieronymus, in quatuor prioribus versiculis habet *calamos*, in ultimo autem versu tum LXX tum Vulg. habent *cubitos* non verò *calamos*. Et quamvis Hieronymus in Comment. agnoscat se per incogitantiam ex nimia festinatione ortam scripsisse v. ult. *cubitos* pro *calamis*, mavult hic Villalpandus Divinam agnoscere providentiam, quæ vel incogitantem impulit Hieronymum, ut sic dictaret, quàm ab humano & ratione suâ utente spiritu. Sed primo planum est ex ipso textûs hujus Ezechielis intuitu, de una eadémque re, cujus mensuræ hic traduntur, agi; unum, inquam, idémque ædificium mensurari cui per singula latera tribuuntur quingenti sive cubiti sive calami, nam de utra mensura sint intelligenda Ezechielis verba mox dicetur. Etenim postquam v. 16, 17, 18, 19. sigillatim singula latera ædificii illius (de quo v. 15 dixerat מדדו סביב סביב *metitus est illud circumquaq;*) dimetiendo dixit fuisse quingentos sive cubitos sive calamos longa, v. 20 de eodem ædificio collectim dicit, *Metitus est illius murum per quatuor latera circumquaque longitudine quingentorum & latitudine quingentorum.* Ubi in Hebr. est ἓν διὰ δυοῖν nam quod verbum verbo est, *Metitus est illud per quatuor latera, murus illi circumquaque &c.* Latinè est, *Metitus est illius murum, per quatuor latera circumquaque.* Unde planum est toto eo textu agi de uno eodémque ædificio non de duobus, atque unam indicari ejus mensuram; utrum autem cubiti an calami sint illa mensura hoc est quod jam quæritur. Deinde planum est ex eodem textu Angelum quatuor ædificii illius latera mensurasse, & singula invenisse longa quingentos, sive cubitos sive calamos; at non liquet eum quater totum ædificium ambiendo quater commensurasse; merum istud est Villalpandi commentum, cujus nullum neque vola neque vestigium est in verbis Ezechielis. Nam quid opus fuit Angelum quater totum ædificium circuire, & circumeundo quater mensurare? Annon satis fuit singula latera semel mensurare, quæ quoniam erant omnia æqualis ejusdemque mensuræ, totum ædificii ambitum ex quatuor laterum mensura licuit colligere. Denique certum est ex Josepho (ex quo ipse Villalpandus id assumit) Salomonem ut atrium Templi in supremo montis Moriæ jugo positum laxaret, extructo ab ipsis montis radicibus ad supremum usque collem muro crassissimo 300 cubitos alto, totum montem quatuor ex partibus cinxisse, cui muro quatuor porticus paris cum eo longitudinis sunt impositæ, quæ duabus saltem ex partibus profundis vallibus montem cingentibus imminebant, nisi quòd ab una parte collis versùs urbem leniter erat declivis, ita ut ab ea parte ascensus ex urbe in Templum & descensus ex urbe in Templum facilis esset. Ex eodem Josepho constat porticus illas singulas fuisse stadium unum longas, uti videre est in descriptione Templi Jerosolymitani, quam in Historia nostra Apostolica ex Josepho exhibuimus. Stadium autem est 125 passus Geometricos longum, nam octo stadia faciunt miliare, h. e. mille passus Geometricos. Passus autem Geometrici 125 pedes conficiunt 625 qui cubitos æquant 416. Ab uno ergo muri illius excelsi angulo ad alium angulum secundùm Josephum non sunt fere nisi 416 cubiti. Sed simus liberaliores. Demus fuisse 500 cubitos, quot nimirum Ezechiel hic dat Atrio exteriori, quod Villalpandus vocat atrium Israelis, quot itidem post Ezechielem Judæi in Tract. Middoth dant toti monti Domûs. Demus, inquam, Josephum vocabulum *stadium* paulò laxiùs usurpasse, & 500 cubitorum longitudinem Stadium dixisse, certum est secundùm eum non longiùs sese extendisse murum illum excelsissimum quo undique cingebatur mons Domûs, seu collis Moria, cui Templum fuit impositum. Cùm itaque Villalpandi atrium Gentium unà cum via & peribolo quæ illud ambiunt sint atrio Israelis circumposita & extra mensuram illam 500 cubitorum muri ambientis collem, necesse est illa corruere utpote nullo subnixa fundamento, nisi velimus fingere ea fuisse in aere suspensa. Dicamus ergo totum collis Moriæ summo jugo impositum ædificium fuisse duntaxat 500 cubitos longum & latum, ejusdem nimirum magnitudinis cujus Villalpandus vult fuisse atrium Israelis, ac proinde in Templo Salomonico vel nullum fuisse atrium Gentium (cujus etiam in Scriptura V. Testamenti nulla est neque vola neque vestigium) vel siquid fuit distinctum ab atrio Israelis, necesse est atrium illud Gentium fuisse quatuor illas porticus longissimas, quæ in Ichnographia universali Villalpandi protenduntur ab uno atrii Israelis angulo ad alium angulum, in quarum tribus, Orientali nimirum, Meridionali & Aquilonari aperiuntur tres portæ exteriores. Atrium autem Israelis fuerit in reliquis porticibus & areis usque ad atrium Sacerdotum, septo, seu humili lorica, ab ipso distinctum. Et sane dispositio Templi Herodiani (uti à Josepho describitur) id omnino postulare videtur. Sed sic necesse fuit Porticus illas longiores septo alio seu lorica (simili illi quâ Atrium Sacerdotum ab Atrio populi distinguebatur) esse separatas undequaque in circuitu à reliquis Porticibus & Areis (uti nos loricam illam in Vestigio universali Villalpandi signavimus, ab eo non signatam) nè Gentiles cum Israelitis mundis miscerentur. Sic enim Gentiles per portas exteriores ingressi in aream illis proximam, levi ad dextram vel sinistram flexu, Porticus illas suas subire potuerunt per spatia sub fornicibus postium aperta utrique portarum lateri proxima. Israelitæ autem per easdem portas ingressi in reliquas Porticus & Areas sese effundere potuerunt usque ad Atrium Sacerdotum. Sed si ita se res habet (uti necesse videtur illam se habere) quid fiet isti Ezechielis loco, in quo secundùm Hebraicum textum, & veterem Vulg. Interp. singula quatuor ædificii, quod ab Angelo mensuratur, latera dicuntur esse 500 calamos, non verò cubitos, longa? Sanè tam adversantur illa Ezechielis verba (si sincera sunt) Villalpandi sententiæ quàm nostræ. Villalpandus enim peribolum (quem putat hic ab Angelo mensurari) facit per singula latera 125 duntaxat, non verò 500 calamos longum. Nam lepidum ejus commentum, quo fingit non singula latera, sed totum ædificii illius ambitum quingentis illis calamis definiri ab Angelo, non moramur, cùm repugnet certissimæ, (quámque Villalpandus ipse agnoscit) à Josepho traditæ mensuræ muri quo totū Templum quatuor ex partibus ambiebatur. Alia ergo conciliandi & explicandi hunc Ezechielis locum ratio ineunda est. Nempe in hodierno textu Hebr. vitium omnino hic esse videtur & pro קנים legendum אמות, quomodo planum est legisse olim LXX Interp. (quorum lectio hoc in loco hodierna Hebr. videtur melior) nam non vocem καλάμους sed πήχεις duntaxat habent, quam adhibent in dimensione lateris Septentrionalis, in reliquis tribus omittunt, quod ea facilè ex præcedenti suppleri ac subaudiri posset. V. autem 20 ubi textus Hebr. nomen mensuræ bis omittit, LXX semel tantùm omittunt, in altero nomen *cubiti* adhibent; sic enim illi πεντακοσίων πρὸς ἀνατολὰς, καὶ πεντακοσίων πηχῶν εὖρος, quos (uti modò à nobis notatum est) secutus est hac in parte Hieronymus, *longitudinem* 500 *cubitorum*, *& latitudinem* 500 *cubitorum*. Nam quòd in Comment. seipsum corrigit, & per incogitantiam ac præcipitationem se errasse agnoscit, id fecit non (uti vult Villalpandus) ex ἐνθουσιασμῷ, sed quia v. 16, 17, 18, 19 singula latera juxta Hebr. lectionem fecerat longa 500 calamos. Nè ergo videretur ipse sibi contradicere, monet in Commentario se per incogitantiam errasse, & Calamos non Cubitos esse intelligendos; interim revera LXX Interpretum lectionem in sua translatione eo loco secutus erat. Quin & lectionis veteris atque adeo melioris, quâ אמות pro קנים olim lectum est, vestigium aliquod non obscurum superest etiam in hodierno textu Hebræo. Nam v. 16 sic legitur, Mensus est latus Orientale calamo mensuræ חמש אמות קנים quæ lectio est nihili & plane absurda: quid enim illud est *quinque cubitos calamorum.* Massorethæ per Keri marginale legi volunt מאות pro אמות per literarum metathesin, quæ alibi non est infrequens. Sed videtur potiùs omissum esse per Librarii incuriam מאות & ejusdem temeritate additum esse קנים, quòd satis viderit mensuram quinque cubitorum isti loco non congruere; putavit ergo sed falsò *calamos* potiùs hic esse intelligendos quàm *cubitos*. Omnino ergo vera & antiqua ac maximè germana versiculi hujus 16 lectio hæc videtur esse חמש מאות אמות, h. e. *quingenti cubiti*. In reliquis tribus sequentibus versiculis quia deerat vox אמות ac simpliciter legebatur חמש מאות subaudito nomine mensuræ ex v. præcedenti (quomodo c. 46. 2. bis omittitur ac subintelligitur vox אמות) temeritate Librarii addita illis est vox קנים. Et quia v. 16. deerat in cod. suo vox מאות, putavit אמות positum illic esse pro מאות, idque notavit in margine per Keri, & ab eodem addita est vox קנים quòd existimaret de calamis non de cubitis istic agi, quod & ab eo factum in tribus reliquis versiculis. In ultimo autem versu capitis non addidit, quia existimavit eam vocem satis ex præcedentibus subintelligi. LXX verò ubique existimarunt (& nostro quidem judicio verè) agi de cubitis non verò de calamis, ideo nunquam καλάμους adhibent, bis voce πήχεις utuntur, in reliquis versiculis eam subintelligi volentes. Et sanè Judæi non aliunde quàm ex hoc Ezechielis loco Montis Domûs (h. e. totius collis & Templi ipsi inædificati ambitus) longitudinem & latitudinem statuunt esse 500 cubitorum. Unde planum est eos existimare Ezechielem mensurâ ista 500 cubitorum definire singula latera totius ædificii summo collis jugo inædificati, ac proinde nihil esse potuisse ædificio illi circumpositum, nisi velimus illud fuisse in aere suspensum: quod & ipsum modo ostendimus ex Josephi mensuris atque descriptione. Quòd si quis nolit hodiernam solicitare lectionem Hebraicam, tum erunt ista Ezechielis verba non propriè accipienda de Salomonico ædificio, quasi in materiali Salomonis Templo fuerit, vel murus vel aliquid aliud ædificium 500 calamos per singula latera in quadrum longum & latum; nihil enim tale in eo fuit aut esse potuit, fatente etiam ipso Villalpando: sed erunt ista ad τυπωθὲν, Christi nimirum Ecclesiam (cujus typus quidam fuit illa Templi descriptio) referenda ut eo significetur Ecclesiam Christianam quæ ex Gentibus erat extruenda, futuram tantò majorem & ampliorem Judaicâ (quæ per Atrium Israelis repræsentabatur) quantò quadratum (aut verò cubus) cujus latera singula sunt 500 calamos longa, majus & amplius est eo cujus singula sunt 500 cubitos duntaxat longa, h. e. tricesies septies si quadratum, aut si cubus sit quadringenties bis & tricesies. Et sanè Apoc. 21. 16. Nova Jerusalem proponitur nobis tanquam cubica, cujus longitudo, latitudo & altitudo sit æqualis; amplitudo autem ejus significatur, quum ea istic dicitur esse 12 M. stadiorum,

diorum; nam vetus mons Sion habuit in circuitu 12 tantùm stadia. Ita nihil opus fuerit lepido Villalpandi commento de Peribolo quater dimenso, neque cum eo fingendum erit in Templo Salomonico fuisse Atrium Gentium Atrio Israelis circumpositum, quod in aere fuerit suspensum, aut Democritico inani & vacuo inædificatum.]

Ad CAP. XLVI. EZECHIELIS V. 19.

Introduxit me per ingressum &c.] Portæ meminit ad quam iterum ductus suprà fuerat Propheta noster Atrii interioris. *Et erat ibi locus vergens ad Aquilonem.* Chald. *erat ibi locus in fine eorum ad Occidentem.* Porticus Aquilonaris Templo adversa planè describitur, ut c. præcedenti ostenditur, quæ in duplicia cubicula distributa est, interjacente mediâ ambulatione. Et ex hoc duplici cœnaculorum ordine, alter in Atrium prospicit exterius ad Aquilonem, alter in interius ad Austrum, & de hoc quidem sermo est Prophetæ, illius fit nulla mentio. Rursus cùm inferior porticus septenis interjacentibus postibus in 8 fornices distributa sit, superior certè porticus in totidem cubicula partita esse necessario est intelligenda. Et ex illis octo cubiculis primum quod ad Orientem situm est scalis totum impeditur, sex media ad vescendas sacras carnes deputabantur, extremum quod ad Occidentem tam accurratè à Propheta describitur, ut non solùm de ipso constet, sed & alia multa propter ipsum perspecta esse videantur. V. 21. *Atriolum erat in angulo atrii*] *Atrio* & *atriolo* eadem vox datur in Hebr. tamen ipsa ratio & mensura movit LXX ut *atria parva* converterent, quomodo imitatus Vulg. *atriola* scripsit. Atriolum autem narrat primum quod Angelo duce ingressus est, de reliquis mox subdens, *Atriola singula per angulos Atrii* singulos. V. 22. *In quatuor angulis atrii atriola disposita*] Hebr. קטורות. Vox est Syriaca quæ *colligata*, conjuncta significat ab Hebr. קשר sic dicta atriola illa quia porticus inter ea ordine dispositæ angulares istas culinas sive atriola colligabant, atque hoc ipsum infrà perpetuo pariete factum esse non indicabit modò sed expressè testabitur Propheta. Alii ad קטר revocant quæ *suffumigare* significat, q. d. atriola fumosa, quòd ex his culinis fumus efflaret perpetuó. Observátque ex Vitruvio & Philandro Villalpandus antiquorum ædificia in quibus nulla sunt vestigia, argumento esse cubicula & conclavia non habuisse spiracula quà fumus exiret, quæ camini vulgò dicuntur, Gall. *chaminees*. Quod in eam inducit me (inquit Villalpandus) sententiam ut existimem easdem culinarum fenestras & lumini suscipiendo deservire consuevisse, & fumo emittendo. Atque in hac nostra sententia nos confirmat, quòd in ipsa fabrica vix invenire possimus spatium aliquod in quo possent fumi spiramenta aperiri, quin aut fenestris obessent aut postium firmitati. V. 23. *Paries per circuitum* &c.] Heb. טור, LXX *exedræ*. Aquila στιβάδας. Symm. περίφραγμα. Hieronymus, *Quæ quatuor atriola vel unus paries ambiebat, & fabricatæ erant culinæ subter porticus per gyrum, vel propinqua habebant accubita* (στιβάδας) *ut ubi cibi ibi & mensarum præparatio.* Illud verò à LXX Int. indicatur, quòd facilè posset quivis conjicere prope culinas fuisse exedras sive cubicula ad comedendas carnes coctas disposita; sic enim consummari videbatur sacrificium absumptis carnibus. Refert deinde Villalpandus Jonathæ & Rabbinorum sententiam, qui locum istum accipiunt de foculis culinarum, quibus cacabi, lebetes & caldariæ ad coquendas carnes imponebantur & disponebantur, quos foculos unà cum lebetibus & caldariis voce Hebraicâ significari posse putat מבשלות à בשל, & utroque modo à K mihi exponitur.

ALTARE ÆNEUM.

Excerpta ex Villalpando ad Ezechielis c. 43. 13 l. 4. c. 17.

In sinu ejus erat cubitus] Heb. חיק *sinum*, significat anteriorem hominis partem vestisque quæ sinuosa est, inde per analogiam quæ anteriora sunt & interiora; hìc *foveam, caveam* labiis prominentibus circumscriptam, quòd cavea sit quasi laxioris vestimenti plica, concava & profunda. Ergo *sinus* hìc cavea est in marmoreo pavimento excisa altare cingens, cubito uno alta & altero lata, in quam fundebatur victimarum sanguis, conducebatúrque per subterraneos cuniculos in torrentem. Hujus fossæ locum cum Chald. Hebræi significant, *fundamentum* pro *sinu* interpretantes. *Definitio ejus usque ad labium ejus* &c.] Heb. גבול terminus est *sepes, clausura, corona*, quæ definit spatium quo aliquid distenditur. אל hic valet *per*, hoc sensu, *corona ejus per labium fossæ procurrens* circumcirca erat palmi unius. LXX γεῖσος reddiderunt. *Palmus unus*] Heb. זרת, LXX σπιθαμή, h. e. palmus major, qui continet ternos palmos sive 12 digitos, h. e. semicubitus. Atque tantæ altitudinis erat corona ænea, quæ Altaris foveam muniebat, & exornabat extrinsecus. Hanc coronam similem reliquis Templi peribolis fecimus, interjectis arulis distinctam sive stylobatis quos æquè longos, latos & altos facimus semicubitum. Usus fuit nè incauti in foveam ad Altare accedentes caderent. *Hæc quoque erat fossa Altaris*] Hebr. גב significat *altitudinem*, & sic LXX. τὸ ὕψος. At Hier. *fossa*, videtúrque legisse גב, quæ vox *foveam* significat, *lacunam* 1 Reg. 6. Itaque secundum Vulg. hæc est recapitulatio dictorum, q. d. *Hujusmodi itaque erat fossa Altaris*, sc. semicylindri excavati forma; neque enim angulos habebat in interiori parte, nè hæreret sanguis in angulis. V. 14. *Et de sinu terræ usque ad crepidinem novissimam duo cubiti*] Notanter dixit *terræ* quòd sinus non erat extra pavimentum, sed terræ immersus, & ab ejus labio superiore usque ad crepidinem numerat duos altitudinis cubitos. Hebr. עזרה (à radice עזר *juvare, fulcire, sustentare*) significat non *atrium* (ut multi transtulerunt) sed *fulcrum, podium* cui innititur ædificium, quódque sustinet ejus pondus. Vulg. vocat *crepidinem*, meritò. Crepido autem duplex erat, inferior & superior; de inferiori hìc est sermo. *Et latitudo cubiti unius*] Erat podium altum duos cubitos à pavimento Templi, ubi contrahebatur introrsum, & gradum faciebat latum cubito uno. *Et à crepidine minore usque ad majorem* &c.] *Majorem* vocat secundam, non quidem latitudine sed altitudine, quia infima duos tantùm, superior quatuor cubitos eminebat.

CAP. LXXVI. V. 15. *Ipse autem Ariel*] Heb. הר אל significat *montem Dei* i. Deo dicatum, quo nomine appellatur tumulus ille elegans in medio Atrio interiori erectus supra basim duplicem altitudine cubitorum 4. Kimhi, *Mons Dei, i. domus Dei, nam in omni loco serviebant diis alienis super montibus excelsis, hic autem mons non habebat nisi altitudinem 4 cubitorum. Dicunt autem Rabbini Altare* אריאל. *quia ignis sanctus descendens de cœlis excubabat in eo tanquam leo*, vel (*ut alii exponunt*) *quòd victimarum sanguine perpetuo maderet, haud secus quàm prædam discerpens leo.* Quòd verò leonis nomine veluti proprio Altare censeretur, leoninis Cherubinorum imaginibus angulos exornavimus, quòd Altare non secus quam reliqua Templi instrumenta arbitraremur Cherubinorum formis fuisse exornatum; quod ad mores eorum componendos spectare videtur, quibus aut munere aut Legis præscripto incumbebat sacrificare, quos omnes ob oculos habere oportuit, Deum in Altari colendum leoni esse simile qui in elatos & superbos sæviat, maxime injuriis lacessitus, contrà humilibus parcat & deprecantibus. *Et ab Ariel usque* &c.] In Bibliis Heb. *Ariel* aliis literis scribitur, quàm in priori versûs parte; ibi enim est הראל, i. *mons Dei*, hìc verò est אריאל, quæ vox secundùm Leonem de Castro (cujus sententiam exagitat Villalpandus) coalescit ex אר (ab ארר) quasi *maledictio, execratio*, & ex איל quæ sonat *arietem*, q. d. *maledictionis aries*. Quid autem sit malidictionis aries ex Gen. 22. 13. & Lev. 5. explicat, de Christo Jesu intelligens. Ei opponit Hieronymum, *Ariel, ut plerique existimant, interpretatur Lux mea Deus, ut autem ego arbitror, Leo, vel, fortis. Dei, quòd nomen propriè refertur ad Altare, in quo vel illuminatio Dei est, vel leo & fortitudo ejus, dicente Jacob ad Judam, Catulus leonis Juda.* Ac nequis putet in universis Bibliis Heb. legi אראיל sciat Hieronymum legisse אריאל & interpretatum esse *leonem Dei*. Item codices quibus usi sunt qui Complut. Biblia excuderunt. Citat præterea Villalpandus duos codd. Mss. Hebraicos vetustissimos in quibus scribitur אריאל cum Jod post Resch. Et Esai. 29. 1. Væ Ariel, Ariel, scribitur אריאל. Ariel ergo dictum est Altare, h. e. *leo Dei*, quòd quasi Leo victimarum prædam discerptam voraret & consumeret. Item Arielis nomine Altare censeri constans est Scriptorum sententia, ídque etiam quia formâ & dispositione leonem referret, leonina enim crura habebat pro pedibus; unde manasse existimo quod in veterum aris pedes & leonini ungues effingerentur.

CAP. LXXVII. *Cornua quatuor*] Quoniam instrumenta omnia Salomonici Templi Cherubinorum referta erant formis, ut poterant, Altare quoque bovillam faciem cum leonina repræsentabat, hanc pedibus illam verò cornibus, nisi malis vitulorum cornua gestasse, quasi trophæa factæ prædæ. Hinc fortè factum quòd veteres Architecti frontes sacrarum ædium taurorum craniis exornare soliti sunt, quasi sacrificiorum trophæis & insignibus. V. 16. *Et Ariel 12 cubitorum*] Ariel vocatur ipsum Altaris corpus basi duplici superpositum, cujus longitudinem latitudini parem dicit esse 12 cubitorum. V. *Et crepido 14 cubitorum* &c.] h. e. patebat tum in longitudine tum in latitudine ab angulo in angulum oppositum cubitos 14 nempe quia basis seu crepido in singulis lateribus extabat singulis cubitis extra Arielis perpendiculum. Ac pari ratione inferior quæ propterea 16 cubitos lata erat totidémque longa. *Et corona in circuitu ejus dimidii cubiti*] Prætermissâ crepidinis seu podii inferioris dimensione quòd ex suprà dictis pateret, gradum facit ad coronam sive projecturam crepidinis tum superioris tum inferioris, illámque semicubito extitisse ultra perpendiculum crepidinis testatur. Vocatur autem גבול, quæ vox in genere *terminum* significat, & suprà à Vulg. reddita est *definitio*, hìc verò *corona*, quâ crepidinis coronicen indicari constituo. Nam præterquam quòd ipsa structuræ ratio non permitteret simplices illas Altaris crepidines, neque ipsum Altare hujusmodi ornamentis carere, eam etiam exigunt Altaris mensuræ mox explicandæ. Ergo crepidinis coronicen supernè (cui infernè respondet ejus projectura, quæ coronici solet semper esse æqualis) arbitramur hic dimidio cubito definiri. Et quod de altera crepidine dixit Propheta, ratio suadet idem de utraque esse sentiendum. Sed neque ab ipsa Vulg. & aliis Interp. dissidet ut Altaris supremam etiam coronam hìc intelligamus dimidio cubito definiri, cujus rei gratiâ, & quòd ad Altaris dignitatem & pulchritudinem conducere videretur coronam inter cornua finximus illarum similem quibus Gentes sua Altaria coronabant, quarum non paucas videre Romæ licuit. Altaris Mensuræ. Altitudo. Infima crepido 2 cub. secunda crepido 4 cub. Ariel 4 cub. Summ. 10 cub. Longitudo. Ariel longum latum 12 cubitos. Summa crepido quæ illi substat 14. cub. Projectura coronicis ipsius, utrinque $\frac{1}{2}$ cub. Itaque ab extremo projecturæ ad alterius extremum 15 cubit. Inferior crepido 16 cubit. Coronicis ipsius projectura $\frac{1}{2}$ cub. Itaque omnis inferioris crepidinis longitudo cum projecturis coronarum est cubitorum 17. Adde singulos utrinque cubitos, quos lata est fossa Altaris, fient 19 cub. Adde $\frac{1}{2}$ cubitum utrinque pro peribolo, sic fiunt omnes longitudinis Altaris in universum cubiti 20. cúmque Altare quadratum sit idem ipsum de latitudine dicendum est. Quod confirmatur testimonio 2 Paral. 4. 1. *Fecit quoque Salomon altare æneum longitudinis 20 cubitorum, & latitudinis 20 cubitorum, & 10 cubitorum altitudinis. Et sinus ejus unius cubiti per circuitum*] Repetit mensuram caveæ quam initio executus fuerat, ipsius latitudinem finiens uno cubito, vix autem ac ne vix quidem universi Altaris latitudo aut longitudo colligi posset, nisi foveæ latitudo comprehenderetur, nec minus necessaria ad prædictam mensuram retractio illa crepidinum.

CAP. LXXVIII. *Gradus autem ejus versi ad Orientem*] Negotium facessit hæc graduum commemoratio; cautum enim erat Legis præscripto in Exodo, *Non ascendes per gradus ad Altare meum ne reveletur turpitudo tua.* Atque hic varias variorum Interpp. adfert Villalpandus sententias, qui conantur hanc ἐναντιοφάνειαν conciliare. Et primò eorum qui omnia quæ ab Ezechiele proponuntur, ita revocant ad mysticos sensus ut nihil habeant literale & cum Salomonicis fabricis commune. Quam rejicit primo, quia falsa est hæc eorum hypothesis, nam eadem est hic Altaris mensura quæ Salomonici 2 Par. 4. 1. Secundo, quia etiam ad Mosaicum Altare opus fuit gradibus 3 Hieronymus agnoscit hoc Altare cum Mosaico conferri posse. Secunda est eorum qui locum Exodi intelligendum dicunt de Altari quod ex terra vel lapidibus construitur, ubi gradus ipsi coædificati ad Altare pertinebant, non verò de Altari quod ex tabulis constabat æneis, quale erat Mosaicum, cui tanquam nimis alto ad horam ministrationis aliquid apponebatur in quo staret Minister, quod impletâ ministratione tollebatur; quam rejicit ideo quia non satisfacit illis verbis Legis, *nè reveletur turpitudo tua.* Tertia Rabbinorum & Josephi qui ascensum ad Altare dicunt fuisse leniter aclivem instar pontis non gradibus distinctum; quam eadem de causa rejicit, quia utrobique idem revelandæ nuditatis periculum. Quod autem Josephus cum Rabbinis collocat ascensum istum non ab Oriente (uti hic monet Propheta) sed ab Austro, hujus rei nullam (inquit Villalpandus) videre possum rationem, propter quam ab antiqua consuetudine deflexerint, nisi fortè quadam ducti religionis specie postliminio reversi Israelitæ, ne cogerentur ab Altari descendentes Templo terga vertere. Ad quam observationem duci potuerunt Domini præcepto Ezech. 46. 9. Quam negat sufficientem quia Principi licebat eâdem viâ regredi quâ ingressus erat v. 8. proinde multò magis Sacerdotibus in quibus major sanctitas ac religionis observantia requiritur, quàm in sæculari Principe. [L. Capelli observatio. Atqui tamen ipse Villalpandus in lorica seu peribolo quo Atrium sacerdotum ab Atrio Templi separat geminum constituit ostium in hunc finem ut Sacerdotes in templum ingressuri per unum ex illis ostiolis ingrederentur per alterum verò egrederentur, nè tergum Templo inter exeundum obverterent.] Itaque rejectis illis conciliandi τὰ ἐναντιοφανῆ rationibus, Villalpandus aliam init atque sequitur, nempe interdicto illo de gradibus ad Altare videri Deum non ipsos gradus aut ascensum ipsum per gradus ad Altare, sed nefarium quoddam Idololatriæ genus prohibere. Atque hìc multa affert de Priapo, phallis & turpitudine sacrorum Gentilium, in quibus multa flagitia & publicam atque manifestam scortationem admittebant summa cum impudentia. Cujus (inquit Villalpandus) immanissimæ turpitudinis usum ab Altari suo quàm longissimè removere cùm vellet Deus, *Non ascendes*, inquit, *per gradus altare meum*, more scilicet Ithyphallorum, *nè reveletur turpitudo tua.* Non itaque gradus fieri prohibentur, sed eorum ascensus in eum finem perversissimum.

[L. Capelli Observatio. Non videtur improbanda Villalpandi in præcepti illius explicatione sententia, ut eo non tam ascensus per gradus aut gradus ipsi prohibeantur, quàm ut potiùs eo pudor, verecundia & castimonia, quâ Dei sacra peragi debent, innuatur ac præcipiatur, ut sensus præcepti hic sit. Gradus ad Altare ita constituantur, ut nè sacerdotis ad Aram stantis pudenda denudentur

denudentur ac revelentur, quod in ara Mosis cautum fuit; erat enim humile valde, ad quod duobus aut tribus ad summum gradibus ascendebatur, ita ut nullus esset denudationis inter ascendendum metus. Salomonicum Altare excelsum fuit, 10 cubitos altum, ideóque multis gradibus ad id conscendere opus erat, at ubi emensi erant ascendendo gradus, Sacerdote in summo Altari constituto & sacris operante, metus nullus erat denudationis pudendorum, tum propter subligacula quibus substringebantur, tum propter coronam quâ summum Altare undiquaque supernè cingebatur.]

CAP. LXXX. Explicat Villalpandus proportionem magnitudinis Altaris Salomonici cum Mosaico, item & distantiæ utriusque, & sitûs istius in Tabernaculo, illius verò in Templo, & probat quæ fuit ratio magnitudinis utriusque inter se, eandem fuisse rationem seu proportionem distantiæ atque sitûs in Templo atque Tabernaculo. Cap. 81. Craticulæ Altaris usum atque formam exponit. Cap. 82. Arulam Altaris (quid ea fuerit) explicat. Cap. 83. Altaris pondus exponit atque demonstrat, totámque Altaris structuram particulatim explicat. Cap. 84. Ostendit Altare non fuisse solidum lapidibúsque intra aureos parietes conclusis plenum, sed inane & vacuum. Et præceptum Exod. 20. 25. de non cædendis ferro lapidibus Altaris, restringit ad Altaria illa quæ ante extructum Salomonicum Templum ex causa extraordinaria tumultuario opere extruebantur, idque ait factum esse in documentum, quàm Deo odiosa esset cædes ac sanguinis humani effusio.

Excerpta ex Villalpando Tom. II. Explanationum Part. 2. lib. 5.

Villalpandus hoc libro acturus de gloria Templi Salomonici loca proponit Scripturæ in quibus gloria Templo illi tribuitur, ut sunt Ezech. 43. 5. & 44. 4. & Aggæ. 2. 4. *Implebo domum istam gloriâ*, &c. *Major erit gloria domûs istius novissimæ quàm primæ.* Atque hîc notat קלל & כבד inter se opponi, & קלל quidem primò de pondere dici atque magnitudine Gen. 8. 11. deinde de ignominia & contemptu, Nahum. 1. 14. & Gen. 16. 4, 5. Sic כבד primò *pondus* & *gravitatem* significat Job. 6. 2, 3. Prov. 27. 3. deinde *honorem* & *gloriam* Jud. 13. 18. Isai. 29. 13. & quidem honorem qui non ore tantùm & verbis sed & re exhibetur, Prov. 3. 9. *Honora Dominum de substantia tua.* Quæ voces invicem opponuntur Isai. 69. 5. 2 Sam. 6. 20. 21. Isai. 9. 1, 2. Primo tempore הקל *alleviata est*, h. e. vilis, despecta, ignobilis fuit, *terra Zabulon & terra Nephtali*, at novissimo הכביד *aggravata est*, h. e. honorata, decorata, nobilis & illustris facta est, *via maris trans Jordanem Galilææ Gentium*, nempe per Christi prædicationem quæ inde cœpit, quod sequenti versu indicatur, *Populus qui ambulabat in tenebris* &c. alleviatus, obscurus, ignobilis, lumine orbatus; *vidit lucem magnam*, aggravatus vel glorificatus est; *habitantibus in regione umbræ mortis*, alleviatis, despectis, jamjam perituris; *lux orta est eis*, aggravati, h. e. glorificati, sunt luce, vita, splendore ac gloriæ cursu sempiterno. Hoc vult Propheta, Multò magis futuram gloriosam illam olim Galilææ regionem propter Christi præsentiam quàm fuit Samaria Regia Israelis, vel etiam Judæa quæ ad Regiam dignitatem & pompam Sacerdotalem adjunxit etiam Templum cum antiquo ritu & ceremoniis. Quâ ratione cùm gloria Templi prioris tota in auro, argento pretiosissimísque aliis rebus sita fuerit, posterior, quæ priore longè major est, illámque infinitis prope partibus superans, in una Jesu Christi Domini nostri præsentia omnibus aliis causis rejectis constituta fuit; ita fit ut Aggæi prophetia cum illa Isaiæ maximè convenire videatur. Cap. 21. Ostendit quam magna fuerit Templi Salomonici gloria, & quibus in rebus sita. Notat igitur כבוד significare *gloriam, honorem, splendorem, majestatem, dignitatem, præstantiam, excellentiam* (indéque illustrat locum 2 Cor. 4. 17. & 1 Cor. 3. 7.) item *opes, divitias*, Gen. 31. 1. Nahum. 2. 9. unde illustrat locum Eph. 1. 5, 6. Quòd si hæc omnia quæ de gloria in universum perstrinximus (inquit Villalpandus) cum iis quæ de Templo à sacris & Prophanis Scriptoribus dicuntur attentè contuleris, facile invenies hæc illis maximè congruere, & singula convenienter aptari. Nam si eorum operum quæ à ratione proficiscuntur (cùm omnia propter finem sint) finis est norma, quænam gloria poterit excogitari quâ gloria Templi infinitis partibus major non sit, quod ad Dei O. M. gloriam extructa sit hæc domus? Quis honos domui non debeatur cujus Dominus & incola Deus est? Quæ ingenii aut sapientiæ laus in domo hac non elucescat cujus Architectus sit Deus, qui in ea prima quasi lineamenta deduxit mundanæ hujus universitatis fabricæ, imò & quodam modo divinæ? siquidem in ea licuit contemplari Christi corporis tum veri tum mystici pulchritudinem, quæ etiam causa fuit ut singulæ ædificii partes atque universæ simul in admirationem raperent contemplantium oculos, & animos in amorem tantæ pulchritudinis inflammarent. Accedit opum copia & supellex incredibilis ac propemodum infinita, quæ omnia nisi excellere intelligantur quicquid in unoquoque genere ab omnibus hominibus vel ingenio excogitari vel industriâ comparari, vel viribus valeat expugnari, ut nihil illi ad summum honorem & gloriam acquirendam deesse putetur, injuriam quodammodo irrogare videantur Divinæ sapientiæ, providentiæ, patientiæ aut fidei. Et mox, Certum est & Sacrarum literarum testimonio comprobatum, magnum aliquid atque excellens & gloriosum Salomoni propositum fuisse extruendum, quum Dei domus extruenda proponeretur, cui etiam Dei præsidium non defuturum promittitur donec perficiat omnia, 1 Paral. 28. 10. & 20. 21. &c. 2. 5, 6. Sed hæc omnia humana sunt & quæ naturæ viribus, quasi corporeis oculis percipi possunt; illa certè divina sunt, quæ humanæ mentis aciem præstringunt ac fugiunt, quæ supercœlestium rerum ordinem, quæ Divinam ipsam præstantémque naturam quodammodo repræsentant, & ad eam suspiciendam nos inducunt. Quæ omnia respexisse videtur à Deo edoctus David Psal. 26. 3, 4. *Unam petii à Domino, hanc requiram omnibus diebus vitæ meæ, ut videam* בנועם *voluptatem Domini, & visitem Templum ejus.* Deinde, Quocirca ex iis de quibus infinita propemodum percenseri potuissent, huc referre decrevi partim in iis ipsis contemplanda, partim aliorum quæ non omnibus magna videri solent, collatione proposita, ut vel hac unâ ratione constare possit hoc ædificium à Deo excogitatum ita reliqua omnia excedere, ut eorum nullum nè minima quidem ex parte cum hoc possit conferri, nedum illi præferri, sicut quidam maximâ rerum ignoratione decepti senserunt, atque alios à recta veritatis via abductos in densissimas quasdam tenebras conjicere conati sunt. Porrò in omni ædificio tria potissimum sunt consideranda, artificium sive industria conveniens, materia & opes, quæ si cum homine conferantur, artificium veluti ad animum, materia ad corpus, opes ad externa quædam ornamenta, ut vestes, pertinent.

CAP. III. Atque hîc incipit Villalpandus ab artificio, explicátque quàm singulare fuerit in tota Templi architectura artificium & admirabilis industria. Et hoc primùm ostendit in columnarum ænearum (quæ reliquarum omnium fuerunt veluti exemplar & modulus) structura. Præmittit autem locum Ezech. 43. 10, 11. quo singularis & eximia totius Domûs dispositio & admirabilis symmetria designatur, cui adjungit locum 1 Par 28. 19. quo significatur figuram seu Ichnographiam & Orthographiam illius datam esse Davidi à Nathane.

CAP.

CAP. IV. DE ÆNEIS COLUMNIS,

Quæ reliquarum sunt norma, Sacræ Scripturæ Testimonia.

Ex 1 REGUM VII.

V. 15. Et finxit duas columnas æreas [a] 18 cubitorum altitudinis columnam unam, & [b] linea 12 cubitorum ambiebat columnam utramque. V. 16. [c] Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur super capita columnarum fusilia ex ære, 5 cubitorum altitudinis capitellum unum, & 5 cubitorum altitudinis capitellum alterum. V. 17. Et [d] quasi in modum retis & catenarum sibi invicem miro opere contextarum, utrumque capitellum columnarum fusile erat, [e] septena versuum retiacula in capitello uno, & septena retiacula in capitello altero. V. 18. [f] Et perfecit columnas & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella, quæ erant super summitatem malogranatorum, [g] eodem modo fecit & capitello secundo. V. 19. Capitella autem quæ erant super capita columnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum. V. 20. Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper juxta mensuram contra retiacula, [h] malogranatorum autem 200 ordines erant in circuitu capitelli secundi. V. 21. Et [i] statuit duas columnas in porticu Templi, cúmque statuisset columnam dextram, vocavit eam nomine Jachin, similiter erexit columnam secundam & vocavit nomen ejus Booz. V 22. Et super capita columnarum opus in modum lilii posuit: perfectúmque est opus columnarum.

[a] 2 Reg. 25. 17. *Decem & octo cubitos altitudinis habebat columna una.* Jer. 52. 21. *Decem & octo cubiti altitudinis erant in columna una.* 2 Par. 3. 15. *Duas columnas quæ 35 cubitos habebant altitudinis.* [b] Jer. 52, 21. *Funiculus 12 cubitorum circuibat eam. Porrò grossitudo ejus quatuor digitorum, & intrinsecus erat cava.* [c] Jer. 52. 22. *Capitella super utramque ærea, altitudo capitelli unius quinque cubitorum.* 2 Reg. 25. 17. *Capitellum æreum super se altitudinis trium cubitorum.* 2 Par. 3. 15. *Porrò & capita eorum quinque cubitorum.* [d] 1 Reg. 7. 41. *Et funiculos capitellorum super capitella columnarum duos.* 2 Par. 3. 16. *Necnon & quasi catenulas in oraculo, & superposuit eas capitibus columnarum.* 2 Par. 4. 12. *Epistylia & capita, & quasi quædam retiacula quæ capita tegerent super Epistylia.* Jer. 52. 22. *Et retiacula & malogranata super coronam in circuitu omnia ærea.* [e] 1 Reg. 7. 41. *Retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant super capita columnarum.* 2 Reg. 25. 17. *Et retiaculum, & malogranata super capitellum columnæ omnia ærea.* Jer. 52. 22. *Et retiacula & malogranata super coronam in circuitu omnia ærea.* [f] 1 Reg. 7. 42. *Duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum.* 2 Par. 4. 13. *Et retiacula duo, ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis jungerentur, quæ protegerent epistylia & capita columnarum.* [g] 2 Reg. 25. 17. *Similem & columna secunda habebat ornatum.* Jer. 52. 22. *similiter & columnæ secundæ.* [h] 1 Reg. 7. 42. *Et malogranata 400 in duobus retiaculis.* 2 Par. 5. 16. *Malogranata etiam centum quæ catenulis interposuit* 2 Par. 4. 13 *Malogranata quoque 400 & retiacula duo &c.* Jer. 52. 23. *Et fuerunt malogranata 90 dependentia, & omnia malogranata 100 retiaculis circumdabantur.* [i] 2 Par. 3. 5. *Ante fores etiam Templi duas columnas.* Ib. *Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo Templi unam à dextris & alteram à sinistris; eam quæ à dextris erat vocavit Jachin, & quæ ad lævam Booz.*

Lectis ac diligenter consideratis (inquit Villalpandus) quæ tot Scriptores sacri de columnis Templi scripserunt, nullus certè tam hebes erit ingenii qui non putet inesse aliquid magnum laude & admiratione dignum, quod Divino præcipiente Spiritu articulatim fuit distinctéque explicandum. Item, Illud unum initio hujus Disputationis proponendum, quòd eâ absolutâ maximè confirmatum iri speramus maximam laudem Templo attulisse columnas, quibus quicquid in eo genere posset excogitari superantibus, ad Templi gloriam explicandam testes locupletissimos adhibuimus. Fateor ingenuè S. Scripturæ phrasim difficilem esse, & in illis præcipue rebus, in quibus plures Scriptores diversâ ratione locuti sunt, omnino difficillimam. Verum nobis quibus ab initio constitutum fuit Scripturas sacras aliis Scripturis explanare, ut illæ ipsæ sibi sint luci, libentiùs in ea loca incumbimus de quibus plura reperiuntur S. Scripturæ testimonia, quamvis longè diversa videantur aut plerumque etiam contraria. Nam dum ea mutuâ collatione factâ in unam & eandem interpretationem consentire ostendentur, quæ in reliquis diffidebant, eam unam veram ac genuinam esse planè demonstrabunt. Quod in altitudine columnæ primùm ostendenda perspectum esse poterit: altitudo enim uniuscujusque columnæ 18 cubitis finitur in libro Regum, ut in Paral. utraque 35 cubitis est dimensa. Nec tantùm, sed & capitum uniuscujusque columnæ nunc 5 cubitorum constare dicitur, nunc trium, nunc denique ad mensuram columnæ, h. e. 2. cubitorum.

CAP. V. *De Altitudine Columnarum.*

Columnæ partes ab imo ad summum sunt hujusmodi, Basis (quæ deinde suis membris constat, quadratâ plintho & in orbem ductis 10 spiris) basi superstat scapus, summo scapo imponitur capitellum; atque tres dictæ partes simul Columnæ nomine plerumque censentur. Hujus maxima pars fuit scapus qui totus unà cum spiris basis (demptâ plintho) fusus fuit. Et hunc quidem scapum cum basi metitur uterque locus Regum, *Cubitorum 18 altitudinis erant in columnam unam.* Et Jer. 52. 21. *Cubiti 18 altitudinis erant in columna una.* Et Josephus de Chiramo, *Is fecit duas columnas æreas altas cubitos* 18. At quoniam totus scapus cavus erat, & additæ insuper spiræ basis erant etiam cavæ, necessarium visum fuit solidam quadratam plinthum fundere, quæ totum opus columnæ instar fundamenti & sustentaret & contineret. Atque prædicti loci plinthum columnæ adjecerunt, quæ tota usque ad capitellum cubitis 18 erat alta. At liber Paral. utramque simul scapi utriusque complexus est altitudinem, demptâ tamen utrâque plintho, atque eam reperit fuisse cubitorum 35 qui locus unicuique columnæ cubitos tribuit $17\frac{1}{2}$ tot enim præcisè altus fuit scapus columnæ sublatâ plintho & capitello.

De Columnarum crassitudine sive perimetro.

Ab altitudine scapi ad ejus crassitudinem veniamus: sequi enim nos decet S. Scripturæ quam interpretamur ductum, *Et linea 12 cubitorum ambiebat columnam utramque.* Heb. השני, quod nonnulli verba potiùs quàm verborum sensum aspicientes converterunt *secundam*, qui, si *secundatam* vel *iteratam* scripsissent, propius ad veritatem accessissent. Longissime à sensu recessit Chald. LXX Interp. fortè imitatus, qui difficultatem Hebraicæ phrasis explanare cupientes aliter sensisse videntur quàm ut cum Hebraico textu sentirent, *Et perimetrum 12 cubitorum filum ambiebat eam, & sic columna secunda.* Subintelligendum enim videtur *eodem filo*, quasi sensus sit, filo 12 cubitorum cinxit columnam unam, & reliquâ fili parte cinxit columnam secundam. Sed phrasim & rem ipsam uno verbo expressit Vulg. *utramque* convertens; hunc enim sensum sortitur sine controversia eadem vox Gen. 21. 31. & c. 27. 45. [L. Cappelli Observatio. Sed fallitur hîc Villalpandus; non enim est utrobique eadem vox: hîc enim 1 Reg. 7. est שני *secunda*, at isthic est שְׁנֵיכֶם vel שְׁנֵיהֶם quod est plur. num. à שְׁנַיִם *duo.* Torquet deinde Jeremiæ locum, Non me latet (inquit) Jeremiam de columnis sic

scribere

scribere c. 52. *Et funiculus 12 cubitorum circuibat eam*, qui cùm lugentis affectum concisis verbis ac veluti singultibus interruptis exprimeret, quam Historia vocavit *secundam*, h. e. utramque, ipse pronomine, quod affixum vocant, adjuncto *eam* dixit, h. e. eam utramque quam dixit Historia, atque adeo in idem recidit.] Atque hic rejicit Villalpandus Josephi & Eupolemi sententiam qui unicuique columnæ circumferentiam (cum LXX & Chald Par.) tribuunt; Eupolemus quidem (apud Euseb. l. 9. Præpar. c. 4.) decem cubitorum (sed Librariorum vitio, uti putat Villalpandus, pro 12.) Josephus verò 12 cubitorum; nam præterquam quòd (inquit Villalpandus) perspicuis S. Scripturæ testimoniis adversatur, universi ædificii proportionibus repuguat ut tantam crassitudinem columna habeat, quæ alta sit duntaxat 18 cubitos. Sentiamus igitur quod verum est ac certum filum 12 cubitorum circumdedisse columnam utramque, sex cubitorum lineam cinxisse alterutram. Hujus ergo diameter ex tertia circumferentiæ parte 2 cubitorum fuit, quanta videlicet data est à Propheta nostro frontibus aut semicolumnis universi Templi latitudo, quantáque à nobis ostensa est esse debuisse omnium columnarum Templi diameter seu crassitudo, non earum modò quæ in mediis porticibus atriorum Israelis & Sacerdotum erigebantur, sed & earum quæ universum atrium Gentium cingebant, & porticuum contignationem sustinebant. Id quod non symmetriæ ratione tantùm confirmatur, sed & Josephi testimonio, qui cùm Meridianam porticum atrii Gentium ab Herode factam retulisset, quæ antiquæ Orientali porticui ex prima Salomonis ædificatione adhuc (eodem attestante Josepho Antiq. l. 15. c. 14.) superstiti conjungeretur, ut perspectum foret hujus atque illius columnas pares fuisse, sic ait, *Crassitudo autem cujusque columnæ quantam possent tres homines consertis inter se brachiis complecti, longitudo 27 pedum.* Ubi primùm eam quam tres homines complectuntur columnam diametrum habere indicat staturæ hominis fere parem, cùm ea par sit suis brachiis extensis. Ex quo longitudo cubiti quam statui (nempe trium fere pedum) confirmatur; quæ quoniam dimidiam hominis staturam (h. e. tres pedes) non assequitur, propterea dixit Josephus *consertis brachiis* complexos fuisse tres homines columnam, majorem complexuri si manibus manus contingerent, non verò consererent. Altitudinem verò scapi eandem retulit quam Sacræ historiæ retulerunt, hoc uno ab illis distans, quòd illæ cubitis altitudinem finiunt, hic pedibus, non quibuscunque sed eis quibus cubiti proportione respondent. Nempe cubiti 18 faciunt 27 pedes. Hoc ergo vult Villalpandus, Columnæ istæ æreæ fuerunt veluti modulus & exemplar omnium quæ in universo Templo erant columnarum (quod putat his Eupolemi apud Euseb. l. 9. Præpar. c. 4. verbis confirmari, *erat columnarum altitudo par Templo*, q. d. columnas has reliquis universi Templi pares fuisse) Jam verò propheta Ezechiel definivit frontes, h. e. diametros columnarum, 2 cubitis, ergo perimeter earum fuit 6 cubitorum non verò 12, itaque dicendum est hic filum 12 cubitorum cinxisse utramque columnam, h. e. ambas simul sumtas columnas. Præterea symmetriæ ratio non patitur ut columna quæ est alta 18 cubitos crassa sit 12. imò exigit symmetriæ ratio ut crassa sit tantùm 6 cubitos, uti infrà demonstrabitur. Interim dici possunt crassæ 12 cubitos (juxta Josephi locum modo laudatum Antiq. l. 15. c. 14.) si hoc intelligatur non de cubitis sacris (quos intelligit Scriptura cùm cubitos nominat) sed de cubitis hominis communibus qui sacris duplo fere minores sunt.

CAP. VI. *DE COLUMNARUM CONTRACTIONE.*

Vulg. utriusque columnæ ambitum facit 12 cubitorum, LXX in Sixt. codice cub. 14. Hanc lectionem refert etiam Theodoretus. Hanc suscipimus non ut Vulgatæ contrariam, sed ut ejus aptum commentarium. Vulg. historici morem sequitur, & παχυμερῶς loquitur, atque adeo columnæ circuitum sex cubitis definivit, cujus diametrum significare voluit fuisse 2 cubitorum. At LXX exactam Mathematicorum rationem secuti sunt, quâ ratione columnæ diametrum & ejusdem adjectionem quam *ventris columnæ* nomine indicarunt, & striarum præterea latitudinem & alia scitu jucunda nobis aperuerunt. Nempe non apud LXX duntaxat sed & apud ipsos Sacros historicos, quædam insinuantur quæ sine Mathematicis rationibus percipi nullâ ratione possunt. Triplex est scapi columnæ mensura, I. in imo scapo, II. contractionis in summo, III. adjectionis in medio. Primam imi scapi mensuram ex ea calami (quam dixi) in æquas partes sectione licet colligere, in qua digiti singuli singulis adduntur cubitis, atque adeo cubitis binis, h. e. digitis 48 adduntur duo digiti, & fit columnæ diameter digitorum 50 quem numerum quasi proprium sibi vendicat hæc fabrica, qui & sequenti supputatione confirmatur, Summum hypotrachelium dat nobis circumferentia sex cubitorum; nam juxta Archimedis demonstrationes circuli circumferentia ad diametrum eam habet proportionem quam 22 ad 7. Quòd si per regulam Trium Arithmeticâ supputatione quæram numerum qui ad senarium habeat proportionem quam 7 ad 22 inveniam diametrum summi scapi unius cubiti cum $\frac{10}{11}$ quem numerum si ad digitos revocem habebo diametrum digitorum 45 $\frac{9}{11}$ sed fractionem abjiciemus & summo hypotrachelio dabimus digitos 45 imò verò scapo digitos 50, & sic contractio columnæ erit ex decima crassitudinis parte. Quam contractionis rationem Villalpandus ostendit congruere cum ea quam tradit Vitruvius l. 3. c. 2. *Contracturæ in summis columnarum hypotracheliis ita faciendæ videntur, ut si columna sit à 40 pedibus ad 50 ima crassitudo dividatur in 8 partes, & earum 7 in summo scapi hypotrachelio contrahantur. Hæc autem propter altitudinis intervallum scandentis oculi speciem fallunt, quamobrem adjiciuntur crassitudinibus temperaturæ.* Quapropter (inquit Villalpandus) cùm graciliores multo apparerent columnæ Eustyli & Aræostyli ratione dispositæ (quales omnes fuerunt in Templo Salomonico) temperandæ magis fuerunt contracturæ, ita ut in columnis 50 ped. ima crassitudo divideretur in partes 10, & ex eis 9 crassitudini darentur. Columnas autem Templi Salomonici fuisse altas ped. 50 ostendit Villalpandus. Aliam præstantiorem contracturæ rationem licet in hoc ædificio observare, ex ipsis intimis Architecturæ principiis petitam, nempe ex Triglyphorum exactissima distributione exortam. Ratio hujusmodi est, Summo hypotrachelio latitudo Epistylii ex æquo respondet (teste Vitruvio) sitque summi hypotrachelii crassitudo & epistylii crassitudo pariter æqualis altitudini zophori, in qua trabes summo artificio disponuntur. Zophori autem altitudinem fuisse 45 digitorum alibi probat Villalpandus.

CAP. VII. *De Columnarum adjectione & Striis.*

Adjectio in columnæ medio Vitruvii jussu ex striæ magnitudine sumenda est; sic enim ille l. 3. c. 3. *Columnarum striges faciendæ sunt 24 crassitudines* (striarum scil.) *faciendæ sunt quantum adjectio in media columna ex descriptione invenietur.* Striatas autem fuisse columnas hinc probatur, I. Columnarum proceritas, quæ virginalem imitabatur gracilitatem, earundem striatas stolas esse imitandas suadet. II. Tot tantæque omnium coronarum & ornamentorum sculpturæ respuunt scapi universum corpus absque ulla sculptura apparere. III. Josephus Antiq. 8. c. 2. juxta Rufini versionem, *Fecit Hiramus duas columnas æreas cum canalibus cavatione 4 digitorum.* In Græco quidem est, στύλους δύο χαλκοῦς ἔσωθεν τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων, quæ concinunt cum verbis Jerem. 52. 21. *Crassitudo ejus 4 digitorum, & intrinsecus cava erat.* LXX *Crassitudo ejus 4 digitorum in circuitu:* quæ omnia solidam indicant metalli crassitudinem. Sed minimè tamen improbabilis videtur Rufini lectio (inquit Villalpandus) quam hausit ex aliis Græcis exemplaribus fortè purioribus, & certè minimè absona videtur, cùm utrumque ex æquo verum esse possit, columnæ sc. metallum crassum undique fuisse 4 digitos, & canales inter strias latas fuisse totidem digitos. Utriusque rei exemplum videre licet in vestigio scapi columnæ; confirmatur idipsum ex LXX qui 1 Reg. 7 aiunt, *Perimetrum 14 cubiti circumdabant eam, crassitiem columnæ 4 digitorum cavitates.* Quos secutus Comestor, *Stylus columnæ 18 cubitos habebat altitudinis non planæ, sed valliculatus, habens in circuitu canales cavationis 4 digitorum.* Et certè mira omnium partium cum Architecturæ præceptis consensio hoc idem confirmat. Strias enim 24 faciendas esse Vitruvius præcipit, quot sunt in cubito digiti; ex quo fit ut summi scapi circumferentia, quæ 6 cubitis definitur à Sacro historico, sex digitos tribuat unicuique parti, quæ rursus in canalem sive strigem dividatur 4 digitorum & striam duorum. Jam cùm striæ crassitudo sit perspecta 2 digitorum, eadem ex utraque parte adjicienda est columnæ in ventre; atque adeo diameter ventris columnæ erit digitorum 54. Quæ diametri longitudo potest & hinc aliâ ratione demonstrari. LXX Interp. lectio perimetris utriusque columnæ cubitos dat 14 uniuscujusque septenos. Septem autem cubiti digitos continent 168 quem numerum si in septenarium duxeris, productumque per 22 diviseris, habebis hujus circumferentiæ diametrum digitorum $53\frac{10}{22}$ h. e. fere 54 quos paulò antè colligebamus. Hanc in medio columnæ adjectionem probat Villalpandus ex voce Heb. בֶּטֶן 1 Reg. 7. 20. *Ornamenta super duas columnas desuper è propinquo* בטן *ventris* (nam בטן *uterum* significat qui æquâ ratione undique intumescit) ubi Vulg. *juxta mensuram columnæ*, h. e. (inquit Villalpandus) capitella ciliata ipsis imposita columnarum scapis altitudine æqualia erant latitudini ventris columnæ maximæ, nimirum crassitudini columnæ. At Philander ejusmodi columnas (in medio sc. intumescentes) non vidit Romæ in antiquis monumentis. Esto. Sed Cicero vidit, qui Act. 1 & 5 in Verrem, *Nulla est*, inquit, *columna quæ ad perpendiculum esse possit.* Ubi Pædianus, *Perpendiculum linea laterum æqualitatem probat, à summo ad imum altitudinem probans. Hoc in columnis omnibus, tum maximè in structilibus evenit, in quibus aut media aut ima crassiora sunt.* Objiciat rursus aliquis quòd lata plus nimio fiat stria 2 digitorum ex dimidia strige, cùm fieri strias in Veterum operibus, Philandro teste, comperias, nihil plus quàm ex tertia parte, nihil minus quàm ex quarta apertionis canaliculi. Resp. in planis striis verum id esse; at in illis quæ extantibus in mediis striis astragalis exornantur, aliter se res habet; fiunt enim ex dimidia (& nihilominus) strigis parte, aliquando ex majore. Harum exempla videre est in Pantheone, in duabus illis columnis quæ Templi portam ex adverso respiciunt, & in aliis multis Romæ.

CAP. VIII. *De Trabeationibus sive Coronis.*

1 Reg. 7. 16. *Duo fecit capitella*] Quoniam omnia ornamenta scapis columnarum imposita hoc nomine appellantur, ea verò non sunt eadem formâ sed multiplici, quæ diversis nominibus ab Architectis censentur, explicanda est vox כּוֹתָרוֹת quod est plur. à sing. כּוֹתֶרֶת *corona, diadema*, à כָּתַר *cingere*; corona autem *cingit, exornat, nobilitat:* quæ omnia illis ornamentis conveniunt quæ columnarum stylis imponuntur, capitellis nimirum, epistyliis, zophoris, coronis, sed potissimum omnium summo, quod apud Latinos idem *coronæ* nomen sibi quasi proprium vendicat, quòd non modò columnas sed & universum ædificium cingat, coronet & illi veluti perfectionis dignitatem adjiciat. Sed hic ipsa trabeatio indicatur, constans epistylio, zophoro & corona. Hunc locum varii variè convertunt, LXX in Reg. codice *capitella*, in Sixt. ἐπιθέματα *additamenta* id indicans ornamenti genus quod in summo collocatur. Chald. hoc loco vertit *coronas*, apud Jerem. *capitella*. Atque hic Villalpandus rejicit Vatabli sententiam qui reddit *epistylia rotunda*, quòd absonum sit epistylia esse rotunda.

De tota Columnarum forma, figura, dispositione, partibus & ornamentis vide Tabulas proprias tres Columnarum.

SYMMETRIÆ ARCHITECTURÆ SACRÆ.

DIAMETRI COLUMNARUM,

ORDINIS	Domus Domini Cubiti.	Domus Domini Digiti	Atriorum Cubiti.	Atriorum Digiti	Domus Regiæ Cubiti.	Domus Regiæ Digiti.
Primi	$4\frac{1}{6}$	100	$2\frac{1}{12}$	50	$1\frac{1}{24}$	25
Secundi	$3\frac{1}{8}$	75	$1\frac{9}{16}$	$37\frac{1}{2}$	$\frac{25}{32}$	$18\frac{3}{4}$
Tertii	$2\frac{1}{2}$	60	$1\frac{1}{4}$	30	$\frac{5}{8}$	15
ALTITUDO COLUMNARUM.						
Primi	40	960	20	480	10	240
Secundi	30	720	15	360	$7\frac{1}{2}$	180
Tertii	24	576	12	288	6	144
TRABEATIONUM ALTITUDO.						
Primi	10	240	5	120	$2\frac{1}{2}$	60
Secundi	$7\frac{1}{2}$	180	$3\frac{3}{4}$	90	$1\frac{7}{8}$	45
Tertii	6	144	3	72	$1\frac{1}{2}$	60
ORDINUM CELSITUDO.						
Primi	50	1200	25	600	$12\frac{1}{2}$	300
Secundi	$37\frac{1}{2}$	900	$18\frac{3}{4}$	450	$9\frac{3}{8}$	225
Tertii	30	720	15	360	$7\frac{1}{2}$	180
PODIOLI ALTITUDO.						
Secundi	$1\frac{1}{4}$	30	$\frac{5}{8}$	15	$\frac{5}{16}$	$7\frac{1}{2}$
Tertii	$1\frac{1}{4}$	30	$\frac{5}{8}$	15	$\frac{5}{16}$	$7\frac{1}{2}$

UNIVERSA ALTITUDO.

Domus Domini.		Atriorum.		Domus Regiæ.	
120	2880	60	1440	30	720

A

Ad præcedentem Tabulam Symmetriæ Architecturæ Sacræ.

De numerorum proportione ac modo quo prædicta Tabula componitur hæc accipe, Sunt quædam planè certa ex quibus reliqua deducuntur. Domus Domini dupla est Atriorum, Atria sunt dupla domûs Regiæ. Ex quo fit ut à sinistra ad dextram quilibet numerus fit tertii duplo major, primus verò ad secundum habeat rationem quam cubitus ad digitos quibus constat, h. e. quam unitas habet ad 24. Sunt præterea in Atriis quidam numeri noti in primo ordine, diameter sc. columnæ in imo scapo digitorum 50. h. e. cubitorum $2\frac{1}{12}$ altitudo columnæ 20 cubitorum, trabeatio 5 cubitorum, ordo 25 cubitorum. Horum numerorum singuli sunt in summa suæ Tabulæ linea: sed descendendo numerus primus ad secundum habet eam proportionem quam quaternarius ad ternarium, hic rursum secundus ad tertium habet proportionem quam quinque ad quatuor. Quæ proportio in Trabeatione domûs Regiæ perspecta esse poterit propter digitorum numerum 60. quem si in quatuor dividas invenies 15. quem si ab eodem numero auferas dabit 45. numerum Trabeationis secundi ordinis. Hunc iterum in quinque partes divide, & inventum novenarium ab eodem auferas numero habebis 36. numerum trabeationis tertii ordinis. Atque eadem ratione omnes alii numeri sunt inventi. Inter primum ordinem & secundum proportio est semper sesquitertia, quæ consonantiam efficit Diatessaron. Inter secundum & tertium ordinem proportio est sesquiquarta, quæ consonantiam propriè Musicam non efficit. Inter Domum Dei & inter Atria atque Domum Regiam proportio est dupla quæ Diapason facit. Inter Domum Dei verò & domum Regiam proportio est subdupla, sivequadrupla, quæ facit Disdiapason. Ib. Superest ut aliquid dicamus de quarto ordine Atriorum, qui super portis & capitellis erigitur, ac quinto qui huic imponitur in eisdem castellis, quos pares esse ostendendum est primo & secundo ordini domûs Regiæ. Nam (sicut à S. Textu docemur) secundus ordo minor est primo quartâ hujus parte, tertiâ verò illius tertius autem secundo quintâ hujus, quartâ verò illius. Sic & ulterius in altum progrediendo quartus tertio minor erit quintâ sui parte, hujus verò sextâ. Quare si numerum tertii ordinis trabeationis Atriorum 72 digitorum in sex partes dividas cuique obvenient 12. Hos à primo numero auferas & habebis 60, quot tribuuntur primo ordini domus Regiæ. Cùmque omnium partium eadem sit ratio certò agnosces quartum ordinem Atriorum primo domus Regiæ fuisse parem. Quintum verò Turris (seu castelli) æqualem fecimus secundo domûs Regiæ, quoniam illum oportuit altiorem facere, quòd in medio Castello excitaretur. Sed operæ pretium est aperire proportionem quam habent ad altitudinem universi ædificii columnæ singulorum ordinum. Et in Atriis quidem universa altitudo est cubitorum 60. cujus tertia pars est prima columna cubitorum 20. secunda 15. ex quarta totius, tertia 12. ex quinta, nam reliqui tabulatis tribuuntur. Hoc ordine totius altitudinis duodecima pars est prima Trabeatio, decimasexta dat secundam, vigesima dat tertiam, quam partiendi normam sequuntur in Musicis rationibus, ut ex nervi in partes sectione consonantias rimentur Musicæ periti.

Ib. De Podiolo.

Unum fortasse mirabitur in hac Tabula Lector cujus nondum ullam rationem dedisse videmur. Podiola sc. illa duo quæ, quòd sint paria facta, & in secundo tantum & tertio ordine, extra morem reliquarum proportionum esse videbuntur. Sed certè usus & ratio postulabat ut (ne à projecturis coronarum, superiorum ordinum vases impedirentur) podiolis erigerentur. Sed quoniam quo altiores sunt coronæ magis impediunt ea quæ retro sunt etsi minùs projiciantur, ideo secundi ordinis podiola paria fecimus podiolo tertii ordinis, ut propter majorem altitudinem tertii ordinis eadem videretur servata proportio quæ verè major est.

TABULA PARTIUM TRABEATIONIS.

ORDINIS	IN DOMO DOMINI. Epistylium.	Zophorus.	Corona.	IN ATRIIS. Epistylium.	Zophorus.	Corona.	IN DOMO REGIA. Epistyl.	Zophor.	Coron.
I.	60	90	90	30	45	45	15	$22\frac{1}{2}$	$22\frac{1}{2}$
II.	45	$72\frac{1}{2}$	$67\frac{1}{2}$	$22\frac{1}{2}$	$33\frac{1}{4}$	$33\frac{1}{4}$	$11\frac{1}{4}$	$16\frac{1}{2}$	$16\frac{1}{2}$
III.	36	54	54	18	27	27	9	$13\frac{1}{2}$	$13\frac{1}{2}$

ORDINIS	IN DOMO DOMINI. Triglyphi.	Metopæ.	IN ATRIIS. Triglyphi.	Metopæ.	IN DOMO REGIA. Triglyphi.	Metopæ.
I.	60	90	30	45	15	$22\frac{1}{2}$
II.	40	60	20	30	10	15
III.	30	45	15	$22\frac{1}{2}$	$7\frac{1}{2}$	$11\frac{1}{4}$

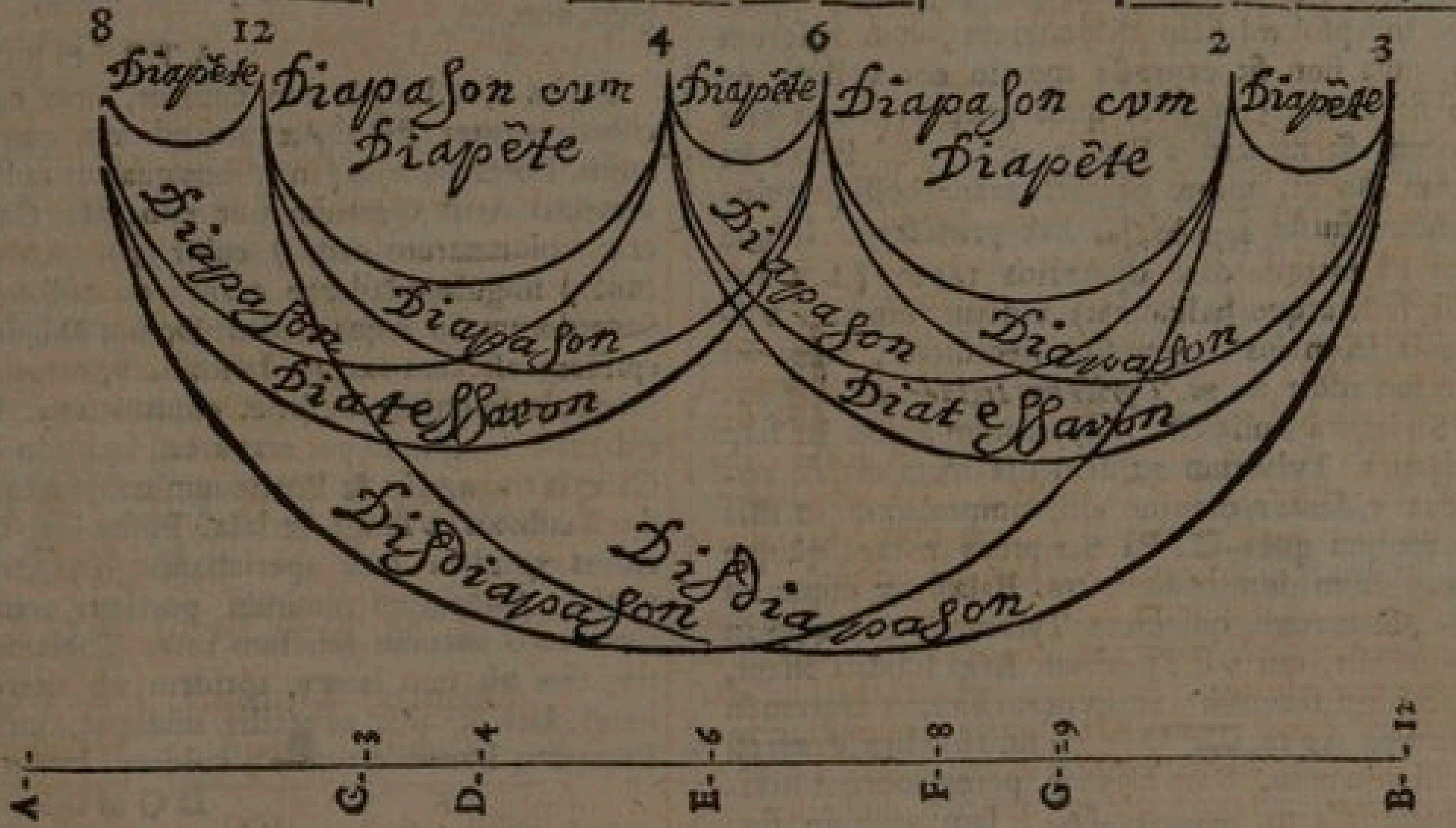

Earum ratio in Monochordo facilè examinatur. Nam si extensa chorda AB dividatur in quatuor partes in punctis C E G, & rursum in tres in punctis D F, habebitur Monochordum ad omnes concentus inveniendos aptissimum. Si enim totam chordam AB pulses & ejus partem A G, reddet consonantiam Diatessaron, quæ proportione sesquitertiá constat. Si verò chordam iterum pulses & ejus partem A F reddet Diapente sesquialterâ proportione. Si verò totam & partem ejus A E Diapason reddet proportione duplá. Et hæ sunt tres simplices. Compositæ sunt hæ. Si totam chordam pulses & ejus tertiam partem A D, habebis Diapason cum Diapente triplá proportione; ac tandem Disdiapason inter totam chordam & ejusdem quartam partem A C. Quas omnes Consonantias numeris notavimus, ut ad eorum normam facilè quis examinare possit numeros illos quibus hujusmodi Consonantias omnes in Tabulis notavimus.

Ad antecedentem Partium Trabeationis Tabulam.

Universalis Architecturæ sacræ consideratio, & Triglyphorum in secundo & tertio ordine distributio.

Villalpandus Tom. 2. Part. 2, lib. 5. cap. 20. Siquis ædificium velit extruere oportet imprimis columnæ crassitudinem, altitudinem, ac distantiam intercolumnii constituere, ex qua reliqua deducat. Atque ut facilior sit Disputatio numeros accipiam Atriorum, & statuam columnæ crassitudinem 2. cubitorum, ex qua deducam decuplam altitudinem 20 cubitorum. Hanc dividam in 4 partes, & habebo Trabeationis altitudinem 5 cubitorum, & totum ordinem 25 cubitorum. Hanc altitudinem dividam in 4 partes & habebo cubitos $6\frac{1}{4}$. ac tantum distare faciam centra columnarum. Hanc rursus bifariam secabo & habebo cubitos $3\frac{1}{8}$ ac tantam constituam Epistylii & Zophori altitudinem, quâ sublatâ ex Trabeationis altitudine quinque cubitorum reliquus erit cubitus unus cum $\frac{7}{8}$ cubiti partibus, h. e. digitorum 45, qui numerus æqualis est numero altitudinis Zophori supra inventi. Quare si hunc numerum ex altitudine Zophori cum Epistylio subtrahas, reliquus erit cubitus $1\frac{1}{4}$ altitudini Epistylii aut latitudini Triglyphi tribuendus; ex quibus patet modus Trabeationis in partes suas immediatè distribuendæ, Si universa altitudo 120 digitorum dividatur in partes 8. una pars erit 15 cujus duplum Epistylio dabis, triplum Zophoro, ac tantundem Coronæ. Vel faciliùs, quartam partem totius, h. e. digitos 30 dabis Epistylio, reliquos 90 bifariam divides, & alteram partem digitorum 45 dabis Zophoro, reliquam Coronæ. Ad secundum ordinem quod attinet ejusque Triglyphorum distributionem observandum est Vitruvii præceptum lib. 3. cap. 3. quod ab ipsa rerum natura originem trahere videtur. *Quo altiùs scandit oculi acies, non facile persecat aëris crebritatem, dilapsa itaque altitudinis spatio, & viribus extrito, incertam modulorum renunciat sensibus quantitatem. Quare semper adjiciendum est rationis supplementum in symmetriarum membris, ut cùm fuerint in altioribus locis opera, aut etiam ipsa Colossicotera, certam habeant magnitudinum rationem,* h. e. (inquit Villalpandus) tanto majorem habeant magnitudinum rationem. Id autem quomodo præstandum sit satis perspectum est (inquit Villalpandus) ex his nostris fabricis; in quibus ex numeris S. Scripturæ eorumque proportionibus eam deduximus Trabeationum altitudinem, quam in superiori Tabula notavimus; cujus etiam partes, Epistylium, Zophorus atque Corona ex simili ratione quâ primi ordinis Trabeatio in partes distributa est, comparabuntur. Nam si secundi ordinis Atriorum Trabeationem in prædicta Tabula consideres, quæ Trabeatio est 90 digitorum, eámque in 8 partes dividas, singulis partibus obvenient digiti $11\frac{1}{4}$ quam si bis sumas dabis Epistylio digitos $22\frac{1}{2}$ eandem partem si ter sumas dabis Zophoro $33\frac{3}{4}$ ac tantundem Coronæ. Verùm Triglyphi & Metopæ latitudo aliâ ratione investiganda est. Nam pari ratione calamus unus, quo ab invicem distant centra columnarum, dividendus est in partes 3 non 2 ut in priori ordine, eritque una 2 cubitorum ac totidem digitorum, quæ si ad digitos revocetur, erunt omnes simul digiti 50, quantam esse decet Triglyphi cum Metopa latitudinem. Hanc si in 5 distribuas partes, ex quibus duas Triglyphi tribuas latitudini habebit digitos 20, reliquas dabis Metopæ, & habebit digitos 30. Et quoniam in priore ordine observatum fuerat Epistylii crassitudinem latitudini Triglyphi fuisse parem, & Metopam Zophoro, hos duos numeros cum prioribus conferes, & invenies hos ab illis superari octavâ horum parte, illorum verò nonâ. Atque hanc esse intelliges perfectissimam rationem, ut similes habuisse inferiori modulos eorum altitudo visui renunciet. Denique & in tertio ordine pari ratione progrediendum est, si tamen calamum, quo ab invicem distant centra columnarum, quem in priori ordine in duas partes secuimus, in secundo in tres, in tertio dividamus in

in 4. tot enim Triglyphi atque Metopæ sunt in eo ordine distribuendi; Quod si plures supponerentur ordines in quarto fierent 5. Triglyphi, & sic deinceps. Illud præterea observandum in collationibus numerorum Triglyphi & Epistylii, Metopæ & Zophori, non esse addendam octavam partem, sed propter majorem altitudinem, majorem, nimirum sextam. Quæ omnia & singula ex antecedentibus duabus Tabulis quasi compendio manifesta sunt.

De Symmetria sive Proportione partium ædificii.

Villalpandus l. 5. cap. 24. Proportio triplex est, Arithmetica, Geometrica, Musica sive Harmonica. Harum unamquamque licet in his nostris fabricis observare, & in illis potissimum numeris quos in partium hujus ædificii Tabulas redegimus. Ac primum Arithmeticam proportionem quæ per eandem differentiam progreditur, in ipsis numeris ordinum Vestibuli licet intueri, quos ex Sacro textu collegimus, viz. 50.40.30. Et hæc ipsa ratio in subduplis Atriorum numeris reperiatur, & in subquadruplis domus Regiæ. De proportione Geometrica in qua primus ad secundum eandem habet rationem quam secundus ad tertium si continua sit proportio, aut quam tertius ad quartum si discreta, non est hujus loci exempla proferre; nam si universa exemplis probare velimus, ea omnia in unum locum congerere cogemur quæ de partium mensuris seorsim alibi prosecuti sumus. Illud verò hujus ædificii proprium est atque maximè observandum, idque ad harmonicam proportionem spectat, quod non alia ratione visus hujus ædificii partibus contemplandis delectari videatur, quam auditus vocum aut instrumentorum suavi modulatione perfruatur. Porrò concentus omnes, quos Græci *συμφωνίας* appellant, sunt omnino sex, Diatessaron, Diapente, Diapason, Diapason cum Diatessaron, Diapason cum Diapente, Disdiapason. Verùm cùm Diapason cum Diatessaron superpartiens denominari possit, harmonica certè consonantia non est; atque adeo omnes consonantiæ sunt tantùm quinque, tres viz. simplices, duæ compositæ. Et horum quidem rationem in Monochordo examinant Musicæ periti. Hic vide antecedentem Tabulam partium Trabeationis.

De Templi admirandis.

Villalpandus lib. 5. cap. 26. Templi Architectus fuit ipse Deus ex 1 Par. 28. 19. *Omnia*, inquit David, *ad me venerunt scripta manu Dei ut intelligerem universa opera exemplaris.* Quibus verbis (inquit Villalpandus) designatur quod Dei manu non descriptiones modo, figuræ ac dispositiones omnes, Ichnographiæ, Orthographiæ & Scenographiæ graphicè depictæ fuerint, verùm etiam longior quidam Commentarius, in quo universa Davidi tradita fuerant, & ab eo Salomoni, per artifices opere complenda. Dei Architecti veluti executor, quem Hispani vocant *apparejador*, fuit Hiramus, de quo 2 Par. 2. 13, 14 & 1 Reg. 7. 13, 14.

CAP. XXVII. Villalpandus ex 1 Reg. 5. 13, 14, 15, 16. & ex 2 Par. 2. 17, 18. colligit operariorum numerum fuisse 411900. nempe ex Proselytis 150 m. & præterea 3600 Præfecti; Deinde ex Israelitis 30 m. qui per vices operabantur, 1 Reg. 5. 13, 14, 15, 16. & 2 Par. 2. 17, 18. His addit 80 m. Tyriorum, totidémque Ægyptiorum ex Eupolemo, quia 1 Reg. 5. 17, 18. fit mentio cæmentariorum Hirami qui junguntur cæmentariis Salomonis. Hos omnes Villalpandus vult occupatos fuisse in monte lapidibus atque lignis cædendis, dolandis atque convectandis. Præter hos vult fuisse 165 m. qui Jerosolymis præparatos lapides excisaque ligna in ipso ædificio disponerent, cum ipsorum præpositis 3300. Horum 165 m. quia non fit expressa mentio eos colligit ex 3300 præfectis, quorum mentio fit 1 Reg. 5. 15, 16. quos præpositos vult esse diversos à 3600 præpositis quorum fit mentio 2 Par. 2. 2, 17. 18. Porrò ex collatione 3600 præpositorum cum 180 m. quibus præfecti erant, colligit quinquagenis operariis unum præpositum fuisse *ἐργοδιώκτην* sive præfectum. Itaque 3300 præfectos Hierosolymitanos eâ ratione dare operarios 165 m. [L. Cappel. In operariis his recensendis falli atque hallucinari videtur omnino Villalpandus, ac pro more suo omnia in majus augere sine necessitate. Nam ad Eupolemum quod attinet qui de suo addit 80 *m. Tyriorum totidémque Ægyptiorum*, authoritas ejus tacente Scripturâ nulla est. Ægyptiorum autem in hâc fabrica mentio nulla est in Scriptura, Tyriorum quidem illa meminit & eorum non indicato numero. Itaque videntur omnino illi comprehendi in illis 150 m. peregrinorum seu proselytorum quos גרים Scriptura vocat, quique memorantur 2 Par. 2. 16. Salomon enim dominabatur toti Palæstinæ usque ad Euphratem, ac proinde omnibus Chananæis qui circa Tyrum & Sidonem in monte Libano & circa eum habitabant, qui etsi Tyriorum Regi subditi essent, erant tamen Salomonis tributarii. Ergo secundùm Scripturam fuerunt tantum in universum 80 m. operariorum, nempe 150 m. גרים & 30 m. Israelitæ. Præfecti eorum 3600 comprehenduntur in illo numero. Nam si 150 m. peregrinorum dividerentur in *πεντηκοντάδας*, invenientur 3 m. *πεντηκοντάδες*. Jam verò in singulis *πεντηκοντάσι* unus eligebatur qui reliquis 49. præficiebatur, eratque eorum *ἐργοδιώκτης*. 30. verò millibus Israelitarum præfecti videntur fuisse 300 centuriones, sic fiunt 3300 præfecti, qui memorantur 1 Reg. 5. 15. Quod autem 2 Par. v. ult. dicuntur fuisse 3600 vel *Σφάλμα* est Librarii, cujusmodi *Σφάλματα* in numeris frequentia occurrere in libris Sacris in Critica nostra Sacra ostendimus: Vel etiam hoc *ἐναντιοφανὲς* sic conciliari potest, ut dicamus decem *πεντηκοντάρχοις* proselytorum præpositum unum fuisse *πεντακοσίαρχον*, ita super 30. m. *πεντηκοντάρχοις* proselytorum præpositi fuerint 300 *πεντακοσίαρχοι* qui si addantur ad præcedentem numerum 3300 præfectorum, erunt in universum 3600 præfecti. Hi autem 180 m. operarii in tres partes distribuebantur, quarum una constans 60 m. hominum mensem unum operabatur in monte, lapides & ligna cædendo & convectando, reliquos duos menses domi manebat; alternis enim & per vices operabantur & quiescebant, non verò perpetuo occupabantur in opere: nam quod de 30 m. Israelitis dicitur 1 Regum 5. 14. id per analogiam & proportionem de reliquis operariis intelligendum est. Fuerunt ergò in universum 60 m. homines qui perpetuo in opere occupabantur. Horum fere dimidia pars (nempe circiter 25 m.) occupantur in convectandis lignis & lapidibus, reliqui illis in monte cædendis, dolandis atque sculpendis ac præparandis. Verbum enim חצב & חטב quo Scriptura utitur de utrisque tam lignis quàm lapidibus usurpari potest; aut si distingui debent חצב de lapidibus, חטב, verò de lignis potiùs usurpatur; unde est quod Arabicè حَطَب חטב *lignum* significat.]

CAP. 27, 28, 29, 30 & 31. Villalpandus confert Templi structuram cum universi mundi fabrica, cum castrorum Israeliticorum circa Tabernaculum Mosaicum dispositione, denique cum humani corporis fabrica & proportione. (De quibus vide Tabulam propriam) ubi multa à Villalpando gratis sumuntur, vel ex cœnosis Judæorum lacunis, & febriculosis Rabbinorum somniis atque commentis hauriuntur, atque pro libitu & arbitrio Villalpandi collocantur atque disponuntur.

CAP. 32, 33. 34 & 35. persequitur nonnullas Templi cum Christo mysticas & typicas similitudines. Calamum quo omnia Templi membra & partes mensurantur comparat Charitati. Corpus Christi Templo fuisse adumbratum ostendit ex Joh. 2. 19. quam similitudinis rationem in eo statuit ut fingat Corpus Christi brachiis diductis sed junctis cruribus extendi per totum Templum, ita ut caput occupet Sanctuarium, pectus Altare, pedes portam Orientalem, manus verò Aquilonarem & Meridionalem portas. Quomodo ergo per tres illas portas aditus & via ad Altare & Sanctuarium patebat, sic per Christi pedum & manuum vulnera patet nobis ad verum Sanctuarium aditus. Mare autem æneum ad latus Meridionale Templi prope Altare constitutum figurabat aquam & sanguinem è latere Christi dextro promanantem ad peccatorum nostrorum ablutionem spiritualemque sanctificationem. Hæc quidem sunt acutè & ingeniosè à Villalpando excogitata, sed non parum coacta tamen videntur, ac subtile ingenii humani acumen magis quam Spiritus Sancti solidam sapientiam atque doctrinam sapere atque redolere.

Summa totius structuræ Templi, ejusque magnificentiæ, & Salomonis gloriæ atque opulentiæ. Ex Villalpando Tom. 2. Explanationum. Part. 2. lib. 5 Disp. 4. cap. 60.

SUBSTRUCTIONES.

Parietum substructionis longitudo erat superne 800 cubitorum quorum singuli passus communes exæquabant, infernè cubitorum 1000. Latitudo 100 cub. in angulis 50 cub. ubi erant angustissimi, altitudo 300. Anterides sive erismæ quibus paries fulciebatur, ejusdem cum pariete altitudinis, nempe 300 cub. latæ in quadrum superne 50 cub. quanta erat muri crassities, infernè vero extra murum substructionis procurrebant 150 cubit. ea nimirum proportione qua pes tibiæ crassitiem superat. Lapides quibus extructæ erant ejusmodi substructiones, longi erant (secundum Josephum) 40 cub. (alias 25. cub.) lati 12. alti 8. omnes ex marmore serrâ intrinsecus & extrinsecus secti, commissuræ lapidum ita latentes ut oculos fallerent.

COLUMNÆ.

Columnæ item è Pario marmore 1453. non computatis dimidiatis columnis parietibus ac pilis adpactis, numero plusquam duplo plures. Singulæ è singulis saxis, crassæ quantum tres homines consertis ulnis amplecti possent, decupla altitudine. Nulla minor altitudine 15. cubit. Capitella opere Corinthio pulchra ad miraculum.

FENESTRÆ.

Præter eas quæ in pavimento aperiebantur ad illustrandam hypogæam habitationem, fuerunt majores quædam fenestræ 2246.

PERIBOLUS.

Peribolus ex singulis lateribus longus 125 calamos, crassus & altus calamum unum, h. e. palmos Rom. $22\frac{121}{1000}$, vel Hispanicos $23\frac{659}{1000}$ cancellis marmoreis inter columellas calamum unum cubicas. Via inter Peribolum & porticum gentium lata $37\frac{1}{2}$ cub. longa calamos 123. sive cubitos $768\frac{3}{4}$.

PORTICUS GENTIUM.

Longa calamos 110, sive cubitos $687\frac{1}{2}$, lata cubitos $43\frac{3}{4}$. Paries ejus super altitudine Periboli erigebatur usque ad summam domatis coronam cub. 25. utriusque autem Porticus (nam duplex in altitudine erat) altitudo erat par latitudini, nempe cubitos $43\frac{3}{4}$. Atrium Gentium latum 50 cubitos, longum 600.

ATRIORUM.

Paries ejus longus 500 cubitos, altus cum triplici columnarum ordine 60. cubit. præter stylobatæ altitudinem quæ par erat peribolo, nempe calami unius. Portarum ejus (in quibus quartus columnarum ordo erigitur) altitudo à pavimento Atrii Gentium fuit cub. 78. Castellorum autem (in quibus quintus erat columnarum ordo) cubit. 90. Atriorum Israelis areæ (quæ septem fuerunt) singulæ quadratæ erant 100 cubitos. Area autem Atrii interioris sive Sacerdotum, in cujus medio Domus Dei insidet, proprioque peribulo cingitur, ejusdem est cum cæteris latitudinis, nempe 100 cubitos, longitudine verò hujus dupla sesquialtera, h. e. cubitos 250. Porticuum quibus areæ undique cingebantur longitudo par erat areæ, latitudo dimidia longitudini, nempe cub. 50. Castella in angulis & Porticuum conjuncturis constituta, numero 16. singula quadrata cubitos 50 longa & lata. Portæ sex, tres exteriores in Atrio Israelis, interiores totidem quæ aperiebantur in Atrium Sacerdotum, singulæ longæ 50 cubitos (quantum nimirum porticus erant latæ) latæ verò 25 cubitos, spatium verò vacuum relictum inter Thalamos latum erat 10 cubitos. Thalami sex, tres ab uno latere, totidem ab altero. Thalami quadrati calamum unum longi, lati & alti, cancellis undique cincti. Postium crassitudo calami unius. Portarum lumen altum 13 cubitos, latum 8.

DOMUS DEI.

Latitudo turris erat cubitos 64. altitudo ab ima turris parte ad lapidis angularis apicem, qui totius ædificii est pars sublimior, cubiti 125. Vestibulum ab altero pariete usque ad parietem Sancti alterum, latum est cubitos $11\frac{1}{2}$ (*en dedans oeuvre*) longum cubitos 20. Sancta, sive locus sanctus cub. 20 longitudine dupla (nimirum cubitos 40) in qua includitur paries interjectus qui dividit Adytum, latus seu crassus cubitos $2\frac{1}{2}$. Adytum interius longum latum & altum fuit cubitos 20, absque fenestris. Erant in universo ædificio Cubicula 712, ferè quadrata omnia, singulorum inane erat cubitos 12, quædam ex illis multo majora. Præterea erant subterraneæ officinæ, Culinæ sacræ & prophanæ, & Gazophylacia amplissima in quibus servabantur decimæ & primitiæ totius Israelis. Erat præterea, maxima illa aula quæ Sancto & Sancto sanctorum imminebat, in qua servabantur Tabulæ, Cortinæ, ac cætera Tabernaculi instrumenta & anathemata sacra. Via quæ inter cubicula utrimque posita interjacet, eandem habebat cum cubiculis latitudinem, longitudinem verò cubitos 487. Trabes communes habuerunt minimam longitudinem cubitos $12\frac{1}{2}$. crassæ cubitos $1\frac{1}{4}$, latæ cubitos $1\frac{7}{8}$. Aliæ fuerunt majores quæ domus Dei universæ latitudinem colligabant, longæ cub. 54. crassæ cubit. $1\frac{1}{2}$ latæ cubitos $3\frac{3}{4}$. Omnes cedrinæ sculpturis, cælaturis, bracteis aureis erant ornatæ. Pavimentum totius ædificii, præsertim Porticuum, stratum erat lapidibus varii diversique coloris admodum pretiosis, adeoque crustis artificiosè ad picturæ normam tessellato opere conjunctis erat compositum, ut unius instar lapidis appareret. Parietes, tectum & pavimentum sanctæ Domus laminis aureis contecta splendebant, clavis similiter aureis affixis, quorum capita miro artificio elaborata erant, in eorumque singulis auri 25. unciæ consumptæ sunt. Erant omnes variis & artificiosissimis cælaturis insculpti, & encausti loco varii coloris pretiosissimæ gemmæ auro inclusæ, suis locis miro ordine disponebantur, quæ suo splendore stellarum cœtum imitarentur. Vasa ex auro conflata 440 m. Argentea 1340 m. Consumpta in his 108 m. auri talenta, cum 2 m. auri siclis. Quæ auri summa æquivalet Romanæ Monetæ aureis scutis 1817654024. Argenti verò talenta mille millia, faciant Romanæ Monetæ aureos scutos 1464480000. De qua auri & argenti summa nihil detractum est solvendæ operariorum mercedi vel iis nutriendis, vel aliis impensis Templi faciendis, sed totum illud aurum & argentum in Templo sanctificatum fuit. Aurum hoc universum

universum in ea vasa conflanda expensum ad formam cubicam revocatum efficit cubicos cubitos 500, quam massam vix caperet cubiculum quadratum cubitos 10, altum 5. Argentum verò ad eandem formam cubicam revocatum implere potuit totam Oraculi domum, quæ longa, lata & alta erat 20 cubitos. Altaris ænei pondus fuit talentorum 20 m. Maris ænei pondus fuit talentorum 8640, quæ æquivalent Romanis libris 1080000. Tectum universum Templi tegulis æneis operiebatur, quare omnium pondus ad minimum est talentorum 500141 cum libris præterea 103, sive librarum Rom. 625117728. In duabus æneis columnis conflandis impensa sunt æris talenta 19027, paria libris Rom. 23178375. Eisdem auro vestiendis (cujus crassitudo erat unius digiti) expansa sunt auri talenta 5718, quæ æquivalent scutis Rom. 9691078. In decem luteribus cum suis vasibus expensa sunt æris talenta 20 m. quæ æquivalent libris Rom. 2. Millionibus, sive 2000000. Adhibuit Salomon in Templi fabrica operarios Israelitas, Sidonios, Tyrios, Ægyptios 401900, quorum singulis sub discessum absolutâ fabricâ, præter diurnam mercedem & omnia ad victum necessaria durante fabricâ abunde suppeditata, liberaliter erogavit auri siclos denos, h. e. Scuta Rom. 56. Quorum omnium summa est 4109000, æqualia scutis Rom. 22546590. Præbebat Salomon in cibaria domûs Regi Tyrio coros tritici 20 m. Vini metretas 20 m. Olei coros 20, seu metretas 100. Ægyptio Regi dabat earundem rerum parem vel modum vel pretium aliis rebus permutatum. Dabat Tyriorum 80 m. in singulos annos coros tritici 120 m. & hordei totidem, atque adeo Arithmeticâ ratione operariis omnibus erogabat in singulos annos tritici coros 602850. Dabat sextæ parti Tyriorum operariorum metretas vini 20 m. Ergo omnibus Tyriis 80 m. metretas 120 m. Igitur omnibus operariis dabat vini metretas 602850. Eidem sextæ Tyriorum parti qui ligna cædebant dabat olei sata 20 m. Igitur omnibus Tyriis dabat sata 120 m. Ergo omnibus operariis 602850 sata olei, h. e. Hispanæ *Arrobæ* 565 71, vel Italicæ *Botte* 17661. Et præter hæc, carnes & alia necessaria in singulos menses ex Galilæa, Samaritide, &c. Absolutis ædificiis dono dedit Salomon Regi Ægyptio olei metretas 10 m. sive dolia vel *botte* Rom. 878. Dactylorum artabas mille sive coros 166. Mellis vasa 100 atque aromata. Tyrio Regi præterea dono dedit 20 oppida in Galilæa, & auream maximi pretii columnam. Quamvis tanta esset Gentium & operariorum varietas & multitudo quæ in hoc ædificio operam navabat, quamvis tam abunde copiam rerum omnium ad victum necessariarum suppeditatam operariis providerit, quamvis ad manus habuerit infinitam pene pecuniam mercedi solvendæ, & operariis sustentandis, quamvis maximas impensarum partes paratas à Davide habuerit, aurum, argentum, ferrum, æs, pretiosos lapides abundantissime, lapides grandes è monte Libano, ligna cedrina & abiegna, & sexcenta alia tanto ædificio necessaria, nihilominus septem annos cum dimidio consumpsit ædificando Templo. Tantæ moræ causa erat Templi magnitudo. Quare Josephus affirmat hæc tam magna & pulchra opera perfecisse septennio, non ad opulentiæ modò sed ad celeritatis ostentationem.

Reditus Salomonis annui.

Ex duodecim tribubus tributi nomine colligebat talenta auri 1440. Ex subjugatis Gentium regnis 666. Ex fodinis Ophir triennio 450 vel 420. Summa est aureorum talentorum 2126. Æquivalent scutis Rom. 73463580. Argenti talentis Hebraicis 16712. Atticis talentis 53426. Hæc præter aurum quod habebat ex vectigalibus universi regni Israelitici & aliorum regnorum; Excepto item argento tum ex tributis, tum ex vectigalibus, tum ex fodinis, cujus pondus decuplo majus erat auro. Annona præterea regiæ domûs tanta erat ut ex ea sustentari potuerint 48600 homines. Adde expensas in nutriendis equorum currilium 40 m. & equestribus 12 m. item curribus 1400 eorumque famulis stabulariis 14400. Templi & Tabernaculi usibus è censu capitis singulis annis Hebræi dabant Argenti talenta circiter 22 m. quæ æquivalent scutis Rom. 31680000. Capitationi addebant Aurum pari saltem æstimatione, ex quo fit ut inferrent singulis annis Hierosolymam Argenti talenta 70712, quæ æquivalent scutis Rom. 1008 15580. Quibus si reliqui proventus addantur, quorum summa ignoratur proculdubio summa ascendisset ad Hispanica scuta millies millia, quod vulgò diceremus *cien milliones*.

Templi Salomonici vasa ex Josepho lib. 8. Antiq. cap. 2.

	Aurea.	Argentea.
Pateræ	20. m.	40. m.
Candelabra	10. m.	10. m.
Canthari	80. m.	160. m.
Phialæ	100. m.	200. m.
Lances	80. m.	160. m.
Crateres	60. m.	120. m.
Mensuræ olei & vini	20. m.	40. m.
Acerræ { odoramentorum		20. m.
Acerræ { ad ignem deferendum		50. m.
Tubæ		200. m.
Instrumenta musica.		400. m.
	440 m.	1340 m.

Davidis Thesaurus Salomoni relictus, ex Villalpandi æstimatione.

	Auri talenta	Argenti talenta.
1 Par. 22. 14.	100 m.	1000 m.
1 Par. 29. 3. 4.	3 m. Sicli aurei 1000 m.	7. m.
1 Par. 29, 7, 8.	5. m.	10. m.
	108 m. 2500.	1017 m.

Scuta Romana.

Pretium { Auri 1876 54024
Pretium { Argen. 1464480000 1464480000

Summa totalis 3282134024

Stolæ Sacerdotales ex bysso cum Zonis purpureis.	10 m.
Stolæ Cantorum byssinæ	2000 m.

Ad hujus summæ tam immensæ confirmationem subjicit Villalpandus locum Eupolemi ex Eusebio lib. 9. Præp. Evang. extremo, qui locus sic habet. *Porro Auri summa quod in duas columnas fuerat Templumque collatum, fuit quadragesies sexies centena millia talentorum. In clavos verò ac reliquum apparatum Argenti talenta mille ducenta triginta duo. Æris verò in Columnas & Labrum & Porticum talentorum duodeviginti millia & quinquaginta.* Cujus Eupolemi computatio (inquit Villalpandus) facile cum numero S. Scripturæ conferetur, cum perspectum erit, Argenteum talentum apud Græcos in usu fuisse, Aurei verò talenti nullam fieri à Græcis Historiographis mentionem. Et talenta quidem Attica computasse eum existimamus, & omnem expensarum summam Auri nomine compellasse. Quibus statutis numerus talentorum Auri S. Scripturæ duodecies multiplicetur, ut fiant talenta argentea, & producto numero addatur numerus talentorum Argenti S. Scripturæ, & tota summa bis accipiatur ut fiant ex Sacris Attica talenta, & habebis numerum Eupolemi quadragies sexies centena Atticorum talentorum millia, respondentia talentis à Sacra Scriptura computatis; nam 26 m. talentorum quæ supersunt, prætermissa fuisse videntur ab Eupolemo vel tanquam minima pars tam magni numeri, vel quòd publica fama, secundùm quam ejusmodi summam posuerat, minores illos numeros contempserat. Quod autem Eupol. subjungit, *In clavos ac reliquum apparatum Argenti talenta expensa fuisse* 1232, Villalp. vult referendum ad id quod idem Eupolemus narrat Salomonem *Templum intrinsecus laterculis aureis* (quadratis) *quinque cubitorum opere fusorio deaurasse, atque quaternis argenteis clavis talenti pondere* (singulis) *confixisse in papillarum speciem ordine dispositis, atque ita illud à pavimento ac tectum usque inaurasse, contignationem etiam ex laquearibus aureis confecisse.* Sunt nempe in toto Templo 304 ejusmodi quadrati laterculi (nimirum 96 in Oraculo, 208 in loco Sancto) Oraculum enim cubicum erat, & patebat in omnes partes 20 cubitos: Sanctum verò longum erat 40, latum 20, altum 30 cubitos. Illis 304 laterculis, si quaternos des clavos Argenteos, fient in universum clavi 1216, totidem talenta ex Eupolemo pendentes: sexdecim talenta quæ supersunt significat expensa fuisse in reliquo apparatu.

Hæc porrò tam ingens Auri Argentique copia eò major esse videbatur, quòd licet tota ad Templi apparatum & ornamenta fuisse existimetur, ad impensas tamen Templi ferè nihil fuisse videatur; quippe cùm in alendis operariis atque solvendis, in exstruendis Machinis, in subvehendis oneribus, atque in aliis innumeris rebus quæ in ædificiis sunt necessariæ nihil ex ejusmodi Auri vel Argenti summa imminutum sit. Nam in Paralip. sic legimus. *Intulit igitur Salomon omnia quæ voverat David pater suus.* Hæc verò quæ fuerint indicat subjungens, *Argentum & Aurum & universa vasa posuit in thesauris domus* Dei. Ea verò quæ sancta sunt nefas esset in manus artificum aut mercatorum dare ac profana reddere: quapropter ea omnia oblata illata quidem fuere ibique conservata, donec Templi cultus & religio prophanata fuit. Quibus tam amplis atque inauditis pene Donatiis cumulus accessisse videtur Gemmarum, quarum minima moles pretio atque æstimatione plerumque major est alia Auri & Argenti summa quantumvis maxima. De his porrò quarum certa ratio reddi non potest, nulla reddetur.

TEMPLI HIEROSOLYMITANI

SITUS, FORMA, STRUCTURA atque DELINEATIO

Ex Josephi lib. 6. De bello Jud. cap. 6. & Antiq. lib. 15. cap. 14. itemque lib. 18. cap. 2.

Per *LUD. CAPPELLUM.*

TEmplum firmissimi collis jugo fuit impositum, circa quod tota Hierosolymorum civitas in Theatri quodammodo speciem erat circumposita, atque ab eo profundis vallibus tribus ex partibus discreta atque sejuncta. Ex Orientis autem parte Collis sensim à vertice versus eam Urbis partem quæ *Acra* dicitur declivis erat atque resupinus. Initio autem vix Templo & Aræ quæ juxta Templum est sufficiebat jacens in summo Collis jugo area atque planicies, quod undique præruptus esset, arduus, petricosus atque declivis Collis. Verùm Solomon (qui primus Templum condidit) partem eam quæ ab Oriente est in summo jugo muro munivit fortissimo, & aggestæ illi terræ porticum imposuit. Quin & tribus aliis ex lateribus collem imis à radicibus incipiens ad summum ejus jugum muro firmissimo & altissimo cinxit, cujus saxa erant 40 cubitos longa ferro & plumbo intus devincta, atque inter se connexa, ut in omne ævum perdurarent adversus omnem temporum injuriam. Hoc opus postquam coæquatum est vertici, cavitas quæ murum inter & tumulum intercedebat aggestâ terra repleta est, ut complanatis omnibus fieret quadrangularis area, cujus ambitus erat quatuor stadiorum, singulis lateribus per stadium unum in longum porrectis. A parte autem Australi & Occidentali profundissima valle ambiebatur, cui murus ille imminebat, altus ea parte 300 cubitos, cui altitudini præterea accedebat Porticûs ipsi superstructæ tota altitudo, ut siquis in anguli illius summo vertice constitutus deorsum aspiceret, & utramque illam altitudinem conjunctam contemplaretur, caligarent oculi, vertiginemque capitis ipse pateretur, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret; valle in immensum isthac dehiscente, quin & quibusdam in locis major erat fundamentorum profunditas, quæ non conspiciebatur ob aggestam ad complendas valles terram, ut angustæ nimium civitatis viæ complanatæ dilatarentur. A Boreali parte non erat tanta vallis profunditas; quin & ab ea parte Templo adjacebat arx *Antonia*, & ipsa quadrangularis ambitu duorum stadiorum, tumulo undique præciso 50 cubitos alto imposita, Temploque juncta in Occidentali & Boreali ejus angulo. Quadrangulari illi quatuor stadiorum ambitus muro impositæ erant pari mensurâ & longitudine Porticus quatuor magnificentissimæ, tantorum fundamentorum vastarumque substructionum dignitati & structuræ magnificentiæ paria & condigna opera. Harum illa quæ Meridionali lateri imposita erat *Regia* dicta triplex erat, stadii unius longitudine ab Orientali in Occidentalem angulum porrecta; neque enim ulterius produci poterat ob supradictam profundam vallem. Stabant autem in ea paribus intervallis in longum ducti quatuor columnarum ordines, quorum quartus connexus erat ipsi exteriori Porticûs muro. Universus earum numerus fuit 162. capitellis opere Corinthio sculptis, pulchris ad miraculum; earum crassitudo tanta erat quantam possent tres homines consertis inter se ulnis complecti, longitudo autem pedum 27 (videtur legendum 37. nam mox infra dicit columnas reliquarum porticuum fuisse 25 cub. altas; jam verò 25 cubiti faciunt pedes 37 pede cum dimidio) duplici subjectâ spirâ. Hæ columnæ quaterno ordine in longum dispositæ triplicem faciebant Porticum, sive tria in Porticu ipsa ad deambulandum distincta spatia. Horum duo erant ab utroque porticûs latere æqualia, lata nimirum pedes 30, excelsa verò pedes 50, illius autem quod medium fuit latitudo erat sesquialtera (hoc est pedum 45.) altitudo vero dupla, tantum nempe hoc superabat utrumque alterum spatium. Excitatus autem erat super ejus epistylia paries lapideus politissimus columnis aliis insertis distinctus, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Hujus laquearia erant cedrina variis & multiplicibus figuris sculpturata. Reliquæ tres Porticus duplices erant latæ 30 cubitos, quarum columnæ 25 cubitos erant altæ, de singulis saxis singulæ ex candidissimo marmore trabibus & laquearibus cedrinis ornatæ, quarum trabium & laquearium naturalis pretiositas, quodque essent è ligno politissimo & aptissimè cohærente dignissimam visu exhibebant pulchritudinem, cùm cæteroqui nullo vel sculptoris vel pictoris opere extrinsecus exornarentur. Porrò Orientalis & Meridionalis Porticus singulæ in medio habuerunt portam ab utroque angulo æqualiter distantem, quâ hinc in Acram, inde in reliquam urbem patebat aditus. Occidentalis verò porticus quatuor habuit, quarum una transitus erat εἰς τὰ βασίλεια (h. e. Herodis regiam) per vallem in medio interjectam; duæ in suburbia (τὸ προάστειον) ducebant, quartâ ibatur in reliquam urbem, gradibus multis ad imam usque vallem dispositis, atque inde rursum aliis per acclive tendentibus. Atque hoc modo se habuit prior & exterior Templi ambitus sive septum, quod Judæis cum Gentilibus fuit commune, in illud enim patebat etiam ipsis Ethnicis ingressus. Intra hunc exteriorem ambitum, sive septum, aliud fuit interius septum non longe à priori illo dissitum, & ipsum quoque quadratum, proprioque muro lapideo septum quo summus collis vertex cingebatur. Hoc secundum Septum ἅγιον & δεύτερον ἱερὸν, h. e. *Sanctum*, sive *secundum Templum* dicebatur. Ad illud solis Judæis, tum viris tum fœminis, iisque secundùm legem mundis patebat ingressus, proptereaque quà à priore Septo ad secundum via dabatur per interjectum sub dio spatium lorica fuit lapidea elegantissima tres cubitos alta, cui æquis positæ intervallis columnæ superstabant Græcis & Romanis inscriptæ literis, quibus significabatur non licere alienigenis sub pœna capitis in locum *Sanctum* transire, itaque ex priore Septo ejusque Porticibus prospectantes Ethnici versus Templum adorabant. Spatium autem quod sub dio (ὕπαιθρον) intercedebat inter primum & secundum Septum, totum variis lapidum politissimorum generibus constratum variegatumque fuit, atque ex eo quatuordecim gradibus ad secundum Septum ascendebatur, post hos ad murum usque Septi ex Septentrionali & Meridionali latere spatium erat planum decem cubitorum, unde rursus alii quinque gradus ad Septi portas ducebant; ex latere autem Orientali deerant gradus isti quinque, solis quatuordecim gradibus ascendebatur, ita ut gradibus istis quinque humilius ea parte fuerit Atrium ad quod ascendebatur. Murus autem hujus Septi & ipse quadratus extrinsecus quidem ad cubitos 40 attollebatur, intrinsecus verò 25 duntaxat cub. erat, cùm enim in superiori Collis jugo exstructum esset hoc Septum ad quod 20 gradibus uti dictum ascendebatur, ex inferiore pars muri ipsius interius à Colle, exterius à gradibus illis tegebatur, ut tota muri altitudo propterea non potuerit interius esse conspicua. Erant autem à Septentrione, & Meridie octo in secundo isto Septo portæ, quatuor nimirum utrinque, duæ vero ab Oriente necessario, quia ab ea parte locus erat fœminis ad adorandum destinatus, proptereaque alterâ isthic opus erat portâ, eráque ea ex adverso prioris: ex aliis verò plagis una erat à Septentrione, una item à Meridie, per quas in fœminarum Septum, sive Atrium, ingressus erat; nam per alias portas fœminis no[n] licebat ingredi, sed neque per suas portas ultra proprium sibi dicatum Septu[m] permittebantur progredi; ab Occidente vero nulla fuit, sed continuus & perpetuus erat ab ea parte exstructus murus. Inter portas autem illas Porticûs intro[r]sum versæ contra vel juxta Gazophylacia magnis & pulcherrimis sustinebantur columnis, erantque illæ simplices, neque præter vastam magnitudinem ab inferioribus Septi porticibus ulla in re differebant. At ea Porticus quæ ab Oriente erat, quæ recta in Templi portam spectabat, duplex fuit, & ab aliis ante Herodem Regibus magno sumptu fuerat exstructa atque decorata. Portæ autem illæ octo quæ à Septentrionali & Meridionali latere fuerunt, altæ erant singulæ 3[0] cubitos totidemque latæ, atque post introitum introrsum dilatatæ Exhedras habebant tricenos cubitos longas & latas, altas verò 40 in turris modum exstructas. In singulis binæ erant fores, totidem, nempe 30 cubitos altæ, quindecim latæ, aureis & argenteis laminis undique tectæ, unà cum postibus & superliminari, singulæ autem singulis utrinque sustinebantur columnis duodenum cubitorum crassitudine. Porta autem illa quæ ab Oriente recta ex parte Atrii fœminarum in Templi portam respiciebat, multo reliquis fuit amplior, alta enim erat cubitos 50, lata verò 40, cum foribus paris magnitudinis, quæ magnificentiore ornatu decoratæ erant, crassioribus enim auri & argenti laminis incrustatæ erant, atque totum illud aurum atque argentum novem istis portis infundi curaverat pater Tiberii Alexander, Alexandriæ Alabarcha. Ex adverso autem ei respondebat in exteriore Templi ambitu & Orientali ejus Porticu alia porta ampla, cujus fores erant ære Corinthio (auro & argento multo pretiosiores) obtectæ, quà in oppositam Acram aditus patebat.

Intra hoc secundum Septum tertium fuit quò solis Sacerdotibus accessus patebat, humili & eleganti lapideâ loricâ cubitum unum altâ à præcedenti divisum, inque ejus medio Ara & Templum fuit, ad quod 12 gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem, latitudo & altitudo ejus par fuit, nempe centum cubitorum, pone verò 40 cubitis erat angustius; nam à fronte duo veluti humeri utrinque 20 cubitis producebantur. Prima autem ejus porta alta fuit 70 cubitos, lata 25, neque fores habebat ullas, cœlum enim undique conspicuum semperque patens significabat; frontes ejus totæ erant inauratæ, perque eam prior domus, quantumvis magna, tota interius conspicua erat, quæque circa interiorem Templi portam auro circumfulgebant, spectantium oculis patebant omnia. Hæc prior domus lata erat 20 cubitos, longa 50, (legendum 40 cum Ruffino, nempe utrinque à Portæ medio ad finem vestibuli fuerunt 40 cubiti) alta verò 90 (nempe ad contignationem usque; nam supra contignationem altum adhuc erat 10 cubitos, ut summa 100 cubitorum efficiatur) sine contignatione intermedia perpetua illa altitudine ad illud quod in summo fuit tabulatum attollebatur. Interior autem domus (quæ τὰ ἅγια sive *Sanctum* dicitur) cùm & ipsa esset 100 cubitos alta contignatione intermedia distinguebatur in duo veluti tabulata sive membra, quorum superius 40, inferius verò 60 cubitos altum erat, latum 20, longum verò 40. In eo erat candelabrum aureum cum septem lychnuchis, mensa aurea cum 12 panibus, & Altare suffitus aureum cum 13 variis Thymiamatum generibus. Eò solis Sacerdotibus λειτουργοῦσι patebat accessus. Portam habuit 55 cubitos altam, 16 latam, cum foribus inauratis, unaque postibus, & qui utrinque adjacebat pariete. Supra portam dependebat vitis aurea cum racemis aureis hominis staturam magnitudine æquantibus. Foribus oppansum erat velum sive aulæum pari magnitudine, opere Babylonio mirabili, totum ex bysso, purpurâ, cocco & hyacintho variis figuris contextum, in quo depicta erat tota cœli ratio, exceptis signorum Zodiaci figuris. Intimum postea adytum (quod ἅγια ἁγίων *Sanctum sanctorum* dicitur) sequebatur longum & latum 20 cubitos, altum verò 60, pari nempe cum τῷ ἁγίῳ altitudine, à quo altero simili velo sive aulæo separatum fuit. In eo nihil omnino fuit positum, invisum etiam & inaccessum erat omnibus præterquam soli summo Pontifici, qui semel duntaxat in anno eo ingrediebatur solenni festo quo publicum à tota Gente celebratur jejunium.

Porrò circa latera inferioris hujus partis Templi multæ erant cameræ sive cellæ mutuò perviæ cum fenestris aureis triplici erectæ in altum tabulato, in quas juxta Templi portam (interiorem scilicet) utrinque patebat ex una in aliam ingressus. Secundum autem sive superius Templi tabulatum nullas ejusmodi habuit adjunctas & circumpositas cellas, tantoque fuit propterea inferiore angustius, excelsius verò fuit 40 (uti dictum) cubitis; atque sic colligitur universa Templi altitudo 100 cubitorum, additis nimirum ad 60 cubitos inferioris partis hisce 40 cubitis superioris tabulati, speciemque habuit & formam Basilicæ. Exterior autem Templi facies nihil habuit quod animus & oculi non mirarentur, laminis enim gravissimis aureis undiquaque obtectum erat, ità ut ad Solis primum exorientis (ad quem obversum erat) jubar splendorem ejacularetur tantum ut intuentium oculi quasi solaribus radiis perstringerentur; peregre autem advenientibus simile niveo monti videbatur, nam ubi deauratum non erat, candidissimo marmore constabat. In summo denique verubus sive spiculis aureis veluti horrebat acutissimis ne ab insidentibus avibus inquinaretur. Saxorum porrò quibus exstructum erat nonnulla longa erant 45 cubitos, sex lata, crassa verò quinque.

Ante Templum autem ex adverso portæ ipsius Ara collocata fuit quadrata, longa & lata 50 cubitos, alta quindecim, angulos habens instar cornuum prominentes, ad quam à Meridie ascensus sensim assurgebat; sine ferro autem constructa fuit, neque unquam ferrum eam tetigerat. Cæterùm Templum & Aram cingebat (uti dictum) humilis quædam ex pulcherrimo saxo lorica, quâ populus à Sacerdotibus dirimebatur. Qui autem ex populo & Sacerdotibus per omnia mundi non erant, ab interiore Septo excludebantur. Sacerdotum verò quibus ob aliquem in corpore defectum non licebat per Legem sacris operari, aderant quidem intra loricam illam cum reliquis qui integro erant corpore (partémque suam de sacrificiis accipiebant) at communi & plebeia in veste, sacris enim vestibus soli ii utebantur qui sacra faciebant. Ad altare autem ascendebant & in Templum ingrediebantur de Sacerdotibus qui puri & integro erant corpore, byssinâ veste amicti, & abstemii, nè vino obruti in Ministerio suo perperàm agerent. Summus autem Pontifex unà illis aderat, at non singulis diebus, sed Sabbathis & Noviluniis solemnibúsque festis. Semel autem in anno solemni die Jejunii, veste amictus splendidissimâ planéque singulari in Adytum sive Sanctum sanctorum ingrediebatur.

Ant…

Antonia Arx.

Arx Antonia exstructa erat ad angulum quo Septentrionalis & Occidentalis septi exterioris Templi Porticus conjungebantur, quadrata & ipsa sicut Templum, ab Asamonæis primùm exstructa (& *Baris* ab iis appellata) ad hoc ut in ea asservaretur stola Pontificia, quam Herodes post occupatum regnum ibidem asservari curavit, pósque ejus mortem Romani eâ tanquam Arce usi eandem stolam sive vestem ibidem repositam asservarunt sub sigillo summi Pontificis & eorum qui Gazophylacio erant præpositi. Ii pridie Festi ascendebant eò, & agnito sigillo integro & inviolato stolam depromebant, móxque peracto Festo eodèm reponebant, sigillum suum Arcis Præfecto præmonstrantes. Hanc Arcem ad Templi tutelam munitiorem reddidit multò, déque Antonii Octavii Augusti in Triumviratu Collegæ amici sui nomine *Antoniam* vocavit. Ea inædificata fuit scopulo collis saxoso undique prærupto 50 cubitos alto; hunc ab ipsis radicibus levibus ex cæso lapide crustis obtegi curavit Herodes, quo & decus adderetur operi, & facilè dilaberentur qui vel ascendere vel descendere tentavissent. Deinde ante Arcis ipsius ædificium murus erat cubitorum trium, intra hunc Arx sive Turris ipsa quadrata constructa erat, cujus latera erant 200 cubitos, sive dimidium stadium, longa (ut totus ejus ambitus fuerit duorum stadiorum, Templum autem illi junctum, unà cum ipsa Arce, sex in universum fuit stadiorum) 40 verò cubitos alta. Cúmque tota haberet Turris speciem, quatuor in angulis quatuor habuit alias turres quarum 3 fuerunt 50 cubitos altæ, illa verò quæ ad angulum Meridionalem [Angulus ille sic dicitur non respectu Templi sed respectu Antoniæ: non enim sita fuit Antonia ad Meridionalem & Orientalem Templi plagam, sed ad Septentrionalem & Occidentalem ejus angulum] & Orientalem sita erat, 70 cubitis eminebat, ita ut ex ea totum Templum conspici posset, quà verò Templi porticibus jungebatur utrinque in ambas habuit descensus, unde milites commeabant ad Templi custodiam. Semper enim in ea Romani milites residebant qui per Porticus cum armis dispositi festis diebus observabant nè populus aliquid tumultuaretur: nam Templum urbi veluti Arx seu Castrum quoddam erat impositum, Templo verò ipsa Antonia, in qua qui erant collocati milites trium illorum erant custodes, Urbis nempe, Templi & Antoniæ ipsius; præterquam aliud fuit superioris civitatis veluti præsidium quoddam, Herodis nempe Regia. Antoniæ autem olim Bezetha sive nova civitas juncta fuit, sed eam ab ista Herodes profundâ & latâ fossâ separavit, ut sic nulla ex parte accessus ei præterquam ex Templo pateret. Porrò ipsa Antonia introrsum Regiæ altitudinem & formam habuit, divisa enim & distincta fuit in varia omnis generis omnísque usus habitacula, atria, porticus, baloeas & aulas amplissimas militibus collocandis aptissimas, ita ut si omnia quæ in ea erant ad usum vitæ necessaria spectentur, Urbs; si verò structuræ magnificentia, Regia videretur.

In Templi Hierosolymitani descriptionem a Josepho factam, & dimensiones ab eo traditas OBSERVATIONES.

Totius Templi longitudo atque latitudo.

Josephus & Talmudistæ totum Templum quadratum faciunt, cum duplici Septo, interiore uno, exteriore altero, quorum alterum altero includebatur, quomodo quadratum minus in majore includitur. Talmudistæ Septum exterius vocant *montem Domûs*, הר הבית, interius autem vocant מקדש *Sanctuarium*; à Josepho istud dicitur ἅγιον & δεύτερον ἱερόν. Josephus Septi exterioris latera singula facit longa stadium unum, Talmudistæ autem 500 cubitos. Hæc videntur adversis frontibus pugnare, cùm omne stadium sit spatium apud omnes Gentes longum 400 duntaxat cubitos, sive pedes 600, passus 120, aut ad summum cubitos 412 $\frac{1}{2}$, pedes 625, sive passus 125, quandoquidem octo stadia mille passus conficiunt sive 5000 pedes. Sed hæc facilè conciliari possunt, si dicamus Josephum stadia intellexisse Hebraica, Talmudistas autem cubitos intellexisse non Hebraicos, sed vel Atticos vel Romanos. Nam ut ab aliis (Jac Capel. de mensuris intervallorum, Defin. 29.) jam antea observatum est, qui de mensuris accuratè scripserunt, pes Hebraicus Romano (& verò etiam Attico ferme) major est præcisè quartâ ipsius Romani pedis parte, ita ut 4 pedes Hebraici faciant 5 Romanos, & 600 Hebraici Romanos 750, Atticos 744, proindéque 400 cubiti Hebraici faciunt præcisè 500 Romanos. Hoc pacto stadium Hebraicum constans 400 cubitis Hebraicis, & 500 cubiti Romani, una sunt eadémque plane mensura paris omnino longitudinis. Hoc itaque sit jam constitutum, singula Septi exterioris latera longa fuisse 500 cubitos, non Hebraicos sed Atticos vel Romanos, omnésque cubitos, quibus tum Josephus tum Judæi in Templi dimensione utuntur esse Atticos vel Romanos cubitos. Atque hæc est amplitudo quæ ab Ezechiele tribuitur toti ambitui Templi, quo omnia Templi atria & membra continebantur, c. 42. 20. ubi pro קנים intelligendum esse אמות *cubitos* rectè observat ex LXX & Vulg. interprete Castalio. Indéque deprehenditur Villalpandi error qui Septo exteriori tribuit 125 calamos.

Utriusque Septi dimensiones.

Quantum fuerit interius Septum Templi quantúmque quod inter utrumque Septum fuit ὕπαιθρον spatium Josephus non definit, tantùm Porticuum exterioris Septi & Atriorum interioris latitudines notat, non item longitudines. Itaque indaganga illa & colligenda sedulò nobis fuerunt, ut accuratam totius Templi ἰχνογραφίαν, secundùm Josephi mentem & mensuras ab eo traditas, efformaremus atque designaremus. Illa autem investigavimus & collegimus ex atrii Sacerdotum (quod intra Septi interioris ambitum conclusum fuit) dimensione quam Talmudistæ accuratè & convenienter definiunt. Dicunt igitur Atrium illud (intra quod Templum propriè dictum positum fuit) fuisse ab Oriente in Occidentem longum 187 cubitos, à Meridie verò in Septentrionem latum 135 cubitos. Notat etiam Josephus Atrium illud humili quadam & eleganti loricâ lapideâ, cubitum unum duntaxat altâ, distinctum fuisse & separatum, tribus ex partibus, à Virorum & Fœminarum Atriis, quæ illi fuerunt ab Oriente, Meridie & Septentrione circumposita. Hujus loricæ latitudinem non definit Josephus; sed quando tam humilis fuit, verisimile non est eam latiorem fuisse cubito uno, vel sesquicubito, ad hoc enim duntaxat exstructa erat nè quis è plebe sive vir sive fœmina ex Atrio suo in illud Sacerdotum irrumperet & transileret; itaque eam ab Oriente ex Atrii fœminarum parte latam facimus cubitum unum, à Meridie autem & Septentrione ex parte Atrii virorum latam supponimus sesquicubitum. His positis sic colligimus Septi interioris intrinsecus amplitudinem. Ab Oriente in Occidentem Atrium Sacerdotum longum fuit 187 cubitos. Lorica quæ ab Atrio fœminarum separabatur lata fuit cubitum unum, Atrium ipsum fœminarum latum fuit 40 cubitos; sic colliguntur in universum 228 cubiti. A Meridie autem in Septentrionem Atrium Sacerdotum latum fuit 135 cubitos, Lorica quô utrinque discernebatur ab Atriis virorum, lata fuit utraque simul 3 cubitos, Atria duo virorum lata simul fuere 60 cubitos. Ita colliguntur in universum 198 cubiti. Septum ergo interius intrinsecus longum fuit ab Oriente in Occidentem 228 cubitos, latum verò à Meridie in Septentrionem 198 cubitos. Jam longitudini illi 228 cubitorum addatur latitudo Porticûs Orientalis & Occidentalis Septi exterioris, quæ latæ fuerunt singulæ 40 cubitos, sic fient 308 cubiti, qui deducti de 500 cub. restant 192 cub. in duas æquales partes hinc inde ab utroque Septi interioris latere dividendi, quare unaquæque fuit 96 cubitorum, tot nempe fuerunt cubiti inter Orientalem & Occidentalem Porticum exterioris Septi & Septum ipsum interius. Spatium autem illud 96. cubitorum utrinque sic distinguimus in tres inæquales partes, quare priori damus 31 cubitos, quos assignamus latitudini Exhedrarum Septo interiori extrinsecus circumpositarum, 30 cubitos damus gradibus quibus ab exteriori ad interius Septum ascendebatur, (de quibus infrà dicturi sumus ubi de gradibus Templi agemus) denique 35 cubitos assignamus spatio illi ὑπαίθρῳ æquo & plano quod intercessit inter porticus Septi exterioris & supradictos Gradus. Similiter latitudini interioris Septi 198 cubitorum addenda est latitudo Porticûs Meridionalis Septi exterioris, quæ fuit 70 cubitorum, item latitudo Porticûs Septentrionalis illi oppositæ, quæ fuit 40 cubitorum, sic fiunt in universum 308 cubiti deducendi de 500, restant 192 cubiti, rursus in duas æquales partes, singulas 96 cubitorum, ut suprà, dividendi, & hi 96 cubiti in tres inæquales partes pari modo, ut suprà, distinguendi. Porrò Septum interius bifariam potest accipi, ejúsque amplitudo bifariam intelligi, nempe vel cum, vel sine Exhedris illi adjunctis & circumpositis. Si posteriore modo accipiatur, nempe sine Exhedris, amplitudo ejus ea est quam suprà posuimus, nempe longum fuit 228 cubitos, latum 198. Si verò priore modo accipiatur, addenda est utrinque priori illi mensuræ latitudo Exhedrarum illi adjunctarum, quam diximus fuisse 31 cubitorum, & infrà ubi de Exhedris dicemus probabitur. Itaque extrinsecus longum fuit Septum interius ab Oriente in Occidentem 290 cubitos, latum verò extrinsecus etiam à Meridie ad Septentrionem 260 cubiti. Spatium autem hypæthrum quod quatuor ex partibus intercessit à Porticibus Septi exterioris ad murum eximum septi interioris fuit 65 cubitorum, quorum 35 cubiti fuerunt (uti dictum) in loco æquo & plano, vario lapidum politissimorum genere constrato, 30 autem cubiti occupati fuerunt à gradibus quibus ad portas Septi interioris ascendebatur.

Exhedræ Septi interioris.

Septo interiori Exhedræ sive grandiores Cellæ aut Cameræ fuerunt extrinsecus omni ex parte etiam ab Occidente circumpositæ. Harum Talmudistæ disertam & expressam faciunt mentionem, earúmque indicant usum. Et sanè tota ministerii Sacerdotalis & Levitici ratio postulabat, & verò exigebat flagitabat ut multæ essent variæque & multiplices in Septo illo Exhedræ & grandiores Cellæ, quarum aliæ inservirent ad recondendam sacram pecuniam, aliæ ad reponenda varia & multiplicia quæ Altari & victimarum mactationi inserviebant sacra vasa & instrumenta, aliæ ad asservandas & reponendas Sacerdotum vestes, & Levitarum Cantorum tubas & Musica instrumenta, aliæ ad recondendum sacrum Vinum, Oleum, Salem, Thus & Aromata ad Incensum & libamina, aliæ ad reponendas Decimas, Primitias & votivas Oblationes, aliáque id genus multa, aliæ ad lavanda & purganda victimarum intestina, ad parandas & servandas earum pelles & exuvias, ad includendos & servandos jugis Sacrificii agnos quotidie immolandos, aliæ ad paranda & conficienda liba, & quæcunque in sartagine & frixorio confici solebant, ad coquendos item & parandos panes Propositionis, aliaque ejusmodi multa quæ ad varium & multiplex ministerium Altaris Leviticum pertinebant. Hæc omnia prope & circa Templum & Altare posita esse debuerunt, ut essent ad manum in quotidiano usu atque ministerio. Josephus earum nonnisi verbulo tenus meminit, ubi de portis Septi interioris loquitur, dicit nempe quòd duæ τῶ πυλῶνος ἦσαν τὸ πλάτος πηχῶν τριάκοντα, μετὰ τὰς εἰσόδους πλατυνόμεναι ἐνδοτέρω πρὸς ἑκάτερον τριάκοντα πήχεις ἐξέδρας ἦχον, εὖρος τε καὶ μῆκος πυργοειδεῖς. Ubi observandum est duo fuisse circa septum illud Exhedrarum veluti genera, unum in ipsis septi portis, quas Josephus hic vocat πυργοειδεῖς, quia illis quæ à latere erant inter duas portas altiores erant, & turris in modum supra eas attollebantur; alterum genus erat earum quæ vel inter duas portas, vel à latere portarum erant. Harum non meminit Josephus. Quæ in ipsis Portis erant per eas populus ad Atria sua in interius Septum ingrediebatur, atque hic unus earum videtur usus, nisi fortè utrinque sedes collocatæ fuerint, in quibus Sacerdotum & Primorum populi habita fuerint Concilia & conventus. Exhedrarum quæ à portarum latere, vel inter duas portas fuerunt, varius fuit & multiplex usus, quem modò indicavimus. Quæ in Portis fuerunt Josephus dicit eas post introitum introrsum dilatatas longas & latas fuisse 30 undique cubitos, quod accipiendum ut παχυμερῶς dictum, præcisè enim loquendo longæ fuerunt 31 cubitos à primo Portæ limine ad ingressum usque Atrii seu virorum seu fœminarum, latæ verò fuerunt 29 duntaxat cubitos, tot autem revera earum area cepit quadratos cubitos (nempe 900 uno excepto) quot caperet si singula earum latera fuissent 30 præcisè cubitos longa; si enim 29 per 31 multiplices dabunt 899, triginta autem per se multiplicati dant 900. Exhedrarum quæ à latere portarum, vel inter portas fuerunt, eadem fuit mensura, si quadruplicem quo cinctæ fuerunt quatuor ex partibus murum complectaris, at si quadruplicem illum murum & spatium inter quadruplicem illum murum vacuum spectes, latæ fuerunt & longæ in quadrum 20 cubitos, nempe eximum Septi interioris murum (quà porticus Septi exterioris respiciebat) crassum facimus 5 cubitos (& sanè Judæi Talmudistæ post Ezech. 40. 5, 6. & 41. 5. tot cubitos crassitudini muri tum Templi ipsius tum atrii Sacerdotum) interiorem verò, quo Porticus sive Atria interioris Septi ab Exhedris illi circumpositis separabantur, crassum facimus quinque duntaxat cubitos; neque enim necesse fuit eum tam esse crassum quàm exteriorem: spatium autem inter utrumque murum Exhedrarum latitudini destinatum 20 cubitos fuit latum; murum autem qui ab utroque Portarum latere Exhedras quæ in ipsis portis, ab Exhedris quæ à latere Portarum erant, discludebat, crassum facimus cubitos $4\frac{1}{2}$. Quòd autem Exhedræ non fuerint 30 cubitos (ut vult Josephus) latæ, sed duntaxat 29, ostendetur infrà ubi de columnis Templi & columnationis ratione agemus, & latitudinis earum ratio demonstrabitur. Cæterùm ab Occidente pone Templum post parietem Occidentalem atrii Sacerdotum videtur spatium aliquod fuisse non occupatum ab Exhedris, tum quòd ab ea parte Romani dicuntur diu frustra quassasse murum illum ariete, ut inde irrumperent in Templum & atrium Sacerdotum, tum ex loco qui habetur l. 6. c. 1. de bello Jud. ubi Johannes dicitur ab ea parte juxta Exhedram erexisse ligneas turres ut inde Zelotas Templum occupantes impeteret: Porrò distat Josephus à Talmudistis in Septi interioris descriptione, quòd Talmudistæ non meminerunt omnino duplicis Atrii virorum, quod Josephus collocat intra Septi interioris ambitum interiorem, à parte nempe ejus Meridionali & Septentrioali; Atrium autem fœminarum ipsi non collocant cum Josepho intra sed extra Septi interioris ambitum interiorem; qui faciunt Exhedras atrio Sacerdotum utrinque contiguas, Atrii Sacerdotum muro duntaxat ab eo discretas.

Columnæ Templi, earum numerus & columnationis ratio.

Josephus notat in Porticu Meridionali Septi exterioris, quæ Regia dicitur, quadruplicem fuisse columnarum seriem, in éaque columnas in universum numero 162 Idem alibi notat columnas Templi tantas fuisse quantum capere po-

possent expansis ulnis tres homines, sive, ut ipse explicat, habuisse eas in circuitu 12 cubitos. Verba ejus sunt Antiq. lib. 15. c. 14. πάχος ἦν ἑκάστου κίονος ὡς τρεῖς ἐπὶ συμπλέξαντας ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν, ubi legendum est ὡς τρεῖς ἄνδρας συνάψαντας &c. Item de bello Jud. lib. 6. c. 6. δύο δ' ἀνεῖχον ἑκάστην (στοὰν scilicet) κίονες δώδεκα πηχῶν τὴν περιοχὴν ἔχοντες, καὶ τὸ μὲν ἄλλων ἴσον ἦν τὸ μέγεθος. 12 cubiti & trium hominum ulnæ congruunt, unam eandémque mensuram constituunt, quatuor nempe in unius hominis ἀγκάλαις sunt cubiti: atq; hæc columnarum crassitudo videtur facta ad imitationem columnarum ærearum quæ in Templi Salomonici vestibulo fuerunt positæ; fuerunt enim illæ tantundem crassæ. Hoc jam ergo posito & dato in Porticûs illius Meridionalis longitudine 162 columnas fuisse in quadruplici serie collocatas, singulas 12 cubitos in circuitu habentes, sequitur Porticum illam distinctam fuisse in 40 spatia æqualia, singula $12\frac{1}{2}$ cubitos lata, atque in iis constitutos 39 quaternarum columnarum ordines, in quibus 156 columnæ fuerunt, deinde in utroque Porticûs extremo, muro ipsi infixos fuisse duos ternarum columnarum ordines, quomodo id videre est in ἰχνογραφίᾳ nostra, ita fiunt in universum 162 columnæ. Diximus autem spatia illa in quibus columnæ fuerunt positæ lata fuisse cubitos $12\frac{1}{2}$ si enim 500 dividas per 40, partes erunt $12\frac{1}{2}$ ab hac mensura si demas columnæ ipsius crassitudinem, quatuor nempe cubitos, (nam quandoquidem ambitus earum fuit 12 cubitorum diameter fuit 4 cubitorum) restabunt cubiti $8\frac{1}{2}$ pro intercolumnio, quæ columnationis ratio media est inter Systylon & Eustylon; nam in Eustylo intercolumnium est (secundùm Vitruvium) crassitudo duarum columnarum & quartæ partis crassitudinis columnæ, In Systylo verò intercolumnium est duarum præcisè columnarum. At hic intercolumnium est duarum columnarum & octavæ partis crassitudinis columnæ, nam dimidius cubitus est octava pars crassitudinis columnæ, cujus diameter fuit (uti dictum) 4 cubitorum. Quod si 400 duntaxat cubiti darentur longitudini Porticûs illius, tum 40 illa intervalla essent denum duntaxat singula cubitorum, ac proinde intercolumnia fuissent unius duntaxat & dimidiæ columnæ, sive sex cubitorum, quæ columnationis ratio ea est quæ Pyknostylos à Vitruvio dicitur. Sed ea ipsi improbatur ut incommoda minúsq; conveniens, itaq; non videtur omnino ea usurpata in Templi hujus elegantissimè & summa cum arte atque symmetria exstructi fabrica. Deinde si Porticus istæ Septi exterioris longæ duntaxat fuissent 400 cubitos, spatium hypæthrum inter eas & Septi interioris Exhedras latum fuisset 20 tantùm cubitos, quæ nimia est planè inter utrumque Septum tam altum angustia. Itaque hinc rursus probatur atque demonstratur id quod initio posuimus pro constituto, Porticus exterioris Septi singulas longas fuisse non 400 sed 500 cubitos. Jam verò par & eadem ratio fuit Porticûs Septentrionalis isti oppositæ, quæ cùm 40 tantùm cubitos lata esset, tres duntaxat habuit columnarum series, paritérque 39 ternarum columnarum ordines (in quibus 117 columnæ) & in extrema porticu duo binarum columnarum ordines in ipsis Porticûs extremis parietibus infixi: ita fuerunt in ea Porticu 121 in universum columnæ, eadem columnationis ratione positæ nempe mediâ inter Systylon & Eustylon. In Orientali autem & Occidentali Porticu fuerunt 29 ternarum similiter columnarum ordines, h. e. in utraque Porticu 87 columnæ, quarum intercolumnia fuerunt 9 cubitorum, h. e. crassitudinis duarum columnarum & quartæ partis, quæ columnationis ratio ea est quæ à Vitruvio Eustylos dicitur, maximéque illi probatur, utpote convenientissima. Hoc autem sic ostenditur, Si de longitudine 500 cubitorum demas latitudinem Meridionalis & Septentrionalis Porticûs, quæ ambæ latæ simul fuerunt 110 cubitos, remanet longitudo duarum illarum Porticuum 390 cubitorum, hanc divide in 30 spatia seu intervalla æqualia, erunt illa lata singula 13 cubitos, ab his 13 cubitis demenda est columnæ unius crassitudo, nempe 4 cubiti, restant 9 cubiti pro intercolumnio. Intervalla autem illa 30 dant 29 ternarum columnarum ordines. Sic ergo in universum 457 fuerunt in quatuor Septi exterioris Porticibus columnæ. Earum numerum Josephus non commemorat, at nos eum sic collegimus cùm eadem fuerit in reliquis Porticibus dispositionis columnarum ratio. Pari modo indagamus & deprehendimus columnarum Septi interioris numerum. In eo tria fuerunt Atria, duo virorum, una fœmmarum, illa fuerunt simplicia, proptereáque in iis duo duntaxat columnarum ordines, istud duplex fuit, atque ideo tres in eo columnarum series. Atrium fœminarum longum erat (uti suprà vidimus) 198 cubitos, hi dividendi in spatia seu intervalla æqualia 15, singula lata 13 cubitos cum cubiti quinta parte, quæ columnationis ratio est parum admodum major Eustyli ratione, hujus nempe intercolumnium majus est Eustyli intercolumnio vigesimâ parte diametri columnæ, sive quintâ cubiti unius parte. Intervalla illa 15 dant 14 ternarum columnarum ordines (h.e. 42 columnas) cum quatuor aliis, in duobus Atrii extremis, columnis. Ita fuerunt in Atrio fœminarum 46. columnæ. Utrumque virorum Atrium longum fuit 188 cubitos, nempe quantum fuit longum ipsum Sacerdotum Atrium, additâ ejus longitudini latitudine Loricæ quâ illud ab Atrio fœminarum distinguebatur. Hi 188 cubiti si in 13 spatia seu intervalla æqualia dividantur, singula erunt 14 cubitos cum $\frac{6}{14}$ ab his si demas columnæ crassitudinem restabunt 10 cubiti cum $\frac{6}{14}$ ad intercolumnium, quæ columnationis ratio media est inter Eustylon & Diastylon; nam in Eustylo intercolumnium est 9 cubitorum, in Diastylo 12 cubitorum sive crassitudinis trium columnarum, at hic est cubitorum $10\frac{6}{14}$. Intervalla illa 13 dant 12 binarum columnarum ordines, fuerunt itaque in singulis virorum Atriis 24 columnæ, proindéque in tribus Septi interioris Atriis 94 columnæ, viz. 48 in duobus virorum Atriis, 46 autem in fœminarum Atrio. Hæ si addantur 457 columnis quæ fuerunt in Septo exteriore, exurgit universus in utroque Septo 551 columnarum numerus. Quibus si addantur columnæ 49 quæ in omnibus tum Templi tum utriusque septi portis fuere, exurget universus columnarum toto Templo numerus ad 600. Nimirum 9 fuere in Septo interiore portæ majores, in exteriore autem quatuor majores, tres autem minores, quæ εἰς τὸ προάστειον & in Antoniam ducebant. Majoribus portis tres tribuimus columnas, minoribus duas, ita portæ illæ habuerunt 45 columnas. In Vestibuli autem & Templi ipsius porta quatuor omnino fuerunt columnæ. Sic fiunt 49 in Templi & utriusque Septi portis. Porro ex dimensione illa quam modò fecimus utriusq; Atrii virorum, quæ nos divisimus in 13 spatia seu intervalla æqualia singula cubitorum $14\frac{1}{2}$, liquet portas Meridionales & Septentrionales Septi interioris non fuisse præcisè latas tricenos cubitos (uti vult Josephus) sed duntaxat 29; nempe portæ illæ occuparunt spatium duorum intervallorum in quæ divisa fuere virorum Atria, intervalla autem illa non potuerunt esse nisi cubitorum 14 cum semisse, non verò 14, uti jam ostensum est.

Portarum Templi numerus & mensura.

Quæ de illis habet Josephus plana & expedita videntur, egent tamen aliquâ illustratione. Et ad numerum quidem Portarum quod attinet, certum est in Templo propriè & strictè sic dicto duas fuisse Portas; unam exteriorem & grandiorem, quâ ex atrio Sacerdotum in Templi Vestibulum ingressus patebat; alteram interiorem & minorem quâ ex Vestibulo in locum Sanctum ingrediebantur Sacerdotes. Tertia fuit in Templo Salomonico Porta, qua ex loco Sancto in Adytum, sive Sanctum sanctorum, dabatur ingressus per parietem interjectum; at in Templo Josephiano & Talmudistico nulla fuit ejusmodi Porta; simplici enim secundum Josephum velo (duplici verò secundum Talmudistas) distinctus fuit locus Sanctus à Sancto sanctorum. Ostia autem illa, quibus ex Vestibulo in Cellas Templo circumpositas ab utroque Portæ interioris latere dabatur ingressus, non numeramus in Portarum censu, uti neque ostia illa multa numero quibus in varias Exhedras Septo interiori circumpositas ingressus erat, quia illa revera non fuerunt Portæ, sed angusta potiùs & humilia ostiola, Portarum amplitudini minimè comparanda. Josephus Antiq. lib. 6. c. 6. videtur Septo interiori Portas decem attribuere, 4 nempe à Meridie, totidem à Septentrione, duas verò ab Oriente, sed cùm aliàs constanter novem tantùm Portas septo illi tribuat, monuimus alibi (in Historia nostra Apostolica) errorem esse loci esse apud Josephum, & quomodo sit accipiendus ille locus exposuimus. Talmudistæ septem duntaxat agnoscunt in septo illo Portas, tres à Meridie, totidem à septentrione, unam denique ab Oriente, nempe cùm illi Atrium fœminarum collocent non intra (cum Josepho) sed extra septi illius ambitum, necesse est eos ignorasse duas illas Portas quibus secundùm Josephum in Atrium illud à Meridie & septentrione patebat ingressus. Porrò tum Josephus tum Talmudistæ nullam agnoscunt in Atrio seu septo illo interiori Portam à latere Occidentali, sed perpetuum ab ea parte (pone Templum) murum. In exteriori septo Josephus 6 statuit Portas, unam ab Oriente, aliam à Meridie, utramque in Porticûs suæ medio collocatam, & ab utroque ejus angulo sive extremo æqualiter distantem, quatuor alias collocat in Occidentali Porticu Portas, duas nempe (uti videtur) minores, illas nempe quas dicit duxisse εἰς τὸ προάστειον, duas verò majores, quarum una ducebat εἰς τὰ βασίλεια, sive Assamonæorum (uti videtur) regiam atque palatium, & in Xystum juxtà positum, per pontem mediam vallem interjectam trajicientem, altera in reliquam urbem per gradus dispositos ad imam usque vallem, indeque per adversum collem ascendentes. Quamquam suspectæ mihi omnino videntur duæ illæ minores Portæ quæ ducebant εἰς τὸ προάστειον, cum Urbis & Templi sitûs ratio non videatur posse facilè pati tot ab ea parte fuisse Portas, siquidem Porticui illi subjecta erat immensa quædam & profundissima vallis seu vorago. Præter has dabatur etiam proculdubio à Septentrionali Porticu aliquis in Antoniam arcem aditus; sed quia is fortè fuit angustus non videtur Portæ nomen meruisse, saltem nullius ab ea parte meminit Josephus Portæ, quamvis videantur necessariæ etiam ab ea parte Portæ, cùm tota nova civitas veteri ab illa parte accreverit. Talmudistæ quinque duntaxat in isto Septo constituunt Portas, & quidem duas à Meridie (Josephus unam tantùm agnoscit) singulas autem in reliquis tribus partibus.

Ad amplitudinem etiam Portarum quod attinet magna est inter Josephum & Talmudistas dissensio. In hoc conveniunt quòd neutri mensuras Portarum exterioris septi definiunt, in cæteris perpetua est inter eos dissensio. Nam Talmudistæ Portas interioris Septi faciunt latas omnes 10 cubitos, altas 20, eandem dant mensuram portæ interiori Templi, Vestibuli autem portam latam faciunt 20 cubitos, altam 40, h. e. duplo cæteris majorem. Josephus portas octo Septi illius quæ à Meridionali & Septentrionali latere, omnes latas facit 30 cubitos, altas totidem, unam Orientalem facit latam 40 cub. altam verò 50. Vestibuli portam latam fuisse dicit 25 cub. altam 70 sine valvis, interior denique Templi porta secundùm eum lata fuit 16 cub. alta 55. Atque hic observandum in mensuris istis à Josepho traditis, non esse putandum valvas quibus portæ claudebantur latas fuisse 15 vel 20 cubitos cum dupla altitudine, in portis puta illis quas facit 30 & 40 cubitos latas; vasta enim nimis est proculdubio illa valvarum latitudo atque amplitudo, & ad motum in aperiendo & claudendo gravis & operosa nimis nè dicam, fortè impossibilis, cum etiam non tanta fuit muri crassitudo ut valvæ introrsum apertæ & adductæ muróque utrinque applicatæ ejus crassitiem (quod necesse tamen fuit) non excesserint. Portarum igitur ratio & structura ita est instituenda ut valvæ utrinque apertæ & muro applicatæ ejus crassitiem non multò superent aut verò exæquent. Quod nos sic fieri posse putamus, si in medio totius latitudinis Portæ, sive τοῦ πυλῶνος aut θυρώματος collocemus reliquis similem columnam, crassam nempe 4 cubitos, cui duæ appensæ sint fores seu valvæ ligneæ, utrinque nimirum ligneæ, columnæ autem duæ quæ ab utroque Portæ latere stant postium vice, singulæ duos cubitos, h. e. mediâ crassitudinis suæ parte intra portæ latitudinem projiciantur, quibus itidem duæ aliæ valvæ appensæ sint. Sic enim fiet ut & spatium in porta ab utroque mediæ columnæ vacuum & inane quod valvis clauditur, sit convenienter latum, nec multum abscedat à latitudine quam vel æquet vel parum superet, aut proximè accedat ad muri crassitiem, utpote quæ in tota quidem Porta quatuor sint numero, binæ nimirum in singulis θύραις, quæ geminæ fuerunt in unoquoque πυλῶνι, sive majori Porta. Exempli gratiâ, In portis Septi interioris Meridionalibus & Septentrionalibus quas Josephus dicit latas fuisse 30 cubitos, nos credimus earum latitudinem præcisam fuisse 29 duntaxat cubitorum. Si hæc ratio observetur, ut in medio earum statuatur columna ejusdem cum reliquis crassitudinis, & columnæ duæ quæ ab utroque Portæ latere stant, duos utrimque cubitos projiciantur intra Portæ latitudinem, fiet ut spatium utrinque vacuum & inane latum sit 10 cubitos cum dimidio, conjunctum autem 21 cubitos, si enim 8 cubitos de 29 demas restant 21, qui in duo æqualiter divisi dant $10\frac{1}{2}$. Ergo geminæ valvæ quibus utrumq; spatiū utrinq; claudebatur latæ fuerunt cubitos $5\frac{1}{4}$, imo vero $5\frac{1}{2}$, (nam quadrans cubiti addendus est, tantundem enim valvæ columnæ cui appendebantur crassitudinem ingrediebantur) quæ mensura muri crassitiem (quæ fuit 6 cubitorum) fere exæquat, ita valvæ apertæ atque muro applicatæ ejus crassitiem contegebant. Atque hæc spatii utrinque vacui accuratè respondet proportioni quam Vitruvius in Hypothyri limine vult observari lib. 4. cap. 4, ut nempe latitudo ejus sit paulo minor altitudinis dimidiâ parte, altitudinem scilicet vult dividi in partes 12, & ex eis quinque & dimidiam latitudini luminis tribui ab imo. Jam verò Portæ illæ secundùm Josephum altæ fuerunt 30 cubitos, revera autem præcisè 24 aut 25 cubitos, quanta nempe fuit ipsius muri altitudo qui (ipso Josepho teste) à limine Portarum altus tantùm fuit 25 cubitos (quod autem Portarum altitudini dat 30 cubitos, hinc est, quia in earum altitudine complectitur Portarum fornicem seu concamerationem supernam, quæ fuit 5 cubitos alta, si quidem spatii vacui fornici subjecti latitudo fuit (uti diximus) decem cubitorum cum dimidio, fornicis enim altitudo debet esse dimidium diametri circuli qui ex latitudine spatii sibi subjecti conficeretur.) Portæ ergo fuerunt propriè & præcisè 24 aut 25 duntaxat cubitos altæ (neque sanè decuisset valvas altitudine superasse murum in quo collocatæ erant, quod necesse tamen esset si valvis 30 cubitorum altitudinem tribueremus cum Josepho.) Hanc altitudinem si in 12 partes dividas, singulæ erunt 2 cubitorum, sumantur ex iis quinque & dimidia (ut jubet Vitruvius) ad luminis latitudinem, invenietur luminis latitudo inferne 11 cubitorum. Ita confirmatur latitudo illa quam spatio utrinque vacuo in Portarum latitudine dedimus, nempe cubitorum $10\frac{1}{2}$. Portas autem illas sic fuisse constructas (uti diximus) ut nempe in media sui latitudine habuerint columnam reliquis similem, & ab utroque ejus latere spatium vacuum & patens ad ingressum, videtur ostendi posse ex his Josephi verbis lib. 6. de bello Jud. c. 6. quum de illis portis agit, καὶ δύο μὲν ἑκάστου πυλῶνος θύραι, τριάκοντα δὲ πηχῶν

ut nempe voce πυλῶν@ intelligat Josephus totam Portæ amplitu- …ν@ ἑκάστης, dinem, per θύρας autem non valvas seu fores ligneas quibus Portæ clauduntur, sed spatia illa duo inania & patentia ad ingressum, quæ utrinque à mediæ co-lumnæ lateribus erant, quæ foribus & valvis utrinque appensis claudebantur; nam θύρα non propriè *valvas* sed *spatium inane quod valvis clauditur* signifi-cat, unde etiam est quod Vitruvio spatium illud inane & patens *hypothyrum* (voce Græcâ inde ductâ) appellatur loco modò citato. Sic ergo πυλὼν fuerit porta, θύραι verò duo in porta spatia vacua & inania, quorum unumquodque binis valvis claudebantur, ita fuerunt in singulis Portis, quaternæ valvæ, binæ nempe in singulis θύραις, sive inanibus & patentibus ad ingressum spatiis.

Eadem fuisse videtur reliquarum Portarum ratio & structura, licet mensura diversa. Puta, Orientalis porta ejusdem Septi interioris lata dicitur à Josepho 40 cubitos, alta 50, revera & præcisè lata fuit 39 cubitos, occupavit nempe la-titudinem trium intercolumniorum, quæ nos suprà demonstravimus fuisse in Porticu illa 13 cubitos lata singula, tria ergo intervalla 39 cubitorum mensuram impleverunt. Ex his 39 cubitis demantur 8 cubiti, qui occupabantur à media columna & duabus ab utroque latere Portæ columnis, quæ duos singulæ cubitos intra Portæ latitudinem projiciebantur, restant cubiti 31, ad duorum hypothy-rorum latitudinem. Ergo singula hypothyra lata fuerunt cubitos $15\frac{1}{2}$, aut ad summum 16. Ergo valvæ quibus claudebantur latæ fuerunt 8 duntaxat cubitos, quæ apertæ & adductæ muróque utrinque applicatæ (qui crassus erat 6 cubitos) ejus crassitiem duobus tantùm cubitis excesserunt atque superaverunt, quod sane longè est tolerabilius quàm si cum aliis diceremus eas superasse muri crassitiem 14 cubitis. Quòd autem Josephus eam dicit altam fuisse 50 cubitos, puto errorem esse in numero, & 50 pro 40 scriptum esse, si nempe 50 legamus, nulla fuerit conveni-ens latitudinis Portæ ad ejus altitudinem ratio & proportio, at si legamus 40, tum eadé erit latitudinis ad altitudinem proportio quam suprà in reliquis ex Vitruvio ostendimus, nempe latitudo fuerit altitudinis dimidiâ parte paulo minor. Si enim ex 40 cubitis demas 8. quæ fuit fornicis Portæ altitudo, restant 32 cubiti, quæ fuit vera & præcisa postium Portæ altitudo, cujus dimidium sunt 16 cubiti, ergo cu-biti $15\frac{1}{2}$ erit vera luminis hypothyri (ut loquitur Vitruvius) latitudo. Quod si Portæ tribuatur cum Josepho altitudo 50 cubitorum non erit hoc accipiendum de spatii vacui & inanis valvarúmque illud claudentium altitudine, sed de totius Por-tæ, cum superno fornice & suprà fornicem superliminari, & superliminaris orna-mentis omnibus, altitudine, ita ut lumen ipsum hypothyri altum fuerit duntaxat 32 cubitos, fornix verò 8 cubitos, superliminare autem ejúsque supra fornicem or-namenta, triglyphi, &c. alta fuerint 10 cubitos, ita universa Portæ altitudo fue-rit 50 cubitorum.

Eadem ratio & proportio fuit in porta Vestibuli Templi, quæ secundùm Jose-phum lata fuit 25 cubitos, alta verò 70, nam si duplicaveris ejus latitudinem ha-bebis 50 cubitos ad latitudinem luminis hypothyri, fornix autem supra illud alta esse debuit cubitos $12\frac{1}{2}$, en tibi 62 cubitos cum dimidio, reliqui ad 70 usque dan-tur superliminari & ejus ornamentis. Eandem voluit proculdubio Josephus fuisse rationem Portæ interioris Templi, quam latam facit 16 cubitos, altam 55. nam du-plicetur latitudo exurget postium seu columnarum ad fornicem usque altitudo 32 cubitorum, fornix alta fuit 8 cubitos, en tibi 40 cubitos, crassitudo fornicis cum epistyliis sive superliminari & variis superliminaris ornamentis assurgere potue-runt ad 15 cubitos, ita invenitur tota Portæ altitudo 55 cubitorum. At non est ita accipiendus Josephus quasi voluerit valvas quibus Porta illa claudebatur altas fuisse 55 cubitos, latas verò octo, fuisset enim illa valvarum nimia & portentosa plane amplitudo, ad motum in claudendo & aperiendo prorsus inepta, pene & impossibilis, sic enim singulæ valvæ occupassent 440 cubitos quadratos, qui, si dimi-dii cubiti crassitudo valvis tribuatur (minor autem in tanta altitudine tribui non potest) efficient 220 cubitos cubicos, quæ moles videtur non facilè mobilis, & ad usum quotidianum inepta. Itaque fuerit sane tota Portæ altitudo & amplitudo ejusmodi, uti jam eam explicavimus, at luminis hypothyri valvarumque illud clau-dentium minorem multo mensuram fuisse arbitramur. Itaque nos columnam re-liquis parem in medio ejus (ut in cæteris fecimus) statuimus cubitos 4 crassam, qui si demantur de 16 cubitis restabunt 12 ad luminis utriusque hypothyri latitudinem. Ita latitudo spatii hinc & inde vacui & patentis fuerit 6 cubitorum, valva ergo quæ illud clausit cùm lata similiter fuerit 6 cubitos, aperta & adducta muróque applicata muri crassitiem exæquavit, eámque totam texit. Duplicetur jam hæc hypo-thyri latitudo, altitudo ejus & valvarum fuerit 12 cubitorum. Inde ad initium for-nicis supremi Portæ fuerunt 18 cubiti, quibus si addantur 8 cubiti altitudinis for-nicis invenietur spatium æquum & planum (à supremis valvis ad summum usque Portæ fornicem) 36 cubitos altum, latum verò 16, in quo videtur pependisse & ap-plicata muro fuisse intra Portæ amplitudinem Vitis illa aurea cujus & Josephus & Talmudistæ meminerunt, tanta ut ejus racemi hominis staturam exæquarent. Nam tam vasta Portæ amplitudo (ut spatium inane & patens altum fuerit 40 cubitos ad summum fornicem, latum autem 16) non videtur omnino decuisse tam breve & an-gustum loci sancti ædificium, maximè cum non magna populi multitudo, sed pauci admodum Sacerdotes eò quotidie ingrederentur ad suffitum faciendum, ac-cendendas lucernas, & parandos panes Propositionis. Abunde ad id suffecisse vi-detur ea quam nos assignamus mensura, ut nempe duo spatia (quæ θύραι dici pos-sint, & à Josepho, uti suprà vidimus, dici videntur) inania & patentia in ea Porta fuerint singula 6 cubitos lata, alta 12, cum binis paris magnitudinis foribus seu val-vis auro obductis. Atque hæc valvarum altitudo 12 cubitorum hinc rursus confir-mari videtur; quòd si altiores constituantur, puta 32 cubitorum, tum per Portam tam altam, valvis apertis & reducto velo videri facile potuit totus locus Sanctus non modò à feminis in Atrio suo adorantibus, sed & à promiscua plebe, ipsísque adeo Gentilibus in Orientali Porticu exteriore stantibus, quod non videtur esse ve-risimile, ut oculis profanorum hominum patuerint loca tam sancta, at si valvæ Portæ illius constituantur altæ duntaxat 12 cubitos, tum neque feminæ neque viri in exteriore Porticu stantes introspicere potuerunt intra locum Sanctum, potuerunt duntaxat videre summas valvas Portæ interioris & Vitem auream illis imminen-tem, obstante scilicet & aspectum intercludente Arâ sacrificiorum, altâ scilicet se-cundùm Josephum 10 cubitos.

Ad Portas Septi exterioris quod attinet, quarum mensuras neque Jose-phus neque Judæi tradiderunt, earum quædam majores, quædam magnæ, quædam denique minores fuisse videntur; Majores sive maximæ fuisse videntur Orientalis & Meridionalis, quia una tantùm fuit in singulis illis Porticibus, per quas magna populi è toto Templo effundebatur multitudo, his minores sed magnas tamen ar-bitror fuisse duas in Occidentali Porticu, per quas in Regiam & reliquam urbem ibatur; his adhuc minores & omnium minimas fuisse verisimile est, duas illas in eadem Occidentali Porticu constitutas quibus εἰς τὸ προάστειον (ut loquitur Jose-phus) patebat aditus. Quæ majores sive maximæ fuerunt, eas puto occupasse qua-tuor columnarum intervalla quæ diximus suprà fuisse in Orientali Porticu 13 cu-bitos lata, in Meridionali verò cubitos 12 cum dimidio, ac proinde Orientalis porta exterior lata fuerit 52 cubitos cum tribus interjectis columnis, quatuor spa-tiis patentibus, & octo valvis, singulis latis cubitos 4 cum dimidio, ita spatium inane & apertis valvis patens fuit totum simul 36 cubitorum, per quod simul eo-démque tempore 26 homines seriatim potuerunt commodè egredi. Ejusdem pe-ne mensuræ fuit porta Meridionalis duobus duntaxat cubitis istâ angustior. Quæ verò fuerunt in Occidentali Porticu magnæ videntur istis duplo minores, quippe quæ duo tantùm occuparent columnarum intervalla, in quibus intercolumnia o-stendimus suprà fuisse 9 cubitorum, proindéque valvæ in unoquoque intercolumnio geminæ latæ fuerunt cubitos $4\frac{1}{2}$, duo itaque hypothyra sive spatia patentia fue-runt 18 cubitos lata, per quæ 12 homines simul & semel eodem tempore seriatim potuerunt egredi. Reliquas duas minimas Portas putamus singulas intervallum dun-taxat unum columnare occupasse, proindéque hypothyrum earum patuisse in la-tum 9 cubitos, quantum nempe fuit intercolumniorum spatium, quod geminis val-vis claudi potuit, singulis cubitos 4 cum $\frac{1}{2}$ latis, atque per has Portas sex homines simul egredi facilè potuerunt, ita in universum per sex illas Septi exterioris Tem-pli Portas simul & semel egredi eodem momento potuerunt 84 homines, quod si horæ spatio 1200 homines eadem Portâ egredi possunt, licet singuli alius post ali-um exeant (quod videtur fieri posse) liquet unius horæ spatio per portas illas Templo exire potuisse 100000 hominum. Altitudo portarum illarum debuit esse la-titudini earum commensurata ad rationem Vitruvianam, ut nempe altitudo dupla ferme fuerit latitudini. Portarum Templi amplitudo secundùm Judæos est plana & expedita, omnes enim latæ fuerunt (secundùm ipsos) cubitos 10, altæ cubitos 20, quæ est proportio dupla, quam Vitruvius exigit in latitudine hypothyri ad ejus altitudinem. Unam Vestibuli portam latam faciunt 20 cubitos, altam 40, quæ est itidem ratio dupla. Atque hæc de Templi Portis.

Gradus Templi.

Planũ est ex Josepho & Talmudistis totũ Templũ non fuisse in loco æquo & plano sitũ, sed homines à porticibus Septi exterioris ad intimum Templum gradibus qui-busdam ascendisse, atque in hoc quidem conveniunt Josephus & Talmudistæ, quod utrique faciunt summum Templi solum infimo ejusdem solo seu pavimento altius eodem ferme cubitorum numero; Talmudistæ enim aiunt Templi propriè dicti sive Vestibuli & loci Sancti, Adytique solum altius fuisse pavimento montis domûs (h. e. solo Porticuum Septi exterioris) 22 cubitis; ex Josepho autem colligi potest il-lud isto altius fuisse cubitis 21 vel 24. Sed in Graduum numero longius invicem distant; nam Judæi 43 vel 44 Gradus numerant, Josephus vero 32 duntaxat, nempe 20 quibus ex Septo exteriori ad interius ascendebatur, deinde 12 quibus ex Atrio Sacerdotum in Vestibulum conscendebatur, & illi quidem Gradus omnes Templi altos sive crassos faciunt dimidium cubitum (uno excepto quem altum faciunt cu-bitum unum) Graduum autem retractiones faciunt item latas omnes dimidium cu-bitum. Josephus Graduum mensuram non tradit, sed eam colligimus partim ex ipso Josepho partim ex Vitruvii de gradibus Ædium sacrarum regulis & præceptis. Tradit Josephus ex hypæthro loco Septi exterioris ad interius Septum Gradibus 14 (sed legendum videtur 15, tot enim numerant Judæi Talmudistæ) ascensum fuisse, inde versùs Septi interioris murum spatium fuisse æquum & planum latum 10 cub. inde rursus ad Septi portas ascensum fuisse Gradibus aliis quinque. Ita fuerunt in universum 20. Porrò hoc intelligendũ de Gradibus qui fuerunt tribus ex partibus, nempe à Meridie, Septentrione & Oriente, nam ab Occidente nulli fuerunt Gra-dus, uti liquere potest ex Josephi loco qui est l. 6. c. 1. de bel. Jud. Quin & ab Orien-te 15 tantùm Gradibus ascendebatur. Idem tradit solum Septi interioris altius fuis-se solo exterioris 15 cubitis. Ergo secundùm ipsũ 20 isti gradus alti fuerunt 15. cu-bitos, proindéque singuli alti fuerunt sive crassi pollices 13 cum dimidio, quæ est crassitudo plusquã pedalis, quam non probat Vitruvius, qui non vult Gradus supra 10 pollices altos, neq; infra novem crassos. Gradus ergo Judaici semicubitales ad rationem Vitruvianam fuerunt conformati. At Judaicorum Graduum retractio item semicubitalis non congruit cum Vitruvianis rationibus, qui retractiones Gra-duum non vult esse minus quàm sesquipedales, h. e. cubitales, neque plusquam bi-pedales. Nos Vitruvium secuti omnes facimus cubitales, inde est quòd suprà in dimensione utriusque Septi spatium quod 20 istis Gradibus & denorum cubitorum interjecto intervallo occupabatur, fecimus 30 cubitos latum. Josephus unà cum Talmudistis dicit Gradibus 12 ascensum fuisse ex Atrio Sacerdotum in Templi Ve-stibulum, neque Graduum mensuram definit. Nos juxta Vitruvium eos semicubi-tales facimus omnes, retractiones autem Graduum cubitales. Ita fit ut solum Ve-stibuli altius fuerit solo Atrii Sacerdotum 6 cubitis, quod fatentur Judæi: & quan-dòquidem Vestibuli murum crassum fecimus 98 cubitos, intra cujus crassiti-em 8 horum Graduum potuerunt esse positi, necesse est 4 primos Gradus qui-bus ascendebatur extra Vestibuli murum projectos occupasse quaternos cubitos in Atrio Sacerdotum, atque ita spatium inter Gradus illos & Altare fuerit 16 cubi-torum, uti infrà demonstrabitur. Judæi præter 22 hosce Gradus quos agno-scit Josephus, 12 alios numerant, quibus ascendebatur (uti volunt) ex חיל in Atrium fœminarum, hos non agnoscit neque eorum meminit Josephus, neque ratio dimensionis totius structuræ utriusque Septi admittere potest 12 hosce gra-dus, &, si admitterentur in Josephiani Templi structura, discederet ab illis in numero cubitorum, quibus ex utrisque liquet solum Vestibuli altius fuisse solo Porticuum exteriorum, uti modò suprà monuimus, nam ex his quæ hactenus vi-dimus planum est solum Vestibuli altius fuisse solo Porticuum exteriorum 21 cu-bitis, Judæi numerant 32 cubitos, quod si 21 illis cubitis Josephianis addendi es-sent præterea 12 isti Gradus à Josepho ignorati exsurgeret cubitorum numerus ad 27, ita foret solum Vestibuli altius Porticibus exterioribus cubitis quinque secun-dùm Josephum pluribus quàm quos agnoscunt Judæi. Judæi ergo à Josepho dis-sentiunt in numero Graduum quibus à priore Septo ad Atrium usque Sacerdotum ascendebatur; hi enim 32 numerant, Josephus duntaxat 20, at in numero cubi-torum quibus Atrium Sacerdotum erat altius Porticuum exteriorum solo, fere conveniunt; nam Judæi 16 numerant, Josephus 15, nempe Josephiani Gradus alti fuerunt singuli pollices, uti diximus, 13 cum dimidio, Judaici vero novem dun-taxat. Denique in Graduum etiam numero consentiunt aliquo modo cum Josepho Judæi, nam utrique agnoscunt Gradus 32, sed diversa ratione; nam Josephus 32 in universo Templo agnoscit, Judæi itidem 32, sed ad Atrium usque Sacerdo-tum, ita potest quodammodo iniri inter eos dissentiens Concordia.

Templi propriè & strictè dicti dimensiones.

Convenit Josepho cum Judæis in eo quod utrique faciunt Templum, (ídque videntur habere ex Ezech. 41.13,14.) longum, latum & altum 100 cubitos quòd duplicem illi tribuunt contignationem sive tabulatum, quòd multas Cellas Tem-plo circumponunt, denique in locis Sanctis & Adyti longitudinis & latitudinis mensuris quos convenienter cum mensuris in Scriptura traditis assignant sed in aliis multis tum invicem tum à Scriptura dissentiunt, aut distare saltem videntur. Longitudo Templi numeratur ab Oriente in Occidentem, ab ingressu videlicet portæ Vestibuli ad extremum murum quo Adytum à tergo claudebatur, & ab Atrio Sacerdotum separabatur, quæ sic per partes secundùm Josephi dimensi-ones colligitur. Murus quo Adytum & locus Sanctus undique claudebatur fuit secundùm Judæos & Ezech. cap. 41. 5. & convenienter veritati crassus sex cubitos. Adytum longum fuit viginti cub. locus Sanctus quadraginta. Murus quo à Vestibulo separabatur crassus 6 cubitos. Vestibulum secundùm Josephum latum fuit 20 cubitos summa est 92, restant 8 cubiti, qui dandi sunt crassitudini muri Vestibuli, Et sanè tot sunt illi tribuendi cubiti, duo nempe plures quàm muro Adyti & loci Sancti, hoc nempe necesse fuit ad majorem structuræ fir-mitatem, ob vastam ejus altitudinem, quæ 100 cubitorum fuit sine ullo interme-dio tabulato, ullísque adjunctis fulcris, quæ duo ad structuræ firmitatem subsidia fuerunt in Adyto & loco Sancto; nam & interjecto in media altitudine tabulato

muri ejus utrinque tabulati trabibus veluti fibula constringebantur & Cellis extrinsecus circumpositis utrinque fulciebantur; itaque opus non fuit ut tanta esset muri Adyti & loci Sancti crassities, quanta muri Vestibuli. Judæi murum Vestibuli crassum faciunt quinque duntaxat cubitos, sed perabsurdè, cùm ratio structuræ (uti dictum) postulet & verò exigat ut crassior fuerit muro Adyti & loci Sancti. Talmudistæ eandem agnoscunt Templi longitudinem, 100 nempe cubitorum, sed eam per partes aliter quàm Josephus numerant & colligunt, quia cum eo non conveniunt in Vestibuli latitudine & muri ejus crassitie. Sic ergo illi centenarium cubitorum numerum in longitudine Templi colligunt per partes, Murus Vestibuli crassus erat 5 cubitos, Vestibulum latum 11 cub. Murus quo locus Sanctus à Vestibulo distinguebatur crassus 6. Locus Sanctus longus 40 cub. Spatium inter Adytum & locum Sanctum inane latum cub. unum, Adytum longum 20 cub. Murus ejus à tergo crassus 6 cub. Cellæ quæ à tergo Adyti erant latæ fuerunt 6. cub. Murus earum crassus 5. cub. Colliguntur in universum 100 cubiti. Has Cellas à tergo Adyti Josephus non agnoscit, neque patitur centenarius cubitorum in longitudine Templi numerus, ut Cellæ pone Adytum ex Josephi dimensione ullæ fuerint, sed quod Judæi Vestibuli latitudini, & crassitudini muri ipsius detraxerunt à fronte domus, videntur voluisse addere & compensare, adjectis à tergo, & pone Adytum, Cellis istis. At secundùm Scripturam vix colligi possunt in longitudine nisi 94 cubiti, nempe Adytum longum fuit 20 cub. Locus Sanctus 40 cub. Vestibulum latum 10 cub. En tibi 70 cub. Murus Templi pone Adytum, & ante locum Sanctum, 12 cub. Cellæ post Adytum latæ 5 cub. Sic colliguntur 87 cub. his addantur 3 cub, crassitudinis muri Cellarum, & 4 cub. muri Vestibuli, fient 94 cubiti.

Latitudo Templi à Meridie in Septentrionem porrigebatur, & bifariam consideranda venit, nempe vel à fronte quà ingressus in illud per Vestibulum ab Oriente patebat, vel à tergo post Vestibuli latitudinem, & muri, quo Vestibulum à loco Sancto separabatur, crassitudinem. Et à fronte quidem latum fuit 100 cubitos, quot nempe longum fuit extrinsecus ipsum Vestibulum, Vestibuli enim longitudo in Templi latitudinem porrigebatur. Ab extremo ergo Vestibuli Meridionali angulo ad alium ejus Septentrionalem angulum extrinsecus 100 fuerunt cubiti, intrinsecus verò duntaxat 84, quia, uti dictum, Vestibuli utrinque murus crassus fuit 8 cubitos, detrahendi itaque sunt 16 cubiti de 100. Hæc Vestibuli intrinsecus longitudo 84 cubitorum, secundùm Josephum, videtur inde confirmari, quòd in latina Ruffini interpretatione (Antiq. l. 6. c. 6.) Vestibulum dicitur longum 40 cubitos ubi in Græco est πεντήκοντα. Uterque numerus verus esse potest, & uterque debet de dimidia non de tota Vestibuli longitudine accipi; nam ex iis quæ jam vidimus liquet longum fuisse necessariò extrinsecus 100 cubitos, intrinsecus verò 81. Ergo dimidia ejus longitudo, à Portæ medio ad alterutrum extremum, extrinsecus fuit 50 cubitorum (ut habet Græcus textus πεντήκοντα) intrinsecus verò fuit 42 cubitorum pro quo Ruffinus dixit 40, numerum nempe rotundum posuit pro fracto. Sic ergo accipiendus omnino videtur locus ille, alioqui Josephus secum ipse ἀλληλάχθως pugnabit. Judæi quia Vestibuli murum volunt fuisse crassum quinque duntaxat cubitos, Vestibulum intrinsecus longum faciunt 90 cubitos, extrinsecus verò 100.

Templi latitudo à tergo non fuit (ut à fronte) 100 sed 60 duntaxat cubitorum secundùm Josephum, *Pone enim* (ut ille ait) *40 cubitis erat angustius*, quam fuit à fronte, *nam à fronte Vestibulum utrinque duorum instar humerorum 20 cubitis ab utroque latere producebatur*. Hæc Templi latitudo sic per partes, secundùm Josephum, colligitur. Locus Sanctus & Adytum lata fuere 20 cub. Murus quo utrinque claudebantur crassus fuit 6 cub. sic colliguntur 32 cubiti, qui de 60 deducti dant 28 cubitos, Cellis quæ utrinque Templo adhærebant assignandos, 14 nempe ab utroque latere cubitos. Horum 14 cubitorum damus decem latitudini Cellarum, 4 verò cubitos crassitudini muri quo utrinque Cellæ claudebantur, & ab Atrio Sacerdotum separabantur. Ita Cellarum & muri earum crassitiem, quam Josephus non definit, certo colligimus, indidemque confirmatur quàm verè à Judæis definiatur muri Templi crassitudo esse 6 cubitorum, neque enim aliter inveniri posset tota Templi à tergo latitudo esse 60 cubitorum prout eam definivit. Ita mutuas sibi præstant operas mutuamque fœnerantur lucem in dimensionibus suis Josephus & Judæi, aliorúmque ab aliis castigari & deprehendi potest in numeris error atque lapsus. Talmudistæ hanc Templi latitudinem, ut aliam à Josepho statuunt, sic etiam aliter eam per partes colligunt atque dinumerant. Nam ad loci Sancti & utriusque ejus muri communem cum Josepho 32 cubitorum latitudinem adjiciunt ab uno latere Cellarum latitudinem 6 cubitorum, muri earum crassitiem quinque cubitorum, illi muro adjungunt Cochleam vel potiùs scalam lapideam (quâ per Cellarum longitudinem ascendebatur in secundum & tertium earum tabulatum earúmque tectum) latam 3 cubitos, murum autem ejus crassum quinque cubitos. Sic colliguntur ab uno Templi latere 19 cubiti, totidem erant ab altero Templi latere. Sic in universum colliguntur 70 cubiti, quot cubitos volunt latum fuisse Templum à tergo. Sed hæc cellarum earúmque muri, adjunctæque Cochleæ & ejus muri dimensiones & ratio non conveniunt; nimia enim est proculdubio illa muri (quâ statuunt) tum Cellarũ tum Cochleæ crassities: non enim magna fuit muri illius altitudo ut tantam postulaverit crassitiem, altus nempe fuit murus ille 30 duntaxat cubitos. Deinde quod aiunt Cellarum muro adjunctam fuisse Scalam lapideam, cum muro qui eam sustineret quinque cubitos crasso, falsum esse (& ignarorum Judæorum commentum, qui rationem Cochleæ quâ ad Cellarum tabulata & tectum ascendebatur non intellexerunt) inde convincitur quod Josephus Antiq. ubi de Templi conflagratione agit, narrat militem Romanum, quum Judæos in Templum refugientes persequeretur, sublatum à socio in humeros, titionem quem ex Porticuum incendio rapuerat injecisse ex atrio Sacerdotum per fenestram in Cellas Templo circumpositas, quod fieri nullâ ratione potuisset, si scala illa Judæorum & ejus murus admittatur, uti planum est ex Talmudistici Templi delineatione nostra. Imò verò si ea admittatur, nullæ potuerunt esse in plerisque inferioris Tabulati Cellis fenestræ, imò neque in secundi seu medii Tabulati nonnullis Cellis, siquidem à Scala illa lapidea, ejúsque muro obtecta & obscurata prorsus fuit magna Cellarum tum primi tum secundi Tabulati pars, quod vehementer absurdum est, unde enim habere potuerunt Cellæ lumen? Itaque rejicienda prorsus videtur illa Judæorum Templi hac in parte dimensio atque delineatio; recipienda contrà magis videtur illa quæ à Josepho traditur, ut magis vero consentanea. De Templi Salomonici latitudine Scriptura hoc tantùm dicit, locum Sanctum latum fuisse 20 cubitos, Cellas autem utrinque Templo adhærentes latas fuisse 5 cubitos, ita colliguntur 30 cubiti, quibus si addas muri Templi quo à Cellis utrinque separabatur crassitudinem 10 cubitorum, exsurgunt 40 cubiti. An Cellæ murum habuerint quo ab Atrio separentur Scriptura non dicit, siquis tamen contendat lapideo muro eas fuisse ab atrio Sacerdotum seclusas, muri illius non videtur magna fuisse crassitudo, cùm ex Scriptura Cellarum tria Tabulata alta fuerint 15 duntaxat cubitos, itaque 3 cubitorum crassities muro illi abunde suffecerit. Atque sic tota Templi Salomonici latitudo invenietur fuisse 46 cub. longitudo autem ejus 94 cub. quæ est ratio dupla longitudinis ad latitudinem, quam rationem Vitruvius requirit in Doricis Ædium sacrarum structuris.

Vestibuli Templi dimensiones.

Jam suprà indicavimus quanta fuerit Vestibuli, ex Josephi mente, amplitudo nempe longum fuisse extrinsecus 100 cubitos, intrinsecus verò 84, latum autem intrinsecus 20 cub. extrinsecus verò 34, quia 20 illis cubitis addendi sunt tum 8 cubiti crassitudinis muri Vestibuli à fronte, tum 9 cubiti crassitudinis muri quo à loco Sancto distinguebatur. Talmudistæ longum illud faciunt extrinsecus 100 itidem cubitos, intrinsecus verò 90 cub. cujus causam suprà aperuimus, latum autem faciunt intrinsecus 11 duntaxat cubitos. Sed hæc latitudo angusta nimis procuIdubio est, nec æquâ satis proportione respondens tum longitudini tum altitudini ejus, quam utramque fuisse aiunt 90 cubitorum. Sanè Scriptura Vestibulum facit 10 duntaxat cubitos latum, sed & eadem illud ipsum longum facit 20 duntaxat cubitos, altum verò (uti videtur) 30 cub. quæ æqua est & valde accommodata latitudinis ad longitudinem & altitudinem ratio atque proportio. At verò ut latum fuerit 11 cubitos, longum verò & altum 90 cub. non id patiuntur leges proportionis, quæ in structuris Ædium servanda est. Latitudo 20 cubitorum, quam Josephus ei tribuit multò convenientior videtur, & ad justæ proportionis leges & rationem longè propiùs accedere. Porrò cur in latitudine ejus assignanda Judæi uno amplius cubito à Scripturæ mensuris discesserint causam aliam nec video, neque conjicere possum, nisi hanc, ut centenarium scilicet cubitorum in longitudine Templi numerum explorent, qui alioqui uno cubito diminutus inveniretur. At cur tam ipsi quàm Josephus etiam in longitudine Vestibuli dimetienda tam longe à Scriptura abierint (Scriptura enim illi tribuit 20 duntaxat cubitos, isti verò eidem tribuunt, Judæi quidem 90, Josephus autem 84) causam nullam prorsus probabilem comminisci aut divinare possum. Fortè Herodes (qui Templum hoc, quod tum à Josepho tum à Judæis describitur, condidit) putavit Vestibuli Salomonici magnitudinem & mensuras non æquâ satis proportione respondere ad reliquæ Domûs amplitudinem, ideóque voluit illud ampliare, ut justa inter ea esset proportio. Ambulatio item in Vestibulo ante Domum videbatur illi in longitudine 20 cubitorum brevis nimium, eam itaque quadruplo longiorem fecit, quadruplò autem auctâ longitudine duplicanda minimùm fuit ejus latitudo. Atque ita factum ut eadem esset totius Templi à fronte latitudo cum ejus longitudine, quod elegantissimum & convenientissimum videbatur. Et figura sanè Templi Herodiani quæ literam T inversam refert speciem habet convenientissimam gratissimámque.

Altitudo Vestibuli secundùm Josephum & Talmudistas extrinsecus (uti suprà diximus) fuit 109 cubitorum, intrinsecus autem à solo Vestibuli ad summum usque tabulatum, sive potiùs tectum perpetuâ altitudine (sine ulla interjecta contignatione) fuit 90 cubitorum. Quibus si infernè addantur 6 cubiti, quibus solum Vestibuli altius fuit solo Atrii Sacerdotum (nam, uti suprà dictum est, 12 Gradibus ab Atrio Sacerdotum in Vestibulum ascendebatur, qui Gradus singuli erant altitudine dimidium cubitum) fient 96 cubiti, his supernè addendi sunt 4 cubiti ad tecti crassitudinem, & coronamenti sive periboli altitudinem. Et sanè Judæi ... altum faciunt tres cubitos, ita cubitus reliquus dandus esset crassitudini tecti; sed quia major fuisse videtur ejus crassities ob longarum trabium & trabibus impositorum tignorum, hísque injectarum tabularum & tabulis inducti cæmenti crassitiem, tribuendi omnino videntur toti tabulati sive tecti crassitudini duo cubiti, reliqui duo cubiti sufficere possunt ad altitudinem Periboli qui tecto circumpositus erat ad prohibendum inopinatum casum deambulantium supertectum, trium nempe pedum altitudo ad cujusvis ferme proceri hominis umbilicum potest pertingere, eúmque à casu prohibere.

Templi quæ & quanta fuerit altitudo & amplitudo.

In descriptione Templi Salomonici quæ habetur 1 Reg. c. 6. nulla fit singularis mentio altitudinis Vestibuli, ita ut videatur eadem fuisse cum reliquæ Domus altitudine, quæ dicitur fuisse 30 cubitorum, aut verò potius 20 duntaxat cubitorum, uti infrà ostendetur. Quod si verum est, fuit sanè Templum Salomonicum Herodiano longe minus atque angustius, quod cùm absurdum minimeque admittendum videatur, quandoquidem Salomonicum tantopere à magnificentia & amplitudine celebratur, ideo nonnullis visum est rationes suas ita instituere ut inveniatur Templum Salomonicum Herodiano 20 cubitis altius. Atque ad id adferunt locum qui habetur 2 Par. 3. 4. ubi Vestibulum Templi dicitur fuisse altum 120 cubitos, quod dictum esse volunt de solo Vestibulo, sed ad totum Templum trahunt, ut & Vestibulum & locus Sanctus & Adytum intelligi debeant alta fuisse 120 cubitos. Atque in hac sententia est R. Salomo Jarhi in hunc locum: cui si objicias locum 1 Reg. cap. 6. ubi altitudo Domûs dicitur fuisse 30 cubitorum, respondebis hoc dici de primo seu infimo tabulato, cætera tria alia isti similia fuisse illi superimposita, ita ut quatuor fuerint in toto Templo tabulata, singula alta 30 cubitos, atque ita tota altitudo assurrexit ad 120 cubitos. Atque ad hujus sententiæ confirmationem adfert locum ex 1 Par. 28. 11 ubi David dicitur *dedisse Salomoni typum Porticûs, domorum ejus, Gazophylaciorum ejus, Cœnaculorum ejus* וחדריו הפנימים *& intimorum ejus penetralium, domúsque Propitiatorii.* Unde, inquit, liquet fuisse in Templo עליות *tabulata ὑπερῷα* & Ribera de Templo Salomonis hoc loco per בתים intelligit locum Sanctum & Adytum, per גנזכים *Gazophylacia*, Cellas Domui circumpositas, per עליות *cœnacula*, illa tabulata primo sive infimo superposita, denique per חדריו הפנימים *cubicula in adytis* sive *interiora*, ea quæ erant in secundo & tertio tecto Templi, & *interiora*, inquit, *dicuntur ut distinguantur à Cellariis quæ exteriora erant.* Ad ejusdem sententiæ confirmationem idem Ribera adfert Herodis ad Judæos verba apud Josephum Antiq. 15. c. 14. *Templo huic, quod postliminio reversi à captivitate Babylonica patres nostri instauraverunt desunt ad priscam altitudinem 60 cubiti, tanto enim celsius erat vetus illud Salomonis ædificium* Porrò Templum secundum, de quo ibi loquitur Herodes (inquit Ribera) constat habuisse 60 cubitos altitudinis ex Esd. 6. prohibente viz. Cyro altius ædificari Templum, ut ibidem ait Josephus, & ex cap. 6. Esdræ intelligitur. Cùm autem secundum multo minori magnificentiâ exstructum fuisse constet (ex Agg. 2.) quàm primum, dubium non est primum habuisse multo majorem altitudinem. Confirmat hoc (inquit) quod legimus Esd. 3. Plurimi de Sacerdotibus & Levitis, ac Principes patrum, & Seniores qui viderant Templum prius, cùm fundatum esset & hoc Templum in oculis eorum, flebant voce magnâ, scilicet quoniam ex fundamento cognoscebatur non posse illud surgere in altitudinem prioris. Postremò, cùm in cap. illo 3. lib. 2. Paralip. describatur mensura longitudinis & latitudinis Domûs, & nihil de altitudine dictum sit, non est dubium quin id quod subjicitur, *porrò altitudo 120 cubitorum erat* non solùm ad Porticum sed etiam ad Domum referri debeat. Ex his sic concludit Ribera, *Dicendum igitur est si & citatos autores & veritatem ipsam sequi velimus 1 Reg. cap. 6. describi altitudinem Domûs usque ad primam contignationem, in Paralip. autem usque ad supremam, & ita omnia conciliantur.* Atque hæc Ribera qui Salomonis Jarhi sententiam secutus est. Kimhi in aliam propendet sententiam, ut nempe solum Vestibulum fuerit 120 cub. altum, quam confirmare etiam nititur, eámque post eum alii secuti sunt, recentiores maximè interpretes, atque inter eos præcipuus Villalpandus, qui putant Vestibulum instar altissimæ turris supra Domum eminuisse.

Verùm neutra harum sententiarum stare posse videtur. Ac primò, posterior ista hinc refelli videtur, quòd tanta Porticûs altitudo nullam habeat convenientem & justam proportionem tum ad reliquæ Domûs illi junctæ altitudinem, tum ad areæ suæ latitudinem & longitudinem: nam quæ hæc est proportio ut quadrupl…

druplò fuerit reliquâ Domo altior. Nulla invenietur turris toto terrarum orbe quæ ædificium sibi junctum tanto superavit intervallo, deforme enim illud est, quippe non servatâ justâ membrorum inter se proportione. Area etiam illius Porticûs tam angusta, 10 nimirum cubitos lata, 20 longa, omnino sufficere non videtur ad tantam altitudinem sustinendam; nec invenietur, uti arbitror, turris illa hujus altitudinis, quæ non triplo aut quadruplo ampliorem obtineat aream. Turris dicta Phasaelus ab Herode exstructa, cùm esset 90 cub. alta, lata & longa fuit in quadrum 40 cub. Hippicos cùm esset 80 cubitorum, longa & lata fuit 25 cub. Et quidem solidæ erant, non inanes, ad altitudinis suæ fere dimidium, aut saltem trientem. Non decuit ergo tam humilem Domum (30 nempe cubitorum) tam alta & procera turris ei juncta, nec tam brevis Porticûs ipsius area justâ proportione tantæ altitudini respondet. Itaque rejicienda videtur hæc sententia quæ justæ in structuris observandæ proportioni tantopere repugnat, támque longe ab ea recedit. Non minùs longè ab ea discedit prior illa sententia quæ statuit Domum totam cum Vestibulo fuisse 120 cub. altam; nam ex 1 Reg. 6. 10. liquet Cellas Templo circumpositas fuisse singulas quinque duntaxat cubitos altas, proindeq; tria Cellarum tabulata alta fuerunt 15 tantùm cubitos, aut ad summum 18, si singulorum tabulatorum contignationis crassitudini & tecto cubitum unum demus. Jam verò quæ hæc est 18 ad 120 cubitos altitudinis proportio? Sanè non minùs absona, & à justa ratione abhorrens, quàm altitudinis Porticûs ad Areæ suæ amplitudinem proportio. Deinde & latitudinis ipsius Domûs (quæ fuit 20 cubitorum) nulla est justa & æqua ad tantam Domûs altitudinem proportio; itaque tam angusta Domûs latitudo cum tanta ejus altitudine, & 80 ut minimum cubitorum longitudine ingratam & inconcinnam oculis præbuisset speciem, maximè si tam humiles ei adjunctas Cellas cum ejus altitudine conferas. Nam quod Josephus Antiq. l. 8. c. 2. Cellas facit 15 cub. longas & latas, 20 autem cub. altas, repugnat manifestè Scripturæ, & Templi Salomonis structuram cum Herodiani structura confundit atque commiscet imperitè. Neque rationes quibus ea sententia suffulcitur ita certæ sunt ut refelli non possint. Nam ad locum 1 Par. 28. quod attinet, quo Jarhi nititur, Primò Respondet Kimhi, Domos, Cellas, Gazophylacia, tabulata vel cœnacula & penetralia, quorum isthic fit mentio, fuisse ipsius Porticûs Domos, Cellas, &c. non verò totius Domûs, proindéque non debere intelligi illa עליות *tabulata* de tabulatis loco Sancto & Adyto superpositis, sed de tabulatis ipsius Porticûs quæ secundùm eum quatuor fuerunt. Sed quia in tam angusto spatio non potuerunt esse tot diversa membra, Domus, Cellæ, Cœnacula, &c. propterea aliter malim respondere. Itaque secundò Resp. Eo loco per בתים *domos* intelligi posse (uti Jarhi accipit) locum Sanctum & Adytum, quæ ideo dicuntur Vestibuli domus, quia per Vestibulum in ea dabatur ingressus, quomodo in communibus ædibus à Vestibulo itur in Domum; per גנזכים *gazophylacia* intelligi debere Cellarum Templo ab utroque latere circumpositarum primum tabulatum, quarum Cellarum hic videtur fuisse usus ut in iis pretiosissima quæque reconderentur & asservarentur; per עליות *cœnacula* posse intelligi secundum & tertium Cellarum illarum tabulatum, fuerunt enim illa revera ὑπερῷα Cellis inferioribus superposita; per חדרים הפנימים *penetralia intima* intelligendæ veniunt Cellæ illæ quæ erant à tergo Adyti, quæ sic dicuntur quia in illas penetrari non poterat nisi per anteriores Cellas, quæ priùs erant emetiendæ & penetrandæ, ex una nempe in aliam dabatur ingressus, eráatque omnes invicem penetrabiles; בית הכפורת *domus propitiatorii* Adytum significat in quo erat Arca fœderis, qui locus licet in præcedentis vocis complexu בתים sit comprehensus, singulariter tamen adhuc commemoratur, quia pars erat Templi maximè præcipua, cæterísque sanctitate longe præstans. Ita nihil necesse est eo loco comminisci ex voce עליות tria superna in Templo tabulata infimo superimposita ad altitudinem 120 cubitorum. Ad locos autem Esdræ & Aggæi quod attinet, quibus significatur Domus secunda alta & lata 60 cub. & tamen multo minor priore, Respondeo primo Templum bifariàm accipi, latè nimirum & strictè, & strictè quidem pro Adyto, loco Sancto & Vestibulo; Templum strictè sic sumptum non commendatur in libris Regum & tota Scriptura à magnitudine & amplitudine, sed à structuræ pulchritudine & magnificentia, cùm totum intrinsecus Cedro & aureis laminis esset obductum. Itaque licet Templum sic acceptum à Cyro ædificari jussum amplius & majus illo esset quoad mensuram magnificentiâ tamen & interno ornatu atque mundo longè erat illi inferius. Itaque inde fortè fletus & ejulatus eorum qui prius illud viderant, cùm posterius istud longè infra illud viderent quoad ornatum & splendorem subsistere: atque ita intelligendus est locus Aggæi, quo posterius Templum priori collatum dicitur fuisse instar nihili in oculis Judæorum, Id, inquam, accipiendum est de cultu & ornatu non de amplitudine. Nam cùm ex eorum ipsorum (quos jam refutamus) sententia posterius istud dimidio tantùm minus altum esset quàm Salomonicum, causa non erat cur diceretur quasi nihil fuisse in eorum oculis si id dictum fuisset respectu amplitudinis, maximè cùm illi ipsi quos refutamus negare non possint posterius istud à Judæis reducibus exstructum, si respectu altitudinis cedebat priori, at latitudinis respectu longe illud superavit, cùm prius 20 tantùm cubitos latum, istud 60 dicatur latum fuisse, ita ut quod altitudini deerat in posteriore, latitudine ipsius majore compensari videretur. Sed ut nè eos hic plus æquo gravemus, facilè concedimus latitudinem illam 60 cubitorum non esse accipiendam de Adyti & loci Sancti, sed de tota Templi cum adjunctis Cellis latitudine, quæ ne quidem tanta fuit in Templo Salomonico, in quo adjunctæ Cellæ latæ fuerunt 5 duntaxat cubitos, ac proinde si Adyti & loci Sancti latitudini (quæ 20 fuit cubitorum) addas Cellarum latitudinem 10 cubitorum, & muri utrinque crassitiem 10 vel 12 cubitorum, tota Templi illius latitudo exsurget ad 40 vel 42 cubitos. Ita igitur negari non potest secundum Templum priore fuisse latius 20 cubitis, h. e. triente. Locus ergo ille Aggæi qui adversùs sententiam nostram objicitur, non de Templi strictè dicti amplitudine sed de ejus ornatu & magnificentia est accipiendus. Quod si omnino de amplitudine Templi accipiendum esse contendat aliquis, Resp. id tum accipi debere non de Templi strictè sed latè sumpti amplitudine. Nam circa Templum propriè & strictè sumptum Salomon exstruxerat varia amplissima simul & magnificentissima ædificia, Porticus puta, Atria & Exhedras, &c. ad populi, Sacerdotum, Levitarum, totúmque Leviticum ministerium accommodata, quæ à Judæis reducibus non eâ magnitudine, splendore & magnificentiâ exstructa sunt, quâ fuerant in priore Templo, ut hac in parte Templum secundum priori longe fuerit inferius. Secundo Respondemus eos qui prius Templum viderant non ideo dici flevisse & ejulasse quòd viderent posterioris istius fundamenta ejusmodi esse ut non potuerint ferre tantam muri altitudinem quanta erat in priore Templo, videntur potius ideo flevisse quòd tum subierit eorum mentem recordatio statûs Reip. totiúsque populi, qui sub priore Templo longè fuit dispar, major nempe & gloriosior quàm tum erat sub secundo Templo. Illi ergo memores statûs Reip. qui tum fuit, præsentem rerum statum longè disparem & inferiorem lugebant, reliqui qui non viderant stantem Judaicam sub Regibus & priore Templo Remp. sed collapsam duntaxat & eversam in captivitate Babylonica, reputantes tum animo statum præsentem & cum illo Babylonico componentes exultabant & jubilabant, mixtæque sic fuerunt populi voces variæ, fletus & lætitiæ, ex aspectu quidem Templi quod tum fundabatur excitatæ, at non tamen ex murorum ejus (quasi minùs essent antiquis crassi) sed ex præsentis statûs sui cum eo quem priùs viderant collati consideratione ortæ. Sed objicitur non esse verisimile Cyrum Spiritu Dei excitatum ad instaurandum Templum, voluisse mensuras ejus à Deo olim constitutas arbitratu suo immutare. At, inquam ego, si eædem servandæ fuerunt quæ fuerant in priore Templo, quid opus erat in Edicto suo mensuras designare atque notare; satis erat edicere ut pristinis fundamentis imponeretur Templi structura, útque juxta veterem ejus mensuram & figuram exstrueretur, quæ satis erat ex Scriptura nota: quod itaque mensuram Edicto suo designavit, & quidem diversam ab ea quæ notatur (libro Regum) fuisse in priore Templo, argumentum est certissimum immutatæ pristinæ mensuræ atque amplitudinis. Et quando Cyrus non suopte motu sed Divino jussu instaurationem illam Templi suscepit, omnino existimandum est mensuras illic præscriptas à Deo etiam fuisse, non ab arbitratu humano. Et quando tam certum est ut negari non possit (uti modò demonstravimus) Templi secundi latitudinem diversam, & quidem non minorem sed majorem & ampliorem fuisse latitudine prioris Templi, & quidem tertiâ (ut minimum) parte majorem, quidni etiam verisimile sit ut altitudo item diversa, neque minor sed major, & quidem duplo major altitudine prioris Templi fuerit. Nam quis credat Cyrum voluisse tertiâ parte latius duplo verò humilius facere Templum quàm olim fuerat? imò verò ut latius sic & altius illud facere voluit. Quandoquidem enim sub posteriore Templo futura erat major Judæorum per universum Orbem terrarum sparsorum multitudo, videtur etiam Deus voluisse Templum secundum majus & amplius exstrui, etsi non ita splendidum & ornatum quàm fuerat sub Salomone, quia humilis Judæorum reducum status id non ferebat. Sed Herodes nobis objicitur apud Josephum, dicens defuisse Templo à reducibus Judæis exstructo ad pristinam altitudinem 60 cubitos, quos ipse voluit addere, proptereáque ab ipsis fundamentis Templum instauravit. Resp. hoc tantùm inde effici, Herodem & qui ei hujus consilii autores & fautores fuerunt, in ea quidem fuisse sententia, quam ex occasione loci suprà memorati 2 Par. 3. videntur concepisse, quomodo jam diximus Salomonem Jarhi ex eo loco occasionem cepisse abeundi in eam sententiam, at non sequitur tamen rem ita revera habuisse, cùm videamus Kimhi in diversa esse nihilominus sententia. Itaque ego potiùs dixerim Herodem hominem gloriæ ex magnificentia appetentissimum, post multa à se per totam Judæam & in ipsa Jerosolyma magnificentissimè exstructa ædificia, & hinc etiam gloriam captare voluisse, exstructione nimirum Templi majoris & amplioris magnificentiorísque quàm unquam antea fuerat, ut sic vel ipsum Salomonem regem gloriosissimum & famosissimum & Cyrum hac in parte aut æquaret aut etiam quodammodo superaret. Et quoniam difficile erat Judæis persuadere ut rem arbitrio suo permitterent, ut hoc ab ipsis faciliùs impetraret, persuasisse illis videtur ex loci illius 2 Par. 3. occasione Templum istud à reducibus Judæis exstructum duplo humilius fuisse Salomonico, hócque dedecus propterea non esse diutius illis ferendum, ideòque cùm facultas ipsi jam suppeteret dedecus illud abolendi, proposuisse animo Templum ad justam & pristinam suam formam & altitudinem erigere atque instaurare, si modò per eos id sibi liceat. Si exertè id quod res erat illis aperuisset, se nempe proponere animo Templum exstruere amplius & magnificentius quàm vel à Salomone vel à Cyro Persarúmque regibus exstructum fuerat, fidem apud eos non impetrasset, neque passi fuissent Judæi vetus suum Templum dirui ut novum exstrueretur, regessissent enim statim non esse movendos antiquos terminos, neque mutandam pristini Templi figuram & mensuram. Verùm honesta erat apud eos hæc oratio, quæque facilè persuaderi illis poterat, Quod fieri hactenus ob temporum præcedentium angustias & calamitates varias & multiplices non potuit, ut Templum scilicet ad pristinam amplitudinem revocaretur, id jam esse tentandum & exequendum, quando id efficiendi Deus in summo otio & rerum omnium abundantia facultatem ipsis præberet. Sed quis ergo, dicet aliquis, erit tandem loci illius Paralipomenων sensus & mens? Nempe suspicarer מאה isthic positum esse per literarum Metathesim pro אמה, quomodo alibi frequentes occurrunt hujusmodi literarum Metatheses, adeóque & in illa ipsa voce similis occurrit, & à Masorethis annotatur in Keri & Cetib, Metathesis Ezech. 42. 6. ubi אמות positum est pro מאות. Sic ergo & hic existimarem מאה positum pro אמה, *Vau* autem sequens additum & præpositum esse sequenti voci עשרים ab iis qui legendum putabant מאה non vero אמה. Ita sensus loci fuerit planus, Vestibulum nempe latum fuisse 10 cub. longum & altum 20 cubitos. Sic nempe fieri olim solebant (ut etiamnum hodie sæpe fit in Pontificiorum Ecclesiis) πρόθυρα seu Vestibula quædam ante Templorum sive Ædium sacrarum portas, quæ portæ ipsius altitudinem vix superabant, ubi Templum ingressuri aliquantum consistebant, & ad Templi ingressum sese parabant & veluti accingebant. Atque sic Templi Salomonici strictè dicti harmonia & symmetria partium omnium accurata, eximia & singularis fuerit (uti mox demonstrabitur) quæ tota conturbatur & enormis prodigiosáque fit, si admittatur sententia illa de altitudine 120 cubitorum, uti modò suprà demonstravimus. Videtur ergo omnino Templum illud Salomonicum strictè dictum, longum fuisse 60 cubitos, altum 30, latum 20. Vestibulum autem ante Templi portam positum 10 latum, 20 autem longum & altum fuisse, Cellas autem Templo circumpositas altitudinis dimidium occupasse, quæ symmetria est convenientissima, uti jam ostendetur, & ea omnia plana & manifesta sunt ex 1 Reg. 6. si solam Vestibuli altitudinem excipias quam putamus petendam ex 2 Par. 3. ubi legendum omnino videtur אמה עשרים pro eo quod jam legitur מאה ועשרים. Scio non esse temere sollicitandam lectionem illam, quæ ab omni ævo omnibus semper Interpretibus usurpata fuit, cujusmodi est ista (nam & LXX eósque secutus Josephus, & jam Judæi omnes, omnésque sacrorum librorum Interpretes eam sequuntur) at quum res ipsa ita poscit, & verò flagitat, non puto tantâ nos debere teneri religione, ut levi aliquâ literulæ mutatione aut inversione tolli, corrigi & emaculari non debeat, & possit, librarii quantumlibet antiquus lapsus.

Ex his si per partes subducatur ὅλως καὶ ἐν πλεονεξίᾳ calculus, invenietur totum Salomonis Templum strictè sumptum, h. e. Adytum cum loco Sancto Cellis & Vestibulo cepisse (secundùm illas Scripturæ dimensiones in universum 52150 cubitos cubicos, nempe Adytum cum loco Sancto 36 M. Vestibulum 4000, Cellæ 12150. Si enim Adyti & loci Sancti longitudinem 60 cubitorum per latitudinem 20 cubitorum multiplices exsurget area 1200, hæc multiplicatâ per 30 cubitos altitudinis fiet summa 36000 cubitorum. Similiter multiplicetur Vestibuli longitudo 20 cub. per latitudinem 10 cub. fit area 200 cub. quâ multiplicatâ per 20 cub. altitudinis exsurgit numerus 4000 cub. Cellæ ab utroque latere fuerunt longæ 60 cub. latæ 5, altæ 15. Hæc si in cubum multiplicentur invenientur ab unoquoque latere 4500 cubiti, in utroque latere 9000. A tergo Adyti longæ fuerunt 42 cub. latæ 5, altæ 15, hæc cubicè multiplicata faciunt summam 3150, quâ additâ cum 9000 exsurgit numerus 12150. Fuisse autem longas pone Adytum 42 cubitos patet; nam Adytum fuit longum 20 cub. murus ejus utrinque crassus 12 cub. en 32 cub. his in utroque extremo sive angulo addenda est Cellæ unius mensura, h. e. 10 cub. sic fiunt 42 cubiti. Sic ergo planum fit totius Templi capacitatem fuisse (uti dictum) in universum 52150. At Templum Herodianum secundùm dimensiones à Josepho traditas cepit 356 M. cubitos cubicos, nempe Adytum cum loco Sancto 120 M. cub. Vestibulum 200 M. Cellæ 36 M. summa est 356 M. Nam ad Adytum & locum Sanctum quod attinet, eadem fuit ejus cum Salomonici area, nempe 1200 cubiti, quibus multiplicatis per altitudinem 100 cub. fit numerus 120 M. cubitorum. Vestibuli longitudo

100 cub. per latitudinem 20 cub. multiplicata facit aream 2000 cubitorum, hæc per altitudinem 100 cub. multiplicata facit summam 200 m. Cellæ ab utroque latere fuerunt longæ 60 cub. latæ 10, altæ 30, quæ si cubicè multiplicentur fient ab unoquoque latere 18000 cub. ab utroque autem 36 m. Summa universa est totius Templi (uti dictum) 356 M. cub. qui si dividantur per 52150 (quæ fuit Salomonici Templi capacitas) invenietur Templum Herodianum Salomonico fere septuplo amplius atque capacius. Porrò in hac summaria dimensione utriusque Templi non comprehendimus murorum Templi crassitudinem, sed vacui tantùm illius quod intra Templi muros comprehensum fuit capacitatem. Atque hinc esse videtur quòd Judæi locum qui est Aggæi cap. 2. 9. de secundo Templo, quòd futura sit ejus gloria major quàm prioris, accipiunt ad literam de Templo ab Herode constructo, quasi amplius multo futurum prædicatur Salomonico, etsi fortè intrinsecus non fuerit tantopere exornatum, nempe non fuit ὅλον κατακεχρυσωμένον. Quod si Salomonicum Herodiano non ornatius tantùm sed & majus & amplius fuisset (quod volunt illi quorum jam sententiam rejicimus) nullo omnino fundamento niteretur ista Judæorum loci hujus Aggæi interpretatio, quæ etsi genuina non sit, videtur tamen aliquo nixa fuisse fundamento. Hinc etiam forte natus est & exordii sui occasionem cepit Herodianorum (quorum in Evangelio fit mentio) error, qui dicuntur habuisse Herodem pro Messia, hinc nempe quod & viderent tempus Messiæ tum advenisse, & sub Herode Judæos altâ pace fruentes, Herodémque ipsum Regem esse ditissimum & magnificentissimum, atque ab eo Templum Hierosolymitanum instauratum, auctum, amplificatum, splendidiúsque multo quàm erat antea effectum, quod à Messia faciendum Judæi tum sperabant, & etiamnum hodie somniant sperantque. Non jam inquiro an Herodes ipse hoc consilio instaurandi & amplificandi Templi hoc spectaverit & speraverit, fore ut hac ratione Judæis persuaderet se esse Messiam, an verò adulatores ejus ex ista Templi instauratione & amplificatione ansam & occasionem arripuerint rumorem illum inter populares suos de Herode spargendi, atque errorem illum disseminandi. Satis mihi est si modò illa Templi amplificatio occasionem huic errori, qui Herodianis tribuitur, præbuerit, quod omnino factura fuisse non videtur tam efficaciter si Herodianum Templum Salomonico non ornatu modò & splendore, sed & amplitudine Salomonico cessisset.

Cellarum circa Templum dimensiones & numerus.

In hoc convenit Josepho cum Talmudistis, quòd utrique tria Cellarum circa Templum collocant tabulata, sed triplici discrimine inter se dissentiunt. Primùm quidem in Cellarum numero; nam Josephus 30 duntaxat statuit Cellas, Judæi 38 agnoscunt. Secundò in situ earum, nam Josephus eas collocat in latere Meridionali & Septentrionali duntaxat Domûs, quindecim nempe in unoquoque latere, quinque scilicet in unoquoque tabulato; Judæi præter illas 30 Cellas statuunt 8 alias in latere Occidentali Domus pone Adytum, tres nempe in primo & totidem in secundo tabulato, tum super illas, duas alias in tertio sive supremo tabulato. Tertiò differunt in cellarum amplitudine; nam secundùm Josephum singulæ cellæ erant 10 cubitos longæ, latæ, & altæ, Judæi earum altitudinem non definiunt, videtur tamen fuisse eadem cum illa Josephi. Itaque (uti videtur) secundùm Judæos sunt quidem omnes altæ 10 cubitos, & 30 priores Cellæ sunt itidem secundùm eosdem longæ 10 cub. sed latæ omnes duntaxat 6 cubitos in infimo tabulato, 7 cub. in secundo, 8 denique in supremo tabulato. At illas quæ fuerunt in latere Occidentali Domûs in primo & secundo tabulato oportet fuisse longas 16 cub. aut earum duas longas fuisse 20 cub. reliquas quatuor singulas 10 cub. eas nempe quæ in angulis Adyti fuerunt, duas denique supremas, quæ in tertio fuerunt tabulato necesse est fuisse 24 cub. longas, háncque ab altera divisam fuisse non muro seu pariete lapideo, ut reliquas, sed asserum duntaxat contabulatione. Atque ita tum invicem tum à Scriptura hac in parte discedunt. Nam Scriptura quidem una cum Talmudistis Cellas Templo circumponit tribus ex lateribus (Josephus tantum duobus) sed Cellas omnes facit longas & altas 5 duntaxat cubitos, latas verò in infimo tabulato 5 similiter cubitos, 6 in secundo, 7 in tertio. Atque ex hac cellarum 5 cubitorum longitudine, sequitur fuisse spatia 39 Cellarum à latere Meridionali totidemque à Septentrionali, nempe 13 in singulis duorum illorum laterum tabulatis; Cùm enim Domus longa fuerit 65 cubitos (connumeratâ scilicet muri quâ Adytum ab Occidente claudebatur crassitudine, quæ fuit quinque cubitorum) Cellæ autem singulæ 5 duntaxat cubitos longæ fuerint, proculdubio in longitudine Domûs 13 Cellarum spatia in unoquoque fuere tabulato. In latere autem Occidentali Domûs 8 fuerunt duntaxat in unoquoque tabulato Cellæ, h. e. 24 in tribus tabulatis; nempe Domus lata fuit (cum adjunctis ab utroque latere Cellis) 40 cubitos, quos si per 5 dividas exsurgit octonarius Cellarum in unoquoque tabulato ab ea parte numerus: Ita in universum fuerunt Templo circumpositæ (secundùm eas quas Scriptura tradit dimensiones) 102 ejusmodi Cellulæ. Secundùm Judæos 38 duntaxat fuerunt, Josephus autem 30 tantummodo numerat, neque dimensiones ab eo traditæ patiuntur ut plures fuerint, sed Josephi & Judæorum Cellæ majores multò & ampliores fuerunt Cellulis illis Salomonicis.

Porrò excutiendus & expendendus nobis venit locus qui est apud Josephum Antiq. lib. 8. ubi postquam dixit Templum & Templi Vestibulum altum fuisse 120 cubitos, fuisséque Templum (Salomonicum nempe, nam illud eo loci describit) distinctum in duo tabulata, quorum utrumq; fuit altum 60 cubitos, subjicit ista, περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριάκοντα βραχέσιν οἴκοις, ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων εὖρος μὲν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις, μῆκος δὲ τοὺς αὐτούς, ὕψος δὲ εἴκοσι, ἐπῳκοδόμηντο δὲ τούτοις ἄνωθεν οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τῷ κάτωθεν οἴκῳ παραπλήσιον, ὁ γὰρ ὑπερῷος οὐκ ἦν περιῳκοδομημένος. Quibus verbis videtur Josephus primâ fronte velle innuere Templo fuisse circumpositas in unoquoque trium tabulatorum 30 Cellas, ita ut 90 in universum fuerint circa Templum Cellæ singulæ latæ & longæ 25 cub. altæ verò 20 cubitos. At non sunt tamen ejus verba sic accipienda; si enim in unoquoque tabulato 30 fuerunt circa Templum Cellæ (cùm Cellæ tribus duntaxat ex lateribus Templo fuerint circumpositæ, necesse esset ab unoquoque latere 10 fuisse in unoquoque tabulato Cellas contiguas, quæ si fuerunt singulæ longæ & latæ 25 cubitos, oportet singula Templi latera longa fuisse 250 cubitos, nam decies vigintiquinque numerum illum efficit. Atqui Templum, sive locus Sanctus & Adytum (quibus solis Cellæ fuerunt circumpositæ) longa fuerunt ex Scriptura 60 cub. duntaxat, lata verò 20 cub. qui pote ergo circumponi illis potuerunt 30 Cellæ longæ & latæ singulæ 25 cubitos? quarum 10 in singulis lateribus requirunt necessariò longitudinem 250 cubitorum. Quare si Cellas volumus fuisse singulas latas & longas cubitos 25, necesse est dicere non 90 sed 30 duntaxat in universum Templo circumpositas fuisse Cellas, nempe 9 à Meridie, totidem à Septentrione, 12 verò ab Occidente, atque ita à Meridie & Septentrione tres duntaxat fuerint in unoquoque tabulato Cellæ contiguæ, 4 verò ab Occidente in singulis tabulatis. Porrò tres Cellæ longæ & latæ 25 cub. faciunt latera Templi longa 75 cubitos, 4 autem Cellæ ab Occidente faciunt Templi latitudinem 100 cubitorum, quæ sic colligi & dinumerari possunt, si nempe domus Templi murum undiquaque crassum fuisse 10 cub. parietem autem quo Adytum à loco Sancto separabatur crassum fuisse 5 cubitos, totidémque cubitis crassum fuisse murum quo Cellæ undiquaq; claudebantur & ab Atrio Sacerdotum separabantur. Hoc enim dato sequitur locum Sanctum cum Adyto habuisse in longitudinem 75 cubitos, crassitudine muri utriusque in eo numero comprehensâ, nam præter muri crassitudinem longa fuerunt 60 cubitos. Latitudo autem Templi, hoc etiam dato, fuerit 100 cubitorum, qui sic colliguntur. Locus Sanctus latus fuit 20 cub. murus utrinque crassus 10 cub. Cellæ utrinque latæ 25 cub. murus quo utrinque Cellæ claudebantur crassus 5 cub. summa est 100 cubiti. Et longitudo similiter fuerit 100 cubitorum, si enim superioribus 75 cubitis longitudinis addas Cellarum (quæ à tergo Adyti positæ erant) latitudinem 25 cubitorum, & muri earum crassitudinem 5 cubitorum, exurget numerus 105 cubitorum. Atque ita fuerit Templum longum & latum 100 cubitos, qua in longitudine non comprehenditur Templi Vestibulum. Sed si Cellæ illæ longæ & latæ fuerunt 25 cub. altæ verò 20 cub. non video qui dici possint βραχεῖς οἶκοι *breves domunculæ*, quomodo Josephus eas appellat, sic enim vel ipsius Adyti amplitudinem superavissent; longum enim & latum fuit Adytum 20 duntaxat cubitos. Tum & huc accedit illud, non videri congruum ut tam ingentes & vastæ Cellæ nullo interjecto muro seu lapideo pariete, divisæ & à se invicem distinctæ fuerint, quod necesse est tamen concedere, si dicamus singulas fuisse 25 cub. longas & latas. Itaque non cohærent ista.

Quòd si demus 90 Cellas circa Templum fuisse positas, erunt sane illæ βραχεῖς οἶκοι *breves & angustæ cellulæ*, nempe quinque vel sex cubitos longæ & latæ; quod longè abest à mensura quam eis assignat Josephus, quòd nempe fuerint 25 cub. longæ & latæ. Sic autem possunt Templo circumponi 90 Cellæ. Locus Sanctus & Adytum longa erant 60 cub. his adde muri utrinque crassitudinem, quæ fuit 6 cubitorum, en tibi 72 cubitos. In illa longitudine possunt collocari in unoquoque tabulato 12 Cellæ contiguæ solâ asseris contignatione à se invicem divisæ, singulæ longæ sex cubitos, nam sexies duodecim efficit numerum 72, latitudini earum dandi sunt quinque cubiti. Potuerunt itaque à duobus Templi lateribus, Meridionali scilicet & Septentrionali collocari 72 Cellæ singulæ longæ 6 cub. latæ 5 cub. Ab Occidente verò collocari poterunt in latitudine Templi 18 Cellæ, 6 nempe in unoquoque tabulato, singulæ longæ 7 cub. latæ verò 6. Nempe hac ratione Templum latum fuerit 42 cubitos, locus scilicet Sanctus latus 20 cub. murus utrinque crassus 6 cub. deinde Cellæ ab utroque latere latæ 5 cub. In latitudine ergo illa Templi 42 cubitorum collocari possunt pone Adytum sex in longum Cellæ, singulæ longæ 7 cub. nam sexies septem sunt 42. Sic ergo possunt Templo circumponi 90 Cellulæ, 5 vel 6 vel 7 cub. longæ & latæ. Sed ejusmodi Cellulis tam angustis & brevibus tribuere altitudinem 20 cubitorum, qualem eis tribuit Josephus, absurdum omnino videtur, & ab omni justa symmetria & proportione prorsus alienum & abhorrens. Rursus & alia de causa absurdum videtur tantam cellis tribuere altitudinem, sic enim fit ut assurgant ad altitudinem primi tabulati Templi, itaque vel cæcum planè & prorsus tenebrosum fuit prius illud sive inferius Templi tabulatum, omnique lumine privum & cassum præter illud quod portam loci Sancti (quum illa patebat) intromitti potuit, quod est vehementer absonum; vel dicendum est aliquot tertii tabulati Cellas nihil aliud fuisse quàm fenestras per quas lumen admitteretur, & per fenestras in Templi muro eis ex opposito respondentes in Templum intromitteretur, quod incongruum omnino videtur, & visu atque specie inconcinnum. Neque enim dici potest per fenestras in superiori tabulato positas (quod, ut ait Josephus, non fuit περιῳκοδομημένον, h. e. *cellis cinctum*) admitti & delabi potuisse lumen in inferius tabulatum, nam alterum tabulatum ab altero distinctum fuit intermedia contignatione, ita ut lumen à superiori non potuerit in inferius delabi. Itaque necesse est Josephum graviter hîc lapsum & hallucinatum esse in numero & dimensione Cellarum istarum quas Templo Salomonico ait fuisse circumpositas, neque enim possunt numeri illi & dimensiones quas tradit ullo modo simul consistere, uti ostensum est. Nam attendit, inquam, Josephus quid hîc scriberet, neque vidit quam hæc pugnent, sintque prorsus ἀσύστατα, ut ne jam dicam quòd hæc longe distant à mensuris in Scriptura traditis, ex qua liquet Cellas fuisse duntaxat 5 cubitos longas, latas & altas. Congruit sanè & convenit illa Cellarum dimensio atque amplitudo à Josepho tradita altitudini 120 cubitorum quam Templo tribuit, at latitudini 20 cubitorum quam Scriptura Templo tribuit non quadrat, Cellæ enim utrinque positæ longè minores esse debent mediâ Cella. Atque ut illa Cellarum altitudo aptè congruat cum Templi ipsius altitudine, non fuit Templi altitudo dividenda in duo tabulata (uti facit Josephus) intermedia contignatione, sic enim (uti ostensum est) inferius tabulatum obscurum planè & cœcum redditur, sed perpetua altitudine ad summum usque tectum fuit educendus atque evehendus ejus murus, hoc enim pacto fenestræ supra Cellas in muro Templi lumen immittere potuissent in Templum. Verùm etiam alia ex parte tam angusta loci Sancti latitudo, 20 nimirum cubitorum, non congruit cum tanta 120 cubitorum altitudine. Itaque non est hic justa & conveniens omnium partium inter se symmetria, id quod ex his quæ sequuntur jam fiet manifestius.

Templi dimensionum justa & conveniens Symmetria atque proportio.

Vitruvius lib. 4. cap. 7. Tuscanam Ædium sacrarum rationem sic definit. *Locus in quo Ædis constituetur cùm habuerit in longitudine sex partes, unâ dempta reliquum quod erit latitudini detur. Longitudo autem dividatur bipartitò, & quæ pars erit interior Cellarum spatiis designetur, quæ erit proxima fronti Columnarum dispositioni relinquatur. Item latitudo dividatur in partes decem, ex his ternæ partes dextra ac sinistra Cellis minoribus, sive ubi alæ futuræ sunt, dentur; reliquæ quatuor mediæ Ædi* (h. e. mediæ & majori Cellæ) *attribuantur*. Juxta hanc rationem exstructum fuit Templum Herodianum à Josepho descriptum, hoc excepto, quod in Herodiano non fuit Pronaum, quod dimidiam longitudinis partem occupaverit, sed illius loco fuerit Vestibulum, quod Pronai quodammodo vice fuit. Longitudinem autem hîc jam non intelligimus totam Templi unà cum ipso Vestibulo longitudinem (quæ, uti supra vidimus, fuit in Templo Herodiano 100 cubitorum) sed intelligimus loci Sancti & Adyti (quæ Domus sive Ædes propriè dicitur) longitudinem, ea autem fuit 72 cubitorum comprehensâ scilicet in eo numero muri utrinque crassitudine quæ fuit 12 cubitorum, utrinque scilicet sex. Hæc longitudo dividatur in partes sex, singulæ erunt 12 cubitorum, quinque ejusmodi partes si dentur latitudini erit latitudo 60 cubitorum, atque ea fuit Templi Herodiani latitudo. Talmudistæ non observata illâ ratione sive proportione faciunt Templum 70 cubitos latum. Rursus dividatur hæc latitudo in partes decem, singulæ erunt 6 cubitorum, Harum tres partes faciunt 18 cubitos assignandos Cellis minoribus, quæ ab utroque latere loci Sancti & Adyti (quæ Cella, sive Ædes, media dici potest) fuerunt positæ. Hi 18 cubiti sic colliguntur. Cellæ latæ fuerunt 10 cub. Murus earum crassus 4 cub. summa ab altero Cellarum latere totidem cubiti, in crassitudine Muri quo Cellæ à loco Sancto distinguebantur, en tibi 18 cubiti Cellis assignandi. *Ita ergo ternæ totius latitudinis partes* (nempe 18 cubiti) *dextra & sinistra* (Cellæ majoris sive loci Sancti) *Cellis minoribus datæ sunt, reliquæ quatuor partes* (quæ sunt 24 cubitorum) mediæ Ædi (h. e. loco Sancto & Adyto) *attributæ sunt*; nam locus Sanctus latus fuit 20 cubitos quibus addendi sunt utrinque duo reliqui cubiti in crassitudine Muri, qui crassus fuit sex cubitos, quorum quatuor utrinque Cellis minoribus assignavimus, itaque reliqui duo mediæ Ædi veniunt assignandi. Ad altitudinem autem quod attinet docet Josephus prius sive inferius Templi tabulatum altum fuisse 60 cub. quod intelligendum est à solo Atrii Sacerdotum, non verò à solo seu pavimento ipsius Templi sive loci Sancti, nempe solum Templi altius fuit solo Atrii 6 cubitis (uti antea vidimus) itaque à solo Templi ad lacunar

primi

prioris tabulati cubiti fuere duntaxat 54. Cellæ autem in eodem fuerunt cum Templo plano sive ἐδαφίῳ, itaque cùm Cellæ Templi Herodiani altæ fuerint 30 cubitos, sequitur prius Templi tabulatum eminuisse supra circumpositas Cellas 24 cubitis, quod spatium suffecisse omnino videtur fenestrarum dispositioni quibus lumen in Templum immittebatur, ita apta, justa & conveniens videtur illa prioris tabulati supra Cellas altitudo atque eminentia. At quòd priori illi tabulato aliud superstructum fuerit 40 cubitos altum, ita ut eminuerit supra Cellas 64 cubitis, h.e. plusquam duplá ratione, nescio an id satis justæ proportioni atque symmetriæ respondeat.

Longitudinis ad latitudinem alia in Templo Salomonico habita est ratio, nempe non Tuscana ista sed Dorica quam tradit Vitruvius lib. 4. cap. 4. his verbis, *Distribuitur longitudo Ædis uti latitudo sit longitudinis dimidiæ partis, ipsaque Cella quartâ parte longior sit quam est latitudo cum pariete. qui paries Valvarum habuerit collocationem. Reliquæ tres partes Pronai ad Antas parietum procurrant, quæ Antæ columnarum crassitudinem habere debent.* Quod sic ostenditur, Latitudo Templi Salomonici fuit 46 cubitorum (uti supra demonstravimus) longitudo autem 92 cubitorum, jam 46 est dimidium 92. Rursus quarta pars hujus latitudinis sunt cubiti $11\frac{1}{2}$, addantur illis 46 cubitis latitudinis fient $57\frac{1}{2}$, addatur his crassitudo parietis 5 cubitorum, fient $62\frac{1}{2}$, quæ est longitudo Cellæ (h. e. loci Sancti cum Adyto) quæ longa fuit 60 cub. Quod addit Vitruvius, *reliquas tres partes Pronai ad Antas parietum procurrere* non habuit locum in Templo Salomonico, in quo Vestibulum, & spatium hypæthrum ante Vestibulum, in quo fuit Ara, fuerunt vice & loco Pronai. Porrò ratio latitudinis & altitudinis loci Sancti & Adyti in Templo Salomonico ad eorum longitudinem respondet accuratè rationi illi quam tradit Vitruvius lib. 6 cap. 5. ubi de Tricliniis & Conclavibus, Sic enim ille, *Tricliniorum quanta latitudo fuerit bis tanta longitudo fieri debet* (idem tradit de Templi Cella lib. 4. cap. 7. *Cellæ longitudines duplices sunt ad latitudines*) *Altitudines omnium Conclaviorum quæ oblonga fuerint, sic habere debent rationem uti longitudinis & latitudinis mensura componatur, & ex ea summa dimidium sumatur, & quantum fuerit tantum altitudini detur. Sin autem Exhedræ aut Oeci quadrati fuerint latitudinis dimidiâ additâ altitudines educantur.* Juxta hanc rationem exstructum fuit Templum Salomonicum, nam loci Sancti longitudo dupla fuit ad ejus latitudinem, longus nempe fuit 40 cub. latus 20. latitudo autem & longitudo ejus composita simul dant 60 cub. cujus dimidium nempe 30 cubiti faciunt ejus altitudinem. Adytum quadratum fuit, longum nempe & latum 20 cubitos, dimidia ergo latitudinis pars, nempe decem cubiti, addita longitudini facit 30 cub. quæ fuit muri ejus itidem altitudo, par altitudini loci Sancti, sed interjecto lacunari ad altitudinem 20 cub. 10 superiores cubiti ad tectum usque intercepti sunt, ita ut introrsum latum, longum & altum fuerit 20 duntaxat cubitos, totum cubicum factum uti habetur 1 Reg. 6. 20. Porrò locus Sanctus fuit veluti Triclinium & Cœnaculum Domini, inde in eo Mensa cum panibus Propositionis, Candelabrum item & Ara incensi, Adytum verò fuit veluti Conclave & arcanum penetrale, ideo angustius & quadratâ fuit formâ. In Templo Herodiano eadem quidem fuit loci Sancti & Adyti longitudo & latitudo cum Salomonico, at non eadem altitudo, quæ duplicata fere fuit; fuit enim secundùm Josephum à solo ad tabulatum 54 cubitorum, secundùm Judæos vero 44 cubitorum, quæ altitudo justam superat rationem duobus trientibus aut quatuor quintis, itaque conturbata omnino videtur in ea mensura justa & legitima symmetria atque proportio. Non fuit eadem ratio altitudinis servata in Vestibulo quod longum fuit 20 cub. latum 10 in Templo Salomonico, altum autem fuisse necesse est vel 30 cub. pari cum reliqua domo altitudine (atque ita longitudo & latitudo simul juncta effecerint ejus altitudinem) vel 20 cub. duntaxat pari cum longitudine mensurâ. In Herodiano Templo Vestibulum longum fuit intrinsecus 84 cub. latum 20. altum 90. secundùm Josephum, quod non est ad Vitruvianam illam rationem. Porrò est inter Scripturæ & Josephi mensuras ratione altitudinis analogia & proportio quædam; nempe quomodo secundùm Scripturam in Templo Salomonico Domus alta fuit 30 cub. Cellæ autem 15 cub. dimidiâ scilicet Domûs altitudine, ita ut in spatio illo 15 cubitorum, quibus Domus eminebat supra Cellas collocari potuerint fenestræ quibus lumen immittebatur, sic & in Herodiano Templo prius Domûs tabulatum altum fuit 60 aut saltem 54 cub. Cellæ autem 30 cub. h. e. dimidiâ aut fere dimidiâ altitudinis parte, ita ut in illo 30 aut 24 cubitorum spatio quo prius tabulatum eminuit supra Cellas potuerint collocari fenestræ quibus inferius Templi tabulatum lumen suum accipiebat. Eadem fuisse videtur ratio in Templo à Talmudistis delineato, licet non definierint altitudinem cellarum. Porrò altitudo illa 30 vel 24 cubitorum abunde sufficere videtur ad fenestrarum lumen.

De Templi Cochleis.

Josephus Cochlearum Templi nullus omnino meminit in Descriptione Templi Herodiani, quæ fuerunt tamen omnino necessariæ, ut iis ascenderetur tum in Cellarum secundum & tertium tabulatum, earumque tectum, tum in secundum Templi ipsius tabulatum, denique in prioris & secundi Septi Porticuum & Atriorum tecta & ὑπερῷα. Verùm Antiq. lib. 8. in Descriptione Templi Salomonici sic de Cochlea scribit, quâ in superius Templi tabulatum ascendebatur, ἐμηχανήσατο, inquit, ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸ ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ τοίχου τοῦ πάχους, οὐ γὰρ εἶχε θύραν μεγάλην κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλευρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. Ejusmodi Cochleam intra muri latitudinem conclusam juxta Cellas in Ichnographia nostra notavimus, eâ enim potuit ascendi tum in Cellarum tectum & tabulata, tum in superius Templi tabulatum, adeoque & in ipsum tectum, atque ad id crassitudo muri sex cubitorum abunde sufficere potuit; nam ut Cochleæ diametro dentur 4 cubiti (quod omnino sufficiebat) reliquus erit hinc inde cubitus unus in crassitie muri, ubi fenestellæ collocari potuerunt, quibus lumen in Cochleam immitteretur. Ejusmodi Cochleam ad utrumque portæ Templi latus collocavimus, ut utrinque ad Cellas & earum tectum ascenderetur. Absurdè enim & imperitè videntur Talmudistæ unam tantùm à latere Septentrionali collocare, ita ut non potuerit quis ad Cellas Meridionales Templi pervenire & eas ingredi, nisi prius percurreret totú Septentrionale & Occidentale Templi latus: Eámque nolunt in Cochleæ modum factam quâ obliquè & velut in orbem sursum ascenditur, sed scalam fuisse lapideam quâ gradibus in longum & directum juxta Cellarum longitudinem dispositis in earum tabulata & tectum ascendebatur, ita ut qui per scalam illam ascendebat, faciem haberet ad Occidentem obversam, totúmque Septentrionale Cellarum latus percurrebat. Hujusmodi Scala Cellis lumen obstruit, earúmque magnam partem cæcam & prorsus tenebrosam efficit, ita ut sit insulsissimum Judæorum imperitorum figmentum & ineptum commentum. Scalas in Cochleæ modum ascendentes, nos pluribus in locis, quos appositos & convenientes necessariosque duximus, in Ichnographia nostra apposuimus & signavimus.

De Templi situ sive positu ratione plagæ Cœli.

Vitruvius lib. 4. cap. 5. ita de sacrarum Ædium situ sive positu scribit, *Ædes sacræ Deorum immortalium sic erunt constituendæ, ut si nulla ratio impedierit, liberáque potestas fuerit Ædis, signum quod erit in Cella collocatum spectet ad vespertinam Cœli regionem, uti qui adierint ad aram immolantes aut sacrificia facientes spectent ad partem Cœli Orientis & simulacrum quod erit in Æde, & ita vota suscipientes contueantur Ædem & Orientem Cœli, ipsáque simulacra videantur exorientia* (videtur omnino legendum *ex Oriente*) *contueri supplicantes & sacrificantes, quod Aras omnes Deorum necesse esse videatur ad Orientem spectare.* Contraria ratio in Templo Dei fuit observata; porta enim ejus obversa fuit Orienti, & portæ illi opposita fuit Ara, ita ut qui ad Aram sacrificabant vel supplicabant Ædem contuentes ad Occidentalem Cœli regionem obverterentur eámque spectarent. Deus item (qui nullum quidem simulachrum habuit sed tamen alis Cherubinorum insidere in Adyto ἀνθρωποπαθῶς dicitur) supplicantes & sacrificantes sibi, non ab Oriente sed ab Occidente spectabat. Voluit nimirum Deus certo consilio populum suum hac in parte contrario Ethnicis more & ritu uti, quòd scilicet consuetudo obvertendi se ad Orientem adorandi gratiâ ab Idololatria ortum suum habuisse videatur, nempe à Solis orientis adoratione, quæ omnium prima & antiquissima videtur fuisse Idololatria, quòd inter omnes Dei creaturas aspectabiles Sol hominum in se maxime traxerit oculos atque admirationem, & ad sui cultum atque adorationem olim eos induxerit atque pellexerit. Deinde, si Numini locus sive positus & situs aliquis in Æde sua κατ' ἀνθρωποπάθειαν assignandus est, omnino magis convenit & decet ut is statuatur & censeatur esse Orienti potius quàm Occidenti obversus, ab ea enim parte lux (quæ Deum maximè decet) venit atque illucescit. Et sanè pars illa Cœli in ipsa Scriptura Antica censetur, unde est quod Meridies ימין *dextra*, Septentrio contra שמאל *sinistra* dicitur. Pontificii & qui primi Christianorum Ædes sacras ita constituerunt ut & populus orans & qui ad Aram sacra peragit sacerdos obvertantur ad Orientalem cœli regionem, videntur consultò voluisse contraire Judæorum consuetudini qui ad Occidentem conversi adorabant, sed sic imprudentes Ethnicorum mori sese conformarunt.

Atrii Sacerdotum Dispositio.

Quanta fuerit ejus amplitudo supra indicatum est. Judæi nempe Talmudistæ definiunt illud longum fuisse ab Oriente in Occidentem 187 cub. latum verò à Meridie in Septentrionem 135 cub. Tribus ex lateribus cinctum fuit Atriis sive Porticibus à Meridie nempe & Septentrione gemino virorum Atrio, ab Oriente verò Atrio fœminarum, in quibus Atriis Judæi adoraturi stabant, atque inde in Aram & Templum Sacerdotésque sacris operantes spectabant. Ab Occidente clausum præalto & crasso muro cui extrinsecus subjectæ fuerunt nonnullæ Cellæ sive majores Exhedræ ad Gazophylacia. In Atrio illo Sacerdotum positum fuit Templum propriè dictum, atque ante Templi portam Ara holocaustorum sive sacrificiorum, at quo positu & quâ proportione Josephus non explicat, uti neque reliqua quæ ad sacrificia pertinebant exponit. Ea nobis petenda fuerunt à Talmudistis qui ista sigillatim & accuratè prosequuntur. Dicunt ergo illi spatium fuisse 11 cubitos latum inter murum Atrii Occidentalem & Templi murum quo à tergo claudebatur & ab Atrio Sacerdotum discludebatur, inter Vestibulum autem Templi & Aram 22 cubitos fuisse interjectos totidemque inter Aram & Atrii murum Orientalem, sic enim exsurgunt 187 cubiti longitudinis Atrii illius. Verùm quoniam Josephus Aram facit 50 cubitos longam & latam (Judæi verò 32 duntaxat cubitos) ideo nobis paulo diversa ineunda fuit ab illis ratio. Itaque ut omnia aptè inter se quadrent, spatium inter Atrii murum Occidentalem & Templum ipsum facimus latum 10 cubitos, inter Vestibulum autem & Aram 20 interponimus cubitos, septem autem inter Aram & Loricam lapideam quæ Atrio fœminarum juncta fuit; sic enim colliguntur similiter 187 cubiti longitudinis Atrii ipsius. Atque hæc de longitudine. Ad latitudinem quod attinet, quandoquidem Templum tam latum quam longum fuit 100 cubitos, qui 100 cubiti porrigebantur in longitudinem Vestibuli, Atrium autem Sacerdotum latum fuit 135 cub. planum est Templum ita constitutum fuisse ut duo Vestibuli extrema utrinque à virorum Atrio dissita fuerint cubitis 19. sive à Lorica lapidea Atrio illi juncta cubitis $17\frac{1}{2}$ Ara posita fuit in eo Atrio ex adverso portæ Vestibuli, inter Vestibulum & Atrium fœminarum inter Aræ latus Septentrionale & Vestibuli partem Septentrionalem Atrium virorum Septentrionale & Atrii fœminarum partem dextram sive Septentrionalem locus fuit in Atrio Sacerdotum quadrangulus, longus ab Atrio fœminarum ad Vestibulum Templi 76 cub. latus verò ab Altari ad Atrium virorum Septentrionale 60 cub. qui à Talmudistis dicitur צפון *Septentrio*, in quo mactabantur, jugulabantur, deglubebantur, parabantur atque in frusta dissecabantur Victimæ ut inde in Aram inferrentur. Nos quia Josephi Ara longe amplior est Talmudistarum Altari, paulò arctiorem locum illum fecimus, nempe 56 cubitorum. Hunc autem locum sic illi distribuunt ut ejus latitudinem in quinque distincta spatia dividant, quorum duo erant vacua, reliqua tria occupata. Tria illa loca sive spatia occupata vocant 1. quidem *Annulorum* הטבעות. 2. המטבחים *Mactatorum*. 3. השלחנות *Mensarum*. Locus annulorum latus fuit 24 cub. inter eum autem & Altare spatium fuit vacuum 8 cub. latum (nos sex duntaxat illi tribuimus.) In hoc Annulorum loco erant defixi in pavimenti saxis annuli ferrei crassi ad quos religabantur Victimæ majores, Boves puta mactandi, atque isthic mactati jugulabantur, jugulati inde ad proximum illi locum המטבחים *Mactatorum* sive *Laniorum* trahebantur. In eo erant variæ columellæ lapideæ cum trabibus ligneis in patibulorum modum transversim earum capitibus superimpositis cum uncinis ferreis unde victimæ dependebant, atque istic deglubebantur sive excoriabantur, visceráque & intestina omnia detrahebantur, erátque locus ille latus 12 cubitos. Ubi pellis & viscera fuerant illis detracta, victimæque in partes majores sive quadrantes dissectæ inde in locum illi proximum *Mensarum* transferebantur, atque isthic mensis marmoreis impositæ in frusta minorésque partes dissecabantur, earumque membra & partes Altari inferendæ parabantur; erátque locus ille *Mensarum* latus 8 cubitos, inter quem & Loricam Atrii virorum Septentrionalis 8 alii cubiti fuerunt interjecti (quod alterum fuit spatium vacuum) nos sex duntaxat ponimus cubitos ob prædictam causam, quatuor nempe cubitis angustiorem fecimus totum illum Septentrionalem Atrii Sacerdotum tractum quàm Judæi ob majorem Aræ Josephianæ amplitudinem. Trium illorum spatiorum quæ ab *Annulis*, *Mensis* & *Columellis* occupata fuere longitudinem non definiunt Judæi, nos eam facimus 45 cubitorum; fere quot occupavit ipsa Ara, nempe in loco *Annulorum* quinque series Annulorum in latitudine 24 cubitorum facimus, quatuor cubitis invicem distantes, quare quinta series columellis loci *Mactatorum* connexa erat. In unaquaque autem serie sex Annulos collocamus novem cubitis invicem distantes in longitudine illa 45 cubitorum, ut viginti octo vel triginta in universum fuerint annuli, quibus 20 Boves quantumlibet magni potuerunt tum cornibus ad unum tum posterioribus pedibus ad alium annulum illi oppositum religari, atque ita mactatum jugulari. Atque in ea annulorum dispositione, ut in longitudine distarent 9 cub. in latitudine verò 6, rationem habuimus longitudinis & crassitudinis Boum quam maximorum, adeóque & Canonis illius Vitruvii qui habetur lib. 6. c. 9. ubi Bubilia sive Boum stabula describit, *Bubilium*, inquit, *debent esse latitudines nec minores pedum denum, nec majores quindenum, longitudo uti singula juga ne minus occupent pedes septenos.* Boum longitudo in Bubilibus protenditur in Bubilis latitudinem, & eorundem crassitudo in Bubilis longitudinem, plura enim Boum juga juxta posita in Bubilis longitudinem collocantur. Quum itaque præscribit Vitruvius ut ne fiant Bubilia latiora pedibus quindenis, sive denis cubitis, satis eo ostendit quam maximos Boves non esse longos sex vel septem cubitos; nam in Bubili à tergo Boum spatium debet relinqui vacuum sex ut minimum vel septem pedes latum, ad viam quâ

ab uno Bubilis extremo ad aliud extremum iri poſſit ad curandos Boves. Quum itaque ſpatium 9 cubitorum damus inter annulum cui Bovis mactandi caput & alium annulum cui poſteriores ejuſdem pedes religabantur, ſatis ſufficiens ad id ſpatium illud eſſe arbitramur, multo majus ſufficere videtur ad Bovis ejuſdem proſtrati & jugulandi latitudinem ſpatium ſex cubitorum quod nos ſtatuimus inter unam annulorum ſeriem & alteram ipſi proximam, cùm Vitruvius ſingulis Boum recumbentium in Bubili jugis ſeptenos duntaxat vel octonos aſsignet pedes. h. e. vix totos quinque cubitos. Sic ergo potuerunt eo loco eodem temporis momento ſimul 20 maximi Boves mactari & jugulari. Juxta locum illum fuit locus המטבחים *mactatorum*, latus 12 cubitos, in quo collocari poſſunt tres columellarum ſeries 4 cubitis invicem diſtantes, & in unaquaque ſerie 6 columellæ in longitudinem 45 prædictorum cubitorum protenſæ cum trabibus ligneis tranſverſim poſitis quibus craſſi uncini ferrei fuerunt infixi, ex quibus uncinis pendebant victimæ mactatæ & jugulatæ deglubendæ. In unaquaque trium illarum columellarum ſerie potuerunt eſſe uncini 15 tribus cubitis invicem diſtantes, quod ſatis fuit ſingulis Bobus deglubendis, itaque potuerunt in iis ſimul eodem tempore deglubi 45 Boves, quod ſatis fuiſſe videtur ad quotidianum Altaris miniſterium. Si extra ordinem longe major interdum Boum & aliarum Victimarum multitudo mactabatur ſolennibus diebus feſtis, potuit id peragi & adminiſtrari tum in ſpatio illo vacuo quod utrinque à latere Templi inter Templum & virorum Atrium interceſſit, longum 60 cub. latum 40, tum etiam forte in ſpatio illo hypæthro quod intercеſsit inter Porticus Septi exterioris & Gradus quibus ad interius aſcendebatur, quod longiſsimum fuit, latum vero 35 cubitos. Loco illi *Mactatorum* contiguus fuit locus *Menſarum*, in quo Talmudiſtæ notant fuiſſe octo Menſas, quaternas nempe in duplici ſerie, quas neceſſe eſt fuiſſe binos duntaxat cubitos latas, quaternos autem interceſsiſſe cubitos inter duas illas Menſarum ſeries, ut ſcilicet utrinque Menſis illis aſtare poſſent Sacerdotes, & inter eas libere permeare, ne ſe invicem permeando & occurrendo propellerent & offenderent. Menſis illis imponebantur Victimarum artus majores diſſecandi in partes minores & parari ad Aram. Spatia illa duo vacua quæ interceſſerunt inter Menſas illas & virorum Atrium, ut & inter Altare & Annulos, item & illa duo quæ interceſſerunt tum inter Veſtibulum & צפון, h. e. tractum iſtum Septentrionalem modò deſcriptum, tum inter eundem & Atrium fœminarum, fuerunt, inquam, illa quatuor ſpatia ad liberum Sacerdotum hinc inde huc & illuc ad varia ſua miniſteria commeantium tranſitum.

Ara ſive Altare holocauſtorum.

Fuit ea, uti diximus, poſita rectà ex adverſo portæ Veſtibuli Templi, ut ſcilicet Sacerdotes ei adſtantes ſacrificaturi faciem haberent obverſam rectà in locum Sanctum & Adytum verſùs Arcam, cui in Adyto poſitæ Dominus in Scriptura dicitur inſidere eamque habere pro pedum ſuorum ſcabello, alis nempe Cherubinorum ipſi ſuperſtantium inſidens. Talmudiſtæ eam faciunt inferne longam & latam 32 cubitos, ſupernè verò aream Foculorum 24 cub. cum quatuor palmis in quadrum longam & latam faciunt; volunt nempe eam omni ex parte 4 cubitis anguſtiorem fuiſſe ſupernè quàm erat infernè, altam autem eam volunt 10 cubitos ſive 58 palmos. Juxta has menſuras potuerunt in ſuprema Foci area exſtrui ſex Foculi ſive prælongæ areolæ, ſingulæ binos cubitos latæ, longæ verò 24 cub. Spatium autem inter ſingulas areolas ſive Foculos vacuum debuit ut minimum eſſe duos cubitos latum, Foculi ipſi alti fuerunt tres cubitos. Potuerunt Foculi illi capere 72 Sacerdotes eodem tempore ſimul ſacris operam dantes, ſi ſingulis Sacerdotibus bini cubiti dentur, nam ſexies 24 ſunt 144, qui ſi in duas æquales partes dividantur ſunt 72. Joſephus Aram longe ampliorem facit, nempe 50 cub. in quadrum infernè longam & latam, ſupernè nos eam ſex omni ex parte cubitis anguſtiorem facimus quàm erat inferne: nam ubi Talmudiſtæ locum quem calcabant pedes Sacerdotum circa Foculos latum faciunt cubitum unum duntaxat, nos facimus latum tres cubitos, ſi enim cubitum unum duntaxat latus fuiſſet, Sacerdotes euntes & redeuntes ſibi mutuo occurrendo moleſti fuiſſent, ſeſéque invicem inter eundum impuliſſent. Eadem de cauſa ſpatium inter Areolas ſive Foculos in Joſephiana iſta Ara vacuum latum facimus itidem 3 cubitos, ne Sacerdotes ſibi mutuo occurſantes alter alteri impedimento eſſent, ſed liberum haberent & laxum tranſitum. Ita fuerit in Ara illa area Foci longa & lata in quadrum omni ex parte 38 cub. in qua potuerunt exſtrui octo Foculi ſive Areolæ altæ tres cub. longæ 38, latæ 2 cub. cum ſpatio, uti dixi, inter ſingulas Areolas vacuo lato 3 cub. Potuerunt hi octo Foculi ſeu Areolæ capere ſimul eodem tempore 152 Sacerdotes ſacra facientes, ſi ſingulis binos latos cubitos, uti ſupra, demus, nam octies 38 faciunt 304, qui diviſi in duas partes dant 152. Singulis Foculis videtur craticula ærea vel ferrea ejuſdem cum Foculo longitudinis & latitudinis impoſita, cui victimarum membra igne abſumenda imponebantur. Plures autem diſtinctos ejuſmodi Foculos in ſuprema Ara fuiſſe poſitos omnino veriſimile eſt, imò neceſſe fuit, quia alioqui ſi unus duntaxat fuiſſet Focus qui totam ſupremam Aram occupaſſet, maxima ejus pars inutilis fuiſſet ob nimis vaſtam ejus amplitudinem, neque enim potuiſſent Sacerdotes tribus ex partibus illi adſtantes Victimarum partes in medium ejus uſque promovere adolendas, nam ut quiſq; quantum poteſt vel maximè nitatur atque contendat brachia porrigere, nunquam poterit ad ternos aut ad ſummum quaternos longè à ſe cubitos aliquid manibus promovere atque porrigere: at verò fuit ſuprema Ara ſecundùm Judæos Talmudiſtas 24 cub. in quadrum omni ex parte exporrecta, ſecundùm verò Joſephum 38 cub. quis ergo potuit à latere ejus ſtans in medium uſque Victimarum partes & membra porrigere? Omnino ergo variæ & viâ latâ invicem diſtinctæ Areolæ in ſuprema Ara exſtrui debuerunt, ut Sacerdotum ſacra facientium miniſterium expeditum eſſet, miniméque impeditum.

Cùm Ara ſecundùm Judæos 10 cub. ſecundùm Joſephum 15 cub. alta eſſet, ad eam aſcendi debuit, non gradibus, nam lege id vetitum erat, ſed leniter acclivi aſcenſu quodam quem Judæi כבש vocant, ſtatuuntque eum à latere Meridionali Aræ planè commodè, ex adverſo nempe loci in quo diximus mactatas, jugulatas & diſſectas fuiſſe Victimas; nam ubi ſuper Menſas in partes erant diſſectæ, à Sacerdotibus è Menſis ſumebantur, atque per viam quæ inter Veſtibulum & Altare fuit deferebantur, atque in tranſitu è regione portæ Veſtibuli elevabantur, Deóque veluti offerebantur, indéque progredientes ad Aræ Aſcenſum per eum in Aram conſcendentes Foculis in Ara ſuprema conſtitutis imponebant, faciem ad Templi portam & Sanctuarium obvertentes. Aſcenſum illum Talmudiſtæ longum ſtatuunt 32 cub. quot nempe ipſi Aræ tribuunt, latum autem faciunt 16 cub. quod eſt latitudinis Aræ dimidium, cúmque eſſet in medio latitudinis Aræ conſtitutus, Ara ſecundùm eos 8 cubitis Aſcenſûs latitudinem utrinque exceſſit atque ſuperavit. Altus autem fuit ſeptem duntaxat cubitos (nam quod Maimonides novem dicit error eſt) cùm enim Ara dicitur Talmudiſtis alta 10 cub. hoc intelligendum eſt ad ſummum uſque Aræ focum, qui cùm altus fuerit ſecundùm eoſdem tres cubitos ſequitur Aſcenſum qui ad imum uſque Focum duntaxat porrigebatur & aſcendebat, altum fuiſſe 7 duntaxat cubitos, cúmque longus eſſet 32 cubitos, ſequitur quaternis quibuſque in longum cubitis cum dimidio elatum fuiſſe Aſcenſum paulatim cubitum unum in altum, ſi enim dividas 32 per 7 quotiens dabit $4\frac{1}{2}$, quæ ratio duplo minor eſt eâ quæ per Gradus fit. Nam, uti ſupra vidimus, Vitruvius ſingulos Gradus facit in latitudine ſeſquipedales, h. e. latos cubitum unum, in altitudine autem dodrantales, h. e. craſſ[illegible] pollicibus ſive dimidio cubito, ſecundùm quam rationem quaternis Gradib[illegible] aſcenditur in altum duos cubitos, at hic quaternis in longum cubitis cum dimi[illegible] aſcenditur duntaxat cubitum unum in altum: Duplo ergo lenior fuit hic Aſcen[illegible]ſus quàm ſi Gradibus ad Altare aſcenſum fuiſſet.

Quoniam Joſephus Aram ſuam longè ampliorem facit quàm Talmudiſtæ, nempe 50 cubitos infernè longam & latam, propterea neceſſe eſt Aſcenſum ipſi[illegible] breviorem fuiſſe Aſcenſu illo quem Talmudiſtæ definiunt. Itaque 25 duntaxat cubitos illi aſſignamus ad infimam uſque crepidinem, quibus deinde duo ſun[illegible] alii addendi ut ſint in univerſum 29 cubiti, ſex autem interjectos ſtatuimus inter Aſcenſûs initium & Loricam Atrio virorum Meridionali connexam ubi Judæ[illegible] $12\frac{1}{2}$ cubitos interponunt. Et quando Ara ſecundùm Joſephum alta fuit (ad ſummum uſque Focum) 15 cub. Focus autem altus 3 cub. ſequitur Aſcenſum fuiſſe altum 12 cub. ad imum uſque Focum, quibus 12 cubitis ſi longitudinem Aſcenſûs 30 cubitorum dividas Quotiens dabit fere $2\frac{1}{2}$, unde liquet in eo Aſcenſu binis quibuſque cubitis cum dimidio elatum fuiſſe Aſcenſum illum in altum cubitum unum, quæ eadem eſt fere ratio quam Vitruvius in Aſcenſu qui per Gradus fit, poſtulat. Amplitudo Altaris quam Joſephus tradit videtur magis convenire multitudini ſacrificiorum quæ in eo fieri ſolebant, at ea quam Talmudiſtæ definiunt videtur magis proportionata reliquis omnibus Atrii Sacerdotum partibus; utra autem ſit verior & cui magis credendum hac in parte videatur, num Joſepho qui ipſe fuit Sacerdos, ac proinde ſæpius in eo Altari rem divinam fecit, an Talmudiſtis qui ſæpe ſunt fabuloſiſſimi homines, prudentis & cordati Lectoris liberum eſto judicium. Tanta autem Altaris altitudo omnium minimè neceſſaria videtur, ſic enim Altaris tam alti appoſitu intercludebatur adſtantis plebis aſpectus ne oculos intendere poſſet in loci Sancti portam, atque per eam in ipſum locum Sanctum, niſi quis forte exiſtimet conſultò exſtructam fuiſſe in eam altitudinem Aram in eum ipſum finem. Porrò neutrius illius menſuræ (ſive illius quam Talmudiſtæ tradunt, ſive illius quam tradit Joſephus) ne verbum quidem ex[illegible] in Scriptura. Etenim 1 Par. 4. 1. Altare æneum Salomonis dicitur longum & latum 20 cubitos. Ezech. autem cap. 43. infernè longum & latum dicitur 14. cub. ſupernè verò 12 cubitos. Ad altitudinem autem quod attinet Salomonicum dicitur altum 10 cub. (1 Par. 4. 1.) hinc forte Talmudiſtæ ſuum faciunt ejuſdem altitudinis. Ezech. 43. Altare ita deſcribitur ut ad ſummum uſque Ariel numerentur 11 cubiti. Jam ſupra Ariel fortè fuit locus המערכה *Foculus* qui altus erat 3 cub. ita fuerit Altare illud altum 14 cub. Joſephianum autem fuit 15 cub. altum, uno ſcilicet cubito altius illo. Totum autem fuit ſecundùm Joſephum & Talmudiſtas conſtructum ex lapidibus integris, rudibus & impolitis, adeóque etiam non cæſis, quos ferrum nunquam attigerat, nempe juxta Legis præſcriptum. Villalpandus codicem Joſephi tum Græcum tum Latinum erroris ſtupendi arguit in numero menſuræ Altaris, ſed maximè Græcum, qui 50 cubitos longitudini & latitudini tribuit Altaris; Latinum codicem qui 40 tantùm cubitos dat illi, ſic accipit ut dicat longitudinem & latitudinem Altaris Salomonici fuiſſe ſimul conjunctas in numero illo 40 cubitorum. Mirum autem cùm Salomonicum fuerit æreum, cur Herodes & Judæi noluerint ejus magnificentiam hac in parte æmulari. Porrò quandoquidem Judæi Herodis tempore Altare longe amplius fecerunt quàm fuerat ſub Salomone, nemini mirum eſſe debet ſi & Templum ipſum ab iis longè auctius & amplius fuerit factum.

Cæterùm Talmudiſtæ monent juxta Altaris Aſcenſum à latere ejus Occidentali poſitas fuiſſe duas Menſas, argenteam unam cui vaſa miniſterii imponebantur, alteram verò marmoream cui imponebantur membra ſeu partes Victimarum quæ Altari erant inferendæ, unde à Sacerdotibus ſumebantur, & Altari poſtmodum inferebantur. Fuit & ad ejuſdem Aſcenſûs latus idem veluti feneſtella quædam in quadrum longa & lata cubitum unum per quam in ſubjectam cloacam conjiciebantur immundæ partes avicularum quæ Altari inferebantur. In angulo etiam Altaris Meridionali Occidentali aiunt fuiſſe lapidem quadrum marmoreum cum foramine cubitum unum longo & lato, in quod ſanguis Victimarum mactatarum influebat, inde in cloacam per quam deferebatur in torrentem Cedron. Sane neceſſe erat ut circa Altare ejuſmodi unum vel plura foramina eſſent per quæ in ſubterraneas cryptas & cloacas tot Victimarum quæ iſthic jugulabantur ſanguis, ſanies (forte & ſtercus ipſum) & immunditiæ quam plurimæ deferrentur longè. Quin & iidem Judæi obſervant Altaris cornu Meridionale Occidentale concavum fuiſſe (cubitum unum longum, latum & altum) in eoque duo exigua foramina per quæ in ſubjectum tabulæ marmoreæ quadrum foramen defluebat ſanguis membrorum Victimarum (quæ in Altare inferebantur) mixtus vino ſacrorum libaminum. Juxta autem Veſtibuli murum ſeu latus Orientale, ad ſiniſtram ingredientis portam Veſtibuli iidem Talmudiſtæ collocant mare æneum, non quod fuerit mare illud æneum in Templo Herodiano (neque enim Joſephus illius meminit) ſed quia eo ſitu fuit poſitum in Templo Salomonico, 1 Reg. 7. 39. Omnino autem veriſimile eſt juxta latus Orientale Veſtibuli ad dextram & ſiniſtram portæ Veſtibuli collocata fuiſſe labra quædam magna & conchas quibus aqua ad lavandos Sacerdotes & purganda Victimarum inteſtina atque viſcera continebatur: nam & hoc factum eſt in Templo Salomonico 1 Reg. 7. 39. Ut & veriſimile eſt in Atrio Sacerdotum ab utroque Templi latere Meridionali & Septentrionali ſub ſpatium illud vacuum longum 60 cub. latum 40. (quod inter Templum & virorum Atrium utrinque interceſſit) duas fuiſſe ampliſſimas ciſternas quibus tota aqua pluvia & cœleſtis quæ ex Templi & trium circa Templum Porticuum, ſive virorum & fœminarum Atriorum tectis defluebat, exciperetur, atque illic aſſervaretur, indéque hauriretur ad Altaris & Sacerdotum miniſterium, locus enim ille ad id commodiſſimus fuit, nullóque negotio tota totius interioris Septi aqua pluvia potuit eò derivari. Et ſanè eò libens traherem quod Talmudiſtæ ad latus Meridionale Domûs collocant בית הורדת המים *locum defluxus aquarum* quem imperitè latum faciunt 3 duntaxat cubitos, ejúſque murum latum 5 cubitos, faciúntque abſurde locum illum partem ipſius Domûs in poſteriore ejus latitudine. Videntur omnino ciſternam ab ea parte Templi ſitam imperitè commutaſſe in partem una ipſius Domûs. Iidem etiam ſcribunt quod inter Exhedras Templi quas à latere ejus Septentrionali collocant * una eſt quam vocant ביר הגולה unde hauſtâ ad Sacrificia aquam dicunt rotâ quadam verſatili Ciſternæ ſuperimpoſitâ. Ubi rurſus Ciſternam ſubterraneam in ipſo Sacerdotum Atrio juxta Templum ad latus ejus Septentrionale videntur imperitè commutâſſe in Exhedram extra Atrium ipſum ad latus ipſius poſitam. Idem etiam videtur fuiſſe factum in priore ſeu exteriore Septo, ut nempe in quatuor ejus interioribus angulis quatuor ſint conſtitutæ Ciſternæ tectæ & ſubterraneæ in ſpatio hypæthro quod interceſſit inter utrumque Septum, in quas derivata ſit tota aqua Cœleſtis quæ ex quatuor longiſſimarum & ampliſsimarum Porticuum illarum tectis colligi potuit, alioqui enim longe operoſiſsimum fuiſſet ex urbe aquam in Templum ſubvehere atque deferre. Et ſanè Zelotæ qui diutiſsimè in Templo & à concivibus primò, & poſtea à Romanis obſeſsi ſunt, non potuerunt aliunde aquam ſibi parare quàm ex ejuſmodi Ciſternis. Quin & cùm ipſi Zelotæ in duas factiones abiiſſent (quarum una exterius altera interius Templi Septum tenebat, illa autem quæ tenebat exterius Templi Septum, eadem à Simeone qui urbem occupabat obſidebatur) neceſſe fuit ſingulas illas factiones habuiſſe intra Templi Septum illud quòd unaquæque occupabat Ciſternas ſuas, unde aquam ſibi hauriebant.

Crypt[illegible]

Cryptæ etiam fuerunt & Cloacæ subterraneæ variæ, multæ & amplissimæ tum in exteriori tum & in interiori Templi Septo; testatur enim Josephus de bello Jud. l. 6. c. 4. quòd cùm die festo Azymorum Johannes qui Septum exterius tenebat aliquot suorum sub vestibus armatos clam inter plebem in interius Septum Templi submisisset, tanquam sacrificaturos, hi abjectâ veste repentè armati apparuerunt, subitóque in Eleazarum ejusque socios (qui interius Septum tenebant) irruerunt, qui ut periculum effugerent, conjecerunt se εἰς τοὺς ὑπονόμους *in Cryptas & Cloacas* Templi, unde mox egressi cum Johanne pepigerunt, & concordiam inierunt. Oportuit Cryptas illas amplas fuisse & vastas quæ tantam Zelotarum seditiosorū manum capere possent. Idem alibi testatur Cryptam quandā fuisse quā ex Antonia ad portam Templi Orientalem permeari possent, quam Herodes fieri curavit ut quum libuisset ex Antonia illuc statim cum armato milite permearet, & populo, si tumultuari vellet, ex Porticu illa statim immineret atque minitaretur.

In Atrio Sacerdotum ponè Templum prope utrumque Adyti angulum juxta virorum Atrium posuimus duo Gazophylacia ex verbis illis Josephi lib. 6. De bel. Jud. c. 6. αἱ στοαὶ δὲ μεταξὺ τῶν πυλῶν ἀπὸ τοῦ τείχους ἔνδον ἐστραμμέναι πρὸ τῶν Γαζοφυλακίων σφόδρα μὲν καλοῖς καὶ μεγάλοις ἀνείχοντο κίοσι. Quæ verba sic existimamus accipienda esse ut Porticus dicantur μεταξὺ τῶν πυλῶν positæ, quia virorum Atria (de iis enim isthic sermo est) erant posita non *inter* sed *post* Portas illas tres per quas in Atria illa patebat ingressus, μεταξὺ enim aliquando, licèt rariùs, idem significat quod *post*, etiam hoc ipso capite, πρὸς δὲ τῷ πλεονεκτήματι τοῦ τόπου, καὶ χαρ- ἐδέδμητο, Δαβίδ τε καὶ Σολομῶντος, ἔτι δὲ τῶν μεταξὺ τούτων βασιλέων φιλοτιμηθέντων περὶ τὸ ἔργον, ubi manifestè μεταξὺ significat idem quod μετὰ *post*; nam inter Davidem & Salomonem nulli fuerunt interjecti Reges, sed post eos multi successerunt. Ergo & hic μεταξὺ τῶν πυλῶν *post Portas* & Exhedras in Portis constitutas *introrsum* versùs scilicet Atrium Sacerdotum, *positæ erant Porticus*, h.e. Atria virorum, ἀπὸ τοῦ τείχους *à muro*, scilicet Occidentali illo in quo nullæ erant Portæ incipientes πρὸ τῶν Γαζοφυλακίων *ante Gazophylacia* illa quæ nos constituimus contra murum illum Occidentalem, inter Atria virorum & extremos Templi sive Adyti angulos. Extrorsum autem post eundem illum murum Exhedras in angulis Septi collocamus aliquot, nullas autem rectâ à tergo Templi propter locum qui habetur cap. 1. hujus libri sexti, ubi dicit Johannem, qui Templi Septum exterius occupabat adversùs Eleazarum qui tenebat interius Septum, exstruxisse ligneas turres præaltas quas erigere volebat à tergo Septi, viz. interioris, contra Exhedram Occidentalem quæ istic erat, quoniam aliâ parte non poterat, siquidem tres aliæ partes gradibus longe fuerunt divisæ. Locus est, ὁ Ἰωάννης τεμὼν αὐτὰ (scilicet ξύλα) πύργους κατεσκεύαζεν ἐξαρκοῦν τὸ μῆκος εὑρὼν πρὸς τοὺς καθύπερθεν ἱεροῦ μαχομένους, ἵστησί τε προσαγαγὼν κατόπιν τοῦ περιβόλου, ἣ πρὸς δύσιν ἐξέδρας ἀντικρὺς, ἥπερ καὶ δυνατὸν ἦν, τῶν ἄλλων μερῶν βαθμοῖς πόρρωθεν διειλημμένων· h.e. *Johannes sectis illis lignis, quòd eorum longitudinem sufficere ad propositum suum videret, turres ex eis ædificavit adversùs eos qui desuper è Templo adversùs se pugnabant, eáque constituit à tergo Septi* (interioris) *contra Exhedram Occidentalem, quâ solùm parte erigi poterant, reliquæ enim partes gradibus erant à longinquo occupatæ.* Nempe, uti ante ostendimus, inter spatium hypæthrum æquum & planum & Septum interius spatium fuit aliud interjectum 35 cubitos latum, gradibus occupatum & interceptum ut ab illis partibus propterea non potuerint commodè erigi turres illæ. Idem liquet & ex alio loco lib. 7. De bello Jud. cap. 9. Ἤδη δὲ τῶν ταγμάτων συντετελεκότων τὰ χώματα Λώου μηνὸς ὀγδόῃ, προσάγειν ἐκέλευσε τοὺς κριοὺς κατὰ τὴν ἑσπέριον ἐξέδραν τοῦ ἔσωθεν ἱεροῦ· πρὸ δὲ τούτων ἓξ ἡμέραις ἀδιαλείπτως στερροτάτη πασῶν ἑλέπολις τύπτουσα τὸν τοῖχον οὐδὲν ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ τῶν ἄλλων μέγεθος καὶ ἡ ἁρμονία ἦν ἀμείνων. Idem hic locus designatur qui modò. Eâ scilicet parte putavit Titus sibi oppugnandum esse Templum sive septum interius quâ Johannes antè cogitaverat illud oppugnare, erectis ab ea parte turribus, nempe ab ea parte unus duntaxat murus Templum & Atrium Sacerdotum dividebat atque secludebat ab exteriori Septo quod Titus jam tum occupaverat, itaque ab ea parte jussit admoveri arietes & murum illum concuti, sed frustra, quia nempe & murus ille validissimus erat, & præterea etiam area Septi exterioris inferior eâ parte erat 15 cubitis areâ Atrii Sacerdotum, itaque murus ille ab aggesta intrinsecus terra sustinebatur adversùs vim & ictus arietum atque machinarum.

TEMPLI HIEROSOLYMITANI

Forma, figura seu delineatio atque ἰχνογραφία, structurave & mensura, Excerpta ex Misna in Massecheth מדות & Maimonidis Tractatu *De domo electa.*

PArtes præcipuæ atque essentiales structuræ Domûs sunt hæ, *Sanctum* nimirum & *Sanctum Sanctorum*, atque ante Sanctum locus qui dicitur אולם *Vestibulum*; tria illa conjuncta dicuntur היכל *Templum*, Deinde est מחיצה paries quidam circa Templum, remotus ab eo, respondens cortinis Tabernaculi Mosaici quibus undiquaque cingebatur in deserto, itá ut totum spatium quod pariete illo ambiebatur responderet Atrio Tabernaculi conventûs; & hoc illud est quod עזרה *Atrium* dicitur, totúmque illud simul cum היכל *Templo* vocatur מקדש *Sanctuarium*. In hoc Sanctuario erant vasa & instrumenta ad holocausta & cæteras oblationes, nempe Altare holocausti & mare æneum cum sua basi, item Altare suffitûs, Candelabrum & Mensa aurea, atque hæc tria fuerunt in loco Sancto ante Adytum. In Atrio etiam limes fuit quousque Israelitis licet progredi, ulteriùs verò non licebat, sed solis Sacerdotibus.

Porrò היכל sive *Templum* propriè sic dictum constabat quatuor veluti præcipuis membris, puta Adyto sive Sancto sanctorum, loco Sancto, Vestibulo & Cellis circa Templum. Adytum longum & latum erat 20 cubitos plenos, locus Sanctus illi proximus longus erat 40 cubitos, latus 20, ejusdem nempe cum Adyto latitudinis. Inter Adytum & locum Sanctum spatium fuit latum cubitum unum, vacuum interceptum inter duo vela, quorum alterum erat à parte Adyti, alterum à parte loci Sancti. In priori quidem Domo quam ædificavit Salomon paries fuit crassus cubitum unum quo separabatur Adytum à loco Sancto, verùm cùm Judæi reduces à captivitate ædificarunt Templum, ambigebant utrum paries ille pertineret ad locum Sanctum an verò ad Adytum, propterea fecerunt locum Sanctum 40 cubitorum plenorum, & Adytum 20 cubitorum item plenorum, reliquerúntque cubitum unum vacuum inter locum Sanctum & Adytum, neque exstruxerunt parietem illum, sed fecerunt duo vela cubitum unum invicem distantia, quorum alterum fuit in loco Sancto, alterum in Adyto, at in priori Templo unicum fuit velum. Murus Templi quo quatuor ex partibus cingebatur crassus erat sex cubitos, altus verò 100 cubitos, nam à solo sive pavimento Atrii ad solum Vestibuli & Atrii Templi sex erant cubiti, inde assurgebat murus 40 cubitos usque ad laqueare, laqueare autem quinque occupabat cubitos cum tabulato illi superimposito. Inde ὑπερῷον sive superius tabulatum alios 40 cubitos assurgebat, laqueare ejus cum tecto quinque rursus occupabat cubitos, Peribolus circa tectum tres cubitos erat altus, Peribolo denique imposita erat lamina ferrea acuta ensis instar, cubitum unum alta, ad arcendas aves nè Templo insiderent illúdque fœdarent atque inquinarent. Ita in universum colliguntur 100 cubiti altitudinis Templi. In muro Orientali Templi porta erat 20 cubitos alta, 10 lata, cum quatuor valvis quibus claudebatur, duæ erant ex parte loci Sancti, atque in locum Sanctum aperiebantur, nempe contra murum qui utrinque inter portam & loci Sancti latera intercedebat, duæ verò aliæ erant ex parte Vestibuli, atque intra ipsam portam aperiebantur, iisque utrinque tegebatur muri crassities. Supra portam dependebat ex laqueari seu tabulato Vitis aurea. Ex utroque portæ latere singula erant ostiola, alterum à dextra alterum à sinistra ingredientis per portam in locum Sanctum. Quod erat à sinistra clausum erat, illúdq; est de quo Ezech. 44. 1, 2. at verò illud quod erat à dextra aperiebatur, atque ex eo ingressus dabatur in Cellas Templo circumpositas. Templo Vestibulum adhærebat latum 11 cubitos, longum verò 90, à Septentrione in Austrum; murus quo triplici ex latere (nempe ex Septentrione, Meridie & Oriente) cingebatur crassus erat 5 cubitos, ab Occidente autem Templi seu loci Sancti muro Orientali cui adhærebat claudebatur; ejusdem erat Vestibulum cum Templo altitudinis, 100 nempe cubitorum. Ab Oriente portam habuit portæ Templi ex adverso respondentem, latam 20 cubitos, altam 40, absque valvis. Pro superliminari habuit quinque crassas trabes alias aliis super impositas, inter quas series una lapidum cæsorum intercedebat, semper autem superior trabs inferiorem in longitudinem utrinque cubito uno superabat, ita ut infima longa esset 22 cubitos, suprema verò 30. Totus autem Vestibuli undiquaque murus à solo ad summum usque fastigium sic exstructus fuit ut post ternum quemque altitudinis cubitum, cubitum unum altitudinis extrorsum promineret veluti cinguli instar.

Porrò circa Templum, h. e. circa locum Sanctum & Adytum, tribus ex lateribus (nempe à Septentrione, Occidente & Meridie) circumpositæ erant Cellæ (quæ תאים vel יציעים dicuntur) 38, quindecim nempe à Septentrione, totidem à Meridie, octo verò ab Occidente, in triplici undique tabulato, ita ut à Septentrione & Meridie quinque fuerint Cellæ in unoquoque tabulato, ab Occidente verò tres duntaxat fuerint in infimo, & totidem in medio tabulato, duæ denique in supremo. Cellæ quæ in primo seu infimo erant tabulato latæ fuerunt quinque cubitos, (Misna dicit sex, & ratio id exigit, alioqui non invenietur Templi à tergo latitudo esse 70 cubitorum, qualem eam definiunt Judæi, uti neque ejus longitudo 100 cubitorum, deesset enim illi unus cubitus) quæ verò in secundo seu medio fuerunt tabulato latæ erant 6 cubitos, quæ in tertio sive supremo tabulato, latæ erant 7 cubitos, murus nempe Templi retrorsum recedebat in secundo & tertio tabulato cubitum unum ad excipienda trabium tabulati Cellarum capita, quæ muro sic recedenti imponebantur. Murus quo extrinsecus claudebantur Cellæ crassus fuit quinque cubitos. Illi muro adhærebat in angulo Septentrionali Orientali Templi המסבה *Cochlea* sive *Scala*, quâ in tectum Cellarum ascendebatur, lata tres cubitos, murus autem quo ea nitebatur crassus erat quinque cubitos. In angulo autem Meridionali Occidentali isti opposito ex altero Templi latere fuit בית הורדת מים *locus descensionis aquarum* (h. e. in quem confluebat & deferebatur tota pluvialis aqua ex Templi, Vestibuli & Cellarum circa Templum tectis) lata & ipsa tres cubitos, murus verò crassus quinque. Hinc & inde ex utroque latere Templi prominebat Vestibulum 15 cubitos, murus nempe ejus crassus erat 5 cubitos, à muro autem Vestibuli ad murum Sanctuarii (h. e. hinc ad murum Cochleæ inde verò ad murum Stillicidii) decem fuerunt cubiti. Ita Vestibulum longum fuit 100 cubitos, utrinque Templi latitudinem (quæ fuit 70 cubitorum) superans 15 cubitis. Sic itaque Templum longum, latum & altum fuit 100 cubitos. Et longum quidem ab Oriente in Occidentem, ab ingressu portæ Vestibuli ad murum quo Cellæ à tergo Adyti claudebantur, nam Vestibuli murus crassus erat 5 cubitos, ipsum Vestibulum latum 11 cubitos, murus Templi Orientalis crassus 6 cubitos, locus Sanctus longus 40, spatium inter locum Sanctum & Adytum latum erat cubitum unum, Adytum 20 cubitorum erat, murus ejus Occidentalis crassus 6 cubitos, Cellæ quæ à tergo erant latæ 6 cubitos, murus earum crassus 5, colliguntur in universum 100 cubiti. Latum autem erat à Septentrione in Meridiem juxta longitudinem Vestibuli, quæ (uti modò dictum) latitudinem Domûs 15 utrinque cubitis superabat; hæc Vestibuli longitudo dicitur anterior Templi latitudo atque facies, posterior autem ejus latitudo à muro Cochleæ ad murum Stillicidii fuit (uti dictum) 70 cubitorum, nempe Cochlea cum muro suo 8 cubitos, murus Cellarum crassus 5 cubitos, Cellæ latæ 6 cubitos, murus Templi Septentrionalis 6 cubitos crassus, locus Sanctus latus 20, murus ejus Meridionalis crassus item 6 cubitos, Cellæ latæ 6, murus earum crassus quinque, Stillicidium cum muro suo 8 cubitos occupabat, sic colliguntur in universum 70 cubiti. Ita Templum latius fuit ab anteriore quàm à posteriore parte, nam anterius quidem latum fuit 100 cubitos, à posteriore verò parte 70 duntaxat. Inde volunt dici in Scriptura אריאל quòd leonis referat speciem, qui ab anteriore parte latior est & amplior quàm à posteriore. Altum etiam fuit Templum 100 cubitos, prout suprà dinumerata est ejus altitudo.

In priore Templo in Sancto Sanctorum sive Adyto ad Occidentale latus ejus lapis fuit cui imposita fuit Arca federis, & ante eam urna Mannæ & virga Aharonis. Cùm autem Salomon ædificavit Templum, sciretque illud esse aliquando destruendum, curavit istic exstrui Cryptam subterraneam profundam & flexuosam ad recondendam Arcam, quæ Josiæ regis jussu istic recondita est, juxta illud quod habetur 2 Chron. 35. 3. unáque cum ea condiderunt virgam Aharonis quæ floruerat, & urnam Mannæ cum oleo unctionis. In loco Sancto fuit Candelabrum aureum cum septem suis ramis totidémque in summo ramorum lychnuchis, in Meridionali latere ad sinistram ingredientis in Templum, Mensa verò cum duodecim panibus facierum ad dextram in Septentrionali Domûs latere, Altare denique aureum suffitûs inter illa duo ex adverso ingressûs in Adytum. In Vestibulo duæ fuerunt mensæ, una marmorea ad portæ Domûs latus dextrum cui imponebantur panes facierum inferendi in locum Sanctum, altera aurea ad sinistrum ejusdem portæ latus, cui imponebantur iidem panes quum efferebantur è loco Sancto. Porrò Cochleâ sive Scalâ (quæ ad latus Septentrionale Templi erat posita) ascendebatur ab angulo ejus Orientali Septentrionali ad angulum Septentrionalem Occidentalem in tecta Cellarum: qui autem ascendebat per Scalam illam lapideam obvertebat faciem versùs Occidentem, progrediebatúrque per totum tractum sive latus Septentrionale donec perveniret ad latus Occidentale, quò cùm pervenerat obvertebat faciem ad Meridiem & percurrebat latus Occidentale donec perveniret ad latus Meridionale, istic faciem obvertebat ad Orientem & percurrebat tractum Meridionalem usque ad Portam ὑπερῴου Templi, quæ erat ad Meridiem posita. In ea Porta fuerunt duæ קלונסות cedrinæ quibus ascendebatur in ejus tectum, h.e. brevi quadam & humili Loricâ lapideâ distinguebatur pars tecti quæ erat supra Sanctum sanctorum ab ea parte quæ fuit supra locum Sanctum, lapidibus autem cæsis & dolatis dividebatur tectū loci Sancti à tecto Sancti sanctorum. Quid hîc sibi velint Talmudistæ non est facile conjicere: meræ videntur nugæ. Fuerunt etiam לולין *scalæ* in ὑπερῴῳ versùs Adytum quibus artifices & operarii (quum opus erat) משלשין funibus subvehebantur vel demittebantur arculis conclusi nè oculi illorum יזונו spectarent in Sanctum sanctorum.

Templum Atrio quadrangulo undique fuit cinctum in cujus medio fuit situm & collocatum. Atrii longitudo ab Oriente in Occidentem fuit 187 cubitorum,

rum, latitudo à Septentrione in Meridiem fuit 135. Ex adverso portæ Vestibuli Templi collocatum erat Altare holocausti, eo ipso in loco (ut ex certissima apud omnes habetur traditione) unde Adam à Deo primùm creatus fuit (unde dicunt Sapientes אדם ממקום כפרתו נברא *Homo creatus est de loco propitiationis suæ*) Isthic Adam Deo primum obtulit munus suum quum creatus est; Isthic Abel & Cain Deo sacrificarunt; Ibidem Noe egressus Arcâ Deo sacrificavit; Isthic Abraham Isaacum ligavit eum Deo oblaturus; Isthic David Deo Altare exstruxit in area Araunæ; Isthic denique à Salomone collocatum est in Templo Altare holocaustorum. Altare altum fuit 10 cubitos, latum in basi 32. Ab Altari ad parietem usque Atrii Septentrionalem cubiti fuerunt 60 cum dimidio. A pariete autem Vestibuli usque ad parietem Atrii Orientalem cubiti erant 76. Totum hoc quadrangulum vocatur צפון *Septentrio*, atque in eo jugulabant & parabant Sacerdotes victimas & holocausta. Hoc spatiū quadrangulum sic distinguebatur ut post interjectos à latere altaris Orientali Septentrionali octo cubitos locus esset dictus הטבעות *Annulorum* latus 24 cubitos, in eo quatuor fuerunt series Annulorum ferreorum pavimento infixorum, quibus victimarum mactandarum pedes & caput religabantur, in unaquaque autem serie sex erant annuli (vel, ut alii volunt, sex fuerunt series cum quaternis in unaquaque serie annulis.) Juxta locum istum fuit locus *Mensarum*, latus 8 cubitos, in eo 8 fuerunt mensæ marmoreæ quibus membra seu partes victimarum divisas imponebant, & carnem elixandam sive assandam lavabant. Rursus juxta hunc locum fuit locus המטבחים *Mactatorum*, latus 12 cubitos cum dimidio. In eo fuerunt tres ordines quinque brevium columellarum cum transtris cedrinis superimpositis, ínque iis uncini unde suspendebant & deglubebant victimas in mensis subjectis inter columellas. Ab hoc loco ad parietem Atrii Septentrionalem octo fuerunt cubiti interjecti.

Altare holocausti quadratum fuit, longum & latum ab omni parte in basi 32 cubitos, altum verò 10 cubitos, sive 58 palmos, nam horum 10 cubitorum octo fuerunt sex palmorum, duo verò quinque palmorum, cubiti autem omnes reliqui totius structuræ fuerunt 6 palmorum. Quod autem scriptum est in Lege, *Altitudo Altaris erit trium cubitorum*, intelligendum est duntaxat de loco המערכה h. e. de *foculo* seu *craticula* cui victimæ igne absumendæ imponebantur. Sic autem constructum fuit ut postquam cubitum unum (h. e. quinque palmos) in altum surrexisset arctaretur ex omni latere palmos quinque (atque hoc erat quod יסוד *Basis* dicebatur) tum inde adsurgebat ad altitudinem 5 cubitorum sive 30 palmorum, atque hic rursus arctabatur ex omni parte palmos quinque, (& hoc illud est quod סובב περίζωμα vel *cingulum* dicebatur.) Tum cornua Altaris hinc & inde occupabant latitudinem cubiti unius undiquaque, erántque & ipsa cubitum unum quinque palmorum alta, tum & supra cornua locus quem calcabant pedes Sacerdotum undiquaque cubitum unum latus erat. Ita locus המערכה *Foci* seu *Craticulæ* invenitur longus & latus in quadrum 24 cubitis cum quatuor palmis. Focus autem ipse altus fuit 3 cubitos palmorum 18. Ita media totius Altaris altitudo invenitur in sexto palmo infra finem הסובב *Perizomatis*, atque istic fuit filum הסקרא *rubrum* in medio Altari quo distinguebantur sanguines inferiores à superioribus, (h. e. sanguis qui ad basim Altaris effundebatur ab eo qui supra Altaris focum ex aviculis exprimebatur, aut ex victimarum membris & partibus adolendis defluebat.) Basis Altaris non illud circundabat quatuor ex lateribus quemadmodum Perizoma, sed protendebatur quidem per totum latus Septentrionale & Occidentale, at verò ex Oriente & Meridie אוכל cubitum unum. Cornu quod erat in angulo Meridionali Orientali non nitebatur basi Altaris. Cornu autem Occidentale Meridionale concavum erat, atque in eo duo erant angusta foramina (instar duarum narium) quæ שיתין dicebantur, sanguis nempe victimarum eò defluebat, atque in cornu cum vino libaminum miscebatur, indéque in pavimentum defluebat, ubi infra illud cornu lapis erat quadratus marmoreus cubitum unum longus & latus, atque in eo foramen in quod defluebat sanguis, unde per Cloacam subterraneam in torrentem Cedron deferebatur. Porrò à Meridionali Altaris latere fuit leniter acclivis quidam ejus *Ascensus* qui כבש dicitur (non enim gradibus ad Altare licet ascendere) longus 30 cubitos, latus 16. producebatúrque ad 32 cub. ex latere Altaris, nam פורח crescebat ex ea parte cubitum unum super ipsius basim; & alium item cubitum super הסובב *cingulum*, fuitque אויר מעט *interstitium quoddam exiguum* separans Ascensum ab Altari כדי ליתן האיברים למזבח בזריקות *ad imponendum Altari in lancibus membra victimarum adolendarum*. Altitudo Ascensûs fuit 9 cubitorum (omnino necesse est hic esse errorem: nam Altare in universum altum fuit 10 cub. duntaxat, Focus autem altus erat 3 cub. Ascensus verò ad imum usque Focum tantùm attollebatur, itaque non potuit altior esse quàm 7 cubitorum & duorum palmorum) minus שתות *sextâ parte* (h. e. palmo) usque ad locum Foci. Erántq; duo alii breves כבשים *Ascensus* qui ex isto procedebant, quorum alter ducebat ad Altaris basim, alter ad סובב *Cingulum* seu περίζωμα, separabantúrque ab ipso Altari quasi lato pilo. In Occidentali autem latere Ascensûs majoris erat fenestra veluti quædam quadrata cubitum unum longa & lata quæ dicebatur רבובה, in quam conjiciebantur immundæ partes avicularum pro peccato mactatarum. Duæ etiam Mensæ fuerunt in latere eodem Ascensûs Occidentali, una marmorea cui partes seu membra victimarum imponebantur, altera argentea cui imponebantur vasa ministerii. Mare autem æneum כיור dictum situm fuit inter Altare & Vestibulum versûs Meridiem ad sinistram illius qui ingreditur in Templum.

Porrò inter Altare & Templi Vestibulum spatium fuit 22 cub. latum, totidémque fuerunt cubiti inter Altare & murum Atrii Orientalem atque hoc postremum spatium in duas partes distinctum fuit, quarum prior lata 11 cubitos Altari proxima locus erat quem calcabant pedes Sacerdotum, dicebatúrque *Atrium Sacerdotum*, posterior verò isti contigua lata itidem 11 cubitos dicebatur *Atrium Israelis*. Item inter Atrii Occidentalem murum & Templum spatium fuit vacuum 11 cubitos latum. Inter autem Ascensum Altaris & Atrii murum Meridionalem cubiti 12 cum dimidio fuerunt interjecti. Sic ergo totum Atrii spatium dimensuratur, Longitudo ejus fuit (uti dictum) ab Oriente in Occidentem 187 cubitorum, nempe à muro ejus Occidentali ad Templi murum 11 erant cubiti, Templum ipsum longum erat 100 cubitos, Inter Vestibulum & Altare 22 cubiti, Altare occupabat 32 cubitos, Atrium Sacerdotum latum erat 11, totidem Atrium Israelis; ita colliguntur in universum 187 cubiti. Latitudo Atrii fuit à Septentrione in Meridiem 135 cubitorum, utì dictum, qui sic colliguntur, A muro atrii Septentrionali ad locum Mactatorum fuerunt 8 cubiti, locus ipse Mactatorum latus erat 12 cubitos cum dimidio, locus Mensarum illi contiguus fuit 8 cubitorum, locus Annulorum 24 cubitorum, inter eum & altare 8 fuerunt cubiti interjecti, altare erat 32 cubitorum, ascensus altaris 30 cubitos fuit longus, inter ascensum & murum atrii Meridionalem 12 cubiti cum dimidio fuerunt interjecti; colliguntur in universum 135 cubiti.

In atrio septem fuerunt Portæ & octo Exhedræ sive amplæ Cameræ: Tres fuerunt à Septentrione Portæ, totidémque juxta eas Exhedræ, par numerus fuit à Meridie Portarum & Exhedrarum, ab Oriente una fuit Porta in medio ex adverso Portæ Templi & Vestibuli, atque juxta eam duæ Exhedræ, altera à dextra, quæ dicebatur Phineazi המלביש, quòd isthic (uti videtur) Sacerdotes ministraturi sacras sumerent atque induerent vestes; altera à sinistra quæ dicebatur עושה חביתים, q. d. *operis frixorii*, quòd isticin sartagine (quæ חביתין dicitur) frigerentur atque coquerentur lagana, munera & oblationes, quæ ex Legis præscripto erant in sartagine coquenda atque paranda. Unaquæque Portarum lata fuit 10 cubites, alta 20, habebátque bifores sive valvas omnes auro obductas, præter Orientalem, quæ obducta fuit ære splendidissimo & pretiosiore auro; hæc est illa Porta quæ dicitur עליון *superior* & ניקנור *Nicanoris*. Trium Portarum quæ fuerunt à Meridie nomina hæc sunt, prima הדלק, secunda הקרבן, tertia המים *aquarum*. Portarum verò quæ fuerunt à Septentrione hæc sunt nomina, prima הנצוץ quæ instar Exhedræ exstructa fuit, habuitque supernè ὑπερῷον, in quo Sacerdotes custodiam seu excubias noctu agebant, Levitæ verò infernè, aperiebatúrque versus חיל, secunda dicebatur הקרבן, tertia בית המוקד *domus combustionis*. Hæc fuit domus magna & ampla tota fornicata & lapideis רבידין cincta, in qua quatuor erant Exhedræ & duæ Portæ, una aperiebatur in Sanctum, habuítque ostiolum adjunctum, altera in profanum; & Exhedrarum duæ erant in sacro, duæ item in profano, separabatúrque profanum à Sancto בראשי פספסין *interjecto humili lapidum dolatorum pariete*. Harum quatuor Exhedrarum prima Occidentalis Meridionalis dicebatur Exhedra הקרבן sive הטלאים, h. e. *agnorum*, quòd istic Agni ad juge sacrificium servarentur; secunda Orientalis Meridionalis dicebatur Exhedra לחם הפנים *panis facierum*, quòd istic coqueretur & pararetur panis facierum; tertia Orientalis Septentrionalis, in eam Assamonæi condiderunt lapides Altaris quod profanaverant Seleucidæ; quarta Septentrionalis Occidentalis: Excubias hìc agebant noctu Sacerdotes atque hinc per Cryptam subterraneam descendebatur ad foricas & בית הטבילה *domum ablutionis* ubi lavabantur quibus per noctem contigerat ὀνειρωγμός. In hac Exhedra seniores Sacerdotes excubias agentes decumbebant in רבידין illis lapideis quibus undique cingebatur. Adolescentes verò filii Sacerdotum recumbebant in pavimentum quisque super vestem suam. Erá que istic locus tabulâ quadratâ marmoreâ cubitum unum longâ & latâ tectus in quo è catena ferrea claves portarum atrii pendebant, quas inde sumebant Sacerdotes ad claudendas vel aperiendas atrii & Templi portas, eíque tabulæ indormiebat aliquis ad custodiendas claves. Juxta Atrii portas Exhedræ fuerunt (utì dictum) tres à Meridie totidemq; à Septentrione. Quæ ad Meridiem fuerunt hæ sunt, prima Exhedra מלח *Salis*, in qua reponebatur sal ad oblationes; secunda Exhedra הפרוה, in qua saliebantur pelles victimarum, supra cujus tectum locus fuit הטבילה *ablutionis* summi Pontificis festo die Propitiationum; tertia Exhedra המדיחים, in qua lavabantur & purgabantur victimarum cæsarum intestina atque ex ea per Cochleam seu Scalam ascendebatur supra tectum Exhedræ הפרוה. Exhedrarum autem quæ erant ad Septentrionem prima dicta fuit הגזית q. d. *cæsi lapidis*, in ea cogebatur magnum Synedrium. Hujus Exhedræ pars dimidia fuit in Sancto, altera pars dimidia in profano, Sanctum autem à profano humili cæsi lapidis pariete intergerino, atque in ea dimidia parte quæ erat in profano sedebant Synedrii Judices, quia non licet sedere in Sancto; erántque illi Exedræ duæ portæ, altera in Sanctum altera in profanum aperiebatur. Secunda Exhedra dicta fuit הגולה, in ea fuit בור *puteus* vel *cisterna*, cum rota superne, indéque sufficiebatur aqua toti Atrio. Tertia Exhedra dicta fuit העץ *ligni* vel *lignea*, erátque Exhedra summi Pontificis, dicebatúrque propterea פרהדרין πρόεδρον. Tectum harum trium fuit æquale.

Ad Orientem Atrii contiguum ei fuit Atrium הנשים *fœminarum* dictum, longum & latum in quadrum 135 cubitos juxta latitudinem Atrii Templi. In quatuor ejus angulis quatuor fuerunt ingentes Exhedræ non tectæ, sed apertæ & sub dio positæ, in quadrum longæ & latæ singulæ 40 cubitos. Prima in angulo Meridionali Orientali dicta est *Nazaræorum* quia Nazaræi istic מבשלים את שלמיהם lavabant vestes suas & radebant caput, immittebántque capillos in ignem תחת הדוד *sub olla*. Secunda in angulo Orientali Septentrionali dicta fuit העצים *lignorum*, quia Sacerdotes quibus ob aliquem corporalem defectum sacris operari non licebat, istic ligna ad sacrificia evermiculabant (h. e. ligna è vermiculis erosa separabant) omne enim lignum in quo vermis invenitur profanum est & ad Altare ineptum. Tertia in angulo Septentrionali Occidentali dicebatur *Leprosorum*. Quarta denique in angulo Occidentali Meridionali posita dicebatur בית שמנים *domus olei*, quòd istic reconderetur oleum & vinum ad libamina. Porrò Atrium fœminarum intrinsecus undique circundabatur בצוצרה (Maimonides habet גזוזטרה h. e. ambulacro ligneo contabulato, Galli vocant *Galleries*) unde illæ supernè spectabant (versûs Templum scilicet, adoraturæ) infernè verò viri, ut non commiscerentur sed separatim adorarent. Porrò sub Atrio Israelis contiguo fœminarum Atrio hinc & inde ex utroque portæ ipsius latere fuerunt Exhedræ quæ in Atrium fœminarum aperiebantur, in quibus Levitæ citharas, nablia & cætera instrumenta sua Musica reponebant.

Atrium autem Templi cum omnibus suis Exhedris extrinsecus positis, simulque fœminarum Atrium totum undiquaque cingebatur muro 10 cubitos alto qui dicitur חיל CHAJIL. Ante istum spatio aliquo interjecto alius fuit humilis סורג SOREG dictus, altus 10 palmos, undiquaque circumdans Chajil. Juxta hunc undiquaque in circuitu fuit הר הבית *mons domûs*, qui est mons Moria, longus & latus in quadrum 500 cubitos, muro undique circumdatus, lapidésque super lapides fuerunt exstructi מתחתיו *infernè* (seu infra ipsum, Gall. *par dessous*) מפני אוהל הטומאה *propter tabernaculum immunditiei*, fuitque totus מקורה סטיו לפנים סטיו *contabulatus porticu ante porticum*, h. e, (utì videtur) duplici intercolumnio vel porticu tectâ cinctus. Porrò quinque fuerunt in monte domûs Portæ, duæ à Meridie, quæ dictæ sunt portæ *Huldæ*, quibus populus ingrediebatur & egrediebatur è Templo, una ab Occidente dicta קיפונוס *Kipponos* quâ patebat in Templum ingressus & egressus, una à Septentrione dicta טדי *Taddai*, cujus (secundùm nonnullos) non alius erat usus nisi quòd eâ noctu egrediebantur qui ex Levitis & Sacerdotibus per noctem ex ὀνειρωγμῷ polluti erant. Quinta denique ab Oriente, cui insculpta erat figura urbis Susan Persidis Metropoleos, atque per eam Pontifex maximus egrediebatur in montem Olearum, quum festo die Propitiationis vacca rufa erat ab eo extra urbem ex Legis præscripto comburenda, atque in eam portam, & in Templi etiam portam respiciebat tum quum fiebat sanguinis Vaccæ aspersio, propterecáque murus ejus ut & portæ Orientalis atrii dictæ *Nicanoris* humilis erat præ cæteris nè eo interciperetur aspectus summi Pontificis stantis in monte Olearum, atque inde in Templi portam respicientis. Non fuit autem atrium Templi rectà in medio montis Domûs positum, sed ita collocatum fuit ut à Meridionali ejus latere magis recederet quàm à reliquis ejus lateribus, magísque ad ejus latus Occidentale accederet quàm ad reliqua ejus latera, distaret autem à Septentrionali ejus latere magis quàm ab Occidentali, minus autem quam ab Orientali. Neque fuit totum מקדש *Sanctuarium* in æquo & plano loco situm sed in acclivi montis parte. Itaque qui ingrediebatur per portam Orientalem montis Domûs progrediebatur per locum planum & æquum usque ad finem *Chajil*. Inde ascendebat in atrium fœminarum 12 gradibus, quorum singuli alti erant dimidium cubitum, & singulorum projectio sive latitudo erat item dimidii cubiti. Atrium fœminarum totum planum fuit & æquum (videntur ista quodammodo respondere iis quæ Josephus scribit de 15 gradibus quibus ascendebatur ex Septo exteriori ad portas interioris, tum de spatio plano 10 cubitorum, denique de quinque cubitis quibus inde ad portas ipsius Septi ascendebatur) tum ex eo ascendebatur in Atrium Israelis (quod fuit initium Atrii Templi) gradibus 15 paris cum antecedentibus

cedentibus mensuræ. [Cùm dimidius cubitus rectè tribuatur altitudini omnium graduum, locus hic ita videtur accipiendus, ut scilicet ex Atrio Israelis in Atrium Sacerdotum ascenderetur quinque gradibus, tot enim semicubitos erat altius Atrium Sacerdotum supra Atrium Israelis, in summo autem gradu fuit positus suggestus Levitarum] Ex Atrio Israelis in Atrium Sacerdotum ascendebatur primùm gradu uno alto cubitum unum in quo fuit דוכן *Suggestum* ad quod tribus paris cum præcedentibus mensuræ gradibus ascendebatur, juxta Atrium Sacerdotum altius erat Atrio Israelis duobus cubitis cum dimidio. In eo suggestu stabant Levitæ cum Musicis instrumentis tempore oblationis jugis sacrificii. Atrium Sacerdotum usque ad Templi Vestibulum planum & æquum fuit, sed ex eo in Vestibulum ascendebatur 12 gradibus paribus cum præcedentibus. Templum autem & Vestibulum totum fuit in loco æquo & plano. Ita invenitur Templi & Vestibuli solum altius solo portæ Orientalis montis Domûs cubitis 22.

Porrò 24 in locis excubiæ à Levitis & Sacerdotibus per noctem in Templo agebantur. Et à Sacerdotibus quidem tribus duntaxat in locis, nempe in domo אבטינס *Abtines*, in domo sive porta Atrii dicta הניצוץ, & in porta domóque illa magna juxta Atrium dicta המוקד *combustionis*. Levitæ autem excubias agebant 21 in locis, nempe singuli in quinque Portis, & quatuor angulis montis Domûs intrinsecus, item in quinque Portis & quatuor angulis Atrii Templi extrinsecus, denique singuli in his duabus Exhedris, in Exhedra nempe הקרבן & הפרכת, & unus à tergo domûs Propitiatorii. Præfectus autem montis Domûs singulis noctibus cum facibus accensis circuibat singulos Vigiles, siquem offendebat stertentem, virgâ eum percutiebat, & face accensâ vestem ejus urere licebat.

DE HIEROSOLYMITANI TEMPLI Structura atque delineatione Excerpta ex Maimonide, Tract. De domo Electa.

Ex CAP. I.

HÆ sunt partes principales (עיקר) structuræ Domûs, *Sanctum* nempe & *Sanctum sanctorum*, atque ante Sanctum locus qui dicitur אולם *Vestibulum*. Tria illa dicuntur היכל *Templum*. Deinde est מחיצה paries quidam intergerinus circa Templum remotus ab eo, qui respondet cortinis tabernaculi Mosaici quibus undiquaque cingebatur Tabernaculum in deserto, ita ut totum illud spatium quod à pariete illo ambiebatur respondeat Atrio Tabernaculi conventûs. Et hoc illud est quod עזרה *Azara*, h. e. *Atrium* vocatur, totúmque illud dicitur מקדש *Sanctuarium*. In Sanctuario illo erant instrumenta ad holocausta & cæteras oblationes, item Altare & ad id acclivis ascensus (qui כבש dicitur) quo ad Altare ascenditur, éstque locus ipsius ante Vestibulum productus versûs Meridiem. Mare etiam æneum cum ejus basi inter Vestibulum & Altare versûs Meridiem ad sinistram illius qui Sanctuarium ingreditur. Pariter Altare suffitûs, Candelabrum & Mensa, quæ tria in loco Sancto erant collocata ante Sanctum sanctorum. Candelabrum quidem in Meridionali latere ad sinistram ingredientis, Mensa verò ad dextram, cui imponebantur panes Propositionis; hæc duo fuerunt ad utrumque latus Sancti sanctorum extrinsecus, Altare autem suffitus fuit inter illa duo extrinsecus. In *Azara* autem sive Atrio limes est quousque Israelitis licet progredi, ulteriùs solis Sacerdotibus licet. Constructum fuit Templum ex lapidibus integris cæsis & dolatis atque expolitis extra montem Domûs, neque construi debet ex ligno בולט *quercino*, sed vel ex lapidibus vel ex laterculis, totúmque Atrium stratum fuit lapidibus egregiis. Altare exstrui non debet nisi ex lapide cóque rudi atque impolito non cæso atque dedolato, imò si ferrum lapidem vel levissimè attigerit profanus est, & ad exstructionem Altaris & ascensûs ipsius ineptus. Non licet gradus facere quibus ad Altare ascendatur, sed exstruitur ad latus ejus Meridionale ascensus leniter acclivis instar Tumuli paulatim assurgentis, dictus כבש.

Ex CAP. II.

Locus Altaris certus est atque constitutus, neque ex eo moveri ullo modo debet, éstq; certissima apud omnes traditio, locum illum in quo David exstruxit Altare in area Araunæ, atque ubi à Salomone collocatum est in Templo Altare, eum esse in quo Abraham Isaacum ligavit immolare eum paratus, ibidem Noe egressus Arca sacrificavit, istic Abel & Cain sacrificium Deo obtulerunt, istic etiam primus Adam obtulit Deo munus suum quum creatus est, atque adeò indidem creatus est, dixerunt enim Sapientes אדם ממקום כפרתו נברא *homo creatus est de loco propitiationis suæ*. Altaris mensura est certò præscripta, neque ei quicquam detrahi aut addi debet, forma autem ejus nota est ex traditione παρὰ παραδόσεως. Singula ejus latera alta fuerunt 10 cubitos, (nam quod scriptum est in Lege *altitudo ejus erit trium cubitorum*, intelligendum est de loco המערכה, h. e. de *foculo* vel *craticula* cui victimæ igne absumendæ imponebantur) longum autem & latum fuit Altare 32 cubitos, [Porrò cubitorum illorum decem altitudinis Altaris alii sunt quinque palmorum, alii verò sex palmorum, cubiti autem reliqui omnes totius structuræ fuerunt sex palmorum] itaque altum fuit Altare 58 palmos, [Ergo fuerunt 8 cubiti illius altitudinis qui erant singuli sex palmorum (conficiebántque in universum 48 palmos) duo verò reliqui cubiti fuerunt 5 palmorum, conficiebantque 10 palmos quibus junctis præcedentibus 48 palmis exsurgit universus 58 palmorum numerus. Nempe tres cubiti altitudinis Foci fuerunt sex palmorum, item 5 cubiti altitudinis cinguli, at basis Altaris & cornua ejus fuerunt alta cubitum unum qui erat quinque palmorum] Atque hæc ejus fuit forma & structura. Postquam assurrexisset ad 5 palmos reducebatur & arctabatur ex omni latere palmos quinque, (atque hæc erat veluti basis יסוד Altaris) ita fiebat reliqua ejus longitudo & latitudo 30 cubitorum cum duobus palmis. Tum assurgebat rursus ad altitudinem 30 palmorum, atque hìc rursus reducebatur & arctabatur quinque palmos (atque hoc illud est quod סובב *cingulum* dicitur) ita fiebat hìc Altaris longitudo & latitudo 28 cubitorum & 4 palmorum. Deinde locus Cornuum Altaris hinc & inde occupabat latitudinem cubiti unius undiquaque, pariter & locus pedum Sacerdotum undiquaque cubitum unum latus erat, ita locus המערכה *foci* invenitur latus & longus 24 cubitos cum 4 palmis; altitudo Cornuum fuit 5 palmorum, ita ut quadratum uniuscujusque cornu fuerit cubiti unius undiquaque, eræntque Cornua illa intrinsecus concava. Focus fuit 18 palmos altus, atque ita invenitur media Altaris altitudo in sexto palmo infra finem הסובב *cinguli*, istícque fuit filum הסקרא *rubeum* (forte pro סריקא *sericum*) in medio Altaris, quo distinguebantur sanguines superiores ab inferioribus, éstq; tota Altaris altitudo à terra ad locum usq; Foci novem [Per locum Foci intelligit vel pedem vel summum Craticulæ, cui imponebantur victimæ igne absumendæ, jam ad pedem usque Craticulæ fuerunt duntaxat 40 palmi ex superiore dinumeratione particulari; ad summum autem Craticulæ fuerunt 58 palmi. Jam verò 40 palmi conficiunt præcisè 8 cubitos quinque palmorum, vel septem cubitos, sex palmorum, minus duobus palmis. Rursus 58 palmi conficiunt 11 cubitos, quinque palmorum, cum tribus palmis, vel 10 cubitos, sex palmorum minus duobus palmis. Itaque necesse est hìc esse errorem in numero, legendúmque videtur *septem* (aut verò *decem*) *cubitos minus duobus palmis*] cubitorum uno palmo minus. Basis Altaris non illud circumdabat ex quatuor lateribus quemadmodum Cingulum, sed protendebatur quidem juxta totum latus Septentrionale & Occidentale, at ex Meridionali אוכל *absumebat* cubitum unum, & ex Oriente cubitum unum. Cornu quod erat in angulo Meridionali Orientali non nitebatur fundamento sive basi Altaris, in Cornu autem Occidentali Meridionali duo erant foramina instar duarum narium angustarum quæ dicebantur שיתין, sanguis nempe victimarum eò defluebat, atque in cornu miscebatur, indéque in torrentem Cedron defluebat, infra autem illud Cornu in ipso pavimento lapis fuit marmoreus quadratus cubitum unum, atque in eo foramen, in quod defluebat sanguis è Cornu. כבש sive *Ascensus* acclivis Altaris fuit ad latus ipsius Meridionale, longus 31 cubitos, [Dicendum 30 cubitos, quomodo alibi infrà assignat ipsi longitudinem 30 cubitorum, quod rectius est] latus 16, ואוכל *producebatúrque* ad 34 ex latere Altaris, פורח *crescebat* enim ex eo cubitum unum super ipsius basim, & alium item cubitum super Cingulum (סובב) fuítque אויר מעט *exiguum quoddam interstitium* separans Ascensum ab Altari "כדי ליתן האיברים למזבח בצריקי" *ad imponendum Aræ in lancibus membra victimarum*. Altitudo Ascensûs fuit 9 cubitorum [hìc error est in numero, legendúmque *septem cubitos minus duobus palmis*. Nam Altare ad pedem usque craticulæ (qui dicitur *locus Foci*) altum erat 40 palmos. Jam septem cubiti sex palmorum conficiunt 42 palmos] minus שתות h. e. *sextâ parte* usque ad locum Foci, eræntque duo alii breves כבשים sive *Ascensus* qui ex eo procedebant, quorum alter ducebat ad Altaris basim, alter ad Cingulum sive περίζωμα, separabantúrque ab ipso Altari quasi lato pilo. Erat autem in Occidentali latere Ascensûs fenestra lata & longa cubitum unum quæ dicta est רבובה in quam conjiciebantur immundæ partes avicularum pro peccato oblatarum, interim dum aves igne absumerentur. Duæ etiam Mensæ fuerunt in latere eodem Occidentali, una marmorea cui partes seu membra victimarum imponebantur, altera argentea cui imponebantur vasa ministerii.

Ex CAP. III.

Toto hoc capite describit Candelabrum, Mensam & Altare aureum suffitûs quæ erant in loco Sancto, ubi notat fuisse præterea in Vestibulo juxta latera portæ interioris hinc & inde duas mensas, unam marmoream cui imponebantur panes inferendi, alteram auream cui imponebantur panes efferendi. Item ante Candelabrum (quod altum fuisse ait 18 palmos) dicit positum fuisse lapidem, atque in eo tres gradus quibus ascendebat Sacerdos ad accendendas lucernas.

Ex CAP. IV.

Lapis fuit in Sancto sanctorum ad Occidentale latus ejus cui imposita fuit Arca, & ante eam urna Mannæ, & virga Aharonis. Cùm autem Salomon ædificavit Templum, sciréτque illud esse destruendum, ædificavit illic Cryptam subterraneam profundam & flexuosam ad recondendam Arcam, quæ istic Josiæ jussu recondita est, juxta illud quod habetur 2 Chron. 35. 3. atque unà condiderunt etiam virgam Aharonis, urnam Mannæ, & oleum Unctionis. Quin & per Urim & Tummim quæ fuerunt in domo secunda non dabatur responsum à Spiritu S. sed ea duntaxat fecerunt ut compleretur numerus octonarius vestiû Sacerdotalium nè Sacerdos magnus foret מחוסר בגדים *veste defectus*. In priore Domo quam ædificavit Salomon fuit paries cubitum crassus, quo separabatur Adytum à loco Sancto. At quum Judæi reduces à Captivitate ædificarunt Templû ambigebant utrû paries ille pertineret ad locû Sanctum an verò ad Adytum, propterea fecerunt locû Sanctû 40 cubitorum plenorû, & Adytum 20 cubitorum plenorû, reliquerúntque cubitum unum superabundantem inter locum Sanctum & Adytum, neque exstruxerunt parietem illum, sed duo Vela fecerunt cubitum unum distantia invicem secundùm crassitudinem muri, quorum alterum fuit in loco sancto alterum in Adyto, at in priori Templo unicum fuit Velum. Templum quod exstructum fuit à Judæis reducibus ex Captivitate Babylonica fuit longum, latum & altum 100 cubitos. Atque hæc est particularis dimensio altitudinis ejus. כנו Basis veluti ejus alta fuit 6 cubitos, tota solida, fuítque illi instar fundamenti, tum parietes ad tabulatum usque alti erant 40 cub. tum כיור [Corrector in hunc locum negat istic fuisse כיור in tabulato sed intrinsecus fuisse טוח tectorium in muro validum ex calce nè aqua התאים irrumperet in murum Templi. Per דילפא intelligit canales seu fistulas parietibus adhærentes ad excipiendum stillicidium tecti & effundendam aquam extra.] trabes tabulati erant crassæ cubitum unum, supra trabes locus erat vacuus cubitos duos altus ad excipienda stillicidia, vocatúrque propterea בית דילפא *domus stillicidii*, tum supra stillicidii locum crassum erat tabulatum cubitum unum, supra tabulatum autem מעזיבה altum fuit cubitum unum. Supra ista fuit עלייה ὑπερῷον secundùm tabulatum, altum similiter 40 cubitos, atque in ejus tecto כיור trabes erant altæ cubitum, tum locus stillicidii cubitos duos, Tabulatum cubitum unum, מעזיבה alium cubitum, tum περίβολον (מעקה) tres cubitos altum, supra peribolum autem undiquaque fuit טס *lamina* ferrea instar ensis acuta alta cubitum unum, quâ prohibebantur aves nè insiderent Templo, proptercáque vocata est כלה עורב q. d. *Arcicorvum* (ab arcendis corvis) ita fiunt 100 in universum cubiti. Ab Occidente Orientem versûs longum fuit Templum 100 cubitos, qui sic dinumerantur, Quatuor fuerunt parietes [Quatuor illi muri & inter eos tria loca vacua in Occidentali parte Adyti sunt merum Maimonidis delirantis somnium, nulla enim ejusmodi fuerunt istic loca vacua, neque ipse explicat quæ illa fuerint & cui usui, stultúmque est fingere sibi animo tria loca inter quatuor muros sive parietes, quæ omnia unà cum ipsis muris non occupent nisi 17 cubitos. Itaque rectiùs sic distribues illos 17 cubitos ut sex assignes cubitos crassitiei muri qui Adytum separabat à Cellis quæ illi ab Occidente adhærebant, totidémque crassitiei Occidentalis Templi quo Cellæ illæ ab Occidente claudebantur, denique quinque reliquos cubitos latitudini Cellarum, quæ inter utrumque murum sitæ erant; nam Maimonides Cellas omnes quibus Templum totum undique infernè cingebatur facit latas duntaxat cubitos quinque] juxtà positi, inter quos tria fuerunt loca vacua, atque inter parietem Occidentalem & proximum illi parietem quinque fuerunt cubiti, inter parietem secundum & tertium sex fuerunt cubiti, inter tertium & quartum sex pariter cubiti; (atque hæ sunt mensuræ crassitudinis parietis cum loco vacuo qui erat inter duos parietes) Longitudo Adyti fuit 20 cubitorum, inter duo Vela fuit spatium vacuum [Spatium illud vacuum inter duo Vela videtur omnino esse Rabbinicum commentum & somnium, locus nempe Sanctus ab Adyto videtur fuisse separatus seu distinctus solo velo. Itaque cubitus iste commentitius videtur potiùs rejiciendus in crassitiem muri Vestibuli, quem Maimonides facit crassum quinque duntaxat cubitos, sed, uti videtur, perperam; opus enim fuit majore crassitie muro Vestibuli quàm in muro Templi. Itaque si Templi murus fuit sex cubitorum Vestibuli murus debuit esse ut minimum totidem cubitorum] cubiti unius, Longitudo loci Sancti fuit 40 cubitorum, crassitudo muri Orientalis in quo fuit porta sex erat cubitorum, Vestibuli latitudo 11 cubitorum, crassitudo muri Vestibuli fuit quinque cubitorum; ita inveniuntur in universum 100 cubiti. A Septentrione versûs Meridiem fuerunt etiam 100 cubiti [Corrector hìc deridet Maimonidem negátque isthac parte fuisse ullum Vestibuli murum

præterquam Orientalem qui erat è regione Templi, proptereàque dicunt Templum esse à posteriore parte angustum, ab anteriore verò latum, latitudo autem Vestibuli numeratur secundùm latitudinem Templi. Hæc ille Corrector. Sed ipse in hac correctione videtur omnino delirare] nempe crassitudo muri Vestibuli fuit 5 cubitorum, à muro Vestibuli ad murum Sanctuarii 10 cubiti [Hic verò videtur omnino Maimonides delirare, quum ex utroque Templi latere (istic ubi fuerunt תאים Cellæ) dicit fuisse sex parietes juxtà positos cum quinque locis vacuis interjectis; nam neque explicat quæ fuerint loca illa & cui usui, (quæ certè nulla fuerunt præter תאים) neque exponit quæ fuerit murorum illorum sex crassitudo, neque in hac dinumeratione particulari cubitorum connumerat crassitudinem murorum cum latitudine spatiorum interjectorum, quod factum tamen oportuit, quódque si fecisset exsurrexisset longè major numerus quàm 100 cubitorum; si enim singulis sex illis muris des crassitudinem 5 cubitorum, eandémque sex alteris illis qui fuerunt ab altero latere, exsurgent in universum 160 cubiti à Septentrione ad Meridiem. Absurdum autem quinque illis spatiis vacuis & sex muris attribuere in universum 26 cubitos duntaxat. Rectiùs ergo multò sic dinumerandi sunt 100 illi cubiti, si nempe ad 15 illos cubitos quibus utrinque Vestibulum superavit latitudinem Templi (qui conficiunt 30 cubitos) addamus latitudinem loci Sancti quæ fuit 20 cubitorum, sic fiunt 50 cubiti, tum utrinque crassitiem interioris muri loci Sancti sex cubitorum, sic fiunt 62 cubiti, quibus addenda utrinque longitudo *Cellarum* תאים quæ ab utroque fuerunt latere Templi videnturque fuisse 15 cubitos longæ, sic fiunt 92 cubiti, quibus addenda utrinque crassities muri exterioris quo Cellæ illæ ambiebantur, qui ut minimum fuit cubitorum 4, sic colliguntur in universum 100 cubiti] Muri autem Sanctuarii sex fuerunt, inter quos fuerunt quinque loca sive spatia vacua, inter exteriorem parietem sive murum & secundum 5 cubiti, inter secundum & tertium tres cubiti, inter tertium & quartum quinque cubiti, inter quartum & quintum 6 cubiti, inter quintum denique & interiorem murum sex fuerunt cubiti, sic fiunt in universum 40 cubiti ab uno latere, dein totidem ab altero Sanctuarii latere, his accedit latitudo loci Sancti quæ erat 20 cubitorum; sic fiunt in universum 100 cubiti. Duo fuerunt פישפשין *ostiola* à latere portæ loci Sancti, alterum à Septentrione alterum à Meridie. Illud quod erat à Meridie clausum fuit, neque per illud ingrediebatur quisquam, atque de eo dictum est ab Ezechiele *Porta ista claudetur neque aperietur*, &c. [Duobus illis Ostiolis patebat ingressus in Cellas; quæ verò hic nugatur Maimonides de illis sunt somnia & deliramenta Rabbinica] Illud autem quod erat à Septentrione apertum fuit, atque per illud ingrediebatur (Sacerdos scilicet) atque incedebat inter duos parietes donec perveniret ad locum apertum loci Sancti ab ejus sinistra, & ingrediebatur in medium Templum, veniebátque ad Portam magnam quam aperiebat. Erat autem Porta illa magna lata 10 cubitos, alta 20. [Somnium item est Rabbinicum istud lepidè excogitatum] Quatuor illi fuerunt fores, duæ intrinsecus à parte interiore loci Sancti, duæ autem extrinsecus à parte ejus exteriore; quæ erant extrinsecus aperiebantur in portæ medium ad tegendam muri crassitiem, quæ verò erant intrinsecus aperiebantur versùs medium Domûs ad tegendam eam muri partem quæ erat à tergo forium. Porta Vestibuli lata fuit 20 cubitos, alta 40, neque fuerunt ei fores ullæ. Illius superliminari superimpositæ erant quinque מלתראי *trabes* של מילא [Videtur corruptum à Græco μέλαθρον quod Hesychius interpretatur διάτονον δοκὸν *trabem extensam* sive *prælongam* & *transversalem*. מילא autem quid sit incertum est] Infima earum hinc & inde exuberabat ultra Portam cubitum unum, sicque earum unaquæque inferiorem sibi subjectam superabat utrinque cubito uno, ita fiebat ut suprema esset 30 cubitorum, porro ordo sive series una lapidum intercedebat inter trabem & trabem. Templum latum erat מלפניו *ab interiore ejus parte* וצר מאחוריו *angustum verò à posteriore ejus parte* leonis instar. Erant etiam יציעים *Cameræ* vel *Cellulæ*, quæ totam domum undiquaque circundabant excepto muro המסבה. Cella inferior erat 5 cubitorum, רובד *tabulatum* autem quod illi impositum erat 6 cubitorum, Cella media fuit 6 cubitorum, רובד illi impositum septem cubitorum, Cella superior fuit septem cubitorum, juxta illud quod est 1 Reg. 6. 6. atque ita tria illa יציעים Cellarum tabulata circundabant Templum tribus ex lateribus. Similiter circa murum Vestibuli ab imo ad summum sic fuerunt, cubitum unum חלק, dein רובד tres cubitos, tum cubitum unum חלק & רובד tres cubitos usque ad summum, erántque רובדין circumdantes מוקפין parietes Vestibuli, latitudo uniuscujusque רובד fuit 3 cubitorum ad summum usque, inter autem unumquodque רובד fuit cubitus unus, supremum autem רובד fuit 4 cubitos latum, Omnia illa loca vacua quæ fuerunt inter parietes vocantur תאים Cellæ; inveniuntur autem ejusmodi Cellæ circumdantes Templum, quinque à Septentrione, totidem à Meridie, tres autem ab Occidente, tria autem fuerunt earum דיוטות tabulata, tabulatum supra aliud tabulatum, ita inveniuntur 15 Cellæ à Meridie, totidémque à Septentrione, octo verò ab Occidente, nempe tres mediæ supra tres infimas, duæ verò supremæ supra tres hasce medias in supremo tabulato, in universum sunt 38 Cellæ. Tres [Villalpandus Tom. 2. Part. 2. lib. 4. cap. 26. istud de tribus portis in singulis Cellis, accipit de duntaxat duabus illis majoribus Cellis quæ erant ab utroque latere Vestibuli Templi, & per quas introitus dabatur in Cellas quæ erant circumcirca Templum, hæ enim majores Cellæ tres habebant, unam quâ ex Atrio Templi in Cellas illas dabatur ingressus, alteram illi oppositam quâ ex Vestibulo in Cellas illas accessus patebat, tertiam quâ ex Cellis illis in minores Templo circumpositas dabatur introitus. Verùm hæc Villalpandi explicatio non videtur satis quadrare huic loco.] פתחים *Portæ* (vel potiùs *fenestræ*) fuerunt unicuique Cellæ, una Cellæ à dextra, altera Cellæ à sinistra, tertia Cellæ quæ est super eam. In cornu autem Orientali Septentrionali Cellæ quæ erant in medio tabulato fuerunt quinque פתחים, una Cellæ à dextra, una Cellæ quæ est supra eam, una למסבה *cochleæ*, una Cellæ cui est פשפש ostiolum, & una denique Templo. Cochlea autem ascendebat à cornu Orientali Septentrionali ad cornu Septentrionale Occidentale, per eam enim ascendebatur ad tecta Cellarum: qui ascendebat per Cochleam faciem obvertebat ad Occidentem, ibátque per totum tractum Septentrionalem donec perveniret ad Occidentem, quum eò pervenerat obvertebat faciem ad Meridiem, & ibat per totum tractum Occidentalem donec perveniret ad Meridiem, quò cùm pervenisset obvertebat faciem versùs Orientem, ibátque per tractum Meridionalem donec perveniret ad portam [illegible] Templi, porta enim [illegible] erat ad Meridiem posita. In ea autem porta fuerunt duæ קלונסות cedrinæ quibus ascendebatur in ejus tectum, duo item lapides dolati fuerunt quibus dividebatur tectum loci Sancti, à tecto Sancti sanctorum, fuerunt etiam scalæ apertæ in [illegible] versùs Sanctum sanctorum, quibus משלשלין artifices in arculis כדי שלא יזונו oculi eorum ex Sancto sanctorum. Semel in anno à Paschate uno ad aliud מלבנין dealbant Templum.

Ex Capite quinto.

Mons Domûs qui est mons Moria fuit longus & latus (in quadrum) 500 cubitos, fuítque circumdatus muro lapidéisque super lapides fuerunt exstructi מתחתיו *infernè (seu infra ipsum) per dessous* מפני אוהל הטומאה *propter tabernaculum immundum*, fuítque totum מקורה סטיו לפנים מסטיו contabulatum porticibus ante porticus (h. e. undiquaque fuit porticu vel interiore columnio duplici circumdatum.) [Schindlerus exponit סטיו *pavimentum*, sed hæc significatio hic non quadrat cum voce מקורה quæ *contabulatum* significat; meliùs David de Pomis exponit סטיון (quod videtur scriptum pro סטיו) *locum columnis circumdatum*, quod nihil aliud esse videtur quàm porticum. Itaque סטיו videtur omnino corruptum ex Græco στοὰ *porticus*] Erant illi quinque Portæ, una ab Occidente, una ab Oriente, una à Septentrione, & duæ à Meridie. Latitudo Portarum singularum fuit 10 cubitorum, altitudo 20, quibus additæ erant fores. Ante montem (extrinsecus scilicet) fuit סורג undiquaque circumdans (Atria nimirum & Templum non verò ipsum montem) cujus altitudo fuit 10 palmorum, & ante סורג fuit חיל altum 10 cubitos de quo dicitur in Threnis, *lugebit* חיל *& murus*, hic murus est murus Atrii qui fuit ante חיל Atrii. Atrium longum fuit 187 cubitos, latum 135. Septem in eo fuerunt Portæ, nempe tres à Meridie juxta Occidentem, & tres à Septentrione juxta Occidentem, una ab Oriente ex adverso Sanctuarii in medio. Unaquæque Portarum fuit lata 10 cubitos, alta 20, erántque illis fores obductæ omnes auro præter Portam Orientalem quæ obtecta fuit ære simili auro. Hæc est illa Porta quæ dicitur עליון *superior* itémque *Porta Nicanoris*. Atrium non fuit directè in medio montis Domûs positum sed remotum fuit à Meridionali [Fieri id non potest, quin magis fuit remotum à parte Orientali quàm à reliquis omnibus; nam ab ea parte inter Atrium Templi & latus Orientale interjectum fuit Atrium fœminarum, quod longum fuit 135 cubitos. Itaque legendum hic *Orientali* pro *Meridionali*] latere montis plus quàm à reliquis ejus lateribus, & magis propinquum fuit lateri ejus Occidentali quàm reliquis lateribus, inter Atrium & latus Septentrionale montis major fuit distantia quàm inter Atrium & latus Occidentale, itémque spatium inter Atrium & latus Orientale majus fuit quàm illud quod fuit inter Atrium & latus Septentrionale. Porrò ante Atrium ab Oriente fuit Atrium fœminarum quod longum & latum fuit 135 cubitos. Quatuor fuerunt Exhedræ in medio quatuor angulorum ipsius, singulæ 40 cubitorum, neque fuerunt contabulatæ sicque sunt futuræ, atque hic est earum usus. 1. Exhedræ Meridionalis Orientalis dicitur *Nazaræorum* quia istic מבשלין את שלמיהם lavabant vestes & tondebant caput. 2. Orientalis Septentrionalis fuit Exhedra דירת עצים *evermiculationis lignorum*, quia in ea Sacerdotes quibus ob aliquem corporalem defectum non licebat operari sacris vermiculata ligna segregabant; lignum enim omne in quo vermis invenitur profanum est (h. e. non licet illud Aræ ad incendenda sacrificia inferre.) 3. Septentrionalis Occidentalis est Exhedra *Leprosorum*, המצורעים. 4. Occidentalis Meridionalis vocabatur בית שמנים *apotheca oleorum*, quia istic oleum & vinum ad libamina reponebantur. Atrium fœminarum undiquaque circumdabatur גזוזטרא (h. e. uti videtur, *ambulacro supernè contabulato*) ut inde supernè prospectare possent fœminæ, infernè verò viri, néve commiscerentur inter se. Porrò domus magna fuit in latere Atrii (Sacerdotum nempe) à Septentrione extra Atrium, inter Atrium & חיל, quæ in fornicis modum exstructa fuit, & cincta רובדין lapideis quæ dicebatur בית מוקד *domus combustionis*, erántque ei duæ portæ, una aperiebatur versùs Atrium, alter versùs חיל, quatuor autem erant ei Exhedræ, duæ in sacro, duæ verò in profano & ראשי פיספסין *paries lapidum delaterũ* separabat inter sacrum & profanum. Harum hic fuit usus, 1. Occidentalis Meridionalis erat Exhedra הטלאים *agnorum*. 2. Meridionalis fuit Exhedra eorum qui conficiebant panem propositionis. 3. Orientalis Septentrionalis; in eam condiderunt Assamonæi lapides Altaris quod profanaverant reges Græciæ (h. e. Seleucidæ.) 4. Septentrionalis Occidentalis; ex ea descendebant in baptismi seu ablutionis domum. Porrò qui descendit in domum ablutionis it per Cochleam quæ vadit sub totum Sanctuarium (in Massecheth Tamid. cap. 1. dicitur תחת הבירה) habetque hinc & inde lucernas accensas donec perveniatur ad locum ablutionis, atque istic est מדורה *pyra* sive *rogus* (vel *Camera*) & latrina *gloriæ* של כבוד cujus hæc est gloria, quòd si quis eam reperiat obseratam, signum est certissimum in ea esse aliquem: postquam abluerat se & absterserat calefaciebat se juxta rogum, tum redibat ad fratres suos.

Atrii (Sacerdotum scilicet) longitudo est cubitorum 187 ab Oriente in Occidentem, quorum hæc est particularis dinumeratio, Ab Occidentali pariete Atrii usque ad murum Templi sunt 11 cubiti, Templum ipsum totum longum 100 cubitos, Inter Vestibulum & Altare erant 22 cubiti, Altare longum fuit 32 cubitos, Locus quem calcabant pedes Sacerdotum (qui dicitur Atrium Sacerdotum) 11 cubitorum, Locus quem calcabant pedes Israelis (qui dicitur Atrium Israelis) 11 cubitorum. Latitudo Atrii à Septentrione versùs Meridiem erat cubitorum 135, nempe à pariete Septentrionali usque ad locum המטבחי *Mactatorum* 8 cubiti, locus ipse Mactatorum 12 cubitorum cum dimidio, atque istic suspendebant & deglubebant victimas sacras, juxta locum illum fuit locus Mensarum 8 cubitorum, in quo erant mensæ marmoreæ quibus imponebant membra seu partes victimarum divisas, tradebántque carnem elixandam; erant istic 8 mensæ. Juxta hunc locum fuit locus הטבעי *annulorum* 24 cubitorum, atque isthic jugulabant victimas. Inter locum Annulorum & Altare fuerunt 8 cubiti, Altare ipsum fuit 32 cubitorum, & Ascensus ejus 30 cubitorum. Inter Ascensum autem & parietem Meridionalem 12 cubiti cum dimidio. A pariete Septentrionali Atrii usque ad Altaris parietem (& hæc est latitudo) erant 60 cubiti cum dimidio; à muro Vestibuli ad parietem Orientalem Atrii (& hæc est longitudo) fuerunt 76 cubiti. Totum illud quadrangulum vocatur צפון *Septentrio*, atque in eo jugulant (& parant) sacras victimas. Octo fuerunt Exhedræ in Atrio, tres ad Septentrionem, & tres ad Meridiem. Quæ ad Meridiem fuerunt, 1. Exhedra מלח *salis*, in qua reponebatur Sal ad oblationes. 2. Exhedra הפרוה, in qua saliebantur pelles victimarum, supra cujus tectum fuit locus ablutionis summi Pontificis die Propitiationum. 3. Exhedra המדיחין in qua intestina victimarum lavabantur & purgabantur, atque ex ea fuit Cochlea quâ ascendebatur supra tectum Exhedræ הפרוה. Trium Exhedrarum quæ erant ad Septentrionem prima fuit הגזית q. d. *ex cæso lapide*, in qua habebatur magnum Synedrium. Hujus Exhedræ pars dimidia fuit sancta, pars altera verò fuit profana, erantque ei duæ Portæ, earum una aperiebat in locum Sanctum, altera in profanum, & in dimidia parte quæ profana erat sedebant Synedrii Judices. Secunda fuit הגולה *captivitatis* Exhedra; in ea fuit בור *puteus* vel *cisterna* הגולה שממלאין ממנו indéque sufficiebant aquam toti Atrio. Tertia Exhedra fuit העץ *ligna* (vel *ligni*) quæ fuit à tergo duarum illarum, erátque Exhedra summi Pontificis, vocabatúrque Exhedra [illegible]. Tectum harum trium fuit æquale. Reliquarum duarum Exhedrarum quæ fuerunt in Atrio Israelis una fuit ad extra portæ Orientalis dicebatúrque *Exhedra Phineazi* המלביש, q. d. *sartoris*; altera fuit à sinistra ejusdem Portæ, erátque Exhedra ejus qui sartagines conficiebat, עושה החביתי vel qui in sartagine coquebat oblationum munera.

Ex Capite VI.

Sanctuarium non fuit stratum totum in planitie sed in acclivi Montis. Qu... ingrediebatur

[ingre]diebatur per portam Orientalem montis Domûs incedebat per locum æquum & planum usque ad finem חיל. inde ascendebat in Atrium fœminarum 12 gra[d]ibus, quorum singuli alti erant dimidium cubitum, & singulorum projectio (seu latitudo) erat dimidii cubiti, tum incedebat per totum Atrium fœminarum loco plano, inde ascendebat in Atrium Israelis (quod est principium Atrii) 15 gradibus paris cum superioribus mensuræ. Atrium Israelis fuit planum, ex eo in Atrium Sacerdotum ascendebatur gradu uno alto cubitum in quo fuit דוכן *sug-gestum* trium graduum, qui prioribus erant similes; ita Atrium Sacerdotum altius erat Atrio Israelis duobus cubitis cum dimidio. Inde progrediebatur per totum Atrium Sacerdotum, item Altare, & spatium quod inter Altare & Vestibulum loco plano & æquo, indéque ascendebatur in Vestibulum duodecim gradibus paribus cum antecedentibus, Templum autem totum & Vestibulum fuerunt in loco æquo & plano. Ita invenitur solum Templi altius solo portæ Orientalis montis Domûs 22 cubitos, porta autem ipsa montis Domûs alta erat 20 cubitos; itaque qui stabat ex adverso Portæ Orientalis non videbat portam Templi; propterea fecerunt murum qui est supra portam illam humiliorem כהן, ut qui stabat in monte Olearum videre posset portam Templi tum quum facit aspersionem de sanguine juvenci ex adverso Templi. Erant autem Exhedræ sub Atrio Israelis quæ aperiebantur in Atrium fœminarum, in quibus Levitæ reponebant citharas suas, reliquáque omnia instrumenta Musica. In sug[g]estu autem in quem ascendebatur de Atrio Israelis in Atrium Sacerdotum stabant Levitæ cum Musicis instrumentis tempore oblationis. Quod ad Exhedras [æd]ificatas in loco sancto quæ aperiuntur in profanum, si tectum earum æquale est cum solo Atrii, earum medium est profanum, sed tectum est sanctum, sed si tectum earum non sit æquale (solo Atrii scilicet) etiam tectum earum est pro[fa]num, tecta enim & ὑπερῷα non sunt sanctificata; propterea in ejusmodi tectis non [li]cet comedere res sanctissimas, neque in iis jugulant minores victimas. Si ex[st]ructæ sint in loco profano & aperiantur in sanctum, earum medium sanctum [est] quidem ad comedendum isthic res sanctissimas, sed non jugulant in eis minores victimas, & si quis immundus istuc ingrediatur insons est, tectáque earum sunt profana ad rem omnem. Fossæ מחילות (seu Cryptæ vel Cloacæ) quæ aperiuntur in Atrium sunt sanctæ, quæ verò aperiuntur in montem Domûs sunt profanæ. Fenestræ & crassities murorum כל פנים sunt liberæ sive ad esum rerum sanctissimarum sive ad immunditiem. Reliquo capite agit de ratione sanctificandi loca quæ de novo exstruuntur & adduntur tum Templo tum urbi Jerusalem.

Capite septimo toto agit de honore & reverentia quæ haberi debet Templo, [t]um de variis sanctificationis gradibus terræ Israelis, Jerosolymæ, Templi, & partium Templi, quibúsque in rebus siti sint varii illi sanctificationis gradus.

Capite octavo sive ultimo agit de custodia Templi déque ratione Vigilum seu Custodum collocandorum in Templo; quæ de illis habet ad formam sive figuram Templi, cùm nihil pertineant, à nobis omittuntur.

TRACTATUS TALMUDIS

Qui מִדּוֹת dicitur, estque de Templi Salomonici *mensuris*, *magnitudine* & *Structura*, Latine redditus.

CAPUT. I.

De Excubiis & Templi Portis, déque Domo quæ מוקד *dicebatur.*

SECT. I. Tribus α in locis Sacerdotes excubias agebant in domo Sanctuarii 1. in domo אבטינס, 2. in domo הנצוץ, (quæ fuerit ista vide mox infra Sect. 5. hujus capitis) 3. in domo המוקד. (de domo Moked vide etiam Sect. 6, 7, 8. hujus capitis.) Levitæ autem in uno & viginti locis excubias habebant, nempe quinque super (vel juxta) quinque portas montis Domûs, quatuor in quatuor ejus angulis intrinsecus, quinque in quinque β portis העזרה *Atrii*, quatuor in quatuor ejus angulis extrinsecus, denique unus in Exhedra הקרבן, (fuit illa in domo Moked, de qua vide mox infra Sect. 6.) alius in exhedra *Veli* הפרכת (quæ ista fuerit non explicant Commentatores) & unus post domum הכפורת *Propitiatorii* (h. e. à tergo Templi sed tamen extra Atrium Templi.

SECT. II. Præfectus montis Domûs (is erat Præfectus Vigilum in Templo) circuibat singulas Excubias cum funali accenso ante se, (quis fuerit mons Domûs vide infra cap. 2. Sect. 1.) siquem Excubitorum videbat non stantem, compellabat eum Præfectus Domûs hac salutatione, Pax sit tibi; si deprehendisset dormientem percutiebat cum virgâ, licebátque vestem ipsius funali accenso comburere, quo exclamante, & quærentibus cæteris Excubitoribus, Cujus est hæc vox in Atrio? respondet Præfectus montis Domûs, Vox est Levitæ qui cæditur, cujúsque vestis comburitur, quia obdormivit in custodia sua. Rabbi Eliezer F. Jacob dixit, Cùm semel dormientem offendissent avunculum meum adusserunt vestem ejus.

SECT. III. Quinque fuerunt in monte Domûs Portæ, nempe duæ Portæ חולדה γ *Hulda* à Meridie, per quas dabatur ingressus & egressus (id est, populus per eas ingredi in Templum & è Templo egredi solebat) tertia קיפונוס *Kipponus* ab Occasu, quæ ad ingressum & egressum serviebat, quarta טדי *Taddai* à Septentrione, quæ omnino non inserviebat, (nempe ad ingressum & egressum populi. Quis autem esset ejus usus vide infra Sect. 8. hujus capitis) ultima deniq; fuit porta Orientalis, δ supra quam urbis Susarum figura insculpta fuit. Versùs hanc (hac de re vide infra cap. 2. Sect. 4.) respiciebat Pontifex maximus cum vaccam (die Propitiationum) combureret, atque ex ea ascendebatur in montem Olearum.

SECT. IV. Septem ε fuerunt in Atrio Templi Portæ, tres à Septentrione, totidem à Meridie, una autem ab Oriente. Atque hæ sunt quæ erant à Meridie, Prima erat Porta הדלק *ustionis*, secunda Porta הקרבן *oblationis*, tertia Porta המים *aquarum*. Quæ autem erat ab Oriente Porta dicebatur נקנור *Nicanoris*, fuerúntque juxta eam duæ Exhedræ, altera à dextra ejus quæ dicebatur *Exhedra Phineazi Vestiarii* המלביש (h. e. custodis vestium sacrarum Sacerdotalium quæ illic recondebantur. De ejusmodi Custode vide 2 Reg. 22. 14.) altera à sinistra quæ dicebatur ϛ עושה חביתין h. e. in qua parabantur quæ in sartagine frigebantur.

SECT. V. A Septentrione autem erat Porta הנצוץ quæ erat instar Exhedræ, atque super eam exstructum fuit ὑπερῷον. Et Sacerdotes quidem supernè excubias in ea agebant, Levitæ verò infernè, erátque illi janua per quam exibatur ad חיל *Chajil* (quid fuerit חיל vide infra cap. 2. Sect. 3.) Secunda porta erat הקרבן *Corban*, seu oblationis, tertia denique fuit domus המוקד *Moked* sive *combustionis*.

SECT. VI. Quatuor fuerunt in domo *Moked* Exhedræ ζ בקיטונות פתוחות לטרקלין (est quidem corrupta hæc vox à Græca τρικλίνιον, sed sumitur etiam pro ingenti & magnifica domo) instar *Cœtonus* in regio palatio. Harum Exhedrarum duæ erant in loco Sancto, duæ verò בחול *in profano*. In capite earum (h. e. ubi se mutuò jungebant Exhedræ illæ) fuit η פישפשין *humilis lorica* separans locum Sanctum à profano. Hic autem fuit Exhedrarum illarum usus, 1. Occidentalis Meridionalis fuit Exhedra Agnorum θ קרבן *Corban*. 2. Meridionalis Orientalis fuit Exhedra panum Propositionis (quia in illa Exhedra panes illi conficiebantur & coquebantur, & forte etiam liba illa Sacrificiorum, quæ ex Lege in clibano coqui oportebat) 3. Orientalis Septentrionalis, in qua repositi fuerunt ab Asmonæis lapides Altaris quod à Seleucidis (Antiocho scilicet Epiphane qui polluit Templum. Hanc Maimonides dicit vocari Exhedram חתמות *sigillorum* in Massech. Tamid) profanatum fuerat. Quarta denique Septentrionalis Occidentalis per quam descendebatur ad latrinas (hæ fuerunt in Crypta subterranea, atque est juxta eas lavacrum in quo abluebant se qui alvum purgaverant aut passi fuerant ἐνεφμηγμένον) & domum הטבילה *lavacri* (Maimonides dicit hanc vocari domum מוקד *ustionis* in Massech. Tamid, quia isthic fuit focus ad quem se calfaciebant qui corpus abluerant.)

SECT. VII. Duæ fuerunt in domo *Moked* Portæ, una aperiebatur versùs *Chajil*, altera aperiebatur in Atrium. Rabbi Juda dixit in ea quæ in Atrium aperiebatur fuisse parvum ostiolum, per quod ingrediebantur in Atrium Sacerdotes illud exploraturi.

SECT. VIII. Domus illa *Moked* tota fuit fornice tecta, fuitque ampla domus, undique ι prominenti veluti cingulo lapideo cincta, atque istic seniores domûs patrum Sacerdotes dormiebant cum clavibus Atrii in suis manibus, at juniores Sacerdotes per terram strati jacebant quisque super vestem suam. Erat autem istic locus quidam quadrangularis, latus in singula latera cubitum unum cum tabula marmorea: (quâ supernè tegebatur) in ea fuit annulus infixus cum κ catenula, cui claves (Portarum scilicet & Exhedrarum Atrii) appendebantur. Cùm tempus obserandi Portas advenerat, attollebat (aliquis Sacerdotum) tabulam illam marmoream annulo, accipiebátque claves de catenula, & obserabat Portas. Sacerdotes quidem introrsum (h. e. intra Atrium) Levitæ verò extrorsum dormiebant. Ubi absolverat (Sacerdos) obserare Portas, reponebat claves & de catenula appendebat, tabuláque redditâ loco suo, vestem ei injiciebat in quam recumbens dormiebat. Si cui fortè (Sacerdotum istic dormientium) accidisset קרי *pollutio nocturna* egrediebatur במסובה *per Cochleam* seu Cryptam subterraneam quæ ibat sub λ הבירה (h. e. portam Atrii Orientalem sic dictam ob effigiem urbis Susarum ei inscriptam) in qua Crypta ab utroque latere hinc inde dependebant lucernæ accensæ, donec perveniret ad domum ablutionis (in qua scilicet corpus ab immunditie illa abluebant.) R. Eliezer F. Jacob dicebat eum egressum per Cryptam quæ ibat sub μ *Chajil* atque ita per portam Taddai egressum esse è Templo.

AD CAP. I.

α Maimonides notat numerari hic 24 in universum Custodias in Templo, pro numero scilicet custodiarum Janitorum in portis Templi qui numerantur 1 Par. 26. 18. Porrò tota hæc custodia fuit intra quidem murum montis Domûs, sed extra murum Atrii Templi, quia non licebat sedere in Atrio Templi, non potuissent autem Custodes stare totâ nocte, atque hoc illud est quod hic dicitur *intrinsecus & extrinsecus*, nempe intra murum montis Domûs, extra verò murum Atrii Templi. Et bifariam quidem fuerunt distributi Custodes isti Levitæ, nempe novem in quinque Portis & quatuor angulis montis Domûs, atque hi excubabant inter murum montis Domûs & *Chajil*, alii novem in quinque Portis & quatuor angulis Atrii Templi excubabant inter murum Atrii Templi & *Chajil*, itaque hi fuerunt intra *Chajil*, illi verò extra. Cæterùm non erat hæc custodia ad tutelam Templi, nihil enim opus habebat tutelâ, sed erat לכבוד *ad decus* & magnificentiam duntaxat, uti observant Commentatores Judæi.

β Septem fuerunt in Atrio Templi Portæ uti mox dicitur infra Sect. 4. Itaque istud sic intelligendum est (uti Maimonides explicat ex sententia Sapientum) ut Custodes seu Vigiles non adhibiti fuerint nisi quinque duntaxat Portis Atrii, duas reliquas caruisse Custodibus, cujus rei causam nullam reddunt, neque etiam exponunt quænam fuerint Portæ illæ quibus adhibiti fuerunt Vigiles.

γ De duabus istis Huldæ Portis & de Porta Kipponos nihil aliud observant Commentatores, nisi hoc fuisse earum nomen, unde autem nomen illud habuerint non explicant. Mentio fit 2 Reg. 22. 14. Huldæ Prophetissæ quæ habitabat במשנה h. e. ut explicat Targum, בבירת מולפנא *in domo doctrinæ*, sive in Collegio, videtur autem istud Collegium in parte aliqua Templi fuisse, atque inde fortè inditum est nomen istis Templi portis quòd essent circa domum Huldæ prophetissæ. Atque hæc est sententia Salom. Jarchi in locum illum 2 Reg. 22. 14. Nomen autem קיפנוס, quod קפנוס scribitur sine Jod, nomen est barbarum, & proprium fortè viri qui illam exstruxit, & nescio an Κυπονός fortè legendum sit.

δ Maimonides scribit hîc, cùm Judæi ascenderent ex Captivitate Babylonica jussos esse à Persarum rege insculpere portæ Templi sui effigiem urbis Susan Metropoleos Persidis in signum dominii Persarum in Judæos, utque memores essent Judæi beneficii illius accepti, solutæ scilicet eorum Captivitatis, cui mandato obtemperantes Judæi Portæ Templi Orientali insculpserunt illam effigiem, unde etiam nomen inditum illi Portæ, quæ inde dicta fuit *Susan metropolis*.

ε Notat Maimonides quosdam esse qui quinque tantùm Portas Atrio assignant, nempe ex eo quod dicitur Sect. 1. hujus capitis, alios verò esse qui undecim in eo Portas statuunt, qua de re vide infra Cap. 2 Sect. 6. Pleróśque Sapientum septem duntaxat illi attribuere juxta id quod hîc dicitur.

ϛ Notum est ex Lege Lev. 2. 5. varia fuisse oblationum genera, quæ in olla, lebete, caldario, frixorio vel sartagine parabantur, ad ea opus singulari aliquâ Exhedra & 1 Par. 9. 31. fit mentio Mattithiæ Coritæ qui præfectus erat על מעשה החביתים *super opere frixorii*, h. e. qui curam habebat eorum quæ in frixorio parabantur.

ζ Maimonides hoc sic explicat, ut scilicet quatuor istæ Exhedræ fuerint in magna illo domo quomodo sunt בתי השינה *cubilia* seu κοιτῶνες in palatiis Regum, nempe domus quædam parva medio domus magnæ, exponit autem טרקלין per בית מלכות *domum regiam*, קיטונא autem rectè exponit בית שינה *cubile in quo somnus capitur*, sed ineptè vult hic dici à voce Chaldæa קייטא quæ *æstatem* significat, quod in ejusmodi locis, inquit, Reges solerent somnum suum capere æstivo tempore, nam קיטונא est vox corrupta à Græca κοιτῶνας & טרקלין à Græca τρικλίνιον *triclinium*. Itaque secundùm eum legendum videtur בקיטונות per Caph non autem per Beth. Quæ expositio videtur commoda.

η Videtur legendum פיספסין cum Samech non verò cum Schin, nam פשפש propriè est *ostiolum* in vel juxta Portam majorem, quod Galli vocant *guichet*. At פיספסין est *lorica* quæ locum à loco separat. Hanc Maimonides dicit esse דבר קטן מפיין מנוקב נקבים קטנים *rem parvam separantem totam foraminosam parvis foraminibus*, intelligit nempe *Cancellos* seu *Clathros*, quos dicit interdum fieri ex Cannis atque tum dici Arabicè مرعاب interdum ex lignis, atque tum dici Hebraicè שבכות *cancellos*, interdum ex בדים *vectibus* cujuscunque materiæ, atque tum dici פשפש.

θ In hac asservabantur per aliquot dies Agni qui singulis diebus mane & vespere offerebantur in sacrificium, quæ oblatio קרבן dicitur.

ι Non videtur istud intelligendum de tota domo *Moked*, sed de ea Exhedra de qua Sect. præcedenti dicitur fuisse in ea Cryptam per quam ibatur ad latrinas & domum lavacri (de quibus latrinis nihil hic dicitur, sed in Massech. Tamid memorantur) In ea, inquam, Exhedra dormivisse videntur Sacerdotes τῆς ἐφημερίας, seniores quidem in prominentia quadam muri circumquaque alta à terra cubitum

unum

unum aut alterum, lapideâ, aut verò etiam ligneâ ex tabulis & asseribus (Gallicè diceremus *un rebord de pierre, ou des estaux debir tout alles to joignant le muraille*, Rabb. dicitur רובד) juniores verò humi in pavimentum strati recumbentes in vestes suas.

κ Hinc Maimonides putat certò colligi seras Portarum fuisse ad instar eorum quæ barbarè dicuntur *cadenas*, à catena scilicet sic dictæ, sed fallitur : nam catena ista ad hoc tantùm serviebat ut ex ea penderent, seu ei appenderentur claves Portarum, in loco illo quadrangulari in quo sub tabula ista marmorea reponebantur & asservabantur, neque ex eo loco movebatur catena illa.

λ Sunt qui hac voce intelligunt hoc loco totum Templi Atrium, sed omnino, uti videtur, ineptè, cùm significetur porta Orientalis montis Domûs. Mens ergo hæc est, Eum Sacerdotum qui noctu passus esset ὀνειρωγμὸν in Crypta quidem corpus abluisse, verùm non rediisse eâ nocte in domum *Moked* ad cæteros fratres Sacerdotes, sed egressum è Templo per illam Cryptam quæ ad portam usque Orientalem exteriorem penetrabat.

μ Quid fuerit *Chajil* vide mox cap. 2. Sect. 3. Mens hujus Rabbi Eliezer hæc fuit, Sacerdotem qui passus erat ὀνειρωγμὸν exiisse per Cryptam extra murum qui *Chajil* dicitur in locum חול *profanum* in quem aditum habebant immundi & profani homines, etiam ipsi Gentiles, atque inde è Templo egressum esse per portam quæ טדי *Taddæi* dicebatur.

CAP. II.

SECT. I. Mons Domus *a* fuit in quadrum longus & latus per singula latera quingentos cubitos. Maxima *b* ejus pars fuit à Meridie, secunda illi proxima fuit ab Oriente, tertia fuit à Septentrione, minima ejus pars fuit ab Occasu. Porrò in eâ montis Domûs parte quæ fuit amplissima istic fuit etiam רוב תשמישו multo maximum Templi ministerium (At non exponunt tamen quodnam fuerit multo maximum illud ministerium, neque enim ab ea parte aliud collocant nisi tres Exhedras, quales statuunt à Septentrione.)

SECT. II. Qui ingrediebantur לדרך הבית *versùs domum* (h. e. qui ingrediebantur Septum exterius Templi ut in interius Septum penetrarent, statim post ingressum in exterius Septum deflectebant ad dextram, & circumacto Templo egrediebantur à sinistra, ex gr. Qui ingressus erat per portam Susan deflectebat ad dextram versùs portam Taddæi & circumacto Templo egrediebatur per portam Huldæ) ingrediebantur דרך ימין *dextrorsum*, tum circuibant & egrediebantur דרך שמאל *sinistrorsum*, iis exceptis quibus aliquid acciderat, hi enim circuibant sinistrorsum, qui interrogati (à janitoribus scilicet) Quid tibi vis quòd tu circumis sinistrorsum ? (si respondebat) Quia ego lugeo (parentes puta, vel uxorem, aut liberos) regerebant janitores, Qui habitat in hac domo consoletur te (Si respondebat) Quia ego sum מנודה *excommunicatus*, (regerebant janitores,) Qui habitat *c* in hac domo יתן בלבך ויקרביך *det in cor tuum, & accedant ad te*. Hæc sunt verba R. Meir, Dixit ei Rabbi Jose עשיתן כאילו עברו עליו את הדין *vos fecistis quasi transisset super eum judicium*, quin (potiùs dicendum) qui habitat in hac domo det in cor tuum ut tu audias verba sociorum tuorum & accedant ad te.

SECT. III. Ante eum (Domus montem scilicet) fuit סורג *Soreg* lorica nempe alta decem palmos (Comment. Rab. Schemaiah dixit esse loricam (Gallice *un taniere*) ex lignis decussatis & in retis modum dispositis instar clathrorum) atque in ea 13 fuerunt פרצות rupturæ, quas fecerant Seleucidæ, has ubi repararunt *d* Judæi decreverunt pro earum numero 13 adorationes. Ante loricam istam fuit חיל *Chajil* (murus scilicet) altus 10 cubitos (R. Schemaiah dicit id intelligendum esse ab Oriente duntaxat, ab ea nempe parte humilis fuit murus ille, uti dicitur Sect. 4. hujus capitis, ab aliis vero partibus vult fuisse longe excelsiorem murum illum) atque in eo fuerunt 12 gradus, quorum singuli alti erant dimidium cubitum, projectura autem eorum (h. e. latitudo) dimidium similiter cubitum. Omnes qui istic (h. e. in Templo) fuerunt gradus, singuli alti erant dimidium cubitum, & lati dimidium cubitum, præter gradus Vestibuli. Omnes portæ qui istic fuerunt habuerunt januas (seu valvas) ligneas exceptâ Vestibuli portâ. Omnes portæ quæ istic fuerunt, היו להם שקופות *fuerunt fenestratæ* (h. e. habuerunt hyperthyrum sive fenestellam supra limen superius R. Shemaiah exponit vocem illam de arcuato fornice quo Portæ postes supernè conjunguntur. Maimonides exponit per משקוף quod *superliminare* significat, nempe arcuatum) (vel arcuatæ) supernè, præterquam porta Taddæi in qua fuerunt duo lapides *e* מוטות, quorum alter alteri impositus erat. Omnes Portæ quæ istic fuerunt נשתנו *immutatæ sunt* להיות של זהב *ut fierent aureæ*, exceptâ Nicanoris portâ quia in iis factum esset נס *f* *miraculum*. Alii dicunt quia æs earum מצהיב (Maim. exponit ירוק כעין הזהב *fulvum instar auri*) instar auri splendebat.

SECT. IV. Omnes muri sive parietes כותלים erant excelsi præter Orientalem, quia Sacerdos *g* qui Vaccam comburebat stans in vertice montis Olearum respiciebat & oculos intendebat in portam Templi quo tempore sanguis aspergebatur.

SECT. V. Atrium fœminarum (R. Schemaiah dicit Atrium istud esse illud quod ab Ezechiele vocatur החיצונה *exterius*) longum & latum fuit in quadrum 135 cubitos, erantque 4 Exhedræ in quatuor ejus angulis, singulæ 40 *h* cubitorum ולא היו מקורות *quibus nullum fuit tabulatum* seu tectum ligneum, atque sic futuræ sunt (nempe quum à Messia, quem expectant Judæi, Templum instaurabitur) esse, dictum est enim in Ezech. Eduxit me in Atrium exterius & circumduxit me ad quatuor angulos Atrii, & ecce Atrium in Angulo Atrii, & in quatuor angulis Atrii Atria קטורות juncta (vel fumosa) אלא שאינן מקורות nisi quod non erant tecta. Porro hic erat earum usus ; 1. Meridionalis Orientalis erat Exhedra Nazaræorum, istic enim Nazaræi coquebant pacifica sua sacrificia, & radebant capillos suos quos (in ignem) sub aheno injiciebant. 2. Orientalis Septentrionalis erat Exhedra lignorum, istic nempe Sacerdotes בעלי מומין *quibus erat aliquod corporis vitium* מתליעים evermiculabant ligna, (separabant ligna in quibus inveniebantur vermes & teredines, quòd vermiculis ejusmodi polluuntur ligna) omne enim lignum in quo invenitur vermis profanum est, nec licet illud inferre Altari. 3. Septentrionalis Occidentalis erat Exhedra Leprosorum. 4. Occidentalis Meridionalis de qua R. Eliezer F. Jose dixit, Oblitus sum quis esset ejus usus, sed Abba Saul dixit quòd istic reponeretur vinum & oleum, proptereáque dicebatur *Domus* שמניה *oleorum* (vel *pinguium*) Et initio quidem fuit (Atrium illud fœminarum) *i* הלקה undiquaque planis parietibus sed postea circumdederunt illud *k l* בצוצרה ambulacro quodam ligneo (*une gallerie eslevee tout à l' entor du Pauvis endedans*) (in hunc scilicet finem) ut fœminæ supernè aspicere possent (versùs Templum) viri autem infernè, ne simul miscerentur (viri & fœminæ.) Erant autem 15 gradus quibus ex eo (Atrio) ascendebatur in Atrium Israelis qui respondent illis 15 Psalmis qui *cantica graduum* dicuntur. Levitæ enim super illis (gradibus) canebant cantica (illa.) Non erant autem (gradus illi) טרוטות (directi & in longum protensi) *theatrales* sed מוקפות *circulares*, instar dimidiæ areæ rotundæ (seu dimidiatæ lunulæ.)

SECT. VI. Sub Atrio Israelis erant Exhedræ quæ aperiebantur in Atrium fœminarum. in quibus Levitæ citharas, nablia, cymbala & cætera Musica instrumenta reponebant. Atrium Israelis longum fuit 131 cubitos, latum verò 11 cubitos [similiter Atrium Sacerdotum longum fuit 135 cubitos, latum verò 11 cubitos] R. Shemajah exponit זיזין של עץ mutulos lignorum infixos ad signandum discrimen inter utrumque Atrium ראשי פספסין lorica autem dividebat (seu separabat) Atrium Israelis ab Atrio Sacerdotum. Rabbi Eliezer F. Jacob dicit, Gradus unus fuit (viz. inter Atrium Israelis & Atrium Sacerdotum) altus cubitum unum, & super eum דוכן *suggestum* (unde Sacerdotes benedicebant populo) positum ad quod ascendebatur tribus gradibus singulis altum dimidium cubitum, atque ita invenitur Atrium Sacerdotum altius Atrio Israelis duobus cubitis cum dimidio. Totum Atrium (Templi scilicet) עזרה מוחלטת, inquit Maimonides, h. e. Atrium absolute dictum est Atrium Templi) longum fuit 187 cubitos (cubiti illi 187 numerandi sunt ab Atrio Israelis usque ad murum qui est ponè Sanctuarium ; vide infra cap. 1. Sect. 1. & hoc Atrium illud est quod absolute מקדש dicitur inquit Maimonides) latum verò 135. Atque in eo fuerunt 13 adorationes. Abba Jose F. Hanan dicit pro numero nempe 13 Portarum. (Maimonides rejicit sententiam illius Rabbi & sequitur sententiam Sapientum qui 7 duntaxat statuunt Portas in Atrio Templi) (quæ in eo Atrio fuerunt.) Meridionales incipiendo ab Occasu (quatuor nempe) Porta העליון *Superior*. Porta הדלק. Porta בכורות *primitiarum*. Porta aquarum. Et quare dicta est Porta aquarum ? Quia per eam inducebant phialam aquæ quæ die Festi libabatur. R. Eliezer F. Jacob dixit, Quia per eam aquæ effunduntur, futurúmque ut aliquando egrediantur desub limine Domûs. Ex adverso harum à Septentrione incipiendo ab Occasu (quatuor itidem Portæ, nempe) Porta Jechoniæ, Porta קרבן *Corban*, Porta fœminarum, Porta cantici. Quare autem dicta est Porta Jechoniæ ? Quia per eam Jechonias egressus est quum migraret in Captivitatem. Porta quæ ab Oriente fuit dicta est *Nicanoris Porta*, juxtáque eam duo fuerunt ostiola, alterum à dextra, alterum à sinistra, duo itidem ab Occidente quibus nullum est nomen.

Ad CAP. II.

a Sic quidem dicitur hic totus mons Moria cui inædificatum erat Templum, sed mox cum dicitur, *maxima hujus pars &c.* intelligitur pars ea montis quæ non occupabatur ab Atrio Templi, seu quæ interjacebat inter murum extimum, quo omni ex parte cinctus erat mons Moria, & murum Atrii Templi. Hoc illud ipsum est quod Josephus vocat *Septum exterius*, Atrium autem Templi illud est quod Josephus vocat *Septum interius*. At sic sæpius hic mons Domus significat Septum Templi exterius.

b Hoc sic accipiendum est, (uti rectè exponere videtur Maimonides) Atrium Templi non erat (ex sententia horum Talmudistarum, sed contra quàm docet Josephus) præcisè in medio montis Moriæ positum, ita ut à quatuor Atrii lateribus ad quatuor montis Domus latera æquale intercederet intervallum, sed ita erat collocatum, ut latus Atrii Meridionale omnium longissimè recederet seu distaret à latere montis Domus Meridionale sibi opposito, Orientale autem Atrii latus ab Orientali montis Domûs latere paulò minùs recederet, Septentrionale verò Atrii latus à Septentrionali montis Domûs latere minùs adhuc recederet, propiùs denique omnium à muro montis Domûs Occidentali recederet Occidentale Atrii latus, quod ut commodè fiat cùm singula montis Domûs latera fuerint 500 cubitorum, Atrium autem longum fuerit 185 cubitos ab Oriente in Occidentem, latum 35 à Septentrione in Meridiem, necesse est ut statuamus Atrium Templi distasse à muro Montis à Meridie 234 cubitos, ab Oriente verò 227, à Septentrione 131, ab Occidente denique 86, quomodo nos in Ichnographia nostra illud disposuimus.

c Quid hic sibi velint Talmudistæ non satis capio, neque planè explicatur ab ejus Commentatoribus.

d Hoc est inquit Maimonides quum quis ad aliquam ex illis rupturis pervenerat, istic adorabat Deum, & Deo gratias agebat quòd Græcorum regnum excideret.

e Commentatores istud non explicant. Sed videntur hoc velle Talmudistæ, nempe, omnes Templi Portas habuisse superliminare arcuatum (Gallicè *estoit faittes en arcade*) exceptâ Taddæi Portâ, cujus superliminare arcuatum non fuit, sed constabat duobus lapidibus posti utrique Portæ ad angulos rectos superimpositis, quorum lapidum alter alteri incumbebat, & uterque longitudine suâ totam Portæ latitudinem occupabat, quod fieri solet in Portis angustioribus (qualis fuisse videtur Porta ista) at in latioribus (quales reliquæ Templi Portæ fuerunt) superliminare arcuatum & fornicatum fieri solet. R Schemajah sic rem explicat ut dicat totam Portam constitisse ex duobus tantùm lapidibus, in quorum superiore fuit sculptum superliminare, atque hinc inde media postium pars, in inferiore autem sculptum fuit limen inferius, atque hinc inde altera dimidia postium pars.

f Repetitur illud in Massech. Joma cap. 3. Ghemara, ubi narratur miraculum illud. Et R. Eliezer istic vocat æs illud splendens instar auri æs קלוניתא videtur legendum קרוניתא pro קורינתא, h. e. *Corinthium*, Josephus enim asserit fuisse ex ære Corinthio.

g Lev. 17. 27. Deus jubet ut festo die Propitiationum Juvencus & Hircus, quorum sanguis inferebatur in sacrarium, extra castra comburerentur toti. Ubi Templum exstructum fuit mos inolevit ut comburerentur extra Jerosolymam in monte Olearum (qui erat ab Oriente urbis) ex adverso Portæ Templi, ut Sacerdos qui isti rei vacabat posset inde videre quando summus Sacerdos inferret sanguinem in sacrarium, atque ex eo aspergeret ante Arcam. Atque hic Maimonides rectè observat limen inferius portæ Templi altius fuisse duobus cubitis quàm esset limen superius portæ Orientalis quæ Susan dicebatur, quia solum Templi 22 cubitis excelsius fuit solo Septi exterioris in quo porta fuit Orientalis, Porta autem ipsa Orientalis alta fuit tantùm, 23 cubitos ; itaque per Portam illam non potuit Sacerdos stans in vertice montis Olearum videre summum Pontificem aspergentem sanguinem in Sanctuario : linea enim visualis ab ejus oculo tendens per superliminare Portæ Orientalis non potuit tangere nisi gradum octavum graduum illorum qui erant in Vestibuli porta. Itaque ut Sacerdos comburens juvencum posset videre Pontificem aspergentem sanguinem, necesse fuit ut murus portæ Orientalis impositus humilis esset, sic enim fieri potuit ut מֵעַל desuper (*par dessous*) murum illum videret Pontificem aspergentem. R Schemajah exponit hoc de muro *Chajil* qui ab Oriente erat, & quem ait fuisse cæteris humiliorem, & 10 cubitos tantùm altum, ut desuper Sacerdos posset videre, &c.

h R. Schemajah dicit se nescisse an Exhedræ illæ fuerint quadratæ, & habuerint in singula latera 40 cubitos ; & notat Exhedras quarum meminit Ezechiel latas fuisse tantùm 30 cubitos.

i Maimonides & R. Schemajah exponunt *fumosa* : קיטור enim est *vapor instar fumi*, & קטורת *incensum* sic dicitur ob fumum quem emittit cùm incenditur. Atria autem illa dicuntur *fumosa* quia (inquit R. Schemajah) populi victimæ istic coquebantur, unde fumus ascendebat, ac propterea tecta non fuerunt Atria illa, ut fumus liberè exire posset, néve à fumo Atria denigrarentur. At LXX legerunt eo loci apud Ezechielem קטנות h. e. *parva*, quæ lectio videtur melior & convenientior : sensus enim erit, Exedras istas fuisse veluti totidem Atria parva in quatuor angulis majoris illius Atrii.

k חלק *lævem & glabrum* significat, Hoc ergo vult, Parietem illum initio fuisse planum, nullo ejusmodi ambulacro ligneo vestitum & veluti cinctum, quod postea infixis muro trabibus adjectum est. Vide eadem hæc in Massech. Succa cap. 5. f. 91.

l R. Schemajah vocat illud סיסטרא, aliàs גווטרא dicitur, omnia vide...

tur corrupta à voce Græca ζῶστρον *cingulum* : erat enim ambulacrum illud circa Atrium veluti cingulum aliquod quo murus Atrii undiquaque intrinsecus cingebatur.

CAP. III.

SECT. I. Altare longum & latum fuit in quadrum 32 cubitos. Post cubitum unum altitudinis reducebatur (introrsum) cubitum unum, atque hoc illud est quod dicitur יסוד *fundamentum*; ita invenitur longum & latum 30 cubitos. Inde post 5 cubitos altitudinis reducebatur (rursus introrsum) cubitum unum, atque hoc est quod dicitur סובב *περίζωμα*, sic invenitur longum & latum 28 cubitos. Locus cornuum hinc (reducebatur introrsum) cubitum unum, atque inde cubitum alterum: sic invenitur longum & latum 26 cubitos. Inde locus à pedibus Sacerdotum calcatus cubitum hinc unum, inde alterum (rursus reducebatur introrsum) atque sic invenitur locus המערכה *Foculi* longus & latus 24 cubitos. R. Jose dixit, In principio nonnisi 28 cubitos longum fuit & latum, postmodúmque reducebatur ad eum quem exposuimus modum, ita ut inveniretur locus Foculi longus & latus 20 duntaxat cubitos; verùm cùm filii Israel ascenderunt à Captivitate adjecerunt illi (Altari) quatuor cubitos à Septentrione & totidem ab Occasu כמין גמא *ad instar fosse*. Dictum est enim (Ezech. 43. 16.) *Ariel longum & latum erit 12 cubitos, quadratum*, videtur innuere, quod nonnisi 12 cubitos longum & totidem latum esset, at quum subjicit, על ארבעת רבעין *versus quatuor latera sua*, docet quod à medio (Altaris) dimetiebatur 12 cubitos versùs singula latera. Filum autem סיקרא *Sericum* purpureum cingebat Altare in medio, ad separandum inter sanguines superiores & sanguines inferiores. היסוד *fundamentum* protendebatur per totum latus Occidentale Altaris, ואוכל sed deficiebat à Meridie cubitum unum, & ab Oriente cubitum alterum (nempe in ipso angulo Orientali Meridionali.)

SECT. II. In Cornu Occidentali Meridionali fuerunt duo foramina instar duarum narium exiguarum, per quæ sanguis qui effundebatur in fundamentum Occidentale & Meridionale effluebat & miscebatur in cubitali spatio (in angulo posito) indéque effluebat in torrentem Cedron (nempe per Cryptam subterraneam.)

SECT. III. Infra illud Cornu in ipso (Atrii) pavimento locus erat longus & latus cubitum unum, cum tabula marmorea desuper, & annulo tabulæ infixo, atque per locum illum quadrum descendebant לשיח (שיתין sunt duo exigua foramina per quæ vinum libaminum defluebat in locum quendam subterraneum sub Altari, qui similiter dicebatur שיח) in subterraneum foramen sic dictum sub Altari ad illud purgandum. Ascensus (dictus כבש) erat ad latus Meridionale Altaris longus 32 cubitos, latus 16, cum fenestella ad latus ejus Occidentale in quam conjiciebant immundas partes avicularum quæ pro peccato offerebantur.

SECT. IIII. Lapides tum Ascensûs tum Altaris ipsius sumi debet de valle vitibus consita, in qua fodiunt sub virgine tellure (sic vocatur terra quæ nunquam ab æterno tacta fuit à ferro) atque inde educunt lapides integros, super quos motum non fuit ferrum; nam ferrum vel ipso tactu aut levi cæsurâ polluit rem omnem. Si in uno horum lapidum sit vel minima cæsura (à ferro) pollutus est ille lapis, sed reliqui sunt legitimi. Dealbant autem lapides Altaris bis singulis annis, semel Paschate, & iterum in festo (Tabernaculorum scilicet.) Templum autem ipsum semel (duntaxat) Paschate scilicet, solent dealbare. Rab. dixit, Vesperâ singulorum sabbathorum dealbant Altare mappâ propter sanguinem (victimarum scilicet qui ad Altaris fundamentum effunditur) Calcem autem non illinunt cum trulla ferrea nè fortè ferrum tangat (lapides) & eos polluat; ferrum enim creatum est ad abbreviandos dies hominis, Altare autem creatum est ad producendam ejus vitam: non est autem æquum ut quod abbreviat moveatur super illud quod producit (vitam.)

SECT. V. Annuli fuerunt ad Septentrionale Altaris latus; sex fuerunt eorum ordines, quaterni autem in singulis ordinibus annuli. Sunt qui dicunt quatuor fuisse ordines, senos autem in singulis ordinibus annulos (ad quos) annulos religabant (mactandas victimas.) Locus Mactatorum fuit etiam ad latus Septentrionale Altaris, atque in eo fuerunt columellæ (marmoreæ) cum trabe cedrina earum capiti imposita, cum uncinis ferreis ei infixis, erántque tres hujusmodi columnarum ordines, atque ex iis appendebant deglubendas (victimas,) cum mensis marmoreis inter illos columnarum ordines.

SECT. VI. Mare æneum fuit inter Templi Vestibulum & Altare versùs Meridiem. Inter Vestibulum & Altare spatium fuit 22 cubitorum cum 12 gradibus, quorum altitudo & latitudo (sive projectura) fuit dimidii cubiti אמא רובד נ׳ אמא אמה רובד שלשה &c. h. e. *cubitus, tum retractio trium cubitorum, cubitus, tum retractio trium* (cubitorum) in supremo autem fuerunt bini cubiti, dein retractio 4 cubitorum. R. Jehuda dicit, In supremo fuerunt bini cubiti, retractio autem 5 cubitorum.

SECT. VII. Porta Vestibuli alta fuit 20 (alia editio Misnæ habet 40 quod melius est) cubitos, lata totidem. Quinque autem מלתראות *crassæ trabes* (alia editio addit של מילא quo notatur certa species arboris, fortè à Græco μῆλον *pomus*) supernè fuerunt illi impositæ, quarum infima excedebat Portæ postes hinc & inde cubitum unum, atque ita invenitur suprema fuisse 30 cubitos longa, series autem lapidum interjecta fuit inter singulas trabes.

SECT. VIII. כלונסות של אבן Retinacula autem lapidea infixa erant muro Templi & muro Vestibuli, nè dissiliret (murus.) Catenæ autem aureæ pendebant de contignatione (tecti) Vestibuli, quibus juniores Sacerdotes ascendebant ut viderent coronas, (Alia editio addit שבחלונות *quæ* erant *in fenestris*) Scriptum est enim (nempe Zach. 6. 14.) *Et coronæ erunt Helem & Tobiæ & Jedabiæ & Heno filio Sophoniæ in memoriale in Templo Domini.* Vitis aurea superstabat portæ Templi ומודלה על גבי כלונסות *& innitebatur retinaculis illis* (lapideis.) Quisquis (Templo) vovebat (aurum) is (ex eo) vel folium vel granum (seu acinum) vel racemum fieri curabat, atque istic appendebat. R. Eliezer F. Tsadoc dixit, מעשה היה *factum est* semel ut 300 Sacerdotes (Maimonides ait esse hyperbolen pro *multi*) super eam numerarentur לפנתה ad eam expediendam vel removendam.

CAP. IV.

SECT. I. Porta Templi alta fuit 20 cubitos, lata 10. Quatuor fuerunt illi januæ ligneæ, duæ intrinsecus, & totidem extrinsecus, Scriptum enim est *Duæ fores Templo & Sanctuario*. Exteriores fores aperiebantur intra Portam ad tegendam muri crassitudinem, interiores autem januæ aperiebantur intra ipsam Domum ad tegendam eam muri partem quæ erat à tergo januæ. R. Juda dicit, Valvas fuisse in medio Portæ וכמין אצטבאמיטה replicatásque retrorsum, hinc duos cubitos cum dimidio, indéque duos cubitos (pariter) cum dimidio, hincque postis Portæ dimidium cubitum, & inde postis Portæ alterum dimidium cubitum (occupabat,) juxta illud quod scriptum est Ezech. 41. 24. Duæ fores erant cuilibet valvarum, duæ, inquam, plicatiles fores, duæ uni valvarum, & duæ (aliæ) fores alteri valvarum,

SECT. II. Duo ostiola fuerunt Portæ illi majori, unum quidem à Septentrione, alterum verò à Meridie. Per illud quod fuit à Meridie nemo unquam ingressus est, atque de illo intelligi debet id quod scripsit Ezechiel (cap. 44. 2.) *Et dixit mihi Dominus, Porta ista clausa manebit, non aperietur, nec ullus per eam ingredietur quia Dominus Deus Israel per eam ingressus est.* Accipiebat clavem (Sacerdos) & aperiebat ostiolum (Septentrionale scilicet) & ingrediebatur in Cellam, & ex Cella in Templum. R. Juda dicit, In ipsa crassitudine muri erat via per quam ibat Sacerdos donec perveniret & staret inter duas januas, aperiebátque valvas exteriores ab interiore parte, & interiores ab exteriore parte.

SECT. III. Triginta octo Cellæ istic fuerunt, nempe 15 à Septentrione, totidem à Meridie, octo ab Occasu. Quæ à Meridie & Septentrione fuerunt (ita erant dispositæ) ut quinque (h. e. tria erant Cellarum tabulata & in unoquoque tabulato fuerunt quinque Cellæ) essent super alias quinque, & rursus super istas aliæ quinque; Ab Occasu autem tres fuerunt super tres alias, duæ denique aliæ super istas. [Villalpandus Tom. 2. part. 2. lib. 4. cap. 26. hunc Talmudis locum accipit non de quibuslibet Cellis quæ erant circa Sanctuarium sed solummodo de illis duabus quæ erant utrinque à lateribus Vestibuli Templi (quas vocat *Mutatoria*) Habet (inquit) utrumque hoc cubiculum terna ostia, ad Atrium unum, alterum ex adverso hujus ad Vestibulum Templi, & tertium quo ad interiora cubicula patebat introitus; neque enim ad ea aliâ poterant ingredi viá quàm per hæc cubicula anteriora in angulis constituta Orientalibus Meridiano & Aquilonari. At cap. 28. aliam proponit hujus loci expositionem quam rejicit ac refellit. Eam refert Clarius Brixiensis, ex quo (inquit Clarius) facilè colligitur unumquodque cubiculum tria ut minimum habuisse ostia, duo ad cubicula hinc atque hinc adjecta proximè, & tertium sursum versùs ad superius cubiculum per Cochleam; nam ab infimo ad medium, & à medio in supremum ascensus per Cochleam patuit. Duo quidem ostia in singulis cubiculis admittit Villalpandus, sed tertium per Cochleam in superius tabulatum rejicit, quia una erat Cochlea, juxta verò illam expositionem singulæ singulis cubiculis tribuuntur Cochleæ.] Tres Portæ fuerunt singulis Cellis, una quidem, in Cellam dextram, altera in Cellam sinistram, tertia denique in Cellam superioris sibi tabulati. In Cornu autem (h. e. in prima Cella infimi tabulati quæ erat in angulo Templi Septentrionali Orientali) Septentrionali Orientali quinque fuerunt Portæ, una in Cellam dextram, altera in Cellam sibi superiorem, tertia in Cochleam, quarta in ostiolum, quinta in Templum.

SECT. IV. Inferioris *Tabulati Cellæ* latæ fuerunt quinque cubitos, contignatio verò earum *superior lata fuit* sex (cubitos) medii *tabulati Cellæ latæ fuerunt* sex *cubitos*, contignatio earum *superior* septem, superioris *tabulati Cellæ latæ fuerunt* septem *cubitos*, scriptum enim est (1 Reg. 6. 6.) tabulatum inferius fuit quinque cubitos latum, medium sex cubitos latum, tertium septem cubitos latum.

SECT. V. Cochlea (vel potiùs Scala) ascendebat à cornu (h. e. angulo) Orientali Septentrionali ad cornu Septentrionale Occidentale, per quam ascendebant in tectum Cellarum. Qui ascendebat per ejus gradus faciem obvertebat ad Occasum, & percurrebat latus Septentrionale donec perveniret ad Occidentalem (Templi) partem, tum vertebat se ad Meridiem & percurrebat latus Occidentale, donec perveniret ad latus Meridionale, quò ubi pervenerat faciem obvertebat ad Orientem, & percurrebat latus Meridionale donec perveniret ad Portam tabulati superioris Templi, quæ Porta erat ad latus Meridionale. Atque in Porta tabulati illius erant duo כלונסות cedrina per quæ ascendebatur in tabulati tectum, & in eorum summo erat lorica quæ dividebat in tabulato locum Sanctum à Sancto sanctorum, & in tabulato לולין *cataractæ* (Maimonides exponit לול pro פתח קטון) erant apertæ in Sancto sanctorum per quas catenis in arcula conclusos demittebant artifices (seu operarios) ut nè oculi eorum יזונו pascerentur aspectu Sancti sanctorum.

SECT. VI. Templum longum, latum & altum fuit 100 cubitos, האותם altum fuit 6 cubitos, tabulatum inferius 40 cubitos, כיור cubitum unum בית דילפא cubitos duos, תקרה tabulati trabes cubitum unum, מעזיבה lutamentum cubitum unum, secundum tabulatum altum 40 cubitos, rursus כיור cubitum unum, בית דילפא duos cubitos, tabulati trabes cubitum unum, lutamentum cubitum unum, peribolus tres cubitos, כלה עורב arcicorvus cubitum unum. R. Juda dicit arcicorvum non venire in mensuram (altitudinem scilicet Templi,) sed peribolum fuisse quatuor cubitorum.

SECT. VII. Ab Oriente in Occidentem 100 cubiti, nempe murus Vestibuli (crassus fuit) 5 cubitos, Vestibulum ipsum 11 cubitos, murus Templi crassus 6 cubitos, Locus Sanctus 40 cubitos, טרקסין cubitum unum, Sanctum sanctorum 20 cubitos, Murus Templi 6 cubitos, Cella 6 cubitos, Murus Cellæ 5 cubitos. A Septentrione in Meridiem (latum fuit Templum à tergo) 70 cubitos, (nempe sic) Murus Scalæ 5 cubitos, Scala 3 cubitos, Murus Cellarum 5 cubitos, Cellæ 6, Murus Templi 6 cubitos, Templum latum 20 cub. Murus Templi 6 cub. Cellæ 6 cub. Murus Cellæ 5. cub. Stillicidii locus 3 cub. murus ipsius 5 cubitos. Vestibulum excedebat illam (Templi latitudinem) 15 cubitis à Septentrione, & totidem à Meridie, & hoc illud est quod vocabatur בית חילפות *domus cultrorum*, quia istic recondebant cultros (mactatorios scilicet.) Templum itaque angustius fuit à tergo quam à fronte, quæ in re simile fuit leoni, scriptum nempe est *Væ Arieli civitati in qua castrametatus est David.* Qualis est Leo? Angustus à tergo, latus verò à fronte, sic etiam Templum angustum erat à tergo, latum verò à fronte.

CAP. V.

SECT. I. Totum Templi Atrium longum fuit 187 cubitos, latum verò 135. Ab Oriente inquam in Occidentem fuerunt 187 cubiti, nempe locus qui à pedibus Sacerdotum calcabatur (latus erat) 11 cubitos, Altare 32 cub. inter Altare & Vestibulum 22 cub. Templum (longum) 100 cubitos, locus autem qui fuit post domum Propitiationis latus erat 11 cubitos.

SECT. II. A Septentrione in Meridiem Atrium latum fuit 135 cubitos, nempe Ascensus & Altare occuparunt in longitudinem 62 cub. Ab Altari ad locum Annulorum 8 fuerunt cubiti. Locus Annulorum latus 24 cub. Ab Annulis ad Mensas 4 cub. A mensis ad Columellas 4 cub. A Columellis ad murum Atrii 8 cubiti; quod verò reliquum est de numero, fuit inter Ascensum & murum Atrii, item locus Columellarum.

SECT. III. Sex Exhedræ fuerunt in Atrio, tres nempe à Septentrione, totidem à Meridie. Exhedræ quæ fuerunt à Septentrione sunt hæ, Exhedra מלח *salis*, Exhedra הפרוה, Exhedra המדיחין. Exhedra Salis ea fuit in qua reponebatur Sal ad oblationes; Exhedra הפרוה ea est in qua sale condiebant (seu parabant) pelles victimarum; supra cujus tectum fuit בית הטבילה *locus ablutionis* Pontifici maximo die festo Propitiationum. In Exhedra המדיחין lavabant & purgabant intestina Victimarum, atque ex ea per Cochleam ascendebatur supra tectum Exhedræ הפרוה.

SECT. IV. (Exhedræ) quæ fuerunt à Meridie (hæ sunt,) Exhedra העץ *lignorum*. Exhedra הגולה, Exhedra הגזית. Et ad Exhedram quidem Lignorum quod attinet, R, Eljezer F. Jacob dicit, Oblitus sum quis esset ejus usus; sed

Aba Saul dicit, Erat Exhedra summi Sacerdotis, erátque à tergo reliquarum duarum, & tectum trium illarum erat æquale. In Exhedra הגלה fuit בור הגולה (Alia editio legit קבוע, h. e. *certa, fixa*) *cisterna scaturiginis* cum rota desuper, atque inde suffi:iebant aquam toti Atrio. In Exhedra הגזית habebatur Synedrium magnum Israelis quod sedens judicabat de Sacerdotibus. Sacerdos qui inveniebatur פסול *illegitimus* pullam vestem induebat, & involvebat se pullâ veste, atque sic abibat; qui verò non inveniebatur esse פסול *illegitimus* induebat candidam vestem & candidâ amiciebatur, ingrediebatur Atrium & ministrabat cum fratribus suis Sacerdotibus. Porrò 19 faciebant ut ne inveniretur פסול *illegitimus* in Aharonis Sacerdotis semine, atque sic dicere solebant, Benedictus sit Dominus quòd non inventus est פסול *illegitimus* in Aharonis semine, & benedictus sit Dominus eò quòd elegit Aharonem & filios ejus ad standum & ministrandum coram facie sua in domo Sanctuarii sui.

Templi Hierosolymitani dimensiones secundum Josephum.

Longitudo Templi ab Oriente in Occidentem.

Muri Septi exterioris, sive Atrii Gentium crassitudo non definitur à Josepho, sed à nobis conjicitur fuisse omni ex parte octo cubitorum.

Porticus Orientalis lata 40 cub.

Spatium ὕπαιθρον illi proximum latum 65 cub.

Crassitudo muri Orientalis Septi interioris 6. cub.

Exhedræ illi proximæ latæ 20 cub.

Murus earum interior crassus 5 cub.

Atrium fœminarum latum 40 cub.

Lorica lapidea illud separans ab Atrio Sacerdotum, crassa cubitum unum.

Atrium Templi sive Sacerdotum longum secundùm Talmudistas Judæos 187 cub.

Crassitudo muri Occidentalis Septi interioris 6 cub.

Exhedræ juxta ipsum latæ 20 cub.

Murus earum exterior crassus 5 cub.

Spatium ὕπαιθρον inter eas & Porticum Occidentalem latum 65 cub.

Porticus Occidentalis Septi exterioris lata 40 cub.

Crassitudo muri Septi exterioris 8 cub.

Summa 516 cub.

Latitudo Templi à Meridie in Septentrionem.

Murus Septi exterioris crassus 8 cub.

Porticus regia, sive Salomonis, Septi exterioris lata 70 cub.

Spatium ὕπαιθρον illi proximum 65 cub.

Exhedræ illi proximæ cum muro suo exteriore latæ 25 cub.

Murus Septi interioris crassus 6 cub.

Atrium virorum Meridionale latum 30 cub.

Lorica Meridionalis lata cubitum unum cum dimidio.

Atrium Templi sive Sacerdotum latum, secundùm Judæos Talmudistas, 135 cubitos.

Lorica Septentrionalis lata cubitum unum cum dimidio.

Atrium virorum Septentrionale latum 30 cub.

Murus ejus crassus 6 cub.

Exhedræ juxta murum, cum muro suo exteriore latæ 25 cub.

Spatium ὕπαιθρον illis proximum, latum 65 cub.

Porticus Septentrionalis Septi exterioris lata 40 cub.

Murus ejus crassus 8 cub.

Summa 516 cub. quorum 16 cubiti dantur crassitudini muri Septi exterioris, reliqui 500 cubiti longitudini Porticuum, qualem eam definiunt Talmudistæ, & ipse Josephus qui facit Porticus longas stadium unum, scilicet Hebraicum, h. e. 400 cub. Hebraicos qui faciunt Romanos cubitos 500.

Templi propriè & strictè dicti Dimensio

Longum, latum (à parte anteriore, sive in facie Vestibuli) altum ἀνὰ 100 cub, latum verò à parte posteriore 60 cub. altum totidem.

Murus ejus crassus 6 cub.

Murus Vestibuli exterior crassus 8 cub.

Vestibulum latum 20 cub. altum 90 cub. longum intrinsecus 84 cub. non comprehenso utrinque muro ejus exteriore crasso 8 cub. itaque extrinsecus longum fuit 100 cub. latum 34 cub.

Τὰ ἅγια sive Sanctum, longum 40 cub. latum 20 cub. altum 60 cub.

Ἅγια ἁγίων sive Adytum, longum & latum ἀνὰ 20 cub. altum 60 cub.

Cellæ circa Templum numero 30 in triplici tabulato, singulæ longæ, latæ & altæ ἀνὰ 10 cub.

Murus earum crassus 4 cub.

Paries earum intergerinus qui cellam à cella dividit, crassus 2 c. cum dimidio.

Altare Sacrificiorum longum & latum ἀνὰ 50 cub. altum 15 cub.

Ascensus ad Altare longus 24 cub.

Spatium ὕπαιθρον quadrangulare juxta Altare, in quo mactabantur & parabantur Victimæ, longum 76 cub. latum 56 cub.

Spatium ὕπαιθρον inter Vestibulum & atria virorum, latum cub. 17 cum dimidio.

Spatium ὕπαιθρον inter posteriorem Templi partem & eadem virorum Atria, latum 37 cub. cum dimidio.

Spatium inter posticam Templi partem & murum Occidentalem Septi interioris, latum 10 cub. longum verò ab uno Gazophylacio ad aliud 80 cub.

Spatium inter Altare & Templi gradus latum 16 cub. inter Vestibulum Templi & Aram 20 cub.

Spatium inter Altare & Atrium fœminarum latum 7 cub.

Portæ Templi earumque Dimensiones.

In Septo exteriore.

Portæ, Orientalis & Meridionalis, singulæ latæ 40 cub.

Porta Occidentalis Porticus regiæ, lata 30 cub.

Reliquæ tres Occidentales, singulæ latæ 20 cub.

Porta ducens in Arcem Antoniam, lata 20 cub.

In Septo interiore.

Quatuor à Meridie, totidem à Septentrione, singulæ latæ 29 cub. altæ 30 cub.

Porta Orientalis Atrii fœminarum, lata 39 cub. alta 50 cub.

Porta Vestibuli Templi propriè dicti lata 25 cub. alta 70 cub.

Porta interior ipsius Templi, qua ex Vestibulo ingressus est εἰς τὰ ἅγια, lata 16 cub. alta 55 cub.

Numerus Columnarum in toto Templo.

In Septo exteriore.

In Porticu { Meridionali 162 col. / Orientali 87 col. / Occidentali 87 col. / Septentrionali 121 col. }

Summa 457.

In Septo interiore.

In Atrio { Fœminarum 46 col. / Virorum { Septentrionali 24. / Meridionali 24. } }

Summa 94.

In omnibus Templi universi Portis 49 col.

Itaque in universo Templo fuerunt columnæ 600. quorum omnium diameter fuit 4 cub. ambitus 12 cubitorum.

Gradus omnes tum Templi strictè dicti, tum Septi interioris lati fuerunt singuli cubitum unum, alti verò dimidium, exceptis gradibus Septi interioris qui alti fuerunt 13 pollices cum dimidio, sive paulò plusquam pedem unum.

Templi capacitas.

Totum Templum cùm in quadrum longum & latum ab omni parte fuerit 500 cubitos, Area ejus cepit 250 m. cubitos quadratos. Sed magna ejus pars occupata fuit à Columnis & Septi muris & Exhedris.

Quatuor Septi exterioris Porticuum area cepit 86200 cub. à quibus si demas spatia à 457 columnis (seu earum stylobatis) occupata (quorum singulis 25 cubitos assignamus, nempe unicuique stylobatæ 5 cubitos in quadrum) restant 74775 cubiti, tantundem cepit Porticuum illarum tectum vel secundum tabulatum in quo homines potuerunt adoraturi stare. Jam singuli cubiti quadrati singulis hominibus stantibus debent assignari, non plures; nam etsi ab humero ad humerum homo latior sit cubito uno, at certè crassus non est cubitum unum, itaque quod illi deest istinc accedere potest. Quare in singulis cubitis quadratis singuli homines stare potuerunt. Itaque in Porticibus Septi exterioris earúmque tecto vel tabulato stare potuerunt 149550.

Spatium hypæthrum totum inter Porticus & Septum interius habuit 90400 cubitos, proindéque totidem potuit capere homines.

Atria virorum duo longa singula 187 cub. lata 30 habuerunt singula 5610 cubitos, ambo 11220 cub. Eorum tectum vel tabulatum tantundem: summa est 22440 cubiti, ac proinde totidem homines.

Sex Exhedræ illis junctæ in ipsis Portis singulæ longæ, latæ 30 cub. faciunt in universum 5400 cubitos, qui superioribus sunt addendi. Sic fiunt 27840.

Atrium fœminarum utrumque deductis columnis seu stylobatis capit 5850 cub. totidémque fœminas, Atrii tectum totidem, potuit ergo capere 11700 fœminas. Exhedræ duæ in Portis illius positæ 1800, itaque in eo capi potuerunt 13500 fœminæ.

Atrium Israelis longum 70, latum 40 cub. capere potuit 2700 homines, ejusque tabulatum totidem; sunt in universum 5400.

Jam si omnes in unum colligantur qui potuerunt in toto Templo capi homines è plebe præter Sacerdotes & Levitas qui Atrium Sacerdotum occuparunt, invenientur 286690 h. e. paulò plures quàm ipsa tota area Templi pura capere posset.

Atrium Sacerdotum longum 187, latum 135, habuit 11581, cubitos quadratos 25145, à quibus sunt demendi quot nempe Templi & Aræ & Gazophylaciorum area occupavit, restant 13664 cubiti quadrati in quibus totidem capere potuerunt Sacerdotes & Levitæ.

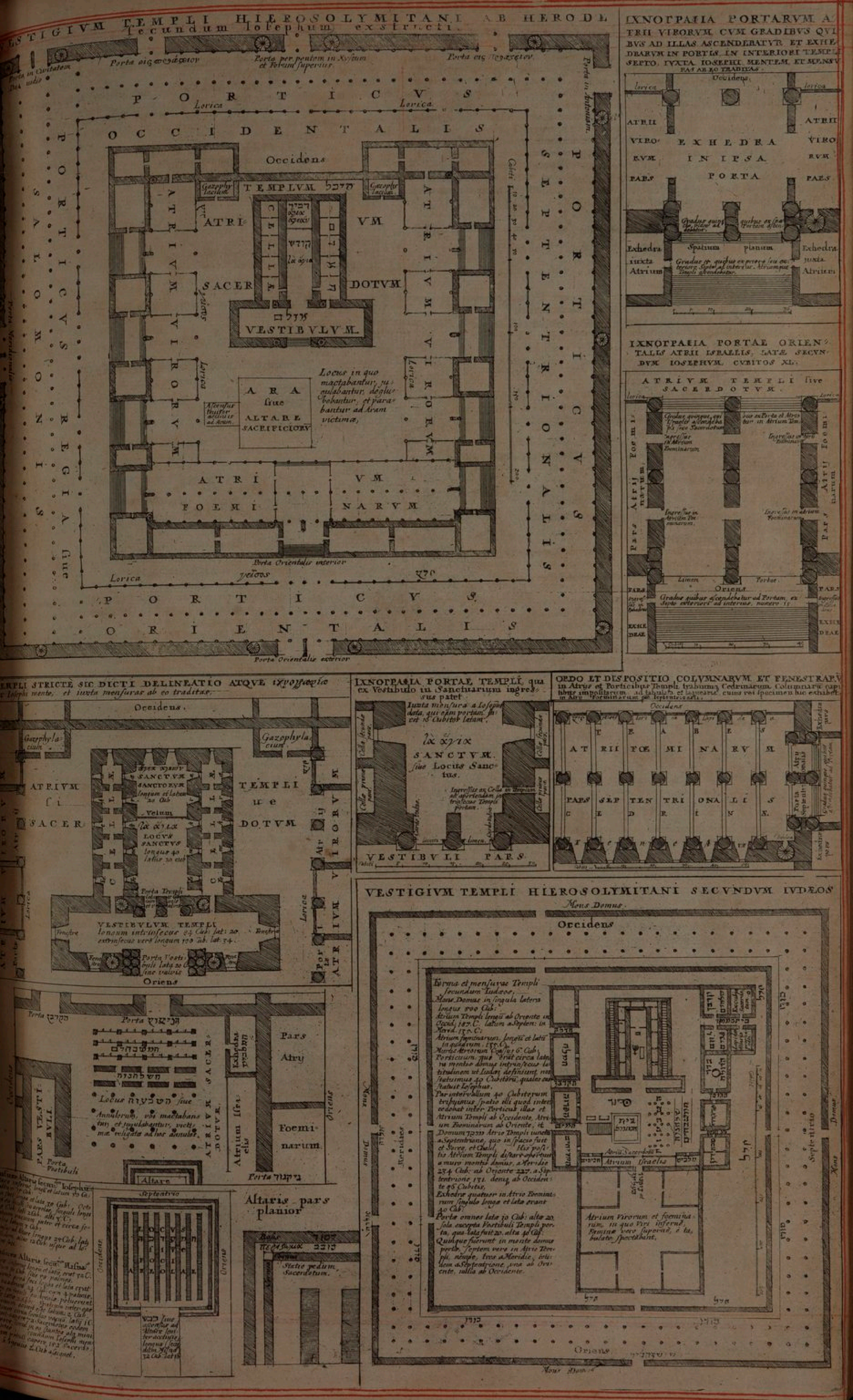
VESTIGIVM TEMPLI HIEROSOLYMITANI AB HERODE secundum Iosephum exstructi.
PORTICVS OCCIDENTALIS
PORTICVS SEPTENTRIONALIS
PORTICVS ORIENTALIS
PORTICVS REGIA sive SALOMONIS
Occidens
TEMPLVM
ATRIVM SACERDOTVM
VESTIBVLVM
ATRIVM VIRORVM
ARA sive ALTARE SACRIFICIORV
Locus in quo mactabantur, jugulabantur, deglubebantur, et parabantur ad aram victimæ.
ATRIVM FOEMINARVM
Porta Orientalis interior
Porta Orientalis exterior
Lorica
IXNOΓPAΦIA PORTARVM ATRII VIRORVM CVM GRADIBVS QVIBVS AD ILLAS ASCENDEBATVR ET EXHEDRARVM IN PORTIS IN INTERIORI TEMPLI SEPTO, IVXTA IOSEPHI MENTEM ET MENSVRAS AB EO TRADITAS.
EXHEDRA IN IPSA PORTA
Spatium planum
IXNOΓPAΦIA PORTAE ORIENTALIS ATRII ISRAELIS, LATÆ SECUNDVM IOSEPHVM CVBITOS XL.
ATRIVM TEMPLI sive SACERDOTVM.
Oriens
TEMPLI STRICTE SIC DICTI DELINEATIO ATQVE ιχνογραφια ex Iosephi mente, et iuxta mensuras ab eo traditas.
SANCTVM SANCTORVM
LOCVS SANCTVS
VESTIBVLVM TEMPLI
IXNOΓPAΦIA PORTAE TEMPLI, qua ex Vestibulo in Sanctuarium ingressus patet.
SANCTVM sive Locus Sanctus.
VESTIBVLI PARS
ORDO ET DISPOSITIO COLVMNARVM ET FENESTRARVM in Atrijs et Porticibus Templi.
ATRII FOEMINARVM
PARS SEPTENTRIONALIS
VESTIGIVM TEMPLI HIEROSOLYMITANI SECVNDVM IVDÆOS
Mons Domus
Occidens
Oriens
Altaris pars planior
Altare

BRIANI WALTONI,

S. T. D.

In Biblia Polyglotta,

PROLEGOMENA.

I. DE linguarum natura, origine, divisione, numero, mutationibus, & usu.

II. De literis sive characteribus, ipsarum usu mirabili, origine & inventione prima, & diversitate in linguis præcipuis.

III. De lingua Hebraica, ejus antiquitate, conservatione, mutatione, præstantia & usu, characteribus antiquis, punctisque vocalibus, & accentibus.

IV. De Bibliorum editionibus præcipuis.

V. De Bibliorum versionibus.

VI. De variantibus in Scriptura lectionibus.

VII. De Textuum originalium integritate, & autoritate.

VIII. De Masora, Keri & Ketib, variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, Ben Ascher & Ben Nephtali; & de Cabala.

IX. De versione Græca 72. Interp. aliisque Græcis versionibus.

X. De versione Vulgata Latina.

XI. De Pentateucho Samaritano, ejusque versionibus.

XII. De lingua Chaldaica, & versionibus Chaldaicis.

XIII. De lingua Syriaca, & versionibus Syriacis.

XIV. De lingua Arabica, & versionibus Arabicis.

XV. De lingua Æthiopica, & versionibus Æthiopicis.

XVI. De lingua Persica, & versionibus Persicis.

PROLEG. I.

De linguarum natura, origine, divisione, numero, mutationibus, & usu.

1. Rationis & Orationis connexio, sermonis usus. 2. Sermo primo homini concreatus. 3. Lingua nulla homini naturalis. 4. Possibile est ex hominum instituto sermonem oriri: de facto tamen prima lingua a Deo immediate infusa. 5. Sermonis subjectum natura intellectualis. De linguis Angelorum. 6. Lingua unica ante cladem Babylonicam. 7. Confusio linguarum a Deo immediate, non ab Angelis. 8. Peccatum extructorum turris Babylonicæ quodnam fuerit. 9. Divinæ clementiæ, sapientiæ, & bonitatis, cum justitia mixtura in hac pœna. 10. Linguas primævas diversas fuisse, non Hebraicæ dialectos. 11. Linguas 70. esse statuunt Judæi. 12. Christiani scriptores plerique 72. linguas Originarias fuisse sentiunt: multo tamen pauciores fuisse probatur, numerum etiam incertum esse. 13. Linguarum a primis ortarum numerum certo definiri non posse. 14. Linguæ Cardinales nobis cognitæ. 15. Linguas omnes esse in perpetuo fluxu. Hebraicæ linguæ mutatio. 16. Græca multum mutata. 17. Et Latina. Columnæ rostratæ inscriptio. 18. Linguarum mutationis causa triplex. Prima, rerum omnium vicissitudo, & vulgi mobilitas. 19 Secunda, mixtura ex coloniis, vicinitate; maxime ex armis victricibus. 20. Ex Religione & Sacris. Ubi causæ mutationum absunt, lingua antiqua retenta, ut in Wallia, Cantabria; &c. 21. Causa tertia, ex regionis situ, & cœli temperie. 22. Linguarum usus & utilitas, ad vitæ societatem, commercia, scientias & artes. &c. 23. Præcipue ad fidem propagandam. Nunquam defuisse in Ecclesia viros linguarum peritos. Hebraicæ, Græcæ, &c. linguarum Originalium scientia necessaria ad Scripturas intelligendas. 24. Sciolorum supercilio occurritur. Linguæ non propter se, sed propter aliud addiscuntur. Scientiarum janua, tantum. Rerum ipsarum cognitio vere doctos reddit.

1. DUO sunt actionum humanarum principia, quibus a reliquis animantibus homo potissimum discriminatur: *Ratio*, quæ mentis conceptus format; & *Oratio*, quæ eosdem tanquam rationis minister ac instrumentum aliis manifestat: Unde dixerunt Democritus & Epicurus, *sermonem esse rationis flumen*, quia a rationis conceptu fluit oratio, ratione quasi stillante in linguam, ut ea plectri instar aera diverberans voces efformet, conceptuum, qui a ratione fiunt, significativas: & tam arcta est inter eas connexio, ut utrasque una eademque voce Hebræi Græcique exprimant, illi per, דבר, hi per, λόγον. Est enim sermo quasi animæ immortalis vehiculum, quod mentis arcana ex imo pectore pandit, & orationis suadela in aliorum mentes influit. Unde illud a Platone in Timæo, *Propter hoc datum esse sermonem, ut præsto forent mutuæ voluntatis indicia*: & promptuarium hoc rectæ rationis, & suavissimæ orationis homini datum esse affirmat Apuleius de Dogmat. Plat. ut quæ prudentia corde concepit, ea in sensus promat oratio: unde est quod sermo sit societatis humanæ vinculum, sine quo nullum inter homines commercium institui, nullum vitæ solamen haberi possit: imo mallet quisque, ut scripsit August. De Civit. 19. 7. *cum cane suo versari, quam cum homine ignotæ linguæ*. Parum sane fuisset, ut ait Postellus lib. de Originibus, in Præf. Deum hunc microcosmum fecisse & totius naturæ parvum quoddam exemplar, divinitatis participem, & orbis terrarum possessorem unicum; nisi ad propalandum tantum beneficium accederet sermo, quo omnium creaturarum vice causam ipsam primam, omnium nomine celebraret, & posteritati tanti magnitudinem beneficii & artificium per manus traderet. Cum itaque in opere hoc Polyglotto præcipuas orbis terrarum linguas, quibus eloquia sacra afflatu Sp. S. primum scripta, vel in quas veterum Ecclesiæ Antistitum cura traducta erant, exhibemus; quædam de linguarum natura, origine, confusione, numero, mutatione, conservatione & usu præmittenda, haud inutile judicamus.

2. Primo, statuendum est hominem ut ab initio ratione, sic etiam & oratione sive loquela fuisse præditum: unde Hebræi hominem vocant חי מדבר *animal loquens*, & Græci ζῶον λογικὸν & πολιτικόν: quæ utique homini nequaquam competerent, nisi præter rationem etiam organum, quo rationales conceptus enuntiare posset, Creator ipsi dedisset. Nam sine hoc sermocinandi instrumento, non esset animal politicum sive sociale: nec ad imaginem Dei creatus dici poset, si non menti divinæ se per verba & signa exteriora exprimenti similis esset: Cumque ex communi Theologorum sententia primus homo conditus sit perfectus animo & corpore omnibusque eorum dotibus, idque virili ætate, *sine progressu incrementorum*, ut loquitur S. Aug. de Genesi ad literam cap. 14. & Scripturæ testetur, ipsum vocem Dei in horto intellexisse; quis negabit in Adamo sermonem cum ratione concreatum fuisse? Unde falsissimum est, quod inter Ethnicos quidam non indocti scriptis prodidere. Scribunt enim Diodorus Siculus in historia sua, & Vitruvius de Architect. l. 2. c. 1. homines primo more bestiarum in sylvis & cavernis vixisse, vocesque inarticulatas & confusas habuisse, donec per timorem congregati suam inter se formam cognoverint, & paulatim verba flectendo, & de rebus singulis mutua inter se signa fingendo, notam sibi fecerint omnium interpretationem, & ejusmodi conventiculis sparsim per orbem factis: inde esse quod non omnes eandem linguam habuerint, cum singuli fortuito nomina fingerent. Hoc somnium ex ignorantia historiæ Creationis ortum refellit Euseb. de Præp. Evang. l. 1. c. 4.

3. Nec minus certum est, nullam linguam homini naturalem esse, sed ex instituto divino vel humano (de quo postea) tum primam in Creatione, tum reliquas in linguarum divisione post Diluvium ortas fuisse. Nam, ut arguit Franc. Valles. de sacra Philos. cap. 3. Si naturalis esset aliqua lingua, innasceretur etiamsi alium sermonem quis addisceret, & sic omnes essent duplicis sermonis: Facilius etiam prima lingua disceretur, quam alia; utpote ad quam natura saltem procliviores essemus: cum tamen contrarium liquido constet: ad linguam enim Hebræam (quam jam supponimus primam fuisse) non majorem proclivitatem sentimus, quam ad quanvis aliam. Porro si ex naturam lingua aliqua homini inesset, omnes hac per totum terrarum orbem uterentur, omnes eam intelligerent, nec posset quis per desuetudinem ejus oblivisci: nam quod a natura est, ubique, apud omnes, & semper, idem est. Ipsa etiam linguarum fabrica, qua voces aliæ radicales, aliæ ab ipsis derivatæ: verborum item & nominum formatio, eorumque secundum certas regulas personarum, generum, ac numeri distinctio; non a cæco naturæ impetu, sed a natura aliqua intelligente omnia summa arte disponente, profectas eas fuisse clarissime testantur. Tandem Psammetichi Ægyptiorum Regis experimentum, de quo Herodotus lib. 2. & aliud Melabdin Echebar Regis Jndostan, quem magnum Magor appellant, apud Purchasium nostrum lib. 1. c. 8. hoc etiam confirmant: qui cum infantes quosdam ab omnium societate seclusos enutriri jusserant, ut quisnam esset ipsis a natura sermo inditus indagarent, spe delusi erant: pueri enim muti evaserunt, nec vocem articulatam proferre poterant: quod enim quidam vocem Bec, Bec ediderunt, vel a capris quas sugebant, vel a pastoribus, vel aliis animalibus habere poterant: & ut observat Postellus de Origin. voces istæ Ba, be, bi, bac, bec, &c. quæ labiis potissimum constant, sæpissime & mutis, & trimestribus infantibus communes sunt.

4. Nulla itaque lingua homini naturalis est; sed vel ab instituto pendet, vel imitatione addiscitur: prima vero lingua ab instituto Dei vel hominum, necessario proficiscitur. Non plane negandum est posse aliquam ex hominum instituto oriri: nam cum omnia locutionis instrumenta homo a natura habeat; rationem etiam Deus concesserit, cujus ope sonorum differentias observare, & ex varia vocis modulatione literas distinguere, & ex eorum situ & connexione varia, dictiones & orationes componere, longo usu & observatione possit; non video quin ex pacto inter homines simul degentes linguæ alicujus rudimenta ut signa externa excogitari possibile sit. Cernimus etiam quotidie voces novas in singulis linguis a viris doctis cusas, quæ usu communi receptæ pro signis conceptuum internorum apud omnes habentur: In arte etiam qualibet de novo inventa, nova verba artificialia finguntur: Cur itaque ex hominum instituto tacito vel expresso, lingua aliqua integra oriri non possit, plane non perspicio. Si tamen non quid fieri possit, sed quid in primo rerum exordio factum sit, quæratur; clarum est ex Creationis historia primam linguam ab instituto divino prorsus fluxisse; ipsumque, qui primorum hominum animas non tanquam rasas tabulas, sed scientia rerum instructas creavit, etiam linguam primam in eos infudisse, sine qua rerum scientia nulli fere usui inserviret: unde Gen. 2. ubi legimus, *Adamum factum esse animam viventem*, Onkelos paraphrastes reddit, *spiritum loquentem*. Præterea primi parentes, statim postquam creati erant, tum inter se, tum cum Deo, & serpente colloquuti sunt; & Adam animalibus nomina imposuit: quæ clare probant, ipsorum linguam non ex proprio consensu vel instituto fluxisse, sed cum utrisque a Deo concreatam fuisse: & hoc bonitati divinæ maxime congruum erat, ut observat Abraham de Balmis in præf. Gram. וצר שמים
Ut ארץ ואדם לשבת עליה : ונתן לו לדבר בה בפרטים וכלליה :
creans cœlum & terram, & hominem ad habitandum super eam, daret etiam ipsi ad loquendum ea, secundum particularia, & universalia. Prima itaque lingua erat Adamo divinitus data, a quo ad posteros ejus usu & imitatione derivata est.

5. Subjectum, cui sermo convenit, esse naturam intelligentem, ex dictis patet: est enim sermo animi nuncius, & loqui actio intellectualis, quæ hoc modo fit. Conceptu in mente formato, quem verbis exprimendum ratio imperat, aer a pulmonibus sursum expressus, & per λάρυγγα, sive asperam arteriam ad palatum delatus, a lingua labiis & dentibus ex rationis imperio sic flectitur & concinnatur, ut moderatione ea fiat vox articulata. Quæ itaque fabulantur Poetæ & alii de brutorum & avium linguis, maxime Elephantum, de quibus mira referunt Gesnerus in Mithrid. & Waserus Comment. ad ejus cap. 1. Plinius, Jos. Acosta, & alii; non moramur. Ut enim umbram tantum rationis habent animalia bruta, sic tantum sermonis umbram: soni enim quos edunt, sunt affectuum naturalium signa, quæ in ejusdem speciei animalibus semper eadem sunt. Narrat quidem auctor posterioris Targum in Esther, Salomonem linguas avium intellexisse, & avem quandam, scil. gallum sylvestrem ad Reginam Æthiopiæ cum mandatis misisse: quodque ejusdem est farinæ, in Alcorano legimus Azor. النمل Salomonem dixisse يا ايها الناس علمنا منطق الطيور *O homines intelligite avium eloquentiam*; & unam de avibus, *upupam*, scil. الهدهد famam reginæ Sabæ Salomoni attulisse: Sed nolo nugis Rabbinicis, & pseudoprophetæ deliramentis Jectori moram injicere. Plato etiam, ut et Homerus, deorum Dialecti meminere: & hic nomina quædam divina, quædam humana fingit, ut apud ipsum & Scholiast. Odyss. κ. videre licet: de quibus dicere ad institutum nostrum non spectat. Disputant etiam de locutione Angelorum Scholastici, ad 1 Tho. q. 107. & in Sent. 2 Dist. 11. Supponit sane Apostolus sermonem esse inter Angelos, 1 Cor. 13. cum scribit, *Si linguis hominum loquar & Angelorum*; de quo Chrysost. Hom. 22. Ambros. Theodor. Oecumen. Anselm. & alii in locum; & Prosper epist. ad Demetriadem. Angeli etiam inter se colloquuntur, ut ex Zach. 2. & 3. Apoc. 7. & 9. Judæ epist. v. 9. & alibi constat. Unde Damascen. l. 3. c. 3. dicit Angelos inter se spirituali modo cogitationes & consilia communicare: non tamen per signa sensibilia, ut homines animi sensa aliis significant; sed per specierum impressionem, ut inter ipsos Scholasticos doctiores statuunt; & late ostendit Suarez, de Angelis lib. 2. c. 26, 27, &c. Sed de his non instituitur nostra disquisitio: unde iis prætermissis, e diverticulo in viam revertimur.

6. Linguam omnibus unicam fuisse ante cladem Babylonicam, docet Historia Sacra, Gen. 11. 2. *Erat tota terra labii unius, & verborum eorundem.* & v. 6. *Dixit Dominus, En populus unus, & labium unum est omnibus illis.* Quæ verba quidem de Noachi posteris post Diluvium dicta sunt; toto tamen tempore antediluviano unicam inter Adami posteros linguam viguisse, facile probatur. Cum enim ab una communi stirpe totum genus humanum ortum sit, primique parentes linguam unicam a Deo infusam habuerint, hanc unicam liberos & posteros suos edocuisse, negari non potest: cum liberi non nisi a majoribus linguæ usum primum acceperint. Cumque genus humanum tanquam una fuerit familia, mutuo convictu, societate, & commercio gaudens; quis dubitabit, quin unam eandemque linguam tanquam commune societatis vinculum coluerint omnes: unde Maim. More Nevochim. p. 3. c. 50. scribit, *Labium unum omnibus illis fuisse: sic enim decebat, cum omnes essent filii viri unius.* Inter Ethnicos etiam fuerunt qui hoc agnoverunt. Sibyllæ nescio cujus meminit Josephus l. 1. contra Appion. cujus hæc verba refert: πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν &c. *cum homines ejusdem essent linguæ, turrim ædificarunt*: Et ex Abydeno hæc nobis profert Euseb. Præp. 9. 14. & Cyrill. l. 1. contra Julian. τέως δὲ ὄντας ὁμογλώσσους ἐκ θεῶν πολύθροον φωνὴν ἐνεῖκασθαι, *Cum unius linguæ essent, diversa a diis lingua immissa fuit.* Ante Diluvium ut nullam legimus ex divina punitione divisionem; sic nec causam ullam fingere possumus, cur nova lingua formetur: nec ullum ejus vestigium apparet, sed contrarium potius. Nam si ulla mutatio fuisset, maxime in familia Cain contigisset. At Gen. 4. nomina propria posterorum ejus, quæ ibi recensentur, originem trahunt a vocibus Hebræis. Varias tamen fuisse dialectos non negaverim. Præterea, Patriarcharum tanta fuit longævitas, ut Noachus, qui dispersioni multis annis supervixit, facillime primam linguam conservare potuerit: natus enim erat, annos circiter 120. post mortuum Adamum. Reliquis vero Patriarchis omnibus (exceptis Setho & Henocho) qui Adamo coætanei erant, contemporarius fuit. Unde notant ex Talmude. c. 8. tract. Bava Bathra, et Sedar Olam Magno, duos homines Jacobum cum Adamo conjungere, Methusalem & Semum: vixit enim Methusala annis 243 superstite Adamo, Semus 98 annis superstite Methusala, & Jacob 50 annis superstite Semo. Ex his itaque constat, linguam primam facile servari potuisse ad confusionem usque Babylonicam: imo moraliter loquendo, vix fieri posse, ut mutationem aliquam notabilem passa sit. Nequaquam itaque audiendi sunt, qui plures linguas ante confusionem illam fuisse asserunt. Inter quos R. Eliefer in Talm. Hierosol. lib. Megillah. c. 1. qui affirmat structores turris Babylonicæ loquutos fuisse 70 linguis. Inter Christianos vero Philastrius, Catal. Hæres. c. 106. contendit, magnam fuisse linguarum varietatem ante turrim constructam, omnes tamen se invicem intellexisse; & fuisse linguam unam non ex eorundem vocabulorum usu, sed ex eadem loquentium & audientium intelligentia. Hoc vero licet firmiter credendum esse contendat Philastrius, ut commentum vanum rejiciendum esse, ex dictis patet.

7. Confusio Linguarum quo authore, & quomodo facta sit, proximo loco inquirendum. Ab ipsis hominibus fuisse nemo facile crediderit. Nam (ut arguit Thes. Ambros. de causis mutationis linguarum) nulla reddi potest causa sufficiens, cur vellent homines sermonem per tot secula usitatum, & ad vitæ ac negotiorum communionem necessarium mutare, & sese tanto beneficio privare: nec si voluissent, in tot linguas & idiomata sponte consentire potuissent, ut alii Babylonicam, alii Ionicam, alii Ægyptiacam, &c. eligerent. Nec ab Angelis, prout Orig. Hom. 11. in Numer. & Rabbinis quibusdam visum; Jonath. scil. in Gen. 11. 7, 8. & aliis. Nam Angelicam potestatem superat immediate in mentes & voluntates hominum influere; ita ut specierum, quas antea habuere, oblivionem inducere, novasque imprimere possint. Possunt quidem Angeli, ut corpus, sic & linguam humanam assumere; ut ex scriptura certum est: sed hanc in hominibus nec creare nec mutare possunt: Solus Creator qui unitatem linguæ primus dedit, eam mutare & tollere potest; ut Luther. in Genes. 11. Cognitio vero linguarum, quam mali Spiritus quibusdam etiam rudibus suggerunt, non est habitualis & permanens, sed actualis suggestio, ita ut non ipsi obsessi, sed spiritus per eos, Deo permittente, loquatur: unde ad sanam mentem redeuntes, in pristinam ruditatem redeunt; ut scribit, Corn. a Lap. in Gen. 11. Verba vero illa, *Venite, descendamus, & confundamus linguam eorum*, hoc tantum significant, Deum non temere, sed maturo consilio, sapienter & juste, ut omnia judicia sua, sic hoc de linguarum confusione inflixisse. De seipso etiam sæpe Deus loquitur more Regum & magnatum, sicut ex Rabbinis multi locum istum exponunt, quos citat clariss. Buxtorf. in dissertatione de linguarum confusione. Nec si concederemus, Deum Angelos hisce verbis allocutum fuisse, aliud inde colligi potest, quam Deum cum descenderet ut hanc pœnam infligeret, Angelos habuisse quasi satellites, quibus stipatus præsentiam suam specialem in hac pœna irroganda manifestavit: qua ratione etiam Angeli quoque ea verba loqui in scripturis dicuntur, quæ Dominus ipse loquutus est. Restat itaque Confusionem a solo Deo inductam fuisse: sic enim diserte docet textus, Gen. 11. 9. *Dominus confudit labia eorum.* Cumque subito & quasi momento facta sit hæc unius linguæ in plures divisio, & varietas tanta in animis hominum introducta sit, proficisci aliunde non potest (ut optime observat doctiss. Brochart. Geogr. Sac. parte prima l. 1. c. 15.) quam ab eo cui velle & facere idem est: quique donum linguarum

rum (miraculorum omnium fere maximum) hominibus etiam indoctis immediate contulit, hanc mutationem Babylonicam virtute plane divina effecit. De modo vero quo varietatem induxit, multi multa curiose quærunt. Rabbini hic multa fingunt, quorum opiniones diligentissime collegit D. Buxtorf. dicta dissertatione. Mihi maxime probantur, quæ ex Mercero adfert; *Non esse quod subtilius & curiosius quæramus, quomodo facta sit hæc Linguarum confusio: repente id factum arcana ratione putarim & nobis ignota, sicut & pleraque alia in superioribus narrata: quæ facta quidem scimus, sed quo tandem modo ignoramus. Fide opus est.*

8. Quodnam vero erat peccatum, quod Deum impulit, ut hanc pœnam infligeret? Hic varii varia commenti sunt. Rejicienda vero omnino est Tostati, Aben Esræ, & aliorum opinio, qui nullius peccati conditores turris reos fuisse vel inde colligunt, quod hæc dispersio in bonum humani generis cesserit: Hoc enim ex sapientia & bonitate divina provenit, quæ ex malo bonum elicere novit. Absurdum vero est vel cogitare, Deum Opt. Max. aliquid in hoc opere admirando sine causa magna mutare voluisse; hominibus linguam, quam a mundo condito ipsis conservaverat, subito mutando, ut alius alium non intelligeret: nam pœnam peccati alicujus fuisse, ex eo constat, quod linguæ unitas magnum erat Dei beneficium, scil. societatis mutuæ vinculum: unde ejus immutatio, quæ ad societatis humanæ dissipationem tendebat, necessario erat ingens hominum pœna. Hoc vero ut plenius constet, quale demum fuit illorum peccatum, inquiramus. Josephus vult hoc sibi proposuisse insanos hos structores, ut turrim altissimam exstruendo, contra futuram aquarum cladem se munirent, si aliud Diluvium a Deo mitteretur. Atqui hoc metuere non poterant, cum promisisset Deus se posthac aquas non immissurum, quibus terram deleret: quinimo nec possent hoc pacto securos se fore credere, cum tantum aquarum impetum nulla ædificia sustinere possent: nec in loco humili & paludoso inter duos ingentes fluvios sito, & inundationibus exposito; sed in altissimo aliquo monte, vel rupe editissima molem hanc construxissent. Minus adhuc probabile est eos aliquid de futuro mundi incendio præsagientes (de quo & apud poetas legimus) hoc propugnaculo contra conflagrationem sibi prospexisse. Quis enim in universali mundi concrematione se ope alicujus ædificii licet altissimi a flammis immunem fore sperare posset? Maxime autem omnium a vero abest, quod quidam affirmant, hoc sibi proposuisse, ut tanquam per scalas ad cœlum ascenderent, quasi Deum de throno deturbaturi: cum ignorare non potuerint, quam immenso spacio cœlum a terris distat, præsertim si Astrologiæ præcepta columnis incisa a Sethi posteris post Diluvium extiterint, quod testatur Joseph. Ant. l. 1. c. 2. Duplicem proinde causam vesanæ hujus structuræ nobis indicat textus, Gen. 11. Primo, *ut nomen sibi pararent: Ædificemus* (aiunt) *nobis urbem, & turrim cujus fastigium ad cœlum pertingat, ut nobis faciamus nomen:* ut scil. gloriam nominis sui hoc opere insigni posteris relinquerent. Hoc vero superbi animi indicium erat contra Deum gloriantis, & propriam, non Dei, gloriam quærentis: & quod quasi hæreditarium erat Babyloniorum crimen, cum Dan. 4. 27. ejusdem urbis instauratorem ita jactantem legimus, *Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloriam decoris mei?* Deinde, *ne dispergerentur.* Cum enim Dei voluntas esset & consilium, ut homines replerent terram, & ubique terrarum ejus potentiam, bonitatem & sapientiam gratis animis agnoscerent; contra supremam voluntatis divinæ rationem, consilia & potentiam suam conjungentes, quasi Deo bellum indicere vellent, molem hanc struunt, ne dispergerentur: id est, ne decretum divinum effectum suum sortiretur. Quocirca Deus stultitiæ & dementiæ ipsorum pœnam in eos immisit, quo id, quod maxime timebant, in semetipsos accerserent; & dispersionem, quam maxime nollent, subito in se attraherent: ut discerent, consilia divina stabilia esse, *nec esse prudentiam vel consilium contra ipsum*, Prov. 21. 30.

9. Admirandam tamen, ut observat vir doctus, divinæ tum clementiæ, tum sapientiæ & potentiæ cum justitia mixturam in hac pœna cernere licet. Pœnam enim peccato congruam inflixit divina justitia; cum sermoni, quo reliqua animantia homines superant, quo opera omnia, & inter cætera hoc opus superbum & audax perficere conati sunt, sempiternæ vindictæ notam impresserit: potentiam etiam suam demonstrat, cum nullis utatur machinis, sed tantum linguas confuderit, quo tum opus eorum simul impedierit, tum ipsos etiam eadem opera disperserit. Bonitatem tamen sapientiamque divinam tum justitia conjunctam perspicere licet, quod non fulmine temerarium incœptum irritum reddiderit, non terræ hiatu absorpserit, nec terræ motu everterit: sed tantum ab inchoato eos opere desistere fecerit; ipsorum ædificium perenne monumentum tum ipsorum superbiæ & vanitatis, tum ultionis divinæ, posteris relinquens: nec ratione, intellectu vel memoria homines privavit, vel sermonis organa abstulit; sed rationi vincula quasi injecit, sermonemque, qui unicus antea fuerat, in multiplices loquendi formas derivavit, ita ut voces eædem varie compositæ non omnibus idem significarent. Nec singulis hominibus propriam indidit linguam; quod certissimam humano generi perniciem attulisset, cum nec in civitate nec in familia officia mutua ob linguarum discrepantiam præstari potuissent: nec valuisset hoc ad multiplicandos hominum cœtus & civitates, sed ad omnes a se invicem distrahendos, ut notat Salianus Annal. ann. 1931. n. 13: Sed summa cum sapientiæ & æquitatis laude, singulis familiis diversam indidit linguam, quam qui intelligerent societate conjuncti coloniam facerent, propriasque sedes quærerent, ubi fixi vitam communem colerent; & cum terram universam filiis hominum colendam concessisset, hoc pacto in omnes regiones illos dispersit, ut ubique in operibus & creaturis divinam sapientiam, potentiam, & bonitatem contemplantes, grata variarum linguarum harmonia laudes ejus celebrarent: adeoque magnum hominum emolumentum cum gloria divina conjunctum ex hac dispersione emersit.

10. Quod ad linguarum numerum attinet, quæri potest vel de linguarum primarum numero post cladem Babylonicam, vel de hodiernis omnium nationum linguis. De primo antequam dicamus, statuendum est, non omnes linguas ex Hebraica ortas esse, ita ut reliquæ ejus tantum sint dialecti, prout multi opinantur, qui omnes linguas ad Hebraicas origines revocare student. Hoc tentavit Davisius Cambro-Britannus de lingua Wallica (quam eandem esse cum antiqua nostra Britannica, ut & Gallica, multis probat Boxhornius de Originibus Gallicis lib. 1. cap. 7.) de Danica doctiss. Wormius, de Germanica Claudius Mitilerius, & alii; at omnes conatu irrito. Est quidem Hebræa omnium antiquissima; ejusque reliquiæ quædam in omnibus fere linguis reperiuntur: quædam etiam linguæ magnam cum Hebræa affinitatem habent, præsertim quæ Babyloni viciniores, (ut de Chaldaica, Arabica, Syriaca, Æthiopica, & aliis videmus: unde ejus filiæ, & dialecti improprie dici possunt:) proprie tamen & stricte loquendo, linguæ sunt diversæ, quarum, qui unam callet, alteram forte non intelligit. Hoc alias pœnæ gravitatem tolleret, quæ ejusmodi intulit diversitatem, ut mutuo colloquendi abstulerit facultatem, & ut paucis verbis exceptis reliqua cum Hebræa nihil cognationis haberent. Alias etiam finem suum Deus non assecutus esset, ut scil. structores cum se mutuo non intelligerent, ab incœpto opere desisterent, & novas sedes quærerent: & cum Dominus Apostolis linguarum donum concessit, non variis dialectis, sed diversis plane linguis loquebantur. Multa sane verba sunt in diversis linguis, quæ eundem sonum, imo & significationem habent: non tamen ejusdem sunt originis, nec linguarum una ab altera derivatur. Multa vocabulorum millia collegit Camerarius, quæ Græce & Germanice idem significant: multa etiam vocabula Germanica & Anglicana, quæ prorsus cum Persicis eadem sunt, observarunt Jos. Scal. Gravius noster, & alii. Varia exempla congesserunt Postellus l. de 12 Linguis, & Boxhornius de Orig. Gallicis, quæ eadem plane sunt Hebraice, Græce, Germanice, & Gallice: imo quædam linguæ Hebraicæ vestigia in novo orbe reperta esse testatur Hornius, de Americ. Orig. l. 3. c. 13. scil. in Nova Anglia, & Novo Belgio: ubi vox (Arguada) *terram* significat; & nomen, *Joseph* apud Hurones invenitur. Hinc tamen non probatur, linguas istas haud esse diversas, vel ejusdem dialectos: similitudo enim hæc vocum quarundum casu accidere potest, prout multi sunt vultu similes, non tamen ab iis prognati quorum vultus referunt: & nulla fere est lingua, quæ ex aliis verba quædam non sit mutuata, ex commercio mutuo, coloniis novis, aliisque causis: sic videmus Indicas plerasque merces, apud Europæos Indica nomina sortitas esse. Hoc itaque fixum sit, varias & revera diversas fuisse linguas primævas, non primæ dialectos.

11. De numero variant antiqui & recentiores. Antiqui plærique numerum circiter septuagenarium esse statuunt. Hebræi secundum numerum nepotum Noachi simpliciter 70 numerant, quia totidem familiarum capita ex Gen. 9. 18. & cap. 10. colligere sibi videntur; scilicet, Japheti, 14. Chami, 30. & Semi, 26. nam post familiarum istarum recensionem, sequitur, *Ab ipsis divisas esse terras, juxta linguas suas.* Necnon Deut. 32. 18. *Statuisse Altissimum terminos populorum secundum numerum filiorum Israel.* Filii vero Israel, qui cum ipso in Ægyptum descenderunt, erant 70. Inde passim apud ipsos legitur, 70 esse Angelos, qui singulis populis orbis terrarum præsunt: & hæc tria nexu individuo conjungunt, 70 linguas, 70 nationes, 70 Angelos: 70 etiam recensent nomina legis, totidemque nomina divina, quæ apud Justinian. Epis. Nebiensem habentur in Psal. 119. Hinc in Talm. l. Sanhedrim de judicibus & judiciis cap. 1. dicunt, Judices synedrii sive assessores Cameræ judicialis Hierosolymæ 70 linguarum peritos esse debere, ut ex omni terrarum parte coram ipsis litigantes intelligere & judicare possint, idque sine interprete, ne judicia eorum errori obnoxia sint. Sic multi Rabbinorum, quos adducit clarissim. Buxtorf. dicta dissertatione.

12. Ex Christianis, antiquiores tam Græci quam Latini, cum plerisque recentioribus interpretibus in Gen. 11. communiter 72 linguas primævas numerant, Græcam 70 versionem secuti, qui Elisam inter Japheti filios, & Cainanem inter Semi recensent: qui nec in textu Hebræo hodierno, nec in Chaldæo habentur. Legit quidem Augustinus Elisam octavum Japheti filium in codice suo: quæ lectio licet a multis codicibus Græcis discrepet, extat tamen in codice Vaticano, quem in hac editione secuti sumus: alii vero duos Cainanes adjiciunt, unum Semi filium, ver. 23. alterum Arphaxadi, ver. 24. qui in omnibus Græcis codicibus extant. Qui vero hos duos omittunt, tamen ut numerum 72 efficiant, adjiciunt Philistæos, qui e Chasluchæis orti, ex Gen. 10. 14. Hujus vero sententiæ sunt, Clem. Alex. Strom. l. 1. Euseb. Chron. lib. 1. Augustin. de Civit. Dei 16. 3. & 7. Hieronymus in Matth. 26. 23. Epiphan. contra Hæreses lib. 1. Prosper de vocat. Gentium lib. 2. cap. 4. qui præter dicta Scripturæ loca, alia adducunt argumenta, sed debiliora. Verum etsi magna & veneranda sit apud me antiquorum Ecclesiæ procerum auctoritas, a quibus non nisi invitus discedo: cum tamen de rebus istiusmodi salva fide dissentire liceat; rationesque, quibus hæc nititur sententia, infirmæ videantur; illorum sententiæ potius accedo, qui linguarum numerum in Scripturis non esse definitum, nec a nobis certo determinari posse judicant. Inter quos Francis. Junius, Bonfrerius, Corn. a Lap. in Gen. 11. Sam. Brochart. Geogr. Sac. lib. 1. cap. 15. doctiss. Buxtorf. dissertatione de ling. confusione, cum aliis. Rationes vero præcipuæ sunt. 1 Longe plures videntur fuisse ex posteris Japheti & Chami, quam qui in Gen. recensentur: extenditur enim eorum Genealogia tantum ad tertiam, Semi vero ad sextam generationem. 2. Inter ipsos qui recensentur multi sunt, qui non possunt diversas gentes & familias, adeoque linguas diversas constituere: quomodo enim patres sine filiis, gentes & familias singuli constituere possint? vel quis credet eos seorsim a filiis habitasse, vel posteros suos a se ablegasse? Ideo Cornel. a Lap. demptis nominibus patrum, qui non poterant diversam a filiis familiam aut gentem condere, numerum decurtat ad 55. Nec alicujus momenti est, quod adfert Salianus in Annal. anno 1931. n. 13. potuisse scil. patres familias habere per alios filios

filios præter eos qui in textu sacro nominantur. Hoc enim ab ipso gratis dictum est: & licet verisimile sit patres multo plures habuisse filios, quam quorum nomina habemus in Genesi: hoc tamen ab hujus sententiæ patronis affirmari non potest, qui ex patrum & filiorum nominibus quæ in textu habentur, inferunt totidem fuisse linguas & gentes, nec plures nec pauciores: Si vero secundum filios, quorum nomina non memorantur, linguarum numerum colligere velint, rem plane incertam faciunt: quum illorum numerus nobis omnino incertus sit. 3. Probabile est Phalegi majores, Arphaxad, Sale, & Heber, non conspirasse cum reliquis in turris exstructione, (maxime Heber, in cujus familia plerique linguam primam cum vera religione mansisse credunt:) unde nec pœnæ de linguæ mutatione obnoxii erant. 4. Multi, qui pro familiarum capitibus nominantur, eundem, non diversum sermonem habuere; scil. Chanaanis filii plerique, qui terram Chanaan habitarunt: quorum lingua eadem erat cum Hebræa, vel dialecto tantum ab ea discrepabat, ut alibi probabitur: omnia enim locorum nomina sunt mere Hebraica. Præterea, si tres Noe liberos addamus, erunt plures quam 72. nisi cum Saliano fingere liceat, ipsos plures habuisse linguas, primævam, scil. quam a patre didicerunt, & aliam per quam posteros instruere & salutaria monita ipsis dare poterant, ut cum ipso sentit Torniellus. Denique, quod observat Brochartus, in Græcia eandem linguam habuere Javan & Elisa; in Ægypto Misraim & Patrasius, incolæ Thebaidos; in Aramæa Aram & Hus, Syriæ incolæ; in Arabia cum Jectanæis fere omnes filii Chus, &c. Unde vix triginta linguas, his omnibus decurtatis, relinquit. Ex his vero necessario concluditur, multo pauciores fuisse linguas Originarias, quam vulgus existimat: cum hodieque paucæ istiusmodi reperiantur, plerisque fere ex mixtione ortis. Satis erat Deo tantam mutationem induxisse, ut non possent se mutuo intelligere, nec in ædificio progredi. Nec Mosi propositum fuit, singulas gentes & totius orbis linguas enumerare: sed præcipuas, maxime quæ Judæis proximæ erant, in quorum gratiam scripsit. Idcirco, notante Junio, gentem Chanaanis minutim & accurate descripsit: finesque ejus angusti accurate explicantur, quia ipsorum terram Israelitæ erant possessuri: gentes vero alias licet maximas, vel plane reticuit, vel unico verbo designavit. Verba vero Mosis, Gen. 10. 31. *Isti sunt filii Semi, vel Chami, secundum cognationes & linguas suas*, hoc tantum volunt, populos & familias hasce ab illis prognatas esse, linguasque varias habuisse; non tamen singulis propriam & a reliquis diversam fuisse: ut cum Esth. 8. 9. dicitur, Ahasueri regulos ad 120 provincias literas scripsisse, *secundum scripturam & linguam cujusque provinciæ*; hoc tantum colligi potest, varias fuisse provinciarum linguas, variosque modos scribendi, non vero singulis provinciis linguam & scripturam propriam. Nec ex loco Deuter. Quod *Deus constituerat terminos gentium juxta numerum Angelorum*, ut est in Græco, vel *filiorum Israel*, juxta Hebræum, colligitur certus numerus populorum 70 vel 72, cum incertus omnino nobis sit Angelorum numerus, & de numero filiorum Israelis disputetur: sed vel, secundum Græcos, Deum regiones & orbis regna per Angelos ministros gubernare, ut ex Daniele multi colligunt; vel, secundum Hebræum textum, Deum cum terram inter populos distribueret, tantam terrarum partem filiis Israelis reservasse, quantam ipsorum habitationi commodam futuram noverit, ut optime exponit D. Brochartus. Quæ vero de 70 discipulis, & 70. Angelorum Chiliadibus &c. a quibusdam adferuntur, cum meræ sint conjecturæ, & nullam probandi vim habeant, responsione seria non egent.

13. Linguarum primarum numerum certo definiri non posse probavimus: magis vero incertum esse earum numerum, quæ a primis ortæ sunt, linguarum mixtura, & mutatio, quæ quotidie fit, plane ostendunt. Narrat Plinius Mithridatem regem Ponti viginti duabus linguis locutum esse sine interprete, quot scilicet populis ipse imperabat. Multarum linguarum homines ad bellum Trojanum confluxisse, prodidit Homerus Iliad. 4. Colchorum emporium, urbem Dioscuriam, quæ nunc deserta est, olim adeo claram fuisse testatur Timosthenes, ut in eam trecentæ nationes negotiorum causa, quæ linguis dissimilibus uterentur, confluxerint: postea vero per 120 interpretes negotia ibi gesta, narrat Plinius lib. 6. cap. 5. Si tot linguæ fuerint nationum quæ huic urbi erant vicinæ, quot putemus esse in totius orbis regionibus? 1 Enumerat quidam linguas in universum quadringentas: sed multas prorsus omittit; & multas, quæ dialecto tantum discrepant, pro diversis linguis ponit. Multas quotidie novas oriri, observat Goropius Becanus lib. 1. Hermath. quæ antehac non extiterunt. In Europa sola, minima orbis parte, quamplurimæ exortæ: Græcia tota cum suis insulis, Hispania, Gallia, Britannia, Italia, cum insulis adjacentibus, novis linguis utuntur, post divisum imperium Romanum, ex priorum mixtione vel corruptela, vel aliis de causis enatis. Variæ etiam restant gentes adhuc incognitæ, præter plurimas, quæ quotidie de novo deteguntur, antiquis penitus ignotæ, quæ linguis tantum inter se distant, quantum uterque polus. Quot sunt in orbe Atlantico & apud Hyperboreos, quis nobis explicabit? quot in terra Australi incognita, aliisque terris nondum exploratis, quis vel divinare audet? Concludam itaque verbis ejusdem Becani, *Etsi quot linguæ olim fuerint, vel hodie extant, quidam definire audeant; nemini tamen liquere puto, adeoque non magnopere nostra interesse.*

14. Quædam tamen inter linguas nobis cognitas quasi Cardinales, e quibus multæ aliæ pullularunt, a doctis recensentur. 1 Hebræa, unde Chaldaica sive Syriaca, Chanaanitica, Punica, Arabica, (quæ hodie omnium latissime per orbem propagata est,) Armena, Æthiopica, & ex parte Persica. 2. Græca, cum variis ejus dialectis, tam quinque vulgo notis, quam aliis plurimis: quæ per diversas urbes gentesque Græciæ finitimas, & per varias, ubi Græcorum imperium vigebat, nationes extensa, cum aliis mixta novas linguas produxit, ut Ægyptiacam hodiernam, quæ maxima ex parte ex Græca & antiqua Ægyptiaca enata est. 3. Latina, sub qua tum antiqua & hodie obsoleta Volscorum, Samnitum, Hetruscorum, &c; tum quæ perfecta erat tempore Cæsaris, Ciceronis, Plinii, &c. tum hodierna corrupta ex Gothorum aliorumque Barbarorum irruptione, ut Italica, Hispanica, Gallica, &c. 4. Teutonica sive Germanica, unde Germanica communis, Helvetica Teutonicæ priscæ proxima, Suevica, Westphalica, Austriaca, Belgica per Flandriam, Brabantiam, Bataviam, aliasque regiones disseminata; & Cimbrica, sub qua Danicam, Suedicam, Norwegicam, Anglicam, Gothicam numerant. 5. Sclavonica sive Illyrica, longe per Europam & Asiam se extendens; sub qua Dalmatica, Moscovitica, Vandalica, Croatica, Bohemica, Polonica, Lithuanica, aliæque ejus quasi dialecti. Gesnerus in Mithridate sexaginta nationes enumerat, quæ hac lingua utuntur, cap. 2. p. 62. 6. Tartarica, quæ longe per septentrionem vagatur, ad quam multæ Europæorum & Asiaticorum linguæ antiquæ referendæ, si Boxhornio credendum, ut antiqua Gallica, & Britannica, cujus reliquiæ adhuc in VVallia manent, Hispanica antiqua, Turcica &c. 7. Adducunt quidam Chinensem, ab omnibus totius orbis discriminatam; tum vocabulis, quæ omnia monosyllaba; tum characteribus, qui non literas vel voces articulatas Alphabeti, ut in reliquis mundi partibus, sed res ipsas menti repræsentant: unde illorum numerus a quibusdam supra centum millia extenditur. Lingua vero hæc licet hodie in varias divisa sit, ita ut unius provinciæ incolæ alios non intelligant: communibus tamen utuntur omnes characteribus, quos (utpote a rebus ipsis desumptos) omnes legere & intelligere possunt, etiam ea quæ lingua sibi ignota scripta sunt. Cumque ipsi literarum sive characterum suorum usum prope Diluvium ex certis & indubitatis ipsorum monumentis & historiæ deducant, (omnes enim mortales, solis exceptis Judæis, Historiæ gentis suæ certitudine & antiquitate superant;) & vix ullam cum aliis nationibus, vel linguæ vel morum mixturam habeant, ut qui ex fundamentali & antiqua lege, de exteris in regnum non admittendis, omnes fere cum exteris commercium obstinate rejiciunt, ipsorum linguam unam ex primævis fuisse, quæ in clade Babylonica exorta hodie conservatur, verisimile videtur.

15. Ut vero omnia sublunaria in perpetuo fluxu sunt, sic nulla mutationi magis obnoxia sunt quam linguæ. Errant enim, ut scribit Lipsius epist. 44. Cent. 3. ad Belgas, qui in re instabili maxime, stabilitatem quærunt: quam tamen aliquam a literis dari fatetur, *Una fideli rerum custodia*. Nam quod Hebræa, Græca, Latina perseverant, est a libris & literis: in quibus tamen insignem mutationem temporum vicissitudines invexisse, tum in verborum flexione, pronunciatione, significatione; tum in characterum figura & connexione, facile advertet, qui antiqua MSS. præsertim quæ mille abhinc annis conscripta sunt, cum iisdem libris nuper scriptis vel impressis contulerit. Hoc in linguis primariis facile cernimus. Quantum diminutus sit pristinus linguæ Hebraicæ nitor, vel inde liquet, quod per 70 annorum captivitatem ita cum Chaldaica commixta fit, ut vernacula amplius post reditum non fuerit; sed per vocabulorum Chaldaicorum mixturam, & eorum ad Chaldaismum inflexionem in Aramæam degeneraverit: unde nullibi nisi in libris Vet. Test. pura & primogenia Hebraica reperiatur. Postquam vero Græcis & Romanis servierunt Judæi, & in varias terras dispersi vel abducti sunt, omnium fere linguarum vocabulis exoticis corruptam & interpolatam esse Hebræam testatur chaos illud linguæ Rabbinicæ, & inprimis opus Talmudicum, cujus stylus horridus, monstrosus, & ex omnium fere linguarum vocibus commistus est: ut de eo scripsit vir doctus in ejus lectione multum versatus.

16. Quod de Hebræa diximus, etiam de Græca affirmari potest; multum a pristina puritate deflexisse, & barbariem hodie induisse: adeo ut Liturgias Basilii & Chrysost. quæ in Ecclesiis publice leguntur, vulgus non intelligat; ut nec vulgarem Græcam docti, qui antiquam callent. Quantum scriptio Græca antiqua ab hodierna differat, ostendunt antiquiss. MSS. ut Callimachi carmina, quæ descripsit Angel. Polit. cap. 80. & MS. nostrum Alexandrinum versionis Græcæ τῶν ό, literis uncialibus descriptum ab hodiernis figura multum discrepantibus: idque sine ulla vocabulorum distinctione, vel spirituum & accentuum notis: de qua postea plura suo loco. Observat etiam doctiss. noster Breerwoodus ex Crusio & aliis, non tantum ex alienarum dictionum mixtura, sed & in vocibus nativis & maxime propriis mutationem factam esse; & in libris Cedreni, Nicætæ, aliorumque Græcorum Doctorum, longe ante Turcarum invasionem barbariei vestigia multa reperiri. Hoc vero non ex Gothorum inundatione profluxit, ut qui moram in Græcia non traxerunt, nec in unum populum cum Græcis coaluere: sed partim ex rerum omnium vicissitudine, quam tempus edax rerum in linguis omnibus efficit, sensim non subito mutationem inferendo; partim ex translatione sedis Imperii, quæ multa vocabula Romana in Græciam invexit; maxime vero ex ipsa Græcorum incuria, & affectatione, dictiones decurtando, confundendo, vocales & diphthongos aliter pronunciando, & accentus a syllabis propriis transferendo.

17 Latinam vero idem fatum subiisse, liquet ex Quintil. Instit. l. 1. c. 6. qui Saliorum versus a Numa compositos memorat, a sacerdotibus vix intellectos: Leges etiam 12 Tabularum, quas collegit Fulvius Ursinus, & propriis verbis Decemvirum ac Regum a quibus factæ, publicavit, quantum Latinus sermo recentior ab antiqua deflexerit, plane demonstrant. Polybius Hist. l. 3. testatur, articulos fœderis inter Romanos & Carthaginenses, quod paulo post Regum expulsionem factum est, vix intelligi potuisse a doctis sui seculi, etiam antiquitatum studiosis: quod tamen fœdus vix ante 350 annos factum erat. Hodie etiam videre licet Romæ columnam rostratam in Capitolio, in ædibus Conservatorum, a rostris navium, quibus ornata conspicitur, dictam, memoriæ Drusilli Consulis Romani dicatam, qui primo bello Punico victoriam navalem contra Carthaginenses reportavit, non ultra 150 annos ante Ciceronis tempora, cum maxime floruit lingua Latina: cujus verba, quæ legi poterant, ita exprimuntur, multum a Ciceronianis discrepantia; ut ex utrorumque collatione patet, quæ apud Breerwoodum ita habentur.

Exemit. Leciones. Macistratos. Castreis. Exfeciont.
Exemit. legiones. magistratus. castris. effugiunt.
Pugnandit. Cepet. Inque navibos. Maria. Consol.
Pugnando. cepit. Inque navibus. Mari. Consul.
Primos. ornavit. Navibos. Claseis. Pœnicas. Sumas.
Primus. ornavit. navibus. classes. Punicas. summas.
Carcacinenses. Dictatored. Altod. socias. Triresmos.
Carthaginenses. Dictatori. Alto. sociis. Triremes.
Naveis. Captom. Numei. Navaled. Praided. poplo &c.
Naves. Captum. Nummi. Navali. præda. populo &c.

Hic videmus literas sibi invicem commutari; c pro g poni, e pro i, o pro u, interdum pro e, d ad finem dictionum adjici, &c.
In Jacobi Lauri libro dicto, *Antiquæ urbis splendor*, plenius describitur ista inscriptio, una cum vera columnæ figura. Inscriptio vero talis est, quam ad verbum descripsimus.

C. Duillio M. F. M. N. Consol. . . . .
. . . . Segesta opidon. . . . .
. OBSIDIONED. EXEMET. LEGIONES. ROMANas periculo.
MAXIMOSQUE. MAGISTRATOS. Liberavit. Civium.
in novem. CASTREIS. EXFOCEVNT. MARCELLam urbem.
puNANDO. CEPET. ENQUE. EODEM. MAGIstratum.
REM. NAVIBOS. MARID. CONSOL. PRIMOS. Gessit.
CLASSESQUE. NAVALES. PRIMOS. ORNAVET. PALmaa
CUMQUE. EIS. NAVEBOS. CLASSEIS. POENICAS. OMnes.
SUMAS. COPEAS. CARTAGINENSIS. PRæsente hannibale.
DICTATORED. OLOTOM. IN. ALTOB. MARID. pugnando cum
quinque. naVEBOS. ET. CUM. SOCIEIS. SEPTE. REMEM.
BiremosQUE. TRIREMOSQUE. NAVEIS. X. CEPIT.
auroM. CAPTOM. PREDA. NVMET. . . . .
. . . .
IdeoQUE. NAVALED. PREDAD. POPLONiolos donavit.
CARTHAGINENSI . . . . N . . . . NVOS L . . . . . .
. . . . ET . . . . CAPT. . . . . . .

Causas vero tantæ mutationis, quæ paulo postquam lingua Latina ad ἀκμὴν pervenit, accidit; refert vir Doctiss. partim ad servorum multitudinem, qui civium Romanorum numerum superabant, una cum advenis innumeris ex omnibus provinciis confluentibus, qui barbarismos multos invexere, teste Isidoro Orig. lib. 9. cap. 1. (ita ut Tertullianus, qui sub Septimio Severo floruit ante irruptionem Barbarorum, Romanis exprobraret, quod linguam patrum suorum abrenunciassent;) partim ex linguarum Provincialium cum Romana commixtione; maxime vero ex Gothorum &c. mixtura, qui seculo quarto instar torrentis ex Septentrione in Italiam, aliasque Occidentales Imperii partes irruerunt: ex qua confusione non potuit non lingua Latina, a puritate sua multum antea deflexa, per tantam Barbarorum illuviem, magnas sordes contrahere. Quod vero in doctis linguis evenit, in aliis multo clarius conspicitur: ut in Germanica, Gallica, Anglica, aliisque, quæ spacio 300 vel 400 annorum, tantam subierunt mutationem, ut non nisi longa observatione, diligenti scrutinio, vel Glossarii alicujus subsidio, monumenta patriæ antiqua quisquam intelligere possit: et si quis hodie ita loqueretur, ut majores nostri ante paucas centurias, risu exciperetur. Vide Besold. de natura populorum, p. 49. Trithem. lib. 3. de Polygraphia, in præf. Scalig. Epist. 228. quæ est ad Johan. Isaacum Pontanum. Duretum de linguis, p. 825. &c.

18. Mutationem hanc linguarum ex triplici causa fieri docet Joh. Bodinus in methodo Hist. cap. 9. Una est in ipso decursu temporum: quibus non modo linguæ, sed res omnes immutantur. Altera est coloniarum & populorum confusio: Argumento sit Italia & Græcia, quæ tot seculis puritatem sermonis tenuerunt: hodie tamen tanta mutatio consecuta est, ut nec Latina, nec Attica, ubi nunc sunt, unquam extitisse videantur. Postrema causa in ipsa regionis natura versatur. Causas has generales, ad quas reliquæ quodam modo reduci poterunt, libet paulo latius diducere. Primo, ut omnium rerum est vicissitudo; sic & linguarum. Mutantur (ut ait Trithemius) homines, variantur & mores: mutantur animi, variantur & vestes: linguarum alteratur simplicitas, & prisca idiomatum proprietas. Hominum enim ingenia, verba usitata pertæsa, ut cibum, (quem, si semper idem fuerit, stomachus fastidit,) nova & varia appetit: & cum sermo in usu & consensu populorum positus sit, ideo multis de causis (prout vulgus semper mobilis est,) mutatur. Nemo enim (ut ait Bibliander) leges populo dare potest, ut sic vel sic loquatur: Unde illud Pomponii ad Cæsarem, *Tu, Cæsar, civitatem dare potes hominibus; verba dare non potes*: dum adulationem Ateii Capitonis reprehendit, dicentis, *Cæsarem verba incongrua & parum Latina, posse Latio donare.* Hinc Cicero in Oratore ait; *Usum loquendi populo concessi, scientiam mihi reservavi.* Et Poeta,

Multa renascuntur, quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus:
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

Verba enim valent usu, sicut nummi: & cum in literarum sono & pronunciatione non leviter erratum sit, præsertim a vulgo, inde facile mutantur vocabula: a mala enim pronunciatione fit mala scriptio, & mala scriptio errorem posteris tradit. Unde illud Quintiliani, *Orthographiam consuetudini servire, ideoque sæpe mutari.* Mores etiam & ingenia magnam vicissitudinem inferunt: ut cum quorundam ignavia, aliorum levitas & affectatio, exotica & peregrina vocabula novamque pronunciandi formam in linguas vulgares introducunt. Novis etiam rebus, novisque inventis nova cudenda, vel mutuanda sunt nomina: & in artibus omnibus scientiisque, vocabula propria imponit necessitas, vel infert curiositas. Verborum enim licet numerus sit definitus & certus; rerum tamen est infinitus: & rerum natura inductum esse dicit Ulpianus, *ut plura sint negotia quam vocabula.* Ex his causis fit, ut in lingua Græca, quæ omnium copiosissima & verbosissima habetur, (Arabicam tamen quidam excipiunt,) magna facta sit mutatio: nec mirum, si *paupertati angustiori Romanæ* (ut loquitur Seneca,) idem accidat: cujus tamen vocabula quinquies centena millia numeravit Varro, cum Hebrææ radices vix ultra quingentas tradunt hujus linguæ magistri.

19. Secundam mutationis causam quotidiana omnium fere nationum experientia confirmat: fit enim ex vicinitate, coloniis religione, artium progressu; maxime vero ex armis victricibus. Hinc enim constat, magnam linguarum confusionem ortam; novasque a prioribus multum discrepantes factas esse. Germaniæ finitimi sunt Itali, Galli, Dalmatæ, Istri, Sclavones; ex quorum Idiotismis confusa est lingua Germanica: ut plerique lingua promiscua loquentes, nihil loqui videantur. Coloniæ Tuscorum, qui ex Italia pulsi erant a Gallis; & Gallorum, qui in Germaniam migrabant, tertium loquendi genus ab utrisque diversum conflarunt. Hispania, quæ a Romanis, Mauris, Gothis victa & habitata erat, sermonem ex omnibus mixtum habet. Sic Gallica hodierna ex antiqua Gallica & Romana coaluit. Guilielmus Angliæ Conquestor dictus, cum victoriis sermonem Gallicum introduxit; leges, causas forenses & judicia eodem sermone conscribi & transigi jussit. Ita ut lingua nostra cum ex Romanorum, Danorum, Saxonum & Normannorum composita sit, supra omnes mixtam esse pronunciavit Gesn. in Mithrid. c. 1. Hoc plerumque evenit, ut in victos simul cum imperio victorum lingua derivetur: nec se victores existimant, aut rerum potitos, aut actionum humanarum dominos, nisi & sermoni etiam dominentur; ut scripsit vir doctus. Græci infinita vocabula hodie Turcis, sed dominis debent. Ægyptii ab Alexandri temporibus linguam Græcam cum propria mixtam, & Alphabetum Græcum receperunt, paucis adjunctis de suis literis, ut quædam exprimerent, ad quæ Græcorum literæ non sufficiebant. Horum non tantum victoriæ, sed & Coloniæ, & artium ac Philosophiæ studium, linguam suam ubique dilatarunt: ita ut totus Oriens, (teste Hieron. in Proœm. l. 2. sup. Epist. ad Galat.) Græco sermone uteretur: qui tamen post Saracenorum inundationem corruptus est ubique vel fere periit. Romani etiam hoc unice studebant, linguam suam cum imperio propagare, teste Augustin. de Civ. Dei. l. 19. c. 7. Omnes enim legationes, appellationes, literæ, cæteraq; Provincialium negotia in Senatu tractata, Latino idiomate agitata erant: Prætorum judicia, instrumenta, leges Provinciarum hac lingua conscripta: Et narrat Dion Cassius, virum quendam magnum in Græcia, per Claudium ex Judicum albo erasum, quia Latine nescivit: nec Græcorum legationem (multo minus Barbarorum) audire voluit Senatus, nisi in lingua Latina, teste Val. Max. l. 2. c. 2. Hoc tamen notandum, non potuisse Romanos linguas Provinciarum extirpare funditus; cum adhuc maneant in Europa 14 linguæ præter Latinam, quas matrices appellat Scalig. de linguis Europæ, a Romanis haud multum mutatæ, scil. Hibernica, Britannica, Cantabrica, Arabica, Finlandica, Teutonica, Cauchiana, Sclavonica, Illyrica, Græca, Epirotica antiqua, Hungarica, Jazygiana, & Tartarica Præcopensium. Hasce enim omnes (excepta Arabica, &, ut quidam volunt, Hungarica) certum est fuisse in Europa, durante Romanorum imperio; plerasq; etiam intra imperii fines.

20. Nec tantum vi & armis, sed Religione & Sacrorum reverentia linguas multas mutatas esse apparet. Nam cum superstitione Muhammedica Arabismum per totam Asiam, magnamq; Africæ & Europæ partem propagatum videmus: & Mosci sive Russi, aliæq; gentes a Græcis Religionem Christianam accipientes, cum Græcis literis, ut ex Alphabeto Cyrilli liquet, etiam plura vocabula Græca linguæ suæ adjecerunt. Ubi vero mixturæ linguarum causæ aberant, incolæ linguam suam antiquam sine notabili variatione retinent: ubi scil. mercium est inopia, quæ exteros non invitat; solum asperum, montosum & incultum, quod aureum vellus non profert; populique artium & scientiarum rudes. Inde est, quod montosa Hispaniæ pars, quæ a Romanis, Pœnis, & Mauris nunquam debellata erat, adhuc vetusta lingua Cantabrica utatur. Idem de Atticis narrat Thucydides, & de Arcadiæ incolis: unde illi se αὐτόχθονας, hi se προσελήνους vocitabant. Sic Epiroticam linguam adhuc retinent Epiri montium incolæ. Et Walli nostri sive Cambrobritanni a Saxonibus inter asperos & incultos montes depulsi, linguam longe antiquiss. Britannicam minime permistam, adhuc conservarunt; ut scribit Doctiss. Cambdenus. Imo ipsis persuasum est, linguam suam nunquam interituram, ut ex Telesini carminibus liquet. Hodie tamen ex frequenti cum Anglis commercio, & filiorum in Anglia educatione, in Anglicam multo proniores sunt, & multa vocabula Anglicana lingua suæ quotidie admiscent.

21. Tertiam etiam variationis linguarum causam confirmant, qui pro regionis situ, cœlique temperie pronunciationem variant: proprium est enim omnium populorum, quo magis ad Septentrionem inclinant, voces consonantibus asperrime collisis, sine vocalibus ex intimo pectore, & per crebras aspirationes efferre, idque propter summam spirituum vim & impetum caloris. Nam Saxones & accolæ maris Baltici ubique fere medias pro tenuibus, & aspiratas pro mediis, pronunciant: cujusmodi sunt hæc, *pibimus ponum finum.* Orientales in gutture verba collidunt, ut Hebræi, Chaldæi, Syri, Arabes: Occidentales verba in dentibus frangunt, ut Itali & Hispani: Australes, quibus temperatus est calor, & spiritus debilis, lenissime pronunciant: Septentrionales & Germani verba faciunt in pectore; Galli in guture, palato, & pectore: unde vulgo dicitur, Itali caprizant, Alemanni ululant, Galli cantant, Angli jubilant. Legimus Judic. 12. 8. Ephraimitas non potuisse literam ש schin pronunciare, sed *Sibboleth* pro *Shibboleth* protulisse: de quo R. Kimchi scribit, quod forte aer terræ in causa fuit, quod literam istam non pronunciarent: sicut hodie homines Sarphath (id est Galliæ) nesciunt sonare Schin; sed pronunciant, ac si esset Thau Raphatum. Alia exempla profert Bodinus, ut in Gallia Narbonensi: ubi omnes Labdacismo balbutiunt, ut & in Valedoca Taurinorum, Sabini veteres, fœdum pro hœdo, fircum pro hirco, dicebant; ut scribit Varro: sic apud Vascones, hocum pro foco, hilium pro filio, pronunciant. Parisienses & Aurelianenses veterum Hetruscorum more, Valesium & Fusium, pro Valerio, & Furio usurpant. Sed de linguarum mutatione satis.

22. Restat, ut de linguarum usu & utilitate pauca adjiciamus. Certe magnum esse linguarum cognitionem Dei beneficium, vel inde constat; quod magnum erat irati numinis judicium, linguarum confusio; ut quæ societatem inter homines ejusdem linguæ, & vitæ communionem dirimebat: quæ per linguarum scientiam aliquatenus resarcitur. *Per*

variam enim hanc in uno subjecto peritiam, plures illæ linguæ in unum quasi iterum junguntur; & sic unitas illa amissa quasi recuperatur, ut notat D. Buxt. dicta dissert. Linguarum enim diversitas, ut ait August. de Civit. lib. 19. cap. 7. *hominem ab homine abalienat: & facilius animalia muta generis diversi, quam homines diversarum linguarum, inter se sociantur: ita ut libentius homo sit cum cane suo, quam cum homine alieno.* Augustino consentit Plinius, dum scribit, *externum alieno non esse hominis vice.* Quantum vero ad vitæ societatem linguarum cognitio confert, ex commerciis, (nam *non omnis fert omnia tellus*,) ex principum fœderibus & legationibus, ex peregrinationibus in longinquas regiones, quæ sine hoc adminiculo perfici non possunt, unicuiq; constat: maxime vero ad scientias & disciplinas omnes confert, ad Philosophiam, Medicinam, Jurisprudentiam, Mathesim, Historiam; præsertim ad Fidei propagationem, & Theologiæ & sacrarum literarum penitiorem cognitionem. Est enim linguarum scientia, clavis qua januam referamus, ut omnium gentium absconditos sapientiæ thesauros possidere valeamus: sine qua sunt quasi liber obsignatus, quem nemo introspicere potest. *Habent enim omnes scientiæ præcursionem necessariam* (sunt verba clariss. Gerhardi Voss. præf. ad Grammat.) *linguæ intelligentiam, qua traduntur: adeo ut qui linguas despiciat, omnibus sapientiæ studiis bellum indicere videatur.* Unde Pythagoras aliique veterum, inter quorum ultimos fuerunt Plato, Eudoxus, Cnidius, & Euripides, in Ægyptum, Indiam, Chaldæam, aliasque regiones remotissimas peregre profecti sunt, ut linguas primo addiscerent; dein scientias: tandemque gentium istarum spoliis onusti patriam ditarent. Habuit enim Oriens viros omnibus scientiis & disciplinis conspicuos, a quibus omnis fere scientia ad nos derivatur. Licet vero in linguam Latinam omnis fere eruditio Orientalium hodie derivata sit: habent tamen linguæ, in quibus artes & scientiæ primo exaratæ sunt, aliquid singulare, quod in Latinum sermonem traduci non potest: *dulcius enim ex ipso fonte bibuntur aquæ.* Imo sine aliis linguis, præsertim Græca, nemo Latine doctus evadit: sine literis Græcis deguslari potest Philosophia, hauriri non potest. Scribit & Quintilianus, sermonem Romanum non recipere illam solis Atticis concessam Venerem, de qua affirmavit Cicero, *Jovem si loqui velit, non aliter locuturum, quam Plato locutus est.*

23. Ad Religionem vero Christianam exteris propagandam, & eloquia sacra intelligenda, quantum valeat linguarum cognitio, ipse titulus super crucem Domini affixus indicat: qui non sine mysterio, linguis latissime per orbem diffusis descriptus erat, quo linguas istas consecravit Dominus ad evangelium per orbem propagandum. Unde & linguarum χάρισμα Apostolis aliisque miraculose collatum erat: qua armatura cœlesti viri etiam indocti & idiotæ mundum Christo subjugarunt, & dispersas per orbem Christi oves in unum ovile collegerunt: & quod infanis Babelis ædificatoribus pro pœna immissum erat, ut turrim quæ cœlum attingeret perficere non potuerint; pro magno in Ecclesiam nascentem beneficio merito habendum est, ita disponente providentia divina, ut variarum linguarum adminiculo domus Dei, cujus fastigium cœlos superat, æternum duratura ædificaretur. Cessantibus etiam donis extraordinariis, non cessarunt Ecclesiæ doctores ex sacrorum codicum fontibus aquas salutis in linguas vernaculas derivare, per versiones in omnes linguas, quarum variæ ad hunc usque diem perdurarunt. Nunquam enim defuerunt in Ecclesia viri linguarum periti, Hebraice Græceque docti (licet seculis quibusdam haud scriptis noti, nec tot quot nostra ætas protulit) quorum studio libri sacri conservati sunt, & versiones adornatæ: Unde est quod multos habeamus codices vetustissimos hodiernis conformes, Hebræos & Græcos: ut inter alios probant D. Hotting. philol. lib. 2. cap. 16. Simeon de Muis epist. de textus Heb. integritate. Bonfrer. in Præloquiis. Driedo lib. 2. de dogm. Eccles. Joseph. a Costa. De Christo. lib. 2. cap. 16. Habemus quidem versiones plures Latinas, quas merito magni facimus: multa tamen sunt in textu Originali, quæ plene Latina lingua exprimi vix possunt. Ut enim omnes linguæ, ita maxime Hebræa suas veneres habet, & idiotismos peculiares, aliis ad plenum imperceptibiles. Characteres majestatis & ἐνεργείας, Spiritus S. quasi sui vestigia impressit, quæ nemo interpretum ad vivum delineare potest: Idcirco iis saltem, qui aliis dogmata fidei proponunt, & animarum saluti invigilant, si non absolute necessaria, certe valde utilis est fontium cognitio. Unde non sine causa decretum erat in concilio Viennensi, sub Clem. 5. ut in Academiis essent professores publici linguarum, Hebraicæ, Græcæ, Arabicæ, ad fidei propagationem, ejusque contra Judæos aliosque infideles defensionem: statuit itque Paulus 5. anno 1610. occasione legationis* a Xa Aba Persarum rege, ut in Religiosorum studiis essent Hebraicæ, Arabicæ, Græcæ & Latinæ linguæ professores. Idem etiam Pontifex Brevi suo constituit, ut in promotione ad gradus Doctoratus, & ad alios sui ordinis honores, illi (cæteris partibus) aliis præferrentur, qui in cognitione trium linguarum ita profecissent, ut ad docendos alios apti essent. Exemplo Clem. 5. & aliorum pontificum, Greg. 13. magnus Hetruriæ Dux, & alii, Typographias linguarum Orientalium erexerunt: & Reges ac principes alii professores publicos in Academiis constituerunt, iisdem stipendia assignarunt: multi etiam viri docti itinera longinqua & periculosa susceperunt, ut linguas Orientales addiscerent; Clenardus, Hubertus in Africam; Guil. Postellus, Joh. Andr. Reimundus & alii in Asiam: ubi multos annos transegerunt. Idem constituerant Joh. Mercerus, & Augustin. Nebiensis, qui fato functi præventi sunt.

24. Antequam finem huic dissertationi imponam, Sciolorum quorundam supercilio occurrendum est: qui in omnibus scientiis & disciplinis plane infantes, si forte linguarum, præsertim Hebraicæ, cognitionem umbratilem adepti sunt, elati & tumidi omnes alios ipsis longe doctiores, & in rerum scientia superiores, spernunt & contemnunt; quasi ipsi soli docti essent, reliqui volitarent sicut umbræ. At sciendum est, linguarum peritiam januam quidem esse ad rerum doctrinam adipiscendam: at rerum ipsarum cognitionem illud esse, quod viros vere doctos reddit: (linguæ enim putamina sunt, nucleus vero est ipsa rerum cognitio:) nec linguas propter se, sed propter aliud addiscimus: qui vero in linguis hærent, similes sunt iis qui in porticu subsistunt, in domum vero non intrant, nec ejus penetralia vident. Unde inter Sciolos, Grammaticos, vel Criticos numerari possunt; in doctorum albo poni vix merentur. Clar. Vossii sententia est, (ipse licet inter Grammaticos & Criticos hujus seculi summus fuerit,) *Antiquitatis providæ judicium semper fuisse, in pulcherrimo eorum cœtu, qui doctrinarum studia profitentur, primos quidem honores facile tueri, divinæ humanæque sapientiæ professores; proximos vero eos jure suo vindicare, qui ad eam melius accipiendam animos præparent humanos, scil. Grammaticos, Criticos, & linguarum Professores.* Itaque non possum non laudare modestiam Lud. de Dieu, viri linguarum Orientalium peritissimi: qui licet multa in N. Testamenti editione Syriaca, Tremelliana & Boderiana, se desiderare ostenderit: ingenue tamen fatetur, non in recta legendi ratione præcipuam eruditionis laudem positam esse; sed in prompta & expedita Scripturæ intelligentia: qua ab ipsis, qui plures fortasse libros Syriacos legerint, quam sibi vel videre contigerit, se multis parasangis superari agnoscit.

PROLEG. II.

De literis sive characteribus, ipsarum usu mirabili, origine & inventione prima, & diversitate in linguis præcipuis.

1. *Literarum usus mirabilis.* 2. *De literarum inventione. Plinius earum usum æternum esse scripsit. Judæorum fabula.* 3. *Alii Ægyptiis primam inventionem tribuunt. Rationes contra hanc sententiam.* 4. *Literæ Græcæ, quas in Græciam Cadmus intulit, non fuerunt Ægyptiacæ, contra Kircherum. Characteres hodierni Ægyptiaci a Græcis derivati.* 5. *Alii ad Mosem, alii ad Abrahamum referunt: quorum opinio rejicitur.* 6. *Alii ad Phœnices referunt, a quibus Græci literas habuerunt. Ab Assyriis habuerunt Phœnices.* 7. *Assyrii primi post Diluvium literas habuerunt. Ante Diluvium erant literæ. Primus homo literas primo invenit.* 8. *Literæ Hebr. hodiernæ non erant primæ, sed quæ Samariticæ dicuntur.* 9. *Græci literas ab Phœniciis habuerunt per Cadmum.* 10. *Non a Palamede, Lino, vel Cecrope; sed a Cadmo.* 11. *Ante omnes Hebræis literas in usu fuisse.* 12. *A Græcis Latini literas accepere.* 13. *Multæ nationes sero literas receperunt.* 14. *De Chinensium characteribus. Non articulatos sonos, sed res ipsas immediate exprimunt.* 15. *Modus scribendi duplex, a dextris sinistrorsum, a sinistra ad dextram, βουστροφηδὸν, a summa pagina deorsum.* 16. *De variis characterum formis.* 17. *De Hieroglyphicis Ægyptiacis.* 18. *Ægyptiacorum characterum genera. Antiquas literas Ægyptiaticas epistolares non fuisse easdem cum hodiernis, vel Græcis, contra Kircherum. Post Cambysem, in usu fuisse literas Ægyptiacas in obeliscis, mummiis, &c. contra eundem.* 19. *Quid de Ægyptiorum literis Hieroglyphicis, & eorum prisca sapientia judicandum.* 20. *De literis Chinensium.* 21. *Earum numerus, addiscendi difficultas.* 22. *Characterem universalem possibilem esse.* 23. *De literis Mexicanis, & Mexicanorum Chronico. Characterum linguarum præcipuarum hodiernarum Alphabeta; ut, & specimen literarum Græcarum ex MS. Alexandrino.*

1. Magna res est & Philosopho digna, si Platoni credimus; non vero ridicula, ut Socrati in Cratylo visum est, literas cognoscere: quia ἐπὶ ταῖς συλλαβαῖς τε καὶ γράμμασιν ἡ μίμησις τυγχάνει οὐσίας, *In literis & syllabis fit imitatio essentiæ*, & de primorum nominum veritate melius judicare possimus. Nam licet res despicabiles ignaris videantur; per illas tamen omnis ad nos scientia dimanat, & unica sunt adminicula, quibus viri magni immortalitati consecrantur: nec ulli hactenus, nisi his *matricibus evasere ~dias in luminis auras.* Inventio sane literarum omnes in admirationem sui rapuit. *Per has enim* (ut viri doctiss. verbis utar,) *non tantum præclara facta immortalitate donantur; sed & animarum effigies æternitati pinguntur.* Sunt enim libri conspicua animi lumina & specula, partæ gloriæ custodes fidæ, vocalissimi virtutis præcones, inconcussa præclare factorum monumenta. Hinc amico suo Seneca; *Si gloria tangeris, notiorem te facient epistolæ meæ, quam omnia ista quæ colis, & propter quæ coleris. Quid profecto admirabilius*, inquit Cl. Vossius in Præf. Artis Gram. *quam paucis literarum figuris contineri, quicquid sacri, publici, privati, dici aut cogitari potest? Quæ præterea urbium, regionum, generisque humani facies tandem foret, sublata hac fida custodia omnium gestorum, omnium doctrinarum, omnium fœderum, pactorum, &c?* Per notas enim & signa literarum, ratio humana foras prodit, seipsam depingit, & deponit in librorum velut arca conservandam, ac transponit se in illorum animos, quorum corpora locorum & temporum intervallis maximis dirempta sunt. Cicero, in primo Tuscul. literarum inventionem Deo adscribit, ut & Plato in Philebo, & in Phædro: nam ingenium humanum superare videtur; sive inventionis subtilitatem, sive usum spectemus. Quam stupendum est inventum, verba & sonos, quæ *auditu* percipiuntur, *oculis* visibilia reddere, & per paucas literas quasi magica incantamenta, voces a proprio auditus sensorio, ad visionis organum transferre? Est hoc vere mirandum, cum nulla ars tale quid hactenus in reliquis sensibus efficere possit, ut sensuum objecta externa invicem commutarentur

mutarentur: Utilitatem vero & usum quis satis efferre potest? Nam literarum ope, negotia nostra in procul dissitis regionibus disponere possumus, licet pedem de proprio lare non moveamus; cum amicis libere colloqui, qui in extremis orbis partibus degunt, *Dum peragunt linguæ charta manusque vices.* Literæ sunt, quæ, ut loquitur Cæl. Rhodig. antiq. lect. l. 4. *vetustatem prorogant, nihil sinunt interire; &, quod omnia conterit, tempus, nostris cogunt manibus succumbere: quid æque admirandum, in quod ne mortis quidem rapacitas jus ullum habeat?* Hisce subsidiis, quicquid ab Orbe condito fecerunt, excogitarunt, qui aliis sapientia, fortitudine omnibusque virtutibus præcelluere, quasi cum iis convixissemus, ad nos derivatur: virosque omnes, qui in Philosophia, Mathesi, Historia, Theologia, reliquisque scientiis quovis seculo clari erant, quasi ab inferis revocare, ut ad quæsita respondeant, & consilia sua communicent, efficere possumus. Nam haud minus miraculum videtur mortuum arte Necromantica redivivum sistere, quam cum hominibus, aliquot ante hac annorum millibus denatis, quasi in vivis essent, colloqui, & sermones miscere. Certe populi Americani literarum ignari, cum viderent Hispanos per chartulam mentis sensa amicis absentibus nota facere, ipsos pro Diis vel Dæmonibus habuerunt: imo Chinenses licet ingeniosissimi, quique literas suas, quæ res ipsas, non verba designant, se habuisse paulo post Diluvium affirmant, stupore perculsi erant, quum viderent ipsorum verba literis Romanis descripta ab Europæis legi & proferri, qui nec linguam Chinensem, nec ipsorum characteres norant: nec concipere potuere, quomodo verborum sonos literis exprimere poterant, teste Kirch. Oedip. Ægypt. l. 3. c. 2. Concludam verbis summi nostri seculi Mathematici, & novorum inventorum gloria clarissimi, Magni Galilæi, System. mund. in Colloq. 1. diei ad finem, *Super omnes inventiones stupendas, qua ingenii eminentia fuit is, cui venit in mentem excogitare modum penitissimas animi sui cogitationes alii cuicunque communicandi, etsi longissimo loci & temporis intervallo distanti, colloquendi cum his qui versantur in Indiis, cum his qui needum nati sunt, nec nisi mille aut decies mille abhinc annis nascuntur? idque quanta facilitate? nimirum viginti characteres in charta, inter se varie jungendo: Esto hoc omnium admirandarum inventionum humanarum sigillum.*

2. De prima literarum inventione variant scriptores, Alii enim, ut magnus ille naturæ Mystes Plinius, literarum usum æternum, semperque apud Assyrios fuisse statuunt: sic ille Hist. l. 7. c. 56. Etsi vero falso fundamento nitatur hæc sententia, mundum scil. æternum fuisse; aliquid tamen inesse veri in ea, fortasse concedi potest, scil. Homines nunquam sine literarum usu fuisse, & ab Assyriis in reliquas nationes eas derivatas esse. Fingunt etiam Judæi decem creata esse vespera Sabbati, scil. Iridem, Mannam, Puteum petræ, Columnam nubis & ignis, Scripturam sive literas, Tabulas, & Baculum Aaronis, ut refert Munsterus in Genes. Ejusdem etiam est commatis illud Talmudicum a R. Abraham proditum, Adamum librum scripsisse de divinitate: & Abelem quædam scripsisse, citatur etiam a Masio in Jos. ספר יצירה *liber creationis*, quem etiam Adami esse volunt. Hæc refutatione non egent, nam ut ille in Epigram.

Turpe est difficiles habere nugas,
Et stultus labor est ineptiarum.

3. Alii itaque Ægyptiis literarum gloriam tribuerunt, ut ex eodem Plinio constat, loco citato: ubi, cum dixisset literas apud Assyrios semper fuisse, addit, *alios apud Ægyptios a Mercurio, ut Gellius; alios apud Syros repertas velle.* De Mercurio idem tradit Diod. Siculus, l. 2. Plutarch. Sympos. l. 20. c. 3. & Cicero de natura Deorum lib. 3. Hujus etiam sententiæ meminit Tertull. de corona militis, cap. 8. & de Animæ testim. c. 5. Plato etiam narrat, Deum quendam ab Ægyptiis cultum, quem *Tenth* nominant (aliis Τάαυτος dicitur) qui præter artes alias, etiam literas Ægyptios docuit: Hunc vero Teuth, Mercurium esse volunt, quem Trismegistum vocant: imo singulas literarum formas a Taauto sive Mercurio inventas describit Kircherus, Oedip. Ægypt. Tom. 3. diatr. 2. Philo Bibliensis Græcus interpres Sanchuniathonis, qui res Phœnicias scripsit circa tempus Semiramidis, (ut ex Euseb. Præp. Evang. l. 1. c. 10. & Porphyrio, ἐν τετάρτῳ κατὰ Χριστιανῶν λόγῳ constat,) memorat commentarios Taauti de cultu Deorum, & ἱερὰς γραφὰς, in quibus Serpenti divinam naturam Taautus adscripserat: Imo incredibilem fuisse hujus Mercurii sive Taauti librorum numerum, quos scripsit de diis empyreis, æthereis, & cœlestibus, tradit Iamblichus opere de Mysteriis, cujus verba interpretatur Marsilius. Hæc tamen dubiæ sunt fidei: nam librorum illorum Taauti nemo hactenus præter Philonem illum meminit; nec præter nudum nomen aliquid eorum a multis seculis conspectum est: Et Iamblichi relatio merito suspecta est: nam refert idem initio libri de Mysteriis, Ægyptiorum scriptorum morem fuisse, omnes suos libros, & omnia sua inventa Mercurio ascribere. Imo non desunt viri docti, magnique judicii, qui Hermetem istum Mercurium Ægyptium, & omnia quæ de ipso feruntur, esse fabulose conficta asserunt: ut videre est apud Conrigium virum doctissimum lib. de Hermetica medicina c. 7. Præterea Assyriam longe ante Ægyptum cultam fuisse, & artes ac literas coluisse, certum est. In ipsa enim primi homines creati, & post Diluvium ex ipsa genus humanum propagatum: ibi etiam primum imperium. Ante Ægyptios, Assyrios Astrologiam coluisse, quod sine literarum usu fieri non potuit, testatur Proclus Lycius in Timæo: & ab Abrahamo, adeoque a Chaldæis, Arithmeticam & Astrologiam in Ægyptum primum pervenisse, scribunt Nicolaus Damascenus, author magnæ fidei apud Joseph. Antiq. l. 1. Eupolemus, & Artabanus apud Alexand. Polyhist. in Eusebio Præp. l. 9. Apud Simplicium etiam legimus Comment 46. in Arist. lib. 1. de cœlo, Observationes Astronomicas quas Callisthenes e Babylone Aristotelis jussu miserat, fuisse annorum mille nongentorum trium, quas refert Porphyrius ad Alexandri Macedonis tempora servatas fuisse: Harum vero initium erat paulo ante Turris Babylonicæ structuram, & circa annos ducentos ante natum Abrahamum. Verum fortasse est literas Hieroglyphicas apud Ægyptios primo in usu fuisse. imo apud solos Ægyptios, nisi Chinensium literas, quæ Hieroglyphicis similes, Ægyptiacis antiquiores statuamus: sed hæ non literas Alphabeti, sed res ipsas denotarunt, & ad quæstionem nostram non pertinent. Psammetichus Ægypti Rex, qui centum annis post primam Olympiadem vixit, primus erat qui homines peregrinæ linguæ, & quidem Græcæ, in Ægyptum admisit: ex quo tempore Græci cum Ægyptiis commercia habuere. Nam ante Psammetichum, teste Diodoro Sic. l. 1. inaccessa erat peregrinis Ægyptus: qui vero appulerunt, vel morte vel servitute mulctati. Ægyptii itaque reliquis literas non dederunt, quibuscum nullum habere vellent commercium.

4. Athanasius Kircherus in magno illo opere, quod Oedipi Ægyptiaci titulo publicavit, probare conatur, literas primas fuisse Ægyptiacas: quas in Græciam intulit Cadmus: ipsasque Cadmæas easdem fuisse cum Ægyptiacis, quarum figuras ibi describit, Tom. 3. diatr. tertia prælusoria. Sed argumentis plane arundineis nititur, & authores qui sententiæ ipsius directe adversantur, adfert. Primo enim literas hodiernas Copticas sive Ægyptiacas profert, a quibus Græcas derivatas esse somniat: cum potius a Græcis hodiernis Ægyptiacas fluxisse, literarum figuræ & nomina clare demonstrant. Nam post Græcorum victorias, Ptolemæus linguam cum literis Græcis in Ægyptum intulisse, nemo dubitare potest, qui libros Coptos Græcis vocabulis refertos legerit, vel ipsorum Alphabetum cum Græco contulerit. Literarum etiam figuras ab animalium Ægyptiis sacrorum formis, operose deducit, scil. Ibidis, Canis, Accipitris, Bovis, &c. & has communes sive Pharaonicas vocat: & non tantum conscribendis Epistolis, aliisque rebus commune hominum commercium spectantibus; sed & mysteriis Hieroglyphicis inserviisse existimat. Has vero literas (neglectis animalium formis) & usui communi accommodatas per Cadmum in Græciam translatas, ait: & adfert Herodoti verba in Terpsichore, qui literas Græcas Φοίνικα τὰ Κάδμου γράμματα appellat. Denique affirmat ex Hieronymo, Cadmum & fratrem Phœnicem Ægyptios fuisse, & verisimile esse tempore Othonielis in Græciam venisse: Cadmum vero, relicto fratre Phœnice in Phœnicia, cui nomen dedit, in Græciam venisse: quibus alias literas quam Ægyptiacas, quas puer in Ægypto didicerat, dare non potuit: & concludit hoc nulli dubium esse posse. At contra hæc multa opponi possunt. Nam literas Ægyptiacas communes seu epistolares ex animalium formis, vel earum partibus varie dispositis, compositas fuisse, quis credat; cum nimis operosum hoc esset scribendi genus, & scripturæ communi ineptum? Nec in vetustioribus Obeliscis & mummiis, quæ ab ipso proferuntur, characteres ejusmodi reperiuntur, excepta ultima litera Tau, in crucis formam varie descripta: quæ aperte Samaritanum sive antiquum Hebraicum Tau refert; & in quibusdam recentioribus literam primam ⅄ quæ tamen Ionicam vel Phœniciam formam refert potius quam Coptam vel Ægyptiacam. Nec affirmat Herodotus Cadmum Ægyptiacas literas in Græciam attulisse, sed plane contrarium. Scribit enim attulisse Phœnicias: Phœnicias vero easdem fuisse cum Chananæis, sive Hebræis, qui lingua eadem utebantur, a Scaligero, Gerh. Vossio, Brocharto, aliisque, luce clarius demonstratur. Nec de literis quicquam dicit Hieronym. an Phœniciæ, an Ægyptiacæ fuerint. Phœnicem vero & fratrem Cadmum Ægyptios fuisse, negat Scalig. ad annum Euseb. 594. Phœnicia quidem a Phœnice denominata est, quæ antea Chanaan dicebatur: Ægyptium vero non fuisse Phœnicem probat, quia hoc cum Phœnicum annalibus, quos vetustissimus Philo Biblius-Græce versos edidit, pugnat; & quia nomen Phœnix est Hebraicum sive Phœnicium, nam פנחס sine ulla mutatione est Φοίνιξ, si adhibeatur vocalis distinctio פִּנְחָס: quod idem cum Hebræo פנחס Phineas, Aaronis filio.

5. Alii itaque ad Mosem, alii ad Abrahamum literarum originem referunt. Ad Mosem refert Eupolemus, teste Clem. Alex. 1. Strom. & Eusebius Præpar. lib. 9. c. 4. cui assentit Isidor. Orig. 1. 3. Hoc vero refutatur; tum ex eo, quod apud Assyrios literarum usum fuisse longo tempore ante Mosem, supra ostendimus; tum quod Dei ipsius manu in Tabulis lapideis lex scripta erat; & Numer. 21. meminit Moses libri bellorum Domini: quæ probant literas prius in usu fuisse. Mosem vero literas immutasse, quod autumant quidam, qui concedunt ipsum eas non invenisse, nullo nititur fundamento: nam cum eadem esset Israelitarum lingua in Ægypto, quam habuerant antea in terra Chanaan; in quem finem literas immutaret Moses, cum populus nec aliam linguam, nec alios characteres noverit? Abrahamum itaque literarum, ut & linguæ Hebraicæ authorem facit Suidas: sed in utrisque errat, cum jam probavimus literas apud Assyrios fuisse ducentis saltem annis ante natum Abrahamum: nec linguam Hebræam ipse excogitavit; sed vel illam, quam a majoribus acceperat, vel quæ Chananæorum vernacula erat, quamque ab ipsis didicerat, posteris reliquit.

6. Hisce itaque rejectis, multi Phœnices literarum inventores faciunt: sic Plinius refert. l. 5. & l. 7. c. 56. *Ipsa gens Phœnicum in gloria magna literarum inventionis, & syderum, navaliumque ac bellicarum artium.* Idem testatur Curtius: *Si famæ* (inquit) *credere libet, gens Phœnicum literas prima didicit & docuit.* Unde Lucanus cecinit l. 3.

Phœnices primi, famæ si credimus, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.

Et Critias apud Athenæum, lib. 1.

Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα.
Subsidium vocis scripta reperta Tyri.

Hinc apud Hesychium, ἐκφοινίξαι seu *Phœnicissare*, est ἀναγνῶσαι, *legere*: & Plut. lib. de aqua & igne dicet, mare ex Phœnicia advexisse γράμματα μνημόσυνα λήθης, *literas contra oblivionem remedium.* Licet vero Phœnices Græcis literas primo tradiderint, a quibus ad Latinas derivatæ: apud Phœnices tamen non primo ortas esse, sed ab Assyriis eas habuisse sive Chaldæis (inter quos Abrahamus natus & educatus est) non tantum communis est Theologorum sententia; sed etiam adstipulatores habet Ethnicos scriptores præcipuos, Diodor. l. 5. Σύροι μὲν εὑρεταὶ γραμμάτων εἰσὶ, παρὰ δὲ τούτων Φοίνικες μαθόντες τοῖς Ἕλλησι παραδεδώκασιν, οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ Κάδμου πλεύσαντες εἰς τὴν Εὐρώπην. *Syri quidem literas*

teras invenerunt: ab iis autem edocti Phœnices Græcis tradiderunt: hi vero erant, qui cum Cadmo in Europam navigarunt. Ex his aliisque concludit Euseb. Præp. l. 10. Cadmum, qui genere Phœnix erat, primum Græcis communes literas sive prima Grammaticæ elementa tradidisse: unde & Phœniciæ a veteribus appellatæ, Εἰσὶ δὲ οἱ Σύρους γράμματα ἐπινοῆσαι λέγουσι πρώτους· Σύροι δ' ἂν εἶεν καὶ Ἑβραῖοι. *Sunt autem qui Syros primum literas invenisse dicunt: Syri vero isti sunt Hebræi:* nimirum Heberi posteri, qui inter Asyrios vixerunt primo, & postea inter Chananæos, a quibus Hebræi dicebantur. Eandem linguam & communes cum Chananæis & Phœnicibus characteres habuisse, testatur Eupolem. de Regibus Judææ apud Eusebium, Τὸν Μωσῆ πρῶτον σοφὸν γενέσθαι, καὶ γραμματικὰ πρῶτον τοῖς Ἰουδαίοις παραδοῦναι, καὶ παρ' Ἰουδαίων Φοίνικας παραλαβεῖν. *Mosem scil. primum fuisse sapientem, atque ab eo datam literaturam Judæis, quæ ab Judæis ad Phœnices pervenerunt.* Hinc illud Luciani. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενα, οἷα γένοιτο ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, *Loquebatur verba quædam ignota, qualia sunt Hebraica seu Phœnicia.* Et de Solymis dicit Chærilus, Γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες, *Hi vero ore suo Phœnicia verba sonabant.*

7. Assyrii vero, inter quos Hebræi, etsi primi fuerint post Diluvium, qui literas habuisse memorantur; (ipsorum enim primum erat imperium, unde facile ab ipsis in vicinos literarum usus derivari potuit:) tamen ante Assyriorum Regnum, imo ante Diluvium, inde a mundo condito, literas in usu fuisse, mihi vix dubium videtur. Unde primum hominum parentem, etiam primum literarum inventorem fuisse verisimile est, a quo eas didicit Seth: unde Noacho ejusque posteris cum prima lingua traditæ sunt, & usque ad linguarum Confusionem remanserunt; quando cum novis linguis, etiam temporis progressu novi characteres excogitati sunt, veteribus apud eos, qui primævam linguam retinuerant, servatis. Kircher. in Obelisc. Pamphil. l. 1. c. 1. affirmat, in hoc consentire omnium fere Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Chaldæorum, Arabum, Samaritanorum, Æthiopum, & Ægyptiorum monumenta: ex quorum libris multa profert testimonia. Suidas, etsi alibi ad Adamum, vel ad Seth, literarum originem videtur referre; tamen in Ἀδὰμ statuit, ipsum literas & artes invenisse. Τούτου τέχναι καὶ γράμματα· *Hujus sunt artes & literæ.* Consentaneum etiam rationi, & primi hominis excellentiæ & dignitati putat Bibliander, literis cogitationes suas & rerum gestarum memoriam depinxisse: Quem enim *alium putemus illum Deum* vel *divinum hominem*, ut Plato ait, *qui literas primus invenerit?* Bonfrer. in Gen. 11. verisimile esse putat fuisse literas ante Diluvium, etsi nullum fere ejus vestigium habemus. Res enim erat valde necessaria ad vitam humanam, & ad commercia cum absentibus, & ad res gestas posteris commendandas: qua caruisse viros illos naturalium & supernaturalium rerum scientia instructos, vix est probabile. Salomon Gesnerus in Gen. 5. q. 6. p. 138. rationem hanc reddit, quæ mihi efficax videtur; quod *nec annorum series exquisite ad tot secula observari, neque Henochi verba retineri absque literarum adminiculo potuisse videantur.* Enochi certe prophetiam, cujus partem habemus in Epist. Judæ. v. 14. sola traditione ab Enochi temporibus sine scripto, tot annorum millibus perdurasse, vix credibile videtur. Imo testatur Orig. Hom. ult. in Numer. Enochum multos libros propheticos scripsisse: & August. de Civ. l. 15. dicit, *Scripsisse quædam divina Enochum illum septimum ab Adamo, negare non possumus.* Idem est judicium Tertull. de habitu mulierum. Novi multa ficta & fabulosa de Enochi libris a quibusdum prodita. Apud Epiphanium etiam in Panario, mentio fit libri inscripti, *Revelatio Adami*, cum Deus soporem in illum immisit: & apud Hebræos memorant librum dictum, *Generationes Adami*, quem a Deo Adamo dictatum esse volunt. Etiam apud Duretum & alios, habemus characterum formas, Adami, Seth, Enochi, & Noæ: quæ omnia conficta esse non dubito. Meminit etiam Aug. contra Faustum, libri dicti, *Genealogia filiorum Adæ, & pœnitentia Adami*: quos declaravit Gelasius papa esse Apocryphos. Enochum tamen prophetasse, ejusque prophetiæ partem Apostolorum temporibus extitisse, ex Epist. Judæ, certum est: Sine scriptura vero tot annorum millibus conservatam fuisse, nullo modo probabile videtur. At si verum sit, quod a Josepho Antiq. 1. 3. refertur, de columnis duabus, (quarum una ad suam usque ætatem remansit,) in quibus rerum cœlestium disciplinas, & astrorum cursus & leges descripserant homines antediluviani; de literis ante diluvium nulla potest esse dubitatio. August. q. 69. in Exod. memorat nonnullorum sententiam, qui literas Hebræas a primis hominibus cœpisse dixerunt, & perductas esse ad Noe; atque inde ad parentes Abrahæ; & inde ad populum Israel: ipse vero dubitat, unde hoc probari potest. At quæ a nobis dicta sunt, ni fallor, probabilem saltem hanc sententiam reddunt: nec aliter concludet, qui longam Adami vitam cum diutina ejus & multijugi experientia secum perpendet, quam illum, novem secula emensum, & universæ in terris familiæ regem, patrem, & sacerdotem, otiosum rerum spectatorem non fuisse: sed, necessitate viam monstrante, prima doctrinæ & artium rudimenta docuisse, & memoriæ causa etiam characteres invenisse, quibus fugacibus & inaspectabilibus vocibus indumenta quædam & vincula injiceret; per quæ & oculis & manibus teneri possent: miraculo, quo magis admirere, tanto magis admirabili. In Bibliothecæ Vatic. descriptione memorat Angelus e Roccha, ut & Laurentius Schraderus in Monumentis Italiæ. p. 197. Columnam literarum Octavam in Bibliotheca illa, ubi supra caput effigiei Adami extant literæ antiquæ, & ad ejus pedes inscriptio Latina talis: *Adam divinitus edoctus, scientiarum & literarum inventor* · & Bonav. Hepburnus Scotus inter 70. Alphabeta Romæ edita, numerat Adamicum.

8. Verum, etsi literas a primis hominibus ad Noachum & ipsius posteros fluxisse statuamus: non tamen putamus literas hodiernas, quas Hebraicas vulgo vocamus, primas fuisse; sed potius illas, quæ Samariticæ dicuntur, quibus sacri codices primo exarati, quæque Judæis in usu erant, antequam eas in Asyrias commutavit Esdras post reditum e captivitate Babylonica; ut alibi probabitur. Nec literas apud omnes nationes statim post confusionem Babylonicam receptas vel excogitatas fuisse, sed apud quasdam nationes post longa temporum intervalla: quod breviter de Græcis, Latinis, & quibusdam aliis, ostendemus.

9. Græci fatentur se literas aliunde accepisse, & Iones primum a Cadmo Phœnicias habuisse. Herodotus in Terpsich. scribit, Iones a Phœnicibus literas didicisse, quibus usi sunt cum immutatione quadam: & inde Phœnicias dictas fuisse. Hinc a Timone apud Sextum Empiric. dicuntur, Φοινικὰ σήματα Κάδμου, *Cadmi Phœnicia signa.* Idem testatur Callimachus.

Κάδμος ἀφ' οὗ γραπτὰς Ἑλλὰς ἔχει σελίδας.

Cadmus, ab hoc scriptos Græcia nacta libros.

Videantur inter veteres, Plut. Sympos. l. 9. problem. 2. & 3. Philost. l. 2. de vitis Sophist. Critias apud Athenæum l. 1. Clem. Alex. Strom. l. 1. inter recentiores Gerh. Voss. de arte Gram. l. 1. c. 10. Scal. in notis ad Euseb. 1617. Grot. in notis ad libr. de verit. Relig. l. 1. n. 13. & nuperrime Sam. Brochart. Geogr. Sacr. part. 2. l. 1. c. 20.

10. Scio non defuisse, qui literas Græcas ad Palamedem authorem referunt; alios qui ad Linum Herculis præceptorem; alios vero ad Cecropem primum Atheniensium Regem, pro quo haud spernenda argumenta profert Cl. Vossius loco citato. Erat enim Cecrops Cadmo antiquior & natione Ægyptius, (apud quos longe ante Græcos erat literarum usus) quemque διφυῆ sive geminum efformatum volunt, quia teste Ovid. Metamorph. l. 2. fab. 8. & linguam Græcam & Ægyptiacam callebat. Testimonia vero quæ pro Cadmo adferuntur, clariora mihi videntur, quam ut ullum subterfugium admittant. Herodot. enim loco cit. affirmat, se oculatum testem fuisse inscriptionum quarundam, (quibus nihil habet Græcia antiquius) quæ apud Thebas Bœotias erant in templo Apollinis: quæ literis Cadmæis, ex magna parte Ionicis similibus, incisæ sunt in tripodibus quibusdam: quarum prima erat Amphytronis, Cadmi pronepotis, circa Laii ætatem; altera Hippocoontis Laii filii; tertia Laodamantis, Eteoclis filii. Ipsas vero literas Ionicas, sive Græcas priscas, a Phœnicibus seu Hebræis antiquis, quas Samaritanas hodie vocamus, ex ipsarum figuris parum discrepasse, contendit Scaliger, digress. ad annum Euseb. 1617. nisi quod Phœnices a dextra sinistrorsum legant, Græci vero a sinistra ad dextram. Inscriptiones ipsas literis Ionicis priscis expressas videre licet apud Scal. ibidem: qui etiam inscriptiones literis ex parte Ionicis incisas in duabus Columnis, quæ anno ab urbe condita 441. ab Appio Claudio stratæ erant, & quas in hortos Farnesianos translatas vidit, imprimi curavit, Euseb. num. 1702. Dico ex parte Ionicis: nam licet totam inscriptionem ex veteribus Ionicis constare fidenter asserat Scalig. probabilior tamen videtur sententia Cl. Vossii, & Salmasii, scripturam esse ex literis Græcis & Latinis mixtam; prout scribere solebant Græci, cum libertate omissa, sub Romanorum potestatem redacti sunt. Græcos vero literarum formas postea mutasse in istas, quas hodie cernimus, non certo consilio, sed usu assiduo & longo temporis progressu, idem existimat: quod quidem verum esse non ibo inficias, cum apud omnes populos singulis seculis scribendi modum ab antiquo paullatim variare videamus; quæ tamen variatio non nisi post plura secula deprehenditur: literarum tamen Phœniciarum situm invertisse Græcos planum est, cum a sinistra, non a dextra, ut Phœnices, scripserint: unde ex ב factum B. ex ג Γ. ex ה E. et ד D. &c.

11. Certum etiam est, sive Cadmo Phœnici, sive Cecropi Ægyptio rei tam perclaræ gloria tribuatur, extra controversiam esse, ante utrosque Hebræis literas in usu fuisse: cujus argumentum est evidentissimum, quod Græcarum literarum nomina, ab Hebræis levi deflexione deducantur: de quo plura habet Euseb. de Præp. l. 10. c. 11. Hoc etiam ipsis Græcis notum erat, ut ex Plutarch. Sympos. l. 9. q. 2. liquet: ubi rationem reddit, cur Alpha omnibus præponatur, διὰ τί Φοίνικες οὕτω καλοῦσι τὸν βοῦν, *quia Phœnices sic bovem appellant.* Et apud Varronem legimus, vocabula ista, Alpha, Beta, &c. non pro Græcis haberi, sed pro Barbaris. Præter figuras & nomina, etiam Alphabeti ordo idem fere Hebræis & Græcis, ostendit, utriusque literas ex eodem fonte fluxisse. Ordo enim Alphabeti Hebraici (cujus vetustatem probant Versus Acrostichi in Psalmis, ut & in Hieremiæ Threnis, & Proverb. ult: nam in Psal. 25. & alibi, ordo literarum sæpius habetur, in Threnis sexies, in universum vero locis 21.) Ordo hic (inquam) idem est cum Græco: nam pro ו sexta litera habent Græci Episemon Bau (ϛ) & Episema Coppa Ϙ quod Hebraico Coph, & Σάνπι (ϡ) quod Hebr. Tsade respondet, (ordine in his tantum inverso,) quas literas olim fuisse contra Scalig. & Voss. probat Brochart. loco citato: licet ab annis sexcentis, vel eis circiter (nam a Rabano, & aliis post ipsum, in Alphabeto ponuntur) solum pro numeris designandis inservierint, & in Alphabetis plerisque omittuntur. In Alphabeto enim Latino quod a Græco fluxit, ἐπίσημον βαῦ, quod apud Æoles Vau consonantem valuisse notum est, transit in F, & Koppa in Q. Idemque ex Alphabeto Copto sive Ægyptiaco constat: quod itidem ex Græco derivatum esse, tam ordo, quam nomina & figuræ literarum, clare demonstrant; ut supra innuimus. Literam enim sextam So, Σ, pro S. adhuc retinent Copti, ut & Kabba R pro K, & zida, ζ pro z: quæ cum a Græcis mutuatæ sint, easdem pro literis antiquitus apud Græcos usurpatas fuisse ostendunt.

12. Ut Græcos a Phœnicibus, sic Latinos a Græcis literas primum accepisse, testantur scriptores veteres. Nam, sive a Pelasgis (ut affirmant Plinius & Solinus) qui circa annos 150 post adventum Cadmi in Græciam, in Italiam migrarunt; sive ab Arcadibus sub Evandro eorum Duce, (*a quibus*, ait Tacitus, *Aborigenes literas didicerunt*,) qui 60 annos post Pelasgorum adventum, in Italiam venerunt; literas introductas statuamus: in hoc omnes consentiunt, Latinos a Græcis ipsas primo accepisse; & ab Ionicis eas parum discrepasse. Dionis. Halicarnas. l. 2. diserte affirmat, quod Arcades γραμματικῶν Ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι διακομίσαι· *primi in Italiam Græcarum literarum usum invexerint.*

vexerunt. Tacitus Annal. l. 11. asserit, formas easdem esse literis Latinis cum veterrimis Græcorum: & Plinius l. 5. c. 58. idem probat ex Delphica Tabula antiqui æris, quæ tunc erat in Palatio, dono principum, Minervæ dicata, in Bibliotheca cum inscriptione tali; Ναυσικράτης Τισαμενοῦ Ἀθηναῖος. Quibus vero literis inscripta erat hæc tabula, (antiquis scil. Ionicis,) ostendit Scal. ubi supra: ubi etiam addit, literas Phœnicum, Syrorum, Maronitarum, Græcorum, & Latinorum, easdem olim fuisse, vel ab eadem origine fluxisse. Quomodo vero ex Græcis Romanæ singulæ levi deflexione formatæ sunt, docet Voss. l. 1. c. 24, 25, &c.

13. Quod ad alias nationes attinet, Ab Assyriis sive Hebræis literas habuisse Arabes, Syros, Æthiopes, aliosque Orientales, probatione non eget. Nec difficile esset ostendere, Europæos plerosque, literas, vel a Græcis, vel a Romanis, per ipsorum victorias, & colonias, vel per illorum ad Religionem Christianam conversionem, hausisse: multas etiam sero eas recepisse. Refert enim Ælianus Var. histor. l. 8. c. 6. Androtionem scriptum reliquisse, literarum & disciplinarum apud Thracas aliosque Barbaros magnam fuisse ignorantiam: (adeo ut veterum Thracum nemo literas noverit;) & omnes Barbaros in Europa probro sibi duxisse literis uti. Unde a nonnullis dubitatum erat, an Orphei fabulæ per ipsum compositæ sint, an per alios, quia Thrax fuit. De Ulphila Gothorum Episcopo, qui circa annum Christi 370. floruit, scribit Socrates Hist. l. 4. c. 27. ipsum literas Gothicas invenisse, & Scripturam in linguam Gothicam transtulisse: cujus translationis exemplaria adhuc supersunt. Affirmat quidem Olaus Magnus, Gothos habuisse literas ante Latinos, & per mille ducentos annos ante Christum: In hoc tamen fidem vix meretur, cum gentes Septentrionales ab Orientalibus, (ubi literarum & artium origines) remotiores sint, nec commerciorum frequentia notæ: unde, ut disciplinas ac Religionem, sic literas sero habuerint. Slavos refert Aventinus Annal. l. 4. literas a Methodio Philosopho accepisse, non ante tempora Ludovici Imperatoris, qui Lothario successit. An Franci, qui sub Pharamundo & Marcomero Galliam subegerunt, literas habuerint Græcis non dissimiles, ut affirmat Cornel. Agrippa de Vanit. scientiarum l. 1. c. 11. dubitat Vossius de arte Gram. l. 1. c. 9. Hieronymum vero literas, Græcis satis affines, Dalmatis tradidisse, una cum versione Bibliorum vernacula: alias vero a Cyrillo inventas Illyricis traditas; ipsorum libri istis characteribus conscripti, qui ab eorum inventoribus adhuc Hieronymiani, & Cyrilliani dicuntur, hodie testantur.

14. Chinenses, quorum literæ similiores sunt Ægyptiorum Hieroglyphicis, (a quibus tamen discrepant, ut infra videbimus,) quam nostris, quæ vocis humanæ articulatos sonos exprimunt, cum multa de literarum suarum antiquitate jactent, haud mirandum ipsos de prima literarum inventione gloriari. Imperatorem primum, quem Fohy vocant, (ante cujus tempora se nihil certi habere fatentur,) primum faciunt literarum inventorem: hunc vero imperasse scribit Auctor mirandorum in Sina & Europa. c. 47. annis ante Christum, 2847. qui calculus Diluvii calculum vulgarem superat ultra annos 500. At Alvarez Semedo in historia sua Chinensi Italice scripta l. 1. c. 6. licet a Fohy Imperatore literarum originem apud ipsos deducat haud tamen ultra annos 2060. ab ipso ad Christum numerat. Frustra tamen hanc sibi gloriam assumunt Chinenses, cum primis hominibus literas innotuisse, probabiliorem esse sententiam supra ostenderimus, & per Noachi posteros ad Assyrios aliosque traductas esse. Et porro ex historia Sacra certum est, post Diluvium apud Assyrios, ubi arca requievit, originem fuisse humani generis, ubi artes primo cultæ, & inde ad alias nationes propagatæ. At post dispersionem Babylonicam singulas colonias literarum scientiam retinuisse, cum linguam antiquam amiserant, vix probabile videtur: imo contrarium verum sentio, eo quod non nisi longo temporis intervallo nationes aliæ literarum usum acceperint: unde & Chinenses primo sine literarum cognitione fuisse crediderim, cum characteres habeant toto genere diversos ab iis, quos aliis nationibus dederunt Assyrii: & probabile mihi videtur (nam cum ob historiarum defectum de rebus adeo remotis certi aliquid statuere difficile sit, probabilibus argumentis agendum est:) quod Chinenses, cum ab aliis nationibus literas accipere non potuere, (ut qui ex lege antiquissima & fundamentali omne commercium & cum extraneis mixtionem semper fugiebant,) novum literarum genus ob necessarium vitæ communis usum invenerint, ipsasque paulatim excoluerint: quas ad hunc usque diem aliquanto mutatas retinent.

15. Hæc de literarum origine. Modum autem scribendi multiplicem & olim fuisse, & hodie esse, videmus. Primus & maxime antiquus est a dextra sinistrorsum: qualis est Hebræorum, & aliorum qui ab Hebræis morem eundem receperunt; scil. Chaldæorum, Syrorum, Arabum, & plerorumque Orientalium. Eundem modum servasse olim Ægyptios, & ex parte Græcos, ex veteribus constat. De Ægyptiis hoc affirmat Herodotus in Euterpe: & morem hunc eos mutasse verisimile est, cum post Alexandrum unà cum Græcorum imperio, ipsorum literas, & ex magna parte linguam, recipere coacti sunt. Græci vero, licet, ut antea dictum, literas quas a Cadmo acceperant, inverterunt, tamen ex parte Orientalium morem imitabantur, quod cum lineam absolvissent, ab eodem loco sinistrorsum stylum ducebant, & postea dextrorsum; tum sinistrorsum, donec ad finem paginæ pervenissent: & hic modus dictus erat βουστροφηδὸν, de quo statim dicemus. Secundus erat a sinistra versus dextram, quem Græci & Latini, reliquique Europæi usurpant; & inter Orientales, Armeni, Georgiani, Ægyptii & Æthiopes: & hic maxime naturæ congruus est. Nam ipsi qui dextrorsum scribunt, literarum lineas directas vel transversas a sinistra incipiendo in dextram ducunt, & ibi desinunt: Cum vero eadem sit ratio partis & totius, ut lineæ eodem modo quo literæ, scribantur, maxime naturale videtur. Tertius est: quem βουστροφηδὸν diximus; cum scil. scribunt ad modum boum sulcos ducentium, incipiendo secundam, ubi desinebat prima: sic enim explicat Hesychius. Hujus etiam meminit Pausanias Eliacorum priori, ubi narrat inscriptionem factam Olympiæ Cypselidarum γράμμασι τοῖς ἀρχαίοις, *antiquis literis*, Ionicis scil. formam vero scriptionis fuisse βουστροφηδὸν, quo scil. ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ ἔπους ἐπιστρέφεσθαι τῶν ἐπῶν τὸν δεύτερον, ὥσπερ ἐν διαύλου δρόμῳ. *In superiori versus fine fit conversio ad initium sequentis, ad modum quo in diaulo curritur.* Isidorus Orig. l. 6. c. 13. ait, *vulgo vocari versus, quia sic scribebant antiqui, sicut aratur terra, stylum a sinistra ad dextram, deinde a dextra ad sinistram vertendo: & hos rustici hodie versus vocant.* Hoc modo scriptæ sunt Solonis leges antiquæ, teste Euphorione apud Didymum, & ex ipso Suida. Quartus est a summo paginæ incipiendo deorsum scribere, quod Sinensibus in usu est: & a dextra parte chartæ primum versum scribunt, ut narrant Alvar. Simoneta. Trigaultius, Kircherus, & alii, qui res Chinenses tractant; & ut ex libris ipsorum more impressis, quos huc advexere Portugalli, videmus. Hoc etiam apud Indos Orientales obtinere affirmat Gerh. Vossius ex Joh. Francisco Poggio Florentino, libro de varietate fortunæ; & apud antiquos idem testatur Diod. Sicul. l. 2. ad finem: ubi scribit, Insulæ Taprobanæ incolas sic olim scripsisse, Γράφουσι τοὺς στίχους οὐκ εἰς τὸ πλάγιον ἐκτείνοντες, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ἄνωθεν κάτω καταγράφοντες εἰς ὀρθὸν, *Versus scribunt non eos in transversum extendentes ut nos, sed a summo ad imum recta descendendo.* Hunc vero modum scribendi Græcos vocasse Tapocon, affirmat Festus: quam vocem conjicit Vossius lib. 1. Gram. c. 34. Græcos habuisse a Phœnicibus, & originem ducere ab Heb. הָפַךְ *vertit, convertit*, &c. a cujus futuro תַּהֲפֹךְ *invertet*, fit Tapocon. Plures præter hos dari posse scribendi modos, qui olim, vel hodie usurpantur, non negamus: hi tamen quos recitavimus, sunt celebriores: idcirco plura de variis scribendi rationibus non addimus.

16. De singulis characterum formis, quæ passim per orbem usurpantur disserere, instituti nostri brevitas non permittit. De quibus vide Postel. de 12. linguis. Duretum de linguis & characteribus omnium linguarum. Tabulas Alphabeticas variorum characterum editas Francofurt. anno 1596. Jac. Bonav. Hepburn. Alphabeta 70. Romæ edita 1616. & alios: ad quos lectorem remitto. In genere observamus, duas potissimum esse literarum sive characterum species: de quibus quædam breviter dicenda. Una, quæ sermonis humani sonos articulatos exprimit; altera, quæ res ipsas menti immediate repræsentat. Prioris generis sunt literæ tum Hebraicæ, tum aliarum gentium, Syrorum, Arabum, Æthiopum, & reliquarum per Asiam, Europam, & Africam: quæ vel ex Hebraicis deductæ, vel per earum imitationem excogitatæ. Posterioris sunt duarum præcipue nationum, Ægyptiorum scil. Hieroglyphicæ, & Chinensium; quibus addunt quidam Mexicanos in America: de quibus quædam annotanda.

17. Apud Ægyptios in usu erant ab ultima antiquitate, literæ Hieroglyphicæ, quæ ex animalium aliarumque rerum figuris constabant: quarum usus erat præcipue in eorum sacris, quibus mysteria occultabant, ne a vulgo perciperentur. *Non enim, ut nunc*, inquit Ammianus Marcell. l. 17. c. 7. *literarum numerus præstitutus & facilis exprimit quicquid humana mens concipere potest, ita prisci quoque scriptitarunt Ægyptii: sed singulæ literæ singulis nominibus serviebant, & verbis nonnunquam significabant integros sensus.* Idem testatur Cornel. Tacitus l. 11. Annal. *Primi* (inquit) *per figuras animalium Ægyptii mentis sensus effingebant: ea antiquissima monumenta memoriæ humanæ saxis insculpta erant.* Unde Lucanus. --------*Saxis tantum, volucresque feræque*

Sculptaque servabant, magicas, animalia, linguas.

Eadem habentur apud Diodor. Sicul. l. 3. & 4. At Cæl. Rodigin. l. 29. c. 26. & Volater. l. 12. ab Æthiopibus hunc morem symbolicum scribendi accepisse Ægyptios scribunt: de quo multum dubito, cum Æthiopes potius Ægyptiorum coloni primo fuerint, quam Æthiopum Ægyptii. De hoc etiam Apuleius in Metamorph. scribit, veteres illos habuisse *ignorabilibus literis prænotatos, partim figuris hujusmodi animalium concepti sermonis compendiosa verba suggerentes; partim nodosis & in modum rotæ tortuosis, capreolatimque condensis apicibus, a curiositate profanarum lectionum munita.* Exemplum dat Clem. Alex. Strom. 5. *In Diospolitana Ægyptia* (inquit) *in æde sacra quæ vocatur Pylon, expressus est puellus symbolum generationis, senex vero interitus: rursus Dei accipiter, & piscis odii; & in alio signo Crocodilus impudentiæ. Videtur ergo universum hoc symbolum simul positum hoc significare; O qui nascimini & interitis, Deus odio impudentiam habet.* De his plura legere licet apud eundem Clement. & Ammian. Item apud Porphyr. Iambl. Horapollinem & alios. Tabulam etiam Isiacam sive Bembinam superiori seculo repertam explicare tentarunt Laurentius Pignorius Patavinus, Georgius Herwartus, & alii. Maximam vero hujusmodi insculptis lucem attulit, &, quæ per annorum quorundum millia tenebris sepulta jacuerunt, eruit, & orbi Christiano propalavit, Athanas. Kircherus, tam in prodromo Copto, quam in lingua Ægyptiaca restituta: præsertim vero in Theatro Hieroglyphico Tomis 4. comprehenso, quod Oedipum Ægyptiacum appellat, & in Obelisco Pamphiliano: in quibus omnium obeliscorum, mummiarum, Tabularum, aliarumque veterum Ægyptiacarum inscriptionum, quæ ullibi haberi poterant, figuras, ipsarumque explicationem dedit. Opus certe summi laboris & industriæ, cujus authori ob tot antiqua & præclara veterum monumenta posteris servata omnes docti multum debent: an vero in explicationibus expectationi satisfecerit, aliorum esto judicium.

18. Characterum Ægyptiacorum quatuor genera ex Arabico quodam auctore recenset Kircherus Obelis. Pamph. l. 2. c. 1. Sed ita confuse & indistincte vel ab ipso, vel ab auctore proponuntur, ut quinam fuerint, ego quidem non intelligo. Magis distincte Clem. Strom. l. 5. tria characterum genera apud ipsos usitata, describit: quorum primum vocat ἐπιστολογραφικὸν, quo epistolas & reliqua ad communem usum pertinentia conscripserunt. Secundum sacerdotalem, quo utebantur ἱερογραμματεῖς, qui de rebus sacris scribebant. Tertium, ἱερογλυφικὸν sive sacrum, quo insculpitur scriptura pyramidibus, obeliscis, aris, tabulis, &c: ut cum Solem pingunt, faciunt circulum; Lunam pingunt per figuram Lunæ curvam. Quomodo vero literæ sacerdotales ab epistolaribus discriminentur, an aliud habuerint Alphabetum, an symbolis constarent ut Hieroglyphicæ; & quomodo singulas ab aliis distinguerent, nondum satis ex ejus verbis colligitur. An etiam alias initio habuerint Ægyptii literas præter Hieroglyphicas, multi dubitant; imo a

quibusdam negatur: inter quos Mercerus in notis ad Horapollinem: contra quos Kircher. Obelis. Pamph. l. 2. Ipse vero dum antiquas ipsorum literas easdem facit cum hodiernis Coptitis, (quas a Græcis profluxisse, nomina & figuræ ita clare testantur, ut luscus sit qui non videat,) iisdem se involvit difficultatibus, quibus premitur ejus sententia de Græca lingua, quam ab Ægyptiaca derivari dixerat: quam cum ab omnibus doctis, ut aperte falsam, explosam videret, ingenue retractavit. Quod vero asserit, post Cambysem nullum fuisse literarum Ægyptiacarum usum in obeliscis, mummiis, &c. (unde infert, omnes obeliscos, mummias, &c. in quibus characteres Copti hodierni visuntur, ante Cambysis tempora fuisse, ut inde hodiernarum literarum antiquitatem ostendat,) parum firmum mihi videtur. Quis enim sibi persuaserit, ex Cambysis irruptione subita, brevique tyrannide, omnes vetustos Ægyptiorum mores, Religionem & sapientiam, statim evanuisse? Imo certum est ex historiis multis seculis post Cambysem, ipsorum mores & cultum superstitiosum ad Theodosii tempora permansisse: cujus jussu ipsorum templa eversa, & solo æquata erant, & superstitio funditus abolita. Unde obeliscos aliaque monumenta, in quibus characteres quidam hodierni cum Hieroglyphicis misti cernuntur, recentiora esse; & saltem post Psammetichum, (qui primo cum Græcorum coloniis, Græcas literas in Ægyptum introduxerat,) composita, clarum mihi videtur.

19. Si vero quis a me quærat, quid de hoc Hieroglyphico scribendi modo, & de sapientia illa Ægyptiorum prisca, (quæ magnis præconiis a multis extollitur, & sub hoc velo tegitur,) judicandum sit; Respondeo verbis viri doctiss. Conringii, de prisca Hermeticorum medicina l. 1. c. 14. *Tales* scil. *literas excogitare, rem esse multæ operæ, prolixi otii, & non vulgaris doctrinæ; eademque omnia requiri ad ipsarum intellectum discendum: quem ubi didicisti, nondum tamen certus es de sententiæ veritate aut falsitate, cum nulla adhibita fuerit demonstratio: ita tantum non omne tempus impendendum est vel literis excogitandis vel ediscendis, ut parum supersit inquisitioni veritatis. Fecit autem discendi rationem justo graviorem, scribentium ruditas; si pro literis fuerint usi figuris, quibus reapse cum re significata nihil est similitudinis, aut si de re quapiam erroneas sententias foverint: nec enim tum, quamvis industrius, aut acuti ingenii, potuit sine vivo magistro sensum earum hariolari. Laborasse vero hisce vitiis Hieroglyphicas Ægyptiorum literas, luculenter probant Horapollinis aliorumque monumenta. Neque vero nisi raro deprehendere est in illis Hieroglyphicis quicquam cum re significata vere συμβολικόν. Ea etiam cum de symbolis, tum de rebus indicandis, apparet hinc Ægyptiis credita, quæ ab omni sunt veritate alienissima. Quo simul patet, quam illi operam ludunt, qui ultra illas, quæ in Horapolline, Clem. Alex. Ammiano, aliisque veterum extant ex ore Ægyptiorum haustæ Hieroglyph. expositiones, moliuntur etiam aliorum novas interpretationes. Sunt illæ & perpetuo erunt* Latinis ignorabiles *literæ, ut cum Ammiano loquar: neque Sphingum illarum ænigmata solvet, scio, Athanasius Kircherus, qui novum Oedypum polliceri non dubitavit* (qui jam editus est:) *etsi multa speciosius illum fictūrum (qua valet ingenii præstantia) quam factum est a Georgio Hervvarto & aliis, nullus dubito. Sed & omnis ille Hieroglyphicorum thesaurus, quem magno studio collegit Hervvartus pater, speciosa illa Bembina tabula, & quicquid præterea passim superest Hieroglyphicæ literaturæ, ne per Oedipum quidem solida quidquam dabit doctrinæ, quantum ex Horapolline aliisque conjicere est: meliora enim hic latere abscondita, caret vero similitudine.* Hactenus Conringius. Quod vero scribit, raro in Hieroglyphicis istis quicquid esse cum re significata similitudinis; unde, nisi ex Ægyptiorum ore haustas, vel ex veterum libris excerptas, expositiones, nemo certo reddere possit; libet confirmare exemplis quibusdam ex Horapolline. Ubi lib. 1. 22. Ægyptum designantes, conflagrantem acerram pingunt, & superne, cor: quia scil. ut zelotypi cor in perpetuo æstu & flamma est; sic Ægyptus, quia immodice calet, continenter quæ in ea sunt animat ac procreat. Quis vero per hoc symbolum potius Ægyptum, quam alias Africæ partes, quæ Ægypto plus calent, designari augurari possit? Eod. lib. Hierogl. 23. hominem, qui nunquam solo natali relicto peregrinatus est, significantes, Onocephalum pingunt: rationem vero reddunt, quia nec ullam audit historiam; nec quæ apud exteros fiunt, cognoscit. Egregium scil. acumen; sed per quodcunque aliud animal brutum, imo per inanimatum saxum, idem innuere posent. Sic Hierogl. 28. silentium significantes, quot dies tribus annis includuntur, scil. 1095. pingunt: pro singulis annis dies 365. numerantes. Cur vero hoc? quia scil. cum intra tres annos non loquitur puellus, etsi linguam habuerit, indicatur ipsi vocem & loquelam defecisse. E longinquo hæc petita esse, quis non videt? & quis sine viva præceptoris voce talia expiscari posset? Certe si quis hodie talia sub mysteriorum velo obtenderet, omnibus merito ridendum se præberet.

20. Hieroglyphicis Ægyptiacis similes videntur literæ Chinenses: discrepant tamen, quod illa non rem aliquam simplicem significant, sed integros conceptus mysteriosos: ut scarabæus, non solum ipsum animal præcise, sed occultas operationes, quas non tantum Sol in mundo visibili, sed et quas Archetypus in mundo intelligibili efficit, indicat. Chinenses vero tantum ad simplices rerum conceptus indicandos, nullo sub eis latente mysterio, inserviunt: quibusdam tamen exceptis, quæ significatione parum ab Ægyptiacis differunt. Præterea Chinensium literæ omnibus communes sunt: Hieroglyphica sacerdotibus & magnatibus, qui ad sacerdotium vel regnum aspirabant, propria erant; vel quibus per legem & institutum politicum hoc permissum fuit.

21. Chinensium vero literæ, (ut ex Alvar. Semedo, aliisque patet) ejusdem sunt cum gente antiquitatis: numerant enim in ipsorum Annalibus, a prima ipsarum inventione ad annum quo ipse historiam suam scripsit, qui erat secundum æram Christianam, 1640. annos 3700. licet alii hunc numerum multo augent, ut supra monuimus. Et quanquam a Chinensibus denominantur: in regnis tamen adjacentibus, Japoniæ, Coreæ, Cochinchinæ, &c. in usu sunt: quas singulæ gentes idiomate sibi proprio exprimunt: ut apud nos Europæos, numerorum figuræ sive cyphræ, & planetarum characteres, signaque cœlestia. Primum ipsorum auctorem faciunt Fohy, unum ex primis eorum regibus. Vocabula habent paucissima, omniaque monosyllaba: nomina enim non agnoscunt ultra 326. nec in universum, ultra 1228. vocabula, (unde magna homonymia laborant:) characteres tamen habent fere infinitos; alii sexaginta millia, alii octoginta, alii usque ad 120000. numerant: omnesque in vocabulario suo magno, quod *Halpien*, id est, Oceanum appellant, (quo nomine Lexicon suum ornavit celebris ille Lexicographus Arabs, Camus) descripti sunt: Et qui ad eruditionis fastigium apud ipsos pervenire velit, necesse est ut omnes, vel plerosque memoriter teneat; ad communem tamen usum, inter artifices, mercatores, aliosque de plebe, octo vel decem millia satis erunt. Hinc apud ipsos doctissimus habetur, qui plures istorum characterum memoria tenuerit: idcirco non immerito ex literatis, omnes, qui Regni negotia administrant, eliguntur: non enim sine summo labore addiscuntur; & magnum ætatis suæ spacium in iis addiscendis insumunt. Ad omnes vero hos characteres formandos novem tantum diversis lineis utuntur: quæ quia ex se ad tot verborum myriades non sufficerent, literas plures inter se conjungunt, ex quorum mixtura novæ oriuntur, quæ a simplicibus significatione differunt. Quia vero valde ambigua sunt ipsorum vocabula, ut unum viginti vel triginta res diversas significet, quæ ambiguitas sola pronunciatione tollitur, (quod ipsis, qui a pueritia huic linguæ assueti sunt, facile est; ab extraneis vero non nisi summa cum difficultate addiscitur:) ideo Jesuitæ, qui inter ipsos ad fidei propagationem missi sunt, ut faciliorem viam ad linguam addiscendam pararent, quasque apices sive notas excogitarunt, quibus supra singula vocabula positis, accentuum sive toni gradus juxta modum notarum musicarum exprimunt. Notæ vero tales sunt, ˆ ˉ ˋ ˊ ˇ. Harum ope dictio una, scil. ya, literis nostris scripta, & notis istis affecta, diversi mode pronunciari debet, & diversas res significat; ut ex subscriptis liquet.

Deus	yâ	Horum apicum auxilio lingua hæc addiscitur,
murus	yā	sed magno (ut dixi) tædio; & his notis videmus
excellens	yà	dictiones Chinenses affectas in libris, Lexico scil.
stupor	yá	& aliis, quos nuper typis Latinis evulgarunt Je-
anser	yǎ	suitæ.

22. Ex dictis de Chinensium literis, patet, quid de quæstione illa sentiendum sit; An character communis qui toti orbi inserviat, excogitari possit? Quid enim impedit, quo minus hoc fieri posse concedamus? Nam cum tales characteres, qui tot regionibus (quæ Europam magnitudine superant) communes sunt, excogitatos & usurpatos videamus; cur non possibile sit, idem pro omnibus regionibus fabricari, nondum video: unde, quin hoc possit humana industria efficere, dubitandum non est. Rationes varias adducit Gerh. Voss. de arte Gram. lib. 1. c. 41. *Primo, habemus vocum omnium signa, quæ pro linguis variant: cur itaque non possint fingi signa, quæ αὐτῶν rerum vel conceptuum notæ omnibus esse possint?* 2. *Plurimæ gentes in iisdem cyfris sive notis Arithmeticis; item in notis Planetarum, &* 12 *Signorum, consentiunt: quas tamen idiomate proprio singulæ efferunt.* 3. *Si homines, (maxime pueri, quorum ætas memoria maxime valet,) brevi spacio plures addiscunt linguas, cur non eodem spacio rerum signa addisci poterint, quasi signa linguæ alicujus communis? nam non opus esset pluribus rerum signis, quam vocum opus est vocum in lingua qualibet.* Hinc concludit vir doctus, haud dubium esse, quin qui turrem Babylonicam ædificarunt, cum in varias linguas divisi fuerint, si communi aliquo charactere ad scribendum usi essent, optime alios aliorum sensum potuisse cognoscere. Hoc tamen addendum judico, ædificatores istos, licet communi lingua & communibus characteribus ante Confusionem usi sint: non potuisse tamen sese mutuo intelligere; quia immediato in animos eorum influxu divino, utrorumque, tum characterum, tum linguæ, obliti sunt. Seposita tamen actione hac & judicio divino, potuisse sese mutuo per scripta intelligere, licet in linguis divisi sint, concesserim.

23. De literis Mexicanis, quas natura & ratione duce invenerunt, sine aliarum nationum exemplo, cum a reliquo orbe divisi sint, quærunt nonnulli; An tertium characterum genus constituant? Inter omnes novi orbis incolas Mexicani erant reliquis cultiores: unde & literas quasdam habuerunt, quibus rerum gestarum memoriam conservabant. Lingua etiam Mexicana cœpit esse communis variarum nationum ad 1200 milliaria, ut apud Europæos Latina, apud Orientales Arabica. Purchasius noster in Itinerariis suis habet integrum Chronicon Mexicanum cum ejus explicatione: Hoc vero a novæ Hispaniæ Prorege, Carolo 5. missum erat: & a Gallis piratis interceptum, ad Thevetum pervenit; post cujus obitum in Hackluiti nostri manus incidit: a quo Purchasius illud nactus, publici juris fecit. Dignissimum (ut Hornius lib. cit. to) opus, quod antiquitatis studiosi introspiciant: ex ipso enim multi Josephi Acostæ errores deteguntur. Constat vero ex variis picturis, quibus tum reges suos, tum celebriora ipsorum acta, aliaque quæ posteris tradi digna consebant, describuntur. Nam, ut exempla quædam proferam; Hispanorum adventum per hominem barbatum rubra veste indutum, quo ipsorum crudelitatem denotarunt, designarunt; Regem Tizocic per nasum perforatum (quia ille talem habuit) exprimebant; migrationem Navatlacum, per septem specus cum totidem hominibus inde prodeuntibus, pingebant. Characteres vero isti, licet ex variis animalium, herbarum, instrumentorum figuris, constructi sint, ut videre licet apud Purchasium & Kircherum: tamen instar Hieroglyphicarum non fuere, quia nullam habebant arcanam significationem: nec tamen vocis humanæ sonos articulatos repræsentabant; sed rerum gestarum seriem instar picturæ omnium oculis exhibebant, quæ statim sine ullo studio a quibusvis intelliguntur: unde constat characteres vel literas proprie non esse has ipsorum picturas, nec aliquod literarum genus constituere. Erant rudia quædam notarum indicia a Barbaris hisce usurpata, qui alias non noverunt: inter literas vero Hieroglyphicas non numeranda; multo minus literis Alphabeti comparanda.

Alphab

Alphabeta Linguarum Præcipuarum hodiernarum sequuntur; scil. Hebraicæ et Chaldaicæ, cum literis Rabbinicis; Samaritanæ, Syriacæ, cum literis Nestorianis & antiq. Estrangelis; Arabicæ, Persicæ, Æthiopicæ, Armeniacæ, Coptæ sive Ægyptiacæ, Illyricæ, Dalmaticæ, Georgianæ, Gothicæ; cum specimine characterum Chinensium, & Græc. in MS. Alexandrino.

1 *Alphabetum Hebraicum & Chaldaicum.* — *Literæ Rabbinicæ.*

	Nomen.	Figura.	Potestas.	Literæ Rabbinicæ (Ital. Germ.)
1	Aleph	א	*Aspiratio lenis.*	א א
2	Beth	ב	V *Conf. vel B.*	ב ב
3	Gimel	ג	Gh. *vel* G.	ג ג
4	Daleth	ד	Dh. *vel* D.	ד ד
5	He	ה	H.	ה ה
6	Vau	ו	V. *alii* W.	ו ו
7	Zain	ז	Z *vel* ds.	ז ז
8	Cheth	ח	Ch. *alii* Hh.	ח ח
9	Teth	ט	T. *alii* Tt.	ט ט
10	Jod	י	J. *Consonans.*	י י
20	Caph	כ	Ch. *vel* c. *alii* K.	כ כ
30	Lamed	ל	L	ל ל
40	Mem	מ	M	מ מ
50	Nun	נ	N	נ נ
60	Samech	ס	S[t] *acutum.*	ס ס
70	Ajin	ע	Aa. *alii* Gn.	ע ע
80	Pe	פ	Ph. *vel* P.	פ פ
90	Tsade	צ	Ts. *vel* Sf.	צ צ
100	Koph	ק	K *alii* Q.	ק ק
200	Resch	ר	R.	ר ר
300	Schin *vel*	שׁ	Sh.	ש ש
	Sin	שׂ	S.	
400	Tau	ת	Th. *vel* T.	ת ת

Literæ Rabbinicæ finales. Ital. ך ם ן ף ץ — Germ. ך ם ן ף ץ

Literæ communes finales. ך ם ן ף ץ

3 *Alphabetum Syriacum.* — *Literæ Syriacæ.*

	Nomen.	Figura. *In fine.*	*In medio.*	*In Initio.*	Potestas.	Duplices.	Nestorianæ.	Estrangelæ.
1	Olaph	ܐ	ܐ	ܐ	*Aspir. tenuiss.*	ܐ	ܐ	ܐ
2	Beth	ܒ	ܒ	ܒ	B	ܒ	ܒ	ܒ
3	Gomal	ܓ	ܓ	ܓ	G.Gh	ܓ	ܓ	ܓ
4	Dolath	ܕ	ܕ	ܕ	D.Dh	ܕ	ܕ	ܕ
5	He	ܗ	ܗ	ܗ	H	ܗ	ܗ	ܗ
6	Wau	ܘ	ܘ	ܘ	V vel W	ܘ	ܘ	ܘ
7	Zain	ܙ	ܙ	ܙ	Z	ܙ	ܙ	ܙ
8	Cheth	ܚ	ܚ	ܚ	Ch.Hh.	ܚ	ܚ	ܚ
9	Teth	ܛ	ܛ	ܛ	T	ܛ	ܛ	ܛ
10	Jud	ܝ	ܝ	ܝ	J conf.	ܝ	ܝ	ܝ
20	Coph	ܟ	ܟ	ܟ	C	ܟ	ܟ	ܟ
30	Lomad	ܠ	ܠ	ܠ	L	ܠ	ܠ	ܠ
40	Mim	ܡ	ܡ	ܡ	M	ܡ	ܡ	ܡ
50	Nun	ܢ	ܢ	ܢ	N	ܢ	ܢ	ܢ
60	Semchath	ܣ	ܣ	ܣ	S	ܣ	ܣ	ܣ
70	Ae	ܥ	ܥ	ܥ	Aa	ܥ	ܥ	ܥ
80	Pe	ܦ	ܦ	ܦ	P	ܦ	ܦ	ܦ
90	Tsode	ܨ	ܨ	ܨ	Ts	ܨ	ܨ	ܨ
100	Koph	ܩ	ܩ	ܩ	K	ܩ	ܩ	ܩ
200	Risch	ܪ	ܪ	ܪ	R	ܪ	ܪ	ܪ
300	Schin	ܫ	ܫ	ܫ	Sh	ܫ	ܫ	ܫ
400	Tau	ܬ	ܬ	ܬ	T	ܬ	ܬ	ܬ

2 *Alphabetum Samaritanum.*

	Nomen.	Figura.	Potestas.
1	Aleph	ࠀ	א
2	Beth	ࠁ	ב
3	Gimel	ࠂ	ג
4	Daleth	ࠃ	ד
5	He	ࠄ	ה
6	Vau	ࠅ	ו
7	Zain	ࠆ	ז
8	Hheth	ࠇ	ח
9	Teth	ࠈ	ט
10	Jod	ࠉ	י
20	Caph	ࠊ	כ
30	Lamed	ࠋ	ל
40	Mem	ࠌ	מ
50	Nun	ࠍ	נ
60	Samech	ࠎ	ס
70	Aain	ࠏ	ע
80	Pe	ࠐ	פ
90	Tsade	ࠑ	צ
100	Koph	ࠒ	ק
200	Resh	ࠓ	ר
300	Shin	ࠔ	ש
400	Tau	ࠕ	ת

4 *Alphabetum Arabicum.*

	Nomen.	Figura. Final.	Med.	Init.	Potestas.
1	Elif	ـا	ـا	ا	*Spirit. lenis.*
2	Be	ـب	ـبـ	بـ	B
3	Te	ـت	ـتـ	تـ	T
4	Thse	ـث	ـثـ	ثـ	T *blæsum.*
5	Gjim	ـج	ـجـ	جـ	G *Gallicè.*
6	Hha	ـح	ـحـ	حـ	Hh
7	Cha	ـخ	ـخـ	خـ	Ch
8	Dal	ـد	ـد	د	D
9	Dshal	ـذ	ـذ	ذ	D *blæsum.*
10	Re	ـر	ـر	ر	R
11	Ze	ـز	ـز	ز	Z
12	Sin	ـس	ـسـ	سـ	S
13	Schin	ـش	ـشـ	شـ	Sh
14	Sad	ـص	ـصـ	صـ	S
15	Dad	ـض	ـضـ	ضـ	D
16	Ta	ـط	ـطـ	طـ	T
17	Da	ـظ	ـظـ	ظـ	D
18	Aain	ـع	ـعـ	عـ	ע
19	Gain	ـغ	ـغـ	غـ	G
20	Fe	ـف	ـفـ	فـ	F
21	Kaf	ـق	ـقـ	قـ	K
22	Kef	ـك	ـكـ	كـ	C *ante a, o, u*
23	Lam	ـل	ـلـ	لـ	L
24	Mim	ـم	ـمـ	مـ	M
25	Nun	ـن	ـنـ	نـ	N
26	Wau	ـو	ـو	و	W
27	He	ـه	ـهـ	هـ	H
28	Je	ـي	ـيـ	يـ	J *conf.*
	Lam elif	ـلا	لا	لا	La

5 Alpha-

5 *Alphabetum Persicum.*

	Nomen.	Figura. Final.	Med.	Init.	Poteſtas.
1	Elif	ـا ا	ـا ا	ا	Spirit. lenis.
2	Be	ـب ب	ـبـ	بـ	B
3	Pe	ـپ پ	ـپـ	پـ	P
4	Te	ـت ت	ـتـ	تـ	T
5	Se	ـث ث	ـثـ	ثـ	S *Angl.*
6	Gjim	ـج ج	ـجـ	جـ	G *Gallicè.*
7	Che	ـچ چ	ـچـ	چـ	Ch *Angl.*
8	Hha	ـح ح	ـحـ	حـ	Hh
9	Cha	ـخ خ	ـخـ	خـ	Ch. χ.
10	Dal	ـد د	ـد	د	D
11	Zal	ـذ ذ	ـذ	ذ	Z
12	Re	ـر ر	ـر	ر	R
13	Ze	ـز ز	ـز	ز	Z
14	Zhe	ـژ ژ	ـژ	ژ	Zh *Angl.*
15	Sin	ـس س	ـسـ	سـ	S
16	Schin	ـش ش	ـشـ	شـ	Sh *Angl.*
17	Sad	ـص ص	ـصـ	صـ	SS *Angl.*
18	Zad	ـض ض	ـضـ	ضـ	Z
19	Ta	ـط ط	ـطـ	طـ	T
20	Za	ـظ ظ	ـظـ	ظـ	Z
21	Aain	ـع ع	ـعـ	عـ	A vel Y
22	Gain	ـغ غ	ـغـ	غـ	G *Angl.*
23	Fe	ـف ف	ـفـ	فـ	F
24	Kaf	ـق ق	ـقـ	قـ	K
25	Kef	ـك ك	ـكـ	كـ	C vel K.
26	Ghaf	ـگ گ	ـگـ	گـ	Kh vel Gh.
27	Lam	ـل ل	ـلـ	لـ	L
28	Mim	ـم م	ـمـ	مـ	M
29	Nun	ـن ن	ـنـ	نـ	N
30	Vau	ـو و	ـو	و	V
31	He	ـه ه	ـهـ	هـ	H
32	Ye	ـي ي	ـيـ	يـ	Y *Angl.*

6 *Alphabetum Æthiopicum.*

Tabula ſyllabarum.

Nomen.	Figura. A	U	I	A	E	E	O	Numeri.
	Brev.	long.	lon.	lon.	lon.	brev.	long.	
	ha	hu	hi	ha	he	he	ho	1
Hoi	ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ	፩
	la	lu	li	la	le	le	lo	2
Lau	ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ	፪
	ha	hu	hi	ha	he	he	ho	3
Haut	ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ	፫
	ma	mu	mi	ma	me	me	mo	4
Mai	መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ	፬
	ſa	ſu	ſi	ſa	ſe	ſe	ſo	5
Saut	ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ	፭
	ra	ru	ri	ra	re	re	ro	6
Res	ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ር	ሮ	፮
	ſa	ſu	ſi	ſa	ſe	ſe	ſo	7
Saat	ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ስ	ሶ	፯
	ka	ku	ki	ka	ke	ke	ko	8
Kaf	ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ	፰
	ba	bu	bi	ba	be	be	bo	9
Bet	በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ	፱
	ta	tu	ti	ta	te	te	to	10
Tau	ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ት	ቶ	፲
	ha	hu	hi	ha	he	he	ho	20
Hharm	ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ	፳
	na	nu	ni	na	ne	ne	no	30
Naas	ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ	፴
	a	u	i	a	e	e	o	40
Alph	አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	እ	ኦ	፵
	cha	chu	chi	cha	che	che	cho	50
Caf	ከ	ኩ	ኪ	ካ	ኬ	ክ	ኮ	፶
	va	vu	vi	va	ve	ve	vo	60
Vaw	ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ው	ዎ	፷
	a	u	i	a	e	e	o	70
Ain	ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ	፸
	za	zu	zi	za	ze	ze	zo	80
Zai	ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ	፹
	ja	ju	ji	ja	je	je	jo	90
Jaman	የ	ዩ	ዪ	ያ	ዬ	ይ	ዮ	፺
	da	du	di	da	de	de	do	100
Dent	ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ	፻
	ga	gu	gi	ga	ge	ge	go	200
Geml	ገ	ጉ	ጊ	ጋ	ጌ	ግ	ጎ	፪፻
	ta	tu	ti	ta	te	te	to	300
Tait	ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ	፫፻
	pa	pu	pi	pa	pe	pe	po	400
Pait	ጰ	ጱ	ጲ	ጳ	ጴ	ጵ	ጶ	፬፻
	za	zu	zi	za	ze	ze	zo	500
Zadai	ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ	፭፻
	zza	zzu	zzi	zza	zze	zze	zzo	600
Zzap	ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ	፮፻
	fa	fu	fi	fa	fe	fe	fo	700
Af	ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፌ	ፍ	ፎ	፯፻
	pa	pu	pi	pa	pe	pe	po	800
Pſa	ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ	፰፻

Aliæ ſyllabæ extra Alphabetum.

chuo	chuu	chui	chua	che	900
ኈ	ኍ	ኊ	ኋ	ኌ	፱፻
kuo	kuu	kui	kua	kue	1000
ቈ	ቍ	ቊ	ቋ	ቌ	፲፻
guo	guu	gui	gua	gue	2000
ጐ	ጕ	ጒ	ጓ	ጔ	፳፻
huo	huu	hui	hua	hue	
ኰ	ኵ	ኲ	ኳ	ኴ	

7 *Alphabetum Armenum.*

	Nomen.	Figura.	Poteſtas.
1	Aip	ա	A
2	Pien	բ	P
3	Chiem	գ	Ch
4	Ta	դ	T
5	Jeg	ե	Je
6	Sfa	զ	Sf
7	E	է	E
8	Jet	ը	Je
9	Tho	թ	Th
10	Sgie	ժ	Sg
20	Ini	ի	I
30	Liun	լ	L
40	Hhe	խ	Hh
50	Za	ծ	Z
60	Ghien	կ	Gh
70	Ho	հ	H
80	Zza	ձ	Zz
90	Kat	ղ	K
100	Ge	ճ	G
200	Mien	մ	M
300	I	յ	I
400	Nu	ն	N
500	Scia	շ	Sc
600	Vua	ո	V
700	Ccia	չ	Cc
800	Be	պ	B
900	Gge	ջ	Gg
1000	Rra	ռ	Rr
2000	Se	ս	S
3000	Vieu	վ	V
4000	Diun	տ	D
5000	Ere	ր	R
6000	Zzo	ց	Zz
7000	Hiun	ւ	V
8000	Ppiur	փ	Pp
9000	Che	ք	Ch
	Ieu	օ	Eu
10000	Fe	ֆ	F

Literæ quæ figuræ habent affinitatem.

ա, a — տ, d
գ, ch — դ, t
ե, e — է, e
զ, ff — ղ, k
ը, ie — ր, r
ժ, ſg — ծ, z
ի, i — խ, hh
լ, l — չ, cc
ձ, Zz — շ ſc — ն, n
ռ, rr — ս, ſ — ո, u

Collatio literarum Arabicarum & Perſicarum cum Hebræis, quoad poteſtatem earum in numerando.

ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ع	س	ن	م	ل	ك	ي	ط	ح	ز	و	ه	د	ج	ب	ا
70	60	50	40	30	20	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

א	ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק	צ	פ
غ	ظ	ض	ذ	خ	ث	ت	ش	ر	ق	ص	ف
1000	900	800	700	600	500	400	300	200	100	90	80

8 *Alphabetum*

8 *Alphabetum Coptum, seu Ægyptiacum.*

Nomen.	Figura.		Potestas.
Alpha	Ⲁ	ⲁ	A
Vida	Ⲃ	ⲃ	V
Gamma	Ⲅ	ⲅ	G
Dalda	Ⲇ	ⲇ	D
Ei	Ⲉ	ⲉ	E
So	Ⲋ	ⲋ	S
Zida	Ⲍ	ⲍ	Z
Hida	Ⲏ	ⲏ	I
Thita	Ⲑ	ⲑ	Th
Iauda	Ⲓ	ⲓ	I
Kabba	Ⲕ	ⲕ	K
Lauda	Ⲗ	ⲗ	L
Mi	Ⲙ	ⲙ	M
Ni	Ⲛ	ⲛ	N
Exi	Ⲝ	ⲝ	X
O	Ⲟ	ⲟ	O
Bi	Ⲡ	ⲡ	P
Ro	Ⲣ	ⲣ	R
Sima	Ⲥ	ⲥ	S
Dau	Ⲧ	ⲧ	T
H	Ⲩ	ⲩ	E
Phi	Ⲫ	ⲫ	F
Chi	Ⲭ	ⲭ	Ch
O	Ⲱ	ⲱ	O
Scei	Ϣ	ϣ	Sc
Fei	Ϥ	ϥ	F
Chei	Ϧ	ϧ	Ch
Hori	Ϩ	ϩ	H
Giangia	Ϫ	ϫ	Gi
Scima	Ϭ	ϭ	Sc
Dei	Ϯ	ϯ	Di
Ebsi	Ⲯ	ⲯ	Ps

9 *Alphabetum Illyricum, sive Servianum.*

Cyrillian.	Hieron.	Potestas.	N.
А а	Ⰰ ⰰ	A a	1
Б б	Ⰱ ⰱ	B b	
В в	Ⰲ ⰲ	V v	2
Г г	Ⰳ ⰳ	G gh	3
Д д	Ⰴ ⰴ	D d	4
Є є	Ⰵ ⰵ	E e	5
Ж ж	Ⰶ ⰶ	X sh	
Ѕ ѕ	Ⰷ ⰷ		6
З з	Ⰸ ⰸ	Z z	7
И и	Ⰻ ⰻ	I i	8
Ѳ ѳ		Th	9
І і	Ⰺ ⰺ		10
Ї ї	Ⰼ ⰼ	Y j	10
К к	Ⰽ ⰽ	K k	20
Л л	Ⰾ ⰾ	L l	30
М м	Ⰿ ⰿ	M m	40
Н н	Ⱀ ⱀ	N n	50
Ѯ ѯ		X x	60
О о	Ⱁ ⱁ	O o	70
П п	Ⱂ ⱂ	P p	80
Ҁ ҁ			90
Р р	Ⱃ ⱃ	R r	100
С с	Ⱄ ⱄ	S sz	200
Т т	Ⱅ ⱅ	T t	300
Ү ү		Y y	400
Ѹ ѹ	Ⱆ ⱆ	V u	400
Ф ф	Ⱇ ⱇ	F f	500
Х х	Ⱈ ⱈ	H h	600
Ѱ ѱ	Ⱉ	Ps	700
Ѡ ѡ		O	800
Щ щ	Ⱋ ⱋ	Sct ch	
Ц ц	Ⱌ ⱌ	Cz ç	900
Ч ч	Ⱍ ⱍ	C	1000
Ш ш	Ⱎ ⱎ	Sc	
Ъ ъ	Ⱏ ⱏ		
Ѣ ѣ	Ⱑ ⱑ	Ie ja	
Ꙗ ꙗ	Ⱑ ⱑ	Ya	
Ѥ ѥ	Ⱖ	Ye	
Ю ю	Ⱓ	Yo	
Ю ю	Ⱔ ⱔ	Yu	

10 *Alphabetum Ibericum, sive Georgianum.*

Figura.	Nomen.	Potestas.	
ა	An	a	
ბ	Ban	b	
გ	Ghan	gh	*ut* ג, *Hebr. & Ital. ghe, ghi.*
დ	Don	d	
ე	En	e	
ვ	Vin	u	*Consonans, ut* β *Græc. & Ital. ferva.*
ზ	Zen	z	*ut Ital. zefiro.*
ჱ	Hai	h	
ჰ	Hhai	hh	*ut* ح *Arab.*
თ	Than	th	*ut* θ, *Græc.*
ი	In	i	
კ	Kan	k	
ლ	Las	l	
მ	Man	m	
ნ	Nar	n	
ო	On	o	
პ	Par	p	
რ	Rai	r	
ჟ	jan	j	*Hispanicum, ut bijo.*
ს	San	s	
ტ	Tar	t	
უ	Vn	u	*Vocalis, ut auctor.*
ფ	Far	f, ph	
ქ	Cha	ch	
ყ	Car	c	
ღ	Gan	g	*Italicum, ut ga, go, gu.*
შ	Scin	sci	*ut Ital. scia, scio, sciu.*
ჩ	Ciûen	ci	
ც	Zan	z ç	*ut Ital. Zoppo.*
ძ	Zil, &		
წ	Zil	z.	*sibilantem, ut Ital. Zio.*
ჭ	Chahar	ch	*Gall. ut Charles. Hisp. ut hecho.*
ხ	Chan	ch	*ut* ח *Hebr.*
ჴ	Char	ch	*ut* خ *Arab.*
ჯ	Gian	g	*Ital. ut gia, gio, giu.*
ჵ	Hhoi	hh	

11 *Alphabetum Gothicum ex Dureto.*

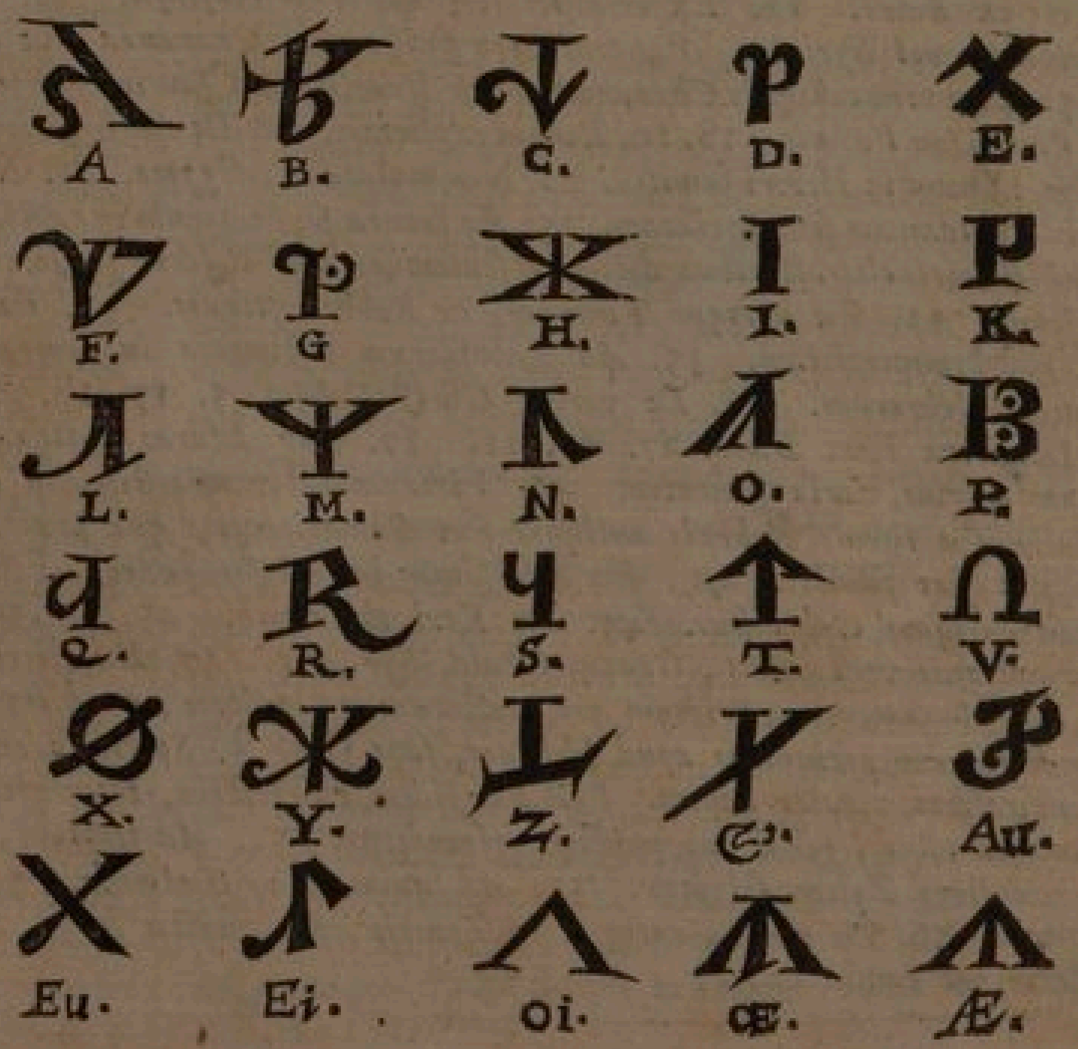

12 *Specimen Characterum Chinensium, ex initio cujusdam libri, eorum typis impressi.*

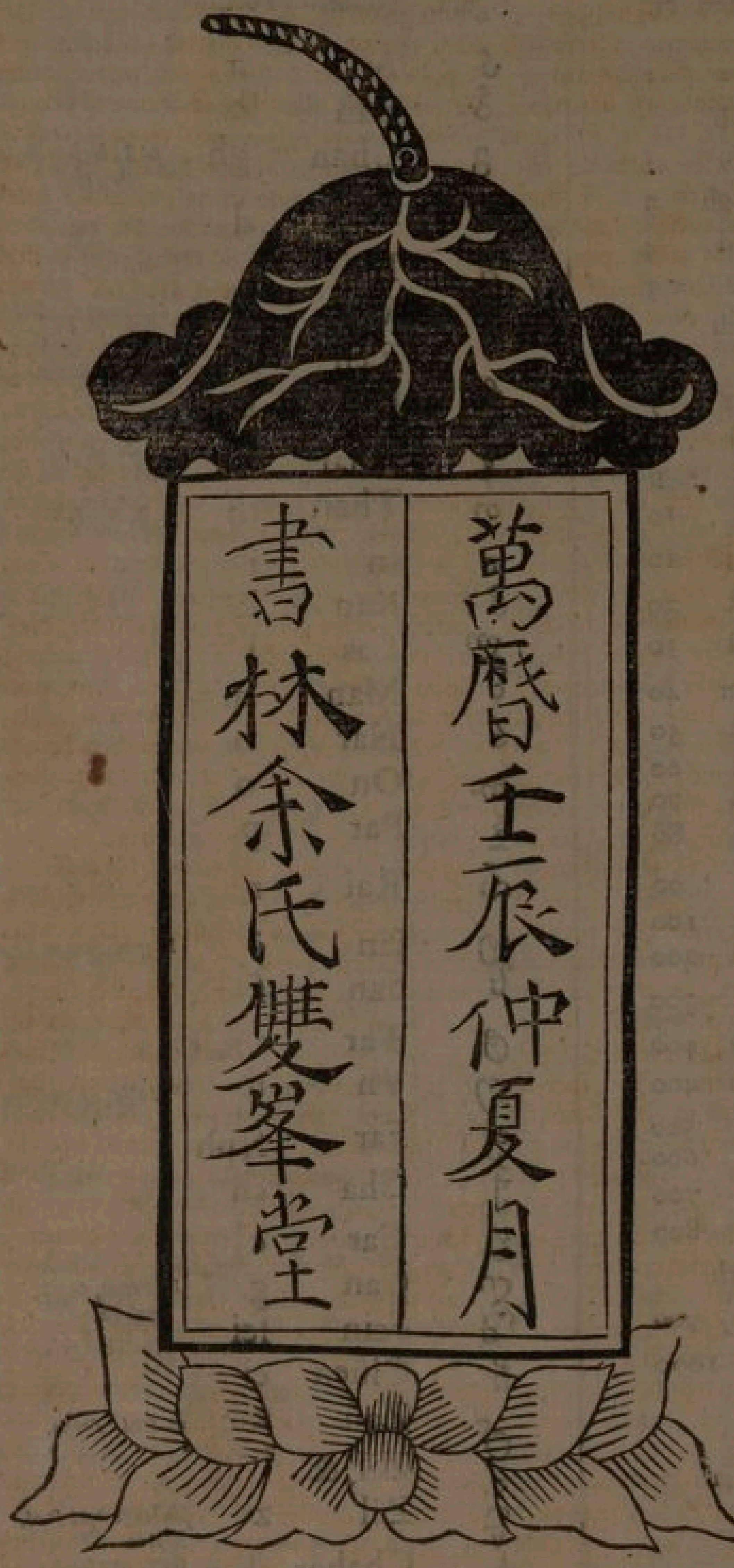

13 *Specimen Characterum Græcorum antiquorum, ex MS. Alexandrino. Psal. 1. ver. 1.*

ΜΑΚΑΡΙΟϹΑΝΗΡΟϹΟΥΚΕΠΟΡΕΥΘΗΕΝ
ΒΟΥΛΗΑϹΕΒΩΝΚΑΙΕΝΟΔΩΑΜΑΡΤΩ
ΛΩΝΟΥΚΕϹΤΗΚΑΙΕΠΙΚΑΘΕΔΡΑΛΟΙΜΩΝ
ΟΥΚΕΚΑΘΙϹΕΝ

Μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύ-
θη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν,
Καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη,
Καὶ ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν οὐ-
κ ἐκάθισεν.

PROLEG. III.

De lingua Hebraica, ejus antiquitate, conservatione, mutatione, præstantia & usu. Item de antiquis ejus characteribus & punctis vocalibus.

1. De lingua Hebraica. De vocis origine, variæ doctorum sententiæ. 2. Non ab Hebero, sed עברי, a trajiciendo, *Abrahamus primo dictus Hebræus. 3. De linguæ Hebraicæ antiquitate, variæ sententiæ. 4. Pro antiquitate Hebraicæ argumentum præcipuum a nominibus hominum & literarum Hebræis ab initio. 5. Tolluntur quorundam responsiones. 6. Idem ex vetustis gentium & populorum nominibus probatur. 7. Ex Gentilium Deorum nominibus. 8. Ex reliquiis linguæ Hebraicæ apud omnes gentes. 9. Ex ejus puritate & simplicitate. 10. Ex nomine Tetragrammato, & ex Babel. 11. Ex omnium fere doctorum consensu. 12. Ad argumenta contraria respondetur. 13. Non esse eandem linguam cum Chaldaica vel Syriaca. Eandem vero fuisse cum Chananæa sive Phœnicia. 14. Hoc probatur ex nominibus propriis hominum, urbium, &c. 15. Ex mutuo colloquio Chananæorum & Israelitarum sine interprete. 16. Ex reliquiis sermonis Punici apud auctores veteres. 17. De Plauti versibus Punicis in Pœnulo. 18. 19. Eorum explicatio. 20. De conservatione linguæ Hebraicæ. Non per totam Assyriam remansisse, contra Scaligerum. 21. Nec tantum in Heberi familia. 22. Non mutata in Ægypto. 23. Nec ante Captivitatem Babylonicam. 24. Post 70. annorum Captivitatem mutatam in Chaldaicam sive Syriacam. 25. An futura sit Beatorum in cœlis. 26. Linguæ hujus præstantia. 27. Perfectio. 28. Utilitas & usus. 29. De antiquis Hebraicis characteribus, doctorum sententiæ. 30. Eosdem fuisse cum Samaritanis hodiernis, probatur ex antiquis siclis. 31. Ex Hieronymo & Eusebio. 32. Ex utroque Talmude, & Rabb. antiquis. 33. Exceptionibus respondetur. 34. Distinctionem characteris in sanctum & prophanum, esse commentitiam. 35. Ad Rabbinorum testimonia in contrarium respondetur. Ad argumentum ex monetis. Ad inscriptiones fictas quorundam sepulchrorum. 36. De verbis Christi. Mat. 5. 17, 18. Tau habuisse crucis figuram. De Mem clauso in medio, & aperto in fine. De litera Vau. Exod. 27. 10, 11. 37. Cur Esdras antiquas literas post Captivitatem mutaverit. 38. De punctorum vocalium & accentuum origine, variæ sententiæ. 39. Virorum doctorum testimonia contra punctorum antiquitatem. 40. Argumentum contra eorum antiquitatem, ductum a literis Hebræis antiquis sive Samaritanis, quæ puncta non habent. 41. Ex praxi Judæorum antiqua in Synagogis, ubi exemplaria sunt sine punctis. 42. Ex doctissimis inter ipsos Judæos, Elia Lev. & Aben Ezra. 43. Ex Talmude, ubi nulla punctorum mentio, nec apud antiquos Cabalistas. 44. Ex Keri & Ketib. 45. Ex punctorum vocalium & accentuum numero, officio, usu, & nominibus. 46. Ex antiquis versionibus, Græca, Chald. Syr. &c. 47. Ex Hieronymo, Origene, aliisque antiquis Patribus. 48. Ex aliis linguis Orientalibus. 49. Argumentum primum pro punctorum antiquitate, quod omnes linguæ constant ex consonantibus & vocalibus, proponitur & solvitur.* אוי *vocales erant antiquitus apud Hebræos, sæpe* ה *&* ע*. Specimen antiquæ pronunciationis literarum Hebraicarum ex Origenis Hexaplis. Samaritani easdem vocales habent. Probatur idem ex Josepho, Hieronymo, Gerhardo Vossio, Drusio. 50. Ad secundum argumentum de difficultate & incertitudine legendi sine punctis, respondetur. 51. Ad tertium, quod Scripturæ sensus incertus & obscurus redditur, respondetur. 52. Quartum ex libro Zohar solvitur. 53. Ad quintum ex Talmude. 54. Ad sextum ex notis Masorethicis. 55. Ad rationes ex historia Judaica petitas. 56. De musica antiqua in Templo, sine punctis fuisse. De verbis Domini. Matth. 5. 18. De Judæorum recentiorum consensu: nihili esse in hac causa.*

1. DE nominis origine duæ sunt sententiæ, quarum utraque magnos habet patronos: tertia enim, quæ ab Abrahamo Hebræos deducit, quasi Abrahæos, dudum explosa est, ut ab ignorantia linguæ Hebrææ profecta. Primo, multi sunt viri docti, qui ab Hebero Semi pronepote, Arphaxadi

Arphaxadi nepote, filio Sale, Hebræos dictos esse volunt: nam ab עבר facile deducitur nomen patronymicum עברי. Hanc sententiam tuentur inter veteres, Joseph. Antiq. l. 1. c. 6. Euseb. Præp. Evang. l. 7. c. 2. S. August. de Civ. lib. 16. c. 3. & l. 18. c. 39. Eucherius in Gen. l. 2. c. 7. Inter recentiores, Calvinus in Gen. 10, 21. Pererius in Gen. Mercerus, Augustinus Steuchus in Gen. 14. Genebr. Chronol. l. 1. p. 33. Francis. Junius, orat. de ling. Heb. Corne. a Lap. cum aliis. Inter Rabbinos, Aben Ezr. ad Exod. 1. 16. Kimchi, rad. עברי Abarbenel in Legem. f. 51. & alii. Secunda sententia est eorum, qui hoc nomen deducunt a verbo עבר *transire*, vel *trajicere*. Abraham enim primo a Chananæis dicebatur עברי, quasi, *transitor*. Gen. 14. 13. quia de regione trans Euphratem, ubi prius habitaverat, in Chanaan venerat. Sic Paul. Burgens. in Matth. 21. addit. 2. *Hebraus vocatur, id est, Transfluvialis, ut, Ultramontani, Transalpini, Transmarini*, &c. Per Fluvium vero absolute positum in Scriptura, Euphrates intelligitur, unde verba illa Exod. 23. 31. *A deserto usque ad Fluvium*, reddunt 70. *A deserto usque ad Fluvium magnum Euphratem.* Ad hoc vero etymon probandum, producunt verba Scripturæ, Jos. 24. 2. 3. & v. 14. בְּעֵבֶר הַנָּהָר, *In transfluvium habitaverunt patres vestri a seculo, Terah pater Abrahami, & pater Nachoris: & servierunt diis alienis. Et accepit patrem vestrum Abrahamum* מֵעֵבֶר הַנָּהָר *de transfluvium, & deduxit eum in universam terram Chanaan.* Quibus verbis explicatur textus Gen. 14. 13. de *Abram Hebræo*, per *Abraham transfluvialem.* Vide 2 Sam. 10. 16. & 1 Chron. 19. 16. ubi eadem verba eodem sensu usurpantur. Sic reddunt 70 Interpretes verba Gen. 14 13. ἀπήγγειλεν Ἄβραμ τῷ περάτῃ, *nunciaverunt Abram transitori*, vel *transfluviali.* Nec multo aliter Aquila. Chald. Paraph. *nuntiavit Abrahæ* עִבְרָאָה *ultra*, id est, qui venerat ultra fluvium. Nam licet in Bibliis Regiis Latine reddatur, *Hebræo*: tamen, *ultra* significare, ex aliorum locorum collatione liquet, ut Jos. 2. 10. & Joh. 18. 1. ubi redditur *ultra*. In hanc sententiam descendunt plurimi, tum veterum, tum recentiorum, Hebraicæ linguæ peritia insignes. Inter Hebræos, plurimi ex Rabbinis, inquit Genebr. Chron. l. 1. Azar. l. 3. Meor enajim. R. Salom. Gen. 10. 21. R. Moses Bar Nachman, in Comment. ad finem sect. נח R. Bechai in Exod. 1. aliique in Bereschit. Rabba. sect. 41. Aben Ezra in Ex. 21. dubitat. Inter scriptores Christianos veteres, Africanus & Euseb. Chronol. l. 1. Origen. in Num. Homil. 19. & Hom. 35. in Gen. & in Matth. c. 5. Hieronym. Es. 19. 18. & in Ezek. 7. Chrysost. Hom. 35. in Gen. & Hom. de nomine Abraham. Theodor. in Gen. q. 60. Inter recentiores Capnio de verbo mirifico, l. 3. Paulus Burg. loco cit. Estius in 2 Cor. 12. 22. Ribera in Jon. 1. 9. Ar. Mont. in Chanaan c. 9. Jos. Scal. epist. ad Tomps. & ad Ubertum. Munsterus Præf. in Gram. Chald. J. Seldenus de diis Syris l. 1. c. 2. Lud. Capell. Chronol. Sacra, p. 110. &, ut alios prætercam, magna illa Belgii lumina, Nobiliss. Grotius in Gen. 14. & Gerh. Joh. Vossius de Idololatr. l. 3. c. 44.

2. Rationes vero validæ pro hac sententia militant. Distabat Abrahamus ab Hebero sexta generatione: & tamen nullus eorum, qui de stirpe Heber fuit, dictus est Hebræus ante Abrahamum: nec ipse Abrahamus, nisi post transitum fluvii. Cur vero denominatus esset ab Hebero, qui tot gradibus ab ipso remotus erat, & de quo nil singulare legimus; potius quam a Patre, vel alio progenitorum, nulla ratio idonea redditur. Si vero ab origine stirpis nomen esset deducendum, potius a Semo, cui ipse Heber pronepos erat, quam ab alio, duceretur. Nec ratio ulla probabilis reddi potest, cur Heberi filii & nepotes, ipsi proximiores, quam Abraham, non dicerentur Hebræi, si ab Hebero deducimus. Si vero a transeundo, ratio evidens se offert, quia scil. solus Abrahamus cum familia sua fluvium trajiciebat, & in terra Chanaan habitabat, reliquis Heberi posteris transfluvium manentibus. Dein, liquet incolas terræ Chanaan, qui primo hoc nomine Abrahamum appellarunt, (ut plerique existimant,) respexisse ejus trajectionem; qua cum numerosa familia inter ipsos venerat, & quasi princeps ab iis habitus est: (erat enim hoc in ipsorum oculis, & omnibus notum,) non vero Heberum, quem ignorarunt, & de quo fortasse non audierant. Nec multum urget, quod adferunt alterius sententiæ patroni, ex Gen. 10. 21. ubi ante recensionem progeniei Semi, dicitur, quod *hic fuerit pater omnium filiorum Heber*: ubi per filios Heberi, intelligi volunt Hebræos; ut per filios Israel, Israelitas. Sed si hæc verba ad ipsum Heberum referantur, hæc præfatur Moses, quia Heberi filii posterique plenius recensentur, quam eorum qui ante eum ex Semo prodierunt: nam ad sextam generationem eos deducit; at Aram, Arphaxad, & Sale filios tantum nominat, de ipsorum posteris prorsus silet. Possunt tamen hæc verba significare, Semum fuisse patrem omnium transfluvianorum. Nam cum prius recensuisset Japheti & Chanaanis progeniem, quarum illa in insulis aliisque Europæ partibus sedes habuit, hæc vero in terra Chanaan aliisque locis cis fluvium; ad Semi progeniem transiens, hæc primo præfatur, ad denotandum ipsius posteros sedes habuisse transfluviales sive ultra Euphratem: adeo ut ipse sit pater omnium, qui erant trans Euphratem. Objiciunt etiam, linguam primam sive Hebræam, una cum vero Dei cultu, in Heberi domo & familia servatam fuisse; ipsumque Heberum, qui Abrahamo superfuit, Abrahamum linguam sanctam docuisse, & ad posteros instar peculii sacri transmisisse. Sed hæc magna ex parte gratis dicuntur. Nusquam enim in Scriptura legitur, Abrahamum in domo Heberi educatum, nec apud Heberum solum linguam Hebraicam remansisse: cum certum videtur, apud Chananæos linguam eandem in usu fuisse, ut ex nominibus regionis, urbium, oppidorum, montium, hominum &c. constat: quæ omnia sunt mere Hebraica. Nec probari potest, in unica Heberi familia verum Dei cultum remansisse; vel ipsum cum reliquis in ædificatione turris non conspirasse; vel omnes Chami posteros Idololatras fuisse & maledictos: cum Scriptura contrarium potius affirmet. Dicitur enim Jos. 24. patres Israelitarum, antequam Abraham exivit e Chaldæa, deos alienos coluisse: & in terra Chanaan erat Melchisedec sacerdos Dei altissimi, qui Abrahamo benedixit; & Oraculum publicum, quod consuluit Rebecca de geminis in utero. Aliud objicit vir doctus, quod transitus fluvii non erat actio ita insignis vel memorabilis, ut inde nomen genti sanctæ, Dei ipsius peculio, apud omnes perpetuo duraturum imponeretur. At certe actio insignis erat hic transitus, & illustre Abrahami fidei argumentum, exire e patria & cognatione, & domo paterna, & in alienam terram Dei jussu peregrinari. Certe hæc actio tantopere Deo placuit, ut ipsam terram in qua peregrinatus erat, posteris suis daturum in hæreditatem Deus se juramento obstrinxit; & insignem illam benedictionem promisit, Gen. 12. 1, 2, 3. quod *in ipso omnes cognationes terræ benedicerentur.* Multo aliter de hac migratione sentit divinus auctor Epist. ad Hebræos, Heb. 11. 8. dum fidem Abrahami inde miris præconiis celebrat. Sententiam itaque posteriorem multo probabiliorem existimamus. Si quis tamen porro objiciat, omnes Abrahami posteros, non dictos Hebræos, licet omnes transfluviales essent, sed tantum Isaaci & Jacobi progeniem; non Ismaelitas aliosque, qui ex Abrahamo etiam prosapiam ducunt: dico, eandem objectionem facere contra priorem sententiam: nam nec omnes Heberi posteri vocabantur Hebræi, qui tamen plures erant quam Abrahami. Dico itaque, licet ad omnes, qui cum Abrahamo trajiciebant, hoc nomen primo pertinebat: mansit tamen penes solam Abrahami sanctam posteritatem, & sobolem legitimam ipsius, & Isaaci & Jacobi, non apud Ismaelis & Esavi posteros, qui se cum incolis terræ & Idololatris miscentes, nomen, distinctionis signum, amiserunt: Sanctum vero semen quia a prophanis gentibus separatum vixit, nomen Hebræorum sive *Transitorum* retinuit. Sic nomen, quod primo pluribus commune erat, solis Israelitis postea proprium est factum. Notandum etiam, quod sicut Hebræi non dicebantur ante Abrahamum; sic nec Israelitæ, antequam Jacobo Israelis nomen a Deo impositum esset; nec Judæi ante defectionem decem tribuum a Rehoboamo: unde qui tribui Regiæ, scil. Judæ, adhæserunt, Judæi postea dicti sunt: & hoc nomine deinceps frequentius, quam alio, compellantur. Lingua vero Hebraica post Captivitatem ita dicta est ab Hellenistis Judæis, qui Græca utebantur, ut hoc modo a reliquis Judæis distinguerentur.

3. Quod ad antiquitatem hujus linguæ attinet, sunt qui Chaldaicam præferunt, ut inter patres Theodoretus natione Syrus, & varia eruditione clarus; inter recentiores Maronitæ de monte Libano: quorum argumenta non contemnenda profert Georg. Amira, vir hujus linguæ peritissimus, in Præf. ad Grammaticam suam Syram; & post illum, Myricæus in Præf. ad Grammaticam suam Chaldaicam. Erpenius etiam Orat. de lingua Hebr. ait, *adhuc sub judice litem esse.* Cumque primi homines in Oriente creati fuerint, ibique humanum genus multiplicari cœptum, idque in illa Orientis parte, quæ Assyria dicitur, ubi Hebraica & Chaldaica in usu olim fuerint, necesse est, ut harum altera linguarum prima & antiquissima sit. Goropii vero Becani Paradoxon, qui linguam Cimbricam sive Flandricam primam fuisse contendit, (cum ab omnibus doctis risu excipiatur; & ipse potius ad ingenii ostentationem, quam quod ita crederet hoc scripserit,) nolo argumentis seriis confodere. Clariss. Grotius sentit, primam linguam nullibi extare, sed in confusione periisse; ejus tamen reliquias in omnibus linguis extare: quæ sententia una cum illa Syrorum iisdem argumentis expugnatur.

4. Pro Hebraica præcipuum & maximi ponderis argumentum petitur a nominibus, primis hominibus, locisque quæ in historia sacra habentur, ab initio mundi usque ad dispersionem Babylonicam, impositis: quorum ratio redditur in textu sacro ex radicibus Hebraicis. Cum enim ista nomina eadem maneant sine ulla mutatione, talis vero ipsorum derivatio in alia lingua non habeatur, nec haberi possit, nisi in Hebraica; necessario sequitur, hanc linguam omnium primam fuisse. E multis pauca proferam. אדם Adam sic dictus est, quia ex אדמה id est, *terra factus est*. Gen. 2. 7. Eva חוה, a חיה *vivere*, quia *fuit mater omnium viventium*. Gen. 3. 20. Kain קין ab *acquirendo*, quia dixit Eva, קניתי *acquisivi virum a Domino*. Gen. 4. 1. שת Seth a *ponendo*, quia dixit mater, שת *reposuit mihi Deus semen aliud pro Abele, quem occidit Cain.* Gen. 4. 25. Henoch חנוך a *dedicando*, quia natus est, cum dedicata esset urbs quam Cain ædificavit. Peleg, פלג *divisio*, quia *in diebus ejus* נפלגה *divisa est terra*, Gen. 10. 25. Noah נח *consolator*, a verbo נחם abjecto Mem, quia dixit Lamech, *Consolabitur nos ab opere nostro.* Gen. 5. 29. sic אשה Ischa, *mulier*, quia מאיש *ex viro desumpta est.* Sic hortus Eden עדן significat *locum voluptatis*, Terra נוד *terram exilii*, quia Cain ibi exulavit, Babel בבל *confusionem*, quia *ibi linguarum erat divisio.* Multa talia proferri possunt, hæc vero sufficiunt. Adfert etiam hoc argumentum Georg. Amira, ut ex nominum eorundem etymis Chaldaicis idem probet. Nec negandum est, ob affinitatem linguarum, multas voces Chaldaice & Hebraice easdem esse: unde & eadem ratio derivandi. Sed licet hoc ita sit in quibusdam, non tamen in omnibus, sed in multis ipsis aqua hæret. Kain, Peleg, aliaque quædam, licet diversam habeant flexionem, ejusdem tamen sunt originis in utrisque linguis: sed in plurimis aliis perit Etymologia Hebraica. *Mulier* Hebraice dicitur, אשה & ab איש *viro* deducitur: at Chaldaice, *mulier* אתא *Itta*, vel אנתתא dicitur: *vir* vero גבר *gevar*, vel בעל *Baal*, inter quæ nulla cognatio, nulla similitudo. Chaldaice quoque אדם primus homo dicitur, sed in ista lingua non extat אדמה *Adamah, terra*, unde derivari possit: sed pro *terra*, habent ארעא a quo vox Adam derivari nequit. Habent שת Seth nomen proprium, sed pro שת Scheth *reposuit*, habent שוי *posuit*, etymologia perdita. Idem in aliis linguis observare licet. Homo quidem ab *humo* dicitur apud Latinos, ut Adam ab *Adamah*: sed apud Græcos ἀνὴρ vel ἄνθρωπος non potest ex γῆ *terra*, derivari. Unde apud LXX. pro Adam ponunt, ἄνθρωπος, pro γῆ, *terra*, etymologia amissa, pro חוה habent Εὔα, at pro חיה, ζώντων *viventium*, pro קין habent Κάϊν, at pro קניתי dicunt ἐκτησάμην. Idem est observare in Seth, Phaleg, &c.

5. Ut vim hujus argumenti eludant, respondent quidam, inter quos Cl. Grotius in Genes. 11. & in notis ad lib. 1. de veritate Relig.

Christianæ

Christianæ n. 16. Mosem nomina mutasse ex lingua primæva in Hebraicam, in qua scripsit, ut ita eorum vis ab Hebræis intelligi possit: Ut apud Curtium videmus, qui Persarum nomina quædam Græce reddit eadem significatione: ac si quis historiam creationis Latine reddens, primum hominem vocaret *terram*, quia ex terra desumptus est; Evam, *vivificam*, quia omnium viventium mater; mulierem, *viram*, quia de viro facta est; Cain, *acquisitum*, quia dixit Eva, *Acquisivi virum*. Sic Alexand. Polyhist. Isaacum Græce scribens, γέλωτα vocavit: & multa talia apud Historicos reperiuntur. Hoc vero gratis asseritur, nec probabili ratione nititur. Etsi enim Historici vel Interpretes, qui aliarum nationum res gestas scribunt, vel in suam linguam vertunt, aliquando officia, & dignitates, & interdum ex causa speciali propria nomina, in quibus emphasis vel energia quædam latet, sua lingua explicant: hoc tamen constanter per totam historiæ seriem ab aliquo fieri, præsertim cum nullibi tale quid Historicus vel Interpres lectori insinuet, absolute nego: nec ullus talis Historicus nominari potest. Scripserunt Græci bella Græcorum cum Persis; nomina tamen Persarum plerumque retinent: Artaxarxem vel Xerxem nominant, non *lumen silentium ponens*, & Darium, non *inquirentem*; licet ista nomina talem habeant significationem. Romani scriptores bella Punica describentes, non scribunt pro Carthagine, *Civitatem novam*; nec pro Bursa, *Carthaginis arcem*; nec pro Asdrubale, *Dominum ad pugnam accinctum*; licet voces istæ ita reddi possent: sed proprio nomine unumquemque designant, ut Hannibalem, Hannonem, &c. ut scil. ipsi, de quibus scribunt, per propria nomina, quibus a suis appellantur, ab aliis dignosci possint. Absurdum enim est, nomina propria, quibus tum domi tum foris noscuntur, negligere; aliaque pro arbitrio fingere, & ex propriis appellativa facere: hoc enim esset historiam de nescio quibus conscribere, & historiæ finem non curare. Nec unum Historicum proferre possunt ex omnibus, qui aliarum regionum res gestas narrant, Græcorum, Latinorum, Persarum, Indorum, Assyriorum, Gallorum, Britanorum, novi orbis Incolarum, &c. qui non locorum & hominum propria nomina retinent.

6. Idem demonstrant vetusta gentium & populorum nomina, quæ plerumque originem habent Hebraicam; aliis vero linguis nil significant: quod apud eundem Grotium libro primo de Verit. Christianæ Religionis; maxime apud D. Bochartum Geogr. sacræ parte prima, fuse probatum. Ubi singulos Semi, Chami, & Japheti filios & nepotes singulis gentibus nomina dedisse ostendunt: ut Assur, Assyriis; Elam, Elamitis; Aram, Aramæis; Lud, Lydis; Gomerum, Cimbris, sive Cimmeriis, (de quibus Diodor. l. 5.) Madai Japheti filium, Medis; Javan, Ionibus, &c.

7. Ex antiquis Gentilium deorum nominibus, quibus apud gentes nihil antiquius, ejusdem linguæ antiquitas suadetur: quæ ex lingua Hebraica orta, & a vicinis regionibus ad Asyrios & Græcos derivata fuisse, ostendit Doctiss. Gerh. Vossius libris de origine Idololatriæ. Iapetum faciunt filium cœli & terræ, patrem Atlantis, Promethei, & Epimethei: de cujus etymo varie se torquent Græci, ob historiæ veræ ignorationem. Ex qua colligitur, Iapetum alium non fuisse, quam Japhetum Noæ filium, Septentrionalium, tam per Europam, quam per Asiam, parentem. Saturnus ab Heb. סָתַר id est, a *latendo* deducitur, ut Latium dici volunt Latini, quia Saturnus ibi latuit, cum a Jove fugeret. Jovem a Tetragrammato יהוה deducunt multi: Belum sive Baal ab Heb. בעל *dominus*, quo nomine plures deos habuerunt Phœnices: Vulcanum a Tubalcain, qui usum ferri & æris invenit; Cererem, non a *ferendo* ut Latini, sed ab Heb. גֶּרֶשׁ, quod notat *fructus extrusos* per influentiam Lunæ, ad quod Græcum γῆρυς, unde Scaliger Cererem deducit, referri potest. Plura qui volet, legat, præter D. Vossium, Bochartum, Jo. Seldenum de diis Syris, & alios.

8. Aliud suppeditant argumentum reliquiæ quædam linguæ Hebraicæ, in omnibus aliis a viris doctis observatæ: unde quidam omnes alias ab illa derivatas esse volunt, ut Waserus in notis ad Mithrid. Gesn. c. 1. p. 87. 113. Hoc maxime conspicitur in iis populis, qui Babyloni propinquiores; ubi prima linguarum divisio facta: ut in Chaldaica, Syriaca, Arabica, Persica, Phœnicia, Chanaanæa. Unde Postell. l. de 12. linguis, *Nisi esset Hebraica lingua principium omnium istarum, nunquam posset fieri, ut tot linguæ in tam variis orbis partibus dispersæ per tot annorum millia ita affines essent, & ad illam unam ita accedentes, ut ea diligenter cognita illas discas faciliori negotio, quam Latina lingua quidam adjuti, Italicam, Hispanicam, Gallicam, Siculam, &c.* Apud Græcos plura themata ab Hebræis deducta esse affirmat Erpenius, Orat. de ling. Hebr. In Barbaris etiam linguis, Germanica, antiqua Gallica, (quæ eadem cum VVallica,) Illyrica, &c. vestigia ipsius plurima extare, a variis demonstratur. Catalogos contexuit Postellus, lib. de Originibus, vocum quarundum, quæ apud Æthiopes sive Indos, Latinos, Gallos, & Græcos, communes sunt cum Hebræis: imo Catalogum exhibet vocum origine Hebraicarum, quæ in omnibus fere linguis retinentur. Idem ostendit Joh. Davisius Cambro-Britannus in Lexico MS. citante Marco Zuero Boxhornio Orig. Gall. c. 7. cujus verba adferre libet. *Sunt* (inquit) *ista Hebrææ linguæ vestigia in aliis linguis ita manifesta, ut voces aliquæ in omnibus linguis eædem sint in sono & significatione; ut saccus, vinum, cornu, camelus, quem nomine Syriaco in Latium venisse, dicit Varro: aliquæ in pluribus, ut Kir, Keriath, urbs, unde Carta & Gartago, & Cair magna Ægypti urbs, & Sarmaticum seu Scythicum Cair, & Carni, & Parthorum Certa in Dudocerta, Tigranocerta, Vologecerta &c. & nostrum* (VVallicum) *Caer. Sic Græcum* παλλακὴ *ab Hebr.* פלגש *pillegesh, unde nostrum psilog. Et Latinum mensura ab* משורה *mesurah, unde & nostrum, mesur, & Anglicum, measure.* His similia habet Doctiss. Bochartus libro supra laudato de lingua antiqua Gallorum, quam multa habuisse vocabula Phœnicia sive Hebræa prolixe probat, ex deorum, dignitatum, officiorum nominibus; ex iis quæ ad bellum pertinent; ex vestium, animalium, & plantarum appellationibus; ex Geographicis & Chorographicis vocabulis, &c. quæ licet non probant, antiquam Gallorum linguam vel Phœniciam fuisse, vel ejus dialectum, (nam Galli cum Pœnis non agebant sine interprete, cum in Hannibalis exercitu de Magilio quodam Gallorum Regulo apud Polybium legimus, quod δι' ἑρμηνέως τὰ δεδογμένα παρ' αὐτῶν διασ... τοὺς ὄχλους, *per interpretem quæ ab ipsis* (Gallis) *decreta erant, multitudini* (Pœnorum) *declaravit*:) tamen aperte probant, sive per crebra commercia, vel bella utrisque communia; vel (quod maxime probabile est,) per Phœnicum colonias, quas ubique terrarum miserunt; multa vocabula Punica apud Gallos in usu fuisse: Idemque testatur Reverendiss. Usserius de Wallia nostra, lib. de Britannicarum Ecclesiarum primordiis. cap. 5. his verbis. *Joh. Caius ex Tilburiensi, Cair, lingua Trojana; civitatem dici vult: addit & Cambris quoque murum significare: ut quemadmodum* קיר *Kir, murum, & Keria, urbem vocant; ita Britannis vox non absimilis, Caer, & mœnia & urbem mœnibus cinctam denotet.*

9. Hisce adjicimus linguæ Hebrææ puritatem & simplicitatem, quæ plane demonstrant, ipsam ante alias fuisse: cum omnia simplicia ante illud, quod ex ipsis compositum est, necessario existant. Omnes enim aliæ linguæ quædam vocabula ab Hebræa mutuantur; hæc vero ab iis nulla: sed ab omni exterarum dictionum mixtura immunis est, cum tamen in Chaldaica & Syra multa peregrina vocabula admixta inveniantur. Non negamus, Chaldaismos quosdam in vet. Testamento reperiri: nam ob Chaldæorum vicinitatem idiotismi quidam eorum in Hebræam advenerunt: & cum de rebus Chaldaicis loquuntur scriptores sacri, interdum quasdam eorum voces usurpant: ut Es. 14. 4. Psa. 74. 6. præsertim in libris post Captivitatem scriptis. In prioribus tamen paucissimi sunt Chaldaismi, & a multis in dubium vocati, ita ut vix notatu digni videantur. Præterea Chaldaica vocabula multa, significatione licet diversissima, sæpe ad unam radicem Hebræam reducuntur: & varia Chaldaica ex Hebraica manifesto derivantur, præcipue per πρόσθεσιν & ἐπένθεσιν, ut notat vir doctus. Unde Jos. Scalig. Epist. 242. quæ est ad Rich. Thompsonum, ob hanc solam rationem affirmare non dubitat, *summam esse imperitiam, si quis Syrorum linguam Hebraica antiquiorem esse velit; ac perinde esse ac si quis Italicum hodiernum idioma Latino vetustius esse diceret. Certe* מלך *prius est quam* מלכא; *& alia multa ad hanc pertinaciam expugnandum adferri possunt.*

10. Tandem Cajetani argumenta duo, vel conjecturas potius, adferre libet. 1. Ex nomine Tetragrammato יהוה quod Dei proprium & essentiale est, & aperte Hebraicum; & in nulla alia lingua habetur vel exprimitur. Nam quod regerit G. Amira, etiam in Syriaca dari nomina Dei Tetragrammata, scil. ܐܠܗܐ & ܡܪܝܐ nihil est: cum argumenti vis non in hoc sit, quod nomen sit quatuor literarum, (hoc enim & in aliis linguis videmus, ut Θεὸς, *Deus*, &c.) sed quod nomen Dei propriam ipsius Essentiam denotans, (quod sibi imposuit, quo ab omnibus aliis distingueretur,) Hebraicum tantum sit, nec ejus interpretationem in ulla lingua reperimus. Syriacum vero ܐܠܗܐ derivatur ab Heb. אלהים & ܡܪܝܐ *Dominus*, est ex imitatione 70 Interpretum, qui nomen illud essentiale ubique per κύριον exprimunt; & Judæorum, qui legunt אדני Adonai, *Dominus*, cum occurrit יהוה nisi adsit aliud Adonai: tunc enim legunt Elohim, ne duo Adonai simul legantur; & puncta propria Elohim ponunt sub יהוה. Invaluerat enim ante tempora 70 Interpretum consuetudo illa apud Judæos, ut nomen hoc ob majorem reverentiam a nullo sub gravi pœna pronunciaretur, nisi per sacerdotes, dum populum in Templo benedicerent: unde everso Templo, cum nemini illud pronunciare licitum sit, amissa est ejus vera pronunciatio: nam qui per *Jehova* efferunt, errare, alibi clarissime probamus. 2. Ex nomine Babelis Hebraico, quod in omnibus linguis perseveravit: nam quod dicit Amira, nomen ܒܒܝܠ esse ex Chaldaico ܒܒܠ parum valet, cum Syriacum Boblo ab Heb. בלל derivari, perspicuum sit iis, qui præjudicio non laborant.

11. Præter rationes, testimonia omnium fere Scripturæ interpretum, antiquorum, recentiorum, Christianorum, Judæorum, (paucissimis exceptis) adducere possemus, si opus esset: unum tantum & alterum proferam, August. & Hieronymum, magna Ecclesiæ lumina. Illius verba hæc sunt, de Civit. lib. 16. cap. 11. *Lingua Hebraica remansit, divisis per alias linguas cæteris gentibus, ideo deinceps Hebraica est appellata: tunc enim opus erat distingui eam ab aliis linguis nomine proprio. Quando enim erat una omnium, nihil aliud quam humana lingua vocabatur, quod ea sola universum genus humanum loquebatur.* Hic epist. ad Damas. ita scribit. *Initium oris & communis eloquii, & hoc omne quod loquimur, Hebræam esse linguam, qua vetus Testamentum scriptum est, universa tradit antiquitas.* His omnes (unico excepto Theodoreto) Græcos & Latinos Patres adjungere possimus, qui uno ore idem dicunt, omnesque fere hujus seculi linguarum peritia insignes, si hoc non esset, lucem Soli fœnerari.

12. Ad argumenta Amiræ pro Chaldaica non est difficile respondere. Primum est, quod Hebræi sunt ex progenie Chaldæorum, itaque ipsis posteriores: ergo eorum lingua est posterior Chaldaica. Confirmat hoc ex Just. Mart. Orat. Parænet. ad Gentes, ubi ex Platone & Josepho probat, Mosem ex Chaldæorum genere fuisse. Respondeo, nomen Hebræorum fuisse quidem impositum post Abrahami migrationem ex Chaldæa, & ipsum cum majoribus suis in Chaldæa degisse: at cum Chaldæis commixtos non fuisse, sed linguam primævam una cum veri Dei cultu, retinuisse. Nam ipse Sem, qui ante linguarum divisionem vixit, Abrahami & Isaaci tempore superstes erat secundum computum vulgarem: qui facile primam linguam conservare poterat inter posteros suos usque ad Abrahamum. Præterea lingua Hebræa eadem erat cum Chananæa: Chananæi vero non ex Chaldæis orti, sed Chanaanis erant progenies. Secundo. ex Jer. 5. arguit, ubi Chaldæi vocantur gens antiqua, vel gens a seculo

seculo. Sed quid hoc ad prioritatem linguæ? Erant sane gens antiqua sive a seculo, id est, a linguarum divisione extiterunt : at & aliæ gentes, quæ ex eadem causa ab aliis divisæ sunt, ejusdem cum Chaldæis sunt antiquitatis. Nos vero contendimus linguam Hebræam longe ante linguarum divisionem, a mundi primordio extitisse. 3. Dicit, rationi esse consentaneum, ut lingua prima & communis, remanserit in illa regione communi, ubi facta est divisio : hæc vero erat Chaldæa. At hoc rationi minime consentaneum est, sed rationi potius contrarium, ut Deus in illo loco linguam primam servaret, ubi linguarum diversitatem immiserat, ne cœpto opere progrederentur. Sic enim progredi possent, & opus perficere, quod divino consilio plane adversabatur. Probabilius itaque est, linguas alias in eos Deum infudisse, qui ibi commorati sunt, ne se mutuo intelligerent, & ut ab insana structura desisterent ; & non nisi post longum tempus (scil. postquam ii qui robustiores erant, vicinos subjugassent, & imperium erexissent,) victorum linguam, quæ Chaldaica postea dicta erat, per totum Assyriorum imperium dilatatam fuisse.

13. Hæc de hujus linguæ antiquitate : jam de ejus cognatione cum aliis linguis, paucis agendum. De qua notandum est, quosdam eandem cum Syriaca vel Chaldaica facere : contra quos hoc unicum proferam argumentum ex Jer. 5. 15. ubi Chaldæi sive Assyrii, quos Deus per prophetam se adducturum contra Judæam comminatur, vocantur, *Gens antiqua & robusta, cujus linguam ignorabat domus Israel, nec intellexit quid loquantur.* Quid clarius dici poterat ad probandum diversas fuisse has linguas, cum ii quibus una erat vernacula, alteram non intellexerint ? De lingua vero Chananæa, quæ & Phœnicia, plura dicenda. Viri enim quidam haud indocti magnas tragœdias excitant, si quis dicat, linguam sanctam, qua Deus voluntatem suam humano generi manifestavit, apud impiam & maledictam gentem, a Chamo oriundam, remansisse : quod tamen a viris magnis, imo plerisque eruditione celeberrimis, hodie propugnari videmus : ut Jos. Scalig. epistolis supra citatis ad Thompsonum & Ubertum, & notis ad Festum ad dict. Sarra. Gerh. Vossio, lib. 1. de arte Gram. Magno Grotio in notis ad l. 1. de verit. Religionis Christianæ. Breerwoodo nostro, libro sæpius citato, Lud. Capello Chronol. sacr. notis ad Tab. 5. Sam. Petito in miscellaneis. Postello lib. de Phœnic. lit. cap. 2. sect. 3. Genebr. Chron. l. 1. anno Diluvii 131. Joh. Seld. de diis Syris l. 1. c. 2. Præcipue vero a Clariss. Bocharto, in Geograph. sacr. part. 2. l. 2. aliisque plurimis.

14. Probatur vero hoc efficaciter, ex nominibus propriis hominum, urbium, regionum, montium, fluviorum, &c. in terra Chanaan, antequam Israelitæ ejus incolas expulerint. Hæc enim omnia pure Hebraica esse, a nemine, quod sciam, negatur. Nam Hiericho, Salem, Sichem, Bethleem, Segor, Cariatharbe, Cariathsepher, & aliæ urbes, a Chananæis nomina acceperunt : & tamen, ut advertit Bonfrer. in Jos. 3. 9. non tantum sunt ab Hebræa lingua, veram etiam Hebraicam dialectum sonant. Idem probat Beersheba nomen ab Abrahamo & Chananæis communi consensu impositum, Gen. 21. voce ab Hebræa lingua deducta, sed a re tunc peracta. Etiam & nomina propria Chananæorum idem plane probant, Melchizedeck, Adonibezek, Abimelech, Rahab, & alia, non tantum significatione, sed & compositionis modo, terminatione, & dialecto, Hebraica. Fullerus noster Miscell. l. 4. c. 4. concedit quidem nomina esse pure Hebraica : fingit tamen non fuisse a Chananæis imposita ; sed ab Hebræis in eorum sedes succedentibus, qui nomina ista Hebraice exposuerunt. Sed hoc commentum supra refutavimus : & licet ex dictis, ejus vanitas apparet ; hæc tamen addamus, in Josua locorum multorum nomina occurrere, quibus nota erant, antequam in Israelitarum possessionem venerant, quæ mere Hebraica sunt : ut Jos. 15. 15. 49. קרית־ספר & קרית סנה *Kiriath sepher, & Kiriathsannah ; urbs librorum, & urbs doctrinæ.* Nam v. 15. expresse dicitur, Calebum expulisse incolas *Debir, quæ antea dicta fuit Kiriathsepher :* & v. 49. eadem urbs vocatur *Kiriath sannah, quæ fuit Debir.* Judic. 1. 10. dicitur, Judam ascendisse *contra Chananæos, qui in Hebron habitarunt (Hebron vero antea dicta fuit Kiriath Arba)* id est, civitas Arbæ, qui gentis Anakæorum conditor fuit. Observat etiam D. Bochartus tanquam singulare a Mose notatum, Num. 32. 38. *quod Reubenitæ nomina nova imposuerint civitatibus a se ædificatis, scil. Nebo & Baalmeon, quarum nomina mutarunt.* Quorsum vero hoc addidisset, si omnium nomina mutassent? In reliquis itaque nomina non sunt mutata, sed eadem sunt Chananæis & Israelitis. Præterea variæ erant urbes in terra Chanaan, in quibus Hebræi nihil juris habebant ; quarum nomina tamen sunt Hebraica, ut צרפתה׃ צור צידון.

15. Hebræi cum Chananæis colloquebantur sine interprete : scil. exploratores a Josua missi, cum Rahab meretrice : legati etiam & nuncii, qui vel ad Josuam missi, ut Gabeonitarum & aliorum, vel ab ipso ad Chananæos mutuo colloquio utebantur : unde liquet, eandem linguam utrisque communem fuisse. Et Es. 19. 18. *In illo die* (ait Propheta) *erunt quinque urbes in Ægypto, quæ loquentur labio* (sive lingua) *Chanaan.* Ubi Ægyptiorum ad fidem Christi conversionem Propheta prædicens, affirmat ipsos lingua Chanaan locuturos ; hac phrasi eorum conversionem & admissionem in Israelis rempublicam denotans : ubi plane eandem facit Judæorum linguam, cum lingua Chanaan.

16. Idem luculenter probant sermonis Punici reliquiæ, quæ apud auctores veteres reperiuntur. Pœnos enim tam nomen, quam linguam Phœniciam ex Phœnicum coloniis, qui in Africam migrarunt, habuisse, apud omnes testatum est. Nihil enim frequentius apud scriptores veteres occurrit, quam Didonis in Lybiam navigatio ; ubi condidit Byrsam in Carthagine : & in vicinia Carthaginis sitos esse Liby-Phœnices, mixtum Afris genus Punicum, aliaque id generis, videre licet apud Justin. l. 18. Liv. l. 21. Narrat etiam Diodorus l. 17. cum Tyrus ab Alex. Magno obsessa erat, *Tyrios maxime fisos* τοῖς ἀπογόνοις αὐτῶν Καρχαδονίοις, *nepotibus suis Carthaginensibus* : & testatur Livius. l. 34. Annibalem, cum ad Tyrum venisset, *exceptum esse a Carthaginensibus, ut ab alia patria :* & e Phœnicia translata lingua, magnam Afrorum partem usam esse affirmant, S. August. de Civ. lib. 16. cap. 6. & Arnobius in Psal. 104. Phœnices vero a Chananæis ortos, ex Phœnicia nomine & situ, antiqua ipsorum lingua, moribus & institutis, facile esset ostendere. Sufficit, quod LXX. Seniores sæpe Phœnicum & Chananæorum nomen promiscue usurpant, ut ex locis inter se & cum textu Hebr. collatis apparet, scil. Ex 6. 15. cum Gen. 46. 10. & Ex 16. 35. Jos. 5. 12. ubi pro terra Chanaan in Hebræo, est apud LXX. terra Phœnicum. Phœniciam vero eandem cum Hebraica linguam facit Lucianus natione Syrus, in Pseudomanti, dum de Alexandro dicit, ipsum voces quasdam ignotas protulisse, οἷαι γένοιντ' ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, *quales sunt Hebraicæ vel Phœniciæ :* & Chœrilus de Solymis dicit ; Γλῶσσαν μὲν Φοινίκων ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες, *Hi vero ore suo Phœnicia verba sonabant.* Vocabula etiam Phœnicia, quæ apud priscos auctores extant, vel Hebraica esse, vel parum distare, omnibus constat. In Sanchuniathone vetustissimo auctore, qui Phœnicum Annales sermone Phœnicio conscripsit, quos postea in Græcum transtulit Philo Biblius, cujus fragmenta quæda nobis servavit Eusebius, legimus Βεελσάμην explicatam per *cœli Dominum*, Ζοφασήμιν *cœli contemplatorem*, Σαδὺκ *justum*, μὼθ *mortem.* Sic in Hesychio Ἄδωνις redditur *Dominus.* Apud Plutarchum Ἄλφα, *bos :* in Porphyrio μάλχος *rex.* In Athenæo νάβλα pro *instrumento quodam musico :* quæ omnia Hebraica esse omnibus notum est. Pœnorum vero lingua quantam affinitatem cum Hebraica habuit, clarissime ostendit, ex infinito vocum numero, quas ex omnibus auctoribus summo studio collegit, D. Bochartus : cui aliquid adjicere, esset teruncium Crœsi thesauris addere. Paucas ex multis seligemus, quæ eædem sunt Punicæ & Hebraicæ. Affirmat S. Augustinus, qui inter Pœnos Episcopalem sedem habuit, annum circa 1900 post primum Phœnicum in Libyam adventum ; quique ipsorum linguam ignorare non potuit, in expos. Epist. ad Rom. inchoata, *Rusticos juxta Hipponem interrogatos unde essent, Punice respondisse, Chanani, id est, Chananæos esse.* Idem tract. 15. in Johan. *Cognatæ sunt linguæ istæ & vicinæ, Hebræa, Punica, & Syra.* Et contra literas Petiliani. l. 2. c. 104. *Hebræi dicunt Messiam, quod verbum Punicæ linguæ consonum est, sicut alia permulta Hebraica, & pene omnia.* Vid. Serm. 35. de verb. Domini : ubi *Mammona* ait esse *verbum Hebræum cognatum linguæ Punicæ.* Idem diserte affirmat Hieronym. locis pluribus. Comment. in Jer. l. 5. c. 25. *Tyrum scil. & Sidonem in Phœniciæ littore principes ... e civitates : --quarum Carthago colonia est. Unde & Pœni sermone corrupto, quasi Phœni, appellantur, quorum lingua linguæ Hebrææ magna ex parte affinis est.* Idem est videre apud eundem in Es. 3. c. 7. & quæst. in Genes. de voce שים Gen. 36. 24. Ex istis vero duobus patribus varias voces Punicas colligere licet, quas ipsi Hebraicas esse, affirmare non dubitant, ut שלש *tres,* August. in exposit. inchoata ad Rom. הדם *sanguis* in Psal. 136. ממון *lucrum,* Serm. Dom. in monte, l. 2. c. 14. בעל *Dominus,* Quæst. in Jud. c. 16. שמים *cœlum,* ibid. משח *unctus,* Tract. 15. in Johan. Sic apud Hieron. in Es. c. 7. עלמה *virgo.* Licet vero Augustinus sæpius profiteatur suam in lingua Hebræa ignorantiam, ut Epist. 131. ad Memorium, & 119. ad Januarium, & Confess. 11. c. 3. hoc tamen modestiam viri summi arguit potius, quam omnimodam ejus linguæ ignorantiam. Exactam ejus scientiam forte non habuit : tantam tamen, qua ejus cum Punica convenientiam observare posset. Qui plura desiderat, adeat D. Bochart. libro citato, ubi ex Sanchuniathone. Herodoto, Josepho, Polybio, Livio, Trogo, Strabone, Plutarcho, Solino, Herodiano, Julio Capitolino, Athenæo, Macrobio, aliisque veterum, amplissimam inveniet segetem vocabulorum Punicorum, quæ Hebræis consona : Præsertim ex Plauti Pœnulo, Act. 5. Scena 1. ubi sermonis Punici continuatam habemus orationem, pluresque periodos, quam ullibi hodie extant : in quorum explicatione Critici ingenia sua multum torserunt, ita ut quidam in Comment. in Plautum, hæc habeat ; *Hæc Punica sunt, non possunt legi.* Videantur Jos. Scalig. Joh. Seldenus de diis Syris, lib. 1. c. 2. D. Grotius Epist. 106. ad Gallos. Sam. Petit. Miscel. l. 2. c. 1. & D. Bochart. Geog. Sacr. part. 2. l. 2. c. 5. Salmas. epist. lib. 1. epist. 18. ad D. Grotium, &c.

17. Corrupta sane sunt & valde confusa omnia apud Plautum ; ex imperitia librariorum maxime, qui vocales apposuerunt. Nam, ut bene notat Petitus, *Scripta erant primo sine punctis vocalibus, ut Hebræa & Phœnicia omnia.* Eosdem versus a crassioribus mendis purgatos, exhibent tum Petitus, tum Bochartus, literis tum Latinis, tum Hebraicis, cum versione Latina : quos apud eosdem auctores perspicere licet. Varietatem tamen aliquam apud eos tum in erratis corrigendis, tum in Hebraica lectione, & ejus versione Latina, observare possumus. Ut ex primo versu, quem juxta utrosque subjiciam, una cum utriusque versione Latina, & Plautina illa paulo liberiore.

Apud Plautum sic habetur versus primus.

Ny thalonim valon uth si corathissima consith.

quem ita reddit Poeta, *Deos deasque veneror, qui hanc urbem incolunt.*

Bochart. נא את עליונים ועליונות שכורת יסמכון זות.

Rogo Deos Deasque, qui hanc regionem tuentur.

Petit. נְטוּ עֶלְיוֹנִים וְעֶלְיוֹנוֹת וּכוּר אֶת־אִישֵׁי מָקוֹם זוֹת.

Inclinate & advortite, O Dii Deæque, quorum sub numine viri hujus civitatis sunt.

D. Bocharti lectio & explicatio mihi magis placet, ut quæ propius ad verba Plautina accedunt, eorumque sensum melius explicant. Sunt in totum versus istiusmodi 16. quorum sex posteriores eadem repetunt, quæ in prioribus, ut existimat Bochartus, una cum D. Grotio. Quod probant ; tum ex simili initio, (nam *Nith alonim Valonuth sicco-rath, &c.* parum distant, ab *Exanolim Volanus siccuratim,*) quam ex propriis nominibus, iisdem scil. Antidamaschi & Agorastoclis sive Aristoclis, qui ubique nominantur paribus fere intervallis ; tum, quod ultimus decem versuum orationem claudit : & quod Plautus decem tantum versus priores Latine reddidit, & reliquos præterit : quod non fecisset, si quid aliud iis in-

inesset, quam in prioribus. Posteriores vero sex alia lingua scriptos arbitratur, Libyca scil. antiqua: nam utrumque idioma erat in usu apud Pœnos, unde *bilingues* dicti: ideo tam Punice, quam Libyce loquentem Hannonem Pœnum inducit Poeta. Frustra itaque sunt, qui ex lingua Hebraica versus istos sex explicare satagunt, inter quos Petitus, & Grotius, cum nulla sint Hebraismi vestigia, nisi quod prima vocabula, *Alonim, Valonus,* videntur corrupta esse ex Punicis, *Alonim, Volanus,* quæ cum deorum nomina sint, facile potuerunt Pœni eadem in lingua Libyca usurpare. *Siccorath* etiam, & *succeratim* videntur idem esse a Græco χώρα facta. Bocharto consentit D. Grotius. Epist. ad Gallos 106, nisi quod sex posteriores versus etiam Hebraice sive Punice descriptos sentit: cujus verba sunt; *Non aliam in illa nobili scena quærendam interpretationem ab iis, quæ Latine sequuntur; sed Punica bis esse posita, ex diversis scil. codicibus duplicata scriptura, & ita ut posterior sit priore corruptior; &, vocibus quibusdam omissis, contractior. Idem enim est* Hyeli Alonim, *quod postea* exanolim; *&* Valonus *quod postea* Volanus, *& sic deinceps: cujus differentiæ pars inde nata, quod Syri* ח *ut S pronunciabant, quod hodieque Judæi faciunt. Unde ista jam olim* חור *&* שור *& similia. Verum esse quod dico, nominibus propriis, quæ necessario eadem esse debent, convincitur.* Agorastacles *est in priore parte Punica, in secunda corrupte* Aristoclem, *in Latino eodem loco* Agorastoclem. *Sic v. 5, Punico legendum,* Antidamas chon: *in parte secunda Punica, ubi confusi sunt versus, est,* Athidamascon. *In eundem modum restituerem, quod in Latino,* Antidamas *fuit. Nam* חון *pro* חי־ה *etiam nunc Rabbini usurpant.---Omnia corrigere difficile est ob peccata scribarum in lingua ignota. Adde, quod vetus Pœnorum pronunciatio nos fugit; neque tota resarciri potest, aut ex Hebræo sermone, qui haud dubie a Tyro destitit* (dialecto scil.) *aut a Syriaco, qualem habemus in libris tanto serioribus. Quædam sunt facilia, ut,* binuthi, *gnatas meas, pro quo legitur,* bimuthii, *&* bin achi *fratris filium, pro quo* binuthii. Sic fel yth chylu, chim tem liphul, *est,* פעל את שלו בין חם לפעל fecisse sibi quod faciendum fuit. *In Punica abundat* חם omnino, *cætera aperta sunt.*

18. Hactenus D. Grotius: qui, ut videmus, in hoc cum Bocharto congruit, quod idem bis repetitur: (quod iisdem argumentis probat,) & Plautinam interpretationem Latinam attendendam esse, licet in aliis quibusdam differant. Claud. Salmasii verba in Epist. ad D. Grotium. lib. 1. epist. 18. libet etiam apponere; *De Punicis Plautinis tecum sentio, vel Pluto cæciorem in plærisque deprehendo* (Exiguum) *In primo versu omnes aberrarunt, quem sic componendum judico, & judicii etiam tui facio.* את עֶלְיֹנִים וְעֶלְיוֹנוֹת שֶׁקְּרַת הַוּוֹת מָקוֹם יַת *quod est, Deos Deasque veneror, quibus urbs hæc habitatio est. Plautus ad verbum, qui hanc urbem colunt.* ית *pro* יש. *Non dubito quin illud Corath Plautinum sit urbs, Hebraice Kereth, quæ Syris Cartha. Eadem illa, quæ scribis, animadverteram de repetitis versibus ex* διττογραφίᾳ, *ut &* Antidamas con, *Antidamas fuit, idque ex Arabismo meo, quibus* كان *est, fuit. Hebræis autem puto, & Phœnicibus perpetuum est, ubi est Arabicum Elif, ponere Vau, quod in sexcentis observavi. Mirum vero Pœnos Phœniciam linguam vel usque ad extima tempora pene puram conservasse, ut constat ex multis Augustini locis, apud quem* Namphanio *ille, in quo hæret Seldenus, debet esse* Namphamio: *ut sæpe in libris vetustis N. pro M. reperitur exaratum. Nullus certe est liber Plinii aut Solini, quamlibet antiqua scriptus manu, in quo non* Minas *pro* Mimante *monte offenderim.* Namphanio *plane Punicum proprium nomen, quod* boni pedis *hominem significare scribit Augustinus nempe* נעם פעם.

19. Ex sententia celeberrimorum hujus seculi Criticorum, videmus versus decem priores ex vocabulis Hebraicis constare: unde infertur, quod proposuimus, eandem esse linguam Hebraicam cum Phœnicia sive Punica, vel saltem dialecto tantum diversam fuisse. Nemini vero mirum sit aliquatenus Punicam ab Hebræa tanto temporis intervallo, scil. annorum 1900, variasse: cum multo minore tempore magnas mutationes linguas fere omnes subire, supra ostendimus. Apud Græcos diversæ erant dialecti, lingua tamen eadem; & apud omnes fere gentes idem observare licet. In Anglia nostra, præter linguas VVallicam & Cornubiensem, dialectus Septentrionalium ab Australium, & utrorumque ab illa Occiduarum plagarum differt: omnes tamen eandem linguam colimus. Apud Judæos etiam observarunt multi dialecti varietatem ex Jud. 12. 6. in pronunciatione Schibboleth: quam tamen dialectum esse negat Mayerus, Philolog. sac. l. 1. c. 1. Et serioribus temporibus, alia erat dialectus Galilæorum, alia Hierosolymitanorum, ut constat ex Matth. 26. 73. & Mar. 14. 70. Videatur Buxtorf. Lexic. Rabbinic. voce גלל. Nec dubitandum, Punicam & Chananæorum dialectum ab Hebraica discrepasse, & utrasque peculiares habuisse sermonis proprietates sive idiotismos, quibus non obstantibus, una eademque lingua erat omnibus communis. Peregrina etiam vocabula in Pœnorum linguam irrepere poterant a vicinis gentibus, Arabibus, Æthiopibus, Ægyptiis, &c. quædam etiam ex antiquis incolis Libyca retenta sunt, quibus ab Hebraica in multis discrepare potuit. Multa etiam vocabula Hebraica perierunt, & nobis hodie incognita sunt: desiit enim esse vernacula post Captivitatem Babylonicam, nec ullum habemus librum, in quo pura Hebraica extat, præter vet. Testamentum, in quo mutilam esse necesse est, cum omnes voces Hebraicas in eo reperiri, nemo sibi facile persuaserit. Ex hisce ratio reddi potest, cur in scriptis veterum multa occurrant vocabula Punica, quæ ad Hebræas origines revocari non possunt: possunt enim esse antiqua Libyca, vel nationum vicinarum, vel Hebraica nobis incognita. Causa vero cur Deus linguam primam inter Chananæos manere voluit, (ut alibi indicavimus,) erat, quia Patriarchæ inter eos peregrinaturi erant per longum tempus, cumque iis commoraturi, (quod, nisi eandem habuissent linguam, commode fieri non potuit,) & quod ipsorum posteris terram istam Deus destinaverat in hæreditatem.

20. De conservatione Linguæ Hebraicæ, secundum varias temporum periodos, quædam observanda veniunt. Primo, a Confusione Babylonica ad Abrahamum, statuunt quidam, per totam Assyriam inter posteros Shemi, & in Chananæa inter Chami progeniem, linguam Hebræam post divisionem remansisse: In Assyria vero, ob frequentia variorum populorum commercia, & magnas imperii mutationes, in Chaldaicam degenerasse, adeo ut Abrahamus Chaldaicam tantum calleret, antequam fluvium trajiceret, & in Chananæa linguam Chananæam disceret, quæ postea ab ipsius transitu dicta est Hebræa. Eandem etiam puram mansisse apud Chananæos, qui easdem cum Assyriis mutationis causas non habuere, nisi quod circa loca maritima Tyro & Sidoni vicina, aliqua dialecti varietas a frequentia commerciorum per Tyrorum navigationes introducta sit. Sic Jos. Scal. Epist. ad Tompsonum, & ad Ubertum. Idem docent Genebr. Chronol. lib. 1. Erpenius Orat. de ling. Heb. Gerh. Vossius de arte Gram. l. 1. Joh. Seld. de diis Syris l. 1. c. 2. qui omnes (uno excepto Genebrardo, qui in modo loquendi differt) a Scaligero hanc sententiam hausisse videntur. Quæ quidem quoad Chananæos & Phœnices vera esse probavimus: at per totam Assyriam hanc linguam servatam fuisse post divisionem, vel in Chaldæam mutatam, vel Abrahamum eam a Chananæis primum dedicisse; mihi non videtur verisimile. Linguam enim Chaldaicam unam esse ex primis post Confusionem ortis statuunt plerique gravissimique authores. Nec videtur consilio divino consentaneum de impediendo Turris structuram, ut per vastas illas Babyloniæ & Syriæ regiones lingua prima permaneret. Si enim omnes, qui illas terras habitarunt, sese mutuo intelligerent, cur non potuerint in structura sua progredi? Abrahamum vero a Chananæis linguam Hebræam didicisse antea sibi ignotam, concedi non potest. Nam Semus non erat in conspiratione Babylonica, ut plerique statuunt: unde pœna non obnoxium fuisse; sed linguam primam retinuisse, vero consentaneum est. Et licet quosdam ex Semi posteris cum Idololatris mixtos fuisse, testetur historia Sacra: apud alios tamen ejusdem stirpis, verum Dei cultum viguisse una cum lingua primæva, negari non potest. Si enim apud Chananæos utrumque servatum erat, multo magis inter Semi posteros, semen benedictum. Linguam vero suam, quam in Confusione servaverat, ad posteros Semum propagasse, non est cur dubitemus: præsertim cum secundum computum vulgarem codicum Hebræorum, Semus vixerit temporibus Abrahami & Isaaci, a quo Abraham linguam Hebræam addiscere potuit, cum in Chaldæa vixit. Unde & Abraham duplici lingua in Chaldæa locutum fuisse, testantur Munster. Gram. Chald. p. 10. Hieron. in Dan. 2. & liber Cosri Orat. 2 sect. 68. Hoc etiam clare evincunt nomina Pelegi, Abrahæ, Saræ, & locorum ab ipsis imposita, quæ Hebraica sunt.

21. Aliorum est opinio huic opposita, qui linguam Hebræam in Heberi tantum familia (unde nomen accepit) conservatam fuisse volunt ad Abrahamum usque: a quo ad Jacobi posteros propagata fuit: Ita viri docti, qui ab Hebero linguam Hebræam dictam esse volunt. Hanc vero sententiam supra rejecimus, cum de linguæ Hebrææ denominatione egimus. Vera itaque sententia est, non tantum in Heberi familia, sed & inter alios Semi posteros, (inter quos unus erat Heber,) etiam & inter quosdam de Chami progenie in Phœnicia, & Chanaanæa, servatam fuisse, ut jam ostendimus. Quæ enim de Hebero supponunt, reliquis Semi posteris æque convenire possunt: nec de Hebero magis, quam de Semo, Arphaxade, Sala, Peleg, Reu, vel Serug quicquam probant: cum nil singulare de Hebero magis, quam de illis scriptum legimus: nec ulla ratio suadet, Semum linguam primam oblitum fuisse, nec ejus posteros non docuisse & instituisse ad Jacobum usque, cum tamdiu post Diluvium vixerit. Cum itaque in eo ejusque posteris a patre Noah benedictis, vera Ecclesia, vera religio, cultusque veri Dei ad Abrahamum usque manserit; dubitari non potest, quin & lingua prima etiam inter ipsos conservata sit.

22. Postea, cum Jacob et ejus filii in Ægyptum descenderant, & per ducentos annos in immensum multiplicati sunt, linguam suam in Ægypto servasse, nec eam cum Ægyptiaca mixtam fuisse, sed eandem demum in terram Chanaan attulisse, inter omnes convenit. Hinc illud inter Hebræos, referente Dav. de Pomis, Præf. ad Lexicon suum, *Israelitas in Ægypto non mutasse vestimenta, nec linguam, nec* (quod alii addunt) *nomina.* Elias enim in Præf. Methurg. dicit, *tria in Ægypto non mutasse Israelitas, nomina, vestes, & linguam.* Causam vero cur tot annis linguam suam puram conservarunt, cum multo minori spacio in Babylonia captivi linguam vernaculam obliti sunt; hanc fuisse existimo; quia simul in una Ægypti parte convixerunt, in terra Goshen: captivi vero ubique dispersi erant sub variis dominis; quorum mandatis ut obtemperarent, necessario ipsis addiscenda erat lingua Chaldaica. Unde licet inter ipsos, Seniores linguam propriam retinere poterant; liberi tamen, quos durante Captivitate habuerunt, pro Hebræa Chaldaicam addiscebant: ut Judæi hodie regionum, ubi dispersi vivunt, linguas pro vernaculis habent. Linguam vero Hebræam & Ægyptiacam diversas fuisse, ex eo constat; quod Josephus fratres per interpretem allocutus sit: & Psaltes dicit, *Cum in Ægypto peregrinati sunt, Israelitas linguam alienam audivisse.*

23. Cum vero Israelitæ terram promissam possederunt, expulsis antiquis incolis, linguam suam puram servasse, testantur libri Sacri ante Captivitatem Babylonicam scripti, usque ad eversionem Templi primi: ita ut per totum illud tempus nullam notabilem mutationem subiit hæc lingua. Quod partim a singulari Dei providentia profectum, partim ex moribus & institutis Judæorum; quibus a connubiis, fœderibus, & omni fere cum vicinis gentibus Idololatris commercio arcebantur: unde, quia cum gentibus mixti non sint, linguam sine mixtura conservabant; sicut ob eandem causam Chinenses, & alii, linguas suas per tot secula immixtas habent, ut in Proleg. de linguis diximus.

24. Durante vero Captivitate 70 annorum, magnam mutationem subiit: adeo ut Judæi linguæ propriæ obliti, Chaldaicam cum aliqua Hebrææ tinctura post solutam Captivitatem in patriam introduxerint.

A

A quo tempore, Hebraica, postquam durasset annos plus minus ter mille & quadringentos juxta computum vulgarem, desiit esse vernacula, juxta communem omnium fere doctorum sententiam. Unde legimus Neh. 8. 7. 8. Esdram & Levitas, cum legem populo prælegerent, eandem exposuisse, & sensum dedisse, (lingua scil. vulgari) ut populus intelligeret. Et hinc erat origo Paraphrasium, cum postquam legem & prophetas in synagogis prælegerant, explicationem lingua vulgari dederunt. Hinc scribit Elias, præf. lib. Methurg. וּבְשֶׁגָּלוּ מֵאַדְמָתָם וּבָאוּ לְבָבֶל שָׁכְחוּ מִכֹּל וְכֹל כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר נְחֶמְיָה *Cum vero ex terra sua exularent, & in Babyloniam abducti essent, penitus obliti fuerunt linguæ suæ; sicut scriptum est in libro Nehemiæ.* Idem testantur Kimchi præf. lib. Michlol. Ephodæus Gram. c. 7. & alii. *Interim tamen manebat in quorundam animis,* (sacerdotum, scil. & judicum) *cognitio legis & linguæ*, ut in libro Cosri part. 3. f. 15. *conservata fuit* (lingua) *in corde sacerdotum & Judicum, ut docerent judicia justitiæ.* Pro Hebraica itaque posthac Chaldaica Judæis facta est vernacula, quæ primo purior, postea magis corrupta & vitiata, pro diversitate nationum, quibus serviebant, variis dialectis & idiotismis. Et non tantum hac lingua locuti sunt, sed & in hac libros suos conscripserunt usque ad eversionem Templi secundi, & seculis sequentibus: ita ut nullibi hodie extet lingua Hebraica pura, nisi in vet. Testamento. Unde illa querela D. Kimchi præf. lib. Michlol. *quod ex quo tempore deportati sint ipsorum patres in terram alienam, gentium linguam didicerint, & linguæ sanctæ obliti sint, & ad hunc diem loquitur quisque labium peregrinum, secundum locum captivitatis suæ & exilii sui: nihil inveniri in manibus suis Hebraice scriptum, præter 24 libros sacros, & paucula quædam vocabula in Mischna.* Quod vero quidam objiciunt, ut Gordon. Chronol. Tom. 1. f. 115. præcipue Barthol. Mayerus Philol. sacr. parte 2. cap. 2. linguam Hebræcam vernaculam fuisse durante Imperio Persico & Græco, & non ante Assamonæorum tempora in Aramæam degenerasse, quia Prophetæ post Captivitatem prophetias suas lingua Hebraica conscripserint; & probabile non sit Deum populum reducem aliena lingua allocutum fuisse: quod ex hoc confirmant, quia Paraphrases nullæ fuerint ante Onkelosum & Jonathanem, qui paulo ante Christum floruerunt, vel circa Christi tempora: Hæc (inquam) parum movent. Nullam enim probabilitatem habet, quod sub Græcorum imperio lingua Hebræa in Chaldaicam vel Syriacam mutata sit: Græci enim potius propriam linguam more victorum introduxissent, quam Chaldaicam. Necessario itaque hæc mutatio a Chaldæis dominis, non a Græcis profecta est: multa enim præter linguam a Chaldæis Judæi mutuarunt, (inter alia Mensium nomina Chaldaica, cum antea eos per primum, secundum, tertium, &c. numerarent:) nec sentimus statim post reditum apud omnes Judæos amissam esse linguam Hebræam: nam apud sacerdotes & ætate provectiores remansit. Multi enim erant, qui cum Templi secundi fundamenta jacta fuisse primum viderant, fletus & lachrymas miscuerunt cum juniorum jubilo: multi etiam, dum in captivitate erant, linguam hanc liberos a pueritia docuerunt: licet prævaluerit Chaldaica apud plebem. Imo certum est, quod non tantum Prophetarum temporibus Sacerdotes & Levitæ, qui plebem ex officio tenebantur instruere, linguam sanctam retinuere; sed & inter populum multi ex primoribus, ut & sacerdotes, omnibus postea temporibus linguam antiquam coluerunt. Imo reliquias ejus quasdam apud populum remansisse, haud invitus concessero. Vix enim ullam linguam tantillo tempore ita extinctam fuisse legimus, ut nulla ejus vestigia extarent, etiam in magnis mutationibus: vulgus tamen, *quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi*, plerumque Chaldaice loquebantur. Non mirandum itaque, Prophetas ultimos prophetias suas Hebraice ex maxima parte (nam quædam sunt Chaldaica apud Esr. & Daniel.) conscripsisse: cum omnes reliqui libri sacri eodem idiomate conscripti fuerint; & nunquam defuerint ex sacerdotibus aliisque, qui linguam hanc tenebant, & scripturas populo explicare poterant. Ad illud quod de Paraphrasibus addunt, dico in ipsos retorqueri posse: nam ab illo tempore quo ipsi linguam mutatam esse volunt, usque ad Jonathanem, nullum probare possunt extitisse Targum, per 200 fere annos. Si vero dicant; Sacerdotes & Levitas legem populo exposuisse lingua vulgari, postquam ipsam prælegissent publice in synagogis, & hoc satis fuisse ad populi instructionem; idem respondeo de temporibus prioribus, eundem scil. docendi morem invaluisse, a reditu Babylonico. Sed de his plura, cum ad Paraphrases Chaldaicas deventum fuerit.

25. De duratione etiam hujus linguæ, curiose satis quidam disputant, An sicut omnium prima fuit, sic omnium ultima sit futura, scil. Beatorum in cœlis? Ut vero Judæorum & Chiliastarum nugas prætereamus, qui terrenum Christi regnum ante generalem resurrectionem expectant, in quo ipsi cum Christo super omnes populos regnaturi sunt, & labium electum erit Hebraicum: hoc certum est, fideles post resurrectionem sermonem aliquem habituros, quo laudes divinas uno ore in æternum celebrabunt: corpora enim eorum erunt perfecta, & omnia sermonis instrumenta habebunt, ut in corpore Christi post resurrectionem videmus. Christum enim Apostoli & discipuli post resurrectionem audierunt loquentem: imo S. Paulus Christum de cœlo loquentem audivit, & Christo audiente respondit, ut observat Bell. de fœlicitate æterna, l. 4. c. 16. Linguam vero Beatorum futuram Hebraicam statuunt multi tam Judæorum, quam Christianorum: quos enumerat inter alios, D. Buxt. differt. de ling. Hebr. conservatione, & Joh. D' Espeires Tract. de Textu Heb. disp. 1. q. 5. Huc trahunt loca Scripturæ, Esa. 19. 18. Zeph. 3. 9. Zach. 14. 9. Psal. 149. 6. ubi vaticinantur Prophetæ de 5 civitatibus Ægypti, qui loquentur linguam Chanaan; & de labio electo, sive uno, quo omnes nomen Dei invocabunt; & quod Deus erit unus per universam terram, & nomen ejus unum. Ex his enim concludunt, omnes tandem linguam Hebræam locuturos. Hoc tamen ex istis locis firmiter colligi non potest. Loquuntur enim Prophetæ, de conversione gentium ad Christum, quod abjecta Idololatria & falso cultu, omnes quasi uno ore unum verum Deum ubique invocabunt: quod impletum videmus post Evangelii promulgationem. Nam ex omnibus nationibus collecta Ecclesia Christi laudes divinas unanimiter celebrat; ipsumque confitentur singuli, non lingua Hebræa, sed linguis propriis. Rationes etiam proferunt, quod hæc lingua prima fuerit, ideoque novissima erit; quod a cœlo originem traxit, a Deo infusa primis hominibus in Paradiso: unde conjiciunt, eandem futuram in Paradiso cœlesti, cujus typus erat terrestris. Hæc vero parum ponderis habent. Nam cum vita beata, quam expectamus, longe superat hujus vitæ statum; etiam quæ fuit in Paradiso; imo quicquid intellectu concipere possimus: mysteriaque Christianæ religionis, quæ a Domino & Apostolis lingua Syriaca primo tradita, & postea Græcis literis consignata, omnia quæ in lingua Hebraica ante Christi adventum Deus revelaverat, gloria & altitudine multis gradibus excedant: infirmum est ex lingua, quam ad hujus vitæ usum Deus infudit, colligere eandem, in statu futuro permansuram, vel aliquid de linguæ Hebraicæ, potius quam Syriacæ vel Græcæ, usu, inter Beatos pronuntiare. Multo probabilius sentiunt, qui Angelicum illum, de quo Apostolus 1 Cor. 13. 1. futurum sermonem Beatorum sentiunt: cum Dominus diserte dicat, *fideles futuros fore* ἰσαγγέλους & ut in prima creatione Hebraicam primis hominibus infudit, & Ecclesiæ nascentis primordio, quod quasi nova erat Creatio, multarum linguarum χάρισμα Apostolis aliisque divinitus concessit: sic rationi consonum esse, Deum post resurrectionem in animos Sanctorum novam linguam infusurum, qua omnes in divinis laudibus perpetuo se exerceant. Joh. D' Espeires, licet priorem sententiam fere communem esse Theologorum agnoscat; addit tamen, *probabilius dici posse, novam linguam, Hebraica longe excellentiorem, futuram esse, quæ suavitate & energia omnes superet; quæ unico verbo sententias indicet, ut verba in pariete scripta,* Dan. 5. 17. *imo tam fœcundam fortasse fore, ut ex solis monosyllabis constet: qualem omnium perfectissimam esse putat, &c.* Quicquid vero de hisce scribunt curiosi, nil certi statui posse arbitror, cum a sola Dei voluntate pendeant, qui de iis nihil nobis adhuc revelavit. Hoc certo scimus, linguam fore omnium præstantissimam, & Beatorum statui congruentem. Concludam itaque cum D. Buxt. loco cit. verbis R. Jehosuæ in Talm. qui cuidam curiose percontanti de statu resurgentium ad vitam æternam, respondit, *Quando reviviscemus, cognoscemus, qualis futurus sit eorum status:* Sic de futura lingua Beatorum in cœlis, quando reviviscemus, cognoscemus illam.

26. Præstantiam vero hujus linguæ, ejusque excellentiam, ostendunt antiquitas, origo divina, sanctitas, perfectio, sub qua ejus puritas, elegantia, energia, & apta verborum significatio; utilitas denique, & addiscendi facilitas: de quibus, quia antea quædam diximus Proleg. I. num. 22. 23. De Linguarum maxime Orientalium usu; idcirco hoc loco breviores erimus. Antiquissimam omnium esse, jam fuse probavimus, mundo coævam, primis hominibus infusam. Hac, ut notat Ar. Mont. potissimæ mundi partes, cœlum, terra, mare, animalia, cæteraque creaturæ, & antiquissimæ orbis regiones, nomina sua sortitæ sunt: adeo ut merito omnium linguarum mater dicatur, non quod omnes ex illa ortæ sint, ut a radicibus derivativa; sed quod ante omnes alias extitit, ejusque reliquiæ quædam in omnibus fere linguis inveniantur: & quod Orientales plæræque tantam cum ipsa habent affinitatem, Chaldaica, Syra, Arabica, Æthiopica; ut jactis primo Hebraicæ fundamentis, reliquæ faciliter addiscantur: Scythicam etiam sive Tartaricam, (ex qua Persica, Armena; cui etiam, ut quibusdam videtur, Europæarum magna pars originem debent,) Hebraicæ affinem esse, non desunt magni viri qui affirmant. Sanctitatem ostendunt, tum primus ejus auctor D.O.M qui hanc in mentes primorum humani generis parentum immediate infudit; (nec enim ab hominibus inventa, vel ex aliarum commistione (ut pleræque hodiernæ) orta est; sed ab ipso fonte omnium bonorum, patre luminum, cum primis hominibus concreata:) tum sacrosancta divina mysteria, de vera Dei cognitione, vero ejus cultu, æternaque hominum fœlicitate, quæ in hac lingua, ut fido tanti thesauri custode, primo imposita & recondita sunt: nomenque illud sanctum & venerandum, quod essentiam Dei exprimit, omniumque superat intellectum, in hac lingua expressum sit, quod nulla alia lingua explicare, nedum imitari potest. Unde scripsit Possevinus in Biblioth. select. *tot esse in Hebraica scriptura sacramenta, quot literæ; tot mysteria, quot puncta; tot arcana, quot apices.* Cum enim orbis universus altis errorum tenebris quasi immersus erat; & qui sapientiæ nomen inter Gentes maxime sibi arrogabant, cæci erant cæcorum duces: vera sapientia, quæ ad Deum, ultimum finem, & summum hominis bonum, hominem ducit, in hac lingua sola consignata fuit: ex quo fonte, qui non hauriebant, sapientes hujus mundi facti sunt stulti, & in cogitationibus suis vani.

27. Perfectionem indicant, verborum puritas, energia, elegantia. Nullas enim habet extraneas voces admixtas: unde hanc solam puram, reliquas omnes mixtas, scribit Gesner. in Mithrid. c. 1. p. 3. Ex aliarum linguarum radicibus voces suas non derivat; sed omnes, vel plerasque, ex verbis habet, quæ regulariter tribus literis constant; (qui numerus ternarius, numerus perfectionis a multis habetur;) quæque unam simplicem & primariam habent significationem, a qua tamen magna cum elegantia aliæ derivantur. Res ipsas etiam apte & accommodate exprimit, ut nulla alia lingua cum ea in hoc comparari possit, teste Erpen. Orat. de ling. Hebr. In verborum etiam per varias conjugationes flexione, earum variam significationem tanta brevitate, & energia exprimit, ut Græcorum & Latinorum compositionem multo post se relinquat, ut ostendit idem. Hinc *maxime naturales linguas illas esse* scribit Postellus de Originibus, *quæ paucis verbis multa comprehendunt & docent, quæ brevissimis, illis tamen claris, dictionibus, ac citius una syllaba quam duabus, vel litera una, sensum explicant; quales Hebræa & quæ Hebraismo originem debent: cum Græca et Latina, ut recentiores et majori diligentia excultæ, solæ omnium linguarum declinationem Nominis et Participii, mutata casuatim voce, noverint; dictionibusque consignificativas particulas adjungunt, quas Hebræi et cæteri literis tan-*

tum

tam efferunt: unde remotiores a naturalibus linguis sunt Græca et Latina. Veneres etiam suas habet, quas nulla alia lingua exprimere potest. Unde dixit Lutherus Epist. ad Lincum, *Ebræos prophetas velle cogere, ut Germanice loquantur,* (*vel alia quavis lingua,*) *perinde esse, ac si Philomelam quis cogeret, ut dulcissima sua melodia relicta, utrisonam cuculi vocem imitaretur.*

28. Utilitas vero longe maxima ex hoc conspicitur, quod mysteriorum divinorum explicationem ita plene ac perfecte, ac ex ipsarum Originalium tabularum inspectione, assequi nemo potest. Unde & necessaria est aliqua saltem ejus cognitio iis, qui eloquia divina aliis explicare tenentur. Quam absurdum enim est, ut legatus mandata regis sui non intelligat, sed interprete opus habeat? De Themistocle narrant, quod cum a Persarum Rege quædam petere, & cum ipso colloqui cuperet, annum integrum in addiscenda Persarum lingua insumpserit, ne Regem per interpretem adiret. Quid ergo ipsis agendum, qui non semel, sed quotidie cum summo omnium Rege colloqui tenentur, ejus mandata ad populum deferendo, ipsorumq; vota ad Deum offerendo? Nam, ut viri docti verbis utar, *qui versiones tantum norunt, aliorum oculis vident, & cum plebe in atriis stantes e longinquo sacra contuentur: qui vero ipsum textum Originalem intelligit, cum sacerdotibus in sanctuarium admissus, omnium quæ in penetralibus aguntur, ipse testis est & arbiter. Hinc* (inquit Lutherus,) *etsi exigua sit mea linguæ Hebrææ notitia, cum omnibus tamen totius mundi gazis non commutarem.* Ad fontes Hebræos in vet. Testamento recurrendum esse, cum aliquod dubium occurrit, vel exemplarium varietas, uno ore affirmant veteres: maxime Hieron. Epistola ad Suniam & Fretellam. & Aug. de Doctrina Christiana: quod alibi, scil. Proleg. de textuum Originalium integritate fuse probamus. Agnoscunt Bellarm. lib. 2. de verbo Dei, cap. 11. Canus loc. lib. 2. cap. 15. & alii, in quibusdam casibus Hebræos codices consulendos. Sed etiamsi versiones ad manus habeamus, *ad multa alia necessaria est textus Hebraici scientia*; ut optime docet Ar. Mont. præf. ad Bib. Interlin. Cum verbum ambiguum est, non semper ambigue reddi potest per interpretem: unde significatio non integra, sed manca redditur, cum fortasse in Hebraica utraque significatio servanda esset. Nam, ut ait S. Aug. *inter alias S. Scripturæ proprietates hæc neutiquam postrema est, quod unus aliquis locus adeo dives & abundans sit, ut plures interpretationes, quarum singulæ piæ & bonæ sunt, admittere possit.* Unde a Deo electa videtur hæc lingua mysteriorum Divinorum sacrarium quasi omnium fœcundissimum. E contra, quod in lingua Hebræa certum quid significat, per vocem ambiguam ab interprete sæpe redditur: ut in Psal. 110. ubi נדבות a Græco interprete redditur Ἀρχὴ, unde Latinus vertit *Principium*: quod potius per *Principatum* vertendum esset. Præterea quæ in prima lingua significationem habent perspicuam, in versione habent obscuram: ut in proverbiis, idiotismis, & verbis arti alicui propriis; vel quæ per translationem facta sunt, quæ in alia lingua convenire non solent. Hinc difficile agnoscit Hieron. ad Pammach. *alienas literas insequentem non alicubi excidere, ut quæ in alia lingua bene dicta sunt, eundem decorem in translatione conservent*: Ex aliisque multis, quæ adduci poterant, magna hujus linguæ utilitas ad verum Scripturæ sensum enucleandum apparet. Tandem si linguæ tantæ dignitatis, perfectionis, elegantiæ, & utilitatis, etiam addiscendi facilitatem addamus, quid amplius desiderari potest? Talis vero est hæc lingua, ut haud decimam temporis & laboris postulet, quam Latina vel Græca, ut tradunt ejus insigniores magistri. Si quis enim menses aliquot in eam impendat, (*menses, non annos*; sic Erpenius) facile bonos progressus in ea faciet. *Bimestris vel trimestris industria sufficiet,* (sic Amama) *ut mediocriter quis addiscat: annum vero non requirit, ut omnis ejus difficultas fœliciter superetur.* Qui vero tantillum temporis ab aliis negotiis & studiis, imo a ludis, abstrahere nolit; tam pretioso thesauro se plane indignum reddit: Qui vero experietur, laboris fructus haud pœnitendos brevi reportabit.

29. His quæ de lingua Hebraica dicta sunt, quædam de antiquis Hebræorum literis, & de punctis vocalibus annectere, haud inutile erit. Et primo, quod ad literas attinet, sententia est plerorumque linguarum peritia insignium, literas quas Samaritanas dicimus, quibus Pentateuchum Samaritanum in hac Bibliorum editione excudimus, Hebræorum primævas fuisse, quibus Lex & Prophetæ primum scripti; easque Judæis & Samaritanis communes fuisse ante deportationem Babylonicam: Esdram vero, qui post reditum codices sacros recensuit & instauravit, eosdem literis Assyriis populo Judaico magis notis, (qui, durante Captivitate, linguæ & literarum obliti sunt,) descripsisse; & priores Samaritanis, quos cane pejus et angue oderunt, reliquisse: ut hoc modo se nil cum iis commune habere, testatum facerent. Josephus Scalig. Epistola ad Tompsonum & ad Ubertum, & in notis ad Euseb. an. 1657. digressione de literis, hanc sententiam acriter pro more tuetur, & in contra sentientes stomachatur: ubi de literis Græcis & Phœniciis loquens, dicit, *Græcas a Phœniciis natas, quibus omnes olim & Chananæi & Hebræi usi sint, adhucque Samaritani utuntur: neque alios in usu fuisse a temporibus Mosis ad excidium Templi. Nam eæ, quibus Judæi hodie libros sacros & omnia acta sua scribunt, nuperæ ac novitiæ sunt, ex Syriacis depravatæ: illæ autem ex Samaritanis. Quod cum luce clarius sit, tamen quidam semidocti, semitheologi, & (ut significantius loquar,) semihomines, non solum Judaicas literas vere Hebraicas esse priscas, audent dejerare; sed etiam impios putant, atque adeo palam vocant, qui aliter sentiunt: miseram vero doctorum & piorum hominum conditionem, si doctrinæ & pietatis suæ non alios testes haberent, quam Asinos.* Postea fol. 107. col. 2. *Visuntur quidem hodie sicli, qui quotidie Hierosolymis effodiuntur, & sub regibus Juda in usu fuerunt. In illis nummis eædem literæ incisæ sunt, quæ in scriptis Samaritanorum leguntur, sine ulla vel exigua mutatione: & putare veterum Hebræorum alias literas fuisse, quam quæ in illis siclis visuntur, & quæ sub regibus Judæ in commerciis Judæorum erant, extremæ & insaniæ & imperitiæ est.* Ad eundum modum Joh. Drusius in Exod. cap. 36. scribit, *Hoc ita clarum esse, ut nemo amplius, nisi forte alter Carneades, qui de rebus omnibus dubitare solebat, istud in dubium vocare ausit.* Sic Joh. Gerh. Voss. de Arte Gram. lib. 1. cap. 9. *Male eas literas vocamus Hebræas, cum Judaicæ dici debent. Hebrææ enim proprie sunt Chananææ, hoc est Phœnicum, quarum literarum figuram cognoscere licet ex nummis, qui hodieque crebro eruuntur de partibus Tyri & Sidonis. Iisdem Judæos ante exilium Babylonicum usos dicimus, quemadmodum & lingua eadem utrique genti communis erat.* Idem lib. 1. c. 31. dicit, *Judæos Babyloniam abductos, ut Chaldaice didicerunt, ita characteribus usos Chaldaicis: ubi autem in Judæam reversi, pauci admodum veteres Hebræorum characteres noverant: eoque Esdras coactus est, iis Mosem & Prophetas literis describere Chaldaicis, quibus assueverant: —posteriores Hebraicæ fuere analogæ veteribus sive Samaritanis: ut Esdras optime potuerit vocem voce sine ullius literæ dispendio reddere: atque hoc sufficiebat, ut Scripturarum veritas sarta tecta permaneret.* His consentiunt viri clarissimi, Grotius in notis ad libr. de verit. Relig. Christianæ, Sixtin. Amam. Antibarb. Bibl. Isaac. Casaub. exercit. in Baronium, Sam. Bochart. in Geogr. Sacra, Lud. Capell. libello docte & eleganter de hoc argumento ab ipso edito, Waserus, lib. de nummis Hebræorum, Mayer. Philol. Sacr. cum plurimis aliis. Inter Ecclesiæ vero Romanæ Doctores, Ar. Mont. Sixtus Senens. Serrarius, Bellarmin. Villalpand. Bonfrerius, Guido Fabricius, Joh. Morinus, Joh. D' Espieres, tract. 1. de Bibl. Hebr. dub. 1. qui communem hanc sententiam vocat, & omnium approbatione receptam.

30. Quia tamen non desunt viri docti, qui contrariæ sententiæ mordicus adhærent, & sentiunt hodiernum characterem, quem *Quadratum* vocant, antiquum & Mosaicum fuisse, quo lex & reliqui libri sacri olim conscripti sunt; argumenta potiora proferam, tum ex antiquis siclorum inscriptionibus, tum ex testimoniis veterum Scriptorum Christianorum & Judæorum petita: eaque contra exceptiones adversæ partis tuebor: postea ad rationes, quas ipsi producunt, respondendum. Primum itaque & præcipuum argumentum pro literis Samaritanis, & quod luce [illegible] evidenter hoc probat; (cui nemo nisi qui luscus, vel oculos claudit, assentiri non possit;) ductum est ex antiquis siclis & numismatis Hebræorum ante Captivitatem cusis; * imo ante defectionem decem tribuum (ut infra patebit,) ex ruderibus Hierosolymitanis, olim, & hodie effossis. Omnes vero sculpti sunt characteribus, qui cum hodiernis Samaritanis plane iidem sunt; paululum quidem variatis ob magnum temporis intervallum, (ut in omnium linguarum literis,) & in quibusdam vetustate exesis: ita tamen, ut eosdem esse, facile agnoscas. Sicli autem omnes quatuor drachmas pendent: quod Jos. Antiq. lib. 3. cap. 9. de siclis sui temporis asseruit. Hemisiclus vero sive sicli Dimidium, drachmas ducas. Ex una parte habent urnam auream cum manna, (de qua Exod. 16.) posito supra urnam, vel quasi in ore calicis, in multis Aleph Samaritano, in quibusdam Aleph & Schin, aliisve literis, cum inscriptione, literis Samaritanis, *Siclus Israelis.* Ex altera parte virga Aaronis cum amygdalis, & inscriptione hac iisdem characteribus, *Jerusalem sancta.* Alia etiam numismata diversam habent inscriptionem, [illegible] iisdem literis incisa. Horum vero omnium formas, quos alicubi invenire potuimus, sculptas exhibebimus tractatu de nummis, ponderibus, & mensuris Hebræorum, una cum singulorum explicationibus. Horum unum nactus Ar. Montanus, ut certissimum veritatis testem, pro magno thesauro habuit, cujus *unius cognitio omnem sibi in ponderum et monetarum ratione consolidanda, veri disquirendi laborem ademit,* ut ipse loquitur in Apparatu, libro Tubalcain. Guiliel. Postellus vir linguarum peritia ad miraculum doctus, (licet senex Rabbinicis deliriis fascinatus, ad varias & impias opiniones delapsus sit) lib. de 12. linguis, postquam Hieronymum citasset de mutatione facta per Esdram, ejusque sententiam approbasset, affirmat, Samaritanos esse veros, genuinos, antiquosque linguæ Hebraicæ characteres: & hoc probat ex antiquis siclis, his verbis; *Esse autem hujusmodi formas antiquas, argumenta mihi fuere numismata argentea, magnam admodum antiquitatem repræsentantia, quæ excusa vidi apud Judæos, qui usque adeo magni thesauri loco ducunt, ut unum (quod alioquin vix quincuncem æstimes,) non potui mihi duobus aureis nummis redimere: asseruntque, esse a temporibus Salomonis. Cum autem meas hac de causa mutationis characterum conjecturas ipsis Judæis aperirem, dicebant esse verissimas, & a multis suorum Doctorum probatas: & nil aliud esse causæ (cum alioquin Samaritanos cane pejus & angue oderunt, quos vix colloquio dignos putant) cur tam chara illa numismata habeant, nisi quia illi characteres illic descripti olim sibi in usu familiari fuissent, quasi natura quadam illos ad pristina revocante. Asserunt etiam, indies Hierosolymis in maceriis sive ruderibus profundis hæc crebro ab effossoribus reperiri: Antiquitatis certissimum argumentum, quod illic scribitur, HIERUSALEM SANCTA, quam Samaritani ipsi a temporibus Salomonis nec sunt ingressi, nec sancta nomine dignati sunt, ut qui adorarunt in monte &c.* Hactenus Postellus: quem tamen adducunt quidam pro altera sententia, quod ipsi viderint: non potuit enim aliquid clarius pro literis Samaritanis dici. Si quid vero postea scripsit senex, cum delirare cœpit, hoc nullum pondus habere debet. Siclos autem istos a Judæis, non a Samaritanis, cusos esse, probat inscriptio illa, (ut observat Postellus,) *Hierosolyma sancta.* Samaritani enim nunquam Hierosolyma potiti sunt; nec ipsam, ut *urbem sanctam* agnoscere vellent. Inscriptio etiam altera, *Siclus Israelis*, (ut observat Ar. Mont.) antiquitatem arguit, cusos scil. esse ante defectionem decem tribuum, vel saltem ante eorum captivitatem, cum omnes tribus nomen Israelis obtinebant: postea enim a tribu Judæ, quæ principalis erat earum, [illegible] relicti Judæi appellati sunt. Idem etiam constare potest, eo quod in multis, literæ quædam vetustate consumptæ sunt, ita ut vix legi possint. Characterum etiam rudis & simplex figura, (a qua hodiernam Samaritanam paulatim deflexisse ad scriptionis celeritatem, liquet,) idem plane demonstrat; & quod a plurimis, diversis temporibus, effossi: unde tam a Judæis, quam Christianis, pro genuinis agnoscuntur.

31. Præter argumentum hoc reale, quod solum apud omnes haud per[illegible]

cesſufficeret, teſtimonia etiam veterum tam inter Chriſtianos, quam apud Judæos, qui de hoc optime teſtari poterant, habemus: quibus firmiora probationis genera in rebus ejuſmodi dari vel deſiderari non poſſunt. Inter Chriſtianos veteres pro nobis teſtimonium ferunt duo, ſui ſeculi in linguarum cognitione & Judaicarum aliarumque antiquitatum ſcientia maxime inſignes, Euſebius ſcil. & Hieronymus: quos dum adfero, omnes adfero, qui inter veteres de hac quæſtione aliquid ſcriptum reliquerunt: nullus enim veterum pro contraria ſententia, vel verbum protulit. Euſebii verba ſunt in Chron. ad annum mundi 4740. *Fuit Eſdras eruditiſſimus legis divinæ, & clarus omnium Judæorum magiſter, qui de captivitate regreſſi fuerunt in Judæam: affirmaturque divinas Scripturas memoriter condidiſſe, & ut Samaritanis non miſcerentur, literas Judaicas commutaſſe.* Hic videmus Euſebium non tantum hanc literarum mutationem diſerte aſserere; ſed etiam ejus cauſam adferre; ut ſcil. Judæi cum Samaritanis non miſcerentur. Vaſtum hic comminiſcuntur, ut vim hujus teſtimonii evadant; ſcil. Euſebiana poſse intelligi de mutatione, qua literas antiquas Hebraicas, quibus libri ſacri conſcripti, in uſum communem revocavit, relictis ipſorum literis communibus, Samaritanis. Sed ut hoc de duplici characterum Hebræo, ſacro & communi, commentum eſt vanum, ut poſtea oſtendemus; ita cum Euſebii verbis conſiſtere non poteſt: loquitur enim de Judæorum charactere, ut de uno, eoque ab Eſdra mutato. Aliud vero eſt, characterem ſacrum in uſum communem, poſtquam deſueverat, revocare; aliud characterem mutare, ut a Samaritanis diſtinguerentur. Addunt etiam, Euſebium fortaſſe deceptum fuiſſe a Samaritanis, qui Cæſareæ magno numero vixerunt: ubi Euſebius erat Epiſcopus. At hoc eſt ejus teſtimonium plane negare, & ipſum ignorantiæ incuſare, ut qui ſe a Samaritanis illudi paſſus ſit. Quomodo etiam probant, ipſum Samaritanos potius quam Judæos, qui numero, eruditione, & dignitate Samaritanis ſuperiores erant, conſuluiſſe, & ab iis in errorem inductum fuiſſe? Anne etiam a Samaritanis habuit, quod eodem loco affirmat, Eſdram divinas Scripturas memoriter condidiſſe? Certe non; cum ipſi Eſdram, & omnes Scripturæ libros præter Pentateuchum rejicerent. Nec ſatis eſt oſtendere, hoc fieri poſſe, ſed ita de facto fuiſſe: ad quod probandum, ne verbum proferunt. Hieronymus clarius loquitur in Prologo Galeato in 1. Regum, & in Ezech. 9. & comment. in Tit. 3. In Prologo ita ſcribit, *Certum eſt, Eſdram Scribam, Legiſque Doctorem, poſt captam Hieroſolymam, & inſtaurationem Templi ſub Zorobabele, alias literas reperiſſe, quibus nunc utimur: cum ad illud uſque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. Et tot literis Pentateuchus a Samaritanis deſcriptus eſt, quot Hebræus, quæ figuris tantum & apicibus differunt*: ut ibid. ipſe teſtatur. In Ezek. 9. *Antiquis Ebræorum literis, quibus uſque hodie utuntur Samaritani, extrema, Thau litera, Crucis habet ſimilitudinem*: Et in Gal. 3. probat ex codice Samaritano contra Judæos, vocabulum *omnis* olim lectum fuiſſe, quia *antiquiores alterius quoque gentis literæ* (id eſt Samaritanorum) *id poſitum fuiſſe teſtantur.* Ubi videmus Hieronymum non dubitanter loqui, ſed ut de re certa & explorata, *Hoc certum eſt*: cumque præceptores habuerit inter Judæos celebres, a quibus hoc certo ſcire poterat; & ipſe in Hebræorum ſcriptis & monumentis verſatus fuerit, & in Hebraica eruditione omnibus ſui temporis ſuperior eſſet; nec tantum peritiam linguæ habuerat, (quam habuerunt etiam Rabbini,) ſed etiam judicio ſolido ipſos omnes ſuperaret; & non uno loco, ſed ſæpius hoc affirmaverit; merito ejus teſtimonium magni æſtimandum eſt. Quod vero dicit, Eſdram alias literas reperiſſe, non hunc ſenſum neceſſario habet, quod ipſe earum primus inventor fuerit, (prout videtur D. Voſſio;) ſed tantum, eas Judæis loco earum, quibus antea uſi ſint, dediſſe, & auctoritate ſua introduxiſſe. Ut hoc Hieron. teſtimonium enervent, varia effugia excogitarunt, quæ ipſa Hieronym. verba plane præcludunt. Alii dicunt, ipſum loqui tantum de ſex literis Hebraicis finalibus, ut Picus, & Reuchlinus: alii de punctis vocalibus, & literis Syriacis, ut Schickardus: alii de literis Hebræorum ſacris, quas vulgo ignotas & latentes Eſdras publice propoſuit, ut alicubi Polellum dixiſſe, quidam affirmant; cujus verba tamen in contrarium jam attulimus. At hæc omnia plane conficta eſſe, & cum Hieronymi verbis ſtare non poſſe, luce clarius eſt; ut cuique verba ejus conferenti patet. Loquitur enim non de punctis vocalibus, quæ nunquam mutata, nec Hieronymo nota erant, cum ipſius tempore non extarent; nec de literis finalibus, ſed de omnibus; nec de charactere ſacro, quem latentem in uſum revocavit; ſed de novo introducto, veteri Cuthæis relicto: nec duplicem agnoſcit antiquum Hebræorum characterem, ſed unicum tantum, quo libri ſacri deſcripti ſunt, quem Samaritanis reliquit. Fictam enim hanc diſtinctionem Hieronym. ignoravit; nec verba ejus, ſi equuleo torqueantur, talem ſenſum admittere poſſunt, ſed ei prorſus repugnant. Habemus itaque conſenſum veterum Eccleſiæ Doctorum, qui merito multis neotericis Criticis & Grammaticis præferendi. His addit D. Capellus Bedam, qui ob eruditionem ſummam *Venerabilis* nomen meruit: qui ſcribit, *Apud Hebræos nullam eſſe de hac re dubitationem, Eſdram literas leviores ſub nominibus earum, quas eatenus habuerunt, excogitaſſe, priores Samaritanis reliquiſſe &c.* Nec quicquam valet, quod ſupponunt, ipſum hoc ex Euſebio vel Hieronymo hauſiſſe. Nam a quocunque habuerit, liquet ipſum hanc ſententiam alteri prætuliſſe. Sed cum Hieronymo multo poſterior fuerit, nolo ejus teſtimonio eos ulterius premere; licet ejus auctoritas, multis recentioribus præponderare poſſit.

32. Præter veteres hoſce Eccleſiæ Scriptores, habemus etiam, inter Judæos, Rabbinos Talmudicos, & recentiores, qui idem affirmant. In Talm. Babylonico, tract. Sanhedrim, ſect. 2. *In principio data eſt Iſraeli Lex* בכתב עברי *ſcriptura Hebræa, & lingua ſancta: poſtea data eſt illis in diebus Eſræ,* בכתב אשורית *ſcriptura Aſſyriaca, & lingua Aramæa: poſtea elegerunt Iſraelitæ ſcripturam Aſſyriacam & linguam ſanctam, & reliquerunt idiotis ſcripturam* Hebraicam, *& linguam Chaldaicam. Qui ſunt illi Idiotæ?* Reſpondet *R. Chaſda, Cuthæi. Quæ eſt ſcriptura Hebraica?* Reſpondet *iterum Chaſda,* כתב ליבונאה *ſcriptura Libonæa.* Per *ſcripturam Libonæam* intelligunt omnes, Samaritanam; & per *Cuthæos*, Samaritas: licet de voce *Libonæa*, aliqua ſit diſcrepantia. Hic expreſſe legimus, Legem primo datam ſcriptura Hebræa: quæ ſcriptura relicta eſt Cuthæis, Iſraelitis eligentibus ſcripturam Aſſyriacam. Quod vero dicitur, datam eſſe Legem temporibus Eſdræ, non tantum ſcriptura, ſed & lingua Aſſyriaca; non intelligendum, quaſi Eſdras Legem ſcripſiſſet in hac lingua: ſed cum, durante captivitate, Judæi tam linguæ, quam characteris proprii, obliti fuerint, & Legem quidam tam lingua quam charactere Chaldaico ſibi deſcripſerant; Eſdram Legem lingua Hebraica, charactere vero Aſſyrio, ſcripſiſſe, relicto Cuthæis charactere Hebraico, & rejectis exemplaribus quæ lingua Chaldæa apud plebem invaluerant: ut explicat R. Japhe. Eodem cap. 1. Tract. Sanhedrim, R. Joſe Eſdram cum Moſe comparans, ut qui dignus eſſet, per cujus manus lex daretur Iſraeli, niſi Moſes eum præceſſiſſet, addit, *quod licet non ſit data Lex per manum ejus, mutata tamen eſt per manum ejus ſcriptura, quum vocatur nomen ejus* אשורית *Aſſyria, quia aſcendit cum eis* מאשור *ex Aſſyria.* Ubi aperte videmus ſcripturam Aſſyriam, quæ hodie Hebraica dicitur, ex Aſſyria ſive Babylone cum Eſdra aſcendiſſe, & ab eo mutatam eſſe: unde infertur, ante illud tempus apud Judæos in uſu non fuiſſe. In Talm. Hieroſolym. tract. Magill. ſect. 1. אשורי *Aſſyria eſt ei ſcriptura, ſed non ei lingua: Hebræa eſt ei lingua, ſed non ei ſcriptura: elegerunt illi ſcripturam Aſſyriacam, & linguam Hebræam. Quare autem vocatur Aſſyria? quia character ejus eſt* מאושר בכתבו *excellens & ornatus. Dixit* R. *Levi, eo quod aſcendit per manum eorum de Aſſyria:* poſtea ſubjiciuntur verba R. Joſe ſupra adducta ex Talm. Babyl. & Rab. Japhe. Veteribus iſtis etiam recentiores pleroſque adjungere licet: qui, etſi inter ſe ſententiis variant, in hoc tamen omnes conſentiunt, literas Hebræorum antiquas eaſdem fuiſſe cum Samaritanis hodiernis, & Eſdram literis Aſſyriis legem tradidiſſe. Ut tamen literas hodiernas, quibus ipſi utuntur, Samaritanorum characteribus præferant; (quibus gloriam literarum primogeniarum, quibus Lex a Moſis ſcripta fuit, dari, iniquiſſime ferunt;) fingunt aliqui tabulas legis cum Moſis αὐτογράφῳ charactere hodierno ſive Aſſyriaco, quem ſacrum eſſe volunt; exemplaria vero reliqua cum omnibus, quæ uſum civilem ſpectabant, charactere communi, qui Samaritanis adhuc in uſu eſt, deſcripta eſſe: Eſdram vero hunc characterem populo ignotum in lucem protuliſſe, & tam in ſacris quam prophanis hunc ſolum uſurpandum ſanxiſſe: Alii tamen omnia librorum ſacrorum exemplaria, etiam quæ in uſu populari erant, charactere hodierno, quem ſacrum eſſe volunt, deſcripta fuiſſe: ejus tamen uſum in Captivitate amiſſum & deperditum, Eſdram reſtituiſſe, & hunc ſolum in omnibus ſcripturis uſurpandum edixiſſe; priore, cujus uſus erat in rebus civilibus, Cuthæis relicto. Priorem ſententiam tuetur R. Moſes Bar-Nachman, quem Ramban vocant, qui circa annum Chriſti 1260. mortuus eſt, qui in Comment. in Pentateuch. narrat, *ſe, cum apud Anconem eſſet, inveniſſe in manibus quorundam Seniorum, ſiclum argenteum ponderis ſemiunciæ ſive 4. drachmarum, qui ſignatus erat ex uno latere figura virgæ amygdalinæ, ex altera urnæ cum literis quibuſdam ſcriptis ad marginem utriuſque lateris; quem cum Samaritanis oſtenderunt, ipſi ſtatim legerunt: ex uno latere erat,* Siclus ſiclorum (potius *Siclus Iſraelis*, nam inter omnes ſiclos nullus hodie videtur cum tali inſcriptione, unde illud (*Siclorum*) videtur eſſe error ſcribæ:) *ex altera*, Hieruſalem ſancta. Addit Nachman, quod *ſcriptura Hebræa relicta erat Cuthæis, ſicut commemoratur in Sanhedrim*: memorat quoque ſe vidiſſe Hemiſiclum dimidii ponderis cum iiſdem verbis & inſcriptione. R. Joſ. Albus in libro עקרים ſive de fundamentis fidei Judaicæ, idem affirmat. Scribit enim, *Judæos duo habere monumenta Captivitatis ſuæ Babylonicæ: unum, quod menſibus nomina Chaldaica indiderunt, cum antea, primus, ſecundus, tertius, &c. dicti ſint: alterum, quod ſcripturam Hebraicam Cuthæis reliquerunt, & Aſſyriam elegerunt.* Et citat illud ex Sanhedrim, quod jam attulimus. Unde infert, *ſcripturam, quæ hodie eſt in ipſorum manibus, non eſſe Hebraicam ſine dubio, &c.* Poſterior ſententia plures habet adſtipulatores: inter quos numerant R. Jacob, Sam. Japhe, Moſem Ægyptium, R. Azariam, R. Hai, Ephodæum, cum aliis. Quorum omnium ſententia cum figmento illo duplici characteris nitatur, ſi illud fundamentum ipſis ſubtraxerimus, quicquid illi ſuperſtruunt, mole ſua ruet. Omnes tamen hodiernam ſcripturam vocant Aſſyriam; & priorem, quam Cuthæis reliquerunt, Hebræam.

33. Habemus itaque ex utriuſque Talmudis auctoritate, (quæ omnibus Judæis ſacroſancta eſt:) & ex ſententia Judæorum & Rabbinorum poſteriorum; Characterem Hebræum veterem eſſe Samaritanum: hodiernum vero eſſe Aſſyrium, quo Eſdras Legem poſt Captivitatem deſcripſit. Quidam tamen ex Rabbinis, (præſertim junioribus,) & ex noſtris ſcriptoribus, ne quicquam ab hodierni characteris antiquitate, ejuſque ſanctitate, (ut ipſis videtur,) detrahatur, varia commenta fingunt, ut teſtimonia prædicta, & argumentum a ſiclis ductum evadant. Primo enim, ſcripturam hodiernam dictam volunt Aſſyriam, non ab אשור gentis nomine, quaſi ab Aſſyria cum Eſdra primo aſcenderat, & antea non eſſet apud Judæos in uſu: ſed ab אשר *beatum reddidit*, unde deduci volunt אשורית, quaſi hoc modo beatificata eſſet ſcriptura ſive character, vel propter characterum magnificentiam & ornatum: (ſpecioſa eſt enim hæc ſcriptura;) nam literæ nullæ ſunt ſibi ſimiles, nec una alteri adhæret in ſcribendo. Sic Moſes Ægyptius, R. Jacob in oculo Jacobi, Bartenora, Azarias, & alii. At quis non videt meras nugas, & vanorum hominum vaniſſima hæc eſſe commenta, quorum Chriſtianos Theologos pudere debet? Neſcio ſane quid ſit ineptire, ſi hoc non ſit. In locis enim ex Talmude adductis diſerte dicitur, *ſcripturam Aſſyriam ſic dictam, quia ex Aſſyria cum Eſdra aſcendit; ut & alteram Hebræam, quia erat antiqua Hebræorum.* Quod vero ab אשר *beatum reddidit*, deduci volunt, puerile & ridiculum eſt, contra omnem Lexicorum fidem, & contra communem vocis uſum: nam nec unum locum proferre poſſunt ubi אשורית, *beatitudinem* ſignificat. Præterea, quam bellas rationes

F ad-

adferunt, cur literæ istæ beatæ, aliis omnibus magis ornatæ & magnificæ sint? Nam plures earum sibi similes esse, quis nisi luscus non videt? unde sæpe invicem commutantur. Annon ו & י item ד & ר, & ם & ס similes sint? & annon plures aliæ sint Europæorum literæ, qui sibi invicem non cohærent? annon rationes istæ Samaritanis potius quam Hebræis hodiernis conveniant? Denique, quam stultum & ineptum est, characteres beatos vel beatificos dicere, quasi scil. literæ, & linearum ductus beatitudinis capaces essent? Apage istiusmodi nugas & deliria.

34. Secundo, duplicem fuisse characterem in usu apud Judæos ante Captivitatem volunt; hodiernum scil. quem *sacrum* & *sanctum* vocant, quo libri sacri conscripti sunt, ut plerique asserunt; vel saltem tabulæ legis, & Mosis autographon, ut alii: & communem sive *prophanum*, quo in negotiis civilibus usi sunt, quique populo notus erat. Et hunc characterem agnoscunt Judæis & Samaritanis communem fuisse: priorem vero tempore Captivitatis amissum Esdram restituisse; & hoc libros Sacros exarasse, altero Samaritanis relicto. At huic duplici characteri repugnant omnia, quæ a nobis allata sunt testimonia: quæ de unico charactere ante Captivitatem, quo libri sacri descripti sunt; quemque Hebræum vocant; non de pluribus, loquuntur. Nec dicunt, Scripturam ab Esdra restitutam, vel characteres antea latentes ipsum in usum revocasse: sed mutasse ex Hebræis in Assyrios, ut luce clarius constat. Apud Gentes Idololatras legimus quidem fuisse literas sacras, quibus mysteria sua horrenda & turpia in delubris occultabant: ut ignara plebecula, quæ non intelligebant, venerarentur. Tales fuisse apud Ægyptios testatur Diodorus l. 3. & apud Æthiopes fuisse præter literas vulgares etiam Regias, quæ Ægyptiis sacris similes fuere, scribit Heliod. lib. 4. & de Babyloniorum literis sacris, & de sacris Meroe scripsisse Democritum dicit Laertius lib. 9. quibus mysteria sua plerumque impia occultis characteribus, vulgo ignotis, velabant; ne fraus & impostura ipsorum patefieret, ipsique omnibus ludibrio essent. At in hoc differt vera Religio a falsa Gentilium superstitione, quod mysteria sua non occultabat, nec occultis characteribus vulgus ab ipsorum cognitione arceret; sed potius omnibus propalanda exponeret, ut omnes salvi fierent. Suspectam etiam facit hanc sententiam, altum de ea tum in Scripturis, tum in Josepho & Philone de duplici charactere silentium. Scio argumentum negativum non semper firmum esse: At cum sæpe data fuerit occasio ejus mentionem faciendi, præsertim apud Josephum, qui antiquitates suæ gentis melius, quam omnes Rabbini posteriores, novit, nec de iis silere solet; apud quem tamen ne verbum de hujusmodi characteribus invenitur: probabile saltem facit talem characterum distinctionem nunquam fuisse. Imo multa sunt in Scripturis, quæ contrarium suadent; Deum scil. legem suam populo suo proposuisse, ut omnes eam legerent, & posteros docerent; & per prophetas sæpius expostulasse de eorum negligentia: quod sane non fecisset, si charactere aliquo ignoto lex scripta esset; & tali, qui in usu communi non fuisset. Si vero dicant, characterem hunc populo haud ignotum fuisse, licet in libris sacris solis ejus usus esset; cur non habuerint etiam Samaritani Pentateuchum suum iisdem literis conscriptum? Si enim character ille in usu publico fuisset, certe libros suos charactere sacro descripsissent, non prophano & communi. Anne credibile est ante defectionem 10. tribuum, cum easdem literas antea habuerint cum reliquis Israelitis, ipsos in communes eas commutasse? vel Manassem, qui primus Pontifex fuerat Templi in monte Garisim, librum legis alium, aliisve characteribus descriptum, attulisse, quam qui antea in usu erant? vel sacerdotem a Rege Babyloniæ missum, ut Samaritanos verum Dei cultum doceret, librum Legis aliis characteribus exaratum habuisse, quam quibus libri sacri antea descripti fuerant? Si vero post asportationem decem tribuum exemplaria legis quædam inter reliquias populi remanserunt, (nam ex omnibus tribubus quosdam, pauperiores, scil. relictos esse, viri docti statuunt;) certe iisdem characteribus talia exemplaria scripta erant, quibus exemplaria in tribubus cæteris. A quibuscumque vero Samaritani codices suos habuerint, nemo sanus credet, ipsos prophanum characterem in codicibus suis sacris eligere voluisse, cum sacrum in publico usu esse viderent. Præterea siclorum inscriptiones, quæ omnes charactere Samaritano incisæ sunt, (antiquiorum scil. qui ante Captivitatem cusi,) plane ostendunt, alium characterem in usu non fuisse. Si enim alius extitisset, certe aliqui sicli eo percussi fuissent. Si vero dicant, siclos illos non fuisse siclos Sanctuarii, sed civiles; Respondeo, nullo fundamento niti distinctionem istam sicli in sacrum & civilem, ut a Villalp. in Ezech. & aliis clare ostenditur. Omnis enim æstimatio erat secundum siclum Sanctuarii, Levit. 27. 25. & cum sæpius legimus de ponderibus & siclis Sanctuarii, hoc non ideo fit, quasi alius esset siclus civilis ab illo Sanctuarii diversus, sed quia in Sanctuario asservabantur ponderum & mensurarum stateræ. Hoc enim ad sacerdotum officium pertinebat, 1 Paralip. 23. 29. ut sint *super omne pondus & mensuram*. Imo tanti æstimabant etiam Ethnici pondera & mensuras, ut in Templis servari vellent: sicut ex inscriptione Congii Vespasiani constat. A Christianis etiam in Ecclesiis asservata fuere, ut ex Justiniani Authentic. Novell. 128. c. 15. apparet, qui legem sanxit, ut *pondera & mensuræ in sacratissima cujusvis civitatis Ecclesia custodirentur*. Distinctionem itaque istam, tam sicli, quam characterum, in sacros & communes, plane confictam esse, ex dictis liquet. Plura qui desiderat, legat inter alios Lud. Capellum de antiq. Lit. Hebr. & Joh. Morin. in Pent. Samar. Exerc. 2. cap. 3. sect. 4. 5, &c.

35. Restat, ut argumenta contraria breviter percurram. Primo producunt Rabbinorum testimonia, tum veterum tum recentiorum: quibus, in rebus suæ gentis, æquum est, ut fidem adhibeamus. Resp. In iis, quæ ad gentis suæ gloriam pertinent, haud æqui sunt arbitri Judæi, cum in talibus nihil non mentiantur; & ob crebras dispersiones & exilia facti sunt in propria historia peregrini: Ita ut nihil firmi in historia ex iis hauriri possit, nec tuto iis fidendum, nisi res aliunde confirmetur, ut affirmat D. Grotius. In hac causa etiam habemus inter ipsos vetustissimos doctissimosque, qui nobiscum sentiunt: quorum verba jam adduximus: rationes etiam prægnantes, quæ quemvis a præjudicio liberum in assensum trahere possunt. Secundo, proferunt monetas quasdam literis hodiernis inscriptas: & asserit quidem Schickardus se vidisse siclos Salomonis nomine & vultu percussos ex una parte, ex altera Templi. Sed non negamus, quosdam cusos post reditum a Babylone literis hodiernis, quas pro antiquis introduxerat Esdras: quales & ipse vidi. Sed hæc nostram sententiam non oppugnant. Quod vero ad siclum, in quo erat Salomonis nomen & imago, qualem etiam nuper habui, tales plane fictitios esse constat: quod Judæis illicitum fuit cujusquam animantis speciem sculpere vel effingere, & præcepto secundo interdictum; ut non tantum ipsi Judæi, sed inter Christianos doctissimi statuunt. Inter alios vid. D. Grotium in præcept. 2. Imo illicitum fuit in quemcunque usum, sive sacrum sive civilem, sine speciali dispensatione divina, qualis facta est Mosi, & Salomoni, cum Cherubinos in Tabernaculo & Templo fabricarent. Unde Tacitus lib. 5. de iis affirmat, *Nulla simulacra urbibus suis, nedum templis, sunt: non regibus hæc adulatio, non Cæsaribus honor*. Habet quidem Waserus inter alios nummos, unum cum Salvatoris effigie ex una parte, & nomine Jesu: ex altera hunc titulum habet, *Rex venit cum pace, Deus homo factus est*: talesque videt tam Samaritanis, quam Hebraicis literis hodiernis expressos vulgo circumferri, quos fictos, & recentiores esse, nemo ambigit. Tertio, arguunt ex inscriptionibus quorundam sepulchrorum, quas refert R. Benjamin in Itinerario suo, qui obiit circa annum Christi 1170. Scribit enim, se vidisse Patriarcharum sepulchra, Abrahami, Isaaci, Jacobi; item Saræ, Rebeccæ, & Leæ, cum inscriptionibus literarum Hebraicarum hodiernarum: scil. Abrahami hæc erat; *Hoc est sepulchrum Abrahami beati patris nostri*: & hæc vidit in valle prope Hebron, ubi templum quoddam Christianorum, cui nomen, *Sancti Abrahami*. Resp. Authorem hunc fabulosissimum esse, ejusq; librum infinitis mendaciis & erroribus scatere: quæ detegit & ubique confutat Constant. L'Empereur, qui Benjamini librum cum notis edidit. Nec dicit R. Benjamin, inscriptiones fuisse literis hodiernis; sed quod singula sepulchra literis incisis obsignata essent: vel si tales fuissent, quomodo probetur non fuisse a posterioribus Judæis inscriptas, qui Prophetarum sepulchra ædificare & ornare solebant? Nec affirmat, hæc esse ipsorum sepulchra, quorum nomina præ se ferunt: sed Christianos, qui ibi habitabant, hæc sepulchra fecisse, quibus imposuere nomina prædicta, quæ peregrinantibus pro Patriarcharum sepulchris ostendunt; & inde pecuniam erogare. Quæ verba plane indicant, (si non sit hoc merum Benjamini commentum,) confecta esse hæc sepulchrorum nomina, ab avaris quibusdam nebulonibus, ut hac impostura credulos pecunia emungerent. Certe, si talia sepulchra extitissent, Judæi antiquiores, qui tantum de Abrahamo gentis suæ conditore gloriantur, de iis nunquam siluissent, sed plenis buccis ubique prædicassent. Aliud ejusdem ponderis producunt argumentum ex R. Mose Schim Toff, qui vixit circa annum 1480. de viso sibi monumento ducis exercitus Regis Jehudæ Amasiæ in Valentia, Hispaniæ provincia: ubi Seniores ostenderunt ipsi lapidem sepulchralem in vertice montis, cum inscriptione literis & verbis Hebr. quæ latine ita redditur, *Edite lamentum: Voce amara: Duci magno: crepto a Deo*: reliqua vetustate exesa. Sed ad finem erat למציה *Amazia*. De hoc monumento prolixam texuit historiam Villalp. in Ezech. Tom. 2. lib. 5. cap. 58. pag. 554. & licet verba Hebraica ob lectionis difficultatem ex literis vetustate attritis paulo aliter referat ex MS. quodam apud Saguntum in Hispania, ubi sepulchrum hoc inventum est: (ipsum enim lapidem reperire non poterant duo Societatis suæ ad exquirendam veritatem missi:) tamen lapidem eundem esse ex loco & tempore, quæ cum relatione R. Schim Toff congruunt, plane constat. Addit vero Villalp. ex eodem MS. hæc verba tumulo quodam inscripta literis Hebraicis, *Hic est Tumulus Adoniram servi Regis Salomonis, qui venit ut exigeret tributum, & mortuus est die* ··· reliqua vetustate obliterata. Ex his vero quam infirmum ducitur argumentum, cæcus est qui non videt, cum ex nomine Amaziæ inferant, hunc fuisse Ducem exercitus Amaziæ Regis Judæ: quasi nomen Amaziæ soli illi Regi Judæ proprium esset. Quid etiam, ut objicit L. Capell. regibus Judæ commune cum Hispania, cui nomen Amaziæ fortasse inauditum? Probabilis est viri docti conjectura, cum Mauri regnabant per Hispaniam multis annis, & Judæi ab Oriente expulsi supra mille post Christum annos illuc confluxerant, Judæum hic sepultum fuisse servum cujusdam Amaziæ Maurorum Reguli. Quæ vero habet Villalp. ex MS. suo, aperte falsa sunt. Contradicunt enim historiæ sacræ, quæ testatur Adoniramum a Rehoboamo ad sedandos rebelles missum, lapidibus ab Israelitis obrutum fuisse, & in Sichem sepultum. Unde etiam erat, ut Hispania Salomoni vel Regibus Judæ tributaria facta sit, de qua forte nunquam inaudiverant? Credibile est itaque, quod idem Capellus addit, Judæum quendam cum inventus esset hic lapis, Christianis linguæ Hebraicæ ignaris imposuisse: unde in librum istum MS. hæc relata fuere. Hisce inscriptionibus etiam addunt illam, quæ in aurea lamina summi Pontificis fieri jussit Dominus, Exod. 36. 37. de qua Hieron. Epist. ad Fabianum scribit, *inscriptum fuisse Dei nomen literis Hebraicis* יהוה. At non dicit Hieronymus, ante captivitatem laminam talibus literis inscriptam fuisse: post Esdram vero quis negat laminam talibus literis inscribi potuisse? Sed quid si in antiquis Hieronymi editionibus, literarum istarum nomina tantum apposita fuerunt; figuræ vero additæ ab iis, qui editionem procurarunt? Tale quid in nomine Tetragrammato accidisse observavit D. Boch. Geogr. sacr. parte 2. lib. 2. cap. 17. Nam in Comment. Hieron. in Psal. 8. ubi de hoc nomine dicit, quod legi potest, *Jaho*, ut habent veteres editiones, novæ perperam fecerunt, *Jehova*, de quo Hieronymus nunquam cogitavit. Sic hoc loco, quod Hieronymus de literis Hebraicis dixit, quarum nomina solum apposuit, hoc perverse & mala fide editores de hodiernis formis intelligi volunt, quas de suo addiderunt.

36. Ex literarum figuris etiam alia petunt argumenta. Et primo ob-

objiciunt verba Christi, Matth. 5. 17. 18. *Donec transeat cœlum & terra, iota unum vel apex non præteribit a lege.* Hinc colligunt, Jod minimum fuisse literarum Hebraicarum: quod de hodiernis verum est, non vero de Samaritanis, ubi Jod est potius literarum maxima. Hoc argumentum palmarium vocat Schickardus Bechinhap. disp. 5. p. 82. 83. & Delherus Eclog. sac. Syr. Dict. 1. cum Crinesio in Babele, colligunt, non usitatos fuisse characteres Samaritanos, ubi Jod notabilem habet magnitudinem. At argumentum hoc vere stramineum est: & non possum satis mirari virorum doctorum incogitantiam, qui talia jactant: adversam enim sententiam non petunt, sed cum larvis luctantur. Posito enim (quod concedendum non est) Christum loquutum fuisse de minima Alphabeti litera; nil aliud inferre possunt, quam inter literas, quæ tunc Judæis in usu erant, Hebraicas, Jod minimam fuisse: at quis hoc unquam negavit? Annon inter omnes convenit, ab Esdræ reditu libros sacros his characteribus descriptos fuisse? quid vero hoc ad Samaritanos vel eorum characteres? Dominus enim sermonem habuit ad Judæos, in quorum codicibus Jod erat litera minima, non ad Samaritanos. 2. Urgent literam Tau, quam olim Crucis figuram habuisse testantur Orig. in Ezech. 9. Hieron. ibid. et alii. Hodiernum vero Tau nullam cum Cruce convenientiam habere videmus: unde Scal. ad annum Euseb. 1657. digress. de literis, in Orig. & Hieron. invehitur; & scribit, *nil falsius dici posse, quam Tau habuisse Crucis figuram.* At pace tanti viri dixerim, nil verius dici posse: nam in antiquis siclis certissimum est, talem figuram literæ Tau inveniri, quæ exacte Crucem repræsentat, licet hodiernum Tau ab antiqua forma aliquantulum deflexerit, ob facilitatem scripturæ, ut ex siclorum variorum formis Tomo nostro ult. clarum faciemus. Inter eos enim videmus Tau instar Crucis diversimode expressum: quod & ex hac ratione constat. Nam figura Aleph, quæ supra urnam imponitur, Crucem exacte repræsentat, si inferiorem lineam transversam tollas: per hanc enim solam lineolam a Tau discriminatur Aleph, ut ex hodiernis Tau & Aleph Samaritanis liquet: quorum utrumque ab antiqua forma ad scriptionis celeritatem eodem modo deflexit: & in unica illa linea totum hodie discrimen consistit, qua dempta ex Aleph fit Tau. Nec ab alio fonte illud Ægyptiorum Tau, quod varias Crucis formas repræsentat, (ut in Hieroglyphicis Ægyptiorum est videre;) vel Æthiopum Tau, quod eandem habet figuram, fluxit; quam ab antiquo Phœnicum vel Hebræorum Tau, a quibus Ægyptii aliique literas habuere. 3. Objiciunt Mem clausum in voce media, Es. 9. 7. לםרבה & apertum in fine vocis, Neh. 2. 13. הם פרוצים in quibus magna mysteria inesse volunt Judæi; & in priore Christiani quidam interpretes. Ad hæc respondet Magnus Grotius, (cujus sententia est multorum gravium Theologorum, quibus assentior) hæc primo ex librariorum errore orta fuisse, postea vero Judæos mysteria quæsivisse. Cum vero locum illum, Es. 9. multi ex Patribus de mysteriosa Christi incarnatione & Nativitate agere observarint, etiam illi aliquid mysterii inesse suspicati sunt, ad characteres, qui tunc in usu, solos attendentes. Clariss. Capell. refert hoc ad varias lectiones, nempe, verba posse divisim legi לם רבה *ipsis multiplicabit imperium*, ut & El. Lev. Mas. Hammas. Tab. 2. orat. 1. mihi tamen magis placet altera responsio. Superstitioni Judaicæ ascribit Wigammeierus in Tabulis. Forerius idem cum Grotio statuit, lapsum fuisse scribæ: quem, ut & alios ejusmodi lapsus, præpostera religione Judæi non ausi sunt e textu tollere. Scaliger, Drusius, Vossius, aliique Hebraice doctissimi, negant ita scriptum fuisse initio. Masora nihil notat, quam legi למר בה cum Mem aperto, licet scriptum sit cum Mem clauso. Hieron. Ar. Mont. Junius, Piscator, Deodatus, Genevenses Interpretes, & complures alii, de mysterio aliquo altum silent. Calvinus vero dicit, *asseri vix posse, ita scriptum fuisse a Prophetis.* Christiani interpretes, qui mysterium inesse volunt, ut de antiquo charactere forte nil cogitarunt; ita inter se divisi sunt. Judæorum vero explicationes de Mem clauso & aperto, mera somnia & inania figmenta sunt: quæ legere licet apud Sixt. Am. Antibarb. Bibl. Non omnes tamen Judæi hic mysteria quærunt. R. Salomon ita nugatur, *Dixerunt Doctores nostri, Deo Benedicto propositum fuisse, ut Hezekiam Messiam faceret, & ex Sennacharib Gogum & Magogum. Dixerunt Angeli ministerii Deo Benedicto; An is, qui truncavit jannas templi, & misit eas Regi Assyriæ, fiet Messias? & statim clauserunt scripturam.* Ejusdem commatis sunt, quæ habet Ab. Ezra, *Mem clausum in medio vocis innuit signum Solis: quia enim retroivit umbra, par erat, ut hoc cederet ad magnitudinem nominis ejus:* מרבה *enim est nomen formæ* מַעֲשֶׂה Idem vero de voce הֵם Neh. 2. 13. innuit *Mem apertum, muros apertos, & ruptos, sed hoc mysticum est.* Istiusmodi mysteria elicit Kimchi ex Mem clauso in medio, Es. 9. & aperto in fine. Neh. 2. 13. De hoc, ut & de illo, nullum mysterium latere; sed scribæ errorem esse, scribit Vossius de arte Gram. l. 1. c. 13. cum apud Job 38. 1. Nun non productum reperitur in fine vocis: etsi hic ratiunculæ aliquid commentus est R. Salomon. Producunt etiam & illud Talmudicum Tract. Megill. c. 1. & de Sabbato, de litera Samech & Mem finali clauso, quæ miraculose steterunt in Tabulis; quia Tabulæ perforatæ erant, ut omnes literæ per utramque partem tabularum apparerent: quod probant ex illo, Ex. 32. 15, *Tabulæ erant inscriptæ ex duobus ipsarum lateribus: hinc & hinc scriptæ erant.* Hinc inferunt, literas Samaritanas injusu non fuisse, cum illæ sine miraculo stare posent. Hoc vero Rabbinicum commentum serio responso vix dignum est. Unde enim hoc miraculum probant, nisi hoc eis concedatur, quod in quæstione est, Tabulas his literis scriptas fuisse: nec ex Mosis verbis tale quid colligi potest, nec quisquam sani cerebri ita interpretatus est. Si vero dicant, hoc ipsos habere per traditionem a monte Sinai; hoc ipsis probandum, non nude affirmandum erat. Verius multo est, eos hoc & alia hujusmodi habuisse a mendaciorum patre, *qui efficaciter operatur in filiis inobedientiæ.* Tandem proferunt illud trium Rabbinorum ex eodem loco Talmudis, qui ex Exod. 27. 10. 11. probant, literas nunquam mutatas fuisse, ex figura literæ Vau. Nam Moses vocat uncinos columnarum ווין *Vavin*, a figura τῶ Vau: unde inferunt, eandem fuisse figuram Vau tempore Mosis, quæ hodie. At quis risum teneat, cum nugas bullatas istiusmodi profundorum Rabbinorum audit? Dicit Moses, columnas Tabernaculi habuisse uncinos, quibus aulæa appendi poterant, De Vau litera non cogitavit: nam ווי *uncinos*, non Vau literam significat: est enim in constructione & Genitivum regit, ut alibi. Si vero ad figuram Vau allusisset Moses, argumentum potius inde pro Vau Samaritano, vel pro Daleth aut Resh Hebræo, quæ uncini figuram potius referunt, quam Vau Hebræum, peti poset. Vau enim potius clavum refert, quam uncum: & Samaritanum etiam cujuslibet figuræ uncum repræsentat.

37. Objicit Fullerus in Miscellaneis, *Gentem Judæorum longe numerosissimam facilius potuisse characteres suos conservare, quam Samaritani exiguus popellus, in angustum angulum conclusus.* At de hoc non quæritur, quid fieri potuit, sed quid factum sit. Conservarunt quidem Judæi characteres suos a Mose ad Captivitatem supra mille annos; et adhuc conservare poterant, si Esdræ ipsorum Duci, *quem alterum Mosem* vocant, non visum fuiset illos mutare: mutatio vero hæc non ex negligentia, sed ex aliis causis facta est. Primo, quia populus Judaicus hisce assuetus erat durante Captivitate, prioribus vulgo fere obliteratis: ita ut in illis legem tradere, haud populo convenire judicabat prudens ille Dux & Sacerdos. Secundo, capitales erant inter Judæos & Samaritas inimicitiæ: ita ut qui panem cum Cuthæo comederet, eodem loco esset, ac si carnem porcinam comedisset. Ut itaque se nil habere cum iis commune testarentur, literas antiquas, quas retinuerunt Samaritani, iis reliquit: & Assyriacis, quibus populus inoleverat, libros sacros descripsit. Hoc etiam non sine speciali providentia Dei factum esse videtur, ut Legem charactere Assyriorum, quorum imperium longe lateque diffusum erat, describendo, innueret, tempus adfuturum per adventum Filii sui, ut non inter Judææ pomœria verus Dei cultus concluderetur, sed undique inter gentes, & ubique terrarum in spiritu & veritate coleretur.

38. Hæc de characteribus Hebraicis antiquis: quibus de punctis vocalibus & accentibus quædam subjicienda. Hæc vero a quibusdam, literis sive consonantibus coæva ese statuuntur. Alii ad Mosem referunt; alii ad Esdram & Synagogam magnam; alii denique ad Masorethas Tiberienses, qui circa 500 post Christum annum, textui sacro ea apposuerunt. Qui vero pro eorum antiquitate contendunt; alii, cum ex usu quotidiano quisque sine punctis legeret, paulatim in oblivionem ea venise, vel non nisi apud doctos eorum notitiam mansise, dicunt: donec post confectum Talmud, a Tiberiensibus, aliisve, in usum revocata fuerint. Dubitant etiam, an vocalium notas, quas jam habemus, initio fuerint, an aliæ. Pro hac sententia adducunt Petr. Cevalier. & Radulph. Cevalier. in Gram. Heb. c. 4. Flac. Illyr. Clavis parte 2. c. 6. Marc. Marin. Præf. Lexici sui Hebr. Postell. de Origin. c. 6. Alii statuunt, a Mose non textui affixa, sed lege orali non scripta tradita, per Esdram in lucem prodita, & textui affixa: & hæc plerumque Judæorum est sententia. Alii vero simpliciter Esdræ adscribunt, quem volunt punctorum auctorem fuise: unde punctationem divinæ auctoritatis ese statuunt. Contra vero plerique hujus seculi, doctrina, ac eruditione Hebraica clari, punctorum auctores faciunt Masorethas Tiberienses, qui post confectum Talmud, seculo post Christum quingentesimo, vel sexcentesimo, notas hodiernas vocalium & accentuum textui apposuerunt, ut facilius legeretur, & ut vera lectio melius conservari poset. Et licet eorum quidam, tempus, cum primo inventa fuerint, præcise assignari pose negent; in hoc tamen omnes conveniunt, nec ab Mose, vel Esdra, vel a Prophetis & sacris scriptoribus affixa ese, nec ese originis divinæ; sed a Masorethis excogitata aliquot post Christum seculis: sive vero 4. 5. 6. vel alio post Christum seculo inventa sint, haud multum refert: hoc enim probato, reliquæ sententiæ mole sua ruunt. Hæc controversia licet pure Grammatica sit, a Theologica tamen originem duxit. Verentur enim quidam non indocti, si puncta vocalia non sint originis divinæ, ne porta lata Pontificiis aperiatur, ad evertendam Scripturæ certitudinem & auctoritatem; cujus lectio (hoc concesso) incerta & ambigua redditur, unde ab Ecclesiæ auctoritate, saltem quoad nos, Scriptura dependet. Itaque sententiam illam de punctorum antiquitate, licet falsam, quidam mordicus defendi vellent, quod in controversia de Scripturæ auctoritate nobis magis favere videtur. At non eget veritas mendacii patrocinio: nec neganda vel occultanda est veritas, licet in malum finem aliqui ea abutuntur.

39. Antequam rationes utriusque proferam, libet virorum quorundam clarissimorum pro sententia, quam veriorem existimamus, testimonia adducere. Jos. Scaliger Epist. ad D. Joh. Buxtorf. seniorem, quæ est 243. sic scribit, *De apicibus & vocalibus Hebræorum tam mihi constat rem novam esse, quam eos falli, qui natos una cum lingua putant: quo nihil stultius dici potuit aut cogitari. Nam præceptiones Grammaticæ alicujus linguæ tunc instituuntur, non quando vernacula est illa lingua, sed postquam in usu vulgi esse desiit. Quis enim negare potest, Arabismi puncta vocalia recens esse inventum, id est, multis annis post obitum impostoris Mahommetis? Hodie tamen pueri Turcarum, Arabum, Persarum, ac omnium denique Mahummedanorum, sine punctis legere discunt. Eodem modo Samaritani & Judæi sine ullis punctis in Synagogis suis legem ἐν ταῖς διφθέραις legunt. Nec est, quod qui contra sentiunt, locum illum objiciant ex Zohar, quem in Epistola tua produxisti: iste liber est recentior, quam Talmud. Nobis plura argumenta ex Versione 70 Interpretum suppetunt; ut probemus, nulla puncta olim fuisse Judæis, qui illud tantum ex paucis aliquot Targum locis probare possunt.* Hactenus Scaliger. Cum quo consentit magnus Grotius, in Matth. 5. 18. ubi affirmat, *libros veteres etiam post Esdram sine punctis vocalibus scribi solitos: quod ita perspicuis argumentis a viris harum rerum doctissimis demonstratum est, ut id amplius inficiari, non nisi pertinacium sit.* Schickardus. cap. 2. de jure Regio Hebræorum p. 41. scribens de pun-

ctis

ctis vocalibus & accentibus, dicit; *quod nil tale uspiam apparet in authenticis libris Judæorum: et valde miratur, superesse, qui vocalium antiquitatem serio credant. Existimat enim, non serio, sed ad ostendendam eruditionem Rabbinicam, vel aciem ingenii, vel ex contra dicendi studio scripsisse &c.* Mercerus vir Hebraice insigniter doctus, & Theologus magni judicii, cui omnes sui seculi linguarum periti palmam merito detulere, in Gen. 16. 13. hæc habet, *Nolim quidem temere a Masoretharum judicio recedere, qui communicata inter se Bibliorum lectione, non sine magno, ut verisimile est, judicio, cum docti essent, & in Scripturis exercitati, Bibliis puncta adhibuere. Verum, ubi aliud sensus suadet, si aliter legatur, quam illi scripserint, præsertim si nihil de literis mutetur, sed tantum aliis punctis dictio aliqua legatur; non reformidarem ab illorum judicio dependere, qui id piaculum haud judicarint.* Hic videmus, Mercerum non tantum sensisse puncta a Masorethis textui apposita fuisse; sed, cum aliud sensus suadeat, ab ipsorum lectione recedere licere: quod quidem auctoritate aliorum codicum, & antiquorum interpretum, vel ex ratione evidenti aliquando fieri posse, concedo: non vero quemlibet pro arbitrio Masorethicam lectionem rejicere posse. Potest enim punctatio esse opus industriæ humanæ: lectio tamen, quæ per puncta significatur, divinæ prorsus authoritatis; nec hominum arbitrio subjicienda. Nam, ut optime Joh. Drusius, de recta lectione ling. sanct. c. 4. *Vocalium soni literis coævi sunt; figuræ vero posteriores, & post Hieronymi ætatem.* Joh. Gerh. Vossius, vir, in quo summa doctrina, limatum judicium, & magna animi modestia convenere, lib. 1. de arte Gram. c. 31. dicit, *Puncta vocalia, quibus in Hebræis hodie utimur, longe esse* (consonarum figuris) *recentiora: sane veteres ea ignorarunt.* Et postea, *Valde autem eos ratio fugit, qui arbitrantur, illis Mosem Pentateuchum exarasse, vel Esdram saltem & viros synagogæ magnæ iis usos fuisse.* Et lib. 2. c. 8. de Accentibus ait, quod *Hebræi sero admodum accentus adscripsere, & demum post Honorii Imperatoris tempora.* Et paulo post addit, quod *ars punctationis a Ben Ascher perfectionem suam est consecuta. Calvinus* in Zach. 11. 7. *Scio, quanta industria, veteres scribæ puncta excogitarunt, cum jam linguæ non esset tam communis & familiaris usus. Qui ergo puncta negligunt, vel prorsus rejiciunt, certe carent omni judicio & ratione: sed tamen habendus est aliquis delectus. Si enim legamus hic,* proditores, *nullus est sensus; si legamus,* funiculos, *nulla litera mutatur: interea mutantur duo puncta. Cum ergo id necessario postulet res ipsa, miror cur interpretes ita serviliter passi fuerint se regi, ut non spectarent Prophetæ sensum.* Ad eundem modum Mercerus in Gen. 18. 3. Job. 23. 6. Amos. 2. 12. & annotat. in Targum. Mal. 2. Theod. Beza, lib. de recta linguæ Græcæ pronunciatione, ab Henr. Steph. edito. an 1587. *Non enim dubito,* (inquit) *quin ante puncta vocalia ab Hebræis Grammaticis, divinissimo certe invento, excogitata, (quod post Hieronymi ætatem contigit,) Aleph idem prorsus illis atque cæteris gentibus sonuerit.* Chamierus Panstrat. l. 12. c. 4. n. 15. distinguit inter vocalium sonos & figuras: *& vocales, quoad sonos, semper fuisse* asserit: *nam consonantium absque vocalibus usus nullus:* de figuris vero, vel (ut ille loquitur) *picturis,* dicit, *se nolle cum ullo contendere: nam posse concedi, codices antiquitus non fuisse punctatos.* In hanc sententiam concedunt Lutherus ad finem libri Schem Hammeph. Pellican. præf. in Pentat. Zuingerus præf. in Esaiam: cujus verba sunt, *Hebræorum literæ aliquando caruerunt vocalibus notis, quas parum civiliter Rabbini finxerunt & supposuerunt: quod non tantum hinc colligitur, quod & D. Hieronymus nullam prorsus eorum mentionem facit, & vetustissimos eorum codices, etiamsi nunc habeant eas notas, aliquando tamen non habuisse, cum ex atramenti dissimilitudine, tum ex situ earum, deprehenditur: sed vel hinc maxime, quod vocalibus nunquam caruit ea lingua.* א *enim a,* ע *e,* י *i,* ו *o, & u, nunquam eis defuerunt, quamvis hæ voces, in quibus tot consonantes sine vocalibus constipantur, videantur contra venire, sed vulgare fuit eis advoculare ad ejusmodi &c. quomodo si Germanice a Flech, id est, caro, jam Helvetii legerent Flusch, Suevi Fluasch, Rhæti Flaisch &c. cum interim eædem manerent originales, (quas ipsi radicales vocant,) & substantiales literæ: usu igitur constabat hujus generis lectio, quam variis calamitatibus & captivitatibus,* dicit *prorsus exoletam esse.* Idem sentiunt P. Phagius ad Targ. Gen. 47. 24. Drusius ad loc. difficil. Pent. c. 25. Piscator Schol. ad Genes. 15. 8. P. Martin. Technol. p. 58. Lud. de Dieu, Gram. l. 1. c. 7. Isaac Casaub. Erpenius, Sixtin. Amam. Mayer. Philol. sacra. Quibus adjungere possum Reverendiss. Usserium τὸν μακαρίτην, et Joh. Seldenum, virum ex scriptis satis notum; qui sæpius mihi affirmarunt, se hujus esse sententiæ: & vix fere quemquam novi, qui judicium cum eruditione Hebraica conjunxit, qui aliter sentit. Ante hos idem scripsere, Reuchlinus, Picus Mirand. Lyra: Romanæ vero Ecclesiæ hodie doctores fere omnes, Bellarminus, Serrarius, Salmeron, Villalpandus, Morinus, &c. Omnium vero hoc argumentum accuratissime tractavit Clariss. Lud. Capell. libro de punctationis arcano revelato: cujus lectio omnes fere a præjudicio liberos in hanc sententiam pertraxit. Arnoldus Bootius vir Hebraice doctus, & qui calamum contra Capellum in aliis acriter strinxit, fatetur, se alterius sententiæ fuisse, deceptum prætensa antiquitate libri Zohar: at ex lectione libelli Capelliani, sententiam mutasse. Non possum itaque non mirari, virum doctum in Crit. sua Hebr. asserere, Lud. Capellum solum esse in hac causa: cum vix quisquam sit solidæ in Hebraicis doctrinæ, qui a Capello differt.

39. Ex tot itaque, tantorumque virorum suffragiis, videmus, nec novam, nec singularem esse sententiam de novitate punctorum. Cum tamen adhuc sint viri haud infimi subsellii, qui pro punctorum antiquitate, tanquam pro aris & focis, pugnant, præcipua utriusque partis argumenta proferam, cum solutionibus eorum quæ mihi infirmiora videntur; omnia lectori pio & prudenti subjiciens. Qui vero plura desiderat, ad dictum D. Capelli librum eruditum & elegantem remitto. Argumenta vero præcipua contra punctorum hodiernorum antiquitatem & auctoritatem divinam, hæc sunt.

40. Primum ducitur ex literis Samaritanis, quas easdem fuisse cum antiquis Hebræis ante Captivitatem, supra fuse probavimus: puncta vero vocalia nulla agnoscunt Samaritani, nec in libris ipsorum MSS. aut antiquis eorum siclis, a regibus Israelis percussis, ulla punctorum vocalium vestigia apparent. Nam ope trium literarum, quas *matres lectionis* vocant, quæque antiquitus pro vocalibus habitæ sunt, libros suos sacros legerunt, & hodie legunt: nec ex hac causa (ex hac, inquam, non ex aliis) aliquid discriminis inter ipsorum exemplaria, & hodierna Hebraica, ad hunc usque diem emanavit. Constat quidem ex Historia sacra, post abductas decem tribus, & novos colonos in eorum sedes a Salmanassare introductos, cum a leonibus novi incolæ infestarentur, quod verum Dei Israelis cultum ignorarent, missum a rege sacerdotem, qui ipsos in veri Dei cultu instrueret: unde, licet cum Idolis, Deum tamen dicuntur coluisse. Sacerdotem vero hunc aliud Legis exemplar, quam quod characteribus Israelitarum usitatis, &, quibus Lex a Mose tradita, descriptum, ad eos detulisse, nemo sanus dubitare potest. Non potuit enim modum colendi Dei ipsos docere, nisi ex libro Legis; nec ex alio exemplari, quam quod in usu communi erat, illum eos docuisse, levissima rationis umbra suadet. Aliud enim novis & ignotis characteribus ipsum descripsisse, ab omni ratione abhorret: cum ex historia certum sit, Samaritanos legem recepisse; & tandem, abjectis Idolis, Deum verum, eumque solum, coluisse, (non tamen sine schismate,) Templumque Hierosolymitani æmulum in monte Garizim erexisse.

41. Secundo, ex praxi hodierna Judæorum in Synogogis ab ultima antiquitate observata, idem evincitur. Ubi volumina sacra, quæ populo publice præleguntur, sine punctis, accentibus, vel versuum distinctionibus, exarata sunt: ut secundum morem antiquis temporibus usitatum, Mosis ipsum αὐτόγραφον, quod in arca repositum erat, adumbrarent. Nam præter libros typis excusos & punctatos, unum habent volumen Legis in singulis synagogis peculiari modo descriptum, circa columellam convolutum, quod in arca peculiari asservatur, serico coopertum, & auro ac gemmis ornatum: quod in magna apud eos veneratione est. Cum vero ex arca proferunt, ut ex eo aliquid legatur, magna cum reverentia tractant; populusque cum jubilo & acclamatione, honorem, (tantum non divinum,) ipsi tribuit: post lectionem vero eadem cum pompa & reverentia in arcam reponunt. Hoc vero volumen non punctatum, volunt ipsum Mosis volumen in arca Dei jussu servatum referre, quod (fatentibus plerisque eorum Doctoribus) erat punctis destitutum: imo ponunt quidam ipsorum, Mosis ævo, extra controversiam, figuras vocalium & accentuum nondum fuisse; & hac de causa librum illum in Synagogis hodie sine notis in Mosaici exemplaris memoriam, scribi. In hanc rem Rabbinorum testimonia profert D. Buxt. l. de punct. antiq. ex Aben Ezra, libro Zohar. R. Asaria. Ephodæo, Muscato, & aliis: quæ apud ipsum lector inveniet. Idem dicunt inter Judæos Carræi, qui inter traditiones etiam punctationem rejecerunt; & Cabalistæ, quorum hoc effatum est, *Legem datam fuisse totam instar unius* פסוק *sive versiculi, id est, sine ulla libri, capitis, versus, sectionis, vel periodi distinctione.* Nec tantum Legem ita describunt, sed etiam, teste Ab. Ezr. *statutum olim fuit, librum Estheræ ita scribendum esse:* quem etiam in Synagogis die peculiari una lectione absolvunt. Habeo ego tale volumen Estheræ, constans ex multis membranis consutis, super columellam convolutis, hoc modo scriptum, sine punctis, accentibus, vel distinctionibus: versus enim, ut verba singula, solo spaciolo, non duobus punctis, distinguuntur. Imo probat D. Buxt. ex Ephodæo, & aliis, librum Legis punctatum apud eos prophanum esse, etiam si punctationem eraserint; & quod liber, in quo versus per duo puncta distinguuntur, profanus est. Ex his itaque constat, Judæos publice testari per libros in Synagogæ usum scriptos, puncta ab initio non fuisse. Confirmatur etiam hoc agumentum ex historia Chinensi: ubi referunt Jesuitæ, qui in China vixerunt, præsertim Semedo. l. 3. c. 13. *Judæorum Synagogas quasdam repertas fuisse; & penes eos fuisse librum Legis Hebraicum, ante annos 600 & amplius sine punctis vocalibus descriptum: Judæos vero istos de Christo nihil unquam audivisse: (unde liquet, ante ejus adventum, eos illuc appulisse;) imo nomen Judæorum ignorabant sed Israelitas se esse dixerunt. Unde probabile est, eos reliquias quasdam fuisse decem tribuum, qui abducti erant: nam post illud tempus nomen Israelitarum in usu vulgari non erat, sed Judæorum, ut supra observatum est.* Quædam tamen sunt, quæ hic reponunt punctorum patroni. Primo, hoc fieri ob difficultatem punctationis, ut scribarum labori consuleretur. Hoc vero vanum est. Quis enim credet, laboris scribarum rationem ullam habitam esse in publicis his voluminibus, quæ ut sacrosancta venerantur; cum alia volumina habeant ob privatum usum, punctis descripta! Certe hæc ratio contrarium potius probaret, scil. Synagogæ librum punctandum esse, reliqua sine punctis scribenda. Secundo, dicunt, duplex exemplar Legis scribi potuisse pro duplici charactere, unum charactere vulgari sine punctis, alterum sacro cum punctis. At hoc de duplici charactere commentum supra rejecimus: & qui hæc fingunt, se propriis pennis configunt. Quid enim, an charactere vulgari sive prophano volumen illud Synagogæ sacrosanctum, quod tanta veneratione prosequuntur, scriptum fuerit; charactere vero sacro libri ad usum popularem expositi? quam insulsum hoc & sibi contradictorium? Tertio, itaque respondent, hoc argumento probari tantum, Mosis αὐτογράφῳ puncta adscripta non fuisse, non vero Esdræ; quia scil. libri hi Synagogarum, Mosis exemplar, non Esdræ, repræsentant. Dico vero, utrumque inferri, nec a Mose, nec ab Esdra, puncta affixa fuisse. De Mose concedunt. At si credidisent Judæi, Esdram & viros Synagogæ magnæ, (inter quos erant Prophetæ,) puncta exemplaribus addidisse, se jure divino ad codicum suorum punctationem adstrictos fuisse existimarent. Etsi vero exemplaria communia sine punctis, ad scribentis tædium sublevandum, scribi permisissent: hoc tamen, quod præ reliquis sanctum habuere, omnibus numeris perfectum, & punctis ornatum, publice legendum proposuissent. Cum vero contrarium ab ipsis factum videamus, annon hinc constat, se non existimasse, puncta divina auctoritate fuisse, vel a Mose, vel ab Esdra, textui apposita? Hoc argumento satis firmiter probari punctorum novitatem fatetur Arnold. Bootius, qui tamen pri-

primo alterius erat sententiæ, Epist. contra Capell. de Textus Hebraici auctoritate, sect. 46.

42. Tertio, non desunt inter Judæos doctissimi, qui huic sententiæ subscribunt. Etsi enim Judæorum testimonia pro adversa parte parum ponderis habeant, cum domestica sint, & in propria causa ab iis profecta, qui quidlibet fingunt, quod ad gentis suæ gloriam facit: tamen contra se vel unius testimonium maximum momentum habet, & sexcentis aliis præferri debet. Elias vero Levita, Grammaticus inter ipsos doctissimus, non nude affirmat, sed multis argumentis probat, puncta vocalia non ab Esra, sed a Tiberiensibus Masorethis originem habuisse; aliosque sui gregis Rabbinos adducit sibi consentientes, libro quem de Masora scripsit: ubi variis rationibus probat, a Tiberiensibus Masorethis post Talmud excogitata esse, circa annum mundi juxta æram Judaicam 3989, qui erat Christi 500. Pro hac sententia citat Aben Esram, Rabbinum inter eos magni nominis, qui libro Elegantiarum scribit, *Sapientes Tiberiadis pro norma & Canone lectionis habendi sunt.* Rationem vero reddit, *quia ab iis sunt Masorethæ, a quibus totam punctationem accepimus.* Non dicit, Masorethas Tiberienses puncta ordinasse, vel instaurasse, ut quidam respondent; sed totam punctationem ab iis acceptam refert: unde vocat eos *principium, fontem, & fundamentum omnis punctationis.* Et Comment. in Exod. 25. 31. testatur se vidisse ipsos libros Tiberiensium, quos punctaverunt. *Vidi*, inquit, *libros, quos examinaverunt sapientes Tiberiadis, & de quibus juraverunt quindecim ex senioribus eorum, quod ter diligenter consideraverunt omnem dictionem, omnem punctationem, & unamquamque vocem plenam & defectivam: & ecce scriptum erat Jod in dictione* תיעשה: *sed non sic inveni in libris Hispaniæ & Galliæ, nec in ultramarinis.* Alios etiam profert Elias, qui cum Aben Ezra consentiunt, scil. Kimchi in Michlol. & R. Jehudam Levitam. Videtur quidem Aben Ezra quibusdam, alibi adscribere versuum & dictionum distinctionem Esdræ, licet dubitanter loquatur: at puncta vocalia clare ascribit Masorethis Tiberiensibus.

43. Quarto, ex scriptoribus Talmudicis & Cabalisticis antiquis idem probatur. Nam in toto Talmude, tam in Mischna, quam in Gemara, (fatentibus ipsis punctorum assertoribus) nulla est punctorum mentio, nec ullius accentus nomen vel figura. Unde altum illud silentium* in vastis illis voluminibus argumentum validum suppeditat, eorum compilatoribus puncta prorsus ignota fuisse: præsertim cum in locis plurimis occasio se obtulit; imo necessarium fuisset, illorum mentionem facere, si tunc extitissent, scil. cum controversia erat de vocabuli alicujus lectione, quod punctis destitutum varie legi poterat. Nam si punctatos codices habuissent, punctatio controversiam diremisset, ut in Esai. 54. 13: ubi hodie legitur וְכָל־בָּנַיִךְ *& omnes filii tui*: notant in Talm. in disput. ad finem libri Berachoth, non legendum בניך sed בניך hoc est, non *filii tui*, sed *ædificatores tui.* Hic certe debuerant dicere non legendum בָּנַיִךְ cum Camets, sed בֹּנַיִךְ cum Cholem: & vocales nominassent, si tales aliquas habuissent. Sic alibi lectorem admonent variæ lectionis, dicendo, *ne legas sic* דבר *sed sic* דבר nec aliud addunt, quo pronunciationis varietas, unde sensus diversi oriuntur, distingui possit. Facile est ex auditu differentiam percipere inter *Dabar* & *Deber*; sed hoc scripto exprimere non poterant ob defectum punctorum: itaque tres literas tantum repetunt, ut intelligat lector, ista repetitione pronunciationem usitatam non esse sequendam. Aliquando tamen, ut lectorem juvent, Vau vel Jod dictioni superaddunt: certe si puncta habuissent, nihil facilius fuisset ea adhibere; & addere, ne legas דָּבָר cum duplici Camets, sed דֶּבֶר *Deber* cum duplici Segol. Aliud habemus in Massach. Bava Bathra c. 2. ubi Joab dicitur interfecisse præceptorem suum, quod docuisset illum legere, Deut. 20. 12. זכר Zacher, *masculum*, pro זכר Zecher, *memoriam.* Etsi vero hoc sit figmentum Rabbinicum, probat tamen, Doctoribus Talmudicis puncta non innotuisse. Si enim puncta affixa fuissent, nec Joabo, nec præceptori suo, errandi causa aliqua fuisset: & Talmudici vocalium Camets & Segol mentionem fecissent; vel vocalium figuras addidissent. Verum est, Masoræ & traditionum mentionem fieri in Talmude: sed Masora versatur non tantum circa puncta vocalia, sed circa multa alia; circa literas & dictiones, circa quas Masorethæ priores scil. ante-Talmudici multa notarunt: nec tota Masora simul nata est, sed variis seculis ante & post Talmudem a variis auctoribus compilata, ut omnes agnoscunt. De Cabalistis etiam antiquis ante-Talmudicis observatur, qui mysticas Scripturæ expositiones sectantur per literarum permutationem, Gematriam, & Notaricon; unde Scripturam in varios torquent sensus, ridiculos plerosque & ineptos, aliquando impios, quod mysteria sua, vel potius aniles fabulas, ex solis literis sive consonis hauriunt, nulla ex punctis & accentibus: quod plane probat, puncta illorum temporibus non extitisse; vel eos non sensisse, puncta a Deo per Mosem vel Esdram profecta fuisse: cum ex iis, & eorum numero, ordine, & figuris, non minus, quam ex consonis, mysteria sua extraxissent, si divinam auctoritatem in iis agnovissent. Quæ vero a quibusdam ex libro Zohar & Bahir afferuntur, quem antiquissimum esse volunt, nullius roboris sunt, cum recentem esse, & mille post Christum annis delituisse constet: ut videre licet apud D. Buxtorf. lib. de abbreviaturis, in רמבי de quo posthac plura. Nugatur vero plane nuperus quidam scriptor, qui, ut probet antiquos Cabalistas etiam ex punctis mysteria hausisse, adfert quædam ex R. Jos. Gecatella l. 2. quem tamen eodem paragrapho agnoscit, non ante annos ducentos vixisse.

44. Quinto, arguunt ex Keri & Ketib, quæ marginibus Bibliorum Hebraicorum adscribuntur: de quibus posthac dicturi sumus peculiari dissertatione. De origine eorum disputant nonnulli: antiqua esse certum est: nam quorundam meminit Talmud. Sive vero referantur ad traditionem e monte Sinai, & ad ipsos librorum sacrorum scriptores, ut nugantur Judæi; sive ad varias codicum lectiones, quod de plerisque verissimum est: argumentum firmum petitur, puncta tunc non extitisse, quia omnia versantur circa literas sive consonantes, ut vocant, ne unum circa puncta vocalia vel accentus: in quibus tamen facilior est error scribæ, quam in literis, & major exemplarium varietas inde oriri posset. Præter hoc vero, multa alia sunt circa Keri & Ketib observanda, quæ punctorum novitatem aperte probant. 1. Puncta, quæ τῷ Ketib, sive voci intra textum apponuntur, non habent puncta sibi propria affixa, sed puncta quæ ad vocem marginalem sub Keri pertinent: quo lector monetur, vocem in margine legendam esse, sed cum punctis quæ sunt in textu sub Ketib. At quam indigna hæc sunt divino auctore, ut puncta sub una voce in textu ponantur ad aliam in margine pertinentem? Quis sanæ mentis credet, talem punctationem a Sp. S. esse, vel a scriptoribus Sp. S. afflatis? Nam, ut valde absurdum est varias istas lectiones sacris scriptoribus ascribere, quasi nescijssent Esdras & Prophetæ, quænam fuerit vera lectio librorum a seipsis scriptorum: ita non minus absurdum est, hanc punctationem ipsis attribuere; cum potius si a scriptoribus sacris ortum duxissent, veram lectionem, (marginalem scil.) intra textum posuissent, & puncta ejus propria subjecissent, ejecta plane e textu voce, quam mendosam esse noverant: certe nunquam apposuissent vocibus in textu puncta, cum quibus nunquam legi debent, nec poterant. Exempla, cum ubique per Biblia occurrunt, non opus est adferre. 2. Observarunt Masorethæ, quinque voces esse, quæ in textu scribuntur, sed non leguntur, quia abundant: unde & nulla puncta sibi affixa habent; ut Jer. 51. 3. ידרך scribitur in textu, sed non legitur, nec puncta ei substituuntur. In aliis vero locis, voces septem, quæ non scribuntur in textu, sed spacium vacuum relinquitur: leguntur tamen, solis punctis vocalibus adscriptis sine literis; ut Jer. 31. 34. post יָמִים spacium vacuum relinquitur sine consonantibus: in margine vero ponitur vox, quæ legenda est, cum punctis in textu. 3. Variæ sunt voces, quæ in textu divisim, quasi duæ essent, ponuntur; de quibus notatur in margine conjunctim, ut una vox, legendas: & e contra, quædam sunt, quæ conjunctim in textu scribuntur, & in margine notantur divisim legendas esse. Vide exemplum prioris, Jer. 6. 29. מֵאֶשְׁתַּם pro מֵאֵשׁ תַּם: posterioris, 2 Chron. 34. 6. בְּחַר בָּתֵּיהֶם pro בְּחַרְבֹתֵיהֶם 4. Multæ voces sunt in textu, quæ obscœniores, vel minus castæ, videntur magistris istis, qui Spiritu S. sapientiores videri volunt, quæ in textu semper fuerunt; pro quibus alias notarunt in margine legendas: vocem vero in textu, quam non legendam esse volunt, alienis punctis afficiunt, eis scil. quæ voci marginali propria sunt, ut 2 Reg. 18. 28. pro חֲרֵיהֶם monent in margine legendum צוֹאָתָם. Ex his vero aliisque ejusmodi, luce clarius demonstratur, punctorum auctores non fuisse Esdram vel scriptores sacros. Anne enim illi ignoraverint, quænam voces separatim, quænam conjunctim legendæ sint? An puncta vocibus figenda docuerint, quæ aliena sunt, & verborum in margine propria? Cur non vocem, quam legendam voluere, cum suis punctis scripserint, vel in textum posuerint, idemque fecerint separando quæ divisim, conjungendo quæ conjunctim legi debuerunt? An nesciverint scriptores sacri, quænam voces vel literæ redundarent vel deficerent in Textu? An quisquam vero, cui sanum sinciput, credet, verbis, quæ obscœna his bonis viris censentur, Spiritum sanctum puncta apposuisse, quæ ad vocem honestiorem in margine ab audacibus homuncionibus notatam pertinent? Cum omnibus fabulis Talmudicis credam, etiam hisce assensum brutum adhibebo.

45. Sexto, ex punctorum & accentuum numero, officio, usu, & nominibus varias rationes depromit D. Capellus contra eorum antiquitatem: quas fuse prosequitur libro laudato. Puncta vocalia faciunt 14. vel 15. quinque longa, quinque brevia, quatuor brevissima, Scheva simplex unicum, & compositum triplex; quibus addunt Raphe, Daghes, & Mappic: quæ omnia a sacris scriptoribus usurpata, nemo sibi facile persuaserit: cum, postquam lingua Hebr. vernacula esse desiit, inventa fuere ad textum facilius legendum. Nam naturales vocalium soni non sunt plures, quam quinque; nec fere apud ullas nationes figuræ distinctæ vocalium longarum vel brevium inveniuntur, nisi fortasse apud Græcos, qui 7 numerant: quarum tamen (η) & (ω) ab (ε) & (ο) figura olim non discrepasse, probant Scal. in Euseb. digress. de literis, ad annum. 1657. Vossius de Arte Gram. l. 1. & alii. Nec prosodiæ Hebraicæ olim inserviisse has notas liquet, quod non tantum libri Metrici, ut Psalmi, Cantica, &c. sed & reliqui Scripturæ libri his punctis signati sunt: nec quænam fuerit prosodia antiqua Hebraica, quisquam hodie explicare potuit, cum periisse penitus plerique statuant. Nec qui carmina Hebraica annis abhinc sexcentis composuerunt, ullam habuere rationem vocalium longarum vel brevium, sed decem illas pro longis usurparunt, & solas raptas pro brevibus. Et fatentur punctorum assertores præcipui, vocalium longarum & brevium distinctionem non spectare prosodiam, vel syllabarum quantitatem: sed quod longas adhibeant in syllabis simplicibus, quæ uno consonante, & una vocali constant; breves, ubi gemina consona in syllaba composita per unam vocalem copulatur. Nec apud antiquos Masorethas occurrunt punctorum vocalium nomina, præter Patach & Camets: (sub illo comprehendentes Segol, quod vocatur Patach parvum; sub hoc Tseri, quod Camets parvum appellant:) nec alia nomina occurrunt, nisi apud Grammaticos, qui non ante 500, vel ad summum 600 annos scripserint. Quis vero credat, puncta fuisse ab Esdræ temporibus, & per mille annos nominibus caruisse, cum literarum nomina supra ter mille continuata sint, & hodie eadem manent? Respondent vero, fieri posse, ut nomina rebus posteriora sint: at certe, ut res, quæ in quotidiano usu sunt, per tantum temporis intervallum, nominibus careant, quibus dignoscantur, plane incredibile est. Si vero dicas, antiqua nomina mutata esse, & nova a Masorethis imposita; hoc gratis dicitur: imo contra apertam rationem, cum nulla in Mischna,

vel

vel Talmude, vel aliquo scriptore antiquo sit vel levissima istorum nominum antiquorum memoria, quibus nova successerunt. Nec nomina punctorum sunt Hebraica, sed plerunque Chaldaica, vel Syriaca, & respectu puræ Hebraicæ peregrina: quod satis innuit, nomina iis non imposita fuisse, quandiu Hebraica vernacula fuerit, sed postquam Chaldaicam pro vernacula commutarint. Aben Ezra, & illius ætatis Grammatici, septem tantum vocales agnoscunt, quas *reges* appellant: & ad Masorethas Tiberienses, ut auctores, referunt; scil. Cholem, Schurek, Chirek, Patach, Segol, Camets, & Tsere. Puncta etiam Daghes, Raphe, & Mappic, licet lectorem imperitum in legendo adjuvent; tamen antiquis ignota fuisse, constat ex Hieron. Sept. & aliis. Literæ Begad-Cephat בגדכפת sine Daghes semper aspiratas, cum Daghes tenues esse volunt Grammatici: at apud 70. tres priores semper ut tenues efferuntur, tres posteriores ut aspiratæ, ut loca infinita probant. Nam pro תֵּימָן legunt illi Θαιμὰν, תְּקוֹעַ per Θεκῶε, sic Kaph semper efferunt per χ Græcum, Phe per φ, nunquam per π. Imo Hieron. in Esa. 2. ait, *Qui Palæstini dicuntur Græcis, Hebræis vocari Philistinos, quia P literam Hebræus non habet.* Idem habet & in Dan. 11. Idem de Mappic dicendum; Utile esse linguæ hujus ignaris; iis, quibus vernacula est, plane superfluum esse. Raphe vero in plerisque libris omissa est, & in desuetudinem abiit. Idem statuendum de duplici puncto literæ Schin, Sept. & Hieron. nullam hic agnoscere discrepantiam: nam hi illud semper per σ, hic per s effert. Et in comment. in Titum, *Nos*, inquit, *& Græci, unam tantum literam S habemus; illi vero tres, Samech, Sade, & Sin, quæ diversos sonos possident. Sion per S, Sade, scribitur; Israel per S, Sin, &c.* Ex his, ni fallor, satis constat, puncta hodierna vocalia longe post Esdram inventa esse. De accentibus idem dici potest. De numero inter Grammaticos non convenit: alii numerant ad minimum 20. alii 30. cum tamen tres tantum sint naturales accentuum differentiæ, acutus, gravis, circumflexus. Quorsum itaque tot apud Hebræos, quorum plurimi lectionem potius interturbant, quam adjuvant; nec omnium rationem hodie quisquam explicare potuit? Nonne Rebhia pro commate, & in longioribus Segolta. Athnach pro Colon, & Silluk vel Sophpasuk pro periodo inservire possint, ut ostendit Capellus? In quem finem reliqui? Dicunt, in usu fuisse ad Musicam in Templo & Tabernaculo. At contra hoc facit, quod non tantum libri Poetici & Cantica his apiculis notantur; sed & Prophetici & Historici: imo capita, in quibus sola propria nomina recensentur, & libri qui populo in usu privato erant, qui Musicam ignorabant. Verissima itaque est D. Capelli, Vossii de Arte Gram. l. 2. c. 8. aliorumque sententia, nec ad Musicam primo vel secundo Templo denotandam, sed ad lectionem in synagogis post Captivitatem inventos esse hos apiculos, cum cantillatione quadam illa lectio fit: nec simul, sed gradatim introductos, donec ultimam manum apposuerat nobilis Masoretha Ben Ascher, qui post annum Christi millesimum floruit. Scripsit nuper quidam integrum volumen de Accentuum ratione: in quo narrat, *se quasi speciali Sp. S. luce illustratum omnem accentuum doctrinam, eorumque mysteria hactenus incognita plene enucleasse.* Varios accentuum gradus facit, distinguit in *Reges, Duces, Comites, Dynastas, Toparchas, Ministros majores, minores &c*, & totum vetus Test. percurrit, dum illos explicat. Cujus librum cum legerem, non potui non hominis misereri, qui tanto molimine nihil egit; & dum lucem majorem promittit, omnia tenebris involvit: dum supponit omnes apiculos, qui hodie textui apponuntur, divinæ originis esse, & magna mysteria continere: quorum magna pars erant hominum inventa, ocio abundantium: quæ nihil conferunt ad linguæ cognitionem; nec ex curiosa eorum speculatione quisquam doctior evasit, aut in textus sacri intelligentia quicquam profecit. Pauci sane ad distinctiones orationis, & tonum in syllabis denotandum, sufficere possent: reliquorum usus præcipuus est in Textus cantillatione in synagogis. *Ministri*, quos vocant, cum lectorem moneant tantum, sententiam continuandam ad proximum incisum, parvum habent usum, cum ex absentia *Regis* hoc cuique notum sit. Quis enim adeo hebes, ut nesciat continuandam orationem, donec ad aliquam distinctionem perveniat? vel quis in aliis linguis, si talibus apiculis singulæ voces notarentur, molestiam non sentiret in legendo potius, quam adjumentum aliquod? Certe accentus notandi morem recentem esse apud Græcos & Latinos, observarunt viri doctissimi: Et etiam apud Hebræos: a quibus ut literas accepere; sic accentus etiam, si in usu fuissent, traduxissent. Morem autem hunc apud Græcos & Latinos non invaluisse, antequam eorum linguæ desierunt esse vernaculæ, multa demonstrant: Antiquorum lapidum sculpturæ, quæ quo vetustiores, eo magis his apicibus carent: MSS. etiam libri antiquissimi, qui accentibus omnino destituuntur; ut de MS. Græco 70 Interp. Vaticano refert Joh. Morinus; & de nostro MS. Alexandrino τῶν ο constat, quem circa 1200 abhinc annos scriptum fuisse verisimile est: qui absque ullis accentibus vel spiritibus, vel versuum vel dictionum distinctione, pulchre admodum descriptus est: Quod etiam probat liber MS. antiquiss. N. Testamenti in Bibliotheca publica Cantabrigiensis Academiæ, ex dono Theod. Bezæ. Idem testatur Angel. Politian. Miscell. c. 58. & 80. de versibus Sibyllinis & Callimachi hymno, quos sine accentibus descriptos vidit. Aristoteli ignotos fuisse, probat D. Voss. ex verbis ejus de Sophist. Elench. c. 3. Imo Hieronymi ætate solitos sine apicibus scribere, observat Scal. ad annum Euseb. 1426. ex eo, quod καθαιρεῖ legit Hieron. pro καθαίρει, & transtulit, *subvertit*, cum verti debuisset, *mundavit*. Complutenses etiam in Bibliis suis Novum Test. ediderunt Græce sine apicibus: cujus rationem reddunt in una Præfationum, *quia antiquitus Græca lingua accentibus destituta erat.* Ideo, ut Textus ipsorum Græcos codices Originales (quos sine accentibus scriptos fuisse, tanquam certum supponunt) plenius aut perfectius exprimeret, sine accentibus imprimebant. Ut ergo laude digni sunt Masorethæ, quod puncta & accentus invenerint, quæ ad textus lectionem faciliorem, & orationis distinctionem conferunt: sic quædam addiderunt, quorum hodie haud magnus est usus. Et ut in his fortasse nimis diligentes aliquibus videri possunt: sic in aliis incuriosi fuere, ex defectu notarum, interrogationis, admirationis, interjectionis, exclamationis, parenthesis, &c. quæ in aliis linguis usurpantur, & in omnibus utilitatem habent: cum de his apud Hebræorum magistros sit altum silentium; nec in exemplaribus Biblicis Hebraicis, eorum aliquod vestigium apparet.

46. Septimum argumentum suppeditant antiquæ versiones, Græca, Chaldaica, Syriaca, &c: ex quibus perspicuum est, ob defectum punctorum voces quasdam ambiguitate laborasse: unde aliter interpretati sunt Versionum istarum auctores, quam hodie in punctatis codicibus legimus; qui si olim punctati fuissent, ambiguitas nulla fuisset; nec aliter legissent illi, quam in hodiernis exemplaribus legimus. Hoc passim observant viri docti in commentariis suis aliisque scriptis; & multa exempla ex 70. aliisque Interpretibus colligunt, ubi eædem literæ (sublatis punctis) tam ipsorum versioni, quam lectioni hodiernæ inservire possint. Exempla passim occurrunt. Genes. 47. ult. ubi הַמִּטָּה sine punctis reddi potest, *virga*, vel *lectulus*, legendo *hammita*, vel *himmata*. LXX reddiderunt ῥάβδον, *virgam*: hodie, ut nunc punctatur, *lectulum* significat. Sic Es. 4. 5. vox משרא ab Aquila redditur *mensura*, at LXX & Hieron. vertunt *principatum*. Hieronymus vero ait, Aquilam deceptum fuisse ambiguitate verbi: quod si punctatum fuisset, nulla relicta esset ambiguitas: nam מִשְׂרָא *misra* est *principatus*, מְשׂוּרָא *mesura* est *mensura*. Sic Hos. 13. 3. vox ארבה a LXX redditur *locusta*, a Theodotione *fumarium*: causam reddit Hieronym. quia apud Hebræos *locusta* & *fumarium* iisdem literis scribuntur. Si enim legas *Arbe*, est *locusta*; si *Arubba*, *fumarium*. Idem observat Mercerus in Chald. Paraph. Deut. 26. 5. circa vocem אבד quem vertit Chaldæus, *quærebat perdere*; Vulg. Latin. *persequebatur*. *Non est dubium* (inquit) *quin sine punctis, quibus tunc carebant Biblia,* אבד *legerint in Piel, hoc est, perdebat, non* אבד *in Kal.* Multa talia ubique occurrunt. Argumentum hoc, quod invictum & Achillæum videri fatentur, variis modis eludere conantur. Dicunt, *punctatos codices raros fuisse, & interpretes talibus codicibus usos non fuisse: imo LXX codicibus corruptis usos fuisse, ab optimis discrepantibus; idque consulto, eo quod inviti, & jussu Ptolemæi, (cujus offensam metuerunt,) hoc opus aggressi sunt: unde translationem corruptam & falsam consulto dedisse; lectionem eam cum punctis fuisse partem legis Oralis a Mose in monte Sinai tradita, quam exteris & gentibus exponere nefas putarunt: &c.* Quam vana & absurda comminiscuntur homines pervicaces, cedere nescii? An LXX, Aquila, Theodotion, Symmachus, Chaldæus Paraphrastes, Hieronymus, &c. codices punctatos non habuissent, si tales tunc extitissent? Anne credibile est tales extitisse, ipsos vero eorum nunquam meminisse? Certe nemo versionem publicam unquam aggressus est, quin exemplaria optima, quæ haberi poterant, sibi compararet: quæ non consulere, extremæ esset dementiæ. Cum itaque, fatentibus adversariis, punctatis codicibus non usi sint interpretes, certum est nullos tales extitisse. Quod vero punctationem faciunt legis oralis partem, hoc merito eam suspectam reddit: cum tota ista lex oralis figmentis & superstitiosis plerunque traditionibus constet, a posterioribus Judæis post Esdræ tempora inventis. Interpretes vero 70 optimos codices non consuluisse; imo punctatos, si tales extitisent, cum ex auctoritate publica versionem suam adornarent, a Pontifice summo & Sanhedrim missi cum exemplari aureis literis descripto, ut refert Josephus; ipsosque regem potentissimum, (sub quo multæ Judæorum myriades vixerunt,) ausos fuisse falsa & corrupta interpretatione illudere, nemo nisi Talmudicis & Rabbinicis somniis fascinatus credet. Imo ex historia certum est, ipsos optima exemplaria attulisse, fideliter vertisse, idque tum ob gentis suæ gloriam, tum ut regem demererent, & suæ gentis Hellenistis, (qui magno numero per Ægyptum, aliasque regiones dispersi erant,) consulerent, qui Græcam linguam melius, quam propriam, noverant. Certe multi erant inter Judæos, qui de versione judicare poterant, an fideliter facta esset: nec, si consulto corrupta fuisset, tantam habuisset auctoritatem apud Judæos, ut publice in synagogis legeretur; nec ea usi fuisent Apostoli, cum Ecclesiam plantarent, & eam Ecclesiæ Christianæ tradidisent: nec in tanto honore apud universam Ecclesiam Christi fuisset per multa secula, si consulto corruptam existimasent. Sed de hoc fusius, cum ad hanc Versionem perventum fuerit.

47. Octavum ex Hieronymo, & Origene, aliisque Græcis & Latinis Ecclesiæ Patribus petitur: apud quos nullum de vocalibus punctis vestigium apparet; sed altum apud omnes de iis est silentium: cum tamen Hieronym. omnium suæ ætatis erat Hebraice doctissimus, rerumque & antiquitatum Judaicarum indagator solertissimus. Origenes vero erat auctor Hexaplῶν. Hieronymus studiis indefessis, & laboribus magnis, summam linguæ Hebr. peritiam assecutus est: puncta vero & accentus ignorasse, ex innumeris locis in ejus operibus colligi potest: quorum pauca referam. In Hierem. q. 22. *verbum Hebraicum, quod tribus literis scribitur* דבר *(vocales enim in medio non habent; sed pro consequentia & legentis arbitrio legunt) si legatur, Dabar, sermonem significat; si Deber, mortem; si Daber, loquere. Unde LXX. & Theodotion junxerunt illud præterito capitulo, ut dicerent, disperdens parvulos de foris, juvenes de plateis, morte: Aquila vero & Symmachus transtulerunt* λάλησον, *loquere*: sic etiam transtulit Hieron. In nupera vero Hieronymi editione, notandum, quod observavit vir doctus, Marianum Victorium, qui notas addidit, & editioni præfuit, haud bona fide egisse, cum pro Hebraicis verbis, quæ Latinis literis extant in Hieron. textu, Hebraicas literas cum punctis hodiernis substituat; quod Hieronymi scopo plane contradicit: nam in hoc loco positis punctis ambiguitas plane nulla est. Hic vero videmus, nullam apud Hieronymum istorum apicum mentionem fieri; licet ad ambiguitatem tollendam, & varietatem significationis explicandam, commodissima sese obtulerit occasio. Certe æquum esset, ut hoc loco se explicaret, dicendo, דבר cum duplici Camets significare *verbum*; cum duplici Sægol *mortem vel pestem*; cum Patach & Tsere *loquere*: & quod sic legerunt Aq. & Sym. & ipse sic legat: at LXX. & Theodotion cum duplici Sægol: Vel si noluit puncta nominare, saltem debuit ea sub literis subscribere. Tantum ver-

[ve]ro abest, ut hoc ne levissime insinuet, cum maxime opportunam ha[bu]it occasionem, ut disertis verbis, quantum fieri possit ab punctorum [i]gnaro, contrarium affirmet, cum dicat, *vocales in medio apud Hebræos [no]n haberi, & pro consequentia & legentis arbitrio varie legi posse.* Idem ad Evagrium sic scribit; *Non refert, utrum Salem an Salim nominetur, cum vo[c]alibus in medio literis perraro utantur Hebræi, & pro voluntate lecto[ru]m atque varietate regionum, eadem verba diversis sonis atque accen[t]ibus proferantur.* Idem in Esai. 26. 14. circa lectionem *zacar* & *ze[c]er*, de qua supra quædam diximus, scribit, *Nec nos terrere debet, quod LXX.* masculum, *& cæteri interpretes* memoriam *transtulerant, cum [ii]sdem tribus literis* זכר *utrumque scribatur apud Hebræos, sed quando memoriale dicitur, legitur, zecer; quando* masculum, *legitur zacar: & hac verbi ambiguitate deceptum arbitrantur Judæi Saulem, cum pugna[v]it contra Amalecitas.* In Esai. 32. ait, *Ignis & lumen Hebraice iis[d]em scribuntur literis* אור, *quod si,* ur *legatur, ignem sonat; si,* or, *lu[c]em.* Plurima talia ex Hieronymo proferri possunt: Quæ licet luce cla[r]iora videntur, ad probandum puncta vocalia Hieronymi ætate in usu non fuisse: ne tamen victi videantur, qui contra sentiunt, cum pla[n]e convicti sint, responsum ad præcedens argumentum hic ingeminant, [s]cil. *punctatos codices raros tunc fuisse; Hieronymum quidem tali codice [u]sum non fuisse, nec de punctatis codicibus inaudivisse*: quæ omnia si[n]e ulla probatione, vel probabilitatis umbra dicuntur; ideoque eadem facilitate rejiciuntur, qua affirmantur. Imo non tantum Hieron. sed nec ullus Patrum Græcorum vel Latinorum, aliusve scriptor ab ipsis Apostolorum temporibus, per quingentos annos, eorundem meminerit; nec unicum testimonium ex iis proferri possit, unde hoc probetur. Nec dici potest, veteres (excepto Origene & Hieronymo) linguæ Hebraicæ ignaros fuisse: hoc enim, licet falsissimum sit, dato, sed non conces[s]o; non potuere tamen, quin aliquid de punctis audiverint, si tunc in usu fuisent: cum Judæi magno numero inter Christianos viverent, & lectio hæc per puncta novum quid & insolitum fuerit, a Græcis & La[ti]nis alienum. Quis enim est inter nos, qui Græcum & Latinum ser[m]onem callet, qui de punctis Hebraicis nihil audivit? At ex Hiero[n]ymo objiciunt, ipsum sæpe mentionem facere apicum Hebraicorum, qui sine dubio (sic vir doctus) *erant puncta vocalia. Hieron. Præf. in lib. Regum dicit, Pentateuchum Samaritanum totidem literis ac Hebraicum scriptum esse: figuris tantum & apicibus discrepare.* At sine dubio Hieronym. non legerunt, qui hæc affirmant. Ipse enim pluri[m]is locis explicat, quid per apices literarum intelligat; linearum ductus scil. vel summas earum particulas. In Zach. 12. 10. dicit, *Hebraicæ literæ* ד & ר *similes sint, & parvo tantum apice distinguuntur.* Quis hic per apicem, vocalem designari dicet? an Daleth & Resh vocali differunt? Imo planum est, solum ductum lineæ superioris, apicem vocari. Idem habet Esa. 8. 4. & 27, 1. & Eccles. 8. 6. Glossa ordinaria in Luc. 16. 17. ait, quod *apex est summa literæ particula*: Et Erasm. intelligit *summum elementi fastigium.* Præterea notum est, Judæos literas quasdam coronulis & apicibus quibusdam ornare solitos, in libris quibus publice in Synagogis utuntur: literæ vero istæ sunt septem שעטנזגץ. Habeo librum Esther, de quo supra, hoc modo descriptum, ejusmodi apicibus & coronulis insignitum: & ex his apicibus magna mysteria extrahunt Cabalistæ. Hic vero mos superstitiosus forte Hieronymi ætate invaluerat, licet priorem responsionem veriorem existimo. Cum vero dicit Hieron. literas Samaritanas ab Hebræis, figuris & apicibus discrepare, non potuit per apices intelligere puncta vocalia, cum Samaritani talia nunquam habuerint, nec in hunc usque diem agnoscunt: unde idem, qui hoc objicit, vir doctus, addit, *se vix existimare puncta vocalia tempore Hieronymi Samaritanos habuisse*: imo dicere potuit, *nunquam habuisse.* At, inquiunt, Hieronym. sæpe meminit accentuum, ut in Amos 8. Epist. ad Evagrium, & alibi. Facilis est responsio, per accentum tonum ipsum intelligi, non ejus notam vel figuram: nam ex usu & consuetudine notum erat, quæ syllaba in dictione elevanda esset, licet figuræ nullæ extabant; prout hodie apud Syros, Arabes, Æthiopes, & in omnibus linguis vernaculis notum est, in qua syllaba accentus esse debet, vel quæ syllaba attollenda est, licet notas vel figuras accentuum nullas habeant. Joh. D' Espeires, licet puncta ab Esdra non inventa fuisse sentit; tamen quædam puncta vocalia fuisse tempore Hieronymi affirmat, Tract. 1. disp. 1. dub. 3. quia Hieron. reprehendit lectionem τῶν ο, Gen. 47. ult. qui מטה transtulerunt, *virgam,* cum ipse legendum vult, *lectum.* Nam si nulla fuisent puncta, quomodo Hieronymus tam confidenter pronunciare poterat, legendam esse, *lectum?* Sed responsio est facilis, quod ex usu & legendi consuetudine tempore Hieronymi, sciri poterat, vertendum esse, *lectum,* licet puncta vocalia non esent. Voces enim, quæ in se ambiguæ erant sine punctis, certam tamen plerunque lectionem habent in contextu: quæ usu & traditione ad posteros derivata fuit, & secundum quam, quum puncta inventa esent, tales voces punctarunt.

48. Nono, probatur ex aliis linguis Orientalibus, quæ maximam cum Hebraica habent affinitatem; quæ tamen puncta & accentus vel recenter accepere, vel hodie ignorant: quales sunt Arabica, Chaldaica, Samaritana, Syriaca. De Arabica, quæ omnium hodie latissime propagata est, res plana est, eam puncta vocalia olim non habuisse: accentus vero hodie habet nullos: ut nec Syriaca, nec Samar. Tres habent Arabes literas اوى quas *quiescentes* vocant, ut Hebræi; quæ omnium vocalium vicem olim sustinebant: postquam vero notas adhibuere vocalium ad morem Hebroræum, tres tantum excogitarunt, Phatha (َ) Damma (ُ) & Kesri (ِ) quæ licet ad ambiguitatem tollendam haud satis videri possint; tamen ex iis cum paucis regulis, & ex usu & consuetudine, omnes vocalium sonos distinguunt, & verum legendi modum brevi asequuntur. Post conscriptum Alcoranum cœpisse Muhammedanos linguam hanc excolere, & puncta pro faciliori lectione textui Corani affigere, testantur viri in Arabismo versatissimi, ejusque professores celeberrimi. Inter cæteros, clariss. Golius Præf. ad cap. 31. Corani, ad finem Gram. Arab. Tho. Erpenii, advertit se *variantes lectiones invenisse in exemplari Alcorani, ex Mogullorum regno sibi delato, in margine notatas, quæ peculiarem habuere semper auctoritatem ex antiqua doctiorum crisi. Universam vero illam varietatem fere in vocalibus constitisse, quas ut posteriores & externas scriptionis partes, verisimile videtur, literatorum Antistitum consensu esse adjectas, tunc demum, cum aliquandiu Coranus fuisset divulgatus: inde ese duorum codicum, quos possedit, fragmenta quædam in membranis exarata vetastissimo charactere, qui ante secula exolevit, ubi nullæ prorsus vocales comparent: communem vero lectionem vulgato textu expressum esse Meccensem, & Medinensem.* Sic vir ille longe doctissimus: nec quenquam me legise memini, qui puncta Arabica cum literis coæva statuit. De Syriaca Maronitarum idem inter alios testatur D. Masius, *puncta initio non habuise: postea ad facilitatem lectionis, vel ad ambiguitatem tollendam, unicum punctum adhibuise, quod pro vario situ infra vel supra literam vocales distinguebat*: ut affirmat etiam Bootius Epist. dicta, sect. 48. *Figuras vero, quibus nunc utuntur,* dicit Masius, *ipsos a Græcis mutuasse.* Idem de Samaritanis observare licet, qui lectionem veram ope trium literarum ࠀࠅࠉ quæ pro vocalibus olim etiam apud Hebræos habitæ sunt, & usu ac majorum traditione conservarunt: nec puncta ulla vocalia ad hunc usque diem habent. Persæ vix aliquos punctatos codices adhuc habent, vel certas regulas de punctandi ratione tradiderunt, licet quidam in Grammaticis quasdam nuper excogitarunt. Chaldæas etiam Paraphrases antiquissimas punctatas non fuise, ex literis superfluis post punctationem relictis, testatur Lud. de Dieu. Compar. trium Ling. l. 1. c. 7. quod etiam ante ipsum ostendit doctiss. Buxt. Gram. Syr. & Chald. l. 1. c. 1. unde post superaddita vocalium puncta, relictis illis consonis, quæ vocalium erant indices, confusa extiterit punctatio, quæ tum in Bibliis Venetis, tum in Regiis passim invenitur, & summo labore Buxtorfii in Basileensibus ex maxima parte sublata est. Ex his omnibus colligitur, cum in omnibus his linguis, Hebrææ cognatis, puncta recenter usurpata sint, nec literis coæva fuere, idem etiam de Hebræa dicendum; nec hujus magis, quam illarum perfectioni, lectioni, &c. derogasse.

49. Hæ sunt præcipuæ rationes, quas pro hac sententia proferunt. Restat, ut, quæ in contrarium adducuntur, perpendamus; idque breviter: ut enim omnes minutias consectemur, chartarum angustiæ non permittunt. Qui plura desiderant, adeant L. Capellum, & D Buxtorfium, qui argumenta pro utraque parte latius deducunt. Primo arguunt ex cujusque linguæ natura, quæ constare debet ex consonis & vocalibus. Vocales enim sunt dictionum quasi animæ, quæ eas vivificant & movent: unde a voce dicuntur vocalia, quia eorum adminiculo vox articulata profertur. Resp. verissimum esse, nullam linguam vocalibus carere posse, nec vocem ullam sine vocalibus pronunciari. Quod vero hinc inferunt pro punctorum vocalium antiquitate, negamus. Nam habuit ab initio, habetque hæc lingua, tam vocales, quam consonas, ex quibus constat, instar aliarum linguarum: nec audiendi sunt Grammatici, si stricte & proprie loquamur, qui vocales ex literarum albo expungunt, & omnes literas consonas esse volunt. Nam א ו י præcipue, sæpe ה & (ut Hieronymo, aliisque placet) ע, quæ hodie pro consonis tantum habentur, olim pro vocalibus erant usurpatæ. Tot sane literas Hebræi habebant, quot aliæ nationes, cum ab ipsis cæteræ nationes literas hauserint. Cur itaque non potuerint Hebræi omnia sua vocabula viginti duabus literis exprimere, ut aliæ nationes? Origenes enim integra volumina Hebraica descripsit Græcis characteribus, nec novas vocales sibi finxit, ut absentes vocales in Hebraicis dictionibus exprimeret: & ad eundum modum Hieronymus multa vocabula & versiculos expressit literis Latinis, ut & alii linguæ Hebraicæ periti: annon idem poterant Moses & Prophetæ? In codice MS. Barbarino. antiquiss. ex quo variantes lectiones Prophetarum minorum descriptas exhibemus Tomo ult. hujus operis, extant specimina quædam ex Origenis Hexaplis descripta, ex quibus constare potest ex parte, quænam literæ Græcæ Hebraicis olim respondebant. Hos. 3. 2. וחמר שערים ולתך שערים pro *Omer hordei, & dimidio Omer hordei,* sic reddit Origenes literis Græcis, ΟΥΧΟΜΡ ΣΕΑΡΙΜ ΟΥΛΕΧΘ ΣΕΑΡΙΜ. & Cap. 11. 1. כי נער ישראל ואהבהו וממצרים קראתי לבני *Cum Israel esset puer, dilexi eum, & ex Ægypto vocavi filium meum.* Quæ literis Græcis ita exprimit Origenes, Χι νερ ισραηλ ους αβι ου ου μιμμεσραιμ καραθι βανι. Hic inter alia videmus, Jod per vocalem ι, & aliquando per ε, exprimi; Ain, pro α, & ε inservisse; Aleph pro α; Vau pro ο, & ου sive υ, poni. Joh. Morin. Gram. Samar. cap. 13. multis exemplis probat, Samaritanos, qui easdem habent literas cum Hebræis, figuris solum discrepantes, nec puncta vocalia agnoscunt, per א ה ו י ע vocales a e i o u. ubique exprimere. Certe mutilum esset Alphabetum Hebraicum, si deessent vocales, quæ inter literas præcipuæ sunt, & quarum causa reliquæ excogitatæ sunt: esset enim Alphabetum literarum, cum quibus nihil pronunciari possit. Et plane absurdum esset, ut a e i o u, non possent nisi aliarum literarum ope pronunciari: ut apud Grammaticos hodie videmus, qui efferunt a per אָה, e per אֵ, i per אִ, o per אוֹ, u per אוּ: nihil enim sonarent illæ literæ sine punctis. Unde, ut observat Morinus, *quod natura sua est vocalissimum, & per quod cætera redduntur vocalia, eorum opinione est mutum: & quod semper efficax & mobile est, et cujus ope cætera moventur, semper quiescet, et otiosum erit.* Josephus etiam lib. 6. de Bello Judaico, literas, quibus nomen Dei Tetragrammaton lamina aurea inscriptum erat in ornatu Pontificis, vocat *elementa quatuor vocalia,* Ταῦτα δὲ ἐστι φωνήεντα τέσσαρα· per φωνήεντα enim *vocales* intelliguntur oppositæ aliis literis, quas σύμφωνας, *consonantes,* vocant. Vocales enim literarum nomen maxime merentur: &, ut observat clariss. Vossius, *Non sine ratione Masorethæ subtiliorum figurarum notis, vocalium nomen tribuerunt; crassiorum, consonantium: quia illæ quasi animæ, hæ veluti corpus orationis referunt. Sed non hinc sequitur, vocales non esse literas: imo, si argumentari liceret, dicerem,*

cerem, hoc ipsum, eas vel magis, quam consonas, esse literas, arguere: cum animæ magis, quam corporis, habenda est ratio. De Arte Gram. lib. 1. cap. 27. *Verum est quidem, hodie vocales in iis quiescere: at olim pro vocalibus fuisse, testatur Hieronymus, qui eas vocales appellat; cujus verba adscribam.* *Hieronymus* (inquit) *Epist.* 145. *docet pro Hosianna, dici Hosanna, media vocali elisa, quia ab Aleph excluditur Jod: & Epist. ad Evagrium de Melchisedec, referre negat, utrum dicamus, Salim, quod scribitur* סלים *cum Jod, an Salem, quod scriberetur* שלם *sine Jod: & causam hanc addit; quod vocalibus in medio literis, raro utuntur Judæi, & pro voluntate locorum, atque varietate regionum, eadem verba diversis sonis atque accentibus proferantur. Idem in tradit. Hebr. Genes.* 13. *dicit* אפרון *cum* ו *scribi, &* אפרן *ablata* ו *litera, quæ apud Hebræos pro (u) legitur. Etiam Jer.* 9. 22. *scribit, verbum* דבר *quod tribus literis scribitur (vocales enim in medio non habent) pro consequentia & legentis arbitrio, si legatur Dabar,* sermonem *significat; si Deber,* mortem; *si Dabar, loquere. His locis per vocales non possumus aliud intelligere, quam literas* אוי. *Ex quibus, Jod loco vocalium poni solere, etiam sunt argumento vox* Darius, *&* Cyrus, *quæ si Hebraice sine punctis scribantur, & Jod pro i, Vau pro u, positum statuas, longe fœlicius expriment* Darius, *&* Cyrus, *quam si cum punctis legas,* Dariares, *&* Cores. *Cæterum Jod, non (i) solum, sed (e) quoque, signabat; ac Vau nunc pro (o), nunc pro (u) poni, quid mirum? quando apud Latinos quoque hæ literæ operas quasi mutuas tradunt: ut Davos, Davus; servos, servus; heri, here; Virgilius, Vergelius: utrumque etiam & ratione & auctoritate stabiliri potest. Quod vero ad vocalem (a), ea sæpe colligebatur ex absentia τῶ Jod & Vau: quandoque etiam per Aleph signabatur, ut 2 Sam.* 12. 1. *& Prov.* 10. 4. ראש *pro* רש pauper. *Neh.* 13. 16. דאג pro דג piscis, *& alia aliis locis. Et sane Aleph valuisse (a) luculento sit argumento Græca lingua, ubi princeps litera hanc habet potestatem: at Alpha esse ex Aleph factum, satis est apertum.* Hactenus vir Doctiss. Idem legimus apud Drusium in variis locis opusculorum suorum, Libro de recta lectione linguæ sanctæ, cap. 4. & de vocibus Hebraicis N. Testamenti, cap. 9. ubi concludit, *Quis neget has literas interdum vocalium loco usurpatas fuisse, quum etiam nunc a consonantium natura recedant, imo plane eam exuant in* עלם *olam,* אור *ur,* אלהים *Elohim,* פרא *vere, & aliis multis nominibus?* Vide Morinum, ubi supra. Habuere itaque Hebræi vocales, licet puncta vocalia non habebant, ut ex dictis patet. Quibus & hoc addendum, vocem consonis expressam legi & intelligi posse, ut experientia testatur; legi sine vocalibus non posse: sed legi potest, iis non expressis. Non adscriptis, legere potest Hebraice peritus; iis additis, legere etiam possunt Hebraice nescientes. Leguntur hodie Talmud, & Rabbinorum Commentarii, librique Judæorum, sine punctis vocalibus: imo qui in hac lingua exercitati sunt, ipsa Biblia sine punctis expedite legunt, ut præter Rabbinos in synagogis alii privati: & testatur Jos. Scal. lib. 3. Epist. 244. *Hodie pueri Turcarum, Arabum, Persarum, omniumque Muhammedanorum, sine punctis legere discunt, licet non sine vocalibus.* &c.

50. Secundo objiciunt, lectionem Hebraicam maxime incertam & difficilem reddi ob defectum punctorum. Posito enim, has literas fuisse vice vocalium, adhuc tamen incertam esse lectionem, tum quod singulæ modo unam, modo aliam vocalem repræsentant: Vau, (o), vel (u), Jod (i) vel (e), &c. tum quod multa sunt vocabula, quæ nullam habent harum literarum, sed ex meris & proprie dictis consonantibus constant. Etiam dato, quamdiu lingua hæc vernacula fuerat, lectionem sine punctis fieri potuisse: cum tamen plures, quam mille anni intercesserint ab Esdræ tempore, quando vernacula esse desiit, ad Masorethas punctorum inventores; impossibile fere esset per tantam temporis intercapedinem, lectionis & pronunciationis regulas, de tot vocalibus & accentibus, conservari. Nulla enim hominum memoria, tot mille versuum pausas, tot millenarum vocum distinctam pronunciationem retinere potuit adeo exacte, ut in nulla voce vel vocali erraret, usque ad Masorethas Tiberienses. Resp. etiam postquam lingua desiit esse vernacula, vera tamen lectio continuari posset inter doctos, (apud quos quasi vernacula erat,) usu & consuetudine, & institutione Scholari, quæ inter ipsos vigebat ante punctorum inventionem, & tum ambiguitas vocalium tolli, tum earum absentia suppleri, ex legendi usu, & ex contextu orationis, quo vox, quæ in se spectata varie legi posset, ad unam lectionem determinatur. Fatetur Schickardus punctorum adsertor strenuus, *solere Judæos absque Grammatica, mero usu, hanc linguam aggredi:* ait etiam, se vidisse *pueros septennes Mosem sola exercitatione legentes, licet adultiores, & cum ad Rabbinatum aspirent, artis rudimenta ex Elia vel Kimchi didicere.* Meminit etiam viri cujusdam docti, qui *præcepta prorsus eliminavit:* cujus conatus laudat, licet processum improbet, Præf. in Horolog. Quomodo vero ex literis אהוי quiescentibus, aliisque servilibus, & radicalibus, etiam sine punctis, confici possunt canones sive regulæ paucæ generales, quibus vera lectio & pronunciatio addisci possit, etiam ab iis quibus non est vernacula, late & accurate ostendit D. Capell. lib. 1. cap. 18. quo lectorem remittimus. Nec necessarium est pro singulis versibus, vel vocabulis particularibus, tot pausas & vocalium singularum pronunciationem addiscere & memoria tenere: cum probabile sit, Esdram versus, spacio, non punctis, distinxisse; (quod satis erat ad versus distinguendos:) & ex linguæ natura & analogia, usu & traditione majorum, præsertim ex institutione doctorum, & paucarum regularum generalium observatione, hoc fieri posset: ut in aliis linguis Orientalibus, Chaldaica & Arabica, videmus; quæ puncta non habuerunt ante Hebraicam, (præsertim Samaritana, quæ puncta adhuc nulla habet,) eædem tamen linguæ manserunt sine mutatione, cum nec vernaculæ fuerint, nec puncta habuerint. Linguam Græcam eandem mansisse videmus, quæ tempore Platonis & Aristotelis erat, licet accentus longo post tempore inventi & appositi sint. Si quis vero a me quærat, unde hæc consuetudo Hebræis, vocales in mediis vocibus omittendi plerumque, cum semper initio & fine adhibeant; non possum J. Morino, licet doctissimo, & in his rebus exercitatissimo, assentiri, Quod *Moses, qui in omni Ægyptiorum sapientia instructus erat, in Ægyptiorum imitationem hoc fecerit: quorum sacerdotes, præter characteres Hieroglyphicos, & epistolares sive communes, habuere etiam alios sibi peculiares, quibus res sacras conscripsere, qui vocati sunt sacerdotales; & ut mysteria sua populo occultarent, hunc modum scribendi elegisse, sine vocalibus mediis.* Nam, præterquam quod, quinam characteres illi sacerdotales fuerint, nobis prorsus ignotum sit; nec an medias vocales omiserint sacerdotes, ullibi constet, cum nulla istorum characterum vestigia veterum monumentis appareant; etiam hoc sententiam illam plane evertit: quod Moses in omnibus institutis hoc agebat, ut cum Ægyptiis populus Israeliticus nihil commune haberet: unde, ut immunda & abhominanda Deus prohibuit, quæ Ægyptiis sacra & veneranda, multasq; leges tulit, quarum vix ulla ratio reddi potest, quam quod quæ ab illo prohibita sunt, apud Ægyptios sacrosancta habebantur. Quis vero existimet, Deum legem suam sanctissimam scribi voluisse more Sacerdotibus Idololatris usitato: qui nulla cum Idololatris commercia, nulla connubia, nullam societatem, nisi quæ necessitas postulabat, permittere voluit? Probabilius mihi videtur, Orientales (hoc enim Hebræis cum reliquis Orientalibus commune est) linguas suas primo non ita excoluisse, ac Europæi; nec in vocalium sonis distinguendis ita exactos & accuratos fuisse, ut Græci & Latini: unde satis duxerint vocales adhibere initio & fini dictionum, relictis mediis: quæ, ut ex Hieronymo supra diximus, *pro consequentia & lectoris arbitrio, et secundum regionum varietatem, varie pronunciabantur,* vel ex usu & consuetudine determinatum sonum habuere: postea, cum vernacula esse desierunt, accuratius omnia distinxerunt, & excoluerunt.

51. Tertio objiciunt, sublata punctorum auctoritate divina, quæ lectionem alias ambiguam determinet, sensum Scripturæ prorsus incertum & obscurum reddi, quem quilibet ad sententiam suam, instar nasi cerei inflectere possit, nisi ad auctoritatem Ecclesiæ confugiamus: hoc vero esset in Pontificiorum castra transire, & fidem, quæ solis oraculis divinis nititur, humanæ auctoritati subjicere. Hoc vero est μορμολύκειον illud, quod multos etiam doctos ab altera sententia deterret. Ut vero ab hoc metu eos liberemus; notandum est primo, hoc argumentum, ut & secundum, contra plerosque, & doctiores, punctorum patronos facere, qui Esdram punctationis auctorem faciunt. Nam a Mose usque ad Esdram, eadem incertitudine laboravit textus sacer, quam contra nos objiciunt: cum per totum illud tempus sine punctis fuisse fere omnes statuant. Si vero ante Esdram textus sine ambiguitate legi, & intelligi potuit sine punctis; cur non etiam post Esdram usque ad Masorethas Tiberienses? Secundo notandum est, illos qui argumentum hoc urgent, Romanensium causam incautos promovere, a quibus tamen longissime abesse videri volunt. Concedunt enim ipsis, quod si puncta non sint a scriptoribus sacris adscripta, Scripturæ sensus erit omnino incertus, & ejus auctoritas mere humana: quo dato, minorem probant Romanenses, puncta scil. non esse a sacris scriptoribus: quod certe majori cum probabilitate faciunt, quam contrasentientes contrarium: Unde & recta conclusio sequitur, sensum Scripturæ esse incertum, &, quoad nos saltem, ab Ecclesiæ auctoritate pendere. Consequentiam tamen hanc licet quidam Ecclesiæ Romanæ Doctores urgent, inter quos Morinus Exerc. Bibl. 6. cap. 2. n. 3. & alibi: ubi ostendit vocem דבר ex solis consonis constantem octo diversas habere posse significationes, quas ibi enumerat: hujus vero in textu Hebræo ambiguitatis causam inter alia assignat n. 7. *consilium divinum, ut omnes Ecclesiæ judicio se submitterent:* Non desunt tamen inter ipsos viri docti, qui non tantum contrarium affirmant, & consequentiam negant; sed etiam validissimis rationibus idpsum probant: ut Simeon de Muis Professor Ling. Hebr. Parisiensis, animadvers. in præf. J. Morini in Bib. Græc. Joh. D'Espeires Tract. 1. de auctor. text. Hebr. Dub. 3. contra Tannerum. Probant vero ex textu & Vers. Samaritica, (quæ iisdem literis scribuntur, quibus Textus Hebraicus: nec enim puncta unquam habuere Samaritani, & tamen sine ambiguitate, tam ab ipsis, quam a nobis, eorum codices leguntur,) & ex codicibus, Syriacis, Arabicis, Persicis, Rabbinicis, &c. non punctatis: in quibus tamen tum ab ipsis, tum a mediocriter inter nos doctis, libri sacri aliique leguntur, sensusque certus, ut ex codice punctato, elicitur. Et licet Arabes notas tantum tres pro omnibus vocalibus, & accentuum nullas, adhibeant; ex usu tamen, & paucis regulis, tam certa ac indubitata lectio comparatur, ac si omnes vocales Masorethicas usurparent. Testatur Elias Lev. præf. in Mas. Hammas. *se Romæ vidisse tres Chaldæos pueros, psalterium Davidis lingua Chaldaica scriptum sine punctis expedite legentes.* Dicit etiam Galat. *apud Chaldæos Scripturam doceri in scholis absque punctis, quæ ab omnibus legitur sine hæsitatione.* Ad argumentum vero respondeo, dictiones sine punctis vocalibus, quæ in se spectatæ ambiguæ sunt, & varie legi possunt; in contextu certum & determinatum sensum habere, a quo in lectione discedere non licet, nec eum pro arbitrio rejicere: contextus enim, sive antecedentia & consequentia, ambiguitatem tollunt plerumque. Si vero adhuc vox sit ambigua, ita ut ex orationis serie & structura determinari non possit: usus tamen, & consuetudo sive traditio universalis a majoribus accepta, omnem tollit ambiguitatem. Si vero adhuc sit ambigua, & vox a variis varie lecta sit, (quod interdum, licet rarissime, nec in rebus alicujus momenti, accidit,) ibi ad codices antiquiores aliaque media respiciendum est, de quibus diximus in Variis lectionibus. Exemplum in casu primo sit, Ex. 18. 15. ubi scriptum est ויאמר משה לחתנו *Et dixit Moses ad socerum suum;* singula verba per se spectata sensum alium admittere possunt: nam primum legi potest cum punctis, vel וַיֹּאמֶר vajomer, *& dixit,* vel וַיֵּאָמַר vajeamar, *et dictum fuit:* secundum legi potest מֹשֶׁה Mosche, *Moses,* vel מָשָׁה Mascha, *extraxit:* tertium itidem legi potest לְחֹתְנוֹ lechotheno, *ad socerum suum,* vel לַחֲתָנוֹ *ad generum suum.* Licet vero voces non punctatæ ambiguæ

guæ sint, orationis tamen series ambiguitatem tollit. Si legas, *Et dixit Moses ad generum suum*, erit falsum; quia Jethro erat Moses socer, non gener: si vero legas, *Et dictum est, Extractum est ad generum suum*, absurda erit lectio, quæ nullum parit sensum. Ergo necessario legendum est, *Et dixit Moses ad socerum suum.* Multa talia dari possunt. Si vero adhuc vox maneat ambigua, & sensum duplicem habeat, respiciendum est ad codices optimos & vetustissimos, ad Ecclesiæ usum & consuetudinem, quomodo legerunt veteres Ecclesiæ Patres, vel antiquæ versiones ab Ecclesia probatæ, vel quænam lectio ab Ecclesia hodie recepta sit. Tandem & hoc notandum, Masorethas, dum puncta invenerunt, non novos vocalium sonos, vel pronunciationem novam induxisse; sed juxta consuetudinem ipsis traditam libros sacros punctasse: ideoque lectionem non ab ipsis pendere, licet ipsi apices excogitarunt; nec ideo veram esse lectionem, quia est a Masorethis: sed quia verum Sp. S. sensum exprimit, quem scriptoribus sacris dictavit, & per eos literis consignavit, quemque tum Judæi, tum Christiani conservarunt. Non enim punctarunt Masorethæ sacros codices pro arbitrio; sed secundum veram & receptam lectionem, quam diligenter poterant, puncta apposuere. Ipsos vero plerumque recte punctasse liquet, tum ex antiquis Versionibus ante puncta affixa factis, quarum lectio cum hac Masoretharum in omnibus, quæ ad fidem & mores spectant, concordat; ut Græca, Chaldaica, Syriaca: tum ex eo quod Textus punctatus non tantum apud Judæos, sed etiam apud Christianos tam Romano-Catholicos, quam Protestantes, publice acceptus & approbatus sit, & ubique imprimitur. Ex dictis itaque constat vanitas hujus objectionis. Nam licet punctatio sit Masoretharum inventum, & humani juris quoad apices & figuras: non tamen sequitur, sensum Scripturæ lubricum & incertum esse, vel ab Ecclesiæ arbitrio pendere; sed quod per puncta significatur, vocalium scil. sonum & verborum sensum, divinæ prorsus auctoritatis esse, Deumque solum auctorem agnoscere.

52. Objiciunt ex libro Zohar, libro Cabalistico omnium antiquissimo, expressam in illo fieri punctorum mentionem sub iisdem nominibus, quibus hodie appellantur. Auctorem hujus libri faciunt quidam, R. Simeonem filium Jochai, qui mortuus est circa annum Christi 120. Imo quidam Christo antiquiorem faciunt. Vulgus Judæorum putat, scriptum esse in spelunca, ubi ob metum Romani Imperatoris delituit Simeon cum aliis Rabbinis. Historiam fabulis refertam habemus in Talm. tract. de sabb. cap. 2. Impressus est Cremonæ anno Christi, 1555. postea Cracoviæ 1603. Inter alia, hæc leguntur, f. 110. *Puncta & vocales sunt traditio Mosis de monte Sinai*: & fol. prox. *Motiones accentuum omnes firmatæ sunt per manum Mosis*: nominatim vero memorat Segol, Tsere, Chireck. &c. & fol. 262. *dictiones absque punctis sunt sicut mulier absque vestimento, quæ non potest prodire in publicum.* Et fol. 28. *non est subsistentia aut lux ullis literis sine luce punctorum: & totum illud traditum est per secretum legis in Sinai.* Hujus quidem libri si tanta esset antiquitas, res conclamata esset. At commentitiam esse istam antiquitatem, & falso isti R. Simeoni librum adscriptum esse, certum est: idque agnoscunt præcipui punctorum defensores. D. Buxtorfius exprefse tum in Bibliotheca Rabbinica, verbo זוהר tum in Abbreviat. in רשבי ejus auctoritatem elevat: scribit enim ex R. Gedaliah in Schalf. *R. Simeonem, & ejus filium R. Eliezerem nihil scripsisse de libro Zohar, qui hodie est in manibus nostris, sed discipulos ejus, & discipulos discipulorum ejus, scripsisse eum in foliis multis, & tantam fuisse molem hujus compositionis, ut totam vix camelus ferret.* Existimat vero D. Buxtorf. non innotuisse ante annum Dom. 1240, quia R. Nachman, & R. Ascher, qui circa id tempus vixerunt, nondum cognoverant. Et addit, *Hoc fabulosum omnino videri: deinde incredibile esse, quia post mille demum annos & amplius, innotescere primo cœpit liber iste. Quæ schola in Ægypto tamdiu duravit, ut eum tot seculis ab hominum manibus seclusum, a vermibus & obliteratione conservaret?* Citat etiam Librum Juchasin. fol. 52. dicentem, quod *ut Liber Perke nomen habeat Eleazaris, quum tamen posteriores fecerunt ejus capita: sic liber Zohar cognomen Simeonis, & liber Jetzira cognomen habet Abrahami patriarchæ nostri, &c.* Postea ad illud, quod a Simeonis discipulis profectus sit, respondet Buxt. *quanta annorum serie, aut quot seculorum connexione illi telam istam pertexerint, sic ut ad mille annos incognitus fuerit?* Quis itaque credat hunc librum scriptum esse tot annorum centuriis ante Talmud, qui tam aperte de punctis vocalibus mentionem injicit, quorum in Talmude, omnibus fatentibus, altum est silentium: cumque in tota Masora alia vocalium nomina non occurrant, quam Camets & Patach, fatente D. Buxt.? Certe Arnoldus Bootius, ut antea dixi, qui sententiam suam de punctorum antiquitate mutavit, fatetur se *deceptum fuisse prætensa antiquitate libri Zohar.* Præterea nihil frequentius apud Judæos, quam libros recentes sub veterum nominibus publicare, ut ipsis auctoritatem concilient: ut ait idem R. Abrah. Zac. auctor libri Juchasin: interpolare etiam, & quædam pro libitu inserere ipsis solenne esse, omnes norunt. Et in Targum mutata esse a posterioribus quædam locorum nomina, urbium, &c. antiqua, pro quibus alia recentiora substituta sunt, observarunt viri docti. Testatur Helvicus, de Chald. Paraphr. cap. 2. se habere exemplar partis Talmud, qua usus fuit Judæus quidam, qui passim illud in propriis nominibus correxit, aliaque nomina substituit. Pro Samaritanis & Persis semper substituit Gentiles sive Christianos; pro urbe ponit Romam; pro dominantibus, Romanos; pro incredulo, Cæsarem; pro Ægyptiis, populos mundi, & alicubi Christianos. Sic Romani, Roma, & Italia nominantur, Targ. Hieros. in Num. 24. quorum tamen nullum extat in eo, quod Venetiis impressum est. Ad eundem modum probabile est, Judæum quendam, cum librum Zohar describeret, nomina punctorum vocalium inseruisse, ut hujus libri auctoritate punctorum antiquitatem lectori suaderet. Sed non necesse est huc confugere, cum certum sit, librum istum post puncta inventa longo tempore scriptum esse.

53. Loca etiam quædam proferunt ex Talmude, ubi mentio fit accentuum & versiculorum. Tract. de votis. c. 4. sect. 3. in Gemara, & in tract. Megill. c. 3. in Mischna. At ex iis, quæ diximus, liquet, hæc parum valere: nam ante puncta eodem modo textum lectum fuisse quoad vocales & accentus, concedimus; easdemque pausas fuisse, quæ post punctationem. Non enim punctarunt Masorethæ Biblia pro arbitrio, sed secundum lectionem & pronunciationem, quam a majoribus habuerunt; quamque a sacris scriptoribus primo traditam credidere. Accentus itaque habuisse, non negatur: at eorum notas sive figuras habuisse, probandum erat. In Syriaca, Arabica, aliisque linguis, norunt istarum periti, ubi syllaba attollenda est, sive ubi accentus esse debet: at accentuum nullas notas, nullas figuras habent, ut nec in aliis plerisque linguis: & de Græca supra probavimus, accentus apponi non solere, nisi longo tempore, postquam desiit esse vernacula. De versiculis idem dico: licet per puncta, quæ hodie in usu, non distinguebantur, norunt tamen docti ex contextu, ubi versiculi incipiebant, vel terminati sunt. In MS. nostro Græco Alexand. τῶν ο, nulla est distinctio vocum; (nedum versuum,) sed tantum sectionum quarundam: optime tamen norunt istius seculi viri docti, tum dictiones, tum versiculos sive periodos ex orationis contextu a se invicem distinguere. Sic norunt hæc Hebræorum docti ante punctationem: alias nullum memoriæ vel ingenii laudem reportassent, qui alios hæc docebant; cum stupidus quisquam ignorare non poterat, ubi versus finiri debeat, si modo signati essent, ut hodie videmus. At objiciunt ex Talmude, mentionem fieri vocum 15. quæ superne punctatæ sunt, in quibus mysteria inesse volunt Judæi, quæ nemo adhuc explicare potuit. At cum iidem qui hæc objiciunt, fateantur, hæc non ad puncta vocalia pertinere, nec per ista puncta, accentus vel vocalia designari; non opus est iis immorari: de quibus plura, Proleg. de Masora.

54. Ex notis Masorethicis etiam arguunt, in quibus frequens est vocalium, & accentuum mentio: observarunt enim Masorethæ multa vocabula, quæ anomalos & contra regulas punctantur. Hinc colligitur Masorethas non auctores fuisse punctationis, sed formas istas anomalas, quas in exemplaribus ante punctatis invenerunt, specialiter annotasse: ergo Masorethæ non erant punctorum auctores. Sed ad hoc ex supra dictis facile est respondere: unde licet aliquibus Achillæum videatur; præcipui tamen ejusdem sententiæ patroni, hoc argumentum, ut & reliqua ex Talmude petita, plane omittunt: nec sine causa. Nam, ut supra ostendimus, non ab uno aliquo auctore, nec uno seculo perfecta est Masora; sed a variis istiusmodi Criticis incœpta, & per multas centurias continuata est, ita ut cum priores puncta adjicerent, posteriores observationes suas circa punctationem vocum quarundam irregularium & anomalarum addiderint; aliis semper novi aliquid adjicientibus eorum observationibus, qui præcesserint. Vnde facile fieri potuit, ut priores Masorethæ de versiculis, literis, vocibus, &c. notas conficerent, quas alii postea auxerunt: & postquam puncta affixa fuerant, posteriores Masorethæ, qui crisim suam exercebant, (omnes textus voces, syllabas, literas, una cum punctis, ad examen revocando,) observationes etiam facerent circa voces anomalos punctatis. Mihi enim probatur eorum sententia, anomalam istam vocum punctationem, ab iis, qui puncta primo textui addiderunt, non consilio, sed casu factam fuisse, ex incogitantia scil. vel inadvertentia: ita ut inter innumeras, quas punctarunt, voces, paucæ illæ eorum diligentiam effugerint: posteriores vero, qui omnia minutim recensuerunt, & observationes novas confecerunt, cum voces quasdam anomalos punctatas animadverterent, & in omnibus fortasse codicibus, quos consulebant, invenerint, reverentia (vel superstitione potius) in antecessores ducti, (quorum diligentiam nihil effugisse crederent,) quod ab ipsis casu & errore primo factum fuit, ipsi certo consilio factum existimabant; & cum nihil mutare auderent, notas suas de istis Anomaliis in Masoram conjecerunt. Dici etiam potest, primos punctatores in punctatione sua, usum & consuetudinem pronunciandi & legendi, prout a magistris edocti fuerant, (quorum effata tantum non pro oraculis æstimarunt,) secutos esse contra Analogiam Grammaticam: posteriores vero, cum voces istas immutatas viderent, intactas reliquisse, & censuram suam addidisse.

55. Rationes etiam quasdam ex historia Judæorum depromptas proferunt. Primo, quod ex historia Judaica constat, scholas & earum rectores Babylone per mille annos post urbis excidium continuatas fuisse: nulla vero fit mentio scholarum Tiberiensium, ex quibus punctatores Masorethæ, post annum Christi 340. Secundo, rei tam memorabilis, ac punctorum vocalium inventio, nullum reperitur in historia Judaica vestigium: certe qui utriusque Talmudis meminere, & quibus auctoribus, & quo tempore confecta sint, diligenter annotarunt, de hoc inventa admirando non tacuissent. Tertio, Babylonici Doctores, qui florebant in magna gloria, & fama sua scholas Palæstinorum obscurarunt, hujus studii gloriam Tiberiensibus eripuissent. Quarto, nullum extat testimonium Babyloniorum, apud quos fere omnis Judaicæ doctrinæ culmen, de consensu & approbatione sua hujus Palæstinorum inventi: quod certe publicum aliquod totius synagogæ testimonium merebatur. Ad hæc breviter respondetur; Judæos in historia propria, ob exilia & dispersiones frequentes, peregrinos esse; & post excidium vix aliquem historicum fide dignum habuisse. Hoc omnibus notum, nec a Judæis negari potest. Unde maximus Grotius in Matth. 24. 24. affirmat, *Judæos esse pessimos historiæ magistros: nam ex quo patria expulsi sunt, omnis apud illos historia crassis erroribus & fabulis est inquinata: quibus proinde nihil credendum est, nisi aliunde testes accedant.* Pauca hic illic in Talmude intersperfa sunt, sed innumeris fabulis mixta: & quæ de scholis Babylonicis, & Rectorum & Rabbinorum successionibus per mille annos referuntur, viris doctis valde suspecta sunt: cum auctores, qui hæc recensent, recentiores sint; nec ulla habeant gentis suæ certa monumenta, ex quibus ista deducunt. Nec multum refert, an a Tiberiensibus, an ab aliis puncta inventa fuerint; modo divinis scriptoribus non adscribantur, sed ad post-Talmudicos referantur: quod supra probavimus. Nec potuit in historia ipsorum aliquid de hoc invento apud Tiberienses extare, cum vix quicquam habent de rebus suæ gen-

tis in Palæſtina tunc temporis geſtis ab aliquo Hiſtorico conſcriptum. Extitiſſe vero ſcholam celebrem apud Tiberienſes, ex Chriſtianis ſcriptoribus colligitur, & ab ipſis Antagoniſtis conceditur. Fatentur enim, Maſorethas Tiberienſes, non punctorum quidem auctores; reſtauratores tamen fuiſſe: qui punctationem neglectam & corruptam correxerint, voces punctatas ſub cenſura revocarint, & judicium ſuum de iis per notas ſuas Maſorethicas tulerunt; denique, quod in ordinem hodiernum reduxerint: quod plane contra ipſos demonſtrat, ſcholas Tiberiade extitiſſe; & tamen de hoc præclaro facinore Babylonii ipſis litem non moverunt, nec ex certa aliqua hiſtoria Judaica hæc probant: Imo ex ſcriptoribus Chriſtianis certum eſt, circa illud tempus ſcholas fuiſſe celebres Tiberiade. Epiphanius, qui prope annum quadringenteſimum floruit, meminit ſcholæ & Patriarchæ Judæorum Tiberiade; & affirmat, *res Judæorum ibi, & in aliis locis Paleſtinæ, fuiſſe florentes*: & Hieronymus ſua ætate teſtatur, *ſe inter alios præceptores, habuiſſe unum Rabbinum celebrem Tiberienſem, qui apud ſuos in magna admiratione fuit.* Imo agnoſcunt omnes, Ben Aſcher, qui Biblia & punctationem recenſuit, poſt annum Chriſti milleſimum in Palæſtina vixiſſe: unde omnes Occidentales Judæi ejus lectionem ſequuti ſunt. Sive vero Tiberiade vixerint Maſorethæ, & tamdiu eorum ſchola duraverit; ſive alibi in Paleſtina degerint, & Tiberiade ob hoc negocium confluxerint, haud multum refert. Scholam tamen iſto tempore, quo puncta inventa ſunt, Tiberiade extitiſse, ex Judæorum ſcriptis multo probabilius colligitur, quam non extitiſse: de quo nullum auctorem proferunt. Præterea multi ſunt præclarorum inventorum auctores, de quibus tempus ignoratur, quando vixerint; nec de iis aliquid in hiſtoriis ſuorum temporum proditum eſt. Quis pyxidis nauticæ primum inventorem certo nominare poteſt? De arte Typographica, inventione præclara, & vix ante 200 annos in uſu, diſputant, quiſnam primus auctor. Tubi optici ſive Teleſcopii, cujus ope tot miranda in cœlo deteguntur, quod noſtra memoria prodiit, certus auctor ignoratur. Galilæus enim licet illud multum excoluit, primus tamen ejus non fuit inventor. Et, ut propius ad rem, de qua agimus, accedamus, dicant nobis, quis primus ſpiritus & accentus libris Græcis appoſuit, & tam apud Græcos, quam Latinos alioſque, comma, colon, & periodum, eorumque notas, ad diſtinctionem ſententiæ uſurpavit: quæ tamen maxime utilia, & tantum non neceſſaria, nemo non agnoſcit. Quiſnam apud antiquos, libros Novi teſtamenti, & quoſdam veteris in στίχους primo diviſit? Quin & de eo, quod nuper in uſu cœptum, dubitant nonnulli, quis primus Biblia Latina & Græca per verſus primo partitus ſit. Videmus in iis, quæ paucis abhinc annis inventa ſunt, quam difficile ſit authores certo deſignare. Hæc vero nullo publico decreto egebant, cum manifeſta utilitas inde emergens, ut apud omnes ſtatim reciperentur, effecit. Idem de punctis vocalibus dici poteſt: non neceſſarium erat aliquod publicum Synagogæ decretum pro eorum uſu & receptione apud Judæos, cum evidentem utilitatem inde exurgentem omnes agnoverint: ut nec tale aliquod decretum editum legimus pro lectione Ben Aſcher, quæ tamen apud omnes Occidentales recepta eſt, & hodie in uſu.

56. Quæ ſequuntur leviora ſunt, eaque breviter perſtringam. 1. Dicunt, Muſicam antiquitus in Templo uſurpatam, qua Pſalmos & Cantica pſallebant, ſine notis muſicis fieri non potuiſſe; nec artem hanc memoriter tradi potuiſſe: cum vero de aliis notis nullibi ſit mentio, neceſſarium eſt, accentus, inſtar notarum iſtius Muſicæ, fuiſſe. 2. Dominus, Matth. 5. 18. loquitur de apicibus legis, quos volunt fuiſſe puncta vocalium. 3. Adferunt generalem Judæorum conſenſum, qui omnes, uno excepto Elia Levita, puncta referunt ad Moſem, vel ad Eſdram: quod argumentum licet ab aliquibus in prima acie ante reliqua, ut omnium firmiſſimum collocetur; ego tamen tanquam omnium infirmiſſimum loco ultimo ponendum duxi. Qui vero, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt, perlegerit, non multum de reſponſione ad hæc laborabit. Nam primo, cum fateantur omnes (unico excepto Lyræ Davidicæ auctore) Muſicam & Proſodiam antiquam periiſſe funditus, & hodie ignotam eſſe; quis pro certo affirmare poſſit, accentus hodiernos fuiſſe iſtius Muſicæ notas, quorum uſum Muſicum prorſus ignorant? Dein, cur non poſſet iſta Muſica ſuis notis appoſitis addiſci? Nam, ut lectionem & pronuntiationem veram habere poterant ſine punctis, ſic etiam Muſicam modulationem ſine accentuum notis: præſertim cum probabile ſit, Muſicam & Proſodiam iſtorum temporum valde rudem & imperfectam fuiſſe, reſpectu ejus artificii, quod hodie cernimus. Præterea, ut ſupra diximus, non tantum libri Poetici & Cantica iſtis accentibus inſigniuntur, ſed omnes libri reliqui; quod aperte oſtendit, eos Muſicæ modulationi non inſerviiſſe. Ad ſecundum quædam ſupra diximus: & cum fatentur viri alterius ſententiæ doctiſſimi, de his verbis Chriſti ſe cum nemine contendere velle; annon apiculi & coronulæ, de quibus ſupra, per κεραίας intelligantur? Apponam tamen Cl. Grotii verba in Lucam; *Certum eſt* (inquit) *hoc eſſe παροιμιῶδες, qualia ſunt pleraque e Domini noſtri ſermonibus deſumpta; & neceſſe eſt id adagium ex ſcribendi ratione, quæ tum vigebat, originem duxiſſe: unde ſequitur, jam tum in lingua Hebraica, Jod literam minorem locum occupaſſe, quam literas cæteras: ac proinde eos characteres, quos ſicli præferunt, jam Chriſti tempore uſurpari deſiiſſe; & in uſu fuiſſe, quas habemus, Aſſyriacas, ab Eſdræ, ut creditur, temporibus ſcribi Hebræis cœptas.* Κεραίας autem nomen a quibuſdam ad puncta vocalia trahitur: ſed idem eſt, quod *Apex* Latine. Apices literarum, *ipſos literarum ductus aut partes* dixit Gellius: & hinc nata tranſlatio, de juris apicibus diſputare. Etiam Ariſtides de Græcorum legibus agens, dixit νόμου κεραίαν. In gloſſis veteribus Apex, κεραία γράμματος ἄκρον: ſed & apud Plutarchum, Dionem, Chryſoſtomum, Philonem Judæum, Clementem Alexandrinum, & in Pſeudo-Sibyllinis extat vox κεραία eo ſenſu. *Apice literam Daleth à Reſch differre*, dixit Hieronymus; Eundem, ni fallor, ſenſum recipit [illegible] quod hic poſuit Arabs. Libros vero poſt Eſdram ſine punctis vocalibus ſcribi ſolitos, adeo perſpicuis argumentis a viris harum rerum doctiſſimis demonſtratum eſt, ut id amplius inficiari, non niſi pertinacium ſit. Ad tertium ſatis diximus, cum de characterum hodiernorum novitate diſſeruimus. Hic addendum, Judæorum conſenſum nihil valere, cum rationes apertæ in contrarium adferuntur; ipſique, ut ſupra innuimus, nihil non fingunt & mentiuntur, quod ad gloriam ſuæ gentis facere poſſit. Nec tamen generalem horum conſenſum habent, ut ex doctiſſimorum inter ipſos teſtimoniis, & praxi ipſorum antiqua ac hodierna in Synagogis oſtendimus. Si hoc vero argumentum valeret, omnia eorum deliria & nugamenta, ut veriſſima, recipienda eſſent. Tota Cabala, & lex oralis, cujus partem faciunt punctationem: omnes etiam ipſorum traditiones & ritus ſuperſtitioſi, quos Dominus in Evangelio damnavit, pro oraculis divinis habendi: nam in Talmude omnes reperiuntur; & apud Judæos, omnes de iis dubitare nefas dicunt. Totam enim legem oralem & traditiones Talmudicas, (ineptas licet, fabuloſas, & impias,) verbo ſcripto æquant. Hæc de literis & punctis Hebraicis.

PROLEG. IV.

De Bibliorum Editionibus præcipuis.

1. *De Editionibus Bibliorum in genere. Earum cauſæ.* 2. *De Editione Eſdræ & virorum magnæ Synagogæ.* 3. *Omnia exemplaria ante Eſdræ inſtaurationem non periiſſe.* 4. *Eſdræ αὐτόγραφον non extare.* 5. *Poſt Eſdram non fuiſse alios libros in Canonem Vet. Teſt. receptos.* 6. *De N. Teſt. Editione.* 7. *De Editione Maſoretharum Tiberienſium.* 8. *De codicibus apud Judæos celebribus. De Hilleliano.* 9. *De codicibus Ben Aſcher & Ben Naphtali.* 10. *De codice Sinai.* 11. *De Pentateucho Hierichuntino.* 12. *De MSS. Hebraicis antiquis inter Chriſtianos.* 13. *De Origenis Hexaplis, &c.* 14. *De Editionibus ſuperioris et noſtri ſeculi. De Bibliis Complutenſibus. Venetis. Regiis. Munſteri. Hutteri. Stephani. Buxtorfii. Pariſienſibus Heptaplis.* 15. *De Editionibus Bibl. Heb. in forma minori.* 16. *De Editionibus Novi Teſt. Hieronymi. Eraſmi. Complutenſium. Stephani. Bezæ. De prima Bibliorum impreſſione, ſcil. Vulg. Lat. Mogunt. anno, 1472.*

1. UT magnum & ineffabile erat divinæ bonitatis argumentum, voluntatem ſuam de ſalute humana, primo per homines θεοπνεύστους ſcripto conſignare, quo melius doctrina cœleſtis contra temporum injurias conſervari poſſet: ſic, poſtquam ſacrorum ſcriptorum αὐτόγραφα vetuſtate conſumpta perierant, (ἀπόγραφα vero omnia ab hominibus errori obnoxiis deſcripta ſunt,) non minus invigilavit Divina providentia, ne in exemplaria Sacra quicquam irreperet, quod vel fidem labefactaret, vel ſaluti officeret; ſed ut ſanctiſſima hæc ſalutis humanæ monumenta ſarta tecta in omne ævum durarent. Eccleſia enim Chriſti, (cui concredita ſunt oracula cœleſtia, quam conſtituit Deus columnam & firmamentum veritatis, & cui ſe ſemper adfuturum promiſit Dominus uſque ad conſummationem ſeculi,) ſemper habuit viros doctrina ac pietate claros, qui ſitum & ſqualorem, quem ex frequenti exemplarium deſcriptione, ſcribarum oſcitantia vel audacia, & Rectorum Eccleſiæ inadvertentia, divina volumina contraxerant, emacularent; & per collationem antiquorum codicum, aliaque media, priſtino nitori reſtituerent. Hinc ſæpius novæ editiones adornatæ, (præſertim hoc ultimo ſeculo,) in quibus nullum non adhibuit diligentiam Eccleſia, ut ſacrum hoc depoſitum cuſtodiret, & doctrinam in eo conſignatam, prout ab ipſo authore eam acceperat, poſteris (quantum fieri potuit) puram & incorruptam traderet. Haud inutile itaque judicavimus, celebriores Bibliorum editiones, quæ variis ſeculis, (præſertim hoc ultimo,) prodierunt, enumerare; & quid in ſingulis præſtitum ſit, breviter indicare. Primo autem dicemus de Editionibus, quæ factæ ſunt in linguis Originalibus, quibus Scripturæ primum conſcriptæ ſunt: poſtea de verſionibus ex fontibus in alias linguas traductis.

2. Prima & maxime celebris librorum Veteris Teſt. Editio, erat illa Eſdræ (quem alterum Moſem vocant Judæi) & Synedrii magni, ſive virorum magnæ Synagogæ, poſt reditum a Babylone. Nam cum toto Captivitatis tempore negligenter ſervata fuerint Sacra Volumina, quia nec erat Templum nec Tabernaculum, ubi authentica exemplaria erant depoſita; codices ex variis locis collegerunt, ordinarunt, & in unum corpus redegerunt Eſdras, & ſocii: quæ vitiata erant, repurgarunt, & integritati ſuæ reſtituerunt: & ſic Canonem conſtituerunt. Erat vero hæc ipſorum conſtitutio divinæ prorſus auctoritatis, cum in iſto Synedrio eſſent non tantum Eſdras, ſed & Prophetarum ultimi, Haggæus, Zacharias, Malachias, & (ut quibuſdam videtur) Daniel: qui omnes partem Canonis ab ipſis ſanciti inſtinctu divino prius ſcripſerant. Libri vero hi primum in 24. volumina diſtributi erant, ut aſſerit El. Lev. Præf. 1. in Maſ. Hammaſor. & Buxtorf. comment. Maſoreth. c. 11. Compendii vero cauſa, & ad juvandum memoriam in libros 22 ab ultima antiquitate diſtincti, juxta numerum literarum Hebraicarum. Sic Joſeph. in Apion. l. 2. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. l. 3. c. 10. Hieronym. in Prolog. Galeato, & alii. Rem totam dilucide explicat Sixtus Senenſ. Biblioth. l. 1. p. 2. cujus verba ſunt, *Apud Judæos libri ſacri, qui ſoli in auctoritate habentur, triplici numerorum varietate ſupputari ſolent. 1. Quidam, inter quos Joſephus et Philo, ſupputarunt libros ſacros juxta numerum literarum Hebraicarum: ut, ſicut apud Hebræos duæ et viginti ſunt literæ, quibus omnia quæ dici ſcribique poſſunt, comprehenduntur; ita viginti duo volumina ſunt, quibus continentur omnia, quæ de divinis rebus ſcribi et enunciari queant: quam enumerationem ſecuti ſunt inter Chriſtianos, Origenes, Ep*

Epiphanius, Gregorius Theologus, Hieronymus, Ruffinus. 2. Alii ex Judæis, (de quorum numero sunt Aben Ezra, et D. Kimchi,) 24. libros Vet. Test. recensent, juxta eundem literarum numerum, ter tamen repetita litera Jod, in honorem divini nominis. Solent enim Judæi nomen Dei quadriliterum (quod apud ipsos propter Dei reverentiam lingua et voce proferre nefas est) triplicata litera Jod, Chaldaico more, conscribere, hoc modo ꜟ. Hanc partitionem nonnulli veterum Græcorum, quod aptissime conveniret numero 24 Græcarum literarum, susceperunt: et Latinorum plerique, tam prisci, quam recentiores, pari studio complexi sunt, respicientes ad mysticum illum numerum 24 seniorum in Apocalypsi, &c. Rursus Hebræorum nonnulli 27. libros numerare consueverunt, juxta numerum 27 characterum Judaicorum, additis 5 literis finalibus. Hactenus Sixt. Senens. Inter hos non numerantur libri, Esdræ tertius, Tobiæ, Judith, Baruch, Sapientiæ, Ecclesiastici, Macchabæorum; nec additamenta ad Esthera[m] & Danielem: quod extra controversiam est, cum eorum aliqui longo post tempore conscripti sint, ut ex Josepho & aliis patet: unde & in Canonem fidei recepti non fuerint. Tamen ex eodem Josepho constat, eosdem pro libris Sacris, a subjecta scil. materia, habitos, & omnibus aliis scriptis humanis prælatos. Nam contra Appionem loca quædam profert ex his sub nomine librorum Sacrorum: unde & a primis Christianis recepti sunt, & cum reliquis Scripturæ libris, in uno eodemque volumine semper conjuncti, & inter libros Ecclesiasticos relati: quo nomine olim ab Apocryphis sive libris fictitiis (in quibus falsa vel impia,) distinguebantur: licet aliquando sub hoc nomine apud Hieronym. & alios veterum notentur. Idcirco eos in Ecclesiis publice legi, permissum semper fuit; qui honos Apocryphis proprie dictis nunquam tributus est.

3. De his libris Vet. Test. opinio est quorundam, tam antiquorum, quam recentium, omnia exemplaria incendio Templi conflagrasse, vel in Captivitate Babylonica periisse: ab Esdra vero (suggerente Spiritu Sancto) de novo reparata fuisse. Quod ex spurio & (ex omnium sententia,) Apocrypho libro 4. Esdræ adscripto, cap. 14. probant: ubi scriptum est, Esdram totis 40. diebus divino Sp. afflatum, quinque viris dictasse, qui summa celeritate, quæ ab eo dicebantur, excipiebant: & hoc modo totam Scripturam reparatam fuisse. Citant etiam Basil. Epist. ad Chilonem, cujus verba sunt, *Hic campus*, ἐνταῦθα πεδίον, *in quo Esdras, secessu facto, divinos libros ex mandato Dei eructavit*, ἐξηρεύξατο. Ejusdem etiam sententiæ videntur esse Clem. Strom. 1. Tertull. de habitu Mulier. c. 3. Irenæ. lib. 3. cap. 25. Isid. Etymol. lib. 6. cap. 1. cum aliis. Hoc si verum esset, nihil derogaret Canonicæ verbi Divini auctoritati, cum Esdræ prophetæ, & a Deo edocto Canonis restitutio adscribatur. Nequaquam tamen admittendum est, cum fabuloso nitatur fundamento; unde & impugnatur a Bellar. l. 2. de verbo Dei. c. 1. Mariana Vict. in Schol. ad Hieron. Prol. Galeatum, aliisque plurimis. Liber enim iste fabulas Judaicas in multis redolet: & in illo ipso capite auctor loquitur de aliis libris secretis, & perfectiorem doctrinam continentibus; ut Judæi solent de sua Cabala & lege orali. Præterea non erat unicum tantum legis exemplar, sicut unica erat arca, quæ cum Templo in cineres redacta est: sed tum Rex, tum populus, plura exemplaria habebant a scribis descripta, ex quibus Levitæ & sacerdotes per tribus dispersi populum instruebant; & ad hoc ex mandato divino tenebantur: imo statuunt Rabbini, unumquemque teneri librum legis per se vel per alium descriptum habere. An vero probabile est Prophetas, Ezechielem, Jeremiam, Haggæum, Zach. Malach. Esdram, &c. viros sanctos, zelo legis ardentes, nulla exemplaria habuisse? Imo de Daniele expresse dicitur, *eum intellexisse ex libris numerum annorum Captivitatis, anno primo Darii*. Dan. 9: & cum populus Esdræ dixerit, *ut legem Mosis adferret, eamque perlegeret*: non petunt, ut librum Legis de novo conscriberet; sed ut adferret: quia sciebant extare. Chrysost. Hom. 8. ad Hebr. dicit, *ex reliquiis Scripturæ Esram iterum eum composuisse*. Sic Hilar. Præf. in Psal. dicit, *Esram omnes Psalmos collegisse, & ex iis unum librum confecisse*. Theodor. etiam in Præf. in Psal. ait, *Scripturam vetere tempore Captivitatis depravatam, ab Esdra fuisse restitutam*. Basil. vero per πεδίον, *plateam, ubi populus adstabat ad legem audiendam*, intelligit; alludens ad illud Esr. 8. & per ἐξωρύξατο, non video cur non lectionem Legis significare possit. Ad testimonia vero Clem. Tertul. Irenæi, &c. negat Bellarm. *eos hoc aperte docuisse, sed Esdram tantum recensuisse, & instaurasse libros Vet. Testamenti*: nec de historia illa Esd. 4. aliquid dicunt: potius dicerem, eos Pseudo-Esdræ narrationi fidem adhibuisse. Hieronymus Esdram *legis Instauratorem* vocat, quod *codices sacros repurgaverit, in ordinem redegerit, & adhibitis novis characteribus*, Assyriis scil. quibus populus assuetus erat, (*veteribus* Cuthæis sive *Samaritanis*, hostibus Judæorum capitalibus, *relictis*,) *codices quasi novos confecerit, prioribus abrogatis*: quod fortasse fabulæ occasionem dederit.

4. Ipsum vero Esdræ αὐτόγραφον quidam nimis creduli hodie extare volunt in Civitate Bononiensi, in Ecclesia S. Dominici: sic Finus Adrianus in flagello Judæorum, lib. 4. cap. 2. Ang. Roccha in Biblioth. Vatic. p. 394. Addit Finus, *Biblia hæc multis locis vitiata esse, quia per communitatem Bononiæ loco pignoris data fuissent Judæis, a quibus pecunias mutuata est civitas*. Hæc vero habent ex traditione, vel potius errore populari Bononiensium. Nam si hoc vel probabile esset, quantus esset undique confluxus Judæorum & Christianorum, ut tantum venerandæ antiquitatis monumentum conspicerent? quanta cum cura tale κειμήλιον conservarent? Cum vero nec in Judæorum antiquorum, nec in Christianorum Patrum scriptis, ulla sit mentio hujus exemplaris, plane fictam esse narrationem, unicuique constare potest. Unde & eam rejicit Morinus Exercit. Bibl. 1. cap. 2. Refert quidem Ar. Mont. præf. de variis Hebr. lection. *se hunc codicem vidisse*, & ut *antiquum & elegantem* laudat; sed Esdræ non adscribit. Simile commentum est, quod habet R. Azar. cap. 4. part. 3. libri Meor Enajim, de Esdræ codice Cabilione ad Ararim (forte Chalone in Gallia ad fluvium Saona) conservato; & quod *Maimon ex Ægypto Cabillonem venerat, ut librum Legis cum hoc MS. Esdræ conferret, &c*: quod merum figmentum esse, ipsa Azariæ relatio, si cuiquam locum inspicere libeat, clare ostendit.

5. Post hanc Esdræ editionem authenticam, alias numerant quidam post tempora Antiochi: Nobilis vero illa 70 Seniorum versio, de qua suo loco, inter editiones textus Hebræi non est ponenda. Genebrard. Chron. l. 2. (cui ex parte consentit Guiliel. Bailius Catech. controvers. append. q. 13.) duas facit editiones. Quarum prima fuit sub Eleazare Pontifice, Simonis fratre, conventu Hierosolymis facto de negotio vertendarum Scripturarum, in quo *videri* ait *editum secundum Canonem Hebræorum, additis ad libros 22 prioris Canonis, libris Tobiæ & Ecclesiastici*. Alteram refert ad Joh. Hircani tempora, *convocato concilio ad probandos Pharisæos*: & in hac confirmatos vult *libros Judith, Tobiæ, &* alios; et *Macchabæorum libros tum primum in Canonem relatos*: & ita conditum tertium Canonem Hebræorum. Bailius vero hujus tantum Canonis post Esdræ tempora meminit, non multo ante Josephum. Quæ vero de duplici vel triplici Canone ab iis dicuntur, cum nullo nitantur certo veterum testimonio, sed conjecturis meris; eadem facilitate rejiciuntur, qua affirmantur. Hoc quidem certum est, Josephum lib. 2. contra Appionem citare verba Eccles. 42, 14, ut ex divina lege deprompta: & Rabbinos in utroque Talmude, & in aliis ipsorum libris, sententias quasdam ex his libris proferre. Unde Junil. Afric. lib. de part. divin. legis, cap. 3. ait, *hos libros a Judæis cum aliqua differentia recipi*: idemque testantur Hieron. aliique veterum. Nec minus certum est, hos libros non æqualem cum cæteris habuisse auctoritatem: diserte enim testatur Josephus l. 1. contra Appionem, *præter illos 22 libros esse & alios, sed non simili dignos fide*. Nam postquam numerasset libros illos 22. addit, *Ab Artaxerxe vero usque ad nostrum tempus, singula quidem conscripta* (volumina,) *non tamen prioribus simili sunt fide habita, eo quod non fuerit certa successio Prophetarum*. Quibus verbis causam certam reddit, cur Canonici non sint habiti isti libri: quia scil. a Prophetis, vel viris divinitus inspiratis, non sunt conscripti. Ruffinus etiam in Symb. asserit, *antiquitus vocatos fuisse Ecclesiasticos, ut distinguerentur a Canonicis*; licet, ut antea dixi, tam Nazianz. quam Hieron. in prol. Galeato eos *Apocryphos* nominent. Hoc tantum affirmare audet Bonfrer. in præloq. *non fuisse hos libros publica auctoritate a Canone rejectos, sed aliquam habuisse auctoritatem*: quod quidem ad mores formandos, & historiam sacram continuandam, non ad fidem confirmandam concedi potest. Fatetur etiam, *permissum fuisse cuilibet de iis sentire quid vellet: dum alii cum libris legis numerarent, alii pro piis tantum & honestis haberent*. Post Antiochi vero tempora, qui in libros sacros sæviebat, & omnia exemplaria comburi jussit, Legemque a Judæis prælegi sub pœna capitis prohibuit, (unde ortum habuerunt Lectiones prophetarum, quæ Haphtaroth vocantur,) & Templum Idolis polluit & prophanavit, (cessante demum persecutione, Templo repurgato, & Religionis exercitio publice instaurato,) probabile quidem est, Pontificem cum sacerdotibus libros sacros recensuisse, & si quas maculas tempore persecutionis contraxissent, emendasse: At alium Canonem constituisse, vel alios libros in Canonem recepisse, nulla vel probationis umbra ab ullo fide digno Historico profertur. Cum vero supra Ecclesiæ potestatem sit, libros Canonicos de novo constituere, vel pro talibus declarare; nisi quos per continuam traditionem a majoribus acceptam, pro Canonicis, & a viris Sp. S. afflatis conscriptis, Ecclesia semper agnoverit: certumque sit, Judæos non eandem his libris cum reliquis auctoritatem detulisse, sed inferiori loco collocasse; impossibile est Ecclesiam Christianam aliam posse ipsis conferre auctoritatem, vel altiori sede collocare, quam apud Judæos, a quibus eos receperant; antea habiti fuere. Ut libros tamen sanctos & pios, quibus proximus post libros divinitus inspiratos locus debetur, semper eos recepit Ecclesia Christiana.

6. Post Christi Ascensionem; cum ubique prædicassent Evangelium Apostoli, tandem scripto doctrinam suam consignarunt; at non simul, sed successive, ut ex scriptoribus Ecclesiasticis liquet. Ultimus S. Johannes Apocalypsim suam conscripsit: quæ tamen non statim apud omnes Ecclesias in Canonem recepta est; sed de hac aliisque quibusdam partibus N. Testamenti per quædam secula dubitatum erat: donec tandem tacito totius Ecclesiæ consensu, potius quam expresso aliquo decreto, (nam inter Concilia, ut & inter Patres, dum libros Canonicos recensent, discrepantia aliqua invenitur,) omnes libri, prout hodie leguntur, recepti & approbati sint. Sed cum non de prima librorum sacrorum scriptione, vel receptione, nostra instituitur dissertatio; sed tantum de eorum editionibus præcipuis, nolo hic diutius immorari.

7. Veteris Test. post Christi adventum varias habuerunt editiones tam Judæi, quam Christiani. Inter Judæos, nobilissima erat illa Masoretharum Tiberiensium; qui ad faciliorem textus lectionem, & ut melius servaretur vera lectio cum recta pronunciatione, (quam usu & majorum traditione acceperant,) puncta vocalia & accentus textui apposuerunt circa annum Christi, 500: quorum ope etiam linguæ Hebraicæ ignari eam facile legere & addiscere possunt. Notas etiam Criticas, cum Keri & Ketib, quæ hodie in Bibliorum marginibus cernuntur, ex parte addiderunt. Etsi vero quædam ex nimia curiositate, quæ sine dispendio abesse poterant, excogitarunt: inventum tamen laudabile erat, & ob evidentem utilitatem ab omnibus statim receptum. De hoc vero ipsorum instituto alibi uberius disseremus.

8. Codices etiam quosdam, variis seculis, summa cura & studio elaborarunt insigniores Rabbini: per quos exemplaria reliqua corrigi & emendari poterant. Nam ante inventionem artis Typographicæ, a doctioribus Rabbinis & Grammaticis libri quidam accurate & magna diligentia conscripti erant: ad quos, ut ad lapidem Lydium, exemplaria sua vicini Judæi examinarunt, & correxerunt: quorum multos recenset Elias in Tabulis fractis. Talis fuit, 1. Codex Hillelis. 2. Codex Ben Ascher, qui etiam Palæstinus sive Hierosolymitanus, ut & Ægyptius, dicebatur. 3. Codex Ben Naphtali sive Babylonicus. 4. Codex Sinai. 5. Pentateuchus Hierichuntinus. 6. Codices Hispaniæ. 1. De Codice Hillelis scribunt Mercerus in Prov. 24. 14. Elias in Tab. fract. D. Kimchi rad. שום, D. Hottingerus Thesauro Philol. J. Morin. in Pent. Samar. exerc. 4. c. 9. & in Exer. Bibl. 1. c. 2. Codex hic ab Hillele quodam scriptus, & magno studio correctus est: per quem vulgus Judæorum codices suos probarunt.

Hujus

Hujus codicis auctoritatem sæpius adducit Kimchi, & de eo scribit Abr. Zucuth in Juchasin, *Anno mundi 4956, cum magna defectio contigit in Regno Legionensi, eductum fuisse librum* 24. (Biblia scil.) *qui Hillelis dicebatur, quem scripsit R. Hillel, ex quo corrigebant omnes libros.* Testatur etiam se vidisse *partem ejus, quæ vendebatur in Africa,* illo vero tempore, 900 fuisse annos, cum scriptus erat. Kimchi etiam parte prima Grammaticæ memorat, codicem illum fuisse Toleti. Cum vero plures fuerint Hilleles, disputant, quisnam fuerit iste Hillel, qui librum hunc exquisitum scripsit. Quidam volunt esse Hillelem Babylonicum, qui Christi tempore vixit, & multos habuit in schola sua Rabbinos celebres: sic Schickardus de Jure Reg. pag. 19. Alii volunt esse Hillelem illum apud Epiphanium in Panario, qui princeps inter suos dictus erat; &, ut quidam, Christi fidem suscepit, & baptizatus est: sic D. Buxtorf. de punctis vocalibus pag. 353. Nepos hic fuit R. Jehudæ auctoris Mishnæ, & circa annum Christi 340 floruit. Alii dicunt, fuisse quendam Hillelem recentiorem in Hispania; ad cujus exemplar Hispani Judæi libros suos abhinc 500 annis emendare solebant. Antiquum illum non fuisse fere omnes concedunt: nec ullam rationem, vel testimonium antiquum adducit Schickardus pro hac sententia. Non fuisse illum qui Christianus factus est, inde liquet; quod illum posteriores Judæi nunquam ita honorarunt, nec codicem illius ita extollerent, si ad fidem conversus esset. Imo neutrum horum antiquorum fuisse, satis aperte constat. Nam si tantæ esset antiquitatis, Masorethæ, reliquique Critici, libros suos ex hoc emendassent: nec Ben Ascher & Ben Naphtali tantum operæ impendissent in codicibus suis edendis; vel tantum discrepassent, cum uterque ex Hillelis codice suos corrigere, eique conformes reddere posset. Restat itaque fuisse recentioris cujusdam Hillelis, qui post Ben Ascher & Ben Naphtali vixit; & fortasse Hispani illius. Meminit tamen Ramban in lib. Jetsirah. fol. 62. libri Hilleliani: vixit autem Ramban, teste Buxt. in Abbreviaturis, circa annum Christi, 1200. Et Joh. Morinus exercit. in Pent. Samarit. 4. c. 9. n. 4. describit exemplar MS. Hebr. in Bibliotheca Oratoriana, scriptum anno Christi 1208. ubi duo illi versus Jos. 21. 36. 37. primum scripti fuerant: sed postea ab eo qui scripserat, erasi sunt, hac nota in margine addita, *non invenimus illos duos versus in Hillelianis.* Si quis tamen antiquiorem fuisse probaverit, me contradicentem non habebit. Ratio etiam probabilis reddi potest, cur non habeamus codices Hebræos ita antiquos, ut Græcos quosdam Veteris ac Novi testamenti: quia scil. post Masoretharum Criticam & punctationem ab omnibus receptam, Judæorum magistri omnes codices his non conformes, ut prophanos & illegitimos, damnarunt: unde post pauca secula, omnibus juxta Masoretharum exemplaria descriptis, reliqui rejecti, & aboliti. Hinc est, quod pauca habemus exemplaria Hebraica 500 vel 600 annorum: quædam tamen affirmat D. Buxtorfius se vidisse annorum 700 vel 800, quæ rarissima. Græca tamen habemus supra mille ducentos annos abhinc scripta, ut MS. Vaticanum, nostrumque Alexandrinum, 70 Interpretum &c.

9. Codices Ben Ascher & Ben Naphtali conjungimus. Erant hi Rabbini, ut scribit Elias, duo capita sive rectores Academiarum: & a R. Gedal. vocantur *magni sapientes*: certe nobiles suo seculo Masorethæ fuerunt. Ben Ascher, ut ex libro de accentibus constat, qui in Bibl. Ven. primis extat, & huic auctori adscribitur, fuit ex Tiberiade, juxta Gennesareth, vel Rector Academiæ, vel Doctor celebris. Ubi obiter notandum, Tiberiade post punctationem inventam, longo tempore fuisse scholas & Doctores. Ben Naphtali putatur fuisse Babylonius, unde Orientales ejus lectionem sequuntur. Floruerunt, teste eodem Gedaliah, circa annum æræ Judaicæ 4794. id est, Christi, 1034. Uterque multum laborabat, ut Biblia quam emendatissime ederent. Ortæ tamen inter eos dissentiones, non de dictionibus integris vel literis, sed de punctis vocalibus, & accentibus, præsertim minoribus. Differentes utriusque lectiones notantur in Bibliis Venet. & Basiliens. sed valde confuse; nec notantur capita vel versus, ubi inveniuntur: quod in solis nostris Bibliis hactenus factum est. Magni nominis uterque erat: unde Babylonii secuti sunt lectionem Ben Naphtali, Palæstini Ben Ascher: ad cujus normam conformantur omnia Bibliorum exemplaria impressa. Codex autem hic Ben Ascher aliquando vocatur Ægyptiacus, de quo Maim. in Hil. seph. Thora. c. 8. §. 4. ita scribit, *Liber, cui innixi sumus in rebus istis, est liber celeberrimus per Ægyptum, qui a plurimis annis erat Hierosolymis, ut ex eo corrigerentur libri. Huic autem omnes innitebantur, eo quod cum eum correxisset Ben-Ascher, & multos annos diligentem in eo operam navasset, & sæpius eum recensuisset: istum librum secutus sum & ego in libro Legis, quem descripsi juxta ejus formam.* De hoc etiam libro scribit Elias, scil. *Librum esse, cui innititur R. Jonas Grammaticus, qui fortasse est liber, quem emendavit R. Ascher, qui longo tempore Hierosolymis vixit.* Addit, *ad hujus libri formam descriptos codices vocari libros Israelis, id est, Palæstinorum: codicem vero Ben Naphtali vocari Babylonicum.* R. Moses Bar Nachman, quem per abbreviaturam vocant Ramban, qui circa annum Christi, 1200 floruit, comment. in Lib. Jetsirah. fol. 61. meminit trium codicum præcipuorum, cum dicit, *In* עחה *non reperiri Daghes per totam Scripturam, ut deprehenditur ex accurata perquisitione in omnibus libris Babylonicis & Hierosolymæ, nec in libro Hilleliano.* Ex quibus verbis liquet, hos tres codices tunc celebres fuisse. De Ben. Ascher & Ben Naphtali, vide D. Buxt. l. 1. de punctis, c. 15.

10. Codex Sinai, erat Pentateuchus emendatus, ut scribit Elias in Tab. fractis. Dicit enim, *Sinai esse nomen Pentateuchi correcti, tractantis diversitatem accentuum.* Exempla profert, in vocibus וישמע יתרו ubi pro Geraschim, in libro Sinai notatur Rebhiah; & in illis verbis אל משה אל המדבר ubi pro Zakef, in libro Sinai notatur zakef gadol: authorem vero se nescire profitetur.

11. De Pentateucho Jerichuntino, idem Elias ibid. scribit, *hunc codicem agere non de accentibus, ut Sinai; sed de vocibus plenis & defectivis. Vocat Chumasch Jericho, exemplar Legis correctissimum Jerichunte allatum*: citat inter alia loca, Numer. 13. 22. ויבאו עד חברון quod bis ea historia occurrit. In codice vero Jerechuntino, prius est plenum, posterius defectivum.

12. Præter codices hos MSS. celebres inter Judæos, non desunt codices MSS. Hebraici antiquissimi, qui hodie in Bibliothecis Christianorum extant. Scribit Ar. Mont. *se habuisse quosdam*, ut ex modo scripturæ conjicit, *ante 400. annos descriptos, & in Complut. Academia antiquiores, Bononiæ & Mediolani antiquissimos.* In Coll. Gonvilli & Caii Acad. Cantab. extat MS. exemplar antiquissimum, cui deest Pentateuchus: & hoc peculiare habet, quod nullum Keri in margine notatur, ut in aliis exemplaribus, sed in textum plerumque infertur; ut ex collationibus hujus libri cum hodiernis impressis, quas mihi misit vir doctiss. istius Academiæ, apparet. Habeo exemplar MS. quod olim erat Joh. Seldeni, scriptum annis abhinc 350. cum variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, Ben Ascher & Ben Naphtali; ex quibus quædam supplevimus in nostris Bibliis, quæ nec in Venetis, nec in Basiliensibus habentur. Erat quondam Leonis Modenæ, scriptum vero anno æræ Judaicæ 5064, Christianæ 1304. ut in fine libri notatur. Joh. Morinus meminit etiam exemplarium quorundam antiquorum, ex occasione versuum duorum, Jos. 21. 36. 37. qui in plærisque antiquis codicibus desunt. In Pent. Samar. exerc. 4. c. 9. n. 4, 5, 6, 7. memorat unum esse in Biblioth. Oratoriana descriptum anno Christi, 1208. Aliud ibidem scriptum anno 1300. Aliud in Regia Bibliotheca, quod, ut fertur, Veneti Henrico 2. Regi obtulerunt, propter antiquitatem magnam, cum e Polonia in Galliam rediens Venetiis hospitaretur. In horum primo fit mentio codicis Hillelis, in quo deficiebant isti versus: in reliquis etiam desunt. In Bibliotheca Heidelb. extabat Codex MS. antiquissimus, cujus auctoritatem D. Junius codicibus vulgaribus prætulit, ut ex versione ejus Lat. 2 Chron. 26. 5. & 35. 3. liquet. Dicit etiam D. Buxtorfius, quosdam codices esse MSS. Hebraicos ante annos [illegible] exaratos, Anticrit. p. 149. Exemplaris vero illius Marchionis Badensis, quod olim erat Reuchlini, quodque Macchabæorum temporibus descriptum esse volunt, antiquitas plane conficta est; nec aliam fidem meretur, quam illud Bononiense Esdræ manu conscriptum, de quo supra.

13. Præter editiones Hebraicas Judæorum, vix aliquas a Christianis ante hoc ultimo elapsum seculum prodiisse legimus, excepta illa in Origenis Hexaplis. Hic enim post Biblia sua Tetrapla, ex 4 versionibus Græcis concinnata, Septuaginta, Symmachi, Theodotionis, & Aquilæ, Hebraicum textum adjecit, literis tam Hebraicis quam Græcis, per columnas duas sibi invicem respondentes descriptum; (unde Hexapla dicta) Opus magni laboris, nec minoris utilitatis: quod magno Ecclesiæ damno & intoleranda Græcorum negligentia periit. Si enim hodie extaret, quæstiones variæ, quæ circa textum Hebraicum, ejusque lectionem hodie agitantur, facile terminari possent. Sola versio τῶν ο, quia in publico usu Ecclesiarum fuit, adhuc servatur: reliquæ versiones evanuerunt, nisi quod earum reliquiæ quædam, hic illic in veterum scriptis sparsæ inveniuntur: quæ summo studio collectæ, in ultimo Bibliorum nostrorum Tomo habentur. Sed de hoc Origenis opere fusius agemus, cum ad Sept. Versionem deventum erit.

14. Superiori, ut & nostro seculo, variæ prodierunt editiones Biblicæ Hebraicæ, typis impressæ, tum a Judæis, tum a Christianis adornatæ: quarum præcipuas enumerabimus, tum quæ totum vetus Testamentum complectuntur, tum quæ ejus partes quasdam. Quasdam recenset Buxtorf. in Bibliotheca Rabbinica: quibus alias adjungimus, quas nobis videre contigit.

1. Biblia Complutensia, eodem tempore adornata, quo primæ editionis Veneta. Prodierunt in fol. anno 1515. impensis Francisci Ximenii Cardinalis, Archiepis. Toletani, collatis studiis Theologorum Academiæ Complutensis. Complectuntur Textum Hebraicum, Versionem Græcam Sept. Vulgatam Latinam, Chaldaicam etiam, sed Pentateuchi tantum, scil. Onkelosi, Novum Testamentum Græcum sine spiritibus, & accentibus, cum Versione Latina. Extant in 6. voluminibus, cum Apparatu, Grammaticis, Lexicis, Indicibus, &c.

2. Venetæ editiones quatuor. Prima incœpta anno 1515. finita anno 1517. opera & impensis Danielis Bombergi, Typographi celebris. Operi præfuit Fœlix Pratensis, cujus ductu & hortatu Bombergus primo literas Hebraicas didicit, & per Typographiam mirifice propagavit. Continet hæc editio Textum Hebræum, Targum, & varios Rabbinorum Commentarios. In fine adjiciuntur, Targum Hierosol. in Pentateuchum, Targum secundum in librum Esther, Tabula sectionum Legis & Haphtararum sive lectionum Propheticarum, Articuli 13 sive fundamenta fidei Judæorum, præcepta jubentia & prohibentia, libellus de Accentibus R. Ben Ascher, lectiones variantes inter Ben Ascher & Ben Nephtali, cum notis quibusdam Masorethicis, in quas vehementer invehitur Elias in præf. lib. 3. Masoreth: quia scil. a Judæo non sunt appositæ: scribit etiam, quod *in Masora nihil intellexit, qui eas apposuit; sed palpat, ut cæcus in tenebris.* Secunda, in folio, per eundem Bombergum, inchoata anno 1523. finita anno 1525. In hac editione usus est Bombergus opera R. Jacob Ben Chajim, quem magna pecuniæ summa conduxit. Præmissa operi, 1 Præfatio R. Jacob, ubi de Masora, Keri & Ketib, de discrepantiis inter Talmudistas & Masorethas; de 18 locis, quos vocant Correctiones scribarum, & de Masoræ magnæ ordine. 2 Indices capitum sive paraschioth, sectionum, ordinum partium totius Scripturæ juxta Masorethas. [illegible] Præfatio Aben Ezræ de ratione commentandi in Scripturam, & de 5 modis interpretandi. Adjecta est duplex Masora; Minor, quæ singulis paginis ad latera textus imprimitur: & Major, quæ partim ad finem juxta seriem Alphabeticam apponitur, cum instructione Ben Chajim; partim per singulas paginas infra & supra textum. Postea subjiciuntur lectiones variantes Ben Ascher & Ben Naphtali, Orientalium & Occidentalium, & libellus de accentibus. Hanc editionem magnis encomiis celebrat Elias, & in ejus laudem carmen Encomiasticum composuit. Tertia editio Veneta, impressa anno 1618. Eadem est cum secunda, [illegible]

multo correctior: vix tamen vicesimam partem animadverterunt Correctores eorum, quæ emendationem desiderarunt; ut affirmat D. Buxtorfius in præf. ad Biblia Basiliensia. Quarta Editio Veneta prodiit anno 1623. Eadem est cum priori, sed Typorum elegantia & impressionis nitore, præcedentibus multo inferior.

3. Biblia Regia, sic dicta quia auspiciis & sumptibus Philippi 2 Hispaniarum Regis in usum Ecclesiæ edita. Prodierunt in 8 Tomis, charta Regali, Typis Plantinianis, Antvverpiæ, anno 1571. Magnifico huic operi præfuit Ben. Arias Montanus. Hæc Biblia opus Complutense multum superant, tum Chartæ & Typorum elegantia, tum quod multa habeant, quæ in Complutensibus desiderantur. 1. Chaldaicam Paraphrasim integram, cum Versione Latina. 2. Textum Hebræum Veteris, & Græcum Novi Testamenti, cum Versione interlineari Santis Pagnini, Tomo peculiari. 3. Syriacos Novi Test. libros, tam Syriacis, quam Hebræis characteribus descriptos, opera Guidonis Fabricii Boderiani. 4. Apparatum magnum duobus Tomis comprehensum, in quibus tractatus varii ad Scripturæ intelligentiam facientes, Lexica, Grammaticæ, variæ lectiones, Tabulæ, Indices, &c. Tomus ille cum Versione interlineari etiam seorsim editus est variis locis, & formis. Fol. per Plantinum. Iterum Genevæ, cum supplemento librorum Apocryphorum Græco-Latino, anno 1619. In quarto ex officina Plantiniana Raphelengii, anno 1613.

4. Sebastianus Munsterus Biblia edidit Hebræo-Latina, Versionis propriæ, in fol. Basil. 1534. in 2 Tomis. Adjiciuntur ex Rabbinorum commentariis, annotationes haud pœnitendæ, pulchre voces ambiguas & obscuriora quæque elucidantes.

5. Eliæ Hutteri Biblia Hebraica, literis majusculis impressa Hamburgi, in fol. 1587. Editio hæc maxime accommodata est tyronum captui: nam in singulis dictionibus, literæ serviles a radicalibus, ut & quiescentes etiam et deficientes, figura distinguuntur,

6. Roberti Stephani Biblia, quæ vulgo Francisci Vatabli, linguæ Sacræ professoris Parisiensis, esse dicuntur, complectentia Textum Hebræum, cum Versione Græca ex Editione Complutensi, Latinam Vulgatam, cum Latina altera nova. Prodierunt primo in amplo quarto tribus voluminibus, adjuncto Novo Testam. Postea in fol. tribus Vol. 1586, ex officina Santandreana, cum annotationibus, quæ a quibusdam Vatablo adscribuntur. Editio hæc posterior hunc titulum habet; *Biblia Sacra, Hebraice, Græce, Latine. Latina interpretatio duplex est, altera vetus, altera nova, cum annotationibus Francisci Vatabli. Omnia cum Editione Complutensi diligenter collata, additis in margine, quos Vatablus in suis Annotationibus nonnunquam omiserat, idiotismis, verborumque difficiliorum radicibus.* Nulla præfigitur præfatio his Editionibus; nec ex toto opere constare potest, quisnam eas procuravit, vel Versionis novæ author fuit. At Stephanum auctorem esse annotationum istarum, quas primo ipse edidit 1545. cum Versione Vulgata & Tigurina, quæ postea auctæ & immutatæ sunt in Editionibus sequentibus, probat Arn. Bootius in Animadv. sacris, Indice auctorum, ex Stephani Præf. Edit. primæ: ubi dicit, *accessionem ad priores suas anotationes nolle sibi acceptam referre: hoc tantum præstitisse, ut nonnulla ex iis, quæ professorum Regiorum auditores exceperunt, ad alios typographicæ artis beneficio fideliter permanarent.* Addit, *Fruimini ultimis nostris collectaneis.* Stephanus autem modeste ad Vatablum eas refert, quia ex ejus prælectionibus quasdam earum exceperat: cum ipse Vatablus indigne tulerit, eas sibi attribui; eo quod multa haberent, quæ Religionem Reformatam saperent, a qua ipse alienus fuit.

7. Johannis Buxtorfii Biblia Hebraica & Chaldaica Basileæ prodierunt fol. 1618. cum Masora, quæ Critica est Hebræorum, magna & parva, & selectissimis Hebræorum Commentariis, Rab. Salom. Jarchi, Aben Ezræ, D. Kimchi, &c. quibus Textus Grammatice & Historice illustratur; in quibus post 4 Editiones Venetas, Textus Chaldaicus a deformitate punctationis & pravitate vocum innumerarum vindicatus, loca in Masora transposita, deficientia, pugnantia, numeris depravata, subsidio diversorum exemplarium & concordantiarum Hebraicarum reposita, restituta, & reconciliata sunt. Hanc quidem Editionem omnibus prioribus correctiorem secuti sumus in Bibliis nostris, in Chaldaica, scil. Paraphrasi. Licet vero magnam curam & diligentiam in hac editione adhibuit Buxtorf. fatetur tamen quædam reperiri posse, quæ diligentiam suam effugerunt, quod ex collatione nostrorum Bibliorum lector alicubi perspicere potest.

8. Biblia magna Heptaglotta, impensis D. Michaelis de Jay, studio & opera Gabrielis Sionitæ Maronitæ, Johannis Morini & Abrahami Ecchellensis in decem tomis, folio magno, charta Imperiali, Parisiis excusa 1645. Characterum elegantia, & Chartæ magnificentia, tum Regia, (quæ a quibusdam *Orbis miraculum* dicebantur,) tum omnes alias editiones superantia; adjectis etiam aliis antiquis monumentis, quæ a nemine antehac Typis evulgata erant. Nam præter Textus & Versiones, quæ in Regiis antea extabant, de novo adduntur Pentateuchus Samaritanus, una cum Versione Samaritana, & Versione ejus Latina; Syriaca Versio Testamenti Veteris, & tam Veteris quam Novi Arabica, quæ in Regiis non extabant. Dolendum vero, Apparatum cum Prolegomenis, & Appendicibus variarum lectionum, Tabulis, Indicibus, aliisque quæ ad operis complementum pertinebant; ex dissidio eorum, qui operi præfuerunt, desiderari: nec editiones, quas protulit hæc ætas, limatiores, quam quæ in Complutensi, vel Regio opere habentur, eos secutos fuisse; ut nil dicam de intoleranda ipsorum incuria, qui correctioni invigilare debuerunt. Unde innumeris mendis & erratis scatet hæc editio, quæ splendorem ejus multum obscurarunt.

15. Præter has editiones in folio, extant & aliæ plurimæ in quarto, octavo, decimo sexto, & vicesimo quarto; a Plantino & aliis, cum punctis, & sine punctis, variis locis excusæ: quas sigillatim omnes enumerare difficile esset, nec lectori multum profuturum. Editionem accuratam Hebraici textus cum punctis, & literis elegantissimis, item Keri & Ketib, in marginibus nuper adornavit Manasses Ben Israel in quarto Amstelod. 1635. Aliamque in octavo cum punctis vocalibus & accentibus, notisque marginalibus eisdem, edidit idem Manasses Amstel. 1639. quæ omnium manibus teruntur. Extant etiam & aliæ editiones, non totius Vet. Testamenti, sed quarundam ejus partium: quarum præcipuæ sunt. 1. Pentateuchi, inter quas insigniores sunt, 1. Constantinopolitana in fol. a Judæis impressa, anno 1551. Ubi præter textum Hebræum, imprimitur per singulas paginas variis columnis, Targum Onkelosi, cum versione Arabica R. Saadiæ, & Persica Jacobi Tawusi (utraque literis Hebraicis) & Commentariis R. Salomonis. 2. Pentateuchus Hebraicus, cum Tripliti Targum, Onkelosi, Jonathanis, & Hierosolymitano, & Commentariis Rabbi Salomonis, notis quibusdam Masorethicis ac Symbolis Gematriticis, &c. Venet, 1590 in quarto. Versio vero illa Persica, Persicis characteribus descripta, & Targumim illa Jonathanis & Hierosol. cum singulorum translationibus Latinis, in quarto Tomo nostrorum Bibliorum imprimi curavimus. 2. Psalmorum, qui sæpius cusi & recusi. Duæ tamen eorum insigniores sunt editiones. 1. Augustini Justiniani Episc. Nebiensis, qui Psalterium Hebraicum edidit, cum versione Chaldaica, Græca & Arabica, adjecta triplici interpretatione Latina, & Scholiis utilibus, Genuæ, in fol. 1516. 2. Johannis Potkenii præpositi Ecclesiæ Sancti Georgii Coloniæ, qui Psalmos Hebraice, Græce, Æthiopice, & Latine per columnas in qualibet pagina sibi respondentes edidit Coloniæ, 1513.

15. Inter veteres, licet multi Nov. Test. commentariis illustrarunt, & de variis lectionibus exemplarium Græcorum in quibusdam locis interdum differunt: nemo tamen, quod sciam, editionem novam totius Novi Testamenti aggressus est, unico excepto Hieronymo, qui jussu Damasi Pontificis Romani, Versionem Vulgatam Latinam cum Græcis codicibus contulit, & recognovit: cujus tamen scopus erat magis Versionem Latinam emendare ex ejus collatione cum Græcis exemplaribus, quam editionem aliquam Græcam ex Græcorum codicum collatione emendatam dare. Sic enim scribit præf. ad Evangel. *Hæc præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, codicum Græcorum emendata collatione, sed veterum: quæ ne multum a lectionis Latinæ consuetudine discreparent, ita calamum temperavimus; ut his tantum, quæ sensum videbantur mutare, correctis, reliqua manere pateremur, ut fuerant.* Non deerant tamen antiquissimi codices Græci MSS. quos, cum dubium aliquod de vera lectione oriebatur, vel cum Hæretici textum corrumpere laborarunt, consuluerunt Ecclesiæ Patres, ut inde veram lectionem confirmarent vel restituerent. Nostro vero seculo plurimæ prodierunt editiones N. Test. Græcæ, quas omnes enumerare vix possibile est. Præcipuæ vero, circa quas sudarunt viri docti, sunt quæ sequuntur. 1. Erasmi, viri magnæ lectionis, nec minoris judicii, qui multa vetusta exemplaria MSS. contulit, & ex iis N. Test. Græce, quam potuit, emendate publicavit: annotationes etiam doctissimas edidit, in quibus lectionum, quas secutus est, rationem reddidit, & ex libris antiquis confirmavit. Hæc cum Versione Latina, Basileæ, Tiguri, Wittenbergæ, & aliis locis, variis formis impressa est. 2. Complutensis, quæ in Bibliis Complutensibus, Regiis, & Parisiensibus extat, a Complutensibus ad fidem veterum exemplarium magno studio & diligentia collata. 3. Roberti Stephani, omnium accuratissima, *cujus*, ut ipse agnoscit in præf. *mirus est cum Complutensi consensus.* Præter Complutense tamen, exemplaria 15 alia, quæ ex Italia, Bibliotheca Regia, & aliunde ab amicis habuit, contulit, & varias lectiones collegit, quas in margine interiori notavit. In altera Concordantias Evangeliorum secundum Canones Eusebianos: τῶν στίχων etiam numerum adjecit, & librorum singulorum κεφάλαια. Prodiit primo Paris. in folio. 1550. postea Francof. in fol. anno 1601. dein pluribus formis. Hanc editionem secuti sumus in opere nostro, ut omnium accuratissimam. 4. Theodori Bezæ, qui variis collatis codicibus, multum laboravit in editione Græca N. Test. quod cum versione Latina duplici, Vulgata & propria, una cum annotationibus, sæpius edidit, & recognovit. Accurata hæc editio, præsertim ultima, multis videtur. Non desunt tamen, qui authorem nimis audacem fuisse judicant, dum a recepta lectione sæpius sine necessitate recedit; & unius, interdum nullius, codicis [illegible]oritate fretus Prætoriam exercet potestatem, ex conjecturis mutando & interpolando Textum sacrum pro libito. Vide inter alia, Luc. 9. 48. 53. & 3. 36. 1. Cor. 16. 55. &c. Prima vero Bibliorum editio impressa, erat Latinæ Vulgatæ, Moguntiæ, anno 1472. teste Luca Brugensi præf. libri de variantibus Scripturæ Locis. Aliam tamen illa priorem quidam se vidisse dicunt. Hanc subsecutæ sunt Coloniensis, anno, 1479. Nurenburgensis, 1578. Veneta, 1497. Postea prodiit Complutensis Heb. Græc. Chald. anno 1515. Veneta Hebraica, 1517. Græca, Venetiis, 1518 per Aldum Manutium: aliæque innumeræ.

PROLEGOM. V.

De Bibliorum Versionibus.

1. *Biblia primis Ecclesiæ seculis in varias linguas conversa fuisse.* 2. *Versiones approbat Joh. Papa* 8. 3. *Versionum usus & utilitas.* 4. *De Versionibus in specie.* (1. *Græca* τῶν ο΄. 2. *Samaritana.* 3. *Chaldaica.* 4. *Syriaca.* 5. *Æthiopica.* 6. *Armeniaca.* 7. *Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis.* 8. *Coptica sive Ægyptiaca.* 9. *Arabica.* 10. *Persica.* 11. *Gothica.* 12. *Dalmatica.*) 5. *De Versionibus Latinis. Hieronymi. Pagnini, & aliorum.*

1. MAgna est, ut linguarum, sic versionum varietas, quibus mysteriorum suorum thesaurum communicare dignatus est Deus. Cum enim Apostolos in universum mundum misit, cum mandatis, ut *omnes gentes docerent, & omni creaturæ Evangelium prædicarent*; ipsisque in hunc finem variarum linguarum χαρίσματα cælitus contulit: hoc ipso ostendit, se nolle doctrinam suam in aliquo orbis angulo delitescere; sed ut omnes propriis linguis τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ audirent: ut impleretur illud Prophetæ, Es. 45. *Omne genu mihi flectetur, & omnis lingua confitebitur Deo.* In hoc enim sapientiæ divinæ abyssus manifestata erat, ut qui primo per varias linguas insanorum Babelis structorum consilia dissipavit, ipsosque in varias terras dispersit; idem per variarum linguarum χαρίσματα Ecclesiam suam ex omnibus terris colligeret, domumque Dei, cujus fastigium cœlos superat, eisdem machinis ex lapidibus vivis ædificaret. Cum vero post jacta Ecclesiæ fundamenta Charismata hæc cessaverint, necessarium erat Oracula divina in linguas vernaculas propagari. Nam, ut olim Ptolemæus Rex, cum Hebræorum volumina in Græcam linguam transferri desideravit, in Epistola ad Judæorum Pontificem, quam recitat Epiph. lib. de pond. & mens. θησαυροῦ κεκρυμμένου καὶ πηγῆς ἐσφραγισμένης τίς ὠφέλεια; *Thesauri absconditi, & fontis obsignati quæ utilitas?* Hinc varias in pura et primæva Ecclesia Versiones factas legimus. S. Aug. l. 2. de doctrina Christiana, c. 5. dicit, *Scripturas per varias interpretum linguas longe lateque diffusas esse.* Et in Psal. 105. agnoscit *magnum Dei beneficium, qui Scripturas suas in multis linguis esse voluit.* Theodoretus vero l. 5. de curand. Græc. affectibus testatur, *universam faciem terræ, quantacunque Soli subjicitur, ejusmodi verborum (Apostolicæ & Propheticæ doctrinæ) plenam jam esse. Hebraicos vero libros non in unicum Idioma conversos esse, sed in Romanam, Ægyptiacam, Persicam, Indicam, Armenam, Scythicam, adeoque Sauromaticam, uno verbo, in omnes linguas.* Chrysostomus in Joh. c. 1. Hom. 1. versionum meminit *Syriacarum, Ægyptiacarum, Persicarum, Æthiopicarum, & aliarum nationum Barbararum,* &c. Hieronym. præf. in Evang. ad Damasum, dicit, *Scripturam in variarum gentium linguas translatam esse.* Ipse vero utrumque Testamentum transtulit in linguam Dalmaticam: ut & Chrysostomum Psalmos, & N. Testamentum in Armenam vertisse, fatentur Sixt. Senens. & Stapletonus. Meminit August. versionis Psalmorum in linguam Punicam, in Psal. 118. ad finem. Cyrillus vel (ut alii) Methodius in Sclavonicam, Scripturam transtulit. Ulphilas Gothorum Episcopus primus literarum Gothicarum inventor, καὶ εἰς τὴν οἰκείαν φωνὴν μετέφρασε τὰς ἱερὰς βίβλους, *& in propriam linguam convertit libros sacros,* teste Sozom. l. 6, c. 37. (Vide & Isid. in Chron. Gothorum, & Paul. Diac. lib. 12.) Beda in Anglicam, teste Joh. Trevisano. Michael Adam Judæus conversus in Germanicam, & characteribus Hebræis in usum Judæorum expressit, teste Wulf. Strab. de rebus Eccles. c. 7. & Sixt. Senens. lib. 4. Johannes Seviliæ Episc. in Arabicam, anno Christi, 717. Valdo Episc. Frisingensis circa annum, 800, Evangelia Germanice transtulit, teste Beato Rhenano. Italice Jac. de Voragine Archiep. Genuensis, anno 1200. testibus Stapletono & Sixto Senensi. Polonice Hieron. Leopold. Gallice Carolus 5. Rex Galliæ. Haud itaque novum est, quod sacram Scripturam in vernaculas linguas hodie translatam habemus.

2. Johannes Papa 8. circa annum Christi 880, ut ex ejus literis ad Sfontem Comitem de Methodio constat, affirmat, *Sanæ fidei non repugnare, sive missas, sive sacra Evangelia, vel lectiones divinas Veteris & N. Testamenti bene translatas, lingua Sclavonica canere: quoniam qui fecit tres linguas principales, creavit & omnes alias ad laudem & gloriam suam;* ut refert Baron. Annal. To. 10. Observatione etiam digna sunt Johannis Morini verba exercit. Bibl. 1. c. 5. 11. 8. de Versionum utilitate, *Utilissimas esse de multis causis, ut potestas & energia dictionis cujuspiam exprimatur, quæ Latine non satis expressa est, aut non potest exprimi: ut variæ vocis aut phrasis significationes cognoscantur, quæ peregrina lingua, unico verbo, aut unica phrasi, omnes repræsentari non possunt: ut emphasim & genium linguæ, sine cujus cognitione sensus auctoris interdum obscurus est, & fere* ἀνερμήνευτος *&* ἀδιήγητος, *variarum versionum comparatione sacræ lectionis studiosus percipiat & imbibat: ut Judæi propriis armis confodiantur, et dissentientibus ex utraque parte variis Latinis codicibus, fons tunc velut arbiter consulatur, &c.*

3. Versionum etiam antiquarum usus & utilitas hinc colligitur quod harum collatione tam integritati sacrorum codicum, & veritatis divinæ consulitur, quam populorum saluti; dum unamquamque gentem Deus propria lingua alloquitur. Linguæ enim, quas hodie doctas vocamus, quæ vulgo ignotæ sunt, olim vernaculæ erant, cum primum in iis divina mysteria conscripta sint; Hebraica Judæis, Græca Græcis, imo omnibus fere sub imperio Græcorum vel Romanorum. Liturgiæ etiam & officia divina, quæ linguis non vulgaribus hodie celebrantur, apud Judæos, Christianos, & Muhammedanos, cum primum composita & instituta fuerunt, haud alia, quam ea quæ tunc vulgaris & omnibus nota erat lingua, celebrata sunt: licet decursu temporum, lingua primo vernacula desiit esse vulgaris, & facta est populo ignota. Mirus etiam Versionum consensus in omnibus quæ ad fidem & salutem necessaria sunt, (nam in aliis minutioribus omnis fere varietas consistit,) inter omnes populos, tantis terræ marisque intervallis dissitos, soloque ejusdem fidei vinculo connexos, clare testatur, doctrinam horum codicum non in sapientia humana fundatam esse, sed authoritate Divina stabilitam: quorum conservatio contra Sathanæ, ejusque satellitum furores, qui eos non tantum corrumpere, sed penitus abolere totis viribus conati sunt, aperte eorum originem divinam probant. Erroribus etiam, qui ex librariorum inscitia, incuria & audacia, vel Hæreticorum fraude irrepere possunt, obviatur. Nam quod in una lingua forte contingere potest, in tot per orbem Versionibus fieri non potest. Præterea Versionum antiquarum, & quæ auctoritatem in Ecclesia pura & primæva obtinebant, collatio, ad verum Scripturæ sensum in dubiis & obscuris eliciendum, multum lucis adferre, nemo negaverit, qui animo perpendit, Verbum Dei non in literis, sive scriptis sive impressis, sed in vero verborum sensu proprie consistere: quem nemo melius explicare potest, quam Ecclesia vera, cui sacrum hoc depositum Christus commisit: quæ per versiones varias genuinum ejus sensum quasi per manus traditum ab Apostolis, & ab Ecclesiarum rectoribus acceptum, fideliter posteris transmittit. Unde ejus vocem omnes sub pœna gravi audire tenentur: ut & ipsa sponso suo in omnibus auscultare debet. Si enim Commentaria virorum doctorum multum conferant ad Scripturæ intelligentiam, quæ idcirco in locis obscuris & dubiis omnes solent consulere: quanto magis conferunt Versiones antiquæ ubique receptæ, & ab Ecclesia approbatæ, quæ non unius vel plurium privatorum hominum, sed totius Ecclesiæ sensum & judicium nobis exhibent: præsertim, cum multæ non nudæ sint versiones, sed in locis multis instar Paraphrasium, quæ loci sensum clarius explicant, ita ut pro pluribus Commentariis Versio unica inservire possit? Vid. August. 2. de doctrina Christ. c. 14. *Plurimum hic quoque juvat Interpretum numerositas, collatis codicibus inspecta & discussa, tantum absit falsitas.* Maxime vero Orientalium utilitas apparet, tum ratione affinitatis, quam habent cum linguis Originariis, qua plenius vim & energiam verborum exprimere possunt, quam authoritatis ususque generalis, quem per totam Ecclesiam vel partes ejus nobiliores consecutæ sunt. Paraphrases Chaldaicas Judæi ipsis Scripturis æquant. Syriaca versio magnam habet per totum Orientem authoritatem. Græca LXX. Seniorum per Orientem & Occidentem ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis, ab omnibus in tanto honore fuit, ut vix pro Christiano haberetur, qui contra eam aliquid mutire auderet: ut nil dicam de reliquis.

4. Versiones vero omnes enumerare non est animus: saltem, quæ extant veteres, & ex recentioribus præcipuas, nominasse satis erit: cum de iis, quæ in his Bibliis habentur, suo loco uberius dicemus.

1 Prima & omnium antiquissima est nobilis illa 72 Seniorum ex Hebræo in Græcum sermonem traducta sub Ptolemæo Philadelpho, annis ante Christum 277. Quæ non sine speciali Dei providentia facta est in linguam omnium latissime per orbem propagatam: ut ante ortum Solis justitiæ, quasi Prodromus orbem tenebris immersum aliquo modo illustraret; & viam pararet pro adventu Salvatoris, qui pulsis errorum tenebris, omnes gentes radiis Evangelii illuminavit. Qui vero aliam ante hanc factam fuisse, vel non totam Scripturam, sed solum Pentateuchum a 70 translatam esse, vel Versionem illam periisse, & quoad substantiam adhuc non superesse, (quod affirmant Neoterici quidam) errore manifesto teneri ostendemus, cum de hac Versione in specie agemus.

2 Est Samaritana. Nam præter Pentateuchum Hebraica lingua, & Samaritanis sive antiquis Hebraicis literis descriptum, habent etiam Samaritani Pentateuchum in linguam Samaritanam vulgarem conversum: quorum uterque in Bibliis Parisianis, ut & in nostris, exhibetur. Versio hæc saltem ante natum Dominum facta esse videtur. Joh. Morinus facit Græca antiquiorem, scil. ab Esdræ tempore, de quo postea.

3 Est Paraphrasis Chaldaica, a variis auctoribus & diversis temporibus concinnata. Legem transtulit Onkelos circa Christi tempora. Prophetas priores & posteriores Jonathan Ben Uziel Hillelis illius celeberrimi discipulus, de quo mira tradunt Talmudici: vixit circa annum 30 ante Christum. Huic etiam adscribunt aliam in Pentateuchum Paraphrasim: quæ tamen multo posterioris auctoris esse probabitur, cum ad illam devenimus. Hagiographorum Versio vulgo adscribitur Josepho Cæco: sed a variis authoribus factam, & non ante annum Christi 600, judicat doctiss. Buxtorfius. Targum Hierosolymitanum, non totum Pentateuchum, sed quasdam ejus partes explicat, sæpe in medio versiculi desinit. Probabile est olim integrum extitisse; (multa enim citat Elias, ut ex Targ. Hierosol: quæ in hoc non leguntur;) vel duplex fuisse. Qui ad Apostolorum tempora referunt, falluntur: multo recentius esse suadent, tum altum de eo silentium apud antiquiores Judæorum scriptores, tum vocum barbararum mixtio. Targum Megilloth sive libellorum quinque, qui hoc nomine peculiari ratione appellantur, scil. Cantic. Salom. Thren. Ruth, Eccles. & Esther; ut & Targum secundum Esther, recentiora esse & post Talmud scripta, inter alia probant, Cant. 1. 2. Thren. 2. 19. ubi expressa fit Talmudis mentio.

4 Syriacam tam Veteris quam Nov. Testamenti, non multo post Apostolorum tempora factam esse, constans est Orientalium traditio: nec desunt argumenta, quæ idem suadent. Publice per Orientem in Ecclesiis legitur: plerumque textum Hebræum sequitur, ex quo Vet. Test. Versio facta est. Hanc vero vocant antiquam & simplicem, ut ab altera recentiore ex Græca τῶν ο΄, traducta distinguatur.

5 Est

5 Est Æthiopica totius Scripturæ, quam multo antiquiorem esse, quam putat Jos. Scaliger, infra probabimus. Chrysost. Hom. 1. in Joh. 1. ejus mentionem facit. In Vet. Test. plerumque Græcam sequitur: In Novo multum cum vulg. Latina concordat; non quod ex hac facta sit, sed quod utraque eosdem Græcos codices secuta sit.

6 Armeniaca etiam extat totius Scripturæ, ut a testibus oculatis accepi. Evangelia quatuor Armeniaca habeo: sed in multis obliterata, ita ut sine alterius exemplaris integrioris ope, typis imprimi non possint. Plerique ab Chrysost. factam affirmant, cum ab Imperatore in Armeniam relegatus erat, ut Sozom. Hist. l. 8. cap. 22. Sic Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. Theodoretus lib. 5. de curandis Græc. affectibus testatur, *ejus tempore Armenos habuisse Scripturas lingua vernacula*: vixit autem paulo post Chrysostomum. Angelus de Roccha in Biblioth. Vaticana, p. 117. scribit, *Chrysost. invenisse characteres Armenos, quibus hodie utuntur.* Ipsi vero Armeni in Historia Eccles. Armena, Latine & Armeniace nuper edita, cap. 2. tum Scripturæ versionem, tum gentis ad fidem conversionem, ad Georgium primum suum Patriarcham referunt: cujus opera Rex cum tota gente ad fidem conversus est: quem etiam annis 266 elapsis, in Apostolorum Bartholomæi & Thaddæi cathedram successisse volunt.

7 Versiones Græcas, Aquilæ, Theodotionis, & Symmachi, in Tetraplis & Hexaplis suis disposuit Origenes; iisque postea quintam & sextam addidit: unde cum Hebræo textu literis Hebræis & Græcis exarato, Octapla nominavit hæc volumina. Aquila qui ad Judæos defecit, versionem suam fecit circa annum Christi 130. Theodotion etiam proselytus & Apostata factus, primo Marcionita, postea Judæus, suam confecit circa annum 180. Symmachus etiam proselytus suam edidit, Severo imperante, circa annum 200. Versiones istæ in odium versionis Sept. ab Apostatis & Judaizantibus factæ, licet iis usi sint veteres in scriptis suis; nunquam tamen ab Ecclesia publice receptæ vel approbatæ sunt: unde & omnes hodie evanuere (superstite tamen illa 70, quia semper in publico Ecclesiarum usu fuit,) fragmentis quibusdam paucis exceptis, quæ ex veterum scriptis collegere viri docti, quæ & in Tomo nostro ultimo exhibentur. Idemque fatum subierunt duæ aliæ versiones, quas in doliis repertas Nicomediæ & Hierichunte Origenes suis Octaplis inseruit.

8 Coptica sive Ægyptiaca, circa tempora concilii Niceni facta est, ut conjicit Athanas. Kircherus in Prodr. Coptico. Exemplaria ejus rarissima sunt, ex quo, extirpata fere Religione Christiana, Ægyptii Turcis servierunt. Pentateuchum Copticum, aliosque quosdam libros Bibliorum, qui in Bibliotheca Vaticana servantur, recenset idem Kircherus. Evangelia etiam MS. antiquiss. in Bibliotheca Oratoriana Parisiis extare, affirmat Joh. Morinus: hodie tamen ibi non reperiuntur, ut ab amico accepi, qui illa ibi frustra meo nomine quæsivit.

9 Arabicas versiones habemus tum Judæorum, tum Christianorum. Judæorum duplex extat Pentateuchus Arabicus. 1 Rabbi Saadiæ, qui circa 900 annum post Christum floruit: ejus versio Arab. extat in Bibliis Constantinopolitanis, de quibus supra, inter editiones Hebr. Hic etiam reliquos libros Vet. Testamenti transtulit, quorum quidam MSS. sunt in manibus D. Pocockii. 2. est Judæorum Maurorum, quam edidit Cl. Erpenius. Meminit etiam Versionis Arabicæ factæ per Johannem Episcopum Sevilliensem, circa annum Christi 717, Vaseus in Chron. Hisp. cujus nulla pars, quod sciam, hodie extat. Duæ tamen hodie extant inter Christianos Versiones Bibliorum Arabicæ, ut ex Nebiensi & aliis colligitur. Una Antiochena, quam nondum vidi: altera Alexandrina sive Ægyptiaca a Christianis sub Patriarcha Alexandrino usurpata: cujus exemplar scriptum annis abhinc 300, Gabriel Sionita nactus in Bibliis Parisianis publicavit; quod etiam multis in locis ex MSS. antiquis suppletum, ubi Parisiense deficiebat, in nostris Bibliis habetur.

10. Persicam olim extitisse Versionem, testantur Theodoretus & alii: Hodie vero an Versionis istius antiquæ aliquæ supersint reliquiæ, dubitatur. Evangeliorum varias habemus Versiones. Unam edidit Abrahamus Whelocus secundum exemplar Cantabrigiense: Aliam nos edimus in Bibliis nostris secundum exemplar MS. Pocockianum, quod trecentis abhinc annis scriptum fuisse, ex ipso exemplari constat. Psalmorum etiam duas Versiones habuimus, sed utrasque recentissimas, a Jesuitis, aliisque in Persia commorantibus, nuper factas: unde haud dignas judicavimus eas inter antiquas Versiones in hoc opus Biblicum inserere. Si tamen seorsim ab aliquo ederentur, utiles esse possunt ad discendam linguam Persicam, in qua paucissimos libros typis impressos adhuc habemus.

11. Datur & antiqua versio Gothica ab Ulphila Gothorum Episcopo facta, qui successor erat Theophili, qui Concilio Niceno interfuit, & inter reliquos Episcopos Concilio subscripsit. De hac versione Socrates l. 4. c. 17. Sozom. l. 2. c. 37. & Niceph. Hist. Eccles. l. 11. c. 48. Meminit Gruterus inscript. Vet. p. 146. Versionis Evangelistarum annis abhinc mille factæ, quæ servatur in Monasterio VVardino: quam partem Ulphilæ translationis esse, suspicatur doctiss. Breervvoodus. Gothicæ hujus versionis, vel alicujus ejus partis, exemplar hodie in Bibliotheca Sereniss. Christinæ Suecorum Reginæ extare, a fide dignis accepi.

10. His annumerare licet Hieronymi versionem in linguam Dalmaticam: quod præter alios testatur ipse Hieron. Epist. ad Sophronium. Hinc etiam ferunt, characteres Dalmaticos invenisse, qui ab ipso Hieronymiani dicuntur: & hodie in usu sunt per Liburniam, Istriam, Moraviam, Silesiam, Bohemiam, Poloniam. Aliam etiam habent Sclavoni versionem Hieron. recentiorem in lingua vernacula a Cyrillo, (non Alexandrino, nec Hierosolymitano, sed alio) qui vixit circa annum Christi 860 factam: quem lingua sua vocant Sclavoni Chiurill, qui cum Methodio, Circassianos, Guearenses, & Mengrellianos ad fidem Christi convertit. Hic Cyrillus aliud Alphabetum Illyricum invenit, ab Hieronym. diversum, in quibus versionem habent descriptam, per Rasciam, Bulgariam, Moldaviam, Russiam, Muscoviam, aliasque regiones, quæ lingua utuntur Sclavonica.

5. Quod ad versiones Latinas attinet, multæ olim erant ex Græco factæ, ita ut vix numerari possint, teste Augustino l. 2. de doct. Christiana, c. 11. Quisquis enim Græcæ linguæ vel mediocrem cognitionem assecutus erat, protinus ad vertendum se accingebat. Inter reliquas tamen unam præ reliquis commendat, quæ *Vulgata* & *Itala* dicta est, quæ in verbis erat cæteris magis perspicua. Hanc vero, cum *Vulgatæ* & *Veteris* nomen his temporibus nacta sit, reliquis Latinis antiquiorem esse necesse est. Cumque Latina Ecclesia sine versione Latina nunquam fuerit, verisimile est hanc primam fuisse Latinam versionem ex Græco factam Apostolorum temporibus, vel non multo post; ne dicam cum Baronio, Bonfrerio, Serario, & aliis, *ab aliquo Apostolorum discipulo factam, & ab ipsis primis Ecclesiæ fundatoribus visam & approbatam.* Hieronymus bis sacros codices Latine transtulit. 1. Ex Græca versione τῶν ο', ut in Origenis Hexaplis extabat, pura & incorrupta, ut ipse testatur Epist. ad Suniam & Fretellam. 2. Ex Hebræo. Novi vero Testamenti Latinam versionem Evangeliorum juxta Græcum textum correxit hortatu Damasi Papæ; non de novo confecit, ut ex præf. ad Evangelio liquet. Hæc vero postrema Vet. Test. Hier. Versio non statim recepta est: sed ut nova, & in opprobrium Græcæ Sept. facta, multos habuit magni nominis in Ecclesia contradicentes. S. Augustinus non permisit in sua diœcesi publice legi: alii in eam invectivas scripsere, ut ex ejus Apologiis patet. Ducentis post Hieronymum annis, utraque tam vetus quam nova in usu erat, ut ex Gregor. Epist. ad Leandrum, ante libros Moralium, & Moral. libr. 20. c. 23. constat; donec tandem ex utraque, Vulgata hodierna conflata est. Sed de authore & tempore silent Historici, teste Baronio ad annum 231. Sect. 47. Post Hieronymum, Vulgata recepta, nil tentatum in Versionibus Latinis usque ad seculum 1500 & 1600. Lyranus & P. Burgensis multa correxerunt in Vulg. Latina; at novas Versiones non fecerunt. Isidorus Clarius, qui circa annum 1540 floruit, ex Monacho Episcopus Fulginatensis, totam Scripturam in Latinum sermonem iterum transtulit, teste Sixto Senensi, & Possevino. Scholia etiam collegit: quæ cum ipsius versione hodie extant. Primus, qui novam Versionem Latinam post Hieronymum ex Hebræo edidit, erat Santes Pagninus hortatu & impensis Leonis X. postquam 25 annos circa eam sudasset. Typis edita est anno 1523. Hæc versio postea excusa est in Bibliis Regiis opera B. Ariæ Montani, alicubi mutata, & ad verbum juxta Hebraici textus proprietatem reddita. Quod ejus studium omnibus non probatur, dum Pagnini Versionem temere loco movit, & verba barbara & inusitata, quæ Latinæ aures non ferunt, pro Pagnini bonis substituit. Hoc tamen pro Aria dici potest, quod hoc modo tyronibus in Lingua Hebræa consuluit, nec Pagnini verba prorsus sustulit, sed tantum in marginem transtulit. Post hanc multæ prodierunt Versiones Latinæ. Complutensis, quæ ad Græcam aptata erat, quæ in Regiis, & nupera Parisiana extat. Vetus Vulgata, quæ ante Hieronymum in usu erat, quam intermortuam post mille annos redivivam, ex Patrum Latinorum scriptis collectam, immensis laboribus restituit Flaminius Nobilius, respondentem editioni Græcæ Romanæ Codicis Vaticani: quam etiam in Bibliis nostris imprimi curavimus. Ex Textibus etiam Originariis multæ prodierunt versiones Latinæ. Inter alias Sebastiani Munsteri, Osiandri, Castellionis, Tigurinorum, Vatabli, vel (ut alii putant) Rob. Stephani, Piscatoris, Junii & Tremelii, &c. de quibus, ut & de Versionibus in linguas vernaculas, non opus est plura dicere. In omnes enim fere Europæ linguas hodie eloquia Sacra traducta sunt, Italicam, Gallicam, Hispanicam, Polonicam, Belgicam, &c. Inter omnes vero eminet Anglicana, Jacobi Regis auspiciis, collatis multorum virorum doctorum studiis, elaborata.

PROLEG. VI.

De Variis in Scriptura Lectionibus.

1. Dari varias lectiones non tantum in Scripturæ versionibus, sed etiam in textu Hebræo & Græco. 2. In rebus omnibus, quæ fidem & mores spectant, omnes codices convenire. 3. Dari lectiones variantes in codicibus Hebræis probatur, testimoniis virorum doctorum. Sixtini Amamæ. Bocharti. H. Grotii. Lud. de Dieu. Dan. Heinsii. &c. 4. Etiam maximorum Textus Heb. Vindicum. D. Buxtorfii. Rev. Usserii. Arnoldi Bootii, & aliorum. 5. Auctoritatem librorum Sacrorum inde non labefactari. 6. Dari media, quibus vera lectio, cum codices discrepant, restitui possit. Regulæ de variantibus lectionibus notandæ. 7. Lectionum variarum causæ. 8. Unde lectiones variæ colligi possint. Ex exemplaribus Hebræis Vet. & Græcis Nov. Testamenti. 9. Etiam ex versionibus: quod doctorum testimoniis fuse probatur. Cautiones quædam. 10. Idem rationibus probatur. 11. Non omnes discrepantiæ pro variis lectionibus habendæ. 12. Non ex conjectura colligendæ.

1. DAri lectiones variantes, non tantum in Scripturæ versionibus, præsertim antiquis; sed etiam in ipso textu Hebraico Veteris, & Græco Novi Testamenti, a nemine negari potest: cum hoc testentur tot varietates ex codicibus MSS. & impressis a viris doctis annotatæ. Quales

les sunt in Test. Veteri, Keri & Ketib, a Masorethis collectæ; item discrepantes Orientalium & Occidentalium lectiones; quæque inter codices Ben Ascher & Ben Naphtali observantur, quæ in Bibliis Venetis, Basiliensibus, & in nostris imprimuntur. Tales ex Novo Testamento collegit Rob. Stephanus ex 16 exemplaribus antiquissimis 2384. quas in N. Test. a se edito excudit, præter loca deficientia 280. quæ obeliscis notavit, & multo plures ex vetustis aliis codicibus a nobis collectæ sunt, quæ in Bibliis nostris exhibentur. Ex Latinis codicibus idem fecere Stephanus in Bibliis suis magnis, Hentenius, aliique Theologi Lovanienses in Bibliis a se editis: maxime vero in hoc pulvere sudarunt viri duo, linguarum, & S. Theologiæ scientia clari, Lucas Brugensis Decanus Lovaniensis, & Ludov. Capellus S. T. D. & linguæ Hebraicæ professor Salmuriensis, ut ex libris de hoc argumento ab ipsis editis liquet. Cumque ipsa scriptorum Sacrorum αὐτόγραφα hodie non extent; ἀπόγραφα vero, quæ habentur, omnia ab hominibus errori obnoxiis exarata sint; nec sapientiæ divinæ visum sit, ut vel Ecclesiam, vel Scripturarum scribas & librarios ab omni erroris labe immunes servaret: quis sanæ mentis negare potest, leviores quasdam labeculas, & errata quædum ex scribarum & Typographorum oscitantia, ignorantia, vel audacia irrepere posse? quum hoc testetur quotidiana experientia. Ita tamen invigilavit providentia Divina, Ecclesiæque diligentia, ut in iis quæ ad salutem necessaria sunt, & ad fidem & mores spectant, omnia pura & integra sint. Si vero in talibus aliquid forte obrepserit, nemo fidei & Religionis rudimentis imbutus est, qui non statim judicare poterit, scribæ errorem esse, & corrigi debere.

2. Duo enim sunt rerum genera, ut inter alios optime notavit Clariss. Capellus (Crit. l. 6. c. 5.) in Scripturis. *Alia enim sunt ad salutem necessaria; sive quæ ad fidem & mores spectant; sive historiæ sint, quæ ad fidem & spem roborandam multum faciunt: ut historia de Creatione, de providentia divina, de nativitate, vita, morte, resurrectione Christi, &c. Quæ vero ejusmodi sunt, in omnibus codicibus clare & evidenter traduntur, ita ut doctrina salutaris a Prophetis & Apostolis tradita in iis omnibus inveniatur. Res enim tales non hic & illic sparsim per Scripturam traduntur: sed ut sanguis per venas & arterias per totum corpus ubique traducitur; sic illæ per totum Scripturæ corpus distribuuntur: ita ut licet in uno loco vel altero aliqua varietas oriri poterit, veritas tamen salutaris periclitari non possit, nisi universa Scripturæ compages luxata & corrupta esset. Alia vero sunt, in quibus error vel ignorantia sine salutis periculo oriri possit, ut multa in Chronologicis, & in nominibus hominum, urbium, regionum, &c. circa quæ varietas codicum esse potest, manente Scripturæ authoritate; & sine salutis dispendio vel periculo errare possumus: tum quod res ipsæ momentosæ non sint, tum quia ex ipsa Scriptura judicari poterit, quænam lectio sit verior.*

3. Capello in hoc consentiunt Theologi plerique, aliique doctrina & eruditione Hebraica clari; etiam rigidissimi textus Hebraici defensores: quorum testimonia subjicere libet. Sixtinus Amama linguæ Hebraicæ professor olim in Acad. Franekerana, Antibar. Bibl. lib. 1. de hac re late differit. *Haud* (inquit) *negare ausim, & injuria temporum, & descriptorum incuria, errata quædam & sphalmata in textum Hebræum irrepsisse. Hoc autem dum admittimus, auctoritati Textus Hebraici nihil detrahimus: manet nihilominus textus authenticus, & omnium versionum norma.* --Postea addit, *Ex omnibus variantibus lectionibus producatur una, unde vel orthodoxæ fidei vel pietati, ullum detrimentum inferri possit. Certe his talibus nullam intervenisse Judæorum malitiam, non tantum hinc apparet, quod nullam ex illis Judaicæ perfidiæ patrocinium exsculpi possit; sed ex eo, quod fontes variantium lectionum assignari possint: inter quas sunt primarii; affinitas soni, ut inter* לא *&* לו*, vel affinitas figuræ consonarum, ut in* הוא *&* היא*, in* כארו *&* כארי*, vel indifferentia sensus: multa enim occurrunt loca, in quibus adeo pulchre utraque quadrat lectio, ut nulla Logica vel Grammatica definiri possit, utra genuina sit. Potuisset quidem Deus, ab his quoque erratulis literas Divinas præservare, & supernaturali quadam gratia & ope omnibus, qui Hebraica exemplaria exscripsere, adesse, sicut primorum exemplarium θεοπνεύστοις scriptoribus adstitit: at quia id non fecit, ideo cum eo expostulabimus? Magnum satis illud beneficium, quod cœleste hoc Chirographum ita revelaverit Deus, ut adversus malitiosam depravationem illud sartum tectum conservaverit. Quin & illud consideratione dignum, in istis infirmitatis humanæ erratis & σφάλμασι non dormitasse vigilem providentiæ oculum, dum cavit diligentissime, ne vel minima orthodoxæ fidei particula, vel pietas ex eorum usu detrimentum caperet.* Exemplum profert ex Gen. 3. 15. in loco illo illustri, ubi primum Evangelium extat, ubi constanter legitur הוא, licet scelerata manus mutare tentavit in editione quadam interlineari anno 1572. His gemina habet Doctiss. Bochartus in Geogr. sacra part. 1. lib. 2. cap. 13. *Licet eandem scribis non tribuam ἀναμαρτησίαν, quam scriptoribus sacris: non tamen inde sequitur, quod nonnulli subinde oggerunt, actum esse de fide & salutis doctrina, & in ea nihil esse certi: quis enim ferat in aliis sic arguentem? In Livii & Suetonii scripta, quidam errores irrepserunt: ergo in historia Romana nihil est certi; & in iis quæ de Hannibale, aut Julio, aut Augusto leguntur, nutat fides? Aristotelis Græci codices sunt alicubi mendosi: ergo, quid ille senserit de rebus Philosophicis, certo scire haud possumus. Quamvis exemplum sit valde dispar. Nam multo aliter invigilavit Dei providentia, ut sacros Scripturæ codices præstaret immunes, saltem in iis quæ ad fidem & salutem sunt absolute necessaria. Unde est, quod utut Hebræi & Græci codices variant in minutulis, & sacri textus interpretes sæpe in diversa abeunt: tamen in fidei capitibus & τὰ νόμου τοῖς βαρυτέροις eadem ubique doctrina occurrit, non jam dicam in αὐτογράφοις, sed & in versionibus corruptissimis.* Magnus Grotius Epist. ad Gallos, quæ est 186. *Exiguus noster nodum in scirpo quærit, non metuenda metuens. Nam si Novi fœderis auctoritati non obstent tot, quæ olim deprehensa sunt, & quotidie deprehenduntur, discrepantes scripturæ, quid mali fecit, qui in Veteris fœderis libris, sive ex Orientalibus Judæis, sive ex interpretibus antiquis, aliquas fuisse præter eas, in quas inciderunt Masorethæ, sedulo observat, & verecunde docet?* Lud. De Dieu præf. animadv. in Evang. idem dicit. *Nec est* (inquit) *quod quemquam turbet ea codicum lectionumque varietas, — quasi nihil certi haberet fides Christiana cui innitteretur: nihil enim deprehendo, quod fidei substantiam læderet. — Tantum abest, ut Erasmum, Camerarium, Bezam, viros pietate & eruditione conspicuos culpare audeam, quod in suis ad sacros libros notis varias lectiones observarunt, ut contra eos utilem operam navasse credam.* Daniel Heinsius Proleg. in Nov. Test. *Serio responsione haud dignos* credit, *qui aut variasse olim in quibusdam libros, aut eos minus emendatos cum cura restitutos negant.* — Et post alia, *Satis* (inquit) *ejusmodi varietates eas esse, ut vel quæ necessario credenda sunt, non evertant; vel quæ non credenda sunt, non doceant.* Vide & Croium Observ. in N. Test. cap. 15. 16. Morin. Diatr. l. 1. c. 9.

4. Sed quid multis opus est, cum textus Hebraici vindices acerrimi idem diserte fateantur, licet de numero variarum lectionum idem cum aliis non sentiant. Doctiss. Buxtorfius, eruditione Hebraica nulli secundus, De Punct. Antiq. parte. 1. c. 16. & Anticrit. part. 2. c. 13. p. 848: *neque* (ait) *existimo tales fuisse,* (codices Hebræos,) *ut in nullo plane punctulo, apiculo, aut literula, a primis Mosis & Prophetarum autographis, apographa unquam discesserint, aut nullum omnino vitium vel levissimum in eos irrepserit. Nam nec ipsi quidem Judæi hoc asserunt --cum inter celebres auctores, tum inter exemplaria dissentiones & discrepantes quasdam lectiones notant. Tales sunt præter notas* קרי וכתיב *dissentiones inter Orientales & Occidentales, & inter Ben Ascher & Ben Naphtali: nec dissimulant varietates nonnullas ex libris MSS. celeberrimis, & magnæ auctoritatis, ut Librorum Hierosolymitanorum, Babylonicorum, Hispaniensium, exemplaris Hilleliani,* &c. Idem Anticrit. part. 1. c. 4 p. 67 scribit, *Emendatum satis exemplar cudi posse, licet non ad extremum usque apicem: Istud enim facile concedimus, nec esse, nec fuisse, imo nec esse posse.* Reverendiss. Usserius Epist. ad Lud. Capell. pag. 21. *Sententia* (inquit) *mea hæc perpetua fuit, Hebræum Vet. Test. codicem scribarum erroribus non minus obnoxium esse, quam Novi codicem, & omnes alios libros: sed ad errores illos dignoscendos & corrigendos, peculiare hic nobis suppeditavisse subsidium Masoretharum industriam; ex quibusdam veterum interpretationibus etiam excerpi posse aliquas variantes Textus Hebraici lectiones. -- In variantibus lectionibus magnam antiquitatis exemplarium habendam esse rationem, & ubi cætera sunt paria, ex variantibus lectionibus eam præferendam, quæ sensum parit commodiorem.* Arnold. Bootius Epist. ad eundem Usser. sect. 64. *Non negamus, vel irrepere potuisse in sacros Codices Hebraicos varias lectiones, vel revera irrepsisse: neque infesti sumus iis, qui vel ab aliis deprehensas agnoscunt, vel ipsi plures deprehendere satagunt, atque deprehensas in medium proferunt. — nec in istud album eos duntaxat codices admittimus, qui hodie extant, sed et qui unquam fuerint; nominatimque illos, quibus veteres interpretes usi sunt,* &c. Eadem dicunt Ecclesiæ Romanæ doctores, inter quos Bellar. de Verbo Dei. l. 2. c. 2. *Varietates istæ non tanti sunt momenti, ut in iis quæ ad fidem & mores pertinent, S. Scripturæ integritas desideretur: plerunque enim differentia est in dictionibus quibusdam posita, quæ sensum aut parum aut nihil mutant.* Bellarm. consentiunt Dominicus Bannes, Sixt. Senensis, & alii multi. Et hinc in Vulgata Latina, quam pro Authentica habent, errata scribarum & lectiones varias ejus auctoritati nihil derogare statuunt, licet millia quædam variarum lectionum in ea notarunt Lucas Brugensis, & Theol. Lovanienses: imo post correctiones Sixti 5. duorum annorum intervallo, (nam inter Sixtinam & Clementis editionem plus temporis non intercessit) millia aliquot discrepantiarum, inter Biblia Sixti & Clementis, annotantur. His plura adjicere licet ex Talm. aliisque Judæorum scriptis, quæ in Proleg. sequenti adducemus.

5. Hæc vero virorum doctorum testimonia proferenda duximus, ut eorum timori occurramus, qui nimis meticulosi, & in exemplaribus antiquis conferendis parum exercitati, verentur, ne hoc modo labefactetur divina Scripturæ auctoritas, fidesque nostra incerto fluctuet: unde ex usu esse existimant, licet sint variæ lectiones, de iis tacere prorsus & nullas colligere, ne scrupulos in animis infirmorum excitemus. Sed præter ea quæ ex viris doctissimis jam citavimus, & hæc addenda duximus, Vanum esse istorum metum, & utilitates non spernendas habere variarum lectionum collectionem. Multum enim facit ad veram lectionem tum conservandam, tum restituendam, ejusque rectam intelligentiam. Codicum innumerorum consensus mirus in omnibus, quæ Religionis substantiam spectant, veritatem divinam multum confirmat, Deique curam specialem circa hos libros demonstrat: qui hominum negligentiæ, ignorantiæ, & temeritati permisit *cutim quasi stringere in levioribus,* (ut cum Doctiss. Sixt. Amama loquar,) *at vulnera lethalia infligi* (salutaria dogmata corrumpendo) *non sivit.* Qui vero ne minimas a textu Originario variationes dari posse defendunt, in laqueos & nodos inexplicabiles se involvunt, simulque impiis & prophanis hominibus, (quorum hæc ætas feracissima,) se ridendos præbent: qui facile observant in libris Regum, & Chronicorum, & alibi, quædam ἀσύμφωνα ut in 2. Reg. 22. 8. collato cum 2. Chron. 22. 2. de ætate Ahaziæ filii Joram. Unde colligunt, nullam esse in sacris literis certitudinem, nec iisdem fidem adhibendam. Quibus facile os obstruitur, cum hæc ex variante codicum lectione, non ex ipso textu αὐτογράφῳ oriri dicimus; unde consequentia illa nullum habet robur. Variationes itaque hæ leviores idem præstant Scripturam legentibus, quod acus magneticæ variationes a vero mundi polo ejusque situ nautis in medio mari: qui cursum suum eo melius & tutius dirigere norunt, quum variationes locorum quorundam cognoscunt; quam si acum veram Poli Latitudinem semper indicare crederent: tunc enim extra viam vagarent, & in scopulos impingerent.

6. Præterea notandum est, dari media certa, quibus vera lectio, cum codices discrepant, stabiliri potest; scil. Analogia fidei, antiquorum scripta & commentaria, antiquæ versiones, codicum antiquorum collatio, maxime

maxime vero ipsa Scriptura, in qua antecedentium & consequentium consideratio, & locorum parallelorum & similium observatio, multum ad veram lectionem conferunt. Nam illa lectio, quæ cum antecedentibus & consequentibus, & cum locis parallelis consentit, & analogiæ fidei consona est, vel cum aliis bonæ notæ codicibus concordat, & ex antiquis Patrum Ecclesiæ scriptis corroboratur, proculdubio pro vera & genuina habenda est. Si vero, his omnibus pensiculatis, adhuc lectio dubia maneat, liberum esto cuiquam judicium: non enim potest esse alicujus momenti illa varietas, utramlibet elegeris: utraque enim vera esse potest. Non dico cum Morino, exer. Bibl. 6. cap. 12. n. 4. 5. &c. *utramque authenticam esse posse.* Nam cum uno tantum modo scripserit Propheta, & unica lectio sit ex se divina; impossibile est utramque esse authenticam, licet altera nil falsi in se contineat in se spectata ut propositio: vera enim esse potest, & aliquid facere ad loci explicationem: & sic de divinis codicibus dici potest quodammodo; Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσι Διὸς κύβοι, *semper bene cadunt Jovis taxilli.* Inter codices vero ipsos variantes, regulæ quædam observandæ sunt. Primo enim, *Quæ ex codicibus antiquioribus elicitur lectio, cæteris paribus, præferri debet ante eam, quæ ex recentioribus colligitur.* Veritas enim est errore antiquior; & codices quo antiquiores, eo primis αὐτογράφοις propiores, & per pauciores descriptiones a primis fontibus derivantur: quo enim sæpius unum ex altero exemplar describitur, eo facilius errata irrepere possunt: ut rivuli, quo longius a fontibus absunt, eo minus fontium puritatem sapiunt, & sordes ac alienas qualitates contrahunt. Hinc colligitur, lectionem, quam secuti sunt antiqui Ecclesiæ scriptores, qui propius Apostolorum temporibus vixerunt, plus auctoritatis habere, quam recentiorum quorumcunque, utcunque doctrina polleant. Secundo, *quæ lectio cum pluribus, & melioris notæ codicibus congruit, præferenda est ei, quæ paucioribus, vel non ita accurate scriptis codicibus nititur.* Hic enim valet illud Tert. in Præscript. *Quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.* Codices vero melioris notæ sunt, qui majori cura & diligentia, & quam accurate scripti sunt; ubi pauciora scribæ errata inveniuntur, & scribam ad exemplar attendisse constat. Codex enim vel unicus ita scriptus præponderat viginti aliis, quæ negligenter & oscitanter descripti sunt. Unde videmus, apud interpretes unum talem codicem multis aliis præferri: ubi autem codices æquales esse apparent, ibi antiquiores vel major numerus merito præfertur. Tertio, *Quæ, cæteris paribus, sensum fundit veriorem, clariorem, & cum antecedentibus & consequentibus magis congruentem, & codicibus paris auctoritatis confirmatum, præferenda.* Quarto, *Ubi utraque lectio per has regulas examinata æqualis deprehenditur, non multum refert, quam sequaris.* Tandem est hoc notandum, *a recepta lectione non temere recedendum, nec aliquid in textu mutandum sine Rectorum Ecclesiæ consensu, quibus Christus animarum curam commisit, & oracula sua concredidit: sed modestæ rationes & conjecturæ proponendæ sunt; et Ecclesiæ judicium expectandum: quæ non semper omnia, quæ correctione egere videntur, corrigit; sed quædam permittit ad populi et infirmorum offensionem vitandam:* quod olim monuit Hieronymus, & in Vulgatæ Latinæ emendatione observatum est, ut ex ejusdem præfatione, & ex epistola Bellarmini, qui unus erat correctorum, ad Luc. Brugensem liquet. Si hoc enim cuilibet concedatur, pro norma fidei Lesbiam regulam haberemus; nec jam verbum Dei ultra esset, sed aliorum qui hoc sibi temere permittunt. Si enim in decretis Principum & Regum aliquid immutare, majestatis reum efficit; quantum erit crimen aliquid pro libitu mutare in sacris hisce scriptis, *in quibus*, ut olim S. Augustinus, *de cœlo Rex regum & Dominus dominantium loquitur.* Ex his videre licet, quisnam sit variarum lectionum usus, quem experti sunt interpretes antiqui & recentiores; quique vel editiones Bibliorum novas adornarunt, vel commentariis suis libros sacros illustrarunt: ut videre licet apud Origenem, Augustinum, Hieronymum, aliosque veterum. Hoc fecerunt Masorethæ, cum Biblia Hebræa recensebant. Idem observarunt Sixtus 5. & Clem. 8. in editione Vulgata Latina; Cardinalis Caraffa, Flam. Nobilius, & alii in nobili illa editione Romana Græca τῶν ό. Sic denique Complutenses, Erasmus, Stephanus, L. de Dieu, Beza, & alii, in Novi Test. editione Græca.

7. De causa, unde fluxerunt variantes lectiones, non multum laborandum; cum certum sit eas a scriptoribus sacris oriri non posse. Nec enim audiendi sunt, qui eos alicubi memoria lapsos esse in rebus leviculis asserere audent. Eorum enim αὐτόγραφα, cum dictante Sp. S. vel calamum ita dirigente, ut errare non potuerint, exarata sint; ab omni vel levissima erroris labe immunia esse, pro certo sumendum. Errores itaque omnes a scribis, vel interpretibus ortos fuisse, necessarium est. A scribis vel librariis, qui exemplaria descripserunt, & non satis accurate cum codice Originario contulerunt, fluxere primo: a quibus alii alia describentes, errores eorum propagarunt; qui (non extantibus codicibus Originariis, unde corrigi & emendari poterant,) in plures derivati sunt. Sic ab uno codice, multa millia propagari possunt; & quo plures codices descripti, & quo longius a prototypis distant: eo plures mendas contrahere proclive est. Scribarum vero error interdum ex oscitantia, vel non satis attenta ectypi cum archetypo collatione oritur: aliquando ex inscitia vel ignorantia, cum verba haud satis intellexit; unum pro alio, vel sensu alieno reddens; sæpe ex audacia nimia, cum quæ in margine notata invenit, in textum inserit; vel mendam suspicans, ubi nulla est, sub specie corrigendi textum, corrumpit. De Hæreticis etiam frequens est inter veteres querela, qui in textum manus sacrilegas injecerunt, ut erroribus velum obtenderent. Nec non Interpretes (licet non ita frequenter, ut scribæ; quibus plerunque doctiores sunt, nec ita festinanter scribunt, ac ii qui precio conducti, pensum, quam citissime poterunt, absolvunt,) aliquando ex inadvertentia, vel aliis de causis, verba non apte reddunt, nec verum sensum exprimunt. Notandum etiam, ex linguæ Hebrææ genio proclivem esse tum scribarum, tum interpretum errorem; tum ob literarum quarundam similitudinem, ut ב & כ, ד & ר, ו & י &c. quas difficile est distinguere, præsertim cum libri minutis characteribus olim descripti fuerint; ita ut Hieronym. præf. l. 7. comment. in Ezech. dicat, *suo seculo, codices fuisse tam exiguis literulis depictos, ut eos ad nocturnum lumen nequaquam potuerint distinguere, & ad Solis ortum & diei fulgorem oculi cæcantur*; tum ob soni in aliis affinitatem, ut in ט & ת, ש & שׂ, צ & ז, &c: ut & per literarum metathesin & transpositionem; maxime ob vocum quarundam ex absentia punctorum ambiguitatem, ut in דבר quæ secundum punctationem variam, *mortem* & *pestem*, vel *verbum* significat. Et licet plerunque in orationis contextu ambiguitas tollatur; sæpe tamen ambiguitas manet, & solo usu tollitur. Aliquando etiam ex verborum varia divisione vel compositione, ambiguitas oritur: quorum omnium exempla proferemus in tractatu de Keri, & Ketib.

8. Restat, ut disquiramus, unde lectiones variæ colligendæ sint: de quo a viris undiquaque doctissimis magna animorum contentione disceptatur. Alii enim ex solo Textu Originario colligendas esse volunt. Alii etiam ex antiquis versionibus, Græca, Chaldæa, Syriaca, Samaritana, &c. Alii, licet de quibusdam versionibus hoc concedant, alias tamen excludunt; hic Græcam τῶν ό, & Samaritanam; ille Hieronymi Latinam & Chaldæam in Prophetis, &c. quas ita mendis refertas esse volunt, ut nil certi inde hauriri possit. Alii denique ex propria conjectura sine codicum & versionum consensu extrahi posse statuunt. De hisce vero sciendum est primo, non quaslibet discrepantias codicum hic intelligi; cum multæ sint, quæ non ex exemplarium diversitate, sed ex scribarum errore manifesto fluxere: scribarum vero errores, de quibus certo constat, inter varias lectiones nequaquam referendi. Licet enim omnes discrepantiæ a librariorum vel interpretum errore originem primo duxerint, (ipsa enim πρωτότυπα a seipsis non poterant variare:) tamen, cum liquido ostendi non potest, discrepantiam ex hoc fonte emanasse; ad exemplarium, ex quibus codices suos descripserunt, differentiam, necesse est confugere; & tales discrepantiæ pro variis lectionibus habendæ sunt, ex quarum collatione de vera lectione & loci sensu genuino melius judicare possumus. Secundo, certum est, ex codicibus Hebraicis Veteris, & Græcis N. Testamenti varias lectiones colligi posse, easque omnium certissimas esse. Hoc enim omnes concedunt, (ut supra ostendimus,) licet multi olim aliter senserunt de Textu, scil. Hebraico: nam de Novo Testamento haud ita soliciti erant. Tertio, quod ad Versiones attinet; ex quibus nullas textus originarii varietates colligi posse, quidam absolute statuunt; certum est plerosque Theologos etiam ex versionibus discrepantes textus Græci & Hebraici lectiones collegisse; quod ex omnium fere virorum doctorum scriptis liquet, qui Commentarios in Scripturam ediderunt, vel qui eruditione Hebraica clari erant; etiam qui integritatis textus Hebraici defensores sunt acerrimi: ut miror, viros quosdam doctos contrarium tam fidenter sine ulla limitatione asserere. Concedo quidem, has non pari certitudinis gradu cum iis incedere, quæ in codicibus originariis inveniuntur: colligi tamen posse, tum exemplis & testimoniorum inductione, tum rationibus probatur.

9. Testimonia & exempla hic coacervare facillimum: nos pauca seligemus. Gen. 47. ult. verba hæc על ראש המטה ita reddunt Græci interpretes, ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, *in summitatem virgæ suæ*, prout etiam citantur in epist. ad Hebr. c. 11. & ita vertit Syrus. Cum vero ex varia punctatione המטה reddi possit, *lectum*, vel *virga*; & alii reddant *virgam*, alii *lectum*, prout hodie punctatur, quis non hinc firmiter concludit, Sept. & Syrum legisse הַמַּטֶּה, non הַמִּטָּה, præsertim cum nulla alia ratio probabilis reddi possit, cur ita transtulerint. Hieronym. legit, מִטָּה *mitta*, *lectum*, Sept. מַטֶּה *matte*, *virga*, vel *sceptrum*, ab eadem radice נָטָה utrumque. Per puncta vero hic non intelligo Masorethanorum puncta vocalia, quæ post multa secula inventa erant; sed vocales ipsas, sive ipsorum sonos & pronuntiationem, quæ apud Hebræos, ut apud omnes alias nationes, semper in usu erant. Unde videmus, ex versionibus lectionem variam colligi posse. Multa loca proferri possunt ex Sept. ab ipsis aliter versa, quam hodie in Hebræo leguntur: quod ex codicum varietate fluxisse, constat ex notis Masoretharum, quæ easdem lectionum varietates in Bibliis observarunt, sub Keri & Ketib. Jos. 15. 47. legerunt LXX. ut et Hieronym. & Chaldæus, *& mare magnum*, והים הגדול, cum in textu hodie legatur והים הגבול *& mare termini.* Varietatis causa manifesta est, facilis mutatio literarum similium ב & ד, quod confirmant Masorethæ, cum in textu ponunt lectionem hodiernam, in margine illam LXX. & Chald. sub ק. Sed annon verum fuisset, hic variasse codices, etsi Masora non annotasset? Sic Ex. 21. 8. transtulerunt LXX & Hieronym. *quæ sibi desponsata fuerat* אשר לו יעדה, cum hodie legatur אשר לא יעדה *qui non desponsavit eam.* Codicum varietas hic apparet, in לו & לא, quod confirmant Masorethæ, qui lectionem לו ponunt in margine cum ק, alteram לא in textu. Sic Hieron. Es. 49. 5. vertit, *Et Israel non congregabitur*: & reprehendit Aquilam, qui transtulit, *& Israel ei congregabitur.* Certe ex his versionibus colligitur, Hieron. legisse in codice suo לא, Aquilam vero לו, quod verum esse, confirmatur ex Masora, ubi utraque lectio notatur. Cur itaque in aliis istiusmodi locis colligi non possit ex versionibus varia lectio, etiamsi Masorethæ non annotarunt? nam omnes codices non habuerunt, nec contulerunt. Hos. 11. 10. Transtulerunt LXX. מים *aquarum*; at cum punctis hodiernis significat *mare*. Hab. 1. 5. ubi nunc legitur, *videte* בגוים *in gentibus*, verterunt LXX, *videte contemptores*, & legerunt בגדים quam lectionem

ſequitur Apoſt. Act. 13. 14. Differentia eſt in ו cum ד commutatione. Et certe lectio 70 videtur magis Apoſtoli ſcopo convenire, ut ex contextu patet: & cum alia cauſa aſſignari non poſſit hujus varietatis, (nam nec myſterii cauſa, nec clarioris explicationis, ita vertiſſe 70 liquet,) neceſſario recurrendum eſt ad codicum varietatem. Pſal. 145 ſinguli verſus incipiunt ſecundum ordinem Alphabeti: at inter verſ. 13. & 14. deeſt unus in codicibus Hebræis, qui incipere debuiſſet a litera Nun: quem tamen olim in quibuſdam codicibus extitiſſe, judicant viri docti ex Verſione Græca Sept. ubi inter hos duos, hic verſus interponitur, Πιστὸς Κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ: cujus primum vocabulum ſi ab Heb. נאמן inciperet, totum Alphab. Hebraicum per verſus initiales extaret. Multa ejuſmodi ubique occurrunt. Exemplis teſtimonia ſubjungam virorum doctorum, qui ſine ullo ſcrupulo ex Verſione varietatem textus Originalis inferunt. Beza in Luc. 9. 48. ubi nunc legitur, οὗτος ἔσται μέγας, notat Vulgatam legiſſe, ἐστι *eſt*, in præſenti: quam lectionem magis ſinceram eſſe putat. Sic v. 53. ubi Græce nunc legitur, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον &c. dicit, *Durum & inſolens hoc dicendi genus ſibi videri*: itaque cum vetere Latino interprete vult ſcribendum πορευομένου. Idem in 1. Cor. 15. 55. in hæc verba, *Ubi eſt, mors, victoria tua? ubi eſt ſtimulus tuus?* quæ ſecundum 70 ita a Paulo citantur, ita ſcribit, *Græca editio, quam ſecutus eſt Paulus, legit* איה *pro* אהי *per metatheſim: deinde Græci interpretes* דבריך *deduxerunt non a* דבר deber, *peſtis, ſed a* דבר dabar, *verbum*. Infinitum eſſet, omnia ex Beza adferre. Joh. Druſius ad Gen. 26. 20. *Legerunt 70. & Vulgatus, & Scholiaſtes* עשק *cum puncto in dextro cornu*, ש, *at nunc legunt* עשק *cum puncto in ſiniſtro*. Idem in Jer. 1. 11. miratur, Hieronymum dicere, Saced, ſignificare, *nucem*, & tamen vertere, *virgam vigilantem*, id eſt, Soced. *An legit aliter, quam nunc eſt in codicibus Hebræis? Videtur. Nam etiam Aquila & Symmachus ita legerunt.* In Parallelis Sacris in illa verba, *Ex Ægypto vocavi filium meum*, ita ſcribit, *Prius erat in 70* τὰ τέκνα αὐτοῦ, *ut dici poſſit, interpretes illos legiſſe* לבנו *nam proclivis & frequens eſt error de Jod in Vau.* Schindlerus in Lexico Pentaglotto, ex Verſionibus Hebraicam lectionem variantem ubique colligit. In radice לוח Ezech. 27. 5. ita ſcribit, *In codice hodierno eſt* לחותים tabulas, *at Hieron. legit* tabulatum maris, לוחות ים *duas faciens dictiones*, LXX ταινίαι σανίδων, coronæ tabularum. In rad. ימם. Lam. 2. *Magna eſt* כים *ſicut mare*. LXX *Magnum eſt* ποτήριον, *poculum*, legerunt כום *poculum, ob affinitatem literarum* ו *&* י, *&* ם *quoque &* ם. Vide in rad. כלם. & in בריך, & in שלח, aliiſque quamplurimis. Lud. de Dieu, in Act. 1. 9. ita ſcribit, *Porro Syrus & Arabs v. 11. legerunt quoque* οὕτως ἐλεύσεται, *non* οὗτος, *prout affirmat Beza in tribus veteribus codicibus ſcribi*: & hanc lectionem laudat, ut *valde emphaticam*. Idem v. 14. dicit, *Syrum, Arab. & Æthiop. Interpretes legiſſe*, καὶ τῇ δεήσει. Ad Marc. 1. 2. *Syrus non legit* ἔμπροσθέν σου, *quod tamen in Græcis codicibus extat, & in Vulgata atque Arabe lectum fuit*. Ita paſſim ille. Iſaacus Caſaub. Exer. 13. n. 21. ad annum 31. n. 32. dicit, LXX *pro* הקל Hekal *legiſſe* Hakal. *Eſ.* 9. 1. *mutatis punctis*, κουφίζεται *ſublevari, & vertiſſe* ταχὺ ποίει, *cito fac*. Nobiliſſ. Grotius, ubique notat 70 *aliter legiſſe, quam hodie legitur*. Act. 8. 33. *legerunt* 70 בעצר משפטו לקח *poſtquam depreſſus eſt, allata eſt ab eo pœna*. Doctiſſ. Hottingerus in Analect. diſſert. 2. de Heptaplis Pariſ. colligit ex Verſione Syra, interpretem Syrum variantem Hebræum codicem habuiſſe. Inter alia, hæc profert. Num. 10. 33. *Ubi omnes verſiones legunt iter trium dierum, ſola editio Syriaca habet* ܡܪܕܐ ܕܝܘܡܐ *iter unius diei. Exemplum* (inquit) *manifeſtum codicis variantis*. Idem Theſaur. Philol. l. 1. c. 3. ſect. 2. obſervat, ex editione Arabica Erpeniana, Pentateuchi authorem uſum exemplari Hebræo a communibus noſtris diverſo, quod ex variis locis probat. Gen. 50. 19. Pro, *An loco Dei ego ſum?* legit, *Ego timeo Dominum*, quaſi pro התחת eſſet הֲתַחְתִּי. Idem obſervat Exo. 12. 8. & 23. 17. Sam. Bochartus in opere illo omnigena eruditione referto, Geogr. Sac. part. 1. l. 2. cap. 22. præfert lectionem Græcam Sept. 2. Chron. 20. 1. Hebraicæ, & ſubdit, *Fruſtra ſe torquent interpretes in his explicandis*, Filii Ammon, & cum iis ex Ammonitis: *ſed ſi* pro מהעמונים *Mem & Ain tranſpoſitis, legatur* מהמעונים *prout legiſſe Græcos ex eorum Verſione conſtat, tollitur omnis ſcrupulus*. Idem part. 1. l. 2. c. 23. ex Verſione 70, Euſeb. & Vulg. colligit, Veteres legiſſe עיבל pro עובל. Videatur & part. 1. l. 3. c. 5. Clariſſ. Salmaſius (vide Capelli Apol. p. 113.) de iſtiuſmodi diſcrepantiis ait, *ſe ex iis cognoviſſe interpretes rectiorem lectionem in libris eo tempore inveniſſe, quam quæ hodie in noſtris extat*. Imo Cl. Buxtorfius, ſtrenuus Hebraici Textus defenſor, fatetur, *de Verſionibus Græcis, quorum fragmenta extant, Aq. Theodot. & Sym. quæ interdum ab hodiernis Hebraicis codicibus differunt, ſe nihil pronunciare audere*. Idem de Hieronym. differentiis dicit, *ſe incertum eſſe, quid reſpondere debeat*. Anticrit. l. 1. c. 8 p. 152. Hiſce adjicere poſſem, Brentium, Oſiandrum, Calvinum, Muſculum, Mercerum, Scaligerum, alioſque plurimos; ſi hoc non eſſet lucem Soli fœnerari. Hoc enim ita frequenter apud Interpretes occurrit, ex verſionibus colligere varias textus lectiones, ut a nemine negari poſſit.

10. Denique ratio manifeſte probat, ex interprete authoris mentem, & quomodo interpres legerit, colligi poſſe. Verſio enim authoris verba & ſenſum reddit, ut ſpeculum imaginem: alias Verſio dici non meretur. Hoc in omnibus libris in omni ſcientiarum genere conſtat. Alias fruſtra eſſent verſiones, & nulli uſui inſervirent: & inter alia, fruſtra tot antiquas verſiones in hoc Bibliorum opere (cujus pars maxima ex verſionibus conſtat) congeſſimus, ſi ex iis de textus originalis tum ſenſu, tum lectione, nihil judicare poſſemus. Cum enim eundem codicem varii interpretes varie reddunt, hujuſque cauſa ſaltem probabilis reddi poteſt, præſertim ſi periti fuerint, & fideliter omnia reddere ſibi propoſuerint, ipſos codices originarios a ſe invicem in quibuſdam diſcrepaſſe colligitur. Extat jam Arati Phænomenon, quod Latine olim reddidit Cicero: obſervant vero Critici codicum varietatem ex Ciceronis verſione. Idemque de Ariſtotelis & Galeni verſionibus per Averroem & Avicennam obſervatur, ipſorum codices in aliquibus ab hodierno textu Græco diverſos fuiſſe. Nec eſt, quod quis objiciat, hujuſmodi lectiones eſſe conjecturas tantum, non demonſtrationes. Nam etſi interdum diverſitas ex interpretis errore, vel ex certo conſilio oriri poſſit, quod plerumque ex ipſa verſione colligi poteſt: tamen cum cauſa varietatis manifeſte reddi poteſt, iſtiuſmodi lectiones variantes ſuam certitudinem habent, cum ſcil. ex levi literarum figura, vel ſono ſimilium, mutatione, vel metatheſi ſive tranſpoſitione, vel ex ambiguitate per abſentiam punctorum, iſtiuſmodi lectio oriri poteſt, qualem reddit interpres; nec alia ratio oſtendi poteſt probabilior, cur interpres ita reddiderit. Certe demonſtrationes Mathematicæ in omni materia non dantur; ſed ſecundum ſubjectam materiam probationes ſunt diſtinguendæ: & in hoc genere alia demonſtratio dari non poteſt, quam oſtendendo, verſionem quadrare lectioni, quæ illi tribuitur, nec poſſe cum altera congruere. Sic demonſtramus LXX. et Evangeliſtam legiſſe כארו non, כארי quia vocem Hebraicam reddiderunt per ὤρυξαν, *foderunt*, quod nulli lectioni convenit niſi כארו. Imo ſi dicamus, tantum veriſimile eſſe, interpretes ita legiſſe; hoc ſatis eſt, donec probetur veriſimilius eſſe, eos ita non legiſſe: cum ratio manifeſta ſit, quare ita legerint, quia ſcil. quadrat eorum interpretatio cum tali lectione. *Rationi vero conſentaneum eſt* (ut ait vir Doctiſſ.) *interpretes ita legiſſe, quomodo reddiderunt, potius quam reddidiſſe aliter quam legerunt*: nec valet dicere, poſſibile eſſe, ut aliter legerint; ſed reddenda eſt ratio probabilior, ita non legiſſe. Unde Bootius cum larvis luctatur, Vindic. cap. 23, p. 225: idemque fere dicit quod adverſarius, contra quem pugnat, cum fatetur *lectiones conjecturales ex verſionibus peti poſſe*. Lectiones enim tales conjecturis niti verum eſt; ſed talibus, quæ probabiliorem faciunt lectionem, quam quæ in contrarium afferri poſſunt: nec enim aliud in hoc negotio dari poteſt. Quod vero ipſe cum ſociis in verſiones omnes pro libitu, præſertim Græcam τῶν ό debacchatur, quaſi *nulla fides huic verſioni habenda ſit, quod non ſibi propoſuerint Græci Interpretes, ſententiam originarii textus exprimere; ſed quod ad libitum addere & ſubducere, eis ludus fuerit, &c.* proprio loco, meras calumnias eſſe, oſtendemus. His enim conceſſis, non interpretes, ſed corruptores peſſimi & perditiſſimi nebulones eſſent. Convicia vero, quæ in eos a Novatoribus conjiciuntur, per ipſorum latera feriunt totam Eccleſiam Chriſtianam, omneſque Patres antiquos, (ne ipſo Hieronymo excepto) qui talem corruptam verſionem in precio habebant, populo explicabant, & commentariis illuſtrarunt. Imo Apoſtolos eodem crimine involvunt, qui hac verſione frequenter uſi ſunt, eamque Eccleſiæ Chriſtianæ tradiderunt. Sed de hac reliquiſque verſionibus, earumque uſu, uberius dicemus, cum ad ſingulas in ſpecie deventum erit.

11. Non tamen omnes interpretum ab originario textu diſcrepantias pro variis lectionibus habendas volumus; nec quenquam novi, qui hoc affirmat: etſi Bootius omnibus ſibi adverſantibus affingit. Multa enim eſſe poſſunt ex interpretis lapſu, dum vel in lectione, vel in genuino loci ſenſu, vel in vera verborum ſignificatione errare poſſit. Sæpe etiam Paraphraſtem agit, & verba quædam ad loci explicationem addit; quædam etiam, quæ minus neceſſaria videntur, omittit. Scribarum etiam errores, qui tum in textum, tum in verſionem irrepere poſſunt, pro variis lectionibus non habendi. Diſtinguendi itaque ſunt errores librariorum ab ipſa verſione; & in hac accurate diſtinguendi ſunt interpretis lapſus, & expoſitiones Paraphraſticæ, a variantibus codicis originarii lectionibus. Variæ enim poſſunt eſſe cauſæ, cur interpres aliter legerit, quam vertit. Cum vero ratio alia nulla probabilis reddi poteſt, cur interpres ita tranſtulerit, præter exemplaris varietatem; & ratio probabilis adferri poteſt, ex vocabuli ambiguitate, vel literarum figura, vel ſono ſimilium, mutatione, vel ex literarum levi tranſpoſitione, vel ex vocis diviſione vel compoſitione &c. exemplar ita habuiſſe; non video, quin hoc caſu ex verſione, varia exemplaris lectio colligi poſſit.

12. At ex mera conjectura, varias colligere lectiones, (cum ſcil. nulla codicum vel interpretum diſcrepantia adferri poſſit, nec lectio recepta quicquam in ſe falſum & abſurdum contineat,) quia ex levi ſcil. punctorum mutatione, vel literarum ſimilium tranſpoſitione, mutatione &c. melior elici videtur ſenſus; ſalvo aliorum judicio, vix tutum eſt. Scio, magni nominis Theologos ſentire, hoc fieri poſſe: imo tentaſſe: ut videre eſt apud Brentium, Pſal. 8. 4. 2 Chron. 2. 40. Oſiandrum Pſal. 53. 6. Muſculum Eſ. 49. 24. Pellicanum in Pſal. 2. 6. & 35. 16. & alios. Hoc vero conceſſo, lata feneſtra aperietur luxuriantibus ingeniis Scripturam depravandi, & in quemlibet ſenſum deflectendi: ita ut inſtar Cothurni Theramidis cujuſlibet pedibus aptari poſſit. Quod enim in prophanis auctoribus non audent Critici (ſine codicum vel interpretum authoritate, vel urgente neceſſitate) ex proprio ingenio corrigere, & aliam lectionem ſubſtituere, (quod in iſtiuſmodi libris vix ferendum:) in libris Sacris, quibus multo major reverentia debetur, quam ullis ſcriptis humanis, plane illicitum. Unde illorum auctoritas non ſollicitanda, nec lectio uſitata mutanda, niſi ex optimorum codicum vel interpretum conſenſu, vel cum lectio abſurda & plane falſa in textum irrepſit, quæ nullo modo defendi poſſit. Hæc de variis lectionibus.

PROLEG.

PROLEG. VII.

De Textuum Originariorum integritate & auctoritate.

1. Controversia de Textuum integritate & auctoritate unde orta. 2. Multi tum veterum, tum recentiorum, Judæos accusant de corruptione Textus Hebraici. 3. Judæos ante Christum, Textum non corrupisse. 4. Post Christum, nec a Judæis, aut aliis Scripturas malitiose corruptas fuisse. 5. Repugnaret hoc providentiæ divinæ. 6. Et fidelitati Ecclesiæ. Codices Hebræi ad Ecclesiæ curam spectant. Nunquam defuerunt in Ecclesia viri docti, quorum studiis Codices Hebræi conservati. 7. Probabile esse, cum duplex esset lectio, Judæos eam lectionem secutos, quæ Christianis minus faveret. De loco celebri, Psal. 22. 17. 8. Ad argumenta pro depravatione per Judæos facta respondetur. 9. Examinantur loca, quæ corrupta esse, affirmant nonnulli. 10. De correctionibus scribarum sive תקון ספרים *locis 18. 11. Loca illa non esse a Judæis malitiose depravata. 12. Errata tamen quædam leviora ex scribarum incuria, temporumque injuria irrepere posse in textus Originales. De tribus codicibus discrepantibus in Talm. Hierosol. De iis doctorum judicia. 13. Idem probatur ex Hieronymo. 14. Et aliorum doctorum testimoniis. 15. Idem de N. Test. Græco asseritur. 16. De Authentia textuum Originalium. 16. Quid proprie sit Authenticum? Exemplaria Hebr. & Græca hodierna cum ipsis αὐτογράφοις convenire. 17. Textus Originales semper fuisse, & hodie esse Authenticos. 18. Probatur ex providentia divina, & Ecclesiæ fidelitate. 19. Ex appellatione, Fontium. 20. Ex Veterum testimoniis. 21. Ex doctioribus Ecclesiæ Romanæ. 22. Objectioni occurritur. 23. De quibusdam casibus, quibus concedunt Bellar. et Canus, posse nos a Versionibus ad fontes recurrere. Enumeratio ista est insufficiens. In omnibus ad textum Originarium recurrendum esse, nisi ubi certo constat, mendam irrepsisse. 24. Respondetur objectioni, quod sublatis punctis textus Hebræus est ambiguus, et quod pauci textus Originales intelligunt. Unde fidei firmitas in rudioribus. 25. Versiones ex textu Originali corrigendas esse.*

1. DE Textus Hebraici Veteris, & Græci N. Testamenti integritate & sinceritate primo dicendum: deinde de ejus auctoritate & Authentia. Sciendum vero, controversiam de his ex Decreto Concilii Tridentini, quo Vulgata Latina pro Authentica declarata est, potissimum ortam esse. Hinc enim alii ita pro Vulgata decertant, ut non tantum aliis Versionibus prælatam esse velint, sed etiam ipsis fontibus. Quia vero absurdum videtur rivulos fontibus præferre; ideo fontes non puros hodie esse, sed turbidos, & ita corruptos, ut pro regula fidei haberi non possint; nec dogmata controversa, vel versiones per eos examinari posse, affirmant. Alii e contra, non tantum Vulgatam Latinam Authenticam esse negant; sed in eam, ut omnium versionum pessimam pleno ore declamant: nec tantum Textus Hebraicos & Græcos puros, & ab omni corruptione spontanea immunes esse volunt; ita ut pro regula fidei & morum haberi possint: sed ne in minimo apice ab ipsis Autographis discrepare, nec ex scribarum errore aliave causa, mendas levissimas in eos irrepere posse, statuunt. De Latina Vulgata peculiari dissertatione dicemus, hic de textibus Originalibus agendum.

2. Multi sunt inter veteres, qui Judæos accusare videntur de corruptione textus Hebraici voluntaria: inter quos Just. Martyr dial. cum Tryphone. Iræn. lib. 3. cap. 24. Tertull. de hab. mulier. cap. 3. Nec aliter sentire videntur Athanasius in Synopsi Script. Euseb. Hist. lib. 4. cap. 18. Chrysost. Hom. 5. in Matth. & Hieronym. ipse in Gal. 3. licet hic postea sententiam contrariam acerrime defendit. Horum tamen testimonia ita exponit Bell. lib. 2. de Verbo Dei. cap. 2. ut non de textu Hebraico, nec contra Judæos ita scripsisse, sed contra Aquilam, Theodotionem & Symmachum, qui erant Judæi Apostatæ, & Versionibus suis Scripturam contaminarunt, intelligenda sint: quod, an de omnibus, quos citavimus, dici possit, multum dubito. Inter recentiores tamen plures hanc sententiam propugnarunt. Ante Concilium Tridentinum pauciores quidem, ut Lyra in Hos. 9. 12. Paul. Burg. in Psal. 22. & alibi. Porchetus in Victoria contra Judæos, part. 1. cap. 2. & per totum cap. 15. Galatinus, qui omnia fere ex Porcheto transcripsit. Nebiensis in Psal. 22. Post Concilium vero multo plures; Canus locorum lib. 2. cap. 13. Lindanus de opt. gen. interp. lib. 1. cap. 2. Leo Castrius, proleg. in Esaiam. Garcias contra perfidiam Judæorum. Salmer. in Proleg. 4. Augustin. Steuchus in recognit. Vet. Test. Mersennus in Gen. 3. 18. Greg. de Val. Analys. lib. 8. cap. 5. Serarius Proleg. cap. 11. q. 2. Gordonius Controv. 1. cap. 9. quibus Cochlæum, Tannerum, aliosque adjicere licet, qui in gratiam Vulg. Lat. Hebræum textum malitiose a Judæis corruptum esse, clamitant. Ejusdem criminis reos facit impostor impius Muhammedes tum Judæos, tum Christianos: illos accusat falsasse Testamentum Vetus, hos corrupisse Novum: ipse vero a Deo missus est, ut omnia restitueret. Surat. 4. & 5.

3. Quid nobis videtur vero consentaneum, paucis exponam. Prima conclusio sit hæc; Judæi ante Christum malitiose Scripturam non depravarunt. Nam, ut scribit Hieron. in Es. 6. nunquam Dominus & Apostoli, qui cætera crimina arguunt Scribarum & Pharisæorum, de hoc crimine, quod maximum, tacuissent. Tantum vero abest, ut Christus reprehendat, ut potius contrarium innuat; dum Joh. 3. 39. ad Scripturas scrutandas auditores suos amandat: quod nunquam fecisset, si falsatæ & corruptæ fuissent; sed de corruptione præmonuisset. Et Matth. 23. 2. 3. dicit, *Sederunt Scribæ & Pharisæi super Cathedram Mosis. Quæcunque ergo dixerint vobis, servate & facite.* Credatne aliquis, ad Scripturas corruptas legendas, & ad ipsos corruptores audiendos, Dominum populos ablegasse?

4. Post Christum vero malitiose non corruptas fuisse, a Judæis vel aliis, multis probant Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei. cap. 2. Joh. D' Espeires, Simeon de Muis, aliique Ecclesiæ Romanæ Doctores argumentis validissimis. Primum est Hieron. loco citato, & Orig. lib. 8. in Esaiam, quod quæ a Domino & Apostolis ex Scriptura citantur, eadem plane sunt in codicibus nostris: at absurdum & plane ridiculum est imaginari, eos loca ista ita citasse, ut a Judæis vel aliis postea depravanda fore præviderant. 2 Si Judæi malitiose corrupissent Scripturas odio Christianorum, hoc sine dubio fecissent in vaticiniis de Christo, & in locis quæ de præcipuis mysteriis religionis Christianæ agunt: hoc vero non fecerunt. Nam in quibus codices Hebræi a Græcis & Latinis differunt, ea nullius aut parvi momenti sunt: imo ut observat Bellarmin. in iis sæpe codices Hebræi Judæis magis obsunt, quam Græci & Latini; ut in Psalmo 2. ubi legunt Græci & Latini codices, *Apprehendite disciplinam, ne irascatur Dominus*; in Hebr. est; *Osculamini filium, ne irascatur.* Quæ lectio magis facit pro Christo Dei filio, quam prior. Quis vero credat, Judæos depravasse locos, de quibus inter nos & illos nulla est controversia; & in reliquis, quæ de gravissimis mysteriis nostræ religionis agunt; nihil immutasse? Hinc affirmat Andradius, *Si quis velit Judæorum petulantiam coercere, & dementiam reprimere, multo apertiora & illustriora ex Hebræis, quam ex Græcis & Latinis codicibus, argumenta deducturum.* De locis vero quæ a quibusdam objiciuntur, infra dicemus. 3 Judæos Scripturas corrumpere nec potuisse, nec voluisse, probat S. Aug. lib. 13. de Civit. cap. 13. *Anne credibile est ipsos codicibus suis voluisse eripere veritatem, ut nobis eriperent auctoritatem; vel per totum orbem dispersos potuisse in hoc conspirare, nullo contradicente?* Confirmatur vero, Judæos hoc nunquam voluisse, ex incredibili ipsorum zelo erga Legem & libros Sacros, ut mortem potius omniaque tormenta subirent, quam vel unum legis apicem mutare vel adulterare vellent: ut de iis testatur Joseph. lib. 1. contra Appionem, & Philo apud Euseb. l. 8. c. 6. & 8. Imo tanta superstitione feruntur erga Sacros codices, ut in libro Legis si vel unicum erratum deprehendant, pro illegitimo damnant, et abjiciunt; nec ullos libros non correctos servandos volunt ultra 30 dies: si vero ultra 4. errores habent, sepeliendum volunt cum probis hominibus.

5. Repugnaret providentiæ divinæ, ut libros quos ad salutem generis humani exarari voluit ab hominibus θεοπνεύστοις, quosque permanere voluit ad finem mundi; ex quibus, ut fontibus, aquas salutares omnes gentes haurirent; ita falsari sineret, ut ad hunc finem inepti essent. Non ita unquam indormivit custos Israelis, qui in necessariis Ecclesiæ suæ nunquam deficit: Cumque novæ revelationes non sunt expectandæ, eo quod Deus totam voluntatem suam de doctrina salutis libris Scripturæ consignaverit; injuriosum esset Dei providentiæ, qui se Ecclesiæ semper adfuturum promisit, asserere, libros, in quibus hæc doctrina continetur, perituros aliquando, vel corruptos fore. Cumque Judæos per omnes gentes disperserit, qui hos libros ubique circumferunt, specialem ejus curam observant Justin. Orat. Exhort. et August. l. 18. de Civ. c. 46. & in Psalm. 56. *ut Judæi, tanquam capsarii nostri libros nostros circumferrent, ut cum Pagani non credunt, quæ nos de Christo prædicta fuisse dicimus, quasi a nobis essent conficta, mittamus eos ad inimicos fidei nostræ Judæos, qui libros nostros circumferunt, in quibus eadem habentur, quæ nos prædicamus.*

6. Præterea hoc contra fidelitatem & curam Ecclesiæ Christianæ erga libros Sacros faceret, quam Deus *columnam* fecit *& firmamentum veritatis*, cui oracula sua concredidit; si sacrum hoc depositum adulterari & falsari permitteret. Libros N. Testamenti Ecclesiæ Christianæ tradiderunt Apostoli, quos fideliter conservavit. Hebraicos etiam ad Ecclesiæ curam pertinere, agnoscunt doctiores Romano-Catholici. Ex quo enim Judæis libellum repudii dederit Deus, nec amplius pro populo suo agnoverit, facti sunt injusti Oraculorum divinorum possessores, quorum curam Deus in Ecclesiam transtulit: nec aliter jam portant Judæi Scripturam, quam cæci speculum, in quo alii multa vident, ipsi nihil. Multum itaque a vero aberrant, qui de Hebræis codicibus ita loquuntur, quos *Judaicos* vocant, quasi ad Judæos tantum pertinerent, non ad Ecclesiam Christi. Longe aliter sentit Joh. Mariana. tract. de Vulg. Lat. cap. 9. *Omnino absurdum videtur, divinas Scripturas, hoc est, Testamentum, quod Deus nuncupavit, & in quo Ecclesiam heredem scripsit, in linguam Latinam transfusum modo conservare: amissum autem, aut depravatum penitus, & contaminatum in iis linguis, in quibus scriptum primo est.* Unde postea infert, *Sit itaque fixum, non minus ad Ecclesiæ curam Hebraicos & Græcos codices, quam Latinos pertinere. Unde primo efficitur, neque eos codices potuisse in universum, vel in re majoris momenti corrumpi: continuo enim Ecclesia occurrisset, quæ divino instinctu & afflatu regitur; & viri docti, quorum numerus aliquis semper fuit, periculum indicassent.* Ad eundem modum Joseph. a Costa de Christo revelato lib. 2. c. 16. *Editionem Hebraicam authenticam esse, dubitare non possumus: & quamvis Judaica perfidia atque invidia tentatum esset, tantum nobis bonum eripere, fontem ipsum, scil. sermonem Dei inficere: tamen nullo modo credendum est, licuisse eis, quicquid libuit.* Rationem reddit, *Non defuerunt in Ecclesia viri docti, quorum studio conservati sunt Hebræi codices.* Simeon de Muis Hebraicæ linguæ Professor Regius Parisiis, Epist. de Verit. Hebr. p. 17. *Ut dem Judæos exemplaria omnia adulterasse; nego, & pernego, in ea, quæ in Christianorum Bibliothecis extarent, neque adeo ipsorum juris esset; quicquam potuisse. Omnes enim mihi videntur concessuri, Hebraica Bibliorum exemplaria Christianis nunquam defuisse*

fuisse. Idem probat Bellarm. ex Origene, Augustino, Hieronymo, & Eusebio. Sixtus Senensis Biblioth. sanct. l. 8. p. mihi 627. Driedo de transl. Script. l. 2. Andradius defens. Concil. Trid. l. 4. Estius in Gal. 3. 10. Dom. Bannes in 1. Tho. q. 1. art. 8. dub. 4. Lorin. in Psal. 26. 12. Quibus & hoc D. Buxtorfii subnectam, Anticrit. part. 2. cap. 14. quod *simulac Resp. Judaica abolita, & doctrina Christiana introducta esset, etiam Judæi magno numero, & inter eos non infimi subsellii, nec vulgaris eruditionis, doctrinæ, & pietatis, Christo nomen dederint, qui linguæ & legis peritia instructi codices sacros secum ad Christianismum detulerunt, & cæteris quoque communicaverunt: adeo ut si quid malitia et invidia, vel negligentia & temeritate mutatum esset, hi deprehendere possint.* Hoc vero argumentum latius deducendum volui, non tantum, ut integritatem textus probarem; sed etiam ut quorundam sciolorum temeritati occurratur, qui peritia umbratili linguæ Hebraicæ inflati, scribunt, ab Hieronymo usque ad hoc seculum, Hebræa volumina a Christianis spreta & tenebris sepulta jacuisse; nec quemquam extitisse, qui hujus linguæ gnarus esset. Vide Cunæum de Rep. Hebr. lib. 2. p. 187. Hæc autem a vero abesse, ex dictis constat. Vide D. Hottingerum Thes. Philol. lib. 1. c. 2. q. 4. & quæ a nobis dicta sunt Proleg. de linguis & earum usu.

7. Licet vero Judæi malitiose textum non corruperint, probabile tamen est, ubi duplex esset lectio, quarum una magis favebat Christianis, eos alteram secutos esse, ex odio Christianorum. Sic Sixtinus Amama Antibarb. Bibl. lib. 1. cap. 1. & lib. 3. in Psal. 22. 17. Idem concedit Bellar. loco citato. Joh. D'Espeires, tract. 1. de Textu Hebr. disp. 2. dub. 2. probat ex loco illo celebri, Psal. 22. 17. ubi olim erat in textu כארו *foderunt*, & in margine, כָּאֲרִי, *sicut leo:* posteriores vero Judæi τὸ Keri sive כרי posuerunt in textu, כרו vero prorsus sustulerunt, nec aliquid in margine notarunt. Primum plane probatur ex Masora, Numer. 24. 9. ubi in Masora marginali legitur, *quater occurrere* כרי *bis cum Camets, & bis cum Patach*, & in Masora textuali hæc adduntur, כרי *bis extat. Sic Num. 24. 9. accubuit sicut leo, et Psal. 22. 17.* כארי *manus & pedes meos: sed in posteriore loco, Ketib, sive scriptum est* כארו. Ubi aperte dicunt, כארו fuisse in textu, quæ nunc nec in textu, nec in margine conspicitur in illorum libris, ideoque antiqui Masorethæ hunc locum non corruperunt. Idem etiam testatur Ben Chajim, in Masora finali sive magna, ad finem Bibl. Venet. sub litera א, ad vocem כארי, in libris quibusdam correctis, Ketib esse כארו, Keri כארי. Si quis vero dicat, Masorethas posuisse meliorem lectionem in textu, cum generaliter statuant, lectionem in margine esse meliorem; Resp. sæpe Keri & Ketib transponi, teste Elia in edit. Ven. 1525. Lindanus etiam, & Fœlix Pratensis dicunt, *se vidisse exemplaria vetustissima, in quibus erat* כארו *in margine.* Alterum vero de recentioribus Judæis patet ex hodiernis exemplaribus, ubi in textu est כארי, in margine vero nihil adnotarunt: & hoc, ipsos consulto fecisse dicit R. Moses Haddersfon in Genes. 18. & hanc unicam esse probabilem mendam in textu Hebr. agnoscunt, Sixt. Amama, Junius, Whitakerus, & alii. Hoc vero ipsos fecisse ex odio in Christum, & contra propriam conscientiam, apparet ex Commentariis R. Salom. Ab. Ezra. R. David, & aliorum: qui licet alias omnes minutias excutiant, cum tamen in hunc locum scribunt, nullam mentionem faciunt lectionis כארו, sed exponunt per כארי *sicut leo*, sensu plane absurdo & incongruo: licet optime nossent, in Masora textuali ad Num. 24. dici, quod in codicibus correctis scriptum esset כארו in Psal. 22. Notandum etiam, licet Rabbini posteriores exponant hæc verba כארי *sicut leo*, hoc tamen ipsos fecisse contra Masoram marginalem hoc loco, ubi notatur כארי bis reperiri cum Cametz in duplici (sive diversa) significatione, scil. Es. 30. 13. & Psal. 22. 17. cumque certum sit, hanc vocem in Es. 30. reddendam esse *sicut leo*; certum etiam est, hoc loco aliam debere significationem habere, quæ non potest esse alia, quam *foderunt*. Sic Buxtorf. in Lex. in ארה & Sixtus Senens. reddunt vocem כארי per *foderunt*. Sic etiam legerunt antiqui interpretes 70, Aquila, Hieronym. & Patres universi. Unde licet in plerisque exemplaribus impressis sit כארי (excepto Complutensi, in quo legitur כארו) semper tamen vertunt per *foderunt*. In nostra vero editione secundum Biblia Interlinearia, quæ secuti sumus, est כארי at notavimus cum circello, qui ad Keri refert, quod inter varias lectiones Hebraicas in Tomo nostro ultimo, cum כארו exprimitur. V. D. Pocock. in Porta Mosis, in Miscell.

8. Restat, ut ad argumenta, quæ adducuntur a quibusdam Romanæ Ecclesiæ Doctoribus, ut probent Judæorum depravationem Scripturæ voluntariam, respondeamus. Joh. Morinus, Exerc. Bibl. 1. c. 6. ostendere laborat, quomodo Judæi, licet ubique dispersi, potuerint consentire in librorum suorum corruptionem: *Quia scil. Senatum habuere Babylone, & in Palæstina, cujus decretis universa gens per orbem terrarum diffusa religionis voto adstricta lubenter obtemperabat: si quis vero refragetur, ἀποσυνάγωγος factus est.* Scribit enim Moses Ægyptius in procœmio operis sui יד, *Usque ad Talmudis collectionem se adstrictos fuisse decretis Rabbinorum, qui in terra Israelis vixerunt: postea eorum, qui Babylone Synedrium faciebant, cum ex Palæstina expulsi erant. Si vero Senatus ille sub specie emendandi, libros suos depravassent, & sic describendos edixissent; nullus esset Judæus, qui vel unam literam aliter describere ausus sit.* Respondeo, licet hæc a Morino adferuntur, ipse tamen fatetur, *Judæos codices suos de facto non depravasse.* Addam ego, nec potuisse, non obstante tali decreto. Nam 1. Valde improbabile est, totum Synedrium in tale decretum consensuros, cum ex omnibus regionibus Rabbini ibi convenerint. 2. Exemplaria Hebr. passim in Christianorum manibus erant, qui corruptelam talem facile animadvertissent, Judæisque exprobrassent. 3. Licet Masorethæ, & Rabbini plerique a vero Legis sensu longe aberraverint, & ad nugas, & ineptas expositiones se receperint, quibus Scripturam macularunt; verborum tamen & literarum, quæ Legis cortex, maxime tenaces erant, usque ad superstitionem; quod de Judæorum populo supra ex Josepho & Philone ostendi.

9. Loca quædam producunt Bonfrer. in Præloq. Canus l. 2. loc. Theol. c. 12. Salmer. Proleg. 4. Lindan. de opt. gen. interpr. c. 11. Gordonius, Huntlæus, & alii, quæ corrupta esse in codicibus Hebraicis probare nituntur. Præcipua sunt, (1) Gen. 8. 7. ubi Hebr. legit. *Corvus egrediebatur & revertebatur:* cum tamen LXX. Vulg. Lat. & omnes Patres legunt, *non revertebatur.* (2.) Gen. 49. 18. pro שָׁלוּחַ *missus*, vel שָׁלֹחַ, ipsi legunt שילה *Schilo*, sensu nullo. (3.) Psal. 18. 5. pro קוֹלָם *vox eorum*, legunt קום *linea eorum.* (4.) Psal. 21. 17. pro כארו *foderunt*, legunt כארי *sicut leo.* (5.) Es. 9. 6. pro יִקָּרֵא *vocabitur*, legunt יִקְרָא *vocabit.* (6.) Jer. 21. 6. pro יקראוהו *vocabunt*, habent יקראו *vocabit eum.* Resp. Nondum convenit inter hujus sententiæ patronos, quænam loca sunt corrupta; cum alii plura, alii pauciora enumerant. Nec si in his locis mutatum esse textum concederemus, universalis textus corruptio inde inferri posset, ita ut Scriptura fidei & morum regula esse non possit: cum multo plura errata & depravata, imo millena quædam in Vulgatam Latinam irrepserint ante correctionem Sixti 5. vel Clem. 8. multaque adhuc superesse, (quorum plurima collegit Lucas Brugensis,) quæ correctione egent, fateantur adversarii, quam tamen juxta Decretum Concilii Trident. authenticam esse volunt. Nec si in locis istis essent mendæ, statim sequeretur, a Judæis malitiose factas esse, & non ex Scribarum errore, vel casu fortuito. Nec desunt inter ipsos viri docti, qui negant hæc loca depravata esse: excepto fortasse illo, Psal. 22. 17. quod tamen non a veteribus Judæis corruptum, sed a recentioribus male legi dicunt; dum ex duabus lectionibus pejorem in textum retulerint: de altera vero, quæ multo melior, prorsus silent. In specie vero ad loca quæ proferunt, Resp. Ad primum dicit Bellarm. *Non defuisse Biblia Latina, quæ legerunt, ut est in Hebræo, egrediebatur & revertebatur.* Et notant Lovanienses duo MSS. sic legisse, ut ex variis lectionibus Lat. ad finem hujus operis, est videre. Deinde verba in Hebr. *exiit exeundo & redeundo* &c. non significant corvum in arcam rediisse; sed volitasse circa arcam eundo & redeundoque sæpius, (fortasse enim, ut conjicit Luc. Brugens. in Notationibus, cadavera invenit in summitate montium, qui aquis nudati erant) donec siccarentur aquæ: & cum hoc cohærere potest, quod *exibat & non revertebatur, in Arcam*, scil. ita ut hic varia lectio fortasse olim fuerit, nulla spontanea corruptio. Ad 2. resp. Per שילה intelligunt *Messiam*, tria Targumim. Onk. Hierosol. & Jonath. & Kimchi. Unde liquet, Judæos hunc locum non corrupisse, ut probarent Messiam nondum venisse. Ad 3. dicit Joh. Isaacus, קום inter alia significare, *vox eorum:* alii, quod LXX & Hieron. legerunt קולם, sed postea ל excidisse: alii, (quod probabilius,) ipsos legisse קום, sed ad sensum magis, quam verba respicientes, transtulisse, *vox* vel *sonus eorum.* Ad 4. responsum est supra. Ad 5. ex Es. 9. 6. agnoscit Calvinus cum aliis, Judæos sensum hujus loci depravare voluisse male interpretando, ne pro Christi divinitate faceret; non tamen verba mutasse. Vox enim ויקרא secundum variam punctationem recipere potest tum activam, tum passivam significationem: & verti potest, *vocabitur*, vel, *vocabit.* Passive legunt LXX. Chald. Sym. Aquil. Hieron. &c. Punctarunt Masorethæ active, & forte hanc lectionem secuti sunt, quia Christianis minus favet: At cum hanc punctationem retineant omnia exemplaria inter Christianos impressa, non necesse est, ut ad hoc confugiamus. Nam certum est, familiare esse apud Hebræos verba activa ponere sine supposito pro passivis, ut notat Bonfrer. in locum huic similem. Deut. 15. 2. Unde est, quod frequenter hæc ipsa vox וַיִּקְרָא *vocabit*, passive reddatur, tum a LXX. tum a Vulgata; aliisque Interpretibus: ut observat Forsterus in Dictionario suo, ut Gen. 25. 25. Numer. 13. 25. Ex. 15. 23. 2. Reg. 2. 16. & 5. 20. & alibi. Videatur Joh. D'Espieres, ubi supra, dub. 3. Et sane contextus hujus loci hoc postulat, ut ita legatur: alias nullum commodum sensum fundit. Ad 6. Resp. quæ de præcedenti loco dicta sunt, etiam huic quadrare; nec ulla est in hoc corruptio. Legunt יִקְרְאוֹ *vocabit ipsum.* Sic legit LXX Rom. Ald. Chaldæus, Syrus, Arabs, Symmachus, Vulgata, Pagninus, vertunt *vocabunt.* R. Kimchi, *vocabit*, id est, Israel vocabit Messiam hoc nomine, *Deus justitia nostra.* Bonfrereus Præloq. c. 13. sect. 4. dicit, *scriptum olim,* יקראוהו *vocabunt, & Judæos mutasse in* יִקְרְאוֹ *ut hoc vaticinium pro Christi divinitate nobis eriperent.* Sed probabilius multo, lectionem non mutatam fuisse: sic enim legerunt LXX, *& vocabit.* Interpretes vero reliqui legerunt יִקְרְאוֹ licet verterunt, *vocabunt*, sensu eodem, referendo scil. ad populum Israelis. Hieronymus utramque lectionem habet, *vocabit* et *vocabunt*; nec apud ullos veteres scriptores est, qui locum hunc depravatum dixerit. De his vero aliisque locis quos enumerant Gordonius, Huntlæus, & alii, non opus est plura dicere: cum vel nulla sit in iis menda; vel, si aliqua sit, nihil tamen facit contra fidem & mores; nec ex Judæorum odio in Christianos, sed ex errore scribarum, vel causis fortuitis orta sit.

10. Tandem producunt testimonia Judæorum, qui fatentur loca quædam aliter lecta fuisse, ac codices hodierni habent; quæ a sapientibus ipsorum mutata erant, & ab ipsis vocantur תקון ספרים *Tikkun sopherim*, sive *Correctiones scribarum*; vel, ut alii reddunt, *Apparatus vel ordinationes scribarum.* Hujusmodi loca refert Masora interior, initio libri Numer. & Psal. 106. octodecim; vel potius loca sexdecim, in quibus verba 18. immutantur. Galatinus vero & alii pauciora faciunt. Joh. D'Espieres, et alii plura. Talmudici vero, in Seder 4. tract. Nedarim, omnesque fere Rabbini numerant 18. Recensentur vero a Masora Num. 1. hoc ordine. (1) Gen. 18. 22. ubi olim lectum erat, *Dominus autem adhuc stabat coram Abrahamo*, pro quo substituerunt Scribæ, *Abraham autem adhuc stabat coram Domino*, ut hodie legitur in omnibus codicibus & apud omnes Interpretes, Sept. Chald. Vul. Lat. Syr. &c. (2) Numer. 11. 15. ubi pro, *non videam* בְּרָעָתְךָ *malum tuum*, substituerunt ברעתי *malum meum.* (3.) Numer. 12. 12. ubi pro אמנו *matris nostræ*, substituerunt אמו *matris suæ*, & pro בשרנו *carnis nostræ*, בשרו *carnis suæ.* (4) 1 Sam. 3. 13. ubi לי *mihi*, mutarunt in להם *ipsos.* (5) 2. Sam. 16. 12. ubi pro בענים *afflictionem suam*, posuerunt in textu בעיני *afflictionem meam*

meam, & in margine בעיני in oculum meum. (6.) 1. Reg. 12. 16. ubi pro לאלהיך ad deos tuos, legunt לאהליך ad tabernacula tua. (7.) Ezech. 8. 17. ubi pro אל אפי, ad nasum meum, posuerunt אל אפם ad nasum suum. (8.) Habac. 1. 13. ubi pro אל תמות non morieris, substituerunt לא נמות non moriemur. (9.) Est Mal. 1. 13. ubi pro והפחתם אותי & afflixistis me, est והפחתם אותו & afflixistis eum. (10.) Zach. 2. 8. ubi per עיני oculi mei, substituunt עינו oculi ejus. (11.) Jer. 2. 11. ubi pro כבודי gloriam meam, posuere כבודו gloriam suam. (12.) Job. 7. 20. pro עליך super te, substituunt עלי super me. (13.) Hos. 4. 7. pro כבודי gloriam meam, legunt כבודם gloriam suam: (14.) Job. 32. 3. ubi pro Deo, substituerunt, Job. (15.) Thren. 3. 20. ubi pro עליך נפשך super te, anima tua, legunt עלי נפשי super me, anima mea. (16.) Psal. 106. 20. pro כבודי gloriam meam, substituere, ut supra כבודם gloriam suam. Post hæc 16 loca a Masorethis recensita ad Num. 1. hæc addunt, *Hæc sunt 18 verba correctionis scribarum, & disquisitiones eorum accuratæ, laudabiles.* Licet vero 16. tantum loca recenseant, tamen 18. verba numerant: nam in loco 3. sunt verba duo, ut & in 15. Hisce addunt Porchetus lib. 1. de Vict. contra Judæos, & alii, loca alia a Judæis immutata, scil. Mich. 1. 10. ubi pro התפלשי involve me, substituerunt, התפלשתי *involve te*. Hos. 9. 12. ubi pro בשרי caro mea, scripserunt כשורי *cum recessero*. Addit Joh. D' Espeires, Deut. 28. 30. ישגלנה *coivit cum illa*: pro quo substituerunt, ישכבנה, *cubabit in illa*. Galatinus vero affirmat, loca istiusmodi plura esse, ita ut vix recitari possint. Notat D. Buxtorf. in 1. Numer. & Psal. 106. *tantum 16 correctiones recenseri: sed in Num. 12. 12. duo exempla occurrere.* Deesse tamen illi videtur *locus unus, quem a nullo Judæorum hactenus expiscari potuit, nec Magnus Mercerus eum invenerit.* Sed quod jam innuimus, locus 15. ex Thren. 3. 20. duo habet verba mutata, unde numerus 18. exurgere potest.

11. Quod ad argumentum attinet, negamus, ullum ex his locis a Judæis malitiose mutatum esse. Scio, non deesse viros doctos, qui totum hoc de correctione scribarum in dubium vocant; imo, qui merum figmentum esse statuunt: ut Bellarm. loco citato, Bonfrer. Præloq. c. 13. Sect. 5. Chamier. Panstrat. l. 12. c. 11. f. 16. D. Buxtorfius dubitat: nam *nullum hactenus sive ex Evangelicis, sive Catholicis vidisse* scribit, *qui explicarit, quinam fuerint scribæ illi, & quales* תקונין *ipsorum: & quam antiquæ hæ notæ de Tikkun sint, liquido sibi non constare. Antiquiorem earum memoriam esse in libro* ספרי *qui ante Talmud. Babylon. fertur conscriptus: dissentire tamen Hebræos de ejus antiquitate & tempore. In neutro Talmud ullam plane Tikkun illius mentionem fieri; cum alias* עטור סופרים *longe minoris negotii, in Talmud commemoretur.* Negant etiam Sixtus Senens. lib. 8. Ribera in Hos. 9. &, ut quibusdam videtur, Aben Ezra præf. ad Bibl. Verior tamen videtur eorum sententia, qui concedunt, hanc mutationem factam fuisse, (cum frequens sit ejus mentio in Masora, & omnes fere Rabbini unanimiter ita sentiant;) non tamen malitiose hæc loca corrupta esse post Christum, sed per Esdram & Synedrium magnum (qui per scribas hic intelliguntur) restituta, cum post reditum e Babylone volumina sacra recenserent, & ex variis codicum lectionibus illas approbarent, quæ hodie leguntur. Nam primo omnia exemplaria Hebraica legunt secundum correctiones istas. 2. Ita omnes antiquæ versiones, etiam quæ ante Christum, legunt, & cum codicibus Hebræis consentiunt, ut Sept. & Chaldaica; ut & Syriaca, & Vulg. Lat. post Christum: quæ certo probant, antiquos codices Hebræos ita olim legisse. Tandem ipsa Masora expresse has mutationes ad Esram refert, quem καθ' ἐξοχὴν *Scribam* vocant. Legimus enim Numer. 12. 12. in Masora marginali, *locum istum esse unum ex 18. correctionibus Esdræ,* תקון עזרא. Esdram vero & Prophetas posteriores, libros Sacros recognovisse, & lectionem veram, ubi dubium aliquod occurrebat, restituisse, nemo negaverit: unde planum est, a posterioribus Judæis hæc loca non esse corrupta. Præterea in his locis non agitur de ullo Christianæ religionis mysterio; nec Christianis una lectio magis favet, quam altera. Judæi itaque non corruperunt: sed vera est lectio, quæ hodie in codicibus, tum Judæorum, tum Christianorum, extat.

12. Etsi vero textus originarii non sint a Judæis vel aliis studiose corrupti; sed in omnibus, quæ ad fidem & mores spectant, puri & integri: tamen scribarum incuria, vel temporum injuria, in Textus Originarios errata quædam & mendas leviores irrepere potuisse, & irrepsisse, negari non potest: quæ aliorum codicum, & interpretum collatione, aliisque mediis, (de quibus supra,) tolli & emendari possunt. Nam in hiscis, sacra Volumina idem fatum cum aliis libris subiisse, præsertim antiquis, & sæpius descriptis, experientia plane testatur. Hoc a nemine hodie aperte negari video, ut in Proleg. de Variis lectionibus fuse ostendi: licet quidam fuerint, (inter quos Pagn. Præf. ad Gram. Hebr. Polanus, & alii,) qui, quasi Judæorum scribæ privilegium habuissent ἀναμαρτησίας, *in nullo, ne minimo quidem apice, errasse unquam*, affirmarunt: & multi hodie, qui argumentorum vi coacti hoc fatentur; postea tamen, quod liberaliter una manu dare videntur, altera surripiunt. Contra hos facile est nubem testium proferre. Apud Judæos notæ Masorethicæ circa Keri & Ketib, discrepantiæ inter Orientales & Occidentales, inter Ben Ascher & Ben Nephtali; libri correcti, (de quibus supra,) ad quorum normam cæteri emendati erant, hoc aperte probant. Unde est, quod in Talmude Hierosol. legimus. Tract. Thanioth sive Jejuniorum. c. 4. [illegible] pag. 68. col. 1. *Tres libros invenerunt* בעזרה *apud Esdram* (ut reddit Joh. Morinus, Diatr. p. 102. &c. & exerc. Samar. 4. c. 9.) *in atrio* (scil. Templi, ut alii,) *unus erat* מעוני, *alter* זעטוטי, *tertius* היא. *In uno eorum invenerunt scriptum* מעון אלהי קדם, *in duobus* מעונה (scil. Deut 33. 27.) *duos receperunt, & tertium abjecerunt. In uno invenerunt scriptum*, & misit זעטוטי minimos filiorum Israel, scil. Exod. 24. 5. *in duobus vero scriptum erat*, & misit נערי juvenes filiorum Israel. *Duos illos receperunt, tertium rejecerunt. Invenerunt scriptum in uno* (scil. Gen. 32. 22.) תשע היא novem illa, *In duobus* אחת עשרה היא undecim illa, *receperunt illos duos, & tertium rejecerunt.* Ex quibus verbis clarum est, apud antiquos Judæos codices variasse, & eos plurium lectionem elegisse. De his tribus libris hæc mihi scripsit vir Doct. D. Joh. Lightfoote. *Ego super totam materiam fere suspicor. 1. Duo approbata fuisse exemplaria, unum Judæorum in Canaanitide, alterum Judæorum in Babylone: tertium rejectum, exemplar LXX. relatum ex Ægypto, vel aliquod aliud sequens LXX. 2. Sept. non solum Legem Græce reddidisse, sed Hebræum textum vel Græcis literis vel Hebraicis transcripsisse:* unde alias vox [illegible]. De discrepantiis istis antiquorum codicum apud Judæos idem sentit Kimchius præf. Comment. in Proph. priores. *Viri* (inquit) *Synagogæ magnæ, qui Legem nobis in pristinum statum restituerunt, invenerunt differentias in libris; & secuti sunt multitudinem. In locis vero, quorum claram cognitionem assecuti non sunt, unum scripserunt in textu, & non punctaverunt; aut ad marginem, & textui non inseruerunt.* Hic videmus, eos varietates agnoscere in textu Hebræo, & ex pluribus codicibus reliquos correxisse. Quod vero Keri & Ketib ad magnam Synagogam refert, alibi discutiemus. Ad eundum modum, idem Kimchi. in 2 Sam. 15. 21. & Jos. 21. 7. Idem agnoscit in Bibliis Venetis Ben Chajim, qui editioni secundæ præfuit, dum variæ lectiones non per ק, sed per נא, id est *alius codex*, notantur: ut videmus Jerem. 14. 14, 22. & alibi: quod etiam in Basileensibus & Interlinearibus observare licet. Maxime vero notandum, quod Jos. 21. versus 36. & 37. desunt in edit. Venet. 1. & 2. ut & in Basil. & in Chald. Paraphr. & in margine annotatur, quod *in omnibus antiquis, & emendatis codicibus non reperiuntur, nec in codice Hilleliano: in quibusdam tamen codicibus inveniri.* Imo numerus versuum hujus libri, a Masorethis notatus, his duobus omissis, plane congruit. In omnibus vero aliis editionibus impressis extant hi duo versus, ut & in LXX. & Vulg. Lat. & necessario adesse debent, quia alias urbium numerus, quæ ad Levitas pertinebant, ver. 41. confici non posset, nec numerus urbium duodecim Meraritarum: de quibus v. 40. & ex 1. Chron. 6. 78, 79. ubi eædem urbes recensentur, clare constat, isto loco versus istos deesse. Certe D. Buxtorfius in Hebræorum scriptis antiquis multum versatus, fatetur *Judæos a tempore Esdræ negligentiores fuisse circa textum Hebræum, & non curiosos circa lectionem veram.* De punctis lib. 1. cap. 9. Unde libri Hebræi, tam MSS. quam impressi, erroribus obnoxii fuerunt, & sunt: ac proinde corrigendi & emendandi ex aliorum collatione, ut affirmat idem Anticrit. part. 1. cap. 4. p. 74, 75. 90. & 95. & cap. 8. p. 136. Et Cl. Junius, discrepantes lectiones præter Masorethicas notavit ex vetustissimo codice Heidelberg. ut ex ejus annotatis, 2. Chron. 26. 5. & 35. 3. patet: ubi codicis illius lectionem hodiernæ præfert, eamque sequitur. Varii etiam observant, Gen 4. 8. a Judæis spacium relictum pro verbis illis, (*Transeamus in campum*,) quod supplent omnes versiones antiquæ, excepto Onkelosi.

13. Inter Patres, unicus Hieronymus erit instar omnium: quem tamen alii in contrarium allegant; qua fide, ipsi viderint. Hic comment. in Gal. 3. in hæc verba, *Maledictus omnis, qui pendet in ligno*, sic scribit, *Mihi videtur, aut veteres Hebræorum libros aliter habuisse, quam nunc habent; aut Apostolum sensum Scripturæ posuisse, non verba; aut, quod magis est æstimandum, post Christi passionem, & in Hebraicis, & in nostris codicibus, ab aliquo* Dei *nomen appositum: ut infamiam nobis inureret, qui in Christum maledictum a Deo credimus.* Licet vero Hieronymi conjecturæ non assentior; ex his tamen verbis patet, Hieronymum existimasse, etiam in textu Hebraico lectionem variantem inveniri posse; contra illorum sententiam, qui magna fiducia asserunt, semper ad interpretes Hieronymum omnes lapsus & varietates retulisse, nunquam ad codices Hebræos. Idem in eodem cap. in verba illa, *Maledictus omnis homo, qui non permanserit in omnibus &c.* hæc habet, *Incertum habemus, utrum 70 Interpretes addiderint*, omnis homo *an in veteri Hebraico ita fuerit, & postea a Judæis deletum sit. &c.* Epistola ad Suniam & Fretellam, agens de verbis, Psal. 34. 10. *Omnia ossa mea dicunt, Domine*, hæc habet, *Se in editione LXX. deprehendisse bis, Domine:* postea addit, *Multa sunt exemplaria apud Hebræos, quæ ne semel quidem Dominum habent. Hodie vero semel habent.* In eadem Epist. in verba Psal. 124. 4. *Propter legem tuam sustinui te, Domine*, ait, *Aquilam legisse* יירא *& vertisse* φόβον timorem: *Theodotionem vero & Symmachum legisse* תורה *& vertisse*, νόμον, Legem. Ubi non tantum fatetur, codices Hebræos variasse; sed & ex Versione Græca colligit lectionem variantem in codicibus Hebræis antiquis, quarum tamen neutra cum nostris hodiernis convenit, in quibus est תורא *timeberis*. Idem in Hos. 5. 13. *Alii male legunt* יערים *per* ם *literam, quæ transfertur in Sylvas: pro* יריב *Jareb*. Legitur vero nunc, ut legit Hieronymus. In epist. 132. de Salomone & Achas undecim annorum, cum filios generabant, notat, *hanc difficultatem ex æquo pulsare textum Hebræum & LXX. Interpretes:* Postea concludit, *Relege omnes Vet. & N. Testamenti libros, & tantam reperies annorum discrepantiam, & numerum inter Judam & Israel, id est, inter regnum utrumque, confusum; ut hujusmodi inhærere quæstionibus, non tam studiosi, quam otiosi hominis esse videatur.* In Epist. ad Titum, cap. 3. conqueritur de annorum varietate in Scriptura *propter librorum discrepantiam, & dum paulatim de inemendatis inemendata scribantur, errores inolitos esse, &c.*

14. Cum Hieronymo consentiunt fere omnes in antiquis codicibus versati: qui, ut in aliis varietates irrepsisse advertunt, sic præcipue in numeris, et propriis nominibus. Euseb. Chron. Can. lib. 2. in procemio de annis παιδογονίας Veterum Patriarcharum, & antiquis regnis Assyriorum,

rum, Ægyptiorum, Argivorum, &c. hæc habet, interprete Hieronym. *Nec me fugit, in Hebræis codicibus dissonantes ætatum annos inveniri; plusque vel minus, prout interpretibus visum est, lectitari: sequendum vero illud, quod exemplarium multitudo in fidem traxit.* Scio Scaligerum aliter hæc referre in notis, & quod Hieron. taxat, quasi Eusebium non recte verterit, cum aliter sit in Græco Eusebii exemplari. At certe vel Hieronymus ita legit in suo exemplari Græco; vel si de suo quædam addidit, ita Hieron. sentit. Ipse etiam Scalig. Elencho Chronol. p. 26, &c. de loco illo 2 Reg. 8. 16. sic scribit, *Has turbas concitant verba illa virgulis inclusa* (& Jehosaphat Regis Juda) *quæ abundare omnino necesse est, adeo ut in editione Græca non extent, quamvis agnoscantur a Paraphraste Chaldæo. Huic simile est illud 2 Reg. 24. 8. ubi Joachim iniit regnum annos natus 18. At in 2 Chron. 36. 9. erat octo tantum annorum, ut omnino denarii nota hic desideretur. Nam literis numeralibus, non verbis antiquitus numeri concipiebantur: unde natum est illud* 1 Sam. 13. 1. בן־שנה שאול *deest enim nota numeralis. Editio Græca* υἱὸς ἐνιαυτοῦ, *alii codices* τριάκοντα ἐτῶν. *Hoc natum est ex compendiosa numerorum scribendi ratione: quod nisi concedamus, quomodo tot varietates & discrimina numerorum excusemus, non video.* Testimonia alia virorum doctissimorum protulimus, Dissertatione de variis Lectionibus; D. Usserii, Buxtorfii, Bocharti, Heinsii, Grotii, Sixtin. Am. Lud. de Dieu; quæ hic repetere non est necesse. Præter hos adducit Six. Am. Mercerum, Drusium, Erpenium, Bertramum, VViggameierum, Piscatorem, &c. Qui vero discrepantias illas non volunt esse codicum variorum lectiones, (quod de Keri & Ketib quidam negant,) sed utrasque divinæ esse auctoritatis; hi (ut loquitur Pagettus) *ex Deo Janum aliquem bifrontem faciunt, spectantem* πρόσσω καὶ ὀπίσσω. Cum vero vix aliquem librum, molis licet exiguæ, impressum videamus, sine erratorum Indice suo; quis credet humanam industriam efficere posse, ut vastum illud opus Biblicum sine ullis mendis excudatur? In Bibliis Regiis omnis cura & diligentia, moraliter (ut dicunt) possibilis, adhibita est; ita ut affirmare non dubitaverit Ar. Montanus, *ne unicum erratum inveniri posse, &c.* Multa tamen sunt, quæ virum diligentissimum effugerunt: quæ enumerare possem, si tanti esset. Biblia Veneta prima a Fœlice Pratensi edita accusat Elias Lev. *ut mendis plena, & insincera:* unde aliam editionem pararunt, magis puram & priore correctiorem, quam miris laudibus extollit Elias. Hanc tamen a plurimis erroribus expurgavit D. Buxtorf. in Bibliis Basileensibus: fatetur tamen ipse, *Editionem suam licet diligenter recognitam, sine nævis quibusdam non esse, quæ ipsius diligentiam effugerunt.* Potuit quidem Deus omnes librorum sacrorum scriptores & Typographos ἀναμαρτήτους reddere, si ipsi ita visum fuisset; sicut Apostolos & Prophetas Spiritu suo gubernavit, ut in ipsorum autographis nullum esset erratum. At, sicut Ecclesiæ Doctores omnes erroribus obnoxios esse voluit, licet primi Ecclesiæ proceres ab omni errore immunes reddidit; ut scil. omnes excitaret ad diligentem usum mediorum, quibus veritas divina conservari posset: sic dicendum de exemplaribus apographis: mendis & erroribus levioribus, quæ fidei & moribus non officerent, obnoxia esse voluit; ut diligentiam nostram in codicum sacrorum puritate conservanda exerceret. Nam vigilantibus, & non dormientibus, Deus succurrit: & opera ac ministerio hominum uti decrevit ad oraculorum suorum conservationem; nec omnia immediata Spiritus sui virtute efficere voluit: unde mendas irrepere posse, quis non videt? quas tamen ex aliis codicibus, vel antiquis versionibus, & loci circumstantiis emendare licet, ut sæpius diximus. Agnoscimus, in libris impressis errata melius præcaveri posse, cum unica impressione varia librorum millia excuduntur, inter quos vix aliqua esse possit discrepantia, (quia omnes iisdem Typis inter se ordinatis & compactis imprimuntur,) cum vel mille scribæ tot codices non describerent, quorum singuli ex ignorantia vel incuria in aliquibus a se invicem variare possint. Unde Erasmus adversus Leum, ad primam annot. *Quis hactenus tanta cura, tantaque religione vel scripsit calamo, vel forma aliqua excudit sacros libros, ut non alicubi deprehendatur aliquid mutatum?* Dico itaque cum doctiss. Bibliandro Præf. ad Gram. Hebr. Tiguri 1535. *Non convenit Judaica superstitione alligatum esse, ut nefas vel sacrilegium putemus suspicari, mendas scriptioni librorum sacrorum inolevisse. Nam si pro emendato & sincero libet amplecti, quicquid in divinis occurrit voluminibus; etiam musca insidens literæ mysterium pariet, si faveret Juno Lucina.*

15. Quæ de Textu Hebraico dicta sunt, etiam ad Græcum N. Testamenti applicari possunt. *Agnoscimus* (inquit Sixtin. Amama, lib. 1. cap. 3. Antibarb. Bibl.) *in Novo Testamento, si librorum molem, numerum, & antiquitatem cum Veteri conferamus, paucis annis longe plures irrepsisse lectionum varietates, quam in Vetus per aliquot secula.* Annotavit Rob. Stephanus, ut supra ostendimus, ex 16 codicibus 2384 varias lectiones, præter deficientia loca 280, quæ obelis notavit: & multo plures ex variis antiquiss. codicibus nos annotavimus, quæ una cum collationibus Stephani in unum corpus digestæ in ultimo nostro Tomo exhibentur. Divina tamen providentia ita invigilavit, ut fides ac pietas nullum detrimentum senserit. Cujus varietatis causam præcipuam non puto cum Sixtino esse defectum Masoræ, in Nov. Testamento: (Concordantiæ enim Bibliorum nostro seculo editæ Masoram multis parasangis superant, & ad puritatem librorum Sacrorum conservandam magis conferunt:) sed quia multo sæpius N. Test. exemplaria descripta sunt, quam Hebraica Veteris. Nam antequam Christus Ecclesiæ pomœria dilatavit, libri Hebraici noti erant tantum inter Judæos, qui angulum orbis habitarunt; nam *notus erat in Judæa Deus, non in omni natione*, ut cecinit vates Regius: Novum vero Testamentum inter omnes nationes ab Ortu Solis ad Occasum, ubicunque Christi nomen invocatum est; publice & privatim perlectum erat, & omnium manibus terebatur. Præterea omnes fere ubique Græcam linguam callebant, paucissimi Hebræam: unde plurima descripta habebant exemplaria Græca, paucissima Hebraica. Ex frequenti vero descriptione exemplarium, errores plures scribarum oriantur, necesse est. Hi tamen non tanti sunt, quin adhuc exemplaria Græca incorrupta habeamus: nam ex erratis quibusdam fortuitis non potest inferri generalis corruptio. Quæ diximus de providentia Divina & Ecclesiæ diligentia in conservandis Vet. Instrumenti codicibus, multo magis de Novo dici possunt. Nec valet, quod objiciunt, ab Hæreticis libros Græcos corruptos esse. Nam etsi Hæretici multa depravare conati sunt; non deerant Catholici & Orthodoxi, qui eorum corruptelas detexerunt, & non permiserunt libros Sacros corrumpi. Imo licet ex multitudine scribarum & exemplarium plures errores fortuito irrepere possent; tamen exemplarium multitudo voluntariis Hæreticorum corruptelis obstabat. Nam quo plura erant, eo difficilius erat, ut omnia inficerent: unde impossibile erat Hæreticos Novum Testam. corrumpere, cum ubique terrarum extarent exemplaria, ex quibus convinci poterant, ut falsarii & corruptores pessimi. Et ex quo ars Typographica in usu esse cœpit, fere impossibile est textum studiose corrumpi, licet casu vel incuria edentium errores oriri possint. Hinc illud Epiphanii contra Marcionem; *Etsi tu non relinquas Scripturam, quemadmodum a Salvatore pronunciata est:* ἀλλὰ ὅμως γε σώζονται οἱ τόποι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, *servantur tamen ista loca in Evangelio sanctæ Ecclesiæ.* Et postea, οὐδὲν ἡμᾶς ἀδικήσει τοῦτο &c. *nihil hoc nobis nocet. Etsi enim absciderit illud, non abscidit a nobis, sed se suosque damno effecit: satis enim refutatur testimoniorum pluralitate.* Notat D. Bannes in 1. Tho. q. 1. art. 8. quod *Scriptura sacra est primario in corde Ecclesiæ, & secundario in libris: utroque vero modo Ecclesia Catholica est ejus custos:* quod quidem verum est; at si in libris non servaretur, cito ex corde evanesceret. Quæ vero a quibusdam adferuntur in contrarium, vel mendæ non sunt, vel leviores, quam ut ex iis textus corruptus dici possit, cum non ex consilio, sed casu fortuito evenerint.

16. Licet ex supradictis colligi possit, codices Hebræos Veteris, & Græcos Nov. Testamenti Authenticos esse, ad quorum normam controversiæ de fide, omnesque versiones probari possunt & debent: (quæ enim de integritate textuum originalium dicta sunt, huc spectant, ut eorundem auctoritatem supremam probarent:) quia tamen multi hanc quæstionem cum præcedenti confundunt, licet eandem distincte & per se tractare. Orta vero est hæc quæstio ex decreto Concilii Tridentini, quo Vulgata Latina declaratur Authentica, quam nemo rejicere quovis prætextu audeat. Ante Concilium vero liberius de hoc scripserunt auctores, quorum plerique codices originarios pro Authenticis habuerunt. Sciendum vero est, vocem hanc (*Authenticum*) a Jurisperitis Theologos mutuasse, & ipsa significare, *scriptum aliquod, quod ex se fidem facit in judicio, & supremæ est auctoritatis, ut a nullo rejici vel in quæstionem vocari debeat.* Sic enim Julianus Jurisconf. tract. de fide instrumentorum explicat. Inde dicta sunt authentica scripta & instrumenta, quæ fidem certam & infallibilem faciunt. Deinde & hoc observandum, originaria principum edicta & scripta proprie & per se authentica dici; exemplaria vero sive exscripta dicuntur authentica, non proprie & per se, sed quatenus cum originali conveniunt: quæ convenientia sigillo, vel testimoniis, aliisve rationibus probanda est. Sic Scriptura S. Authentica dicitur, quæ ex se fidem facit, & summam habet auctoritatem, ita ut nemo refragari possit, vel ab ipsa provocare. Ipsa Prophetarum & Apostolorum Autographa, omnium proprie Authentica sunt, ut quæ a Sp. S. dictata: Apographa vero, sive transcripta, eatenus Authentica sunt: quatenus cum Autographis consentiunt. Versiones vero proprie Authenticæ non sunt, sed authoritatem suam habent ex convenientia cum libris originariis, ex quibus seu fontibus traductæ sunt. Jam vero textus Hebræos & Græcos, quos hodie habemus, cum ipsis Autographis convenire, præter argumenta insita, testimonium habemus amplissimum, &, post Dei ipsius, omnium certissimum; totius scil. Ecclesiæ, tam loci quam temporis respectu Catholicæ, cui sacrum hoc depositum a Deo concreditum est. Textus Hebraicus testimonium habet Christi & Apostolorum, qui ex eo doctrinam suam confirmarunt, & omnes ad ejus lectionem hortati sunt: quod nunquam fecissent, nisi pura & incorrupta fuissent exemplaria Autographis respondentia. Novi vero Testamenti codices originarii multis seculis post Apostolorum tempora, ut pretiosa κειμήλια, servati sunt: quorum quosdam Tertulliani temporibus extitisse, testatur ipse, lib. de præscript. adv. Hæret. Imo S. Johannis Evangelium ipsius Evangelistæ manu scriptum, si auctori Chronici Alexandrini fides habenda sit, in Ecclesia Ephesina remansit tempore Honorii Imperatoris: & ex antiquissimis scriptoribus Ecclesiæ, qui ipsa Apostolorum Autographa consulere poterant, & ex locis Scripturæ ab ipsis citatis, quæ ad amussim congruunt cum nostris codicibus, constat, codices hodiernos eosdem plane esse cum ipsis αὐτογράφοις, & ab eis fideliter transcriptos: quod ex scriptis genuinis Ignatii, Clementis utriusque, Justini Martyris, Irenæi, Tertulliani, aliorumque, quorum scripta indubitata ad nos pervenerunt, luce clarius est. Quis a multis seculis vidit Autographa Platonis, Aristotelis, Theophrasti, Ciceronis, Senecæ, aliorumque, qui multis abhinc annis floruerunt? Nemo tamen ambigit, quin vera sint eorum exemplaria hodierna, & cum Autographis convenire, quæ nunc habemus, licet ex sola traditione, & Ethnicorum præcipue testimonio hoc habeamus; quæ multis gradibus inferiora sunt, traditione & testimonio Ecclesiæ Catholicæ per orbem dispersæ, sive testium multitudinem, sive eorum pietatem, veracitatem, probitatem, & sapientiam spectemus.

17. Sententia itaque nostra est, *Textus Hebraicos Veteris, & Græcos N. Testamenti semper fuisse, & adhuc esse authenticos, ad quos omnes de fide & Religione controversiæ, omnesque versiones probari et examinari debent.* Hoc ex supradictis abunde probatur, ubi ex sententia præcipuorum Romanæ Ecclesiæ Doctorum ostendimus, Textus Originarios immunes esse ab omni corruptione præcogitata, & in omnibus ad fidem & mores spectantibus, integros: quo concesso, necessario sequitur, authenticos esse, & in rebus fidei ac Religionis normam certissimam. Nec obstat, quod mendis ex errore scribarum fortuito obnoxii sint, cum talia errata ex aliis codicibus emendari possint, & quotidie emendentur; nec ejusmodi mendæ Authentiam tollant, cum in omnibus versionibus reperiantur, & in Vulg. Latinam multo plures & majoris momenti, quam in codicibus Originariis irrepserint. Quot millia variarum lectionum, quarum pars altera necessario erronea est, ante correctionem Sixti[nus]

Sixtinam & Clementinam collecta, & emendata? Multas etiam alias post istorum Pontificum editiones remansisse, quæ correctione indigebant, tam ex Epistola Bellarmini (qui unus erat Censorum) ad Lucam Brugensem; tum ex iis, quas postea collegit idem Lucas, liquet. Et in Bibliis Latinis jussu Clem. 8. recognitis diserte affirmatur, quod *in illa pervulgata editione, multa quæ mutanda videbantur, immutata relicta sunt.* Et postea, *Biblia non sunt a nobis accuratissime castigata: multa enim justis de causis pertransivimus ad populi scandalum vitandum.* *Nullum tamen scandalum extimescendum, nec incommodum fore,* asserit Oleaster in præf. ad suum Pentat. *si Paulus* 4. (qui tunc Pontifex erat) *ad instar Damasi, vulgatam versionem ad fontes corrigendi provinciam peritis linguarum peritis demandaret.* Et Luc. Brugensis edidit Catalogum errorum, qui post Sixti & Clementis castigationes remanserunt: & affirmat *perfectiorem reddi posse fœliciter incœptam correctionem, si accedat Pontificis auctoritas.* His tamen non obstantibus, isti contra quos disputamus, Latinam editionem Authenticam esse contendunt. Si enim hujusmodi errata tollerent Authentiam Scripturæ, necessario sequeretur, nullam Scripturam hodie Authenticam extare, nec Ecclesiam regulam certam fidei & morum habere: quod omnibus ἄτοπον & absurdum.

18. Dein, codices originarios olim fuisse puros & Authenticos omnes concedunt, cum scil. primum Ecclesiæ traditi erant: imo tempore Hieronymi fuisse Authenticos, fatentur præcipui Ecclesiæ Romanæ Doctores. *Hoc verum esse, nemo qui sane sapit, dubitare potest,* inquit Ribera in Hos. 9. n. 10. *Nam si tunc depravati erant, cum Hieronymus translationem Latinam edidit, non habet Ecclesia veram Scripturam. Si enim prototypi Hebræi codices depravati tunc erant, cum nostra editio sit ex illis deprompta, omnino & illa depravata erit, & vera & incorrupta Scriptura Ecclesia caret: quo quid turpius dictu? quid insanius?* Cum vero Authentici olim fuerint; qui hodie non esse Authenticos affirmant, illis probandi onus incumbit, quod corrupti jam sint, & de gradu Authentias dejecti: quod si ostendere non possunt, recipi debent Codices hodierni, ut qui sunt in possessione auctoritatis suæ. Sic Simeon de Muis, Epist. 1. contra editionem Paris. p. 72. *Si textus primogenii hodie sunt sicut sacra templa, quorum augustas sedes Spir. S. primum incoluerit; quis credet Ecclesiam nunc non habere Scripturam sacram sibi a Deo conscriptam & concreditam?* Et p. 73. *Quæro, quo tempore Sp. S. a quo primaria Scripturæ auctoritas, ædes illas augustas & sacra veluti templa deseruerit? Si vero tempus illud assignari possit, merito Ecclesia Dei accusaretur incuriæ, quæ tantum thesaurum quorundam hominum perfidia extorqueri sibi de manibus, atque etiam lacerari passa est: imo jure aliquis existimare posset, exosam Deo fuisse aliquando Ecclesiam, quia fraude hominum perire neglexerit, quo majus in terris amoris Divini pignus non haberet.* Argumenta ergo supra adducta a providentia Divina, & Ecclesiæ fidelitate, huc quadrant. Tradidit enim Deus Ecclesiæ non primum Versiones, sed Textus primævos, eosque purissimos & Authenticos. Qui itaque tales hodie extare negant, non tantum in providentiam Divinam, quæ Ecclesiæ nunquam deficit in necessariis, contumeliosi; sed & in Ecclesiam, Christi sponsam, injurii sunt, quæ depositum hoc corrumpi sineret: cujus erat officium, illud sartum tectum conservare. Nam, ut idem Sim. de Muis, p. 56. 57. *Ad Ecclesiam pertinet divinæ Scripturæ depositum, tanquam communem fidelium possessionem incolumem conservare.*

19. Ipsum nomen Fontis satis indicat textum Authenticum. Nam *negari non potest* (inquit Bellar. l. 2. de Verbo Dei c. 11.) *quin fontes Scripturarum præferendi sint rivulis, quando constat, fontes non esse turbatos.* At fontes non esse turbatos in rebus fidei vel morum, agnoscit Bellarm. ut supra ostendimus: & si qua errata inveniantur, nullius esse momenti; & casu, non consilio irrepsisse, ipse confitetur. Etiam apud veteres frequens est mentio *Hebraicæ veritatis,* præsertim apud Hieronymum. Hoc vero elogium falso illi textui adscriberetur, si Authenticus non esset. Hoc etiam pro Textuum originalium authoritate supra Versiones facit, quod tam quoad verba, quam quoad sensum sint immediate a Deo: Versiones vero, licet sensum verum exprimant, tamen quoad verba ex humana industria pendent; nec plus certitudinis habent, quam fidelitas, doctrina & diligentia auctoris conferre potest. Hoc ingenue fatetur Gretserus p. 520. *Plenitudo* (inquit) *& integritas Hebræi textus habet prærogativam istam, quod non modo res significata, sed et ipsa verba immediate sunt a Deo: quod de translatione non contingit, cum verba suppeditet interpres, & quidem humano studio, non illo peculiari ductu & instinctu, quo scriptor Canonicus ducitur & regitur.*

20. Constans hæc erat veteris Ecclesiæ sententia. Aug. l. 15. de Civ. c. 13. hæc habet, *Cum diversum aliquod in utrisque codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque esse non potest verum, ei linguæ potius credendum, unde est in aliam per Interpretem facta translatio.* Hieron. Epist. ad Suniam & Fretellam sic scribit, *Sicut in N. Test. si quando apud Latinos quæstio exorta est, & inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem Græci sermonis, quo Novum scriptum est instrumentum: ita in Vet. Testam. quando inter Græcos Latinosque varietas est, ad Hebraicam recurrimus veritatem; ne quicquid de fonte proficiscitur, hoc quæramus in rivulis.* Iterum in Epist. ad Lucinium, quod etiam relatum est a Gratiano in jus Canonicum, & a Pontifice promulgatum, Distinct. 9. cap. Ut veterum. *Ut veterum librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda est; ita novorum veritas Græci sermonis normam desiderat.* His addendus Ambrosius. l. 2. de Sp. S. c. 6. *Si quis de Latinorum codicum varietate contendit, quorum aliquos perfidi falsaverunt, Græcos inspiciat codices.* Ex his satis constat, quantum veteres fontes prætulerint versionibus; iis vero, qui versiones præferunt dico cum eodem Hieron. Epist. 102. ad Marcellam, *quibus displicet fontis unda purissima, cœnosos rivulos bibant.*

21. Sed quid opus est testimonia coacervare, cum habeamus Ecclesiæ Romanæ viros doctissimos, quorum aliqui Concilio Tridentino interfuerunt, confitentes, *nihil contra textuum Originalium Authentiam concilium decrevisse, nec Vulgatam Latinam fontibus prætulisse.* Andrad. Defens. dicit, *Valde inconsiderate eos loqui, qui plus fidei Editioni Latinæ, quam Hebr. voluminibus deferendum putant.* Addit, *se ab Andrea Vega Cardinali S. Crucis, (qui postea erat Marcellus secundus Pontifex, & Concilio interfuit) habuisse, nil aliud Concilium decrevisse, dum Latinam Vulg. Authenticam declaravit, quam eam nullo defœdatam esse errore, ex quo perniciosum dogma aliquod in fide vel moribus colligi possit.* Bellarm. l. 2. de Verbo Dei c. 10. *Patres nullam fontium mentionem faciunt, sed solum ex Latinis versionibus, quæ nunc circumferuntur, unam delegerunt, quam cæteris anteponerent.* Salmeron, qui etiam Concilio interfuit, Proleg. 2. *Liberum reliquit* (Concilium) *omnibus, qui Scripturas sacras profundius meditantur, fontes Hebræos & Græcos, quatenus opus est, consulere, quo nostram* (Latinam) *vitio librariorum vel temporum injuria corruptam emendare valeant.* Serarius in Proleg. c. 19. q. 12. multis probat, non prætulisse Hebræis Græcisve fontibus Latinam Versionem, Synodum Trident. *Satis manifestum est,* (inquit) *fontem purum, rivo, quamtumvis puro, cum prærogativa quadam præferendum: --nam Authenticam Versionem esse, est censeri cum Originaria lingua convenire.* Adam Contzen. Polit. l. 3. c. 23. *Libere affirmo, Versionem Latinam ita probatam, ut tamen Græcis & Hebræis fontibus maneat sua auctoritas.* Tragice vero exclamat Julius Rugerius, Secretarius Apostolicus, lib. de Script. Canonicis, c. 44. *Cujus* (ait) *piæ aures ferre poterunt, Hebraicam Editionem* (de Græco N. Test. idem dici potest) *a Spir. S. iisdem verbis dictatam, a Prophetis conscriptam, ab Esra restitutam, a Christo recitatam & explanatam, &c. a qua omnes Editiones, velut a parente & fonte suo fluxerunt, correctiones derivantur, & discrepantiæ librariorum culpa exortæ sæpius sublatæ sunt, nunc explosam & damnatam esse?* Ex horum testimoniis, quibus plures adjungere licet, satis constat, quænam sit virorum in Ecclesia Romana doctiorum in hac controversia sententia.

22. Si quis vero dicat, Si possint in textus Originarios errores irrepere scribarum lapsu, vel ex alia causa fortuita, ut in Versiones aliosque omnes libros; quomodo in locis talibus possint Versiones ex iis corrigi? Respondeo, In tali casu, ubi de menda constat, ex aliis codicibus, restituenda est vera lectio. Nam, ut antea ostendimus, varia sunt media, quibus, dum codices variant, lectio vera restitui, & errores emendari possunt. Primo itaque lectionem librorum originalium in vitio cubare clare probandum est, tum error corrigendus: sic vera lectione restituta, Textus originarius Versionum norma & regula fit. His itaque non obstantibus, codices originarii vere dici possunt Authentici, &, (generaliter loquendo,) norma omnium Versionum. Nam, ut supra demonstratum est, codices tales, in quibus nullum omnino sit erratum dari, est, si non absolute & physice, saltem moraliter impossibile: & si tales mendæ Authenticam Scripturæ auctoritatem tollerent, nulla esset Scriptura Authentica; cum nulli tales codices extent, nec per industriam humanam dari possint. Potuit quidem Deus omnes scribas ab errore omni immunes præstare: hoc vero Dei sapientiæ haud congruum videbatur, qui laborem & diligentiam nostram in servandis & corrigendis codicibus adhibendam voluit: unde & aliquando labi permisit, sed non in gravioribus; nec ita, ut media deessent, quibus lapsus isti corrigi possint. Recte itaque Raderus, Animadv. in Chron. Alexandr. p. 25. *Universe loquendo, semper plus tribuit Ecclesia Hebraicæ, velut fonti, quam Græcæ inde derivatæ.* Videatur J. Morinus Diatr. parte 2. Elench. Sect. 15.

23. Concedit Bellarm. in quibusdam casibus, posse nos a Versionibus ad fontes recurrere. De Verbo Dei. l. 2. c. 11. Primo, cum in Latinis Versionibus videtur esse error librariorum. 2. Cum Codices Latini variant. 3. Cum verbum, vel sententia est anceps. 4. Ad energiam ac proprietatem vocabulorum quorundam in textu originario percipiendam. Melchior Canus alios addit, scil. 5. Cum disseritur cum infidelibus. 6. Cum emphasis est in vocabulo Hebraico. 7. Ad eruendos plures sensus. 8. Ad percipienda verba Græca vel Hebræa, quæ in editione Latina remanserunt. Etsi vero aliquid sit, quod nobis hi largiuntur, non tamen totam veritatem proferunt. Insufficiens enim est ista casuum enumeratio. Errores enim varii dari possunt, & in Vulg. Lat. dantur, qui ad ista capita revocari non possunt. Deut. 29. 23. legitur in Vulg. Lat. *sulphuris & solis ardore comburens,* errore manifesto, cum in Hebr. sit, *salis.* Erratum hoc non observarunt Harlemius vel Lucas Brugensis, qui codices diligenter contulerunt. Correxit tamen Sixtus 5. ex Hebræo sine ulla exemplarium Latinorum auctoritate: nec conjicere quisquam potuit, esse librarii errorem, sine codicis Hebræi inspectione, cum sensus bene flueret. Præterea major codicum numerus sæpe fallit. Gen. 3. 15. in omnibus fere exemplaribus Latinis legitur, *Ipsa conteret caput tuum.* Et duo tantum habuit Luc. Brug. quæ legerunt, *Ipse:* ita ut sine textus Archetypi inspectione emendari hic locus non potuit: ex quo August. Steuchus emendavit, *Ipsum.* In exemplo, quod profert Bellar. ex Ecclesiastico, cap. 45. 6. *Dedit illi cor ad præcepta.* Ex loci circumstantiis non potest colligi, legendum esse, *coram;* nec ex variis codicibus deprehendit Luc. Brug. sed ex paucioribus Harlemius, ex quibus sine recursu ad Hebr. non potest vera lectio restitui. Sæpe etiam errare potest interpres ex ignorantia vel inadvertentia; qui casus inter modo dictos non habetur: nec tamen ejus error sine textu originario deprehendi aliquando potest. Itaque regulam constituimus generalem, scil. In omnibus ad textum originarium recurrendum est, nisi ubi plane constat, errorem in textum irrepsisse: ubi vero hoc probari non potest, necessario ad textum, ut ad normam, omnes versiones sunt probandæ. Non satis est dicere cum Bellarm. *Ex fontibus, si puri sint, corrigendæ sunt versiones:* hoc enim supponi debet, fontes esse puros, donec contrarium per instantias particulares liquido probetur, secundum regulam Jurisconsultorum, *Quilibet præsumitur esse bonus, donec constet de contrario.* Nec tamen ex quibusdam instantiis probatur generalis fontium corruptio, sed tantum in his locis lapsum esse scribam, quod cum fontis puritate stare potest: ut ex iis, quæ diximus, liquet.

24. Quædam tamen hic speciose objiciuntur. 1. Incertum esse textum Hebræum, sublatis punctis, quæ non sunt de essentia textus. Exemplum profert Joh. Morinus exercit. Bibl. 6. cap. 2. in verbo דבר, quod octo modis

legi

legi potest, & totidem diversas habet significationes, ut דבר *verbum*, דבר *pestis*, דביר *adytum*, דבר *dixit*, דבר *loquens*, דבר *dictum*, דבר *loqui*, דבר *loquere*. Ad eundem modum, ex tribus literis Latinis c r s, omissis vocalibus, 23 vocabula Latina diversarum significationum deduci posse, scribit. Unde inferunt, Textum Hebræum non posse pro certa regula haberi; sed versiones, quæ tam vocalibus, quam consonantibus constant, esse certiores. Ad hæc multa respondori possunt, vocabula quædam per se spectata multiplicis significationis capacia esse: at in orationis contextu plerunque indifferentiam tolli, & ex antecedentibus & consequentibus determinari. Si vero adhuc vocabulum sit ambiguum, ex usu, & legendi consuetudine, ambiguitas tollitur. Ex usu enim, & majorum traditione, ope trium literarum א י ו quæ matres lectionis vocantur, & ante punctorum inventionem loco vocalium erant, vera lectio & pronunciatio conservata fuit. Licet enim puncta hodierna a Masorethis inventa sint: ipsorum tamen sonus, sive vocales ipsæ, reliquis literis coævæ sunt: nec punctarunt textum Masorethæ pro libitu; sed secundum lectionem illam usitatam, quam a majoribus habuerant. Præterea contra Textum Hebræum tantum militat hoc argumentum, non contra Græcum: manet ergo Textus Græcus Nov. Testam. Authenticus. Si vero alicujus roboris esset contra textum Hebraicum, probaret, codices Hebræos nunquam fuisse Authenticos, ne quidem cum primum scripti erant: eadem enim ambiguitate laborassent, cum puncta vocalia nondum inventa fuerint. Secundo objiciunt, quod si versiones non sunt Authenticæ, fides plerorunque nullum haberet certum fundamentum, cui inniti posset: cum vix unus e mille textum Græcum vel Hebraicum intelligat. Resp. Multa de hoc disputant Scholastici, quorum subtilitatibus nolo lectorem irretire. Si aliquid valeret hoc argumentum, probaret, omnes Versiones in linguas vernaculas fieri debere; (has enim solas plerunque vulgus intelligit;) & tam contra versiones, quam contra fontes facit, cum e vulgo plurimi sint, qui firmiter credunt; nec tamen versiones Latinas intelligunt, imo literas plane ignorant. Unde itaque firmitatem habet ipsorum fides? Totam Ecclesiam non audiunt, nec Concilia generalia evolvunt; sed ex proprii Pastoris vel Parochi, vel parentum institutione (quorum nemo infallibilis) credunt. Ipsorum itaque est, qui nodum hunc nectunt, solvere. Breviter tamen dico, fidem niti verbo Dei, sive veracitate divina, quocunque modo nobis sufficienter proponatur: Scriptura vero Originalis, Versiones, prædicatio, instructio privata &c. media tantum sunt, quibus objectum fidei sive veritates revelatæ nobis proponuntur. Fundamentum vero fidei est authoritas Divina, cui non potest subesse falsum; quam objectum fidei *formale* vocant Scholastici, sicut res ipsas credendas appellant *materiale*. Fides nititur itaque fundamento certo & infallibili: licet media quædam, quibus Deus utitur ad fidem generandam, infallibilia non sint. Sufficit enim actu non errari, cum objectum fidei proponitur; licet errare possibile sit: sufficit in hoc quemquam actu non errare, licet errare possit. Annon possumus certi esse, quod Solem videmus, etsi visus circa objectum suum errare possit? & quia visus via errare potest, ergo nunquam certus esse possit, se recto tramite incedere? Objectum fidei proponitur sufficienter, ita ut prudenter de eo dubitare non liceat; non ita evidenter, ut non possimus non credere, ut in conclusionibus Mathematicis, ubi intellectis terminis non potest quis non assentire. Alias nulla esset fidei obedientia, si actus credendi necessitaretur, sive (quod affirmant nonnulli) per vim Sp. S. irresistibilem voluntas necessario in assensum traheretur. Noluit Deus res fidei ita proponi sufficienter proponuntur, ut non sit justa causa dubitandi; non evidenter, ut fides sit actus obedientiæ liberæ: proponuntur ut summe credibilia, evidentia morali tanta, quæ sufficit ad obedientiam evangelicam conducendam; non cum evidentia physica, quæ necessario fidem producat. Non nego tamen, evidentiam illam Spiritum S. in cordibus fidelium per gradus augere, & certitudinem evidentiæ tandem producere.

25. Unica restat quæstio, An semper per Textus originarios corrigendæ sint versiones, an aliquando per Versiones corrigi possint textus originarii? Etsi vero ex dictis decidi hæc quæstio possit; tamen quia statuunt nonnulli, ex Vulgata Latina corrigi debere codices Græcos & Hebræos, hæc pauca adjicimus. Etsi Versiones, antiquæ præsertim, multum conferre possint, cum erratum in textum originarium casu irrepsit, ad veram lectionem indagandam & restituendam; tamen, generaliter loquendo, Versiones omnes secundum textus Originales corrigi & examinari debere. Nam, cum omnes Versiones, tanquam rivuli, ex codicibus originariis, ut fontibus, fluxerint; necesse est, ut quicquid veritatis in Versionibus inveniatur, illud a fontibus habuerint. Eatenus enim Versio vera dici potest, quatenus cum textu originario concordat. Sic enim Greg. de Valentia, *Translatio vera est, cujus sensus a suo fonte non deviat, sed sententias reddit easdem & æquales, nec ampliores, nec restrictiores*, &c. Contradictionem itaque plane implicat, affirmare simpliciter, fontem ex Versione corrigendum: æque enim absurdum est, ac si quis Solis motum ex horologio corrigere vellet; vel cum Automaton aberrat, dicere Solem irregulariter circumferri, potius quam vitium esse quod in Automato concedere. Quod enim quidam asserere audent, Vulgatam Latinam factam esse peculiari Sp. S. assistentia, ita ut interpres errare non posset, a cordatioribus ejusdem Ecclesiæ ut ineptum rejicitur. *Stultum est* (inquit Bellarm. l. 2. de Verbo Dei. c. 11.) *dicere, Traditionem Hæreticum* (ex cujus Versione quædam sunt in Vulgata, ut liber Danielis) *non potuisse errare; vel S. Hieronymum nunquam errasse, cum ipse in Esaiam cap. 19. dicat se errasse, & Ecclesia ejus correctionem acceperit. Non illos authores Canonizavit Ecclesia, sed tantum hanc Versionem approbavit; nec ita approbavit, ut assereret, nullos in ea librariorum errores reperiri: sed certos nos reddere voluit, in iis, quæ ad fidem & mores pertinent, nulla esse in hac Versione interpretum errata.* Hæc de hac quæstione sufficiant.

PROLEG. VIII.

De Masora, Keri & Ketib, lectionibus variis Orientalium & Occidentalium, Ben Ascher & Ben Naphtali; & de Cabala.

1. *De Masoræ nomine.* 2. *De Masora circa versus.* 3. *Circa voces.* 4. *Circa literas.* 5. *De literis majusculis & minusculis.* 6. *De suspensis & inversis.* 7. *De Mem clauso & aperto, & Nun medio & finali.* 8. *De literis 5 finalibus, quoties inveniuntur.* 9. *Muhammedani numerarunt versus in Alcorano.* 10. *Masorethicæ notæ circa puncta vocalia & accentus.* 11. *Masoræ forma, antiqua, hodierna.* 12. *De authoribus Masoræ. Non esse ab Esdra, vel Synagoga magna, nec a sacris Scriptoribus; sed a variis auctoribus, & variis seculis. Primæ observationes Masorethicæ fuerunt circa tempora Macchabæorum post ortos Pharisæos: aliæ a Rabbinis post-Talmudicis.* 13. *De usu Masoræ. De hoc variasse Rabbinos.* Masoram perfectam non extare. 14. *Quædam in Masora utilitatem suam habere.* 15. *Quædam plane inutilia & superflua.* 16. *Nunquam eam perfectam fuisse, ut efficeret, ne ulla posthac depravatio oriri possit. Calculus literarum Vet. Test. an verus.* 16. *Multa in Masora superstitionem Rabbinicam olent.* 17. *Punctatio utilitatem habet.* 18. *De Keri & Ketib, quid sint.* 19. *De harum notarum speciebus. Pronunciatio nominis* יהוה *per Jehova est vitiosa.* 20. *Enumeratio illarum specierum.* 21. *Numerum Keri & Ketib variare in præcipuis Editionibus Bibliorum.* 22. *De harum istarum auctoribus.* 23. *Esdr m & suos non fuisse earum auctores.* 24. *Auctores fuisse Masorethas ante-Talmudicos & Tiberienses.* 25. *Non ex Criticorum judicio, sed e codicum discrepantia plerasque fluxisse.* 26. *De iisdem observationes quædam.* 27. *De variis lectionibus Orientalium & Occidentalium.* 28. *De iis variæ observationes.* 29. *De lectionibus variis Ben Ascher & Ben Naphtali.* 30. *De Cabala.* 31. *De Cabalæ speciebus.* 32. *De sensu mysti o.* 33. *De Cabala practica.* 34. *De Cabala specialiter sic dicta.* 35. *De Gematria.* 36. *De Notarico.* 37. *De Temuria, sive permutatione.* 3 . *De auctoribus Cabalæ.*

De Masora scripserunt, Elias Levita, Petr. Galatinus, Joh. Morinus, Joh. D'Espeires, & alii: omnium vero accuratissime D. Buxtorfius in Tiberiade. Nos pauca, quæ necessaria nobis videntur, excerpemus. Dicemus vero, 1. De nomine, quid per illud significetur. 2. De materia, circa quam versatur. 3. De modis variis, quibus olim descripta & hodie impressa est. 4. De ejus auctoribus. 5. De usu & utilitate.

1. Masora est vox Hebraica, & diversimode scribitur, מסורה מסרת & מסורת sensu eodem. Derivatur enim a radice מסר quæ *tradere* significat, & bis in veteri Testamento occurrit, scil. Num. 31. 5. 16. Unde Masora *traditionem* significat, scil. cum quis aliquid quasi in manus alteri tradit, vel committit, ut explicat Elias, sive de rebus, sive de personis accipiatur. Hic pro doctrina accipitur, quam quis a majoribus quasi traditam posteris de manu in manum transmittit. Unde eam describunt, esse Criticam Hebræorum sacram, qua scriptionis & lectionis varietas per totam Scripturam traditur, quoties, quo loco, & qua forma quæque dictio in textu Hebræo invenitur; inventa, ut genuina lectio ab omni corruptione & mutatione immunis servetur. Opus sane incredibilis & stupendi laboris, totius Scripturæ structuram, quoad omnes minutias versuum, dictionum, literarum, punctorum, &c. excutere, & ad incudem revocare; omnes versus, dictiones, & literas numerare, (unde סופרים *numeratores* dicti) virgulam censoriam adhibere, &c. Horum vero omnium notas in Bibliis Venetis & Basileensibus impressis, partim per singulas paginas in margine, & inter columnas, partim ad finem Bibliorum excuderunt. An vero ex tantis laboribus fructus & utilitas tanta exurget, & an hoc studio effecerint, ut nihil postea in Textu Hebræo depravari aut mutari possit, (prout a multis affirmatur,) posthac disquirendum est.

2. Quod ad materiam Masoræ attinet, sciendum est, eam positam esse in annotationibus Criticis circa textum Hebræum, & versari circa 1. Versus. 2. Voces. 3. Literas. 4. Puncta vocalia & accentus. Circa versus, numerarunt Masorethæ singulos versus uniuscujusque libri, & uniuscujusque sectionis majoris Legis; nec tantum Pentateuchi, sed totius textus Hebraici: numerumque ad finem cujusque sectionis vel libri annotarunt: primo literis numeralibus; dein nomine aliquo symbolico, ex cujus literis idem numerus exurgit. Dein versum medium singulorum librorum annotarunt. In Genesi numerant versus 1534. versum medium esse cap. 27. 40. *Et gladio tuo vives.* In Exodo, 1209. medium, c. 22. 28. *Magistratui ne maledicito.* In Levit. 859. medium, c. 15. 7. *Qui tetigerit carnem fluidi.* In Numer. 1288. medium, c. 17. 5. *Et erit ut ejus, quem elegero, virga floreat.* In Deuter. 955. medium, c. 17 10. *Et facies juxta verbum.* Omnium summa est, 5845. In hac tamen summa, ut observat D. Buxt. dissentiunt codices, dum in omnibus impressis mendose ponitur, 5245. Edit. Venet. per Felicem Pratensem, anno 1517. ponit in Deut. 1055. ubi centum redundant. Sic etiam discrepant Elias & Talmudici: ille præf. 3. lib. Masor. numerat 5842. Hi in libro Kiddushin. 5888. In omnibus mendose: in ex Masora ad finem cujusque libri constet, numerum esse 5845. In reliquis libris idem fecerunt. In Josua sunt versus 656. medius, c. 10. 8. In Samuelis 1. & 2. 1506. medius, 1. Sam. 28. 24. In Regum 1534. medius, 1. Reg. 22. 6. In Esai, 1295. medius, c. 33. 21.

Jerem. 1365. medius, cap. 28. 11. Ezech. 1273. medius non apponitur in fine libri, ſed in Maſora parva notatur, cap. 26. 1. Prophetæ minores pro uno libro habentur, in quo 1050. medius, Mich. 3. 12. Pſalm. 2527. medius, 78. 36. Prov. 915. medius, cap. 16. 18. Job 1070. medius, cap. 22. 16. Cantic. 117. medius, 4. 14. Ruth 85. medius, c. 2. 21. Threni non habent numerum adſcriptum: eſt autem, 154. medius, cap. 3. 34. Eccleſ. 222. medius, cap. 6. 10. Eſther 166. medius, c. 5. 7. Daniel. 157. medius, c. 5. 30. Eſdras & Nehem. 688. medius, Nehem. 3. 32. Chronic. 1. & 2. 1763. medius, 1 Chron. 27. 25. Summa omnium verſuum Vet. Teſtament. eſt, 23206. Hos verſus numerarunt, ne quis fraude vel negligentia verſum aliquem detruncaret, vel audacter adderet: quem finem an aſſecuti ſint, infra diſquiremus. 2. In verſibus etiam quædam obſervarunt quoad voces & literas, ex quibus conſtant: quorum quædam proponit D. Buxtorf. & alia multa quiſque colligere poteſt. Verbi gratia, unus verſiculus datur, conſtans ex 42 vocibus, & literis 160. ſcil. Jer. 21. 7. Duo ſunt tantum in Lege, quæ incipiunt a litera Samech, ſcil. Ex. 32. 8. Num. 14. 19. Et duo in Lege, quorum ſingulæ voces exeunt in Samech. viz. Gen. 32. 14. Num. 29. 33. Duo, in quibus quater eſt ויאמר. Geneſ. 22. 7. & 1 Reg. 20. 14. Tres ſunt, in quarum ſingulis ſunt 80 literæ, quorum unus notatur in Maſ. mag. Num. 36. 8. Sic 47 verſus ſunt, in quibus ſingulis ter legitur לא ut Gen. 21. 26. Verſus ſunt 123. in quorum ſingulis bis legitur ולא ut Gen. 13. 6. Hæc, inter alia innumera, proferre placuit, ut per ea de reliquis judicare quiſque poſſit. 3. Circa verſus etiam notarunt, in quibuſdam eſse hiatum, ubi ſenſus eſt Ellipticus vel imperfectus: horum alii numerant 25. alii 28. ubi in libris quibuſdam vacuum ſpacium relinquitur. Primus eſt Gen. 4. 8. ubi Textus Hebræus habet, *Et locutus eſt Cain cum Abele fratre ſuo*: poſt hæc verba relinquitur ſpacium, quod LXX. & Cod. Samarit. ſupplent hoc modo; *Eamus in agrum.* Ad quem locum Maſora ait, eſse 28 verſus deficientes in medio verſus, ſcil. quoad ſenſum, qui imperfectus videtur. At Gen. 35. 21. Maſora notat tantum 25 hujuſmodi loca, quam notam veriorem eſse putat Buxtorf. Loca recenſet in Lege quatuor. Gen. 4. 8. & 35. 22. Num. 25. 19. ſive 16. 1. Deut. 2. 8. Reliqua ſunt Joſ. 4. 1. & 8. 24. Judic. 2. 1. 1 Sam. 14. 13. 20. 37. & 16. 12. & 19. 21. & 23. 2. 11. 2 Sam. 5. 2. 19. & 7. 4. & 24. 11. 1 Reg. 13. 20. Eſa. 8. 3. Ezech. 3. 17. & 44. 15. De quibuſdam tamen dubitat, an huc pertineant. 4. Ad verſus etiam pertinent notæ Maſorethicæ circa correctiones ſcribarum, voces ſcil. 18. quas ſcribas mutaſse aiunt. Loca recenſentur ad initium libri Numer. & Pſal. 106. 20. De his locis egimus Proleg. de Textuum Original. integritate: ubi oſtendimus per ſcribas intelligi Eſdram & viros Synagogæ magnæ, qui loca iſta emendarunt, & veram lectionem reſtituerunt. 5. Huc etiam referri poteſt ablatio ſcribarum in quinque vocibus, de quibus Maſora Gen. 18. 5. Dicunt enim quinque eſſe voces, quibus in vulgaribus codicibus præpoſita erat litera Vau: quæ tamen in textu Authentico non extabat, ſed auferri debuit. Monent enim, iſtis locis ita legi non debere: quod perinde eſt, ac ſi auferri vellent, unde *Ablatio ſcribarum* dicta. Loca ſunt, Gen. 18. 5. ואחר *& poſtea*, pro, אחר, *poſtea.* Gen. 24. 55. ubi vox eadem. Num 12. 14. ubi ואחר in qua monet Maſora, Vau tollendum: at in libris pleriſque impreſſis manet. Pſal. 68. 26. ubi etiam ואחר, pro אחר. Pſal. 36. 7. ומשפטיך pro משפטיך ubi Maſ. magna tantum quatuor iſtiuſmodi locorum meminit, uno per errorem omiſſo: at Maſoram correxit Buxtorfius. Ad verſus etiam pertinet, quod in quatuor libris penultimum verſum repetunt, vel ejus ſaltem initium, viz. ad finem Eſaiæ, Thren. Malach. & Eccleſiaſtis: ut in libris, tam impreſſis, quam MSS. videre licet. Cauſam hanc reddunt, quod verſus ultimi iſtorum librorum deſinunt in minis, vel pœnis. Verſus vero penultimus benedictionem vel bonum aliquod habet: ergo, ne lectores triſtes diſcederent, verſus penultimos repetunt, ut læti diſcedant. Alii aliam cauſam reddunt, a dignitate verſuum penultimorum, qui ſæpe repetendi & ruminandi ſunt.

3. Ut verſus, ſic voces recenſuerunt: circa quas, 1 Annotarunt varias codicum lectiones, aliaque quæ ſub nomine Keri & Ketib comprehenduntur; cum vox ſcil. aliter in textu ſcribitur, aliter in margine legenda notatur: unde puncta, quæ voci marginali propria ſunt, voci textuali adſcribuntur. Horum variæ ſunt ſpecies: non enim omnia ad lectionis varietatem proprie pertinent. De his vero peculiari Diatriba dicendum eſt. 2. Notarunt voces quaſdam plene vel defective ſcriptas. Plenæ dicuntur, cum literæ Vau & Jod quieſcentes, exprimuntur, ubi non ſemper exprimi ſolent; vel cum He paragogicum additur perſonæ ſecundæ Præteriti, & ejus affixo. Defectivæ, cum voces ſcribuntur ſine literis Jod, Vau, Aleph, quieſcentibus, vel He finali, licet communiter cum iis ſcribi ſoleant. Non vero ad omnes ejuſmodi voces plenas vel defectivas annotarunt aliquid Maſorethæ: ſed ad eas maxime, quæ communiter ſcribi ſolent plene, & raro defective; vel communiter defective, & raro plene, ſecundum regulam Eliæ in Præf. 3. Maſ. c. 1. Cum dictiones plenæ plures ſunt, quam deficientes, numerarunt deficientes; e contra, cum deficientes ſunt plures, quam plenæ, numerarunt plenas. V. g. Gen. 2. 7. וייצר *& formavit*, notant ſemel ſcribi plene cum duplici Jod, cum alias communiter cum uno Jod ſcribatur. Jon. 2. 3. יסבבני *circumdedit me*, notat Maſora hoc verbum novies defective, id eſt, ſine Vau in medio reperiri, cum communiter Vau exprimatur. 3. Quædam notarunt circa vocum ſitum vel locum; reſpectu initii, medii, vel finis alicujus verſus, ut Gen. 1. 30. notant ולכל quater verſum incipere: loca vero alibi proferunt, ſcil. ad finem Deuteron. Gen. 1. 1. Maſora notat vocem הארץ quæ verſum ibi terminat, ter in fine verſus inveniri. Gen. 6. 4. Voces אחרי כן quæ ſunt in medio verſus, notantur ter inveniri ſimul in verſiculi medio: frequentiſſime vero hoc notant in particulis indeclinabilibus, ut in את, אל, אשר &c. 4. Significationis ambiguitatem in quibuſdam notarunt. Ut Gen. 19. 8. ad האל notant octies accipi in ſignificatione communi, ſcil. pro pronomine, cum alias ſit unum ex divinis nominibus. Huc etiam referri poſſunt voces, quas quis exiſtimare poſſit aliter legendas eſſe, vel propter ſenſum, vel quia aliter leguntur. Ad has notarunt סבירין *putantur*, ſcil. aliter legi poſſe, ut Ex. 4. 19. לך שב מצרים *ito, redito in Ægyptum.* Notant quinque loca eſſe, quæ putantur eſſe debere מצרימה quia ſcil. motus ad locum alias ſic exprimitur. Præcavent (ut quibuſdam placet) temeritatem audaculorum, ne aliquid immutare præſumant; vel, ut alii conjecturas ſuas proponant de alia lectione.

5. Verborum quorundam ſtructuram notant, cum verbum aliquod cum nomine certo, vel cum præpoſitione certa peculiariter jungitur, vel cum literis ſervilibus extra communem uſum; maxime vero vocum, quæ incipiunt a literis כלב & cum Scheva vel Patach ſequente Daghes punctatæ ſunt: ut verbum ירא cum את האלהים pro, *timere Deum*, ſepties occurrit: loca recenſet Maſora, Gen. 42. 18. Sic Gen. 1. 22. ad בַּיַּמִּים notant, tria eſſe Dagheſſata, ſcil. cum Patach ſub ב ſequente Daghes etc. 6. Multas etiam voces numerarunt Maſorethæ, quoties ſcil. in Bibliis inveniuntur. Ut Jon. 3. 6. notant vocem וַיַּעֲבֵר novies reperiri: loca vero, ubi occurrunt: non ſemper exprimunt. 7. Notarunt etiam voces 15. quæ ſuperne uno vel pluribus punctis notantur: quarum 10. ſunt in Lege, 4. in Prophetis, & una in Hagiographis. Hæc puncta vero non ſunt vocalium notæ, ſed ad myſteria quædam notanda appoſita eſſe volunt; quæ Legis Oralis pars erant: hodie vero per frequentes diſperſiones oblivioni fere tradita. Antiqua eſt horum punctorum mentio in Talmude Tract. Berachoth. c. 1. & libro Zohar: unde quidam ad Eſdram & viros Synagogæ magnæ referunt. Ut vero facile concedam, a poſterioribus Maſorethis non eſſe adſcripta, qui puncta vocalia invenerunt, quia ante Talmudem extiterunt: ſic non facile credam ab Eſdra vel Prophetis appoſita eſſe; ſed poſt eorum tempora caſu (ut alia ejuſmodi) in textum irrepſiſse: vel forte conſulto a quibuſdam Judæis addita, ut inde myſteria quædam de textu depromerent: Poſteriores vero mutare noluiſse, ſed quaſi ab Eſdra vel ſacris Scriptoribus adjecta eſsent, ſuperſtitioſe retinuiſse: quod ipſis ſolenne eſt. Myſteria enim, quæ a Maſorethis eliciuntur, plane ridicula ſunt, & Spiritu Dei indigna, ſuperſtitionem Rabbinicam olentia. Loca vero ſunt Gen. 16. 5. In וּבֵינֶיךָ ſupra Jod poſterius punctum affigitur: vox vero hæc non plene ſcripta eſt in tota Lege, niſi hoc loco cum duplici Jod, ad hoc myſterium ſcil. notandum. Sara his verbis cum Abrahamo expoſtulat, dicens, *Judicabit Deus inter me* וּבֵינֶיךָ *et inter te.* Hoc vero verbum cum duplici Jod, ſignificare poteſt, (*et inter filium tuum:*) unde volunt Saram, licet voce externa Abrahamum alloquens, dixit, *Judicet Deus inter te et me*, tamen tacite in animo, Hagaram, dixiſſe: ſcil. *Judicet Deus inter me* וביניך *& filium tuum*, quem ſcil. Hagar in utero geſſit; ita ut Abrahamum voce, & ancillam animo allocuta ſit: & ob hoc magnum myſterium ſcil. Rabbini nonnulli nugantur, hanc vocem ſuperne punctatam eſſe. Quis vero ferat, ut iſtiuſmodi ineptiæ ſacris Scriptoribus adſcriberentur? 2 locus Gen. 18. 9. אֵלָיו *ad eum*, ubi Aleph, Vau, & Jod punctata ſunt. (3.) Gen. 19. 33. וּבְקוּמָהּ *& cum ſurgeret illa*: punctum eſt ſupra Vau. (4.) Gen. 33. 4. וַיִּשָּׁקֵהוּ *& oſculatus eſt eum*, ubi 4. literæ punctatæ. (5.) Gen. 37. 12. אֶת (6.) Numer. 3. 39. וְאַהֲרֹן *& Aharon*: ubi omnes literæ punctatæ. (7.) Num. 9. 10. רְחֹקָה *longinqua*, ubi He punctatum. (8.) Num. 21. 30. אשר, quod duobus punctis notatur. (9.) Num. 29. 15. ועשרון *& decimam.* Maſora notat hanc vocem eſſe punctandam; ſed in Bibliis omittitur, forte errore Typographorum. (10.) Deut. 29. 29. לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, *nobis & liberis noſtris*: ubi plures punctantur. (11.) 2. Sam. 19. 20: יָצָא *Egreſſus eſt*, ubi omnes literæ punctantur. (12.) Eſa. 44. 9. הֵמָּה *ipſa*, ubi He punctatum. (13.) Ezech. 41. 20. הַהֵיכָל *templi*, ubi 4. puncta. (14.) Ezech. 46. 22. מְהֻקְצָעוֹת *angulata*, ubi plura puncta. (15.) In Hagiographis una iſtiuſmodi vox eſt. Pſal. 27. 13. לוּלֵא *niſi*, ubi Maſora notat, hanc vocem punctatam eſſe ſupra & infra. Rationem agnoſcit Buxtorf. inſipidam reddi in Talmude, loc. cit. quam idcirco negligit.

4. Ut verſus & voces; ſic etiam literas, tam conſonantes, quam vocales, recenſuerunt Maſorethæ. 1. Circa conſonantes, quas vulgo vocant literas 22 Alphabeti, notarunt quædam ſpectantia, tam quantitatem, quam ſitum, & numerum. Reſpectu quantitatis, quaſdam notarunt in Textu, reliquis majores, quaſdam minores, quaſdam quaſi ſuſpenſas ſupra reliquas in eadem linea, quaſdam inverſas, quaſdam medias in quolibet libro. Reſpectu numeri, ad calculum revocarunt, quot literæ occurrant in ſingulis libris, quot ex quinque finalibus, quot in omnibus libris Vet. Teſtamenti. Licet vero labor hic immenſus ex magna parte inutilis ac ſuperfluus videatur, parumque conducat ad textus Hebraici integritatem conſervandam (de quo poſtea:) libet tamen ſingula lectori proponere, ejuſque judicio ſubjicere.

5. Literæ majuſculæ conſtituunt in Lege Alphabetum, quibuſdam tamen literis geminatis, & una triplicata. Catalogum recenſet Maſora initio Geneſis, & initio libri Chron. ſed cum diſcrimine circa Vau, Teth, Lamed, Nun, Samech, & Pe finale, ut ſuis locis videbimus. Harum mentio eſt in Talmude, tract. סופרים ſive de ſcribis, unde & Maſorethis Tiberienſibus antiquiores ſunt. Tempus vero, quo in textu introductæ ſunt, exacte notare non poſſumus. Quod vero quidam, qui Maſoram ad Eſdram & Synagogam magnam referunt, ſtatuunt myſteria quædam in his literis, ut & reliquis, olim fuiſſe Hebræis nota; hodie vero oblivioni tradita, probare non poſſum. Quicquid enim antiquiores de iis judicabant; certe myſteria, quæ a poſterioribus Maſorethis & Rabinis traduntur, mera ſomnia ſunt, & gerris Siculis vaniora: ut cum litera ג majori forma ſcribitur, Levit. 13. 33. in והתגלח volunt memoriale eſſe trium, qui radi tenebantur. ſcil. Nazaræorum, pollutorum, & Levitarum, qui 13 annum exceſſerant. ב in voce בראשית Gen. 1. 1. ad denotandum duplex opus Creationis, ſcil. cœli & terræ. א in voce *Adam* אדם 1. Chron. 1. 1. ad denotandum primum hominem, unde humani generis origo. ד Deut. 6. 4. in אחד *unus*, ad denotandum Deum unicum eſſe in 4. mundi partibus &c. Quis vero non videt hæc eſſe mera hominum commenta; a ſacris ſcriptoribus nequaquam intenta vel cogitata? Literæ vero iſtæ non in omnibus Bibliis exprimuntur. Munſterus ex ſuis eliminavit: in aliis editionibus quædam notantur, quædam omittuntur. Cum tamen in pleriſque editionibus majoribus retineantur, etiam in noſtra exprimi curavimus: & ne qua operarum negligentia omittantur, earum Catalogum hic ſubjicimus. De his, ut & de minuſculis, inverſis, ſuſpenſis, finalibus, in dictionis medio, & e contra, eorum ſententiæ accedimus, qui ſtatuunt errore librariorum, vel caſu fortuito, in textum primo irrepſiſſe: ſcribas vero poſteriores, qui cum codices alios exſcriberent, talium literarum quantitatem & ſitum obſervantes ex libris vetuſtioribus, certo conſilio a majoribus ita ſcripta fuiſſe ſibi perſuaſerunt; & ex innata gentis ſuperſtitione myſteria neſcio qualia ex eis elicuere: (quæ a poſteris, qui a majorum placitis vel latum unguem diſcedere nefas arbitrantur, potius aucta, quam imminuta ſunt, & ambabus manibus accepta ac firmiter retenta:)

vel Judæos quosdam antiquiores, qui ex textu per Cabalam alios sensus, mysticos scil. præter literalem hausere, has literas isto modo scripsisse: quas posteriores ab Esdra profectas esse, stulte sibi persuaserunt. Catalogus literarum majuscularum & minuscularum sequitur.

א in *Adam* אדם 1. Chron. 1. 1.
ב in בראשית *In principio*. Genes. 1. 1.
ג in והתגלח *& raditur*. Lev. 13. 33.
ד in אחד *unus*. Deut. 6. 4.
ה in הליהוה *an Domino*. Deut. 32. 6.
ו geminum, in גחון *venter*. Levit. 11. 42. ubi mediam hanc literam esse volunt Pentateuchi, & in ויזתא Esth. 9. 9.
ז in זכרו *recordamini*. Mal. 3. 22.
ח in חור *candidum*. Esth. 1. 6.
ט geminum, in שבטו *virga ejus*. Job. 9. 34. & in טוב *bonus*. Eccles. 7. 1.
י in יגדל *magnificetur*. Numer. 14. 17.
כ in וכנה *& surculus*. Psal. 80. 16.
ל bis occurrit, in וישלכם *& disjecit eos*. Deut. 29. 26. & in והלטאה *& lacerta*. Levit. 11. 30.
מ bis occurrit, in משלי *proverbia*. Pro. 1. 1. & in שלשים *Abnepotes*. Gen. 50. 23.
נ ter occurrit, in נצר *servans*. Ex. 34. in ליני *pernocta*. Ruth. 3. 13. ubi 7. Orientales non Nun, sed Lamed pro majuscula ponunt, & in משפטן *causam earum*. Num. 27. 5.
ס geminum, in סוף *summa*. Eccles. 12. 13. & in ויהס *& silere fecit*. Num. 13. 30.
ע in שמע *audi*. Deut. 6. 4.
פ geminum, in בשפרפרא *summa aurora*. Dan. 6. 20. & in ובהעטיף *& in serotinando*. Gen. 30. 42.
צ in צפו *speculatores ejus*. Es. 56. 10.
ק in קן *nidus*. Psal. 84. 4.
ר in אחר *alius*. Ex. 34. 14.
ש in שיר *Canticum*. Cant. 1. 1.
ת etiam geminum, in תמים *integer*. Deut. 18. 13. & in ותכתוב *& scripsit*. Esth. 9. 20.

Literas etiam minusculas annotarunt, reliquis minores, ad numerum 33. per singulas literas Alphabeti. Quædam tamen sunt triplices, una quadruplex: de quibus idem dicendum, quod de majusculis, in quibusdam libris non exprimi; in aliis plures vel pauciores, ut videre est apud Buxt. in Tiberiade, qui quasdam ab Elia in Masora omissas supplevit. Significant vero in genere ex mente Rabbinorum, rei de qua agitur, *diminutionem* vel *contemptum*: & ex eodem fonte profluxerunt, quo majusculæ. Earum etiam mentio fit in Talmud tract. de scribis: recensentur initio Levitici, & initio Masoræ magnæ.

א minusculum, est in ויקרא *& clamavit*. Lev. 1. 1. Mysteria Rabbinica hujus & reliquorum, vid. apud Buxtorf.
ב in הב, *da*. Prov. 30. 15.
ג in וגיש *& gleba*. Job. 7. 5. denotat minutas pulveris partes, in quas corpus post mortem redigitur.
ד in ארם *Homo*. Prov. 28. 17.
ה in בהבראם *quando creata sunt illa*. Gen. 2. 4.
ו est geminum, in שלום *pax*. Num. 25. 12. dein in לשוא *in vanum*. Psal. 24. 4.
ז in ויזתא Esth. 9. 9.
ח in חף *nitidus*. Job. 33. 9.
ט duplex, in טבעו *demersa sunt* Thren. 2. 4. & in וטהרתם *& mundi eritis*. Num. 31. 24.
י in תשי *oblitus es*. Deut. 32. 18.
כ in ולבכתה *& ad deflendum eam*. Genes. 23. 2.
ל in לוא *non*. Thren. 1. 12.
מ triplex, in מוקדה *adustio*, Levit. 6. 9. In ממרים primum מ *rebelles*. Deut. 31. 27. & in וטהרתים *& mundavi eos*. Neh. 13. 30.
נ quater invenitur, in נעו *vagantur*. Thren. 4. 14. In Esa. 44. 14. ארן *ornus*. Jer. 39. 13. In ונבושזבן *& Nebuschazban*. & Pro. 16. 28. In נרגן *susurro*. In tribus ultimis Nun finales sunt minusculæ.
ס duplex. Nah. 1. 3. in בסופה *in tempestate*, & Psalm. 27. 5. in בסכה *In tabernaculo suo*.
ע in לעות *ad pervertendum*. Thr. 3. 36.
פ prius in בשפרפרא *in summa aurora*. Dan. 6.20.
צ duplex. Jer. 14. 3. וצוחת *& clamor*. & Job. 16. 14. פרץ *ruptura*.
ק bis occurrit. Gen. 27. 47. in קצתי *tædet me*, & Ex. 32. 25. בקמיהם *inter adversarios eorum*.
ר bis etiam occurrit. Ex. 23. 19. & 34. 26. ראשית בכורי *principium primitiarum*: sed Masora parva non exprimit, ad quem locum referri debeat, & Masora finalis aliud substituit. In Esth. 9. 9. in פרמשתא
ש in Esth. 9. 7. In פרשנדתא
ת In Esth. 9. 9. in פרמשתא

6. Tertio notarunt literas quasdam suspensas, & unam, scil. נ inversam. Suspensæ notantur in Masora ad Judic. 18. 30. & Psal. 80. 14. Nun suspensum est Judic. 18. 30. in מנשה *Menasses*. Ain in 3 locis Psal. 80. 14. מיער *ex sylva*. Job. 38. 13. in רשעים *improbi*, & v. 15. מרשעים *ab improbis*. Nun vero inversum esse in novem locis, notat Masora. Num. 10. 35. & Psal. 107. 23. Loca sunt, Num. 10. 35. בנסע *in proficiscendo*: ubi Nun inversum est, ut innuatur, sic retrorsum agendos esse omnes hostes Israelis. Quis hic non miretur acumen Rabbinicum? Imo quis non indignetur talia ad sacros scriptores referri? Num. 11. 1. כמתאננים *queritantes*. Reliqua sunt in Psal. 107. ubi tamen, Nun inversum non cernitur in textu, sed figura Nun inversi ponitur in marg. in Bibl. Venetis. Primum est v. 23. באניות *in Navibus*. 2. v. 24. ונפלאותיו *& mirabilia ejus*. 3. v. 24. in quo nullum est Nun: unde Masora hoc loco mendosa est. 4. v. 26. נפשם *anima ipsorum*. 5. וינועו *& vagantur*. v. 27. 6. & v. 28. in quo tamen nullum Nun invenitur. 7. vers. 40. נדיבים *principes*. His quidam addunt Nun in חרן Gen. 11. ult. de quo nihil apud Buxtorf. Tamen Rabbi. Salom. in explicatione legis. & R. Bechai notant, Nun inversum scribi debere, & Masora notat ad marginem נון הפוכה *Nun inversum*: in nullis tamen libris MSS. vel impressis, inversionis istius extat vestigium.

7. Quarto notarunt literas Mem & Nun, in quibusdam locis irregulariter scribi, scil. Mem clausum in medio dictionis, Es. 9. v. 7. לםרבה & Mem apertum in fine Neh. 2. 13. הם. Nun etiam medium scribitur in fine vocis. Job. 38. 1. מנ *ex*. & in quibusdam libris Keri marginale monet

legendum cum Nun finali מן. De his quædam diximus Proleg. de antiquis literis Hebraicis: quo lectorem, qui plura desiderat, remittimus. Notarunt etiam literam mediam cujusque libri, & libri cujusque literas omnes, ut ex reliquiis quibusdam istiusmodi Masoræ adhuc servatis colligitur. Nam Levit. 11. 42. ad Vau in voce גחון notat Masora, literam Vau esse literam mediam legis: quod etiam notatur in Talm. lib. Kidduschin cap. 1. Sic Psal. 80. 14. In מיער *ex sylva*, litera Ain notatur esse media libri Psalmorum, ut & legitur in Talm. eodem loco. Literas etiam singulorum librorum numerarunt. In fine Genes. post versiculorum numerum addunt numerum literarum istius libri esse, 4395. quod tamen, monente D. Buxt. intelligendum est de ultima sectione istius libri, non de toto libro. Elias Lev. Præf. 3. dicit, literas totius Legis esse, 600045. & literas primæ sectionis esse, 1915. quem calculum tamen falsum esse, monet idem Buxtorf. qui putat esse ultra 5000. Ita fecerunt in reliquis libris, licet in Masora hodierna illorum calculi non extent: nam haud dimidia est pars Masoræ, quam in Bibliis impressis habemus.

8. Numerarunt etiam, quoties literæ 5. finales, quas vocant, in toto Vet. Test. occurrunt. Notarunt Caph finale inveniri vicibus 10981, Mem finale 24973, Nun 8719, Pe 1975, Tzade 4872. Summa totalis est 51520. Easdem literas intermedias etiam ad calculum revocarunt. Caph 37272. Mem 52805, Nun 32977, Pe 20750, Tsade 16950 vicibus reperiri. In toto 160754. Numerarunt etiam quoties singulæ Alphabeti literæ per totum V. Test. reperiuntur. Quod ex carmine de hoc composito per Saadiam Gaon, qui Babylone floruit post annum Christi 900. & Vet. Test. e Hebræo in Arabicum transtulit, constat: quod ex Elia proponit Buxt. c. in Comment. Masor. Singularum vero literarum summam, Tabula sequens declarat.

א 42377.	ו 76922.	כ 48253.	ע 20175.	ש 32148.
ב 38218.	ז 22867.	ל 41517.	פ 22725.	ת 59343.
ג 29537.	ח 23447.	מ 77778.	צ 21882.	
ד 32530.	ט 11052.	נ 41696.	ק 22972.	Summa totalis
ה 47554.	י 66420.	ס 13580.	ר 22147.	815280.

Hos vero literarum numeros collegit Saadias ex Masoræ schedis, quæ tunc extabant, nobis vero ignotæ sunt: & fortasse fidelius & multo certius in Masora, quam in Saadiæ rythmis exprimebantur. Unicuique vero literæ versum Biblicum subjungit, qui eundem numerum, quem literis prius expresserat, vocibus integris designaret. An vero hic numerus bene subductus sit, a multis (idque non sine causa,) dubitatur. Schickardus in Bechinhap. p. 47. supputationem quandam conjecturalem instituit, per paginam unam vel alteram: unde numerum multo majorem esse conjicit. Certe si vera sit Eliæ supputatio, qui ultra 60000. in solo Pentateucho colligit, numerus multo major exurget per omnes libros Vet. Testamenti. Suspicatur itaque Schickardus, literas tantum quæ in Prophetis et Hagiographis continentur, sub hoc calculo comprehendi: cui si addantur literæ in Pentateucho, scil. 600045. exurget numerus, 1415325. Alii hanc viam tentarunt. Primo literas unius paginæ numerarunt, quas per paginarum numerum per tota Biblia multiplicant: unde numerum, 1200000, literarum in toto Ver. Test. collegerunt. Quisnam vero sit numerus certus & exactus nemo adhuc (quod sciam) demonstravit: nec videtur, moraliter loquendo, possibile esse calculum exactum conficere, cum vix possibile sit librum aliquem ita exacte correctum invenire, in quo literarum quarundam mendæ non reperiantur: literæ etiam multæ ita sibi similes sunt, ut facile possit calculator unam pro alia legere, si nullus esset error in ipso codice: unde calculus necessario falsus conficitur. Nec video, quomodo ad textus sacri integritatem conservandam labor hic inutilis inservit, ut postea ostendemus.

9. Judæos imitati sunt Arabes, aliique Muhammedani in Alcorano suo; idque non tantum in punctatione, & variarum lectionum collectione, sed etiam in versuum, dictionum, & literarum calculo conficiendo: quem testatur Cl. Hottingerus Thes. Philol. lib. 1. cap. 3. sect. 4. in MS. quodam Arabico se invenisse, in quo numerantur versus in Alcorano. In exemplari Medinensi priori, 6000. In Medinensi altero, 6216. In Meccensi, 9219. In Cufensi, 6236. In Bozorensi, 6216. In Syriaco vel Schamensi, 6226. Literarum numerus, 323015. Nec defuerunt inter Christianos qui non tantum στίχους numerarunt in Nov. Test. ad finem cujusque libri, quorum distinctio utilissima fuit; sed & versus & literas librorum quorundam Vet. Testamenti, ut in MSS. Syriacis quibusdam invenimus: de quibus alibi.

10. Circa vocales, earumque punctationem, & accentuum notas, magnam eamque utilissimam operam navarunt Masorethæ. Idque primo punctorum inventione: quibus textum non pro arbitrio, sed secundum veram & receptam lectionem a sacris scriptoribus ad ipsorum tempora conservatam punctarunt: unde facilior lectio, & textus ambiguitati ac corruptioni minus obnoxius redditur: hoc enim ipsorum inventum fuisse, si ni fallor, satis clare probatum. Etsi vero punctorum vocalium & accentuum notas plurimas sine necessitate multiplicarunt, & minori compendio idem efficere poterant: tamen, quin utilissimum hoc eorum inventum fuerit, nemo iverit inficias: unde & in aliis linguis Orientalibus idem imitati sunt Arabes, Syri, Persæ, &c. Post punctorum appositionem, multa annotarunt posteriores Masorethæ, circa vocalium lectionem rectam, & irregularem multorum punctationem, ne quis eas, mendosas esse suspicans, mutare tentaret: ut cum vox irregulariter, sine causa legitima, contra formam communem, & similium vocum analogiam, punctata est: cujus extant exempla plurima. Insolens etiam & inconstans ratio in punctis Daghes & Mappic, contra analogiam Grammaticam notatur. Annotarunt etiam vocum quarundam structuram, quæ cum aliis, vel cum literis servilibus contra regulas communes construuntur. Multas etiam voces hoc vel illo modo punctatas numerarunt, quoties scil. in Scriptura inveniantur: & locos sæpe indicant. Monet vero D. Buxtorf. Tiber. lib. 1. cap. 13. In Masora magna, vocales tantum nominari Camets & Tsere; sub Camets vero Patach, sub Tsere Sægol comprehendi: posteriores vero Rabbinos, qui Masoram parvam ex magna collegerunt, distinctionis causa eas vocasse Camets

vum & Patach parvum. Masora vero parva, interdum Vocalium istarum & aliarum nomina exprimit, interdum nudam figuram ponit: quod fit in iis tantum vocibus, ubi periculum aliquod esse videretur erroris in lectione, vel quod alibi sic non occurrant, vel ut distinguerentur ab aliis locis, ubi aliæ vocales legebantur. Exempla ubique obvia in Bibliis Venetis & Basileensibus, ut Gen. 3. 22. ad vocem כְּאַחַד notat utraque Masora, duodecim esse cum Patach, ne scil. hæc ab incauto confunderentur cum כְּאֶחָד quorum sunt 7. quæ notantur in Masora ad Esa. 65. ad finem. Ad finem Gen. 2. 22. ad וַיִּבֶן notat Masora parva, formam ejus justam esse Camets parvum & Patach magnum, id est, Tsere & Patach. Absque hac nota facilis esset lapsus, ut scriberetur Segol ab initio, ut alibi sæpe scribitur juxta formam יֶשַׁע & similium, quibus tertia gutturalis est ח vel ע. De accentibus etiam quædam observarunt; at non adeo frequenter, ac in vocalibus: cum non tam significationi, quam pronunciationi inserviant. Nam etsi sensum per membra sententiæ accentus indicant: tamen (observante eodem) de hoc nihil monent. At cum vocales per accentus distinguentes mutantur, vel non mutantur; id observant aliquando, cum a communi usu ratio aliqua peculiaris inerat diversa: ut Genes. 3. 11. ad לְךָ Masora utraque notat esse quatuordecim cum accentu Sakeph in Lege: ubi legendum לָךְ non לְךָ ut usus in pausis aliter postulat. Tandem, cum vox aliqua cum accentu contra usum communem notatur; monent, talem accentum illo loco esse debere, etsi vox sæpius alibi alio accentu notetur: ut Jon. 1. 3. ad vocem בָּאָה cum accentu in ultima syllaba, Masora parva notat, hoc verbum occurrere undecies in Bibliis cum accentu Milra. i.e. in ultima syllaba. Sic cum vox aliqua contra naturam accentus est punctata, hoc casu tum accentum, cum vocalem notant, ne quis mendam scribæ esse putaret, ut בֵּן cum accentu semper habet Tsere: at cum accentu privatur, & sequenti voci per Maccaph conjungitur, habere debet Segol. At contra hanc regulam, observant ad Gen. 17. 17. septies extare hanc vocem, cum Patach parvo, id est Segol; & e contra quater cum Tzere & Maccaph, contra usum communem. Infinita hujusmodi occurrunt: quædam etiam, quarum causa nos latet, auctoribus fortasse perspecta, quorum rationem reddere non possumus.

11. Hæc paulo fusius de materia Masoræ. Formam quod attinet, alia fuit olim, quam quæ hodie in Bibliis impressis conspicitur, ut ex Elia observarunt D. Buxtorf. Schickard. Joh. D' Espeires, & alii. Non enim textui Hebræo in margine adscripta erat; sed in chartis sive schedis separatis observationes suas annotarunt, quas publice in scholis discipulis suis explicabant. In tantam etiam molem excrescebant, ut textum Biblicum superarent, teste eodem Elia: unde in marginibus Bibliorum commode describi non poterant. Deinde non simul & semel, nec ab uno auctore notæ istæ collectæ sunt; sed a diversis auctoribus, variisque temporibus; imo per plura secula compilatæ, novisque observationibus indies auctæ: cum posteriores prioribus semper aliqua nova addiderint; adeo ut instar Crocodili, (quem, quamdiu vivit, crescere & augeri scribunt,) nova incrementa quotidie faceret Masora, nec in hunc diem (teste eodem Buxtorf.) finem perfectum assecuta sit. Hanc vero fuisse antiquam Masoræ formam, testantur antiquiss. exemplaria MSS. quæ hodie apud Judæos sunt in Pergameno per libros separatos conscripta: ex quibus R. Jacob Ben Chajim suam, quæ in Bibliis Venetis primo, postea & in Basileensibus imprimitur, extraxit: nec enim omnia publicavit, sed ex pluribus schedis, quæ sibi potiora visa sunt, extraxit: quæ cum Bibliis Venetis prodierunt, rejectis vel omissis reliquis, quæ major pars erant. Talibus etiam usus est Elias. Tale etiam habuit Capnio ex dono Maximiliani 1 Rom. Imperatoris, quod conscriptum erat ante aliquot secula pro Aben Ezra, minutissimis literis exaratum; nec per lineas, sed per varias animalium formas quasi depictum, quod Schickard. præf. ad Bechin. Happ. testatur se vidisse, & jam esse apud Marchionem Badensem. Alterius etiam meminit D. Buxtorf. in Bibliotheca Palatina asservati. Cum vero variæ Masoræ exemplaria MSS. in publicum prodirent, & apud populum innotescerent, cœperunt Masorethæ vana scientia tumidi, & ut popularem auram captarent, (referente D. Buxtorf.) & pecunias corrogarent, notas suas ad singulas paginas Bibliorum adscribere; quasdam ad partem paginæ superiorem, quasdam ad inferiorem, quasdam ad latera describendo, ut in Bibliis quibusdam MSS. antiquis videre licet: unde magna confusio & multiplices errores orti, de quibus conqueritur Elias Levita. Habeo tale exemplar Bibliorum MS. ante annos 300 exaratum, cum variis notis Masorethicis, quæ tam minutis characteribus descriptæ sunt, ut oculorum aciem effugiant. Sic vero per partes ad textum adscriptæ erant, confuse, & mendose, donec typis primus edidit cum Textu Hebræo, Bombergus Typographus celebris Venet. usus in hoc opera Judæi illius Tunetani, R. Jacob Ben Chajim, quem magna summa conduxit: qui collectis undique & collatis notis Masorethicis, sive per libros separatim, sive cum textu conjunctim scriptis, & post plurima errata correcta, in hodiernam formam reduxit, quam in Bibliis Venetis videmus, multis quidem erroribus conspersam: quos tamen magna ex parte correxit Buxtorf. in Bibliis suis. Est autem hæc Masora, vel potius Masoræ pars reliqua (nam ex majori parte, ut dixi, periit) duplex, Textualis & Finalis. Textualem in magnam & parvam dividunt. Parva ex magna contracta est: & ad latus interius, vel si materia postulat, ad exterius, literis numeralibus, vocibus decurtatis & symbolicis, breviter describitur. Loca Scripturæ hic non designantur, nisi vox bis tantum occurrat: tunc enim locus alter, una alteraque voce ad ב adjecta recensetur. Numerus major aliquando per verba symbolica, idque lingua Chaldaica, exprimitur. Nota Masorethica refertur ad vocem in textu, quæ circello notatur: si vero plures sint, notæ ipsis ordine respondent. Si vero ad medium duarum vel plurium dictionum circellus ponatur, nota Masorethica ad omnes conjunctim refertur. Hæc & alia ejusmodi ad Masoræ usum spectantia apud D. Buxtorf. habentur, Clave Masor. c. 1. Masora magna Textualis est, quæ cuique paginæ supra & infra textum, & aliquando ad latus, cum Comment. Rabb. totum spacium non explent, adscribitur. Hic voces præcipue recensentur, & loca Scripturæ enumerantur, quæ in parva omittuntur. Primo enim ponunt vocem textus, deinde numerum quoties reperitur: & tandem loca Biblica notantur, quæ aliquando per &c. omittuntur, & ad alium locum referuntur. Puncta duo notam Masorethicam finiunt, & duo apices indicant verba Ben Chajim, qui Masoram ordinavit. Huc spectant & Masoræ præliminares, quæ in librorum quorundam vestibulo circa vocem primam majusculam ponuntur: quarum notæ non semper ad textum istum spectant, sed generalia quædam plerunque continent, occasione ex textu capta. Masora magna Finalis in fine Bibliorum disponitur ordine Alphabetico, & inter alia habet plurima, quæ in Textuali Masora ob spacii angustiam adscribi non poterant. Voces proponit secundum duas priores literas radicales, unde vox incipit: primo autem generalia quædam præmittuntur, quæ ad talem literam, ejusque communes affectiones spectant: tum ad voces ipsas secundum formam radicis progrediuntur: sæpe tamen peccant, cum voces non secundum formam radicis, sed secundum formam derivativam in aliena litera proponunt; unde confusio magna, observante Buxtorf. Nec proponunt librum & caput in vocibus recensendis, (hæc enim ex Concordantiis petendi;) sed verba quædam ex versu, ubi ista habentur, repetuntur. Loca vero Biblica vel statim adducunt, vel ad Textualem Masoram relegant. Videatur D. Buxt.

12. De authoribus Masoræ non una est omnium sententia. Quidam ad Mosem & traditionem e monte Sinai, ut omnia sua somnia & deliria, referunt: quod plane ineptum, cum vix quarta veteris Test. pars per Mosem tradita, vel ejus tempore conscripta sit: Masora vero continet observationes per omnes libros Vet. Testamenti. Judæorum plerique Esdram & viros Synagogæ magnæ, inter quos Prophetarum ultimi numerantur, auctores Masoræ faciunt. Alii denique ad Masorethas Tiberienses circa annum Christi 500 notas referunt Masorethicas: non negant tamen, quin variis seculis a variis auctæ & continuatæ fuerint. Quod mihi videtur vero consentaneum, paucis expediam. 1. Certum est, notas has Masorethicas, nec simul, nec ab uno auctore, collectas fuisse; sed per varia secula a diversis auctoribus compilatas. Hoc tandem omnes concedunt, Buxtorf. Joh. D' Espeires, &c. Unde Elias præf. 2. in Masor. Hammasor, ait, *notas illas ejusmodi esse, ut semper iis aliquid novi adjici possit, & novæ indies excogitari possint.* Hoc etiam res ipsa clamat, cum notæ circa voces irregulariter punctatas, & de earum numero, necessario supponunt punctationem multo ante factam; & Masoretharum distinctio in priores & posteriores plane arguit, diversis temporibus eos scripsisse. 2. Constat etiam, quasdam notarum Masorethicarum partes, collectas fuisse ante confectum Talmud: ideo tota Masora non est a Tiberiensibus. Hoc patet ex vocibus superne punctatis, & ex literis majusculis, minusculis, suspensis, inversis: quarum expressa fit in Talmude mentio, prout supra notavimus. 3. Esdram, vel sacros scriptores, & magnæ Synagogæ viros, fuisse auctores Masoræ, vel alicujus partis Masoræ, nulla solida ratione hactenus probatur: imo multa potius suadent contrarium. Nam punctorum vocalium & accentuum inventio, & ad textum appositio post Talmud facta est, ut supra evicimus: at maxima pars Masoræ est circa voces punctatas, & punctatione, ut fundamento nititur. Notæ vero circa literas majusculas, minusculas, suspensas, inversas, Mem & Nun medias & finales, &c. plane superstitionem olent Rabbinicam; & sacris scriptoribus, virisque θεοπνεύστοις indignæ sunt, circa quas futilitatem suam vel pueris ridendam præbent Rabbini, dum earum rationes reddere conantur. Varias vero lectiones, quæ sub Keri & Ketib nomine veniunt, nemo sacris scriptoribus adscribet, qui perpendet, quod in Esdræ, Danielis, Zach. & Malachiæ prophetiis istiusmodi notæ inveniuntur: nemo enim mente sanus affirmaverit, ipsos veram in propriis scriptis lectionem ignorasse; vel quas in diversis codicibus invenerant, sub ק in margine annotasse. Numerum vero vocum & literarum in singulis libris colligere; item medias literas &c. cujusque libri annotare; res est plane inutilis, nec quicquam ad integritatem textus conservandam faciens: ut antea ostendimus, & statim clarius demonstrabimus: ita ut viris istis divinis talia ascribere, non aliud est, quam magna injuria eos afficere. Cum itaque quicquid in Masora aliquid habet utilitatis, longe post Esdræ tempora inventum sit; reliqua vero, quæ plane inutilia vel superstitiosa sunt, nefas sit Prophetis ascribere, sequitur nullam Masoræ partem ab iis compositam esse. Certe si tales habuisset auctores, divinæ esset auctoritatis, ut reliqua Scriptura, quam viri isti Sp. Sancto afflati scripto consignarunt: cum tamen omnes, quod sciam, fateantur, humanæ tantum auctoritatis esse. Nec ita negligenter eam tractassent Rabbini, ut in varias chartas ac schedas quisque pro libitu eam conjiceret, & dimidiam ad minimum partem perire sinerent. Imo quisque pro arbitrio eam corrigit, & a Masoretharum traditionibus non raro discedit, teste Elia, Tab. 1. orat. 3. R. Jacob Ben Chajim Præf. in Biblia Venet. & ex Christianis multi viri Hebraice doctissimi, Masoræ sæpe contradicunt, eamque corrigunt, Scal. de Emend. lib. 5. Gomarus de Relig. disp. 6. præter Capellum, & alios. Denique non ausi fuissent notas suas, posteriores Masorethæ iis, quas viri divinitus inspirati collegerunt, adjungere, & cum iis miscere, quasi pari gradu incederent. Hæc, & alia, quæ adferri possent, hoc plane certum reddunt, Masoram post Esdram incœpisse. Judæorum vero auctoritas parum valet, ut supra ostendimus, in propria causa: cum ex ipsorum historiis fabulis refertis post dispersionem, nil certi haberi possit; nec iis tuto fidendum sit, nisi aliunde confirmetur: præsertim cum rationes firmæ in contrarium adducuntur. 4. Probabile tamen est, licet non statim post Esdram, tamen circa tempora Macchabæorum, cum Pharisæorum secta exorta est, qui traditionum magistri erant, quosdam incœpisse observationes facere. Tunc enim incœperunt esse valde studiosi circa Legis corticem, verum ejus sensum & observationem parum curantes: quod studium eorum, posteri multo auxerunt, dum quisque Criticen suam exerceret, & novas observationes cumulo adjiceret. Probabile autem est, primo versus numerasse; postea verba & literas; tandem, post apposita puncta vocalia, & accentus, ex iis observationes confecisse. Summa huc reddit, Masoram non esse ex ulla parte ab Esdra & Prophetis, sed humanæ tantum authoritatis: ante Talmud quædam observata fuisse, post Talmud multa plura a Tiberiensibus aliisque adjecta: præcise vero tempus, cum primo incœperit, vel quando desierit, assignari non posset.

13. Ad usum Masoræ tandem devenimus: quam quidam ita admirantur

tur, ut dicant imposibile esse post Masoram, ullum errorem, depravationem, vel mutationem in textum irrepere posse. Alii e contra opus vanum, inutile, nulli usui inserviens, otiosorum hominum inventum esse, affirmant. Qui vilipendunt, sunt tum inter Judæos, tum Christianos. Auctor libri Cosri serm. 3. c. 31. ad proselytum suum hæc verba habet; *Vides eorum opus* (Masoretharum) *vanum fuisse & supervacaneum, & occupationem diligentem in re inutili.* Cosri Commentator in hunc locum, eandem fuisse sententiam plurium Rabbinorum affirmat. *Multi* (inquit) *sapientes, quos vidi & audivi, traducunt, despiciunt, & vituperant hoc studium* (Masorethicum.) *Sapiens quoque R. Aben Ezra comparat eos numeranti folia & paginas librorum medicorum, quibus omnibus non sanatur ullum vulnus.* Inter Christianos multi sunt viri docti, qui hanc operam nihili faciunt. Vir doctus in Critica sua Hebræa, licet Masoram ex magna parte ad Esdram & magnam Synagogam referat; & multa adferat pro utilitate ejus ad textum purum conservandum: ita tamen concludit; *Hoc tempore Masoram non posse Scripturam defendere, quia jam est corrupta, & dimidia sua parte mutila: ideoque etiam non est certa & infallibilis regula lectionis S. Scripturæ. Judæi jam diu sub jugo aliorum habitarunt, ac propterea Masoram suam tam nitide & incorrupte conservare non potuerunt. Hinc est, quod tractu temporis magna ejus pars perierit; & reliqua pars, quæ adhuc superest, corruptionem talem passa sit, ut non amplius regula incorruptilitatis Scripturæ esse possit.* Joh. Morinus in Pent. Samarit. exerc. 4. c. 7. 8. contendit, *Masoram esse in multis confusam, corruptam, incertam, falsam; nisi, quod cum res aliunde nobis constat, Masoræ consensu quomodocumque confirmetur.* R. Jacob Ben Chajim, qui Masoram in Bibliis Venetis primus edidit, fatetur ad finem Præf. Masoræ, *Libros quos inspexit fuisse omnino confusos, et ita perturbatos, ut nulla in illis esset domus sine mortuo.* Etiam & ipse Elias licet Masoram multis encomiis celebrat, tamen Præf. 2. in Masoram Hammas. invehitur contra Masorethas propter inanis gloriæ desiderium: et affirmat, *defectus Masoræ non posse numerari:* & concludit, *opus imperfectum defectibus undique scatere.* Nec aliter D. Buxt. qui in c. 19. Comment. Mas. ait, *infinitos errores in Masoram introductos esse, ut ex castigationibus suis abunde liquet:* & incusat *Judæorum negligentiam, immanem incuriam, & oscitantiam, qui ad manifestissima etiam vitia cæcutiere, & inter tot impressiones ad ea meliorem manum non adhibuere.* Etsi vero librum integrum conscripserit de Masoræ erroribus, quos ipse emendavit: addit tamen, *Ne quis credat omnia esse correcta, & emendata:* quia nunquam ordine in singula inquisivit: sed prout quæque nunc hic, nunc illic obviam accedebant, ita ad censuram vocavit; & multa non dubitat superesse, ad quæ examinanda hinc patebit aditus. E contra alii quam magnifice de Masora sentiunt. Idem Elias sibimet contradicens, Præf. 3. dicit, *quod post Masoram fieri non potest, ut incidat mutatio aut depravatio quovismodo in aliquibus libris Scripturæ. Unde non sine causa dixerunt Magistri, Masora est sepes legis.* Eliæ suffragantur hodie omnes Judæi, & ex Christianis non pauci. D. Buxtorf. dicto libro, licet multa in Masora falsa & confusa esse ostendat; tamen sæpe de ea loquitur, ac si post hunc laborem vix posset Scriptura Vet. Test. corrumpi, vel mutari in aliquo. Ar. Mont. Præf. Tom. 1. ad Bibl. Reg. ait, *In Masora tanquam in sacra & fida custodia, summa diligentia, &c. antiquæ lectionis reliquiæ, vestigia exemplaque omnia continentur, &c.* Et in Præf. de variis lection. Hebr. vocat *Masoram utilissimum thesaurum, qui varias lectiones fideliter tradat, & tanta cura conservat, ut nulla ne vel minima in variis exemplaribus discrepantia, vel perspicacissimo deprehensa unquam fuerit, &c.* Mariana tract. pro Edit. Vulg. c. 10. *per Masoretharum diligentiam cautum esse dicit, ne facile Hebræi codices vitiari possint.* Bonfrer. Præloq. c. 13. sect. 3. ait, *eos omni diligentia morali adhibita effecisse, ut deinceps nihil in textu Hebræo immutari vel depravari possit.* Idem sentiunt multi alii, præsertim qui rem serio non perpenderunt. Schickard. Happ. disp. 3. de Masoreth. p. mihi 52. 53. allatis quibusdam locis ex Elia & Ab Ez. de Masoretharum diligentia, quasi extra se raptus exclamat; *O incredibilem etiam in minutissimis diligentiam! O singulare numinis beneficium! O mirandam, tot exemplarium per omnes Europæ, Africæ, Asiæque angulos dispersorum, per tot secula ad nos propagationem, & salutarem harmoniam!* Tandem concludit, quod *ne vel tantillum depravare* (scioli) *possint, quin id sacrilegium sacra hæc Critica statim proderet.* Simeon de Muis Censur. exerc. Samar. Morini. p. 148, 149. scribit, *quod Masora nobis Biblica Volumina sarta tecta servavit, æternumque servatura sit:* Et, *quod ne minimus apex de Bibliis Hebraicis periit, Masoræ beneficium est.*

14. Ut vero, quid de hac re sentimus, explicemus, distinguendæ sunt Masoræ partes. Quædam enim in ea notata utilitatem magnam habere, & ad textum conservandum multum facere, negari non potest: Alia vero plane superflua & parum utilia esse, haud difficile est ostendere. Masoram vero nunquam ita perfectam fuisse, ut efficeret, ne posthac ulla depravatio vel mutatio oriri possit. Hoc per partes probandum. Et primo, licet Masora aliquid valeat, ut textus Hebræus in quibusdam locis integer conservetur: nunquam tamen effecerunt Masorethæ, ut totus textus sacer esset extra omne periculum mutationis vel depravationis cujuscunque. Nam primo, opus suum nunquam perfecerunt Masorethæ; cum semper novas observationes quisque adjiceret, ut supra ex Elia & Ben Chajim ostendimus. Multa quidem notarunt circa voces plenas & defectivas, & circa vocales & accentus in quibusdam vocibus: quæ loca ab ipsis notata si concederemus, depravari non posse; quid tamen de reliquis vocibus fiet, (quæ infinitæ,) ad quas nihil notarunt? Hæ in eodem statu sunt, ac si nulla esset Masora; ideoque depravationi non minus obnoxiæ sunt, quam si Masora nulla fuisset. Dein constat, quod, non obstante Masoretharum diligentia, multa errata in textum irrepserint, codicesq; in multis discrepaverint; nec ex Masora omnes discrepantias componi posse. Hoc clarissime liquet ex differentiis codicum Ben Ascher & Ben Naphtali, tum ex variis notis in Masora positis ex codicibus a priori Masora discrepantibus: quas discrepantias collegit Ben Chajim ex libris plurimis, & in Bibliis Venetis & Basileensibus extant. Ut Gen. 25. 3. ad vocem ולאמים annotant, *libros esse quosdam correctos, in quibus est* ולאמם V. 14. ejusdem capitis, ad vocem ורומה notant, quod *in libris Hispanicis,* quos secuti sunt, *scribatur per* ה, *in multis tamen per Aleph,* ורומא. Cap. 34. 22. ad נמלים notant, *[...] esse amplius hoc vocabulum in Lege, & deficere: at in libris emendatis se [in]venisse* נמהלים. Infinita talia ubique se offerunt. Multa observarunt S[...] Amam. Joh. Morinus, & alii. Celebris est locus, Jos. 21. 36. 37. ubi vers[us] duos in omnibus antiquis correctis codicibus deesse notat Masora. Unde [...] Edit. Ven. 2. & Basileensi omittuntur: & in quibusdam recentioribus MSS. codicibus, ubi adduntur hi versus, notatur, *non extare in libro Hillelis.* Masorethicus etiam versuum numerus quadrat, si versus isti omittuntur: de quo supra: ex textu tamen clarum est, adesse debere; & hodie ubique in Bibliis extant. Multa etiam effugerunt Masoretharum diligentiam, ut in variis locis observarunt viri docti: nec contulerunt, vel conferre possent, omnes codices; sed quos comparare poterant. Unde in aliis codicibus aliæ possent esse discrepantiæ, non obstante eorum diligentia. Masora etiam ita conscripta est, lingua Chaldaica, vocibus decurtatis, & abbreviatis, literisque numeralibus, ut una facile pro alia poni possit, unde Masora depravatur, vocabulis etiam quibusdum Masoræ propriis, quæ alias nullibi extant, quæ omnia Masoram ita difficilem lectu reddunt, ut innumeris mendis necessario scateat: quod Buxt. Clavis Masor. testatur. Unde profitetur Elias præf. 3. *se viginti annos in hoc studio insumpsisse, ut Masoram explicaret:* primus enim Elias explicavit, licet Ben Chajim ante Eliam in ordinem redegerit. Hinc innumeræ mendæ deprehensæ, de quibus iidem Rabbini [...] cum Buxtorfio: ut nil dicam de Masoræ contrarietate, magnæ cum parva, & magnæ secum, &c. de qua Lud. Capell. Crit. lib. 5. c. 12. D. Buxtorfius, qui primus inter Christianos in Masoræ mysteria altius penetravit, plurima errata in numeris, aliisque notis Masorethicis correxit, partim ex aliis Masoræ locis, partim ex propriis observationibus. Ut Genes. 1. 1. in ipso limine, Masora parva ad verba את השמים ואת הארץ notat 'ג [...] est, ter inveniri cum tamen, 'ג"י tredecim locis illa verba simul legantur. Sic. v. 7. in Mas. parva ad ויהי־כן notatur 'ז septem esse: at in Masora magna 'ח octo, & sic in Masora finali. At ver 30. edit. prim. notatur, sex esse in hoc capite, cum qua consentit codex Masoræ MS. Bibliothecæ Palatinæ: ita ut quænam lectio sit vera, dubitet Buxtorf. licet ad ultimam magis inclinet. Plurima talia notavit vir ille Doctiss. In solo Pentat. correxit supra 200 istiusmodi mendas; & in Masora finali, quæ paucis constat paginis, ultra 180. Cum vero Masora ita sit imperfecta, falsa, & erratis scatens; quomodo potest esse fidelis custos veræ lectionis per totum Vet. Testamentum, cum ipsa correctione & castigatione toties egeat, nec adhuc perfecte castigata sit? quomodo textum ubique purum & incorruptum servare potest? quis *custodiet ipsos custodes*?

15. Magnam vero Masoræ partem, parum utilem esse, vel usui nulli inservire, multa probant. Numeratio scil. vocum, præcipue literarum per singulos libros, & per tota Biblia; literæ mediæ Legis vel aliorum librorum notatio; literarum etiam finalium; item majuscularum, minuscularum, inversarum, suspensarum, Mem clausæ & apertæ, Nun finalis & mediæ: quæ nihil ad Textus Hebræi conservationem conferunt, vel conferre possunt. In versuum numero discrepant, dum alii in Genesi numerant, 1534, alii 1540. in Deuter. 1455, alii 1055. ut observat D. Croius observ. in Nov. Testament. pag. 74. c. 10. In literarum numero calculum incertum esse, fatentur præcipui Masoræ patroni; imo falsum, ut supra notavimus. Nec possibile est, in vocibus præsertim & literis, exactum calculum conficere: cum per humanam industriam fieri non possit, ut exemplar tale sit, in quo non deficiunt vel redundant literæ aliquæ: nec quisquam adhuc extitit, qui examen instituit, an Masoretharum calculus verus sit. Nec, ut dixi, Masorethæ omnes codices examinarunt; sed numerum ex codicibus suis, quos contulerunt, collegere: si vero alios contulissent, discrepassent calculi; cum impossibile sit duos codices, multo minus omnes, in omnibus inter se consentire, ut ne in unica litera discrepent. In variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, observarunt nonnulli, pro nomine Tetragrammato יהוה quod extat apud Occidentales, ponere Orientales אדני Appellativum. Vid. Thren. 5. 21. quod plane probat Masoretharum calculum incertum esse de numero singularum literarum, cum incertum sit utram lectionem sequaris. Si vero hæc in nomine illo sacro incertitudo sit, quanto magis in aliis vocibus? Tentarunt Muhammedani in suo Alcorano, versus, voces, & literas numerare; at ne unum exemplar cum altero convenit; sed in omnibus erat aliqua discrepantia, ut supra notavimus. Idem fecerunt quidam inter Christianos, qui vocum quorundam Scripturæ librorum numerum confecerunt. In MSS. quibusdam Syriacis, quibus usi sumus, notatur ad finem libri Samuelis, constare illum librum vocibus 3436. Initio libri Regum notatur, illum librum constare vocibus 5221. In Novo etiam Test. Æthiopico, ad finem quorundam librorum, invenitur verborum calculus, quæ in illo libro extant. Sed nulli usui inservierunt tales calculi, nec textum sine mendis conservare poterant: quem, cum occurrebant, vel cum codices variarunt, nunquam ex computatione literarum, sed ex loci circumstantiis, & variorum codicum collatione, aliisque mediis, emendavimus. Judæorum calculum, ut dixi, nemo adhuc ita ocio abundavit, ut ad examen revocaverit: nec sane multum refert, an verus sit, necne. Nam posito tali numero certo & definito literarum in aliquo libro, possunt tamen corruptelæ & mutationes introduci, manente eodem numero literarum. Unius vocis vel literæ pro alia substitutio, transpositio, additio, substractio vocum & literarum fieri potest; ut & vocum divisio, conjunctio, & distinctio, eodem manente literarum numero fieri potest; quibus sensus mutari & corrumpi potest: numerus tamen vocum & literarum idem maneat. Quis unquam in locis controversis, vel in textu Hebr. Græco, vel alio, hanc viam tentavit, cum quæstio de vera lectione exorta sit, vel de corruptela loci alicujus; ut ex vocum vel literarum numero per totum librum, vel mediæ literæ observatione, litem dirimeret, vel locum restitueret? Imo ipsi Judæi, cum de lectione exorta esset quæstio, (ut inter Orientales & Occidentales,) non ad calculum vocum vel literarum confugerunt, vel ex media litera alicujus libri, vel aliis istiusmodi rationibus litem determinarunt: sed ex codicibus antiquis & correctis, locorum collatione, &c. libros emendarunt, & veram lectionem eruerunt. Cum itaque hæc Masoræ pars ad hunc finem inepta sit; non possum satis mirari, viros doctos, cum de hac vocum

& literarum numeratione loquuntur, quasi pro confesso sumere, omni corruptelæ hoc modo obicem esse positam. Unde etiam patet, quam absurdum sit, hoc divinis scriptoribus adscribere, quod ab hominibus otio abutentibus profectum est. Idem de media litera Legis, & media aliorum librorum dicendum; quis nos certos facere potest, talem literam esse mediam? Si vero constaret; quomodo hoc modo depravationi obviatur: cum mille possint esse errores in Lege, manente Vau, Levit. 11. 48. media Legis litera; præsertim si corruptelæ consilio, non casu, factæ fuerint: licet utroque modo accidere possit, eodem literarum numero manente? Nunquam legimus, Ecclesiam Christi, cui majorem Spiritus sui mensuram ipse promisit, talibus mediis usam ad textum Græcum Novi Testamenti conservandum. Multitudo exemplarium ubique terrarum; scripta, & commentarii Patrum & Doctorum per singula secula; codicum, qui in publico usu erant, ad vetusta exemplaria examen accuratum; locorum similium collatio, &c. multo certiora media erant ad veram lectionem conservandam; quam vana hujusmodi Rabbinorum inventa: præcipue vero Bibliorum Concordantiæ, hoc seculo ad perfectionem perductæ, plus faciunt, tum ad veram lectionem conservandam, tum ad sensum genuinum indagandum, quam tales Masoretharum observationes. Imo unicus Buxtorfii liber Concordantiarum Hebraicarum (excepta punctatione, & quæ ex ea pendent observationib⁹, una cum Keri & Ketib,) totam Masoram, ad veram lectionem conservandam, sensumque loci eruendum, multis parasangis superat. *Exhibet* enim *illud opus Concordantiarum*, (ut verbis auctoris utar in Epist. ad Sixtin. Amam. quam citat Sixtin. in consilio suo de studio linguæ Hebr.) *præter Lexici Hebraici omnibus vocibus Biblicis completi absolutam formam, etiam & perfectam Masoram.* Sunt enim Concordantiæ istæ, absolutus & perfectus omnium vocum Biblicarum thesaurus locupletissimus: qui non tantum voces omnes refert, & loca, ubi, & quoties inveniuntur; sed verba quædam antecedentia & consequentia: quorum nullum in Masora est reperire.

16. Quædam etiam in Masora plane superstitionem Judaicam olent; (tantum est, ut ab Esdra, vel Prophetis originem ducant:) qualia sunt, literarum majuscularum, minuscularum, inversarum, suspensarum, vocum superne punctarum, & alia ejusdem farinæ, annotatio. Arbitrantur quidam viri docti, priscos Judæos sapientes harum rationem reddere potuisse: fatentur tamen, rationes, quas reddunt Rabbini, esse vanas & ridiculas: nec probabile est, Esdram & Synagogam magnam, qui toti erant pro Legis observantia, quæ omnium legum finis est, in istiusmodi tricis, quæ ad pietatem nil spectant, operam collocasse. Est plane infra majestatem Sp. S. per literarum figuras & situm mysteria adumbrare, & sensus plane contrarios in eadem sententia proponere. Nec gravissimi Theologi in Commentariis suis istiusmodi mysteria notarunt vel curarunt: nec si veteres Judæi hæc ab Esdra & Prophetis profecta fuisse credidissent, ad mysteria quædam significanda; ita incuriosi fuissent, ut eorum significationem veram oblivisserentur. Ad hoc caput etiam referri potest, pro dictionibus in Textu, quæ ipsis obscœniora visa sunt, aliorum honestiorum in margine substitutio; quibus apposuerunt τὸ ק̄, ut monerent aliter legendum esse. Hoc enim excusari non potest, cum Deo ipso sapientiores videri velint, & aures ita castas habere, quæ offenderentur vocibus a Sp. S. in textu positis.

17. Quædam tamen in Masora utilitatem suam habere, negari non potest. Punctatio enim, licet multo majori compendio fieri posset, multum confert ad veram & facilem lectionem textus Hebraici. Multa etiam, quæ annotarunt circa punctationem vocum quarundam irregularem, & quoties voces hac vel illa significatione accipiuntur; item de vocibus plene & defective scriptis; variæ item lectiones in margine notatæ, & quæ habent de insolita vocum quarundam cum aliis structura: hæc, inquam, & alia ejusmodi, utilia esse tum ad lectionem veram, tum ad sensum genuinum, libenter agnoscimus. Concludam itaque hoc caput verbis D. Buxtorf. fil. Anticrit. part. 2. c. 4. p. mihi 502. *Scio equidem Masoram suos habere errores aliquando, neque semper sibi constare, vel plenam & perfectam esse. Illi tamen errores sæpe* (non semper) *ex collatione Masoræ ipsius corrigi & deprehendi possunt; neque illa propterea prorsus est negligenda: magnum enim adhuc usum nobis præstare potest.*

18. Hæc de Masora in genere; jam de Keri & Ketib dicendum: quæ cum inter præcipuas Masoræ partes numeretur, ideo seorsim tractanda. Per קְרִי significari *lectum*, per Ketib כְּתִיב *scriptum*, omnes norunt. In marginibus vero Bibliorum pro Keri occurrit ejus prima litera, brevitatis causa, sic notata ק̄: quæ lectorem monet, vocem sub ק̄ in margine adscriptam legendam esse; at cum punctis, quibus afficitur vox in textu: vox vero in textu scripta, quæ vocatur Ketib, circellum supra se appositum habet, quæ lectorem ad vocem marginalem sub ק̄ remittit. De iis vero hæc tradunt Judæorum magistri, Elias, & alii. 1. Vocem, quæ in margine scribitur, legendam esse, non quæ in textu. 2. Vocem textualem non habere sibi propria vocalia affixa vel accentus; sed quæ ad vocem marginalem pertinent. 3. Cum puncta vocis marginalis plura sunt, quam literæ vocis textualis ferre possunt, tum sæpe literam unam textualem pluribus punctis affici; ut & cum vox textualis plures habet literas, quam marginalis, earum aliqua punctis destituitur. Exemplum prioris vide in Jer. 42. 8. in אֲנוּ ubi Vau, præter punctum Schureck, habet etiam sub se Scheva: quia scil. puncta illa sunt propria vocis marginalis אֲנַחְנוּ. Posterioris generis. 2 Reg. 19. 23. in בְּרֹב, ubi Caph nullum habet punctum, eo quod lectio marginalis בְּרֹב plura non habet puncta. 4. Cum duæ sunt voces in margine, unica vero in textu; puncta quæ ad duas voces marginales adscribi debent, uni voci textuali apponuntur. 5. E contra, cum duæ sunt voces in textu, & unica in margine, litera finalis prioris dictionis textualis non est legenda omnino. Exemplum prioris generis est, in 2 Reg. 18. 27. ubi in textu est שֵׁינֵיהֶם cum sex punctis, quæ ad duas voces in margine pertinent מֵימֵי רַגְלֵיהֶם. Posterioris, 1 Sam. 24. 9. ubi in textu sunt duæ voces מִן הַמְּעָרָה, pro quibus in margine notatur unica מֵהַמְּעָרָה, unde in מִן litera Nun non est pronuncianda, sed supprimenda, ac si abesset. Quorsum spectat hæc regula, plane ignoro: cum ex prima regula, vox textualis non sit legenda.

19. De his notis, 1. De earum variis speciebus. 2. De numero. 3. De authoribus, inquirendum. 1. Quod ad species attinet, existimat Sixt. Amama, vel ex Judæorum religione quadam vel εὐλαβείᾳ, vel ex codicum mendosa descriptione & librariorum errore, ortas esse. Ad primam refertur nominis Tetragrammati יְהוָה pronunciatio per אֲדֹנָי, cujus puncta sub יְהוָה ponuntur; vel per אֱלֹהִים & ejus puncta, cum aliud Adonai immediate præcedit vel sequitur: nam hoc casu ne Adonai bis legatur, sub יְהוִה ponunt puncta ֱ Elohim. Hoc vero ad Keri & Ketib proprie non spectat: nam licet verissimum sit, vocem יְהוָה cujus vera pronunciatio nobis ignota est, vel per Adonai, vel per Elohim, quorum punctis afficitur, legendam esse; hoc tamen in margine per τὸ Keri non notatur: ideoque sub hoc capite variarum lectionum non comprehenditur. Quia tamen de hoc nomine mentionem fecimus hoc loco, libet quædam de eo adjicere, scil. vulgarem pronunciationem hodiernam nominis יְהוָה per Jehova, quasi propriis punctis afficeretur, esse omnino vitiosam; & apud veteres, tam Judæos, quam Christianos, prorsus ignotam. Certum enim est, apud Judæos longe ante Christi tempora, sive ob Divini nominis reverentiam, sive ob aliam causam, nominis hujus pronunciationem sub magna pœna interdictam fuisse omnibus, nisi solis Sacerdotibus, cum in templo populum solenniter benedicerent, ex Num. 6. unde post Templi eversionem nemini omnino licitum fuit illud effari; & sic brevi vera ejus pronunciatio penitus periit. Hoc vero non sine speciali & admirabili Dei providentia factum esse, observarunt viri doctissimi; ut Judæi simul cum Templo, in quo Deus verus colebatur, etiam nomen ejus essentiale & maxime proprium amitterent: ita ut cum ipsorum Deus ulterius esse noluerit, (everso enim templo publicum repudii libellum ipsis dedit,) verum ejus nomen posthac ignorarent. Quod vero solis Sacerdotibus permissum sit in templo in solenni illa benedictione illud effari, (imo, ut quibusdam placet, soli Sacerdoti summo,) constat ex Talm. Massecheth Sota. c. 7. & ex Maimon. libro Jad, Halacha de benedictione Sacerd. c. 14. S. 10. qui scribit, *Non pronunciari nomen illud secundum Scripturam, nisi in Templo.* Addit etiam, *post tempora Simeonis Justi desiisse etiam Sacerdotes per nomen illud benedicere; ne illud disceret aliquis, qui non esset vir bonus et honestus. Imo nullum Israelitam habere partem in futuro seculo, qui hoc nomen literis suis pronunciat*, legitur in Talm. Massechet. lib. Sanhedrim. c. 11. Et alibi, *Nomen Tetragrammaton non est datum nisi solis Sacerdotibus.* His similia habet Philo lib. 3. de vita Mosis. Videntur posteriores Judæi similes fuisse Romanis, de quibus Plinius Hist. lib. 28. c. 2. dicit, quod *nomen Dei, sub cujus tutela erant, studiose occultarunt, ne nomine cognito hostes ipsum evocarent.* Josephus etiam, qui eversioni Templi & Urbis excidio supervixit, & ex ordine Sacerdotali unus erat, Antiq. l. 2. c. 5. de hoc nomine loquens, subjicit, περὶ ἧς οὐ θέμις μοι εἰπεῖν, *de quo mihi non est fas loqui*: pronunciationem non ignoravit, illicitum tamen putavit illud effari. Si vero Sacerdotes, stante Templo, illud exprimere nefas duxerint; non mirandum, usum ejus, everso Templo, prorsus periisse: Unde nullibi apud Judæorum Scriptores reperitur; omnesque hodie diserte profitentur, se illud ignorare: & per Adonai ubique exprimunt, nisi aliud Adonai immediate præcedat, vel sequatur: tunc enim, ut diximus, puncta Elohim subjiciunt, & per Elohim legunt, ut in Bibliis Hebræis punctatis videmus. Apud Patres, omnesque Ecclesiæ scriptores, ubique per Adonai, κύριον, *Dominum* exprimunt: quorum nemo aliam enunciationem novit, nec sane possent; cum non nisi ex Hebræis addiscere poterant, qui illam ignorarunt: vel si scirent, ex superstitione id alios docere, pro piaculo habebant. Unde sæpius illud nomen vocant, ἀνεκφώνητον, ἀπόῤῥητον, ἄῤῥητον, *ineffabile*, &c. ut apud Clem. Alex. Theodor. Euseb. aliosque, tam Græcos, quam Latinos, legimus. Idem constat ex omnibus antiquis Scripturæ Versionibus, Græca τῶν ο, Aquilæ, Theodot. Symmachi, Syra, Arabica, Latina Vulg. &c. in quibus omnibus, ubicunque hoc nomen occurrit, legitur *Adonai*, quod Græci ubique exprimunt per κύριον, Syri per ܡܳܪܝܳܐ, Arabes per الرب, Latini per *Dominum*. Imo ipsi Evangelistæ & Apostoli, cum aliquid ex Vet. Testamento citant ipsi, vel verba a Domino citata referunt, semper hoc nomen per κύριον reddunt: quod plane probat, ipsos non legisse Jehova, sed Adonai. In Hieronymo quidem secundum nuperas quasdam editiones, legitur aliquando, Jehova, ut Psal. 8. at hoc ab Editoribus nuperis insultum esse, certissimum est; cum in antiquis Editionibus, Froben. imo & Paris. & in MSS. sit Jao, non Jehova. Analogia etiam Grammatica postulat, ut literæ serviles וכלב cum præponuntur יְהוָה sub se habeant Chirik, cum tamen semper sub se habeant Patach: nam ante Jod Schevatum semper debent affici cum Chirik, at ante א ut in אֲדֹנָי debent habere Patach, ut in וַיהוָה בַּיהוָה לַיהוָה. Hæc vero insolita punctatio aliunde esse non potest, nisi quod puncta illa sub יְהוָה sunt propria vocis אדני: unde non legi possunt, *vaihova, baihova, laihova*, sed *vadonai, badonai, ladonai.* Idem liquet ex literis בגדכפת quæ post vocem desinentem in litera quiescente aspirantur, alias habent Daghes: at vero post יְהוָה habent Daghes, licet ה quiescat, si legatur per Jehova: si vero legatur אֲדֹנָי ubi Jod non quiescit, debet litera sequens affici cum Daghes, quod certum est indicium, puncta hæc esse Adonai propria, non vero יְהוָה. Primus, qui per Jehova legit, erat P. Galatinus, qui floruit circa annum 1520. qui licet per Jehova legi posse dicat, nunquam tamen affirmat ita legi debere: & ipse semper per *Dominum* expressit, addita voce Tetragram. uncis inclusa, & *Judæos a Mose edoctos* ait, *hoc nomen non proferendum, sed loco ejus Adonai legendum.* lib. 2. de Arc. cap. 10. Si vero dicatur, nomen Jehova inveniri apud Paulum Burg. qui ante Galatinum vixit; apud quem in Exod. 3. Edit. Lugd. hæc verba habentur, *Proferri tamen potest Jehova: unde & Jovem Pagani dixere*; Respondet Amama, *hæc verba interpolata esse, cum in reliquis Editionibus non habeantur.* Idemque dici potest de Dionys. Carthus.

in Ex. 6. Edit. Col. qui etiam erat ante Galat. ubi habetur vox Jehova pro Jao, vel alio istiusmodi nomine, a sciolo quodam ignaro interpolatum. Quod contra objiciunt alicujus ponderis, est, puncta Adonai non esse eadem cum iis sub יְהוָה: nam in Adonai primum punctum est Chateph Patach; at sub יְהוָה est Scheva simplex. Ad hoc vero facilis est responsio, Scheva compositum sub gutturalibus esse vicarium Scheva simplicis sub reliquis literis; ita ut non natura, sed figura tantum & officio differant. Nam idem est Scheva simplex sub aliis literis, quod compositum sub gutturalibus: quæ cum non ferant Scheva simplex, præsertim mobile, assumunt compositum: unde, cum prima litera in Adonai sit gutturalis, debet sub se habere Chateph Patach: at cum prima in יְהוָה sit Jod, Scheva compositum non erat necessarium. Præterea, ut notant harum rerum periti, Scheva simplex a priscis expressum erat per vocalem, A, ac si esset Chateph Patach; modo non sequeretur gutturalis vel Jod, ut in שְׁלֹמֹה *Salomo*. Sonus itaque olim erat idem Scheva simplicis & Chateph Patach: unde necessarium non erat sub יְהוָה ponere Chateph Patach, cum Scheva simplex sufficeret, quod majori compendio scribi poterat; præsertim in hoc nomine, quod in omni fere linea occurrit. Frequenter etiam in Scheva, composito, modo Scheva, modo punctum, quod cum Scheva componitur, excidit. Denique, hæc quæ diximus confirmantur auctoritate virorum in lingua Hebraica celeberrimorum. Inter quos Lyra, Tostatus, Mercerus; Cevallerius, Jos. Scaliger, Buxtorfii utrique, Arias Montanus, Beza, Schlindlerus, Erpenius, Bellarminus, cum aliis plurimis. Ex professo vero hoc argumentum fuse tractarunt Drusius Tract. de nomine Tetragr. Lud. Capell. Orat. de nomine יְהוָה, Sixtin. Amama dissertatione de nomine Tetragram. in Gram. Hebr. & in Antibarb. D. Buxtorf. fil. de Divinis nominibus: qui omnes pronunciationem per Jehova, ut vitiosam, rejiciunt. Quod vero objicit vir doctus in Critica sua Hebr. non ausos fuisse Rabbinos nomini Tetragrammato, quod ipsis tam venerandum erat, aliena puncta vocis Adonai affigere; nimis frivolum est: cum certum sit, quod nec ab ipso, vel alio quoquam negari possit, puncta vocis Elohim huic nomini per ipsos affigi, cum Adonai præcedit vel sequitur. Si vero ausi sunt affigere puncta, quæ sunt propria Elohim; cur non etiam quæ ad Adonai pertinent? Si quis vero quærat, quænam sit vera hujus nominis enunciatio; (nam cum consonantibus & vocalibus constet, certum est olim pronunciatum fuisse cum vocalibus propriis:) licet hoc definire difficile sit, cum a pluribus seculis vera pronunciatio amissa sit; probabilis tamen videtur Doctiss. Capelli sententia, punctandum esse per Patach, Scheva, & Cholem; & potius legendum יַהְוֹה *Jahvo*, quam *Jehova*. Nomina enim, quæ apud exteros scriptores Deo Judæorum attribuuntur, propius ad illud accedunt, quam ad hoc; ita ut sint quasi vestigia quædam, obscura licet, antiquæ pronunciationis. Nomen enim veri Dei verisimile est a Judæis habuisse Tyros & Phœnices, a quibus ad Græcos pervenisse videtur. Diodorus Siculus, lib. 1. ex antiquis historiis meminit, *Judæorum Deum, a quo Moses dixit, se leges suas accepisse, dictum fuisse* Ἰάω. In Apollinis Clarii Oraculo apud Macrobium, lib. 1. cap. 18. *summus Deus vocatur* Ἰάω. Porphyr. lib. 4. contra Christianos, levi deflectione, vocat Ἰευώ, loquens de Jerambalo sacerdote Dei Ἰευώ. Idem nomen Tyrii, ut ex Philone Biblio discimus, protulere per Ἰευώ, alii per Ἰαὼ, ut apud Clem. Alexan. Stromat. 3. Apud veteres Christianos scriptores, idem nomen extat. Irenæ. lib. 2. cap. ult. inter alia nomina habet *Jaoth*, vel potius *Jaoh*. Epiph. Hæres. 26. scribit, *apud Basilidianos Hæreticos aliosque Gnosticos, nomen primi sive summi Dei fuisse, Jao.* Theodor. q. 15. in Exod. dicit, *Samaritanos nomen illud Tetragram. efferre per* Ἰαβὲ (ubi ו per ב exprimitur, ut in דָּוִד Δαβίδ,) *Judæos vero per* Ἰαώ. Observat etiam D. Grotius annot. ad notas de Verit. Christ. Relig. lib. 1. 11. 16. *Orientales iisdem vocibus alios alias tribuisse vocales: unde in propriis Nominibus Vet. Testamenti tanta varietas.* Ex his probabiliter colligitur, vocem יְהוָה per Ἰαώ expressam, Vau quiescente in Cholem; vel Ἰαού, quod idem cum יַהְוֹה, si Vau sit mobile, υ posito pro Vau mobili, ut in Λευὶ pro לֵוִי. Hæc quidem probabiliter disputant viri docti: hoc tamen prudenter monent, *Cum non tantum a Judæis longo tempore ante Christum, sed & ab ipsis Apostolis, omnibusque Ecclesiæ scriptoribus, nomen illud semper per Adonai efferatur, non esse temere lectionem hanc Apostolorum, & tam Synagogæ, quam Ecclesiæ praxi perpetua stabilitam, mutandam; aliamve incertam, licet probabilem, introducendam; saltem lectionem per Jehova, ut novitiam & vitiosam, omnino rejiciendam.* Cui sententiæ lubens subscribo.

20. Ut vero ad Keri & Ketib redeamus, licet a variis varie recenseantur, omnium tamen optima & accuratissima videtur illarum enumeratio per D. Capellum facta: ex cujus dissertatione lib. 3. suæ Criticæ, aliisque quibusdam, ipsas lectiones variantes, quas in ultimum tomum hujus operis rejicimus, extraximus. Hic tantum capita notabimus. Versantur itaque vel circa dictiones integras, vel circa literas, sive consonas, quas vocant: nam circa puncta vocalia & accentus varietates, hæ non versantur. Quæ autem circa voces integras versantur, oriuntur, vel ex vocum omissione, additione, compositione, vel permutatione. Et primo, quædam sunt istiusmodi notarum, quæ sunt circa voces, quæ leguntur & non scribuntur, vel quæ scribuntur & non leguntur. Primi generis sunt, quæ in textu non scribuntur, vacuo spacio relicto, aut solis punctis adscriptis, cum hac nota marginali, קרי ולא כתיב, *legitur, sed non scribitur.* Et hujusmodi sunt 13. Vide Catalogum in Tomo nostro ultimo. Quæ scribuntur, sed non leguntur, habent hanc notam in margine, כתיב ולא קרי, *scribitur, sed non legitur*: & his nulla puncta subscribuntur. Loca talia numerant 5, quæ cum reliquis vide dicto Tomo ult. 2. Quædam conjunctim scribuntur in textu, ac si essent vox una, quas divisim legendas esse monet Keri marginale. Tales dictiones communiter numerantur 11. secundum Masoram parvam 15. Quædam e contra divisim scribuntur, sed conjunctim leguntur: quarum sunt 8. 3. Quædam sunt voces, pro quibus, quia obscœnæ videbantur, alias substituerunt Rabbini in margine legendas, magis castas & honestas. Tales sunt decem. 4. Quæ circa literas versantur, vel sunt ex literarum omissione, additione, Metathesi sive transpositione, vel permutatione: & versantur vel circa literas radicales, vel serviles; inter serviles vero frequentissimæ sunt circa literas אהוי. 5. Quædam sunt voces, quæ per Metathesin literæ radicalis aliæ fiunt, & sunt secundum Eliam, 11. 6. Ex literarum additione, vel permutatione notat Masora 62 lectiones varias. 1. Radicalium, scil. נ pro ע bis. Daleth bis legitur non scriptum; semel ponitur pro Vau, bis pro Resch, ter pro Cheth. Cheth bis legitur non scriptum, semel pro Tau, semel pro Ain, quater pro He. Ain ponitur pro Aleph 4 locis. Pe ponitur pro Beth semel. Tsade πλεονάζει quinquies. Resh πλεονάζει quater; scribitur pro Beth semel, pro Daleth quater. 2. Circa literas serviles frequentiores sunt lectiones variæ, sive sint actu serviles, sive de radice. Beth quater πλεονάζει, semel deficit; radicale quater pro Caph ponitur, servile septies pro Caph. Beth semel ponitur pro He, semel pro Daleth, pro Pe semel. Caph radicale redundat bis, deficit semel, ponitur pro Beth ter, pro He semel, finale ponitur semel pro Daleth, & semel pro Mem. Lamed redundat semel, & semel deficit. Mem redundat bis, deficit ter; semel ponitur pro Beth, bis pro He fœminino. Mem finale semel ponitur pro Sameth, plurale semel pro Nun, clausum semel pro initiali, & apertum pro clauso semel. Nun redundat ter, & ter deficit; initiale pro finali ponitur semel, semel pro Tau, pro Mem finali bis. Schin semel redundat, semel pro Teth ponitur. Tau redundat bis, semel deficit; bis ponitur pro Daleth, & bis pro He. Loca omnium harum varietatum vide in Tomo sexto. 7. Circa literas אהוי frequentissimæ sunt variæ lectiones, tum quia interdum moventur hæ literæ, interdum quiescunt; tum quia sunt matres lectionis, & sono & figura affines. Hæ vero vel abundant, vel deficiunt, vel transponuntur, vel pro alia litera ponuntur; idque in initio, medio, vel fine vocis. Aleph redundat in medio vocis, 45 locis. He initio, medio, & fine, in 33 locis. Vau 35. Jod 147. Deficiunt etiam. He 44 locis. Vau 30. Jod innumeris locis. Sed quia de harum numero, discrepant tam inter se, tum cum Masora, variæ editiones Biblicæ, quarum differentias multas diligenter annotavit D. Capellus; lectorem remitto ad Catalogum nostrum duplicem in ultimo Tomo, ex Capello, & ex aliorum exemplarium collatione, confectum.

21. De Summa omnium istarum variantium lectionum, quibus τὸ Keri in margine apponitur, viri docti variant. Affirmat Elias Lev. Præf. 1. Mas. Hammas. se omnes numerasse, & invenisse summam totalem esse, 848. Quorum in Lege 65. In Prophetis 454. In Hagiographis 329. Miratur vero tam paucas inveniri in Lege, quarum 22 sunt, cum נַעַר scribitur, & legitur נַעֲרָה. In libro autem Josuæ, qui non æquat decimam partem Legis, sunt 32. & in libris Samuelis, qui vix quartam partem Legis æquant, inveniuntur 133. Hunc vero Eliæ computum haud accuratum esse, constat: vel tantum, quas in suo codice invenit, expressit: nam alios codices ab hoc calculo variare, certum est. D. Capellus editiones quasdam celebriores Bibliorum Hebr. contulit, quæ secundum MSS. & exemplaria optima editæ sunt. scil. Venetam secundam, Regiam, & Plantinianam in quarto: & tam voces quibus Keri apponitur, quam voces multas in quibus literæ אהוי redundant, quas יתירות vocant; & quasdam earum, in quibus eædem literæ deficiunt, quas חסירות appellant, annotavit: quæ licet ad eadem variarum lectionum capita referri possunt, in dictis tamen Editionibus ab iis distinguuntur. Editiones autem tam a se invicem singulas, quam ab Eliæ calculo omnes discrepantes invenit, ut ex Tabula subjecta liquet.

In Edit. Venet. secunda.	In Edit. Plant.	In Bibliis Regiis,	Elias Levit.
Pentat. Ker. 73. *Jeth.* 1.	*K.* 74. *Jeth.* 1. *Chas.* 2.	*K.* 69. *Jeth.* 1. *Ch.* 1.	*K.* 65.
Megill. Ker. 51. *Jeth.* 11.	*K.* 43. *Jeth.* 14.	*K.* 48. *Jeth.* 8.	
Proph. pri. Ker. 337. *Jeth.* 11. *Chas.* 2.	*K.* 239. *Jeth.* 25. *Chas.* 1.	*K.* 277. *Jet.* 18. *Ch.* 5. *K.* 347. *Jeth.* 11.	} *K.* 454.
Proph. post. Ker. 348. *Jeth.* 2.	*K.* 250. *Jet.* 25. *Chas.* 1.	*K.* 242. *Jeth.* 20. *Ch.* 1.	*K.* 229.
Hagiog. Ker. 362. *Jeth.* 60. *Chas.* 1.	*K.* 187. *Jeth.* 34. *Chas.* 1.		
Summa totalis K. 1171. *Jeth.* 85. *Chaser.* 3.	*K.* 793. *Jeth.* 99. *Chas.* 9.	*K.* 983. *Jeth.* 58. *Chas.* 7.	*K.* 848.

Scripsit quidem Ar. Montanus, notas hasce marginales easdem in omnibus exemplaribus deprehensas fuisse, & ab omni ævo sine ulla mutatione permansisse: Ejusdemque sententiæ sunt multi viri docti. Sed in hoc deceptos esse, nemo non videre potest: unde etiam acerrimi Hebræi Textus vindices tandem fatentur, numerum ipsum in codicibus, tum MSS. quam impressis, variare. Doctiss. Buxtorf. fil. integrum librum magno studio composuit; in quo, non tantum ex libris omnibus impressis, sed & ex MSS. plurimis, variantes omnes lectiones collegit, & in corpus digessit, judiciumque suum de singulis adjecit: Opus hactenus a nullo Christianorum tentatum; cujus titulum auctor nuper communicavit, ipsumque librum se brevi editurum promisit. Plures itaque sunt istiusmodi codicum discrepantiæ, quam in Bibliis impressis habemus; quæ ex variis MSS. colligendæ restant: ita ut earum numerus certus & determinatus adhuc non extet. Imo earum, quæ in codicibus impressis extant, agnoscunt viri docti, quasdam recentiores esse, & per posteros numerum auctum fuisse: rationemque quidam ineunt, qua veteres a novis dignosci possunt; scil. per Masoræ, & antiquorum codicum collationem; & ubi vox marginalis habet puncta subjecta, quod novitatis est indicium, quales multæ sunt in Edit Venet. per Fœlicem Pratensem: cum voces antiquitus notatæ nulla habeant puncta in margine, sed tantum in textu.

22. De auctoribus istarum notarum, variant tam Judæi, quam Doctores Christiani. Inter illos sunt, qui ad traditionem Mosis in monte Sina referunt: qui risu potius, quam refutatione seria, digni sunt. Ridiculum enim est Mosem traditionem dedisse de variis lectionibus in libris, qui non extabant, sed post multa secula scripti sunt: nisi dicamus, ipsorum mentem esse, quod Moses

Moses annotavit omnia Kerioth per totum Pentateuchum; ad cujus exemplum reliqui sacri Scriptores in suis scriptis idem fecerunt: sic enim eorum sententia a quibusdam exponitur: quod nescio, an cum eorum verbis conciliari possit. Utcunque, plane absurda est hæc sententia; cum nec Moses, nec reliqui Scriptores sacri ignorare possent veram in suis scriptis lectionem. Et ipsis indignum est, ut ex variis codicibus differentias colligerent, & in margine annotarent: unica enim est lectio a Sp. S. profecta, nec possunt esse plures, nedum contrariæ. Alii itaque, imo Judæorum plerique, et inter Christianos non pauci, originem ad Esdram & viros Synagogæ magnæ (si talis Synagoga unquam fuerit: video enim quosdam viros doctos, & in Hebraicis antiquitatibus versatos, de hoc dubitare,) referunt: quos volunt post reditum a Babylone libros sacros contulisse; & ubi discrepantiam invenerunt, lectionem unam in textu reliquisse, aliam in margine collocasse; quasi ambigui hærerent, utra lectio esset præferenda. Addunt etiam Judæi (ut ex Elia patet) mysteria quædam magna in his vocibus marginalibus latere, quæ per Cabalam, a Mose per Prophetarum manus, Esdras & socii ejus acceperunt. Videantur Elias Præf. 3. in Masor. & Ben Chajim Præf. in Bibl. Venet. Inter nostros sunt, qui partim ad Esdram referunt, partim ad Masorethas ante-Talmudicos, & post-Talmudicos: quænam tamen Esdræ & Synagogæ adscribenda, quænam Masorethis; dicunt se non posse definire. Doctiss. Buxtorf. Vindic. Hebr. part. 2. c. 4. p. 449. in medio relinquit, an Judæis hoc asserentibus fides sit adhibenda; & an sufficientibus id probent rationibus: in eorum tamen sententiam magis propendere videtur, qui ad Esdram referunt.

23. Contra omnes hasce sententias, utcunque explicentur, conclusio nostra est; *Esdram & socios non fuisse harum notarum authores; sed longo post Esdram tempore, partim ante Talmud, partim post, a Masorethis annotatas fuisse.* Nam 1. præter Esdram, & Nehemiam in hoc concilio aderant Haggeus, Zacharias, Malalachias, Prophetarum ultimi; in quorum omnium libris inveniuntur istæ marginales notæ de Keri & Ketib. Cum vero instinctu divino libros sacros recensuerint, & restaurarint; maxime absurdum est asserere, eos in variis codicum lectionibus hæsisse dubios, vel discrepantiam codicum in margine annotasse; quasi in libris ab ipsis scriptis veram lectionem, & mentem propriam ignorasent: cum iis adfuit Sp. S. cujus ductu libros sacros pristino nitori restituere, & mendas omnes corrigere, veramque lectionem secundum mentem Dei restituere potuisent; nec lectores dubios reliquisent. 2. Discrepantia inter Orientales & Occidentales Judæos hoc commentum plane refellit. Si enim Keri & Ketib, vel a Mose, vel ab Esdra & Prophetis fuisset, hocque Judæi antiqui credidisent; eadem esset traditio de iis, idemque numerus apud omnes. Absurdum enim est dicere, Esdram & Prophetas has notas aliter tradidisse Orientalibus, quam Occidentalibus. At certum est, aliter legere & scribere Orientales, quam Occidentales; etiam in his locis, quæ per ק notantur: ut ex indiculo illo variarum lectionum inter utrosque constat, qui primum in Bibliis Venetis per Ben Chajim, postea in Basileensibus prodiit. Interdum utrique conveniunt in τῷ Ketib, at in τῷ Keri discrepant; Ut Jos. 8. 13. sæpius conveniunt in τῷ Keri, sed differunt in τῷ Ketib; ut Jos. 8. 12. & 15. 51. & in vocibus, in quibus discrepant, plerisque geminam agnoscunt lectionem Occidentales, scil. τὸ Keri, & τὸ Ketib: ubi Orientales unicam habent; ut Judic. 19. 5. 1 Reg. 9. 15. 3. Si ab Esdra & Prophetis essent, divinam prorsus auctoritatem haberent: quod si ita sensisent Judæi, non miscuisent eas cum reliquis, quæ a Masorethis posterioribus appositæ erant; sed ab reliquis, quæ humanæ erant industriæ, seorsim summa cum reverentia servasent & tractasent. 4. Regula est apud omnes Judæos recepta, lectionem marginalem esse meliorem: unde & in Synagogis, & privatim semper legunt, ut est in margine; licet in libris Synagogicis ista lectio marginalis apposita non sit, sed memoriter recitetur. At certissimum est, tum LXX, tum Chaldæos Paraphrastas, Onkelosum & Jonathanem; imo Aquilam, Symmachum & Theodot. in Versionibus suis aliquando τὸ Keri, aliquando τὸ Ketib sequi, prout in suis codicibus legerunt, ut variis instantiis jamjam ostendam: quod plane indicat, in codicibus suis istis voces variasse, ipsosque transtulisse, prout in suis codicibus invenerant; nec regulam talem de lectione marginali, qualem somniarunt posteriores Judæi, agnovisse: imo Keri & Ketib nondum notata vel collecta fuisse. 5. In Misna, quod quasi textus est Talmudis, nulla est mentio τοῦ Keri & Ketib; nec in Gemara, quod instar Glossæ seu commentarii est in Talmud, quod ante annum Christi 500 consignatum non erat. Notantur tantum, in libro נדרים octo voces, quæ leguntur & non scribuntur; & quinq; quæ scribuntur & non leguntur: quæ minima pars sunt τοῦ Keri, & τοῦ Ketib: reliquarum lectionum nulla in Talmude vola, nec vestigium. Imo in his discrepant Masorethæ a Talmude; quod certo probat, ab Esdra & Prophetis non fluxisse: addunt enim Masorethæ duas ad voces lectas, sed non scriptas; & ad scriptas, sed non lectas, sex. Objiciunt ex Talmude Hierosolymitano, lib. Sanhedrin. cap. אלו הן הנולה, ubi dicunt, Hag. 1. 8. legi ואכבדה, scriptum vero cum defectu literæ He. Respondeo, hic nihil de Keri in margine notato: hoc tantum inferri posse, codicem variasse in hoc loco; legi cum He in uno codice, scribi sine He in altero. 6. Nec apud Origenem, qui allegoriis deditus mysteria ex verbis venari solebat; nec apud Hieronymum in Hebraicis doctissimum, qui Hebræorum monimenta penitus investigavit; nec apud ullos Ecclesiæ Græcæ vel Latinæ Patres antiquos, ulla est memoria Keri & Ketib. Nec apud Josephum & Philonem, Judaicarum antiquitatum solertes indagatores, ulla est eorum mentio, etiam cum de libris sacris agunt, vel eos contra hostes defendunt, Appionem vel alios, qui hujusmodi varietates, si annotatæ essent, Judæis objecissent. Nec valet, quod producit vir doctus ex Hieronymi comment. in Es. 49. 5. ubi reprehendit Aquilam, quod *deceptus perversa expositione Pharisæorum, transtulit per* לו *(ei,) cum verbum Hebr. scriptum sit per* לא *quod* (non) *significat: unde infert,* לו *fuisse* τὸ Keri, לא τὸ *Ketib.* At nihil hic apud Hieronymum dicitur de Keri vel Ketib; vel de voce aliter lecta, aliter scripta: imo potius hinc probatur, varietates illas tunc non fuisse annotatas. Hieronym. enim unam lectionem agnoscit, scil. לא, & de interpretatione, quam Pharisæorum vocat, cum Aquila contendit; non de lectione: ut verba ejus legenti liquet.

24. Restat itaque, authores, si non omnium, certe plerarumque, fuisse Masorethas; posteriores Tiberienses scil. aliosque, qui post confectum Talmud floruerunt. Quædam a Talmudicis annotatæ sunt, ut Paragr. superiori diximus de vocibus scriptis & non lectis, & lectis sed non scriptis: quibus etiam addendæ voces obscœnæ, quas noluerunt legi, de quibus in Talm. cod. Megillæ, c. 3. *Omnes voces, quæ in Lege sunt obscœnæ, eas legant honeste.* Reliquarum vero in Talmude nullum est vestigium. Ad Esdram vero & Prophetas ultimos non posse referri, jam ostendimus: unde necessario sequitur, Masorethas posteriores earum authores fuisse; Tiberienses scil. & alios: ut cum Elia statuunt plerique Theologi graviores, & inter Hebræo-Criticos haud pauci. Fuerunt Tiberienses plerarumque auctores: alii tamen post illos extiterunt, qui plures observationes (ut de Masora diximus in genere) addiderunt: pluresque ex MSS. codicibus addi possunt, ut ex Buxt. aliisque observavimus. Nugatorium vero plane est, quod a quodam adfertur in Crit. Hebr. ad probandam antiquitatem τοῦ Keri, & τοῦ Ketib; quod Chaldæus Paraphrastes, imo ipsi LXX sæpius exprimunt lectionem τοῦ Keri, aliquando lectionem τοῦ Ketib; quasi scil. LXX & Chaldæus mentionem fecissent τοῦ Keri & τοῦ Ketib: ad hoc enim probandum adfertur hoc argumentum; de quibus tamen antiqui illi interpretes ne per somnium cogitarunt. Hoc tantum sequitur, codices tunc temporis variasse; & in aliquibus fuisse lectionem, quam postea Masorethæ in marginem posuerunt sub nomine τοῦ Keri; in aliis lectionem, quæ in textu remansit, quam Ketib dixerunt. Imo contrarium certissime colligitur, quia scil. in textu legerunt, quæ nunc in margine collocarunt Masorethæ: ideo notas hasce Masorethicas istorum interpretum temporibus non extitisse; cum ipsi transtulerint, prout in suis codicibus legerint.

25. Restat alia quæstio. Hoc enim supposito, Masorethas fuisse auctores, adhuc quæritur, An ex variantibus codicibus has notas collegerint, an vero ex proprio judicio & critica censura voces textuales recensuerint; & illam, quam meliorem lectionem judicarint, in margine legendam posuerint? Hic vero distinctio est adhibenda. Nam primo, quædam sunt circa voces obscœniores, quas per castiores efferendas in margine sub τῷ ק monuerunt. Has vero non esse ex codicum discrepantia, apertum est; sed ex Rabbinorum audacia & superstitione. Sacri enim scriptores nunquam scripsissent voces, quas noluerunt legi; nec alias eorum loco in textu substituissent. Si enim aures offendunt, cum leguntur; cur non etiam legentis oculos: cum tam per oculos, quam per aures turpia repræsentari animo possint? Secundo, reliquas lectiones (si excipiantur נַעֲר & יְרוּשָׁלַםִ) existimo cum S. Amama loco citato, fuisse ex codicum discrepantium collatione. Cum enim lectionem in textu, codicum antiquitate & reverentia ducti, non ausi sint mutare; lectionem aliorum codicum, quam veriorem judicabant, in margine annotarunt, punctis vocis marginalis sub voce textuali adhibitis: ut hoc modo monerent, vocem marginalem legendam esse. Et hæc est communis plerorumque doctorum sententia; Merceri in Pag. Thesau. voce דין. Drusii in Levit. 11. 21. Bertrami in Thesiu. Pagn. Erpenii Gram. Heb. p. 256. Piscatoris, in 1 Reg. 22. 48. D. Buxtorf. Anticrit. part. 2. cap. 4. Sixt. Ama. & aliorum innumerorum. Cur vero excipiantur נַעֲר & יְרוּשָׁלַםִ rationem hanc reddit Sixt. Ama. *Quod cum illud 21 locis inveniatur in Pentateucho sine* ה, *legatur vero cum* ה, *non verisimile videtur ex errore ablatum fuisse* ה, *sed* puellam *olim &* נערה *&* נער *voce communis generis dictam fuisse; scribas vero postea distinxisse, non addendo* ה, *quod non ausi fuissent, sed ponendo punctum sub* ר. *De* ירושלם *quinquies tantum occurrit cum Jod, id est, plene: unde non est probabile, tot locis, ubi occurrit sine Jod, ex scribarum errore Jod excidisse: verissimum itaque* putat, *antiquitus scriptum fuisse sine Jod. Sic enim* Salem, *unde hoc nomen derivatum, sine Jod semper scribitur: quam lectionem LXX. Chald. scriptores Nov. Test. & Hieronym. constanter retinent. Posterioribus vero temporibus, cum urbs esset quasi gemina, inferior & superior, scribi cœpisse Jerusalaim; idque nonnisi in libris, qui circa Captivitatem, vel sub Captivitate scripti, ut Jer. 18. 26. 1 Chron. 3. 5. 2 Chr. 25. 1. Esth. 2. 6. Punctatores vero, ut ubique eadem esset urbis appellatio ipsorum seculo usitata, ubique easdem vocales subjecerunt: nec hoc unicum esse vult, in quo usui & pronuntiationi sui seculi aliquid dederint.* Hæc Sixt. Amama. Contra illud vero, quod de codicibus variantibus lectiones has colligi diximus, non ex Masoretharum judicio Critico, objicit vir doctiss. quod sine codicum collatione potuerunt Masorethæ ex proprio judicio & censura Critica voces anomale, vel irregulariter & vitiose scriptas, ex linguæ natura & analogia Grammatica corrigere & emendare. Hoc quidem verum est; probabilius tamen est, varios codices consuluisse; & non nisi eas, quas aliorum codicum auctoritate niti invenerunt, in margine annotasse: cum non omnes ejusmodi voces annotarint; (quod sane fecissent, si ex solo proprio judicio correctionem istam instituisent,) sed eas tantum, quas aliorum codicum consensu firmatas viderint. Vide Jo. Morin. exercit. Samarit. 4. cap. 5. n. 9.

26. Antequam huic dissertationi de Keri & Ketib finem imponam, observationes quasdam de Keri & Ketib, a viris doctis annotatas, non inutile fuerit apponere. 1. Quod *in plerisque istis lectionibus parum refert, utram sequaris, cum loci sensus idem maneat: si vero in quibusdam sensus mutetur, ex utraq; tamen lectione sensus verus & commodus oriatur, quem quisq; velit, pro arbitrio sequi potest: imo cum sensus videtur esse oppositus, ut cum* לא *scribitur &* לו *legitur, nec cum loci circumstantiis pugnat, utralibet retineri potest.* Exempla singularum petantur ex tract. de Keri & Ketib, Tomo ult. 2 *Licet Judæi hodie velint lectionem marginalem semper præferendam esse, tamen auctores veterum & celebriorum Bibliorum Versionum, LXX. Chald. Vulg. Lat. aliquando lectionem, quæ hodie in margine ponitur; aliquando illam, quæ in textu relinquitur, secutos fuisse liquet, prout scil. in codicibus suis legerunt.* Sic Sept. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri, Ex. 11. 21. Lam. 4. 18. Eccles. 4. 9. &c. Chald. & Græc. sequuntur τὸ Ketib. Aliquando Vulg. Lat. sequitur Keri, at de LXX. non constat; & e contra, LXX sequuntur τὸ Keri, at de Vulg. Lat. non constat: ut Ex. 25. 30. sæpe LXX. & Vulg. sequuntur τὸ Ketib, ut Thren. 5. 3. 5. Jos. 15. 53. Aliquando LXX

sequuntur

sequuntur τὸ Ketib, Vulg. τὸ Keri; ut Thren. 2. 2. Esth. 1. 14. Idem etiam de Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis Versionibus dici potest, ipsos non raro sequi τὸ Ketib, non semper τὸ Keri: ut ex Nobilii aliorumque notis in nostro ultimo Tomo cuique constare potest. 3. *Editiones Bibliorum Hebr. celebriores licet in plerisque consentiant, aliquando tamen discrepant, dum in una notatur τὸ Keri, quod aliæ prætermittunt.* Exempla vide in Catal. nostro, Tomo 6. 4. *Constat, Versiones plerasque recentiores, tam Latinas, quam vernaculas, interdum sequi τὸ Keri, interdum τὸ Ketib.* Junius Ketib præfert, Pro. 31. 4. Eccles. 9. 4. Jer. 3. 20. & alibi. Aliquando in una editione sequitur τὸ Keri, in alia τὸ Ketib; ut Esdr. 4. 2. 1 Reg. 22. 29. aliquando utrumque; ut Psal. 11. 1. 2 Reg. 5. 12. Et ad eundem modum Tigurini, Dan. 9. 29. Job 13. 15. Es. 63. 9. Pro. 17. 27. Sic Piscator aliquando sequitur τὸ Ketib, ut Levit. 11. 21. Psal. 100. 3. Es. 9. 3. Job. 6. 2. sæpius τὸ Keri. Idem observant nonnulli de versione Pagnini, & Ar. Mont. Idem etiam de gravioribus Theologis observare licet in Commentariis suis. Auctores etiam Versionum vernacularum modo τὸ Keri, modo τὸ Ketib sequuntur; modo unam lectionem in textum ponunt, alteram in margine; lectori liberum relinquentes, utramlibet amplecti. Observant quidam nuperam Versionem Belgicam sæpius sequi τὸ Ketib, rarius τὸ Keri; scil. 1 Reg. 12. 33. 2 Sam. 20. 14. & 23. 13. Ezech. 42. 16. & in paucis aliis locis. Lectionem liberam relinquit Piscator in Vers. German. Jer. 2. 20. Dan. 3. 12. Neh. 3, 30. In Anglicana ultima & accurata idem est videre, Jos. 8. 12. 1 Reg. 22. 48. Psal. 100. 3. Jer. 2. 20. & passim alibi. Sic etiam Genevens. Ex. 21. 8. Prov. 26. 2. Psal. 100. 3. Esa. 63. 9. Eccles. 9. 4. Ex his aliisq; patet, cujusnam auctoritatis sit illa Judæorum regula, de præferenda semper lectione marginali. Quod vero contendit quidam Neotericus, semper τὸ Ketib retinendum esse, cum valde infirmo nitatur tibicine, & ex codicum & Versionum antiquissimarum discrepantia clarissime confutetur; ejusmodi est, ut refutatione longa non indigeat.

27. Præter lectiones istas variantes τοῦ Keri & Ketib, quas omnium antiquissimas statuunt Judæi, notantur etiam in Bibliis Venetis & Basileensibus, ut & in nostris, duo alia variarum lectionum genera: quarum primum est inter Orientales & Occidentales; alterum inter codices Ben Ascher & Ben Naphtali: de quibus breviter. Per Orientales intelliguntur Judæi Babylonii, per Occidentales Palæstini: frequentissima enim est hæc distinctio in Judæorum scriptis. Unde Talmud Hierosolomytanum vocatur Talmud filiorum *Occidentis*, ut Babylonicum *Orientis*. In his enim locis, Babylonia scil. & Palæstina, post excidium Templi & Urbis (alii post Captivitatem Babylonicam dicunt, qua auctoritate nescio,) celebriores erant Scholæ per varia secula continuatæ; & Rabbini ac Doctores, qui multos habuere discipulos. Ex hac vero divisione, ut fieri solet, dissentiones & æmulationes inter Academias & Scholas ortæ sunt; ut ex utroque Talmude inter alios notat D. Buxtorf. Unde & ex variante codicum descriptione, (qui, ut antea ostendimus, vix ulla humana diligentia ita accurate exarari possunt, quin varietas aliqua orietur,) vel ex codicibus per celebriores Rabbinos emendatis, (ex quibus utrarumque partium discipuli & sequaces suos discripserint,) dum utrique lectionem suam sequerentur, ortus est variarum lectionum catalogus. De Antiquitate harum varietatum fatentur, qui maxime in Hebræorum scriptis versati sunt, sibi non constare, quando collectæ fuerint. Primus, qui eas publicavit, erat auctor Bibl. Venet. Edit. 1. in fol. quam procuravit Fœlix Pratensis, ubi index istarum varietatum habetur: numerantur vero 210. quarum nulla est in Lege: ex hoc tamen numero detrahendæ sunt duæ, nisi Librarii vel Typographi sit lapsus, scil. Ezech. 21. 14. & Jer. 39. 11. ubi utrosque dicit iste indiculus legere עַל. At errorem esse, non sine causa judicat Capell. Crit. lib. 3. cap. 17. sect. 1. & legendum esse loco priore על apud Orientales, & loco altero אֶל apud eosdem: ut imprimi curavimus in Tomo nostro ultimo. Nam עַל & אֶל, ut ex illo indice videre licet, sæpe commutantur apud Orientales & Occidentales. Unde hunc Indicem habuerit Pratensis, vel a quo collectus sit, non exprimit: videntur lectiones tamen esse antiquæ, & punctorum vocalium inventionem præcessisse, ut affirmat Elias præf. 3. in Masora: cum omnes sint circa literas & voces; nullæ circa puncta & accentus: circa quæ tamen multo facilior fuisset scribarum in describendo lapsus, si puncta vocalia & accentus tunc extitissent. Duo tamen loca observat Clariss. Capellus, variæ lectionis circa ה Raphatum & Mappicatum, scil. Jer. 6. 6. & Amos. 3. 6. quæ quomodo inter reliquas varietates, quæ solum circa literas & voces versantur, advenerint, nescio; nisi a posterioribus quibusdam adjectæ sint. An vero præcesserint collectionem τοῦ Keri & Ketib, quæ in Occidentalium libris notantur, quæri potest. Mihi quidem videntur antiquiores esse: quum tam in Keri, quam in Ketib, multum sit inter eas discriminis; tum quod & Keri & Ketib multo aliter in variis locis referantur in isto Indice, & aliter Occidentalibus adscribatur, quam hodie in Editionibus Occidentalium invenimus.

28. De hoc Indice, qui in Tomo nostro ultimo inter alias varias lectiones habetur, hæc a viris doctis, præsertim a Lud. Capello, annotata sunt. 1. Ut jam dixi, *Indicem istum referre Occidentalium lectionem in multis aliter, quam in Editionibus hodiernis impressis legimus:* quod vel ex negligentia describentis, vel ex codicum discrepantia; idque, ut observat Capellus, in locis 55. In quorum 16. agnoscunt Occidentales variam τοῦ *Keri* & *Ketib* lectionem: author autem Indicis illis adscribit lectionem τοῦ *Keri* in locis decem, in 6 reliquis τοῦ *Ketib*. In locis vero, ubi Occidentales non agnoscunt varietatem *Keri* & *Ketib*, adscribit illis Index ille lectionem, quæ in 39 locis differt ab hodierna Occidentalium lectione: in quorum duobus duplicem illis adscribit lectionem, cum illi unicam tantum agnoscant, scil, Ezech. 38. 4. in החיים. & Job. 2. 7. ועד, ubi eandem lectionem habent codices Occidentalium cum Orientalibus: licet in Indice dicantur Occidentales in primo loco scribere החיים & legere חיים, & in secundo scribere עד & legere ועד. Dein in locis illis 55. octo sunt, in quibus est, vel auctoris, vel scribæ, vel Typographi error. Et in 30. locis dicit, differre inter se Orientales & Occidentales: cum tamen secundum codices hodiernos, Occidentales conveniunt lectione Orientalibus adscripta, ut Jos. 7. 22. 1 Sam. 13. 32. Es. 23. 12. Sic constat, ipsum male retulisse Occidentalium lectionem. An vero melius expresserit Orientalium, non possumus judicare; cum codices nullos habeamus Orientales: sed verisimile est, eadem male fide cum utrisque egisse. 2. Notant, quod *in tota Lege Mosis, nulla invenitur lectionis varietas:* quod quidam arbitrantur haud probabile, licet ita persuasum omnibus voluerit Tabulæ istius auctor. Nam cum inter Occidentalium codices discrepantia & varietas inveniatur, etiam in Lege, imo in ipso *Kerioth* calculo; quis credet inter Occidentalium & Orientalium codices nullam reperiri discrepantiam? Alii hinc colligunt, magnam fuisse Judæorum diligentiam circa Legem; cujus nullum exemplar, ut legitimum, probant, si vel unicam mendam habeat. 3. Observant etiam, *varietatem hanc esse non modo in vocibus, ubi Occidentales agnoscunt lectionem unicam, scil. vel Keri, vel Ketib; sed etiam, ubi duplicem, scil. & Keri & Ketib:* quales numerantur 53, in quarum 20 Orientales ab iis dissident. 4. Notant etiam, *hanc varietatem lectionis inter Orientales & Occidentales* (ut alibi de Occidentalium Keri & Ketib dictum est) *versari tam circa voces integras, quam literas; & quod ad voces attinet, circa earum redundantiam, vel defectum, divisionem, vel permutationem.* Ubi maxime notandum, Orientales pro voce יְהוָה scribere אדני nomen appellativum, & præpositiones אֶל & עַל frequenter commutari: ita ut in hac Tabula sint loca 36. ubi cum Occidentales habent אֶל, Orientales habent עַל. Versantur etiam circa literas; earumque redundantiam vel defectum, transpositionem, & permutationem. Et hæc varietas frequentissime conspicitur in literis אהוי, raro in reliquis, ut apud D. Capellum videre licet, Crit. l. 3. c. 17. Hic etiam notandum cum Thren. 5. 21. Orientales legant אדני, Occidentales habent nomen Tetragram. יְהוָה. Tandem consentiunt *omnes varias istas lectiones nullius esse momenti, nec multum interesse quoad sensum, quam lectionem sequaris.* Versantur enim potius circa ὀρθογραφίαν, quam ὀρθοδοξίαν, ut loquitur D. Buxtorf: unde licet Palæstini & Europæi sequantur lectionem Occidentalium, alteram tamen non ubique rejiciunt: sed utramque in editionibus quibusdam Bibliorum imprimunt.

29. Quod ad varias lectiones inter Ben Ascher & Ben Naphtali attinet, licet earum auctores abbreviate dicuntur *Ben Ascher* & *Ben Naphtali:* nomina tamen plena sunt, notante Elia, illius, *R. Aharon filius R. Mosis de tribu Ascher*; hujus, *R. Jacob filius Naphtali:* Fuere etiam principes vel Rectores Academiarum. Locum vero, ubi Ben Ascher vixit, liber de Accentibus in Bibliis Venet. Aschero adscriptus, dicit fuisse Tiberiadem ad lacum Genesareth: unde probabiliter colligitur, fuisse Rectorem Tiberiadis, (sic Buxtorf.) & Academiam ibi tunc fuisse, (quod observandum in controversia de punctorum antiquitate:) alterum vero floruisse Babylone statuunt. Nam Orientales sequuntur lectionem Ben Naphtali, Occidentales Ben Ascher. De his Maimon. lib. אהבה sectione ספר תורה cap. 8. ita scribit, *Liber, cui in his innitimur, est liber per Ægyptum notissimus, qui viginti quatuor libros complectitur,* (id est, Vet. Test.) *qui multis annis Hierosolymis servabatur, ut ex eo corrigerentur & emendarentur libri: & omnes huic innituntur, quia eum correxit, & emendavit fil. Aser, & elaboravit in ea diligenter per multos annos, & sæpius illum correxit, prout ex eo describebant.* De hoc libro etiam Elias affirmat, *ejus lectionem se & reliquos sequi in omnibus his regionibus.* Tempus, quo vixerunt, refert D. Buxt. ex Gedalia ad annum Christi 1034. licet Genebr. & Galatinus illos antiquiores faciunt. Studia eorum erant, emendata & correcta Bibliorum exemplaria edere. Unde, quia æmulatio fortasse inter Doctores Babylonicos & Palæstinos gliscebat, noluit alter alterius opem petere, ut collatis studiis unum emendatissimum exemplar conficerent; sed uterque criticus sua scientia tumidus, codicem proprium, quam emendatissime potuit, conscripsit; quem publici juris fecit, ut ex eis reliqui suorum sequacium libri corrigerentur. Unde Occidentales communiter sequuntur lectionem Ben Ascher, (ut in Bibliis Europæis est videre;) Orientales Ben Naphtali: ita tamen, ut aliquando, notante Mercero in Gen. 41. 50. & 32. 17. in Bibliis quibusdam MSS. & impressis, apud Occidentales inveniatur lectio Ben Naphtali. Differentia vero inter illas non est circa literas vel voces; sed de punctis quibusdam, maxime vero de Accentibus. De punctis scil. de Cholem, Cametz magno, Patach, Camets Chataph, Scheva, & Chateph Patach, & de Daghes & Mappic. De Accentibus vero minoribus, ut de Metheg, Maccaph, Munach, Pasta, ut an uno an gemino accentu Pasta legenda sit, &c. Unicam tamen notat D. Buxt. discrepantiam de vocis integræ scriptione, Cant. 8. 6. non vero de sensu, de שַׁלְהֶבֶתְיָה quam vocem unicam esse vult Ben Ascher, & in Masora notatur; duas vero Ben Naphtali. Hinc etiam constat, lectiones istas Grammaticales tantum rixas fuisse, nulliusque momenti, quum sensus idem sit in utraque lectione, & quum circa puncta & accentus versentur. Extra dubium ponit Elias, annotatas fuisse has varietates, postquam puncta & accentus inventa essent: quod unicuique clarum est. Numerantur vero istarum varietatum, 864. ut in Bibliis Venet. & Basil. videre licet; in quibus extat earum Catalogus: quem etiam in Bibliorum nostrorum Tomo ultimo exhibemus, sed ex MS. codice antiquo in aliquibus auctum, & in meliorem ordinem digestum; una cum libri, capitis, & versus notatione ubi singulæ inveniuntur in Bibliis nostris, quod antea in nulla editione præstitum fuit.

30. Cabalam Masoræ subjungimus: sunt enim correlata. Cabala קַבָּלָה est *receptio*, a rad. קִבֵּל *recepit*, ut Masora *traditio* a מָסַר *tradidit*. Unde unius & ejusdem rei diverso respectu est traditio, & receptio; eademque scientia apud Judæos tam Cabala, quam Masora, dicitur: at usus obtinuit, ut קבלה dixerint non quamvis παράδοσιν, sed non scriptam; nec omnem ἄγραφον, sed eam tantum, quæ est μυστικωτέραν. Legem enim distinguunt in scriptam, & traditam sive oralem. Illam in quinque libris Mosis contineri dicunt; hanc a Mose voce traditam volunt: unde legem *Oralem* sive תורה שבעל פה τὸν ἐν στόματι νόμον appellant; quam a Mose continua successione ad Esdram, & ab illo ad ipsos quasi manu traditam a majoribus habere dicunt. Hanc vero in duas dispescunt partes, quarum una pleniorem habet explicationem præceptorum & ceremoniarum Legis, a legisperitis & prudentibus, diversis temporibus, factam: quæ in Misna & Gemara, Talmudis partibus integralibus, continentur. Et tales non omnino sunt rejiciendæ, si nil habent verbo scripto contrarium; nec in se ineptæ sint: quales plurimæ hujusmodi Talmudicæ; nec auctoritatem divinam sibi arrogent.

humani constitutionibus, vel explicationibus recipiantur. Huc etiam pro notæ Grammaticæ circa voces, literas, puncta, &c. de quibus supra de Masora, quæ stricte Masora dicuntur, quam statuit Possev. Biblioth. l. 2. *Nihil aliud esse, quam traditionem Grammaticam de punctis vocalibus, syllabis, & istiusmodi minutiis.* Altera pars circa profunda legis mysteria versatur, quæ ex verbis, literis, punctis, &c. eliciuntur: & hæc pars, magis Theologica videtur, proprie ab ipsis *Cabala* dicitur. Qui vero Legi tantum inhærent, ab iis stupidi & indocti, ut qui circa corticem versati sunt, habentur. At qui traditiones callent, præcipue Cabalisticas, sapientes celebrant; qui intimos legis sensus, & altiorem scientiam, quam reliquos investigarunt. Hinc somnia & commenta sua non tantum legibus divinis æquant; sed prætulerunt: unde illud decantatum in Talmude, *Plus esse in verbis sapientum, quam in Lege.* Tit. Berachoth Chagiga, & de Synedrio. Et in Tract. p. 9. col. 1. legitur, *Verba Cabala æquiparantur Legi*: imo Scripturæ ejusque sensum literalem, comparant Candelæ, quæ minimo quadrante emitur; Cabalam vero Margaritæ pretiosæ, quæ per Candelam accensam inveniatur. Tantam etiam reverentiam apud imperitu vulgus nacti sunt harum rerum auctores, ut sententiam hanc in ore habent; *Si dixerint Doctores, dextram esse sinistram, & sinistram esse dextram, audiendi sunt.* Hinc, qui ultra legem scriptam non sapiunt, ut rudes, imperiti æstimantur. Misnicos Doctores assimilant Apothecariis, qui medicamenta parant ex Medici præscripto, quorum vires ipsi ignorant: & Cabalistas Doctores Medicis, qui omnium rerum causas & vires penitus exploratas habent. Videatur Manasses Ben Israel in Conciliatore. Hæc habent Judæi de Cabala, *de qua* altum est silentium apud antiquos Ecclesiæ scriptores; licet apud Hieronymum traditionum non scriptarum subinde mentio fiat. Joh. Picus Mirandula, & post ipsum Galatinus, primo apud Christianos Cabalæ naturam explicarunt.

31. Hujus vero Cabalæ species numerantur tres a Galatino, Sixto Senensi, Bonfrerio, Serario, aliisque, qui de ea scripserunt. Prima est eorū, qui ante Christum vixerunt, quam ex Judæorum libris primus Jo. Picus Mirandula Christianis aperuit; testibus Petro Galat. l. 1. c. 6. & Sixto Sen. Biblioth. l. 2. & aliis. Continet vero Mysticam & secretam Scripturæ expositionem, non scriptam, sed ore traditam; idque non omnibus, sed senioribus, & sapientioribus. Nec multum differre volunt a Mystica Scripturæ expositione, quæ a Christianis quibusdam usurpatur. Hanc volunt, Mosem primo a Deo in monte Sinai accepisse, quam Josue tradidit; hic vero LXX senioribus; hi prophetis: a quibus Esdras & Synagoga magna acceperunt; & ab his Rabbini et Judæi hodierni quasi per manus habuerunt. Et ad hanc speciem referunt quidam verba fabulosi scriptoris, qui nomine Esdræ circumfertur. l. 4. c. 14. v. 46, 47. ubi jubetur Esdras præter legem scriptam, quam ex revelatione divina restituit, omnibusque legi permisit, doctrinam secretiorem, quam a Deo accepit, solis sapientibus tradere: *quia in his erat vena intellectus & sapientiæ fons.* Etsi vero sub hac Cabala multa habuere antiquiores Judæi, quæ de Messia ejusque regno recte exposuerunt: multas tamen fabulas & ineptias miscebant, & verborum involucris tegebant; quarum specimen dat Mirandula, ut videre est in ejus operibus: ita ut inter sensus mysticos Veteris Testamenti, præter eos, quos nobis reliquerunt scriptores sacri Novi Test. vel quos ex Apostolica traditione Ecclesiæ Christi Catholica, Patresque orthodoxi, consensu unanimi explicarunt; ex Judæorum scriptis vix aliquid sani hauriri possit. Fatendum vero est, præter sensum literalem, quem verba Scripturæ, sive proprie sive metaphorice accepta, ex Sp. S. intentione primo & immediate significant; dari etiam sensum mysticum quorundam Scripturæ locorum, qui non primo per voces, sed remote per res ipsas, etiam ex intentione Sp. S. designantur, sicut reconditum quid & medulla, cujus res ipsæ typus sive umbra fuere: hicque tum Allegoricus ad Christum & ejus regnum, tum Tropologicus ad mores spectans. Hoc enim in disputationibus contra Judæos tenendum est; loca Vet. Test. quæ de Messia a nobis exponuntur, literalem sensum alium habere, in quo omnia implentur: licet altiorem & illustriorem sensum mysticum habeant; quo non tantum verba, sed & res ipsæ Christum, & quæ ad regnum ejus spectant, repræsentant. Hæc accurate, ut omnia, explicat Nobiliss. Grotius. Comment. in Evang. Matth. 1. 22. cujus verba, quia multum faciunt ad tollendas difficultates de Vaticiniis Vet. Test. a Novi Test. Scriptoribus ad Christum applicatis, & ad Judæorum objectiones diluendas, nec res ipsa ab interpretibus plene explicata videtur, apponam. *Diserte Apostolus affirmat 1 Cor. 10. 11. omnia hæc (quæ sub vetere fœdere Judæis) evenisse τυπικῶς, scripta autem esse ad nostri admonitionem, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν. Hinc Christi tempus vocatur plenitudo temporum, Gal. 4. 4. Ephes. 1. 10. adeo ut non tantum instituta legis fuerint umbra Christi, ut ex Heb. 8. 5. & 10. 1. & Col. 2. 17. constat; sed & res gestæ, præsertim nobiliores. Vide Just. Mart. contra Tryphonem, ait, res gestas esse προκηρύγματα τῶν κατὰ Χριστὸν. Tertull. Scimus, ut vocibus, sic & rebus prophetatum. Et Chrysost. in 1 Cor. τὰ μὲν διὰ ῥημάτων, τὰ δὲ διὰ τύπων ἐστὶν ἰδεῖν αἰνίγματα. Et serm. de jejunio, ait, aliam esse Prophetiam διὰ τύπων sive πραγμάτων, aliam διὰ λόγων sive ῥημάτων. Sic Christus adumbratus erat per agnum Paschalem: qui ut signum erat liberationis ex Ægypto; sic ipsa liberatio ex Ægypto erat typus liberationis nostræ a peccato. Hos. 2. 8. sub liberatione ex Ægypto liberatio per Christum typica adumbrata fuit. Ita enim dirigebatur mens Prophetæ, ut ab ipso de populo Israelitico dicebatur, non minus recte, imo rectius, de Christo diceretur. Sic Psal. 72. qui, ut ex titulo constat, de Salomone & ejus honore quoad literam scriptus est, ad Messiam referunt Chald. Paraphr. in locum, ut & ex Rabbinis, Jarchi & Saadias in Dan. 7. 14. Quod de cædibus in regione Babylonica suo tempore dixerat Jeremias, 31. 15. ita depingit id quod Herodes in infanticidio patravit, ut aliis verbis non potuit id significantius exprimi. Quæ David κατὰ λέξιν conveniebant, etiam ad Christum, servata verborum proprietate pertinent, ut de vestium divisione, & sortilegio, Psal. 22. 19. Matth. 27. 35. & de potu aceti & myrrha, Psal. 69. 22. Joh. 19. 28. Sic in prædictionibus futurorum, idem bis impletum: semel, cum res ipsa evenit, quæ directe significatur, & excellentius, cum id apparet, cui adumbrando, tum res illa, tum verba ipsa inserviebant.* Hæc, & alia, vir ille longe doctiss. quæ pluribus exemplis illustrat, ex Esa. 9. 1. & 42. & Zach. 9. 9. & ex Kimchi, qui Psal. 2. tum de Davide, tum de Christo interpretatur. Ex quibus infert, *præter sensum literalem esse & sensum mysticum, qui in literali fundatur; & utrumque Sp. S. intentione convenire, & ita a Christo & Apostolis in N. Test. explicari.* De locis itaq; illis Vet. Test. in quibus veteres sudarunt, ut de Christo intelligi debere probarent, cum Judæi alium sensum literalem iis affixerint, existimat vir Clariss. *nihil veritati periturum, si concedatur, aliud prima fronte indicari, aliud sub involucro tegi: adeo, ut verba ad ultimum illud significatum, obtineant sensum magis proprium, magisque excellentem. Hoc tamen advertendum est, quod ejusdem sententiæ non verba singula Christo congruunt, sed præcipua quadam: ut 2. Sam. 7. 13. verba illa,* Ipse ædificabit domum nomini meo, & firmabo solium regni ejus usque in seculum. Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium: *quæ ita de Salomone dicuntur, ut Christum modo eminentiori respiciant: at quæ sequuntur, ad Christum neutiquam pertinent, de castigatione,* Si peccaverit, &c. Hactenus D. Grotius. Ex his vero videmus, sensum mysticū literali superstructum ex Scripturis probari posse, & istiusmodi sensus apud Judæos antiquos ante Christum a sacris scriptorib⁹ primo haustos esse, quos inter posteros sapientiores conservarūt.

32. De hujusmodi tamen sensibus notandum, Non licere unicuique pro libitu sensum mysticum in Scriptura fingere. Nam vel ex ipsa Scriptura, vel ex traditione Catholica (quæ necessario Apostolos vel Prophetas auctores habet) constare debet, sensum istiusmodi, Sp. S. intentioni respondere. Ideoque inutilem operam ponunt in sensu mystico indagando, qui, neglecto sensu literali, proprii ingenii figmenta pro sensu mystico venditant; quæ vel in ipsa Scriptura, vel traditione Catholica fundamentum non habent. In hoc, tum a Christianis, tum a Judæis, multum peccatum est, dum allegorias sectando & similitudines, proprias conjecturas pro Verbo divino crepant: quæ, si ut ingenii partum ad Scripturam illustrandam, non ad aliquid probandum proponerent, tolerari possent: dum vero pro sensu vero Scripturæ, sive literali, sive mystico, aliis obtrudunt, non sunt audiendi. 2 Scripturæ sacræ proprium esse, sensum mysticum reconditum habere sub cortice literæ, ut notat Tho. part. 1. q. 1. art. 10. & ex ipso, Bonfrer. præloq. c. 20. sect. 2. Unde Gregorius l. 20. Moral. c. 11. ait, *Scripturam omnes alias scientias suo locutionis more transcendere.* Licet enim Platonici & Pythagorici obscuris verborum ambagibus quædam abdiderint; Ægyptii figuris Hieroglyphicis, res quas arcanas esse voluere, legerint; alii per fabulas & parabolas res alias ad mores spectantes repræsentarent: sensus tamen illorum abditus primus est, quem sub istis involucris intelligi volunt. At vero in Scriptura verba sensum immediatum & proximum clare & perspicue ostendunt, literalem scilicet; remote tamen alium sensum habent, sub rerum ipsarum, quæ verbis exprimuntur, figuris contectum; quem solius Dei est rebus imponere: qui ut omnia intellectu suo comprehendit; sic pro suprema potestate sua, tum verba, tum res verbis significatas, in signa constituere potest, ad quicquid ipsi placuerit exprimendum. 3. Multum etiam differt modus tradendi sensus mysticos in Cabala, ab eo quem scriptores Nov. Testamenti, vel Patres Ecclesiæ Orthodoxi servarunt. Cabalistæ enim obscuris verbis mysteria sua tradunt, ut a vulgo non intelligantur; (ut Pythagorei per obscura symbola mysteria sua efferebant, quos a Cabalistis antiquis hunc modum hausisse volunt;) vel ut Chymici Doctores secreta sua obscuris verborum involucris involvunt: quod faciunt, quia pleraque falsa & inepta sunt, & risum moverent, si citra ambages aperte proponerentur. At sensus mystici Christianorum plane & perspicue traduntur: ut si quis non intelligat, non ex tradendi modo, sed ex objecto (quod sublime) tanta obscuritas oriri videatur. Cabalistæ etiam pro libitu sensus mysticos comminiscuntur, & somnia sua ac deliria pro Verbi divini sensu mystico obtrudunt. At sensus mystici, qui a nobis probantur, sunt tantum qui vel ex Nov. Test. scriptoribus & eorum libris colliguntur; vel quos Ecclesiæ traditio vere Catholica, tanquam ab iis profectos, nobis commendat.

33. Alia species Cabalæ est, quam *Practicam* vocant, quæ ab omnibus ut Magica & illicita damnatur; cum ex literis vel verbis Scripturæ detortis, & arcanis quibusdam inde elicitis, Judæi quidam se Angelis familiares reddere opinantur, miracula posse patrare, morbos sanare, dæmones fugare, &c. Huc spectant exorcismi, amuleta, &c. Exemplum hujus Magicæ Cabalæ refert Ramban, sive R. Mos. Ben Nachman, de medico quodam, qui cum propter scortationem comburendus esset, beneficio Cabalæ practicæ ita formam suam mutavit, ut ejus loco equum in ignem conjicerent. Refert etiam idem de seipso, quod virtute nominis Tetragram. quod in schedula habebat scriptum, navem a terra in mare deduceret, quam Naupegi loco movere non potuerunt: quod factum erat Barcilonæ in conspectu Regis. Et per hoc nomen, (cum miracula Christi negare non possint) non minus ridicule, quam impie, blasphemant, Christum Dominum omnia sua miracula perfecisse; nomine hoc scil. in templo invento, quod in membrana scriptum, in vulnere pede facto occultaverat. Hoc vero, ut dixi, non minus ridicule, quam impie, ab iis fictum. Si enim per veram nominis hujus pronunciationem miracula patrari possunt; cur sacerdotes, qui stante Templo, per nomen hoc, (cujus veram pronunciationem norant,) populum benedicerent, istiusmodi miracula efficere non poterant? Vide Sixt. Senens. lib. 2. Bonfrer. præloq. cap. 21. sect. 4. Schickard. & alios.

34. Tertia species Cabalæ apud Judæos recentiores, specialiter *Cabala* dicitur, quæ in literis, punctis & accentibus, & Scripturæ verbis ludit; ex variis permutationibus, combinationibus, abbreviaturis, vel ex literarum figura, vel valore Arithmetico, mysticos sensus eliciendo, & mysteria plerunque inania, & superstitiosa excogitando. Hæc ars a Judæis, qui eam profitentur, studiose occultatur: ita ut vulgus nihil, & qui inter eos docti habentur, paucissimi de ea aliquid intelligant. Unde & Elias Levita (qui tamen inter ipsos Grammaticorum doctissimus sui temporis habetur) in Thesbite, lit. Coph, profiteatur se non posse hanc sapientiam sufficienter exponere, & ob pravitatem suam non attigisse istam sapientiam & scientiam sanctorum: & R. Bechari Bar Ascher, qui multum in hoc studio profecerat, & quædam de ea obscure scripta reliquit, lectoribus suis serio injungit; si aliqua istorum mysteriorum didicerint, ne temere aliis communicent. Plinius tamen (utcunque occultarent) de ea aliquid subolfecit, cum hanc inter Magiæ species referat, licet nomine depravato: nam Jochabelam vocat, & a Mose & Judæis arcescit, licet multis annorum millibus post Zoroastrem ponat, Hist. l. 30. c. 1. Ut vero, quid sit, melius intelligamus, singulas ejus species consideremus: quas pleriq; tres faciunt, alii plures: ut Schick. & Manas. in Conciliatore in Ex. & alii: quæ tamen omnes ad has facile revocari possunt.

35. Prima est גימטריא *Gematria.* Vox est origine Græca: hic tamen usurpatur ad denotandam Arithmeticam literarum supputationem, qua dictionum quarundam, quarum literæ eundem numerum producunt, unam per alteram explicant. Fundamentum hujus est, quod literæ apud Hebræos, ut apud alios, singulæ numeros

numeros denotant, quos nos per cyphras designamus. Nec multum dissimile est hoc artificium Chronogrammatismo, quo per verborum literas numerales annũ rei gestæ indicamus: cum hoc discrimine, quod non omnes literæ Romanæ numeros denotant, sed hæ tantum, C.D.I.L.M.V.X: apud Hebræos vero omnes huic officio deserviunt. Exempla inter plura hæc sunt, Zac. 3. 8. *Adducam servum meũ,* צמח *Tsemach:* ubi Kimchi notat, quosdam per צמח intelligere Messiam. Hoc vero probant, quia inter Messiæ nomina, quæ a Talmudicis ei tribuuntur, unum est מנחם Menachem, *Consolator*, literæ autem utriusque vocis, & צמח & מנחם producunt numerum 138. unde inferunt per צמח intelligi Messiam. Acute sane. Sic ex prima voce Genesis בראשית probant Deum creasse mundum in *lege*, quia scil. ex his verbis בתורה יצר *in lege formavit*, idem numerus elicitur, scil. 913. Sic ex בראשית ברא *In principio creavit*. Gen. 1. 1. probant mundum creatum fuisse initio anni, scil. mense Septembris, quia in his verbis בראש השנה נברא *In principio anni creatus est*, idem numerus scil. 1136. continetur. Huc etiam referunt quidam artificium, quo ex Ædificiis, ut Arcæ, Templi, &c. mysteria eliciunt; ut cum Genes. 6. 15, Arca describatur esse longa 500 cubitos, lata 50. alta 30. longitudinem dividunt per altitudinem: unde summam 10 producunt, quæ respondet literæ Jod: deinde huic numero adjungunt arcæ longitudinem, scil. 500. qualis numerus denotatur per Schin: tandem eam dividunt per latitudinem, scil. per 50. & prodeunt sex, quæ denotantur per Vau. Sic elicitur nomen Salvatoris ישו: sic enim pro vero nomine ישוע scribunt, idque per contemptum. Huc etiam a quibusdam refertur, cum ex figuris vel formis literarum aliquid eliciunt: de quibus Schick. Bechin. p. 78.

36. Secunda species dicitur נוטריקון *Notaricon*, quo per compendium literarum singulæ literæ alicujus dictionis totidem verba significant, quæ easdem literas initiales vel finales habent. Ut Gen. 1. 1. ex בראשית, *In principio*, hunc sensum eliciunt בראשית ראה אלהים שיקבלו ישראל תורה .i. *In principio vidit Deus, quod Israelitæ acceperunt Legem*, quia scil. literæ initiales verborum hujus sententiæ eædem sunt, & in eodem ordine ponuntur, quæ in בראשית: quasi scil. Deus mundum creasset, quod videret Israelitas legem recepturos. Sic in Vulgato illo nomine מכבי *Maccabei*, singulas literas volunt exprimere totidem voces iisdem literis incipientes. Ex. 15. 11. מי כמוך באלים יהוה *Quis, sicut tu, inter deos, Domine?* Dicunt quidam, Judam, cum contra Antiochum præliaturus erat, hoc signum in vexillis habuisse: unde, parta victoria, postea dictus est Maccabæus. Ut initiales, sic finales literæ, huic usui inserviunt: ut cum dicitur, *Principium verborum tuorum veritas*, quærunt profundi isti doctores, quomodo hoc verum esse possit, cum principium Genesis sit, *In principio creavit Deus, &c.* Quæstionem vero solvunt per artem Notaricam, quia post primam dictionem בראשית, trium sequentium literæ finales faciunt hoc verbum אמת *veritatem*, scil. ברא אלהים את; unde probant, quod principium verborum Dei sit veritas.

37. Tertia species est תמורה *Permutatio*, qua, eodem literarum numero retento, eas, eodem ordine manente, aliter componunt; vel, mutato ordine, transponunt; vel per certam Alphabeti combinationem cum aliis permutant. Sic enim optime hanc speciem explicat Schickardus. Exemplum primi modi ponit in בראשית Gen. 1. 1. quam vocem, eodem literarum ordine manente, dividunt in duas ברא שית *creavit fundamentum*, vel בר אשית *filium ponam*. Secundi, cum ex literis transpositis aliud vocabulum exurgit, quod primum ex[plicat]; ut cum vocem האדם explicant per אדמה *terra*. Sic Ex. 23. 23. [...] מלאכי *angelus meus*, probant hunc fuisse Michaelem, quia literis transpo[sitis] fit מיכאל. Et hic modus similis est Anagrammatismo, Latinis aliisque usi[ta]to. Tertii, cum unam literam pro alia ponunt; ita ut idem sit literarum nu[merus], una tamen alterius potestatem habeat, unde in magno Alphabeto fa[ci]unt 242 portas sive congregationes: ipsi tamen unam seriem tollunt, [et] tantum 231 numerant. Non quod quælibet litera pro qualibet ponatur; [sed] quod una litera pro alia substituatur, ex pacto inter eos, qui arcana inter [se] per occultas literarum notas communicant. Exempli gratia, cum pro א prima Alphabeti litera ponunt ת ultimam, pro ב secunda ש penultimam &c. Et hujusmodi Cabalam volunt Prophetam usurpasse, Jer. 23. 26, cum infausta Regi Babylonis prænunciat: quia vix tutum erat Regem Babylonis nominare, pro בבל posuit ששך, ut explicat Hieronym. substituendo literas ש ש pro ב ב & ך pro ל modo supra exposito. Quod an Prophetæ in mentem venerit, aliis judicandum relinquo. Præter has Cabalæ species, alias [...] censet Manass. loco citato: quarum quædam ad has referri possunt. Aliæ de[...] promuntur ex vocibus scriptis, & non lectis; & lectis, sed non scriptis; ex [li]teris clausis & apertis, magnis & parvis, inversis & suspensis; ex plenis & defectivis, ex vocibus superne punctatis, ex accentuum irregularitate, &c. de qui[bus] supra in Masora diximus. Mysteria vero, quæ ex his depromunt, cum me[ræ] nugæ & ineptiæ sint, nolo in iis tempus terere.

31. Restat, ut quædam de authoribus & usu Cabalæ subnectam. Ubi primo statuendum est, falsissimum esse, & nullo fundamento niti, quod Judæi hæc omnia ad Mosem vel Prophetas referant. Quam indignum enim est Scriptores sacros istarum nugarum auctores facere? Nec credendum est, eos Scripturas, earumque verum sensum ita pervertere voluisse, ut in Cabala fieri v[i]demus. Auctores itaque non sunt alii, quam superstitiosi Rabbini, qui [ju]sto judicio Dei excæcati ob rejectum Salvatorem, dum cæcum populum ducunt, in foveam secum præcipitant; & pro verbo divino animarum pabulo, [quis]quiliis populum deludunt potius quam pascunt. Horum quidam Ante-Talmudici, plerique recentiores. Secundo, artem hanc, quam ad Scripturæ sensum eruendum adhibent, prorsus vanam, ridiculam, sæpe impiam & superstitiosam esse. Talibus enim commentis quidlibet ex verbo Dei extrahere possunt, & pro regula fidei & morum, regulam Lesbiam facere. Unde & apud ipsos etiam Judæos, cordatiores tales interpretationes parum curant. Aben Ezra præf. in Legem, tales interpretes *noctuis* assimilat, *qui in literalis sensus splendore cæci sunt, at in mysteriorum tenebris perspicaces*: & axioma hoc Rabbinicum habet, quod *Textus sacer non egreditur de manibus simplicis & literalis sensus*: & in Gen. 14. 24. ait, *Scripturam non loqui Gematrice, sed verba intelligenda sunt, prout sonant*. Etsi ergo quædam habeant, quæ ingeniosa videntur; quæque in aliis scriptis tolerari possent, utpote in se indifferentia: tamen, cum in rebus sacris ludere nefas sit, & mysteria sua isti pro vero Scripturæ sensu venditent, quæ potius ad Scripturam sacram corrumpendam viam muniunt; istiusmodi studia, ut inutilia & infructuosa, rejicienda censeo. Videant, qui plura desiderant, Joh. D'Espeires, Tract. de textu Hebr. disp. [...] Dub. [...] Schickard. Bechin. Hap. sect. 6. D. Hottingerum Thesaur. Philol. lib. [...] cap. 3. sect. 5. Joh. Morinum in Pent. Samarit. exercit. 2. c. 7. 8. 9. Bonfrer. Proloq. c. 21. Serar. in Prolegom. qui inter alios hoc argumentum fusius tractarunt.

PROLEG. IX.

De Versionibus Græcis, præcipue LXXII. Seniorum.

1. De Versionis Græcæ LXXII Interpretum præstantia & dignitate. 2. Ejus historia. 3. Consilium Divinum in hac Versione. 4. Aristæi librum de hac Versione genuinum esse. 5. Quo tempore facta fuerit. 6. Primam fuisse Versionem Græcam. 7. Interpretes fuisse LXXII. 8. Interpretes non fuisse infallibiles. 9. De cellulis in quibus Versionem suam confecerint. 10. Spacio 72 dierum confectam fuisse. 11. Non solum Pentateuchum vertisse, sed omnes Vet. Test. libros Canonicos. 12. Non ad verbum transtulisse, sed sensum respexisse, aliquando Paraphrastas egisse. 13. Libros, qui Apocryphi vocantur, eos non transtulisse. 14. Codice Hebræo puro usos esse, non plebeio vel corrupto, Chaldaico, vel Samaritano. 15. Versionem hanc a Judæis receptam & probatam fuisse, & in Synagogis publice prælectam. 16. De locis 13. quæ Judæi dicunt Sept. mutasse. 17. An loca quædam aliter verterint, ut mysteria fidei occultarent. 18. An alia Versio Philometoris tempore facta sit, quæ nomen τῶν ο' adepta sit? An vera Sept. Versio in Cleopatræ Bibliotheca reposita fuerit? 19. Post Christum varias Versiones Græcas fuisse ab apostatis Judaizantibus factas per Aquilam, Theodotionem & Symmachum. 20. De Versione V. & VI. & VII. 21. De Origenis Tetraplis, Hexaplis, Octaplis. 22. De obelis & asteriscis, quos apposuit Origenes. 23. De ordine Versionum ab Origene in Hexaplis servato. 24. Origenem Græcum textum non corrupisse. 25. De Editionibus Græcis Sept. per Eusebium Pamphili, Lucianum, & Hesychium elaboratis. Non multum inter se discrepasse. 26, 27. Vulgata sive κοινὴ quænam fuerit: 28. De Editionibus recentioribus. Complutensi. 29. De Editione Veneta. 30. De Romana: ubi de codice MS. Vaticano. 31. De antiqua Vulgata Latina. 32. Editionem Romanam omnium maxime sinceram esse. 33. De Editione Romana Londinensi. 34. De MS. nostro Alexandrino. 35. An Versio Sept. vera & genuina hodie extet? 36. Unde hæc Controversia orta sit. 37. Veram esse, quæ hodie extat, probatur, ex testimonio Judæorum. 38. Ex locis, quæ citantur ab Apost. & Evang. ex Versione τῶν ο'. 39 Hieronymi assertiones rejectæ. 40. Idem probatur ex veteri Ecclesia, & Patrum scriptis. 41. Ex locis, in quibus [...]tarunt Veteres Versionem LXX ab Heb. discrepasse. 42. Ex antiquissimis MSS. 43. Ex Versionibus Orientalibus. 44. Ex Adversariis. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. Ad argumenta contraria respondetur. 52. De auctoritate hujus Versionis. 53. Contra Hieronymum defenditur. 54. Contra recentiores. 55. Non esse proprie Authenticam. 56. Quænam auctoritas ei tribuenda sit. 57. De quæstione circa annos Patriarcharum ante & post Diluvium. 58. Argumenta pro Hebraicorum codicum calculo. 59. 60. 61. 62. 63. Pro codicum Græcorum calculo, argumenta varia. 64. De Cainane Arphaxadi filio in Genealogia Christi, Luc. 3. 36. 65. Objectionibus respondetur, nec per errorem scribæ in textum irrepsisse, nec ex vulgi sententia Evangelistam in[se]ruisse. 66. Evangelistam Genealogiam τῶν ο' secutum fuisse.

1 INter Græcas Veteris Testamenti Versiones principem locum merito obtinet celebris illa LXXII. Interpretum, nobile illud Synagogæ & Ecclesiæ monumentum, ut quæ in tanto honore fuit tam apud Judæos, quam Christianos, tum Orientis, tum Occidentis: ut ab illis in Synagogis; ab his fere sola, vel ex ea factæ versiones, in Ecclesiis, publice perlegerentur. Ex hac reliquæ Versiones omnes ab Ecclesia antiquitus approbatæ (sola excepta Syriaca) traductæ sunt, viz. Arabica, Æthiopica, Armena, Illyrica, Gothica, Latina vetus ante Hieronymum: nec aliam Ecclesia Græca, & pleræque Orientales in hunc usque diem agnoscunt, hac sola contenti. Hanc Patres & Theologi, tam Græci quam Latini, commentariis illustrarunt, & in scriptis suis ubique citarunt; Ignatius, Clemens uterque, Justinus, Tertullianus, Irenæus, Cyrillus, Basilius, Theodoretus, Gregorius, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Hilarius, totusque venerandus Veterum Chorus, antiqua illa Ecclesiæ Lumina, quotquot doctrina & sanctitate claruerunt. Ex hac veritatem doctrinæ probarunt, errores & hæreses profligarunt; vitæ & disciplinæ regulas hauserunt. Imo in Conciliis, tam provincialibus, quam generalibus, hæc a sanctissimis Patribus usurpata: ita ut Philastrius Hæres. 39, 40. scribere non dubitaverit, quod *hanc Ecclesia Catholica colit, legit, prædicat; alias autem* (scil. Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis) *ut supervacaneas, & tantæ Editioni contrarias contem[nit].* Multi tanquam divinam, & speciali Sp. S. afflatu factam prædicarunt; &, [ut] S. Augustino de Civit. l. 18. *ita hanc acceperunt*, præsertim inter Græcos, *[ut] an alia esset, ignorarent*. Hieronymus etiam, qui inter omnes Veteres maxime [ini]quus erat in hanc Versionem, eam tamen, ut ab *Apostolis approbatam, veram* [esse] statuit, Præf. in 4. Evang. ad Damasum; & Epist. ad Suniam, & Fretelam [affir]mat, *Versionem Græcam, quæ in Origenis ἑξαπλοῖς habetur, & quam ipse [ver]terat, ipsam esse, quæ in eruditorum libris incorrupta, & immaculata LXX In[terpretum translatio reservatur; & quod quicquid ab hac discrepat, nulli du[]bium esse, quin ita & ab Hebræorum auctoritate discordet.* Maximum vero [au]ctoritatis pondus huic Versioni accedit, quod Christo & Apostolis in usu fu[e]rit, qui pleraque testimonia, quæ ex Vet. instrumento proferunt, secundum hanc Versionem citant: imo, cum verba ab Hebraico textu differre videntur. Unde Irenæus l. 3. c. 25. hæc habet, *Apostoli, cum sint his omnibus vetustiores, consonant prædictæ interpretationi, & interpretatio consonat Apostolorum traditioni. Etenim Petrus, & Johannes, & Matthæus, & Paulus, & reliqui deinceps*

...fectatores prophetica omnia ita enunciarunt, quemadmodum Seniorum in-terpretatio continet, &c. Per hanc Ecclesia ubique terrarum Christo primum acquisita, hujusque lacte sacro enutrita. Unde Chrysost. in Joh. 9. Hom. 68. Versionem τῶν ό vocat, *ostium ad Christum.* Et recentiores Critici & Grammatici, qui novandi studio omnia antiquorum monumenta spernunt & conculcant, & in Versionem Græcam convitia pleno ore eructant; inviti tamen aliquando pro eadem testimonium honorificum ferunt. Scal. in Euseb. anno 1734. fol. 124 scribit, *multa a se dici posse, quam utilis istius translationis lectio sit, quamvis ab Hebraicis fontibus longe recederet.* Et Versionem hanc *rarum & incomparabilem thesaurum esse, neminem negare posse, nisi qui ab omni eruditione alienus sit*, scribit Heinsius Aristarch. Sacri c. 15. p. mihi 951. Et auctor Anonymus quæstionis de locis parallelis Vet. & Novi Test. licet in LXX. iniquus esse videatur, tamen p. 490 dicit, *neminem esse, qui non eam & antiqua sua canitie, & ex miris dotibus, & rerum earum, quas exprimit, præstantia, dignam judicet, ut omnium præconiis celebretur: prout ea etiam omnium seculorum probata suffragiis ad nostra usque tempora pervenit.* De hac itaque Translatione dicturi, 1. De ejus Historia, a quibus, quando, qua occasione facta, quos libros transtulerint, & de quibus exemplaribus; & de historicis hoc testantibus, &c. 2. De ejus sinceritate. 3. De ejus auctoritate, inquirendum.

2. Historiam hujus interpretationis primo scripsit Aristæas, qui & Aristæus, & a quibusdam Aristeas dicitur, inter Philadelphi Regis Ægypti, Lagi filii, ab Alexandro tertii, proceres summus; ob eximiam eruditionem, prudentiam, & probitatem Regi charus, & ex amicis intimis; Hieronymo Regis ὑπερασπιστὴς dicitur, quasi ejus *propugnator*; aliis Regi a cubiculo fuisse dicitur. Hic testis omnium oculatus, rebus gestis interfuit: unde Historicus fide dignus, & omni exceptione major haberi debet. Librum primus conscripsit peculiarem sermone Græco ad Philocratem fratrem suum: in quo rem totam plene narrat; ad quem Josephus lectorem remittit: eundemque in Hebraicum sermonem transtulit R. Azar. Idumæus, & in libro Meor Enajim continetur. (Vide Buxt. Biblioth. Rabbinic.) In Latinum vero Idioma varii verterunt: alii etiam in linguas vernaculas transtulerunt. Quæ vero scripsit, Ægyptiorum annalibus, quæ a sacerdotibus summa cura scribi consueverant, confirmari tradit Galesinius Com. de LXXII. Interp. p. 9. Nec suspicari quisquam potest, ipsum Historiæ leges neglexisse, vel in Judæorum gratiam aliquid commentum fuisse; cum Judæus non fuerit, licet ipsis ex innata bonitate faveret, ipsorumque patrocinium in se susceperit. Circa idem tempus, vel non multo post, Aristobulus Judæus Aristotelica philosophia clarus, libro ad Ptolom. Philometorem l. 1. c. 4. cujus etiam præceptorem fuisse tradunt, eandem historiam refert. Ad hunc Aristobulum legimus, 2 Macc. 1. 10. Judam & Senatum cum populo Epistolam dedisse, quæ ibi recitatur. Post hos historiam hanc scripserunt, Joseph. l. 12. Antiq. c. 2. & Præf. ad hist. & lib. 2. contra Appionem; Philo lib. 2. de vita Mosis, Historicorum apud Judæos facile principes: Talmud utrumque tract. Megill. & Rabbini plurimi. Inter Christianos vero Justinus Mart. Tertull. Euseb. August. Hieron. Epiphanius, reliquique Ecclesiastici Scriptores, qui omnes historiam, ut ab Aristæa & Josepho refertur, ut certissimam sine ulla dubitatione receperunt: ita ut verissime dixerit Joh. D' Espeires Tract. de LXX. Interp. *historiam hanc esse testatissimam & celeberrimam: ita ut vix ulla sit inter Ethnicos nobilior vel certior.* Summa historiæ totius huc redit; Regem Ptolemæum, (quem magnis elogiis ornat Philo; ut qui supra omnes sui vel superiorum seculorum Reges, virtutibus Regiis emineret, ita ut ab ipso in proverbium abierit, ut omne opus magnum & sumptuosum *Philadelphium* diceretur,) cum magno literarum studio flagraret, omnisque generis libros, qui ullibi haberi poterant, conquireret, ut Bibliothecam suam magnis sumptibus Alexandriæ structam ornaret, & instructissimam haberet, suasu Demetrii Phalerii, (quem Bibliothecæ præfecerat,) Judæorum leges & religionem, cum ipsorum libris sacris, in Bibliothecam suam inferri desiderasse, & ut in linguam Græcam, quæ omnium longissime propagata, & sibi optime nota erat, verterentur. In hunc finem legationem honorificam misit cum literis, & magnificis in usum Templi donariis, ad Eleazarum Judæorum Pontificem, (hic fuit Oniæ primi filius, Simeonis Justi frater; de quo Siracides cap. 10. & Jaddi nepos, qui Alexandro obviam ivit, ejusque iram lenivit,) postulans, ut libros suos sacros ad ipsum mitteret, una cum viris, tam doctrina, quam ætate & moribus, conspicuis, qui ad tantum opus conficiendum idonei essent. Eleazarus, convocato concilio, viros LXXII. ex qualibet tribu sex, una cum exemplari librorum Sacrorum, (quod ex multis membranis artificiose connexis constabat, & literis aureis erat descriptum,) ad Regem misit: qui summo gaudio eos excepit, & Volumina sacra venerabundus aspexit; & post convivia & colloquia, in insulam Pharum, septem stadiis ab Alexandria distantem, remisit: ubi procul a strepitu, domum contemplationibus divinis idoneam eis assignavit; ubi omnibus necessariis instructi, Versionem ex Hebraica in linguam Græcam perficerent: quam spatio LXXII. dierum absolverunt. Qua peracta, & jussu Demetrii, in præsentia Sacerdotum, & principum Judæorum, totiusque populi Judaici, (quorum multi erant in Ægypto,) perlecta & examinata; ab omnibus acclamatum est, Bene & fideliter omnia translata esse: utque rata in perpetuum maneret, neminique aliquid in ea mutare liceret, dira imprecati sunt in omnes, qui quicquam in ea mutare tentarent. Rex vero, cum omnia ei perlecta essent, Legislatoris sapientiam admiratus, libros religiose asservari jussit; permissis principibus Judæorum Synagogarum, ut exemplaria describerent in usum suum; ipsisq; LXXII. Interpretibus cum donariis magnis in patriam remissis, & centum viginti Judæorum captivorum millibus, Demetrii suasu, rege λύτρον persolvente, pro manumissis, tum exemplar quoddam Hebraicum, tum ipsam Versionem in Bibliothecæ collocavit. Rege etiam a Demetrio quærente, quot libros comparasset; respondit, *se habere circa ducenta millia; sperare tamen, se brevi habiturum quingenta millia.* Imo A. Gellius lib. 6. c. ult. affirmat, Demetrium comparasse Volumina septingenta millia. Quorum pars magna, si non omnia, bello Alexandrino priore, tempore Julii Cæsaris conflagratione perierunt. Tantum etiam invaluit hujus Versionis auctoritas apud Judæos, ut ubique per Ægyptum, Græciam, Asiam, &c. imo in ipsa Hierosolyma, publice in Synagogis ut jam innuimus, prælegeretur; omnibus Judæis linguam Græcam optime callentibus: cum Hebraicam (quæ dudum vernacula esse desierat,) soli Sacerdotes & docti intelligerent.

3. Versionem vero hanc non sine admirando consilio divino factam esse, fatentur omnes: quod a Rege Ægypti, Judæorum & eorum religionis hoste, Paganæ superstitionis studioso, hæc translatio procurata esset in linguam per orbem notissimam, qua paratiores factæ sint gentes ad Evangelium amplectendum. Sic Tert. in Apol. cap. 19. Lact. lib. 4. cap. 2. Clem. Strom. 3. Euseb. Præp. lib. 9. cap. 1. Chrysost. etiam Hom. 4. in Genes. *rarum & singulare miraculum* appellat, *ut a Rege barbaro, alieno, & populo Dei inimico, veritas divina inter gentes dispergeretur.* Et August. de Doctr. Christ. lib. 2. cap. 15. observat, hanc Versionem Apostolorum prædicationi viam stravisse; cum gentes lingua sibi nota, ea quæ ab Apostolis de Christo prædicata erant, a Prophetis prius prædicta fuisse legerent: ita ut fuerit quasi fundamentum magni cujusdam ædificii immensæ molis, quod inter gentes super illud extruendum foret. Nulla enim de Apostolorum fraude, vel de Judæorum malitia & obstinata perfidia dubitatio oriri poterat; cum ipsi Judæi libros sacros diligentissime in linguam Græcam traductos Gentibus tradidissent: ex quibus tum mysteria Christiana probari, tum ipsorum incredulitas, qui Christum non receperant, redargui poterant. Si vero post Christum facta fuisset hæc Versio, suspicarentur Judæi, haud fideliter factam fuisse: & ipsi vel ex invidia libros suos corrumpere tentassent, vel Christianos de corruptione accusassent. Amplius etiam circa hanc Versionem elucescit providentia Divina, quod cum conflagraret Bibliotheca Philadelphi, in qua repositum erat ipsum Translatorum αὐτόγραφον, ipsam nihilominus Versionem ab interitu servavit: quod exemplaria inde descripta in omnium manibus tunc temporis extarent, & in synagogis publice prælecta, quo Versio ipsamet sarta tecta servata est: & vanitas argumenti, quod a Neoterico quodam affertur, apparet: qui, ut probaret Versionem τῶν ό hodie non extare, hoc utitur argumento; quod temporibus Cæsaris incendio perierat ipsa Bibliotheca, & Versio Græca Originalis: quasi non fuissent exemplaria innumera inter Judæos per orbem terrarum dispersos, qui hac tam publice quam privatim usi sunt. *Ingrati itaque, imo indigni* (verba sunt Doctiss. Woweri Syntag. cap. 8. *nisi providentiæ Divinæ ingens beneficium agnoscamus & admiremur; Scripturam sacram, tanquam propriam & peculiarem Judæorũ, Hebræis consignatam literis, plurimis annis ante exortum salutare Christi sydus, Græco sermone indutam, ipsisq; Judæis invitis veritatem effluxisse: & nisi ante fœlicissima tempora, quando Christus hominem induit, opus hoc Græcæ interpretationis absolutum fuisset, flagrantibus livore & odio Judæis, sordibus & mendis depravatam Scripturam, aut mira obscuritate involuta prodidissent:* ut observavit Euseb. Præp. lib. 8.

4. In hac historia, qua nulla fere inter Judæos vel Christianos certior vel illustrior, quædam sunt, de quibus Neoterici quidam, qui omnia in dubium revocant, quæstionem movent. Primo de Aristææ libello, qui hujus historiæ quasi fons habetur, & ad quem Josephus lectorem remittit. De quo omnium primus Lud. Vives in Aug. de Civit. lib. 11. cap. 42. dubium injicit, an non a Judæo aliquo nomine Aristeæ evulgatus sit? Confictum enim ipse putat ab aliquo recentiore: cui adstipulantur Leo a Castro procemio in Esaiam, Salmeron Proleg. 6. maxime Joseph. Scal. ad annum Euseb. 1730. qui librum supposititium esse pronunciat, & a Judæis Alexandrinis confictum. Lud. Vives tamen non hoc absolute asserit, sed ita se putare dicit. Scaliger etiam loco citato, Ptolemæum Philadelphum Alexandriæ Bibliothecam locupletissimam extruxisse, & Hebræorum monumenta sacra in Græcum sermonem converti præcepisse, certum esse, affirmat. Historiam tamen Aristæi carpit, & falsam esse vult. At argumenta ab ipso & aliis leviora sunt, quam ut historiam tantis & tam antiquis præsidiis munitam convellere possint: contra hos enim aliosque paucos recentiores testium nubem adferre licet. Nam inter omnes, qui hanc historiam pertractant, nulli hactenus inventi sunt, qui de illa vel tantillum dubitarunt; sed ut rem certam & indubiam supponunt, exceptis paucis quibusdam recentioribus: quorum auctoritatem veteribus illis, qui propius multo erant ad Aristæi tempora, & veritatem melius percipere possent, nemo sanus æquiparat, multo minus præfert: cum non tantum Josephus, Philo, Tertull. Cyrillus, reliquique antiqui scriptores; sed & ipse Hieronymus plurimis in locis Aristæi testimonia proferat: omniaque, quæ vel ab illo, vel a Josepho, aliisque veterum ex Aristæa depromuntur, libro Aristææ, qui hodie extat, ad amussim respondeant: ut observat, inter alios, Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei, cap. 6. Unde Reverendiss. Usserius, licet nullum non moveat lapidem, ut Versionem hanc deprimat, Aristæam tamen contra Scalig. tuetur, Syntag. cap. 1. & Isaacus Casaubonus, in Græcis Scriptoribus versatissimus, qui de ipsorum νοθείᾳ optime, si quis alius, judicare poterat, in notis quibusdam propria ipsius manu scriptis, quas mihi communicavit Doctiss. ejus filius Mericus, S. T. D. de Aristææ historia hoc fert judicium; *Aristæam elegantem esse scriptorem, cujus antiquitatem tum phrasis arguit; tum Josephus, qui multa hinc descripsit.* Et paulo post, *Credimus admodum antiquum esse, & plane ejusmodi, quem non legisse pœniteat studioso, aut Græcæ linguæ aut antiquitatis.–nam antiquissimus est auctor, Nec dubito enim esse, de quo Josephus.–Itaque ille ipse est, qui rebus gestis interfuit, quæ hic memorantur.* Hæc Casaubonus. Quibus hoc addendum; nullam rationem dari posse, cur libellum hunc fingerent Judæi: *ut auctoritatem hujus Versionis elevarent*, dicit Salmeron, *miraculum cellularum silentio suo extenuando:* e contra, *ut auctoritatem huic Versioni conciliarent*, dicit Scaliger, *fingendo prodigia circa hanc Versionem:* Sic alter alterius fundamenta convellit, cum utraque ruinosa sint. Quæ a Scaligero & aliis objiciuntur, facile diluuntur. Primo, cum Aristæas scribat, Demetrium Phalereum Bibliothecæ Præfectum fuisse, & Versionem Græcam procurasse; hoc falsum esse, probat Scaliger, quia Demetrius initio Regni Philadelphi extinctus, & Regi semper in odio fuit, ut ex Diogene Laertio probare nititur. At hoc ex auctore indubitato refellitur, qui paulo post Aristæam scripsit; & vel ab ipso, vel aliis, qui rei gestæ interfuerunt, veritatem addiscere potuit; Aristobulo scil. Judæo Philosopho Peripatetico, cujus hæc verba inter alia ex ejus libro ad Ptol. Philometorem refert Euseb. de Præp. Evang. l. 13. ἡ δ' ὅλη ἑρμηνεία τῶν διὰ τοῦ νόμου πάντων ἐπὶ τοῦ προσαγορευθέντος Φιλαδέλφου βασιλέως, σοῦ δὲ προγόνου [γέγονε,] προσενεγκαμένου μείζονα φιλοτιμίαν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως [καὶ] πραγματευσαμένου τὰ περὶ τούτου, *Tota vero Legis interpretatio sub Rege Philadelpho cognominato, abavo tuo, peracta est, Demetrio Phalereo magnum studium adhibente, & totum negotium promovente.* His Aristobuli verbis, quid clarius pro iis, quæ de Demetrio narrat Aristæas, dici poterat, non video. At ultra objiciunt, quomodo ex singulis tribub' seni deligi possent, cum solæ relictæ fuerint tribus Judæ & Benjamin, reliquis longe antea deportatis? Ad hoc respondeo cum Serario, ex

ex omni tribu aliquos semper in patria mansisse tempore Captivitatis, & ex omnibus tribubus aliquos rediisse. Unde Luc. 1. legitur, Annam fuisse de tribu Aser: & inter veteres, Chrysost. Euthym. & alii affirmant, Pharisæos fuisse ex omnibus 12 tribubus. S. Jacobus etiam Epistolam scripsit 12 tribubus dispersis: & Rever. Usserius, Annal. ad annum 3468, scribit, quod *non integras Regni Israelitici tribus Salmanasser abduxit; sed partem reliquit, qui cum Judæis, Benjaminitis, & Levitis a Nebuchadnesaro in Babylonem deportati, & a Cyro dimissi. Unde, soluta Captivitate, anno 1. Cyri, omnes Israelitæ* dicuntur *habitasse in civitatibus suis*, Ezr. 2. 70. Et 6. 16. 17. *hirci duodecim oblati sunt pro peccatis totius Israelis, juxta numerum tribuum.* Et Matth. 4. 14. impletum est vaticinium Esaiæ de *terra Zabulon & Naphtali, vidente magnam lucem* per Christi prædicationem. Ex quibus plane constat, tribuum distinctionem fuisse etiam Christi temporibus, diu post Philadelphum. Quod vero objicit Salmeron, quod ab aliis Aristæas, ab aliis Aristæus, & Aristeas hic auctor vocetur; nullius est momenti: cum diversæ terminationes ejusdem nominis ubique occurrant, nec inter varias antiquorum MSS. lectiones, varietas major invenitur, quam in propriis nominibus.

5. Quo tempore facta fuerit hæc versio, nondum inter auctores convenit: apud omnes tamen constat, quibusdam seculis ante Christum factam esse, & apud Judæos in usu publico fuisse. Quidam ex antiquis ad Ptolemæi Lagi tempora referunt, ut Irenæus & Clem. Alexandr. Alii, ut Aristæas, Josephus, Philo, & reliqui fere omnes, ad Philadelphum. De numero annorum ante Christum etiam discrepant: tot enim sunt fere sententiæ, quot auctores. Sixtus Senensis numerat annos 350. Genebr. 200. Bellarm. 291. Euseb. & Baron. 280. Bonfreus 272. Rever. Usserius 277. Dionys. Petav. 278. Torniellus 245. Omnes tamen hodie concordant; quod vel Philadelphi tertio, ut Euseb. in Chron. vel ejus anno 7. ut Epiph. de Pond. & mensuris, facta fuerit. Nam, quod quidam in Epiph. legunt 17. hoc erroneum esse, & legi deberi 7. docent Serarius in Proleg. 4. 17. 9. & Scalig. Isag. in Proleg. Mihi potior videtur Epiphanii, quam Eusebii sententia, anno. 7. factam esse, non vero 3. licet uterque magnos sequaces habeat. De anno etiam ante Christum libenter in Rev. User. sententiam ibo; qui in annalibus refert ad annum, 277: cum quo fere consentit Petavius vir in Chronologicis exercitatissimus, magnique judicii; qui per Characterismum cœlestem, certissimum in Chronologicis fundamentum, idem demonstrat. Extat enim observatio Astronomica apud Ptolemæum lib. 10. c. 4. de tempore, quo regnavit Philadelphus, quando a Timocharide notata erat Venus anno 13. Philadelphi esse in gradu Virginis 4. 10. Mesori 17. sequente 18, qui fuit Octobris 12. annis ante natum Christum 272. Unde infertur, Philadelphum incœpisse regnare anno ante Christum 285, & annum ejus septimum fuisse ante Christum 278. Sed unius anni differentia haud tanti est, cum ex initio anni, quo regnavit Ptolemæus, non certo cognito, talis discrepantia oriri possit. De anno Mundi non laboro, cum in hoc incertitudo magna sit inter præstantissimos Chronologos; nec inter innumeros, quos protulit hæc ætas, vel duos reperias, qui circa annos a Mundo condito exacte conveniunt.

6. An Versio hæc τῶν ό prima omnium fuerit, inter doctos disceptatur. De Græcis autem Vet. Test. Versionibus intelligitur hæc quæstio, quam hoc loco tractandam proponimus. Nam, quod quidam dicant, Versionem quandam Chaldaicam a temporibus Esdræ extitisse, quæ hodie periit; alii Samariticam Versionem, ejusque translationem Græcam iisdem temporibus fuisse contendunt; propriis locis, cum scil. ad Versiones Chaldaicas, & Samariticas deventum erit, examinabimus. Versionem autem aliam Græcam ex Archivis Hebraicis, ante Philadelphi tempora, saltem Legis factam fuisse, affirmarunt multi ex Veteribus, Clem. Alexand. Strom. 1. ex Aristobulo Judæo, Euseb. lib. 9. Præp. cap. 3. Justin. Mart. Apol. Chrysost. Theodoret. quibus adstipulantur recentiorum plurimi; Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei. cap. 5. Serarius Proleg. cap. 16. q. 2. Galisinius vero p. 13. *nullum de hoc dubitandi locum esse* asserit, *quin ante Alexandri tempora & Persarum imperium, Pentateuchus saltem in Græcum sermonem conversus fuerit.* Fundamentum hujus sententiæ est, quod Philosophi Græci multa hauserunt ex Scripturis, quæ in scriptis suis quasi propria venditant; viz. Plato, Aristoteles, & alii. Unde Cyrillus eos *fures* appellat, lib. 1. contra Julian. & Joseph. secundo contra Appion. dicit, Platonem in libris de Legibus ex Mose, multa deprompsisse; unde alii Platonem vocarunt *Mosem Atticum.* S. Ambros. ex Salomonis Cantico Platonem multa transtulisse scribit. Ex Lege Mosis Pythagoram multa habuisse, dicit Hermippus Pythagoræus, & Just. Mart. adversus Gentes: quod & de Aristotele affirmat Clearchus Peripateticus, & de Platone Numenius Pythagoræus. Contra vero Baronius Tom. 2. anno Christi 231. sect. 10. 11. &c. Dom. Bannes in 1 Thom. q. 1. art. 8. Joh. D'Espeires tract. 2. disp. 2. dub. 3. D. Lud. Capell. Critic. lib. 4. cap. 1. & alii, ex traditione, & Judæorum vicinitate, eorumque commercio & convictu, Philosophos ista hausisse statuunt, potius quam ex Versione aliqua Græca, quæ publice extabat: quorum opinio mihi multo probabilior videtur. Nam si Versio aliqua Græca prius extitisset, quorsum Philadelphus tantis sumptibus, tantoque strepitu aliam procurasset; cum omnes libros, qui ullibi extarent, præsertim Græcos, per totum orbem conquisiverat, ut in Bibliotheca sua reponeret? Quomodo potuerit Versionem illam Græcam, si talis extitisset, ignorare Demetrius Phalereus: qui tamen exprese Regi dixit, se Judæorum volumina sacra desiderare? Certe, si talis Versio alicubi extitisset, in Ægypto reperta fuisset; quo Platonem aliosque Philosophos peregrinatos fuisse, ut Orientalium doctrinam addiscerent, testantur omnes. In Ægypto etiam plures habitasse Judæos, quam alibi, constat ex Philone: qui testatur, decies centena Judæorum millia per Ægyptum dispersos fuisse. Ex historia tamen Josephi & Aristeæ, constat, nec Judæos in Ægypto degentes, nec Ptolemæum Ægypti Regem, ejusve Bibliothecarium, de tali Versione quicquam inaudivisse. Apud Aristæam enim legimus, *cum Regi indicasset Demetrius*, quando de Bibliotheca & librorum numero verba haberet, *Judæorum leges dignas esse, quæ transcriberentur, & in Bibliotheca reponerentur:* Regi dicenti, *nihil obstare, quod hoc fieri prohiberet; nam omnia ipsi* (Demetrio) *in hunc usum prompta fore:* respondit Demetrius, *Interpretatione opus esse.* Unde Rex promittit *se scripturum ad Judæorum Pontificem, ut omnia perficeret*, id est, ut Interpretes mitteret: ex quibus liquet, nullam fuisse ante illud tempus Versionem Græcam. Idem ex Josepho, & Philone colligitur. Ille lib. 12. cap. 2. & contra Appion. refert, Demetrium Regi dixisse, *Neminem Historicorum vel Poetarum ausum fuisse hos libros attingere: quosdam enim a numine punitos fuisse, qui temere eos attrectarunt, Theodoctum poetam &c.* Philo etiam lib. 2. de vita Mosis diserte affirmat, *Legem scriptam esse sermone Chaldaico* (Hebraicum intelligit) & *in eo per longum tempus mansisse, quamdiu ejus pulchritudo externis hominibus non esset intellecta:* hoc vero erat, ut postea explicat, *donec jussu Ptolemæi traducta erat in linguam Græcam. Opus enim, quia magnum erat, non fuit privatorum hominum, sed Regis potentissimi & celebratissimi.* Ex his Philonis verbis plane constat, Legem ante Ptolemæū illum haud alio sermone notam fuisse, quam Hebraico, quo primum conscripta fuit. Præterea, si alia fuisset Versio Græca, quænam causa reddi potest, cur Ptolem. novam fieri curaret? An quia prior illa minus accurata fuerit? At altum de hoc silentium est apud scriptores antiquos, qui Versionis Septuag. meminerunt. Et cur minus accurata esset, cum facta fuerit eo tempore, quo Judæorum lingua vernacula ipsis erat, & multo magis nota & familiaris, quam cum suam Versionem fecerint LXX Interpretes? An vero Versio illa perierat prorsus? At hoc post Captivitatem fieri non potuit, florente & pacato Judæorum statu a reditu Babylonico ad tempora Philadelphi: nec tam brevi temporis intervallo probabile est, Versionem talem extinctam fuisse. Ante Captivitatem vero minus probabile est, cum illis temporibus rarum aut nullum erat Judæorum cum Græcis commercium. Potuerunt tamen Græci Philosophi, præsertim post Captivitatem, aliquam habere legum Judaicarum cognitionem ex Judæorum commercio, a quibus quædam addiscere possent, etsi Versio nulla scripta esset. Sic enim refert Clearchus apud Jos. l. 1. contra Appionem, de Aristotele præceptore ejus, quod *usus sit viro Hebræo, ut Scripturas ipsi interpretaretur.* Si vero Versio aliqua nota fuisset, quorsum opus esset Interprete? Didicerunt Philosophi doctrinam Gymnosophistarum, Druidum, &c. qui tamen nihil scriptum reliquerunt. Refert etiam Jos. contra Appion. *multos fuisse, qui de rebus Judæorum scripserunt, Historicos Ægyptiacos, Chaldæos, Phœnicios, Græcos:* ex quibus etiam poterant Philosophi multa de Judæorum ritibus & Religione cognoscere: & affirmat, Hecatæum Abderitam, qui circa Alex. tempora vixit, libellum integrum de Judæis scripsisse. Ex his itaque, etsi non extaret Græca Scripturæ Versio, multa haurire poterant Græci. Unde concludit Orig. contra Celsum, lib. 6. *Platonem vel a Judæis quædam audivisse, vel in prophetarum libris legisse.* Judæi vero cum ubique magno numero inter Græcos post Captivitatem degerent, nulli dubium esse potest, quin eorum plurimi Græcam linguam didicerint: (alias quomodo inter eos viverent?) cumque ipsorum lingua post Captivitatem Chaldaica sive Syriaca fuerit, quam Græcorum plures callebant; hinc, ut Judæi Græcorum, sic Græci Judæorum, res & religionem cognoscere poterant, etsi nulla Scripturæ Versio Græca extaret.

7. Interpretes fuisse LXXII. tradunt, Aristæas, Jos. Philo, & quotquot inter Christianos hanc historiam commemorant: nec unus a nato Christo, per quindecim secula repertus est, qui de hoc dubitavit: nec ullum proferri potest testimonium in contrarium, vel ex Judaicis, vel ex Christianis Scriptoribus, inter omnes, qui de hac Versione mentionem fecerint, tanto temporis intervallo; unico excepto Talmudico in Mass. Soph. (quod adfert Azarias) c. 1. ubi hæc Translatio vocatur *opus quinque seniorum*: quod tamen, ut communi & receptæ Judæorum sententiæ contrarium, posteriores Rabbini commoda aliqua interpretatione emollire student, cum defendere nequeant; quasi ex numero LXXII. quinq; delegati essent, qui hoc opus perficerent: quod probant quidam ex hoc, quod unam vocem per quinque significata tranferunt. Nostro seculo non defuerunt, qui ut alias historiæ partes circa hanc Versionem, sic numerum septuagenarium in dubium vocant. Jos. Scaliger, Annot. in Euseb. 1730. loco cit. tum Epist. 14. ut Aristæi historiam, ita LXX. Interpretes a Ptolemæo accersitos fuisse, *fabulam a Judæis confictam* esse dicit. Eadem ex Scal. habet VVovverus Syntag. cap. 4. Et Dan. Heinsius in Aristarcho suo sacro, c. 10. numerum Interpretum, una cum cellulis, & interpretandi ratione, *inter nugas a Græcis excogitatas* refert. Rationes a tantis viris non expectes: ipsi dixerunt; ergo dubitare nefas est. Ne tamen sine ratione insanire videatur Heinsius, *ipsam nominis originem, & scenæ* (ut ipse loquitur) *detegere ipsi* placuit: *quod hactenus factum a nemine.* Exod 24. 7. 11. dictum erat, cum Moses legisset in libro fœderis coram populo; *Mosem, Aaronem, et LXX Seniores ascendisse ad Deum*; & *quod in principes filiorum Israel non misit manum suam: pro quibus ultimis verbis Hellenistæ habent,* ϗ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Ἰσραὴλ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς, *& Electorum Israel non dissonuit neque unus. Hinc* (ait Heinsius) *haud dubio historia de Ptolemæo, ex illis LXX. senioribus, seniores Interpretes: hinc famosæ illæ scenæ, quas Beatus Hieronymus explodit: hinc inventum illud, neminem in tanto numero in exprimendis sacris dissensisse.* Quis hic non miretur acumen Grammatici, qui rem nobis inauditam, de qua nemo antehac cogitavit, detexit; & ex tenebris in lucem produxit? Imo potius, quis non vani hominis arrogantiam ridet, de Tripode dictantis, quæ nullo testimonio Veterum, nec aliqua rationis umbra nituntur? Imo, qui contra omnem historiæ fidem, contra omnes Ecclesiæ & Synagogæ scriptores, ausus est fabulam, sui cerebri figmentum, orbi obtrudere. Unde enim habuit Heinsius, Hellenistas ex his verbis, Ex 24. tam ineptas deduxisse consequentias? Vel unicum proferat verbum ex scriptoris alicujus Judæi vel Christiani monumentis, quo hoc somnium stabiliat. Quod enim Hieronymum pro sua sententia adducit, quasi Hieronym. cum ipso sentiret; non minus falsum est, quam Judæos Hellenistas hæc somniasse, quæ ipsis affingit. Nunquam dubitavit Hieronymus de numero LXXII interpretum, nec de Aristææ vel Josephi historia, nec a Ptolemæo eos accersitos fuisse: sed ubique Aristæam & Josephum citat; imo cellularum historiam rejicit, quia nec in Aristæa, nec Josepho ulla sit earum mentio. Merito itaque hæc istorum hominum, qui nil certi nobis in historia relinquere volunt, commenta & deliria rejicimus. Quæ de Aristææ historia supra diximus, satis sunt ad ejusmodi temerarias assertiones refellendas: ad quæ lectorem remittimus. Fixum itaque sit, quod unanimi omnium Veterum consensu testatum habemus, de numero LXXII Interpretum. At quinam fuerint isti LXXII, non ita liquido constat. Certum est, fuisse linguæ Hebraicæ & Græcæ pro ratione illorum temporum peritos, doctrina, & probitate conspicuos, & ex singulis tribubus electos. Addunt quidam, fuisse ipsos Synedrii magni assessores, ad quos ex officio pertinebat de rebus, quæ S. Scripturam spectant, decernere: unde opus tantum ipsi per se exequuti sunt; idque rei dignitas postulare videtur. Sic Baron. loc. cit. sect. 18. 19. qui hoc confirmat

...mare nititur ex Origene, qui frequenter eos nominat Seniores, & ex Hilar. Ps. 8. Infirmo vero tibicine nititur hæc sententia. Seniores enim dicuntur, tam propter ætatem, quam dignitatem. Synedrium etiam, cum fixam habuerit sedem Hierosolymis, in quo omnes controversiæ difficiliores terminandæ erant, & ad quod ex omni tribu, ultima facta est appellatio; quis credat Senatum illum, deserto Reipub. clavo, in regionem exteram demigrasse, totamque gentem suam sine Judicibus suis supremis reliquisse? Præterea in Aristæa diserte legimus, Ptolemæum postulasse, ut ex omni tribu seni deligerentur ad hoc munus obeundum: quod & præstitisse Eleazarum, ex eadem historia constat. Certe Synedrium illud ante legationem Ptolemæi constitutum erat: at quos ipse postulavit Interpretes, post legationem delecti & missi sunt. Hæc de ipsis Interpretibus.

8. Inter alia, quæ de hac Versione referunt miracula Veteres, tria sunt præcipua. Primo, quod Sp. S. afflati Interpretes nunquam erraverint, nec errare poterant. Secundo, quod in diversis cellulis singuli Regis mandato conclusi, ut veritatem Interpretationis ex omnium consensu cognosceret, omnes in unam eandemque sententiam, imo in eadem verba conspirarunt, eademque scripserunt. Tertio, quod tam immensum opus tantillo tempore, spacio scil. 72 dierum, absolverunt. De primo, Videmus plerosque extrema sectari; dum Neotericorum plurimi omni auctoritate hanc Versionem spoliant; e contra Veterum plerisque auctoritatem summam ei tribuentibus. De prima sententia alibi dicemus, cum de auctoritate hujus Versionis agemus. Secunda hoc loco breviter expendenda: Veteres enim fere omnes Interpretib' infallibilitatē attribuunt, ita ut in vertendo errare non potuerint; excepto Hieronymo, qui tamen, cum ab adversariis premitur, idem cum illis sentire videtur. S. Aug. lib. 18. de Civit. cap. 43. *Spiritus, qui in Prophetis erat, quando illa dixerunt; idem ipse erat etiam in LXX viris, quando illa interpretati sunt.* Et lib. 2. de consensu Evangelist. cap. 66. affirmat, *LXX eo spiritu interpretatos, quo & illa quæ interpretabantur, dicta fuerunt.* Idem scripserunt Iren. l. 3. advers. Hæres. cap. 25. Clem. Strom. b. 1. Theod. Præf. in Psal. Et Hieronym. Præf. 2. in Paralip. scribit, *eos Sp. S. plenos, ea quæ vera sunt, transtulisse. &c.* (licet alibi dicat, *eos Interpretes fuisse, non Vates*; variosque errores illis attribuat.) Inter recentiores idem sentiunt Bell. de Verbo Dei, l. 2. c. 6. Baronius ad annum Christi 231. Joh. Morinus Exercit. Bibl. 6. c. 1. & Exerc. 8. c. 1. & in Præf. ad Biblia Græca Paris. Joh. D' Espeires tract. 2. disp. 1. dub. 10. & disp. 2. dub. 1. & disp. 3. dub. 1. 2. &c. Bonfrer. Præloq. c. 16. &c. Huc vero confugiunt, ut argumenta evadant, quæ contra Versionem [illegible] ex ejus discrepantia ab Hebræo textu adferuntur. Respondent enim, Sp. S. ita illis dictasse, quum verterent, qui Mosi & Prophetis adfuit, cum ipsi scriberent. Unde concludit J. D' Espeires cum aliis, *authenticam fuisse, & ne in minimo erroneam, imo adhuc authenticam esse:* cum tamen in quibusdam non tantum diversa, sed plane contraria habeat, tum textui Hebræo, qui sine dubio est authenticus; tum Vulgatæ Latinæ, quam ipse pro authentica habet; ut in annis Patriarcharum ante & post Diluvium: ita ut nullo modo reconciliari possint, quin in aliquibus codicibus menda irrepserit. Hæc tamen sententia licet magnos habeat auctores, cum historia Versionis apud Aristæam, (unde pleraque sua Josephus, aliique, qui hoc argumentum tractarunt, desumpserint,) consistere non potest. Expresse enim dicitur, *Interpretes inter se contulisse, disputantes & conferentes inter se de re qualibet, donec tandem in unum omnes convenerint: quæ redegerunt in scriptis, & quod composuerunt, in ordinem redegerunt, quam poterant, doctissime & elegantissime: ut quæ omnium consilio & consensu disponebantur, in manus Demetrii traderentur.* Hæc verba plane afflatui Prophetico repugnant. Si enim inter se contulerunt, non prophetarunt. Sacri namque scriptores nunquam cum aliis contulerunt, disputantes de qualibet re, quam scripserunt: sed prout a Sp. S. edocti erant, sine ulla disquisitione vel mora, scriptis omnia mandarunt. Præterea si Sp. S. afflati scripserint, numerus talis superfluus fuisset, cum unus sufficeret: nec opus esset viris doctrina claris, & linguæ Hebraicæ ac Græcæ peritis, si sine studio & auxiliis humanis confecta fuisset. Denique, ut jam diximus, quædam sunt in hac Versione, quæ nec cum textu hodierno Hebraico, nec cum Vulgata Latina, ulla arte conciliari possunt: ita ut Joh. Morinus, vir alias doctiss. cum multum in conciliatione sudasset, hoc tandem fateri coactus sit, Exerc. Bibl. 7. cap. 4. *Auctoritatem itaque aliam non adscribendam censemus huic Versioni, quam aliis industria humana factis.* Merito tamen magni faciendam, & aliis præferendam judicamus respectu antiquitatis, usûsque generalis, tum apud Synagogam, tum apud Ecclesiam primævam: quodque Apostolis in usu fuerit, & ab iis, Gentibus ad Christum conversis, tradita: ut infra plenius explicabimus.

9. Quod ad cellas attinet, primus qui de iis expresse scripsit, erat Justinus Martyr: vir ob doctrinam eximiam & sanctitatem clarus, quique Martyrio coronatus fuit; patria Samaritanus, natione Palæstinus. Hic Orat. ad Gentes testatur, Se Alexandriæ vidisse cellularum istarum reliquias, quarum memoriam per majorum traditionem Alexandrini ad ejus tempora servarunt. Sic enim scribit; *Nec sane vobis* (Græci) *ut fabulam aut confictam narramus historiam; sed, quæ ipsi, cum Alexandriæ fuimus, vestigia ædicularum reliqua in Pharo vidimus; & ab incolis, qui res patrias a majoribus acceperunt, audivimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque ex parte intelligere potestis, & potissimum ex iis, qui ista scriptis suis inseruerunt, sapientibus & spectatis viris, Philone, Josepho, & aliis pluribus.* Hoc viri sanctissimi testimonium, quod αὐτοψίᾳ confirmat, amplexi sunt Scriptores plerique veteres, (unico fere excepto Hieronymo,) Irenæus l. 3. c. 25. Tertul. Apologet. c. 18. Clem. Alex. Strom. l. 1. Cyrill. Hierosol. Catech. 4. Hilar. in Psal. 2. August. de doctr. Christ. l. 2. c. 15. & de Civit. l. 18. c. 43. Theodoret. Præf. in Psal. Epiphanius vero tradit, *binos in singulis cellis inclusos:* quem Bellar. de Verbo Dei l. 2. c. 10. putat, *non legisse Aristæam, vel ex aliorum relatione audivisse, quæ scripserat.* Consentit Talmud utrumque in tract. Megill. ubi hanc historiam ita referunt, *quod Ptolemæus Rex, congregatis LXXII. Senioribus, posuit eos in 72. domunculis, & non revelavit iis quorsum eos congregaverat,* (hoc autem est Talmudicum figmentum contra Aristæam & Josephum:) *& congregavit eos separatim unumquemque ab altero; & dixit eis, Scribite mihi legem Mosis magistri vestri. Dedit Sanctus Benedictus ipsis consilium in corde uniuscujusque eorum, & concors fuit sententia eorum in unam sententiam.* Huic sententiæ præter Veteres adstipulantur, Serarius, Bonfrereus, Galesinius, cum multis recentioribus Interpretibus Sacræ Scripturæ. E contra Hieronymus Præf. in Pent. narrationem de cellulis explodit, dicens, *se nescire quis primus auctor 70 cellulas Alexandriæ mendacio suo extruxit.* Et Præf. prima in Chron. dicit, *Cellulas istas vulgo sine auctore jactari.* Hieronymum sequuntur multi ex recentioribus, Masius Præf. in Jos. Bellar. loco cit. Joh. D' Espeires Tract. 2. disp. 1. dub. 5. Baronius etiam affirmanti sententiæ inclinat: concludit tamen, *Non esse sui de tam antiqua quæstione quid certius definire.* Hæc etiam est sententia Protestantium fere omnium. Rationes sunt. 1. Altum de hisce cellulis silentium apud Aristæam, Josephum, & Philonem; etiam, cum occasio se obtulit de hoc miraculo dicendi. Philonis enim verba, quæ a quibusdam pro cellulis adferuntur, nil tale probant, lib. 2. de vita Mosis: ubi hæc habet, *Non alii alia, sed omnes ad verbum eadem, quasi quopiam dictante singulis invisibiliter, reddiderunt.* Quæ verba nil aliud probant, quam in eandem sententiam convenisse: quod fieri potuit omnibus simul in eadem domo conferentibus. Unde Bellar. l. 2. de Verbo Dei, c. 10. dicit, *Summam consensionem in eandem sententiam non necessario convincere eos loqui de cellulis. Nam revera mirum tum fuit, tot homines simul conferendo potuisse tam brevi tempore convenire in singulis sententiis transferendis: ubi enim est multitudo, diversitas judiciorum evitari non potest; & raro conveniunt, nisi post longam disceptationem.* 2. Imo diserte dicunt Aristæus & Josephus, *Eos omnes in unam Basilicam congregatos inter se contulisse.* Si simul in uno loco contulerunt, non singuli in cellis prophetarunt, sed disputabant inter se de re qualibet, donec convenirent omnes in unam sententiam, quam redegerunt in scriptis. Imo opus esset, ut singulis singuli codices traderentur a Sacerdote summo, qui ipsos miserat, a singulis sigillatim vertendos: cum tamen in historia legamus, unicum exemplar aureis literis descriptum ab Eleasare ad Regem missum fuisse. Nec potuit Pontifex divinare, Ptolemæum tale de Interpretibus sumpturum experimentum, aut credere in hoc morem illi gerendum fuisse, Deumque sine necessitate tentandum, ut notat Doctiss. Capel. Crit. l. 4. c. ult. Ob has rationes, potiorem existimo sententiam cellulas negantium. Licet enim invitus antiquos deseram, tamen Aristæas, Joseph. & Philo antiquiores sunt omnibus, qui affirmativam tuentur. De Justino vero respondeo cum Bellarm. quod Judæi fabulam a se confictam ipsi persuaserint; & quasdam ruinas ostendentes, cellulas esse dixerint LXX Interpret. unde facile fieri potuit, ut Justinus eis fidem habuerit. Nec minus facile fuit, ut Justino viro sancto fidem haberent alii, cum dicat se habuisse ab accolis Alexandriæ. Tertullianus vero nil habet de cellulis loco citato, & Augustinus dubitanter, non asseveranter loquitur, cum his verbis utitur, l. 2. de Doctr. Christ. c. 15. *Dicuntur LXX Interpretes &c. fertur, & multi fide non indigni prædicant, singulis cellis inclusos fuisse, &c.* quæ verba indicant, ipsum non certo hoc de cellulis affirmasse. Etsi vero negamus, singulos in cellulis seorsim Versionem suam afflatu Sp. S. confecisse, omnesque in omnibus consensisse: aliquid tamen veri fortasse in hac sententia inesse potest, ut in sequenti quæstione explicabimus; singulos proprium habuisse cubiculum vel domunculam, ubi studiis & orationi vacabant, & pensum sibi assignatum verterunt: quod postea, cum simul omnes convenerunt, relectum, examinatum, & approbatum, & omnium nomine Demetrio oblatum. Reliqua vero a Judæis falsa veris miscentibus, assuta fuisse.

10. Versionem hanc LXXII. dierum spacio confectam fuisse tradunt Aristæas, Josephus, omnesque scriptores veteres, Judæi & Christiani, qui unanimiter in hoc concordant: nec ante avorum memoriam quisquam aliter scripsit. Dubitarunt quidem aliqui, an solus Pentateuchus, an vero omnes libri Vet. Test. ab ipsis traducti sint: nemo tamen dubitavit, quin hoc temporis spacio tota Versio, quorumcunque librorum fuerit, confecta sit. Neoterici quidam, qui omnia in dubium vocant, ut Aristææ historiam reliquam; sic hoc de 72 dierum spacio a Judæis confictum esse, asserere non verentur. Horum audaciæ occurrere conati sumus, cum de Aristææ libro egimus. Alii, inter quos Joh. D' Espieres, tract. 2. disp. 1. dub. 7. statuunt, solum libros Legis infra 72 dies versos fuisse; reliquos ab iisdem postea, vel Alexandriæ, vel domum reversos traductos fuisse. Rationem vero reddit, *quia moraliter, imo Physice, impossibile esset, ut tam exiguo temporis spacio, duorum mensium & dimidii, tot ac tanta volumina scripserint, nedum ut conferentes & disputantes transtulerint ex Hebræo in Græcum.* Legem Mosis facile potuisse intra illud tempus transferri, probat Bonfrer. Præloq. c. 16. s. 2. hac ratiocinatione, quod *capitula librorum Legis sunt tantum 187, ut hodie distinguuntur. Si vero duo capita cum dimidio singulis diebus absolverent, totum Pentateuchum intra 72 dies conficere potuissent; idque sine miraculo.* Imo totam Scripturam intra hoc tempus transferri potuisse non dubitarem; si verum esset, quod a multis affirmatur, scil. ipso Sp. S. suggerente, quasi Prophetas, eos locutos fuisse. Cum vero de hoc non sine causa dubitetur; dicendum videtur, potuisse tot viros Hebraice & Græce doctissimos (qui enim recentiores ignorantiam linguarum eis exprobrant, propriam inscitiam produnt,) mediis ordinariis 72 diebus hoc opus perficere, totum Vet. Testamentum vertendo, idque sine miraculo. Nam primo maxime probabile est, cum ad hoc munus delecti essent, antequam e patria discederent, inter se convenisse; & de modo, quo tantum opus confici posset, inter se deliberasse: unumquemque etiam se diligenter præparasse, tum codices conferendo, tum partem quandam Scripturæ tranferendo, & loca difficilia annotando; observationes etiam suas in schedas conjecisse, quas secum attulerunt, quo citius & fœlicius opus absolverent. Nam (quod dicunt Talmudici) ipsos ignorasse, quorsum Rex eos accersiverat, antequam in Ægyptum venerant, est Talmudicum figmentum, contra historiæ fidem: ut apud Jos. & Arist. legimus. Deinde, cum Alexandriæ convenissent, haud probabile est, omnes simul in unaquaque sectione vel libro vertendo laborasse: (quanta enim hinc confusio orta esset, si omnes simul loquerentur?) sed totum opus inter se partitos fuisse; aliis hanc partem, aliis illam assignando: cumq; singuli pensum suum, vel ejus partem aliquam confecissent, statis horis, vel diebus, inter se convenisse, ubi singulorum elucubrationes reliquorum judicio submissæ: & si dubium aliquod occurrebat, communi consilio explicatum, omnibusque mature perpensis & discussis, quod ab uno vel pluribus primo confectum fuerat, communi omnium suffragio approbatum, pro totius conventus Versione receptum, & evulgatum fuit. In hac conjectura habeo viros doctos consentientes. Bonfrer. Præloq. c. 16. sect. 6. agnoscit, *Non esse verisimile, omnes simul eodem tempore, & momento easdem Scripturæ sententias esse interpretatos.* Et Serar. Proleg. c. q. 10. in Aristææ verba, quod *omnes in una Basilica inter se conferebant,* &c. hæc habet, *In una Basilica suas Versiones recte dicuntur contulisse, sed non eo tempore quo fiebant; verū postea cum facta jam essent: ut significant Aristæas & Josephus.* Hinc etiam oriri potuit styli illa diversitas in quibusdam libris, cum alii magis cum Hebræo conveniant, quod de Pentat. observat Hieronymus, & de Jeremia Rever. Usserius: in aliis liberius a ver-

…is discedunt. Hinc etiam fortasse ortum illud de cellulis, quia singuli diversis cellulis vel cubiculis partem aliquam Scripturæ primo verterunt, quam postea reliquis in una Basilica congregatis communicarunt: ubi post disceptationem, quod omnibus probatum erat, communi calculo ratum fuit. Unde non tantum probabile, sed necessarium erat, singulos cellam vel cubiculum peculiare habuisse, ubi versioni vacarent, præter domum communem, in qua omnes convenirent. Hujusmodi ordinem in hoc opere conficiendo eos observasse, mihi verisimile videtur; & vix aliter fieri potuisse. In celebri nostra Versione Anglicana auspiciis Serenissimi Regis Jacobi facta, in qua plurimi per totum Regnum delecti viri doctissimi sudarunt, tale quid observatum fuit. Primo inter se regulas quasdam observandas in Versione sua formarunt. Dein tota Biblia in partes diviserunt, tot pro unaquaque parte designatis, qui etiam inter se pensum suum subdiviserunt, certisque temporibus, quod a singulis paratum erat, reliquorum judicio submiserunt: donec tandem totum opus omnium calculis approbatum, omnium nomine in lucem prodiit. Sic singulis diebus LXXII Interpretes, Rege salutato primo, in unam Basilicam vel domum convenerunt: ubi, precibus fusis, se ad opus parabant; &, quam poterant, accurate, interpretabantur, *usque ad horam nonam assidentes operi*, (ut Josephus refert;) id est, seorsim singuli operi suo incumbebant: ubi per *horam nonam*, mediam diei partem inter Meridiem & Solis Occasum intelligit. Solebant enim Judæi diem in 12 horas dividere ab Ortu Solis ad Occasum; ita ut Meridies esset hora sexta, Solis Occasus duodecima, medium inter eos nona. Si itaque singulis diebus huic operi singuli incumbebant; non video, quin sine miraculo possent omnes Vet. Test. libros Canonicos (reliquos enim, qui vulgo Apocryphi vocantur, eos non attigisse, postea patebit,) spacio LXXII dierum in Græcum transferre. Supponamus enim, singulos dimidium capitis singulis diebus transtulisse, (quod nullo negotio fieri poterat;) totum opus, quod 925 capitibus concluditur, singulis diebus capita 36 interpretando, intra 28 dies absolvere potuissent; qui non multum superant partem tertiam dierum LXXII. Reliquum vero temporis impendi poterat, quod a singulis confectum fuit, coram omnibus legendo & examinando: unde post disceptationem de iis, quæ dubia visa fuerint, & deliberationem maturam, quod communi suffragio ratum erat, Demetrio offerebatur. Dices, hoc supposito, singulos legis exemplaria habuisse necessarium esset: cum tamen unicum exemplar Rex postulasset, nec de alio in hac historia sit mentio. Resp. negando sequelam. Nam unicum exemplar in plures partes dividendo, unicuique aliquam ejus partem assignare poterant. Et licet unum tantum habuissent exemplar publicum, quod quidam opinantur fuisse ipsum volumen, quod in Templo publice in usu fuit, quia Pontifex a Rege petiit, ut ipsum tuto remitteret: nil tamen vetat, quin singuli Interpretes etiam per se in usum proprium exemplaria propria habuerint. Et plane incredibile est, eos ad tantum opus a Rege potentissimo evocatos ita incuriosos fuisse, ut non singuli propria exemplaria haberent, quo melius Regis, & aliorum expectationi satisfacerent. In hoc consentientem habeo Wower. Syntag. cap. 7. Certe si hodie talis doctorum numerus ab aliquo Principe extraneo ad transferendum Biblia Hebraica in Latinum Idioma vocaretur; nullus eorum sine codice suo, itineris socio, ad tale opus se accingeret. Quod de his Interpretibus magis probabile est, eo (quod ex Judæorum sententia) quilibet tenetur volumen Legis in usum proprium describere: vel, si ipse literas nesciat, per alium describendum procurare. Quis itaque credat, hos Interpretes, cum infimi subsellii non fuerint, sed apud suos in maximo honore, singulos proprium codicem non habuisse; vel secum in itinere non attulisse? Si quis vero objiciat, auctores, qui historiam de cellulis referunt, dicere, singulos interpretes totam Scripturam transtulisse, omnesque in unum conspirasse miraculose, licet simul non convenirent, nec invicem conferrent; Respondeo, hoc ab iis, unde illi historiam de hac Versione hauserunt, non dici; sed potius contrarium: ut modo ostendimus, ex Aristæa, Josepho, & Philone. Posteriores quidem tale quid affirmarunt, ut historiam magis miraculosam redderent: & probabile est, ut jam dixi, Judæos vera falsis miscuisse, & figmenta sua veræ historiæ assuisse, ut ex Talmude ostendimus: unde quidam incauti temere de tota historia judicarunt. A Judæis vero Christianos scriptores eosdem errores imbibisse, cum aliunde hanc historiam habere non poterant, non est cur miremur.

11. Ut de Interpretibus, sic de libris quos verterunt, quæstionem movent nonnulli. 1. An solum Pentateuchum verterint, an etiam totam Vet. Test. Scripturam. 2. An libros, qui Vulgo Apocryphi vocantur, transtulerint. De 1. Neoterici quidam, qui Versionem Græcam hodiernam deprimere conantur, duplici argumento probare nituntur, LXX Interpretes solum Pentateuchum vertisse. 1. Quia Aristæas & Josephus, qui primi hanc historiam nobis tradiderunt, Legis tantum mentionem faciunt, non reliquorum librorum Scripturæ. 2. Idem auctores cum Philone dicunt, Versionem Sept. exacte Hebræo textui respondisse, & ab omnibus acclamatum fuisse, Translationem fideliter factam esse: cum tamen editiones Græcæ hodiernæ multum ab Hebræo textu differre videantur. De his itaque hujus sententiæ fundamentis videndum est, An vera sint, & quantum ponderis habeant. De 1. Ut primus, sic solus est Hieronymus inter veteres Ecclesiæ scriptores, qui solum Pentateuchum a LXX senioribus versum fuisse asseruit: qui tamen dubitanter hoc affirmat, & pluribus in locis Græcam reliquorum librorum translationem iisdem ascribit; ita ut sibimet contradicere videatur: unde in hac quæstione, ejus auctoritas parum valet. In Præf. Quæst. in Genes. sic scribit, *Accedit ad hoc quoque, quod Josephus, qui LXX ponit historiam, quinque tantum libros Mosis ab iis translatos refert: quos nos quoque profitemur, plusquam cæteros, cum Hebraicis consonare.* Item in c. 5. Ezech. dicit, *Quanquam & Aristæus, & Josephus, & tota schola Judæorum quinque tantum libros Moysi a LXX translatos asserant.* Et in Ezech. 16. affirmat, *hanc esse eruditorum opinionem*, id est, Josephi, Aristæi, & Judæorum, ut sese explicat loco priori. Et in Mich. 2. videtur ipse in hanc opinionem propendere: nunquam tamen diserte profitetur Hieronymus, se huic sententiæ suffragari; sed tantum Judæorum opinionem refert. Multi tamen recentiorum scriptorum huic sententiæ subscribunt, quia authoritati hujus Versionis videtur hæc sententia detrahere, si a LXX Senioribus profecta non sit. Judæi etiam plerique post Talmudem idem sentiunt; licet relatio illa Talmudica sit mere fabulosa, ut supra ostendi, cum de cellis egimus. Contraria sententia est veterum Ecclesiæ Scriptorum omnium, solo excepto Hieronymo, qui (ut diximus) dubitare videtur: Plerorumque etiam recentiorum; ut & quorundam Rabbinorum, qui, non obstante Talmude, vel contrarium asserunt, vel dubitare videntur. Just. Mart. totam *Scripturam ab iis translatam* affirmat, Apol. ad Antonin. Imperatorem, & Dialog. cum Tryph. Clem. Alexand. expresse dicit, *ipsos transtulisse* γραφὰς τάς τε τῦ νόμου, ϗ τὰς προφητικάς. Euseb. Præp. lib. 1. idem ostendit ex Aristobulo Judæo, qui paulo post ipsos LXX vixit, quemque supra adduximus pro Aristæa: qui libro ad Ptolem. Regem diserte scripsit, *Totam Scripturam sacram Demetrii Phalerei opera & Philadelphi regis jussu, recte translatam.* His consentiunt Irenæus, Tertul. Orig. August. Epiphan. &c. totusque antiquæ Ecclesiæ Venerandus Chorus. Imo ipse Hieronymus, licet alicubi dubitare videatur, postea tamen plurimis locis totam Græcam Versionem LXX ascribit. Nam in Commentariis suis in Prophetas, ipsam Sept. Versionem & Latinam, sub nomine Septuaginta, præter propriam ex Hebræo, per columnas sibi respondentes apponit, eamque exponit, & ubique pro ipsorum Versione agnoscit. Idem contra Ruffinum, lib. 2. *Egone* (inquit) *contra LXX. Interpretes aliquid locutus &c. quos quotidie in conventu fratrum edissero. — Universi tractatus mei horum testimonii texti sunt: commentarii in 12 Prophetas, & meam, & LXX. Versionem edisserunt.* Et Epist. ad Suniam & Fretelam, dicit, *Editionem Psalmorum* κοινὴν *ipsam esse, quæ & Septuaginta.* Rationes vero magni ponderis pro hac sententia adferuntur. Primo, Evangelistæ & Apostoli, cum ex Veteri instrumento, ex Prophetis & Hagiographis, loca a seipsis, vel a Domino citata adferunt, plerumque secundum Versionem Græcam reddunt, quæ cum hodiernis Græcis Editionibus concordant, ut infra demonstrabimus. Editionem vero Græcam Prophetarum & Hagiographorum nullam præter illam τῶν ό extitisse ante Christi tempora, ita certum est, ut ex nullo auctore vel verbulum in contrarium produci possit. Aquila enim primus fuit, qui post Sept. ex Hebræo in Græcum sermonem Vetus Test. vertere tentavit. Unde Vir Reverend. in syntag. quod contra Græcam Versionem collegit, agnoscit *Versionem Græcam, quam communiter usurparunt Judæi in Synagogis, & in qua Dominus & Apostoli testimonia sua protulerunt, fuisse sub Sept. nomine communiter receptam; eandemque esse, quæ hodie extat:* licet alia ἀδύνατα addat, de quibus posthac. Secundo, ita argumentantur Masius Præf. in Jos. pag. 119, aliique viri docti, *Quæ potuisset causa Ptolemæum movere, (qui studio incredibili tenebatur omnia antiquitatis monumenta comparandi, quæ literis consignata erant,) ut Mosis leges a Pontifice posceret; cæteras gentis nobilissimæ admirandas historias, & prophetica oracula prætermitteret?* &c. Certe qui omnes per totum orbem libros conquisivit, non hosce neglexisset. Si vero quosdam neglexisset, tamen, ut observat Baronius, *illos qui rerum Judaicarum continerent historiam, qui Regibus & rerum antiquarum studiosis magno in pretio esse solent, non prætermisisset.* Tertio, ostendimus supra (quod & omnes agnoscunt) miram Dei providentiam circa hanc Versionem factam ante Christum, ut gentes pararet ad Evangelium recipiendum: Unde & *ostium ad Christum* a Chrysost. vocatur. Jam vero ad hunc finem necessarium erat, non tantum ut lex Mosis; sed, & præcipue, ut Prophetarum oracula in linguam Græcam omnibus notissimam transferrentur: ut quæ a Christo & Apostolis prædicabantur, & Judæis & Gentibus ex hac Versione Græca probarent: & ut omnia a Prophetis prius prædicta fuisse constaret. Quarto, apud omnes in confesso est, & tam ex Judaica historia, quam ex Nov. Testam. constat, Legem & Prophetas lingua Græca in Synagogis publice prælecta fuisse: & ab Antiochi temporibus certum est, Haphtoras ex Prophetis Hebr. prælectas, cum Tyrannus sub pœna capitis Pentateuchi lectionem prohibuisset: aliam vero præter hanc Versionem Græcam tunc fuisse, nemo adhuc probavit. Denique ex Judæis varii idem nobiscum sentiunt, non obstante Talmudis auctoritate. R. Azar. lib. אמרי בינה cap. 7. varia loca ex Rabbinis profert, ubi per Legem totam Scripturam intelligunt, & rationem pro totius Script. Versione ex Ptolemæi consilio urget. Jos. Hebr. cap. 17. libri sui Constantinop. ante annos 120 impressi, dicit, *libros sacros 24 ab Interpretibus LXX. versos fuisse.* Dubitat Gedalias in Catena Cabalæ, & scribit, *se nescire, in quam partem propendendum sit.* Ad objectiones in contrarium facilis est responsio. Nam licet Aristæas & Josephus de Lege per LXX versa loquantur; certum tamen est per Legem totam Scripturam sæpissime intelligi: & ita intellexisse Judæos, constat ex Evang. Joh. 15. 25. ubi Dominus dicit esse scriptum ἐν τῷ νόμῳ, *in Lege, Oderunt me sine causa:* quod ex Psal. 34. 19. producit: &, *Nonne scriptum est in Lege vestra, Ego dixi, quod dii estis?* Joh. 10. 34. quod Psal. 82. 6. habetur. Apostolus 1 Cor. 14. 21. dicit, *in Lege scriptum esse, Quoniam in aliis linguis & labiis loquar populo huic:* quod tamen non in Pentat. invenitur, sed Esa. 28. 11. Ad eundum modum loquuntur Veteres. Hilar. in Psal. 2. *In 22 libros Lex Vet. Testamenti deputatur.* Et ipse Hieron. agnoscit Epist. ad Algasiam *Psalmos Legem appellari:* & in Prol. Galeato, *Ita fiunt Veteris Legis libri* 22. Sic Judæi, R. Azar. in Meor Enajim, *Apud sapientes nostros multa loca reperiuntur, in quibus nomen Legis complectitur etiam Prophetas & Hagiographa.* Josephus etiam lib. 20. cap. 4. & de Bell. Judaic. lib. 2. cap. 12. agens de libris Judæorum, qui in Synagogis legi consueverant, omnes sub libris *Legis* comprehendit: cum tamen præter Pentateuchum constet, legi etiam solitos Prophetas, Luc. 4. Act. 15. Nec unquam Josephus dixit, solos 5 libros Mosis a Senioribus conversos fuisse, licet hoc de ipso affirmaverit Hieronymus; sed *Legem*, per quam totam Scripturam intelligi posse ostendimus. Procemio tamen in Historiam Antiq. dicit, ipsos LXX. *Legem, non vero reliquam Scripturam interpretatos fuisse:* ubi quidam respondent, per *Scripturam reliquam* intelligi posse libros, qui Vulgo *Apocryphi* vocantur: quos licet inferiori gradu collocet Josephus, pro Sacris tamen agnoscit, lib. 1. contra Appion. Hoc … tamen videtur nimis longe petitum, nec Josephi verbis vel menti conveniens. Itaque melius est Josepho unico testi, præter omnes Christianæ Ecclesiæ Patres, qui contrarium asserunt, Judæum Aristobulum opponere, quem supra ex Eusebio adduximus libro ad Ptolem. cujus auctoritas Josephi multo potior est in hac re, cum multo ante Josephum vixerit, & paulo post ipsam Versionem scripserit: ita ut vel ipse rebus gestis interfuerit, vel ab iis, qui interesse poterant, omnia circa hanc Versionem gesta habuerit. Sic Josepho Judæo, Judæum ipso antiquiorem, Aristobulum opponimus, virum doctum, Philosophum insignem; & Hieronymo tum ipsum Hieronymum locis aliis, tum universam Ecclesiam Græcam & Latinam. Quod vero Joh. D' Espeires dicto loco pag. … *Impossibile fuisse tot tantaque volumina 72 diebus transferri posse:* unde concludit, *Legem tantum 72 illis diebus jussu Ptolemæi versam; reliquos vero libros postea, vel Alexandriæ, vel post Seniorum reditum, Hierosolymis eosdem translatos* …

...quod & ante ipsum Paradinus præf. in Edit. Gallicam Aristæi, & Genebr. in Chronol. affirmarant; hoc sine necessitate excogitatum videtur: cum (ut supra vidimus) sine ullo miraculo, a tot viris Hebraice & Græce doctis, 72 diebus omnes Vet. Testam. libri verti potsent: nec Ptolemæi desiderio satisfecissent, nisi omnes vertissent. Si hoc tamen probabilius cuiquam videbitur, nolo anxie de eo contendere: frustra enim sunt, qui hinc diminutam fore Versionis hujus auctoritatem sperant, si reliquos libros post Pentateuchi Versionem ab aliis traductos fuisse evincant. Cum enim Versionem, quam hodie habemus, Græcam, contendant tempore Philometoris, circa centum annos post Philadelphū, factam fuisse,(quod tamen sine ulla ratione & contra omnium Veterum auctoritatem asserunt,) non multum refert, sive Alexandriæ, sive Hierosolymis; sive jussu Ptolemæi,sive non; sive tempore LXXII Seniorum,sive postea, facta fuerit. Auctoritas enim eadem est, cum a Judæis omnium librorum Versio publice recepta & usurpata fit variis ante Christum seculis; eademque a Domino & Apostolis ubique citata, Ecclesiæ Christianæ ab iisdem tradita, ab universa Ecclesia approbata, & apud Græcos aliosque Orientales in hunc usque diem continuata,& in summo honore habita. Hoc vero,si concessum illis fuerit, (quod ab ullo verecunde negari non potest,) videant, quid inde lucrati sint,& annon magno molimine nihil agant,qui LXXII Interpretes solum Pentateuchum vertisse dicunt.

12. Quod ad secundum argumentum attinet, videtur quidem Philo sentire, LXX. ad verbum transtulisse: loco enim citato ait, *propria propriis nominibus reddita fuisse, Græcis ad Chaldaica* (intelligit Hebraica) *exacte responden-tibus: unde in utraque Scriptura, tam Chaldaica, quam ejus interpretatione, miretur quis germanitatem, imo rerum verborumque consonantiam adoret.* Ante Philonem scripsit Aristæus, *admirabilem fuisse rerum & verborum consonantiam inter codices Hebræos & Versionem Græcam*: Et ad finem libri, *Interpretationem ab omnibus discussam, consideratam, examinatam, antequam in Regis Bibliotheca poneretur; & ab omnibus acclamatum, Sancte & fideliter singula esse translata, ut nihil addi, nihil demi possit.* Hæc a Neotericis quibusdam avide arripiuntur, ut probent veterem illam translationem periisse: quia hæc, quam hodie habemus, in multis ab Hebraicis codicibus differt. De hac vero quæstione infra fusius agemus. Hic breviter ad argumentum respondemus,Interpretes non verba verbis, sed sententias sententiis reddidisse. S. Augustinus de Consensu Evangelist.c. 66. ait, *Manifestum esse, illam interpretationem in nonnullis aliter se habere, quam invenimus in Hebræo*: quod de verbis, non de sensu affirmat. Hieron. de optimo gen. interpretandi, ait, *In iis quæ addita sunt, non verba consideranda, sed sensus; ad quem LXX. de suo nihil addiderunt,licet verba quædam,quæ in Hebræo non sunt,adjunxerint.* Probatq; idem Hieron. Præf. in Eusebii Chron. *Difficile esse alienas linguas insequentem non alicubi excidere, & ut quæ in aliena lingua bene dicta sint, eundem decorem in translatione conservent.* Et eodem loco, *Illud suum, ut ita dicam, vernaculum linguæ genus, si ad verbum interpretor, absurde sonat.* Unde illud, *Nec verbum verbo reddere curat fidus interpres.* Addit Baronius, *ex lingua Hebr. singula Græca reddere si voluissent, facere non potuisse: cum nonnulla sint in Hebraicis verba, quæ vix una periodo orationis æque recte possint Græce interpretari.* Et hunc fuisse modum vertendi Veterum, observat Genebr. in Psal. 95. 10. *ut paucula obiter intercalarent, quæ inservirent perspicuitati Mysterii.* Sic sæpe præter Hebraicum contextum nonnulla de suo interponunt in Lege & Prophetis, ad locos obscuriores illuminandos, Jonathan & Onkelos: qui proinde non tam Chaldaici Translatores, quam Paraphrastæ appellantur. Hoc etiam frequenter apud Apostolos observatum, in citatione locorum Veteris Testamenti; non tam verba quam sensum respexisse: unde quædam verba mutare, non obstat fidelitati Translatoris, si servetur ejusdem sensus veritas. Imo verissimum est illud Serarii in Proleg. *Optimum & nobilissimum modum interpretandi de lingua in linguam esse, cum ab auctoris mente nihil discedat Interpres, sive de verbo ad verbum transferat, sive aliter, contractius, vel uberius,& paraphrastice addendo vel demendo aliqua, prout primus auctor, habita rerum, personarum ,& circumstantiarum ratione, fieri vult.* Cum enim oratio mentis interpretatio sit, optime quis alicujus orationem interpretatur, qui ejus mentem optime, prout ille, personis atque circumstantiis omnibus exprimi curat. Ad Philonis vero testimonium, respondent Baronius & alii, & ex ipsis Philonis verbis probant, nihil aliud ipsum voluisse, nisi interpretes ita vertisse, ut rebus significatis verba optime congruerent: non ut omnia Hebræa Græcis quasi numerato responderent; sed ut verba & res ita congruerent, ut auctoris mens optime exprimatur. Philonem vero aliud non sensisse, manifesto hinc constat, quod ipse hanc Versionem ubique sequatur, (fatente Rev. Usser. Syntag. c. 3. p. 25.) ejusque loca citat, quæ cum Hebræo ad verbum non conveniunt, sed exemplaribus Græcis hodiernis plerumque congruunt; & quam ipse describeret Versionem, eandem suo tempore extitisse existimavit. Quomodo itaque potuit existimare, ipsos de verbo ad verbum vertisse, cum contrarium ex ipsa Versione, quam quotidie legebat, ipsi constabat? Addit alius, Philonem *more suo Hyperbolice & Rhetorice multa locutum fuisse.* Imo Hieronymus ipse Epist. dicta ad Pammach. de opt. gen. interpret. qui omnes in illa Versione errores illapsos notavit, sæpius testatur, eos *non verba verbis, sed sententias sententiis* reddidisse: legerat utique ipse Aristæam & Philonem, nec tamen eo sensu eorum verba accipienda esse putavit. De discrepantia vero Versionis Græcæ ab Hebr. ejusque causis, nolumus hoc loco plura dicere; cum de sinceritate & auctoritate ejus agemus, de his latius disserturi.

13. De libris Apocryphis, An eos transtulerint LXX. prout hodie extant, merito dubitatur. Existimat Vir Rever. totius Vet. Test. Versionem factam fuisse post Ptol. Philometoris annum quartum, & ante Euergetis 38. idque probat ex additione quadam ad calcem libri Estheris in Edit. Græca, ubi legimus, *Anno 4. regnantibus Ptolemæo,& Cleopatra, attulisse Dositheum, qui se sacerdotem esse Leviticì generis ferebat, & filium ejus Ptolemæum, Epistolam Phrurim.* Ptolemæus (inquit ille) *non fuit alius, quam Philometor, ut observat Pererius in Dan. 13. cujus, & Cleopatræ uxoris ejus meminit Joseph. l. 2. contra Appion.* Hæc adfert vir Rev. ut probet, Editionem Græcam Vet. Test. non fuisse ante annum 4. Philometoris, qui secundum computationem ejus erat ante Christum 177. cum illa τῶν ὀ (Pentateuchi solius, ut ipsi videtur) ex ejusdem calculo, fuerit anno 277. Infirmissima vero est hæc ratio, nisi simul probaret, omnes libros Apocryphos, et omnia eorum additamenta, simul cum Canonicis versos fuisse:quod nemo ipsi concesserit. Sixtus Senens.Biblioth. l. 1. p. 35. affirmat, *Omnia sex capitula ad finem libri Esther, ab incerto Græco auctore addita esse ex diversis historiis, præcipue ex Joseph. Antiq. l. 11. unde exempla literarum Aman & Epistolæ regis Artax. quæ cap. 13. & 16. hujus libri recitantur, ad verbum desumpta sunt.* Et postea agnoscit, quod *propter has appendicum lacinias, hinc inde quorundam Scriptorum temeritate insertas, liber hic, quamvis Hebraicus, sero apud Christianos auctoritatem receperit, &c.* Hactenus Sixt. Senens. Ex quibus constat, quam infirmum sit argumentum ex additamentis hujus libri ductum, de quibus incertum est, quando vel a quo auctore assuta fuerint, contra illud quod totius Ecclesiæ Christianæ consensu unanimi stabilitum & testatum est. Deinde luce clarius est, libros omnes Apocryphos cum reliquis Canonicis versos non fuisse; cum eorum quidam tunc temporis non extiterint, sed longo post tempore scripti sint. Quis unquam somniavit, Macchabæorum libros tempore τῶν ὀ scriptos, vel in Græcum sermonem traductos esse? De Ecclesiastico etiam ex ipsa Siracidis præfatione liquet, librum hunc non a Septuag. sed ex Hebræo in Græcum fuisse conversum post annum 38. Euergetis. Macchabæorum etiam libri post tempora Antiochi scripti sunt: quis vero inde argumentum ducet, ad probandum Versionem Græcam post Antiochi tempora factam? Libri etiam Apocryphi dicti, licet apud Judæos Alexandrinos in usu, ab Hebræis tamen Hierosolymitanis, qui tantum Hebraicos 22 agnoscunt, recepti nunquam sunt in Canonem. Nec probabile est, Eleazarum Pontificem, qui exemplar aureis literis descriptum ad Philadelphum misit, libros dubiæ auctoritatis cum iis misisse. Incertum enim est, an librorum istorum aliqui tunc temporis extiterint: certum, aliquos non extitisse. Libri itaque Apocryphi, ut a variis auctoribus, ita variis temporibus, scripti sunt; quidam Hebraice, quidam Græce: & licet apud Hellenistas primum recepti fuerint; tempus tamen præcise assignari non potest, quando cum reliquis libris Sacris in unum Volumē compacti fuerint. Hoc tamen clarum est a Judæis Hellenistis cum reliqua Scriptura Ecclesiam eos recepisse. Etsi vero haud ita antiquam facimus eorum Versionem, ut ad Sept. Seniores referri possint: non tamen iis assentimur, qui Theodotionem primum eos in Græcam linguam vertisse dicunt. Vix enim credibile est, Judæos, qui Græcam linguam melius, quam Hebræam, plerique callebant, non habuisse hos libros, qui historiam suæ gentis complexi sunt, lingua sibi nota descriptos ante Theodotionem. Liber Ecclesiasticus etiam quibusdam ante Theodotionem seculis Græce traductus erat: & Clemens Romanus in Epistola ad Corinth. auctoritatis indubitatæ, quam Patricius Junius ex tenebris, postquam mille annos delituerat, ex MS. nostro Alexandrino in lucem produxit, loca quædam ex his libris Græce profert, ut observat Clariss. Grotius Epist. ad Gallos. 154. Et Joseph. (de quo multi dubitant, an linguæ Hebraicæ peritus fuerit) lib. contra App. loca quædam ex his libris Græce citat: ex quibus clarissime constat, ante Theodotionem hos libros Græce extitisse.

14. Codice Hebræo, puro, optimæque notæ, usos esse LXX. Interp. quem curavit Eleazarus Pontifex ad Regem mitti, tam clare tradunt Aristæus, Josephus, aliique Veterum; ut nemo de hoc dubitaverit ante hoc ultimum seculum: quo omnia, quæ prioribus seculis certa erant & indubitata, in quæstionem vocarunt homines sceptici & vertiginosi. Fingunt enim Neoterici quidam,ut Versionem Græcam nunquam ullius pretii fuisse probent,contra omnem historiæ fidem,omniumq; Judæorum & Christianorum consensum,Sept.senes non Hebraicis, sed Syriacis, vel Chaldaicis,vel Samaritanis codicibus, iisq; corruptis & plebeiis,usos fuisse in sua translatione: unde causam reddunt,cur sæpe ab hodiernis Hebræis codicibus differat Versio Græca, quia non ex puro fonte, & probatis codicibus, sed ex codicibus Vulgaribus, qui in manibus plebis erant, eam extraxerint. Primus, qui hoc figmentum propalavit, erat Guiliel. Postellus, in Tab. 12. linguarum, vir certe linguarum scientia clarus: at senex Judaicis & Rabbinicis ineptiis misere fascinatus; necnon erroribus periculosis contra fidem Christianam, & fanaticis opinionibus mire irretitus: quibus tamen (teste Spondano in continuatione sua) ante mortem renunciavit. Hic primus asseruit, *Septuaginta ex codicibus Samaritanis suam Versionem confecisse.* Alii vero e contra, *Samaritanos ex Græca τῶν ὀ Versione Pentateuchum suum descripsisse,* aiunt: in quam sententiam adducunt quidam Lud. de Dieu. in Matth. 19. 5. & Joh. Seldenum, in Mare clauso p. 57. quorum tamen neuter hoc directe affirmavit. R. Azar. libro Meor Enajim. c.8. & 9. & paulo ante illum R.Gedalias, dicunt, *Post Esdræ reditum, Legem in linguam Chaldæam translatam fuisse, in gratiam vulgi, quod linguæ Hebrææ tempore Captivitatis obliti, Chaldæam melius intelligerent; & hujus usus durasset per totum tempus Templi secundi. Sed quia carebant Masora, inter vulgus corruptam & depravatam fuisse; & ex hoc depravato codice Chaldaico, Septuaginta suam fecisse Versionem: hanc esse causam discrepantiarum inter eam & Hebræum; licet exemplari, quod secuti sunt, ad amussim respondeat.* Contra hanc sententiam tota clamat Historia Versionis. 1. Demetrius ad Ptolemæum scribit, *Velim te scire, inter libros,quos adhuc desideramus, esse Judæorum leges.Hebraicis enim characteribus, & gentili eorum lingua cum scriptæ sint, a nobis intelligi non possunt.* Hic videmus codicem, quem Demetrius desiderabat,fuisse Hebræum; quem Syri vel Chaldæi intelligere non poterant: nam etsi affinitatem hæ linguæ habeant, diversæ tamen sunt, ut qui unam intelligit, non statim intelligat alteram. Exemplar etiam,quod ab Eleazaro missum est, non erat aliquod vulgare, sed *magnificum, eleganter descriptum aureis literis, membranis cum commissuris adeo subtilibus* (teste Josepho) *ut oculorum aciem effugerent: quod Rex non sine admiratione conspexit, & volumina sacra adoravit.* Quis vero credat, Pontificem tanto apparatu descriptum codicem, legatione publica, per tot viros scientia & probitate claros,ad Regem potentissimum, sub quo tot Judæorum myriades vixerunt, corruptum, vulgarem, mille mendis scatentem, idque consulto, misisse? vel Eleazarum ita studiose a Rege petiisse, ut codicem talem remitteret cum ipsis Interpretibus? Testatur etiam Historia,postquam versionem absolverant Interpretes, non tantum coram Demetrio, sed & coram Judæis, eorumque Senioribus,Sacerdotibus, totoque populo, lectam fuisse, discussam, & approbatam: petitumque,ut si quis aliquid deesse vel additum esse deprehenderit, indicaret: alias ut rata maneret in perpetuum; neminique liceret aliquid de ea mutare,cui omnes consenserunt: & anathemate devoverunt omnes, qui contrairent. Anne vero credibile est, si ex corrupto codice Versio corrupta facta fuisset, neminem ex Judæis hoc deprehendisse; sed omnes in talem Versionem, quæ ipsos falsarios esse convinceret, conspirasse? Præterea ex Talmude affirmant Judæi, loca 13 ab Interpretibus mu-

mutata esse in textu Hebraico (quam vere hoc asserunt, hoc loco non disputo,) ne quid impium aut indecorum Rex in Lege suspicaretur. At quorsum hic metus, hæc cura, si codicibus corruptis, Syriacis vel Samaritanis, Regem fallere voluissent? Objiciunt etiam multi contra Versionem Græcam, ipsos Interpretes frequenter deceptos esse ex literarum similitudine, unam pro alia legendo, ut ה pro ח, י pro ו, ר pro ד, ב pro כ, ט pro ם, & e contra. Hoc vero certissime probat, eos codice Judaicis literis descripto usos fuisse, non Samaritanis, cum literæ hæ in Samaritano Alphabeto nullam similitudinem habeant, sed multum inter se discrepent, ut ꝗ & ꝗ, ꝗ & ꝗ, ꝗ & ꝗ, ꝗ & ꝗ, ꝗ & ꝗ, &c. Ex his itaque patet, LXX ex Hebraicis fontibus Versionem suam traduxisse, non vero ex turbidis rivulorum lacunis. Pro confictâ Azariæ narratione nullus adfertur testis; sed frivolæ quædam ratiunculæ, quas referre piget. Unam maxime urgent, quæ tamen nullius est momenti, quod Philo scribat, *Sept. ex Chaldæo in Græcum sermonem Legem transtulisse*. At omnibus notum est, Philonē per Chaldæam Hebræam linguam intellexisse, ut ex libro de Abrahamo liquet: ubi nomina Hebraica *Henoch, Sara*, &c. explicans, modo Hebraica, modo Chaldaica vocat: & lib. 3. de vita Mosis, scribit de festo Paschali, τὸ Χαλδαϊστὶ λεγόμενον πάσχα: quum tamen libro de Decal. dicat, quod hoc festum Hebræi patria lingua vocant *Pascha*. Sententiam itaque hanc, ut novam & falsam omnino, rejicimus: nec possum non mirari, virum doctum ejus patrocinium in se suscipere, ut eam *probabilem esse, & nihil manifesto falsum in se continere* afferat: cum manifesto falsum sit, Interpretes Chaldaico, vulgari, & non Hebraico codice usos esse: quo nihil falsius affirmari poterat. Nam, ut utar verbis D. Hottingeri, Exerc. Anti-Mor. sect. 43. *Quotquot historiam LXX Interpretum pertexuere (pertexuerunt autem eam Hebræi antiquiores, recentiores, Græci, Arabes, Christiani æque ac Muslimini, Latini,)* ὁμοθυμαδὸν *R. Azariæ reclamant, docentque Biblia Græca versa esse non ex mendosis, situ & squalore obsitis, multo minus sacrilegis plebis manibus dilaniatis & discerptis exemplaribus Chaldaicis, sed emendatissimo codice Hebræo.* Wowerus Syntag. c. 7. *Libros, quibus in vertendo usi, omnino incorruptos fuisse, censendum est.* Concludam hanc quæstionem verbis Doctiss. Isaaci Casauboni, *Puerum in sacris literis esse oportet, qui nesciat, LXX Interp. Versionem ex Hebræo esse desumptam.* Exerc. 16. sect. 11.

15. Versionem hanc Græcam a Judæis olim receptam & approbatam fuisse, licet ex dictis satis constet: quædam tamen ad hoc confirmandum adjicere placuit. Ex Aristæa, Josepho, Philone, pro certo supponitur. Verba Aristææ sunt, *Cum Translatio illa approbata esset ab omnibus*, (id est, principibus Judæorum, Sacerdotibus, & populo) *& decretum approbationis promulgatum, jussit Demetrius, ut Judæi pro eorum consuetudine imprecarentur, si quis addere, transferre, mutare, vel delere auderet quidquam ex iis, quæ scripta sunt: cumque universi hæc rite explevissent, ut perennis illa sit semperque servetur, Judæos adjurant: quod se facturos cum maximo gaudio & plausu receperunt.* Hactenus Aristæas: cui suffragantur Josephus, Philo, omnesque scriptores veteres. Cum enim publica Pontificis summi & Synedrii auctoritate hæc Versio adornata esset, non potuit non ab omnibus Judæis recipi et agnosci: unde postquam exemplaria inde descripta fuerint, in synagogis publice lecta, & usurpata sunt. Testatur Jos. Scaliger Animadv. in Euseb. loc. cit. *per totam Asiam, Græciam & Ægyptum lectam fuisse in Synagogis.* Cui omnes concordant, qui ab ultima antiquitate, inter Hellenistas præsertim, publice & privatim, usurpatam fuisse testantur. Unde R. Azar. p. 26. scribit, *confirmatam fuisse interpretationem Græcorum ab universo Israelitarum cœtu*. Idemque affirmat, *Talmudicorum decreto sancitum fuisse, ut Lex solis Græcis literis scriberetur.* לא התירו שיכתבו ספרים בכל לשון אלא ביונית *non permiserunt scribere libros ulla lingua, excepta Græca.* Huc pertinet historia in Talm. Hierosf. Sota. c. 7. quam refert Buxtorf. Lex. Talm. p. 104. de quodam R. Levi, *qui Cæsareæ audiens eos legentes Græce, vellet impedire: at R. Jose iratus est, dicens, Qui Hebraice non potest legere, num omnino non leget? imo legat quacunque lingua quam intelligit, & sic officio suo satisfaciet.* Talmud utrumque tract. Megillah. c. 1. historiam Translationis refert, licet mendaciis conspersam, ut supra monuimus. Ubi dicunt, *Magistros suos permisisse linguam Græcam, sed non nisi pro libro Legis: unde ortum est opus Ptolemæi Regis, &c.* Postea referunt loca 13. quæ LXX aliter interpretati sunt, de quibus postea. Idem testatur Tertull. Apologet. cap. 18. *Judæi* (inquit) *palam lectitant: vectigalis libertas vulgo auditur sabbatis omnibus: qui audierit, inveniet Deum.* Ubi per *vectigalem* (ut omnes consentiunt) intelligit libertatem legendi & audiendi, quam omnes tributo redemerunt. His geminâ habet Justin. 2. Apol. & Oratione ad Græcos Paræunet. Imo Hierosolymis, apud Hellenistas, qui ibi vixerunt, in Synagogis suis Græcam Versionem prælectam fuisse, constat, cum ex Act. 6. 1. ubi scriptum est, fuisse γογγυσμὸν τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους; *murmur Hellenistarum adversus Hebræos*: ubi per *Hebræos* iidem, quos Chrysost. in Act. 6. vocat Ἑβραίους βαρεῖς graves Hebræos, *intelliguntur, id est, Judæi, qui Bibliis Hebraicis utebantur, oppositi ad Hellenistas, qui lingua & Bibliis Græcis usi sunt*: ut in notis suis ad Chrysost. Edit. Savil. ostendit Andræas Dunæus, sive Dovvnes. Talem Alexandrinam Synagogam Hierosolymis fuisse, notatur in Glossa ad cap. 11. Hesteris: et aliam Cæsareæ, in Talm. Hierosol. Unde Syrus Act. 9. 29. Ἑλληνιστὰς interpretatur *Judæos, qui noverunt Græce*; Chrysost. Oecumenius, Theophilactus τοὺς Ἑλληνιστὶ φθεγγομένους. *Horum plerique non intelligebant Hebraice, quorum fuit & Philo, quanquam Judæus ex Judæis ortus.* Sic Grot. in Act. 6. Ex S. Luc. Evang. c. 4. v. 18. 19. colligunt viri haud indocti, Dominum in Synagoga legisse ex Versione Græca, verba quæ ibidem recenset Evangelista secundum illam Translationem, non secundum textum Hebræum. Locus est Es. 61. 1. ubi verba secundum LXX. ita reddit Lucas, Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. *Spiritus Domini super me, propter quod unxit me: evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captivis remissionem, & cæcis visum.* Textus Hebraicus eundem fundit sensum, sed verbis discrepantibus, quæ ita Latine redduntur, *Spiritus Domini Dei mei super me: ideo unxit Dominus me ad pronunciandum mansuetis, misit me ad alligandum contritos corde, ad prædicandum captivis libertatem, & vinctis apertionem carceris.* Hic videmus verba Evangelistæ ab Hebræo textu differre: quæ tamen cum Interpretatione Græca exacte congruunt. Unde videtur colligi posse, Dominum Versionem Græcam in Synagoga usurpasse: quam postea lingua vernacula, Syriaca, populo explicavit. Quicquid vero dicamus de codice, ex quo Dominus hunc locum legit;

certum est, Evangelistam secundum LXX. ejus verba recitare; & in Synagogis Judæorum, qui inter Græcos dispersi vixerint, Legem & Prophetas ex hac Versione singulis sabbatis lectos fuisse. Ut ex Act. 13. 15. μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν. Et cap. 15. 21. Μωσῆς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος: quæ non de solis Judæis Judæam habitantibus, sed de omnibus per universum orbem dispersis dicuntur a Jacobo. Præterea ex Josephi & Philonis libris Græce scriptis constat, ipsos Græcam Versionem in Scripturis citandis sequi. Imo dictus Azarias dicit, *hanc Versionem esse apud Judæos gloriam & ornamentum Israelis.* E contra tamen videntur Judæorum multi hanc Versionem vituperasse, & Hellenistas propter ejus usum odio profecutos esse. Unde discordiam inter Hebræos & Hellenistas Act. 6. 1. licet ex alia causa profectam, ex Bibliorum tamen discrimine primo ortam, & postea continuatam observarunt multi: quibus assentit Jos. Scaliger, qui ex Benjaminis Itinerario notat, Alexandriæ duo fuisse Judæorum genera; Babyloniorum, & Hellenistarum: quorum illi hos cane pejus & angue oderunt, & per contemptum vocarunt, *legentes barbare*, & *legentes Ægyptiace*: quia versio illa confecta fuit in Ægypto. Circa annum Christi 550, tempore Justiniani Imperatoris, controversiam hanc magna animi contentione prosequebantur, dum alii solum textum Hebræum publice legi vellent, alii vero etiam Versionem Græcam legendam censerent. Justinianus vero, ut litem dirimeret, Constitutionem edidit, quæ extat Novel. 146. in qua pro Hellenistis sententiam tulit, δι' αὐτῶν γὰρ τῶν προσενεχθέντων ὑμῖν προσελεύσεων ἐμάθομεν, &c. *Per has enim, quæ ad nos allatæ sunt interpretationes, didicimus, quod quidam solam habentes Hebraicam vocem, & ipsa uti in Sacrorum lectione librorum volunt; alii vero Græcam Editionem assumendam quoque esse arbitrantur, & per multum jamjudum tempus hac de re inter se contendunt. Nos igitur cum hæc audierimus, meliores judicavimus esse eos, qui Græcam quoque Editionem ad librorum sacrorum lectionem assumere volunt, & quamcumque linguam simpliciter, quam locus commodiorem, & aptiorem audientibus facit.* In hac Imperatoris Constitutione observare licet cum Croio, Observ. in Novum Test. cap. 31. *Petiisse eos qui Græcæ Editionis lectionem petebant, ut hujus lectio una cum Hebræo Textu simul conjungeretur: quod & Justiniani Constitutio admittit.* Dein in Judæorum Calendario, octavo mensis Tebith, jejunium quotannis celebrandū indicitur, propter Legē Græce translatā: & in aliis Judæorum libris, etiam antiquis, describuntur dies, quibus se affligunt propter Legem translatam. Unde tenebras fingunt fuisse super universam terram per tres dies, & in Talm. tract. Sopherim dicitur, *diem illum fuisse durum Israeli, sicut dies in quo factus est aureus vitulus.* Ad hæc vero respondetur, Jejunium hoc omnibus antiquioribus Judæis ignotum recentiorum Rabbinorum commentum esse: cui ansam forte dedit traditio de 13 locis a LXX mutatis in Lege, ne Regis animum offenderent. Quod vero ab uno Rabbino alicujus nominis semel traditur, fere tim reliqui arripiunt & mordicus tuentur, quod ipsis solenne est. Licet etiam hoc jejunium aliquando celebratum fuisse non negaverim; hodie tamen desiit, & in Calendariis Vulgaribus omittitur, nec inter Judæorum festa & jejunia a Buxt. recensetur in Synagoga Judaica. Videatur Joh. Morinus Exerc. Bibl. 8. c. 3. Originem vero hujus jejunii & Judæorum odii erga hanc Versionem cum Serario hanc fuisse arbitror: quod ægre ferrent Judæi, per eam Gentes ad Christi fidem converti, & in ea nutriri; eandemque in magno pretio fuisse apud vet. Ecclesiæ & Judæorum plurimos: hac enim plerumque usi sunt Apostoli in prædicatione sua. Ob hanc causam nollent Rabbini, ut in Synagogis legeretur: & licet ante Christi tempora eam magni æstimabant; posteriores, qui Gentium ad fidem conversionem invidebant, omnibus modis deprimere conati sunt.

16. Ut in Textu Hebræo tradunt Talmudici, 18 esse loca, quæ ab iis *Correctiones scribarum* vocantur, in quibus laudantes ipsorum a vero Textus sensu desciscisse volunt; de quibus Proleg. VII. *De Textuum Originalium integritate*, diximus: sic in Versione Græca τῶν ό, loca 13 memorant, quæ Sept. aliter de industria transtulerunt; ne Ptolemæi Regis Ethnici animum offenderent, vel occasionem scandali darent, vel pravæ cogitationis, aliqua in Lege sinistre intelligendi. Hoc in utroque Talm. tract. Megillah, & ab aliis Judæorum scriptoribus refertur: ipsaque loca in Talm. recensentur. Nec hoc ipsorum LXX consilium improbant; sed potius laudant, ut a causis gravissimis profectum. Ex locorum vero inspectione patebit, pleraque cum Textu Hebræo convenire, ejusque vel verba vel sensum referre, ita ut hæc observatio merito inter fabulas Rabbinicas numerari possit. (1) Gen. 1. 1. Dicunt LXX transtulisse, Ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐν ἀρχῇ &c. non, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς· quod falsum est, cum in omnibus exemplaribus Græcis, verba hoc ordine leguntur, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς &c. Ratio vero R. Jacob est ridicula, ne scil. *putaret aliquis, Berefith esse nomen Dei, & sic viderentur duos Deos introducere, quorum alter alterum creasset.* (2) Gen. 1. 26. volunt ipsos transtulisse, *Faciam hominem*, non *Faciamus*, ne Deorum pluralitatem introducere viderentur. Hoc vero est merum commentum Rabbinicum: nam verterunt LXX, Ποιήσωμεν, *Faciamus*, ut omnia exemplaria testantur. (3) Gen. 2. 2. ubi dicunt, LXX vertisse, *Et consummavit Deus die sexto opera sua, quæ fecit, & requievit die septimo*: cum in Heb. sit, *Consummavit die septimo opera sua*. Et quidem verum est, ita legi in Græcis codicibus: ita etiam legunt codices Samaritani, omnesque antiqui scriptores: sensus vero idem est in utraque lectione. At ratio R. Jacob, cur ita transtulerint, inter omnia Rabbinica referri potest, *Ne* scil. *aliquis existimaret, Deum laborasse die Sabbati.* (4) Gen. 11. 7. Verterunt, *Descendam*, pro *Descendamus*. At hoc aliud est in Græc. nam in Plurali est, *Descendamus*. (5) Genes. 18. 12. De Sara dicitur secundum LXX, *ipsam risisse cum propinquis suis*: at secundum Heb. *in seipsa*. At & hoc est commentum Talmudicum: nam apud LXX est ἐν ἑαυτῇ, *in seipsa*. (6) Gen. 49. 6. ubi vertunt, *Occiderunt taurum*, quod in Heb. est, *Suffoderunt murum*. At verba Heb. עקרו שור utroque modo reddi possunt: & præter Sept. reddiderunt etiam Forsterus, Oleaster, Cajetanus, & plerique Interpretes Judæi. (7) Ex. 4. 20. dicunt, LXX vertisse, *super id quod gestat hominum*, pro, *supra Asinum*. Sensus idem est: tamen transferunt LXX, ὑποζύγια, *super subjugalia, sive jumenta*. (8) Ex. 12. 40. reddunt LXX, *Habitatio filiorum Israel, qui habitaverunt in Ægypto, & in terra Chanaan*, (vel ut in Talmude, *in reliquis terris*,) *annorum fuit quadringentorum triginta*: cum tamen in Hebræo sit, *Habitatio filiorum Israel, qui habitaverunt in Ægypto, fuit quadringentorum & triginta annorum.* Est quidem hic locus præcipuus quem aliter reddidere Sept. ac est in textu Hebræo: & certum est Israelitas in Ægypto commoratos esse tantum 210 annos, & ad complendum numerum

nam 430. includi debere annos a peregrinatione Abrahami in terra Chanaan, quomodo plerique hunc locum exponunt. At hinc non probatur, LXX hunc locum de industria immutasse, sed vel codices Hebræos olim in hoc variasse, (quod multi opinantur; nam Codex Samarit. ita legit, ut LXX,) vel LXX hæc verba (*& in terra Chanaan*) addidisse explicationis causa, prout in pluribus aliis locis ob eandem causam verba quædam addunt, quæ in textu Hebræo non leguntur. (9) Exod. 24. 11. dicunt ipsos reddidisse, *Et ad minimos filiorum Israel non misit manum suam*; cum in Hebr. sit, *Et ad principes filiorum Israel non misit manum suam.* At & hic nugantur: nam LXX verterunt, καὶ τῶν ἐπιλέκτων, id est, *Nobilium* sive *Principum non dissonuit unus.* (10) Lev. 11. 5. dicunt, LXX. transtulisse ארנבת *pro lepore, δασύποδα, parvū pedibus*, quia Ptolemæi uxor appellata erat, Λαγὸς, ne viderentur ipsam irrisisse, cum ejus nomen inter animalia immunda poneretur. At delirant: nam δασύπους, non *parvum pedibus*, sed *hirsutum pedibus*, proprie significat, a δασὺς hirsut⁹, & tam δασύπους, quam ארנבת generaliter significant tam *leporem*, quam *cuniculum*: nec ullibi constat, Ptolemæi uxorem nominatam fuisse, *Lagos.* Fortasse aliquid audierant de Ptolemæo Lago, Philadelphi avo, quod inepte retulere ad Philadelphi uxorem. (11.) Num. 16. 25. Vertunt LXX, *Nihil desiderabile ab iis accepi*, cum in Heb. sit *Non asinum unum ab iis accepi.* Hic suspicantur quidam, LXX legisse חמור *desiderium*, pro חמור *asinus*: & hoc probabile est ob literarum similitudinem: ita enim legit codex Samaritanus (*desiderabile.*) Alias dici possit, ipsos in genere expressisse, quod in Hebræo per *asinum* in particulari exprimitur. Sensus enim idem est in utrisque, se nihil ab iis accepisse, ne quidem asellum. (12) Deut. 4. 19. affirmant, LXX. addidisse textui Hebr. *Ut lucerent omnibus populis.* Sed & hoc ejusdem commatis est cum prioribus: nam verba ista non habentur apud LXX. (13.) Deut. 17. 3. dicunt, LXX hæc verba omisisse, *Et adoret eos, & Soli & omni militia cælorum serviat.* Sed hoc a vero abest: nam hæc verba habentur apud LXX. Videmus itaque mutationes istas, exceptis duabus vel tribus, omnes confictas esse: unde est, quod apud Josephum, & Philonem, qui translationem istam fuse descripserunt, nulla sit earum mentio. In Rabbinorum itaque cerebris natæ.

17. Ut vero Judæi fingunt, LXX quædam de industria mutasse in locis istis: ita scriptorum Christianorum veterū multi, & recentiorum non pauci, idem de aliis locis per eosdem omissis, vel aliter versis, quam in Hebr. leguntur, tradunt; cum de mysteriis fidei, ut de Trinitate, de Incarnatione Christi, ejusque Deitate, Regno, &c. agitur, ne scil. mysteria fidei Ethnicis deridenda proponerent: idcirco noluerunt *sancta dare canibus*. Hinc Hieron. Præf. in Pent. *Ubicunque testatur Scriptura de Patre & Filio & Sp. S. aut aliter interpretati sunt, aut omnino tacuerunt, ut & Regi satisfacerent, & arcanum fidei non vulgarent.* Idem habet Præf. in Esaiam, *Conjicio, tunc temporis noluisse LXX Interpretes fidei suæ Sacramenta Ethnicis perspicue prodere, ne sanctum canibus & margarita porcis darent.* Sic & in Tradit. Hebr. in Genes. Sic August. de Civit. l. 18. 42. 44. Inter recentiores Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. p. mihi 302. Bonfrer. Præloq. c. 16. sect. 6. De his vero Patrum dictis, sentio cum Bellar. l. 2. de Verbo Dei, c. 6. *Patres istos pie quæsivisse rationes excusandi, & defendendi istam Versionem, qua tunc Ecclesia usa est; potius quam Interpretes ex hac causa aliter vertisse.* Nec enim hæc providentiæ Divinæ scopo respondent; nec veræ religionis indoli ac ingenio conveniunt. Voluit enim Deus (ut supra innuimus) per Versionem Græcam gentes parare ad Evangelii receptionem: erat enim hæc Versio quasi stella matutina, Solis orientis prodromus. Huic fini vero repugnasset, quæ a Deo patefacta erant in hac Versione ad hominum salutem, celare: nec Ptolemæo satisfecissent, si eum manca interpretatione consulto delusissent; nec a Judæis, eorumque principibus, (ut antea retulimus,) ut fidelis & sincera recepta fuisset. Dubitari enim non potest, quosdam inter Hellenistas Judæos fuisse, qui Hebraicam linguam callebant, qui fraudem hanc subolevissent, & detexissent. Et licet Paganorum Religio vel superstitio propalari noluit, (unde sacerdotes ejus mysteria occultarunt, ne eorum vanitas & falsitas omnibus patefieret:) vera tamen Religio omnibus exponi gestit, angulos non quærit; sed luce sua in omnium oculos prodire desiderat, ut vel invitos ad se amplectendum traheret. Præterea multa sunt loca in Psalmis & Prophetis, quæ de Christo expressa vaticinia exhibent, ubi Versio Græca Hebræum exacte exprimit: qualia in Psal. 22. & 110. Esa. 7. & 9. & 53. & plurimis locis, est videre. Septuaginta itaque non ob hanc causam aliquid aliter verterunt, quam legerunt in Textu Heb. sed discrepantiæ quæ inveniuntur, ab aliis causis fluxere: de quibus quædam in superioribus diximus, plura in sequentibus dicturi.

18. Hisce, quæ hactenus historice de Versione hac protulimus, subnectenda quædam, quæ ad illustrationem ejus spectant; viz. de aliis Versionibus Græcis, a quibus, & quando confectæ; & de variis Editionibus Versionis τῶν ο', a Veteribus, vel Recentioribus elaboratis. Quod ad alias Versiones attinet, primo quæritur, An præter illam τῶν ο', alia Græce facta fuerit ante Christum. Hic vero non agam de illa quæstione, An LXX Pentateuchum tantum verterint, an totum Vetus Testamentum; cum de hac jam dictum sit: sed, An totum Vetus Testamentum post Philadelphi tempora in sermonem Græcum conversum sit. Etsi enim Judæorum plerique, & nostrorum nonnulli statuant, tantum quinq; libros Mosis a Sept. translatos esse: aliam tamen totius Veteris Instrumenti Versionem post illam LXX factam fuisse ante Christi tempora, vix aliquis est, qui affirmaverit: unico excepto, qui libro de hoc argumento nuper edito, inter alia contendit, *Veterem illam Sept.* (quam Pentateuchi tantum fuisse affirmat) *periisse funditus; aliamque, quæ hodie extat, post annum quartum Philometeris, a nescio quibus, confectam fuisse: quam in Templum suum Heliopolitanum Onias Pontifex, qui illud construxit, primum introduxit.* Etsi vero a viro longe doctissimo hæc dicantur: cum tamen nullo, ne unico Veterum testimonio, fulta sit hæc sententia, nec probationem ullam præter nudum (*videtur*) adferat ejus auctor; imo contra omnes, qui de Versione τῶν ο' quicquam nobis scriptum reliquerunt, noviter inventa sit: per nudum (*non videtur*) satis refellitur. Qui enim contra omnium Veterum sententiam, (etiam eorum, qui prope ipsa tempora, quibus illud, de quo controvertitur, factum erat,) scripserunt, aliquid proferre audent; non nudas conjecturas, sed apertissimas rationes adferre debent, quibus nemo contradicere potest: alias apud omnes, qui vel micam judicii habent, oleam operamque perdunt. De hoc vero plura dicemus, cum ad quæstionem illam deveniemus, An antiqua illa Græca Versio LXX Seniorum adhuc supersit, & eadem sit cum illa, quæ hodie extat. Hic quædam subjungam, quæ ad Historiam elucidandam conferre possunt. Primo, certum esse, Autographon ipsum LXX Seniorum in Ptolemæi Bibliotheca repositum fuisse, ibique mansisse supra annos 200, usque ad Julii Cæsaris tempora, quando annis ante natum Christum circa 48, bello priori Alexandrino, a Cæsare gesto, ex militum seditione, Bibliotheca illa celeberrima conflagratione periit; libris tamen quibusdam (ut quidam asserunt) e flammis ereptis: inter quos fortasse fuit illud LXX Seniorum 'αὐτόγραφον' cum affirment Tertull. Justin. Mart. & Chrysost. illud suis temporibus in Serapeo extitisse. Secundo, nec minus certum est, Versionem hanc in Judæorum manibus, præsertim Hellenistarum, fuisse, & in Synagogis cum textu Hebræo, vel sine eo, publice prælectam fuisse. Nam ex Aristæa & Josepho liquet, Judæos Alexandrinos ex ipso 'αὐτογράφῳ' exemplaria descripsisse, permissu Demetrii. Diserte etiam legitur, Act. 15. 21. *Mosem ab antiquis temporibus habuisse, qui ipsum prædicarunt in Synagogis singulis sabbatis*: ab antiquis temporibus. Et ex Act. 13. 15. constat, *Mosem & Prophetas publice in Synagogis lectos fuisse*: quod de Græca Versione apud Hellenistas Antiochenses intelligi debere, fatetur Rev. Usser. Syntag. cap. 3. pag. 24. qui & hæc addit, *Græcos hos libros a Judæis ubique lectos fuisse*: & adducit testimonia a nobis supra allata, Just. Mart. & Tertull. & narrationem illam, quam supra dedimus, ex Gemara Hierosol. tract. Sota, c. 7. Tertio, post Ptolemæi Bibliothecam incensam, novam eodem loco construxisse Cleopatram, testatur Epiphanius, de Pond. & Mensuris, quæ prioris filia dicebatur: quam libris undique conquisitis instruxit, ut priorem referret. Unde apud Plutarch. legitur in vita Antonii, hoc *contra Antonium objectum fuisse, quod Cleopatræ donasset Bibliothecas, quæ Pergami erant, in quibus essent ducenta millia librorum simplicium*: quos probabile est, eam in hac sua nova Bibliotheca collocasse. Locus vero hujus Bibliothecæ erat Serapidis Templum, vel ejus saltem porticus quædam, testibus Tertull. dicto Apol. cap. 18. & Chrysostom. Orat. contra Judaizantes, Tom. 6. Edit. Savil. pag. 373. qui affirmant 'αὐτόγραφον' Versionis Græcæ suis temporibus in Serapeo fuisse. Sive vero ipsum αὐτόγραφον ibi servatum fuerit, sive non; certum est, exemplaria, tam Græca, quam Hebraica, in hac Bibliotheca reposita esse: nec dubitari potest, quin optima & maxime castigata exemplaria pro hoc celeberrimo librorum repositorio eos comparasse. Et cum fateatur Rev. Usser. Syntag. c. 3. p. 25. *Christi & Apostolorum temporibus, in privatorum manibus post incensam Philadephi Bibliothecam, veteris illius LXX Seniorum Versionis adhuc exemplaria extitisse, quorum admirandam cum textu Originali consonantiam a Philone prædicatam supra* ostenderat: quis ambigere potest, si genuina exemplaria tunc extitissent, quin in hac splendida librorum officina servata fuerint? Nemo enim sanæ mentis, corrupta & vitiata exemplaria, quæque ipse talia esse noverat, tanto studio, præsertim in usum publicum, comparare vellet; cum pura & genuina, quæque ipse omnesque alii pro talibus habuere, parabilia essent: unde ex his necessario sequitur, vera & genuina primævæ Versionis exemplaria τῶν ο' in Cleopatræ Bibliotheca posita fuisse, annis circiter 48. ante Christum. Nec valet objectio Baronii, *Non potuisse Chrysostomum vel per somnium cogitare, ipsum autographon Græcum in Serapidis templo servatum fuisse: cum constet, anno secundo Commodi, Serapidis templum conflagrasse, & antequam Chrysostomus ea scriberet, sub Theodosio seniore funditus dirutum esse.* Respondet enim Rev. Usser. eodem cap. 3. p. 33. *Etsi a Serapidis templo non abstinuerit ignis; totum tamen templum non fuisse absumptum: sed porticus saltem illas, in quibus erat Bibliotheca, superstites fuisse relictas, ex Tertull. testimonio citato manifestissimum est. Et de Templis Alexandrinis suo tempore extantibus agens Ammianus Marcellinus lib. 22. inter ea eminere Serapeum scribit, in quo Bibliothecæ fuerant inæstimabiles. Serapeum vero jussu Theodosii anno æræ Christianæ 389, cum reliquis Ægypti templis idolorum cultui dicatis, excisum est; libris quoque direptis, ut ex Orosio constat, qui & eorum armaria exinanita ipse se vidisse testatur. Chrysostomum vero Orationem istam habuisse, cum Diaconus esset, ante annum* 386. quod ex variis auctoribus idem vir Rever. ostendit.

19. Nulla itaque extitit alia ante Christum Versio Græca præter illam τῶν ο': post Christum vero, seculo secundo, & tertio, variæ fuerunt Græcæ ex Hebræo fonte traductæ, ex quibus Tetrapla, Hexapla, & Octapla sua contexuit Origenes: quarum nulla ab Ecclesia publice probata fuit; at in privatis doctorum manibus extiterunt, qui in commentariis & expositionibus suis iis usi sunt: unde est, quod omnes perierint; nec de iis aliquid hodie extat præter fragmenta, quæ in scriptorum Veterum libris hic illic dispersa reperiuntur: quæ, quantum per industriam virorum doctorum fieri potuit, in unum collecta, in ultimo nostro Tomo exhibemus. Sola illa τῶν Sept. ut quæ in usu publico erat, tam in Synagogis, quam Ecclesiis; & adhuc sola in Ecclesiis Græcorum legitur, hodie mansit. Prima post Christum fuit Aquilæ, gente Pontici, urbe Sinopæi: quem male confundunt quidam cum Onkeloso Paraphraste Chaldæo. Aquila enim longe post urbis excidium vixit, & sub Adriano Imperatore Versionem suam fecit, circa annum Christi 130, teste Epiphanio, de Pond. & Mens. Onkelosum vero ante calamitatem istam mortuum esse, plerique affirmant. Fuit vero Aquila proselytus, ex Christiano factus Judæus, & Rab. Akibæ, Christiani nominis hostis infensissimi, discipulus; qui, teste Hieronymo ad Pammach. c. 4. & Comment. in Esai. 8. *Biblia in Græcam linguam contentiose transtulit, qui non solum verba, sed Etymologias verborum transferre conatus est: unde jure projicitur a nobis. Quis enim pro frumento, & vino, & oleo posset vel legere vel intelligere κεῦμα, ὀπωρισμὸν, στιλπνότητα, quod nos possumus dicere, fusionem, pomationem, & splendorem? Alibi inepte vertit pro Sole, calorem; pro Luna, album.* Hic Gentilis primo, postea ad fidem conversus, cum Astrologiæ & Genethliacæ nimium deditus esset, & post monitionem non resipiscens ejectus esset ex Ecclesia, a fide Christiana deficiens fit Apostota Judæus; & cum linquam Hebræam didicerat, Interpretationem Græcam aggressus est, in qua ex odio Christianæ religionis testimonia de Christo, quantum potuit, pervertit & corrupit, teste Epiph. loco citato. Hieronymus tamen, licet ipsum *Judæum* vocet, in Abac. 3. alibi collaudat, ut *verborum Hebræorum Interpretem diligentissimum*, Epist. ad Marcellam, quæ est 138. Et in Hos. 2. vocat, *curiosum & diligentem Interpretem*: & Epist. 125. ad Damasum, q. 2. dicit, *Aquilam non contentiosius, ut quidam putant; sed studiosius verbum interpretari ad verbum.* Aug. etiam

de Civ. lib. 15. cap. 23. affirmat, *Judæos Aquilam interpretem cæteris anteferre*: & teste Hiernym. in Ezech. 3. *Versionem ejus secundam dixerunt esse κατ' ἀκρίβειαν*. Secunda erat Symmachi sub Severo Imperatore, teftibus eodem Epiphan. & Athanasio in Synopsi. Alii vero non sub Severo, sed sub Lucio Vero Symmachum transtulisse volunt: unde eum ante Theodotionem ponunt, qui sub Commodo scripsit. Ideo mendum suspicantur in Epiphanio, Severo pro Lucio Vero per errorem scribæ posito: quod tamen legenti Epiphanium vix probabile videbitur. Fuit Symmachus natione Samaritanus, postea Judæus & circumcisus, deinde Christianus, postremo Ebionita Hæreticus, ut ex Epiphanio liquet. Unde Hieron. Præf. priore in Job, vocat Symmachum & Theodotionem *Judaizantes Hæreticos*: alibi etiam ipsum laudat, quod *non verbum e verbo, ut Aquilas sed sensum ex sensu expressit*. Tertia, erat Theodotionis, qui Commodo imperante suam conflavit, testibus iisdem Epiphan. & Athanas. Multum enim errant, qui Theodotionem eundem esse dicunt cum Jonathane Paraphraste Chaldæo; cum inter eos intercesserint anni plus minus 200. Hic natione Ponticus, vel, ut alii, Ephesius; postquam ad fidem conversus erat, ad Ebionis & Marcionis hæreses prolapsus, tandem proselytus & Apostata Judæus factus est. Unde ab Hieron. procem. ad Danielem, vocatur *incredulus & Ebionita*: & Epist. 89. ad August. *homo Judæus & blasphemus*. Hic tamen, quia medium inter Aquilam & Symmachum, & temperatum scribendi genus ex utroque mixtum expressit, teste Hieron. Præf. ad Evangel. ad Damasum, & Præf. priore in Job, cæteris prælatus est; tum apud Origenem in Hexaplis, qui quæ in LXX deerant ex Hebræo, supplevit ex Theodotione; (unde & Epiphan. libro dicto, illum plerumque cum LXX consensisse, scribit,) tum ab Hieron. qui in Psalmorum libro a se emendato obelis & asteriscis appositis, Theodotionem in emendatione LXX sequutus est; tum ab Ecclesia, quæ Danielem ex Theodotionis Versione Græca publice legit. De Aquila etiam & Symmacho notandum, utrosque duas Versiones confecisse, ut ex Hieronymo patet. De Aquila, in Ezech. 3.5.8.16. & 40. & in cap. 8, 20. 40. ubi utriusque ejus Versionis discrepantias notat, & sæpe posteriorem priori præfert. De Symmacho idem affirmat in Jer. cap. 32. ubi utriusque varietatem notat, & Nah. cap. 3. De auctoritate vel usu harum Versionum si quis quærat, respondeo; quod in iis quæ ad Christum & Christianæ Religionis mysteria spectant, & de iis vaticinia, nullam fidem merentur; cum ex odio Christianæ Religionis factæ fuerint, ut ex dictis patet. Unde ab Hieronymo *Judaizantes Hæretici* dicuntur, *qui multa mysteria Salvatoris subdola interpretatione celarunt*, Præf. priore in Job. In reliquis, ut ex iis quæ supersunt fragmentis liquet, ad verum sensum eliciendum, & Versionis Sept. sinceritatem demonstrandam, non parum prosunt: unde ab Origene in Hexaplis descriptæ, & ab Hieronymo in Commentariis, aliisque veteribus scriptoribus Ecclesiasticis, sæpius citatæ. Hieronymus etiam tum in Versione ejus Latina, tum alibi, cum a LXX discedit, eos pro se adfert, &, ut supra indicavimus, sæpe laudat.

20. Præter has tres, duas alias ab Origene forte inventas legimus, circa idem tempus, quo Symmachus suam confecit: ut ex Epiphan. Hieron. Eusebio, & aliis habemus: quas, quia auctores incerti essent, *Quintam* & *Sextam* appellarunt. Illam reperit in nescio quibusdam doliis, anno septimo Caracallæ, Hierichunte: (unde *Hierichuntina* dicta,) teste eodem Epiphanio; licet Athanasius inventum Pythis, & Hierichunte scriptam asserat. Hæc, quæ & Quinta ab Origene diceba-tur, teste Hieronym. quia fortasse ante Sextam inventa, Nicopoli, ad Actium promontorium, tempore Alexandri Mammææ, reperta: quam tamen Athanasius inventam vult Pythis, ut priorem, Nicopoli vero confectam. Harum auctores licet ignoti fuerint, quidam tamen Judæos fuisse volunt, ut Hieronym. lib. 2. contra Ruffin. alii utrosque putant Christianos fuisse. Quintam enim commendat Athanas. in Synopsi, ut a quodam, qui Hierosolymis orationibus vacaverat, compositam: utramque Hieronym. in Habac. 3. quod locum de Christo bene explicassent. In Sexta etiam *Jesus Christus* nominatur, ut Salvator mundi. Meminit etiam Hieronym. in Habac. 2. præter Quintam, duarum Editionum, quæ erant 12 Prophetarum: Et cap. 3. in Tit. præter Quintam & Sextam, meminit etiam Septimæ Editionis, *quæ omnes sine nominibus auctoritatem consecutæ sunt*. Et in Catal. Scriptorum Ecclesiast. dicit, *Origenem V. VI. & VII. Editionem, quas ipse ex ejus Bibliotheca habuit, miro labore reperiisse, & cum cæteris Editionibus contulisse*. Eufeb. etiam Hist. lib. 6. 12. Septimæ hujus editionis meminit. Hanc tamen Septimam editionem, non novam aliquam versionem fuisse constat, sed Luciani Editionem: cum qui Editiones numerarunt, Epiphan. Athanas. Theodoret. & alii, aliam Septimam non agnoscant, præter illam Luciani Martyris: Imo tam Euseb. quam Hieron. Apol. 2. contra Ruffin. licet Septimam enumerent, alibi tamen sex tantum memorant in Hexaplis vel Octaplis descriptas fuisse: imo suspicantur nonnulli, talem fuisse, qualis Lucianea, Quintam illam apud August. lib. 17. de Civit. quamque Isidorus lib. 7. *Vulgarem* vocat: in qua etiam habebantur libri post LXX. scripti, scil. Ecclesiastici & Macchab. Unde Joh. Morinus Præf. ad Bibl. LXX, quænam illa Septima fuerit, divinandum relinquit: & Flam. Nobil. Præf. ad Latinam Editionem Romanam τῶν ο'. dicit, *In vetustis scholiis Quintæ duntaxat & Sextæ mentionem fieri; nec fere Græcos aliam Septimam agnoscere præter Luciani, qui ætate inferior erat Origene, interpretationem*. De Quinta, Sexta, & hac Septima, si talis aliqua fuerit præter Lucianeam, dubitant nonnulli, an fuerint totius Vet. Test. an solorum librorum, qui Hebraice metrice compositi dicuntur, scil. Psalmorum, Proverbiorum, Ecclesiastis, & Cantici Salomonis, una cum 12 minoribus Prophetis: idque non sine causa, ut ex Hieron. verbis supra adductis probabile videtur. Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. aliarum Versionum meminit ex Hebr. Græc. quas fecerunt Eusebius & Patroclus: quod probare studet ex Socr. lib. 1. Hist. & Sozom. lib. 2. c. 6. cum nihil aliud ibi dicatur, quam Eusebium Emissenum Scripturæ intelligentiam a Patrophilo & Eusebio Cæsariensi hausisse, dum libros sacros explicarent.

21. Alias Versiones Græcas præter dictas non reperimus. Editionum tamen Versionis τῶν ο' plurium mentio apud Veteres ubique occurrit, ut Origenis, Luciani Martyris, Hesychii, Eusebii Pamphili; quas quidam per errorem pro novis Versionibus habuere: cum tantum veteris Versionis recensiones fuerint. Nemo enim Christianorum post LXX, ante Hieron. novam ex Hebræo Versionem Græcam tentavit.

Prima erat Origenis: quem propter magnos labores *Adamantium* vocarunt; & ob multiplicem doctrinam, post Apostolos *Ecclesiarum magistrum* dixerunt Veteres: quod *neminem, nisi ignorantem negare posse*, affirmavit Hieronym. Hic cum in Editionem, quæ tunc *Vulgata* & *Communis* dicebatur, errata quædam irrepsisse advertisset, ex Alexandrina Bibliotheca, ubi genuinum Cleopatræ exemplar, (& ut quidam sentiunt, Ptolemæi Autographon) asservatur, Versionem Græcam τῶν ο' descripsit, & collatis plurimis optimisque exemplaribus, magno labore, puram Septuaginta Editionem exhibuit: in qua nihil ad textum Græcum adjecit, nihil ademit; sed, quantum potuit, ab omni corruptela & mixtura puram, & integritati suæ restitutam vindicavit: quam in Tetraplis, & Hexaplis posuit: Et hæc ab omnibus Veteribus pro sincera & genuina (etiam ab ipso Hieronymo) semper agnita fuit. Et ut ex aliorum Versionum collatione plus utilitatis ad Ecclesiam redundaret, primo tres illas, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis, una cum illa τῶν ο', per columnas singulis paginis disposuit, ita ut uno intuitu lector omnes conspiceret, easque conferre posset: quæ volumina propter quatuor columnas, & Versiones, *Tetrapla* appellavit. In Threnis tamen, teste Origene in Catena Græca, Editio Aquilæ & Theodotionis nusquam apparet, sed solus Symmchi & LXX. Postquam etiam linguæ Hebraicæ cognitionem assecutus esset, Textum Hebræum, characteribus tum Hebraicis, tum Græcis addidit: unde *Hexapla* nominata. Tandem post repertam Quintam & Sextam Versionem, & ipsas cum reliquis disposuit, & *Octapla* nominavit. Hoc ejus opus ita omnibus probatum erat, ut *opus Ecclesiæ* nominaretur, propter multiplicem ejus usum, quod olim præstabat, & adhuc, si extaret, præstaret. Nam ex illo Textus Vet. Vestamenti, ejusque sensus verus illustrari, & sinceritas demonstrari posset; multæque controversiæ hodiernæ, de ejus integritate, ut & de literis, punctis vocalibus, vera lectione, & recta pronunciatione, determinari possent. Unde inexcusabilis est Græcorum negligentia, qui nobilissimum, & incomparabilem hunc thesaurum amiserunt. De his suis laboribus ita scribit Orig. tract. in Matth. *In Veteris Test. exemplaribus, quæcunque fuerunt inconsonantia, Deo præstante, coaptare potuimus, utentes judicio cæterarum Editionum. Ea enim quæ videbantur apud LXX dubia esse propter dissonantiam exemplarium, facientes judicium ex Editionibus reliquis, convenientia servavimus*, &c. Idem in Epistola ad Africanum hæc habet; *Excussi omnes omnium Editiones, et omnes varietates collata varietate Translationum, intelligerem LXX Translationem, & illius sensus sacros eruerem. Non enim fuit consilium cudere quicquam, quod discreparet a Scriptura in Ecclesia Catholica recepta, neque volui ansam dare iis qui quærunt occasiones, ut res receptissimas cavillentur, & communem sententiam Ecclesiæ Catholicæ damnent*. Hic videmus, quantam diligentiam, & cautelam adhibuit in conferendis exemplaribus, & quantum a novandi studio abfuerit; ne quicquam mutaret, quod ab Ecclesia Catholica receptum erat. De hoc præclaro opere ita scribit Ruffin. lib. 6. Historiæ Eusebianæ a se Latine redditæ, cap. 13. *Famosissimos illos codices primus composuit Origenes, in quibus per singulas columnas e regione separatim opus Interpretis uniuscujusque descripsit: ita ut primo omnium, ipsa Hebræa verba Hebraicis literis poneret; secundo in loco per ordinem Græcis literis e regione Hebræa verba describeret; tertiam Aquilæ Editionem adjungeret; quartam Symmachi, quintam LXX Interpretum, quæ nostra est; sextam Theodotionis collocaret: & propter ejusmodi compositionem exemplaria ipsa nominavit Ἑξαπλᾶ*. Hieronymus paulo plenius in cap. 3. Epist. ad Titum, *Nobis* (inquit) *curæ fuit omnes veteres Legis libros, quæ vir doctus Adamantius in Hexapla digesserat, de Cæsariensi Bibliotheca descriptos ex ipsis authenticis emendare. In quibus & ipsa Hebræa propriis suis characteribus verba descripta, & Græcis literis, tramite e vicino; Aquila item & Symmachus, Septuaginta, & Theodotion suum ordinem tenent. Nonnulli vero libri, & maxime hi, qui apud Hebræos versu compositi sunt, tres alias Editiones additas habent; quas Quintam & Sextam & Septimam Translationem vocant, auctoritatem sine nominibus consecutas. Hoc immortale illud ingenium suo nobis labore donavit*.

22. Idem Origenes, cum omnium non esset magna hæc Volumina comparare, aliam Editionem elaboravit solius Versionis Sept. cui asteriscos & obelos apposuit. Quæ enim in Textu Hebræo erant, & in Græco deerant, supplevit ex Theodotione plerumque; ut qui præ reliquis propius ad Versionem LXX accederet, apposito asterisco, ne additamentum hoc cum textu τῶν ο' confunderetur: quæ vero in Græco erant, & non in Hebræo, non expunxit nec delevit, sed obelo notavit; non ut quicquam in textu Sept. mutaret: nam in dicta Epistola ad Jul. African. sic scribit, *Quædam notavimus quasi non posita in Hebræo, non audentes ea auferre; quædam autem cum asteriscis addidimus, ut manifestum, quoniam quæ non fuerunt posita apud LXX, ex Editionibus cæteris addidimus convenienter Hebræo*. Rationem hanc reddit Epiph. de Pond. & Mens. *ut Judæi facilius a Christianis revincerentur, qui ubique Christianis exprobrarunt, aliter esse in Hebræo textu, quam in eorum Græca Versione, & ut Judæorum interpretationum impostura melius patesceret*. Et hæc Editio, ut incomparabilis, in omnium manibus statim erat; &, teste August. *omnes Bibliothecas implevit*. In neutra tamen Editione mutationem ullam in textu Græco fecit Origenes. Unde Ruffin. Invect. secunda dicit, *Origenem neque verbum aliquod de suo inseruisse, neque nostrorum exemplarium fidem fecisse in aliquo vacillare*. Et Aug. de Civit. l. 18. c. 43. & lib. 15. c. 14. dicit, *Mysterio non casu fieri, quod LXX. Interpretes in plurimis, quæ diversa dicere viderentur, ex Hebræo emendare ausus est nemo*. Observat tamen vir Doctiss. ex Schol. Græc. in 1 Reg. 14. 42. *Origenem in hac Editione non solum quæ in Hebræo, sed & quæ in Theodotione amplius repererat adjecisse, & asterisco* (*licet in Hebræo non esset*) *prænotasse: at hoc rarissimum*.

23. Quod ad ordinem attinet, quem in Versionibus disponendis servavit Origenes, licet res sit haud magni momenti, hoc ex Hieron. Ruffino, loc. citatis, aliisque notare licet; In Tetraplis primo positam esse Versionem LXX, in Hexaplis non immediate post Textum Hebræum, sed in medio positam, post Symmachum: adeo ut primũ locum inter Interpretes teneret Aquila, secundum Symmachus, tertium LXX Interp. quartum Theodotion, post quem Quinta, Sexta, et fortasse Septima: adeo ut Versio LXX medium locũ occuparit, tanquam reliquarum norma & regula, per quam probari debeant. Specimen quædam ex MS. antiquissimo Cardinalis Barbarini descripta exhibemus, ubi varias nostras Lectiones Græcas in Hos. 2. & 11. 1. ubi tum ordinem Versionum in Hexaplis, tum literas Hebræas Græcis characteribus ab Origene expressas, cernere licet. De Versione τῶν ο' quæstionem nuper movit vir Doctiss. annon duplex fuerit in Origenis Hexaplis? & concludit, *præter ratam illam & puram, quam agnoverunt Hieron. & alii; fuisse etiam aliam, quam Vulgatam vocat, et pro corrupta habet, obelis et asteriscis notatam*. Unde Hexapla dicta vult, *non a sex columnis, sed a sex Versionibus*. Hoc vero repugnat omnibus Veteribus, ut ex verbis Origenis, Ruffini, Hieronymi, Eusebii, &c. supra adductis manifestum est, qui de Versione LXX in Hexaplis, ut de unica, semper loquuntur; nec Hexapla dicta volunt a sex Editionibus, sed a sex columnis; Hebr-

in duas divisa, quarum una Hebraicis, altera Græcis literis erat descripta, quæ cum quatuor Versionibus Græcis numerum sex conficiebant. Conficta plane est illa duplicis in Hexaplis τῶν ο' Editionis distinctio, ne quis hodiernam Græcam Editionem eandem esse cum illa Veterum in Hexaplis agnosceret. Optime enim novit vir ille in Veterum monumentis versatus, negari non posse, Versionem Græcam, quæ hodie extat, eandem esse cum illa in Hexaplis, quam tantopere celebrarunt Veteres: idcirco, ut ejus authoritatem deprimeret, contra apertissima Veterum testimonia, & rationes clarissimas, asseruit; præter illam, quam omnes pro sincera in Hexaplis habebant, fuisse etiam aliam in iisdem Hexaplis corruptam licet & depravatam, quæ cum hodierna convenit. Sed de hoc plura dicemus, in quæstione illa, An Versio illa τῶν ο' adhuc extet? Hic notare sufficit, Hieronymum huic sententiæ aperte contradicere. Nam in Epist. ad Suniam & Fretelam, Editionem Vulgatam distinguit ab ea quæ in Hexaplis erat, quam puram & immaculatam judicat: nec possunt ejus verba aliter exponi, quam de unica τῶν ο' Versione, quæ erat in Hexaplis. Nec aliis opus est testimoniis, cum ex specimine dicto, ex Antiquiss. MS. Barb. ex Hexaplis descripto, ad oculum constet, quot Editiones & quo ordine in Hexaplis extarent: ubi post duas columnas, in quibus textus Hebr. literis Hebr. & Græcis exaratur, sequuntur quatuor aliæ pro Aq. Symm. LXX. & Theodot. Quæ autem adfert vir Rever. ex Hieron. in secundo advers. Ruffinum, & ex Masii verbis Epist. Dedic. in Jos. de Syro Interprete, vel ex Scholiis Græcis in 3 Reg. cap. 14. & 1 Reg. 14. & 42. viz. *quod in Origenis Hexaplis observarunt asteriscos & obelos, & Theodotionis additamenta*, nil probant: Cum haud negemus, Origenem in Hexaplis, Versioni LXX, quam *puram & immaculatam* dixerat Hieronymus, apposuisse asteriscos & obelos, vel in margine vel in textu, cum primo Hexapla conficeret, vel postea: ut per has notas, verus τῶν ο' textus a Theodotionis additamentis distingueretur: Et hoc sensisse auctores quos profert: nam ut Hier. Epist. ad Augustinum, *Si vis verus amator esse LXX Interpretum, non legat quæ sub asteriscis sunt.* Si quis enim puram LXX Versionem habere vellet, omittendo quæ sub asteriscis erant, & legendo quæ sub obelis, veram habebit illorum Versionem. Hoc ex Masio luce clarius constat, qui obelos & asteriscos cum lemniscis & hypolemniscis, per totum Josuam apposuit; ut hoc modo ipsam, quam cum Veteribus sinceram fuisse credidit in Hexaplis olim extitisse, restitueret, & posteris servaret, juxta exemplar suum Syriacum, quod ante mille annos ex Origenis Hexaplis expressum erat: quod (etiamsi obelis & asteriscis distinctum) pro genuina τῶν ο' Editione agnovit. Ex dictis etiam concidunt, quæ eodem fundamento superstruit idem vir Rever. qui putat lemniscis & hypolemniscis, eas voces denotari, quæ in puriori illa LXX Editione in Hexaplis aliter legerentur, quam in Vulgata; quam etiam in iisdem Voluminibus fuisse autumat: cum Masius de lemniscis, & hypolemniscis, quibus ex eodem antiquissimo exemplari desumptis Josuæ librum distinctum excudi curavit, plane ostendat; lemniscum duobus punctis hoc modo ÷ signatum diversam scripturam denotare; hypolemniscum puncto unico subsignatum, eandem sed pauciorum codicum testimonio confirmari: quod probabile videtur. Quæ in contrarium adferuntur ex Hesychio in Psal. 12. (alias 13.) parum valent: qui licet de usu harum notarum fortasse a Masio discrepet; ne verbulum tamen habet de duplici Editione LXX in Hexaplis per illas designata: cum hæc tantum dicat, *Lemnisco, per mediam virgulam significari versiculum sive στίχον, per duo puncta, quorum unum supra, alterum infra, duos ordines ipsorum Interpretum.* Quod quidem concedi potest: erat enim Vulgata sine obelis & asteriscis, & Vulgata cum illis; sed in Hexaplis hæc distincte posita fuisse, ne verbulum habet. Verba etiam (utcumque obscura) de duobus, vel pluribus exemplaribus, quæ istam lectionem secuta sunt, melius intelligi possunt; quam de duabus Editionibus LXX, quæ in Hexaplis extabant: de quo nemo Veterum vel per somnium cogitavit.

24. Nobile hoc Origenis opus, licet multiplicis esset utilitatis, detractores tamen habuit, qui illud carpebant; inter veteres Hieronymum; inter recentiores Galesinium, & alios. Quia enim obeli & asterisci appositi erant, cum supplementis ex Theodotione; hinc textum Græcum ab illo mixtum fuisse clamarunt. Hieronymus vir doctus, at acris & fervidi ingenii, ut qui neminem sibi contradicentem ferre potuit; inter alia, quæ ubique contra Editionem Sept. inculcat, etiam & hæc contra Origenem scribit, *per asteriscos & obelos eum Græcam Editionem corrupisse.* Nam Præf. 1. in Paralip. dicit, *Origenem non solum exempla composuisse quatuor Editionum e regione singula verba describentem, ut unus dissentiens, statim cæteris inter se convenientibus arguatur: sed, quod majoris audaciæ erat, in Editione LXX Theodotionis Editionem miscuisse, asteriscis designantem, quæ minus fuerant; virgulis, quæ ex superfluo videbantur apposita.* Hic audaciam Origenis taxat, & Epist. ad Chromat. quæ est 107. eundem culpat, quod *Theodotionem prophanum auctorem admiscuit Versioni LXX Interp.* At immerito hoc Origeni objicit. Nam, ut ex Ruffino supra ostendimus, Invect. 2. *neq; verbum unum de suo inseruit, nec nostrorum exemplarium fidem fecit in aliquo vacillare.* Asterisco enim satis prospectum fuit integritati LXX; cum ille distingueret, quæ ex Theodotione addita sunt: & Hieron. ipse Præf. l. 16. in Esaiam, testatur, *tantum abesse, ut Origenis Editio habita sit corrupta, ut omnes Bibliothecas impleverat, & Vulgata dicta sit.* Et in Epist. ad Tit. c. 3. de Origenis opere scribit, *Hoc nobis immortale illud ingenium suo labore donavit; ut non magnopere pertimescamus Judæorum supercilium, solutis labiis, & obtorta lingua, & stridente saliva, & rasa facie gaudentium.* Etiam & Epiphan. licet Origeni infensissimus, lib. de Pond. & Mens. hæc habet; *Eodem modo Origenes recte fecit, & de obelo judicavit:* & postea, *sex columnas Interpretum alternatim collocans, magnam utilitatem cognitionis exhibuit*, &c. Non erat itaque Origenis hic labor corruptio, sed *diligens facta collatio*, ut ait Baron. ad annum Christi, 231. sect. 4. Inter omnes tamen non possum satis mirari, cur Hieronym. hoc Origeni objiceret, cum ipse Origenem in hoc sibi imitandum proposuerit. Ipse enim Latinam suam τῶν ο' Versionem immiscuit obelis & asteriscis: Asteriscos vero, non ex Theodotione, sed de suo transtulit ex Hebræo. Sic enim scribit Apol. adv. Ruffin. inter alia, *se libros Salomonis, quos olim juxta LXX in Latinam verterat, obelis & asteriscis additis, ex Hebræo transtulisse. — Si cui LXX Interpretum magis Editio placeat, habet eam a nobis olim emendatam: neque enim sic nova cudimus, ut vetera destruamus.* Et Epist 104. quæ est Præf. in Pentat, expresse dicit, *Origenis studium ipsum provocasse, qui Editioni antiquæ Theodotionis Translationem miscuit, asterisco, & obelo opus omne distinguens*, &c. Origenes etiam a se calumniam hanc abstergit, dum scopum suum candide, & sincere proponit, Epist. ad Jul. Africanum: ut ex ejus verbis, quæ jam adduximus, satis liquet. Objiciunt tamen quidam ex Hieronymo, quod inde manavit corruptionis occasio, quod cum scribæ asteriscos omitterent & obelos, inde factam fuisse ex Theodotione & LXX mixtam Versionem. At hoc non Origeni, sed scribis adscribendum est: & licet aliquando contigerit scribarum incuria; semper tamen extarunt exemplaria vetera, ex quibus errata emendare licuit. Nam ex Origenis Hexaplis in Bibliotheca Cæsariensi, Eusebium & Pamphilum emendatos codices habuisse notum est; quod & alios factitasse, Lucianum, Hesychium, ipsumque Hieronymum (ut ex Epist. ad Suniam & Fretelam constat, ubi diserte hoc affirmat) est extra dubium. Etsi itaque nec Ptolemæi codex, nec illud exemplar quod in Cleopatræ Bibliotheca repositum erat, extitisset; quorum tamen posterius Origenis tempore ibi servatum fuisse fatentur, qui in Versionem LXX iniquissimi sunt: tamen ex aliis exemplaribus, quæ ex antiquioribus correcta, & emendata; quæque in publico usu Ecclesiarum florentissimarum erant, & accurate castigata, codices suos correxisse Ecclesiarum præsides, (id postulante Ecclesiarum, quibus eos Christus præfecerat, necessitate,) nulla est ratio, cur dubitemus: nam per temporum injurias, & frequentes descriptiones, quin vitia quædam obrepant, moraliter loquendo, vix est possibile. Sed de his infra plenius agemus.

25. Hæc de Origenis Editione, in qua prolixiores fuimus, quia omnium prima & celeberrima, & reliquarum fundamentum. Secunda enim, quæ fuit Eusebii & Pamphili, qui martyrium subiit sub persecutione decima, alia non erat, quam ipsa LXX Versio Origenis, a mendis, quæ irrepserant, castigata. Nam teste Hieronym. Præf. 1. in Paralip. *Codices ab Origene elaboratos evulgarunt.* Origenes enim, ut diximus, nihil in textu Græco immutavit: & ut idem Hieron. Ep. ad Suniam & Fretelam, *Illa Editio, quæ in Hexaplis erat, pura & sincera erat, & ab omnibus ita habita:* cumq; Hexapla non nisi magnis sumptibus describi poterant, solam Versionem LXX ex Hexaplis descripserunt quam emendatissime. Et hæc Editio maxime in usu fuit in provinciis inter Antiochiam & Ægyptum, *& vocati etiam sunt isti codices Palæstini, quia in Palæstina Origenes, cum esset apud Cæsaream, eos elaboravit; vel quod Pamphilus ex Hexaplis, quæ in Bibliotheca Cæsariensi reposita, eos transcripsit, & cum Eusebio, qui postea Cæsariensis erat Episcopus, (cui ob familiaritatem cognomen dedit,) emendavit & seorsim evulgavit:* prout ex Hieron. Epist. 104. ad Chromat. colligit Rev. Usser. Syntag, cap. 6. p. 73. Tertia Editio fuit Luciani presbyteri Alexandrini, & sanctissimi Martyris; qui, teste Eusebio, Hist. lib. 8. *Editionem LXX cum codicibus Hebræis contulit, & recensuit.* De hac Euthym. Præf. in Psalmos. *Hæc cum LXX Translatione consentit, & quæ ab aliis depravata fuerunt, reprobat.* De Luciano etiam & Hesychio affirmat Hieron. Præf. in 4. Evang. *Eos nec in toto Vet. Testamento post LXX Interpretes emendare licuisse, nec in Novo emendasse profuit.* Hic itaque emendavit, non de novo transtulit. Et ut idem Hieron. Epist. 135. ad Suniam & Fretelam, *eadem fuit cum Vulgata, ita ut* Κοινὴ *sive Vulgata a plerisque* Λουκιανὸς *diceretur:* unde iterum patet, novam Versionem non fuisse, sed Vulgatam emendatam. Flam. Nobil. Præf. ad Edit. Rom. Lat. dicit, quod in *Apollinario reprehendit Hieronymus, quod Sept. Interpretum dictiones mutavit sæpe, ac pro ipsis Symmachi vel alterius, vel etiam suas substitueret. Lucianus Martyr in eodem fortasse instituto, verecundior tamen videtur fuisse. Hujus enim Interpretationem, memoriæ proditum est, cum LXX Interpretatione, rejectis iis quæ ab aliis depravata erant, consensisse.* Hinc *fluxit illa, quam multi Septimam nominarunt.* Hæc Luciani Editio, ejus manu scripta, teste Athanasio in Synopsi, post ipsius certamen sub Maximiano Nicomediæ inventa est. Quarta fuit Hesychii Episcopi Ægyptii, in eadem persecutione decima Martyrio coronati: de quo Euseb. Hist. lib. 8. cap. 14. Hic veterem translationem recognovit; quæ, teste Hieron. per Ægyptum & Alexandriam celebris erat: novam non cudit. Hujus Editionis habemus antiquissimum exemplar, quod ex Alexandria allatum fuit; cujus discrepantias a codice Vaticano, in hac Bibliorum editione excudi curavimus. De his Editionibus scribit Hieronym. in Epist. ad Chromat. quæ in libb. Paral. est Præfatio 1. quod *Alexandria & Ægyptus in LXX suis Hesychium laudant auctorem, Constantinopolis usque ad Antiochiam Luciani Martyris exemplaria probent. Mediæ inter has provinciæ Palæstinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius & Pamphilus evulgaverunt: totusque orbis inter se hac trifaria varietate compugnat.* Quicquid vero scripserit Hieronymus de harum Editionum discrepantiis, qui omnes ingenii nervos intendit, ut Versionem τῶν ο' deprimeret, & ut suam Latinam, ex Hebræo noviter factam, in ejus locum in Occidentis Ecclesias introduceret: varietates tamen istas haud magni momenti fuisse, patet: tum ex scriptis & commentariis eorum, qui iisdem locis, ubi Editiones istæ vigebant, claruerunt, in quibus magna est concordia; (ita ut nemo præter Hieron. alicujus fere differentiæ inter istas Editiones meminerit;) & ex ipsis discrepantiis, quæ ab Hieronymo afferuntur, Epist. ad Suniam & Fretelam, quæ nullius momenti sunt; tum ex præcipuis exemplaribus, & Editionibus antiquis & recentibus, eorumque collatione: maxime vero ex Psalterio Vulg. Latino, quod ex Luciani Editione esse, Hieronymus omnesque alii fatentur: inter quod, & illud quod ex Græco LXX, in nostris Bibliis imprimitur, vix aliquod discrimen observatur. Sed de his posthac plura.

26. Præter has, quas enumeravimus, Editiones, Quintam addunt alii, Vulgatam, quam a reliquis distinguunt. De qua scribit Hieron. Epist. 135. ad Suniam & Fretelam, *Pro locis & temporibus, & pro voluntate scriptorum veterum corruptam esse Editionem*; & ab ea distinguit, *quæ in* Ἑξαπλοῖς *extabat*, & quam ipse *fideliter in linguam Latinam verterat, quæque in eruditorum libris pura & immaculata LXX translatio habebatur, & Hierosolymis, & in Orientis Ecclesiis decantabatur.* Ex his enim, aliisque hujusmodi Hieronymi verbis, hyperbolice ab ipso pro more dictis, probare nituntur Neoterici quidam, Editionem Græcam, quæ in communi usu erat Ecclesiarum, corruptam, & vitiosam fuisse. Unde cum Origenis Hexapla (in quibus sincera Editio descripta fuit) hodie non extent, inferunt; veram, & genuinam Editionem hodie non haberi. Ex iisdem etiam Hieronymi verbis, (quæ tamen, quod notandum, de Psalterio tantum, non de toto Vet. Test. dicta sunt,) colligit Vir longe doctiss. Vulgatam sive Κοινὴν, & illam in Ἑξαπλοῖς, quam sinceram τῶν ο' fuisse, uno ore judicabant Veteres, (quos ipse tamen omnes deceptos arbitratur,) toto cœlo differre, quasi duæ essent Versiones. Hinc verba hæc habet, quæ captum meum plane superant; *Priorem, quam sinceram & immaculatam* fuisse putabant Origenes, Hieronymus, & alii, *Origeni ex ipso Authentico exemplari in Alexandrina Bibliotheca, (ad quam quotidianus illi patebat accessus) asservato, describere facile licuit: sed in posteriore* (Vulgata scil. sive Κοινὴ) *ut corruptelis, & veterum scriptorum varietatibus laborante, emendanda*

[...]tanda, & ad certum ordinem redigenda amplius illi insudandum fuit.—Et paulo post, *Ad argumentum Baronii, quod ne fingi potuit, vetus exemplar Versionis LXX in Bibliotheca Alexandrina remansisse ad Chrysostomi usque tempora: quia si ipsum suppetebat exemplar Originale, cur adeo elaboratum ab Origene primum, deinde a Luciano & Hesychio, in eo recognoscendo, emendando, & in candorem pristinum restituendo; cum ex ipso exemplari Originali potuissent omnia quam verissime atque purissime summa facilitate corrigi & emendari?* Respondet, *Id ipsum fugere, ab Origene primum, deinde a Luciano & Hesychio, non in ea quæ pura & germana τῶν ο' habebatur, sed in altera inde derivata, quæ in communi usu omnium erat, indeque τῆς Κοινῆς, & Vulgatæ Editionis nomen obtinuit, emaculanda & restituenda, tantopere fuisse laboratum.* Hæc sunt viri Rev. verba: quæ, nisi me ratio fugit, ostendunt, quantas præjudicium nebulas menti effundat, etiam in viris alias doctissimis, ut potius quam ab opinionibus semel imbibitis recedere videantur, absurdissima quæque affirmare non vereantur. Quæram enim, annon per Vulgatam Editionem intelligat ipsam LXX Versionem, licet in aliquibus vitiatam; an aliam plane diversam Versionem? Aliam non fuisse ex Hieronymi verbis loco citato plane constat, cujus etiam verba idem auctor adfert: *Κοινὴ enim* (inquit) *ista Editio ipsa est, quæ & Septuaginta*, Epist. ad Suniam & Fretel. Hoc autem concesso, (quod nec ipse, nec alius quisquam unquam negavit,) libenter scire vellem, quidnam sibi proposuerint Origenes, Lucianus, Hesychius, &c. in Editionibus suis, vel in recognoscenda LXX Versione? Annon, ut puram & immaculatam redderent, & pristino nitori restituerent? At cum in Alexandrina Bibliotheca, & postea in Hexaplis, extaret illa, quam puram & sinceram ipsi omnesque alii agnoscebant, imo ipse Hieronymus; cur tantum laborarent in Vulgata illa sive corrupta restituenda, cum ex ipso exemplari publice servato, puro & immaculato, omnia cum summa facilitate corrigere & emendare poterant? Anne laborarint, ut vitiosam & corruptam Editionem denuo ederent, cum puram & sinceram ad manum haberent, ex qua omnia describere posent, & nullo negotio omnia corrigere? Eratne Vulgata sive Κοινὴ tot corruptelis, & veterum scriptorum varietatibus depravata; & adeo stolidos, & plane stipites, fuisse existimemus Origenem, Eusebium Pamphilum, Lucianum, Hesychium; ut pro emendata Editione ipsam corruptam Editionem iterum exhiberent; etiam cum exemplaria haberent emendatissima, quæque ipsi talia esse judicabant, ex quibus omnia corrigere possent? Mira sane est hæc emendatio: quid enim est codicem aliquem emendare & restituere, nisi ad pristinam puritatem reducere, & genuinum sublatis corruptelis exhibere?

27. Si vero dicat, per Vulgatam Editionem intelligi Editionem mixtam ex Theodotionis additamentis, cum asteriscis, &c. ipsosque laborasse, ut asteriscos restituerent, quibus distinguebantur Theodotionis additamenta a textu ipsorum LXX. Resp. Licet talis Editio cum asteriscis proprie non sit Vulgata, nec ab iis, contra quos disputamus, ita habeatur: hoc tamen concesso, vim argumenti non infringi. Poterant enim ex Origenis Hexaplis puram LXX Versionem describere, & additamenta per asteriscos signare facili labore. Pura enim editio esse potuit etiam cum asteriscis & obelis, cum per asteriscos additamenta a reliquo textu distingui posent: sublatis enim asteriscis, & verbis quæ sub ipsis erant, quod reliquum est, erit ipsa pura τῶν ο' Versio. Dico itaque, ne fingi quidem posse, ipsos in Editione corrupta restituenda laborasse, & puram Editionem neglexisse. Ejusdem commatis sunt, quæ habet idem eodem libro, & plane (ut mihi videntur) ἀσύστατα. Dicit, & quidem verissime, *ipsum Sept. Seniorum αὐτόγραφον in Ptolemæi Bibliotheca servatum fuisse*, (unde alia exemplaria describi, & ex ea emendari poterant: liber enim omnibus patebat aditus,) *usque ad conflagrationem sub Julio Cæsare*: & alibi, *genuinam illam τῶν ο' Versionem puram in privatorum manibus fuisse tempore Apostolorum*: & tamen alibi eodem libro affirmat, *Judæos aliam plane Versionem, Vulgatam scil.* & corruptam a nescio quibus confectam, (quæ eadem est cum ea quæ hodie extat,) *in Synagogis publice & etiam privatim usurpasse: Josephum etiam & Philonem, imo ipsos Apostolos, Vulgatam & corruptam illam citasse, & hanc Ecclesiæ Christianæ tradidisse.* His gemina sunt, quæ apud eundem legimus, viz. *Palæstinos Christianos, cum prius ea, quæ pura LXX Editio habita est, usi fuissent*, (quam & *Justinum Martyrem, qui inter eos degebat, usurpasse* scribit,) *Vulgatam illam Editionem alteram ab Origene interpolatam, postea recepisse, priori abjecta, exceptis Psalmis.* Hæc mihi sane ἄλογα videntur. Ut itaque hujusmodi absurditatum scopulos evitemus, sciendum est, per Vulgatam Versionem apud Hieron. ipsam τῶν ο' Versionem intelligi; & ipsam quæ in Hexaplis erat, quamque Hieronymus verterat in Latinum sermonem, fuisse eandem cum Vulgata & Κοινῇ, ut vere affirmavit Baron. anno, 231. sect. 8. 40. 41. licet fortasse in nunnullis magis correctam, quam quæ in vulgari usu erat. Dicta enim erat Vulgata, non respectu alterius Editionis, quæ pura & incorrupta erat, quasi Vulgata sola esset impura & corrupta; sed quod in communi usu erat omnium Ecclesiarum: sicut Vulgata Latina in Occidente ita dicta est, non respectu alterius Editionis quæ purior, sed quia sola hæc in vulgari usu apud Latinos sit. Nam etsi Vulgatam Latinam recensuerint Sixtus 5. & Clem. 8. & Editionem mille locis emendatiorem fecerint: nemo tamen negabit, codices correctos Vulgatam Latinam Versionem exhibere. Hoc tum ex aliis veterum testimoniis, tum ex ipso Hieronymo clarissime constat. Euseb. Hist. lib. 6. cap. 15. dicit; *Origenem præter Vulgatam & communem, alias invenisse translationes inter se variantes, Aquilæ, Symmachi, &c.* Hic videmus, Græcam τῶν ο' Versionem in genere, ab ipso dici Vulgatam & communem. Sic in codice Barbarino, MS. antiquissimo, in quo variæ lectiones collectæ sunt Versionum & Editionum antiquarum, quas in ultimo nostro Tomo Lector inveniet, Zach. 12. 10. Editio τῶν ο' & Κοινὴ pro eadem sumuntur. Sed quid pluribus opus est, cum ipsum habeamus Hieronym. idem diserte affirmantem? Nam in Comment. in Prophetas, quos in dicta Epist. ad Suniam & Fret. ex pura & immaculata Hexaplῶν Editione, se in Latinum vertisse dicit; sæpissime Editionem illam Vulgatam & Κοινὴν, appellat Editionem τῶν ο'. Loca in commentariis istis ubique occurrunt. Pauca ex Esaia adferam. Esa. 26. 9. *Volumus* (inquit) *& Hebraicum sequi, & Vulgatam Editionem non penitus præterire.* Hic Editionem, quæ in Hexaplis erat, (nam in hanc commentatur) Communem vocat. Sic cap. 30. 20. *Multum in hoc loco Sept. Editio, Hebraicaque discordant: primo itaque de Vulgata Editione tractabimus.* Hic Editionem LXX, & Vulgatam unam eandemque facit tam inter se, quam cum Editione illa quæ in Hexaplis. Multa plura adferri possent, si necessarium esset. Quid ergo dicemus ad Hieronymi verba, Epistola illa 135. ubi aliam facit Editionem Vulgatam, aliam quæ in Hexaplis; & ad alios, qui Versionem τῶν ο', ab Origenis, Eusebii, Luciani, &c. Editionibus videntur distinguere? Resp. hoc solum voluisse Hieronymum, nisi sibimetipsi contradicere velit, illam in Hexaplis in quibusdam locis ab Origene emendatam esse, licet & ipsa Vulgata esset, cum alii quidam codices, qui in usu vulgari erant, & ex Hexaplis nondum correcti, non ita castigati fuerint. Et idem dicendum de aliis, qui Editionem Κοινὴν a Vulgata distinguere videntur. Editiones etiam illæ, Eusebii, Luciani, & Hesychii, tot erant Vulgatæ sive communis Editiones, quæ haud multum inter se discreparunt; dum quisque vitia, quæ oscitantia librariorum, vel alia de causa irrepserant, ex aliorum veterum exemplarium collatione (quorum Origenis Hexapla, & quæ ex iis emanarunt, primas tenuere,) emendarunt. Has vero Editiones vix in rebus alicujus momenti discrepasse, jam ostendimus. Sed videtur Hieronymus in hoc, ut in aliis, quæ ad minuendam Sept. Versionis æstimationem ubique inculcat, hyperbolice locutum esse: nec varietates multas in codicibus, præsertim accurate scriptis, & ad celebrium exemplarium amussim examinatis, alicujus momenti reperiri; sed in Vulgaribus tantum, quæ ex librariorum festinatione & lucri desiderio corrupte scripti erant. Nec alias fuisse, quam quales hodie in omnium librorum Editionibus variis conspicimus, Aristotelis, Platonis, Ciceronis, Senecæ, aliorumque: ubi variantes quædam lectiones annotantur ab iis qui eos ediderunt, quæ tamen auctoritati codicum non derogant, nec Editiones multum faciunt differre.

28. His Editionibus antiquis, visum est recentiores, quas hoc seculum produxit, annectere, una cum MSS. vetustioribus. Editiones hujus seculi Græcæ LXX Interpretum, tres sunt, a quibus reliquæ derivantur. 1. Complutensis. 2. Veneta. 3. Romana: quibus quartam adjicere licet, nostram viz. in Bibliis hisce, ex MS. Alexandrino. Prima est Complutensis, opera Theologorum Complutensium, anno 1515. sumptibus & auspiciis Cardinalis Ximenii Archiepiscopi Toletani, una cum textu Hebraico, Chaldaica Paraphrasi Pentateuchi, & Vulgata Latina, per columnas sibi ex adverso respondentibus prodiit: quam postea Bibliis Regiis inseruit Ar. Montanus, anno 1571. Eadem etiam recusa typis Commelianis, in Bibliis, quæ Vatabli nomine vocantur, cum ejusdem Vatabli annotationibus, anno 1599. Postea in magno illo opere Parisiano Heptaglotto, D. Michaelis de Jay, excusa anno 1645. Hujus etiam Editionis Versio Latina cum Græca Editione Veneta, (interdum tamen mutata, ut cum Edit. Veneta congrueret, licet hoc non semper observatum sit) impressa est per Andr. Cratandrum Basil. anno 1520. & iterum Basileæ anno 1550. typis Rich. Brylingeri. In hac Editione observarunt viri docti, quod licet tantum honorem consecuta sit, ut in celebribus Editionibus, Complutensi, Regia, Vatabli, & Jayana extet: omnium tamen quæ impressæ sunt, maxime mixta sit & interpolata, & a genuina Sept. Versione maxime differt. Licet enim inter omnes hodiernas Editiones ad textum Hebræum proxime accedat; unde a lectore ignaro, & in Versione Sept. prout olim apud Veteres extabat, & ut hodie in MSS. antiquissimis habetur, non versato, optima prima fronte videatur: tamen rerum istiusmodi peritus, & in lectione Veterum exercitatus, omnibus inferiorem esse, & a genuina Sept. Versione, quæ apud Veteres celeberrima fuit, omnium longissime abesse, deprehendet. Nova enim & mixta est hæc Versio, partim ex Septuaginta, partim ex Origenis additamentis ex Theodotione, partim ex Aquilæ, Symmachi, aliorumque Interpretum, imo & Commentatorum Græcorum verbis consarcinata, ut hoc modo textui Hebræo per columnas aptius responderet. Unde Doctiss. Masius Annot. in Jos. 21. dicit, *Meram esse inscitiam, si quis dicat Complutensem Editionem puram LXX Versionem repræsentare. Licet enim viri illi docti*, (ut observat Nobilius in Præf. ad Editionem Romanam,) *hujus Editionis auctores, Origenem aliqua ex parte sibi imitandum proposuerint, ut quæ in Hebræo essent, & non in* LXX, *ex alia Versione supplerent: in hoc tamen ab Originis instituto discesserunt, quod quæ apud* LXX *habentur, & non sunt in Hebræo, quæque Origenes non tollere ausus est, sed obelo notavit, ipsi sæpe resecuerint, & delectu habito, collatisque exemplaribus non modo Bibliorum, sed & Græcorum Commentatorum, ubi varia esset lectio, (quod frequentissime evenit) eam probarent, & retinerent, non quæ Sept. Interpretum fuisse constabat, sed quæ ad Hebraicum propius accederet, etiamsi esset Aquilæ, Symmachi, vel alterius cujusque Interpretis: hoc tamen vel libris destituti, vel tedio victi, non perpetuo fecerunt. Hoc ipsorum consilium ut non damno*, (rationes *enim fortasse quasdam habuere, cur hoc sibi proponerent,*) *omnino tamen non ad Editionem LXX Interpretum constituendam, sed ad novam potius ex multis excudendam* (ut censet Nobilius) *videtur pertinere.* Aliud enim est Græcam Versionem secundum textus Hebraici normam conficere, aliud Versionem illam Sept. ut apud Veteres extabat, repræsentare. Hoc in libro Job demonstrat Rev. Usser. Syntag. cap. 8. p. 81. ex Orig. Epist. ad Jul. Africanum: ubi *ea quæ affirmat Origenes in LXX haberi, sed non in Hebræo, in hac Editione resecantur; alia quæ idem asserit in Hebræo extare, sed non apud LXX, hic leguntur.* Specimina quædam placuit subjicere ex Job. cap. 1. ubi vers. 1. legunt LXX, ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι, *in regione Ausitide*; Compl. legunt ex Aquil. ἐν γῇ Οὒς, *in terra Us.* Ibid. legunt, LXX, θεοσεβὴς, *Dei cultor*; Comp. ex alia Versione, φοβούμενος τὸν Θεὸν, *timens Deum.* V. 3. Sept. εὐγενὴς, *nobilis*; Compl. μέγας, *magnus.* V. 4. Comp. ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, ex Aquila, pro καθ' ἑκάστην ἡμέραν, *quotidie.* V. 5. Sept. μήποτε οἱ υἱοί μου ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐνενόησαν τὸν Θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, *ne forte filii mei in mente sua cogitaverint mala erga Deum*; Compl. μήποτε ἡμάρτον καὶ εὐλόγησαν Θεὸν ἐπὶ καρδίαις αὐτῶν οἱ υἱοί μου, *ne forte peccaverint & benedixerint Deo in cordibus suis filii mei*: sic fere Aquila. V. 6. Sept. οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, *Angeli Dei*; Complut. ex alia Versione, οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, *filii Dei.* Ibid. μετ' αὐτῶν, *cum iis*; Complut. ex Aquila, ἐν μέσῳ αὐτῶν, *in medio eorum.* Plura observare licet ex collationibus nostris Compl. Editionis cum Romana, Tomo nostro ult.

29. Secunda est Veneta, quam ex multis vetustissimis exemplaribus opera Andreæ Asulani, excudit Aldus Manutius, anno 1518. Hæc quidem Editio proxime ad Romanam accedit, & Complutensi purior est. Absunt enim plerumque additiones, quæ sub asteriscis posuit Origenes; adsunt, quæ per obelos notavit: transpositiones etiam Capitum & Versuum, quas commemorant Veteres in Editione LXX fuisse, in hac Editione inveniuntur. Quæ etiam a Veteribus allegata, vel. Commentariis illustrata erant, eadem plerumque sunt in hac Editione. Unde Doctiss. Masius, Præf. Comment. in Jos. scribit *Venetam Editionem esse quidem simplicis interpretationis* LXX *Seniorum exemplum*: addit tamen, *sed haud ab omni admixtione verborum Theodotionis liberum*: quod verissimum judico. Quædam enim, licet paucissima, illorum additamenta

additamentorum relicta esse, tum in hac, tum in aliis castigatissimis Editionibus, non negandum; quæ tamen ejus sinceritatem non tollunt, quin vera & genuina LXX Editio dici possit. Ab hac Aldina Editione fluxerunt omnes Editiones Germanicæ: quæ plerumque quoad verba Aldinam sequuntur, nisi quod ordinem librorum, capitum, & versuum quorundam, quæ alio ordine, quam in Hebræo posita fuisse, omnes antiqui codices testantur, ad normam textus Hebræi plerumque mutarint & transposuerint. Libros etiam, qui vulgo Apocryphi dicuntur, non sparsim inter reliquos secundum ordinem historiæ, ut omnes antiqui codices, habent; sed separatim post reliquos posuerunt. 1. Basileensis prima per Andream Cratandrum, anno 1520, cui, ut jam diximus, apposita est Latina Versio Complutensis. 2. Argentoratensis apud VVolphium Cephalæum, opera Loniceri in octavo, anno 1527. 3. Basileensis secunda Typis Hervagianis, fol. cum Melancthonis Præf. Hæc, licet ille qui Francofurtensem edidit, dicat cum Aldina prorsus convenire, in iis tamen, quæ jam notavimus, discrepat. 4. Basileensis tertia Græco-Lat. per Nicolaum Brylingerum in octavo, anno 1550. 5. Francofurtensis per VVechelianos in fol. Græce tantum, ex recensione, ut putatur, Francisci Junii, anno 1596, cum variis lectionibus. Memorant quidam alias Editiones, quas nondum videre contigit; Santandreanam, anno 1597; Amburgensem apud Jacobum Lucium, Jul. 1596. Et addit Draudius in Catal. aliam Editionem Basil. Græco-Lat. in octavo, 1578. Omnes istæ Editiones a Veneta parum discrepant; ita ut qui Venetam habet, omnes habeat. Unde est, quod inter varias nostras variarum Editionum lectiones in ultimo tomo, tantum Venetam & Complutensem cum Romana contulimus. Excipiendæ tamen, ut diximus, transpositiones plurimæ, in quibus alii quædam, alii omnia ad ordinem Hebræum reposuerunt. In Francofurtensi etiam, in quatuor Exodi penultimis capitibus, ut & alicubi in Proverb. pleraque, quæ in Veneta erant, expuncta sunt, & eorum loco textus Complutensis insertus. Libri etiam Apocryphi in omnibus seorsim positi, & in quibusdam Liber Josephi post Macchabæos additus, de Imperio rationis, sive de Martyrio Macchabæorum, qui in plerisque Græcis MSS. antiquissimis habetur. Contra has Editiones objicit vir Doctiss. *glossemata multa ex margine in textum irrepsisse variis locis:* quod probare nititur ex locis quibusdam per Apost. citatis, quæ aliter in Vulg. Græca τῶν ο' leguntur: ut Esai. 52. 7. Zach. 12. 10. ex Rom. 10. 15. & Joh. 19. 37. &c. At hæc potius probant, codices Græcos in istiusmodi locis variasse, quam ex N. T. in Græcos codices verba infulta esse: vel Apostolos sensum potius, quam verba respexisse; nec sinceritati hujus Editionis quicquam derogari. Si paucis locis verbum unum aut alterum aliter legatur in uno codice, quam in alio; quid hoc ad generalem Editionis corruptionem? si hujusmodi argumenta valerent, omnes codices, tam Sacri, quam prophani, ut corrupti abjiciendi essent. Quodque porro objicitur, *Integros libros Job, & Esaiæ, ex mixta Editione Origenis expressos esse*; aliter se habere ex collatione nostra textus Romani cum Aldino & Complutensi, liquet: ubi, quæ absunt in codice Romano & in Alexandrino, per asteriscos in Editione mixta notata, etiam in Aldina plerumque exulant.

30. Tertia est Romana, quæ ex codice MS. Vaticano antiquissimo opera Anton. Carafæ Cardinalis, aliorumque virorum doctorum, qui per 9. annos in hac Editione sudarunt, auspiciis & jussu Sixti 5. Pontificis, prodiit; qui cum Cardinalis erat, Gregorio 13 auctor fuit, ut hoc opus aggrederetur: quod sub Gregorio inceptum, & Cardinali Carafæ demandatum, ipso jam Pontifice, ejusdem Cardinalis opera perfectum est. Primo Græce tantum edita cum Scholiis Græcis Romæ, anno 1587. Postea Latine cum notis doctissimis & longe utilissimis per Flaminium Nobilium etiam Romæ, anno 1588. Tandem Græcam Editionem cum Latina conjunxit, versuum etiam distinctione juxta Vulgatam Latinam adhibita, & tam Græcis Scholiis, quam Nobilii notis, ad finem cujuslibet capitis appositis; vir doctiss. Joh. Morinus, quam Parisiis excudi curavit, anno 1628. per Nicol. Bluon. De hac Editione, & de MS. exemplari Vaticano, ex quo expressa est, multa habentur lectu digna in Præfationibus Editioni præfixis; ut & apud J. Morinum in Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. cap. 1. n. 8, 9, 10, 11, 12. Nos hæc pauca annotamus. Codicem MS. Vaticanum, ex quo hæc Editio expolita fuit, describunt exaratum literis majoribus sive uncialibus, quas vere antiquas vocant, sine capitum, versuum, vel verborum distinctione; sine accentuum vel spirituum notis; &, quantum ex scriptura conjicere licuit, ante mille ducentos annos, id est, ante Hieronymi tempora scriptum videri. In libro tamen 4 Prophetarum distinctio quædam subobscura apparebat, illi pene similis, quam describit S. Dorotheus Martyr. Inscriptionem habuit, Κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα; *Juxta Septuaginta.* Mancus erat ab initio Genes. ad cap. 48. & in Psalmis deerant omnes a Psal. 105. ad 148. paginis vetustate excisis. Macchabæorum etiam libri aberant. Hæc autem omnia ad fidem exemplarium restituta sunt. Præter hunc codicem duobus aliis usi sunt, qui ad ejus vetustatem proximi accesserunt; uno Veneto ex Bibliotheca Cardinalis Bessarionis, majoribus etiam literis scripto: altero ex magna Græcia advecto, cujus cum Vaticano summus erat consensus; ita ut ille ex hoc tanquam archetypo descriptus esse videretur. Licet vero tum horum codicum, tum aliorum multorum, quos per omnes Italiæ Bibliothecas Carafa conquisiverat; maxime vero ex Medicæa Florentiæ, varias lectiones ex codicum collatione notari curaverat idem Carafa: (quarum multas in scholiis retulit, ex quibus etiam Vaticani textus sinceritas multis in locis confirmata est & illustrata:) ad Vaticani tamen MS. codicis normam, qui omnium antiquissimus, respexerunt; & librum ipsum ad literam, quantum fieri posset, (nisi ubi constabat de manifesto librariorum lapsu,) exprimebant: cujus bonitas non tam ex aliorum codicum consensu perspicitur; quam ex locis, quæ ab antiquis Scriptoribus adducuntur vel explicantur: qui fere semper cum hoc exemplari conveniunt; nisi cum aliorum Interpretum loca afferunt, non LXX. In libris Prophetarum (excepto Daniele, qui ex Theodotione in omnibus Ecclesiis legebatur) puram LXX Versionem resipit hoc exemplar; cum desint quæ deesse debent, quæque ex veteribus Græcorum & Latinorum scriptis sub asteriscis notata fuisse constet. Scopus hujus Editionis, ut scribit idem Carafa, *non erat, ut ex interpretationum aliarum permixtione Latinæ Vulgatæ vel Hebræo responderet; sed ut ad eam, quam LXXII Interpretes ediderunt, quantum per veteres libros fieri posset, proxime accederet.* Contra hanc etiam Editionem objicit vir Doctiss. *Hoc exemplar Vaticanum ex illa, quæ pro pura habebatur in Hexaplis, & Communi sive Κοινῇ mixtam esse.* Quod ex locis quibusdam in Psalmis probare conatur, quæ aliter in Hexaplis, aliter in Vulgata & Romana Editione leguntur. Nec in Prophetis puram LXX Versionem resipere, ex paucis aliis astruere nititur. Sed hæc parvi sunt ponderis, cum paucis illis locis nos obstantibus, in quibus codices antiqui variare poterant, non tollitur generalis illa hujus Editionis puritas, nec inducitur generalis aliqua corruptela: alias de Græco N. T. textu actum esset, in quo multo plures varietates (si molem libri spectemus) cernuntur, quam inter hæc exemplaria Græca.

31. Quod ad Latinam, ex Græca τῶν ο' expressam, Versionem attinet, quæ olim *Vulgatæ* nomen obtinuit, quaque sola usa est Ecclesia Latina ante Versionem Hieronymi; quæq; post Hieronym. tempore Greg. Magni adhuc in usu erat, ut ex variis Gregorii locis alibi adductis constat: etsi nunquam eandem cum Græca auctoritatem habuerit, nec eadem ubique esset per Occidentem: (tot enim Augustini tempore erant Versiones Latinæ, ut vix numerari possent; eodem teste:) hanc tamen cæteris præfert Augustinus, quam ipse *Italam*, Hieronymus *Vulgatam*, Gregorius *Veterem* appellat; quamque Hieronymus ad Græcam, quæ in Hexaplis erat sincera, recensuit & castigavit. Hanc Augustinus cæteris prætulit, *quod verborum tenacior fuit, cum perspicuitate sententiæ.* Licet autem in vulgari usu fuerit: postquam tamen Nova Hieron. in Ecclesias post Gregorii tenpora recepta fuerit; vel plane evanuit, (exceptis Psalterio, partibus quibusdam Estheræ & Danielis, Baruch, Epist. Jeremiæ, libris Macchab. Esdræ tertio & quarto, Sapientiæ & Ecclesiastico;) nisi quæ in veterum scriptis & commentariis reperitur; vel in unam cum Nova coaluit. Unde, cum haud æquum visum fuerit, ut Versio illa quæ Ecclesiæ Occidentalis nutrix fuerat, cum consenuisset, rejiceretur, nulla ejus ratione habita; rem magnam aggressus est Flam. Nobilius, vir in Patrum scriptis, & antiquis Ecclesiæ monumentis multum versatus, veteris hujus Versionis Latinæ partes laceras in Veterum scriptis hic illic dispersas, quasi membra Hippolyti discerpta, in unum colligendo. Primo enim, Vulgatam hanc Latinam jam per mille annos intermortuam ex variis Veterum scriptis conquisitam, quasi redivivam sistit; idque ipsissimis ipsorum verbis, ubi haberi poterant: reliqua non ex proprio ingenio supplevit, sed verba in hac Versione usitata, easdemque locutiones & phrases, quantum res ipsa ferret, retinuit: simplicem enim & incultam illam loquendi formam ipsi LXX constanter tenuerunt. *Habet enim Scriptura sancta,* testibus Chrysost. & Greg. *suas proprietates & verborum formas simplices:* quæ licet Criticis nostris non arrideant; majestatem tamen divinam spirant. Unde illud Aug. *Verba cœlestis Oraculi non sunt restringenda ad regulas Donati; & melius est, ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant populi.* Secundo, Thesaurum inæstimabilem annotationum doctissimarum ex Patribus Græcis & Latinis, & ex aliis Editionibus, omnibusque Ecclesiæ scriptoribus antiquis, eorumque monumentis, (quibus Editio Romana confirmatur vel illustratur, vel Scripturæ sensus verus & vera lectio eruitur & explicatur,) Herculeo labore compilavit: quas in ultimo nostro Tomo imprimi curavimus, una cum iis, quæ in scholiis Romanis a Nobilio prætermissa erant; adjectis etiam ipsis Græcorum scriptorum verbis, quæ interdum Latine tantum a Nobilio citantur. Scholia enim Romana cum Nobilii notis seorsim imprimere, ut in Editione Parisiensi videmus, esset eandem cramben repetere: cum pleraque, quæ in Scholiis habentur, etiam in Nobilii notis reperiantur, omniaque a nobis in unum corpus redacta sint. Multa etiam veterum Interpretum fragmenta, quæ nec in Scholiis, nec in Nobilio habentur, propriis locis inseruimus: quem laborem Lectori æquo haud ingratum fore spero.

32. Etsi autem Editionem hanc omnium, quæ extat, maxime sinceram judicamus, & proxime ad puram Sept. Editionem accedere; tamen ex omni parte perfectam esse non audemus asserere: cum hoc non asserant, qui ipsam ediderunt. Quædam enim habere potest σφάλματα ex librariorum incuria, incogitantia, vel audacia introducta; ut Aldina, Basileensis, aliæque Editiones. Hoc tamen non efficit, quin eadem sit Versio, quæ primis trecentis post Christum annis, & Hieronymi tempore pro illa τῶν ο' habita & recepta fuit: nec causa est ulla, cur non pro genuina Sept. Versione, & non alterius auctoris censeri debeat. Nobilius ipse, in notis ad Regn. 3. cap. 3. scribit, *quod multis modis constat, aliqua admista ex aliis Interpretationibus, & nonnunquam ex margine quædam in textum irrepsisse:* & Editores in Præf. non dicunt, *ex omni parte perfectam & sine menda esse; sed ad eam, quam LXX ediderunt, quantum per veteres libros fieri possit, quam proxime accedere.* Joh. Morinus, strenuus hujus Editionis defensor, Diatr. part. 1. cap. 12. dicit, *omnium quæ nunc extant esse maxime sinceram, & a mendis ac perturbationibus expurgatissimam; & ad primogeniam illam proxime accedere.* Postea etiam se explicat & scribit, *Hæc epitheta* (vera, germana, sincera,) *rei fictæ, adulterinæ & supposititiæ opponuntur, non autem mendis aut labeculis aspersæ.* Et Exerc. lib. 1. exerc. 9. cap. 3. ad finem, *Negare nolim additamentorum Origenianorum pauca quædam in Editione Romana superesse;* ut Esa. 34. 4. Jer. 16. 17. Itaque cum larvis luctantur, & contra umbram propriam dimicant, qui quædam ex asteriscis adhuc manere magnopere contendunt: vel, si quædam loca proferre possunt, quæ apud veterem aliquem scriptorem, præsertim apud Hieronymum, aliter lecta erant; statim clamant, Versiones hodiernas vitiosas & corruptas esse: nec veram LXX Versionem extare: cum varietates istæ ne centesimam partem codicis spectent; & in confesso sit apud omnes, non omnimodam puritatem in hac Editione expectandam; sed tantam, quæ eandem cum illa a Veteribus celebrata Versionem hanc esse, ostendit: quod paucis instantiis in contrarium everti non potest. Nec quicquam valet objectio cujusdam, *quod licet non sit ex Origenis mixta Editione desumpta, tamen ex Editione Vulgata sive Κοινῇ desumpta esse possit:* cum ex iis, quæ supra de Vulgata diximus, constet, Vulgatam aliam non esse, quam ipsam τῶν ο', quæ in Hexaplis fortasse emendatior erat, quam in aliis quibusdam libris. Si vero per *Vulgatam* intelligat mixtam ex Theodotione & illa τῶν ο' Editionem; ultro concedit idem, ex eo quod non habeat quæ asteriscis notantur, sequi, *ex mixta illa Editione illam factam non esse,* cap. 8. p. 93. Hanc itaque Editionem Romanam, ut omnium, quæ extant, maxime sinceram, in Bibliis nostris exhibemus: quam sine ulla variatione secuti sumus, nisi quod per inadvertentiam versiculus unus Ex. 25. 6. ex Londinensi & Aldino exemplari in nostram Editionem irrepsit, qui non est in Romana. Nobilii quoque Versionem Latinam exacte retulimus, nisi quod quæ-

dam in Latina Versione nonnunquam omissa (nam in Græca extabant) supplevimus.

33. Editio hæc Romana etiam nuper Londini prodiit in octavo, 1653. Græce tantum. In qua, etsi profiteantur, qui Editioni præfuerunt, se Editionem Romanam excudere, nimiam tamen licentiam assumpserunt, eam pro libitu mutandi & interpolandi, ut ad Hebræum textum & nuperas Versiones accomodarent. Non enim tantum ordinem librorum, capitum, & versuum, contra omnium antiquorum codicum fidem, in quibus discrepantiæ ab Hebræo per transpositiones quasdam semper notatæ erant, ad normam Hebræi codicis reduxerunt, ut authores Germanicarum Editionum plerumque fecerunt, & Psalmorum nomenclaturam, quæ a Veteribus, Justino, Cypriano, Hilario, Athanasio, Hieronymo, Augustino, &c. observata erat, in illam Hebræorum commutarunt: sed etiam quædam ex Complutensi aliisque Editionibus addiderunt, quæ in Edi…

culum ex Aldina I… veteribus, qui & ir… versus ex Complu… capitum distinctior… Anglicanæ melius… LXX Versionem e… nem conficere. Ir… laudandi, quod E… pretio, parabilem…

34. Restat, ut… num vocamus, qu… dit, quædam adds… Hesychii fuerit, a… ipsius codicem ca… fit per Cyrillum… Constantinopolit… rum secum attulit… pud Turcarum lu… liber in Pergamen… racterum formas… vel verborum dist… busdam sectionibu… 5. quos per στίχους… Eccles. & Cant. u… perspicere licet. H… duntur libri Sapi… Theclam, fœmin… inscriptum fuisse, … arata hæc sunt. … *traditione habemu…* *& trecentos annos…* *ne libri erat exara…* *& libri una Chri…* *& Theclæ nomen…* Cyrillus. Quæn… nomine, martyr… dem S. Theclæ: a… catur, quia ad M… refert, cum consi… tem, si non supe… racterum figura, … tustatem testantu… ἀφεσμν pro ἀφεσεω… dum scribunt (a)… ἐν μέσῳ. Sic μ scr… ψομαι pro λαβωμ… … aliisq; huj… totum codicem r… gelia in κεφάλαια… τίτλοις in minore… minio in margin… 79, 12, omnia de… libri, extant Ep… psissima Clemen… dam olim publi… & inter alios arg… est 105. Hanc… hoc MS. Patric… lacera est & imp… D. Grotio prim… Scripturæ Canc… alterius tamen … nostrum confer… dam subinde … Reg. 3. & Job… quibus inter o… non efficiunt, … apud antiquos… probant addita… obelo notata fu… locisque ab an… paginis una c… ut hoc modo I…

duo antiquissima & nobilissima totius Orbis τῶν ό MSS. exemplaria uno intuitu conspiceret. Quæ vero ex codice Alexand. subjicimus, sine ulla mutatione exhibuimus, etiam ubi aliquando constabat de Scribæ errore, vel obsoletus illius seculi scribendi modus ad nostrum fortasse reducendus videretur. Proposuit quidem D. Junius multis antehac annis MS. hoc Typis evulgare, cujus etiam specimen impressum vidi: sed consilium ejus multis viris doctis merito improbatum, ejus progressum retardavit; dum meliu… bitrio ex MS. detruncavit, & mutavit; idque cum nulla premeba… prout ex Catalogo satis magno vocabulorum per pauca Genes… quæ ipse mutaverat et expunxerat, (quem mihi ostenderat Typog… constat. Idem etiam ex notis ejus, quas impressas dedimus Tomo… cepi: ubi multa a codice Alexandrino diversa inveni, sæpe… nem Romanam pro Alexandrina poni, & ex Romano, Veneto, Com… tensi, & Alexandrino exemplari, invicem mixtis, novam quasi Editio… conflatam: Unde non sine magno labore, notas ejus revidendi… impositum, ut codicem nostrum ab ejus mutationibus liberarem, &… que Editioni, quæ sibi propria erant, redderem. Hanc viam inire… non placuit; cui religio est, quicquam in tam celebri MS. immutare,… librarii error manifestus postulabat. Integrum itaque hic exhibem… non mutatum, nec mutilatum, vel interpolatum; omnia Lectio…

…rationis, & ex scriptoribus … fuisse ipsorum Versionem cum nostra hodierna, inde constat, quod pri… stiani a Judæis Hellenistis Versionem suam Græcam acceperunt, quam ad… tempora successive continuatam fuisse, præsertim in Ecclesia Græca, … habuimus: unde una eademq; opera probabitur, eandem cum hodierna fuisse … Christianæ Ecclesiæ primævæ, & Judæorum Versionem. Præter hoc argu…

…sensus in hac materia dari non potest, idem ostendi potest ex scriptoribus …dæis, præcipue ex fide dignioribus, qui Scripturæ testimonia in scriptis suis … Versione LXX sui temporis citant, quæ cum hodierna Græca exacte congru… Hoc de Josepho & Philone apud omnes constat; qui testimonia Scripturæ …que secundum Versionem Græcam hodiernam proferunt, etiam in iis locis, … LXX Versio ab Hebræo discrepare videtur. Consulat quis Philonem, verbi …, libro Leg. Allegoriarum, & videbit citata loca cum Versione Græca …venire, cum ab Hebræo differunt: ut Gen. 2. 2. legit Philo, *die sexto*, ut & LXX. cum in Hebr. sit, *die septimo*. Idem observare licet, cap. 2. 3. 4. cap. 3. 15. … loca alia innumeris. Unde & Rever. Usserius. Syntag. c. 3. p. 25. fatetur, …Philonem Alexandrinum, eo quod communi Hellenistarum usu hæc Versio re…ta sit, in Pentateuchi explicatione semper illa usum esse.

…Secundo, idem probatur ex locis V. Test. quæ ab Apostolis & Evan…

videmus, hanc Hieronymi jactantiam in fumos abire. Secundo, affirmavit Hieronym. de Epistola ad Hebræos, dubitasse veteres, quia loca in ea adducuntur juxta LXX, non secundum Hebræum. At hoc ejusdem commatis est cum priori. Nam de hac Epistola nunquam dubitarunt Græci, inter Latinos pauci: & qui dubitarunt, non hac de causa dubios fuisse liquet, quia testimoniis ex Græco utitur; (hoc enim nullus affirmat;) sed quia cap. 6. & 10. Novati erroribus patrocinari videtur. Deinde, qui fieri possit, ut huic Epistolæ contradicerent, quia testimoniis ex Græca τῶν ό, utatur; cum Ecclesiæ Orientales, Occidentales, Græcæ, Latinæ, Græca τῶν ό, vel ex ea expressis Versionib', tunc temporis ubiq; usæ sint.

40. Tertio, post Apostolorum tempora, Ecclesia Christiana, ejusque præcipui Doctores, apud quos Versio LXX in magno honore fuit, hanc publice in Ecclesiis, vel ex ea factas Versiones (sola excepta Syriaca prima) legerunt, populo exposuerunt, in hanc commentati sunt, ex hac exorientes hæreses & errores jugu…

…ut an alia es… …: nostra, uni… …pressæ sunt, … nostram A… …nt Hilarius, …enes & Am… …tas majores, …s, Chrysost. … Jam si quis …etur in locis …ernum eun… …ædam hic il… …ne centesi… Commentari… …s aliquando …riter citant, semper con… …s, Ignatio, …qui omnes …ipulo: cujus …uerat, eruit, In hac Epi… …4. in quibus …oca plura ad… …pist. ad Gal… …utem memo… …uod & Apo… …m est, haud …dum textum …us consentit. …porant anti… …uæ asterisco …æ obelo no… …tres versus in …ntaris liquet, …unt iidem in …io, notavit …om. Aldina, …testibus Hie… …erba etiam in … Hieron. Ba… …c. 23. 7, 13. …ocantur cum …ostris codici… …bilium. Se… …bant, sed in … Bibl. 9. c. 2. … 1. non repe… …ta, Alexan… …hujus auctor …dderet. Lo… …43. Prov. 9. …ue plurima: … Hilario, Epi… …nnia in Edi… …is qui trans… … in Hebræo: … Sic Exod. …eodem modo …transponun… Plures tales …fuisse, osten… …ympiodorus, …nibus dictis, …uæ vel abest… …temporibus …ir; quis ni… …la Antiquo… …sitio originē …erint, ut fu… …em introdu… …m τῶν ό fa… …rdo permu… … a Dei ipsius

…*inum una de ventre ejus fluent aqua viva*. Et, *Quæ nec oculus vi…dit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt &c*. Quibus responderi po… …excepto primo, & fortasse tertio, reliqua nec in Hebræo, nec in Græco, …verba reperiri. In primo vero, est tantum unius literulæ differentia, cum …reperiri בניו *filios ejus*, Evangelista, בני *filium meum*. In tertio, codices …variarunt; alii enim legunt ἀρχήσαντο, *saltaverunt*, alii (ut ex Nobilii no…tis ad Zach. 12. constat) legunt ἐξεκέντησαν, *compunxerunt*, ut est in Hebræo. Sic

infallibili veracitate, & supremo imperio. Sic, sive Prophetæ majores, ut hodie; sive minores, ut olim, primo loco ponantur; eadem est utrorumque auctoritas. Sic in N. Test. ordo Evangelistarum, Actuum, & Epistolarum hodiernus multum differt ab illo, quem in multis antiquis MSS. codicibus invenimus: hoc tamen earum auctoritati non derogat. *Non enim cura erat Prophetis, tempora conservare, quæ historia leges desiderant*: ut olim Hieron. in cap. 25. Hierem. Judæi etiam hodie ordinem librorum V. Test. diversum habent

ab

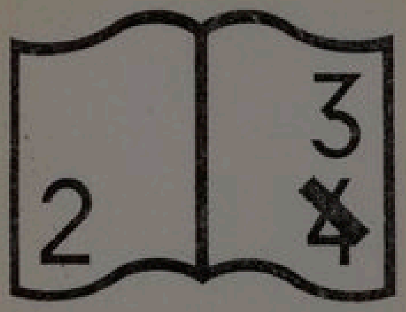

Pagination incorrecte — date incorrecte
NF Z 43-120-12

dam in Latina Versione nonnunquam omissa (nam in Græca extabant) supplevimus.

33. Editio hæc Romana etiam nuper Londini prodiit in octavo, 1653, Græce tantum. In qua, etsi profiteantur, qui Editioni præfuerunt, se Editionem Romanam excudere; nimiam tamen licentiam assumpserunt, eam pro libitu mutandi & interpolandi, ut ad Hebræum textum & nuperas Versiones accomodarent. Non enim tantum ordinem librorum, capitum, & versuum, contra omnium antiquorum codicum fidem, in quibus discrepantiæ ab Hebræo per transpositiones quasdam semper notatæ erant, ad normam Hebræi codicis reduxerunt, ut authores Germanicarum Editionum plerumque fecerunt, & Psalmorum nomenclaturam, quæ a Veteribus, Justino, Cypriano, Hilario, Athanasio, Hieronymo, Augustino, &c. observata erat, in illam Hebræorum commutarunt: sed etiam quædam ex Complutensi aliisque Editionibus addiderunt, quæ in Editione Romana non habentur: ut Exod. 25. 6. ubi versiculum ex Aldina Editione adjecerunt; & cap. 28. post vers. 22. pro duobus versibus, qui & in Romana & in Aldina Editione leguntur, substituunt octo versus ex Complutensi, ut Hebræo aptius respondentes. Quorundam etiam capitum distinctioné aliter, ac in Romana Editione, dederunt, ut Versioni nostræ Anglicanæ melius responderet. At hoc non est Editionem Romanam, vel antiquã LXX Versionem excudere, ut Editores præ se ferunt; sed novam & mixtã Editionem conficere. In plerisque tamen codicem Romanum exprimunt; & in hoc laudandi, quod Editionem, quæ extat, optimam, ut minori forma, sic minori pretio, parabilem fecerunt.

34. Restat, ut de MS. nostro celeberrimo & vetustissimo, quem Alexandrinum vocamus, qui a multis diu desideratus, in his Bibliis primum lucem vidit, quædam addamus. Alexandrinum dicimus, non tam quod ex recensione Hesychii fuerit, a quo exemplaria per Alexandriam & Ægyptum secundum ipsius codicem castigata emanarunt; quam quod ex Alexandria primo allatus sit per Cyrillum Lucarem, nuper Sedis Alexandrinæ Patriarcham, qui cum ad Constantinopolitanam translatus erat, hunc librum tanquam magnum thesaurum secum attulit, quem per D. Tho. Roe equitem auratum Regis nostri apud Turcarum Imperatorem legatum, eidem Regi donavit. Exaratus est hic liber in Pergameno literis majoribus antiquis (quarum specimen inter alias characterum formas dedimus ad finem Proleg. 2.) sine ulla capitum, versiculorum, vel verborum distinctione, & sine accentuum vel spirituum notis, exceptis quibusdam sectionibus, quæ per spacium quoddam inter verba designantur, & libris 5. quos per στίχους olim distinctos fuisse tradiderunt veteres; scil. Job. Psal. Prov. Eccles. & Cant. ut ex libro Job. quem ex hoc MS. olim publicavit Patric. Junius perspicere licet. His etiam in eodem volumine, atque eadem stichorum forma, adduntur libri Sapientiæ & Ecclesiastici. Descriptus est hic liber Alexandriæ per Theclam, fœminam nobilem, cujus nomen (jam obliteratum) ad finem libri olim inscriptum fuisse, testatur idem Cyrillus; cujus verba ipsius manu initio libri exarata hæc sunt. *Liber iste Scripturæ sacræ Veteris & Novi Testamenti, prout ex traditione habemus, est scriptus manu Theclæ, nobilis fœminæ Ægyptiæ, ante mille & trecentos annos circiter, paulo post Concilium Nicænum. Nomen Theclæ in fine libri erat exaratum, sed extincto Christianismo in Ægypto a Mahumetanis, & libri una Christianorum in similem sunt redacti conditionem: extinctum ergo & Theclæ nomen & laceratum, sed memoria, & traditio recens observat.* Hæc Cyrillus. Quænam hæc Thecla fuerit, nolo anxie inquirere. Quandam, istius nomine, martyrium pro Christo subiisse, constat ex Oratione Chrysost. in laudem S. Theclæ: at an ab hac sancta fœmina codex hic scriptus fuerit, an ita dicatur, quia ad Monasterium aliquod S. Theclæ dicatum pertinebat, non multum refert, cum constet, antiquissimum esse, & codicis Vaticani seculum æquare saltem, si non superare: quod præter dicta, suadent tum scriptionis modus, characterum figura, accentuum & spirituum absentia; tum alia, quæ summam vetustatem testantur: ut cum frequenter ponunt (αι) pro (ε), ut παιδίον pro πεδίον, ἀραιστον pro ἄρεστον: & e contra (ε) pro (αι) ut φυλαξε pro φυλαξαι. Ad eundem modum scribunt (ι) pro (ει) diphthongo, ut λιψει pro λειψει, (μ) pro (ν) ut εμμεσω pro εν μεσω. Sic μ sæpe interponitur præsertim in descendentibus a λαμβανω, ut λημψομαι pro ληψομαι, (ν) duplex pro simplici, in verbis a βαινω, ut διαβεννετ pro διαβαινετ; aliaq; hujusmodi: quæ fortuito scribæ errori non imputanda, cũ ubiq; per totum codicem reperiantur. N. Test. iisdẽ literis & eodem modo scriptũ est, Evangelia in κεφάλαια distincta, quæ singulis Evangeliis præfiguntur: ipsa etiam κεφάλαια in minores sectiones sive στίχους divisa, quæ secundum Canones Eusebianos minio in margine distinctæ. In quibusdã etiam mancus est: nam a Psal. 49.20. ad 79.12. omnia desunt; ut & in N. Test. Evang. S. Math. usq; ad cap. 27. Ad finem libri, extant Epistolæ duæ Clementi Romano adscriptæ: quarum prima est ipsissima Clementis S. Pauli discipuli, Veteribus decantata, quæ in Ecclesiis quibusdam olim publice cum Scripturis prælecta erat, ut omnes docti consentiunt, & inter alios argumentis insitis probat Nobiliss. Grotius, Epist. ad Gallos, quæ est 105. Hanc post mille annos, cum periisse credebatur, in lucem revocavit ex hoc MS. Patricius Junius, eamque cum Versione Latina publicavit. Altera lacera est & imperfecta, quam etiam cum priori edidit D. Junius Græce tantum. D. Grotio primi seculi esse videtur, & ante constitutum Ecclesiarum consensu Scripturæ Canonem scriptam fuisse: & licet Clementis nomen præ se ferat, alterius tamen Clementis esse, antiqui judicarunt. Inter Vaticanum & hunc nostrum consensus magnus in plerisque observatur, licet in minutis quibusdam subinde differant, præcipue in libro Josua, etiam in Judicum, Reg. 3. & Job. Discrepantia invenitur maxime in propriis nominibus, in quibus inter omnes libros antiquos discrimen sæpius occurrit. Hæc tamen non efficiunt, ut non sit veræ & genuinæ Versionis Sept. exemplar, prout apud antiquos Ecclesiæ Patres extabat. Mixtam enim Editionem non esse, probant additamentorum Theodotionis sub asteriscis absentia, & eorum quæ obelo notata sunt præsentia: & cum Hieronymi aliorumque commentariis, locisque ab antiquis citatis vel explicatis consensus: unde & in singulis paginis una cum Romana excudi curavimus, ubi scil. a Romana differt: ut hoc modo Lector utrumque exemplar inter se melius conferre posset, & duo antiquissima & nobilissima totius Orbis τῶν ὁ MSS. exemplaria uno intuitu conspiceret. Quæ vero ex codice Alexand. subjicimus, sine ulla mutatione exhibuimus, etiam ubi aliquando constabat de Scribæ errore, vel obsoletus illius seculi scribendi modus ad nostrum fortasse reducendus videretur. Proposuit quidem D. Junius multis antehac annis MS. hoc Typis evulgare, cujus etiam specimen impressum vidi: sed consilium ejus multis viris doctis merito improbatum, ejus progressum retardavit; dum multa pro arbitrio ex MS. detruncavit, & mutavit; idque cum nulla premebat necessitas, prout ex Catalogo satis magno vocabulorum per pauca Geneseos capita, quæ ipse mutaverat et expunxerat, (quem mihi ostenderat Typographus) constat. Idem etiam ex notis ejus, quas impressas dedimus Tomo ult. percepi: ubi multa a codice Alexandrino diversa inveni, sæpe lectionem Romanam pro Alexandrina poni, & ex Romano, Veneto, Complutensi, & Alexandrino exemplari, invicem mixtis, novam quasi Editionem conflatam: Unde non sine magno labore, notas ejus revisendi onus est impositum, ut codicem nostrum ab ejus mutationibus liberarem, & unicuique Editioni, quæ sibi propria erant, redderem. Hanc viam inire non placuit; cui religio est, quicquam in tam celebri MS. immutare, nisi librarii error manifestus postulabat. Integrum itaque hic exhibemus non mutatum, nec mutilatum, vel interpolatum; omnia Lectoris docti & judicio subjicientes. Quæ autem contra hoc exemplar, inter alia objicit vir [...] quæstione sequente, in responsione ad ea, quæ ab ipso aliisque adferuntur ut probent, veram LXX Versionem hodie non extare, discutiemus.

34. Tandem ad quæstiones maximi momenti deventum est, ad quas omnia hactenus dicta referenda sunt, scil. de sinceritate hujus Versionis: An quæ hodie extat, vera & genuina sit Sept. Versio, quæ apud Judæos ante Christum, ab Apostolis & Ecclesia Christiana post Christum in usu fuit; quæque apud Veteres tantopere celebrata erat: Et de ejus auctoritate: An divina & Authentica sit, ut quidam; an nullius plane auctoritatis, ut alii Neoterici statuunt? Has enim quæstiones pervicacia quorundam recentiorum, & partium studium, nobis peperit. De prima primum dicendum, de qua hæc præfari libet: Hic non quæri, An LXX solum Pentateuchum, an omnes libros Vet. Test. verterint: (de hoc enim supra egimus Paragr. 11. ubi ostendimus, totum Vetus Testam. ab ipsis conversum esse) nec an alia Græca Versio facta sit tempore Philometoris, quæ in locum Sept. succreverit: probavimus enim unicam tantum Versionem Græcam ante Christi tempora notam fuisse, nec a Judæis vel a Christianis aliam agnosci; sed an illa, quam Judæi variis seculis ante Christum in Synagogis prælegerunt, quam Apostoli & Evangelistæ in scriptis & sermonibus suis citarunt, quamque Ecclesiæ Christianæ reliquerunt; quæque apud Veteres in tanto honore fuit; adhuc superstes sit, ita ut vera & genuina ejus exemplaria habeamus. Hoc enim si probatum dabimus, frustra se torquent Neoterici, ut probent non Philadelphi, sed Philometoris tempore confectam fuisse; nec omnes libros LXX vertisse, sed tantum 5 libros Mosis. Hæc enim, [...] falsissima esse supra, ni fallor, demonstratum sit, nec veritati vel auctoritati hodiernorum codicum quicquam derogant. Unde nobis perinde erit, quid de [...] statuant, modo quæstionem propositam probemus. Nec negamus, codices Græcos hodiernos suos nævos, & mendas habere; &, pro omnium librorum antiquorum fato, sordes quasdam contraxisse, per frequentes descriptiones, & exemplarium per totum orbem dispersionem, jam per annos fere bis mille, [...] quo primum facta est hæc Versio. Fatetur enim Nobilius, nobilis ille hujus Versionis Scholiastes, ejusque defensor strenuus, Præf. ad Edit. Lat. Rom. [...] *post Hieronymi ætatem, librariorum primum, deinde Typographorum in[...] & impudentia, confusis variis interpretationibus alienoque loco positis, m[...] brisque laceratis, & luxatis, dictionibus sæpe contaminatis, liber [...] qui nascenti Ecclesiæ bonæ obstetricis, crescenti nutricis officium præstit[...] non solum exiguo cum fructu, sed cum magno dolore legebatur.* Etiam & [...] monendum, demonstrationes Mathematicas non expectandas esse, quæ in [...] bus hujusmodi haberi non possunt; sed quæ ex probatis cujusque seculi scriptoribus, & antiquorum exemplarium cum hodiernis collatione; Ecclesiæ [...] Judaicæ & Christianæ consensu & praxi, &c. petuntur. Denique & hoc [...] fandum, licet onus probandi nobis non incumbat, cum Versio hæc apud Judæos ante Christum, & a temporibus Christi in usu continuo, Ecclesiæ præsertim Græcæ, semper fuerit, & adhuc sit, & in possesione suæ auctoritatis [...] sita, sub nomine LXX Seniorum; unde ad eos, qui contrarium affirmant, probandi munus pertinet: tamen ex abundanti ea proferemus argumenta, [...] non nisi pertinacem in assensum trahere possunt.

36. De hac quæstione, quæ seculis superioribus erat ignota, recentiores acriter contendunt. Postquam enim Concilium Trident. Vulgatam Latinam pro Authentica habendam declarasset, hinc quidam Ecclesiæ Romanæ Doctores, licet contra mentem Concilii, contra omnes alias Versiones, præcipue contra Græcam, quæ cum Latina contendere videtur, insurgunt; cum illa in Oriente, ut hæc in Occidente, in usu communi semper fuerit, adhucque sit; [...] tantum contra Versiones, sed contra ipsos fontes, & textus Originales, ca[...] strinxerunt. Alii e contra extrema sectantes ex imbecillitate humana, non [...] tum Vulgatam Latinam, sed & omnes Versiones antiquas; & inter reliquas Græcam, utpote omnium antiquissimam, (quam eo nomine odio prosequuntur) rejiciunt, & solos textus Originales, prout hodie extant, unice venerantur. [...] de apud utrosque sunt, qui Græcam hodiernam explodunt, & ita corruptam & interpolatam esse clamitant, ut eadem cum illa, quæ apud antiquos olim [...] fuerat, dici non mereatur. Contra plerique viri graves & docti, qui in hac [...] sudarunt, & partium studiis non abrepti nudam veritatem quærunt, ut aliam [...] agnoscunt præter illam Sept. ante Versionem Aquilæ; ita illam, sæpius ab Orige[...]ne, Eusebio, Luciano & Hesychio emendatam & repurgatam, adhuc extare [...]tiunt, eandemque plane esse hodiernam cum illa apud Veteres celebrata: & [...] pro fato omnium librorum, ut supra diximus, multa passa sit a librariis, & in[...] temporum: hæc tamen tanti non esse, quin vera, & genuina adhuc sit, & ha[...] debeat, Versio illa quæ hodie extat. Quod rationibus sequentibus [...] existimant.

37. Primo, habemus testimonium Judæorum generale, apud quos hæc Versio publice in Synagogis, & privatim a plerisque lecta & recepta fuit per tria secula ante Christum, & post Christum ad tempora post-Talmudica scil. post Justiniani tempora: quod supra ostendim⁹ ex Aristæa, Josepho, Philone, Talmudicis Rabbinis, & ex scriptoribus Christianis omni exceptione majorib⁹. Eandem [...] fuisse ipsorum Versionem cum nostra hodierna, inde constat, quod primi Christiani a Judæis Hellenistis Versionem suam Græcam acceperunt; quam ad nostra tempora successive continuatam fuisse, præsertim in Ecclesia Græca, statim probabimus: unde una eademq; opera probabitur, eandem cum hodierna fuisse [...] Christianæ Ecclesiæ primævæ, & Judæorum Versionem. Præter hoc argum[entum]

quo firmius in hac materia dari non potest, idem ostendi potest ex scriptoribus Judaicis, præcipue ex fide dignioribus, qui Scripturæ testimonia in scriptis suis ex Versione LXX sui temporis citant, quæ cum hodierna Græca exacte congruunt. Hoc de Josepho & Philone apud omnes constat; qui testimonia Scripturæ ubique secundum Versionem Græcam hodiernam proferunt, etiam in iis locis, ubi LXX Versio ab Hebræo discrepare videtur. Consulat quis Philonem, verbi gratia, libro Leg. Allegoriarum, & videbit citata loca cum Versione Græca convenire, cum ab Hebræo differunt: ut Gen. 2. 2. legit Philo, *die sexto*, ut & LXX. cum in Hebr. sit, *die septimo*. Idem observare licet, cap. 2. 3. 4. cap. 3. 15. & locis aliis innumeris. Unde & Rever. Usserius. Syntag. c. 3. p. 25. fatetur, Philonem Alexandrinum, eo quod communi Hellenistarum usu hæc Versio recepta sit, in Pentateuchi explicatione semper illa usum esse.

38. Secundo, idem probatur ex locis V. Test. quæ ab Apostolis & Evangelistis proferuntur plerumque ex LXX, etiam cum LXX, & textus Heb. non videntur convenire. Interdum quidem, licet raro, textum Hebræum sequuntur, ne Versionem Sept. Authenticam facere viderentur, vel Hebræo præferre; aliquando sensum verborum, non ipsa verba, vel secundum Hebræum vel Græcum referunt: In plerisque tamen Versionem LXX sequuntur, & in omnibus illis locis verba ab ipsis prolata cum nostris exemplaribus congruunt. Unde August. Epist. ad Hieronym. inquit, *Non parvum pondus habet illa* (Versio Græca) *quæ sic meruit defamari, & qua usos Apostolos non tantum res ipsa indicat, sed etiam te attestatum esse memini.* Ex locis multis pauca seligemus, ubi sequuntur Græcam τῶν ό, etiam cum aliter in Hebr. legitur. Luc. 3. 36. in genealogia Christi numeratur Cainan secundum Sept. Gen. 11. 12. At in codicibus Hebræis, illius Cainanis nulla est mentio: In codicibus tamen hodiernis Græcis legitur. Act. 7. 14. dicit S. Stephanus, Jacobi familiam, quæ cum ipso in Ægyptum descendit, fuisse 75 animarum: sic etiam legunt codices nostri Græci cum antiquis, Gen. 46. 28. At in codicibus Hebræis dicuntur fuisse tantum 70. Eodem cap. Act. scil. 7. v. 43 ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, *tabernaculum Moloch*: sic codices Græci hodierni. Hebr. tamen Amos. 5. 26 legit, *tabernaculum* מלככם *Regis vestri.* Sic Ro. 10. 18. citat Apost. locum ex Psal. 19. 5. *In omnem terram exivit* φθόγγος αὐτῶν, *vox eorum*: Sic Apostolus, sic omnes nostri codices. At Hebraice legitur קום *linea eorum.* Heb. 11. 21. *adoravit Jacob* ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, *super summitatem baculi sui*: & sic legunt codices hodierni. At in Heb. Gen. 37. 31. legitur, secundum punctationem hodiernam, *in caput lecti*: differentia enim lectionis est tantum in punctis, ut supra notavimus. Rom. 15. 12. citat Apostolus locum ex Esa. 11. 10. ubi verba secundum LXX, & nostros codices ita redduntur; *Erit radix Jesse, qui stat in signum populorum, & qui exsurget regere gentes: in eum gentes sperabunt.* At secundum textum Hebr. est; *In illa die radix Jesse, qui stat in signum populorum: ipsum gentes deprecabuntur.* Luc. 3. 6. citat Evangelista, ex Esaia 40. 5. *Videbit omnis caro Salutare Dei*: sic habent etiam nostri codices. At in Heb. est, *Videbit omnis caro, quod os Dei locutum est.* Idem videre est in Rom. 9. ult. collato cum Esa. 28. 16. Heb. 10. 5. citato ex Psal. 39. 7. aliisque locis: ubi quæ ab Apostolis verba proferuntur, eadem reperiuntur in codicibus Græcis, licet verba aliud sonare videantur in textu Hebræo. In multis aliis etiam locis conveniunt verba Apostolorum cum Græcis codicibus hodiernis, ubi etiam textus Hebr. consentit. Ut hujus argumenti vim eludant, hoc effugium excogitarunt quidam, quod plane miserum est, & desperatæ causæ indicium; quod Apostoli & Evangelistæ loca illa, quæ citarunt, de novo interpretati sunt, prout Sp. S. illis suggerebat, quæ postea per scribas & alios, ita descripta sunt & immutata in omnibus Græcis exemplaribus, ut hoc modo exemplaria Græca τῶν ό concordarent cum Evangelistis: sic Apostoli Interpretum vestigiis non inhærebant, sed exemplaria Græca ex Apostolorum scriptis mutata sunt. At hujus commenti vanitatem ostendunt, quod non in omnibus locis, sed in quibusdam tantum hæc mutatio facta sit, cum eadem esset causa, ut ita fieret in omnibus: & plane incredibile est, omnes Græcos codices per totum orbem, qui vel in Judæorum, vel Christianorum manibus essent, tali alicui codici conformes subito factos fuisse: nam si fingamus, Christianos, codices suos omnes Apostolorum verbis conformes reddidisse, anne Judæi etiam suos mutare vellent? Imo hoc Christianis exprobrassent, quod Versionem LXX falsassent, cum contra eos disputantes loca ex Versione LXX attulissent: aliter enim in suis codicibus legerunt. Denique, cur nemo Veterum de hac mutatione locorum quidquam scripserit, sed omnes de ea altum silent? Imo plane contrarium affirmant, cum omnes uno ore fateantur, Apostolos ex Translatione Sept. testimonia protulisse. Hoc itaque, ut hallucinantis somnium, merito rejicimus; certumque manet, sacros N. Fœderis scriptores, testimonia, ut plurimum, Vet. Test. secundum LXX Versionem citasse: quæ cum ita in codicibus hodiernis reperiuntur, prout illi citarunt, argumentum invictum præbent pro veritate & sinceritate nostrorum codicum.

39. Ex dictis plane refelluntur duæ Hieronymi assertiones. Primo, negavit Versionem τῶν ό ab Apostolis unquam in suis scriptis citari. At cum locis clarissimis ab Augustino allatis, contrarium fateri coactus esset; affirmavit, hoc tantum ab iis fieri, cum Versio Sept. cum Hebræo conveniebat, non ubi discrepabant. Epist. 101. ad Pammach. lib. 15. Comment. in Esaiam. & in Malach. 1. & Epist. ad Algaz. q. 2. At hoc etiam a vero absonum esse, ex locis a nobis jam allatis luce clarius probatur. Interdum quidem citantur loca, quæ nec in Heb. nec in Græc. inveniuntur: sed allusione quadam sensus utcunque retinetur, ut Matt. 5. 33. ex Lev. 19. 22. & Matt. 10. 35. 36. ex Mich. 7. 6. &c. Interdum etiam, ut diximus, relictis LXX, ne Versionem eorum Authenticam facere viderentur; vel quia textus Hebr. sensum habet meliorem, hunc secuti sunt; ut Joh. 19. 37. ex Zach. 12. 10. Matth. 2. 15. ex Hos. 11. 1. aliisque locis paucissimis. Plerumque tamen ad LXX respiciunt, non ad textum Hebræum, ut in locis supra allatis, innumerisque aliis patet. Profert quidem Hieron. Præf. in Pent. & in Jos. & in Epist. ad Desid. quinque loca ab Evangelistis & Apostolis citata, quæ in LXX non exstant, sed in Hebr. inveniuntur, quæ vehementer pro more urget, scil. *Ex Ægypto vocavi filium meum*, Et, *Quoniam Nazaræus vocabitur.* Et, *Videbunt, quem compunxerunt.* Et, *Flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Et, *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt &c.* Quibus responderi potest, excepto primo, & fortasse tertio, reliqua nec in Hebræo, nec in Græco, quoad verba reperiri. In primo vero, est tantum unius literulæ differentia, cum LXX legerint בניו *filios ejus*, Evangelista, בני *filium meum*. In tertio, codices Græci variarunt; alii enim legunt ὠρχήσαντο, *saltaverunt*, alii (ut ex Nobilii notis in Zach. 12. constat) legunt ἐξεκέντησαν, *compunxerunt*, ut est in Hebræo. Sic videmus, hanc Hieronymi jactantiam in fumos abire. Secundo, affirmavit Hieronym. de Epistola ad Hebræos, dubitasse veteres, quia loca in ea adducuntur juxta LXX, non secundum Hebræum. At hoc ejusdem commatis est cum priori. Nam de hac Epistola nunquam dubitarunt Græci, inter Latinos pauci: & qui dubitarunt, non hac de causa dubios fuisse liquet, quia testimoniis ex Græco utitur; (hoc enim nullus affirmat;) sed quia cap. 6. & 10. Novati erroribus patrocinari videtur. Deinde, qui fieri possit, ut huic Epistolæ contradicerent, quia testimoniis ex Græca τῶν ό, utatur; cum Ecclesiæ Orientales, Occidentales, Græcæ, Latinæ, Græca τῶν ό, vel ex ea expressis Versionib⁹, tunc temporis ubiq; usæ sint.

40. Tertio, post Apostolorum tempora, Ecclesia Christiana, ejusque præcipui Doctores, apud quos Versio LXX in magno honore fuit, hanc publice in Ecclesiis, vel ex ea factas Versiones (sola excepta Syriaca prima) legerunt, populo exposuerunt, in hanc commentati sunt, ex hac exorientes hæreses & errores jugularunt, eamque scriptis suis ubique illustrarunt: imo, ut olim S. August. an alia esset præter Græcam, quidam ignorabant. Eandem vero fuisse cum hac nostra, unicuique plane constabit, si quis Editionem Venetam, & quæ ex ea expressæ sunt, (exceptis quibusdam, de quibus supra,) maxime vero Romanam, vel nostram Alexandrinam, cum veterum scriptis confert. Commentarios ediderunt Hilarius, Ambros. August. in Psalmos, Cyrillus & Procopius in Esaiam, Origenes & Ambros. in Prophetas majores; Cyrillus in Genesin, Leviticum, & Prophetas majores, & quod nuper prodiit, in minores; Hieronymus in omnes Prophetas; Chrysost. & Theodoretus in totum fere Vet. Test. vel in partem ejus majorem. Jam si quis horum commentarios cum Editionibus prædictis confert, experietur in locis quæ primo occurrunt, & statim deprehendet, textum Græcum hodiernum eundem esse cum eo, quem antiqui isti scriptores ubique illustrarunt: quædam hic illic discrepantia inveniet, ut in omnibus scriptis antiquis; sed quæ ne centesimam partem conficiunt eorum, in quibus conveniunt. Præter Commentarios, etiam in Veterum scriptis ubique textus quidam citantur, quos aliquando (longiores præsertim) ad verbum exprimunt, aliquando memoriter citant. Hos cum dictis Editionibus si quis contulerit, magnam fere semper consensionem inveniet: quod ut in vetustissimis Ecclesiæ scriptoribus, Ignatio, Justino, Irenæo, Tertulliano, &c. ubique est videre; ita in illo qui omnes hos præcessit Clemente Romano, Apostolorum Petri ac Pauli discipulo: cujus Epistolam ad Corinthios, e tenebris, ubi supra mille annos delituerat, eruit, & ex MS. nostro Alexandrino in lucem produxit Patric. Junius. In hac Epistola multa ex Vet. Test. citantur, ut initio Epistolæ, versus 6. ex Gen. 4. in quibus hæc verba Cain ad Abelem, *Egrediamur foras*, extant: & alibi loca plura adducit ex Versione pura τῶν ό, ut annnotavit Clariss. Grotius Epist. ad Gallos 105. quæque cum nostris Editionibus mire conveniunt. Ubi autem memoriter tantum verba refert, vel plura loca in unum coacervat, (quod & Apostolis frequens erat,) sensum potius, quam verba respiciens; apertum est, haud aliam Versionem, quam illam LXX usum fuisse; non vero secundum textum Hebræum allegasse; & quod verborum sensus cum nostris codicibus consentit.

12. Quarto, Idem clare probatur ex variis locis, quæ commemorant antiqui Ecclesiæ Patres apud LXX abfuisse, & in Hebræo adfuisse, quæ asterisco notarunt; vel in textu Græco redundasse, & in Hebræo abesse, quæ obelo notarunt; vel alio ordine poni, quam in codicibus Hebræis. Sic Jos. 20. tres versus in antiquis Editionib⁹ Græcis defuisse, ex antiquis Græcorum commentaris liquet, (ut observat Nobilius in notis,) licet in Hebræo extarent. At absunt iidem in Editione Veneta, Romana, Alexandrina. In Hierem. 17. initio, notavit Hier. quatuor versus in textu LXX abfuisse, quæ & absunt in Edit. Rom. Aldina, & nostra. Esa. 1. 4. aberant hæc verba, *Abalienati sunt retrorsum*, testibus Hieron. & Basil. vel (quod idem est) sub asterisco notata erant: quæ verba etiam in Editionibus nostris absunt. Sic Es. 2. versum 22. abesse notarunt Hieron. Basil. Cyrill. Esa. 6. v. 13. aberat, et cap. 9. v. 6. cap. 10. 4. c. 14. 1. c. 23. 7, 13. cap. 4. 7, 8. vel toti, vel quædam eorum particulæ ab antiquis notantur cum asterisco; eo quod aberant a Græca τῶν ό. Eadem vero verba in nostris codicibus plerumque exulant. Multa talia ubique occurrunt apud Nobilium. Secundo, multa a Veteribus obelo erant notata, quæ in LXX extabant, sed in Heb. deerant. Talia multa diligenter collegit D. Morinus, exerc. Bibl. 9. c. 2. Jos. 15. 60. annumerantur urbes 11. quæ, teste Hieron. in Mich. 11. non reperiuntur in Hebræo: at omnes recensentur in Edit. Romana, Veneta, Alexandrina; etiam & Basileens. Argentor. & Francofurt. quamvis hujus auctor multa addidit, & varia expunxit, ut textui Hebræo conformem redderet. Loca istiusmodi multa notantur a Veteribus. Jos. c. ult. Deut. 32. 43. Prov. 9. 2 Reg. cap. ult. ad finem. 3 Reg. c. 8. 53. Eze. 17. 23. aliaque plurima: ubi versus unus, vel plures, vel unius particulæ quædam a Justino, Hilario, Epiphanio, Theodoreto, Procopio, aliisque deesse dicuntur: quæ omnia in Editionibus hodiernis desunt. Tertio multa sunt capita, versusque varii qui transponuntur, hoc est, aliter ponuntur in Græca LXX Editione, quam in Hebræo: quas transpositiones observarunt Veteres in codicibus suis fuisse. Sic Exod. cap. 36. 37, 38, 39. omnia varie transposita olim fuerunt, quæ eodem modo transposita sunt in nostris codicibus. 3 Reg. cap. 3. 4, 5. varie transponuntur. Sic in Jer. a cap. 25. ad finem libri, omnia aliter ponuntur. Plures tales transpositiones in Proverbiis, libris Regum, Ecclesiastico, &c. olim fuisse, ostendunt notæ Nobilii, & observarunt Orig. Epist. ad Jul. Afric. Olympiodorus, Theodoret. Procopius Gazæus, & alii: ita etiam hodie esse in Editionibus dictis, Veneta, Rom. Alex. ex locorum inspectione patet. Ita ut ex iis, quæ vel abesse vel adesse, vel alio loco & ordine disponi, notarunt Veteres in sui temporibus codicibus Græcis, cum eadem plane in nostris codicibus inveniantur; quis nisi vertigine abreptus negabit, Versionem hodiernam eandem cum illa Antiquorum esse? Si quis autē quærat, unde ista capitum ac versuum transpositio originē duxerit: Resp. sive ex schedarum confusione, antequam compactæ fuerint, ut suspicatur D. Capellus; sive ex sciolorum audacia, qui ordinem meliorem introducere vellent; sive alia de causa evenerit; hoc nihil contra Versionem τῶν ό facit: cum eadem possit esse Versio, licet capitum & sententiarum ordo permutetur; nec a situ in codice Sacro pendet Verbi divini auctoritas, sed a Dei ipsius infallibili veracitate, & supremo imperio. Sic, sive Prophetæ majores, ut hodie; sive minores, ut olim, primo loco ponantur; eadem est utrorumque auctoritas. Sic in N. Test. ordo Evangelistarum, Actuum, & Epistolarum hodiernus multum differt ab illo, quem in multis antiquis MSS. codicibus invenimus: hoc tamen earum auctoritati non derogat. *Non enim cura erat Prophetis, tempora conservare, quæ historiæ leges desiderant*: ut olim Hieron. in cap. 25. Hierem. Judæi etiam hodie ordinem librorum V. Test. diversum habent

ab

ab eo, quem tam Græci, quam Latini habent codices, omnesque Versiones hodiernæ in linguis vernaculis.

42. Quinto, Ex antiquis libris MSS. quorum quidam nuper in lucem editi, Versionem illam Veterem τῶν ό adhuc extare, clarissime ostenditur. De codice Vaticano & nostro Alex. non opus est plura addere iis, quæ antea dicta sunt. Hi enim cum Hieronym. vel Origenis fere tempora attingunt, palam testantur, Versionem Græcam, quam his temporibus Ecclesia secuta est, eandem cum hodierna esse. Præter hæc, alia omnia, quæ hodie reperiuntur, vetusta monumenta idem demonstrant. 1. Codex Cottonianus exhibet Genesis Versionem Græcam, cujus pleraque capita ad Gen. 47. cum Editione Romana collata, in Tomo nostro sexto habentur. Liber hic MS. est longe vetustissimus, Vaticano, & Alexandrino antiquior: quem sæpius audivi Rev. Usser. affirmantem, *esse omnium totius orbis antiquissimum*, quantum conjicere posset. Si vero cuiquam placuerit Variantes Lectiones istius codicis, quas notavimus, perlegere; perspiciet plane, eandem cum hodierna Versionem illam fuisse; nec in rebus alicujus momenti discrepare: & varietates paucas esse, quales in omnibus libris, si cum antiquis exemplaribus conferantur, inveniuntur. 2. Testatur Doctiss. Masius, Præf. in Jos. se habuisse Syriaca exemplaria antiqua supra mille annos abhinc *conscripta Alexandriæ. viz. anno ab Alex. Mag.* 927. hoc est, ante annos 1000. secundum æram Christianam: *qui ad verbum conversa erant ex Græco exemplari, quod manu Eusebii ad Origenis libros, quo in Ecclesiæ Cæsariensis Bibliotheca asservabantur, emendatum erat; cum ei ad hanc rem adjutor fuisset suus Pamphilus.* In his libris Syriacis, cum omnes ubique notæ, (asterisci, obeli, lemnisci, & hypolemnisci,) summa cura, & incredibili diligentia appositæ fuerint; sine magno labore, & nullo errore deprehendi judicarique poterant, eæ, quas modo dicebam, additiones. Libros habuit præter Josuam, ut ipse refert, Judicū, Regum, Chronicorum, Esdræ, Estheris, Judith, Tobiæ, & partem Deuteron. Ex hoc codice Syriaco, qui ipsissima Origenis Hexapla referebat, librum Josuæ edidit Masius, & asteriscos omnes atque obelos, lemniscos etiam & hypolemniscos apposuit, (quos in Tomo nostro ultimo Lector inveniet,) & omnia quam accuratissime correxit; ut, demptis asteriscis, Versionem Græcam puram, quæ in Hexaplis extabat, exacte repræsentaret. 3. Extat in Bibliotheca publica Cantab. vetustissimum exemplar Chronicorum, quod ex Græcia cum aliis multis selectis libris Græcis olim allatum erat, per Theodorum, Archiepiscopum Cantuariensem, qui sedem illam tenuit anno Christi 668. teste Godwino de Præsulibus Angliæ: unde constat ante mille annos hunc librū scriptum fuisse. Antiquis literis descriptus est, quarum figura in quibusdam ab hodiernis differt. Hunc codicem cum Romana collatum habeo opera generosi summæq; spei Juvenis, D. Man, Collegii Christo dicati Cantab. nuper Commensalis, qui Lectiones Variantes mihi misit, quas in Tomum ultimum rejicimus. 4. Edidit Joh. Curterius Procopium in Esaiam, cum ejus Versione Latina: cui etiam addidit Esaiæ textum ex admirandæ antiquitatis libro MS. quod olim ad Cardinalem Rupifucaldianum pertinuit, & Marchalum Renatum aliquando possessorem habuit. Liber iste, ut refert Joh. Morinus, qui ipsum vidit, & cum aliis exemplaribus contulit, continet Prophetas, (e quibus Esaiam publici juris fecit Curterius,) Hoseæ quatuor priora capita cum commentariis Joh. Philippæus. Descriptus est ille codex ex Apollinarii Cœnobiarchæ codice, in quo ad finem hæc verba adjiciuntur; *Desumptus est Esaias ex Hexaplis, juxta Editiones: collatus autem cum Hexaplo alio, in quo ista adnotantur. Accurate Editiones omnes correctæ sunt: collatus enim cum Tetraplo Esaias & cum Hexaplis. Ad hæc, ab initio etiam usque ad visionem Tyri, accuratius emendatus est: usi enim fuimus ad finem usque Visionis, quæ de Tyro est, Tomis Origenis, in quibus Esaiam explicat: & sedulo advertentes, quo sensu singulas dictiones sumpsisset, quantum potuimus, omne dubium ex sensu ipsius correximus. Præterea collata est etiam quæ LXX virorum est Editio cum iis, quæ in Esaiam scripsit Eusebius, atque in quibus erat varietas ex indagato explicationis sensu, eam ipsi quoque correximus. —Ego Eusebius Scholia adjeci. —— Pamphilus & Eusebius correxerunt.* Hic videmus Apollinarium purissimum textum ex Hexaplis & Tetraplis exscripsisse: quæ vero ex aliis codicibus exscripsit, in margine annotavit; obeli autem notam in honorem LXX omisit. Notæ, quas in margine adhibuit, sunt, asteriscus, lemniscus, & hypolemniscus, illo addito ex Hebræo, his ex variis codicibus. De quibus aliisq; ad hoc MS. pertinentibus, vide quæ in ultimo Tomo nostro habentur collecta a Doctiss. viro Guilielmo Norvvich, S. T. D. nuper S. Petri Cant. Socio; qui librum cum Editione Romana contulit, obelos, omnesque varietates collegit, & quicquid in vetustissimo isto codice observatu dignum est, non minori judicio, quam diligentia extraxit. 5. In Cardinalis Barbarini Bibliotheca Romæ, est aliud exemplar Prophetarum vetustissimum, scholiis marginalibus ex Aq. Symmacho, Theodotione, Luciano, & in Hos. 5. ex Versione Quinta, item ex Heb. & Syr. ut & aliis exemplaribus LXX insignitum. Secundum Hexapla hunc codicem correctum fuisse constat, quod in locis quibusdam scriba exhibet specimina quædam textus Hebræi, & Versionum Græcarum, prout in Hexaplis disposita erant, per columnas, de quibus quædā supra dicta sunt. sect. 23. Hujus exemplaris collationē cum Editione Romana comparavi, quam cum varietatibus in textu, & scholiis Marginalibus inter alia ejusmodi in ultimo Tomo hujus operis Lectori exhibemus. Horum vetustissimorum exemplarium collationes, si quis cum Editionibus hodiernis, Veneta, Romana, aut Alexandrina, quorum discrepantiæ dicto Tomo sexto habentur, conferre velit; inveniet inter omnes magnum consensum: varietates etiam pauciores & minoris momenti esse, quam quæ ex variis Græcis N. Testamenti exemplaribus congessimus. Adeo ut si quis ex iis inferre velit, non eandem esse Versionem illam antiquorum cum hodierna, eadem opera etiam probabit, Evangelia, ut in hodiernis extant codicibus, non esse eadem cum illis, quæ ab Evangelistis scriptis tradita erant: quod qui assereret, helleboro opus habet. Discrepantiæ enim, quæ occurrunt, tales sunt, ut plerasque ex scribarum inscitia, incuria, vel sciolorum audacia irrepere potuisse, facile deprehendi possit.

43. Sexto, Si omnia alia argumenta deficerent, Ecclesiæ Græcæ praxis continua omnibus novandi studio haud occæcatis satis probaret, eandem Versionem hodie extare, quæ apud primævam Ecclesiam in usu fuit. Cum enim ab initio nascentis Ecclesiæ Græci aliam non agnoverint, quam illam τῶν ό, quam in Ecclesiis publice prælegerunt, populo in concionib⁹ & Homiliis exposuerunt, scriptis suis explicarunt & illustrarunt; nec aliam in hunc usque diem in cultu publico, & officiis Divinis usurpant, (unde profitentur Ecclesiæ Romanæ Doctores, Bonfrer, Præloq. c. 16. sect. 4. Sixt. Senens. Bibliothec. lib. 8. *Si reconciliatio fieret inter Ecclesiam Græcam & Romanam, haud aliam Versionem habituros fore Græcos, quam quæ ipsis nunc in usu est;*) quis imaginari potе-rit, Ecclesiam illam amplissimam, & olim florentissimam, quæ tot viros doctrina & sanctitate claros peperit; Scripturam, quam ipsorum lingua ab initio habuerint, quæque in usu quotidiano apud eos fuerit, sartam tectam non conservasse; cum Judæi Hebræum textum, Romani Latinum, Syri, Maronitæ, Syriacum, conservasse videamus? Vel si sordes quasdam temporis progressu contraxerit, quis Ecclesiarum rectores ita incuriosos & stupidos crediderit, ut ex antiquis exemplaribus non emaculaverint, & correxerint? Imo his rite perpensis, liquet, moraliter (ut loquuntur Scholastici) vix possibile esse, Versionem hanc periisse. Quinetiam, Translationes omnes antiquæ inter Orientales (ubicunque Christus Ecclesiam sibi collegit,) quæque ex Græca τῶν ό expressæ sunt (excepta Syriaca prima) Græcam illam adhuc extare, clare testantur: omnes enim cum Græca hodierna conspirare, ex collatione quisque perspicere potest, Hoc ex his Versionibus, earumque partibus, quæ ad manus nostras pervenerunt, & ... Bibliis hisce imprimuntur, Arabica (exceptis libris quibusdam) & Æthiopica, ... videre: discrepantias vero, quæ occurrunt, vix ullius esse momenti. Reliquas etiam, quæ adhuc ineditæ, scil. Syriacā illam secundam, (de qua Syrus Scholiastes) Armenorum a Chrysostomo, vel a Georgio Patriarcha eorum, Gothorum ab Ulphila, Dalmatarum ab Hieronymo factas, ex eodem fonte τῶν ό profluxisse plerique sentiunt: cumque tot Græcæ Versionis propagines ubique terrarum extent; quis credet ipsorum radicem exaruisse: vel tot scaturigines orbem terrarum irrigare, fontem vero nullibi reperiri posse?

44. Tandem adducere possumus Adversariorum præcipuorum testimonia, qui fatentur Versionem illam, quam post quartum Philometoris natam ... trantur, quamque Apostoli citarunt, adhuc manere: licet Vulgatam & corruptam esse clamitent. Sic enim Vir magnus, de quo supra, (qui instar ... torum esse possit, cum omnes, qui LXX Versionem oppugnarunt, eruditione multiplici longe superet,) Cap. 3. p. 21. scribit, *Stante adhuc Alexandrina Ptolemæi Philadelphi Bibliotheca, in qua accurata illa Pentateuchi interpretatio asservabatur, etiam perturbatam illam, quam hodie habemus, Legis Mosaicæ Versionem in manibus hominum fuisse, Demetrii illa ... mundi Chronologia manifeste demonstrat. Neque Legis solum, sed & Prophetarum ex Hebraico factam Versionem tunc extitisse, in Ecclesiastici sui Prologo Jesus ... racides indicat.* Et cap. eodem, pag. 25. *Christi postremis & Apostolorum primis temporibus scribens Alexandrinus Philo, quod communi Hellenistarum ... eadem tum quoque esset recepta, in Pentateuchi explicatione semper illa ... —Et ob eandem causam Apostoli & Evangelistæ, in citandis Veteris Scripturæ testimoniis frequenter, in sermonis vero genere passim hanc sequuntur.* Idem etiam paulo ante, de Hieronymo affirmat; *Inde* (ait) *Hieronymus, quod in Ecclesiam Editionem obtinuisse videret, in Scripturarum citatione & ipse ...* Hic videmus, Editionem illam Græcam, quam hodie habemus, fuisse in hominum manibus ante Christum natum; eadem Philonem usum esse; imo Apostolos & Evangelistas in citandis Vet. Scripturæ testimoniis frequenter, & in sermonis genere passim hanc sequutos; eandem Hieronymum usurpasse: quod nobis sufficit ad probandam conclusionem nostram. Quod enim perturbatam & corruptam illam fuisse dicit, in responsionibus ad sequentes objectiones examinabimus.

45. Ad argumenta contraria, quæ a quibusdam adferuntur, jam devenimus ... est. Primum & præcipuum, quo innituntur, est, quod locis innumeris Græca hodierna Versio a textu Hebræo discrepet, ut conferenti ubique patet; cum tamen Aristæus scripserit, *admirabilem rerum & verborum consensum fuisse inter Versionem Græcam, & libros Hebræos*: & Philo lib. 2. de Vit. Mos. cujus verba supra retulimus, scribat, *Græca* Hebræis (vel, ut ille loquitur, *Chaldaicis*) *exacte respondisse*: nec tantum verba, sed & integri versus & periodi, addantur in LXX, quæ non sunt in Hebr. vel deficiunt in LXX, quæ sunt in Hebr.

46. Ad hoc, quod palmarium est ipsorum Argumentum, respondemus. Primo, licet in multis discrepet Versio Græca ab Hebræo; hoc discrimen tamen est in rebus parvi momenti. Fatentur enim adversæ sententiæ patroni, ita ... disposuisse divinam providentiam, ut omnia salutaria dogmata, quæque fidem ... mores spectant, in hac Versione sarta tecta conserventur, nec quicquam continere iis contrarium, teste Rev. Usser. Epist. ad Lud. Capell. Hoc vero ... est, ut Versio aliqua dicatur Authentica juxta quosdam Romano-Catholicos, Bonfrer. Serarium, & alios: quorum sententiæ licet non assentior; ... tamen est argumentum ad hominem, qui hoc argumento contra Versionem Græcam uti non possunt. Secundo, negandum, LXX ad verbum vertisse: ... ad sensum plerumque respexerunt magis, quam ad verba: unde Paraphrastas sæpius agunt, ut supra demonstravimus. Apostoli sæpe etiam, dum loca ex LXX allegant, Paraphrastas agunt; quædam addendo explicationis gratia; quædam detrahendo, ubi sensus plenus esset sine illis. Hoc modo Interpretes, sensu ... mutato, verba sæpius mutarunt, & aliquid explicationis gratia addiderunt. Esa. 50. 6. Hebræus habet, *Corpus meum dedi percutientibus, & genas ... vellentibus:* Sept. vero clarius (quasi de Christo) explicant, *Dorsum meum ... di ad flagella, & genas meas ad alapas.* Esa. 65. 2. Ex Hebr. reddit Hieronymus, *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum:* Sept. reddunt, ... *credulum & contradicentem*, prout & Apost. Rom. 10. ult. Philo itaque & Aristæas non sunt aliter intelligendi, quam eos ita interpretatos esse, ut ... verba optime congruerent: quod evidenter de Philone constat, qui ubique Scripturam allegat secundum Versionem Græcam, prout eam hodie habemus, nec aliam tamen Versionem agnovit, quam illam, quæ suo tempore vigebat. ... Tertio, in multis videri LXX a textu Hebræo differre, cum tamen optime conveniant: ita ut nec ad Variam Lectionem in Textu Hebræo, nec ad errorem LXX necessario recurrendum sit. Sæpe enim vox Hebræa varias habet significationes, quarum unam secuti sunt Rabbini, Hieronym. & alii Interpretes, aliam Septuaginta. Unde (ut observat vir Doctus) *Neoterici, qui Versionem ... magno supercilio despiciunt, cum ex solis Rabbinis & eorum Lexicis ... delibus, dictionum Hebraicarum sensum emendicant; haud mirum est, ... tionem genuinam ipsis videri alienam.* Ut cum verba Gen. 4. 9. *Ad prædam ... disti, fili mi*; Sept. reddunt, *Ex germine ascendisti*, Quia vox טרף tam ... quam *prædam* significat. Sic Numer. 21. 1. vox נגב ab Hieronymo ... *meridies*, a LXX *desertum*: utrasque enim significationes complectitur. ... aliis locis (speciminis ergo) egregie ostendit D. Pocockius in Portæ Mosis ... pend. cap. 1, 2, 3. &c. ubi pluribus demonstrat, *Verba quædam Hebraica (quæ unam tantum significationem vulgo putantur habere, eo quod in Bibliis habemus reliquias Linguæ Hebraicæ,) aliam posse significationem ha...*

...LXX reddiderunt: *quæ non tantum ex textu Hebræo & loci circumstantiis* ...rari potest, *sed & ex Versionibus antiquis, (quarum auctores vixerunt tempori*...*bus, quibus Judæorum res & lingua magis florerent, & facilius hæc addisce*...*rentur,) quales præcipue Græca LXX, & Chaldaica; & ex Rabbinis, qui in hac lingua, quam a teneris unguiculis statim addiscunt, exercitatissimi sunt: & quod ad verba attinet, non parum iis tribuunt Christianorum cordatiores; & tan*...*dem ex vicinarum linguarum collatione, Syriacæ, Chaldaicæ, & Arabicæ.* Hinc Jer. 31. 32. בעלתי *Baalti* non necessario per *dominatus sum, vel mari*...*tus fui*, sed commode per ἠμέλησα, *neglexi, despexi*, verti posse ostendit, pro...ut verterunt LXX. Esa. 28. 16. לא יחיש *non festinet*, verti posse cum LXX μὴ καταισχυνθῇ, *non pudefiet*. Non aliter itaque legerunt LXX, quam nos hodie: sed aliter reddiderunt, quam recentiores, cum varias significationes ambitu suo idem verbum comprehendat. Sic in loco celebri, Psal. 19. 5. *In omnem terram exivit* קום Kavam, *linea eorum*, quod vertunt LXX φθόγγος αὐτῶν, *sonus eo*...*rum*, (unde suspicantur multi olim in textu Hebr. lectum fuisse קולם *vox eo*...*rum*,) ostendit ille ex Arab. voce קו aliud significatum, licet minus notum, con...venire, scil. tam *clamoris*, quam *lineæ vel amussis*: unde recte verti possit cum LXX, *vox eorum*. Hæc inter alia profert vir ille doctiss. quam viam utinam alii tentassent, antequam virgulam censoriam ad LXX Versionem apposuissent, vel in Hebr. ad codicum varietatem confugissent. Novi virum doctissimum, lin...guarum peritissimum, qui quarundam Hebrææ vicinarum subsidiis, aliisque fun...damentis nixus, Versionem Græcam cum textu Hebræo reconciliare fœliciter incœpit, & libros quosdam perfecit. Quarto, discrepantiæ multæ ortæ sunt ex scribarum mercede conductorum incuria, & festinatione; qui ut citius pensum absolverent, mendas plurimas reliquerunt; (quod in libris toties descri...ptis, & ubique terrarum dispersis, facile evenire poterat;) aliæ etiam ex auda...cia & temeritate sciolorum, qui sub specie corrigendi textum corruperunt: aliæ ex glossematis in margine ex aliis exemplaribus annotatis, quæ in textum post...ea migrarunt; (quod in omnibus libris nimis frequens est & familiare:) aliæ ex Interpretum lapsu: nam in quibusdam eos errasse, ut homines, nullatenus du...bitandum. Nam facile erat ipsos hallucinari in opere adeo difficili, a nemine antea tentato, in quo neminem habuere præeuntem vel prælucentem: cum de...stituti etiam fuerint plurimis adminiculis, quæ nos habemus; nec alio viatico instructi, quam mediocri (licet pro temporum ratione magna) Hebraicæ & Græcæ linguæ cognitione: qualis tunc temporis inter Judæos esse poterat, quo seculo Græca illis peregrina & barbara fuit: Hebraica etiam per ducentos fe...re annos Judæis desierat esse vernacula, ut observavit Doctiss. Capell. de lo...cis parallelis. Novimus rerum omnium principia rudia esse: nec mirandum, pro...gressus in omni cognitionis genere meliores indies fieri: facile enim est inven...tis addere. Ipsi primo hoc tentarunt, & alii ipsorum opera adjuti loca quæ...dam fortasse melius reddere possunt: nam Pigmæus Gigantis humeris insidens, longius prospicere potest, quam Gigas ipse. Unde fieri possit, ut sequentibus seculis, quibus tot tam Judæi, quam Christiani in hoc studio incubuerunt, & Sa...crarum literarum illustrationi operam navarunt, quidam Versione hac suffulti multa observaverint, & commodius explicarint, quam qui primo glaciem frege...runt. Quinto, etiam ex codicum Hebræorum Varietate quasdam discrepan...tias fluxisse, certum est: unde unam lectionem secuti LXX, aliam Rabbini & Pharisæi, qui libros Hebræos post Antiochi tyrannidem recensuerunt. Hoc con...stat ex notis marginalibus Keri & Ketib, prout supra notavimus: ubi LXX aliquando lectionem, quam postea in marginem retulerunt Masorethæ, in textu secuti sunt. Judæorum enim scribæ privilegium ἀναμαρτησίας habuis...se, præ Nov. Testam. descriptoribus, nulla ratio suadet. Ex defectu etiam punctorum non negandum, voces quasdam & sententias ambiguitate laborasse, & alio sensu reddi posse. Idem etiam ex literarum transpositione, mutatione, &c. ob soni vel figuræ affinitatem, aliisque de causis, accidere posse, osten...dunt Schindlerus Præf. Lexic. Pentaglott. & D. Capellus Criticæ lib. 4. Hæc omnia accurate distinguere, & ex causis dictis discrepantias singulas sigillatim colligere, ut quænam ex scribarum negligentia, sciolorum audacia, Interpre...tum inadvertentia, vel codicum varietate, profluxerint, dignosci possit, opus esset viris, qui judicio, doctrina, & otio abundant, dignissimum: in quo multa quidem præstitit Nobilius; omnia tamen non ita perfecit, quin multa adhuc re...stant in eodem genere peragenda.

47. Objiciunt secundo, Tetrapla, Hexapla, & Octapla periisse, & una cum iis eam, quæ pro pura & sincera LXX Versione olim habita est: Sic vir Rever. Præterea exemplaria hodierna mixta esse ex Aquilæ, Sym. Theodot. aliisque Versionibus, una cum illa LXX: Origenis etiam asteriscos & obelos evanuisse; ita ut Vulgata & mixta sit, quæ hodie habetur. Resp. negando, puram & since...ram illam, quæ in Origenis Hexaplis extabat, una cum Hexaplis periisse: nec pos...sum non mirari virum Rever. ista scripsisse; cum idem sæpius Hiero. Epistolam ad Suniam & Fretelam citaverit: ubi diserte affirmat Hieron. *puram illam, quæ in Hexaplis erat, a se versam fideliter in Latinum sermonem, eandem Hierosoly*...*mis, atque in Orientis Ecclesiis decantari, necnon in eruditorum libris incorru*...*ptam & immaculatam reservari.* Si in Orientis Ecclesiis & Hierosolymis in usu fuit hæc pura translatio; si ab ipso Hieronymo in Latinum versa, cujus Versioné Prophetarum adhuc inter ejus opera habemus; si in eruditorum libris tunc temporis extabat; quomodo perire poterat cum Hexaplis? Adeone negligen...tes erant omnes Ecclesiæ Orientis; ita vecordes omnes eruditi, ut nil cura...rent de pura Versione posteris transmittenda: sed veram & sinceram Editio...nem, quam publice in Divinis usurpabant, perire sinerent? Imo nobis pura exemplaria reliquerunt: adhuc enim habemus exemplaria cum Hexaplis con...venientia, quædam ex iis correcta & elaborata, de quibus supra prolixe disse...ruimus.

48. Si quis vero dicat, omnia illa exemplaria vetusta Vulgatá tantû Editioné re...ferre, non purá: licet de Vulgata illa Editione quædá supra habuimus, hoc adden...dû censem⁹; maxime absurdum esse hoc effugiû, & ab omni ratione alienum. Sup...ponit enim, omnes qui codices suos emendare & corrigere desiderabant, negle...cta pura & sincera Editione, quam ipsi pro tali habebant, quæq; ad manum erat, impuram secutos esse; & seipsos Ecclesiasque misere per summam stultitiam de...cepisse. Si vero per Vulgatam intelligant mixtam cum asteriscis; pura esse poterant istiusmodi exemplaria, si asteriscos habuissent appositos. Nam, ut Hi...eron. ad Augustinum, *Tolle, vel ne legas, quæ sub asteriscis posita sunt, & ha*...*bebis reliquam Versionem LXX.* Sic in ipsa Vulgata erat & Editio pura.

49. Tertio, objiciunt quidam, αὐτόγραφον ipsum τῶν ο' periisse in conflagra...tione Bibliothecæ Ptolemæi: ergo hodie non extat verum aliquod exemplar. At hoc plane puerile est, & responsione seria vix dignum, cum tempore confla...grationis istius nemo ignoret, infinita fuisse exemplaria inter Judæos ubique di...spersos, qui hanc Versionem publice in Synagogis, & privatim legerunt. Simili argumento probare possent, nulla sincera Vet. vel Novi Testamenti exempla...ria hodie extare, quia omnes codices Originales perierunt, & a multis seculis nullibi extarunt. Certe helleboro opus habet, qui inde probare vellet, nulla vera Sacrorum librorum αὐτόγραφα hodie haberi. Ratio tamen est plane eadem, vertant se quocunque velint.

50. Quarto, objiciunt alii, Sept. Seniores tantum quinq; libros Mosis vertisse, cum in Editionibus hodiernis omnes Vet. Testamenti libros conversos habea...mus. Ad hoc supra responsum, Paragr. 11. quo Lectorem remitto.

51. Quinto, affirmat Hieron. Præf. in Job, *Si quis ea, quæ in hoc libro sub asteriscis addita erant, detraxerit, pars maxima detruncabitur*: & in Latinis codicibus ante suam emendationem, 70, vel 80 Versus defuisse. Danielis eti...am Versionem Græcam ita corruptam fuisse, ut Ecclesiæ Christianæ, quæ in aliis libris LXX Versioné secutæ sunt, hic eam repudiarint; & quod in ejus locû The...odotionis Versionem substituere coactæ sint. Librum etiam Estheræ valde cor...ruptum fuisse ostendit vir ille doctiss. ex Hieron. & ex duobus exemplaribus MSS. multû inter se discrepantibus: producit etiam ex Editione Romana Judicum cap. 8. & cum Editione nostra Alexandrina confert, ut magnam inter illa duo vetustissima exemplaria discrepantiam probet: nec non ex Justino loca varia profert, quæ a lectione codicum hodiernorum multum distant. Respondeo. In Danielem magis æquus erat Hieronym. (licet in LXX omnium Veterum maxi...me iniquus,) quam Neoterici nostri: nam alias causas refert, cur Theodotionis interpretatio loco τῶν ο' perlecta publice fuerit; non quod vitiosa erat, & adeó corrupta illa τῶν ο', ut aliam coacti sint Ecclesiæ præsides ejus loco substituere: nam nihil tale apud Hieronymum legitur. Verba ejus sunt; *Cur hoc acciderit, nescio. Sive enim quia sermo Chaldaicus est, & quibusdam proprietatibus a no*...*stro eloquio discrepat, noluerunt LXX Interpretes easdem linguæ lineas in trans*...*latione servare; sive sub nomine eorum, ab alio nescio quo, non satis Chaldæam lin*...*guam sciente, editus est liber; sive aliud quid causæ extiterit, ignorans; hoc unum affirmare possum, quod multum a veritate discordet, & recto judicio repudiatus sit.* Hic videmus, Hieronymum alias causas adferre: inter quas est & illa, quod non a LXX, sed ab alio linguæ Chaldaicæ ignaro, versus sit hic liber: quod probabile est. Cur enim Ecclesiarum Magistri hunc potius librum, quam reliquos, respuerent, non video, si ab iisdem auctoribus profectum fuisse credidissent. Hoc telum itaque Versionem LXX non petit. Si conjecturæ locus sit, videtur hic liber, cum prophetias haberet apertas de mutatione, & ruina maximorum Or...bis regnorum, sub quibus Judæi vixerunt, publice ab iis prælectum non fuisse, ne principes, sub quorum jugo erant, irritarent: ut de Apocalypsi suspicantur multi, ob hanc causam non statim publicatam, vel in Ecclesia receptam, quia in ea multa mala imperio Romano prædicta erant. Imo fortasse ob eandem cau...sam, Sept. hunc librum non transtulerunt, ne Ptolemæum offenderent; sed ab alio quodam postea in Græcum conversus erat. Ad illud Hieronymi, de triplici fere parte libri Job in Vers. LXX. decurtato; Resp. Hieronymum fortasse in aliquod tale exemplar mancum & imperfectum incidisse, vel in quibusdam Ec...clesiis talia exemplaria forte vidisse: at alia omnia exemplaria talia fuisse, a vero alienissimum esse, testantur codices MS. antiquissimi, Vaticanus & Ale...xandrinus, quorum uterque Hieronymi seculo antiquior est: in quibus liber Job integer habetur; prout hodie in aliis libris impressis legitur. Idem etiam constat ex Veterum scriptis, qui vel in librum Job commentarios ediderunt, ut Greg. Magnus; vel ejus loca quædam explicant, vel allegant, apud quos altum est de hisce defectibus silentium: imo liquet, ipsum Hieron. hunc librum integrum le...gisse. Ex hoc autem aliisque liquet, Hieronymum omnem occasionem captasse Versionem hanc deprimendi, quo facilius suam ex Hebræo traductam in Ecclesi...am Latinam ejus loco introduceret: nec tuto fidendum Hieronymo in iis, quæ contra Versionem LXX profert; cum ex animi impetu & fervore, affectibus ni...mis indulgens, multa hyperbolice locutus sit, imo circa eam variis locis sui ob...litus aperte contradictoria scripserit. Idem de libro Estheræ dicendum, Hierony...mum ex uno vel altero codice, quos viderat, de omnibus temere pronunciasse. Nam in libris MSS. Hieronymo antiquioribus, liber Esther, consentit cum ex...emplaribus reliquis impressis. In omnibus quædam sunt, quæ Apocryphorum nomine in quibusdam exemplaribus recentioribus seorsim imprimuntur, quæ in omnibus antiquis codicibus per totum librum interspersa reperiuntur: quæ forte Hieronymo erroris occasionem dederunt, cum aliter in codice Hebræo legerit. In exemplaribus antiquis Romano, & Alexandrino discrepantiæ quæ...dam occurrunt, ut in omnibus antiquis codicibus, præsertim in libris Judicum & Regum: at vix alicujus sunt momenti, nec plerumq; aliæ, quam quæ ex scri...barum oscitantia, vel sciolorum audacia in omnes libros irrepere possunt. Imo in Novi Test. antiquis Græcis codicibus, si quis exemplaria impressa cum antiquissimis MSS. illo Bezæ, nostro Alex. aliisque, quæ a nobis collata ultimus noster Tomus exhibet; tot inveniet discrepantias, ut si aliquid valeret hoc argu...mentum, codicum Novi Fœderis auctoritatem, ut antea diximus, enervaret, vel prorsus everteret. Quæ ex Justino, aliisque Patribus adferuntur, quæ ab hodier...nis codicibus differre videntur, haud magni ponderis sunt: nam Patres sæpe memoriter verba Scripturæ citant; ad sensum, non ad verba respicientes: sæpe per allusionem referunt, ubi nec sensum quærunt; aliquando codices habuere vitiatos, per glossemata per culpam librariorum intra textum illapsa, & cum eo commixta: hinc testimonia sæpe proferunt a LXX diversa. Hoc enim mul...tis solenne fuit, cum Versionem LXX legerunt: eamque vel cum Aq. Sym. vel Theodos. contulerunt, vel cum textu Hebræo, quædam in margine annota...re, ubi aliquod discrimen deprehenderent: unde notis istis ex margine in tex...tum receptis, qui istiusmodi codicibus usi sunt, vel aliis ex ejus descriptis, sæpe multum discrepantia a vera τῶν ο' lectione verba referunt.

52. De Auctoritate hujus Versionis, quantumque ei tribuendum sit, licet ex dictis judicare possimus: quædam tamen addenda duximus, ad recentiorum ora obstruenda; qui Hebraicæ veritati, vel Vulgatæ Latinæ honorem debitum exhibere se non putent, nisi in Græcam Versionem involent, & tantum non pedibus conculcent. Inter alios, Arnoldus Bootius & Taylerus, in examine Præf. Joh. Morini in Biblia Græca, passim ipsos LXX incusant falsati textus Hebraici; & tragice exclamant, quod *illustrissimam de Christo Prophetiam, Esa. 42. 1. perverterunt, & ad Israelitas Dei verba detorserunt.* Et ibidem illis ad...scribunt *indignam & plane intolerandam perversionem nobilissimæ Prophetiæ de Passione Domini nostri, Zach. 12. 10.* & multa istiusmodi in antiquissimam & ipsa

ipsa canitie venerandam Versionem passim eructant. Inter Romano-Catholicos etiam non desunt; qui licet haud ita intemperanter in ipsos Interpretes scribant, omni tamen auctoritate Versionem spoliant. Inter alios Pet. Possinus de Geneal. Christi, c. 5. & Martinus Martini Hypotyp. Theolog. l. 1. c. 4. Joh. Curterius Præf. in Procop. Esaiam affirmat, *omnes Græcas Editiones, sive typis mandatas, sive in Bibliothecis adhuc latentes, mixtas esse:* cum tamen liber, quem cum Procopio edidit, Esaias secundum exemplar Marchali sive Rupifucaldianum de (quo supra) contrarium plane ostendit.

53. Inter Veteres solus Hieronymus passim Interpretes erroris incusat, & ipsorum Versionem carpit, Comment. in Prophetas, & alibi. Præf. priori in Job; *Neque* (inquit) *fieri potest, ut quos plura intermisisse susceperint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur; præcipue in Job: cui si ea quæ sub asteriscis sunt subtraxeris, pars maxima detruncabitur.* Loca vero, quæ ex Hieronymo in contrarium adferuntur, ubi honorifice de LXX & eorum Versione loqui videtur, ut Præf. 2. in Paralip. ubi scribit, *eos Sp. S. plenos ea quæ vera fuerunt transtulisse, sed scriptorum culpæ adscribenda errata,* &c. Et lib. 2. Apol. contra Ruffinum, ubi profitetur, *se nunquam LXX Interpr. tantillum voluisse detrahere: Egone* (inquit) *contra LXX Interpretes aliquid sum locutus, quos ante annos plurimos diligentissime emendatos meæ linguæ studiosis dedi?* &c. Hæc, inquam, loca hoc tantum probant, vel Hieronymum sententiam mutasse, vel cum ab adversariis premeretur, quasi ipsis detraheret, ut invidiam a se amoveret, honorifice de LXX scripsisse: cum tamen in expositionibus, ubi libere quid sensit deprompsit, passim eorum interpretationem carpserit: unde videtur, Hieronymum sui oblitum, interdum de hac re contraria scripsisse.

54. Quæ vero a Recentioribus contra hanc Versionem dicuntur, longissime a vero abesse, cuivis constabit, qui animo perpenderit, universam Christi Ecclesiam aliam Versionem, per quingentos post Christum annos, præter hanc, & quæ ex ea derivatæ sunt, Versiones, (unica excepta Syriaca) ignorasse; hanc una cum fide Christiana ab Apostolis accepisse, & tantum non pro sacrosancta habuisse; tantumque abfuisse, ut de Interpretum fide dubitarint, ut potius Sp. S. dictante, ita eos scripsisse, affirmarint. Etsi enim Interpretes eos fuisse, non Vates existimo: tamen Sacros codices sponte eos corrupisse, (licet, qua homines, errare potuissent,) dictu nefas, omnes existimarint. Unde valde temeraria (ne quid gravius dicam) est illorum censura, qui *ipsos pro arbitrio addidisse, detraxisse, & quodlibet mutasse: lusumque ipsis fuisse, omnia pro libitu mutare & corrumpere,* dicunt: quod non Interpretum erat, sed corruptorum pessimorum, imo impiorum & perditissimorum nebulonum: hoc enim nulli homini sobrio, vel mentis compoti in mentem venire poterat; nedum viris tantis, doctrina & probitate celeberrimis. Quæ vero a Viro Summo dicuntur, infirmis niti fundamentis, ex sequentibus liquet. 1. Quod de authore nescio quo habet hujus Versionis, qui eam coactus est conficere, & quanta potuit negligentia perfecit, *ne porcis,* (id est, gentibus,) *margaritas projiceret.* &c. plane novum est & inauditum; cum nullum Veterum testimonium pro eo adferat: imo omnes historiæ, omnesque veteres scriptores reclamant, qui unicam tantum Versionem agnoscunt, eamque LXX Interpretibus adscribunt: Vel si Pentateuchum solum ad LXX referant, ut Judæorum quidam videntur: nemo tamen reliquorum librorum Interpretes textum sponte corrupisse, vel coactos illum vertisse, affirmavit; sed a Judæis quibusdam in gratiam Judæorum Alexandrinorum, qui Hebraicam linguam ignorarunt, conversum fuisse opinantur. Qui vero contra unanimem omnium veterum scriptorum, imo totius Ecclesiæ Christianæ, sententiam, quicquam profert, in rebus, quæ testimoniis præcipue nituntur, certe non nudas conjecturas, sed majoris ponderis testimonia, vel liquidas demonstrationes, quibus nemo refragari poterit, adferre debet. 2. Dum Versionem illam corruptam, & a nescio quo profectam, in locum puræ LXX Versionis succrevisse, ejusque nomine tam apud Judæos, quam apud Christianos, invaluisse contendit, plurima inde absurda necessario sequuntur. 1. Hanc impuram & perturbatam Versionem ab omnibus Judæis per Asiam, Ægyptum, &c. publice in Synagogis receptam & usurpatam fuisse: cum tamen, fatente eodem, *pura τῶν ό, saltem Pentateuchi, Versio in Ptolemæi Bibliotheca usque ad Cæsaris tempora extaret, cui omnibus liber aditus patebat;* & *ex quo,* teste Aristæa, *Judæi alia exemplaria descripserunt:* Hoc tamen licet optime scirent, voluisse aquam turbidam & cœnosam bibere, potius quam puram & limpidam ex fonte puro. 2. Etsi *pura illa τῶν ό in privatorum manibus extaret temporibus Domini & Apostolorum,* (fatente eodem,) Josephū tamen & Philonem ubique fere turbidam illam in citationibus secutos esse; imo Apostolos (pura illa, quæ tum extabat, neglecta) turbidam & Vulgatam in concionibus & disputationibus usurpasse; imo in sacro Nov. Testam. Canone, omnia fere ex illa citasse, & quasi consecrasse & authenticam fecisse. 3. Eosdem Vulgatam hanc & impuram Versionem Ecclesiæ Christianæ tradidisse, nec de erroribus monuisse, nec de alia meliori prospexisse: cum tamen ipsam τῶν ό sinceram in multorum manibus esse nossent. Hæc & alia ejusmodi ἄτοπα plurima, ex uno dato, necessario sequuntur, quæ digito monstrare satis erit. Denique, si vera essent, quæ affirmant Neoterici, eorum causam nil juvarent. Nam sive hæc Versio facta fuerit sub Philadelpho, sive sub Philometore, sive a LXX viris, sive ab aliis, cum apud omnes certum sit, quibusdam ante Christum seculis a Judæis publice receptam, & ab Apostolis & Ecclesia Christiana usurpatam, ut ex dictis abunde liquet; auctoritatem eandem habet, & habere debet apud omnes. Nam non ex eo quod per Sept. Seniores facta sit, vel quod tempore Philadelphi, vel Philometoris &c. sed quod tum a Judæis, tum ab Apostolis, & Ecclesia Christiana, accepta & approbata fuerit, auctoritas ejus pendet. Nam ut Synagogam ante Christum; sic Ecclesiam postea, veritatis columnam, & sacrorum codicum custodem, Deus constituit: ex cujus ore legem populus haurire debet, teste Propheta Malach. 2. 7.

55. Huic sententiæ opposita est alia, quæ LXX Interpretibus infallibilitatem tribuit, eorumque Versionem authenticam facit. Hanc Veterum plerique tenuerunt, unico excepto Hieronymo: qui tamen cum ab adversariis premeretur, idem cum reliquis sentire videtur. Hanc sententiam supra rejecimus, Paragr. 8.

56. Aliam itaque auctoritatem Versioni Græcæ non tribuimus, quam aliis Versionibus, quarum nulli Authentiam proprie convenire existimamus: sed auctoritatem tantum humanā. Ante omnes tamen in multis merito eā præferri debere, statuimus; licet non semper sensum absolute meliorem reddat: cum prærogativas sequentes præ reliquis habeat. Primo. Quod sit omnium antiquissima, ante annos fere bis mille facta, prout supra probavimus, a LXXII Viris per Judæam delectis, qui linguarum Græcæ & Hebraicæ peritia, & probitate conspicui erant. Unde infert August. de Civit. lib. 18. cap. 43. *Si non illud verum esset, quod primum; tamen nullus unus Interpres debuit illis anteponi.* Nec sine speciali providentiæ divinæ ductu confecta, quam omnes admirantur: unde de Gentibus *ostium ad Christum* fuisse, dixit Chrysostomus: Si vero nævos aliquos contraxerit; ob canitiē tamen omnibus honoranda esse debet: nam ut Dominus Luc. 5. 39. *Nemo bibens vetus vinum, statim vult novum: dicit enim quod vetus melius est.* Secundo, quod a Judæis ubique terrarum dispersis, publice & privatim perlecta fuerit; cum vix unus e centum textum Hebræum intellexerit: unde nulla in Christianos suspicio cadere posset, quasi eam adulterassent, cum contra Judæos ex hac vaticinia in Christo impleta esse probarent, ipsosque propriis pennis configerent: præcipui enim eorum scriptores, Josephus, Philo, & alii, ex hac Scripturæ loca citare solent. Tertio, quod Apostoli & Evangelistæ eadem in Scripturis Vet. Testamenti citandis usi sint, eamque scriptis suis quasi consecrarunt. Hinc August. Epist. ad Hieronym. ita scribit; *Neque parvum pondus habet illa* (Versio LXX) *quæ sic meruit diffamari, & qua usos Apostolos, non solum res ipsa indicat, sed etiam te attestatum esse memini.* Et de Civit. lib. 18. cap. 44. *Ego pro meo modulo vestigia sequor Apostolorum, qui & ipsi ex utrisque,* id est ex Hebræo & ex LXX, *testimonia Prophetica posuerunt.* Et Cyrill. Hieros. *Has meditare Scripturas, quas in Ecclesiis confidenter legimus: multo te prudentiores, & religiosiores erant Apostoli, & primi Episcopi, veritatis duces, qui nobis eas tradiderunt. Ex hac etiam Apostolorum συγκατάβασιν,* ut fatetur Rever. Usser. cap. 3. pag. 29. *ad Græcam Versionem magnum auctoritatis pondus accessit.* Quarto, Versionem hanc Apostolos Ecclesiæ tradidisse, cum per eam mundum Christo subjugasent: adeo ut per illam inter Gentes Ecclesia genita, & hujus lacte enutrita fuerit. Quinto, Ecclesiam Græcam & Latinam hanc pro Vulgata per 600 annos habuisse. Nam tempore Greg. Magni, tam ex hac traducta Latina, quam nova Hieronymi, in usu erat apud Latinos. Ecclesia etiam Græca, ut ab ejus primordiis aliam non habuit; sic eandem ad hunc usque diem conservavit: nec si cum Ecclesia Romana in unam coalesceret, aliam habitura esset; ut ex præcipuis Romanæ Ecclesiæ scriptoribus modo probavimus. Sexto, Patres & scriptores Ecclesiasticos antiquos, hanc commentariis suis explicasse, populo in Homiliis exposuisse, & scriptis suis illustrasse: adeo ut maxima pars Theologiæ & scientiæ Scripturarum, quam ab antiqua Ecclesia accepimus, per eam quasi per canalem ad nos derivata sit. Septimo, Quod per hanc Patres Ecclesiæ, exorientes hæreses jugularunt & extirparunt, ejusq; surculos quasi ense ancipiti amputarunt: Concilia etiam celebriora, (quatuor prima Generalia, aliaque,) veritatem divinam contra hæreses confirmarunt, canonesque ad fidem & mores formandos ex eadem hauserunt. Ex his aliisque patet, quantum huic Versioni deferendum sit, quantumque supra omnes alias Versiones emineat. Unde non temere rejicienda, licet prima fronte cum Hebræo non convenire videatur; sed omnia tentanda, ut in quæstione præcedente ostendimus, antequam nigrum Theta in eam proferamus. Et in hoc maxime laborandum, si qui nævi in ipsa occurrant, ut ex diligenti collatione cum Hebræo, aliisque Veterum monumentis; & distinguendo inter librariorum errata, & glossemata in textum illapsa, quæ prorsus ejicienda, & alia quæ interpretum lapsui tribuuntur, cum textu Hebræo conciliatio fiat: & ita tandem pristino nitori, Versio hæc nobilissima & antiquissima restituatur.

57. Qui contra Versionem LXX Seniorum calamum stinxerunt, inter alia argumenta, quibus eam impetunt, hoc inprimis urgent; quod in annis Patriarcharum ante & post Diluvium usque ad Abrahamum, a codicibus Hebræis multum variat, & annos circa, 1500 ad calculum Hebræum addat. Etsi vero quæstiones Chronologicæ nihil sunt ad fidem & mores, nec Authentiam textus tollunt; & ad Chronologiam hæc quæstio proprie pertineat: cum tamen ad Versionis Græcæ auctoritatem convellendam a quibusdam hoc adferatur, paucis de eo hoc loco agemus. Cum autem in his numeris concordet Vulgata Latina cum hodierno Hebræo; inde est, quod plerique tum Romano-Catholici, tum Protestantes, computationem Græcorum rejiciant. Vir Summus, (ex quo antea quædam adduximus) c. 2. p. 14. *lusisse* (ait) *in Chronologia ista pertexenda Hellenistam nostrum, nihilque minus, quam Interpretis officio, fungi voluisse; sed data opera ab eo, quod in textu Originali invenit, recessisse; veritatis ratione omni insuper habita in annorum Methusalem, & filii ejus Lamechi designatione.* Quæ quidem censura, ut iniquissima, sic a vero est maxime aliena; tum in eo, quod Hellenistam, nescio quem, auctorem Versionis Græcæ fingit, contra omnes Veteres; tum in hoc de annis Mathusalæ. Cum enim de eo affirmet, ex calculo LXX, ipsum diluvio 14 annis supervixisse contra expressam Scripturam, 1 Pet. 3. 20. Gen. 7. 7. & 8. 16. 28. 23. optime novit, errorem illum omnes codices Græcos non invasisse, cum Augustinus noverit, *In tribus Græcis exemplaribus, uno Syriaco & altero Latino, aliter annos Methusalæ descriptos fuisse.* De Civ. lib. 15. 13. Et idem q. 2. in Genes. dicit, *Quæstionem illam plurium codicum mendositatem peperisse, quia non solum in Hebraicis aliter invenitur; verum etiam in LXX Interpretatione, Methusalem in codicibus paucioribus, sed veracioribus, sex annos ante Diluvium reperiri fuisse defunctus.* Alii eodem anno Diluvii mortuum esse dicunt; & quod pro 167 annis Methusalem, cum generavit Lamech, scribendi sunt, 187. prout in MSS. legitur, & in antiquis. Cottoniano MS. Octateucho Joh. Clementis, & Aldina Editione, ex qua pleræque Germanicæ. Et ita legisse Epiphanium, Augustinum, & Julianum Africanum ex eorum computatione constat. Merus itaque calumniandi pruritus recentiores adegit, ut hæc contra LXX objicerent: cum inter eos doctiores optime norint, in antiquissimis Græcis codicibus aliter legi: unde errorem corrigere debuerunt, non calumniandi ansam arripere.

58. Ut ad reliquorum Patriarcharum annos veniamus; In sex eorum Antediluvianis, post παιδογονίαν annos 100 singulis adimit Versio LXX; totidemque iis ante παιδογονίαν addit. Genes. 5. Et Genes. 11. sex similiter aliorum Patriarcharum singulis annos 100 ante παιδογονίαν adjicit. Calculus itaque antiquorum Patriarcharum ante Diluvium, secundum Hebr. & Vulg. Lat. est annorum 1656. Græcorum 2242. post Diluvium ad Abrahamum secundum Hebræos, 292. secundum LXX Interp. 1171. Hæc ut melius intelligantur, consulat Lector Tabulas Chronologicas Doctiss. Lud. Capell. quas, cum Chronologia sua Sacra, in hoc opere excudimus. De hac quæstione gravi ac difficili, nos sententiam non ferimus; sed rationes pro utraque lectione proponimus, omnia Lectoris pii ac prudentis judicio subjicientes. 1. Ex una parte, pro calculo Hebraico militat codicum Hebraicorum consensus, saltem a temporibus Talmudicis; imo in quibusdam codicibus circa tempora Christi ita lectum fuisse ex Onkelosi Paraphrasi constat, quæ omnium consensu circa illa tempora facta est, & ex

[..]acte in annorum istorum computatione, cum codicibus hodiernis Hebræis con[..]venit. Ita etiam Hieronym. ex Hebræo transtulit; & Vulgata Latina apud Occidentales Ecclesias in usu supra mille annos, ita legit. Magni quidem pon[..]deris est hoc argumentum ex auctoritate codicum Originariorum deductum; quibus ante omnes Versiones fides adhibenda est, nisi ostendi possit, errorem in textum Hebræum irrepsisse: quod hic vix probabile est, cum nullus post tot annorum centurias emendationem tentaverit, nec lectionis varietatem agno[..]verint Masorethæ priores vel posteriores: Cum in aliis locis emendationem videamus, ut Jos. 21. ubi duo versiculi in omnibus fere antiquis codicibus He[..]bræis aberant, quos adesse debere manifestum est, & in omnibus fere codici[..]bus & exemplaribus recentioribus restituuntur. Accedit plerorumque hujus seculi Chronographorum consensus; inter quos viri multi doctissimi, qui vel Hebraici textus, vel Vulgatæ Latinæ auctoritate ducti, calculum τῶν ό rejiciunt.

Ex altera parte, multa producuntur a viris doctrina & judicio claris, & in hac quæstione exercitatissimis. 1. Versio illa Græca antiquissima, constan[..]ter has annorum centurias addit: quod aliunde fieri non potuit, nisi quod ita erat in exemplaribus Hebræis, quibus usi sunt LXX: quam Versionem licet ne[..]mo sanus fonti æquet, multo minus præferat, (textus enim Originalis Versioni, cæteris paribus, præferendus est;) cum tamen ex Versione, & aliis evidenti[..]bus rationibus ostendi posit, codices quosdam Hebræos olim aliter legisse: [..]tum non inter fontem & Versionem instituitur quæstio; sed inter codices vari[..]os, quorum alii hoc, alii alio modo legerunt, cujusnam codicis lectio sit præ[..]ferenda: & si probari posit, in codices hodiernos mendam irrepsisse, calcu[..]lus LXX erit præferendus. In codicibus autem Græcis mendam non esse, in[..]ter alia hæc suadent: quod nec casu, nec consilio hæc variatio fieri potuit. Non casu fortuito, vel librarii lapsu factum esse fatentur omnes: nam licet in uni[..]us Patriarchæ vita annorum centuria casu addi posset; in tot fieri non potuit, nisi certo consilio. Et verba sequentia in quolibet versu, quo Patriarcharum anni ante & post παιδογονίαν in unam summam colliguntur, (quæ summa cum centuriis adjectis congruit,) plane convincunt, hoc casu fortuito fieri non potuisse. Qui vero affirmant, LXX certo consilio & de industria a textu Hebræo recessisse, nullam causam probabilem adferre possunt, cur ita fa[..]ctum sit: nec ostendere, a quibus hæc mutatio introducta. Ad scribam pleri[..]que referunt, qui primo ex eorum αὐτογράφω exemplar suum descripsit, unde in reliqua error manavit; variasque rationes comminiscuntur, cur ita fecerit. Existimavit fortasse, annos Patriarcharum fuisse lunares, dierum 30. non solares, dierum 365: vel si solares fuisse putaverit, existimavit fortasse, ut pubertatis tempus, quo incipiunt homines generare, erat quarta aut quinta pars istius pe[..]riodi, ad quem hominū ætas tunc pertingeret: (nam decimus quartus, aut decimus sextus annus erat annus pubertatis; & tot anni sunt quarta aut quinta pars an[..]norum 70 vel 80.) sic cum Patriarcharum vitæ ad annos 600 vel 700 protende[..]bantur, ann' 130, vel 140. poterat esse annus pubertatis. Et has duas rationes vo[..]lunt Augustinum innuisse, De Civ. l. 15. c. 12. 15. ubi hæc verba habet, *Tanto se[..]rior erat proportione pubertas, quanto vitæ major immensitas.* At conjecturæ istæ vanæ sunt, & quæ in hominis sani mentem venire vix poterant, præser[..]tim prima. Quomodo enim existimare quis posset, ætates numerandas esse secundum annos lunares, cum secundum hunc calculum Abrahamus, & alii vix 12 aut 14 annos vixissent? nulla enim est annorum distinctio in libro Ge[..]nesis, qua lunares ante Abrahamum; solares postea, historicum sacrum secutum esse constaret. Isaacus etiam, Jacobus, &c. quinquennes vel sexennes forent, cum liberos generarent. Imo Arphaxad, Saleh, Heber, & reliqui, qui circa annum tricesimum dicuntur generasse liberos, anno secundo vel tertio ætatis suæ generare inciperent. Idem de ante-diluvianis dici potest; Cainane, Mahaleele, Enoch, qui dicuntur filios generasse anno septuagesimo, quadra[..]gesimo quinto, &c. id est, anno solari, tertio, quarto, &c. Præterea non u[..]num, sed plura exemplaria habuere Judæi ex Ptolemæi αὐτογράφω descri[..]pta: & plane incredibile est, quenquam tam profligatæ audaciæ fuisse, ut αὐτόγραφον primum pro libitu corrumperet; cum ex Autographo, cui omni[..]bus liber erat aditus, & ex ipsis Hebræis codicibus, qui in multorum mani[..]bus erant, falsati textus sacri convinci posset. Anne credibile est, in re, quæ omnibus nota erat, potuisse nebulonem aliquem omnibus Judæis, eo[..]rumque sacerdotibus & principibus imponere; cum promptum esset ex He[..]bræis codicibus, & primo exemplari Græco, productis tabulis, ipsum men[..]dacii arguere? Hæc quæ de primo exscriptore diximus, etiam ad Inter[..]pretes applicari possunt, si quis dixerit eos mutationis hujus auctores fuisse. Quis enim credet, in Versione tam celeberrima, auctoritate publica adorna[..]ta, in quam omnium oculi conversi, ipsos Interpretes, aliosve ausos fuisse, protinus in re quæ neminem latere potuit, sacrilegas manus in textum Sa[..]crum, quem tanta cum veneratione tractabant, injecisse; & mendacio publico, Versioni suæ notam falsi inurere? Quænam etiam causa illos in hoc facinus im[..]pellere potuit, cum nihil inde commodi vel utilitatis haberent? *Nemo gratis malus est.* Quænam itaque malitia, quænam utilitatis spes, vel ipsos LXX, vel eorum amanuenses ad hoc facinus impellere potuit; disertis verbis, toties repeti[..]tis, mendacium solenne in textum, quem pro Sacrosancto habuerunt, introduce[..]re? Dicunt quidam, LXX, ne Ægyptiorum annalibus fidem derogarent, qui gentem suam multo antiquiorem crediderunt, quam codices Hebræi permit[..]tunt, ideo temporis intervallum inter Diluvium & Abrahamum extendisse. At præter ea, quæ jam dicta sunt, incredibile est, ipsos viros doctrina & probita[..]te celebres, voluisse codices suos Sacros corrumpere. Neque hæc ratio ulla pro[..]babilitate nititur; cum Ægyptiorum Annales initium Regni sui per multa an[..]norum millia, ante calculum LXX extendant, imo non tantum ultra Diluvi[..]um, sed & ante Creationem etiam secundum computum LXX, derivare vellent: (nam Regum suorum Dynastiam decimamsextam ad initium mundi referunt:) non poterant itaque LXX credere, se Ægyptiis hoc splendido mendacio grati[..]ficare posse. Præterea multo facilior est scribarum lapsus, in vocabuli alicujus omissione, quam additione; cum illud ex inadvertentia fieri possit, hoc vix nisi certo consilio: facilior etiam est unius vocabuli omissio, quam plurium additio in versibus plurimis, quam in Patriarcharum vitis Græci codices habent. No[..]tandum etiam, numeros apud Hebræos per literas numerales, non per verba olim exprimi solitos, & minutissimis characteribus exemplaria conscripta fuis[..]se, (ut ex Hieronymo alibi ostensum,) qui oculorum aciem fere effugerunt: ita ut facillime unius literulæ omissione, numerus centenarius excidere posit. Eti[..]am & hoc perpendendum, ante Antiochi tempora Judæos alta pace fruentes, circa libros Sacros magis incuriosos fuisse, (teste D. Buxt.) unde lectionum varie[..]tas in codicibus oriri poterat, cum post Antiochi persecutionem circa corticem Legis ad superstitionem scrupulosi fuerint, Pharisæorum secta circa id tempus exorta. Omnia etiam exemplaria publica sub Antiocho, quæ inveniri poterant, combusta erant, paucis in privatorum manibus relictis, ex quibus (tempestate illa depulsa) alii codices descripti, qui ad tempora nostra pervenerunt: codicibus etiam in quibusdam minutis discrepantibus, probabile est, Pharisæos, qui circa Religionem omnia poterant, illam lectionem elegisse, quæ a LXX Versione, (quam illi oderunt,) maxime distabat.

60. Lectionem etiam codicum Hebræorum olim in his variasse, ex Josepho colligitur, qui ex Archivis sacerdotum, quum ipse sacerdos esset, historiam suam extraxit: Antiq. l. 1. 4. & 2. 7. & istius libri prooemio, primo contra Appio[..]nem, &c. sæpius profitetur, se ex codicibus Sacris descripsisse, prout invenerat. Hujus autem supputatio temporum, ad Græcam propius accedit, quam ad illam codicum Hebræorum. Dicit enim, se Historiam confecisse ab initio mundi, ad eversionem Templi secundi, annorum circa 5000, cum juxta supputationem He[..]bræorum codicum hodiernam, vix 4000 communiter numerentur. Judæi vero longe a vero aberrant, qui ad annū post Templi eversionē 167. numerant annos tantum 4000 in addit. Talmud. Unde ad natum Christum, ex eorum computo fluxerunt anni a mundo condito tantum 3766. In ætatibus Patriarcharum an[..]te Diluvium, quas sigillatim recenset, lib. 1. Antiq. c. 4. & lib. 4. c. 7. multum distat ejus computus ab Hebræo hodierno. Nam ab Adamo ad Diluvium an[..]norum summa est 2253. cum codices Hebræi habeant tantum 1656. Sic in supputatione ante Diluvium cum LXX convexit: at in annis post Dilu[..]vium ad Abrahamum usque cum codicibus hodiernis convenit: supputat enim tantum annos 292. Samaritani autem codices, in annis post Diluvium ad A[..]brahamum plerunque cum Græcis conveniunt: discrepant in annis ante Di[..]luvium, ut ex Bibliis nostris liquet. Ex hisce hoc videtur plane confici, codi[..]ces Hebræos olim in his numeris variasse, unamque lectionem nos habere in libris hodiernis, aliam secutos fuisse LXX. quibus in multis consentiunt Jose[..]phus & codices Samaritani.

61. Idem probare laborant ex Historicis Græcis ante Josephum, qui re[..]rum Judaicarum notitiam habuerunt ex Judæis, & teste eodem Jos. Prol. de Bello Judaico, & lib. 1. contra Appionem, gentis Judaicæ res accurate scri[..]pserunt; a quibus Græci scriptores easdem in linguam suam derivarunt. Nec eos multum a vero abesse, idem Jos. affirmat. Historicos illos nominat lib. 1. contra Appionem, Demetrium Phalereum, Philonem seniorem, & Eupolemum. Ex his historicis, ut colligit Clem. Strom. l. 1. annorum calculus cum illo τῶν ό fere convenit, ab hodierna lectione longe recedit. Ex Demetrio colligit ab initio mundi ad Diluviū annos 2140. a Sem ad Abrahamum, 1250. Ex Eupolemo, ab Adamo ad Coss. Domitianum & Cassianum. (qui annis 80 erant ante Christū) annos 5349. Eusebius etiam ex Alexandro Historico antiquo lib. 9. de Præp. Evang. cap. 4. numerat a mundo condito ad Diluvium 2284. & a Diluvio ad Israelis transmigrationem in Ægyptum, annos 1340. Ex horum calculis, qui a Græco parum distant, quorum auctores laudant Jos. Clemens Ale[..]xan. & Euseb. computus LXX clare confirmatur. Hæc vero non adferun[..]tur, quasi Historicorum istorum testimonia contra sacros scriptores aliquid valeant: sed cum illi hæc ex Judæorum scriptis hauserint, qui ex sacris su[..]orum temporum codicibus suum calculum confecerant, ut ostendatur codi[..]ces Hebræos in his numeris olim variasse; & probabile saltem esse, si non cer[..]tum, LXX secundum codices, quos secuti sunt, numeros illos fideliter expressisse.

62. His Judæorum, & exterorum testimoniis, addunt suffragium totius Ec[..]clesiæ Christianæ, per Orientem & Occidentem, quæ Græcam supputationem semper secuta est; omniumque Scriptorum celebrium, qui in Ecclesia floruerunt, usque ad hoc ultimum seculum, quo Ecclesiæ Romanæ scriptores plerique (non tamen omnes) se Tridentini Concilii decreto obstrictos credentes, computum Hebræum defendunt: non quia ita habent codices Hebræi, sed quia ita legitur in Vulgata Latina. Alii e contra soli textui Hebræo adhærentes, omnesque an[..]tiquas Versiones flocci facientes, eundem cum prioribus calculum probant; ab utrisque rejecto illo, quem Ecclesia Catholica antea retinuit. Unde Baron. in Appar. n. 118. *non prætermittendum* sibi putat, *annotare, sanctam Dei Eccle[..]siam antiquitus consuevisse computare annos ab origine mundi, non secundum He[..]bræos, sed secundum LXX Interpretes:* Et multos adducit scriptores veteres pro horum computo, cum verius adducere posset omnes Veteres, solo excepto Hieronym. & Augustino, qui tamen alicubi dubii hærent: nemo enim alius a[..]liter inter antiquos sentiebat. Inter reliquos, primus qui de computo Græco dubitavit, erat Beda, qui tamen illum nunquam rejecit, licet Hebræo magis adhæserit. Illum secuti sunt quidam alii, sed pauci respectu eorum, qui anti[..]quum calculum prætulerunt. Notat idem Baronius, in sexta Synodo, quam quidam Oecumenicam faciunt, supputationem Græcam a Synodo comproba[..]ri; ut ex ejus actis patet: ubi numerantur a mundo condito ad initium Syno[..]di, anni 6199. In Romano etiam Martyrologio, 8 Calend. Jan. Nativitas Domini dicitur fuisse anno a Creatione 5199. ut tam Græci, quam Eusebius, numerant, & in antiquis Ecclesiæ tabulis habetur: et sic præter Romanum habent martyrologia Usuardi, Rabani, Adonis, & aliorum. Hoc ita clarum est, ut etiam inter Romano-Catholicos recentiores, qui supputationem Græ[..]cam rejiciunt, fateantur tamen, *Ecclesiam tam Græcam, quam Latinam, tam Orientalem, quam Occidentalem, semper usam fuisse Græca supputatione in numeratione annorum a Creatione ad Christi Nativitatem.* Verba sunt Joh. D' Espeires, de Vers. LXX. Tract. 2. disp. 2. Dub. 5. Quantam vero habere debeat auctoritatem Ecclesiæ testimonium præsertim apud eos, qui in nullo Ec[..]clesiam errare posse statuunt, omnibus dijudicandum relinquo. Nec valet effu[..]gium ipsius D' Espeires, Dionysii Petavii, & aliorum; quod *Ecclesia usum hujus computationis probavit, non ejus errores;* & quod *satis sit, quod ab aliquo certo & fixo principio pendeat.* Nam si ipsa computatio sit falsa, Ecclesia eam usurpando, errores ejus approbat: nec certum et fixum dici potest illud prin[..]cipium, quod supra mille annos a principio vero aberrat. Idcirco hæc dici non possunt ab illis, qui in nullo Ecclesiam errare posse contendunt. Nec ab ullo vix dici debent, cum universalis Ecclesiæ traditio omnibus nuperorum Chrono[..]logorum sententiis præferenda sit: inter quos hac ætate pene innumeros, vix unus est, qui cum altero in omnibus convenit; cum, ut annotat Spondanus ad finem Appar. Baronii, *omnia ad libitum invertunt, contrahunt, protrahuntque, ut computis suis æquent, & suas temporum Epochas per incertos cœlestes chara[..]cteres, priscorum seculorum Neomenias, Embolismos, Eclipses &c, anxio, si non prorsus inutili, labore se misere torqueant.*

63. Rationes etiam proferunt, cur supputatio Hebræorum consistere nequeat. Annos enim a Diluvio ad ortum Abrahæ, vix trecentos numerant, viz. 292. Regnum vero Assyriorum initium habuit juxta Petavium, Virum in hoc genere summum, aliosque Chronologos peritiores, anno a Diluvio, 152. Imperavit etiam Ninus ad Indos usque, omnibus consentientibus. Divisa erat terra anno nativitatis Phaleg, qui erat circiter centesimus a Diluvio: facta est confusio Linguarum, & inde facta dispersio eorum, qui antea simul vixerunt prope Babelem, circa annum post Diluvium 100. Legimus etiam Abrahami tempore reges plurimos fuisse; Ægypti regem potentissimum, aliosque Reges, qui 14 *annos servierunt Choder Laomer, & postea rebellarunt.* Præterea in vivis erat Noe, totius humani generis parens & princeps, ejusque filii, tempore Abrahami: imo filiorum suorum quidam ad Isaaci tempora vitam produxerunt, & vixerunt diu post incœpta Regna Assyriæ, Ægypti, & aliarum nationum, cum reges alii mutuis se bellis oppresserunt. At hæc omnia, quæ secundum computum Hebræum necessario dicenda, sunt plane incredibilia. Nam non multum crevit genus humanum ante confusionem Babylonicam, cum omnes simul convixerint. Unde tanta subito multitudo, quæ spacio centum annorum totum fere orbem impleverit, & tot regna erexerit? Quis capiet magnum illud Assyriorum imperium intra annos 150 post Diluvium cœpisse, vel Noam & ejus filios, post hujus & aliorum regnorum initia quibusdam annorum centuriis supervixisse; quorum tamen altum apud omnes exteros Historicos silentium? Nullane ratio eorum habebatur, qui totius orbis terrarum hæredes & Domini erant? an in insulas deportati ab ipsorum filiis & nepotibus, ut omnes de iis nullam mentionem fecerint? Imo nihil de iis legimus in Scriptura tempore Abrahami, Isaaci, &c. quibus tamen erant contemporanei. Nulla ipsis reliqua erat auctoritas, ut filios bellis cruentis se mutuo trucidantes, pacificare possent? Nemo posthac miretur Israelitas ita crevisse in Ægypto spacio 200 annorum, cum multo minori spacio, infinitæ hominum myriades orbem fere repleverant. Nec diffidere potuit Sara se propter senectutem parituram, aut Abrahamum voluptati operam daturum; cum Abraham erat tantum annorum 99, Sara aliquot annis junior; & oculis utrique viderent, avos, abavos, tritavos, & eorum avos & abavos, annorum ducentorum, 300, 400, filios procreantes. In vivis tum erat Heber Abrahami tritavus, Sala, Arphaxad, Sem: quorum quidam Abrahamo supervixerunt: nam post natum Isaacum vixit Sale annis supra 70, Arphaxad 48 Sem supra centum, ipse etiam Noe ad annum Abrahami 58, vitam produxit. Confecit quidem Petavius diagramma, quo ostendere nititur, intra 290 annos in infinitum numerum humanum genus propagari potuisse: sed multa assumit, quæ ab ipso non probantur; omnes scil. per annos 300 post Diluvium vixisse, & neminem per totum illud tempus mortuum fuisse: omnes etiam anno ætatis 16 genuisse, quorum nihil ulla probabilitate fulcitur; cum non possent tot regna erigi, tot bella cruenta sine ingenti mortalium strage confici, præter eos etiam, qui casu & morbis interempti periere. Præterea initium Regni Assyriaci ad annum post Diluvium 152 refert; cum impossibile videatur, homines intra illud spacium ita multiplicatos fuisse. Hæc & alia multa plane suadere videntur, tempus illud a Diluvio ad Abrahamum non tam arctis limitibus includendum; sed computum Græcum admittendum, qui omnes istas difficultates tollit. Nam secundum hunc mortuus est Noe ante natum Abrahamum, annis 722. Sem ante Jacobum annis 635. Incepit Imperium Assyriacum post Diluvium annos circa 750: quo temporis spacio facile est concipere, quomodo genus humanum propagari poterat, & tot regna erigi. Hæc tamen omnia, quæ nisi concedatur calculus LXX, prudentioribus ἄπορα videntur, vulgus Chronologorum nil curat, quibus, (ut ait Petavius, Chronologorũ hujus seculi princeps,)

Nil intra est oleum, nil extra est in nuce duri:

qui nullo se negotio expediunt, cum prudentiores inscitiam suam fateri mallent, quam aliquid falsum, vel absurdum affirmare.

64. Tandem producunt Evangelistam Lucam, cap. 3. v. 36. qui in Genealogia Christi Cainanem Arphaxadi filium inter Patriarchas post Diluvium recenset, qui in Hebræis codicibus deest, sed in Græca LXX Versione habetur: unde videtur S. Evangelista ipsorum computum Hebræo prætulisse. Est vero hoc argumentum haud parvi ponderis. Cum enim S. Lucas, non nisi dictante Sp. S. hoc nomen in Evangelium suum inseruerit; nec minor sit auctoritas textus Græci Novi Test. quam Hebraici Veteris; videtur Evangelista pro LXX in hac causa sententiam tulisse: ita ut vix negari possit, lectionem τῶν ο' veriorem esse. Varia hic quærunt subterfugia alterius sententiæ patroni. Primo negant Cainanis nomen semper in LXX Versione fuisse: vel si in Editione illa Κοινῇ fuerit; non tamen in illa Hexaplῶν sincera. Secundo, nec in S. Luca, ita scriptum fuisse, sed hoc nomen a Græculo quodam insertum in Lucam: unde in alia exemplaria manavit error. Verum cum in omnibus codicibus, etiam antiquissimis, nomen Cainanis legatur, tum apud LXX, tum apud S. Lucam; & inter veteres Ecclesiæ Scriptores ne unus sit, qui aliter legerit; nec ab ipsis Apostolorum temporibus ausus sit quisquam nomen hoc vel ex Evangelista, vel ex LXX expungere: (unico excepto Beza, qui in Versione sua Latina nomen Cainanis delere ausus est;) sed apud omnes Ecclesias ubique terrarum ad hunc usque diem constanter retineatur; non conjecturis, vel probabilibus argumentis agendũ, quæ tamen cum magna fiducia a quibusdã adferuntur; sed plane irrefragabilibus, invictis et certissimis, quibus nihil obtendi possit: qualia cũ nemo adhuc protulerit, firma manet lectio Evangelistæ, quam nemo solicitare præsumat.

65. Contra objicit vir summus, H. Grot. in Luc. 3. 36; quod *Africanus, Theophilus Antiochenus, Eusebius in Chronicis, Epiphan. Hæres. 55. nomen Cainanis omittunt; licet alias supputationem Græcam sequantur. Præterea Abrahamum fuisse a Diluvio decimum, agnoscit Josephus, & ab ipso productus Berosus, & ex Græcis Eupolemon apud Eusebium; cum tamen, si Cainan inseratur, undecimus esset.* Ad hæc responderi potest. 1. Antiquissima exemplaria Græca, *etiam ante Christi tempora habuisse nomen Cainanis*, ut probat Rever. Usserius in dissertatione de Cainane, ex Demetrii Chronologia (qui ante Christum scripsit) apud Euseb. Præp. lib. 9. qui calculum annorum *a Diluvio, ad Jacobi & filiorum descensum in Ægyptum facit annorum* 1360. *quorum* 215 *erant ab adventu Abrahami in Chananæam. Unde annorum* 130 *interpositio necessaria requiritur* ad hunc calculum conficiendum: *quod* (ut idem) *si a Grotio fuisset animadversum, in eam opinionem nunquam concessisset, in Luc.* 3. 36. *primum Cainanis nomen errore quodam repositum fuisse.* 2. Certum est, Eusebium & Epiphanium, licet Cainanis nomen alicubi omittunt, tamen alibi exprimere, nunquam negare. 3. Probabile est, codices Græcos Eusebii tempore non nihil variasse, & in aliquibus nomen Cainanis insertum fuisse, in quibusdam non; ut supra diximus: Josephi tempore variasse codices Hebræos itidem in his numeris: unde non mirum est, Josephum, Berosum & Eupolemonem ab LXX discrepasse, cum a codicibus Hebræis, qui hodie in usu sunt, idem Josephus discrepet. Quod ad S. Lucæ verba attinet, dicit etiam D. Grotius cum aliis, *quædam MSS. antiqua hoc nomen non exprimere*, scil. illud Bezæ, quod Academiæ Cantab. donavit, & aliud Anglicanum ex Græcia allatum: unde fieri posset, ut Cainanis nomen ex errore in aliquod exemplar Græcum, unde plura alia emanarunt, irrepserit. Hæc vero (pace tantorum virorum dixerim) mihi parum firma videntur; partim etiam a vero absona. Verum est, in illo Bezæ non extare: sed quid valet unius exemplaris auctoritas contra omnium exemplarium etiam vetustissimorum fidem, & omnium scriptorum Ecclesiæ antiquissimorum testimonium & consensum unanimem, qui omnes de lectione Cainanis in S. Luca testantur? Istius etiam exemplaris fidem multum diminuit, quod Rev. Usserius de eo affirmet, *in aliis locis plus discrepare ab hodierna lectione, quam omnes alii Bibliothecarum libri*: quod etiam ex ejus cum aliis MSS. collationibus in sexto Tomo nostro apparet. Sed aliud est, quod istius exemplaris auctoritatem in hac causa plane tollit, quod (ut etiam Beza annotavit) in recensenda Genealogia Christi apud S. Lucam, contra omnium exemplarium fidem; & contra omnes scriptores veteres, eadem habeat nomina ascendendo a Josepho ad Salomonem, quæ sunt apud Matthæum: ita ut qui hoc exemplar descripsit, crucem, quæ omnes Interpretes vexavit, circa discrepantiam inter Matth. & Luc. hoc modo plane sustulerit; & nodum, quem quidam indissolubilem putarunt, cum solvere non posset, dissecuerit. In hac itaque Genealogia recensenda nullam fidem meretur. Qui enim tantæ audaciæ erat, ut tot nomina contra omnium exemplarium fidem mutaret, a Salomone ad Christum, ut Evangelistas concordes faceret; nomen etiam Cainanis in eadẽ Genealogia expungere, ut omnia cum codice Hebræo convenirent, nefas duxisse, haud existimandum. De altero MS. exemplari, quod nos Alexandrinum dicimus, & cum Romano in hac Editione imprimimus, dico, D. Grotium male informatum fuisse: nam in hoc exemplari, quod, dum hæc scribo, oculis objicitur, exprimitur Cainanis nomen. Aliud effugium habet, alius magni nominis, quod *Lucas Genealogiam Christi ex vulgo recepta sententia scripserit, non ex propria; nec secundum rei ipsius veritatem, sed quia apud Judæos Hellenistas, & apud Christianos, qui Versioni Græcæ assueti fuerant, ita legebatur. Nam ita Genealogiam exorsus est; Existens, ut putabatur, filius Joseph, &c.* Hoc vero, ut temerarium & dictu periculosum, omnino rejiciendum: ut quod latam fenestram aperit ad universam Scripturæ auctoritatem labefactandam; cum in aliis locis quisque obtendere posset, scriptores sacros hoc vel illud scripsisse, non ex propria sententia, sed secutos fuisse vulgi errores: quod omnibus hæresibus & erroribus viam sternit. Hoc enim concesso, scriptores sacros ullo prætextu falsum scripsisse; quomodo constabit, quando verum scripserint? Verum est, Christum vulgo pro Josephi filio habitum, & affirmat Evangelista, vulgo ita creditum fuisse. At idem Evangelista contrarium satis clare ostendit, & errorem vulgi plane rejicit per totam Historiam nativitatis; in qua non Josephi, sed Dei filium esse prædicat. Non scribit Lucas fuisse Josephi filium, sed ita habitum fuisse, ex errore vulgi, quem aperte detegit. At non scribit, Cainanem fuisse vulgo habitum filium Arphaxadi: nec alibi exprimit, talem Cainanem revera nunquam extitisse; sed eodem ordine & iisdem verbis cum reliquis recenset. Unde si hoc concederetur; eadem ratione dici posset, reliquos omnes non fuisse veros, sed putatitios filios eorum, quorum nomina commemorantur; & totam Genealogiam non veram, sed erroneam fuisse et vulgi sententia descriptam. In hac itaq; sententia, ut scribit Bochartus Geog. Sacr. part. 1. l. 2. c. 13. *non videtur quicquam esse sani: neq; enim verisimile est, scriptorem sacrum minus habuisse curæ veritatis, quam famæ: cui ne sic quidem consuluisset. Quippe ut vitaret scandalum aliquod Hellenistarum, objecisset se cavillis Judæorũ omniũ, qui Evangeliũ ipsius cum Textu Hebræo contulissent.*

66. Cum itaque constet, hoc nomen ex errore aliquo scribæ in textum non irrepsisse, nec Evangelistam ex sententia vulgi illud inseruisse; aliud dicendum non restat, quam quod multi viri doctissimi statuunt, inter quos viri Romano-Catholici (qui licet propter Vulgatam Latinam, Græcam supputationem rejiciant, Evangelistæ tamen verbis non ausi sunt contradicere, vel locum sollicitare,) S. Lucam Genealogiam τῶν ο' secutum fuisse, & ita eam descripsisse, quemadmodum in Græcis codicibus extabat. Nec in hoc discrepare Evangelistam a textu Hebraico, cum olim codices Hebræos quosdam ita legisse, vero consentaneum sit, ut supra ostendimus. Si vero concedatur, codices Hebræos hoc nomen nunquam habuisse, dici posset, Mosem consulto hanc generationem omisisse, (quam ex certa traditione, vel Sp. S. suggerente, Sept. & S. Lucas suppleverunt,) sicut Matthæus in eadem Genealogia quasdam omisit: & ut hic in quatuordecim generationes Genealogiam suam distribuit, omissis reliquis; ita Moses suam contexendo ad Abrahamum in duas decades eam divisit, hac unica generatione omissa; ob causam nobis ignotam: & hoc modo dici potuisse a Mose, Arphaxad genuisse Sale, qui tamen genitus est a Cainane: ut in Evangelio dicitur, Joram genuisse Oziam, qui tamen ab alio genitus est: quorum utrumque verum est; non generatione immediata, sed mediata: sic enim genuit Arphaxad Sale, quia genuit Cainanem, in quo, ut parente, extitit Sale. Sic Bonfrer. & alii, quorum opinio multo probabilior est, quam eorum, qui textum erroris accusant. Fatetur etiam Eman. Sa, notis ad Genes. 11. 1. ut & Toletus, cujus verba jam proferam, Cainanis nomen in Vulgata Latina deesse; *Cogimur* (inquit) *fateri, aliquid deesse in nostra Editione, quod mirum non est, cum Matth. in Christi genealogia aliquos omiserit.* Dicendum itaque videtur in hac quæstione cum Toleto (cui etiam consentit Cajetanus,) qui pie ac prudenter, postquam eam ventilarat, sic concludit, Luc. 3. annot. 61. *Difficultatibus aliorum ponderatis, in Hebræo deesse illam generationem Cainanis, quæ revera legebatur* (in quibusdam codicibus) *& a LXX conversa est in Græcum. Non enim est credibile LXX, non solum numerasse Cainan, sed etiam annos vitæ ejus, si non legissent in Hebræo. Legerunt ergo, & exemplaria illa ita habebant: nec novum est, eos alia etiam tunc legisse, quæ nunc non habentur, vitio scriptorum, quod etiam in Vulgata dicendum est. Credere enim debemus Evangelistæ id affirmanti: minusque periculum est dicere, Hebraica exemplaria ex parte non haberi perfecta, quam asserere in Evangelio errorem, seu mendacium vel minimum reperiri.* His Toleti verbis finem huic quæstioni impono, nihil de Cathedra definiens sed omnia Lectoris æqui judicio subjiciens: & licet sententiam posteriorem probabiliorem judicem, paratus tamen, si quis argumenta meliora pro priore attulerit, iis non refragari.

PROLEG.

PROLEG. X.

De Vulgata Latina Versione.

1. *Multas S. Aug. tempore versiones Latinas fuisse. Italam sive Vulgatam cæteris prætulisse Augustinum. Hanc ab ipsis Apost. temporibus Ecclesiæ Romi in usu fuisse probabile est. Hieronymus ex Græca LXX. hanc emendavit, & Asteriscis ac obelis notavit, non ex Theodotione, sed ex Hebræo. Authentica proprie non fuit. 2. De vulgata Latina hodierna. 3. Quomodo Hieron. instructus erat ad novam versionem ex Hebr. faciendam. 4. Causæ quæ ipsum ut novam versionem aggrederetur impulerunt. Privato consilio & amicorum hortatu, non Ecclesiæ nomine hanc versionem aggressus est. 5. Quosnam libros vertit. Nov. Test. non vertit, sed tantum emendat, & Evangelia tantum. 6. Hieronymum non fuisse infallibilem in sua versione. 7. Hieronymi versionem non statim receptam fuisse. Ab Augustino & aliis improbatam. Greg. Magnus veteri & hac nova usus est. Tacito Ecclesiæ consensu non publico aliquo decreto recepta fuit. 8. Cur Ecclesia Romana novam versionem receperit. 9. De Vulgatæ hodiernæ auctore. Totam non esse Hieronymi. Psalmos aliosque quosdam libros esse antiquæ Vulgatæ editionis. Reliquos libros plerumque esse ex versione Hieronymi, multa tamen ex vet. Vulgata retenta. Inde mixtam esse ex nova Hieron. & antiqua Vulgata. 10. De auctoritate Vulgatæ Latinæ hodiernæ. 11. Non esse proprie Authenticam vel infallibilem, ex Ecclesiæ Romanæ Doctoribus ostenditur. Ante Concilium Triden. non fuisse Authenticam. Fontibus non æquari per Concilium. Nec aliud decrevisse Concilium quam nihil habere fidei vel bonis moribus contrarium. Ab erroribus tum Typographi tum Interpretis non immunem esse, post Sixti. 5. vel Clem. 8. correctionem. Multa adhuc emendatione egere, ex Præf. Clement. & Lucæ Brugensis Catalogo ostenditur. Multa emendavit Clem. 8. post editionem Sixtinam. Declaratio Cardinalium a multis Romanæ Ecclesiæ Doctoribus rejecta. 12. Vulgatam Lat. licet non sit Authentica tamen magni faciendam statuunt Protestantium doctissimi.*

1. Multas olim fuisse Versiones Scripturæ Latinas docet S. Augustinus lib. 2. De doctrina Christiana cap. 11. ubi ita scribit, *Qui Scripturas in Græcam linguam verterunt numerari possunt, Latini autem Interpretes nullo modo: ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & aliquantulum facultatis sibi utriusque linguæ habere videbatur, ausus est interpretari.* Inter illas autem una erat quæ ab Augustino loco citato, cap. 15 *Itala*, ab Hieronymo in cap. 14, & 49. Esaiæ *Communis & Vulgata*, a Gregorio Epist. ad Leandrum ante Moral. præfix. *Vetus* appellata erat, quam reliquis prætulerunt, quia, ut Augustinus, erat verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ: hanc vero in Ecclesia Lat. maxime in usu fuisse constat, unde nomen *Italæ* & *Vulgatæ* habuit; quia vero reliquis antiquior erat *Vetus* dicebatur. Facta est autem hæc Versio (ut & reliquæ omnes Latinæ V. Test. istorum temporum) ex Græca ※ 6, & magnæ auctoritatis erat apud Ecclesias Occidentis. (Primus enim inter Orthodoxos qui post LXX ex Hebræo fonte Latinam Versionem aggressus est, erat Hieronymus.) Auctoritatis vero tantæ fuit ut quidam ad Apostolorum Discipulum quendam ut auctorem, referre non dubitarint, ut Serar. Proleg. Bibl. cap. 19. q. 8. & alii, qui peculiari Sp. S. assistentia factam esse volunt, quod licet sine auctoritate asserant, probabile tamen est ipsam ab ipsis Ecclesiæ primordiis in usu fuisse, cum Ecclesia Latina sine Versione Latina esse non potuerit, eamque Ecclesia Romana, quæ principem inter Ecclesias locum semper tenuit, & antiquarum Traditionum tenacissima fuit, in communi usu reciperet. Unde Sixtus Senensis Biblioth. l. 8. ait Editionem Veterem *Vulgatæ* & *Communis* nomen accepisse, tum quia nullum certum haberet auctorem, tum quia non de Hebræo fonte, sed de κοινῇ, vel de LXX interpretatione sumpta esset, quemadmodum August. 18. De civ. Dei, & Hieronymus Præf. Evangeliorum testantur. Cujus lectione usa est Ecclesia longe ante Hieronymi tempora, & etiam multo post, usque ad tempora Gregorii Papæ. Hanc enim communis Patrum assensus à primordio nascentis Ecclesiæ usque ad Damasum Papam longo usu approbabat. De hac quædam diximus cum de editione Romana ※ 6 disseruimus. Constat etiam Hieronymum multis annis antequam ad textum Hebraicum vertendum se accingeret Græcam LXX Latine transtulisse, ut ex lib. 2. contra Ruffinum, quem circa 15. annos ante ipsius obitum scripsit, satis constat, ubi scribit se LXX Interpretes ante annos plurimos diligentissime emendasse, & linguæ suæ studiosis dedisse, & quod Psalterium juxta LXX à se emendatum Romæ receptum esset. Eadem habet Præf. in Paralip. ad Chromatium, & Præf. ad Lev. & Epist. ad Augustinum. Unde bene colligit J. Morinus Hieronymum cum adhuc juvenis esset hoc opus confecisse: Hujus vero Versionis suæ habemus Prophetas inter opera sua adhuc servatos. An vero Hieronymus Latinam illam Versionem ex Græca LXX de novo fecerit, an tantum Vulgatam & Italam emendaverit, vix liquido constat. Probabile tamen mihi videtur quosdam libros de novo vertisse, reliquos tantum emendasse. De novo vertit Psalterium ut ipse scribit Epist. ad Sun. & Fret. librum Jobi, ut ex utraque Præfatione constat, & libros Solomonis, ut lib. 2. Adversus Ruff. cap. 8. habetur; reliquos solum emendavit. Codices vero sibi Græcos comparavit quam maxime castigatos, qui scilicet in Hexaplis extabant, ubi puram & incorruptam versionem LXX ab Origene descriptam fuisse, ipse tum Epist. ad Suniam & Fretelam tum alibi affirmat. Asteriscis etiam & obelis hanc suam Versionem notavit, non tamen ex Theodotione (ut fecerat Origenes) sed ex ipso textu Hebræo, qui quidem hodie evanuerunt, nec ullibi apparent. Hoc ex Præf. 2. in Paralip. & Epist. ad August. constat, ubi hæc habet, *Quod in aliis quæris Epistolis cur prior mea in libris Canonicis interpretatio Asteriscos habeat, & Virgulas prænotatas, & postea aliam Translationem absque iis ediderim*, &c. respondet, *Se non tam vetera abolere conatum fuisse, quam linguæ suæ hominibus emendata de Græco in Latinum transtulisse*, &c. Nec etiam Vetus illa quam *Vulgatam* dicimus (ante Nobilii labores) ullibi simul extabat. In usu quidem fuit, non obstante nova Hieronymi Versione ex Hebræo, per ducentos fere annos post Hieronymum, ut ex verbis Gregorii constat, qui utraque tam Nova Hieronymi quam Vetere illa ex LXX in Commentariis suis usus est, ut ex verbis ejus in Epist. ad Leandrum præfixa libris Moralium, & lib. 20. Moral. cap. 23. liquet; *Quia sedes Catholica*, inquit, *cui auctore Deo præsideo, utraque utitur, mei quoque labor studii ex utraque fulcietur.* Non fuisse autem proprie Authenticam Vulgatam illam Latinam aperte constat, tum quia ex Græca facta sit, quam Authenticam non fuisse jam ostendimus, nec potest rivulus auctoritatis plus habere quam erat in suo fonte; nec potest ulla Versio dici Authentica, nisi Interpres eodem Spiritu verterit quo primus author scripsit, quod de hac Versione nemo affirmavit; nec illam Ecclesia Romana rejecisset, & aliam novam accepisset, si Authenticam judicasset. Nec valet objectio J. D'Espeires quod vix credibile est Ecclesiam Romanam non habuisse Authenticam versionem; habuit enim textus originales authenticos; habuit etiam Versionem quæ fonti in omnibus ad salutem necessariis conveniebat, quod satis erat. De hac plura in sequentibus.

2. Cum vero hodiernæ Vulgatæ editionis autorem esse Hieronymum multi contendant, de Hieronymi Versione ex Hebræo primo dicendum est, viz. 1. Quibus auxiliis suffultus Versionem suam aggressus sit. 2. Rationes quænam fuerint quæ ad hoc opus ipsum impulerint. 3. Quosnam Scripturæ libros verterit. 4. An ita à Spiritu S. in Versione sua afflatus sit ut errare non potuerit. 5 De laboris & operis hujus successu, sive quomodo recepta fuit hæc Versio in Ecclesia. Postea inquirendum, 1. An Vulgata hodierna eadem sit cum illa Hieronymi, vel quemnam habuit autorem. 2. Cujus sit autoritatis ante & post Concil. Trident. 3. Ex quibus codicibus confecta sit. 4. Cur Ecclesia Latina relicta veteri Vulgata Latina novam reciperet.

3. Hieronymum quidem dotibus naturæ & artis optime instructum fuisse ad hoc opus nemo negabit, cum improbo labore trium linguarum præ reliquis sui temporis fuerit peritissimus, & in omni literatura excellens. Unde illud Prosperi de ipso distichon,

> *Hebræo simul & Graio Latioque venustus*
> *Eloquio, morum exemplum, mundique magister.*

Ex ipsius enim operibus colligitur ipsum variis Judæorum Rabbinis præceptoribus usum fuisse, ut in Linguæ Hebrææ & Chaldaicæ scientiam penitiorem penetraret. Primo cum Juvenis in eremo degeret, vitam Monasticam sectans, à Judæo converso prima linguæ Hebraicæ rudimenta hausit; sic enim scribit epist. 4 ad Ruffinum, Quod quum Juvenis in eremo esset, nec vitiorum incentiva nec naturæ ardorem jejuniis frangere poterat, ad mentem edomandam fratri cuidam qui ex Hebræis crediderat se in disciplinam dederat, ut post Quintiliani acumina, Ciceronis fluvios, gravitatem Frontonis, & lenitatem Plinii, alphabetum disceret, & stridentia anhelantiaque verba meditaretur, &c. Eadem habet Præf. in Dan. II. Post annos supra 20. ex Ægypto rediens Hierosolymam majores fecit progressus in Hebraicis sub Barrabano Judæo quem magno pretio conduxerat, ut ipsum nocte instrueret, quia instar Nicodemi Judæos fratres suos timuit. Sic Epist. 65. ad Pammachium & Oceanum, Cum putabant homines se finem fecisse discendi scribit quod venit rursum Hierosolymam & Bethlehem; quo labore quo pretio Barrabanum nocturnum habuit præceptorem? timebat enim Judæos, & mihi alterum exhibebat Nicodemum. De hoc etiam in Ef. 21. III. Postea alterum habuit præceptorem de Tiberiade, Legis doctorem, qui apud suos in admiratione habebatur, cum quo contulit à vertice ad extremum unguem. De hoc Præf. in Paralip. IV. Alium habuit Lyddæum Præceptorem, qui apud Hebræos primus putabatur, quem multis redemit nummis, De quo in Præf. in Job. V. Alium tandem habuit pro lingua Chald. De quo Præf. in Dan. *Adhortante quodam Heb. et illud crebrius in sua lingua ingeminante Labor improbus omnia vincit, qui mihi videbar sciolus inter Heb. cœpi rursus esse discipulus Chaldaicus.* Ex hisce videmus ipsum nullis laboribus vel sumptibus pepercisse, ut ad Hebraicæ eruditionis culmen ascenderet. Unde Augustinus licet Hieronymi consilium non probaret, fatetur tamen ipsum fuisse trium linguarum peritissimum. Jam vero præter linguarum subsidia magnum adjumentum in hoc opere perficiendo suppeditarunt Origenis Tetrapla, Hexapla & Octapla, in quibus præter textum Hebræum tam Hebraicis quàm Græcis descriptum literis, sex habuit versiones Græcas, de quibus supra, viz. Aquilæ, Symmachi, LXX seniorum, Theodotionis, & Quintam ac Sextam anonymas, ex quarum tum secum invicem tum cum textu Hebræo collatione, non potuit non multum proficere.

4. Causæ vero quæ ipsum ad hoc opus impulerunt, prout ipse variis in locis agnoscit, erant variæ quæ in versionibus Græcis & Latinis irrepserunt corruptelæ, tum etiam quod ipsos LXX sæpius cespitasse, & ab Hebraico textu longe discessisse ipse (postquam Hebraicam linguam exactius calleret) observarat, tum quod reliquæ Versiones factæ sunt ab hominibus semi-christianis & Judaicis Apostatis qui in odium fidei Christianæ multa Scripturæ loca perversa expositione corruperant. Præterea Aquila, ut supra innuimus, non tantum vocum sensum, sed & vocum etymologias superstitiose sæpe sectatus est, unde obscurus erat. Symmachus vocum sensum respiciens, verbis se non obstringens, longe à vero sensu aberravit. Theodotion vero licet medius incederet, & à doctis præ reliquis probaretur; sæpe tamen, (cum à fide deficeret) verba torquebat, ut erroribus suis patrocinium quæreret. Hieronymus ergo, vir acri & fervido ingenio, imperfectiones aliarum Versionum animo revolvens, & amicorum suasu

ac hortatu excitatus, rem Ecclesiæ utilem se facturum existimabat si novam Versionem ex Hebraico fonte exprimeret, quam ingenti animo & laboribus indefessis tandem perfecit, quæ magis quàm reliquæ cum Hebræo conveniebat, & accuratior erat. Hanc fuisse consilii sui rationem ipse sæpius explicat. Præf. Paral. hæc habet, *Si LXX Interpretum pura, & ut ab eis in Græcum versa est, editio permaneret, superflue me, Chromati Episcoporũ sanctissime, impelleres, ut tibi Hebr. volumina Latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverit & nascentis Ecclesiæ roboraverit fidem, justum erat etiam nostro silentio comprobari. Enimvero cum varietate regionum diversa ferantur exemplaria, et germana illa et antiqua Translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas, aut in pluribus indicare quid sit verum*, &c. Hæc & alia isto loco & alibi in versionem LXX scribit, quæ licet Hyperbolice ab ipso dicta sint, nec tantam passa esset illa Versio mutationem quantam ille credi voluit, imo ex aliis illius scriptis, præsertim antequam de Hebræum in Latinam vertendo cogitaverat, ipsum plane contrarium sensisse constat de Græca versione, ut supra ostendimus, quæ alias haud passa sit corruptelas, quam omnes libri vitio librariorum & temporum injuriâ contrahunt, nec quam ipsius versionem Latinam (si modo ipsius sit Vulgata hodierna) passam esse omnes conqueruntur, hanc tamen causam ubique affert, eamque more suo exaggerat datâ qualibet occasione, ut hoc modo ab adversariorum invidia se protegeret, qui hoc ipsius molimen suggillarunt, ut in LXX Versionis opprobrium factum, de qua omnium animis alte insederat existimatio veneranda. Hoc itaque aggressus est Hieronymus privato consilio & quorundam amicorum hortatu, non verò ex jussu Damasi Pontificis, vel Ecclesiæ totius nomine, ut inter alios affirmat Joh. D'espeires tract. 3. disp. 3. Dub. 1. affirmat etiam Platina in Vitis Pontif. Damasum primum scriptis Hieronymi authoritatem dedisse, cum prius LXX Interpretum scripta tantummodo in pretio erant. Certum tamen est Hieronymum hanc Versionem post Damasi mortem confecisse; Damaso quidem charus erat, cui fuit ab Epistolis, sed Juvenis erat cum Damaso innotuit, & Damasum annos supra triginta supervixit & mortuo Damaso Roma Hierosolymam secessit, & Bethlehemum, ubi per quinquennium in Monasterio vixit, ut ex Epist. 99. ad Afellam, & initio Epist. 116. ad Paulam & Eustochium colligitur; post hæc Barrabanum præceptorem habuit, ut ex Epist. 65. ad Pammachium constat, & postea Hebraice satis instructus ad Versionem ex Hebræo se accinxit. Verum est ipsum jussu Damasi N. Testamentum vel Evangelia saltem emendasse, ut ex Præf. Evangeliorum liquet, at V. Testamenti ex Hebræo Versionem non potuit aggredi ex Damasi jussu, qui multis antea annis mortuus est. Nec nomine totius Ecclesiæ illam confecit, cum certum sit multos Episcopos & inter alios Augustinum hanc Hieronymi operam ubique improbasse, nec nisi multis post Hieronymi obitum annis in Ecclesias publice receptam fuisse.

5. Quosnam vero Scripturæ libros vertit? Quoad V. Testamentum ex Præfationibus quas singulis libris præfixit constat, omnes qui ab Hebræis pro Canonicis recipiuntur, ut & libros Judith & Tobiam, vertisse; in quibus Præfationibus calumniam frequenter deprecatur, quod Scripturam ex Hebræo in Latinum vertere ausus sit. Affirmat de se lib. De viris illustribus extremo, & testatur Augustinus Epist. 8. & 10. & De civitate Dei l. 18. cap. 43. ipsum V. Testamentum ex Hebræo vertisse; libros vero Sapientiæ, Ecclesiastici, Maccabæorum, Baruch, Epistolam Jeremiæ Additiones ad Esthерem & ad Danielem non vertit, tum quia Hebraice non extabant, tum quia pro Canonicis non habuit, ut in Præfationibus suis sæpius testatur; Eos etiam intra Canonem non posuisse liquet ex ejus Prologo galeato, tum ex Præf. in Prov. & Danielem. Ecclesiasticum tamen & lib. 1. Maccabæorum affirmat se in Hebraica lingua vidisse, ut & librum Tobiæ. Inter Canonicos, constat ipsum Psalterium tum ex Hebræo convertisse (licet hæc ejus Versio in Vulgata hodierna non sit) tum sæpius ex Græco vel vertisse vel emendasse. Quater enim circa Psalterium laboravit; Primò, ex Hebræo, ut dixi, in Latinum vertit, ut in Epist. ad Sophronium legimus, & hæc ejus Versio inter opera ejus extat. Secundò, ex editione τῶν ό Græca quæ in Hexaplis erat sincera & incorrupta, quam Asteriscis & obelis notavit, de qua in Epist. 135. ad Suniam & Fretelam. Tertiò, ex Præf. Psalt. ad Paulam & Eustochium & Epist. ad Sophronium constat ipsum bis emendasse, ex editione Lucianea, quæ Vulgata & Communis dicta est, quæ eadem erat cum LXX, sed à Luciano in quibusdam correcta & emendata, hanc prima vice emendavit, ut eft in Epist. ad Sophronium, & postea iterum emendavit additis asteriscis & obelis, ut ipse affirmat Præf. in Psalt. ad Paulam & Eustochium; & hæc ejus emendatio auctoritate Damasi Romæ in usu erat teste ipso Hieronymo l. 1. contra Ruffinum, c. 8. Novum vero Testamentum non de novo vertit Hieronymus sed tantum emendavit, nec fortasse totum emendavit sed Evangelia tantum. Sic enim ipse lib. De script. Eccles. *V. Testamentum juxta Hebraicum transtuli, Novum Græcæ fidei reddidi.* Hoc vero jussu Damasi Pontificis præstitit. Sic enim Præf. ad Evang. ad Damasum scribit, *Novum opus me cogis facere ex veteri, ut post exemplaria Scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam, & quia inter se variant, quæ sunt illa quæ cum Græca consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa præsumptio judicare de cæteris, ipsum ab omnibus judicandum*, &c. Postea hæc addit, *Hæc præsens Præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo est Matth. Marc. Luc. Joh. codicum Græcorum emendata collatione, sed veterum, quæ ne multum à lectionis Latinæ consuetudine discreparent, ita calamum temperavimus, ut his tantum quæ sensum mutare videbantur correctis reliqua manere pateremur ut fuerunt.* Hic aperte videmus Hieronymum non Versionem sed Emendationem sibi arrogare, & Evangelia tantum nominare, licet alibi de toto N. Test. loqui videatur. Cum enim Augustinus Epist. 10. cap. 4. hoc opus sibi acceptum esse significavit (licet aliter de ejus labore in V. Test. vertendo sentiret) sic scribit, *Non parvas Deo gratias agimus de opere tuo quod Evangelium ex Græco interpretatus sis, quia in omnibus fere nulla est offensio, cum Scripturam Græcam contulerimus.* Hieronymus respondet, *Si me ut dicis, in N. Testamenti emendatione suscipis*, &c. Ubi quod Augustinus *Versionem* vocasset, ipse tantum *Emendationem* dicit, & de N. Test. in genere loquitur. Quando vero vel à quo facta sit Latina hæc N. Test. Versio difficile est aliquid certi statuere. Probabile est antiquissimam fuisse, & in Ecclesia Romana ab ipsis Apostolorum temporibus in usu fuisse, ut de Veteri Vulg. V. Test. diximus, cum de nulla alia antiquiore aliquid legimus. Nec verisimile est Latina Versione Ecclesiam Latinam caruisse, nec quam initio habuerit primævis temporibus Apost. voluisse mutare vel rejicere. Et quæ ab antiquissimis Scriptoribus Latinis ex N. Testamento citantur cum hac Versione congruunt. Innuit Baronius ad ann. Christi 231. & Bonfrerius Præloq. cap. 15. Sect. 2. ab Apostolis visam & approbatam, hoc vero nullibi probant, nam hoc modo infallibilis esset autoritatis in omnibus, quod tamen, ut statim videbimus, à plerisque Ecclesiæ Romanæ Doctoribus negatur.

6. An vero Hieronymus peculiari Spiritus S. lumine illustratus Versionem suam confecerit ita ut nunquam erraverit, quæstio est quam nuper excitarunt quidam post editum Decretum Concilii Trident. de versionis Vulgatæ authentia, cum antea nemo de illa cogitarit. Licet enim communis sit sententia Doctorum Ecclesiæ Romanæ Hieronymum non aliter quam alii interpretes vertisse, quidam tamen, inter quos Joh. Morinus Exerc. Bibl. 6. cap. 12. n. 9, & 14. volunt Hieronymum peculiari S. Spiritus afflatu Versionem illam condidisse, & eodem Spiritu dirigente ac movente ab omni errore exemptum fuisse, ita ut nec decipi potuisset, nec errorem aliquem vel levissimum vertendo commiserit. Sic etiam Canus l. 2. cap. 24. Titleman. Apol. pro Vet. Interprete. Hæc vero sententia est aperte falsa & vix refutatione eget, cum Hieronymus sæpe fassus sit se errasse ut hominem, ut Es. 19. *Melius reor proprium errorem reprehendere, quam dum erubesco imperitiam confiteri in errore persistere, in eo quod transtuli*, &c. Ex quibus verbis Oleaster in cap. 23. Exodi infert Hieronymum in Scripturæ interpretatione Hominem non Prophetam egisse, & errare potuisse. Et Bellarminus lib. 2. De verbo Dei, cap. 11. ex eodem loco observat Hieronymum se errasse agnovisse, & quod Ecclesia ejus correctionem reciperit, & addit quod cum Vulgata editio non sit unius authoris sed quædam habeat ex Hieronymo, quædam ex Luciano, quædam ex Theodotione, stultum videtur dicere Theodotionem Hæreticum errare non potuisse. Idem affirmant Driedo De Eccl. Script. lib. 2. contr. 3. Vega l. 15. in Concil. Trid. cap. 9. Andrad. lib. 4. Nec sane ita libere Hieronymi incœptum in vertendo improbassent Augustinus, Ruffinus, aliique celebres Ecclesiæ Doctores ac Episcopi, si ipsum a Sp. S. peculiari modo in illa Versione adjutum fuisse existimassent. Quid quod plerique Ecclesiæ Romanæ Doctores, ut posthac videbimus, fatentur errores in Vulgata Latina (quam illi Hieronymi esse volunt) non tantum fuisse ante Concilii decretum, sed etiam post Sixti V, & Clementis VIII. emendationes, Idque non tantum Typographi, sed & Interpretis vitio? Sic Cajetanus in 2 Chro. c. 16. Torniellus ad annum M. 3149. Dionysius Petavius Tom. 2. de annis Ahaziæ Regis, Sixtus Senensis l. 8. Biblioth. ad finem, Dom. Bannes parte 1. q. 1. art. 8. dub. 4. Bellarminus loco citato, & in Epist. ad Lucam Brugensem, Bonfrerius præloq. c. 15. Sect. 3. &c. & Franciscus Lucas Brugensis, qui multa loca collegit quæ post correctionem Clementis VIII. adhuc emendanda videntur. Certum itaque est Hieronymum mediis ordinariis instructum, eruditione & industria humana hoc opus confecisse, & ut alii interpretes errori obnoxium fuisse.

7. De successu vero conatus ejus constat, quod licet Versio ad textum Heb. propius accederet quam illa τῶν ό, cum illi sensum sæpe paraphrastice reddiderint, hic vero ipsa verba exacte plerumque sequutus sit, & sensum sæpius optime expresserit, unde à multis cum magno applausu recepta fuit, plerique tamen Doctores, Ecclesiarum rectores & Episcopi, inter quos Augustinus, hoc ejus incœptum primo improbarunt ut temerarium, & ad auctoritatem versionis LXX convellendam & minuendam factum. Unde multis calumniis impetitus Hieronymus necessario Apologias scribere coactus est, in quibus sæpe testatus est se nihil in LXX Versionem molitum esse, sed ex Hebræo fonte in Latinum transtulisse ut eorum desiderio satisfaceret, qui avebant scire quomodo in Hebræis codicibus legeretur. Judæi quidem Versionem ejus approbarunt ut conformem textui Hebræo, unde ipsum vocat R. Azarias l. 3. meor enajim *Interpretem Christianorum κατ' ἐξοχὴν.* Sic Kimchi ad Psal. 110. vocat *Interpretem* absolute, Ab. Esra ad Psal. 3. *Interpretem præputiatorum*, R. Jos. Alb. lib. Fundamentorum vocat *sapientem translatorem*, Elias Levita *doctum Hieronymum.* Græci vero in sermonem Græcum verterunt, teste ipso Hieronymo l. 2. contra Ruffinum, ubi contra calumniatores sic scribit, *Unde me putabam de Latinis meis bene mereri & nostrorum ad discendum animos concitare, quod etiam Græci versum de Latino post tantos Interpretes non fastidiunt, inde in culpam vocor.* Genebrardus l. 2. Chronol. dicit à Sophronio versam fuisse, a quocunque vero conversa sit, certe hodie periit illa Versio, nec publice recepta fuit apud Græcos, licet in privatorum manibus esset; nam nulla ejus vestigia ullibi jam apparent. Ruffinus vero acriter Hieronymum increpavit (cui non sine bile respondet Hieronymus,) *Quis*, inquit ille l. 2. Invect. *ex tot & tantis prudentibus & sanctis viris qui ante te fuerunt ad istud opus ausus est manum mittere? An ut divinarum Scripturarum libros, quos ad plenissimum fidei instrumentum Ecclesiæ Christi Apostoli tradiderunt, nova nunc & à Judæis mutuata interpretatione, mutares?* Hæc & multa alia objiciebant ejus æmuli, maxime vero urgebant quod LXX interpretationem, quæ in magna apud omnes veneratione erat, hac nova Versione conatus sit de solio dejicere, ad quod sæpius respondet, profitendo se ne tantillum auctoritati LXX derogare velle, quorum Versionem divinam & in S. Spiritu factam agnoscit. Sic Præf. in Jobum, *Cogor per singulos Scripturæ divinæ libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem LXX criminantur*, quibus subdit, *Audiant canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed*, &c. Sic in Prol. Galeato. *Periculosum opus certe & obtrectatorum meorum latratibus patens, qui me asserunt in LXX Interpretum suggillationem nova pro veteribus cudere*, &c. *Quid igitur, damnamus veteres? minime: sed post priorum studia quod possumus in domo Domini laboramus.* Unde contra Ruffinum qui hoc ipsi objecerat sic scribit, *Egone contra LXX Interpretes aliquid* sum

jam locutus, quos ante annos plurimos diligentissime emendatos meæ linguæ studiosis dedi, quos continue in conventu Fratrum edissero, quorum Psalmos jugi meditatione decanto, stultus eram, ut quod in pueritia didici senex oblivisci vellem, &c. S. vero Augustinus, qui Hieron. familiaris, opus hoc ita improbavit ut non permiserit novam hanc Versionem per ejus diœcesin legi, & antequam perfecta fuerat Hieronymum hortabatur ut ab incœpto desisteret, & in aliis operam poneret: Sic enim scribit ad Hieronymum Epist. 19. *Propterea se nolle ejus interpretationem in Ecclesiis legi ne contra LXX auctoritatem tanquam novum aliquod proferentes magno scandalo perturbemus plebem Christi quarum mens & corda illam interpretationem audire consueverunt, quæ etiam ab Apostolis approbata est.* Idem Epist. 10. ad eundem Hieronymum, *Ego sane te mallem Græcas potius Canonicas nobis interpretari Scripturas, quæ LXX Interpretum autoritate perhibentur. Perdurum erit enim si tua Interpretatio per multas Ecclesias frequentius cœperit lectitari, quod à Græcis Ecclesiis Latinæ Ecclesiæ dissonarent,* &c. Dein exemplum profert tumultus a plebe excitati ex lectione novæ Hieronymi versionis per quendam Episcopum in Ecclesia cui præerat, ubi Græci quidam Hieronymi versionem apud Jonam Prophetam falsi arguebant, ita ut cogeretur Episcopus Judæorum testimonium flagitare, &c. Ex his videmus versionem Hieronymi omnibus non placuisse, nec ab omnibus receptam; post ipsius vero obitum, ut observant Serrarius & alii, paulatim autoritatem nacta est, & apud multos recepta, qui ejus sinceritatem & cum Hebræo convenientiam deprehenderunt, ita tamen ut tum Vetus tum hæc Nova in usu essent usque ad Gregorii Magni tempora. Ipse enim Epist. ad Leandrum ad finem, ante libros Moralium sic scribit: *Novam translationem dissero, sed ut comprobationis causa exegit, nunc Novam nunc Veterem per testimonia assumo, ut quia sedes Apostolica, cui, auctore Deo, præsideo, utraque utitur, mei quoque labor studii ex utraque fulciatur,* ubi videmus utrumque in usu fuisse, in expositionibus, &c. ita tamen ut Nova Veterem adhuc non exclusisset: licet vero utraque usus esset Greg. tamen alibi liquet ipsum Novam prætulisse: nam l. 20. Moral. c. 3. dicit quod Nova hæc translatio cuncta verius transfudisse perhibetur, & credendum sit quicquid in ea dicitur.

Postea per gradus Editio hæc prævaluit, tacito potius Ecclesiæ Latinæ consensu quam ullius Synodi vel Pontificis Decreto; nam licet Hugo de Sancto Victore l. de Script. c. 9. asserat Ecclesiam Latinam hanc solam versionem legendam & in auctoritate habendam constituisse, Constitutionem tamen nullam profert, nec a quo vel quando facta sit indicat: Imo Erasmus Epist. ad Dorp. Theol. ipsum Dorpeum urget, ut vel unam proferat Synodum in qua hæc editio sit comprobata. Verum est Anselmum, Bernardum, Rupertum, Haymonem & alios hanc probasse, & in scriptis generaliter explicasse, vel potius ex nova & veteri mixtam, ut posthac explicabimus: non tamen ita prævaluit ut veterem penitus extrudere potuerit, sed utraque in usu fuit, donec tandem ex utrisque mixta hæc, quæ nunc Vulgata dicitur, coaluit, quæ nulla publica auctoritate stabilita est, nec in solium authentias posita ante Decretum Tridentinum, sed tacito consensu cum veteri recepta.

8. Causas vero quæ tum Hier. ut conficeret tum Lat. moverint ut novam sive ex toto, sive ex parte majori reciperent, varias allegant Salm. Proleg. 3. Bonfrer. Præloq. c. 15. Sect. 3. Sixtus Senensis lib. 8. Biblioth. ad finem, & alii, quarum potiores hæ videntur: 1. Quia ut olim Orig. Epist. ad Jul. Africanum, necessarium erat habere translationem ex Hebraico factam, quæ cum versione LXX conferri & legi posset, ut contra Judæos melius fidei nostræ dogmata tueremur; nam nisi in textu aliquo conveniremus, nunquam cum hoste decertare, vel ipsum convincere possemus: Hæc vero nova versio Hebraico textui verbis magis consonat quàm Græca. Judæi Christianis insultabant dicentes non ita esse in Codice Heb. ut illi citabant, unde Hier. Præfat. ad Esaiam dicit ne Judæi de de falsitate Scripturarum Ecclesiis diutius insultarent se ex Hebræo vertisse. Dein translatio LXX erat potius (saltem in multis) periphrasis & commentarius quam versio, obscura elucidans & explicans, sensum potius quam verba reddens; unde congruum erat aliam ex Hebraico fere de verbo ad verbum cudi, quo ostenderetur illos nihil Heb. textui contrarium reddidisse: Præterea post Christum Prophetiis expletis, ex ipso rerum eventu longe clarius reddi posse veteres prophetias ad Christum & N. Test. spectantes quæ ante impletionem obscuræ erant, & ab Interpretibus non nisi obscurè reddi possent. De hoc Hier. Præfat. in Pentateuch. *Illi qui ante Christum interpretati sunt, quod nescierunt dubiis sententiis protulerunt, nos vero post passionem & resurrectionem ejus non tam Prophetiam quam historiam scribimus.* Tandem & hoc adjicit ex Hieron. Præfat. in Esd. Sixtus Sinensis l. citato, ut hoc modo exultantem Græciam compescerent & eorum fastum supprimerent, qui se Latinis in tantum præferebant, ut dicerent, nihil divinarum Scripturarum habere Latinos quod non à Græcis mutuo accepissent: ex hac causa credibile est Pontifices Romanos hanc versionem promovisse. Ex his quidem causis novam versionem in usu publico recepit Ecclesia Latina, ut ad usum magis aptam, Veterem tamen nunquam rejecit vel damnavit, vel contra ejus auctoritatem aliquid decrevit, sed in eodem statu eam esse permisit, quo antea fuit, licet ex negligentia Doctorum, squalida & inculta, & quasi in tenebris sepulta jacuerit antequam hujus seculi industria eam in lucem produxit & pristino nitori restituit.

9. De authore Vulgatæ Latinæ hodiernæ disceptant Romano-Catholici tum inter se, tum cum Protestantibus, negantibus horum plerisque Hieronymi esse; ex illis verò affirmant plerique, quidam negant. Negant esse Hieronymi Pagninus Præf. ad Vet. Test. Paulus Sempronii Episcop. lib. 2. c. 1. De die passionis Dei. Erasmus Roterod. in N. T. Driedo lib. 2. cap. 1. Baronius loco citato. Duacenses Theol. Præf. in Vet. Test. Sixtus Senensis lib. 8. ad object. 8. Guil. Budæus Annotat. ad Pandectas p. 163. quibus etiam Bellar. Azorium, Maldon. adjungunt, qui vel Hieron. esse negant vel ex Hieron. & veteri Vulgata mixtam esse affirmant. Protestantes vero omnes (paucissimis exceptis) Hieronymi non esse contendunt. Augustinus Steuchus, Serarius, Jo. Mariana & plerique hodie Romanæ Ecclesiæ Doctores, quorum aliqui concedunt mixtam esse, in minutis quibusdam, ex majori tamen parte cum fiat denominatio Hieronymo ascribendam esse statuunt. Qui ad Hieronymum referunt, ex ejus nomine auctoritatem majorem ei conciliare student, alii ita vitiosam esse dicunt ut Hieronymo indignam existiment. Ut vero certi aliquid statuere possimus, distincte agendum est, I. Certum est Psalmorum librum in Vulgata non esse ex Hieronymi versione ex Hebræo (licet Psalmos ex Hebræo verterit, & inter ejus opera versio illa extet) sed esse ex antiqua versione τῶν ό secundum Luciani Martyris emendationem. Hunc librum recensuit Hieronymus jussu Damasi Pontificis, & Romæ receptus est, ut supra indicavimus: quia vero Psalmos ex quotidiano usu, & quia in Templis quotidie decantati præ cæteris Scripturæ partibus, etiam vulgus memoriter tenebat, ita ut mutatio sine gravi offensa populi fieri non posset, ideo Psalmi in Vulgata secundum antiquam editionem retenti. Idem etiam statuendum de plerisque libris quos Judæi in Canonem non receperunt, quos supra enumeravimus, & de his nulla est controversia, concedunt enim Bellarm. Bonfrer. & alii. II. Quod ad reliquos libros attinet, certum est illos majori ex parte Hieronymi versionem spirare: nam si quis contulerit Prophetarum versionem Latinam ex Hebræo quæ inter ejus opera extat cum Vulgata Latina hodierna, deprehendet in omnibus fere ad verbum convenire eundemque authorem referre, vix enim per integrum aliquod caput unius verbuli differentiam inveniet. Præterea Vulgatam ex Hebræo factam esse, non ex Græca Sept. ipsa ubique clamat, cum Hebræo enim plerumque convenit, ipsumque ad verbum magis exprimit quam textus Græcus. Certum vero est, nullum fuisse qui post Hieronymum ad nostra tempora (ad Pagninum usque) Biblia ex Hebræo in Latinum transtulit. Pleraque etiam (non omnia, ut Bellar. & alii) quæ in antiqua versione defuerunt, quæque ex Heb. se supplevisse dicit Hieronymus in sua versione, exprimuntur in Vulgata: ut illud Hos. 11. 2. *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Zach. 12. 10. *Videbunt in quem crucifixerunt.* Pleraque etiam (non omnia ut posthac videbimus) quæ in antiqua Vulgata aliter legebantur ac in Hebræo (observante Hieronymo) eodem modo hodie leguntur in Vulgata, ut in Hebræo, & ut legenda censuit Hieronymus, ut Gen. 2. 2. ubi vetus editio ex Græca legebat, *Complevit* Deus *die sexto opus suum*, monuit Hieronymus secundum Hebræos legendum esse, *die 7.* & v. 22 pro *ecstasin*, vertit Hieronymus *soporem*. Gen. 5. in annis παιδογονίας Patriarcharum convenit Vulgata cum Heb. non cum Sept. Gen. 35. 16. pro *Hippodromum*, vertit *verno tempore*. Jon. 4. 6. pro *cucurbitam*, vertit *hederam*. At vero in omnibus istis locis, ut aliis multis, Vulgata sequitur lectionem Hieronymi. Videatur Hieronymi Epistola 89. ad Augustinum, quæ est 11. inter Epist. Augustini. Tandem in eadem Epist. dicit Hieronymus se omnibus fere libris quos ex Hebræo traduxit Præfationes præfixisse, quas in omnibus Bibliis Vulgatis singulis libris præfixas videmus, at incredibile est (ut observat Bellarm.) totum opus periisse, solas Præfationes remansisse. III. Certum est in omnibus Vulgatam non esse Hieronymi, nam præter Psalmos & ea quæ ex veteri Vulgata, vel ex Theodotione addidit ut in additionibus ad Estheram & Danielem est videre, etiam in reliquis libris ubique multa occurrunt quæ Hieron non esse cuilibet clarum est: nam in multis convenit cum veteri Vulg. sive LXX, ubi Versio Sept. ab Heb. differt; sæpe cum Theod. Sym. Aq. sæpissime etiam aliter habet, quam Hieronymus in operibus suis vertendum censuit: unde puram Hieron. non esse, sed mixtam facile est colligere. Hieronymus sæpius profitetur, se secundum Hebraicam veritatem transtulisse, nec versionem 70, ubi ab Hebræo differt, probat, sed ubique data occasione ostendit quantum ab Hebræo discrepat, imo hoc sæpe inculcat, quod ipsum primum ad novam versionem impuleret, τῶν ό ab Hebræo discrepantia; unde vix credibile est ipsum alicubi sponte ab Hebræo discessisse, & in eundem lapidem impingere voluisse. Prologo Galeato dicit quod sibi omnino conscius non sit mutasse se quippiam de Hebraica veritate: Imo ad Judæos provocat, annon fideliter ex Hebræo verterit. Præfat. in Esth. & Neh. ad Domnionem & Rogatianum hæc habet; *Quid interpretem laniant? Interrogent Hebræos, & ipsis autoribus, translationi meæ vel arrogent vel derogent fidem.* Idem in Præfat. in Estheram sic alloquitur Paulam & Eustochium, *Tenentes adhuc Hebraicum librum per singula verba novam translationem aspicite, ut possitis agnoscere me nihil etiam augmentando, addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebræo habetur, historiam Hebraicam Latinæ linguæ tradidisse.* Videmus Hieronymum fidenter suam in vertendo fidelitatem asserere, & quod Hebræum textum accurate exprimeret. At 1. sæpe relicto Hebræo, Vulgata sequitur LXX, ut plurima loca aperte ostendunt. Gen. 4. 8. verba illa, *Egrediamur foras*, non sunt in Hebræo, habet tamen Vulgata una cum LXX. Gen. 8. 7. in Hebr. est, *Corvus exibat exeundo & redeundo*; at legit Vulgata cum LXX, *Egrediebatur & non revertebatur.* Gen. 4. 15. לכן *Propterea quicunque occiderit Cainum*: at Vulgata, cum LXX. Sym. & Theodot. legerunt divisim לא כן *nequaquam id fiet.* Jos. 21. 37. pro nomine Civitatis *Kedemoth* legerunt LXX. γαιδσώμ, quibus consentit Vulgata quæ habet *Jethsom*: 1 Sam. 10. 19. in Hebr. est, *Et dixisti* לך *ei*: ubi Sept. & Vulgata legerunt לא *nequaquam*, 1 Sam. 9. 24. addit Vulg. ex 70 verba hæc quæ non sunt in Hebræo, *Stravitq; Saul in solario & dormivit.* Job. 1. 21. desunt in Hebræo hæc quæ 70 & Vulgata habent, *sicut Domino placuit, ita factum est.* Thren. 3. ult. in Heb. *Dabis ipsis obfirmationem cordis, maledictionem tuam eis*: Vulg. & 70 legunt *laborem tuum.* Hos. 10. 14. pro בית ארבאל legerunt ירבעל *Jerobaal, à domo ejus qui judicavit Baal.* Ezech. 34. 16. *Robustum & pingue perdam*, אמיר Vulgata legit, *custodiam*, ut 70 φυλάξω. legerunt enim אמיר. Multa talia proferri possunt, ubi relicto Hebraico Vulgata sequitur Septuaginta; unde ingenue fatetur Bellar. Editionem Vulgatam esse mixtam ex Hieronymi, veteris Vulgatæ & Theodotionis editionibus, lib. 2. de Verbo Dei, c. 11. Infinitum esset alia omnia recensere ubi ab Heb. differt Vulgata præter Codicum varietatem, Interpretis errores, & librariorum incuriam vel audaciam. Quædam addam ubi Hieronymus in Commentariis & Tractatibus, aliter ex Hebr. vertit, vel vertendum censet, quam in Vulgata legitur, Gen. 1. 2. legit Vulgata, *Spiritus Domini ferebatur super aquas*: Hier. Quæst. Hebr. docet Hebr. מרחפת vertendum, *incubabat.* Gen. 3. 8. legit Vulg. *ad auram post meridiem,*

ridiem, Hieron. vero vult legendum, *ad vesperam*. Gen. 4. 4. legit Vulgata *& respexit Dominus ad Abel, & munera ejus*, &c. Hieron. Theodotionis versionem præfert qui vertit, *Et inflammavit Dominus super Abel, & super sacrificium ejus*, &c. quæ versio significat quomodo Deus testatus est Abelis se sacrificium acceptasse; sc. ignem cœlitus mittendo: sic in pluri misaliis locis, unde affirmant Villalpand. & Pradus in Ezech. centum locis aliter vertisse Hieronymum quam est in Vulgata, in quibus locis Vulgata Hieronymum correxit. Sic Morin. Exercit. 6. c. 12. Sect. 7. Id evidenter colligitur ex Sancti Hieronymi Commentariis, in quorum variis locis aliter vertit, addit vel subtrahit, quam antea in translatione fecisset. Præter hæc etiam quædam Vulgata Editio addit quæ non sunt in Hebræo; Quædam transponit aliter ac in Hebræo; quæ omnia ostendunt authorem non κατὰ πόδα Hebræos codices secutum, cum tamen Hieronymus profiteatur se ad verbum, quantum fieri poterat, ex Hebræo transtulisse, vel saltem Codices Hebræos Hieronymi tempore multum ab hodiernis discrepasse, quod tamen de tam ingenti discrimine nemo facile concesserit, post Hieronymi saltem tempora. Exempla additionum habemus, Eccles. 9. 2. ubi in Hebræo legimus, *Omnibus idem eventus, bono & puro & impuro*, Vulgata legit, *bono & malo, puro & impuro*, Jos. 21. 36. adduntur in Vulgata, *in solitudine*, item nomen civitatis *Misor*, quæ non sunt in Hebræo. Omissionis, inter alia Gen. 49. 32. ubi versiculus qui est in Hebræo omittitur in Vulgata, sc. *Possessio agri & speluncæ quæ est in eo, ex filiis Heth.* Ruth 2. 19. ad finem hæc verba sunt in Hebræo, *Ipse est vindex noster*, quæ in Vulgata desunt. Thren. 1. 12. hæc verba, *Annon ad vos*, quæ sunt in Hebræo, in Vulgata non habentur. Transpositionis seu Metathesis, Hos. 12. 3, 4. in Hebræo sic legimus, *In utero supplantavit fratrem, & in robore suo dominatus est Deo, & dominatus est Angelo, & prævaluit.* Vulg. vero ita legit & invertit, *In fortitudine sua directus est cum Angelo & invaluit ad Angelum, & confortatus est.* Ex his vero aliisque quæ afferri possunt locis, Vulgatam non esse puram Hieronymi versionem, sed ex Hieronymi aliisque, maxime vero ex Vulgata veteri mixtam patet, quæ sententia est multorum Ecclesiæ Romanæ Doctorum haud inferioris subsellii, quos supra attulimus: nempe licet nova editio à plurimis probata fuerit, tam altas tamen in aliorum animis radices egerat Græcæ τῶν ὁ authoritas, ut per novam penitus aboleri non potuerit, sed utraque tam publice in Ecclesiis quam privatorum Doctorum manibus in usu erat, donec tandem, ad conciliandos omnium animos, & ut pax ac unitas servaretur, ex utrisque tertia conflata sit, quæ maxima quidem ex parte Hieronymum auctorem agnoscit, ne tamen antiqua penitus sperni videretur, multis locis lectio antiqua retenta: sic enim Fortunatus Fanensis Præfat. de variis translationibus, *licet* (Vulgata) *aliquandiu Hieronymi esse credita fuerit, tamen ut majoribus nostris, quasi per manum traditum est, partim ex antiquissima & vetustissima editione Latina, quam Hieronymus Communem & Vulgatam, Augustinus Italam, Gregorius Veterem appellat, retentam esse; partim ex Hieronymi versione ex Hebræo nata est.* Idem sentit Baronius Annal. ad annum 231. Sect 47. ubi *ex duplici editione magnam animorum contentionem, & metum schismatis ortum fuisse* dicit, *dum alii novæ, alii veteri adhærebant, unde ad offensam & scandalum præcavendum cum in divinis laudibus, cæterisque sacris officiis alii aliam legendo, psallendo, concionando, tractando consectarentur, ne Ecclesia pœne divisa schismate videretur, afflante numine provisum est, ut ad Ecclesiasticum communem usum una ex duabus quæ usui omnibus esset Ecclesiis conflaretur, quæ Communis omnibus & Vulgata diceretur, explosâ Veteris & Novæ nomenclaturâ.* Bellar. de Verbo Dei. lib. 2. c. 9. ita scribit. *Editio Vulgata quamvis maxima ex parte Hieronymi sit, tamen non est illa pure quam ipse ex Hebræo convertit, sed est aliquo modo mixta, additis non paucis ex versione* LXX. *quæ in Heb. non inveniuntur, atque id potissimum in lib. 1. Regum & in Proverb.* Idem notant Theologi Duacenses Præfat. in Vet. Test. & quod omni exceptione majus est, idem testatur Præfatio Bibliis vulgatis auctoritate Clementis 8. repurgatis & publicatis præfixa, ubi diserte habentur hæc verba, *Latinam hanc edit. ex Hieronymi translatione vel emendatione susceptam, partim retentam ex antiqua versione Latina quam S. Hieronymus Communem & Vulgatam, S. Augustinus Italam, S. Gregorius Veterem translationem appellat.* Non opus est plura addere cum ex dictis satis constet, quidnam de Vulgatæ auctore sentiendum sit.

10 Autoritatem Vulgatæ quod attinet, definivit Concilium Trident. Sess. 4. Can. 2. *Authenticam esse & summæ autoritatis*; statuit enim & declarat ut *hæc ipsa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus & expositionibus pro authentica habeatur, et ut nemo eam rejicere quovis prætextu audeat vel præsumat.* Circa cujus Canonis sensum multæ inter ipsos qui Concilii autoritatem agnoscunt ortæ sunt altercationes, dum alii Vulgatam ipsis fontibus præferunt, alii nullam inter ipsam & fontes originales comparationem à Concilio factam volunt, sed adhuc ex fontibus corrigi & emendari posse statuunt; alii tantum in rebus fidei & morum nullum inesse errorem in Vulgata à Concilio declarari sentiunt; alii nullum vel levissimum errorem continere dicunt, præsertim post correctiones Sixti 5. & Clem. 8. alii errores leviores habuisse tam ante Concilium quam post, imo & post Sixti & Clem. diligentiam adhuc errores quosdam mansisse, eosque non tantum Typographi, sed & Interpretis; alii denique ante Concilii definitionem in se fuisse authenticam & Divinitus inspiratam; alii per Concilii declarationem in hoc authentias gradu supremo collocatam arbitrantur. Qui vero Concilio se non teneri putant, aliam autoritatem Vulgatæ non tribuendam sentiunt quam aliis versionibus, quarum nulla authentica, vel Divinitus inspirata dici potest, omnes enim erroribus obnoxiæ sunt, nec aliam auctoritatem habent quam quatenus cum fontibus conveniunt, eosque fideliter exprimunt, licet vulgatam cæteris Latinis hodiernis in hoc præferendam existimant, quod omnibus antiquior, & in Ecclesia Occidentali per mille annos publice recepta sit, unde merito magni facienda est, nec temere rejicienda, ut postea fusius ostendemus.

Quid vero per vocem illam (*Authentica*) intelligendum sit, non convenit inter Concilii interpretes, dum alii volunt *Authenticam* dici, quia ex se Auctoritatem habet, & ut Franciscus Suarez, De Fide Disp. 5. Sect. 3. n. 10. infallibilem habet autoritatem, & sit certa regula fidei in omnibus quæ continet. Alii, & major pars, quia nihil in se continet fidei & bonis moribus repugnans; alii quia nihil habeat veritati, aut rerum gestarum historiæ repugnans vel in rebus fidei vel aliis, ut Bonfrer. Marian. &c. Alii quia fontem suum fideliter exprimit, ut Serarius, Gregorius de Valent. alii quod æqualem autoritatem habeat cum fonte, ut exemplar æqualem autoritatem habet cum suo originali, quod sit cum eidem est conformis, ad verbum si sit transcriptio, ad sensum si sit translatio, quia αὐθέντικον idem est ac *summam autoritatem habens*: Sic Jo. D'espieres Tract. 3. Disp. 3. Dub. 2. *Authenticum* enim apud Jurisconsultos est idem quod Originale Diploma ex se fidem habens, unde *Instrumentum authenticum, Tabulæ authenticæ*, improprie vero quod cum Originali convenit: ex qua sententia, Patres Concilii Tridentini volunt esse quasi notarios publicos à Deo constitutos, qui post examen diligens & collationem hujus exemplaris cum Originali certam ei fidem facerent.

11. Vulgatam vero editionem non esse, nec dici posse proprie *authenticam*, nec in omnibus infallibilem, vel authoritatis divinæ & supremæ, prout à vulgo Ecclesiæ Romanæ statuitur, multis modis ostendi potest, idque ex ipsis ejusdem Ecclesiæ Doctoribus. 1. Ante Decretum Concilii non fuit authentica, multos enim habuit errores quos libere redarguunt Nichol. Lyra, P. Burgensis, Driedo, Hier. ab Oleastro, Cajetanus & alii, præcipue Isidorus Clarius, qui octoginta millia errorum in Vulgata Latina se observasse dicit. *Mihi non est dubium* (ait Jo. D'espieres Tract. 3. Disp. 2 Dub. 1.) *quin olim ante correctionem Sixtinam fuerint in Vulgata plures errores*, quod probat ex uno exemplo quod instar omnium esse potest, 2. Reg. 24. 17. ubi dicitur *Quod vixit Amazia filius Joas Rex Juda, postquam mortuus est Joas filius Joachas Regis Israel*, 25. *annis*, & ita legebatur in omnibus exemplaribus impressis & MSS. quem locum certum est corruptum fuisse, & pro 25. legendum *quindecim*, ut est 2 Chron. 25. 25. & ut in exemplaribus Græcis, Hebraicis, Chaldaicis omnibus legitur, & in Bibliis Sixtinis corrigitur. Habemus ingenuam confessionem in hac re plurium insignium Ecclesiæ Romanæ Doctorum (præter nominatos.) Joh. Driedo de Eccles. Scripturis & Dogmat. lib 2. cap. 2. dicit esse communem opinionem multorum Doctorum, translationem hanc Latinam, qua communiter utitur tota Ecclesia Latinorum, neque esse Divi Hieronymi, nec in omnibus consonam Scripturæ Sacræ originali, quippe quam Ambrosius, & ipse etiam Hieronymus quibusdam in locis, & post eum Armachanus, Lyranus, & cæteri etiam hujus temporis viri utriusque linguæ periti arguunt, emendant, & ex Hebræa vel Græca lingua castigant & corrigunt, dicentes, & in Hebræo codice Vet. Test. & in Græco N. Test. aliter haberi quam nos habemus, adducentes in suæ sententiæ corroborationem Augustinum, & ipsum etiam Hieronymum, cæterosque Patres, qui docent ad originales Linguas esse recurrendum, siquando varietas in Latinis codicibus reperitur. Driedoni addam Sixtum Senensem lib. 8. Biblioth. ad finem; *Ingenue fatemur & nos, multos errores ab Hieronymo emendatos in veteri traductione, & similiter in hac nostra nova editione nonnullas inveniri mendas, solœcismos, barbarismos, Hyperbata, & multa parum accommodate versa & minus Latine expressa, obscure & ambigue interpretata, itemque nonnulla superaddita, aliqua omissa, quædam transposita, immutata, ac vitio scriptorum depravata, quæ Santes Pagninus, Thomas Cajetanus, Franciscus Vatablus & Hieronymus Oleastrius interpretationibus & expositionibus suis indicarunt.* Hactenus S. Senensis: Quomodo vero hæc simul consistere possunt cum iis quæ ab aliis scripta sunt de authentia hujus Versionis ante Concilium non video. Jo. Morinus Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 6. c 12. n. 9. *Quapropter existimo S. Hier. penitiore Spiritus S. afflatu Versionem illam condidisse, eodemque Spiritu dirigente ac movente ab omni errore exemptum fuisse, nec usquam e textu originarii obscuritate, ambiguitate, transpositione, neque ullis mendis quæ Hebræum aut Græcum textum invaserant ita decipi potuisse, ut vel levissimum errorem vertendo commiserit.* Addit n. 11. *Ipsam Vulgatam versionem ipsis fontibus, id est codicibus ipsa Prophetarum & Apostolorum manu descriptis, longe similiorem & conformiorem esse quam nunc sunt originarii textus.* Hanc sententiam tuetur Titlem. Apolog. pro Vet. Interp. Canus lib. 2. cap. 21. & Salmeron probabilem judicat, Proleg. 3. Paraph. *Si quis tamen*, &c. Gretserus Defens. Bell. lib. 2. cap. 10. affirmare non veretur quæ à Theodotione Hæretico & Apostata Judæo desumpta sunt de fide & religione in iis Theodotionem non errasse; singulari providentia Interpretem illum, quamvis perditum & impium, iis in locis, quæ Ecclesia tanquam authentica approbatura erat, ab omni errore custodiente. Omnes vero modestiæ terminos excedit, qui scribere ausus est, *pro certo & indubitato apud nos esse debere Vulgatam editionem, quæ Communi Catholicæ Ecclesiæ lingua circumfertur; verum esse ac genuinum Scripturæ fontem; hanc consulendam ubique, inde fidei dogmata repetenda*; quasi versio sit fons, & non rivulus de fonte derivatus. Gretseri vero illud dictum, Bellarminus (cujus Hyperaspistem agit Gretserus) absurdum judicat; *Stultum enim*, inquit, *videtur dicere, Theodotionem Hæreticum errare non potuisse.* Certe S. Augustinus Epist. 8. ad Hieron. diserte dicit, *Hieronymum in hac Versione errare potuisse: unde etiam* (ait) *nobis videtur aliquando te quoque in nonnullis falli potuisse.* Imo Hieronymus ipse fatetur se aliquando errasse in cap. 19. Esa. male reddendo *refrænantem* pro *lascivientem*, & addit, *melius reor proprium errorem reprehendere, quam dum erubesco imperitiam confiteri in errore persistere, cum ea quæ transtuli*, &c. vide n. 6. ad finem. *Imo Pagninus* (inquit Sixtus Sinensis) *Vulgatam vel temporum injuria, vel hominum incuria cum animadvertisset maxima ex parte corruptam fuisse, Leone* 10. *hortante*, (alii dicunt, *jubente & sumptus impressionis suppeditante*) *consultis optimis Hebræorum exemplaribus, quanta valebat fide & industria, omne Vetus Testamentum ex Hebraica veritate Latinitate donavit.* Theologi vero Lovanienses & Ar. Montanus Præfat. in Interlin. Pagnini versionem omnium tutissimam judicarunt quæ in Bibliis Regiis Heb. textui annectitur. Certe si Vulgatam authenticam judicassent, vel Pagninus vel Leo 10. Pontifex, non dixissent eam maxima ex parte corruptam fuisse, nec ex hac causa de alia versione ex Hebræo cogitassent. Recte itaque Maresius contra Tyrinum p. 33. *si* ...

thentica antea fuisset, nec Leo 10. approbasset Versionem N. T. ab Erasmo adornatam, nec Clem. 8. novam Psalterii interpretationem, quam Cajetanus procuravit, neque opus fuisset Santi Pagnino, Lucensi, concionatori Apostolico, Leone 10 authore, et sumptus faciente, novam adornare translationem totius Scripturæ.

2. Vulgata Latina, fontibus Heb. & Græcis non æquatur, nedum præfertur, per decretum Concilii, sed tantum aliis versionibus Latinis præfertur, relictis textibus originariis eodem statu quo prius. Sic Bellar. lib. 2. De verbo Dei cap. 10. refert inter Calvini mendacia, quod dicat *Concilium Vulgatam fontibus præposuisse*, aitque Concilium de fontibus nullam fecisse mentionem nec iis aliquid derogasse, sed tantum reliquis Latinis versionibus quæ hodie circumferuntur Vulgatam antetulisse. Serarius Proleg. cap. 19. q. 12. concl. 1. dicit Synodum Trid. non antetulisse Heb. Græcisque fontibus Vulgatam, quod probat tum ex verbis Concilii, tum ex ejus scopo. Alphonsus Salmeron, qui Concilio interfuit, Proleg. 3. *Nihil de exemplaribus Græcis vel Hebræis agebatur, tantum inter tot editiones Latinas quas nostra secula parturierant, quænam ex illis præstaret sermo erat, liberum autem reliquit omnibus qui Scripturas sacras profundius meditantur, fontes Græcos aut Hebræos, quatenus opus sit, consulere, quo nostrum vitio librariorum aut temporum injuria corruptum emendare valeant.* Iterum, *Licebit itaque nobis, salva Concilii authoritate, sive Græci sive Hebræi exemplaris lectionem variam producere, eamque ut verum Bibliorum textum expendere et enarrare, nec tantum bonos mores per eam ædificare, verum etiam fidei dogmata comprobare et stabilire, atque adeo ab illis sumere efficax argumentum tanquam ex textu Scripturæ sanctæ.* Idem sentiunt Mariana Tract. de edit. Vulg. Epist. ad Sanderum, Sanderus lib. 2. De visib. Monarch. ad annum 1541. Azorius lib. 8. Moral. cap. 3. q. 2. Adam Contzen Polit. lib. 5. cap. 23. *Libere*, inquit, *affirmo versionem Latinam nostram ita probatam, ut tamen & Græco & Hebræis fontibus maneat sua auctoritas.* Bonfrer. Præloq. c. 15. Sect. 3. Hinc Andradius & alii statuunt Vulgatam ex fontibus corrigi & emendari posse: sic enim scribit pag. 363. *Quare qui Græcos, Latinosque codices de Hebræis supplendos emendandosve esse contendunt, non quidem ab Ecclesia ad externos (ut quidam putant) sed ad ipsammet Jesu Christi Ecclesiam provocant, & ab eadem illa ipsa præsidia comparant.* Jam vero si fontibus manet sua auctoritas, cum fontes, ut supra cum de Hebraici textus authentia egimus, authentici sint, Vulgata vero in pluribus locis ab iis differt, ut luce clarius est, necessario sequitur Vulgatam non posse proprie authenticam dici, cum duo authentici textus sibi invicem repugnantes dari non possint.

3. Maxima pars Doctorum Eccles. Rom. statuit, nil aliud decrevisse Concilium quam in rebus fidei & morum Vulgatam nullum errorem continere, ideoque authenticam esse, etsi nec ab authore propheta sit, nec erroris expers. Sic Bellar. lib. 2. cap. 11. Concilii mentem explicat: *Ecclesia certos nos reddere voluit, in iis præsertim quæ ad fidem & mores pertinent, nulla esse in hac versione interpretum errata:* Et eodem cap. *In iis præsertim quæ ad fidem & mores spectant, nulla esse in hac Interpretis errata, sed tuto posse fideles & sine periculo huic versioni confidere.* Sic Driedo lib. 2. cap. 1. Vega lib. 15. cap. 9. Serarius Proleg. cap. 19. q. 11. Sixtus Senensis lib 8. ad finem, cum multis aliis, Alphonsus Salmeron Proleg. Andradius; quorum quidam Concilio interfuerunt. Andradius enim f. 361. affirmat, ex Vega qui Concilio adfuit Tridentino, Patres cum Vulgatam authenticam pronunciarent, nihil aliud significare voluisse quam nullo eam deformatam errore existere ex quo perniciosum aliquod dogma in fide ac moribus colligi posset. Et ne quis hanc Concilii mentem fuisse dubitare posset, testem citat Cardinalem S. Crucis, Pontificis tunc Legatum, postea Pontificem Max. Marcellum secundum appellatum, à quo pridie quam Decretum hoc rogaretur, se illud accepisse dicit, & postea non semel confirmantem audivisse. Sic Mariana cap. 20, & 23. de Vulg. Vers. Serarius ubi supra, qui hoc addit, *Hoc scripsisse Vegam cum Cardinalis ille superstes esset, possetque de re tota interrogari.* Idem etiam constat ex Jacobo Laines, Jesuitarum Præposito generali, qui etiam Concilio interfuit; unde concludit Serarius, Proleg. cap. 19. q. 11. *auctoritatem quæ a Concilio tribuitur Vulgatæ Versioni, non esse infinite accipiendam sed definite, certis modificationibus*, quas ibi recitat. Hæc autem limitatio plane authentiam tollit, nec aliam relinquit autoritatem Vulgatæ, quam Pagnini versioni, vel aliis Latinis versionibus, quæ omnes nil habent contra fidem & mores, & tamen authenticæ nunquam dictæ erant, sic etiam authentica esset Versio Tigurina, Junii, Castellionis, imo vernaculæ pleræque, quarum vix ulla quæ non propius ad textum Heb. accedit quam Vulgata, nec tot errores ac mendas habet, quot in illa observarunt ejusdem defensores.

4. Nec Vulgatam ab omnibus erroribus immunem esse volunt, tum Typographi, tum Interpretis, post Sixti 5. correctionem, vel Clem. 8. sed post utriusque emendationes adhuc errores quosdam manere. Statuit quidem Concilium Sess. 4. ut posthac Scriptura sacra, potissimum vero hæc ipsa Vetus & Vulgata editio, quam emendatissime imprimatur, &c. unde qui Vulgatam in omnibus sinceram, & sine ulla erroris labecula esse volunt, explicant se de editione emendata sive impressa juxta Concilii Decretum hoc affirmare. Quæ quidem explicatio, licet ex verbis Decreti necessario non inferatur, decernit enim Concilium absolute sine ullo respectu ad impressionem futuram, Vulgatam prout tunc in usu fuit authenticam esse quod vero postea de impressione emendata alio loco subjicitur, ad Typographos pertinet, & tam ad omnes alias Bibliorum editiones quam ad Vulgatam extenditur; cumque hæc Sixti V. emendatio ultra 40 annos post cusum Decretum facta fuerit, monstrosum videtur (ut observat Rev. Mortonus noster, Episcopus Dunelmensis) versionem authenticam decerni tot annis priusquam emendatissime prodiret; quod idem est ac si quis infantem in utero matris baptizaret antequam nasceretur. His tamen positis, non desunt inter ipsos doctissimi viri, qui post Sixti 5. & Clem. 8. editiones, errores multos adhuc inemendatos restare contendunt, eosque ipsius Interpretis: Sic Bellar. lib. 2. De v. Dei c. 11. Bonfrer. Præloq. c. 15. Sect. 3. Simeon de Muis de veritate edit. Heb. aliique passim. Bellar. vero in Epist. ad Lucam Brugensem hæc habet; *Si videro textum ipsum certo in melius alicubi posse mutari, significabo id summo Pontifici & Cardinalibus deputatis, sed tu ipse plane vides, non facile hujusmodi mutationes in sacro textu esse faciendas, quamvis utilissimum sit ut viri docti tum de variis lectionibus, tum de judicio peritorum hominum tui similium, admoneantur.* Idem postquam viderat Lucæ Brugensis libellum de correctionibus Romanis, ita ad ipsum scribit; *De libello ad me misso gratias ago; sed scias velim Biblia Vulgata non esse a nobis accuratissime castigata, multa enim de industria justis de causis pertransivimus, quæ correctione indigere videbantur.* Ex quibus Bellarmini verbis infertur Bellarminum unum fuisse è correctoribus, & posse aliquando fieri ut accuratior castigatio adhibeatur. Observat etiam Jo D'esp. Tract. 5. disp. 2. dub. 3. ea quæ restant corrigenda non esse librariorum vel Typographorum errata, sed lapsus interpretis; nec enim Correctores de industria vel justis de causis librariorum errores tolerarent. At omni exceptione majora sunt ipsius Clem. 8. Pontificis verba in Diplomate præfationi suæ editionis emendatæ præfixa, ubi inter alia hæc habentur. *In hac pervulgata editione sunt nonnulla consulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, immutata relicta sunt, tum quod ita faciendum esse ad offensionem populorum vitandam S. Hieronymus non semel admonuit, tum, quod facile fieri posse credendum est, ut majores nostri qui ex Hebræis & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum & emendatiorum librorum habuerint quam ii qui post illorum ætatem ad nos pervenerunt.* Postea dicit *propositum fuisse Vulgatam suæ pristinæ integritati & puritati, quantum fieri potuit, restituere*: Ex quibus verbis infert Symeon de Muis epist. dicta. *Igitur nondum est omnibus numeris absoluta Editio Vulgata.* Affirmat quidem Sixtus V. in Bulla editioni suæ præfixa, omnia emendatissime prodire, *Et*, inquit, *quo res magis incorrupte perficeretur, nostra nos ipsa manu correximus siqua prælo vitia obrepserant*, omnesque Bibliorum codices sancit juxta suum exemplar in posterum imprimendos esse, ne minima quidem particula mutata, addita vel detracta: alia vero omnia exemplaria ut ad hoc emendarentur, alias nullam fidem vel authoritatem habitura esse, & hæc sub pœna excommunicationis majoris, &c. Sic quidem Sixtus V. post cujus editionem sperabant omnes se habuisse Biblia castigatissima, & omnibus erroribus repurgata. Sic enim Andradius fol. 361. *Cum ab Apostolica sede veterem Vulgatam editionem quam emendatissimam acceperimus, omni erimus cura & dubitatione liberi.* Ecce tamen vix elapso biennio post Sixti mortem, Clem. 8. novam editionem procudit, in qua plurimos errores, qui in Sixtina editione remanserant, emendavit, non tantum qui Typographi vitio irrepserant, ut in Præfat. Clementis affirmatur, & ut Gretserus, Tannerus & alii excusant (cum ipse Sixtus propria manu omnia errata se correxisse in Diplomate affirmet) sed etiam alia multa de industria mutata & correcta invenimus, quæ à Tho. Jamesio S. T. D. Bibliothecario Bodleiano in peculiari libro de earum editionum differentiis edito, cui nomen *Bellum Papale*, ad duo millia numerantur, quæ in editione Sixtina ab ipso per Bullam suam contra codices Hebræos & Græcos confirmata, Clemens ejus successor authoritate sua sustulit, & secundum textus originarios reformavit. Hoc enim agnoscendum, Clementem plurima quæ in Sixtinis erant errata, ex fontibus emendasse, & tamen multo modestius de sua editione quam de sua Sixtum loquutum esse, cum fateatur varia superesse adhuc emendanda. Sixt. Amama Antibarb. lib. 1. cap. 8. specimina multa ex Jamesio collegit tum vocum & sententiarum quas à Sixto omissas Clemens bene restituit, tum aliarum quas à Sixto male interpolatas Clemens bene expunxit, tum contrarietatum inter utrasq; editiones, item discrepantiarum in numeris, manifestam autem differentiam in locis de industria mutatis, quæ ad præli vitia referri non possunt, quæ hic recensere instituti nostri brevitas non permittit, ideoque ad Sixtinum Ama. & ad Jamesii librum lectorem remitto. Ex his luce clarius demonstratur tum editionem Sixtinam in multis vitiosam fuisse, tum Clementis ulteriore correctione indiguisse, ita ut authentica & omnibus numeris absoluta hactenus dici non possit. Licet vero Clementis editio multo accuratior sit Sixtina, & ad fontes in plurimis reformata, adhuc tamen manere multa quæ ulteriore correctione egent, tum ex ipsa præfatione Clementinis Bibliis præfixa quam supra adduximus, tum ex Lucæ Brugensis Catalogo locorum quæ adhuc corrigenda videntur, qui ad calcem Bibliorum Plantinianorum habetur, aliorumque Doctorum virorum Eccles. Rom. testimonio manifesto constat. Recenset Luc. Brug. epistola ad Blasæum Episc. Audomaropolitanum loca præcipua quæ corrigi possint, suo aliorumque judicio, ultra sexcenta. Certe Jo. D'espeires aliquot recensuit loca quæ negotium facessunt iis, qui omnimodam integritatem versionis Vulgatæ tueri volunt (ut ipse loquitur) ut Gen. 11. 12. de Cainane Arphaxadi filio, de quo idem auctor, sive admittatur error in Evangelio S. Lucæ, sive in Genealogia Patrum Gen. 11. 12. admittitur error in Vulg. versione, ut clarum est. Psal. 131. 13. ubi adhuc legitur in Vulgata Latina *vidua* pro *victu* vel pro *venatione*, quia Latinus Interpres pro θήραν *venationem*, quod erat in Græco, legit χήραν, *viduam*, ut observavit Hieron. Psal. 33. 8. ubi Vulg. legit, *immittet* pro *castrametabitur* ex Homonymia vocabuli παρεμβαλεῖ, notante Jansenio. Matt. 27. 8. ubi nomen *Jeremiæ* ponitur pro *Zachariæ*. Multa alia notavit Lucas Brugensis, quem consulat lector, loco citato. Qui itaque inter Romanenses Vulgatam ita perfectam esse dicunt, ut nullus sit vel levissimus error saltem Interpretis, &, ut alii addunt, qui correctorum diligentiam fugerit (quam sententiam vulgo receptam esse dicit Jo. D'espeires tract. 3. disp. 3.) ipsamque fontibus æquant, vel potius præferunt, quasi divinæ prorsus esset authoritatis, multis scopulis impingunt, & tam virorum doctorum suæ Ecclesiæ, quorum varii Concilio interfuerunt, & Canonem suo calculo confirmarunt, ideoque ejus mentem probe noverunt, quàm ipsius Pontificis Clem. 8. sententiæ, quæ errori non est obnoxia, refragantur, qui authentiam hujus versionis aliter exposuerunt, ut vidimus.

Declararunt quidam Cardinales sub Gregorio 13. ne unam periodum, clausulam, dictionem vel syllabam, iotave unum admitti posse quod repugnet huic Vulg. edit. Lat. At Declarationem istam suspectam habent varii, Serarius, Jo. D'espeires, &c. eo quod in variis editionibus Declaratio illa Cardinalium non habetur, unde in aliis Typographum de suo hæc addidisse dicunt, nec in Judicio, nec extra, fidem facere nisi sub sigillo authentico, nec volunt alii istiusmodi Declarationes alio loco habendas, quam doctorum virorum opiniones; sic Jo. D'esp. tract. 3. Disp. 3. dub. 5. Eorum vero testimoniis, etiam rationes quasdam adjungere licet, versionem enim authenticam proprie loquendo facere non est in Eccles. potestate: ut enim librum non Canonicum, non potest Canonicum facere, sed tantum testificare vel declarare quosnam libros ipsa pro Canonicis habet, & à majoribus receperit, sic non potest versionem authenticam vel cum textu originali æqualem facere (hoc enim solius Dei est, qui divinam authoritatem cuilibet scripto conferre potest) sed tantum declarare, versionem fidelem esse & fonti suo conformem, vel si mendæ irrepserant, eas corrigere, & in publicis Eccles. officiis usum ejus imperare. Dein, si sola Vulgata Latina sit authentica (suo sensu) quid dicent de Græcorum Ecclesia, & omnibus Ecclesiis Orientalibus, quæ Græca, vel Syriaca, vel Æthiopica versione utuntur? an dicent eas veras Scripturas, & verbum Dei non habere? At statuunt inter ipsos doctiores, Ecclesiam Græcam, si Rom. reconciliata esset, Græcam Versionem etiam retenturam. Bonfrer. J. D'espeires, &c. et ad Latinam non restrictos fore. Andrad. f. 263. *Ecclesia Christi non exiguis Occidentis finibus, quibus Latina editio familiaris est, continetur, sed per omnes universitatis oras, omnes Gentes & nationes, quæ Christo Jesu nomina dederunt, continet; neque ad illam magis Itali, Galli, Germani & Hispani, quàm Scythæ, Indi, Græci, Brachmanesque pertinent, dummodo Christum vera fide prosequantur: & tamen Latinam linguam cum non intelligunt, in Vulgata editione prorsus surdi sunt. Unde sane fit, ut si sacram Scripturam veram & incorruptam in sola esse Vulgata editione putemus, maximam atque amplissimam partem illius splendore spoliemus:* Sic Andradius; cui quid opponi possit, nondum video. In multis etiam versio Græca & Vulgata differunt & sibimet contradicunt, præsertim in supputatione annorum παιδογονίας Patriarcharum, quæ nullo modo reconciliari possunt, ut tandem post omnes vias tentatas fateri cogitur Morinus Exerc. Bibl. 9. & tamen utramque authenticam facit, quod plane ἀδύνατον, cum duas versiones sibi mutuo contradicentes impossibile sit esse authenticas. Concludimus itaque Vulg. authoritatem haud aliam esse quam versionum aliarum quæ fideliter Originales textus reddunt, cum quæ de illa scripserunt celebriores Eccles. Rom. Doctores ejusque authoritate, aliis Versionibus adaptari possint: Licet vero divinam non agnoscamus, magni tamen faciendam, & non temere proscindendam, tum propter ejus antiquitatem & usum generalem per Occidentem per mille annos, tum propter Interpretis, quem Hieronymum ex parte majore agnoscimus, doctrinam & fidelitatem, quem de Ecclesia bene meruisse gratis animis prædicant Protestantium doctissimi. *Nunquam dubitavi* (ait vir doctus) *quin autori ejus Ecclesia Christiana eo nomine multum debeat, quod Latinis auribus, tam peregrina lingua scripta mysteria regni cælorum fecerit intelligibilia.* Certe Theodorus Beza Præf. in N. Test. anno 1559. omnibus cæteris Latinis versionibus præferendam affirmat, Erasmumque reprehendit quod veterem Interpretem rejiciat, quia à Græcis hodiernis codicibus dissentiebat, cum emendatius exemplar secutus esse videatur. Utque Vulgatam contra Erasmum defendit Beza, sic eundem contra Bezæ censuras, sæpe injustas, justo volumine tuetur vir doctissimus Jo. Boys, nuper Præbendarius Eccles. Eliensis, idque hortatu Reverendi & longe doctissimi Præsulis, D. Lanceloti Andrewes τοῦ μακαρίτου, tunc Eliensis, postea Wintoniensis Antistitis dignissimi, qui hoc onus ipsi imposuit. Paulus Fagius in Cap. 4. versionis suæ Lat. Paraphr. Chald. contra eos, qui cum Vulgata non ad verbum Heb. textui per omnia respondeat, eam exsibilant, damnant, rejiciunt, hæc habet: *Non attendunt quid vel quem secutus fuerit Vulgatus auctor, cum enim à veritate Hebraica dissentire videtur, vel Sept. vel Paraphrastem Chaldæum, vel aliquem ex Rabbinis secutum fuisse fere semper deprehendo: non est ergo temere nata Vulgata Editio, ut quidam scioli stulte & imprudenter clamitant.* Lud. de Dieu, vir linguarum cognitione insignis, in notis ad Evangelia, ubi versiones Syriacam, Arabicam, *&c.* cum Vulgata & Erasmi, maxime vero cum Bezæ versionibus confert, Præfat. ita de Vulgatæ Authore scribit; *Si Vulgatum Interpretem, quisquis is tandem fuerit, doctum, imo doctissimum virum fuisse asseram, non me peccasse judicavero; suos habet nævos fateor, habet & suos barbarismos, sed quin passim ejus fidem judiciumque admirer, etiam ubi barbarus videtur, negare non possum.* Hinc sæpe inter varias lectiones Vulgatam reliquis præfert, & contra Bezam defendit, ut Matth. c. 11. 23. & c. 18. 35. c. 24. 36. Marc. c. 1. 2, 11, 21. c. 2. 17. Luc. c. 4. 8. c. 6. 43. c. 18. 32. c. 19. 43, 44. Johan. c. 7. ad finem. c. 19. 29. Idem ante De Dieu scripsit Clar. Is. Casaubonus, notis, suis ad Evangelia & Actus, ubi sæpe Vulgatam editionem Græci textus hodierni lectioni præfert, & cum antiquis Græcis MS. Vulgatam convenisse ostendit. Videantur Matth. 15. 39. & 21. 7. Jo. 11. 40. & 18. 1. Act. 3. 2. & 12. 8. unde sæpe cum dissentire videtur Vulgata à Græco, nec Vulgatam dicat semper in vitio cubare, nec in Interpretis errorem invehitur, sed Græcos Codices quibus Interpres Latinus usus est, à nostris variasse ostendit. Et hoc sæpius nos observavimus tum in MS. nostro Alexandrino, tum in aliis codicibus Græcis MSS. quorum variantes lectiones in N. Test. in ultimo Tomo Bibliorum exhibemus, quod cum iis sæpe consentit Vulgatus Interpres, cum ab hodiernis codicibus dissentire videtur; præsertim cum codice illo Claramontano, quem Beza codicem suum *venerandæ antiquitatis* appellat. Tandem Illustriss. Grotius Præfatione Annotationum suarum in Vet. Test. rationem reddens cur ad Vulgatum, quasi textum, notas suas referat, dicit *se Vulgatum interpretem semper plurimi fecisse, non modo quod nulla dogmata insalubria contineat, sed etiam quod multum habet in se eruditionis, quanquam in dicendi genere satis horridus.* Ex his testimoniis satis clare constat Protestantium doctissimos, licet Vulgatam in Thronum authentias non ponant, nec fontibus æquent, nec ab omni errore immunem statuant, haud tamen eam contemnere, sed ei honorem debitum deferre, ob causas quas jam declaravimus, & ob easdem causas eandem in hac nostra Bibliorum editione exhibemus, reliquis hodiernis Latinis omissis, quæ cum omnes ex Hebræi veteris & Græci Nov. Test. hodiernis codicibus factæ sint, haud æquum judicavimus inter antiquas, quæ propter canitiem suam venerabiles existunt, neotericas hasce collocare.

PROLEG. XI.

De Samaritanis & eorum Pentateucho, ejusque Versionibus.

1. *De Samaritanis dicenda proponuntur.* 2. *De decem tribuum defectione, & earum Metropoli Samaria, religione corrupta, captivitate. Coloniæ introductæ à Babylone,* &c. 3. *Totum populum decem tribuum abductum non fuisse. Novi incolæ cur dicti Cuthæi; à leonibus infestantur, à Sacerdote more Dei colendi docentur. Deum & Idola sua coluerunt: librum legis eundem habuere cum Judæis, literis antiquis Hebræis descriptum, Judæorum cognationem rejiciunt in adversis alias se ex tribu Ephraim fuisse jactant.* 4. *Causa inimicitiarum inter Judæos & Samaritanos, ab Esdra excommunicantur, forma excommunicationis: Templum Garizitanum extruitur, Judæorum multi ad Samaritanos confugiunt.* 5. *Coram Ptol. Lago contendunt Judæi & Samaritani pro Templi sui auctoritate. Hircanus Samariam, & Templum Garizitanum diruit. Herodes Urbem & Templum de novo ædificat. Samaritani spreto Herodis Templo, super altari in monte Garizim offerunt. Sichemis adhuc sedet eorum Pontifex; Et festa solemnia literis circularibus definit. Sub Zenone Imperat. rebellarunt. Ubi habitant eorum reliquiæ.* 6. *Religio Samarit. eadem est cum Judaica. Post erectum Templum Garizitanum unum Deum colunt, rejectis Idolis. Sacerdotes eorum ex stirpe Aaronis. Eorum mores, ritus, ceremoniæ ex R. Benjam. & Josepho Eorum sectæ. In quibus à Judæis discrepabant.* 7. *Judæorum in eos calumniæ.* 8. *De Pentateucho Samaritano.* 9. *Cur solum Pentateuchum recipiant.* 10. *De exemplaribus Pentat. Samar. apud nos. De literis, & notis in Pentat. observationes Joh. Morini.* 11. *Pentateuchum eorum olim eundem fuisse cum illo Judæorum. De Dositheo: Omnia exemplaria ipsum non corrupisse. Codices hodiernos non esse per Dositheum corruptos.* 12. *Non descriptum esse Pentat. ex codice aliquo literis Hebraicis hodiernis exarato.* 13. *Non ex Palæstinis, Babyloniis, & Græcis codicibus conflatum esse: cum iisdem tamen in quibusdam convenit.* 14. *Eosdem esse codices Samar. hodiernos cum iis quos Hieronymus aliique veterum citant.* 15 *Objectio ex codice Samaritico apud Scholiastem Græcum.* 16. *Responsio.* 17. *De auctoritate codicis Samaritici: non esse Authenticum. De exemplari Sichemis servato, scripto diebus Phineæ filii Eleazaris.* 19 *De usu Pentateuchi Samaritani. Pro codicibus Hebræis testimonium fert. Loca obscura explicat.* 20. *De versionibus tribus hujus Pentateuchi 1 Chaldæa Samaritana, de ejus auctore, antiquitate,* &c. 21. *De 2 versione Arabica.* 22. *De versione 3 Græca.* 23. *De Liturgia Samaritanorum.* 24. *De Chronico Samaritano.*

1. DE Scriptura Sanct. ut extat in tribus Linguis præcipuis, quas Christus cruce sua consecravit, Hebræa, Græca, Latina, satis pro instituto diximus, restat ut de versionibus quæ antiquitus in aliis Linguis extabant quædam addamus, in quibus breviores erimus, cum in illis prolixiores fortasse quibusdam videamur. Primum vero sibi locum vendicant Pentateuchus Samaritanus ejusque Versiones, cum Pentateuchi codex idem fere sit cum Hebræo, characteribus Hebraicis antiquis descriptus, quos Judæi, reduces in Assyriacos quibus hodie utuntur permutarunt, unde non inter Versiones sed inter Textus Hebraici exemplaria vetusta numerari possit. Quædam tamen de Samaritanis, eorumque origine, rebus gestis, Religione, schismate à Judæis facto, capitali Judæorum in eos odio, ejusque causa, aliisque hujusmodi prælibanda.

2. Primo ex Scriptura constat 1 Reg. 12. & 2 Chron. 10. decem tribus, quæ à Rehoboamo Salomonis filio defecerant, Regem sibi elegisse Jeroboamum, qui antea metu Salomonis in Ægyptum fugerat, (cum Ahijah Propheta prædixerat ipsum super decem tribus regnaturum, 1 Reg. 11.) Hic vero ne populus Hierosolyma ascendendo, ob cultum & sacrificia quotannis secundum legem peragenda, in Rehoboami obsequium redirent, duos vitulos aureos una cum Altaribus in Dan & Bethel erexit, ut coram eis populus sacrificaret, loca etiam excelsa extruxit, & Sacerdotes non ex tribu Levi, sed de vulgi fæce ordinavit, 1 Reg. 12. 28, 29. *&c.* ut his artibus populum Israeliticum sibi obstrictum teneret. Optime enim noverat Jeroboam quantam in animis hominum vim religio obtinet, quantumque in politia & civili regimine valeat; unde Religionem duxit innovandam cum regimen politicum immutaret, ne si antiqua staret Religio, novum ejus Regnum (quod cum illa consistere non potuit) statim corrueret. Postea Regum Israelitarum sedes & regni metropolis facta est Samaria, quam Rex Omri empto à Schomeron monte Samariæ ædificavit 1 Reg. 16. 24. & secundum nomen Schomeron à quo montem emit *Samariam* denominavit. Licet vero cum schismate verus Dei cultus magnam partem inter decem tribus co-

corruptus sit, ita ut nec debito loco & tempore, nec per sacerdotes legitimos Deus coleretur, non tamen videtur totalem à Deo factam esse defectionem, nam multa millia erant qui genu Baali non incurvarant, nec legem Mosaicam ita rejectam fuisse quin ex magna parte secundum eam cultus & regimen adhuc instituta fuerint. Habuerunt ergo decem tribus Sacerdotes sed non omnes è tribu Levi, dixerunt etiam se sacrificare Deo cum coram Vitulis sacrificia offerrent, & Festa observarunt solennia, licet non Hierosolymis secundum Legem, ut ex 1 Reg. 12. liquet. Misit etiam Deus ad eos Prophetas, nec deerant viri pii (inter quos Obadiah) qui ipsis auscultarunt, nec cultu Idololatrico sese contaminarunt, ita ut habuerit Deus populum suum inter Idololatras, reliquias quasdam verorum cultorum quasi triticum inter paleam. Cumque ante factum Schisma Levitæ ex Pentateucho populum per civitates instruerent, necessarium erat ut haberent Legis exemplaria, quæ inter eos dispersa etiam post defectionem remanserunt, sine quibus Sacerdotes ipsos docere non possent. Habuerunt etiam præter loca excelsa Deo Israelis consecrata templum Baalis Idoli, qui Prophetas & Sacerdotes suos habuit, & cultores ac sectatores plurimos, ut ex historia Eliæ patet: ita ut nec Deum secundum voluntatem ejus colerent, nec ab Idolis puri fuerint, sed Religionem misere corumpentes, mixtum & Idololatricum cultum introduxerint, qua de causa iram Dei provocarunt, qui ipsos in manus Salmanasseris regis Assyriæ tradidit, qui post Samariæ obsidionem triennalem regem Hosheam cum populo in Assyriam captivos abduxit, & in eorum sedes Colonias introduxit à Babylone & ex Cuthah, Ava, Hamath & Sepharvaim, quas in civitatibus Samariæ collocavit, prout legimus 1 Reg. 17.

3. Totum vero populum Israeliticum haud abductum fuisse sed ex plebe multos relictos, inter quos etiam tribuum distinctio servabatur, supra, cum de LXX Interpretibus ex tribu qualibet electis diximus, tum ex Scripturis, tum veterum Doctorum testimoniis probavimus. Novi etiam incolæ (qui a civitate primaria quam tenuerunt *Samaritani*, & ex loco unde plerique eorum venerunt, viz. ex Cutho fluvio כותים *Chutæi* vel *Chuthæi* consimiliter dicti sunt, ut habet Josephus l. 9. cap. 20.) cum Deos patrios in terra Israelis colerent, & ob Idololatriam fœdam à Leonibus infestarentur, (vel ut Josephus ibid. pestilentia exorta) quod ipsi accidisse putarunt, quia morem colendi Deum regionis nesciebant, Regem Salmanasserem orant ut unum ex Sacerdotibus captivis sibi mitteret (vel ut refert Josephus aliquot Sacerdotes) qui ipsos rationem colendi Deum doceret, quorum votis Rex annuens Sacerdotem eis misit: (quod vero Epiphanius in Panario dicit nomen ejus fuisse Ezdram, Ibn. Patricius Lun, in Scripturis non habetur. Judæi etiam cum in c. Eliezer. 38. duos fuisse dicant, R. Dositheum & R. Zachariam, hoc etiam ut Scripturæ contrarium, merito rejicitur) Sacerdos hic in Bethel habitavit, & ipsos legitima Dei regionis docuit 2 Reg. 17. 28. unde à Leonum infestatione liberi. Ex hoc observat vir doctus magnam fuisse discrepantiam inter cultum decem tribuum ante ipsorum captivitatem, & Idololatriam novorum incolarum; siquidem ille appellatur mos & ratio Deum colendi, quod de horum cultu non dicitur. Cuthæi enim licet Deum timuerint sive coluerint, tamen & Diis suis falsis, Succoth benoth, Nergal, Ashima, Nibhaz, Tartak, Adrammelech, reliquisque Idolis suis sacrificarunt, dicto cap. v. 30, 31, &c. Sic Deum timuerunt & Sacerdotes sibi fecerunt ex fæce plebis qui pro ipsis sacrificia obtulerunt in locis excelsis, ut ibidem legimus. Sacerdotem vero hunc ex lege Mosis cultum præscriptum ipsos docuisse, codicemque Legis iisdem literis exaratum, quibus tum X tribus ante eorum captivitatem tum tribus Judah usi fuerint, secum attulisse neminem ambigere video; Imo vir doctus affirmare non dubitat ne latum unguem à Mosis αὐτογράφῳ recessisse, D. Hotting. Exerc. Samar. sect. 10. Ipsique Samaritani cum postea se Esdræ & sociis ad Templi ædificationem adjungere vellent, affirmarunt se *quærere Deum illorum, cui sacrificarant à diebus Esarhaddon regis Assyriæ qui ipsos istuc transtulit*, Esd. 2. 2. Cumque multi veterum incolarum adhuc cum Cuthæis mixti viverent, probabile est ipsos vel saltem ipsorum aliquos legis Mosaicæ codicem quo antea utebantur, vel ejus exemplaria quædam retinuisse, vel ex Sacerdotibus tribus Judæ comparasse; ita ut tum codicem legis Mosaicæ, tum Sacerdotes, altaria & loca excelsa habuerint, & sacrificia obtulerint Deo vero, Idolis tamen pro more gentium, ut antea solebant, cultum præstiterint. Hanc veram esse Samaritanorum, sive Cuthæorum originem ex historia Sacra liquido constat. Ipsi etiam teste Josepho l. 9. c. ult. & l. 12. cap. 7. cum res Judæorum florerent, se ejusdem cum ipsis prosapiæ fuisse, & ex eadem stirpe natos jactare solebant, Judæis vero afflictis cognationem cum ipsis rejecerunt; Sidonios enim se esse affirmarunt, et nullam cum Judæis habere cognationem, cum Antiocho grassante Judæi omnia mala perpessi sint, sic enim scribit Josephus, lib. 12. cap. 7. *Samaritæ videntes in tali calamitate constitutos Judæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neque Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum eorum facientes à suo ingenio, de quo ante diximus, sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, ut revera sunt, miserunt legationem ad Antiochum cum Epistola, Regi Antiocho, Deo illustri, suggestio Sidoniorum in Sicimis habitantium*, &c. *Rogant ut templum, quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Jovis Græcanici*, &c. *& ut Judæorum crimini ne involvantur*, &c. quorum votis Rex annuit. At Cuthæos aliunde quam ab Assyriis genus suum deducere posse, tum S. Scriptura tum omnia veterum monumenta aperte negant. Posteriores Samaritani Hist. de X tribuum deportatione ignari (cum solum Pentateuchum reciperent) se nunquam sedes mutasse somniarunt, sed, ut ex Chron. Samarit. constat, crediderunt se esse possessores montis benedicti, quem Garizim esse volunt, & sibi à Josua cum terram partiretur in hæreditatem assignatum, nec aliunde quam ex Ægypto cum Mose migrasse, ut observat Jos. Scaliger. l. 7. De emend. temp. in notis ad annum Samariticum, *Reges veteres Samariæ, & defectionem X tribuum ne fando quidem acceperunt.* Testatur etiam R. Benjamin in Itinerario, Cuthæos quos invenit in Sichem inter montes Ephraim, *se ex tribu Ephraim oriundos profiteri, & Sacerdotes habere ex Aaronis prosapia, quos Aaronæos appellant, quia cum aliis qui non sunt ex genere Sacerdotali matrimonium non contrahunt.*

Patricides etiam Patriarcha Alexandrinus in Chronol. scribit ipsos suum Præsidem, quem *Rus* vel *Rebis* sive *Cephat* appellant, habere ex filiis Aaronis. Quod ad Sacerdotes attinet, probabile est ab Esdræ temporibus ex Sacerdotibus quosdam, qui uxores alienigenas duxerant quas repudiare noluerunt, Manassi, qui novum Templum in monte Garizim instar Hierosolymitani exstruxerat, sese adjunxisse, & Sacerdotum officium apud Samaritanos obiisse. Probabile etiam est reliquias quasdam ex tribu Ephraim post captivitatem relictas, adhuc remansisse, sed non à reliquis distinctas, verum cum Cuthæis commixtas, unde loci illius incolæ se ex tribu Ephraim, quæ sedes suas ibi antiquitus habuit, ortos fuisse jactare poterant. Legimus enim in Evang. Joh. 4. verba mulieris Samariticæ, *Numquid tu major es Patre nostro Jacobo?*

4 Vixerunt autem Samaritani sub Regibus Assyriæ, Judæis non infesti, at in Religione ἀμφίβιοι, donec Esra & Nehemias populusque Judaicus soluta Captivitate reduces ex Cyri (qui imperium Orientis ab Assyriis ad Persas transtulit) & postea ex Darii decreto templum & urbem cum muris ædificare, & regimen tam Politicum quam Ecclesiasticum instaurare cœperint, Samaritanis (qui Judæis operam suam in Templi ædificatione obtulerant, asserentes se eundem Deum cum ipsis quærere) rejectis, qui repulsam indigne ferentes inceptis Judæorum restiterunt, ædificationem pro virili remorantes per multos annos, calumniis suis quas Persarum Regi suggerebant, tandem effecerunt ut Judæi ab incœpto desistere cogerentur, Esr. cap. 4. Joseph. Antiq. l. 11. cap. 4, & 11. Sic enim Jos. l. 11. cap. 4. *Samaritæ Judæos accusarunt quod Urbem muniant Templumque arci quam fano similius extruant, asserentes hoc non esse in rem Regis. Unde gens infensa & invida multis molestiis eos afficiebat, freti opibus & affectantes cognati Persarum videri, quod essent inde oriundi, nam quæ jussi erant ex tributis in sacrificia conferre gravabantur*, &c. *Et quæcunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere nullam occasionem prætermittebant.* Hinc odium internecinum inter ipsos exarsit, quod utraque gente dispersa licet & dissipata nondum extinctum. Nam in Pirke avoth, sive *capita Patrum*, cap. 38. legimus (si modo fides R. Eleazaro habenda sit) *venisse Samaritarum* 180000. *viros contra Esram & Nehemiam, ut impedirent eos in ædificando, unde Excommunicationem solennem contra ipsos Esra, Zerubbabel & Jehosua*, &c. *fulminarunt*, viz. *convocarunt totum cœtum in templum Dei, & venire fecerunt trecentos Sacerdotes, trecentos pueros qui habuerunt trecentas buccinas, & trecentos libros Legis in manu eorum qui clangebant, Levitæ vero canebant & psallebant, & Cuthæos anathematizabant & schammatizabant & excommunicabant* (omnibus scilicet fulminibus & speciebus excommunicationis) *per secretum nominis Tetragrammati, & per scripturam quæ scripta fuit in Tabulis, & per anathema domus Judicii superioris, et per anathema judicii inferioris, ne quis Israelita comederet panem Cuthæi in æternum; undo dixerint, Quisquis comederet carnem Cuthæi erit sicut comedens carnem Porci.* Et, *Ne quisquam Cuthæum faceret Proselytum, Nec sit Cuthæis pars in resurrectione mortuorum, sicut dictum est, Non nobis & vobis ædificatio domus Dei, neque in hoc seculo, neque in futuro, nec eis sit pars & hæreditas in Jerusalem.* Hoc Anathema Judæis qui in Babylonia remanserunt missum est, qui non solum illud approbarunt, sed & novo superaddito auctum & confirmatum remiserunt: Vide Drusium l. 3. De tribus Sect. Jud. c. 11. ex Tanchuma. De hoc Judæorum odio in Samaritas legimus in Evangelio Joh. c. 4. mulierem Samaritanam Christo aquam ab illa petenti ita respondisse, *Quomodo tu, qui Judæus es, bibere a me poscis, quæ sum mulier Samaritana? non enim coutuntur Judæi Samaritanis.* Syracides vero, qui non multo post Esdræ tempora vixit, cap. 50. 27, 28. ait, *Duas esse gentes quas odit anima ejus; tertiam autem non esse gentem quam oderit: (Qui sedent in monte Seir, & Philisthiim: & stultus populus qui habitat in Sicimis.* Odium vero ἄσπονδον eo usque inferbuit ut de Judæis scribat Mamonides in Jad. part. 1 Tract. de Tephill. Sect. 1. num. 11. *Quidquid necessarium est ab ipsis fieri nomine suo, si faciat Cuthæus, profanum est.* Unde nec Legem, nec Tephillim in Pergamenis à Cuthæis factis (utpote profanis) describere liceat. Inimicitiæ vero istæ ad ἀκμὴν pervenere, cum Templum monte Gerisim erexissent Samaritani, Hierosolymitani æmulum, cujus occasionem præbuit Manasses, Jaddi Pontificis summi frater, qui ducta Sanballetis filia, quem Darius Samariæ præfecerat, ipsam repudiare noluit, cum omnes alienas uxores Judæi dimittere ab Esra & Nehemia coacti essent: Unde Manasses Sacerdotio exutus & ab Altari repulsus, ad socerum Sanballetem confugit, & permissu primo Darii postea Alexandri M. Templum in monte Gerisim exstruxit, ubi Sacerdotis summi officio fungebatur, & sacrificia obtulit. Huc etiam confluxerunt multi Judæorum, tum procerum, tum plebis, qui cum uxores nollent repudiare, nec reformationi se subjicere, Manassi se adjunxerunt, & in Samariam se receperunt, ubi majori cum licentia vivere permissum fuit. Hinc Josephus, lib. 11. c. ult. Templum in Gerisim monte situm (post Alexandri mortem) mansit incolume & si quis Hierosolymitanus aut illiciti cibi sumpti, aut violati Sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimas confugiebat, calumniam se passum dictitans.

5. Post Alexandi M. mortem Ptolemæus Lagus (qui partem Alexandrini imperii, Ægyptum scil. occupavit) devicta Judæa & Samaria magnum Judæorum & Samaritarum numerum in Ægyptum captivos abduxit, & in Ægypto sedes figere jussit, de quibus Jos. l. 12. c. 1. quos multi sponte sequebantur, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemæi liberalitate; continuæ vero inter Samaritanos & Judæos Alexandrinos agitabantur rixæ & contentiones, ut ibidem testatur Josephus, utrisque pro Templo suo certantibus, dum hi victimas ad Hierosolymas solum mittendas contendebant, illi ad templum Garizitanum, eoque audaciæ devenerunt Samaritani, ut etiam coram Rege Ptolemæo Philometore & amicis ejus contra Judæos pro Templo suo contra Hierosolymitanum decertare ausi sint, idque pœna capitis constituta si causa caderent, prout disputationem illam describit Josephus l. 13. c. 6. ubi victi qui pro Samaritanis decertabant jussu Regis morte mulctati sunt. Dein Joh. Hyrcanus Simeonis filius Pontifex Judæorum (Judæis libertatem recuperantibus & excusso Græcorum jugo) Samariam post obsidionem unius anni cepit, & Templum Garizitanum

cum

cum Urbe diruit, & solo æquavit postquam steterat Templum annis ducentis, ut est apud Josephum lib. 13. c. 17. Cum enim sub exterorum jugo non erant Samaritani, Judæis serviebant, nunquam sui juris erant quod legimus. Judæorum vero hoc in Samaritanos imperium non diu duravit, utrisque paulo post sub Regum Syriæ primo, deinde Romanorum potestate redactis. Regnante vero in Judæa Herode, cujus imperio Augustus etiam Samariam addidit, Samariam de novo & in ea Templum magnis sumptibus Rex ædificavit. Post Herodis mortem iterum Romanis servierunt, a Judæorum jugo posthac liberi. In Templo vero quod Herodes extruxerat sacra celebrare induci non poterant, etiam vivente Herode, sed more patrio super Altare quod in monte Garizim construxerant sacrificia obtulerunt, ut Joh. 4. ex verbis mulieris Samaritanæ constat, Christum alloquentis, *Patres nostri in hoc monte* (inquit) *adoraverunt, & vos dicitis quod Hierosolymis est locus ubi adorare oportet*, quem morem etiam hodie continuari scribit Joh. Morinus in Pent. Samar. Exercit. 1. cap. 2. Sect. 11. qui cum Scaligero tradit ex relatione eorum qui ibi peregrinati sunt Pontificem Samaritarum Sichemis ad montem Garizim adhuc sedere, Samaritanis reliquis imperare, & festa solennia singulis annis literis circularibus definire. Eorum computum Paschalem publicavit Scaliger. Itaque qui ipsorum Periodum & Computum scire desiderat legat eundem De emend. Temp. l. 2. p. 114, 115. qui etiam c. 7. Notis ad annum Samariticum ipsorum Computum literis tam Samaritanis quam Hebraicis descriptum subjicit. Etsi vero Romanis servierunt, & gens esset despicatissima (Quod enim de Judæis olim Tacitus dixerat, cum imperium esset apud Orientem, *vilissimam fuisse partem servientium*, verissimum fuit de Samaritanis) subinde tamen contra Romanos rebellarunt, prout legimus in Chron. Alexandrino, de Justusa quodam Samaritano sub Zenone Imperatore, qui Regis titulo assumpto capitali supplicio affectus est. Idemque alii fecerunt sub Justiniano, à cujus Ducibus fugati sunt & multi interempti, ex reliquis plurimi se Christianos simulabant ut pœnas debitas evaderent. Leges etiam severas contra eos sanxerunt Imperatores, ne scilicet militiæ, honorum, vel potestatis Judiciariæ capaces essent, nec liberos qui Christo nomina dederunt exhæredarent, prout ex Novell. Theod. & Valent. tit. 3. de Judæis & Samaritanis liquet. Hinc sub Imperatoribus ita fracti & dissipati sunt, ut paucæ ipsorum reliquiæ hodie supersint. Benjamin in Itinerario, annos fere ante quingentos scripto, affirmat se invenisse Samaritanos in Damasco 400. Ascalone 300. Cæsareæ Palestinæ 200. Sichemis pauciores, non ultra centum. Hodie pauciores sunt prout refert doctissimus Morinus se accepisse à Petro à Valle, qui loca illa ubi habitant illorum reliquiæ peragratus est. Et vicatim & oppidatim in Samariæ regione habitant, præcipuæ urbes Flavia Cæsarea, & Flavia Neapolis, quæ olim Sichem, Scal. Emend. l. 7. Notis ad annum Samarit. *Synagogas habent Sichemis, Hierosolymis, Gazæ, Cayri & Damasci, ubi plures quam alibi reperiuntur. Colonias enim ex Samaria in Ægyptum traduxit Ptolemæus, quarum reliquiæ hodie Cayri, ubi & Synagogas habent*, Scal. de Emend. l. 7. Paucæ vero familiæ alibi degunt, ita ut tam gens quam ipsorum religio pene extincta esse videatur. Meminit quidem Geographus Nubiensis Insulæ cujusdam clim. 2. part 5. quæ *Samari* dicitur, ubi habitat populus quidam Judaicus, *Samaritani* dicti, quod inde liquet, quia cum quisquam eis in occursum venerit, clamant, Ne me tangas, *&c.* quam superstitionem fastuosam in hodiernis Samaritis inveniri affirmant qui ipsorum regiones peragrarunt. Observat etiam Morinus Exercit. 1. c. 4. Sect. 5. ex libro Cozri aliisque Judæorum scriptis Regem quendam Cozar nomine, qui in regione Togarma ad fluvium Ebal. regnavit, quæ, ut ex Benjaminis Itinerario colligitur, Circassis erat finitima, circa annum Christi 740. Proselytum factum esse, Cozræos vero istos fuisse Samaritanos qui religionem Judaicam amplexi sunt. Nulla vero hodie exstat memoria eorum (quod legimus) vel in Insula aliqua vel ad Ebal fluvium. Et hæc de Samaritarum gente ab Historicis tradita.

6. Quod ad religionem spectat, certum est Judaicam esse, cum Pentateuchum recipiant, licet in multis à Judæis discrepent. *In monte Garizim constitutæ sedes, & sacrarium religionis habent*, Scal. Et licet ante quam Manasses ad Sanballatum ob nuptias illicitas confugerat, & ipsorum Pontifex factus esset, Idolorum cultum cum vera unius Dei religione miscerent, Templo tamen Garizitano constructo, & ad Manassen multis Judæorum confugientibus, puriorem Dei cultum relicto Idolorum cultu apud eos viguisse, quod autoritate Sanballati fretus Manasses effecerat, omnes affirmant. *Hodie ita ab Idololatria abhorrent ut ipsis Judæis superiores videantur*, Scal. Emend. l. 7. p. 617. R. Benjamin in Itinerario quod Hebraice & Latine edidit Constantinus L'Empereur p. 38, 39. *&c.* sic eos describit: *In valle jacet inter montem Gerizim & montem Ebal Neapolis, olim dicta Sichem. ubi centum circiter Chuthæi legis tantum Mosaicæ observatores, quos Samaritanos appellant. Hi Sacerdotes habent ex Aaronis in pace quiescentis prosapia, eosque Aaronæos appellant, qui cum illis matrimonio non junguntur, sed inter se qui ex Sacerdotali sunt genere, ne cum illis confundantur. Sunt tamen legis illorum Sacerdotes, parantque victimas ac offerunt holocausta in illorum congregatione, idque in monte Gerizim, quemadmodum in Lege scriptum est Deut. 11. 29. Edes benedictionem hanc in monte Gerizimorum, ideoque hanc esse Domum Sanctuarii affirmant. Offerunt autem holocausta cum Paschate tum aliis festis in Altari, quod in monte Gerizim ex illis structum fuit lapidibus, quos Israelitæ Jordanem transgressi erexerant. Ex Ephraimi tribu se oriundos profitentur, & in diœcesi sua habent sepulcrum Josephi Justi filii Jacobi patris nostri, qui in pace quiescit, secundum illud Jos. 24. 32. Ossa Josephi quæ deportaverunt filii Israelis ex Ægypto sepelierunt Sichemi. Tribus his carent literis* ה, ח *&* ע: ה *in nomine Abrahami patris nostri, unde etiam desideratur nomen* הוד *Gloria :* ח *in nomine Isaaci patris nostri, unde etiam desideratur* חסד *Benignitas :* ע *in nomine Jaacobi patris nostri, unde nec vocem* ענוה *quæ significat Mansuetudinem, adhibent. Quocirca in his dictionibus utuntur litera* א*, atque hoc indicio ex Israelis posteris non esse cognoscuntur, quia legem Mosis absque his tribus literis agnoscunt. Sollicite sibi cavent a mortuorum, ossium occisorum, & sepulcrorum contaminatione. Vestes quibus vestiuntur quotidie cum ad Synagogam suam se conferunt deponunt, & corporibus aqua ablutis alias quotidiano ritu induunt.* Hactenus Benjamin; qui licet quædam falsa cum reliquis Judæis de Samaritanis fingit, viz. de tribus literis quas non agnoscunt; de quo aliisque mendaciis à Judæis confictis statim dicemus, quoad ceremonias tamen & religionem eorum à vero non multum aberrat, cum in his consentiant alii Benjamino multo fide digniores auctores. Josephus enim l. 9. c. ult. scribit, *Postquam Legem & Dei colendi rationem ab iis* (Sacerdotibus à Ptolemæo missis) *edocti, diligenter eum cœperunt colere, moxque cessavit Pestilentia; permanentque nunc quoque in ea religione, Cuthæi vocati Hebræis, Græcis vero Samaritæ.* Epiphanius vero Hæres. 9. dicit illos *accepta Lege hoc unum studuisse ut Idolorum repudiata superstitione summum Deum agnoscerent.* Etiam inter Rabbinos doctiores hoc de illis affirmant; Maimonides in Berachoth c. 8. Sect. 8. *scribit quod Deum quidem timuerunt sed Idola sua simul coluerint; verum tractu temporis didicerunt Legem, & eam acceperunt secundum sensum literalem suum: præcepta autem quæ apprehenderunt accuratissime observabant, corque suum valde iis apponebant.* Sic Obad. de Bartenora, Eodem Tract. c. 7. Sect. 1. *Observabant Legem scriptam, & omne præceptum quod tenuerunt, id longe diligentius & accuratius observabant quam ipsi Israelitæ.* Hæc Rabbini de illis affirmant. Addunt vero *postquam sapientes in eos inquisiverunt invenisse quod columbæ speciem adorarunt, unde pro Idololatris habiti.* Josephus l. 12. c. 1. scribit *ipsos instituta patria pertinaciter retinere.* Et Epiphanius l. 1. De Hæres. dicit, *Omnia habent, quæ Judæorum, nisi abominari Gentes, nec attingere aliquos, & præterquam quod negant resurrectionem mortuorum, & adversantur aliis Prophetis præter Mosem.* Postea Sectas quatuor inter eos describit; Gorthenos, qui aliis temporibus festivitates agunt quam Sebuæi; Sebuæos, qui ob eandem causam à Gorthenis dissentiunt; Essenos, qui neutri adversantur, sed cum omnibus festa indifferenter celebrant; Dositheanos, qui in iisdem gentibus velut Samaritæ vitam degunt, utuntur etiam libris Mosis, amplius autem quam alii servant abstinentiam ab animatis, & frequenter in Jejuniis vivunt, quidam ipsorum etiam Virginitatem servant, alii continenter agunt, creduntque mortuorum resurrectionem, quod alienum est à Samaritis. Ægyptii Samaritæ à Ptolemæo Lago traducti à Synagoga & Synedrio Garizim typum anni quem sequi debeant accipiunt, qualem anno Christi 1589. Cairo ad se in Galliam missum fuisse scribit Scaliger, qui incipit, *In nomine Jah*, ipsum vero typum ibidem subjicit. Hic etiam Epiphanius licet vir doctrinæ multiplicis, à Judæis tamen deceptus, quædam ipsis ascribit quorum rei non erant, viz. quod resurrectionem negarent. Inter sectas etiam eorum, cum Essenos numerat, Josepho contradicit, qui Essenos facit tertiam Judæorum sectam, non secus ac Pharisæos, & Saducæos. Sectas istas longe antehac evanuisse constat, cum nullæ illarum reliquiæ hodie inveniantur, quasdam tamen antiquas fuisse patet, cum Dosithei Dositheanorum principis meminerit Tertullianus De præscriptione, & ipsum Apostolorum temporibus fuisse scribit Origenes in Matth. 27. Judaicam religionem amplexi sunt, in multis tamen ab eis discrepabant. I. Montem Garizim dicebant esse locum Sanctum, ubi Deus colendus est, non Hierosolymæ. II. Pentateuchum solum recipiebant, reliquis libris sacris rejectis. III. Traditiones omnes quas Sacro textui æquiparant Judæi rejiciebant, soli literæ adhærentes. De primo negari non potest, ipsorum codices, de loco publici cultus, Deut. 37. 4. corruptos esse, cum non tantum Judæorum Pentateuchus, sed omnes libri Historici & Prophetici ubique Templum Hierosolymitanum locum à Deo electum esse affirment. Traditiones etiam (quas verbo scripto æquant Judæi) cum Saducæis rejiciunt, quæ licet ad traditionem in Monte Sinai per legem oralem a Judæis referantur, tamen post schisma Samaritanum introductæ sunt pleraque a Pharisæis traditionum Magistris, quorum ortum statuunt docti circa tempora Macchabæorum fuisse, & nisi a R. Jehud. in Mischnam (quæ Talmudis textus) scripto consignatæ fuissent, inter tot Judæorum exilia et dispersiones, tam Judæis ignotæ essent quam Samaritanis.

7. Alia vero quæ ipsis affingunt Judæi meræ calumniæ sunt, viz. I. Ipsos coluisse imaginem Columbæ in memoriam Semiramidis. II. Resurrectionem negasse. III. Tres literas Alphabeti non agnovisse. IV. Verba Genesis 1. 1. *In principio creavit Deus*, ipsos legisse, *In principio creavit Asima.* Hæc enim omnia totidem Judæorum commenta esse nullo negotio ostenditur. I. Quod resurrectionem negarunt non solum Judæi sed etiam scriptores quidam Christiani illis attribuunt. S. Gregorius l. 1. Moral. in Job, c. 15. Samaritanos Camelis assimilat, *qui grave onus in dorso mentis tolerant, quia in omni quod faciunt sine spe æternitatis elaborant*, fidem quippe Resurrectionis nesciunt. Idem scribit Epiphanius de omnibus eorum Sectis, Dosithei excepta, qui se pro Messia venditabat, ut ex Orig. l. 2. Contra Celsum constat. Saducæi quidem cum primum orti sint, Samaritanis mixti in eorum Templo sacrificarunt, & cum ipsis Traditiones rejecerunt, unde & illa quæ Sectæ alterutri propria erant utrisque communia credebantur. Samaritanos vero resurrectionem expectasse, vel inde liquet quod Messiam expectabant. *Cum veniet Messias* (inquit mulier Joh. 4. *annuntiabit nobis omnia.* Et Justinus (qui & ipse patria licet non prosapia Samaritanus) Dial. contra Tryphonem scribit *Judæos & Samaritanos nunquam non Christum præstolantes advenientem & præsentem non recepisse, paucis exceptis.* Nec de ulla inter Judæos Secta (exceptis Saducæis) legimus quæ resurrectionem negaret. Affirmat quidem Scaliger ex Chron. Samarit. probari posse eos resurrectionem credidisse, sed verba non citat. Alius vero vir doctus ex verbis Scribæ Chronici istius, in quibus à Deo remissionem pecatorum precatur, ipsum resurrectionem & alteram vitam expectasse probat, argumento ut mihi videtur infirmo, cum peccatum remitti posse respectu pœnæ temporalis hujus vitæ certum sit, unde poterat Saducæus petere remissionem peccati licet vitam futuram non crederet. II. Idololatriæ ipsos passim accusant, & inter Paganos numerant Judæi, ut ex Maimonide & Obad. de Barten. locis citatis constat, qui scribunt ipsos in monte Garizim Columbæ imaginem coluisse. Alii, ut in Talm. Massech. Avoda Sara. c. 5. dicunt ipsos adorasse *Teraphim*, Idolum quod suffurata est Rachel à Labane, quodque sub quercu prope Sichemum sepultum erat à Jacobo Gen. 35. Hæ autem meræ calumniæ; cum Samaritani omnem Idololatriam non minus quam Judæi abominentur; occasi-

occasionem autem hujus calumniæ arripuerunt, quod Assyrii (à quibus orti Cuthæi) in Vexillis columbam habuere. Unde illud Jer. 25. *Facta est terra in desolationem à facie iræ columbæ:* id est, Assyriorum. Refert etiam Diodorus Sicul. l. 3 Semiramidem infantem ab avibus, præcipue à Columbis, enutritam fuisse, unde illa primum in Vexillo Columbam posuit, & ab illa hunc morem habuere Assyrii. Refert doctissimus Hottingerus Exercit. Anti-Mor. sect. 17. ex Chron. Samar. nondum edito, quod cum Alexander mandasset ut imagines & Idola erigerent Samaritani, in monte benedicto convenerunt Deum supplicantes ut Alexandri decretum irritum faceret, &c. Utque Alexandrum placarent liberis suis Alexandri nomen imposuerunt: Unde cum ex Ægypto redux ipsos interrogasset de statuis quas erigi jussit statim filios suos produxerunt, exclamantes, Hæ sunt, ô Rex, statuæ vivæ quæ omnes nomine tuo appellantur. III. Quod ad literas tres quas vult Benjamin Cuthæos ex Alphabeto eliminasse, nil falsius dici poterat. Nam ut Scaliger De emend. l. 7. p. 662. his literis ubique scatent Samaritanorum codices, quod & in Pentateucho jam edito & ejus MSS. antiquissimis aliisque ipsorum libris liquido omnibus constat. Schickardus l. De jure Reg. Notis ad calcem, hinc argumentum petit, ut ipse putat, validum ad probandum ipsorum literas non fuisse ante Hebraicas, cum istis literis careant. Schickardus certe nunquam vidit ullos libros Samaritanos, aliter non ita lapsus esset. Nec quicquam valet quod adfert vir doctissimus. Licet habuerint harum literarum figuram, non tamen veram pronunciationem, quia viz. istæ literæ apud ipsos varie invicem commutantur: nam hoc argumento probaret pluribus literis eos caruisse, cum nil notius sit quam alias literas, præsertim ejusdem organi, sepe inter se commutari. Tandem quod scribunt de Asima Gen. 1. 1. *In principio creavit Asima* (quod Asima esset Idolum Emalecitarum, ut ab Ezra Præf. in Esther) MSS. libri Pentateuchi, etiam antiquissimi, hoc commentum refutant, qui cum Judæis Heb habent *Elohim* [Samaritan], in versione Samaritana [Samaritan]. Et multo speciosius, inquit Scaliger, mentiti fuissent si dixissent scriptum esse, *In principio creavit Nergel*, quia Nergel erat unum Idolorum Cuthæorum 2 Reg. 17. non autem Asima. Hactenus de Samaritanorum gente Historia; jam ad ipsorum Pentateuchum ejusque Versiones veniendum.

8. De Pentateucho Samaritano dicturis non opus est aliquid de literis eorum addere iis quæ supra Proleg. de antiquis literis Heb. diximus, ubi probavimus characteres hodiernos Samaritanorum quibus libri ipsorum exarati sunt esse antiquos Hebraicos, quibus lex Mosis aliique libri sacri primo conscripti sunt: ostendimus enim tum quia Judæi reduces Assyriacæ Scripturæ assueti linguæ vernaculæ & characterum Heb. obliti essent, tum propter eorum odium versus Samaritanos literas antiquas eos Cuthæis reliquisse, scripturamque V. Test. quam restituit & ordinavit Esdras cum viris magnæ Synagogæ, characteribus Assyriis (qui hodie Hebræi appellantur) conscripsisse. De Pentateucho itaque hæc nobis tractanda sunt. I. Cur solum Pentateuchum recipiant Samaritæ. II. Unde & ex quibus exemplaribus desumptus sit. III. Ad idem sit cum eo quem Hieron. aliique vet. subinde memorant. IV. De ejus auctoritate & usu. V. De ejus versionibus.

9. Cur Pentateuchum tantum recipiunt variæ possunt causæ assignari. Primo enim Pentateuchus solus religionis Judaicæ summam complectitur, cujus reliqui libri sunt explicationes. Unde cum in illo fœdus Dei cum populo Judaico comprehensum sit, constans mandatis & legibus per quas tum Sacra tum Civilia apud ipsos administrari debeant, præmiis etiam & pœnis sancitum, hujus solius exemplaria per singulas tribus inter populum dispersa erant, ex quibus Levitæ eos instruerent. Hinc est quod tradunt Judæorum magistri, *Unumquemque teneri legis exemplar vel per se, vel si scribere nescit, per alium descriptum habere, non item reliquorum librorum.* Unde & peculiarem sanctitatem Pentateucho præ reliquis libris attribuunt. Reliqui enim libri licet in Templo asservati, unde exemplaria descripta Sacerdotum & Doctorum manibus terebantur, apud populum tamen in rariori usu erant; nec in unum volumen fortasse redacti ante Esdræ tempora, à quo cum magna Synagoga Canon hodiernus, ut plerique statuunt, constitutus est, & in Legem, Prophetas, & Hagiographa partitus. Præterea cum X tribus primum à reliquis abscissæ erant, librorum Historicorum vel Hagiographorum multi, Prophetarum vero nulli extabant. Cumque ubique fere Prophetæ in Reges Israelis eorumque populum & in Samaritanos judicia Divina prædixerint propter schisma & idololatriam & cultum corruptum, tum quod alio loco quem Deus non elegerat sacrificia & sacra celebrarunt, neglecto Templo Hierosolymitano, in quo Deus nomen suum posuerat, nemini mirum videbitur, si reliquis sacris libris rejectis solo Pentateucho adhæserint: si enim libros reliquos recepissent, cultum & religionem propriam damnassent, cum illi ubique asserentur in nullo alio loco quam Hierosolymis cultum publicum Deo gratum præstari posse. Demum cum Esdræ temporibus odia & simultates inter Judæos & Samaritas exarserint, ita ut illi hos anathemate percusserint, hi vero, multis ex Judæis ad ipsos cum Manasse Pontificis fratre confluentibus, aliud Templum in monte Garizim, Hierosolymitani æmulum extruxerint, quod locum Sanctum esse in lege Mosis (quam in hoc manu sacrilega corruperunt) constitutum pro cultu publico contenderent, nil mirum si Canonem sacrum ab Esra & sociis factum rejicerent, & solius Pentateuchi, quem antiquitus semper inter se habuerunt, divinam autoritatem agnoverint. Quod vero Hieronymus aliique ex veteribus crediderunt etiam & Saducæos cum Samaritis solam Legem agnovisse, rejectis reliquis Scripturæ libris, manifeste falluntur. In quibusdam eos cum Samaritis sensisse jam ostendimus, sed in hoc in diversum abiisse certum est, cum Josephus aperte dicat Saducæos τὰς παραδόσεις ἀγράφους, *traditiones non scriptas* rejecisse, sed πάντα τὰ γεγραμμένα *omnia quæ scripta sunt* amplexos. Præterea cum in Templo Hierosolymitano sacrificarent eo ipso testati sunt se locum illum agnovisse secundum Prophetas & libros Historicos pro sede à Deo electa in cultum suum publicum. Nec hoc tacuissent Pharisæi si Prophetas rejecissent, hostes ipsorum capitales, sed populum in eos concitassent ut lapidibus obruerent, ut dicit J. Scaliger Elench. Trihæres. c. 6. apud quem & Drusium De tribus Sectis l. 3. c. 9. aliosque plura contra hanc sententiam adducuntur.

10. De secundo. Pentateuchum hunc sæpe citant Hieronymus aliique Patres, quorum testimonia jam afferemus, à quorum temporibus ad seculum nostrum supra annos mille in tenebris sepultus jacuit. J. Scaliger, qui Chronicon Samaritanum ex Hebræo prisco in linguam Arabicam conversum sed literis Samaritanis scriptum nactus erat, Pentateuchum autem nunquam vidit conquestus est de hominum Christianorum negligentia, qui in Palæstina peregrinantes possent & alia, & Pentateuchum à Samaritanis adipisci, ex cujus cognitione speravit uberrimos fructus in Sacram Historiam redundaturos l. 7. Emend. Ad eundum modum Waserus Comment. in Mithrid. Gesneri pag. 129. scribit, *Si à Samaritanis Pentateuchum extorquere & Sedarim sive Annales habere possemus, multa, quæ in S. literis adhuc obscura, eorum opera illustrarentur.* Joh. Morinus qui primus nostris temporibus de Pentateucho Samaritano aliquid publicavit Præf. in Editionem ꝟ ꝩ Parisiensem 1628. describit MS. librum Pentateuchi in Bibliotheca Oratoriana Parisiensi, quem ex Oriente attulit Harlæus Sancius ejusdem Congregationis Presbyter, ex quo quædam ibidem notat quæ difficultates quasdam in textu Hebræo elucidare videntur, postea integrum volumen edidit Parisiis anno 1631, ubi de hoc Pentateucho ejusque sinceritate & usu, item de Samaritarum origine, rebus gestis, cum Judæis dissidio, statuque tum antiquo tum hodierno, disserit. Multa etiam habet notatu digna in Præf. ad Pentateuchum Samaritanum in Bibliis magnis Parisiensibus, & in opusculis Samaritanis nuper editis, in quibus Grammat. Samar. cum Lexico, variis lectionibus & annotatis in Samar. versionem. Contra quem calamum strinxit Simeon de Muis Professor Hebr. Parisiensis, Joh. Hottingerus Exerc. Antimorin. Bootius etiam & Taylerus scripto aculeato, cum aliis. Reverendissimus vero noster Jacobus Usserius, Archiepiscopus Armachanus, si non primus certe inter primos erat, qui magnis sumptibus exemplaria Samaritica Pentateuchi in Europam intulit. Hic enim exemplaria varia Manuscripta ex Palæstina comparavit, una cum Arabicæ versionis magna parte, quarum aliqua variis amicis communicavit, nobis etiam quædam quæ magno nobis usui erant commodavit. Unum eorum Pentateuchum integrum pulchre exaratum habet; aliud in quibusdam lacerum & imperfectum, utraque vero ita accurate scripta, ut vix per integrum aliquod folium unius literulæ differentiam observare licuerit; tertium versionem habet Arabicam una cum textu Samaritano, ipsam quoque accurate factam; aliud Lyturgiam Samaritanorum ex parte complectitur; aliasque schedas laceras licet & imperfectas communicavit, quæ magno nobis adjumento erant in adornando Pentateucho nostro, eumque à mendis, quæ in Editionem Parisianam irrepserant, repurgando. In exemplaribus vero omnibus Samaritanis nullus est punctorum vocalium usus, nulla enim agnoscunt Samaritani, sed secundum antiquum morem etiam Hebræis usitatum ante punctorum inventionem, & antequam inter Judæos & Samaritanos odium capitale eruperat, per literas tres [Samaritan] quæ *matres lectionis* vocantur apud Judæos, quæque etiam antiquitus pro vocalibus habebantur (prout alibi probavimus Proleg. De punctis vocalibus) omnes vocales efferunt: dictiones singulas non spatio tantum, sed & puncto separant, ut olim tam Græci quam Latini; Comma vero, Colon, ut & Periodum per punctum unum super aliud positum, vel Asteriscos distinguunt, puncta vero duo in longum posita orationis continuationem sine mora indicant post brevem respirationem; sed notæ istæ fere sunt pro scribarum arbitrio, non constantes, nec in omnibus codicibus eædem. Sectiones vero distinguunt duobus vel tribus punctis cum lineis ad hunc modum :-= vel -<: aliquando inter duas Sectiones spatio unius lineæ vacuo relicto. In nostra editione ad initium cujusq; Sectionis duos asteriscos apposuimus. Sæpe etiam ponunt virgulam super literam, cum vox ambigua vel in usiata significatione non accipienda est, ut Exod. 5 3. [Samaritan] *cum peste*, Lineola super Daleth notat non cum duplici a, nec in communi significatione accipiendum, viz. pro *verbo* sed per duplex e legendum, quomodo *pestem* significat, aliquando literam aliquam abesse demonstrat quæ adesse debet, vel cum litera sequentis dictionis commutandam, ut Gen. 4 4. [Samaritan] linea supra Ain notat abesse [Samaritan]. Gen. 29. 34. in versione Samarit. [Samaritan] lineola supra [Samaritan] monet, Aleph pro He scriptum esse. Aliquando vero duplex linea supraponitur, quam fatetur Morinus quid denotat se non posse conjicere. Observat etiam idem alias notas occurrere, quæ Interrogationum, Obsecrationis, Exclamationis, Ironiæ, Indignationis, *&c.* aliorumq; affectuum signa habent, quæ tamen nec in diversis codicibus, nec in eodem codice constanter observantur, sed modo hac vel alia figura usurpantur, modo in totum omittuntur, adeo ut de iis nulla certa regula tradi possit, ita ut non opus sit plura de iis monere. Singulos etiam libros Pentateuchi in Sectiones quasdam valde inæquales distinguunt, quas [Samaritan] *Katsim* vocant, Judaicis Paraschis & Sidris multo breviores: nam in tota Lege numerant 966, Judæi vero tantum 53 Paraschas, & Sidras 145. Ad singulorum etiam librorum finem numerum Sectionum apponunt, & in Judæorum imitationem etiam singula per totam Legem vocabula numerarunt, & Levit. 7. post vers. 15. notant *dimidium Legis*, in nostro MS. integro [Samaritan] dimidia pars Legis; quod de vocabulis intelligendum; nam in vocibus quas plene vel defective scriptas notant Judæi non sunt accurati Samaritani, sicut nec erant Judæi ante Masorethas punctorum autores, unde observatur literas quæ post punctationem abesse debent plerumque in codicibus Samaritanis relictas esse, quia scilicet ita scribebant ante punctorum inventionem. Hæc in genere annotasse sufficit de Pentateuchi textu Samaritano; de Versionibus ejus postea agendum.

11. Unde autem vel ex quibus codicibus suum exemplar descripserint Samaritani, etsi ex supradictis clarum sit ipsos eadem exemplaria cum Judæis ab initio habuisse, eaque antiquis literis Hebræis descripta, [unde Josephus Scaliger De emendat. Temp l. 6. in Notis ad annum Samariticum dicit, *totidem literis ne una quidem minus aut amplius Pentateuchum legere Samaritanos, & tantum abesse ut aliquod assuerint Pentateucho, ut totidem literis quot Judæi scriptum habeant:* sed in hoc viro docto ignoscendum, qui hoc ex aliorum relatione scripsit, ipso ibidem fatente se Pentateuchum Samaritanum non vidisse, quem si consuluisset longe aliter scripsisset.]

V quidam

quidam tamen Neoterici, & inter alios vir longe Doctiss. quasi existimarent textum Hebræum non posse in debito honore servari, nisi omnia alia exemplaria Versionesque antiquas deprimant & pedibus conculcent, statuunt ex Hebraica à Palæstinis & Babyloniis, atque Græca Hellenistis Judæis recepta editione, Hebræam novam sive Samaritanam hodiernam conflavisse impostorem quendam Dositheum, (quem supra ex Epiphanio & Origene docuimus fuisse sectæ Dositheanorum inter Samaritanos caput & principem, qui se Messiam esse sectæ suæ hominibus persuadere laboravit) hunc novis detractionibus, mutationibus & adjectionibus, prout libitum, Pentateuchum contaminasse. Postea idem author in Dositheum hunc mire debacchatur, ipsum *nefandum impostorem* & *hominis monstrum* appellans, quasi totum textum Heb. corrupisset; unde misere paratragœdiat, & fulgura in pelvi excitat. Hæc vero unde probantur? Origenes l. 1. Contra Celsum scribit quod *post Jesu tempora Dositheus Samarita suadere Samaritas voluit se esse Christum illum a Mose prænunciatum, & visus est nonnullos doctrina sua cepisse:* & in Matth. Tract. 27. *Sicut manifestat historia lectionum non multi fuerunt homines tempore Apostolorum qui Christos se esse dixerunt, nisi forte Dositheus Samaritanus, unde & Dositheani dicuntur, & Simon, de quo referunt Actus Apostolorum.* Eulogius etiam Patriarcha (apud Photium in Bibliotheca) Synodum convocavit exorta controversia inter Samaritanos Alexandrinos de illo loco Deut. 18. 15. *Prophetam tibi suscitabit Dominus Deus tuus ex fratribus tuis sicut me,* quæ verba alii eorum ad Josuam, alii ad Dositheum, sive Dosthen, Simoni Mago æqualem referebant. Eulogius vero de Jesu Christo intelligi definivit. De Dositheo vero hæc habet Photius, Μυρίαις ϗ ποικίλαις ἄλλαις νοθείαις τὴν Μωσαϊκὴν Ὀκτάτευχον κατακιβδηλεύσας, ϗ ἕτερά τινα συγγράμματα, μωρά τε ϗ ἀλλόκοτα ϗ ἀντίπαλα πνευματικῆς νομοθεσίας συντεταχὼς τοῖς ὑποδεδεγμένοις καταλιπών. *Infinitis diversique generis corruptelis Mosaicum Octateuchum* (fortasse *Pentateuchum* esse debet) *adulteravit, aliosque libros stultitia & portentis plenos divinisque legibus contrarios consarcinavit, suisque assectis reliquit, Resurrectionem quoque negavit,* &c. *Quibus illi fascinati proinde quasi ille non periret sed alicubi in hac vita degeret eum suspiciebant, ut in Evang. Joh. 1. tom. 14. habet Origenes.* Verum quæ hic objiciuntur Pentateuchi Samaritani exemplaria hodierna non petunt. Dositheum quendam fuisse qui se pro Messia venditabat, & qui cujusdam sectæ inter Samaritanos dux fuit, quosdam etiam sequaces habuisse non negamus, nec non exemplaria quædam corrupisse & adulterasse, quæ suis assectis tradidit. At omnes Samaritanos vel majorem gentis partem ipsum secutos fuisse, & pro Messia agnovisse, vel Pentateuchum juxta ejus exemplaria corrupta depravasse, nullo teste probatur, imo contrarium liquido demonstrari potest. Nam ex Photii verbis & Eulogii Decreto constat inter Samaritanos Alexandrinos fuisse qui se Dositheanis opposuerunt, & ad Eulogium appellarunt, nec potuisse illum omnia exemplaria depravare si vellet, cum in Synagogis Sichemi, Damasci, Cairi, aliisq; locis in publico usu essent exemplaria incorrupta, per quæ reliqua corrigi & emendari possent. Idem enim hic dici potest quod supra diximus contra corruptionem textus Hebraici a Judæis, vel Græci N. T. per Hæreticos, non potuisse, si maxime vellent, corruptionem talem inducere nisi omnes Samaritani in talem corruptelam consensissent. Certe ita obscurus erat Dositheus, & tam paucos sequaces habuit, ut de eo prorsus sileat Josephus nec vel unico verbo ejus meminit, quod certe, si apud gentem Samaritanam ita prævaluisset ut pro Messia ab ipsis receptus esset, silentio scriptor diligentissimus, qui eodem tempore vixit, non præteriisset. Dein ex ipsorum exemplarium inspectione clarum est illa a corruptela istiusmodi immunia esse; nam si aliqua loca depravasset, maxime quæ de Messia agunt, quæ, ut ad seipsum applicare posset, pervertisset: at vero omnia istiusmodi loca in Samaritanis codicibus cum Heb. codicibus conveniunt, Ut locus ille de promisso semine, Jacobi vaticinium de Shiloh venturo ex tribu Judah; imo ipsum locum Deut. 18. 15. De quo controversia orta erat, partes utræque eodem modo citant prout in Heb. codicibus legimus, & hodie legunt Samaritani. Apud Photium etiam legimus eodem loco Dositheum in divinos Dei Prophetas maledicum fuisse, potissimum in Judam unum ex 12 Patriarchis contumeliosum: & quod Prophetis omnibus explosis exsibilatisque ipse sibi omnia & vaticinia & reliquam Divinitatem arrogavit, & resurrectionem negavit. At vero nihil tale in Pentateucho Samaritano legitur, vel in Prophetas maledicentiæ, vel in Judam Patriarcham maxime, de quo omnia eodem modo scripta invenimus quo in libris Heb. In quibusdam quidem variant codices Samaritani ab Heb. præsertim in loco illo de monte Garizim, qui de industria videtur mutatus, ut novo suo Templo autoritatem inde conciliarent: transponunt etiam varia, & multa repetunt quæ in Heb. non habentur, ut ex locis ab Heb. variantibus, quos in ultimum Tomum rejecimus, liquet: Quid vero hæc ad Dositheum faciunt plane non video. Illud de *monte benedicto*, ut appellant, longe ante Dosithei tempora erat, cum primo templum Garizitanum Esdræ temporibus exstructum fuit. Transpositiones vero locorum nihil ad Textus depravationem conferunt, nec ad Dosithei propositum quicquam faciunt, ut nec versuum quorundam repetitio, qui sæpius occurrunt quam in Heb. quædam etiam discrepantiæ vel ex codicum varietate, vel scribarum incuria & lapsu oriri possunt prout in aliis libris antiquis. Resurrectionem vero Samaritanos generaliter credidisse supra probavimus, ita ut in codicibus hodiernis ne levissima quidem suspicionis umbra appareat de corruptione per Dositheum facta, sed omnia potius contrarium probant. si enim ab ipso depravati essent, certe in iis locis quæ contra ipsum facerent, hoc tentasset; nemo enim gratis malus est. Antiqui Hæretici qui loca quædam Nov. Testamenti depravare conati sunt, in locis quæ contra ipsos facerent, vel quæ pro Hæresi sua stabilienda facere viderentur, hoc tentarunt, non in locis quæ rem suam non promoverent; & certe de Dositheo idem par est sentiamus. Si vero generalis hæc depravatio codices Samaritanos invasisset, anne de hoc silerent Judæi capitales ipsorum hostes? nonne pleno ore hoc ebuccinarent Rabbini, qui de iis tot mendacia gratis confinxerunt (de quibus jam diximus) ut eorum codicibus fidem derogarent? Apud neminem vero ipsorum me legisse memini hæc de corruptis ipsorum codicibus a Dositheo, nec apud antiquos scriptores Ecclesiæ, qui Pentateuchum Samaritanum citant, Hieronymum, Cyrillum Alex. Eusebium Cæsariensem, Procopium Gazæum, Diodorum Tarsensem quicquam invenimus de corruptione per Dositheum in codicibus qui eorum temporibus extabant introducta, imo potius Hieronymus ex Pentateucho Samaritano colligere non dubitat, Judæos quædam in codicibus suis erasisse, ut in loco celebri Gal. 3. *maledictus omnis*, &c. aliisque, de quibus supra, clare constat. Ex hoc itaque Dosithei conatu, si valeret argumentum contra omnes hodiernos codices Samaritanos, itidem valeret argumentum contra libros Græcos N. Testamenti, viz. eos corrumpere nitebantur Hæretici quidam ad Hæreses suas stabiliendas, ergo omnes Græci hodierni corrupti sunt, qualis consequentia quam invalida sit luscus est qui non videt.

12. Aliorum sententia est, Pentateuchum Samaritanum descriptum esse ex Judæorum codice post Esdræ tempora, vel certe postquam codex Hebraicus literis Assyriis descriptus esset, quod probant ex frequenti commutatione literarum quæ figura in Alphabeto Hebraico valde similes sunt, unde facilis esset scribæ lapsus, in Samaritano vero multum discrepant, ut in ח pro ה Exod. 28. 9. שחם *Sardonyx* pro שהם. Sic Gen. 14. 14. ponitur ר pro ד, ut pro וירק *armavit*, legunt Samaritani וידק. Sic pro ד & e contra, ut Exod. 22. 11 ישלם *& retribuet* pro ישלם *retribuet*. Hoc argumentum profert Guil. Eyrius, nuper Præbendarius Eliensis, Epist. ad Reverendissimum Usserium, & inde probare nititur, hodiernas Judæorum literas fuisse ante Samaritanas quia ex codice Hebræo descriptus est codex Samaritanus. Ad hoc vero argumentum responderi potest, Samaritanos codices suos antiquos, quos antea habuerunt, conferre potuisse cum aliis Assyriaco charactere scriptis, & hinc fortasse in literis similibus varietatem illam oriri potuisse, vel Manassem aliosque Sacerdotes, cum ad Samaritanos se reciperent, habuisse & secum attulisse codices quosdam ex emendatione Esdræ & Synagogæ magnæ literis Assyriacis descriptos, secundum quos Samaritani suos emendare in quibusdam potuerant. Discrepantiæ etiam ista ex aliis causis oriri poterant, ex codicum varietate, & in quibusdam ex soni similitudine. Poterant enim codices antiqui in hisce vocabulis olim discrepare, & cum Samaritani lectionem unam secuti sint, Esdras & ejus socii alteram elegerunt. Voces enim istæ non tantum literis sed sæpe significatione differunt. Præterea non tantum literis figura similibus, quæ paucæ, quod & casu fieri posset, sed pluribus differunt quæ figuram similem non habent. Hoc etiam à veritate alienum esse probant tot transpositiones, versuum repetitiones, aliæque discrepantiæ inter Textum Hebraicum & Samaritanum, quarum catalogum in Tomo nostro ult. Lector inveniet, quæ sole clarius demonstrant Samaritanos codices ex Hebræis non descriptos fuisse. His itaque non obstantibus multo probabilior est sententia, Samaritanos codices & Hebræos, utcunque hodie in aliquibus discrepent, eosdem tamen olim fuisse eodemque charactere scriptos, quem Samaritani adhuc retinent. Nam tempore Regum Israelis, decem tribus habuisse Pentateuchum, & Sacerdotes, qui ex illo instruebant populum, supra ostendimus. Postquam vero abductæ erant decem tribus & Samaritani in eorum sedes introducti, & Leones in eos Deus immiserat ob Idololatriam, Sacerdotem impetrarunt à Rege qui ipsos morem Dei regionis doceret, unde licet Idola sua adhuc retinuerunt, tamen Deo vero cultum præstabant, quod tantum apud ipsum prævaluit, ut Leones ab ipsis amoveret. Dicunt etiam se Deo sacrificasse à temporibus Ezarhaddon qui illos istuc transtulit, Ezr. 4. At vero sine exemplaribus Legis impossibile erat eos in cultu veri Dei instruere, ita ut dubitari non possit ipsos habuisse Legis exemplaria ante extructionem Templi Garizitani. Exemplaria vero ista alia non fuisse quam quæ Judæis in usu erant non est quod quis ambigat. Imo vix probabile est nulla relicta fuisse exemplaria post asportationem decem tribuum inter illos qui in terra relicti sunt: nam supra probavimus totum populum non asportatum fuisse sed primores cum Sacerdotibus, è plebe multis relictis, unde & tribuum distinctio quædam longo post tempore servata fuit, licet Cuthæis qui cum ipsis mixti erant servirent.

13. Quod vero objicitur ex Hebræis codicibus Palæstinorum & Babyloniorum, & ex Græca versione Dositheum Pentateuchum suum conflasse, ut gratis dictum, & nulla probatione suffultum, eadem facilitate rejicitur qua affirmatur. Dositheum enim autorem esse codicum hodiernorum, ex dictis merum febricitantis somnium esse unicuique liquet. Quod vero dicunt partim cum codicibus Palæstinis, partim Babyloniis, partim cum Græcis convenire, hoc ejus autoritati vel antiquitati non derogat, imo multum pro ipso facit; non enim ex his conflatum & mixtum esse inde probatur, sed longe ante illas Babyloniorum & Occidentalium codicum differentias observatas, & ante versionem Græcam à LXX adornatam, Samaritanum Pentateuchum cum Judæorum codice convenisse & conspirasse, cum nondum variæ istæ lectiones collectæ essent: nec discrepantes illæ lectiones Orientalium & Occidentalium tanti momenti sunt, ut textus inde corruptus dici possit, nec qui cum alterutris conveniunt codices, idcirco corrupti æstimandi sunt, prout alias ostendimus cum de istis varietatibus egimus. Quod vero cum Græcis in quibusdam convenit codex Samaritanus ubi Græca versio ab Hebr. discrepat, hoc potius probat Hebraicos codices in minutis quibusdam discrepasse, & LXX unam lectionem sequutos fuisse, Masorethas alteram. Quod insuper dicunt Dositheum pro libitu textui addidisse, detruncasse & mutasse, ex ipsorum codicum cum Hebræis collatione refutatur. Nec supponi potest quenquam ita dementem fuisse ut gratis malus esset, vel nullius commodi causa textum depravaret.

14. An codices hodierni iidem sint cum illis qui ab Hieronymo aliisque veterum citantur proximo loco disquirendum, quod nulla ratione melius explicari potest quam locorum qui ab illis citantur cum codicibus hodiernis collatione: ex his enim codicis hodierni sinceritas demonstratur. Hoc quidem prolixe egit Joh. Morinus Exercit. in Pent. Samar. 3. c. 1. 2, 3. ad quem Lectorem remittimus, nos pauca seligemus. Quædam a veteribus notantur ubi Samaritanus codex ab Hebræo differt, quædam ubi Samaritanus cum Hebræo consentit; in utrisque id...

consensus & dissensus in libris hodiernis conspicitur, ut ex sequentibus constabit. Multi inter veteres Samaritani codicis meminerunt, Eusebius, Cyrillus Alexandrinus, Procopius Gazæus, Diodorus, Hieronymus, Scholiastes Græcus & alii; per annos vero supra millenos quasi tenebris sepultus jacuit, nulla fere ejus mentione apud ullos autores facta. Tanta tamen diligentia codices suos conservarunt Samaritani ut iidem plane hodie sint quales antehac annis 1200, vel 1300. Eusebii scilicet & Africani temporibus, ita ut Simeon de Muis, accerrimus licet hujus Pentateuchi impugnator, dicat in Censura sua, c. 3. quod testimonia veterum quæ a Morino afferuntur probant tale esse hodie Samariticum exemplar quale ante mille & amplius annos, id quod ultra illi concedit.

Eusebius Cæsariensis annos à Diluvio ad Abrahamum supputat ex Africano secundum Calculum Hebræorum, τῶν ό, & Samaritanorum: calculum vero LXX cum Samaritanorum congruere notat, viz. quod ambo numerant annos 992. cum in Hebraicis codicibus sint tantum 292. eundem vero calculum exhibent codices hodierni Samaritani. Ab exordio mundi etiam notat differentes calculos Hebræorum, LXX, & Samaritanorum ad Diluvium usque, ubi Samaritanorum supputatio plane eadem est cum codicibus nostris. Cyrillus Alexandrinus Gen. 4. ut & Hieronymus Quæst. in Gen. testantur, hæc verba Cainis ad Abelem, *Transeamus in campum*, (quæ in Hebræo non sunt, vacuo spatio in aliquibus codicibus relicto, Masorethis insuper ad marginem notantibus 28. esse istiusmodi loca quæ in medio versus desinunt) in codicibus Samaritanis legi; sic etiam sunt in nostris, ut & in LXX, Syro, Targ. Hierosol. & in illo Jonathani adscripto: Idem Hieron. in Gal. 3. 10. scribit, vocabula *omnis* & *in omnibus* in Deut. 27. ubi legitur, *maledictus sit omnis qui non permanserit in omnibus*, &c. Judæos è codicibus suis erasisse ne sub maledictione esse dicerentur, ipsum vero Samaritanos consuluisse in quibus verbum illud 𐤁𐤊𐤋 *in omnibus* reperit, quod & in nostris codicibus hodie legitur, ut & apud LXX. Syrum & S. Paulum qui hæc verba citat. Hoc vero testimonium urget Hieronymus contra Judæos, *Frustra*, inquit, *illud tulerunt Judæi, ne viderentur esse sub maledicto, si non possent omnia complere quæ scripta sunt, cum antiquiores alterius quoq; gentis literæ id positum fuisse testentur*, ubi videmus ipsum Samaritanorum codicem Judæis opponere ut literis antiquioribus scriptum, quod frustra fecisset si nullius autoritatis codex Samariticus fuisset. Hic vero contra Hieronymum insurgit vir doctus, affirmans quicquid Hieronymus de literis & libris Samaritanorum scripsit vix tamen unquam codices illorum vidisse liquet, quod probat I. quia Hieronymus in Ezek. 9. scriptum reliquit, Tau Samaritanum instar crucis fuisse quod hodiernæ figuræ non congruit. II. Quia dicit literas Samaritanas apicibus ab Hebraicis differre, per *apices* sine dubio intelligens puncta vocalia, cum tamen Samaritani puncta vocalia non habeant. At valde infirma sunt hæc argumenta, & falsissimis nituntur fundamentis: nam supra probavimus, Proleg. de literis Hebr. antiquis Tau antiquum habuisse crucis figuram, quæ paulatim deflexit in formam hodiernam: nec minus certum est Hieronymum per *apices* non intellexisse puncta vocalia, de quibus nunquam somniavit, cum ejus ætate non extarent: dicit enim Daleth & Resh apice tantum differre, ubi per *apicem* nimis clarum est literarum ductum & figuram non puncta vocalia denotari, ut in Proleg. de punctis vocalibus demonstratum est. In Deuteronomio, quod Legis est repetitio, quædam inveniuntur quæ tamen in libris prioribus, viz. Exod. Levit. & Num. non habentur in codicibus Hebraicis, in Samaritanis tamen haberi notat Procopius Gazæus, quæ etiam in nostris codicibus ita leguntur, ut Deut. 1. 6. ubi monet Procopius verba illa *Dominus Deus noster locutus est nobis in Horeb, dicens*, &c. in Samariticis libris inveniri, &c. Num. 10. 10. Eadem leguntur in codicibus hodiernis Samariticis. Similiter monet ejusdem cap. v. 9. ad v. 19. verba quæ hic repetuntur nullibi antea in Hebræo inveniri, sed in codice Samaritico, viz. Exod. 18. 24. ubi etiam in codicibus nostris extant. Idem ex veteri Scholiaste Græco patet quem in Notis ad Romanam & Parisiensem τῶν ό editionem sæpe citarunt tum Nobilius tum qui Scholia Græca collegerunt. Græcus enim hic Scholiastes (quisquis fuerit) multa profert loca ex codice Samaritico, quæ cum libris hodiernis fere ad amussim congruunt licet ab Hebræis discrepant. Exod. 32. 18. Scholiastes ait Samaritanum codicem legere *vocem peccatorum audio*: Sic vero legunt nostri codices, cum Hebræus legat *vocem cantantium*. Num. 32. 33. observat mentionem fieri à Mose dimidiæ tribus Manasse cujus antea non meminerat, at in Samaritico mentionem ejus fieri. Sic etiam in nostris codicibus fit mentio dimidiæ tribus Manasse, quod etiam loci sensus postulare videtur. Num. cap. 24. 7. notat Diodorus legi in Samaritano *Gog*, ut & nostri libri legunt, cum tamen Heb. & Vulg. Lat. legunt *Agag*. Theodoretus vero Quæst. 43. in Genes. ex Symmacho legit *Og*, ex quibus videtur lectionem variam fuisse in codicibus Hebraicis. Præter hæc loca quæ in antiquis codicibus Samariticis aliter legebantut quam in Heb. quibuscum tamen consentiunt codices hodierni, alia proferuntur loca ubi notarunt veteres consensum codicum Hebraicorum vel Græcorum cum Samaritanis, qui consensus etiam in hodiernis libris Samariticis conspicitur. Loca quædam proferuntur ex Scholiaste Græco quem citant Scholia Romana & ex Nobilii Notis quas Tomo ultimo hujus operis Lector inveniet: nos quia brevitati studemus loca tantum indicabimus, Exod. 10. 7. c. 14. 15, 20. cap. 23. 16. Lev. 8. 15. c. 13. 8. c. 25. 5, 25. c. 26. 24, 41, 43. Num. 4. 25. c. 7. 3. c. 13. 33. c. 18. 7. c. 29. 1. c. 31. 26. His a Morino notatis alia plura adjici possunt, ut Exod. 8. 21. cap. 16. 31. cap. 26. 5. c. 28. 4. c. 32. 18. Lev. 13. 51. c. 27. 14. c. 24. 7. c. 32. 12. In his aliisque apud illum Scholiasten locis, quæ Lectoris diligentiæ observanda relinquimus, fit mentio codicis Samaritici antiqui, cum quo hodiernus conspirat.

15. Contra hunc codicum consensum objiciuntur quædam ex Scholiaste illo quæ aliter ex Samaritico codice translata sunt quam hodie leguntur, ad quæ responderi potest I. Verbum Samariticum plures posse significationes habere, maxime cum punctis semper destituti sint Samaritani codices, ut Exod. 8. 21. ubi interpres Græcus הערב κόρακα *corvum* reddidit, LXX *cynomiam*, ut & Hieron. ex Heb. *omne genus muscarum*: nam ערב significat *muscarum colluviem*, at עֹרֵב *corvum*. II. Interpretes Græci & alii Interpretes non semper ad verbum vertunt sed sensum præcipue respiciunt, unde aliis verbis fortasse idem reddunt, imo sæpe explicationis gratia aliquod verbum addunt, ut Gen. 49. 25. transtulit antiquus interpres ex Samaritano *Et permansit in profundo sagitta eorum*, cum secundum hodiernos codices legendum sit, *Et oderunt eum domini sagittarum*, ubi sensum non verba respexit interpres, sensus enim est in utrisque idem. Præterea observare licet Scholiastem hunc Græcum sæpius cum versione Samaritana quam cum textu Heb. Samaritano convenire, illamque exprimere, non tamen mendosa est interpretatio, cum nihil textui contrarium additur, nec quod ad explicationem non confert. III. Concedi etiam potest ex errore scribarum discrimen aliquod inter antiquos codices & modernos oriri posse, ita ut quædam esse possent in antiquis codicibus quæ in neotericis non habentur, & econtra. Nam si, qui codices Hebraicos Veteris & Græcos Novi Testamenti describunt non sunt ἀναμάρτητοι, sed aliquando cespitare possunt, unde lectionum varietas orta, nemo Samaritanos scribas extra erroris aleam positos esse affirmabit. Sed contra sinceritatem horum codicum objici potest dissensus ab Hebraico textu, I. in eo quod Deut. 27. 4. pro *monte Ebal* ponunt *montem Garizim* contra omnium codicum & interpretum fidem. II. Multa sunt in Samaritano transposita aliter ac in Heb. non tantum versus integri, sed magna pars quorundam capitum, ut ex Deut. 11. 29, 30. & 27. 4. aliisque locis, ut in collatione nostra textus Hebræi cum Samaritico in ultimo Tomo est videre. III. Multa repetita & bis variis locis posita in textu Samaritico, quæ semel tantum ac loco unico in Hebræo reperiuntur, quorum multa in collatione nostra prædicta Lector inveniet. Præter hæc etiam tam in integris dictionibus quam literis multiplex discrimen invenitur inter hæc exemplaria, multis additis, detractis, mutatis, quæque aliquando sensum mutant, quæ per singula capita notavimus in dictis collationibus.

16. Ad hæc respondeo, I. locum illum Deut. 27. 4. mendosum esse in exemplaribus Samaritanis, idque negari non, posse cum in omnibus codicibus Hebræis omnibusque versionibus antiquis legatur *Ebal* non *Garizim*. Hebræorum enim potiorem esse auctoritatem quibus oracula Dei concredita fuerunt, quique Ecclesia Dei permanserunt, donec propter rejectum Messiam Deus ipsos rejecit, & libellum repudii dedit, Samaritis schismate & cultu corrupto ab Ecclesia vera divulsis, dubitari non potest. Hoc vero à Manasse ipsorum primo pontifice Sanballati præfecti autoritate freto consulto factum esse probabile est, ut inde Templi sui auctoritatem astrueret, & ab unius codicis in hoc novo Templo auctoritate in reliquos errorem propagatum fuisse; ipsos vero suspicionem fortasse habuisse erroris in Hebræis codicibus, & pro *Ebal* antiquitus scriptum fuisse *Garizim*, cum mons Garizim mons benedictionis à Deo constitutus sit, & ex ipso benedictiones promulgari, ex Ebal vero maledictiones denunciari, jusserit, ut ex Deut. cap. 11. v. 29. & cap. 27. v. 12. constat, quod etiam Josuam cum Sacerdotibus & populo iis locis præstitisse diserte legimus Jos. 8. 33. cum in terram promissam ingressi sunt, Jordane trajecto, unde fortasse inferebant haud probabile esse montem Ebal, ubi maledictiones denunciatæ, Deum elegisse pro loco ubi Altare extrueretur & sacrificia offerrentur, neglecto monte Garizim, ubi benedictiones promulgatæ sunt. Quicquid vero ostendere poterant non negandum quin hic locus corruptus sit in codicibus Samaritanis, ut pro ipsis faceret, nec quenquam novi qui ab omni errore immunes esse ipsorum libros affirmaverit. II. Transpositiones quacunque ex causa ortæ sunt, sive ex schedarum separatarum erronea commissura, sive ex scribæ audacia, auctoritati ac sinceritati textus non derogant, cum non ex situ & ordine in codice, sed ex Dei autoris autoritate suprema Canonica verbi divini autoritas pendeat: ubicunque enim verbum divinum reperitur, si collocatio aliquid falsi in se non importet, eandem autoritatem habet: quod enim de librorum integrorum & de Psalmorum ordine discrepante observatum est, eum nihil eorum autoritati Canonicæ derogare, idem etiam de capitibus vel eorum partibus, & Historiæ vel Prophetiæ partibus dici potest. Unde Jos. Scaliger Elencho Chronol. *Multa ὕστερα πρότερα in Scripturis occurrunt quorum causas ignoramus. Hæc nos minus movere debent, quia quo ordine quid referatur, modo constet veritas, aut nihili aut parum interest.* III. Quod additiones vel repetitiones spectat, quæ in textu Samaritano non in Hebraico extant, aliquam sane probabilitatis speciem pro libris suis habent Samaritani; nam cum in multis locis quædam referuntur in codicibus Hebraicis quæ alibi prius scripta esse insinuantur, alibi tamen in exemplaribus Hebraicis non inveniuntur, hinc probabiliter conjicere videntur quædam in codicibus Hebraicis deesse, quæ in suis extent, ut cum Deut. 1. 1. repetuntur verba quæ Moses locutus erat cum Israelitis trans Jordanem in deserto, quæ verba quasi repetita subjiciuntur versibus sequentibus, tamen in codicibus Heb. alibi non reperiantur talia verba à Mose prolata, in codicibus vero Samaritanis habentur Num. 10. 10. & Exod. 18. 24. ut supra ex Procopio Gazæo observavimus; multa enim talia in dictis nostris collationibus observare quilibet potest. Hic, inquam, cum probabilitate aliqua dicere possent Samaritæ, codices aliquos variasse in istis locis. At cum potior sit Hebræorum codicum autoritas, ut jam diximus, & ab iis discedere non tutum, (nisi manifesta coget necessitas) potius dicendum censeo, descriptores quorundam codicum Samaritanorum suspicatos esse hæc in Heb. deficere, & suppleri debere, unde loca ista suppleverunt, quod sive antiquorum codicum autoritate freti, sive ex conjectura propria fecerint, non facile est definire: probabile tamen est ex conjecturis suis fecisse, cum verbatim sine ulla vel minima discrepantia loca, quæ suppleri videntur, cum illis in quibus repetuntur congruant. Cumque novum Templum erexissent, Esdram & Synagogam magnam imitantes, licet autoritate legitima destituti, ne ipsorum codex Judaico inferior videretur, codices proprios revisos emendasse, ordinasse, & ubi deficere visi sunt supplevisse, ut pro authenticis inter suos essent, non sine probabilitate affirmari potest. IV. Quod vero ad alia loca pertinet, pro fato omnium librorum antiquorum, illa vel ex librariorum incuria vel ex codicum varietate fluxisse arbitror; imo in locis plurimis pleonasmi conspiciuntur, verborum initio vel fine, quæ sensum non mutant, in quibus Judæorum codices, postquam puncta

à Maforethis appofita funt, ab iis difcrepant, quod & fupra monuimus. Quod enim de editione Græca τῶν ό diximus idem de exemplari Samaritano optandum, ut doctus aliquis judicio & linguarum cognitione pollens, & partium ftudio non abreptus, cui otium & ingenium ad rem tantam aggrediendum fuppetit, accurate difcrepantias has examinaret, & quænam ex fcribarum errore, quænam ex codicum Hebræorum varietate ortæ fint, quænam de induftria mutationes factæ, diftingueret. Certe qui hoc opus perficeret magnam à grata pofteritate laudem reportaret.

17. Ad autoritatem & ufum exemplaris Samaritani devenimus. De autoritate non opus eft multa dicere: neminem enim novimus qui authenticum facit, vel textui Hebraico generaliter præfert. Scripfit quidem Jo. Morinus fe facto examine Pentateuchi Samaritani, ipfum purum putum Mofis Pentateuchum effe deprehendifse. Cum vero ipfe fe alibi explicet Animad. in cenfur. exerc. Samar. c.7. nil aliud voluifse his verbis quam exemplar illud non efse fpurium vel fuppofititium, nec de ejus autoritate fe aliud dixifse. Operam & oleum perdunt qui magno molimine probare fatagunt Samaritanum textum authenticum non efse nec Hebr. præferendum; hoc enim eft cum larvis luctari vel cum umbra propria contendere. De hac quæftione, quæ inter doctos nulla eft, nil aliud dicam quam populo Judaico oracula divina authentica concredita effe, quorum cuftodes erant, donec à Deo rejecti & a fœdere exclufi iniqui facti funt ipforum poffeffores, honore illo ab iis ad Ecclefiam tranflato, cujus fidei authentica falutis monumenta commiffa funt, quam etiam conftituit Chriftus (non Synagogam) *firmamentum & columnam veritatis*. Judæi vero ut olim eleganter Auguftinus, noftri tantum Capfarii funt qui libros noftros portant; & licet corticem Legis habeant à vero tamen fenfu aberrantes non poffunt dici veram Scripturam inter fe habere, haud aliter quam Hæretici, qui Scripturam gloffematis fuis corrumpentes & à vera Chrifti Ecclefia divulfi, non poffunt dicere fe veram Scripturam poffidere. Samaritani tamen ut codicum fuorum autoritatem probent, non folum contendunt (quod veriffimum effe fupra evicimus) Legem primo datam effe Scriptura Samaritica, h. e. antiqua Hebræa, fed etiam fe exemplar Legis habere Sichemi fervatum, fcriptum diebus Phineæ filii Eleazaris, filii Aaronis, ut de ipfis fcribit Alafchkar. refp. cap. 74. Mofes enim (ut quidam volunt) præter αὐτόγραφον Legis, quod in Arcæ latere repofitum in Sancto fanctorum una cum Arca fœderis fervatum erat, etiam duodecim alia exemplaria confcripfit vel confcribi juffit pro XII. tribubus, quorum unum, vel certe exemplar ex illo defcriptum, fe adhuc habere jactant. Hæc vero fi liquido demonftrare poffent, nemo non fateretur fumma cum reverentia eorum exemplaria ab omnibus recipienda. Et certe fi tale aliquod exemplar habuiffent, ad Judæos convincendos multo antehac protuliffent ad codicum fuorum authentiam ftabiliendam, nec de hoc filuiffet Jofephus cum difputationem illam defcribit quæ coram Ptolemæo inter illos & Judæos de Templi utriufque prærogativa habita fuit, nec de hoc tacuiffet qui Samaritanorum caufam agebat, cum producto hoc exemplari pro monte Garizim lis ftatim finita fuiffet, & pro Samaritanis Rex pronunciaffet, cum tamen pro Judæis fententiam tulerit, Samaritanorum Patronis ob probationis defectum fupplicio affectis. Aliam igitur autoritatem non concedimus eorum Pentateucho quam aliis antiquis exemplaribus, quæ injuria temporum vel fcribarum negligentia nævos & maculas quafdam contrahere poterant, quæ ex aliorum codicum collatione maxime Hebraicorum veterumque Interpretum, aliifque mediis, de quibus in Proleg. de variantibus lectionibus actum eft, corrigi & emendari poffunt.

18. Etfi vero authenticam huic exemplari non attribuamus authoritatem, non tamen omnem ejus ufum negamus, imo multum utilitatis ad Hebraicum textum illuftrandum & verum in locis perplexis & obfcuris Scripturæ fenfum indagandum conferre ftatuimus. Vide Scaligeri verba antea citata. Primo enim ex hoc vetuftiffimo exemplari, quod in plerifque cum Hebræo hodierno congruit, confirmantur Hebraici codices, præfertim cum per annos bis mille quingentos inter populum qui cum Judæis nullum habuit nec adhuc habet commercium, fed quibufcum inimicitiæ capitales femper vigebant, fervatus fit codex utrifque facer, excepto enim loco illo cultui facro deftinato vix in rebus alicujus momenti diffident, fed in omnibus quæ ad fidem & mores fpectant, & ad cultum & religionem legefque politicas pertinent, eadem leguntur in utrorumque codicibus: Nam ut Chriftiani ex codicibus Hebraicis Judæos, fic ex codicibus Samariticis Samaritanos Judæi convincere poterant. Lectionem vero codicum Hebræorum à Samaritico confirmari liquet; locus unus & alter inftar multorum fit. Gen. 3. 15. Samar. cum Hebræo legit ࠀࠄࠀ *ipſe* non ࠄࠉࠀ *ipſa* contra audaciam eorum qui textum Hebraicum hic depravatum fufpicantur; idem videmus in Gen. 49. 10. II. Ad loca quædam difficilia, quæque ex folo Hebraico textu vix explicari poterant, enodanda multum confert. Unum & alterum indicabo. Exod. 12. 40. fic legimus ex codicibus Hebraicis, *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua habitaverunt in Ægypto, annorum fuit* 430. Hic locus mire Interpretes torfit, cum certum fit Ifraelitas in Ægypto non multum fupra ducentos annos habitaffe. Difficultatem vero omnem tollit Samaritanus, qui ita legit, *Habitatio vero filiorum Iſrael & patrum eorum, qua habitaverunt in terra Canaan & in terra Ægypti, fuit annorum* 430. hæc enim fupputatio cum hiftoria facra optime convenit, & à LXX confirmatur, & ab utroque Talmude. Hanc vero lectionem etiam cum textu Hebraico quidam conciliare ftudent. Quicquid vero de hoc fit certum eft vel ita Hebraicum textum olim lectum fuiffe, vel ita intelligi debere, cum aliter exponi non poffit fine aperta hiftoriæ Sacræ depravatione. III. Ubi ab Hebræo differt Samaritanus fenfum tamen explicat & illuftrat, non tantum repetitionibus quæ propriis locis juxta hiftoriæ feriem inferuntur, fed in plurimis aliis ubi textum Hebraicum aliis verbis exprimit, vel hic illic verbum unum aut alterum explicationis gratia addit, ut Gen. 49. 10. *Donec veniat Shiloh*, qui locus à multis in quæftionem vocatur, quafi à Judæis corruptus fit; Samaritanus vero hic Hebræo fuppetias fert, ubi fcribitur ࠔࠋࠄ quod idem effe cum Hebraico שִׁילֹה liquet. Videatur D. Hotting. Thefaur. l. 1. c. 2. q. 4. Fruftra itaque contendunt Huntlæus Controv. 1. c. 10. & Aug. Steuchus dum lectum fuiffe volunt שִׁלּוֹחַ vel שָׁלוּחַ *mittendus*, cum Hebraicam lectionem modernam confirmet codex Samaritanus.

19. Tandem magnum ufum habet codex Samariticus ad Judæorum commenta & delitia detegenda, dum myfteria quærunt ex verbis & literis quibufdam, quum ex textu Samaritico iftiufmodi nugas in textu non fundari apodictice oftendi poffit, ut Exod. 25. 31. *Ductile fiet candelabrum*, ad verbum תֵּיעָשֶׂה notant tum Jod poni poft Tau Futuri characterifticum, tum vocem punctari pro tertia perfona Futuri Niphal. Myfterium duplex hic fingunt Rabbini: primum Jod irreptitium (quod numerum denarium denotat) ad fignificandum inter alia, decem candelabra quæ à Salomone poftea facienda erant. Secundum, Deum Mofi præcepiffe candelabra cum omnibus fuis partibus facere ex una continuata auri maffa fine ullis juncturis, quodcum Mofes an fieri poffit dubitavit, ftatim Deus dixit *Fiet candelabrum* non *facies*, unde cum Mofes aurum in ignem conjecerat ftatim fine ullo artificis labore, exiit candelabrum formatum ficut Deus mandaverat. Has vero inanes nugas effe oftendit textus Samariticus, qui legit ࠕࠏࠔࠄ in Futuro Activo *facies*, & fine Jod, quod ex errore fcribæ irrepfit. Gen. 1. 14. יְהִי מְאֹרֹת *fiant luminaria*. Illud מארת defective fcribitur, duplici vau omiffo; fcribi enim debet מאורות. Et hic myfteria fingunt Rabbini cur utrumque Vau omittitur. Multa talia refert D. Morinus Exerc. Samar. 4. c. 6. quorum unum eft R Salomonis. Quia vox illa defective fcripta eft ambigua, fignificat enim tam *maledictiones* quam *luminaria*, fcripta eft fine Vau, quia dies quartus eft maledictus, qui anginam in infantibus producit, unde die quarta jejunant ne morbus hic infantes fuffocet. Alterum myfterium elicit R. Bechai, viz *luminaria* hic fcribi fine Vau ut fignificaretur idem lumen effe in Sole & Luna. Iftiufmodi figmenta ex codice Samaritico refutantur, in eo enim integre fcribitur cum utroque Vau ࠌࠀࠅࠓࠅࠕ.

20. Et hæc quidem de Pentateucho ipfo: pauca breviter addenda de Verfionibus ejus, & de aliis libris Samariticis quos videre contigit. Verfionem Hebræo-Samaritani textus triplicem quidam ftatuunt, viz. Samaritanam, Arabicam, & Græcam. De duabus prioribus nullum eft dubium, utrumque enim habui, & in editione noftra Bibliorum iis ufi fumus; habuit & D. Morinus ad editionem Parifianam concinnandum. De tertia vero quæ hodie non extat dubitatur. Prima verfio facta eft de textu Hebræo-Samaritano in dialectum Samaritanam, five in linguam Chaldæo Samaritanam, quo tempore cum Judæis in Religione convenerant Samaritani, ut arbitratur D. Mich. de Jay Præf. ad Biblia fua Parifiana. Hæc vero tum in Bibliis Parifianis, tum in noftris habetur una cum verfione Latina, quæ tum textum tum verfionem refert, cum tranflatio in plerifque textum κατὰ πόδα fequatur. De hac hæc obfervanda. I. De autore nihil alicubi extare; nec apud ipfos Samaritanos nec apud Judæos vel alios quos videre licuit Scriptores, ut nec de tempore quando facta eft. In hiftoria enim, ut vere de iis fcripfit Scaliger, in rerum omnium vetuftate omnino peregrini funt adeo ut ipforum hiftoria ex ipfis peti non poffit, cum nulla extet eorum hiftoria vel Chronologia excepta illa nondum edita, quæ, ut ex ejus per D. Hottingerum edito fpecimine patet, erroribus fœdis fcatet. Conftat vero valde antiquam effe; eadem enim caufa quæ Judæos impulit ad Targumim five Paraphrafes fuas lingua fibi nota conficiendas, quia fcilicet defierat lingua Hebraica effe ipfis vernacula, etiam Samaritanos fine dubio moverit ut Verfionem hanc conficerent, quando fcilicet Hebraica lingua defierat effe ipfis vernacula, ut hoc modo libros facros lingua fibi nota legerent. Hoc vero non multo poft Templum Garizitanum extructum fuiffe vel hinc patet, Quod Judæi, quorum magna pars Samaritis fe adjunxerant, poft reditum à Babylonie propriæ linguæ tempore captivitatis obliti funt, ut omnium confenfu antea docuimus, & Chaldaica, vel ex Hebraica & Chaldaica mixta ufi funt. Etfi enim ex fenioribus multi, Sacerdotes vero omnes, ad huc Hebræam callerent; pauci tamen erant refpectu plebis, quæ generaliter Chaldaicam tantum intellexerat; & fenibus mortuis reliquus populus, qui Hebraicam ignorabat, fola Chaldaica five ex hac & Hebraica mixta Syriaca ufi funt. Cuthæi vero, qui cum Judæis mixti vivebant per Samariæ regionem colluvies erat variarum gentium, ex Affyriis tamen præcipue oriunda, Unde & ipfi Chaldaicam vel ob Judæos cum iis mixtos vel ipfis conterminos mixtam ex Hebræa & Chaldæa itidem ufurpabant. (Nam cum Judæis, Tyriis & Syris undique quafi cincti effent Samaritani, non potuit non eorum dialectus ex vicinorum linguis multa communia participare:) Unde licet nihil ex hiftoria certi ftatuere poffumus, verifimile tamen eft multo ante Chrifti tempora, viz. non multum poft Efdram & Nehemiam, verfionem hanc conflatam fuiffe. II. De lingua five dialecto in qua confcripta eft, Hebraicæ & Chaldaicæ affinis eft; pleraque enim vocabula à radicibus Chaldaicis vel Hebræis derivantur, unde Chaldæo-Samaritana à plerifque dicitur. Quædam tamen habet fibi propria & peculiaria, quorum multa collegit Joh. Morinus in Lexico fuo Samaritano, quod cum opufculis fuis Samaritanis nuper prodiit, multo plura adjecit doctiffimus nofter D. Edm. Caftellus in Annotationibus fuis Samariticis, quæ in ultimo noftro Tomo exhibentur: Præter Chaldaica etiam Arabica quædam vocabula occurrunt. In formatione Nominum & Verborum modo Hebraicæ modo Chaldaicæ regulis conformis eft. Hoc etiam annotandum, quod alibi notavimus, literas ejufdem originis fæpius in dialecto Samaritana quam in aliis linguis commutari, ut & alias, quæ vel foni vel figuræ fimilitudinem habent, ita ut eadem vox fæpius in eadem periodo varie exprimatur. Alia de hujus linguæ proprietate & genio qui fcire defiderat, confulat Annotationes illas D. Caftelli. Hoc etiam merito miratur D. Morinus quod dialectus hæc Samaritica ad Hebraicam propius accedat quam vel Chaldaica vel Hierofolymitana, tam in verbis & phrafibus quam in conftructione, ut ex Verfione Samaritana patet, ubi Nominum formationes funt pure Hebraicæ. Caufam unde hæc affinitas orta fit non exprimit; mihi verifimile videtur Judæorum moram longam in captivitate ipforum linguam magis mutaffe ab Hebraica in Chaldaicam quam reliquorum qui abducti non erant. Samaritani enim licet ex Affyria originem traxerint, tamen cum Judæorum reliquiis mixti effent inter decem tribus, ipforum idioma in Hebraicum fere tranfiit, quod cum tantam mutationem paffa non fit ac Judæorum

ob causam dictam inde fieri potuit ut Hebrææ propius accederet.
III. Versionem hanc Samaritanam, licet Hebræi textus vestigia premat, non semper tamen illum exacte exprimere. Affirmat quidem Joh. Morinus ita presse & κατὰ πόδα textum Hebraicum ubique sequi, & verbum de verbo reddere, ut unam translationem utrique textui sufficere judicaret, quod quidem ut plurimum verum est, non tamen ubique; cum in multis locis textum deserat, verbi gratia, pro *Deo* Elohim vertit *angelum Domini*, & quod de Deo dicitur Angelis ascribit. Gen. 17. 22. pro *Ascendit Deus* vertit, *Ascendit Angelus Domini*. Gen. 2. 28. pro *subjicite eam* interpres reddit, *Habitate per generationem vestram*. Gen. 12. 6. pro *quercu More* vertit interpres *vallem visionis*. Multa ubique ejusmodi occurrunt, ut ex discrepantiis ad finem cujusque columnæ Samariticæ in nostris Bibliis annotatis quisque perspicere potest. Nec tantum à textu Hebræo-Samaritano discedit Samaritana versio, sed tum à textu tum à versione sæpe differt versio Latina, sæpe neutrius sensum aptè exprimens, sed potius Vulg. Latinam, ut qui versionem Vulgatam cum hac contulerit plane videre potest.

21. Secunda versio est Arabica, literis tamen Samaritanis exarata; quam simul cum textu Hebræo-Samaritano inter alia MSS. exemplaria nobis communicavit Rev. Usserius. Multa quidem capita desunt, ex iis tamen quæ integra habentur, constat Versionem hanc accuratam esse, & sæpissime cum Versione Arabica Pentateuchi Saadiæ convenire, ut ex Annotationibus Samariticis in ultimo nostro Tomo apparet. De tempore vero quando vel de autore per quem facta est hæc Versio non constat, cum nihil ex ipsis Samaritanis ut jam diximus peti possit. Postquam Muhammedana superstitio Orientem invaserat, cum qua etiam lingua Arabica propagata fuit, nata videtur hæc translatio, at quo seculo definire non possum. Post Saadiæ vero tempora, hoc est, post annum Christi 900. confectam esse probabile est, eo quod multa habet cum illius Versione communia. Codex vero noster MS. scriptus erat, ut ex ipso patet, à quodam Ab Helion viz. circa annum Christi 1524. D. Morinus in Præfat. ad Annotationes suas in Translat. Samarit. scribit se codicem hujusmodi habuisse ex dono Amplissimi Perescii, quem Trilinguem nominat, eo quod præter Arabicam versionem habuit etiam à lateribus textum Hebræum & Samariticum. Codex etiam hic, ut fatetur, erat lacerus & imperfectus, nostro tamen multo antiquior, ut qui descriptus erat (ut ad finem Exodi & Num. notatur) mense Rabir altero anni Ismaelitici 625. viz. ante quadringentos & aliquot annos.

22. Tertia versio est Græca, secundum Morinum, Hottingerum & alios, quam quidem vir doctus vult sine dubio factam fuisse tempore Alexandri Magni. Fundamentum vero cui innititur (versio enim ipsa hodie non extat) est Scholiastes Græcus antiquus sæpe citatus apud Nobilium, & in Scholiis Græcis ad editionem Romanam LXX Interp. ubi sæpe τὸ Σαμαρειτικὸν citatur, cujus lectiones Græcas adfert ipse Scholiastes, Cyrillus etiam Alexandrinus, Hieronymus, aliique veterum ex codice Samaritico, quædam subinde producunt. An vero ex ipso codice Samaritico, vel ex ejus aliqua translatione quæ tunc extabat, testimonia ista proferunt, dubium videtur. Si vero ex versione quadam Græca, ut videtur, citentur, potius tamen versionem Samariticam quam ipsum textum, cum inter se variant, exprimere, observatum est. Locã multa ab ipsis adducta supra collegimus: si vero talis aliqua extitisset versio Græca, nequaquam tamen ad tempora Alexandri pertigisse sed multo recentiorem esse certo persuasus sum. Nam ante LXX. versionem nullam Græcam extitisse alibi, ni fallor, satis probatum est. Frustra enim Ptolemæus ejusque hyperaspistes Phalereus de versione Græca adeo soliciti fuissent, & tantos sumptus in eam adornandam insumpsissent, si ulla tunc temporis versio Græca extitisset, præsertim si, quod multi contendunt, solus Pentateuchus à LXX conversus fuerit.

23 Præter has Versiones habemus etiam Liturgiam Samaritanorum, characteribus Samariticis descriptam, ex dono dicti Rev. Usserii, in qua precum eorum formulæ & officia divina cum lectionibus Legis describuntur, quam valde antiquam & prope tempora Esdræ in usu fuisse, vel ex ipsis Judæorum formulis, quas paulo post reditum è Babylone ab Esdra & sociis ejus compositas fuisse affirmant uno ore Judæi, quasque in hunc usq; diem usurpant, colligi potest. Videantur Capelli Spicileg. & Seldeni notæ in Eutych. unde Sectariorum nostratium pervicacia & impietas merito redarguitur, qui spretis omnibus publicis orationum & Liturgiarum formis, per omnes Christi Ecclesias ab ipsis Christianæ fidei primordiis & Apostolorum temporibus usitatis, Liturgiam *Ecclesiæ Anglicanæ*, omnium per orbem Christianum purissimam & sanctissimam damnarunt, & omnibus liberum permiserunt, tonsoribus, bajulis, cauponariis, vilissimisque è fæce plebis, quicquid in buccam venerit publice in Ecclesiis effutire & blaterare, quorum praxis vel ab ipsis Judæis eorumque æmulis Samaritanis erroris & novitatis arguitur. Ex hac Liturgia Samaritica quædam notata lectu non indigna reperiet Lector in dictis notis Samaritanis inter alias ad calcem hujus operis rejectis.

24. Historiam vel Chronologiam ipsorum nullam vidimus. In Bibliotheca Scaligerana inter alia Orientalium monumenta extabat Chronicon ipsorum magnum, ut vocatur, ex Hebræo prisco in Arabicum conversum, sed charactere Samaritano descriptum, de quo quædam habet Scaliger, lib. de Emend. 7. in notis ad annum Samarit. scil *quod multa habeat cognitu digna, quamvis aliquando commentis Samaritanis incrustata.* Incipit ab excessu Mosis, desinit in tempore Imperatoris *Hadriani, unde vocatur* liber Josue, *quia scilicet ab excessu Mosis & ducatu Josuæ incipit.* Hæc quidem Scaliger. Plura legere licet de hoc Chron. apud doctissimum Hottingerum in Exercit. Anti-Mor. sect. 49. 50, *&c.* & in fine, ubi instar speciminis brevem totius Hypotyposin edidit, ex quo, si typis tandem mandetur, quid expectandum sit, conjicere licet. Multa habet Scripturæ consona, multa fingit falsa & fabulosa, viz. Josuam templum construxisse in monte Garizim; Eli & Samuelem Magos fuisse; Captivitatem X. tribuum cum captivitate Judæ pueriliter confundit, cum aliis ejusdem farinæ, quæ in Epitome illa D. Hottingeri videre licet, cui lectorem remittimus qui plura desiderat. Ipsum Chronicum se editurum promittit D. Hottinger. Hæc de Samaritanis & eorum Codicibus.

PROLEG. XII.

De Lingua Chaldaica & Targumim, sive Paraphrasibus in hac lingua scriptis.

1. De nomine, unde deductum. Cur lingua Chaldea interdum dicta Hebræa. Hebrææ affinis est, non tamen eadem: diversam esse probatur. 2. De ejus antiquitate, dignitate, amplitudine, addiscendi facilitate, utilitate ad omnes scientias. 3. præcipue in Theologia. 4. De Paraphrasibus Chaldaicis. 5. Earum Origo unde. In Synagogis lectas tam in Legem quam in Prophetas, postquam lingua Hebraica desierat esse Vernacula. Primo fuisse sine punctis. 6. Objectionibus Helvici, & Mayeri respondetur. 7. Ante Onkelosum & Jonath. non fuisse perlectas ex versione ulla scripta, sed a Levitis & Scribis textum expositum. 8. De auctoribus & numero Targumim. 9. De Onkelosi paraphrasi in Pentateuchum. 10. De Jonathane & ejus Paraphrasi in Prophetas. 11. De Targum Pentat. Jonathani adscripto. 12. De Targ. Hagiographorum Jonathani adscripto. 13. De Targum Hierosolymitano. Post Talmud conscriptum esse. 14. Objectionibus pro ejus antiquitate respondetur. 15. De Hagiographorum Targum. An sit Jos. Caci. Duplex erat Hagiogr. Targum. 16. De auctoritate Paraphras. Chald. Judæi eandem cum textu Hebræo auctoritatem iis tribuunt. Miracula de iis fingunt. Omnes Judæorum libri non sunt rejiciendi. 17. Textus Hebraici integritatem confirmant. 18. Fidei Christianæ Articulos multos explicant. 19. In locis obscuris & vocabulis insuetis lucem adferunt. 20. Quanam exemplaria Chaldaica secuti sumus. In Latinis versionibus quid in hac editione præstitum.

1. DE nomine primo constat à Chesed filio Nachor fratris Abrahæ Gen. 22. v. 22. factum esse nomen Gentilitium כשדי sive *Chasdæus*, unde Daniel. 1. 4. לשון כשדי *lingua Chaldæorum*, sic dicta à regione ubi primo post linguarum divisionem in usu fuit. De nomine hæc habet Hieron. Tradit. in Gen. *Chesed quartus est a Noe, a quo Chasdim, i. Chaldæi postea vocati sunt, unde &* אור כשדים, *Ur Chasdim*, sive *Ura Chaldæorum passim vocatur Regio ubi sedes fixerant Chaldæi*; vocatur enim Ura Chaldæorum per prolepsin urbs è qua Chaldæi postea erant orituri, quod in Scriptura frequens, Boch. Phaleg. part. 1. l. 2. c. 4. Varia etiam nomina hæc lingua pro varietate Regionum & locorum in quibus florebat (ut observat Georgius Amyra Prælud. 1. ad Grammat. Syriacam) sortita est. Unde ut Chaldæa sic etiam dicta est Babylonica à civitate Babylone nobilissima, omniumque post Diluvium prima, quæ & Regia, unde Nebuchadnesar 2 Chron. 36. 6 qui in Textu Hebræo, Chaldæo & Græco dicitur Rex Babylonis, in Vulgata Latina vocatur *Rex Chaldæorum*. Postea appellata est Syriaca à regione Syriæ, Aramæa ab Aram, & ab Assyria Assyriaca: aliquando etiam dicta est Hebræa, in Nov. scil. Testamento, non quod proprie eadem sit cum Hebraica, sed quod populus Hebræus post captivitatem Babylonicam hac usus sit pro vernacula cujus oblitus erat. Hanc linguam contendunt quidam esse omnium primam, reliquarum matrem, sic Theodoretus inter Patres, Maronitæ inter recentiores, ut ex Georgio Amyra, aliisque patet. Hanc vero sententiam supra rejecimus cum de Hebraica lingua egimus, quam omnium primam esse fuse probavimus. Aliam vero quæstionem quidam excitarunt, qui Chaldaicam eandem cum Hebræa esse volunt, & sola dialecto differre. Etsi vero largo sensu lingua Hebraica Chaldaicam suo ambitu comprehendat, magnam enim cum Hebraica habet affinitatem, proprie tamen & stricte loquendo, linguæ diversæ sunt. Hoc vero probatur, tum quod multa vocabula utraque lingua habet sibi propria & peculiaria, licet multa Chaldaica à radicibus Hebræis deriventur, tum ex modo flexionis Verborum & Nominum diversis ut ex Grammaticarum Hebraicarum & Syriacarum discrepantibus regulis liquet. De his antiquissimum habemus exemplum Gen. 31. 47. ubi eundem locum vocat Laban, Syrus Syriace, יגר סהדותא *acervum*, sive *tumulum Testimonii*, Jacob Hebraice, licet & linguam Chaldæam intelligeret, גלעד quod ejusdem est significationis. Hier in Quæst. Heb. & LXX reddunt Labanis verba, *acervum testimonii*; Jacobi, *acervum testis*. Præterea Jer. 5. 15. & alibi minatur Deus *se adducturum gentem contra Hebræos cujus linguam non intelligerent*, sc. Chaldæos sive Assyrios. Idem etiam clare probat historia 2 Reg. 18. 26, 27, &c. ubi Eliachim orat Rabsacem ut loquatur eis lingua Syriaca quam ipsi proceres intelligebant, & non lingua Judaica sive Hebraica, audiente populo, unde Rabsaces coactus est populum alloqui lingua Hebraica ut ab ipsis intelligeretur. Dein Daniel. 1. legimus Regem Babylonis præcepisse ut pueri Judæorum quidam, forma decori, & omni sapientia eruditi eligerentur, qui linguam Chaldaicam

addiſcerent; quod certe non feciſſet ſi lingua Hebræa cum Chaldaica eadem eſſet. Conqueritur etiam Hieron. Præfat. in Daniel. quantis laboribus linguam Chaldaicam didicit, *unde*, inquit, *qui mihi videbar ſciolus inter Hebræos, cœpi rurſus eſſe diſcipulus Chaldaicus, & ut verum fatear, uſque in præſentem diem magis poſſum ſermonem Chaldaicum legere & intelligere quam ſonare.* Certe ſi eadem eſſet Chaldaica cum Hebræa Hieronymus non coactus fuiſſet tanta devorare tœdia, ut ipſam addiſceret: certum eſt itaque diverſas eſſe linguas, licet ad Hebræam præ omnibus aliis propius accedat Chaldaica. Quod vero quidam objiciunt Philonem linguam Hebræam vocare Chaldaicam, cum ſcribat LXX Interpretes Scripturam ex Chaldaico ſermone in Græcam tranſtuliſſe, certum eſt Philonem per Chaldaicam Hebræam intellexiſſe, ut ſupra clarum fecimus, cum de τῶν ὁ verſione diſſeruimus. Unde Bellar. lib. 2. De Verbo Dei, cap. 6. dicit ſic locutum fuiſſe Philonem, *Eo quod linguæ ſint affines, & notior tunc eſſet Chaldæa propter imperium Aſſyriorum quam Hebræa.* Et Oleaſter in Gen. 2 ſcribit, *cum textus dicat totam terram fuiſſe unius linguæ equidem facile crediderim eam fuiſſe Chaldaicam vel Hebraicam; has enim duas nunc linguas, unam & eandem fuiſſe à principio puto, cum ſint admodum vicinæ.*

2. Hanc linguam commendant Antiquitas, amplitudo, addiſcendi facilitas, utilitas maxima, ut in aliis diſciplinis, ſic præcipue in Theologia. Antiquitas tanta eſt, ut cum ipſa Hebraica de antiquitate contendat, aſſeritque Erpen. Orat. de lingua hac, *adhuc ſub judice litem eſſe, utra prima fuerit.* Etſi vero omnium primam fuiſſe Hebraicam ſupra probatum ſit, Chaldaicam tamen unam ex matricibus fuiſſe poſt cladem Babylonicam, ex qua multæ aliæ pullularunt, extra controverſiam eſt; imo *omnium linguarum matrem eſſe* aſſerit Camdenus noſter p. m. Britann. 204. Et magnam partem hujus antiquæ linguæ monumentorum periiſſe, quod in cauſa eſt cur tam anguſtis limitibus hodie arctata ſit, ſcribit Geſner. in Mithridate pag. 101. De reliquis matricibus præter Hebræam, quæ non tantum in familia Heber, ſed & inter Cainanis poſteros remanſit, ut ſupra probavimus, quænam fuerint difficile eſt aliquid certo definire. Dignitatem etiam hujus linguæ oſtendit, quod Babylone & Aſſyriis vernacula fuit, cum illa prima & nobiliſſima eſſet poſt Diluvium urbs, & Monarchiæ primæ regia, cujus Monarcha *Rex Regum* appellatur, & per aureum caput in Nebuchodonoſoris ſtatua deſignatur, & per Monarchiam illam ampliſſimam propagata eſſet, unde & hodie in omnibus fere Orientis Regionibus hujus linguæ reliquiæ adhuc manent; ut in Syria, Meſopotamia, Arabia, Judæa, Armenia, imo & in Æthiopia apud Abyſſinos, quarum omnium linguæ hodiernæ Chaldaiſmum redolent, & ex ea ſe ortum ducere aperte clamant. Diſcendi facilitas vero iis qui Hebraicæ rudimentis inſtituti ſunt, tanta eſt, ut brevi magnos progreſſus in Chaldaica faciant, & ut ſcite quidam, mirentur ſe tam doctos eſſe antequam didicerint. Lucas Brugenſis tract. de Chald. Paraph. dicit *ſpatio bimeſtri Chaldæam & Syriacam, quantum Theologo ſatis eſt, addiſci poſſe ab eo qui Hebraicæ rudimentis inſtructus eſt*: quod & experientia omnium qui in hac mediocrem diligentiam adhibuerunt plane confirmat. Utilitatem vero magnam adferre inde liquet, quod omnis aliarum nationum ſapientia ex Chaldæis originem duxerit, omneſque ſcientiæ ab Oriente in reliquas mundi partes deriventur; ut enim Latini ex Græcis, ſic Græci aliique ex Chaldæis ſive Aſſyriis ſcientias omnes, quas poſtea excoluerunt, primo acceperunt, unde illud oraculi apud Juſtinum, Orat. Paræn. ad Gentes;

Solis Chaldæis ſapientia ceſſit, Hebræi
Ingenitum Regem, Mente Deumque colunt.

3. In Theologia vero utilitas longe maxima, imo neceſſitas apparet, tum quod quaſdam Vet. Teſt. partes hoc idiomate conſcribi voluit Deus, magnam ſc. Danielis & Eſd. partem à c. 1. 4. Danielis ad c. 8. & ab Eſdræ c. 4. 8. ad c. 7. 27. In Jeremia etiam comma unicum c. 10. 11. tum quod omnium linguarum maximam cum Heb. habet affinitatem, ejuſque emphaſin & proprietatem ſupra alias exprimat, unde in explicando Heb. textu magnum ejus uſum agnoſcunt omnes ejus gnari, quod probat Baſilius Magnus in Gen. 1. 2. ex Ephraim Syro (quem ibi laudat; & per Syrum intelligit) cujus expoſitionem in illa verba, *Et ſpiritus Domini ferebatur*, affert ut maxime aptam ad vocis Hebraicæ emphaſim reddendam. Infinitæ ſunt linguæ Hebrææ voces obſcuræ, (ut obſervat doctiſs. Buxtorfius Præfat. in Lex. Chald. & Syr.) locutiones irregulares. Schemata antiqua, quæ ex Chaldæa lucem & explanationem accipiunt, ſenſum etiam Hebræi textus ſæpe concordia ſua corroborat, contracta dilatat & explicatione illuſtrat. Multa vocabula Chaldaica occurrunt in Job. Proverb. Jer. & alibi, quod etiam obſervat Waſerus in Mithrid. p. 102. Cumque magna pars Orientis ab Eccleſia divulſa Hæreſes Dioſcori, Neſtorii, Eutychetis aliorumque per longum tempus amplexa fuerit, hanc rationem inter alia reddit Georgius Amira Præfat. de utilitate hujus linguæ cur Græci & Latini non potuerint eos ab erroribus revocare, & ad Eccleſiæ unitatem reducere, quod linguam Syriacam ignorarent, nec ut illam callerent operam poſuiſſent. Nec tantum antiquæ Paraphraſes tempore Chriſti & poſtea ſcriptæ, quarum uſum ſtatim explicabimus, quibus parem cum Sacra Scriptura autoritatem attribuunt Judæi, hac lingua conſcriptæ ſunt, ſed & Rabbinorum & poſteriorum Judæorum libri hoc idiomate, corrupto licet, exarati ſunt, unde qui aliquid utilitatis ex his haurire velit, neceſſarium eſt ut linguæ Chaldaicæ cognitione aliqua imbutus ſit. Et præter S. Scripturæ partes Chald. idiomate ſcriptas, quæ Chald. linguæ notitiam poſtulant, etiam utilis eſt hæc lingua, 1. ad Chaldaiſmos qui in textu Hebr. ſæpius occurrunt, ut cum verba Hebræa Chaldaice formantur, ut Job. 24. 24 pro חיים legitur חיין *vitæ*: Prov. 13. 3. pro מלכים legitur מלכין *reges*, quod in multis aliis locis varii obſervarunt: econtra vocabula Chaldaica aliquando formam induunt Hebraicam, ut Ezr. 4. 13. pro מלכין legitur מלכים. Interdum nomina Hebræa pluralia in forma Chaldaica conſtructa ſcribuntur, ut Zach. 14. 5. הָרַי *montes*. Hoſ. 10. 4. שָׂדַי, &c. Nec tantum in nominibus ſed in verborum inflectione, ſtylus Hebraicus in centum locis quæ ubique occurrunt Chaldaizat. Sic econtra multa verba Chaldaica facta Hebraica Hebraice formantur, ut in Gen. 1. 11. למינו *juxta ſpeciem ſuam*, in Targ. Onkeli reſpondet Heb. [illegible] at 2 Chron. 10. 14. occurrit nomen Chaldaicum וזנים *& ſpeciebus*. Sic כיפא nomen Chaldaicum habetur Jer. 4. 29. Econtra vocabula quæ natura ſua Hebraica ſunt, Chaldaicam ſignificationem habent, ut מָלַךְ *regnavit*, Chaldaice *conſuluit*, quo ſenſu uſurpatur Neh. 5. 7. Præterea quædam ſunt vocabula Hebræa in Scriptura in quibus quia raro occurrunt, nec radicem Hebraicam habent, ad Chaldaicam linguam recurrendum eſt, ut explicentur, ut Mercerus in Joel 1. 17. obſervat de voce עָבַשׁ, quæ nullibi extat niſi in ipſo loco Joelis; unde aſſerit ad Chaldaiſmum & Rabbinorum ſcripta recurrendum, ut inde latiorem ſignificationem deſumamus. In Nov. Teſt. etiam multa invenimus propria nomina, quæ ex lingua Hieroſolymitana tranſlata ſunt, quæ Chaldaico-Syriaca fuit, ut de nominibus quorundam Apoſtolorum liquet. Sic Bartholomæus, de quo varii varia comminiſcuntur, idem eſt ac *filius Thalmai*, quod erat nomen Gigantis de filiis Anak, Num. 13. 22. Jud. 1. 10. Hiſce adjungere licet Paraphraſes Chaldaicas, de quarum uſu ſtatim dicendum, & verſiones antiquas Græcas, Vulgatam Latinam, Syriacam, Æthiopicam, Arabicam, in quibus multa ſunt quæ ſine linguæ Chaldaicæ cognitione plene intelligi non poſſunt: ne dicam de ejus uſu in Hiſtoria Eccleſiaſtica in qua varia ſunt à ſcribis ob ignorantiam hujus linguæ depravata, quæ ſine ea reſtitui non poſſunt; ut cum quidam *Maſſilia* nomen à Græco ψάλλειν deducunt, unde dici volunt *Pſallianos* & Græce Euchitas, cum potius derivetur illud nomen à Chaldaica מולין, unde pro ו poſito צ fit צלו *oravit*, & per duplex S. *Maſſiliani.*

4. His de lingua præmiſſis ad ipſas Paraphraſes, quæ Chaldaice conſcriptæ ſunt, veniendum; quæ communiter vocantur Targum, & voce plurali Targumim. Eſt vero תַּרְגּוּם vox Chaldaica quæ ſignificat *interpretationem, verſionem* vel *paraphraſim*, quæ non tam verbum de verbo (licet hoc ſæpe in Targumim in quibuſdam obſervetur) quam ſenſum ex una lingua in aliam transfert. Deducitur hoc vocabulum à verbo quadrato תַּרְגֵּם *exponere* vel *interpretari*, unde מְתַרְגֵּם & תּוּרְגְּמָן *interpres*, ut annotat Schickard. Bechin Hap. cap. 1. Etſi vero ad omnes tranſlationes hæc vox accommodari poſſit, unde Tawoſi Tranſlatio Pentateuchi Perſica Targum appelletur, & de verſionibus in linguam Græcam & Æthiopicam ab ipſis Judæis idem vocabulum uſurpetur, ut apud Eliam in Tiſbi voce תרגם & alios eſt videre, peculiariter tamen uſus ipſum appropriavit ad Paraphraſes Chaldaicas quæ apud Judæos in maximo honore ſunt & uſu frequentiore, quas etiam ipſis S. Scripturis æquant. De his videndum I. Unde originem habuerint, & quam antiquæ. II. Quot hodie extent. III. A quibuſnam authoribus factæ. IV. Cujuſnam ſint auctoritatis. V. Quiſnam earum uſus, & quæ utilitas ex ipſarum lectione redundabit.

5. Originem Paraphraſeum Chaldaicarum dedit mutatio linguæ Hebrææ, durante 70. annorum captivitate, in Chaldaicam, de qua ſupra diximus Prolegom. de lingua Hebraica, ubi ex conſenſu plerorumque doctorum oſtendimus Judæos captivos linguæ propriæ oblitos, Linguam dominorum quibus ſerviebant, Chaldaicam, ſc. neceſſitate coactos didiciſſe; licet enim multo longius linguam propriam retinuerint in Ægypto immutatam, hoc tamen inde fuit quod ſimul in terra Goſhen convixerunt Iſraelitæ cum Ægyptiis non mixti, in Babylonia vero captivi, variis locis diſperſi dominis multis ſerviebant, quorum juſſa capeſcere non poterant niſi ipſorum linguam callerent; ſervi enim dominorum linguam neceſſario addiſcere tenentur. Multi quidem Judæorum reducum, præſertim ætate grandiores, Sacerdotes etiam & Scribæ Hebræam adhuc tenebant: unde erat quod Prophetæ poſteriores vaticinia ſua majorum ſuorum lingua ſcripſerint; in uſum tamen plebis, cujus ignorantiæ neceſſario conſulendum erat, ut Scripturas intelligerent dum in Synagogis & in Templo perlegerentur, introductæ ſunt Targumim ſive explicationes lingua ſibi nota, ſc. Chaldaica, ſive quæ eadem fuit, Syriaca. Hoc plerique tam Judæi quam Chriſtiani probant ex Neh. 8. 8. *Et legerunt in libro, in lege Dei explanate, & appoſuerunt intellectum, & intellexerunt illam lectionem*: ubi verba priora de lectione textus Hebræi exponunt, poſteriora de Paraphraſi ſive explicatione Chaldaica, facta per Levitas vel Scribas. Hunc locum ſic exponunt Talmudici, lib. נדרים *De votis*, cap. 4. & lib. מגלה cap. 1. *Legerunt in libro illo, in lege Dei; is fuit textus Hebraicus: explanate, illud fuit Targum.* Paraphraſes vero factæ ſunt non tantum in Legem, quam ab antiquis temporibus ſingulis Sabbatis in Synagogis prælectam fuiſſe teſtatur Jacobus Apoſtolus Act. 15. ſed etiam in Prophetas, quas itidem in Synagogis prælegi ſolitas fuiſſe patet ex eo quod Chriſtus, Luc. 4. 21. Pericopen ex Iſaia legit & expoſuit, & ex Paulo, Act. 13. 15. cujus originem ducunt à temporibus Antiochi Epiphanis, qui cum prohiberet lectionem Legis, inceptæ ſunt lectiones ex Prophetis, ſectionibus legis reſpondentes, quas *Haphtoras* vocarunt, unde hodie inter Haphtoras legunt Eſ. cap. 60. & 61. ad 4. & 5. Sabbato ante novi anni initium, ut ex Catalogo Paraſcharum & Haphtorarum in fine noſtrorum Bibliorum liquet. Hinc natæ ſunt non tantum Onkeloſi in legem, & Jonathanis in Prophetas expoſitiones, ſed & aliorum in reliquos omnes libros Hagiographos exceptis libris Eſdræ & Danielis, qui antea ſemi Chaldaici erant, & Chron. qui antea in libris Regum explicati ſunt, ut obſervat Schick. loco citato. Fuerunt vero Paraphraſes iſtæ abſq; punctis primo editæ, idque pro certo affirmat El. Lev. in Præf. Methurg. *Proculdubio* (inquit) *Interpretes ſcripſerunt verſiones ſuas abſque punctis, & demonſtrant id exemplaria valde vetuſta; longo poſt tempore demum punctatæ ſunt per manum unius aut alterius Anonymi, ſingulæ pro arbitrio ſuo*: unde cum Judæi de punctatione deſperaſſent, inter Chriſtianos hoc opus varii aggreſſi ſunt; cum vero plurima abſurda in Targum ex imperfecta punctatione relicta eſſent, à Complutenſibus quædam reformari cœpta, multa plura in Bibliis Regiis per Ariam Montanum, qui tamen fatetur plurima adhuc relicta eſſe, omnium noviſſime immenſis Buxtorfii laboribus, opus punctationis ad umbilicum redactum fere, omnibus ad Analogiam Eſræ & Danielis reductis, ut ex Bibliis ejus liquet; ita tamen ut quædam addendi & in melius reformandi aliis anſam non præciderit, teſte Lud. de Dieu in comparat. trium linguarum, in Præfat. Vide Buxt. Gram. Chald. & Syr. De hoc tamen punctationis

…tationis opere scribit Lud. de Dieu Præfat. Gram. Orient. eam arbitrariam esse, & vix quicquam certum in ea esse, sed ab Europæorum arbitrio magis quam à certa linguæ ratione petitam: unde certam & unicam punctandi regulam in Chaldaicis à lingua Syriaca arcessit.

6. Quod vero contra objicit doctissimus Helvicus de Paraph. Chald. cap. 1. Absurdum esse nostrates Judæos jam plus intelligere in lingua Hebræa, quam olim prisci Judæi ante dispersionem in 4 Regiones mundi, parum valet; nam nec Judæis hodiernis ullibi lingua Hebræa est vernacula, sed eam addiscunt ut pueri nostri Latinam & Græcam, cum tamen Regionis in qua degunt lingua ipsis sit vernacula, qua in quotidiano commercio utuntur. Quod etiam Mayerus Philol. sacræ l. 2. cap. 2. Theorem. 2. hoc de explanatione textus per Targum, vocat figmentum vanum, eo quod Judæi hodie lectiones antiquas singulis Sabbatis ex Mose & Prophetis legunt, non ex Targum, sed ex ipso textu Authentico, quem intelligunt melius quam verba Chaldaicæ Paraphrasis, quam in Scholis addiscere necesse habent, non secus ac Christiani, leve est. Censura etiam nimis est temeraria, contra plerosque Hebraica eruditione claros, qui fere omnes in hoc concordant, quod post lectionem textus Hebraici explanatio ipsis lingua vernacula sive verbo tenus, sive ex scripto, facta fuerit; videantur Helvicus de Chald. Par. cap. 1, 2. Buxt. de punctorum antiquit. lib. 1. cap. 19. Schick. Bechin. Happer. cap. 1. Hotting. Philol. Thesaur. lib. 1. cap. 3. & alii. Exemplaria etiam adhuc extant antiqua, in quibus alternatim scribuntur Textus Hebræus & Paraphrasis Chaldaica, ita ut singulis versibus Hebraicis statim Paraphras. Chald. subjuncta sit. Tale exemplar Bibliorum se vidisse Argentinæ testatur Cl. Buxt. in Epistola ad D. Hottingerum, & addit; *Sic puto moris fuisse, ut post captivitatem Babylonicam Lex Chaldaice fuerit explicata*; Ipse etiam tale MS Pentateuchi exemplar habui ex Bibliotheca Westmonasteriensi, pulchre descriptum in magno folio, in Pergameno, quod ex Ormo in sinu Persico nuper direpto huc attulit Mercator quidam Londinensis, una cum alio volumine eodem modo exarato, quod in manus Doctissimi viri, amici mihi multis nominibus colendi Thomæ Gatakeri pervenit. Quæ vero objicit Mayerus de hodierna consuetudine Judæorum in Synagogis, & quod linguam Chaldaicam ignorent, *&c.* facile diluuntur: Cum enim hæ Paraphrases publice prælectæ erant in Synagogis, erat lingua Chaldaica sive Chaldaico-Syriaca ipsis Judæis vernacula, quam vulgus tunc temporis intellexit, at post dispersionem populi in varias regiones, Republica eorum cum templo & urbe eversa funditus, non erat vel Chaldaica vel Hebraica ipsis vernacula, sed pro ratione cujuslibet gentis & nationis ubi commorantur alio utuntur sermone vernaculo, ita ut frustra fuisset Chaldaicam interpretationem legere in Synagogis, quam nemo qui non antea in Scholis eam didicerat, intelligeret.

7. Certum itaque videtur fuisse Paraphrases Chaldaicas publice prælectas; an vero primis temporibus expositiones illæ factæ fuerint ex cujusque arbitrio, an ex certa aliqua versione prælectæ, ante Onkelosi & Jonathanis tempora in quæstionem vocant nonnulli. Et quidem videtur Levitas & Scribas, quibus hoc munus impositum fuit Synagogis operam dare & Sabbatinis lectionibus interesse, post contextum Hebræum ab ordinario lectore prælectum, sensum & interpretationem ejus lingua populo nota, præsertim Chaldaica, secundum talentum sibi datum, prout sensus in lege exercitatos habuerunt, dedisse: nam Targum ullius scripti ante Onkelosum & Jonathanem, qui circa Christi tempora floruerunt, nulla extant vestigia in antiquissimis Judæorum monumentis; & verba Maimonidis in Hilc. Tephil. cap. 12. hoc videntur innuere; dicit enim, *à diebus Esdræ consueverunt habere interpretem, qui populo id interpretaretur, quod lector ex Lege prælegit, ut sensum verborum intelligeret* Videmus hic interpretem lectori opponi, quasi diversum, cum tamen si certæ alicui versioni astrictus fuisset, ipse alius non fuisset à lectore, cum quod unus ex codice Hebræo alius ex Chaldaico legeret, unde duo essent lectores, non lector & interpres. Nec periculum esset (quod veretur vir doctus) ne ex hac libera interpretatione pro cujusque ingenio veritati aliquid decederet, & errores inter populum spargerentur; nam non erant hi interpretes à superiorum judicio liberi, vel ab earum censuris immunes si aliquid falsi vel contra legem docerent, haud secus ac qui inter nos verbum divinum populo exponunt, licet non ex præscripta formula doceant, si tamen aliquid contra receptam doctrinam effutiant, vel contra fidem & mores divulgent, censuris Ecclesiasticis obnoxii sunt ex superiorum judicio, quibus hoc ex officio incumbit. Quod vero Judæi, ut majorem hisce Targumim concilient auctoritatem, alii eorum originem ad Prophetas referunt, a quibus Jonathan & Onkelos doctrinam suam paraphrasticam habuerunt, alii ad Mosen in monte Sinai, qui senioribus & Prophetis tradidit Paraphrases Chaldaicas, ut legitur apud Zacut. fol. 53, *&c.* quas tempore captivitatis desuetas & in oblivionem traditas quasi postliminio in usum revocarunt & restituerunt Jonathan & Onkelos, hoc inter Rabbinicas fabulas merito referendum: quam absurdum enim & ridiculum est fingere Mosen Chaldaicam Paraphrasin Judæis dedisse, cum Chaldaicam linguam non intellexerint Judæi, sed Hebræam haberent vernaculam; postquam vero Chaldaicæ linguæ assueti fuerant, ejus oblitos fuisse, donec a Jonathane & Onkeloso restituta esset. Non opus est immorari in Talmudicis istis commentis refutandis. Origo itaque Paraphrasium ab Esdræ temporibus, non aliunde, arcessenda est, quo tempore sine præscripta forma explicationes factæ sunt, scriptæ vero non ante Jonathanem & Onkelosum, quantum ex Judæorum monumentis colligi potest.

II. *De Authoribus & numero Targumim, & de iis in specie.*

8. Celebris & antiqua est apud Judæos partitio sacrorum codicum in tres ordines; in Legem, sub qua quinque libri Mosis; Prophetas, tum priores quos vocant, sc. Jos. Judic. libros Samuelis & Regum, tum posteriores, Esaiam, Jer. Ezech. & 12. minores, quos pro libro unico habent; & Hagiographa, sub quibus libri reliqui undecim, unde exsurgit numerus librorum 24. Alii vero libros 22, secundum numerum literarum Hebraicarum olim numerasse ex antiquis ipsorum scriptoribus constat, Ruth sc. adjecto ad librum Judicum, & Threnis ad Jeremiam. Josephus lib. 1. contra Apionem paulo aliter libros hos distribuit, dum præter 5 libros Legis, Prophetarum facit ter deceni, qui ab exitu Mosis usque ad Artaxerxem Persarum Regem qui fuit post Xerxem res gestas suorum temporum scripserint, inter hos omnes libros historicos complexus; quæ quidem divisio, ut observat Helvicus, ubi supra, magis convenit cum verbis Christi Luc. 24 44. Reliquos vero 4. (quos Poeticos vocamus, quique numerum 22. faciunt) dicit Hymnos in Deum, & vitæ Humanæ præcepta continere, per quos intelligit Psalmos & tres Salomonis: Hæc tamen distributio Josephi ante Hieronymi tempora apud Judæos mutata est in eam quam recitavimus, ut ex Prologo ejus Galeato & Præfat. ad Dan. patet. Quicquid sit de hac partitione, Paraphrases sive Targumim ad triplicem hodiernam distributionem aptantur, dum aliam Pentateuchi, aliam Prophetarum, aliam Hagiograph. faciunt. Illius in Pentateuchum ad Onkel. in Prophetas ad Jonath. filium Uzielis, exceptis lib. Esr. Dan. & Chro. Hagiographorum ad Josephum quendam cæcum communiter referunt. Præter has, extant duæ in Pentateuchum, una eidem Jonathani adscripta, altera quæ Hierosolymitana dicitur, sed incerti authoris; alias etiam fuisse Paraphrases præter dictas à quibusdam observatum est, quod tum ex Hierosolym. quæ duplex fuit, ut postea videbimus constat, tum ex duplici Targum Esther, quorum utrumque hodie extat, tum ex variis locis Scripturæ in quibus duplicis, alicubi ternæ Paraphrasis mentio fit. ut Psal. 77. 11. & 78. 64. & 88. 5. Esa. 40 25. idque in Job. sæpius observatum à doctiss. Helvico, ut Job. 36. 20, 21, 32 33. & Job. 39. 24, 25, 36, 37. ubi aliud & aliud Targum adducitur, ut in Bibliis nostris est videre, unde etiam fuisse Targum Hagiographorum ante Josephum cæcum probat Zacuth. Juchas. fol. 53. & affirmat Eliasin Thisbite rad. [illegible] (cui subscribit Helvicus) diversas à diversis scriptas fuisse paraphrases, ex quibus tantum eæ quæ supra recensentur relictæ sunt, cæteris perditis vel posthabitis, quarum fragmenta tantum habemus, quod etiam inde confirmant, quod varia citantur à veteribus ex Targum Job. Ruth, Amosi, &c, quæ in hodiernis non habentur; quibus etiam & hoc addere licet, ab ipso Elia varia citari ex Targum Hierosolym. quæ in eo quod hodie extat non leguntur, imo ex iisdem capitibus & versibus quæ in nostro Hierosolym. explicantur, quæ tamen ibi non reperiuntur. Extabat etiam aliud Targum in Prophetas & Hagiographa ab R. Akilas qui Proselytus erat sub Antonino Imperatore, tempore R. Eleesaris scriptum, ex quo quædam passim citantur in Bereschit Rabba (ut annotavit Schickardus) cujus Paraphrasis injuria temporum hodie nusquam apparet.

9. De Onkelo vel Onkeloso primo videndum. Hic Pentateuchum Chaldaice vertit: de Authore autem duplex vertitur quæstio, dum alii eundem faciunt cum alio Akila, qui teste Schickardo Bechin. dis. 2. & Helv. c. 2. aliud Targum confecit in Prophetas & Hagiograph. quod, ut diximus, hodie non extat; alii eundem cum Aquila qui primo Christianus, postea Judæus Apostata, Vet. Test in Græcum sermonem *contentiose* transtulit, ut affirmat Hieronymus, i. e. ut versioni Sept. quod tunc temporis apud Christianos in magno honore fuit, derogaret; cum tamen hic ab utrisque diversus esse videatur. Non fuit idem cum Akila illo sub Eleazare, licet uterque Proselytus fuerit: nam primo nomina עקילס & אונקלוס Akilas & Onkelos multum differunt: deinde variis temporibus vixerunt, Onkelos tempore Hillelis senioris ante Christum annis circa 40. sub Hircano, & coætaneus erat Jonathani, alteri paraphrastæ, teste R. Asar. in Meor Enajim c. 45. aliisque Rabbinis ab aliis adductis. Hic vero quem faciunt Titi imperatoris ex sorore nepotem, post excidium urbis vixit, & sub Adriano imperatore. Ille scripsit in Pentateuchum, hic in Hagiographa & Prophetas: Aquilas vero qui versionem Græcam confecit, de quo quædam diximus Proleg. de LXX Interpretibus, post utrosque vixit: floruit enim circa annum Christi 130. teste Theodoreto & aliis nec tantum Legem, vel sola Hagiographa & Prophetas, sed universam Veterem scripturam vertit, adeo ut multum fallantur Bellar. 2. De verbo Dei c. 3. Serar. Prolegom. de Rabb. & alii qui Onkelosum cum Aquila interprete Græco confundunt, nec non R. David aliique Rabbinorum qui Akilam eundem faciunt cum eodem Aquila. Huic vero Onkeli Targum merito primas deferunt Judæi, tum quod textum Hebræum ad verbum magis exprimat, ita ut sub iisdem accentibus Hebræorum instar ipsius textus authentici decantari possit, ut annotat Schickard. exceptis quibusdam verbis per Maccaph. conjunctis à Rabbinis, ut Gen. 1. 2. ut hoc modo accentuum series inviolata servaretur, ubi liberius expatiatur; tum quod reliquis facilior & discentibus utilior. De hac etiam testatur Clariss. Buxtorf. Præfat. ad Lexic. Chaldaico-Syr. stylum simpliciorem esse, & ad Danielis & Esræ puritatem magis accedentem, maximeque literalem esse, cum verbum fere de verbo reddat. Ob hoc etiam reliquis præfertur, quod cautus sit in iis locis vertendis quæ de Deo aliquid ἀνθρωποπαθῶς efferunt, ne imperitis occasio detur aliter de Deo concipere quam oportet. Unde Eli. Lev. Præf. in Methurg. scribit, quod *ante inventam artem Typographicam, licet reliquorum Targumim unum vel duo in Provincia extarent, Onkelosi tamen ubique in usu fuerit; & hoc ideo, quod nos* (Judæi scilicet) *obligati sumus ut legamus quavis septimana Parascha bis, semel in textu & semel cum Targum.*

10. Onkeloso proximus est Jonathan Ben Uziel, qui Prophetas priores & posteriores (excepto Daniele) transtulit, de quo non ita litigant authores ac de Onkeloso. Fuit hic Jonathan discipulus Hillelis senis illius celeberrimi qui post reditum è Babylone ætatis anno 40 erat Doctor Academiæ Hierosolymitanæ, & iterum per 40 annos Rector Collegiorum ejusdem Academiæ, si vera sunt quæ de eo narrant Judæi. Jonathanis vero condiscipulum faciunt plerique Simonem Justum, quem Christum infantem ulnis excepisse memorat Evangelista, & Gamalielem Sancti Pauli præceptorem. Ut vero Onkelum quidam eundem fecerunt cum Aquila, interprete Græco, sic Jonathanem eundem faciunt alii cum Theodotione illo qui itidem in Græcum sermonem scripturam vertit, argumento à nomine ducto, quia sc. utriusque nomen *Dei donum* significat,

quod

quod ſane ſubleſtæ fidei eſt argumentum, cum eadem ratione, ut acute arguit Schickardus, probare poſſent eundem eſſe cum Theodoſio imperatore, cujus nomen idem habet ſignificatum. Floruit hic centum annis ante Templi ſecundi vaſtationem, ut habetur in Talm. Tract. de Sabbato c. 1. Hujus item collega erat Shammaius ſive Shimeon, ut in eodem loco legitur. Shimeon hic primus erat Hillelis filius, Gamaliel Shimeonis filius, Hillelis nepos, Shimeon ſecundus Gamalielis filius, abnepos Hillelis, qui in excidio urbis & templi peremptus fuit. Gorionides lib. 5. Hiſt. ſuæ ſcribit quod Herodes honoravit ſupra modum Hillelem ſeniorem, principem Phariſæorum, & Sammaium diſcipulum ejus, illi enim primi fuerunt qui ſuaſerunt populo electionem Herodis Regis. Fuerunt itaque Onkelos & Jonathan σύγχρονοι Hillelis ſenioris & Sammai inter quos erat contentio cum Sammai Hilleli contradiceret, unde adagium, Eſto humilis ut Hillel, & non iracundus ut Sammaius. Putat vero D Buxtorf. de Abbrev. p. 58. ad ב״ש, Shimeonem illum primum qui patri ſucceſſit, tempore Chriſti nati adhuc in officio fuiſſe, licet dubitet an ille fuerit qui Chriſtum brachiis amplexus eſt, eo quod ſi ipſe in Chriſtum credidiſſet, etiam Gamalielem filium ejus in fide Chriſti inſtituiſſet. Fuit vero hic Jonathan inter octoginta Hillelis celeberrimos diſcipulos primus & doctiſſimus, ſicut infimus erat Rabban Jochanan Zacchei filius, ut in Talmude legitur in Bava Batra f. 134. & in Succa f. 28. cujus verba citat Buxt. in Abbrev. ל״ח p. 104. Schickardus Bechin. p. 26. & alii. Multa fingunt Judæi de hoc Paraphraſte miraculoſa, de quibus infra. Prophetas priores & poſteriores explicaſſe teſtatur Talmud tract. Megilla c 1. ubi legitur, Targum Legis Onkelum proſelytum compoſuiſſe, Targum Prophetarum Jonathanem filium Uzielis, quando commota fuit terra Iſraelis ad quadraginta milliaria, & tum egreſſam fuiſſe vocem de cœlo, dicentem; *Quis eſt iſte qui revelavit ſecreta mea filiis hominum?* Jonathanem vero in pedes exſurgentem reſpondiſſe, *Ipſum fuiſſe qui hoc fecerat, at non honoris proprii ſtudio, vel patrum ſuorum, ſed propter nomen divinum, ne multiplicarentur diviſiones in Iſrael*: unde cum Targum Hagiographorum aggreſſus fuerat, vocem de cœlo iterum auditam fuiſſe, *Sufficit tibi. Quamobrem vero? Quia revelatur in eis finis Meſſiæ*, ſc. in Daniele. Hæc vero ultima verba aliter refert El. Lev. Præfat. dicta, quod ſcilicet venit illi vox de cœlo, dicens; *Annon tibi ſufficit myſteria prophetarum prodidiſſe, ſed etiam arcana Spir. S. proſtituere velis?* unde deſtitit à verſione Hagiographorum. De hoc vero Jonathanis Targ. ſcribit Buxtorf. filius Præfat. ad Lex. Chaldaic. & Syr. *quod in Prophetis prioribus tum in ſermone tum in re ſimplex eſt, in poſterioribus qui paulo obſcuriores, paulo liberior ſit & allegoriis nimis indulgens. Hoc etiam in ipſo laudandum quod plurimos locos de Meſſia non ita explicate ſcriptos, ipſe ſenſu ſane Chriſtiano de Meſſia exponit.*

11. Præter Targum in Prophetas, quod omnium conſenſu Jonathani adſcribendum, alia etiam prodierunt Targumim quæ ipſi adſcribuntur; 1. in Legem ſive 5. libros Moſis, quod paucis ante hæc tempora innotuit, qui enim ejus meminerunt Rabbini, fatentur ſe illud non vidiſſe, & dubii ſunt an extaret. Galatin. de Arcan. lib. 1. cap. 3. affirmat ſe ſemel vidiſſe. Paulus Phagius & Mercerus de hoc altum ſilent, niſi quod hic in Gen. 3. 21. ejus meminit, affirmat tamen non extare: verum ex P. Burgenſi in Lyram additam. 4. in Gen. 41. coſtat ipſi notum fuiſſe. *Notanda* (inquit) *eſt hic gloſſa ſeu tranſlatio Chaldaica ipſius Jonathæ, quæ apud Hebræos quaſi tantæ auctoritatis eſt ſicut textus, ubi ex eo recitat colloquium inter Cain & Abel, quod idem eſt fere quod in Hieroſolymitano.* Scripſit vero Burgenſis anno 1429. quo anno impreſſæ fuerant ejus annotationes. Typis vero tandem primo excuſum eſt Judæorum opera Venetiis, poſtea recuſum Baſileæ, tandem cum Onkeloſi Targum & Hieroſolymitano per columnas ſibi invicem reſpondentes Hanoviæ in 8°. minuto charactere, & ibid. anno 1591. pulchriore charactere impreſſum; poſtremo per Manaſſ. Ben Iſrael anno 1640. & nunc in noſtrorum Bibliorum tomo 4to cum Hieroſolymitano & Tawoſi Perſico ſingulorumque verſionibus Latinis (quæ antea, excepta Hieroſolymitana, non extabant.) Jonathanis Verſionem MS. Latinam habui viri quondam clariſſimi Cevallerii, quam mihi communicavit vir doctiſs. Mericus Caſaubonus Iſaaci filius, multis tamen nævis & erroribus ſcatentem, ita ut neceſſe eſſet denuo cum textu Chaldaico ſecundum varias ejus editiones conferre, & infinitis locis corrigere & emendare. Hæc vero paraphraſis multum cum Hieroſolymitana ſtylo convenire obſervatur, imo alicubi eadem fere verba habet, unde infert Joh. Druſius hoc Targum idem eſſe cum Hieroſolymitano, quod quidem ſi de fragmentis Hieroſolymitanæ, quam nunc habemus, loquatur, à vero alienum eſſe puto, & ex primis Geneſeos verbis confutari poſſe, cum pro בראשית *in principio* legat Hieroſ. בחוכמה *in ſapientia*, Jonathan באולא *in principio*. Si vero alia fuerit olim Hieroſolymitana præter hanc (prout duplicem fuiſſe volunt nonnulli, quæ hoc nomine dicta fuerit, ut infra oſtendam) fortaſſe alteram illam eandem fuiſſe cum hac quæ Jonathani aſcribitur, non negarim. An autem hæc quæ Jonathanis nomine circumfertur ſit Jonathanis an recentiorem aliquem habeat auctorem, multum diſceptatur. Jonathani adſcribunt Galatinus de Arcanis lib. 1. cap. 3. Poſtellus, Paulus Phagius, Helvicus cap. 2. Serarius de Rabbin. lib 1. cap. 16. & alii. Negant Buxtorfius in Abbreviaturis ל״ח & ר״ש בי. Druſius de quæſitis per epiſt. 70. cum aliis in medio relinquit Schickar. Bechin. pag. 31. Buxtorfius falſiſſimum eſſe putat Jonathani aſcribere; rationes profert tum ex ſtyli & dictionis differentia, quia multo impurior & magis mixtus, tum ex fabularum frequentia quibus referta eſt, ut Gen. 1. 16. ubi dicit, *Luminaria duo magna primo æqualia fuiſſe annis 21. poſtea lunam diminutam eſſe*: maxime vero ex cap. 26. Exod. v. 9. ubi meminit סלרי מתניתא *partium Talmudicarum*, quæ ducentis poſt Chriſtum annis factæ ſunt: dicit enim decem aulæa ſeorſim facta juxta ſex ordines Miſchnajoth ſive Talmudicos; nec valet effugium Schickardi, Quod traditiones Miſchnicæ ſunt Jonathane antiquiores, & ipſi non minus quam omnibus Hillelianis diſcipulis notiſſimæ; etſi ducentis poſt Chriſtum annis à R. Jehuda in ſchedas collectæ: Hoc, inquam, parum movet, non enim traditiones Talmudicæ in iſto loco referuntur, poſſint enim harum aliquæ fuiſſe ante compoſitam Miſchnam vel Talmud, ſed mentio fit partium Talmudis in quas dividitur, quod plane probat poſt Miſchnam ſcriptam eſſe hanc paraphraſin. Præterea Num. 24. 19, 24. mentio fit urbis *Conſtantinopolis*, quæ multò poſt Jonathanem extructa eſt. Idem obſervat Clariſs. Bochartus Geograph. ſacræ parte 1. l. 3. cap. 5. ex Num. 24. 24. ubi mentio fit Lombardiæ ac Italiæ, ubi pro למבריניא legendum monet למברדיא, ut ex Saadia in hoc loco probat. Hinc enim ſequitur vel Targum hoc ſcriptum fuiſſe poſtquam Longobardi in Italia rerum potiebantur, id eſt, poſt annum Chriſti 570. aut quædam addidiſſe Judæos poſteriores: quod etiam de Hieroſolymitano notat, in quo idem nomen reperitur. Et Deut. 33. fit mentio maris Tiberiadis, quæ urbs ab imperatore Tiberio nomen habuit; vix autem probabile eſt eo tempore Jonathanem ſupervixiſſe, prout ſuſpicatur Helvicus, nec quod de nominum priorum mutatione in libris ſuis à Judæis ſæpe facta pro arbitrio, dum unum pro alio ſubſtituunt, idem regerit, multum valet; nam licet hoc in privatorum quorundam codicibus aliquando fit, ut inſtantia ejus probat, tamen in omnibus exemplaribus, præſertim in libris qui in uſu publico erant, mutationem, vel depravationem talem fieri poſſe, haud probabile eſt. Objicit Schick. Bechin. p. 31. vix probabile eſſe Jonathanem incepiſſe à Prophetis, & legem omiſiſſe, librum frequentiſſimi uſus, præſertim cum Onkelos qui legem tranſtulit, tempore poſterior eſſet: cui reſpondeo argumentum retorquendo; ſi Jonathan legem tranſtuliſſet, cur Onkelos ſtatim fere idem tentaret & actum ageret? Hoc mihi magis probare videtur Jonathanem legem non tranſtuliſſe. Nec multum urget quod habet idem in Præf. ſc. ex 2 Tim. 3. 8. ubi Apoſtolus Janneſium & Jambreſium memorat Moſi reſtitiſſe, quod videtur Apoſtolus hauſiſſe ex Jonathanis Targ. Exod. 7. 1. ubi eadem nomina recitantur, unde infert hoc Targum fuiſſe ante Apoſtolos; fruſtra vero hoc, nam hoc de Janneſio & Jambreſio ex antiqua traditione habere poterat hujus Targum auctor, alias eodem argumento probare quis poſſit, Talmud ante S. Paulum ſcriptum eſſe, quia ſc. in ipſo fit mentio iſtorum magorum per eadem nomina. Majoris momenti eſt quod multa loca in hoc Targum inveniuntur quæ contra Judæos faciunt ad Chriſtianæ religionis illuſtrationem; ſed & hoc in omnibus Targumim eſt obſervare, quædam in eis inveniri pro myſteriis religionis Chriſtianæ, ut in illo in Hagiographa, quod tamen ab omnibus multis poſt Chriſtum ſeculis ſcriptum habetur. In antiquioribus Onkeli & Jonathanis plura reperiuntur quam in poſterioribus, in his tamen, licet multa depravata fuerint, quædam tamen ex antiquorum traditionibus & ſcriptis, quaſi Scholarum Propheticarum rudera relicta ſunt, quæ in ſuis Paraphraſibus poſuerunt, ita dirigente divina providentia, ut propriis pennis increduli ſe configerent. Librum itaque hunc non eſſe Jonathanis mihi certum eſt, ſed poſt Miſchna ſaltem, ab aliquo qui emendicato Jonathanis nomine auctoritatem Paraphraſi huic conciliare voluit, compoſitum fuiſſe.

12. Præter has Paraphraſes in legem & Prophetas, aſcribitur etiam Jonathani Paraphraſis in Hagiographa, quam optat Helvicus à tenebris tandem erutam eſſe, vel ſaltem in Pſalmos; *Haberemus enim* (inquit) *proculdubio illuſtriſſima teſtimonia contra Judæos*: Jacobus enim Chriſtopolitanus Epiſcopus in Expoſit. Pſal. 20. narrat de Chriſti divinitate & de ſancta Trinitate myſteria ab eo explicata fuiſſe, ut in Pſal. 2. verba illa, *Dixit Dominus ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te*, &c. ita exponit; *Duo hic Pater & filius, tres ſunt in una Perſona tertia, nimirum Spiritu ſancto, & hi tres unum ſunt, una, inquam, ſubſtantia, una eſſentia, & unus Deus. Hæc cum Jonathan ſcripſerit, vox de cœlo audita eſt, loquiens, Quis eſt iſte qui audet ſecreta mea gentibus revelare?* Tum Jonathan; *Ego*, inquit, *Domine ob reverentiam & gloriam nominis tui hoc tentare auſus ſum*: vide Sixt. Senenſ. lib. 4. voce *Syra editio.* Hæc verba in Targum Hagiograph. quod hodie extat, non habentur, unde conſtat aliud fuiſſe quod jam periit. Cocceius in Sanhedr. pag. 326. memorat frequenter citari in Talmude loca quædam ex Targum Rab. Joſephi in Prophetas priores & poſteriores, quæ eadem habentur in Paraphraſi quæ Jonathani filio Uzielis adſcribitur. Vide D. Hotting. Philol. l. 1. cap. 3. Sect. 1. præterea in Targum noſtro in Job. Pſalmos, &c. quædam variis locis ex alio Targum recitantur, ut ex locis quibuſdam ſupra notatis liquet. Et Galatinus l. 3. cap. 28. expreſſe citat fragmenta quædam verſionis Jonathanis in Pſal. 72, & 110. & in Cantic. Canticorum. Et aliam fuiſſe Paraphraſin in Hagiographa ante Joſephum Cæcum probat Elias in Thisbi rad. פרם ex vocabulis Chaldaicis per veteres allegatis ex Targum Jobi, Amoſi, Ruth, quæ in eo quod typis impreſſum eſt non leguntur. Præter Jonathanis in Prophetas, etiam alias duas Paraphraſes in Prophetas numerat Helvicus, quarum neutra hodie extat; unam R. Joſephi Cæci, quæ in Gemara citatur, teſte Elia Præfat. in Methurg. alteram quam R. Akibæ attribuunt, de quo ſupra, quæ teſte eodem Elia citantur in Bereſith Rabba, de quibus, cum nullibi habeantur, non eſt opus plura dicere.

13. De Targum Hieroſolymitano notandum eſt illud quod hodie habemus, haud integrum eſſe, ſed interruptum & mutilum, cum non continua ſerie ſed hic illic verſus quidam transferantur, imo ſæpe in verſus medio deficit, & poſteriorem tantum ejus partem interpretatur, unde conjiciunt multi fragmentum eſſe Paraphraſeos integræ quæ olim extabat. Hoc vero negat Schick. Bechin p. 37. quod eadem ſæpe tautologice repetuntur, quod in unius continui operis fragmentis vix probabile; contendit eſſe potius centonem ex pluribus collectum, quod etiam confirmat ex eo quod in multis eadem habeat cum Jonathane, & quod nulla ſit auctoris mentio; unde putat Druſius, ad difficil. loca Num. cap. 25. Hieroſolymitanum idem eſſe cum illo quod Jonathani affingitur, cui Jonathanis nomen (quod apud Judæos eſt ſacroſanctum) præfixerunt ad quæſtum faciendum. Hoc etiam textui non ita adſtrictum eſt ut Onkeloſi, ſed ſæpe diſcurrit & potius Commentarius quam Paraphraſis in multis videtur. Hiſtorias etiam quaſdam ſæpe illuſtrationis gratia infertas habet, quæ in Scripturis non habentur, ſed probabile eſt ex antiquis traditionibus hauſiſſe.

stitutas, ut Gen. 1. 27. & 3. 9. 15. 18. 22. 24. Hoc vero multum differre à Babylonico testatur Elias Præfat. in Methurg. quod pluribus vocabulis barbaris scatet, Persicis, Græcis, Latinis, &c. unde videtur eadem dialecto scriptum esse qua R. Jonathan. suum Talmud Hierosolymitanum exaravit, trecentis post excidium Templi & urbis annis, ut D. Buxt. in recens. operis Talmud. Dictum vero est Hierosolymitanum, ut plerique opinantur, vel ab urbe ex qua prodiit, vel ex dialecto qua conscriptum est. Quo tempore vero vel à quo auctore scriptum sit, apud Judæos est omnino incertum: sic enim Elias loco citato; *Hierosolymitanus interpres qui nam fuerit nobis ignotum est; num ipse qui vertit Hagiographa, an diversi fuerint homines diversis temporibus.* Conjicit vero paulo ante, vel paulo post Talmud conscriptum fuisse. Nic. Serarius in Proleg. ex nomine Hierosolymitani colligit, Onkelosi Targum fuisse Babylonicum, & ab hoc distinctum, ut Talmud Hierosolymitanum à Babylonico: nullibi vero constat Onkelosi vocari Babylonicum vel Babyloniis Judæis magis in usu fuisse quam Hierosolymitanis; nec Hierosolymitanum tam antiquum fuisse quam Onkelosi, vel in Synagogis publice prælectum, quod de Onkelosi plures affirmant. Etsi vero de authore nihil pro certo affirmatur, conjiciunt tamen plerique circa idem tempus scriptum esse quo Talmud: dialectum enim eandem habet qua Talmud illud exaravit R. Jochanan, teste Elia, ut supra. Buxtorf. Præf. in Lex. Chald. Syr. idem judicium facit de hoc Targum quod de illo Jonathanis in Legem, & de Targum Hagiographorum, Megilloth, &c. cujus partem post Talmud factam arbitratur (quod ad minimum 500 post Christum annis consignatum est.) Talmudis enim fit mentio Cant. 1. 2 & Thren. 2. 14. unde post Talmud scriptum esse clarum est: etiam dialectus impurior idem arguit ad Syro-Hierosolymitanam accedens.

14. Contra, pro antiquitate hujus Targum objici potest, multa in ipso inveniri quæ in Novo Testamento per Christum & Apostolos iisdem verbis proferuntur, unde inferunt in hoc Targum scripta fuisse, unde hauserunt Christus & Apostoli. Ita quidem Mayerus Phil. sacra lib. 2. cap. 2. pag. 185. — 200 &c. quibus idem responderi potest quod idem respondet ad Targum Jonath. in Pentateuch. de nominibus Jannes & Jambres pag. 47. Hæc utrosque non aliunde habuisse quam ex traditione vel vetustis Judæorum scriptis. Loca quæ adfert sunt Luc. 6. 38 *Eadem quippe mensura qua metimini, metientur alii vobis*, quæ verba habentur in Targum Hierosolymitano Gen. 38. 28. *Qua mensura homo metitur, eadem metientur & alii.* Apoc. 20. 6, 14. legitur distinctio mortis in primam & secundam, quam Millenarii nostri ad ipsorum phantasmata detorquent; & eadem distinctio invenitur in Targum Hierosol. Deut. 33. 6. *Vivat Reuben in hoc seculo, & non moriatur morte secunda, qua morientur impii in seculo futuro*, ubi explicatur recte quid sit mors prima & secunda. Apoc. 1. 4. ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος· ex Exod. 3. 14 desumpta est hæc Dei descriptio. Targum Jonath. Deut. 33. eadem verba Dei filio attribuit. Apoc. 5. 10. *Fecisti nos Deo nostro Reges & Sacerdotes*, hæc desumpta sunt ex Targum Hierosolymitano, Exod. 19. 6. Phrases illæ ἔργον ἀγαθὸν, ἔργον καλὸν in Vet. Test. non habentur; in Novo Tit. 2. 14. & 3. 1. Ephes. 2. 10. Act. 9. 36. 1 Tim. 5. 10. Eadem phrasis in Jonath. & Hierosol. Gen. 4. 8. & cap. 6. Tandem Matth. 6. πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· Eadem verba habentur in Targum Hierosolymitano, Deut. 32. 6. *Annon ipse Pater vester, qui in cœlis est*: unde concludit Dominum & Apostolos hæc ex Targum deprompsisse ac in usum suum transtulisse. Sed hæc quidem probant utilitatem hujus Targum ad explicandum loca ista Scripturæ, non vero quod Dominus & Apostoli ex Targum aliquo ea desumpserint: nam istorum nonnulla in Vet. Testamento extant, unde tam Targumistæ quam Apostoli habere poterant. Quædam erant Proverbiales locutiones quas ex vulgari usu utrique in sua scripta retulere; quædam, ut ipse alibi, ex traditione vel libris Judæorum potuit habere Hierosolymitanus, ut & Apostoli, ita ut neuter ex altero, sed utrique ex eodem fonte hæc haurire poterant: unde idem pag. 113. *Dubitare quis possit an auctor istius Paraphraseos ex scriptis Evangelicis, an vero Christus & Apostoli ex vulgari loquendi modo ista hauserint, ac suo sermoni inseruerint*; Quod vero affirmat Helvicus, non alio sermonis genere uti hunc Paraphrastem quam reliqui, Onkelos sc. & Jonathan, hoc est contra omnium sententiam qui facillime deprehendunt, ex collatione harum Paraphrasium, differentiam inter eas immensam; Onkelosi enim & Jonathanis dictio est multo purior & ad Danielis & Esræ stylum propius accedens, sine tanta mixtura vocabulorum Barbarorum, Babylonicorum, Græcorum, Latinorum, Persicorum, quæ in Hierosol. conspiciuntur, ut idem Elias loco citato, qui etiam in nomine Cepha observat in multis locis cum lingua Romana & Italica hoc Targum convenire, quæ aperte probant longo post Christum tempore exaratum esse, cum ex variarum Gentium colluvie, quibus Judæi serviebant, earumque linguis composita sit hujus Targum dialectus. Adferunt alii & aliud argumentum, quod post vastationem urbis & Templi factum sit, quia Lev. 26. 24. fit mentio diræ illius famis in obsidione urbis, cum matres liberorum suorum carnem comedebant. Etsi vero verissimum sit longe post urbis excidium factum fuisse, hoc tamen argumentum, ut mihi videtur, illud non probat; verba enim sunt, *Rebellarunt illi peccatores qui occasionem præbuerunt Patribus nostris in Hierusalem, ut comederent carnem filiorum suorum & filiarum suarum*: quæ verba intelligi possunt de obsidione Babylonica, cum mulieres infantum tenerorum carnes comedebant, ut conqueritur Hier. in Thren. 2. 20. & 4. 10. nec necessario sunt intelligenda de obsidione Romanorum. Multo firmius hoc probatur ex Num. 24. 24. ubi verbum Hebræum *Chittim* exponit Hierosol. interpres בלברדיא *in Lombardia ex urbe magna*, sc. Roma, ubi per *Libardia* intelligi Lombardiam supra ostendimus; Lombardi enim in Italia imperabant annis post Christum 580, ut supra. Hoc itaque omisso, firmissimum mihi videtur illud à stylo ductum, qui in hoc Targum tantum differt ab illo Onkelosi & Jonathanis, quantum Thomæ, Scoti, aliorumque Scholasticorum à Ciceronis vel Senecæ, vel Bartoli ac Baldi ab Ulpiani.

Præter hoc Targum, de quo hactenus, aliud fuisse quod etiam Hierosolymitanum dicebatur, colligit Helvicus ex fragmentis in Thosophoth in Gen. 48. 29. & 38. 25, 26. & 44. 18. Exod. 13. 17. & 14. 21. ut etiam ex quibusdam locis quos allegat Kimchi in Michlol. Idem etiam Christ. Gerson in Talm. parte 1. c. 30. eo quod quædam à veteribus citantur ex Targ. Hierosolymitano, quæ in hoc nostro non occurrunt, quod & ex Elia clarum est, qui varia istiusmodi producit. Rem extra controversiam ponit editio Veneta hujus Targum, anno Judæorum 350. ubi in fine Genesis & Deuteronomii, præter versionem quæ in nostris extat, etiam aliud Targum affertur in versus quosdam. Ad Hagiographa etiam videtur Elias hoc Targum extendere in Thisbi nomine *Cepha*, ubi loca quædam profert ex Targum Psalmorum & 5. libellorum, quod ille Hierosolymitanum appellat. Gal lib. 11. c. 1. & lib. 3. cap. 28 ait, *Hagiographorum Talmud vocari Hierosolymitanum*, & Jos. Scalig. Epist. 419. *Targum Job, Psalmorum, & Proverbiorum ad Hierosolymitanum refert* Hoc vero videntur fecisse, quod eadem Dialecto, impura scil. Hierosolymitana, conscriptum sit illud in Hagiographa, ut jam videbimus.

15. Post Pentateuchi & Prophetarum Paraphrases pauca addenda de illa Hagiographorum, quæ communiter ascribitur R. Jose, sive R. Josepho, quem Cæcum sive Luscum fuisse tradunt, unde ejus versio ab ipso non scripta sed orali traditione recitata erat, quam alii literis consignarunt. Non desunt tamen inter Judæos qui authorem dubium relinquunt. R. Azar. in Meor. enajim affirmat authorem ignotum esse. Elias Præfat. 3. in Ham. dubitat an sit Josephus hic an alius dictus Aquila. De hoc etiam dubitant scriptores Christiani; Helvicus dicit esse Josephi vel Aquilæ; Schichardus Bechin. pag. 37. licet vulgo ejus esse habeatur, dicit tamen de authore nondum certe constare. Sixtus Senensis refert ad annum Christi 400. Buxtorf. Præfat. Lex. Chaldæo-Syr. ait *ex historia Hebr. nil certum haberi, & authores varios fuisse ex stylo apparere qui Onkelo & Jonath. longe posteriores. Certe Targum Megilloth sive 5. librorum, post 500 Christi annum compositum liquido constat, cum Cant. 1. 2 & 2. 19. expressam faciat mentionem sex tractatus Mischna & Talmud cum explicatione, quod ad minimum circa illud tempus consignatum est. Addit vero linguæ Dialectum impuriorem ad Syro Hierosolymitanam accedentem novitatis illud arguere, & ut prolixior esse solet, sic pluribus allegoriis refertur. In Cant. Eccles. & Esther maxime vagatur, præsertim in Esther, cujus alterum Targum (nam duo extant in Esther) omnium recentissimum & fabulis refertum, instar prolixi commentarii esse possit.* Mixtum vero esse hoc Targum Hagiograph. observant omnes ex variis peregrinis vocabulis, Græcis & Latinis cum Syris, unde sæpe aqua hæret Rabbinorum doctissimis circa genuinam vocum quarundam significationem, qui linguas illas non callent. Duplex etiam fuisse in Hagiographa Targum verisimile est; nam præter hoc quod habemus, aliud fuisse quod Jonathani adscribunt, quod adhuc lucem non vidit, ex iis quæ supra ex Elia, Zacutho, Galatino, & aliis produximus satis liquet. Præter hæc quæ enumeravimus, extant etiam in Bibliotheca Cantabrig. inter Erpenii libros quos Academiæ donavit Dux Buckingamius, Biblia Hebraica, cum annotationibus marginalibus, in librum Psalmorum, Job, Proverbiorum partem priorem, 1 Chronic. usque ad cap. 22. v. 6. scriptis ut ad finem notatur, anno Christi 1347. quando autem primum confectæ, vel à quo authore, nondum mihi constat; sero admodum harum notitiam habui postquam Biblia nostra absolvimus, idcirco specialem illarum discriptionem aliis relinquimus. Et hæc de Targum eorumque auctoribus quantum ex historia colligi potest sufficiant. De sinceritate vero Targumim, eadem esse sine ulla corruptione, nisi quæ ex temporum injuria & codicum varia lectione omnibus libris accidit, vel ex maxima diligentia, pene dixerim superstitione, Judæorum in libris suis sacris (inter quos Targumim antiqua referunt) conservandis, satis probatur, ad quas causas referendæ discrepantiæ quæ inter Veneta, Regia, & Basileensia exemplaria conspiciuntur. Unum restat scrupulum de antiquitate Onkeli & Jonathanis, quod eximendum est, scil. Quænam sit causa cur apud omnes Ecclesiæ Patres, etiam Origenem, Hieronymum, & Epiphanium, qui Hebraice doctissimi, & Judæorum monumenta optime norant, altum sit de his Chaldaicis Paraphrasibus silentium, cum ex iis, antiquioribus præsertim, contra Judæos, quibuscum acriter disputarunt, argumenta valida pro religione Christiana depromere, & propriis telis ipsos confodere possent, apud quos tamen Targumim nomen non invenitur. Certe versiones istas antiquissimas fuisse, & eorum tempore extitisse, saltem Onkelosi & Jonathanis, negari non potest, cum tantus sit in omnibus Judæorum codicibus de iis consensus, nec credibile est cum Chaldaica lingua ipsis vernacula & familiaris fuerit, versiones illas Chaldaicas eos neglexisse, & postea cum nec Hebræam, nec Chaldaicam Vulgus intellexerit easdem procurasse & compilasse. Multum miratur ergo Cl. Helvicus, unde erat quod apud Ecclesiæ proceres nulla de iis mentio ullibi fit; causas vero inter alias has fuisse liquet, quod inter Judæos & Christianos illorum temporum magnæ simultates ortæ, Judæis ubique in persecutionem Christianorum Ethnicos propellentibus, donec ex Imperatorum ad Christum conversione Christiani superiores evasere, tantæ tamen animorum acerbitates exerserint, ut patres Christiani Judæorum libros abominarentur, pauci vero vel Hebræam vel Chaldaicam linguam multum curarunt, cum Nov. Test. haberent lingua omnium notissima Græca conscriptum, & Vet Testamentum itidem Græce ex Hebr. multis seculis antea à LXX conversum, quod ab Apostolis receperunt, & magno honore prosequebantur: multi etiam ipsi textui Hebræo, quem in multis à Judæis malitiose corruptum plerique putarunt, prætulere; persecutionum etiam mole pressi studiis linguarum vacare non poterant, sed quod maxime necessarium erat, unice sectabantur, ut maximos in pietate progressus facerent, cumque (ut antea ostendimus) habuere scripturas in omnium fere nationum linguas conversas, haud necessarium putarunt circa codices Judaicos operam impendere: toti erant in pietatis praxi promovenda, &

ut mundo quasi mortui, sanctimonia & martyrii gloria fidem Christi confirmarent & dilatarent, animasque Deo lucrarentur, ad quem finem Græcam, Latinam, aliasque versiones sufficere arbitrabantur. Hebræum vero & Chaldaicam, quæ quasi Judæis propria erant, neglexerunt.

De Autoritate Paraphraseων Chaldaicarum.

16. Apud Judæos æqualem habent cum textu Hebraico auctoritatem, præcipue Onkelosi & Jonathanis Paraphrases, unde nemo audet iis contradicere: quod inde patet, quod tradunt Jonathanem suam expositionem accepisse à Prophetis Zach. Haggæo & Malachia; Onkelosum à R. Eliezer & R. Jehosua, qui eam à Prophetis habuerunt, Prophetæ vero eandem à Mose in monte Sinai per traditionem seniorum derivarunt; sic omnia sua, etiam nugas & deliria, ad originem Divinam referunt, quo majorem iis venerationem concilient. De hoc ipsorum commento supra egimus, ubi ejus vanitatem ostendimus. In hunc finem etiam miracula facta fuisse fingunt, dum scriberentur hæ Paraphrases, maxime Jonathanis, quem omnibus præferunt. Scribunt enim quod inter Hillelis discipulos 80. digni erant ut super eos Divinitas quiesceret, ut super Mosen; triginta propter quos sol staret immobilis, ut ad imperium Josuæ; & 20. reliqui mediocres, inter omnes vero maximus erat Jonathan, Talmud Bava Batra fol. 134. & in Succa f. 28. Fingunt etiam cum Targum conscriberet si vel musca chartæ insideret, igne cœlesti consumptam fuisse, charta intacta. Terram etiam Israelis commotam fuisse cum scriberet ad 40. usque milliaria, Tract. Megill cap. 1. fol. 31. vocem de cœlis auditam, dicentem, *Quis est iste qui secreta mea revelat filiis hominum?* tandem & Angelos è cœlo descendisse ut auscultarent dum ille Targum conficeret, Succa p. 28. Ex hisce fabulosis licet, constat quantum tribuant Targum Jonathanis, nec multo minus attribuunt reliquis, ita ut quicquid ex Targum aliquo afferatur contra Judæos, illud non possint rejicere. At hisce fabulis rejectis, certum est authoritatem habere humanam tantum, cum non ab hominibus Spir. S. afflatis facta sint, sed studio & mediis ordinariis confecta, quo antiquiora tamen eo majorem habent authoritatem, quo recentiora eò minorem, cum fabulis & nugis Judaicis magis scateant. Si quis vero objiciat Rabbinos aliquando ab expositione Targumim discedere, & aliter loca quædam exponere: Respondendum, ipsos hoc non aperte facere, nec Targum erroris insimulare, sed alias probabiles expositiones adferre, quæ cum Targumica stare possunt: Pruritus etiam allegorizandi in Scriptura & varios sensus eliciendi & in sensum literalem alios superinducendi in causa esse potuit. Quamnam vero apud Christianos authoritatem habere debeant, ex ipsorum usu, de quo proxime dicendum, patebit: ex se enim, quatenus à Judæis profecta, parum apud nos valere debent; ubi tamen cum Scriptura congruunt, & rectæ rationi non adversantur, licet à Judæis profecta, recipienda, nec propter scoriam admixtam aurum projiciendum, quicquid enim verum est, à Deo, qui ipsa est veritas, procedit. Non desunt qui omnes Judæorum libros (ut qui jurati Christi hostes) & hos inter reliquos damnant, ut prorsus inutiles, impios & inter Christianos non ferendos. At hoc de omnibus recte non potest affirmari, cum Jonathan ante Christi adventum scripserit, & fortasse Onkelos, ut ex supra dictis probabile est: de reliquis vero temerarium judicium ferunt, ut de libris quos forte nunquam legerunt, unde hoc observare licet, plerosque qui dure judicant de Paraphrasibus, aliisque Judæorum libris, in ipsis plane peregrinos esse; optime enim scripsit Oratorum princeps, *Fœlices fore artes si de iis soli artifices judicarent*, optandumque esset ut de nulla scientia scioli quicquam scriberent, sed illi solum qui tempus & operam in ea insumpserunt. Hieronymus, ut de ipso loquitur Munsterus Præfat. Bibl. *Vir tantus & per orbem celebris, non dedignatus est rursum fieri discipulus etiam eorum qui inimici erant crucis Christi, & nominis Christiani.* Imo multum nobilitavit Dominus Targum, quod probant haud infimi Hebræo-critici, Helvicus, Mayerus, Schik & alii, dum in cruce pendens verba ex Psal. 22. non secundum textum Heb. sed ex Targum recitavit, & sacro ore suo consecravit; nam non ex Heb. עזבתני sed ex Chaldæo, שבקתני exclamavit, Matth. 27. 46. Lectionem etiam ejus Sabbatinam putat Schick. Bechin. p. 21. quam in Synagoga habuit Luc. 4 nec Hebræo, nec Græco texui congruere, sed potius Chaldæo, unde probabilissimum existimat fuisse ex aliquo tunc extante & vulgo intelligibili Targum recitatam. Non tamen omnia in Targum approbanda, sed triticum à Zizaniis, noxium à salutari discernendum, juxta illud Talmudicum, *Comede dactylum, sed projice corticem foras.*

17. Primo itaque textui Hebræo testimonium ferunt ejusque integritatem confirmant Paraphrases, præsertim antiquiores qui Hebræum κατὰ πόδα sequuntur, ut Onkelosi, & in plerisque Jonathanis; maxime vero cum etiam alias habeant antiquas Versiones, ut Græcam Sept. Aquilæ, Theodotionis, Symmachi, Syriacam, consentientes. Dubitari enim non potest Textum Hebræum incorruptum esse, & eundem olim fuisse qualem jam habemus, cum antiquissimæ versiones paulo ante vel non multum post Christi tempora scriptæ eodem modo legerint prout nunc extat. Idcirco qui de Judæis clamant quod codices sacros depravarunt, hoc argumento convincuntur. Etiam & illi qui post Christi tempora dicunt Judæos suos codices depravasse, ex Chaldaica Paraphrasi, præsertim Onkelosi, plane refutantur, quæ cum Hebræo textu ubique fere concordat, ut in loco illo celebri de promisso semine Gen. 3. 15. Sunt qui in quæstionem vocant textum Hebræum quasi aliter olim hæc verba legerentur, sc. היא *illa*, gen. fœm. Hic vero pro textu Hebræo hodierno testantur Paraphrases, Onkeli, Hierosol. & illa Jonathani adscripta, quæ omnes vel legunt הוא gen. masc. cum Heb. ut Onkelos, vel ad *semen* verba referunt non ad *mulierem*. Psal. 132. v. antepenult. Latina Vulgata legit, *viduam ejus benedicam*: in textu Hebræo est, *victum ejus benedicam*. Hic pro Hebræo judicium fert Chald Paraph. dum Hebræum vocabulum צידה reddit per זוודא *cibum*, cui consentiunt Aquila & Symmachus. Hinc Paraphrastem Chaldaicum loco antiquissimi exemplaris Hebraici esse posse ad veram lectionem in dubiis confirmandam dicit Lucas Brugensis Tract. 1. de Chald. Paraphr. Exemplum profert ex 2 Sam. 7. 23. ubi LXX legerunt אהלי vertunt enim σκηνώματα, *tabernacula*, cum per transpositionem unius literæ Codex Hebræus & Latinus interpres legunt אלהי *deos*, quorum lectionem confirmat Chaldaica Paraphrasis, licet LXX in suo codice aliter legerint, nam nulla ratio dari potest cur redderent per σκηνώματα, nisi quod codex quem secuti sunt haberet אהלי.

18. Secundo, in multis locis articulos fidei Christianæ confirmant, & contra Judæos fortissima argumenta suppeditant, quod ex alio fonte proficisci non potuit, quam quod ea scripserant Paraphrastæ quæ habuerunt ex antiquis traditionum & expositionum reliquiis quas ex Prophetis hauserunt. De *Verbo Dei* per quem cuncta creata, &c. multa habent quibus mirifice confirmatur Phrasis illa apud Johannem de τῷ λόγῳ, & probatur ad Messiam sive filium Dei designandum usurpasse Evangelistam nomen quod apud Judæos in familiari usu ab antiquis receptum fuit, licet omnibus haud ita probe intellectum. *Verbo* attribuitur *Creatio*, Hierosol. *Et creavit verbum Domini hominem*, Gen. 1. 27. In eodem Targum in unico versiculo Gen. 3. 22. *Verbo* attribuitur *Creatio*, & *locutio*, & *unigenitum esse*; *Et dixit Verbum Adonai* sive *Domini*; *ecce Adam quem creavi unigenitus est in mundo, sicut ego unigenitus sum in cœlis excelsis*. Deut. 32. 39. Jonathan, *Quando manifestabitur verbum Domini, ut redimat populum suum?* Gen. 19. 24. Sulphuris & ignis missio in Sodomam & Gomorrham adscribitur *Verbo* Domini, *Demissa sunt super ipso Sulphur & ignis a Verbo Domini de cœlo.* Sic Onkelos, *Et reversum est verbum Domini.* ibid. Hierosol. Gen. 5. 24. *Enoch substractus erat per Verbum coram Domino.* Sic Hierosol. Deut. 18. 19. *Verbum meum vindictam faciet de eo.* Sic Onkelos. & Jonathan. Infinita sunt loca ubi Verbo Dei multa adscribuntur quasi personæ distinctæ. De Christo, sive Messiæ persona, adventu, officio multa clara testimonia habentur. Loca illa de Messia exponunt quæ ad Christum pertinent, licet multum laborent recentiores Rabbini eadem perversa interpretatione detorquere. Vaticinium illud celebre Jacobi Gen. 49. 10. *Donec veniat Siloh*, reddunt, *Donec veniat Messias*, Onkel. Jonathan. Hierosol. nullum tamen non movent lapidem perfidi Rabbini, ut hoc non ad Messiam pertinere probent, unde in alios sensus trahunt. Jos. Cæcus clare veritatem vidit, dum Psal. 45. in Paraph. Hagiographorum, de Messia totum exponit, quod Rabbini Josepho recentiores de Salomone tantum intelligi volunt. Psal 70. ita reddit idem *Deus sententiam judiciorum tuorum Regi Messiæ da, & justitiam tuam filio Davidis Regis.* Isa. 7. 14. *Virgo concipiet*, vocem עלמה non depravat Jonathan, ut posteriores Rabbini, sed fideliter vertit, nomine ad formam Chaldaicam mutato עלמתא. Esa. 9. 6. vaticinium illud Messiæ applicat Jonathan, *vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, vir permanens in sæculum, Messias.* Es. 52. à vers. 13. ad finem cap. 53. idem diserte de Messia interpretatur, ut Christianum fuisse ante Christi manifestationem quis diceret; *Ecce prosperabitur servus meus Messias, exaltabitur & augescet*, &c. ubi plane recentiorum Judæorum commenta confutantur, qui hic fingunt Prophetam de se ipso, vel de populo Judaico loqui. Multa talia proferri possunt, quibus Judæorum ora obturantur, qui loca ista quæ ab ipsorum Doctoribus de Messia explicantur, & nemini nisi Christo Jesu Domino nostro quadrare possunt, in quo impleta sunt, aliter detorquent, contra celebres ipsorum Targumistas, quorum tamen versiones alias S. scripturæ æquant.

19. Tertio in textibus difficilibus, locis obscuris, & vocabulis insolitis multum lucis afferunt, dum ritus, consuetudines, historias, vocabulorum significationem genuinam, sensumque literalem explicant, quæ ipsis et majorum traditione accepta melius quam nobis nota erant: unde fatetur Serarius in hoc utiles esse ad Scripturæ interpretationem quod ingenii bonitate vel majorum traditione quædam ad rituum qui nobis ignoti, & in vetere Synagoga usurpati erant, explicationem adferunt. In vocabulis etiam insuetis multum faciunt ipsorum interpretationes, qui propiores erant temporibus quando lingua ipsis fuit vernacula, unde sæpe talia fœliciter explicarunt Job 33. 25. vox רטפש varie à variis exprimitur, optime vero reddit Chald. Par. per אתקליש *Ithkelis attenuata est*, quod confirmat Vulg. Lat. ubi redditur, *consumpta est.* Exod. 4. 25. *Sponsus sanguinum*, exponit clare Onkelos, *Nisi sanguis circumcisionis hujus* (fusus fuisset) *condemnatus* esset sponsus *ad mortem*: sic vocavit ipsum *virum sanguinum*, non quod sanguinolentus erat, sed quia per sanguinem servatus est. Gen. 30. 14. *Invenit* in agro דודאי *Dudaim.* Quid per istud intelligitur multum disceptant interpretes. Chald. Jonathan & Onkelos reddunt יברוחין quos ex Arabica lingua & Rabbinis *mandragoras* significare probant; hanc vero interpretationem confirmant LXX qui reddunt μῆλα μανδραγορῶν. Gen. 41. 43. *Clamaverunt ante eum* אברך. Multum sudant Interpretes de significatione. Onkelos. Jon. & Hierosol. reddunt, *Pater Regis*, ab אב *Pater* & רך Syriace *Rex*, quam interpretationem confirmant verba Josephi, Gen. 45. 8. Arab. duplex Erp. Pentateuchus & Saadiæ. Ibid. v. 45. *vocavit eum* צפנת פענח vox Ægyptiaca plurimis videtur, LXX retinent vocem Ægyptiam. Chald. vero, Jonath. & Onkelos reddunt, *Arcanorum revelatorem*, vel *virum cui arcana revelata sunt*: quæ explicatio plerisque doctoribus hodie probatur. Vide Mayer Philol. Sacr. Kirch. Prod. &c. p. 125. Boch. parte 1. lib. 2. cap. 15.

20. His itaque perpensis, nemo nobis vitio vertet quod Chaldaicam Paraph. in Bibliis nostris retinuimus, secuti exempla Editionum celebrium, Complutensis, Venetæ, Basileensis, Regiæ, & Parisiensis. Cum vero reliquis accuratior sit Basileensis, opera Cl. Buxtorfii tum in punctatione tum quod quæ in aliis editionibus resecantur, hic ex MSS. antiquis restituuntur, illam præ cæteris secuti sumus: Versionem vero Latinam quæ in Regiis primo, postea in Parisiensi excusa, cum non exacte Chaldæo textui respondeat, in multis ad Chaldæum aptius exprimendum emendavimus, maxime vero post Pentateuchum, cum discrepantia ista versionis Lat. à Chaldæo in Regiis non nisi post impressum Pentateuchum à nobis observata sit. Ubi tamen Regia & Basileensia Exemplaria variant, Versionem Latinam alio Charactere distinctam notavimus. Jonathanis vero, & Hierosolymitana, quarum prima Latinè hactenus non extitit, nunc primum Latio donata prodit. Hierosolymitanæ etiam, licet à Taylero nuper Latine edita sit, cum tamen multis erroribus scateat ejus versio, aliam

aliam magis accuratam dedimus, quod qui ejus versionem cum nostra contulerint facile deprehendent; ut etiam quot mendæ quæ in aliis editionibus Chaldaicis Jonathanis & Targum Hierosol. ubique occurrunt, in nostra magno labore & studio sublatæ, ipsæque integritati suæ restitutæ sint.

PROLEG. XIII.

De Lingua Syriaca, & Scripturæ Versionibus Syriacis.

1. De Syriæ & Assyriæ nomine. 2. De lingua Syriaca & ejus variis nominibus. Christianis Orientalibus in sacris propriam esse. Ex Hebraica & Chaldaica mixtam. Argumentis G. Amyræ respondetur. 3. Triplex Chaldaicæ linguæ Dialectus; Babylonica, Hierosolymitana, Antiochena sive Maronitica. 4. Antiochenam sive Syriacam & Chaldaicam unam esse eandemque linguam. 5. An Syriaca Christo vernacula fuerit. Christum non usum fuisse lingua Syriaco-Antiochena, sed Targumica, vel Syriaco-Hierosolymitana quæ ipsi erat vernacula. 6. Evangelium S. Matthæi, & Epistolam ad Hebræos, scripta fuisse non lingua Hebraica, sed Syriaca vel Syro-Chaldæa. 7. De charactere Antiocheno. Cur diversus sit ab Hierosolymitano. 8. De Utilitate linguæ Syriacæ: De versione Syriaca Nov. Test. De Psalterio Syriaco Erpenii, & Gabr. Sionitæ. 9. De Vet Test. Syriaco à Gabr. Sionita primum punctato & in Heptaplis Parisiens. impresso. 10. Syros antiquitus puncta vocalia non habuisse. 11. De alia versione Syriaca recentiore, ante annos tamen 1000 facta. 12. De Epistolis Canonicis. 13. De Apocalypsi, quæ in antiqua & simplici editione non extarunt. 14. De Evangelio Hebraico S. Matthæi. 15. Versionem Vet. Test. Syriacam non factam fuisse ante tempora Christi. Quando facta sit? 16. Prope Apostolorum tempora factam fuisse Syriacam utriusque Test. Versionem. 18. De usu generali versionis Syriacæ apud Orientales. 19. De usu linguæ Syriacæ & versionum Syriacarum.

1. Syria & Assyria, licet diversam sortiantur vocis originem, sæpe tamen apud Auctores pro una eademque habentur, easdemque Regiones suo ambitu comprehendunt: Syrorum enim nomen quod primum Phœnicibus à Tyro ipsorum metropoli nomine deducto proprium erat, postea gentibus circum vicinis factum est commune: Tyrum enim Hebræi צור *sor* vel *sur* appellant, unde *surim* vel *sorim*, qui iidem cum Σύροις. Ex *sorim* autem, annotante Bocharto, præfixo articulo, fit הצורים *Hatsorim*, 1 Chro. 22.4. Neh. 13. 16, quo nomine sæpius Tyrios vel Phœnices designant auctores veteres. Assyrii vero plane diversi ab his: nam ab Assur sunt אשורים *Assyrii* trans Euphratem & Tygrin, qui & primo Assures, quorum nomen omnibus sub imperio Assyriorum olim erat commune, unde apud multos veterum Syrorum & Assyriorum nomina eadem, ut apud Just. lib. 1. Strabonem lib. 2, & 16. & alios quos adfert vir doctissimus. At usus tandem invaluit ut in Syros & Assyrios imperium divisum esset, Assyriorum nomine iis qui trans Euphratem erant appropriato, Syrorum vero reliquis à Phœnice ad Euphratem. unde Hesychius Syriam vocat terram quæ est à Phœnice Babylonem usque. Ante divisionem Imperii in Assyrios & Syros, ab Aram Semi filio dicti erant Syri Aramei; sic enim Josephus, Ἀραμαίους ἔσχεν οὓς Ἕλληνες Σύρους προσαγορεύουσι. & Strabo lib. 16 οἱ Ἕλληνες Ἀραμαίους ἐκάλουν ἢ Ἀρίμους, *Græci vocabant Syros Aramæos*, Syri etiam se hodie Aramæos vocant. Hoc etiam nomen apud ipsos desiisse postea ex hac causa quidam conjiciunt, quod nomen Aramæi pro Gentili Idololatra usurpatum fuit, ut in Gemara Talmud Babylonici de Idololatria, ubi Samaritanus sive Cuthæus medius ponitur inter Judæum & Aramæum i. Idololatram Gentilem. Sic apud Onkel. Lev. 25.47. Aramæus ponitur pro idololatra, & Nov. Test. Syriaco Gal. 2. 14. & 3.2. pro *Gentili & Græco* legimus *Aramæum*. Hoc vero inde erat, quod primi idololatræ, quorum Scriptura meminit, scil. Cham, Nachor & Laban Jos. 24.2. Gen. 31. 19. erant patria Aramæi.

2. Quicquid autem sit de regionum nominibus, ubi hæc lingua vigebat, de lingua ipsa certum est eam olim variis temporibus varia nomina habuisse: dicta est enim Chaldaica, Babylonica, Aramæa, Syriaca, Assyriaca, imo & Hebræa, ut supra indicavimus Proleg. præcedente. Specialiter vero Syriaca hodie appellatur lingua sive dialectus illa in qua extant antiquissimæ Veteris & Novi testamenti versiones apud Christianos Orientales, quæ eo quod Antiochiæ in usu erat, ubi primum nomen Christianorum, ubi etiam erectus est Patriarchatus diu ante Concilium Nicænum, per cujus Ecclesias in sacris in usu frequentiori erat, dialectus inde Antiochena dicebatur, ut & Comagena, à Comagene ultima Syriæ regione, & Maronitica à Maronitis qui habitant in pagis Montis Libani & in oppidis Syriæ minoribus, qui etiam Sacra sua in hac lingua etiamnum celebrant. Dicuntur autem Maronitæ à Marone Abbate viro sanctissimo de quo vide Præfat. ad Liturgiam Maronitarum, & Sionitæ Præfat. ad Psalterium Syriacum, Breerw. c.25. p. 175. & è contra J. Morin. de Ordinatione apud Maronitas. Pontifici & Ecclesiæ Romanæ reconciliati sunt Gulielmo Tyro Archiepiscopatum administrante anno Christi 1182 Hodie Collegium habent Romæ Maronitarum à Greg. 13. fundatum, quod instar seminarii est, unde Sacerdotes & Episcopi in patriam mittuntur. Collegium reditibus auxit Sixtus 5. Aderat eorum legatus consilio Lateran. sub Innocentio tertio, ubi fidem Ecclesiæ Romanæ edoctus, ad suos redit, persistiteruntque in fide immobiles, licet sub infidelibus degant, quibus tributum solvendo libertatem religionis redimunt. Christiani per Orientem hanc linguam quasi sibi propriam fecerunt, lectiones suas Bibliorum & officia divina sive Liturgiam tum Commentarios sive expositiones Scripturarum in eadem exprimendo. Chaldaicam sive Aramicam sive Syriacam, eandem olim fuisse & ab Hebraica diversam constat tum ex illa nomenclatura loci per Labanem Syrum Gen. 31. 47. tum ex 2 Reg. 18.26 & Esa. 36. 11. ubi lingua Chaldæorum & Assyriorum vocatur Syriaca, & ab Hebræa aliam fuisse liquet cum populus Judaicus eam non intelligerent; tum ex Daniel 2. 4. Ubi Chaldæi dicuntur Regem allocuti ארמית, *Aramice* i. Syriace, ut plerique reddunt, & pueri Judæorum mandato Regis edocti sunt linguam Chaldaicam. An vero eadem fuerit antiqua Syriaca cum ea quam hodie Syriacam vocamus, quamque vocat Georg. Amyra Syriacam reformatam, Prælud. Gram. Syr. controvertitur. Communis est sententia Judæos post captivitatem reduces, linguæ Hebraicæ oblitos Chaldaicam ex Babylone ubi 70 annos serviebant in patriam detulisse, cumque ex reliquiis linguæ olim vernaculæ Hebræo propius accesserit eorum sermo, quam eorum qui puram loquuti sint Chaldaicam, inde natam tertiam ex utrisque mixtam, quæ Syriaca specialiter dicta erat. Hoc vero negat G. Amyra prælud. dicto, & affirmat falsissimum esse Syriacam ex Chaldaica & Hebraica mixtam esse, rationes vero quas adfert aliud nihil probant quam Syriacam antiquam, sc. tempore Labanis & Hezechiæ, & ante captivitatem eandem fuisse cum Chaldaica, quod à nemine negatur. Syriacam vero Hierosolymitanam, ut & Antiochenam eandem cum Chaldaica esse quoad essentiam, ut ipse loquitur, & accidentaliter tantum ab ea differre, ut in vocum terminationibus & flexione, aliisque minutis negari non potest. Verissimum itaque est Chaldaicam & Syriacam unam & eandem esse linguam, & utroque nomine linguam utramque appellatam fuisse, longe ante Chaldæorum captivitatem, ideoque Syriacam non ortam esse post ipsorum reditum ex mixtura Chaldææ & Hebrææ, nec Syriacæ nomen Judæorum linguæ propriam fuisse post reditum, sed Chaldaicæ vel Syriacæ nomen generaliter tam Babyloniorum quam Judæorum linguæ adhibitum fuisse. Erat tamen lingua reducum Judæorum licet Chaldaica tamen Hebraicæ similior quam pura Chaldaica Babylonica. unde & Hebraica in Nov. Test. vocatur, etiamsi Chaldaica esset, & postea vocabulis multis Arabicis, Græcis, Romanis aliisque exoticis mixta & contaminata. Hinc etiam est quod Paraphrases lingua Hierosolymitana sive Judaica extantes vocantur Chaldaicæ.

3. Dialectus tamen Chaldaica quæ Antiochiæ & partibus vicinis in usu erat, specialiter Syriaca vocata est, unde communiter etiam versiones Scripturæ quæ apud Christianos Antiochenos habentur, Syriacæ dicuntur. Triplicem enim constituunt Chaldaicæ vel Syriacæ linguæ Dialectum, 1 Babylonicam omnium purissimam in qua edoctus erat Daniel, item Esdras, qui capita quædam in suis libris stilo hoc purissimo exarata reliquerunt. Fundamentum enim, ut loquitur Buxt. ad Gram Chald Syriacam, hujus linguæ ponendum in Daniele & Esdra; *In his enim purissimus & elegantissimus linguæ nitor, ut tunc in florentissimo Babyloniæ regno excolebatur, vivide perspicitur.* 2. Hierosolymitanam sive Judaicam, qua Judæi reduces usi sunt, quæ Hierosolymitana dicta est ab urbe Regionis Metropoli; hæc multo purior erat Esdræ temporibus licet Hebraicæ attemperata. postea ex variarum nationum quibus serviebant Judæi confluxu, magis mixta & corrupta & à pura Chaldaica magis paulatim deflexit. Hæc erat Christi & Apostolorum vernacula. Hujus etiam variæ erant Dialecti eodem tempore, & singulis sæculis varii puritatis vel impuritatis gradus: nam progressu temporis magis semper inquinata fuit. Dialectus erant variæ, nam Galilæana ab Hierosolymitana discrepabat, unde ex Petri sermone colligebant ipsum esse Galilæum, magis enim rudis & agrestis erat sermo Galilæus, ut scribit doctiss. Buxtorf. Lex. Chald. Talmud. Rabb. voce גליל. In Hierosolymitana etiam varii erant gradus, ut ex Onkelosi & Jonathanis versionibus liquet, quæ multo puriores quam Hierosolymitana, vel Targum Hagiographorum; Talmud etiam Babylonicum à Judæis Babylonicis compositum non ita corruptum, ut Hierosolymitanum vel Rabbinorum posteriorum scripta.

4. Tertiam Antiochenam, Comagenam vel Maroniticam, quam Christiani sibi quasi propriam fecerunt, ut supra innuimus, quæ licet Syriacæ nomen specialiter obtinuerit, eadem tamen est lingua cum priori, à qua dialecto tantum differt, unde etiam est quod Palæstinam & Antiochenam sub una eademque dialecto complectatur Gregorius Abul Faraius apud D. Pocock. in notis ad Historiam Arabicam pag. 360, &c. *distinguitur* (lingua Syriaca) *in tres dialectos, quarum elegantissima est Aramæa, quæ est lingua incolarum Rohæ & Harran & Syriæ exterioris; proxima illi est Palæstina, quæ est ea qua utuntur Damasci & montis Libani, & reliquæ Syriæ interioris incolæ: at omnium impurissima Chaldaica Nabatæa, quæ est dialectus populi montium Assyriæ & pagorum Eraci.* Ubi videmus sub Dialecto Palæstinorum, etiam locorum adjacentium, Antiochenam, Damascenam, & Maronitarum in monte Libano comprehensam, quasi unam haberent omnes dialectum, licet inter illas discrimen aliquod sit. Syriacam itaque specialiter dictam & Chaldaicam unam & eandem linguam esse satis constat, de qua cum multos harum rerum peritissimos producere liceat unicum tantum adferam, virum merito suo in linguarum Orientalium cognitione celebrem Lud. de Dieu, cujus verba ascribere placuit Præfat. in comparat. trium linguarum; *Chaldaicam voco quæ in Daniele, Esra, & Targum Jonathanis, Onkeli & Josephi Caci continetur. A Syriaca eam distinguo, quia sic ab aliis fieri solet, & non raro phrasi & flectione ab ea differt, alioqui eandem esse linguam fateor Chaldaicam & Syriacam, quomodo & Daniel. 2. 4. Chaldæi dicuntur Regem* ארמית i. e. *Syriace allocuti, nec differat quicquam ab illa, nisi Judæi inter quos Daniel & Esras, in Babyloniam traducti de sua lingua Chaldaicæ miscuissent. Inde dialectus lingua Syriaca nata est, quam Chaldaicam dicimus, quia in Chaldæa nata, & inde Judæis reducibus in Palæstinam transvecta. Sed & hæc dialectus minus a Syriaca differret si punctatoribus placuisset, si enim pro* מַלְכְּהוֹן punctes מַלְכְּהוֹן *rex eorum* pro מַלְכְּוֹן

מלככון מַלְכְּכוֹן *rex vester, pro* מלכוהי מַלְכוֹהִי *reges ejus, pure erunt Syriaca.* מַלְכֵּיהּ *in Targum est rex ejus viri, ubi Jod, cum solæ consonantes scriberentur, notabat solummodo vocalem Tseri, quod si appositis vocalibus removeas Jod & scribas* מַלְכֵּהּ *jam vere Syriacum est, alioqui* מַלְכֵּיהּ *significat reges ejus, sim. quomodo si punctes* בְּרַגְלֵיהּ *pedibus suis, Dan. 7. 7. pure habes Syriacum; jam autem punctatur* בְּרַגְלַיהּ *& Masorethæ volunt* י *redundare, tum multum differt a Syriaco: Sic in verbis si pro* פִּקְדַת *legas* פִּקְדַת *præcepit illa, pro* פקדת פִּקְדֵת *præcepi ego, pro* אותב אוֹתֵב *collocavit, pro* מותבא מוֹתְבָא *sedes. sic cum literis servilibus pro* לֶאֱלָהָא, לאלהא *Deo, pro* וביומיהון וּבְיוֹמֵיהוֹן *& in diebus illorum, pro* וּמְהֵימַן, וּמְהֵימָן *& fidus, certe rursus habes Syriaca: talia infinita sunt.* Postea addit, *quod licet in Chaldaicis punctandi rationem quæ vulgo usitata est, præsertim quæ a doctiss. Buxtorf. Patre adhibita est, sequaur; palam tamen profitetur, vix quicquam in ea certum esse, & arbitrarium esse potius, atque ab Europæorum arbitrio magis, quam a certa ratione petitum.*

5. An vero Christo & Apostolis vernacula fuerit lingua Syriaca à quibusdam quæritur. Widmanstadius qui primus in Europa Nov. Test. Syriacum edidit, Præfat. dicit, *Hanc linguam Redemptoris nostri ortu, educatione, doctrina, miraculis, corporis & sanguinis sui confectione Eucharistica, ac patris etiam æterni voce bis cœlo ad eum emissa consecratam, & hac lingua scriptam esse antiquam versionem quam ipse edidit,* quamq; in Bibliis nostris cum veteri Test. Syriaco nos edimus. Cujus sententiæ plerique suffragantur, Masius, Bodericanus, Trostius, Tremelius, Buxt. &c. Non desunt tamen qui contendunt Syriacam versionem non esse in illa lingua conscriptam quæ Domino Salvatori vernacula fuit, vel saltem posterioribus temporibus illam factam fuisse, postquam mutata esset lingua illa Judæorum quæ Christi tempore erat vernacula: sic doctiss. noster Breerwodus de linguis & Religione cap. 10. Barth. Mayerus Philol. sacra lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. 2. Probat vero ille ex vocibus Syriacis ab Evangelistis retentis, quas notârunt Hieronymus & alii, quæ ab iis quæ in Test. Syriaco habentur differunt, vel consonis quibusdam, vel vocalibus, vel utrisque, ut ex sequentibus liquet, μαμμωνᾶ Marc. 7. 24. Syr. *Mamouna.* γαββαθᾶ Jo. 19. 13. *Gephiptho.* γολγοθᾶ Matth. 27. 23. *Gogaltho.* Ἀκέλδαμα Act. 1. 19. *Chakaldemo.* μαραναθὰ 1 Cor. 16. 22. *Moraneto.* Mayerus etiam eodem argumento utitur ex vocibus istis deducto, ut & ex nominibus propriis Ἰωσαφὰτ Matth. 1. 8. Ἰωσὴφ, Ἰωσίας v. 10. Ἰωρὰμ v. 8. pro quibus Syrus habet *Jauseph, Jusaphat, Jusia, Juram;* Syri enim vocali (*o*) carent, & pro eo utuntur (*u*) vel (*au:*) Chaldæi vero non aliter ac Hebræi יוֹסֵף *Joseph* dicunt, & sic in cæteris, ut ex Targumim apparet. Ex quibus infert Dialectum illam Comagenam quæ κατ' ἐξοχὴν Syriaca dicitur tempore Christi non fuisse vernaculam, sed potius illam Chaldaicam qua Onkelos & Jonathan suas Paraphrases exararunt. Jos. Scaliger Epist. lib. 4. Epist. 449. de hisce sic scribit; *Lingua Syriaca tam pro genere usurpatur quam pro specie, nam Chaldaica & Syriaca unius Syriacæ linguæ nomine comprehenduntur, ut apud Juris consultos Adoptio comprehendit species, Arrogationem & Adoptionem, Cognatio Agnationem & Cognationem) Igitur lingua Syriaca non solum dicitur ea qua Syri, sed etiam qua Chaldæi usi sunt, & in genere Judæis lingua dicitur Aram. --- Syriasmi multæ fuerunt propagines, sed illa omnium nobilissima Syriaca Dialectus qua Vet. & Nov. Test. conscriptum est, quæ & elegantissima & purissima. Tempore Christi ea in tractibus, Antiochiæ, Cœlosyriæ & Mesopotamiæ in usu erat. In Galilæa alia Dialectus, & in aliis partibus aliæ, quæ omnes uno nomine Aram comprehenduntur. Qui Apostolos ea usos dicunt, falluntur. Apostoli ad Judæos verba cum faciunt, Judaico Syriasmo, ad alias gentes alia Dialecto utebantur: nam lingua Christi Galilæa non eadem cum ea qua Maronitarum & Nestorianorum libri hactenus conscripti sunt.* Certe quo sermone conscriptæ erant Paraphrases Onkeli & Jonathanis, idem fuit Judæis vernaculus Christi tempore. Hæ vero stylo Chaldaico-Syro sunt contextæ, ergo hic fuit Judæis vernaculus. Jonathan enim erat Hillelis discipulus, qui floruit tempore Hyrcani & Herodis magni, Onkelos tempore ejusdem Hillelis factus erat Proselytus, ut supra ostendimus. Paulo itaque ante Christi tempora scripserunt hi duo Paraphrastæ, eo seculo quo Pharisæorum sectæ principes duo Hillel & Samma floruerunt, qui, ut testatur Hieronymus Ep. 8. *per traditiones suas & δευτερώσεις Legis præcepta dissipabant & maculabant.* Christum etiam constat in Cruce verba ex Psal. 22. non ut in Syriaca Nov. Test. versione extant, nec ut in Hebræo textu (ut Erasmus & Beza existimarunt) nec ut in Jos. Cæci Targ. quod hodie in Psalmos extat protulisse, sed sermone Hierosolymitano qui in Vulgari usu fuit. Verba enim ita in Syra versione exprimuntur ܐܝܠ ܐܝܠ ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܢܝ. In Paraphraste Chaldæo אלי אלי מטול שבקתני. In Hebræo autem אלי אלי למה עזבתני. Restat itaque ut lingua vulgari scripta fuerint. Hic vero non possum non ascribere magni Grotii verba in Matth. 27. 46. & Marc. 15. 34. de verbis hisce Christi & qua dialecto dicta erant. *Et hinc,* inquit, *& aliunde colligitur Christum neque veteri usum Hebræorum sermone, neque Syriaco, sed mixta dialecto quæ tum in Judæa vigebat.* * *Ea lingua quædam retinebat avitæ pronunciationis ut* ἠλὶ, אלי, *pro quo Syri dicere solent* אלהי. *Quædam cum Syris habebat communia ut* שבק *pro* עזב. *Eli à Christo pronunciatum ipse sonus ad Eliam proxime accedens evincit. Quare mihi persuadeo in Syriaca versione tum hic tum apud Marcum transpositas literas, & quod* אלי *scriptum fuerat mutatum in* איל, *inde nato errore quod* אלי *Syris esset incognita, quidam autem Syrorum deum* איל *appellarent;* Ἴλον *scribebat Philo Biblius ex Sanchuniathone. Sic apud Ezekielem, qui interdum* χαλδαΐζει, *31. 2. ubi nunc* אל *legimus libri Orientales Judæorum habebant* איל, *& ubi nunc est* אלי, *Ezek. 32. 21. iidem codices habebant* אילי. *Enimvero, ut dixi, a Syro non* איל *scriptum sed aut* אלי *aut certe* אילי *indicio est ipsius interpretatio quæ subjungitur apud Marcum, quæ est* אלהי *cum affixo primæ personæ. Marcum autem non* ἐλωΐ *scripsisse liquet, sed* ἠλὶ, *quod idem cum* ἠλὶ *prout citat Eusebius, ita ut omnia exemplaria non habuerint* ἐλωΐ. *Et licet apud Syrum Marc. 15. 34. sit* איל איל *haud dubium literæ transpositæ sunt, cum scribendum fuerit* אלי אלי. *Quod autem in tam multa exemplaria* ἐλωΐ *hoc loco penetraverit inde profectum arbitror, quod sicut Lucæ Evangelium initio maxime celebratum est per Ecclesias a Paulo fundatas, ita Marci per omnem Babyloniam* διασπορὰν *cui Petrus præfuerat, ac proinde descriptum ab hominibus Syrum sermonem callentibus quibus notius erat* אלהי *quam* ܐܝܠ. *Quod autem Latina quædam exemplaria hoc loco pro* lamma sabactani *habuerunt Hebraica* lamma azabtani, *si quid recte judico ab Hieronymi est manu, qui ipsa Psalmi verba hic ponenda existimavit.* Hactenus Grotius. Ex his viri longe doctissimi verbis colligitur Christum non usum esse idiomate Antiocheno, quod stricte Syriacum vocatur, nec Hebræo puro quod multis antea seculis vernaculum esse desierat, sed lingua vulgari, quæ Chaldaica & Hebraica quædam verba mixta habuit, quod & olim sentiebat Epiphanius Hæres. 69 dum scribit *Christum partim Hebraice partim Syriace ista verba protulisse.* Tota autem controversia facile dirimi potest concedendo dialectum Antiochenam, quæ Syriacæ nomen κατ' ἐξοχὴν jam obtinuit, & in qua scripta est versio Syriaca Christum usum non fuisse sed Targumica sive Chaldæo-Hierosolymitana, quæ tamen cum eadem esset lingua cum Syriaca, ut omnes uno ore affirmant, verissime dici posset Christo linguam Syriacam vernaculam fuisse, eamque sacro ore consecrasse; cum tam Antiochenum quam Hierosolymitanum idioma esset Chaldaicum sive Syriacum, ut qui Attice vel Ionice scripserunt dici possint Græce scripsisse, eo quod utraque dialectus sit Græca. Plura qui volet legat Geor. Amyræ præludium 3 Gram. Syr.

6. Licet vero ex dictis satis constet linguam Judaicam tempore Christi Syro-Chaldaicam fuisse, & ex Hebræa & Chaldæa mixtam, non vero pure Hebraicam, quum tamen S. Matthæi Evangelium & ad Hebræos Epistolam primo Hebraice conscripta fuisse testentur Veteres, & sæpius in Novo Testamento verba quædam occurrant, quæ ex Hebraico reddere videntur Evangelistæ, quasi Hebraica fuisset tunc temporis iis vernacula, & Paulus allocutus esse dicitur Judæos seditiosos lingua Hebraica Act. 21. pauca quædam adjicienda sunt. Scribit enim Hieron. Catal. Script. Eccl. *Matthæum Evangelium Christi propter eos qui ex Circumcisione in Christum crediderunt Hebraicis literis verbisque composuisse, quod in Eusebii Pamphili Martyris Bibliotheca Cæsariensi erat repositum, & quod sibi a Nazaræis qui in Berœa civitate Syriæ eo utebantur describendi facultatem obtinuit.* Hoc vero Comment. in Matth. 12. *Nazaræorum* sive *Hebionitarum Evangelium* appellat, & in cap. 6. *Evangelium secundum Hebræos.* Memorat etiam idem Hieronymus Catal. dicto, *Pantænum Philosophum a Demetrio Episcopo Alexandrino in Judæam missum reperisse Evangelium Matthæi Hebraicis literis scriptum, secundum quod Bartholomæus Apostolus fidem Christi inter Judæos plantaverat, hoc vero ipsum Alexandriam attulisse.* Idem affirmat Paulum Apostolum Hebræis Hebraice scripsisse. Origenes vero Judaico sermone Evangelium Matthæi, Nicephorus lib. 4. cap. 7. patrio sermone Pauli epist. ad Hebræos scriptam esse affirmant. Augustinus lib. 1, & 2. De consensu Evang. non pro certo affirmat lingua Hebræa Matthæum scripsisse, sed ita tantum perhiberi. In N. T. etiam sæpe verba quædam occurrunt quæ ab Evangelistis *Hebraica* vocantur, ut Joh, 9. 20 Titulus Cruci à Pilato appositus dicitur scriptus fuisse Ἑβραϊστὶ *Hebraice,* & Paulus Act. 21. 40. & 22. 2. τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ populum allocutus fuisse dicitur. Joh. 19. 13. legimus Christum adductum esse εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. Nic. Fullerus etiam Miscel. Sacr. l. 3. c. 20. in Nov. Test. linguam Aramæam sive Syram Hebræam dici scribit, licet de causa cur ita dicatur, viz. quia Hebræis vulgaris erat illius usus, sine causa dubitat. Dicendum itaque cum Widmanstadio haud esse probabile Bartholomæum Judæis Evangelium Hebræum attulisse quibus nulli usui esse poterat, cum ex Judæis pauci Hebræum callerent. Ad Indos vero Syriacam linguam ex Mesopotamia & vicinis regionibus promanasse magis credibile est, cum apud Christianorum reliquias qui in iis locis ultimo seculo reperti etiam Syriacam linguam cum religione Christiana servatam esse perhibent. Probabile itaque est Pantænum Syriacum Evangelium ex his oris non proprie Hebraicum retulisse. Hieronymus vero de hoc dubius erat, & fortasse Nazaræorum Evangelium quod Hebraicis literis & lingua exaratum fuit, nactus, credidit aliud præter hoc non extitisse. Hieronymum etiam linguam Syriacam ignorasse, cum Catalogum scripserat, hinc probat Widmanstadius loco dicto, quod Jacobum Nisibenæ Persarum urbis Episcopum, scriptorem Syrum, in linguam Græcam nondum conversum, & idcirco ipsi ignotum, in Catalogo suo prætermisit; nec Ephraimi & Archelai, Bardesanisque opera Syriaca legere potuit antequam Græce verterentur. Cum itaque linguæ istius notitiam nullam vel saltem parvam haberet, facile adduci potuit ut Nazaræorum Evangelium ipsius Matthæi esse existimaret. Hoc veró Widmanstadii responsum mihi non probatur: licet enim Hieronymus Syriacam linguam ignoraret Hebraicam tamen callebat; non potuit itaque pro Hebraico habere quod tale non erat. Addit vero illustris Grotius in Matth. cap. 17. Hieronymum dubitasse an illud Matthæi Hebræum esset illud ipsum quo suo tempore utebantur Nazaræi, quodque tum in Bibliotheca Cæsariensi tum Berœæ, tum alibi sua ætate extitisse memorat. Alibi etiam contra Pelagium affirmat scriptum fuisse Chaldæo & Syro sermone, sed Hebraicis literis, viz. idiomate Hierosolymitano, lingua ejus temporis. Per linguam Hebraicam itaque intelligit Hieronymus idioma Hierosolymitanum. Hoc vero Nazaræorum Berœæ habitantium tus Evangelium, quod à se consultum, translatumque in linguas alias narrat Hieronymus, omnino arbitratur Grotius ex ipso Matthæi codice fluxisse, de quo plura paulo infra. Per sermonem itaque Hebraicum in Nov. Test. clarum est Syriacum, sive Chaldæo-Hierosolymitanum intelligendum esse. Vide plura apud Widmanstadium, Præf. in Nov. Test. D. Grotium locis citatis, Mayer. Philol. Sacr. lib. 2. cap. 3.

7. De charactere vero qui hodie vocatur Syriacus cur utantur Syri Maronitæ diverso à Chaldæo illo Hierosolymitano, cum linguam utrique communem habeant, quæritur. Scaliger in annum Euseb. 1617. digressione de literis dicit Chaldæos suas literas à Phœniciis adumbrasse, per Chaldaicas vero literas, ut ibi se explicat, intelligit eas quibus, hodie Ecclesia Antiochena utitur, item Christiani Nestoriani & Maronitæ, qui (quemadmodum Græci & Latini) Literas habent duplices, majusculas quas *Capitales* vocant, & minusculas quas *Practicas* aut *Cursivas* dicimus qu

quæ ad celeritatem scribendi excogitatæ sunt: scribit etiam quod Capitales majusculæ Chaldaicæ ita expressæ sint ex Phœnicibus, ut negari non possit eas ex illis fluxisse, ut nostræ minusculæ à majusculis veteribus Romanis. Addit vero Arabes & Judæos suas hodiernas ex Chaldaicis depravasse, quod Chaldaicæ mediæ sint inter Phœnicias vel Judaicas, & Arabicas. Hæc Scaliger. Per Phœnicias intelligit Samaritanas quæ antiquæ Heb. erant ante Esdram apud Judæos usurpatæ. Et quidem majores Syriacas hodiernas, quas *Estrangelas* vocant Amyra & alii, quibus in librorum titulis & Inscriptionibus utuntur Syri, ut in libris ipsorum impressis & MS. videre licet, facile à Phœnicibus vel Samaritanis deduci posse sine magna mutatione non negarem, facilius tamen multo ab Heb. hodiernis sive Chald. deducuntur, cum quibus majorem similitudinem habere videntur quam cum Samaritanis, ita ut ab his potius quam illis deductas fuisse judicem, cum magna tamen in aliquibus variatione. Minusculas vero quibus communiter in libris impressis & MSS. utuntur, quasque cernere licet in Bibliis nostris, à majoribus illis derivatas esse manifestum est, ut cuique eas inter se conferenti liquido constare potest. Cur tamen Antiocheni hanc formam à Chaldaica & Judaica variantem introduxerint causam hanc reddidit Fabric. Boderianus Præf. ad Lexic. Syriacum, ut scilicet Antiocheni Christiani Evangelium quo ipsi utebantur ab illo Nazaræorum & Ebionitarum, de quo jam diximus, quodque literis Heb. sive Chald. exaratum erat, distinguerent, nihilque se commune cum illis Hæreticis habere testarentur; quæ quidem sententia probabilis est, cum ex simili causa ostendimus Esdram post reditum è Babylone dum sacra volumina recenseret characteres mutasse, (antiquo Hebraico quo utebantur Samaritani seu Cuthæi ipsis relicto) in Chaldaicum sive Assyriacum cui in Babylonia assueti erant, ne quid scilicet cum Cuthæis, quos inter Gentiles numerabant Judæi, commune haberent.

8. Quod ad utilitatem hujus linguæ spectat, præter ea quæ de Chaldaica Proleg. proxime præcedenti diximus hæc de Syriaca Antiochena addere licet; Quod in ea extat vetustissima translatio V.T. ex Heb. & N T. ex Græco, quæ omnes post Christum factas antiquitate superat. In hac lingua celebratur sacra per maximam Orientis partem, multaque Veterum in Scripturas Commentaria aliaque monumenta scripta sunt, de quibus breviter. Habemus Syriace vetustissimam translationem tam Vet. quam N. T. ut enim Judæi habent suas Chaldaicas Paraphrases V. T. sic Christianis non deest sua Chaldaica versio tam Veteris quam Novi, de qua videndum. I. Quando edita fuerit. II. Quando facta. III. Quotuplex sit. IV. Quis ejus usus. I. Primus qui N. T. Syriacis typis edidit erat Joh. Albertus Widmanstadius JC. & provinciæ Austriæ Orient. Cancellarius, auspiciis Ferdinandi Imperatoris, Viennæ anno 1555, vir linguarum Orientalium peritus. Cum enim quidam Moses Meridinæus ex Mesopotamia Sacerdos ab Ignatio Patriarcha Jacobitarū Antiocheno tum ob alias causas tum ut N.T. cujus exemplar MS. secum attulit arte Typographica (cujus usu in Oriente destituuntur) multiplicatum in usum Ecclesiarum suarum, quæ librorum inopia laborabant, reportaret, & frustra Venetiis ac Roma laborasset, neminemque qui opus hoc arduum & difficile aggredi vellet invenisset, tandem ad Widmanstadium profectus est qui jussu Imperatoris Ferdinandi illud typis nitidissimis imprimi curavit; primus certe liber qui excusus Characteribus Syriacis in Europa lucem viderit, cujus ad duo vetustissima exemplaria collati & impressi numerum magnum ad Patriarcham Antiochenum Christiani Regique muneris loco mitti curavit Ferdinandus Imperator religiosus. Quamprimum vero in lucem prodiit, summo doctorum applausu tanquam [illegible] divinum & magnus Orientis thesaurus approbatus, variis formis, variisque locis, & à variis Latinitate donatus, ut per Immanuelem Tremellium, Fabricium Boderianum, Trostium, Characteribus Syriacis & Hebraicis cum punctis & sine punctis sæpe cusus & recusus est. Post Nov. Testamentum Psalmos etiam edidit sine punctis Erpenius, cum punctis Gab. Sionita, ejusdem versionis quæ in Bibliis Paris. & in nostris exhibetur, viz. antiquæ sive simplicis, in cujus editione habuimus præter impressum Psalmorum Parisiense exemplar aliud MS. Rev. Usserii duo quoque Pocockiana, unum Jacobitarum alterum Nestorianorum, quæ cum priori conveniunt. II. Cum Novo Testamento habuerunt etiam Syri & Vetus Syriace versum ejusdem cum Novo antiquitatis, quod licet in privatorum quorundam bibliothecis Europæis extaret MS. typis tamen primum edidit Michael de Jay in splendido suo opere Heptaglotto Parisiensi, usus præcipue in hac re opera clarissimi viri Gabrielis Sionitæ Maronitæ S. T. D. qui primus illud punctavit, & Latinam ejusdem interpretationem adjunxit, antea enim MS. omnia punctis vocalibus vel prorsus destituta erant, vel si in una dictione punctum aliquod vocale notatum esset in alia erat omissum, prout in exemplaribus MSS. hodie videmus, una etiam ejusdem dictionis syllaba aliquando notata alia nuda erat, ita ut à Lectore ex usu vel analogia Grammatica quæ deerant essent supplenda. Sciendum enim secundum Sionitam & alios apud Syros antiquitus ܐ ܘ ܝ omnium vocalium vicem supplevisse, vel, ut Arabes antiqui, ad tollendum ambiguitatem unicum punctum illos usurpasse, quod supra literam a, o, & u, breve, infra e, sub Jud i longum, sub Vau u longum denotavit. Recentiores duabus utuntur vocalium figuris, una semipunctorum, altera notarum Græcis vocalibus, è quibus desumptæ sunt, similium. Semipuncta eundem situm perpetuo servant, aliæ notæ ad libitum incerta sede vagantur. Quod etiam antiquitus Syri puncta vocalia ignorabant patet ex Elia in Mas. Hammas. Præfat. qui scribit, quod cum Romæ esset *ecce tres viri ex Regno Presbyt. Johannis* (intelligit Regem Abyss. qui vulgo, licet erronee *Presbyt. Johannes* vocatur) *quos Papa Leo X accersiverat, qui cognitionem habuerunt scripturæ ac linguæ Chaldæorum; lingua enim eorum vulgaris erat lingua Arabica, lingua autem propria in qua transcripti sunt ipsorum libri, in qua etiam habent totum Evangelium Christianorum, erat Chaldaica, quam etiam vocant Arameam, Babylonicam, Assyriacam, Chaldaicam, Syriacam, Targumicam. Papa eos advocaverat ut ex eorum libris codicem Evangelii Latina lingua conscriptum castigaret. Eo tempore vidi Psalterium in manibus eorum Syriace scriptum & Syriace explicatum*, i.e. *scriptum literis Syriacis, quarum pronunciatio & forma valde erat affinis linguæ Hebrææ, quumque viderem quod legerint sine punctis interrogavi eos, dicens, Anne habetis puncta aliqua signa vel indicia quæ sunt vobis loco vocalium? Respondebant se non habere, quia autem, inquiebant, exercitati sumus inde à pueritia nostra in hac lingua, idcirco eam absque punctis legere novimus.* Hæc vero editio Gab. Sionitæ licet merito ab omnibus suspicienda sit (præclaram enim utilissimamque operam virum magnum navasse omnibus tam linguarum quam Scripturæ studiosis, malevolus & maxime ingratus esset qui non agnosceret, imo immortales ipsi gratias ab omnibus deberi concedimus) negari tamen non potest multos & graves defectus ac nævos in Editione ista occurrere tam ex MSS. librorum, quibus usus est Sionita, lacunis, quas aliquando ex proprio ingenio non ex codice MS. supplevit, & aliquando ut invenit reliquit, quam ex operarum erratis quæ nimis frequenter occurrunt, tum ex Versione Lat. quæ cum Syr. ubique non exacte quadrat. Quæ omnia in Editione nostra supplere conati sumus, non ex propriis conjecturis sed secundum exemplaria MSS. quorum quædam antiquissima, reliqua ex authenticis apud Syros codicibus descripta sunt; unde non tantum infinita vocabula quæ vel deficiebant supplevimus vel quæ depravata erant restituimus, sed & in plurimis locis integros versiculos & Capita inseruimus, imo quosdam libros addidimus qui in Parisiens. non extabant, quique antehac in lucem non prodierant, cum Latinis suis interpretationibus, viz. librum Esther, totum librum Judith, lib. Tobiæ, Jeremiæ Epistolam, Baruch, historiam Susannæ, alteram Belis & Draconis, Canticum trium puerorum, cum Macchabæorum 2. & 3. quæ in nostris Lector inveniet. Exemplaria vero MSS. quibus usi sumus, duo nobis suppeditavit Reverendissimus Usserius, quorum unum solum Pentateuchum complectitur, liber venerandæ antiquitatis & accurate scriptus, aliud totum continebat Vet. Testamentum exceptis Psalmis (quos antea typis evulgaverat Sionita) quod magnis sumptibus ex Codice Patriarchæ Alexandrini transcribi curavit. Hoc vero cum Codice alio Manuscripto contulit vir doctus cum Parisiis agebat, & discrepantias quasdam in margine notavit. Aliud etiam accurate descriptum nobis commodavit vir clarissimus Edwardus Pocockius, linguarum Hebraicæ & Arabicæ Professor Oxon. celebris, in quo etiam omnes libri Vet. Testamenti. Tertium habuimus ex Bibliotheca publica Academiæ Cantabrigiensis, mancum vero; nam solummodo Prophetas majores & libros omnes qui vulgo Apocryphi dicuntur, nobis exhibuit; est tamen quantum conjicere licet omnium antiquissimum. Hæc vero omnia cum textu impresso conferri curavimus, & lectiones variantes colligi, quæ cum reliquis in Tomum ultimum rejiciuntur. Etsi vero omnium Versionum ad textum Hebraicum hæc Syriaca propius accedat; in quibusdam tamen hic illic observant quidam cum D. Hottingero Codicem Hebraicum istius Interpretis à nostro discrepare, aliquando cum LXX, aliquoties cum Samaritano convenire; Unde Bootius nec ex Syro ubique lectiones varias vult colligi, ut supra notavimus. Vide Genes. cap. 3. ver. 10 & c.4 v. 18. & c. 10. v. 7, 10. & c. 11. v. 10. & c. 14. v. 5. & c. 25. 3, 13, 14, 15. & c. 29. v. 32. & c. 40. v. 14, 36. & c. 31. v. 53. & c. 36. 4, 24. & c. 38. v. 1. & c. 41. v. 54. & c. 42. v. 15. & c. 47. v. 7. & c. 50. v. 10, 16 Exod. cap. 15. ver. 22. & c. 25. v. 33. Levit. cap. 1. ver. 46. Num. cap. 1. ver. 10, 14. & c. 2. v. 14, 20. & c. 3. v. 4. & c. 6. v. 25. & c. 7. v. 15, 42, 59. & c. 10. v. 33. & c. 21. v. 11, 15. Vide apud D. Hotting. plura ibid. de concordia Syri cum Græc. Chald. Vulg. Lat. Samarit. in Analectis de Heptaplis Parisiens.

3. Præter hanc Versionem Syriacam quam *Simplicem* & *Antiquam* appellant Maronitæ, qua sola in officiis Divinis publice utuntur, teste Gregor. Syro in lib. MS. Syriaco ubi Scholia habet in totum V. Test. aliam etiam habent recentiorem ex Græco expressum tam Vet. quam Nov. Test. de qua Andreas Masius Præfat. ad Josuam, & Arias Montanus admonitione ad Lectorem ante versionem Syriacam Nov. Test. Scribit quidem Masius se habuisse varios libros Syriacos V. Testamenti, viz. Josuæ, Regum, Chron. Esdr. Esth. Jud. Tobiæ, & Deuteronomii, qui supra 1000 ab hinc annos conscripti sunt Alexandriæ, sed ex Græca versione LXX, viz. ex Origenis Hexaplis emendatis & ab Eusebio collocatis in Bibliotheca Cæsareensi, in quibus diligentia incredibili omnes Asteriscos, Obelos, &c. insertos reperit, ut cum de LXX sinceritate supra egimus latius explicavimus. Arias Montanus (qui antiquam Editionem nunquam vidit) scribit, de V. T. libris Syriacis non adeo laborandum eò quod ex iis fragmentis quæ sibi videre contigit illam sacrorum librorum partem non ex Hebraica & primæva lingua sed ex Græca ab Origene permixta versione ad Syros esse translatam cognoverit. Quibus verbis duplicem errorem erravit vir alias doctissimus, tum quod non aliam habuisse Syros versionem scribat quam quæ ex Græco facta est, tum quod, ut magis deprimeret hanc versionem, dicat factam esse ex Græca ab Origene permixta versione, quorum neutrum verum esse satis probatum est: nam versionem habent ex Hebræo antiquissimam quam in his Bibliis exhibemus, & illa quam postea hauserunt ex Græco non erat ex mixta aliqua Editione sed ex ea quam in Origenis Hexaplis puram esse & genuinam omnes veteres, imo ipse Hieronymus, uno ore affirmarunt, ut latius alibi probatum, Proleg. de versione Græca § 6. Duplicis hujus versionis etiam meminit Gregorius ille Abul-Farajius à D. Pocockio citatus in dicta historia Arab. p. 184. cujus verba ita Latine reddit, viz. *Versio LXX illa est quam sequuntur apud nos docti, & Græcorum manibus teritur, aliarumque apud Christianos sectarum exceptis Syris & præcipue Orientalibus; siquidem exemplar ipsorum, quod simplex appellatur, quia qui illud elaborarunt de ornatu verborum soliciti non fuerunt, convenit cum exemplari Judæorum: at Syri Occidentales duas habent versiones, simplicem illam quæ è lingua Hebraica in Syriacam translata est post adventum Domini Christi tempore Addæi Apostoli, vel, juxta alios, ante eum tempore Salomonis filii David & Hirami; & alteram figuratam juxta LXX seniorum interpretationem è lingua Græca in Syriacam traductam longo post Salvatoris Incarnationem intervallo.* Nov. Testamentum

tum etiam habere Syros editionis recentioris constat tum ex Epistolis Judæ, 2 Petri, 2. & 3. Johannis, quas ex bibliotheca Bodleiana edidit D. Pocockius, tum ex Apocalypsi, quam ex bibliotheca Scaligerana deprompsit Lud. de Dieu, & ex historia de muliere adultera Joh. 8. quæ in antiqua editione non habentur sed ex posteriore adjecta sunt, tum ex exemplari altero Syriaco MS. Evangeliorum apud eundem D. Pocockium nondum edito, de quo in Præfat. ad editionem suam Epist. Syr. De quibus Epistolis à se editis hæc habemus ex Præfatione, *A quo aut quando in linguam Syriacam translata sunt hæ Epistolæ supra vires meas disquisitio est. Unum tantum monere licet, Dionysium quendam (ita se vocat) qui Commentariis Syriacis has una cum cæteris Canonicis & Actis Apost. & Apocalypsi illustravit, in Præfat. ad 2 Petri monere,* &c. ܐܓܪܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܕܦܛܪܘܣ. *Epistolam secundam Petri non fuisse versam in linguam Syram cum libris qui diebus antiquis redditi sunt, ideoque non inveniri nisi in translatione Thomæ Episcopi qui cognominatus est Heracleensis secundum nomen Heracleæ civitatis suæ. Quis fuerat Thomas iste vel qualis ejus versio compertum non habeo. Hoc scio, Verba quæ è textu eorum qui commentantur more adducit certo arguere eam ab hac nostra stylo multo discrepasse. Unum habet κριτήριον, cum noster interpres (quod & in libris olim a Clariss. Widmanstadio editis fieri solet) affixa nominibus suis annectat, iste per* ܕܝܠܗ *particulam (quod annon etiam in Apocalypsi ita se habeat videndum) efferat; idem sæpe factitatum in alia (quam mihi communicavit vir quidam doctissimus) 4 Evangeliorum versione, quam etsi cum illa quæ pridem doctorum manibus teritur non contendam adæquandam, neutiquam tamen contemnendam arbitror, Græcam certe magis κατὰ πόδα exprimere conatur; ea si è re tua videbitur (Deus modo otium & vitam suppeditaverit) uti aliquando lucem videat operam dabo. Hoc tandem censeo illam quam innuit Dionysius istam, nostram vero antiquam cæterorum librorum interpretationem stylo magis referre, quod ut dijudicare possis quæcunque ex interprete suo citavit Dionysius fideliter excerpsi, & in notis per literas S. A. (Syrum alterum denotantes) indicavi.*

De Apocalypsi Syriaca a Lud. de Dieu edita hæc inter alia apud illum legimus in Præf. *Conscriptus est* (codex quem secutus est) *manu eleganti & vere Syriaca, sed ab hoc nostro charactere satis discrepanti. Maronitarum manus esse videtur qua in scribendis Epistolis utuntur, ubi celeriores magis compactas & sæpe implexas sibi invicem literas adhibent. Vocales additas non invenimus nisi paucis in locis ubi expressas reperies. Versuum distinctiones proprie habet nullas, ut nec capitum, nisi quæ a Lectore quodam nescio quo nostris numeris adscripta sunt, Sententiarum tamen distinctiones habet varias, quarum quædam longiores aliæ breviores periodos discernere videntur, quas nos non gravate omisimus, &c. Esse hanc Syriacam a Græca translationem nullus dubito, & cuivis phrasin conferenti id facile liquebit, unde factum est cum Syri articulo emphatico careant qui Græcorum articulo præpositivo ὁ ἡ τὸ respondeat, quem Hebræi per suum* ה *exprimunt, felicissime hic noster potius quam ut emphasin articuli Græci omitteret pronomen tertiæ personæ* ܗܘ *vel* ܗܘ̣ *substituit, quæ alioqui proprie valent ἐκεῖνος vel αὐτὸς, in quo quidem noster hic libellus longe luxuriat magis quam qui antehac è N. Testamento editi fuerunt. Authorem versionis ignoramus, scriptoris vero nomen in calce libri reperimus, ubi se Casparum nuncupat natum* ܡܢ ܐܬܪܐ ܕܗܢܕܘ̈ܝܐ *tempus vero scriptionis subticet. Mirum sane cum N. Testamentum ab Ignatio Patriarcha Antiocheno per Mosen Meridinæum è Mesopotamia Sacerdotem in Occidentem mitteretur, in Syriam reportandum, imo in gratiam Syriacarum Ecclesiarum Viennæ anno 1555 imprimeretur, Apocalypsin una cum 2 Epist. Petri, secunda ac tertia Johannis, nec non Epistola Judæ defuisse; fortasse quod ut olim ita & tum apud omnes Orientis Ecclesias istæ S. Scripturarum partes communiter nondum receptæ essent; extitisse tamen certum est: sic enim Widmanstadius in editione Viennensi in Præf. ad Epistolas Canonicas quas ab ipso vulgatas habemus. Reliquæ,* inquit, *S. S. S. Petri, Johannis & Judæ Epistolæ una cum Apocalypsi etsi extent apud Syros tamen in exemplaribus quæ secuti sumus defuerunt.* Postea adjicit, *Mosen illum Meridinæum qui in Mesopotamiam abierat reversurum, & reliquas illas Epistolas cum Apocalypsi allaturum, & allatas fuisse licet hactenus non editas.* Possevinus in Apparatu dicit Epistolas illas cum Apocalypsi à Maronita acceptas per Balthasarem Etzelium Jesuitam Latinas factas esse, quas excepta Apoc. se vidisse L. de Dieu affirmat. *Et quod verba quædam citat Amyra Grammaticæ suæ p.241. ex Apoc.c.7 quæ in Apoc. a se edita c.7. v. 14 prorsus eodem modo se habent. Si autem suspicetur quis hos libros non factos esse Syriacos nisi postquam Maronitæ se Romano Pontifici subjecerunt, contrarium saltem de Apocal. inde constat, quod & à Græcis, quæ Pontificii sequuntur, exemplaribus, & à Vulg. Latina, quam illi authenticam fecerunt, passim multum abeat.* Postea multa subdit de punctandi ratione contra Tremellium & Boderianum.

14. Ex dictis liquet præter veterem & antiquam editionem Vet.& Nov. Testamenti alias dari, unam ex Græca Veteris, plures Novi; Restat ut quædam dicamus de Evangelio Hebraico secundum Matthæum, quod Syriacum fuisse, lingua Judæorum vernacula scriptum, licet charactere Hebræo, supra innuimus. De hoc inter alios Chamier. Tom.1. p.421. Mercerus in Notis ad Pagnini Thesaur. radice Ajin, & Præf. in versionem suam. Gomar. in Differt. de hoc Evangelio, p. 157. Hotting. Thes. Philol. l. 2. c. 1. Sect. 5. p. 518. Lud de Dieu in Matth. 1. 1. & 15. 17. Maldonatus in Matthæum, præcipuè H. Grotius in Matth. 1. ex quo quædam supra habuimus, quibus hæc hoc loco ex eodem subjicimus: *Evangelium suum S. Matthæum Hebraicè, i. Syriacè, scripsisse ita constanter apud veteres, quibus de hac re veritas melius quam nobis innotescere poterat, traditum est, ut nullus plane sit dubitandi locus: non enim audiendi sunt qui spurium esse volunt & Patres à Papia deceptos fuisse, nec minus certum est, illud quod a Munstero primum & a Mercero postea tersius editum est, non esse Matthæi sed a recentioribus quibusdam Judæis in Hebraicum sermonem conversum, quod adeo clarum est ut nullis indigeat argumentis. Sicut autem Marcus usus est Matthæi Hebræo, i. Syriaco codice, ita Marci libro Græco usus est ipse quisquis is fuerit, Matthæi interpres Græcus; nam quæ Marcus ex Matthæo descripserat, idem hic iisdem verbis posuit, nisi quod quædam a Marco Hebraico aut Chaldaico loquendi genere expressa propius ad Græci sermonis normam emollivit, de cujus versionis ab ipso Christianismi initio per Ecclesias receptæ autoritate ac fide dubitare nefas arbitror. At vetus illud Nazaræorum Berææ habitantium quod a se consultum translatumque fuisse tradit Hieronymus, arbitror omnino ex ipso Matthæi codice fluxisse, quod ab illis constantissime asseveratum fuisse tradit idem Hieronymus. Addit Epiphanius (sed quod non inspexisse apparet) fuisse penes ipsos Evangelium Matthæi plenissimum, quod aliis argumentis confirmatur. Nam Nazaræi illi erant progenies eorum qui primi in Palæstina Christi fidem erant amplexi, unde nomen Nazaræorum illis additur quia Christus Nazaræus vocabatur Act.25. 5. ut & illi qui lingua Græca Christum sunt amplexi dicti sunt Χριστιανοὶ Act. 11. 26. Addit Epiphanius hos Nazaræos fuisse propaginem eorum qui divinitus admoniti sunt Hierosolymis Pellam discedere obsidionis tempore. Quædam tamen a Matthæo non scripta, sed auditu percepta paulatim a Nazaræis assuta esse probabile est, unde diversitas inter ipsorum Hebraicum & nostrum Græcum, ut historia de Adultera Joh. 8. aliaque dicta Christi quæ apud Ignatium ad Smyrnæos, Hieronymum, Clementem per manus tradita, in Evangeliis tamen non scripta, ut illud Act.20.35. Ebionitæ etiam, quorum ut commune cum Nazaræis Evangelium citat Hieronymus, quædam teste Epiphanio detruncarunt ut Nazaræi addiderunt. Genealogiam enim Christi & historiam in Johanne ad Baptismum Christi a Johanne deleverunt, in hoc similes Marcionitis qui Evangelium Lucæ cum Catholicis commune habuerunt paucis mutatis, quæ Marcioni non arridebant. Nazaræi vero in hoc solo a reliquis Christianis discreparunt quod ritus Judaicos observabant ex antiqua consuetudine quam Apostoli pro tempore tolerarunt; unde ab Irenæo inter Hæreticos non numerantur.* Ex hjs & aliis concludit vir doctus Hebraicum illud Nazaræorum Evangelium, quod sæpe laudat Hieronymus, esse idem ac Ebionis sed, ut recte judicavit Gelasius, ab Ebione maculatum.

15. Ut vero de tempore & authoribus quando vel à quibus factæ fuerunt Versiones istæ dicamus, Veterem sive Simplicem Vet. Test. contendunt Syri factam ex parte, tempore Salomonis in gratiam Hirami Regis Tyri, viz. Pent. Jos. Jud. Ruth. Sam. Par. Prov. Cant. canticorum & Job. reliquos libros tam Veteris quam Novi conversos tempore Abgari Regis Syriæ, cura & solicitudine Thaddæi aliorumque Apostolorum. Sic Sionita Præf. in Psalm. Syr. ex Soadedo quodam Episcopo Hadethiensi antiquo apud Syros scriptore. Fatetur tamen ibidem Sionita quorundam Syrorum sententiam esse, Totam Vet. & Nov. Test. Versionem factam fuisse tempore S. Thaddæi (quem Addæum vocant) & Regis Abgari; priorem vero sententiam probabiliorem judicat, quæ mihi multo improbabilior videtur. Nam primo Tyri & Phœnices incolæ communem habebant cum Judæis linguam, Hebræam scilicet, ut supra ostendimus. Quorsum itaque Versionem desideraret Hiramus librorum in linguam sibi vernaculam cum iis eadem extarent. Si enim aliqua esset differentia inter Tyriorum linguam & Judæorum, Dialecto tantum discrepabant. Deinde nulla extabat versio librorum Vet. Testamenti ante natum Christum præter Græcam ... satis ni fallor suo loco planum fecimus, præter illas Jonathanis & Onkeli in Judæorum gratiam factas; nec aliarum ulla extat apud Judæos memoria: si hæc Tyriorum extitisset non esset tam altum de ea silentium apud antiquiores Judæorum scriptores quos latere non potuit; imo quantum de hac per Salomonem facta versione gloriarentur Judæi, qui qualibet capta occasione nihil non fingunt quod ad gentis suæ gloriam faciat. Præterea apud quosnam servata fuit hæc antiqua Salomonis versio? non apud Judæos qui eam non agnoscunt, nec apud Christianos, quorum nomen multis post seculis inauditum. An vero Tyriorum tanta esset cura de libris sacris Judæorum servandis? Tandem dialectus qua extant Biblia Syriaca aperte clamat multis seculis post Salomonis tempora hanc versionem ortam esse, imo post Christi tempora. Lingua enim Judæorum ut & Syrorum vicinorum erat pura Hebraica ante captivitatem Babylonicam, at hæc versio scripta est lingua ex Chaldæa & Hebræa mixta, quæ & Syriaca communiter dicta est, & Judæis circa Christi tempora vernacula fuit; imo una eademque dialecto omnes libri in hac versione Vet. & Nov. Test. scripti sunt, non quidem alii lingua Tyriorum sed omnes Syriaca quæ eadem est cum illa Judæorum. Vanissimum itaque est commentum de antiquitate tanta hujus versionis, nec quicquam valet probatio quam affert ex Ephes. 4. ubi Paulus verba hæc citat ex Psal. 60. *dona dedit hominibus* non secundum Hebræum, Græcum vel Latinum, sed secundum Syriacum exemplar ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ ܘܝܗܒ ܡܘ̈ܗܒܬܐ *& dedisti dona hominibus,* unde infert proculdubio Apostolum usum fuisse Syriaca versione quæ Apostolo antiquior erat. Sed proculdubio probabilius est ex Apostolo hæc verba transtulisse Syrum interpretem, non ex Syro Apostolum: verum hic Apostolum ut sæpius sensum non verba Hebraica vel Græca attendisse, & ad mysticum sensum de Christo verba traheret verbum לקח in dandi sensu sumpsit, quod non mirum, cum quæ dare volumus, accipimus ut demus, ut est videre Exod.25.2. & 1 Reg.17 10. quare & per ἐκβάλλειν vertitur Job 22. 22. Jer. 23. 30. & sic sumpto verbo, ב valebit *propter.* Optime autem Christo locus hic convenit qui à Patre dona accepit quæ hominibus dispertiretur. Haud itaque tantæ antiquitatis est hæc versio, nec ausim dicere à Marco factam, cùm multæ Nov. Test. partes post ipsius mortem scriptæ sint; obiit enim teste Hieronymo De script. Eccles. & aliis anno 8 Neronis. Apostolorum vero tempore, vel per quosdam ipsorum discipulos, vel, à viris Apostolicis factam esse, præter Maronitas & Syros, apud quos constans & non interrupta viget hæc traditio, testantur etiam viri docti, Widmanstadius, Tremellius, Trostius in Præfationibus, Gesnerus in Mithrid. p. 131. Ab Apostolorum aliquo factam haud facile concesserim, sic enim divinam & parem cum reliquis libris sacris haberet autoritatem, quod nemo hactenus affirmavit: ab Apostolicis vero viris factam concedo, quod præter traditionem generalem Ecclesiarum Orientalium, cui multum in hoc tribuendum, cum nulla ratio clara in contrarium ...

...rium affertur, etiam ex insitis argumentis probatur in ipsa versione quæ magnam ejus antiquitatem testantur. In antiqua enim editione non extant Epistolæ 2 Petri, 2. & 3. Johannis, Judæ, Apocalypsis, ut ex exemplari primo à Widmanstadio edito constat, & ex scriptoribus Syris, qui testantur has partes in antiqua editione non versas fuisse, ut ex verbis Thomæ Heracleensis quæ à D. Pocockio citata jam adduximus liquet, dum de 2 Petri dicit, non versam fuisse in linguam Syriacam cum libris qui diebus antiquis redditi sunt. unde collegi videtur factam esse antequam Canon librorum Nov. Test. communi Ecclesiarum consensu confirmatus esset, cum de his Epistolis & Apocalypsi certum sit apud antiquos dubitatum esse. De historia etiam Adulteræ quam nunc legimus Joh. 8. ut & de versiculo 1 Joh. 5. 7. qui adhuc in antiquis quibusdam Græcis exemplaribus non habetur, ut videre est in nostris lectionibus Græcis, olim disceptatum fuit, licet ex recentiori versione Syriaca, de qua jam diximus, in nostris libris suppleta sunt. Syri vero teste Gregorio Scholiaste Syro editionem Simplicem sive Antiquam tantum publice legunt, unde probabile est in exemplaribus ipsorum publicis adhuc deesse. Idem Gregorius affirmat Interpretes qui missi erant ab Adi Apostolo & Abgaro Rege Aurhi ad Palæstinam traduxisse Scripturam ab Hebraica in Syriacam. Verba ejus subjiciam,

ܡܙܡܘܪܐ ܕܥܣܪܐ ܥܠ ܥܬܝܪ̈ܐ ܕܒܥܡܐ ܕܡܥܠܒܝܢ ܗܘܘ ܠܡܣܟܢ̈ܐ
ܕܒܝܢܬܗܘܢ. ܝܘܢܝܐ ܕܝܢ ܕܝܐܦܣܠܡܐ. ܒܨܚܚܐ ܦܠܓܗ ܕܬܫ
ܬܫܥܐ. ܝܥܩܘܒ ܕܐܘܪܗܝ ܐܡܪ ܕܡܦܫܩܢ̈ܐ ܗܢܘܢ
ܕܐܫܬܕܪܘ ܡܢ ܐܕܝ ܫܠܝܚܐ ܘܐܒܓܪ ܡܠܟܐ ܕܐܘܪܗܝ
ܠܦܠܣܛܝܢܝ ܘܐܦܩܘ ܟܬܒܐ ܡܢ ܥܒܪܝܐ ܠܣܘܪܝܝܐ
ܟܕ ܒܬܪ ܦܣܘܩܐ ܗܘ ܕܢܕܥܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܕܒܢ̈ܝܢܫܐ ܐܢܘܢ܆
ܕܝܐܦܣܠܡܐ ܐܫܟܚܘ ܠܡܙܡܘܪܐ ܕܥܣܪܐ ܫܪܝܘ ܕܢܗܘܐ
ܗܘ ܕܡܢܗ. ܘܒܡܟܝܠ ܡܢ ܨܚܚ̈ܐ ܥܒܪ̈ܝܐ ܚܠܦ
ܕܝܐܦܣܠܡܐ ܥܒܕܝܢ ܣܪܛܐ܀

Psalmus decimus de divitibus in gente qui injuria afficiebant quos inter se habebant pauperes. Græce διάψαλμα *in exemplari manuscripto portio est Psalmi noni, Jacobus de Aurhi sic dicit, Interpretes illi qui missi erant ab Adi Apostolo & Abgaro Rege Aurhi ad Palæstinam, & traduxerunt Scripturam ab Hebraica ad Syriacam, quum post hanc sententiam,* Ut sciant Gentes se homines esse, διάψαλμα *invenissent, Psalmum decimum ab illo loco incepisse existimarunt, & in quibusdam exemplaribus Hebraicis semper pro* διάψαλμα *lineamentum ducitur.* In quanta vero existimatione erat hæc versio ostendit idem Scholiastes Syrus Psal. 15. quod licet Armeni è Græco transtulerint, cum Syriaco tamen postea contulerunt exemplar eorum, & illud singulis in locis cum Syriaco concordare fecerunt. Verba ejus sunt:

ܝܕܝܥܐ ܕܐܦܢ ܡܢ ܝܘܢܝܐ ܐܦܩܘ ܐܪ̈ܡܢܝܐ. ܐܠܐ ܥܡ ܣܘܪܝܝܐ ܠܒܬܪ
ܦܚܡܘ ܨܚܚܗܘܢ. ܘܥܒܕܘܗ ܕܢܫܘܐ ܒܟܠ ܕܘܟ.

Res nota est quod etiamsi è Græco transtulerunt Armeni, tamen cum Syriaco postea contulerunt exemplar eorum, & illud singulis in locis concordare fecerunt.

17. Versionem vero alteram quæ ex Græco Vet. Test. expressa est supra millenos annos factam esse supra ex Masio ostendimus, unde priorem illam longe antiquiorem fuisse credendum est. Imo quædam adhuc extant exemplaria Syriaca N. Test. supra millenos abhinc annos conscripta, quod nuper ex literis viri doctissimi Florentiæ commorantis accepi, qui in Bibliotheca Ducis Florentiæ affirmat se vidisse plures libros Syriacos Nov. Test. MSS. quorum quidam illam ætatem superant, et doctiss. Langium Danum, cum nuper Catalogum librorum MSS. Orientalium hujus Bibliothecæ conficeret, hæc inter alia annotasse & scripta reliquisse I. *Scamno* 1. *cod. numero* 40. *Evangelia* 4. *Syriace sine punctis vocalibus ante annos* 925. *scripta, nempe anno Alexandri* 1038. *i. juxta Epocham vulgarem Syrorum & Orientalium ad nostrum computum deductam anno Christi* 727. *Initio habetur Harmonia Evangelica Eusebii Pamphili: liber est in folio pergamenus. Eodem Scamno cod. num.* 56. *Evangelia* 4. *Syriace literis capitalibus & sine punctis vocalibus scripta ante annos* 1066. *anno nempe Alexandri* 807. *hoc est anno Christi* 586. *Habetur & in hoc codice Harmonia Evangelica Eusebii & Ammonis cum miniaturis (quæ etiam in codice superiore sunt) picturisq; historiarum Vet. & Nov. Test. Hic codex vere inæstimabilis est, scriptus nitidissime & optime conservatus; unum tantum in principio folium deest. Eodem Scamno cod. num.* 38. *Evangelia* 4. *Syriace maxima antiquitate, quippe iisdem literis quibus prima scripta, sed quia in fine desunt quædam de ætate MS. nihil certo affirmare possum.* Hactenus Langius. Præterea ex lectionibus variis Keri & Ketib à Masorethis annotatis plane constat ante illorum tempora confectam esse Vet. Test. versionem, cum illas plane negligat hic Syrus interpres, & aliquando τὸ Keri aliquando τὸ Ketib sequatur, prout in codice suo legerat, cum Judæi semper τὸ Keri legendum volunt. Contra hæc objiciunt quidam verba Syriaca quæ in Nov. Test. Græco exprimit Evangelista à Syriacis hujus versionis differre, ut in μαμμωνᾶ & ܡܡܘܢܐ γολγοθᾶ ܓܓܘܠܬܐ &c. videmus. Unde asserunt scriptam esse hanc versionem longiore post Apostolos intervallo, quo mutatio tanta linguæ Syriacæ fieri posset. Ad hoc supra responsum dedimus, viz. Versionem hanc non scriptam fuisse dialecto Hierosolymitana sed Antiochena, unde hæc diversitas oriri potuit. II. Objiciunt Bellar. De verbo Dei & alii nullam fieri hujus Versionis mentionem apud antiquos Patres & scriptores Ecclesiasticos qui in regionibus Orientalibus vixerunt, & scripta varia reliquerunt, & qui omnes Scripturæ Versiones & Editiones diligenter conquisiverunt. Ad hoc vero respondeo, eodem argumento probarent Targumim Chaldaica non circa Christi tempora extitisse quia eorum nullus veterum meminit, nec Origenes nec ipse Hieronymus, ad quod argumentum supra respondimus; addo etiam veteres Scriptores Græcos & Latinos quorum monumenta ad nos venerunt Syriacam linguam ignorasse, nec multum necessariam duxisse linguarum Orientalium cognitionem. Hieronymum linguæ Syriacæ ignarum fuisse ex Gennadio refert Widmanstadius, quod in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum Jacobum Nisibenæ civitatis Episcopum, scriptorem Syrum egregium, prætermiserit, quia scilicet in linguam Græcam nondum erat conversus, ut jam diximus. Observat tamen G. Amyra Præludio 4. ex Hieronymi Catalogo obscuram fieri mentionem versionis Syriacæ in eodem Catalogo cum de Ephremo Edessenæ Ecclesiæ Diacono dicit quod *ad tantam venit claritudinem ut post lectionem Scripturarum* (i. lingua Syriaca editarum) *publice in quibusdam Ecclesiis ejus scripta* (ut nunc etiam, maxime apud Maronitas in Officiis divinis) *recitentur.* Quicquid vero sit de hoc Hieronymi testimonio, certum est Syriacæ versionis apud multos veterum Græcorum & Latinorum fieri mentionem. Basilius magnus Hom. 1. in Hexam. ad Gen. 1. 2. ex Syro interprete vim vocis מרחפת exponit, quem locum supra adduximus. Ambros. Hexam. l. 1. c. 8. in eundem locum citat Syrum his Verbis, *Denique Syrus qui vicinus Hebræo est & sermone consonat & in plerisque congruit sic habet,* ET SPIRITUS DEI FOVEBAT AQUAS. Procopius in Exod 22. memorat Syrum vertisse *excutite, vacuifacite,* συνδάσατε. Theodoretus in cap. 3. Jonæ Syros codices citat, ut & in Psal. 104, 113, 116. Chrysostomus in Psal. 94. & Heb. 11. Syri codicis etiam meminit S. Augustinus De civitate Dei l. 15. c. 13. ubi scribit, errorem de annis Mathusalem non omnes codices invasisse, sed quod in tribus Græcis, uno Syro, & uno Latino ipse recte descriptos invenisset. Ad hæc sæpissime τοῦ Σύρου mentionem habemus in antiquissimis Scholiis Græcis quæ ad editionem Romanam ut & nostram LXX Interp. annotantur, ubi legi possunt, ut Gen. 4. 11. & 11. 3. Exod. 1. 13. Sæpe etiam in iisdem Scholiis ex antiquis Scriptoribus citatur Syrus interpres, ex Diodoro Gen. 27. 29 & 32. 2. Eusebio Gen. 31. 7. Melitone Gen. 22. 13. aliisque, quorum loca plura collegit vir doctissimus D. Hottingerus Analect. 2. p. 106. &c. In antiquissimo codice MS. Card. Barberini Prophetarum minorum, ad cujus marginem annotantur ex ipsis Hexaplis Origenis, omnibusque versionibus Græcis LXX Aq. Symm. Theod. &c. variæ lectiones, invenio mentionem τοῦ Σύρου in Hos. 11. 4. ut ex ipsis lectionibus variis ex MS. descriptis & in ult. Tomo nostro impressis est videre. His etiam adjungere licet antiquos Scriptores Syros nec doctrina nec sanctitate Græcis inferiores, ut Jacobum Syrum qui Concilio Nicæno interfuit, qui in textum Syrum varia edidit commentaria, & alterum illum (ut Greg. Nyssen. in vita ejus) Magnum Ephremum qui universam S. Scripturam Syriace illustravit, & versionis Simplicis ex Hebræo meminit, quorum monumenta apud Syros extare & notissima esse affirmat Amyra Prælud. ult. cum apud Occidentalem Eccles. nihil fere eorum habeatur. Tandem Theodoretus l. 5. De curand. Græc. affect. dicit suo seculo sacros codices in omnes linguas traductos fuisse, quarum plures ibidem numerat. Omitto quæ antea adducta sunt de duplice editione Syra ex Greg. Arab. Scriptore & ex Soadedo Episc. Hadethensi, &c. Ex his plene ni fallor, constat quantum à vero aberrant qui asserere audent apud nullos Scriptores veteres versionis Syriacæ mentionem ullam fieri.

3. De versione Syriaca testatur Sionita, quod ut semper in summa veneratione & authoritate habita erat apud omnes populos qui Chaldaica sive Syriaca utuntur lingua, sic publice in omnibus eorum Ecclesiis antiquissimis, constitutis in Syria, Mesopotamia, Chaldæa, Ægypto, & denique in universis Orientis partibus dispersis ac disseminatis accepta & lecta fuit. Nec tantum in hac lingua Scripturas legunt sed & Liturgias & Officia divina celebrant, etiam iis in locis ubi lingua Syriaca hodie non est vernacula, licet ex Liturgiis ipsis & responsis populi longioribus satis constet Liturgias istas cum primo in usu esse cœperunt vulgo notas & intellectas fuisse. Affirmat quidem Genebrardus fidenter satis Chron. l. 3. ad annum Christi 32. omnes Orientales sacra sua lingua Hebræa celebrare, cum tamen nec rationem ullam nec Scriptoris unius autoritatem qua assertionem suam roboret adducit, unde quam à vero aliena sit hæc assertio satis constat, nisi per Hebræam intelligat Syriacam, vel Syro-Chaldæam, quam in Novo Testamento sæpius per Hebraicam intelligi ostendimus. Et licet ipsi daremus Apostolos qui, postquam Ecclesias plantarant, primas Liturgiarum formulas sine dubio instituerunt, primam Liturgiam inter Judæos conversos in ipsorum lingua vulgari instituisse, hæc tamen, ut ex supradictis patet, non erat Hebræa pura, sed Chaldaica vel Syriaca ex Chaldaica & Hebraica mixta & composita. Qui vero hac lingua sacra sua celebrant, ut à doctiss. Bretewoodo recensentur, sunt 1. Maronitæ in monte Libano, à Marone viro sancto ita dicti, prout ex Præfatione ritualis libri Maronitarum liquet, qui Monasterio amplissimo in monte Libano præpositus erat, non ab Hæretico Marone, prout affirmat Morinus lib. De Ordinationibus, Præfat. ad Ordinationes Maronitarum, & alibi. Habent isti Maronitæ Patriarcham, qui sedem Patriarchalem plerumque habet in monte Libano, aliquando in Tripoli; Scripturas vero & cultum publicum lingua Syriaca sive Maronitica celebrant, etiam postquam Pontifici Romano reconciliati sunt, & obedientiam ei præstiterunt, lingua scilicet quæ olim omnibus Vulgaris erat, & adhuc in vicis quibusdam & pagis per montem Libanum vernacula manet. Liturgias etiam habent Petri, Jacobi & Xysti teste Possevino Appar. Sacr. verbo Maronit. II. Nestoriani à Nestorio Hereresiarcha olim dicti, cujus tamen Hæreses hodie ejurasse videntur, qui magnam partem Orientis (licet cum Muhammedanis & paganis mixti) hodie occupant: nam præter regiones Babyloniæ, Assyriæ, Mesopotamiæ, Parthiæ & Mediæ in quibus frequentes degunt, etiam longe latéque ex parte Septentrionali ad Cathaiam, & ex Australi Indos versus propagantur. Patriarcham habent in urbe Muzal ad ripas Tigridis in Mesopotamia. III. Jacobitæ dicti à Jacobo Syro, qui magnus erat Eutychianorum hæresis propugnator circa annum Christi 530. cujus sectatores multi hodie conspiciuntur in Syriam, Cyprum, Mosopotamiam, Babyloniam, Palæstinam dispersi. Patriarcham habent, postquam ab Antiochena jurisdictione se subduxerunt, cujus sedes est in urbe Caramit, antiqua Mesopotamiæ metropoli, qui se Patriarcham Antiochenum vocat. Antiquam

vero

vero Eutychis hæresin de una in Christo natura abjecerunt, ut de iis testatur Vitriacus Hist. Orient. cap. 76. & ex confessionibus ipsorum, & in Bibliotheca Patrum liquet. Ab his missus erat Moses ille Meridinæus qui Syriacum Testamentum, typis impressum Viennæ, secum reportavit; ipsorumque Liturgiam habemus ex Syriaca in Latinam conversam opera Andr. Masii, quæ in Bibliotheca Patrum sub nomine Anaphoræ Basilii habetur. IV. Copti vel Coptitæ (qui in religione Jacobitæ) per Ægyptum in sacris linguam Syriacam usurpant, teste Botero & aliis. Post lectum vero Evangelium lingua Syriaca legunt idem Arabica, quæ hodie ipsis facta est vernacula. Liturgiam vero habent Severi Patriarchæ Alexandrini quæ ex Syriaca versa est per Fabricium Boderianum. Patriarcham Alexandrinum agnoscunt, cujus sedes est Cayri. V. Indi sive S. Thomæ Christiani, cujus prædicatione ad fidem dicuntur conversi: qui olim Patriarchæ Mozal in Ecclesiasticis subditi erant, postea suasu Portugallensium Pontifici Romano se subjecerunt, quem hodie agnoscunt, retentis antiquis ritibus & dogmatibus, postea vero etiam Romanos ritus ita amplexi sunt ut Liturgiam à Nestorianismo repurgatam adhuc in lingua Syriaca retineant, ut testantur Possevinus, Osorius,&c. Et ex ipsa Liturgia liquet, quæ in Bibliotheca Patrum habetur, quæ ex lingua Syriaca in Latinam versa esse ibidem affirmatur. VI. Hisce tandem addendi Christiani qui insulam Zocotoram extra sinum Arabicum inhabitant: utrum Jacobitæ sint an Nestoriani variant autores; hoc tamen certum est, ipsos obedientiam deferre Patriarchæ Mozal & cultum publicum habere lingua Chaldaica vel Syriaca. Ex hoc calculo liquet præcipuas per totum Orientem Christianorum Ecclesias, longe lateque propagatas, Scripturas & officia sacra lingua Syriaca legere & celebrare, unde magna utilitas linguæ hujus emergit, cum tot tantæque Ecclesiæ olim florentes, hodie vero sub Muhammedanorum tyrannide gementes, per totum Orientem hanc linguam in sacris retineant. Etsi vero olim in Hæreses misere prolapsi se à reliquis Ecclesiæ Catholicæ membris separarunt, unde justo Dei judicio sub Infidelium jugo oppressi serviunt, qui ipsis dominantur, ex continuis tamen calamitatibus edocti & sapientiores redditi, (est enim Schola Crucis Scola Lucis) tandem eorum misertus Deus misericordiarum pater eos ad rectam fidem sanamque mentem rejectis antiquis erroribus reduxit, ut ex eorum confessionibus per Masium ex Syriaca expressis, in Bibliotheca Patrum, cuique patet. Idem etiam ex Confessionibus Coptitarum, Indorum, reliquorumque Orientalium, Abyssinorum, Armenorum quæ apud Baronium,Damianum à Goes, Possevinum & alios extant,omnibus est videre.

Tandem ad usum linguæ Syriacæ deventum est ejusque utilitatem, quæ sane magna est; cum in hac antiquissima Bibliorum versiones extent, & tot Ecclesiarum Orientalium, quæ Europæas numero æquant, si non superant, sacra celebrentur, ipsorumque scripta & commentaria in hac lingua exarata sint.

I. Quod supra de Judæorum Paraphrasibus Chaldaicis diximus, multo magis de Chaldaica sive Syriaca Christianorum versione dicendum,maxime de antiqua sive simplice: ut in speculo faciem nativam textuum Originalium sine fuco ostendit, sic eorundem integritatem testimonio suo confirmat: Hebræum enim & Græcum κατὰ πόδα plerumque sequitur, quos magis exacte refert quam ulla ex vetustis translationibus: Ex hac enim Versione nullo negotio vanitas sententiæ eorum luce clarius ostenditur qui textus Originales corruptos esse clamitant, ita ut pro regula fidei & versionum norma haberi non possint. Consultantur loca in quibus Hebræum V. & Græcum Nov. Testamenti corruptos esse scribunt, & clare apparebit ex hac Versione ita lectum esse in Hebræis & Græcis codicibus Apostolorum temporibus, vel cum facta fuit hæc Versio, prout nos hodie legimus, (quod facile cuivis constare posset qui Biblia nostra legit, & textum cum versione hac conferet) Frustra D. Morinus. probare nititur post Christi & Apostolorum tempora ante & Hieronymum Hebraicos codices corruptos fuisse, cum contrarium ex hac versione liquido constet. Generaliter enim cum Heb. convenit, etiam ubi Vulg. Lat. vel aliæ Versiones ab Heb. discrepant, ut Gen. 3. 15. & 11. 12. Deut. 23. 17, 18. & 32. 42. aliisque locis pluribus. Quod plane ostendit Hebraicos codices ita olim habuisse cum facta erat hæc versio, etsi fortasse cum factæ erant versiones LXX vel Targumica, quidam codices, quos secuti sunt istarum versionum autores, aliter in istis locis legerunt. Imo ubi Judæi, (cum textus ob ambiguitatem varie legi posset) eam secuti sunt lectionem quæ Christianis minus favebat, ostendi potest ex hac versione olim Hebraicos codices sensu plane Christiano omnes legisse, ut in celebri illo loco, de quo sæpius diximus, Psal. 22. 17. ubi contendunt Judæi legendum esse כארי lectum fuisse olim כארו constat ex Syro, qui vertit ܒܙܥܘ *foderunt*. Cum vero ab Hebræo differt Syrus, cum aliis antiquis Versionibus convenit, ut Gen. 4. 8. convenit Syriaca cum Samaritana, Græca & Vulg. Lat. Exod. 12. 40. cum Græca, Samar. &. Arab. Deut. 27. ult. cum Samar. Gen. 6 3. & 8. 7. cum Vulg. Lat. &c. Hæc vero, ut supra diximus, cum aliis Versionibus harmonia non arguit Hebraici textus depravationem vel corruptionem, prout arguunt Epicurei & Athei, sed variantem tantum codicum antiquorum lectionem, viz. Interpretes illos aliter legisse in codicibus quos secuti sunt, idque in rebus levioribus quæ ad fidem & mores non spectant, quam legunt codices Hebræi hodierni, de quo supra plene disseruimus, varias vero codicum lectiones tam in Hebraicis quam Græcis voluminibus nemo est qui hodie negat, licet de numero variarum lectionum præsertim in Hebræo aliqua sit controversia; ut ex iis quæ superius à nobis dicta sunt plane apparet.

II. Ut textuum Originalium vestigiis pressius insistit Syrus interpres quam Versiones aliæ, sic ob linguæ affinitatem Hebræam magis emphatice & proprie exprimit. Habet enim Hebraica lingua præ aliis (ut in Prolegom. De lingua Hebraica ostensum est) idiotismos, proprietates & emphases suas, quas vix ulla alia plene exprimere & assequi potest; Syriaca vero vel Chaldaica præ aliis propius ad Hebræam accedit, ita ut à quibusdam tantum dialecto differre dicantur, Hoc agnovit Basilius Hexam. in verba Gen. 1. 2, *Spiritus Dei ferebatur super aquas*, ubi Syrus ut Hebr. vocem מְרַחֶפֶת exprimeret, eandem vocem forma Syriaca ܡܪܚܦܐ retinuit, i. *incubabat* sive *fovebat* ut avis supra pullos. Gen. 2. 7. Hebræum וייצר *plasmavit*, viz. ut figulus lutum fingit, exprimit per ܓܒܠ ejusdem significationis. Lev. 19. 26. Hebr. לא תנחשו *ne augurémini* Syrus emphatice exprimit cum vertit ܠܐ ܬܗܘܘܢ ܢܚܫܝܢ ܒܦܪܚܬܐ *ne auguremini per avem alatam* sive *aves*, quia per aves divinare est augurii species. Num. 5 18. Hebr. מים המאררים *aqua maledicentes*; Syrus usum istarum aquarum explicat dum vertit ܡܝܐ ܒܨܘܝܐ *aquæ scrutatrices*, &c. Non negandum tamen aliquando in versione Syriaca verba quædam deficere, ut Lev. 11. 10. Num. 9 6. aliquando redundare, ut Gen. 34. 15. Exod. 9. 28. Levit. 10. 1. illud fit ex librarii plerunque errore, hoc explanationis gratia paraphrastice.

N. Testamentum, quod Græco idiomate scriptum à viris quibus Syriacum erat vernaculum, Syriasmum passim sapit. Unde & Lud. de Dieu Præf. in Harm. trium linguarum affirmat Phrasium quæ passim in Novo Testamento occurrunt verum sensum vix aliunde quam ex Syriaco petendum esse. Phrasin enim Evangelistarum & Apostolorum Græcam esse nemo dixerit: & facilius foret Europæis Platonis & Aristotelis elegantiam imitari; quam Platoni & Aristoteli Novum Testamentum nobis interpretari; quia scilicet sancti viri Syriace conceperunt quæ Græce scripserunt, & linguæ vernaculæ emphasin peregrinis verbis indiderunt. Unde illud Georg. Amyræ ex Widmanstadio, Palæstinum illud dicendi genus in sacris libris quacunque lingua promulgatis implicatum insidet, ut Marcus Evangelista non magis Latine, vel Joannes & Lucas Græce scripsisse, quam vel P. Terentius Afer Comœdias ad Punicæ, vel Judæus Philo scripta sua ad Hebraicæ dictionis normam direxisse videantur. Præterea multa sunt verba pure Syriaca in Novo Testamento Græc. & Lat. relicta quæ sine Syriacæ cognitione explicari non possunt, ut Matth. 5. ܪܩܐ *raka*, de cujus significatione laborant interpretes linguæ Syriacæ ignari, cum apud Syros ܪܩܐ idem sit quod *homo vilis*, *contemptus*, *abjectus*, Math 6. ܡܡܘܢܐ *divitiæ*, c. 16. 17. ܒܪ ܝܘܢܐ *filius columbæ*. Marc. 7. 11. ܩܘܪܒܢܐ *oblatio*. Matth. 27. 46. ܫܒܩܬܢܝ *deseruisti me*. Marc. 3. 17. ܒܢܝ ܪܓܫܝ *filii tonitrui*. Marc 5. 41. ܛܠܝܬܐ ܩܘܡܝ *puella surge*. Act. 1. 19. ܚܩܠ ܕܡܐ ἀκελδαμα *ager sanguinis*. Plura talia occurrunt Act 5. 1. & 9. 36. Joh. 1. 47. 1 Cor. 16. 22, & alibi. Imo nomen Domini nostri Ἰησοῦς Syriacum est ܝܫܘܥ σωτὴρ, & nomen Messias quod Græci & Latini retinent est Syriacum ܡܫܝܚܐ *unctus* à ܡܫܚ *ungere*. Maximam itaque utilitatem hujus linguæ ex antiquissimis hisce Versionibus colligimus, quia cum ipsi N. Fœderis Scriptores hac lingua sibi vernacula primum Judæis & aliis circumvicinis populis cœlestia oracula promulgârint, & postea Græco idiomate conscripserint, Syriasmi tamen gustum ubique retinent. Imo ipsi Domino & Salvatori vernacula erat, quam una cum lacte materno suxit, in qua voluntatem Dei & expressa vitæ æternæ promissa unigenitus Dei filius orbi revelavit. Hanc sacro ore consecravit, in hac doctrinam Evangelicam tradidit, in hac Preces ad Patrem obtulit, mysteria mundo abscondita aperuit, Patris de cœlo vocem audivit, ita ut dicere possimus

Lingua hominum est lingua nobilitata Dei.

Et ut quidam cecinit de Syro lexicographo.

Nos docet hic unus Numinis ore loqui.

His accedit quod doctorum lingua inter Christianos per totum fere Orientem sit, ut ex Liturgiis & Officiis divinis constat, quæ, ut diximus, in hac lingua ubique fere peraguntur. Etsi vero hodie paucis circa montem Libanum oppidis vernacula sit, olim tamen antequam Muhammedana impietas Orientem invaserat, locis plurimis in usu populari fuit. Post Muhammedem quidem lingua Arabica in qua superstitionem suam exaravit, per ejus propagationem & Muhammedanorum victorias in locum Syriacæ aliarumque linguarum vernacularum introducta est, ut jam dicemus, ita tamen ut Syriacam prorsus eradicare non potuerit, sed sacra adhuc in hac celebrentur. Præter hæc multa Veterum scripta in scripturam Commentaria in hac lingua extant, ut magni Ephremi, Jacobi Syri aliorumque, quæ partim edita sunt partim in Bibliothecis delitescunt, teste Possevino in Appar. Georg. Amyra, Widmanstadio & aliis, nec tantum ad Theologiam sed ad Philosophiam, Mathematicam, Historiam omniumque artium & Scientiarum libros evolvendos plurimum conferre hujus linguæ scientiam apud ejus peritos ita liquido constat ut non necesse sit de ea plura adjicere.

PROLEG.

De Lingua Arabica, & Scripturæ Versionibus Arabicis.

PROLEG. XIV.

1. De Arabia Regione. 2. De lingua Arabica. 3. Ejus antiquitas. Quam antiqui Arabum Characteres. Muhammedes literas ignoravit. 4. Linguæ Arab. amplitudo. 5. Elegantia. 6. Copia, Emphasis, addiscendi facilitas. 7. Utilitas ad explicationem vocum Hebraicarum. 8. Ad ritus & ceremonias in Scripturis intelligendos. 9, 10. In Theologia. 11. Ad errores Muhammedanorum refutandos. 12. In aliis scientiis & facultatibus. 13. In Geographia, Historia, Poesi, Peregrinationibus. 14. De Academiis & Bibliothecis Arabum, librorum copia, &c. 15. De Scripturæ Versionibus Arabicis. Saadiæ totius Vet. Test. 16. De Pentateucho Maurorum per Erpenium edito. Et D. Pocockii exemplari Arab. lib. Regum. 17. De Versionibus Arabicis Christianorum, totius Scripturæ. De ea quæ extat in Bibliis Parisiensis. Non esse eandem quæ Hieronymi temporibus extitit. 18. Duplicem fuisse Versionem apud Christianos Arabicam. Unam Antiochenam sive Syriacam, alteram Alexandrinam sive Ægyptiacam. 19. De aliis Versionibus Pentateuchi. 20. De Versionibus Psalmorum. 21. De MS. Arab. Prophetarum Seldeniano. 22. De Versionibus Arab. Evangeliorum. 23. De reliquorum librorum Novi Test. Vers. Arab.

1. ARabiam nobilem Asiæ partem sinu Persico, mari Rubro & Indico fere circumseptam esse, nisi quod ejus pars Syriæ contigua eam Asiæ connectit, ex Geographia notum est. Olim Sabæa dicta à Sabi Chusi filio Chami nepote, ut quibusdam videtur. Alii probabilius à Seba vel Saba filio Joctanis vel Jectanis filii Heber, Schemi pronepotis, Sabæorum, qui postea Arabes dicti, originem ducunt, inter quos doctiss. Bochartus, Geogr. Sacr. l. 1. c. 15, 26. 30. ubi fuse ostendit contra veteres, qui statuunt Jectanis posteros sedes habuisse circa Cophetem amnem Indiæ, eorum plerosque in Arabiæ Felicis vel Aromatiferæ interiora secessum fecisse ibique habitasse, id quod ex hist. Sacr. Gen. 10. clare demonstratur. Dicit enim Moses eos habitasse *à Mesa quà venis Sephar montem Orientis.* Mesa autem vel Musa erat portus celeberrimus ad mare Rubrum, unde iter erat ad Sepharitas populos interioris Arabiæ, & Saphar erat eorum metropolis, ut ex Ptolemæi Tab. & Plinio l. 6 c. 23. patet. Inter eos constat Sabæos metropolim habuisse, nomine Saba vel Seba, ut Diodorus, Ptolemæus, aliique Scriptores antiquissimi tradunt, eandemque esse quam ab eo nomine vocant Strabo l. 16. Plin. &c. Mariaba vel Meriaba, quod à verbo רבה *rabba dominari* deducitur, unde nomen מרב quasi dominorum sedes sive metropolis, prout & Saba ex Arab. שבא vel سبا vel سبو derivatur, quod *eminere* significat, quia cum situ tum potentia & dignitate cæteris anteibant Sabæi. Unde à Geographo Arabe Clim. 2. part. 6. *Jactantia & superbia dicuntur Arabes alios excellere.* Hæc urbs, quæ non multo post Diluvium condita putatur à Saba Jectanis filio, aquis submersa est ex rupto aggere quem in medio civitatis extruxerunt, altum viginti ulnas, ad aquas excipiendas ut in regionem vicinam derivare possent ad libitum, unde incolas omnes, qui Homeritæ dicti, & cæteris omnibus superbiores erant, demersos, urbemque eversam narrat ibidem Geographus Arabs Nubiensis. Hic regnavit Regina illa quæ à longinquo venerat ad audiendam sapientiam Salomonis. Reges enim suos & Reginas semper habuerunt, nunquam aliorum jugo subditi, nec ab iis qui orbi dominabantur superati, adeo ut fœdera cum Romanis tanquam sociis inierint, ipsos nunquam ut Dominos agnoscebant. Dividitur communiter in tres partes, Felicem, ubi aurum, gemmæ & aromata, Petræam, & Desertam. Ipsi in 5 dispescunt, Titianam, Nagiedam, Higiazam, Aroudam & Jamanam, de quibus non est hujus loci dicere. Arabes dicti ab Arabia, hæc vero à regione in qua solitudines vastæ & campestria multa, quod Hebraicum ערב significat. Saraceni vero dicti non à *Sarah*, quod ab omnibus rejectum, nec à سرق *sarak furari*; quia fures, ut communis est opinio, quasi hoc nomine infamiam sibi crearent, sed ut multis ostendit Cl. Pocockius Specim. Arab. pag. 2, 3. à شرق *Sherkon oriens*, quia Arabes Orientales erant, præsertim Judæis. Unde Arabes Jer. 49. 28. בני קדם *filii Orientis.* Ut vero Sabæi & alii Jectanis posteri qui Amanitæ vel Homeritæ dicti, interioris Arabiæ partem, sc. Septentrionalem quam *Desertam* vocant, incolebant cum aliis Ismaelitæ, ab Ismaele Abrahami filio orti, qui & ab Hagar ejus ancilla Agareni vocantur, qui postquam Arabum linguam didicerant, nomen commune cum reliquis Jectanis posteris habuerunt, ita tamen ut hi se genuinos Arabes haberi velint عرب عربة quasi naturales & natos, reliquos vocarint عرب مستعربة vel عرب متعربة Arabes factos, ut & de Judæis legimus Esth. 8. 17 quosdam Judæos factos qui veris Judæis opponuntur.

2. Post linguarum divisionem per multa secula intra Arabiæ terminos detenta & conclusa est Arabum lingua; pura tamen & sine aliarum mixtura per annos propeter mille. Postea vero circa annum Christi 600. intra angustos istos limites coarctari dedignata ampliores sedes nacta est, cum paucis annis tertiam fere orbis veteris partem pervaserit, exorto impostore illo Muhammede, cujus doctrina, in Korano lingua sibi vernacula consignata paulo post totum invasit Orientem & Occidentis partem: hinc una cum religione & imperio Muhammedanorum longe lateque lingua Arabica in universam fere Asiam, magnam Africæ & Europæ partem propagata fuit, nulla post confusionem Babylonicam tantum terrarum tractum occupante. Nam spacio 60 ann. à Christianis eripuerunt Palæstinam, Syriam, Armeniam utramque, Asiam minorem, Persiam, Indiam, Ægyptum, Numidiam, Barbariam, Lusitaniam, Hispaniam, Italiæ partem, Siciliam, Candiam, Cyprum, &c.

3. Hanc Linguam vero commendant Antiquitas, Amplitudo, Elegantia, cum addiscendi facilitate & utilitate maxima. Inter antiquissimas merito refertur, utpote ex matricibus una, quæ post cladem Babylonicam, post tot seculorum decursus, salva & incorrupta permansit. Cum enim cuique genti in rebus suis, nisi contrarium ostendi potest, credendum sit, Arabum scriptores celeberrimi originem suam ad Jectanem Heberi filium referunt, quos producit doctiss. Bochartus part. 1. l. 2. c. 15. unde linguam suam aliunde non habuisse, sed à Jectane sine mutatione continuatam, credendum est, præsertim cum mixturam nullam aliarum Gentium cum ipsis factam tradant Historiæ, nec ab aliis victis victorum linguam addiscere coacti sint; quas causas esse potissimas mutationis linguarum docet experientia. Cum Hebræa etiam affinitas plane indicat ab ipsa ortam fuisse post linguarum divisionem. Unde Gesherus in Mithrid. pag. 93. excepta Hebraica & Chaldaica omnibus antiquiorem facit. Et Joseph. Scaliger Epist. ad Hubertum Arabismum priscum adhuc conservatum esse scribit, nec magis differre Arabismum vernaculum à prisco, quam Pictonismum ab aulicorum Gallorum sermone. Quod vero de linguæ Arabicæ antiquitate dixi, nolo de eorum literis & scriptura intelligi, quas multo recentiores esse ostendit D. Pocock. in notis ad Specim. Arab. pag. 154. 155, 156. Dialectos etiam inter eos plures fuisse probat pag. 150. diversa enim erat lingua qua locuti Hamyai & Arabes puri ab illa qua usi Koraishitæ, & in qua conscriptus est Alcoranus, qua locutum esse Ismaelem primùm volunt. Idem D. Pocockius etiam monet p. 153. quod de lingua tam late patente periisse aliquid nemo mirabitur qui quam nuperum sit apud illos scribendi inventum perpenderit, cujus primum inventorem ex Historico Ebn Chalican ostendit fuisse Moramerum filium Moræ Aubariensis, quod non multum ante ortum Muhammedanis contigit: Hoc vero intelligendum de Koraishitis aliisque Ismaemitarum tribubus, cum apud Hymarienses in confesso sit antea notam fuisse artem scribendi, characteres vero erant multum ab iis quibus Arabes utuntur diversi, quod genus scripturæ المسند *Almosnad* dixere, literis inter se implexis minimeque distinctis, quas vulgo discere non permittebant, nec cuipiam nisi post impetratam veniam iis uti. Scribit idem Ebn Chalecan cum primo evulgari cœperit Alcoranus non repertum in universa regione Yamani qui Arabice scribendi vel legendi peritus erat. Unde & Sharestanus celebris apud ipsos autor scribit ante Muhammedem duas sectas fuisse; *Populum libri*, qui literas norunt, viz. Christianos & Judæos, qui Medinam incolebant, & *Idiotas*, qui Meccam habitarunt & literas ignorarunt. Ipsum vero Muhammedem fuisse tum scribendi tum legendi ignarum omnes statuunt, unde ipsum vocant نبيا اميا *Nabeyan Ommian.* i. *Prophetam illiteratum*, pag. 156. Characteres vero à Moramero excogitati, & diu apud Arabes retenti, erant valde rudes, quales *Kufienses* vocant, quos in librorum titulis & lapidibus insculptos videre est: nec aliis descriptum olim Alcoranum testantur folia aliqua antiqua literis semiuncialibus in pergameno exarata, quæ doctissimus J. Gravius ex Ægypto secum attulit. Elegantiores istos quibus jam utuntur non nisi trecentis annis fere post Muhammedem ab Ebn Mulka concinnatos; deinde ab Ali Abu Bonah ad perfectionem perductos, testatur Historicus fide dignus Ebn Chalecan. Quod vero farta tecta servata sit hæc lingua Poesi Arab. ascribit idem doctiss. Pocockius, quod late probat ex eorum Scriptoribus. Fuerunt enim poemata eorum Arabibus Pandectæ, ultimus sapientiæ eorum terminus, *&c.* Sane ut apud Cambro-Britannos Bardi, apud Gallos & Britannos Druides ante literarum usum omnia antiqua Gentis monumenta carminibus tradidere, ita Poetæ apud Arabes, ut & apud Græcos, omnem eorum Theologiam & literaturam posteris traduxerunt. Nam inter cæteras Poeseos laudes hoc ponunt, quod linguæ conservatio & sermonis proprietas & elegantia ei debeatur. Unde poemata Arabibus Commentariorum vice, quorum beneficio imperturbata servabatur Genealogiarum series, ne oblivioni traderentur res gestæ memoria dignæ, & è quibus linguæ peritia hauriebatur, ut ex Ibn Phares apud Jollalodinum idem refert Pocockius Not. pag. 158. Antiquitatem etiam probat ipsa scriptura Vet. Test. quæ omnes qui extant libros antiquitate superat, in qua multæ voces Arabicæ repertæ, (ut postea ostendemus) præsertim in libris Poeticis, & inter hos in omnium antiquissimo Job, cujus historiam plerique ad tempora Mosis referunt, de quo testatur Hieronymus præf. ad Danielem, quod plurimam habet cum lingua Arabica societatem, unde Præf. in Job scribit, *Translationem suam nullum ex veteribus sequi interpretem, sed ex ipso Hebraico & Arabico sermone, & interdum Syro, nunc verba, nunc sensum, nunc utrumque resonare.*

4. Amplitudinem quod attinet, extra anni solisque vias super Garamantas & Indos protulit imperium, ut observat Erpenius. Per immensos enim terrarum tractus ita propagata est, ut hodie fere extremos Orientis & Occidentis terminos conjungat. Ubicunque enim Muhammedana superstitio pervenit, vel Muhammedanorum arma victricia gentes subjugarunt ibi lingua Arabica vel paulatim vernacula facta est, linguam nativam obliterando, vel pro doctorum lingua habita est, cum suum Alcoranum in alias linguas tranferri nefas putant Muhammedani, ne scilicet profanetur. Unde & preces & officia publica Arabice legunt, & in eadem jura reddunt provinciarum rectores. Habeo tamen Alcorani exemplar nitide descriptum cum versione interlineari Persica minio descripta, à Muhammedano proculdubio facta. Fortasse enim Persæ, qui à Turcis pro Hæreticis habiti, in hoc à majorum institutis recesserunt. Hinc omnium linguarum latissime propagata Græcam (quæ olim (ut hodie Sclavonica vel Illyrica) per Græcorum arma & artes terrarum magnam partem occupavit) multum superat; & non tantum per Anatoliam (licet cum Græca & Sclavonica permixta) & Armeniam, sed & in partibus Orientalibus Ciliciæ ultra fluvium Pyramum, ut & in Syria, Mesopotamia, Palæstina, Arabia, Ægypto, & inde per Afri-

cam ab Ægypto ad fretum Gaditanum, per totam Barbariam & per omnes terras quæ inter mare Mediterraneum & montem Atlantem interjacent (exceptis Maroccenſibus & quibuſdam in partibus interioribus incolis veteribus Africanis) facta eſt vulgaris & vernacula, aliquantum tamen corrupta & Dialectis varia, teſte doctiſs. Breerwoodo. Imo in Perſia & regno magni Mogul, Indiæ variis Provinciis, apud Japonenſes item, Chinenſes, Tartaros, Abyſſinos, omneſque fere inſulas Orientis, radices altas figit; ita ut, quod olim de Latina reſpectu Græcæ dictum erat, idem de Græca aliiſque omnibus præ Arabica dici poſſit, anguſtis limitibus comprehenſas eſſe; & iis curtam eſſe ſupellectilem. Ubi vernacula non eſt, in Scholis ut Latina & Græca apud nos à pueris addiſcitur, & pro eruditorum lingua habetur; nec tantum Chriſtiani qui inter Muhammedanos diſperſi vivunt, ſed & Judæi Samaritani & Pagani hac lingua utuntur. In hanc Scripturam ſacram tranſtulerunt tam Judæi quam Chriſtiani, & teſte Scaligero Epiſt. ad Hubertum 362. Syri Maronitæ Liturgias ſuas & Diurnalia duplici lingua legunt, Syriaca vetuſtiſſima & Arabica, quia Syriacam non niſi docti intelligunt, Arabicam vero habent vernaculam.

5. Elegantiam linguæ in verborum apta ſignificatione, copia, ſuavitate orationis elucere docet Erpenius Orat. 1. De lingua Arab. Gab. Sionita de moribus Orientalium cap. 13. & alii, quibus addere licet puritatem ab alienis mixturis liberam. Verborum copia tanta eſt ut & Græcam & Latinam ſuperet, quæ inopes præ hac videri poſſunt. Scribit Joſ. Scaliger Epiſt. dicta, Lexicon domeſticum à ſe compoſitum fuiſſe ex autoribus Arabicis quod ex viginti millibus vocum conſtabat, quarum radicales non poſſunt eſſe pauciores octo millibus, quem tamen numerum multo excedunt Lexica Arabica poſt Scaligerum edita Giggæi & Clariſs. Golii. Imo ipſe Scaliger Epiſt. 275. quæ eſt ad Martinum Lydium ſcribit ſe ex Arabicis autoribus collegiſſe 22000. vocabula, quorum themata ad minimum ſunt 4000, & addit, *Et cum hac copia quam inopes ſimus nos non fugit.* Cl. Pocockius etiam in dictis Notis p. 133. dicit Arabes immenſam ſuæ linguæ latitudinem prædicare, quam tantam eſſe volunt ut nullus niſi Spiritu Prophetico illuſtratus univerſum ejus ambitum comprehendat, nec quidquam eò unquam pervenerit, ut omnes ejus theſauros exhauriret.

6. Tanta copia alias linguas ſuperat ut unius rei appellationes variæ earumque explicationes voluminis integri materiam præbeant. Leonis nomina habent quingenta, Serpentis ducenta, mellis 80. de quibus integrum libellum ſcipſit Firauzabadius. Enſis vero appellationes teſtatur idem eſſe ſupra mille, quas in libro à ſe compoſito enumeravit. Emphaſis vero & apta vocum ſignificatio, rerum ipſarum naturam plene exprimentes, phraſes porro & formulæ tanta gratia & venuſtate pollent, ut Græcorum χάριτες cum his collatæ ἀχάριτες, & Latinorum gratiæ ingratæ videri poſſint. In hac tamen copia vocum compoſitionem non agnoſcit; omnia tamen linguarum aliarum compoſita plene exprimit; maxima conjugationum varietate, quibus ſignificationis vis multum variatur. Facilitas vero tanta eſt, teſte eodem Erpenio, (qui inter inſtauratores hujus linguæ in Europa merito primas tenet) ut ſi quis quotidie paucas horas ei impenderit, inter 4 vel 5 ſeptimanas linguæ fundamenta addiſcere poſſit, & brevi laudabiles progreſſus faciet: multo enim faciliorem vult eſſe Græca vel Latina, etiam Hebraica, cujus difficultates & anomalias & punctorum mutationes fere ignorat. Unde vix tot voces irregulares in univerſa hac lingua habentur quot in unico Vet. Teſt. libro. Adeò enim regularis eſt ut regulas habeat pleraſque tales, quæ omnium linguarum pauciſſimas habent exceptiones. Imo facilitas tanta ut ſine Magiſtro addiſci poſſit, Scaliger Epiſt. 361. ad Steph. Ubertum, *Quod unicum ſupererat mihi profugium eo uſus ſum, ut meipſo Magiſtro uterer, quandoquidem meliorem nanciſci non potui.* Idem habet Epiſt. 362. De his vero qui plura ſcire deſiderat, legat Erpenium aliosque qui hæc latius proſecuti ſunt. Accedimus ad utilitatem quæ ad ſcopum noſtrum maxime facit.

7. Utilitates longe maximæ ex multis conſpiciuntur, quæ apud Erpenium Orat. 1, & 2. De lingua Arab. præcipue vero apud Cl. Hottingerum in Analect. Diſſert. 2. de Heptapl. Pariſienſ. & Diſſert. 6. de uſu linguæ Arab. & D. Pocock. Specim. Hiſt. Arab. & alios fuſe recenſentur. Nos ſumma rerum capita perſtringemus. I. Etſi abſque cognitione linguæ Hebrææ, ut quibuſdam placet, Arabica addiſci poſſit, nemo tamen Hebrææ perfectionem ſine Arabica aſſequi poteſt, cum multæ voces in Scriptura Vet. reperiantur, quæ ab Arabicis lucem accipiunt, in quibus eædem radices. Lingua vero Hebræa licet olim vocabulis magis numeroſa, mutila tamen & exigua ſua parte in Vet. Teſt. tantum hodie extat, unde ex Arabica, quam integram habemus, ſuppleri & explicari debet. Multæ etiam radices Hebraicæ communes ſunt cum Arabicis; & vocabula Hebraica quæ ſemel vel bis occurrunt in Vet. Teſt. ex conſuetudine ſermonis Arabici exponenda eſſe ſtatuit inter alios Aben-Ezra Comment in Cant. canticorum. Unde ex Hebræorum ſcriptis conſtat (ut vere obſervavit Cl. Bochartus) quod Rabbini, cum iis aqua hæret, ad hanc linguam ut ad ſacram anchoram confugiant, & felicius textum Hebr. explicaſſent ſi Arabicæ peritiores fuiſſent. Hinc illud Kimchi Præfat. in lib. Rad. *apud Magiſtros habetur quod linguam didicerint ex lingua,* quod explicat de Hebraicarum vocum quarundam intelligentia ex Arabiſmo, ut Pſal. 54. 23. projice יהבך *onus tuum,* neſciebant quid per יהבך ſignificaretur donec ex Arabe mercatore audivifſent *cape* יהבך *onus tuum & impone Camelo.* Doctiſſimus Pocockius in Specim. Hiſt. Arab. Notis p. 203. ſcribit quod innumeris pene aliorum Scriptorum & non paucis Scripturæ teſtimoniis hoc confirmatur, & quod non ſolum Rabbini ſed & Chriſtiani doctores textum Hebræum ſæpe ex Arabiſmo explicant, unde hanc ſibi libertatem indulgendo illud Prov. 30. 31. אלקום ex Arabum dialecto mutuatum explicat per Arabicum الجموع *Rex quem ſequitur populus ſuus,* & p. 154-92. ubi illud Eſ 65. 11. מני quod interpretes multum vexavit, ex Arab. منا pro Idoli nomine explicat.

In Gen. 1. 1. tres voces notat Erpenius & alii quæ ab Arabica lucem accipiunt, אלהים *Deus* ab اله *coluit,* vel *adoravit,* שמים *cœlum* ab Arab. سمى *excellere* vel *eminere,* ארץ *terra* ab ارض *humile &* *depreſſum eſſe.* Amos 5. 25. vocem כיון Arabicam eſſe & *Saturnum* denotare ſtatuunt Kamius in Lexico, Aben-ezra & alii; maxime vero in libris Poeticis Arabiſmi occurrunt, præcipue in libro Jobi, quem *Arabum Theologum* vocat Bibliander, de quo Hier. Præf. teſtatur magnam habere cum Arabica lingua cognationem. Inſtantias varias collegit doctiſs. Hottingerus Theſaur. Philolog. l. 1. c. 1. ſect. 3. p. 506, &c. Job. 35. 16. כביר & 36. 31. מכביר, unde nomen כבר *magnus, multus,* vox quæ non alibi niſi in Jobo extat in V. Teſt. at apud : *fuit magnus,* vel potens Arabas frequentiſſimum eſt verbum جبر c. 41. 9. עטישה *ſternutatio* ab Arab. عطس *ſternutare;* verſ. 11: נחירים ſemel extra Jobum invenitur, at apud Arabes frequens; unde ex Arabica conſuetudine reddendum. Plurimas iſtiuſmodi voces obſervat idem vir doctiſſimus, & promiſit Bochartus ſe idem in libro Job facturum. Nec tantum voces ſed & phraſes Arabicas ibi eſt invenire, ut cap. 41. 24. Nec tantum in Vet. Teſtamento Hebraico ſed in N. Syriaco & Græco uſum habet Arabiſmus. Act. 13. 8. Ἐλύμας multi putant idem eſſe cum Arabico علم *ſciens.* Gal. 5. 12. in verſione Syriaca vox ܥܠܬܐ *occaſio* ab [illegible] Arabico علل *occaſionem præbui* deducunt. Matth. 9. שדים *dæmones* potius ab Arab. سدا quam ab שדד derivari vult Lud. de Dieu, qui quantam utilitatem in N. T. adfert Arabicæ linguæ cognitio in Notis ad N. T. oſtendit.

8. II. Rituum & Ceremoniarum frequens mentio in Scripturis, maxime in V. T. occurrit, quarum ratio non niſi ex Scriptorum Orientalium, maxime Arabicorum, libris peti poteſt, ut quod Ezech. 21. 21. legimus de rege Babyloniæ *ſtante in bivio ad divinandum per ſagittas,* explicat D. Pocockius Specim. dicto in Notis p. 328, &c. oſtendens apud Arabas in uſu fuiſſe hunc ritum ſuperſtitioſum divinandi per Sagittas, ejuſque veſtigia apud Muhammedanos hodie manere. D. Hottingerus Hiſt. Orient. l. 1. cap. 8. p. 197, &c. idem probat de ritibus quibuſdam in Lege Judæis prohibitis vel conceſſis, quos ex Sabæorum vel veterum Arabum, quorum inſtituta contraria erant, conſuetudine illuſtrat, ut ex Lev. 21. 1. Ne calvitium in capite ſuo decalvarent & barbæ extremitatem raderent, & inciſuram in carne ſua facerent. Cap. 11. 7. De non edenda carne ſuilla. Cap. 19. 26. & Deut. 18. 14. Contra magos, augures, incantatores. Cap. 17. 7. De ſacrificando שעירים *dæmonibus hircorum forma apparentibus.* Cap. 11. De carnibus animalium licitis, quas Sabæi prohibuerunt. De Phylacteriis Lev. 2. 13. De ſacrificiis ſale condiendis ſine melle & pane fermentato offerendis. De adorando verſus Occidentem. Exod. 28. 42. De Sacerdotum femoralibus tegendis cum offerrent, cum Arabes Veteres nudi ſacra ſua celebrarent. Lev. 11. 10. & 20. 3. De eſu ſanguinis prohibito, quem Sabæi edebant. Num. 28. 15. De Hirco in Novilunio offerendo. Deut. 22. 5. De muliere ut non induat veſtes viri. De non traducendis per ignem liberis. Levit. 19. 25. De comburendis trium annorum primorum frugibus: & aliis id genus. In quibus omnibus Sabæorum & Arabum Idololatrarum inſtitutis contraria præcepta Deum dediſſe, ne quid cum Idololatris commune haberet populus ſuus, ex Arabum aliorumque monimentis demonſtratur.

9. III. Maxima vero in Theologia utilitas exſurgit ex verſionibus Arabicis Vet. & Nov. Teſt. quarum quædam ſatis antiquæ, omneſque Scripturam ſatis illuſtrant, & ad ſenſum genuinum eruendum multum conferunt, ut qui eas cum textibus Originariis & aliis verſionibus antiquis in noſtris Bibliis conferre voluerit, vel Annotationes Lud. de Dieu perlegerit, plane perſpiciet, ut v. g. Matth. 6. 11. verba illa in Oratione Dominica τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον vertit Arabs ut Syrus حسبنا حاجتنا *panem neceſſitatis noſtræ.* Heb. 7. ubi Melchiſedec dicitur eſſe, *ſine patre & matre,* ita reddit, *cujus nec pater recenſetur nec mater.* Gal. 5. 6. ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη reddidit Arabs *fidei quæ per charitatem perficitur.* Infinita talia producere licet, ubi textus dubius, perplexus & difficilis multum illuſtratur.

10. Quarto uſus etiam linguæ Arabicæ in Theologia magnus eſt dum hiſtoriam Eccleſiaſticam tam Chriſtianorum quam Judæorum illuſtrat, Chaldæorum, Sabæorum & Orientalium dogmata explicat, multaque profert quæ ex Græcis & Latinis ſcriptoribus cognoſci non poſſunt. In Oriente reperiri omnia Chryſoſtomi opera Arabice teſtantur quidam, item Baſilium, Euſebium, Clementem Alexandrinum, ejuſque multa quæ in Græco deſiderantur. Imo Patres pene omnes Arabice in una Bibliotheca in Eccleſia Halebi cujuſdam extare probant ex oculato teſte qui iis uſus eſt, ut nil dicam de Canonibus Eccleſiæ Nicænæ quæ Arabice extant in Bibliotheca Oxonienſi. Hoc tantum monere libet, cautione & judicio opus eſſe in libris quibuſdam Arabicis perlegendis qui vel ſuppoſititii & ficti ad incautos decipiendos, vel falſo antiquitatis velo prætenſo multa falſa & inepta habent, & ad errores palliandos à quibuſdam eduntur, qualis eſt ille à viro ſane linguarum perito ſub Eutychii nomine Patriarchæ Alexandrini initio motuum noſtrorum editus, ut Eccleſiæ noſtræ politiam & regimen enervaret, ubi contra omnium Hiſtoriarum fidem affirmat nugivendulus & fictitius autor per ducentos annos poſt S. Marcum nullos fuiſſe Epiſcopos à Presbyteris diſtinctos in Ægypto, & Patriarcham Alexandrinum per Presbyteros electum & conſecratum fuiſſe, & per Presbyteros ſolos omnia peragi ſolita quæ poſtea per Epiſcopos tranſacta ſunt. Quænam vero fides fabuloſo iſti Scriptori (quiſquis fuerit) habenda ſit vel ex hoc patet, quod idem autor aſſerere non veretur mille Epiſcopos Concilio Nicæno interfuiſſe; cum ex omnibus Scriptoribus Græcis & Latinis, quorum multi eodem tempore vixerunt, quidam Concilio interfuerunt

…fuerunt, communi consensu testatissimum sit, Episcopos tantum 318. …fuisse. Hæc vero apponere placuit ut quamnam fidem mereatur istud …ptum constaret. Commentum vero illud de Presbyteris & Episcopis plene refutavit vir doctissimus Joh. Morinus libro de Ordinationibus …Exerc. 7. cap. 7. quem consulat qui plura desiderat.

11. V. Theologis etiam utilis est hujus linguæ scientia ad Muhamme…danorum errores detegendos & refutandos, & ut populi Orientales seducti & decepti ad Ecclesiam reducantur, quod fieri non potest sine illius linguæ cultu & scientia, quæ una est communionis nostræ cum istis gen…tibus instrumentum. Quomodo enim lucem iis qui in tenebris sedent præ…ferre possumus, vel errantes in viam revocare, quando linguæ ipsis fere omnibus in usu ignorantia laboramus? unde nec deliria & imposturas Pseudoprophetæ ipsis detegere, nec veram fidem ipsis lingua sua verna…cula proponere possumus. In hoc sane excusari non possunt Christiani …orumque Antistites quibus sanctissimæ istæ curæ non sunt cordi, quorum …incuria factum est, ut exiguam messem hactenus habuerit Christus in iis locis. In hoc sane laude digni illi qui improbo labore linguam om…nium difficillimam, Chinensem, didicerunt, ut in deviis errantes Chinenses, Japonenses, &c. in veram salutis viam ducerent.

12. Ut in Theologia sic in omnibus aliis scientiis & facultatibus insig…nem utilitatem adfert; In Philosophia, Historia, Jurisprudentia, Poesi, Philologia, maximam vero in Medicina, Geographia, Mathesi, in qui…bus varii extant libri, præter impressos, MSS. qui si ederentur multum inde lucis affulgeret. In Medicina autores habent celebres, quorum libri partim editi partim MSS. habentur; Avicennam, (qui vulgo Princeps vel Doctor primarius dicitur, qui decennis literas humaniores didicit, & ante annum 18 totam ἐγκυκλοπαιδείαν percurrerat, quo spatio ne unicam no…ctem integram dormiisse scribunt, & toto die studiis vacasse, nisi quod …cum nodus aliquis difficilis occurreret, ad templum se contulerit dubii ex…plicationem precibus à Deo petens) Mesuem, Rasin, Serapionem, quorum opera omnium teruntur manibus qui in hac arte clari evadunt. Trecentos alios magni nominis numerat Rasis in opere suo, quod الحاوي sive *con…tinens* dicitur, in Linguam Latinam olim verso. Sane ita exculta erat hæc …ars apud Arabes, ut scriptum reliquerit vir doctus neminem per transen…nam Medicinam aspexisse qui Arabicæ linguæ cognitionem artis illius pro…fessoribus necessariam esse non confiteatur. Summam vero artis Medicæ …peritiam attigisse Arabes Medicos vel inde colligere licet, quod in seipsis artis suæ experimentum dederint vitæ suæ prolongatione, cum alii ad 125, ut Avicenna, alii ad 130, ut Ibn Zoari, teste Averroe, alii ad 180, ut Coffus, teste Elmacino, vitam produxerint. Nec tantum in Galenica Medendi methodo, sed & in Chymica, quam in praxi plerique hodie cum altera jungunt, celebres extitere Arabes, ut liquet ex Ge…bere & aliis, ex quorum scriptis vulgo haud notis hodierni Chymico-Iatroi mysteria artis suæ præcipua hauserunt. In Mathematicis ita insignes fuere Arabes & tot ingenii sui reliquerunt monumenta, …ut cum Græcos, tum alias omnes nationes superare videantur, quorum integrum exhibet Catalogum Kirkerus in Suppl. Prodr. cap. 8.

13. In Geographia plurimos habent Arabes Ptolemæo accuratiores. Ismael Abulfeda in Syria Rex in opere suo nobili Geographico tre…centis abhinc annis scripto, quod Directorium Regionum vocavit & in plurium Bibliothecis habetur, triginta citat Geographicos authores A…rabes. Extat & Geographia Nubiensis Arab. & Latine à Gabriele Sionita edita, à doctis multum probata. Historias etiam habent, teste Erpenio, non tantum Græcorum & Romanorum, sed & Assyriorum, Chaldæo…rum, Persarum, Tartarorum, Judæorum, Ægyptiorum, Africanorum, &c. In Poesi vero tantum excelluerunt ut plures numeret Poetas Arabia quam omnes reliquæ nationes: Sexaginta numerat principes (ut affirmat Erpenius) sub quibus infiniti alii inferioris subsellii: & incredibilem esse eorum poesis suavitatem, elegantiam, harmoniam, &c. scripsit Leo Africanus. Doctiss. Poc. Spec. Hist. Arab. p. 157, 158, 159, &c. Poematis ipsorum linguæ conservationem adscribit cum literas ne…scirent: quæ reliquis præstantiora à Regibus inter κειμήλια reposita erant, unde 7 illa notissimæ famæ Poemata المعلقات *Almoulekat* dicta, quasi *appensa*, eo quod in templo Meccano honoris causa appensa fuisse feran…tur. Et de tribus, solenniter amicis gratulari solebant, sc. cum puer na…sceretur, cum poeta apud illos inclaresceret, & cum equa pullum gene…rosum peperisset. Prætereo alia, quantum in Philosophia naturali, in Moralibus, Politicis, Philologicis præstiterint. Grammaticos habue…runt Arabes diu ante Judæos, qui Grammaticas conficere cœpe…runt cum Arabes desierint. Tandem quantum facit ad peregrinationes hæc lingua, inde constat, quod hujus ope totum Orientem, magnam Africæ & Europæ partem peragrare quis poterit, ubi in regionibus mul…tis eam inveniet vernaculam; ubi vero non est vernacula, vix in ulla urbe, pago vel domo non inveniet unum vel alterum qui hanc non callet: unde Postell. de ling. 12. p. 83. *Amplectatur hoc linguæ beneficium, quo cum Mauro, Ægypto, Syro, Persa, Turca, Tartaro, Indo, & ut semel dicam, fere in toto terrarum orbe sine interprete conversari valeamus, quo optimos authores & disciplinas possimus nostris hominibus tradere, omnes Christianæ fidei hostes Scripturarum gladio confodere, eos ex ipsorum dogmatibus refellere, totius orbis commercio unius linguæ cognitione uti.*

14. Nec est quod miretur quis ipsos in artibus & scientiis tantos fecisse progressus, cum post ipsorum imperia dilatata multas habuerint Acade…mias, magnas Bibliothecas infinitis libris instructas, quodque annis abhinc …centis cum fœda apud Græcos & Latinos regnaret barbaries, apud Ara…bes omnium literarum studia exculta fuerint. Academias habuerunt plu…rimas, Marocum, Fessum, Septæ, Hobbedæ, Constantinæ, Tunetuni, Tri…poli, Alexandriæ, Alcairo, Basor & Cufa, in quibus millia studiosorum omnium facultatum. In Africa fuisse 50 Academias testatur Joh. Leo Africanus. Bibliothecas non tantum libris Arabicis instructissimas, sed & Græcorum & Latinorum libros Arabice traductos habuerunt; unde multi qui injuria temporum vel apud nos perierant, vel mutilati extant, integri servati sunt, inter quos Titi Livii opera, Pappi quosdam libros Mathematicos, Aristotelis, aliorumque quæ nobis perierunt, suppleri & instaurari posse affirmant. Jos. Scaliger Epist. 361 ad Steph. Ubertum; *Quicquid Latini scripserunt, postquam inscitiæ suæ monuit Arabum industria, id totum Arabicis acceptum referre debent, Philosophiam, Medicinam, Mathematicam. Nam nullum Græcum Scriptorem habemus, quem in Arabicam linguam prius, deinde ex Arabica in Latinam translatum non legerint.* Ptolomæi magnam Syntaxin prius ex Græca Arabicam, ex Arabica Latinam factam tractare cœperunt. Sic Euclides prius Arabice, deinde Latine conversus tamdiu inter nos obtinuit donec capta Constantinopli exules Græci nos relictis lacunis ad ipsos fontes convertere docuerunt. Typographicam quidam artem non permittunt Muhammedani, quam di…cunt causam esse divisionum & omnium Hæresium, libros tamen MSS. habent in omni scientiarum genere plurimos. In Bibliotheca Fessana scribunt libros fuisse 32000. In Bibliotheca Regis Mauritaniæ quam in suam Laurentianam transferri jussit Rex Hispaniarum anno Christi 1610. erant libri 7800. nec tantum apud Arabes sed etiam apud Christia…nos tum publice tum privatim Bibliothecæ extant innumeris libris Ara…bicis repletæ, ut Laurentiana illa in Escuriali, quarum Catalogum exhi…buit Rav. in specimine Alcorani; Lugdunensis quorum Catalogus extat; Bavarica, Vaticana, Mediolanensis, Palatina, Wittenbergensis, Hassiaca, Oxoniensis quam MSS. libris Orientalibus locupletavit Reverendissimus istius Academiæ Cancellarius, Guil. Laud. Archiepiscopus Cantuariensis, qui tantam librorum MSS. copiam ex omnibus mundi oris conquisitam, Hebr. Chald. Syr. Arabicorum, Persicorum, Armenorum, Ægyptiacorum, Chinensium, Turcicorum, &c. in Bibliothecam illam transferendam cura…vit, ut vel soli magnam Bibliothecam constituere possent. Non est itaque quod conqueri quis debeat de librorum Arabicorum paucitate, cum tot ubique extent, plurima etiam erecta sint τυπογραφικά, sive officinæ Ty…pographicæ tum Arabicæ, tum aliarum linguarum Orientalium Romæ, viz. Medicea, Mediolani Borrhomæa, Parisiis Savariana, & Vitreyana, Leydæ Raphelengiana & Erpenica, Londini nostra, ex quibus libri multi Arabici prodierunt, pluresque indies, bono cum Deo, prodituri. Stipendia publica in Academiis Professoribus linguæ Arabicæ à Regibus aliisque viris nobi…lissimis decreta, Parisiis, Romæ, Cantabrig. Oxon. Ante annos 300. in Concilio Viennensi sub Clem. 5. celebrato sancitum est Decretum de linguarum studiis inter quas Arabica nominatur, quod postea Martinus V. renovavit, cujus scopus primarius erat Muhumedis imposturas detegere & refutare.

15. Restat ut de versionibus Scripturæ MSS. vel impressis dicamus, & de exemplaribus in specie, quibus usi sumus in hac nostra Editione. I. In…ter Judæos transtulit totum vetus Testamentum in Arabicum idioma R. Saadias quem Gaon per excellentiam appellant. Gaones, i. e. *excel…lentes*, dicti erant Scholarum Babyloniæ Rectores, duravitque hæc dignitas Rabbinica quamdiu duraruntur Scholæ Babylonicæ, quibus deletis circa an…num Christi 1040 evanuit hæc dignitas, & posteri simpliciter Rabbini dicti sunt. Hic itaque Saadias Gaonum unus apud suos celeberrimus circa an…num Christi 900. Vetus Testamentum ex Hebræo in Arabicum, literis ve…ro Hebraicis, transtulit, in usum Judæorum qui longe lateque per imperia Saracenorum, qui per arma victricia Religionem & Linguam Arabicam ubique tunc temporis propagarant, dispersi vixerant. Hujus versionis pars tantum, sc. Pentateuchus, hactenus lucem vidit, quem typis edide…runt Judæi Constantinopoli centum abhinc annis in folio una cum textu Hebræo, Targum Onkelosi Chaldaico, & Jacobi Tusensis (Tawosi vulgo) Persico, literis tamen Hebraicis excuso. Hujus meminit Abenezra variis lo…cis, Gen. 2. Exod. 12. &c. legem dicit ipsum explicasse lingua Arabica & charactere Arabico, de cæteris Scripturæ libris, an eos transtulerit silet, ut & Gedalias, qui etiam legis tantum meminit. Doctissimus Erpenius Præfat. sua ad Arabicum Pentateuchum, Fabric. Boderianus Præfat. in Nov. Test. Syr. & D. Pocockius Spec. Arab. p. 365. affirmant ipsum totum Vetus Testamentum in sermonem transfudisse Arabicum, promisitque Erpenius, se totam editurum, quod antehac præstitisset, si Deo visum fuisset vitam ejus prolongare, at morte erepto immatura hactenus caremus illa ver…sione, excepto solo Pentateucho. Habet etiam D. Pocockius, prout mihi retulit, alios quosdam Vet. Test. libros præter Pentateuchum versionis Sa…adianæ. De hac versione notatur Saadiam sæpe Paraphrastem potius quam interpretem nudum agere, & à verbis & phrasibus Hebræis interdum lon…gius recedere, & in Pentateucho modo Onkelosum, modo 70 sequutum, modo ingenium suum, Judaicum sc. unde & ab Aben Ezra reprehenditur, Gen. 2. in translatione urbium, bestiarum, volatilium, lapidum, &c. in quibus reddendis (cum ipsis non sit vernacula lingua Hebr.) doctioribus Rabbinis aquam hærere constat. De hac vero versione, præsertim Penta…teuchi, qui plura volet legat luculentam D. Pocockii præfationem variis ejusdem lectionibus præfixam, Tomo nostro ultimo.

16. II. Præter versionem Saadiæ, habent etiam Judæi versionem Penta…teuchi Charactere Hebræo, in Mauritania olim editam, quam ex Bibliothe…ca Jos. Scaligeri characteribus Arabicis typis edidit Lugd. Batav. 1622. Er…penius. Scaliger in Testamento librum optimæ vocat notæ, & Saadiæ præfert Erp. loco cit. quod pressius verbis Hebraicis insistit & totidem fere Arabicis exprimit, locis quibusdam exceptis obscurioribus, in quibus à verbis nonnihil recedit, sed ita ut ad sensum magis inclinet eumque cla…rius exprimat. Hanc vero edidit Erpenius sine Lat. interpretatione, cujus rationem reddit quod cum ad verbum fere Hebræum exprimat, B. Ariæ Montani versio interlinearis vice translationis esse possit, quæ si alicubi ab ea discrepat, quod in locis quibusdam ambiguis & difficilioribus contin…git, illic se lector modice Arabismi peritus expediet, maxime adhibito Lex. Arab. quod si ipse Deus vitam concesserat editurus erat Erpenius, ipso vero defuncto, Lexicon Arabicum omnium absolutissimum edidit & eruditionis & virtutum hæres Clar. Golius, qui ipsi in munere successit, inter primarios hujus linguæ Professores merito numerandus.

De hac Versione observatur auctorem exemplari Hebræo à nostris co…dicibus alicubi diverso usum fuisse, quod ex quibusdam locis, Gen. 50. 19. Exod. 12. 8. & 23, 27. liquet, cum nimis rigide in Hebræis vocibus interdum exprimendis

exprimendis inhærere ut Exod. 29. 13. Gen. 46. 30. & 49 11. singularis tamen industriæ & judicii, & divinæ majestatis reverentiæ specimina sæpe exhibere, cum quæ Deo ἀνθρωποπαθῶς attribuuntur verbis commodissimis exprimat, ut cum ex Exodo 29. 45, 46 verba, *Habitavi in medio filiorum Israel*; ita reddit, *Habitare faciam splendorem meum in medio filiorum Israel.* Emphasim etiam verborum eleganter exprimit, ut cum nomen Dei Exod. 3. 3. *Ero qui ero*, interpretetur, *Æternus nunquam transibit*, vel *mutabitur*; & quod nomen אלהים cum pro *idolo* sumitur, semper per pluralem fœmininam exprimat ut Exod. 12. 12. de quibus aliisque vide D. Hotting. Thesaur. Philolog. lib. 1. cap. 3. Sect. 2.

III. Inter Versiones etiam Judæorum refert D. Pocock. libros Regum quos habet ipse Arabice MSS. auctor Judæus aliquis Anonymus, Saadiam non esse stylus indicat: Spec. Arab. 34. & 36. Interpres optimus cujus versionem Saadiæ præfert.

17. A Christianis vero versiones variæ Arabicæ factæ, aliæ totius scripturæ, aliæ quorundam librorum Scripturæ, sc. Psalmorum, Prophetarum, Evangeliorum, Epistolarum, & Apocalypsis, 1. Totius Scripturæ (exceptis quibusdam V. Testamenti, viz. libro Esther, Judith, Tobiæ, Mac. 2, & 3.) versio Arabica habetur in Bibliis Parisianis D. de Jay, in qua Vet. Test. partim ex Hebræo, partim ex Syra versione, partim ex LXX Græca traducta. De hac versione ita scripsit Erpenius (antequam edita fuerat) Præf. ad Pent. suum Arabicum; *Alia reperitur eorundem librorum translatio Arabica, elegans quidem & antiqua, apud Arabes Christianos nata, quam omnino opera pretium esset typis quoque excudi. Hujus exemplar extat in instructissima libris Orientalibus Bibliotheca viri nobilissimi D. Franc. Savari de Breves, Regis Christianissimi apud Turcarum Imperatorem Legati, inque ea vertenda in Latinum sermonem occupari nunc intelligo viros clariss. & Arabismi promotores non minus vigilantes quam doctos DD. Gabrielem Sionitam, & Johannem Hesronitam linguæ Arabicæ in Academia Parisiensi professores & Interpretes Regios, qui utinam eam quoque nobis dent Arabice: sic enim habere possemus quatuor elegantes & utiles Vet. Test. versiones Orientales, Chaldaicas inquam duas, Judaicam unam, alteram Christianam, & totidem ac similes Arabicas.* Si hucusque vixisset Erpenius voti sui compos fuisset: vidisset enim Arabicam hanc versionem Parisiis impressam & Londini recusam adjectis variis quæ in editione Parisiensi desiderantur. Dolendum vero est, quod de versionis hujus auctore ac tempore, à quo & quando facta fuerit, nec de ejus utilitate ac usu, vel de ejus collatione cum aliis codicibus quicquam dixerint, qui editioni Parisiensi præfuerunt, quod ex ipsorum dissidio ortum arbitror, unde abortum quendam passum est opus nobilissimum, multis desideratis quæ ad complementum ejus pertinebant: nam ex Epist. Valeriani de Flavigni Heb. ling. profess. Regii Lutetiæ quas contra editionem Jayanam edidit, constat inter alia luculentum tractatum de Arabicæ linguæ literis, punctis, versionibus, &c. à Gabriele Sionita paratū fuisse pro illa editione, quæ cum aliis istiusmodi Prolegomenis, &c. nusquam apparent. Hoc tantum nobis reliquit Sionita de hac versione Præfat. in Psalterium suum Syriacum quod editum erat Parisiis an. 1625. *Se adjecisse ad calcem istius operis Syriaci Psalmorum titulos Arabicos decerptos ex nobilissimo totius Vet. Testamenti exemplari in Ægypto exarato ab annis amplius 300. quo quidem una cum Versione Latina frueretur modo Christiana Resp. liberalitate illustrissimorum Ecclesiæ Gallicanæ Præsulum, nisi pecunias ab iis in Comitiis Blesensibus An. 1619. huic operi moliendo attributas, quidam avertissent, inque alios & forsitan proprios usus conjecissent.* Ex quibus constat exemplar suum Arabicum, cujus editionem tunc in animo habuit, quodque postea edidit impensis D. de Jay scriptum fuisse in Ægypto 300. abhinc annis: quando vero vel à quo adornata fuit, illa versio altum silet. In Præf. vero editionis Parisiensis dicit Præfationis auctor; *Hinc maximam mutuari commendationem versionem illam Arabicam, quod S. Hieronymi seculo quidam è sacris libris hac lingua scripti reperirentur, quorum auxilio librum Job in 700 ferme aut 800 versibus, ut ex præfixa libro Hieronymi Præfatione manifestum est, restituit:* quibus verbis Lectori insinuare velle videtur, eandem esse hanc versionem cum ea quæ Hieronymi ætate extabat. At primo non loquitur Hieronymus illo loco de versione aliqua Arabica, licet ejus verba primo aspectu tale quid innuere videntur (unde & me olim ita ea accepisse fateor;) loquitur enim, ut verba ejus penitius intuenti liquet, de translatione sua Latina quam ex Hebræo traduxerat, & hoc tantum innuit, in libro Job Hebraico vocabula multa Arabica occurrere, & hunc librum præ aliis Vet. Testamenti Arabismum sapere; quod verissimum est: multa enim verba observarunt docti in hoc libro quæ alias in Vet. Test. nunquam occurrunt, quæ ad Arabicam originem omnes referunt; nec ex hac Arabica versione versus vel στίχους potius 700 vel 800 restituit Hieronymus, licet exemplar aliquod mancum vel imperfectum nactus sit, cujus versiculos vel potius στίχους ex aliis codicibus vel versionibus supplevit vel perfecit; certum enim est exemplaria Græca versionis 70, de quibus loquitur Hieronymus integra tum extitisse, ut ex patrum & scriptorum veterum citationibus & commentariis, tum ex MSS. vetustissimis Græcis, Vaticano & nostro Alex. in quibus hic liber integer habetur, quorum utrumque Hieronymi ætatem attigit, manifestum est. Nec si Hieronymum de versione Arabica loqui concederemus, quæ ipsius ævo extitit (haud enim negamus, imo supra probavimus, scripturas hisce temporibus in Arabicam & alias omnes linguas celebriores conversas fuisse) haud tamen quam exhibent Biblia Parisiensia tantæ antiquitatis fuisse sequeretur, quam seculi multo posterioris esse facillime deprehenditur, idq; tum ex vocibus Arabicis quæ in Alcorano solo & ab Alcoranistis usurpantur, quæ in hac versione occurrunt, ut cum Mosen & Aharonem vocibus Alcorani موسي هارون *Musa* & *Haron* exprimit, Josua Exod. 33. 11. non per يهشوع ut Saadias & alii, sed more Alcorani per يوشع *Juscha* reddit: Tum ex versione Pentateuchi Saadiæ, facta, ut dixi, circa annum Christi 900, quam versionem vel eandem esse cum hac Parisiensi, ut existimat D Pocockius, vel ad eam proxime accedere, eamque in locis difficilibus exprimere, ut censet D. Hottingerus, manifesto liquet. Fatendum enim est Parisiensem cum Saadiæ ita convenire, ut quicquid difficile & obscurum sit in Pentateucho uterq; interpres iisdem verbis reddat; quæ à Saadia in Rabbinorum sensum torquentur, in Parisiensi ita se habent, uterque eodem modo propria nomina refert, quæ ab Aben-Ezra in Saadia reprehenduntur, ita in Parisiensi inveniuntur, textus difficiles iisdem verbis ambo explicant, imo loca in quibus exemplaria Heb. ab hodierno codice variasse videntur, ambo eodem modo legerint; quæ omnia variis exemplis illustrat D Hotting. Analect. Differt. 2. Ex quibus omnibus luce clarius constat vel unam & eandem esse utriusque versionem vel alterum alterius vitulo arasse. Cum vero de hoc dissentire video viros Arabice peritissimos non est meum sententiam ferre, sed unicuique judicium esto liberum. Hisce addere licet librum Job ex Syriaco in hac versione traductum esse, ut in fine expressis verbis invenimus, & librum Joshuæ ex Hebræo, reliquos præter Pentateuchum ex Græca τῶν ό: cumque versiones Arabicas apud multas Ecclesias Orientis in usu esse certum sit, ita ut post lectam Scripturam ex Syriaca recitetur etiam in Arabica, ut supra ex Scaligero diximus: hinc plane constat versionem Arab. apud eas factam esse postquam lingua Arabica per victorias & Religionem Muhámedanam per Orientem propagata fuerat, & in multis locis facta esset vernacula, unde necessarium erat Scripturas in hanc linguam, ut sibi notam, versas comparare. Tempus vero cum primum facta fuerit, vel quibus auctoribus, exacte definire haud facile est, cum qui eam primo ediderunt, nihil de his prodiderint, nec ex Orientalium monimentis de hac vix aliquid certi habeamus. Probabile est vel circa Saadiæ tempora, vel non multo antea confectam fuisse, cum sc. lingua Arabica in Orientem penetravit, & linguas vernaculas in multis locis absorpserat: unde antiquitas ejus non spernenda astruitur. De usu vero magno, in locis difficilibus explicandis; in vocabulorum apud Hebræos dubiorum & raro occurrentium, ex Arabismo significationem veram eruendo, textus Hebræi sensum genuinum ex collatione illustrando, aliisque ejusmodi jam diximus, cum de utilitate hujus linguæ egimus, ut plura addere necessarium non sit.

18. Duplicem vero esse versionem Arabicam Vet. Test. apud Christianos Orientales in usu, constat ex Aug. Justin. Episc. Nebiensi in Psal. 14. & 84. qui utraque usus est, & unam vocat Syriacam, alteram Ægyptiacam, à Regionibus ubi in usu erant, ipse vero in editione sua Psalmorum Syriacam illam secutus est, ut ex ipsius verbis locis citatis est videre. utriusque Versionis exemplar in Bibliotheca Vaticana & Medicæa extare testatur Cornelius à Lapide Comment. in Prophet. minores in arg. p. 5. quarum unam appellat Antiochenam, Alexandrinam alteram, à Patriarcharum sedibus, qui Ecclesiis Syriæ & Ægypti præfuerunt: *utrasque vetustas esse, & tum in majoribus tum in minoribus Prophetis se citasse; easdemque etiam à Sergio Risio Maronita Archiepisc. Damasceno, cui Arabica lingua materna erat, in Latinum idioma conversas esse, qui versiones suas sibi communicavit edendas, rogatu quorundam Concionatorum, unde & ipse in Commentariis suis quædam ex iis habet ut Concionatorum commodo inserviret; faciunt enim antiquæ istæ versiones ad Scripturæ claritatem & copiam, quam ambiunt Concionatores.* Risii versiones illæ nondum quod sciam editæ sunt. Utriusque hujus Versionis & Risii interpretationis meminit etiam Jo. Tirinus in Indice Auctorum ad finem Bibliorum suorum, & nævos suos habere judicat. Utramque hanc Versionem ex Græca τῶν ό traductam esse non dubitat Nebiensis, & tum ex ejus editione Arabica Psalmorum, quæ Antiochena sive Syriaca, tum ex altera Alexandrina, quæ in Parisiensibus & nostris Bibliis exhibetur, plane apparet: non possum enim assentiri viro docto qui affirmat utramq; versionem esse ἀνέκδοτον. Nebiensis enim diserte affirmat suam Psalmorum esse illam Syriacam Psal. 14. & 84. nostram vero esse Ægyptiacam sive Alexandrinam constat ex ejusdem notis Psal. 84. 1. ubi discrepantiam utriusque ostendens verba quædam ex Ægyptiaca profert quæ plane eadem sunt cum nostra & Parisiensi. Affirmat etiam Sionita Præf. in Psalt. Syr. Exemplar suum Arabicum, quod postea in Heptaplis Parisiensibus excudit, se habuisse ex Ægypto, ubi annis abhinc 300 descriptum erat. Inscriptiones etiam Psalmorum Arabicæ quas subjunxit Sionita ad finem Psalterii sui Syriaci ex MS. Arab. Alexandrino, eædem plane sunt quæ in Bibliis Parisiensibus. Est itaque Arabica nostra eadem cum Alexandrina sive Ægyptiaca; an vero altera illa Antiochena eadem sit cum illa de qua Georgius itiner. p 178 qui scribit quod per totam Syriam & circa Hierosolymam Græci non utantur Græca lingua, sed transtulerunt totam Scripturam in Arabicum idioma, aliis judicandum relinquo. De nævis quos in utraque esse vult Tyrinus, non multum laborandum est, cum omnes versiones deprimat ipse cum suis, ut Vulgatam Latinam in solio ponat, cum tamen in Vulgata nævos etiam plurimos fuisse & adhuc esse probatione non egeat, hoc enim fatentur inter ipsos doctiores, ut superius à nobis ostensum est; nec aliquam Versionem unquam extitisse quæ nævos suos non habuerit, probari potest. Præter has aliam etiam versionem Scripturæ Arabicam memorant, à Johanne Episc. Sevilensi in Hispania factam anno Christi 719. de qua Vascus in Chron. Hispan. & Jo. Mariana de rebus Hisp. l. 7. c. 3. Hac usum fuisse Patricidem in Historia sua Ecclesiastica conjicit Joh. Seldenus Com. in Eutych. Orig. p. 163.

19. Præter has totius Vet. Testamenti versiones variæ etiam librorum quorundam extant tam MSS. quam impressæ apud Christianos. I. Versio Pentateuchi Arabica per Haritem Ibn Sinam ex Syriaca, juxta LXX Interpretes. Memoratur etiam in Catalogo librorum Bibliothecæ Laurentianæ, translatio Pentateuchi Arabica per Haritem Ibn Sinam ex lingua Chaldaica (hoc est Syriaca) versionis non primæ, vel simplicis, sed alterius recentioris, de qua supra in Proleg. Syr.) traducta juxta LXX Interpretes, facta anno à fuga Muhammedis 891. hoc est anno Christi 1513. hujus etiam exemplar habuit Cornelius Haga Ordinum Belgiæ apud Turcarum Imperatorem Legatus ordinarius, ut refert D. Hotting. Præfat. in exercit. Anti-morin. de Pentateucho Samaritano. Addit maxima ex parte ex Græca Versione expressam esse, ubi vero à Græca recedit, videri sequi paraphrasin ipsam Aramæam, Chaldaicam vel Syriacam Christianorum, vel Translationem aliquam Græcam ex Bibliis Syriacis expressam. Facta est hæc Versio ab aliquo Christiano, ut videtur, qui in Exodum scribit ex quorundam interpretum sententia, Arcæ longitudinem

nem & latitudinem fuisse 5 cubitorum, ut indicaret annos 5500 ante adventum Messiæ. Hunc vero computum annorum à mundo condito ad Christum sequuntur Christiani Orientales secundum LXX. II. Versio Arabica duplex Pentateuchi MSS. secundum LXX in Bibliotheca Oxoniensi, in quibus de Obelis, Asteriscis &c. ab Origene usurpatis differitur. An hæc exemplaria eandem habeant versionem. & an hæc eadem sit cum ea quæ in Bibliotheca Laurentiana, quamque descripsit Hottingerus, nondum mihi liquet. Hos libros contulit Patritius Junius cum MS. nostro Græco Alexand. cujus notas in Tomo ultimo nostrorum Bibliorum excusas damus.

III. Psalmorum versiones Arabicæ plures, quarum duas impressas habemus, unam in 4. Romæ 1619. opera Gabrielis Sionitæ & Victorii Scialac Accurensis Maronitarum, quæ plerumque cum Græca τῶν ό convenit, & eadem plane est cum editione Antiochena sive versione Syriacarum Ecclesiarum: Alteram in Bibliis Parisiensibus, ut & in nostris, quæ à priori discrepat, est enim Alexandrina sive Ægyptiaca. Priorem edidit August. Justinianus Episcopus Nebiensis, vir pro temporum ratione linguarum Orientalium peritissimus: quæ cum textu Hebræo, versionibus Chaldæa, Græca, Arabica, & versionibus Latinis per columnas dispositis & annotationibus prodiit Genuæ 1516. De hoc ita Sixtus Senensis lib. 4. *Augustinus Nebiensis Episcopus, patria Genuensis, ex illustri Justinianorum familia, Prædicatorii ordinis Professor observantissimus, Theologus summe doctus, & linguarum omnium quæ toto terrarum orbe dispersæ sunt peritissimus, novo & ingenti ausu primus omnium utriusque sacræ legis Instrumentum 5 præcipuis linguis, Hebræa, Chald. Græca, Latina & Arabica in unum corpus, Octapla inscriptum, redegit, & in singulis paginis octo columnas disposuit in quibus omnes prædictæ linguæ propriis characteribus expressæ, totidem lineis totidemque verbis sibi correspondentes, uno eodemque aspectu cernuntur, hoc ordine. 1. Hebræam posuit editionem. 2. Latinam Hebræo respondentem de verbo ad verbum. 3. Latinam Vulgatam. 4. Græcam. 5. Arabicam. 6. Chaldaicam. 7. Latinam Chaldæo respondentem. 8. Scholia.* Hujus tam præclari operis ipse scribit *se duo tantum volumina edere meritum esse, viz. ex Vet. Testamento ad Leonem* 10. *Pontificem Maximum in totum Psalterium Octaplum typis excusum, cujus initium est; Scio Pater benignissime,* &c. *et ex N. Test. in universa 4 Evangelia Octaplum ipsa auctoris manu, atramento minioque descriptum, cujus initium est, Fructum salutiferum, magnumque utilitatis incrementum,* &c. Hactenus Sixtus Senensis. Versio autem hæc Arabica non est ex Hebræo sed ex Græca LXX translatione, ut ex locis variis constat ubi Hebraicam deserit & LXX sequitur; videantur Psal. 48. 15. & 68. 13. Tertia nondum excusa, cujus varia vidi exemplaria, unum in Collegio Sionensi Londini, duo alia MSS. ipse habeo ejusdem versionis, quorum unum omnium quos unquam vidi librorum MSS. pulcherrime descriptum est, sæpe etiam quibusdam literis aureis exaratum una cum versione Latina Interlineari etiam nitide descripta. Hoc exemplar quod olim erat Clariss. Petri Du Vall linguæ Arabicæ professoris Parisiensis, cum multis aliis post ejus obitum venundatis ad manus meas pervenit. Alterum vero habeo etiam, codicem vetustissimum, qui cum priore plane consentit in omnibus: quando vero vel à quo scriptus sit in exemplari non exprimitur, ex Græca tamen Sept. factam esse hanc versionem constat, quam ubiq; fere exprimit, nisi quod tres illos versiculos in Psal. 14. qui in Heb. Chald. & Syro non habentur, licet in Græco et Vulgata Lat. extent, non habeant MSS. exemplaria nostra; post quosdam etiam Psal. habet Doxas & Cathasmata, quorum viginti in toto Psalmorum libro minio signantur. Hoc vero indicat ex Græco traductam esse hanc versionem, in cujus exemplaribus quibusdam eadem reperiuntur. Fortasse hæc versio apud Maronitas facta est, postquam Romanæ Ecclesiæ se adjunxerunt: habet enim post Doxas sæpe Orationes vel Collectas ad Beatam Virginem, quales apud solas Ecclesias Latinas in usu sunt, à quibus videntur Maronitæ eas accepisse, cum apud reliquos Orientales neque in ipsorum Psalteriis nec alibi ulla sint talium orationum vestigia.

IV. Prophetarum omnium liber MS. vetustissimus quem Academiæ Oxoniensi inter alios libros Orientales legavit Jo. Seldenus: versio præstantissima plerumque sequitur textum Hebræum illumque exprimit, aliquando cum Versione LXX concordat. Codex hic magno nobis usui erat cum Prophetas excudimus in nostris Bibliis, conferendo cum Parisiensi quod mancum & valde lacunosum: cum enim non tantum Versus quamplurimi deessent variis locis in exemplari Parisiensi, sed & interdum integra fere capita, quicquid deerat ex hoc exemplari supplevimus & uncis inclusimus cum his literis *MS. Oxon.*

Novi Testamenti varias habemus editiones Arabicas. Evangeliorum tres habemus versiones, quarum 1. Romæ excusa sine punctis typis Mediceis in fol. cum versione Latina interlineari, postea Romæ recusa sine Versione Latina. De auctore autem hujus versionis Arabicæ vel cujus sit antiquitatis nil certum & exploratum habemus, nec quicquam dicunt qui eam ediderunt. Doctum tamen fuisse hunc Arabem interpretem, quisquis fuerit, fatetur D. Bochart. Geogr. sacra, parte 2. lib. 1. cap. 1. pag. 365. ex Marc. 7. 26. ubi verba Græca ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνὶς Συροφοίνισσα τῷ γένει, ita reddit Arabs, *Et erat Græca Syra, & genus ei ex Algaur,* id est, ex Cœle-Syria.

II. Evangelia cum reliquis libris N. Test. Arabice edidit Tho. Erpenius Leidæ, an. 1616. in quarto, quæ editio licet cum Romana plerumque conveniat, ita ut unam eandemque esse versionem quidam arbitrentur, in multis tamen discrepant, ut conferenti patet, & ex utriusque collatione collectis varietatibus liquet, quæ omnes cum ex scribæ lapsu oriri non possint, plane aliam indicant versionem: authores tamen, quicunque fuerint, unum alterius vitulo arasse, quod antea de Pentateucho Saadiæ diximus, hic etiam videtur. De antiquitate vero harum versionum non certo constat, antiquissimas tamen fuisse patet, tum ex librorum ordine, cum Epistolis Acta Apostolorum postposita sint in codice MSS. Erpeniano, quem ordinem ut in aliis antiquissimis Græcis Exemplaribus, sic in nostro vetustiss. MS. Alex. observavi, tum ex clausula quam scribit Erpenius in suo codice repertam esse, viz. *Absoluta est hujus libri descriptio die 16 mensis Banna anno 988. Martyrii Justorum.* (anno Christi 1171.) descriptus autem est ex emendatissimo exemplari, cujus descriptor ait se id descripsisse ex alio exemplari emendato, exarato manu Johannis Episcopi Cophtitæ; qui Johannes dicit se suum descripsisse ex exemplari emendatissimo, quod ediderat D. Nesiulaman. F. Azalkefati. Ex hac inscriptione patet Nesiulaman fuisse auctorem hujus versionis; quando autem Nesiulaman iste vixerit nondum liquet: antiquissimam vero esse versionem colligere ex eo est quod Mat. 6. 13. deest Doxologia in Orat. Dominica, ut in Vulg. Lat. & in omnibus antiquis Græcis MSS. ut in collationibus nostris codicum Græc. Nov. Test. apparet; nam Orationem illam desiisse istis verbis, *Libera nos à malo,* statuunt viri longe doctissimi. Doxologia vero ista erat Chori vel populi responsum, postquam in Liturgia recitata erat Oratio Dominica, unde in margine primo posita, postea in textum irrepsit: Vide D. Grotium in locum. Tertiam habeo in codice MS. quæ à prioribus magis discrepat quam ipsæ à se invicem, fortasse tamen eadem cum illis est versio, ab aliquo hic illic immutata. Codex videtur esse vetustissimus tum ex charta, tum ex forma scripturæ.

23. II. Reliquorum vero librorum Novi Testamenti duas tantum vidi versiones, easque impressas, Erpenianam sc. quam una cum Evangeliis ipse publicavit, & Gab. Sionitæ in Bibliis Parisiensibus, quas plane diversas esse translationes clarum est. Hanc vero Alexandrinam sive Ægyptiacam esse constat ex Sionitæ verbis quæ supra adduxi, Præfat. in Psal. Syriacos, ubi totam Scripturam se habuisse dicit Vers. Arab. ex antiquo codice in Ægypto descripto trecentis abhinc annis; hanc itaque esse eandem Ægyptiacam cum illa Vet. Testamenti patet, quæ sc. per Ægyptum reliquasque Ecclesias Alexandrino Patriarchæ subditas in usu erat: fortasse altera est Syriaca sive Antiochena in usu infra Patriarchatum Antiochenum, quod magis probabile est, quia non immediate ex Græco sed ex Syro traducta esse videtur; nam Syriaco textui in locis plerisque quam Græco vicinior esse deprehenditur: utriusque vero antiquitas ex versiculi illius 1 Joh. 5. 7. absentia colligitur, qui in Syriaca, ut & vetustissimis Græcis exemplaribus, nostro Alex. aliisque MSS. Græcis quos contulimus, non reperitur: quod sane magnæ vetustatis argumentum est, cum post damnatam Arii hæresin, hic versiculus, qui tunc in multis exemplaribus desiderabatur, in omnibus suppletus esse videtur. Habeo etiam Epistolas S. Johannis Arabice, quas cum Latina interpretatione Bedwellus noster edidit Raphelengii ex officina Plantiniana an. 1612. Et Epistolam ad Titum etiam Arabico-Latinam quam edidit Jo. Antonides, iisdem typis & eodem anno. Omnes vero cum Erpenii editione conveniunt, unde secundum versionem Antiochenam descriptæ sunt, quod & Bedwellus innuit cum scribat, non Græcum sed Syriacum Testamentum Arabem hunc transtulisse, ut ex multis locis conferenti apparebit; unde quæ optime à Syro redduntur, ea ab Arabe quoque ad verbum reddita sunt; ubi hallucinatus est Syrus, ibi & Arabs à scopo aberravit longius. Ad Galatas Epistolam Arab. & Lat. edidit Rutgherus Speyrobopurdianus Heydelb. 1583. Convenit prorsus cum Erpeniana.

Inter Arabica MSS. Bibliothecæ Laurentianæ in Catalogo mentio fit 4 Evangeliorum quæ ex Chaldæo in Arabicam translata sunt per Pharaonem Hebræum. Per Chaldæum intelligit Syriacum, ex quo, ut superius dixi, traducta est versio Arabica quam Antiochenam & Syram vocant, quæ nondum lucem vidit. In Bibliotheca etiam Leydensi extant 4 Evangelia Arabice, quæ asserit D. Hottingerus ab Erpeniano differre, forte eadem sunt cum Ægyptiaco, quæ in Parisiensi & in nostra Editione imprimuntur.

PROLEG. XV.

De Lingua Æthiopica, & Scripturæ Versione Æthiopica.

1. Æthiopiam in Script. non per terram Chus, sed per Lud designari. 2. Regem Abyssinorum non esse Presbyterum Johannem. 3. Abyssinos ante tempora Justiniani fidem recepisse contra Scaligerum probatur. 4. Pauca de Æthiopibus in Historiis extant post eorum conversionem. 5. Patriarchæ Alexandrino subjiciuntur. 6. Linguam Æthiopum affinitatem habere cum Chaldæa. 7. Variæ ejus Dialecti. 8. De lingua Suriana sive sancta, & Gheez, sive libera quæ vernacula, & de earum Characteribus. 9. Cur lingua Æthiopica vocetur Indica. 10. De Scripturæ versionibus Æthiopicis. Totam Scripturam hac lingua extare. De Psalmis & Cantico Canticorum. De Nov. Test. Æthiopico. Versionem Vet. Test. esse ex Græca τῶν ό, Novi Test. non ex Syro, sed ex Græco codice expressam esse. 11. Actus Apostol. non ex Vulgata Latina translatos, contra Scaligerum & Lud. de Dieu. 12. Versionem Æthiopicam antiquam esse, contra eosdem. Dies festos observant ex Apostolica traditione. Petrum Æthiopem & socios non fuisse auctores versionis Æthiopicæ, sed eam primum typis edidisse Romæ.

ÆThiopiam in Scripturis non designari per *terram Chus*, contra communem opinionem probatur ex Prophetæ verbis Hab. 3. 7. terram Madian, (quæ sine dubio sita erat in Arabia prope Rubrum mare) cum Chusam confundentis, & ex 2 Reg. 19. 9. ubi legimus quod Sennacheribum obsidentem Libnam subito Tirhaca Rex Chus adortus sit, & ex 2 Chron. 14. 9. ubi legimus Zerah alium Regem Chus contra Asam Regem Judæ decies centena millia militum duxisse, quod fieri non poterat nisi Æthiopes Ægyptum interjacentem prius debellassent & subjugassent. In eodem etiam capite legimus Asam Regem hac invasione irritatum, civitates Zerah evertisse usque ad Gerah, quæ in Arabia Petræa sita est ex parte Australi Judææ, uti agnoscunt omnes. Alia etiam sunt Scripturæ loca (in quibus fit mentio Chus)

quæ

quæ de Æthiopia intelligi non poffunt. Job. 28. 19. Ezec. 29. 10, &c. & Sententiam illam licet magna auctoritate fulfultam ftare non poffe plane demonftrant: maxime vero Zeph 3. 10. & Ef. 18. 1. ubi Ægyptus defcribitur effe trans flumina Chus, quod de Æthiopia dici non poteft, quæ potius refpectu Judææ, ubi Propheta fcripfit, effet trans Ægyptum, ita ut neceffario Chus fit terra aliqua inter Judæam & Ægyptum intermedia, quæ alia non eft quam Arabiæ pars quæ Chufæa dicitur, & fita erat in Arabia Petræa & Fœlice, & Chufan dicta fuit Veteribus; Plin. lib. 8. c. 11. Eratofthenì apud Strabonem & aliis, cujus incolæ primo Scenitæ à tentoriis in quibus degebant, & poftea Saraceni à latrociniis, ut quidam, vel potius à fitu Orientem verfus dicebantur. Fluvius item Gihon, unus eorum qui ex Paradifo exivit, dicitur circumiviffe Terram Chus, quod de Æthiopia dici non poteft. Æthiopiam vero iifdem facris fcriptoribus per *Lud* & Æthiopes per *Ludim* vel *Ludæos* fignificari probatur tum ex moribus Ludæorum, ut quod arcu potentes defcribuntur, Ef. 66. 19. Jer. 46. 9, &c. & quod anthropophagi erant, tefte Baal Aruc, quæ Æthiopibus non conveniunt, tum ex fitu, cum Phut & Lud. Ef. 66. 19. defcribantur ut loca vicina, Phut vero eft nomen urbis & infulæ in Nilo inter Ægyptios & Æthiopes, unde infertur per Lud Æthiopiam à Propheta intelligi: videatur D. Bochart: Geogr. facra part. 1. l. 4. c. 2, 3, & 26. Arabes eos vocant *chabatti* الحبشي vel Habaffi, unde dempta afpiratione Abaffeni vel Abaffini, tamen origine Ægyptiaca Abyffinos dictos tradunt nonnulli à domibus quas *Abafes* Ægyptii appellant, vel quod gentes difperfas fignificat, alii à fluvio magno Abafo dicto; ipfi fe vocant Chaldæos. Græci Æthiopiam deducunt ab αἴθω *cremo*, *uro*, & ὤψ ὠπὸς, *facies*, *afpectus*, quia in folis vicinitate ita uruntur & torrentur, ut atro fint colore, Jer. 13. 12. unde Prov. *Æthiopem lavare*, *dealbare*, &c. Wafer. in notis ad Gefn. Mithrid. ad cap. 2. pag. 89, & 92. Homeritas vero ex Arabia per fretum anguftiffimum in Æthiopiam trajeciffe teftantur veteres, & Auxuma poffediffe, unde Plin. lib. 9. cap. 29. & lib. 3. c. 9. Nili accolas à Siena non Æthiopum populos fed Arabum effe dicit, & Æthiopes dictos Homeritas fcribit Theophanes apud Photium, unde apud Stephanum Omeritæ gens Æthiopum; eofdem Omeritas dici Abafenos vel Abyffenos, ab Uranio apud Stephanum fcriptore vetere conftat, quos in Arabia Fœlici ponunt juxta Sabæos, adeo ut Abyffinorum nomen fit Arabicum: vide Bochart. lib. 2. cap. 23. Scalig. de emend. lib. 7. notis in Comput. Æthiop. Arabice dicit الحبشي *Elhabufei* fcribi. Auxumitæ itaque vel Homeritæ non funt inter Veteres Æthiopiæ incolas fed ex Arabia Coloniæ, nec totam Æthiopiam vel maximam ejus partem fubegerunt, fed regionem quæ prope fretum illud maris Rubri vel Arabici fita eft. Hinc non mirandum fi qui apud Plinium & Ptolomæum vocantur Homeritæ in Arabia Fœlici Procopio dicuntur Auxumitæ ab Auxumis in Æthiopia, à Regia nomine Ἄξωμα.

2. Regem Æthiopiæ vel Abyffinorum, vulgus Hiftoricorum fuperioris fæculi per errorem vocarunt Presbyterum Johannem, de quo nomine licet apud omnes fere doctos convenit huic Regi falfo attribui, unde tamen error natus fit & quifnam fuerit Rex ille qui iftiufmodi titulo infigni tus erat multum difcrepant. Videantur Scalig. loco cit. Kirk. Prodr. Copt. c. 4. Bochart. part. 1. lib. 4. cap. 26. Licet autem Scaliger cum cæteris dicant Regem quendam hujus nominis fuiffe per Afiam longe lateque dominantem qui Perfica lingua, quæ per magnam Afiæ partem locum habet, ut in Occidente Latina *Preftigiani* فرستكاني id eft *Apoftolicus* vocatur, quafi Rex Orthodoxus & Chriftianus appellatus fit, in hoc tamen deceptus eft, quod origine Afrum aut ex Afia pulfum in Æthiopia poftea fedes fixiffe fingit, quod nullo idoneo tefte, vel ratione probabili confirmat. Primus qui errori occafionem dedit hoc nomen Regi Abyffino tribuendo erat Petrus Covillanius qui à Joh. 2. Rege Portugalliæ in Perfiam & Indiam miffus, cum de Presbytero quodam Johanne aliquid audiviffet ex Pauli Veneti aliorumque relationibus, & Abyffinorum Regem vocari accepiffet à Perfis & Indis Prefter Chan, id eft *Regem mancipiorum*, quorum magnus numerus ex Æthiopia advectus erat, Abyffinos vero fuum Regem Belul Gian appellare quod *gemmam preciofam* fignificat, inde Johannis nomen ortum, & *Prefter Chan* vel *Gian* Regem Æthiopum appellarit, & hic error, rebus nondum fatis exploratis, latius inter fcriptores emanavit. Scribit Waferus notis ad Gefn. Mithrid. ex Scal. loco cit. Reges Æthiopum ante 300 annos in Afia, præfertim in Dragiana, finibus Sufianæ, in India & Sinis late imperaffe, donec ab imperatoribus Tartariæ imperio Afiæ exuti, & ex Sinarum regione pulfi, primo à Cingi Tartarorum Rege, interfecto Uncan magno Æthiopum imperatore; poftea Cnican filius Cingis & ejus filius Bethin Can omnes Abyffinos ex Moni & Sinarum regno expuliffe, & in Africam fugere compuliffe, à quibus temporibus ejus Imperatoris notitia ad nos pervenit nomine Preftigiani, quod lingua Perfica Orthodoxum fignificat, &c. In hoc difcurfu verum eft regem quendam ita nominatum in Oriente regnaffe & à Tartaris victum, qui ipfius regno finem impofuerunt, licet aliqui adhuc in Tartaria fupereffe volunt ut Hornius de Orig. Amer. l. 4. cap. 2. fed quod ab Æthiopia ortus fit, vel quod Æthiopes per Afiam ita imperium dilatarunt, vel quod poftea ex Oriente pulfus Abyffinorum regnum in Æthiopia erexit, meræ nugæ & fomnia funt fine ulla authoritate ficta, unde & ipfe Scaliger multa contra hæc objicit quibus nemo refpondet nec refpondere poteft. Quidam cum magno Cham confundunt, quidam ridicule in honorem Jonæ Prophetæ, Reges ipforum Johannis nomine appellari volunt. In partibus Occidentalibus vult Kirkerus Presbyterum dici, non quod Sacerdos effet, fed quia primatum more crucem erectam, ut fe fidei defenforem oftenderet, præferri curavit. Rex itaque Afiaticus qui 300 vel 400 abhinc annis in Cathaia, ut plerifque placet, longe lateque imperabat, & ut quidam contendunt adhuc regnat, Presbyter Johannes vocatus eft ab Europæis, quia ut dixi Preftigan Perfis *Apoftolicum* &

Chriftianum notat. Unde eft quod Neftoriani (tefte Hornio de Orig. Amer. l. 4. c. 2.) fuum Johannam titulo illo Preftigan ornarunt, quafi dicas Rex Chriftianiffimus, Abyffinorum vero quia Rex Prefterchan (ut dixi), id eft *rex mancipiorum*, ab Indis & Orientalibus reliquis appellatus fuit. Hodie undique Muhammedanis & Paganis cincti funt quorum etiam non inter eos vivunt: vaftæ folitudines & deferta exercitibus invia ipfos tutos reddunt ab aliorum invafione, quod multis abhinc fæculis damno fuo expertus eft Cambyfes Perfa, qui poft victam Ægyptum exercitum numerofum in Æthiopiam mifit, quorum pauci redierunt, plerique fame & æftu, poftquam per arenas & deferta loca erraffent, mortuis & confumptis.

3. Ut ad ea quæ inftitutum noftrum propius attingunt accedam, quæftionem movet Jof. Scal. de tempore quo primum fidem Chriftianam receperunt Abyffini, & ftatuit non ante Juftiniani Imperatoris tempora fidem Chrifti in Æthiopia receptam; fic enim fcribit de emendat. Temp. l. 7. in notis ad comp. Æthiopicum, *Jactant vetuftatem Chriftianifmi à Candace Regina & Philippo Apoftolo, fed id manifefto falfum convincit Ecclefiaftica Hiftoria. Anno enim 25 Juftiniani Imperatoris Adad Rex Auxumitarum vovit, fi vinceret Omeritarum vicinorum Regem fe Chriftianum factum iri. Victo Rege Omeritarũ miffis ad Juftinianum legatis impetravit ab eo Epifcopos qui primi omnium Chriftianifmum in Æthiopia publicarunt. Adad igitur Auxumitarum Rex primus in Æthiopia Chriftianifmum prædicari curavit.* Hactenus Scaliger: unde infert ipforum verfionem Bibliorum recentem effe. In hoc vero vir doctus multum à vero aberrare videtur; licet enim concedamus Auxumitas tempore Juftiniani ad fidem converfos, quid hoc ad univerfos Æthiopas, quorum pars minima Auxumitæ, & cum non multo antea ex Arabia trajeciffent ubi Idololatræ erant (ut Procopii Gazæi tempore nondum trajeciffe ipfe Scaliger ibidem obfervat ex Procop. in 1 Regum) quid mirum eos non antea fidem recepiffe, cum Idololatras multos fuiffe inter Æthiopes, imo & adhuc effe in vaftiffimo illo regno (quod 70 regna continet) extra controverfiam fit; nec omnes populos qui ifto Regi fubjiciuntur fimul ad Chriftianifmum converfos effe quifquam affirmaverit. Ex Actis Apoftolorum cap. 18. ver. 27. conftat Eunuchum Candaces Reginæ Æthiopiæ per S. Philippum ad fidem converfum primum in Æthiopia fidem Chrifti plantaffe, prout omnes Hiftoriæ teftantur, nec fide ipfos defeciffe ex ullo probato Hiftorico oftendi poteft, fed in hunc ufque diem in eadem perfeverare. Per Æthiopiam hic intelligit Grotius Meroen, quæ Æthiopiæ accenfetur; affirmatque quod nomen Candaces Augufti ævo ad Vefpafianum ad Meroes regiones tranfiit, ut difcimus ex Strabone 17. Plinio 6. 29. Idem fcribit quod probabile fit Eunuchum locum legiffe in fermone Hebræo quem facile addifcere potuit à multis Judæis qui in Æthiopia erant, à quibus & religionem acceperat. Grot. in Act. 8. 32. Poftea teftantur Hiftoriæ Ecclefiafticæ S. Thomam Evangelium inter Indos & Æthiopes prædicaffe, cujus veftigia invenerunt Portugalli, cum in iftas oras primum appulerant. De Eunucho veterum teftimonia frequenter occurrunt. Irenæus cap. 12. dicit eum miffum effe in regiones Æthiopiæ prædicaturum illis quæ ipfe credidit, &c. *Deum unum per Prophetas prædicatum*, &c. *hujus filium mundum feciffe*, &c. *Item ejus perfona impletum effe quod olim cecinerat David; Æthiopia præveniet manus ejus Deo*, Pfal. 67. Eufeb. lib. 2. cap. 1. ad finem, imprimis teftatur, & Cyril. Hierof. Catech. 17. Hieron. in Ef. 53. fcribit Eunuchum, ab Apoftolo genti Æthiopum miffum, &c. unde Epift. 10. *Æthiopum difcipulo fit Magifter*: Idem fcribit Niceph. Hift. l. 2. c. 6, 7. Dorotheus Synop. dicit ipfum per Arabiam Fœlicem, in Infula Taprobana & in univerfa Erythra Evangelium prædicaffe: ferunt & martyrium gloriofe fubiiffe, & ibi fepultum effe. Ef. 66. 19. vaticinatur Propheta de converfione Gentium, & inter reliquas Æthiopum, quod fc. qui evafuri effent cladem quam Genti Judæorum interminatus eft Deus, id eft, Apoftoli eorumque difcipuli in Tarfhifh, Put & Lud qui arcum trahunt, gloriam ipfius inter gentes prædicarent. Hoc vero impletum erat cum Eunuchus Reginæ Candaces à Philippo baptizatus inter Æthiopes tanto fucceffu Evangelium prædicavit, ut hodie poft tot fecula fides Chrifti apud eos permanferit. Et hanc prophetiam explicat doctifs. Bochartus. His vero temporibus Candaces nomen fuiffe Reginæ Æthiopum commune, ut Pharaonis regibus Ægyptiis, Ptolemæi iifdem, poft Alexandrum Magnum ex Plinio l. 6. c. 29 Strabone l. 17. Dione in Augufto & aliis fatis liquet. Ipforum Hiftoricis quibus in rebus propriis fides habenda eft cum non adfunt rationes validæ in contrarium, hoc de ipforum converfione conftanter tradunt, (videatur D' Alvares, Damianus à Goes, &c.) Cumque Patriarchæ Antiocheno, ut primus fedit Patriarcha S. Marcus, fubditi fint, quem in ritibus & religione plerumque fequuntur, eumque agnofcunt, (Abunam enim fuum Patriarcham licet eligant è Monachis Abyffinis qui Hierofolymis degunt, ex ordine S. Antonii, confirmationem tamen petunt à Patriarcha Alexandrino, qui ipfum ad Abyffinos mittit, & regimen animarum eidem mandat.) Hinc conftare poteft ante Auxumitarum converfionem inter Æthiopes fidem Chriftianam viguiffe: fi enim Epifcopos mifit Juftinianus Imperator Conftantinopoli cur jurifdictionem Conftantinopolitani vel Antiocheni Patriarchæ non agnofcerent Æthiopes, nifi quod ante hæc tempora Alexandrino fubjiciebantur? Idem ex antiquis ritibus inter Æthiopes, quos ipfe Scaliger loco citato adducit, probari poteft, ut qui in ufu erant diu ante Juftinianum, & ipfius tempore exoleverant, qualis fuit Sabbati obfervatio una cum die Dominico, ceffando ab operibus, quod non Judaifmi fed veteris Chriftianifmi argumentum effe ipfe ibidem fatetur; nam antiquiffimi Canones vetant Sabbato opus facere. Idem obfervare licet circa panem vino tinctum in S. Euchariftia porrigunt, quod pofteriores Canones prohibuere. Hæc & alia ante Juftiniani tempora exoleta fuerunt, quæ prope Apoftolorum temporib° & fequentibus feculis ob certas caufas in ufu erant. Deinde nec fanguinem nec morticinum, &c. comedunt, fecundum Apoftolorum Canonem, qui in Actis habetur, qui inter Canones Apoftolorum relatus eft, Can. 55. Certe hic ritus ab ipfis Apoftolorum temporibus fluxit, à quibus vel ab eorum difcipulis illum haufcrunt, nec potuerunt ab Epifcopis inter eos miffis feculo Juftiniani illum habuiffe, cum diu

in Ecclesiis Asiæ & Occidentis mos iste evanuerat; denique ex Constantii Epistola ad Clerum Alexandrinum contra Athanasium, quæ extat in Athan. Apologia constat Athanasium ordinasse Frumentium, Episcopum Auxumitarum, quod clare probat multo ante Justiniani tempora fidem Christi apud Æthiopes viguisse.

4 Post eorum conversionem pauca de iis legimus in Historiis cum loca Æthiopiæ interiora paucissimi Europæorum penetrarint, donec superiori seculo per *Portugallensium* navigationes detecti 1484. qui in Religione Christianos deprehenderunt, & cum Ecclesia Alexandrina & Ægyptiaca, quibus contermini sunt, in plerisque communionem fovere (exceptis quibusdam antiquis ritibus & consuetudinibus quæ ab ipsis Ecclesiæ suæ primordiis constanter retinuere.) An. 1177. narrat Rogerius in Annalibus Alexandrum Papam 3 literas scripsisse ad Æthiopum Regem precibus Philippi Pontificis Medici, qui in illis partibus peregrinatus esset & retulisset Principem fide Christianum, in aliquibus tamen à Romanis Ecclesiis diffidentem, avide desiderasse in omnibus erudiri, & cum Ecclesia Romana consentire, & Ecclesiam Romæ habere pro suæ gentis hominibus ubi instrui possent in omnibus quæ postea in Patria docerent: constat postea Ecclesiam Abyssinis datum S. Stephani quam in hunc diem possident. *Portugallensium* etiam opera Pontifici Romano se submiserunt, à quo Patriarcham receperunt; nuper tamen ferunt Imperatorem cum toto regno à Pontifice defecisse, ejusque jugo excusso in pristinum statum revertisse. Narrat Victorius Reutinus de Regibus Æthiopiæ, an. 1267. Icum Noambech de familia David, Æthiopicum regnum majoribus suis ereptum, ope optimatum qui res Sabæ Provinciæ procurarunt recepisse, & ex Auxuma provincia in Sabam transtulisse. An. 1437. cum Joh. Imperator Græcus & Eugenius Papa de unione consilia inierunt in Concilio Ferrariensi, Zarah Jacob Abyssinorum Imperator ab Eugenio invitatus legatos ad idem Concilium misit. An. 1515. Legatum cum muneribus misit David Abyssinorum Rex ad Leonem Pontificem. An. 1624. A Davide Rege & ejus Avia ad Clem. Pontificem legati mittuntur obedientiam promittentes & benedictionem obsecrantes, Jov. Genebr Dam. à Goes.

5. Æthiopes vero ut Alexandrinum Patriarcham agnoscunt, sic ab Ægyptiis in ritibus sacris parum differre ipsorum Ritualia & Liturgiæ palam testantur, unde Nicephorus, Zonaras, Chron. Alexandrinum, *&c.* eandem faciunt Ecclesiam Ægyptiacam & Æthiopicam. In Liturgia enim sua orant Æthiopes non tantum pro fœlici statu Ecclesiæ suæ, Regis, Principum ac Judicum, sed etiam speciatim pro Alexandrino Antistite, (ut ex verbis Liturgiæ ad finem Nov. Test. impressæ, & in Bibliotheca Patrum Lat. patet.) pro Principe suo, Archiepiscoporum suorum principe, & Episcoporum magnæ provinciæ Alexandrinæ capite, *&c.* postea subdunt, pro patriæ nostræ capite venerando Archiepiscopo nostro N. N. & omnibus Episcopis, sacerdotibus & Diaconis rectæ fidei. Una cum Ægyptiis etiam æram Martyrum, à Dioclesiano in dira illa persecutione occisorum. anno Christi 383. quam vocant *æram gratiæ*, sequuntur, quam lingua Patria ዓመተ: ምሕረት: *Amath Macharath* appellant, nec alio computo utuntur; unde notante Kirchero cum Epactas aliosque cyclos investigant, annum gratiæ pro radice computi accipiunt. Nomen illud Scal. dicit se non intelligere lib. 5. de emend. & lib. 7. in notis dictis scribit, *Æthiopes æram Dioclesiani qua utuntur appellare annum Gratiæ, se causam appellationis ignorare.* Et in fine fatetur, *se æstuasse antequam annos Gratiæ intelligeret*, quæ ejus verba cum aliis quæ eodem loco ipse scripsit, nescio quo pacto conciliari possunt. Narrat Genebr. an. 1555 Petrum quendam Æthiopem familiarem fuisse Marcello Papæ, à quo Marianus Victorius Episcopus Reatinus linguam Æthiopicam didicit anno 1532. institutionibus de ea editis, nunquam antea à Latinis visis.

6. De lingua Æthiopum notandum (quod in tam vasto regno aliter fieri non potest) ipsos varias habere dialectos: lingua vero ipsorum à multis Chaldæa dicitur, ut apud authorem Chron. Alexandr. Baronium anno 1260. & an. 134. Scaliger etiam testatur *quod se appellant Chaldæos, idque non sine causa, quia lingua elegantissima & vetustissima, qua libros sacros & prophanos conscriptos habent proxime abest à Chaldæa vel Assyriaca.* In Alphabeto cum Nov. Test. impresso, ut & in Psalterio Æthiopico, se Chaldæos vocant. Waserus in notis ad Gesn. Mithridat. ad cap. 2. scribit linguam eorum proxime abesse à *Chaldæa* & *Assyria* itemque *Hebraica*, quam in Æthiopiam intulerunt Christianorum reliquiæ. Affinitatem vero hanc facile perspiciet qui versum unum vel alterum Æthiop. Psalmorum vel Nov. Testament. in Bibliis nostris perlegerit. Multas enim Colonias ex Assyria in Æthiopiam olim transmigrasse, quæ & linguam Chaldaicam secum introduxerint, refert Niceph. l. 9. c. 18. ex antiqua Historia Ecclesiastica, & tempore Justiniani Chaldaicam linguam ipsis in usu fuisse. Deniq; Marianus Victorius Episc. Reatinus, qui primus Æthiopicam linguam in regulas Grammaticæ redegit, quam edidit Romæ circa annum 1550. quamque postea recusam an. 1630 Romæ edidit Achilles Venerius nomine Congregationis de propaganda fide, in Proœm. dicit, *Æthiopes linguam suam vocare Chaldæam, ut quæ à Chaldæa Babylonica exoriatur, & Hebraica quam similis est, a qua non secus quam Syriaca, Arabica ac etiam Babylonica, quam etiam Assyriacam appellant, originem ducit*, unde concludit, *facillime hanc linguam perdisci posse ab eo qui Hebraicam callet.*

7. Testatur quidem Herodotus lib. 2. Ammonios, qui Ægyptiorum & Æthiopum erant Coloni, linguam inter utrosque mediam usurpasse. Diod. Sicul. lib. 4. de fabulosis antiquorum gestis, affirmat Æthiopes primum easdem literas habuisse cum Ægyptiis, quas sacras & Hieroglyphicas vocarunt, quæ variis animantibus, extremitatibusque hominum atque instrumentorum præcipue artificum persimiles. Hæc vero multis ab hinc seculis evanuerunt. Gesn. in Mithrid. p. 6. scribit linguam Indicam, i. Æthiopicam Hebraicæ, Chaldaicæ & Arabicæ affinem esse, ut raro admodum sit in hac aliqua dictio quæ non in illarum aliqua reperiatur: & hæc sola Orientalium quæ ex Hebræo originem ducit legitur nostro modo à sinistra ad dextram. Refert Mariana Victorius tria apud ipsos esse linguarum genera vel potius dialectos, vernaculam, Babylonicam & Sanctam sive liberam, quarum exemplum dat in hoc verbo, Panis, quem lingua materna vocant ልቅ: Babylonica አተሬ: sancta vero ac libera ሕብስት: Babylonicam illam explicat Gram. p. 43. esse floridum & ornatum dicendi genus quod omnes modos & omnia tempora habet, & in qua multa elegantissima ut dicunt tum nomina tum verba reperiuntur, & p. 43. dicit Phrasin esse nitidam ac politam, non secus ac apud nos Ciceronianam, quodque ea non plebs ac vulgus, sed elegantiores utantur, tum ad solutam orationem tum ad carminum compositionem, vocantque à tabernaculis, ut aiunt, Babylonicum hoc idioma, differtque ab eo quo omnes utuntur, & ab eo etiam quo sacræ literæ descriptæ sunt, & p. 8. refert Characteres alios ipsos habere pro hac lingua, nobis hodie incognitos, utpote qui nullam de eo in S. literis mentionem habemus.

8. Præter hanc alias duas linguas vel potius dialectos habent; quarum Characteres diversi, de quibus Kirkerus ex Sacerdotum Abyssinorum qui Romæ sunt relatione & alii: unam vocant sanctam, Surianam & antiquam . quia volumina sacra olim conscripta sunt Charactere Suriano vel Sancto, sacerdotibus solis & doctioribus noto, unde & inter ipsos pro lingua docta habetur, & vocarunt sanctam quia Christo erat vernacula. Hic vero character idem est cum eo quem vocamus *Estrangelum*, quo Syri hodie utuntur in librorum inscriptionibus, qui respondet literis nostris Capitalibus, à quibus deducti reliqui Syrorum characteres ordinarii, Hic vero Character ipsis hodie in usu non est. E Syria in Ægyptum & Æthiopiam, utpote confines regiones traductas esse colonias, & linguæ Syræ & Characterum fuisse traditrices affirmat Kirker. Prodr. Copt. c. 3. pag. 46. Altera est Vulgaris & communis qua in hunc diem Abyssini omnes utuntur, qua etiam impressa habemus Psalterium Æthiopicum, Cant. & N. Testamentum, hanc vero vocant ግእዝ: *Geez*, i. e. *liberam* quod à nulla alia lingua originem duxerit, & huic linguæ proprius est hic character qui hodie vulgaris est, & qui in Alphabetis ubique conspicitur. Priorem vero vocant Chaldæam et Assyriam. Tabulam confecit Postellus vocum quæ eædem sunt Hebraice et Æthiopice, eisdem literis et eadem significatione, quarum multæ in Lexico Wemmeri extant, licet & multa sint vocabula Æthiopica ab ipso omissa, ut à viris doctis observatum est, Hæc quidem obscure admodum & perplexe scripta invenimus ab iis qui linguæ hujus peritiam profitentur, Linguam enim sanctam & Surianam modo à vernacula quam Ghees sive *liberam* vocant, ut diversam videntur distinguere, modo cum eadem confundunt, modo Scripturam in illa Suriana et sancta. modo in vernacula sive libera scriptam volunt. Hoc vero ex libris Æthiopicis impressis constat, Novum Testamentum, Psalmos, &c. scripta esse lingua illa quam Ghees sive liberam vocant, sic enim diserte affirmatur in Titulo Nov. Test. Romæ à Petro Æthiope edito. 2. Ex ipsa versione constat multa vocabula Novi Testamenti quod scriptum esse dicitur lingua Ghees sive *libera* esse Hebraica, multa Chaldaica, Arabica quædam, plurima tamen alterius plane Linguæ, quæ ad Heb. Chald. vel Arabicam referri non possunt, quamque Vernaculam esse existimamus. Lingua ergo illa non est ita dicta quasi a nulla alia originem duxerit, saltem quoad integram ejus naturam, cum multa sint vocabula, quæ ad origines Hebraicas, Chaldaicas, & Arabicas referuntur; nec versio Æthiopica, quam habemus facta est in pure vernacula sive Ghees, nisi dicamus vernaculam mixtam esse cum Heb. Chald. & Arabica.

9. Linguam illam qua in sacris utuntur elegantissimam esse affirmat Scaliger, quod quidem verum esse facile deprehenditur, & in multis etiam adventitiam esse, & à nativa Æthiopum linguam differre. Quod vero Æthiopes aliquando etiam Indos, & eorum lingua Indam vocari legimus, hoc inde fit quod olim Æthiopia sub Indiæ nomine à veteribus Scriptoribus comprehensa sit, unde apud Poetam Nilus ab Indis fluere dicitur, ut & apud Procopium lib. 6. Sic Ælian. lib. 17. Æthiopes vocat Indos. Marcellinus Comes Indict. 4. Coss. Pauso solo, dicit Anastasio principi Elephantem, &c. ex India missum, i. ex Æthiopia. Panegyristes etiam hæc habet, *Dent veniam trophæa Niliaca, sub quibus Æthiops & Indus intremuit.* Vide Scal. Inda itaque non dicitur, quasi hæc cum Indorum proprie dictorum lingua eadem sit, sed ob causam jam dictam. Sebast. Munsterus in Gram. Chald. notat *duplicem esse Indiam, unam Orientalem, quæ scilicet in Asia extremum occupat locum, cujus linguam & literas omnino ignoramus; alia est Meridionalis, in Africa scilicet sita, quæ ad Orientem habet mare rubrum, Arabiæ fœlici contermina, nisi quod Arabicus sinus interfluit; porro ad Septentrionem jungitur Ægypto & ad Occidentem Æthiopiæ — Hodie Abasini & Indi Indiani appellantur,* &c. *Ad hos itaque homines dictam spectare linguam non modo Joh. Breßenbachius, verum & Jo. Potken testatur, quem de Hierosolymis hic Romæ homines Indos convenisse & Alphabet. eorum libris descripsisse fatentur.* Postea apponit ex hac lingua & Chaldaica vocabula quædam cum interpretatione Latina, ut harum linguarum affinitas & diversitas pateat.

Indica.	Chald.	Lat.	Indica.	Chald.	Lat.
Loboi.	*Lebbi.*	*Cor meum.*	*Basam.*	*Betscham.*	*Pinge.*
Zadok.	*Zaddika.*	*Justus.*	*Boosi.*	*Gabra.*	*Vir.*
Anta.	*Ante.*	*Tu.*	*Amolacha.*	*Elaba.*	*Deus.*
Modorna.	*Aronana.*	*Terra nostra.*	*Dubra.*	*Thura.*	*Mons.*
			Saboo,	*Enoschi.*	*Homo.*

Indica.	Chald.	Lat.
Obolo.	*Lachme.*	*Panis.*
Jon.	*Chamra.*	*Vinum.*
Beta.	*Beta.*	*Domus.*
Gaburcha.	*Thadra.*	*Fecisti.*
Saburca.	*Tebarta.*	*Fregisti.*

Tunc hæc subdit: *Hinc facile est judicare linguam quam Indianam vocant non esse Chaldaicam, nisi contra claram Scripturam sentire velis Danielem, Jonathan, Onkelosum & reliquos interpretes non Chaldaice sed forte Calicutice scripsisse. Est igitur lingua propria & suæ genti peculiaris, nunc quidem cum Chaldaismo, nunc cum Hebraismo nonnihil habens affinitatis, sed plus cum utraque diversitatis; proinde mihi videtur, si in sensu meo abundare permittar, eam Æthiopum esse linguam, sicut & Abyssini*

ipsi

ipsi non admodum ab Æthiopibus differre dicuntur; quanquam non nesciam ipsos Judæos in suo Haruch eam vocare linguam Ismaeliticam.

10. De versione Scripturæ Æthiopicæ pauca dicam, cum totam non habeamus, & pauci sint qui de hac versione vel linguæ ejus utilitate aliquid scriptum reliquerunt.

1. Constat apud Æthiopes totam Scripturam lingua ipsorum, quam Chaldæam & Gheez sive liberam vocant, esse descriptam; licet enim tantum Psalmorum liber, & Novum Testamentum typis apud nos edantur, cum Cantico canticorum & Canticis sacris quidusdam aliis; tamen totam eos habere Scripturam tam Vet. quam Novi Testamenti satis exploratum & certum est, totamque sperabam me in hisce Bibliis in lucem editurum, si promissis stetissent qui exemplaria perfecta Æthiopica mihi promiserant. Habuit doctissimus Gaulminus in Gallia universum Vet. Testamentum Æthiopicum, quod ope D. Bigo, viri undequaque doctissimi, consecutus essem, nisi quod exemplar ipsum Serenissimæ Reginæ Suecorum commodatum & in ipsius Bibliotheca repositum, fortuito an fraude alicujus nescio amissum, haberi non poterat.

2. Habemus Psalmorum librum cum Cantico canticorum aliisque sacris canticis characteribus Æthiopicis editum primo Romæ anno 1513. postea Coloniæ anno 1518. per Potkenium Præpositum Ecclesiæ S. Georgii apud Colon. qui etiam ad finem Alphabetum Æthiopicum cum paucis lectionem & pronunciationem spectantibus adjecit. Exemplar etiam MS. Psalmorum Æthiopicum habui à D. Pocockio accurate scriptum, ex quo errata quæ in codicibus Romæ & Coloniæ impressis quamplurima occurrunt, correcta & emendata. Novum vero Testamentum edidit Frater Petrus Æthiops, Pontifici Leoni X. ut dixi charus, auxilio, ut ipse loquitur, piorum Romæ anno 1548. Paulo tertio Pontifice & Claudio Abyssinorum Imperatore. Primo vero Evangelia 4. excuderunt cum Eusebii Canonibus concordantiarum & Epistolis Sancti Pauli, Epist. ad Hebræos, Apocalypsi &, quæ ultimo loco ponuntur, Actis Apostolorum. Ad finem etiam Missale Æthiopicum sive Liturgiam adjunxerunt cujus in Bibliotheca Patrum habemus Latinam versionem: post triennium etiam Epistolas reliquas idem edidit: unde est quod in plerisque codicibus desunt Epistolæ Catholicæ quas vocant, quia post reliquas editæ. In exemplaribus quibus usus sum desiderabantur, & postquam illas diu frustra quæsieram, tandem
Hardie à doctissimo D. [redacted], perfectum exemplar nactus sum. Cum vero
Par: nihil unquam in hoc genere typis antea evulgatum esset; non mirandum est nævos multos & errata plurima occurrere, quæ in editione nostra, ni fallor, emendata sunt.

3. Ex iis quæ edita habemus liquet Vet. Testamentum apud eos ex Græca LXXII interpretum versione traductum esse, quam, ut ab Apostolis traditam, in summo honore primis Ecclesiæ temporibus fuisse nemo est qui ignorat, unde est quod Psalterii in Bibliis nostris versionem Latinam aliam non dedimus præter illam quæ Græcæ respondet, ubi tamen à Græca discrepat Æthiopica, discrepantiam Latine exprimi curavimus. Quod ad N. Test. attinet, mihi videtur ex Græco codice expressum esse, non ex Syro quod autumant quidam: nam qui Syrum cum Æthiopico conferet, plane percipiet magnum ubique inter eos discrimen, & sæpissime à Syro Æthiopicum recedere tum verbis tum sensu: Hoc tamen notandum, in multis cum Syro convenire, ut in Doxologia ad finem Orat. Dom. Matth. 7. quæ in Syro & Æthiopico habetur, at in Vulgata Latina, Arab. ut & in omnibus fere Græcis codicibus antiquioribus deest. Matth. 22. 27. hæc verba, *& in omni virtute tua*, adduntur à Syro et Æthiop. Cap. 23. 8. non legunt (ὁ Χριστὸς) Æthiopicus cum Syro et Vulgat. Matth. 22. 23. verba reddit plane ut Syrus. Sic Act. 3. 37. versiculus integer ut in Syro sic in Æthiopico deest, et 1 Joh. 5. 7. versus ille, quem in plurimis codicibus Græcis antiquis non extitisse notatum est apud Veteres, nec in Syro nec in Æthiopico exemplari apparet. Quod mihi probabile reddit, non unum ex altero expressum, sed utrumque ex antiquo aliquo codice, qui in hisce ab aliis diversus erat, factum fuisse, quod utriusque antiquitatem probat. Matth. 27. 49. addit Æthiop. ex Johanne, *& alius rursus accepit lanceam, & confodit ea latus ejus, & effluxit sanguis & aqua*, quæ non in Syr. Arab. vel Vulgata Latina leguntur. Beza tamen in duobus vetustis Codd. Græcis ita legi notat. V. 56. addit, *Et Maria quæ Jacobi, & mater Joseph*; quæ solum in Evangelio Hebr. habentur. V. 53. cum Arabe consentit addendo, *postquam resurrexissent*, &c. & hoc observandum Versionem hanc textum satis fideliter plerumque reddere, verumque ejus sensum exprimere, obscura quoque loca illustrare, ita ut ex hujus cum antiquis collatione multum lucis textui oriri possit, unde temeraria & injusta videtur Jos. Scaligeri de hac versione, quam vix satis intellexit, censura, cum scribit, pessima fide eorum libros traductos esse, & malam fidem in Epist. Pauli reperiri, in quibus vix tria commata continua reperies in quibus aut verba aut sensus Apostoli reddita sint, quod qui Epistolas diligenter contulerit cum versione nostra Latina aliter se habere deprehendet.

11. De Actis Apostolorum innuere videtur qui ea edidit, se secundum Vulgatam Latinam transtulisse, quod Scaliger affirmat etiam vel puero ex innumeris locis colligere haud difficile fore, cum tamen hunc librum conferenti aperte constet Vulgatam non exprimere magis quam Syriacam, vel aliam versionem, imo in quibusdam à Vulgata plane variare verba addendo vel omittendo, & aliquando sensum plane alium reddendo. Verba etiam quæ ad finem Actuum Apostolorum in edit. Æthiop. adduntur mala fide recitat Scaliger, quæ verbatim reddita ita sonant, *Hic absoluta sunt Acta Apostolorum, quorum preces & benedictiones sint cum scriptore Tispha Zion & cum plurimis illorum interpretibus, cum S. Johanne Præfecto* (vel *Dictatore*) *& cum omnibus nostris baptismi filiis in secula seculorum, Amen. Iste Actus Apostolorum cujus Romæ multæ sunt translationes, Latinæ Græcaque conformem fecimus* (*vel contulimus*) *exemplari Æthiopico, Patris causa: si qua omisimus addidimusve condonate nobis & vosmet corrigite, quippe hac non confecimus ob gloriationem aut quæstum, sed propter Deum, cujus causam habent: sumus enim omnes filii Abuna Tecla Haimanoth.* Ex quibus verbis clare constat Æthiopes istos exemplar Æthiopicum secutos esse in editione sua, non vero Vulgatam Latinam, licet Latinam cum Græca aliasque versiones contulerint. Præterea in Actis, ut in reliquo Testamento, lectiones Scripturæ notantur pro diebus festis secundum usum Ecclesiarum Æthiopicarum non Latinarum, ut Act. 2. 22. lectio in Lampadibus Paschatis & in cruce. Act. 3. 12. lectio in Lampadibus Paschatis. Act. 4. 1. in die festo Paschatis lectio, &c. quæ indicare videntur eos exemplare Æthiopicum secutos fuisse tam in Actis quam in libris reliquis. Quid itaque dicendum de ipsius interpretis aut editoris verbis quæ adfert Lud. De Dieu in Appendice ad Evang. Matth. ubi adducit verba authorum (ut ipse existimat) translationis hujus Æthiopicæ ad finem Evang. S. Matth. *Propter Patrem & Filium et Spir. Sanct. et propter electos, & indutos cruce, lectores hujus libri memores estote nostri in precibus vestris sanctis, fratrum vestrorum expectantium spem resurrectionis filii, & ternarii, Petri, Pauli & Bernardini (nam omnes nos filii Abuna sumus, planta fidei montis Libanon.) Laboravimus in hoc libro afflictione magna*; unde notat De Dieu *Abyssinos sive Æthiopes Patriarcham suum non alio nomine quam Abuna*, i. Pater noster, *nuncupare: quod autem se dicant plantam fidei montis Libanon, significat derivatam ad ipsos fidem a Syris Christianis, qui montem Libanon incolunt.* Suspicatur etiam *cautionis gratia id expressum, ut constet ex illorum numero eos esse, qui Maronitas montis Libani secuti Pontifici Romano se subjecerunt, quod a Maronitis istius montis anno 1182 factum ex Setho Calvisio didicimus, atque inde de antiquitate & authoritate hujus translationis non obscurum judicium fieri potest.* Hactenus De Dieu. At primo fallitur vir doctus dum auctores translationis facit eos, qui ipsam Romæ ediderunt & typis excudi curarunt; in editione enim tantum, non in versione laborarunt Petrus Æthiops cum sociis Paulo & Bernardino: quod & ex lectionibus diebus festis observatis & ubique notatis in hac versione constat; hoc enim plane ostendit ipsos versionem apud Ecclesias suas usurpatam edidisse, non novam condidisse, quæ fuisset nulli usui inserviisset. Quod vero dicunt se Æthiopes esse & *filios Abuna & plantam de monte Libanon*, multum errat vir doctus in verborum translatione, cum alium plane sensum habeant, nec per *plantam fidei ex monte Libanon* reddi possunt, sed proprium nomen Abuna exprimunt, & ita reddi debent, *Sumus enim nos omnes filii Abuna Tecla Haimanoth montis Libani*, quæ eadem verba ad finem S. Matthæi, & ad finem Actuum habentur, unde omnia quæ ex his verbis deducit De Dieu, sublato hoc fundamento corruunt.

12. De antiquitate hujus versionis non possum Scaligero subscribere, qui vult recentem esse, & ante Justiniani tempora fidem Æthiopibus non prædicatam fuisse magna fiducia affirmat; cum vero hoc manifeste falsum esse, & omnibus antiquis scriptoribus contraire supra ostendimus, etiam hoc de ipsa translatione à vero alienum esse statuimus: si enim fides Christiana ab ipsis Apostolorum temporibus ab ipsis recepta fuit, quod supra ostendimus, *Ecclesia vero sine Scripturis esse non potest*, cumq; etiam nullam aliam ex ullis Historiarum monumentis ipsos habuisse probari possit, primis vero illis temporibus omnes fere nationes Scripturam in linguam suam conversam habuerint, hinc sane probabile videtur à primis nascentis Ecclesiæ Æthiopum incunabulis versionis hujus originem accersendam esse. Ideo ab exemplaribus Græcis antiquis, à proximis Apostolorum temporibus, translationem hanc derivatam esse probabiliter colligitur. Hoc enim manifestum est magnæ antiquitatis argumentum, quod cum antiquis Græcis exemplaribus in multis locis concordat, ubi aliter hodie legunt codices Græci, ut ex variis nostris lectionibus Græcis liquet. Festa autem quorum ex Scriptura lectiones annotantur, non in omnibus ejusdem cum textu antiquitatis sunt, cum illorum multa temporibus posterioribus inserta sint, ut in Syriaco textu videmus, qui tamen fatentibus plerisque non multum post Apostolorum tempora conscriptus est. Consuetudinem tamen hanc dierum festorum in genere antiquissimam esse, & Catholica traditione niti, hinc contra Novatores nostros sectarios plane constat, cum in omnib⁹ per Asiam Orientis Ecclesiis, ut ex versione Syriaca & Arabica perspicimus, etiam in Æthiopicis per Africam, ut & Latinis per Europam, hanc consuetudinem obtinuisse clarum sit: qui quidem consensus orbis Christiani necessario probat hoc ex aliqua authoritate quæ totam Ecclesiam obligare posset ortum fuisse: cumque in Conciliis generalibus hoc non primo constitutum, sed semper supponi videamus, nec in Scripturis expresse mandatum, non ex alio fonte quam ex Apostolica traditione profluxisse manifestum est, ut longe antehac S. Augustinus de talibus ritibus pronunciavit.

Ut vero iis quæ à Lud. De Dieu & à Scaligero dicuntur de hac versione, (quasi, sc. à Petro ejusque sociis primo confecta fuerit, qui eam Romæ ediderunt, & quod recens sit) fides à credulis non adhibeatur, placuit verba quæ ad finem Evangeliorum adjiciuntur ex Æthiopico exemplari Latine reddita hic adscribere: verba enim quæ ad finem Actuum habentur Paragr. præcedente retulimus.

Ad finem Matthæi, *Propter Patrem & Filium & Spiritum sanctum, propter electos & indutos cruce, lectores hujus libri memores estote nostri in precibus vestris sanctis, fratrum vestrorum Tispha Zion Melzazo, Tansa Wald & ternarii, Petri, Pauli, & Bernardini: sumus enim nos omnes filii Abuna Tecla Haimanot montis Libani: elaboravimus hunc librum afflictione magna.*

Ad finem Marci, *Memores estote Petri, & Pauli, qui nobis propter Deum opitulati sunt, & nostri memores estote in precibus vestris, laborum sc. nostrorum ob hunc librum. In multa afflictione elaboravimus 500 nevus libri juxta beneplacitum Dei: Ei & Trinitati ejus convenit laus. Amen.*

Ad finem Lucæ, *Benedictus sit Dominus qui ad gratiam recordari vos fecit, ut agnoscatis gratiam Domini nostri Jesu Christi; Pauper ego & dejectus juxta ritus Patrum meorum, peregrinus Jerusalem etiam adivi civitatem Romæ, atque mecum frater meus Tansa Wald, eò quod non attendimus verba eorum atque mores. Et Romanenses admodum benigni sunt, ut & Pontifex eorum Maximus, & omnium Christianorum Antistes, qui recti sunt fide, cujus nomen est Paulus tertius Farnesius. Finita sunt verba Evangelii, & beneplacitum Dei habent qui in præceptis atque viis ejus ambulant. Diligant, misereanturque nostri omnes boni, quorum ope fecimus*

...onem hanc impressionem, & 500 libros consignavimus. Memores estote ...stri vos omnes Ecclesiæ Christianæ Æthiopicæ, eorumque etiam memo...es qui in fervore sunt rectæ fidei. Sumus cum Romanensibus nos viri Æ...thiopia, teste Spiritu Sancto. Ad finem Johan.

...nedictus sit Deus, qui auxiliatus est nobis in Evangeliorum impressione ab...solvenda: Eum denuo obtestamur, ut reliquos etiam libros nobis manife...stet, cui Laus. Amen. Agite nunc, defleamus apud Creatorem atque Do...minum nostrum cum Jeremia Lamentationum peritissimo, tempore calami...tatis filiorum Israel per manus Nabucodonosor; adeo ut obliti sint festorum atque rituum suorum, diripiente illo domum Dei ipsorum, atque libros eorum, utpote inutiles, comburente: Par est, ut nos etiam lugeremus miserandã captivitatem hominum nostrorum et mulierum. Quæ de afflictione magna & persecutione habentur, intelligenda sunt de invasione Æthiopum per Arabes Muhammedanos tunc temporis facta, qui omnia vastarunt, Ecclesias, urbes, & pagos ubique combusserunt, & Æthiopes plurimos captivos abduxerunt. Ex his vero luce clarius constat, Petrum & ejus socios, non fuisse auctores Versionis Æthiopicæ, sed eam typis primum edidisse, ipsamque Versionem multo antiquiorem esse.

PROLEG. XVI.

De Lingua Persica, & Versionibus Scripturæ Persicis.

1. Persia olim vocata Cuth. & Elam. Sub Cyro dicta Persia ab equitibus. 2. De lingua Persica. 3. Plurimæ voces Persicæ eadem cum Germanicis & Anglicis. 4. Unde hæc convenientia. 5. De usu linguæ Persicæ. 6. De Versionibus Scripturæ Persicis. 7. De Pentateucho Persico. 8. De Psalmorum exemplaribus Persicis. 9. De Evangeliis Persicis.

1. PErsiam olim sub nominibus Cuth & Elam notam fuisse, testatur Josephus, qui Antiq. 1.7. scribit Ἔλυμον καὶ Ἐλυμαίους fuisse Περσῶν ἀρχηγέτας, *Persarum gentis conditores*; & lib. 9. cap. 14. Samaritanos dictos Cuthæos, quia ἐκ τῆς Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα; *quia ex Cutha, regione dicta, translati sunt, (hæc vero est in Perside,) aut fluvio qui idem nomen habet.* Frivolum enim est, & a fabulis petitum, quod quidam a Perseo Persarum nomen deducunt: nec verum est, quod alii scribunt, a seipsis Artæos dictos esse, quo nomine soli Heroes & Magnates dicti; nec Charsachas, quomodo eos vocabant Scythæ per retaliationem: cum enim Persæ ipsos vocabant Sacas, inde illos Charsacas, quasi Φυγοσάκας appellabant. Occasionem mutati nominis dedit Cyrus Monarcha Persarum primus: nam cum, teste Xenophonte, lib. 1. Cyropæd. ante Cyrum rarum esset in Persia equum videre, (regio enim montana ad equos alendos, ut & ad equitandum minus apta erat,) Cyrus primus omnes a teneris equitare jussit, & edicto sancivit, *ut ignominiosum esset, si quis, qui equitare poterat, pedes iret*: unde apud eundem Xenophontem legimus lib. 4. equites statim Persas factos, & quod vir probus nemo haberetur, qui pedibus ultro iret: &, ut Herodotus, pueros a teneris hæc tria addiscere curabant, ἱππεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι, *equitare, sagittas mittere, & vera dicere*. Cum vero فرس Arabice significet *equum*, & فارس *Pharis* equitem, ut & Hebr. פרש, hinc Persæ dicti quasi *equites*. Hinc etiam est, observante viro Doctiss. quod apud sacros scriptores, qui ante Cyri tempora scripserunt, nulla sit Persarum mentio: at in libris Danielis, Ezech. Esdræ, Nehem. Esther. & Chronic. quorum scriptores Cyro coævi erant, vel post ipsum vixerunt, frequenter Persarum nomen occurrit.

2. De lingua Persarum legimus Act. 2. inter alias nationes, quæ Hierosolymis confluxerant festo Pentecostes, fuisse & Persas, qui Apostolos (dono linguarum cœlitus collato) audierunt sua lingua τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ loquentes. Cum vero varias subierit mutationes hæc regio, dum sub imperio Græcorum, Romanorum, Sarracenorum, Turcarum, &c. fuerit, dubitatio oritur de lingua Persica. 1. An post tot mutationes adhuc superstes sit, an vero perierit prorsus. 2. Unde fit, quod tot vocabula Persica sint, quæ prorsus Germanica & Anglica sunt eadem significatione. De prima sciendum est, in Persica hodierna magnam esse mixturam vocabulorum, ex gentium varietate, quæ in Persiam variis temporibus irruperunt, Græcorum sc. Romanorum, Arabum, Turcarum, Tartarorum sub Tamberlane &c. Maxima tamen pars est Arabicorum & Turcicorum: quasdam tamen esse reliquias veteris sermonis Persici inter veteres authores, quæ adhuc inter Persis servantur, quorum quædam collegit Gesnerus in Mithridate, plura Waserus in notis suis ad Mithridatem pag. 127. Multa interpretatur Andreas Bellavicensis in Glossis Avicennæ, omnia fere Guil. Burtonus in Vet. linguæ Persicæ λειψάνοις, quæ apud priscos authores reperiuntur: ex quibus varia sunt quæ in Tawosi Versione Persica Pentateuchi reperiuntur, vel ad ea prope accedunt, ut *Parasanga* hodie dicitur فرسنك in Tawos. Gen. 35. 16. & 45. 7. Sic apud alios Cyrus vulgo scribitur, sed forma Persica خرس quod alii a خورس Coris deducunt, quod *alimentum* vel *cibum* significat; quia Reges nutricii patres sunt populo; alii a Persica خرسيد *Curshid*, deducunt; quia ut Sol inter sydera, sic principes in terris, ut Ctesias & Plutarchus: quæ vox adhuc inter Persas in hoc significatu manet. Plura istiusmodi observari possunt ex dicta Paraphrasi Persica, quæ est in Appendice nostra Tomi quarti, & ex aliis libris Persicis collatis cum vocibus Persicis apud authores priscos repertis. Ex quibus, constat veterem Persarum linguam non prorsus extinctam esse, licet alienarum vocum colluvie fere sepulta sit. Arabes vero ut Religionem, sic characteres Persis dedere, victorum more, una cum lingua sua propagatos: unde, quisnam fuerit antiquus character, ignoratur.

3. De secunda observarunt plures, voces quamplurimas Persicas cum Germanicis & Anglicis prorsus eodem sensu, & literarum fere numero occurrere. Multas collegit Lipsius Epistolarum Cent. 3. ad Belg. Epist. 44. ut & Doctiss. noster Joh. Gravius ad finem Grammat. suæ Persicæ: quarum spicilegium ex messe pleniori vocum Persicarum & Anglicarum, cum Latina Interpretatione, sequens tabella indicat.

Pers.	*Angl.*	*Lat.*
پدر	fader.	pater.
مادر	moder.	mater.
برادر	brother.	frater.
دختر	daughter.	filia.
ماده	mayd.	virgo.
تندر	thunder.	tonitru.
بد	bad.	malus.
بهتر	better.	melior.
بربر	barbar.	tonsor.
در	door.	ostium.
لب	lip.	labium.
بستر	bolster.	pulvinar.
ابرو	a brow.	frons.
ناف	navel.	umbilicus.
بند	bond.	vinculum.

4. Cum Germanis Saxonibus quædam verba Anglos habere communia, nemo mirabitur, qui de Saxonum primum Heptarchia, & postea Monarchia in Insula nostra audiverit: quomodo vero utrique in tanta locorum intercapedine voces cum Persis communes habuerint, haud facile quispiam capiet; cum nulla extent Historiarum monumenta de aliquo inter has gentes commercio, nec de Coloniis ab una in alteram missis. Unde haud immerito dubitat D. Bochartus, an talis sit convenientia linguarum istarum: agnoscit tamen, *tot exempla a doctis congesta esse, ut ab invitis pene fidem extorqueant*. Jos. Scaliger Epist. 228. ad Isaacum Pontanum scribit, *Nihil tam dissimile esse alteri, quam Teutonismus linguæ Persicæ: in quo reperitur fader, moder, broder, tochter, & a Persis ita* patrem, matrem, fratrem, filiam, *vocari. Qui inde eandem esse linguam arbitrantur, cum ratione errare fatetur, errare tamen: alias eadem esset lingua Hispanica cum Arabica, cum tot puræ Arabicæ voces in Hispania reperiantur, ut ex illis justum Lexicon confici posset.* Agnoscit tamen Teutonismi veteris multas fuisse *propagines, quarum matricem Danicam & Norvegicam linguam esse, non immerito quis suspicari posset. Islandica lingua, quæ est prisca Norvegica, quid habet commune cum hodierno Teutonismo, præter ἐξίλυκα ἴχνη, quæ veteri Saxonum linguæ & linguæ Anglicanæ magis respondent, quam reliquo Teutonismo: sed libri sacri in priscum Teutismum, sive Teutonismum conversi, qui penes doctos scripti extant, quos & nos vidimus, quid maxima ex parte habent commune cum hodierno Germanismo*, &c? De hac quæstione difficile est aliquid pro certo affirmare. Probabilis tamen mihi videtur Boxhornii sententia, quam amplectendam sentio, donec aliquid probabilius adferatur, *Vocum istiusmodi originem nec a Persis, nec a Germanis petendam; sed ab iis*

a quibus tam Persæ, quam Germani ea accepere; a Scythis sive Tartaris, quorum irruptiones tam in Orientem, quam in Occidentem vocum quarundam similitudinem & identitatem in locis longe a se dissitis introduxerunt. Adfert idem tabulas etiam vocum Græcarum cum Germanicis convenientium: inde tamen non probari has a Græcis derivatas, asserit; sed utrasque ab aliqua tertia, quam Scythicam esse non sine probabilitate statuit. Dialectos in hac lingua plures proprie dictas, negat Salmasius Epist. lib. 1. 78. ad D. Golium, etsi linguæ eorum hodie in tres dividatur, *Xirasi*, *Lostralis*, & *Hormasi*: quarum prima elegantior & quasi aulica; tertia durior, & tam pronunciatione quam vocabulorum improprioram admixtione impurior.

5. Ut vero de linguæ hujus usu dicamus, late per Orientem propagata est, unde peregrinantibus necessariam esse liquet: imo affirmat VVaserus in notis ad Gesneri Mithrid. p. 124. *quod in tota fere Asia hodie locum habet.* In Vet. Testamento multa occurrunt vocabula Persica; in Daniele scil. Esdra, Nehemia & Esther, in quibus Historia rerum Judæorum sub imperio Persarum continetur: qualia sunt *Ahasuerus*, ex variis vocabulis Persicis compositus; *Esther*, quod, notante VVasero, nunc alii vocabulo præponitur, ut *Astrampsychus*; nunc postponitur, ut in *Zoroaster*; aliquando per se ponitur, ut in regina *Esther*, quæ antea Hadassa הדסה: *Pur* vel *Purim* affirmat Lyranus vocem Persicam esse, non Hebraicam. *Gaza* Esth. 3. 9. Regis ærarium denotat, ut Hieron. in Es. 39. & ante illum Curtius lib. 3. *Paradisus* Neh. 2. 8. فردس volunt esse Persicum, licet etiam in Ecclesiaste & Cant. Salom. reperiatur. Persica alia plura apud Estheram occurrunt. In Dan. 3. 2. nomina dignitatum, quæ ibi recitantur, Persica esse, arbitratur Bochart. Nomina etim illa celeberrima Cyri & Darii, Persicæ originis esse tradit VVaserus loco cit. Hæc & alia vocabula in Scripturis sine linguæ Persicæ ope, plene intelligi & explicari vix possunt.

6. Ad Versiones vero Scripturæ, vel quarundam ejus partium, quæ in hac lingua extant, nemo negabit eas maxime utiles esse. Olim habuisse Persas totam Scripturam in linguam suam versam, ex Veterum scriptis abunde liquet: quod ex Theodoreto & aliis supra ostendimus. Licet enim de generali totius gentis conversione nihil legimus; (nullum enim Regum Persarum Christianum fuisse ex Historiis constat:) fidem tamen Christianam multum propagatam & publice toleratam ibi fuisse; multasque Ecclesias ibi fundatas, Episcoposque plurimos Martyrio celebres fuisse, ex Historia Ecclesiastica certum est. Inter alios, Episcopum quendam Persam Concilio Nicæno interfuisse, constat ex Eusebio in vita Constantini, 3. 7. Ecclesiæ etiam Antiochenæ Persia subdita erat. De persecutione Saporis regis Persarum, Magorum incitatione, qui Gentis idololatriam propugnare studebant contra Christianos, late scribunt Sozom. lib. 2. c. 8. & seq. Hieron. in Chron. Theod. lib. 1. c. 24. Cedren. in Compend. anno 21 Constantini, scil. quod Ecclesiis dirutis Simeon Seleuciæ & Ctesiphonis primariæ Civitatis Archiepiscopus, Ustuzan Eunuchorum princeps, & præter eos centum Episcopi, cum multis sacerdotibus & diversorum ordinum Clericis, martyrio coronati fuerint anno Christi, 343. Postea vero Ecclesia sub Isdegerdi sive Vararim propagata fuit anno Christi 420. cum Theodosius junior pro ejus defensione bellum contra Persarum Regem suscepit. Cosroes etiam anno 622, ut Heraclio Imperatori rem molestam faceret, Christianorum Ecclesias omnes per suum regnum donis & donariis spoliavit; omnesque Christianos vi & minis ad Nestorianorum errores amplectendos coegit; ut vindictam non tantum in eorum corpora, sed etiam animas exerceret: donec tandem Deus vindex, Persarum peccatis ad summum perductis, imperio eorum terminum imposuerit, regno Arabibus delato, qui nova superstitione Muhammedis invecta, in corpora & animas Persarum tyrannidem exercebant. Cum vero tot inter Persas essent Ecclesiarum principes, tantusque Christianorum numerus; quis credet ipsos Scripturas in propria lingua non habuisse? præsertim cum in omnibus fere Gentibus hisce temporibus hoc in usu fuerit; & de Persia nominatim idem testantur Theodoretus, Hieronymus, & alii quos supra adduximus. An vero reliquiæ aliquæ antiquæ Versionis Persicæ adhuc extent, multum dubitatur. Versiones enim, quas jam habemus, Pentateuchi scil. Psalmorum, & Evangeliorum, de quibus jam dicendum, recentiores esse non diffitemur.

7. 1. Pentateuchum Persice transtulit Jacobus Tavvosus, vel, ut alii, Tavusius aut Tusius Judæus, ab urbe Tus Academia celebri, denominatus, ex textu Hebræo, in usum Judæorum in Persia degentium, quem typis ediderunt Judæi, sed charactere Hebræo, Constantinopoli centum abhinc annis, scil. anno Christi 1551, una cum textu Hebræo & Onkelosi & Saadiæ Versionibus, singulis in eadem pagina, ut sibi invicem respondeant, ordine dispositis. Hanc, cum Pentateuchus ille Constantinopolitanus rarus sit, in Appendice nostra ad Tomum quartum exhibemus characteribus Persicis cum Versione Latina, quæ antehac non extabat. Ex hujus vero Paraphrasis cum aliis Versionibus collatione, multum utilitatis exsurgere, facile perspiciet Lector Christianus; cum textum Hebræum plerunque fœliciter exprimat, veramque lectionem locique sensum consensu suo corroborat. Vaticinium Jacob de venturo Christo, cum sceptrum de Juda auferretur, de Messia plane explicat; non, ad morem Rabbinorum quorundam, in alienos sensus detorquet: unde insolubile argumentum contra Judæos, ad probandum Messiam jam venisse, depromitur: loca tamen quædam obscura & difficilia non vertit, sed verbis Hebraicis exprimit, ut videre licet, Lev. 8. 8. ubi retinet voces Hebræos *Urim* & *Thummim*; de quarum sensu multa disputant Interpretes. Pro יהוה scribit literis Hebr. ״ ubique. Lev. 11. Avium & bestiarum, quæ nobis ignota sunt, nomina plane omittit, quæ in nostra tamen Editione exprimuntur.

8. Psalmorum Exemplaria MSS. Persica habui: unum doctissimi viri, & linguarum Orientalium callentissimi, D. Thomæ Gravii, quod ex Oriente attulit frater ejus ejusdem generis literatura clarus, Johannes Gravius ὁ μακαρίτης; alterum ex Bibliotheca celeberrima Oxoniensi, quod inter innumeros alios libros Orientales eidem dedit Reverend. Guil. Laud nuper Archiepisc. Cantuariensis, totius Angl. Primas, qui hoc unice in votis habuit, ut Ecclesiæ & Reipub. Literariæ bonum promoveret. Horum vero neutrum in hac Editione exhibetur, quod licet diversæ plane sint Versiones, utraque tamen valde recens. Una studio Lusitani cujusdam fratris Carmelitæ in Civitate Sphahanensi elaborata est, ut ex initio libri liquet; & in calce libri additur annus, quo absoluta erat hæc Versio, scil. Hegiræ 1028. i. e. æræ Christianæ 1618. Alteram a Jesuitis quibusdam factam, ut libri titulus indicat, deprehendimus. Plurimis erroribus & solœcismis utraque scatet: non ex Hebræo fonte traductæ, sed ex Vulgata Latina, cujus vestigia exacte premunt. Inter multos errores unum hunc nominare sufficiat, qui nullo modo excusari potest; sed insignem inscitiam, vel oscitantiam, vel audaciam Interpretis prodit. Psal. 139. juxta Hebr. 15. verba Hebr. לא נכחד עצמי ממך quæ reddit Vulgat. ut & LXX. *Non est occultatum os meum a te*, Persici isti Interpretes utrique solam Vulgatam consulentes, illud *os* non pro *osse*, sed pro *ore* accipientes ita Persice reddiderunt, ut lectori risum moveant پوشيده است دهن من از تو cum tamen Augustinus multis antehac seculis lib. 3. de doctrina Christiana c. 31. ipsos ut errorem hunc fugerent monuerit: ubi de his verbis agens docet, *in Latina illud* os *ambiguum esse, sed ex Græco ambiguitatem tolli, ubi legitur non* στόμα *sed* ὀστέον. Unde, tum hoc loco, tum alibi l. 2. c. 11. *linguarum scientiam necessariam esse ad Scripturæ cognitionem, & contra errores magnum remedium* esse affirmat.

9. Evangeliorum Versiones duas habuimus: prioris exemplaria duo, unum Academiæ Cantabrigiensis, alterum Oxoniensis; secundæ unicum Clariss. D. Pocockii. Harum primam, exemplaribus inter se collatis, & quibusdam inde notatis, imprimere cœperat D. Abrahamus VVhelocus, in Acad. Cantab. nuper Arabicæ linguæ Professor, cum Latina Versione; quæ post ipsius obitum integra prodiit sumptibus viri optimi, & de literis Orientalibus bene meriti, D. Adams Civis Londinensis. Secundam, quam omnium antiquissimam & optimam judicavimus, inter reliquas Versiones Tomo quinto hujus operis inseruimus, una cum Versione Latina, viri doctissimi D. Sam. Clerici. De qua hæc pauca annotare licet. 1. Descriptam fuisse trecentis abhinc annis, ut ex verbis quibusdam ad finem libri colligitur. Verba ex Persico tralata hæc habent. *Absoluta sunt quatuor Evangelia gloriosa Matthei, Marci, Lucæ, Johannis, in urbe Christianis habitata Caffa, die tertio septimanæ precibus secundis peractis, nono mensis Tamuzi, qui Latine dicitur Julius, anno 1341 Christi Messia, per manum imbecillimi populi Dei Simon Ibn Joseph, Ibn Abraham Altabrizi Deus timentium* (sui dicti est Christianorum) *misericordia & providentia sua misereatur: ut cum hoc Evangelium legerint vel audierint, Pater noster & Ave Maria pro Scriptore paupere legant, ut ipsi etiam per misericordiam divinam condonentur, Amen. Et scriptum fuit per mandatum & consilium Domini & Regis* [...] *(qui Gloria Magnatum & Mercatorum, Decus populi Christi,) Amici & fratris Ecclesiæ puræ, Domini & principis Ibn Sahm Addaula* [...] *Scirana, cognominati Teflizi. Propitius sit ei Deus & parentibus ejus, Amen.* 2. Quod ex textu Syriaco, non vero immediate ex Græco, traducta sit: unde plurimæ voces Syriacæ occurrunt, quarum interpretationem subjungit Interpres Persicus: quod sane magnam Syriacæ Versionis auctoritatem indicat, cum ut supra de Versione Armena ex Gregorio Syro notavimus, hanc quasi normam & regulam aliarum Versionum æstimarunt Orientales omnes. 3. Aliquando seipsum interpretari interpretem Persicum, cum non tantum peregrina, sed etiam verba Persica per alia etiam Persica, sed notiora & magis usitata, explicat. 4. Arabicas etiam voces, quæ apud Persas familiares, retinere, & interdum interpretari, interdum non, ut satis apud Persas notas. 5. Sæpe etiam quædam explicationis gratia addere, & Paraphrasten potius quam Interpretem agere, ita ut in aliquibus vice Commentarii hæc Versio esse possit. Hinc sæpe verba ἰσοδύναμα conjungit, quorum unum tantum exemplaria Græca & Syr. habent, ut Matth. cap. 6. 13. *Serva & libera.* c. 11. 13. *Dæmonia ejicite & fugate.* c. 10. 14. *Pacem & tranquillitatem.* & v. 21. *mentem puram* & *Spiritum Sanctum* conjungit. & Marc. 1. 10. *Spiritus Sanctus*, 1. *mens pura.* Hæc & alia ejusmodi Lectori occurrunt, de quibus hic breviter monere sufficit.

De hac Versione plura vide a Doctissimo viro D. Thoma Gravio in ultimo nostro Tomo annotata.

Prolegomenon FINIS.

Errata ſequentia, aliaque ejuſmodi, in Proleg. coſrigat lector benignus.

Pag. 1. Col. a. lin. 5. *lege*, plerique. p. 2. 1. 6. natura. 22. juſſiſſent. 55. יוצר׳. p. 3. 1. 23. fuerit. p. 5. 2. 3. tradant. ib. Hebræos. p. 6. 2. 20. paribus. p. 7. 2. 69. probaverimus. 84. dicit. p. 8. 2. 73. *dele*
... p. 5. 2. 83. intelligant. p. 15. 1. 84. videatur. 2. 8. obſtruxerit. 16. promiſerit. 76. אשר׳. 87. חי׳. p. 17. 1. 61. oſtenderimus. p. 18. 2. 55. legamus. 70. ſint. 84. ſubierit. p. 19. 1. 9. שָׁכחו. ib.
בָּרוּךְ. 2. 9. ſuperet. 52. 53. facile. p. 20. 2. 4. debeant. 63. potuerim. 68. oderint. p. 21. 2. 1. כתב. 2. 33. Moſe. p. 22. 2. 50. לאמציה׳. p. 23. 1. 76. reperiatur. 22. judicaret. p. 44. 2. ...
... 1. eos. p. 25. 1. 39. obtulerint. 55. quam ea. 2. 7. 8. pro, *non habent puncta ſibi propria affixa*. 1. non ſunt τῷ Ketib propria. 62. fuerint. p. 26. 1. 11. literas. 31. adjuvant. 2. 14. הַמְטִי׳ 15.
... hammitti, vel hammitta. 17. Eſ. 9. 7. משרה׳. 20. מִשְׂרָה׳. ib. מְשׂוּרָה׳. 25. quam. 27. autem. 69. eſſet. p. 27. 1. 1. hoc vel. 56. agnoſcant. 69. velit. 2. 32. fuerint. 63. reſponderent. p. 28. 1. 2.
... 16. dabet. 75. poſſint. *ult.* cum ſæpius. p. 29. 2. 1. hæc. 6. habuerunt. 14. inceperint. 16. ſint. 21. poſſet. 34. Achilleum. ult. habeant. p. 30. 1. 7. tulerint. p. 30. 2. 18. fateantur. 41. adferantur. 42. fingant &
... mentiantur. p. 31. 2. 67. inſtituatur. p. 32. 1. 21. honorarent. p. 33. 2. 26. ut imprimerentur. p. 34. 2. 70. devenerim. p. 36. 1. 24. poſſit. p. 37. 1. 8. cuique. 19. ei. 79. ſcribæ. 2. 43. mirer. p. 39. 2. 36.
... lamoent & abjiciant. 38. ſepeliendos. p. 40. 1. 27. כארי׳. ib. כארו׳. 2. 8. Jer. 23. 6. ib. יקראוהו׳. 10. enumerent. p. 41. 1. 22. 23. coibit -- cubabit. 2. 70. *lege* 129. p. 46. 1. 76. quæritantes. p. 47.
... 2. 34. ſupponant. 80. adducantur. *penult.* poſſe. p. 49. 1. 32. abeſt. 66. numerentur. 88. רגליהם. 2. 53. poſſent. p. 52. 1. 45. oriatur. 90. conveniant. p. 53. 1. 18. habeant. 82. potuerit. 86. arceſſit.
p. 54. 1. 17. *lege* 300. p. 55. 69. ſtudioſum. *antepen.* poſſet. p. 65. 1. 75. conquiſiviſſet. p. 58. 1. 27. *lege* 929. p. 58. 1. 61. poſſent. p. 59. 2. 31. poſſit. p. 60. 2. 52. converſioni. p. 61. 1. 18. 1. 15. p. 62. 1. 77.
Eccleſiaſtæ. p. 63. 1. 76. impleverit. 2. 27. poſſent. p. 64. 1. 7. poſſent. p. 66. 2. 79. temporis. 3. 6. attingant. 81. probaverit. p. 67. 1. 43. *pro* in hoc *lege*, huic. 3. 8. oſtendat. p. 67. 4. 65. *lege* 8. 16. 18. & 9. 1. p. 68. 1. 40.
... 50. pro, *Iſaacus & Jacobus &c. quinquennes*, lege, *Sem & Nachor ſeptennes*. 53. ab *Imo* dele quatuor ſequentes lineas, uſque ad *Præterea*. 2. 34. pro *a quibus*. 1. *a Judæis enim*. 91. pro, *cum*. 1. *nam*. c. 3.
... eſſe. c. 4. 2. dele (:) 55. 1. *aliquot*. p. 71. 2. 83. אשמיר. 84. אשמיר. p. 76. 2. 6. *pro* Ptolem. *lege* Salmanaſſ. p. 77. 1. 28. Ab. Ezra. 46. an. 2. 37. liturgiam. 64. denotet. p. 78. 1. 84. probent. p. 79.
2. 10. addatur. ib. conferat. p. 80. 2. 80. organi. p. 85. 1. 61. poſſent. 2. 62. unus-ſcrupulus. 76. eſſet. p. 89. 1. 23. oſtenderimus. p. 91. 1. 8. colligi. 48. mille. 50. mille. p. 91. 2. 15. מרחפת
... adducat. p. 92. 1. 54. conſulantur. p. 93. 2. 77. Muhammedis. 77. putent. p. 96. 2. 10. videam. p. 98. 1. 16. *dele*, non. p. 99. 1. 1. evanuiſſet. p. 99. 2. 52. lingua. 53. linguam. 100. 2. 41. oſtenderimus.

BIBLIORUM SACRORUM

TOMUS PRIMUS:

SIVE

PENTATEUCHUS MOYSIS.

ספר בראשית : א

TEXTUS HEBRAICUS,

Cum Versione interlineari Santis Pagnini, ad Hebraicam phrasin examinatâ per Ben. Ariam Montanum, & alios.

terram & cœlos Deus creavit principio In
1 בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ :
abyssi facies super caligo & : inanitas & solitudo erat terra Et
2 והארץ היתה תהו ובהו וחשך על־פני תהום
: Deus dixit Et .aquarum facies super movebat Dei spiritus &
3 ורוח אלהים מרחפת על־פני המים : ויאמר אלהים
bona quod ,lucem Deus vidit Et .lux fuit Et .lux Sit
4 יהי אור ויהי־אור : וירא אלהים את־האור כי־טוב
vocavit Et .tenebras inter & lucem inter Deus divisit &
5 ויבדל אלהים בין האור ובין החשך : ויקרא
vespera fuit Et .noctem vocavit tenebras &,diem lucem Deus
אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי־ערב
expansio Sit : Deus dixit Et .unus dies ,mane fuit &
6 ויהי־בקר יום אחד : ויאמר אלהים יהי רקיע
fecit Et .aquas ad aquas inter dividens sit & ,aquarum medio in
7 בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים : ויעש
quæ aquas inter divisit & ,expansionem Deus
אלהים את־הרקיע ויבדל בין המים אשר
fuit Et .expansionē super quæ aquas inter &,expansionem subter
מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי־
,vespera fuit Et :cœlos expansionem Deus vocavit Et .ita
8 כן : ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי־ערב
Congregentur : Deus dixit Et .secundus dies ,mane fuit &
9 ויהי־בקר יום שני : ויאמר אלהים יקוו
appareat & ,unum locum ad cœlis sub de aquæ
המים מתחת השמים אל־מקום אחד ותראה
,terram ,aridam Deus vocavit Et .ita fuit Et .arida
10 היבשה ויהי־כן : ויקרא אלהים ליבשה ארץ
quòd Deus vidit Et .maria appellavit aquarum cōgregationē &
ולמקוה המים קרא ימים וירא אלהים כי־
herbam ,germen terra Germinet : Deus dixit Et .bonum
11 טוב : ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב
,suæ speciei fructum facientem fructus arborem,semen seminificātē
מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו
terra protulit Et .ita fuit Et .terram super eâ in semen cujus
12 אשר זרעו־בו על־הארץ ויהי־כן : ותוצא הארץ
facientem arborem & ,suâ specie in semē seminificātē herbā,germē
דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה־
.bonum quòd Deus vidit Et.suâ specie in eâ in semē cujus fructū
פרי אשר זרעו־בו למינהו וירא אלהים כי־טוב :
dixit Et .tertius dies ,mane fuit & ,vespera fuit Et
13 ויהי־ערב ויהי־בקר יום שלישי : ויאמר
14 dividendū ad ,cœlorum expansione in luminaria Sint : Deus
אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל
,tempora & ,signa in sint & ; noctem inter & diem inter
בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים
.annos & ,dies &
ולימים ושנים :

Vulgata LATINA

Versio, juxta exemplaria emendata Sixti V. & Clem. VIII.

CAP. I.

1 IN Principio creavit De-
2 us cœlum & terram. Terra
autem erat inanis & vacua,
& tenebræ erant super fa-
ciem abyssi: & Spiritus Dei
3 ferebatur super aquas. Di-
xitque Deus: Fiat lux. Et
4 facta est lux. Et vidit Deus
lucem quòd esset bona: &
5 divisit lucem à tenebris. Ap-
pellavitque lucem Diem, &
tenebras Noctem: factum-
que est vespere & mane,
6 dies unus. Dixit quoque
Deus: Fiat firmamentū in
medio aquarum: & dividat
7 aquas ab aquis. Et fecit
Deus firmamentum, divisit-
que aquas quæ erant sub
firmamento, ab his quæ e-
rant super firmamentum. Et
8 factum est ita. Vocavitque
Deus firmamentum, Cœlum:
& factum est vespere &
9 mane, dies secundus. Dixit
verò Deus: Congregentur
aquæ, quæ sub cœlo sunt,
in locum unum: & appa-
reat arida. Et factum est
10 ita. Et vocavit Deus aridam,
Terram; congregationesque
aquarum appellavit Maria.
Et vidit Deus quòd esset
11 bonum. Et ait: Germinet
terra herbam virentem &
facientem semen, & lignum
pomiferū faciens fructum ju-
xta genus suum, cujus semen
in semetipso sit super ter-
12 ram. Et factum est ita. Et
protulit terra herbam vi-
rentē, & facientem semen
juxta genus suum, lignum-
que faciens fructū, & ha-
bens unumquodque semen-
tem secundùm speciem su-
am. Et vidit Deus quòd es-
13 set bonum. Et factum est
vespere & mane, dies ter-
14 tius. Dixit autem Deus: Fi-
ant luminaria in firmamen-
to cœli, & dividant diem
ac noctem, & sint in signa,
& tempora, & dies, &
annos:

VERSIO GRÆCA LXX. INTERP.

Juxta exemplar Vatican. Romæ impressū; subscriptis quæ aliter leguntur in vetustiss. MS. Angl. ex Alexandria allato; cum Vers. Lat. Edit. Rom.

* ΚΕΦ. α΄.

1 ΕΝ ΑΡΧΗ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρα-
2 νὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος, καὶ
ἀκατασκεύαστος· καὶ σκότος ἐπάνω τῆς
ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπά-
3 νω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Γενηθή-
4 τω φῶς. καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ
Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ
Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀνὰ μέσον
5 τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς
Ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε Νύκτα.
καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέ-
6 ρα μία. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Γενηθήτω στε-
ρέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω δια-
χωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδα-
7 τος. καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ
Θεὸς τὸ στερέωμα· καὶ διεχώρισεν ὁ Θε-
ὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω
τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδα-
8 τος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. Καὶ ἐκά-
λεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, Οὐρανόν. καὶ εἶ-
δεν ὁ Θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα,
9 καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. Καὶ
εἶπεν ὁ Θεὸς, Συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑπο-
κάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ
ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ
συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ
εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξη-
10 ρά. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν, Γῆν·
καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε
Θαλάσσας. καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι καλόν.
11 Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτά-
νην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ
καθ᾽ ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν
καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ (α)
12 γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ
ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον
σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ᾽ ὁμοιότητα, καὶ
ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρ-
μα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς.
13 καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγέ-
νετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα
14 τρίτη. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Γενηθήτωσαν
φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς
(ϛ) φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ
μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυ-
κτὸς· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς και-
ροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς.

MS.A. * Γένεσις κόσμου. (α) γένος, εἰς ὁμοιότητα, ἐπὶ (β) φαῦσιν τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, καὶ διαχωρίζειν

CAP. I.

IN Principio fecit Deus cœlum & terram. Terra autem 1
erat (a) invisibilis, & incom- 2
posita: & tenebræ super abyssum: & spiritus Dei (b) superferebatur super aquam. Et 3
dixit Deus: Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit Deus lu- 4
cem, quia bona est. Et discrevit Deus inter lucem & tenebras. Et vocavit Deus lu- 5
cem, Diem; & tenebras vocavit Noctem. Et factum est (c) vespere, & factum est mane, dies unus. Et dixit Deus: Fiat 6
firmamentum in medio aquæ, & sit discernens inter aquam, & aquam. Et factum est sic. Et fecit Deus firmamentum: 7
& divisit Deus inter aquam, quæ erat sub firmamento, & inter aquam, quæ supra firmamentum. Et vocavit Deus 8
firmamentum, Cœlum. Et vidit Deus, quia bonum est. Et factum est vespere, & factum est mane, dies secundus. Et 9
dixit Deus: (d) Congregetur aqua, quæ sub cœlo, in congregationem unam, & appareat arida. Et factum est sic. Et congregata est aqua, quæ sub cœlo, in (e) congregationes suas: & apparuit arida. Et vocavit 10
Deus aridam, Terram; & collectiones aquarum vocavit Maria. Et vidit Deus, quia bonum est. Et dixit Deus: 11
Germinet terra herbam pabuli, (f) seminans semen secundùm genus, & secundùm similitudinem; & lignum fructiferum faciens fructum, cujus semen ejus sit in ipso secundùm genus super terram. Et factum est sic. Et produxit terra her- 12
bam pabuli, seminans semen secundùm genus, & secundùm similitudinem; & lignum fructiferum faciens fructum, cujus semen ejus sit in eo secundùm genus super terram. Et vidit Deus, quia bonum est. Et factum est vespere, & factum est mane, dies tertius. 13
Et dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento cœli (g) ad 14
illuminationem super terram: ut discernant inter diem & noctem; & sint in signa, & in tempora, & in dies, & in annos.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܒܫܡ ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܡܫܪܝܢܢ ܕܢܣܝܡ ܟܬܒܐ ܕܐܘܪܝܬܐ ܕܡܘܫܐ ܢܒܝܐ
ܩܕܡܝܐ ܣܦܪܐ ܕܒܪܝܬܐ. ܩܦܠܐܘܢ *ܐ*

1 ܒܪܫܝܬ ܒܪܐ ܐܠܗܐ ܝܬ ܫܡܝܐ ܘܝܬ ܐܪܥܐ܂
2 ܘܐܪܥܐ ܗܘܬ ܬܘܗ ܘܒܘܗ܂ ܘܚܫܘܟܐ ܥܠ ܐܦܝ ܬܗܘܡܐ܂ ܘܪܘܚܗ ܕܐܠܗܐ ܡܪܚܦܐ ܥܠ ܐܦܝ ܡܝܐ܂
3 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܗܘܐ ܢܘܗܪܐ܂ ܘܗܘܐ ܢܘܗܪܐ܂
4 ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܠܢܘܗܪܐ ܕܫܦܝܪ܂ ܘܦܪܫ ܐܠܗܐ ܒܝܬ ܢܘܗܪܐ ܠܚܫܘܟܐ܂
5 ܘܩܪܐ ܐܠܗܐ ܠܢܘܗܪܐ ܐܝܡܡܐ܂ ܘܠܚܫܘܟܐ ܩܪܐ ܠܠܝܐ܂ ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܚܕ܂
6 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܗܘܐ ܐܪܩܝܥܐ ܒܡܨܥܬ ܡܝܐ܂ ܘܢܗܘܐ ܦܪܫ ܒܝܬ ܡܝܐ ܠܡܝܐ܂
7 ܘܥܒܕ ܐܠܗܐ ܐܪܩܝܥܐ܂ ܘܦܪܫ ܒܝܬ ܡܝܐ ܕܠܬܚܬ ܡܢ ܐܪܩܝܥܐ܂ ܘܒܝܬ ܡܝܐ ܕܠܥܠ ܡܢ ܐܪܩܝܥܐ܂ ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ܂
8 ܘܩܪܐ ܐܠܗܐ ܠܐܪܩܝܥܐ ܫܡܝܐ܂ ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܕܬܪܝܢ܂
9 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܬܟܢܫܘܢ ܡܝܐ ܕܠܬܚܬ ܡܢ ܫܡܝܐ ܠܐܬܪܐ ܚܕ܂ ܘܬܬܚܙܐ ܝܒܝܫܬܐ܂ ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ܂
10 ܘܩܪܐ ܐܠܗܐ ܠܝܒܝܫܬܐ ܐܪܥܐ܂ ܘܠܟܢܫܐ ܕܡܝܐ ܩܪܐ ܝܡܡܐ܂ ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ܂
11 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܬܦܩ ܐܪܥܐ ܬܕܐܐ ܥܣܒܐ ܕܡܙܕܪܥ ܙܪܥܐ ܠܓܢܣܗ܂ ܘܐܝܠܢܐ ܕܦܐܪܐ ܕܥܒܕ ܦܐܪܐ ܠܓܢܣܗ ܕܢܨܒܬܗ ܒܗ ܥܠ ܐܪܥܐ܂ ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ܂
12 ܘܐܦܩܬ ܐܪܥܐ ܬܕܐܐ ܥܣܒܐ ܕܡܙܕܪܥ ܙܪܥܐ ܠܓܢܣܗ܂ ܘܐܝܠܢܐ ܕܥܒܕ ܦܐܪܐ ܕܢܨܒܬܗ ܒܗ ܠܓܢܣܗ܂ ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ܂
13 ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ܂
14 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܗܘܘܢ ܢܗܝܪܐ ܒܐܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ ܠܡܦܪܫ ܒܝܬ ܐܝܡܡܐ ܠܠܠܝܐ܂ ܘܢܗܘܘܢ ܠܐܬܘܬܐ ܘܠܙܒܢܐ ܘܠܝܘܡܬܐ ܘܠܫܢܝܐ܂

In Nomine Domini Omnipotentis aggredimur impressionem libri legis Mosis Prophetæ. Ac primò librum Creationis.

CAP. I.

IN principio creavit Deus esse cœli & 1
esse terræ. Terra autem erat deserta & 2
inculta, tenebræque super faciem abyssi:
& spiritus Dei incubabat superficiei a-
quarum. Dixitq; Deus, Fiat lux: factaq; 3
est lux. Viditque Deus lucem quòd bona 4
esset. Et divisit Deus inter lucem & tene-
bras. Appellavitque Deus lucem, diem: 5
& tenebras appellavit noctem: fuitque
vespera, fuitque mane dies unus. Et dixit 6
Deus, Sit firmamentum in medio aquarū:
& fuit, divisitque inter aquas & aquas.
Fecitque Deus firmamentum, & divisit 7
aquas quæ sub firmamento, & aquas quæ
super firmamentum: & fuit ita. Appella- 8
vitq; Deus firmamentum cœlum: & fuit
vespera, & fuit mane dies secundus. Et 9
dixit Deus, Congregentur aquæ quæ sub
cœlo sunt in locū unum, & appareat ari-
da: & fuit ita. Et appellavit Deus aridā, 10
terram: congregationem vero aquarū ap-
pellavit maria: viditque Deus quòd bo-
num esset. Et dixit Deus, Producat terra 11
germen, herbā quæ serendo seratur juxta
genus suum: & arborem fructuū eden-
tem fructus juxta genus suū, cujus planta
sit in semetipsa super terram, & fuit ita.
Et produxit terra germen, herbā quæ se- 12
rendo seritur juxta genus suum & arborē
proferentem fructum cujus planta est in
semetipsa juxta genus suū. Viditque De' 13
quòd esset bonum. Et fuit vespera, fuitq;
mane dies tertius. Dixitque Deus, Sint 14
luminaria in firmamento cœli ad distin-
guendum inter diem & noctem: sintque
in signa, & tempora, et in dies, & annos:

CAP. I. PARAPH. CHALD. Edit. BASIL. cum Vers. LAT.

תרגום אונקלוס

1 בקדמין ברא יי ית שמיא וית ארעא׃ 2 וארעא הות צדיא וריקניא וחשוכא על אפי תהומא ורוחא מן קדם יי מנשבא על אפי מיא׃ 3 ואמר יי יהי נהורא והוה נהורא׃ 4 וחזא יי ית נהורא ארי טב ואפריש יי בין נהורא ובין חשוכא׃ 5 וקרא יי לנהורא יממא ולחשוכא קרא ליליא והוה רמש והוה צפר יומא חד׃ 6 ואמר יי יהי רקיעא במציעות מיא ויהי מפריש בין מיא למיא׃ 7 ועבד יי ית רקיעא ואפריש בין מיא דמלרע לרקיעא ובין מיא דמעל לרקיעא והוה כן׃ 8 וקרא יי לרקיעא שמיא והוה רמש והוה צפר יום תנין׃ 9 ואמר יי יתכנשון מיא מתחות שמיא לאתר חד ותתחזי יבשתא והוה כן׃ 10 וקרא יי ליבשתא ארעא ולבית כנישות מיא קרא ימי וחזא יי ארי טב׃ 11 ואמר יי תדאית ארעא דתאה עסבא דבר זרעיה מזדרע אילן פירין עבד פירין לזניה דבר זרעיה ביה על ארעא והוה כן׃ 12 ואפיקת ארעא דתאה עסבא דבר זרעיה מזדרע לזנוהי ואילן עבד פירין דבר זרעיה ביה לזנוהי וחזא יי ארי טב׃ 13 והוה רמש והוה צפר יום תליתאי׃ 14 ואמר יי יהון נהורין ברקיעא דשמיא לאפרשא בין יממא ובין ליליא ויהון לאתין ולזמנין ולממני בהון יומין ושנין׃

TARGUM ONKELOS.

CAP. I.

1 IN principio creavit Deus
2 cœlum et terrā. Terra autem erat deserta et vacua; et tenebræ super faciē abyssi: et spiritus *à conspectu* Dei insufflabat super faciem a-
3 quarū. Et dixit Deus, Sit lux:
4 et fuit lux. Et vidit Deus lucem, quòd esset bona: & divisit Deus inter lucē, et in-
5 ter tenebras. Appellavitq; Deus lucem, Diem; et tenebras, vocavit Noctē: et fuit vespere et fuit mane, dies u-
6 nus. Et dixit Deus; Sit firmamētū in medio aquarū: et dividat inter aquas et a-
7 quas. Et fecit Deus firmamētum: et divisit inter aquas, quæ erant subter firmamētū; et inter aquas, quæ erant super firmamentum: et fuit
8 ita. Et vocavit Deus firmamentum, cœlū: Et fuit vespere & fuit mane, dies se-
9 cundus. Et dixit Deus; Congregentur aquæ, quæ sub cœlo sunt, in locum unū; et appareat arida: Et fuit ita.
10 Et vocavit Deus aridā, terram; et locū congregationis aquarū, appellavit maria: Et vidit Deus quòd esset
11 bonū. Et dixit Deus, Germinet terra germen; *herbam* cujus filius sementis seminatur; arboréq; fructiferā facienté fructus, secundùm genus suū; cujus filius sementis in ipso sit, super terram: Et
12 fuit ita. Et produxit terra germen, *herbā* cujus filius sementis seminatur, secundū genus suum; et arboré facienté fructus, cujus filius sementis est in ipso, secundū genus suum: Et vidit Deus,
13 quòd esset bonum. Et fuit vespere & fuit mane, dies
14 tertius. Et dixit Deus; Sint luminaria in firmamento cœli, ut dividant inter diem et noctem: Et sint in signa et in tempora; et ut numerentur per ea dies & anni.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

VERS.SA. (a) perflans super faciem aquæ (b) seminantem (c) progerminantem germen (d) plantam (e) cujus fructificatio in seipsa est (f) orbe cœli.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. I.

IN Principio creavit Deus cælum & terram. Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant super faciem abyssi: spiritus quoque Dei (a) ferebatur super aquas. Dixitque Deus, fiat lux, & facta est lux. Et vidit Deus lucem quod bona esset: Et separavit Deus inter lucem & inter tenebras. Vocavitque Deus lucem, diem, & tenebras vocavit noctem: Et factum est vespere, factumque est mane, dies unus. Et dixit Deus, fiat firmamentum in medio aquarum: separetque aquas ab aquis. Et fecit Deus firmamentum: separavitque aquas quæ erant subter firmamentum ab aquis quæ erant super firmamentum: & factum est ita. Vocavitque Deus firmamentum, cælum: Et factum est vespere, factumque est mane, dies secundus. Et dixit Deus, congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt in locum unum, & appareat arida: & factum est ita. Et vocavit Deus aridam, terram, & congregatione aquarum, vocavit maria: viditque Deus quòd bonū esset. Et dixit Deus, germinet terra herbam virentem, (b) facientem semen; & arborem frugiferam, facientem fructum secundum speciem suam, cujus semen sit in ea super terram: & factum est ita. Producitque terra herbam virentē (c) facientem semen secundū speciem suā: & (d) arborē facientē fructū (e) habentē semen in semetipsa, secundum speciem suam: Et vidit Deus quòd bonū esset. Et factum est vespere, factumq; est mane, dies tertius. Et dixit Deus, fiant luminaria in (f) firmamento cæli, ut luceant super terram, & separent diem à nocte: sintque in signa & in tempora, & in dies, & annos.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

بسم الله الرحمن الرحيم نبتدي بعون الله بنسخ التوراة المقدسة * السفر الاول
وهو سفر الخليقة * الفصل ١

1 اول ما خلق الله السماء والارض * 2 وكانت الارض غامرة مستبحرة * وظلام على وجه الغمر * ورياح الله تهب على وجه الماء * 3 فشاء الله ان يكون نور فكان نور * 4 ولما علم الله ان النور حسن فصل الله بين النور والظلام * 5 وسمى الله اوقات النور نهارا * واوقات الظلام ليلا * ولما مضى من الليل والنهار يوم واحد * 6 شاء الله ان يكون جلد في وسط الماء * ويكون فاصلا بين الماء والماء * 7 فصنع الله الجلد وفصل بين الماء الذي من دونه * والماء الذي فوقه * فكان كذلك * 8 وسمى الله الجلد سماء * ولما مضى من الليل والنهار يوم ثان * 9 شاء الله ان يجتمع الماء من تحت السماء الى موضع واحد ويظهر اليبس * فكان كذلك * 10 وسمى الله اليبس ارضا * ومجمع الماء بحارا * لما علم ان ذلك حسن * 11 وشاء الله ان تكلئ الارض كلاء عشبا ذا بذر يبذر لاصنافه وشجرا مثمرا يخرج ثمرا له غرسه منه على الارض * فكان كذلك * 12 واخرجت الارض كلاء وعشبا ذا بذر لاصنافه وشجرا يخرج ثمرا له غرسه منه لاصنافه * 13 علم الله ان ذلك حسن * ولما مضى من الليل والنهار يوم ثالث * 14 شاء الله ان تكون انوار في جلد السماء تفرق بين الليل والنهار فيكون ايات واوقاتا وايام وسنين *

In Nomine Dei misericordis miseratoris aggredimur impressionem Legis sacrosanctæ. Liber primus, viz. Liber Creationis.

CAP. I.

Primum quod creavit Deus, fuit cælum & terra: Eratque terra abyssis cooperta, obruta mari: & tenebræ super faciem abyssi, & venti Dei flabant super faciem aquæ. 1 2
Voluitque Deus ut esset lux, & fuit lux. Cum cognovisset Deus lucem esse bonam, divisit Deus inter lucem & tenebras. 3 4
Et vocavit Deus tempora lucis, Diem; & tempora tenebrarum, Noctem. Cumque præteriisset nox & dies, dies unus, 5
Voluit Deus ut esset firmamentum in medio aquæ, & esset dividens inter ambas aquas. 6
Et fecit Deus firmamentum, divisitque inter aquam quæ est infra illud, & aquam quæ est super illud: & fuit ita. 7
Et vocavit Deus firmamentum, Cælum. Cumque præteriisset ex nocte & die, dies secundus, 8
Voluit Deus ut congregaretur aqua de sub cælo in locum unum, & appareret ariditas: fuitque ita. 9
Et vocavit Deus ariditatem terram: & congeriem aquæ, maria. Cum cognovisset illud esse bonum, 10
Etiam voluit Deus ut germinaret terra germen, herbam habentem semen: & arbores frugiferas producentes fructus in species suas, quarum planta esset ex semetipsis super terram: & fuit ita. 11
Et produxit terra germen & herbam habentem semen in species suas, & arbores producentes fructus, quarum planta est ex semetipsis in species suas. Cum cognovisset Deus id esse bonum, 12
Et cum præteriisset ex nocte & die, dies tertius, 13
Voluit Deus ut essent luces in firmamento cæli, dividentes inter noctem & diem, essent ut signa, & tempora, & dies, & anni. 14

ספר בראשית : א

super illuminandū ad ,cælorum expansione in luminaria in sint &
15 והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על־
luminaria duo Deus fecit Et .ita fuit Et .terram
16 הארץ ויהי־כן : ויעש אלהים את־שני המארת
& ,diei dominium ad majus luminare :magna
הגדלים את־המאור הגדל לממשלת היום ואת־
.stellas & ,noctis dominium ad minus luminare
המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים :
super illuminādum ad ,cœli expansione in Deus eas posuit Et
17 ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על־
inter dividendū ad & ,noctē in & diē in dominādū ad Et .terram
18 הארץ : ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין
fuit Et .bonum quòd Deus vidit Et .tenebras inter & lucem
19 האור ובין החשך וירא אלהים כי־טוב : ויהי־
Reptificent :Deus dixit Et .quartus dies ,mane fuit & ,vespera
20 ערב ויהי־בקר יום רביעי : ויאמר אלהים ישרצו
super ,terram super volet volatile & :vivētis animæ reptile aquæ
המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על־הארץ על־
cetos Deus creavit Et .cælorum expansionis facies
21 פני רקיע השמים : ויברא אלהים את־התנינם
fecerūt repere quā,repentē viventem animam omnem & ,magnos
הגדלים ואת כל־נפש החיה הרמשת אשר שרצו
vidit Et .suā specie in alatū volatile omne & ,suā specie in aquæ
המים למינהם ואת כל־עוף כנף למינהו וירא
: dicendo ,Deus eis benedixit Et .bonum quòd Deus
22 אלהים כי־טוב : ויברך אתם אלהים לאמר
volatile & :maribus in aquas replete &,multiplicamini & Crescite
פרו ורבו ומלאו את־המים בימים והעוף
dies ,mane fuit & ,vespera fuit Et .terrā in se multiplicet
23 ירב בארץ : ויהי־ערב ויהי־בקר יום
viventem animam terra Producat :Deus dixit Et .quintus
24 חמישי : ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה
:suā speciē secūdū terræ *feram* & reptile & jumentū,suā speciem ad
למינה בהמה ורמש וחיתו־ארץ למינה
,suā speciē secūdū terræ *feram* Deus fecit Et .ita fuit Et
25 ויהי־כן : ויעש אלהים את־חית הארץ למינה
terræ reptile omne &,suam speciem secundum jumentum &
ואת־הבהמה למינה ואת כל־רמש האדמה
:Deus dixit Et .bonum quòd Deus vidit Et .suam speciē ad
26 למינהו וירא אלהים כי־טוב : ויאמר אלהים
,nostram similitudinē secundū,*nostrā imagine in* hominem Faciamus
נעשה אדם בצלמנו כדמותנו
jumentum in & ,cæli volatile in & maris pisces in dominentur &
וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה
.terram super reptans reptile omne in &,terram omnem in &
ובכל־הארץ ובכל־הרמש הרמש על־הארץ :
imagine in ;suā imagine in hominem Deus creavit Et
27 ויברא אלהים את־האדם בצלמו בצלם
creavit fœminam & masculum :illum creavit Dei
אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא
.eos
אתם :

Versio VULG. LAT.

15 Ut luceant in firmamento
cœli, & illuminent terram.
16 Et factum est ita. Fecitque
Deus duo luminaria magna :
luminare majus, ut præesset
diei ; & luminare minus, ut
præesset nocti : & stellas.
17 Et posuit eas in firmamen-
to cœli, ut lucerent su-
18 per terram, Et præessent
diei ac nocti, & divide-
rent lucem ac tenebras. Et
vidit Deus quòd esset bo-
19 num. Et factum est vespere
20 & mane, dies quartus. Di-
xit etiam Deus : Produ-
cant aquæ reptile animæ vi-
ventis, & volatile super ter-
ram sub firmamento cœli.
21 Creavitque Deus cete gran-
dia, & omnem animam vi-
ventem atque motabilem,
quam produxerant aquæ in
species suas, & omne vo-
latile secundùm genus su-
um. Et vidit Deus quòd
22 esset bonum. Benedixitque
eis, dicens : Crescite, &
multiplicamini, & replete
aquas maris : avesque mul-
23 tiplicentur super terram. Et
factum est vespere & ma-
24 ne, dies quintus. Dixit
quoque Deus : Producat
terra animam viventem in
genere suo, jumenta, &
reptilia, & bestias terræ
secundùm species suas. Fa-
25 ctumque est ita. Et fecit
Deus bestias terræ juxta
species suas, & jumenta
& omne reptile terræ in
genere suo. Et vidit De-
26 us quòd esset bonum. Et
ait : Faciamus hominem ad
imaginem & similitudinem
nostram : & præsit pisci-
bus maris, & volatilibus
cœli, & bestiis, univer-
sæque terræ, omnique re-
ptili quod movetur in ter-
27 ra. Et creavit Deus homi-
nem ad imaginem suam : ad
imaginem Dei creavit illum ;
masculum & fœminam crea-
vit eos.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

15 Καὶ ἔςωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ ςερεώματι
τοῦ οὐρανοῦ, ὥςε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
16 ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς
δύο φωςῆρας τοὺς μεγάλους· τὸν φωςῆρα
τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν
φωςῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς·
17 καὶ τοὺς ἀςέρας. Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς
ἐν τῷ ςερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥςε φαίνειν ἐ-
18 πὶ τῆς γῆς, Καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ
τῆς νυκτὸς, καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ
φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. καὶ εἶδεν
19 ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα,
20 καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη. Καὶ
εἶπεν ὁ θεὸς, Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρ-
πετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμε-
να ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ ςερέωμα τοῦ οὐρανοῦ.
21 καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς
τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώ-
ων ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη
αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος.
22 καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλά. Καὶ εὐλόγησεν
αὐτὰ ὁ θεὸς, λέγων, Αὐξάνεσθε καὶ πλη-
θύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς
θαλάσσαις· καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν
23 ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
24 ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη. Καὶ εἶπεν
ὁ θεὸς, Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν
κατὰ γένος· τετράποδα, καὶ ἑρπετὰ, καὶ
θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ ἐγένετο
25 οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς
γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ (γ) γέ-
νος αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς
κατὰ (δ) γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι κα-
26 λά. Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, Ποιήσωμεν Ἄν-
θρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁ-
μοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς
θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν
27 ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐ-
ποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον. κατ' εἰκό-
να θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν αὐτούς.

MS.A. (γ) γένος, καὶ (δ) γένος αὐ-
τῶν. καὶ

Et sint ad illuminationem in
firmamento cœli, ut luceant 15
super terram. Et factum est
sic. Et fecit Deus duo lumi-
naria magna : (h) luminare 16
majus (i) in principatus diei,
& luminare minus in prin-
cipatus noctis ; & stellas. Et
posuit ea Deus in firmamen- 17
to cœli, ut luceant super ter-
ram, Et habeant principa-
tum diei ac noctis, & dis- 18
cernant inter lucem & te-
nebras. Et vidit Deus, quia
bonum est. Et factum est ve- 19
spere, & factum est mane,
dies quartus. Et dixit De-
us : Producant aquæ repti- 20
lia animarum viventium, &
volatilia volantia super ter-
ram (k) secundùm firmamen-
tum cœli. Et factum est sic.
Et fecit Deus cetos magnos,
& omnem animam anima- 21
lium reptilium, quæ produ-
xerunt aquæ secundùm gene-
ra eorum, & omne volatile
pennatum secundùm genus.
Et vidit Deus, quia bona
sunt. Et benedixit ea De-
us, dicens : Crescite, & mul- 22
tiplicamini, & replete aquas
in maribus : & volatilia mul-
tiplicentur super terram. Et
factum est vespere, & fa- 23
ctum est mane, dies quintus.
Et dixit Deus : Producat ter-
ra animam viventem secun- 24
dùm genus ; quadrupedia, &
reptilia, & bestias terræ se-
cundùm genus. Et factum
est sic. Et fecit Deus besti- 25
as terræ secundùm genus, &
pecora secundùm genus eo-
rum, & omnia reptilia ter-
ræ secundùm genus. Et vi-
dit Deus, quia bona sunt. Et 26
dixit Deus : Faciamus homi-
nem ad imaginem nostram,
& ad similitudinem : Et ha-
beant principatum piscium ma-
ris, & volatilium cœli, &
pecorum, & omnis terræ, &
omnium reptilium repentium
super terram. Et fecit De- 27
us hominem : ad imaginem
Dei fecit eum : masculum &
fœminam fecit eos.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܢܗܘܘܢ ܢܗܝܪܐ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ ܠܡܢܗܪܘ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ܀
16 ܘܥܒܕ ܐܠܗܐ ܬܪܝܢ ܢܗܝܪܐ ܪܘܪܒܐ. ܢܗܝܪܐ ܪܒܐ ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܐܝܡܡܐ. ܘܢܗܝܪܐ ܙܥܘܪܐ ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܠܠܝܐ. ܘܟܘܟܒܐ܀
17 ܘܝܗܒ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ ܠܡܢܗܪܘ ܥܠ ܐܪܥܐ.
18 ܘܠܡܫܠܛ ܒܐܝܡܡܐ ܘܒܠܠܝܐ. ܘܠܡܦܪܫ ܒܝܬ ܢܘܗܪܐ ܠܚܫܘܟܐ. ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ܀
19 ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܕܐܪܒܥܐ܀
20 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܪܚܫܘܢ ܡܝܐ ܪܚܫܐ ܕܢܦܫܐ ܚܝܬܐ. ܘܦܪܚܬܐ ܬܦܪܚ ܥܠ ܐܪܥܐ ܥܠ ܐܦܝ ܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ܀
21 ܘܒܪܐ ܐܠܗܐ ܬܢܝܢܐ ܪܘܪܒܐ. ܘܟܠ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ ܕܪܚܫܐ ܕܐܪܚܫܘ ܡܝܐ ܠܓܢܣܗܘܢ. ܘܟܠ ܦܪܚܬܐ ܕܓܦܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ܀
22 ܘܒܪܟ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܦܘܫܘ ܘܣܓܘ ܘܡܠܘ ܡܝܐ ܕܒܝܡܡܐ. ܘܦܪܚܬܐ ܬܣܓܐ ܒܐܪܥܐ܀
23 ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܕܚܡܫܐ܀
24 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܬܦܩ ܐܪܥܐ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ ܠܓܢܣܗ. ܒܥܝܪܐ ܘܪܚܫܐ ܘܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ܀
25 ܘܥܒܕ ܐܠܗܐ ܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܒܥܝܪܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܟܠܗ ܪܚܫܐ ܕܐܪܥܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ܀
26 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܥܒܕ ܒܪܢܫܐ ܒܨܠܡܢ ܐܝܟ ܕܡܘܬܢ. ܘܢܫܠܛܘܢ ܒܢܘܢܝ ܝܡܐ ܘܒܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܘܒܒܥܝܪܐ. ܘܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܘܒܟܠ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ܀
27 ܘܒܪܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ ܒܨܠܡܗ. ܒܨܠܡܐ ܕܐܠܗܐ ܒܪܝܗܝ. ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ ܒܪܐ ܐܢܘܢ܀

Et sint lucentia in firmamento cœli ad
lumen præbendum super terram, & fuit
ita. Fecitq;Deus duo luminaria magna,
luminare majus in dominium diei, &
luminare minus in dominium noctis, &
stellas. Posuitque ea Deus in firmamen-
to cœli ad lumen præbendum super ter-
ram, Et dominandum interdiu & noctu,
ac dividendum inter lucem & tenebras.
viditq;Deus quòd esset bonum. Et fuit
vespera, fuitque mane dies quartus.
Dixitque Deus, Scaturiant aquæ reptile
animam viventem : & volatile volitet
super terram, super faciem firmamenti
cœli. Creavit quoq;Deus dracones ma-
ximos,& omnem animam viventem rep-
tilis quod scaturierāt aquæ juxta genus
suū: & omne volucre alatum juxta genus
suū.viditq;Deus quòd esset bonū. Et be-
nedixit illis Deus, & ait illis, Fœcunda-
mini,& multiplicamini,&c implete aquas
quæ sunt in marib⁹:& volatile multipli-
cetur in terra. Et fuit vespera,fuitq;mane
dies quintus. Dixit quoq; Deus, Produ-
cat terra animā viventē juxta genus suū,
jumentū, & reptile,& bestiā terræ juxta
genus suū. & fuit ita. Fecitq;Deus besti-
am terræ juxta genus suum, & jumentum
juxta genus suum, cunctaq;reptilia terræ
juxta genus suū.& vidit Deus quòd esset
bonum. Dixitque Deus, Faciamus homi-
nem in imagine nostra, secundùm simili-
tudinem nostram, & dominentur in pis-
ces maris, & volatile cœli, & in jumen-
tum, & in omnem bestiam terræ, & in
omnia reptilia quæ reptant super ter-
ram. Itaque creavit Deus hominem
in imagine sua, in imagine Dei cre-
avit illum, marem & fœminam crea-
vit eos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

15 ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא
לאנהרא על ארעא והוה כן:
16 ועבד יי ית תרין נהוריא
רברביא ית נהורא רבא
למשלט ביממא וית נהורא
זעירא למשלט בליליא וית
17 כוכביא: ויהב יתהון יי ברקיעא
דשמיא לאנהרא על ארעא:
18 ולמשלט ביממא ובליליא
ולאפרשא בין נהורא ובין
19 חשוכא וחזא יי ארי טב: והוה
רמש והוה צפר יום רביעי:
20 ואמר יי ירחשון מיא רחיש
נפשא חיתא ועופא דפרח על
ארעא על אפי רקיע דשמיא:
21 וברא יי ית תניניא רברביא וית
כל נפשא חיתא דרחשא די
ארחישו מיא לזניהון וית כל
עופא דפרח לזנוהי וחזא יי ארי
22 טב: ובריך יתהון יי למימר
פושו וסגו ומלו ית מיא בימיא
23 ועופא יסגי בארעא: והוה רמש
והוה צפר יום חמישי: ואמר יי
24 תפיק ארעא נפשא חיתא לזנה
בעיר ורחש וחית ארעא
25 לזנה והוה כן: ועבד יי ית
חית ארעא לזנה וית בעירא
לזנה וית כל רחשא דארעא
לזנוהי וחזא יי ארי טב: ואמר
26 יי נעביד אנשא בצלמנא
כדמותנא וישלטון בנוני ימא
ובעופא דשמיא ובבעירא
ובכל ארעא ובכל רחשא
27 דרחיש על ארעא: וברא
יי ית אדם בצלמיה בצלמא
דיי ברא יתיה דכר ונוקבא
ברא יתהון:

15 Et sint in luminaria, in firmamento cœli; ad illuminandû super terram: Et fuit
16 ita. Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare maj⁹, ut dominaretur in die; et luminare minus, ut dominaretur in nocte, & stellas.
17 Et posuit ea Deus in firmamento cœli: ad illumi-
18 nandû super terram. Et ut dominarentur in die & in nocte; & ut dividerent inter lucem et tenebras: Et vidit Deus, ꝙ esset bonû.
19 Et fuit vespere & fuit ma-
20 ne, dies quartus. Et dixit Deus; Serpant aquæ reptile animæ viventis: Et avem quæ volat super terram; super faciem firmamenti cœ-
21 lorum. Et creavit Deus colubros magnos: Et omnem animam viventé reptilium, quæ produxerant aquæ secundùm species suas, & omnem volucrem quæ volat, secundùm genus suum; & vidit Deus ꝙ esset bonum.
22 Et benedixit eis Deus, dicens: Crescite & multiplicamini; & replete aquas maris; & volucris multi-
23 plicetur in terrâ. Et fuit vespere & fuit mane, dies
24 quintus. Et dixit Deus; producat terra animâ viventé secundû genus suû; jumentû & reptile, & bestiâ terræ, secundû species suas: Et fu-
25 it ita. Et fecit Deus bestiam terræ, secundû genus suum; & jumentû, juxta genus suum; & omne reptile terræ, juxta genus suum: Et vidit
26 Deus, quòd esset bonû. Et dixit Deus; faciamus hominem ad imaginem nostram, sicut similitudo nostra: Et dominetur in pisces maris, & in volatilia cœlorû; & in jumẽta, & in omné terram; & in omne reptile, quod
27 reptat super terrâ. Et creavit Deus hominé ad imaginem suam; ad imaginé Dei creavit illum: masculum & fœminam creavit eos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 Sint quoq; in luminaria in firmamẽto (f) cœli ad illuminandam terram: Et
16 factum est ita. Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus, (g) ut dominetur diei, et luminare minus, ut dominetur
17 nocti, et stellas. Et posuit ea Deus in firmamento (h) cœli, (i) ut luceant super
18 terrã, Et dominentur diei et nocti, dividantque inter lucem et tenebras: Et vidit Deus quòd hoc bonum esset. Et factum est
19 vespere, factumq; est ma-
20 ne, dies quartus. Et dixit Deus, producant aquæ reptile animæ viventis: et volatile volet super terram, super faciem firma-
21 menti cœli. Creavitq; Deus cete magna, et omnem animam viventem repentem, quam produxerunt aquæ secundùm speciem suam; et omne volatile pennatum secundùm speciem suam: Viditq; Deus quòd bonum esset. Et be-
22 nedixit eis Deus dicens; fructificate, et multiplicate, et replete aquas maris; volatile quoque multipli-
23 cetur in terra. Et factum est vespere, factumque est
24 mane, dies quintus. Et dixit Deus, producat terra animam viventem secundùm speciem suam, jumentum, et reptile, et bestiã terræ secundũ speciẽ suam. Factumque est ita.
25 Fecit autem Deus bestiã terræ secundum speciẽ suam, et jumentũ secundùm speciẽ suã, et omne (k) reptile terræ secundũ speciẽ suã. Viditquè Deus quòd
26 bonũ esset. Et dixit Deus, faciamus hominem ad imaginem nostrã, et secundũ similitudinem nostrã; dominetur quoq; piscibus maris, et volatilibus cœli, et bestiis, et omni terræ, et omni reptili repenti super
27 terrã. Et creavit (l) Deus hominem ad imaginẽ suã, ad imaginem Dei (m) creavit eum, masculum et fœminam (n) creavit eos.

VER. SAM. (f) orbe cœli (g) plenitudinem luminaris magni (h) expansione cœli (i) orbis concavi (k) dominum fæcunditatis (l) creavit & aptavit (m) aptavit (n) aptavit.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 ويكونوا انوارا في جلد السماء ليضي على الارض فكان كذلك * وصنع الله النيرين
16 العظيمين النير الاكبر للاضاءة في النهار والنير الاصغر للاضاءة في الليل والكواكب *
17 وجعلها الله في جلد السماء ليضي على الارض * وللاضاءة في النهار وفي الليل وليفرق
18 بين النور والظلام * لما علم الله ان ذلك حسن * ولما مضي من الليل والنهار يوم رابع *
20 شاء الله ان يسعي من الماء ساع ذو نفوس حية * وطير يطير على الارض قبالة جلد
21 السماء * فخلق الله التنانين العظام وسائر النفوس الحية الدابة التي سعت من
الماء لاصنافها وكل طاير ذي جناح لاصنافه * لما علم الله ان ذلك حسن * وبارك الله فيهم وقال
22 حاكما انموا واكثروا واملوا الماء الذي في البحار والطير يكثر في الارض * ولما مضي
23 من الليل والنهار يوم خامس * شاء الله ان تخرج الارض نفوسا حية لاصنافها بهايم ودبابا
25 ووحش الارض * فكان كذلك * فصنع الله وحش الارض لاصنافه والبهايم لاصنافها وكل
26 دبيب الارض لاجناسه * لما علم الله ان ذلك حسن * وقال الله نصنع انسانا بصورتنا
وشكلنا * ليتسلط على سمك البحر وطير السماء والبهايم وجميع الارض وسائر
27 الدبيب الذي دب عليها * فخلق الله ادم بصورة * بصورة شرفها الله مسلطا خلقه
ذكرا وانثى خلقهما.

15 Et essent luces in firmamento cœli lu-
16 centes super terram: & fuit ita. Et fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus ad illuminandum in die, & luminare minus ad illuminandum
17 in nocte, ac stellas. Et posuit ea Deus in firmamento cœli, ut lucerent super
18 terram. Et ad illuminandum in die & in nocte, & ut dividerent inter lucem & tenebras. Cùm cognovisset Deus il-
19 lud esse bonum, Et cum præteriisset ex
20 nocte ac die, dies quartus, Voluit Deus ut ambularet ex aqua ambulans habens animas viventes, & volucre volans super terram e regione firmamenti
21 cœli. Creavitque Deus cetos magnos, & reliquas animas viventes reptantes quæ ambularunt ex aqua, in species suas: & omne volucre alatum in species suas. Cùm cognovisset Deus illud esse
22 bonum, Benedixit etiam Deus illis, & dixit imperans: Fructificate, & multiplicamini, & replete aquam quæ est in maribus: & volucre multiplicetur
23 in terra. Et cùm præteriisset ex nocte
24 & die dies quintus, Voluit Deus ut produceret terra animas vivas in species suas: jumenta, & reptile, &
25 bestiam terræ: & fuit ita. Et fecit Deus bestiam terræ i species suas, & jumenta in species suas, & omne reptile terræ in genera sua. Cùm cogno-
26 visset Deus illud esse bonum, Tum dixit Deus, Faciamus hominem formatione ac figuratione nostra, cumque dominantem, qui præsit piscibus maris, & volatili cœli, & jumentis, & toti terræ, & omni reptili reptanti super
27 eam. Et creavit Deus Adam in imagine sua: in imagine quam nobilitavit Deus, dominantem creavit illum: masculum & fœminam creavit ambos.

ספר בראשית : ב

& Crescite : Deus eos ad dixit & ,Deus eis benedixit Et
28 ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו
dominamini & :eā subjicite &,terram replete & ,vos multiplicate
ורבו ומלאו את־הארץ וכבשה ורדו
bestiam omnem in & ,cæli volatile in & ,maris pisces in
בדגת הים ובעוף השמים ובכל־חיה
Ecce :Deus dixit Et .terram super reptantem
29 הרמשת על־הארץ : ויאמר אלהים הנה
quæ ,semen seminificantē herbam omnem vobis dedi
נתתי לכם את־כל־עשב זרע זרע אשר
in arborem omnem & ;terræ omnis superficie in
על־פני כל־הארץ ואת־כל־העץ אשר־
.escam in erit vobis :semen seminificans arboris fructus quī
בו פרי־עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה :
30 ,cælorum volatili omni & ,terræ bestiæ omni [Et
ולכל־חית הארץ ולכל־עוף השמים
vivens anima quo in ,terram super reptanti omni &
ולכל רומש על־הארץ אשר־בו נפש חיה
Deus vidit Et .ita fuit & :escam in herbæ olus omne
31 את־כל־ירק עשב לאכלה ויהי־כן : וירא אלהים
vespera fuit & :valde bonum ecce & ,fecerat quod omne
את־כל־אשר עשה והנה־טוב מאד ויהי־ערב
.sextus ipse dies ,mane fuit &
ויהי־בקר יום הששי :

CAP. II. ב

perfecit Et .eorū exercitus omnis &,terra & cœli sunt perfecti Et
1 ויכלו השמים והארץ וכל־צבאם : ויכל
2 :fecerat quod suum opus septimo die in Deus
אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה
quod suo opere omni ab septimo die in requievit &
וישבת ביום השביעי מכל־מלאכתו אשר
sanctificavit & ,septimo diei Deus benedixit Et .fecerat
3 עשה : ויברך אלהים את־יום השביעי ויקדש
creaverat quod ,suo opere omni ab requieverat eo in quia :illū
אתו כי בו שבת מכל־מלאכתו אשר־ברא
,terræ & cœli generationes Istæ .faceret ut Deus
4 אלהים לעשות : אלה תולדות השמים והארץ
terram Deus Dominus facere die in ea creari in
בהבראם ביום עשות יהוה אלהים ארץ
,terrā in esset antequam ,agri virgultum omne Et .cœlum &
5 ושמים : וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ
fecit pluere non quia:orietur antequam ,agri herbam omnem &
וכל־עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר
colendam ad non homo & ,terram super Deus Dominus
יהוה אלהים על־הארץ ואדם אין לעבד את־
universam irrigabat & ,terrā de ascendebat vapor Et .terram
6 האדמה : ואד יעלה מן־הארץ והשקה את־
hominem Deus Dominus formavit Et. terræ faciem
7 כל־פני האדמה : וייצר יהוה אלהים את־האדם
;vitæ spiraculum ejus faciem in inspiravit & ,terrā de pulverem
עפר מן־האדמה ויפח באפיו נשמת חיים
.viventē animā in homo fuit &
ויהי האדם לנפש חיה :

Versio VULG. LAT.

28 Benedixitque illis Deus, & ait: Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & universis animantibus, quæ moventur super terram.
29 Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & universa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam:
30 Et cunctis animantibus terræ, omnique volucri cœli, & universis quæ moventur in terra, & in quibus est anima vivens, ut habeant ad vescendum.
31 Et factum est ita. Viditque Deus cuncta quæ fecerat: & erant valdè bona. Et factum est vespere & mane, dies sextus.

CAP. II.

1 Igitur perfecti sunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum.
2 Complevitque Deus die septimo opus suum quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere quod patrárat.
3 Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit De[us] ut faceret.
4 Istæ sunt generationes cœli & terræ, quando creata sunt, in die quo fecit Domin[us] Deus
5 cœlum & terram: Et omne virgultum agri antequam oriretur in terra: omnemque herbam regionis priusquam germinaret: non enim pluerat Dominus Deus super terram, & homo non erat qui
6 operaretur terram: Sed fons ascendebat è terra, irrigans universam superficiem ter-
7 ræ. Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, λέγων, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς· καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων
29 ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὅ ἐστιν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν.
30 Καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ τῷ ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν
31 εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε· καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα ἕκτη.

Κεφ. β΄.

1 Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,
2 καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν. Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε· καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων
3 αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε. Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ Θεὸς
4 ποιῆσαι. Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο· ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
5 γῆν· Καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν
6 (a) ἐργάζεσθαι αὐτήν. Πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.
7 Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

(a) ἐργάζεσθαι τὴν γῆν. Πηγὴ

28 *Et benedixit eos Deus, dicens: Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & dominamini ejus, & principamini piscium maris, & volatilium cœli, & omnium pecorum, & omnis terræ, & omnium reptilium repentium super terram.*
29 *Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omne pabulum seminale seminans semen, quod est super omnem terram; & omne lignum, quod habet in se fructum seminis seminalis: vobis erit ad escam.*
30 *Et omnibus bestiis terræ, & omnibus volatilibus cœli, & omni reptili repenti super terram, quod habet in se animam vitæ; & omne pabulum viride in escam.*
31 *Et factum est sic. Et vidit Deus omnia, quæcumque fecit: & ecce bona valdè. Et factum est vespere, & factum est mane, dies sextus.*

CAP. II.

1 *Et consummata sunt cœlum & terra, & omnis orna-*
2 *tus eorum. Et consummavit Deus in die sexto opera sua, quæ fecit: et requievit in die septimo ab omnibus operibus suis, quæ fecit.*
3 *Et benedixit Deus diem septimum, & sanctificavit eum: quia in ipso requievit ab omnibus operibus suis, quæ inchoavit Deus facere.*
4 *Hic (a) est liber generationis cœli & terræ, cùm facta sunt: quâ die fecit Dominus Deus cœlum et terram;*
5 *Et omne viride agri, antequam esset super terram; et omne fœnum agri, antequam exortum esset. Non enim pluerat Deus super terram: nec erat homo, qui operaretur terram.*
6 *(b) Fons autem ascendebat de terra, et irrigabat omnem faciem terræ.*
7 *Et finxit Deus hominem, (c) pulverem de terra; et insufflavit (d) in faciem ejus flatum vitæ: et factus est homo in animam viventem.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 ܘܒܪܟ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ. ܦܘܫܘ ܘܣܓܘ ܘܡܠܘ ܐܪܥܐ ܘܟܒܫܘܗ̇. ܘܐܬܪܫܘ ܒܢܘܢܝ ܝܡܐ. ܘܒܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܒܒܥܝܪܐ ܘܒܟܠ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ.
29 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܗܐ ܝܗܒܬ ܠܟܘܢ ܟܠ ܥܣܒܐ ܕܙܪܥܐ ܕܡܙܕܪܥ ܥܠ ܐܦܝ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ. ܘܟܠ ܐܝܠܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܦܐܪܐ ܕܐܝܠܢܐ ܕܙܪܥܗ ܡܙܕܪܥ. ܠܟܘܢ ܢܗܘܐ ܠܡܐܟܘܠܬܐ.
30 * ܘܠܟܠܗ̇ ܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ. ܘܠܟܠܗ̇ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܠܟܠ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ. ܟܠ ܝܘܪܩܐ ܕܥܣܒܐ ܠܡܐܟܘܠܬܐ. ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ.
31 * ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ. ܘܗܐ ܫܦܝܪ ܛܒ. ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܕܫܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܒ *

1 ܘܐܫܬܠܡܘ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ ܘܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ. *
2 ܘܫܠܡ ܐܠܗܐ ܒܝܘܡܐ ܕܫܬܐ ܥܒܕܘܗܝ ܕܥܒܕ. ܘܐܬܢܝܚ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܥܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܥܒܕ.
3 ܘܒܪܟ ܐܠܗܐ ܠܝܘܡܐ ܕܫܒܥܐ ܘܩܕܫܗ. ܡܛܠ ܕܒܗ ܐܬܢܝܚ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܒܪܐ ܐܠܗܐ ܠܡܥܒܕ.
4 * ܗܠܝܢ ܐܢܝܢ ܝܠܕܬܐ ܕܫܡܝܐ ܘܕܐܪܥܐ ܟܕ ܐܬܒܪܝܘ. ܒܝܘܡܐ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ.
5 * ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܠܢܐ ܕܚܩܠܐ ܥܕܟܝܠ ܠܐ ܗܘܘ ܒܐܪܥܐ. ܘܟܠܗ ܥܣܒܐ ܕܚܩܠܐ ܥܕܟܝܠ ܠܐ ܕܢܚ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܡܛܪ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܒܪܢܫܐ ܠܝܬ ܗܘܐ ܕܢܦܠܘܚ ܐܪܥܐ.
6 * ܘܡܒܘܥܐ ܣܠܩ ܗܘܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܘܡܫܩܐ ܗܘܐ ܟܠܗ ܐܦܝ ܐܪܥܐ.
7 * ܘܓܒܠܗ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ ܥܦܪܐ ܡܢ ܐܪܥܐ. ܘܢܦܚ ܒܐܦܘܗܝ ܢܫܡܬܐ ܕܚܝܐ. ܘܗܘܐ ܐܕܡ ܠܢܦܫܐ ܚܝܬܐ.

28 Et benedixit eis Deus, & ait illis Deus, Fœcundamini, & multiplicamini, & implete terram, & domate eam, & dominamini in pisces maris, & in volucre cœli, & in jumenta, & in omne animal quod reptat super terram.
29 Dixitque Deus, Ecce dedi vobis omnem herbam terræ seminabilem super faciem totius terræ: & omnis arbor habens fructus arboris suæ, cujus semen seminatur, vobis sit in escam.
30 Et omni volucri cœli, & cuilibet reptanti super terram habenti animam viventem, omne viride olus in escam *dedi*: & fuit ita.
31 Viditque Deus quicquid fecerat, eratq; valde bonum: & fuit vespera, fuitque mane dies sextus.

CAPVT II.

1 Itaque perfecti sunt cœli & terra, & omnis exercitus eorum.
2 Et absolvit Deus die sexto opera sua quæ fecerat, & quievit die septimo ab omnibus operibus suis quæ fecerat.
3 Et benedixit Deus diei septimo, & sanctificavit illum: quoniam in eo quievit ab omnibus operibus suis quæ Deus faciendo creaverat.
4 Istæ sunt generationes cœli & terræ, quando creata fuerunt in die qua fecit dominus Deus cœlum ac terram.
5 Omnes autem arbores agri nondum erant in terra, & omnis herba agri nondum germinaverat: quoniam non emiserat Dominus Deus pluviam super faciem terræ, nec erat homo ad colendam terram.
6 Et fons emergebat è terra, & irrigabat universam faciem terræ.
7 Et compegit Dominus Deus hominem pulverem de humo, & inflavit in faciem ejus halitum vitalem, factusq; est homo in animam viventem.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

28 ובריך יתהון יי ואמר להון יי
פושו וסגו ומלו ית ארעא
ותקפו עלה ושלטו בנוני ימא
ובעופא דשמיא ובכל חיתא
דרחשא על ארעא: ואמר יי
29 הא יהבית לכון ית כל עשבא
דבר זרעיה מזדרע די על אפי
כל ארעא וית כל אילנא די
ביה פרי אילנא דבר זרעיה
מזדרע לכון יהי למיכל: ולכל
30 חית ארעא ולכל עופא דשמיא
ולכל דרחיש על ארעא דביה
נפשא חיתא ית כל ירוק עשבא
למיכל והוה כן: וחזא יי ית
31 כל די עבד והא תקין לחדא
והוה רמש והוה צפר יום
שתיתאי:
ב
ואשתכללו שמיא וארעא וכל
1 חיליהון: ושיצי יי ביומא
2 שביעאה עבדתיה די עבד ונח
ביומא שביעאה מכל עבדתיה
די עבד: ובריך יי ית יומא
3 שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה
נח מכל עבדתיה די ברא יי
למעבד: אלין תולדת שמיא
4 וארעא כד אתבריאו ביומא די
עבד יי אלהים ארעא ושמיא:
5 וכל אילני חקלא עד לא הוו
בארעא וכל עסבא דחקלא עד
לא צמח ארי לא אחית מטרא
יי אלהים על ארעא ואנש לית
6 למפלח ית אדמתא: ועננא
הוה סלק מן ארעא ואשקי ית
7 כל אפי אדמתא: וברא יי
אלהים ית אדם עפרא מן
אדמתא ונפח באנפוהי נשמתא
דחיי והות באדם לרוח ממללא:

28 Et benedixit eis Deus: & dixit eis Deus; crescite & multiplicamini, & replete terram, & roboramini super eam: Et dominamini piscibus maris, & volatili cœli, & omni animanti, quod reptat super terram.
29 Et dixit Deus; ecce dedi vobis, omnem herbam cujus granum sementis seminatur; quæ est super faciem universæ terræ; & omnem arborem, in quâ *sunt* fructus arboris, cujus granum sementis seminatur: vobis erit ad vescendum.
30 Et omni bestiæ terræ, & omni volatili cœli, & omni quod reptat super terram; in quo est anima vivens; omnem virentem herbam ad vescendum: Et fuit ita.
31 Et vidit Deus cuncta quæ fecerat; & ecce *recta* valde: Et fuit vespere & fuit mane dies sextus.

CAP. II.

1 Et perfecti sunt cœli & terra, & omnes exercitus eorum.
2 Et *absolvit* Deus in die septimo *opus suum* quod fecerat: Et requievit in die septimo, ab universo opere suo quod fecerat.
3 Et benedixit Deus diei septimo; & sanctificavit eum: quia in ipso requievit ab universo opere suo, quod creavit Deus, ut faceret.
4 Istæ sunt generationes cœli & terræ, quando creatæ sunt: in die quo *fecit* Dominus
5 Deus terrã & cœlũ. Et *omnes arbores* agri, antequam *essent* in terrã; & omnẽ herbam agri, antequam germinaret: quia non *demiserat pluviam* Dominus Deus super terrã: & homo non erat ad
6 operandum terram. Et nubes ascendebat de terrã; & irrigabat universam faciem
7 terræ. Et creavit Dominus Deus hominẽ, pulverem de terrã; et inspiravit in faciẽ ejus animam vitæ: et fuit *homini* in spiritũ loquentẽ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VERS. SAM. Translatio Latina.

28 *Benedixitque illis Deus, & dixit illis Deus; fructificate & multiplicamini, & replete terram, & (o) subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus (p) cœli, & omni bestiæ repenti super terram.*
29 *Dixitque Deus, ecce dedi vobis omnem herbam (q) seminantem semen, quæ est super faciem omnis terræ: et omnem arborem in qua est fructus. Arbor (r) seminans semen vobis erit in escam:*
30 *Et omnibus bestiis terræ, & omnibus volatilibus (ſ) cœli, & omni repenti super terram in quo est anima vivens; omne quoque olus gramineum in escam. Factumque est ita.*
31 *Et vidit Deus omne quod fecerat, & ecce bonum erat valde. Et factum est vespere, factumque est mane dies sextus.*

CAP. II.

1 *Et perfecti sunt cœli & terra, omnisque (a) exercitus eorum.*
2 *Perfecit autem Deus in die sexto opus suum quod fecerat: Et requievit (b) in die septimo ab omni opere suo quod fecerat.*
3 *Et benedixit Deus diei septimo, & sanctificavit eum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creaverat Deus ut faceret.*
4 *Hæ sunt generationes cœli & terræ, cum creata sunt in die quo fecit dominus Deus cœlum (c) & terram:*
5 *Et omne virgultum agri antequam esset in terra; & omnem (d) herbam agri antequam exorta (e) esset, quoniam pluere non faciebat dominus Deus super terram: nec erat homo qui coleret terram.*
6 *(f) Fons autem ascendebat de terra, & irrigabat omnem faciem terræ.*
7 *Et formavit dominus Deus hominem pulverem de terra: insufflavitque in faciem ejus spiritum vitæ; & factus est homo in animam viventem.*

VERS. SAM. (o) habitate per generationem vestram (p) concavi & (q) progerminantem germen (r) progerminans germen. (ſ) concavi. CAP. II. (a) Creatura eorum (b) cessavit in (c) concavum & (d) plantam agri (e) ascenderat (f) nubes.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * وبارك فيهما الله * وقال لهما اثمروا واكثروا واعمروا الارض وامتلكوها * واستولوا على سمك
29 البحر وطير السماء وساير الحيوان الدابّ على الارض * وقال الله ها قد اعطيتكم كل
عشب ذي حب على وجه جميع الارض * وكل شجر فيه ثمر ذو حب يكون لكم طعاما ولجميع
30 وحش الارض * وجميع طير السماء وساير ما دبّ على الارض الذي فيه نفس حية * الان
31 جميع خضر العشب جعلته مأكلا * فكان كذلك * لما علم الله ان جميع ما صنعه جيد
جدا * ولما مضى من الليل والنهار يوم سادس *

* الفصل الثاني *

1 * كملت السموات والارض وجميع جيوشهن * واكمل الله في اليوم السابع خلقه الذي
2 صنعه * وعطل فيه ان يخلق شيا من مثل خلقه * وبارك الله اليوم السابع وقدسه اذ عطل
3 فيه ان يخلق شيا من مثل خلقه الذي صنعه * هذا نسخ تواشي السماء والارض اذ خلقتا
4 في وقت صنع الله الارض والسماء * وان جميع شجر الصحراء قبل ان يكون في الارض
5 وجميع عشبها قبل ان ينبت لم يمطر الله عليها * ولا انسان كان ليفلح الارض * ولا بخار
6 كان يصعد منها فيسقي جميع وجهها * وان الله خلق ادم ترابا من الارض ونفخ في انفه
7 نسمة الحياة فصار ادم نفسا ناطقا *

28 *Benedixitque eis Deus, & dixit ambobus, Fructificate, & multiplicamini, & replete terram, & possidete eam, & præestote piscibus maris, & volatilibus cœli, & reliquo animanti reptanti super terram.*
29 *Et dixit Deus, Ecce jam dedi vobis omnem herbam habentem semen super faciem universæ terræ, & omnes arbores in quibus est fructus habens semen, ut sit vobis esca,*
30 *& omni bestiæ terræ, Et omni volucri cœli, & omni quod reptat super terram, in quo est anima vivens. Denique omnia olera herbæ constitui escam: & fuit ita.*
31 *Cùm cognovisset Deus omne quod fecit, esse bonum valde: & cùm præteriisset ex nocte & die, dies sextus,*

CAP. II.

1 *PErfecti sunt cœli & terra, & omnes exercitus eorum.*
2 *Et complevit Deus in die septimo creaturam suam, quam fecit: & cessavit in illo creare rem similem creaturæ suæ.*
3 *Et benedixit Deus diei septimo, & sanctificavit eum, cùm cessasset in illo creare rem similem creaturæ suæ quam fecerat.*
4 *Hæc est narratio productionum cœli & terræ, quando creata sunt in tempore quo fecit Deus terram & cœlum.*
5 *Ac verò super omnes arbores campi, antequam fuissent in terra, & super omnem herbam ejus, antequam germinasset, non pluerat Deus: nec homo erat, ut coleret terram,*
6 *Nec exhalatio ascendebat ex ea, ut irrigaret universam superficiem ejus.*
7 *Et verò Deus creavit Adam pulverem de terra, & insufflavit in nares ejus auram vitæ, & factus est Adam anima rationalis.*

8 וַיִּטַּע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן־בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר׃
9 וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע׃
10 וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים׃
11 שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר־שָׁם הַזָּהָב׃
12 וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם׃
13 וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ׃
14 וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְרָת׃
15 וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃
16 וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל׃
17 וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת׃
18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא־טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂהּ־לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃
19 וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מַה־יִּקְרָא־לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ׃
20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃
21 וַיַּפֵּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה׃

Versio VULG. LAT.

8 Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio : in quo posuit ho-
9 minem quē formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave : lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ
10 boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor ca-
11 pita. Nomen uni, Phison: ipse est qui circuit omnem terram Hevilath, ubi nascitur au-
12 rum : Et aurum terræ illius optimum est : ibi invenitur bdellium, & lapis onychinus.
13 Et nomen fluvii secundi, Gehon: ipse est qui circumit om-
14 nem terrā Æthiopiæ. Nomen verò fluminis tertii, Tigris : ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus, ipse
15 est Euphrates. Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodi-
16 ret illum : Præcepitque ei dicens : Ex omni ligno paradisi
17 comede : De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas : in quocumque enim die comederis ex eo, morte mori-
18 eris. Dixit quoque Dominus Deus : Non est bonum esse hominem solum : faciamus ei
19 adjutorium simile sibi. Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terræ, & universis volatilibus cœli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea : omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum
20 est nomen ejus. Appellavitque Adam nominibus suis cuncta animantia, & universa volatilia cæli, & omnes bestias terræ : Adæ verò non inveniebatur adjutor similis e-
21 jus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cúmque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

8 Καὶ (β) ἐφύτευσεν ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν
9 ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὅρασιν, καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν· καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς (γ) ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ
10 πονηροῦ. Ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδὲμ ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφ-
11 ορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. Ὄνομα τῷ ἑνί, (δ) Φισῶν. Οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν (ε) Εὐιλάτ· ἐκεῖ οὗ ἐστι τὸ χρυσίον.
12 Τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν. καὶ ἐκεῖ ἐστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος.
13 Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεὼν. Οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.
14 Καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, Τίγρις. Οὗτος ὁ (ζ) προπορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων. Ὁ δὲ
15 ποταμὸς ὁ (η) τέταρτος, Εὐφράτης. Καὶ ἔλαβε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς,
16 ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. Καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδὰμ, λέγων, Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώ-
17 σει φαγῇ. Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ· ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ (θ) φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀπο-
18 θανεῖσθε. Καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς, Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον. ποιήσωμεν αὐ-
19 τῷ βοηθὸν κατ᾽ αὐτόν. Καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ
20 ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα (ι) αὐτῷ. Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ. (κ) τῷ δὲ Ἀ-
21 δὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὕπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ᾽ αὐτῆς.

MS. A. (β) ἐφύτευσεν κύριος ὁ θεὸς παράδεισον (γ) ἐμ μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ (δ) Φεισῶν. (ε) Εὐειλάτ (ζ) πορευόμενος (η) τέταρτος, οὗτος Εὐφράτης. (θ) φάγεσθε (ι) αὐτοῦ. (κ) τῷ τε

8 Et plantavit Deus paradisum in Edem (e) ad orientem : et posuit ibi hominem quem
9 plasmaverat. Et produxit adhuc Deus de terra omne lignum speciosum ad aspectum, et bonum ad escam : et lignum vitæ in medio paradisi, et lignum (f) ad sciendum cognoscibile boni et mali.
10 Flumen autem procedit ex Edem, ad irrigandum paradisum : quod inde dividitur
11 in quatuor initia. Nomen uni, Phison : hoc est, quod circuit totam terram Evilat : ubi est
12 aurum : et aurum terræ illius bonum : et ibi est (g) carbunculus, et lapis prasinus.
13 Et nomen fluminis secundo, Geon : hoc est, quod circuit totam terram Æthiopiæ.
14 Et flumen tertium, Tigris : hoc est, quod vadit contra Assyrios. Et flumen quartum, Euphrates.
15 Et sumpsit Dominus Deus hominem, quem fecit : et posuit eum in paradiso (h) deliciarum, operari eum, et custodire.
16 Et præcepit Dominus Deus Adam, dicens : Ex omni ligno, quod est in paradiso, escâ edes :
17 de ligno autem cognoscendi bonum et malum, non edetis de illo. (i) Quâ die autem ederitis ex eo, morte moriemini.
18 Et dixit Dominus Deus : Non est bonum esse hominem solum. Faciamus ei adjutorium secundum ipsum.
19 Et finxit Deus adhuc de terra omnes bestias agri, et omnia volatilia cæli : et adduxit illa ad Adam, ut videret, quid vocaret ea. Et omne, quodcumque vocavit Adam illud, animam vivam, hoc est nomen ejus.
20 Et vocavit Adam nomina omnibus pecoribus, et omnibus volatilibus cæli, et omnibus bestiis agri. Ipsi autem Adam non est inventus adjutor similis ei.
21 Et immisit Deus (k) ecstasim in Adam, et obdormivit. Et accepit unam costarum ejus, et infersit carnem pro ea.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

8 Et plantavit Dominus Deus paradisum in Eden ab anteriori parte, & collocavit illuc hominem quem compegerat.
9 Et fecit germinare Dominus Deus de humo omnem arborē optabilem visu, & cōmodam esu: & arborem vitæ in medio paradisi, & arborē scientiæ boni & mali.
10 Et fluvius egrediebatur ex Eden ad irrigandum paradisum, & exinde dividitur in quatuor capita.
11 Nomen unius Phison, qui circuit totā terram Hevila, ubi est aurum :
12 Et aurū terræ illius est optimum : ibi uniones & lapides crystalli.
13 Et nomen fluvii secundi Gihon, qui circuit totam terram Æthiopiæ.
14 Et nomen fluvii tertii Declat, qui pergit contra Assyriā. Et fluvi⁹ quart⁹ est Euphrates.
15 Duxitque Dñs Deus Adam, & posuit eum in paradiso Eden, ut coleret eum, custodiretque illum.
16 Et præcepit Dñs Deus Adæ, & dixit ei, Ex omnibus arboribus quæ sunt in paradiso, comedendo comedes :
17 At ex arbore scientiæ boni & mali ne comedas : nam qua die comedes ex ea, morte morieris.
18 Et dixit Dñs De⁹, Non est consentaneū ut sit Adam solus : faciam illi adjutorem similem ipsi.
19 Compegerat autē Dñs De⁹ de humo omnem bestiā deserti, & omnem volucrē cœli, adduxitq; ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea : & quodcunque nomen imposuit eis Adam, cuilibet animæ viventi, ipsum est nomen ej⁹.
20 Imposuit igitur Adā nomina cunctis jumentis, & universis volatilib⁹ cœli, omniq; animanti solitudinis : & verò Adæ non inveniebatur adjutor similis ejus.
21 Immisitq; Dominus Deus quietem in Adam, & obdormivit : & sumpsit unam è costis ejus & applicuit carnem loco illius.

CAP. II.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ונציב יי אלהים גנתא בעדן
מלקדמין ואשרי תמן ית אדם
די ברא: ואצמח יי אלהים מן
ארעא כל אילן דמרגג למחזי
וטב למיכל ואילן חייא במציעות
גנתא ואילן דאכלי פירוהי
חכמין בין טב לביש: ונהרא
הוה נפיק מעדן לאשקאה ית
גנתא ומתמן מתפרש והוי
לארבעה רישי נהרין: שום חד
פישון הוא דמקיף ית כל ארע
דחוילה די תמן דהבא: ודהבא
דארעא ההיא טב תמן בדלחא
ואבני בורלא: ושום נהרא
תנינא גיחון הוא דמקיף ית כל
ארעא דכוש: ושום נהרא
תליתאה דיגלת הוא דמהלך
למדנחא דאתור ונהרא
רביעאה הוא פרת: ודבר יי
אלהים ית אדם ואשריה
בגנתא דעדן למפלחה
ולמטרה: ופקיד יי אלהים על
אדם למימר מכל אילן גנתא
מיכל תיכול: ומאילן דאכלין
פירוהי חכמין בין טב לביש לא
תיכול מניה ארי ביומא דתיכול
מניה ממת תמות: ואמר יי
אלהים לא תקין דיהי אדם
בלחודוהי אעביד ליה סמך
כקבליה: וברא יי אלהים
מן ארעא כל חית ברא וית כל
עופא דשמיא ואיתי לות אדם
למחזי מה יקרי ליה וכל די
הוה קרי ליה אדם נפשא חיתא
הוא שמיה: וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא
ולכל חית ברא ולאדם לא אשכח סמך כקבליה: ורמא יי אלהים
שנתא על אדם ודמוך ונסיב חדא מעלעוהי ומלי בסרא תחותה:

8 Et plantavit Dñs De⁹ hortũ in loco voluptatis à principio: Et *habitare fecit* ibi hominẽ quẽ
9 creavit. Et germinare fecit Dñs De⁹ de terrá; omnẽ arborem, quæ erat desiderabilis ad videndũ, & bona ad vescendũ: Et arborẽ vitæ in medio horti; et arborẽ cujus manducantes fruct⁹ sciant inter bonũ et malũ. Et fluvius egrediebatur
10 de loco voluptatis, ad irrigãdũ hortũ: Et inde dividebatur; et erat in quatuor capita fluminũ. Nomen unius Phi-
11 son: is est qui circuit omnem terrã Evilæ; ubi est aurũ. Et
12 aurũ terræ illius bonum: ibi est bdelium, et lapis onychinus. Et nomen fluvii secundi,
13 Gihon: is est qui circuit omnem terram Æthiopiæ. Et no-
14 men fluvii tertii, *Tigris*; is est qui vadit ad orientem Assyriæ: Et fluvius quartus, est Euphrates. Et tulit Dñs Deus
15 hominẽ: et collocavit eũ in horto voluptatis, ut operaretur eum, et custodiret illũ. Et præcepit Dñs Deus Adæ
16 dicens: Ex omni arbore horti, comedens comedes. Et de
17 arbore cuj⁹ fructũ comedentes, scient inter bonũ & malũ; non comedes ex eá: Quoniã in die quã comederis ex eá,
18 morte morieris. Et dixit Dñs Deus; Non est *rectum* esse hominẽ solũ: faciam ei adjuto-
19 rium quasi eum. Et creavit Dñs Deus de terrá omnes bestias agri, et omnia volatilia cœli; et adduxit ad Adam, ut videret quid vocaret ea: Et omne q̃ vocabat Adã, animæ viventis ipsum est nomẽ ejus.
20 Et vocavit Adam nominib⁹, omne jumentum, et volatile cœli; et omnem bestiam agri: et Adæ non invenit adjutoriũ
21 quasi eum. Et *injecit* Dñs De⁹ soporẽ in Adã, et dormivit: Et tulit unã de costis ejus, et *replevit carne locum ejus.*

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

radisum (k) insulas (l) phison kadoph (m) Askoph (n) Chophin (o) Kephlosah (p) iste præterit regnum Hatsphu (q) de Adamo (r) consumendo consumeris (s) coram illo (t) concavi

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 *Plantavit quoq; Dominus Deus hortũ in Eden ab Oriente: Et posuit ibi hominẽ quem formaverat. Et*
9 *germinare fecit (g) Dominus Deus de terra omnem arborem desiderabilẽ visu & bonã in cibũ, & arborem vitæ in medio horti; arborem quoq; scientiæ boni & mali. Et fluvius e-*
10 *grediebatur ex Eden (h) ad irrigandum hortum (i): atq; exinde dividebatur, & fiebat in quatuor capita. (k) Nomen uni*
11 *Phison (l): hic circundat omnem terram Hevila, ubi est aurum. Aurum autem*
12 *terræ istius bonũ est valde: ibi est bdellium, & lapis onychinus. Nomen verò flu-*
13 *vii secundi, Gehon (m): hic circumdat omnem terram Chus (n). Et nomen flu-*
14 *vii tertii, Tigris (o): iste fluit ad Orientem Assyriæ (p): fluvius verò quartus, ipse est Euphrates.*
15 *Sumpsitque Dominus Deus hominem; & posuit eũ in horto Eden, ut coleret, & custodiret eum. Præcepit*
16 *quoque Dominus Deus Adamo (q), dicens: de omni arbore horti comedendo comedes: De arbore autem*
17 *scientiæ boni & mali, non comedes ex ea: quoniam in die quo comederis ex ea, moriendo morieris (r). Et*
18 *Dixit Domin⁹ Deus, non est bonũ esse hominem solum: faciam ei adjutoriũ simile illi (s): Et Formavit Do-*
19 *min⁹ Deus adhuc de terra omnẽ bestiã agri, & omne volatile cæli: adduxitq; ad Adã, ut videret quomodo vocaret illud. Et omne quod vocavit illud Adam animæ viventis, hoc est nomen ejus. Appellavitque*
20 *Adam nominibus suis omnia jumenta & volatilia cæli (t), & omnes bestias agri: sed homini non invenit auxilium simile ipsi. Et*
21 *immisit Domin⁹ De⁹ soporẽ super Adam, & dormivit: Et cepit unã de costis ejus, posuitque carnem pro ea:*

VER. SAM. (g) Ascendere fecit (h) Horto (i) pa-

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 * وغرس الله جنانا في عدن شرقيا وصير هناك آدم الذي خلقه * وانبت الله من الارض كل
9 شجر حسن منظرها وطيب مأكلها * وشجر الحياة في وسط الجنان * وشجر معرفة الخير
10 والشر * وجعل نهرا يخرج من عدن ليسقي الجنان * ومن ثم يفترق فيصير اربعة ارؤس
11 * اسم احدها النيل وهو المحيط بجميع بلد زويلة الذي فيه الذهب * وذهب ذلك البلد
12 13 جيد * ثم اللولؤ وحجارة البلور * واسم النهر الثاني جيحان وهو المحيط بجميع بلد الحبشة
14 15 * واسم النهر الثالث دجلة وهو يسير في شرقي الموصل * والنهر الرابع هو الفرات * فاخذ الله آدم
16 وانزله في جنان عدن ليفلحه وليحفظه * وامر الله آدم قايلا من جميع شجر الجنان جايز لك ان
17 تاكل * ومن شجر معرفة الخير والشر لا تاكل * فانك في يوم اكلك منها تستحق ان
18 19 تموت * وقال الله لا خير في بقاء آدم وحده اصنع له عونا حذاه * فحشر الله من الارض جميع
وحش الصحراء وطير السماء * واتى بها الى آدم ليريه ما يسميها * وكل ما سمى آدم من نفس حية
20 باسم هو اسمه الى الآن * فسمى آدم اسماء لجميع البهايم وطير السماء وجميع وحش الصحراء
21 ولم يجد آدم عونا حذاه * فاوقع الله سباتا على آدم لئلا يحس فنام * فاستل احدى اضلاعه
وسد مكانها باللحم *

Et plantavit Deus hortum in Eden ad Orientem, & posuit ibi Adam quem creaverat. Et germinare fecit Deus de 8
terra omnem arborem pulchri aspectus, & suavis esus: & arborem vitæ in medio horti, & arborem scientiæ boni 9
& mali. Et statuit flumen quod egrediebatur ex Eden, ut irrigaret hortum. Et exinde dividitur, & fit quatuor 10
capita. Nomen unius ex eis, Nilus: & ipse est circundans omnem regionem Zevila, in qua est aurum. Et aurum ejus 11
regionis est bonum, ibi uniones, & lapides Chrystalli. Et nomen fluminis se- 12
cundi Gihan: & ipsum est circundans omnem regionem Æthiopiæ. Et nomen 13
fluminis tertii Degla: & ipsum fluit in partem Orientalem Mesopotamiæ. Et 14
flumen quartum est Euphrates. Sumpsitque Deus Adam, & collocavit eum in horto Eden, ut coleret illum, & cu- 15
stodiret eum. Et præcepit Deus Adam, dicens: Ex omnibus arboribus horti li- 16
citum est tibi comedere; At ex arbore scientiæ boni & mali ne comedas: nam in die comestionis tuæ ex ea, mereberis 17
mori. Et dixit Deus, Non est bonum permanere Adam solum: faciam ei adjutorem è regione ipsius. Collegit autem 18 19
Deus de terra omnes belluas campi, & volatilia cæli, & adduxit ea ad Adam, ut ostenderet ei quid vocaret ea. Et quicquid vocavit Adam ex anima vivente nomine aliquo, ipsum est nomen ejus usque modò. Vocavit ergo Adam 20
nomina omnibus jumentis, & volatilibus cæli, & omni bestiæ campi. Nec inveniebat Adam auxilium è regione sui. Itaque immisit Deus somnum in Adam 21
ne sentiret, dormivitque. Et extraxit unam costarum ejus, & obturavit locum ejus carne.

ספר בראשית : ג

22 ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם :
23 ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת :
24 על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד :
25 ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו :

CAP. III. ג

1 והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה יהוה אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן :
2 ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל :
3 ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון :
4 ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתון :
5 כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע :
6 ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל :
7 ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגרת :
8 וישמעו את קול יהוה אלהים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני יהוה אלהים בתוך עץ הגן :
9 ויקרא יהוה אלהים אל האדם ויאמר לו איכה :

Versio VULG. LAT.

22 Et ædificavit Dominus Deus
coſtam, quam tulerat de A-
dam, in mulierem: & ad-
23 duxit eam ad Adam. Dixitque
Adam: Hoc nunc, os ex oſſi-
bus meis, & caro de carne
mea: quæ vocabitur Virago,
quoniam de viro ſumpta eſt.
24 Quamobrem relinquet homo
patrem ſuum, & matrem, &
adhærebit uxori ſuæ: & erunt
25 duo in carne unâ. Erat autem
uterque nudus, Adam ſcilicet
& uxor ejus: & non erube-
ſcebant.

CAP. III.

1 SEd & ſerpens erat calli-
dior cunctis animantibus ter-
ræ, quæ fecerat Dominus De-
us. Qui dixit ad mulierem:
Cur præcepit vobis Deus, ut
non comederetis de omni li-
2 gno paradiſi? Cui reſpondit
mulier: De fructu lignorum,
quæ ſunt in paradiſo, veſci-
3 mur. De fructu verò ligni,
quod eſt in medio paradiſi,
præcepit nobis Deus ne come-
deremus, & ne tangeremus il-
4 lud, ne fortè moriamur. Di-
xit autem ſerpens ad mulie-
rem: Nequaquam morte mo-
5 riemini. Scit enim Deus, quòd
in quocumque die comederi-
tis ex eo, aperientur oculi ve-
ſtri: & eritis ſicut dii, ſcien-
6 tes bonum & malum. Vidit
igitur mulier quòd bonum eſ-
ſet lignum ad veſcendum, &
pulchrum oculis, aſpectuque
delectabile: & tulit de fructu
illius, & comedit: deditque
7 viro ſuo, qui comedit. Et a-
perti ſunt oculi amborum:
cùmque cognoviſſent ſe eſſe
nudos, conſuerunt folia ficus,
& fecerunt ſibi perizomata.
8 Et cùm audiſſent vocem Do-
mini Dei deambulantis in pa-
radiſo ad auram poſt meridi-
em, abſcondit ſe Adam &
uxor ejus à facie Domini Dei
9 in medio ligni paradiſi. Vo-
cavitque Dominus Deus A-
dam, & dixit ei: ubi es?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

22 Καὶ ᾠκοδόμησεν (λ) ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν, ἣν ἔ-
λαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς Γυναῖκα· καὶ ἤγαγεν
23 αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ. Καὶ εἶπεν Ἀδάμ, Τοῦ-
το (μ) νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ
τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται Γυνή, ὅτι ἐκ
24 τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς (ν) ἐλήφθη. Ἕνεκεν τούτου
καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν
(ξ) μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται (ο) πρὸς
25 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς
σάρκα μίαν.

Κεφ. γ′.

Καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοὶ, ὅ, τε Ἀδὰμ καὶ
1 ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο. Ὁ δὲ Ὄφις
ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ
τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ Θεός. καὶ
εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικὶ, Τί ὅτι εἶπεν ὁ Θε-
ὸς, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ πα-
2 ραδείσου; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει, (α)
Ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγού-
3 μεθα. (β) Ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὅ ἐστιν
ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεὸς, οὐ φά-
γεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα
4 μὴ ἀποθάνητε. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικὶ,
5 Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Ἤδει γὰρ ὁ Θε-
ὸς, (γ) ὅτι ᾗ ἂν ἡμέρᾳ (δ) φάγητε ἀπ᾽
αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ
ἔσεσθε ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πο-
6 νηρόν. Καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ
ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τοῦ κατανο-
ῆσαι· καὶ (ε) λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ,
ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ᾽
7 αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Καὶ διηνοίχθησαν οἱ
ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦ-
σαν. καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν
8 ἑαυτοῖς περιζώματα. Καὶ ἤκουσαν (ζ) τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ
παραδείσῳ τὸ δειλινόν. καὶ ἐκρύβησαν ὅ, τε
Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου
9 τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. Καὶ
ἐκάλεσεν κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, Ἀδάμ, ποῦ εἶ;

MS.A. (λ) κύριος ὁ Θεὸς (μ) νῦν ἐκ (ν) ἐλήμφθη αὐτή. (ξ) μητέρα αὐτοῦ, (ο) τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. Κεφ. γ′. (α) Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ (β) Ἀπὸ δὲ καρποῦ (γ) ὅτι ἐν ᾗ ἂν (δ) φάγησθε (ε) λαβοῦσα ἐκ τοῦ καρποῦ (ζ) τὴν φωνὴν

Et ædificavit Deus coſtam, quam accepit de Adam, in mulierem; & adduxit eam ad Adam. Et dixit Adam: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea. (l) Hæc vocabitur (m) Mulier: quoniam ex viro ſumpta eſt. Propter hoc relinquet homo patrem ſuum & matrem: et adhærebit uxori ſuæ: Et erunt duo in carne una.

CAP. III.

Et erant ambo nudi, Adam & mulier ejus: & non confundebantur. Serpens autem erat (a) prudentiſſimus omnium beſtiarum, quæ erant ſuper terram, quas fecerat Dominus Deus. Et dixit ſerpens mulieri: Quid, quia dixit Deus, ne edatis ab omni ligno paradiſi? Et dixit mulier ſerpenti: A fructu ligni paradiſi edemus. De fructu autem ligni, quod eſt in medio paradiſi, dixit Deus, non edetis ex eo, neque tangetis illud, ne moriamini. Et dixit ſerpens mulieri: Non morte moriemini. Sciebat enim Deus, quoniam quâ die manducaveritis de eo, aperientur oculi veſtri: & eritis ſicut dii, ſcientes bonum & malum. Et vidit mulier, quia bonum eſt lignum ad eſcam, & quia gratum oculis ad videndum, & ſpecioſum eſt ad intelligendum. Et ſumens de fructu ejus, edit: & dedit & viro ſuo ſecum: & (b) ederunt. Et aperti ſunt oculi amborum: & agnoverunt, quia nudi erant: & conſuerunt folia fici, & fecerunt ſibi ſuccinctoria. Et audierunt vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo ad (c) veſperam: & abſconderunt ſe Adam & mulier ejus à facie Domini Dei in medio ligni paradiſi. Et vocavit Dominus Deus Adam, & dixit illi: Adam, ubi es?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Et condidit Dominus Deus coſtam quam ſumpſerat ex Adam, in mulierem, adduxitq; eam ad Adam. Et dixit Adam, Hoc tempore os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quia de viro ſumpta eſt. Propterea deſeret homo patrem ſuum matremque ſuam, & hærebit uxori ſuæ, eruntque ambo una caro. Erant autem ambo nudi, Adam ſcilicet & uxor ejus, & non erubeſcebant.

CAP. III.

Et ſerpens callidior erat cunctis animantibus campi quæ fecerat Dominus Deus: dixitq; ſerpens ad mulierem, Verène dixit Deus ut ne comederetis ex omnibus arboribus paradiſi? Et dixit mulier ad ſerpentem, de fructibus arborum quæ ſunt in paradiſo cunctarum comedimus, At de fructibus arboris quæ eſt in medio paradiſi dixit Deus, Ne comederitis ex ea, neque acceſſeritis ad eam, ut ne moriamini. Dixitque ſerpens ad mulierem, haudquaquam moriemini. Nam novit Deus quòd qua die comederitis ex ea, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Deus ſcientes bonum & malum. Vidit autem mulier bonam eſſe arborem ad comedendum, & delitias eſſe oculis atque optabilem arborem aſpectui: tulitq; de fructibus ejus, & comedit, deditq; etiam marito ſuo ſecum, et comedit. Et aperti ſunt oculi amborum, & cognoverunt ſe nudos eſſe, & coaptarunt folia ficuum, feceruntque ſibi perizomata. Et audierunt vocem Domini Dei ambulantis in paradiſo, retrocedente die: abſconderuntque ſe Adam & uxor illius à conſpectu Domini Dei, inter arbores quæ erant in paradiſo. Vocavitq; Dominus Deus Adam, & dixit ei, Ubi es Adam?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

22 ובנא יי אלהים ית עלעא דנסיב
מן אדם לאתתא ואיתנה לות
23 אדם: ואמר אדם הדא זמנא
גרמא מגרמי ובסרא מבסרי
לדא יתקרי אתתא ארי מבעלה
24 נסיבת דא: על כן ישבוק גבר
בית משכבי אבוהי ואמיה
וידבק באתתיה ויהון לבסרא
25 חד: והוו תרויהון ערטלאין אדם
ואתתיה ולא מתכלמין:

ג

1 וחויא הוה ערים מכל חית ברא
די עבד יי אלהים ואמר לאתתא
בקושטא ארי אמר יי לא תיכלון
2 מכל אילן גנתא: ואמרת אתתא
3 לחויא מפירי אילן גנתא ניכול:
ומפירי אילנא די במציעות
גנתא אמר יי לא תיכלון מניה
4 ולא תקרבון ביה דלמא תמותון:
ואמר חויא לאתתא לא מות
5 תמותון: ארי גלי קדם יי ארי
ביומא דתיכלון מניה ויתפתחן
עיניכון ותהון כרברבין חכמין
6 בין טב לביש: וחזת אתתא ארי
טב אילנא למיכל וארי אסו
הוא לעינין ומרגג אילנא
לאסתכלא ביה ונסיבת מאבה
ואכלת ויהבת אף לבעלה עמה
7 ואכל: ואתפתחא עיני תרויהון
וידעו ארי ערטלאין אנון וחטיטו
להון טרפי תאנין ועבדו להון
8 זרזין: ושמעו ית קל מימרא דיי
אלהים מתהלך בגנתא למנח
יומא ואטמר אדם ואתתיה
מן קדם יי אלהים בגו אילן
9 גנתא: וקרא יי אלהים לאדם
ואמר ליה אן את:

22 Et ædificavit Domin' Deus
costam, quam tulerat de A-
dam, in mulierem: Et ad-
23 duxit eam ad Adã. Et dix-
it Adã; hæc nunc os de os-
sibus meis, et caro de carne
meâ: hæc vocabitur mulier;
quia de viro suo assumpta
24 est ista. Propterea relin-
quet homo lectulum patris
sui et matris suæ: et adhæ-
rebit uxori suæ; et erunt in
25 carnem unam. Et erant am-
bo nudi, Adam et uxor e-
jus: Et non erubescebant.

CAP. III.

1 Et serpens erat *calli-*
dior cunctis bestiis agri,
quas fecit Dominus Deus:
Et dixit mulieri; verúmne
est q dixit Deus; non com-
edatis ex omni arbore hor-
2 ti? Et dixit mulier serpenti:
De *fructibus* arboris horti
3 comedemus. Sed de *fructi-*
bus arboris, quæ est in me-
dio paradisi, dixit De'; Non
comedetis ex eâ; neque ac-
cedatis ad eam: Ne forte
4 moriamini. Et dixit ser-
pens mulieri: non morte
5 moriemini. Quoniam ma-
nifestũ est coram deo; quòd
in die quâ comederitis ex
eâ, aperientur oculi vestri:
et eritis sicut principes, sci-
entes inter bonum et ma-
6 lum. Et vidit mulier, quòd
bona esset arbor ad ve-
scendũ, et quòd salutifera
esset oculis, et delectabilis
arbor ad intuendũ in eam;
et tulit de fructu ejus, et
comedit: Et dedit etiam
marito suo cum eâ, et com-
7 edit. Et aperti sunt ocu-
li amborum; Et cogno-
verunt quòd nudi essent:
Et consuerunt sibi folia
ficus; Et fecerunt sibi cin-
8 ctoria. Et audierunt vocem
verbi Domini Dei, deam-
bulantis in horto ad auram
diei: Et absconderunt se A-
dam et uxor ej', à facie Do-
mini Dei in medio arboris
9 horti. Et vocavit Dñs Deus
Adã: Et dixit ei, ubi [es] tu?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

TEXT. ET VERS. SAM.
Translatio Latina.

Ædificavit autem Domin' 22
Deus costam quam sumpsit
ex Adamo in mulierem: Et
adduxit eam ad Adamum.
Dixitque Adam, hac vice 23
os ex ossibus meis, & caro
ex carne mea: ideo voca-
bitur vira, quia de viro
suo sumpta est ista: Prop- 24
terea relinquet vir patrem
suum & matrem suam, &
adhærebit uxori suæ: fiet-
que ex ambobus una caro:
Erant autem ambo nudi, 25
Adam & uxor ejus: &
non erubescebant.

CAP. III.

Et serpens erat calli- 1
dus præ omnibus bestiis a-
gri quas fecerat Dominus
Deus, dixitq; mulieri: Num-
quid dixit Deus, non com-
edetis ex omni arbore hor-
ti? Respondit verò mulier 2
serpenti: De fructu arbo-
ris horti comedimus: De 3
fructu autem arboris hujus
quæ est in medio (a) horti,
dixit Deus non comedetis
ex eo, neque tangetis eum,
ne (b) moriamini: Dixit ve- 4
rò serpens mulieri, (c) mo-
riendo non moriemini.
Nam novit Deus quoniam 5
quo die comedetis ex eo,
& aperientur oculi vestri,
& eritis sicut Dii cognos-
centes bonum & malum.
Vidit quoque mulier quòd 6
bona esset arbor ad ve-
scendũ, & quòd (d) grata
esset oculis, & desiderabi-
lis arbor ad intelligendũ:
Et cepit de fructu ejus, &
comedit; deditq; etiã viro
suo secum, & comederunt.
Apertique sunt oculi am- 7
borũ; & cognoverunt quod
nudi erant: & consuerunt
(e) folia ficus, feceruntq;
sibi cingulos: Audiverunt 8
etiam vocem Domini Dei
deambulantis (f) in horto
ad auram diei: tum occul-
tavit se Adam & uxor e-
jus à facie Domini Dei in
medio arborum horti. Et 9
vocavit (g) Dominus Deus
Adam, dixitque ei, ubi es?

VER. SAM. (a) Paradisi (b) consumamini (c) consumendo non consumemini (d) formos. ad contemplandum (e) assumenta foliorum (f) appellantis eos in paradiso ad fervorem diei (g) appellavitque

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 23 *وبنى الله الضلع التي أخذ امرأة فأتى بها إلى آدم *وقال آدم هذه المرأة شاهدت عظما
24 من عظامي ولحما من لحمي وينبغي أن تسمى امرأة لأنها من امرئ أخذت *ولذلك
25 يترك الرجل أباه وأمه ويلزم زوجته فيصيران كجسد واحد *وكانا جميعا عريانين آدم
وزوجته ولا يحتشمان من ذلك*

الفصل الثالث

1 *والثعبان صار حكيما من جميع حيوان الصحراء الذي خلقه الله *فقال للمرأة أيقينا قال
2 3 الله لا تأكلا من جميع شجر الجنان* قالت المرأة للثعبان من ثمر شجر الجنان نأكل *لكن
4 من ثمر الشجرة التي في وسطه قال الله لا تأكلا منه ولا تدنوا به كيلا تموتا* فقال لها لستما
5 تموتان *إن الله عالم أنكما في يوم أكلكما منه تنفتح عيونكما وتصيران كالملائكة
6 عارفين الخير والشر بزيادة* فلما رأت المرأة أن الشجرة طيبة المأكل شهية للمنظر
7 منية للعقل أخذت* من ثمرها فأكلت وأعطت بعلها فأكل معها* فانفتحت
8 عيونهما فعلما أنهما عريانان فخيطا من ورق التين ما صنعا منه مآزر *فسمعا صوت الله مارا
9 في الجنان برفق في حركة النهار* فاستخبأ آدم وزوجته من قبل صوت الله خباء فيما بين
شجر الجنان* فنادى الله آدم وقال له مقررا أين أنت*

Et fabricavit Deus costam quam acce- 22
perat, in mulierem, & adduxit eam
Adæ. Et dixit Adam: Hæc mulier 23
vidit os ex ossibus meis, & carnem de
carne mea: decetque ut vocetur virago
quia de virilitate mea desumpta est.
Et propterea relinquet vir patrem suum 24
& matrem suam, & adhærebit uxori
suæ, eruntque ambo quasi corpus unum.
Et erant ambo nudi, Adam, & conjux 25
ejus, nec erubescebant ob hoc.

CAP. III.

Et serpens factus est sapientissimus 1
præ omnibus animantibus campi, quæ
creaverat Deus: dixitque mulieri,
Verè ne dixit Deus, Ne comedatis ex
omnibus arboribus horti? Ait mulier 2
serpenti, Ex fructibus arborum horti
comedimus: Sed ex fructibus arboris 3
quæ est in medio ipsius, dixit Deus: Ne
comedatis ex eis, & ne tangatis eos, ut
non moriamini. Dixit ei: Nequaquam 4
moriemini. Verùm Deus scit quòd in 5
die comestionis vestræ ex eis, aperientur
oculi vestri, & fietis velut Angeli abun-
dantiùs scientes bonum & malum.
Cùm ergo vidisset mulier quòd arbor 6
esset suavis ad escam, grata aspectu, op-
tabilis intellectui, accepit ex fructibus
ejus, & comedit: deditque conjugi
suo, & comedit cum ipsa. Et aperti 7
sunt oculi amborum, cognoveruntque
se esse nudos: consueruntque ex foliis
fici quiddam ex quo composuerunt ve-
lamina. Audierunt autem vocem Dei 8
euntis in hortum placidè in motu diei,
abdideruntque se Adam & conjux ejus
à conspectu vocis Dei abditione, inter
arbores horti: Vocavitque Deus Adam, 9
& dixit ei interrogativè, ubi es?

ספר בראשית : ג

&,ego nudus quia ,timui &,horto in audivi tuam Vocem ;ait Et
10 ויאמר את־קלך שמעתי בגן ואירא כי־עירם אנכי
Nonne ? tu nudus quod tibi indicavit Quis,dixit Et. me abscodi
11 ואחבא : ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן־
comedisti ,eâ ex comedendum non ad tibi præcepi quam arbore ex
העץ אשר צויתיך לבלתי אכל־ממנו אכלת :
ipsa ,mecum dedisti quam Mulier ,homo ait Et
12 ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא
Deus Dominus dixit Et .comedi & ,arbore de mihi dedit
13 נתנה־לי מן־העץ ואכל : ויאמר יהוה אלהים
Serpens : mulier ait Et ? fecisti hoc Quid : mulieri
לאשה מה־זאת עשית ותאמר האשה הנחש
,serpentem ad Deus Dominus dixit Et.comedi &,me seduxit
14 השיאני ואכל : ויאמר יהוה אלהים אל־הנחש
,animali omni præ tu maledictus ,hoc fecisti Quia
כי עשית זאת ארור אתה מכל־הבהמה
pulverê &,gradieris tuû ventrê Super .agri bestiâ omni præ &
ומכל חית השדה על־גחנך תלך ועפר
ponam inimicitiam Et .tuæ vitæ diebus omnibus comedes
15 תאכל כל־ימי חייך : ואיבה אשית
:ejus semê inter &,tuû semê inter & ,mulierem inter & te inter
בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה
Ad .calcaneû ei conteres tu & ,caput tibi conteret ipsum
16 הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב : אל־
,tuum dolorê multiplicabo Multiplicando ,dixit mulierem
האשה אמר הרבה ארבה עצבונך
tuum virum ad & : filios paries dolore cum :tuû conceptû &
והרנך בעצב תלדי בנים ואל־אישך
: ait homini Et .te in dominabitur ipse & ,tuum desiderium
17 תשוקתך והוא ימשל־בך : ולאדם אמר
quam arbore ex comedisti & ,tuæ uxoris voci paruisti Quia
כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן־העץ אשר
maledicta ;eâ ex comedes Non ,dicendo tibi præcepi
צויתיך לאמר לא תאכל ממנו ארורה
diebus cûctis eâ ex comedes labore In .te propter terra
האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי
comedes & ,tibi germinabit tribulum & spinam Et .tuæ vitæ
18 חייך : וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת
,pane vescêris tui vultus sudore In .agri herbam
19 את־עשב השדה : בזעת אפיך תאכל לחם
nam : es sumptus eâ ex quia ,terram in te reverti usque
עד שובך אל־האדמה כי ממנה לקחת כי־
homo vocavit Et .revertêris pulverem in & ,tu pulvis
20 עפר אתה ואל־עפר תשוב : ויקרא האדם
.vivêtis omnis mater fuit ipsa quia,Chavvah suæ uxoris nomê
שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל־חי :
tunicas ejus uxori & homini Deus Dñs fecit Et
21 ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות
.eos fecit induere & ,pellis
עור וילבשם :

Versio VULG. LAT.

10 Qui ait : Vocem tuam audivi in paradiso : & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me.
11 Cui dixit : Quis enim indicavit tibi quòd nudus esses, nisi quòd ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti ?
12 Dixitque Adam : Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.
13 Et dixit Dominus Deus ad mulierem : Quarè hoc fecisti ? Quæ respondit : Serpens decepit me, & comedi.
14 Et ait Dominus Deus ad serpentem : Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terræ : super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
15 Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius : ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.
16 Mulieri quoque dixit : Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos : in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.
17 Adæ verò dixit : Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo : in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.
18 Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terræ.
19 In sudore vultus tui vescêris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es : quia pulvis es, & in pulverem revertêris.
20 Et vocavit Adam nomen uxoris suæ, Heva : eò quòd mater esset cunctorum viventium.
21 Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxori ejus, tunicas pelliceas ; & induit eos :

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, (η) Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην.
11 Καὶ εἶπεν (θ) αὐτῷ ὁ Θεὸς, Τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες ;
12 Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδὰμ, Ἡ γυνὴ ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον.
13 Καὶ εἶπε κύριος ὁ Θεὸς τῇ γυναικὶ, Τί τοῦτο ἐποίησας ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ, Ὁ ὄφις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον.
14 Καὶ εἶπε κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει, Ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν (ι) θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ· καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.
15 Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν.
16 Καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε, Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει.
17 Τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν, Ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.
18 Ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ.
19 Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.
20 Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, Ζωὴ, (κ) ὅτι μήτηρ πάντων τῶν ζώντων.
21 Καὶ ἐποίησε κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς.

MS. A. (η) τὴν φωνήν σου (θ) αὐτῷ, Τίς (ι) θηρίων τῆς γῆς. (κ) ὅτι αὐτὴ μήτηρ

Et dixit ei : Vocem tuam audivi deambulantis in paradiso, & timui, quia nudus sum, & abscondi me. Et dixit illi Deus : Quis nunciavit tibi, quia nudus es, nisi à ligno, quod præceperam tibi tantùm ne ex eo manducares, ab eo edisti ? Et dixit Adam : Mulier, quam dedisti mecum, hæc mihi dedit de ligno, & edi. Et dixit Dominus Deus mulieri : Quid hoc fecisti? Et dixit mulier: Serpens seduxit me, & manducavi. Et dixit Dominus Deus serpenti: Quia fecisti hoc ; maledictus tu ab omnibus pecoribus, & ab omnibus bestiis, quæ sunt super terram : super pectus tuum, & ventrem ambulabis : & terram edes omnes dies vitæ tuæ : Et inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen ejus. (d) Ipse (e) servabit caput tuum : & tu servabis ejus calcaneum. Et mulieri dixit : multiplicans multiplicabo tristitias tuas, & gemitum tuum : in tristitiis paries filios : & ad virum tuum (f) conversio tua ; & ipse tui dominabitur. Adæ autem dixit : quia audisti vocem mulieris tuæ, & edisti de ligno, de quo præceperam tibi, de eo solo non edere, de eo edisti ; (g) maledicta terra in operibus tuis : in tristitiis edes illam omnes dies vitæ tuæ. Spinas & tribulos germinabit tibi ; & edes fœnum agri. In sudore vultus tui edes panem tuum, donec revertaris in terram, de qua sumptus es : quia terra es, & in terram ibis. Et vocavit Adam nomen (h) mulieris suæ, Vita ; quoniam est mater omnium viventium. Et fecit Dominus Deus Adæ, & mulieri ejus, tunicas pelliceas ; & induit eos.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܘܐܡܪ ܩܠܟ ܫܡܥܬ ܒܦܪܕܝܣܐ. ܘܚܙܝܬ ܕܥܪܛܠܝ ܐܢܐ ܘܐܬܛܫܝܬ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ
11 ܡܢܘ ܚܘܝܟ ܕܥܪܛܠܝ ܐܢܬ. ܐܘ ܡܢ ܐܝܠܢܐ ܕܦܩܕܬܟ ܕܠܐ ܬܐܟܘܠ ܡܢܗ ܐܟܠܬ.
12 * ܘܐܡܪ ܐܕܡ. ܐܢܬܬܐ ܕܝܗܒܬ ܥܡܝ. ܗܝ ܝܗܒܬ ܠܝ ܡܢ ܐܝܠܢܐ ܘܐܟܠܬ. * ܘܐܡܪ
13
14 ܡܪܝܐ ܠܐܢܬܬܐ. ܡܢܐ ܗܕܐ ܕܥܒܕܬܝ. ܘܐܡܪܬ ܐܢܬܬܐ. ܚܘܝܐ ܐܛܥܝܢܝ. ܘܐܟܠܬ. * ܘܐܡܪ
ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܚܘܝܐ. ܕܥܠ ܕܥܒܕܬ ܗܕܐ. ܠܝܛ ܐܢܬ ܡܢ ܟܠܗ ܒܥܝܪܐ. ܘܡܢ ܟܠܗ
15 ܚܝܘܬܐ ܕܒܪܐ. ܘܥܠ ܟܪܣܟ ܬܗܠܟ. ܘܥܦܪܐ ܬܐܟܘܠ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ ܚܝܝܟ. * ܘܒܥܠܕܒܒܘܬܐ
ܐܣܝܡ ܒܝܢܝܟ ܠܐܢܬܬܐ. ܘܒܝܢ ܙܪܥܟ ܠܙܪܥܗ. ܗܘ ܢܬܘܫ ܪܫܟ. ܘܐܢܬ ܬܡܚܝܘܗܝ
16 ܒܥܩܒܗ. * ܘܠܐܢܬܬܐ ܐܡܪ. ܡܣܓܐܘ ܐܣܓܐ ܟܐܒܝܟܝ ܘܒܛܢܝܟܝ. ܘܒܟܐܒܐ ܬܐܠܕܝܢ
17 ܒܢܝܐ. ܘܠܘܬ ܒܥܠܟܝ ܬܗܦܟܝܢ. ܘܗܘ ܢܫܠܛ ܒܟܝ. * ܘܠܐܕܡ ܐܡܪ. ܕܥܠ ܕܫܡܥܬ
ܒܩܠܗ ܕܐܢܬܬܟ. ܘܐܟܠܬ ܡܢ ܐܝܠܢܐ ܕܦܩܕܬܟ. ܘܐܡܪܬ ܠܟ ܕܠܐ ܬܐܟܘܠ ܡܢܗ. ܠܝܛܐ
18 ܐܪܥܐ ܡܛܠܬܟ. ܒܟܐܒܐ ܬܐܟܠܝܗ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ ܚܝܝܟ. * ܘܟܘܒܐ ܘܕܪܕܪܐ ܬܥܒܕ ܠܟ.
19 ܘܬܐܟܘܠ ܥܣܒܐ ܕܚܩܠܐ. * ܘܒܕܘܥܬܐ ܕܐܦܝܟ ܬܐܟܘܠ ܠܚܡܐ. ܥܕܡܐ ܕܬܗܦܘܟ
20 ܠܐܪܥܐ ܕܡܢܗ ܐܫܬܩܠܬ. ܡܛܠ ܕܥܦܪܐ ܐܢܬ. ܘܠܥܦܪܐ ܬܗܦܘܟ. * ܘܩܪܐ ܐܕܡ ܫܡܗ
21 ܕܐܢܬܬܗ ܚܘܐ. ܡܛܠ ܕܗܝ ܗܘܬ ܐܡܐ ܕܟܠ ܚܝܐ. * ܘܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ ܘܠܐܢܬܬܗ.
ܟܘܬܝܢܝܬܐ ܕܡܫܟܐ ܘܐܠܒܫ ܐܢܘܢ.

Qui ait, Vocem tuam audivi in paradiso,& vidi me nudum esse,méque abdidi. Dixit autem Dominus, Quis ostendit tibi quòd nudus esses? Num ex arbore,ex qua præceperam tibi ne comederes, comedisti ? Et dixit Adam, Mulier quam dedisti mihi ut mecum esset, ipsa dedit mihi ex arbore,& comedi. Et dixit Dominus ad mulierem, Quid est hoc quod fecisti? Et ait mulier, Serpens me seduxit, & comedi. Et dixit Dominus Deus ad serpentê, Quia fecisti hoc, maledictus es præ omni jumento,& præ omni animanti solitudinis, & super ventrem tuû gradieris, & pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Et inimicitiam ponam inter te & mulierê, & inter semen tuum, & semen illius: ipsum conculcabit caput tuum,& tu feries eum in calcaneo ipsius. Et ad mulierem dixit, Multiplicans multiplicabo dolores tuos & conceptus tuos, & cum doloribus paries filios, & ad maritum tuum converteris, ipseq; dominabitur tibi. Et ad Adam dixit, Quoniam audivisti vocem uxoris tuæ,et comedisti ex arbore de qua præceperam tibi & dixeram tibi ne comederes ex ea, maledicta est terra causâ tui:cum doloribus comedes eam cunctis diebus vitæ tuæ. Et spinas atque tribulos progerminabit tibi, et manducabis herbam agri. Et in sudore vultus tui vesceris pane donec revertaris in humum ex qua sumptus es: nam pulvis es,et in pulverem reverteris. Et appellavit Adam nomen uxoris suæ Evam, quoniam ipsa fuit mater omnis viventis. Et fecit Dominus Deus Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

10 ואמר ית קל מימרך שמעית
בגנתא ודחילית ארי ערטלאי
אנא ואטמרית: ואמר מן חוי לך
11 ארי ערטלאי את המן אילנא די
פקדתך בדיל דלא למיכל מניה
אכלת: ואמר אדם אתתא
12 דיהבת עמי היא יהבת לי מן
אילנא ואכלית: ואמר יי אלהים
13 לאתתא מה דא עבדת ואמרת
אתתא חויא אטעיני ואכלית:
ואמר יי אלהים לחויא ארי
14 עבדת דא ליט את מכל
בעירא ומכל חות ברא על
מעך תיזיל ועפרא תיכול כל
יומי חייך: ודבבו אשוי בינך
15 ובין אתתא ובין בנך ובין בנהא
הוא יהי דכיר לך מה דעבדת
ליה מלקדמין ואת תהי נטר
ליה לסופא: לאתתא אמר
16 אסגאה אסגי צעריכי ועדויכי
בצער תלדין בנין ולות בעליך
תהי תאובתיך והוא ישלט ביך:
17 ולאדם אמר ארי קבילתא למימר
אתתך ואכלת מן אילנא די
פקדתך למימר לא תיכול מניה
ליטא ארעא בדילך בעמל
תיכלנה כל יומי חייך: וכובין
18 ואטדין תצמח לך ותיכול ית
עסבא דחקלא: בזעתא דאפך
19 תיכול לחמא עד דתתוב לארעא
דמנה אתבריתא ארי עפרא
את ולעפרא תתוב: וקרא אדם
20 שום אתתיה חוה ארי היא
הות אמא דכל בני אנשא:
21 ועבד יי אלהים לאדם
ולאתתיה לבושין דיקר על
משך בשרהון ואלבשנון:

10 Et ait; vocē verbi tui audi-
vi in horto: Et timui quo-
niā nudus sum ego, & ab-
11 scondi me. Et ait; quis indi-
cavit tibi, quòd nudus esses
tu? Nunquid de arbore, de
quā præcepi tibi, ut non
comederes ex eā, cōedisti?
12 Et dixit Adam: Mulier, quā
dedisti mecū, ipsa dedit mi-
13 hi de arbore, & comedi. Et
dixit Dominus Deus mu-
lieri, quid hoc fecisti? Et di-
xit mulier, Serpens seduxit
14 me, & comedi. Et dixit Do-
minus Deus serpenti, quia
fecisti hoc; maledictus tu
præ omnibus jumentis, &
præ omnibus bestiis agri:
super ventrē tuū gradieris;
& pulverē comedes omni-
bus diebus vitæ tuæ. Et in-
15 imicitiā ponam inter te &
inter mulierem; & inter fi-
liū tuū, & inter filiū ejus:
Ipse *recordabitur* tibi, quod
fecisti ei à principio; Et tu
16 observabis ei in finē. Mu-
lieri dixit; Multiplicās mul-
tiplicabo tribulationes tuas
& conceptiones tuas; in tri-
bulatione paries filios: &
ad virū tuū erit *desiderium*
17 *tuum*, & ipse dominabitur
tui. Adæ quoq; dixit; quia o-
bedisti verbo uxoris tuæ, &
comedisti de arbore, de quā
præcepi tibi, dicēs; Ne com-
edas ex eā: Maledicta terra
propter te; in tribulatione
comedes eam omnibus die-
18 bus vitæ tuæ. Et spinas &
tribulos germinabit tibi, &
19 comedes herbam agri. In
sudore vultus tui comedes
panem; donec revertaris in
terram, de quā creatus es:
quia pulvis tu & in pulve-
20 rem revertêris. Et voca-
vit Adam nomen uxoris
suæ Evam: eò quòd ip-
sa esset mater omnium fi-
21 liorum hominis. Et fecit
Dominus Deus Adæ &
uxori ejus vestimenta ho-
noris super cutem carnis
suæ, & induit eos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 ࠅࠉࠀࠌࠓ·ࠀࠕ·ࠒࠅࠋࠊ·ࠔࠌࠏࠕࠉ·ࠁࠂࠍ·ࠅࠀࠉࠓࠀ·ࠊࠉ·ࠏࠉࠓࠌ·ࠀࠍࠊࠉ·ࠅࠀࠇࠁࠀ:
11 ࠅࠉࠀࠌࠓ·ࠌࠉ·ࠄࠂࠉࠃ·ࠋࠊ·ࠊࠉ·ࠏࠉࠓࠌ·ࠀࠕࠄ·ࠄࠌࠍ·ࠄࠏࠑ·ࠀࠔࠓ·ࠑࠅࠉࠕࠉࠊ·ࠋࠁࠋࠕࠉ·ࠀࠊࠋ·ࠌࠌࠍࠅ·ࠀࠊࠋࠕ:
12 ࠅࠉࠀࠌࠓ·ࠄࠀࠃࠌ·ࠄࠀࠔࠄ·ࠀࠔࠓ·ࠍࠕࠕࠄ·ࠏࠌࠃࠉ·ࠄࠉࠀ·ࠍࠕࠍࠄ·ࠋࠉ·ࠌࠍ·ࠄࠏࠑ·ࠅࠀࠊࠋ:
13 ࠅࠉࠀࠌࠓ·ࠉࠄࠅࠄ·ࠀࠋࠄࠉࠌ·ࠋࠀࠔࠄ·ࠌࠄ·ࠆࠀࠕ·ࠏࠔࠉࠕ·ࠅࠕࠀࠌࠓ·ࠄࠀࠔࠄ·ࠄࠍࠇࠔ·ࠄࠔࠉࠀࠍࠉ·ࠅࠀࠊࠋ:
14 ࠅࠉࠀࠌࠓ·ࠉࠄࠅࠄ·ࠀࠋࠄࠉࠌ·ࠀࠋ·ࠄࠍࠇࠔ·ࠊࠉ·ࠏࠔࠉࠕ·ࠆࠀࠕ·ࠀࠓࠅࠓ·ࠀࠕࠄ·ࠌࠊࠋ·ࠄࠁࠄࠌࠄ·ࠅࠌࠊࠋ·ࠇࠉࠕ·ࠄࠔࠃࠄ·ࠏࠋ·ࠂࠇࠍࠊ·ࠕࠋࠊ·ࠅࠏࠐࠓ·ࠕࠀࠊࠋ·ࠊࠋ·ࠉࠌࠉ·ࠇࠉࠉࠊ:
15 ࠅࠀࠉࠁࠄ·ࠀࠔࠉࠕ·ࠁࠉࠍࠊ·ࠅࠁࠉࠍ·ࠄࠀࠔࠄ·ࠅࠁࠉࠍ·ࠆࠓࠏࠊ·ࠅࠁࠉࠍ·ࠆࠓࠏࠄ·ࠄࠅࠀ·ࠉࠔࠅࠐࠊ·ࠓࠀࠔ·ࠅࠀࠕࠄ·ࠕࠔࠅࠐࠍࠅ·ࠏࠒࠁ:
16 ࠅࠀࠋ·ࠄࠀࠔࠄ·ࠀࠌࠓ·ࠄࠓࠁࠄ·ࠀࠓࠁࠄ·ࠏࠑࠁࠅࠍࠊ·ࠅࠄࠓࠉࠅࠍࠊ·ࠁࠏࠑࠁ·ࠕࠋࠃࠉ·ࠁࠍࠉࠌ·ࠅࠀࠋ·ࠀࠉࠔࠊ·ࠕࠔࠅࠒࠕࠊ·ࠅࠄࠅࠀ·ࠉࠌࠔࠋ·ࠁࠊ:
17 ࠅࠋࠀࠃࠌ·ࠀࠌࠓ·ࠊࠉ·ࠔࠌࠏࠕ·ࠋࠒࠅࠋ·ࠀࠔࠕࠊ·ࠅࠕࠀࠊࠋ·ࠌࠍ·ࠄࠏࠑ·ࠀࠔࠓ·ࠑࠅࠉࠕࠉࠊ·ࠋࠀࠌࠓ·ࠋࠀ·ࠕࠀࠊࠋ·ࠌࠌࠍࠅ·ࠀࠓࠅࠓࠄ·ࠄࠀࠃࠌࠄ·ࠁࠏࠁࠅࠓࠊ·ࠁࠏࠑࠁࠅࠍ·ࠕࠀࠊࠋࠍࠄ·ࠊࠋ·ࠉࠌࠉ·ࠇࠉࠉࠊ:
18 ࠅࠒࠅࠑ·ࠅࠃࠓࠃࠓ·ࠕࠑࠌࠉࠇ·ࠋࠊ·ࠅࠀࠊࠋࠕ·ࠀࠕ·ࠏࠔࠁ·ࠄࠔࠃࠄ:
19 ࠁࠆࠏࠕ·ࠀࠐࠉࠊ·ࠕࠀࠊࠋ·ࠋࠇࠌ·ࠏࠃ·ࠔࠅࠁࠊ·ࠀࠋ·ࠄࠀࠃࠌࠄ·ࠊࠉ·ࠌࠌࠍࠄ·ࠋࠒࠇࠕ·ࠊࠉ·ࠏࠐࠓ·ࠀࠕࠄ·ࠅࠀࠋ·ࠏࠐࠓ·ࠕࠔࠅࠁ:
20 ࠅࠉࠒࠓࠀ·ࠄࠀࠃࠌ·ࠔࠌ·ࠀࠔࠕࠅ·ࠇࠅࠄ·ࠊࠉ·ࠄࠉࠀ·ࠄࠉࠕࠄ·ࠀࠌ·ࠊࠋ·ࠇࠉ:
21 ࠅࠉࠏࠔ·ࠉࠄࠅࠄ·ࠀࠋࠄࠉࠌ·ࠋࠀࠃࠌ·ࠅࠋࠀࠔࠕࠅ·ࠊࠕࠍࠅࠕ·ࠏࠅࠓ·ࠅࠉࠋࠁࠔࠌ:

VERSIO SAMARITANA.

10–21 [illegible]

TEXT. ET VERS. SAM. Translatio Latina.

Qui respondit, vocem tuā audivi in (g) horto, et ti- 10
mui: quoniam nudus ego
sum, et abscondi me. Et 11
dixit, quis indicavit tibi
quia nudus es tu? Nonne
ex arbore quam præceperā
tibi ne ederes ex ea, edisti?
Responditq; Adam: mulier 12
quā (h) dedisti mihi, hæc
dedit mihi de arbore; et
comedi. Et dixit dominus 13
Deus mulieri: quid hoc fe-
cisti? Respondit autē muli-
er: serpens seduxit me, et
comedi. Et dixit dominus 14
Deus serpenti: quia fecisti
hoc, (i) maledictus eris præ
omnibus animantibus, et
omnibus bestiis agri: super
vētrē tuū gradieris, et (k)
pulverē comedes omnibus
diebus vitæ tuæ. Inimi- 15
citiā quoq; ponam inter te,
et inter mulierem, et inter
semen tuum, et inter semen
ejus: ipsum (l) conteret ti-
bi caput, et tu (m) conteres
ei calcaneū. Mulieri verò 16
dixit: multiplicando mul-
tiplicabo dolorem tuum, et
graviditatē tuā: in dolore
paries filios, et ad virum
tuum conversio tua; et ipse
dominabitur tibi. Adamo 17
autem dixit: quia audisti
vocem uxoris tuæ, et com-
edisti de arbore quā præ-
cepi tibi dicens, non come-
des ex ea: maledicta est
terra propter te: in dolore
comedes illā omnibus die-
bus vitæ tuæ. Et spinam, 18
et tribulū germinabit tibi:
comedesq; herbam agri. In 19
sudore vultus tui comedes
panem, donec revertaris in
terrā; quoniā ex ea sump-
tus es: nam pulvis es tu, et
in pulverē tuū revertêris.
Et vocavit Adam nomen 20
uxoris suæ, Hevā: quia illa
fuit mater omnis viventis.
Fecit autē dominus Deus 21
Adamo et uxori ejus tuni-
cas pelliceas, et induit eos.

VERS. SAM. (g) paradiso (h) adduxisti mihi (ut sit) mecum (i) amictus eris (k) cinerem (l) percutiet (m) percuties

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 قال اني سمعت صوتك في الجنان فاتقيت اذ انا عريان فاستخبات * قال من اخبرك انك
11 عريان * امن الشجرة التي نهيتك عن الاكل منها اكلت * قال ادم المراة التي جعلتها
12 معي هي اعطتني من الشجرة فاكلت * قال الله للمراة ماذا صنعت * قالت الثعبان اغواني
13 فاكلت * قال الله للثعبان اذ صنعت هذا بعلم فانت ملعون من جميع البهايم وجميع
14 وحش الصحراء وعلى صدرك تسلك وترابا تاكل طول ايام حياتك * واجعل عداوة بينك
15 وبين المراة وبين نسلك ونسلها * وهو يشدخ منك الراس وانت تلدغه في العقب * وقال
16 للمراة لاكثرن مشقتك وحملك * وبمشقة تلدين الاولاد والى بعلك يكون قيادك وهو
17 يتسلط عليك * وقال لادم اذ قبلت قول زوجتك فاكلت من الشجرة التي نهيتك قايلا
18 لا تاكل منها ملعونة الارض بسببك بمشقة تاكل منها طول حياتك * وشوكا ودردرا تنبت
19 لك وتاكل عشب الصحراء * بعرق وجهك تاكل الطعام الى حين رجوعك الى الارض التي
20 اخذت منها * لانك تراب والى التراب ترجع * وسمي ادم زوجته حوا * لانها كانت ام كل حي
21 ناطق * وصنع الله لادم وزوجته ثياب بدن والبسهما *

Dixit: Quia audivi vocem tuam in horto, contusque factus sum me esse nudum, 10
abscondi me. Dixit: Quis indicavit ti- 11
bi te esse nudum? Anne ex arbore, è qua
prohibui te ne comederes ex ea, comedisti? Ait Adam: Mulier, quam sta- 12
tuisti mecum, ipsa dedit mihi ex arbore,
& comedi. Dixit Deus mulieri: Quid 13
fecisti? Ait: serpens seduxit me, &
comedi. Dixit Deus serpenti: Cùm fe- 14
ceris hoc scienter, tu es maledictus præ
omnibus jumentis, & præ omnibus bel-
luis campi: & super pectus tuum ambu-
labis, & terram comedes longitudine di-
erum vitæ tuæ. Et ponam inimicitiam 15
inter te, & inter mulierem, & inter stir-
pem tuam, & stirpem ejus: & hæc fin-
det ex te caput, & tu mordebis eam in
calcaneo. Et dixit mulieri, Sanè multi- 16
plicabo afflictionem tuam, & conceptio-
nem tuam, & cum difficultate parturi-
es filios; & mariti tui erit gubernatio
tua, & ipse dominabitur tibi. Et dixit 17
Adæ: Cùm acquieveris sermoni conju-
gis tuæ, & comederis ex arbore quam in-
terdixi tibi, dicens, ne comedas ex ea,
maledicta terra causâ tui: cum labore
comedes ex ea longitudine vitæ tuæ. Et 18
spinas et tribulos pullulabit tibi, et come-
des herbam campi: Cum sudore vultus 19
tui comedes cibum usque ad tempus re-
versionis tuæ in terram, è qua desump-
tus es: quia tu terra es, & in terram
revertêris. Et nominavit Adam uxorem 20
suam, Evam: quia ipsa fuit mater om-
nis viventis rationalis. Fecitque Deus 21
Adæ & uxori ejus indumenta corij, &
vestivit ambos.

ספר בראשית : ד

,nobis ex unus *sicut* fuit homo Ecce : Deus Domin' dixit Et
22 ויאמר יהוה אלהים הן האדם היה כאחד ממנו
sumat &,suā manū mittat fortè ne,nūc Et.malū & bonū sciēdū ad
לדעת טוב ורע ועתה פן־ישלח ידו ולקח
Dūs eū emisit Et.seculū in vivat &,comedat &,vitæ arbore de etiā
23 גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם : וישלחהו יהוה
quâ ,terram colendam ad Heden horto de Deus
אלהים מגן־עדן לעבד את־האדמה אשר
collocavit & ,hominem ejecit Et *inde* est sumptus
24 לקח משם : ויגרש את־האדם וישכן
aciem & ,Cherubim Heden *hortum ad* Oriente ab
מקדם לגן־עדן את־הכרבים ואת להט
.vitæ arboris viam custodiendā ad *se vertentis* gladij
החרב המתהפכת לשמר את־דרך עץ החיים :

CAP. IV. ד

peperit &,cōcepit &,suā uxorē Chavvah cognovit ipse homo Et
1 והאדם ידע את־חוה אשתו ותהר ותלד
,addidit Et .Domino cum virum Acquisivi: dixit & ,Cain
2 את־קין ותאמר קניתי איש את־יהוה : ותסף
,pecudū pastor Hebel erat Et .Hebel ejus fratrem pareret ut
ללדת את־אחיו את־הבל ויהי־הבל רעה צאן
addaxit &,dierū fine in fuit Et .terram *colens fuit* Cain &
3 וקין היה עבד אדמה : ויהי מקץ ימים ויבא
adduxit Hebel Et .Domino oblationē terræ fructu de Cain
4 קין מפרי האדמה מנחה ליהוה : והבל הביא
.earū adipe de & suarū pecudū primogenitis de ipse etiam
גם־הוא מבכרות צאנו ומחלבהן
ad Et .ejus oblationē ad &,Hebel ad Dominus respexit Et
5 וישע יהוה אל־הבל ואל־מנחתו : ואל־
:valde Cain est iratus Et .respexit non ejus oblationē ad &,Cain
קין ואל־מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד
quid Ad, Cain ad Dominus dixit Et .ejus vultus conciderūt &
6 ויפלו פניו : ויאמר יהוה אל־קין למה
si Nonne ? tui vult' conciderūt quid ad & ? tibi ira est
7 חרה לך ולמה נפלו פניך : הלוא אם־
peccatum ostium ad, benefeceris non Etsi ? *elevare* benefeceris
תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת
.*cum in* dominaberis tu & ,ejus appetitus *te ad* Et ? *cubans*
רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל־בו :
ipso esse in fuit Et .suum fratrē Hebel ad Cain dixit Et
8 ויאמר קין אל־הבל אחיו ויהי בהיותם
.eum occidit &,suum fratrē Hebel *ad* Cain surrexit & ,agro in
בשדה ויקם קין אל־הבל אחיו ויהרגהו :
.dixit Et ? tuus frater Hebel Ubi : Cain ad Dominus dixit Et
9 ויאמר יהוה אל־קין אי הבל אחיך ויאמר
Quid : dixit Et ? ego mei fratris custos Nūquid .novi Non
10 לא ידעתי השמר אחי אנכי : ויאמר מה
.terrā è me ad *clamantium* tui fratris sanguinū Vox ? fecisti
עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן־האדמה :

Versio VULG. LAT.

22 Et ait; Ecce Adam quasi unus
ex nobis factus est, sciens bonū
& malum: nunc ergò ne forté mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, &
comedat, & vivat in æter-
23 num. Et emisit eum Dominus
Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de
24 qua sumptus est. Ejecítque
Adam: & collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium
atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

CAP. IV.

1 Adam verò cognovit uxorem suam Hevam: quæ concepit & peperit Cain, dicens:
Possedi hominem per Deum.
2 Rursumque peperit fratrem ejus Abel. Fuit autem Abel pastor ovium, & Cain agri-
3 cola. Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera
4 Domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum: & respexit Dominus ad Abel, &
5 ad munera ejus. Ad Cain verò, & ad munera illius, non respexit: iratusque est Cain vehementer, & conci-
6 dit vultus ejus. Dixitque Dominus ad eum: Quarè iratus es? & cur concidit facies
7 tua? Nónne si benè egeris, recipies: sin autem malè, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis
8 illius. Dixitque Cain ad Abel fratrem suum: Egrediamur foràs. Cumque essent in agro, consurrexit Cain adversus fratrem suum Abel, & in-
9 terfecit eum. Et ait Dominus ad Cain: Ubi est Abel frater tuus? Qui respondit; Nescio: Num custos fratris mei
10 sum ego? Dixitque ad eum; Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

22 Καὶ (λ) εἶπεν ὁ Θεὸς, Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ νῦν μή ποτε ἐκτείνῃ τὴν (μ) χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ,
23 καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη.
24 Καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ (ν) χερουβὶμ, καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν, τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

Κεφ. δ'.

1 Ἀδὰμ δὲ ἔγνω Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. (α) καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν Κάϊν· καὶ εἶπεν,
2 Ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ προσέθηκε τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἄβελ. καὶ ἐγένετο Ἄβελ ποιμὴν προβάτων· Κάϊν
3 δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἤνεγκε Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς
4 θυσίαν τῷ κυρίῳ. Καὶ Ἄβελ ἤνεγκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ.
5 Ἐπὶ δὲ Κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχε. (β) καὶ ἐλυπήθη Κάϊν λίαν, καὶ συνέπε-
6 σε τῷ (γ) προσώπῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶπε κύριος ὁ Θεὸς τῷ Κάϊν, ἵνα τί περίλυπος ἐγένου; καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου;
7 Οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον. πρὸς σὲ ἡ ἀ-
8 ποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ (δ) πεδίῳ, ἀνέστη Κάϊν ἐπὶ Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐ-
9 τόν. Καὶ (ε) εἶπε κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Κάϊν, Ποῦ ἐστιν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; (ζ) καὶ εἶπεν, Οὐ γινώσκω· μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ
10 μου εἰμὶ ἐγώ; Καὶ (η) εἶπε κύριος, (θ) Τί πεποίηκας; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς.

MS. A. (λ) εἶπεν κύριος ὁ Θεὸς, (μ) χεῖρα καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου (ν) χερουβὶν, Κεφ. δ'. (α) καὶ συνέλαβεν, καὶ ἔτεκεν (β) καὶ ἐλύπησεν τὸν Κάϊν (γ) προσώπῳ. Καὶ (δ) παιδίῳ, καὶ ἀνέστη (ε) εἶπεν ὁ Θεὸς (ζ) Ὁ δὲ εἶπεν, (η) εἶπεν ὁ Θεὸς, (θ) τί ἐποίησας;

Et dixit Deus: Ecce Adam factus est tanquam unus ex nobis, in cognoscendo bonum & malum. Et nunc, ne aliquando extendat manum suam, & 22
sumat de ligno vitæ, & edat; & vivet in æternum. Et dimisit illum Dominus Deus de paradiso voluptatis, operari terram, ex qua sumptus est. 23
Et ejecit Adam, & collocavit eum contra paradisum voluptatis: & ordinavit Cherubim, & flammeam rompheam quæ vertitur, custodire viam ligni vitæ. 24

CAP. IV.

Adam autem cognovit Evam mulierem suam: quæ concepit, & peperit Cain. Et 1
dixit: (a) Acquisivi hominem per Deum. Et adjecit parere fratrem ejus Abel. Et factus 2
est Abel pastor ovium: Cain autem operabatur terram. Et factum est post dies; obtulit 3
Cain ex fructibus terræ sacrificium Domino. Abel autem obtulit & ipse de primogenitis ovium suarum, & de adipibus earum. (b) Et respexit 4
Deus super Abel, & super munera ejus. Super Cain autem, & super sacrificia ejus non advertit. Et contristatus est Cain valdè: & concidit vultu 5
suo. Et dixit Dominus Deus ad Cain: (c) Quarè tristis factus es? & quarè concidit vultus tuus? Nonne si rectè 6
offeras, non autem rectè dividas, peccasti? Quiesce: ad te conversio ejus; & tu principatum habebis ipsius. Et dixit 7
Cain ad Abel fratrem suum; (d) Transeamus in campum. Et factum est, dum essent in campo, surrexit Cain super Abel fratrem suum, & occidit 8
eum. Et dixit Dominus Deus ad Cain: Ubi est Abel frater tuus? Et dixit; Nescio: Numquid custos fratris mei 9
ego sum? Et dixit Dominus; (e) Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. 10

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam factus est quasi unus è nobis ad sciendum bonū et malum. nunc fortè extendet manum suam, sumetq; ex arbore vitæ, et comedet, ac vivet in æternum. Et emisit eum Dominus Deus è paradiso Eden, ad colendam terram unde sumptus fuerat. Et expulit eum Dominus Deus, et vallavit plagam orientalem paradisi Eden, Cherubim et cuspide gladii qui se volutabat ad custodiendū iter arboris vitæ.

CAP. IV.

Et Adam cognovit Evam uxorem suam, quæ concepit ac peperit Cain: dixitque possedi virum Domino. Rursumque peperit fratrem ejus Habel. Fuitq; Habel pastor ovium, et Cain fuit cultor terræ. Et accidit post dies *aliquot*, ut afferret Cain de fructibus seminis sui, oblationem Domino: Et Habel afferret etiam ipse de primogenitis ovium suarum, et de pinguissimis earum. Et oblectatus est Dñs Habele et ejus oblatione: Caino verò ejusq; oblatione, nō est oblectatus: quod ægrè tulit Cain vehementer, & contristatus est vultus illius. Et dixit Dominus ad Cain, Quare molestè tulisti? et quare contristatus est vultus tuus? Ecce si benefeceris, recipies: et nisi benefeceris, ad januam peccatū cubat, tu converteris ad illud, et ipsum dominabitur tibi. Dixitq; Cain ad Habel fratrē suū, Eamus in desertū, et factū est ut cum ipsi essent in deserto, insurgeret Cain in Habel fratrem suum, et interficeret eum. Et dixit Dominus ad Cain, Ubi est Habel frater tuus? qui ait, Nescio. custos sumne fratris mei? Et dixit ad eum Dominus, Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

22 ואמר יי אלהים הא אדם הוה יחידי בעלמא מניה למדע טב וביש וכען דלמא יושיט ידיה ויסב אף מאילן חייא וייכול ויחי לעלם׃
23 ושלחיה יי אלהים מגנתא דעדן למפלח ית ארעא דאתברי מתמן׃
24 ותריך ית אדם ואשרי מלקדמין לגנתא דעדן ית כרוביא וית שנן חרבא דמתהפכא למטר ית אורח אילן חייא׃ ד

1 ואדם ידע ית חוה אתתיה ועדיאת וילידת ית קין ואמרת קניתי גברא מן קדם יי׃
2 ואוסיפת למילד ית אחוהי ית הבל והוה הבל רעי ענא וקין הוה גבר פלח בארעא׃
3 והוה מסוף יומין ואיתי קין מאבא דארעא קורבנא קדם יי׃
4 והבל איתי אף הוא מבכירי ענה ומשמניהון והות רעוא קדם יי בהבל ובקרבניה׃
5 ובקין ובקרבניה לא הות רעוא ותקיף לקין לחדא ואתכבישו אפוהי׃
6 ואמר יי לקין למא תקיף לך ולמא אתכבישו אפך׃
7 הלא אם תוטיב עובדך ישתבק לך ואם לא תוטיב עובדך ליום דינא חטאך נטיר דעתיד לאתפרעא מנך אם לא תתוב ואם תתוב ישתבק לך׃
8 ואמר קין להבל אחוהי והוה במהויהון בחקלא וקם קין בהבל אחוהי וקטליה׃
9 ואמר יי לקין אן הבל אחוך ואמר לא ידענא הנטר אחי אנא׃
10 ואמר מה עבדתא קל דם זרעין דעתידין למפק מן אחוך קבלין קדמי מן ארעא׃

Targum Onkelos.

22 Et dixit Dñs De⁹; Ecce Adã unicus est in seculo ex se, sciens bonũ & malũ: & nunc fortè extendet manũ suã, & sumet etiã de arbore vitæ, & comedet, & vivet in æternũ.
23 Et emisit eũ Dñs De⁹ de horto voluptatis; ut operaretur terram, de quâ creatus fuerat.
24 Et ejecit Adam: & collocavit ad orientem horti voluptatis Cherubim & acutum gladium, versatilem; ad custodiendam viam arboris vitæ.

CAP. IV.

1 Et Adã cognovit Evã uxorẽ suã: & concepit & peperit Cain; & dixit, *acquisivi virũ à conspectu Domini.*
2 Et addidit ut pareret fratrẽ ejus Abel: Fuitq; Abel pastor ovium; Et Cain fuit vir agricola.
3 Et factum est post aliquot dies: & adduxit Cain de fructu terræ, mun⁹ corã Domino.
4 Et Abel adduxit etiã ipse, de primogenitis oviũ suarũ, & de adipibus earũ: *fuitq; beneplacitũ in conspectu Domini, in Abel & in munere ejus.*
5 *In Cain autem & in munere ejus, non fuit beneplacitũ:* & iratus est Cain vehemẽter, & *submissi sunt* vultus ejus.
6 Dixitq; Dominus ad Cain: Cur irasceris tu? & quare *submissi sunt* vultus tui?
7 Nõne si bene egeris opera tua, dimittetur tibi? & si nõ bene egeris *opera tua*, in diẽ judicii peccatum tuũ servatum est? in quâ futurũ est ut ulciscatur de te, si non converteris; & si converteris dimittetur tibi.
8 Et *loquutus est* Cain ad Abel fratrem suum: fuitq; cùm essent in agro; & surrexit Cain *in* Abel fratrem suum, & occìdit eum.
9 Et dixit Dominus ad Cain; Vbi est Abel frater tuus? Et dixit, nescio *ego*; nunquid custos fratris mei ego sum?
10 Et ait, quid fecisti? vox sanguinis generationum, quæ futuræ erant succedere de fratre tuo, clamant coram me de terrâ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

22 *Et dixit domin⁹ Deus: Ecce Adam est sicut (u) unus ex nobis ad cognoscẽdum bonũ et malũ: Et nunc, ne mittat manum suã et accipiat etiã de arbore vitæ, et comedat, et vivat (x) in æternũ.*
23 *Et emisit eũ dominus De⁹ ex (y) horto Edẽ, ut coleret terram ex qua sumptus erat.*
24 *Expulitq; Adamũ; et (z) collocavit ex adverso ad hortũ Eden, Cherubim, et flammeũ gladiũ versatilem, ad custodiendã viam ligni vitæ.*

CAP. IV.

1 *Adam autẽ cognovit Evam uxorẽ suam quæ concepit et peperit Cain: Et dixit, acquisivi hominẽ à Domino.*
2 *Rursumq; peperit fratrem ejus Abel: Fuit autem Abel pastor oviũ; Cain verò colebat terrã.*
3 *Et factum est post (a) aliquot dies, ut (b) offerret Cain de fructu terræ oblationẽ Domino.*
4 *Et Abel obtulit etiam ipse de primogenitis ovium suarũ, et de adipibus earũ. (c) Respexit autẽ Domin⁹ ad Abel, et ad (d) oblationem ejus:*
5 *Ad Cain verò et ad (e) oblationem ejus non (f) respexit: Et iratus est Cain vehementer, conciderunta; facies ejus.*
6 *Et dixit Dominus ad Cain: Quare irasceris, et quare conciderunt facies tuæ?*
7 *Nonne si benefeceris, recipies: Si autem non feceris benè, ad portã peccatum cubat; et ad te cõversio ejus, et tu dominaberis ei.*
8 *Et dixit Cain Abeli fratri suo, transeamus in campum: Et factum est cum essent in campo, ut insurgeret Cain adversùs Abelem fratrem suum, et occideret eum.*
9 *Dixitq; Dominus Caino: ubi est Abel frater tuus? Respondita;, Nescio: Num custos fratris mei ego sum?*
10 *Et dixit, quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc autem maledictus es tu à terra, quæ aperuit os suum, ut susciperet sanguinẽ fratris tui de manu tua:*

VER.SAM. (u) Ramus (x) et occultet se (y) paradisi (z) habitare fecit ad Orientem paradisi. (a) Numerum (b) adferret munus (c) odoratus est (d) ad munus (e) non est odoratus (f) ad munus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * ثم قال الله هوذا آدم قد صار كواحد منا يعرف معرفة الخير والشر * والآن فيجب أن
يخرج من الجنان لئلا يمد يده فيأخذ من شجرة الحياة أيضا ويأكل فيحيا إلى الدهر
23 * فطرده الله من جنان عدن ليفلح الأرض التي أخذ منها * ولما طرد آدم أسكن من
24 شرقي جنان عدن الملائكة ولمع سيف متقلب ليحفظوا طريق شجر الحياة *

* الفصل الرابع *

1 * ثم إن آدم واقع حوا زوجه فحملت وولدت قاين فقالت قد رزقت رجلا من عند
2 الله * ثم عاودت فولدت أخاه هابيل * فكان هابيل راعي غنم * وقاين كان يفلح
3 الأرض * فلما كان بعد أيام أتى قاين من ثمر الأرض بهدية لله * وأتى هابيل أيضا
4 بشيء من بكور غنمه ومن سمانها * فقبل الله هابيل وهديته * وقاين وهديته لم يقبلهما
5 * فاشتد على قاين جدا وسقط وجهه حياء * وقال الله لقاين لم اشتد عليك ولم سقط
6 وجهك * ألا إنك لو جودت قبلت * وإذ لم تجود فأينما اتجهت خطاؤك رابض وإليك
7 قياده وأنت المسلط عليه بالاختيار * ثم قاول قاين هابيل أخاه * فلما كانا في الصحراء قام
8 قاين إلى هابيل أخيه فقتله * فقال الله لقاين معيرا أين هابيل أخوك * قال لا أعلم هل
9 أنا حافظ أخي * وقال ماذا صنعت دم أخيك صارخ إلي من الأرض *
10

22 *Tum dixit Deus: Ecce Adam jam factus est ut unus è nobis, sciens scientiam boni & mali; & modò oportet ut exeat ex horto, ne extendat manum suam, & accipiat ex arbore vitæ quoque, et comedat, et vivat in sæculum.*
23 *Expulitque eum Deus ex horto Eden, ut coleret terram è qua desumptus fuerat.*
24 *Et cùm expulsus fuisset Adam, habitare fecit à parte orientali horti Eden, Angelos, et coruscationem gladii versatilis, ut custodirent viam arboris vitæ.*

CAP. IV.

1 *Præterea Adam coivit cum Eva uxore sua, et concepit, et peperit Cain, Dixitque: Jam obtinui virum à Deo.*
2 *Tum iteratò genuit fratrem ejus Habel: eratque Habel pastor ovium, et Cain colebat terram.*
3 *Cùmque dies aliquot prætcriissent, attulit Cain de fructibus terræ munus Deo,*
4 *Et attulit Habel quoque aliquot ex primogenitis ovium suarum, et ex pinguissimis earum. Acceptavitque Deus Habel, et donum ejus:*
5 *Et Cain et munus ejus non acceptavit. Durumque fuit Caino valdè, et cecidit vultus ejus præ verecundia.*
6 *Et dixit Deus Caino; cur durum fuit tibi? et cur cecidit vultus tuus?*
7 *Nonne si benè egeris, recipies? quumque non bene egeris, quocunque perrexeris peccatum tuum cubans est, et ad te spectat moderatio ejus, et tu es qui dominaris illius per electionem.*
8 *Præterea locutus est Cain cum Habel fratre suo; cùmque essent ambo in campo, surrexit Cain ad Habel fratrem suum, et occidit eum.*
9 *Dixitque Deus Caino interrogativè; ubi est Habel frater tuus? Ait, Nescio, num ego custos sum fratris mei?*
10 *Et dixit: Quid fecisti? sanguis fratris tui clamans est ad me de terra.*

ספר בראשית : ד

aperuit quæ ,terrâ à tu maledictus nunc Et
11 ועתה ארור אתה מן־האדמה אשר פצתה
.tuâ manu de tui fratris sanguines susciperet ut ,suum os
את־פיה לקחת את־דמי אחיך מידך :
dare addet non ,terram coles Quia.
12 כי תעבד את־האדמה לא־תסף תת־
dixit Et .terrâ in eris profugus & Vagus .tibi suum robur
13 כחה לך נע ונד תהיה בארץ : ויאמר
ejecisti Ecce .parcere quàm mea iniquitas Major:Dñm ad Cain
14 קין אל־יהוה גדול עוני מנשא : הן גרשת
me abscondā tuâ facie à & :terræ superficie de hodie me
אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר
me inveniēs omnis ut ,erit & ,terrâ in profugus & vagus ero &
והייתי נע ונד בארץ והיה כל־מצאי
,Cain occidens omnis Propterea:Dominus ei dixit Et.me occidat
15 יהרגני : ויאמר לו יהוה לכן כל־הרג קין
non ad signum Cain in Dñs posuit Et.vindicabitur septēpliciter
שבעתים יקם וישם יהוה לקין אות לבלתי
Cain est egressus Et .eum inveniens omnis eum percutiendum
16 הכות־אתו כל־מצאו : ויצא קין
.Heden ante Nod terrâ in sedit & ,Domini facie à
מלפני יהוה וישב בארץ־נוד קדמת־עדן :
peperit & ,concepit & ,suam uxorem Cain cognovit Et
17 וידע קין את־אשתו ותהר ותלד את־
,civitatis nomen vocavit &,civitatem ædificans fuit Et.Chanoch
חנוך ויהי בנה עיר ויקרא שם העיר
:Hirad Chanoch ipsi est natus Et .Chanoch sui filii nomē sicut
18 כשם בנו חנוך : ויולד לחנוך את־עירד
genuit Mechujaël & :Mechujaël genuit Hirad &
ועירד ילד את־מחויאל ומחייאל ילד את־
sibi accepit Et .Lemech genuit Methusaël & : Methusaël
19 מתושאל ומתושאל ילד את־למך : ויקח־לו
nomen & ,Hadah unius nomen : uxores duas Lemech
למך שתי נשים שם האחת עדה ושם
Ipse .Jabal Hadah genuit Et .Sillah ,secundæ
20 השנית צלה : ותלד עדה את־יבל הוא
ejus fratris nomē Et .possessionis & ,tentorium sedentis pater fuit
21 היה אבי ישב אהל ומקנה : ושם אחיו
.organi & citharæ apprehendentis omnis pater fuit Ipse .Jubal
יובל הוא היה אבי כל־תפש כנור ועוגב :
acuentē,Cain Tubal peperit ipsa etiam Sillah Et
22 וצלה גם־הוא ילדה את־תובל קין לטש
Cain Tubal soror & : ferri & ,æris opificium omne
כל־חרש נחשת וברזל ואחות תובל־קין
:Sillah & Hadah suis uxoribus Lemech dixit Et .Nahamah
23 נעמה : ויאמר למך לנשיו עדה וצלה
:meū eloquium auscultate : Lemech uxores meā vocē Audite
שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי
.meum livorem in puerum &,meū vulnus in occidi virum Quòd
כי איש הרגתי לפצעי וילד לחברתי :

Versio VULG. LAT.

11 Nunc igitur maledictus eris
super terram, quæ aperuit
os suum: & suscepit san-
guinem fratris tui de ma-
12 nu tua. Cùm operatus fueris
eam, non dabit tibi fructus
suos: vagus & profugus eris
13 super terram. Dixitque Cain
ad Dominum; Major est ini-
quitas mea, quàm ut veniam
14 merear. Ecce ejicis me ho-
diè à facie terræ, et à facie
tua abscondar; et ero vagus
et profugus in terra: omnis
igitur qui invenerit me, occi-
15 det me. Dixitque ei Dominus;
Nequaquam ita fiet: sed om-
nis qui occiderit Cain, septu-
plùm punietur. Posuitque
Dominus Cain signum, ut
non interficeret eum omnis
16 qui invenisset eum. Egressusq;
Cain à facie Domini, ha-
bitavit profugus in terra ad
orientalem plagam Eden.
17 Cognovit autem Cain uxo-
rem suam, quæ concepit, et
peperit Henoch: et ædifica-
vit civitatem, vocavitque no-
men ejus nomine filii sui, He-
18 noch. Porrò Henoch genuit
Irad; et Irad genuit Maüjaël;
et Maüjaël genuit Methusaël;
et Methusaël genuit Lamech.
19 Qui accepit duas uxores: no-
men uni, Ada; et nomē alteri,
20 Sella. Genuitque Ada Jabel;
qui fuit pater habitantium in
21 tentoriis; atque pastorum. Et
nomen fratris ejus, Jubal: ipse
fuit pater canentium citharâ
22 et organo. Sella quoque ge-
nuit Tubal-cain, qui fuit mal-
leator, et faber in cuncta
opera æris et ferri. Soror ve-
23 rò Tubal-cain, Noëma. Di-
xitq; Lamech uxoribus suis,
Adæ et Sellæ; Audite vocem
meam, uxores Lamech; auscul-
tate sermonem meum: quoni-
am occidi virum in vulnus
meum, & adolescentulum in
livorem meum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

11 Καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ (ι) ἀπὸ τῆς γῆς,
ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ
12 ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου. Ὅτε ἐργᾷ
τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς
δοῦναί σοι. στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς
13 γῆς. Καὶ εἶπε Κάϊν (κ) πρὸς κύριον
τὸν Θεόν, Μείζων ἡ αἰτία μου τοῦ ἀφε-
14 θῆναί με. (λ) Εἰ ἐκβάλλεις με σήμε-
ρον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσ-
ώπου σου κρυβήσομαι, καὶ ἔσομαι στένων καὶ
τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων
15 με, ἀποκτενεῖ με. Καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος
ὁ Θεός, Οὐχ (μ) οὕτω. πᾶς ὁ ἀποκτείνας
Κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει. καὶ ἔθε-
το κύριος ὁ Θεὸς σημεῖον τῷ Κάϊν, τοῦ μὴ
ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν.
16 Ἐξῆλθε δὲ Κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ
17 ᾤκησεν ἐν γῇ Ναῒδ κατέναντι Ἐδέμ. Καὶ
ἔγνω Κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ συλλαβοῦσα,
ἔτεκε τὸν Ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν· καὶ
ἐπωνόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ
18 αὐτοῦ, Ἐνώχ. Ἐγεννήθη δὲ τῷ Ἐνὼχ Γαϊ-
δάδ· καὶ Γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ· καὶ
Μαλελεὴλ ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα· καὶ Μα-
19 θουσάλα ἐγέννησε τὸν Λάμεχ. Καὶ ἔλαβεν
ἑαυτῷ Λάμεχ δύο γυναῖκας· ὄνομα τῇ μιᾷ,
20 Ἀδά· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, Σελλά. Καὶ
ἔτεκεν Ἀδὰ τὸν Ἰωβήλ. οὗτος (ν) ἦν πατὴρ
21 οἰκούντων ἐν σκηναῖς, κτηνοτρόφων. Καὶ
ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ἰουβάλ. οὗτος ἦν ὁ
22 καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. (ξ) Σελ-
λὰ δὲ καὶ αὐτὴ ἔτεκε τὸν Θόβελ· καὶ ἦν σφυ-
ροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ σιδήρου. ἀδελφὴ
23 δὲ Θόβελ, Νοεμά. Εἶπε δὲ Λάμεχ ταῖς ἑαυ-
τοῦ γυναιξίν, Ἀδὰ καὶ Σελλά, Ἀκούσατέ μου
τῆς φωνῆς γυναῖκες Λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου
τοὺς λόγους· ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦ-
μα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί.

MS.A. (ι) ἐπὶ τῆς γῆς, (κ) πρὸς τὸν κύριον, Μείζων (λ) Εἰ ἐκβαλεῖς (μ) οὕτως. (ν) ἦν ὁ πατὴρ (ξ) Σελλὰ δὲ ἔτεκεν καὶ αὐτὴ τὸν

Et nunc maledictus tu à ter- 11
ra, quæ aperuit os suum ac-
cipere sanguinem fratris tui de
manu tua. Quando operabe- 12
ris terram; & non adjiciet
virtutem suam dare tibi. (ſ)
Gemens & tremens eris super
terram. Et dixit Cain ad Do- 13
minum Deum; Major causa
mea est, quàm ut ego dimit-
tar. Si ejicis me hodiè à facie 14
terræ: & à facie tua abscon-
dar; & ero gemens, & tre-
mens super terram. Et erit;
Omnis qui invenerit me, occi-
det me. Et dixit ei Dominus 15
Deus; Non sic. Omnis, qui
occiderit Cain, (g) septem vin-
dictas exolvet. Et posuit Domi-
nus Deus signum super Cain,
ne eum occidat omnis, qui in-
venerit eum. Egressus est au- 16
tem Cain à facie Dei, & ha-
bitavit in terra (h) Nad, con-
tra Edem. Et cognovit Cain 17
uxorem suam: & concipiens
peperit Enoch. Et erat ædificans
civitatem: & nominavit civi-
tatem in nomine filii sui Enoch.
Natus est autem Enoch Gaidad, 18
Et Gaidad genuit Maleleel. Et
Maleleel genuit (i) Mathusala.
Et Mathusala genuit Lamech. Et 19
accepit sibi Lamech duas uxo-
res: nomen uni, Ada; & no-
men secundæ, Sella. Et Ada pe- 20
perit Jobel. Hic fuit pater ha-
bitantium in tabernaculis, pas-
centium pecora. Et nomen fra- 21
tri ejus, Jubal. Hic fuit, qui
monstravit psalterium, & ci-
tharam. Sella autem & ipsa 22
peperit Thobel. Et fuit malle-
ator, faber æris & ferri. So-
ror autem Thobel, Noëma.
Dixit autem Lamech uxoribus 23
suis, Ada, & Sella; Au-
dite vocem meam, uxores La-
mech; auribus percipite ver-
ba mea: quoniam virum oc-
cidi in vulnus mihi, & a-
dolescentulum in livorem mi-
hi.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 ܘܗܫܐ ܠܝܛ ܐܢܬ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܦܬܚܬ ܦܘܡܗ ܘܩܒܠܬ ܕܡܗ ܕܐܚܘܟ ܡܢ ܐܝܕܝܟ܂
12 * ܡܐ ܕܦܠܚܬ ܐܪܥܐ ܠܐ ܬܘܣܦ ܬܬܠ ܠܟ ܚܝܠܗ܂ ܪܥܠ ܘܙܝܥ ܬܗܘܐ ܒܐܪܥܐ܂
13 * ܘܐܡܪ ܩܐܝܢ ܠܡܪܝܐ܂ ܪܒܐ ܗܝ ܣܟܠܘܬܝ ܡܢ ܕܬܫܬܒܩ܂
14 * ܗܐ ܛܪܕܬܢܝ ܝܘܡܢܐ ܡܢ ܥܠ ܐܦܝ ܐܪܥܐ܂ ܘܡܢ ܩܕܡܝܟ ܐܬܛܫܐ܂ ܘܐܗܘܐ ܪܥܠ ܘܙܝܥ ܒܐܪܥܐ܂ ܘܟܠ ܡܢ ܕܡܫܟܚ ܠܝ ܢܩܛܠܢܝ܂
15 * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ܂ ܠܐ ܗܟܢܐ܂ ܐܠܐ ܟܠ ܕܩܛܠ ܠܩܐܝܢ ܫܒܥܐ ܢܬܦܪܥ܂ ܘܣܡ ܡܪܝܐ ܐܬܐ ܒܩܐܝܢ ܕܠܐ ܢܩܛܠܝܘܗܝ ܟܠ ܡܢ ܕܡܫܟܚ ܠܗ܂
16 * ܘܢܦܩ ܩܐܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ܂ ܘܝܬܒ ܒܐܪܥܐ ܕܢܘܕ ܡܢ ܡܕܢܚܐ ܕܥܕܢ܂
17 * ܘܝܕܥ ܩܐܝܢ ܠܐܢܬܬܗ ܘܒܛܢܬ ܘܝܠܕܬ ܠܚܢܘܟ܂ ܘܗܘܐ ܒܢܐ ܡܕܝܢܬܐ܂ ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܕܡܕܝܢܬܐ ܐܝܟ ܫܡܗ ܕܒܪܗ ܚܢܘܟ܂
18 * ܘܐܬܝܠܕ ܠܚܢܘܟ ܥܝܪܕ܂ ܘܥܝܪܕ ܐܘܠܕ ܠܡܚܘܝܐܝܠ܂ ܘܡܚܘܝܐܝܠ ܐܘܠܕ ܠܡܬܘܫܐܝܠ܂ ܘܡܬܘܫܐܝܠ ܐܘܠܕ ܠܠܡܟ܂
19 * ܘܢܣܒ ܠܗ ܠܡܟ ܬܪܬܝܢ ܢܫܝܢ܂ ܫܡܗ ܕܚܕܐ ܥܕܐ܂ ܘܫܡܗ ܕܬܪܬܝܢ ܨܠܐ܂
20 * ܘܝܠܕܬ ܥܕܐ ܠܝܒܠ܂ ܗܘ ܗܘܐ ܐܒܘܗܝ ܕܝܬܒܝ ܡܫܟܢܐ ܘܕܩܢܝܢܐ܂
21 * ܘܫܡܗ ܕܐܚܘܗܝ ܝܘܒܠ܂ ܗܘ ܗܘܐ ܐܒܘܗܝ ܕܟܠ ܕܐܚܕ ܒܟܢܪܐ ܘܒܩܝܬܪܐ܂
22 * ܘܨܠܐ ܐܦ ܗܝ ܝܠܕܬ ܠܬܘܒܠܩܐܝܢ ܢܦܚܐ ܕܟܠ ܥܒܕܐ ܕܢܚܫܐ ܘܕܦܪܙܠܐ܂ ܘܚܬܗ ܕܬܘܒܠܩܐܝܢ ܢܥܡܐ܂
23 * ܘܐܡܪ ܠܡܟ ܠܢܫܘܗܝ ܠܥܕܐ ܘܠܨܠܐ܂ ܫܡܥܝܢ ܩܠܝ ܢܫܘܗܝ ܕܠܡܟ ܘܨܘܬܝܢ ܠܡܐܡܪܝ܂ ܕܓܒܪܐ ܩܛܠܬ ܠܡܚܘܬܝ ܘܛܠܝܐ ܠܫܘܡܩܝ܂

In posterum maledictus eris è terra, quæ 11
aperuit os suum, & excepit sanguinem
fratris tui de manibus tuis. Quum co- 12
lueris terram, ampliùs non dabit tibi ro-
bur suum: tremens ac vacillans eris in
terra. Et ait Cain ad Dominum, Major 13
est stultitia mea quàm ut condonetur. En 14
ejecisti me hodie è superficie terræ, et à
conspectu tuo abscondar, & ero tremens
ac vacillans in terra, & quisquis me repe-
rerit, interficiet me. Et dixit ei Domin⁹, 15
Non ita *fiet*, *sed* omni interficienti Cai-
num, septuplum rependetur. posuitque
Dominus signum in Caino, ut non in-
terficeret eum quicunq; inveniret illum.
Itaq; egress⁹ est Cain à conspectu Domi- 16
ni, et commoratus est in terra Nud, ab
orientali plaga Eden. Et cognovit Cain 17
uxorem suam, quæ concepit, ac peperit
Henoch: qui extruxit civitatem, & ap-
pellavit nomen civitatis illius juxta no-
men filii sui, Henoch. Porro ipsi Henoch 18
natus est Idar: et Idar genuit Mahuziel,
& Mahuziel genuit Mathusaiel, & Ma-
thusaiel genuit Lamech. Lamech autem 19
duxit duas uxores, nomen unius Ada, &
nomen alterius Sella. Genuitq; Ada, Ia- 20
bal. ipse fuit pater habitantium in ten-
torio, et habentium possessionem. Et 21
nomen fratris ejus Iubal, qui fuit pater
omnis tractantis citharam et fides. Et 22
Sella quoq; ipsa genuit Tubalcain fa-
brum in cunctis æneis et ferreis. Soror
verò Tubalcaini, Naama. Dixitq; La- 23
mech uxoribus suis Adæ et Sellæ, Audite
vocem meam uxores Lamech, auscultate
sermonem meum: quoniam virum oc-
cidi vulneribus meis, & puerum allisio-
nibus meis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

וכען ליט את מן ארעא די
11 פתחת ית פומה וקבילת ית
דמי אחוך מן ידך: ארי תפלח
12 ית ארעא לא תוסיף למתן
חילה לך מטלטל וגלי תהי
בארעא: ואמר קין קדם יי סגי
13 חובי מלמשבק: הא תרכתא ית
14 יומא דין מעל אפי ארעא ומן
קדמך לית אפשר לאטמרא
ואהי מטלטל וגלי בארעא ויהי
כל דישכחנני יקטלנני: ואמר
15 ליה יי בכן כל דיקטול קין
לשבעא דרין יתפרע מניה ושוי
יי לקין את בדיל דלא למקטל
יתיה כל דישכחניה: ונפק קין
16 מן קדם יי ויתיב בארעא גלי
ומטלטל דהות עבידא עלוהי
מלקדמין בגנתא דעדן: וידע קין
17 ית אתתיה ועדיאת וילידת ית
חנוך והוה בני קרתא וקרא
שמא דקרתא כשום בריה
חנוך: ואתיליד לחנוך ית
18 עירד ועירד אוליד ית מחויאל
ומחויאל אוליד ית מתושאל
ומתושאל אוליד ית למך:
19 ונסיב ליה למך תרתין נשין
שום חדא עדה ושום תנינא
20 צלה: וילידת עדה ית יבל הוא
הוה רבהון כל דיתבי משכנין
21 ומרי בעיר: ושום אחוהי יובל
הוא הוה רבהון כל דממנן על
פום נבלא דידעי זמר כנורא
22 ואבובא: וצלה אף הוא ילידת
ית תובל קין רבהון דכל ידעי
עבידת נחשא ופרזלא ואחתיה
23 דתובל קין נעמה: ואמר למך לנשוהי עדה וצלה שמען קלי
נשי למך אציתא למימרי לא גברא קטלית דבדיליה אנא
סביל חובין ואף לא עולימא חבלית דבדיליה ישתיצי זרעי:

Targum Onkelos.

11 Et nunc maledictus tu, de terrâ
quæ aperuit os suũ, & suscepit
sanguinem fratris tui, de manu
12 tuâ. Quando operat⁹ fueris ter-
rã; non dabit ampli⁹ tibi virtu-
tẽ suã: instabilis & transmigrãs
13 eris in terrâ. Et dixit Cain co-
ram Dño: Magna est iniquitas
14 mea ut dimittatur. Ecce
ejecisti me hodie de superficie
terræ; & a facie tuâ *impossibile
est abscondi*: Et ero instabilis
& transmigrans in terrâ; & erit
omnis qui invenerit me, occi-
15 det me. Et dixit ei Domi-
nus; propterea *omnis* qui
occiderit Cain, in septẽ genera-
tiones vindicta assumetur ex e-
o: Et posuit Dñs in Caĩ signũ,
ut non occideret eũ, omnis qui
16 invenisset eum. Et egressus est
Cain à facie Dñi: & habitavit
in terrâ *transmigrans & insta-
bilis quæ facta est propter eũ à*
17 *principio in horto* Eden. Et cog-
novit Caĩ uxorẽ suã; & conce-
pit & peperit Enoch: Et fuit æ-
dificator civitatis; & vocavit
nomẽ civitatis, sicut nomẽ filii
18 sui Enoch. Et natus est ipsi E-
noch, Irad; & Irad genuit Ma-
üjaël: Et Maüjaël genuit Ma-
thusaël; & Mathusaël genuit
19 Lamech. Et accepit sibi Lamech
duas uxores: Nomẽ unius Ada;
20 & nomẽ alterius Sella. Et pe-
perit Ada Iabal: Ipse fuit ma-
gister *omniũ* habitãtiũ in ta-
bernaculis, & possidentiũ peco-
21 ra. Et nomẽ fratris sui Iubal: Ip-
se fuit magister omniũ canenti-
ũ in *nablio, sciẽtiũ cantũ cithe-
ræ et organi*. Et Sella etiam ipsa
22 peperit Tubal-Cain; *magistrum*
eorũ omniũ scientiũ opus æris
& ferri: Et soror ipsius Tubal-
23 Cain fuit Naama. Et dixit La-
mech uxoribus suis; *Ada* &
Sella audite vocẽ meã, uxores
Lamech auscultate sermonem
meũ: Nõ occidi virũ, ut prop-
ter eũ ego portẽ peccatũ; neq;
adolescentulum disperdidi, ut
propter eũ consumatur semen
meum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Nunc autem maledictus es 11
*tu à terra, quæ aperuit os
suũ; ut susciperet sanguinẽ
fratris tui de manu tua.
Cùm colueris terrã, non su-* 12
*per-addet virtutẽ suã tibi:
(b) Vagus & profugus eris
in terra. Tum dixit Cain* 13
*Domino, Major est iniquitas
mea quàm ut eã ferã. Ecce* 14
*expulisti me hodiè à facie
terræ, & à facie tua abs-
condar, eróq; vagus & pro-
fugus in terra; & quicunq;
invenerit me, occidet me. Et* 15
*dixit ei Dominus, Propterea,
omnis qui occiderit Cain,
septuplũ punietur. Et posuit
Dominus super Cain signũ,
ne percuteret eum quicunq;
eũ invenisset. Et egressus est* 16
*Cain à facie Domini, ut ha-
bitaret in terra (i) Nod, ad o-
rientem Eden. Et cognovit* 17
*Cain uxorẽ suã, quæ conce-
pit, & genuit Henoch. Postea
ædificavit urbẽ, vocavitq;
nomẽ urbis de nomine filii
sui, Henoch. Natus est quoq;* 18
*Henocho Hirad: Hirad verò
genuit (k) Michaël, & (l)
Michaël genuit Methusaël,
Et Methusaël genuit Lamech.*
Accepitq; sibi Lamech duas 19
*uxores; nomẽ unius, Ada; &
nomẽ alterius, Sella. Peperit* 20
*autẽ Ada Jabel: hic fuit (m)
pater habitantis tentoriũ, &
possidẽtis pecora. Nomẽ ve-* 21
*rò fratris ejus erat Jubal:
hic fuit (n) pater omnis tan-
gentis citharã & organũ.
Et Sella etiam ipsa pepe-* 22
*rit Thubal-cain, (o) qui po-
livit omne opus æreum &
ferreum: Soror verò Thu-
bal-cain, (p) Noëma. Et* 23
*dixit Lamech uxoribus su-
is, Adæ & Sellæ; Audite vo-
cem meam, uxores La-
mech; auscultate verba mea:
quia virum occidi in
(q) vulnere meo, & ado-
lescentulum in (r) livore
meo.*

VER. SAM. (b) Latitans & absconditus (i) Cheli, (k) Mihaël, (l) Mihaël (m) princeps (n) princeps (o) qui conflavit & conglutinavit (p) Zalkipha. (q) insectatione mea, (r) molestia mea.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 وَالآنَ أَنتَ مَلعُونٌ مِنَ الأَرضِ الَّتِي فَتَحَت فَاهَا وَقَبِلَت دَمَ أَخِيكَ مِن يَدِكَ * إِن تَفلَح
12 الأَرضَ وَلَا تَعُودُ أَن تُعطِيكَ قُوَاهَا * وَتَائِهًا تَائِهًا تَكُونُ فِي الأَرضِ * قَالَ قَايِنُ لِلّٰهِ تَعَالَى ذَنبِي
14 أَعظَمُ مِن أَن يُغفَرَ * فَإِن طَرَدتَنِي اليَومَ عَن وَجهِ الأَرضِ هَل أَستَتِرُ مِن بَينِ يَدَيكَ * وَإِن
15 كُنتُ تَائِهًا تَائِهًا فِي الأَرضِ كَانَ كُلُّ مَن وَجَدَنِي يَقتُلُنِي * قَالَ اللهُ لِذٰلِكَ كُلُّ مَن قَتَلَ قَايِنَ
16 يُعَاقَبُ بِهِ كَثِيرًا * وَجَعَلَ اللهُ لِقَايِنَ آيَةً لِئَلَّا يَقتُلَهُ كُلُّ مَن وَجَدَهُ * وَخَرَجَ قَايِنُ مِن قُدَّامِ اللهِ
17 فَأَقَامَ بِأَرضِ نُودٍ شَرقِيَّ عَدَنٍ * وَوَاقَعَ قَايِنُ زَوجَهُ فَحَمَلَت وَوَلَدَت حَنُوخَ * ثُمَّ بَنَى قَريَةً
18 فَسَمَّاهَا بِاسمِ ابنِهِ حَنُوخَ * ثُمَّ وُلِدَ لِحَنُوخَ عِيرَادُ * وَعِيرَادُ أَولَدَ مَحِيَائِيلَ * وَمَحِيَائِيلُ أَولَدَ
19 مَتُوشَائِيلَ * وَمَتُوشَائِيلُ أَولَدَ لَامَخَ * وَاتَّخَذَ لَهُ لَامَخُ زَوجَتَينِ اسمُ إِحدَاهُمَا عَادَا وَالأُخرَى
20 صِلَا * فَوَلَدَت عَادَا يَابَالَ هُوَ أَوَّلُ سُكَّانِ الخِيَامِ وَمُقتَنِي المَوَاشِي * وَاسمُ أَخِيهِ يُوبَالُ * هُوَ أَوَّلُ مَن
22 حَمَلَ الطُّنبُورَ وَالقِيثَارَ * وَصِلَا أَيضًا وَلَدَت تُوبَلَ قَايِنَ وَهُوَ أَوَّلُ صَيقَلٍ لِجَمِيعِ صَنعَةِ الحَدِيدِ
23 وَالنُّحَاسِ * وَكَانَت أُختُهُ نَاعَمِي * فَقَالَ لَامَخُ لِامرَأَتَيهِ يَا عَادَا وَيَا صِلَا اسمَعَا قَولِي * وَيَا نِسَاءَ
لَامَخَ أَنصِتَا لِمَقَالِي * أَنِّي قَتَلتُ رَجُلًا بِشَجَّتِي أَو صَبِيًّا بِجِرَاحِي *

Et nunc tu es maledictus à terra, quæ 11
*aperuit os suum, et suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua. Nam tu coles* 12
*terram, et ampliùs non dabit tibi vim
suam: et perturbatus, ac profugus
eris in terra. Dixit Cain Deo excelso,* 13
*Culpa mea major est quàm ut condone-
tur. Quòd si expellas me hodiè de su-* 14
*perficie terræ, nunquid delitescam à
conspectu tuo? et si fuero turbatus ac
profugus in terra, fiet ut quicunque
invenerit me, occidat me. Dixit De-* 15
*us, Propterea omnis qui occiderit Cain,
punietur valdè. Et posuit Deus Caino
signum, ut non occideret eum omnis qui
reperisset illum. Et exivit Cain è con-* 16
*spectu Dei, et commoratus est in terra
Nud, ad orientalem partem Eden. Et* 17
*coivit Cain cum uxore sua, quæ concepit,
ac genuit Enoch. Tum ædificavit ur-
bem, vocavitq; illam nomine filii sui E-
noch. Tum natus est ipsi Enoch Iradh,* 18
*et Iradh genuit Mahiaïl, et Mahiaïl ge-
nuit Mathusalah, et Mathusalah genuit
Lamech. Et sumpsit sibi Lamech duas* 19
*uxores, nomen unius Adha, et alterius
Sella. Genuitque Adha Jabal; ipse est* 20
*primus habitantium in tentoriis, et uten-
tium armentis. Et nomen fratris ejus* 21
*Jubal; ipse est primus qui gestavit tym-
panum et citharam. Et Sella quoque pe-* 22
*perit Tubal-Cain, et ipse est primus le-
vigator totius artis auri-chalci, et ferri.
Eratque soror ejus Naami. Dixit au-* 23
*tem Lamech duabus uxoribus suis, O
Adha et ô Sella, audite sermonem meum;
& ô duæ uxores Lamech, attendite
dictum meum. Nunquid ego interfeci
virum per fractionem capitis, aut pue-
rum per vulnus meum?*

ספר בראשית ד ה

24 כי שבעתים יקם־קין ולמך שבעים ושבעה׃
25 וידע אדם עוד את־אשתו ותלד בן ותקרא את־שמו שת כי שת־לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין׃
26 ולשת גם־הוא ילד־בן ויקרא את־שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם יהוה׃

CAP. V. ה

1 זה ספר תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו׃
2 זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את־שמם אדם ביום הבראם׃
3 ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את־שמו שת׃
4 ויהיו ימי־אדם אחרי הולידו את־שת שמנה מאת שנה ויולד בנים ובנות׃
5 ויהיו כל־ימי אדם אשר־חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת׃
6 ויחי־שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את־אנוש׃
7 ויחי־שת אחרי הולידו את־אנוש שבע שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃
8 ויהיו כל־ימי־שת שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה וימת׃
9 ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את־קינן׃
10 ויחי אנוש אחרי הולידו את־קינן חמש עשרה שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃
11 ויהיו כל־ימי אנוש חמש שנים ותשע מאות שנה וימת׃
12 ויחי קינן שבעים שנה ויולד את־מהללאל׃

Versio VULG. LAT.

24 Septuplùm ultio dabitur de Cain; de Lamech verò septuagies septies.
25 Cognovit quoque adhuc Adam uxorem suam; & peperit filium, vocavitque nomen ejus Seth, dicens; Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.
26 Sed & Seth natus est filius, quem vocavit Enos: iste cœpit invocare nomen Domini.

CAP. V.

1 Hic est liber generationis Adam. In die quâ creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei fecit illum.
2 Masculum et fœminam creavit eos, et benedixit illis: et vocavit nomen eorum Adam, in die quo creati sunt.
3 Vixit autem Adam centum triginta annis; et genuit ad imaginem et similitudinem suam, vocavitque nomen ejus Seth.
4 Et facti sunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni; genuitque filios et filias.
5 Et factum est omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta; & mortuus est.
6 Vixit quoque Seth centû quinque annis, & genuit Enos.
7 Vixitque Seth postquam genuit Enos, octingentis septem annis; genuitque filios & filias.
8 Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum; & mortuus est.
9 Vixit verò Enos nonaginta annis, & genuit Cainan.
10 Post cujus ortum vixit octingentis quindecim annis; & genuit filios & filias.
11 Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni; & mortuus est.
12 Vixit quoque Cainan septuaginta annis, & genuit Malaleel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

24 Ὅτι ἑπτάκις ἐκδεδίκηται ἐκ Κάϊν· ἐκ
25 δὲ Λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. Ἔγνω δὲ Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σὴθ, λέγουσα, Ἐξανέστησε γάρ μοι ὁ Θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν
26 ἀπέκτεινε Κάϊν. Καὶ τῷ Σὴθ ἐγένετο υἱὸς, ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἐνώς· οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ.

Κεφ. ε.

1 Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων. ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ· κατ'
2 εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· καὶ εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα (α) αὐτοῦ
3 Ἀδὰμ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν αὐτούς. Ἔζησε δὲ Ἀδὰμ (β) τριάκοντα καὶ διακόσια ἔτη, καὶ ἐγέννησε κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
4 Σήθ. Ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι (γ) Ἀδὰμ, ἃς ἔζησε μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σὴθ, (δ) ἔτη ἑπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
5 θυγατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἀδὰμ, ἃς ἔζησε, (ε) τριάκοντα καὶ ἐννα-
6 κόσια ἔτη· καὶ ἀπέθανεν. Ἔζησε δὲ Σὴθ (ζ) πέντε καὶ διακόσια ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν
7 Ἐνώς. Καὶ ἔζησε Σὴθ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ἐνώς, (η) ἑπτὰ ἔτη καὶ ἑπτακόσια· καὶ
8 ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Σὴθ, (θ) δώδεκα καὶ ἐν-
9 νακόσια ἔτη· καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν Ἐνὼς (ι) ἔτη ἑκατὸν ἐννενήκοντα, καὶ ἐγέννη-
10 σε τὸν Καϊνᾶν. Καὶ ἔζησεν Ἐνὼς μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνᾶν, (κ) πεντεκαίδεκα ἔτη καὶ ἑπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυ-
11 γατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἐνὼς (λ) πέντε ἔτη καὶ ἐννακόσια· καὶ ἀπέθανε.
12 Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν (μ) ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ.

MS. A. (α) αὐτῶν (β) διακόσια καὶ τριάκοντα (γ) Ἀδὰμ, μετὰ (δ) ἑπτακόσια ἔτη· (ε) ἐννακόσια καὶ τριάκοντα (ζ) διακόσια καὶ πέντε (η) ἑπτακόσια καὶ ἑπτὰ ἔτη· (θ) ἐννακόσια δώδεκα (ι) ἑκατὸν ἐννενήκοντα ἔτη, (κ) ἑπτακόσια καὶ δεκαπέντε ἔτη· (λ) ἐννακόσια καὶ πέντε ἔτη· (μ) ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἔτη,

24 *Quoniam septies vindicatum est de Cain; de Lamech autem septuagies septies.* 25 *Cognovit autem Adam Evam uxorem suam: Et concipiens peperit filium. Et cognominavit nomen ejus Seth, dicens; Suscitavit enim mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.* 26 *Et Seth factus est filius; et vocavit nomen ejus Enos. (1) Hic speravit invocare nomen Domini Dei.*

CAP. V.

1 *Hic est liber generationis hominum. Quâ die fecit Deus Adam, ad imaginem Dei* 2 *fecit illum. Masculum & fœminam fecit eos, & benedixit eos: et vocavit (a) nomen ejus Adam, quâ die fecit* 3 *eos. Vixit autem Adam triginta & ducentos annos; & genuit ad figuram suam, & ad imaginem suam: & vocavit nomen ejus Seth.* 4 *Facti autem sunt dies Adam, quos vixit, postquam ipse genuit Seth, septingenti anni; & genuit filios & filias.* 5 *Et facti sunt omnes dies Adam quos vixit, triginta & nongenti anni; & mortuus est.* 6 *Vixit autem Seth quinque & ducentos annos; & genuit Enos.* 7 *Et vixit Seth, postquam ipse genuit Enos, septem annos, & septingentos; et genuit filios & filias.* 8 *Et facti sunt omnes dies Seth duodecim & nongenti anni; & mortuus est.* 9 *Et vixit Enos annos centum & nonaginta, et genuit Cainan.* 10 *Et vixit Enos, postquam ipse genuit Cainan, quindecim annos, & septingentos; & genuit filios & filias.* 11 *Et facti sunt omnes dies Enos quinque anni & nongenti; & mortuus est.* 12 *Et vixit Cainan septuaginta & centum annos, & genuit Malaleel.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 ܡܛܠ ܕܫܒܥܐ ܡܬܬܒܥ ܩܐܝܢ ܘܠܡܟ ܫܒܥܝܢ ܘܫܒܥܐ܀
25 ܘܝܕܥ ܬܘܒ ܐܕܡ ܠܚܘܐ ܐܢܬܬܗ ܘܒܛܢܬ ܘܝܠܕܬ ܒܪܐ ܘܩܪܬ ܫܡܗ ܫܝܬ ܡܛܠ ܕܐܩܝܡ ܠܝ ܐܠܗܐ ܙܪܥܐ ܐܚܪܝܢܐ ܚܠܦ ܗܒܝܠ ܕܩܛܠܗ ܩܐܝܢ܀
26 ܘܠܫܝܬ ܐܦ ܗܘ ܐܬܝܠܕ ܒܪܐ ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܐܢܘܫ ܗܝܕܝܢ ܫܪܝ ܠܡܩܪܐ ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ܀

ܩܦܠܐܘܢ ܗ

1 ܗܢܐ ܟܬܒܐ ܕܬܘܠܕܬܗ ܕܐܕܡ ܒܝܘܡܐ ܕܒܪܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ ܒܕܡܘܬܐ ܕܐܠܗܐ ܥܒܕܗ܀
2 ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ ܒܪܐ ܐܢܘܢ ܘܒܪܟ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ ܘܩܪܐ ܫܡܗܘܢ ܐܕܡ ܒܝܘܡܐ ܕܐܬܒܪܝܘ܀
3 ܘܚܝܐ ܐܕܡ ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܒܕܡܘܬܗ ܐܝܟ ܨܠܡܗ ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܫܝܬ܀
4 ܘܚܝܐ ܐܕܡ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܫܝܬ ܬܡܢܡܐܐ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܢ ܘܒܢܬܐ܀
5 ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ ܚܝܘܗܝ ܕܐܕܡ ܕܚܝܐ ܬܫܥܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ ܘܡܝܬ܀
6 ܘܚܝܐ ܫܝܬ ܡܐܐ ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܠܐܢܘܫ܀
7 ܘܚܝܐ ܫܝܬ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܐܢܘܫ ܬܡܢܡܐܐ ܘܫܒܥ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܢ ܘܒܢܬܐ܀
8 ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܘܗܝ ܕܫܝܬ ܬܫܥܡܐܐ ܘܬܪܬܥܣܪܐ ܫܢܝܢ ܘܡܝܬ܀
9 ܘܚܝܐ ܐܢܘܫ ܬܫܥܝܢ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܠܩܝܢܢ܀
10 ܘܚܝܐ ܐܢܘܫ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܩܝܢܢ ܬܡܢܡܐܐ ܘܚܡܫܥܣܪܐ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܢ ܘܒܢܬܐ܀
11 ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ ܚܝܘܗܝ ܕܐܢܘܫ ܬܫܥܡܐܐ ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ ܘܡܝܬ܀
12 ܘܚܝܐ ܩܝܢܢ ܫܒܥܝܢ ܫܢܝܢ ܘܐܘܠܕ ܠܡܗܠܠܐܝܠ܀

Nam septuplum rependetur Caino, Lamech verò septuagies septies. Et cognovit Adam Evam uxorem suam, quæ concepit ac peperit filium; et appellavit nomen ejus Seth: quia substituit mihi, *inquit*, Deus semen aliud loco Habelis, quem occidit Cain. Et ipsi quoque Seth natus est filius; vocavitque nomen ejus Enos. Tunc cœpit invocare nomen Domini.

CAP. V.

Hic est liber generationum Adæ in die quo creavit Deus hominem, in simulachro Dei creavit illum. Masculum et fœminam creavit eos, et benedixit eis Deus; vocavitque nomen illorum Adam in die quo creavit eos. Vixit autem Adam centum triginta annis, genuitque in similitudine sua juxta imaginem suam; et vocavit nomen ejus Seth. Et vixit Adam postquam genuit Seth, octingentis annis; & genuit filios et filias. Et fuerunt omnes dies vitæ Adam quam vixit, nongenti triginta anni; & mortuus est. Et vixit Seth centum quinque annis, et genuit Enos. Et vixit Seth postquam genuit Enos, octingentis septem annis; & genuit filios ac filias. Et fuerunt omnes dies Seth nongenti duodecim anni; et mortuus est. Et vixit Enos nonaginta annis, et genuit Cainan. Et vixit Enos postquam genuit Cainan, octingentis quindecim annis; & genuit filios et filias. Fueruntque omnes dies vitæ Enos nongenti quinque anni; et mortuus est. Et vixit Cainan septuaginta annis, & genuit Mahlaiel.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ארי שבעה דרין אתליאו לקין
24 הלא ללמך בריה שבעין
ושבעא: וידע אדם עוד ית
25 אתתיה וילידת בר וקרת ית
שמיה שת ארי אמרת יהב לי
יי בר אוחרן חלף הבל
דקטליה קין: ולשת אף
26 הוא אתיליד בר וקרא ית
שמיה אנוש בכן ביומוהי חלו
בני אנשא מלצלאה בשמא
דיי:

ה

1 דין ספר תולדת אדם ביומא
דברא יי אדם בדמות אלהים
עבד יתיה: דכר ונוקבא בראנון
2 ובריך יתהון וקרא ית שמהון
אדם ביומא דאתבריאו: וחיא
3 אדם מאה ותלתין שנין
ואוליד בדמותיה דדמי ליה
וקרא ית שמיה שת: והוו יומי
4 אדם בתר דאוליד ית שת
תמני מאה שנין ואוליד בנין
5 ובנן: והוו כל יומי אדם דחי
תשע מאה ותלתין שנין ומית:
6 וחיא שת מאה וחמש שנין
7 ואוליד ית אנוש: וחיא שת
בתר דאוליד ית אנוש תמני
מאה ושבע שנין ואוליד בנין
8 ובנן: והוו כל יומי שת תשע
מאה ותרתי עשרי שנין ומית:
9 וחיא אנוש תשעין שנין ואוליד
10 ית קינן: וחיא אנוש בתר
דאוליד ית קינן תמני מאה
וחמש עשרי שנין ואוליד בנין
11 ובנן: והוו כל יומי אנוש
תשע מאה וחמש שנין ומית:
12 וחיא קינן שבעין שנין ואוליד
ית מהללאל

Targum Onkelos.

24 Quoniam septem generationes *suspensæ sunt Caino*: Nõne Lamech *filio ejus*
25 septuaginta & septem. Et cognovit Adã rursus uxoré suã; & peperit filiũ, & vocavit nomen ejus, Seth: quoniã *inquit*, *dedit* mihi Dñs filiũ alium; pro Abel
26 *quem interfecit* Cain. Et Seth quoq; *ipsi* nat⁹ est fili⁹, & vocavit nomé ej⁹, Enos: Tunc *in diebus ejus superfederũt* filii hominũ *ab invocando nomen* Domini.

CAP. V.

1 Hic est liber *generationum* Adam: in die quâ creavit Deus hominem; ad similitudinem Dei fecit il-
2 lum. Masculum & fœminam creavit eos: & benedixit illis, & vocavit nomé eorum Adam; in die quâ cre-
3 ati sunt. Et vixit Adam centum & triginta annis; & genuit ad similitudinem suam *qui similis esset sibi*: & vocavit nomen e-
4 jus, Seth. Et fuerunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni: &
5 genuit filios & filias. Et fuerunt omnes dies Adam quibus vixit, nongenti & triginta anni: & mor-
6 tuus est. Et vixit Seth centum & quinq; annis: &
7 genuit Enos. Et vixit Seth postquam genuit Enos, octingentis & septem annis: Et genuit filios & fi-
8 lias. Et fuerunt omnes dies Seth nongenti & duodecim anni: & mortuus
9 est. Et vixit Enos nonaginta annis: & genuit
10 Chainan. Et vixit Enos postquam genuit Chainan, octingentis & quindecim annis: & genuit fi-
11 lios & filias. Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinq; anni: & mor-
12 tuus est. Et vixit Chainan septuaginta annis: & genuit Malalehel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 *Septies enim vindicabitur*
Cain, Lamech autem (r)
25 *septuagies septies. Et cognovit Adam adhuc uxorem suam, peperitque filium, & vocavit nomen ejus Seth: quia posuit mihi Deus semen aliud pro Abele, quoniam occidit eum*
26 *Cain. Et Setho etiam ipsi genitus est filius, cujus vocavit nomen Enos: tunc cœptum est invocari nomen Domini.*

CAP. V.

1 *(a) Hic est liber generationum Adam: In die quâ creavit Deus Adam, in similitudinem (b) Dei fecit*
2 *illum. Masculum & fœminam creavit eos, & benedixit eis: & vocavit nomen eorum Adam in die*
3 *quâ creavit eos. Vixit autem Adam triginta & centum annis: Et genuit in similitudine sua, secundùm imaginem suam; vocavitq; nomen ejus Seth.*
4 *Et fuerunt dies Adæ postquam genuit (c) Seth, octingenti anni; & genuit*
5 *filios & filias. Fueruntque omnes dies Adæ quibus vixit, nongenti & triginta anni; & mortuus*
6 *est. Et vixit Seth centum & quinque annis; & ge-*
7 *nuit Enos. Vixit autem Seth postquam genuit Enos, octingentis & septem annis; genuitque filios &*
8 *filias. Et fuerunt omnes dies Seth, nongenti & duodecim anni; & mortu-*
9 *us est. Et vixit Enos nonaginta annis, & genuit*
10 *Cainan. Vixit autem Enos postquam genuit Cainan, octingentis & quindecim annis: genuitque filios &*
11 *filias. Et fuerunt omnes dies Enos, nongenti & quinque anni; & mortuus*
12 *est. Et vixit Cainan, septuaginta annis, & genuit Mahalleel.*

VERS. SAM. (r) Multò magis. (a) Hæc est recitatio (b) angelorum (c) substitutum ejus,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 *ان كان كثيرا نقاد بقاين فلاخ اكثر واكثر
25 * ثم ان ادم واقع ايضا زوجته فولدت
26 ابنا واسمته شيثا* وقالت انه قد رزقني الله نسلا اخر بدل هابيل اذ قتله قاين* ولشيث
ايضا ولد ابن وسماه انوش* حينئذ ابتدي بالدعاء باسم الله*

الفصل الخامس

1 *هذا كتاب شرح اعمار اولاد ادم الذي صنعه الله في يوم خلقه اياه بصورة الله* ولما
2 خلقهما ذكرا وانثى باركهما وسماهما ادميين في يوم خلقهما* فعاش ادم مائة وثلثين
3 سنة* ثم اولد ولدا بشبهه بصورته وسماه شيثا* وعاش بعد ذلك ثماني مائة سنة اولد
4 فيها بنين وبنات* فصار جميع عمر الذي عاشه تسع مائة سنة وثلثين سنة ثم
5 مات* ولما عاش شيث مائة وخمس سنين اولد انوش* وعاش بعد ذلك ثماني مائة
6 وسبع سنين اولد فيها بنين وبنات* فصار جميع عمره تسع مائة سنة واثني عشر
7 سنة ثم مات* ولما عاش انوش تسعين سنة اولد قينان* وعاش بعد ذلك ثماني مائة
8 سنة وخمس عشر سنة اولد فيها بنين وبنات* فصار جميع عمره تسعمائة سنة
9 وخمس سنين ثم مات* ولما عاش قينان سبعين سنة اولد مهلائيل*

24 *Si multùm animadversum est in Cain, in Lamech etiam magis ac magis.*
25 *Tum verò Adam coivit etiam cum uxore sua; genuitque filium, et vocavit eum Seth: Et dixit, Jam concessit mihi Deus progeniem alteram pro Habel, cùm occiderit eum Cain.*
26 *Et Seth quoque natus est filius, et vocavit eum Anus. Tunc cœptum fuit invocari nomen Dei.*

CAP. V.

1 *Iste est liber narrationis ætatum filiorum Adæ, quem fecit Deus in die quâ creavit eum ad imaginem Dei.*
2 *Cùmque creâsset ambos masculum et fœminam, benedixit eis; vocavitque illos Adameos, in die creationis eorum.*
3 *Vixitque Adam centum, et triginta annos, ac genuit filium in similitudine sua juxta imaginem suam; et vocavit illum Seth.*
4 *Et vixit posteà octingentos annos, in quibus genuit filios et filias.*
5 *Et facta est tota ætas quam vixit, nongenti anni, ac triginta anni; deinde mortuus est.*
6 *Cùmque vixisset Seth centum et quinque annos, genuit Enos.*
7 *Et vixit posteà octingentos ac septem annos, in quibus genuit filios ac filias.*
8 *Factáque est tota ætas illius nongenti anni, et duodecim anni; deinde mortuus est.*
9 *Cùmque vixisset Enos nonaginta annos, genuit Cainan.*
10 *Vixitque posteà octingentos annos, et quindecim annos, in quibus genuit filios et filias.*
11 *Factáque est tota ætas ejus, nongenti anni, et quinque anni; deinde mortuus est.*
12 *Cùmque vixisset Cainan septuaginta annos, genuit Mahalail.*

ספר בראשית: ה

quadraginta Mahalalel ipse genuit postquã Cheni vixit Et
13 ויחי קינן אחרי הולידו את־מהללאל ארבעים
filias & filios genuit & :annos octingentos & ,annos
שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:
:anni nongenti & ,anni decem ,Cheni dies omnes fuerunt Et
14 ויהיו כל־ימי קינן עשר שנים ותשע מאות שנה
,annos sexaginta &,annos quinq; Mahalalel vixit Et .est mortu* &
15 וימת: ויחי מהללאל חמש שנים וששים שנה
ipse genuit postquam Mahalalel vixit Et .Jered genuit &
16 ויולד את־ירד: ויחי מהללאל אחרי הולידו את־
filios genuit & :annos octingentos & ,annos triginta ,Jered
ירד שלשים שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים
nonaginta & quinq; ,Mahalalel dies omnes fuerunt Et .filias &
17 ובנות: ויהיו כל־ימי מהללאל חמש ותשעים
Jered vixit Et .est mortuus & :anni octingenti & ,anni
18 שנה ושמנה מאות שנה וימת: ויחי־ירד
.Chanoch genuit & :annos centum &,annos sexaginta & duos
שתים וששים שנה ומאת שנה ויולד את־חנוך:
octingentos ,Chanoch genuit postquam Jered vixit Et
19 ויחי־ירד אחרי הולידו את־חנוך שמנה מאות
,Jered dies omnes fuerunt Et .filias & filios genuit & :annos
20 שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו כל־ימי־ירד
.est mortuus & :anni nongenti & ,anni sexaginta & duo
שתים וששים שנה ותשע מאות שנה וימת:
genuit & ,annos sexaginta & quinq; Chanoch vixit Et
21 ויחי חנוך חמש וששים שנה ויולד את־
postquam ,Deo cum Chanoch ambulavit Et .Methuselach
22 מתושלח: ויתהלך חנוך את־האלהים אחרי
genuit & :annos trecentos ,Methuselach ipse genuit
הולידו את־מתושלח שלש מאות שנה ויולד
quinq; ,Chanoch dies omnes fuerunt Et .filias & filios
23 בנים ובנות: ויהי כל־ימי חנוך חמש
ambulavit Et .anni trecenti & ,anni sexaginta &
24 וששים שנה ושלש מאות שנה: ויתהלך
.Deus eum tulit quia ,ipse non & ,Deo cum Chanoch
חנוך את־האלהים ואיננו כי־לקח אתו אלהים:
centum & ,annos octoginta & septem Methuselach vixit Et
25 ויחי מתושלח שבע ושמנים שנה ומאת
postquam ,Methuselach vixit Et .Lemech genuit & :annos
26 שנה ויולד את־למך: ויחי מתושלח אחרי
,annos octoginta & duos ,Lemech ipse genuit
הולידו את־למך שתים ושמונים שנה
fuerunt Et .filias & filios genuit & :annos septingentos &
27 ושבע מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו
nongenti & ,anni sexaginta & nové,Methuselach dies omnes
כל־ימי מתושלח תשע וששים שנה ותשע מאות
,annos octoginta & duos Lemech vixit Et .est mortu* &:anni
28 שנה וימת: ויחי־למך שתים ושמנים שנה
.filium genuit &,annos centum &
ומאת שנה ויולד בן:

Versio VULG. LAT.

13 Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis; genuitq;
14 filios & filias. Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni; & mor-
15 tuus est. Vixit autem Malaleel sexaginta quinque an-
16 nis; & genuit Iared. Et vixit Malaleel postquam genuit Iared, octingentis triginta annis; & genuit fili-
17 os & filias. Et facti sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque an-
18 ni; & mortuus est. Vixitq; Iared centum sexaginta duobus annis; & genuit
19 Henoch. Et vixit Iared postquam genuit Henoch, octingentis annis; & genuit filios
20 & filias. Et facti sunt omnes dies Iared nongenti sexaginta duo anni; & mor-
21 tuus est. Porrò Henoch vixit sexaginta quinque annis; & genuit Mathusa-
22 lam. Et ambulavit Henoch cum Deo: & vixit, postquam genuit Mathusalam, trecentis annis; & genuit
23 filios & filias. Et facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque
24 anni. Ambulavitque cum Deo, & non apparuit:
25 quia tulit eum Deus. Vixit quoque Mathusala centum octoginta septem annis; & genuit Lamech.
26 Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus
27 annis; & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta novem anni; &
28 mortuus est. Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis; & genuit filium.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

13 Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Μαλελεὴλ, (ν) τεσσαράκοντα καὶ ἑπτακόσια ἔτη· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
14 καὶ θυγατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Καϊνᾶν (ξ) δέκα ἔτη καὶ ἐννακόσια·
15 καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησε Μαλελεὴλ (ο) πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη, καὶ ἐγέννησε
16 τὸν Ἰάρεδ. Καὶ ἔζησε Μαλελεὴλ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ἰάρεδ, (π) ἔτη τριάκοντα καὶ ἑπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
17 ρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Μαλελεὴλ, (ρ) ἔτη πέντε καὶ ἐνενήκοντα καὶ ὀκτα-
18 κόσια· καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν (σ) Ἰάρεδ (σ) δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἑκατὸν, καὶ ἐγέν-
19 νησε τὸν Ἐνώχ. Καὶ ἔζησεν Ἰάρεδ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ἐνώχ, ὀκτακόσια ἔτη·
20 καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἰάρεδ, (υ) δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἐννακόσια ἔτη· καὶ ἀπέθανε.
21 Καὶ ἔζησεν Ἐνώχ (φ) πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα.
22 Εὐηρέστησε δὲ Ἐνώχ τῷ Θεῷ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Μαθουσάλα, διακόσια ἔτη· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
23 Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἐνώχ, (χ) πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη.
24 Καὶ εὐηρέστησεν Ἐνώχ τῷ Θεῷ. καὶ οὐχ ηὑρίσκετο, (ψ) ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός.
25 Καὶ ἔζησε Μαθουσάλα (ω) ἑπτὰ (*) ἔτη καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ ἐγέννησε τὸν Λά-
26 μεχ. Καὶ ἔζησε Μαθουσάλα μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Λάμεχ, (α) δύο (*) καὶ ὀκτακόσια
27 ἔτη· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Μαθουσάλα ἃς ἔζησεν, (β) ἐννέα καὶ ἑξήκοντα καὶ ἐννακόσια
28 ἔτη· καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησε Λάμεχ (γ) ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱόν.

MS.A. (ν) ἑπτακόσια καὶ τεσσαράκοντα ἔτη· (ξ) ἐννακόσια καὶ δέκα ἔτη· (ο) ἑκατὸν καὶ ἑξηκονταπέντε ἔτη, (π) ἑπτακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη· (ρ) ὀκτακόσια καὶ ἐνενηκονταπέντε ἔτη· (σ) Ἰάρετ (τ) ἑκατὸν καὶ ἑξηκονταδύο ἔτη, (υ) ἐννακόσια καὶ ἑξηκονταδύο ἔτη· (φ) ἑκατὸν καὶ ἑξηκονταπέντε ἔτη, (χ) τριακόσια ἑξηκονταπέντε ἔτη. (ψ) διότι (ω) ἑκατὸν καὶ ὀγδοηκονταεπτὰ ἔτη, (α) ἑπτακόσια καὶ ὀγδοηκονταδύο ἔτη· (β) ἐννακόσια καὶ ἑξηκονταεννέα ἔτη· (γ) ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτὼ ἔτη,

Et vixit Cainan, postquam genuit Maleleel, quadraginta & septingentos annos; & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies Cainan decem anni & nongenti; & mortuus est. Et vixit Maleleel quinque & sexaginta & centum annos; & genuit Jared. Et vixit Maleleel, postquam genuit Jared, annos triginta & septingentos; & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies Maleleel anni quinque & nonaginta & octingenti; & mortuus est. Et vixit Jared duos & sexaginta annos, & centum; & genuit Enoch. Et vixit Jared, postquam genuit Enoch, octingentos annos; & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies Jared, duo & sexaginta & nongenti anni; & mortuus est. Et vixit Enoch, quinque & sexaginta & centum annos; & genuit Mathusala. Enoch autem placuit (b) Deo, postquam genuit Mathusala, ducentos annos; & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies Enoch quinque & sexaginta & trecenti anni. Et placuit Enoch Deo: & non inveniebatur, quia transtulit eum Deus. Et vixit Mathusala septem annos & sexaginta & centum; & genuit Lamech. Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, duos & octingentos annos, & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies Mathusala quos vixit, novem & sexaginta & nongenti anni; & mortuus est. Et vixit Lamech octo & octoginta & centum annos; & genuit filium.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]

Et vixit Cainan postquam genuit Mahlaiel, octingentis quadraginta annis; genuitque filios ac filias. Et fuerunt omnes dies Cainan, nongenti decem anni; & mortuus est. Et vixit Mahlaiel sexaginta quinque annis, et genuit Iared. Et vixit Mahlalaiel postquam genuit Iared, octingentis triginta annis; et genuit filios & filias. Et fuerunt omnes dies Mahlalaiel, octingenti nonaginta quinque anni; & mortuus est. Vixitque Iared centum sexaginta duobus annis, et genuit Henoch. Et vixit Iared postquam genuit Henoch, octingentis annis; & genuit filios ac filias. Fuerúntque omnes dies Iared nongenti sexaginta duo anni; & mortuus est. Et vixit Henoch sexaginta quinque annis, & genuit Mathusalah. Et placuit Henoch Deo postquam genuit Mathusaiel, trecentis annis; et genuit filios & filias. Fuerúntque omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni. Et placuit Henoch Deo, & esse desiit, quia sumpsit eum Deus. Et vixit Mathusalah centum octoginta septem annis, & genuit Lamech. Et vixit Mathusalah postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus annis; & genuit filios ac filias. Et fuerunt omnes dies Mathusalah nongenti sexaginta novem anni; & mortuus est. Vixítque Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

וחיא קינן בתר דאוליד ית
13 מהללאל תמני מאה וארבעין
שנין ואוליד בנין ובנן: והוו
14 כל יומי קינן תשע מאה ועשר
שנין ומית: וחיא מהללאל
15 שתין וחמש שנין ואוליד ית
ירד: וחיא מהללאל בתר
16 דאוליד ית ירד תמני מאה
ותלתין שנין ואוליד בנין ובנן:
והוו כל יומי מהללאל תמני
17 מאה ותשעין וחמש שנין
ומית: וחיא ירד מאה ושתין
18 ותרתין שנין ואוליד ית
חנוך: וחיא ירד בתר דאוליד
19 ית חנוך תמני מאה שנין
ואוליד בנין ובנן: והוו כל יומי
20 ירד תשע מאה ושתין ותרתין
שנין ומית: וחיא חנוך
21 שתין וחמש שנין ואוליד ית
מתושלח: והליך חנוך בדחלתא
22 דיי בתר דאוליד ית מתושלח
תלת מאה שנין ואוליד בנין
ובנן: והוה כל יומי חנוך תלת
23 מאה ושתין וחמש שנין:
והליך חנוך בדחלתא דיי
24 וליתוהי ארי לא אמית יתיה
יי: וחיא מתושלח מאה
25 ותמנן ושבע שנין ואוליד
ית למך: וחיא מתושלח
26 בתר דאוליד ית למך שבע
מאה ותמנן ותרתין שנין ואוליד
בנין ובנן: והוו כל יומי
27 מתושלח תשע מאה ושתין
28 ותשע שנין ומית: וחיא למך
מאה ותמנן ותרתין שנין
ואוליד בר:

13 Et vixit Chainan poſtquã genuit Malalehel, octingentis & quadraginta annis: & genuit filios & filias.
14 Et fuerunt omnes dies Chainan nongenti & decem anni: & mortuus eſt.
15 Et vixit Malalehel ſexaginta & quinq; annis: & genuit Jared.
16 Et vixit Malalehel poſtquã genuit Jared, octingentis & triginta annis: & genuit filios & filias.
17 Et fuerunt omnes dies Malalehel octingenti & nonaginta & quinque anni: et mortuus eſt.
18 Et vixit Jared centum et ſexaginta et duobus annis: Et genuit Enoch.
19 Et vixit Jared poſtquam genuit Enoch, octingentis annis: et genuit filios et filias.
20 Et fuerunt omnes dies Jared nongenti et ſexaginta et duo anni: et mortuus eſt.
21 Et vixit Enoch ſexaginta et quinque annis: et genuit Mathuſalach.
22 Et ambulavit Enoch in timore Dei, poſtquam genuit Mathuſalach, trecentis annis: et genuit filios et filias.
23 Et fuerunt omnes dies Enoch, trecenti et ſexaginta et quinque anni.
24 Et ambulavit Enoch in timore Dei: et non comparuit; nec etiam occidit eum Deus.
25 Et vixit Mathuſalach centum et octoginta et ſeptem annis: et genuit Lamech.
26 Et vixit Mathuſalach poſtquam genuit Lamech, ſeptingentis et octoginta et duobus annis: et genuit filios et filias.
27 Et fuerunt omnes dies Mathuſalach nongenti et ſexaginta et novem anni: et mortuus eſt.
28 Et vixit Lamech centum et octoginta et duobus annis: et genuit filium.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible] 13
[illegible] 14
[illegible] 15
[illegible] 16
[illegible] 17
[illegible] 18
[illegible] 19
[illegible] 20
[illegible] 21
[illegible] 22
[illegible] 23
[illegible] 24
[illegible] 25
[illegible] 26
[illegible] 27
[illegible] 28

VERSIO SAMARITANA.

[illegible] 13
[illegible] 14
[illegible] 15
[illegible] 16
[illegible] 17
[illegible] 18
[illegible] 19
[illegible] 20
[illegible] 21
[illegible] 22
[illegible] 23
[illegible] 24
[illegible] 25
[illegible] 26
[illegible] 27
[illegible] 28

TEXT. Et VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Vixit autem Cainan poſtquam genuit Mahalleel, octingentis & quadraginta annis; genuitque filios & filias. 13
Et fuerunt omnes dies Cainan, nongenti & decem anni; & mortuus eſt. 14
Et vixit Mahalleel ſexaginta quinque annis, & genuit Jared. 15
Vixit autem Mahalleel poſtquam genuit Jared, octingentis & triginta annis; genuitque filios & filias. 16
Et fuerunt omnes dies Mahalleel, octingenti & nonaginta quinque anni; & mortuus eſt. 17
Et vixit Jared ſexaginta duobus annis, & genuit Henoch. 18
Vixit autem Jared poſtquam genuit Henoch, ſeptingentis & octoginta quinque annis; & genuit filios & filias. 19
Fuerúntq; omnes dies Jared, octingenti & quadraginta ſeptem anni; & mortuus eſt. 20
Et vixit Henoch ſexaginta quinque annis, & genuit Methuſalam. 21
Et ambulavit Henoch cum Deo poſtquam genuit Methuſalam, trecentis annis; genuitque filios & filias. 22
Et fuerunt omnes dies Henoch trecenti & ſexaginta quinque anni. 23
Ambulavit autem Henoch cum Deo, & non apparuit, quia aſſumpſit eum (d) Deus. 24
Et vixit Methuſalah ſexaginta & ſeptem annis, & genuit Lamech. 25
Vixit autem Methuſalah poſtquam genuit Lamech, ſexcentis & quinquaginta tribus annis: genuitque filios & filias. 26
Et fuerunt omnes dies Methuſalæ, ſeptingenti & viginti annis; & mortuus eſt. 27
Et vixit Lamech quinquaginta tribus annis, & genuit filium. 28

VERS. SAM. (d) Angelus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Et vixit poſteà octingentos annos, et quadraginta annos, in quibus genuit filios ac filias. 13
Factaq; eſt tota ætas ejus, nongenti anni, & decem anni; deinde mortuus eſt. 14
Cúmque vixiſſet Mah'alail quinque ac ſexaginta annos, genuit Jared. 15
Et vixit poſteà octingentos annos, et triginta annos, in quibus genuit filios ac filias. 16
Factáque eſt tota ætas ejus, octingenti anni, et quinque ac nonaginta anni; deinde mortuus eſt. 17
Cúmque vixiſſet Jared duos ac ſexaginta annos, et centum annos, genuit Enoch. 18
Et vixit poſteà octingentos annos, in quibus genuit filios ac filias. 19
Factáque eſt tota ætas ejus, nongenti anni, et duo ac ſexaginta anni; deinde mortuus eſt. 20
Cúmque vixiſſet Enoch quinque ac ſexaginta annos, genuit Mathuſa'lah. 21
Ambulavitq; Enoch in obedientia Dei poſt generationem Mathuſalah, trecentos annos, in quibus genuit filios ac filias. 22
Factáque eſt tota ætas ejus trecenti anni et quinque ac ſexaginta anni. 23
Cúmq; ambulaſſet Enoch in obedientia Dei, defunctus eſt; aſſumpſitq; eum ad ſe. 24
Cúmq; vixiſſet Mathuſalah centum annos, et ſeptem et octoginta annos, genuit Lamech. 25
Et vixit poſteà ſeptingentos et duos atque octoginta annos, in quibus genuit filios ac filias. 26
Factáque eſt tota ætas illius, nongenti anni et novem ac ſexaginta anni; deinde mortuus eſt. 27
Cúmque vixiſſet Lamech centum et duos atque octoginta annos, genuit filium. 28

ספר בראשית : ו

nos consolabitur Iste :dicendo ,Noach ejus nomen vocavit Et
29 ויקרא את־שמו נח לאמר זה ינחמנו
cui terrâ de nostrarum manuum dolore à & ,nostro opere ab
ממעשנו ומעצבון ידינו מן־האדמה אשר
ipse genuit postquàm Lemech vixit Et .Dominus maledixit
30 אררה יהוה : ויחי־למך אחרי הולידו
annos quingentos & ,annos nonaginta & quinq; ,Noach
את־נח חמש ותשעים שנה וחמש מאת שנה
septem ,Lemech dies omnes fuerunt Et .filias & filios genuit &
31 ויולד בנים ובנות : ויהי כל־ימי־למך שבע
fuit Et .est mortuus & :anni septingenti & ,anni septuaginta &
32 ושבעים שנה ושבע מאות שנה וימת : ויהי
,Sem Noach genuit & .annorũ quingentorum fili* Noach
נח בן־חמש מאות שנה ויולד נח את־שם
.Jepheth & Cham
את־חם ואת־יפת :

CAP. VI. ו

facies super *multiplicandum ad* homo *cœpit* cùm ,fuit Et
1 ויהי כי־החל האדם לרב על־פני
Dei filii viderunt Et .eis sunt natæ filiæ & ,terræ
2 האדמה ובנות ילדו להם : ויראו בני־האלהים
sibi acceperunt & :ipsæ pulchræ quòd,hominum filias
את־בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם
Non ,Dominus dixit Et .elegerunt quas omnibus ex uxores
3 נשים מכל אשר בחרו : ויאמר יהוה לא־
ipse etiã quòd eo in ,seculũ in homine cum me* spirit* *contendet*
ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא
Gigantes .anni viginti & centum ,ejus dies erũt Et .caro
4 בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה : הנפלים
sunt ingressi quàm postea etiã Et.ipsis diebus in terrâ in fuerunt
היו בארץ בימים ההם וגם אחרי־כן אשר יבאו
Isti .eis genuerunt & ,hominum filias ad *Dei* filii
בני האלהים אל־בנות האדם וילדו להם המה
Dominus vidit Et .*nominis* viri seculo à qui potentes
5 הגברים אשר מעולם אנשי השם : וירא יהוה
imaginatio omnis & :terrâ in hominis malitia multa quòd
כי רבה רעת האדם בארץ וכל־יצר
pœnituit Et .die omni malum *tantùm* ejus cordis cogitationũ
6 מחשבת לבו רק רע כל־היום : וינחם
ad *indoluit* & : terrâ in hominem fecisset quòd Dominũ
יהוה כי־עשה את־האדם בארץ ויתעצב אל־
suum cor
לבו :

Versio VULG. LAT.

29 Vocavitque nomen ejus
Noë, dicens; Iste conso-
labitur nos ab operibus &
laboribus manuum nostra-
rum, in terra cui male-
30 dixit Dominus. Vixitque
Lamech, postquam genuit
Noë, quingentis nonagin-
ta quinque annis; & genu-
31 it filios & filias. Et facti
sunt omnes dies Lamech,
septingenti septuaginta sep-
tem anni; & mortuus
est. Noë verò cùm quin-
gentorum esset annorum,
genuit Sem, Cham, & Ia
pheth.

CAP. VI.

1 Cùmque cœpissent ho-
mines multiplicari super
terram, & filias procre-
2 âssent; Videntes filii Dei
filias hominum quòd essent
pulchræ, acceperunt sibi
uxores ex omnibus, quas
3 elegerant. Dixitque Deus;
Non permanebit spiritus
meus in homine in æter-
num, quia caro est: e-
runtque dies illius centum
4 viginti annorum. Gigan-
tes autem erant super ter-
ram in diebus illis. Post-
quam enim ingressi sunt fi-
lii Dei ad filias hominum,
illæque genuerunt, isti sunt
potentes à sæculo, viri fa-
5 mosi. Videns autem Deus
quòd multa malitia homi-
num esset in terra, &
cuncta cogitatio cordis in-
tenta esset ad malum omni
6 tempore, Pœnituit eum
quòd hominem fecisset in
terra. Et tactus dolore cor-
dis intrinsecùs,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

29 Καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Νῶε, λέ-
γων, Οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔρ-
γων ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡ-
μῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηράσατο κύριος
30 ὁ Θεός. Καὶ ἔζησε Λάμεχ μετὰ τὸ γεννῆ-
σαι αὐτὸν τὸν Νῶε, πεντακόσια (δ) καὶ ἑξ-
ήκοντα καὶ πέντε ἔτη· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
31 θυγατέρας. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
Λάμεχ, ἑπτακόσια καὶ πεντηκοντατρία ἔτη·
καὶ ἀπέθανε.

Et vocavit nomen ejus Noë, 29
dicens; Iste requiescere nos fa-
ciet ab operibus nostris, &
à tristitiis manuum nostrarum,
& à terra, quam maledixit Do-
minus Deus. Et vixit La- 30
mech, postquam genuit Noë,
quingentos & sexaginta &
quinque annos; & genuit filios
& filias. Et facti sunt omnes
dies Lamech septingenti & 31
quinquaginta tres anni; & mor-
tuus est.

Κεφ. ϛ'.

1 ΚΑὶ ἦν Νῶε ἐτῶν πεντακοσίων· καὶ (α) ἐ-
γέννησε τρεῖς υἱοὺς, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ, τὸν
Ἰάφεθ. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄν-
θρωποι πολλοὶ γίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγα-
2 τέρες (β) ἐγεννήθησαν αὐτοῖς· Ἰδόντες δὲ
(γ) υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώ-
πων, ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυ-
3 ναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξελέξαντο. Καὶ
εἶπε κύριος ὁ Θεὸς, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ
πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν
αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας· ἔσονται δὲ
4 αἱ ἡμέραι αὐτῶν, ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη. Οἱ δὲ
γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις. Καὶ μετ' ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύον-
το οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας
τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγεννῶσαν (δ) αὐ-
τοῖς· ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ'
5 αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. Ἰ-
δὼν δὲ κύριος ὁ Θεὸς, ὅτι ἐπληθύνθησαν
αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπι-
μελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας.
6 Καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Θεὸς, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄν-
θρωπον ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ διενοήθη,

MS.A. (δ) ἑξήκοντα πέντε (α) ἐγέννησεν
Νῶε τρεῖς υἱοὺς, (β) ἐγενήθησαν (γ) οἱ ἄγ-
γελοι τοῦ Θεοῦ (δ) ἑαυτοῖς·

CAP. VI.

ET erat Noë annorum quin- 1
gentorum; & genuit tres filios,
Sem, Cham, Japhet. Et factum
est, postquam cœperunt homines
multi fieri super terram; & fi-
liæ natæ sunt illis. (a) Videntes 2
autem filii Dei filias hominum,
(b) quia bonæ sunt; sumpserunt
sibi uxores ex omnibus, quas ele-
gerant. Et dixit Dominus Deus; 3
(c) Non permanebit spiritus me-
us in hominibus his in æternum,
quia carnes sunt. Erunt autem
dies eorum centum viginti anni.
(d) Gigantes autem erant su- 4
per terram in diebus illis. Et
post illud, cùm intrarent filii
Dei ad filias hominum; & ge-
nerabant eis: Illi erant gigantes,
à sæculo homines nominati.
(e) Videns autem Dominus De- 5
us, quia multiplicatæ sunt ma-
litiæ hominum super terram, &
unusquisque cogitat in corde
suo diligenter super maligna
omnibus diebus; (f) Et cogitavit 6
Deus, quia fecit hominem super
terram, & recogitavit,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܢܘܚ. ܘܐܡܪ. ܗܢܐ ܢܢܝܚܢ ܡܢ ܥܒܕܝܢ. ܘܡܢ ܥܡܠܐ ܕܐܝܕܝܢ. ܘܡܢ *
30 ܐܪܥܐ ܕܠܛܗ ܡܪܝܐ. * ܘܚܝܐ ܠܡܟ ܡܢ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܢܘܚ. ܚܡܫܡܐܐ ܘܬܫܥܝܢ
31 ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ. ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܐ ܘܒܢܬܐ. * ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܘܗܝ ܕܠܡܟ. ܫܒܥܡܐܐ
32 ܘܫܒܥܝܢ ܘܫܒܥ ܫܢܝܢ ܘܡܝܬ. * ܘܗܘܐ ܢܘܚ ܒܪ ܚܡܫܡܐܐ ܫܢܝܢ. ܘܐܘܠܕ ܢܘܚ
ܠܫܝܡ ܘܠܚܡ ܘܠܝܦܬ.

ܩܦܠܐܘܢ. ܘ.

1 * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܪܝܘ ܒܢܝܢܫܐ ܠܡܣܓܐ ܥܠ ܐܦܝ ܐܪܥܐ: ܘܒܢܬܐ ܐܬܝܠܕ ܠܗܘܢ:
2 ܚܙܘ ܒܢܝ ܐܠܗܐ ܠܒܢܬܗ ܕܒܪܢܫܐ ܕܫܦܝܪܢ ܐܢܝܢ. ܘܢܣܒܘ ܐܢܝܢ ܠܗܘܢ ܢܫܐ ܡܢ
3 ܟܠ ܕܓܒܘ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܠܐ ܬܥܡܪ ܪܘܚܝ ܒܒܪܢܫܐ ܠܥܠܡ. ܡܛܠ ܕܒܣܪܐ ܗܘ.
4 ܘܢܗܘܘܢ ܝܘܡܘܗܝ ܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ. ܘܓܢܒܪܐ ܗܘܘ ܒܐܪܥܐ ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ.
ܘܐܦ ܡܢ ܒܬܪܟܢ. ܡܛܠ ܕܥܠܘ ܒܢܝ ܐܠܗܐ ܥܠ ܒܢܬܗ ܕܒܪܢܫܐ. ܘܝܠܕܝ ܠܗܘܢ
5 ܓܢܒܪܐ ܕܡܢ ܥܠܡ ܓܢܒܪܐ ܕܫܡܗܐ. * ܘܚܙܐ ܡܪܝܐ ܕܣܓܝܬ ܒܝܫܘܬܗ ܕܒܪܢܫܐ
6 ܒܐܪܥܐ. ܘܟܠ ܝܨܪܐ ܕܡܚܫܒܬܐ ܕܠܒܗ ܒܝܫ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ. * ܘܬܘܐ ܡܪܝܐ ܕܥܒܕ
ܠܒܪܢܫܐ ܒܐܪܥܐ. ܘܐܬܬܥܝܩ ܒܠܒܗ.

Appellavítque nomen ejus Noë, ac di- 29
xit, Iste consolabitur nos ab operi-
bus nostris, & à labore manuum no-
strarum, & à terra cui maledixit Do-
minus. Vixitq; Lamech postquam ge- 30
nuit Noë, quingentis nonaginta quin-
que annis, et genuit filios ac filias. Et fue- 31
runt omnes dies Lamech septingenti se-
ptuaginta septem anni; et mortuus est.
Et factus est Noë filius quingentorum 32
annorum; genuítque Noe Sem, Ham, &
Iapheth.

CAP. VI.

ACcidit autem ut cùm cœpissent 1
homines multiplicari super faciem ter-
ræ, & filiæ natæ fuissent eis; Viderint 2
filii Dei filias hominum pulchras esse,
& duxerint eas sibi uxores ex omnibus
quas elegerant. Dixítque Dominus, 3
Non habitabit spiritus meus in homi-
ne in perpetuum, quia caro est: erúnt-
que dies illius centum viginti anni.
Et gigantes fuerunt in terra in diebus 4
illis, ac etiam imposterùm: quoniam
ingressi sunt filii Dei ad filias homi-
num, et genuerunt eis gigantes æter-
nos, gigantes nominatissimos. Et vidit 5
Dominus crevisse malitiam hominis su-
per terram, & omnem affectum cogi-
tationis cordis ejus deteriorem esse in-
diès. Et displicuit Domino quòd fe- 6
cisset hominem in terra, et doluit in cor-
de suo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

29 וקרא ית שמיה נח למימר דין ינחמננא מעובדנא ומלאות ידנא מן ארעא די לטה יי׃
30 וחיא למך בתר דאוליד ית נח חמש מאה ותשעין וחמש שנין ואוליד בנין ובנן׃
31 והוו כל יומי למך שבע מאה ושבעין ושבע שנין ומית׃
32 והוה נח בר חמש מאה שנין ואוליד נח ית שם ית חם וית יפת׃

ו

1 והוה כד שריאו בני אנשא למסגי על אפי ארעא ובנתא אתילידא להון׃
2 וחזו בני רברביא ית בנת אנשא ארי שפירן אנון ונסיבו להון נשין מכל די אתרעיאו׃
3 ואמר יי לא יתקים דרא בישא הדין קדמי לעלם בדיל דאנון בשרא ועובדיהון בישיא ארכא יהיב להון מאה ועשרין שנין אם יתובון׃
4 גבריא הוו בארעא ביומיא האנון ואף בתר כן די יעלון בני רברביא לבנת אנשא וילדן מנהון אנון גבריא דמעלמא אנשין דשמא׃
5 וחזא יי ארי סגיאת בישת אנשא בארעא וכל יצרא מחשבת לביה לחוד ביש כל יומיא׃
6 ותב יי במימריה ארי עבד ית אדם בארעא ואמר במימריה למתבר תוקפיהון כרעותיה׃

29 Et vocavit nomen ejus Noe, dicens: Iste consolabitur nos ab operibus nostris, & à labore manuum nostrarum, de terrâ cui maledixit Dominus.
30 Et vixit Lamech postquàm genuit Noe, quingentis & nonaginta & quinque annis: & genuit
31 filios & filias. Et fuerunt omnes dies Lamech septingenti & septuaginta & septem anni: & mor-
32 tuus est. Et fuit Noe filius quingentorum annorum: & genuit Noe; Sem, Cham & Japhet.

CAP. VI.

1 Et factum est cum cœpissent filii hominum, multiplicari super faciem terræ: & filiæ natæ essent
2 eis. Et vidissent filii principum filias hominum, quòd essent pulchræ: acceperunt sibi uxores, ex omnibus quas voluerunt.
3 Et dixit Dominus; Non permanebit generatio pessima hæc coram me in æternum; eò quòd caro sunt, & opera eorum pessima; terminus dabitur eis centum & viginti annorum, si fortè convertan-
4 tur. Gigantes erant in terrâ in diebus illis: & etiam postquam ingressi sunt filii principum ad filias hominum, & genuerunt *ex* eis: Ipsi sunt potentes à seculo, viri nominis.
5 *Et vidit Dominus*, quòd multa esset malitia hominis in terrâ: & omnis sensus *cogitationum* cordis sui esset malus omni tem-
6 pore. Et pœnituit Dominum in verbo suo, quòd fecisset hominem in terrâ: Et dixit in verbo suo, ut contereret fortitudinem eorum juxta beneplacitum suum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

29 *Vocavitque nomen ejus Noë; dicens, Hic consolabitur nos ab operibus nostris, & à labore manuum nostrarum de terra cui maledixit Dominus.*
30 *Vixit autem Lamech postquam genuit Noë sexcentis annis; genuitque filios & filias.*
31 *Et fuerunt omnes dies Lamech, sexcenti & quinquaginta tres anni; & mortuus est.*
32 *Erat autem Noë filius quingentorum annorum, cùm genuit Sem, Cham, & Japhet.*

CAP. VI.

1 *Factum est autem cùm cœpit homo multiplicari super faciem terræ, ut filiæ nascerentur eis.*
2 *Et viderunt filii (a) Dei filias hominis, quòd bonæ essent: Et acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerunt.*
3 *Dixitque Dominus, (b) Non disceptabit spiritus meus adversus hominem in perpetuum, quia ipse caro est. Erunt enim dies ejus centum & viginti anni.*
4 *Gigantes autem erant in terra in diebus illis: atque etiam post hæc, cùm ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, genueruntque illis; hi potentes sunt à seculo, viri (c) nominis.*
5 *Et vidit Dominus, quia multiplicata erat malitia hominis in terra: & (d) omnis imaginatio cogitationum cordis ejus tantum malum omni die.*
6 *(e) Pœnituitque Dominum, quòd fecisset (f) hominem in terra: & (g) doluit in corde suo.*

VER. SAM. (a) Dominatorum (b) Non projiciet opus meum adversus (c) Excellentiæ. (d) omne secretum negotium (e) Inflatusq; est Dominus, (f) mundum (g) arctavit se apud cor suum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 * وسماه نوحا قايلا هذا يعزينا من اعمالنا ومن مشقة ايدينا في الارض التي لعنها الله *
30 وعاش بعد ذلك خمس مايه سنه وخمسا وتسعين سنه وولد فيها بنين وبنات * فصار
31 جميع عمر لمك سبعمايه سنه وسبعا وسبعين سنه ثم مات * ولما صار نوح ابن خمس مايه
32 سنه اولد ساما وحاما ويافث *

* الفصل السادس *

1 * ولما ابتدا الناس ان يكثروا على وجه الارض وولد لهم بنات * راي بنو الاشراف
2 بنات العامه حسانا فاتخذوا لهم نسا من جميع من اختاروه * فقال الله عند ذلك لا
3 يحل روحي على هولاء الناس ابدا لانهم بشريون * ويكون المهل بهم لهم مايه وعشرين
4 سنه * وكان على الارض جبابره في تلك الايام ومن بعدها * لان بني الوهيم دخلوا
5 على بنات قاين فولدن لهم جبابره دهريين جبابره مذكورين * فراي الرب ان شر الناس
6 قد كثر على الارض * وان هوي فكرهم وجعلهم ردي في جميع الايام * وكره الله خلقه
ولد ادم على الارض وكره ما جاء من معصيتهم

29 *Et vocavit eum Nuba, dicens, Iste consolabitur nos de operibus nostris, et de labore manuum nostrarum, in terra cui maledixit Deus.*
30 *Et vixit posteà quingentos annos, et quinque ac nonaginta annos, in quibus genuit filios et filias.*
31 *Factáque est tota ætas ejus, septingenti anni, et septem ac septuaginta anni; deinde mortuus est.*
32 *Cumque factus fuisset Nuba filius quingentorum annorum, genuit Sam, & Ham, et Jafeth.*

CAP. VI.

1 *Cúmque cœpissent homines multiplicari super facie terræ, natæq; illis essent filiæ:*
2 *Viderunt filii illustrium filias plebis pulchras, assumpseruntque sibi mulieres ex quibuscunque elegerunt.*
3 *Dixitque Deus tunc, Non habitabit spiritus meus in his hominibus semper, quoniam carnales sunt. Eritque mora quam protraham ipsis, centum ac viginti annorum.*
4 *Erantque super terram gigantes in illis diebus, & post illos; quia filii Elohim ingressi sunt ad filias Cain, & genuerunt eis gigantes æternos, gigantes memorabiles.*
5 *Viditque Dominus, quòd malitia hominum jam multiplicata esset super terram, & quòd voluntas cogitationis eorum, & pervicacia eorum mala esset in omnibus diebus.*
6 *Et abominatus est Deus creationem filiorum Adæ super terram, & abominatus est quod provenit ex inobedientia eorum.*

ספר בראשית : ו

creavi quem hominem Delebo : Dominus dixit Et
7 ויאמר יהוה אמחה את־האדם אשר־בראתי
reptile ad usq; jumētū ad usq; homine ab ,terræ *facies desuper*
מעל פני האדמה מאדם עד־בהמה עד־רמש
.ea feci quòd me pœnitet quia : cælorum volatile ad &
ועד־עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם:
8 generationes Istæ .Domini oculis in gratiam invenit Noach Et
ונח מצא חן בעיני יהוה: אלה תולדת
9 ,suis generationibus in fuit perfectus ,justus vir Noach :Noach
נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו
,filios tres Noach genuit Et .Noach ambulavit Deo Cum
10 את־האלהים התהלך־נח: ויולד נח שלשה בנים
conspectu in terra est corrupta Et .Jepheth & Cham ,Sem
11 את־שם את־חם ואת־יפת: ותשחת הארץ לפני
vidit Et .iniquitate terra est repleta & :DEI
12 האלהים ותמלא הארץ חמס: וירא
corruperat quia : erat corrupta ecce & ,terram DEUS
אלהים את־הארץ והנה נשחתה כי־השחית
DEUS dixit Et .terram super suam viam caro omnis
13 כל־בשר את־דרכו על־הארץ: ויאמר אלהים
,meum conspectum ad venit carnis omnis Finis ,Noach ad
לנח קץ כל־בשר בא לפני
ego ecce & :eorum facie à iniquitate terra est repleta quia
כי־מלאה הארץ חמס מפניהם והנני
.Gopher lignorum arcam tibi Fac .*terram ipsam* eos *disperdens*
14 משחיתם את־הארץ: עשה לך תבת עצי־גפר
domo à eam bituminabis & ,arcam facies Nidos
קנים תעשה את־התבה וכפרת אתה מבית
Trecenti .eam facies *quo* hoc Et .bitumine *foris à &*
15 ומחוץ בכפר: וזה אשר תעשה אתה שלש מאות
,eius latitudo cubiti quinquagintā ,arcæ longitudo cubiti
אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה
,arcæ facies Fenestram .eius *statura* cubiti triginta &
16 ושלשים אמה קומתה: צהר תעשה לתבה
arcæ ostium & :sursum de eā consummabis cubitum ad &
ואל־אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה
tertia & secunda ,Inferiora .pones eius latere in
בצדה תשים תחתים שנים ושלשים
aquarum diluvium *adducens* ego ecce ,ego & .eam facies
17 תעשה: ואני הנני מביא את־המבול מים
spiritus *eā in quod* ,carnem omnem perdēdum ad ,terram super
על־הארץ לשחת כל־בשר אשר־בו רוח
.*expirabit* terrā in quod omne .cælo sub de vitæ
חיים מתחת השמים כל אשר־בארץ יגוע:
,arcam in ingredieris & : tecum meum fœdus statuam Et
18 והקמתי את־בריתי אתך ובאת אל־התבה
ōni ex Et .tecū tuorū filiorū uxores & ,tua uxor & ,tui filii & ,tu
19 אתה ובניך ואשתך ונשי־בניך אתך: ומכל־
arcam in introduces omnibus ex bina, carne omni ex ,vivente
החי מכל־בשר שנים מכל תביא אל־התבה
.erunt fœmina & Masculus tecū: vivendum ad
להחית אתך זכר ונקבה יהיו:

Versio VULG. LAT.

7 Delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terræ; ab homine usque ad animantia; à reptili usque ad volucres cœli; pœnitet enim
8 me fecisse eos. Noë verò invenit gratiam coram Do-
9 mino. Hæ sunt generationes Noë : Noë vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis; cum Deo ambulavit.
10 Et genuit tres filios, Sem,
11 Cham, & Iapheth. Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquita-
12 te. Cumque vidisset Deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram,)
13 Dixit ad Noë; Finis universæ carnis venit coram me : repleta est terra iniquitate à facie eorum; & ego disper-
14 dam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis lævigatis : mansiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinse-
15 cùs & extrinsecùs. Et sic facies eam : Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum
16 altitudo illius. Fenestram in arca facies, & in cubito consummabis summitatem ejus : ostium autem arcæ pones ex latere : deorsum, cœnacula, &
17 tristega facies in ea. Ecce ego adducam aquas diluvii super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cœlum : Universa quæ in terra sunt,
18 consumentur. Ponamque fœdus meum tecum : & ingredieris arcam tu, & filii tui, uxor tua, & uxores filiorum
19 tuorum, tecum. Et ex cunctis animantibus universæ carnis bina induces in arcam, ut vivant tecum : masculini sexus & fœminini.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν (ε) ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ· ὅτι (ζ) ἐνεθυμήθην, ὅτι ἐποίησα αὐ-
8 τούς. Νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντίον κυ-
9 ρίου τοῦ θεοῦ. Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Νῶε. Νῶε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν (η) ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέστησε Νῶε.
10 Ἐγέννησε δὲ Νῶε τρεῖς υἱοὺς, τὸν Σὴμ, τὸν
11 Χὰμ, τὸν Ἰάφεθ. Ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναν-
12 τίον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας. Καὶ εἶδε κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη· ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν
13 ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ (θ) εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ Νῶε, Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον μου· ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς
14 καὶ τὴν γῆν. Ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων· νοσσιὰς ποιήσεις τὴν κιβωτόν· καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν καὶ
15 ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. Καὶ (ι) οὕτω ποιήσεις τὴν κιβωτόν. τριακοσίων πήχεων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκοντα πήχεων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς.
16 Ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτόν· καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν· τὴν δὲ θύραν τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων· κατάγαια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν.
17 Ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάγω τὸν κατακλυσμὸν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν, καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ (κ) ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ·
18 καὶ (λ) ὅσα ἂν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει. Καὶ στήσω τὴν διαθήκην (μ) μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ
19 σοῦ. Καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτὸν, ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσονται.

MS.A. (ε) ἕως τῶν πετεινῶν (ζ) ἐθυμώθην, (η) ἐν τῇ γενέσει αὐτοῦ, (θ) εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Νῶε, (ι) ἔτος (κ) ἐστιν ἐν αὐτῇ πνεῦμα (λ) ὅσα ἐὰν (μ) μου πρὸς σέ.

Et dixit Deus, Delebo hominem, quem feci, à facie terræ; ab homine usque ad pecus, & à reptilibus usque ad volatilia cœli : quia (h) cogitavi; quoniam feci eos. Noe autem in- 7
venit gratiam coram Domino 8
Deo. Hæ verò sunt generationes Noe. Noe homo justus, perfectus existens in generatione sua; Deo (i) placuit Noe. 9
Genuit autem Noe tres filios, Sem, Cham, Japheth. 10
Corrupta est autem terra coram Deo; 11
& terra impleta est injustitiâ. Et vidit Dominus Deus terram; 12
& erat corrupta : quia corruperat omnis caro viam (k) ipsius super terram. Et dixit Dominus Deus Noë, (l) Tempus 13
omnis hominis venit coram me : quia terra impleta est iniquitate ab ipsis. Et ecce ego disperdam ipsos & terram. Fac igitur 14
tibi arcam de lignis (m) quadratis : nidos facies (n) arcam : & (o) bituminabis eam intus, & foris bitumine. Et 15
ita facies arcam. Trecentorum cubitorum longitudo arcæ : & quinquaginta cubitorum latitudo : & triginta cubitorum altitudo ipsius. (p) Colligens fa- 16
cies arcam; & in cubito consummabis eam desuper : ostium verò arcæ facies (q) à latere, (r) Inferiora, bicamerata, & tricamerata facies eam. Ego 17
autem ecce induco diluvium, aquam super terram; ut disperdam omnem carnem, in qua est spiritus vitæ sub cœlo : & omnia quæ fuerint super terram, morientur. Et statuam testamen- 18
tum meum tecum. Ingredieris autem in arcam tu, & filii tui, & uxor tua, & uxores filiorum tuorum tecum. Et ab 19
omnibus pecoribus, & ab omnibus reptilibus, & ab omnibus (s) bestiis, & ab omni carne, duo duo ab omnibus induces in arcam, ut nutrias tecum : Masculus & fœmina erunt.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܐܥܛܐ ܠܒܢܝܢܫܐ ܕܒܪܝܬ ܡܢ ܐܦܝ ܐܪܥܐ. ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ ܘܥܕܡܐ ܠܒܥܝܪܐ
8 ܘܥܕܡܐ ܠܪܚܫܐ. ܘܥܕܡܐ ܠܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܡܛܠ ܕܬܘܝܬ ܕܥܒܕܬ ܐܢܘܢ. * ܘܢܘܚ
9 ܐܫܟܚ ܪܚܡܐ ܒܥܝܢܝ ܡܪܝܐ. * ܘܗܠܝܢ ܬܘܠܕܬܗ ܕܢܘܚ. ܢܘܚ ܓܒܪܐ ܙܕܝܩܐ ܘܬܡܝܡܐ
10 ܗܘܐ ܒܕܪܘܗܝ. ܘܫܦܪ ܢܘܚ ܠܐܠܗܐ * ܘܐܘܠܕ ܬܠܬܐ ܒܢܝܢ ܠܢܘܚ. ܠܫܝܡ ܘܠܚܡ
11 ܘܠܝܦܬ. ܘܐܬܚܒܠܬ ܐܪܥܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܘܐܬܡܠܝܬ ܐܪܥܐ ܥܘܠܐ. ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܠܐܪܥܐ
12
13 ܕܐܬܚܒܠܬ: ܡܛܠ ܕܚܒܠ ܟܠ ܒܣܪ ܐܘܪܚܗ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܠܢܘܚ.
ܩܨܐ ܕܟܠ ܒܣܪ ܥܠ ܩܕܡܝ. ܡܛܠ ܕܐܬܡܠܝܬ ܐܪܥܐ ܥܘܠܐ ܡܢ ܩܕܡܝܗܘܢ. ܘܗܐ
14 ܡܚܒܠ ܐܢܐ ܠܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܥܒܕ ܠܟ ܩܒܘܬܐ ܕܩܝܣܐ ܕܫܒܛܐ. ܡܕܝܪܐ ܬܥܒܕܝܗ
15 ܠܩܒܘܬܐ. ܘܩܘܪܝܗ ܡܢ ܠܒܪ ܘܡܢ ܠܓܘ ܒܟܘܦܪܐ. * ܘܗܟܢܐ ܬܥܒܕܝܗ.
ܬܠܬܡܐܐ ܐܡܝܢ ܐܘܪܟܗ ܕܩܒܘܬܐ. ܘܚܡܫܝܢ ܐܡܝܢ ܦܬܝܗ. ܘܬܠܬܝܢ ܐܡܝܢ ܪܘܡܗ.
16 * ܘܟܘܐ ܥܒܕ ܠܩܒܘܬܐ. ܘܠܐܡܬܐ ܫܟܠܠܝܗ ܡܢ ܠܥܠ. ܘܬܪܥܗ ܕܩܒܘܬܐ
17 ܒܣܛܪܗ ܥܒܕ. ܡܕܝܪܐ ܬܚܬܝܐ ܘܬܪܝܢܝܐ ܘܬܠܝܬܝܐ ܥܒܕܝܗ. * ܘܐܢܐ ܗܐ ܡܝܬܐ ܐܢܐ
ܛܘܦܢܐ. ܡܝܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܠܡܚܒܠܘ ܟܠ ܒܣܪ ܕܐܝܬ ܒܗ ܪܘܚܐ ܕܚܝܐ. ܡܢ ܠܬܚܬ
18 ܫܡܝܐ. ܘܟܠ ܕܒܐܪܥܐ ܗܘ ܢܣܘܦ. * ܘܐܩܝܡ ܩܝܡܝ ܥܡܟ. ܘܬܥܘܠ ܠܩܒܘܬܐ. ܐܢܬ
19 ܘܒܢܝܟ ܘܐܢܬܬܟ ܘܢܫܐ ܕܒܢܝܟ ܥܡܟ. * ܘܡܢ ܟܠ ܚܝܘܬܐ ܡܢ ܟܠܗ ܒܣܪ ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ ܬܥܠ
ܠܩܒܘܬܐ ܠܡܚܝܘ ܥܡܟ. ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ ܢܗܘܘܢ.

Et ait Dominus, Delebo homines quos creavi, à facie terræ, ab homine usque ad jumentum, et usque ad reptile, et usq; ad volucre cœli : nam displicet mihi fecisse 7
ea. Noë verò nactus est gratiam in oculis 8
Domini. Et hæ sunt generationes Noë : 9
Noë vir justus ac simplex fuit in sæculis suis; & placuit Noë Deo : Qui procre- 10
avit tres filios ipsi Noë, Sem, Ham, et Iapheth. Et corrupta est terra coram 11
Deo, & impleta est terra iniquitate. Vi- 12
ditq; Deus terram esse corruptam, eò quòd corrupisset omnis caro viam suam super terram. Et dixit Deus ad Noë, Fi- 13
nis universæ carnis ingressus est coram me : quia repleta est terra iniquitate à conspectu eorum, ecce ego consumpturus sum eos super terram. Fac tibi arcam de 14
ligno viminis : in mansiunculas compone arcam; & lini eam extrinsecùs et intrinsecùs bitumine. Et hoc pacto com- 15
pone eam : Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, et quinquaginta cubitorum latitudo ejus, et triginta cubitorum altitudo illius. Et speculas fac arcæ, & 16
cubito perstringe eam supernè, et ostium arcæ in ejus latere facito : mansiunculam infimam, et secundam, ac tertiam facito eam. Et ego ecce sum adducturus dilu- 17
vium, *nempe*, aquas super terram ad destruendam omnem carnem in qua est spiritus vitalis, de sub cœlo : et quicquid in terra est, absumetur. Et statuam fœdus 18
meum tecum : et ingredieris arcam tu, & filii tui, et uxor tua, et uxores filiorum tuorum tecum. Ex omni vivente ex uni- 19
versa carne bina introduc in arcam, ut serves tecum : masculi et fœminæ erunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

ואמר יי אמחי ית אנשא די
7 בראתי מעל אפי ארעא מאנשא
עד בעירא עד רחשא ועד עופא
דשמיא ארי תבית במימרי ארי
עבדתנון : ונח אשכח רחמין
8 קדם יי : אלין תולדת נח נח גבר
9 זכאי שלים הוה בדרוהי
בדחלתא דיי הליך נח : ואוליד
10 נח תלתא בנין ית שם ית חם
וית יפת : ואתחבלת ארעא קדם
11 יי ואתמליאת ארעא חטופין :
וחזא יי ית ארעא והא אתחבלת
12 ארי חבילו כל בשרא אנש ית
ארחיה על ארעא : ואמר יי
13 לנח קצא כל בשרא על לקדמי
ארי אתמליאת ארעא חטופין
מן קדם עובדיהון בישיא והא
אנא מחבלהון עם ארעא :
עביד לך תיבותא דאעין דקדרוס
14 מדורין תעבד ית תיבותא ותחפי
15 יתה מגיו ומברא בכופרא : ודין
דתעביד יתה תלת מאה אמין
ארכא דתיבותא חמשין אמין
פותיה ותלתין אמין רומה :
16 נהור תעביד לתיבותא
ולאמתא תשכללנה מלעילא
ותרעא דתיבותא בסטרה
תשוי מדורין ארעאין תנינין
17 ותליתאין תעבדנה : ואנא
הא אנא מיתי ית טופנא מיא על
ארעא לחבלא כל בשרא די
ביה רוחא דחיי מתחות שמיא
18 כל די בארעא ימות : ואקים ית
קימי עמך ותיעול לתיבותא
את ובנך ואתתך ונשי בנך עמך :
19 ומכל דחי מכל בשרא תרין
מכלא תעיל לתיבותא לקימא עמך דכר ונוקבא יהון :

7 Et dixit De⁹; Delebo hominé qué creavi super facié terræ; ab homine usq; ad jumentum, usq; ad reptile, & usq; ad volucres cœli: quoniá pœnitet me in verbo
8 meo, q̄ fecerí eos. Noe auté invenit misericordiá corá
9 Domino. Istæ sunt generationes Noe; Noe vir justus perfectusq; fuit in generationibus suis: In timore
10 Dei ambulavit Noe. Et genuit Noe tres filios: Sem,
11 Cham & Japhet. Et corrupta est terra coram Deo: & impleta est terra rapi-
12 nis. Et vidit Deus terram, & ecce erat corrupta: quoniá corruperat omnis caro, unusquisq; viam suá super
13 terrá. Et dixit De⁹ ad Noe; Finis universæ carnis venit coram me; quoniá repleta est terra rapinis, à facie operum suorum pessimorú: & ecce ego disperdá eos cum
14 terrá. Fac tibi arcam de lignis cedri; mansiones facies in arcá: & operies eam
15 intus & foris bitumine. Et sic facies eam: trecentorú cubitorú erit lógitudo arcæ; quinquaginta cubitorú latitudo; & triginta cubi-
16 torum altitudo ejus. Fenestrá facies in arcá; & in cubito consúmabis eam désuper; & ostiú arcæ in latere ej⁹ pones: Mansiones inferiores, secúdas & tertias fa-
17 cies in eá. Et ecce ego adducá diluviú aquarú super terrá; ut disperdat omnem carné, in quá est spirit⁹ vitæ, sub cœlo: *Omne quod in*
18 *terrâ est, morietur*. Et statuá pactú meú tecú: & ingredieris in arcá; tu, & filii tui, et uxor tua et uxores fi-
19 liorú tuorú, tecú. Et de omni viventi, de universâ carne, bina de omnibus, introduces in arcá, ut sustententur tecum: Masculus et fœmina erunt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VERS. SAM. Translatio Latina.

7 *Et dixit Dominus, (h) Delebo hominem quem creavi à facie terræ; ab homine usque ad pecus, usque ad reptile, usque ad volatile cœlorum: quia (i) pœnitet me quòd fecerim eos.*
8 *Sed Noë invenit gratiam (k) in oculis Domini.*
9 *Hæ sunt generationes Noë. Noë vir (l) justus et perfectus erat in generationibus suis: cum Deo ambulabat Noë.*
10 *Genuit autem Noë tres filios, Sem, Cham, et Japhet.*
11 *Et corrupta est terra coram Deo, et repleta est terra (m) violentiâ.*
12 *Viditque Deus terram, et ecce corrupta erat: quia corruperat omnis caro viam suam super terram.*
13 *Et dixit Deus Noë, Finis omnis carnis venit coram me; quia repleta est terra (n) violentiâ propter eos: Et ecce disperdo eos cum terra.*
14 *Fac tibi arcam de lignis Gopher: nidos facies in arca, et bitumine illinies eam in rinsecus et extrinsecus.*
15 *Sic autem facies eam: Trecentorum cubitorũ erit longitudo arcæ, et quinquaginta cubitorum latitudo ejus, et triginta cubitorum altitudo ejus.*
16 *Fenestram facies arcæ, et ad cubitum consummabis eam desuper: portámque arcæ in latere ejus pones: inferiora, bicamerata, et tricamerata facies.*
17 *Et ego, ecce ego venire faciam diluvium aquarum super terram, ad perdendam omnem terram in qua est spiritus vitæ subter cœlum: quidquid est in terra expirabit.*
18 *Sed statuam fœdus meum tecũ: ingredierisq; in arcã, tu, et filii tui, et uxor tua, et uxores filiorum tuorum tecum.*
19 *De omni autem vivente, et de omni carne, bina ex omnibus introduces in arcam, ut sint tecum, masculum et fœminam.*

VER. SAM. (*h*) Subvertam (*i*) inflatus sum (*k*) in conspectu (*l*) purus (*m*) oppressione. (*n*) oppressione

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 * فقال الرب امحو الناس الذين خلقت وابيدهم عن جديد الارض من الناس وحي
8 البهايم وحي الهوام وطير السماء لاني كرهت خلقي كلهم * فظفر نوح من الله برحمة
9 ورافة * وهولاء ولد نوح كان نوح رجلا برا تقيا في حقبه فارضي نوح الله * فولد له
10
11 ثلث بنين سام وحام ويافث * وفسدت الارض بين يدي الله وامتلت اثما وفجورا * ولما
12
13 راها الله قد فسدت بان افسد كل بشر طريقه عليها * قال الله لنوح قد دنا اجل كل
14 بشر بين يدي * اذ امتلات الارض من قبلهم ظلما * وها انا مهلكهم منها * اصنع لك
15 تابوتا من خشب الشمشار واصنعها طبقات وقيرها من داخل ومن خارج بالقير * وهذا
مقدار ما تصنعها عليه * ثلثماية ذراع طولها * خمسون ذراعا عرضها * وثلثون ذراعا سمكها
16 * واصنع لها ضياء والى ذراع تكملها من العلو * وصير لها بابا من جانبها اسافل وثواني
17 وثوالث تصنعها * وها انا ات بطوفان الماء على الارض لاهلاك كل بشر فيه روح الحياة من
18 تحت السماء * وكل ما في الارض يموت * واثبت عهدي معك * وادخل الى التابوت انت
19 وبنوك وزوجتك ونسوة بنيك معك * ومن كل حي من جميع البشر ازواجا من الكل
يدخل الى التابوت لتحيا معك ذكرا وانثى يكونن *

7 *Dixitque Dominus, Delebo homines quos creavi, & perdam eos de solo terræ: ab hominibus, & usque ad jumenta, & usque ad bestiolas, & volatilia cœli: quia abominatus sum creationem eorum omnium.*
8 *Invenitque Nuha apud Deum gratiam, & benignitatem.*
9 *Et isti sunt filii Nuha. Erat Nuha vir innocens, timens Deum in seculo suo; placuitque Nuha Deo.*
10 *Et nati sunt ei tres filii, Sam, et Ham, et Jafeth.*
11 *Et corrupta est terra in conspectu Dei, & repleta est iniquitate & flagitio.*
12 *Cùmque vidisset eam Deus jam corruptam esse, eò quòd corrupisset omnis carneus viam suam super eam;*
13 *Dixit Deus ad Nuha, Jam appropinquavit finis omnis carnei in conspectu meo, cùm impleta sit terra à conspectu eorum iniquitate: & ecce ego perditurus sum eos de ipsa.*
14 *Effice tibi arcam ex ligno buxi; & fac illam tabulata, & illine eam interiùs et exteriùs pice.*
15 *Et hæc est mensura secundùm quam facies illam: Trecenti cubiti longitudo ejus, quinquaginta cubiti latitudo ejus, & triginta cubiti crassities ejus.*
16 *Et fac illi lumina, & ad cubitum perficies illa à summitate: & fac illi ostium à latere ipsius: infima, media, & suprema facies in ea.*
17 *Et ecce ego adducturus sum diluvium aquæ super terram ad perdendam omnẽ carnem in qua est spiritus vitæ, de sub cœlo; & quicquid est in terra morietur.*
18 *Et confirmabo fœdus meum tecum: & ingredere in arcam, tu & filii tui, & uxor tua, & mulieres filiorum tuorum tecum.*
19 *Et ex omni vivente ex universa carne, bina ex omnibus ingredientur in arcam, ut vivant tecum; masculus & fœmina erunt.*

ספר בראשית : ז

20 omni ex ,sui specie in jumento ex & ,sui specie in volatili Ex
מהעוף למינהו ומן־הבהמה למינה מכל
ingredientur omnibus ex bina :sui specie in terræ reptili
רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו
,esci omni ex tibi cape tu Et .vivendum ad ,te ad
21 אליך להחיות: ואתה קח־לך מכל־מאכל
eis & tibi erit & :te ad congregabis & ,comeditur quæ
אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם
,Deus ei præcepit quod omne juxta :Noach fecit Et .escam in
22 לאכלה: ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים
.fecit sic
כן עשה:

CAP. VII. ז

in tua domus omnis & ,tu Ingredere :Noach ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה לנח בא־אתה וכל־ביתך אל־
generatione in meo conspectu in justum vidi te quia ,arcam
התבה כי־אתך ראיתי צדיק לפני בדור
septena tibi capies mundo jumento omni Ex .isti
2 הזה: מכל הבהמה הטהורה תקח־לך שבעה
mundum non quod ,jumento ex & :ejus uxorem & virum ,septena
שבעה איש ואשתו ומן־הבהמה אשר לא טהרה
cœli volatili ex Etiam .ejus uxorem & virum ,bina ,ipsum
3 הוא שנים איש ואשתו: גם מעוף השמים
super semen vivificandum ad ,fœminā & masculū ,septena septena
שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על־
ego ,septem adhuc dies ad Quia .terræ universæ faciem
4 פני כל־הארץ: כי לימים עוד שבעה אנכי
:noctes quadraginta & dies quadraginta terram super pluere faciēs
ממטיר על־הארץ ארבעים יום וארבעים לילה
superficie à ,feci quam substantiam omnem delebo &
ומחיתי את־כל־היקום אשר עשיתי מעל פני
.Dominus ei præcepit quod omne juxta Noach fecit Et .terræ
5 האדמה: ויעש נח ככל אשר־צוהו יהוה:
aquæ :fuit diluvium & :annorum sexcentorum filius Noach Et
6 ונח בן־שש מאות שנה והמבול היה מים
,ejus uxor & ,ejus filii & Noach est ingressus Et .terram super
7 על־הארץ: ויבא נח ובניו ואשתו
.diluvii aquarum facie à ,arcam in secum ejus filiorū uxores &
ונשי־בניו אתו אל־התבה מפני מי המבול:
ipsum non quod jumento ex & ,puro jumento Ex
8 מן־הבהמה הטהורה ומן־הבהמה אשר איננה
.terram super reptans quod omni & ,volatili ex & ,mundum
טהרה ומן־העוף וכל אשר־רמש על־האדמה:
& masculus arcam in Noach ad sunt ingressa bina Bina
9 שנים שנים באו אל־נח אל־התבה זכר
fuit Et .Noach Deus præcepit quemadmodum ,fœmina
10 ונקבה כאשר צוה אלהים את־נח: ויהי
.terram super fuerunt diluvii aquæ & ,dies septem ad
לשבעת הימים ומי המבול היו על־הארץ:

Versio VULG. LAT.

20 De volucribus juxta genus
suum, & de jumentis in ge-
nere suo, et ex omni reptili
terræ secundùm genus suum:
bina de omnibus ingredientur
21 tecum,ut possint vivere. Tol-
les igitur tecum ex omnibus
escis, quæ mandi possunt, &
comportabis apud te: &
erunt tam tibi quàm illis in
22 cibum. Fecit igitur Noë om-
nia quæ præceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 Dixitque Dominus ad eum,
Ingredere tu,& omnis domus
tua, in arcam: te enim vidi
justum corā me in generatio-
2 ne hac. Ex omnib9 animantib9
mundis tolle septena et se-
ptena, masculum et fœminā:
de animantibus verò immun-
dis duo et duo, masculum et
3 fœminam. Sed et de volati-
libus cœli septena et septena,
masculum et fœminam: ut
salvetur semen super faciem
4 universæ terræ. Adhuc enim,
et post dies septem ego pluam
super terram quadraginta di-
ebus et quadraginta nocti-
bus: et delebo omnem
substantiam,quam feci,de su-
5 perficie terræ. Fecit ergò
Noë omnia, quæ mandaverat
6 ei Dominus. Eratque sexcen-
torum annorum quando di-
luvii aquæ inundaverūt super
7 terrā. Et ingressus est Noë et
filii ejus, uxor ejus et uxores
filiorum ejus cum eo in ar-
cam, propter aquas diluvii.
8 De animantibus quoque
mundis et immundis, et
de volucribus, et ex omni
quod movetur super terram,
9 Duo et duo ingressa sunt ad
Noë in arcam, masculus et
fœmina, sicut præceperat
10 Dominus Noë. Cùmque
transissent septem dies, aquæ
diluvii inundaverunt super
terram.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

20 Ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετει-
νῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
κτηνῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ
γένος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων
εἰσελεύσονται πρὸς σὲ, τρέφεσθαι μετὰ σοῦ
21 ἄρσεν καὶ θῆλυ. Σὺ δὲ λήψῃ σεαυτῷ
ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἃ ἔδεσθε,
καὶ συνάξεις πρὸς σεαυτὸν, καὶ ἔσαι σοὶ
22 καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. Καὶ ἐποίησε Νῶε
πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος
ὁ θεὸς, οὕτως ἐποίησε.

Κεφ. ζ'.

1 ΚΑὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς Νῶε,
Εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν
κιβωτὸν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον
2 μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Ἀπὸ δὲ τῶν
κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς
σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ δὲ
τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο
3 ἄρσεν καὶ θῆλυ· Καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν
τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρ-
σεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετει-
νῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο ἄρσεν καὶ
θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν
4 τὴν γῆν. Ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπά-
γω ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν, τεσσαράκοντα
ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· καὶ
ἐξαλείψω πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἐποίη-
σα, ἀπὸ (α) προσώπου πάσης τῆς γῆς.
5 Καὶ ἐποίησε Νῶε πάντα, ὅσα ἐνε-
6 τείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεός. Νῶε δὲ
ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ (β) κατακλυ-
σμὸς τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.
7 Εἰσῆλθε δὲ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ
γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν,
8 διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ. (*) Καὶ
ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν, καὶ ἀπὸ
τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
τῶν μὴ καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων (γ) τῶν ἑρ-
9 πόντων ἐπὶ τῆς γῆς, Δύο δύο εἰσῆλθον
πρὸς Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ,
10 καθὰ (δ) ἐνετείλατο ὁ θεὸς τῷ Νῶε. Καὶ
ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὸ ὕ-
δωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.

MS.A. Κεφ. ζ'. (α) προσώπου τῆς γῆς. (β) κατακλυσμὸς ἦν ἐπὶ τῆς γῆς. (γ) τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ (δ) ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός.

Ab omnibus avibus volatilibus secundùm genus, & ab omnibus pecoribus secundùm genus, & ab omnibus reptilibus repentibus super terram secundùm genus eorum, duo duo ab omnibus ingredientur ad te, ut nutriantur tecum masculus & fœmina. Tu autem sumes tibi ab omnibus escis quas comeditis: & congregabis ad te: & erunt tibi & illis ad manducandum. Et fecit Noë omnia quæcunque præcepit ei Dominus Deus; sic fecit.

CAP. VII.

Et dixit Dominus Deus ad Noë, Intra tu, & omnis domus tua in arcam: quia te vidi justum coram me in generatione ista. A jumentis autem mundis induc ad te septem septem, masculum & fœminam; à jumentis autem immundis duo duo, masculum & fœminam. Et à volatilibus cœli mundis septem septem, masculum et fœminam, et ab omnibus volatilibus immundis duo duo, masculum et fœminam; ut nutriatur semen super omnem terram. Adhuc enim septem diebus, ego induco pluviam super terram quadraginta dies, et quadraginta noctes: et delebo omnem (a) suscitationem, quam feci, à facie (b) omnis terræ. Et fecit omnia Noë, quæ præcepit ei Dominus Deus. Noë autem erat annorum sexcentorum, et diluvium aquæ factum est super terram. Intravit autem Noë, et filii eius, et uxor eius, et uxores filiorum eius cum eo in arcam, propter aquam diluvii. Et à volatilibus mundis, et à volatilibus immundis, et à pecoribus mundis, et à pecoribus immūdis, et ab omnibus repentibus super terram, Duo duo intraverunt ad Noë, masculus et fœmina; sicut præceperat Deus Noë. Et factum est post septem dies; et aqua diluvii facta est super terram.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 * ܡܢ ܦܪܚܬܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܡܢ ܒܥܝܪܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܡܢ ܟܠܗ ܪܚܫܐ ܕܐܪܥܐ
21 ܠܓܢܣܘܗܝ. ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ ܡܢ ܟܠ ܢܥܠܘܢ ܥܡܟ ܠܡܚܝܘ * ܘܐܢܬ ܣܒ ܠܟ ܡܢ ܟܠ
22 ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܡܬܐܟܠܐ ܘܟܢܘܫ ܠܘܬܟ. ܘܢܗܘܐ ܠܟ ܘܠܗܘܢ ܠܡܐܟܘܠܬܐ. * ܘܥܒܕ ܢܘܚ
ܟܠ ܕܦܩܕܗ ܐܠܗܐ ܘܗܟܢܐ ܥܒܕ.

.ܩܦܠܐ .ܙ.

1 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܠܢܘܚ. ܥܘܠ ܐܢܬ ܘܟܠܗ ܒܝܬܟ ܠܩܒܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܠܟ ܚܙܝܬ
2 ܙܕܝܩ ܩܕܡܝ ܒܕܪܐ ܗܢܐ. * ܘܡܢ ܟܠܗ ܒܥܝܪܐ ܕܕܟܝܐ ܣܒ ܠܟ ܫܒܥܐ ܫܒܥܐ.
3 ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ. ܘܡܢ ܒܥܝܪܐ ܕܠܐ ܗܘܐ ܕܟܝܐ. ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ. * ܘܐܦ ܡܢ
ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܫܒܥܐ ܫܒܥܐ ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ. ܠܡܚܝܘ ܙܪܥܐ ܥܠ ܐܦܝ ܟܠܗ ܐܪܥܐ.
4 * ܡܛܠ ܕܥܕ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ܡܚܬ ܐܢܐ ܡܛܪܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܐܪܒܥܝܢ ܐܝܡܡܝܢ
5 ܘܐܪܒܥܝܢ ܠܠܘܬܐ. ܘܡܥܛܐ ܐܢܐ ܟܠܗ ܩܝܡܐ ܕܥܒܕܬ. ܡܢ ܐܦܝ ܐܪܥܐ. * ܘܥܒܕ ܢܘܚ ܟܠ
6 ܕܦܩܕܗ ܡܪܝܐ. * ܘܢܘܚ ܒܪ ܫܬ ܡܐܐ ܫܢܝܢ. ܘܛܘܦܢܐ ܗܘܐ ܕܡܝܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܥܠ ܢܘܚ
7 ܘܒܢܘܗܝ. ܘܐܢܬܬܗ ܘܢܫܐ ܕܒܢܘܗܝ ܥܡܗ ܠܩܒܘܬܐ. ܡܢ ܩܕܡ ܡܝܐ ܕܛܘܦܢܐ.
8 * ܘܡܢ ܒܥܝܪܐ ܕܕܟܝܐ ܘܡܢ ܒܥܝܪܐ ܕܠܐ ܗܘܐ ܕܟܝܐ. ܘܡܢ ܦܪܚܬܐ ܘܡܢ ܟܠ ܕܪܚܫ
9 ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ ܥܠܘ ܥܡ ܢܘܚ ܠܩܒܘܬܐ. ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ. ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܐܠܗܐ
10 ܠܢܘܚ. * ܘܗܘܐ ܠܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ܘܡܝܐ ܕܛܘܦܢܐ ܗܘܘ ܥܠ ܐܪܥܐ:

Ex volatili in speciem suam, & ex jumento in speciem suam, & ex omni reptili terræ in species suas: bina ex omnibus ingredientur tecum, ut vivant. Et tu sume tibi ex omni cibo comestibili, & comporta apud te, sitque tibi & illis in escam. Fecit igitur Noë, quicquid præcepit ei Deus, ita fecit.

CAP. VII.

Dixitque Deus ad Noë, Ingredere tu & tota domus tua in arcam: te enim vidi justum esse coram me in generatione ista. Et ex omni jumento mundo, sume tibi septena, masculos & fœminas: at ex jumento quod non est mundum, bina, masculos & fœminas. Item ex volatili mundo, septena, masculos & fœminas, ut serves semen super faciem universæ terræ. Nam hinc ad septem dies demissurus sum pluviam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus; sumque deleturus quicquid subsistit, quod feci, de superficie terræ. Fecit itaque Noë quicquid præcepit ei Dominus. Noë verò natus erat sexcentos annos, quando diluvium accidit, videlicet, aquæ super terram. Et ingressus est Noë & filii ejus, & uxor ejus, & uxores filiorum ejus cum illo, in arcam à conspectu aquarum diluvii. Et ex jumento mundo, & ex jumento immundo; & ex volatili, & ex omni quod reptat super terram, Bina ingressa sunt cum Noë ad arcam, masculi & fœminæ, prout mandaverat Deus Noë. Et factum est post septem dies, & aquæ diluvii fuerunt super terram.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

20 מעופא לזנוהי ומן בעירא לזנה ומכל רחשא דארעא לזנוהי תרין מכולא יעלון לותך לקימא׃
21 ואת סב לך מכל מיכל דמתאכיל ותכנוש לותך ויהי לך ולהון למיכל׃
22 ועבד נח ככל די פקיד יתיה יי כן עבד׃

ז

1 ואמר יי לנח עול את וכל אנש ביתך לתיבותא ארי יתך חזיתי זכאי קדמי בדרא הדין׃
2 מכל בעירא דכיא תסב לך שבעא שבעא דכר ונוקבא ומן בעירא דליתוהי דכי תרין דכר ונוקבא׃
3 אף מעופא דשמיא שבעא שבעא דכר ונוקבא לקימא זרעא על אפי כל ארעא׃
4 ארי לזמן יומין עוד שבעא אנא מחית מטרא על ארעא ארבעין יממין וארבעין ליליון ואמחי ית כל יקומא די עבדית מעל אפי ארעא׃
5 ועבד נח ככל די פקדיה יי׃
6 ונח בר שית מאה שנין וטופנא הוה מיא על ארעא׃
7 ועל נח ובנוהי ואתתיה ונשי בנוהי עמיה לתיבותא מן קדם מי טופנא׃
8 מן בעירא דכיא ומן בעירא דליתוהי דכי ומן עופא וכל די רחיש על ארעא׃
9 תרין תרין עלו עם נח לתיבותא דכר ונוקבא כמא דפקיד יי ית נח׃
10 והוה לזמן שבעא יומין ומי טופנא הוו על ארעא׃

20 De volucribus secundum species suas, & de jumentis secundũ species suas, & de omni reptili terræ juxta species suas: bina ex omnibus ingredientur tecum, ut permaneant.
21 Et tu sume tibi de omni escâ quæ cõeditur, & repones apud te: & erit tibi & eis ad vescendũ.
22 Et fecit Noe: juxta omnia, quæ præcepit ei Dominus, ita fecit.

CAP. VII.

1 ET dixit Domin⁹ ad Noe; Ingredere tu & omnes homines domus tuæ in arcã: quia te vidi justum coram
2 me in generatione hac. Ex omnibus animantib⁹ mundis tolles septena septena, masculũ & fœminam: de bestiis quoque immundis bina, masculum & fœ-
3 minam. De volucrib⁹ quóque cœli septena septena, masculum & fœminam: ut conservetur semen super
4 faciẽ universæ terræ. Quia adhuc post tempus septem dierũ, ego descendere faciam pluviam super terram, quadraginta dieb⁹ & quadraginta noctibus: et delebo omnem substantiam quam feci, désuper faciem
5 terræ. Et fecit Noe, juxta omnia quæ præcepit ei Do-
6 minus. Et Noe erat filius sexcentorum annorum: et diluvium aquæ fuit super
7 terrã. Et ingressus est Noe, et filii ejus, et uxor ejus et uxores filiorum ejus cum eo, in arcam: à facie aquæ
8 diluvii. De animalibus mundis, et de animalibus immundis: et de volucribus, et de omnibus quæ re-
9 ptant super terrã. Bina et bina intràverunt cum Noe in arcam, mascul⁹ et fœmina: sicut præcepit Deus
10 Noe. Et factũ est post tempus septem dierum, et aquæ diluvii fuerunt super terram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. Et VER. SAM. Translatio Latina.

20 Fiétque, ex volatili secundùm speciem suam, & ex omnibus bestiis secundùm speciem suam, & ex omni quod repit super terram secundùm speciem suam, bina ex omnibus venient ad te ut vivificentur.
21 Tu verò accipies ex omni cibo qui comeditur, & colliges apud te, ut sit tibi & illis in cibum.
22 Fecit autem Noë secundùm omnia quæ præcepit ei Deus: ita fecit.

CAP. VII.

1 ET dixit Deus ad Noë; ingredere tu & omnis domus tua in arcam; quia te vidi (a) justum in conspectu meo in generatione istâ.
2 Ex omni animali mundo sumes tibi, septem, septem, masculum & fœminam: & ex animali immundo, duo, duo, masculum & fœminam.
3 Et etiam de volatili cœlorum mundo, septem, septem, masculum & fœminam, ad vivificandum semen super faciem omnis terræ.
4 Nam dies adhuc septem, & ego pluere faciam super terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: & delebo omnem substantiam quam feci de facie terræ.
5 Fecit que Noë secundùm omnia quæ præcepit ei Dominus.
6 Noë autem filius erat sexcentorum annorum, cùm diluvium aquarum factum est super terram.
7 Et ingressus est Noë & filii ejus, & uxor ejus, & uxores filiorum ejus cum eo in arcam, propter aquas diluvii.
8 Ex animali mundo, & ex animali quod non erat mundum, & ex volatili, & ex omni quod repit super terram,
9 Bina venerunt ad Noë in arcam, masculus & fœmina, sicut præceperat Dominus Noë.
10 Et factum est post septem dies, ut aquæ diluvii essent super terram.

VER. SAM. (a) purum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * من الطير لاصنافها ومن البهايم لاصنافها ومن ساير دبيب الارض لاصنافه ازواجا
21 من الكل تدخل اليك لتحيا * وانت خذ لك من كل طعام يوكل وضمه اليك فيكون لك
22 ولهم ماكلا * وعمل نوح جميع ما امره الله به *

* الفصل السابع *

1 * فقال الله لنوح ادخل انت وجميع اهلك الي التابوت فاني رايتك صالحا بين يدي في
2 هذا الجيل * وخذ من جميع البهايم الطاهرة سبعة سبعة الواحد وزوجه * ومن البهايم
التي ليست طاهرة زوجين ذكرا وانثي * وخذ ايضا من طير السماء سبعة سبعة ذكورا
3 واناثا لتحيا نسلها علي وجه الارض * فاني ممطر بعد سبعة ايام علي الارض اربعين يوما
4 واربعين ليلة * وامحو جميع ما يقوم مما خلقت عن وجه الارض * وعمل نوح جميع
5 امر الله به * وكان نوح ابن ستماية سنة حين كان ماء الطوفان علي الارض * فدخل
7 نوح وبنوه وزوجته ونسوة بنيه معهم الي التابوت من قبل ماء الطوفان * ومن البهايم
8 الطاهرة ومن البهايم التي ليست بطاهرة ومن الطير ومن ساير الدواب علي الارض * ازواج
9 ازواج دخلت الي نوح الي التابوت ذكورا واناثا حسب ما امر الله به * ولما كان
10 بعد سبعة ايام كان ماء الطوفان علي الارض *

20 Ex volatilibus in species suas, & ex jumentis in species suas, & ex reliquis reptilibus terræ in species suas, bina ex omnibus introduces ad te, ut vivant.
21 Tu quoque sume tibi ex omni cibo comestibili, & collige eum ad te, eritque tibi & ipsis in escam.
22 Et fecit Nuha omne quod præcepit ei Deus.

CAP. VII.

1 DIxitque Deus Nuha, Ingredere tu, & omnis familia tua in arcam, quia ego vidi te bonum coram me in ista generatione.
2 Et accipe ex omnibus jumentis mundis, septem, septem, alterum & parem suam: & ex jumentis quæ non sunt munda, par, masculum & fœminam.
3 Et accipe quoque ex volatilibus cœli, septem, septem, masculos & fœminas, ut vivat progenies eorum super facie terræ.
4 Nam ego pluviam missurus sum post septem dies super terram, quadraginta diebus & quadraginta noctibus; & delebo quicquid extat ex iis quæ creavi, de superficie terræ.
5 Fecitque Nuha omne quod præcepit ei Deus.
6 Et erat Nuha filius sexcentorum annorum quando fuit aqua diluvii super terram.
7 Ingressusque est Nuha, & filii ejus, & uxor ejus, & mulieres filiorum ejus cum ipsis in arcam, à conspectu aquæ diluvii.
8 Et ex jumentis mundis, & ex jumentis quæ non sunt munda; & ex volatilibus, & reliquo reptanti super terram,
9 Bina, bina, ingressa sunt ad Nuha in arcam, masculi & fœminæ; juxta id quod præcepit illi Deus.
10 Et cùm transissent septem dies, fuit aqua diluvii super terram.

ספר בראשית : ז

,secundo mense in ,Noach vitæ annorum sexcentesimo anno In
11 בשנת שש־מאות שנה לחיי־נח בחדש השני
omnes sunt rupti hoc die in ,mensis die decimâ septimâ in
בשבעה־עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל־
.sunt apertæ cœli cataractæ & ,multæ voraginis fontes
מעינת תהום רבה וארבת השמים נפתחו :
quadraginta & dies quadraginta terram super pluvia fuit Et
12 ויהי הגשם על־הארץ ארבעים יום וארבעים
Sem & ,Noach est ingressus ipsius diei corpore In .noctes
13 לילה : בעצם היום הזה בא נח ושם־
uxores tres & ,Noach uxor & ,Noach filii Jepheth & Cham &
וחם ויפת בני־נח ואשת נח ושלשת נשי־
bestia omnis & Ipsi .arcam in eis cum ejus filiorum
14 בניו אתם אל־התבה : המה וכל־החיה
reptile omne & ,suâ specie in jumentum omne & ,suâ specie in
למינה וכל־הבהמה למינה וכל־הרמש
,suâ specie in volatile omne & :suâ specie in terram super reptans
הרמש על־הארץ למינהו וכל־העוף למינהו
in Noach ad sunt ingressa Et .alatum omne avis omnis
15 כל צפור כל־כנף : ויבאו אל־נח אל־
spiritus eâ in cujus ,carne omni ex ,bina bina arcam
התבה שנים שנים מכל־הבשר אשר־בו רוח
,carne omni ex fœmina & masculus ,ingredientia Et .vitæ
16 חיים : והבאים זכר ונקבה מכל־בשר
Dominus clausit Et. DEUS ei præcepit quemadmodû ;sunt ingressa
באו כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה
,terram super dies quadraginta diluvium fuit Et .eum super
17 בעדו : ויהי המבול ארבעים יום על־הארץ
se elevavit & ,arcam elevaverunt & ,aquæ se multiplicarunt &
וירבו המים וישאו את־התבה ותרם
valde multiplicarunt se & ,aquæ invaluerunt Et .terram desuper
18 מעל הארץ : ויגברו המים וירבו מאד
.aquarum faciem super arca ambulavit & ,terram super
על־הארץ ותלך התבה על־פני המים :
omnes sunt operti & :terram super valde valde invaluerunt aquæ Et
19 והמים גברו מאד מאד על־הארץ ויכסו כל־
.cœlo toto sub qui ,excelsi montes
ההרים הגבהים אשר־תחת כל־השמים :
sunt operti & :aquæ invaluerunt desursum cubitis Quindecim
20 חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו
,terram super reptans caro omnis obiit Et .montes
21 ההרים : ויגוע כל־בשר הרמש על־הארץ
super reptante reptili omni in &,bestiâ in & ,jumento in & ,volatili in &
בעוף ובבהמה ובחיה ובכל־השרץ השרץ על־
,vitæ spiritus flatus quod Omne .homo omnis & ,terram
22 הארץ וכל האדם : כל אשר נשמת־רוח חיים
.sunt mortua ,sicco in quod omni ex ,ejus naribus in
באפיו מכל אשר בחרבה מתו :

Versio VULG. LAT.

11 Anno sexcentesimo vitæ Noë,
mense secundo, septimodecimo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cœli apertæ
12 sunt. Et facta est pluvia super terram quadraginta diebus & quadraginta nocti-
13 bus. In articulo diei illius ingressus est Noë, & Sem, & Cham, & Japheth, filii ejus; uxor illius, & tres uxores filiorum ejus cum eis, in ar-
14 cam: Ipsi et omne animal secundùm genus suum, universáque jumenta in genere suo, & omne quod movetur super terrám in genere suo, cunctúmque volatile secundùm genus suum, universæ aves, omnésque volucres,
15 Ingressæ sunt ad Noë in arcam, bina & bina, ex omni carne, in quâ
16 erat spiritus vitæ. Et quæ ingressa sunt, masculus & fœmina ex omni carne introierunt, sicut præceperat ei Deus: & inclusit eum
17 Dominus deforis. Factúmque est diluvium quadraginta diebus super terram: et multiplicatæ sunt aquæ, et elevaverunt arcam in subli-
18 me à terra. Vehementer enim inundaverunt; et omnia repleverunt in superficie terræ: porrò arca ferebatur su-
19 per aquas. Et aquæ prævaluerunt nimis super terram: opertíque sunt omnes montes excelsi sub universo cœ-
20 lo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super mon-
21 tes, quos operuerat. Consumptaque est omnis caro quæ movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniúmque reptilium, quæ reptant super terram: universi homines,
22 Et cuncta, in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

11 Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Νῶε τοῦ δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς· τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐῤῥάγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ (ε) καταῤῥάκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν.
12 Καὶ ἐγένετο ὁ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς (ζ) τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας.
13 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε Νῶε, Σὴμ, Χὰμ, (η) Ἰάφεθ, οἱ υἱοὶ Νῶε, καὶ ἡ γυνὴ Νῶε, καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν.
14 Καὶ πάντα τὰ θηρία κατὰ γένος, καὶ πάντα τὰ κτήνη κατὰ γένος, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ (θ) πᾶν ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος αὐτοῦ,
15 Εἰσῆλθον πρὸς Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς, ἐν ᾧ ἐστι πνεῦμα ζωῆς.
16 Καὶ τὰ εἰσπορευόμενα ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς εἰσῆλθε, καθὰ ἐνετείλατο ὁ Θεὸς τῷ Νῶε· καὶ ἔκλεισε κύριος ὁ Θεὸς τὴν κιβωτὸν ἔξωθεν αὐτοῦ.
17 Καὶ ἐγένετο ὁ (ι) κατακλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ (κ) ἐπληθύνθη τὸ ὕδωρ· καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτὸν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ τῆς γῆς.
18 Καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνετο σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τοῦ ὕδατος.
19 Τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει (λ) σφόδρα σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ (μ) ἐκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ἃ ἦν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ.
20 Πεντεκαίδεκα πήχεις (ν) ὑπεράνω ὑψώθη τὸ ὕδωρ· καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά.
21 Καὶ ἀπέθανε πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς τῶν πετεινῶν, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρίων, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς,
22 καὶ πᾶς ἄνθρωπος. Καὶ πάντα ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶν ὃ ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανε.

MS.A. (ε) καταράκται (ζ) τεσσεράκοντα (η) Ἰάφεθ, υἱοὶ (θ) πᾶν πετεινὸν κατὰ γένος, Εἰσῆλθον (ι) Κατακλυσμὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσεράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσεράκοντα νύκτας ἐπὶ τῆς γῆς· (κ) ἐπληθύνθη (λ) σφόδρα σφοδρῶς (μ) ἐπεκάλυψε (ν) ἐπάνω

In sexcentesimo anno in vita Noë, in mense secundo, in septima & vigesima mensis, die hâc, rupti sunt omnes fontes abyssi: (ε) & cataractæ cœli apertæ sunt. Et facta est pluvia super terram quadraginta dies, & quadraginta noctes. In die hâc intravit Noë, Sem, Cham, Japheth, filii Noë, & uxor Noë, & tres uxores filiorum ejus cum eo in arcam. Et omnes bestiæ secundùm genus, & omnia pecora secundùm genus, & omne repens, quod movetur super terram, secundùm genus, & omnis avis volatilis secundùm genus suum, Intrârunt ad Noë in arcam, duo duo, masculus & fœmina ab omni carne, (d) in quo est spiritus vitæ. Et quæ ingrediebantur, masculus & fœmina ab omni carne intrârunt, sicut præceperat Deus Noë. Et clausit Dominus Deus arcam (e) deforis ejus. Et factum est diluvium quadraginta dies, & quadraginta noctes super terram: Et exundavit aqua, & levavit arcam; & exaltata est à terra. Et supertrabat aqua, & multiplicabatur valdè super terram. Et superferebatur arca super aquam. Aqua autem superabat valdè valdè super terram. Et operuit omnes montes excelsos, qui sub cœlo: Quindecim cubitis desuper (f) exaltata est aqua, et operuit omnes montes excelsos. Et mortua est omnis caro, quæ movetur super terram, volatilium, & pecorum, & bestiarum: & omne reptile, quod movetur super terram, & omnis homo. Et omnia quæcumque habent flatum vitæ, & omne quod erat super aridam, mortuum est.

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

11 * ܒܫܢܬ ܫܬ ܡܐܐ ܫܢܝܢ ܠܚܝܘܗܝ ܕܢܘܚ. ܘܒܝܪܚܐ ܕܬܪܝܢ ܒܫܒܥܣܪ ܒܝܪܚܐ. ܒܗ
ܒܝܘܡܐ ܗܢܐ. ܐܬܒܙܥܘ ܟܠܗܘܢ ܡܒܘܥܐ ܕܬܗܘܡܐ ܪܒܐ. ܘܟܘܝܐ ܕܫܡܝܐ ܐܬܦܬܚܘ.
12 13 * ܘܗܘܐ ܡܛܪܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܐܪܒܥܝܢ ܐܝܡܡܝܢ. ܘܐܪܒܥܝܢ ܠܠܘܬܐ. * ܒܗ ܒܝܘܡܐ
ܗܢܐ ܥܠ ܢܘܚ. ܘܫܝܡ ܘܚܡ ܘܝܦܬ ܒܢܘܗܝ ܕܢܘܚ. ܘܐܢܬܬܗ ܕܢܘܚ. ܘܬܠܬ ܢܫܐ
14 ܕܒܢܘܗܝ ܠܩܒܘܬܐ. * ܗܢܘܢ ܘܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܟܠܗ ܒܥܝܪܐ ܠܓܢܣܗ.
ܘܟܠܗ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ ܠܓܢܣܗܘܢ. ܘܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܟܠ ܨܦܪ
15 ܘܟܠ ܓܦ. * ܥܠܘ ܥܡ ܢܘܚ ܠܩܒܘܬܐ. ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ ܡܢ ܟܠ ܒܣܪ ܕܐܝܬ ܒܗ ܪܘܚܐ
16 ܕܚܝܐ. * ܘܕܥܠܘ. ܕܟܪܐ ܘܢܩܒܬܐ. ܡܢ ܟܠ ܒܣܪ ܥܠܘ. ܐܝܟ ܕܦܩܕܗ ܐܠܗܐ. ܘܐܚܕ
17 ܡܪܝܐ ܒܐܦܘܗܝ. * ܘܗܘܐ ܛܘܦܢܐ ܐܪܒܥܝܢ ܝܘܡܝܢ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܣܓܝܘ ܡܝܐ
18 ܘܫܩܠܘܗ ܠܩܒܘܬܐ. ܘܐܬܪܝܡܬ ܡܢ ܐܪܥܐ. * ܘܥܫܢܘ ܡܝܐ ܘܣܓܝܘ ܛܒ ܥܠ ܐܪܥܐ.
19 ܘܡܗܠܟܐ ܗܘܬ ܩܒܘܬܐ ܥܠ ܐܦܝ ܡܝܐ. * ܘܡܝܐ ܥܫܢܘ ܛܒ ܛܒ ܥܠ ܐܪܥܐ.
20 ܘܐܬܟܣܝܘ ܟܠܗܘܢ ܛܘܪܐ ܪܡܐ ܕܬܚܝܬ ܟܠܗ ܫܡܝܐ. * ܚܡܫܬܥܣܪܐ ܐܡܝܢ ܡܢ ܠܥܠ
21 ܥܫܢܘ ܡܝܐ. ܘܐܬܟܣܝܘ ܛܘܪܐ ܪܡܐ. * ܘܡܝܬ ܟܠ ܒܣܪ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܦܪܚܬܐ
22 ܘܒܥܝܪܐ ܘܚܝܘܬܐ. ܘܟܠ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. * ܟܠ
ܕܢܫܡܬܐ ܕܪܘܚܐ ܕܚܝܐ ܒܐܦܘܗܝ: ܡܢ ܟܠ ܕܒܝܒܫܐ. ܡܝܬܘ.

Anno sexcentesimo ætatis Noë, mense secundo, decimâ septimâ mensis, hâc eâdem die rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cœli apertæ sunt. Fuitque pluvia super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Hoc ipso die ingressus est Noë, & Sem, & Ham, & Iapheth filii Noë, & uxor ipsius Noë, & tres uxores filiorum ejus, in arcam. Ipsi cum omni animanti in genus suum, & omni jumento in genus suum, omnique reptili quod reptat super terram, in genera sua, & omni volatili in genus suum; & omnis volucris, omnéque alatum, Ingressa sunt cum Noë ad arcam bina ex omni carne, in quibus est spiritus vitalis. Et quod ingressum est, mares ac fœminæ ex omni carne ingressi sunt, quemadmodùm præceperat ei Deus: clausítque Dominus in faciem ejus. Et fuit diluvium quadraginta diebus super terram: & multiplicatæ sunt aquæ, & sustulerunt arcam, & elevata est à terra. Et invaluerunt aquæ & multiplicatæ sunt vehementer super terram, & gradiebatur arca super faciem aquarum. Et aquæ prævaluerunt summoperè super terram: opertíque sunt omnes montes sublimes qui subsunt universo cœlo. Quindecim cubitis altiùs excelserunt aquæ: opertíque sunt montes excelsi. Et absumpta est omnis caro quæ reptat super terram; volatile, & jumentum, & bellua, & omne reptile quod reptat super terram; omnésque homines. Omnia habentia halitum spiritus vitalis in facie sua, ex omnibus quæ sunt in arida, mortua sunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

11 בשנת שית מאה שנין לחיי נח
בירחא תנינא בשבעת עשרא
יומא לירחא ביומא הדין
אתבזעו כל מבועי תהומא רבא
וכוי שמיא אתפתחו : והוה
12 מטרא נחית על ארעא ארבעין
יממין וארבעין לילון : בכרן
13 יומא הדין על נח ושם וחם ויפת
בני נח ואתת נח ותלת נשי
בנוהי עמהון לתיבותא : אנון
14 וכל חיתא לזנה וכל בעירא
לזנה וכל ריחשא דרחיש על
ארעא לזנוהי וכל עופא לזנוהי
כל צפר כל דפרח : ועלו עם נח
15 לתיבותא תרין תרין מכל
בשרא די ביה רוחא דחיי : ועליא
16 דכר ונוקבא מכל בשרא עלו
כמא דפקיד יתיה יי ואגין יי
במימריה עלוהי : והוה טופנא
17 ארבעין יממין על ארעא וסגיאו
מיא ונטלו ית תיבותא
ואתרמת מעל ארעא :
ותקיפו מיא וסגיאו לחדא
18 על ארעא ומהלכא תיבותא
על אפי מיא : ומיא תקיפו
19 לחדא לחדא על ארעא
ואתחפיאו כל טוריא רמיא
די תחות כל שמיא : חמש
20 עשרי אמין מלעלא תקיפו
מיא ואתחפיאו טוריא :
21 ומית כל בשרא דרחיש
על ארעא בעופא ובבעירא
ובחיתא ובכל ריחשא דרחיש
על ארעא וכל אנשא : כל
22 די נשמת רוח חיין באפוהי
מכל די ביבשתא מיתו :

Targum Onkelos.

11 In anno ſexcenteſimo vitæ
Noe, in menſe ſecundo, in
decimâ ſeptimâ die men-
ſis : in die hac rupti ſunt
omnes fontes abyſſi mag-
12 næ, & feneſtræ cœli apertæ
ſunt. Et pluvia deſcêdit ſu-
per terram, quadraginta
diebus & quadraginta
13 noctibus. In articulo diei
hujus ingreſſus eſt Noe, &
Sem & Cham & Japhet,
filii Noe : & uxor Noe, &
tres uxores filiorum ejus
14 cum eis, in arcam. Ipſi,
& omne animal ſecundum
genus ſuum, & omnia ju-
menta ſecundû genus ſuû ;
& omnia reptilia quæ re-
ptant ſuper terram ſecun-
dum genus ſuû : & omnes
volucres ſecundû ſpecies
ſuas ; omnis avis et omne
15 ꝙ volat. Et ingreſſi ſunt
cum Noe in arcâ : bina &
bina ex omni carne, in quâ
16 eſt ſpiritus vitæ. Et quæ in-
greſſa ſunt, maſculus & fœ-
mina ex omni carne introi-
erunt; ſicut præcepit ei Do-
minꝰ: & protexit Dominus
per verbû ſuû ſuper eum.
17 Et fuit diluviû quadragin-
ta diebus ſuper terram: &
creverût aquæ, & elevarût
arcam; & elevata eſt ſuper
18 terram. Et prævaluerunt a-
quæ, & creverunt valde ſu-
per terram : & ferebatur
arca ſuper faciê aquarum.
19 Et aquæ prævaluerunt val-
de nimis ſuper terram : &
operti ſunt omnes montes
excelſi, qui ſunt ſub om-
20 nibus cœlis. Quindecim
cubitis altitudine prævalu-
erunt aquæ : & *operti ſunt*
21 montes. Et mortua eſt om-
nis caro quæ movebatur
ſuper terram ; in volucri-
bus & in animalibus, &
in beſtiis : & in omni re-
ptili ꝙ reptat ſuper terrâ:
22 & omnes homines. Omnia
in quibus eſt ſpiraculum
ſpiritus vitæ in naribus
ſuis; ex omnibus, quæ ſunt
in aridâ, mortua ſunt.

TEXTUS HEBREO-SAMARITANUS.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

In anno ſexcenteſimo vitæ 11
Noë, in menſe ſecundo, de-
cimo ſeptimo die menſis :
in die illo rupti ſunt omnes
fontes abyſſi magnæ, & ca-
taractæ cælorum apertæ
ſunt. Factáque eſt pluvia 12
ſuper terram quadraginta
diebus & quadraginta no-
ctibus. Hoc ipſo die in- 13
greſſus eſt Noë, Sem, Cham,
& Japhet, filii Noë, &
uxor Noë, & tres uxores
filiorum ejus cum iis, in ar-
cam. Ipſi & omnis beſtia 14
ſecundùm ſpeciem ſuam, &
omne pecus ſecundùm ſpe-
ciem ſuam, & omne reptile
repens ſuper terram ſecun-
dùm ſpeciem ſuam, & om-
ne volatile ſecundùm ſpe-
ciem ſuam ; omnis avis, &
omne alatum. Ingreſſi 15
ſunt autem ad Noë in ar-
cam, duo duo, ex omni car-
ne in qua eſt ſpiritus vitæ.
Et ingrediebantur maſcu- 16
lus & fœmina : Maſculus
& fœmina ex omni carne
venerunt, ſicut præceperat
ei Deus : & (b) clauſit
Dominus ſuper eum. Fuit 17
autem (c) diluvium qua-
draginta diebus ſuper ter-
ram : & multiplicatæ ſunt
aquæ ; ſuſtulerúntque ar-
cam, & elevata eſt ſupra
terram. Et invaluerunt 18
aquæ, & multiplicatæ ſunt
valdè ſuper terram : fere-
batur autem arca ſuper fa-
ciem terræ. Et aquæ inva- 19
luerunt valdè valdè ſuper
terram ; & operuerunt
omnes montes altos qui
ſunt ſubter omnes cælos.
Quindecim cubitis deſu- 20
per prævaluerunt aquæ,
& operuerunt montes.
Et expiravit omnis caro 21
repens ſuper terram, vola-
tilium, jumentorum, &
beſtiarum, & omnium re-
ptilium reptantium ſuper
terram ; & omnis homo.
Omne cui inerat flatus ſpi- 22
ritus vitæ in naribus ejus,
ex omni quod eſt ſuper
aridam, mortuum eſt.

VER. SAM. (b) Obſignavit (c) perditio

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * في سنة ستمائة لعمر نوح في الشهر الثاني في اليوم السبعة عشر منه * في ذلك اليوم
12 تبعقت عيون الغمر العظيم * وروازن السماء تفتحت * واقام المطر على الارض اربعين
13 يوما واربعين ليلة * في ذات ذلك اليوم دخل نوح وسام وحام ويافث بنوه وزوجته
14 وثلاث نسوة بنيه معهم الى التابوت * هم وجميع الوحوش لاصنافها * وجميع البهايم
لاصنافها * وساير الدبيب الداب على الارض لاصنافه * وجميع الطير لاصنافها من كل طاير
15 ذي جناح * ودخلت الى نوح الى التابوت ازواجا ازواجا من كل بشري فيه روح
16 17 الحياة * والداخلون ذكر وانثى من كل بشري دخلوا كما امر الله به * وحجب الله دونه * ولما
18 اقام الطوفان اربعين يوما على الارض كثر الماء * فحمل التابوت وارتفع عن الارض * ولما
19 كثر الماء جدا وعظم على الارض سار التابوت على وجه الماء * ولما كثر الماء جدا جدا
20 على الارض * تغطي جميع الجبال الشامخة التي تحت جميع السماء * ولما علا الماء خمس
21 عشر ذراعا على الارض وتغطت الجبال * توفي كل بشر داب على الارض من طير الى بهيمة
22 الى وحش * وساير الدبيب الداب على الارض وكل الناس * كل من نسمة الحياة في انفه من
كل من في الجفاف ماتوا *

In anno ſexcenteſimo ætatis Nuha, in menſe ſecundo, in die ſeptimadecima ex 11
ipſo; in illa die conſciſſi ſunt fontes abyſ-
ſi magnæ, & cataractæ cœli apertæ
ſunt. Et permanſit pluvia ſuper terram 12
quadraginta dies, & quadraginta no-
ctes. In eſſentia ejus diei ingreſſus eſt 13
Nuha, & Sam, & Ham, & Jafeth, fi-
lii ejus, & uxor ejus, & tres mulieres
filiorum ejus cum ipſis, in arcam : Ipſi 14
& omnia animantia in ſpecies ſuas, &
omnia jumenta in ſpecies ſuas, & reli-
qua reptilia reptantia ſuper terram in
ſpecies ſuas, & omnia volatilia in ſpe-
cies ſuas ex omni volatili alato. Et 15
ingreſſa ſunt ad Nuha in arcam, bina
bina, ex omni carneo in quo eſt ſpiritus
vitæ. Et quæ ingreſſa ſunt, mas & 16
fœmina ex omni carneo ingreſſa ſunt, ſi-
cuti præceperat ei Deus : & texit Deus
ſuper illum. Cúmque permanſiſſet dilu- 17
vium quadraginta dies ſuper terram,
multiplicata eſt aqua, ſuſtulitque arcam,
& elevata eſt à terra. Cúmque mul- 18
tiplicata eſſet aqua valdè, atque magni-
ficata eſſet ſuper terram, inceſſit arca
ſuper faciem aquæ. Cúmque multi- 19
plicata eſſet aqua valdè valdè ſuper
terram, cooperti ſunt omnes montes ſub-
limes qui ſub toto cælo. Cúmque ele- 20
vata eſſet aqua quindecim cubitis ſuper
terram, coopertique eſſent montes,
Defunctum eſt omne carneum reptans 21
ſuper terram, à volatili ad jumentum,
ad belluam, & ad reliquum reptile re-
pens ſuper terram, & omnes homines:
Omne in cujus naſo eſt halitus vitæ, ex 22
omni eo quod erat in ariditate, mortua
ſunt.

ספר בראשית : ח

,terræ faciem super erat quæ substantiam omnem delevit Et

23 וימח את־כל־היקום אשר על־פני האדמה

,cœli volatile ad usq; & ,reptile ad usq; jumentû ad usq; homine ab

מאדם עד־בהמה עד־רמש ועד־עוף השמים

eo cum qui & ,Noach tantû remansit & ,terrâ de sunt deleta &

וימחו מן־הארץ וישאר אך־נח ואשר אתו

quinquaginta terram super aquæ invaluerunt Et .arcâ in

24 בתבה : ויגברו המים על־הארץ חמשים

.dies centum &

ומאת יום :

CAP. VIII. ח

omnis & bestiæ omnis & ,Noach Deus est recordatus Et

1 ויזכר אלהים את־נח ואת כל־החיה ואת־כל־

ventum Deus fecit transire & ,arcâ in eo cum quæ jumenti

הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח

,voraginis fontes sunt clausi Et .aquæ quieverunt & ,terram super

2 על־הארץ וישכו המים : ויסכרו מעינת תהום

.cœlo de pluvia est prohibita & ,cœli cataractæ &

וארבת השמים ויכלא הגשם מן־השמים :

.redeundo & ,eundo ,terram desuper aquæ sunt reversæ Et

3 וישבו המים מעל הארץ הלוך ושוב

.dierum centum & quinquaginta fine à aquæ defecerunt &

ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום :

die decimâ septimâ in ,septimo mense in arca requievit Et

4 ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה־עשר יום

deficiendo & eundo fuerunt aquæ Et .Ararat montes super mensis

5 לחדש על הרי אררט : והמים היו הלוך וחסור

sunt visa ,mensis uni in ,decimo In .decimum mensem ad usque

עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו

aperuit & ,dierum quadraginta fine à fuit Et .montium capita

6 ראשי ההרים : ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח

,corvum emisit Et .fecerat quam ,arcæ fenestram Noach

7 נח את־חלון התבה אשר עשה : וישלח את־הערב

.terram desuper aquæ arescerent donec ,redeundo & egrediẽdo exiit &

ויצא יצוא ושוב עד־יבשת המים מעל הארץ :

essent alleviatæ an ,videndum ad ,se à columbam emisit Et

8 וישלח את־היונה מאתו לראות הקלו

columba invenit non Et .terræ superficie à aquæ

9 המים מעל פני האדמה : ולא־מצאה היונה

quia ,arcam in eum ad rediit & ,sui pedis volæ requiem

מנוח לכף־רגלה ותשב אליו אל־התבה כי

,eam accepit & ,suâ manû misit Et .terræ omnis faciem super aquæ

מים על־פני כל־הארץ וישלח ידו ויקחה

adhuc expectavit Et .arcam in se ad eam introduxit &

10 ויבא אתה אליו אל־התבה : ויחל עוד

.arcâ ex columbam emittere addidit & ,alios dies septem

שבעת ימים אחרים ויסף שלח את־היונה מן־התבה :

Versio VULG. LAT.

23 Et delevit omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quàm volucres cœli : & deleta sunt de terra : remansit autem solus Noë, & qui cum eo erant in
24 arca. Obtinuerúntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

1 Recordatus autem Deus Noë, cunctorúmque animantium, & omnium jumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, & imminutæ sunt
2 aquæ. Et clausi sunt fontes abyssi, & cataractæ cœli : & prohibitæ sunt plu-
3 viæ de cœlo. Reversæque sunt aquæ de terra euntes & redeuntes : & cœperunt minui post centum quinquagin-
4 ta dies. Requievitque arca mense septimo, vigesimo septimo die mensis, super mon-
5 tes Armeniæ. At verò aquæ ibant & decrescebant usque ad decimum mensem : decimo enim mense, primâ die mensis, apparuerunt cacumi-
6 na montium. Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noë fenestram arcæ quam fecerat, dimisit cor-
7 vum : Qui egrediebatur, & non revertebatur, donec siccarentur aquæ super
8 terram. Emisit quoque columbam post eum, ut videret si jam cessassent aquæ super
9 faciem terræ. Quæ cùm non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in arcam : aquæ enim erant super universam terram : extenditque manum, & appre-
10 hensam intulit in arcam. Expectatis autem ultrà septem diebus aliis, rursum dimisit columbam ex arca.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

23 Καὶ ἐξήλειψε πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ (ξ) προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἑρπετῶν, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ (ο) ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατελείφθη μόνος Νῶε,
24 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. Καὶ ὑψώθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα.

ΚΕΦ. η'.

1 ΚΑὶ (α) ἀνεμνήσθη ὁ Θεὸς τοῦ Νῶε, καὶ πάντων τῶν θηρίων, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν (β) ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων, ὅσα ἦν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. καὶ ἐπήγαγεν ὁ Θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τὴν γῆν,
2 καὶ ἐκόπασε τὸ ὕδωρ. Καὶ (γ) ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ (δ) καταῤῥάκται τοῦ οὐρανοῦ· καὶ συνεσχέθη ὁ ὑετὸς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.
3 Καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ τῆς (ε) γῆς· καὶ ἠλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ μετὰ πεντήκοντα
4 καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. Καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀραράτ. Τὸ δὲ (ζ) ὕδωρ ἠλαττονοῦτο ἕως
5 τοῦ δεκάτου μηνός. (η) Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός, ὤφθησαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων.
6 Καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἠνέῳξε Νῶε τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε.
7 Καὶ ἀπέστειλε τὸν (θ) κόρακα· καὶ ἐξελθὼν, οὐκ ἀνέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς
8 γῆς. Καὶ ἀπέστειλε τὴν περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ
9 τῆς γῆς. Καὶ οὐχ εὑροῦσα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι ὕδωρ ἦν (ι) ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἐκτείνας τὴν (κ) χεῖρα ἔλαβεν αὐτήν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν κιβωτόν.
10 Καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας, πάλιν ἐξαπέστειλε τὴν περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ.

MS.A. (ξ) προσώπου πάσης τῆς γῆς, (ο) ἐξηλείφθησαν. Κεφ. η. (α) ἐμνήσθη (β) ἑρπετῶν, ὅσα (γ) ἀπεκαλύφθησαν (δ) καταράκται (ε) γῆς· ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ καὶ ἠλαττονοῦτο μετὰ (ζ) ὕδωρ πορευόμενον ἠλαττονοῦτο (η) Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ (θ) κόρακα τοῦ ἰδεῖν, εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξελθὼν οὐχ ὑπέστρεψεν ἕως τοῦ (ι) ἐπὶ παντὶ προσώπῳ πάσης τῆς γῆς. (κ) χεῖρα αὐτοῦ ἔλαβεν

Et delevit omnem suscitationem, quæ erat super faciem terræ, ab homine usque ad pecus, & reptilia, & volatilia cœli; et deleta sunt de terra: Et relictus est solus Noë, & qui erant cum eo in arca. Et exaltata est aqua super terram centum quinquaginta dies. 23 24

CAP. VIII.

Et memor fuit Dominus Noë, & omnium bestiarum, & omnium jumentorum, & omnium volatilium, & omnium reptilium repentium, quæ erant cum eo in arca. Et induxit Deus spiritum super terram: & (a) cessavit aqua. 1
Et (b) clausi sunt fontes abyssi, & cataractæ cœli: & cohibita est pluvia à cœlo. 2
Et recedebat aqua vadens de terra: & minuebatur aqua post quinquaginta & centum dies. 3
Et sedit arca in mense septimo, septimâ & vigesimâ mensis super montes Ararat. 4
Et in decimo mense, primâ mensis, apparuerunt capita montium. 5
Et factum est post quadraginta dies, aperuit Noë (c) fenestram arcæ, quam fecerat. 6
Et emisit corvum; et egressus non rediit, donec siccaretur aqua à terra. 7
Et emisit columbam post eum videre, si cessavit aqua à terra. 8
Et cùm non invenisset columba requiem pedibus suis, reversa est ad eum in arcam: quoniam aqua erat super omnem faciem terræ. Et extendens (d) manum accepit eam; & induxit eam ad semetipsum in arcam. 9
Et cùm sustinuisset adhuc septem dies alios, rursus emisit columbam ex arca. 10

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
[illegible]

Delevítque quicquid subsistebat super faciem terræ : ab hominibus usque ad jumentum, & usque ad volucre cœli, deleta sunt de terra ; remansitque Noë & qui cum eo erant in arca. Et invaluerunt aquæ super terram centum quinquaginta diebus. 23 24

CAP. VIII.

Et recordatus est Deus Noë, & omnis animantis, omnísque jumenti, ac omnis volucris quod cum eo erat in arca ; & transire fecit Deus ventum super terram, & sedatæ sunt aquæ. 1
Et occlusi sunt fontes abyssi, & cataractæ cœli, & cohibita est pluvia de cœlo. 2
Et retraxerunt se aquæ de terra euntes ac redeuntes : & defecerunt aquæ post centum quinquaginta dies. 3
Quievítque arca mense septimo, septimadecimâ ejusdem mensis, super montes Armeniæ. 4
Et aquæ ibant decrescentes usque ad mensem decimum : primâ die mensis decimi apparuerunt cacumina montium. 5
Factumque est post quadraginta dies, ut aperiret Noë fenestram arcæ quam fecerat ; 6
Misítque corvum; qui quidem egressus est, neque reversus, donec siccarentur aquæ de superficie terræ. 7
Emisit quoque columbam à se, ut videret an imminutæ essent aquæ de superficie terræ. 8
At non inveniens sibi columba consistentiam plantæ pedis sui, reversa est ad eum in arcam ; quoniam aquæ erant super faciem universæ terræ : extendítque manum suam, & apprehensam intulit eam apud se in arcam. 9
Expectavit quoque septem diebus aliis, & reversus emisit columbam ex arca, 10

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

23 ומחא ית כל יקומא די על אפי
ארעא מאנשא עד בעירא עד
רחשא ועד עופא דשמיא
ואתמחיאו מן ארעא ואשתאר
ברם נח ודי עמיה בתיבותא:
24 ותקיפו מיא על ארעא מאה
וחמשין יומין:

ח

1 ודכיר יי ית נח וית כל חיתא
וית כל בעירא די עמיה
בתיבותא ואעבר יי רוחא על
ארעא ונחו מיא: 2 ואסתכרו
מבועי תהומא וכוי דשמיא
ואתכלי מטרא מן שמיא: 3 ותבו
מיא מעל ארעא אזלין ותיבין
וחסרו מיא מסוף מאה וחמשין
יומין: 4 ונחת תיבותא בירחא
שביעאה בשבעת עשרא יומא
לירחא על טורי קרדו: 5 ומיא הוו
אזלין וחסרין עד ירחא עשיראה
בעשיראה בחד לירחא אתחזיאו
רישי טוריא: 6 והוה מסוף ארבעין
יומין ופתח נח ית כות תיבותא
די עבד: 7 ושלח ית עורבא ונפק
מפק ותאב עד דיבשו מיא מעל
ארעא: 8 ושלח ית יונה מלותיה
למחזי אם קלו מיא מעל אפי
ארעא: 9 ולא אשכחת יונה מנח
לפרסת רגלה ותבת לותיה
לתיבותא ארי מיא על אפי כל
ארעא ואושיט ידיה ונסבה ואעל
יתה לותיה לתיבותא: 10 ואוריך
עוד שבעא יומין אחרנין ואוסיף
שלחא ית יונה מן תיבותא:

TARGUM ONKELOS.

23 Et delevit omnē substan-
tiam, quæ erat super faciē
terræ; ab homine usque
ad jumentum, usque ad
reptile, & usque ad volu-
cres cœli; & deleta sunt
de terrâ: et relictus est so-
lummodò Noë, et qui cum
24 eo erant, in arcâ. Et præ-
valuerunt aquæ super ter-
ram: centum et quinqua-
ginta diebus.

CAP. VIII.

1 ET recordatus est Deus
Noë, et omnium ani-
malium, et omnium jumen-
torum, quæ erant cum eo
in arcâ: et transire fecit
Deus ventum super terrâ;
2 et cessarunt aquæ. Et
clausi sunt fontes abyssi, et
fenestræ cœli: Et prohi-
3 bita est pluvia de cœlo. Et
reversæ sunt aquæ désuper
terram, euntes et rever-
tentes: et diminutæ sunt
aquæ, post centum et quin-
4 quaginta dies. Et quie-
vit arca in mense septi-
mo, in decimaseptimâ die
mensis, super montes Car-
5 du. Et aquæ ibant et di-
minuebantur, usque ad de-
cimum mensem: in primâ
die mensis decimi, appa-
6 ruerunt capita montium. Et
factum est in fine quadra-
ginta dierum; et aperuit
Noe fenestram arcæ, quam
7 fecerat. Et emisit cor-
vum: et egrediebatur et
revertebatur; donec sic-
carentur aquæ désuper ter-
8 rā. Et emisit columbam à
se, ut videret si alleviatæ es-
sent aquæ désuper faciem
9 terræ. Et non invenit co-
lumba requiem plantæ pe-
dis sui; et reversa est ad e-
um in arcam; quoniam a-
quæ erant super faciem
universæ terræ: et extendit
manum suam, et tulit eam;
et induxit eam secum in ar-
10 cam. Et expectavit adhuc
septem diebus aliis: et rur-
sus emisit columbā ex arcâ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

23 [illegible]
24 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

23 [illegible]
24 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

23 *Delevitque omnem sub-
stantiam quæ erat super fa-
ciem terræ, ab homine us-
que ad jumenta, usque ad
reptilia, usque ad volatilia
cœlorum: & deleta sunt
de terra, relictusque est
tantùm Noë, & quod erat
24 cum eo in arca. Invalue-
runt autem aquæ super ter-
ram, centum quinquaginta
diebus.*

CAP. VIII.

1 *ET recordatus est Deus
Noë, & omnium bestia-
rum, & omnium jumento-
rum quæ erant cum eo in
arca; transireque fecit Deus
spiritum super terram; et
2 subsiderunt aquæ. Clausique
sunt fontes abyssi, & cata-
ractæ cœlorum; cohibitaque
3 est pluvia de cœlo. Et re-
trocesserunt aquæ à terra:
Iverunt, & redierunt, &
defecerunt aquæ post finem
centum & quinquaginta
4 dierum. Requievit autem
arca mense septimo, deci-
mo septimo die mensis,
super montes (a) Ararat.
5 Et aquæ fuerunt, iverunt,
& defecerunt usque ad men-
sem decimum: in decimo,
in prima mensis apparue-
6 runt capita montium. Et
factum est in fine quadra-
ginta dierum, ut aperiret
Noë fenestram arcæ quam
7 fecerat, Et emitteret coruũ:
egrediendo autem egressus
est, & reversus, donec are-
8 fierent aquæ super terram.
Emisit quoque columbã à se,
ad videndũ an levatæ es-
9 sent aquæ à facie terræ. Et
non invenit columba requiẽ
plantæ pedis sui, rediitque ad
eum in arcam; quia aquæ
erant super faciem omnis
terræ: misit autem ma-
num suam, et accepit eam, et
induxit eam ad se in ar-
10 cam. Et (b) expectavit
adhuc septem dies alios:
iterúmque emisit colum-
bam ex arca.*

VER. SAM. (a) Sarnedib. (b) cunctatus est.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * ومحا الماء كل الناس الذين على وجه الارض من انسان الى بهيمة الى دبيب الى طير
24 السماء * وانمحوا من الارض * وبقي نوح ومن معه فقط في التابوت * وطما الماء على
الارض مائة وخمسين يوما *

* الفصل الثامن *

1 * وذكر الله نوحا وجميع الوحش والبهائم التي معه في التابوت * واجاز الله ريحا على الارض
2 سكن بها الماء * وانسدت عيون الغمر وروازن السماء * واحتبس المطر من السماء
3 * وتراجع الماء عن الارض كلما مر رجع * ونقص الماء بعد مائة وخمسين يوما * واستقر
4 التابوت في الشهر السابع في اليوم السابع عشر منه على جبال قردا * وكان الماء كلما مر نقص
5 الى الشهر العاشر * وفي يوم خلا منه ظهرت روس الجبال * ولما كان بعد اربعين يوما فتح
6 نوح كوة التابوت الذي صنعه * فاطلق الغراب فجعل يخرج ويرجع الى ان يبس الماء
8 عن الارض * ثم اطلق الحمامة من عنده لينظر هل خف الماء عن وجه الارض * فلم
9 تجد مستقرا لرجلها * فرجعت اليه الى التابوت اذ كان الماء على جميع وجه الارض * فمد
يده فاخذها وادخلها اليه الى التابوت * وصبر ايضا سبعة ايام وعاود اطلاقها من
التابوت *

23 *Et delevit aqua omnes homines qui e-
rant super faciem terræ, ab homine us-
que ad jumentum, ad reptile, ad volati-
le cœli: & deleta sunt de terra. Et re-
mansit Nuha, & quæ cum eo tantùm in
24 arca. Cúmque elata fuisset aqua, co-
operuit terram centum & quinquaginta
diebus.*

CAP. VIII.

1 *ET respexit Deus ad Nuha, & ad
omnia animantia & jumenta, quæ cum
eo erant in arca: Induxitque Deus ven-
tum super terram, quo sedavit aquam.
2 Et obturati sunt fontes abyssi, & cata-
ractæ cœli: & retenta est pluvia de cœ-
3 lo. Reversaque est aqua de terra: quò
magis ibat, recedebat & imminuta est
aqua post centum & quinquaginta dies.
4 Et quievit arca in mense septimo, in die
septimadecima ex ipso, super montes
5 Carda. Et aqua quò plus ibat, immi-
nuebatur, usque ad mensem decimum:
& die ex eo elapsa, apparuerunt capita
6 montium. Cúmque transiissent quadra-
ginta dies, aperuit Nuha fenestram arcæ
7 quam fecerat: Dimisitque corvum, &
exibat atque revertebatur, donec exsiccata
8 est aqua de terra. Deinde dimisit colum-
bam à se, ut videret an exsiccata esset
9 aqua ex superficie terræ: Et non inve-
nit quiescendi locum pedi suo, reversa-
que est ad eum in arcam, cùm adhuc a-
qua esset super universam faciem terræ.
Extenditque manum suam, & accepit
eam, & introduxit eam ad se in arcam.
10 Expectavitque etiam septem dies, &
rursus emisit eam ex arca.*

ספר בראשית : ח

oliv æ folium ecce & ,vesperæ tempus ad columba eum ad venit Et
11 ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה־זית
desuper,aquæ essēt alleviatæ quòd Noach cognovit Et.ej[9] ore in raptum
טרף בפיה וידע נח כי־קלו המים מעל
emisit & ,alios dies septem adhuc expectavit Et .terram
12 הארץ: וייחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח
fuit Et. .adhuc eum ad reverti addidit non & ,columbam
13 את־היונה ולא־יספה שוב־אליו עוד: ויהי
,mensis unâ in ,primo in ,anno centesimo sex & uno in
באחת ושש־מאות שנה בראשון באחד לחדש
operimentum Noach removit & :terram desuper aquæ aruerunt
חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את־מכסה
mense in Et .terræ facies aruerant ecce & vidit Et .arcæ
14 התבה וירא והנה חרבו פני האדמה: ובחדש
.terra aruit ,mensis die vigesimâ & septimâ in ,secundo
השני בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ:
,arcâ de Exi :dicendo Noach ad Deus est locutus Et
15 וידבר אלהים אל־נח לאמר: צא מן־התבה
16 Omnem .tecum tuorū filiorū uxores & ,tui filii & ,tua uxor & ,tu
17 אתה ואשתך ובניך ונשי־בניך אתך: כל־
,jumento in & ,volatili in ,carne omni ex ,tecum quæ ,bestiam
החיה אשר־אתך מכל־בשר בעוף ובבהמה
,tecum educ ,terram super reptante reptili omni in &
ובכל־הרמש הרמש על־הארץ הוצא אתך
.terram super multiplicentur & crescant & ,terram in repant &
ושרצו בארץ ופרו ורבו על־הארץ:
ejus filiorū uxores & ,ejus uxor & ,ejus filii & ,Noach exiit Et
18 ויצא נח ובניו ואשתו ונשי־בניו
omne ,volatile omne & ,reptile omne ,bestia Omnis .eo cum
19 אתו: כל־החיה כל־הרמש וכל־העוף כל
.arcâ de exierunt suas familias ad terram super repans
רומש על־הארץ למשפחתיהם יצאו מן־התבה:
jumento omni ex tulit & ,Domino altare Noach ædificavit Et
20 ויבן נח מזבח ליהוה ויקח מכל הבהמה
holocausta ascendere fecit & ,mundo volatili omni ex & ,mundo
הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת
dixit Et .quietis odorem Dominus est odoratus Et .altari in
21 במזבח: וירח יהוה את־ריח הניחח ויאמר
adhuc maledicendum ad addam Non :suum cor ad Dominus
יהוה אל־לבו לא אסף לקלל עוד את־
hominis cordis cogitatio quia ,hominem propter terræ
האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם
vivens omne percutiendum ad adhuc addam non &:suâ pueritiâ à mala
רע מנעריו ולא־אסף עוד להכות את־כל־חי
messis &,sementis ,terræ dies omnes Adhuc .feci quemadmodum
22 כאשר עשיתי: עד כל־ימי הארץ זרע וקציר
.cessabunt non nox & ,dies & ,hyems & ,æstas & ,æstus & ,frigus &
וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו:

Versio VULG. LAT.

11 At illa venit ad eum ad vespe-
ram, portans ramum oli-
væ virentibus foliis in ore
suo. Intellexit ergò Noë quòd
cessâssent aquæ super terram.
12 Expectavitque nihilominùs
septem alios dies: & emisit
columbam, quæ non est re-
versa ultrà ad eum. Igitur
13 sexcentesimo primo anno,
primo mense, primâ die
mensis, imminutæ sunt aquæ
super terram: & aperiens
Noë tectum arcæ, aspexit, vi-
ditque quòd exiccata esset
14 superficies terræ. Mense se-
cundo, septimo & vigesimo
die mensis, arefacta est terra.
15 Locutus est autem Deus ad
16 Noë, dicens; Egredere de ar-
ca, tu & uxor tua, filii tui &
uxores filiorum tuorū tecum.
17 Cuncta animantia quæ sunt
apud te, ex omni carne, tam
in volatilibus quàm in bestiis
& universis reptilibus, quæ
reptant super terram, educ
tecum, & ingredimini super
terram, crescite & mul-
tiplicamini super eam.
18 Egressus est ergò Noë, &
filii ejus, uxor illius, & uxo-
19 res filiorum eius, cum eo. Sed
& omnia animantia, iumenta,
& reptilia quæ reptant super
terram, secundùm genus su-
20 um, egressa sunt de arca. Æ-
dificavit autem Noë altare
Domino: & tollens de cun-
ctis pecoribus & volucribus
mundis, obtulit holocausta
21 super altare. Odoratusque
est Dominus odorem suavita-
tis, & ait; Nequaquam ul-
trà maledicam terræ propter
homines: sensus enim & co-
gitatio humani cordis in ma-
lum prona sunt ab adolescen-
tia sua: non igitur ultrà per-
22 cutiam omnem animam vi-
ventem, sicut feci. Cunctis
diebus terræ, sementis &
messis, frigus & æstus, æstas
& hyems, nox & dies, non
requiescent.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

11 Καὶ ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἡ περιστερὰ
τὸ πρὸς ἑσπέραν. καὶ εἶχε φύλλον ἐλαί-
ας, κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς. καὶ ἔ-
γνω Νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ
12 τῆς γῆς. Καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἡμέρας ἑ-
πτὰ ἑτέρας, πάλιν ἐξαπέστειλε τὴν περι-
στερὰν, καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι
πρὸς αὐτὸν ἔτι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
13 ἑνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ
Νῶε, (λ) τοῦ πρώτου μηνὸς μιᾷ τοῦ μη-
νὸς ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ
ἀπεκάλυψε Νῶε τὴν στέγην τῆς (μ) κι-
βωτοῦ, ἣν ἐποίησε· καὶ εἶδεν, ὅτι ἐξ-
έλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
14 (ν) Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἐξηράν-
θη ἡ γῆ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός.
15 Καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς (ξ) πρὸς Νῶε,
16 λέγων, Ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ σὺ,
καὶ ἡ γυνή σου, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ αἱ
17 γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ, Καὶ πάν-
τα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ, καὶ πᾶ-
σα σὰρξ ἀπὸ πετεινῶν ἕως κτηνῶν· καὶ
πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς
ἐξάγαγε (ο) μετὰ σεαυτοῦ· καὶ αὐξάνεσθε
18 καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐξ-
ῆλθε Νῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ
αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ
19 μετ' αὐτοῦ. Καὶ πάντα τὰ θηρία, καὶ
πάντα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ
πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ
γένος αὐτῶν, ἐξήλθοσαν ἐκ τῆς κι-
20 βωτοῦ. Καὶ ᾠκοδόμησε Νῶε θυσιαστή-
ριον (π) τῷ κυρίῳ· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ
πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ
πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ
(ρ) ἀνήνεγκεν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐπὶ τὸ
21 θυσιαστήριον. Καὶ ὠσφράνθη κύριος ὁ
θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ εἶπε κύριος
ὁ θεὸς διανοηθεὶς, Οὐ προσθήσω (σ) ἔτι
καταράσασθαι τὴν γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν
ἀνθρώπων· ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ
ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ
(τ) νεότητος αὐτοῦ· οὐ προσθήσω οὖν ἔτι
πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐ-
22 ποίησα. Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς, σπέρ-
μα καὶ θερισμὸς, ψῦχος καὶ καῦμα, θέ-
ρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα οὐ κατα-
παύσουσι.

Et revertit ad eum columba ad 11
vesperam: & habebat folium
oleæ, (c) festucam in ore suo.
Et cognovit Noë, quia cessa-
vit aqua à terrâ. Et cum 12
sustinuisset adhuc septem dies
alios; rursus emisit colum-
bam: & non apposuit reverti
ad eum amplius. Et factum 13
est in uno & sexcentesimo an-
no, in vita Noë, primi mensis
unâ mensis defecit aqua à ter-
râ. Et denudavit Noë (f) te-
ctum arcæ quod fecerat: &
vidit quia defecerat aqua à
facie terræ. In secundo au- 14
tem mense siccata est terra, se-
ptimâ & vigesimâ mensis. Et 15
ait Dominus Deus ad Noë, di-
cens; Exi de arca tu, & uxor 16
tua, & filii tui, & uxores fili-
orum tuorum tecum; Et omnes 17
bestiæ, quæ sunt tecum, & om-
nis caro à volatilibus usque ad
jumenta: & omne reptile quod
movetur super terram, educ te-
cum: & crescite & multiplica-
mini super terram. Et egressus 18
est Noë, & uxor ejus, & filii e-
jus, & uxores filiorum ejus cum
eo. Et omnes bestiæ, & om- 19
nia jumenta, & omne volatile,
& omne reptile quod movetur
super terram, secundùm genus
suum exiverunt ex arca. Et 20
ædificavit Noë altare (g) Do-
mino: & sumpsit ab omnibus
pecoribus mundis, & ab omni-
bus volatilibus mundis: & ob-
tulit in (h) holocarposin super
altare. Et odoratus est Domi- 21
nus Deus odorem suavitatis.
Et dixit Dominus Deus, (i) re-
cogitans: Non adjiciam ad-
huc maledicere terram propter
opera hominum: quia perma-
net mens hominis diligenter
super mala à juventute sua.
Non adjiciam ergò adhuc per-
cutere omnem carnem viven-
tem, sicut feci. (k) Omnibus 22
diebus terræ, semen & messis,
frigus & æstus, (l) æstas &
ver, die ac nocte non requie-
scent.

MS.A. (λ) τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου μιᾷ (μ) κιβωτοῦ· καὶ ἴδεν, (ν) Ἐν
τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐξηράνθη ἡ γῆ. Καὶ
(ξ) τῷ Νῶε, (ο) μετὰ σοῦ· (π) τῷ θεῷ καὶ, (ρ) ἀνήνεγκεν ὁλοκάρπωσιν
(σ) ἔτι τοῦ καταράσασθαι (τ) νεότητος· οὐ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܘܐܬܬ ܠܘܬܗ ܝܘܢܐ ܒܥܕܢ ܪܡܫܐ. ܘܛܪܦܐ ܕܙܝܬܐ ܐܚܝܕ ܗܘܐ ܒܦܘܡܗ. ܘܝܕܥ ܢܘܚ ܕܩܠܘ
12 ܡܝܐ ܡܢ ܐܦܝ ܐܪܥܐ. * ܘܐܣܬܟܝ ܬܘܒ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ܐܚܪܢܝܢ. ܘܫܕܪܗ ܠܝܘܢܐ. ܘܠܐ
13 ܐܘܣܦܬ ܬܘܒ ܝܘܢܐ ܠܡܗܦܟ ܠܘܬܗ. * ܘܗܘܐ ܒܫܢܬ ܫܬ ܡܐܐ ܘܚܕܐ. ܒܚܕ ܒܝܪܚܐ
ܩܕܡܝܐ. ܢܫܦܘ ܡܝܐ ܡܢ ܐܪܥܐ. ܘܥܒܪ ܢܘܚ ܚܦܝܐ ܕܩܒܘܬܐ. ܘܚܙܐ ܘܗܐ ܢܫܦܘ ܐܦܝ
14 15 ܐܪܥܐ. * ܘܒܝܪܚܐ ܕܬܪܝܢ. ܒܥܣܪܝܢ ܘܫܒܥܐ ܒܗ ܒܝܪܚܐ. ܝܒܫܬ ܐܪܥܐ * ܘܡܠܠ ܐܠܗܐ
16 ܥܡ ܢܘܚ ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܦܘܩ ܡܢ ܩܒܘܬܐ. ܐܢܬ ܘܒܢܝܟ ܘܐܢܬܬܟ. ܘܢܫܐ ܕܒܢܝܟ
17 ܥܡܟ. * ܘܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܕܥܡܟ ܡܢ ܟܠ ܒܣܪ. ܘܦܪܚܬܐ ܘܒܥܝܪܐ. ܘܟܠܗ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ
18 ܥܠ ܐܪܥܐ. ܐܦܩ ܥܡܟ. ܘܢܬܝܠܕܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܘܢܦܪܘܢ. ܘܢܣܓܘܢ ܒܐܪܥܐ. * ܘܢܦܩ ܢܘܚ
19 ܘܒܢܘܗܝ. ܘܐܢܬܬܗ ܘܢܫܐ ܕܒܢܘܗܝ ܥܡܗ. * ܘܟܠܗ ܚܝܘܬܐ. ܘܟܠܗ ܒܥܝܪܐ. ܘܟܠܗ
20 ܦܪܚܬܐ. ܟܠ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ ܠܓܢܣܝܗܘܢ. ܢܦܩܘ ܡܢ ܩܒܘܬܐ. * ܘܒܢܐ ܢܘܚ ܡܕܒܚܐ
ܠܡܪܝܐ. ܘܢܣܒ ܡܢ ܟܠܗ ܒܥܝܪܐ ܕܟܝܐ. ܘܡܢ ܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܕܟܝܬܐ. ܘܐܣܩ ܥܠܘܬܐ
21 ܥܠ ܡܕܒܚܐ. * ܘܐܪܝܚ ܡܪܝܐ ܪܝܚܐ ܕܢܝܚܘܬܐ. ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܒܠܒܗ. ܠܐ
ܐܘܣܦ ܬܘܒ ܠܡܠܛܗ ܠܐܪܥܐ ܡܛܠ ܒܪܢܫܐ. ܡܛܠ ܕܝܨܪܐ ܕܠܒܗ ܕܒܪܢܫܐ ܒܝܫ ܡܢ
22 ܛܠܝܘܬܗ. ܘܠܐ ܐܘܣܦ ܬܘܒ ܠܡܡܚܐ ܠܟܠ ܚܝ ܐܝܟ ܕܥܒܕܬ. * ܘܡܟܝܠ ܒܟܠܗܘܢ
ܝܘܡܬܐ ܕܐܪܥܐ. ܙܪܥܐ ܘܚܨܕܐ. ܩܪܝܪܘܬܐ ܘܚܘܡܐ. ܩܝܛܐ ܘܣܬܘܐ. ܐܝܡܡܐ ܘܠܠܝܐ ܠܐ ܢܬܒܛܠܘܢ.

Venítque ad eum columba tempore ve-
pertino, frondem olivæ ore suo tenens:
cognovit ergò Noë quòd imminutæ es-
sēt aquæ de superficie terræ. At expecta-
vit etiā septē dies alios, emisítq; colum-
bā; nec adjecit ampliùs columba rever-
ti ad eū. Factumq; est anno sexcentesimo
primo, primâ mensis primi, ut arescerent
aquæ de terra: & removens Noë tectū
arcæ vidit, & ecce exsiccata fuerat su-
perficies terræ. Et mense secundo, vige-
simâ septimâ ejusdē mensis, arefacta est
terra. Locutus est autē De[9] cum Noë, &
dixit ei; Egredere ex arca tu & filii tui
& uxor tua, & uxores filiorū tuorū te-
cū: Et cuncta animantia quæ tecū sunt
ex omni carne; & volatile, atq; jumenta,
omnéq; reptile quod reptat super terrā
educ tecū; gignántq; sup terrā, & fœtus
producant, atq; augescant in terra. Itaq;
egressus est Noë, & filii ej[9], & uxor illi[9],
& uxores filiorū ej[9] cum eo: Et omne a-
nimal, omnéq; jumentū, & cuncta vola-
lia, quicquid serpit super terrā in species
suas, egressa sunt ex arca. Ædificavitq;
Noë altare Dño, & assumēs ex omni a-
mali mundo, & ex omni volucri munda,
extulit holocaustū super altare. Odora-
túsq; est Dñs odorē suffit[9], odorē placa-
bilitatis. Et ait Dñs in corde suo, Nō ad-
dā ulteriùs maledicere terræ propter
hominē, quoniā appetit[9] cordis humani
prav[9] est ab ej[9] pueritia: & non adjiciā
ampliùs percutere omne vivū sicut feci.
Et impostерū cunctis dieb[9] terræ, semen-
tis & messis, frigus & æstus, æstas &
hyems, dies & nox non cessabunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

11 ואתת לותיה יונה לעדן רמשא והא טרף זיתא תביר נחית בפומה וידע נח ארי קלו מיא מעל ארעא׃
12 ואוריך עוד שבעא יומין אחרנין ושלח ית יונה ולא אוסיפת למתב לותיה עוד׃
13 והוה בשית מאה וחדא שנין בקדמאה בחד לירחא נגובו מיא מעל ארעא ואעדי נח ית חופאה דתיבותא וחזא והא נגובו אפי ארעא׃
14 ובירחא תנינא בעסרין ושבעא יומא לירחא יבישת ארעא׃
15 ומליל יי עם נח למימר׃
16 פוק מן תיבותא את ואתתך ובנך ונשי בנך עמך׃
17 כל חיתא דעמך מכל בסרא בעופא ובבעירא ובכל ריחשא דרחיש על ארעא אפיק עמך ויתילדון בארעא ויפשון ויסגון על ארעא׃
18 ונפק נח ובנוהי ואתתיה ונשי בנוהי עמיה׃
19 כל חיתא כל ריחשא וכל עופא כל דרחיש על ארעא לזרעיתהון נפקו מן תיבותא׃
20 ובנא נח מדבחא קדם יי ונסיב מכל בעירא דכיא ומכל עופא דכי ואסיק עלון על מדבחא׃
21 וקביל יי ברעוא ית קורבניה ואמר יי במימריה לא אוסיף למילט עוד ית ארעא בדיל חובי אנשא ארי יצרא דלבא דאנשא ביש מזעוריה ולא אוסיף עוד למקטל ית כל דחי כמא דעבדית׃
22 עוד כל יומי ארעא זרועא וחצדא וקורא וחומא וקיטא וסתוא ויממא ולילא לא יבטלון׃

11 Et venit ad eum columba in tempore vespertino; & ecce foliũ olivæ quod decerpserat ore suo: & cognovit Noe, quòd aquæ imminutæ erãt desuper terrã.
12 Et expectavit ultra septẽ dieb⁹ aliis: & emisit columbã; & nũquã est reversa ad eũ amplius.
13 Et factũ est in sexcentesimo & uno ãno, primã die mensis *primi*, siccatæ sunt aquæ desuper terrã: & abstulit Noe tectũ arcæ; & vidit; & ecce siccata erat facies terræ.
14 Et in mẽse secũdo, vigesima septimã die mensis; arefacta est terra.
15 Et locut⁹ est De⁹ cum Noe dicẽs.
16 Egredere de arcã, tu, & uxor tua, & filii tui & uxores filiorũ tuorũ, tecũ.
17 Cũcta animãtia quæ tecũ sunt ex omni carne, tam de volucribus, quàm de jumẽtis, & de reptilib⁹, quæ reptãt super terrã, educ tecũ: & generent in terrã, & multiplicẽtur & crescãt super terram.
18 Et egressus est Noe, & filii sui, et uxor ej⁹ et uxores filiorũ suorũ, cũ eo.
19 Omnia animalia, omnia reptilia, et omnes volucres; omne quod movetur super terram: secundum generationes eorum, egressa sunt de arcã.
20 Et ædificavit Noe altare coram Domino: Et tulit ex omnibus animalibus mundis, et ex omnibus volucribus mundis; et obtulit holocausta super altare.
21 Et suscepit Dominus cum beneplacito oblationem ejus: et dixit Dominus in verbo suo; Non addam maledicere rursus terram, propter peccata hominum; quoniam sensus cordis humani malus est, ab infantiã suã: et non addam ultrà percutere omne vivẽs, sicut feci.
22 Adhuc omnibus dieb⁹ terræ: seminatio et messis, et frigus et calor, et æstus et hyems, et dies et nox, non cessabunt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

11 *Et venit ad eum columba tempore vespertino: Et ecce folium olivæ decerptum in ore ejus: tũ cognovit Noe, quòd imminutæ essent aquæ de super terram:*
12 *Expectavitque adhuc septem dies alios, & emisit columbam, quæ non addidit redire ad eum amplius.*
13 *Factum est autem uno & sexcentesimo anno, in primo, in una mensis, ut exsiccatæ essent aquæ super terram, & removeret Noë tectum arcæ: Conspexitque, & ecce exsiccatæ erant facies terræ.*
14 *Mense autẽ secundo, vicesimo septimo die mensis, siccata erat terra.*
15 *Et dixit Dominus ad Noë, dicens;*
16 *Egredere de arca, tu, & uxor tua, & filii tui, & uxores filiorum tuorum tecum.*
17 *Omnes autem bestias quæ sunt tecum, ex omni carne volatilium, & jumentorum, & omnis reptilium repentium super terram, educ tecum, ut fætificent in terra, & fructificent, & multiplicentur super terram.*
18 *Et egressus est Noë, & filii ejus, & uxor ejus, & uxores filiorum ejus cum ipso.*
19 *Omnes quoque bestiæ, & omnia volatilia, & omnia reptilia repentia super terram secundùm familias suas egressa sunt ex arca.*
20 *Et ædificavit Noë altare Domino, accepitque ex omni animali mundo, & ex omni volatili mundo, & obtulit holocaustum super altare.*
21 *Et odoratus est Dominus odorem suavitatis. Dixitque Dominus (c) in corde suo, Non addam ultrà maledicere terræ propter hominem, quoniam (d) cogitatio cordis hominis mala est ab adolescentia sua: neque addam ultrà percutere omne vivens, sicut feci.*
22 *Usque ad omnes dies terræ, sementis & messis, frigus & calor, æstas et hyems, dies illorum et nox non deficient.*

VER. SAM. (c) Ad secretum suum, (d) occultum cordis hominis malum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 فجاءت اليه الحمامة وقت عشاء * واذا ورقة زيتون مقطوعة في فمها * فعلم نوح ان الماء
12 قد جف عن الارض * وصبر ايضا سبعة ايام اخر ثم اطلقها ولم تعاود الي الرجوع اليه
13 اليه * ولما كان في سنة احدى وستماية في اليوم الاول من الشهر الاول نضب الماء عن
الارض * فرفع نوح غطاء التابوت ونظر فاذا وجه الارض قد جف * وفي الشهر الثاني في
14 اليوم السابع والعشرين منه جفت الارض * وخاطب الله نوحا قائلا * اخرج من التابوت
16 انت وزوجتك وبنوك ونسوة بنيك معك * وجميع الوحوش التي معك من كل بشري
17 ومن الطير والبهائم وسائر الدبيب الساعي على الارض اخرج معك ليتوالدوا في الارض
18 وينموا ويكثروا عليها * فخرج نوح وبنوه وزوجته ونسوة بنيه معه * وخرج من التابوت
19 جميع الوحوش والطير وسائر الدبيب الدابّ على الارض ليكون منها اجناس في الارض
20 * وبنى نوح مذبحا لله واخذ من بعض البهائم الطاهرة وبعض الطير الطاهر فاصعد
21 الجميع صعائد على المذبح * فقبل الله القربان المرضي * وقال الله لنبيه لا اعيد لعن الارض
ايضا بسبب الانسان * على ان خاطر قلب الانسان ردي من صغره ولا اعيد قتل كل حي
22 صنعت * وابدا طول عمر الارض يكون الزرع والحصاد والقر والحمي والقيظ والخريف
والنهار والليل لا يتعطل *

11 *Venit autem ad eum columba tempore vespertino, & ecce habebat folium olivæ excerptum in ore suo: & cognovit Nuha aquam jam exsiccatam esse de terra.*
12 *Expectavitque etiam alios septem dies: tum emisit eam, & non est amplius reversa ad eum unquam.*
13 *Et cùm esset annus sexcentesimus primus, in prima die ex primo mense, evanuit aqua ex terra: abstulitque Nuha operculũ arcæ, et respexit, et ecce jam facies terræ exsiccata erat.*
14 *Et in secundo mense, in die vigesimo septimo ex eo, exsiccata est terra.*
15 *Collocutusque est Deus cum Nuha, dicens;*
16 *Egredere de arca, tu, & mulier tua, & filii tui, & mulieres filiorum tuorum tecum.*
17 *Et omnia animalia quæ tecum sunt ex omni carne, & ex volatilibus, & jumentis, & omni reptili gradiente super terram, educ tecum, ut prolificent in terra, & fructificent, & multiplicentur super eam.*
18 *Itaque egressus est Nuha, & filii ejus, & conjux ipsius, & conjuges filiorum ejus cum eo.*
19 *Et egressa sunt ex arca omnia animalia, et volatilia, et omnia reptilia reptantia super terram, ut essent ex illis species in terra.*
20 *Ædificavitque Nuha altare Deo: et accepit aliquot animalia munda, et aliquot volatilia munda, obtulitque omnia in oblationes super altare: acceptavitque Deus sacrificium placabile.*
21 *Dixitque Deus Prophetæ suo, Non iterabo maledictionem terræ ampliùs, causâ hominis: quia mens cordis hominis, pessima est ab ejus pueritia: nec ampliùs interficiam omne vivens, sicut feci.*
22 *Et semper, totâ ætate terræ, erit semen et messis, et frigus et calor, et æstas et autumnus; et dies et nox non cessabunt.*

ספר בראשית : ט

CAP. IX. ט

Crescite facies dixit & ,ejus filiis & ,Noach DEUS benedixit Et
1 ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו
,vester timor Et .terram replete & ,multiplicamini &
2 ורבו ומלאו את הארץ : ומוראכם
omne super & ,terræ bestiam omnem super erit vester pavor &
וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל
omnibus in & ,humi repet quod omni in ,cœli volatile
עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל
ipsum quod reptile Omne .sunt tradita vestræ manui,maris piscibus
3 דגי הים בידכם נתנו : כל רמש אשר הוא
vobis dedi herbæ olus sicut ,escam in erit vobis ,vivens
חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם
.comedetis non ,ipsius sanguine ,ejus animâ in carnem Tantùm .omnia
4 את כל : אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו :
manu de ;requiram vestris animabus vestrum sanguinem profectò Et
5 ואך את דמכם לנפשתיכם אדרש מיד
viri manu de ;hominis manu de & :illum requiram bestiæ omnis
כל חיה אדרשנו ומיד האדם מיד איש
,hominis sanguinē Effundens .hominis animam requiram ;ejus fratris
6 אחיו אדרש את נפש האדם : שפך דם האדם
fecit DEI imagine in quia ;effundetur ejus sanguis homine in
באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה
,terrâ in producite ,multiplicamini & crescite vos Et .hominem
7 את האדם : ואתם פרו ורבו שרצו בארץ
ejus filios ad & Noach ad DEUS dixit Et .eâ in multiplicamini &
8 ורבו בה : ויאמר אלהים אל נח ואל בניו
,vobiscum meum pactum statuens ego ecce ,ego Et :dicendo ,secum
9 אתו לאמר : ואני הנני מקים את בריתי אתכם
,vivente animâ omni cum Et .vos post vestro semine cum &
10 ואת זרעכם אחריכם : ואת כל נפש החיה
terræ bestiâ omni in & ,jumento in ,volatili in ,vobiscum quæ
אשר אתכם בעוף בבהמה ובכל חית הארץ
.terræ bestiæ omni ,arcam egredientibus omnibus ex ;vobiscum
אתכם מכל יצאי התבה לכל חית הארץ :
caro omnis excidetur non & ,vobiscum meum pactum statui Et
11 והקמתי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר
disperdendum ad ,diluvii adhuc erit non & :diluvii aquis ab adhuc
עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת
quod ,fœderis signum Hoc ,DEUS dixit Et .terram
12 הארץ : ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר
quæ viventem animam omnem inter & ,vos inter & ,me inter dedi ego
אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר
,nube in dedi meum Arcum .seculi generationes in ,vobiscum
13 אתכם לדרת עולם : את קשתי נתתי בענן
obnubilando in erit Et .terram inter & me inter fœderis signũ in erit et
14 והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ : והיה בענני
.nube in arcus apparebit et ,terram super nubem me
ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן :

Versio VULG. LAT.

CAP. IX.

1 BEnedixitque Deus Noë &
filiis ejus. Et dixit ad eos;
Crescite, & multiplicamini,
2 & replete terram. Et ter-
ror vester ac tremor sit super
cuncta animalia terræ, &
super omnes volucres cœli,
cum universis quæ moventur
super terram: omnes pisces
maris manui vestræ traditi
3 sunt. Et omne, quod move-
tur & vivit, erit vobis in ci-
bum: quasi olera virentia
4 tradidi vobis omnia; Excep-
to, quòd carnem cum san-
5 guine non comedetis. San-
guinem enim animarum ve-
strarum requiram de manu
cunctarum bestiarum: & de
manu hominis, de manu viri
& fratris ejus, requiram ani-
6 mam hominis. Quicumque
effuderit humanum sanguinē,
fundetur sanguis illius: ad
imaginē quippe Dei factus est
7 homo. Vos autem crescite &
multiplicamini, & ingredi-
mini super terram, & imple-
8 te eam. Hæc quoque dixit
Deus ad Noë, & ad filios ejus
9 cum eo; Ecce ego statuam
pactum meum vobiscum, &
cum semine vestro post vos:
10 Et ad omnem animam viven-
tem, quæ est vobiscum, tam in
volucribus quàm in jumentis,
& pecudibus terræ cunctis,
quæ egressa sunt de arca, & u-
11 niversis bestiis terræ. Statu-
am pactum meum vobiscum,
& nequaquam ultrà interfi-
cietur omnis caro aquis dilu-
vii, neque erit deinceps di-
12 luvium dissipans terram. Di-
xitque Deus; Hoc signum
fœderis quod do inter me &
vos, & ad omnem animam vi-
ventem, quæ est vobiscum in
generationes sempiternas:
13 Arcum meum ponam in nu-
bibus, & erit signum fœderis
inter me & inter terram.
14 Cumque obduxero nubibus
cælum, apparebit arcus meus
in nubibus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. θ'.

1 ΚΑὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὸν Νῶε,
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώ-
σατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐ-
2 τῆς. (α) Καὶ ὁ τρόμος, καὶ ὁ φόβος
ὑμῶν, ἔσαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς
(β) γῆς, ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐ-
ρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐ-
πὶ τῆς γῆς, (γ) καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
ἰχθύας τῆς θαλάσσης· ὑπὸ χεῖρας ὑ-
3 μῖν (δ) δέδωκα· Καὶ πᾶν ἑρπετὸν, ὅ
ἐστι ζῶν, ὑμῖν ἔσαι εἰς βρῶσιν· ὡς
λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν τὰ πάν-
4 τα. Πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ
5 φάγεσθε. Καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα
τῶν ψυχῶν (ε) ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάν-
των τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτό· καὶ ἐκ
χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ, ἐκζητήσω
6 τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἐκχέων
αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐ-
τοῦ ἐκχυθήσεται· ὅτι ἐν εἰκόνι θεοῦ
7 ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. Ὑμεῖς δὲ αὐ-
ξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν
γῆν, (ζ) καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς.
8 Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Νῶε καὶ τοῖς υἱοῖς
9 αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, (η) λέγων, Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
ἀνίστημι τὴν διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ
10 σπέρματι ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς, Καὶ πάσῃ
ψυχῇ ζώσῃ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ ὀρνέων, καὶ
ἀπὸ κτηνῶν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς
γῆς, (θ) ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν ἀπὸ πάν-
των τῶν ἐξελθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ.
11 Καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς ὑ-
μᾶς· καὶ οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔ-
τι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ κατακλυσμοῦ· καὶ
(ι) οὐκ ἔτι ἔσαι κατακλυσμὸς ὕδατος
12 (κ) καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ εἶπε
κύριος ὁ θεὸς πρὸς Νῶε, Τοῦτο τὸ ση-
μεῖον τῆς διαθήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀνὰ
μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον πά-
σης ψυχῆς ζώσης, ἥ ἐστι μεθ' ὑμῶν εἰς
13 γενεὰς αἰωνίους. Τὸ τόξον μου τί-
θημι ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἔσαι εἰς σημεῖον
διαθήκης ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς.
14 Καὶ ἔσαι ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας
ἐπὶ τὴν γῆν, ὀφθήσεται τὸ (λ) τόξον
ἐν τῇ νεφέλῃ.

CAP. IX.

*E*T benedixit Deus Noë, &
filios ejus: & dixit ei[s];
Crescite & multiplicamini, &
replete terram, & dominamini
ejus. Et (a) tremor, & timor
vestri erit in omnibus bestii[s]
terræ, super omnia volatilia cœ[li],
& super omnia quæ moven-
tur super terram, & super om-
nes pisces maris: sub manus vo-
bis dedi: Et omne reptile quod
est vivum, vobis erit ad escam,
sicut olera pabuli dedi vobis om-
nia. Verumtamen (b) carnem
in sanguine animæ non comede-
tis. Etenim vestrum sanguinem
animarum vestrarum de manu
omnium bestiarum exquiram ip-
sum: & de manu (c) homini[s]
fratris exquiram animam homi-
nis. Qui effuderit sanguinem
hominis; pro sanguine ejus e[f]-
fundetur: quia in imagine D[ei]
feci hominem. Vos autem cre-
scite & multiplicamini, & re-
plete terram, & dominamini e-
jus; Et ait Deus Noë, & filiis
eius cum eo, dicens; Et ecce
ego statuo pactum meum vobis
& semini vestro post vos, E[t]
omni animæ viventi vobiscum
ab avibus, & à pecoribus, &
omnibus bestiis terræ, quæ vo-
biscum sunt, ab omnibus quæ
egressa sunt ex arca. Et st[a]-
tuam pactum meum ad vos: &
non morietur omnis caro ultra
ab aqua diluvii: & non ultra
erit diluvium aquæ, ut corrum-
pat omnem terram. Et dixit
Dominus Deus ad Noë, Hoc
signum testamenti quod ego do
inter me & vos, & inter om-
nem animam viventem, quæ est
vobiscum in generationes æter-
nas. Arcum meum pono in
nube; & erit signum testamen-
ti inter me & terram. Et
erit; in connubilando me nu-
bes super terram, apparebit ar-
cus in nube.

MS. A. (α) Καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος, ἔσαι (β) γῆς, καὶ ἐπὶ
πάντα τὰ ὄρνεα τοῦ (γ) καὶ πάντας (δ) ἔδωκα· (ε) ὑμῶν ἐκζητήσω, ἐκ χει-
ρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω (ζ) καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς. (η) λέ-
γων, Ἐγὼ ἰδοὺ ἀνίστημι (θ) ὅσα μεθ' ὑμῶν (ι) οὐκ ἔσαι ἔτι (κ) τοῦ
καταφθεῖραι (λ) τόξον μου ἐν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* [illegible] *
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]

CAP. IX.

*E*T benedixit Deus Noë & filiis ejus,
dixitq; ad eos, Fructum ferte, & multi-
plicamini, & replete terram. Et pavor
vester ac tremor vester sit super omnē
bestiā deserti, & super omnē volucrem
cœli, & super omne quod producit terra:
etiam omnes pisces maris in manus ve-
stras traduntur. Et omne reptile vivens
vobis sit in cibū: quasi virentē herbam
dedi vobis omnia. Tantùmodò carnem,
cujus sanguis est in anima ipsius, ne come-
deritis. Et verò sanguinē vestrū, anima-
rū vestrarū vindicabo: de manu cuncto-
rū animantiū vindicabo eum: de manu
hominis, & de manu viri ac fratris ejus
vindicabo animā hominis. Quicunq; ef-
fuderit sanguinē hominis in homine, san-
guis ejus effundetur: quoniā ad imaginē
Dei factus est homo. Vos autē fructū edi-
te, & multiplicami, & procreate in terra,
& crescite in ea. Dixit quoq; Deus ad Noë
& ad filios ejus cū eo, Ego ecce statuo
pactū meū vobiscū, & cū semine vestro
post vos; Et cū omni anima vivente quæ
vobiscū est, & cū volucri, & cū jumento,
& cū omni animāti terræ quod vobiscū est,
ex omnibus quæ egressa sunt ex arca,
cumq; omni bestia terræ. Et statuā fœdus
meū vobiscū, & non absumetur omnis
caro ampliùs aquis diluvii, nec erit am-
pliùs diluviū ad destruendā terrā. Dixit
quoq; Deus ad Noë, Hoc est signū fœderis
quod ego do inter me & vos, & inter om-
nē animā vivētē quæ vobiscū est in ge-
nerationes sæculi. Arcum meum pono
in nubibus, & erit signum fœderis in-
ter me & terram. Eritq; quum abscon-
dere faciam nubes super terram, tum
conspicietur arcus in nubibus.

Cap. IX.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ט

1 וּבָרֵיךְ יְיָ יָת־נֹחַ וְיָת־בְּנוֹהִי וַאֲמַר
לְהוֹן פּוּשׁוּ וּסְגוּ וּמְלוֹ יָת־אַרְעָא:
2 וְדַחַלְתְּכוֹן וְאֵימַתְכוֹן תְּהֵי עַל
כָּל־חֵיוַת אַרְעָא וְעַל כָּל־עוֹפָא
דִשְׁמַיָּא בְּכֹל דִּי תַרְחֵישׁ אַרְעָא
וּבְכָל־נוּנֵי יַמָּא בִּידְכוֹן יְהוֹן
3 מְסִירִין: כָּל־רִיחֲשָׁא דְּהוּא חַי
לְכוֹן יְהֵי לְמֵיכַל כְּיָרוֹק עִסְבָּא
4 יְהָבִית לְכוֹן יָת־כּוֹלָא: בְּרַם־
בִּשְׂרָא בְּנַפְשֵׁיהּ דְּמֵיהּ לָא
5 תֵיכְלוּן: וּבְרַם יָת־דִּמְכוֹן
לְנַפְשָׁתֵיכוֹן אֶתְבַּע מִיַּד כָּל־חֵיוְתָא
אֶתְבְּעִנֵּיהּ וּמִיַּד־אֱנָשָׁא מִיַּד גְּבַר־
דְּיֵישׁוֹד יָת־דְּמָא דַּאֲחוּהִי אֶתְבַּע
6 יָת־נַפְשָׁא דֶּאֱנָשָׁא: דְּיֵשׁוֹד
דְּמָא דֶּאֱנָשָׁא בְּסָהֲדִין עַל־מֵימַר
דַּיָּנַיָּא דְּמֵיהּ יִתְּשַׁד אֲרֵי בְּצַלְמָא
7 דַיְיָ עֲבַד יָת־אֱנָשָׁא: וְאַתּוּן
פּוּשׁוּ וּסְגוּ אִתִּילִידוּ בְּאַרְעָא
8 וּסְגוּ־בַהּ: וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ וְלִבְנוֹהִי
9 עִמֵּיהּ לְמֵימָר: וַאֲנָא הָא אֲנָא־
מְקִים יָת־קְיָמִי עִמְּכוֹן וְעִם־
10 בְּנֵיכוֹן בַּתְרֵיכוֹן: וְעִם כָּל נַפְשָׁא
חַיְתָא דְּעִמְּכוֹן בְּעוֹפָא בִּבְעִירָא
וּבְכָל־חֵיוַת אַרְעָא עִמְּכוֹן מִכֹּל
נָפְקֵי תֵיבוּתָא לְכֹל חֵיוַת אַרְעָא:
11 וַאֲקִים יָת־קְיָמִי עִמְּכוֹן וְלָא־
יִשְׁתֵּיצֵי כָּל־בִּשְׂרָא עוֹד מִמֵּי
טוֹפָנָא וְלָא־יְהֵי עוֹד טוֹפָנָא
12 לְחַבָּלָא אַרְעָא: וַאֲמַר יְיָ דָּא אָת־
קְיָם דִּי־אֲנָא יָהֵב בֵּין מֵימְרִי
וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין כָּל־נַפְשָׁא חַיְתָא דִּי
13 עִמְּכוֹן לְדָרֵי עָלְמָא: יָת־קַשְׁתִּי
יְהָבִית בַּעֲנָנָא וּתְהֵי לְאָת קְיָם
14 בֵּין־מֵימְרִי וּבֵין אַרְעָא: וִיהֵי
בְּעַנָּנוּתִי עֲנָנָא עַל־אַרְעָא וְתִתְחֲזֵי
קַשְׁתָּא בַּעֲנָנָא:

CAP. IX.

1 ET benedixit De⁹ Noe, & filiis ej⁹: & dixit eis, Crescite & multiplicamini, & re-
2 plete terrã. Et timor vester & terror erit, super bestias terræ, & super omnes volucres cœli: in omni ꝙ reptat super terram, & in omnibus piscibus maris: qui in manu vestrâ traditi
3 sunt. Omne ꝙ movetur & vivit, vobis erit ad vescẽdum: quasi herbã virẽtem
4 dedi vobis õnia. Veruntamẽ carnẽ cũ animâ suâ sãguineq; suo non cõedetis.
5 Eteni sãguinẽ animarũ vestrarũ requirã; de manu cũctarũ bestiarũ requirã eũ: & de manu hominis; de manu viri qui effuderit sãguinẽ fratris sui, requirã ani-
6 mã hominis. Quicũq; effuderit sãguinẽ hominis, *per testes ex sententiâ* judicum sanguis ej⁹ fũdetur: quoniã ad imaginẽ Dei fecit homi-
7 nem. Vos autẽ crescite & multiplicamini: generationẽ facite in terrã, & mul-
8 tiplicamini in eâ. Et dixit De⁹ ad Noe, & ad filios ej⁹
9 cũ eo, dicẽs. Ecce ego statuã pactũ meũ vobiscũ, &
10 cũ filiis vestris post vos. Et cũ õni animâ viventi quæ est vobiscũ, tã in volucrib⁹, quàm in animalib⁹, & in omnibus bestiis terræ quæ sunt vobiscũ: ex omnib⁹ egredictib⁹ de arcâ, in uni-
11 versis animãtib⁹ terræ. Et statuã pactũ meũ vobiscũ; & non cõsũmabitur ultra õnis caro propter aquas diluvii: neq; erit ultra diluviũ, ad disperdendã terram.
12 Dixitq; De⁹; hoc est signum pacti, ꝙ ego ponã inter verbũ meũ, & inter vos, & inter omnẽ animã viventem, quæ est vobiscũ: in genera-
13 tiones seculi. Arcũ meum ponã in nube: & erit in signum fœderis, inter verbũ
14 meum & terrã. Et erit cùm adduxero nubẽ super terrã: & videbitur arcus in nube.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

TEXT. Et VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. IX.

1 *BEnedixit autem Deus Noë, & filiis ejus: dixitque eis, Fructificate, & multiplicamini, & replete*
2 *terram. Et timor vester, & pavor vester erunt super omnem bestiam terræ, & super omnia volatilia cœli; in omne quod reptat humi, & in omnes pisces maris: in manibus vestris tradidi*
3 *illa. Omne reptile quod vivit, erit vobis in cibũ: sicut olus herbeum tradidi vobis*
4 *omnia: Tantùm carnẽ cum anima ejus, quæ est sanguis*
5 *ejus, non comedetis. Sanguinem enim vestrum pro animabus vestris requiram: de manu omnis viventis requiram eum: de manu hominis, de manu viri et fratris ejus requiram, animam hominis.*
6 *Qui effuderit sanguinem hominis, pro homine, sanguis ejus effundetur: quia in imagine (a) Dei fecit hominem.*
7 *Vos igitur fructificate, & multiplicamini, & (b) producite in terra, & multipli-*
8 *camini in ea. Dixit autem Dominus Noë, & filiis ejus*
9 *cum eo, dicens, Et ego ecce statuo fœdus meũ vobiscũ, & cum simine vestro post*
10 *vos: Et cum omni anima vivente quæ est vobiscum, cum volatili, & cum jumentis, & cum omnibus bestiis terræ vobiscum: ab omnibus egredientibus ex arca*
11 *ad omnes bestias terræ. Et statuã fœdus meũ vobiscũ, ut non excidatur ultrà omnis caro ab aquis diluvii, neque sit ultrà diluvium ad*
12 *disperdendam terram. Dixit quoq; eis, Hoc est signũ fœderis quod ego dedi inter me & inter vos, & inter omnẽ animam viventem quæ est*
13 *vobiscum in generationes seculi. Arcum meum posui in nube, ut sit in signum fœ-*
14 *deris inter me & inter terram. Fiet autem cùm obnubilavero nubem super terram, ut appareat arcus in nube.*

VER. SAM. (a) Angelorum (b) conculcate

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل التاسع

1 * وبارك الله في نوح وفي بنيه * وقال لهم اكثروا واثمروا وعمّوا الارض * وخوفكم وذعركم
2 يكونان على جميع وحش الارض وجميع طير السماء * وكل ما يدب على الارض * وسمك
3 البحر في ايديكم مسلمه * وكل دبيب طاهر حي يكون لكم مأكلا * وكالبقل العشب
4 اعطيتكم الكل * واما اللحم فلا تأكله بدمه فانه نفسه * واما دماؤكم من انفسكم
5 فاطلبها بالمنع ومن كل وحش اطلبها ومن يد الانسان * اي انسان قتل اخاه طلبته نفسه
6 ان يكون سافك دم الانسان بالانسان دمه يسفك * لانه بصورة الملائكة صنعه مسلطا
7 * وانتم فاثمروا واكثروا واسعوا في الارض واكثروا فيها * ثم قال الله لنوح ولبنيه معه قولا
8 * ها انا مقيم عهدي معكم ومع نسلكم بعدكم * ومع كل نفس حية التي معكم
9 من الطير والبهائم وحيوان الارض الذي معكم * كلما خرج من التابوت من جميع حيوان
10 الارض * واثبت عهدي معكم ولا ينقطع كل بشر ايضا من ماء الطوفان * ولا
11 يكون ابدا طوفان ليهلك الارض * وقال الله هذه علامة العهد الذي انا جاعله بيني
12 وبينكم وبين كل نفس حية معكم لاجيال الدهر * وهي قوسي التي جعلتها في الغمام
13 فتصير علامة عهد بيني وبين اهل الارض * ويكون اذا غيمت غيما على الارض ظهر
14 القوس في الغمام *

CAP. IX.

1 *BEnedixitque Deus Nuha, & filiis ejus: & dixit eis; Multiplicamini, & fructificate, & implete terram.*
2 *Et timor vester, & terror vester erunt super omne animal terræ: & omne volatile cœli, & omne quod repit super terram; & pisces maris in manus vestras sunt traditi.*
3 *Et omne reptile mundum, vivum, erit vobis esca; & velut olus herbe dedi vobis omnia.*
4 *At verò carnem ne comedas cum ipsius sanguine, quoniam ipse ejus anima est.*
5 *Sanguines autem vestros ab animabus vestris requiram (per interdictum) & ab omni bestia requiram eos, & de manu hominis.*
6 *Quicunq; occiderit fratrẽ suum, ipsum requiram ab illi⁹ anima: ita ut effundens sanguinẽ humanũ in homine, sanguis ej⁹ effundatur: quoniam ad imaginem Angelorum fecit eum dominantem.*
7 *Vosque fructificate, & augescite; pro edite in terram, et multiplicamini in ea.*
8 *Item dixit Deus ad Nuha & filios ejus cum eo, sermonem;*
9 *Et ecce ego firmaturus sum pactum meum vobiscum, & cum progenie vestra post vos,*
10 *Et cum omni anima vivente quæ est vobiscum ex volatilibus, & jumentis, & animali terræ, quod est vobiscum; omni quod egressum est de arca, ex omni animali terræ.*
11 *Et firmabo pactum meum vobiscum, et non deficiet ampliùs omne carnem aquâ diluvii: & non erit unquam diluvium ut deperdat terram.*
12 *Dixitque Deus; Hoc est signum fœderis quod ego positurus sum inter me et inter vos, et inter omnem animam viventem vobiscum, in generationes sæculi:*
13 *Videlicet arcus meus quem constitui in nubibus, fietque signum pacti inter me, et inter habitatores terræ.*
14 *Fietque, quũ adduxero nubes super terram, ut appareat arcus in nubibus.*

ספר בראשית : י

omnem inter &,vos inter &,me inter quod,mei fœderis recordaborEt
15 וזכרתי את־בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל־
aqua adhuc erit non & :carne omni in viventem animam
נפש חיה בכל־בשר ולא־יהיה עוד המים
arcus erit Et .carnem omnem *disperdendum ad*,diluvium ad
16 למבול לשחת כל־בשר : והיתה הקשת
,DEUM inter *fœderis sæculi* recordandum ad ,illum videbo &,nube in
בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים
super quæ ;carne omni in viventem animam omnem inter &
ובין כל־נפש חיה בכל־בשר אשר על־
,fœderis signum Hoc :Noach ad DEUS dixit Et .terram
17 הארץ : ויאמר אלהים אל־נח זאת אות־הברית
super quæ carnem omnem inter & me inter statui quod
אשר הקמתי ביני ובין כל־בשר אשר על־
,Sem ,arcâ ex *egredientes* Noach filii fuerunt Et .terram
18 הארץ : ויהיו בני־נח היצאים מן־התבה שם
Tres .Chenahan pater *ipse* Cham Et .Jepheth & Cham &
19 וחם ויפת וחם הוא אבי כנען : שלשה
.terra omnis est dispersa istis ab Et .Noach filii isti
אלה בני־נח ומאלה נפצה כל־הארץ :
de bibit Et .vineam plantavit &,*terræ* vir Noach *cœpit* Et
20 21 ויחל נח איש האדמה ויטע כרם : וישת מן־
.sui tabernaculi medio in se discooperuit & ,est inebriatus & ,vino
היין וישכר ויתגל בתוך אהלה :
nunciavit & :sui patris turpitudinem ,Chenahan pater,Cham vidit Et
22 וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד
,vestimentum Jepheth & Sem *tulit* Et .plateâ in suis fratribus duobus
23 לשני־אחיו בחוץ : ויקח שם ויפת את־השמלה
,*retrorsum* *iverunt* & ,ipsi ambo humerum super posuerunt &
וישימו על־שכם שניהם וילכו אחרנית
turpitudinē &,*retrorsū* eorū facies Et :sui patris turpitudinē operuerūt &
ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות
cognovit &,suo vino à Noach est expergefactus Et .viderūt nō sui patris
24 אביהם לא ראו : וייקץ נח מיינו וידע
Maledictus :dixit Et .*parvus* suus filius sibi fecit quod
25 את אשר־עשה לו בנו הקטן : ויאמר ארור
Benedictus :dixit Et .suis fratribus erit servorum servus :Chenahā
26 כנען עבד עבדים יהיה לאחיו : ויאמר ברוך
DEUS Dilatet .eis servus Chenahan sit & ,Sem DEUS Dominus
27 יהוה אלהי שם ויהי כנען עבד למו : יפת אלהים
.eis servus Chenahan sit & :Sem tabernaculis in habitet &,Jepheth
ליפת וישכן באהלי־שם ויהי כנען עבד למו :
quinquaginta & annos trecentos ,diluvium post Noach vixit Et
28 ויחי־נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים
anni nongenti Noach dies omnes fuerunt Et .annos
29 שנה : ויהיו כל־ימי־נח תשע מאות שנה
.est mortuus &:anni quinquaginta &
וחמשים שנה וימת :

CAP. X.

:Jepheth & Cham ,Sem ,Noach filiorum generationes Istæ Et
1 ואלה תולדת בני־נח שם חם ויפת
.diluvium post filii eis sunt nati &
ויולדו להם בנים אחר המבול :

Versio VULG. LAT.

15 Et recordabor fœderis mei
vobiscum, & cum omni ani-
ma vivente quæ carnem ve-
getat: & nō erunt ultrà aquæ
diluvii ad delendum univer-
16 sam carnem. Eritque arcus in
nubibus, & videbo illum, &
recordabor fœderis sempi-
terni quod pactum est inter
Deum & omnem animam vi-
ventem universæ carnis quæ
17 est super terram. Dixitque
Deus ad Noë; Hoc erit signū
fœderis, quod constitui in-
ter me & omnem carnem su-
18 per terram. Erant ergo filii
Noë, qui egressi sunt de ar-
ca, Sem, Cham, & Iapheth:
porrò Cham ipse est pater
19 Chanaan. Tres isti filii sunt
Noë: & ab his dissemina-
tum est omne genus homi-
num super universam terram.
20 Cœpitque Noë vir agricola
exercere terram, & planta-
21 vit vineam. Bibénsque vi-
num inebriatus est, & nu-
datus in tabernaculo suo.
22 Quod cùm vidisset Cham
pater Chanaan, verenda sci-
licet patris sui esse nudata,
nuntiavit duobus fratribus
23 suis foràs. At verò Sem &
Japheth pallium imposue-
runt humeris suis, & ince-
dentes retrorsum, operue-
runt verenda patris sui:
faciesque eorum aversæ e-
rant, & patris virilia non
24 viderunt. Evigilans autem
Noë ex vino, cùm didicisset
quæ fecerat ei filius suus mi-
25 nor, Ait, Maledictus Cha-
naan; servus servorum erit
26 fratribus suis. Dixítque, Be-
nedictus Dominus Deus Sem;
27 sit Chanaan servus ejus. Di-
latet Deus Japheth, & habi-
tet in tabernaculis Sem, sit-
que Chanaan servus ejus.
28 Vixit autem Noë post dilu-
vium trecentis quinquaginta
29 annis. Et impleti sunt omnes
dies ejus nongentorum quin-
quaginta annorum; & mor-
tuus est. CAP. X.
1 HÆ sunt generationes fili-
orum Noë, Sem, Cham, &
Japheth: natique sunt eis fi-
lii post diluvium.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

15 Καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης μου, ἥ
ἐστιν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ ϗ ὑμῶν ϗ ἀνὰ μέ-
σον πάσης ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκί·
ϗ ἐκ ἔσαι ἔτι τὸ ὕδωρ εἰς κατακλυσ-
16 μὸν, ὥστε ἐξαλεῖψαι πᾶσαν σάρκα. Καὶ
ἔσαι τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· ϗ
ὄψομαι τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώ-
νιον ἀνὰ μέσον (μ) ἐμοῦ ϗ τῆς γῆς, ϗ
ἀνὰ μέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρ-
17 κὶ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς
τῷ Νῶε, Τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης,
ἧς διεθέμην ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, ϗ ἀνὰ
μέσον πάσης σαρκὸς, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
18 Ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ Νῶε, οἱ ἐξελθόντες ἐκ
τῆς κιβωτοῦ, Σὴμ, Χὰμ, Ἰάφεθ· (ν) Χὰμ
19 δὲ ἦν πατὴρ Χαναάν. Τρεῖς οὗτοί
(ξ) εἰσιν υἱοὶ Νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπά-
20 ρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ ἤρξατο
Νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς· ϗ ἐφύ-
21 τευσεν ἀμπελῶνα. Καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴ-
νου, ϗ ἐμεθύσθη, ϗ ἐγυμνώθη ἐν τῷ
22 οἴκῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶδε Χὰμ ὁ πατὴρ
Χαναὰν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ, ϗ ἐξελθὼν ἀνήγγειλε τοῖς
23 δυσὶν ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω. Καὶ λα-
βόντες Σὴμ ϗ Ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον,
(ο) ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν,
ϗ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς, ϗ συνε-
κάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν·
ϗ τὸ πρόσωπον αὐτῶν (π) ὀπισθοφανῶς,
ϗ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ
24 εἶδον. Ἐξένηψε δὲ Νῶε ἀπὸ τοῦ οἴ-
νου, ϗ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ
25 υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. Καὶ εἶπεν, Ἐπι-
κατάρατος Χαναὰν (ρ) παῖς. οἰκέτης
26 ἔσαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν,
Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σήμ· ϗ
27 ἔσαι Χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. Πλα-
τύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ, ϗ κατοικησάτω
ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ· ϗ γενηθήτω
28 Χαναὰν (σ) παῖς αὐτοῦ. Ἔζησε δὲ Νῶε
μετὰ τὸν κατακλυσμὸν (τ) ἔτη τριακόσια
29 πεντήκοντα. Καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ
ἡμέραι Νῶε ἐννακόσια πεντήκοντα
ἔτη· ϗ ἀπέθανεν.

Κεφ. Ι'.

1 Αὗται δὲ αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν Νῶε,
Σὴμ, Χὰμ, Ἰάφεθ· ϗ ἐγεννήθησαν
αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν.

MS.A. (μ) ἐμοῦ, ϗ ἀνὰ μέσον πάσης ψυχῆς ζώσης (ν) Χὰμ ἦν (ξ) εἰσιν οἱ υἱοὶ (ο) ἐπέθηκαν (π) ὀπισθοφανὲς, (ρ) παῖς αὐτοῦ. (σ) παῖς αὐτῶν. (τ) διακόσια πεντήκοντα ἔτη·

Et memor ero testamenti mei, quod est inter me & vos, & inter omnem animam viventem in omni carne. Et non erit ultrà aqua in diluvium, ut deleat omnem carnem. Et erit arcus meus in nube: & videbo, ad recordandum testamenti æterni inter me & terram, & inter animam viventem in omni carne, quæ est super terram. Et dixit Deus Noë; Hoc signum testamenti, quod disposui inter me & inter omnem carnem, quæ est super terram. Erant autem filii Noë, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, Japhet. Et Cham erat pater Chanaan. Tres hi sunt filii Noë. Ab his disseminati sunt super omnem terram. Et cœpit Noë homo agricola esse terræ, & plantavit vineam. Et bibit de vino; & inebriatus est, & nudavit se in domo sua. Et vidit Cham pater Chanaan (d) nuditatem patris sui: & egressus annunciavit duobus fratribus suis foris. Et sumentes Sem, & Japhet vestimentum, imposuerunt super duos humeros suos, & perrexerunt retrorsum, & cooperuerunt nuditatem patris sui: & facies eorum retrorsum: & nuditatem patris sui non viderunt. Et sobrius factus est Noë à vino: & cognovit omnia quæ fecit ei filius ejus junior. Et dixit, Maledictus Chanaan (e) puer; famulus erit fratribus suis. Et dixit, Benedictus Dominus Deus Sem: & erit Chanaan puer (f) famulus ejus. Dilatet Deus Japhet: & habitet in (g) domibus Sem: & fiat Chanaan puer ejus. Vixit autem Noë post diluvium annos trecentos quinquaginta. Et facti sunt omnes dies Noë, nongenti quinquaginta anni; & mortuus est.

CAP. X.

HÆ sunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham, Japhet; & nati sunt eis filii post diluvium.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܘܐܬܕܟܪ ܩܝܡܝ ܕܒܝܢܝ ܘܒܝܢܝܟܘܢ. ܘܒܝܢ ܟܠ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ ܕܥܡܟܘܢ. ܘܒܝܢ ܟܠ ܒܣܪ. ܘܠܐ ܢܗܘܘܢ ܬܘܒ ܡܝܐ ܠܛܘܦܢܐ. ܠܡܚܒܠܘ ܟܠ ܒܣܪ.
16 * ܘܬܗܘܐ ܩܫܬܐ ܒܥܢܢܐ. ܘܐܚܙܝܝܗ ܘܐܬܕܟܪ ܩܝܡܐ ܕܠܥܠܡ ܕܒܝܢ ܐܠܗܐ ܘܒܝܢ ܟܠ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ ܒܟܠ ܒܣܪ ܕܥܠ ܐܪܥܐ.
17 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܠܢܘܚ. ܗܢܐ ܗܘ ܐܬܐ ܕܩܝܡܐ ܕܐܩܝܡܬ ܒܝܢܝ ܘܒܝܢ ܟܠ ܒܣܪ ܕܥܠ ܐܪܥܐ.
18 * ܘܗܘܘ ܒܢܘܗܝ ܕܢܘܚ ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܩܒܘܬܐ. ܫܝܡ. ܘܚܡ. ܘܝܦܬ. ܘܚܡ ܗܘ ܐܒܘܗܝ ܕܟܢܥܢ.
19 * ܬܠܬܐ ܗܠܝܢ ܒܢܘܗܝ ܕܢܘܚ. ܘܡܢ ܗܠܝܢ ܐܬܒܕܪܘ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ.
20 21 * ܘܫܪܝ ܢܘܚ ܓܒܪܐ ܦܠܚ ܐܪܥܐ. ܘܢܨܒ ܟܪܡܐ. * ܘܐܫܬܝ ܡܢ ܚܡܪܗ ܘܪܘܝ. ܘܐܬܓܠܝ ܓܘ ܡܫܟܢܗ.
22 * ܘܚܙܐ ܚܡ ܐܒܘܗܝ ܕܟܢܥܢ ܥܪܛܠܝܘܬܗ ܕܐܒܘܗܝ. ܘܚܘܝ ܠܬܪܝܢ ܐܚܘܗܝ ܠܒܪ.
23 * ܘܢܣܒܘ ܫܝܡ ܘܝܦܬ ܬܟܣܝܬܐ. ܘܣܡܘ ܥܠ ܬܪܝܗܘܢ ܟܬܦܬܗܘܢ. ܘܐܙܠܘ ܠܒܣܬܪܗܘܢ. ܘܟܣܝܘ ܥܪܛܠܝܘܬܗ ܕܐܒܘܗܝ. ܘܐܦܝܗܘܢ ܗܦܝܟܢ ܗܘܝ ܠܒܣܬܪܗܘܢ. ܘܥܪܛܠܝܘܬܗ ܕܐܒܘܗܝ ܠܐ ܚܙܘ.
24 * ܘܐܬܥܝܪ ܢܘܚ ܡܢ ܚܡܪܗ. ܘܝܕܥ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܠܗ ܒܪܗ ܙܥܘܪܐ.
25 * ܘܐܡܪ ܠܝܛ ܗܘ ܟܢܥܢ. ܥܒܕܐ ܕܥܒܕܐ ܢܗܘܐ ܠܐܚܘܗܝ.
26 * ܘܐܡܪ ܒܪܝܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗ ܕܫܝܡ. ܘܢܗܘܐ ܟܢܥܢ ܥܒܕܐ ܠܗܘܢ.
27 * ܢܦܬܐ ܐܠܗܐ ܠܝܦܬ. ܘܢܫܪܐ ܒܡܫܟܢܘܗܝ ܕܫܝܡ. ܘܢܗܘܐ ܟܢܥܢ ܥܒܕܐ ܠܗܘܢ.
28 * ܘܚܝܐ ܢܘܚ ܒܬܪ ܛܘܦܢܐ. ܬܠܬܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܫܢܝܢ.
29 * ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܘܗܝ ܕܢܘܚ. ܬܫܥܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܫܢܝܢ. ܘܡܝܬ.
1 * ܘܗܠܝܢ ܬܘܠܕܬܗܘܢ ܕܒܢܝ ܢܘܚ. ܫܝܡ. ܘܚܡ. ܘܝܦܬ. ܘܐܬܝܠܕܘ ܠܗܘܢ ܒܢܝܐ ܒܬܪ ܛܘܦܢܐ.

Et recordabor pacti mei qđ est inter me & vos, & inter omnē animā viventē quæ vobiscū est, & inter universam carnē: & non erunt ampliùs aquæ diluvii ad corrumpendā omnē carnē. Eritq; arcus in nubibus, & videbo eum in memoriā fœderis perpetui inter Deum & inter omnē animā vivētē cujusvis carnis quæ est super terram. Dixitq; Deus ad Noë, Hoc est signū fœderis qđ statui inter me & inter omnē carnē quæ est super terrā. Erant autē filii Noë qui egressi sunt ex arca, Sem, & Ham, & Iapheth. Ham ipse est pater Chanaā. Tres isti, filii sunt Noë; & ab his disseminati sunt in universā terrā. Cœpit autē Noë culturā terræ, plantavitq; vineā. Et bibit ex vino illo, & inebriatus est, atq; detectus intra tabernaculū suū. Et vidēs Ham pater Chanaan nuditatē patris sui, indicavit duobus fratribus suis. Et acceperunt Sem & Iapheth palliū, et posuerunt super humeros amborū, et incedentes retrorsùm, operuerunt nuditatē patris sui: faciēsq; eorū erāt aversæ, et nuditatē patris sui non viderūt. Evigilans autē Noe ex vino suo, novit quicquid fecerat ei filius suus minor. Et ait, Maledictus Chanaā, servus servorū sit fratribus suis. Dixitq; Benedictus Dn̄s Deus Sem, sitq; Chanaan servus illis. Dilatet De⁹ Iapheth, et habitet in tentorio Sem: sitq; Chanaā servus illis. Vixit autem Noë post diluvium trecentis quinquaginta annis. Fuerūtq; omnes dies Noë, nongenti quinquaginta anni; et mortuus est.

CAP. X.

ET istæ sunt generationes filiorum Noë, Sem, et Ham, et Iapheth: natiq; sunt eis filii post diluvium.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ודכירנא ית קימי די בין מימרי
וביניכון ובין כל נפשא חיתא
בכל בסרא ולא יהון עוד מיא
לטופנא לחבלא כל בשרא:
ותהי קשתא בעננא ואחזינה
למדכר קים עלם בין מימרא דיי
ובין כל נפשא חיתא בכל בשרא
די על ארעא: ואמר יי לנח
דא את קים די אקימית בין
מימרי ובין כל בשרא די על
ארעא: והוו בני נח די נפקו
מן תיבותא שם וחם ויפת וחם
הוא אבוהי דכנען: תלתא אלין
בני נח ומאלין אתבדרו כל
ארעא: ושרי נח גבר פלח
בארעא ונציב כרמא: ושתי מן
חמרא ורוי ואתגלי בגו משכניה:
וחזא חם אבוהי דכנען ית
עריתא דאבוהי וחוי לתרין
אחוהי בשוקא: ונסיב שם ויפת
ית כסותא ושויאו על כתף
תרויהון ואזלו מחזרין וכסיאו
ית עריתא דאבוהון ואפיהון
מחזרין ועריתא דאבוהון לא
חזו: ואתער נח מחמריה וידע
ית די עבד ליה בריה זעירא:
ואמר ליט כנען עבד פלח יהי
לאחוהי: ואמר בריך יי אלהיה
דשם ויהי כנען עבדא להון: יפתי
יי ליפת וישרי שכינתיה
במשכני שם ויהי כנען עבדא
להון: וחיא נח בתר טופנא
תלת מאה וחמשין שנין: והוו
כל יומי נח תשע מאה וחמשין
שנין ומית:
ואלין תולדת בני נח שם חם ויפת
ואתילדו להון בנין בתר טופנא:

Targum Onkelos.

15 Et recordabor pacti mei, quod est inter verbũ meũ, & inter vos; & inter omnem animã viventẽ in universa carne: neq; erit ultra aqua diluvii, ad disperdendã om-
16 nem carnẽ. Et erit arcus in nube: & videbo eum, in memoriã fœderis sempiterni; quod est inter verbũ Dei, & inter omnẽ animã viventẽ, in universã carne quæ est su-
17 per terram. Dixitq; Deus ad Noe: Hoc est signum fœderis inter verbum meum, & universam carnem quæ
18 est super terram. Et fuerunt filii Noe, qui egressi sunt de arcâ; Sem; & Cham & Japheth: & Cham ipse est pa-
19 ter Chanaan. Tres isti sunt filii Noe: & ab his dissemi-
20 nata est universa terra. Et cœpit Noe esse vir operari* in terrã: & plãtavit vineã.
21 Et bibit ex vino, & inebriatus est: & nudatus est in me-
22 dio tabernaculi sui. Et vidit Cham pater Chanaã verẽda patris sui: & nuntiavit duo-
23 b* fratrib* suis forãs. Et tulerunt Sem & Japheth pallium, & imposuerunt super humerũ amborum; & abierunt retrorsum, & operuerunt verenda patris sui: & facies eorũ aversæ erant; & verẽda patris sui non vide-
24 derunt. Evigilans autẽ Noe ex vino, cognovit quod fe-
25 cerat ei filius suus minor. Et ait, Maledictus Chanaã: servus serviens erit fratribus
26 suis. Et ait; Benedictus Dominus De* Sem: & sit Cha-
27 naan serv* illis. Dilatet De* Japheth; & *habitare faciat gloriam suam* in tabernaculis Sem: & sit Chanaan ser-
28 vus eis. Et vixit Noe post diluvium, trecentis & quin-
29 quaginta annis. Et fuerunt omnes dies Noe, nongẽti & quinquaginta anni: & mortuus est. CAP. X.
1 ET hæ sunt generationes filiorũ Noe; Sem, Cham & Japheth: natiq; sunt eis filii post diluvium.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum recordabor fœderis mei quod est inter me & inter vos, & inter omnem animam viventem quæ est vobiscum in omni carne: & non erit ultrà aqua in diluvium ad perdendam omnem carnem. 15
Sed erit arcus in nube, & videbo illum ad recordandum fœderis perpetui inter Deum & omnem animam viventem, cum omni carne quæ est super terram: 16
Dixitque Deus ad Noë, Hoc est signum fœderis, quod statui inter me, & inter omnem carnem quæ est super terram. 17
Et egressi sunt filii Noë ex arca, Sem, Cham & Japhet: Cham autem fuit pater Chanaan. 18
Tres isti sunt filii Noë: ab istis disseminata est universa terra. 19
Et cœpit Noë esse (c) vir terræ, plantavitq; vineam. 20
Et bibit de vino, & inebriatus est, (d) & denudavit se in medio tabernaculi sui. 21
Vidit autem Cham pater Chanaan pudenda patris sui, nuntiavitque duobus fratribus suis foris. 22
Et acceperunt Sem & Japhet vestimentum, & posuerunt super humerum ambo ipsi: & incesserunt retrorsum, operueruntque pudenda patris sui: facies autem eorum erant retrorsum, ut pudenda patris sui non viderent. 23
Et expergefactus Noë à vino suo, cognovit quod fecerat illi filius ejus minor. 24
Tum dixit, Maledictus Chanaan; servus servorum erit fratribus suis. 25
Et dixit, Benedictus Domin De* Sem, sitq; Chanaan servus illis.* 26
Dilatet Deus Japhet, et habitet in tabernaculis Sem: sitq; Chanaan servus illis. 27
Vixit autem Noë post diluvium trecentis quinquaginta annis. 28
Fueruntq; omnes dies Noë, nongenti et quinquaginta anni; et mortuus est. 29

CAP. X.

HÆ sunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham et Japhet: nati sunt autem eis filii post diluvium. 1

VER. SAM. (c) Vir culturæ (d) & projecit

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * وذكرت عهدي الذي بيني وبينكم وبين كل نفس حية لكل بشري * ولا تصير الماء
16 ايضا طوفانا ليهلك كل بشر * ويكون القوس في الغمام اظهرها ذكرا لامان الدهر من الله
17 لكل نفس حية في كل بشري على الارض * ثم قال الله لنوح هذه علامة العهد التي اقمت
18 بيني وبين كل بشر على الارض * وكانوا بنو نوح الخارجون من التابوت ساما وحاما ويافث
19 وكان حام يكني ابا كنعان * هولاء الثلاثة بنو نوح ومنهم تفرق الناس في الارض * واذ ابتدا
20 نوح بفلاحة الارض غرس كرما * وشرب من الخمر وسكر وتكشف في خبائه * وراي حام ابو
23 كنعان سوءة ابيه واخبر اخويه وهما في السوق * فاخذ سام ويافث ردا وجعلاه على منكبيهما
24 ومضيا مستدبرين فغطيا سوءة ابيهما * ووجوههما مستدبرين وسوءة ابيهما لم يرياها * ولما
25 افاق نوح من سكره علم ما صنع به ابنه الصغير * وقال ملعون ابو كنعان عبدا
26 مستعبدا يكون لاخويه * ثم قال تبارك الله اله سام * ويكون ابو كنعان عبدا له * يحسن الله
28 الى يافث ويسكن اخبية سام * ويكون ابو كنعان عبدا له * ثم عاش نوح بعد الطوفان
ثلثماية سنة وخمسين سنة * فصار جميع عمره تسع ماية سنة وخمسين سنة ثم مات *

الفصل العاشر *

1 * وهولاء اولاد بني نوح سام وحام ويافث * وهم بنون ولدوا لهم بعد الطوفان *

Et recorder pacti mei, quod est inter me & inter vos, & inter omnem animam viventem cujuslibet carnei: & aqua non fiet amplius diluvium, ut perdat omnem hominem. 15
Et erit arcus in nubibus; eúmque manifestabo in memoriam, pro securitate seculi à Deo, omni animæ viventi quæ est in omni carnea super terram. 16
Tum dixit Deus ad Nuha, Hoc est signum pacti quod constitui inter me, & inter omnem carnem super terram. 17
Et fuerunt filii Nuha, qui egressi sunt ex arca, Sam, et Ham, et Jafet. Ham verò cognominabatur pater Chanaan. 18
Hi tres sunt filii Nuha, et ab ipsis divisi sunt homines in terram. 19
Cumque cœpisset Nuha culturam terræ, plantavit vineam: 20
Et bibit ex vino, et inebriat est, et nudat* est in tabernaculo suo.* 21
Et vidit Ham pater Chanaan turpitudinem patris sui, et detulit duobus fratribus suis existentibus in plateis. 22
Sumpseruntque Sam, et Iaphet vestem, imposueruntque eam humeris suis; abieruntque retrocedentes, et cooperuerunt turpitudinem patris sui, faciebus ambo um aversis: et turpitudinem patris sui non viderunt. 23
Cum autem resipuisset Nuha ex ebrietate sua, cognovit quod fecerat sibi filius suus minor. 24
Dixitque, Maledictus pater Chanaan, servus subditus erit ambobus fratribus suis. 25
Deinde dixit, Benedictus Deus, Deus Sam; et erit pater Chanaan servus ejus. 26
Benefaciet Deus Japhet, et habitabit in tabernaculis Sam, et erit pater Chanaan servus ejus. 27
Deinde vixit Nuha post diluvium, trecentos annos et quinquaginta annos: factaque est tota ætas ejus, nongenti anni, et quinquaginta anni; deinde mortuus est. 28

CAP. X.

ET hi sunt filii filiorum Nuha, Sam, et Ham, et Japheth: suntque filii qui nati sunt illis post diluvium. 1

ספר בראשית : י

Tubal & ,Javan & ,Madai & ,Maghog & Ghomer ;Jepheth Filii
2 בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל
,Riphath & Aschenaz : Ghomer filii Et .Tiras & ,Mesech &
3 ומשך ותירס : ובני גמר אשכנז וריפת
,Chitthim ,Tharsis & ,Elisah : Javan filii Et .Togharmah &
4 ותגרמה : ובני יון אלישה ותרשיש כתים
,suis terris in gentium insulæ sunt separatæ istis Ab .Dodanim &
5 ודדנים : מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם
filii Et .suis gentibus in suas familias ad ,suam linguam ad singulæ
6 איש ללשנו למשפחתם בגויהם : ובני
;Chus filii Et .Chenahan & ,Puth & ,Misraim & Chus ; Cham
7 חם כוש ומצרים ופוט וכנען : ובני כוש
filii Et .Sabthecah & ,Rahamah & ,Sabthah & ,Chavilah & ,Seba
סבא וחוילה וסבתה ורעמה וסבתכא ובני
ipse .Nimrod genuit Chus Et .Dedan & ,Seba ;Rahamah
8 רעמה שבא ודדן : וכוש ילד את־נמרד הוא
venatione potens fuit ipse .terrâ in potens esse cœpit
9 החל להיות גבר בארץ : הוא־היה גבר־ציד
venatione fortis Nimrod Sicut :dicitur Idcirco .Domini facies ad
לפני יהוה על־כן יאמר כנמרד גבור־ציד
,Erech & ,Babel eius regni principium fuit Et .Domini conspectu in
10 לפני יהוה : ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך
exiit ipsâ terrâ E .Sinhar terrâ in ,Chalneh & ,Achad &
11 ואכד וכלנה בארץ שנער : מן־הארץ ההוא יצא
& civitatem Rechoboth & ,Nineveh ædificavit & ;Assur
אשור ויבן את־נינוה ואת־רחבת עיר ואת־
civitas ipsa .Chalach inter & Nineveh inter Resen Et .Chalach
12 כלח : ואת־רסן בין נינוה ובין כלח הוא העיר
,Hanamim & ,Ludim genuit Misraim Et .magna
13 הגדלה : ומצרים ילד את־לודים ואת־ענמים
,Patrusim Et .Naphthuchim & ,Lehabim &
14 ואת־להבים ואת־נפתחים : ואת־פתרסים
& ,Pelistim inde sunt egressi quòd :Chasluchim &
ואת־כסלחים אשר יצאו משם פלשתים ואת־
& ,suū primogenitū Sidon genuit Chenahan Et .Chaphtorim
15 כפתרים : וכנען ילד את־צידן בכרו ואת־
.Ghirghasi & ,Emori & ,Jebusi Et .Cheth
16 חת : ואת־היבוסי ואת־האמרי ואת הגרגשי :
Arvadi Et .Sini & ,Harchi & ,Chivvi &
17 ואת־החוי ואת־הערקי ואת־הסיני : ואת־הארודי
18 familiæ sunt sparsæ postea Et .Chamathi & ,Semari &
ואת־הצמרי ואת־החמתי ואחר נפצו משפחות
te ingrediente Sidon à Chenahanæi terminus fuit Et .Chenahanæi
19 הכנעני : ויהי גבול הכנעני מצידן באכה
,Hamorah & Sedom te ingrediendo ,Hazzah ad usq; Gherar
גררה עד־עזה באכה סדמה ועמרה
Cham fili Isti .Lasah ad usq; Seboim & Admah &
ואדמה וצבים עד־לשע : אלה בני־חם
20 .suis gentibus in ,suis terris in ,suas linguas ad ,suas familias ad
למשפחתם ללשנתם בארצתם בגויהם :

Versio VULG. LAT.

2 Filii Japheth ; Gomer, &
Magog, & Madai, & Ja-
van, & Thubal, & Mosoch,
3 & Thiras. Porrò filii Gomer;
Ascenez, & Riphath, & Tho-
4 gorma. Filii autem Javan;
Elisa & Tharsis, Cetthim &
5 Dodanim. Ab his divisæ sunt
insulæ gentium in regioni-
bus suis, unusquisque se-
cundùm linguam suam & fa-
milias suas in nationibus su-
6 is. Filii autem Cham; Chus
& Mesraim, & Phuth,
7 & Chanaan. Filii Chus;
Saba, & Hevila, & Sabatha,
& Regma, & Sabatacha. Fi-
lii Regma ; Saba & Dadan.
8 Porrò Chus genuit Nemrod:
ipse cœpit esse potens in ter-
9 ra; Et erat robustus venator
coram Domino. Ob hoc exi-
vit proverbium ; Quasi
Nemrod robustus venator
10 coram Domino. Fuit autem
principium regni ejus Baby-
lon, & Arach, & Achad, &
Chalanne, in terra Sennaar.
11 De terra illa egressus est
Assur, & ædificavit Niniven,
& plateas civitatis, & Cha-
12 le. Resen quoque inter
Niniven & Chale : hæc
13 est civitas magna. At
verò Mesraim genuit Lu-
dim, & Anamim, & Laabim,
14 Nephthuim, Et Phetrusim, &
Chasluim : De quibus egressi
sunt Philisthiim, & Caphto-
15 rim. Chanaan autem genuit
Sidonem primogenitum su-
16 um, Hethæum, Et Jebusæ-
um, & Amorrhæum, Ger-
17 gesæum, Hevæum, & Ara-
cæum : Sinæum, & Aradi-
um, Samaræum, & Ama-
18 thæum, Et post hæc disse-
minati sunt populi Chananæ-
19 orum. Factique sunt termini
Chanaan venientibus à Si-
done Geraram usque Gazam,
donec ingrediaris Sodomam
& Gomorrham, & Ada-
mam, & Seboim, usque Le-
20 sa. Hi sunt filii Cham in cog-
nationibus, & linguis, &
generationibus, terrisque
& gentibus suis.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

2 Υἱοὶ Ἰάφεθ· Γαμὲρ, καὶ Μαγὼγ, καὶ (α)
Μαδοὶ, καὶ Ἰωυὰν, καὶ Ἐλισὰ, καὶ Θο-
3 βὲλ, καὶ Μοσὸχ, καὶ Θείρας. Καὶ υἱοὶ
Γαμὲρ· Ἀσχανὰζ, καὶ Ῥιφὰθ, καὶ (β)
4 Θοργαμά. Καὶ υἱοὶ Ἰωυὰν· Ἐλισὰ,
5 καὶ Θάρσεις, Κήτιοι, Ῥόδιοι. Ἐκ τούτων
ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ
αὐτῶν· ἕκαστος κατὰ γλῶσσαν ἐν ταῖς φυ-
λαῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.
6 Υἱοὶ δὲ Χάμ· Χοὺς, καὶ Μεσραΐν, Φοὺδ,
7 καὶ Χαναάν. Υἱοὶ δὲ Χούς· Σαβὰ, καὶ Εὐϊ-
λὰ, καὶ Σαβαθὰ, καὶ (γ) Ῥεγμὰ, καὶ
(δ) Σαβαθακά. Υἱοὶ δὲ Ῥεγμά· Σαβὰ,
8 καὶ Δαδάν. Χοὺς δὲ ἐγέννησε τὸν Νεβρώδ.
9 οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. Οὗ-
τος ἦν γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ
Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, Ὡς Νεβρὼδ γί-
10 γας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου. Καὶ ἐγένε-
το ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλὼν, καὶ
Ὀρὲχ, καὶ Ἀρχὰδ, καὶ Χαλάννη, ἐν τῇ γῇ
11 (ε) Σεναάρ. Ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλ-
θεν Ἀσσοὺρ, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν (ζ) Νινευῒ,
καὶ τὴν (η) Ῥοωβὼθ πόλιν, (θ) καὶ τὴν
12 Χαλὰχ, Καὶ τὴν (ι) Δασὴ ἀνὰ μέσον
Νινευῒ, καὶ ἀνὰ μέσον Χαλάχ· αὕτη (κ) ἡ
13 πόλις μεγάλη. Καὶ Μεσραῒν ἐγέν-
νησε τοὺς Λουδιεὶμ, καὶ τοὺς (λ) Νεφθαλιεὶμ,
καὶ τοὺς Ἐνεμετιεὶμ, καὶ τοὺς Λαβιεὶμ,
14 Καὶ τοὺς Πατροσωνιεὶμ, καὶ τοὺς Χασμω-
νιεὶμ, ὅθεν (μ) ἐξῆλθε Φυλιστιεὶμ, καὶ τοὺς
15 (ν) Γαφθοριείμ. Χαναὰν δὲ ἐγέννησε
τὸν Σιδῶνα (ξ) πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν
16 Χετταῖον, Καὶ τὸν Ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν Ἀ-
17 μοῤῥαῖον, καὶ τὸν Γεργεσαῖον, Καὶ τὸν Εὐ-
αῖον, καὶ τὸν Ἀρουκαῖον, καὶ τὸν Ἀσενναῖον,
18 Καὶ τὸν Ἀράδιον, καὶ τὸν Σαμαραῖον, καὶ τὸν
Ἀμαθί. καὶ μετὰ τοῦτο διεσπάρησαν αἱ
19 φυλαὶ τῶν Χαναναίων. (ο) Καὶ ἐγένε-
το τὰ ὅρια τῶν Χαναναίων ἀπὸ Σιδῶ-
νος ἕως ἐλθεῖν εἰς Γεραρὰ καὶ Γάζαν,
ἕως ἐλθεῖν ἕως Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας,
20 Ἀδαμὰ καὶ (π) Σεβωῒν ἕως Δασά. Οὗ-
τοι υἱοὶ Χάμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ
γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν,
καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.

MS. A. Κεφ. ι'. (α) Μαδαὶ, (β) Θεργαμά. (γ) Ῥεγχμά, (δ) Σαβακαθά. (ε) Σενναάρ. (ζ) Νινευὴ, (η) Ῥοωβὼς (θ) καὶ Χαλάχ. (ι) Δασὲμ (κ) πόλις ἡ μεγάλη. (λ) Νεφθαλιείμ, (μ) ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν Φυλιστιείμ, (ν) Χαφθοριείμ. (ξ) πρωτότοκον, καὶ (ο) Καὶ ἐγένοντο ὅρια Χαναναίων (π) Σεβωίμ

Cum Translatione LATINA.

Filii Japhet; Gamer, & Ma-
gog, & Madoi, & Jovan, &
(a) Elisa, & Thobel, & Mosoch,
& Thiras. Et filii Gamer; 3
Ascanaz, & Riphath, & Tho-
gama. Et filii Jovan; Elisa, 4
& Tharsis, Cetii, Rhodii.
Ex his segregatæ sunt insulæ 5
gentium in terra sua; unus-
quisque secundùm linguam,
in tribubus suis, & in gentibus
suis. Filii autem Cham; Chus, 6
& Mesraim, Phud, & Cha-
naan. Filii autem Chus; Sa- 7
ba, & Evila, & Sabatha,
& Rhegma, & Sabathaca.
Filii autem Rhegma, Saba, &
Dadan. Chus autem genuit 8
Nebrod. Hic cœpit esse gigas
super terram. Hic erat gigas 9
(b) venator (c) contra Do-
minum Deum. Propter hoc
dicent, Sicut Nebrod gigas ve-
nator contra Dominum. Et 10
factum est initium regni ejus
Babylon, & Orech, & Ar-
chad, & Chalanne in terra
Senaar. De terra illa exiit 11
Assur; & ædificavit Nini-
vem, & Rhooboth civitatem,
& Chalach, Et Dase in- 12
ter medium Ninives, &
Chalach. Hæc civitas ma-
gna. Et Mesraim genuit Lu- 13
diim & Nephthalim, & Ene-
metiim, & Labiim, Et Patros- 14
niim, & Chasmoniim (unde
(d) exierunt Philistiim,) &
Gaphthoriim. Chanaan autem 15
genuit Sidonem primoge-
nitum suum, & Chetthæ-
um, Et Jebusæum, & A- 16
morrhæum, & Gergesæum,
Et Evæum, et Aruceum, 17
& Asennæum, Et Aradium, & 18
Samaræum, & Amathi. Et
post hæc dispersæ sunt tribus
Chananæorum. Et facti sunt 19
fines Chananæorum à Sidone,
donec veniatur ad Geraram,
& Gazan, donec venia-
tur usque ad Sodomam,
& Gomorrham, Adamam,
& Seboim usque ad Dasa.
Hi filii Cham in tribubus 20
suis secundùm linguas suas
in regionibus suis, & in genti-
bus suis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 * ܒܢܝ̈ ܝܦܬ. ܓܡܪ. ܘܡܓܘܓ. ܘܡܕܝ. ܘܝܘܢ. ܘܬܘܒܠ. ܘܡܫܟ. ܘܬܝܪܣ. ܘܒܢܝ̈
4 ܓܡܪ. ܐܫܟܢܙ. ܘܪܝܦܬ. ܘܬܘܓܪܡܐ. * ܘܒܢܝ̈ ܝܘܢ. ܐܠܝܫܐ. ܘܬܪܫܝܫ. ܘܟܬܝܡ. ܘܕܘܕܢܝܡ.
5 * ܘܡܢ ܗܠܝܢ ܐܬܦܪܫܘ ܒܓܙܪ̈ܬܐ. ܥܡ̈ܡܐ ܒܐܪ̈ܥܬܗܘܢ. ܐܢܫ ܠܠܫܢܗ ܠܫܪ̈ܒܬܗܘܢ
6 7 ܒܥܡ̈ܡܝܗܘܢ. * ܘܒܢܝ̈ ܚܡ. ܟܘܫ. ܘܡܨܪܝܢ. ܘܦܘܛ. ܘܟܢܥܢ. * ܘܒܢܝ̈ ܟܘܫ. ܣܒܐ.
8 ܘܚܘܝܠܐ. ܘܣܒܬܐ. ܘܪܥܡܐ. ܘܣܒܬܟܐ. ܘܒܢܝ̈ ܪܥܡܐ. ܫܒܐ. ܘܕܕܢ. * ܘܟܘܫ ܐܘܠܕ
9 ܠܢܡܪܘܕ. ܗܘ ܫܪܝ ܠܡܗܘܐ ܓܢܒܪܐ ܒܐܪܥܐ. * ܗܘ ܗܘܐ ܓܢܒܪܐ ܩܛܘܠܐ ܩܕܡ
10 ܡܪܝܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܬܐܡܪ. ܐܝܟ ܢܡܪܘܕ ܓܢܒܪܐ ܩܛܘܠܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܗܘܬ ܪܫ
11 ܡܠܟܘܬܗ ܒܒܠ. ܘܐܪܟ. ܘܐܟܪ. ܘܟܠܢܐ ܒܐܪܥܐ ܕܣܢܥܪ. * ܡܢ ܐܪܥܐ ܗܝ ܢܦܩ ܐܬܘܪܝܐ
12 ܘܒܢܐ ܠܢܝܢܘܐ. ܘܠܪܚܒܘܬ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܠܟܠܚ. * ܘܠܪܣܢ ܕܒܝܬ ܢܝܢܘܐ ܘܒܝܬ ܟܠܚ.
13 ܗܝ ܗܝ ܡܕܝܢܬܐ ܪܒܬܐ. * ܘܡܨܪܝܢ ܐܘܠܕ ܠܠܘܕܝܐ. ܘܠܥܢܡܝܐ. ܘܠܠܗܒܝܐ.
14 ܘܠܢܦܬܘܚܝܐ * ܘܠܦܬܪܘܣܝܐ. ܘܠܟܣܠܘܚܝܐ. ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܬܡܢ ܦܠܫܬܝܐ
15 16 ܘܩܦܘܕܩܝܐ. * ܘܟܢܥܢ ܐܘܠܕ ܠܨܝܕܢ ܒܘܟܪܗ. ܘܠܚܬܝܐ. * ܘܠܝܒܘܣܝܐ. ܘܠܐܡܘܪܝܐ.
17 ܘܠܓܪܓܫܝܐ. * ܘܠܚܘܝܐ. ܘܠܥܪܩܝܐ. ܘܠܣܝܢܝܐ. ܘܠܐܪܘܕܝܐ.
18 19 * ܘܠܨܡܪܝܐ. ܘܠܚܡܬܝܐ. ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ ܐܬܒܕܪܘ ܫܪ̈ܒܬܐ ܕܟܢܥܢܝܐ. * ܘܗܘܐ ܬܚܘܡܐ ܕܟܢܥܢܝܐ. ܡܢ
ܨܝܕܢ. ܕܡܥܠܢܐ ܕܓܕܪ. ܥܕܡܐ ܠܥܙܐ ܕܡܥܠܢܐ ܕܣܕܘܡ ܘܕܥܡܘܪܐ. ܘܕܐܕܡܐ
20 ܘܕܨܒܘܝܡ. ܥܕܡܐ ܠܠܫܥ. * ܗܠܝܢ ܒܢܝ̈ ܚܡ ܒܫܪ̈ܒܬܗܘܢ ܠܠܫܢ̈ܝܗܘܢ ܒܐܪ̈ܥܬܗܘܢ
ܒܥܡ̈ܡܝܗܘܢ.

Filii Iapheth, Gomor, & Magog, & Medai, & Iavan, & Tubil, & Mosoch, & Thiras. Et filii Gomor, Aschenez, & Diphat, et Thogorma. Et filii Iavan, Elisa, et Tharsis, et Chetim, et Dodanim. Et ab his divisi sunt in insulas populi per terras suas, unusquisq; secundùm linguam suam, juxta familias suas in nationibus suis. Filii verò Ham, Chus, et Mesraim, et Phut, et Canaan. Et filii Chus, Saba, et Hevila, et Sabta, et Raama, et Sabethcha; et filii Raama, Saba, et Daran. Porrò Chus genuit Nemrod : ipse cœpit esse gigas in terra. Ipse fuit gigas bellator coram Domino: propterea dicitur, Sicut Nemrod gigas bellator coram Domino. Et fuit principium regni ejus Babel, et Arach, et Achar, et Chelia in terra Senaar. Ex ea terra egressus est Assyrius, et ædificavit Ninive, et Rahboth civitatem, et Chalah, Et Rasan quæ est inter Ninive, et inter Chalah: ipsa est civitas magna. Et Mesraim genuit Ludim, et Iaabim, et Lahabim, et Iaphtuhim, Et Phatrusim, et Chasluhim, unde egressi sunt Philisthæi et Cappadoces. Chanaan verò genuit Saidon primo-genitum suum, et Hethæos, Et Ieboufæos, et Amorrhæos, et Gergesæos, Et Hevæos, et Samaræos, et Aracæos, et Sinæos, et Aradæos, Et Hamathæos. Et posteà disseminatæ sunt familiæ Chananæorum. Fuit autem terminus Chananæorum à Sidone quæ est ad ingressum in Gedar, usq; ad Aza quæ est in aditu ad Sodomam et Gomorrham, et Adamam, et Seboim, usque ad Lasaa. Isti sunt filii Ham in familias suas et idiomata sua, in regionibus et nationibus suis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון
2 ותובל ומשך ותירס: ובני גומר
3 אשכנז וריפת ותוגרמה: ובני
4 יון אלישה ותרשיש כתים
ודודנים: מאלין אתפרשו נגות
5 עממיא בארעתהון גבר ללישניה
לזרעיתהון בעממיהון: ובני חם
6 כוש ומצרים ופוט וכנען: ובני
7 כוש סבא וחוילה וסבתה ורעמה
וסבתכה ובני רעמה שבא ודדן:
וכוש אוליד ית נמרוד הוא שרי
8 למהוי גבר תקיף בארעא: הוא
9 הוה גבר תקיף קדם יי על כן
יתאמר כנמרוד גבר תקיף קדם
יי: והות ריש מלכותיה בבל
10 וארך ואכד וכלנה בארעא
דבבל: מן ארעא ההיא נפק
11 אתוראה ובנא ית נינוה וית
רחובי קרתא וית כלח: וית רסן
12 בין נינוה ובין כלח היא קרתא
רבתא: ומצרים אוליד ית
13 לודאי וית ענמאי וית להבאי
וית נפתוחאי: וית פתרוסאי
14 וית כסלוחאי די נפקו מתמן
פלשתאי וית קפוטקאי: וכנען
15 אוליד ית צידון בכריה וית
חת: וית יבוסאי וית אמוראי
16 וית גרגשאי: וית חואי וית
17 ערקאי וית אנתוסאי: וית
18 ארודאי וית צמראי וית חמתאי
ובתר כן אתבדרו זרעית
כנענאי: והוה תחום כנענאי
19 מצידון מטי לגרר עד עזה מטי
לסדום ועמורה ואדמה וצבוים
עד לשע: אלין בני חם
20 לזרעיתהון ללישנהון
בארעתהון בעממיהון:

TARGUM ONKELOS.

2 Filii Japheth; Gomer & Magog, & Madai, & Javan & Thubal, & Mesech, &
3 Thiras. Et filii Gomer; Aschenez & Riphat, & Togar-
4 ma. Et filii Javan, Helisa & Tharsis, Cethim, & Doda-
5 nim. Ab his divisæ sunt insulæ gentium in terris suis, unusquisq; secundũ linguã suam; secundùm familias
6 suas, in populis suis. Et filii Cham; Chus & Mesraim,
7 & Phut & Chanaan. Et filii Chus; Saba & Evila, & Sabatha & Regma, & Sabathaca: & filii Regma, Sa-
8 ba & Dedan. Et Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse *vir robustus* in terrâ.
9 Ipse erat vir robustus corã Domino: propterea dicebatur; Quasi Nemrod vir robustus coram Domino.
10 Et fuit principium regni sui Babylon; & Erech, & Achad & Calane, in terrâ
11 Babylonis. De terrâ illâ egressus est *in Assyriam*: & ædificavit Niniven, & Rooboth civitatem, & Chale.
12 Et Resen, quæ est inter Ninive & inter Chale: hæc est
13 civitas magna. Et Mesraim genuit Ludim & Anamim,
14 & Laabim, & Neptuim. Et Phetrusim, & Cesluim; de quibus egressi sunt Philistii
15 & Cappadoces. Et Chanaã genuit Sidon primogenitũ
16 suum, & Ethæum. Et Jebusæos, & Amorræos, & Ger-
17 gesæos. Et Evæos & Ara-
18 chæos & Cinæos. Et Aradios & *Samaræos*, & Amathæos: & postea disseminatæ sunt familiæ Cha-
19 nanæorum. Et fuit terminus *Chananæus* à Sidone, pertingens Geraram usque Gazam; pertingens Sodomam & Gomorram, & Adama & Seboym, usq; Las-
20 sa. Isti sunt filii Cham, per cognationes suas, & linguas suas: in terris suis, in populis suis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

2–20 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

2–20 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 Filii Japhet, Gomer & Magog, Madai & Javan, Thibal & Mosech & Thiras. Et filii Gomer, Askenas,
3 Riphad & Thogarma. Filii
4 verò Javan, Elim & Tharsis, Cethim et Rhodanim. Ab istis
5 divisæ sunt insulæ gentium in terris eorum, unusquisq; secundùm linguam suam, & familias suas in gentibus suis. Et filii Cham, Chus &
6 Misraim, Phut & Chanaan.
7 Et filii Chus, Saba & Havilah, Sabatha, & Regma, & Sabatacha: filii Regma, Saba & Dadan. Chus quoque ge-
8 nuit Nimrod: ipse cœpit esse potens in terra. Ipse fuit po-
9 tens venator in conspectu Domini: Ideò dictum est, Sicut Nimrod potens venator in conspectu Domini:
10 Principium verò regni ejus fuit Babel, & Arach, & Achad, & Chalen in terra (a) Sennaar: E terra ista e-
11 gressus est (b) Assur, & ædificavit Niniven, & (c) Rehoboth civitatem, &
12 (d) Chalah: Et (e) Resen inter Niniven & (f) Chalah: ipsa est civitas magna.
13 Misraim autem genuit Lebadim, & (g) Nehamim, & Lebabim & Nephatim: Et Patrasim, & Cha-
14 slaim, de quibus egressi sunt Philistim, & Caphtorim.
15 Chanaan verò genuit Sidon primogenitum suum & He-
16 thæum: Et Jebusæum, & Amorrhæum, & Gergesæũ:
17 Et Hevæum, & Aruceum,
18 & Sinæum: Et Arudæum, & Samaræũ, & Hamathæũ: & posteà, dispersa est familia Chananæorum.
19 Fuit quoque terminus Chananæorum, à fluvio Ægypti usque ad fluvium magnum, fluvium Euphratem, & usque ad mare Acharon.
20 Isti sunt filii Cham secundùm familias suas, secundùm linguas suas, in terris suis, secundùm gentes suas.

VER. SAM. (a) Zophar: (b) Astun, (c) Satcan (d) Lachisa: (e) Aspa (f) Lachisa: (g) Enamim,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * بنو يافث الترك وياجوج وماهاب واليونانيه والصين وخراسان وفارس * وبنو جومر
4 الصقالبه وفرنجه والبرجان * وبنو ياوان المصيصه وطرسوس وقبرس واذنه * من هولاء
6 تفرقت جزاير الامم في بلدانهم كل فريق بلغاتهم وعشايرهم واسمايهم * وبنو حام
7 الحبشه ومصر ونوبه وكنعان * وبنو الحبشه سبه وزويله وزغاوه والقافو والدمس
8 وبنو رعما السند والهند * وكوش اولد نمرود هو ابتدا ان يكون جبارا في الارض
9 * وهو كان جبارا مخيفا بين يدي الله * ولذلك يقال كنمرود جبارا في الارض مخيفا بين
10 يدي الله * وكان اول ملكه بابل والبرس واكاد وحلني في بلد السنور * ومن تلك
12 الارض خرج اسور فبني نينوي وقريه الرحبه والابله * والمداين بين نينوي وبين الابله
13 هي القريه العظيمه * ومصر اولد التنيسيين والاسكندرانيين والبهنسيين والفرميين
14 * واليمنيين والصعيديين الذين خرج منهم الفلسطيون والدمياطيين * وكنعان اولد
16 صيدون بكره وحث * واليبوسيين والاموريين والجرجسيين * والحويين والعرقيين
18 * والطرابلسيين والاروديين * والحمصيين والحمائيين * وبعد ذلك تفرقت عشاير الكنعانيين
19 * وكان تخم الكنعانيين من صيدا الي ان تجي الي حلوص والي غزة * والي ان تجي الي سدوم
20 وعمورا وادما وصبوييم الي لاشع * هولاء بنو حام لعشايرهم ولغاتهم في بلدانهم لاممهم

2 Filii Japheth, Turchæ, & Jagog, & Mahat, & Græci, & Sin, & Chorasan, & Phares.
3 Et filii Gomer, Slavones, et Francia, et Jurgian.
4 Et filii Javan Almasisa, et Tarsus, & Cyprus, et Adhana.
5 Ab his divisæ sunt insulæ gentium in regiones suas, quælibet secta cum loquela sua & familiis ac nominibus suis.
6 Et filii Ham; Æthiopia, et Ægyptus, et Tafta, & Chanaan.
7 Et filii Æthiopiæ, Saba, et Zevila, et Zogava, & Alfacu, et Aldams; et filii Raama, Sindæ, et Indiæ.
8 Et Cus genuit Namrud: ipse cœpit esse gigas in terra.
9 Et ipse erat gigas terribilis coram Deo; et propterea dicitur, Veluti Namrud gigas in terra, terribilis coram Deo.
10 Et fuit primum regnum ejus Babel et Albars, et Accadh, et Chalna in regione Sanur.
11 Et ex ea terra prodiit Assur, ædificavitque Ninive, et urbem Rahabat, et Obollam,
12 Et urbes quæ sunt inter Ninive et inter Obollam: ipsa est urbs maxima.
13 Et Mesra genuit Tennisæos, et Alexandrinos, et Bahansæos, et Caramanæos,
14 Et Aliamanæos, et Saydæos, è quibus exierunt Philisthæi, et Damiatæos.
15 Et Chanaan genuit Saidun primogenitum suum, et Hith,
16 Et Jebusæos, et Amorrhæos, et Gergesæos,
17 Et Hevæos, et Aracæos, et Tripolitanos, et
18 Arudæos, Et Hemessæos, et Hamathæos. Et posteà divisæ sunt familiæ Chananæorum.
19 Eràntque termini Chananæorum à Saida quousque venias ad Chalus, et ad Gazam: et donec venias ad Sadum, et Amura, et Adama, et Sabuym, ad Lasaa.
20 Hi sunt filii Ham in familias et idiomata eorum, in regionibus suis, in gentes suas.

ספר בראשית : יא

21 ולשם ילד גם־הוא אבי כל־בני־עבר אחי
22 יפת הגדול׃ בני שם עילם ואשור וארפכשד
23 ולוד וארם׃ ובני ארם עוץ וחול וגתר ומש׃
24 וארפכשד ילד את־שלח ושלח ילד את־עבר׃
25 ולעבר ילד שני בנים שם האחד פלג כי
בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן׃
26 ויקטן ילד את־אלמודד ואת־שלף ואת־
27 חצרמות ואת־ירח׃ ואת־הדורם ואת־אוזל
28 ואת־דקלה׃ ואת־עובל ואת־אבימאל ואת־שבא׃
29 ואת־אופר ואת־חוילה ואת־יובב כל־אלה בני
30 יקטן׃ ויהי מושבם ממשא באכה ספרה
31 הר הקדם׃ אלה בני־שם למשפחתם
32 ללשנתם בארצתם לגויהם׃ אלה משפחת
בני־נח לתולדתם בגויהם ומאלה נפרדו
הגוים בארץ אחר המבול׃

CAP. XI. יא

1 ויהי כל־הארץ שפה אחת ודברים אחדים׃
2 ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ
3 שנער וישבו שם׃ ויאמרו איש אל־רעהו
הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה
ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר׃
4 ויאמרו הבה נבנה־לנו עיר ומגדל וראשו
בשמים ונעשה־לנו שם פן־נפוץ על־
5 פני כל־הארץ׃ וירד יהוה לראת את־העיר
ואת־המגדל אשר בנו בני האדם׃

Versio VULG. LAT.

21 De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Japheth majore.
22 Filii Sem; Ælam & Assur, & Arphaxad, & Lud, &
23 Aram. Filii Aram; Us, & Hul, & Gether, & Mes.
24 At verò Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber.
25 Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eò quòd in diebus ejus divisa sit terra: & nomen fratris ejus Jectan.
26 Qui Jectan genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, Jare,
27 Et Aduram, & Uzal, & Decla,
28 Et Ebal, & Abimael, Saba,
29 Et Ophir, & Hevila, & Jobab: omnes isti, filii Jectan.
30 Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usq; Sephar montem orientalem.
31 Isti filii Sem, secundùm cognationes, & linguas, & regiones, in gentibus suis.
32 Hæ familiæ Noe juxta populos & nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.

CAP. XI.

1 Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem.
2 Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt in eo.
3 Dixitque alter ad proximum suum; Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, & bitumen pro cæmento:
4 Et dixerunt; Venite, faciamus nobis civitatem et turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum: et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.
5 Descendit autem Dominus, ut videret civitatem et turrim, quam ædificabant filii Adam;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

21 Καὶ τῷ Σὴμ (ϛ) ἐγεννήθη καὶ αὐτῷ, πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν Ἕβερ, ἀδελφῷ Ἰάφεθ τοῦ μείζονος.
22 Υἱοὶ Σὴμ (σ) Ἐλὰμ, καὶ Ἀσσοὺρ, καὶ Ἀρφαξὰδ, καὶ Λοὺδ, καὶ (τ) Ἀρὰμ, καὶ Καϊνᾶν.
23 Καὶ υἱοὶ Ἀρὰμ (υ) Οὒζ, καὶ Οὒλ, καὶ (φ) Γαθὲρ, καὶ Μοσόχ.
24 Καὶ Ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν (χ) Καϊνᾶν, καὶ Καϊνᾶν ἐγέννησε τὸν Σαλά. Σαλὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἕβερ.
25 Καὶ τῷ Ἕβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί. ὄνομα τῷ ἑνὶ, (ψ) Φαλέγ· ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ διεμερίσθη ἡ γῆ· καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ἰεκτάν.
26 Ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλμωδὰδ, (ω) καὶ τὸν Σαλὲθ, καὶ τὸν Σαρμὼθ, καὶ (α) Ἰαράχ,
27 Καὶ Ὀδοῤῥὰ, καὶ (β) Αἰβὴλ, καὶ (γ) Δεκλὰ,
28 Καὶ Εὐὰλ, καὶ Ἀβιμαὲλ, καὶ Σαβὰ,
29 Καὶ Οὐφεὶρ, καὶ Εὐιλὰ, καὶ Ἰωβάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ Ἰεκτάν.
30 Καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ (δ) Μασσῆ ἕως ἐλθεῖν εἰς (ε) Σαφηρὰ, ὄρος ἀνατολῶν.
31 (ζ) Οὗτοι υἱοὶ Σὴμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.
32 Αὗται αἱ φυλαὶ υἱῶν Νῶε κατὰ γενέσεις αὐτῶν, (η) κατὰ ἔθνη αὐτῶν. Ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τὸν κατακλυσμόν.

Κεφ. ια'.

1 Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι.
2 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ (α) Σενναὰρ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ.
3 Καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ (β) πλησίον αὐτοῦ, Δεῦτε, πλινθεύσωμεν πλίνθους, καὶ ὀπτήσωμεν αὐτὰς πυρί. Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός.
4 Καὶ εἶπαν, Δεῦτε, οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, (γ) οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ· καὶ (δ) ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα, πρὸ (ε) τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς.
5 Καὶ κατέβη Κύριος ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον, ὃν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων.

MS.A. (ϛ) ἐγεννήθη (σ) Αἰλάμ, (τ) Ἀραμάν. Καὶ υἱοὶ (υ) Ὤς, (φ) Γαθὲρ, (χ) Καϊνάμ· (ψ) Φαλέκ (ω) καὶ τὸν Σαλέφ, (α) Ἰαράδ, (β) Αζὴλ, (γ) Δεκλὰ, καὶ Ἀβιμαὴλ, καὶ Σαβὰ, (δ) Μασσῆ (ε) Σωφηρὰ (ζ) Οὗτοι οἱ υἱοὶ (η) κατὰ τὰ ἔθνη Κεφ. ια'. (α) Σενναὰρ, (β) πλησίον, Δεῦτε, (γ) οὗ ἡ κεφαλὴ ἔσται (δ) ποιήσωμεν ἑαυτῶν (ε) διασπαρῆναι ἐπὶ

21 Et Sem, natus est etiam ipsi, patri omnium filiorum Heber, fratri Japhet majoris. 22 Filii Sem, Elam, & Assur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & Cainan. 23 Et filii Aram, Us, & Ul, & Gater, et Mosoch. 24 Et Arphaxad genuit Cainan, et Cainan genuit Sala. Sala autem genuit Heber. 25 Et Heber nati sunt duo filii: nomen uni Phaleg, quia in diebus ejus divisa est terra: & nomen fratris ejus Jectan. 26 Jectan autem genuit Elmodad, et Saleth, et Sarmoth, et Jarach, 27 Et Hodorrha, et Aibel, et Decla, 28 Et Eval, et Abimael, & Saba, 29 Et Ophir, & Evila, & Jobab. Omnes hi filii Jectan. 30 Et facta est habitatio eorum a Massê, donec venias ad Saphera montem orientis. 31 Hi filii Sem in tribubus suis, secundum linguas suas, in regionibus suis, & in gentibus suis. 32 Hæ tribus filiorum Noë secundum generationes eorum, secundum gentes eorum. Ab his dispersæ sunt insulæ gentium super terram post diluvium.

CAP. XI.

1 Et erat omnis terra labium unum: & vox una omnibus. 2 Et factum est, cum moverent ipsi ab oriente; invenerunt campum in terra Sennaar: & habitaverunt ibi. 3 Et dixit homo proximo suo; Venite, faciamus lateres, & coquamus illos igni. Et facti sunt illis lateres in lapidem: & bitumen erat illis lutum. 4 Et dixerunt; Venite, ædificemus nobisipsis civitatem, & turrim, cujus caput erit usque ad cœlum: & faciamus nobis nomen, antequam dispergamur in faciem omnis terræ. 5 Et descendit Dominus videre civitatem, & turrim, quam ædificaverant filii hominum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 ܘܠܫܝܡ ܐܬܝܠܕ ܐܦ ܗܘ ܐܒܘܗܝ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܥܒܪ ܐܚܘܗܝ ܕܝܦܬ ܪܒܐ܂
22 ܒܢܝ ܫܝܡ ܥܝܠܡ ܘܐܬܘܪ ܘܐܪܦܟܫܪ ܘܠܘܕ ܘܐܪܡ܂
23 ܘܒܢܝ ܐܪܡ ܥܘܨ ܘܚܘܠ ܘܓܬܪ ܘܡܫ܂
24 ܘܐܪܦܟܫܪ ܐܘܠܕ ܠܫܠܚ ܘܫܠܚ ܐܘܠܕ ܠܥܒܪ܂
25 ܘܠܥܒܪ ܐܬܝܠܕܘ ܬܪܝܢ ܒܢܝܢ ܫܡܐ ܕܚܕ ܦܠܓ ܡܛܠ ܕܒܝܘܡܬܗ ܐܬܦܠܓܬ ܐܪܥܐ ܘܫܡܐ ܕܐܚܘܗܝ ܝܩܛܢ܂
26 ܘܝܩܛܢ ܐܘܠܕ ܠܐܠܡܘܕܕ ܘܠܫܠܦ ܘܠܚܨܪܡܘܬ ܘܠܝܪܚ܂
27 ܘܠܗܕܘܪܡ ܘܠܐܘܙܠ ܘܠܕܩܠܐ܂
28 ܘܠܥܘܒܠ ܘܠܐܒܝܡܐܝܠ ܘܠܫܒܐ܂
29 ܘܠܐܘܦܝܪ ܘܠܚܘܝܠܐ ܘܠܝܘܒܒ܂ ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܒܢܘܗܝ ܕܝܩܛܢ܂
30 ܘܗܘܐ ܡܘܬܒܗܘܢ ܡܢ ܡܫܐ ܡܥܠܢܐ ܠܣܦܪܘܝܡ ܛܘܪܐ ܕܡܕܢܚܐ܂
31 ܗܠܝܢ ܒܢܘܗܝ ܕܫܝܡ ܠܫܪܒܬܗܘܢ ܘܠܠܫܢܝܗܘܢ ܒܐܬܪܘܬܗܘܢ ܘܒܥܡܡܝܗܘܢ܂
32 ܗܠܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܢܘܚ ܠܬܘܠܕܬܗܘܢ ܒܥܡܡܝܗܘܢ܂ ܘܡܢ ܗܠܝܢ ܐܬܦܪܫܘ ܥܡܡܐ ܒܐܪܥܐ ܒܬܪ ܛܘܦܢܐ܂

* ܦܘܠܓܐ ܕܠܫܢܐ *

1 ܘܗܘܬ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܠܫܢܐ ܚܕ ܘܡܡܠܠܐ ܚܕ܂
2 ܘܟܕ ܫܩܠܘ ܡܢ ܡܕܢܚܐ ܐܫܟܚܘ ܦܩܥܬܐ ܒܐܪܥܐ ܕܣܢܥܪ ܘܝܬܒܘ ܬܡܢ܂
3 ܘܐܡܪܘ ܓܒܪ ܠܚܒܪܗ ܬܘ ܢܪܡܐ ܠܒܢܐ ܘܢܫܪܦ ܐܢܘܢ ܒܢܘܪܐ܂ ܘܗܘܬ ܠܗܘܢ ܠܒܢܬܐ ܠܟܐܦܐ ܘܓܪܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܫܝܥܐ܂
4 ܘܐܡܪܘ ܬܘ ܢܒܢܐ ܠܢ ܡܕܝܢܬܐ ܘܡܓܕܠܐ ܕܪܫܗ ܢܡܛܐ ܠܫܡܝܐ܂ ܘܢܥܒܕ ܠܢ ܫܡܐ ܕܠܡܐ ܢܬܒܕܪ ܥܠ ܐܦܝ ܟܠܗ ܐܪܥܐ܂
5 ܘܢܚܬ ܡܪܝܐ ܠܡܚܙܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܘܠܡܓܕܠܐ ܕܒܢܘ ܒܢܝܢܫܐ܂

Et Sem generavit ipse quoque pater omnium filiorum Heber, frater Japheth major. Filii ergò Sem fuerunt, Elam, & Asur, & Arphachsar, & Lud, & Aram. Porrò filii Ara, Us, & Hul, et Gether, et Mas. Verùm Arphachsar genuit Saleh, et Saleh genuit Eber. Ebero autè nati sunt duo filii; et nomē unius, Phaleg, quoniam in diebus ejus divisa est terra: et nomen fratris ejus, Iectan. Et Iectan genuit Elmodad, et Saleph, et Hasarmoth, et Iarah. Et Hadoram, et Vzel, et Decla, Et Obal, et Abimel, et Saba, Et Ophir, et Hevila, et Iobab. Omnes isti sunt filii Iectan. Et erat habitatio eorum à Mansa, quæ est in ingressu ad Sepharoim montē in Oriente situm. Isti sunt filii Sem in familias suas, et linguas suas, in regiones suas, et populos suos. Hæ sunt familiæ filiorum Noë in generationes suas, nationes et populos suos. Et ab his divisi sunt populi in terra post diluvium.

CAP. XI.

Divisio Linguarum. Erat autem universa terra linguæ unius & loquelæ ejusdem. Et accidit, ut quum discessissent ab Oriente, invenissent planitiem in terra Senaar, & habitassent ibi. Dixitque alter ad socium suum, Venite, componamus lateres, & comburamus eos igni. Et erat illis later pro lapide, & calx erat eis pro linimento. Et dixerunt, Venite, extruamus nobis civitatem & turrim, cujus culmen ad cœlum pertinget: Et faciamus nobis nomen, ne fortè dispergamur super faciem universæ terræ. Descendit autem Dominus ut videret civitatem & turrim, quam ædificabant homines.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos

21 ולשם אתיליד אף הוא אבוהון
דכל בני עבר אחוהי דיפת רבא:
22 בני שם עילם ואשור וארפכשד
ולוד וארם: ובני ארם עוץ וחול
וגתר ומש: וארפכשד אוליד
ית שלח ושלח אוליד ית עבר:
ולעבר אתילידו תרין בנין שום
חד פלג ארי ביומוהי אתפליגת
ארעא ושום אחוהי יקטן:
ויקטן אוליד ית אלמודד וית
שלף וית חצרמות וית ירח:
וית הדורם וית אוזל וית
דקלה: וית עובל וית
אבימאל וית שבא: וית אופיר
וית חוילה וית יובב כל אלין
בני יקטן: והוה מותבהון ממשא
מטי לספר טור מדינחא: אלין
בני שם לזרעיתהון ללישנהון
בארעתהון בעממיהון: אלין
זרעית בני נח לתולדתהון
בעממיהון ומאלין אתפרשו
עממיא בארעא בתר טופנא:

יא

1 והוה כל ארעא לישן חד וממלל
חד: והוה במטלהון בקדמיתא
אשכחו בקעתא בארעא דבבל
ויתיבו תמן: ואמרו גבר
לחבריה הבו נרמי לבנין
ונוקדינון בנורא והות להון
לבינתא לאבנא וחימרא הות
להון לשיע: ואמרו הבו נבני
לנא קרתא ומגדלא ורישיה מטי
עד צית שמיא ונעביד לנא שום
דלמא נתבדר על אפי כל
ארעא: ואתגלי יי לאתפרעא
על עובדי קרתא ומגדלא די
בנו בני אנשא:

Targum Onkelos — Versio Latina

21 Et de Sem nati sunt *ipso* quoq; *patre* omnium filiorum Heber, *fratre* Japheth
22 *majoris*. Filii Sem, Helam & Assur, & Arphaxad, &
23 Lud & Aram. Et filii Aram; Hus & Hul, & Gether & Mes.
24 Arphaxad autem genuit Sale: &
25 Sale genuit Heber. Et de Heber nati sunt duo filii: Nomen unius Phaleg; quia in diebus suis divisa est terra; & nomen fratris sui,
26 Jectan. Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph;
27 & Asarmoth, & Jare. Et Aduram & Uzal, & Decla.
28 Et Hobal & Abimael,
29 & Saba. Et Ophir & Evila, & Jobab: omnes isti
30 filii Jectan. Et fuit habitatio eorum à Messâ; pertingens usq; Sephar, mon-
31 tem Orientalem. Isti sunt filii Sem; per cognationes & linguas suas: in terris suis, in populis suis.
32 Istæ sunt cognationes filiorum Noë, per generationes suas in populis suis: & ab his divisi sunt populi in terrâ post diluvium.

CAP. XI.

1 Eratq; omnis terra linguæ
2 unius, & loquelæ unius. Et factum est, cùm proficiscerentur in principio, & invenissent campum in terrâ Babylonis, habitaverunt i-
3 bi. Dixeruntq; unusquisq; ad proximum suum; Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni: & erat eis later pro lapide; & bitumen erat eis pro luto.
4 Et dixerunt; Venite, ædificemus nobis civitatem; & turrim, & culmen ejus pertingat usque ad cœlos; & faciamus nobis nomen: ne fortè dispergamur super fa-
5 ciem universæ terræ. Et apparuit Dominus; ut ulcisceretur super opera civitatis & turris: quas ædificaverunt filii hominum.

Textus Hebræo-Samaritanus

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

21 *Et Semo natum est etiam: ipse pater fuit omnium filiorum Heber, frater Japheti major.*
22 *Fili i Sem; Elam, et Assur, et Arphacsad, et Lud, & Aram.*
23 *Filii autem Aram; Hus, et Hoel, Geter et Masa.*
24 *Arphaxad verò genuit Selah, & Selah genuit Heber.*
25 *Et Hebro geniti sunt duo filii: nomen unius, Peleg; quia in diebus ejus divisa est terra: et nomen fratris ejus, Jectan.*
26 *Jectan autem genuit Elmodad, et Saleph, & Hasarmoth, et Jerah,*
27 *Et Aduram, et Aezel, et Dacla,*
28 *Et Ebal, et Abimael, et Seba,*
29 *Et Apher, et Havilah, et Jobab: omnes isti fuerunt filii Jectan.*
30 *Fuit autem habitatio eorum à (h) Mesa donec venias Sepharam montem Orientis.*
31 *(i) Hi sunt filii Sem secundùm familias suas, secundùm linguas suas in terris suis, secundùm gentes suas.*
32 *Istæ sunt familiæ filiorum Noë secundùm generationes suas in gentibus suis. Ab istis divisæ sunt insulæ gentium in terrâ post (k) diluvium.*

CAP. XI.

1 *Et erat omnis terra unius labii, et verborum unorū.*
2 *Factúmq; est cùm proficiscerentur ex Oriente, ut invenirent vallē in terra Sennaar; et consederunt ibi.*
3 *Dixerunt quoque vir ad proximum suum; Agite, faciamus lateres, et comburamus eos combustione: fuitque later pro lapide, et bitumen erat illis in lutum.*
4 *Postcà dixerunt, Agite, ædificemus nobis civitatem et turrim, caputque ejus sit in cælo: et faciamus nobis nomen, ne dispergamur super faciem omnis terræ.*
5 *Descendit autem Dominus, ut videret civitatem et turrim, quam ædificaverant filii Adam.*

VER. SAM. *(h)* Misbal *(i)* Hæc est portio filiorum *(k)* perditionem.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 * وولد لسام ايضا بنون وهو ابو جميع بني عابر واخو يافث الاكبر * بنو سام خورستان
22 والموصل وارفكشد ولود وارمن * بنو ارام الغوطة والحولة والجرامقة وماس * وارفكشد
23 اولد شالح * وشالح اولد عابر * وولد لعابر ابنان * اسم احدهما فالج لانه في ايامه انقسمت
24 الارض * واسم اخيه قحطان * وقحطان اولد الموداد والسالف وحضرموت وايرح * وهدورام
25 واوزال ودقلا * واوبال وابيمايل وسبا * واوفير وحويلا ويوباب * كل هولاء بنو قحطان * وكان
26 مسكنهم من مكة الى ان تجي المدينة الى الجبل الشرقي * هولاء بنو سام لعشايرهم ولغاتهم
27 في بلدانهم وامهم * هولاء عشاير بني نوح لمواليدهم وامهم وفيهم تفرقت الامم في
28 البلد بعد الطوفان *

الفصل الحادي عشر *

1 * وكان جميع اهل الارض اهل لغة واحدة وكان الكلام واحدا * وكان لما رحلوا من المشرق
2 وجدوا بقعة في بلد السنعار فاقاموا ثم * وقال بعضهم لبعض تعالوا نلبن لبنا ونطبخه
3 طبخا فكان لهم اللبن كالحجارة والقار كان لهم بدل الطين * وقالوا تعالوا نبني لنا قرية
4 وصرحا راسه يبلغ الى السماء * ونصنع لنا اسما كي لا نتبدد على وجه الارض * فانحدر
5 الملايكة لينظر القرية والمجدل الذي بناه بنو ادم *

21 *Nati sunt etiam filii Samo, qui est pater omnium filiorū Aber, et frater Japhet maior natu.*
22 *Filii ergo Sam; Chorastan, & Almausel, et Arfachsad, et Lydia, et Armenia.*
23 *Et filii Aram, Alghuta, et Hula, et Giarameca, et Masc.*
24 *Et Arphachsad genuit Saleh, et Saleh genuit Aber.*
25 *Et nati sunt Aber duo filii: nomen unius ex eis, Phalegh; quia in diebus ejus divisa est terra: et nomen fratris ejus, Cahtan.*
26 *Et Cahtan genuit Elmodad, et Saleph, et Hasramot, et Jareh,*
27 *Et Hadhuram, et Uzal, et Decla,*
28 *Et Ubal, et Abimail, et Saba,*
29 *Et Ofir, et Hevila, et Jobab: Omnes hi, filii Cahtan.*
30 *Erátque habitatio eorum à Mecca usquedum venias Medinam ad montem orientalem.*
31 *Hi sunt filii Sam in familias suas, et idiomata sua, in regionibus suis, et gentibus suis.*
32 *Hæ sunt familiæ filiorum Nuha in generationes et gentes suas. Et ab ipsis divisæ sunt gentes in regiones post diluvium.*

CAP. XI.

1 *Et erant omnes terricolæ possidentes linguam unam, erátque sermo unus.*
2 *Cúmque profecti essent ab Oriente, invenerunt campum in regione Sainar, commoratíque sunt ibi.*
3 *Et dixerunt alteri eorum ad alteros, Venite, constipemus lateres, et coquamus eos coctione: erántque illis lateres instar lapidum, et pix erat eis pro luto.*
4 *Et dixerunt, Venite, ut ædificemus nobis civitatem et turrim, cujus summitas pertingat cœlum: et faciamus nobis nomen, ne disperdatur super faciem terræ.*
5 *Descenderúntque Angeli ad videndam civitatem et turrim, quam ædificaverant filii Adæ.*

ספר בראשית : יא

Ipsis omnibus unum labium & unus populus Ecce :Dñs dixit Et
6 ויאמר יהוה הן עם אחד ושפה אחת לכלם
eis ab prohibebitur non nunc Et *faciendum ad* eorum incipere hoc Et
וזה החלם לעשות ועתה לא־יבצר מהם
descendamus Agite *faciendum ad* cogitaverunt quod omne
7 כל אשר יזמו לעשות: הבה נרדה
labium vir audiant non ut ,eorum labiũ ibi confundamus &
ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת
omnis facies super *inde eos Dominus dispersit Et .sui socii
8 רעהו: ויפץ יהוה אתם משם על־פני כל־
vocavit Propterea .civitatem *edificandum ad* cessaverunt & :terræ
9 הארץ ויחדלו לבנת העיר: על־כן קרא
terræ omnis labium Dominus confudit ibi quia ,Babel ejus nomen
שמה בבל כי־שם בלל יהוה שפת כל־הארץ
Istæ .terræ omnis facies super Dominus eos dispersit inde &
10 ומשם הפיצם יהוה על־פני כל־הארץ: אלה
genuit & ,annorum centum filius Sem :Sem generationes
תולדת שם שם בן־מאת שנה ויולד את־
vixit Et .diluvium post annis duobus Arpachsad
11 ארפכשד שנתים אחר המבול: ויחי־
,Arpachsad *ipsum gignere* post Sem
שם אחרי הולידו את־ארפכשד
Arphachsad Et .filias & filios genuit & :annos quingentos
12 חמש מאות שנה ויולד בנים ובנות: וארפכשד
genuit & ,annos triginta & quinque vixit
חי חמש ושלשים שנה ויולד את־
,Selach ipse genuit postquam Arpachsad vixit Et .Selach
13 שלח: ויחי ארפכשד אחרי הולידו את־שלח
.filias & filios genuit & :annos quadringentos & ,annos tres
שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:
vixit Et .Heber genuit & ,annos triginta vixit Selach Et
14 ושלח חי שלשים שנה ויולד את־עבר: ויחי־
15 ,annos tres ,Heber ipse genuit postquam Selach
שלח אחרי הולידו את־עבר שלש שנים
vixit Et .filias & filios genuit & :annos quadringentos &
וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויחי־
16 .Pelegh genuit & ,annos triginta & quatuor Heber
עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את־פלג:
triginta ,Pelegh ipse genuit postquam Heber vixit Et
ויחי־עבר אחרי הולידו את־פלג שלשים
17 .filias & filios genuit & :annos quadringentos & annos
שנה וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:
vixit Et .Rehu genuit & :annos triginta Pelegh vixit Et
18 ויחי־פלג שלשים שנה ויולד את־רעו: ויחי־
19 ducentos & annos novem ,Rehu ipse genuit postquam Pelegh
פלג אחרי הולידו את־רעו תשע שנים ומאתים
.filias & filios genuit & :annos
שנה ויולד בנים ובנות:

Versio VULG. LAT.

6 Et dixit; Ecce, unus est populus, & unum labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant.
7 Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui.
8 Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem.
9 Et idcircò vocatum est nomen ejus, Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ: & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum.
10 Hæ sunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium.
11 Vixitque Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis; & genuit filios & filias.
12 Porrò Arphaxad vixit triginta quinque annis, & genuit Sale.
13 Vixitque Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis: & genuit filios & filias.
14 Sale quoque vixit triginta annis, & genuit Heber.
15 Vixitque Sale postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis: & genuit filios & filias.
16 Vixit autem Heber triginta quatuor annis, & genuit Phaleg.
17 Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis; & genuit filios & filias.
18 Vixit quoque Phaleg triginta annis, & genuit Reu.
19 Vixitque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis novem annis; & genuit filios & filias.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Καὶ εἶπε κύριος, Ἰδὲ γένος ἕν, καὶ χεῖλος ἓν πάντων· καὶ τοῦτο ἤρξαντο ποιῆσαι· καὶ νῦν οὐκ ἐκλείψει (ζ) ἀπ' αὐτῶν πάντα, ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν.
7 Δεῦτε, καὶ καταβάντες συγχέωμεν (η) αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τοῦ πλησίον.
8 Καὶ διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς· καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον.
9 Διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα (θ) αὐτῆς, Σύγχυσις· ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς· καὶ ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοὺς (ι) κύριος ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
10 Καὶ αὗται αἱ γενέσεις (κ) Σήμ. καὶ ἦν Σὴμ υἱὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξάδ, δευτέρῳ ἔτει μετὰ τὸν κατακλυσμόν.
11 Καὶ ἔζησε Σὴμ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ἀρφαξάδ, (λ) ἔτη πεντακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανε.
12 Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ ἑκατὸν τριακοντα-
13 πέντε ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνᾶν ἔτη (μ) τετρακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν (ν) ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σαλά. Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλὰ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας·
14 καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησε Σαλὰ ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἔβερ.
15 Καὶ ἔζησε Σαλὰ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ἔβερ, τριακόσια τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας·
16 καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν Ἔβερ ἑκατὸν τριάκοντα τέσσαρα ἔτη, καὶ ἐγέννησε
17 τὸν Φαλέγ. Καὶ ἔζησεν Ἔβερ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν (ξ) Φαλέγ, ἔτη διακόσια ἑβδομήκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέ-
18 θανε. Καὶ ἔζησε (ο) Φαλὲγ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ῥα-
19 γαῦ. Καὶ ἔζησε (π) Φαλὲγ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ῥαγαῦ, (ρ) ἐννέα καὶ διακόσια ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανε.

MS.A. (ζ) ἐξ αὐτῶν (η) ἐκεῖ αὐτῶν (θ) αὐτοῦ (ι) κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ (κ) Σήμ. Σὴμ υἱὸς ἐτῶν ἑκατὸν, ὅτε (λ) πεντακόσια ἔτη, (μ) τετρακόσια τριάκοντα, καὶ (ν) ἑκατὸν τριάκοντα (ξ) Φαλὲκ, ἔτη διακόσια ἑβδομήκοντα, (ο) Φαλὲκ ἑκατὸν τριάκοντα (π) Φαλὲκ (ρ) διακόσια ἐννέα

Et dixit Dominus; Ecce genus unum, & labium unum omnium: & hoc inchoaverunt facere: & nunc non (b) deficient ab illis omnia quæcunque fuerint facere. Venite, & descendentes confundamus ibi linguam eorum: ut non audiat unusquisque vocem proximi. Et dispersit eos Dominus inde super faciem omnis terræ; & cessaverunt ædificantes civitatem, & turrim. Propter hoc appellatum est nomen illius, Confusio: quia ibi confudit Dominus labia omnis terræ: & inde dispersit illos Dominus super faciem omnis terræ. Et hæ generationes Sem. Et erat Sem (c) filius centum annorum, cùm genuit Arphaxad, secundo anno post diluvium. Et vixit Sem, postquam genuit Arphaxad, quingentos annos; & genuit filios & filias: & mortuus est. Et vixit Arphaxad centum triginta quinque annos, & genuit Cainan. Et vixit Arphaxad, postquam genuit Cainan, annos trecentum; & genuit filios & filias: & mortuus est. Et vixit Cainan centum & triginta annos, & genuit Sala. Et vixit Cainan, postquam genuit Sala, annos trecentum triginta; & genuit filios et filias: et mortuus est. Et vixit Sala centum triginta annos, et genuit Heber. Et vixit Sala, postquam genuit Heber, trecentum triginta annos; & genuit filios & filias: & mortuus est. Et vixit Heber centum triginta quatuor annos, & genuit Phaleg. Et vixit Heber, postquam genuit Phaleg, annos ducentos septuaginta; & genuit filios & filias: & mortuus est. Et vixit Phaleg centum triginta annos, & genuit Rhagau. Et vixit Phaleg, postquam genuit Rhagau, ducentos & novem annos; & genuit filios & filias: & mortuus est.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

Dixitque Dominus, En populus unus est, & lingua omnibus eadem, & talia meditati sunt facere, & nunc haud desistent ab omnibus quæ proposuerunt sibi facienda. Venite, descendamus & dividamus ibi linguas eorum, ut ne audiat unusquisque linguam socii sui. Igitur dissipavit eos Dominus super faciem universæ terræ: & desiterunt ab ædificanda civitate. Propterea vocavit nomen ejus, Babel: quoniam ibi confudit Dominus linguas universæ terræ. Et exinde dispersit eos Dominus super faciem totius terræ. Hæ sunt generationes Sem: Sem natus centum annos genuit Arphachsar, duobus annis post diluvium. Et vixit Sem postquam genuit Arphachsar, quingentis annis, genuitq; filios ac filias. Porrò Arphachsar vixit triginta quinque annis, & genuit Saleh. Et vixit Arphachsar postquã genuit Saleh, quadringentis tribus annis; genuitque filios ac filias. Et vixit Saleh triginta annis, genuitque Heber. Et vixit Saleh postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis: genuitque filios ac filias. Et vixit Heber triginta quatuor annis, genuitque Phaleg. Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis: genuitque filios ac filias. Vixit autem Phaleg triginta annis, & genuit Aru. Vixitq; Phaleg postquam genuit Aru, ducentis novem annis; & genuit filios ac filias.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

ואמר יי הא עמא חד ולישן
6 חד לכולהון ודין דשריאו
למעבד וכען לא יתמנע
מנהון כל דחשיבו למעבד:
הבו נתגלי ונבלבל תמן
7 לישנהון דלא ישמעון אנש
לישן חבריה: ובדר יי
8 יתהון מתמן על אפי כל
ארעא ואתמנעו מלמבני
קרתא: על כן קרא
9 שמה בבל ארי תמן בלבל
יי לישן כל ארעא ומתמן
בדרינון יי על אפי כל
ארעא: אלין תולדת שם
10 שם בר מאה שנין ואוליד
ית ארפכשד תרתין שנין
בתר טופנא: וחיא
11 שם בתר דאוליד ית
ארפכשד חמש מאה שנין
ואוליד בנין ובנן: וארפכשד
12 חיא תלתין וחמש שנין
ואוליד ית שלח: וחיא
13 ארפכשד בתר דאוליד ית
שלח ארבע מאה ותלתין
שנין ואוליד בנין ובנן:
14 ושלח חיא תלתין שנין
ואוליד ית עבר: וחיא
15 שלח בתר דאוליד ית עבר
ארבע מאה ותלת שנין
ואוליד בנין ובנן: וחיא
16 עבר תלתין וארבע שנין
ואוליד ית פלג: וחיא
17 עבר בתר דאוליד ית
פלג ארבע מאה ותלתין
שנין ואוליד בנין ובנן:
18 וחיא פלג תלתין שנין
ואוליד ית רעו: וחיא
19 פלג בתר דאוליד ית רעו
מאתן ותשע שנין ואוליד
בנין ובנן:

6 Et dixit Dominus; Ecce
populus unus, et lingua
una est omnibus illis;
et hoc est quod cœpe-
runt facere: et nunc
non prohibetur ab eis,
omne quod cogitaverunt
7 facere. Venite, apparea-
mus; et confundamus ibi
linguam eorum: ut non
audiat unusquisq; lin-
8 guam proximi sui. Et
dispersit eos Dominus
inde, super faciem uni-
versæ terræ: et prohi-
biti sunt ab ædificatione
9 civitatis. Idcirco voca-
tum est nomen ejus, Ba-
bel; quoniam ibi con-
fudit Dominus linguam
universæ terræ: et inde
dispersit eos Dominus,
super faciem universæ
10 terræ. Hæ sunt generatio-
nes Sem; Sem filius cen-
tum annorum erat, quan-
do genuit Arphaxad:
duobus annis post diluvi-
11 um. Et vixit Sem, post-
quàm genuit Arphaxad,
quingentis annis: et ge-
12 nuit filios et filias. Et
Arphaxad vixit triginta
et quinq; annis: et ge-
13 nuit Sale. Et vixit Ar-
phaxad, postquàm genuit
Sale, quadringentis et
triginta annis: et genuit
14 filios et filias. Et Salé
vixit triginta annis: et
15 genuit Heber. Et vixit
Sale, postquàm genuit
Heber, quadringentis et
tribus annis: et genuit
16 filios et filias. Et vixit
Heber triginta et qua-
tuor annis: et genuit
17 Phaleg. Et vixit He-
ber, postquàm genuit
Phaleg, quadringentis
et triginta annis: et
genuit filios et filias.
18 Et vixit Phaleg triginta
annis: et genuit Reu.
19 Et vixit Phaleg, post-
quàm genuit Reu, du-
centis et novem an-
nis: et genuit filios et
filias.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et dixit Dominus, Ecce 6
populus unus est, labium-
que unum omnibus & hoc
incipiunt facere: nunc au-
tem non cohibebitur ab eis
quidquid moliuntur facere.
Venite, descendamus, & 7
(a) confundamus ibi labia
eorum, ut non audiat vir
labium proximi sui. Et 8
dispersit Dominus eos inde
super faciem omnis terræ,
cessåruntque ædificare ur-
bem & turrim: Propterea 9
vocavit nomen ejus,
(b) Babel: quia ibi Do-
minus confuderat labium
omnis terræ, & inde di-
sperserat eos Dominus su-
per faciem omnis terræ.
Istæ autem sunt genera- 10
tiones Sem: Sem filius cen-
tum annorum genuit Ar-
phaxad, duobus annis post
diluvium. Vixit autem 11
Sem postquàm genuit Ar-
phaxad, quingentis annis;
genuitque filios & filias.
Et fuerunt omnes dies
Sem, sexcenti anni; &
mortuus est. Et Arphaxad 12
vixit centum & triginta
quinque annis, & genuit
Sela. Vixit autem Ar- 13
phaxad postquàm genuit
Sela, trecentis & tribus
annis; genuitque filios
& filias. Et fuerunt
omnes dies Arphaxad,
quadringenti & triginta
octo anni; & mortuus
est. Et vixit Sela cen- 14
tum et triginta annis, et
genuit Heber. Vixit autem 15
Sela postquàm genuit He-
brum, trecentis et tribus
annis; genuitque filios et
filias. Et fuerunt omnes
dies Sela, quadringenti et
triginta tres anni; et mor-
tuus est. Et vixit Heber 16
centum et triginta quatuor
annis, et genuit Phaleg.
Vixit autem Heber post- 17
quàm genuit Phaleg, du-
centis septuaginta annis, ge-
nuitque filios et filias. Et
fuerunt omnes dies Hebri,
quadringenti et quatuor
anni; et mortuus est. Et 18
vixit Phaleg centum tri-
ginta annis, et genuit Ra-
gau. Vixit autem Phaleg, 19
postquàm genuit Ragau,
centum et novem annis;
genuitque filios et filias.
Et fuerunt omnes dies
Phaleg, ducenti et trigin-
ta novem anni; et mortu-
us est.

VER. SAM. (a) Persequamur (b) Lilac:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * وقال الله هوذا هم شعب واحد ولغة واحدة لجميعهم * وهذا ما اختاروا ان يعملوه * والآن لا
يفوتهم جميع ما هموا به ليصنعوه * لكني اورد امرا اشتت به لغاتهم * حتى لا يسمع كل
8 فريق لغة صاحبه * وبددهم الله من ثم على وجه جميع الأرض * وانتهوا عن بناء القرية
9 * ولذلك اسمت بابل * لأن فيها بلبل الله لغة اهل الأرض * ومن ثم بددهم الله على جميع
10 وجهها * هذا نسخ اولاد سام * لما كان سام ابن مائة سنة اولد ارفخشاد لسنتين بعد الطوفان *
11 * وعاش بعد ذلك خمس مائة سنة * اولد فيها بنين وبنات * ولما عاش ارفخشاد خمسا
12 وثلاثين سنة اولد شالح * وعاش بعد ذلك اربعمائة سنة وثلاث سنين * اولد فيها بنين وبنات *
14 * ولما عاش شالح ثلاثين سنة اولد عابر * وعاش بعد ذلك اربعمائة سنة وثلاث سنين
16 فيها بنين وبنات * ولما عاش عابر اربعا وثلاثين سنة اولد فالغ * وعاش بعد ذلك اربعمائة
18 وثلاثين سنة * اولد فيها بنين وبنات * ولما عاش فالغ ثلاثين سنة اولد رعو * وعاش بعد
ذلك مائتي سنة وتسع سنين * اولد فيها بنين وبنات *

Et dixit Deus, Ecce ipsi sunt populus 6
unus, et idioma unum omnibus ipsis,
et hoc est quod proposuère sibi facien-
dum: & nunc non effugiet eos omne
quod intenderunt facere. At ego dispo- 7
nam negotium quo dispergam idiomata
eorum, ut non audiat quælibet secta
idioma amici sui. Et disperdidit eos 8
Deus inde super faciem universæ terræ;
& destiterunt ab ædificio urbis. Et 9
propterea vocata fuit Babel; quia in ea
confudit Deus idioma terricolarum; et
inde dispersit eos Deus super universam
faciem ejus. Hæc est narratio filiorum 10
Sam. Quando fuit Sam filius centum
annorum, genuit Arfachsad, duobus annis
post diluvium. Et vixit posteà quin- 11
gentos annos, quibus genuit filios et fili-
as. Cùmque vixisset Arfachsad quinq; 12
ac triginta annos, genuit Saleh. Et 13
vixit posteà quadringentos annos et tres
annos, in quibus genuit filios et filias.
Cumque vixisset Saleh triginta annos, 14
genuit Aber. Et vixit posteà quadrin- 15
gentos annos et tres annos, in quibus ge-
nuit filios ac filias. Cumque vixisset 16
Aber quatuor ac triginta annos, genuit
Falegh. Et vixit posteà quadringentos 17
ac triginta annos, in quibus genuit fili-
os et filias. Et cum vixisset Falegh tri- 18
ginta annos, genuit Rau. Et vixit posteà 19
ducentos annos et novem annos, in qui-
bus genuit filios ac filias.

ספר בראשית : יא

.Serugh genuit &,annos triginta & duos Rehu vixit Et
20 וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שְׂרוּג׃
,annos septem ,Serugh ipse genuit postquam Rehu vixit Et
21 וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שְׂרוּג שֶׁבַע שָׁנִים
Serugh vixit Et .filias & filios genuit & ,annos ducentos &
וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 22 וַיְחִי שְׂרוּג
postquam Serugh vixit Et .Nachor genuit &,annos triginta
שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־נָחוֹר׃ 23 וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי
filios genuit & :annos ducentos ,Nachor ipse genuit
הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
genuit &,annos viginti & novem Nachor vixit Et .filias &
וּבָנוֹת׃ 24 וַיְחִי נָחוֹר תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד
ipse genuit postquam Nachor vixit Et .Terach
אֶת־תָּרַח׃ 25 וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־
filios genuit & :annos centum &,annos novendecim ,Terach
תֶּרַח תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
genuit & ,annos septuaginta Terach vixit Et .filias &
וּבָנוֹת׃ 26 וַיְחִי־תֶרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
generationes istæ Et .Haran & ,Nachor ,Abram
אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן׃ 27 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת
:Haran & ,Nachor ,Abram genuit Terach:Terach
תֶּרַח תֶּרַח הוֹלִיד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן
Terach facies super Haran est mortu^9 Et .Loth genuit Haran &
וְהָרָן הוֹלִיד אֶת־לוֹט׃ 28 וַיָּמָת הָרָן עַל־פְּנֵי תֶּרַח
accepit Et .Chasdim Ur in suæ nativitatis terrâ in ,sui patris
אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ בְּאוּר כַּשְׂדִּים׃ 29 וַיִּקַּח
,Abram uxoris Nomen .uxores sibi Nachor & Abram
אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אֵשֶׁת־אַבְרָם
patris Haran filia ,Milcah ,Nachor uxoris nomen & ;Sarai
שָׂרָי וְשֵׁם אֵשֶׁת־נָחוֹר מִלְכָּה בַּת־הָרָן אֲבִי־
ei Non .sterilis Sarai fuit Et .Iscah patris & ,Milcah
30 מִלְכָּה וַאֲבִי יִסְכָּה׃ וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ
filium Loth & ,suum filium Abram Terach accepit Et .natus
31 וָלָד׃ וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־
Abram uxorem ,suam nurum Sarai & ,sui filii filium Haran
הָרָן בֶּן־בְּנוֹ וְאֵת שָׂרַי כַּלָּתוֹ אֵשֶׁת אַבְרָם
terram in eundem ad ,Chasdim Ur de eis cum exierũt Et.sui filii
בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה
fuerunt Et .ibi habitaverunt & Charan ad usq; venerũt & :Chenahan
32 כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ וַיִּהְיוּ
Terach est mortu^9 &:anni ducenti & ,anni quinq; ,Terach dies
יְמֵי־תֶרַח חָמֵשׁ שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיָּמָת תֶּרַח
.Charan in
בְּחָרָן׃

Versio VULG. LAT.

20 Vixit autem Reu triginta duobus annis, & genuit Sarug.
21 Vixit quoque Reu postquam genuit Sarug, ducentis septem annis: & genuit filios & filias.
22 Vixit verò Sarug triginta annis, & genuit Nachor.
23 Vixitque Sarug postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Vixit autem Nachor viginti novem annis; & genuit Thare.
25 Vixitque Nachor postquam genuit Thare, centum decem & novem annis; & genuit filios & filias.
26 Vixitque Thare septuaginta annis; & genuit Abram, & Nachor, & Aran.
27 Hæ sunt autem generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran.
28 Porrò Aran genuit Lot. Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra nativitatis suæ in Ur Chaldæorum.
29 Duxerunt autem Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: & nomen uxoris Nachor, Melcha, filia Aran, patris Melchæ, & patris Jeschæ,
30 Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos.
31 Tulit itaque Thare Abram filium suum, & Lot filium Aran, filium filii sui, & Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, & eduxit eos de Ur Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan: veneruntque usque Haran, & habitaverunt ibi.
32 Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum; & mortuus est in Haran.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

20 Καὶ ἔζησε Ῥαγαῦ ἑκατὸν (σ) τριάκοντα καὶ δύο ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σερούχ.
21 Καὶ ἔζησε Ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σερούχ, διακόσια ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανε.
22 Καὶ ἔζησε Σερούχ ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ναχώρ.
23 Καὶ ἔζησε Σερούχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ναχώρ, ἔτη διακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανε.
24 Καὶ ἔζησε Ναχώρ (τ) ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα, καὶ ἐγέννησε τὸν
25 (υ) Θάῤῥα. Καὶ ἔζησε Ναχώρ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Θάῤῥα, ἔτη ἑκατὸν (φ) εἰκοσιπέντε, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανε.
26 Καὶ ἔζησε Θάῤῥα ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἄβραμ, καὶ τὸν Ναχώρ, καὶ τὸν Ἀῤῥάν.
27 Αὗται δὲ αἱ γενέσεις (χ) Θάῤῥα. Θάῤῥα ἐγέννησε τὸν Ἄβραμ, καὶ τὸν Ναχώρ, καὶ τὸν Ἀῤῥάν· καὶ Ἀῤῥὰν
28 ἐγέννησε τὸν Λώτ. Καὶ ἀπέθανεν Ἀῤῥὰν ἐνώπιον Θάῤῥα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν τῇ
29 χώρᾳ τῶν Χαλδαίων. Καὶ ἔλαβον Ἄβραμ καὶ Ναχὼρ ἑαυτοῖς γυναῖκας. ὄνομα τῇ γυναικὶ Ἄβραμ, Σάρα· καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ Ναχώρ, Μελχά, θυγάτηρ Ἀῤῥάν, καὶ πατὴρ
30 Μελχά, καὶ πατὴρ Ἰεσχά. Καὶ ἦν
31 Σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει. Καὶ ἔλαβε (ψ) Θάῤῥα τὸν Ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν Λὼτ υἱὸν Ἀῤῥάν, υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν Σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, (ω) γυναῖκα Ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων, πορευθῆναι (α) εἰς γῆν Χαναάν· καὶ ἦλθον ἕως Χαῤῥάν·
32 καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. Καὶ (β) ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Θάῤῥα ἐν γῇ Χαῤῥάν, διακόσια πέντε ἔτη· καὶ ἀπέθανε (γ) Θάῤῥα ἐν Χαῤῥάν.

MS.A. (σ) τριάκοντα δύο (τ) ἔτη ἑβδομηκονταεννέα, καὶ (υ) Θάρα. (φ) εἰκοσιεννέα, (χ) Θάρα. Θάρα δὲ ἐγέννησεν (ψ) Θάρα τὸν Ἄβραμ τὸν υἱὸν (ω) γυναῖκα τοῦ υἱοῦ (α) εἰς τὴν γῆν (β) ἐγένοντο αἱ ἡμέραι Θάρα ἐν Χαῤῥάν, (γ) Θάρα

Et vixit Rhagau centum triginta & duos annos; & genuit Seruch. Et vixit Rhagau postquam genuit Seruch, ducentos septem annos; & genuit filios & filias: & mortuus est. Et vixit Seruch centum triginta annos; & genuit Nachor. Et vixit Seruch postquam genuit Nachor, annos ducentos; & genuit filios & filias: & mortuus est. Et vixit Nachor annos centum septuaginta novem; & genuit Tharra. Et vixit Nachor postquam genuit Tharra, annos centum viginti quinque, & genuit filios & filias; & mortuus est. Et vixit Tharra septuaginta annos: & genuit Abram, & Nachor, & Arran. Hæ verò generationes Tharra: Tharra genuit Abram, & Nachor, & Arran. Et Arran genuit Lot. Et mortuus est Arran coram (d) Tharra patre suo in terra quâ natus est, in regione Chaldæorum. Et sumpserunt Abram, & Nachor sibi uxores. Nomen uxoris Abram, Sara: et nomen uxoris Nachor, Melcha, filia Arran, & (e) pater Melchæ, & pater Jesca. Et erat Sara sterilis, et non generabat. Et sumpsit Tharra Abram filium suum, et Lot filium Arran, filium filii sui, et Saram nurum suam, uxorem Abram filii sui. Et eduxit eos de regione Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan: (f) & venerunt usque ad Charran, & habitavit ibi. Et facti sunt omnes dies Tharra in terra Charran ducenti quinque anni: & mortuus est Tharra in Charran.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 ܘܚܝܐ ܐܪܥܘ ܬܠܬܝܢ ܘܬܪܬܝܢ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܠܣܪܘܓ܂
21 ܘܚܝܐ ܐܪܥܘ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܣܪܘܓ ܡܐܬܝܢ ܘܫܒܥ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܐ ܘܒܢܬܐ܂
22 ܘܚܝܐ ܣܪܘܓ ܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܠܢܚܘܪ܂
23 ܘܚܝܐ ܣܪܘܓ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܢܚܘܪ ܡܐܬܝܢ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܐ ܘܒܢܬܐ܂
24 ܘܚܝܐ ܢܚܘܪ ܥܣܪܝܢ ܘܬܫܥ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܠܬܪܚ܂
25 ܘܚܝܐ ܢܚܘܪ ܒܬܪ ܕܐܘܠܕ ܠܬܪܚ ܡܐܐ ܘܬܫܥܣܪܐ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܐ ܘܒܢܬܐ܂
26 ܘܚܝܐ ܬܪܚ ܫܒܥܝܢ ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ܂ ܘܐܘܠܕ ܠܐܒܪܡ ܘܠܢܚܘܪ ܘܠܗܪܢ܂
27 ܘܗܠܝܢ ܬܘܠܕܬܗ ܕܬܪܚ܂ ܬܪܚ ܐܘܠܕ ܠܐܒܪܡ ܘܠܢܚܘܪ ܘܠܗܪܢ܂ ܘܗܪܢ ܐܘܠܕ ܠܠܘܛ܂
28 ܘܡܝܬ ܗܪܢ ܟܕ ܚܝ ܬܪܚ ܐܒܘܗܝ ܒܐܪܥܐ ܕܐܬܝܠܕ ܒܗ ܒܐܘܪ ܕܟܠܕܝܐ܂
29 ܘܢܣܒܘ ܠܗܘܢ ܐܒܪܡ ܘܢܚܘܪ ܢܫܐ܂ ܫܡܗ ܕܐܢܬܬܗ ܕܐܒܪܡ ܫܪܝ܂ ܘܫܡܗ ܕܐܢܬܬܗ ܕܢܚܘܪ ܡܠܟܐ ܒܪܬ ܗܪܢ ܐܒܘܗ ܕܡܠܟܐ ܘܐܒܘܗ ܕܐܝܣܟܐ܂
30 ܘܗܘܬ ܫܪܝ ܥܩܪܐ ܘܠܝܬ ܗܘܐ ܠܗ ܝܠܕܐ܂
31 ܘܕܒܪ ܬܪܚ ܠܐܒܪܡ ܒܪܗ ܘܠܠܘܛ ܒܪ ܗܪܢ ܘܠܫܪܝ ܟܠܬܗ ܐܢܬܬ ܐܒܪܡ ܒܪܗ܂ ܘܢܦܩ ܥܡܗܘܢ ܡܢ ܐܘܪ ܕܟܠܕܝܐ ܠܡܐܙܠ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂ ܘܐܬܘ ܠܚܪܢ ܘܝܬܒܘ ܬܡܢ܂
32 ܘܗܘܘ ܝܘܡܘܗܝ ܕܬܪܚ ܡܐܬܝܢ ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ܂ ܘܡܝܬ ܬܪܚ ܒܚܪܢ܂

Vixit autem Aru triginta duobus annis, genuítque Sarug. Et vixit Aru postquam genuit Sarug, ducentis septem annis: & genuit filios ac filias. Et vixit Sarug triginta annis, genuítque Nahor. Vixit autem Sarug postquam genuit Nahor, ducentis annis; & genuit filios ac filias. Et vixit Nahor viginti novem annis, genuítque Tareh. Vixit autem Nahor postquam genuit Tareh, centum novemdecim annis; genuítque filios ac filias. Et vixit Tareh septuaginta quinque annis, genuítque Abram, & Nahor, & Haran. Et hæ sunt generationes Tareh: Tareh genuit Abram, & Nahor, & Haran: Haran autem genuit Lot. Et mortuus est Haran vivente Tareh patre suo, in terra in qua natus fuerat, in Ur Caldæorũ. Et duxerunt sibi Abram, & Nahor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: & nomen uxoris Nahor, Melcha, filia Haran patris Melcha & patris Esca. Erat autem Sarai sterilis, nec erant ei liberi. Et duxit Tareh Abram filium suum, & Lot filium Haran, & Sarai socrum suam, conjugem Abram filii sui: & egressus est cum eis de Vr Chaldeorum, ad eundum in terram Chanaan: & venerunt ad Hharan, & commorati sunt ibi. Fuerúntque dies Tareh, ducenti quinque anni; & mortuus est in Hharan.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ויחא רעו תלתין ותרתין שנין
20 ואוליד ית־שרוג: וחיא רעו
21 בתר דאוליד ית־שרוג מאתן
ושבע שנין ואוליד בנין ובנן:
וחיא שרוג תלתין שנין ואוליד
22 ית־נחור: וחיא שרוג בתר דאוליד
23 ית־נחור מאתן שנין ואוליד
24 בנין ובנן: וחיא נחור עסרין
ותשע שנין ואוליד ית־
25 תרח: וחיא נחור בתר דאוליד
ית־תרח מאה ותשע
עסרי שנין ואוליד בנין ובנן:
26 וחיא תרח שבעין שנין ואוליד
ית־אברם ית־נחור וית־הרן:
27 ואלין תולדת תרח תרח
אוליד ית־אברם ית־נחור
וית־הרן והרן אוליד ית־לוט:
28 ומית הרן על־אפי תרח
אבוהי בארעא ילדותיה
29 באורא דכסדאי: ונסיב
אברם ונחור להון נשין שום
אתת־אברם שרי ושום אתת־
נחור מלכה בת־הרן אבוהא־
דמלכה ואבוהא דיסכה:
30 והות שרי עקרה לית לה
31 ולד: ודבר תרח ית־אברם
בריה וית לוט בר־הרן בר־
בריה וית שרי כלתיה
אתת אברם בריה ונפקו
עמהון מאורא דכסדאי
למיזל לארעא דכנען ואתו
32 עד־חרן ויתיבו תמן: והוו יומי־
תרח מאתן וחמש שנין ומית
תרח בחרן:

20 Et vixit Reu triginta & duobus annis: & genuit
21 Saruch. Et vixit Reu, postquàm genuit Saruch, ducentis & septem annis: &
22 genuit filios & filias. Et vixit Saruch triginta annis: & genuit Nachor.
23 Et vixit Saruch, postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios &
24 filias. Et vixit Nachor viginti & novem annis: & genuit Thare.
25 Et vixit Nachor, postquàm genuit Thare, centum & decem et novem annis: et genuit fi-
26 lios et filias. Et vixit Thare septuaginta annis: & genuit Abram, Nachor,
27 et Aran. Et hæ sunt generationes Thare; Thare genuit Abram, Nachor, et Aran: Aran autem ge-
28 nuit Loth. Et mortuus est Aran, corã Thare patre suo: in terrâ nativitatis suæ, in Ur Chaldæorum.
29 Et acceperunt sibi Abram et Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai; et nomen uxoris Nachor, Melcha; filia Aran patris Melchæ, et patris
30 Jeschæ. Eratque Sarai sterilis: nec erat ei fi-
31 lius. Et tulit Thare Abram filium suum, et Loth filium Aran, filium filii sui; & Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui: et egressi sunt simul de Ur Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan; venerúntque usque Aran et habi-
32 taverunt ibi. Et fuerunt dies Thare, ducenti et quinque anni: et mortuus est Thare in Aran.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

20–32 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

20–32 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 Et vixit Ragau, centum & triginta duobus annis, & genuit Sarug.
21 Vixit autem Ragau postquam genuit Sarug, centum & septem annis, genuitque filios & filias. Et fuerunt omnes dies Ragau, ducenti & triginta novem anni; & mortuus est.
22 Et vixit Sarug centum triginta annis, & genuit Nachor.
23 Vixit autem Sarug postquam genuit Nachor, centum annis, genuitque filios & filias. Et fuerunt omnes dies Sarug, ducenti & triginta anni; & mortuus est.
24 Et vixit Nachor septuaginta novem annis, & genuit Thare.
25 Vixit autem Nachor postquam genuit Thare, sexaginta novem annis; genuitque filios & filias. Et fuerunt omnes dies Nachor, centum & quadraginta octo anni; & mortuus est.
26 Et vixit Thare septuaginta annis, & genuit Abram, Nachor, & Haran.
27 Istæ sunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Haran. Haran autem genuit Loth:
28 Mortuúsque est Haran super faciem Tharæ patris sui, in terra nativitatis suæ in Ur Chaldæorum:
29 Et acceperunt sibi Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai; & nomen uxoris Nachor, Melcha, filia Haran, patris Melca & patris Isca.
30 Erat autem Sarai sterilis, neque erat ei filius.
31 Sumpsit autem Thare Abram filium suum, & Lot filium Haran filium filii sui; Sarai quoque & Melca nurus suas, uxores Abram & Nachor filiorum suorum: eduxitque eos de Ur Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan: & venerunt usque Haran, & habitaverunt ibi.
32 Et fuerunt dies Thare, centum quadraginta quinque anni: postcà mortuus est Thare in Haran.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 21 ولما عاش رعو اثنين وثلاثين سنة اولد سروغ * وعاش بعد ذلك مايتي سنة وسبع
22 23 سنين * اولد فيها بنين وبنات * ولما عاش سروغ ثلثين سنة اولد ناحور * وعاش مايتي
24 25 سنة * اولد فيها بنين وبنات * ولما عاش ناحور تسعا وعشرين سنة اولد تارح * وعاش
26 بعد ذلك مائة سنة وتسع عشر سنة اولد فيها بنين وبنات * وعاش تارح سبعين سنة
27 فاولد ابرام وناحور وهاران * وهذا شرح اولاد تارح * تارح اولد ابرام وناحور وهاران
28 وهاران اولد لوطا * ومات هاران بحضرة ابيه تارح * في بلد مولده في اتون الكسدانيين
29 * واتخذ ابرام وناحور لهما امرأتين * اسم زوجة ابرام ساراي * واسم زوجة ناحور ملكا ابنة
30 31 هاران * ابي ملكا * وابي يسكا * وكانت ساراي عاقرا ليس لها ولد * واخذ تارح ابرام ابنه
ولوط ابن هاران ابن ابنه وساراي كنته زوجة ابرام ابنه * فخرج معهم قوم من اتون
32 الكسدانيين ليمضوا الى بلد كنعان * فجاوا الى حران فاقاموا ثم * وكان عمر تارح مايتي سنة
وخمس سنين * ومات تارح بحران *

20 Cúmque vixisset Rau duos ac triginta annos, genuit Sarugh.
21 Vixitque posteà ducentos annos & septem annos, in quibus genuit filios ac filias.
22 Cúmque vixisset Sarugh triginta annos, genuit Nahor.
23 Vixitque ducentos annos, in quibus genuit filios ac filias.
24 Cúmque vixisset Nahor novem ac viginti annos, genuit Tareh.
25 Vixitque posteà centum annos, & novemdecim annos, in quibus genuit filios ac filias.
26 Vixitque Tareh septuaginta annos, & genuit Abram, & Nahor, & Haran.
27 Et hæc est narratio filiorum Tareh. Tareh genuit Abram, & Nahor, & Haran: Haran autem genuit Lot.
28 Et mortuus est Haran in conspectu patris sui Tareh, in patria nativitatis suæ, in camino Chasdæorum.
29 Sumpserúntque Abram, & Nahor sibi duas uxores; nomen uxoris Abram, Sarai; & nomen uxoris Nahor, Melcha, filia Haran, patris Melcha, & patris Jescha.
30 Et erat Sarai sterilis, non habens filium.
31 Et accepit Tareh Abram filium suum, & Lot filium Haran, filium filii sui, & Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui: Exierúntque cum ipsis aliquot homines ex camino Chasdæorum, ut irent in regionem Chanaan: venerúntque in Harran, & manserunt ibi.
32 Erátque ætas Tareh ducentorum annorum, et quinque annorum; et mortuus est Tareh in Harran.

ספר בראשית : יב

C A P. XII.

,tuâ terrâ è tibi Vade :Abram ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה אל־אברם לך־לך מארצך
quam terram ad ,tui patris domo è &,tui cognatione è &
וממולדתך ומבית אביך אל־הארץ אשר
,tibi benedicam & ,magnam gentem in te faciam Et.te faciam videre
2 אראך : ואעשך לגוי גדול ואברכך
benedicam Et .benedictio esto & :tuum nomen magnificabo &
3 ואגדלה שמך והיה ברכה : ואברכה
te in *benedicentur* Et .maledicā,tibi maledicentib* &:tibi benedicentib*
מברכיך ומקללך אאר ונברכו בך
quemadmodum,Abram abiit Et .terræ familiæ omnes
4 כל משפחת האדמה : וילך אברם כאשר
Abram Et .Loth secum perrexit & .Dñs eum ad est locutus
דבר אליו יהוה וילך אתו לוט ואברם
.Charan de *suo exire in* annorum septuaginta & ,annorum quinq; filius
בן־חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן :
filium Loth & ,suam uxorem Sarai Abram cepit Et
5 ויקח אברם את־שרי אשתו ואת־לוט בן־
animam & ,acquisierant quam,suā substantiam omnē & ,sui fratris
אחיו ואת־כל־רכושם אשר רכשו ואת־הנפש
,Chenahan terram in *eundum ad* exiverunt &,Charan in fecerant *quam*
אשר־עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען
terram in Abram transiit Et .Chenahan terram in sunt ingressi &
6 ויבאו ארצה כנען : ויעבר אברם בארץ
Chenahanæus Et .Moreh quercum ad usque ,Sechem locum ad usq;
עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני
tuo Semini:dixit & ,*Abram ad* Dñs est visus Et .terrâ in *tunc*
7 אז בארץ : וירא יהוה אל־אברם ויאמר לזרעך
,Domino altare ibi ædificavit Et .hanc terram dabo
אתן את־הארץ הזאת ויבן שם מזבח ליהוה
oriente ab montem ad inde *se evulsit* Et .*eum ad* apparuerat qui
8 הנראה אליו : ויעתק משם ההרה מקדם
Hai & ,*mari à* Bethel :suum tentorium tetendit Et .Bethel ipsi
לבית־אל ויט אהלה בית־אל מים והעי
nomine in invocavit & ,Domino altare ibi ædificavit Et .oriente ab
מקדם ויבן־שם מזבח ליהוה ויקרא בשם
fuit Et .meridiem ad proficiscēdo & eūdo,Abrā est profect* Et .Dñi
9 יהוה : ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה : ויהי
10 ,ibi *peregrinandum ad*,Ægyptum in Abram descendit Et.terrâ in fames
רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם
appropinquavit *cùm ut* fuit Et .terrâ in *fames* gravis quia
11 כי־כבד הרעב בארץ : ויהי כאשר הקריב
nunc Ecce : suam uxorem Sarai ad dixit & ,Ægyptum *ingrediendum ad*
לבוא מצרימה ויאמר אל־שרי אשתו הנה־נא
viderint cùm ,erit Et .*tu* aspectu pulchra mulier quòd,cognovi
12 ידעתי כי אשה יפת־מראה את : והיה כי־יראו
te & ,me occident & :*hæc* ejus Uxor ,dicent & ,Ægyptii te
אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך
.vivere facient
יחיו :

Versio VULG. LAT.

C A P. XII.

1 DIxit autem Dominus ad
Abram ; Egredere de terra
tua, & de cognatione tua, &
de domo patris tui, & veni
in terram quam monstrabo
2 tibi. Faciamque te in gentem
magnam, & benedicam ti-
bi, & magnificabo nomen
tuum ; erisque benedictus.
3 Benedicam benedicentibus
tibi, & maledicam maledi-
centibus tibi : atque IN TE
benedicentur universæ cog-
4 nationes terræ. Egressus est
itaque Abram sicut præcepe-
rat ei Dominus, & ivit cum
eo Lot : septuaginta quinque
annorum erat Abram cùm
5 egrederetur de Haran. Tu-
litque Sarai uxorem suam,
& Lot filium fratris sui, u-
niversamque substantiam quam
possederant, et animas quas
fecerant in Haran ; et egressi
sunt ut irent in terram Cha-
naan : cumque venissent in
6 eam, Pertransivit Abram ter-
ram usque ad locum Sichem,
usque ad convallem illu-
strem : Chananæus autem
7 tunc erat in terra. Apparuit
autem Dominus Abram, &
dixit ei ; Semini tuo dabo
terram hanc : qui ædifica-
vit ibi altare Domino, qui
8 apparuerat ei. Et inde trans-
grediens ad montem, qui
erat contra orientem Bethel,
tetendit ibi tabernaculum
suum, ab occidente habens
Bethel, et ab oriente Hai :
ædificavit quoque ibi altare
Domino, et invocavit nomen
9 ejus. Perrexitque Abram va-
dens, et ultrà progrediens ad
10 Meridiem. Facta est autem
fames in terra : descenditque
Abram in Ægyptum, ut pe-
regrinaretur ibi : prævalue-
rat enim fames in terra.
11 Cumque propè esset ut in-
grederetur Ægyptum, dixit
Sarai uxori suæ ; Novi quòd
12 pulchra sis mulier : Et quòd
cùm viderint te Ægyptii, di-
cturi sunt ; Uxor ipsius est :
et interficient me, et te ser-
vabunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. ιβʹ.

1 ΚΑὶ εἶπε κύριος τῷ Ἀβραμ, Ἔξελθε
ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ (α) πατρός σου· καὶ δεῦρο
2 εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω, Καὶ ποι-
ήσω σε εἰς ἔθνος μέγα· καὶ εὐλογήσω
σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ (β) ἔσῃ
3 εὐλογημένος. Καὶ εὐλογήσω τοὺς
εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους
σε καταράσομαι· καὶ (γ) ἐνευλογηθή-
σονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.
4 Καὶ ἐπορεύθη Ἀβραμ, καθάπερ ἐλά-
λησεν αὐτῷ κύριος· καὶ ᾤχετο μετ'
αὐτοῦ Λώτ. Ἀβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδο-
μηκονταπέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ Χαρ-
5 ράν. Καὶ ἔλαβεν Ἀβραμ (δ) Σάραν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν Λὼτ υἱὸν τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα
αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, καὶ πᾶσαν ψυ-
χὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐκ Χαῤῥάν· καὶ ἐξ-
ήλθοσαν πορευθῆναι εἰς γῆν (ε) Χαναάν.
6 Καὶ διώδευσεν Ἀβραμ τὴν γῆν εἰς τὸ μῆ-
κος αὐτῆς ἕως τοῦ τόπου Συχὲμ, ἐπὶ τὴν
δρῦν τὴν ὑψηλήν· οἱ δὲ Χαναναῖοι τότε
7 κατῴκουν τὴν γῆν. Καὶ ὤφθη κύριος τῷ
Ἀβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Τῷ σπέρματί
σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ ᾠκοδό-
μησεν ἐκεῖ Ἀβραμ θυσιαστήριον κυρίῳ
8 τῷ ὀφθέντι αὐτῷ. Καὶ ἀπέστη ἐκεῖ-
θεν εἰς τὸ ὄρος κατ' ἀνατολὰς Βαι-
θήλ· καὶ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ
ἐν Βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, καὶ Ἀγγαὶ
κατ' ἀνατολάς· καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυ-
σιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπεκαλέσατο ἐπὶ
9 τῷ ὀνόματι κυρίου. Καὶ ἀπῆρεν Ἀβραμ,
καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐ-
10 ρήμῳ. Καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
κατέβη Ἀβραμ εἰς Αἴγυπτον παροι-
κῆσαι ἐκεῖ, ὅτι ἐνίσχυσεν ὁ λιμὸς ἐπὶ
11 τῆς γῆς. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν Ἀ-
βραμ εἰσελθεῖν εἰς Αἴγυπτον, εἶπεν Ἀ-
βραμ Σάρᾳ τῇ (ζ) γυναικὶ, Γινώσκω
12 ἐγὼ, ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ· Ἔσται οὖν
ὡς ἂν ἴδωσί σε οἱ Αἰγύπτιοι, ἐροῦσιν ὅτι
γυνὴ αὐτοῦ αὕτη· καὶ ἀποκτενοῦσί με,
σὲ δὲ περιποιήσονται.

MS.A. (α) πατρός σου εἰς τὴν γῆν, (β) ἔ-
σῃ εὐλογητός. (γ) εὐλογηθήσονται
(δ) τὴν Σάραν γυναῖκα (ε) Χαναάν· καὶ ἦλ-
θον εἰς γῆν Χαναάν. Καὶ διώδευσεν
Ἀβραμ εἰς τὸ μῆκος (ζ) γυναικὶ αὐτοῦ,
Γινώσκω

CAP. XII.

ET dixit Dominus ad A- 1
bram ; Exi de terra tua, &
de cognatione tua, & de domo
patris tui : & vade in terram,
quam tibi demonstravero. Et 2
faciam te in gentem magnam :
& benedicam te, & magni-
ficabo nomen tuum ; & eris
benedictus. Et benedicam be- 3
nedicentes te, & maledicam
maledicentes te : & bene-
dicentur in te omnes tribus ter-
ræ. Et ivit Abram, quem- 4
admodum loquutus est ei Do-
minus : & abiit cum eo Lot.
Abram autem erat septua-
ginta quinque annorum, cùm
egressus est de Charran. Et 5
sumpsit Abram Saram uxorem
suam, et Lot filium fratris sui,
& omnem substantiam suam
quamcumque possederant, et om-
nem animam quam possederant
(a) de Charran. Et egressi sunt
ut irent in terram Chanaan. Et 6
perambulavit Abram terram in
longitudinem ipsius usque ad
locum Sichem, ad (b) quercum
altam. Chananæi autem tunc
habitabant terram. Et appa- 7
ruit Dominus Abram, & dixit
illi ; Semini tuo dabo terram
hanc. Et ædificavit ibi Abram
altare Domino, qui apparuerat
ei : Et (c) recessit inde in mon- 8
tem ad orientem Bethel : &
tetendit ibi tabernaculum suum
in (d) Bethel ad (e) mare, &
Angæ ad orientem. Et ædifi-
cavit ibi altare Domino, et in-
vocavit in nomine Domini. Et 9
abiit Abram, & profectus ca-
strametatus est in (f) deserto.
Et facta est fames super ter- 10
ram : descenditque Abram in
Ægyptum, ut peregrinaretur
ibi ; quia (g) invaluerat fa-
mes super terram. Factum est 11
autem cùm propè esset Abram,
ut ingrederetur in Ægyptum,
dixit Abram Saræ uxori, Novi
ego, quòd mulier pulchra
aspectu es: Erit ergò cum te 12
viderint Ægyptii, dicent, Quia
uxor illius hæc : & occident
me ; te autem servabunt.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܩܦܠܐܘܢ. ܝܒ.

1 *ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܐܒܪܡ. ܙܠ ܠܟ ܡܢ ܐܪܥܟ. ܘܡܢ ܐܬܪܐ ܕܐܬܝܠܕܬ. ܘܡܢ ܒܝܬ ܐܒܘܟ
2 ܠܐܪܥܐ ܕܐܚܘܝܟ. *ܘܐܥܒܕܟ ܠܥܡܐ ܪܒܐ. ܘܐܒܪܟܟ. ܘܐܪܒܐ ܫܡܟ. ܘܗܘܝ ܒܪܝܟ. *ܘܐܒܪܟ
3 ܡܒܪܟܢܝܟ. ܘܡܨܥܪܢܝܟ ܐܠܘܛ. ܘܢܬܒܪܟܘܢ ܒܟ ܟܠܗܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܐܪܥܐ. ܘܒܙܪܥܟ.
4 *ܘܥܒܕ ܐܒܪܡ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ. ܘܐܙܠ ܥܡܗ ܠܘܛ. ܘܐܒܪܡ ܒܪ ܫܒܥܝܢ ܗܘܐ
5 ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ ܟܕ ܢܦܩ ܡܢ ܚܪܢ. *ܘܕܒܪ ܐܒܪܡ ܠܫܪܝ ܐܢܬܬܗ. ܘܠܠܘܛ ܒܪ ܐܚܘܗܝ.
ܘܠܟܠܗ ܩܢܝܢܗܘܢ ܕܩܢܘ. ܘܠܢܦܫܬܐ ܕܥܒܕܘ ܒܚܪܢ. ܘܢܦܩܘ ܠܡܐܙܠ ܠܐܪܥܐ
6 ܕܟܢܥܢ. ܘܐܬܘ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. *ܘܥܒܪ ܐܒܪܡ ܒܐܪܥܐ ܥܕܡܐ ܠܐܬܪܐ ܕܫܟܝܡ. ܘܥܕܡܐ
7 ܠܒܠܘܛܐ ܕܡܡܪܐ. ܘܟܢܥܢܝܐ ܥܕܟܝܠ ܥܡܪܝܢ ܒܐܪܥܐ. *ܘܐܬܚܙܝ ܡܪܝܐ ܠܐܒܪܡ
ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܙܪܥܟ ܐܬܠ ܐܪܥܐ ܗܕܐ. ܘܒܢܐ ܬܡܢ ܡܕܒܚܐ ܠܡܪܝܐ ܕܐܬܚܙܝ
8 ܠܗ. *ܘܫܢܝ ܡܢ ܬܡܢ ܠܛܘܪܐ. ܡܢ ܡܕܢܚܐ ܠܒܝܬܐܝܠ. ܘܦܪܣ ܡܫܟܢܗ
ܒܝܬܐܝܠ ܡܢ ܡܥܪܒܐ ܘܥܝ ܡܢ ܡܕܢܚܐ. ܘܒܢܐ ܬܡܢ ܡܕܒܚܐ ܠܡܪܝܐ. ܘܩܪܐ ܒܫܡܗ
9 ܕܡܪܝܐ. *ܘܫܩܠ ܐܒܪܡ ܘܐܙܠ. ܘܡܫܩܠ ܠܬܝܡܢܐ. *ܘܗܘܐ ܟܦܢܐ ܒܐܪܥܐ.
10
11 ܘܢܚܬ ܐܒܪܡ ܠܡܨܪܝܢ ܠܡܥܡܪ ܬܡܢ. ܡܛܠ ܕܥܫܢ ܟܦܢܐ ܛܒ ܒܐܪܥܐ. *ܘܗܘܐ
ܟܕ ܩܪܒ ܠܡܥܠ ܠܡܨܪܝܢ. ܐܡܪ ܠܫܪܝ ܐܢܬܬܗ. ܗܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܕܐܢܬܬܐ ܫܦܝܪܬ
12 ܚܙܘܐ ܐܢܬܝ. *ܘܡܐ ܕܚܙܝܘܟܝ ܡܨܪܝܐ. ܢܐܡܪܘܢ ܕܐܢܬܬܗ ܗܝ ܗܕܐ. ܘܢܩܛܠܘܢ ܠܝ
ܘܠܟܝ ܢܚܝܘܢ.

CAP. XII.

DIxit autē Dñs ad Abrā, Abi de terra 1
tua, & de loco ubi natus es, & de domo
patris tui, in terrā quā ostendā tibi. Fa- 2
ciámq; te in gentē magnā, & benedicā
tibi, & magnificabo nomen tuū, sisq; be-
nedictus. Et benedicam benedicentibus 3
tibi, & maledicentibus tibi maledicā; &
benedicentur in te omnes familiæ terræ,
& in semine tuo. Fecitq; Abram quem- 4
admodū dixit ei Dominus: & abiit cum
eo Lot. Abram autem natus erat septua-
ginta quinq; annos, quando egressus est
ex Hharā. Tulitq; Abram Sarai uxorem 5
suā, & Lot filium fratris sui, omnémque
possessionē eorū quā possederant, & a-
nimas quas fecerant in Hharan: & egres-
si sunt ut irent in terrā Chanaan; et ve-
nerunt ad terram Chanaan. Et penetra- 6
vit Abram terram usque ad locum Se-
chim, et usq; ad quercum Mamre: Cha-
nanæi autem adhuc degebant in terra.
Et apparuit Dñs Abramo, dixitque ei; 7
Semini tuo dabo terrā hanc: et ædifica-
vit ibi altare Domino, qui apparuerat ei.
Et digressus est inde ad montem *quen-* 8
dam situm in orientali plaga Bethel: te-
xitque tentoriū suū, *ut haberet* Bethel ab
Occidente, et Aai ab Oriente: et extruxit
ibi aram Dño, invocavitq; nomen Dñi.
Rursus discedens Abrā abiit et progres- 9
sus est ad Meridiē. Contigit autē fames 10
in terra; descenditque Abrā in Ægyptū,
ut habitaret illic: nam prævaluerat fames
admodū in terra. Factúmq; est, ut quum 11
mox ingressurus esset in Ægyptū, diceret
ad Sarai conjugē suā, En scio te mulierē
esse pulchrā aspectu: Quúmque te vide- 12
rint Ægyptii, dicturos esse, Uxor ejus est
hæc: et interficient me, téque servabunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

יב

ואמר יי לאברם איזיל לך
1 מארעך ומילדותך ומבית אבוך
לארעא די אחזינך: ואעבדינך
2 לעם סגי ואברכינך וארבי שמך
ותהי מברך: ואברך מברכך
3 ומלטטך אלוט ויתברכון בדילך
כל זרעית ארעא: ואזל אברם
4 כמא דמליל עמיה יי ואזל
עמיה לוט ואברם בר שבעין
וחמש שנין במפקיה מחרן:
5 ודבר אברם ית שרי אתתיה
וית לוט בר אחוהי וית כל
קנינהון די קנו וית נפשתא
דשעבידו לאוריתא בחרן ונפקו
למיזל לארעא דכנען ואתו
לארעא דכנען: ועבר אברם
6 בארעא עד אתר שכם עד מישר
מורה וכנענאה בכן בארעא:
ואתגלי יי לאברם ואמר לבנך
7 אתן ית ארעא הדא ובנא תמן
מדבחא קדם יי דאתגלי ליה:
ואסתלק מתמן לטורא ממדנח
8 לבית אל ופרסיה למשכניה
בית אל ממערבא ועי ממדנחא
ובנא תמן מדבחא קדם יי וצלי
9 בשמא דיי: ונטל אברם אזיל
10 ונטל לדרומא: והוה כפנא
בארעא ונחת אברם למצרים
לאתותבא תמן ארי תקיף כפנא
11 בארעא: והוה כד קריב למיעל
למצרים ואמר לשרי אתתיה
הא כען ידענא ארי אתתא
12 שפירת חזו את: ויהי ארי יחזון
יתיך מצראי ויימרון אתתיה דא
ויקטלון יתי ויתיך יקימון:

TARGUM ONKELOS.

CAP. XII.

1 ET dixit Dominus ad A-
bram; Proficiscere de terrâ
tuâ & de cognatione tuâ,&
de domo patris tui: ad ter-
2 râ,quã monstravero tibi. Et
faciã te in populũ magnũ;
& benedicã tibi,& magni-
ficabo nomen tuum:& eris
3 benedict⁹. Benedicamq; be-
nedicentib⁹ tibi;& maledi-
centibus tibi maledicam:&
benedicentur propter te,o-
mnes cognationes terræ. Et
4 abiit Abram,sicut locut⁹ est
cum eo Domin⁹; & abiit
cum eo Loth: Abram autẽ
erat fili⁹ septuagita et quin-
q; annorũ,cùm egrederetur
5 de Aran. Et tulit Abrã Sa-
rai uxorẽ suã, & Loth filiũ
fratris sui; & omnẽ posses-
sionẽ suã, quã possederant;
& animas,quas subjecerant
legi in Aran: & egressi sunt,
ut irent in terrã Chanaan;
& venerunt in terram
6 Chanaan. Et pertransivit
Abram per terrã,usq;ad lo-
cum Sichẽ, usq; ad planiciẽ
More: Chananæ⁹ autẽ tunc
7 erat in terrâ. Et apparuit
Domin⁹ Abram,& dixit;Fi-
liis tuis dabo terrã hanc:&
ædificavit ibi altare; Domi-
8 no qui apparuerat ei. Et a-
scendit inde in montem,qui
erat ad Orientem Bethel,&
tetendit tabernaculũ suum:
ab Occidẽte habens Bethel,
& ab Oriente Hai;& ædifi-
cavit ibi altare corã Domi-
no,et oravit in nomine Do-
9 mini. Et profect⁹ est Abrã,
vadens & proficiscens ad
10 Meridiem. Et fuit fames in
terrâ: descenditq; Abrã in
Ægyptũ, ut peregrinaretur
ibi; quoniã prævaluerat
11 fames in terrâ. Et factũ est;
cùm appropinquaret,ut in-
grederetur in Ægyptũ:dixit
Sarai uxori suæ; Ecce nunc
cognovi, ꝙ mulier pulchra
12 aspectu tu es. Et erit,cùm vi-
derint te Ægyptii, et dicent, Uxor ej⁹
est hæc: interficientq;me et
te reservabunt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

1 ET dixit Dominus ad
Abram, Egredere,egre-
dere de terra tua, & de
cognatione tua, & de domo
patris tui, in terram quam
2 ostendam tibi: Et faciam
te in gentem magnam, &
benedicam te, & magnifi-
cabo nomen tuũ, & eris be-
3 nedictio: Benedicam quoque
benedicentibus tibi, et ma-
ledicentibus tibi maledi-
cam; benedicentur etiam
in te omnes familiæ terræ.
4 Et profectus est Abram, si-
cut locutus erat ei Domi-
nus; ivítque cum eo Lot.
Abram autem natus erat
septuaginta quinque annos,
cum egrederetur ex Haran.
5 Accepit quoque Abram Sa-
rai uxorem suam, et Lot fi-
lium fratris sui,et omnes opes
suas quas acquisiverant,
et animam quam fecerant
in Haran: et egressi sunt ut
irent in terrã Chanaan; ve-
nerúntq; in terrã Chanaan.
6 Et pertransiit Abrã terram,
usque ad locum Sichem,
usque ad (a) quercũ More:
Tunc autẽ Chananæus erat
7 in terra. Et apparuit Domi-
nus ad Abram, dixitque ei;
Semini tuo dabo terrã hanc.
Ideò ædificavit ibi altare
Domino, cui apparuerat ei.
8 Migravitque inde in mon-
tem ex Oriente Bethel;et te-
tendit tabernaculum suum
in Bethel ab Occidente, et
in (b) Hai ab Oriente: ædi-
ficavit quoq; ibi altare Do-
mino, et invocavit nomen
9 Domini. Et profectus est A-
bram eundo et progrediendo
10 ad Meridiem. Cùm autẽ fa-
mes esset in terra, descendit
Abram in Ægyptum ad pe-
regrinandum ibi, quia in-
gravescebat fames in terra.
11 Cùmque propè esset, ut in-
grederetur in Ægyptum,di-
xit Sarai uxori suæ, Ecce
novi quòd mulier pulchra
12 visu tu es: Fiétque cùm vi-
derint te Ægyptii,ut dicant,
Uxor ejus ista est; et occi-
dent me,te autem vivere
facient.

VER. SAM. (a) vallem visionis: (b) Haina

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الثاني عشر *

1 * اذ قال الله لابرام انطلق من ارضك * ومولدك * وبيت ابيك * الى البلد الذي اريك
2 * اصنع منك امة كبيرة * وابارك فيك * واعظم اسمك * ويكون بركة * وابارك
3 مباركيك * ولاعنك العن * ويتبرك بك جميع عشائر الارض * وانطلق ابرام كما قال له
4 الله * ومضى معه لوط * وكان ابرام ابن خمس وسبعين سنة حين خرج من حران * فاخذ
5 ابرام ساراي زوجته ولوطا ابن اخيه وجميع اموالهم التي تمولوا والنفوس التي اصطنعوا
6 في حران * وخرجوا ليمضوا الى بلد كنعان * وجاوا الى بلد كنعان * فطاف ابرام البلد
7 الى موضع نابلس * والى بلوط ممرى * والكنعانيون حينئذ في البلد * ثم تجلى له
8 ملاك الله وقال له لنسلك اعطي هذا البلد * وبنى هناك مذبحا لله الذي جعل ملاكه
متجليا اليه * ثم انتقل من ثم الى الجبل من شرقي بيت ايل ومد خباه * بيت ايل من
9 الغرب له والعي من الشرق * وبنى ثم مذبحا لله ودعاه باسمه * ثم رحل ابرام كلما مر رحل
10 الى القبلة * ثم كان جوع في البلد فانحدر ابرام الى مصر ليسكن ثم * اذا اشتد الجوع
11 في البلد * فلما قرب من دخول مصر قال لساراي زوجته انا اعلم انك امراة جميلة
12 المنظر * واخاف ان راك المصريون وقالوا هذه زوجته قتلوني واستبقوك *

CAP. XII.

1 TUm dixit Deus ad Abram, Profici-
scere de terra tua, & loco educationis
tuæ, & domo patris tui, ad regionem
2 quam monstrabo tibi. Efficiámque ex
te gentem copiosam, & benedicam tibi,
et magnificabo nomen tuum, et eris
3 benedictio. Et benedicam benedicen-
tes tibi, et inuriâ afficientem te ma-
ledicam, et benedicentur per te omnes
4 familiæ terræ. Itaque profectus est
Abram, uti locutus est ei Deus; abiítque
cum eo Lot: erátque Abram filius septu-
aginta quinque annorum, cùm egressus
5 est de Harran. Et accepit Abram Sa-
rai conjugem suam, et Lot filium fratris
sui, et omnia sua bona quæ acquisierant,
animásque quas fecerant in Harran: et
exierunt,ut irent in regionem Chanaan;
6 et venerunt in regionem Chanaan. Et
perlustravit Abram regionem illam usq;
ad locum Nabolos & usque ad quer-
cus Mamre: et Chananæi erant tunc
7 in regione illa. Deinde apparuit ei
Angelus Dei, dixitque illi, Progeniei
tuæ dabo istam regionem. Et ædificavit
ibi altare Deo, qui fecit Angelum suum
8 apparere ei. Deinde profectus est inde
ad montem à parte orientali domus Ail,
extenditque tentorium suum: Domus
Ail erat ei ab Occidente et Alay ab Ori-
ente; & ædificavit ibi altare Deo,voca-
9 vitque eum nomine ipsius. Deinde pro-
fectus est Abram; quò magis progredie-
10 batur, pergebat ad Meridiem. Præterea
fuit fames in illa regione: descenditque
Abram in Ægyptum, ut habitaret ibi,eò
quòd invaluisset fames in regione.
11 Cùmq; mox ingressurus esset Ægyptum,
dixit Sarai uxori suæ, Ego novi te esse
12 mulierem pulchram aspectu. Et timeo
ne si viderint te Ægyptii, & dixerint,
Hæc est uxor ejus,occidant me, & ser-
vent te.

ספר בראשית : יג

te propter mihi sit bene ut *tu* mea soror : quæso Dic
13 אמרי־נא אחתי את למען ייטב־לי בעבורך
Abram ingrederetur cum fuit Et .te propter mea anima vivat &
14 וחיתה נפשי בגללך : ויהי כבוא אברם
pulchra quòd mulierem Ægyptii viderunt & Ægyptum
מצרימה ויראו המצרים את־האשה כי־יפה
laudaverunt & Parhoh principes eam viderunt Et .valde *ipsa*
15 הוא מאד : ויראו אתה שרי פרעה ויהללו
.Parhoh domum in mulier est sublata Et .*Parhoh ad* eam
אתה אל־פרעה ותקח האשה בית פרעה :
bos & pecus ei *fuit* Et .eam propter benefecit Abram ipsi Et
16 ולאברם היטיב בעבורה ויהי־לו צאן־ובקר
percussit Et .cameli & asinæ & ancillæ & servi & asini &
17 וחמרים ועבדים ושפחת ואתנת וגמלים : וינגע
Propter ejus domum & magnis percussionibus Parhoh Dominus
יהוה את־פרעה נגעים גדלים ואת־ביתו על־
Abram *ad* Parhoh vocavit Et .Abram uxoris Sarai *verbum*
18 דבר שרי אשת אברם : ויקרא פרעה לאברם
mihi indicasti non quid *Ad* ?mihi fecisti hoc *Quid* : dixit &
ויאמר מה־זאת עשית לי למה לא־הגדת לי
tuli Et ? *ipsa* mea Soror ,dixisti quid *Ad* ? *ipsa* tua uxor quod
19 כי אשתך הוא : למה אמרת אחתי הוא ואקח
.vade & cape tua uxor ecce nunc Et .uxorem in mihi eam
אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך קח ולך :
& eum dimiserunt & viris Parhoh eum super præcepit Et
20 ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת־
.ei *quod* omne, & ejus uxorem
אשתו ואת־כל־אשר־לו :

CAP. XIII.

omne & ejus uxor & ipse Ægypto ex Abram ascendit Et
1 ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל־
gravis Abram Et .meridiem ad eo cum Loth & ei *quod*
2 אשר־לו ולוט עמו הנגבה : ואברם כבד
suas profectiones ad ivit Et .auro in & argento in pecore in valde
3 מאד במקנה בכסף ובזהב : וילך למסעיו
ibi fuit quo locum ad usque Bethel ad usq; & meridie à
מנגב ועד־בית־אל עד־המקום אשר־היה שם
Ad .Hai inter & Bethel inter principio in ejus tabernaculũ
4 אהלה בתחלה בין בית־אל ובין העי : אל־
invocaverat & principio in ibi fecerat quod altaris locum
מקום המזבח אשר־עשה שם בראשנה ויקרא
ambulanti Loth ipsi etiam Et .Domini *nomine in* Abram ibi
5 שם אברם בשם יהוה : וגם־ללוט ההלך
.tabernacula & *bos & pecus fuit* Abram cum
את־אברם היה צאן־ובקר ואהלים :

Versio VULG. LAT.

13 Dic ergò, obsecro te, quòd soror mea sis : ut benè sit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui.
14 Cùm itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptii mulierem quòd
15 esset pulchra nimis. Et nuntiaverunt principes Pharaoni, & laudaverunt eam apud illum : & sublata est mulier
16 in domum Pharaonis. Abram verò benè usi sunt propter illam : fueruntque ei oves & boves, & asini, & servi & famulæ, & asinæ & came-
17 li. Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus propter Sarai uxorem Abram.
18 Vocavitque Pharao Abram, & dixit ei ; Quidnam est hoc quod fecisti mihi ? quare non indicâsti quòd uxor
19 tua esset ? Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem ? Nunc igitur ecce conjux tua ; accipe eam, & vade.
20 Præcepitque Pharao super Abram viris : & deduxerunt eum, & uxorem illius, & omnia quæ habebat.

CAP. XIII.

1 Ascendit ergò Abram de Ægypto, ipse et uxor ejus, & omnia quæ habebat, & Lot cum eo, ad Australem pla-
2 gam. Erat autem dives valdè in possessione auri & ar-
3 genti. Reversusque est per iter, quo venerat, à Meridie in Bethel, usque ad locum ubi priùs fixerat tabernaculum inter Bethel & Hai:
4 In loco altaris quod fecerat priùs, & invocavit ibi no-
5 men Domini. Sed & Lot, qui erat cum Abram, fuerunt greges ovium, & armenta, & tabernacula.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

13 Εἶπον οὖν, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται διὰ σὲ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκέν σου.
14 Ἐγένετο δὲ, ἡνίκα εἰσῆλθεν Ἄβραμ εἰς Αἴγυπτον, ἰδόντες οἱ Αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα.
15 Καὶ ἴδον αὐτὴν οἱ ἄρχοντες Φαραὼ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὴν πρὸς Φαραὼ, καὶ εἰσήγαγον (η) αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Φαραώ.
16 Καὶ τῷ Ἄβραμ εὖ ἐχρήσαντο δι' αὐτήν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ πρόβατα, καὶ μόσχοι, καὶ (θ) ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡμίονοι, καὶ κάμηλοι.
17 Καὶ ἤτασεν ὁ Θεὸς τὸν Φαραὼ ἐτασμοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, περὶ Σάρας τῆς γυναικὸς
18 Ἄβραμ. Καλέσας δὲ Φαραὼ τὸν Ἄβραμ, εἶπεν, Τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου
19 ἐστιν ; Ἱνατί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν ; καὶ ἔλαβον αὐτὴν (ι) ἐμαυτῷ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου (κ) ἐναντί σου· λαβὼν ἀπότρεχε.
20 Καὶ ἐνετείλατο Φαραὼ ἀνδράσι περὶ Ἄβραμ, συμπροπέμψαι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα (λ) ἦν αὐτῷ.

ΚΕΦ. ιγ'.

1 Ἀνέβη δὲ Ἄβραμ ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ,
2 καὶ Λὼτ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. Ἄβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα κτήνεσι,
3 καὶ ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. Καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον ἕως Βαιθὴλ, ἕως τοῦ τόπου, οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον, ἀνὰ μέσον Βαιθὴλ καὶ ἀνὰ μέ-
4 σον Ἀγγαί, Εἰς τὸν τόπον τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ (α) τὴν ἀρχήν· καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ Ἄβραμ τὸ (β) ὄνομα
5 τοῦ κυρίου. Καὶ Λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ Ἄβραμ ἦν πρόβατα, καὶ (γ) βόες, καὶ σκηναί.

MS. A. (η) αὐτὴν πρὸς Φαραώ. Καὶ τῷ (θ) ὄνοι, παῖδες, (ι) ἐμαυτῷ εἰς γυναῖκα. (κ) ἐναντίον σου· (λ) ἦν αὐτῷ καὶ Λὼτ μετ' αὐτοῦ. Κεφ. ιγ'. (α) τὴν σκηνήν· (β) ὄνομα κυρίου. (γ) βόες καὶ κτήνη.

Dic igitur, quia soror ejus sum, ut bene mihi sit propter te: & vivet anima mea propter te.
14 Factum est autem statim ut intravit Abram in Ægyptum, videntes Ægyptii mulierem ejus, quia speciosa erat valde :
15 Et viderunt eam principes Pharaonis : & laudaverunt eam apud Pharaonem : & introduxerunt eam in domum Pharaonis :
16 Et Abram bene usi sunt propter eam. Et fuerunt ei oves, & vituli, & asini, & pueri, & ancillæ, & muli, & cameli.
17 Et afflixit Deus Pharaonem afflictionibus magnis, & sævis, & domum ejus pro Sara uxore A-
18 bram. Vocans autem Pharao Abram, dixit ; Quid hoc fecisti mihi ? quia non enunciâsti mihi, quia uxor tua est ?
19 Ut quid dixisti, quia soror mea est ? Et sumpsi eam mihi uxorem. Et nunc ecce uxor tua coram te : Accipe, & recede.
20 Et præcepit Pharao viris de Abram, ut comitarentur dimitterent eum, & uxorem ejus, & omnia quæcumque erant ei.

CAP. XIII.

1 Ascendit autem Abram de Ægypto, ipse, & uxor ejus, & omnia ejus, & Lot cum eo
2 in desertum. Abram verò erat dives valde pecoribus, & argento, & auro.
3 (a) Et ivit unde venerat, in desertum usque ad Bethel, usque ad locum, ubi erat tabernaculum ipsius priùs inter Bethel & Agge,
4 Ad locum altaris, quod fecerat ibi à principio : Et invocavit ibi Abram nomen Domini.
5 Et ipsi Lot simul ambulanti cum Abram, erant oves, & (b) boves, & tabernacula.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]

Dic, Soror ejus sum, ut benefiat mihi propter te, vivátq; anima mea gratiâ tui. Itaq; factum est, ut ingresso Abram in Ægyptum, vidissent Ægyptii uxorem ejus pulchram esse vehementer. Viderunt eam quoq; principes Pharaonis, & commendârunt eam apud Pharaonem : ductáque fuit mulier in domum Pharaonis. Abram verò benefactum est propter illam; fuerúntque ei oves, & boves, & asini, & servi, & ancillæ, & asinæ, & cameli. Percussit autẽ Dominus Pharaonem plagis maximis, ipsum ac domesticos ejus propter Sarai uxorem Abram. Advocavit igitur Pharaon Abram, & dixit ei, Quid est hoc quod fecisti nobis? quarè non indicasti mihi, quòd uxor tua esset? Et quarè dixisti, Soror mea est? & accepi eam mihi in uxorem. Igitur ecce uxorem tuam; tolle & vade. Præcepitq; de illo Pharaon viris, dimisitque eum & uxorem illius, & quicquid ad eum pertinebat.

CAP. XIII.

Ascendit ergò Abram ex Ægypto, ipse & uxor ejus cum omnib' quæ habebat: & Lot cum eo, versùs Meridiem. Abram autem locupletatus fuerat valdè in possessione & argento atque auro. Ivítque per stationes suas à Meridie usque ad Bethel: Usque ad locum ubi fixerat tabernaculum suum anteà, inter Bethel & inter Aai; ad locum scilicet aræ quam extruxerat illic ab initio, & invocaverat ibidem Abram nomen Domini. Quin & Lot, qui abierat unà cum Abram, habebat oves, & boves, & tentoria summa in copia.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

13 אמרי כען אחתי את בדיל
דייטב לי בדילך ותתקים
14 נפשי בפתגמיכי: והוה כד על
אברם למצרים וחזו מצראי
ית אתתא ארי שפירא היא
15 לחדא: וחזו יתה רברבי פרעה
ושבחו יתה לפרעה ואדברת
16 אתתא לבית פרעה: ולאברם
אוטיב בדילה והוו ליה
ען ותורין וחמרין ועבדין ואמהן
17 ואתנן וגמלין: ואיתי
על פרעה מכתשין רברבין
ועל אנש ביתיה על עיסק
18 שרי אתת אברם: וקרא
פרעה לאברם ואמר מה
דא עבדת לי למא לא חויתא
19 לי ארי אתתך היא: למא
אמרת אחתי היא ודברית יתה
לי לאנתו וכען הא אתתך דבר
20 ואזיל: ופקיד עלוהי פרעה גברין
ואלויאו יתיה וית אתתיה
וית כל דיליה:

יג

1 וסליק אברם ממצרים הוא
ואתתיה וכל די ליה ולוט
2 עמיה לדרומא: ואברם תקיף
לחדא בבעירא בכספא
3 ובדהבא: ואזל למטלנוהי
מדרומא ועד בית אל עד
אתרא דפרסיה תמן משכניה
4 בקדמיתא בין בית אל ובין עי:
לאתר מדבחא די עבד תמן
בקדמיתא וצלי תמן אברם
5 בשמא דיי: ואף ללוט דאזיל
עם אברם הוו ען ותורין
ומשכנין:

13 Dic nunc quòd soror mea sis tu: ut bene sit mihi propter te, & sustentetur anima
14 mea propter verba tua. Et factũ est, cùm ingressus esset Abrã in Ægyptũ: viderunt Ægyptii mulierẽ, quòd
15 pulchra esset nimis. Et viderunt eam principes Pharaonis; & laudaverunt eam apud Pharaonem: & sublata est mulier in domum
16 Pharaonis. Et Abram benefecit propter eam: Et fuerunt ei oves & boves, & asini; & servi, & ancil-
17 læ; & asinæ, & cameli. Et adduxit Dominus super Pharaonem plagas magnas, & super homines domus ejus: propter Sarai uxorem
18 Abram. Vocavitque Pharao Abram; & dixit; Quid est hoc, quod fecisti mihi? Quare non nuntiasti mihi,
19 quòd uxor tua esset? Quare dixisti, soror mea est? & tuli eam mihi in uxorem: & nunc ecce uxor
20 tua, tolle & vade. Præcepitque super eum Pharao viris: & comitati sunt eum, & uxorem suam, & omnia quæ habebat,

CAP. XIII.

1 Et ascendit Abram de Ægypto, ipse & uxor ejus, & omnia sua, & Loth cum
2 eo ad Austrum. Et Abram erat *potens* valde, in peco-
3 ribus argento & auro. Et abiit per mansiones suas à meridie, et usque Bethel: usque ad locum, in quo tetenderat priùs tabernaculum suum, inter Bethel, &
4 inter Hai. Ad locum altaris, quod ibi fecerat priùs; & oravit ibi Abram in no-
5 mine Domini. Sed & Loth, qui abiit cum Abram, fuerunt oves & boves, & tabernacula,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dic, quæso, quòd soror mea tu es; ut bene sit mihi propter te, vivatq; anima mea propter te. 13
Et factu est cùm ingrederetur Abram in Ægyptum, ut viderent Ægyptii mulierem, quòd pulchra esset valdè. 14
Viderunt quoque eam principes Pharaonis, & laudaverunt eam Pharaoni: & sublata est mulier in domum Pharaonis. 15
Et Abram benefecit propter eam; fuitque illi pecus, & bos, possessio gravis valdè; servi, & ancillæ, & asini, & asinæ, & cameli. 16
Percussit etiam Dominus Pharaonem plagis magnis, & domum ejus, propter negotium Sarai uxoris Abram. 17
Itaque vocavit Pharao Abram, & dixit; Quid hoc fecisti mihi? quarè non indicâsti mihi quoniam uxor tua hæc? 18
Et quarè dixisti, Soror mea est, & accepi illam mihi in uxorem? nunc autem, ecce uxorem tuam sume, & abi. 19
Præcepitque de eo Pharao viris, ut dimitterent eum, et uxorem ejus, & omnia quæ erant ei. Lot autem erat cum eo. 20

CAP. XIII.

Ascendit igitur Abram de Ægypto, ipse, & uxor ejus, & omnia quæ erant ei, & Lot cum eo, ad Meridiem. 1
Abram autem gravis erat in pecore, in argento, & in auro. 2
Ivitque secundùm itinera sua, à Meridie & usque ad Bethel, usque ad locum in quo fuerat tabernaculum ejus in principio, inter (a) Bethel, & inter Hai: 3
Ad locum altaris quod fecerat ibi in principio: & invocavit ibi Abram nomen Domini. 4
Atque etiam Loto eunti cum Abram erat pecus, & bos, & tabernacula. 5

VERS. SAM. (*a*) Beth-hailah, & inter Chaphrah:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * قولي انك اختي حتى يحسن الي بسببك • وان تحيا نفسي من اجلك * ولما دخل ابرام
15 مصر راي المصريون ان المراة حسنة جدا * وراها روساء فرعون ومدحوها عنده • فاخذت
16 المراة الي منزله * واحسن الي ابرام بسببها فصار له غنم وبقر وحمير وعبيد واماء واتن
17 18 وجمال * فبلا الله فرعون ببلايا عظيمة واهله بسبب ساراي زوجته * فدعا فرعون ابرام
19 وقال له ماذا صنعت بي * ولم لم تخبرني انها زوجتك • ولم قلت اختي هي حتى اخذها
20 لتكون لي زوجة • والان ها زوجتك خذها وامض * فوكل عليه فرعون قوما يبذرقوا
به وزوجته وكل ماله *

* الفصل الثالث عشر *

1 2 * فصعد ابرام من مصر هو وزوجته وكل ماله ولوط معه الي القبلة * وابرام عظيم
3 4 جدا بالماشية والفضة والذهب * فمضي في مراحله من القبلة الي بيت ايل * الي
الموضع الذي كان فيه مضربه في الابتداء • بين بيت ايل وبين العي • الي موضع
5 المذبح الذي صنعه ثم في الابتداء فدعا ثم ابرام باسم الله * وكان ايضا للوط السائر
مع ابرام غنم وبقر وخيام *

Dic te esse sororem meam, ut bene fiat mihi causâ tui, cùm vixerit anima mea propter te. 13
Et cùm ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptii quòd mulier esset pulchra nimis. 14
Videruntque eam principes Pharaon, & celebrârunt eam apud ipsum: rapta fuit ergò mulier ad domum ipsius. 15
Et benè actum fuit Abramo propter illam: factæq; sunt ei oves, & boves, & asini, et servi, et ancillæ, & asinæ, & cameli. 16
Afflixitque Deus Pharaonem afflictionibus magnis, & familiam ejus, propter Sarai uxorem illius. 17
Vocavitque Pharaon Abram, & dixit ei; Quid fecisti mihi? Et quarè non significâsti mihi, eam esse uxorem tuam? 18
& cur dixisti, Soror mea est, ut acceperim eam ut esset mihi uxor? Et nunc ecce uxor tua, accipe eam, & vade. 19
Et commisit curam illius Pharaon hominibus qui deducerent eum, & uxorem ejus, & omnem possessionem illius. 20

CAP. XIII.

Ascendit igitur Abram ab Ægypto ipse & uxor ejus, & omnia bona sua Lot eum comitante, ad Meridiem. 1
Et Abram erat magnificus valdè in armentis, & argento, & auro. 2
Ivitque per diversoria sua à Meridie ad domum Ail. 3
Ad locum in quo fuerat tentorium ejus in principio, inter domum Ail, & inter Alay, ad locum altaris quod fecerat ibi à principio, invocaveratque ibi Abram nomen Dei. 4
Et erant quoque Lot abeunti cum Abram oves, & boves, & tentoria. 5

ספר בראשית : יג

6 ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי היה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו :
7 ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והפרזי אז ישב בארץ :
8 ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים אנחנו :
9 הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה :
10 וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כלה משקה לפני שחת יהוה את סדם ואת עמרה כגן יהוה כארץ מצרים באכה צער :
11 ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו :
12 אברם ישב בארץ כנען ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדם :
13 ואנשי סדם רעים וחטאים ליהוה מאד :
14 ויהוה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה :
15 כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם :
16 ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה :
17 קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה :
18 ויאהל אברם ויבא וישב באלני ממרא אשר בחברון ויבן שם מזבח ליהוה :

Versio VULG. LAT.

6 Nec poterat eos capere terra, ut habitarent simul: erat quippe substantia eorum multa, et nequibant habitare communi-
7 ter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Lot. Eo autem tempore Chananæus et Pherezæus habita-
8 bant in terra illa. Dixit ergò Abram ad Lot; Ne quæso sit jurgium inter me et te, et inter pastores meos et pastores tuos:
9 fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est: recede à me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris,
10 ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circà regionem Jordanis, quæ universa irrigabatur antequàm subverteret Dominus Sodomam et Gomorrham, sicut paradisus Domini, et sicut Ægyptus venientibus
11 in Segor. Elegitque sibi Lot regionem circa Jordanem, et recessit ab Oriente: divisique sunt alterutrum à fratre suo.
12 Abrã habitavit in terra Chanaan: Lot verò moratus est in oppidis, quæ erant circa Jordanem, et habitavit in So-
13 domis. Homines autem Sodomitæ pessimi erant, et peccatores coram Domino nimis.
14 Dixitque Domin⁹ ad Abram, postquã divisus est ab eo Lot; Leva oculos tuos, et vide à loco, in quo nunc es, ad Aquilonem, et Meridiem, ad Orienté,
15 et Occidentem. Omnem terram, quam conspicis, tibi dabo et semini tuo usq; in sem-
16 piternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terræ: si quis potest hominum numerare pulverem terræ, semen quoque tuum numerare poterit.
17 Surge, et perambula terram in longitudine & in la-
18 titudine sua: quia tibi datur⁹ sum eam. Movens igitur tabernaculum suum Abram, venit et habitavit juxta convallem Mambre, quæ est in Hebron: ædificavitque ibi altare Domino.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Interpretatione LATINA.

6 Καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα· ὅτι ἦν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά· (δ) καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατ-
7 οικεῖν ἅμα. Καὶ ἐγένετο μάχη ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ Ἄβραμ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ Λώτ. οἱ δὲ Χαναναῖοι καὶ οἱ Φερεζαῖοι τότε κατῴ-
8 κουν τὴν γῆν. Εἶπε δὲ Ἄβραμ τῷ Λώτ, Μὴ ἔστω μάχη ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν (ε) ποιμένων μου καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων σου· ὅτι ἄνθρωποι
9 (ζ) ἀδελφοί ἐσμεν ἡμεῖς. Οὐκ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ (η) ἐναντίον σου ἐστί; διαχωρίσθητι ἀπ' ἐμοῦ. εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιά· εἰ δὲ σὺ εἰς δεξιά, ἐγὼ
10 εἰς ἀριστερά. Καὶ ἐπάρας Λὼτ τοὺς ὀφθαλμοὺς (θ) αὐτοῦ, ἐπεῖδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη, πρὸ τοῦ καταστρέψαι τὸν Θεὸν Σόδομα καὶ Γόμοῤῥα, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, ἕως ἐλ-
11 θεῖν εἰς Ζόγορα. Καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Λὼτ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου. καὶ ἀπῆρε Λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν· καὶ διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
12 τοῦ. Ἄβραμ δὲ κατῴκησεν ἐν γῇ Χαναάν. Λὼτ δὲ κατῴκησεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων, καὶ (ι) ἐσκήνωσεν ἐν Σοδό-
13 μοις. Οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐν Σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ
14 σφόδρα. Ὁ δὲ Θεὸς εἶπε τῷ Ἄβραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν Λὼτ ἀπ' αὐτοῦ, Ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ νῦν σὺ εἶ πρὸς βοῤῥᾶν
15 καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς καὶ θάλασσαν. Ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου (κ) ἕως αἰῶνος.
16 Καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου, ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς· εἰ δύναταί τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου (λ) ἐξ-
17 αριθμηθήσεται. Ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἰς τό, τε μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος· ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρ-
18 ματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἀποσκηνώσας Ἄβραμ, ἐλθὼν κατῴκησε παρὰ τὴν δρῦν τὴν (μ) Μαμβρῆ, ἣ ἦν ἐν (ν) Χεβρὼμ· καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ (ξ) θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ.

MS.A. (δ) Καὶ οὐκ ἐδύνατο κατοικεῖν ἅμα. (ε) ποιμένων σου ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων μου· ὅτι (ζ) ἀδελφοὶ ἡμεῖς ἐσμέν. Καὶ ἰδοὺ (η) ἐναντίον σου διαχωρίσθητι (θ) αὐτοῦ, ἴδεν πᾶσαν (ι) ἐνσκήνωσεν (κ) ἕως τοῦ αἰῶνος. (λ) ἀριθμηθήσεται. (μ) Μαμβρῆν, (ν) Χεβρών· (ξ) θυσιαστήριον κυρίῳ.

6 Et non capiebat eos terra, ut habitarent simul: quoniam erat substantia eorum multa: & non capiebat eos terra, ut habitarent
7 simul. Et facta est rixa inter pastores pecorum Abram, et pastores pecorum Lot. Chananæi autem & Pherezæi tunc inhabitabant terram.
8 Dixit autem Abram ad Lot; Non sit rixa inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: quia homines fratres sumus nos.
9 Nonne ecce tota terra ante te est? Discede à me: si tu in sinistram, ego in dexteram: vel si tu in dexteram, ego in sinistram.
10 Et levans Lot oculos suos, vidit omnem regionem circa Jordanem, quòd omnis esset irrigua, antequàm everteret Deus Sodoma & Gomorrham, sicut paradisus Dei, & sicut terra Ægypti, usque dum venias in Zogora.
11 Et elegit sibi Lot omnem regionem circa Jordanem: & abiit Lot ab Oriente; et separati sunt unusquisque à fratre suo.
12 Abram autem habitavit in terra Chanaan. Lot autem habitavit in civitate circumjacentium: & tabernaculum tetendit in Sodomis.
13 Viri autem, qui in Sodomis, mali, & peccatores in conspectu Dei valdè.
14 Et dixit Deus ad Abram postquàm recessit Lot ab illo; Respice oculis tuis, & vide à loco, in quo nunc tu es, ad Aquilonem, & Africum, & Orientem, & Mare.
15 Quia omnem terram, quam tu vides, tibi dabo eam, & semini tuo (c) usque in sæculum.
16 Et faciam semen tuum, sicut arenam terræ: Si potest aliquis dinumerare arenam terræ; & semen tuum dinumerabitur.
17 Surgens perambula terram in longitudinem ejus, & in latitudinem: quia tibi dabo eam, (d) & semini tuo in sæculum.
18 Et movens tabernaculum Abram veniens habitavit juxta quercum Mambre, quæ erat in Chebron: & ædificavit ibi altare Domino.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

Nec ferebat eos terra illa ut habitarent simul, eò quòd plurima esset eorum possessio valdè, nec possent habitare simul. Factúmq; est jurgiũ inter pastores possessionis Abram, & inter pastores possessionis Lot. Chananæi autem, & Pherezæi adhuc morabantur in terra. Dixit ergò Abram ad Lot, Ne sit jurgium inter me & te, & inter pastores meos ac pastores tuos, quandoquidem viri fratres sumus. Ecce vniversa terra corã te est; recede à me: si tu ad dexterã, ego ad sinistrã pergã; quòd si tu ad sinistrã, ego ad dexteram. Sublatis itaq; Lot oculis suis, vidit totã terrã Iordanis, eámq; universam esse irriguã, antequàm vastaret Deus Sodomã & Gomorrhã, sicut paradisum Dei, & sicut terrã Ægypti quæ est in aditu ad Saan. Elegit ergò sibi Lot universã terrã Iordanis: profectúsq; est Lot ab Oriente; divisiq; sũt alter à fratre suo. Abram moratus est in terra Chanaan: Lot verò habitavit in civitatibus Checar, possedítque usque ad Sodomã. Porrò homines Sodomæ pessimi erant ac scelesti valdè corã Dño. Dixitq; Dñs ad Abram postquã recessit ab eo Lot, Attolle oculos tuos, & respice à loco in quo es, ad Aquilonem, & Meridiem, ad Orientem, & Occidentem. Nam totam terram quam tu vides, tibi sum daturus & semini tuo usque in æternum. Faciámque semen tuum quasi pulverem terræ: ut si tu queas numerare pulverẽ terræ, etiã semẽ tuũ numeretur. Surge, perambula terrã in longitudine & latitudine sua: quoniam tibi sum daturus eam. Et venit Abram, & ingressus habitavit inter quercum Mamre Amorrhæi, quæ est in Hebrõ; & ædificavit ibi altare Domino.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. — TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. — TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Targum Onkelos.

[illegible]

6 Et non poterat sustinere eos
terra, ut habitarét simul: quia
erát substantia eorũ multa;
et nõ poterát habitare simul.
7 Et facta est rixa inter pasto-
res pecorũ Abram, et pasto-
res pecorũ Loth: Chananæ⁹
auté et Pherezæ⁹ tunc habi-
8 tabát in terrã. Et dixit Abrã
ad Loth; Ne sit nũc jurgium
inter me & inter te, et inter
pastores meos et inter pasto-
res tuos: quoniã viri fratres
9 sumus nos. Ecce omnis terra
corã te est; recede nũc à me:
si tu ad Aquiloné, ego ad Me-
ridiem; et si tu ad Meridiem,
10 ego ad Aquilonem. Et leva-
vit Loth oculos suos, et vidit
omné planitié Jordanis; quia
tota esset irrigua: antequàm
disperderet Dñs Sodomã et
Gomorrham; sicut hort⁹ Dñi
et sicut terra Ægypti, *pertin-*
11 *gens* ad Sogor. Et elegit sibi
Loth omné planitiem Jorda-
nis: et profect⁹ est Loth pri⁹:
et divisi sunt unusquisque à
12 fratre suo. Abrã habitabat in
terrã Chanaan: et Loth habi-
tabat in urbib⁹ campestrib⁹,
et tetendit tabernacula usq;
13 ad Sodomã. Viri auté Sodo-
mæ erát iniqui cum suo ma-
monã, et pessimi in corpori-
14 b⁹ suis: corã Dño nimis. Di-
xitq; Dñs ad Abrã, postquã
divisus est Loth ab eo; Leva
nũc oculos tuos, et vide, à lo-
co in quo tu es, ad Aquiloné
et ad Meridié, et ad Orienté
15 et ad Occidenté. Quoniam
omné terrã, quãtu vides, tibi
dabo eam: et filiis tuis usq; in
16 seculũ. Et ponam filios tuos
multos sicut pulveré terræ:
sicut eni nõ est possible viro
numerare pulveré terræ; sic
filii tui non numerabuntur.
17 Surge, ambula p terrã, in lon-
gitudine et in latitudine suã;
18 quia tibi dabo eam. Et teté-
dit Abrã tabernaculũ; et venit
et habitavit in planitie Mam-
re, quæ est in Ebron: et æ-
dificavit ibi altare corã Dño

Textus Hebræo-Samaritanus

[illegible]

trionem, tum ad Meridiem; & si ad Meridiem, tum ad Septentrionem.

Versio Samaritana.

[illegible]

Text. et Ver. Sam. Translatio Latina.

Et non ferebat eos terra ad 6
habitandum simul; quo-
niam erant opes eorum
multæ, neque poterant si-
mul habitare. Accidit quo- 7
que jurgium inter pastores
pecudum Abram, & inter
pastores pecudum Lot. Cha-
nanæus autem & Phere-
zæus tunc habitabant in
terra. Et dixit Abram 8
Loto, Ne, quæso, sit jur-
gium inter me & inter te,
& inter pastores meos &
inter pastores tuos: quia
viri fratres nos sumus.
Nonne omnis terra coram 9
te? separare, quæso, à me;
si (b) ad sinistram, ego ad
dexteram; vel si ad dexte-
ram, ego ad sinistram. Tum 10
levavit Lot oculos suos, &
vidit omnem planitiem
Jordanis, quòd tota esset
irrigua, antequàm everteret
Dominus Sodomam & Go-
morrham; sicut hortus Do-
mini, sicut terra Ægypti
cùm tendis Segoram. Et 11
elegit sibi Lot omnem pla-
nitiem Jordanis: profe-
ctusq; est Lot ab Oriente, &
separati sunt vir à fratre
suo. Abram habitavit in 12
terra Chanaan; Lot autem
habitavit in urbibus plani-
tiei, & tabernacula sua
exposuit usque Sodomam.
Viri autem Sodomæ impii 13
erant, & peccatores in Do-
minum valdè. Et Dominus 14
dixit ad Abram, postquàm
separavit se Lot ab eo; Le-
va nunc oculos, & conspi-
ce de loco in quo tu es,
à Septentrione, & à Meri-
die, & ab Oriente, & ab
Occidente: Quoniam om- 15
nem terram quam tu vi-
des, tibi dabo eam & se-
mini tuo usque in seculum.
Et ponam semen tuum sicut 16
pulverem terræ: quia si
potest homo numerare pul-
verem terræ, etiam semen
tuum numerabit. Surge, 17
deambula per terram, in lon-
gitudinem & latitudinem
ejus; illam enim tibi dabo.
Itaque (c) ivit Abram, & 18
venit, & habitavit in (d)
quercu Mamre, quæ est in
Hebron: ædificavitque ibi
altare Domino.

VER. SAM. (b) ad Septentrionem. (c) extendit (d) valle

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Nec sustinuit eos ambitus regionis, ut 6
commorarentur in illa simul: cùm essent
bona amborum multa, non potuerunt ma-
nere simul. Erátque rixa inter pasto- 7
res armenti Abram, & inter pastores
armenti Lot: Chananæi verò & Phere-
zæi tunc habitabant in regione. Ita ut 8
dixerit Abram ad Lot, Non decet esse
rixam inter me & inter te, neque inter
pastores meos & pastores tuos; quia su-
mus duo viri habentes cognationem.
Itaque tota regio est coram te: segregare 9
à me vel ad sinistram, & ego dextror-
sùm pergam; vel ad dexteram, & sini-
strorsùm pergam. Levavitque Lot o- 10
culos suos, & vidit totum pratum Jor-
danis; & ecce erat totum irriguum, an-
tequàm perdidisset Deus Sadum & A-
mura; sicuti paradisus Dei, veluti ter-
ra Ægypti quousque venias ad Zogar.
Elegitque sibi Lot universum pratum 11
Jordanis, & profectus est Orientem ver-
sùs, sejunctusque est quilibet homo à
fratre suo. Abram mansit in terra Cha- 12
naan, et Lot commoratus est in civitatibus
prati, fixitque tentoria usque Sadum.
Et incolæ Sadum erant eo tempore mali, 13
peccatores in Deum valdè. Deinde 14
dixit Deus ad Abram, postquàm divisus
fuerat ab eo Lot; Leva oculos tuos, &
respice de loco in quo es, ad Meridiem, et
ad Aquilonem, et ad Orientem, et ad Oc-
cidentem. Nam omnem terram quam 15
vides, tibi dabo, et stirpi tuæ in æternum.
Et faciam stirpem tuam ut pulverem ter- 16
ræ, ita ut si possit quis numerare pulverem
terræ, stirps quoque tua numeretur.
Surge et ambula per terram in longitu- 17
dinem ac latitudinem ejus, et ego dabo
illam tibi. Fixit igitur Abram tento- 18
ria diversis in diversoriis, donec venisset
et habitásset in terra Mamre, quæ est in
Hebra; ædificavitque altare Deo.

ספר בראשית : יד

CAP. XIV.

rex Arioch ,Sinhar regis Amraphel diebus in fuit Et
1 ויהי בימי אמרפל מלך־שנער אריוך מלך
rex Tidhal & ,Helam rex Chedorlahomer ,Elafar
אלסר כדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך
cum & ,Sedom rege Berah cum bellum Fecerunt :gentium
2 גוים : עשו מלחמה את־ברע מלך סדם ואת־
Semeber & ,Adinah rege Sinab ,Hamorah rege Birfah
ברשע מלך עמרה שנאב מלך אדמה ושמאבר
isti Omnes .Sohar ipsa ,Belah rege & ,Seboim rege
3 מלך צביים ומלך בלע היא־צער : כל־אלה
.salis mare Ipsa : Siddim vallem ad convenerunt
חברו אל־עמק השדים הוא ים המלח :
tertio & ,Chedorlahomer servierunt annos Duodecim
4 שתים עשרה שנה עבדו את־כדרלעמר ושלש־
venit anno decimoquarto in Et .rebellarunt anno decimo
5 עשרה שנה מרדו : ובארבע עשרה שנה בא
percusserunt Et : eo cum qui reges & ,Chedorlahomer
כדרלעמר והמלכים אשר אתו ויכו את־
,Ham in Zuzim & ,Charnaim Astheroth in Rephaim
רפאים בעשתרת קרנים ואת־הזוזים בהם
Chori Et .Chiriathaim Saveh in Emim &
6 ואת האימים בשוה קריתים : ואת־החרי
super quæ ,Paran planiciem ad usque,Sehir eorum monte in
בהררם שעיר עד איל פארן אשר על־
ipsa ;Misphath Hen ad venerunt & ,redierunt Et .desertum
7 המדבר : וישבו ויבאו אל־עין משפט הוא
etiam & ,Amalechitæ agrum omnem percusserunt & : Cades
קדש ויכו את־כל־שדה העמלקי וגם את־
rex est egressus Et .Thamar Chasefon in habitantem Emoræum
8 האמרי הישב בחצצן תמר : ויצא מלך־
,Seboim rex & ,Admah rex & ,Hamorah rex & ,Sedom
סדם ומלך עמרה ומלך אדמה ומלך צביים
,bellum eis cum ordinaverunt & ,Sohar Ipsa : Belah rex &
ומלך בלע הוא־צער ויערכו אתם מלחמה
,Helam rege Chedorlahomer Cum .Siddim valle in
9 בעמק השדים : את כדרלעמר מלך עילם
Arioch & ,Sinhar rege Amraphel & ,gentium rege Tidhal &
ותדעל מלך גוים ואמרפל מלך שנער ואריוך
.quinque cum reges quatuor ,Elasar rege
מלך אלסר ארבעה מלכים את־החמשה :
rex fugerunt Et ,cæmenti putei putei Siddim vallis Et
10 ועמק השדים בארת בארת חמר וינסו מלך־
montem in residui & : ibi ceciderunt & ,Hamorah & ,Sedom
סדם ועמרה ויפלו־שמה והנשארים הרה
& ,Hamorah & Sedom substantiam omnem ceperunt Et .fugerūt
11 נסו : ויקחו את־כל־רכש סדם ועמרה ואת־
.abierunt & ,eorum escam omnem
כל־אכלם וילכו :

Versio VULG. LAT.

CAP. XIV.

1 Factum est autem in illo
tempore, ut Amraphel rex
Sennaar, & Arioch rex Pon-
ti, & Chodorlahomor rex
Elamitarum, & Thadal rex
2 Gentium, Inirent bellum
contra Bara regem Sodomo-
rum, & contra Bersa regem
Gomorrhæ, & contra Sen-
naab regem Adamæ, & con-
tra Semeber regem Seboim,
contráque regem Balæ: ipsa
3 est Segor. Omnes hi conve-
nerunt in vallem Sylvestrem,
4 quæ nunc est mare salis. Duo-
decim enim annis servierant
Chodorlahomor, & tertio-
decimo anno recesserunt ab
5 eo. Igitur quartodecimo an-
no venit Chodorlahomor,
& reges qui erant cum eo:
percusseruntque Raphaim in
Astaroth Carnaim, & Zuzim
cum eis, et Emim in Save Ca-
6 riathaim, Et Chorræos in mō-
tibus Seir, usq; ad campestria
Pharan, quæ est in solitudine.
7 Reversique sunt, & venerunt
ad fontem Misphat, ipsa est
Cades: & percusserūt omnē
regionem Amalecitarum, &
Amorrhæū qui habitabat in
8 Asasonthamar. Et egressi sūt
rex Sodomorum, & rex Go-
morrhæ, rexque Adamæ, &
rex Seboim; necnō et rex Ba-
læ, quæ est Segor: et direxerūt
aciem contra eos in valle Syl-
9 vestri: Scilicet adversus Cho-
dorlahomor regem Elamita-
rum, & Thadal regē Gentiū,
& Amraphel regē Sennaar,
& Arioch regem Ponti: qua-
tuor reges adversus quinque.
10 Vallis autem Sylvestris habe-
bat puteos multos bituminis.
Itaque rex Sodomorum, &
Gomorrhæ terga verterunt,
cecideruntque ibi: & qui re-
manserant, fugerunt ad mon-
11 tem. Tulerunt autem omnem
substantiam Sodomorum &
Gomorrhæ, & universa quæ
ad cibum pertinent, & abie-
runt:

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Interpretatione LATINA.

Κεφ. ιδ'.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ Ἀ-
μαρφὰλ βασιλέως (α) Σενναὰρ, καὶ Ἀρι-
ὼχ βασιλέως Ἐλλασὰρ, Χοδολλογο-
μὸρ βασιλεὺς Ἐλὰμ, καὶ Θαργὰλ βα-
2 σιλεὺς ἐθνῶν, Ἐποίησαν πόλεμον μετὰ
Βαλλὰ βασιλέως Σοδόμων, καὶ μετὰ
Βαρσὰ βασιλέως Γομόῤῥας, (β) καὶ μετὰ
Σενναὰρ βασιλέως Ἀδαμὰ, (γ) καὶ μετὰ
Συμοβὸρ βασιλέως Σεβωείμ, (δ) καὶ
βασιλέως Βαλάκ· αὕτη ἐστὶ Σηγώρ.
3 Πάντες οὗτοι συνεφώνησαν ἐπὶ τὴν φάραγ-
γα τὴν ἁλυκήν· αὕτη ἡ θάλασσα τῶν ἁλῶν.
4 Δώδεκα ἔτη αὐτοὶ (ε) ἐδούλευον τῷ Χο-
δολλογομόρ· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει
5 ἀπέστησαν. Ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ
ἔτει ἦλθε Χοδολλογομὸρ καὶ (ζ) οἱ βασι-
λεῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ κατέκοψαν τοὺς γί-
γαντας τοὺς ἐν (η) Ἀσταρὼθ, καὶ Καρ-
ναΐν, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς, καὶ τοὺς (θ)
6 Ὀμμαίους τοὺς ἐν Σαυῇ τῇ πόλει, Καὶ τοὺς
Χοῤῥαίους τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι Σηείρ, ἕως τῆς
(ι) τερεβίνθου τῆς Φαράν· ἥ ἐστιν ἐν τῇ ἐ-
7 ρήμῳ. Καὶ ἀναστρέψαντες (κ) ἦλθον ἐ-
πὶ τὴν πηγὴν τῆς κρίσεως· αὕτη ἐστὶ Κά-
δης. καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἄρχον-
τας Ἀμαλὴκ, καὶ τοὺς Ἀμοῤῥαίους τοὺς
8 κατοικοῦντας ἐν (λ) Ἀσασονθαμάρ. Ἐξ-
ῆλθε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων, καὶ βασι-
λεὺς Γομόῤῥας, καὶ βασιλεὺς Ἀδαμὰ, καὶ
βασιλεὺς Σεβωείμ, καὶ βασιλεὺς Βαλάκ·
αὕτη ἐστὶ Σηγώρ· καὶ παρετάξαντο αὐτοῖς
εἰς πόλεμον ἐν τῇ κοιλάδι τῇ ἁλυκῇ,
9 Πρὸς Χοδολλογομὸρ βασιλέα (μ) Ἐ-
λὰμ, καὶ (ν) Θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ
Ἀμαρφὰλ βασιλέα Σενναὰρ, καὶ Ἀριὼχ
βασιλέα Ἐλλασάρ· οἱ (ξ) τέσσαρες βα-
10 σιλεῖς πρὸς τοὺς πέντε. Ἡ δὲ κοιλὰς ἡ
ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου. Ἔφυγε δὲ
βασιλεὺς Σοδόμων, καὶ βασιλεὺς Γο-
μόῤῥας, καὶ ἐνέπεσον ἐκεῖ· οἱ δὲ κατα-
λειφθέντες εἰς τὴν ὀρεινὴν ἔφυγον.
11 Ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τῶν Σο-
δόμων καὶ Γομόῤῥας, καὶ πάντα τὰ βρώ-
ματα αὐτῶν· καὶ ἀπῆλθον.

MS.A. (α) Σενναὰρ, Ἀριὼχ βασιλεὺς Σελλασὰρ, καὶ ὁ Χοδολλο-
γομὸρ βασιλεὺς Αἰλὰμ, καὶ Θαγὰλ βασιλεὺς ἐθνῶν, (β) καὶ Σενναὰρ
(γ) καὶ Συμοβὸρ (δ) καὶ μετὰ βασιλέως (ε) ἐδούλευον (ζ) οἱ βασιλεῖς οἱ
μετ' αὐτοῦ, (η) Ἀσταρὼθ Καρναΐν, (θ) Σομαίους (ι) τερεμίνθου (κ) ἦλθον
(λ) Ἀσασανθαμάρ. (μ) Αἰλὰμ (ν) Θαγὰλ (ξ) τέσσαρες οὗτοι
βασιλεῖς

CAP. XIV.

1 *Factū est autē in regno Amar-
phal regis Sennaar, & (a) A-
rioch regis (b) Hellasar, Chodol-
logomor rex Elam, & Thargal
rex gentium, Fecerunt bellum
2 cum Balla rege Sodomorum, &
cum Barsa rege Gomorrhæ, &
cum Sennaar rege Adama, &
cum Symobor rege Seboim, &
rege Balac: hæc est Segor. Omnes
3 isti (c) consenserunt ad vallem
(d) salsam: hoc est mare salis.
4 Duodecim annis ipsi servierant
Chodollogomor: tertio autē &
decimo anno recesserūt. In quarto
5 autem & decimo anno venit
Chodollogomor, et reges qui cum
eo; et percusserunt (e) gigantes,
qui in Astaroth, & (f) Carnaim,
& gentes fortes simul (g) cum
eis, & Ommæos, qui in Sau
6 civitate, Et Chorræos, qui in
montibus Seir usque ad (h) te-
rebinthum Pharan, quæ est in
7 deserto. Et reversi venerunt
ad fontem judicii: hæc est
Cades. Et percusserunt omnes
principes Amalec, & Amorræos,
qui habitabant in Asasonthamar.
8 Egressus est autem rex Sodomo-
rum, & rex Gomorrhæ, & rex
Adama, & rex Seboim, & rex
Balac: hæc est Segor. Et dire-
xerunt aciem contra eos in bel-
9 lum, in valle Salsa, Contra Cho-
dollogomor regem Elam, et Thar-
gal (i) regem gentium, & Amar-
phal regem (k) Sennaar, & Ari-
och regem Hellasar: quatuor re-
10 ges adversùs quinque. Vallis
autē salsa, putei bituminis: Fugit
autem rex Sodomorum, &
rex Gomorrhæ, & ceciderunt
ibi: residui autem fugerunt in
11 montanam. Ceperunt autem
omnem equitatum Sodomorum,
& Gomorrhæ, & omnes escas
eorum: & abierunt.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܩܦܠܐܘܢ ܝܕ.

1 ܘܗܘܐ ܒܝܘܡܝ ܐܡܪܦܠ ܡܠܟܐ ܕܫܢܥܪ ܘܐܪܝܘܟ ܡܠܟܐ ܕܕܠܣܪ ܘܟܕܪܠܥܡܪ ܡܠܟܐ ܕܥܝܠܡ ܘܬܪܥܝܠ ܡܠܟܐ ܕܓܠܝܐ܂
2 ܕܥܒܕܘ ܩܪܒܐ ܥܡ ܒܪܥ ܡܠܟܐ ܕܣܕܘܡ ܘܥܡ ܒܪܫܥ ܡܠܟܐ ܕܥܡܘܪܐ ܘܫܢܐܒ ܡܠܟܐ ܕܐܕܡܐ ܘܫܡܐܒܪ ܡܠܟܐ ܕܨܒܘܝܡ ܘܡܠܟܐ ܕܒܠܥ ܗܝ ܨܥܪ܂
3 ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܐܬܟܢܫܘ ܠܥܘܡܩܐ ܕܣܕܘܡܝܐ ܗܘ ܝܡܐ ܕܡܠܚܐ܂
4 ܬܪܬܥܣܪܐ ܫܢܝܢ ܦܠܚܘ ܠܟܕܪܠܥܡܪ ܘܒܬܠܬܥܣܪܐ ܫܢܝܢ ܡܪܕܘ܂
5 ܘܒܐܪܒܥܣܪܐ ܫܢܝܢ ܐܬܐ ܟܕܪܠܥܡܪ ܘܡܠܟܐ ܕܥܡܗ ܘܡܚܘ ܠܓܢܒܪܐ ܕܒܥܫܬܪܬ ܩܪܢܝܢ ܘܠܥܫܝܢܐ ܕܒܗܘܢ ܘܠܬܘܬܒܐ ܕܒܫܘܐ ܩܪܝܬܝܢ܂
6 ܘܠܚܘܪܝܐ ܕܒܛܘܪܐ ܕܣܥܝܪ ܥܕܡܐ ܠܒܛܡܬܐ ܕܦܐܪܢ ܕܒܡܕܒܪܐ܂
7 ܘܗܦܟܘ ܘܐܬܘ ܠܥܝܢܐ ܕܕܝܢܐ ܗܝ ܪܩܡ ܘܩܛܠܘ ܠܟܠܗܘܢ ܪܫܐ ܕܥܡܠܩܝܐ ܘܐܦ ܠܐܡܘܪܝܐ ܕܝܬܒ ܒܥܝܢ ܓܕܝ܂
8 ܘܢܦܩ ܡܠܟܐ ܕܣܕܘܡ ܘܡܠܟܐ ܕܥܡܘܪܐ ܘܡܠܟܐ ܕܐܕܡܐ ܘܡܠܟܐ ܕܨܒܘܝܡ ܘܡܠܟܐ ܕܒܠܥ ܗܝ ܨܥܪ ܘܣܕܪܘ ܥܡܗܘܢ ܩܪܒܐ ܒܥܘܡܩܐ ܕܣܕܘܡܝܐ܂
9 ܥܡ ܟܕܪܠܥܡܪ ܡܠܟܐ ܕܥܝܠܡ ܘܬܪܥܝܠ ܡܠܟܐ ܕܓܠܝܐ ܘܐܡܪܦܠ ܡܠܟܐ ܕܫܢܥܪ ܘܐܪܝܘܟ ܡܠܟܐ ܕܕܠܣܪ ܐܪܒܥܐ ܡܠܟܝܢ ܥܡ ܚܡܫܐ܂
10 ܘܥܘܡܩܐ ܕܣܕܘܡܝܐ ܡܠܐ ܗܘܐ ܓܘܒܐ ܕܚܡܪܐ ܘܥܪܩܘ ܡܠܟܐ ܕܣܕܘܡ ܘܕܥܡܘܪܐ ܘܢܦܠܘ ܬܡܢ ܘܕܫܚܪܘ ܠܛܘܪܐ ܥܪܩܘ܂
11 ܘܕܒܪܘ ܟܠܗ ܩܢܝܢܐ ܕܣܕܘܡ ܘܕܥܡܘܪܐ ܘܟܠܗ ܣܝܒܪܬܗܘܢ ܘܐܙܠܘ܂

CAP. XIV.

1 Factum est autem in diebus Amarphel
regis Senaar, & Arioch regis Dalasar,
& Charadlaamar regis Ilam, & Taril re-
2 gis Gelitarum; Ut inirent bellum contra
Baraa regem Sodomæ, & contra Barsa
regem Gomorrhæ, & Senab regem A-
damæ, & Semair regem Seboim, & re-
3 gem Balaa, quæ est Soar. Omnes isti con-
venerunt in vallem Sodomitarum: hoc
4 est mare salsum. Duodecim annis servi-
erant ipsi Charadlaamar, & tertiodeci-
5 mo anno rebellârunt. Anno autem quar-
todecimo venit Charadlaamar & reges
qui cum eo erant, percusseruntque Gi-
gantes qui erant in Astaroth, & Corna-
im, & robustos qui in iis degebant, &
accolas qui erant in planitie Curiathim,
6 Et Horæos qui erant in montibus Seir,
usque ad Terebinthum Pharan, quæ est
7 in deserto. Reversique venerunt ad fon-
tem judicii, hoc est, Racem: & necave-
runt omnes principes Amalecitarum, &
prætereà Amorrhæos qui habitabant in
8 fonte Gad. Et egressi sunt rex Sodomæ,
& rex Gomorrhæ, & rex Adamæ, & rex
Seboim, & rex Balaa, quæ est Soar: om-
nes isti inierunt prælium in valle Sodo-
9 mitarum, Contra Charadlaamar regem
Ilam, & Taril regem Gelitarum, & A-
marphel regem Senaar, & Arioch regem
10 Dalasar; quatuor reges contra quinque.
Porrò vallis Sodomitarum abundabat
puteis bituminis: fugerunt autem rex
Sodomæ, & rex Gomorrhæ, & ceciderūt
illic: qui verò remanserant, ad montem
11 fugerunt. Tulerunt autem omnem pos-
sessionem Sodomæ & Gomorrhæ, &
omnem commeatum eorum, & abierunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

1 והוה ביומי אמרפל מלכא
דבבל אריוך מלכא דאלסר כדר
לעומר מלכא דעילם ותדעל
מלכא דעממין: עבדו קרבא
2 עם ברע מלכא דסדום ועם
ברשע מלכא דעמורה שנאב
מלכא דאדמה ושמאבר מלכא
דצבוים ומלכא דבלע היא צוער:
3 כל אלין אתכנשו למישר
חקליא הוא אתר ימא דמלחא:
4 תרתא עשרי שנין פלחו ית
כדר לעומר ותלת עשרי שנין
5 מרדו: ובארבע עשרי שנין אתא
כדר לעומר ומלכיא דעמיה
ומחו ית גבריא די בעשתרות
קרנים וית תקיפיא דבהמתא
וית אמתני די בשוה קריתים:
6 וית חוראי די בטורא דשעיר
עד מישר פארן דסמיך על
7 מדברא: ותבו ואתו למישר
פלוג דינא הוא רקם ומחו ית
כל חקלי עמלקאה ואף ית
8 אמוראה דיתיב בעין גדי: ונפק
מלכא דסדום ומלכא דעמורה
ומלכא דאדמה ומלכא דצבויים
ומלכא דבלע היא צוער וסדרו
9 עמהון קרבא במישר חקליא:
עם כדר לעומר מלכא דעילם
ותדעל מלכא דעממין ואמרפל
מלכא דבבל ואריוך מלכא
דאלסר ארבעה מלכין לקביל
10 חמשא: ומישר חקליא בירין
בירין מסקין חמרא ועריקו
מלכא דסדום ועמורה ונפלו
11 תמן ודאשתארו לטורא ערקו:
ושבו ית כל קנינא דסדום
ועמורה וית כל מיכלהון ואזלו:

CAP. XIV.

1 Et factum est in diebus
Amraphel regis Babylonis;
Arioch rex Elasar; Codor-
laomor rex Elam; & Ta-
2 daal rex gentium. Fecerunt
prœliū cum Berâ rege So-
domæ, & cum Bersa rege
Gomorræ, Senaab rege A-
damæ, & Semeber rege Se-
boim, & rege Balæ, ipsa est
3 Segor. Omnes hi congre-
gati sunt in valle campe-
stri: quæ *locus est maris* sa-
4 lis. Duodecim annis servi-
erant Codorlaomor: & ter-
tiodecimo anno rebella-
5 verunt. In quartodecimo
autem anno venit Codor-
laomor, & reges qui erant
cum eo; et percusserunt Gi-
gantes, qui erant in Asta-
roth Carnaim, & Robustos,
qui erant in Ham: & Hor-
rendos, qui erant in Save
6 Cariathaim. Et Chor-
ræos, qui erant in *monte*
Seir: usq; ad planiciem
Pharam, quæ est juncta de-
7 serto. Et reversi sunt, et
venerunt ad planiciem di-
visionis judicii, quæ est Ca-
des; & percusserunt *omnes*
regiones Amalech: & A-
morræum qui habitabat, in
8 Engadi. Et egressus est rex
Sodomæ, et rex Gomorræ,
et rex Adamæ, et rex Se-
boim, et rex Balæ, quæ est
Segor: et inierunt cum eis
certamen, in valle campe-
9 stri. Cum Codorlaomor re-
ge Elam, et Tadaal rege
gentium, et Amraphel rege
Babylonis, et Arioch rege
Elasar: quatuor reges con-
10 tra quinq;. Vallis autē cam-
pestris habebat puteos, ex
quibus effodiebatur bitu-
men; et fugerunt rex Sodo-
mæ et rex Gomorræ, et ce-
ciderunt ibi: et qui reman-
serant in montem fugerunt.
11 Et deprædati sunt omnem
substantiam Sodomæ et
Gomorræ, et *omnem cibum*
eorum, et abierunt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XIV.

1 *Et factum est in diebus Amraphel regis Sennaar, & Arioch regis Ellasar, Chodorlahomor regis Elam, & Thadal regis*
2 *gentium; Ut facerent bellum cum Bara rege Sodomæ, & cum Barsa rege Gomorrhæ, & Sennaab rege Adamæ, & Semabed rege Seboim, & rege Balæ: ipsa*
3 *est Segor. Omnes isti convenerunt in valle campestri,*
4 *quæ est mare salsum. Duodecim annis servierant Chodorlahomor, sed in tertio-*
5 *decimo rebellaverant. At decimoquarto anno venit Chodorlahomor, & reges qui cum eo erant; percusseruntque Gigantes in* (a) *Astaroth Carnaim, & fortes* (b) *cum eis, & Hemim in*
6 *Save civitate, Et Chorræos in montibus Seir usque ad* (c) *planiciem Pharan,*
7 *quæ est in deserto. Redeuntes autem, venerunt ad fontem Misphat: ipsa est Cades: Et percusserunt omnem agrum Amalecitarū, atque etiam Amorrhæum habitantem in* (d) *Asason-*
8 *thamar. Et egressus est rex Sodomæ, & rex Gomorrhæ, rex quoque Adamæ, & rex Seboim, & rex Balæ: hæc est Segor: & ordinaverunt cum eis prælium in valle*
9 *campestri; Cum Chodorlahomor rege Elam, & Thadal* (e) *rege gentium, & Amraphel rege* (f) *Sennaar, & Arioch rege Elasar: quatuor reges cum*
10 *quinque. Vallis autem campestris plena erat puteis bituminis. Fugeruntque rex Sodomæ, & rex Gomorrhæ, & ceciderunt ibi; residui verò fugerunt in*
11 *montem. Et ceperunt omnes opes Sodomæ & Gomorrhæ, & omne annonam eorum, & abierunt.*

VERS. SAM. (a) Haphinith, (b) in Lisha, (c) extensionē Pelisha in valle, (d) valle Cadi. (e) Rege dominatore Chamæorum, (f) Babel,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الرابع عشر *

1 * ثم كان في ايام امرافال ملك السيدور * واريوخ ملك سريان * وكدرلاعومر ملك
2 خورسان * وبذعال ملك الامم * انهم حاربوا بارع ملك سدوم * وبرساع ملك عمورا *
3 وسيناب ملك ادما * وسمابر ملك صبوييم وملك بالعة هي زغر * كل هولاء اصطحبوا
4 في مرج الحقول * هو البحير الميت * اثني عشر سنة اطاعوا كدرلاعومر وفي الثالثة عشر
5 عصوه * وفي السنة الرابعة عشر اقبل كدرلاعومر والملوك الذين معه فقتلوا الشجعان
6 الذين في الصنمين والدهاقين الذين في هام * والمهيبين الذين في مستوي قرانا * والحورانيين
7 في جبال الشراه الي مرج فاران الذي في طرف البرية * ثم رجعوا وجاوا الي عين الحكم هي
8 رقيم فقتلوا كل من كان في ضياع العمالقة * وايضا الاموريين المقيمين في التفاف النخل * ثم
خرج ملك سدوم * وملك عمورا * وملك ادما * وملك صبوييم * وملك بالعة هي زغر
9 فصافوهم الحرب في مرج الحقول * مع كدرلاعومر ملك خورسان * وبذعال ملك الامم *
10 وامرافال ملك السيدور واريوخ ملك سريان اربعة املاك مع الخمسة * ومرج الحقول فيه
اداك ابار يخرج حمرا * فهرب ملك سدوم وملك عمورا فوقعا هناك * والباقون هربوا الي
11 الجبل * فاخذوا جميع سرح سدوم وعمورا * وجميع ماكلهم ومضوا *

CAP. XIV.

1 *Præterea contigit in diebus Amrafal regis Saihur, & Arioch regis Sarian, & Cadharlaomar regis Chorasan, & Thadaal regis gentium; ut ipsi pugnarent*
2 *contra Bare regem Sadum, & Barsas regem Amura, & Senaab regem Adama, & Samaber regem Seboim, & regem Balaa: ipsa est Zogar. Omnes hi con-*
3 *venerunt in prato agrorum, quod est parvum mare mortuum. Duodecim an-*
4 *nos obedierunt Cadharlaomar, & in tertiodecimo defecerunt ab eo. Et in anno*
5 *quartodecimo venerunt Cadharlaomar et reges qui cum eo erant, occideruntque fortes qui erant in Sanamain, & Dahacæos qui erant in Ham, & Mahenos qui erant in planitie Carava, Et Huranæos*
6 *in montibus Sebrah, usque ad pratum Pharan quod est in extremitate deserti.*
7 *Deinde reversi sunt ac venerunt ad fontem judicii, nempe, Racim; & interfecerunt omnes qui erant in Castellis Amalecitarum, atque etiam Amorrhæos degentes in densitate palmarum. Præterea*
8 *exivit rex Sadum, & rex Amura, & rex Adama, & rex Seboim, & rex Balaa, quæ est Zogar; instruxeruntque bellum in prato agrorum, Contra Cadhar-*
9 *laomar regem Chorasan, & Thadaal regem gentium, & Amrafal regem Sainur, & Arioch regem Seriān; quatuor reges*
10 *contra quinque. Cæterùm in prato agrorum extant planities puteorum producentium bitumen: fugerunt autem rex Sadum, & rex Amura; & ceciderunt ambo ibi, & reliqui fugerunt ad montem. Ceperuntque omnem supellectilem Sadum & Amura, et omnem escam*
11 *eorum; & abierunt.*

ספר בראשית : יד

,Abram fratris filium ,ejus substantiam & ,Loth ceperunt Et
12 ויקחו את־לוט ואת־רכשו בן־אחי אברם 12
,evaserat qui venit Et .Sedom in *sedens* ipse Et .abierunt &
13 וילכו והוא ישב בסדם : ויבא הפליט 13
Mamre quercubus in *habitans* ipse & : Hebræo Abram nunciavit &
ויגד לאברם העברי והוא שכן באלני ממרא
fœderis *viri* ipsi & ,Haner fratris & ,Eschol fratris ,Emori
האמרי אחי אשכל ואחי ענר והם בעלי ברית
expedit Et :suus frater *est captivatus quòd* Abram audivit Et .Abram
14 אברם : וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק 14
;trecentos & octodecim ,suæ domus *natos* ,*suos initiatos*
את־חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות
ipse ,nocte eos super se divisit Et .Dan ad usq; est persecut* &
15 וירדף עד־דן : ויחלק עליהם לילה הוא 15
quæ ,Chovah ad usq; eos est persecut* &,eos percussit &,ej* servi &
ועבדיו ויכם וירדפם עד־חובה אשר
etiam & ,substantiam omnem reduxit Et .Dammesech lævâ à
16 משמאל לדמשק : וישב את כל־הרכש וגם 16
mulieres etiam Et :reduxit ejus substantiā &,suū fratrē Loth
את־לוט אחיו ורכשו השיב וגם את־הנשים 17
post ,ejus occursum in Sedom rex exivit Et .populum &
17 ואת־העם : ויצא מלך־סדם לקראתו אחרי
qui reges & ,Chedorlahomer percutiendo à *ipsum reverti*
שובו מהכות את־כדרלעמר ואת־המלכים אשר
Malchisedech Et .regis vallis ipsa .Saveh vallem ad ,eo cum 18
18 אתו אל־עמק שוה הוא עמק המלך : ומלכי־צדק
.altissimo Deo sacerdos ipse Et :vinum & panem *eduxit* Salem rex 19
מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון :
possessori altissimo Deo Abram Benedict*:dixit & ,ei benedixit Et 20
19 ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קנה
tuos hostes tradidit qui ,altissim* Deus benedict* Et .terræ & cœli
20 שמים וארץ : וברוך אל עליון אשר־מגן צריך
Sedom rex Dixit Et .omnib* de decimam ei dedit &.tuā manu in 21
21 בידך ויתן־לו מעשר מכל : ויאמר מלך־סדם
dixit Et .tibi cape substantiam & ,*animam* mihi Da : Abram ad 22
22 אל־אברם תן־לי הנפש והרכש קח־לך : ויאמר
Deum Dīm ad meam manum Levavi : Sedom regem ad Abram 23
אברם אל־מלך סדם הרמתי ידי אל־יהוה אל
corrigiam ad usq; & filo à Si .terræ & cœli possessorem,altissimū
23 עליון קנה שמים וארץ : אם־מחוט ועד שרוך־
Ego ; *dices non &* : *tibi quod omni ex accipiam si &* ,calceamenti
נעל ואם־אקח מכל־אשר־לך ולא תאמר אני
.Abram ditavi
העשרתי את־אברם :

Versio VULG. LAT.

12 Necnon & Lot & substanti-
am ejus, filium fratris A-
bram, qui habitabat in Sodo-
13 mis. Et ecce unus qui evase-
rat, nuntiavit Abram He-
bræo, qui habitabat in con-
valle Mambre Amorrhæi, fra-
tris Escol, & fratris Aner:
hi enim pepigerant fœdus
14 cum Abram. Quod cùm au-
disset Abram, captum vide-
licèt Lot fratrem suum, nu-
meravit expeditos vernacu-
los suos, trecentos decem &
octo: & persecutus est usq;
15 Dan. Et divisis sociis, irruit
super eos nocte: percussitq;
eos, & persecut* est eos usq;
Hoba, quæ est ad lævam Da-
16 masci. Reduxitq; omnem sub-
stantiam, & Lot fratrem su-
um cum substantia illius; mu-
lieres quoque & populum.
17 Egressus est autem rex Sodo-
morum in occursum ejus,
postquàm reversus est à cæde
Chodorlahomor, & regum
qui cum eo erant in valle
Save, quæ est vallis regis.
18 At verò Melchisedech rex
Salem, proferens panem &
vinum, (erat enim Sacerdos
19 Dei altissimi,) Benedixit ei, &
ait; Benedictus Abram Deo
excelso, qui creavit cœlum
20 & terram: Et benedictus
Deus excelsus, quo protegen-
te, hostes in manibus tuis
sunt. Et dedit ei decimas ex
21 omnibus. Dixit autem rex
Sodomorum ad Abram; Da
mihi animas, cætera tolle tibi.
22 Qui respondit ei; Levo ma-
num meam ad Dominum De-
um excelsum, possessorem cœ-
23 li & terræ, Quòd à filo sub-
tegminis usque ad corrigiam
caligæ, non accipiam ex omni-
bus quæ tua sunt; ne dicas,
Ego ditavi Abram.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

12 Ἔλαβον δὲ καὶ (ο) τὸν Λὼτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀ-
δελφοῦ Ἄβραμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ
καὶ ἀπῴχοντο. ἦν γὰρ κατοικῶν ἐν Σο-
13 δόμοις. Παραγενόμενος δὲ τῶν ἀνασω-
θέντων τις, ἀπήγγειλεν Ἄβραμ τῷ πε-
ράτῃ· αὐτὸς δὲ κατῴκει (π) πρὸς τῇ
δρυῒ τῇ Μαμβρῆ Ἀμορραίου τοῦ ἀδελφοῦ
Ἐσχὼλ, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Αὐνάν· οἳ ἦσαν
14 συνωμόται τοῦ Ἄβραμ. Ἀκούσας δὲ
Ἄβραμ (ρ) ὅτι ᾐχμαλώτευται Λὼτ ὁ
ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς ἰδίους
οἰκογενεῖς αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ
ὀκτώ· καὶ κατεδίωξεν * ὀπίσω αὐτῶν ἕως
15 Δάν. Καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν
νύκτα αὐτὸς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ· καὶ
ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς
ἕως Χοβὰ, ἥ ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ Δαμασκοῦ.
16 Καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον Σοδό-
μων· καὶ Λὼτ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέ-
στρεψε, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
17 καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. Ἐξῆλθε δὲ
βασιλεὺς Σοδόμων εἰς συνάντησιν
αὐτῷ, μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ
τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολλογομὸρ, καὶ τῶν
βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ, εἰς τὴν (σ) κοι-
λάδα τοῦ Σαβύ· τοῦτο ἦν τὸ (τ) πεδίον
18 τῶν βασιλέων. Καὶ Μελχισεδὲκ βασι-
λεὺς Σαλὴμ ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον·
19 ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Καὶ
εὐλόγησε τὸν Ἄβραμ, καὶ εἶπεν, Εὐλο-
γημένος Ἄβραμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ,
20 ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ
εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρ-
έδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι.
Καὶ ἔδωκεν (υ) αὐτῷ Ἄβραμ δεκάτην
21 ἀπὸ πάντων. Εἶπε δὲ βασιλεὺς Σοδό-
μων πρὸς Ἄβραμ, Δός μοι τοὺς ἄνδρας,
22 τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ. Εἶπε δὲ
Ἄβραμ (φ) πρὸς τὸν βασιλέα Σοδόμων,
Ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου (χ) πρὸς κύριον τὸν
Θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ
23 τὴν γῆν, Εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως (ψ) σφαι-
ρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ
πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ
ἐπλούτισα τὸν Ἄβραμ.

MS.A. (ο) τὸν Λὼτ υἱὸν (π) ἐν τῇ δρυῒ (ρ) ὅτι ᾐχμαλώτευται Λὼτ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, (σ) κοιλάδα τὴν Σαυήν· (τ) πεδίον βασιλέως. (υ) αὐτῷ δεκάτην (φ) πρὸς βασιλέα (χ) πρὸς τὸν Θεὸν (ψ) σφαιρωτῆρος

Ceperunt autem & Lot filium 12
fratris Abram, & apparatum
ejus; & discesserunt. Erat e-
nim (l) habitans in Sodomis.
Adveniens autem eorum qui 13
(m) evaserunt, quidam nuncia-
vit Abram (n) transitori: Ipse
autem habitabat ad quercum
Mambre Amorrhæi, fratris E-
schol, & fratris Aynan, qui
erant conjurati Abram. Audi- 14
ens autem Abram, quia capti-
vatus est Lot filius fratris sui,
numeravit proprios vernaculos
suos, trecentos decem & octo;
& persequutus est post eos usque
Dan. Et irruit super eos nocte, 15
ipse, & pueri ejus: percussit-
que eos, & persequutus est eos
usque Choba, quæ est (o) ad
sinistram Damasci. Et reduxit 16
omnem equitatum Sodomorum;
& Lot fratris sui filium re-
duxit, & omnem substantiam
ejus, & uxores, & populum.
Egressus est autem rex Sodomo- 17
rum in occursum ei, postquàm
ille reversus est à cæde Chodol-
logomor, & regum qui cum
eo, in valle Saby: hic erat cam-
pus regum. Et Melchisedech 18
rex Salem protulit panes &
vinum: Erat autem sacerdos
Dei altissimi. (p) Et benedixit 19
Abram, & dixit; Benedictus
Abram Deo altissimo, qui crea-
vit cœlum & terram: Et bene- 20
dictus Deus altissimus, qui tra-
didit inimicos tuos sub manus
tuas. Et dedit ei Abram deci-
mam de omnibus. Dixit autem 21
rex Sodomorum ad Abram; Da
mihi (q) homines: equitatum
autem sume tibi. Dixit autem 22
Abram ad regem Sodomorum;
Extendam manum meam ad Do-
minum Deum altissimum, qui
creavit cœlum & terram; Si à 23
(r) filo usque ad (s) corrigiam
calceamenti sumam ab omnibus
tuis: ut non dicas, Quia ego di-
tavi Abram.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 ܘܕܒܪܘ ܠܠܘܛ ܒܪ ܐܚܘܗܝ ܕܐܒܪܡ ܘܠܩܢܝܢܗ ܘܐܙܠܘ܂ ܗܘ ܓܝܪ ܥܡܪ ܗܘܐ ܒܣܕܘܡ܀ ܘܐܬܐ
13 ܚܕ ܕܐܫܬܘܙܒ ܘܚܘܝ ܠܐܒܪܡ ܥܒܪܝܐ܂ ܘܗܘ ܥܡܪ ܗܘܐ ܒܒܠܘܛܐ ܕܡܡܪܐ ܐܡܘܪܝܐ܂
14 ܐܚܘܗܝ ܕܐܫܟܘܠ ܘܐܚܘܗܝ ܕܥܢܪ܂ ܘܗܢܘܢ ܒܢܝ ܩܝܡܗ ܕܐܒܪܡ܀ ܘܫܡܥ ܐܒܪܡ
ܕܐܫܬܒܝ ܒܪ ܐܚܘܗܝ܂ ܘܙܝܢ ܠܛܠܝܘܗܝ ܒܢܝ ܒܝܬܗ ܬܠܬܡܐܐ ܘܬܡܢܥܣܪ܂ ܘܪܕܦ ܥܕܡܐ ܠܕܢ܀
15 ܘܐܬܦܠܓ ܥܠܝܗܘܢ ܒܠܠܝܐ ܗܘ ܘܥܒܕܘܗܝ܂ ܘܡܚܐ ܐܢܘܢ܂ ܘܪܕܦ ܐܢܘܢ ܥܕܡܐ ܠܚܘܒܐ
16 ܕܡܢ ܣܡܠܐ ܕܕܪܡܣܘܩ܀ ܘܐܗܦܟ ܟܠܗ ܩܢܝܢܐ܂ ܘܐܦ ܠܠܘܛ ܒܪ ܐܚܘܗܝ ܘܩܢܝܢܗ ܐܗܦܟ܂
ܘܐܦ ܢܫܐ ܘܥܡܐ܀ ܘܢܦܩ ܡܠܟܐ ܕܣܕܘܡ ܠܐܘܪܥܗ ܒܬܪ ܕܗܦܟ܂ ܡܢ ܕܩܛܠ
17 ܠܟܕܪܠܥܡܪ ܘܠܡܠܟܐ ܕܥܡܗ܂ ܒܥܘܡܩܐ ܕܦܩܥܬܐ ܗܘ ܥܘܡܩܐ ܕܡܠܟܐ܀
18 ܘܡܠܟܝܙܕܩ ܡܠܟܐ ܕܫܠܝܡ ܐܦܩ ܠܚܡܐ ܘܚܡܪܐ܂ ܘܗܘ ܟܗܢܐ ܗܘܐ
19 ܕܐܠܗܐ ܥܠܝܐ܀ ܘܒܪܟܗ ܘܐܡܪ܂ ܒܪܝܟܘ ܐܒܪܡ ܠܐܠܗܐ ܥܠܝܐ
20 ܩܢܝ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ܀ ܘܒܪܝܟ ܐܠܗܐ ܥܠܝܐ ܕܐܫܠܡ ܒܥܠܕܒܒܝܟ ܒܐܝܕܝܟ܂
21 ܘܝܗܒ ܠܗ ܡܥܣܪܐ ܡܢ ܟܠ܀ ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܕܣܕܘܡ ܠܐܒܪܡ܂
22 ܗܒ ܠܝ ܢܦܫܬܐ܂ ܘܩܢܝܢܐ ܣܒ ܠܟ܀ ܘܐܡܪ ܐܒܪܡ ܠܡܠܟܐ ܕܣܕܘܡ܂ ܐܪܝܡܬ ܐܝܕܝ
23 ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܥܠܝܐ ܩܢܝ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ܂ ܕܐܢ ܡܢ ܚܘܛܐ ܘܥܕܡܐ ܠܥܪܩܐ ܕܡܣܢܐ
ܐܣܒ ܡܢ ܟܠ ܕܝܠܟ܂ ܘܠܐ ܬܐܡܪ ܕܐܢܐ ܐܥܬܪܬ ܠܐܒܪܡ܀

Et abduxerunt Lot filium fratris Abram, 12
ejúsque substantiam; & abierunt:
ipse enim habitabat in Sodoma. Et ve- 13
nit quidam qui evaserat, & indicavit
Abram Hebræo qui habitabat in quer-
cu Mamre Amorrhei, fratris Anr &
fratris Eschol, qui erant confœderati
cum Abram. Audiens ergò Abram ca- 14
ptum fuisse filium fratris sui, armavit
juvenes suos filios domus suæ, trecen-
tos decem & octo; & insequutus est
eos usque ad Dan. Et dividentes sese 15
adversus eos noctu ipse cum servis su-
is, percusserunt eos, & persecuti sunt
eos usque ad Hoba quæ est ad lævam
Damasci. Et reduxerunt totam possessi- 16
onem: quin & Lot filium fratris ejus,
& possessionem ipsius reduxerunt, &
mulieres atque populum. Egressus est 17
autem rex Sodomæ in occursum ejus
postquam reversus est, quum interfecis-
sent Charadlaamar & reges qui cum eo
erant, in valle planitiei: hæc est vallis
regum. Et Melchisedech rex Solim pro- 18
tulit panem ac vinum: & hic Pontifex
erat Dei altissimi. Et benedixit illum, 19
ac dixit, Benedictus Abram à Deo ex-
celso possidente cœlum ac terram. Et 20
benedictus sit Deus altissimus qui tradi-
dit hostes tuos in manus tuas: & obtu-
lit ei decimas ex omnibus. Rursus ait 21
rex Sodomæ ad Abram, Da mihi ani-
mas, & possessionem tolle tibi. Dixit 22
autem Abram regi Sodomæ, Levavi
manus meas ad Deum excelsum, cujus
possessio est cœlum ac terra, Ne filum 23
quidem, neque corrigiam caligæ me
sumpturum ex omnibus quæ tua sunt; ne
dicas, Ego ditavi Abram.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ושבו ית לוט וית קנינה בר
אחוהי דאברם ואזלו והוא יתיב
בסדום : ואתא משיזבא וחוי
לאברם עבראה והוא שרי
במישרי ממרא אמוראה אחוהי
דאשכול ואחוהי דענר ואנון
אנשי קימיה דאברם : ושמע
אברם ארי אשתבי אחוהי
וזריז ית עולימוהי ילידי ביתיה
תלת מאה ותמני עסר ורדף
עד דן : ואתפליג עליהון
ליליא הוא ועבדוהי ומחונון
ורדפנון עד חובה דמצפונא
לדמשק : ואתיב ית כל קנינא
ואף ית לוט בר אחוהו וקנינה
אתיב ואף ית נשיא וית עמא :
ונפק מלכא דסדום לקדמותיה
בתר דתב מלממחי ית כדר
לעמר וית מלכיא די עמיה
למישר מפנא הוא אתר בית
ריסא דמלכא : ומלכי צדק
מלכא דירושלם אפיק לחם
וחמר והוא משמש קדם
אל עלאה : וברכיה ואמר בריך
אברם קדם אל עלאה דקניניה
שמיא וארעא : ובריך אל
עלאה די מסר סנאך בידך
ויהב ליה חד מן עסרא מכולא :
ואמר מלכא דסדום לאברם
הב לי נפשתא וקנינא דבר לך :
ואמר אברם למלכא דסדום
ארמית ידי בצלו קדם יי אל
עלאה דקניניה שמיא וארעא :
אם מחוטא ועד ערקת
מסנא ואם אסב מכל די לך
ולא תימר אנא עתרית ית
אברם :

12 Ceperunt quoq; Loth, fili-
um fratris Abræ, & substan-
tiam ejus, & abierunt : &
ipse habitabat in Sodomâ.
13 Et venit qui evaserat, et
nunciavit Abræ Hebræo:
qui morabatur in campe-
stribus Mamre Amorræi,
fratris Eschol, & fratris A-
ner ; & hi erant confœde-
14 rati Abræ. Et audivit A-
bram quòd captus esset fra-
ter suus : & armavit pueros
suos natos in domo suâ, tre-
centos & decem & octo, &
15 persecutus est usq; Dan. Et
divisis servis suis contra
eos, percusserunt eos nocte:
& persecutus est eos usq;
Hoba, quæ est ad Aquilo-
16 nem Damasci. Et reduxit
universam substantiam : &
etiã Loth *filium fratris sui*
& substantiã ejus reduxit ;
mulieres quoq; et populum.
17 Et egressus est rex Sodomæ
in occursum ejus : post-
quàm reversus est à cæde
Codorlaomor, et regum qui
erant cum eo : in valle
planâ; quæ erat locus re-
18 frigerii regis. Et Melchise-
dech rex Jerusalem adduxit
panem & vinum : & ipse
erat minister coram Deo ex-
19 celso. Et benedixit ei, &
dixit : Benedictus Abram
coram Deo excelso ; cujus
possessio est cœlum & ter-
20 ra. Et benedictus Deus ex-
celsus ; qui tradidit hostes
tuos in manu tuâ : & dedit
ei unum ex decem de omni-
21 bus. Et dixit rex Sodomæ
ad Abram : Da mihi ani-
mas, et substantiam tolle
22 tibi. Et dixit Abram regi
Sodomæ : Levo manus me-
as in oratione coram Deo
excelso ; cujus possessio est
23 cœlum & terra. Si à filo
& usq; ad corrigiam cal-
ceamenti accipiam ex om-
nibus quæ tua sunt : & non
dices ; Ego ditavi Abram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

TEXT. ET. VER. SAM. Translatio Latina.

12 *Ceperunt quoque Lotum, & 12
omnes opes ejus, filium fra-
tris Abram, & abierūt; nam
13 *ipse habitabat Sodomæ. Ad- 13*
venit autē quidam qui eva-
14 *serat, & nunciavit Abram*
Hebræo: Ipse autē habitabat
in vallibus Mamre Amor-
15 *rhæi, fratris Escol, & fra-*
tris Aneram, (g) qui pepige-
rant fœdus cum Abram. Et 14
16 *audivit Abram quòd capti-*
vus erat frater ejus: Tum re-
17 *censuit (h) instructos suos*
natos domi suæ, trecentos &
decem octo : & persecutus
est usque (i) Dan. Seque di- 15
18 *visit adversùs eos noctu, i-*
19 *pse & servi ejus; & percus-*
sit eos, & persecutus est eos
usque (k) Hoba, quæ est ad
20 *sinistram Damasci. Et re- 16*
21 *duxit omnē substantiã; atq;*
22 *etiam Lot fratrem suum, &*
substantiam ejus reduxit;
23 *mulieres quoque & populũ.*
Et egressus est rex Sodomæ 17
in (l) occursum ejus, post-
quàm rediit à cæde Chodor-
lahomor, & regũ qui erant
cum eo ad vallē (m) Save:
ipsa est vallis regis. Melchi- 18
sedech autē rex Salem pro-
12 *tulit panem & vinum, quia*
ipse erat sacerdos (n) Deo
13 *altissimo. Et benedixit A- 19*
bram, dicens; Benedictus
Abram (o) Deo altissimo,
14 *possessori cælorum & terræ:*
15 *Et benedictus (p) Deus al- 20*
tissimus, qui (q) tradidit
16 *hostes tuos in manus tuas.*
Tum dedit illi decimas ex
omnibus. Et dixit rex So- 21
17 *domæ ad Abram, Da*
mihi animam, & opes
sume tibi. Respondit verò 22
Abram regi Sodomæ, Le-
vavi manum meam ad
Deum, Deum excelsum, pos-
18 *sessorem cæli & terræ; Si à 23*
19 *filo & usque ad nodum*
calceamenti accepero ex o-
20 *mnibus quæ tua sunt: ne di-*
21 *cas, Ego ditavi Abram.*

22 VER. SAM. (g) domini fœderis (h) adolescentes suos (i) Banias. (k) Phoga, (l) auxiliũ ejus, (m) Miphneh:
23 (n) Potenti robore, (o) Potenti robore, (p) Potens robore, (q) Clypeus &

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * فاخذوا لوطا ابن اخي ابرام وماله ومضوا وهو مقيم في سدوم * ثم جاء المفلت واخبر
13 ابرام العبراني وهو مقيم في مرج ممري الاموري اخي اسكول وعانير * وهم اصدقا
14 ابرام * فلما سمع ابرام ان قريبه قد اسر جرد نصحاءه المولودين في بيته ثلثماية
15 وثمانيه عشر وتبعهم الي بانياس * وتفرق عليهم ليلا هو وعبيده فقتلهم وتبعهم الي حوبا
16 التي عن يسار دمشق * فرد جميع السبي ولوطا قريبه وسبيه ردهما والنساء ايضا وسائر
17 القوم * ثم خرج ملك سدوم فلقاه بعد رجوعه من حرب كدرلاعومر والملوك الذين معه
18 الي مرج المستوي هو ملعب الملك * وملك العدل ملك سليم اخرج له طعاما وشرابا
19 وهو امام لله القادر العالي * فبارك عليه وقال ابرام يكون مباركا لله القادر العالي مالك السموات
20 والارض * وتبارك القادر العالي الذي اسلم اعداءك في يديك * فاعطاه العشر من الكل
21 * فقال ملك سدوم لابرام اعطني النفوس والسلب خذه لك * فقال له ابرام رفعت يدي
22 حالفا بالله القادر العلي مالك السموات والارض * ان اخذت من خيط الي شسع نعل من
23 جميع ما لك * حتي لا تقول انا اغنيت ابرام *

Ceperúntque Lot filium fratris A- 12
bram, & bona ejus, abierúntque;
quandoquidem ipse degebat in Sadam.
Tum venit transfuga, significavitque 13
Abram Ebræo commoranti in prato
Mamre Amorrhæi, fratris Escol, et A-
nir, qui erant amici Abram. Cùm ergò 14
audisset Abram consanguineum suum
redactum in servitutem, concivit fidos
suos natos domi suæ, trecentum et decem
et octo, et insecutus est eos usque ad Ba-
nias. Diviserúntque se super eos noctu, 15
ipse et servi sui; interfecitque eos, et per-
secutus est eos usque ad Hoba, quæ est
ad lævam Damasci. Reduxitque 16
cunctam supellectilem : et Lot consan-
guineum suum et bona ejus reduxit; et
mulieres quoque, reliquósque homines.
Tum exivit Rex Sadum, et obviàm ve- 17
nit ei post reditum ejus è bello Cadhar-
laomar, et regum qui cum illo erant, ad
pratum planum, quod est locus ludi re-
gis. Et rex justitiæ, rex Solim, protulit 18
ei cibum ac vinum: et ipse erat sacerdos
Potentis, excelsi. Benedixitque ei, et 19
dixit; Abram erit benedictus Potenti,
excelso, regi cælorum ac terræ. Et be- 20
nedictus sit, Potens, excelsus, qui tradi-
dit inimicos tuos in manus tuas: deditq;
ei decimas ex omnibus. Dixitque rex 21
Sadum Abramo, Da mihi animas, et su-
pellectilem accipe tibi. Dixit ei Abram, 22
Levavi manus meas jurans per Deum
potentem, excelsum, regem cælorum ac
terræ; Si sumpsero à filo usque ad cor- 23
rigiam corii ex omnibus quæ possides: ne
dicas, Ego ditavi Abram.

ספר בראשית ׃ טו

qui ,virorum partem & ,pueri comederunt quæ tantùm Præter
24 בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים אשר
.suam partem accipiant ipsi ,Mamre & Eschol ,Haner :mecum iverunt
הלכו אתי ענר אשכל וממרא הם יקחו חלקם׃

CAP. XV. טו

Abram ad Domini verbum fuit *hæc* verba Post
1 אחרי הדברים האלה היה דבר־יהוה אל־אברם
:tibi scutum Ego .Abram timeas Ne :dicendo ,visione in
במחזה לאמר אל־תירא אברם אנכי מגן לך
Jehovi Domine :Abram dixit Et .valde multa tua merces
2 שכרך הרבה מאד׃ ויאמר אברם אדני יהוה
procurator filius & ,liberis absq; vado ego Et ? mihi dabis quid
מה־תתן־לי ואנכי הולך ערירי ובן־משק
Ecce :Abram dixit Et .Elihezer Dammesech iste ,meæ domus
3 ביתי הוא דמשק אליעזר׃ ויאמר אברם הן
.me *hæreditans* meæ domus filius ecce Et .semen dedisti non mihi
לי לא נתתה זרע והנה בן־ביתי יורש אתי׃
quinimò ,iste te hæreditabit Non :dicendo eum ad Domini verbū ecce Et
4 והנה דבר־יהוה אליו לאמר לא יירשך זה כי־אם
eum eduxit Et .te hæreditabit ipse ,tuis visceribus de egredietur qui
5 אשר יצא ממעיך הוא יירשך׃ ויוצא אתו
,stellas numera & ,cœlos in nunc Suspice :dixit & ,foràs
החוצה ויאמר הבט־נא השמימה וספר הכוכבים
.tuum semen erit Sic :ei dixit Et .eas numerare poteris si
אם־תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך׃
dixit Et .*justitiam* ei illud imputavit & ,*Dominum in* credidit Et
6 והאמן ביהוה ויחשבה לו צדקה׃ ויאמר
7 ,Chasdim Ur de te eduxi qui ,Dominus Ego :eum ad
אליו אני יהוה אשר הוצאתיך מאור כשדים
:dixit Et .*eam hæreditandū ad* ,istam terram tibi *dandum ad*
8 לתת לך את־הארץ הזאת לרשתה׃ ויאמר
?eam hæreditabo quòd ,cognoscam quo in *Jehovih* Domine
אדני יהוה במה אדע כי אירשנה׃
capram & ,triennem vitulam mihi Tolle :eum ad dixit Et
9 ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז
tulit Et .*pipionem &* ,turturē & ,triennem arietem & ,triennem
10 משלשת ואיל משלש ותר וגוזל׃ ויקח־
unumquodq; dedit & ,medio in ea divisit & ,ista omnia sibi
לו את־כל־אלה ויבתר אתם בתוך ויתן איש־
descendit Et .*divisit non* avem & ,*ejus sociæ occursum ad* ,*suæ partis*
11 בתרו לקראת רעהו ואת־הצפר לא בתר׃ וירד
Sol fuit Et .Abram eas *exsufflavit* & ,cadavera super *volatile*
12 העיט על־הפגרים וישב אתם אברם׃ ויהי השמש
terror ecce Et .Abram super cecidit sopor & ,*intrandum ad*
לבוא ותרדמה נפלה על־אברם והנה אימה
.eum super cadens *magna obscuritas*
חשכה גדלה נפלת עליו׃

Versio VULG. LAT.

24 Exceptis his, quæ comede-
runt juvenes, & partibus vi-
rorum, qui venerunt mecum,
Aner, Escol,, & Mambre:
isti accipient partes suas.

CAP. XV.

1 HIs itaq; transactis, factus
est sermo Domini ad A-
bram per visionem dicens;
Noli timere Abram, ego pro-
tector tuus sum, & merces
2 tua magna nimis. Dixitque
Abram; Domine Deus, quid
dabis mihi? ego vadam absq;
liberis: & filius procurato-
ris domus meæ iste Damascus
3 Eliezer. Addiditq; Abram,
Mihi autem non dedisti se-
men: & ecce vernaculus me-
4 us hæres meus erit. Statimq;
sermo Domini factus est ad
eum, dicens; Non erit hic hæ-
res tuus: sed qui egredietur
de utero tuo, ipsum habebis
5 hæredem. Eduxitque eum fo-
ràs, & ait illi; Suspice cœ-
lum, & numera stellas, si po-
tes. Et dixit ei, Sic erit se-
6 men tuum. Credidit Abram
Deo, & reputatum est illi ad
7 justitiam. Dixitque ad eum;
Ego Dominus qui eduxi te de
Ur Chaldæorum, ut darem ti-
bi terram istam, & possideres
8 eam. At ille ait; Domine De-
us, unde scire possum, quòd
9 possessurus sim eam? Et re-
spondens Dominus; Sume,
inquit, mihi vaccam trien-
nem, & capram trimam, &
arietem annorum trium; tur-
turem quoq; & columbam.
10 Qui tollens universa hæc, di-
visit ea per medium, & utràsq;
partes contra se altrinsecus
posuit: aves autem non di-
11 visit. Descenderuntque vo-
lucres super cadavera, & abi-
12 gebat eas Abram. Cumque
sol occumberet, sopor irruit
super Abram, & horror ma-
gnus & tenebrosus invasit
eum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

24 Πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, καὶ τῆς
μερίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμπορευθέν-
των μετ' ἐμοῦ, (α) Ἐσχὼλ, Αὐνὰν,
Μαμβρῆ. οὗτοι λήψονται μερίδα.

ΚΕΦ. ιε'.

1 Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐγενή-
θη ῥῆμα κυρίου πρὸς Ἄβραμ ἐν ὁ-
ράματι, λέγων, Μὴ φοβοῦ Ἄβραμ·
ἐγὼ ὑπερασπίζω σου· ὁ μισθός σου
2 πολὺς ἔσται σφόδρα. Λέγει δὲ Ἄ-
βραμ, Δέσποτα κύριε, τί μοι δώσεις;
ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· ὁ δὲ υἱὸς
Μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗτος Δα-
3 μασκὸς Ἐλιέζερ. Καὶ εἶπεν Ἄ-
βραμ, Ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας
σπέρμα, ὁ δὲ οἰκογενής μου κληρονο-
4 μήσει με. Καὶ εὐθὺς φωνὴ κυρίου ἐ-
γένετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, Οὐ κλη-
ρονομήσει σε οὗτος· ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται
5 ἐκ σοῦ, οὗτος κληρονομήσει σε. Ἐξήγαγε
δὲ αὐτὸν ἔξω, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀνά-
βλεψον δὴ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀρίθμη-
σον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆ-
σαι αὐτούς. καὶ εἶπεν, Οὕτως ἔσται τὸ
6 σπέρμα σου. Καὶ ἐπίστευσεν Ἄβραμ
τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιο-
7 σύνην. (α) Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, Ἐγὼ
ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ χώρας Χαλ-
δαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύ-
8 την κληρονομῆσαι. Εἶπε δὲ, Δέσποτα
κύριε, κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρονο-
9 μήσω αὐτήν; Εἶπε δὲ αὐτῷ, Λάβε μοι
δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τρι-
ετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα,
10 καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. Ἔλαβε
δὲ αὐτῷ πάντα ταῦτα, καὶ διεῖλεν αὐτὰ
μέσα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα
11 ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλε. Κατέ-
βη δὲ ὄρνεα ἐπὶ τὰ (β) σώματα, ἐπὶ τὰ
διχοτομήματα αὐτῶν· καὶ συνεκάθισεν
12 αὐτοῖς Ἄβραμ. Περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς
ἔκστασις ἐπέπεσε τῷ Ἄβραμ, καὶ ἰδοὺ
φόβος σκοτεινὸς μέγας ἐπιπίπτει
αὐτῷ.

MS.A. (α) Εἰσχὼλ,

ΚΕΦ. ιε'.
MS.A. (α) Εἶπεν δὲ αὐτῷ, (β) σώματα, τὰ

Præter ea quæ comederunt juvenes, & portionem virorum, qui mecum unà profecti sunt, Eschol, Aunan, Mambre: hi sument portionem.

CAP. XV.

Post hæc autem verba, factum est verbum Domini ad Abram in visu, (a) dicens, Noli timere Abram: ego protego te: merces tua multa erit valde. Dicit autem Abram, (b) Despota Domine, quid mihi dabis? Ego autem dimittor sine liberis. (c) Filius autem Masec, vernaculæ meæ, iste Damascus Eliezer. Et dixit Abram, Quoniam quidem mihi non dedisti semen, vernaculus autem meus hæreditabit me. Et statim vox Domini facta est ad eum, dicens, Non hæreditabit te iste; sed qui egredietur ex te, hic hæreditabit te. Eduxit autem eum foràs, & dixit ei, Respice in cœlum, & numera stellas, si potes dinumerare eas. Et dixit, Sic erit semen tuum. Et credidit Abram Deo, & deputatum est ei ad justitiam. Dixit autem ad eum, Ego Deus, qui te eduxi de regione Chaldæorum, ut dem tibi terram hanc hæreditare. Dixit autem, Despota Domine, secundùm quid sciam, quòd hæreditabo eam? Dixit autem ei, Accipe mihi juvencam trimam, & capram trimam, & arietem trimum, & turturem, & columbam. Accepit autem sibi hæc omnia, & divisit illa media, & posuit ea contra faciem alterum alteri; aves autem non divisit. Descenderunt autem aves super corpora, (d) super divisiones eorum; & (e) consedit illis Abram. Circa solis autem occasum (f) ecstasis cecidit super Abram: & ecce timor tenebrosus magnus incidit ei.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 ܣܛܪ ܡܢ ܡܕܡ ܕܐܟܠܘ ܛܠܝܐ ܘܡܢܘܬܐ ܕܓܒܪܐ ܕܐܬܘ ܥܡܝ ܥܢܝܪ ܘܐܫܟܘܠ ܘܡܡܪܐ ܗܢܘܢ ܢܣܒܘܢ ܡܢܘܬܗܘܢ.
1 ܒܬܪ ܦܬܓܡܐ ܗܠܝܢ ܗܘܐ ܦܬܓܡܗ ܕܡܪܝܐ ܥܡ ܐܒܪܡ ܒܚܙܘܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܠܐ ܬܕܚܠ ܐܒܪܡ ܐܢܐ ܡܥܕܪ ܐܢܐ ܠܟ ܘܐܓܪܟ ܛܒ ܣܓܝ.
2 ܘܐܡܪ ܐܒܪܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܡܢܐ ܝܗܒ ܐܢܬ ܠܝ ܘܐܢܐ ܐܙܠ ܐܢܐ ܕܠܐ ܒܢܝܐ. ܘܐܠܝܥܙܪ ܕܪܡܣܘܩܝܐ ܒܪ ܒܝܬܝ ܗܘ ܝܪܬ ܠܝ.
3 ܘܐܡܪ ܐܒܪܡ ܗܐ ܠܝ ܠܐ ܝܗܒܬ ܙܪܥܐ ܘܗܐ ܒܪ ܒܝܬܝ ܝܪܬ ܠܝ.
4 ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ ܠܐ ܢܐܪܬܟ ܗܢܐ ܐܠܐ ܒܪܟ ܕܢܦܘܩ ܡܢ ܚܨܟ ܗܘ ܢܐܪܬܟ.
5 ܘܐܦܩܗ ܠܒܪ ܘܐܡܪ ܠܗ ܚܘܪ ܠܫܡܝܐ ܘܡܢܝ ܟܘܟܒܐ ܐܢ ܡܫܟܚ ܐܢܬ ܠܡܡܢܐ ܐܢܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܗܟܢܐ ܢܗܘܐ ܙܪܥܟ.
6 ܘܗܝܡܢ ܐܒܪܡ ܒܐܠܗܐ ܘܐܬܚܫܒܬ ܠܗ ܠܙܕܝܩܘܬܐ.
7 ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢܐ ܗܘ ܡܪܝܐ ܕܐܦܩܬܟ ܡܢ ܐܘܪ ܕܟܠܕܝܐ ܠܡܬܠ ܠܟ ܐܪܥܐ ܗܕܐ ܠܡܐܪܬܗ.
8 ܘܐܡܪ ܐܒܪܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܒܡܢܐ ܐܕܥ ܕܐܪܬܝܗ.
9 ܘܐܡܪ ܠܗ ܣܒ ܠܝ ܥܓܠܐ ܬܠܝܬܝܐ ܘܕܟܪܐ ܬܠܝܬܝܐ ܘܥܙܐ ܬܠܝܬܝܬܐ ܘܫܦܢܝܢܐ ܘܦܪܘܓܐ ܕܝܘܢܐ.
10 ܘܢܣܒ ܠܗ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܘܦܠܓ ܐܢܝܢ ܦܠܓܘܬܐ ܘܣܡ ܗܕܡܐ ܠܘܩܒܠ ܚܒܪܗ. ܘܦܪܚܬܐ ܠܐ ܦܠܓ.
11 ܘܢܚܬܬ ܦܪܚܬܐ ܥܠ ܦܓܪܐ ܗܢܘܢ ܘܡܦܪܚ ܗܘܐ ܠܗܝܢ ܐܒܪܡ.
12 ܘܟܕ ܗܘܐ ܫܡܫܐ ܠܡܥܪܒ ܫܢܬܐ ܢܦܠܬ ܥܠ ܐܒܪܡ ܘܗܐ ܙܘܥܐ ܘܚܫܘܟܐ ܪܒܐ ܢܦܠ ܥܠܘܗܝ.

Præter id quod comederunt juvenes, & portiones virorum qui venerunt mecum, *nempe*, Anir, & Eschol, & Mamre: ipsi accipient portiones suas.

CAP. XV.

POst sermones istos factus est sermo Domini ad Abram in visione, & dixit ei; Ne timeas Abram, ego protegam te, merces tua bona est valdè. Et ait Abram; Domine Deus, quid dabis mihi, cùm ego vadam absq; liberis, & Eliezer Damascenus domesticus meus ipse futurus sit hæres meus? Tum subdidit Abram, Ecce mihi non concessisti filium, & ecce vernaculus meus hæres meus erit. Dixitq; ei Dominus, Non erit hæres tuus iste; sed filius tuus qui egredietur è dorso tuo, is erit hæres tuus. Eduxitq; eum foràs, & ait illi; Suspice cœlum, et numera stellas, si potes eas numerare: et subjunxit ei, Sic erit semen tuum. Credíditq; Abram Deo, et annumeratum est ei ad justitiam. Et dixit illi, Ego sum Dominus qui eduxi te de Ur Chaldæorum, ut darem tibi terram istam hæreditariò possidendam. Ait autem Abram, Domine Deus, per quid agnoscam, quòd eam sim hæreditariò possessurus? Qui dixit ei, Sume tibi vitulum triennem, et arietem triennem, et capram trimam, et turturem, et pullum columbæ. Sumpsit ergò sibi hæc omnia, et divisit ea æqualiter, posuitq; membrum contra socium ejus; volucrem autē non divisit. Descendebátq; volucre super corpora illa: at abigebat illud Abram. Quùmq; esset sol occubiturus quies incidit super Abram: et ecce pavor et obscuritas magna irruit super eum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

24 בר מדאכלו עולמיא וחלק
גבריא די אזלו עמי ענר אשכול
וממרא אינון יקבלון חלקהון׃
טו
בתר פתגמיא האלין הוה
1 פתגמא דיי לאברם בנבואה
למימר לא תדחל אברם מימרי
תקיף לך אגרך סגי לחדא׃
ואמר אברם יי אלהים מה
2 תתן לי ואנא אזיל בלא ולד
ובר פרנסא הדין די בביתי
הוא דמשקאה אליעזר׃ ואמר
3 אברם הא לי לא יהבת ולד
והא בר ביתי ירית יתי׃ והא
4 פתגמא דיי עמיה למימר לא
ירתינך דין אלהין בר דתוליד
הוא ירתינך׃ ואפיק יתיה לברא
5 ואמר אסתכי כען לשמיא ומני
כוכביא אם תיכול למימני
יתהון ואמר ליה כדין יהון בנך׃
והימין במימרא דיי וחשבה
6 ליה לזכו׃ ואמר ליה אנא יי
7 די אפקתך מאורא דכשדאי
למתן לך ית ארעא הדא
למירתה׃ ואמר יי אלהים במה
8 אידע ארי ארתינה׃ ואמר ליה
9 קריב קדמי עגלין תלתא ועזין
תלת ודכרין תלתא ושפנינא
10 ובר יונה׃ וקריב קדמוהי ית
כל אלין ופליג יתהון בשוי
ויהב פלגיא פלג לקביל חבריה
11 וית עופא לא פליג׃ ונחת עופא
על פלגיא ואפרח יתהון אברם׃
12 והות שמשא למעל ושנתא
נפלת על אברם והא אימה
קבל סגי נפלת עלוהי׃

24 Exceptis his quæ comederunt juvenes, & parte virorū qui venerunt mecū: Aner, Eschol & Mamre, illi recipiant partes suas.

CAP. XV.

1 Post verba hæc, *factum* est *verbum* Domini ad Abram in prophetiâ, dicens: Ne timeas Abram; verbum meū erit fortitudo tua, mer-
2 ces tua multa nimis. Et dixit Abrā; Domine De⁹, quid dabis mihi? & ego vado absq; liberis: & fili⁹ gubernator iste, qui in domo meâ est; ipse est Damascenus E-
3 liezer. Et dixit Abrā; Ecce mihi non dedisti generationé: & ecce fili⁹ dom⁹ meæ
4 hæres meus erit. Et ecce *verbum* Domini *cū eo erat*, dicens; Non erit hic hæres tuus: Sed fili⁹ qué genueris,
5 ipse erit hæres tu⁹. Et eduxit eum foras; & dixit, Respice nunc cœlū, & numera stellas, si potes numerare eas: & dixit ei; sic erunt fi-
6 lii tui. Et credidit in verbo Domini, & reputatum est
7 ei ad justitiam. Dixitq; ei: Ego Dominus, qui eduxi te de Ur Chaldæorū, ut darem tibi terrā hanc in hæredi-
8 taté. Et dixit: Domine De⁹, in quo sciam quòd hæredi-
9 tabo eam? Et dixit ei, Offer coram me vitulos tres, & capras tres, & arietes tres: & turturem, & filium co-
10 lumbæ. Et obtulit coram eo omnia hæc, & divisit ea æqualiter; & posuit divisiones, unamquamque è regione alterius: aves autem
11 non divisit. Et descenderunt volucres super divisiones, & *fugavit* eas Ab-
12 ram. *Vergente autem sole ad occasum*, somnus cecidit super Abram: & ecce horror tenebrosus magnus cecidit super eum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 *Exceptis tantùm his quæ comederunt pueri, & portione virorum qui venerunt mecum, Aneram, Eschol, & Mamre: isti accipient partes suas.*

CAP. XV.

1 *Post res istas factum est verbum Domini ad Abram* (a) *in visione, dicens; Ne timeas Abram, ego sum tibi* (b) *clypeus, mercedem tuam multiplicabo valde.*
2 *Respondítque Abram, Despota Domine, quid dabis mihi? Ego enim vado sine liberis: filius autem procurationis domus meæ, iste est Damascenus Eliezer.*
3 *Dixit etiam Abram, Ecce mihi non dedisti semen; ideò ecce vernaculus meus hæreditabit me.*
4 *Ecce tum verbum Domini ad eum, dicens; Iste non hæreditabit te; sed qui egredietur de visceribus tuis, iste hæreditabit te.*
5 *Eduxítque eum foràs, & dixit, Contemplare nunc cælos, & numera stellas, si potes numerare eas: & ait ei, Sic* (c) *erit semen tuum.*
6 *Credidítque Domino, & reputatum est ei ad justitiam.*
7 *Dixit ei rursus, Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldæorum, ad dandum tibi terram istam in hæreditatem:*
8 *Tum inquit, Despota Domine, in quo cognoscam quòd possidebo eam?*
9 *Et respondit ei, Accipe tibi vitulam trimam, & capram trimam, & arietem trimum, & turturem, & pullum.*
10 *Et accepit sibi omnia hæc, & divisit ea per partes;* (d) *posuítque unamquamque partem ex adverso alterius, sed aves non divisit.*
11 *Descenderúntque aves super cadavera, & abigebat eas Abram.*
12 *Cùm autem sol occideret, sopor cecidit super Abram: Tum ecce horror tenebrosus magnus cecidit super eum.*

VER. SAM. (a) in prophetia, (b) munimentum, (c) erunt successores tui. (d) discriminavit

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * غير ما اكله الغلمان * وقسم القوم الذين مضوا معي عانير واسكول وممري هم
يأخذون نصيبهم *

* الفصل الخامس عشر *

1 * بعد هذه الخطوب كان قول الله لابرام بوحي قائلا * لا تخف ابرام انا ترسك اجرك
2 عظيم جدا * قال اللهم يا ربي ما تعطيني وانا منصرف عقيما * ومدبر منزلي هو
3 العازر الدمشقي * فقال اذ لم ترزقني نسلا فان الابن الذي في منزلي يرثني * فاذا بقول
4 الله قائلا له لا يرثك هذا بل من يخرج من صلبك هو يرثك * ثم اخرجه الى خارج
5 وقال له انقب الان الى السماء * والتمس احصاء الكواكب هل تطيق ان تحصيها ثم
6 قال له كذا يكون نسلك * فامن بالله وكتبها له حسنة * وقال له انا الله الذي
7 اخرجتك من اتون الكسدانيين لاعطيك هذا البلد فتحوزه * قال اللهم يا رب
8 بماذا اعلم اني احوزه * قال له خذ لي عجلا مثلثا * وعنزا مثلثة * وكبشا مثلثا
9 وشفنينا * وفرخ حمام * فاخذ له جميع هذه وشطرها في اوساطها * ثم جعل كل شطر قبالة
10 صاحبه * والطائر لم يشطر * فانقضت صنوف الجوارح على الاجساد تحركها * ونفرها ابرام * ولما
11 كان عند مغيب الشمس وقع سبات على ابرام * فاذا هيبة ظلمة عظيمة قد وقعت عليه *

24 *Præter id quod comederunt famuli, & partem hominum qui abierunt mecum, Anir, & Escol, & Mamre: ipsi accipient sortem suam.*

CAP. XV.

1 *Post hæc colloquia, fuit sermo Dei ad Abram per visionem, dicentis; Ne timeas Abram, ego sum clypeus tuus, merces tua magna est nimis.*
2 *Dixit, Deus ô Domine mi, quid dabis mihi, cùm ego transeā sterilis, & gubernator domus meæ sit Eliazar Damascenus?*
3 *Dixitque ei, Nisi concesseris mihi prolem, filius qui est domi meæ, hæres meus erit.*
4 *Et ecce sermo Dei dicentis ad eum, Non erit hic hæres tuus: sed qui exibit è dorso tuo, ipse hæres tuus erit.*
5 *Deinde eduxit eum foràs, & dixit ei, Convertere modò ad cælum, & tenta numerationem stellarum, an fortè possis numerare eas; tum dixit ei, Sic erit progenies tua.*
6 *Credidítque Deo, & scripsit id illi in opus bonum.*
7 *Et dixit ei, Ego sum Deus qui eduxi te de fornace Casdeorum, ut darem tibi hanc regionem, & possideres eam.*
8 *Dixit; Deus ô Domine mi, per quid sciam me possessurum esse illam?*
9 *Dixit ei; Accipe mihi vitulum trimum, & capram trimam, & arietem trimum, & turturem, & pullum columbarum.*
10 *Accepítque ei omnia hæc, & partitus est ea per medietates eorum: deinde posuit unumquodque frustum ex adverso socii sui; volucrem autē non divisit.*
11 *Descensum verò inhiabant genera volucrū rapaciū super corpora: at amovit ea, expulítque illa Abram.*
12 *Cúmque esset prope occasum solis, cecidit somnus super Abram; & ecce horror tenebrarum ingens cecidit super eum.*

ספר בראשית : יו

erit peregrinum quòd ,cognofces Cognofcendo :Abram ad dixit Et
13 ויאמר לאברם ידע תדע כי־גר יהיה
: eos affligent & ,eis fervient Et .fibi non terrâ in tuum femen
זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם
Judicans ,fervient cui gentem etiam Et .annos quadringentos
14 ארבע מאות שנה: וגם את־הגוי אשר יעבדו דן
ingredièris tu Et .magnâ fubftantiâ in egredientur poftea Et .ego
15 אנכי ואחרי־כן יצאו ברכש גדול: ואתה תבוא
generatio Et .bonâ canitie in Sepelièris :pace in tuos patres ad
16 אל־אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה: ודור
Emorzi iniquitas perfecta non quia ,huc revertentur quarta
רביעי ישובו הנה כי לא־שלם עון האמרי
ecce & :erat caligo & ,occumbens Sol fuit Et .hucufque
17 עד־הנה: ויהי השמש באה ועלטה היה והנה
.ipfas divifiones inter tranfibat quæ ,ignis lampas & fumi furnus
תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה:
: dicendo ,fœdus Abram cum Dñs pepigit ipfo die In
18 ביום ההוא כרת יהוה את־אברם ברית לאמר
ad ufq; ,Aegypti flumine à ,hanc terram dedi tuo Semini
לזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים עד־
,Chenizæum & ,Chenæum .Perath flumen ,magnum flumen
19 הנהר הגדל נהר־פרת: את־הקיני ואת־הקנזי
& ,Perizæum & ,Chitthæum Et .Chadmonæum &
20 ואת הקדמני: ואת־החתי ואת־הפרזי ואת־
,Ghirghafæum & ,Chenahanæum & ,Emoræum Et .Rephaim
21 הרפאים: ואת־האמרי ואת־הכנעני ואת־הגרגשי
.Jebufæum &
ואת־היבוסי:

CAP. XVI. יו

,Ægyptia ancilla ei Et .ei pepererat non Abram uxor Sarai Et
1 ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית
nunc Ecce :Abram ad Sarai dixit Et .Hagar ejus nomē &
2 ושמה הגר: ותאמר שרי אל־אברם הנה־נא
fortè ,meam ancillam ad nunc Ingredere .pariendo à ,Dñs me conclufit
עצרני יהוה מלדת בא־נא אל־שפחתי אולי
Sarai tulit Et .Sarai voci Abram paruit Et .eâ ab ædificabor
3 אבנה ממנה וישמע אברם לקול שרי: ותקח שרי
decem fine à fuam ancillam Ægyptiam Hagar ,Abram uxor
אשת אברם את־הגר המצרית שפחתה מקץ עשר
eam dedit & :Chenahan terrâ in Abram habitandum ad ,annorum
שנים לשבת אברם בארץ כנען ותתן אתה
Hagar ad eft ingreffus Et .uxorem in ipfi fuo viro Abram
4 לאברם אישה לו לאשה: ויבא אל־הגר
ejus domina fuit vilis &, concepiffet quòd vidit Et : concepit &
ותהר ותרא כי הרתה ותקל גברתה
.fuis oculis in
בעיניה:

Verfio VULG. LAT.

13 Dictúmque eft ad eum ; Scito prænofcens quòd peregrinum futurum fit femen tuum in terra non fua, & fubjicient eos fervituti, & affligent
14 quadringentis annis. Veruntamen gentem, cui fervituri funt, ego judicabo : & poft hæc egredientur cum
15 magna fubftantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, fepultus in fenectute bona.
16 Generatione autem quartâ revertentur huc : necdum enim completæ funt iniquitates Amorrhæorum ufque ad
17 præfens tempus. Cùm ergò occubuiffet fol, facta eft caligo tenebrofa ; & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis tranfiens inter
18 divifiones illas. In illo die pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens; Semini tuo dabo terram hanc à fluvio Ægypti ufque ad fluvium
19 magnum, Euphraten; Cinæos, & Cenezæos, Cedmonæos,
20 Et Hethæos, & Pherezæos,
21 Raphaim quoque, Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gergefæos, & Jebufæos.

CAP. XVI.

1 IGitur Sarai, uxor Abram, non genuerat liberos: fed habens ancillam Ægyptiam no-
2 mine Agar, Dixit marito fuo ; Ecce conclufit me Dominus, ne parerem : ingredere ad ancillam meam, fi fortè faltem ex illa fufcipiam filios: Cumque ille acquiefceret
3 deprecanti, Tulit Agar Ægyptiam ancillam fuam, poft annos decem quàm habitare cœperant in terra Chanaan : & dedit eam viro fuo uxo-
4 rem. Qui ingreffus eft ad eam. At illa concepiffe fe videns, defpexit dominam fuam.

Verfio GRÆCA LXX. Interp.

13 Καὶ ἐῤῥέθη πρὸς Ἄβραμ, Γινώσκων γνώσῃ ὅτι πάροικον ἔσαι τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ· (γ) καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ κακώσουσιν αὐτοὺς, καὶ
14 ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. Τὸ δὲ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ· μετὰ δὲ ταῦτα, ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολ-
15 λῆς. Σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου (δ) ἐν εἰρήνῃ, ταφεὶς ἐν γήρᾳ
16 καλῷ. Τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστραφήσονται ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμοῤῥαίων ἕως τοῦ νῦν.
17 Ἐπεὶ δὲ ὁ ἥλιος ἐγένετο πρὸς δυσμὰς, φλὸξ ἐγένετο. καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος καὶ λαμπάδες πυρὸς, αἳ διῆλθον ἀνὰ μέσον τῶν διχοτομημάτων τού-
18 των. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος τῷ Ἄβραμ διαθήκην, λέγων, Τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου ἕως τοῦ ποτα-
19 μοῦ τοῦ μεγάλου Εὐφράτου. Τοὺς Κεναίους, καὶ τοὺς Κενεζαίους, καὶ τοὺς Κεδμωναίους,
20 Καὶ τοὺς Χετταίους, καὶ τοὺς Φερεζαίους,
21 καὶ τοὺς Ῥαφαεὶν, Καὶ τοὺς Ἀμοῤῥαίους, καὶ τοὺς Χαναναίους, καὶ τοὺς Εὐαίους, καὶ τοὺς Γεργεσαίους, καὶ τοὺς Ἰεβουσαίους.

ΚΕΦ. ιϛ'.

1 Σάρα δὲ ἡ γυνὴ Ἄβραμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ· ἦν δὲ αὐτῇ παιδίσκη Αἰγυπτία,
2 ᾗ ὄνομα Ἄγαρ. Εἶπε δὲ Σάρα πρὸς Ἄβραμ, Ἰδοὺ συνέκλεισέ με κύριος τοῦ μὴ τίκτειν· εἴσελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐτῆς. Ὑπήκουσε δὲ Ἄβραμ τῆς (α) φωνῆς Σά-
3 ρας. Καὶ λαβοῦσα Σάρα ἡ γυνὴ Ἄβραμ Ἄγαρ τὴν Αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη τοῦ οἰκῆσαι Ἄβραμ ἐν γῇ (ϐ) Χαναὰν, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Ἄβραμ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυ-
4 ναῖκα. Καὶ εἰσῆλθε πρὸς Ἄγαρ· καὶ συνέλαβε· καὶ εἶδεν ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει. καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς.

MS.A (γ) Καὶ κακώσουσιν αὐτὸ, καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ ταπεινώσουσιν (δ) μετ' εἰρήνης,

Κεφ. ιϛ'.

(α) φωνῆς αὐτῆς. (ϐ) Χαναὰν, καὶ ἔδωκεν

Cum Tranflatione LATINA.

Et dictum eft ad Abram; Sciendo fcies, quia peregrinum erit femen tuum in terra non propria : & in fervitutem redigent eos, & affligent eos, 13
& (g) humiliabunt eos quadringentis annis. Gentem autem, cui fervierint, judicabo 14
ego : poft hæc verò exibunt huc cum apparatu multo. Tu
autem ibis ad patres tuos in (h) pace (i) nutritus in (k) 15
fenecta bona. Quartâ verò generatione revertentur huc. 16
Nondum enim impleta funt peccata Amorræorum ufque adhuc. Cùm autem jam fol erat
ad occafum, facta eft flamma; 17
& ecce fornax fumigabunda, & lampades ignis, quæ pertranfierunt per medias divifiones iftas. In die illa difpo-
fuit Dominus teftamentum ad Abram; dicens ; Semini tuo 18
dabo terram hanc, à flumine Ægypti ufque ad flumen magnum, Euphratem; Cenæos, & 19
Cenezæos, & Cedmonæos, Et 20
Chettæos, & Pherezæos, &
Raphaim, Et Amorræos, & 21
Chananæos, & Evæos, &
Gergefæos, & Jebufæos.

CAP. XVI.

Sara autem uxor Abram non pariebat ei. Erat autem ei 1
ancilla Ægyptia, cui nomen
Agar. Dixit autem Sara ad 2
Abram; Ecce conclufit me
Dominus, ut non pariam. Intra ergò ad ancillam meam, ut
(a) filios faciam ex illa. Obedivit autem Abram voci Saræ.
Et fumens Sara uxor Abram
Agar Ægyptiam ancillam fu- 3
am, poft decem annos habitationis Abram in terra Chanaan,
dedit eam Abram viro fuo, ipfi uxorem. Et intravit ad 4
Agar, & concepit : & vidit
quia in utero haberet. Et defpecta eft domina coram ipfa.

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 ܘܐܡܪ ܠܐܒܪܡ ܡܕܥ ܬܕܥ. ܕܬܘܬܒܐ ܢܗܘܐ ܙܪܥܟ. ܒܐܪܥܐ ܕܠܐ ܕܝܠܗܘܢ. ܘܢܦܠܚܘܢ
14 ܠܗܘܢ. ܘܢܫܥܒܕܘܢ ܐܢܘܢ ܐܪܒܥܡܐܐ ܫܢܝܢ. *ܘܐܦ ܠܥܡܐ ܕܢܦܠܚܘܢ ܕܐܢ ܐܢܐ.
15 ܘܒܬܪܟܢ ܢܦܩܘܢ ܒܩܢܝܢܐ ܪܒܐ. *ܘܐܢܬ ܬܬܟܢܫ ܠܘܬ ܐܒܗܝܟ ܒܫܠܡܐ. ܘܬܬܩܒܪ
16 ܒܣܝܒܘܬܐ ܛܒܬܐ. *ܘܕܪܐ ܕܐܪܒܥܐ. ܢܗܦܟܘܢ ܠܗܪܟܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܫܠܡܘ ܥܘܠܝܗ
17 ܕܐܡܘܪܝܐ. *ܘܗܘܐ ܫܡܫܐ ܠܡܥܪܒ. ܘܡܛܠܬܐ ܗܘܬ. ܘܗܘܐ ܬܢܘܪܐ ܕܬܢܢܐ.
18 ܘܠܡܦܝܕܐ ܕܢܘܪܐ ܕܥܒܪ ܒܝܬ ܦܠܓܘܬܐ ܗܠܝܢ. *ܒܝܘܡܐ ܗܘ ܩܝܡ ܡܪܝܐ ܥܡ
ܐܒܪܡ ܩܝܡܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܠܙܪܥܟ ܐܬܠܬܗ ܠܐܪܥܐ ܗܕܐ. ܡܢ ܢܗܪܐ ܕܡܨܪܝܢ: ܘܥܕܡܐ
19 ܠܢܗܪܐ ܪܒܐ ܢܗܪܐ ܦܪܬ. *ܠܩܝܢܝܐ. ܘܠܩܢܙܝܐ. ܘܠܩܕܡܘܢܝܐ. *ܘܠܚܬܝܐ.
20
21 ܘܠܦܪܙܝܐ. ܘܠܓܢܒܪܐ. *ܘܠܐܡܘܪܝܐ ܘܠܟܢܥܢܝܐ. ܘܠܓܪܓܫܝܐ. ܘܠܝܒܘܣܝܐ.

ܫܠܡ. ܝܘ.

1 *ܘܫܪܝ ܐܢܬܬܗ ܕܐܒܪܡ ܠܐ ܝܠܕܐ ܠܗ. ܘܐܝܬ ܗܘܬ ܠܗ ܐܡܬܐ ܡܨܪܝܬܐ ܘܫܡܗ ܗܓܪ.
2 *ܘܐܡܪܬ ܫܪܝ ܠܐܒܪܡ. ܗܐ ܟܠܝܢܝ ܡܪܝܐ ܡܢ ܝܠܕܐ. ܥܘܠ ܠܘܬ ܐܡܬܝ. ܟܒܪ ܐܬܒܢܐ
3 ܡܢܗ. ܘܫܡܥ ܐܒܪܡ ܠܡܠܬܗ ܕܫܪܝ. *ܘܕܒܪܬ ܫܪܝ ܐܢܬܬܗ ܕܐܒܪܡ ܠܗܓܪ ܡܨܪܝܬܐ
ܐܡܬܗ. ܡܢ ܣܘܦ ܥܣܪ ܫܢܝܢ ܕܝܬܒ ܐܒܪܡ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܘܝܗܒܬܗ ܐܢܬܬܐ
4 ܠܐܒܪܡ ܒܥܠܗ. *ܘܥܠ ܠܘܬ ܗܓܪ. ܘܒܛܢܬ. ܘܚܙܬ ܕܒܛܢܬ. ܘܐܨܛܥܪܬ ܡܪܬܗ
ܒܥܝܢܝܗ.

Et dixit ad Abram, Certò fcias peregrinum fore femen tuum in terra non fua, & operæ ac fervituti fubjiciendos effe quadringentis annis. Sed & populum cui servituri funt, ego judicabo : & pofteà egredientur cum poffeffione magna. Tu verò colligeris ad patres tuos in pace, & fepelieris in fenectute bona. Sæculo autem quarto revertentur huc : quia nondum expletæ funt iniquitates Amorrhæorum. Factúmque eft, ut fole occumbente caligo fieret; & ecce clibanus fumans, & lampas ignis tranfiens inter divifiones illas. In die illa ftatuit Dominus cum Abram pactum ; & dixit ei, Semini tuo dabo terram iftam, à flumine Ægypti ufque ad fluvium magnum, fluvium Euphratem; Cinæos & Cenezæos, & Cadmonæos, Et Hethæos, & Pherezæos, & Gigantes, Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gergefæos, & Jebufæos.

CAP. XVI.

Porrò Sarai uxor Abram non genuerat ei : habebat autem ancillam Ægyptiam, cujus nomen Hagar. Dixitque Sarai ad Abram, Ecce prohibuit me Dominus fobolem ; ingredere ad ancillam meam, fortè confolabor ab ea : acquievit ergò Abram voci Sarai. Duxítque Sarai uxor Abram, Hagar Ægyptiam ancillam fuam, decem poft annos à quo commoratus fuerat Abram in terra Chanaan, eámque dedit in uxorem Abram marito fuo. Qui quum ingreffus effet ad Hagar, concepit illa. Cúmque vidiffet fe concepiffe, vilis domina ejus in oculis ipfius.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

13 ואמר לאברם מדע תדע ארי
דיירין יהון בנך בארעא דלא
דילהון ויפלחון בהון ויענון
יתהון ארבע מאה שנין: ואף
14 ית עמא דיפלחון בהון דאין
אנא ובתר כן יפקון בקנינא סגי:
15 ואת תתכנש לות אבהתך
בשלם תתקבר בסיבו טבא:
16 ודרא רביעאה יתובון הכא ארי
לא שלים חובא דאמוראה עד
17 כען: והוה שמשא עלת וקבלה
הוה והא תנור דתנן ובעור
דאשא די עברא בין פלגיא
18 האלין: ביומא ההוא גזר יי עם
אברם קים למימר לבנך יהבית
ית ארעא הדא מנהרא דמצרים
ועד נהרא רבא נהרא פרת:
19 ית שלמאי וית קנזאי וית
20 קדמונאי: וית חתאי וית
21 פריזאי וית גבראי: וית אמוראי
וית כנענאי וית גרגשאי וית
יבוסאי:

טז

1 ושרי אתת אברם לא ילידת
ליה ולה אמתא מצריתא ושמה
2 הגר: ואמרת שרי לאברם הא
כען מנעני יי מלמילד עול
כען לות אמתי מאים אתבני
מנה וקביל אברם למימר שרי:
3 ודברת שרי אתת אברם ית
הגר מצריתא אמתה מסוף עסר
שנין למתב אברם בארעא
דכנען ויהבת יתה לאברם
4 בעלה ליה לאנתו: ועל לות
הגר ועדיאת וחזת ארי עדיאת
וקלת רבונתה בעינהא:

13 Et dixit ad Abram; Sciens scies, quia pegrini erunt filii tui in terrâ non suâ, & in servitutem redigent eos, & affligent eos;
14 quadringentis annis. Populum quoq; cui servituri sunt, ego judicabo: & post hæc egredientur cum magnâ
15 substantiâ. Et tu colligêris ad patres tuos in pace; sepelierisque in
16 senectute bonâ. Generatione autem quartâ revertentur huc: quoniam non est completum peccatum
17 Amorræi usque adhuc. Et factum est cùm occubuisset sol, & caligo facta esset: & ecce clibanus fumans, & lampas ignis quæ transibat
18 inter divisiones illas. In die illâ pepigit dominus pactum cum Abram, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc, à fluvio Ægypti, usq; ad fluviū magnū Euphra-
19 tem. Salamæos, & Cenezæ-
20 os, & Cedmonæos. Et Ethæos, & Pherezæos, &
21 Gigantes. Et Amorræos, & Chananæos, & Gergesæos; & Jebusæos.

CAP. XVI.

1 SArai autem uxor Abram non pepererat ei: & habebat ancillam Ægyptiam, &
2 nomen ejus Agar. Dixitq; Sarai ad Abram; ecce nunc privavit me Dominus generatione; ingredere nunc ad ancillam meam, si fortè suscipiam filios ex eâ: Et obedivit Abrā verbo Sa-
3 rai. Et tulit Sarai uxor Abram Agar Ægyptiam ancillam; post decem annos, ex quo habitavit Abram in terrâ Chanaan: & dedit eā Abram marito suo, in u-
4 xorem. Et ingressus est ad Agar, & concepit: Et videns quia concepit; despexit dominam suam in oculis suis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13–21, 1–4 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13–21, 1–4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et dictū est ad Abrā, Cognoscēdo cognosces quòd peregrinum erit semē tuum in terra non sua, & servient eis, et affligent eos quadringentis annis. 13
Atque etiam gente cui servient judicabo ego: et posteà egredientur cū opibus magnis. 14
Sed tu ibis ad patres tuos in pace, & (e) sepelieris in senectute bona. 15
Verùm generatione quartâ redibit huc: quoniam completa non est iniquitas Amorrhæorū huc usque. 16
Et cùm sol occubuisset, caligo facta est: et ecce clibanus fumans, & lampas ignis quæ transijt inter divisiones illas. 17
In die illa percussit Dominus cum Abram fœdus, dicens; Semini tuo dedi terram istam, à fluvio Ægypti usque ad fluvium magnum, fluvium (f) Euphratem: 18
Cenæum, & Cenezæum, & Cedmonæū: 19
Et Hethæum, et Pherezæū, 20
et (g) Raphaim: Et Amorrhæum, et Chananæum, et Gergesæū, et Hevæū, et Jebusæum. 21

CAP. XVI.

ET Sarai uxor Abram non pepererat ei: erat autē ei ancilla Ægyptia, cui nomen Agar. 1
Dixit verò Sarai ad Abram, Ecce nunc (a) conclusit me Dominus ne parerem: Ingredere nunc ad ancillā meam, fortasse (b) ædificabor ab ea: et paruit Abram voci Sarai. 2
Accepit igitur Sarai uxor Abram Agar Ægyptiam ancillā suā, post fine decē annorū habitationis Abram in terra Chanaan; deditque eam Abram viro suo in uxorem. 3
Et ingressus est ad Agar, et concepit; Videns autē quòd concepisset, contempsit dominam suam in oculis suis. 4

VERS. SAM. (e) congregaberis (f) Salmah. (g) Hafeum: (a) me pigram fecit (b) intelligam.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * فقال لابرام اعلم علما ان نسلك سيكون غريبا في بلد ليس لهم * ويستعبدونهم
14 ويتعبونهم تمام اربعماية سنة * والقوم الذين يستخدمونهم ايضا ساحكم عليهم
15 وبعد ذلك يخرجون بمال عظيم * وانت تصير الى اباءك بسلام وتدفن بشيبة صالحة
16 * والجيل الرابع يرجع الى هاهنا اذ لم يكمل ذنوب الاموريين الى الان * فلما
17 غابت الشمس وكانت الظلمة فاذا شبه تنور دخان وشعل نار سائر بين تلك
18 السطور * في ذلك اليوم عهد الله مع ابرام عهدا قائلا لنسلك اعطي هذه الارض
19 من نهر مصر الى النهر الكبير نهر الفرات * وساملككم من القينيين * والقنزيين
20 والقدمونيين * والحيثيين * والفرزيين والسجعان * والاموريين * والكنعانيين
21 والجرجسيين * واليبوسيين *

* الفصل السادس عشر *

1 * وساراي زوجة ابرام لم تلد له * وكانت لها امة مصرية اسمها هاجر * فقالت لابرام
2 هوذا قد حبسني الله من الولادة * ادخل الى امتي لعل بيتي يبنى منها * فقبل ابرام
3 قول ساراي * فاخذت ساراي زوجة ابرام هاجر المصرية امتها من بعد عشر سنين
4 من مقام ابرام ببلد كنعان * فاعطتها ابرام زوجها لتكون له زوجة * فدخل الى
هاجر فحملت * فلما رات انها قد حملت هانت سيدتها عندها *

Dixitque ad Abram, Scito scientiam, quòd progenies tua erit peregrina in regione non sua; & mancipabunt eam, & fatigabunt eam complemento quadringentorum annorum. 13
Et homines, qui utentur eis, ego quoque judicabo; at demum exibunt cum opibus magnis. 14
Et tu abibis ad patres tuos cum pace, & sepelieris in senectute bona. 15
Et generatione quartâ redibit huc, cùm non sint completæ culpæ Amorrhæorum usque modò. 16
Cùmque occidisset sol, fuissetque obscuritas, ecce similitudo clibani fumi, & facis ignis euntis inter frusta illa. 17
In illa die pactus est Deus cum Abram pactum, dicens; Progeniei tuæ dabo hanc terram à flumine Ægypti ad flumen magnum, flumen Euphratem. 18
Et stabiliam vos præ Cinæis, & Cenezæis, & Cadmonæis, 19
Et Hethæis, & Pherezæis & Gigantibus, 20
Et Amorrhæis, & Chananæis, & Gergesæis, & Jebusæis. 21

CAP. XVI.

SArai verò uxor Abram non pepererat ei: & erat ipsi ancilla Ægyptia, nomine Hagar. 1
Dixitque ad Abram, Ecce Deus conclusit me à generatione; ingredere ad ancillam meam, ut fortè domus mea ædificetur ex ipsa. Acceptavitque Abram sermonem Sarai. 2
Accepitque Sarai uxor Abram, Hagar Ægyptiam ancillam suam, post decem annos à commoratione Abram in regione Chanaan; deditque eam Abram marito suo, ut esset ei uxor. 3
Ingressúsque est ad Hagar, & concepit. Cumque vidisset se jam concepisse, despectui fuit domina ejus apud ipsam. 4

ספר בראשית : יו

5 ותאמר שרי אל־אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרא כי הרתה ואקל בעיניה ישפט יהוה ביני וביניך׃
6 ויאמר אברם אל־שרי הנה שפחתך בידך עשי־לה הטוב בעיניך ותענה שרי ותברח מפניה׃
7 וימצאה מלאך יהוה על־עין המים במדבר על־העין בדרך שור׃
8 ויאמר הגר שפחת שרי אי־מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחת׃
9 ויאמר לה מלאך יהוה שובי אל־גברתך והתעני תחת ידיה׃
10 ויאמר לה מלאך יהוה הרבה ארבה את־זרעך ולא יספר מרב׃
11 ויאמר לה מלאך יהוה הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי־שמע יהוה אל־עניך׃
12 והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל־פני כל־אחיו ישכן׃
13 ותקרא שם־יהוה הדבר אליה אתה אל ראי כי אמרה הגם הלם ראיתי אחרי ראי׃
14 על־כן קרא לבאר באר לחי ראי הנה בין־קדש ובין ברד׃
15 ותלד הגר לאברם בן ויקרא אברם שם־בנו אשר־ילדה הגר ישמעאל׃
16 ואברם בן־שמנים שנה ושש שנים בלדת־הגר את־ישמעאל לאברם׃

Versio VULG. LAT.

5 Dixitque Sarai ad Abram,
Inique agis contra me : ego
dedi ancillam meam in si-
num tuum, quæ videns quòd
conceperit, despectui me ha-
bet. Judicet Dominus inter
6 me & te. Cui respondens
Abram ; Ecce, ait, ancilla
tua in manu tua est : utere eâ
ut libet. Affligente igitur
7 eam Sarai, fugam iniit. Cum-
que invenisset eam angelus
Domini juxta fontem aquæ
in solitudine, quæ est in via
8 Sur in deserto; Dixit ad il-
lam ; Agar, ancilla Sarai,
unde venis, & quò vadis?
quæ respondit, A facie Sa-
rai dominæ meæ ego fugio.
9 Dixitque ei angelus Domini,
Revertere ad dominam tuam,
& humiliare sub manu il-
10 lius. Et rursum, Multipli-
cans, inquit, multiplicabo se-
men tuum, & non nume-
rabitur præ multitudine.
11 Ac deinceps, Ecce, ait, con-
cepisti, & paries filium :
vocabisque nomen ejus, Is-
mael; eò quòd audierit Do-
12 minus afflictionem tuam. Hic
erit ferus homo : manus ejus
contra omnes, & manus om-
nium contra eum : & è re-
gione universorum fratrum
suorum figet tabernacula.
13 Vocavit autem nomen Do-
mini qui loquebatur ad eam;
Tu Deus qui vidisti me. Di-
xit enim, Profectò hic vidi
14 posteriora videntis me. Pro-
pterea appellavit puteum il-
lum, Puteum viventis & vi-
dentis me. Ipse est inter
15 Cades & Barad. Peperitque
Agar Abræ filium : qui vo-
cavit nomen ejus, Ismael.
16 Octoginta & sex annorum
erat Abram quando peperit
ei Agar Ismaelem.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

5 Εἶπε δὲ Σάρα πρὸς Ἄβραμ, Ἀδι-
κοῦμαι ἐκ σοῦ. ἐγὼ δέδωκα τὴν παι-
δίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου· ἰδοῦσα δὲ
ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, (γ) ἠτιμάσθην ἐναν-
τίον αὐτῆς. κρίναι ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον
6 ἐμοῦ καὶ σοῦ. Εἶπε δὲ Ἄβραμ πρὸς
Σάραν, Ἰδοὺ, ἡ παιδίσκη σου (δ) ἐν
ταῖς χερσί σου· χρῶ αὐτῇ ὡς ἄν σοι
ἀρεστὸν ᾖ. Καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν Σά-
ρα· καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου αὐτῆς.
7 Εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς
πηγῆς τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐπὶ
8 τῆς πηγῆς ἐν τῇ ὁδῷ Σούρ. Καὶ εἶπεν
αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, Ἄγαρ παιδί-
σκη Σάρας, πόθεν ἔρχῃ; καὶ ποῦ πο-
ρεύῃ; καὶ εἶπεν, Ἀπὸ προσώπου Σά-
ρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω.
9 Εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, Ἀ-
ποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ τα-
πεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.
10 Καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου,
Πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου,
καὶ οὐκ (ε) ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλή-
11 θους. Καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος
κυρίου, Ἰδοὺ, σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ
τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰσμαήλ· ὅτι ἐπήκουσε κύριος τῇ τα-
12 πεινώσει σου. Οὗτος ἔσται ἄγροικος
ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάν-
τας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ᾽ αὐτόν·
καὶ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ κατοικήσει. Καὶ ἐκάλεσε (ζ)
13 τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐ-
τήν, Σὺ ὁ Θεὸς ὁ ἐπιδών με· ὅτι εἶ-
πε, Καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀφθέντα μοι.
14 Ἕνεκεν τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέ-
αρ οὗ ἐνώπιον εἶδον. ἰδοὺ ἀνὰ μέσον
15 Κάδης καὶ ἀνὰ μέσον Βαράδ. Καὶ
ἔτεκεν Ἄγαρ τῷ Ἄβραμ υἱὸν, καὶ ἐκά-
λεσεν Ἄβραμ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ,
16 ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Ἄγαρ, Ἰσμαήλ. Ἄ-
βραμ δὲ ἦν (η) ἐτῶν ὀγδοηκονταὲξ,
ἡνίκα ἔτεκεν Ἄγαρ (θ) τῷ Ἄβραμ
τὸν Ἰσμαήλ.

MS. A. (γ) ἠτίμασεν (δ) ἐναντίον σου· (ε) ἀριθμήσεται ἀπὸ τοῦ (ζ) Ἄγαρ τὸ (η) ὀγδοηκονταὲξ ἐτῶν, (θ) τὸν Ἰσμαὴλ τῷ Ἄβραμ.

Dixit autem Sara ad Abram, Injuriam accipio ex te. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum : videns autem quia in utero habet, (γ) spreta sum coram ea. Judicet Deus inter me & te. Dixit autem Abram ad Saram, Ecce ancilla tua in manibus tuis : utere ea, quomodò tibi placuerit. Et afflixit eam Sara : & fugit à facie ejus. Et invenit eam angelus Domini super fontem aquæ in deserto, super fontem in via (δ) Sur. Et dixit ei Angelus Domini ; Agar, ancilla Saræ, unde venis, & quò vadis? Et dixit, A facie Saræ dominæ meæ ego fugio. Dixit autem ei Angelus Domini, Revertere ad dominam tuam, & humiliare sub manibus ejus. Et dixit ei Angelus Domini, Multiplicans multiplicabo semen tuum : & non numerabitur præ multitudine. Et dixit ei Angelus Domini, Ecce tu in utero habes, & paries filium; & vocabis nomen ejus, Ismael : quia exaudivit Dominus humilitatem tuam. Hic erit rusticus homo : manus ejus super omnes, & manus omnium super eum : & ad faciem omnium fratrum suorum habitabit. Et vocavit nomen Domini loquentis ad eam, Tu Deus, qui respexisti me. Quia dixit, Etenim coram vidi eum, qui apparuit mihi. Propter hoc vocavit puteum, Puteum, ubi coràm vidi. Ecce, inter Cades, & inter Barad. Et peperit Agar Abram filium : & vocavit Abram nomen filii sui, quem peperit ei Agar, Ismael. Abram autem erat annorum octoginta sex, cùm Agar peperit ipsi Abram Ismael.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et dixit Sarai ad Abram, Oppressio mea super te sit : ego dedi ancillam meam in gremium tuum; quæ quum vidisset se concepisse, vilui in oculis ejus. Judicet Dominus inter me & te. Dixit autem Abram ad Sarai conjugem suam, En ancilla tua tradita est in manus tuas : fac illi quod bonum est in oculis tuis. Igitur contumeliis affecit eam Sarai domina ipsius : fugitque à conspectu ejus. Et reperit eam angelus Domini juxta fontem aquarum in deserto, in via Gedar. Et dixit ad eam, Hagar ancilla Sarai, undenam venis, & quò vadis? quæ dixit, A conspectu Sarai dominæ meæ ego fugio. Ait illi Angelus Domini, Revertere ad dominam tuam, & subde te sub manum illius. Tum subjunxit ei angelus Domini, Multiplicans multiplicabo semen tuum, & non numerabitur præ multitudine ejus. Dixit etiam ei Angelus Domini, Ecce tu gravida es, & paries filium; & vocabis nomen ejus, Ismael : eò quòd audierit Dominus oppressionem tuam. Et ipse erit onager hominum : manus ejus contra omnes, & manus omnium erit contra eum; & juxta terminum omnium fratrum suorum habitabit. Et vocavit illa nomen Domini qui fuerat cú ea locut', ac dixit, Tu es Deus in visione : dixit enim, Etenim visioné vidi postquā vidit me. Propterea appellavit puteū illum, Puteū viventis qui vidit me. En ipse jacet inter Racem, & inter Gedar. Peperit ergò Hagar Abramo filium : vocavitque Abram nomen filii sui qui natus est ei, quem peperit ei Hagar, Ismael. Et verò Abram natus erat octoginta sex annos, quando peperit Hagar Ismaelem Abramo.

Cap. XVI.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA

תרגום אונקלוס Targum Onkelos

ואמרת שרי לאברם דיני
5 עלך אנא יהבית אמתי לך וחזת
ארי עדיאת וקלית בעינהא ידין
יי ביני ובינך: ואמר אברם לשרי
6 הא אמתיך בידך עבידי לה
כדתקין בעיניכי וענתה שרי
וערקת מן קדמהא: ואשכחה
7 מלאכא דיי על עינא דמיא
במדברא על עינא באורחא
דחגרא: ואמר הגר אמתא
8 דשרי מנן את אתיא ולאן את
אזלא ואמרת מן קדם שרי
רבונתי אנא ערקת: ואמר לה
9 מלאכא דיי תובי לות רבונתיך
ואשתעבדי תחות ידהא: ואמר
10 לה מלאכא דיי אסגאה אסגי
ית בניכי ולא יתמנון מסגי:
ואמר לה מלאכא דיי הא את
11 מעדיא ותלדין בר ותקרין
שמיה ישמעאל ארי קביל יי
צלותיך: והוא יהא מרוד
12 באנשא הוא יהא צריך לכולא
ואף כל בני אנשא יהון צריכין
ליה ועל אפי כל אחוהי ישרי:
וצליאת בשמא דיי דאתמלל
13 עמה אמרת את הוא אלהא
חזי כולא ארי אמרת אף אנא
שריתי חזיא בתר דאתגלי לי:
14 על כן קרא לבירא בירא
דמלאך קימא אתחזי עלהא
15 בין רקם ובין חגרא: וילידת
הגר לאברם בר וקרא אברם
שום בריה דילידת הגר
16 ישמעאל: ואברם בר תמנן
ושית שנין כד ילידת הגר ית
ישמעאל לאברם:

5 Et dixit Sarai ad Abram,
Judiciū habeo contra te:
ego dedi ancillā meam tibi;
& videns quia concepit,
despecta sum in oculis ejus:
judicet Dominus inter me
6 & te. Et dixit Abram ad
Sarai; Ecce ancilla tua in
manu tuâ est; fac ei sicut
placuerit in oculis tuis: Et
afflixit eam Sarai, & fugit
7 à facie ejus. Et invenit eam
Angelus Domini juxta fon-
tem aquarum in solitudine:
juxta fontem, qui est in viâ
8 Agara. Et dixit; Agar an-
cilla Sarai, unde venis, &
quò vadis? Et dixit; A facie
Sarai dominæ meæ ego fu-
9 gio. Et dixit ei Angelus
Domini; Revertere ad Do-
minā tuā; & subjicere sub
10 manu ejus. Et dixit ei An-
gelus Domini; Multipli-
cans multiplicabo filios tu-
os; & non numerabuntur
11 præ multitudine. Et dixit ei
Angelus Domini; Ecce tu
concepisti & paries filium:
& vocabis nomen ejus Is-
mael; quia suscepit Domi-
12 nus orationē tuā. Et ipse
erit onager in hominibus;
ipse indigebit omnibus, &
etiā omnes filii hominum
indigebunt eo: & è regione
omniū fratrū suorū mora-
13 bitur. Et oravit in nomine
Domini, qui locutus est cū
eâ; dicens, Tu es Deus vi-
densomnia: quia dixit; Etiā
ego cœpi videre, postquā
14 apparuit mihi. Propterea
appellavit puteū; Puteū su-
per quē apparuit Angelus
vitæ: ecce est inter Recam
15 & Agara. Et peperit Agar
Abræ filium: & vocavit
nomen filii sui, quem pepe-
16 rit Agar, Ismaelem. Et A-
bram filius octoginta &
sex annorum erat, quando
peperit Agar Ismaelem
Abræ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et Dixit Sarai ad Abram, 5
(b) Injuria mea super te:
ego dedi ancillam meam
(c) in sinu tuo. Videns au-
tem quòd conceperat, vilis
fui in oculis ejus. Judicet
Dominus inter me & inter
te. Et dixit Abram ad Sa- 6
rai, Ecce ancilla tua in ma-
nu tua est: fac illi ut pla-
cuerit oculis tuis: Tum
afflixit eam Sarai, ideò fu-
git à facie ejus. Et invenit 7
eam Angelus Domini juxta
fontem aquarum in deserto,
juxta fontem quæ est in via
Sur. Dixitque, Agar, an- 8
cilla Sarai; (d) unde venis,
& quo vadis? Et respon-
dit, A facie Sarai dominæ
meæ ego fugio. Et dixit 9
ei Angelus Domini, Rever-
tere ad dominam tuam, &
(e) humilia te sub manu
ejus. Dixit quoque ei An- 10
gelus Domini; Multipli-
cando multiplicabo semen
tuum, & non numerabitur
præ multitudine. Iterum 11
dixit ei Angelus Domini,
Ecce tu prægnans es, & pa-
ries filium: vocabisque no-
men ejus, Ismael; quia au-
divit Dominus afflictionem
tuam. Et ipse erit ferus 12
homo; manus ejus erunt
adversùs omnes, & manus
omnium adversùs eum; &
ad faciem omnium fratrum
suorum habitabit. Et voca- 13
vit nomen Domini loquen-
tis ad eam, Tu (f) Deus vi-
dens: dicebat enim, Num
etiam hîc vidi post viden-
tem me? Ideo vocavit pu- 14
teum illum, Puteum viven-
tis videntis me: qui est in-
ter Cades, & inter Barad.
Posteà peperit Agar ipsi A- 15
bram filium: & vocavit
Abram nomen filii sui quē
peperit Agar, Ismael. Abrā 16
autem filius erat octogin-
ta & sex annorum cùm
peperit Agar Ismaelem
Abræ.

VERS. SAM. (b) Oppressio mea (c) in reatum tuum. (d) Væ tibi, (e) affige te (f) Potens videns:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * فقالت ساراي لابرام ظلمي عليك • انا اعطيتك امتي فلما رات انها قد حملت
6 هنت عندها • يحكم الله بيني وبينك * قال لها هوذا امتك في يدك اصنعي بها ما
7 حسن عندك • فعذبتها ساراي حتي هربت من بين يديها * فوجدها ملاك الله علي
8 عين ماء في البرية على العين التي في طريق حجر الحجاز * فقال يا هاجر امة ساراي
9 من اين جيت والي اين تمضين قالت من بين يدي ساراي سيدتي انا هاربة * قال
10 لها ملاك الله ارجعي الي سيدتك واستخذي تحت يديها * ثم قال لها لاكثرن نسلك
11 حتي لا يحصي كثرة * ثم قال لها ها انت حامل وستلدين ابنا وتسميه اسماعيل اذ
12 سمع الله دعاك اليه من شقائك * وهو يكون وحشيا من الناس • يده في الكل
13 ويد الكل فيه • ويحصن جميع اخوته يسكن * فنادت باسم الله المخاطب لها • انت
14 القادر الراي • لانها قالت اني رايت ههنا رحمتك بعد رويتي الشقا * لذلك سميت
15 البير بير الحي الرحيم • هوذا هي بين رقيم وبين برد * ثم ولدت هاجر لابرام
16 ابنا فسمي ابرام ابنه الذي ولدته هاجر اسماعيل * وكان ابرام ابن ست وثمانين
سنة حين ولدت هاجر اسمعيل لابرام *

* Dixitque Sarai ad Abram, Oppressio mea 5
super te: ego dedi tibi ancillam meam;
cùmque vidisset se jam concepisse, despe-
cta sum apud ipsam. Judicet Deus inter
me & inter te. Dixit ei, Ecce ancilla 6
tua in manu tua: fac ei quod placuerit
tibi. Vexavitque eam Sarai, donec fugeret
è manibus ejus. Invenitque eam An- 7
gelus Dei super fontem aquæ in deserto,
super fontem qui est in via regionis Mec-
chanæ. Et dixit; O Hagar, ancilla Sarai, 8
unde venisti, & quo vadis? Dixit, E
manibus Sarai dominæ meæ ego sum fu-
giens. Dixit ei Angelus Dei, Revertere 9
ad dominam tuam, & subjicere sub ma-
nibus ejus. Rursus dixit ei, Certè mul- 10
tiplicabo semen tuum, ita ut non numere-
tur præ multitudine. Tum dixit ei, Ecce 11
tu gravida es, & paries filium; & vo-
cabis eum, Ismail: eò quòd audierit Deus
invocationem tuam ad se de labore tuo.
Et ipse erit solitarius ab hominibus: ma- 12
nus ejus in omnes, & manus omnium in
eum; & in conspectu omnium fratrum
suorum habitabit. Vocavitque nomen 13
Dei colloquentis secum, Tu es potens,
videns: quia ipsa dixit, quòd vidi hîc
misericordiam tuam postquàm vidi tribu-
lationem. Propterea vocatus est pute- 14
us ille, Puteus vivi, misericordis. Ecce
ipse est inter Racim, & inter Iared.
Deinde peperit Hagar Abramo filium: 15
vocavitq; Abram filium suum quem
genuit Hagar, Ismail. Et erat Abram 16
filius sex & octoginta annorum, quan-
do peperit Hagar Ismaëlem Abramo.

ספר בראשית ׃ יז

CAP. XVII.

est visus Et ,annorum novē & annorū nonaginta filius Abram fuit Et
1 וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא
ambula :omnipotens Deus Ego :eum ad dixit & ,Abram ad Dñs
יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ
meum pactum dabo Et .perfectus esto & ,meo conspectu in
2 לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים׃ וְאֶתְּנָה בְרִיתִי
,plurimum plurimum in te multiplicabo & :te inter & me inter
בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד׃
Deus eo cum est locutus Et .suam faciem super Abram *occidit* Et
3 וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים
multitudinis patrē in eris & ,tecū meum pactum ecce Ego :dicendo
4 לֵאמֹר׃ אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן
erit & ,Abram tuum nomen ultrà vocabitur non Et .gentium
5 גּוֹיִם׃ וְלֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה
.te *dedi* gentium multitudinis patrem quia ,Abrahā tuum nomen
שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃
:gentes in te *dabo* & ,*plurimum plurimum in te faciam fructificari* Et
6 וְהִפְרֵתִי אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם
me inter meum fœdus statuam Et .egredientur te ex reges &
7 וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ׃ וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי
,seculi pactū in suas gēeratiōes in ,te post tuū semē inter & ,te inter &
וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם
tibi dabo Et .te post tuo semini & ,Deū in tibi *existendum ad*
8 לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ׃ וְנָתַתִּי לְךָ
terram omnem ,tuarū peregrinationum terram te post tuo semini &
וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֵת כָּל־אֶרֶץ
dixit Et .Deum in eis ero & :*seculi* possessionem in Chenahā
9 כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר
tu ,custodies meum pactum tu Et :Abraham ad Deus
אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אַתָּה
quod meum pactū Hoc .suas generationes in te post tuum semen &
10 וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם׃ זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר
circuncidi :te post tuū semen inter & ,vos inter & ,me inter custodietis
תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל
erit & :vestri præputii carnem circūcidetis Et .*masculum omnem vobis*
11 לָכֶם כָּל־זָכָר׃ וּנְמַלְתֶּם אֵת בְּשַׂר עָרְלַתְכֶם וְהָיָה
dierum octo filius Et .vos inter & me inter fœderis signum in
12 לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם׃ וּבֶן־שְׁמֹנַת יָמִים
,domus natus ,vestras generationes in mascul° oīs ,vobis circūcidetur
יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בָּיִת
tuo semine de non qui alienigenā filio omni ab ,*argenti acquisitio &*
וּמִקְנַת־כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר לֹא מִזַּרְעֲךָ
acquisitio & ,tuæ domus natus circuncidetur Circuncidendo .*ipse*
13 הוּא׃ הִמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנַת
pactum in vestri carne in meum fœdus erit & :*tui argenti*
כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית
.seculi
עוֹלָם׃

Versio VULG. LAT.

CAP. XVII.

1 Postquàm verò nonaginta & novem annorum esse cœperat, apparuit ei Dominus: dixitque ad eum, Ego Deus omnipotens: ambula coram
2 me, & esto perfectus. Ponamque fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te
3 vehementer nimis. Cecidit
4 Abram pronus in faciem. Dixitque ei Deus, Ego sum, & pactum meum tecum, erisque pater multarum genti-
5 um. Nec ultrà vocabitur nomen tuum Abram: sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium
6 constitui te. Faciamque te crescere vehementissimè, & ponam te in gentibus, re-
7 gesque ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me & te, & inter semen tuum post te in generationibus suis, fœdere sempiterno: ut sim Deus tuus, & seminis
8 tui post te. Daboque tibi & semini tuo terram peregrinationis tuæ, omnem terram Chanaan in possessionem æternam; eroque Deus eorum.
9 Dixit iterùm Deus ad Abraham; Et tu ergò custodies pactum meum, & semen tuum post te in generationibus
10 suis. Hoc est pactum meum quod observabitis inter me & vos, & semen tuum post te: Circumcidetur ex vobis
11 omne masculinum. Et circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœ-
12 deris inter me & vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris: tam vernaculus, quàm emptitius circumcidetur, & quicumque non fuerit de stir-
13 pe vestra. Eritque pactum meum in carne vestra in fœdus æternum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. ιζ΄.

1 Ἐγένετο δὲ Ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα. καὶ ὤφθη κύριος τῷ Ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου· εὐαρέστει (α) ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ γί-
2 νου ἄμεμπτος. Καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνὰ
3 μέσον σοῦ· καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα. Καὶ ἔπεσεν Ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ.
4 Καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέγων, Καὶ ἐγὼ, ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ·
5 καὶ ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν. Καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἄβραμ, ἀλλ᾽ ἔσται (β) τὸ ὄνομά σου Ἀβραάμ· ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.
6 Καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα· καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη, καὶ βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξ-
7 ελεύσονται. Καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου (γ) ἀνὰ μέσον σου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ, (δ) εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον, εἶναί σου θεὸς, καὶ τοῦ
8 σπέρματός σου μετὰ σέ. Καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν παροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν Χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. καὶ ἔσομαι (ε) αὐ-
9 τοῖς εἰς θεόν. Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Ἀβραάμ, Σὺ δὲ τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς
10 τὰς γενεὰς αὐτῶν. Καὶ αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διατηρήσεις, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν· περιτμηθήσεται ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν.
11 Καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν, καὶ ἔσται (ζ) εἰς σημεῖον
12 διαθήκης ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. Καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν περιτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, (η) καὶ οἰκογενὴς καὶ ὁ ἀργυρώνητος, ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου· περιτομῇ περιτμηθήσεται ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου,
13 καὶ ὁ ἀργυρώνητος. Καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον.

MS.A. (α) ἐναντίον ἐμοῦ, (β) Ἀβραὰμ τὸ ὄνομά σου· (γ) ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον σοῦ, καὶ ἀνὰ (δ) εἰς γενεὰς (ε) αὐτοῖς θεός. (ζ) ἐν σημείῳ (η) καὶ ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος,

CAP. XVII.

Erat autem Abram annorum nonaginta novem. Et apparuit Dominus Abram, & dixit illi; 1
Ego sum Deus tuus: (a) placē in conspectu meo; & esto
(b) inculpabilis. Et ponam 2
(c) testamentum meum inter me & inter te, & implebo
te valdè. Et procidit Abram 3
in faciem suam. Et locutus est illi Deus, dicens; Et ego, ecce testamentum meum tecum; 4
& eris pater multitudinis gentium. Et non vocabitur ultrà
nomen tuum Abram; sed erit 5
nomen tuum Abraham: quia patrem multarum gentium posui te. Et augebo te valdè valdè; 6
& ponam te in gentes, & reges ex te exibunt. Et statuam 7
testamentum meum inter te, (d) & inter semen tuum post te, in generationes eorum, in testamentum æternū: ut sim tibi
Deus, & semini tuo post te. Et 8
(e) dabo tibi & semini tuo post te terram, in qua incolatus, omnem terram Chanaan in possessionem æternam: & ero illis
in Deum. Et dixit Deus ad 9
Abraham; Tu autem testamentum meum conservabis, tu, & semen tuum post te in generationes suas. Et hoc est testamen- 10
tum, quod conservabis inter me & vos, & inter semen tuum post te in generationes suas.
Circumcidetur omne vestrum 11
masculinum; & circumcidemini carnem præputii vestri; & erit in signum testamenti
inter me & vos. Et puer octo 12
dierum circumcidetur vobis, omne masculinum in progenies vestras, & vernaculus, & emptitius, ab omni filio alienigena, qui non est de semine tuo: circumcisione circumcidetur vernaculus domus tuæ, & em-
ptitius. Et erit testamentum 13
meum in carne vestra in testamentum æternum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

CAP. XVII.

Promissio Abrahæ. Erat autem Abram natus nonaginta novē annos: & apparuit Dominus Abramo, & dixit ei, Ego sum Elsadai Deus, benè facito corā me, & esto sine macula. Et dabo fœdus meum inter me et te, et multiplicabo te vehemētissimé. Prociditq; Abram in faciē suā: et allocutus est cū Deus, & ait illi; Ego en statuo pactū meū tecū, erisque pater multitudinis gentiū. Nec vocabitur ultrà nomē tuū, Abrā; sed erit nomē tuum, Abraham: quia patrē multitudinis gentium te constitui. Et fœcundabo te, & multiplicabo te vehementer nimis, ponámque te in gentes, et reges è dorso tuo prodibunt. Et statuā pactū meū inter me & te, & inter semē tuum post te in generationes eorū, fœdere sēpiterno: et ero tibi Deus et semini tuo post te. Daboq; tibi et semini tuo post te terrā incolatus tui, totā terrā Chanaā in hæreditatē perpetuam; et ero eis Deus. Dixit quoq; De° ad Abrahā, Tu pactū meū serva, tu & semē tuū post te in generationes suas. Hoc est pactum meum quod servabitis inter me & vos, & inter semen tuum post te; ut circumcidatis omnem masculū. Circumcidetis autem carnem præputii vestri, & erit signum fœderis inter me & vos. Et verò filius octo dierū circūcidetur ex vobis, omnis masculus in generationes vestras: tam vernaculus, quàm emptus argento, ex omni filio peregrini qui non fuerit de stirpe tua. Circūcidendo circumcidetur vernaculus tuus & emptus argento tuo: eritque pactum meum in carne vestra in fœdus æternum.

Cap. XVII.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

1 וַהֲוָה אַבְרָם בַּר תִּשְׁעִין וּתְשַׁע שְׁנִין וְאִתְגְּלִי יְיָ לְאַבְרָם וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא אֵל שַׁדַּי פְּלַח קֳדָמַי וֶהֱוִי שְׁלִים׃
2 וְאֶתֵּן קְיָמִי בֵּין מֵימְרִי וּבֵינָךְ וְאַסְגֵּי יָתָךְ לַחֲדָא לַחֲדָא׃
3 וּנְפַל אַבְרָם עַל אַפּוֹהִי וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ לְמֵימַר׃
4 אֲנָא הָא גְזַר קְיָמִי עִמָּךְ וּתְהֵי לְאַב סְגֵי עַמְמִין׃
5 וְלָא יִתְקְרֵי עוֹד שְׁמָךְ אַבְרָם וִיהֵי שְׁמָךְ אַבְרָהָם אֲרֵי לְאַב סְגֵי עַמְמִין יְהַבְתָּךְ׃
6 וְאַפֵּישׁ יָתָךְ לַחֲדָא לַחֲדָא וְאֶתְּנִנָּךְ לִכְנִשִׁין וּמַלְכִין דְּשַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא מִנָּךְ יִפְּקוּן׃
7 וְאָקִים יָת קְיָמִי בֵּין מֵימְרִי וּבֵינָךְ וּבֵין בְּנָךְ בַּתְרָךְ לְדָרֵיהוֹן לִקְיָם עָלַם לְמֶהֱוֵי לָךְ לֶאֱלָהּ וְלִבְנָךְ בַּתְרָךְ׃
8 וְאֶתֵּן לָךְ וְלִבְנָךְ בַּתְרָךְ יָת אֲרַע תּוֹתָבוּתָךְ יָת כָּל אֲרַע דִּכְנַעַן לְאַחְסָנַת עָלַם וֶאֱהֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ׃
9 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם וְאַתְּ יָת קְיָמִי תִּטַּר אַתְּ וּבְנָךְ בַּתְרָךְ לְדָרֵיהוֹן׃
10 דֵּין קְיָמִי דְּתִטְּרוּן בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין בְּנָךְ בַּתְרָךְ לְמִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא׃
11 וְתִגְזְרוּן יָת בְּשַׂר עָרְלַתְכוֹן וִיהֵי לְאָת קְיָם בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן׃
12 וּבַר תְּמַנְיָא יוֹמִין יִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא לְדָרֵיכוֹן יְלִיד בֵּיתָא וּזְבִין כַּסְפָּא מִכֹּל בַּר עַמְמִין דְּלָא מִבְּנָךְ הוּא׃
13 מִגְזַר יִגְזַר יְלִיד בֵּיתָךְ וּזְבִין כַּסְפָּךְ וּתְהֵי קְיָמִי בִּבְשַׂרְכוֹן לִקְיַם עָלַם׃

CAP. XVII.

1 ERátq; Abram filius nonaginta & novem annorum: & apparuit Dominus Abræ; & dixit ei, Ego Deus omnipotens; servias coram me, & esto perfectus.
2 Et dabo fœdus meum inter verbũ meũ & inter te: & multiplicabo te vehe-
3 menter nimis. Et cecidit Abram super faciẽ suã: Et locutus est cũ eo Deus, di-
4 cens. Ecce ego pepigi pactũ meũ tecũ: & eris in pa-
5 trẽ multarũ gentiũ. Et non vocabitur ultrà nomen tuum Abram: sed erit nomen tuũ Abraha; quia patrem
6 multarũ gentiũ dedi te. Et multiplicabo te valde nimis; & ponã te in gentes: & reges qui dominabuntur populis, ex te egredien-
7 tur. Et statuã pactũ meum inter me & inter te, & inter semẽ tuũ post te in generationes suas, in fœdus sempiternum: ut sim tuus Deus, et seminis tui post te.
8 Et dabo tibi, & filiis tuis post te, terrã habitationis tuæ; universã terrã Chanaan, in hæreditatẽ æternã: et
9 ero eis in Deum. Et dixit De'Abrahæ; Tu autẽ pactũ meũ servabis: tu & filii tui post te, in generationibus
10 suis. Hoc est pactũ meũ quod servabitis inter verbũ meũ & inter vos, & inter filios tuos post te: ut circuncidatur in vobis omnis mas-
11 culus. Et circũcidetis carnẽ præputii vestri: & erit in signũ fœderis inter verbũ
12 meũ, & inter vos. Et filius octo dierũ circũcidetur in vobis, omnis masculus in generationibus vestris: tã natus domi, quàm emptus argento ab omnibus filiis populorũ, qui non sunt de filiis tuis.
13 Circũcisione circũcidetur tam natus domi tuæ, quàm emptus argento tuo: & erit pactũ meum in carne vestrã, in pactum æternum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET. VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XVII.

1 Et erat Abram filius nonaginta novẽ annorũ: Tum apparuit Dominus Abrã, & dixit ei, Ego sum (a) Deus omnipotens: ambula coram
2 me, & esto perfectus. Dabo enim fœdus meũ inter me, & inter te, & multiplicabo te
3 valdè valdè. Tum cecidit Abram in faciem suã, locutúsq; est cũ eo Deus, dicens,
4 Ego, ecce fœdus meũ tecũ, ut sis in patrẽ multitudinis
5 gentiũ: Ideò non vocabitur ampliùs nomen tuũ Abram, sed erit nomen tuũ Abrahã: quia patrem multitudinis
6 gentiũ dedi te. Fructificare quoq; te faciam plurimùm: & dabo te in gentẽ, regésq; de
7 te egredientur. Et stabiliam fœdus meũ inter me, & inter te, & inter semen tuũ post te in generationes eorũ in fœdus perpetuum: ut sim tibi in Deum, & semini tuo
8 post te. Itaque dedi tibi & semini tuo post te terrã peregrinationis tuæ, universam terram Chanaan, in possessionem perpetuam: & ero
9 eis in Deum. Et dixit Deus Abrahæ, Tu quoque fœdus meum servabis, tu, et (b) semen tuum post te, in genera-
10 tiones eorum. Hoc est fœdus meum quod servabitis inter me, et inter vos, et inter semen tuum post te; Circumcidetur vobis omnis
11 masculus. Et circumcidetis carnem præputii vestri: Eritque in signum fœderis
12 inter me, et inter vos. Et filius octo dierum circumcidetur vobis, omnis masculus in generationibus vestris; natus domi, et acquisitus argento, (c) ex omni filio alienigenæ qui non
13 est ex semine tuo. Circumcidendo circumcides natos domi tuæ, et acquisitos argento: et erit fœdus meum in carne tua in fœdus perpetuum.

VER. SAM. (a) Potens, sufficiens: (b) filii tui (c) omnis filius gentium, qui non est ex filiis tuis.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

الفصل السابع عشر

1 ولما صار ابرام ابن تسع وتسعين سنة تراءى له ملاك الله وقال له انا القاهر الكافي اسلك في
2 طاعتي وكن صحيحا * واجعل عهدي بيني وبينك * واكثرك جدا جدا * ووقع ابرام
3 على وجهه وخاطبه الله قائلا * ها انا جاعل عهدي معك * وتكون ابا جمهور الامم *
5 ولا يسمى ايضا اسمك ابرام * بل يكون اسمك ابرهيم لاني جعلتك ابا جمهور الامم *
6 واثمرك جدا جدا * واجعل منك امما * ويخرج منك ملوك * واثبت عهدي بيني
7 وبينك * وبين نسلك بعدك لاجيالهم عهد الدهر * لاكون لك الها ولنسلك بعدك
8 واعطيك ونسلك بعدك بلد سكناك * وهي جميع ارض كنعان حوزا مويدا * واكون
9 لكم الها * ثم قال الله لابرهيم وانت احفظ عهدي انت ونسلك بعدك لاجيالهم * هذا
10 عهدي الذي تحفظونه بيني وبينكم وبين نسلك من بعدك * ان يختن كل ذكر منكم
11 فتختنون الغلفة من ابدانكم * ويكون علامة عهد بيني وبينكم * وابن ثمانية ايام
12 يختن كل ذكر منكم لاجيالكم المولود في منازلكم والمشتري بثمن من كل غريب ليس هو
13 من نسلكم * اختانا يختن المولود في بيتك والمشتري بمالك * ويكون عهدي في
ابدانكم عهدا مويدا *

CAP. XVII.

1 Cumq; factus esset Abram filius nonaginta novem annorum, apparuit ei Angelus Dei, & dixit illi, Ego sum potentissimus, sufficientissimus; ambula in o-
2 bedientia mea, et esto integer. Et ponam fœdus meum inter me, et inter te, et multiplicabo te valdè valdè.
3 Corruitque Abram super faciem suam, et allocutus est eum Deus, dicens,
4 Ecce ego positurus sum pactum meum tecum, et eris pater
5 nobilitatis gentium. Et non vocabitur ampliùs nomen tuum Abram, sed erit nomen tuum Ebrahim: quia constitui te patrem excellentiæ gentium.
6 Et fructificare te faciam valdè valdè: et constituam ex te gentes, et exibunt ex te reges.
7 Et confirmabo pactum meum inter me et inter te, et inter progeniem tuam post te in generationes eorum, pactum sæculi ut sim tibi Deus, & stirpi tuæ post te.
8 Et dabo tibi et stirpi tuæ post te, regionem hospitii tui, nempe totam terram Chanaan, in possessionem sempiternam; et ero vobis Deus.
9 Tum dixit Deus ad Ebrahim, Et tu serva pactum meum, tu et progenies tua post te in generationes eorum.
10 Hoc est pactum meum quod servabitis inter me et inter vos, et inter progeniem tuam post te, ut circumcidatur omnis masculus ex vobis.
11 Circumcidetisque præputium de corporibus vestris; eritque signum pacti inter me, et inter vos.
12 Et filius octo dierum circumcidetur; omnis masculus ex vobis in generationes vestras, genitus in domibus vestris, et emptus pretio, ex omni extero qui non est ex progenie vestra.
13 Circumcisione circumcidetur natus domi tuæ, et emptus pecuniâ tuâ; et erit pactum meum in corporibus vestris, pactum sempiternum.

ספר בראשית : יז

14 וערל זכר אשר לא־ימול את־בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את־בריתי הפר׃
15 ויאמר אלהים אל־אברהם שרי אשתך לא־תקרא את־שמה שרי כי שרה שמה׃
16 וברכתי אתה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי עמים ממנה יהיו׃
17 ויפל אברהם על־פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה־שנה יולד ואם־שרה הבת־תשעים שנה תלד׃
18 ויאמר אברהם אל־האלהים לו ישמעאל יחיה לפניך׃
19 ויאמר אלהים אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את־שמו יצחק והקמתי את־בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו׃
20 ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים־עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול׃
21 ואת־בריתי אקים את־יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה בשנה האחרת׃
22 ויכל לדבר אתו ויעל אלהים מעל אברהם׃
23 ויקח אברהם את־ישמעאל בנו ואת כל־ילידי ביתו ואת כל־מקנת כספו כל־זכר באנשי בית אברהם וימל את־בשר ערלתם בעצם היום הזה כאשר דבר אתו אלהים׃
24 ואברהם בן־תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו׃
25 וישמעאל בנו בן־שלש עשרה שנה בהמלו את בשר ערלתו׃

Versio VULG. LAT.

14 Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum
15 irritum fecit. Dixit quoque Deus ad Abraham; Sarai uxorem tuam non vocabis
16 Sarai, sed Saram. Et benedicam ei; & ex illa dabo tibi filium, cui benedicturus sum: eritque in nationes, & reges populorum orientur
17 ex eo. Cecidit Abraham in faciem suam, & risit, dicens in corde suo; Putásne centenario nascetur filius? & Sara nonagenaria pariet?
18 Dixitque ad Deum; Utinam
19 Ismael vivat coram te. Et ait Deus ad Abraham; Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabísque nomen ejus, Isaac; & constituam pactum meum illi in fœdus sempiternum, & semini ejus post
20 eum. Super Ismael quoque exaudivi te: Ecce, benedicam ei, & augebo & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem ma-
21 gnam. Pactum verò meum statuam ad Isaac, quem pariet tibi Sara tempore isto in
22 anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo, ascendit Deus ab Abra-
23 ham. Tulit autem Abraham Ismael filium suum, & omnes vernaculos domus suæ; universósque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus suæ: & circumcidit carnem præputii eorum statim in ipsa die, sicut præ-
24 ceperat ei Deus. Abraham nonaginta & novem erat annorum, quando circumcidit
25 carnem præputii sui. Et Ismael filius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis suæ.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

14 Καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς· ὅτι
15 τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε. (θ) Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, Σάρα ἡ γυνή σου οὐ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτῆς (ι) Σάρα, Σάῤῥα ἔσαι τὸ ὄνομα αὐτῆς.
16 Εὐλογήσω δὲ αὐτήν, καὶ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον· καὶ εὐλογήσω αὐτό, καὶ ἔσαι εἰς ἔθνη, καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ
17 αὐτοῦ ἔσονται. Καὶ ἔπεσεν Ἀβραὰμ ἐπὶ (κ) πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐγέλασε· καὶ εἶπεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, λέγων, Εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ γενήσεται υἱός; καὶ (λ) εἰ ἡ Σάῤῥα ἐνενήκοντα ἐτῶν τέξεται;
18 Εἶπε δὲ Ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν, Ἰσμαὴλ
19 οὗτος ζήτω ἐναντίον σου. Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς Ἀβραάμ, Ναὶ ἰδοὺ Σάῤῥα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαάκ· καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτόν, εἰς διαθήκην (μ) αἰώνιον, εἶναι αὐτῷ θεὸς καὶ τῷ σπέρ-
20 ματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. Περὶ δὲ Ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου· (ν) καὶ ἰδοὺ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ αὐξανῶ αὐτόν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα. δώδεκα ἔθνη γεννήσει· καὶ
21 δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα. Τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ἰσαάκ, ὃν τέξεταί σοι Σάῤῥα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν τῷ
22 ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ. Συνετέλεσε δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν, καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς ἀπὸ
23 Ἀβραάμ. Καὶ ἔλαβεν Ἀβραὰμ Ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν ἑαυτοῦ, καὶ πάντας τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρωνήτους, καὶ πᾶν ἄρσεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβραάμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ θεός.
24 Ἀβραὰμ δὲ (ξ) ἐνενηκονταεννέα ἦν ἐτῶν, ἡνίκα (ο) περιετέμετο τὴν σάρκα
25 τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. Ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ (π) ἦν ἐτῶν δεκατριῶν, ἡνίκα περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ.

MS. A. (θ) Εἶπεν δὲ (ι) Σάρα, ἀλλὰ Σάῤῥα (κ) πρόσωπον, καὶ (λ) εἰ Σάῤῥα (μ) αἰώνιον, καὶ τῷ (ν) καὶ εὐλόγηκα (ξ) ἦν ἐνενηκονταεννέα ἐτῶν, (ο) περιέτεμεν (π) ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνίκα περιετμήθη τὴν

14 Et qui non fuerit circumcisus masculus qui non circumcidetur carnem præputii sui octavo die, interibit anima illa de genere suo; quia testamentum meum dissipavit.
15 Et dixit Deus ad Abraham; Sara uxor tua non vocabitur nomen ejus Sara, Sarra erit nomen ejus.
16 Benedicam vero eam, & dabo tibi ex ea filium: Et benedicam illum, & erit in gentes; & reges gentium ex eo erunt.
17 Et procidit Abraham super faciem suam, & risit: & dixit in animo suo, dicens; Si centum annos habenti nascetur filius? & si Sarra nonaginta annorum pariet?
18 Dixit autem Abraham ad Deum; Ismael hic vivat in conspectu tuo.
19 Dixit autem Deus ad Abraham; Ita: Ecce Sarra uxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen ejus, Isaac: & statuam testamentum meum ad illum in testamentum æternum; ut sim illi Deus, & semini ejus post illum.
20 De Ismael autem ecce exaudivi te: & ecce benedixi eum, & amplificabo illum, & multiplicabo illum valde: duodecim gentes generabit; & dabo illum in gentem magnam.
21 Testamentum autem meum statuam ad Isaac; quem pariet tibi Sarra in tempore hoc, in anno altero.
22 Consummavit autem loquens ad eum: & ascendit Deus ab Abraham.
23 Et sumpsit Abraham Ismael filium suum, et omnes vernaculos suos, & omnes emptitios, & omne masculinum virorum, qui erant in domo Abrahæ; & circumcidit præputia eorum in tempore diei illius; sicut locutus erat ei Deus.
24 Abraham autem erat nonaginta novem annorum, cùm circumcisus est carnem præputii sui.
25 Ismael autem filius ejus erat annorum tredecim, cùm circumcisus est carnem præputii sui.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 Et præputiatus masculus cujus præputii caro minimè circumciditur, peribit anima illa de populo suo: fœdus enim meum
15 irritum fecit. Rursus dixit Deus Abrahamo, Sarai uxoris tuæ ne voces nomen ejus Sarai, quia Sara est nomen ejus.
16 Et benedicam ei, & dabo etiam tibi ex ea filium, cui benedicam; eritq; in populos,
17 & reges gentium ex eo erunt. Et procidit Abraham super vultû suum, ac risit, dixitq; in corde suo, Filio centum annorum nascetur filius? An Sara filia nonaginta annorum pariet?
18 Ait autem Abraham Deo, O utinam Ismael vivat coram
19 te. Et dixit Deus Abrahamo, Verè Sara uxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen ejus, Isahac: & statuam pactum meum cum eo in fœdus sempiternum, & cum ejus progenie post eum.
20 Quod autem ad Ismael, audivi te: ecce benedicam ei, & multiplicavi eum, & magnificavi illum summoperè; duodecim principes generabit, & faciam eum in gentem ma-
21 gnam. Et fœdus meum statuam cum Isahac, qué pariet tibi Sara tempore isto
22 in anno altero. Cúmq; desiisset loqui cum eo, sublatus est Deus ab Abrahamo.
23 Et adduxit Ismaelem filium suum, & omnes vernaculos suos, omnésq; emptos argento ipsius, omnem scilicet marem inter domesticos Abrahami: & circumciderunt carnem præputii sui ipso eodem die, quemadmodùm locutus fuerat cum
24 eo Deus. Porrò Abraham natus erat annos nonaginta novem, quando circumcidit carnem præputii sui.
25 Ismael autem filius ejus natus erat annos tredecim, quando circumcidit carné præputii ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

14 וערלי דכורא דלא יגזר ית
בסרא דערלתיה וישתיצי אנשא
ההוא מעמיה ית קימי אשני:
15 ואמר יי לאברהם שרי אתתך
לא תקרי ית שמה שרי ארי
שרה שמה: 16 ואבריך יתה ואף
אתן מנה לך בר ואברכנה ותהי
לכנשין מלכין דשליטין בעממיא
מנה יהון: 17 ונפל אברהם על
אפוהי וחדי ואמר בלביה הלבר
מאה שנין יהי ולד ואם שרה
הבת תשעין שנין תליד: 18 ואמר
אברהם קדם יי לוי ישמעאל
יתקים קדמך: 19 ואמר יי בקושטא
שרה אתתך תליד לך בר ותקרי
ית שמיה יצחק ואקים ית קימי
עמיה לקים עלם לבנוהי
בתרוהי: 20 ועל ישמעאל קבילית
צלותך הא ברכית יתיה ואפיש
יתיה ואסגי יתיה לחדא לחדא
תרי עסר רברבין יוליד ואתניניה
לעם סגי: 21 וית קימי אקים עם
יצחק די תליד לך שרה לזמנא
הדין בשתא אוחרנתא: 22 ושיצי
למללא עמיה ואסתלק יקרא
דיי מעלוהי דאברהם: 23 ודבר
אברהם ית ישמעאל בריה וית
כל ילידי ביתיה וית כל זביני
כספיה כל דכורא באנשי בית
אברהם וגזר ית בסרא
דערלתהון בכרן יומא הדין
כמא די מליל עמיה יי:
24 ואברהם בר תשעין ותשע שנין
כד גזר בסרא דערלתיה:
25 וישמעאל בריה בר תלת
עסרי שנין כד גזר ית בסרא
דערלתיה:

14 Et masculus habens præputium, qui non circunciderit carnē præputii sui, peribit homo ille de populo suo: quoniam pactum meum irritum fecit.
15 Et dixit Deˢ ad Abrahā; Sarai uxorem tuam, non vocabis nomen ejus Sarai: sed Sara est
16 nomen ejus. Et benedicam ei; & insuper dabo tibi ex eâ filium: & benedicam ei, & erit in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex eâ erunt.
17 Et cecidit Abrahā super faciem suam, & gavisus est: Et dixit in corde suo; Nunquid homini centum annorum *erit* filius? Et si Sara nonagenaria
18 pariet? Et dixit Abraham coram Deo: Utinam Ismael
19 pmaneat coram te. Et dixit Deus; In veritate Sara uxor tua pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Isaac: & statuam pactum meum cum eo, in pactum æternum filiis suis post eum.
20 Et super Ismael suscepi orationem tuam: ecce benedixi ei, & crescere eum faciam, & multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit, & ponā eum in
21 gentem magnam. Et pactū meum statuam cum Isaac: quem pariet tibi Sara, in tempore isto anno altero.
22 Et cùm consummasset loqui cum eo: ascendit gloria
23 Dñi désuper Abraham. Et tulit Abrahā Ismaelem filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, & omnes quos emerat argento suo; cunctos masculos ex viris domus Abrahæ: et circuncidit carnem præputii eorum in ipsâ die; sicut lo-
24 cutus est cum eo Deus. Et Abraham erat filius nonaginta & novem annorum, quando circuncidit carnem
25 præputii sui. Et Ismael filius ejus erat filius tredecim annorum, quando circuncisa est caro præputii sui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

14 *Præputium autem masculi, cujus non circumcisa fuerit caro præputii sui in die octavo, istius exterminabitur anima de populis suis: fœdus meū (d) fregit.*
15 *Et dixit Deus Abrahæ; Sarai uxoris tuæ, non vocabitur nomen Sarai, sed erit Sara nomen ejus.*
16 *Benedicā enim eam, atque etiam dabo ex ea tibi filium. Et benedicam eum, & erit in gentes, regésque populorum ex ea erunt.*
17 *Tum cecidit Abraham in faciem suam, & visit; & dixit in corde suo, Nunquid filius centum annorum gignā? aut Sara filia nonaginta annorum pariet?*
18 *Dixitq; Abraham Deo, Utinam Ismael vivat in cōspectu tuo.*
19 *Ait verò Deus, (e) Ecce, certò Sara uxor tua pariet tibi filium; & vocabis nomen ejus, Isaac: & stabiliam fœdus meum cum eo in fœdus æternum, & cum semine ejus post eum.*
20 *De Ismaele autem audivi te: ecce benedixi eum, & fructificare faciam eum, & multiplicabo eum valdè valdè. Duodecim principes gignet, ponámque eum in gentem magnā.*
21 *Sed fœdus meum stabiliam cum Isaco, quem pariet tibi Sara in tempore isto, in anno altero.*
22 *Finitoq; sermone cum eo, ascendit (f) Deus ab Abraham.*
23 *Posteà accepit Abraham Ismaelē filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, & omnem argento emptum, omnem masculum in viris domus Abraham: & circumcidit carnem præputii eorum in illo ipso die, sicut locutus fuerat cum eo Deus.*
24 *Abraham autē filius erat nonaginta novem annorum, cùm circumcidit carnem præputii sui.*
25 *Ismael verò filius ejus natus erat tredecim annos, cùm circumcisa fuit caro præputii ejus.*

VERS. SAM. (d) oblivisci fecit. (e) Ecce non (f) Angelus Domini ab

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * وأي أقلف من الذكور لم تختن القلفة من بدنه تقطع تلك النفس من قومها اذ
15 قد فسخ عهدي * ثم قال الله لابرهيم ساراي زوجتك لا تسمها ساراي بل سمها سارة
16 * فاني ابارك فيها واعطي لك منها ابنا واباركها * ويكون منها امة وملوك الشعوب منها
17 يخرجون * فوقع ابرهيم على وجهه وضحك سرورا وقال في نفسه الابن مائة سنة يولد او سارة
18 19 ابنة تسعين سنة تلد * فقال ابرهيم لله ليت اسمعيل يحيا بين يديك * فقال الله لكن
سارة زوجتك ستلد لك ابنا وتسميه اسحق * واثبت عهدي معه عهدا مؤبدا ومع نسله
20 بعده * وقد سمعت قولك في اسماعيل * وها انا مبارك فيه * واثمره واكثره جدا جدا *
21 ويلد اثني عشر شريفا * واجعل منه امة عظيمة * وعهدي اثبته مع اسحاق الذي
22 تلده لك سارة في مثل هذا الوقت في السنة الاتية * فلما فرغ من مخاطبته ارتفع ملاك
23 الله عن ابراهيم * فاخذ ابراهيم اسمعيل ابنه * وجميع ولدان بيته * وسائر المشترين بماله
مع كل ذكر من اهل منزله * ختن القلفة من ابدانهم في هذا اليوم * حسب ما امر الله به *
24 25 * وابراهيم ابن تسع وتسعين سنة عند ختنه لحم قلفته * وكان اسمعيل ابنه ابن ثلاث
عشر سنة حين ختن القلفة من بدنه *

14 *Et si cujus præputium habentis ex masculis, non circumcisum fuerit præputium de corpore ipsius, abscindetur talis anima à gente sua, eò quòd jam violaverit pactum meum.*
15 *Adhuc dixit Deus ad Ebrahim, Sarai uxorem tuam ne voces Sarai, sed voca eam Sara.*
16 *Nam benedicam illam, & dabo tibi ex ea filium, & benedicam eam, & erit ex ea gens, & reges populorum de ea exibunt.*
17 *Ceciditque Ebrahim super faciem suam, et risit præ gaudio, & dixit in semetipso, Anne filio centum annorum erit proles? an verò Sara filia nonaginta annorum pariet?*
18 *Dixitque Ebrahim Deo, Utinam Ismail vivat in conspectu tuo.*
19 *Dixitque Deus, Imò Sara uxor tua pariet tibi filium, & vocabis eum Ishac, & confirmabo pactum meum cum ipso, pactum sempiternum, & cum progenie illius post eum.*
20 *Etiam audivi sermonem tuum de Ismail; & ecce ego benedicturus sum ei, & fructificare faciam eum, & multiplicabo eum valdè valdè, & gignet duodecim nobiles, & constituam ex ipso gentem magnam.*
21 *Et pactum meum confirmabo cum Ishac, quem pariet tibi Sara in simili huic tempore, in anno venturo.*
22 *Cúmque finisset colloquium suum, sublatus est Angelus Dei ab Ebrahim.*
23 *Et accepit Ebrahim Ismail filium suum, & omnes natos domus suæ, et cunctos emptos pecuniâ suâ cum omni masculo ex domesticis suis, circumciditque præputium de corporibus eorum in ista die, secundùm id quod præceperat ei Deus.*
24 *Et Ebrahim erat filius nonaginta novem annorum, cùm circumcidit carnem præputii sui.*
25 *Et erat Ismail filius ejus natus tredecim annos, quando circumcidit præputium è corpore ipsius.*

ספר בראשית : יז

eius filius Ismahel &, Abraham est circumcisus ipsius diei corpore In
26 בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ :
a argenti acquisitio &, domus natus, eius domus viri omnes Et
27 וְכָל־אַנְשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת־כֶּסֶף מֵאֵת
eo cum sunt circumcisi alienigenæ filio
בֶּן־נֵכָר נִמֹּלוּ אִתּוֹ :

CAP. XVIII. יח

ostii sedens ipse Et .Mamre quercubus in Dñs ei est visus Et
1 וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־
vidit &, suos oculos elevavit Et .diei incalesceret ut tabernaculi
2 הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם : וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
cucurrit &, vidit Et :eum super stantes viri tres ecce Et
וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ
terram in se incurvavit &, tabernaculi ostio ab eorum occursum in
לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה :
tuis oculis in gratiam inveni nunc si mei Domini :dixit Et
3 וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
aquæ parum nunc Tolletur .tuo servo desuper transeas quæso ne
4 אַל־נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ : יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם
buccellam capiam Et .arbore sub innitimini &, vestros pedes lavate &
5 וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ : וְאֶקְחָה פַת־
idcirco quia ,transibitis postea ;vestrum cor fulcite &, panis
לֶחֶם וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן
quemadmodum facias Sic :dixerunt Et .vestrum servum ad transistis
עֲבַרְתֶּם עַל־עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר
Sarah ad tabernaculum ad ,Abraham festinavit Et .es locutus
6 דִּבַּרְתָּ : וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל־שָׂרָה
fac & conspérge similæ farinæ sata tria ,Festina :dixit Et
וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח סֹלֶת לוּשִׁי וַעֲשִׂי
filium tulit & ,Abraham cucurrit bovem ad Et .subcinericios panes
7 עֻגוֹת : וְאֶל־הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־
faciendum ad festinavit & ,puerum ad dedit & ,bonum & tenerû bovis
בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנַּעַר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת
fecerat quem ,bovis filium & ,lac & butyrum tulit Et .eum
8 אֹתוֹ : וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן־הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה
arbore sub eos super stans ipse & eorum conspectum ad dedit &
וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא־עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ
Ecce :dixit Et ?tua uxor Sarah Ubi :eum ad dixerût Et .comederût &
9 וַיֹּאכֵלוּ : וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה
tempus secundum te ad revertar Revertendo :dixit Et .tabernaculo in
10 בָאֹהֶל : וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת
ostio audiens Sarah Et :tuæ uxori Sarah filius ecce Et .vitæ
חַיָּה וְהִנֵּה־בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח
senes Sarah & Abraham Et .eum post ipsum & ,tabernaculi
11 הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו : וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים
mulierum ut via Sarah ipsi esse Defierat .dies in venientes
בָּאִים בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים :

Versio VULG. LAT.

26 Eâdem die circumcisus est
Abraham & Ismael filius e-
27 jus. Et omnes viri domus il-
lius, tam vernaculi, quàm
emptitii & alienigenæ, pari-
ter circumcisi sunt.

CAP. XVIII.

1 APparuit autem ei Domi-
nus in convalle Mambre, se-
denti in ostio tabernaculi sui,
2 in ipso fervore diei. Cúmq;
elevasset oculos, apparuerunt
ei tres viri stãtes prope eum:
quos cùm vidisset, cucurrit
in occursum eorum de ostio
tabernaculi, & adoravit in
terram. Et dixit, Domine, si
3 inveni gratiam in oculis tuis,
ne transeas servum tuum:
4 Sed afferam pauxillum aquæ,
& lavate pedes vestros, &
5 requiescite sub arbore. Po-
námque buccellam panis, &
confortate cor vestrum; po-
steà transibitis: idcircò enim
declinâstis ad servũ vestrum.
Qui dixerunt, Fac ut locutus
6 es. Festinavit Abraham in ta-
bernaculum ad Saram, dixitq;
ei; Accelera, tria sata similæ
commisce, & fac subcineri-
7 cios panes. Ipse verò ad ar-
mentum cucurrit, & tulit in-
de vitulum tenerrimum &
optimum, deditq; puero: qui
8 festinavit & coxit illum. Tu-
lit quoque butyrum & lac,
& vitulum quem coxerat, &
posuit coram eis: ipse verò
stabat juxta eos sub arbore.
9 Cúmq; comedissent, dixerunt
ad eum; Ubi est Sara uxor
tua? ille respondit, Ecce in
10 tabernaculo est. Cui dixit,
Revertens veniam ad te tem-
pore isto, vitâ comite, & ha-
bebit filium Sara uxor tua.
Quo audito, Sara risit post
11 ostium tabernaculi. Erant au-
tem ambo senes, provectæque
ætatis; & desierant Saræ fie-
ri muliebria.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

26 (ρ) Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης,
περιετμήθη Ἀβραάμ, καὶ Ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς
27 αὐτοῦ, Καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴκου
αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀργυ-
ρώνητοι ἐξ ἀλλογενῶν (σ) ἐθνῶν.

Κεφ. ιη'.

1 Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ
τῇ Μαμβρῇ, καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς
θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας. Ἀνα-
2 βλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε. καὶ
ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ·
καὶ ἰδὼν, προσέδραμεν εἰς συνάντησιν
αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ·
3 καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ εἶπε,
Κύριε, εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου,
4 μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου. Ληφθήτω
δὴ ὕδωρ, καὶ (α) νιψάτωσαν τοὺς πόδας
ὑμῶν· καὶ καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον.
5 Καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ φάγεσθε. καὶ μετὰ
τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ
ἕνεκεν ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑ-
μῶν. Καὶ εἶπεν, Οὕτω ποίησον, καθὼς
6 εἴρηκας. Καὶ ἔσπευσεν Ἀβραὰμ ἐ-
πὶ τὴν σκηνὴν πρὸς Σάῤῥαν, καὶ εἶπεν
αὐτῇ, Σπεῦσον, καὶ φύρασον τρία μέτρα
7 σεμιδάλεως, καὶ ποίησον ἐγκρυφίας. Καὶ
εἰς τὰς βόας ἔδραμεν Ἀβραάμ, καὶ ἔλα-
βεν (β) ἁπαλὸν μοσχάριον καὶ καλὸν, καὶ
ἔδωκε τῷ παιδὶ, καὶ ἐτάχυνε τοῦ ποιῆσαι
8 αὐτό. Ἔλαβε δὲ βούτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ
μοσχάριον ὃ ἐποίησε· καὶ παρέθηκεν αὐ-
τοῖς, καὶ (γ) ἔφαγον. αὐτὸς δὲ παρειστήκει
9 αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον. Εἶπε δὲ πρὸς
αὐτὸν, Ποῦ Σάῤῥα ἡ γυνή σου; ὁ δὲ ἀπο-
10 κριθεὶς, εἶπεν, Ἰδοὺ, ἐν τῇ σκηνῇ. Εἶ-
πε δὲ, Ἐπαναστρέφων ἥξω πρὸς σὲ κατὰ
τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν
Σάῤῥα ἡ γυνή σου. Σάῤῥα δὲ ἤκουσε πρὸς
τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς, οὖσα ὄπισθεν αὐτοῦ.
11 Ἀβραὰμ δὲ καὶ Σάῤῥα πρεσβύτεροι προ-
βεβηκότες ἡμερῶν· ἐξέλιπε (δ) δὲ τῇ
Σάῤῥᾳ γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα.

MS.A. (ρ) Ἐν τῇ, (σ) ἐθνῶν, περι-
έτεμεν αὐτούς.

Κεφ. ιη'.

MS.A. (α) νιψάτω (β) μοσχάριον ἁ-
παλὸν καὶ (γ) ἐφάγοσαν. (δ) δὲ Σάῤῥᾳ

Cum Translatione LATINA.

26 In tempore autem diei illius cir-
cumcisus est Abraham, & If-
27 mael filius ejus, Et omnes viri
domus ejus, & vernaculi e-
jus, & emptitii ex alienigenis
gentibus.

CAP. XVIII.

1 APparuit autem ei Deus ad
quercum Mambre, cum ille
sederet in ostio tabernaculi sui
2 in meridie. Et respiciens o-
culis suis vidit; & ecce tres
viri stabant super eum: & vi-
dens, procurrit obviam illis ab
ostio tabernaculi sui; & ado-
3 ravit super terram. Et dixit, Do-
mine, si utique inveni gratiam
ante te, ne præterea servum tu-
4 um. Sumatur jam aqua, (a)
& lavent pedes vestros: &
5 refrigerate sub arbore. Et su-
mam panem, & manducabitis;
& posteà transibitis ad viam
vestram, propter quod declinâ-
stis ad servum vestrum. (b) Et
dixit, Sic fac, sicut dixisti.
6 Et festinavit Abraham in ta-
bernaculum ad Sarram, & dixit
ei, Festina, & consperge (c) tres
mensuras similæ, & fac subci-
7 neritia. Et in boves cucurrit
Abraham, & sumpsit tenerum
vitulum, & bonum, & dedit
puero, & properavit (d) ad faci-
8 endum illum. Sumpsit autem
butyrum, & lac, & vitulum
quem fecerat, & apposuit eis;
& manducaverunt: ipse autem
9 adstabat eis sub arbore. Dixit
autem ad eum, Ubi est Sarra
uxor tua? Ille autem respon-
10 dens, dixit; Ecce in taberna-
culo. Dixit autem, Revertens
veniam ad te in tempore hoc (e)
in horas, & habebit filium
Sarra uxor tua. Sarra autem
audivit ad ostium tabernaculi,
11 cùm esset post eum. Abraham
autem & Sarra seniores, pro-
gressi in diebus: defecerant au-
tem Sarræ fieri muliebria.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

26 [illegible]
27 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

26 Eodẽ ipso die circumcidit Abraham Is-
27 maelem filium suum; Omnésque dome-
sticos suos, tam natos domi suæ, quàm
emptos argento ipsius: etiam filios pe-
regrinorum circumcidit secum.

CAP. XVIII.

1 ET apparuit ei Dñs in quercu Mamre,
dum ipse sederet in ostio tabernaculi, æ-
2 stuante die. Et sublatis oculis suis respe-
xit, & ecce tres viros astantes illi: quos
cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum
ab ostio tabernaculi, & adoravit in terrâ.
3 Et dixit, Domine, si inveni misericordiã
in oculis tuis, ne prætereas servum tuum.
4 Sumam paulum aquæ, & lavabo pedes
vestros, & recumbite sub arbore. Et ac-
5 cipite frustulum panis, & fulcite cor ve-
strum, ac posteà transibitis: quandoqui-
dẽ ita transiistis prope servũ vestrũ. Et
dixerũt, Sic facies quemadmodũ dixisti.
6 Igitur festinans Abrahã, cucurrit in ta-
bernaculũ ad Sara, dixitq;, Citò tria sata
farinæ similæ pinse, & fac placentam. Et
7 ad armentũ currens Abrahã, cepit vitu-
lũ unũ pinguẽ ac bonũ, deditq; puero,
qui festinavit ad componendũ illũ. Et
8 accipiens butyrũ & lac cũ vitulo quem
apparaverat, apposuit illis; ipse verò af-
sistebat eis sub arbore: & comederunt.
9 Et dixerunt ei, Ubi est Sara uxor tua?
qui ait, Ecce in tabernaculo. Præte-
10 reà dixerunt illi, Revertens revertar
ad te circiter tempus hoc, ipsâ super-
stite, & erit filius Saræ uxori tuæ. Sa-
ra verò audivit in ostio tabernaculi,
11 ipso à tergo existente. Et quidem A-
braham & Sara senuerant & processe-
rant in annos; defierátque esse ipsi Sa-
ræ usus muliebris.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

26 בכרן יומא הדין גזר אברהם
וישמעאל בריה: 27 וכל אנשי
ביתיה ילידי ביתא וזביני כספא
מן בני עממיא גזרו עמיה:

יח

1 ואתגלי ליה יי במישרי ממרא
והוא יתיב בתרע משכנא
כמיחם יומא: 2 וזקף עינוהי
וחזא והא תלתא גברין קימין
עלוהי וחזא ורהט לקדמותהון
מתרע משכנא וסגיד על ארעא:
3 ואמר יי אם כען אשכחית
רחמין בעינך לא כען תעבר
מעל עבדך: 4 יסבון כען זעיר מיא
ואסחו רגליכון ואסתמיכו תחות
אילנא: 5 ואסב פתא דלחמא
וסעודו לבכון בתר כן תעברון
ארי על כן עברתון על עבדכון
ואמרו כן תעביד כמא דמללתא:
6 ואוחי אברהם למשכנא לות
שרה ואמר אוחי תלת סאין
קמחא דסולתא לושי ועבידי
גריצן: 7 ולות תורי רהט אברהם
ונסיב בר תורי רכיך וטב ויהב
לעולימא ואוחי למעבד יתיה:
8 ונסיב שמן וחלב ובר תורי די
עבד ויהב קדמיהון והוא משמש
עליהון תחות אילנא ואכלו:
9 ואמרו ליה אן שרה אתתך ואמר
הא במשכנא: 10 ואמר מיתב אתוב
לותך כעדן דאתון קימין והא
בר לשרה אתתך ושרה
שמעת בתרע משכנא והוא
אחורוהי: 11 ואברהם ושרה
סיבו עלו ביומין פסק מלמהוי
לשרה אורח כנשיא

26 In ipsa die circuncisus est Abraham, & Ismael filius
27 ejus. Et omnes viri domus suæ, tam vernaculi, quàm emptitii de filiis populorũ, circuncisi sunt cum eo.

CAP. XVIII.

1 ET apparuit ei Dominus in convalle Mamre: & ipse sedebat in ostio tabernacu-
2 li, cùm incaluisset dies. Et levavit oculos suos, & vidit; & ecce tres viri stantes juxta eum: & vidit, & cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi; & adoravit super terram. Et
3 dixit: Domine, si inveni nunc gratiam *in oculis tuis*; ne trãseas obsecro, à ser-
4 vo tuo. Accipiãt nunc pauxillum aquæ, & lavate pedes vestros: & recumbite
5 sub arbore. Et accipiã buccellam panis, & confortate cor vestrum, posteà transibitis, quia idcircò transistis juxta servum vestrum: Et dixerũt; Sic facies, sicut lo-
6 cutus es. Et festinavit Abraham in tabernaculum, ad Sarã: & dixit; Accelera tria sata farinæ similæ, com-
7 misce, & fac placentas. Et ad boves cucurrit Abraham: & tulit vitulum tenerum & optimum, & dedit puero; & festinavit ut co-
8 queret eũ. Et tulit butyrũ, & lac, & vitulum quem coxerat; & posuit corã eis: & ipse ministrabat juxta eos sub arbore, & comede-
9 runt. Et dixerunt ei; Ubi est Sara uxor tua? & dixit, Ecce
10 in tabernaculo est. Et ait; revertens revertar ad te, in tempore isto quo vos eritis vivi; & ecce filius erit Saræ uxori tuæ: Et Sara audiebat in ostio tabernaculi, & ostium erat à tergo
11 ejus. Abraham autem & Sara senuerant & provectæ erant ætatis: & desierat, esse Saræ consuetudo mulierum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

In illo ipso die circumcisus est Abraham, & Ismael filius ejus. 26 *Et omnes viri domus ejus; natus dom., & emptus argento ex filiis alienigenarum, circumcisi sunt cum eo.* 27

CAP. XVIII.

ET apparuit ei Dominus in convalle Mamre: ipse tum sedebat ad portam tabernaculi cùm incalesceret dies. 1 *Et levavit oculos suos, & ecce tres viri stantes super eum: Ut vidit eos, cucurrit in occursum eorum de porta tabernaculi, & prostravit se in terram.* 2 *Dixitque, Domini mei, si nunc inveni gratiam in oculis vestris, (a) ne, quæso, prætereatis servum vestrum.* 3 *Sumatur, quæso, paululum aquæ: lavate quoque pedes vestros, & requiescite sub arbore.* 4 *Et accipiam buccellam panis, ut sustentetis cor vestrum; & posteà transibitis: nam quarè præteriretis servum vestrum? qui dixerunt, Sic fiet sicut dixisti.* 5 *Tum festinavit Abraham in tabernaculum ad Saram: & dixit, Festina; tria sata farinæ similæ depsito, & fac subcinericios panes.* 6 *Ad boves etiam cucurrit Abraham, & accepit vitulum tenerum & bonum, & dedit puero; festinavitque ut præpararet eum.* 7 *Accepit quoque (b) butyrum & lac, & vitulum quem præparaverat, & posuit coram eis; ipse autem adstabat eis sub arbore cum comedebant.* 8 *Dixerunt verò ei, Ubi est Sara uxor tua? & respondit, Ecce in tabernaculo.* 9 *Tum dixit, Redeundo redibo ad te circa tempus vitæ, & ecce filius Saræ uxori tuæ: & audivit Sara ex ostio tabernaculi, erat enim post eum.* 10 *Abraham autem & Sara senes erant provectæ ætatis: cessaverat esse Saræ consuetudo mulierum.* 11

VER. SAM. (a) ecce, obsecro, præteribitis (b) Caseum,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 27 * في ذات ذلك اليوم اختتن ابرهيم * واسمعيل ابنه * وكل اناس منزله * والمولودين فيه
والمشتري بماله من الاجنبيين اختتنوا معه *

* الفصل الثامن عشر *

1 2 * وتجلي له ملاك الله في بلوط ممري * وهو جالس بباب المضرب عند حر النهار * ثم رفع
عينيه فنظر فاذا ثلثه نفر وقوف امامه * فلما راهم احضر للقائهم من باب المضرب وسجد
3 4 علي الارض * وقال يا ولي الله ان وجدت حظا عندك فلا تجز الان عن عبدك * يقدم لكم
5 قليل ماء واغسلوا ارجلكم * واستندوا تحت الشجرة * واقدم كسرة خبز لتسندوا بها قلوبكم *
6 ثم تمضوا بعد ذلك * فانكم علي ذلك جزتم بعبدكم * قالوا اصنع كما قلت * فاسرع ابرهيم
الي المضرب الي سارة * وقال اسرعي باخذ ثلث ويبات من دقيق سميد فاعجنيها
7 واصنعيها ملة * والي البقر احضر ابرهيم فاخذ عجلا رخصا طيبا * ودفعه الي الغلام
8 واستعجله في اصلاحه * ثم اخذ سمنا ولبنا والعجل الذي اصلحه * وجعل ذلك بين
9 يديهم وهو واقف امامهم تحت الشجرة * فاكلوا ثم قالوا اين سارة زوجتك * قال ها هي في
10 الخبا * قال المبعوث منهم اليها سارجع اليك في مثل هذا الوقت من قابل ويكون ابن لسارة
11 زوجتك وسارة تسمع عند باب المضرب وهو وراه * وابرهيم وسارة شيخان طاعنان في السن
وقد امتنع ان يكون لسارة سبيل كالنساء *

In eadem ipsa die circumcisus est Ebrahim, & Ismail filius ejus. 26 *Et omnes homines domicilii illius, & nati in illo, & emptus pecuniâ ejus ex advenis, circumcisi sunt cum illo.* 27

CAP. XVIII.

ET apparuit ei Angelus Dei in quercubus Mamri, cùm esset sedens ad januam tentorii in æstu diei. 1 *Tum levavit oculos suos, inspexitque, & ecce tres homines stantes coram se; cúmque vidisset eos, accurrit in occursum eorum ex janua tentorii, & adoravit super terram.* 2 *Et dixit, O amice Dei, si inveni sortem apud te, ne transeas modò à servo tuo.* 3 *Offeret vobis parum aquæ, & lavate pedes vestros, & incumbite sub arbore.* 4 *Et offeram frustum panis quo sustentetis corda vestra, ac deinde abibitis: nam vos idcirco transistis ante servum vestrum. Dixerunt, Fac ut dixisti.* 5 *Festinavitque Ebrahim ad tentorium ad Sara, & dixit; Accelera, sume tres cados farinæ similaginis, & subige eam, & fac eam placentas.* 6 *Et ad boves accurrit Ebrahim, sumpsitque vitulum tenerum, delicatum, deditque eum puero, & acceleravit eum ad parandum illum.* 7 *Deinde accepit butyrum, & lac, & vitulum, quem paraverat, & posuit ea ante illos; ipseque stabat coram ipsis sub arbore.* 8 *Et comederunt: deinde dixerunt, Ubi est Sara uxor tua? Dixit, Ecce est in tentorio.* 9 *Ait missus ex ipsis ad eam, Revertar ad te in tempore huic simili in anno sequenti, et erit filius Saræ uxori tuæ. Et Sara audiebat prope januam tentorii, cujus à tergo stabat ille.* 10 *Ebrahim verò ac Sara erant ambo senes grandævi in ætate, et jam cessaverat esse Saræ mos sicut mulieribus.* 11

ספר בראשית׃ יח

erit ,senui Postquam : dicendo ,sese intra Sarah risit Et
12 וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה־
ad Dominus dixit Et .senuit meus dominus Et ? voluptas mihi
13 לִּי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
verè etiam Num :dicendo,Sarah risit hoc quid Ad : Abraham
אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר הַאַף אֻמְנָם
tempus Ad ? res Domino à difficilis erit An ? senui ego & ,pariam
14 אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי׃ הֲיִפָּלֵא מֵיְהוָה דָּבָר לַמּוֹעֵד
negavit Et .filius Sarah ipsi & ;vitæ tempus secundùm te ad revertar
15 אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵן׃ וַתְּכַחֵשׁ
,Nequaquam,dixit Et .timuit quia ,risi Non : dicendo Sarah
שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יָרֵאָה וַיֹּאמֶר לֹא
contra respexerunt & ,viri inde surrexerunt Et .risisti quia
16 כִּי צָחָקְתְּ׃ וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִפוּ עַל־
Dominus Et .eos dimitteret ut eis cum ambulās Abraham Et .Sedom facies
17 פְּנֵי סְדֹם וְאַבְרָהָם הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם׃ וַיהוָה
: faciens ego quod ,Abraham ab ego celans Nunquid : dixit
אָמָר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה׃
benedicentur & :fortem & ,magnam gentem in erit essendo Abraham Et
18 וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרְכוּ
præcipiet quòd Propterea .eum novi Quia .terræ gentes omnes eo in
19 בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה
,Domini viam custodient & ,se post suæ domui & ,suis filiis
אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְהוָה
super Dominus faciat venire ut ;iudicium & iustitiam faciendo ad
לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְהוָה עַל־
:Dominus dixit Et .eum super est locutus quod Abraham
20 אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
,eorum peccatū & :est multiplicatus quia,Hamorah & ,Sedom Clamor
זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי־רָבָּה וְחַטָּאתָם
,videbo & ,nunc Descendam .valde est aggravatum quia
21 כִּי כָבְדָה מְאֹד׃ אֵרְדָה־נָּא וְאֶרְאֶה
,consummationem fecerint ,me ad venit qui ,ejus clamorē secundū an
הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה
perrexerunt & ,viri inde respexerunt Et .sciam ,non si &
22 וְאִם־לֹא אֵדָעָה׃ וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ
accessit Et .Domini conspectum ad stans ipse adhuc Abraham Et .Sedom in
23 סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עֹמֵד לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיִּגַּשׁ
? impio cum justum disperdes etiam Nunquid : dixit & ,Abraham
אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם־רָשָׁע׃
etiam nunquid ,civitatis medio in justi quinquaginta fuerint fortè Si
24 אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר הַאַף
justos quinquaginta propter loco parces non & ,disperdes
תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם
? eam intra qui
אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ׃

Versio VULG. LAT.

12 Quæ risit occultè, dicens;
Postquàm consenui, & domi-
nus meus vetulus est, volu-
13 ptati operam dabo? Dixit
autem Domin' ad Abraham,
Quarè risit Sara, dicens,
Num verè paritura sum anus?
14 Numquid Deo quidquam est
difficile? juxta condictum
revertar ad te hoc eodem
tempore, vitâ comite; & ha-
15 bebit Sara filium. Negavit
Sara dicens, Non risi; ti-
more perterrita. Dominus
autem; Non est, inquit, ita:
16 sed risisti. Cùm ergò sur-
rexissent inde viri, direxerunt
oculos contra Sodomam: &
Abraham simul gradiebatur,
17 deducens eos. Dixitque Do-
minus, Num celare potero
Abraham quæ gesturus sum:
18 Cùm futurus sit in gentem
magnam ac robustissimam; &
BENEDICENDÆ sint in il-
19 lo omnes nationes terræ? Scio
enim quòd præcepturus sit
filiis suis, & domui suæ post
se, ut custodiant viam Domi-
ni, & faciant judicium & ju-
stitiam: ut adducat Domi-
nus propter Abraham omnia
20 quæ locutus est ad eum. Di-
xit itaque Dominus; Clamor
Sodomorum & Gomorrhæ
multiplicatus est, & pecca-
tum eorum aggravatum est
21 nimis. Descendam & vide-
bo, utrùm clamorem qui ve-
nit ad me, opere compleve-
rint; an non est ita, ut
22 sciam. Converteruntque se
inde, & abierunt Sodo-
mam: Abraham verò ad-
huc stabat coram Domino.
23 Et appropinquans ait: Num-
quid perdes justum cum im-
24 pio? Si fuerint quinqua-
ginta justi in civitate, per-
ibunt simul? & non parces
loco illi propter quinqua-
ginta justos, si fuerint in
eo?

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

12 Ἐγέλασε δὲ Σάῤῥα ἐν ἑαυτῇ, λέγουσα,
Οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν·
13 ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτερος. Καὶ εἶπε
κύριος πρὸς Ἀβραάμ, (ε) Τί ὅτι ἐγέ-
λασε Σάῤῥα ἐν ἑαυτῇ, λέγουσα, Ἆρά γε
ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ δὲ γεγήρακα.
14 Μὴ (ζ) ἀδυνατήσει παρὰ τῷ θεῷ ῥῆ-
μα; εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναστρέψω
πρὸς σὲ εἰς ὥρας· καὶ ἔσται τῇ Σάῤῥᾳ
15 υἱός. Ἠρνήσατο δὲ Σάῤῥα, λέγουσα,
Οὐκ ἐγέλασα· ἐφοβήθη γάρ. Καὶ (η)
εἶπεν αὐτῇ, Οὐχί, ἀλλὰ ἐγέλασας.
16 Ἐξαναστάντες δὲ ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες κα-
τέβλεψαν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ
Γομόῤῥας. Ἀβραὰμ δὲ συνεπορεύετο
17 μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς. Ὁ δὲ
κύριος (θ) εἶπε, Οὐ μὴ κρύψω ἐγὼ ἀπὸ
Ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ;
18 Ἀβραὰμ δὲ γινόμενος ἔσται εἰς ἔθνος
μέγα καὶ πολύ· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν
19 αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. Ἤδειν
γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ (ι) μετ' αὐτόν· καὶ φυλάξουσι
τὰς ὁδοὺς κυρίου, ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ
κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος ἐπὶ
Ἀβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε (κ) πρὸς
20 αὐτόν. Εἶπε δὲ κύριος, Κραυγὴ Σο-
δόμων καὶ Γομόῤῥας (λ) πεπλήθυνται
πρός με· καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγά-
21 λαι σφόδρα. Καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ
κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην
πρός με, συντελοῦνται· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ.
22 Καὶ ἀποστρέψαντες ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες,
ἦλθον εἰς Σόδομα. Ἀβραὰμ (μ) δὲ ἔτι
23 ἦν ἑστηκὼς ἐναντίον κυρίου. Καὶ ἐγγίσας
Ἀβραάμ, εἶπε, Μὴ συναπολέσῃς δί-
καιον μετὰ ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος
24 ὡς ὁ ἀσεβής. Ἐὰν ὦσι πεντήκοντα (ν)
δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολεῖς αὐτούς;
οὐκ ἀνήσεις (ξ) πάντα τὸν τόπον ἕνεκεν
τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν
αὐτῇ;

MS.A. (ε) Τί ἐγέλασεν (ζ) ἀδυνα-
τεῖ (η) εἶπεν, Οὐχί, (θ) εἶπεν, Μὴ
(ι) μετ' ἑαυτόν· (κ) ἐπ' αὐτόν. (λ) πε-
πλήθυνται· καὶ (μ) δὲ ἦν (ν) ἐν τῇ πόλει
δίκαιοι, (ξ) τὸν τόπον

(f) Risit autem Sarra in se-
metipsa, dicens, (g) Hoc dum mi-
hi factum est usque nunc;
dominus autem meus senex
13 est. Et dixit Dominus ad
Abraham, Quid, quòd risit
Sarra in semetipsa, dicens,
Num utique verè pariam?
14 ego autem senui. Nunquid
apud Deum impossibile erit
verbum? In tempore hoc re-
vertar ad te in horas; &
15 erit Sarræ filius. Negavit
autem Sarra, dicens, Non ri-
si; timuit enim. Et dixit ad
eam, Nequaquam, sed risisti.
16 Exurgentes autem inde viri
conspexerunt in faciem Sodo-
morum & Gomorrhæ: A-
braham autem simul ambula-
bat cum eis comitans eos.
17 Dominus autem dixit, Non
abscondam ego ab Abraham
puero meo quæ ego facio?
18 Abraham autem fiet in gen-
tem magnam & (h) multam;
& benedicentur in eo omnes
19 gentes terræ. Scio enim quia
constituet filiis suis, & do-
mui suæ post se; & custo-
dient vias Domini, ut faciant
justitiam & judicium, ut ad-
ducat Dominus in Abraham
omnia quæ locutus est ad il-
20 lum. Dixit autem Dominus,
Clamor Sodomorum & Go-
morrhæ impletus est erga (i) me,
& peccata eorum (k) magna
21 valdè. Descendens ergò videbo,
si secundùm clamorem ipso-
rum venientem ad me (l) con-
summantur; sin autem non,
22 ut sciam. Et recedentes in-
dè viri, venerunt in Sodoma.
Abraham autem adhuc erat
23 stans in conspectu Domini. Et
appropinquans Abraham di-
xit, Nunquid simul perdes
justum cum impio? & erit
24 justus sicut impius? Si fue-
rint quinquaginta justi in ci-
vitate, perdes illos? nonne
dimittes omnem locum ob
quinquaginta justos, si fuerint
in ea?

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 ܘܓܚܟܬ ܣܪܐ ܒܠܒܗ̇ ܟܕ ܐܡܪܐ. ܡܢ ܒܬܪ ܕܣܒܬ ܗܘܬ ܠܝ ܥܠܝܡܘܬܐ. ܘܡܪܝ ܣܐܒ.
13 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܐܒܪܗܡ. ܠܡܢܐ ܓܚܟܬ ܣܪܐ ܟܕ ܐܡܪܐ. ܕܐܦ ܫܪܝܪܐܝܬ ܐܝܠܕ ܘܐܢܐ
14 ܣܒܬ * ܕܠܡܐ ܡܬܟܣܝܐ ܡܢ ܡܪܝܐ ܡܕܡ. ܠܙܒܢܐ ܗܢܐ ܐܬܐ ܠܘܬܟ ܐܝܟ ܙܒܢܐ
15 ܕܚܝܐ. ܘܢܗܘܐ ܠܣܪܐ ܒܪܐ * ܘܟܦܪܬ ܣܪܐ ܘܐܡܪܬ. ܠܐ ܓܚܟܬ. ܡܛܠ ܕܕܚܠܬ.
16 ܘܐܡܪ ܠܗ̇. ܠܐ. ܐܠܐ ܓܚܟܬܝ * ܘܩܡܘ ܡܢ ܬܡܢ ܓܒܪܐ ܘܐܣܬܟܝܘ ܠܐܦܝ ܣܕܘܡ.
17 ܘܐܒܪܗܡ ܐܙܠ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ ܠܡܫܠܚܘ ܐܢܘܢ * ܘܡܪܝܐ ܐܡܪ. ܕܠܡܐ ܡܟܣܐ ܐܢܐ ܡܢ ܐܒܪܗܡ ܥܒܕܝ
18 ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܐܢܐ * ܘܐܒܪܗܡ ܡܗܘܐ ܗܘܐ ܠܥܡܐ ܪܒܐ ܘܥܫܝܢܐ. ܘܢܬܒܪܟܘܢ ܒܗ
19 ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܐܪܥܐ * ܡܛܠ ܕܝܕܥܬܗ ܕܢܦܩܘܕ ܠܒܢܘܗܝ ܘܠܒܢܝ ܒܝܬܗ ܒܬܪܗ.
ܘܢܛܪܘܢ ܐܘܪܚܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܢܥܒܕܘܢ ܙܕܝܩܘܬܐ ܘܕܝܢܐ. ܕܢܝܬܐ ܡܪܝܐ ܥܠ ܐܒܪܗܡ
20 ܟܠ ܕܡܠܠ ܥܠܘܗܝ * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܩܥܬܐ ܕܣܕܘܡ ܘܕܥܡܘܪܐ ܣܠܩܬ ܠܘܬܝ.
21 ܘܚܛܗܝܗܘܢ ܐܬܝܩܪܘ ܛܒ * ܐܚܘܬ ܘܐܚܙܐ ܐܢ ܐܝܟ ܩܥܬܐ ܕܥܠܬ ܠܘܬܝ ܥܒܕܘ
22 ܫܘܡܠܝܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܐܕܥ * ܘܐܬܦܢܝܘ ܡܢ ܬܡܢ ܓܒܪܐ ܘܐܙܠܘ ܠܣܕܘܡ. ܘܐܒܪܗܡ
23 ܥܕܟܝܠ ܩܐܡ ܗܘܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ * ܘܩܪܒ ܐܒܪܗܡ ܘܐܡܪ. ܕܠܡܐ ܬܘܒܕ ܙܕܝܩܐ ܥܡ
24 ܚܛܝܐ * ܐܢ ܐܝܬ ܚܡܫܝܢ ܙܕܝܩܝܢ ܒܓܘ ܡܕܝܢܬܐ. ܕܠܡܐ ܐܦ ܬܘܒܕ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ
ܬܫܒܘܩ ܠܐܬܪܐ ܡܛܠ ܚܡܫܝܢ ܙܕܝܩܝܢ ܕܐܝܬ ܒܓܘܗ̇.

Risit itaque Sara in corde suo, ac dixit; 12
Postquàm senio confecta sum, fietne
mihi iuventus? & dominus meus jam
consenuit. Dixit autem Dominus ad 13
Abraham, Quarè risit Sara, ac dixit,
Veréne pariam ego quæ senui? Num 14
magnum est negotium apud Deum, ut
circiter tempus hoc revertar ad te, ipsâ
superstite; sitque filius Saræ uxori tuæ?
Negavit autem Sara, dixitque, Non risi; 15
timuerat enim. Et ait, Nequaquam,
imò risisti. Consurgentes ergò illinc 16
viri isti, respexerunt versùs Sodomam:
Abraham verò ivit cum eis ut deduce-
ret eos. Et Dominus dixit; Num ce- 17
labo servum meum Abraham quod ge-
sturus sum; Quum Abraham omnino 18
futurus sit in gentem magnam & copio-
sam, benedicéntque sint in eo omnes
populi terræ? Nam ego novi eum hor- 19
taturum filios suos, & filios domus suæ
post se; ut custodiant vias Domini, faci-
ántque judicium & justitiam, ad hoc ut
adducat Dominus super Abraham quod
dixit de eo. Et ait Dominus, Clamor 20
Sodomæ & Gomorrhæ ingressus est co-
ram me, & peccata eorum valdè creve-
runt. Descendam & videbo, num juxta 21
clamorem qui ingressus est coram me,
gesserint & opere compleverint: sin mi-
nùs, sciam. Et divertentes inde viri illi, 22
abierunt in Sodomam, Abrahamo ad-
huc stante coram Domino. Et accedens 23
Abraham dixit, Num unà eádemque irâ
perdes justos cum peccatoribus? Si fue- 24
rint quinquaginta justi intra civitatem,
nunquid irâ eâdem perdes, nec parces
loco illi propter quinquaginta justos
qui in eo fuerint?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

[illegible]

12 Et risit Sara, intra se dicens:
postquàm cõsenui, erit mihi
juventus; & Dominus meus
13 senex est. Et dixit Dominus
Abrahæ: Quare risit Sara,
dicens, Nunquid in veritate
paritura sum, et ego conse-
14 nui? Nunquid occultabitur
à facie Domini verbum? In
tempore revertar ad te, sicut
nunc quo eritis vivi, & Saræ
15 erit filius. Et negavit Sara,
dicens, Non risi, quia timu-
it: & ait Nequaquam, sed
16 risisti. Et surrexerunt inde
viri, & respexerunt contra
faciem Sodomæ: & Abrahã
ibat cum eis, ut comitaretur
17 eos. Dixitq; Dominus: Nun-
quid celabo ego ab Abrahã
18 quod ego facio? Abraham
autem erit in gentem magnã
& robustam: & benedicen-
tur propter eum omnes po-
19 puli terræ. Quia *manifestũ
est corã me*, quòd præcipiet
filiis suis & viris domus suæ
post se; ut custodiant vias
quæ rectæ sunt coram Do-
mino, ut faciant justitiam &
judicium: ut adducat Do-
minus super Abraham, quod
20 locutus est *de eo*. Dixitq;
Dominus; Clamor Sodomæ
& Gomorræ, quia multus
est: & peccatum eorũ, quia
21 forte est nimis. Apparebo
nunc & dijudicabo, utrùm
sicut clamor, qui venit co-
ram me, fecerint, consũma-
bo eos, si non egerint pœ-
nitentiam: si autem egerint
pœnitentiam, non ulciscar.
22 Et recesserunt inde viri; &
abierunt Sodomam: & A-
braham adhuc stabat in o-
23 ratione coram Domino. Et
accessit Abraham & dixit:
Nunquid in furore consu-
mes justum cum impio?
24 Si fortè sunt quinquaginta
justi in medio civitatis:
num in furore consumes,
& non dimittes loco, pro-
pter quinquaginta justos,
qui sunt in medio ejus?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 *Et (c) risit Sara in semetipsa,*
dicens, Postquàm senui, erit
mihi voluptas, & dominus
13 *meus senex? Dixit verò*
Dominus Abrahæ, Propter
quid risit Sara, dicens; Nun-
quid verè pariam, cùm
14 *ego senuerim? Num Deo*
aliquid occultum erit? in
tempore redibo ad te, secun-
dùm tempus vitæ, & Saræ
15 *erit filius. Et negavit Sara*
dicens, Non risi, quoniam
timuerat: Sed dixit ei,
16 *Imò risisti. Posteà surrexe-*
runt inde viri, & respexe-
runt versus Sodomam, &
Abraham ambulabat cum
17 *eis ut (d) deduceret eos. Et*
Dominus dixit, Occul-
18 *tabo ego Abrahæ quod ego*
facturus sum? Erit enim
Abraham in gentem ma-
gnam & fortem, & benedi-
centur in eo omnes gentes
19 *terræ. Scio quoque quòd*
præcipiet Abraham filiis
suis, & domui suæ post
eum, ut custodiant viam
Domini, ad faciendam
justitiam & judicium,
ut adducat Dominus
super Abraham quæ-
20 *cunque locutus est ei. Et*
dixit Dominus, Clamor
Sodomæ & Gomorrhæ
quia multiplicatus est, &
peccatum eorum quia ag-
21 *gravatum est valdè: De-*
scendam nunc, & vide-
bo, num secundùm cla-
morem qui venit ad me
fecerint consummationem;
22 *aut si non, (e) cognoscam.*
Et recesserunt inde viri
illi, & iverunt Sodo-
mam: sed Abraham ad-
huc stetit in conspectu
23 *Domini. Itaque acce-*
dens Abraham dixit,
24 *(f) Nunquid perdes justum*
cum (g) impio? (h) Fortasse
sunt quinquaginta justi
intra urbẽ: (i) nunquid per-
des, & non parces loco
propter quinquaginta ju-
stos qui sunt in medio
ejus?

VER. SAM. (c) accusavit (d) dimitteret (e) reddam. (f) verùmne (g) perverso? (h) quid si (i) verùmne

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

12 *Risitq; Sara in semetipsa dicens, Anne*
postquàm consumpta sum, erit mihi vi-
cissitudo, & dominus meus senex est?
13 *Dixitque Propheta Dei ad Ebrahim, Cur*
risit Sara, dicens; Num certò pariam,
14 *cùm jam senuerim? Anne absconditur*
à Deo res ulla? In tempore huic simili
revertar ad te, & Saræ erit filius.
15 *Negavitque Sara, dicens, Non risi: eò*
quòd timuisset. Dixitque, Non; sed ri-
16 *sisti. Deinde surrexerunt homines in-*
de, & prospexerunt ad id Sodomæ quod
patebat. Et Ebrahim ivit cum eis, ut
17 *deduceret eos. Dixitque Deus: Num*
absconditurus sum ab Ebrahim quod ego
18 *facturus sum, Cùm ex Ebrahim fu-*
tura sit gens ampla, magna: & benedi-
cendæ sint per ipsum omnes gentes terræ;
19 *Et ego sciam quòd ipse præcipiet filiis*
suis, & familiæ suæ post se, ut servent
viam Dei, ad faciendum cum justitia et
judicio, donec adimpleat Deus Ebrahi-
20 *mo quod promisit ei? Dixitque Deus,*
Clamor eorum qui sunt oppressi in Sadũ
& Amura, jam multiplicatus est, &
peccatum eorum jam magnificatum est
21 *valdè. Mittam ergò ad eas monitorem,*
ut videat utrùm juxta clamorem eorum
pervenientem ad me faciat universus
22 *cœtus eorum, an non. Tum digressi*
sunt homines inde, & abierunt Sadum:
& mansit Ebrahim stans coram Deo.
23 *Accessitq; Ebrahim, & dixit; Nunquid*
24 *certò perdes justum cum iniquo? Et si*
reperti fuerint quinquaginta probi in ur-
be, num consumes incolas ejus, & non
parces eis propter quinquaginta probos
qui sunt in medio ejus?

facientido à tibi Absit ,hanc rem secundùm ad mori faciendum
25 חָלִלָה לְּךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית
.tibi Absit .impius sicut *justus sicut* sit & ,impio cum justum
צַדִּיק עִם־רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע חָלִלָה לָּךְ
dixit Et ?judicium faciet non ;terræ omnis judex Nunquid
26 הֲשֹׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט׃ וַיֹּאמֶר
intrà justos quinquaginta Sedom in invenero Si : Dominus
יְהוָה אִם־אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ
respondit Et .eos propter loco toti parcam & ,civitatem
27 הָעִיר וְנָשָׂאתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם׃ וַיַּעַן
,meum Dominũ ad loqui cœpi ego Ecce :dixit & ,Abraham
אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנָי
quinquaginta defuerint forsitan Si .cinis & pulvis *ego* &
28 וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר׃ אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים
?civitatem totam quinque *in* disperdes nũquid ;quinque justis
הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֶת־כָּל־הָעִיר
.quinque & quadraginta ibi invenero si disperdam Non :dixit &
וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃
inveniantur fortè Si : dixit & ,eum ad *loquendum ad* adhuc addidit Et
29 וַיֹּסֶף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמַר אוּלַי יִמָּצְאוּן
.quadraginta propter faciam Non :dixit Et ?quadraginta ibi
שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים׃
inveniantur fortè Si : loquar & ,meo Dño ira fit nunc Ne ,dixit Et
30 וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי וַאֲדַבֵּרָה אוּלַי יִמָּצְאוּן
ibi invenero si ,faciam Non :dixit Et ?triginta ibi
שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־אֶמְצָא שָׁם
Dominũ ad loqui cœpi nunc Ecce :dixit Et .triginta
31 שְׁלֹשִׁים׃ וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־
disperdam Non :dixit Et ?viginti ibi inveniantur fortè Si :meum
אֲדֹנָי אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית
,meo Domino ira fit nunc Ne :dixit Et .viginti propter
32 בַּעֲבוּר הָעֶשְׂרִים׃ וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי
:dixit Et ?decem ibi inveniantur fortè Si .*hac vice tantùm* loquar &
וַאֲדַבְּרָה אַךְ־הַפַּעַם אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה וַיֹּאמֶר
Dominus ivit Et .decem propter disperdam Non
33 לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה׃ וַיֵּלֶךְ יְהוָה
est reversus Abraham & :Abraham ad loqui finivit quando
כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
.suum locum ad
לִמְקֹמוֹ׃

CAP. XIX. יט

sedens Loth & ,*vesperâ in* Sedom in Angeli duo venerunt Et
1 וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב וְלוֹט יֹשֵׁב
,eorum occursum in surrexit & ,Loth vidit Et .Sedom porta in
בְּשַׁעַר־סְדֹם וַיַּרְא־לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם
.terram super faciem in se incurvavit &
וַיִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם אָרְצָה׃

Versio VULG. LAT.

25 Absit à te, ut rem hanc fa-
cias, & occidas justum cum
impio, fiatque justus sicut
impius: non est hoc tuum:
qui judicas omnem terram,
26 nequaquam facies judicium
hoc. Dixitque Dominus ad
eum, Si invenero Sodomis
quinquaginta justos in me-
dio civitatis, dimittam omni
27 loco propter eos. Respon-
densque Abraham, ait; Quia
semel cœpi, loquar ad Do-
minum meum, cùm sim
28 pulvis & cinis. Quid si
minùs quinquaginta justis,
quinque fuerint? delebis,
propter quadraginta quin-
que, universam urbem? Et
ait, Non delebo si inve-
nero ibi quadraginta quin-
29 que. Rursumque locutus
est ad eum, Sin autem
quadraginta ibi inventi fu-
erint, quid facies? Ait,
Non percutiam propter qua-
30 draginta. Ne, quæso, in-
quit, indigneris Domine, si
loquar; Quid si ibi inventi
fuerint triginta? Respondit;
Non faciam, si invenero ibi
31 triginta. Quia semel, ait,
cœpi, loquar ad Dominum
meum: Quid si ibi inven-
ti fuerint viginti? Ait;
Non interficiam propter vi-
32 ginti. Obsecro, inquit,
ne irascaris Domine, si lo-
quar adhuc semel: Quid si
inventi fuerint ibi decem?
Et dixit, Non delebo pro-
33 pter decem. Abiitque Do-
minus, postquàm cessavit
loqui ad Abraham: &
ille reversus est in locum
suum.

CAP. XIX.

1 Veneruntque duo Angeli
Sodomam vespere, &
sedente Lot in foribus ci-
vitatis. Qui cùm vidisset
eos, surrexit, & ivit ob-
viàm eis: adoravitque pro-
nus in terram.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

25 Μηδαμῶς σὺ ποιήσεις ὡς τὸ ῥῆμα τοῦ-
το, τοῦ ἀποκτεῖναι δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς·
καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδα-
μῶς. Ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιή-
26 σεις κρίσιν; Εἶπε δὲ κύριος, (ο) Ἐὰν
ὦσιν ἐν Σοδόμοις πεντήκοντα (π) δί-
καιοι ἐν τῇ πόλει, (ρ) ἀφήσω ὅλην τὴν
πόλιν, καὶ πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς.
27 Καὶ ἀποκριθεὶς Ἀβραὰμ εἶπε, Νῦν
ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν (σ) κύριόν
28 μου· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός. Ἐὰν δὲ
ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα (τ) δί-
καιοι εἰς τεσσαρακονταπέντε, ἀπολεῖς
ἕνεκεν τῶν πέντε, πᾶσαν τὴν πόλιν; Καὶ
(υ) εἶπεν, Οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω
29 ἐκεῖ τεσσαρακονταπέντε. Καὶ προσ-
έθηκεν ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶ-
πεν, Ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαρά-
κοντα; Καὶ εἶπεν, Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνε-
30 κεν τῶν τεσσαράκοντα. Καὶ εἶπε,
Μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω; ἐὰν δὲ εὑ-
ρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα; Καὶ εἶπεν,
Οὐ μὴ (φ) ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριά-
31 κοντα. Καὶ εἶπεν, Ἐπειδὴ ἔχω λαλῆ-
σαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν
ἐκεῖ εἴκοσι; Καὶ εἶπεν, Οὐ μὴ (χ)
32 ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. Καὶ εἶ-
πε, Μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅ-
παξ; ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα; Καὶ
εἶπεν, Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.
33 Ἀπῆλθε (ψ) δὲ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσα-
το λαλῶν τῷ Ἀβραάμ. καὶ Ἀβραὰμ
ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

ΚΕΦ. ιθ'.

1 Ἦλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς Σόδομα
ἑσπέρας· Λὼτ δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύ-
λην Σοδόμων. ἰδὼν δὲ Λὼτ, (α) ἐξ-
ανέστη εἰς συνάντησιν αὐτοῖς· καὶ προσ-
εκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν γῆν·

MS.A. (ο) ἐὰν εὕρω ἐν (π) δικαί-
ους (ρ) ἀφήσω πάντα (σ) κύριον· ἐγὼ
(τ) δίκαιοι πέντε, ἀπολεῖς (υ) εἶπεν,
Ὅτι οὐ (φ) ἀπολέσω ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ
τριάκοντα. (χ) ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν εἴ-
κοσι. (ψ) δὲ κύριος,

ΚΕΦ. ιθ'.
(α) ἀνέστη

Nequaquàm tu facies (ω) si-
cut verbum hoc, ut occidas 25
justum cum impio: & erit
justus ut impius. (π) Nequa-
quàm. Qui judicas omnem
terram, non facies judicium?
Dixit autem Dominus, Si fu- 26
erint in Sodomis quinqua-
ginta justi in civitate, dimit-
tam totam civitatem, & o-
mnem locum propter eos. Et
respondens Abraham dixit, 27
Nunc cœpi loqui ad Domi-
num meum. Ego autem sum
terra & cinis. Sin autem
diminuti fuerint quinquaginta 28
illi justi in quadraginta quin-
que, perdes propter quinque
omnem civitatem? Et dixit,
Non perdam, si invenero ibi
quadraginta quinque. Et ad-
jecit adhuc loqui ad eum, 29
& dixit, Sin autem inventi
fuerint ibi quadraginta? Et
dixit, Non perdam propter
quadraginta. Et dixit, (θ) 30
Nunquid Domine, si loquar?
Sin autem inventi fuerint ibi
triginta? Et dixit, Non per-
dam propter triginta. Et di-
xit, Quandoquidem habeo lo- 31
qui ad Dominum: Sin au-
tem inventi fuerint ibi vi-
ginti? Et dixit, Non per-
dam si invenero ibi viginti.
Et dixit, Nunquid Domine si 32
loquar adhuc semel? Sin au-
tem inventi fuerint ibi de-
cem? Et dixit, Non per-
dam propter decem. Abiit
autem Dominus, postquàm ces- 33
savit loquens ad Abraham.
Et Abraham reversus est in
locum suum.

CAP. XIX.

Venerunt autem angeli duo 1
in Sodoma vesperi. Lot au-
tem sedebat ad portam Sodo-
morum. Videns autem Lot,
exurrexit obviàm illis; &
adoravit (a) facie super terram.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܚܣ ܠܟ ܕܬܥܒܕ ܦܬܓܡܐ ܗܢܐ. ܕܬܩܛܘܠ ܙܟܝܐ ܥܡ ܚܛܝܐ. ܘܢܗܘܐ ܙܟܝܐ ܐܝܟ
26 ܚܛܝܐ. ܚܣ ܠܟ ܕܝܢܐ ܕܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܠܐ ܬܬܥܒܕ ܕܝܢܐ ܗܢܐ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܐܢ ܐܫܟܚ
ܒܣܕܘܡ ܚܡܫܝܢ ܙܕܝܩܝܢ ܓܘ ܡܕܝܢܬܐ. ܐܫܒܘܩ ܠܟܠܗ ܐܬܪܐ ܡܛܠܬܗܘܢ.
27 * ܘܥܢܐ ܐܒܪܗܡ ܘܐܡܪ. ܗܐ ܫܪܝܬ ܠܡܡܠܠܘ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܘܐܢܐ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ.
28 * ܘܐܢ ܢܚܣܪܘܢ ܡܢ ܚܡܫܝܢ ܙܕܝܩܝܢ ܚܡܫܐ. ܡܚܒܠ ܐܢܬ ܡܛܠ ܚܡܫܐ. ܠܟܠܗ
29 ܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܡܪ. ܠܐ ܐܚܒܠ. ܐܢ ܐܫܟܚ ܬܡܢ ܐܪܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ. * ܘܐܘܣܦ ܬܘܒ
ܐܒܪܗܡ ܠܡܐܡܪ ܠܗ. ܘܐܢ ܢܫܬܟܚܘܢ ܬܡܢ ܐܪܒܥܝܢ. ܘܐܡܪ. ܠܐ ܐܚܒܠ ܐܢ ܐܫܟܚ
30 ܬܡܢ ܐܪܒܥܝܢ. * ܘܐܡܪ. ܠܐ ܢܬܟܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܘܐܡܠܠ. ܘܐܢ ܢܫܬܟܚܘܢ ܬܡܢ
31 ܬܠܬܝܢ. ܘܐܡܪ. ܠܐ ܐܚܒܠ ܐܢ ܐܫܟܚ ܬܡܢ ܬܠܬܝܢ. * ܘܐܡܪ. ܗܐ ܫܪܝܬ ܠܡܡܠܠܘ
ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܐܢ ܢܫܬܟܚܘܢ ܬܡܢ ܥܣܪܝܢ. ܘܐܡܪ. ܠܐ ܐܚܒܠ ܡܛܠ ܥܣܪܝܢ.
32 * ܘܐܡܪ. ܠܐ ܢܬܟܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܘܐܡܠܠ ܗܕܐ ܙܒܢܬܐ ܒܠܚܘܕ. ܘܐܢ ܢܫܬܟܚܘܢ ܬܡܢ
33 ܥܣܪܐ. ܘܐܡܪ. ܠܐ ܐܚܒܠ ܡܛܠ ܥܣܪܐ. * ܘܐܙܠ ܡܪܝܐ ܟܕ ܫܠܡ ܠܡܡܠܠܘ ܥܡ
ܐܒܪܗܡ. ܘܐܒܪܗܡ ܗܦܟ ܠܐܬܪܗ.

ܩܦܠܐܘܢ. ܝܛ.

1 * ܘܐܬܘ ܬܪܝܢ ܡܠܐܟܐ ܠܣܕܘܡ ܒܪܡܫܐ. ܘܠܘܛ ܝܬܒ ܗܘܐ ܒܬܪܥܐ ܕܣܕܘܡ. ܘܚܙܐ ܠܘܛ ܘܩܡ
ܠܘܩܕܡܝܗܘܢ. ܘܣܓܕ ܥܠ ܐܦܘܗܝ ܥܠ ܐܪܥܐ.

Absit à te ut facias rem istam, ut *scilicet* 25
occidas innocentem cum reo, fiatque
innocens sicut reus. Absit à te, judex u-
niversæ terræ: nequaquam fiet judicium
tale. Dixitque Dominus, Si invenero 26
Sodomis quinquaginta justos intra civi-
tatem, parcam toti loco propter eos. Et 27
respondit Abraham & ait, En cœpi lo-
qui coram Domino, cùm ego pulvis sim
ac cinis. Quòd si desint ex quinquagin- 28
ta justis quinque, destruesne propter
quinque totam civitatem? Dixit, Non
destruam, si invenero ibi quadraginta
quinque. Et adjecit rursus Abraham 29
dicere ei, Quid si reperiantur ibi qua-
draginta? Inquit, Non destruam, si re-
periam ibi quadraginta. Dixit etiam, 30
Ne molestum sit Domino, & loquar;
Quid si reperiantur ibi triginta? Respon-
dit, Nõ destruã, si invenero ibi triginta.
Rursus ait, En cœpi loqui coram Domi- 31
no: Quid si reperiantur ibi viginti? Re-
spondit, Non destruam propter viginti.
Item dixit, Ne ægrè ferat Dominus, & 32
loquar tantummodò vice istâ: Quid si
reperiantur illic decem? Ait, Non de-
struam propter decem. Abiitque Do- 33
minus postquàm cessavit loqui cum A-
brahamo: & Abraham reversus est in
locum suum.

CAP. XIX.

Veneruntque duo *illi* Angeli Sodo- 1
mam vesperè, Lot sedente in porta So-
domæ: & videns eos Lot, assurrexit in
occursum eorum; & adorans pronus in
terram,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

25 קושטא אנון דינך מלמעבד כפתגמא הדין לשיצאה זכאה עם חיבא ויהי זכאה כחיבא קושטא אנון דינך הדין כל ארעא ברם יעביד דינא:
26 ואמר יי אם אשכח בסדום חמשין זכאין בגו קרתא ואשבוק לכל אתרא בדיליהון:
27 ואתיב אברהם ואמר הא כען אסגיתי למללא קדם יי ואנא עפר וקטם:
28 מאים יחסרון חמשין זכאין חמשא התחבל בחמשא ית כל קרתא ואמר לא אחביל אם אשכח תמן ארבעין וחמשא:
29 ואוסיף עוד למללא קדמוהי ואמר מאים ישתכחון תמן ארבעין ואמר לא אעביד גמירא בדיל ארבעין:
30 ואמר לא כען יתקף רוגזא דיי ואמליל מאים ישתכחון תמן תלתין ואמר לא אעביד גמירא אם אשכח תמן תלתין:
31 ואמר הא כען אסגיתי למללא קדם יי מאים ישתכחון תמן עסרין ואמר לא אחביל בדיל עסרין:
32 ואמר לא כען יתקף רוגזא דיי ואמליל ברם זמנא הדא מאים ישתכחון תמן עסרא ואמר לא אחביל בדיל עסרא:
33 ואסתלק יקרא דיי כד שצי למללא עם אברהם ואברהם תב לאתריה:

יט

1 ועלו תרין מלאכיא לסדום ברמשא ולוט יתיב בתרע דסדום וחזא לוט וקם לקדמותהון וסגיד על אפוהי על ארעא:

25 Vera sunt judicia tua, ne facias sicut rem hanc; ut consumas justum cum impio, ut sit justus sicut impius: Vera sunt judicia tua; Nunquid judex universæ terræ non utiq; faciet judicium?
26 Dixitque Dominus; Si invenero in Sodomâ quinquaginta justos in medio civitatis: dimittam omni loco propter eos.
27 Et respondit Abraham, & dixit: Multum locutus sum coram Domino, cùm sim ego pulvis & cinis.
28 Fortè deficient de quinquaginta justis, quinque; nunquid disperdes propter quinq; omnem civitatem? Et dixit, Non disperdam; si invenero ibi quadraginta & quinq;.
29 Addiditq; rursus loqui *coram* eo, & dixit; Fortè invenientur ibi quadraginta: Et dixit, Non faciam consummationem propter quadraginta.
30 Et dixit; Ne obsecro, irascatur furor Domini, & loquar; Fortè invenientur ibi triginta: Et dixit, Non faciam consummationem, si invenero ibi triginta.
31 Et dixit; Ecce nunc multum locutus sum coram Domino; fortè invenientur ibi viginti: Et dixit, Non disperdam propter viginti.
32 Et ait, Ne obsecro, irascatur furor Domini, & loquar tantummodò hac vice; fortè invenientur ibi decem: Et dixit, Non disperdam propter decem.
33 Et elevata est gloria Domini, cùm cessasset loqui cum Abraham: & Abraham reversus est in locum suum.

C A P. XIX.

1 ET *ingressi sunt* duo Angeli Sodomam vespere; & Lot sedebat in portâ Sodomæ: Et vidit Lot, & surrexit in occursum eorum; & adoravit pronus super terram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

25–33 [illegible]

1 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

25–33 [illegible]

1 [illegible]

TEXT. ET. VER. SAM. Translatio Latina.

25 *Absit à te ut facias secundùm verbum istud: ut occidas justum cum (k) impio; sitque sicut justus, ita impius: Absit à te, judex universæ terræ non faciet judicium?* 25
26 *Et dixit Dominus, Si invenero Sodomæ quinquaginta justos in medio urbis, tum (l) parcam omni loco propter eos.* 26
27 *Et respondit Abraham, & dixit, Ecce nunc cœpi loqui Domino meo, cum ego sim pulvis & (m) cinis;* 27
28 *(n) Fortè deficient quinquaginta justis quinque: nunquid delebis propter quinque, universam civitatem? Et dixit, Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque.* 28
29 *Et addidit adhuc loqui ad eum, dicens ei; Fortasse invenientur ibi quadraginta: sed dixit, Non delebo propter quadraginta.* 29
30 *Rursus dixit, Non irascatur, quæso, Dominus meus, & loquar: fortasse invenientur ibi triginta: Et dixit; Non perdam si invenero ibi triginta.* 30
31 *Et dixit, Ecce nunc (o) cœpi loqui Domino meo: fortasse invenientur ibi viginti: Et dixit, Non delebo propter viginti.* 31
32 *Et dixit, Nè quæso irascatur Dominus meus, & loquar tantùm hâc vice; fortasse invenientur ibi decem: Et dixit, Non delebo propter decem.* 32
33 *Et abiit Dominus postquàm finivit loqui cum Abraham: Abraham quoque reversus est in locum suum.* 33

CAP. XIX.

1 *ET venerunt duo Angeli Sodomam vesperi: Lot tum sedebat in porta Sodomæ. Ut vidit Lot, surrexit in occursum eorum, & prostravit se in faciem super terram.* 1

VER. SAM. (k) perverso; (l) tolerabo omnem locum (m) vilis; (n) Quid si (o) loquendo cum domino meo;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 * وانت معاذ من ان تصنع مثل هذا الامر ان تهلك الصالح مع الطالح فيكون الصالح
26 كالطالح * انت معاذ احاكم جميع العالم لا يعمل بالحكم * فقال له الله ان وجدت في سدوم
27 خمسين صالحا في وسط القرية صفحت عن جميع اهل الموضع بسببهم * فاجابه ابرهيم
28 وقال هوذا قد امعنت في الكلام بين يدي الله وانا تراب او رماد * لعل الخمسين صالحا
29 ينقصون خمسة * اتهلك بسبب نقص الخمسة جميع البلد * قال لا اهلكهم ان وجدت ثم
خمسة واربعين * وعاود ايضا في كلامه فقال عسى ان يوجد هناك اربعون * قال لا اصنع ذلك
30 بسبب الاربعين * وقال لا يصعب بين يدي الله ان اتكلم * عسى ان يوجد ثم ثلاثون
31 قال لا اصنع ذلك ان وجدت ثم ثلاثين * وقال قد امعنت في الكلام بين يدي الله * عسى
32 ان يوجد ثم عشرون * قال لا اهلكهم بسبب العشرين * قال لا يشتد بين يدي ربي حتى
33 اتكلم هذه المرة فقط * عسى ان يوجد ثم عشرة قال لا اهلكهم بسبب العشرة * فمضى
ملاك الله لما فرغ من كلام ابرهيم وابرهيم رجع الى موضعه *

الفصل التاسع عشر *

1 ثم دخل الرسولان الى سدوم وقت عشاء * ولوط جالس على بابها * فلما رآهما قام
لاستقبالهما وسجد على وجهه الى الارض *

Et à te absit, ut facias hujusmodi rem, ut perdas justum cum iniquo, & sit justus ut iniquus; à te absit nam judex universi mundi, non aget cum judicio? 25
Dixit ei Deus, Si repercro in Sadum quinquaginta bonos in medio urbis, parcam omnibus incolis loci causâ illorum. 26
Respondit ei Ebrahim, & dixit; Ecce protraxi sermonem coram Deo, cùm ego sim pulvis, aut cinis. 27
Si fortè à quinquaginta probis desint quinque, num perdes propter defectum quinque totam regionem? 28
Dixit; Non perdam eos si invenero ibi quadraginta quinque. Et iteravit etiam sermonem suum, ac dixit; Fortè reperientur ibi quadraginta. Dixit, Non faciam id propter illos quadraginta. 29
Et ait, Ne displiceat in conspectu Dei quòd loquar: fortè reperientur ibi triginta. Dixit, Non faciam id, si invenero ibi triginta. 30
Et dixit, Jam produxi sermonem inter manus Dei: forsitan invenientur ibi viginti. Dixit, Non perdam eos propter illos viginti. 31
Ait, Ne durum sit in conspectu Domini mei ut loquar hâc vice tantùm: fortè reperientur ibi decem. Dixit, non perdam eos propter illos decem. 32
Abiit autem Angelus Dei, ut finem fecit loquendi cum Ebrahim: & Ebrahim reversus est in locum suum. 33

CAP. XIX.

DEinde ingressi sunt duo illi apostoli in Sadum tempore vespertino, Lot sedente ad portam ejus: cumque vidisset eos, surrexit in occursum eorum, & adoravit super faciem suam ad terram. 1

ספר בראשית : יט

;vestri servi domum ad nunc declinate :mei Dñi nunc Ecce :dixit Et
2 ויאמר הנה נא־אדני סורו נא אל־בית עבדכם
ibitis & surgetis manè & ,vestros pedes lavate &,pernoctate &
ולינו ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם
.pernoctabim* plateâ in quia ,Nequaquam :dixerunt Et vestrã viã in
לדרככם ויאמרו לא כי ברחוב נלין׃
:ejus domũ ad venerũt &,eũ ad declinaverũt &,valde eos in fecit vimEt
3 ויפצר־בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל־ביתו
.comederunt & ,coxit infermentata & :convivium eis fecit &
ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו׃
super gyrarunt Sedom viri civitatis viri & cubassent Antequàm
4 טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדם נסבו על־
.extremo ab populus omnis ,senem ad usq; & puero à domum
הבית מנער ועד־זקן כל־העם מקצה׃
qui viri Ubi :ei dixerunt & ,Loth ad vocaverunt Et
5 ויקראו אל־לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר־
.eos cognoscemus & ,nos ad eos Educ ? nocte te ad venerunt
באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם׃
.se post clausit portam & ,januam ad Loth eos ad est egressus Et
6 ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו׃
mihi nunc Ecce .malefaciatis mei fratres nunc Ne :dixit Et
7 ויאמר אל־נא אחי תרעו׃ 8 הנה־נא לי
eas nunc educam : virum cognoverunt non quæ filiæ duæ
שתי בנות אשר לא־ידעו איש אוציאה־נא אתהן
viris tantùm :vestris oculis in bonum sicut eis facite & ,vos ad
אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים
umbrã in venerunt propereà quia ,rem faciatis ne istis
האל אל־תעשו דבר כי־על־כן באו בצל
venit Unus :dixerunt & .ultrà Accede, dixerunt Et .mei tigni
9 קרתי׃ ויאמרו גש־הלאה ויאמרו האחד בא־
tibi malefaciemus Nunc? judicando judicavit &,peregrinandum ad
לגור וישפט שפוט עתה נרע לך
appropinquaverunt & ,valde Loth in virum in fecerunt vim & ipsis præ
מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו
,suam manum viri miserunt Et .januam frangendum ad
10 לשבר הדלת׃ וישלחו האנשים את־ידם
.clauserunt januam & ,domum in se ad Loth introduxerunt &
ויביאו את־לוט אליהם הביתה ואת־הדלת סגרו׃
cæcitatibus percusserunt ,domus ostio qui viros Et
11 ואת־האנשים אשר־פתח הבית הכו בסנורים
.ostium inveniendum ad laboraverunt & ,maximũ ad usq; & minimo à
מקטן ועד־גדול וילאו למצא הפתח׃
,Generum hîc tibi quis Adhuc :Loth ad viri dixerunt Et
12 ויאמרו האנשים אל־לוט עד מי־לך פה חתן
de educ ,civitate in tibi quæ omnia & ,tuas filias &,tuos filios &
ובניך ובנתיך וכל אשר־לך בעיר הוצא מן־
.loco
המקום׃

Versio VULG. LAT.

2 Et dixit; Obsecro, domini,
declinate in domum pueri ve-
stri, & manete ibi: lavate
pedes vestros, & manè profi-
ciscemini in viam vestram.
Qui dixerunt; Minimè, sed
3 in platea manebim⁹. Compu-
lit illos oppidò ut diverterent
ad eum: ingressisq; domum
illius fecit convivium, & co-
xit azyma: & comederunt.
4 Priùs autem quàm irent cubi-
tum, viri civitatis vallaverunt
domum à puero usque ad se-
nem, omnis populus simul.
5 Vocaverúntque Lot, & dixe-
runt ei; Ubi sunt viri qui in-
troierunt ad te nocte? educ
illos huc, ut cognoscamus e-
6 os. Egressus ad eos Lot, post
7 tergum occludens ostium, ait;
Nolite, quæso, fratres mei;
8 nolite malum hoc facere. Ha-
beo duas filias, quæ necdum
cognoverunt virum: educam
eas ad vos, & abutimini eis
sicut vobis placuerit; dúmodò
viris istis nihil mali faciatis,
quia ingressi sunt sub umbra
9 culminis mei. At illi dixerunt,
Recede illuc. Et rursus; In-
gressus es, inquiunt, ut adve-
na; numquid ut judices? te
ergò ipsum magis quàm hos
affligemus. Vímque faciebant
Lot vehementissimè: jámque
propè erat, ut effringerent fo-
10 res. Et ecce miserunt manum
viri, & introduxerunt ad se
11 Lot, clauserúntque ostium. Et
eos, qui foris erant, percusse-
runt cæcitate à minimo usque
ad maximum; ita ut ostium
12 invenire non possent. Dixe-
runt autem ad Lot, Habes
hic quempiam tuorum? ge-
nerum, aut filios, aut filias;
omnes qui tui sunt, educ de
urbe hac.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ κύριοι ἐκκλίνατε (β) εἰς
τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσα-
τε, καὶ (γ) νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ
ὀρθρίσαντες ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν
ὑμῶν. (δ) Καὶ εἶπαν, Οὐχί, (ε) ἀλλ'
3 ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν. Καὶ (ζ)
κατεβιάζετο αὐτούς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς
αὐτόν· καὶ εἰσῆλθον (η) εἰς τὸν οἶκον αὐ-
τοῦ. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἀζύμους
4 ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. Πρὸ τοῦ κοι-
μηθῆναι (θ) δέ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως,
οἱ Σοδομῖται περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν, ἀπὸ
νεανίσκου ἕως πρεσβυτέρου, ἅπας ὁ λαὸς
5 ἅμα. Καὶ ἐξεκαλοῦντο τὸν Λώτ· καὶ ἔλε-
γον πρὸς αὐτόν, Ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ
εἰσελθόντες πρὸς σὲ τὴν νύκτα; ἐξάγαγε
αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγγενώμεθα
6 αὐτοῖς. Ἐξῆλθε δὲ Λὼτ πρὸς (ι) αὐ-
τοὺς πρὸς τὸ πρόθυρον, τὴν δὲ θύραν
7 προσέῳξεν ὀπίσω αὐτοῦ. Εἶπε δὲ πρὸς
αὐτούς, Μηδαμῶς ἀδελφοί, μὴ πονη-
8 ρεύσησθε. Εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες,
αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα· ἐξάξω αὐτὰς
πρὸς ὑμᾶς, (κ) καὶ χρᾶσθε αὐταῖς καθὰ
ἂν ἀρέσκοι ὑμῖν. μόνον εἰς τοὺς ἄν-
δρας τούτους (λ) μὴ ποιήσητε ἄδικον,
οὗ εἵνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν (μ) σκέπην
9 τῶν δοκῶν μου. (ν) Εἶπαν δὲ αὐτῷ, Ἀπόστα
ἐκεῖ· εἰσῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ (ξ) κρί-
σιν κρίνειν; νῦν οὖν σὲ (ο) κακώσομεν
μᾶλλον ἢ ἐκείνους. Καὶ παρεβιάζοντο
τὸν ἄνδρα τὸν Λὼτ σφόδρα· καὶ ἤγγισαν
10 συντρίψαι τὴν θύραν. Ἐκτείναντες δὲ οἱ
ἄνδρες τὰς χεῖρας εἰσεσπάσαντο τὸν
Λὼτ πρὸς ἑαυτοὺς εἰς τὸν οἶκον, καὶ τὴν
11 θύραν τοῦ οἴκου ἀπέκλεισαν. Τοὺς δὲ
ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου
ἐπάταξαν (π) ἐν ἀορασίᾳ, ἀπὸ μικροῦ
ἕως μεγάλου. καὶ παρελύθησαν ζητοῦντες
12 τὴν θύραν. Εἶπαν δὲ οἱ ἄνδρες (ρ) πρὸς
τὸν Λώτ, Εἰσί σοι ὧδε γαμβροί, ἢ υἱοί,
ἢ θυγατέρες; (σ) ἢ εἴ τις σοι ἄλλος ἐστὶν
ἐν τῇ πόλει, ἐξάγαγε ἐκ τοῦ τόπου τούτου.

Et dixit, Ecce, Domini, declina-
te in domum pueri vestri, & di-
vertite, & lavamini pedes ve-
stros: & manè surgentes abibi-
tis in viam vestram. Et dixe-
runt, Nequaquam; sed in platea
divertemus. Et coegit illos; &
declinaverunt ad eum; & in-
gressi sunt in domum ejus: &
fecit eis potum; & azymos co-
xit eis: & manducaverunt.
Priùs autem quàm cubitum i- 4
rent, viri civitatis Sodomitæ
circumdederunt domum ab (b)
adolescente usque ad seniorem,
totus populus simul. Et evocave- 5
runt Lot, & dixerunt ad eum;
Ubi sunt viri qui ingressi sunt
ad te nocte? Educ illos ad nos,
ut coëamus cum eis. Exiit autem 6
Lot ad eos ad vestibulum, & oc-
clusit ostium post se. Dixit autem 7
ad eos, Nequaquam fratres: no-
lite malè facere. Sunt autem 8
mihi duæ filiæ, quæ non nove-
runt virum: producam eas ad
vos; & utimini illis, quemadmo-
placuerit vobis: tantummodò in
viros istos ne faciatis iniquum:
quam ob causam ingressi sunt
sub tegmen trabiũ mearũ. Di- 9
xerunt autem ei, Recede illuc:
intrâsti, ut incola esses: numquid
etiam, ut judiciũ judices? Nunc
igitur te affligemus magis, quàm
illos. Et vim faciebant in virũ
ipsũ Lot vehementer: & appro-
pinquaverunt ad confringendũ
ostium. Extendentes autem viri 10
ipsi manus, (c) attraxerunt Lot
ad seipsos in domum: & ostiũ
domus clauserunt. Viros autem, 11
qui erant ad ostium domus, per-
cusserunt in (d) cæcitate à par-
vo usque ad magnum: & de-
fecerunt quærentes ostium. Di- 12
xerunt autem viri ad Lot, Sunt
tibi hîc generi, aut filii, aut
filiæ? aut si quis tibi alius est
in civitate, educ de loco isto.

MS.A. (β) πρὸς τὸν οἶκον (γ) νίψατε (δ) Εἶπαν δέ, (ε) ἀλλ' ἢ ἐν τῇ (ζ) παρεβιάζετο (η) εἰς τὴν οἰκίαν (θ) καὶ οἱ (ι) αὐτούς, καὶ τὴν θύραν (κ) καὶ χρήσασθαι αὐταῖς καθὰ ἀρέσκῃ ὑμῖν. (λ) μὴ ποιήσητε μηδὲν ἄδικον, (μ) στέγην (ν) Εἶπαν δέ, Ἀπόστα (ξ) κρίσιν κρῖναι; (ο) κακώσομεν (π) ἀορασίᾳ, (ρ) πρὸς Λώτ, Ἔστιν τίς σοι, (σ) ἢ εἴ τις

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܘܐܡܪ. ܒܥܐ ܐܢܐ ܡܢܟܘܢ ܡܪ̈ܝ. ܣܛܘ ܠܒܝܬܐ ܕܥܒܕܟܘܢ. ܘܒܘܬܘ. ܘܐܫܝܓܘ
3 ܪ̈ܓܠܝܟܘܢ. ܘܩܕܡܘ ܘܪܕܘ ܠܐܘܪܚܟܘܢ. ܘܐܡܪܘ. ܠܐ. ܒܫܘܩܐ ܢܒܘܬ. * ܘܐܠܨ ܐܢܘܢ ܠܘܛ
ܛܒ. ܘܣܛܘ ܠܘܬܗ. ܘܥܠܘ ܠܒܝܬܗ. ܘܥܒܕ ܠܗܘܢ ܡܫܬܝܐ ܘܦܛܝܪܐ ܐܦܐ
4 ܠܗܘܢ: ܘܐܟܠܘ. * ܘܥܕܠܐ ܢܕܡܟܘܢ. ܘܐܢܫܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܐܢܫܐ ܕܣܕܘܡ ܐܚܕܘܗܝ
5 ܠܒܝܬܐ. ܡܢ ܛܠܝܐ ܘܥܕܡܐ ܠܣܒܐ. ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܡܢ ܫܘܠܡܗ. * ܘܩܪܘ ܠܠܘܛ.
ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܐܝܟܐ ܐܢܘܢ ܓܒܪ̈ܐ ܕܐܬܘ ܠܘܬܟ ܒܠܠܝܐ. ܐܦܩ ܐܢܘܢ ܠܘܬܢ ܘܢܕܥ ܐܢܘܢ.
6 7 * ܘܢܦܩ ܠܘܬܗܘܢ ܠܘܛ ܠܬܪܥܐ. ܘܬܪܥܐ ܐܚܕ ܒܣܬܪܗ. * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܘܛ. ܠܐ
8 ܐܚ̈ܝ ܬܒܐܫܘܢ. * ܗܐ ܐܝܬ ܠܝ ܬܪܬܝܢ ܒ̈ܢܬܐ ܕܠܐ ܝܕܥ ܐܢܝܢ ܓܒܪܐ. ܐܦܩ ܐܢܝܢ ܠܘܬܟܘܢ.
ܘܥܒܕܘ ܒܗܝܢ ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܒܥ̈ܝܢܝܟܘܢ. ܒܪܡ ܠܓܒܪ̈ܐ ܗܠܝܢ ܠܐ ܬܥܒܕܘܢ
9 ܡܕܡ ܡܛܠ ܕܥܠܘ ܠܛܠܠܐ ܕܩܪ̈ܝܬܝ. * ܘܐܡܪܘ. ܦܪܘܩ ܠܟ ܠܗܠ. ܘܐܡܪܘ. ܚܕ ܐܬܐ
ܠܡܬܬܘܬܒܘ ܥܡܢ. ܘܗܐ ܕܐܢ ܠܢ ܕܝܢܐ. ܗܫܐ ܢܒܐܫ ܠܟ ܡܢ ܕܠܗܘܢ. ܘܐܬܟܬܫ
10 ܥܡ ܓܒܪ̈ܐ ܠܘܛ ܛܒ. ܘܩܪܒܘ ܠܡܬܒܪܘ ܬܪܥܐ. * ܘܐܘܫܛܘ ܓܒܪ̈ܐ ܐܝܕܝܗܘܢ ܘܐܥܠܘ
11 ܠܠܘܛ ܠܘܬܗܘܢ ܠܒܝܬܐ. ܘܬܪܥܐ ܐܚܕܘ. * ܘܓܒܪ̈ܐ ܕܒܬܪܥܐ ܕܒܝܬܐ. ܡܚܘ
12 ܒܫܪܝܐ ܡܢ ܙܥܘܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܪܒܐ. ܘܠܐܝܘ ܠܡܫܟܚܘ ܬܪܥܐ. * ܘܐܡܪܘ ܓܒܪ̈ܐ
ܠܠܘܛ. ܡܢܐ ܐܝܬ ܠܟ ܗܪܟܐ. ܚ̈ܬܢܝܟ ܘܒ̈ܢܝܟ ܘܒ̈ܢܬܟ ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܠܟ ܒܡܕܝܢܬܐ.
ܐܦܩ ܡܢ ܐܬܪܐ ܗܢܐ.

Dixit, Rogo vos Domini mei, divertite ad domum servi vestri: & pernoctate, & lavate pedes vestros, & manè consurgentes proficiscimini in viam vestri. Qui dixerunt, Minimè, in platea pernoctabimus. At ursit eos Lot vehementer: diverterúntque ad eum, & ingressi sunt domum illius: fecitque eis convivium, & azyma coxit eis; & comederunt. Nec dum dormierant, & homines civitatis, homines, *inquam*, Sodomæ vallârunt domum illam, à juvenibus usque ad senes; quin universus populus à primo ad ultimum. Et vocantes Lot dixerunt ei, Ubi sunt viri qui venerunt ad te noctu? educ eos ad nos, & cognoscemus eos. Exiit autem Lot ad eos ad ostium, & ostium clausit à tergo. Dixitque Lot ad illos, Ne malum inferatis, fratres mei. Ecce habeo duas filias quas non cognovit vir *ullus*; educam eas ad vos, & utimini illis prout libuerit in oculis vestris: tantummodò viris istis ne faciatis quicquam, eò quòd ingressi sunt sub umbram trabium mearum. Qui dixerunt, Recede illuc. Dixerunt etiam, Quidam venit ad peregrinandum apud nos, & ecce decernit nobis judicia: nunc pejus tibi fiet quàm ipsis. Et rixatus est cum viris *illis* Lot vehementer: & accesserunt ad effringendum ostium. Et extendentes viri illi manus suas, introduxerunt Lot ad se in domum, & januam clauserunt. Cæterùm viri illi qui erant in ostio domus, percussi fuerunt caligine à minimo usq; ad maximum; & fatigabantur ad inveniendũ ostiũ. Dixerunt autem viri illi ad Lot, Quid agis hic? generos tuos, & filios filiásq; tuas, & quicquid habes in civitate, educ è loco isto.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ואמר בבעו כען רבוני זורו כען
לבית עבדכון וביתו ואסחו
רגליכון ותקדמון ותהכון
לאורחכון ואמרו לא אלהין
ברחובא נבית : ותקיף בהון
לחדא וזרו לותיה ועלו לביתיה
ועבד להון משתיא ופטיר אפא
להון ואכלו : עד לא שכיבו
ואנשי קרתא אנשי דסדום
אקיפו על ביתא מעולימא ועד
סבא כל עמא מסיפה :
וקרו ללוט ואמרו ליה אן
גבריא דאתו לותך בליליא
אפקינון לותנא ונדע יתהון :
ונפק לותהון לוט לתרעא ודשא
אחד בתרוהי : ואמר בבעו
כען אחי לא תבאשון :
הא כען לי תרתין בנן דלא
ידענו גבר אפיק כען יתהון
לותכון ועבידו להון כדתקין
בעיניכון לחוד לגבריא האלין
לא תעבדון מדעם ארי על
כן עלו בטלל שרותי : ואמרו
קריב להלאה ואמרו חד אתא
לאתותבא והא דאין דינא
כען נבאיש לך מדילהון
ואתקיפו בגברא בלוט לחדא
וקריבו למתבר דשא : ואושיטו
גבריא ית ידיהון ואעילו ית
לוט לותהון לביתא וית דשא
אחדו : וית גבריא די בתרע
ביתא מחו בשבריריא מזעירא
ועד רבא ולאיו לאשכחא
תרעא : ואמרו גבריא ללוט
עוד מאן לך הכא חתנא ובנך
ובנתך וכל די לך בקרתא אפיק
מן אתרא :

2 Et ait, Obsecro nunc Domini mei; declinate nunc in domum servi vestri & manete, & lavate pedes vestros, & manè surgentes, ibitis in viam vestram: & dixerunt Nequaquam; sed in plateâ manebimus.
3 Et compulit eos valde; & declinaverunt ad eum, & ingressi sunt in domû ejus: & fecit eis convivium; & azyma coxit eis, & comederunt.
4 Priusquàm autem irent cubitum, viri civitatis viri Sodomæ vallaverunt domum à puero usq; ad senem; omnis populus simul.
5 Et vocaverunt Lot, & dixerunt ei; Ubi sunt viri qui venerunt ad te nocte? educ eos ad nos, & cognoscemus eos.
6 Et egressus est ad eos Lot ad portam: & ostium clausit post se.
7 Et ait: Obsecro nunc fratres mei, nolite malè facere.
8 Ecce nunc habeo duas filias, *quas non cognovit vir*; educam nunc eas ad vos, & facite illis sicut placuerit in oculis vestris: tantummodo viris istis ne faciatis quicquam; quia propterea ingressi sunt sub umbrâ tegminis mei.
9 Et dixerunt, Recede illuc; Et dixerunt, Unus venit ad peregrinandû, & ecce judicat judiciû; nunc malefaciemus tibi, magis quàm eis: & compulerunt virum Lot valde; & accesserunt ad confringendam januâ.
10 Et extenderunt viri manus suas, & introduxerunt Lot ad se in domum: & januam clauserût.
11 Et viros, qui erant in portâ domûs, percusserunt cæcitate, à minimo usq; ad maximum: defatigatiq; sunt, ut invenirent portam.
12 Dixeruntq; viri ad Lot; Quoscunq; habes hic; *generû*, & filios tuos & filias tuas, & omnia quæ habes in civitate: educ de loco isto.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 Dixitque, Ecce nunc Domini, divertite quæso in domum servi vestri: & pernoctate & lavate pedes vestros: & manè surgetis, & ibitis viam vestram: 3 & dixerunt Minimè, sed in plateâ pernoctabimus. Cogens autem eos valdè diverterunt ad eum, & venerunt in domum ejus, & fecit eis convivium, & azyma coxit, & comederunt. 4 Sed antequàm cubâssent viri civitatis, viri Sodomæ, circundederunt domum à puero usq; ad senem, omnis populus ab extremo. 5 Et vocaverunt Lotum, & dixerunt ei: Ubi sunt viri qui venerunt ad te hâc nocte? educ eos ad nos, ut cognoscamus eos. 6 Et egressus est ad eos Lot ad portam, & ostium clausit post se. 7 Et dixit, Nè quæso fratres malum faciatis. 8 Ecce nunc mihi sunt duæ filiæ, quæ non cognoverunt virum: educam nunc eas ad vos, & facietis eis sicut bonum erit in oculis vestris; tantummodò viris istis non facietis quicquam; nam ideò venerunt (a) sub umbram culminis mei. 9 Tum dixerunt, Accede ulteriùs: iterumq; dixerunt, Unus iste venit ad peregrinandum, & judicabit etiam judicium: nunc malefaciemus tibi præ istis: instabant igitur venientes in Lotum vehementer, & appropinquârunt ut frangerent ostium. 10 Sed extenderunt viri illi manum suam, & introduxerunt Lotum ad se in domum, & ostium clauserunt. 11 Viros autem qui erant ad ostium domûs, percusserunt cæcitatibus à parvo usque ad magnum; & (b) defessi sunt in inveniendo ostio. 12 Posteà dixerunt Angeli Lotho Adhuc quis tuorum hic? generum, filios tuos & filias tuas, & quæcunq; tua sunt in urbe educ ex loco isto.

VER. SAM. (a) ulteriùs sub umbram familiæ meæ (b) afflicti sunt

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * وقال يا سيدي ميلا الى بيت عبدكما وبيتا واغسلا ارجلكما * وادلجا وسيرا في طريقكما * فقالا
3 لا الا في الرحبة نبيت * حتى الح عليهما جدا فمالا اليه ودخلا الى منزله * فصنع لهما
4 مجلسا وخبز فطيرا فاكلوا * قبل ان يضطجعوا فاذا اهل القرية اهل سدوم قد احاطوا
5 بالبيت من حدث الى شيخ جميع القوم الذين في ناحيته * فدعوا بلوط وقالوا له اين
6 الرجلان اللذان جاءا اليك في هذه الليلة * اخرجهما الينا حتى نواقعهما * فخرج اليهم
7 لوط الى الباب واغلق المصراع وراءه * وقال يا اخوتي لا تسيئوا اليهما * هوذا لي ابنتان ما
8 عرفتا رجلا * اخرجهما اليكم واصنعوا بهما ما حسن عندكم * ولا تصنعوا بهؤلاء القوم سيئا *
9 لانهم دخلوا تحت ظلال سقفي * فقالوا تقدم عن الباب * وقالوا اواحد جاء ليسكن
معنا صار يحكم علينا * الان نسيء اليك اكثر من اساءتنا اليهما * فالحوا على لوط جدا
10 ويقدموا ليكسروا المصراع * فمد الرجلان اليه ايديهما وادخلا لوط اليهما الى البيت
11 واغلقا الباب * والقوم الذين في باب البيت ضرباهم بالعشى من شاب الى شيخ * فعجزوا
12 عن وجود الباب * وقال الرجلان للوط من لك ايضا هاهنا من صهر وبنيك وبناتك
وجميع من لك في البلد اخرجهم من هذا الموضع *

2 Dixitque, O Domini mei, divertite ad domum famuli vestri, & pernoctate, & lavate pedes vestros, & primo manè discedite, et abite per viam vestram. 3 Dixerunt, Nequaquam, sed in plateâ pernoctabimus: Adeò ut sollicitarit eos vehementer. Diverterunt igitur ad eum, & ingressi sunt in hospitium ejus, fecitque eis convivium, et coxit azymum, comederúntque. 4 Antequàm cubâssent, ecce incolæ urbis, habitatores Sadum obsederunt domum à juvene usque ad senem, omnis turba quæ erat in vico ejus. 5 Vocarúntque Lot, & dixerunt ei: Ubi sunt duo viri, qui venêrunt ad te in hâc nocte? educ eos ad nos ut coëamus cum eis. 6 Egressus est autem ad eos Lot ad portam, & clausit ostium post se. 7 Dixitque, O fratres mei ne lædatis eos. 8 Ecce sunt mihi duæ filiæ quæ non cognoverunt virum, educam eas ad vos, et facite eis quicquid placuerit vobis, et ne faciatis in hos homines quicquam, eò quòd ingressi sunt sub umbrâ tecti mei. 9 Dixerunt, Recede à januâ, et dixerunt, Num unus qui venit ut habitaret nobiscum, cœpit judicare nos? nunc lædemus te plusquam lædemus eos. Et perurserunt Lot gravissimè. et accesserunt ut frangerent ostium. 10 Extenderunt autem duo illi viri ad eum manus suas, introduxerúntque Lot ad se in domum, & clauserunt januam. 11 Et homines, qui erant in portâ domus, percusserunt eos caligine, à juvene usque ad senem, & non potuerunt invenire portam. 12 Dixerúntque duo illi viri ad Lot, Quoscúnque habes etiam hîc, sive generum, sive filios tuos, et filias tuas, et quotquot habes in urbe, educ eos ex hoc loco.

13 כי משחתים אנחנו את המקום הזה כי גדלה צעקתם את פני יהוה וישלחנו יהוה לשחתה :
14 ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנתיו ויאמר קומו צאו מן המקום הזה כי משחית יהוה את העיר ויהי כמצחק בעיני חתניו :
15 וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנתיך הנמצאת פן תספה בעון העיר :
16 ויתמהמה ויחזקו האנשים בידו וביד אשתו וביד שתי בנתיו בחמלת יהוה עליו ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר :
17 ויהי כהוציאם אתם החוצה ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחריך ואל תעמד בכל הככר ההרה המלט פן תספה :
18 ויאמר לוט אלהם אל נא אדני :
19 הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך אשר עשית עמדי להחיות את נפשי ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה ומתי :
20 הנה נא העיר הזאת קרבה לנוס שמה והוא מצער אמלטה נא שמה הלא מצער הוא ותחי נפשי :
21 ויאמר אליו הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דברת :
22 מהר המלט שמה כי לא אוכל לעשות דבר עד באך שמה על כן קרא שם העיר צוער :

Versio VULG. LAT.

13 Delebimus enim locum istum, eò quòd increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos.
14 Egressus itaque Lot, locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias ejus & dixit; Surgite, egredimini de loco isto: quia delebit Dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui.
15 Cumque esset manè, cogebant eum Angeli, dicentes; Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias quas habes; ne & tu pariter pereas in scelere civitatis.
16 Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, ac duarum filiarum ejus, eò quòd parceret Dominus illi.
17 Eduxeruntque eum, & posuerunt extra civitatem: ibique locuti sunt ad eum, dicentes; Salva animam tuam: noli respicere post tergum, nec stes in omni circà regione: sed in monte salvum te fac, ne & tu simul pereas.
18 Dixitque Lot ad eos, Quæso,
19 Domine mi, Quia invenit servus tuus gratiam coram te, & magnificâsti misericordiam tuam quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec possum in monte salvari, ne fortè apprehendat me malum, & moriar:
20 Est civitas hæc juxtà, ad quam possum fugere, parva, & salvabor in ea: numquid non modica est, & vivet anima mea?
21 Dixitque ad eum, Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus es.
22 Festina & salvare ibi: quia non potero facere quidquã donec ingrediaris illuc. Idcircò vocatum est nomen urbis illius, Segor.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

13 (τ) Ὅτι ἡμεῖς ἀπόλλυμεν τὸν τόπον τοῦτον· ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν (υ) ἐναντίον κυρίου, καὶ ἀπέστειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρῖψαι αὐτήν.
14 Ἐξῆλθε δὲ Λὼτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, Ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου, ὅτι ἐκτρίβει κύριος τὴν πόλιν. Ἔδοξε δὲ γελοιάζειν ἐναντίον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ.
15 Ἡνίκα δὲ ὄρθρος ἐγένετο, (φ) ἐσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν Λὼτ, λέγοντες, Ἀναστὰς λάβε τὴν γυναῖκά σου, καὶ τὰς δύο θυγατέρας σου, ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, (χ) ἵνα μὴ καὶ σὺ συναπόλῃ ταῖς ἀνομίαις τῆς πόλεως.
16 Καὶ ἐταράχθησαν· καὶ ἐκράτησαν οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι κύριον αὐτοῦ.
17 Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ εἶπαν, Σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν· (ψ) μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω, μηδὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὄρος σώζου, μή ποτε συμπαραληφθῇς.
18 Εἶπε δὲ Λὼτ πρὸς αὐτοὺς,
19 Δέομαι κύριε, Ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου ἔλεος ἐναντίον σου, καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμὲ τοῦ ζῆν τὴν ψυχήν μου. ἐγὼ δὲ οὐ δυνήσομαι διασωθῆναι εἰς τὸ ὄρος· (ω) μή ποτε καταλάβῃ με τὰ κακὰ, καὶ ἀποθάνω.
20 (α) Ἰδοὺ, πόλις αὕτη ἐγγὺς τοῦ καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρά· καὶ ἐκεῖ (β) διασωθήσομαι. οὐ μικρά ἐστι; καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκέν σου.
21 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ, τοῦ μὴ καταστρέψαι τὴν πόλιν περὶ ἧς ἐλάλησας.
22 Σπεῦσον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ· οὐ γὰρ δυνήσομαι ποιῆσαι πρᾶγμα, ἕως (γ) τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ· διὰ τοῦτο (δ) ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης, Σηγώρ.

MS.A. (τ) Ὅτι ἀπόλλυμεν ἡμεῖς (υ) ἐναντίον (φ) ἐπεσπούδαζον (χ) ἵνα μὴ συναπόλῃ (ψ) μὴ περιβλέψῃς (ω) μὴ καταλάβῃ (α) Ἰδοὺ, ἡ πόλις (β) σωθήσομαι. (γ) τοῦ σε ἐλθεῖν (δ) ἐπωνόμασεν

Quia nos perdimus locum hunc: quoniam exaltatus est clamor eorum coram Domino, & misit nos Dominus exterere eam. Egressus est autem Lot, & locutus est ad generos suos, qui acceperant filias ejus, & dixit, Surgite, & egredimini de loco hoc; quia disperdit Dominus civitatem. Visus est autem ludere coram generis suis. Postquàm autem diluculum factum est, urgebant Angeli Lot, dicentes, Surgens accipe uxorem tuam, & duas filias tuas, quas habes; & egredere, nè tu etiam perdaris simul cum iniquitatibus civitatis. Et turbati (e) sunt: & tenuerunt Angeli manum ejus, & manum uxoris ejus, & manus duarum filiarum ejus, in eo quòd parceret Dominus ei. Et factum est mox, ut eduxerunt eos foràs; & dixerunt, Salvans salva tuam ipsius animam: nè respexeris retrorsùm, nec steteris in omni circà regione: in montem salvum te fac, nè fortè simul comprehendaris. Dixit autem Lot ad illos, Oro, Domine, Quia invenit puer tuus misericordiam ante te, & magnificâsti justitiam tuam, (f) quod facis in me, ut (g) vivat anima mea; ego autem non potero salvus fieri in montem; nè fortè comprehendant me mala, & moriar. Ecce hæc civitas propè est ad fugiendum me illuc, quæ est parva; & illuc salvus evadam: (h) Nonne parva est? & vivet anima mea propter te. Et dixit ei, Ecce, (i) admiratus sum faciem tuam etiam in verbo hoc, ut non evertam civitatem, de qua locutus es. Festina igitur ad evadendum illuc: non enim potero facere rem, donec tu venias illuc. Propterea vocavit nomen civitatis illius, Segor.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

Nam vastaturi sumus locum istum, eò quòd ascenderit clamor eorum coram Domino, misitque nos Dominus ad vastandum illum. Igitur egressus est Lot, & alloquutus est generos suos qui duxerant filias suas, & dixit eis, Surgite, egredimini è loco isto, quoniam vastaturus est eum Dominus: fuit autem quasi jocans in oculis generorum suorum. Quumque ascendisset aurora, urserunt Angeli Lot, & dicunt ei, Surge duc uxorem tuam, & duas filias tuas quæ adsunt, ne fortè percutiaris in peccatis civitatis. At moras nectente Lot, apprehenderunt Angeli manum ejus, & manum ambarum filiarum ejus (misertus enim fuerat Dominus illi) & eduxerunt eum, & collocaverunt eum extra civitatem. Cúmque eduxissent eos extra, dicunt ei, Salva animam tuam: ne te vertas post tergum tuum, neque consistas in tota planitie: ad montem effugito, ut ne pereas. Et dixit eis Lot, Quæso vos Domini mei. Ecce invenit servus tuus misericordiam in oculis tuis, & maximum est beneficium tuum quo usus es mecum, servans animam meam: & ego nequeo fugere in montem, ne fortè assequatur me malum, ac moriar. En oppidum istud proximum est ut fugiam illuc: & quidem ipsum parvulum est, effugiam illuc, ecce parvulum est, vivat anima mea. Dixitque ei, Ecce suscepi faciem tuam etiam in sermone isto, ut non subvertam oppidum quod dixisti. Citò salva te illuc, quia non possum facere quicquam quoad ingrediaris illuc. Propterea vocavit nomen illius oppidi, Soar.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

13 ארי מחבלין אנחנא ית אתרא הדין ארי סגיאת קבלתהון קדם יי ושלחנא יי לחבלותה : ונפק
14 לוט ומליל עם חתנוהי נסבי בנתיה ואמר קומו פוקו מן אתרא הדין ארי מחבל יי ית קרתא והוה כמחיך בעיני חתנוהי : וכמסק צפרא הוה
15 ודחיקו מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אתתך וית תרתין בנתך דאשתכחא מהימנן עמך דלמא תלקי בחובי קרתא :
16 ואתעכב ואתקיפו גבריא בידיה ובידא דאתתיה ובידא תרתין בנתיה כרחם יי עלוהי ואפקוהי ואשרוהי מברא לקרתא :
17 והוה כד אפיק יתהון לברא ואמר חוס על נפשך לא תסתכי לאחורך ולא תקום בכל מישרא לטורא אשתיזב דלמא תלקי :
18 ואמר לוט להון בבעו יי :
19 הא כען אשכח עבדך רחמין קדמך ואסגית טובך די עבדת עמי לקימא ית נפשי ואנא לית אנא יכיל לאשתזבא לטורא דלמא תערענני בישא ואמות :
20 הא כען קרתא הדא קריבא למערוק לתמן והיא זעירא אשתיזיב כען לתמן הלא זעירא היא ותתקים נפשי :
21 ואמר ליה הא נסיבית אפך אף לפתגמא הדין בדיל דלא למהפך ית קרתא דבעיתא עלה :
22 אוחי אשתיזיב לתמן ארי לא איכול למעבד פתגמא עד מיתך לתמן על כן קרא שמא דקרתא צוער :

13 Quoniam disperdemus nos locum istum : quia magnus est clamor eorum coram Domino ; & misit nos Domin⁹, ut disperderem⁹ eum.
14 Et egressus est Lot, & locutus est cum generis suis, qui accepturi erant filias suas ; & ait, Surgite egredimini de loco isto ; quia disperdet Dominus civitatem : Et fuit quasi ridiculum, in ocu-
15 lis generorum suorum. Et cùm ascendisset aurora, & esset mane ; coegerunt angeli Lot dicentes : Surge & tolle uxorem tuam, & duas filias tuas, quæ inventæ sunt fideles tecum ; ne fortè percutiaris in peccatis ci-
16 vitatis. Et cùm moram fecisset, apprehenderunt viri *manum* ejus & manum uxoris ejus, & manum duarum filiarum ejus ; eò quòd miseraretur Domin⁹ illius: & eduxerunt eum & posuerunt eum extra civitatem.
17 Et factum est cùm eduxisset eos foras ; ait, Miserere animæ tuæ ; non respicias post tergum tuum, neq; stes in omni planitie : sed in monte salvum te fac, ne
18 fortè pereas. Et ait Lot ad eos : Obsecro, *Domine*.
19 Ecce nunc invenit servus tuus misericordiam *coram te* : & multiplicasti bonitatem tuam, quam fecisti mecum ; sustentando animam meam : & ego non possum salvari in monte ; ne fortè occurrat mihi malũ, & mo-
20 riar. Ecce nunc civitas hæc juxtà est ad fugiendum ibi, & est parva : salvabor nunc ibi ; nonne parva est ? &
21 vivet anima mea. Dixitq; ei ; Ecce suscepi faciem tuam etiam pro hac re : ut non subvertam civitatem pro
22 quâ rogasti. Festina, salvare ibi ; quia non possum quicquã facere, donec venias illuc : Propterea vocavit nomen civitatis, Sogor.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

13 *Quia (c) delemus nos locum istum ; est enim magnus clamor eorum ante dominum, ideò misit nos Dominus ad eum perdendum.*
14 *Tum egressus est Lot ut loqueretur generis suis, qui acceperant filias suas : & dixit, Surgite, egredimini de loco isto, quoniam (d) delebit Dominus civitatem istam : erat autem velut (e) ludens in oculis generorum suorum.*
15 *Cùm verò aurora ascendisset, urgebant Angeli Lotum dicendo : Surge, accipe uxorem tuam, & duas filias tuas quæ præsto sunt, nè (f) consumaris in iniquitate urbis.*
16 *Illo autem tardante, apprehenderunt viri illi manum ejus, & manum uxoris ejus, & manum duarum filiarum ejus propter clementiam Domini in illum ; & eduxit eum, & posuit eum extra civitatem.*
17 *Et factum est postquam eduxit eos foras, ut diceret, (g) Salva animam tuam, nè respicias post te, neque moreris in omni planitie : in montem salvare, ne pereas.*
18 *Dixit autem Lot iis, Minimè quæso Domine ;*
19 *Ecce nunc invenit servus tuus gratiam in oculis tuis, & magnificasti misericordiam quam fecisti mecũ (h) vivificando animã meam ; At ego non potero salvari in monte, nè adhæreat mihi malum, & moriar.*
20 *Ecce nunc civitas ista propè est ut illuc fugiam, estque parva : illuc quæso salvus evadam, Nonne parva est illa, & vivet anima mea ?*
21 *Respondit autem ei : Ecce suscepi faciem tuam etiam in verbo hoc, nè subvertam civitatem de qua locutus es.*
22 *Festina, & evade illuc : non enim quidquam præstare potero donec illuc perveneris : Ideò vocavit nomen civitatis illius Segor.*

VER. SAM. (c) perdituri sumus (d) perditurus est (e) jocator (f) vapules (g) parce spiritui tuo (h) in existendo, (&) sanando spiritum meum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 فانا مهلكنا ناس هذا الموضع * اذ قد عظمت صرختهم بين يدي الله * وقد بعثنا
14 الله لاهلاك هذه المدينة * فخرج لوط وكلم اصهاره اخذي بناته * وقال لهم قوموا واخرجوا
15 من هذا الموضع لان الله مهلكه * فكان عندهم كاللاعب * فلما كان عند طلوع الفجر
الح الرسولان علي لوط قايلين قم فخذ زوجتك وابنتيك الموجودتين * كيلا يتعرضن
16 بالبلاء النازل بذنب اهل القرية * فتلبث * فامسك الرجلان بيده وبيد زوجته وبيد ابنتيه
17 بسبب رحمة الله له * فاخرجاه ووضعاه الي خارج القرية * فلما اخرجاهم الي خارج قالا له انج
بنفسك * لا تلتفت وراك ولا تقف في شي من المرج وتخلص الي الجبل كيلا تتعرض
18
19 فقال لهما لوط لا يا رسولي الله * هوذا قد وجد عبدك حظا عندك * وكثر فضلك
الذي صنعته معي لتحيي نفسي * وانا لا اطيق الخلاص الي الجبل * لئلا تلحقني البلية
20 فاموت * هوذا هذه القرية قريبة يمكنني الهرب اليها * وهي صغيرة فاتخلص اليها لعلي
21 انها صغيرة وتحيي نفسي * فقال له هوذا قد شفعتك في هذا الامر ايضا * بان لا اقلب القرية
22 التي سالت فيها * اسرع الخلاص الي ثم * فاني لست اطيق ان اصنع شيا الي ان تدخلها
لذلك اسميت القرية زغر *

13 *Quia perdituri sumus homines hujus loci, cùm jam creverit clamor eorum in conspectu Dei, & jam miserit nos Deus ad perdendam hanc civitatem.*
14 *Exivit ergo Lot, & locutus est cum generis suis, qui duxerant filias suas, dixitque eis ; Surgite & exite ex hoc loco, quia Deus perditurus est eum ; fuitq; apud illos quasi jocator.*
15 *Cùmque fuisset prope ortum auroræ, sollicitarunt duo missi Lot, dicentes ; Surge, accipe uxorem tuam, & duas filias tuas præsentes, ne consumantur plaga descendente propter culpam incolarum urbis.*
16 *Moram autem eo faciente, apprehenderunt duo viri manum ejus, & manum uxoris ejus, & manum duarum filiarum ejus, ob misericordiam Dei erga ipsum, & educentes eum deduxerunt extra urbem.*
17 *Cùmque eduxissent eos extra, dixerunt ei, Salva animam tuam : ne convertaris retrorsum, & ne moreris ullibi in prato, & salva te ad montem, ne consumaris.*
18 *Dixit eis Lot, Non, O duo apostoli Dei.*
19 *Ecce jam invenit servus tuus gratiam apud te, & multiplicasti beneficium tuum quod fecisti mecum, ut vivificares animam meam : & ego non possum salvari ad montem, ne assequatur me plaga, & moriar.*
20 *Ecce hoc oppidum proximum est, possum confugere ad illud, & quidem parvum est, salvabor igitur ad illud, eò quòd sit parvum, & vivet anima mea.*
21 *Dixit ei, Ecce jam admisi supplicationem tuam etiam de hac re, ut ne subvertam oppidum, pro quo postulasti.*
22 *Festina, salvare illuc, quia non possum facere quicquam donec ingrediaris in illud : propterea vocatum est oppidum illud Zoar.*

ספר בראשית : יט

.Sohar est ingressus Loth & ,terram super est egressus Sol
23 השמש יצא על־הארץ ולוט בא צערה׃
,ignem & sulphur Hamorah super & ,Sedom super *fecit pluere* Dñs Et
24 ויהוה המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש
civitates subvertit Et .cœlis è Domino *cum de*
25 מאת יהוה מן־השמים׃ ויהפך את־הערים
,urbium habitatores omnes & ,planiciem omnem & ,istas
האל ואת כל־הככר ואת כל־ישבי הערים
statua *fuit* & ,eum post ejus uxor respexit Et .terræ germen &
26 וצמח האדמה׃ ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב
steterat quo ,locum ad *matutino in* Abraham *manicavit* Et .salis
27 מלח׃ וישכם אברהם בבקר אל־המקום אשר־עמד
,Hamorah & Sedom faciem super respexit Et .Domino coram *ibi*
28 שם את־פני יהוה׃ וישקף על־פני סדם ועמרה
ascendebat ecce & ,vidit & ,planiciei terræ faciē omnem super &
ועל כל־פני ארץ הככר וירא והנה עלה
Deus *disperdendo* in fuit Et .fornacis fumus sicut ,terræ fumus
29 קיטר הארץ כקיטר הכבשן׃ ויהי בשחת אלהים
,Abraham Deus est recordatus & ,planiciei civitates
את־ערי הככר ויזכר אלהים את־אברהם
subvertendo in ,subversionis medio è Loth emisit &
וישלח את־לוט מתוך ההפכה בהפך את־
,Sohar de Loth ascendit Et .Loth *eis in habitavit quibus* ,civitates
30 הערים אשר־ישב בהן לוט׃ ויעל לוט מצוער
sedere timuit quia ,eo cum ejus filiæ duæ & ,monte in habitavit &
וישב בהר ושתי בנתיו עמו כי ירא לשבת
.ejus filiæ duæ & ipse speluncâ in *sedit* & ,Sohar in
בצוער וישב במערה הוא ושתי בנתיו׃
vir & ,senex noster Pater ,minorem ad *primogenita* dixit Et
31 ותאמר הבכירה אל־הצעירה אבינו זקן ואיש
.terræ omnis *viam secundum nos super veniendum ad* ,terrâ in non
אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל־הארץ׃
,eo cum *cubemus &* ,vinum nostro patri *propinemus* Veni
32 לכה נשקה את־אבינו יין ונשכבה עמו
suo patri *propinaverunt* Et .semen nostro patre de vivificemus &
33 ונחיה מאבינו זרע׃ ותשקין את־אביהן
,suo patre cum *cubavit & ,primogenita* venit & ,ipsâ nocte in vinum
יין בלילה הוא ותבא הבכירה ותשכב את־אביה
fuit Et *.ejus surgere in & ,ejus accumbere in* cognovit non &
34 ולא־ידע בשכבה ובקומה׃ ויהי
Ecce :minorem ad primogenita dixit & *,crastino à*
ממחרת ותאמר הבכירה אל־הצעירה הן־
etiam *vinum ei propinemus* ,meo patre cum *præteritâ nocte* cubavi
שכבתי אמש את־אבי נשקנו יין גם־
nostro patre de vivificemus & ,eo cum cuba ingredere & ,nocte
הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו
.semen
זרע׃

Versio VULG. LAT.

23 Sol egressus est super terram, & Lot ingressus est
24 Segor. Igitur Dominus pluit super Sodomam & Gomorrham, sulphur & ignem,
25 à Domino de cœlo. Et subvertit civitates has, & omnem circà regionem; universos habitatores urbium,
26 & cuncta terræ virentia. Respiciensque uxor ejus post se, versa est in statuam salis.
27 Abraham autem consurgens manè, ubi steterat priùs cum
28 Domino, Intuitus est Sodomam & Gomorrham, & universam terram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi for-
29 nacis fumum. Cùm enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot de subversione urbium in quibus
30 habitaverat. Adscenditque Lot de Segor, & mansit in monte: duæ quoque filiæ ejus cum eo; (timuerat enim manere in Segor;) & mansit in spelunca, ipse, & duæ fi-
31 liæ ejus cum eo. Dixitque major ad minorem; Pater noster senex est, & nullus virorum remansit in terra, qui possit ingredi ad nos juxta morem universæ terræ.
32 Veni, inebriemus eum vino; dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre
33 nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illâ: Et ingressa est major, dormivitque cum patre: at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec
34 quando surrexit. Alterâ quoque die dixit major ad minorem, Ecce dormivi heri cum patre meo: demus ei bibere vinum etiam hâc nocte, & dormies cum eo, ut salvemus semen de patre nostro.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ Λὼτ
24 εἰσῆλθεν εἰς Σηγώρ. Καὶ κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμοῤῥα θεῖον, καὶ
25 πῦρ παρὰ κυρίου (ε) ἐξ οὐρανοῦ. Καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις (ζ) ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι, (η) καὶ
26 τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς γῆς. Καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
27 ἐγένετο στήλη ἁλός. Ὤρθρισε δὲ Ἀβραὰμ τὸ πρωῒ εἰς τὸν τόπον, οὗ εἱστήκει ἐναν-
28 τίον κυρίου. Καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας, καὶ ἐπὶ πρόσωπον (θ) τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε· καὶ ἰδοὺ ἀνέβαινεν φλὸξ (ι) ἐκ τῆς γῆς, ὡσεὶ
29 ἀτμὶς καμίνου. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ (κ) ἐκτρίψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πόλεις τῆς περιοίκου, ἐμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ Ἀβραάμ· καὶ ἐξαπέστειλε τὸν Λὼτ ἐκ μέσου τῆς καταστροφῆς, ἐν τῷ καταστρέψαι κύριον τὰς πόλεις, ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς
30 Λώτ. (λ) Ἀνέβη δὲ Λὼτ ἐκ Σηγὼρ καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ (μ) ὄρει, αὐτὸς καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· ἐφοβήθη γὰρ κατοικῆσαι ἐν Σηγώρ. καὶ (ν) κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ, αὐτὸς καὶ αἱ δύο
31 θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Εἶπε δὲ ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν, Ὁ πατὴρ ἡμῶν πρεσβύτερος, καὶ οὐδείς ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃς εἰσελεύσεται πρὸς ἡμᾶς,
32 ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. Δεῦρο (ξ) καὶ ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, καὶ κοιμηθῶμεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν
33 ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. Ἐπότισαν δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ εἰσελθοῦσα ἡ πρεσβυτέρα ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ (ο) νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι (π) αὐτὸν, καὶ ἐν τῷ ἀνα-
34 στῆναι. Ἐγένετο (ρ) δὲ ἐν τῇ ἐπαύριον, καὶ εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν, Ἰδοὺ ἐκοιμήθην (σ) χθὲς μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. ποτίσωμεν αὐτὸν οἶνον (τ) καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· καὶ εἰσελθοῦσα κοιμήθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα.

23 *Sol egressus est super terram & Lot ingressus est in Segor.*
24 *Et Dominus pluit super Sodoma & Gomorrha, sulphur & ignem, à Domino de cælo.*
25 *Et evertit civitates has, & omnem circà regionem, & omnes habitantes in civitatibus, & quæ exoriuntur è terra.*
26 *Et respexit uxor ejus retrorsum, & facta est statua salis.*
27 *Manè autem surgens Abraham diluculò ivit ad locum, in quo steterat coram Domino.*
28 *Et respexit in faciem Sodomorum & Gomorrhæ, & in faciem circumjacentis regionis; & vidit: & ecce, ascendebat flamma de terra, quasi vapor fornacis.*
29 *Et factum est cùm disperderet Deus omnes civitates vicinas; recordatus est Deus Abraham: & emisit Lot de medio eversionis, cùm everteret Dominus civitates in quibus habitabat in eis Lot.*
30 *Ascendit autem Lot de Segor: & sedit in monte, ipse & duæ filiæ ejus cum eo: timuit enim habitare in Segor; Et habitavit in spelunca, ipse & duæ filiæ ejus cum eo.*
31 *Dixit autem senior ad juniorem, Pater noster senior est, & nemo est super terram qui intret ad nos, sicut convenit omni terræ.*
32 *Veni, & potemus patrem nostrum vino, & dormiamus cum eo, & suscitemus de patre nostro semen.*
33 *Potaverunt autem patrem suum vino in nocte illa; et ingressa senior dormivit cum patre suo in nocte illa. Et nescivit cùm (k) ipse dormivit, et cùm surrexit.*
34 *Factum est autem in crastino, et dixit senior ad juniorem, Ecce dormivi heri cum patre nostro. Potemus eum vino in nocte hâc; et ingressa dormi cum eo, et suscitemus de patre nostro semen.*

MS.A. (ε) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. (ζ) ταύτας, ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς Λώτ· καὶ πᾶσαν περίοικον, καὶ πάντας (η) καὶ πάντα τὰ (θ) τῆς γῆς τῆς περιχώρου, (ι) τῆς γῆς, (κ) ἐκτρίψαι κύριον (λ) Καὶ ἐξῆλθεν Λὼτ (μ) ὄρει, καὶ (ν) ᾤκησεν (ξ) ἐν ποτίσωμεν (ο) νυκτὶ ταύτῃ. (π) αὐτὴν, καὶ ἀναστῆναι. (ρ) δὲ τῇ ἐπαύριον, (σ) ἐχθὲς (τ) καὶ τὴν νύκτα ταύτην·

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 24 ܫܡܫܐ ܢܦܩ ܥܠ ܐܪܥܐ ܘܠܘܛ ܥܠ ܠܨܥܪ܂ ܘܡܪܝܐ ܐܚܬ ܥܠ ܣܕܘܡ ܘܥܠ
25 ܥܡܘܪܐ ܢܘܪܐ ܘܟܒܪܝܬܐ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܡܢ ܫܡܝܐ܂ ܘܗܦܟ ܠܩܘܪܝܐ ܗܠܝܢ
26 ܘܠܟܠܗ ܦܩܥܬܐ ܘܠܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪܝ ܐܪܥܐ ܘܨܡܚܐ ܕܐܪܥܐ܂ ܘܐܬܦܢܝܬ ܐܢܬܬܗ ܠܒܣܬܪܗ
27 ܘܗܘܬ ܩܝܡܬܐ ܕܡܠܚܐ܂ ܘܐܩܕܡ ܐܒܪܗܡ ܒܨܦܪܐ ܠܐܬܪܐ ܕܩܡ ܬܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ܂
28 ܘܚܪ ܠܘܩܒܠ ܣܕܘܡ ܘܥܡܘܪܐ ܘܠܘܩܒܠ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܦܩܥܬܐ ܘܚܙܐ ܘܗܐ ܣܠܩ ܬܢܢܐ ܕܐܪܥܐ
29 ܐܝܟ ܬܢܢܐ ܕܐܬܘܢܐ܂ ܘܗܘܐ ܟܕ ܚܒܠ ܐܠܗܐ ܩܘܪܝܐ ܕܦܩܥܬܐ ܐܬܕܟܪ ܐܠܗܐ ܠܐܒܪܗܡ
ܘܫܕܪܗ ܠܠܘܛ ܡܢ ܓܘ ܗܦܘܟܝܐ ܟܕ ܗܦܟ ܩܘܪܝܐ ܕܝܬܒ ܗܘܐ ܒܗܝܢ ܠܘܛ܂
30 ܘܣܠܩ ܠܘܛ ܡܢ ܨܥܪ ܘܝܬܒ ܒܛܘܪܐ ܗܘ ܘܬܪܬܝܢ ܒܢܬܗ ܥܡܗ
ܡܛܠ ܕܕܚܠ ܠܡܬܒ ܒܨܥܪ ܘܝܬܒ ܒܡܥܪܬܐ ܗܘ ܘܬܪܬܝܢ ܒܢܬܗ܂
31 ܘܐܡܪܬ ܩܫܝܫܬܐ ܠܙܥܘܪܬܐ ܗܐ ܐܒܘܢ ܣܐܒ ܘܓܒܪܐ ܠܝܬ ܒܐܪܥܐ ܕܢܐܬܐ ܥܠܝܢ
32 ܐܝܟ ܥܝܕܐ ܕܟܠܗ ܐܪܥܐ܂ ܬܐ ܢܫܩܝܘܗܝ ܠܐܒܘܢ ܚܡܪܐ ܘܢܫܟܒ ܥܡܗ ܘܢܩܝܡ ܡܢ ܐܒܘܢ ܙܪܥܐ܂
33 ܘܐܫܩܝܘܗܝ ܠܐܒܘܗܝܢ ܚܡܪܐ ܒܠܠܝܐ ܗܘ ܘܥܠܬ ܩܫܝܫܬܐ ܘܫܟܒܬ ܥܡ ܐܒܘܗ
34 ܘܠܐ ܐܪܓܫ ܒܡܫܟܒܗ ܘܒܡܩܝܡܗ܂ ܘܗܘܐ ܡܢ ܝܘܡܐ ܐܚܪܢܐ ܘܐܡܪܬ ܩܫܝܫܬܐ ܠܙܥܘܪܬܐ
ܗܐ ܫܟܒܬ ܪܡܫܐ ܥܡ ܐܒܝ ܢܫܩܝܘܗܝ ܚܡܪܐ ܐܦ ܒܠܠܝܐ ܗܢܐ ܘܥܘܠܝ
ܫܟܘܒܝ ܥܡܗ ܘܢܩܝܡ ܡܢ ܐܒܘܢ ܙܪܥܐ܂

Sol egressus est super terram, & Lot ingressus est in Soar. 23 24
Dominus ergò demisit super Sodomam & super Gomorrham, ignem & sulphur, à conspectu Domini de cœlo.
Et subvertit civitates illas, & totam planitiem, omnésque habitatores terræ, & germen terræ. 25
Conversa autem est uxor ejus à tergo ipsius, & facta est statua salis. 26
Et antevertit Abraham in matutino ad locum ubi steterat coram Domino. 27
Et respiciens versùs Sodomam & Gomorrham, & versùs universam terram planitiei, vidit; & ecce ascendebat fumus terræ illius quemadmodùm fumus fornacis. 28
Factúmque est, ut quum absumpsisset Deus civitates planitiei, recordaretur Deus Abraham; emitterétque Lot ex subversione, quando subvertit civitates in quibus habitabat Lot. 29
Ascendit autem Lot de Soar; sedítque in monte, ipse & duæ filiæ ejus cum eo: timuit enim morari in Soar; sedítque in spelunca, ipse & ambæ ipsius filiæ. 30
Dixítque major natu minori, Ecce pater noster senuit; & vir non est in regione, qui ingrediatur ad nos juxta morem universæ terræ. 31
Veni, potemus patrem nostrum vino, & dormiamus cum eo; & suscitemus patri nostro semen. 32
Igitur potaverunt nocte illâ patrem suum vino; & ingressa senior, dormivit cum patre suo: ille verò non animadvertit accubitum ejus, neq; surrectionem ipsius. 33
Et factum est posterâ die, ut diceret major minori, Ecce dormivi vesperè cum patre meo: potemus eum vino etiam in nocte ista; & ingredere, dormi cum eo, & suscitemus de patre nostro semen. 34

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

שמשא נפק על ארעא ולוט
על לצוער : ויי אמטר על סדום
ועל עמורה גפריתא ואשתא
מן קדם יי מן שמיא : והפך ית
קרויא האלין וית כל מישרא
וית כל יתבי קרויא וצמחי
דארעא : ואסתכיאת אתתיה
מבתרוהי והות קמא דמלחא :
ואקדים אברהם בצפרא
לאתרא דשמש תמן בצלו
קדם יי : ואסתכי על אפי סדום
ועמורה ועל כל אפי ארעא
משרא וחזא והא סליק תננא
דארעא כתננא דאתונא :
והוה כד חביל יי ית קרוי
מישרא ודכיר יי ית אברהם
ושלח ית לוט מגו הפכתא כד
הפך ית קרויא די הוה יתיב
בהן לוט : וסליק לוט מצוער
ויתיב בטורא ותרתין בנתיה
עמיה ארי דחיל למיתב בצוער
ויתיב במערתא הוא ותרתין
בנתיה: ואמרת רבתא לזעירתא
אבונא סיב וגבר לית בארעא
למיעל עלנא כאורח כל
ארעא : אתא נשקי ית אבונא
חמרא ונשכוב עמיה ונקים
מאבונא בנין : ואשקיאה ית
אבוהן חמרא בליליא הוא
ועלת רבתא ושכיבת עם
אבוהא ולא ידע במשכבה
ובמקמה : והוה ביומא
דבתרוהי ואמרת רבתא
לזעירתא הא שכיבית רמשא
עם אבא נשקיניה חמרא אף
בליליא ועולי שכובי עמיה
ונקים מאבונא בנין

23 Sol egreſſus eſt ſuper ter-
ram, & Lot *ingreſſus eſt* in
24 Sogor. Et Dominus pluit
ſuper Sodomam et Gomor-
ram, ſulphur & ignem : à
25 facie Domini de cœlo. Et
ſubvertit civitates has,
& omnem planitiem : &
omnes habitatores urbi-
26 um, & germen terræ. Et
reſpexit uxor ejus poſt ſe :
27 & facta eſt ſtatua ſalis. Et
ſurrexit Abraham mane :
ad locum ubi ſteterat in
oratione coram Domino.
28 Et aſpexit contra faciem
Sodomæ & Gomorræ, &
contra faciem terræ cam-
peſtris : & vidit ; & ecce
aſcendit fumus de terrâ ;
29 ſicut fumus fornacis. Et
factum eſt cùm diſperderet
Dominus civitates campe-
ſtres, recordatus eſt Domi-
nus Abrahæ: & miſit Lot
de medio ſubverſionis,
quando ſubvertit civitates
in quibus habitabat Lot.
30 Et aſcendit Lot de Sogor,
& habitavit in monte, &
duæ filiæ ejus cum eo; quia
timuit habitare in Sogor :
& habitavit in ſpeluncâ,
31 ipſe & duæ filiæ ejus. Et
dixit major minori, Pater
noſter ſenex eſt: & non eſt
vir in terrâ ut ingrediatur
ad nos, juxta conſuetudi-
32 nem univerſæ terræ. Veni
potemus patrem noſtrum
vino, & cubemus cum eo:
& reſervabimus de patre
33 noſtro filios. Et potave-
runt patrem ſuum vino in
nocte illâ : & ingreſſa eſt
major, & concubuit cum
patre ſuo;& neſcivit quan-
do cubuit, nec quando
34 ſurrexit. Et factum eſt in
die ſequenti, & dixit ma-
jor minori; Ecce concubui
heri cum patre meo : pote-
mus eum vino etiam in hac
nocte ; & ingredere, cuba
cum eo ; ut reſervemus de
patre noſtro filios.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Sol oriebatur ſuper ter- 23
ram, & Lot ingreſſus eſt
Segor. Tum Dominus pluit 24
ſuper Sodomam et Go-
morrham, ſulphur et ignem,
à Domino de cœlo. Et 25
evertit civitates iſtas, et
omnem planitiem, et om-
nes incolas civitatum, et
germen terræ. Sed reſpi- 26
ciens uxor ejus poſt eum,
facta eſt ſtatua ſalis. Sur- 27
rexit autem Abraham (i)
ſummo mane ad locum, in
quo ſteterat coram Domi-
no. Et reſpexit verſus 28
Sodomam et Gomorrham,
et verſus omnem terram
planitiei : Viditq; et ecce
aſcendebat fumus terræ,
ſicut fumus fornacis. Fa- 29
ctum verò eſt cùm everte-
ret Deus urbes vallis, ut
recordaretur Deus Abrahæ;
et emitteret Deus Lotum e
medio ſubverſionis, cùm
civitates ſubverteret, in
quibus Lot habitaverat.
Poſteà aſcendit Lot de Se- 30
gor, & habitavit in monte,
& duæ filiæ ejus cum eo;
timebat enim habitare in
Segor: ideò habitavit in ſpe-
lunca, ipſe & duæ filiæ e-
jus cum eo. Dixit autem 31
major minori, Pater noſter
ſenex eſt, & nemo eſt in
terra qui veniat ad nos jux-
ta conſuetudinem univer-
ſæ terræ. Veni, potemus pa- 32
trem noſtrum vino, & cu-
bemus cum eo, ut (k) ſuſci-
temus de patre noſtro ſe-
men. Et potârunt vino pa- 33
trem ſuum nocte illâ : Ve-
nitq; major natu, & con-
cubuit cum patre ſuo, &
non ſenſit cùm accubuit
aut ſurrexit. Poſtridiè 34
autem dixit major minori,
Cubui heri cum patre ; po-
temus cum vino adhuc hâc
nocte ; & veni, cuba cum
illo, & (l) ſuſcitemus de
patre noſtro ſemen.

VER. SAM. (i) ad precationem auroræ (k) vivificemus (l) vivificemus

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الشمس خرجت على الارض ولوط دخل الى زغر * والله امطر على سدوم وعلى عمورا
كبريتا ونارا من عنده من السماء * فقلب تلك القرى المرج * وجميع سكانها * حتى نبت
الارض * فالتفتت زوجته وراه * فصارت نصبة ملح * فادلج ابرهيم بالغداة الى الموضع
الذي وقف لم بين يدي الله * فاشرف على وجه سدوم وعمورا وسائر ارض المرج *
فنظر فاذا قد صعد دخانها كغبار الاتون * ولما اهلك الله قرى المرج ذكر الله ابرهيم
فاطلق للوط من وسط المنقلب بعد ما قلب القرى التي كان يسكنها لوط * فصعد لوط
من زغر واقام في الجبل * وابنتاه معه * انه خاف ان يقيم في زغر * فاقام في المغاير هو
وابنتاه * وقالت الكبرى للصغرى * ابونا شيخ وليس رجل في البلد يدخل الينا كسبيل
النساء * تعلى نسقي ابانا خمرا ونضاجعه ونستبقي من ابينا نسلا * فسقتا اباهما خمرا في
تلك الليلة * وجاءت الكبرى فضاجعته * ولم يعلم بنيامها ولا قيامها * فلما كان الغد
قالت الكبرى للصغرى * هذا ضاجعت امس ابي فنسقيه خمرا الليلة ايضا وتعلي
ضاجعيه * واستبقي منه نسلا ايضا *

Sol egreſſus eſt ſuper terram, & Lot in- 23
greſſus eſt Zogar. Deus autem pluit ſu- 24
per Sadum & ſuper Amura, ſulphur &
ignem à ſe de cœlo. Et ſubvertit eas 25
civitates, pratum, & omnes incolas ea-
rum; etiam herbam terræ. Reſpexit au- 26
tem uxor Lot poſt eum, factáque eſt co-
lumna ſalis. Et antevertit Ebrahim 27
diluculò ad locum in quo ſteterat coram
Deo. Et proſpiciens verſùs Sadum & 28
Amuram, omnémque terram prati, vidit ;
& ecce jam aſcenderat fumus ejus quaſi
fumus fornacis. Cúmque perdidiſſet 29
Deus civitates prati, recordatus eſt Deus
Ebrahimi, dimiſitq; Lot è medio ſubver-
ſionis, poſtquàm ſubvertit civitates quas
inhabitabat Lot. Igitur aſcendit Lot 30
de Zogar, & habitavit in monte, am-
beq; filiæ ejus cum eo : timens enim
morari in Zogar, ſe recepit ad ſpe-
luncam in montem, ipſe & utraque
ipſius filia. Dixit autem major ad 31
minorem, Pater noſter ſenex eſt, nec
ſupereſt in terra vir qui ingrediatur
ad nos pro more mulierum. Age igi- 32
tur, propinemus patri noſtro vinum ;
& concumbamus cum eo, & linqua-
mus è patre noſtro ſobolem. Propi- 33
nârunt ergò patri ſuo vinum in illa
nocte, & accedens major, cubavit
cum eo : at ille non deprehendit ac-
cubitum ejus, neque exſurrectionem i-
pſius. Poſterâ autem die ait major 34
minori, Ecce cubavi heri cum patre
meo : propinemus ei vinum hâc etiam
nocte ; & veni, cuba cum eo, & lin-
que ex eo prolem quoque.

ספר בראשית: כ

35 וַתַּשְׁקֶיןָ גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא אֶת־אֲבִיהֶן יָיִן וַתָּקָם
הַצְּעִירָה וַתִּשְׁכַּב עִמּוֹ וְלֹא־יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקֻמָהּ׃
36 וַתַּהֲרֶיןָ שְׁתֵּי בְנוֹת־לוֹט מֵאֲבִיהֶן׃
37 וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אֲבִי־מוֹאָב עַד־הַיּוֹם׃
38 וְהַצְּעִירָה גַם־הִוא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־עַמִּי הוּא אֲבִי בְנֵי־עַמּוֹן עַד־הַיּוֹם׃

CAP. XX. כ

1 וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב בֵּין־קָדֵשׁ וּבֵין שׁוּר וַיָּגָר בִּגְרָר׃
2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא וַיִּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גְּרָר וַיִּקַּח אֶת־שָׂרָה׃
3 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְּךָ מֵת עַל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ וְהִוא בְּעֻלַת בָּעַל׃
4 וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם־צַדִּיק תַּהֲרֹג׃
5 הֲלֹא הוּא אָמַר־לִי אֲחֹתִי הִוא וְהִיא־גַם־הִוא אָמְרָה אָחִי הוּא בְּתָם־לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת׃
6 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלֹם גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְתָם־לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹּאת וָאֶחְשֹׂךְ גַּם־אָנֹכִי אוֹתְךָ מֵחֲטוֹ־לִי עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיךָ לִנְגֹּעַ אֵלֶיהָ׃
7 וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת־הָאִישׁ כִּי־נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וֶחְיֵה וְאִם־אֵינְךָ מֵשִׁיב דַּע כִּי־מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ׃
8 וַיַּשְׁכֵּם אֲבִימֶלֶךְ בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל־עֲבָדָיו וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד׃

Versio VULG. LAT.

35 Dederunt etiam & illâ nocte patri suo bibere vinum; ingressáque minor filia, dormivit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit.
36 Conceperunt ergò duæ filiæ
37 Lot de patre suo. Peperitque major filium; & vocavit nomen ejus, Moab: ipse est pater Moabitarum usque in præ-
38 sentem diem. Minor quoque peperit filium; & vocavit nomen ejus, Ammon, id est, filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque hodié.

CAP. XX.

1 PRofectus inde Abraham in terram australem, habitavit inter Cades & Sur: & pere-
2 grinatus est in Geraris. Dixitq; de Sara uxore sua, Soror mea est. Misit ergò Abimelech rex Geraræ, & tulit
3 eam. Venit autem Deus ad Abimelech per somnium noctes; & ait illi, En morieris propter mulierem quam tuli-
4 sti: habet enim virum. Abimelech verò non tetigerat eam; & ait, Domine, num gentem ignorantem & justam
5 interficies? Nónne ipse dixit mihi, Soror mea est? & ipsa ait, Frater meus est? in simplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum,
6 feci hoc. Dixitque ad eum Deus, Et ego scio quòd simplici corde feceris: & ideò custodivi te ne pecares in me; & non dimisi ut tangeres e-
7 am. Nunc ergò redde viro suam uxorem, quia Propheta est; & orabit pro te, & vives: si autem nolueris reddere, scito quòd morte morieris, tu &
8 omnia quæ tua sunt. Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos; & locutus est universa verba hæc in auribus eorum: timuerúntque omnes viri valdé.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

35 Ἐπότισαν δὲ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον· καὶ εἰσελθοῦσα ἡ νεωτέρα ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· καὶ οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι (υ) αὐτὸν, καὶ
36 ἀναστῆναι. Καὶ συνέλαβον αἱ δύο θυ-
37 γατέρες Λὼτ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Καὶ ἔτεκεν ἡ πρεσβυτέρα υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μωὰβ, λέγουσα, Ἐκ τοῦ πατρός μου. Οὗτος πατὴρ Μωαβιτῶν
38 ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. Ἔτεκε δὲ καὶ ἡ νεωτέρα υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ (φ) Ἀμμὰν, λέγουσα, Υἱὸς γένους μου. Οὗτος πατὴρ Ἀμμανιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

ΚΕΦ. κ'.

1 Καὶ ἐκίνησεν ἐκεῖθεν Ἀβραὰμ εἰς γῆν πρὸς Λίβα· καὶ ᾤκησεν ἀνὰ μέσον Κάδης, καὶ ἀνὰ μέσον Σούρ· καὶ παρῴκη-
2 σεν ἐν Γεράροις. Εἶπε δὲ Ἀβραὰμ περὶ Σάῤῥας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν ὅτι γυνή μου ἐστὶ, μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι' αὐτήν. Ἀπέστειλε δὲ Ἀβιμέλεχ βασιλεὺς Γε-
3 ράρων, καὶ ἔλαβε τὴν Σάῤῥαν. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἀβιμέλεχ ἐν ὕπνῳ τὴν νύκτα, (α) καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, σὺ ἀποθνήσκεις περὶ τῆς γυναικὸς, ἧς ἔλαβες· αὕ-
4 τη δέ ἐστι συνῳκηκυῖα ἀνδρί. Ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς. καὶ εἶπε, Κύριε, ἔθνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον ἀπολεῖς;
5 Οὐκ αὐτός μοι εἶπεν, Ἀδελφή μου ἐστί; καὶ αὕτη μοι εἶπεν, Ἀδελφός μου ἐστίν; ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ χει-
6 ρῶν ἐποίησα τοῦτο. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς καθ' ὕπνον, Κἀγὼ ἔγνων ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ (β) ἐφεισάμην σου τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν σε εἰς ἐμέ· (γ) ἕνεκα τούτου οὐκ ἀφῆκά σε ἅψασθαι αὐτῆς.
7 Νῦν δὲ ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ· ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσῃ. εἰ δὲ μὴ ἀποδίδως, (δ) γνῶσῃ
8 ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ πάντα τὰ σά. Καὶ ὤρθρισεν Ἀβιμέλεχ τὸ πρωῒ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν· ἐφοβήθησαν δὲ πάντες οἱ ἄνθρωποι σφόδρα.

MS.A. (υ) αὐτὴν, (φ) Ἀμμὰν, υἱὸς

ΚΕΦ. κ'.

MS.A. (α) καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ, (β) ἐφεισάμην ἐγώ σου (γ) ἕνεκα τούτου (δ) γνῶθι

Potaverunt autem & in nocte illa patrem suum vino, & ingressa junior dormivit cum patre suo: & nesciebat cum dormivit ipse, & surrexit. 35
Et conceperunt duæ filiæ Lot de patre suo. Et genuit senior filium; 36
& vocavit nomen ejus, Moab; 37
(l) dicens, De patre meo. Hic est pater Moabitarum usque in hodiernum diem. Peperit autem & junior filium; & vocavit nomen ejus, Amman, dicens, Filius generis mei. Hic est pater Ammanitarum usque in hodiernum diem. 38

CAP. XX.

ET movit illinc Abraham in terram ad Africum; & habitavit inter Cades, & Sur: & incola fuit in Geraris. 1
Dixit autem Abraham de Sarra uxore suâ, (a) Quia soror mea est: timuit enim dicere, Quia uxor mea est; ne forte occiderent eum viri civitatis propter eam. Misit autem Abimelech rex Gerarorum, & tulit Sarram. 2
Et ingressus est Deus ad Abimelech in somno noctis, & dixit, Ecce, tu morieris propter uxorem, quam accepisti; ista verò est cohabitans viro. 3
Abimelech autem non tetigerat eam: & dixit, Domine, gentem ignorantem & justam perdes? 4
Nonne ipse mihi dixit, Soror mea est? & hæc mihi dixit, Frater meus est? in corde puro & in justitia manuum feci hoc. 5
Dixit autem ei Deus per somnum, Et ego cognovi, quoniam in corde puro fecisti hoc; & peperci tibi, ut non peccares in me: propter hoc non permisi tibi tangere eam. 6
Nunc autem redde uxorem homini: quia Propheta est; & orabit pro te, & vives: sin autem non reddis, scito, quia morieris, tu & omnia tua. 7
Et manè surrexit Abimelech diluculò, & vocavit omnes pueros suos: & locutus est omnia verba hæc in aures eorum: timuerunt autem omnes homines valdé. 8

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

Itaq; potaverunt etiã illa nocte patrem suũ vino, & ingrediens minor dormivit cum eo: at ille non animadvertit accubitũ ejus neq; surrectionẽ ipsius. Et conceperunt ambæ filiæ Lot de patre suo. Et peperit major natu filiũ, vocavitq; nomẽ ejus Moab: ipse est pater Moabitarum usq; in hodiernã diẽ. Et minor genuit quoq; ipsa filiũ, & appellavit nomẽ ej' Bar-am, ipse est pater filiorum Ammon usque hodie.

CAP. XX

ET profectus Abrahã inde ad terram Australẽ, consedit inter Racẽ & Gedar, habitavítq; Abrahã in Gedar. Dixitq; Abraham de Sara uxore sua, Soror mea est, misit ergò Abimelech rex Gedar, tulitq; Saram. Venit autẽ Deus contra Abimelech per somniũ noctis, & ait illi, En morieris propter mulierẽ quam tulisti, nam mulier est ad virũ pertinens. Abimelech verò non tetigerat eã: & ait Abimelech, Domine etiã ne populũ innocentẽ interficies? En ipse dixit, Soror mea est, & ipsa quoq; ait, Frater meus est: in simplicitate cordis mei, & puritate manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum Deus per somnium, Quin & ego novi, te in simplicitate cordis tui fecisse hoc, & cohibui te etiam ego quò minùs peccares in me: idcirco non permisi tibi ut eam tangeres. Nunc igitur restitue conjugem viri quoniã Propheta est, & orabit pro te, ac vives, quòd si non restituas, scito te certissimè moriturum, te *inquam*, & omnes ad te pertinentes. Surgénsque Abimelech manè convocavit omnes servos suos, & locutus est omnia verba hæc in auribus eorum, timuerúntque homines valdè.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

35 ואשקיאה אף בליליא ההוא ית אבוהן חמרא וקמת זעירתא ושכיבת עמיה ולא ידע במשכבה ובמקימה: 36 ועדיאה תרתין בנת לוט מאבוהן: 37 וילידת רבתא בר וקרת שמיה מואב הוא אבוהון דמואבאי עד יומא דין: 38 וזעירתא אף היא ילידת בר וקרת שמיה בר עמי הוא אבוהון דבני עמון עד יומא דין:

כ

1 ונטל מתמן אברהם לארע דרומא ויתיב בין רקם ובין חגרא ואתותב בגרר: 2 ואמר אברהם על שרה אתתיה אחתי היא ושלח אבימלך מלכא דגרר ודבר ית שרה: 3 ואתא מימר מן קדם יי לות אבימלך בחלמא דליליא ואמר ליה הא את מאית על עיסק אתתא די דברתא והיא אתת גבר: 4 ואבימלך לא קריב לותה ואמר יי העם אף זכאי תקטול: 5 הלא הוא אמר לי אחתי היא והיא אף היא אמרת אחי הוא בקשיטות לבי ובזכאות ידי עבדית דא: 6 ואמר ליה יי בחלמא אף קדמי גלי ארי בקשיטות לבך עבדת דא ומנעית אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא שבקתך למקרב לותה: 7 וכען אתיב אתת גברא ארי נביא הוא ויצלי עלך ותיחי ואם ליתך מתיב דע ארי ממת תמות את וכל די לך: 8 ואקדים אבימלך בצפרא וקרא לכל עבדוהי ומליל ית פתגמיא האלין קדמיהון ודחילו גבריא לחדא:

35 Et potaverunt etiam in nocte illâ patrem suum vino: & surrexit minor, & concubuit cum eo; & nescivit quando cubuit, nec quando
36 surrexit. Et conceperunt duæ filiæ Lot de patre suo.
37 Et peperit major filium, & vocavit nomen ejus Moab: ipse est pater Moabitarum,
38 usq; in diê hâc. Et minor etiâ ipsa peperit filiû; & vocavit nomen ejus, Filiû populi mei: ipse est pater filiorum Amon, usq; in diê hâc.

CAP. XX.

1 ET profectus est inde Abraham in terram Australẽ; & habitavit inter Recam & Agara: & peregrinatus est
2 in Gerar. Et dixit Abraham de Sara uxore suâ; Soror mea est: Et misit Abimelech rex Gerar, & tulit Saram.
3 Et venit verbum à facie Dei ad Abimelech *per somnium* noctis: & ait illi; En tu morieris ꝓpter mulierem quam tulisti; est enim uxor viri.
4 Et Abimelech non accessit ad eam: Et ait; Domine, nunquid gentem etiam ju-
5 stam interficies? Nonne ipse dixit mihi, Soror mea est; & ipsa quoq; ait, Frater meus est? In rectitudine cordis mei, & in munditiâ manuum
6 mearum feci hoc. Et ait illi Deus per somnium; Manifestum est etiam coram me, quòd in rectitudine cordis tui fecisti hoc; & prohibui quoq; ego te, ne peccares coram me: ꝓpterea non dimisi te, ut accederes ad eam.
7 Et nunc redde uxorem viro, quia propheta est; & orabit pro te, & vives: Et si nolueris reddere; scito ꝙ morte morieris, tu, & om-
8 nia quæ tua sunt. Et surrexit Abimelech mane, & vocavit omnes servos suos; & locutus est universa verba hæc coram eis: & timuerunt viri valde.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

כ

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

כ

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et potârunt adhuc illâ nocte patrem suum vino; surrexitque junior, & concubuit cum eo, & non sensit cùm accumberet aut surgeret. 35
Et conceperunt duæ filiæ Lot de patre suo. 36 *Et peperit major filium, vocavitque nomen ejus Moab: hic pater est Moab usque in hunc diem.* 37
Minor etiam ipsa peperit filium, & vocavit nomen ejus Benami: Ipse pater est filiorum Ammon usque in hunc diem. 38

CAP. XX.

ET profectus est indè Abraham in terram australem, & habitavit inter Cades & inter Sur; peregrinatúsque est in (a) Gerar. 1
Dixitque Abraham Saræ uxori suæ, soror mea ista est. Misit autem Abimelech (b) rex Gerar, & accepit Saram. 2
Et venit Deus ad Abimelech in somnio noctis, dixitque ei: Ecce mortuus es propter mulierem quam tulisti; ipsa enim (c) viro nupsit. 3
Abimelech autem non accesserat ad eam: Et dixit, Domine, Num etiam gentem justam occides? 4
Nonne ipse dixit mihi, soror mea hæc est, & ipsa dixit, frater meus hic? In puritate cordis, & in munditia manuum mearum hoc feci. 5
Et dixit ei Deus in somnio; Cognovi etiam quòd in puritate cordis hoc feceris, & cohibui etiam te nè (d) peccares in me, ideò non permisi tibi eam tangere. 6
Nunc autem redde uxorem viri istius, quia propheta est, orabitq; pro te, et vives: nisi verò reddideris, scias te (e) moriendo moriturum. 7
Summóque manè surrexit Abimelech, & vocavit omnes servos suos, & retulit omnia verba hæc in aures eorum: timueruntque omnes homines valdè. 8

VER. SAM. (a) Askelon: (b) Princeps Askelon. (c) Possessio mariti (d) pollutus esses mihi (e) percundo periturum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

35 * فسقتا في تلك الليلة اباهما خمرا * وقامت الصغري فضاجعته * ولم يعلم بنيامها ولا
36 قيامها * فحملتا ابنتا لوط من ابيهما * وولدت الكبري ابنا واسمته ماب * هو ابو المواببين
37
38 الي اليوم * والصغري ايضا ولدت ابنا واسمته بن عمي * وهو ابو بني عمان الي اليوم *

* الفصل العشرون *

1 * ثم رحل من ثم ابرهيم الي بلد القبلة * واقام بين رقيم وبين الجفار * وسكن في
2 الخلوص * ولما قال ابرهيم عن سارة زوجته هي اختي * وبعث ابومالك ملك فلسطين
3 فاخذها * وجاء ملاك الله الي ابيمالح في حلم الليل * فقال له انك مائت بسبب المراة ان
4 اخذتها وهي ذات بعل * وابيمالح لم يدن منها * فقال يا رب انسانا صالحا تقتله * اليس
5 هو قال لي اختي هي * وهي ايضا قالت اخي هو * بصحة قلبي ونقاء كفي صنعت ذلك *
6 * فقال له ملاك الله في الحلم * انا ايضا قد علمت انك بصحة قلبك صنعت ذلك *
7 وصددتك بالتعريف عن ان تخطي الي * ولذلك لم ادعك تدنوا منها والآن اردد زوجة
8 الرجل انه نبي ويدعوا لك فتحيا * وان لم تردها فاعلم انك هالك انت وجميع ما لك * وادلج
ابيمالح بالغداة ودعا بجميع قواده وكلمهم بهذا الكلام ففزع القوم جدا *

Propinavrunt igitur ea nocte patri suo vinum, & surgens minor concubuit cum eo: is verò non percepit ejus accubitum, neque surrectionem ipsius. 35
Itaque conceperunt ambæ filiæ Lot ex patre suo. 36 *Et parturiens maior filium, vocavit nomen ejus Moab: ipse est pater Moabitarum usque ad hodiernum diem.* 37
Et minor quoque peperit filium, appellavitque eum Ben-Ammi; ipseque est pater Ammonitarum usque ad præsentem diem. 38

CAP. XX.

DEinde profectus inde Ebrahim ad terram Meridionalem, habitavit inter Racim & Algiefar, commoratúsque est Ebrahim in Cha'us. 1
Et dixit Ebrahim denuò de Sara uxore sua, quòd soror ejus esset. Misitque Abumalech rex Palestinorum, & accepit eam. 2
Venit autem Angelus Domini ad Abimalech in somnio noctis, dixitque ei; Tu moriturus es causâ mulieris, si sumpseris eam, cùm sit conjugata. 3
Abimalech autem non tetigerat illam: Dixitque, ô Domine, virum probum occides? 4
Nonne ipse dixit mihi, Soror mea est? & ipsa quoq; dixit, Frater meus est? cum integritate cordis mei, & puritate volæ meæ feci illud. 5
Dixit ei Angelus Dei in somnio: Ego etiam novi quòd cum integritate cordis tui feceris illud, & impedivi te (per notificationem) quin peccares in me. 6
Et propterea non permisi tibi ut tangeres eam; & nunc restitue conjugem viri, quoniam propheta est, & deprecabitur pro te, & vives: Et nisi eam restitueris, scito te periturum, & omnia bona tua. 7
Surrexitque Abimalech summo manè, & vocavit omnes duces suos, locutúsque est eis hæc verba, timuerúntque homines valdè. 8

ספר בראשית : כא

? nobis fecisti Quid :ei dix't & ,Abraham Abimelech vocavit Et
9 וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה־עָשִׂיתָ לָּנוּ
meum regnum super &,me super induxisti quia,tibi peccavi quid Et
וּמֶה־חָטָאתִי לָךְ כִּי־הֵבֵאתָ עָלַי וְעַל־מַמְלַכְתִּי
,mecum fecisti ,fient non quæ ,Opera ? grande peccatum
חֲטָאָה גְדֹלָה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא־יֵעָשׂוּ עָשִׂיתָ עִמָּדִי׃
fecisti quia ,vidisti Quid : Abraham ad Abimelech dixit Et
10 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה רָאִיתָ כִּי עָשִׂיתָ
Tantùm : dixi Quia ,Abraham dixit Et ?hanc rem
11 אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק
verbum super me occident Et .isto loco in DEI timor non
אֵין־יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וַהֲרָגוּנִי עַל־דְּבַר
: ipsa mei patris filia mea soror verè etiam Et .meæ uxoris
12 אִשְׁתִּי׃ וְגַם־אָמְנָה אֲחֹתִי בַת־אָבִי הִוא
,fuit Et .uxorem in mihi fuit & ,meæ matris filia non verùtamen
13 אַךְ לֹא בַת־אִמִּי וַתְּהִי־לִי לְאִשָּׁה׃ וַיְהִי
dixi & ,mei patris domo de Deus me errare fecerunt quando
כַּאֲשֶׁר הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וָאֹמַר
,locum omnem Ad .mecum facies quam,tua misericordia Hæc:ei
לָהּ זֶה חַסְדֵּךְ אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי אֶל כָּל־הַמָּקוֹם
cepit Et .ipse meus Frater :mihi dic ,illùc ingrediemur quò
14 אֲשֶׁר נָבוֹא שָׁמָּה אִמְרִי־לִי אָחִי הוּא׃ וַיִּקַּח
,Abraham dedit & ,ancillas & ,servos & ,bovem & pecudē Abimelech
אֲבִימֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם
Ecce : Abimelech dixit Et .ejus uxorem Sarah ei reddidit &
15 וַיָּשֶׁב לוֹ אֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הִנֵּה
: dixit Sarah ad Et .sede tuis oculis in bono in :te coram mea terra
16 אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב׃ וּלְשָׂרָה אָמַר
operimentum tibi ipsum ecce .tuo fratri argenteos mille dedi Ecce
הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא־לָךְ כְּסוּת
oravit Et .se corripuit & ,omnib° cum &,tecum qui omnibus ,oculorum
17 עֵינַיִם לְכֹל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת׃ וַיִּתְפַּלֵּל
,Abimelech DEUS sanavit & ,DEUM ad Abraham
אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת־אֲבִימֶלֶךְ
clauserat claudendo Quia.pepererunt &,ejus ancillas & ejus uxorē &
18 וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ׃ כִּי־עָצֹר עָצַר
Sarah verbum super Abimelech domus vulvam omnem super Dñs
יְהוָה בְּעַד כָּל־רֶחֶם לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל־דְּבַר שָׂרָה
.Abraham uxoris
אֵשֶׁת אַבְרָהָם׃

CAP. XXI. כא.

Dñs fecit Et .dixit quemadmodum Sarah visitavit Dñs Et
1 וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְהוָה
.est locutus quemadmodum ,Sarah ipsi
לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר׃

Versio VULG. LAT.

9 Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, & dixit ei; Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me & super regnum meum peccatum grande? quæ non debuisti facere, fecisti
10 nobis. Rursúmque expostulans, ait; Quid vidisti, ut hoc
11 faceres? Respondit Abraham, Cogitavi mecum, dicens; Forsitan non est timor Dei in loco isto: & interficient me propter uxorem me-
12 am. Aliàs autem & verè soror mea est; filia patris mei, & non filia matris meæ: &
13 duxi eam in uxorem. Postquàm autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam; Hanc misericordiam facies mecum: In omni loco ad quem ingrediemur, di-
14 ces quòd frater tuus sim. Tulit igitur Abimelech oves & boves, & servos & ancillas, & dedit Abraham: redditque illi Saram uxorem
15 suam. Et ait; Terra coram vobis est: ubicumq; tibi pla-
16 cuerit, habita. Saræ autem dixit, Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, & quocúmque perrexeris: memen-
17 tóque te deprehensam. Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech, & uxorem, ancillásque ejus; & pe-
18 pererunt. Concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.

CAP. XXI.

1 Visitavit autem Dominus Saram, sicut promiserat: & implevit, quæ locutus est.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

9 Καὶ ἐκάλεσεν Ἀβιμέλεχ τὸν Ἀβραὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μήτι ἡμάρτομεν εἰς σὲ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; ἔργον ὃ οὐδεὶς
10 ποιήσει, πεποίηκάς μοι. Εἶπε δὲ Ἀβιμέλεχ τῷ Ἀβραὰμ, Τί ἐνιδὼν ἐ-
11 ποίησας τοῦτο; Εἶπε δὲ Ἀβραὰμ, Εἶπα γὰρ, ἄρα οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς
12 γυναικός μου. Καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ἐκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἐκ μη-
13 τρός· ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου· καὶ εἶπα αὐτῇ, Ταύτην τὴν δικαιοσύνην (ε) ποιήσεις εἰς ἐμὲ, εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ, εἶπον ἐμὲ, ὅτι ἀδελφός μου
14 ἐστίν. Ἔλαβε δὲ Ἀβιμέλεχ χίλια (ζ) δίδραγμα, καὶ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ Ἀβραάμ· καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ Σάῤῥαν
15 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν Ἀβιμέλεχ τῷ Ἀβραὰμ, Ἰδοὺ, ἡ γῆ μου ἐναντίον σου· οὗ (η) ἄν σοι ἀρέσκῃ, κατοί-
16 κει. Τῇ δὲ Σάῤῥᾳ εἶπεν, Ἰδοὺ δέδωκα χίλια (θ) δίδραγμα τῷ ἀδελφῷ σου. ταῦτα ἔσται σοι εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου, καὶ πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ· καὶ πάντα
17 ἀλήθευσον. Προσηύξατο δὲ Ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεὸν, καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν Ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
18 τὰς παιδίσκας αὐτοῦ· καὶ ἔτεκον. (ι) Ὅτι συγκλείων συνέκλεισε κύριος ἔξωθεν πᾶσαν μήτραν ἐν τῷ οἴκῳ (κ) Ἀβιμέλεχ, ἕνεκεν Σάῤῥας τῆς γυναικὸς Ἀβραάμ.

ΚΕΦ. κά.

1 Καὶ κύριος ἐπεσκέψατο τὴν Σάῤῥαν, καθὰ εἶπε· καὶ ἐποίησε κύριος τῇ Σάῤῥᾳ, καθὰ ἐλάλησε.

MS.A. (ε) ποίησον ἐπ' ἐμὲ, (ζ) δίδραχμα, πρόβατα, (η) ἐάν σοι (θ) δίδραχμα (ι) Ὅτι συνέκλεισεν κύριος (κ) τοῦ Ἀβιμέλεχ,

9 Et vocavit Abimelech Abraham; & dixit ei, Quid hoc fecisti nobis? numquid peccavimus in te; quia induxisti super me, & super regnum meum peccatum magnum? Opus quod nemo faciet, fecisti mihi. Dixit autem Abimelech ad Abraham, 10
(b) Quid videns fecisti hoc? Dixit autem Abraham, 11
Dixi enim, Forsitan non est Dei cultus in loco hoc: & me interficient propter uxorem meam. Etenim verè so- 12
ror mea est de patre, sed non ex matre; facta est autem mihi in uxorem. Factum 13
est autem quando eduxit me Deus è domo patris mei; & dixi ei, Hanc justitiam facies in me; ad omnem locum quocunque ingressi fuerimus illuc, dic de me, Quia frater meus est. Sumpsit autem 14
Abimelech (c) mille didrachmas, & oves, & vitulos, & pueros, & ancillas, & dedit Abraham; & reddidit ei Sarram uxorem ejus. Et 15
dixit Abimelech ad Abraham, Ecce, terra mea coram te: ubicunque tibi placuerit, habita. Sarræ autem dixit, 16
Ecce, dedi mille didrachmas fratri tuo: hæ tibi erunt in pretium faciei tuæ, & omnibus quæ tecum sunt; & omnia verè dicito. Oravit 17
autem Abraham ad Deum; & sanavit Deus Abimelech, & uxorem ejus, & ancillas ejus; & pepererunt. Quia concludens conclusera 18
Dominus de foris omnem vulvam in domo Abimelech, propter Sarram uxorem Abraham.

CAP. XXI.

Et Dominus visitavit Sarram, sicut dixerat: & fecit Dominus Sarræ, sicut locutus est. 1

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 ܘܩܪܐ ܐܒܝܡܠܟ ܠܐܒܪܗܡ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܡܢܐ ܥܒܕܬ ܠܢ. ܘܡܢܐ ܣܟܠܬ ܠܟ.
ܕܐܝܬܝܬ ܥܠܝ ܘܥܠ ܡܠܟܘܬܝ ܚܛܝܬܐ ܪܒܬܐ. ܥܒܕܐ ܕܠܐ ܡܬܥܒܕܝܢ ܥܒܕܬ ܥܡܝ.
10 ܘܐܡܪ ܐܒܝܡܠܟ ܠܐܒܪܗܡ. ܡܢܐ ܚܙܝܬ ܕܥܒܕܬ ܦܬܓܡܐ ܗܢܐ. * ܘܐܡܪ ܐܒܪܗܡ.
11 ܡܛܠ ܕܐܡܪܬ. ܕܠܡܐ ܠܝܬ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܒܐܬܪܐ ܗܢܐ. ܘܢܩܛܠܘܢܢܝ ܥܠ
12 ܐܢܬܬܝ. * ܘܬܘܒ ܫܪܝܪܐܝܬ ܚܬܝ ܗܝ. ܒܪܬ ܐܒܝ. ܘܠܐ ܒܪܬ ܐܡܝ. ܘܗܘܬ ܠܝ ܠܐܢܬܬܐ. * ܘܗܘܐ
13 ܟܕ ܐܦܩܢܝ ܐܠܗܐ ܡܢ ܒܝܬ ܐܒܝ. ܐܡܪܬ ܠܗ. ܗܢܐ ܛܝܒܘܬܐ ܬܥܒܕܝܢ ܥܡܝ.
14 ܒܟܠ ܐܬܪ ܕܐܙܠܝܢ ܠܬܡܢ. ܐܡܪܝ ܥܠܝ ܕܐܚܘܟܝ ܗܘ. * ܘܢܣܒ ܐܒܝܡܠܟ ܥܢܐ ܘܬܘܪܐ
ܘܥܒܕܐ ܘܐܡܗܬܐ. ܘܝܗܒ ܠܐܒܪܗܡ. ܘܐܗܦܟ ܠܗ ܠܣܪܐ ܐܢܬܬܗ. * ܘܐܡܪ ܐܒܝܡܠܟ
15 ܠܐܒܪܗܡ. ܗܐ ܐܪܥܝ ܩܕܡܝܟ. ܐܝܟ ܕܫܦܪ ܒܥܝܢܝܟ ܬܒ. * ܘܠܣܪܐ ܐܡܪ. ܗܐ
16 ܝܗܒܬ ܐܠܦ ܕܟܣܦܐ ܠܐܚܘܟܝ. ܘܗܐ ܐܦ ܗܢܘܢ ܝܗܝܒܝܢ ܠܟܝ. ܕܬܟܣܝܢ ܥܝܢܝ
ܟܠܗܘܢ ܕܥܡܟܝ. ܘܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܐܬܟܣܢܝ. * ܘܨܠܝ ܐܒܪܗܡ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܘܐܣܝܗ
17 ܐܠܗܐ ܠܐܒܝܡܠܟ ܘܠܐܢܬܬܗ ܘܠܐܡܗܬܗ. ܘܝܠܕܘ. * ܡܛܠ ܕܐܚܕ ܐܚܕ ܡܪܝܐ ܟܠ
18 ܡܪܒܥ ܕܒܝܬ ܐܒܝܡܠܟ ܡܛܠ ܣܪܐ ܐܢܬܬܗ ܕܐܒܪܗܡ.
ܫܠܡ. ܟ.

1 ܘܡܪܝܐ ܥܗܕܗ ܠܣܪܐ ܐܝܟ ܕܡܠܠ*

9 Et advocans Abimelech Abrahamum, ait illi, Quid feci tibi, & qua in re peccavi tibi, ut adduxeris super me & super regnum meum peccatum grande? opera minimè agenda fecisti mecum. Dixit e- 10
tiam Abimelech ad Abraham, Quid spectasti ut faceres sermonem istum? Et 11
ait Abraham, Quia dixi, Fortassis non est timor Dei in loco isto, & interficient 12
me propter uxorem meam. Cæterùm verè soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meæ, factáq; est mihi uxor.
Et factum est, ut quum eduxisset me De- 13
us de domo patris mei, dixissem ad eam, Hoc beneficio uteris in me: quolibet in loco ad quem ituri sumus, dic de me quòd frater tuus sim. Et accepit Abime- 14
lech oves, & boves, & servos, & ancillas, deditque Abrahamo, & restituit ei Saram conjugem ipsius. Dixitque Abi- 15
melech ad Abraham, En terra mea coram te est, ubicunque libuerit in oculis tuis conside. Et ad Saram inquit, Ecce 16
dedi mille argenteos fratri tuo, & ecce etiam ipsi sunt tibi concessi, eò quòd velaveris oculos omnium qui mecum sunt, & super omnia me corripueris.
Oravítque Abraham coram Deo, & sa- 17
navit Deus Abimelech & uxorem ejus & ancillas ejus, atque pepererunt. Nam 18
penitus concluserat Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahami.

CAP. XXI.

Porrò Dominus recordatus est Saræ uti loquutus fuerat. 1

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

9 וקרא אבימלך לאברהם ואמר
ליה מה עבדת לנא ומה חבית
לך ארי איתיתא עלי ועל
מלכותי חובא רבא עובדין דלא
כשרין לאתעבדא עבדת עמי:
10 ואמר אבימלך לאברהם מה
חזיתא ארי עבדת ית פתגמא
11 הדין: ואמר אברהם ארי אמרית
לחוד לית דחלתא דיי באתרא
הדין ויקטלונני על עיסק אתתי:
12 וברם בקושטא אחתי בת אבא
היא ברם לא בת אמי והות לי
13 לאנתו: והוה כד תעו עממיא
בתר עובדי ידיהון יתי קריב יי
לדחלתיה מבית אבא ואמרית
לה דא טיבותיך די תעבדין עמי
לכל אתרא דנהך לתמן אמרי
14 עלי אחי הוא: ודבר אבימלך
ען ותורין ועבדין ואמהן ויהב
לאברהם ואתיב ליה ית שרה
15 אתתיה: ואמר אבימלך הא
ארעי קדמך בדתקין בעינך תיב:
16 ולשרה אמר הא יהבית
אלף סלעין דכסף לאחוך הא הוא
ליך כסות דיקר חלף דשלחתיך
ודברתיך וחזית ית גופיך וית כל
דעמיך ועל כל מה דאמרת
17 אתוכחת: וצלי אברהם קדם יי
ואסי יי ית אבימלך וית אתתיה
18 ואמהתיה ואתרוחו: ארי מיחד
אחד יי באפי כל פתח ולדא
לבית אבימלך על עיסק שרה
אתת אברהם:

כא

1 ויי דכיר ית שרה כמא דאמר
ועבד יי לשרה כמא דמליל:

9 Et vocavit Abimelech Abraham; & dixit ei, Quid fecisti nobis? & quid peccavi tibi? quia induxisti super me, & super regnum meum peccatum grande: Opera quæ non erant digna
10 fieri fecisti mecũ. Et ait Abimelech ad Abraham: Quid vidisti, quòd fecisti
11 rem hanc? Dixitque Abraham; Quia dixi, fortè non est timor Dei in loco isto: & interficient me
12 propter uxorem meã. Sed & in veritate soror mea est filia patris mei, sed non filia matris meæ: & fuit
13 mihi in uxorẽ. Et factũ est, cùm aberrassent populi post opera manũ suarũ, me applicavit Dominus ad timorẽ suũ ex domo patris mei: & dixi ei; Hæc est misericordia tua quã facies mecũ: In omni loco in quẽ *pervenimus*, dic de me,
14 frater me⁹ est. Et tulit Abimelech oves & boves, & servos, & ancillas; & dedit Abrahæ: & reddidit
15 ei Sarã uxorẽ suã. Dixitq; Abimelech; Ecce terra mea corã te est: ubicúnq; placuerit oculis tuis, habita.
16 Saræ autẽ dixit; Ecce dedi mille siclos argenti fratri tuo; ecce illud est tibi velamẽ honoris, pro eo quòd miseri tollere te, & videri te, & omnia quæ tecũ sunt: & super omnia quæ *dixit*,
17 *est* reprehensa. Et oravit Abraham corã Deo; & sanavit De⁹ Abimelech & uxorem ej⁹, ancillasque ejus,
18 & refrigerati sunt. Quoniã concludens concluserat Dominus omnẽ aperturã vulvæ domus Abimelech, propter Sarã uxorẽ Abraham.

CAP. XXI.

1 Recordatusq; est Dominus Saræ, sicut dixerat: & fecit Dominus Saræ sicut locutus est.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

9 *Et vocavit Abimelech Abraham, dixitque ei, Quid fecisti nobis? & quid peccavi tibi, quòd induxisti super me & super regnum meũ (f) peccatũ magnum? opera quæ nunquam fient,*
10 *fecisti mihi. Et dixit Abimelech Abrahæ, quid vidisti quòd fecisti hanc rem?*
11 *Respondit autem Abraham, Quia timui (g) ideo dixi, Fortè non est timor Dei in loco isto, & occident me*
12 *propter uxorem meã. Atque etiam verè soror mea est, filia patris mei, sed non est filia matris meæ, est*
13 *quoq; uxor mea. Et factũ est quando errare fecit me Deus à (h) domo patris mei, & à terra nativitatis meæ, ut dixerim ei, hæc misericordia tua quã mihi præstabis, in omni loco ad quẽ veniemus dic de me, frater*
14 *meus iste. Tũ accepit Abimelech mille (i) argenteos, et pecudes & boves & servos & ancillas, & dedit Abrahæ; reddiditque illi Sarã uxorẽ suã.*
15 *Dixit autem Abimelech, ecce terra mea in conspectu tuo: ubi bene in oculis tuis, habita.*
16 *Saræ verò dixit, Ecce dedi mille (k) argenteos fratri tuo. En ipse tibi erit velamen oculorũ & omnibus qui tecũ sunt, & erga omnes. (l) Sicque correpta est.*
17 *Oravit autem Abraham Dominum, & sanavit Dominus Abimelech & uxorẽ ejus, & ancillas ejus, &*
18 *pepererunt. Quia cõcludendo concluserat Dominus omnem vulvam in domo Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.*

CAPUT XXI.

1 *Visitavit autem Dominus Sarã sicut dixerat, fecitque ei sicut locutus fuerat.*

VER. SAM. (f) pollutionem magnam (g) postea dixi tantummodo (h) tabernaculo (i) plumbeos (k) plumbeos (l) & hoc ex adverso.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 * ثم دعا ابراهيم وقال له ماذا صنعت بنا وما اخطأت به عليك اذ جلبت علي وعلى
10 مملكتي خطية عظيمة وفعلت معي افعالا لا يجوز ان تفعل * ثم قال له ما رأيت منا حتى
11 فعلت هذا الامر * قال اني قلت لعل خوف الله ليس في هذا الموضع فيقتلني اهله بسبب
12 زوجتي * وعلى الحقيقة هي قريبتي من ابي لا من امي * فصارت لي زوجة * فلما اخلعني
13 الله من بيت ابي قلت لها * هذا فضلك الذي تصنعينه معي * في كل موضع ندخل اليه
14 قولي عني هو اخي * فاخذ ابيمالح غنما وبقرا وعبيدا واماء واعطى ذلك ابرهيم ورد اليه
15 زوجته * وقال ابيمالح هوذا بلدي بين يديك * اين ما صلح لك فاقم فيه * وقال لسارة
16 قد اعطيت اخاك الف درهم * يكون لك مصروفا في كسوة حسنة لكل من معك * وهوذا
17 الكل حياء لك * ثم دعا ابرهيم الى الله تعالى فعافى الله ابيمالح وزوجته واماءه فولدن
18 * لان الله كان قد توعد بحبس كل رحم من اهل بيت ابيمالح بسبب سارة زوجة
ابرهيم *

* الفصل الحادي والعشرون *

1 * ثم رعى الله سارة كما قال * وصنع بها كما وعد *

9 *Deinde vocavit Ebrahim, & dixit ei: Quid fecisti nobis? & in quo peccavi adversus te? si quidem adduxisti super me & super regnũ meum peccatum maximum, & fecisti mecum*
10 *opera quæ non licebat facere? Tum dixit ei: Quid vidisti à nobis, ut faceres*
11 *hanc rem? Ait, Quia dixi, Fortè timor Dei non est in hoc loco, occidéntq; me habitatores ejus propter uxo-*
12 *rem meam. Et in rei veritate ipsa est consanguinea mea ex parte patris mei, non ex parte matris meæ, factáque est*
13 *mihi uxor. Cùmque avulsisset me Deus è domo patris mei, dixi ad eam: Hæc est gratia quam facies mihi; in omni loco in quem ingrediemur, dic de me,*
14 *frater meus est. Accepitque Abimalech oves, & boves, & servos, ac servas, & dedit ea Ebrahim, & red-*
15 *didit ei uxorem ejus. Et dixit Abimalech; Ecce regio mea coram te est, ubicunque tibi commodum fuerit, ma-*
16 *neto ibi. Et dixit Saræ, Iam dedi fratri tuo mille drachmas, impendantur tibi pro vestitu pulchro, omnibus qui tecum sunt, & ecce omnia ad ruborem*
17 *tuum. Tum deprecatus est Ebrahim Deum excelsum, sanavitque Deus Abimalech, & uxorem ejus, & ancillas*
18 *ejus & pepererunt. Nam Deus jam minitatus fuerat conclusionem omnis uteri habitantium domus Abimalech propter Saram uxorem Ebrahim.*

CAP. XXI.

1 *Tum respexit Deus Saram ut dixerat, & fecit ei sicut promiserat.*

ספר בראשית : כא

ejus senectute in filium Abraham ipsi Sarah peperit & concepit Et
2 ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקניו
Abraham vocavit Et ,Deus ei fuerat locutus quod præfixo tēpus ad
3 למועד אשר־דבר אתו אלהים: ויקרא אברהם
Ischac ,Sarah ei peperit quem ,sibi est natus qui sui filii nomen
את־שם־בנו הנולד־לו אשר־ילדה־לו שרה יצחק:
dierum octo filium ,suū filium Ischac Abraham circuncidit Et
4 וימל אברהם את־יצחק בנו בן־שמנת ימים
centum *filius* Abraham Et .Deus ei præcepit quēmadmodum
5 כאשר צוה אתו אלהים: ואברהם בן־מאת
Risum : Sarah dixit Et .su*ilii* Ischac *ei nascendo in* annorum
6 שנה בהולד לו את יצחק בנו: ותאמר שרה צחק
Quis :dixit Et .mihi corridebit audiens Omnis .Deus mihi fecit
7 עשה לי אלהים כל־השמע יצחק־לי: ותאמר מי
peperi quia ,Sarah filios fecit lactare ,Abraham ad fuisset locut*
מלל לאברהם היניקה בנים שרה כי־ילדתי
fecit Et .est ablactatus & ,puer crevit Et ? ejus senectute in filium
8 בן לזקניו: ויגדל הילד ויגמל ויעש
.Ischac *ablactari* die in ,magnum convivium Abraham
אברהם משתה גדול ביום הגמל את־יצחק:
Peperit quem ,Ægyptiæ Haghar filium Sarah vidit Et
9 ותרא שרה את־בן־הגר המצרית אשר־ילדה
ancillam Ejice : Abraham ad dixit Et .*subsannantem* ,Abraham ipsi
10 לאברהם מצחק: ותאמר לאברהם גרש האמה
,hujus ancillæ filius hæreditabit non quia : ejus filium & hanc
הזאת ואת־בנה כי לא יירש בן־האמה הזאת
oculis in valde *verbum fuit malum* Et. .Ischac cum ,meo filio cum
11 עם־בני עם־יצחק: וירע הדבר מאד בעיני
: Abraham ad Deus dixit Et .*sui filii causas propter* Abraham
12 אברהם על אודת בנו: ויאמר אלהים אל־אברהם
:tuam ancillam super & ,puerum super ,tuis oculis in malum sit Ne
אל־ירע בעיניך על־הנער ועל־אמתך
quia : ejus vocem audi ,Sarah *te ad dices quod Omne*
כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה כי
ancillæ filium etiam Et .semen tibi vocabitur Ischac in
13 ביצחק יקרא לך זרע: וגם את־בן־האמה
Abraham manicavit Et .*ipse* tuū semen quia ,eum ponā gentem in
14 לגוי אשימנו כי זרעך הוא: וישכם אברהם
posuit ,Haghar *ad* dedit & ,aquæ utrem & ,panem tulit &,*diluculo in*
בבקר ויקח־לחם וחמת מים ויתן אל־הגר שם
erravit & perrexit & : eam dimisit & ; puerum & ,ejus humerū super
על־שכמה ואת־הילד וישלחה ותלך ותתע
projecit & : utre de aquæ defecerunt Et .Beersebah deserto in
15 במדבר באר שבע: ויכלו המים מן־החמת ותשלך
sedit & ,abiit Et .arborum unam subter puerum
16 את־הילד תחת אחד השיחם: ותלך ותשב
Non : dixit quia ,arcûs jactus sicut se elongando ,regione è sibi
לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל־
,suam vocem elevavit & ,regione è sedit & : *pueri mortem in* videbo
אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את־קלה
.flevit &
ותבך:

Versio VULG. LAT.

2 Concepitque & peperit fili-
um in senectute suâ, tem-
pore quo prædixerat ei Deus.
3 Vocavitque Abraham nomē
filii sui, quem genuit ei Sara,
4 Isaac. Et circumcidit eum
octavo die, sicut præceperat
5 ei Deus, Cùm centum esset
annorum : hâc quippe ætate
6 patris, natus est Isaac. Di-
xitque Sara, Risum fecit mihi
Deus : quicunque audierit,
7 corridebit mihi. Rursúmque
ait, Quis auditurum crederet
Abraham, quòd Sara lactaret
filium, quem peperit ei jam
8 seni? Crevit igitur puer, &
ablactatus est; fecítque A-
braham grande convivium in
9 die ablactationis ejus. Cúm-
que vidisset Sara filium Agar
Ægyptiæ ludentem cum Isaac
filio suo, dixit ad Abraham;
10 Ejice ancillam hanc, & filiū
ejus : non enim erit hæres
filius ancillæ cum filio meo
11 Isaac. Durè accepit hoc A-
12 braham pro filio suo. Cui
dixit Deus, Non tibi videatur
asperum super puero, & su-
per ancilla tua : omnia quæ
dixerit tibi Sara, audi vocem
ejus ; quia in Isaac vocabitur
13 tibi semen. Sed & filium an-
cillæ faciam in gentem ma-
gnam, quia semen tuum est.
14 Surrexit itaque Abraham
manè; & tollens panem &
utrem aquæ, imposuit scapu-
læ ejus; tradiditque puerum,
& dimisit eam. Quæ cùm
abiisset, errabat in solitudine
15 Bersabee. Cúmque consūpta
esset aqua in utre, abjecit
puerum subter unam arborū,
16 quæ ibi erant. Et abiit, se-
dítque è regione procul
quantum potest arcus jacere:
dixit enim, Non videbo
morientem puerum : & se-
dens contrà, levavit vocem
suam, & flevit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

2 Καὶ συλλαβοῦσα, (α) ἔτεκε τῷ Ἀβραὰμ
υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν καιρὸν καθὰ
3 ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος. Καὶ ἐκάλεσεν Ἀ-
βραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου
αὐτῷ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Σάῤῥα, Ἰσαάκ.
4 Περιέτεμε δὲ Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ (β) τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καθὰ ἐνετείλατο αὐ-
5 τῷ ὁ θεός. (γ) Καὶ Ἀβραὰμ ἦν ἑκα-
τὸν ἐτῶν, ἡνίκα ἐγένετο αὐτῷ Ἰσαὰκ ὁ
6 υἱὸς αὐτοῦ. Εἶπε δὲ Σάῤῥα, Γέλωτά
μοι ἐποίησε κύριος· ὃς γὰρ (δ) ἂν ἀκούσῃ,
7 συγχαρεῖταί μοι. Καὶ εἶπε, Τίς ἀναγ-
γελεῖ τῷ Ἀβραὰμ, ὅτι θηλάζει παι-
δίον Σάῤῥα, ὅτι ἔτεκον υἱὸν ἐν τῷ
8 (ε) γήρᾳ μου; Καὶ ηὐξήθη τὸ παιδί-
ον καὶ ἀπεγαλακτίσθη· καὶ ἐποίησεν Ἀ-
βραὰμ δοχὴν μεγάλην, ᾗ ἡμέρᾳ ἀ-
9 πεγαλακτίσθη Ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Ἰδοῦ-
σα δὲ Σάῤῥα τὸν υἱὸν Ἄγαρ τῆς Αἰγυπτίας,
ὃς ἐγένετο τῷ Ἀβραὰμ, παίζοντα μετὰ
Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ (ζ) αὐτῆς· καὶ εἶπε τῷ
10 Ἀβραὰμ, Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην ταύ-
την, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κλη-
ρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς (η) παιδίσκης ταύ-
11 της μετὰ τοῦ υἱοῦ μου Ἰσαάκ. Σκληρὸν δὲ
ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐναντίον Ἀ-
12 βραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ (θ) αὐτοῦ. Εἶπε δὲ
ὁ θεὸς τῷ Ἀβραὰμ, Μὴ σκληρὸν (ι) ἔ-
στω ἐναντίον σου περὶ τοῦ παιδίου, καὶ περὶ
τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα (κ) ἂν εἴπῃ
σοι Σάῤῥα, ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς· ὅτι ἐν
13 Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. Καὶ τὸν
υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης ταύτης εἰς ἔθνος
μέγα ποιήσω αὐτὸν, ὅτι σπέρμα σόν
14 ἐστιν. Ἀνέστη δὲ Ἀβραὰμ τὸ πρωῒ, καὶ
ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕδατος, καὶ
(λ) ἔδωκεν τῇ Ἄγαρ· καὶ ἐπέθηκεν
ἐπὶ τὸν (μ) ὦμον αὐτῆς τὸ παιδίον, καὶ
ἀπέστειλεν αὐτήν. ἀπελθοῦσα δὲ (ν) ἐ-
πλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον, κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ
15 ὅρκου. (ξ) Ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀ-
σκοῦ· καὶ ἔῤῥιψε τὸ παιδίον ὑποκάτω
16 μιᾶς ἐλάτης. Ἀπελθοῦσα δὲ ἐκάθητο
ἀπέναντι αὐτοῦ (ο) μακρόθεν, ὡσεὶ τό-
ξου βολήν· εἶπε γὰρ, Οὐ μὴ ἴδω τὸν θά-
νατον τοῦ παιδίου μου· καὶ (π) ἐκάθισεν
ἀπέναντι (ρ) αὐτοῦ. ἀναβοῆσαν δὲ τὸ παι-
δίον ἔκλαυσεν.

MS.A. (α) ἔτεκεν Σάῤῥα τῷ (β) τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, (γ) Ἀβραὰμ δὲ (δ) ἐὰν (ε) γήρει (ζ) ἑαυτῆς (η) παιδίσκης μετὰ (θ) αὐτοῦ Ἰσμαήλ. Εἶπεν (ι) ἔστω τὸ ῥῆμα ἐναντίον (κ) ἐὰν (λ) ἔδωκεν Ἄγαρ· (μ) ὦμον καὶ τὸ παιδίον (ν) ἐπλανᾶτο τὴν ἔρημον (ξ) ἐξέλειπεν (ο) μακρότερον, (π) ἐκάθητο (ρ) αὐτοῦ μακρόθεν. ἀναβοῆσαν

Et cùm concepisset, peperit ipsi
Abraham filium in senectute, in
tempore, sicut locutus est ei Do-
minus. Et vocavit Abraham no-
men filii sui, qui factus est ei,
quem peperit ei Sarra, Isaac.
Circumcidit autem Abrahā Isa-
ac die octavo, sicut præceperat
ei Deus. Et Abraham erat cen-
tum annorum, cùm factus est
ei Isaac filius ejus. Dixit autem
Sarra, Risum mihi fecit Domi-
nus: quicumque enim audierit,
congaudebit mihi. Et dixit,
Quis annunciabit Abraham,
quia lactat puerum Sarra;
quia peperi filium in senectute
mea? Et crevit puer, & abla-
ctatus est: & fecit Abraham con-
vivium magnum, quâ die ab-
lactatus est Isaac filius ejus.
Cùm vidisset autem Sarra filium
Agar Ægyptiæ, qui factus est
ipsi Abraham, (a) ludentem cum
Isaac filio suo; & dixit ad A-
braham, Ejice ancillam hanc
& filium ejus: non enim erit
hæres filius ancillæ hujus cum
filio meo Isaac. Durum autem
visum est verbum valdè coram
Abraham de filio suo. Dixit
autem Deus ad Abraham, Ne sit
durum coram te de puero, & de
ancilla; omnia quæcumque di-
xerit tibi Sarra, audi vocem
ejus: quoniam in Isaac voca-
tur tibi semen. Sed & filium
ancillæ hujus in gentem magnam
faciam eum: quia semen tuum
est. Surrexit autem Abraham
manè, & sumpsit panes, & u-
trem aquæ; & dedit Agar:
& imposuit super humerum
ejus (b) & puerum; & dimisit
eam. Abiens autem errabat per
desertum ad puteum juramenti.
Defecit autem aqua de utre: et
projecit puerum sub unam abie-
tem. Et abiens sedit contra eum
longè, quasi arcus jactum: dixit
enim, Non videbo mortem pueri
mei: & sedit contra eum. Ex-
clamans autem puer, ploravit.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]

Et concepit Sara, peperítq; Abrahamo fi-
lium in senectute illius in tempore quod
locutus fuerat cū eo Deus. Et appella-
vit Abraham nomē filii sui qui natus est
ei, quem genuit ei Sara, Isahac. Et cir-
cuncidit Abraham Isahac filium suū, na-
tum octo dies, quemadmodum præcepe-
rat ei Deus. Abraham verò centum erat
annos natus, quando natus est ei Isahac
filius ejus. Dixitq; Sara, Gaudiū magnū
fecit mihi Deus hodie : quicunq; audie-
rit, gratulabitur mihi. Dixit etiā, quis
diceret Abrahamo lactaturā filios Sarā,
cū genuerit ei filium in senectute ipsius?
Crevit itaq; puer, & ablactatus est: fe-
citq; Abraham convivium magnum in
die quo ablactatus est Isahac. Vidit autem
Sara filiū Hagar Ægyptiæ quē pepererat
Abrahamo, deridentē: Et ait ad Abrahā,
Ejice ancillā istam & filium ejus; non
enim erit hæres filius ancillæ hic cum
filio meo Isahac. Et molestus fuit sermo
vehementer in oculis Abrahami ob rem
filii sui. Dixit autē De* Abrahamo, Ne sit
asperū in oculis tuis propter puerū et pro-
pter ancillā tuā, in omnibus quæ dixerit
tibi Sara, acquiesce voci ipsius: nā in Isa-
hac vocabitur tibi semē Quin etiā filiū
ancillæ, in gentē magnā faciam, eò quòd
semen tuum sit. Igitur antevertens A-
braham manè, sumpsit panem & utercu-
lū aquæ, deditque Hagar, imposuitque
humero ipsius unà cum puero, misitque
eam : quæ abiens erravit in desertto Ber-
seba. Deficientibus autē aquis ex utercu-
lo, projecit puerum sub dumo quodam,
Et abiens consedit èregione, recedens
circiter jaculatum arcus; dixit enim, Non
videbo mortem pueri : & sedens ère-
gione extulit vocem suam, ac flevit.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Targum Onkelos.

2 Et concepit & peperit Sara Abrahæ filium, in senectute suâ: in tempore quo locut⁹ 3 fuerat ei Deus. Vocavitque Abrahã nomen filii sui qui natus est ei, quem peperit ei Sara, Isaac. 4 Et circumcidit Abraham Isaac filium suum, filiũ octo dierũ: sicut 5 præcepit ei Deus. Abraham autem erat fili⁹ centũ annorũ, quando natus est ei Isaac 6 filius suus. Et dixit Sara; Gaudium mihi fecit Deus: omnis qui audierit, congra-7 tulabitur mihi. Et dixit: Fidelis est qui dixit Abrahæ, & implevit ꝙ lactaret filios Sara: quia peperi filium in 8 senectute suâ. Et crevit puer, & ablactatus est: Et fecit Abrahã conviviũ magnum, in die quo ablactatus 9 est Isaac. Et vidit Sara filiũ Agar Ægyptiæ, quem pepe-10 rit Abrahæ ludentẽ. Et dixit Abrahæ; Ejice ancillam hanc & filiũ ejus: quia non erit hæres filius ancillæ hu-11 jus, cum filio meo Isaac. Et displicuit verbum nimis in oculis Abrahæ, propter filiũ 12 suum. Dixitq; Deus Abrahæ; Ne displiceat in oculis tuis super puero & super ancillâ tuâ; omnia quæ dixerit tibi Sara, acquiesce illi: quoniam in Isaac vo-13 cabuntur tibi filii. Filium quoque ancillæ in gentem ponam eum: quia filius tuus 14 est. Et surrexit Abrahã mane, & tulit panem & lagenam aquæ, & dedit ipsi Agar, ponens super humerũ ejus & puerũ, & dimisit eã: Et abiit, & errabat in de-15 serto Bersabeæ. Et consumptæ sunt aquæ de lagenâ; & projecit puerum subter 16 unam arborum. Et abiit & sedit è regione, longè quantũ potest arcus jacere; quia dixit, Non videbo mortem pueri: Seditq; è regione, & levavit vocem suã, & flevit.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 Et concepit, & peperit Sara Abrahæ filium in senectute sua in tempore quod ei dixerat Deus. 3 Et vocavit Abrahã nomen filii sui, qui natus ei fuerat, quem pepererat ei Sara, Isaac. 4 Circumcidit quoq; Abrahã Isaacũ filiũ suũ cùm esset octo dierũ, sicut præceperat ei Deus. 5 Abraham autem filius erat centum annorum, cũ natus est ei Isaac fili⁹ eius. 6 Et dixit Sara, (a) Risũ fecit mihi Deus: quicunque audierit (b) corridebit mihi. 7 Dixitque, Quis dixisset Abrahæ quòd lactaret filios Sara? peperi enim illi filiũ in senectute eius. 8 Crevit autem infans, & ablactatus est: fecitque Abraham convivium magnum in die (c) ablactationis Isaaci filii sui. 9 Et vidit Sara filium Agar Ægyptiæ quem peperit Abrahæ, ridentem. 10 Ideò dixit Abrahæ, Expelle ancillam istam, & filiũ eius: non enim hæres erit filius ancillæ istius cum filio meo, cum Isaaco. 11 Et displicuit verbum istud plurimum oculis Abrahæ propter filium suum. 12 Sed dixit Deus Abrahæ, Non displiceat oculis tuis hoc de puero, & ancilla tua: quodcunque dixerit tibi Sara, audi vocẽ eius, quoniam in Isaac vocabitur tibi semen. 13 Filium etiam ancillæ istius in gentẽ magnam ponã, quia semen tuũ est. 14 Surrexit itaque summo manè Abraham, accepitque panem & utrem aquæ, & dedit Agar, imponens super humerum eius puerum quoque; & dimisit eam: abiit verò & erravit in deserto putei juramenti. 15 Cùm autem defecissent aquæ de utre, projecit puerum subter unum ex fruticibus. 16 Et abivit, seditque è regione, elongata velut arcus ejaculatio: dicebat enim, Non videbo mortem pueri: ideò sedit è regione, levavitque vocem suam & flevit.

VER. SAM. (a) Gaudium fecit mihi (b) gaudebit (c) liberationis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 Concepitque, ac peperit Sara Ebrahimo filium in tempore senectutis eius, in tempore quo dixerat ei Dominus quòd esset paritura. 3 Vocavitque Ebrahim filium suum sibi genitum quem genuit Sara, Ishac. 4 Et circumcidit eum cùm esset filius octo dierum, iuxta id quod præceperat illi Deus. 5 Erâtque Ebrahim filius centum annorum, cùm natus est ei Ishac filius eius. 6 Dixitque Sara, Jam fecit Deus gaudium, quod quicunque audierit, gratulabitur mihi. 7 Dixit præterea; Verax fuit qui dixit ad Ebrahim quòd Sara lactabit filium, cùm pepererit filium in senectute sua. 8 Deinde crevit puer, & ablactatus est; fecitque Ebrahim convivium magnum in die ablactationis Ishac. 9 Tum vidit Sara filium Hagar Ægyptiæ, quem genuerat Ebrahimo, ludentem. 10 Dixitque ad Ebrahim, Expelle hanc ancillam, & filium eius; quoniam non erit hæres cum filio meo, Ishac. 11 Gravis autem fuit ea res valdè Ebrahimo propter filium suum. 12 Et dixit Deus; Ne vexet te negotium pueri, & negotium ancillæ: quicquid dixerit tibi Sara, accepta ab ea, quoniam ex Ishac vocabitur tibi progenies. 13 Et ex filio ancillæ quoque faciam gentem, eò quòd sit stirps tua. 14 Et surrexit summò manè Ebrahim, & accepit cibum & uterculum aquæ; deditq; ea Hagar, & posuit ea super humeros eius, & tradidit ei puerum, & dimisit eam: quæ abiens erravit in deserto Bir-sabaa. 15 Et defecit aqua de utre, proiecitque puerum sub quibusdam arboribus. 16 Et abivit, ac sedit contra eum procul, ad iaculatum arcus: quia ipsa dixerat, Non videbo mortem pueri; & sedit contra eum, elevavitque vocem suam, & flevit.

Dei Angelus clamavit Et ,pueri vocem Deus audivit Et
17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים
Ne ?Haghar tibi Quid : ei dixit & ,cœlis de Haghar ad
אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־
ipse quo in pueri vocem Deus audivit quia , timeas
תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־
,*eo in manu manum* fortifica & , puerum tolle ,Surge :ibi
18 שָׁם׃ קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ
,ejus oculos Deus aperuit Et .eum ponam magnam gentē in quia
19 כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ
potū dedit&,aquâ utrem implevit & ,ivit & :aquæ puteum vidit &
וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ
,deserto in *sedit* & :crevit & ,puero cum Deus fuit Et .puero
20 אֶת־הַנָּעַר׃ וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר
ei accepit & ,Paran deserto in habitavit Et. *arcu jaculans* fuit &
21 וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃ וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ
,ipso tpore in fuit Et .Ægypti terrâ de uxorem ejus mater
22 אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא
:dicendo ,Abraham ad ejᵘ exercitᵘ pricepsPichol&,Abimelech dixit &
וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר
Jura nunc Et *faciens* tu quæ omnibus in tecum Deus
23 אֱלֹהִים עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה עֹשֶׂה׃ וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה
,meo nepoti &,meo filio &,mihi fueris mentitus si,Ecce : *Deo in* mihi
לִּי בֵאלֹהִים הֵנָּה אִם־תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי
,terrâ cum & ,mecum facies ,tecum feci quam misericordiâ juxta
כַּחֶסֶד אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמְּךָ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעִם־הָאָרֶץ
.jurabo Ego : Abraham dixit Et .*eâ in* es peregrinatus *quâ*
24 אֲשֶׁר־גַּרְתָּה בָּהּ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אָנֹכִי אִשָּׁבֵעַ׃
,aquæ *putei causas super* Abimelech ipsum Abraham increpavit Et
25 וְהוֹכִחַ אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ עַל־אֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם
novi Non :Abimelech dixit Et .Abimelech servi rapuerant quam
26 אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי
etiā & ,mihi nunciasti non tu etiam & :*hoc verbum* fecit quis
מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם
.*pecudem* Abraham accepit Et .hodie præter audivi non ego
27 אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן
-fœdus ipsi ambo percusserunt & : Abimelech ipsi dedit & ,*bovem* &
28 וּבָקָר וַיִּתֵּן לַאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית׃
.*ipsas solas pecoris* agnas septem Abraham statuit Et
וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת־שֶׁבַע כִּבְשֹׂת הַצֹּאן לְבַדְּהֶן׃
agnæ septem *hæ* Quid : Abraham ad Abimelech dixit Et
29 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה הֵנָּה שֶׁבַע כְּבָשֹׂת
? seorsum stare fecisti quas , istæ
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבַדָּנָה׃

Versio VULG. LAT.

17 Exaudivit autem Deus vocem pueri : vocavitque Angelus Dei Agar de cœlo, dicens ; Quid agis Agar? noli timere: exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in
18 quo est. Surge, tolle puerum, & tene manum illius : quia in gentem magnam faciam
19 eum. Aperuitque oculos ejus Deus : quæ videns puteum aquæ, abiit, & implevit utrem; deditque puero bibere.
20 Et fuit cum eo : qui crevit, & moratus est in solitudine, factusque est juvenis sagitta-
21 rius. Habitavitque in deserto Pharan; & accepit illi mater sua uxorem de terra Æ-
22 gypti. Eodem tempore dixit Abimelech, et Phicol princeps exercitus ejus, ad Abrahã, Deus tecum est in u-
23 niversis quæ agis. Jura ergò per Deum, ne noceas mihi, & posteris meis, stirpique meæ : sed juxta misericordiã, quam feci tibi, facies mihi, & terræ in qua versatus es
24 advena. Dixitque Abraham,
25 Ego jurabo. Et increpavit Abimelech propter puteum aquæ quem vi abstulerant ser-
26 vi ejus. Respondítque Abimelech, Nescivi quis fecerit hanc rem : sed & tu non indicâsti mihi, & ego non au-
27 divi præter hodié. Tulit itaque Abraham oves & boves, & dedit Abimelech : percusseruntque ambo fœdus.
28 Et statuit Abraham septem
29 agnas gregis seorsim. Cui dixit Abimelech ; Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsim ?

Versio GRÆCA Cum Translatione

17 Εἰσήκουσε δὲ ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν. καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος Θεοῦ τὴν Ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, Τί ἐστιν Ἄγαρ; μὴ φοβοῦ· ἐπακήκοε γὰρ ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ (σ)παι-
18 δίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν. Ἀνάστηθι, καὶ λάβε τὸ παιδίον, καὶ κράτησον τῇ χειρί σου αὐτό· εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω (τ)αὐ-
19 τό. Καὶ ἀνέῳξεν ὁ Θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος. καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκὸν ὕδατος·
20 καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον. Καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου· καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν
21 ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐγένετο δὲ τοξότης. Καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ (υ) ἐρήμῳ· καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ γυναῖκα (φ) ἐκ Φαρὰν
22 Αἰγύπτου. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ εἶπεν Ἀβιμέλεχ, καὶ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ Φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ πρὸς Ἀβραάμ, λέγων, Ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν, οἷς
23 ἐὰν ποιῇς. Νῦν οὖν ὄμοσόν μοι τὸν Θεὸν μὴ ἀδικήσειν με, μηδὲ τὸ σπέρμα μου, μηδὲ τὸ ὄνομά μου· ἀλλὰ κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἣν ἐποίησα μετὰ σοῦ, ποιήσεις μετ' ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ᾗ σὺ παρῴκησας ἐν
24 αὐτῇ. Καὶ εἶπεν Ἀβραάμ, Ἐγὼ ὀμοῦ-
25 μαι. Καὶ ἤλεγξεν Ἀβραὰμ τὸν Ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων τοῦ ὕδατος, ὧν
26 ἀφείλοντο οἱ παῖδες τοῦ Ἀβιμέλεχ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀβιμέλεχ, Οὐκ ἔγνων τίς (χ) ἐποίησέ σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο· οὐδὲ σύ μοι ἀπήγγειλας, οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα,
27 (ψ) ἀλλ' ἢ σήμερον. Καὶ ἔλαβεν Ἀβραὰμ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἔδωκε τῷ Ἀβιμέλεχ. καὶ διέθεντο ἀμφότεροι δια-
28 θήκην. Καὶ ἔστησεν Ἀβραὰμ ἑπτὰ ἀ-
29 μνάδας προβάτων μόνας. Καὶ εἶπεν Ἀβιμέλεχ τῷ Ἀβραάμ, Τί εἰσιν αἱ ἑπτὰ ἀμνάδες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας;

MS. A. (σ) παιδίου σου ἐκ (τ) αὐτόν. (υ) ἐρήμῳ τῇ Φαράν· καὶ ἔλαβεν (φ) ἐκ γῆς Αἰγύπτου. (χ) ἐποίησεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο· (ψ) ἀλλὰ σήμερον.

LXX. Interp. LATINA.

Exaudivit autem Deus vocem 17
pueri de loco ubi erat. Et vocavit Angelus Dei Agar de cœlo ; & dixit ei, Quid est Agar ? Ne timeas : exaudivit enim Deus vocem pueri de loco ubi est. Surge, & 18
tolle puerum, & (c) tene illum manu tua : nam in gentem magnam faciam eum.
Et aperuit Deus oculos ejus, 19
& vidit puteum aquæ vivæ : & ivit, & implevit utrem aquâ, & potavit puerum. Et 20
erat Deus cum puero : & crevit, & habitavit in deserto : factus est autem sagittarius. Et habitavit in deserto 21
Pharan ; & accepit ei mater uxorem de terra Ægypti. Fa- 22
ctum est autem in tempore illo, & dixit Abimelech, (d) & Hochozath pronubus ejus, & Phicol princeps exercitus ejus ad Abraham, dicens ; Deus tecum in omnibus, quæcunque facias. Nunc ergò jura mihi Deum, non læsurum me, neque 23
semen meum, neque nomen meum ; sed secundùm justitiam quam feci tecum, facies mecum, & terræ in qua tu incoluisti in ea. Et dixit Abra-
ham, Ego juro. Et increpa- 24 25
vit Abraham ipsum Abimelech de puteis aquæ, quos abstulerant filii Abimelech. Et dixit 26
ei Abimelech ; Non novi, qui fecerit tibi verbum hoc : neque tu mihi annunciâsti ; neque ego audivi, nisi hodiè. Et 27
sumpsit Abraham oves & vitulos, & dedit Abimelech : & disposuerunt ambo testamentum. Et statuit Abraham septem a- 28
gnas ovium solas. Et Abimelech 29
dixit ad Abraham, Quid sunt istæ septem agnæ ovium harum, quas statuisti solas?

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]

Audivit autem Deus vocem pueri, vo- 17
cavítque Angelus Dei Hagar de cœlo,
& ait illi, Quid est tibi Hagar? ne timeas, quoniã audivit Deus vocem pueri
in loco ubi est. Surge, tolle puerum, & 18
generosas præbe manus tuas in eo: quia
in gentem magnam faciam eum. Et ape- 19
ruit Deus oculos ejus, vidítque puteum
aquarum ; & abiens implevit utreculum
aquis, dedítque potum puero. Fuitque 20
Deus cum puero, & adolevit : moratúsque est in deserto Pharan ; & addiscebat artem jaculandi in deserto Pharan.
Et accepit illi mater sua uxorem de ter- 21
ra Ægypti. Factúmque est eodem tem- 22
pore, ut diceret Abimelech & Phichol
princeps exercitus ejus ad Abrahã, Deus
tecum est in omnibus quæ agis. Igitur 23
jura mihi per Deum istic, te non acturum dolosè mecum, & cum stirpe
mea, & familia mea : & juxta beneficium quo sum usus tecum, utere mecum,
& cum terra in qua hospes fuisti. Di- 24
xitque Abraham, Ego jurabo. Arguit 25
autem Abraham Abimelech de causa
putei aquarum, quem effoderant servi
Abrahæ, & abstulerant eum servi Abimelech. Et dixit Abimelech, Non novi 26
quis fecerit sermonem istum : quin &
ego ne quidem audieram, & tu quoque
non indicâsti mihi nisi hodié. Tulítque 27
Abraham oves & boves, dedítque Abimelech: & inierunt ambo fœdus. Et sta- 28
tuit Abraham septem agnas ovium seorsim. Dixit autem Abimelech ad A- 29
braham, Quid sibi volunt hæ septem agnæ ovium, quas statuisti seorsim?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

17 ושמיע קדם יי ית קליה דרביא
וקרא מלאכא דיי להגר מן
שמיא ואמר לה מה ליך הגר לא
תדחלי ארי שמיע קדם יי
לקליה דרביא באתר דהוא
18 תמן: קומי טולי ית רביא
ואתקיפי ית ידיך ביה ארי
לעם סגי אשויניה: 19 וגלא יי ית
עינהא וחזת בירא דמיא ואזלת
ומלת ית רוקבא מיא ואשקיאת
ית רביא: 20 והוה מימרא דיי
בסעדיה דרביא ורבא ויתיב
במדברא והוה רבי קשתא:
21 ויתיב במדברא דפארן ונסיבת
ליה אמיה איתתא מארעא
דמצרים: 22 והוה בעידנא ההיא
ואמר אבימלך ופיכל רב חיליה
לאברהם למימר מימרא דיי
בסעדך בכל דאת עביד: 23 וכען
קיים לי במימרא דיי הכא דלא
תשקר בי ובברי ובבר ברי
כטיבותא די עבדית עמך תעבד
עמי ועם ארעא דאתותבתא בה:
24 ואמר אברהם אנא אקיים:
25 ואוכח אברהם ית אבימלך על
עיסק בירא דמיא די אנסו עבדי
אבימלך: 26 ואמר אבימלך לא
ידעית מאן עבד ית פתגמא
הדין ואף את לא חויתא לי ואף
אנא לא שמעית אלהין יומא
דין: 27 ודבר אברהם ען
ותורין ויהב לאבימלך וגזרו
תרויהון קים: 28 ואקים אברהם
ית שבע חורפן דען בלחודיהן:
29 ואמר אבימלך לאברהם מה
אינון שבע חורפן אלין
דאקימתא בלחודיהן:

17 Et audita est corā Deo vox pueri: Et vocavit Angelus Dei Agar de cœlo;& dixit ei, Quid tibi Agar? Ne timeas; quoniā audita est corā Domino vox pueri, in
18 loco in quo ipse est. Surge, tolle puerū,& apprehende manu tuā eum: quoniam in populum magnum ponam eum.
19 Et aperuit Deus oculos ejus, & vidit puteum aquæ: & abiit & implevit lagenam aquā, &
20 dedit puero bibere. Et fuit verbum Dei in adjutorium pueri, & crevit: & habitavit in deserto, &
21 fuit jaculator arcus. Et habitavit in deserto Pharan: & accepit ei mater ejus u-
22 xorem, de terrā Ægypti. Et factum est in tempore illo; & dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus ad Abraham, dicens: Verbū Dei est in adjutoriū tuū, in universis quæ
23 tu agis. Et nunc jura mihi per verbum Domini hic; ne noceas mihi, & filio meo, & filio filii mei: juxta misericordiam quam feci tecū, facies mecum & cū terrā in quā peregrina-
24 tus es. Et ait Abrahā, Ego
25 jurabo. Et increpavit Abrahā Abimelech; propter puteum aquæ, quem vi abstulerant servi Abimelech.
26 Et ait Abimelech; Nescio quis fecit rem hanc: Et tu quoq; non indicasti mihi, neq; ego audivi, nisi hodie.
27 Et tulit Abraham oves & boves,& dedit Abimelech: & pepigerunt ambo fœd[us].
28 Et statuit Abrahā septem
29 agnas ovium seorsum. Dixitq; Abimelech ad Abraham: Quæ sunt istæ septem agnæ, quas statuisti seorsum?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

17 Et audivit Deus vocem pueri; & vocavit Angelus Domini Agar è cœlo, dixitque ei, Quid tibi Agar? ne timeas, quoniam exaudivit Deus vocem pueri è
18 loco ubi est. Surge, tolle puerum,& (d) apprehende manum ipsius; in gentem enim magnam ponam eum.
19 (e) Aperuitque Deus oculos ejus,& vidit puteū aquæ:& ivit & implevit utrē aquā, potavitq; (f) puerum.
20 Fuit autem Deus cum puero, & crevit, & habitavit in deserto; factusq; est jaculator
21 arcus. Et habitavit in deserto Pharan,& accepit illi mater ejus uxorem de terra
22 Ægypti. Factumque est illo tempore, ut dixerit Abimelech,& (g) Phicol princeps exercitus ejus Abrahæ, dicens; Dominus est tecum in omnibus quæ facis.
23 Nunc porrò jura mihi per Deum: Ecce si (h) mentiaris mihi; & posteris meis, & (i) ducibus meis, juxta misericordiam quam feci tecum, facies mecum, & cum terra in qua pere-
24 grinatus es. Respondit verò Abraham, Ego jurabo.
25 Et increpavit Abraham Abimelech propter puteum aquarū, quem (k) rapuerant
26 servi Abimelech. Dixit autem Abimelech, Nescio quis fecerit rem hanc: verùm etiam non indicâsti mihi, neque audiveram
27 ante hunc diem. Et accepit Abraham oves & boves, & dedit Abimelech, & percusserunt ambo fœ-
28 dus. Seposuitque Abraham septem agnas gregis
29 seorsim. Dixitque Abimelech ad Abraham, Quid sunt septem istæ agnæ, quas seposuisti seorsim?

VER. SAM. (d) fortifica manū tuā; (e) Et illuminavit Deus (f) puerum adolescentulum. (g) Pumcol (h) dolosè agas mecum; (i) qui coram me,(k) fraudulenter abstulerant

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 * وسمع الله صوت الصبي * ونادي ملاك الله هاجر من السماء وقال لها * مالك يا
هاجر لا تخافي فان الله قد سمع صوت الصبي حيث هو * 18 قومي فاحمليه واسندي
يدك عليه * فاني اصير منه امة كبيرة * 19 فكشف الله عن عينها فرات بير ماء * فمضت
وملات القربة ماء وسقت الصبي * 20 وكان الله معه حتى كبر * فاقام في البرية وكان
غلاما راميا * 21 واقام في برية فاران * واخذت له امه زوجة من بلد مصر * 22 ولما كان في
ذلك الوقت قال ابيمالك وفيكول راس جيشه لابراهيم قولا * ان الله معك في جميع ما
تصنعه * 23 والان احلف لي بالله هاهنا انك لا تغدرني ولا بنسلي وعقبي بل تصنع
معي كالاحسان الذي صنعته معك ومع اهل البلد الذي سكنته * 24 فقال ابراهيم
انا احلف * 25 ووعظ ابراهيم ابيمالك بسبب بير الماء التي غصبوها عبيده * 26 فقال
ابيمالك لم اعلم من صنع هذا الامر * وايضا فانت لم تخبرني * وانا ايضا لم اسمع الا
اليوم * 27 ثم اخذ ابراهيم غنما وبقرا فاعطي ذلك ابيمالك * وقطعا جميعا عهدا * 28 ووقف
ابراهيم سبع نعاج من الغنم وحدها * 29 فقال له ابيمالك ما هذه السبع النعاج التي
وقفتها وحدها *

17 Exaudivitque Deus vocem pueri; & vocavit Angelus Domini Hagar de cælo, & dixit ei, Quid est tibi, ô Hagar? ne timeas, eò quòd Deus jam exaudierit
18 vocem pueri ubi est. Surge, & porta eum, & corrobora manum tuam super eum: quoniam efficiam ex eo gentem
19 magnam. Et detexit Deus oculum ejus, viditque puteum aquæ: & abiens implevit utrem aquâ, potavitque pue-
20 rum. Fuitque cum eo Deus donec adolevit; & mansit in deserto, factusque est puer sagittarius.
21 Permansitque in deserto Pharan, & accepit ei mater ejus uxorem ex regione Ægypti.
22 Et in illo tempore dixit Abimalech & Fichol princeps exercitus ejus Ebrahimo sermonem, Profectò Deus tecum est in omnibus quæ operaris.
23 Nunc ergò iura mihi per Deum hîc; quòd tu non fraudabis me, neque progeniem meam, & posteritatem meam; sed facies mecum secundùm beneficium quod feci tecum,& cum habitatoribus regionis quā inhabitâsti.
24 Dixit Ebrahim, Ego juro.
25 Reprehenditq; Ebrahim Abimalech propter puteum aquæ, quem vi abstulerant
26 servi ejus. Dixit Abimalech, Ignoro quisnam fecerit hanc rem: tu quoq; non significâsti mihi, & ego etiam non audivi nisi hodiè.
27 Deinde accepit Ebrahim oves & boves, deditque ea Abimalech: & inierunt ambo simul
28 pactum. Et statuit Ebrahim septem
29 agnas ex ovibus seorsim. Dixitque ei Abimalech, Quænam sunt hæ septem agnæ, quas statuisti seorsim?

ספר בראשית : כב

ut , meâ manu è capies agnas septem Quia :dixit Et
30 ויאמר כי את־שבע כבשת תקח מידי בעבור
.hunc puteum fodi quòd ,teftimonium in mihi fit
תהיה־לי לעדה כי חפרתי את־הבאר הזאת:
ibi quia :Beerfebah iftum locum vocavit Idcircò
31 על־כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם
.Beerfebah in fœdus percufferunt Et .ipfi ambo juraverant
32 נשבעו שניהם: ויכרתו ברית בבאר שבע
funt reverfi & ,ej* exercit* princeps Pichol & ,Abimelech furrexit Et
ויקם אבימלך ופיכל שר־צבאו וישבו
:Beerfebah in arborem plantavit Et .Peliftim terram ad
33 אל־ארץ פלשתים: ויטע אשל בבאר שבע
eft peregrinatus Et .fæculi Dei Domini nomine in ibi invocavit &
34 ויקרא־שם בשם יהוה אל עולם: ויגר
multos dies Peliftim terrâ in Abraham
אברהם בארץ פלשתים ימים רבים:

CAP. XXII. כב

tentavit Deus & ,ifta verba poft fuit Et
1 ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את־
:dixit Et .ego Ecce : dixit & .Abraham :eum ad dixit & ,Abraham
2 אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: ויאמר
:Ifchac ,dilexifti quem ,tuum unicum tuum filium nunc Cape
קח־נא את־בנך את־יחידך אשר־אהבת את־יצחק
holocaufta in ibi eum afcendere fac & ,Moriah terram ad tibi vade &
ולך־לך אל־ארץ המריה והעלהו שם לעלה
Abraham maturavit Et .te ad dicam quem montium unum fuper
3 על אחד ההרים אשר אמר אליך: וישכם אברהם
,fecû fuos pueros duos cepit & ,fuum afinum ftravit & ,diluculo in
בבקר ויחבש את־חמרו ויקח את־שני נעריו אתו
ivit & ,furrexit & ,holocaufti ligna fcidit & ,fuû filium Ifchac &
ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך
,tertiâ die In .Deus ei dixit quem ,locum ad
4 אל־המקום אשר־אמר־לו האלהים: ביום השלישי
.longinquo de locum vidit & ,fuos oculos Abraham levavit &
וישא אברהם את־עיניו וירא את־המקום מרחק:
:afino cum hic vobis Sedete : fuos pueros ad Abraham dixit Et
5 ויאמר אברהם אל־נעריו שבו־לכם פה עם־החמור
.vos ad revertemur & ,adorabimus & ;illuc ufq; ibimus puer & ego &
ואני והנער נלכה עד־כה ונשתחוה ונשובה אליכם:
Ifchac fuper pofuit & ,holocaufti ligna Abraham accepit Et
6 ויקח אברהם את־עצי העלה וישם על־יצחק
iverunt & ,gladium & ,ignem fuâ manu in accepit & ,fuû filiû
בנו ויקח בידו את־האש ואת־המאכלת וילכו
,fuum patrem Abraham ad Ifchac dixit Et .fimul ipfi ambo
7 שניהם יחדו: ויאמר יצחק אל־אברהם אביו
ignis Ecce :dixit & .mi fili ego Ecce : dixit & .mi Pater :dixit &
ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש
?holocauftum in agnus ubi & : ligna &
והעצים ואיה השה לעלה:

Verfio VULG. LAT.

30 At ille, Septem, inquit, agnas
accipies de manu mea : ut
fint mihi in teftimoniû, quo-
niam ego fodi puteum iftum.
31 Idcircò vocatus eft locus ille,
Berfabee : quia ibi uterque
32 juravit. Et inierunt fœdus
pro puteo juramenti. Surre-
xit autem Abimelech, & Phi-
col princeps exercitus ejus;
reverfique funt in terram Pa-
33 læftinorum. Abraham verò
plantavit nemus in Berfabee,
& invocavit ibi nomê Domi-
34 ni Dei æterni. Et fuit colo-
nus terræ Palæftinorum die-
bus multis.

CAP. XXII.

1 Quæ poftquàm gefta funt,
tentavit Deus Abraham; &
dixit ad eum, Abraham, Abra-
2 hã. At ille refpondit, Adfũ. Ait
illi ; Tolle filium tuum uni-
genitum, quem diligis, Ifaac;
& vade in terram vifionis :
atque ibi offeres eum in ho-
locauftum fuper unum mon-
tium, quem monftravero tibi.
3 Igitur Abraham de nocte
confurgens, ftravit afinum fu-
um ; ducens fecum duos ju-
venes, & Ifaac filium fuum :
Cúmque concidiffet ligna in
holocauftum, abiit ad locum
quem præceperat ei Deus.
4 Die autem tertio, elevatis
oculis, vidit locum procul.
5 Dixitque ad pueros fuos,
Expectate hîc cum afino : ego
& puer illuc ufque properan-
tes, poftquàm adoraverimus,
6 revertemur ad vos. Tulit quo-
que ligna holocaufti, & im-
pofuit fuper Ifaac filium fu-
um : ipfe verò portabat in
manibus ignem & gladium.
Cúmq; duo pergerent fimul,
7 Dixit Ifaac patri fuo , Pater
mi. At ille refpondit, Quid
vis, fili? Ecce, inquit, ignis
& ligna : ubi eft victima
holocaufti ?

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

30 Καὶ εἶπεν Ἀβραάμ, Ὅτι τὰς ἑπτὰ (ω) ἀμνάδας λήψη παρ' ἐμοῦ, ἵνα (α) ὦσί μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὤρυξα τὸ
31 φρέαρ τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Φρέαρ ὁρκισμοῦ· ὅτι
32 ἐκεῖ ὤμοσαν ἀμφότεροι. Καὶ διέθεντο διαθήκην ἐν τῷ φρέατι (ϐ) τοῦ ὁρκισμοῦ. Ἀνέστη δὲ Ἀβιμέλεχ, (γ) Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ Φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν
33 εἰς τὴν γῆν τῶν Φυλιστιείμ. Καὶ ἐφύτευσεν Ἀβραὰμ ἄρουραν ἐπὶ τῷ φρέατι τοῦ ὅρκου· καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυ-
34 ρίου, Θεὸς αἰώνιος. Παρῴκησε δὲ Ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῶν Φυλιστιείμ ἡμέρας πολλάς.

ΚΕΦ. κϐ.

1 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ Θεὸς (α) ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν (ϐ) αὐτῷ, Ἀβραάμ, Ἀβραάμ· (γ) καὶ
2 εἶπεν, Ἰδοὺ ἐγώ. Καὶ εἶπε, Λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν
3 ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων ὧν ἄν σοι εἴπω. Ἀναστὰς δὲ Ἀβραὰμ τὸ πρωΐ, ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ. παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ σχίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ
4 Θεός, Τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ· καὶ ἀναβλέψας Ἀβραὰμ τοῖς (δ) ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ,
5 εἶδε τὸν τόπον μακρόθεν. Καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τῆς ὄνου· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ (ε) παιδάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε· καὶ προσκυνήσαντες, (ζ) ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς.
6 Ἔλαβε δὲ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε (η) δὲ μετὰ χεῖρας καὶ τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο
7 ἅμα. (θ) Εἶπε δὲ Ἰσαὰκ πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα (ι) αὐτοῦ, Πάτερ. Ὁ δέ, εἶπε, Τί ἐστι (κ) τέκνον; εἶπε δέ, Ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν;

30 Et dixit Abraham, Quia feptem agnas capies à me ; ut fint in teftimonium mihi, quia ego fodi
31 puteum hunc. Propter hoc cognominavit nomen loci illius, Puteum juramenti : quoniam ibi
32 juraverunt ambo. Et difpofuerunt teftamentum in puteo juramenti. Surrexit autem Abimelech, Hochozath pronubus ejus, & Phicol princeps exercitus ejus, & reverfi funt ad terram
33 ipforum Phyliftium. Et plantavit Abraham (e) agrum in (f) puteo juramenti ; & invocavit ibi nomê Domini, Deus æternus. In-
34 cola autem fuit Abraham in terra Phyliftium, diebus multis.

CAP. XXII.

1 Et factum eft poft verba ifta, Deus (a) tentavit Abraham ; & dixit ei, Abraham, Abraham;
2 Et dixit, Ecce ego. Et dixit, Tolle filium tuum (b) dilectum, quem dilexifti, Ifaac ; & vade in terram (c) excelfam, & offer illum ibi in holocauftum fuper unum de montibus, (d) quos tibi
3 dixero. Surgens autem Abraham manè, ftravit afinam fuã : affumpfit autem fecum duos pueros, & Ifaac filium fuũ ; cúmque conscidiffet ligna in holocauftum, furgens ivit, & venit ad locum, quem dixit illi Deus, Die tertio;
4 & refpiciens Abraham oculis fu-
5 is, vidit locum à longè. Et dixit Abraham pueris fuis, Sedete hîc cum afina : ego autem & parvulus pertranfibimus ufque illuc ; & cùm adoraverimus, revertemur ad vos. Sumpfit autem Abra-
6 hã ligna holocaufti, & impofuit Ifaac filio fuo. Sumpfit autem in manibus & ignem & gladium ; & perrexerunt ambo fimul.
7 Dixit autem Ifaac ad Abraham patrem fuum , Pater. At ille dixit, Quid eft, fili? Dixit autem , Ecce ignis & ligna : ubi eft ovis in holocauftum?

MS.A. (ω) ἀμνάδας ταύτας λήμψη (α) ὦσιν εἰς (ϐ) τοῦ ὅρκ. (γ) καὶ Ὀχοζὰθ Κεφ. κϐ'. (α) ἐπείραζεν (ϐ) πρὸς αὐτόν, (γ) ὁ δὲ εἶπεν, (δ) ὀφθαλμοῖς, Ἴδεν (ε) παιδίον (ζ) ἀναστρέψομεν (η) δὲ καὶ τὸ πῦρ μετὰ χεῖρα, καὶ τὴν (θ) Καὶ εἶπεν Ἰσαὰκ (ι) αὐτ., εἶπεν, Πάτερ. (κ) τέκνον; * λέγων, Ἰδοὺ

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 ܘܐܡܪ ܕܫܒܥ ܢܩܘܝܢ ܬܣܒ ܡܢ ܐܝܕܝ. ܡܛܠ ܕܢܗܘܝܢ ܠܝ ܠܣܗܕܘܬܐ ܕܐܢܐ ܚܦܪܬ ܒܐܪܐ ܗܕܐ.
31 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܪܐ ܠܐܬܪܐ ܗܘ ܒܐܪ ܫܒܥ. ܡܛܠ ܕܬܡܢ ܝܡܘ ܬܪܝܗܘܢ. * ܘܩܝܡܘ ܩܝܡܐ
32 ܒܒܐܪ ܫܒܥ. ܘܩܡ ܐܒܝܡܠܟ ܘܦܝܟܠ ܪܒ ܚܝܠܗ. ܘܗܦܟܘ ܠܐܪܥܐ ܕܦܠܫܬܝܐ.
33 * ܘܢܨܒ ܐܒܪܗܡ ܢܨܒܬܐ. ܒܒܐܪ ܫܒܥ. ܘܩܪܐ ܬܡܢ ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܥܠܡܐ.
34 * ܘܥܡܪ ܐܒܪܗܡ ܒܐܪܥܐ ܕܦܠܫܬܝܐ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ.

ܩܦܠܐܘܢ. ܟܒ.

1 ܢܣܝܘܢܗ ܕܐܒܪܗܡ. * ܘܗܘܐ ܡܢ ܒܬܪ ܦܬܓܡܐ ܗܠܝܢ. ܐܠܗܐ ܢܣܝ ܠܐܒܪܗܡ
2 ܘܐܡܪ ܠܗ. ܐܒܪܗܡ. ܘܐܡܪ. ܗܐ ܐܢܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗ. ܕܒܪ ܠܒܪܟ ܠܝܚܝܕܟ ܕܪܚܡܬ
ܠܐܝܣܚܩ. ܘܙܠ ܠܟ ܠܐܪܥܐ ܕܐܡܘܪܝܐ. ܘܐܣܩܝܗܝ ܬܡܢ ܠܥܠܬܐ ܥܠ ܚܕ ܡܢ
3 ܛܘܪܐ ܕܐܡܪ ܠܟ. * ܘܩܕܡ ܐܒܪܗܡ ܒܨܦܪܐ. ܘܪܡܐ ܥܠ ܚܡܪܗ. ܘܕܒܪ ܠܬܪܝܢ ܥܠܝܡܘܗܝ
ܥܡܗ ܘܠܐܝܣܚܩ ܒܪܗ. ܘܨܠܚ ܩܝܣܐ ܠܥܠܬܐ. ܘܩܡ ܐܙܠ ܠܐܬܪܐ ܕܐܡܪ ܠܗ ܐܠܗܐ.
4 * ܘܒܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ ܐܪܝܡ ܐܒܪܗܡ ܥܝܢܘܗܝ ܘܚܙܝܗܝ ܠܐܬܪܐ ܗܘ ܡܢ ܪܘܚܩܐ. * ܘܐܡܪ
5 ܠܥܠܝܡܘܗܝ. ܬܒܘ ܠܟܘܢ ܗܪܟܐ ܥܡ ܚܡܪܐ. ܘܐܢܐ ܘܛܠܝܐ ܢܐܙܠ ܥܕܡܐ ܠܗܪܟܐ.
6 ܢܣܓܘܕ ܘܢܗܦܘܟ ܠܘܬܟܘܢ. * ܘܢܣܒ ܐܒܪܗܡ ܩܝܣܐ ܕܥܠܬܐ. ܘܣܡ ܥܠ ܐܝܣܚܩ
7 ܒܪܗ. ܘܢܣܒ ܒܐܝܕܗ ܢܘܪܐ ܘܣܟܝܢܐ. ܘܐܙܠܘ ܬܪܝܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. * ܘܐܡܪ ܐܝܣܚܩ
ܠܐܒܪܗܡ ܐܒܘܗܝ. ܘܐܡܪ. ܐܒܝ. ܘܐܡܪ. ܗܐ ܐܢܐ ܒܪܝ. ܘܐܡܪ. ܗܐ ܢܘܪܐ ܘܩܝܣܐ. ܐܝܟܐ ܗܘ ܐܡܪܐ
ܠܥܠܬܐ.

30 Qui ait, Septem agnas accipies de manibus meis, quàtenus fit mihi teftimonium
31 quòd effoderim puteum iftum. Propterea vocavit locum illum, Bir-feba; eò quòd
32 ibi juraverint ambo. Et inierunt pactum in Bir-feba : & furrexerunt Abimelech & Phicol princeps exercitus e-
33 jus, & reverfi funt in terram Palæftinorum. Plantavit autem Abraham plantam in Bir-feba, & invocavit ibi nomen
34 Domini Dei fæculorum. Et habitavit Abraham in terra Paleftinorum diebus multis.

CAP. XXII.

1 Tentatio Abrahæ. Et factum eft poft fermones iftos ut Deus tentaret Abra-
2 ham, diceretque ad eum : Abraham, qui ait, Adfum. Dixitque ad eum, Tolle filium tuum, unicum tuum, quem tu diligis, Ifahac : & vade tibi in terram Amorrhæorum, & offer eum ibi victimam
3 fuper unũ ex montibus quem dicam tibi. Antevertit itaque Abraham diluculo, & ftravit afinũ fuũ, duxitque duos fervos fuos fecũ, & Ifahac filium fuum, & ligna ad victimã : furgénfq; abiit ad lo-
4 cũ quẽ dixerat ei Deus. Die verò tertio fublatis Abraham oculis fuis, vidit lo-
5 cum illũ à longè. Dixitque juvenibus fuis, Manete hic apud afinũ : ego autẽ & puer ibimus illuc ufque adoraturi, & re-
6 vertemur ad vos. Tulit quoque Abraham ligna ad victimam, & impofuit fuper Ifahac filium fuum, & accepit in manu fuã ignem & cultrum, abierúntque ambo fimul. Ait autem Ifahac ad Abraham
7 patrem fuum, dixitque, Pater. Refpondit, Ecce me, fili mi. Et dixit ad eum, Ecce ignis & ligna : ubi eft agnus ad victimam?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

30 ואמר ארי ית שבע חורפן
31 תקביל מן ידי בדיל דתהי לי
לסהדו ארי חפרית ית בירא
הדא: על כן קרא לאתרא ההוא
32 באר שבע ארי תמן קימו
תרויהון: וגזרו קים בבאר שבע
וקם אבימלך ופיכל רב חיליה
33 ותבו לארעא דפלשתאי: ונציב
אילנא בבאר שבע וצלי תמן
34 בשמא דיי אלהא דעלמא:
ואתותב אברהם בארע
פלשתאי יומין סגיאין:

כב

1 והוה בתר פתגמיא האלין ויי
נסי ית אברהם ואמר ליה
2 אברהם ואמר הא אנא: ואמר
דבר כען ית ברך ית יחידך די
רחימתא ית יצחק ואיזיל לך
לארעא פולחנא ואסקיהי קדמי
תמן לעלתא על חד מן טוריא
3 די אימר לך: ואקדים אברהם
בצפרא וזריז ית חמריה ודבר
ית תרין עולימוהי עמיה וית
יצחק בריה וצלח אעי לעלתא
וקם ואזל לאתרא די אמר ליה
4 יי: ביומא תליתאה וזקף אברהם
ית עינוהי וחזא ית אתרא
5 מרחיק: ואמר אברהם
לעולימוהי אוריכו לכון הכא
עם חמרא ואנא ועולימא
נתמטי עד כא ונסגוד ונתוב
6 לותכון: ונסיב אברהם ית אעי
דעלתא ושוי על יצחק בריה
ונסיב בידיה ית אשתא וית
סכינא ואזלו תרויהון כחדא:
7 ואמר יצחק לאברהם אבוהי ואמר אבא ואמר הא אנא
ברי ואמר הא אשתא ואעיא ואן אמרא לעלתא:

30 Et ait, Quoniã septẽ agnas accipies de manu meã, ut
31 sit mihi in testimoniũ, quoniã fodi puteũ istum. Propterea vocavit locũ illum, Bersabee: quia ibi juraverunt ambo.
32 Et inierunt pactum in Bersabee: Surrexitq; Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus, & reversi sunt in terrã Philistinorũ.
33 Et plantavit *arborẽ* in Bersabee: & oravit ibi in nomine Domini
34 Dei æterni. Et peregrinatus est Abraham in terrâ Philistinorum diebus multis.

CAP. XXII.

1 ET factum est post verba hæc, & Deus tentavit Abraham: & dixit ei; Abra-
2 ham, & ait Ecce ego. Et dixit, Tolle nunc filiũ tuũ unicũ tuũ quẽ diligis, Isaac; & vade in terram divini cultus: & offer illũ corã me ibi in holocaustũ; super unũ montium, quẽ dixero
3 tibi. Et surrexit Abraham mane, & stravit asinũ suũ; & tulit duos pueros suos secum, & Isaac filiũ suum: & concîdit ligna in holocaustũ; & surrexit & abiit, in locũ quem dixerat ei De-
4 us. Die autem tertiâ, levavit Abrahã oculos suos, &
5 vidit locũ à longè. Et dixit Abraham pueris suis; Expectate vos hic cum asino; ego autẽ & puer accedem⁹ usq; illuc: & adorabim⁹, &
6 revertemur ad vos. Et tulit Abraham ligna holocausti, & posuit super Isaac filiũ suũ; & accepit in manu suâ ignẽ & gladiũ: & abierunt ambo simul.
7 Aitque Isaac ad Abraham patrẽ suũ, dicens Pater mi; & ait, Ecce ego fili mi: & ait, Ecce ignis & ligna; ubi ergo est agnus in holocaustum?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

30 *Et dixit Abraham, certè septẽ istas agnas accipies de manu mea ut sint mihi in testimonium quòd foderim*
31 *puteũ istũ. Propterea vocavit puteum istũ Beersebah, quòd ibi ambo jurassent.*
32 *Percusseruntq; fœdus in Beersebah, surrexitq; Abimelech, & (l) Phicol princeps exercitus ejus, & redierunt in terram Philistbim.*
33 *Plantavit autem Abraham (m) nemus in Beersibah, & invocavit ibi nomen Domini (n) Dei seculi.*
34 *Et peregrinatus est Abraham in terra Philistbim diebus multis.*

CAP. XXII.

1 *ET factum est post res istas, ut Deus tentaret Abraham, diceretq; illi, Abraham, & respondit, Ecce*
2 *me: Et dixit, sume nunc filium tuum, unicũ tuũ quẽ diligis Isaacum, & vade in terrã (o) Morah, et offer illum ibi holocaustion in una montium quem tibi dixero.*
3 *Et surrexit Abraham summo mane, stravitq; asinũ suũ. Et accepit duos servos suos secũ, et Isaac filiũ suũ: sciditque ligna holocausti, postea surrexit, & abivit in locum quem dixerat ei Deus.*
4 *Die autem tertia levavit oculos, & vidit locũ à longè.*
5 *Dixitq; Abraham servis suis, Sedete vos hic cum asino: Ego verò & puer ibimus huc usq; & adorabimus, postea redibimus ad vos.*
6 *Accepit autẽ Abrahã ligna holocausti, & posuit super Isaacũ puerum suũ sumpsitq; in manu sua ignem & cultrum, & abierunt ambo illi simul.*
7 *Dixit autem Isaac Abrahæ patri suo, pater, Et respondit, adsum fili, dixitque, Ecce ignem & ligna, sed ubi est ovis in holocaustum.*

VERS. SAM. (*l*) Memac (*m*) paradisum (*n*) potentissimi Altissimi (*o*) Visionis.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 قال لتاخذها من اجل ان يكون شهادة لي باني حفرت هذه البير * ولذلك سمي
31 الموضع بيرسبع لانهما جميعا حلفا * ولما عهدا في بيرسبع * قام ابيمالخ وفيكول رئيس
32 جيشه ورجعا الى بلد فلسطين * ونصب نصبا في بيرسبع * ودعا ثم باسم الله اله العالم
33 34 وجاور ابراهيم في بلد فلسطين اياما كثيرة *

الفصل الثاني والعشرون

1 ولما كان بعد هذه الامور امتحن الله ابرهيم * فقال له يا ابرهيم * فقال لبيك * قال خذ
2 ابنك وحيدك الذي تحبه هو اسحق * وامض الى بلد العبادة * واصعده ثم قربانا
3 على احد الجبال الذي اعرفك به * فادلج ابراهيم بالغداة واسرج حماره واخذ غلاميه
معه واسحق ابنه وشقق حطب الصعيدة وقام ومضى الى الموضع الذي قال الله
4 امض اليه * ولما كان اليوم الثالث رفع ابرهيم عينيه فنظر الموضع من بعيد * فقال
5 ابراهيم لغلاميه اجلسا هاهنا مع الحمار وانا والغلام نمضي الى ثم ونسجد ونرجع
6 اليكما * فاخذ ابراهيم حطب القربان وصيره على اسحق ابنه واخذ معه النار
7 والسكين ومضيا جميعا * ثم قال اسحق لابراهيم ابيه يا ابه * قال لبيك يا بني * قال
هوذا النار والحطب فاين الحمل للقربان

Ait, ut accipias eas è manibus meis, ad 30
hoc ut sint testimonium mibi quòd ego fodi puteum istum. Propterea nomina- 31
tus est locus ille Bir-sabaa, eò quòd ambo simul juraverint. Cumque pacti 32
fuissent ambo in Bir-sabaa, surrexit Abimalech, & Fichol princeps exercitus ejus, & rediêre ambo in regionem Palestinæ. Et plantavit plantas in Bir- 33
sabaa, & invocavit ibi nomen Dei, Dei orbis terrarum. Et fuit colonus 34
Ebrahim in regione Palestinæ dies multos.

CAP. XXII.

POst has res gestas probavit Deus 1
Ebrahim, dixitque ei, ô Ebrahim: Ait, quid tibi placet? Dixit, Accipe 2
filium tuum, unicum tuum, quem diligis, ipse est Ishac, & vade in regionem adorationis, & offer illum ibi sacrificium super unum montium, quem significabo tibi. Surrexit ergo Ebrahim sum- 3
mo manè, & stravit asinum suum, & sumpsit duos famulos suos secum, & Ishac filium suum, & fidit ligna oblationis: & surrexit, atque abiit in locum, ad quem dixit ei Deus, Vade.
Cumque fuisset dies tertia, levavit Ebra- 4
him oculos suos, & vidit locum à longè.
Dixitque Ebrahim duobus famulis suis 5
Sedete hic cum asino, & ego & puer ibimus illuc, & adorabimus, & revertemur ad vos. Sumpsitque Ebrahim 6
ligna oblationis, & posuit ea super Ishac filium suum, accepitque secum ignem, & cultrum, abieruntque ambo simul. Tum dixit Ishac ad Ebrahim 7
patrem suum; O pater mi. Ait, quid tibi placet ô fili mi? Dixit, Ecce ignis & ligna: ubi est agnus ad oblationem?

Versio HEBRÆA (ספר בראשית : כב)

holocaustū in agnum sibi *videbit* Deus : Abraham dixit Et
8 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה
locum ad venerunt Et .pariter ipsi ambo perrexerūt Et .mi fili
בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם
9
Abraham ibi ædificavit Et .Deus ei dixerat quem
אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־
posuit & ,suū filiū Ifchac ligavit & ,ligna ordinavit & ,altare
הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם
Abraham misit Et .ligna *desuper* altare super eum
10 אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים׃ וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־
.suum filium *jugulandum ad* ,gladium accepit & ,suam manū
יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃
,Abraham ,dixit & ,cœlis de Domini Angelus eum ad clamavit Et
11 וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם
ad tuā manum *mittas* Ne : dixit Et .ego Ecce : dixit Et .Abraham
12 אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־
timens quòd cognovi nunc quia .quicquam ei facias ne & ,puerum
הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא
.me à tuū unicum tuum filium prohibuisti non & , tu Deum
אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃
post aries ecce & ,vidit & suos oculos Abraham levavit Et
13 וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל אַחַר
cepit & , Abraham ivit Et .suis cornib⁹ *in perplexitate in* detentus
נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח
.suo filio pro holocaustum in eum *fecit ascendere &* ,arietem
אֶת־הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃
Quòd videbit Jehovah ,ipsius loci nomen Abraham vocavit Et
14 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר
Domini Angelus clamavit Et .videbitur Dñs monte In ,hodie dicitur
15 יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה׃ וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְהוָה
,juravi *me In* :dixit Et .cœlo de secundò Abraham ad
16 אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם׃ וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי
non & *hoc verbum* fecisti quòd ,eò pro quia .Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא
,tibi benedicā benedicēdo Quia .tuum unicum tuum filium prohibuisti
17 חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ׃ כִּי־בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ
cœlorum stellas sicut tuum semen multiplicabo multiplicando &
וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
tuum semen hæreditabit & : maris *labium* *super* quæ arenam sicut &
וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ
omnes tuo semine in benedicentur Et .suorum inimicorum portam
18 אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו׃ וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל
est reversus Et .*meam vocem in audivisti* quòd eò ,terræ gentes
19 גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי׃ וַיָּשָׁב
pariter iverunt & , surrexerunt & : suos pueros ad Abraham
אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו
.Beersebah in Abraham *sedit* & .Beersebah ad
אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃

Versio VULG. LAT.

8 Dixit autem Abraham, Deus
providebit sibi victimam ho-
locausti, fili mi: Pergebant er-
9 gò pariter. Et venerunt ad
locum quem ostenderat ei
Deus, in quo ædificavit alta-
re, & desuper ligna composu-
it: Cúmque alligasset Isaac
filium suum, posuit eum in
altare super struem ligno-
10 rum. Extendítque manum,
& arripuit gladium, ut im-
11 molaret filium suum. Et ec-
ce Angelus Domini de cœlo
clamavit, dicens; Abra-
12 ham, Abraham. Qui respon-
dit; Adsum. Dixitque ei,
Non extendas manum tuam
super puerum, neque facias
illi quidquam: nunc cog-
novi quòd times Deum, &
non pepercisti unigenito fi-
13 lio tuo propter me. Leva-
vit Abraham oculos suos, vi-
dítque post tergum arietem
inter vepres hærentem corni-
bus: quem assumens obtulit
14 holocaustum pro filio. Ap-
pellavitque nomen loci illi-
us, Dominus videt. Unde
usque hodie dicitur; In
monte Dominus videbit.
15 Vocavit autem Angelus Do-
mini Abraham secundò de
16 cœlo, dicens; Per memet-
ipsum juravi, dicit Domi-
nus: quia fecisti hanc rem,
& non pepercisti filio tuo
17 unigenito propter me; Be-
nedicam tibi, & multiplica-
bo semen tuum sicut stellas
cœli, & velut arenam quæ
est in littore maris: possidebit
semen tuum portas inimico-
18 rum suorum. Et benedi-
centur in semine tuo omnes
gentes terræ, quia obedisti
19 voci meæ. Reversus est
Abraham ad pueros suos;
abierúntque Bersabee si-
mul, & habitavit ibi.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

8 Εἶπε δὲ Ἀβραὰμ, Ὁ Θεὸς ὄψεται ἑαυ-
τῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, τέ-
κνον. Πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι ἅ-
9 μα, Ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν
αὐτῷ ὁ Θεός. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ Ἀ-
βραὰμ (λ) τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπέθη-
κε τὰ ξύλα· καὶ συμποδίσας Ἰσαὰκ τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυ-
10 σιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων. Καὶ ἐξέ-
τεινεν Ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λα-
βεῖν τὴν μάχαιραν, σφάξαι τὸν υἱὸν
11 αὐτοῦ. Καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος
κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ (μ) εἶπεν, Ἀβρα-
ὰμ, Ἀβραάμ. Ὁ δὲ εἶπεν, Ἰδοὺ ἐγώ.
12 Καὶ εἶπε, Μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου
ἐπὶ τὸ παιδάριον, μηδὲ ποιήσῃς αὐτῷ
μηδέν· νῦν γὰρ ἔγνων, (ν) ὅτι φοβῇ σὺ τὸν
Θεὸν· καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγα-
13 πητοῦ δι' ἐμέ. Καὶ ἀναβλέψας Ἀβρα-
ὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε· καὶ ἰδοὺ,
κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ Σα-
βὲκ τῶν κεράτων. καὶ ἐπορεύθη Ἀ-
βραὰμ, καὶ ἔλαβε τὸν κριὸν, καὶ ἀνή-
νεγκεν αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἀντὶ
14 Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἐκάλεσεν
Ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου,
Κύριος εἶδεν· ἵνα εἴπωσι σήμερον, Ἐν
15 τῷ ὄρει κύριος ὤφθη. Καὶ ἐκάλεσεν
ἄγγελος κυρίου τὸν Ἀβραὰμ δεύτερον
16 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων, Κατ' ἐμαυτοῦ
ὤμοσα, λέγει κύριος· οὗ εἵνεκεν ἐποίη-
σας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ
17 σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ· Ἦ μὴν εὐ-
λογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων
πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέ-
ρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ
τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ κληρο-
νομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν
18 ὑπεναντίων. Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν
τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ (ξ) ἔθνη
τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐ-
19 μῆς φωνῆς. Ἀπεστράφη δὲ Ἀβραὰμ
πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἀναστάν-
τες, (ο) ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέ-
αρ τοῦ ὅρκου· καὶ κατῴκησεν Ἀβραὰμ
(π) ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου.

MS. A. (λ) θυσιαστήριον, (μ) εἶπεν
αὐτῷ, Ἀβραὰμ, Ἀβραάμ. * Ἰδοὺ ἐγώ.
(ν) ὅτι φοβῇ τὸν Θεὸν σύ. (ξ) ἔθνη,
ἀνθ' ὧν (ο) ἐπορεύθησαν ἐπὶ (π) ἐπὶ
τῷ φρέατι

Dixit autem Abraham, Deus videbit sibi ovem ad holocaustum, fili. Pergentes autem ambo simul, Venerunt ad locum, quem dixerat ei Deus. 8
Et ædificavit ibi Abraham altare, & imposuit ligna: & cùm colligasset Isaac filium suum, imposuit eum super altare super ligna. 9
Et extendit Abraham manum suam ad capiendum gladium, ut jugularet filium suum. 10
Et vocavit illum Angelus Domini de cœlo, et dixit; Abraham, Abraham. At ille dixit, Ecce ego. 11
Et dixit, Ne injicias manum tuam super puerum, neque facias ei quicquam. Nunc enim cognovi, quia times tu Deum: et non pepercisti filio tuo dilecto propter me. 12
Et respiciens Abraham oculis suis vidit; et ecce aries unus, qui (ϛ) tenebatur in virgulto (ſ) Sabec cornibus. Et ivit Abraham, et sumpsit arietem, et obtulit illum in holocaustum pro Isaac filio suo. 13
Et vocavit Abraham nomen loci illius, Dominus (g) vidit: ut dicant hodie, In monte Dominus apparuit. 14
Et vocavit Angelus Domini Abraham secundò de cœlo, dicens; 15
Per memet-ipsum juravi, dicit Dominus: propterea quòd fecisti verbum hoc, & non pepercisti filio tuo dilecto propter me; 16
Certè benedicens benedicam te, et multiplicans multiplicabo semen tuum, sicut stellas cœli, et tanquam arenam quæ est juxta labium maris: et hæreditate possidebit semen tuum civitates adversariorum. 17
Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obaudisti vocem meam. 18
Reversus est autem Abraham ad pueros suos: et surgentes perrexerunt simul ad puteum juramenti. Et inhabitavit Abraham ad puteum juramenti. 19

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Inquit Abraham, Deus providebit agnum ad victimam fili mi: & perrexerunt ambo simul. Et venerunt ad locum quem dixerat ei Deus. Ædificavitque ibi Abraham altare, & composuit ligna & colligavit Isahac filium suum, imposuítque eum altari super ligna. Et extendens manum suam Abraham, apprehendit cultrum ad mactandum filium suum. Vocavit autem illum angelus Dei de cœlo, ac dixit, Abraham, Abraham: qui ait, Adsum. Et dixit ad eum, Ne extendas manum tuam ad puerum, neque facias illi quicquam: quia nunc indicasti timentem Dei te esse, eò quòd non denegaveris filium tuum, unicum tuum mihi. Levavit autem Abraham oculos suos, viditque, & ecce arietem unum detentum ramo cornibus suis, & abiens Abraham, tulit arietem, obtulitque eum in victimam pro filio suo. Appellavitque Abraham nomen loci illius, Deus videbit: quia dicitur hodie, In monte hoc Dominus videbit. Et vocavit Angelus Dei Abrahamū secundâ vice de cœlo, Ac dixit, Per me juravi, ait Dominus, pro eo quod fecisti sermonem hunc, & non pepercisti filio tuo, unico tuo propter me; Benedicés benedicā tibi, & multiplicans multiplicabo semē tuum sicut stellas cœli, & ut arenam quæ est ad litus maris; & possidebit semen tuum terras inimicorum suorum. Et benedicentur in semine tuo cuncti populi terræ, propterea quod audieris vocem meam. Et reversus est Abraham ad juvenes suos, & surgentes abierunt simul in Bir-scba: moratúsque est Abraham in Bir-scba.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

8 ואמר אברהם קדם יי גלי ליה
אמרא לעלתא ברי ואזלו
9 תרויהון כחדא : ואתו לאתרא
דיאמר ליה יי ובנא תמן אברהם
ית מדבחא וסדר ית אעיא
ועקד ית יצחק בריה ושוי יתיה
על מדבחא עיל מן אעיא :
10 ואושיט אברהם ית ידיה ונסיב
ית סכינא למכס ית בריה :
11 וקרא ליה מלאכא דיי מן שמיא
ואמר אברהם אברהם ואמר הא
אנא : ואמר לא תושיט ידך
12 לעולימא ולא תעביד ליה מדעם
ארי כען ידעית ארי דחלא דיי
את ולא מנעת ית ברך ית יחידך
13 מני : וזקף אברהם ית עינוהי
בתר אלין וחזא והא דכרא חד
אחיד באילנא בקרנוהי ואזל
אברהם ונסיב ית דכרא ואסקיה
14 לעלתא חלף בריה : ופלח וצלי
אברהם תמן באתרא ההוא ואמר
קדם יי הכא יהון פלחין דריא
בכן יתאמר ביומא הדין בטורא
15 הדין אברהם קדם יי פלח : וקרא
מלאכא דיי לאברהם תנינות
16 מן שמיא : ואמר במימרי קיימית
אמר יי ארי חלף די עבדתא ית
פתגמא הדין ולא מנעתא ית
17 ברך ית יחידך : ארי ברכא
אברכנך ואסגאה אסגי ית בנך
ככוכבי שמיא וכחלא די על כיף
ימא ויירתון בנך ית קרוי
18 סנאיהון : ויתברכון בדיל בנך
כל עממי ארעא חלף דקבלתא
19 במימרי : ותב אברהם לות
עולימוהי וקמו ואזלו כחדא לבאר
שבע ויתיב אברהם בבאר שבע :

Targum Onkelos.

8 Et dixit Abrahã; Corã Deo revelabitur sibi agn⁹ in holocaustũ, fili mi : & abie-
9 runt ambo simul. Et venerunt ad locũ, quem dixerat ei Deus; & ædificavit ibi Abraham altare, & ordinavit ligna : & ligavit Isaac filium suum, & posuit eum super
10 altare desuper ligna. Extenditq; Abraham manum suã, & tulit gladium; ut immo-
11 laret filiũ suum. Et vocavit eũ Angelus Domini de cælo; & dixit, Abraham, Abraham : & ait, Ecce ego.
12 Et dixit; Ne extendas manum tuã ad puerum; neq; facias illi quicquam : nunc enim scio, quòd timens Deum tu es; & non pepercisti filio tuo unico propter me.
13 Et levavit Abrahã oculos suos *post illa*; & vidit, & ecce aries *unus*, apprehensus in arbore cornibus suis : Et abiit Abrahã, & tulit arietem, & obtulit eum in
14 holocaustũ pro filio suo. Et immolavit atq; oravit Abrahã in loco illo : dixit coram Domino; Hic erũt servientes generationes : propterea dicebatur in die hac; In monte isto Abrahã coram Domino immo-
15 lavit. Et vocavit Angelus Domini Abraham secundò
16 de cœlo. Et ait; Per verbũ meũ juravi, dicit Dominus : quia fecisti hanc rem, & nõ pepercisti filio tuo u-
17 nico. Quoniã benedictione benedicã te, & multiplicãs multiplicabo filios tuos, sicut stellas cæli, & sicut arenã, quæ est in littore maris : & hæreditabunt filii tui civitates inimicorũ suorum.
18 Et benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ : pro eo quòd obedisti
19 verbo meo. Et reversus est Abraham ad pueros suos; & surrexerunt, & abierunt simul ad Bersabee : & habitavit Abraham in Bersabee.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 *Respondit verò Abraham, Deus providebit sibi ovem in holocaustum, fili : & ibant ambo simul.* 8
Veneruntq; in locum quem dixit illi Dominus, & ædificavit ibi Abrahã altare, & disposuit ligna, ligavitque Isaacum filium suum, & posuit eum super altare desuper ligna : 9
Extenditque manũ suam, & accepit cultrum suum ut mactaret eum. 10
Et vocavit eum Angelus Domini de cælo, dixitq;, Abraham, Abraham; qui respondit, Ecce me : 11
Et dixit, Ne mittas manum tuam super puerum, neque facias illi quicquam : nunc enim cognovi quòd timeas dominum, cum non subtraxeris mihi filium tuum, (b) unicum tuum. 12
Tum levavit Abraham oculos suos, aspexitque, & ecce aries unus intricatus in vepribus cornibus suis : Et ivit Abraham, & accepit arietem, et obtulit eum in holocaustum pro filio suo. 13
Vocavitque Abraham nomen loci illius, Dominus videbit, qui dicitur hodie, In monte Dominus (c) videbit. 14
Vocavit autem Angelus Domini Abraham secundã vice de cælis. 15
Dixitque, Per me juravi, dicit Dominus; propter ea quòd fecisti hanc rem, & non subtraxisti mihi filium tuum, (d) unicum tuum. 16
Ideò benedicendo benedicam te, et multiplicando multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, et sicut arenam quæ est in littore maris, et possidebit semen tuum (e) portam inimicorum suorum. 17
Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ; eò quòd audivisti vocem meam. 18
Posteã rediit Abraham ad pueros suos, & surrexerunt, iveruntque simul in Beersebah, & habitavit Abraham in Beersebah. 19

VER. SAM. (b) corculum tuum. (c) videbit, multiplicabit (d) corculum tuum. (e) civitates

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 * قال ابرهيم الله يظهر الحمل للقربان يا بني * ومضيا جميعا * حتى جاءا الى الموضع
9 الذي قال له الله امض اليه * فبنى ابرهيم ثم المذبح ورصف الحطب * وكتف اسحق
10 ابنه وصيره على المذبح فوق الحطب * ومد ابراهيم يده فاخذ السكين ليذبح ابنه *
11 فناداه ملاك الله من السماء قائلا يا ابراهيم يا ابراهيم * قال لبيك * قال لا تمد يدك
12 الى الغلام ولا تصنع به سيئا * فاني الان عرفت الناس انك تقي لله ولم تضن بابنك
13 وحيدك عني * ثم رفع ابراهيم عينيه بعد ذلك فاذا بكبش ملتحم في شعب السدرة
14 قرناه * فمضى اليه فاخذه وقربه قربانا بدل ابنه * وسمى ابراهيم اسم ذلك الموضع مكان
15 يرحم الله زائريه * كما يقال في هذا اليوم في جبل الله يجب ان يتراءى الناس * ثم نادى
16 ملاك الله من السماء ثانيه يا ابراهيم * وقال باسمي اقسمت يقول الله انك لاجل ما صنعت
17 هذا الامر ولم تضن بابنك وحيدك * لابارك فيك واكثرن نسلك كنجوم
18 السماء وكالرمل الذي على شاطي البحر * ويحوز نسلك قرى اعدائه * ويتبارك بنسلك
19 جميع امم الارض جزاء بما قبلت قولي * ثم رجع ابراهيم الى غلاميه * فقاموا ومضوا
اجمعين الى بيرسبع واقام ثم *

Dixit Ebrahim, Deus ostendet agnum ad oblationem, O fili mi, & abierunt ambo simul, 8
Donec venirent ad locum, ad quem dixerat ei Deus, Vade : Ædificavitque Ebrahim ibi altare, & construxit ligna, & revinxit manus Ishac filii sui, & posuit eum super altare super ligna. 9
Extenditque Ebrahim manum suam, & accepit cultrum ut jugularet filium suum. 10
Vocavit autem eum Angelus Dei de cœlo, dicens; O Ebrahim, O Ebrahim : Dixit, Quid tibi placet? 11
Ait, Ne extendas manum tuam ad puerum, neque facias ei quicquam : quia ego nunc notum feci hominibus quòd sis timens Deum, & non subduxeris filium tuum unicum tuum à me. 12
Tum levavit Ebrahim oculos suos post hæc, & ecce aries inhærens bifurco arboris cornibus suis, abiitque ad eum, & accepit eum, & obtulit illum in oblationem pro filio suo. 13
Appellavitque Ebrahim nomen ejus loci, locus misereatur Deus visitantis eum; sicuti dicitur in hac die : In monte Dei oportet ut appareant homines. 14
Item vocavit Angelus Dei de cœlo secundò, O Ebrahim. 15
Et ait, Per nomen meum juravi, dicit Deus, quòd quia fecisti hanc rem, nec subduxisti filium tuum unigenitum tuum, 16
Benedicam certè tibi, & multiplicabo quidem progeniem tuam sicut stellas cæli, & sicut arenam quæ est ad litus maris, & possidebit generatio tua civitates inimicorum suorum. 17
Et benedicentur per progeniem tuam omnes gentes terræ, in retributionem pro eo quod acceptaveris sermonem meum. 18
Deinde reversus est Ebrahim ad duos famulos suos; surrexeruntque & abierunt omnes ad Bir-sabaa, & mansit ibi. 19

:dicendo Abraham ipsi est nunciatũ & ,ista verba post fuit Et
20 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר
.tuo fratri Nachor filios ipsa etiam Milcah peperit Ecce
הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַם־הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ׃
Chemuel & ,ejus fratrem Buz & ,suũ primogenitũ Hus
21 אֶת־עוּץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־בּוּז אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל
& ,Pildas & ,Chazo & ,Chesed Et .Aram patrem
22 אֲבִי אֲרָם׃ וְאֶת־כֶּשֶׂד וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ וְאֶת־
Octo .Ribcah genuit Bethuel Et .Bethuel & ,Idlaph
23 יִדְלָף וְאֵת בְּתוּאֵל׃ וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה
,ejus concubina Et .Abrahami fratri Nachor Milcah peperit istos
24 אֵלֶּה יָלְדָה מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם׃ וּפִילַגְשׁוֹ
& Thebach ipsa etiam peperit & : Reumah ejus nomē &
וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם־הִוא אֶת־טֶבַח וְאֶת־
Mahacah & ,Tachas & ,Gacham
גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ וְאֶת־מַעֲכָה׃

CAP. XXIII. כג

septem & anni viginti & anni centum Sarah vitæ fuerunt Et
1 וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע
,Chiriatharbah in Sarah est mortua Et .Sarah vitæ anni ,anni
2 שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃ וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע
plangendum ad Abraham venit Et .Chenahã terra in Chebron ipsa
הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד
facies desuper Abraham surrexit Et .eam lugendum ad & ,Sarah
3 לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ׃ וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי
Peregrin' :dicendo ,Cheth filios ad est locutus & ;sui mortui
4 מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר׃ גֵּר־
,vobiscum sepulchri possessionem mihi date :vobiscum ego incola &
וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם
Cheth filii responderũt Et .meã facie à meum mortuũ sepeliam &
5 וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי׃ וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת
Princeps .mi domine nos Audi .ei dicendo ,Abraham ad
6 אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ שְׁמָעֵנוּ אֲדֹנִי נְשִׂיא
sepeli nostrorum sepulchrorum electione in :nostri medio in tu Dei
אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ קְבֹר
prohibebit non suum sepulchrum nobis è Vir .tuum mortuum
אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת־קִבְרוֹ לֹא־יִכְלֶה
se incurvavit & ,Abrahã surrexit Et .tuum mortuum sepeliendo à ,te à
7 מִמְּךָ מִקְּבֹר מֵתֶךָ׃ וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ
Si :dicendo ,eis cum est locutus Et .Cheth filiis ,terræ populo
8 לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת׃ וַיְדַבֵּר אִתָּם לֵאמֹר אִם־
,me audite ,meã facie à meum mortuũ sepeliendũ ad vestrâ animã cum est
יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנַי שְׁמָעוּנִי
speluncam mihi dabit Et .Sochar filium Hephron erga mihi orate &
9 וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר׃ וְיִתֶּן־לִי אֶת־מְעָרַת
pleno argento In .sui agri fine in quæ ,ei quæ duplicitatis
הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מָלֵא
.sepulchri hæreditatẽ in vestri medio in mihi eam det
יִתְּנֶנָּה לִּי בְּתוֹכְכֶם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃

Versio VULG. LAT.

20 His ita gestis, nuntiatum est Abrahæ, quòd Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri
21 suo; Hus primogenitum, & Buz fratrem ejus, & Camuel
22 patrem Syrorum; Et Cased, & Azau, Pheldas quoque &
23 Jedlaph; Ac Bathuel, de quo nata est Rebecca: octo istos genuit Melcha Nachor fratri
24 Abrahæ. Concubina verò illius, nomine Roma, peperit Tabee, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

CAP, XXIII.

1 Vixit autem Sara centum
2 viginti septem annis. Et mortua est in civitate Arbee, quæ est Hebron in terra Chanaan: venítque Abraham, ut plan-
3 geret & fleret eam. Cúmque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, di-
4 cens; Advena sum & peregrinus apud vos: date mihi jus sepulchri vobiscum, ut se-
5 peliam mortuum meum. Responderunt filii Heth, dicen-
6 tes; Audi nos Domine, princeps Dei es apud nos: in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullúsque te prohibere poterit, quin in monumento ejus sepelias mor-
7 tuum tuum. Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios videlicet Heth.
8 Dixitque ad eos; Si placet animæ vestræ, ut sepeliam mortuum meum, audite me, & intercedite pro me apud
9 Ephron filium Seor: Ut det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia dignâ tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνηγγέλη τῷ Ἀβραάμ, λέγοντες, Ἰδοὺ τέτοκε Μελχὰ καὶ αὐτὴ (ρ) υἱοὺς τῷ Να-
21 χὼρ τῷ ἀδελφῷ σου, (σ) Τὸν Οὒζ πρωτότοκον, καὶ τὸν Βαὺξ ἀδελφὸν αὐτοῦ,
22 καὶ τὸν Καμουὴλ πατέρα Σύρων, Καὶ (τ) τὸν Χαζὰδ, καὶ Ἀζαῦ, καὶ (υ) τὸν Φαλδὲς,
23 καὶ τὸν Ἰελδὰφ, Καὶ τὸν Βαθουὴλ (φ) Βαθουὴλ δὲ ἐγέννησε τὴν Ῥεβέκκαν. ὀκτὼ οὗτοι υἱοί, οὓς ἔτεκε Μελχὰ τῷ Ναχὼρ τῷ
24 ἀδελφῷ Ἀβραάμ. Καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ᾗ ὄνομα (χ) Ῥευμὰ, ἔτεκε καὶ αὐτὴ τὸν Ταβὲκ, καὶ τὸν Τααμ, καὶ τὸν Τοχὸς, καὶ τὸν Μωχά.

20 Factum est autem post verba hæc; & annunciatum est ipsi Abraham, dicentes, Ecce peperit Melcha & ipsa filios Na-
21 chor fratri tuo, Uz primogenitum, & Baux fratrem ejus, & Camuel patrem Syrorum,
22 Et Chazad, & Azau, & Phaldes, & Ieldaph,
23 Et Bathuel: Bathuel autem genuit Rebeccam: octo hi filii, quos peperit Melcha Nachor fratri Abraham.
24 Et concubina ejus, cui nomen Reuma, peperit & ipsa Tabec, & Taam, & Tochos, & Mocha.

ΚΕΦ. κγʹ.

1 Ἐγένετο δὲ ἡ ζωὴ Σάῤῥας, ἔτη ἑκατὸν
2 εἰκοσιεπτά. Καὶ ἀπέθανε Σάῤῥα ἐν πόλει Ἀρβὸκ, ἥ ἐστιν ἐν τῷ κοιλώματι· αὕτη ἐστὶ Χεβρὼν (α) ἐν τῇ γῇ Χαναάν. ἦλθε δὲ Ἀβραὰμ κόψασθαι Σάῤῥαν, καὶ
3 πενθῆσαι. Καὶ ἀνέστη Ἀβραὰμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς (β)
4 υἱοῖς τοῦ Χὲτ, λέγων, Πάροικος καὶ παρεπίδημος ἐγώ εἰμι μεθ᾽ ὑμῶν (γ) δότε μοι οὖν κτῆσιν τάφου μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ θάψω τὸν νεκρόν (δ) μου ἀπ᾽ ἐμοῦ.
5 Ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ Χὲτ πρὸς Ἀβραάμ,
6 λέγοντες, Μὴ κύριε· Ἄκουσον δὲ ἡμῶν. βασιλεὺς παρὰ θεοῦ σὺ εἶ ἐν ἡμῖν· ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον τὸν νεκρόν σου· οὐδεὶς γὰρ (ε) ἡμῶν οὐ μὴ κωλύσει τὸ μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, τοῦ θά-
7 ψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. Ἀναστὰς δὲ Ἀβραὰμ προσεκύνησε τῷ λαῷ τῆς γῆς, τοῖς
8 (ζ) υἱοῖς τοῦ Χέτ. Καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ἀβραὰμ, λέγων, Εἰ ἔχετε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ὥστε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου, ἀκούσατέ μου, καὶ λαλήσατε περὶ ἐμοῦ Ἐφρὼν τῷ τοῦ Σαάρ.
9 Καὶ δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὅ ἐστιν αὐτῷ, τὸ ὂν (η) ἐν μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. ἀργυρίου τοῦ ἀξίου (θ) δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑμῖν εἰς κτῆσιν μνημείου.

CAP. XXIII.

1 Facta est autem vita Saræ, anni centum viginti septem.
2 Et mortua est Sara in civitate Arboc, (a) quæ est in valle; hæc est Chebron in terra Chanaan: venit autem Abraham, ut plangeret Sarram, & lugeret.
3 Et surrexit Abraham à mortuo suo; et dixit Abraham filiis Chet, dicens, Adve-
4 na & peregrinus ego sum vobiscum: date igitur mihi possessionem sepulchri vobiscum, & sepeliam mortuum meum à me.
5 Responderunt autem filii Chet ad Abraham, dicen-
6 tes, Nequaquàm Domine. Audi verò nos: rex à Deo tu es in nobis; in electis monumentis nostris sepeli mortuum tuum: nemo enim nostrûm prohibebit monumentum suum à te, ad sepeliendum mortuum tuum ibi.
7 Exurgens autem Abraham adoravit populum terræ, filios
8 Chet. Et locutus est ad eos Abraham, dicens, Si habetis in anima vestra, ut sepeliam mortuum meum à facie mea; audite me, & loquimini pro me cum
9 Ephron filio Saar. Et det mihi speluncam duplicem, quæ est ei, quæ est in parte agri ejus: argento digno det mihi eam in vobis in possessionem monumenti.

MS.A. (ρ) υἱοὺς Ναχὼρ (σ) Τὸν Ὢξ (τ) τὸν Χασζὰδ, (υ) τὸν Φαλδὰς, (φ) Καὶ Βαθουὴλ (χ) Ῥεηρὰ

ΚΕΦ. κγʹ.

(α) ἐν γῇ (β) υἱοῖς Χὲτ, (γ) δότε οὖν μοι (δ) μου ἐκεῖ. Ἀπεκρίθησαν (ε) ἡμῶν τὸ μνημεῖον αὐτοῦ κωλύσει ἀπὸ σοῦ, (ζ) υἱοῖς Χέτ. (η) ἐν μερίδι τοῦ (θ) δότε μοι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 His itaq; rebus gestis, indicatum fuit Abrahæ & dictũ est ei, Ecce peperit Melcha etiã ipsa filios Nachor fratri tuo,
21 Us primogenitũ ejus, & Buz fratrem ejus, & Camuel patrem Aram:
22 Et Casar, & Hasu, & Phalras, & Jarlaph, & Bathuael.
23 Bathuael autẽ genuit Rebeccã: octo istos peperit Melcha Nahor fratri Abrahæ.
24 Concubina vero illius nomine Reuma, peperit etiam ipsa Tebah & Gaham, & Thahas, & Maachã.

CAP. XXIII.

1 Obitus Saræ. Fuit autẽ ætas Saræ centũ ac viginti septẽ annorũ, annorũ inquam quos vixit Sara.
2 Et mortua est Sara in civitate gigantũ, nempe Hebrõ quæ est in terra Chanaã: & venit Abrahã ut lugeret Sarã uxorẽ suã, desleretq; eam.
3 Deinde surgens Abraham à conspectu mortuæ suæ, loquutus est cum filiis Heth,
4 & dixit eis. Hospes sum & peregrinus apud vos, date mihi hæreditatẽ sepulchri vobiscũ, & sepeliã mortuã meã à conspectu meo.
5 Responderunt filii Heth, &
6 dixerunt ad Abrahã; Audi nos domine noster, tu princeps es Dei inter nos: in selectissimo monumentorũ nostrorũ sepeli mortuã tuã, nemo ex nobis denegabit sepulchrũ suũ tibi quin sepelias mortuã tuã.
7 Surgens autẽ Abrahã adoravit populũ terræ, filios Heth,
8 & allocutus est eos, & ait illis: Si cupiunt animæ vestræ ut sepeliã mortuã meã à conspectu meo, audite me, & rogate pro me apud Ephrõ
9 filiũ Soar: Concedatq; mihi speluncam duplicem suam quæ est ad latus agri ipsius, pecunia integra det eam mihi in hæreditatem sepulchri.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

20 והוה בתר פתגמיא האלין
ואתחוא לאברהם למימר הא
ילידת מלכה אף היא בנין
21 לנחור אחוך: ית עוץ בוכריה
22 וית בוז אחוהי וית קמואל
אבוהי דארם: וית כשד וית חזו
23 וית פלדש וית ידלף וית בתואל:
ובתואל אוליד ית רבקה תמניא
24 אלין ילידת מלכה לנחור אחוהי
דאברהם: ולחינתיה ושמה
ראומה וילדת אף היא ית טבח
וית גחם וית תחש וית מעכה:

כג

1 והוו חיי שרה מאה ועשרין
ושבע שנין שני חיי שרה: ומיתת
2 שרה בקרית ארבע היא חברון
בארעא דכנען ואתא אברהם
למספד לשרה ולמבכהא: וקם
3 אברהם מעל אפי מיתיה ומליל
עם בני חתאה למימר: דייר
4 ותותב אנא עמכון הבו לי
אחסנת קבורא עמכון ואקבר
5 מיתי מן קדמי: ואתיבו בני
חתאה ית אברהם למימר ליה:
6 קביל מננא רבוננא רב קדם
יי את בינגא בשפר קברנא קבר
ית מיתך אנש מננא ית קבריה
לא יכלי מנך מלמקבר מיתך:
7 וקם אברהם וסגיד לעמא
8 דארעא לבני חתאה: ומליל
עמהון למימר אם רעוא
בנפשכון למקבר ית מיתי מן
קדמי קבילו מני ובעו לי מן
9 עפרון בר צחר: ויתן לי ית
מערת כפלתא דיליה די בסטר
חקליה בכספא שלים יתננה לי
ביניכון לאחסנת קבורא:

20 Et factum est post verba hæc, & nunciatum est Abrahæ, dicendo: Ecce peperit Melcha etiam ipsa filios Nachor fratri tuo.
21 Hus primogenitum ejus, & Bus fratrem ejus: & Camuel
22 patrem Aram. Et Caseth, & Azau, & Pheldas, &
23 Jedlaph: & Bathuel. Bathuel autem genuit Rebeccam: istos octo peperit Melcha Nachor, fratri Abrahæ.
24 Concubina autem ejus, cujus nomen Roma, ipsa quoque peperit Thabee, & Gaam; & Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

1 Fuit autem vita Saræ, centum & viginti & septem annorum: qui fuerunt an-
2 ni vitæ Saræ. Et mortua est Sara in Cariatharbe, ipsa est Hebron, in terrâ Chanaan: Et venit Abraham, ut lugeret Saram, & fle-
3 ret eam. Et surrexit Abraham à conspectu mortui sui: & locutus est cum filiis Heth, dicens.
4 Advena & peregrinus ego sum vobiscum: date mihi possessionem sepulchri vobiscum; ut sepeliam mortuum me-
5 um à facie meâ. Et responderunt filii Heth ad Abra-
6 ham, dicendo ei. Acquiesce nobis, Domine noster; princeps coram Deo tu es inter nos; in meliori sepulchrorum nostrorum sepeli mortuum tuum: Non prohibebit vir ex nobis sepulchrum suum à te; quin
7 sepelias mortuum tuum. Et surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios
8 videlicet Heth. Locutúsq; est cum eis, dicens: Si est volũtas animæ vestræ, ut sepeliam mortuũ meum à facie meâ; acquiescite mihi, & rogate pro me Ephron
9 filium Seor. Ut det mihi spelũcã duplicẽ suã, quæ est in latere agri sui; pecuniã dignã tradat eã mihi inter vos, in possessionem sepulchri.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

20–24 [illegible]

כג

1–9 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

20–24 [illegible]

כג

1–9 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 Factumq; est post res istas, ut nuntiaretur Abrahæ dicendo, Ecce peperit Melcha etiam ipsa filios Nachor
21 fratri tuo. Hus primogenitum suum, & Buz fratrem ejus, & Camuel pa-
22 trem Syrorum. Et Cased, & Hazo, & Pildas & Je-
23 delaph, & Bathuel. Bathuel autem genuit Rebeccã: octo istos genuit Melcha Nachori fratri Abraham.
24 Concubina verò ejus cujus nomen Roma, peperit etiam ipsa Tebah, & Gaham, & Tahas, & Maaca.

CAP. XXIII.

1 Fuit autem vita Saræ centum & viginti septem annorum; hi fuerunt anni
2 vitæ ipsius. Mortuáque est Sara in Kirjath Arbe ad vallem, ipsa est Hebron in terra Chanaan. Venitque Abraham ut lugeret Saram
3 & defleret eam. Consurgens autem Abraham à conspectu mortui sui, locutus est filiis Heth, dicens;
4 Peregrinus & inquilinus ego sum vobiscum, date mihi possessionem sepulchri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum à conspectu
5 meo. Et responderunt filii Heth Abrahamo dicentes:
6 Nequaquam. Audi nos Domine; princeps Dei tu es in medio nostri, in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. Nemo nostrûm sepulchrum suum prohibebit tibi, ne in eo sepelias
7 mortuum tuum. Et surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios
8 Heth. Locutus est eis dicens; si (a) proposuit anima vestra ut sepeliam mortuum meum à conspectu meo audite me, & (b) intercedite pro me apud Hephron filium Seor Hethæi:
9 Ut det mihi speluncam duplicem quæ ad ipsum pertinet, quæque est in fine agri sui pro pretio justo, det illam mihi in medio vestri in possessionem sepulchri.

VERS. SAM. (a) placuit (b) consulite

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * ولما كان بعد هذه الامور اخبر ابرهيم بان قيل له هوذا قد ولدت ملكا هي ايضا بنين
21 لناحور اخيك * عوص بكره * وبوز اخوه * وقموايل ابو ارام * وكاسد * وحزو * وفلداس
22 ويدلاف * وبتوايل * وبتوايل اولد ربقا * هولاء الثمانيه ولدتهم لناحور اخي ابرهيم
23
24 * وامته واسمها راوما ولدت هي ايضا طابح وجاحم وطاحس وماعكا *

* الفصل الثالث والعشرون *

1 * وكان عمر سارة مايه وسبعا وعشرين سنه سنو حياتها * ثم ماتت سارة في قرية اربع * هي
2 حبري في بلد كنعان * فاقبل ابرهيم يندبها ويبكيها * ثم قام ابرهيم من حضرة ميته *
3 وكلم بني حيث قايلا * انا غريب وضيف معكم * اعطوني حوز قبر عندكم وادفن ميتي
4 من بين يدي * فاجاب بنو حيث ابرهيم قايلين له * اسمع منا يا سيدنا * انت شريف الله
5 فيما بيننا * في خيار قبورنا ادفن ميتك * وكل رجل منا لا يبخل عليك بقبر له تدفن فيه
6 ميتك * فقام ابرهيم فسجد شكرا لاهل البلد وهم بنو حيث * ثم كلمهم وقال لهم ان
7 اشتهت نفوسكم ان ادفن ميتي من بين يدي اسمعوا مني في ان تشفعوا لي عند عفرون
8 ابن صوحر * في ان يعطيني المغار المضعفه التي له التي في طرف ضيعته * بثمن كامل
9 يعطينيها فيما بينكم حوز قبر * وكان عفرون جالسا فيما بين بني حيث *

20 Et post has res nunciatum fuit Ebrahimo, dictumque est ei; Ecce jam genuit Malca ipsa quoque filios Nahor fratri tuo:
21 Us primogenitum ejus & Buz fratrem ejus, & Camuail patrem Aram.
22 Et Cased, & Haz, & Phaldas et Jedlaph. Et Bathuail,
23 Et Bathuail genuit Rebeccam: Hos octo genuit Nahor fratri Ebrahim.
24 Et ancilla ejus, ejúsque nomen Rauma, genuit ipsa quoque Tabah, & Giaham, & Tahas, & Maacha.

CAP. XXIII.

1 Erátque ætas Saræ centum & septem ac viginti annorum, anni vitæ ejus.
2 Deinde mortua est Sara in civitate Arbæ, ipsa est Habra in regione Chanaan: venitque Ebrahim ut ploraret, ac lugeret eam.
3 Tum surrexit Ebrahim à præsentia mortui sui, & locutus est ad filios Hith, dicens:
4 Ego sum advena, & hospes vobiscum, date mihi dominium sepulchri apud vos, & sepeliam mortuum meum de conspectu meo.
5 Responderunt filii Hith
6 Ebrahimo, dicentes ei: Audi nos, O Domine noster; tu es Nobilis Dei inter nos: in optimo sepulchrorum nostrorum sepeli mortuum tuum, & quilibet vir ex nobis non negabit tibi sepulchrum quod habet, ut in eo sepelias mortuum tuum.
7 Surrexitque Ebrahim, & adoravit gratias agens incolis regionis, nempe filiis
8 Hith. Tum locutus est eis, & dixit illis: Si cupiant animæ vestræ ut sepeliam mortuum meum de conspectu meo, auscultate mihi, ut intercedatis pro me apud
9 Afron filium Sohar, ut det mihi speluncam duplicem, quam habet, quæ est in extremitate ruris ejus: pretio integro concedat illam mihi inter vos in dominium sepulchri. Erat autem Afron sedens inter filios Hith.

ספר בראשית : כג

Chittæus Hephrō respondit Et ,Cheth filiorū medio in *sedens* Hephrō Et
10 ועפרון ישב בתוך בני־חת ויען עפרון החתי
portam ingredientibus omnib',Cheth filiorū auribus in Abraham 10
את־אברהם באזני בני־חת לכל באי שער
,tibi dedi Agrum :me audi ,mi domine Non :dicēdo ,suæ civitatis
11 עירו לאמר׃ לא־אדני שמעני השדה נתתי לך
mei populi filiorum oculis in eam dedi tibi ,eo in quæ ,speluncam & 11
והמערה אשר־בו לך נתתיה לעיני בני־עמי
Abraham se incurvavit Et .tuum mortuum sepeli ,tibi eam dedi
12 נתתיה לך קבר מתך׃ וישתחו אברהם
populi auribus in Hephron ad est locutus Et .terræ populo coram
13 לפני עם־הארץ׃ וידבר אל־עפרון באזני עם־ 12
argentum *dedi* :me audias utinam tu si ,Verùm :dicendo ,terræ
הארץ לאמר אך אם־אתה לו שמעני נתתי כסף 13
respōdit Et .ibi meum mortuum sepeliam & ,me à cape ,agri
14 השדה קח ממני ואקברה את־מתי שמה׃ ויען
Terra :me audi ,mi Domine .ei dicendo , Abraham Hephron
15 עפרון את־אברהם לאמר לו׃ אדני שמעני ארץ 14
Et ? *ipsa* quid ,te inter & me inter argēti siclorū quadringentorū 15
ארבע מאת שקל־כסף ביני ובינך מה־הוא ואת־
appendit & ,*Hephron ad* Abraham audivit Et .sepeli tuum mortuum
16 מתך קבר׃ וישמע אברהם אל־עפרון וישקל
auribus in fuerat locutus quod ,argentum Hephron ipsi Abraham
אברהם לעפרן את־הכסף אשר דבר באזני 16
.*mercatorem ad* transeuntis argenti siclos quadringentos,Cheth filiorū
בני־חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר׃
facies ad qui *duplicitate in* qui ,Hephron ager *stetit* Et
17 ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני
quæ arbor omnis & ,eo in quæ spelunca & ,ager ;Mamre
ממרא השדה והמערה אשר־בו וכל־העץ אשר 17
Abraham Ipsi .*circum* ejus termino omni in quæ ,agro in
18 בשדה אשר בכל־גבלו סביב׃ לאברהם
portam *ingredientibus omnibus in* ,Cheth filiorū oculis in ,*acquisitione* in
למקנה לעיני בני־חת בכל באי שער־
sui uxorē Sarah Abraham sepelivit postea Et .ejus civitatis 18
19 עירו׃ ואחרי־כן קבר אברהם את־שרה אשתו
Chebron hæc ;Mamre *facies super duplicitatis agri* spelunca in
אל־מערת שדה המכפלה על־פני ממרא הוא חברון 19
,eo in quæ spelunca & ager *stetit Et* .Chenahan terrā in
20 בארץ כנען׃ ויקם השדה והמערה אשר־בו
.Cheth filiis à ,sepulchri possessionem in Abraham ipsi
לאברהם לאחזת־קבר מאת בני־חת׃ 20

CAP. XXIV. כד

benedixit Dominus & ,dies in venerat senex Abraham Et
1 ואברהם זקן בא בימים ויהוה ברך את־
.omnibus in Abraham 1
אברהם בכל׃

Versio VULG. LAT.

10 Habitabat autem Ephron in
medio filiorum Heth. Re-
sponditque Ephron ad Abra-
ham, cunctis audientibus qui
ingrediebantur portam civi-
11 tatis illius, dicens; Nequa-
quam ita fiat, domine mi;
sed tu magis ausculta quod
loquor: Agrum trado tibi,
& speluncam quæ in eo est,
præsentibus filiis populi mei:
12 sepeli mortuum tuum. A-
doravit Abraham coràm po-
13 pulo terræ. Et locutus est
ad Ephron circumstante ple-
be; Quæso, ut audias me;
Dabo pecuniam pro agro:
suscipe eam, & sic sepeliam
14 mortuum meum in eo. Re-
15 sponditque Ephron; Do-
mine mi, audi me: Terra,
quam postulas, quadringen-
tis siclis argenti valet: istud
est pretium inter me & te:
sed quantum est hoc? sepeli
16 mortuum tuum. Quod cùm
audisset Abraham, appendit
pecuniam, quam Ephron po-
stulaverat, audientibus filiis
Heth; quadringentos siclos
argenti probatæ monetæ
17 publicæ. Confirmatusque est
ager quondam Ephronis, in
quo erat spelunca duplex, re-
spiciens Mambre; tam ipse,
quàm spelunca, & omnes ar-
bores ejus in cunctis termi-
18 nis ejus per circuitum, A-
brahæ in possessionem; viden-
tibus filiis Heth, & cunctis
qui intrabant portam civita-
19 tis illius. Atque ita sepelivit
Abraham Saram uxorem su-
am in spelunca agri duplici,
quæ respiciebat Mambre: hæc
est Hebron in terra Chana-
20 an. Et confirmatus est ager,
& antrum quod erat in eo,
Abrahæ in possessionem mo-
numenti à filiis Heth.

CAP. XXIV.

1 ERat autem Abraham se-
nex, dierumque multorum:
& Dominus in cunctis bene-
dixerat ei.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Ἐφρὼν δὲ ἐκάθητο ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Χέτ. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἐφρὼν ὁ Χετταῖος πρὸς Ἀβραὰμ, εἶπεν ἀκουόντων τῶν υἱῶν Χέτ, (ι) καὶ τῶν εἰσπορευομένων εἰς
11 τὴν πόλιν πάντων, λέγων, Παρ' ἐμοὶ γενοῦ κύριε, καὶ ἄκουσόν μου. τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι· (κ) ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν μου δέδωκά σοι· θάψον τὸν νεκρόν σου.
12 Καὶ προσεκύνησεν Ἀβραὰμ ἐναντίον
13 τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. Καὶ εἶπε τῷ Ἐφρὼν εἰς τὰ ὦτα (λ) ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, Ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ, ἄκουσόν μου. τὸ ἀργύριον τοῦ ἀγροῦ λάβε παρ' ἐμοῦ, καὶ
14 θάψω τὸν νεκρόν μου ἐκεῖ. Ἀπεκρίθη δὲ
15 Ἐφρὼν τῷ Ἀβραὰμ, λέγων, Οὐχὶ κύριε· (μ) ἀκήκοα γάρ, γῆ τετρακοσίων διδράχμων ἀργυρίου· ἀλλὰ τί ἂν εἴη τοῦτο ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νε-
16 κρόν σου θάψον. Καὶ ἤκουσεν Ἀβραὰμ τοῦ Ἐφρὼν, καὶ ἀπεκατέστησεν Ἀβραὰμ τῷ Ἐφρὼν τὸ ἀργύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν Χέτ· τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις.
17 Καὶ ἔστη ὁ ἀγρὸς Ἐφρὼν, ὃς ἦν ἐν τῷ διπλῷ σπηλαίῳ, ὅς ἐστι κατὰ πρόσωπον Μαμβρῆ, ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον, (ν) ὃ ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἦν ἐν τῷ (ξ) ἀγρῷ, καὶ πᾶν ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις
18 αὐτοῦ κύκλῳ, Τῷ Ἀβραὰμ, εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν Χέτ, καὶ πάντων τῶν εἰσ-
19 πορευομένων εἰς τὴν πόλιν. Μετὰ ταῦτα ἔθαψεν Ἀβραὰμ Σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι Μαμβρῆ· αὕτη ἐστὶ Χε-
20 βρὼν ἐν τῇ γῇ Χαναάν. Καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον (ο) ὃ ἦν ἐν αὐτῷ τῷ Ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν Χέτ.

Ephron autem sedebat in medio filiorum Chet. Respondens autem Ephron Chetteus ad Abraham, dixit; audientibus filiis Chet, & ingredientibus in civitatem omnibus, dicens; Apud me esto domine, & audi me: agrum, & speluncam quæ in eo, tibi do: in conspectu omnium civium meorum dedi tibi; sepeli mortuum tuum. Et adoravit Abraham coram populo terræ. Et dixit ad Ephron in aures coram populo terræ; Quoniam quidem à me es, audi me: argentum agri cape à me, et sepeliam mortuum meum ibi. Respondit autem Ephron ad Abraham, dicens; Nequaquam domine: audivi enim, terra est quadringentorum didrachmorum argenti: sed quid utique fuerit hoc inter me & te? tu verò mortuum tuum sepeli. Et audivit Abraham Ephron; & appendit Abraham Ephron argentum, quod locutus est in auribus filiorum Chet; quadringenta didrachma argenti probati mercatoribus. Et stetit ager Ephron, qui erat in duplici spelunca, qui est ad faciem Mambre; ager & spelunca quæ erat in eo, & omnis arbor quæ erat in agro, & quidquid est in finibus ejus in circuitu, Ipsi Abrahā in possessionem coram filiis Chet, & omnibus ingredientibus in civitatem. Post hæc sepelivit Abraham Sarram uxorem suam in spelunca agri duplici, quæ est contra Mambre: hæc est Chebron in terra Chanaan. Et confirmatus est ager, et spelunca quæ erat in eo, ipsi Abraham in possessionem sepulchri à filiis Chet.

MS.A. (ι) καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν, λέγων, (κ) ἐναντίον τῶν πολιτῶν (λ) ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ (μ) ἀκήκοα γάρ, τετρακοσίων διδράχμων ἀργυρίου ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ σοῦ τί ἂν εἴη τοῦτο; σὺ δὲ (ν) ὃ ἦν αὐτῷ, (ξ) ἀγρῷ ὅ ἐστιν (ο) ὃ ἦν αὐτῷ

ΚΕΦ. κδ'. CAP. XXIV.

1 ΚΑΙ Ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμερῶν· καὶ κύριος (α) ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ κατὰ πάντα.

ET Abraham erat senior, provectus diebus: Et Dominus benedixit Abraham per omnia. 1

MS.A. (α) εὐλόγησεν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 * ܘܥܦܪܘܢ ܝܬܒ ܗܘܐ ܒܝܢܝ ܒܢܝ ܚܝܬ. ܘܥܢܐ ܥܦܪܘܢ ܚܬܝܐ ܘܐܡܪ ܠܐܒܪܗܡ. ܩܕܡ
11 ܒܢܝ ܚܝܬ ܘܩܕܡ ܟܠ ܥܐܠܝ ܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܗ. * ܠܐ ܡܪܝ. ܫܡܥܝܢܝ. ܚܩܠܐ ܝܗܒܬ
ܠܟ. ܘܡܥܪܬܐ ܕܒܗ ܠܟ ܝܗܒܬܗ. ܩܕܡ ܒܢܝ ܥܡܝ ܝܗܒܬܗ ܠܟ. ܩܒܘܪ ܡܝܬܟ.
12 13 * ܘܣܓܕ ܐܒܪܗܡ ܩܕܡ ܥܡܐ ܕܐܪܥܐ. * ܘܐܡܪ ܠܥܦܪܘܢ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܪܥܐ. ܐܢ
ܨܒܐ ܐܢܬ ܫܡܥܝܢܝ. ܐܬܠ ܠܟ ܟܣܦܐ ܕܕܡܝ ܚܩܠܐ. ܐܬܠ ܠܟ. ܘܐܩܒܘܪ ܡܝܬܝ
14 15 ܬܡܢ. * ܘܥܢܐ ܥܦܪܘܢ ܘܐܡܪ ܠܐܒܪܗܡ. ܡܪܝ. ܫܡܥܝܢܝ. * ܐܪܥܐ ܐܪܒܥܡܐܐ
16 ܡܬܩܠܝܢ ܕܟܣܦܐ. ܒܝܢܝ ܘܒܝܢܟ ܡܢܐ ܗܝ. ܘܡܝܬܟ ܩܒܘܪ. * ܘܫܡܥ ܐܒܪܗܡ
ܠܥܦܪܘܢ. ܘܬܩܠ ܐܒܪܗܡ ܠܥܦܪܘܢ. ܟܣܦܐ ܕܡܠܠ ܩܕܡ ܒܢܝ ܚܝܬ. ܐܪܒܥܡܐܐ
17 ܡܬܩܠܝܢ ܕܟܣܦܐ ܕܢܦܩ ܒܬܐܓܪܐ. * ܘܩܡ ܚܩܠܐ ܕܥܦܪܘܢ ܕܒܟܦܠܬܐ ܕܩܕܡ
ܡܡܪܐ. ܚܩܠܐ ܘܡܥܪܬܐ ܕܒܗ. ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܠܢܐ ܕܒܚܩܠܐ ܕܒܟܠܗ ܬܚܘܡܗ ܚܕ
18 19 ܚܕܪܐ. * ܠܐܒܪܗܡ ܠܩܢܝܢܐ ܩܕܡ ܒܢܝ ܚܝܬ ܘܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܥܐܠܝ ܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܗ. * ܘܒܬܪ
ܗܠܝܢ ܩܒܪ ܐܒܪܗܡ ܠܣܪܐ ܐܢܬܬܗ ܒܡܥܪܬܐ ܕܚܩܠܐ ܕܟܦܠܬܐ ܕܩܕܡ ܡܡܪܐ.
20 ܗܝ ܗܝ ܚܒܪܘܢ ܕܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. * ܘܩܡ ܚܩܠܐ ܘܡܥܪܬܐ ܕܒܗ ܠܐܒܪܗܡ.
ܠܩܢܝܢܐ ܕܩܒܪܐ ܡܢ ܠܘܬ ܒܢܝ ܚܝܬ.

ܫܠܡ. ܟܓ.

1 * ܘܐܒܪܗܡ ܣܐܒ ܘܥܠ ܒܝܘܡܬܐ. ܘܡܪܝܐ ܒܪܟ ܠܐܒܪܗܡ ܒܟܠ.

10 Porrò Ephron habitabat in medio filio-
rū Heth & respondens Ephrō Hethæus,
dixit Abrahamo præsentibus filiis Heth
& corā omnibus ingredientibus portam
11 civitatis ejus; Non, domine mi, audi me,
agrū dedi tibi, & speluncā quæ in eo est,
tibi concessi, præsentibus filiis populi
12 mei eā dedi tibi, sepeli mortuā tuū. Et
13 adoravit Abrahā corā populo terræ. Et
dixit ad Ephron præsenti cuncto populo
terræ, Si placet audias me: dabo tibi pe-
cuniā pretii agri: dabo tibi, & sepeliam
14 mortuā meā illic. Respondit Ephrō &
15 dixit ad Abrahā; Domine mi, audias me,
Terra quadringentorū est siclorū argen-
16 ti: inter me autē & te quid hoc est? mor-
tuā ergò tuā sepeli. Itaq; audiens Abra-
hā Ephronē, appendit Abrahā Ephroni
pecuniam de qua locutus fuerat corā fi-
17 liis Heth, quadringentos siclos argenti
quod expenditur à mercatore. Cessit igi-
tur ager Ephronis qui erat in Duplici
quæ est è regione Mamre, tam ager spe-
luncæ quàm spelunca quæ in eo erat, &
18 omnes arbores quæ in agro, quæque in
confinibus erant undequaq;, Abrahæ
19 jure emptionis, corā filiis Heth, & coram
ingredientibus portā civitatis ejus. Post
hæc sepelivit Abraham Saram uxorem
suam in spelunca quæ est in agro duplici,
20 è regione Mamre, ipsa est Hebron quæ
est in terra Chanaan. Cessit igitur ager
speluncæ & spelunca quæ erat in eo, A-
brahæ in hæreditatem monumenti à fi-
lis Heth.

CAP. XXIV.

1 ABraham autem senuerat, & processe-
rat in annos: & Dominus benedixerat
Abrahæ in omnibus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

10 ועפרון יתיב בגו בני חתאה
ואתיב עפרון חתאה ית אברהם
קדם בני חתאה לכל עליל תרע
קרתיה למימר: לא רבוני קביל
11 מני חקלא יהבית לך ומערתא
דביה לך יהבתה לעיני בני עמי
יהבתה לך קבר מיתך: וסגיד
12 אברהם קדם עמא דארעא:
ומליל עם עפרון קדם עמא
13 דארעא למימר ברם אם את
עבד לי טיבו קביל מני אתן
כספא דמי חקלא סב מני
ואקבר ית מיתי תמן: ואתיב
14 עפרון ית אברהם למימר ליה:
רבוני קביל מני ארעא שויא
15 ארבע מאה סלעין דכסף בינא
ובינך מה היא וית מיתך קבר:
וקביל אברהם מן עפרון ותקל
16 אברהם לעפרון ית כספא די
מליל קדם בני חתאה ארבע
מאה סלעין דכסף דמתקבל
בסחורתא בכל מדינתא: וקם
17 חקל עפרון די בכפלתא די קדם
ממרא חקלא ומערתא די ביה
וכל אילנא די בחקלא די בכל
תחומיה סחור סחור: לאברהם
18 לזבינוהי לעיני בני חתאה בכל
עליל תרע קרתיה: ובתר כן
19 קבר אברהם ית שרה אתתיה
במערת חקל כפלתא דעל אפי
ממרא היא חברון בארעא
דכנען: וקם חקלא ומערתא די
20 ביה לאברהם לאחסנת קבורא
מן בני חתאה:

כד

1 ואברהם סיב עאל ביומין וי"י
בריך ית אברהם בכולא:

---

10 Ephron autẽ ſtabat in medio filiorum Heth: & reſpondit Ephron Ethæus ad Abrahã corã filiis Heth, ingredientib⁹ portã civitatis
11 illius, dicens. Nequaquam domine mi ſed acquieſce mihi; agrum tibi dabo, & ſpeluncã quæ in eo eſt, tibi dabo: corã filiis populi mei tradã eã tibi, ſepeli mortuũ
12 tuũ. Et adoravit Abraham
13 corã populo terræ. Et locutus eſt cum Ephrõ corã populo terræ, dicens; Si tu utiq; facis mecũ miſericordiam, acquieſce mihi: dabo pecuniam pro agro, accipe illam à me; ut ſepeliam ibi
14 mortuũ meũ. Reſponditq; Ephron ad Abrahã, dicens
15 ei. Domine mi acquieſce mihi; terra quæ valet quadringentos ſiclos argẽti, inter me & te quæ eſt? & mor-
16 tuũ tuũ ſepeli. Et acquievit Abrahã Ephrõ: & appendit Abrahã argentũ, quod Ephrõ locut⁹ fuerat coram filiis Heth: quadringentos ſiclos argenti, quod recipiebatur pro mercimoniis in
17 unaquãque provinciã. Et confirmat⁹ eſt ager Ephrõ, in quo eſt ſpelunca duplex, quæ eſt ante Mamre: tã ager quàm ſpelunca quæ in eo eſt; & omnes arbores quæ ſunt in agro, & in omni ter-
18 mino ejus per circuitũ. Abrahæ in emptionẽ, videntib⁹ omnib⁹ filiis Heth, qui intrabant portã civitatis il-
19 li⁹. Et poſt hæc ſepelivit Abrahã Sarã uxorẽ ſuam, in ſpeluncã duplici, in agro qui eſt contra faciẽ Mamre, ipſa Hebron: in terrã
20 Chanaan. Confirmatuſque eſt ager, & ſpelunca quæ in eo eſt, Abrahæ in poſſeſſionem ſepulchri: à filiis Heth.

CAP. XXIV.

1 Et Abraham erat ſenex, provectæq; ætatis; & Dominus benedixit Abraham in omnibus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
1 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

10 Hephron autem habitabat in medio filiorum Heth. Reſpondit verò Hephron Hetæus Abrahamo in auribus filiorum Heth, omnibus ingredientibus portam ur-
11 bis ejus, dicens; Nequaquam Domine mi, audi me: Agrum dedi tibi & ſpeluncam quæ eſt in eo; dedi tibi illam: in oculis filiorum populi mei dedi eam tibi, ſepeli mortuum
12 tuum. Et adoravit Abraham in conſpectu populi
13 terræ: Dixitque ad Hephron in auribus populi terræ, dicens; Certè ſi tu meus es, audi me: dabo (c) argentum agri, accipe illud à me & ſepeliam mor-
14 tuum meum ibi. Reſpondit verò Hephron Abrahamo
15 dicens. Nequaquam Domine, audi me: terra eſt quadringentorum ſiclorum (d) argenti; inter me & inter te quid hoc eſt? tu verò mortuum tuum ſepe-
16 li. Et audivit Abraham Hephronem, & appendit Abrahã Hephroni (e) argẽtum de quo locutus fuerat in auribus filiorum Heth, quadringentos ſiclos (f) argenti probatos mercatori-
17 bus. Et confirmatus eſt ager Hephronis qui erat in duplici verſùs Mamre, ager & ſpelunca quæ erat in eo, & omnis arbor agri quæ erat in omnibus termi-
18 nis circumquaque, Abrahamo in poſſeſſionem, (g) in conſpectu filiorum Heth, & omnium ingredientium
19 portam civitatis ejus. Poſt hæc ſepelivit Abraham Saram uxorem ſuam (h) ad ſpeluncam agri duplicem verſùs Mamre, hæc eſt Hebron in terra Chanaan.
20 Et confirmatus eſt ager & ſpelunca quæ eſt in eo Abrahamo in poſſeſſionem ſepulchri à filiis Heth.

CAP. XXIV.

1 Erat autem Abrahã ſenex, & ætatis provectæ, Dominúſque benedicebat Abraham in omnibus.

VER. SAM. (c) plumbum (d) plumbi (e) numum (f) plumbi (g) in teſtimonium filiis (h) in medio ſpeluncæ

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * فاجاب عفرون الحثي ابرهيم بحضرتهم وبحضرة سائر من دخل باب قريته قائلا * لا
11 تذكر ثمنا يا سيدي * فاسمع مني الضيعة قد اعطيتكها * والمغارة التي فيها ايضا قد
12 وهبتها لك * يشهد بني عمي وهبتهما لك ادفن ميتك * فسجد ابرهيم شكرا بحضرة
13 اهل البلد * ثم كلم عفرون بحضرتهم قائلا ليس حاجتي الا عندك فليتك تسمع مني
14 واعطيك ثمن الضيعة وتقبله مني حتى ادفن ميتي ثم * واجاب عفرون ابرهيم وقال له
15 * يا سيدي اسمع مني ارض تساوي اربع مائة مثقال فضة بيني وبينك ما هي فادفن
16 ميتك فيها * فلما سمع ابرهيم ذلك منه وزن له الدراهم التي ذكرها بحضرة بني حيث
اربع مائة مثقال فضة مما هو جائز بين التجار * فوجبت ضيعة عفرون المعروفة بالمضاعفة
17 التي بحضرة ممري الضيعة والمغارة التي فيها وجميع الشجر الذي فيها وفي جميع تخومها
18 مستديرا وجوب شرى * لابرهيم بحضرة بني حيث وسائر من دخل من باب مدينتهم * وبعد
19 ذلك دفن ابرهيم سارة زوجته في حقل مغارة المضاعفة بحضرة ممري هي حبرون في بلد
20 كنعان * فوجبت الضيعة والمغارة التي فيها لابرهيم حوز قبر من بني حيث

* الفصل الرابع والعشرون *

1 * ولما شاخ ابرهيم وطعن في السن وبارك الله له في كل شيء *

10 Reſpondit Afron Hithæus Ebrahimo in præſentia eorum, & in præſentia omnium ingredientium januam civitatis ſuæ, dicens; Ne facias mentionem
11 de pretio, O Domine mi Auſculta mihi. Rus jam dedi tibi, & ſpeluncam quæ eſt in eo etiam, jam conceſſi tibi: teſtantibus filiis patrui mei, conceſſi utrunque tibi, ſepeli mortuum tuum. Adoravitq;
12 Ebrahim gratias agens coram incolis regionis.
13 Præterea locutus eſt ad Afron in præſentia eorum, dicens; Negotium meum non eſt niſi apud te, & utinam auſcultares mihi, & darem tibi pretium Ruris, & acceptares illud à me, ut ſepeliam mortuum meum ibi.
14 Reſponditque Afron Ebrahimo, & dixit ei.
15 O domine mi, acquieſce mihi: Terra, æquivalens quadringentis ſiclis argenti, inter me & te quid eſt? ſepeli mortuum tuum in ea.
16 Cùmque audiſſet hæc Ebrahim ab ipſo, ponderavit ei numos de quibus mentionem fecerat in præſentia filiorum Hith, quadringentos ſiclos argenti ex iis qui currunt apud mercatores.
17 Pertinuit ergo Rus Afronis notum nomine Duplicis, quod eſt ex adverſo Mamri, Rus & ſpelunca quæ eſt in eo, & omnes arbores quæ ſunt in eo, & in omnibus terminis ejus circumcirca, jure emptionis,
18 Ad Ebrahim in præſentia filiorum Hith, & eorum omnium qui ingrediebantur per portam urbis eorum.
19 Et poſteà ſepelivit Ebrahim Saram uxorem ſuam in agro ſpeluncæ duplicis è regione Mamri, ipſa eſt Habra in regione Chanaan.
20 Et pertinuit Rus & ſpelunca quæ eſt in eo, ad Ebrahim in poſſeſſionem ſepulchri à filiis Hith.

CAP. XXIV.

1 Et cùm ſenuiſſet Ebrahim, & provectæ factus eſſet ætatis, & benedixiſſet Deus ei in omnibus:

ספר בראשית : כד

dominantem ,suæ domus senem suum servum ad Abraham dixit Et
2 ויאמר אברהם אל־עבדו זקן ביתו המשל־
,meo femore sub tuam manum nunc Pone : ei quæ omnibus in
בכל־אשר־לו שים־נא ידך תחת ירכי :
quòd ,terræ Deo & ,cœli Deo Domino in te faciam jurare Et
3 ואשביעך ביהוה אלהי השמים ואלהי הארץ אשר
habitans ego cujus ,Chenahanæi filiab' de meo filio uxorē accipies non
לא־תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב
ibis meam cognationem ad & ,meam terram ad Quia .ejus medio in
4 בקרבו : כי אל־ארצי ואל־מולדתי תלך
: servus eum ad dixit Et .Ischac meo filio uxorem capies &
5 ולקחת אשה לבני ליצחק : ויאמר אליו העבד
terram ad me post eundum ad mulier voluerit non forsitan Si
אולי לא־תאבה האשה ללכת אחרי אל־הארץ
quā ,terram ad tuum filium reducam reducendo nūquid ,hanc
הזאת ההשב אשיב את־בנך אל־הארץ אשר־
fortè ne ,tibi Custodire : Abraham eum ad dixit Et ? inde es egressus
6 יצאת משם : ויאמר אליו אברהם השמר לך פן־
qui ,cœli Deus Dominus .illuc meum filium reducas
7 תשיב את־בני שמה : יהוה אלהי השמים אשר
qui & ,meæ cognationis terrā è & ,mei patris domo è me tulit
לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר
dabo tuo Semini : dicendo ,mihi juravit qui & ,mihi est locut'
דבר־לי ואשר נשבע־לי לאמר לזרעך אתן את־
capies & ,tuam facies ad suum angelum mittet ipse : hanc terram
הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת
eundum ad mulier voluerit non si Et .inde meo filio uxorem
8 אשה לבני משם : ואם־לא תאבה האשה ללכת
meum filium tantùm :isto meo juramento à eris mundus &,te post
אחריך ונקית משבעתי זאת רק את־בני
sub suam manum servus posuit Et .illuc reducas non
9 לא תשב שמה : וישם העבד את־ידו תחת
,istud verbum super ei juravit & ,sui dñi Abraham femore
ירך אברהם אדניו וישבע לו על־הדבר הזה :
omne & :ivit & ,sui dñi camelis è camelos decem servus cepit Et
10 ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל־
,Naharaim Aram ad ivit &,surrexit Et .ejus manu in sui dñi bonum
טוב אדניו בידו ויקם וילך אל־ארם נהרים
civitatem extra camelos fecit genu flectere Et .Nachor civitatem ad
11 אל־עיר נחור : ויברך הגמלים מחוץ לעיר
.haustrices exeundi tempus ad ,vesperæ tempus ad ,aquæ puteum ad
אל־באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת :
nunc fac occurrere Abraham mei dñi Deus DOMINE :dixit Et
12 ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם הקרה־נא
.Abraham meo dño cum misericordiam fac & : hodie me coram
לפני היום ועשה־חסד עם אדני אברהם :
civitatis virorum filiæ & ,aquæ fontem super stans ego Ecce
13 הנה אנכי נצב על־עין המים ובנות אנשי העיר
.aquam hauriēdū ad egredientes
יצאת לשאב מים :

Versio VULG. LAT.

2 Dixitque ad servum seniorem domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat; Pone manum tuam subter femur
3 meum, Ut adjurem te per Dominum Deum cœli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito.
4 Sed ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde accipias uxorem filio
5 meo Isaac. Respondit servus, Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo
6 tu egressus es? Dixitque Abraham, Cave nequando re-
7 ducas filium meum illuc. Dominus Deus cœli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra nativitatis meæ; qui locutus est mihi, & juravit mihi, dicens; Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet Angelum suum coram te, & accipies inde uxorem filio
8 meo. Sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis juramento: filium meum
9 tantùm ne reducas illuc. Posuit ergò servus manum sub femore Abraham domini sui, & juravit illi super sermone
10 hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui, & abiit; ex omnibus bonis ejus portans secum: profectúsque perrexit in Mesopotamiam ad ur-
11 bem Nachor. Cúmque camelos fecisset accumbere extra oppidum juxta puteum aquæ vesperè, tempore quo solent mulieres egredi ad hau-
12 riendam aquam, dixit; Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodiè, & fac misericordiam cum domino meo Abra-
13 ham. Ecce ego sto prope fontem aquæ; & filiæ habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι πάντων τῶν αὐτοῦ, Θὲς τὴν χεῖρά σου
3 ὑπὸ τὸν μηρόν μου. Καὶ ἐξορκιῶ σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ (β) καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ (γ) οἰκῶ ἐν αὐτοῖς.
4 Ἀλλ' ἢ εἰς τὴν γῆν μου οὗ (δ) ἐγεννήθην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν.
5 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, Μή ποτε οὐ (ε) βούληται ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλ-
6 θες ἐκεῖθεν; Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν Ἀβραάμ, Πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἀποστρέ-
7 ψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ. Κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγεννήθην, ὃς ἐλάλησέ μοι, (ζ) καὶ ὃς ὤμοσέ μοι, λέγων, Σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου, αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου· καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ (η) μου
8 ἐκεῖθεν. Ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετὰ σοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ ἀπὸ τοῦ (θ) ὅρκου μου· μόνον
9 τὸν υἱόν μου μὴ ἀποστρέψῃς ἐκεῖ. Καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν μηρὸν Ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ ὤμο-
10 σεν αὐτῷ περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. Καὶ ἔλαβεν ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποτα-
11 μίαν εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ. Καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψὲ, ἡνίκα ἐκπορεύονται αἱ ὑδρευόμεναι.
12 Καὶ εἶπε, Κύριε ὁ θεὸς τοῦ (ι) κυρίου μου Ἀβραὰμ εὐόδωσον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίησον ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου
13 μου Ἀβραάμ. Ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος· αἱ δὲ θυγατέρες τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν, ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ.

Et dixit Abraham puero suo seniori domûs suæ, potestatem habenti omnium quæ ei erant; Pone manum tuam sub femore meo. Et adjurabo te (a) per 3
Dominum Deum cœli, & Deum terræ, ut non sumas filio meo Isaac uxorem de filiabus Chananæorum, cum quibus ego habito in eis. Sed in terram me- 4
am, ubi natus sum, ibis, & ad tribum meam; & sumes uxorem filio meo Isaac indé. Dixit autem ad eum puer, Ne 5
quando noluerit mulier ire mecum retrò in terram hanc, revocabo filium tuum in terram, unde existi indé? Dixit autem 6
Abraham ad eum, Attende tibi, ne revoces filium meum illuc. Dominus Deus cœli, & Deus 7
terræ, qui accepit me de domo patris mei, & de terra, in qua natus sum; qui locutus est mihi, & qui juravit mihi, dicens, Tibi dabo terram hanc, & semini tuo: ipse mittet angelum suum ante te; & accipies uxorem filio meo indé. Quòd si noluerit 8
mulier tecum venire in terram hanc, purus eris à (b) juramento meo: tantummodò filium meum ne revoces illuc.
Et posuit puer manum suam 9
sub femore Abraham domini sui; & juravit ei de verbo hoc. Et sumpsit puer decem ca- 10
melos de camelis domini sui, & de omnibus bonis domini sui secum: & surgens perrexit in Mesopotamiam ad civitatem Nachor. Et (c) fecit accumbe- 11
re camelos extra civitatem juxta puteum aquæ, ad vesperum, quando egrediuntur aquatrices.
Et dixit, Domine Deus domini 12
mei Abraham, prosperè dirige coram me hodiè; & fac misericordiam cum domino meo Abraham. Ecce ego steti super 13
fontem aquæ; filiæ autem habitantium civitatem egrediuntur ad hauriendum aquam.

MS.A. (β) καὶ τῆς γῆς, (γ) οἰκῶ μετ' αὐτῶν. Ἀλλὰ εἰς (δ) ἐγενόμην (ε) βούλεται (ζ) καὶ ὤμοσέν μοι, (η) μου Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν. (θ) ὅρκου τούτου μόνον (ι) Κυρίου Ἀβραάμ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

Vocavitq; Abrahā servū suum seniorem 2
œconomū suū, qui præerat omnibus quæ habebat, & dixit ei, Pone manū tuā sub dorso meo. Et adjurabo te per Dominū 3
Deum cœli & Deum terræ, ne accipias uxorē filio meo ex filiabus Chananæorū inter quos habito; Sed ad terrā meā & 4
ad natalia mea proficiscere, & accipe uxorē filio meo Isahac. Ait illi servus, 5
Quòd si nolit mulier illa venire post me ad terrā istā, reducens reducāne filiū tuū in terrā de qua egressus es? Dixit ad eum 6
Abraham, Cave tibi ne fortè reducas filiū meū illuc. Dominus Deus cœli qui 7
duxit me inde, de domo patris mei, & de terra mea natali, & qui dixit mihi, quiq; mihi asseveravit, Semini tuo dabo terram istā: ipse mittet Angelum suū ante te, & accipies uxorē filio meo istinc. Quòd si 8
non acquiescat mulier ut veniat tecum, eris innocens ab hoc meo juramento: tantumodo filiū meum ne reducas illuc: 9
Posuit igitur servus manum suā subtus dorsum Abrahami domini sui, & juravit ei de hac re. Et accipiens servus decem 10
camelos ex camelis domini sui, abiit, ex omnibus bonis Domini sui portans manu sua: & surgens perrexit in Arā Naharin ad civitatem Nahor. Et genuflectere fe- 11
cit camelos suos extra civitatem juxta puteum aquarum sub tempus vespertinum, quo tempore egredi solent mulieres haurientes aquam. Et oravit dicens, 12
Domine Deus heri mei Abraham, dispone coram me hodie & utere beneficio erga dominum meum Abraham. En ego 13
asto ad puteum aquarum, & filiæ civium urbis hujus egrediuntur ad hauriendas aquas.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

2 ואמר אברהם לעבדיה סבא
דביתיה דשליט בכל די ליה
שוי כען ידך תחות ירכי: ואקימינך
3 עלך במימרא דיי אלהא דשמיא
ואלהא דארעא דלא תסב
אתתא לברי מבנת כנענאי די
אנא יתיב בינהון: אלהן לארעי
4 ולילדותי תיזיל ותסב אתתא
לברי ליצחק: ואמר ליה עבדא
5 מאים לא תיבי אתתא למיתי
בתרי לארעא הדא האתבא
אתיב ית ברך לארעא די נפקתא
6 מתמן: ואמר ליה אברהם
אסתמר לך דלמא תתיב ית ברי
7 לתמן: יי אלהא דשמיא די
דברני מבית אבא ומארע ילדותי
ודי מליל לי ודי קיים לי למימר
לבנך אתן ית ארעא הדא הוא
ישלח מלאכיה קדמך ותסב
8 אתתא לברי מתמן: ואם לא
תיבי אתתא למיתי בתרך ותהי
זכאה ממומתי דא לחוד ית ברי
9 לא תתיב לתמן: ושוי עבדא ית
ידיה תחות ירכא דאברהם
רבוניה וקיים ליה על פתגמא
10 הדין: ודבר עבדא עסרא גמלין
מגמלי דרבוניה ואזל וכל טוב
רבוניה בידיה וקם ואזל לארם
די על פרת לקרתא דנחור:
11 ואשרי גמליא מברא לקרתא
לבארא דמיא לעדן רמשא
12 לעדן דנפקן מליתא: ואמר יי
אלהיה דרבוני אברהם זמן כען
קדמי יומא דין ועבד טיבו עם
13 רבוני אברהם: הא אנא קאם
על עינא דמיא ובנת אנשי
קרתא נפקן למימלי מיא:

2 Dixitque Abraham servo
suo, seniori domus suæ; qui
præerat omnibus quæ habe-
bat: Pone nunc manum tu-
3 am subter femur meum. Et
adjurabo te per verbũ Do-
mini Dei cœli, & Dei ter-
ræ: quòd non accipias uxo-
rem filio meo de filiabus
Chananæorum, inter quos
4 ego habito. Sed ad terram
meam, & ad generationem
meam ibis: & accipies uxo-
5 rem filio meo Isaac. Dixitq;
ei servus; Fortè nolet muli-
er venire post me in terram
hanc: nunquid reducens re-
ducam filium tuum ad terrâ
6 de quâ egressus es? Et di-
xit ei Abraham: Cave ne
fortè reducas filium meum
7 illùc. Dñs Deus cœli, qui
tulit me de domo patris mei,
& de terrâ nativitatis meæ:
& qui locutus est mihi, &
qui juravit mihi, dicens;
Filiis tuis dabo terrâ hanc:
ipse mittet Angelũ suũ corá
te, & accipies uxorem filio
8 meo inde. Et si noluerit mu-
lier venire post te, eris in-
nocens à maledictione meâ
hac: tantummodo filiũ me-
9 um ne reducas illùc. Et po-
suit serv⁹ manũ suâ sub fe-
more Abraham dñi sui: &
juravit ei super verbo hoc.
10 Et tulit servus decẽ camelos
de camelis dñi sui, & abi-
it; & omnia optima domi-
ni sui portans in manu suâ:
& surrexit, & abiit in Syri-
am quæ est juxta Euphratẽ,
11 in civitatem Nachor. Et ac-
cumbere fecit camelos ex-
tra civitatem, juxta puteum
aquæ; in tempore vesperti-
no, in quo mulieres egredi-
untur ad hauriendâ aquam.
12 Et ait: Domine, Deus do-
mini mei Abraham; oc-
curre obsecro mihi hodie:
& fac misericordiam cum
13 domino meo Abraham. Ec-
ce ego sto prope fontem a-
quæ; & filiæ hominum ci-
vitatis egrediuntur ad hau-
riendam aquam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixitq; Abraham servo suo 2
seniori domûs suæ domi-
nanti omnibus quæ pertine-
bant ad eum, Pone, quæso,
manum tuam sub (a) femo-
re meo: Et adjurabo te per 3
Dominum Deum cœli, &
Deum terræ, quòd non ca-
pies uxorem filio meo de fi-
liabus Chananæorum, in
quorum medio ego habito.
Verùm ad terram meam & 4
ad cognationem meam ibis,
& accipies uxorem filio
meo Isaac. Dixit verò ad 5
eum servus, Fortassè no-
let mulier venire post me
in terram istam; Nunquid
reducendo reducam filium
tuum in terram è qua e-
gressus es? Respondítque 6
ei Abraham, Cave tibi ne
reducas filium meum illuc.
Dominus Deus cœli qui ac- 7
cepit me de domo patris
mei, & de terra nativitatis
meæ, qui locutus est mihi,
quique juravit mihi, dicens,
Semini tuo dabo terram i-
stam: ille mittet angelum su-
um ante faciem tuam, et in-
dè accipies uxorem filio
meo. Et si noluerit mulier 8
venire post te, tunc mundus
eris à juramento meo isto,
tantùm filium meum ne re-
ducas illuc. Et posuit ser- 9
vus manum suam sub femo-
re Abraham domini sui, ju-
ravitque illi super verbo i-
sto. Et accepit servus de- 10
cem camelos è camelis do-
mini sui, & profectus est;
omnia enim bona domini sui
erant in manu ejus. Sur-
gens igitur ivit in Mesopo-
tamiam, in urbem Nachor.
Et genu flectere fecit came- 11
los extra civitatem propè
puteum aquarum tempore
vespertino, cùm egrediun-
tur aquatrices. Dixitque, 12
Domine Deus domini mei
Abraham, occurrere fac,
quæso, ante faciem meam
hodiè, & fac misericordi-
am cum domino meo Abra-
ham. Ecce ego sto super 13
fontem aquarum, & filiæ
virorum hujus urbis egredi-
untur ad hauriendas a-
quas.

VER. SAM. (a) sede mea.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 3 فقال لعبده شيخ منزله المسلط علي جميع ماله اومي بيدك الي عهدي * واحلفك بالله رب
4 السموات والارض ان لا تاخذ زوجة لابني من بنات الكنعانيين الذين انا معهم فيما بينهم * بل
5 تمضي الي بلدي ومولدي وتاخذ زوجة لابني اسحق * فقال له العبد لعل المراة لا تشا
6 ان تتبعني الي هذا البلد هل ارد ابنك الي البلد الذي خرجت منه * قال له ابرهيم احذر ان
7 ترد ابني الي ثم * الله رب السماء الذي اخرجني من بيت ابي ومن ارض مولدي * والذي
قال لي واقسم لي قايلا لنسلك اعطي هذا البلد * هو يبعث ملاكه بين يديك وينجح
8 طريقك فتاخذ زوجة لابني من ثم * وان لا تشا المراة ان تتبعك فانت بري من
9 يميني هذه * الا من احلافك ان لا ترد ابني الي ثم * فاومي العبد بيده الي عهد ابرهيم
10 مولاه * وحلف له علي هذه الامور * ثم اخذ العبد عشر اجمال من جمال مولاه ومضي وكل
11 خير مولاه بيده * وقام ومضي الي ارام نهرايم الي قرية ناحور * فاناخ الجمال خارج القرية
12 علي بير ماء وقت عشاء وقت خروج النساء المستقيات * فقال اللهم يا اله مولاي ابرهيم
13 وفق بين يدي اليوم واحسن بذلك الي مولاي ابرهيم * هوذا انا واقف علي عين الماء وبنات
اهل القرية يخرجن ليستقين ماء *

Dixit servo suo seniori domus suæ, præ- 2
posito super omnia bona sua, Annue ma-
num tuam ad pactum meum, Et adju- 3
rabo te per Deum Dominum cœlorum &
terræ, quòd non accipies uxorem filio
meo ex filiabus Chananæorum inter quos
commoror ego; Sed proficisceris ad pa- 4
triam meam & locum nativitatis meæ,
et accipies uxorem filio meo Ishac. Di- 5
xit illi servus: Si fortè mulier noluerit
sequi me ad hanc regionem, reducámne
filium tuum ad regionem, ex qua exiisti?
Ait illi Ebrahim: Cave ne reducas fili- 6
um meum illuc. Deus Dominus cœli 7
qui eduxit me de domo patris mei, et de
terra nativitatis meæ, & qui dixit mihi,
& juravit mihi, dicens, Progeniei tuæ
dabo hanc terram: ipsemet mittet ange-
lum suum ante te, & prosperum faciet
iter tuum, & accipies uxorem filio meo
inde. Et si noluerit mulier sequi te, tu 8
liber eris à juramento meo isto: sed non
ab adjuratione, ut non reducas filium
meum illuc. Annuitque servus manu 9
suâ ad pactum Ebrahim domini sui, &
juravit illi de his rebus. Deinde sump- 10
sit servus decem camelos ex camelis do-
mini sui, & profectus est; & omnia
bona domini sui erant in manu sua. Et
surrexit, abiitque in Aram Naharaim ad
urbem Nahor. Et accumbere fecit ca- 11
melos extra urbem ad puteum aquæ
tempore vespertino, tempore exitus mu-
lierum haurientium aquam. Dixitque, 12
Deus O Deus, domini mei Ebrahim, dis-
pone in conspectu meo hodie, & benefac
in hoc, domino meo Ebrahim: Ecce 13
ego astans sum ad fontem aquæ, & fi-
liæ incolarum urbis exeunt ut hauriant
aquam.

ספר בראשית : כד

,suam hydriā nunc Inclina ,eam ad dixero quam puella erit Et
14 והיה הנער אשר אמר אליה הטי־נא כדך
ipsum :dabo potum tuis camelis etiā & ,Bibe ,dixerit & :bibam &
ואשתה ואמרה שתה וגם־גמליך אשקה אתה
misericordiā fecisti quòd ,sciam ea in Et .Ischac tuo servo a gusti
הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי־עשית חסד
ecce & ,loqui complevisset antequàm ipse fuit Et .meo dño cum
15 עם־אדני : ויהי־הוא טרם כלה לדבר והנה
uxoris Milchah filio Bethuel erat nata quæ ,egrediens Ribcah
רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן־מלכה אשת
.ejus humerum super ejus cadus Et .Abraham fratris Nachor
נחור אחי אברהם וכדה על־שכמה:
non vir & :virgo ,valde aspectu pulchra puella Et
16 והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא
,suum cadum implevit & ,fontem ad descendit & :eam cognoverat
ידעה ותרד העינה ותמלא כדה
:dixit & ,ejus occursum in servus cucurrit Et .ascendit &
17 ותעל : וירץ העבד לקראתה ויאמר
Bibe :dixit Et .tuâ hydriâ de aquæ exiguo nunc me Refrigera
18 הגמיאיני נא מעט־מים מכדך : ותאמר שתה
,suam manū super suā hydriā fecit descēdere & ,festinavit & .mi dñe
אדני ותמהר ותרד כדה על־ידה
tuis camelis Etiam :dixit & ,ei dare potū cōplevit Et .ei dedit potū &
19 ותשקהו: ותכל להשקתו ותאמר גם לגמליך
evacuavit & ,festinavit Et .bibere compleverunt si ad usq; ,hauriam
20 אשאב עד אם־כלו לשתת : ותמהר ותער
:hauriendū ad ,puteum ad adhuc cucurrit & ,canale in suum cadum
כדה אל־השקת ותרץ עוד אל־הבאר לשאב
,tacens eam ad stupescens vir Et .ejus camelis omnibus hausit &
21 ותשאב לכל־גמליו : והאיש משתאה לה מחריש
cùm fuit Et .non an ,suam viam Dñs secundasset utrū sciendū ad
22 לדעת ההצליח יהוה דרכו אם־לא : ויהי כאשר
sicli dimidium ,auri inaurem vir cepit & ,bibere cameli complevissent
כלו הגמלים לשתת ויקח האיש נזם זהב בקע
.earum pond* aurei decem ;ejus manus super armillas duas & ,ejus pond*
משקלו ושני צמידים על־ידיה עשרה זהב משקלם :
domo in est Nunquid mihi nunc Indica ? tu cujus Filia :dixit Et
23 ויאמר בת־מי את הגידי נא לי היש בית־
Filia :eum ad dixit Et ? pernoctandum ad nobis locus tui patris
24 אביך מקום לנו ללין : ותאמר אליו בת־
.Nachor ipsi peperit quem ,Milcah filii ego Bethuel
בתואל אנכי בן־מלכה אשר ילדה לנחור :
etiam ,nobiscum multum pabulum etiam ,palea Etiam :eum ad dixit Et
25 ותאמר אליו גם־תבן גם־מספוא רב עמנו גם־
.Domino se incurvavit & ,vir se inclinavit Et .pernoctādū ad locus
26 מקום ללון : ויקד האיש וישתחו ליהוה:
non qui ,Abraham mei domini Deus Dñs Benedictus :dixit Et
27 ויאמר ברוך יהוה אלהי אדני אברהם אשר לא־
,viā in Ego .meo dño cum à suā veritatē & suam miam dereliquit
עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך
.mei dñi fratrum domum Dñs me duxit
נחני יהוה בית אחי אדני :

Versio VULG. LAT.

14 Igitur puella, cui ego dixero;
Inclina hydriam tuam ut bi-
bam: & illa responderit, Bi-
be; quin & camelis tuis dabo
potum: ipsa est, quam præ-
parâsti servo tuo Isaac: &
per hoc intelligam, quòd fe-
ceris misericordiam cum do-
15 mino meo. Necdum intra se
verba compleverat; & ecce
Rebecca egrediebatur, filia
Bathuel, filii Melchæ, uxoris
Nachor, fratris Abraham; ha-
bens hydriam in scapula sua:
16 Puella decora nimis, virgóque
pulcherrima, & incognita vi-
ro: descenderat autem ad fon-
tem, & impleverat hydriam,
17 ac revertebatur. Occurritque
ei servus, & ait; Pauxillum
aquæ mihi ad bibendum præ-
18 be de hydria tua. Quæ respon-
dit, Bibe domine mi: celeri-
térque deposuit hydriam su-
per vlnam suam, & dedit ei
19 potum. Cúmque ille bibisset,
adjecit; Quin & camelis tu-
is hauriam aquam, donec
20 cuncti bibant. Effundénsque
hydriam in canalibus, recurrit
ad puteū ut hauriret aquam:
& haustam omnibus camelis
21 dedit. Ipse autem contempla-
batur eam tacitus; scire volés,
utrùm prosperum iter suum
fecisset Dominus, an non.
22 Postquàm autem biberunt ca-
meli, protulit vir inaures au-
reas, appendentes siclos duos;
& armillas totidem pondo si-
23 clorum decem. Dixitque ad eā,
Cujus es filia? indica mihi: est
in domo patris tui locus ad
manendum? Quæ respondit,
24 Filia sum Bathuelis, filii Mel-
chæ, qué peperit ipsi Nachor.
25 Et addidit, dicens; Palearum
quoque & fœni plurimum est
apud nos, & locus spatiosus ad
26 manendum. Inclinavit se ho-
mo, & adoravit Dominum,
27 Dicens; Benedictus Dominus
Deus domini mei Abraham,
qui non abstulit misericordi-
am & veritatem suam à dño
meo, & recto itinere me per-
duxit in domū fratris dñi mei.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

14 Καὶ ἔσαι ἡ παρθένος ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, Ἐ-
πίκλινον τὴν ὑδρίαν σου, ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ
μοι, Πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ,
ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι, ταύτην ἡ-
τοίμασας τῷ παιδί (κ) σου τῷ Ἰσαάκ.
καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας
(λ) ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ.
15 Καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν
λαλοῦντα ἐν τῇ (μ) διανοίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ
Ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖσα Βα-
θουήλ, υἱῷ Μελχᾶς, τῆς γυναικὸς Να-
χώρ, ἀδελφοῦ δὲ Ἀβραάμ, ἔχουσα τὴν
16 ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς. Ἡ δὲ παρ-
θένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα· παρθένος
ἦν· ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶσα δὲ
ἐπὶ τὴν πηγήν, ἔπλησε τὴν ὑδρίαν αὐτῆς,
17 καὶ ἀνέβη. Ἐπέδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς
συνάντησιν αὐτῆς· καὶ εἶπε, Πότισόν
18 με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. Ἡ
δὲ εἶπε, Πίε κύριε. καὶ ἔσπευσε καὶ καθεῖ-
λε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς,
καὶ ἐπότισεν αὐτόν, ἕως ἐπαύσατο πί-
19 νων. Καὶ εἶπε, Καὶ ταῖς καμήλοις σου
20 ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. Καὶ
ἔσπευσε καὶ ἐξεκένωσε τὴν (ν) ὑδρίαν εἰς
τὸ ποτιστήριον· καὶ ἔδραμεν ἐπὶ τὸ φρέαρ
(ξ) ἀντλῆσαι πάλιν· καὶ ὑδρεύσατο πά-
21 σαις ταῖς καμήλοις. Ὁ δὲ ἄνθρωπος
κατεμάνθανεν αὐτήν· καὶ παρεσιώπα
τοῦ γνῶναι (ο) εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν ὁδὸν
22 αὐτοῦ, ἢ οὔ. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαν-
το πᾶσαι αἱ κάμηλοι πίνουσαι, ἔλαβεν
ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δρα-
χμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλλια ἐπὶ τὰς
χεῖρας αὐτῆς· δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν.
23 Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτήν, καὶ εἶπε, Θυγά-
τηρ τίνος εἶ; ἀνάγγειλόν μοι, εἰ ἔστι
παρὰ τῷ πατρί σου τόπος (π) ἡμῖν τοῦ κα-
24 ταλῦσαι. (ρ) Ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Θυγάτηρ
Βαθουήλ (σ) εἰμι τῆς Μελχᾶς, ὃν ἔτεκε τῷ
25 Ναχώρ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Καὶ ἄχυρα καὶ
(τ) χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τό-
26 πος τοῦ καταλῦσαι. Καὶ εὐδοκήσας ὁ
ἄνθρωπος, (υ) προσεκύνησε τῷ κυρίῳ.
27 Καὶ εἶπεν, Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ
κυρίου μου Ἀβραάμ, ὃς οὐκ ἐγκατέλιπε τὴν
(φ) δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ
τοῦ κυρίου μου. (χ) ἐμέ τε εὐόδωκε κύ-
ριος εἰς οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου.

MS.A.(κ) σου Ἰσαάκ. (λ) ἔλεος τῷ κυρίῳ μου (μ) διανοίᾳ· καὶ (ν) ὑδρίαν ἐπὶ τὸ (ξ) ἀντλῆσαι ὕδωρ· καὶ (ο) εἰ εὐόδωκε (π) ἡμῖν καταλῦσαι. (ρ) Καὶ εἶπεν (σ) εἰμι ἐγὼ τῆς Μελχᾶς, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Ναχώρ. (τ) χόρτασμα πολὺ (υ) προσεκύνησεν κυρίῳ. (φ) δικαιοσύνην, καὶ (χ) ἐμὲ εὐόδωκε

Et erit virgo, cuicunque dixero,
Inclina hydriam tuam, ut bibā;
& dixerit mihi, Bibe tu, & ca-
melos tuos adaquabo, quoad us-
que bibere desierint; hanc (d) pa-
râsti puero tuo Isaac: & in hoc
cognoscam, quia fecisti miseri-
cordiam cum domino meo
Abraham. Et factum est, pri-
usquàm ipse consummaret lo-
quens in mente sua, & ecce
Rebecca egrediebatur, quæ na-
ta erat Bathuel, filio Melchæ,
uxoris Nachor fratris Abrahā,
habens hydriam super humeros
suos. Virgo autem erat speciosa
aspectu valde: virgo erat: vir
non cognoverat eam. Descen-
dens autem ad fontem, implevit
hydriam suam, & ascendit. Ac-
currit autem puer obviam ei, &
dixit, Pota me paululū aquæ de
hydria tua. Illa verò dixit, Bibe
domine: & festinavit, & depo-
suit hydriā super brachiū suū;
& potavit eum, quoad usque
cessavit bibens. Et dixit, Et ca-
melis tuis hauriam aquā, quoad
usque omnes biberint. Et festi-
navit, & evacuavit hydriam in
canalem; & cucurrit ad puteū
ad hauriendum rursus; &
hausit aquam omnibus came-
lis. Homo autem considerabat
eam; & tacebat, ad cogno-
scendum, si prosperâsset Do-
minus viam ejus, an non.
Factum est autem, postquàm
cessârunt omnes cameli bi-
bentes, sumpsit homo inaures
aureas, (e) singularum dra-
chmarum ponderis, & duas
(f) virias in manus ejus: de-
cem aureorum pondus earum.
Et interrogavit eam, & dixit,
Filia cujus es? annuncia mihi,
si est apud patrem tuum locus
nobis ad divertendum. At illa
dixit ei, Filia Bathuel sum, fi-
lii Melchæ, quem peperit ipsi
Nachor. Et dixit ei, Et paleæ
et pabula multa apud nos, et lo-
cus ad divertendum. Et (g) be-
nedicens homo, adoravit Domi-
nū. Et dixit, Benedictus Domi-
nus Deus domini mei Abraham,
qui non dereliquit justitiā (h)
suā, et veritatē à domino meo:
méque prosperè deduxit Dominus
in domum fratris domini mei.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

Igitur puella cui dixero, Inclina mihi hydriam tuam ut bibam, illáque mihi dixerit, Bibe, quin & camelis tuis potū dabo: ipsa est uxor quam preparasti servo tuo Isahac, & per hoc intelligā te usi gratiâ & justitia erga Dominū meū. Necdum ipse finē loquendi fecerat, & ecce Rebecca egressa est, quæ nata fuerat Bathueli filio Melchæ uxoris Nahor fratris Abrahami, cum hydria super humerum suum. Cæterùm puella pulcherrima erat aspectu, virgo quam vir nullus agnoverat, descenditque ad puteū, & impleta hydria sua, ascendit. Et currens servus in occursum ejus, dixit ad eā, Propina mihi pauxillū aquæ de hydria tua. Quæ ait illi, Bibe domine mi; moxque deposita hydria super manus suas, potū illi præbuit. Et absolvens potū ei præbere, dixit, Etiā camelis tuis hauriā, donec finierint bibere. Et festinavit, effuditque hydriā suā ad potū, & accurrit iterū ad puteū ut hauriret, hausitque omnibus camelis illius. Vir autē ille potū præbebat, & contemplabatur eam, expectans ad sciendū utrū fortunasset Dominus iter suū, necne. Quumque cameli satis abundè bibissent, protulit servus inauré aureā sicli pondo, & duas armillas super manus illius, decé aureorū pondo. Et ait illi, Cujus filia tu sis indica mihi, & utrùm sit nobis locus domi patris tui ad pernoctandum. Dixit ad eum, Filia Bathuelis ego sum filii Melchæ, quem peperit ipsi Nahor. Tum subdidit ei, Quin & paleam atque stramen multum habemus, itemque locum ad pernoctandum. Et genuflectens vir ille super terram, adoravit Dominum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

[illegible]

14 Et erit puella; cui dixero, Inclina obsecro, hydriā tuā, ut bibā; et dixerit bibe, et camelos quoq; tuos adaquabo: ipsā præparasti servo tuo Isaac; & in hoc sciā, quod fecisti misericordiam cum domino meo.
15 Et factū est antequam ille cessasset loqui; ecce Rebecca egrediebatur, quæ nata est Bathuel filio Melchæ, uxoris Nachor, fratris Abrahæ; et hydria
16 sua super humerum ejus. Et puella erat pulchra aspectu valde; virgo, & vir nō cognoverat eam: et descēdit ad fontem, et implevit hydriā suā, et
17 ascendit. Et cucurrit servus in occursum ejus: & ait; Fac me gustare obsecro, paululū aquæ
18 de hydriā tuā. Et ait, Bibe Domine mi: Et festinavit & deposuit hydriā super manum
19 suā, et dedit ei bibere. Et cùm *cessasset ei dare potū*: dixit; Etiā camelis tuis hauriā, donec
20 cessēt bibere. Et festinavit, & effudit hydriā suā in canale; et cucurrit iterum ad puteum ad hauriendū: & hausit omnibus
21 camelis ej⁹. Vir autē admirabatur eā, tacit⁹ contemplādo, ut sciret utrùm prosperasset
22 Dñs viā suā, an non. Et factū est, quādo cessaverunt bibere cameli, tulit vir inaurē aureā appendentē siclum unum: & duas armillas super man⁹ ej⁹, appendentes decē siclos auri.
23 Et ait, Cuj⁹ filia es tu? indica obsecro, mihi; si est in domo patris tui locus sufficiens nobis ad manendū.
24 Et dixit ei; Filia Bathuelis ego sum, filii Melchæ, quem peperit de Na-
25 chor. Et ait ei; Etiā palearū & pabuli multū est apud nos: locus quoq; sufficiens ad ma-
26 nendū. Et flexit vir genua sua;
27 et adoravit corā Dño. Et ait; Benedictus Dñs Deus domini mei Abraham; qui non *prohibuit* misericordiā suā, & veritatem suā à dño meo: & rectā viā duxit me Dominus in domum fratris domini mei.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

14 *Fiat verò ut puella cui dixero, Inclina mihi quæso hydriam tuam ut bibam, et dixerit, Bibe, atq; etiam camelos tuos potabo, hanc (b) demonstraveris servo tuo Isaac, & in hoc cognoscam quod feceris misericordiā cum domino meo Abraham.*
15 *Et factū est antequam finiisset ille loqui in corde suo, & ecce Rebecca egressa est quæ nata fuerat Bathueli filio Melchæ uxoris Nachor fratris Abrahæ; hydria autē erat super humerū ejus.*
16 *Puella verò speciosa admodum erat aspectu: Virgo erat, atq; non cognoverat eam, et descendit ad fontem, et replevit hydriam, posteà revertebatur.*
17 *Sed cucurrit servus in occursū ejus, et dixit, Sorbendum quæso mihi præbe paululū aquæ de hydria tua.*
18 *Respondit q;, Bibe domine mi, festinansque demisit hydriam in manū suā, & potavit eum.*
19 *Et postquam finiit potans eū, dixit, Etiā camelis tuis hauriam quousq; finierint bibere.*
20 *Festinavit autem & demisit hydriā suam in canalem, & cucurrit iterū ad puteum ut hauriret, & hausit omnibus camelis ejus.*
21 *Intereà vir ille consternabatur animo super eam, et silebat ut cognosceret an prosperū successum daret Dominus itineri suo, necne.*
22 *Factum est autem postquam finièrunt cameli bibere, ut acciperet vir ille monile aureū, semissis pondus ejus, et posuit super frontem ejus, duasq; armillas in manibus ejus, decē aureorū pondus eorum.*
23 *Et dixit, Filia cujus es tu? indica quæso mihi: Numquid est in domo patris tui loc⁹ nobis ad pernoctandū?*
24 *Et respondit ei, Filia Bathuelis ego sū, filii Melchæ quē peperit Nachori.*
25 *Et dixit ei, Etiam palea, etiam pabulū multum nobiscū est, atq; etiam locus ad pernoctandū.*
26 *Et inclinavit se vir ille, et adoravit Dominū.*
27 *Dixitq;, Benedictus Dominus Deus domini mei Abrahā qui non dimisit misericordiā suam et veritatē suā à domino meo Abrahā: cùm essem in via deduxit me Dominus in domū fratris domini mei.*

VER. SAM. (b) occurrere fecisti.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * فيكون الجارية التي اقول لها ميلي جرتك حتى اشرب * فتقول اشرب واسقي ايضا جمالك * قد
وفقها لعبدك اسحاق * وبها اعلم انك احسنت الى مولاي * فكان قبل فراغه من كلامه ان
15 خرجت ربقا التي ولدت لبتوايل ابن ملكا زوجة ناحور اخي ابرهيم وجرتها على كتفها * والجارية
16 حسنة المنظر جدا بكر لم يعرفها رجل * فنزلت الى العين وملأت جرتها وصعدت * فاحضر
17 العبد لتلقاها وقال لها اسقيني قليلا من ماء جرتك * فقالت اشرب يا سيدي واسرعت وانزلت
18 جرتها على يدها وسقته * ولما فرغت من سقيه قالت اسقي ايضا لجمالك الى ان يكمل سقيها
19 * فاسرعت وفرغت جرتها في السقاة واحضرت ايضا الى البير لتسقي * الى ان سقت جميع جماله
20 * وبقي الرجل متأملا لها ممسكا ليعلم هل انجح الله طريقه ام لا * فلما فرغت الجمال من
21 سقيها اخذ الرجل شنفا من ذهب وزنه نصف مثقال فاعطاها اياه * وجعل سوارين في يديها
22 وزنهما عشرة مثاقيل ذهب * بعد ذلك قال لها اخبريني بنت من انت * هل لاحد في بيت ابيك
23 موضعا لنا نبيت فيه * فقالت له انا ابنة بتوايل ابن ملكا التي ولدته لناحور * ثم قالت
24 التبن والعلف كثير عندنا * ولنا ايضا موضع للمبيت * ثم خر الرجل وسجد لله * وقال تبارك
25 الله اله مولاي ابرهيم الذي لم يخل وصلته واحسانه من مولاي * وسيرني في طريق مستقيم
26 الى بيت اخي مولاي *
27

Et puellam cui dixero, Inclina hydriam tuam ut bibam, dicétque Bibe, & potabo etiam camelos tuos, præparâsti eam servo tuo Ishac, & per id sciam te benefecisse domino meo. 14
Evenitque ut antequam explésset sermonem suum, exiret Rebecca, quæ nata fueat Bathuail filio Malchæ uxoris Nahor fratris Ebrahim, habens hydriam suam super humerum suum. 15
Et puella erat pulchra aspectu nimis, virgo, quam non cognoverat vir: descenditq; ad fontem, & implevit hydriam suam, & ascendit. 16
Accurrit autem servus in occursum ejus, & ait illi: Da mihi bibere parum de aqua hydriæ tuæ. 17
Dixit, Bibe, O domine mi: & festinavit, atque deposuit hydriam suam super manu suâ potavitq; eum. 18
Et cùm explésset potare illum ait. Potabo etiam camelos tuos donec expleatur potatio eorum. 19
Et festinavit evacuavitque hydriam suam in potatorio, & accurrit etiam ad puteum, ut hauriret, donec potâsset omnes camelos ejus. 20
Et erat vir considerans eam tacitus, ut sciret utrùm Deus prosperâsset viam suam, an non. 21
Cúmque finem fecissent cameli bibendi, accepit vir inaurem ex auro, ponderis dimidii sicli, & dedit eam ipsi, & posuit duo monilia in manibus ejus, ponderis decem siclorum auri. 22
Postea dixit ei, Indica mihi cujusnam filia tu sis: num inveniam in domo patris tui locum nobis in quo pernoctemus? 23
Ait illi; Ego sum filia Bathuail filii Malchæ quem genuit Nahor. 24
Tum dixit ei: Palea, & fœnum multum est apud nos, & habemus quoque locum ad pernoctandum. 25
Tum procidit vir, & adoravit Deum. 26
Et dixit; Benedictus Deus, Deus domini mei Ebrahim, qui non privavit gratiâ suâ & beneficio suo dominum meum, & duxit me viâ rectâ ad domum fratris domini mei. 27

ספר בראשית : כד

.hæc verba secundum suæ matris domui nunciavit &,puella cucurrit Et
28 ותרץ הנער ותגד לבית אמה כדברים האלה:
virum ad Laban cucurrit & :Laban ejus nomen &,frater Ribcah ipsi Et
29 ולרבקה אח ושמו לבן וירץ לבן אל־האיש
& ,inaurem videre ut fuit Et .fontem ad foras
30 החוצה אל־העין : ויהי כראת את־הנזם ואת־
verba ipse audivit cùm & ,suæ sororis manus super armillas
הצמדים על־ידי אחתו וכשמעו את־דברי
ad venit & ,vir me ad est locutus Sic :dicendo ,suæ sororis Ribcah
רבקה אחתו לאמר כה־דבר אלי האיש ויבא אל־
Ingredere :dixit Et .fontem *super* camelos *super stans* ecce & : virum
31 האיש והנה עמד על־הגמלים על־העין : ויאמר בוא
locum & domum paravi ego Et *?plateâ in stabis quid ad* ,Dñi benedicte
ברוך יהוה למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום
paleā dedit & ,camelos solvit & ,domum ad vir venit Et .camelis
32 לגמלים : ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן
,virorum pedes & ,ejus pedes lavandū ad aquā & ,camelis pabulum &
ומספוא לגמלים ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים
:dixit Et *comedendum ad ejus facies ad* est positum Et .secum qui
33 אשר אתו : ויושם לפניו לאכל ויאמר
.Loquere :dixit Et .mea verba *sum locutus si usque* ,comedam Non
לא אכל עד אם־דברתי דברי ויאמר דבר :
benedixit Dominus Et *ego* Abraham Servus :dixit Et
34 ויאמר עבד אברהם אנכי : ויהוה ברך את־
35 argentū &,*boves & pecus* ei dedit & :est magnificatus &,valde meo domino
אדני מאד ויגדל ויתן־לו צאן ובקר וכסף
peperit Et .asinos & ,camelos & ,ancillas & ,servos & ,aurum &
36 וזהב ועבדם ושפחת וגמלים וחמרים : ותלד
dedit & ;suam senectutem post meo domino filiū mei dñi uxor *Sarah*
שרה אשת אדני בן לאדני אחרי זקנתה ויתן־
Non :dicendo me* dñs me fecit jurare Et .ei quæ omnia ei
37 לו את־כל־אשר־לו : וישבעני אדני לאמר לא־
habitans ego cujus ,Chenahanæi filiabus de meo filio uxorem capies
תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי ישב
,meam familiam ad & *ibis* mei patris domū ad *non Si* .*ejus terrā in*
38 בארצו : אם־לא אל־בית־אבי תלך ואל־משפחתי
ibit non Fortasse :meum dñm ad dixi Et .meo filio uxorem capies &
39 ולקחת אשה לבני : ואמר אל־אדני אלי לא־תלך
,conspectu in ambulavi cujus Domin* :me ad dixit Et .me post mulier
40 האשה אחרי : ויאמר אלי יהוה אשר־התהלכתי לפניו
uxorem capies & ,tuam viam secundabit & ,tecum suum angelum mittet
ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך ולקחת אשה
eris immunis Tunc .mei patris domo de & ,meā familiā de meo filio
41 לבני ממשפחתי ומבית אבי : אז תנקה
,tibi dederint non si & :meam familiam ad veneris cùm ,meo juraméto à
מאלתי כי תבוא אל־משפחתי ואם־לא יתנו לך
:dixi & ,fontem ad hodie veni Et .meo juramento à immunis eris &
42 והיית נקי מאלתי : ואבא היום אל־העין ואמר
,meam viam *secundans nunc tu es si* ,Abraham mei dñi Deus Domine
יהוה אלהי אדני אברהם אם־ישך־נא מצליח דרכי
.*eam super ambulo ego quâ*
אשר אנכי הלך עליה :

Versio VULG. LAT.

28 Cucurrit itaque puella, & nuntiavit in domū matris suæ
29 omnia quæ audierat. Habebat autem Rebecca fratrem, nomine Laban; qui festinus egressus est ad hominem, ubi
30 erat fons. Cúmque vidisset inaures & armillas in manibus sororis suæ, & audisset cuncta verba referentis; Hæc locutus est mihi homo: venit ad virum, qui stabat juxta camelos, et prope fontem aquæ:
31 Dixítque ad eum; Ingredere, Benedicte Domini: cur foris stas? præparavi domum, &
32 locum camelis. Et introduxit eum in hospitium; ac destravit camelos: dedítque paleas & fœnum, & aquā ad lavandos pedes ejus, & virorum
33 qui venerant cum eo. Et appositus est in conspectu ejus panis; Qui ait, Non comedam, donec loquar sermones meos. Respondit ei, Loquere.
34 At ille; Servus, inquit, Abra-
35 ham sum. Et Dominus benedixit domino meo valdè, magnificatúsque est: & dedit ei oves & boves, argentū & aurum, servos & ancillas, came-
36 los & asinos. Et peperit Sara uxor domini mei filiū domino meo in senectute sua; dedítque illi omnia quæ habue-
37 rat. Et adjuravit me domin* meus, dicens; Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananæorū, in quorū terra
38 habito. Sed ad domum patris mei perges, & de cognatione mea accipies uxoré filio meo.
39 Ego verò respondi domino meo, Quid si noluerat venire
40 mecum mulier? Dominus, ait, in cujus conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum, & diriget viā tuā: accipiésq; uxoré filio meo de cognatione mea, & de domo patris
41 mei. Innocens eris à maledictione mea, cùm veneris ad propinquos meos, & non de-
42 derint tibi. Veni ergò hodiè ad fontem aquæ, & dixi; Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc ambulo;

Versio GRÆCA LXX. Interp.

28 Καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς (ψ) ἀνήγγειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα
29 ταῦτα. Τῇ δὲ Ῥεβέκκᾳ ἀδελφὸς ἦν, ᾧ ὄνομα Λάβαν. καὶ ἔδραμε Λάβαν πρὸς τὸν
30 ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ τὴν πηγήν. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώτια καὶ τὰ (ω) ψέλλια ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα Ῥεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, λεγούσης, Οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἑστηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς
31 πηγῆς. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Δεῦρο εἴσελθε, (α) Εὐλογητὸς κυρίου· ἵνα τί ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν καὶ τόπον ταῖς
32 καμήλοις. Εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἀπέσαξε τὰς καμήλους, καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα ταῖς καμήλοις, καὶ (β) ὕδωρ νίψασθαι τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ'
33 αὐτοῦ. Καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν. καὶ εἶπεν, Οὐ μὴ φάγω, ἕως τοῦ λαλῆσαί με τὰ ῥήματά μου. Καὶ εἶπεν, Λά-
34 λησον. Καὶ εἶπε, Παῖς Ἀβραὰμ ἐγώ εἰ-
35 μι. Κύριος δὲ (γ) ηὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα, καὶ ὑψώθη· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ ἀργύριον, καὶ χρυσίον, παῖδας, καὶ παιδίσκας, καμήλους, καὶ
36 ὄνους. Καὶ ἔτεκε Σάῤῥα ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου μετὰ τὸ γηρᾶσαι αὐτόν· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ.
37 Καὶ ὥρκισέ με ὁ κύριός μου, λέγων, Οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ
38 ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. (δ) Ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λή-
39 ψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. Εἶπα δὲ τῷ κυρίῳ μου, Μήποτε οὐ (ε) πορεύσεται ἡ
40 γυνὴ μετ' ἐμοῦ. Καὶ εἶπέ μοι, Κύριος ὁ Θεὸς ᾧ εὐηρέστησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς ἐξαποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετὰ σοῦ καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδόν σου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός
41 μου. Τότε ἀθῷος ἔσῃ (ζ) ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου· ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ (η) μή σοι δῶσι, καὶ ἔσῃ ἀθῷος ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ
42 μου. Καὶ ἐλθὼν σήμερον ἐπὶ τὴν πηγήν, εἶπα, Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν (θ) μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ·

MS.A. (ψ) ἀπήγγειλεν (ω) ψέλλια ἐπὶ τὰς χεῖρας (α) Εὐλογητὸς κύριος· (β) ὕδωρ τοῖς ποσὶν (γ) εὐλόγησεν (δ) Ἀλλ' ἢ εἰς (ε) πορεύ[σεται] (ζ) ἐκ τῆς (η) μὴ δῶσίν σοι, (θ) μου, ἣν νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐπ' αὐτήν

Cum Translatione LATINA.

Et currens puella nunciavit in domum matris suæ secundum verba hæc. Rebeccæ autem frater erat, cui nomen, Laban: & cucurrit Laban ad hominem foràs ad fontem. Et factum est, postquàm vidit inaures, & armillas in manibus sororis suæ; & quando audivit verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis; Sic locutus est mihi homo: & venit ad hominem, stante illo super camelos super fontem. Et dixit ei, Huc ingredere, (ι) Benedictus Domini; ut quid stetisti foris? ego autem paravi domum & locum camelis. Intravit autem homo in domum; & destravit camelos, & dedit paleas & pabula camelis, & aquam ad (κ) lavandum pedibus ipsius, & pedibus virorum qui cum eo. Et apposuit eis panes ad manducandum. Et dixit, Non manducabo, donec ego locutus fuero verba mea. Et dixit, Loquere. Et dixit, Puer Abraham ego sum. Dominus autem benedixit dominū meū valdè, & exaltatus est; & dedit ei oves & vitulos, & argentū & aurū, pueros & ancillas, camelos & asinos. Et peperit Sara uxor domini mei filium unum domino meo, postquàm ipse senuit; & dedit ei omnia quæ erant sibi. Et adjuravit me dominus meus, dicens; Non sumes uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito in terra eorum. Sed in domum patris mei ibis, & ad tribum meam, & sumes uxorem filio meo indè. Dixi autem domino meo, Ne fortè non eat mulier mecum. Et dixit mihi, Dominus Deus, cui placui coram ipsum, ipse mittet angelum suum tecum, & prosperabit viam tuam: & sumes uxorem filio meo de tribu mea, & de domo patris mei. Tunc innocens eris à maledicto meo: quandocumque enim veneris ad tribum meam, & tibi non dederint, & eris innocens à juramento meo. Et veniens hodiè ad fontem, dixi, Domine Deus domini mei Abraham, si tu prosperas viam meam, in qua nunc ego ambulo in ea;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 ܘܐܡܪ. ܒܪܝܟ ܗܘ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗ ܕܡܪܝ ܐܒܪܗܡ. ܕܠܐ ܫܒܩ ܛܝܒܘܬܗ ܘܟܐܢܘܬܗ ܡܢ ܡܪܝ.
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
[illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
[illegible]

Et dixit, Benedict* sit Dñs Deus dñi mei Abraham, qui non retraxit bonitaté suam, & justitiā suā à dño meo, sed per viā rectam perduxit me Dñs in domum fratris dñi mei ut acciperem filiam fratris domini mei filio ipsius. Cucurrit auté filia, & indicavit domui patris sui verba hæc. Rebecca verò habebat fratré nomine Laban: cucurrit ergò Laban ad virum foras ad puteum, Quum vidisset inaures & armillas in manibus sororis suæ, et quum audisset verba Rebeccæ sororis suæ dicētis; Talia dixit mihi vir ille: & venit ad virum qui stabat prope camelos juxta puteum. Et dixit ei, Ingredere benedicte Dñi, cur stas in platea? & ego preparavi domum, & locum camelis. Ingressus est igitur vir ille domum, & exoneravit camelos, posuitq; paleā & pabulum camelis, & aquam ad lavandos pedes ej*, & pedes virorū qui cum eo erāt. Et proposuit eis cibum. Dixit autè non comedā donec dicam verba mea. Inquiūt ei, Dicito. Inquit, Serv* sum Abrahami. Et verò Dñs benedixit domino meo, magnificatúsq; est vehementer, et factæ sunt ei oves, et boves, et argentum, et aurum, et servi, et ancillæ, et asinæ, et cameli, et asini. Et peperit Sara uxor dñi mei filium domino meo postquā senuerat, deditq; ei omnia quæ possidet. Et adjuravit me dñs meus, ac dixit mihi, Ne accipias conjugem filio meo de filiis Chananæorum quorum terrā inhabito. Sed abi in domum patris mei, et ad generationē meam, et accipe conjugem filio meo illinc. Dixiq; dño meo, Quid si nolit mulier venire mecum? Inquit mihi dñs me*, Dñs quem colui, ipse mittet Angelū suum tecum, disponétq; viā tuā, et accipies uxorem filio meo de cognatione mea, et de domo patris mei. Et tunc innoxi* eris à juramento meo, cùm ieris ad cognationem meam: Et nisi dederint tibi, eris innocens à juramento meo. Itaq; veni hodie ad puteum, & dixi, Domine Deus Abrahæ, si disposuisti viam meam pro qua veni.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ורהטת עולימתא וחויאת לבית
אמהא כפתגמיא האלן: ולרבקה
אחא ושמיה לבן ורהט לבן לות
גברא לברא לות עינא: והוה כד
חזא ית קדשא וית שיריא על ידי
אחתיה וכד שמע ית פתגמי רבקה
אחתיה למימר כדין מליל עמי
גברא ואתא לות גברא והא קאים
עלוי גמליא על עינא: ואמר עול
בריכא דיי למה את קאים בברא
ואנא פניתי ביתא ואתר כשר
לגמליא: ועל גברא לביתא ושרא
גמליא ויהב תבנא וכסתא לגמליא
ומיא לאסחאה רגלוהי ורגלי
גובריא דעמיה: ושויאו קדמוהי
למיכל ואמר לא איכול עד דאמליל
פתגמי ואמר מליל: ואמר עבדא
דאברהם אנא: ויי בריך ית רבוני
לחדא ורבא ויהב ליה ען ותורין
וכסף ודהב ועבדין ואמהן וגמלין
וחמרין: וילידת שרה אתת רבוני
בר לרבוני בתר דסיבת ויהב ליה
ית כל דיליה: וקיים עלי רבוני
למימר לא תסב אתתא לברי
מבנת כנענאה די אנא יתיב
בארעיה: אלהין לבית אבא תיזיל
ולזרעיתי ותסב אתתא לברי:
ואמרית לרבוני מאים לא תיתי
אתתא בתרי: ואמר לי יי די פלחית
קדמוהי ישלח מלאכיה עמך ויצלח
אורחך ותסב אתתא לברי מזרעיתי
ומבית אבא: בכן תהי זכאי ממומתי
ארי תהך לזרעיתי ואם לא יתנון
לך ותהי זכאי ממומתי: ואתית
יומא דין לעינא ואמרית יי אלהא
דרבוני אברהם אם אית כען רעוא
קדמך לאצלחא אורחי די אנא אזיל עלה

28 Et cucurrit puella, & nunciavit in domo matris suæ, verba
29 hæc. Erat autem Rebeccæ frater, & nomen ejus Laban: & cucurrit Laban ad virũ, foràs,
30 ad fontem. Et factum est, cùm vidisset inaurem, & armillas in manibus sororis suæ: & cùm audisset verba Rebeccæ sororis suæ, dicẽtis; Hæc locutus est mecum vir: venitq; ad virum; et ecce stabat juxta ca-
31 melos, prope fontẽ. Et ait, Ingredere, benedicte Dñi: cur stas foris? ego autẽ præparavi domum, & locum aptum ca-
32 melis. Et ingressus est vir in domum, & solvit camelos: & dedit paleas et pabulũ camelis; & aquã ad lavandos pedes ej⁹, & pedes virorum qui erãt
33 cum eo. Et posuerunt corã eo cibum; & ait, Non comedã, donec loquar sermones meos:
34 Et dixit, Loquere. Et ait: Serv⁹
35 Abrahæ ego sum. Et Dñs benedixit Dño meo valde, et magnificat⁹ est: et dedit ei oves et boves, et argentum et aurũ, et servos, et ancillas; et came-
36 los, et asinos. Et peperit Sara uxor dñi mei filium dño meo, postquàm senuit: deditq; illi omnia quæ habebat. Et adju-
37 ravit me dñs me⁹, dicens: Non accipies uxorẽ filio meo de filiab⁹ *Chananei*, in *cujus* terrã
38 ego habito. Sed ad domũ patris mei ibis, et ad cognationẽ meã: et accipies uxorem filio
39 meo. Et dixi dño meo: Fortè
40 non veniet mulier post me. Et dixit mihi: Dñs, in cujus conspectu ego servio, mittet angelum suũ tecum, et diriget viã tuam; et accipies uxorem filio meo, de cognatione meã, et de
41 domo patris mei. Tũc eris innocens à maledictione meã; quãdo ieris ad cognationẽ meam: et si non dederit tibi, eris innocens à maledictione meã:
42 Et veni hodie ad fontem: et dixi, Domine, Deus domini mei Abraham, si est voluntas coram te, ut dirigas viam meam, in quã nunc ego ambulo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum cucurrit puella, et nuntiavit domui matris suæ secundùm verba ista. Rebeccæ 28
autẽ frater erat, cujus nomen Laban: et cucurrit Laban ad virum illum foras ad fontẽ. 29
Factùmque est cùm videret monile et armillas super manus sororis suæ, et cùm audiret verba Rebeccæ sororis suæ dicentis, Sic locutus est mihi vir iste, ut veniret ad virum illum, et ecce stabat prope camelos ad fontem. Dicerétque, 30
(c) Veni, benedicte Domini, quarè stas foris? Ego paravi domum et locũ camelis. 31
Introduxit itaq; virũ illum domum, & solvit camelos, deditque paleam et pabulũ camelis, et aquã lavandis pedibus ejus, & pedibus hominũ qui cum ipso erant. Posuitq; 32
coram eis quod comederent: sed dixit, Non edam donec locutus fuerim verba mea: 33
dixeruntque ei, Loquere. Et dixit, Servus Abraham ego 34
sum. Dominus autem benedixit dominũ meum valdè, & magnificavit, et dedit illi oves et boves, argentũ et aurum, servos et ancillas, camelos et asinos. Peperit quoque 35
Sara uxor domini mei filium domino meo post senectutem suam, dedítq; illi omnia quæ sua sunt. Adjuravit autem 36
me dominus meus dicens, Non accipies uxorẽ filio meo de filiabus Chananæorum in quorũ terra ego habito. Verùm in domũ patris mei ibis, 37
et ad familiã meam, accipiésque uxorẽ filio meo. Et 38
dixi domino meo, Forrasse nõ 39
veniet mulier post me. Sed dixit mihi, Dominus coram quo ambulavi, mittet Angelũ suum tecum et prosperã reddet viã tuam, accipiésq; uxorẽ filio meo de familia mea, et de domo patris mei. Tunc 40
mundus eris à sacramento meo, cum iveris ad familiam meam: Et si non dederint tibi, eris tamen mundus (d) à 41
sacramento meo. Veni autem hodiè ad fontem, et dixi, Domine Deus domini mei Abraham, Si nunc prosperas viam meã quam ego ambulo; 42

VER. SAM. (c) Benedicte Domini qui venis, quare (d) ab execratione mea.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

ثم احضرت الجارية واخبرت بعض من في بيت امها بهذه الامور * وكان لرفقا اخ يسمي لابان
فاحضر لابان الي الرجل الي خارج القرية الي العين * وكان ذلك بعد نظر السنف والسوارين
في يدي اخته * وبعد سماعه كلام رفقا قايلة كذا خاطبني الرجل * فصار اليه فاذا هو واقف
مع الجمال علي العين * فقال ادخل يا مبارك من الله لم تقف برا وانا قد هيات البيت واصلحت
موضعا للجمال * فدخل الرجل الي المنزل وحل عن الجمال وطرح لها تبنا وقتا واعطاه ما
يغسل به رجليه وارجل القوم الذين معه * ثم صير الطعام بين يديه لياكل * فقال لا اكل
حتي اتكلم بكلامي * فقال له تكلم * قال انا عبد ابراهيم * والله بارك لمولاي فعظم ووهب له
غنما وبقرا وفضة وذهبا وعبيدا واماء وجمالا وحميرا * ثم ولدت سارة زوجة مولاي ابنا له بعد
شيخوختها فاعطاه جميع ماله * فاحلفني مولاي قايلا لا تاخذ زوجة لابني من بنات الكنعاني
الذي انا مقيم في بلده * بل امض الي بيت ابي والي عشيرتي وخذ زوجة لابني * فقلت لسيدي
لعل المراة لا تتبعني * فقال لي الله الذي سلكت في طاعته يبعث ملاكه بين يديك وينجح
طريقك حتي تاخذ زوجة لابني من عشيرتي ومن بيت ابي * حينيذ تبرا من حرجي اذا صرت
الي عشيرتي * وان هم لم يعطوك امراة لابني كنت بريا من حرجي * فجيت اليوم الي العين
فقلت * اللهم يا اله مولاي ابرهيم ان كنت تنجح طريقي الذي انا سايرفيه *

Deinde cucurrit puella, & nuntiavit nonnullis ex iis qui erant in domo matris suæ, de his rebus. Et erat Rebeccæ frater, qui vocabatur Laban, accurritque 28
Laban ad virum extra civitatem ad fontem. 29
Et fuit hoc postquam vidit inaurem, & duo monilia in manibus sororis suæ, et postquam audivit sermonem Rebeccæ dicentis, Sic collocutus est mecum vir: et venit ad eum, ipse verò stabat cum camelis ad fontem. 30
Dixitque, Ingredere, O benedicte à Deo: cur stas foris, et ego jam aptavi domum, et paravi locum camelis? 31
Ingressus est ergò vir domicilium, et soluit à camelis, et projecit eis paleam et fœnum: et dedit ei aquam quã lavaret pedes suos, et pedes hominum qui cum eo erant. 32
Deinde apposuit cibum coram eo, ut comederet: Dixit autem, Non comedam donec loquar sermonem meum. Ait illi, Loquere. 33
Dixit, Ego sum servus Ebrahim. 34
Et Deus benedixit domino meo valdè, et magnificatus est, et concessit ei oves, et boves, et argentum, et aurum, et servos, et ancillas, et camelos, et asinos. 35
Tum peperit Sara uxor domini mei filium ipsi post senectutem suam, deditq; ei omnia bona sua. Adjuravitq; me dominus meus dicens, 36
Ne accipias uxorem filio meo ex filiabus Chananæi in cujus regione ego commoror. 37
Sed vade ad domum patris mei, et cognationem meam, et accipe uxorem filio meo. 38
Dixi domino meo, Forsitan mulier non sectabitur me. 39
Ait mihi, Deus, in cujus obedientia ambulavi, mittet Angelum suum ante te, et prosperabit iter tuũ, ut sumas uxorẽ filio meo de cognatione mea, et de domo patris mei. 40
Tunc innocens eris à rigore meo, cum perveneris ad cognationẽ meã. Quòd si ipsi non dederint tibi mulierem filio meo, eris innocens à rigore meo. 41
Veni ergò hodiè ad fontem, et dixi; Deus, O Deus domini mei Ebrahim, si prosperam facis viam meam pro qua pergo, 42

ספר בראשית : כד

egrediens ,puella erit & :aquæ fontem *super stans* ego Ecce
43 הנה אנכי נצב על־עין המים והיה העלמה היצאת
aquæ parum quæso mihi Propina :eam ad dixero & ,hauriendum ad
לשאב ואמרתי אליה השקיני־נא מעט־מים
tuis camelis etiam & ,bibe tu Etiam ,me ad dixerit Et .tuâ hydriâ de
44 מכדך: ואמרה אלי גם־אתה שתה וגם לגמליך
.mei domini filio Domin⁹ præparavit quam uxor ipsa :hauriam
אשאב הוא האשה אשר־הכיח יהוה לבן־אדני:
Ribcah ecce & ,*meum cor ad loquendum ad* complerem antequam Ego
45 אני טרם אכלה לדבר אל־לבי והנה רבקה
:hausit & ,fontem ad descēdit & :ej⁹ humerū super ej⁹ hydria & ,*egrediens*
יצאת וכדה על־שכמה ותרד העינה ותשאב
suā hydriā fecit descēndere & ,festinavit Et .*quæso mihi Propina* :eam ad dixi &
46 ואמר אליה השקיני נא: ותמהר ותורד כדה
etiam & ;bibi & :*potabo tuos camelos* etiam & ,Bibe :dixit & ,*se desuper*
מעליה ותאמר שתה וגם־גמליך אשקה ואשת וגם
? tu cujus Filia :dixi & ,eam interrogavi Et .*potavit* *camelos*
47 הגמלים השקתה: ואשאל אתה ואמר בת־מי את
.Milcha ei peperit quem ,Nachor filii Bethuel Filia :dixit &
ותאמר בת־בתואל בן־נחור אשר ילדה־לו מלכה
.ejus manus super armillas & ,ejus *faciem* super inaurem posui Et
ואשם הנזם על־אפה והצמידים על־ידיה:
DOMINO benedixi & ,Domino me incurvavi & ,me inclinavi Et
48 ואקד ואשתחוה ליהוה ואברך את־יהוה
,veritatis *viâ in* me duxit qui ,Abraham mei domini Deo
אלהי אדני אברהם אשר הנחני בדרך אמת
si nunc Et .ejus filio mei dñi fratris filiam capiendum ad
49 לקחת את־בת־אחי אדני לבנו: ועתה אם־
.mihi indicate ,meo dño cum veritatem & misericordiam *facientes vos estis*
ישכם עשים חסד ואמת את־אדני הגידו לי
,sinistram super vel dexteram super respiciam & :mihi indicate ,non si Et
ואם־לא הגידו לי ואפנה על־ימין או על־שמאל:
Non .verbum exiit Dño A :dixerunt & ,Bethuel & Laban respōdit Et
50 ויען לבן ובתואל ויאמרו מיהוה יצא הדבר לא
:te coram Ribcah Ecce .bonum vel malum te ad loqui, *poterimus*
51 נוכל דבר אליך רע או־טוב: הנה־רבקה לפניך
est locutus quēadmodum ,tui dñi filio uxor sit & :vade & ,accipe
קח ולך ותהי אשה לבן־אדניך כאשר דבר
,eorum verba Abraham servus audivit quando fuit Et .Dñs
52 יהוה: ויהי כאשר שמע עבד אברהם את־דבריהם
,*argenti* vasa servus protulit Et .Domino terram in se incurvavit
53 וישתחו ארצה ליהוה: ויוצא העבד כלי־כסף
,ejus fratri dedit pretiosa & ,Ribcah ipsi dedit & ,vestes & ,*auri* vasa &
וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה ומגדנת נתן לאחיה
,eo cum qui viri & ipse ,biberunt & ,comederūt Et .ej⁹ matri &
54 ולאמה: ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר־עמו
me Dimittite :dixit Et .*diluculo in* surrexerunt Et :pernoctaverunt &
וילינו ויקומו בבקר ויאמר שלחני
nobiscum puella Maneat :ej⁹ mater & ,ej⁹ frater dixit Et .meum dñm ad
55 לאדני: ויאמר אחיה ואמה תשב הנער אתנו
.ibis postea *decadem vel dies*
ימים או עשור אחר תלך:

Versio VULG. LAT.

43 Ecce sto juxta fontē aquæ; &
virgo, quæ egredietur ad hau-
riendā aquā, audierit à me;
Da mihi pauxillum aquæ ad
44 bibēdū ex hydria tua: Et di-
xerit mihi, Et tu bibe, & ca-
melis tuis hauriā: ipsa est mu-
lier quam præparavit Dñs fi-
45 lio dñi mei. Dūmq; hæc taci-
tus mecum volverē, apparuit
Rebecca veniēs cum hydria,
quam portabat in scapula:
descenditq; ad fontē, & hau-
sit aquam. Et aio ad eam, Da
46 mihi paululū bibere. Quæ fe-
stinans deposuit hydriā de
humero, & dixit mihi; Et
tu bibe, & camelis tuis tribuā
potū. Bibi, & adaquavit ca-
47 melos. Interrogaviq; eam, &
dixi; Cuj⁹ es filia? Quæ respō-
dit, Filia Bathuelis sum, filii
Nachor, quē peperit ei Mel-
cha. Suspēdi itaq; inaures ad
ornādā faciē ej⁹, & armillas
48 posui in manib⁹ ej⁹. Pronúsq;
adoravi Dñm, benedicēs Dño
Deo dñi mei Abrahā, qui per-
duxit me recto itinere, ut su-
merē filiā fratris dñi mei filio
49 ej⁹. Quamobrē si facitis mise-
ricordiā & veritatē cū dño
meo, indicate mihi: sin autem
aliud placet, & hoc dicite mi-
hi, ut vadā ad dexterā, sive ad
50 sinistrā. Respōderúntq; Labā
& Bathuel, A Dño egress⁹ est
sermo: nō possum⁹ extra pla-
citū ej⁹ quidquā aliud loqui
51 tecū. En Rebecca corā te est:
tolle eā, & proficiscere; & sit
uxor filii dñi tui, sicut locut⁹
52 est Dñs. Quòd cùm audisset
puer Abrahā, procidēs adora-
53 vit in terrā Dñm. Prolatísque
vasis argēteis, & aureis, ac ve-
stibus, dedit ea Rebeccæ pro
munere: fratrib⁹ quoq; ej⁹ &
54 matri dona obtulit. Inito cō-
vivio, vescētes pariter & bi-
bētes māserūt ibi. Surgēs au-
tē manè locutus est puer, Di-
mittite me, ut vadā ad dñm
55 meū. Responderúntq; fratres
ej⁹ & mater; Maneat puella
saltem decem dies apud nos,
& posteà proficiscetur.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

43 Ἰδοὺ, ἐγὼ ἐφέστηκα (ι) ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕ-
δατος, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῆς
(κ) πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ·
καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, (λ) Πό-
44 τισόν με ἐκ τῆς ὑδρίας σου μικρὸν ὕδωρ, Καὶ
εἴπῃ μοι, Καὶ σὺ πίε, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑ-
δρεύσομαι· αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύ-
ριος τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι Ἰσαάκ· καὶ ἐν τού-
τῳ γνώσομαι, ὅτι πεποίηκας ἔλεος τῷ κυ-
45 ρίῳ μου Ἀβραάμ. Καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συν-
τελέσαι με λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ μου, εὐ-
θὺς Ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρί-
αν ἐπὶ τῶν ὤμων· καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν, καὶ
46 ὑδρεύσατο. εἶπα δὲ αὐτῇ, Πότισόν με. Καὶ
σπεύσασα, καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βρα-
χίονα αὐτῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς, καὶ εἶπε, Πίε σὺ, καὶ
τὰς καμήλους σου ποτιῶ. καὶ ἔπιον, καὶ τὰς
47 (μ) καμήλους ἐπότισε. Καὶ ἠρώτησα αὐτὴν, καὶ
εἶπα, (ν) Θυγάτηρ τίνος εἶ; ἀνάγγειλόν μοι·
ἡ δὲ ἔφη, Θυγάτηρ Βαθουὴλ (ξ) εἰμὶ υἱοῦ τοῦ
Ναχὼρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Μελχά. καὶ περι-
έθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια, καὶ τὰ (ο) ψέλλια
48 περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς. Καὶ εὐδοκήσας
προσεκύνησα (π) τῷ κυρίῳ· καὶ εὐλόγησα
κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου Ἀβραὰμ, ὃς
(ρ) εὐόδωσέ με ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν
θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ
49 αὐτοῦ. Εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ δικαι-
οσύνην πρὸς τὸν κύριόν (σ) μου· εἰ δὲ μὴ,
ἀπαγγείλατέ μοι, ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξι-
50 ὰν (τ) ἢ ἀριστεράν. Ἀποκριθεὶς δὲ Λάβαν
καὶ Βαθουὴλ, εἶπαν, Παρὰ κυρίου ἐξῆλθε
(υ) τὸ πρᾶγμα τοῦτο· οὐ (φ) δυνησόμεθα
51 σοι ἀντειπεῖν κακὸν ἢ καλόν. Ἰδοὺ Ῥεβέκ-
κα ἐνώπιόν σου· λαβὼν ἀπότρεχε· καὶ ἔσω
γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε
52 κύριος. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν παῖδα
τὸν Ἀβραὰμ τῶν (χ) ῥημάτων αὐτῶν, προσ-
53 εκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν (ψ) τῷ κυρίῳ. Καὶ
ἐξενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ
καὶ ἱματισμὸν, (ω) ἔδωκε τῇ Ῥεβέκκᾳ· καὶ
δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μη-
54 τρὶ αὐτῆς. Καὶ ἔφαγον καὶ (α) ἔπιον καὶ αὐ-
τὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες, καὶ ἐ-
κοιμήθησαν. καὶ (β) ἀναστὰς τὸ πρωῒ, εἶπεν,
Ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν
55 μου. Εἶπαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, καὶ ἡ μήτηρ,
Μεινάτω ἡ παρθένος μεθ᾽ ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεται.

MS. A. (ι) ἐπὶ τὴν πηγὴν (κ) πόλεως ἐξελεύσονται ὑδρεύσασθαι ὕδωρ. (λ) Πό-
τισόν με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου, Καὶ εἴπῃ μοι, Πίε σὺ, καὶ τὰς (μ) καμήλους
ἐπότισεν. (ν) Τίνος θυγάτηρ εἶ; (ξ) εἰμι ἐγὼ υἱοῦ Ναχὼρ, (ο) ψέλια ἐπὶ
(π) κυρίῳ· (ρ) εὐώδωσέν μοι (σ) μου, ἀπαγγείλατε (τ) ἢ εἰς ἀριστεράν. (υ) τὸ πρό-
σταγμα (φ) δυνησόμεθα ἔν σοι ἀντειπεῖν κακὸν καλῷ. (χ) ῥημάτων τού-
(ψ) κυρίῳ. (ω) ἔδωκεν Ῥεβέκκᾳ. (α) ἔπιον αὐτὸς (β) ἀναστὰς πρωΐ,

Ecce ego steti super fonte aquæ, et filiæ hominū civitatis egrediuntur ad hauriendā aquā: et erit virgo, cui ego dixero, Da mihi bibere de hydria tua pusillū aquæ; Et dixerit, Et tu bibe, et camelis tuis hauriā; hæc est mulier, quam paravit Dominus famulo suo Isaac: et in hoc cognoscā, quia fecisti misericordiā domino meo Abrahā. Et factum est priusquam ego consummarem loquens in mente mea; statim Rebecca egrediebatur habens hydriam super humeros: et descendit ad fontem, & hausit aquam. Dixi autem ei, Pota me. Et festinans deposuit hydriam super brachiū suum à seipsa; & dixit, Bibe tu, & camelos tuos potabo. Et bibi, et camelos potavit. Et interrogavi eam, et dixi, Filia cujus es? nunciato mihi: At illa dixit, Filia sum Bathuel, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Et circumposui ei inaures, & viriolas circa manus ejus. Et benedicens adoravi Dominū: & benedixi Dominū Deū domini mei Abraham, qui prosperavit me in via veritatis, ad sumendā filiā fratris domini mei filio ipsius. Si ergo facitis vos misericordiā et justitiam ad (l) dominum meum; si autem non, renunciate mihi, ut videam ad dexterā aut sinistrā. Respondens autem Laban et Bathuel, dixerunt; A Domino exiit res hæc: non poterimus tibi contradicere (m) malum vel bonum. Ecce Rebecca in conspectu tuo; accipiens recurre; et sit uxor filio domini tui, quemadmodū locutus est Dominus. Factū est autem cum puer Abrahā audiret verba hæc, adoravit super terram Dominū. Et proferens puer vasa argentea et aurea, et veste, dedit Rebeccæ; et dona dedit fratri ejus, et matri ejus. Et manducaverunt et biberunt, et ipse, et viri, qui cum eo erant; et dormierunt. Et surgens manè dixit, Dimittite me, ut redeam ad dominū meum. Dixerunt autem fratres ejus, et mater, Maneat virgo nobiscum aū decem dies; et posteà abibit.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]

Ecce ego stō ad puteum aquarum, & puella quæ egredietur haustura aquas, & dixero ei; Propina mihi pauculum aquæ ex hydria tua, dixeritq; mihi, Et tu bibe, & etiam camelis tuis hauriam, ipsa est uxor quam præparavit Dñs filio dñi mei. Ego nondum finem feceram lòquendi, & ecce Rebecca egressa est cum hydria super humerū suum, descenditq; ad fontem & hausit: dixiq; ad eam, Propina mihi parum aquæ ex hydria tua. Quæ festinans deposuit hydriam suam à se, & dixit mihi, Bibe, imò etiam camelis tuis potum præbebo. Bibi ergò & camelis etiam meis potum dedi. Et interrogavi eam, dixi ei, Cujus filia es tu? Respondit, Filia Bathuelis ego sum, filii Nahor quem genuit ei Melcha: tum posui armillas in manibus ejus & inaures in auribus illius. Et genuflectens adoravi Dñm & benedixi Domino Deo domini mei Abrahæ, qui duxerat me itinere recto ad domum fratris domini mei, ut caperem filiam fratris dñi mei filio ipsius. Jam verò si utimini beneficio & justitia cum domino meo, indicate mihi: sin minùs, significate mihi, ut vertam me ad dexteram vel ad sinistram. Responderunt Laban & Bathuel, ac dixerunt, A Domino egressus est sermo: non possumus dicere tibi bonum aut malum. En Rebecca coram te est, duc & vade, sitq; uxor filio domini tui prout dixit Dñs. Ut autem audivit servus Abrahæ verba illorum, procubuit super terram coram Dño. Et prolatis serv⁹ vasis aureis & vasis argenteis, & vestibus, dedit ea Rebeccæ, & munera dedit fratribus ejus, & matri illius. Comederunt ergò & biberunt, ipse & viri qui cum eo erant, ac pernoctarunt: surgensq; diluculò, ait illis, Dimittite me, ut vadā ad dominum meum. Dixerunt ad eum fratres ejus & mater ipsius, maneat puella nobiscum mense dierum, ac tunc abibit.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

43 הא אנא קאם על עינא דמיא ו[...]
עולמתא דתפוק למימלי ואימר לה
אשקיני כען זעיר מיא מקולתיך
44 ותימר לי אף את אשתי ואף לגמלך
אמלי היא אתתא דזמין יי לבר
45 רבוני: אנא עד לא שיציתי למללא
עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה
על כתפה ונחתת לעינא ומלת
ואמרית לה אשקיני כען: ואוחיאת
46 ואחתת קולתה מנה ואמרת אשתי
ואף לגמלך אשקי ושתיתי ואף
גמליא אשקיאת: ושאלית יתה
47 ואמרית בת מן את ואמרת ברת
בתואל בר נחור דילידת ליה
מלכה ושויתי קדשא על אפה
48 ושיריא על ידהא: וכרעית וסגידית
קדם יי ובריכית ית יי אלהיה דרבוני
אברהם די דברני באורח קשוט
49 למסב ית בת אחוהי דרבוני
לבריה: וכען אם איתיכון עבדין
טיבו וקשוט עם רבוני חוו לי ואם
לא חוו לי ואתפני על ימינא או על
50 שמאלא: ואתיב לבן ובתואל
ואמרו מן קדם יי נפק פתגמא לית
51 אנחנא יכלין למללא עמך ביש או טב
הא רבקה קדמך דבר ואיזיל ותהי
52 אתתא לבר רבונך כמא דמליל יי
והוה כד שמע עבדא דאברהם ית
53 פתגמיהון וסגיד על ארעא קדם יי
ואפיק עבדא מנין דכסף ומנין
דדהב ולבושין ויהב לרבקה
54 ומגדנין יהב לאחוהא ולאמה
ואכלו ושתאו הוא וגבריא די עמיה
55 וביתו וקמו בצפרא ואמר שלחוני
לות רבוני: ואמר אחוהא ואמה
תיתיב עולמתא עמנא עידן בעדן
או עסרא ירחין בתר כן תיזיל

43 Ecce ego sto juxta fõté aquæ:
& erit puella quæ egressa fu-
erit ad hauriendũ; & dixero
ei, Da mihi obsecro paululũ
aquæ ad bibendũ, de hydriã
44 tuã. Et dixerit mihi, Tu quoq;
bibe, & etiã camelis tuis hau-
riã: ipsa est mulier, quã præpa-
45 ravit Dñs filio dñi mei. Ante-
quàm *ego* cessaré loqui cum
corde meo; ecce Rebecca egre-
diebatur, & hydria sua super
humerũ ejus erat; descenditq;
ad fonté, & implevit illã: &
dixi ei, Da mihi bibere obse-
46 cro. Et festinavit, & deposuit
hydriã suã *à* se; & dixit Bibe;
& etiã camelis tuis potũ da-
bo: & bibi; camelos quoq;
47 adaquavit. Et interrogavi eã,
& dixi, Cuj' filia es tu? & ait,
Filia Bathuelis, filii Nachor,
qué peperit ei Melcha: & po-
sui inauré sup facié ej', & ar-
48 millas super man' ej'. Et fle-
xi genua & adoravi coram
Dño: & benedixi Dño Deo
dñi mei Abrahã, qui duxit me
in viã rectã, ut acciperé filiá
49 fratris dñi mei filio suo. Et
nunc si vos facitis misericor-
diã & veritaté cũ dño meo,
annunciate mihi: si auté non,
indicate mihi; & divertã ad
50 dexterã, aut ad sinistrã. Respó-
ditq; Labã & Bathuel, & di-
xerũt; A facie Dñi egress' est
sermo: nõ possum' nos loqui
51 tecũ malũ aut bonũ. Ecce Re-
becca corã te est, tolle eam &
vade: & sit uxor filio dñi tui,
52 sicut locut' est Dñs. Et factũ
est cùm audisset serv' Abrahæ
verba eorũ: adoravit in terrã
53 corã Dño. Et protulit servus
vasa argentea & vasa aurea,
& vestes, & dedit Rebeccæ: et
munera dedit fratri ej' et ma-
54 tri. Et comederũt et biberũt,
ille et viri qui erãt cũ eo, et
dormierũt: et surrexerũt ma-
ne; et dixit, Mittite me ad do-
55 minũ meũ. Et dixit frater ej'
et mater; Maneat puella no-
biscum aliquo tempore, aut
decem mensibus: et postea
ibit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Ecce ego sto super fontem a- 43
quarum, fiat ut puella quæ e-
gredietur ad hauriendũ, cui-
que dixero, Propina mihi,
quæso, parũ aquæ de hydria
tua; Et dixerit mihi, Etiam 44
tu bibe, atq; etiam camelis tu-
is hauriã, hæc sit mulier quã
(e) demonstrat Dominus filio
domini mei. Antequã ego fini- 45
issem loqui in corde meo; et
ecce Rebecca egressa est cum
hydria super humerũ ejus, et
descendit ad fontẽ, et hausit;
Dixitq; ad eam, Propina mi-
hi, quæso, parũ aquæ de hy-
dria tua. Festinavit verò, et 46
deposuit hydriã suam à se, et
dixit, Bibe; atq; etiã camelos
tuos potabo. Bibi autẽ, atq; e-
tiã camelos illa potavit. Et 47
interrogavi eã, et dixi, Filia
cujus es tu? quæ respondit,
Filia sum Bathuel filii Na-
chor quem peperit ei Melcha:
tunc posui monile super faci-
em ejus, et armillas super
manus ejus. Tum inclinavi 48
me, et adoravi dominũ, &
benedixi dominũ Deũ domi-
ni mei Abrahã, qui duxit me
per viã veritatis, ut acciperẽ
filiã fratris domini mei filio
suo. Nunc autẽ si facitis (f) 49
misericordiã et veritatẽ cum
domino meo, indicate mihi;
quòd si non, indicate mihi, ut
revertar ad dexterã aut ad
sinistram. Et responderunt 50
Labã et Bathuel, et dixerunt:
A Domino egressũ est verbũ
istud, non possumus dicere ti-
bi neque malum, neque bonũ.
Ecce Rebecca in conspectu 51
tuo: assume illam, et vade,
sitq; uxor filii domini tui, si-
cut locutus est Dominus. Ut 52
autẽ audivit servus Abrahã
verba eorũ, prostravit se in
terrã coram Domino. Et e- 53
duxit servus ille vasa argen-
ti, et vasa auri, et vestes, de-
ditq; Rebeccæ, res quoq; pre-
tiosas dedit fratribus et ma-
tri ejus. Posteà manducave- 54
runt et biberunt ipse, et viri
qui erant cum eo, et perno-
ctârunt; surrexeruntq; ma-
nè, et dixit, Dimittite me ad
dominũ meũ. Dixerunt ve- 55
rò frater ejus et mater ejus,
Maneat puella nobiscum dies
aut mensem, et posteà exibis.

VER. SAM. (e) aptavit (f) bonitatem.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

43 * فهوذا انا واقف على عين الماء فالجارية التي تخرج لتستقي الماء فاقول لها اسقيني قليل ماء
44 من جرتك * فتقول لي اشرب انت وايضا انا اسقي جمالك * هي المراة التي وفقها الله لابن مولاي
45 * انا قبل ان افرغ من الكلام في نفسي فاذا بربقا خارجة وجرتها على كتفها * فنزلت الى العين
46 واستقت فقلت لها اسقيني * فاسرعت وانزلت جرتها عنها وقالت اشرب حتى اسقي جمالك فشربت
47 وسقت الجمال * ثم سالتها فقلت بنت من انت * قالت بنت بتوايل ابن ناحور الذي ولدته
48 له ملكا * فصيرت الشنف على انفها والسوارين على يديها * وخررت وسجدت لله وسبحت لله اله
49 مولاي ابرهيم الذي صيرني في طريق حق لاخذ ابنة اخي مولاي لابنه * والان ان كنتم
صانعين فضلا واحسانا مع مولاي فاخبروني بذلك * والا فاخبروني حتى اتجه يمينا او يسارا *
50 * فاجابه لابان وبتوايل وقالا * من عند الله خرج هذا الامر * ما نطيق نكلمك فيه بشر ولا
51 خير * هوذا ربقا بين يديك خذها وامض فتكون امراة لابن مولاك كما وفق الله * فلما سمع
52 عبد ابرهيم كلامهم سجد على الارض لله * واخرج العبد انية فضة وانية ذهب وثيابا فاعطاها
53 ربقا * وطرائف اعطاها اخاها وامها * واكلوا وشربوا هو والقوم الذين معه وباتوا * فلما قاموا
54 بالغداة قال اطلقوني الى مولاي * وقال اخوها وامها تقيم الجارية معنا حولا او عشرة اشهر وبعد
55 ذلك تمضي *

Ecce ego sto ad fontem aquæ: ergo pu- 43
ella, quæ exierit ad hauriendam aquam,
et dixero ei, Da mihi bibere parum aquæ
ex hydria tua: Et dixerit mihi: Bibe 44
tu, et ego etiam potabo camelos tuos, ipsa
erit mulier quam paravit Deus filio do-
mini mei. Antequam ego explessem ser- 45
monem in meipso, ecce Rebecca exiens, et
habens hydriam suam super humerum
suum, descenditq; ad fontem, et hausit
aquam. Dixique ei: Præbe mihi potum.
Et acceleravit, ac deposuit hydriam suam 46
de se, et dixit: Bibe, donec potem came-
los tuos; bibiq; et potavit camelos. De- 47
inde sciscitatus sum ab ea, et dixi; Cu-
jusnam filia tu es? Ait, Filia Bathuail
filii Nahor, quem peperit ei Malcha; im-
posuitq; inaurem naso ejus, et duo monilia
in manibus ejus. Et procidi, adoraviq; 48
Deũ, et laudavi Deum, Deũ domini mei
Ebrahim, qui duxerat me per viam veri-
tatis, ut sumerẽ filiam fratris domini mei
filio suo. Et nunc si facitis gratiam & 49
beneficium erga dominum meum, indica
mihi id: sin autem, pergam dextrorsum,
aut sinistrorsũ. Responderunt ei Laban 50
et Bethuail, et dixerunt: A Deo exivit
hæc res, non possumus loqui tecũ de ea in
malum nec in bonũ. Ecce Rebecca corã 51
te est, accipe eam et vade, et sit uxor filio
domini tui, sicuti disposuit Deus. Cùm 52
autem audivisset servus Ebrahim ser-
monem eorum, adoravit super terrã De-
um. Et eduxit servus vasa argenti, & 53
vasa auri, et vestes, deditq; ea Rebeccæ:
et venusta munuscula dedit fratri ejus,
matriq; illius. Et comederunt et bibe- 54
runt ipse et turba quæ erat secum, et dor-
mierunt. Cumq; surrexissent manè, dix-
it: Dimittite me ad dominum meum. Et 55
ait frater ejus, et mater ejus; Maneat
puella nobiscum annum vel decem men-
ses, & posteà abibit.

ספר בראשית : כה

meam viam secundavit Dñs & me retardetis Ne eos ad dixit Et
56 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תְּאַחֲרוּ אֹתִי וַיהוָה הִצְלִיחַ דַּרְכִּי
puellam Vocemus :dixerunt Et meum dñm ad ibo & me dimittite
57 שַׁלְּחוּנִי וְאֵלְכָה לַאדֹנִי׃ וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לַנַּעֲרָ
eam ad dixerunt & Ribcah vocaverunt Et ejus os interrogemus &
58 וְנִשְׁאֲלָה אֶת־פִּיהָ׃ וַיִּקְרְאוּ לְרִבְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ
Ribcah dimiserunt Et Ibo :dixit Et isto viro cum ibis Nunquid
59 הֲתֵלְכִי עִם־הָאִישׁ הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵלֵךְ׃ וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־רִבְקָה
ejus viros & Abraham servum & ejus nutricem & suam sororem
אֲחֹתָם וְאֶת־מֵנִקְתָּהּ וְאֶת־עֶבֶד אַבְרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו׃
mille in sis tu nostra Soror ei dixerunt & Ribcah benedixerunt Et
60 וַיְבָרְכוּ אֶת־רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֲיִי לְאַלְפֵי
surrexit Et ipsius odientium portam tuum semen hæreditet & millium decem
61 רְבָבָה וְיִירַשׁ זַרְעֵךְ אֵת שַׁעַר שֹׂנְאָיו׃ וַתָּקָם
iverunt & camelos super equitaverunt & ejus puellæ & Ribcah
רִבְקָה וְנַעֲרֹתֶיהָ וַתִּרְכַּבְנָה עַל־הַגְּמַלִּים וַתֵּלַכְנָה
Ischac Et abiit & Ribcah servus tulit Et virum post
62 אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רִבְקָה וַיֵּלַךְ׃ וְיִצְחָק
meridiei terra in sedens ipse Et roi lachai Beer veniendo à veniebat
בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לַחַי רֹאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב׃
elevavit & vesperâ respiciendo ad agro in meditandum ad Ischac erat egressus Et
63 וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב וַיִּשָּׂא
Ribcah elevavit Et venientes cameli ecce & vidit & suos oculos
64 עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גְמַלִּים בָּאִים׃ וַתִּשָּׂא רִבְקָה
dixit Et camelo desuper cecidit & Ischac vidit & suos oculos
65 אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמָל׃ וַתֹּאמֶר
nostrû occursum in agro in ambulans iste vir Quis servum ad
אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ
se operuit & velamentum accepit & meus dñs Ipse servus dixit Et
וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצָּעִיף וַתִּתְכָּס׃
fecerat quæ verba omnia Ischac ipsi servus narravit Et
66 וַיְסַפֵּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה׃
accepit & suæ matris Sarah tabernaculum in Ischac eam introduxit Et
67 וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח
Ischac se est cõsolatus & eã dilexit & uxorem in ei fuit & Ribcah
אֶת־רִבְקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק
suam matrem post
אַחֲרֵי אִמּוֹ׃

CAP. XXV. כה

peperit Et Cheturah ejus nomen & uxorem accepit & Abrahã addidit Et
1 וַיֹּסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה׃ וַתֵּלֶד
Isbac & Midian & Medan & Jochsan & Zimran ei
2 לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יָקְשָׁן וְאֶת־מְדָן וְאֶת־מִדְיָן וְאֶת־יִשְׁבָּק
fuerût Dedan filii & Dedan & Seba genuit Jochsan Et Suah &
3 וְאֶת־שׁוּחַ׃ וְיָקְשָׁן יָלַד אֶת־שְׁבָא וְאֶת־דְּדָן וּבְנֵי דְדָן הָיוּ
Hepher & Hephah Midian filii Et Leummim & Lethusim & Assurim
4 אַשּׁוּרִם וּלְטוּשִׁם וּלְאֻמִּים׃ וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר
Cheturah filii isti omnes Eldaah & Abidah & Chanoch &
וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה׃

Versio VULG. LAT.

56 Nolite, ait, me retinere, quia
Domin* direxit viam meam:
dimittite me, ut pergam ad
57 dominum meũ. Et dixerunt,
Vocemus puellam, & quæra-
58 mus ipsius voluntaté. Cúmq;
vocata venisset, sciscitati sũt;
Vis ire cũ homine isto? Quæ
59 ait, Vadam. Dimiserunt ergò
eam, & nutricẽ illi*; servúmq;
Abraham, & comites ejus;
60 Imprecantes prospera sorori
suæ, atq; dicentes; Soror no-
stra es: crescas in mille millia;
& possideat semen tuum por-
61 tas inimicorum suorum. Igi-
tur Rebecca & puellæ illius,
ascensis camelis, secutæ sunt
virũ: qui festinus reverteba-
62 tur ad dominum suum. Eo au-
tem tempore deambulabat I-
saac per viam quæ ducit ad
puteum, cujus nomen est, Vi-
ventis & Videntis: habitabat
63 enim in terra australi. Et e-
gressus fuerat ad meditandũ
in agro, inclinatâ jam die:
cúmq; elevâsset oculos, vidit
camelos venientes procul.
64 Rebecca quoq;, conspecto I-
65 saac, descendit de camelo. Et
ait ad puerũ, Quis est ille ho-
mo, qui venit per agrũ in oc-
cursũ nobis? Dixitq; ei, Ipse
est dñs meus. At illa tollens
66 citò pallium, operuit se. Serv*
autẽ cuncta quæ gesserat, nar-
67 ravit Isaac. Qui introduxit e-
am in tabernaculũ Saræ ma-
tris suæ, & accepit eã uxoré:
& in tantũ dilexit eã, ut do-
lorem, qui ex morte matris e-
jus acciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 Abraham verò aliã duxit
2 uxoré, nomine Ceturã. Quæ
peperit ei Zamran & Jecsan,
& Madan, & Madian, & Jes-
3 boc, & Sue. Jecsan quoq; ge-
nuit Saba, & Dadã. Filii Da-
dã fuerunt, Assurim, & Latu-
4 sim, & Loomim. At verò ex
Madian ortus est Epha, & O-
pher, & Henoch, & Abida, &
Eldaa: omnes hi filii Ceturæ.

Versio GRÆCA Cum Translatione

56 Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μὴ κατέχετέ με· καὶ
κύριος εὐώδωσε τὴν ὁδόν (γ) μου ἐν ἐμοί· ἐκ-
πέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν
57 μου. Οἱ δὲ εἶπαν, Καλέσωμεν τὴν παῖδα, καὶ
58 (δ) ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. Καὶ (ε) ἐ-
κάλεσαν τὴν Ῥεβέκκαν, καὶ εἶπαν αὐτῇ, Πο-
ρεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε, Πο-
59 ρεύσομαι. Καὶ ἐξέπεμψαν Ῥεβέκκαν τὴν
ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς,
καὶ τὸν (ζ) παῖδα τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ᾽
60 αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγησαν (η) Ῥεβέκκαν, καὶ εἶ-
παν αὐτῇ, Ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ· γίνου εἰς χιλι-
άδας μυριάδων, καὶ κληρονομησάτω τὸ
σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων.
61 Ἀναστᾶσα δὲ Ῥεβέκκα καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς,
ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν
μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἀναλαβὼν ὁ παῖς τὴν
62 Ῥεβέκκαν, ἀπῆλθεν. Ἰσαὰκ δὲ (θ) διεπο-
ρεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσε-
ως· αὐτὸς δὲ κατῴκει ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς
63 λίβα. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι
εἰς τὸ πεδίον τὸ πρὸς δείλης· καὶ ἀναβλέ-
ψας τοῖς (ι) ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε καμή-
64 λους ἐρχομένας. Καὶ ἀναβλέψασα Ῥεβέκ-
κα τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν Ἰσαάκ· καὶ
65 κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου. Καὶ εἶπε τῷ
παιδί, Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πο-
ρευόμενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡ-
μῖν; εἶπε δὲ ὁ παῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ κύριός
μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον, περιεβάλετο.
66 Καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ Ἰσαὰκ πάντα
67 τὰ ῥήματα, ἃ ἐποίησεν. Εἰσῆλθε δὲ Ἰσα-
ὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν
Ῥεβέκκαν, καὶ ἐγένετο αὐτοῦ γυνή· καὶ ἠ-
γάπησεν αὐτήν. καὶ παρεκλήθη Ἰσαὰκ
περὶ Σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

MS.A. (γ) μου· ἐκπέμψατέ (δ) ἐπερωτήσωμεν (ε) ἐκάλεσαν Ῥεβέκ-
καν, (ζ) παῖδα τοῦ Ἀβραάμ, (η) Ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ εἶπαν
(θ) ἐπορεύετο (ι) ὀφθαλμοῖς, ἴδεν

ΚΕΦ. κε΄.

1 Προσθέμενος δὲ Ἀβραάμ, ἔλαβε γυ-
2 ναῖκα, ᾗ ὄνομα Χεττούρα. Ἔτεκε δὲ
αὐτῷ τὸν (α) Ζομβρᾶν, καὶ τὸν Ἰεζάν, καὶ τὸν Μα-
δάν, καὶ τὸν Μαδιάμ, καὶ τὸν (β) Ἰεσβώκ, καὶ τὸν
3 (γ) Σωυέ. Ἰεζὰν δὲ ἐγέννησε τὸν (δ) Σαβά,
καὶ τὸν Δεδάν. Υἱοὶ δὲ Δεδὰν Ἀσουριείμ, καὶ
4 Λατουσιείμ, καὶ Λαωμείμ. Υἱοὶ δὲ Μαδιὰμ
Γεφάρ, καὶ Ἀφείρ, καὶ Ἐνώχ, καὶ (ε) Ἀβειδά,
καὶ Ἐλδαγά. πάντες οὗτοι ἦσαν υἱοὶ Χετ-
τούρας.

MS.A. (α) Ζεμβρᾶν, (β) Ἰεσβὼκ, (γ) Σωυέ. (δ) Σαβάν, καὶ τὸν Θαιμάν,
καὶ τὸν Δαιδάν. Υἱοὶ δὲ Δαιδὰν ἐγένοντο Ῥαγουὴλ, καὶ Ναβδεὴλ, καὶ Ἀσ-
σουριείμ, καὶ (ε) Ἀβειδὰ καὶ Θεργαί. οὗτοι πάντες

LXX. Interp. LATINA

56 At ille dixit ad eos, Ne retinea-
tis me; et Dominus prosperavit
viam (γ) meam in me: dimitti-
te me, ut abeam ad dominum me-
57 um. Illi autem dixerunt, Voce-
mus puellam, et interrogemus os
58 ejus. Et vocaverunt Rebeccã,
& dixerunt ei; Ibis cum homi-
59 ne hoc? At illa dixit, Ibo. Et
dimiserunt Rebeccam sororé su-
am, & (ζ) substantiam ejus, &
servum Abraham, et eos qui cum
60 eo. Et benedixerunt Rebeccam, et
dixerunt ei; Soror nostra es; fi
in millia decem milliũ; et here-
ditatem obtineat semen tuum ci-
61 vitates adversariorũ. Surgens
autem Rebecca, & (β) ancillæ e-
jus, ascenderunt super camelos, et
iverunt cum homine: Et accipi-
62 ens puer Rebeccã, abiit. Isaac
autem deambulabat per deserta
juxta puteum Visionis: & ipse
habitabat in terra, quæ ad Afri-
63 cum. Et egressus est Isaac, (ι)
exerceri in campo ad vesperam;
et respiciens oculis suis, vidit
64 camelos venientes. Et respiciens
Rebecca oculis, vidit Isaac: &
65 desiliit de camelo; et dixit puero,
Quis est homo ille, qui ambulat
in campo in occursũ nobis? Dixit
autẽ puer, Hic est dominus me-
us. At illa sumens (ι) thei-
66 strum, operuit se. Et narravit
puer ipsi Isaac omnia verba, quæ
67 fecerat. (ʃ) Intravit autem Isaac
in domum matris suæ. Et acce-
pit Rebeccam: et facta est ejus
uxor, & dilexit eam. Et conso-
latus est se Isaac de Sara ma-
tre sua.

CAP. XXV.

1 Adjiciens autem Abraham,
sumpsit uxorem, cui nomen Chet-
2 tura. Peperit autẽ ei Zombrã;
& Iezan, & Madal, & Madi-
3 am, et Iesboc, et Soù. Iezan au-
tem genuit Saba, et Dedan. Filii
autem Dedan, Assurim, et La-
4 tusim, & Laomin. Filii autem
Madiam, Gephar, & Aphir, &
Enoch, et Abida, et Eldaga. Om-
nes hi erant filii Chetturæ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

56 [illegible]
57
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]

1 [illegible]
2
3 [illegible]
4 [illegible]

Ait illis, Ne me remoremini, cùm Dñs for-
tunaverit viam meam, dimittite me ut vadã
ad dñm meum. Et dixerunt, Vocemus pu-
ellam, & interrogemus ex ore ejus. Advo-
cârunt ergò Rebeccã, & dixerunt ei, Ibisne
cum viro isto? Respondit, Ibo. Dimiserunt
itaque Rebeccam sororem suam, & nutri-
cem illius, & servum Abrahæ, & viros ejus.
Benedixerúntq; Rebeccæ sorori suæ, dixe-
rúntq; ad eam, Soror nostra es, esto in mille
& in decem millia, & possideat semen tuum
terras inimicorum suorum. Surrexit ergò
Rebecca & puellæ ejus, & insidentes came-
lis abierunt post virum. Abduxitque servus
Rebeccam, & profectus est. Isahac verò ve-
niens veniebat ex puteo, Vivens vidit me:
siquidem habitabat in terra Australi. Et e-
gressus Isahac ad deambulandum in agro
tempore vespertino, levavit oculos suos &
vidit, & ecce camelos venientes. Et sublevan-
tis Rebecca oculis suis, vidit Isahacum, &
inclinavit se super camelum: Dixitque ad
servum, Quis est vir iste qui venit per agrũ
in occursum nostrum? Ait servus, Est dñs
meus: at illa sumens peplum, operuit se. Et
narravit servus Isahaco omnes sermones
quos ipsa fecerat. Et introduxit eam Isahac
in tabernaculum Saræ matris suæ, & duxit
Rebeccam, & facta est ipsi uxor, & dilexit
eam: et consolat* est Isahac post matrẽ suã.

CAP. XXV.

Rursus autem Abraham duxit uxorem,
cui nomen Kentura. Quæ peperit illi Zam-
ran, & Jacsan, & Madan, & Median, & A-
bac, & Suah. Jacsan verò genuit Seba, et
Daran. Porrò filii Daran fuerunt Asurim,
et Lotsim, et Omim. Filii verò Median,
Epha, et Hophar, et Henoch, Abida, et El-
daa. Omnes isti sunt filii Kenturæ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

56 ואמר להון לא תאחרון יתי ויי
אצלח ארחי שלחוני ואהך לרבוני:
57 ואמרו נקרי לעולימתא ונשמע מה
58 דהיא אמרה: וקרו לרבקה ואמרו
לה התהכין עם גברא הדין ואמרת
59 איזיל: ושלחו ית רבקה אחתהון
וית מינקתה וית עבדא דאברהם
60 וית גברוהי: ובריכו ית רבקה
ואמרו לה אחתנא את הוי לאלפין
ולרבבן ויירתון בניך ית קרוי
61 סנאיהון: וקמת רבקה ועולימתהא
ורכיבא על גמליא ואזלא בתר
62 גברא ודבר עבדא ית רבקה ואזל:
ויצחק על במתוהי מבירא דמלאך
קימא אתחזי עלה והוא יתיב בארע
63 דרומא: ונפק יצחק לצלאה בחקלא
למפני רמשא וזקף עינוהי וחזא
64 והא גמליא אתן: וזקפת רבקה ית
עינהא וחזת ית יצחק ואתרכינת
65 מעל גמלא: ואמרת לעבדא מן
גברא דיכי דמהליך בחקלא
לקדמותנא ואמר עבדא הוא רבוני
66 ונסיבת עיפא ואתכסיאת: ואשתעי
67 עבדא ליצחק ית כל פתגמיא
דעבד: ואעלה יצחק למשכנא
וחזא והא תקנין עובדהא כעובדי שרה
אמיה ונסיב ית רבקה והות ליה
לאנתו ורחמה ואתנחם יצחק בתר
דמיתת אמיה: כה

1 ואוסיף אברהם ונסיב איתתא
2 ושמה קטורה: וילידת ליה ית
זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין
3 וית ישבק וית שוח: ויקשן אוליד
ית שבא וית דדן ובני דדן הוו
4 למשירין ולשכונין ולנגון: ובני
מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע
ואלדעה כל אלין בני קטורה:

Targum Onkelos.

56 Et dixit eis, Ne retineatis me;
Dñs auté direxit viã meã: di-
mittite me, ut vadam ad dñm
57 meum. Dixeruntq; Vocemus
puellã; & audiamᵘ quid ipsa
58 dicat. Vocaveruntq; Rebeccã,
& dixerunt ei; Nunquid ibis
cum viro isto? Et dixit, Vadã.
59 Dimiseruntq; Rebeccã soro-
rem suam, & nutricé ejus: Et
servum Abrahæ, & viros ejus.
60 Et benedixerunt Rebeccæ,
atq; dixerunt ei; Soror nostra
tu sis in millia millium: &
possideant filii tui civitates
61 inimicorum suorum. Et sur-
rexit Rebecca & puellæ ejus,
& ascenderunt super came-
los; & ibant post virũ: & tulit
62 servus Rebeccã, & abiit. Isaac
autem veniebat de puteo su-
per quo angelus vitæ apparu-
it: & ipse habitabat in terrâ
63 Australi. Et egressus est Isaac
ad orandum in agro, in tem-
pore vespertino: & levavit o-
culos suos, & vidit, & ecce ca-
64 meli veniebant. Et levavit o-
culos suos Rebecca, & vidit
Isaac: & inclinavit se super
65 camelum. Et ait servo; Quis
est vir ille, qui ambulat in a-
gro in occursum nostrum? Et
ait servus, Ipse est dominus
meus: & tulit pallium & ope-
66 ruit se. Et narravit servᵘ Isaac,
67 omnia quæ fecerat. Et intro-
duxit eam Isaac in tabernacu-
lum, & vidit; & ecce opera e-
jus recta erant, sicut opera Sa-
ræ matris suæ; & accepit Re-
beccam, & fuit ei in uxorem,
& dilexit eam: & consolatus
est Isaac *post matrem suam.*

CAP. XXV.

1 ET addidit Abraham, &
accepit uxorem, & nomen e-
2 jus Cethura. Et peperit ei
Zamran, & Jecsan; & Madan,
& Madian: et Jesboch, et Sue.
3 Jecsan autem genuit Saba, et
Dadan: filii autem Dadan
fuerunt in castris et in taber-
naculis, et in insulis. Et filii
4 Madian, Epha et Epher, et
Enoch, et Abida, et Heldaa:
Omnes hi filii Cethuræ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

56–67; 1–4 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

56–67; 1–4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et respondit eis, ne retardeti 56
me, cum Dominus prosperum
successũ dederit itineri meo:
dimittite me ut eam ad domi-
num meum. Tum dixerunt, 57
Vocemus puellam & interro-
gemus os ejus. Et vocave- 58
runt Rebeccam, & dixerunt
ei, Ibis cum viro isto? Et dix-
it, Ibo. Dimiserunt igitur 59
Rebeccam sororem suam, &
nutricem ejus et servum A-
brahæ et homines ejus. Et 60
benedixerunt Rebeccæ, dixe-
runtq; ei, Soror nostra tu es,
sis in mille myriades, possideat-
que semen tuum (g) portã
inimicorum suorũ. Et sur- 61
rexit Rebecca, et puellæ ejus,
et ascenderunt camelos, et a-
bierunt post hominem: acce-
pit verò servus Rebeccam &
profectus est. Isaac autem 62
ibat in desertum ad puteum
Viventis & Videntis; ipse
cum habitabat in terra au-
strali. Egressus autem fue- 63
rat Isaac ad (h) meditandũ
in campum cùm vergeret di-
es ad vesperam: et levavit
oculos suos, viditque, et ecce
cameli venientes. Levavit 64
etiam Rebecca oculos suos, et
vidit Isaacum, et desiliit de
camelo. Dixitq; servo, quis 65
vir ille ambulans per campum
in occursum nostrum: re-
sponditque servus, iste est do-
minus meus; tunc cepit vela-
mentum & operuit se. Et 66
narravit servus Isaaco res
omnes quas fecerat. Isaac 67
autè introduxit eam in taber-
naculum Saræ matris suæ:
accepitq; Rebeccam, et fuit il-
li in uxorem, et dilexit eam,
et consolatus est se post matrẽ
suam.

CAP. XXV.

ADjecitq; Abrahã, et du-
xit uxorem cujus nomen erat 1
Cethura. Et peperit ei, Zam-
ron, & Jecsan et Nadan, & 2
Madian, & Iesbach, et Suah.
Iecsan verò genuit Saban &
Dedan: filii autem Dedan 3
fuerunt (a) Asurim & La-
tasim & Lamim. Et filii
Madian (b) Epha & Opher, 4
et Hanoch et Abida et Eldaa:
omnes isti filii fuerunt Ce-
thuræ.

VER. SAM. (g) civitates
(a) orandum (h) Ritorim,
& Amshahim, & Amanim
(b) Inah.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

56 *فقال لهم لا توخروني والله قد انجح طريقي اطلقوني لامضي الي مولاي *فقالوا ندعوا الجارية
57 ونسالها عن قولها في هذا * فدعوا ربقا وقالوا لها اتمضين مع هذا الرجل * فقالت نعم
58 * فاطلقوا ربقا اختهم ودايتها وعبد ابرهيم ورجاله * ودعوا لربقا وقالوا لها يا اختنا يكون منك
59 الوف وربوات * ويرث بنوك قرى شانيهم * فقامت ربقا وجواريها فركبن الجمال ومضين مع
60 الرجل * فاخذ العبد ربقا ومضي * وكان اسحق قد قدم من سفريه الي البير الذي لحي الرائي
61 وهو مقيم في بلد القبلة * فخرج اسحق ليصلي في الصحراء عند تولي الليل * فرفع عينيه
62 فنظر فاذا اجمال مقبلة * ولما رفعت ربقا عينيها وراءت اسحق كادت تسقط عن الجمل * وقالت
63 للعبد من هذا الرجل السائر في الصحراء لاستقبالنا * قال العبد هو مولاي * فاخذت القناع
64 وتغطت به * ثم قص العبد علي اسحق جميع الامور التي صنعها * فادخلها اسحق الي
65 مضرب سارة امه * واخذ ربقا وصارت له زوجة واحبها وتعزي اسحاق بها عن امه *
66 * الفصل الخامس والعشرون *
67 * ثم عاود ابرهيم فاخذ زوجة اسمها قطورا * فولدت له زمران * ويقشان * ومدان * ومدين
ويسباق * وسوح * ويقشان اولد سبا * وددان * وبنو ددان كانوا اسوريم * ولطوسيم * ولاميم
* وبنو مدين عيفا * وعيفر * وحنوخ * وابيداع * والداعا * كل هولاء بنو قطورا *

Dixit eis, Ne retardetis me quum Deus 56
jam prosperaverit iter meum. Dimittite
me ut vadam ad dominum meum. Dix- 57
erunt, Vocemus puellam, & interroge-
mus eam de sermone suo circa hoc. Vo- 58
caruntque Rebeccam, & dixerunt ei,
Ibisne cum hoc viro? Ait, Ita. Dimi- 59
serunt ergo Rebeccam sororem suam, &
nutricem ejus, & servum Ebrahim, &
viros ejus. Et deprecati sunt Rebeccæ, 60
dixeruntque ei; O soror nostra, sint ex
te millia, & myriades; & possideant
filii tui urbes osorum suorum. Surrex- 61
itque Rebecca, & ancillæ ejus, conscen-
deruntque camelos, et abierunt cum vi-
ro. Assumpsitq; servus Rebeccam, et pro-
fectus est. Et Ishac jam redierat ex i- 62
tinere suo ad puteum qui est Vivi viden-
tis: & ipse manebat in regione Austri.
Exivitque Ishac ad orandum in agro 63
prope accessum noctis, levavitque oculos
suos, & vidit, & ecce cameli adveni-
entes. Et cùm elevasset Rebecca oculos 64
suos, vidissetque Ishac, penè decidit de
camelo; Et ait servo: Quis est iste 65
vir deambulans in agro in occursum no-
strum? Dixit servus: Est dominus meus.
Accepitque velum, & cooperuit se eo.
Deinde narravit servus Ishaco omnes res 66
quas gesserat. Introduxitq; eam Ishac 67
in tentorium Saræ matris suæ: accepitq;
Rebeccam, & facta est ei uxor, & ada-
mavit eam, & consolatus est Ishac per
eam loco matris suæ.

CAP. XXV.

PRæterea iterum Ebrahim accepit ux- 1
orem, cujus nomen Cetura. Et peperit 2
ei Zamran & Iacsan, et Maddan, et Ma-
dian et Iesbac, et Suha; Et Iecsan genuit 3
Saba, et Dadan. Porrò filii Dadan fue-
runt Asurim et Latusim, & Laommim.
Et filii Madian, Ipha, et Ifar, & Cho- 4
nuch, & Abidaa, & Aldaa: omnes hi
filii Ceturæ.

ספר בראשית : כה

filiis Et ,Ischac ipsi ,sibi quæ omnia Abraham dedit Et

5 ויתן אברהם את־כל־אשר־לו ליצחק : ולבני

6 eos emisit & : dona Abraham dedit ,Abraham ipsi quæ concubinarum

הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם

.Orientis terram ad ,oriente ad ,vivête ipso adhuc ,suo filio Ischac desuper

מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל־ארץ קדם :

,anni centum :vixit quos Abraham vitæ annorum dies isti Et

7 ואלה ימי שני־חיי אברהם אשר־חי מאת שנה

Abraham est mortuus & ,obiit Et .anni quinq; & ,anni septuaginta &

8 ושבעים שנה וחמש שנים : ויגוע וימת אברהם

.suos populos ad est congregatus & ,satur & ,senex ,bona senectute in

בשיבה טובה זקן ושבע ויאסף אל־עמיו :

,duplicatam speluncâ in ,ejus filii Ismahel & Ischac cum sepelierût Et

9 ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו אל־מערת המכפלה

.Mamre facies super quæ ,Chittæi Sochar filii Hephron agro in

אל־שדה עפרן בן־צחר החתי אשר על־פני ממרא :

est sepultus ibi ,Cheth filiis à Abraham emit quem Agro

10 השדה אשר־קנה אברהם מאת בני־חת שמה קבר

,Abraham mortem post fuit Et .ejus uxor Sarah & ,Abraham

אברהם ושרה אשתו : ויהי אחרי מות אברהם

11 Beer cum Ischac sedit & ,ejus filio Ischac Deus benedixit &

ויברך אלהים את־יצחק בנו וישב יצחק עם־באר

,Abraham filii Ismahel generationes istæ Et .roi lachai

לחי ראי : ואלה תלדת ישמעאל בן־אברהם

12 .Abraham ipsi Sarah ancilla Ægyptia Haghar peperit quem

אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם :

.suas generationes ad ,suis nominibus in Ismahel filiorum nomina hæc Et

ואלה שמות בני ישמעאל בשמתם לתולדתם

13 .Mibsam & ,Adbeel & ,Chedar & ,Nebaioth Ismahel Primogenit.

בכר ישמעאל נבית וקדר ואדבאל ומבשם :

,Naphis ,Jethur ,Thema & ,Chadar .Maſsa & ,Dumah & ,Mischnah Et

14 ומשמע ודומה ומשא : חדד ותימא יטור נפיש

15 eorum nomina ista & ,Ismahel filii ipsi Isti .Chedmah &

וקדמה : אלה הם בני ישמעאל ואלה שמתם

16 .suas familias per principes duodecim ,suis palatiis in & ,suis oppidis in

בחצריהם ובטירתם שנים־עשר נשיאם לאמתם :

septem & ,anni triginta & ,anni centum ,Ismahel vitæ anni isti Et

ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע

17 .suos populos ad est congregatus & ,est mortuus & ,obiit Et .anni

שנים ויגוע וימת ויאסף אל־עמיו :

,Ægypti facies super quæ ,Sur ad usque Chavilah à habitaverût Et

18 וישכנו מחוילה עד־שור אשר על־פני מצרים

iste Et .cecidit suorum fratrum omnium facies Super .Assur in te ingrediente

באכה אשורה על־פני כל־אחיו נפל : ואלה

19 .Ischac genuit Abraham .Abraham filii Ischac generationes

תולדת יצחק בן־אברהם אברהם הוליד את־יצחק :

Ribcah cum accipiendo in ,annorum quadraginta filius Ischac erat Et

20 ויהי יצחק בן־ארבעים שנה בקחתו את־רבקה

sibi Aramæi Laban sororem ,Aram Padan de Aramæi Bethuel filiam

בת־בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו

.uxorem in

לאשה :

Versio VULG. LAT.

5 Deditque Abraham cuncta
6 quæ possederat, Isaac. Filiis
autem concubinarum largitus
est munera; & separavit eos
ab Isaac filio suo, dum adhuc
ipse viveret, ad plagam Ori-
7 entalem. Fuerunt autem dies
vitæ Abrahæ, centum septu-
8 aginta quinque anni. Et defi-
ciens mortuus est in senectute
bona, provectæque ætatis, &
plenus dierũ: congregatúsq;
9 est ad populum suum. Et se-
pelierunt eum Isaac & Ismael
filii sui in spelunca duplici,
quæ sita est in agro Ephron
filii Seor Hethæi, è regione
10 Mambre. Quẽ emerat à filiis
Heth: ibi sepultus est ipse, &
11 Sara uxor ejus. Et post obi-
tum illius benedixit Deus Isa-
ac filio ejus, qui habitabat
juxta puteum, nomine Viven-
12 tis et Videntis. Hæ sunt gene-
rationes Ismael filii Abrahæ,
quem peperit Agar Ægy-
13 ptia, famula Saræ. Et hæc no-
mina filiorum ejus in voca-
bulis & generationibus suis.
Primogenitus Ismaelis Na-
baioth, deinde Cedar, &
14 Adbeel, & Mabsam. Maſ-
ma quoque, & Duma, &
15 Maſsa. Hadar, & Thema, &
Jethur, & Naphis, & Ced-
16 ma. Isti sunt filii Ismaelis;
& hæc nomina per castella
& oppida eorum, duodecim
principes tribuum suarum.
17 Et facti sunt anni vitæ Is-
maelis centum triginta se-
ptem: deficiénsque mortuus
est, & appositus ad populum
18 suum. Habitavit autem ab
Hevila usque Sur, quæ re-
spicit Ægyptum introeunti-
bus Assyrios. Coram cunctis
19 fratribus suis obiit. Hæ quo-
que sunt generationes Isaac,
filii Abraham. Abraham
20 genuit Isaac. Qui cùm qua-
draginta esset annorum, du-
xit uxorem Rebeccam filiam
Bathuelis Syri de Mesopota-
mia, sororem Laban.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

5 Ἔδωκε δὲ Ἀβραὰμ πάντα τὰ ὑπάρχοντα
6 αὐτοῦ Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Καὶ τοῖς υἱοῖς
τῶν παλλακῶν αὐτοῦ ἔδωκεν Ἀβραὰμ δό-
ματα· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ Ἰσαὰκ
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατο-
7 λὰς, εἰς γῆν ἀνατολῶν. Ταῦτα δὲ τὰ ἔτη
(ζ) ἡμερῶν τῆς ζωῆς Ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν,
8 ἑκατὸν ἑβδομηκονταπέντε ἔτη. Καὶ ἐκ-
λείπων ἀπέθανεν Ἀβραὰμ (η) ἐν γήρᾳ
καλῷ πρεσβύτης, καὶ πλήρης ἡμερῶν· καὶ
9 προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἔθαψαν
αὐτὸν Ἰσαὰκ καὶ Ἰσμαὴλ (θ) οἱ υἱοὶ αὐτοῦ
εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν
Ἐφρὼν τοῦ Σαὰρ τοῦ Χετταίου, (ι) ὅς ἐστιν ἀπ-
10 έναντι Μαμβρῆ. Τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαι-
ον, ὃ ἐκτήσατο Ἀβραὰμ παρὰ τῶν (κ) υἱῶν τοῦ
Χέτ· ἐκεῖ ἔθαψαν Ἀβραὰμ, καὶ Σάῤῥαν τὴν
11 γυναῖκα αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
Ἀβραὰμ, εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἰσαὰκ
(λ) υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν Ἰσαὰκ παρὰ
12 τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. Αὗται δὲ αἱ γενέσεις
Ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ Ἀβραὰμ, ὃν ἔτεκεν (μ) Ἄ-
γαρ ἡ Αἰγυπτία ἡ παιδίσκη Σάῤῥας
13 τῷ Ἀβραάμ. Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν
υἱῶν Ἰσμαὴλ, (ν) κατ' ὀνόματα τῶν γενεῶν
αὐτοῦ. Πρωτότοκος (ξ) Ἰσμαὴλ, καὶ Ναβαϊ-
14 ὼθ, καὶ Κηδὰρ, καὶ Ναβδεὴλ, καὶ Μασσὰμ,
15 Καὶ Μασμὰ, καὶ Δουμὰ, καὶ Μασσῆ, Καὶ Χοδ-
δὰν, καὶ Θαιμὰν, καὶ Ἰετοὺρ, καὶ Ναφὲς, καὶ
16 Κεδμά. Οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ Ἰσμαήλ· καὶ
ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς σκηναῖς
αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν· δώδεκα
17 ἄρχοντες (ο) κατὰ ἔθνη αὐτῶν. Καὶ ταῦτα τὰ
ἔτη τῆς ζωῆς Ἰσμαὴλ, ἑκατὸν τριακοντα ἑπτὰ
ἔτη. καὶ ἐκλείπων, ἀπέθανε· καὶ προσετέθη
18 πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ. Κατῴκησε δὲ ἀπὸ (π)
Εὐιλὰτ ἕως (ρ) Σοὺρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον Αἰ-
γύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς Ἀσσυρίους· κατὰ πρό-
σωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατῴκησε.
19 Καὶ αὗται αἱ γενέσεις Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ Ἀβρα-
20 άμ· Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ. Ἦν δὲ
Ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν
Ῥεβέκκαν θυγατέρα Βαθουὴλ τοῦ Σύρου ἐκ τῆς
(σ) Μεσοποταμίας Συρίας, ἀδελφὴν Λά-
βαν τοῦ Σύρου, (τ) ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα.

·MS.A. (ζ) ἡμερῶν ζωῆς (η) ἐν γήρει καλῷ (θ) οἱ δύο υἱοὶ (ι) ὅ ἐστιν (κ) υἱῶν Χέτ. (λ) τὸν υἱὸν (μ) Ἄγαρ ἡ παιδίσκη (ν) κατ' ὄνομα (ξ) Ἰσμαὴλ, Ναβαιώθ, (ο) κατὰ ἔθνος αὐτῶν. (π) Εὐιλὰτ (ρ) Σοὺλ, (σ) Μεσοποταμίας, ἀδελφὴν (τ) ἑαυτῷ γυναῖκα.

5 Et dedit Abraham universa, quæ
habuit, Isaac filio suo. Et filiis
6 concubinarum suarum dedit
Abraham munera: & di-
misit eos ab Isaac filio suo, cum
adhuc ipse viveret, ad Orientē,
ad terram Orientis. Hi verò sunt
7 anni dierum vitæ Abraham, quos
vixit, centum septuaginta quin-
que anni. Et (a) deficiens mor-
8 tuus est Abraham in (b) senectute bona, senex & plenus (c)
dierum: & appositus est ad (d)
populum suum. Et sepelierunt
9 eum Isaac & Ismael filii ejus
in spelunca duplici, in agro E-
phron filii Saar Chettæi, qui est
è regione Mambre. Agro &
10 spelunca, quam acquisiérat Abra-
ham à filiis Chet: ibi sepelierunt
Abraham & Sarram uxorem e-
jus. Factum est autem, postquam
11 mortuus est Abraham, benedixit
Deus Isaac filium ejus: & ha-
bitavit Isaac apud puteũ Vi-
sionis. Hæ verò sunt generationes
12 Ismael filii Abraham, quem pe-
perit Agar Ægyptia, ancilla
Saræ, ipsi Abraham. Et hæc
13 sunt nomina filiorum Ismael,
secundum nomina (e) generatio-
num ejus. Primogenitus Isma-
el, (f) & Nebaioth, & Cedar,
& Nabdeel, & Massan, Et
14 Masma, & Duma, & Masse, Et
15 Choddan, et Theman, et Ietur,
et Naphes, & Cedma. Hi sunt filii
16 Ismael: & hæc nomina eorũ in
tabernaculis eorũ, et in mansio-
nibus eorũ; duodecim principes
secundũ gentes eorũ. Et hi sunt
17 anni vitæ Ismael, centũ triginta
septẽ anni: & deficiens mortuus
est; et appositus est ad genus suũ.
18 Habitavit autem ab Euilat usque
Sur, quæ est ad faciem Ægypti,
donec veniatur ad Assyrios: ad
faciem omnium (g) fratrum su-
orum habitavit. Et hæ sunt ge-
19 nerationes Isaac filii Abraham.
20 Abraham genuit Isaac. Erat au-
tem Isaac annorum quadragin-
ta, quando accepit Rebeccam fi-
liam Bathuel Syri de Mesopota-
mia Syriæ, sororem Laban Syri,
sibi in uxorem.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

Deditque Abraham quicquid habebat Isḥaco filio suo. Filiis verò concubinæ Abrahami dedit Abraham munera, & amandavit eos ab Isahac filio suo dum adhuc viveret, imprimis, in plagam orientalem. Obitus Abrahæ. Et isti sunt dies annorum vitæ Abrahami quos vixit, centum septuaginta quinque anni. Et infirmatus ac mortuus est Abraham in senectute bona: senuit & saturatus est diebus suis, collectúsque est ad populum suum. Et sepeliérunt eum Isahac & Ismael filii ejus in spelunca duplici quæ est in agro Ephronis filii Soar Hethæi, è regione Mamre: Agro scilicet quem emerat Abraham à filiis Heth in possessionem numenti: ibi sepult⁹ fuit Abraham & Sara uxor illius. Factúmque est postquam obiit Abraham, benedixit Deus Isahac filio ejus: habitavitque Isahac ad latus putei nomine Vivens vidit me. Generationes Ismaelis. Hæ autem sunt generationes Ismaelis filii Abraham, quem peperit Hagar Ægyptia ancilla Saræ Abrahamo. Et hæc sunt nomina filiorum Ismaelis in nominibus suis, secundum generationes suas. Primogenitus Ismaelis Nabaiot, & Cedar, & Arbol, & Mebsam, Et Masmaa, & Ruma, & Masa, Hadar, & Thema, & Netur, & Nephes, & Kedem. Hi sunt filii Ismaelis, & hæc sunt nomina eorum juxta habitationes suas, & septa sua: duodecim principes in gentes suas. Et hi sunt anni vitæ Ismaelis, centum triginta septem anni: ægrotavitque & mortuus est, atque collectus ad populum suum. Habitaverunt autẽ ab Hevila usq; ad Sud quæ est in regione Ægypti, quæ est in ingressu Athur: super terminum omniũ fratrum suorum habitavit. Generationes Isahac. Hæ autem sunt generationes Isaac filii Abrahæ, Abraham genuit Isahac. Erátq; Isahac filius quadraginta annorum quando duxit Rebeccam Bathuelis Aramæi de Phadan Aram sororem Laban Aramæi, sibi uxorem.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

5 ויהב אברהם ית כל די ליה ליצחק׃
6 ולבני לחינתא די לאברהם יהב
אברהם מתנן ושלחנון מעל יצחק
בריה עד דהוא קים קדומא לארע
מדנחא׃ ואלין יומי שני חיי אברהם
7 דחיא מאה ושבעין וחמש שנין׃
ואתנגיד ומית אברהם בסיבו טבא
8 סיב ושבע ואתכנש לעמה׃ וקברו
9 יתיה יצחק וישמעאל בנוהי
במערת כפלתא בחקל עפרון בר
צחר חתאה די על אפי ממרא׃
חקלא די זבן אברהם מן בני
10 חתאה תמן אתקבר אברהם ושרה
אתתיה׃ והוה בתר דמית אברהם
11 ובריך יי ית יצחק בריה ויתיב יצחק
עם בירא דמלאך קימא אתחזי
עלה׃ ואלין תולדת ישמעאל בר
12 אברהם די ילידת הגר מצריתא
אמתא דשרה לאברהם׃ ואלין
13 שמהת בני ישמעאל בשמהתהון
לתולדתהון בוכרא דישמעאל
נביות וקדר ואדבאל ומבשם׃
14 ומשמע ודומה ומשא׃ חדד ותימא
15 יטור נפיש וקדמה׃ אלין אנון בני
16 ישמעאל ואלין שמהתהון
בפצחיהון ובכרכיהון תרין עסר
רברבין לאומהון׃ ואלין שני חיי
17 ישמעאל מאה ותלתין ושבע שנין
ואתנגיד ומית ואתכניש לעמיה׃
18 ושרו מחוילה על חגרא די על אפי
מצרים מטי לאתור על אפי כל
אחוהי שרא׃ ואלין תולדת יצחק
19 בר אברהם אברהם אוליד ית
20 יצחק׃ והוה יצחק בר ארבעין שנין
כד נסיב ית רבקה בת בתואל
ארמאה מפדן ארם אחתיה דלבן
ארמאה ליה לאנתו׃

5 Et dedit Abraham omnia sua
6 Isaac. Filiis autem *concubi-
narum* Abrahæ, dedit A-
braham munera: & misit
eos ab Isaac filio suo, dum
adhuc ipse viveret; ad Orien-
7 tem, in terrâ *orientalem*. Et hi
sunt dies annorũ vitæ Abrahæ,
quibus vixit: centũ & septua-
8 ginta & quinque anni. Et de-
fecit & mortuus est Abraham,
in senectute bonâ, senex &
satur: congregatúsq; est ad
9 populum suũ. Et sepelierunt
eum Isaac, & Ismael filii sui, in
speluncâ duplici: in agro E-
phron filii Seor Ethæi, è regi-
10 one Mamre. Quem agrũ emit
Abraham à filiis Heth: ibi se-
pultus est Abrahã, & Sara uxor
11 ejus. Factumque est postquàm
mortuus est Abrahã, & bene-
dixit Deus Isaac filio ejus: &
habitavit Isaac juxta puteum
super quo apparuit angel' vi-
12 tæ. Et hæ sunt generationes If-
mael filii Abrahã: quẽ peperit
Agar Ægyptia, ancilla Saræ,
13 Abrahæ. Et hæc sunt nomina
filiorũ Ismael, per nomina sua,
in generationib' suis: primo-
genit' Ismael, Nabajoth; & Ce-
14 dar & Adbeel, & Mabsam. Et
15 Masma et Duma, et Massa. Adad
& Thema; Jethur, Naphis, &
16 Cedma. Hi sunt filii Ismael, &
hæc nomina eorũ; in villis su-
is, & in civitatibus suis: duo-
decim principes per natio-
17 nes suas. Et hi sunt anni
vitæ Ismaelis, centum & tri-
ginta & septẽ anni: & defecit
& mortuus est: & congregat'
18 est ad populũ suũ. Et habita-
verunt ab Evilâ usque Agara,
quæ est è regione Ægypti,
pertingens usq; ad Assyriam:
è regione omnium fratrũ suo-
19 rum habitavit. Et hæ sunt ge-
nerationes Isaac, filii Abrahæ:
20 Abraham genuit Isaac. Erat
autem Isaac quadraginta an-
norum ætatis, quando accepit
sibi Rebeccam filiam Bathue-
lis Syri, de Mesopotamiâ Sy-
riæ, sororem Laban Syri, in
uxorem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 *Dedit autem Abraham omnia
quæ sua erant Isaaco filio
6 suo. Filiis verò Concubina-
rum ipsius Abrahæ dedit A-
braham munera, & dimisit
eos ab Isaaco filio suo, cum
adhuc viveret versus Orien-
7 tem in terram Orientalem. Et
hi sunt dies annorum vitæ
Abraham quibus vixit, cen-
tum septuaginta quinque an-
8 ni. Expiravit igitur, & mor-
tuus est in senectute bona, senex
& satur dierum, appositúsq;
9 est ad populum suum. Et se-
pelierunt eum Isaac & If-
mael filii ejus in spelunca
duplici in agro Hephron filii
Sebar Hethæi, qui est versus
10 Mamre. Ager ille est quem
acquisivit Abraham à filiis
Heth: Ibi sepultus est Abra-
11 ham & Sara uxor ejus. Et
factum est post mortem A-
brahæ, ut benediceret Deus
Isaacum filium ejus: habita-
vit autem Isaac ad puteum
12 viventis & videntis. Istæ
porrò sunt generationes If-
mael filii Abraham, quem
peperit Hagar Ægyptia ancil-
13 la Saræ Abrahamo. Hæcq;
sunt nomina (c) eorum in ge-
nerationibus suis: primoge-
nit' Ismael, Nabaoth, & Ce-
dad, & Adbal, & Mabsam.
14 Et Masma, & Duma, &
15 Massa. Hadad, & Thime, Je-
tur, & Naphis, & Cedama.
16 Hi sunt filii Ismael, & hæc
sunt nomina eorũ in villis su-
is & palatiis suis, duodecim
principes secundum (d) tri-
17 bus suas. Et hi sunt anni vi-
tæ Ismaelis, centum triginta
septem anni, & expiravit
mortuúsque est, & collectus
18 est ad populum suum. Et ha-
bitaverunt ab Hevilah usque
Sur, quæ est versus Ægyptum
tibi venienti in Assyriam: co-
rã omnibus fratribus cecidit.
19 Hæ autem sunt generationes
Isaac filii Abrahæ, Abraham
20 genuit Isaac. Erat verò Isaac
filius quadraginta annorum
cùm accepit Rebeccam, fili-
am Bathuel Syri ex Padan
Aram sororem Laban Syri,
sibi in uxorem.*

VER. SAM. (c) filiorum Ismael secundum nomina sua (d) celsitudines suas.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * وأعطى ابرهيم جميع ماله لاسحق * ولبني الاماء التي لابراهيم وهب ابراهيم هبات * وصرفهم
6 عن اسحق ابنه في حياته شرقا الى بلد الشرق * وهذه ايام سني حياة ابراهيم التي عاشها مائة
7 سنة وخمس وسبعون سنة * ثم توفي ابراهيم بشيبة صالحة شيخا قد شبع من العمر * وصار الى
8 قومه * ودفنه اسحاق واسمعيل ابناه في المغار المضعفة في ضيعة عفرون بن صوحر الحي
9 التي تحصن ممري * الضيعة التي اشتراها ابرهيم من بني حيث * فيها قبر ابرهيم وزوجته
10 سارة * وكان بعد موت ابرهيم ان بارك الله في اسحق ابنه واقام اسحق عند البير التي
11 للحي الرائي * وهذا نسخ توليد اسمعيل بن ابراهيم الذي ولدته هاجر المصرية امة سارة
12 لابراهيم * هذه اسماء بني اسمعيل حسب ولادهم * بكر اسمعيل نبايوث وقيدار وادبائيل ومبسام
13 ومسماع ودوما ومسا * وحداد وتيما ويطور ونافس وقدما * هؤلاء بنو اسمعيل وهذه اسماؤهم في
14 ارباضهم وقصورهم اثنا عشر رئيسا لاممهم * وهذه سنو حياة اسمعيل مائة سنة وسبع وثلاثون
15 سنة ثم توفي * ولما مات صار الى قومه * وسكنوا من زويلة الى الجفار الذي تحصن مصر الى ان
16 تجي الى الموصل * واقام بحصن جميع اخوته * وهذه اخبار اسحق بن ابرهيم * ابرهيم اولد
17 اسحق * وكان اسحق ابن اربعين سنة حين تزوج ربقا بنت بتوابل الارامي من فدان
18 ارام اخت لابان الارامي * فكانت له زوجة *

5 *Deditque Ebrahim omnia bona sua
6 Ishac. Et filiis ancillarum, quas habe-
bat Ebrahim, dedit Ebrahim dona, &
abdicavit eos ab Ishac filio suo adhuc
vivens, Orientem versus, ad plagam
7 Orientis. Et hi sunt dies annorum æta-
tis Ebrahim, quibus vixit: centum
8 anni et septuaginta quinque anni. Po-
stremò defunctus est Ebrahim in sene-
ctute bona, senex jam saturatus ætate,
9 et abiit ad gentem suam. Et sepelierunt
eum Ishac, et Ismail duo filii ejus in
spelunca duplicata in rure Afron filii
Sohar Hethæi, quod est è regione
10 Mamri. Rure quod emerat Ebrahim à
filiis Hith. In ipso sepultus est Ebrahim
11 et Sara uxor ejus. Et post obitum A-
brahæ benedixit Deus Ishac filio ejus,
et mansit Ishac apud puteum Vivi vi-
12 dentis. Et hæc est historia genealogiæ
Ismail filii Ebrahim quem peperit
Hagar Ægyptia ancilla Saræ E-
13 brahimo. Hæc sunt nomina filiorum
Ismail secundum generationem su-
am. Primogenitus Ismail, Nabaioth,
14 et Cidar, et Adbail, et Mabsam. Et
15 Masmaa, et Duma, et Masa. Et Ha-
dad, et Thima, & Jator, & Nafes,
16 & Cidama. Isti sunt filii Ismail, &
hæc nomina eorum in oppidis suis, &
arcibus suis: duodecim nobiles in gen-
tes suas. Et hi sunt anni vitæ Ismailis,
17 centum anni, & septem ac triginta anni,
deinde defunctus est; et cùm mortuus
18 esset, abiit ad gentẽ suã. Et habitaverunt
à Zevila ad Gesar quæ est contra Ægy-
ptũ, donec venias ad Assyriã, & cõmora-
tus est in conspectu omniũ fratrũ suorũ.
19 Atq; hæ sunt narrationes Ishac filii E-
20 brahim. Ebrahim genuit Ishac. Et Ishac
erat filius quadraginta annorũ quando
matrimonium inivit cũ Rebecca filiâ Ba-
thuil Syri de Phadan Aram, sorore La-
ban Syri, fuitque illi conjux.*

Q

ספר בראשית : כו

ipsa sterilis quia ,suæ uxoris regione à Dñm ad Ischac oravit Et
21 וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא
.ejus uxor Ribcah concepit & ,Dominus ei fuit exorabilis &
וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ׃
hoc quid ad ,ita Si :dixit & ,ejus interiore in filii se collidebant Et
22 וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה
Dominus dixit Et .Dominum interrogandum ad ivit Et ?ego
אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
tuis visceribus à populi duo & ,tuo utero in gentes Duæ : ei
23 לָהּ שְׁנֵי גֹיִים בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ
.minori serviet multus & ,erit fortior populo præ populus Et .se separabunt
יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר׃
. ejus utero in gemini , ecce & ;pariendum ad ejus dies sunt impleti Et
24 וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ׃
vocaverunt Et .capilli pallium sicut ipse tot' rufus prior est egressus Et
25 וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ
ejus manus & ,ejus frater est egressus postea Et .Esau,ejus nomen
26 שְׁמוֹ עֵשָׂו׃ וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ
filius Ischac Et.Jahacob,ejus nomen vocavit & ,Esau calcaneo in apprehendens
אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בֶּן־
Esau fuit Et .pueri creverunt Et .ipsos gignendo in ,annorum sexaginta
27 שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם׃ וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו
manens perfectus vir Jahacob & :agri vir ,venationem sciens vir
אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב
:ejus ore in venatio quia ,Esau Ischac dilexit Et .tabernaculis
28 אֹהָלִים׃ וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צַיִד בְּפִיו
Esau venit & .coctum Jahacob coxit Et .Jahacob diligens Ribcah &
29 וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב׃ וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו
:Jahacob ad Esau dixit Et .lassus ipse & ,agro ex
30 מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב
Idcirco ego lassus quia ,isto rufo ,rufo de nunc me comedere Fac
הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן
hodie sicut Vende : Jahacob dixit Et .Edom ejus nomen vocavit
31 קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם
vadens ego Ecce : Esau dixit Et .mihi tuam primogenituram
32 אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ
Jura : Jahacob dixit Et ?primogenitura mihi hoc quid ad & ,moriendum ad
33 לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה
Jahacob ipsi suam primogenituram vendidit Et .ei juravit Et .hodie sicut mihi
לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב׃
bibit & ,comedit & ,lenticularum coctum & ,panem Esau dedit Jahacob Et
34 וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ
.primogenituram Esau contempsitque ,abiit & ,surrexit Et
וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה׃

CAP. XXVI. כו

fuerat quæ , priorem famem præter terra in fames fuit Et
1 וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה
Pelistim regem Abimelech ad Ischac ivit & : Abraham diebus in
בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים
.Gherar in
גְּרָרָה׃

Versio VULG. LAT.

21 Deprecatúsq; est Isaac Dominum pro uxore sua, eò quòd esset sterilis: qui exaudivit eum, & dedit conceptũ Re-
22 beccæ. Sed collidebantur in utero ej' parvuli: quæ ait, Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexítq; ut consuleret Domi-
23 nũ. Qui respondens, ait; Duæ gentes sunt in utero tuo; & duo populi ex ventre tuo dividentur: populúsque populum superabit; & major ser-
24 viet minori. Jam tempus pariendi advenerat, & ecce gemini in utero ejus reperti
25 sunt. Qui prior egressus est, ruf' erat, & tot' in morẽ pellis, hispid': vocatúmque est nomẽ ej', Esau. Protin' alter egrediens, plantã fratris tenebat manu: et idcircò appel-
26 lavit eum, Jacob. Sexagenarius erat Isaac, quãdo nati sũt
27 ei parvuli. Quib' adultis, fact' est Esau vir gnar' venandi, et homo agricola: Jacob autẽ vir simplex, habitabat in
28 tabernaculis. Isaac amabat Esau, eò quòd de venationib' illi' vesceretur: & Rebecca
29 diligebat Jacob. Coxit autẽ Jacob pulmentũ: ad quẽ cùm venisset Esau de agro lassus;
30 Ait, Da mihi de coctione hac rufa, quia oppidò lass' sum. Quam ob causã vocatum est
31 nomen ej', Edom. Cui dixit Jacob, Vende mihi primo-
32 genita tua. Ille respondit, En morior: quid mihi proderunt
33 primogenita? Ait Jacob, Jura ergò mihi. Juravit ei Esau,
34 & vendidit primogenita. Et sic accepto pane & lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit; parvipendens, quòd primogenita vendidisset.

CAP. XXVI,

1 ORtã autẽ fame super terrã, post eã sterilitatẽ quæ acciderat in dieb' Abrahã, abiit Isaac ad Abimelech regẽ Palestinorum in Gerara.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

21 (υ) Ἐδέετο δὲ Ἰσαὰκ κυρίου περὶ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι στεῖρα ἦν. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ Θεὸς, καὶ (φ) συνέλαβεν ἐν γαστρὶ Ῥε-
22 βέκκα ἡ γυνὴ αὐτοῦ. Ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ, εἶπε δὲ, Εἰ οὕτω μοι μέλλει γίνεσθαι, ἵνα τί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι
23 παρὰ κυρίου. Καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ, Δύο ἔθνη (χ) ἐν γαστρί σου εἰσί· καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διαςαλήσονται· καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέ-
24 ξει· καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. Καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ τῇδε ἦν δίδυμα (ψ) ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτ.
25 Ἐξῆλθε δὲ (ω) ὁ πρωτότοκος πυῤῥάκης ὅλος, ὡσεὶ δορὰ, δασύς· ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἡσαῦ. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης Ἡσαῦ· καὶ ἐκάλεσε τὸ
26 ὄνομα αὐτοῦ, Ἰακώβ. Ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, (α) ὅτε ἔτεκεν αὐτοὺς Ῥεβέκκα.
27 Ηὐξήθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ἦν Ἡσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν, ἄγροικος· Ἰακὼβ (β) δὲ, ἄνθρωπος ἄπλαστος, οἰκῶν οἰ-
28 κίαν. Ἠγάπησε δὲ Ἰσαὰκ τὸν Ἡσαῦ, ὅτι ἡ θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐτῷ· Ῥεβέκκα δὲ ἠγά-
29 πα τὸν Ἰακώβ. Ἥψησε δὲ Ἰακὼβ (γ) ἕψημα·
30 ἦλθε δὲ Ἡσαῦ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων. Καὶ εἶπεν Ἡσαῦ τῷ Ἰακώβ, Γεῦσόν με ἀπὸ τοῦ (δ) ἑψήματος πυῤῥοῦ τούτου, ὅτι (ε) ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἐδώμ.
31 Εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ Ἡσαῦ, Ἀπόδου μοι σή-
32 μερον τὰ πρωτοτόκιά σου ἐμοί. (ζ) Καὶ εἶπεν Ἡσαῦ, Ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾷν· καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ (η) πρωτοτό-
33 κια; Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰακώβ, Ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ· ἀπέδοτο δὲ Ἡσαῦ
34 τὰ (θ) πρωτοτόκια τῷ Ἰακώβ. Ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ Ἡσαῦ ἄρτον, καὶ (ι) ἕψημα φακοῦ· καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε· καὶ ἀναςὰς ᾤχετο. καὶ ἐφαύλισεν Ἡσαῦ τὰ πρωτοτόκια.

ΚΕΦ. κϛʹ.

1 ΕΓένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τοῦ λιμοῦ τοῦ πρότερον, (α) ὃς ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Ἀβραάμ. ἐπορεύθη δὲ Ἰσαὰκ πρὸς Ἀβιμέλεχ βασιλέα Φυλιςιεὶμ εἰς Γέραρα.

21 Rogavit autẽ Isaac Dominum pro Rebecca uxore sua, quoniã sterilis erat. Et exaudivit eum Deus; & concepit in utero
22 Rebecca uxor ejus. (b) Exultabant autẽ infantes in ea. Dixit autẽ, Si sic mihi futurũ est; ut quid mihi hoc? Ivit autẽ interrogare à Do-
23 mino. Et dixit Dominus ei, Duæ gentes in utero tuo sunt, & duo populi de ventre tuo separabuntur: & populus populũ superabit, & major ser-
24 viet minori. Et impleti sunt dies, ut ea pareret: & hi erant gemini in utero ejus. Exiit
25 autẽ primogenitus rubeus totus, sicut pellis, pilosus. Cognominavit autẽ nomẽ ejus, Esau. Et posteà exiit frater ejus; & manus ejus tenens calcaneũ Esau. Et vocavit nomẽ
26 ejus, Jacob. Isaac autem erat annorũ sexaginta, quando peperit eos Rebecca. Creverunt
27 autẽ (i) juvenes: & erat Esau homo sciens venari, agrestis: Jacob autẽ homo simplex, habitans domũ. Dilexit
28 autem Isaac Esau, quoniã venatio ejus erat cibus ipsi: Rebecca autem diligebat Jacob.
29 Coxit autẽ Jacob coctionem. Venit autem Esau ex agro deficiens. Et dixit Esau ipsi Jacob, Da mihi gustũ de coctione (k) rubea ista, quia deficio.
30 Propterea vocatũ est nomẽ ejus, Edom. Dixit autẽ Jacob
31 Esau, Vende mihi hodie primogenita tua mihi. Et dixit
32 Esau, Ecce ego vado mori: quid mihi hæc primogenita?
33 Et dixit ei Jacob, Jura mihi hodiè. Et juravit ei. Vendidit autẽ Esau primogenita ipsi Jacob. Jacob autẽ dedit
34 Esau panem, & coctionem lentis: & comedit & bibit. Et surgens abiit; & contempsit Esau primogenita.

CAP. XXVI.

1 FActa est autem fames super terrã, præter famẽ priorẽ, quæ facta est in tẽpore Abrahã. Ivit autẽ Isaac ad Abimelech regẽ Phylistiim in Gerara.

MS.A. (υ) Ἐδεῖτο (φ) ἔλαβεν (χ) ἐν τῇ γαςρί (ψ) ἐν τῇ γαςρὶ (ω) υἱὸς ὁ πρωτότοκος (α) ὅτε ἐγέννησεν αὐτοὺς (β) δὲ ἦν ἄνθρωπος (γ) ἕψημα· (δ) ἑψέματος τοῦ πυῤῥοῦ (ε) ὀκλείπω ἐγώ. διὰ τὸ ἐκλήθη (ζ) Εἶπεν δὲ (η) πρωτοτοκεῖα; (θ) πρωτοτοκεῖα (ι) ἕψεμα Κεφ. κϛʹ. (α) ὃς ἐγενήθη ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
1 [illegible]

Et oravit Isaac corã Domino pro conjuge sua, eò quòd sterilis esset. Et exaudivit eum Dñs, concepitq; Rebecca uxor ejus. Vim autẽ faciebant filii ej' in utero ipsius: dixitq;, Si ita se res habet, ad quid viva sum? Perrexitq; ad interrogandũ Dñm. Dixitq; ad eã Dñs, Duo populi sunt in visceribus tuis, & duæ gentes ex visceribus tuis dividentur & gens gẽti prævalebit, & major subjicietur minori. Expletis ergo dieb' ejus ut pareret, en gemini in utero ej'. Et egressus est prior rufus, totusq; in anulos pilorum: & vocavit nomẽ ej' Esau. Et post eũ egressus est frater ejus manu sua tenens calcaneũ Esau: appellavitq; nomẽ ejus Jacob. Isahac verò natus erat sexaginta annos quãdo genuit illos. Creverunt itaq; pueri, & fuit Esau vir gnarus venandi, homo campestris: Jacob autẽ vir fuit integer, & habitans in tentorio. Cæterùm Isahac diligebat Esau, quoniã venatio ej' erat in ore ipsius. Rebecca verò diligebat Jacob. Coxit autẽ Jacob pulmentũ, & ecce Esau frater ejus venit ex agro agitatus. Dixitq; Esau ad Jacob, Ciba me de rubris rubeo isto, quia sũ agitatus. Propterea vocavit nomẽ ejus Edom. Ait illi Jacob; Vende mihi hodie primogeniturã tuã. Dixitq; Esau in semetipso, En ego proximus sum morti, quid prosunt mihi primogenita? Inquit ad eũ Jacob, Jura mihi hodie: & juravit ei, vendiditq; primogenita sua Jacobo. Jacob ergo dedit Esau ad comedendũ, panẽ & pulmentũ lentium: qui comedit ac bibit, & surgens abiit: parvipenditq; Esau primogenita sua.

CAT. XXVI.

ACcidit autem fames in terra præter famem priorem quæ acciderat in diebus Abraham: quapropter contulit se Isahac ad Abimelech regẽ Palesthinorũ in Gedar.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

21 וצלי יצחק קדם יי לקביל אתתיה
ארי עקרא היא וקביל צלותיה יי
ועדיאת רבקה אתתיה: ודחקין
22 בניא במעהא ואמרת אם כן למא
דנן אנא ואזלת למתבע אולפן מן
קדם יי: ואמר יי לה תרין עממין
23 במעיכי ותרתין מלכון ממעיכי
יתפרשן ומלכו ממלכו יתקף ורבא
ישתעביד לזעירא: ושלימו יומהא
24 למילד והא תיומין במעהא: ונפק
25 קדמאה סמוק כוליה כגלים דשער
וקרו שמיה עשו: ובתר כן נפק
26 אחוהי וידיה אחידא בעקבא דעשו
וקרא שמיה יעקב ויצחק בר שתין
שנין כד ילידת יתהון: ורביאו
27 עולימיא והוה עשו גבר נחשירכן
גבר נפיק חקלא ויעקב גבר שלים
משמש בית אולפנא: ורחים יצחק
28 ית עשו ארי מצידיה הוה אכיל
ורבקה רחמת ית יעקב: ובשיל
29 יעקב תבשילא ועל עשו מן חקלא
והוא משלהי: ואמר עשו ליעקב
30 אטעימני כען מן סמוקא סמוקא
הדין ארי משלהי אנא על כן קרא
31 שמיה אדום: ואמר יעקב זבין כיום
32 דילהן ית בכירותך לי: ואמר עשו
הא אנא אזיל למימת ולמה דנן לי
33 בכירותא: ואמר יעקב קים לי כיום
דילהין וקים ליה וזבין ית בכירותיה
34 ליעקב: ויעקב יהב לעשו לחם
ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי וקם
ואזל ושט עשו ית בכירותא:

כו

1 והוה כפנא בארעא בר מכפנא
קדמאה דהוה ביומי אברהם ואזל
יצחק לות אבימלך מלכא
דפלשתאי לגרר:

21 Oravitq; Isaac corā Domino pro uxore suâ, quoniam sterilis erat: & suscepit Dñs orationem ejus; & concepit Re-
22 becca uxor ejus. Et collidebantur filii in utero ejus; & ait Si sic mihi futurum erat, ad quid ego concepi? Et abiit, ut quæreret oraculū à facie
23 Dñi. Et ait ei Dñs; Duo populi sunt in visceribus tuis; & duo regna de utero tuo dividentur: & regnū regno fortius erit; & major serviet mi-
24 nori. Et impleti sunt dies ej⁹, ut pareret: & ecce gemini in
25 utero ejus erāt. Et egressus est primus rufus, totus quasi palliū hispidum: & vocaverunt
26 nomen ejus, Esau. Et postea egressus est frater ejus, & manus ejus tenebat plantam Esau; & vocavit nomen ejus, Jacob: Isaac autem erat sexaginta annorū ætatis, quando ge-
27 nuit eos. Et creverunt pueri; & fuit Esau vir venator, vir egrediens in agrū: Jacob autē erat vir perfect⁹, minister do-
28 mus doctrinæ. Et dilexit Isaac Esau, quia de venatione ejus edebat: & Rebecca diligebat Jacob. Et coxit Jacob pulmen-
29 tum: Et *intravit* Esau de agro, & ipse erat lassus. Et dixit E-
30 sau ad Jacob; Da mihi de coctione hac rufâ, quia lassus sū ego: propterea vocatum est nomen ejus, Edom. Et ait Ja-
31 cob: Vende mihi hodie pri-
32 mogenita tua. Et dixit Esau, Ecce ego vado ad mortem: & ad quid mihi primogenita? Et
33 dixit Jacob, Jura mihi hodie; & juravit ei: & vendidit primogenita sua Jacob. Jacob
34 autem dedit Esau panem & edulium lentium; & comedit & bibit, & surrexit & abiit: & parvipendit Esau primogenita.

C A P. XXVI.

1 ET fuit famesin terrâ; præter famem priorem, quæ fuit in diebus Abrahæ: & abiit Isaac ad Abimelech regem Philistinorum in Gerarâ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

21 *Et oravit Isaac Dominū pro uxore sua, quoniam sterilis erat, & exoratus fuit ab eo Dominus, & concepit Rebecca uxor ejus.*
22 *Cùm autem collisderent se filii in medio ejus, dixit: Si ita est, cur ego sum? Ivit autem ut interrogaret Dominum.*
23 *Responditque Dominus, duæ gentes sunt in ventre tuo, duóque populi de visceribus tuis separabuntur, & populus populo prævalebit, majorque serviet minori.*
24 *Cùm autem completi essent dies ejus ut pareret, ecce gemelli in ventre ejus.*
25 *Exiit autem prior rufus totus, sicut pellis hispidus, & vocavit nomen ejus Esau.*
26 *Et post hæc egressus est frater ejus, cujus manus apprehendebat calcaneum Esau: vocavitque nomen ejus Jacob: Isaac porrò filius erat sexaginta annorum cùm genuit eos.*
27 *Creverúntque pueri, & factus est Esau vir peritus venationis, vir agrestis: Jacob verò vir erat integer, habitans in tabernaculis.*
28 *Isaac autem diligebat Esau, quia venatio in ore ejus, sed Rebecca diligebat Jacobum.*
29 *Coxit autem Jacob pulmentum, venitque Esau ex agro defessus.*
30 *Et dixit Esau Jacobo, da mihi quæso gustandū de rufo, rufo isto quia lassus ego sum: propterea vocavit nomen ejus Edom.*
31 *Et dixit Jacob vende hodie mihi primogenituram tuam.*
32 *Responditque Esau, ecce ego ad mortem propero, & quid (c) mihi hæc primogenitura?*
33 *Dixitque Jacob, jura mihi hodie; & juravit illi vendiditque primogenituram suam Jacobo.*
34 *Jacob igitur dedit Esau panem, & jusculum lenticularum, & comedit & bibit, surrexitque & abivit, & contempsit primogenituram suam Esau.*

CAP. XXVI.

1 *FActa est autem fames in terra præter famem priorem quæ fuerat in diebus Abrahæ: ivitque Isaac ad Abimelech regem Philistinorum (a) Geraram,*

VERS. SAM. (c) negotium meum in primogenitura (a) Askelonam.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 * ثم سأل إسحق إلى الله حيال زوجته إذ كانت عاقرا فسمعه الله فحملت رفقا زوجته * ثم
22 ازدحم الولدان في جوفها فقالت لو علمت أن الأمر هكذا لم أطلبه * ومضت لتلتمس علما
23 من عند الله * فقال الله لها إن أبوي أمتين في بطنك وكلا حزبين ممن في أحشائك يفترقان
24 ويتأيد أحدهما أكثر من الآخر والكبير يخدم الصغير * فلما كملت أيام حملها نظرت وإذا
25 26 توأمان في بطنها * فخرج الأول أحمر كل بدنه كمدرعة شعر فأسمياه العيص * وبعد ذلك
خرج أخوه ويده ممسكة بعقب العيص * فسمي يعقوب * وكان إسحق ابن ستين سنة إذ ولدا
27 * ثم كبر الغلامان فكان العيص رجلا عارفا بالصيد رجلا صحراويا * ويعقوب رجلا تام الفضائل
28 29 مقيما في الأخبية * فأحب إسحق العيص لمعرفته بالصيد * ورفقا أحبت يعقوب * ثم طبخ يعقوب
30 طبيخا فدخل العيص من الصحراء وهو لاغب * فقال العيص ليعقوب أطعمني من هذا الأحمر
31 32 الأحمر فإني لاغب ولذلك سمي العيص الأحمر * فقال يعقوب بعني اليوم بكوريتك * وقال العيص
33 هوذا أنا مار إلى الموت فلم تكون لي بكورية * قال احلف لي * فحلف له وباعه بكوريته
34 * وأعطاه يعقوب خبزا وطبيخا من عدس * فأكل وشرب ومضى وأزرى العيص بالبكورية

* الفصل السادس والعشرون *

1 * ثم كان جوع في البلد سوى الجوع الأول الذي كان في أيام إبراهيم * ومضى إسحق إلى
أبيملك ملك فلسطين إلى الخلوص *

21 *Deinde supplicavit Isbac Deo pro uxore sua, quia erat sterilis: & exaudivit Deus supplicationem ejus, & concepit Rebecca uxor ejus.*
22 *Tum compresserunt sese duo filii in utero ejus. Dixitque, Si scivissem rem ita esse, non petiissem eam, & ivit ut quæreret scientiam à Deo.*
23 *Dixitque Deus ad illam, Duo patres duarum gentium sunt in utero tuo, & duæ sectæ ex his qui in intestinis tuis separabuntur, & corroborabitur alter eorum plus altero, & major serviet minori.*
24 *Cúmque expleti fuissent dies conceptionis ejus, vidit, & ecce gemelli in utero suo.*
25 *Egressusq; est primus rufus, totum corpus ejus veluti saga pilosa, & vocaverunt eum Esau:*
26 *Et postea exivit frater ejus, manu sua tenens calcaneum Esau, & vocatus est Jacob. Eratq; Isbac filius sexaginta annorum, cum nati sunt ambo.*
27 *Post hæc creverunt duo pueri: & erat Esau vir callens venationem, vir campestris; & Jacob vir perfectus virtutibus, habitans in tabernaculis.*
28 *Amavit autem Isbac Esau, quia callebat venationem: Et Rebecca dilexit Jacob.*
29 *Deinde coxit Jacob pulmentum, & ingressus est Esau de campo languidus.*
30 *Dixitque Esau ad Jacob; Da mihi manducare ex hoc rubeo rubicundo, quia languidus sum; propterea appellatus est Esau, Rubeus.*
31 *Dixit Jacob, Vende mihi hodie primogenituram tuam.*
32 *Ait Esau, Ecce ego vado ad mortem, ad quid erit mihi primogenitura?*
33 *Dixit, Jura mihi, & juravit ei, & vendidit ei primogenituram suam.*
34 *Et dedit ei Jacob panem, ac pulmentum ex lente, & comedit, ac bibit, & abiit, & vilipendit Esau primogenituram.*

C A P. XXVI.

1 *DEinde fuit fames in regione, ultra famem primam quæ fuerat in diebus Ebrahim, & abiit Isbac ad Abimalech regem Palestinæ ad Chalus.*

ספר בראשית : כו

habita :Ægyptū in deſcēdas Ne : dixit & , Dñs *eum ad* eſt viſus Et
2 וירא אליו יהוה ויאמר אל־תרד מצרימה שכן
,tecum ero & ,*hac terrā in Peregrinare* .*te ad* dicam quam , terrā in
3 בארץ אשר אמר אליך׃ גור בארץ הזאת ואהיה עמך
,iſtas terras omnes dabo tuo ſemini & tibi quia : tibi benedicā &
ואברכך כי־לך ולזרעך אתן את־כל־הארצת האל
.tuum patrē Abraham ad juravi quod juramentum ſtatuam &
והקמתי את־השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך׃
dabo & ,cœli ſtellas ſicut tuum ſemen faciam multiplicare Et
4 והרביתי את־זרעך ככוכבי השמים ונתתי
tuo ſemine in benedicentur Et .iſtas terras omnes tuo ſemini
לזרעך את כל־הארצת האל והתברכו בזרעך
in Abraham *audivit* quòd Eò ,terræ gentes omnes
5 כל גויי הארץ׃ עקב אשר־שמע אברהם
mea ſtatuta ,mea præcepta ,meam cuſtodiam *cuſtodivit & meam vocem*
בקלי וישמר משמרתי מצותי חקותי
interrogaverunt Et .Gherar in Iſchac habitavit Et .meas leges &
6 7 ותורתי׃ וישב יצחק בגרר׃ וישאלו
timuit quia : *ipſa* mea Soror : dixit & ;*ejus uxorem ad* loci viri
אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא
: Ribcah *ſuper* loci viri me occiderent forte nè :mea Uxor dicere
לאמר אשתי פן־יהרגני אנשי המקום על־רבקה
ibi ei eſſent prolongati cùm fuit Et .*ipſa aſpectu bona* quia
8 כי־טובת מראה הוא׃ ויהי כי־ארכו־לו שם
,vidit & .feneſtram per Peliſtim rex Abimelech aſpexit & ,dies
הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא
vocavit Et .ſuâ uxore Ribcah cum *ridens* Iſchac ecce &
9 והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו׃ ויקרא
.*ipſa* tua uxor ecce Verè : dixit & ,Iſchac ad Abimelech
אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך הוא
Quia : Iſchac eum ad dixit Et ?*ipſa* mea Soror ,dixiſti quomodo Et
ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי
Quid : Abimelech dixit Et :*eam ſuper* moriar fortè Ne ,dixi
10 אמרתי פן־אמות עליה׃ ויאמר אבימלך מה־
,tuâ uxore cum populo ē unus *jacuit parum ut* ?nobis feciſti hoc
זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את־אשתך
omni Abimelech præcepit Et .delictum nos ſuper feciſſes venire &
11 והבאת עלינו אשם׃ ויצו אבימלך את־כל־
moriendo ,ejus uxorem & ,*iſtum virum in* Tangens : dicendo ,populo
העם לאמר הנגע באיש הזה ובאשתו מות
anno in repperit & ,ipſâ terrâ in Iſchac ſevit Et .morietur
12 יומת׃ ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה
,vir crevit Et .Dominus ei benedixit & ,*menſuras* centum ipſo
13 ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה׃ ויגדל האיש
poſſeſſio ei fuit Et .valde *crevit quò uſque* ,creſcendo & ,*eundo ivit* &
14 וילך הלוך וגדל עד כי־גדל מאד׃ ויהי־לו מקנה־
ei inviderunt & : multus *famulatus* & ,*bovis* poſſeſſio & ,*pecoris*
צאן ומקנה בקר ועבדה רבה ויקנאו אתו
.Peliſtim
פלשתים׃

Verſio VULG. LAT.

2 Apparuítque ei Dominus, & ait; Ne deſcendas in Ægyptū, ſed quieſce in terra, quam dixero tibi.
3 Et peregrinare in ea; eróq; tecum, & benedicā tibi: tibi enim & ſemini tuo dabo univerſas regiones has, complens juramentum quod ſpoſpondi Abrahā patri tuo.
4 Et multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli: dabóq; poſteris tuis univerſas regiones has: & benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.
5 Eò quòd obedierit Abraham voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata mea, & cæremonias legéſq; ſervaverit.
6 Manſit itaq; Iſaac in Geraris.
7 Qui cùm interrogaretur à viris loci illius ſuper uxore ſua, reſpondit; Soror mea eſt: timuerat enim confiteri quòd ſibi eſſet ſociata conjugio; reputans, ne fortè interficerent eum propter illius pulchritu-
8 dinē. Cúmque pertranſiſſent dies plurimi, & ibidem moraretur; proſpiciens Abimelech rex Palæſtinorum per feneſtrā, vidit eum jocantē cum
9 Rebecca uxore ſua. Et accerſito eo, ait; Perſpicuum eſt quòd uxor tua ſit: cur mentitus es, eam ſororē tuam eſſe? Reſpondit, Timui, ne more-
10 rer propter eam. Dixitq; Abimelech: Quarè impoſuiſti nobis? potuit coire quiſpiam de populo cum uxore tua, & indueras ſuper nos grande peccatum. Præcepitque omni
11 populo, dicens, Qui tetigerit hominis hujus uxorem, morte
12 morietur. Sevit autem Iſaac in terra illa, & invenit in ipſo anno centuplum: bene-
13 dixitq; ei Dominus. Et locupletatus eſt homo; & ibat proficiens atque ſuccreſcens, donec magnus vehementer
14 effectus eſt. Habuit quoque poſſeſſiones ovium & armentorum, & familiæ plurimum. Ob hoc invidentes ei Palæſtini,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 Ὤφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε, Μὴ καταβῇς εἰς Αἴγυπτον· κατοίκησον δὲ ἐν τῇ
3 γῇ, ᾗ ἄν σοι εἴπω. Καὶ παροίκει ἐν τῇ γῇ ταύτῃ· καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε· σοὶ γὰρ καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην· καὶ στήσω τὸν ὅρκον μου, ὃν (ϛ) ὤμοσα τῷ Ἀβραὰμ τῷ πατρί σου. Καὶ
4 πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ· καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην· καὶ (γ) εὐλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.
5 Ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν Ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ δικαιώ-
6 ματά μου, καὶ τὰ νόμιμά μου. (δ) Κατῴκη-
7 σε δὲ Ἰσαὰκ ἐν Γεράροις. Ἐπηρώτησαν δὲ οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ (ε) εἶπεν, Ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ Ῥεβέκκας, ὅτι ὡραία τῇ ὄψει
8 ἦν. Ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ. (ζ) καὶ παρακύψας Ἀβιμέλεχ ὁ βασιλεὺς Γεράρων διὰ τῆς θυρίδος, εἶδε τὸν Ἰσαὰκ παί-
9 ζοντα μετὰ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Ἐκάλεσε δὲ Ἀβιμέλεχ τὸν Ἰσαάκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἆρά γε γυνή σου ἐστί; τί ὅτι εἴρηκας, Ἀδελφή μου ἐστίν; Εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰσαάκ, Εἶπα γὰρ, μή ποτε ἀποθάνω δι' αὐ-
10 τήν. Εἶπε δὲ αὐτῷ Ἀβιμέλεχ, Τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μικροῦ ἐκοιμήθη (η) τις ἐκ τοῦ γένους μου μετὰ τῆς γυναικός σου, καὶ
11 (θ) ἐπήγαγες ἂν ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν. Συνέταξε δὲ Ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, Πᾶς (ι) ὁ ἁπτόμενος τοῦ ἀνθρώπου (κ) τούτου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, (λ) θανάτῳ
12 ἔνοχος ἔσται. Ἔσπειρε δὲ Ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ· καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ ἑκατοστεύουσαν κριθήν. εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύριος.
13 Καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος· καὶ προβαίνων, μείζων (μ) ἐγένετο ἕως οὗ μέγας (μ) ἐγένε-
14 το σφόδρα. Ἐγένετο δὲ αὐτῷ κτήνη προβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γεώργια πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ Φυλιστιίμ.

Apparuit autem ei Dominus, & dixit; Noli deſcendere in Ægyptū: habita autem in terra, quam tibi dixero. Et incola eſto in terra hac; & ero tecum, & benedicam te: tibi enim & ſemini tuo dabo omnem terrā hanc, et ſtatuā juramentū meū, quod juravi Abraham patri tuo. Et multiplicabo ſemē tuū, tanquam ſtellas cœli, & dabo ſemini tuo omnē terrā hanc: et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ. Pro eo quòd obaudivit Abraham pater tuus vocē meam, & cuſtodivit præcepta mea, & mandata mea, & juſtificationes meas, & legitima mea. Habitavit autem Iſaac in Geraris. Interrogaverunt autem viri loci de Rebecca uxore ejus: & dixit; Soror mea eſt: timuit enim dicere, Quia uxor mea eſt, ne fortè interficerent eum viri loci propter Rebeccā; quoniā ſpecioſa aſpectu erat. Fuit autem multo tempore ibi. Et proſpiciens Abimelech rex Gerarorum per feneſtrā, vidit Iſaac (a) ludentē cum Rebecca uxore ſua. Vocavit autē Abimelech Iſaac, et dixit ei; Utique uxor tua eſt; Cur dixiſti, Soror mea eſt? Dixit autē ei Iſaac, Dixi enim, ne fortè moriar propter eam. Dixit autē ei Abimelech, Quid hoc feciſti nobis? ferè dormivit quis de genere meo cum uxore tua, & induxiſſes ſuper nos (b) ignorantiā. Præcepit autē Abimelech univerſo populo ſuo, dicens: Omnis qui tetigerit hominem hunc, & uxorē ejus; morti obnoxius erit. Seminavit autem Iſaac in terra illa: & invenit in anno illo (c) centuplum hordeum: benedixit autē eum Dominus. Et exaltatus eſt homo: & procedens major factus eſt, quoadusque magnus factus eſt valdè. Facta autē ſunt ei pecora oviū, & pecora boum, & agricolationes multæ. Inviderunt autem ei Phyliſtiim.

MS.A. (ϛ) ὤμοσα Ἀβραὰμ (γ) ἐνευλογηθήσονται (δ) Καὶ κατῴκησεν (ε) εἶπεν, ὅτι ἀδελφή (ζ) παρακύψας δὲ (η) τις τῶν (θ) ἐπήγαγες ἐφ' ἡμᾶς (ι) ὁ ἁπτόμενος (κ) τούτου ἢ τῆς (λ) θανάτου (μ) ἐγένετο

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܘܐܬܚܙܝ ܠܗ ܡܪܝܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܠܐ ܬܚܘܬ ܠܡܨܪܝܢ. ܥܡܪ ܒܐܪܥܐ ܕܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ. ܬܘܬܒ ܒܐܪܥܐ ܗܕܐ ܘܐܗܘܐ ܥܡܟ ܘܐܒܪܟܟ. ܡܛܠ ܕܠܟ ܘܠܙܪܥܟ ܐܬܠ ܟܠܗܝܢ ܡܠܟܘܬܐ ܗܠܝܢ. ܘܐܩܝܡ ܡܘܡܬܐ ܕܝܡܝܬ ܠܐܒܪܗܡ ܐܒܘܟ. ܘܐܣܓܐ ܙܪܥܟ ܐܝܟ ܟܘܟܒܝ ܫܡܝܐ. ܘܐܬܠ ܠܙܪܥܟ ܟܠܗܝܢ ܐܪܥܬܐ ܗܠܝܢ. ܘܢܬܒܪܟܘܢ ܒܙܪܥܟ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܐܪܥܐ. ܚܠܦ ܕܫܡܥ ܐܒܪܗܡ ܒܩܠܝ. ܘܢܛܪ ܡܛܪܬܝ ܘܦܘܩܕܢܝ ܘܩܝܡܝ ܘܢܡܘܣܝ. ܘܝܬܒ ܐܝܣܚܩ ܒܓܕܪ. ܘܫܐܠܘܗܝ ܐܢܫܐ ܕܐܬܪܐ ܥܠ ܐܢܬܬܗ. ܘܐܡܪ ܚܬܝ ܗܝ. ܡܛܠ ܕܕܚܠ ܠܡܐܡܪ ܐܢܬܬܝ ܗܝ. ܕܠܡܐ ܢܩܛܠܘܢܝ ܐܢܫܐ ܕܐܬܪܐ ܡܛܠ ܪܦܩܐ. ܡܛܠ ܕܫܦܝܪܐ ܒܚܙܘܐ ܗܘܬ. ܘܗܘܐ ܟܕ ܐܓܪܘ ܠܗ ܬܡܢ ܝܘܡܬܐ. ܕܐܕܝܩ ܐܒܝܡܠܟ ܡܠܟܐ ܕܦܠܣܛܝܐ ܡܢ ܟܘܬܐ. ܘܚܙܐ ܠܐܝܣܚܩ ܕܡܓܚܟ ܥܡ ܪܦܩܐ ܐܢܬܬܗ.
9 ܘܩܪܐ ܐܒܝܡܠܟ ܠܐܝܣܚܩ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܗܐ ܐܢܬܬܟ ܗܝ. ܘܐܝܟܢܐ ܐܡܪܬ ܚܬܝ ܗܝ. ܐܡܪ ܠܗ ܐܝܣܚܩ. ܕܐܡܪܬ ܕܠܡܐ ܐܡܘܬ ܡܛܠܬܗ.
10 ܐܡܪ ܠܗ ܐܒܝܡܠܟ. ܡܢܐ ܗܕܐ ܥܒܕܬ ܠܢ. ܩܠܝܠ ܕܠܐ ܫܟܒ ܚܕ ܡܢ ܥܡܐ ܥܡ ܐܢܬܬܟ. ܘܐܝܬܝܬ ܥܠܝܢ ܚܛܗܐ.
11 ܘܦܩܕ ܐܒܝܡܠܟ ܠܟܠܗ ܥܡܐ ܘܐܡܪ. ܟܠ ܕܢܩܪܒ ܠܓܒܪܐ ܗܢܐ ܘܠܐܢܬܬܗ ܡܡܬ ܢܡܘܬ.
12 ܘܙܪܥ ܐܝܣܚܩ ܒܐܪܥܐ ܗܝ. ܘܐܫܟܚ ܒܫܢܬܐ ܗܝ ܡܐܐ ܒܣܐܬܐ ܕܣܥܪܐ. ܘܒܪܟܗ ܡܪܝܐ.
13 ܘܪܒ ܓܒܪܐ. ܘܐܙܠ ܗܘܐ ܘܪܒ ܥܕܡܐ ܕܪܒ ܛܒ.
14 ܘܗܘܘ ܠܗ ܩܢܝܢܐ ܕܥܢܐ ܘܩܢܝܢܐ ܕܬܘܪܐ ܘܦܘܠܚܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܛܢܘ ܒܗ ܦܠܣܛܝܐ.

Et apparuit ei Dñs, dixítque ad eum, Ne deſcendas in Ægyptum: commorare in terra quā dicā tibi. Habita in terra iſta, & ero tecū, benedicamque tibi; nā tibi & ſemini tuo dabo cuncta regna hæc, & confirmabo jusjurandū quod juravi Abrahæ patri tuo. Et multiplicabo ſemē tuū ſicut ſtellas cœli, daboq; ſemini tuo omnes terras iſtas, & benedicentur in ſemine tuo omnes populi terræ. Pro eo quòd audierit Abraham vocē meā, & cuſtodierit obſervationes meas, & præcepta mea, & ſtatua mea, & leges meas. Igitur habitavit Iſahac in Gedar. Et interrogarunt eū homines loci illius de ipſi' uxore: Dixítque, Soror mea eſt; timuerat enim dicere, uxorē ſuam eſſe; ne fortè occiderent eū incolæ loci propter Rebeccā quæ decora erat aſpectu. Factúmque eſt cùm quū longos exegiſſet ibi dies, proſpexit Abimelech rex Paleſthinorum de feneſtra, viderítq; Iſahac jocantē cū Rebecca uxore ſua. Accerſito ergo Abimelech Iſahaco, dixit ei, En uxor tua eſt, quo pacto dicebas ſororē tuam eſſe? Inquit ad eum Iſahac, Quia dixi, Ne fortè moriar propter eā. Ait illi Abimelech, Quid eſt hoc quod feciſti nobis? parū abfuit quin dormierit aliquis ex populo cum uxore tua, & adduxiſſes ſuper nos peccatū. Mandavit itaq; Abimelech cuncto populo dicens, Quicúnq; læſerit virū iſtum & uxorē ejus, abſq; dubio interficietur. Seminavit autem Iſahac terram, reperítque eo anno centum hordei menſuras, & benedixit ei Dñs, & magnificatus eſt vir. Et indies proficiebat ita ut plurimùm creveſcit. Et fuerunt ei armenta oviū, & armenta boū, & famulitiū maximum & copioſiſſimū: & inviderunt ei Paleſthini.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

ואתגלי ליה יי ואמר לא תחות
למצרים שרי בארעא די אמר
לך: דור בארעא הדא ויהי
מימרי בסעדך ואבריכנך ארי לך
ולבנך אתן ית כל ארעתא
האלין ואקים ית קימא דקימית
לאברהם אבוך: ואסגי ית בנך
ככוכבי שמיא ואתן לבנך ית
כל ארעתא האלין ויתברכון
בדיל בנך כל עממי ארעא: חלף
די קביל אברהם למימרי ונטר
מטרת מימרי פקודי קימי
ואוריתי: ויתיב יצחק בגרר:
ושאילו אנשי אתרא על עיסק
אתתיה ואמר אחתי היא ארי
דחיל למימר אתתי דלמא
יקטלונני אנשי אתרא על רבקה
ארי שפירת חיזו היא: והוה כד
סגיאו ליה תמן יומיא ואסתכי
אבימלך מלכא דפלשתאי מן
חרכא וחזא והא יצחק מחייך עם
רבקה אתתיה: וקרא אבימלך
ליצחק ואמר ברם הא אתתך היא
ואיכדין אמרת אחתי היא ואמר
ליה יצחק ארי אמרית דלמא
אתקטיל עלה: ואמר אבימלך
מה דא עבדת לנא כזעיר פון
שכיב חד דמיחד בעמא עם
אתתך ואיתיתא עלנא חובא:
ופקיד אבימלך ית כל עמא
למימר דינזק לגברא הדין
ולאתתיה אתקטלא יתקטיל:
וזרע יצחק בארעא ההיא ואשכח
בשתא ההיא על חד מאה
בדשערוהי ובריכיה יי: ורבא גברא
ואזל סגי ורבי עד די רבא לחדא:
והוו ליה גיתי ענא וגיתי תורי
ועבודא סגי וקניאו ביה פלשתאי:

2 Et apparuit ei Dominus; &
dixit ei, Ne descendas in Æ-
gyptũ: sed morare in terrâ,
3 quã dixero tibi. Habita in
terrâ hac; & erit verbũ me-
um in adjutoriũ tibi, et be-
nedicã tibi: quia tibi et filiis
tuis dabo universas terras
has; & confirmabo juramẽ-
tũ, quod juravi Abrahæ pa-
4 tri tuo. Et multiplicabo fili-
os tuos, sicut stellas cœli; &
dabo filiis tuis universas
terras has: & benedicentur
propter filios tuos omnes
5 populi terræ. Eò quòd obe-
divit Abrahã verbo meo: &
custodivit custodiam verbi
mei; præcepta mea, pa-
6 cta mea & leges meas. Ha-
bitavitque Isaac in Gera-
7 ris. Et interrogaverunt viri
loci super uxore suâ; et ait,
Soror mea est: quoniã timuit
dicere Uxor mea est; ne fortè
interficerent eum viri loci
illius propter Rebeccã, quo-
niã pulchra aspectu ipsa e-
8 rat. Et factũ est, cùm multis
diebus ibi moraretur; pro-
spexit Abimelech rex Phili-
stinorũ per fenestrã: et vidit;
& ecce Isaac ludebat cũ Re-
9 beccâ uxore suâ. Et vocavit
Abimelech Isaac, & ait, Ec-
ce utiq; uxor tua est; quomo-
do ergo dixisti, Soror mea
est? & dixit ei Isaac; Quia di-
xi, Ne fortè *occidar* propter
10 eã. Et ait Abimelech; Quid
est hoc, quod fecisti nobis?
parùm abfuit, quin dormis-
set unus de populo cũ uxore
tuâ; & induxisses super nos
11 peccatũ. Et præcepit Abime-
lech omni populo, dicens:
Qui nocuerit huic viro &
uxori suæ, morte morietur.
12 Et seminavit Isaac in terrâ
illâ; & invenit in anno illo,
centuplũ quàm æstimaverat:
13 & benedixit ei Dñs. Et cre-
vit vir: & ibat multiplicans
& crescens, donec crevit ve-
14 heméter. Et fuerũt ei greges
oviũ, et greges boũ; et fa-
milia magna: et invidebant
ei Palæstini.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 *Et apparuit ei Dominus &*
dixit, ne descendas in (b) Æ-
gyptum, habita in terra quam
3 *dixero tibi. Peregrinare in*
terra ista, & ero tecum, be-
nedicamque tibi, quoniam
tibi & semini tuo dabo om-
nes terras istas, & confirma-
bo juramentum quod juravi
4 *Abrahæ patri tuo. Multipli-*
cabo quoque (c) semen tuum
sicut stellas cæli, & dabo se-
mini tuo omnes terras istas,
& in semine tuo benedicen-
5 *tur omnes gentes terræ. Eò*
quòd audivit Abraham pa-
ter tuus vocem meam, & cu-
stodivit observationes meas,
præcepta mea, decreta mea,
6 *& legem meam. Et habita-*
7 *vit Isaac in (d) Gerar. In-*
quisiverunt autem viri loci
de uxore ejus; respondítque,
soror mea est: timebat enim
dicere, Uxor mea hæc est, ne
occiderent eum viri loci pro-
pter Rebeccam, eo quod speci-
8 *osa erat vultu. Factúmque est*
cum ibi prolongarentur ejus
dies, ut aspiceret Abimelech
rex Philisthinorum per fene-
stram, videretq; & ecce Isaac
ludebat cum Rebecca uxore
9 *sua. Tunc vocavit Abime-*
lech Isaacum, dixitque certè
hæc est uxor tua, & quomodo
dixisti quod soror tua esset?
Illi verò respondit Isaac,
quoniam dixi, ne morerer pro-
10 *pter eam. Et dixit Abime-*
lech, quid hoc est quod fe-
cisti nobis? paululum abfuit
quin concumberet unus è po-
pulo cum uxore tua, & in-
duxisses super nos delictum.
11 *Præcepitque Abimelech uni-*
verso populo suo dicens, qui
tetigerit virũ istum, aut uxo-
12 *rem ejus, morte morietur. Se-*
minavit autem Isaac in terra
ista, & invenit in anno isto
centuplicem mensuram, nam
13 *benedixerat ei Dominus. Cre-*
vítque vir ille, & ivit profi-
ciens, & crescens, donec ma-
14 *gnus factus est valdé. Fuitq;*
ei possessio pecudũ & posses-
sio boum, & (e) servitium
multum; inviderúntque illi
Philisthæi.

VER. Sam. (b) Naphik (c) Po-
nam filios tuos (d) Askelon
(e) cultura multa

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * فتظاهر له ملاك الله فقال لا تنزل الي مصر بل اسكن في البلد الذي اقول لك اسكنه
3 * والعاجل اسكن هذا البلد فاني اكون معك وابارك عليك * لانني ساجعل لك
4 ولنسلك هذه البلدان * واقي بالقسم الذي اقسمته لابراهيم ابيك * واكثر نسلك ككواكب
5 السماء * واعطيهم جميع هذه البلدان * ويتبرك بهم جميع امم الارض * جزاء بما قبل
6 ابراهيم قولي وحفظ ما استحفظته من رسومي ووصاياي وشرايعي * فاقام اسحق في الخلوص * ثم
7 ساله اهل الموضع عن زوجته * فقال هي اختي * لانه خاف من ان يقول هي زوجتي * قال لئلا
8 يقتلني اهل البلد بسببها اذ هي حسنة المنظر * فلما طالت ايام مقامه ثم اطلع ابيملخ
9 ملك فلسطين من كوة له * فنظر فاذا اسحق يلاعب ربقا زوجته * فدعا به وقال اذ هي
10 زوجتك لم قلت انها اختي * فقال اني تخوفت ان اقتل بسببها * قال ابيملخ ماذا صنعت
11 بنا * عن قليل لو ضاجع احد قومنا زوجتك لجلبت علينا اثما * فنادي ابيملخ في جميع
12 القوم قائلا * من اذي هذا الرجل وزوجته فليقتل قتلا * ثم زرع اسحق في تلك الارض
13 فافاد في تلك السنة مائة بالكيل * وبارك الله له * فعظم شان الرجل وكان كلما مر
14 عظم * الى ان صار عظيما جدا * وصارت له ماشية غنم وماشية بقر * وفلحة عظيمة فـ
حسده الفلسطيون *

2 *Apparuitque ei angelus Dei, & ait illi:*
Ne descendas in Ægyptum, sed habita
in regione, in qua dicam tibi, Habita.
3 *Et citò inhabita hanc regionem; nam*
ero tecum, & benedicam tibi, quia con-
stituam tibi & stirpi tuæ has regiones,
& persolvam juramentum quod juravi
4 *Ebrahim patri tuo. Et multiplicabo*
progeniem tuam ut stellas cæli, & dabo
eis omnes has regiones, & benedicen-
5 *tur per eos omnes gentes terræ. In re-*
tributionem pro eo quòd susceperit Ebra-
him sermonem meum, & observaverit
quod ei custodiendum edixi ex statutis
6 *meis, & præceptis meis, & legibus*
7 *meis. Habitavit ergo Ishac in Chalus.*
Deinde petierunt ab eo incolæ loci de
conjuge sua: Dixit, Ipsa est soror mea,
quia timuit dicere eam esse uxorem me-
am: dixit, ne occidant me incolæ re-
gionis causâ illius, cum ipsa sit pulchra
8 *aspectu. Cúmque protracti fuissent dies*
commorationis ejus ibi, respexit Abi-
malech rex Palestinæ de fenestra sua,
& vidit, & ecce Ishac jocabatur cum
9 *Rebecca conjuge sua. Accersitque eum,*
& ait: cùm ipsa sit uxor tua, cur di-
xisti esse sororem tuam? Dixit: Ti-
10 *mui ne occiderer causâ ipsius. Ait*
Abimalech: Quid fecisti nobis? parum
abfuit quin, si quis è populo nostro coi-
visset cum uxore tua, adduxisses super
11 *nos iniquitatem. Edixitque Abimalech*
universo populo dicens: Quò læserit
hunc virum & ejus conjugem, occida-
12 *tur occisione. Deinde seminavit Ishac*
in ea terra, & lucratus est in illo anno
13 *centuplum. Et benedixit Deus ei. Et*
magnificata est fama viri, & quantò
magis procedebat, tantò magis magnifica-
14 *batur; Adeò ut evaserit magnus valde,*
& factum sit ei armentum ovium, &
armentum boum, & agricultura magna,
ita ut inviderent ei Palestini.

ספר בראשית : כו

diebus in ,sui patris servi foderunt quos ,puteos omnes Et
15 וכל־הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי
.pulvere eos impleverunt & ,Pelistim eos obturaverunt,sui patris Abraham
אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר:
nobis es fortior quia ,vobiscum à Abi :Ischac ad Abimelech dixit Et
16 ויאמר אבימלך אל־יצחק לך מעמנו כי־עצמת ממנו
.ibi sedit & ,Gherar valle in est castrametatus &,Ischac inde abiit Et .valde
17 מאד: וילך משם יצחק ויחן בנחל־גרר וישב שם:
foderant quos ,aquæ puteos fodit & ,Ischac est reversus Et
18 וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו
post Pelistim eos obturaverant & ,sui patris Abraham diebus in
בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי
vocaverat quæ nomina secundùm nomina eis vocavit Et .Abrahæ mortem
מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר־קרא
invenerunt & :valle in Ischac servi foderunt Et ,suus pater eis
19 להן אביו: ויחפרו עבדי־יצחק בנחל וימצאו־
cum Gherar pastores sunt jurgati Et .viventium aquarum puteum ibi
20 שם באר מים חיים: ויריבו רעי גרר עם־
,Hesech putei nomen vocavit Et .aquæ Nobis :dicendo ,Ischac pastorib⁹
רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם־הבאר עשק
etiam sunt jurgati & ,alium puteum foderunt Et .eo cum litigaverunt quia
21 כי התעשקו עמו: ויחפרו באר אחרת ויריבו גם־
fodit & ,inde se evulsit Et .Sitnah ejus nomen vocavit Et .eo super
22 עליה ויקרא שמה שטנה: ויעתק משם ויחפר
ejus nomen vocavit & :eo super sunt jurgati non & ,alium puteum
באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה
crevimus & ,nobis Dominus fecit dilatare nunc Quia :dixit Et .Rechoboth
רחבות ויאמר כי־עתה הרחיב יהוה לנו ופרינו
eum ad est visus Et .Beersebah inde ascendit Et .terrâ in
23 בארץ: ויעל משם באר שבע: וירא אליו
24 .tui patris Abraham Deus Ego :dixit & ,ipsâ nocte in Dominus
יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך
multiplicare faciam & ,tibi benedicam & ,ego tecum quia ,timeas Ne
אל־תירא כי־אתך אנכי וברכתיך והרביתי
ibi ædificavit Et .meum servum Abraham propter tuum semen
25 את־זרעך בעבור אברהם עבדי: ויבן שם
,suum tabernaculum ibi tetendit & ,Domini nomine in invocavit & ,altare
מזבח ויקרא בשם יהוה ויט־שם אהלה
eum ad ivit Abimelech Et .puteum Ischac servi ibi foderunt &
26 ויכרו־שם עבדי־יצחק באר: ואבימלך הלך אליו
.ejus exercitus princeps Pichól & ,ejus amicus Achuzath & ,Gherar ex
מגרר ואחזת מרעהו ופיכל שר־צבאו:
habuistis odio vos & ,me ad venistis Cur :Ischac eos ad dixit Et
27 ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם
,vidimus Videndo :dixerunt Et .vobiscum à me emisistis & ,me
28 אתי ותשלחוני מאתכם: ויאמרו ראו ראינו
:nos inter juramentum nunc Sit :diximus &,tecum Dominus fuit quòd
כי־היה יהוה עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו
.tecum fœdus percutiemus & :te inter & ,nos inter
בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך:

Versio VULG. LAT.

15 Omnes puteos, quos foderãt
servi patris illius Abraham,
illo tempore obstruxerunt,
16 implentes humo. In tantum,
ut ipse Abimelech diceret ad
Isaac; Recede à nobis, quo-
niam potentior nobis factus
17 es valdè. Et ille discedens,
ut veniret ad torrentem Ge-
18 raræ, habitaretque ibi; Rur-
sum fodit alios puteos, quos
foderant servi patris sui A-
braham; & quos, illo mor-
tuo, olim obstruxerant Phi-
listhiim: appellavitque eos
eisdẽ nominibus, quibus an-
19 tè pater vocaverat. Fode-
runtque in Torrente, & re-
20 pererunt aquã vivam. Sed &
ibi jurgium fuit pastorum Ge-
raræ adversùs pastores Isaac,
dicentium; Nostra est aqua:
quã ob rem nomẽ putei, ex
eo quod acciderat, vocavit,
21 Calumniã. Foderunt autẽ &
aliũ: & pro illo quoq; rixati
sunt; appellavitq; eum, Ini-
22 micitias. Profectus inde fo-
dit alium puteũ, pro quo non
contenderunt: itaq; vocavit
nomen ejus, Latitudo; dicẽs,
Nunc dilatavit nos Dominus,
& fecit crescere super terrã.
23 Ascendit autem ex illo loco
24 in Bersabee. Ubi apparuit ei
Dñs in ipsa nocte, dicens; E-
go sum De⁹ Abraham patris
tui: noli timere, quia ego te-
cum sum; benedicã tibi, &
multiplicabo semẽ tuum pro-
pter servum meũ Abraham.
25 Itaq; ædificavit ibi altare, &
invocato nomine Dñi, exten-
dit tabernaculũ: præcepitque
servis suis, ut foderẽt puteum.
26 Ad quẽ locum cùm venissent
de Geraris Abimelech, &
Ochozath amicus illius, &
27 Phicol dux militum; Locutus
est eis Isaac, Quid venistis ad
me, hominẽ quẽ odistis, &
28 expulistis à vobis? Qui re-
sponderunt, Vidimus tecum
esse Dominum: & idcircò
nos dixim⁹; Sit juramentum
inter nos, & ineam⁹ fœdus;

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

15 Καὶ πάντα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖ-
δες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ, ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ Φυλιστιεὶμ,
16 καὶ ἔπλησαν αὐτὰ γῆς. Εἶπε δὲ Ἀβιμέλεχ
πρὸς Ἰσαὰκ, Ἄπελθε ἀφ' ἡμῶν ὅτι δυνα-
17 τώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. Καὶ ἀπῆλ-
θεν ἐκεῖθεν Ἰσαὰκ καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φά-
18 ραγγι Γεράρων καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. Καὶ
πάλιν Ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ ὕδα-
τος, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες Ἀβραὰμ τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ καὶ ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ Φυλιστι-
εὶμ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα
αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα κατὰ
τὰ ὀνόματα, ἃ (ν) ὠνόμασεν ὁ πατὴρ
19 αὐτοῦ. Καὶ ὤρυξαν οἱ παῖδες Ἰσαὰκ ἐν τῇ
φάραγγι Γεράρων καὶ εὗρον ἐκεῖ φρέαρ ὕ-
20 δατος ζῶντος. Καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμέ-
νες Γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων Ἰσαὰκ,
φάσκοντες αὐτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ. καὶ (ξ) ἐκά-
λεσαν τὸ ὄνομα τοῦ (ο) φρέατος, Ἀδικία· ἠ-
21 δίκησαν γὰρ αὐτόν. (π) Ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤ-
ρυξε φρέαρ ἕτερον· ἐκρίνοντο δὲ καὶ περὶ ἐκεί-
νου. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἔχθρα.
22 Ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε φρέαρ ἕτερον·
καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασε
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Εὐρυχωρία, λέγων, Διότι
νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔξησεν ἡ-
23 μᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ
24 φρέαρ τοῦ ὅρκου. Καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν
τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς
Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου· μὴ φοβοῦ· μετὰ
σοῦ γάρ εἰμι· καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ
τὸ σπέρμα σου δι' Ἀβραὰμ τὸν πατέρα σου.
25 Καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ ἐπε-
καλέσατο τὸ ὄνομα κυρίου καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ
τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὤρυξαν δὲ ἐκεῖ οἱ παῖδες
Ἰσαὰκ (ρ) φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων.
26 Καὶ Ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν ἀπὸ
Γεράρων, καὶ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐ-
τοῦ, καὶ (σ) Φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυ-
27 νάμεως αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἰσαὰκ,
Ἵνα τί ἤλθετε πρός με; ὑμεῖς δὲ ἐμισή-
σατέ με, (τ) καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑ-
28 μῶν. (υ) Οἱ δὲ εἶπαν, Ἰδόντες ἑωράκαμεν,
ὅτι ἦν κύριος μετὰ σοῦ· καὶ εἴπαμεν, Γε-
νέσθω ἀρὰ ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ἀνὰ μέσον
σου· καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην,

MS. A. (ν) ὠνόμασεν Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Ὤρυξαν δὲ (ξ) ἐκάλεσεν (ο) φρέατος ἐκείνου, Ἀδικία· (π) Ἀπάρας δὲ Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν, (ρ) φρέαρ. Καὶ Ἀβιμέλεχ (σ) Φιχὸλ (τ) καὶ ἀπεστείλατέ με (υ) Καὶ εἶπαν,

Et omnes puteos, quos foderant pueri patris ejus in tempore patris ejus, obstruxerunt eos Phylistiim, & impleverunt eos terrâ. Dixit autem Abimelech ad Isaac, Recede à nobis, quoniam potentior nobis factus es valdè. Et abiit inde Isaac, & divertit in valle Gerarorum: & habitavit ibi. Et rursus Isaac fodit puteos aquæ, quos foderant pueri Abrahã patris ejus, et obstruxerant eos Phylistiim, postquàm mortuus fuerat Abraham pater ejus. Et cognominavit eis nomina secundùm nomina, quæ nominaverat pater ejus. Et foderunt pueri Isaac in valle Gerarorum: & invenerunt ibi puteum aquæ viventis. Et (d) pugnaverunt pastores Gerarorum cum pastoribus Isaac, dicentes suam esse aquam. Et (e) vocaverunt nomen putei, (f) Injustitia. Injustitiam enim fecerant in eum. Profectus autem inde fodit puteum alium. Et altercati sunt etiam de illo. Et cognominavit nomen ejus, (g) Inimicitia. Profectus autem inde fodit puteum alium. Et non pugnaverunt de eo. Et cognominavit nomen ejus, Latitudo; dicens, Quia dilatavit nunc nobis Dominus, et auxit nos super terram. Ascendit autem inde ad puteum Juramenti. Et apparuit ei Dominus in nocte illa, et dixit, Ego sum Deus Abraham patris tui. Noli timere, tecum enim sum. Et (h) benedicam te, et multiplicabo semen tuum propter Abraham patrem tuum. Et ædificavit ibi altare, & invocavit nomen Domini; et fixit ibi tabernaculum suum. Foderunt autem ibi pueri Isaac puteũ in valle Gerarorum. Et Abimelech ivit ad eum de Geraris, et (i) Hochozath pronubus ejus, et Phicol princeps militiæ virtutis ejus. Et dixit eis Isaac; Ut quid venistis ad me? Vos autem odistis me, et dimisistis me à vobis. At illi dixerunt, Videntes vidimus, quia fuit Dominus tecũ; et diximus, Fiat (k) exsecratio inter nos, et inter te: et disponemus tecũ testamentum;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Omnesque puteos, quos foderant servi patris ejus in diebus Abrahæ patris ejus, obturaverunt Palesthini, implentes eos terrâ. Dixit itaq; Abimelech ad Isahac, Secede à nobis: nã multò potentior factus es nobis. Igitur profectus inde Isahac, castrametatus est in valle Gedar, & habitavit illic. Et rursum Isahac fodit puteos aquarum, quos foderant servi patris sui in diebus Abrahæ patris sui, & quos obstruxerant Palesthini postquã obierat Abrahã, & appellavit eos nominib⁹ quib⁹ vocabat eos pater suus. Foderunt ergo servi Isahac in valle, & invenerunt illic puteũ aquarũ viventiũ. Et altercati sũt pastores Gedar cũ pastorib⁹ Isahac, ac dixerunt, Nostræ sunt aquæ: quapropter vocavit nomẽ putei illius, Asperũ, eò quòd asperè se gessisset cũ eo. Et foderunt puteũ alterũ, & contenderunt etiã pro eo, unde vocavit nomẽ ejus Satanã. Et profectus est inde, foderuntq; puteum alium, & non contendernnt de eo: vocavitq; nomẽ ej⁹ Rohoboth, dicens, Nunc dilatavit nobis Dñs & multiplicavit nos in terra. Ascenditq; illinc ad Birsebaa. Et apparuit ei Dñs nocte illa, & dixit ei, Ego sum De⁹ Abrahã patris tui, ne timeas quoniã tecum sum, & benedicã tibi, & multiplicabo semẽ tuum propter Abrahã servum meum. Extruens autem illic aram, invocavit nomẽ Domini, & fixit ibi tabernaculum suum. Foderúntq; ibi servi Isahac puteum. Abimelech autẽ venit ad eũ de Gedar unâ cũ Ahazoth amico suo, et Phicol principe exercitus ej⁹. Dixitque ad eos Isahac; Cur venistis ad me? vos me odistis, & amandástis à vobis: Dixerunt ad eũ, Certissimè vidimus adesse tibi Dominum, & diximus; Sit jusjurandum inter nos & te, & statuamus tecum fœdus:

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos

15 וכל בירין די חפרו עבדי אבוהי ביומי אברהם אבוהי טמונון פלשתאי ומלונון עפרא׃
16 ואמר אבימלך ליצחק אזיל מעמנא ארי תקיפתא מננא לחדא׃
17 ואזל מתמן יצחק ושרא בנחלא דגרר ויתיב תמן׃
18 ותב יצחק וחפר ית בירא דמיא די חפרו ביומי אברהם אבוהי וטמונון פלשתאי בתר דמית אברהם וקרא להן שמהן כשמהן די הוה קרי להן אבוהי׃
19 וחפרו עבדי יצחק בנחלא ואשכחו תמן בירא דמיין נבעין׃
20 ונצו רעותא דגרר עם רעותא דיצחק למימר דילנא מיא וקרא שמא דבירא עסק ארי אתעסקו עמיה׃
21 וחפרו בירא אוחרי ונצו אף עלה וקרא שמה שטנה׃
22 ואסתלק מתמן וחפר בירא אוחרי ולא נצו עלה וקרא שמה רחובות ואמר ארי כען אפתי יי לנא ויפשיננא בארעא׃
23 וסליק מתמן לבאר שבע׃
24 ואתגלי ליה יי בליליא ההוא ואמר אנא אלהיה דאברהם אבוך לא תדחל ארי בסעדך מימרי ואברכינך ואסגי ית בנך בדיל אברהם עבדי׃
25 ובנא תמן מדבחא וצלי בשמא דיי ופרסיה תמן למשכניה וכרו תמן עבדי יצחק בירא׃
26 ואבימלך אזל לותיה מגרר וסיעת מרחמוהי ופיכל רב חיליה׃
27 ואמר להון יצחק מה דין אתיתון לותי ואתון סניתון יתי ושלחתוני מלותכון׃
28 ואמרו מחזא חזינא ארי הוה מימרא דיי בסעדך ואמרנא תתקיים כען מומתא דהוה בין אבהתנא בינא ובינך ונגזר קים עמך׃

15 Et omnes puteos, quos foderunt servi patris sui, in diebus Abrahæ patris sui, obturaverunt Palæstini, & impleverunt eos pulvere.
16 Et ait Abimelech ad Isaac: Recede à nobis; quoniã fortior nobis fact⁹ es valde.
17 Et abiit inde Isaac: & habitavit juxta torrentẽ Geraræ, & morat⁹ est ibi.
18 Et reversus est Isaac, & fodit puteum aquarũ, quẽ foderant in dieb⁹ Abrahæ patris sui; & obturaverant eos Philistiim, postquã mortuus est Abrahã: appellavitque eos eisdem nominib⁹, quibus vocabat eos pater ejus.
19 Et foderunt servi Isaac in torrente: & invenerunt ibi puteum aquarum manantium.
20 Et rixati sunt pastores Geraræ, cũ pastorib⁹ Isaac, dicentes, Nostra est aqua: & vocavit nomen putei, Litigiũ; eò quòd litigaverunt cum eo.
21 Et foderunt alium puteum; & super eum quoque rixati sunt: & vocavit nomen ejus, Adversarium.
22 Et ascendit inde, & fodit puteũ aliũ; et non rixati sunt super eum: et vocavit nomẽ ej⁹, Rooboth; et ait; Quoniã nunc *dilatavit* nos Dñs, et crescere nos faciet super terrã.
23 Et ascendit inde in Bersabee.
24 Et apparuit ei Dñs in nocte illâ, & ait; Ego Deus Abrahã patris tui: ne timeas, quia in adjutorium tuum erit verbũ meum; et benedicam tibi, et multiplicabo filios tuos, propter Abraham servũ meũ.
25 Et ædificavit ibi altare, et oravit in nomine Dñi; et tetendit ibi tabernaculum suũ: et foderunt ibi servi Isaac puteũ.
26 Abimelech autem abiit ad eum de Geraris; comitatus amicis suis, et Phicol principe exercitus sui.
27 Et dixit eis Isaac; Ut quid venistis ad me? vos autem odistis me; et dimisistis me à vobis.
28 Et dixerunt; Videntes vidimus, quoniã erat verbũ Dñi in adjutoriũ tuũ: et diximus; confirmetur nunc juramentum quod erat inter patres nostros, inter nos et te: et ineamus pactum tecum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 *Ideò omnes puteos quos foderant servi patris ejus in diebus Abraham patris ejus obturaverunt Philisthei, & impleverunt terra.*
16 *Dixitq; Abimelech Isaaco, Discede à nobis, quoniam potentior factus es nobis valdè.*
17 *Abiitq; inde Isaacus, & tentoria fixit in valle Gerar, & habitavit ibi.*
18 *Reversusque Isaac fodit puteos aquarum quos foderant servi Abrahæ patris sui, & obturaverant Philisthæi post mortem Abrahæ, & appellavit eos nominibus juxta nomina quæ imposuerat eis pater ejus.*
19 *Et foderunt servi Isaac in valle, & invenerunt ibi puteum aquæ (f) viventis.*
20 *Rixati quoque sunt pastores Gerar cum pastoribus Isaac, dicentes, Nostræ sunt aquæ, ideò vocavit nomen putei (g) Hesech, quia (h) rixati fuerant cum eo.*
21 *Foderunt itaq; puteum aliũ, et contenderunt iterũ propter eum, & vocavit nomen ejus Satana.*
22 *Et migravit inde, foderuntque puteum alium super quo rixati non sunt, quem vocavit (i) Rehoboth, dicens, Quia nunc dilatavit nos Dominus, & fructificavimus in terrâ.*
23 *Et ascendit inde Beerseba.*
24 *Apparuit autem ei Dominus illa nocte, dixitque ei, Ego sum Deus Abraham patris tui, ne timeas, quia ego sum tecum, & benedicam te, & multiplicabo semen tuum propter Abraham servum meum.*
25 *Et ædificavit ibi altare, & invocavit nomen Domini & tetendit ibi tabernaculum suum; foderunt verò ibi puteum servi Isaac.*
26 *Abimelech autem venit ad eum de Gerar, & Ochozath amicus ejus, & (k) Phicol princeps exercitus ejus.*
27 *Iis porrò dixit Isaac, Quarè venistis ad me cùm vos oderitis me, & dimiseritis me à vobis?*
28 *Et responderunt, Videndo vidimus quod erat Dominus tecum: ideò diximus, fiat quæso jusjurandum cum execratione inter nos; inter nos, & inter te, & percutiamus fœdus tecum.*

VER. SAM. (f) dulcis. (g) Hazo, (h) contenderant (i) Quies, (k) Mimarcol

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * وجميع الآبار التي حفرها عبيد ابيه في ايام ابراهيم ابيه كان الفلسطيون قد سدوها وملوها
16 ترابا * ثم قال ابيمالخ لاسحق امض من عندنا فانك قد عظمت منا جدا * فمضي من ثم
17 اسحق فنزل في وادي الخلوص واقام ثم * ثم عاد اسحق فحفر آبار الماء التي كانت حفرت في
18 ايام ابراهيم ابيه وسدها الفلسطيون بعد موته * وسماها باسماء كما سماها ابوه * ولما حفر عبيد
19 اسحق في الوادي وجدوا ثم بير ماء عذب * فاختصم رعاة الخلوص مع رعاة اسحق قايلين
20 هذا الماء لنا * فسمي البير شغلا * لما اشتغلوا معه * وحفروا بيرا اخري فاختصموا عليها
21 فسماها ذات العناد * ثم انتقل من ثم * وحفروا بيرا اخري ولم يختصموا عليها * فسماها
22 ذات السعة * وقال الآن يوسع الله علينا وينمينا في البلد * ثم صعد من ثم الي بير سبع
23 * وتظاهر له ملاك الله في تلك الليلة * وقال له عنه * انا اله ابراهيم ابيك * لا تخف فاني
24 معك * ابارك عليك * واكثر نسلك بسبب ابراهيم * وبني ثم مذبحا ودعا باسم الله
25 ومد ثم مضربه * وكرا ثم عبيد اسحق بيرا * وابيمالخ صار اليه من الخلوص * واحزاب
26 نديمه * وفيكول رييس جيشه * فقال لهم اسحق ما بالكم جيتم الي وانتم ابغضتموني
27 وطردتموني من عندكم * فقالوا انا قد علمنا ان الله معك * فقلنا يكون الآن حلف
28 بيننا وبينك *

15 *Et omnes puteos, quos foderant servi patris sui in diebus Ebrahim patris sui, Palestini jam clauserant, impleverantque eos terrâ.*
16 *Dixitque Abimalech ad Ishac: Discede à nobis, eò quòd magnificatus sis multò magis quàm nos.*
17 *Discessitque illinc Ishac, & recepit se ad torrentem Chalus, & mansit ibi.*
18 *Deinde iterum Ishac fodit puteos aquæ, qui effossi fuerant in diebus Ebrahim patris sui, & obturaverant eos Palestini post obitum ejus: & vocavit eos nominibus, quemadmodum nominaverat eos pater suus.*
19 *Cùmque fodissent servi Ishac in valle, invenerunt ibi puteum aquæ dulcis.*
20 *Et contenderunt pastores Chalus cum pastoribus Ishac, dicentes: Hæc aqua est nostra, & vocavit puteũ, Opus, quòd operosè egissent cum eo.*
21 *Et foderunt alium puteum, & contenderunt de illo, unde vocavit eum, Puteum contentionis.*
22 *Deinde discessit illinc, & foderunt alium puteum, & non litigarunt de illo, vocavitque illum, Puteum dilatationis, dixitque: Nunc dilatabit Deus nobis, & augebit nos in regione.*
23 *Deinde ascendit illinc ad puteum Sabaa.*
24 *Et apparuit ei Angelus Dei in illa nocte, & ait illi de eo, Ego sum Deus Ebrahim patris tui; ne timeas quia tecum sum: benedicam tibi, & multiplicabo progeniem tuam propter Ebrahim.*
25 *Ædificavitque ibi altare, & invocavit nomen Dei, & tetendit ibi tentorium suum, & foderunt ibi servi Ishac puteum.*
26 *Et Abimalech adivit eum de Chalus, unà cum Abozath conviva suo, & Phicol principe exercitus sui.*
27 *Dixit autem ad eos Ishac, Quare venistis ad me, & vos odistis me, & expulistis me à vobis?*
28 *Dixerunt: Jam cognovimus quòd Deus sit tecum, diximusque: Sit modò juramentum inter nos & inter te;*

ספר בראשית : כו

quemadmodũ &,te tetigim' non quemadmodũ ,malum nobiscu feceris

29 אם־תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר
nunc Tu ,pace in te dimisimus &,bonum duntaxat tecum fecimus
עשינו עמך רק־טוב ונשלחך בשלום אתה עתה
.biberunt & ederunt & ,convivium eis fecit Et .Domini benedictus
30 ברוך יהוה : ויעש להם משתה ויאכלו וישתו :
,Ischac eos deduxit Et *suo fratri vir* juraverunt & ,*diluculo in manicarunt* Et
31 וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק
servi venerunt & ,ipsâ die in fuit Et .pace in *eo cum de* abierunt &
32 וילכו מאתו בשלום : ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי
dixerunt & ;foderunt quem ,putei *occasione super* ei nunciaverunt & ,Ischac
יצחק ויגדו לו על־אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו
nomen Ideirco .Sibeah eum vocavit Et .aquas Invenimus : ei
33 לו מצאנו מים : ויקרא אתה שבעה על־כן שם־
filius Esau erat Et .hanc diem ad usque Beersebah urbis
34 העיר באר שבע עד היום הזה : ויהי עשו בן־
Beeri filiam Jehudith uxorem accepit & ,*annorum quadraginta*
ארבעים שנה ויקח אשה את־יהודית בת־בארי
amaritudo fuerunt Et .Chittæi Elon filiam Bosmath & ,Chittæi
35 החתי ואת־בשמת בת־אילן החתי : ותהיין מרת
.Ribcah *ipsi &* ,Ischac *ipsi spiritus*
רוח ליצחק ולרבקה :

CAP. XXVII. כז

vocavit & ,*videndo à* ejus oculi caligassent & ,Ischac senuisset cum fuit Et
1 ויהי כי־זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא
:eum ad dixit Et .mi Fili :eum ad dixit & ,majorem suũ filiũ Esau
את־עשו בנו הגדל ויאמר אליו בני ויאמר אליו
.*meæ mortis* diem novi non .senui nunc Ecce : dixit Et. *ego Ecce*
2 הנני : ויאמר הנה־נא זקנתי לא ידעתי יום מותי :
,tuum arcum & ,tuam pharetram ,tua instrumenta quæso *tolle* nunc Et
3 ועתה שא־נא כליך תליך וקשתך
mihi fac Et .venationem mihi venare & ;agrum in egredere &
4 וצא השדה וצודה לי צידה : ועשה־לי
ut : comedã & ,mihi affer & : dilexi quemadmodum sapidos cibos
מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור
audiens Ribcah Et .moriar antequàm ,mea anima tibi benedicat
5 תברכך נפשי בטרם אמות : ורבקה שמעת
venandũ ad,agrum in Esau ivit Et .sui filium Esau ad Ischac *loquendo in*
בדבר יצחק אל־עשו בנו וילך עשו השדה לצוד
suum filium Jahacob ad dixit Ribcah Et *adducendum ad* venationẽ
6 ציד להביא : ורבקה אמרה אל־יעקב בנה
,tuum fratrem Esau ad loquentem tuum patrem audivi Ecce : dicendo
לאמר הנה שמעתי את־אביך מדבר אל־עשו אחיך
,delectabiles cibos mihi fac & ,venationẽ mihi Affer :dicendo
7 לאמר : הביאה לי ציד ועשה־לי מטעמים
meæ mortis facies ad ,*Domini facies ad* tibi benedicam & ,comedam &
ואכלה ואברככה לפני יהוה לפני מותי :
tibi præcipiens ego quod ad ,*meam vocem in audi* ,mi fili nunc Et
8 ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך :
caprarũ hœdos duos inde mihi cape & ,*pecus ad* nunc Vade
9 לך־נא אל־הצאן וקח־לי משם שני גדיי עזים
dilexit quemadmodũ ,tuo patri sapidos cibos *eos* faciam & :bonos
טבים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב :

Versio VULG. LAT.

29 Ut non facias nobis quidquam mali, sicut & nos nihil tuorũ attigimus,nec fecim' q̃ te læderet : sed cum pace dimisim'
30 auctum benedictione Dñi.Fecit ergò eis conviviũ. Et post
31 cibum & potum, Surgentes manè, juraverunt sibi mutuò; dimisitq; eos Isaac pacificè in
32 locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac, annunciantes ei de puteo quẽ foderant, atq; dicentes; Inve-
33 nimus aquã. Unde appellavit eum,Abundantiã : & nomen urbi impositum est,Bersabee,
34 usq; in præsentem diem.Esau verò quadragenarius duxit uxores, Judith filiã Beeri Hethæi,& Basemath filiam Elon
35 ejusdem loci. Quæ ambæ offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 SEnuit autem Isaac, & caligaverunt oculi ejus,& videre non poterat : vocavitq; Esau filium suum majorẽ; & dixit ei, Fili mi. Qui respondit ,
2 Adsum. Cui pater, Vides, inquit, quòd senuerim, & ignorem diem mortis meæ. Sume
3 arma tua, pharetrã,& arcum, et egredere forás:cúmq;vena-
4 tu aliquid apprehenderis,Fac mihi inde pulmentũ sicut velle me nôsti: & affer ut comedã, & benedicat tibi anima mea antequã moriar. Quod cùm
5 audîsset Rebecca,& ille abiisset in agrum ut jussionem pa-
6 tris impleret, Dixit filio suo Jacob, Audivi patrem tuum loquentem cum Esau fratre
7 tuo, & dicentem ei ; Affer mihi de venatione tua, & fac cibos ut comedam,& benedicam tibi coram Domino an-
8 tequàm moriar. Nunc ergò, fili mi, acquiesce consiliis me-
9 is. Et pergens ad gregem, affer mihi duos hœdos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

19 Μὴ (φ) ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν κακὸν, καθότι οὐκ ἐβδελυξάμεθά σε ἡμεῖς, καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σοι καλῶς, καὶ ἐξαπεστείλαμέν σε μετ' εἰρήνης. καὶ (χ) νῦν εὐλογημένος σὺ
30 ὑπὸ κυρίου. Καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δοχὴν
31 καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. Καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ, (ψ) ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς Ἰσαὰκ καὶ ἀπῴχοντο
32 ἀπ' αὐτοῦ μετὰ σωτηρίας. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ παραγενόμενοι οἱ παῖδες Ἰσαὰκ ἀπήγγειλαν αὐτῷ περὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν· καὶ εἶπαν, Οὐχ εὕρομεν ὕδωρ.
33 Καὶ (ω) ἐκάλεσεν αὐτὸ, Ὅρκος. διὰ τοῦτο (α) ἐκάλεσεν ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ, Φρέαρ
34 ὅρκου, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. Ἦν δὲ Ἡσαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα· καὶ ἔλαβε γυναῖκα (β) Ἰουδὶθ, θυγατέρα (γ) Βεὼχ τοῦ Χετταίου, καὶ τὴν (δ) Βασεμμὰθ, θυγατέρα (ε) Ἐλὼν Χετταίου.
35 Καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῇ Ῥεβέκκᾳ.

ΚΕΦ. κζ'.

1 Ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ (α) γηράσαι τὸν Ἰσαὰκ, καὶ ἠμβλύνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾷν· καὶ ἐκάλεσεν Ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον· καὶ εἶπεν αὐτῷ, Υἱέ μου. καὶ (β) εἶ-
2 πεν, Ἰδοὺ ἐγώ. Καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, γεγήρακα, καὶ οὐ γινώσκω τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου.
3 Νῦν οὖν λάβε τὸ (γ) σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν, καὶ τὸ τόξον· καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πε-
4 δίον, καὶ θήρευσόν μοι θήραν. Καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγὼ, καὶ (δ) ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω· ὅπως εὐλογήσῃ σε ἡ
5 ψυχή (ε) μου, πρὶν ἀποθανεῖν με. Ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λαλοῦντος Ἰσαὰκ πρὸς Ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἐπορεύθη δὲ Ἡσαῦ εἰς τὸ πεδίον
6 θηρεῦσαι θήραν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ῥεβέκκα δὲ εἶπε πρὸς τὸν * Ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν ἐλάσσω, (ζ) Ἴδε, ἤκουσα τοῦ πατρός σου λαλοῦντος πρὸς Ἡσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγον-
7 τος, Ἔνεγκόν μοι θήραν, καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ἵνα φαγὼν εὐλογήσω σε ἐναν-
8 τίον κυρίου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με. Νῦν οὖν, (η) υἱέ μου, ἄκουσόν μου, καθὰ ἐγώ σοι ἐν-
9 τέλλομαι. Καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρόβατα, λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς, καὶ καλούς· καὶ ποιήσω αὐτοὺς ἐδέσματα τῷ πατρί σου, ὡς φιλεῖ.

MS.A. (φ) ποιήσειν μεθ' ἡμῶν κακὰ, καθότι ἡμεῖς σε οὐκ ἐβδελυξάμεθα, (χ) νῦν σὺ εὐλογητὸς ὑπὸ (ψ) ὤμοσεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ· καὶ (ω) ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ὅρκος. (α) ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, Φρέαρ (β) Ἰουδὶν, (γ) Βεὴρ (δ) Μασεμμὰθ, (ε) Αἰλὼμ τοῦ Εὐαίου. Καὶ ΚΕΦ. κζ'. (α) γηράσαι Ἰσαὰκ, (β) εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ (γ) σκεῦος, τὴν (δ) ἔνεγκόν (ε) μου, πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν * (ζ) Ἴδε, ἐγὼ ἤκουσα (η) υἱέ μου, ἄκουσόν μου, καθὰ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι.

Ne facias nobiscũ malũ: sicut nos non sumus te abominati, & quemadmodum usi sumus te bene, & dimisimus te cum pace: & nunc benedictus tu à Domino. Et fecit eis convivium: & comederunt, & biberunt. Et surgentes manè, juravit unusquisq; proximo. Et dimisit eos Isaac; Et discesserunt ab eo cum salute. Factum est autem in die illo, & advenientes pueri Isaac nunciaverunt ei de puteo quem foderant: & dixerunt, (ω) Invenimus aquam. Et vocavit eum, Juramentum. Propterea vocavit nomen civitati illi, Puteus juramenti, usque in hodiernum diem. Erat autẽ Esau annorũ quadraginta; et sumpsit uxorem Judith filiã Beeth Chettæi, et Basemath filiã Elon Chettæi. Et erant renitentes Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

Et factum est postquã senuit Isaac; et hebetes facti sunt oculi ejus ad videndũ: & vocavit Esau filiũ suũ seniorem, et dixit ei; Fili mi. Et dixit, Ecce ego. Et dixit; Ecce senui, & non cognosco diem mortis meæ. Nunc igitur sume vas tuũ, pharetramque, et arcũ: & exi in campum, et venare mihi venationẽ. Et fac mihi escas, sicut amo ego, & affer mihi ut comedã: ut benedicat te anima mea, priusquã moriar. Rebecca autem audivit loquentem Isaac ad Esau filium suum. Ivit autem Esau in campum ad venandum venationem patri suo. Rebecca autem dixit ad Jacob filiũ suũ minorem, Vide, audivi patrem tuũ loquentẽ ad Esau fratrẽ tuũ, dicentem; Affer mihi venationem, et fac mihi escas; ut cùm comedero, benedicã te coram Domino, antequã moriar. Nunc igitur, fili mi, audi me, sicut ego tibi præcipio. Et vadens ad oves, sume mihi inde duos hœdos teneros et bonos: et faciam eas escas patri tuo, sicut amat.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 * ܕܠܐ ܬܥܒܕ ܥܡܢ ܒܝܫܬܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܠܐ ܐܗܪܢܟ. ܘܐܝܟܢܐ ܕܥܒܕܢ ܥܡܟ ܛܒܬܐ ܘܫܪܝܢܟ
30 ܒܫܠܡܐ. ܐܢܬ ܗܘ ܗܫܐ ܡܒܪܟܐ ܕܡܪܝܐ. * ܘܥܒܕ ܠܗܘܢ ܡܫܬܘܬܐ. ܘܐܟܠܘ ܘܐܫܬܝܘ.
31 * ܘܩܕܡܘ ܒܨܦܪܐ. ܘܝܡܘ ܚܕ ܠܚܒܪܗ. ܘܫܪܐ ܐܢܘܢ ܐܝܣܚܩ. ܘܐܙܠܘ ܡܢ ܠܘܬܗ
32 ܒܫܠܡܐ. * ܘܗܘܐ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. ܘܐܬܘ ܥܒܕܘܗܝ ܕܐܝܣܚܩ. ܘܚܘܝܘܗܝ ܥܠ ܥܠܬ ܒܐܪܐ
33 ܕܚܦܪܘ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܐܫܟܚܢ ܡܝܐ. * ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܣܒܥܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܪܐ ܫܡܐ
34 ܕܡܕܝܢܬܐ ܒܐܪ ܫܒܥ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. * ܘܗܘܐ ܥܣܘ ܒܪ ܐܪܒܥܝܢ ܫܢܝܢ. ܘܢܣܒ
35 ܐܢܬܬܐ ܠܝܗܘܕܝܬ ܒܪܬ ܒܐܪܝ ܚܬܝܐ. ܘܠܒܣܡܬ ܒܪܬ ܐܝܠܘܢ ܚܘܝܐ. * ܘܗܘܝ ܡܡܪܡܪܢ
ܪܘܚܗ ܕܐܝܣܚܩ ܘܕܪܦܩܐ.
ܩܦܠܐܘܢ . ܟܙ .
1 . ܒܘܪܟܬܐ ܕܐܠܗܐ ܥܠ ܝܥܩܘܒ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܣܐܒ ܐܝܣܚܩ. ܘܝܩܪ ܥܝܢܘܗܝ
2 ܡܢ ܠܡܚܙܐ. ܩܪܐ ܠܥܣܘ ܒܪܗ ܪܒܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܪܝ. ܘܐܡܪ ܗܐ ܐܢܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܝܣܚܩ.
3 ܗܐ ܐܢܐ ܣܒܬ ܘܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܝܘܡܐ ܕܡܘܬܝ. * ܗܫܐ ܣܒ ܡܐܢܝ ܙܝܢܟ ܣܝܦܟ ܘܩܫܬܟ.
4 * ܘܦܘܩ ܠܚܘܪܒܐ. ܘܨܘܕ ܠܝ ܨܝܕܐ. * ܘܥܒܕ ܠܝ ܬܒܫܝܠܐ ܐܝܟ ܕܪܚܡ ܐܢܐ. ܘܐܝܬܝ ܠܝ ܘܐܟܘܠ.
5 ܕܬܒܪܟܟ ܢܦܫܝ ܥܕܠܐ ܐܡܘܬ. * ܘܪܦܩܐ ܫܡܥܬ ܟܕ ܐܡܪ ܐܝܣܚܩ ܠܥܣܘ ܒܪܗ. ܘܐܙܠ
6 ܥܣܘ ܠܚܩܠܐ ܠܡܨܕ ܨܝܕܐ. ܠܡܝܬܝܘ. * ܘܪܦܩܐ ܐܡܪܬ ܠܝܥܩܘܒ ܒܪܗ. ܗܐ ܫܡܥܬ ܠܐܒܘܟ
7 ܕܡܡܠܠ ܥܡ ܥܣܘ ܐܚܘܟ. * ܘܐܡܪ. ܐܝܬܝ ܠܝ ܨܝܕܐ ܘܥܒܕ ܠܝ ܬܒܫܝܠܐ. ܘܐܟܘܠ ܘܐܒܪܟܟ
8 ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܩܕܡ ܡܘܬܝ. * ܘܗܫܐ ܒܪܝ. ܫܡܥ ܒܩܠܝ. ܒܡܕܡ ܕܐܢܐ ܡܦܩܕܐ ܐܢܐ ܠܟ. * ܙܠ ܠܥܢܐ.
9 ܘܣܒ ܠܝ ܡܢ ܬܡܢ ܬܪܝܢ ܓܕܝܐ ܕܥܙܐ ܛܒܐ. ܘܐܥܒܕ ܐܢܘܢ ܬܒܫܝܠܐ ܠܐܒܘܟ. ܐܝܟ ܕܪܚܡ.

Ut non afficias nos malo, quemadmodũ non nocuim' tibi, & quemadmodũ exercuimus erga te beneficiũ, téque dimisim' incolumẽ: tu igitur es benedict' à Dño. Fecit ergò eis conviviũ, & comederunt atque biberunt. Et surgentes diluculò, juraverunt alter alteri, dimisitq; eos Isahac: illi verò profecti sunt ab eo cũ pace. Factúmq; fuit in die illa ut venirent servi Isahac, et indicaverint ei negotium putei quẽ foderãt, et dixerint ei, Invenim' aquas. Et vocavit nomẽ ej' Satietas: propterea indidit nomẽ civitati illi Bir-seba usq; ad hodiernũ diẽ. Et fact' est Esau fili' quadraginta annorũ, duxitq; uxorẽ Jehudith filiã Biri Hethæi: & Besmath filiã Elõ Hevæi. Et hæ excruciabãt spiritũ Isahac et Rebeccæ. CAP. XXVII.

Benedictio Dei super Jacob. Factum est autẽ ut cùm senuisset Isahac et gravedine oppressi essent oculi ej' quo minùs videret, advocârit Esau filium suum natu majorem, et dixerit ad eum, Fili mi: qui respondit, Adsum. Inquit ad eum Isahac, Ecce ego senex sum, & ignoro diẽ quã sum moriturus. Cape ergò instrumẽta tua, gladium tuum, & arcum tuum: Et egredere in solitudinem, & venare venationẽ, et appara pulmẽtum ut appeto, & affer mihi ut comedã, quatenus benedicat tibi anima mea antequã moriar. Rebecca verò audivit quũ diceret Isahac ad Esau filiũ suũ. Abiit ergò Esau in agrũ ad venãdũ venationẽ eãq; afferẽdã. Et Rebecca dixit ad Jacob filiũ suũ, En audivi patrẽ tuũ dicẽtẽ ad Esau fratrẽ tuũ; Affer mihi venationẽ, et para mihi pulmẽtũ, ut comedã, et benedicã tibi corã Dño ante mortẽ meã. Nunc ergò fili mi audi vocẽ meã in re quã tibi sũ præceptura. Perge ad oves, et cape mihi inde duos hædos caprarũ bonos, et ego parabo eos in pulmentũ patri tuo, prout appetit.

תרגום אונקלוס

אם תעביד עמנא בישא כמא דלא
אנוקינך וכמא די עבדנא עמך
להוד טב ושלחינך בשלמא את כען
בריכא דיי: ועבד להון משתיא
ואכלו ושתיאו: ואקדימו בצפרא
וקימו גבר לאחוהי ושלחינון יצחק
ואזלו מלותיה בשלם: והוה ביומא
ההוא ואתו עבדי יצחק וחויאו ליה
על עסק בירא די חפרו ואמרו ליה
אשכחנא מיא: וקרא יתה שבעה
על כן שמא דקרתא באר שבע עד
יומא הדין: והוה עשו בר ארבעין
שנין ונסיב אתתא ית יהודית בת
בארי חתאה וית בשמת בת אילון
חתאה: והואה מסרבן ומרגזן על
מימר יצחק ורבקה: כז
והוה כד סיב יצחק וכהיא עינוהי
מלמחזי וקרא ית עשו בריה רבא
ואמר ליה ברי ואמר ליה הא אנא
ואמר הא כען סיבית לית אנא ידע
יומא דאמות: וכען סב כען זינך
סיפך וקשתך ופוק לחקלא וצוד לי
צידא: ועביד לי תבשילין כמא
דרחימית ותעל לי ואיכול בדיל די
תברכנך נפשי עד לא אמות:
ורבקה שמעת כד מליל יצחק עם
עשו בריה ואזל עשו לחקלא
למיצד צידא לאיתאה: ורבקה
אמרת ליעקב ברה למימר הא
שמעית ית אבוך ממליל עם עשו
אחוך למימר: איתא לי צידא ועביד
לי תבשילין ואיכול ואברכינך קדם
יי קדם מותי: וכען ברי קביל מני
למא די אנא מפקדא יתך: איזל
כען לענא וסב לי מתמן תרין גדיי
עזין טבין ואעבד יתהון תבשילין
לאבוך כמא דרחים:

Targum Onkelos.

29 Si feceris nobiscũ malũ; ficut non nocuim⁹ tibi, & ficut fecim⁹ tecũ tantummodo bonum, & dimifimus te in pace: tu
30 nunc benedict⁹ es Dñi. Fecitq; eis conviviũ: & comederunt,
31 & biberunt. Et furrexerunt mane; & juraverũt unufquifq; fratri fuo: & dimifit eos Ifaac; et profecti funt ab eo in pace.
32 Et fuit in ipfo die, & venerũt fervi Ifaac, et nunciaverunt ei de puteo quẽ foderant: et di-
33 xerunt ei, Invenimus aquã. Et vocavit eum Sebaa: propterea nomẽ civitatis fuit Berfabee,
34 ufq; in diẽ hanc. Eratq; Efau ætatis quadraginta annorum, et accepit uxorẽ Judith, filiam Beeri Ethæi: & Bafemath, filiã
35 Elon Ethæi. Et fuerunt rebelles & irritatrices, contra mandatum Ifaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 ET factũ eft cùm fenuiffet Ifaac, caligaverunt oculi ej⁹, & videre non poterat: vocavitq; Efau, filiũ fuũ majorẽ, & dixit ei, Fili mi; & dixit ei, Ecce
2 ego. Et ait; Ecce nunc fenui: nefcio diẽ quã moriturus fum.
3 Et nunc, tolle obfecro arma tua; gladium tuum, & arcum tuum: & egredere in agrũ, &
4 venare mihi venationẽ. Et fac mihi edulia, ficut dilexi, & affer mihi, ut comedã: et benedicat tibi anima mea, antequàm moriar.
5 Et Rebecca audiebat, quando loquebatur Ifaac cum Efau filio fuo: et abiit Efau in agrũ, ad venandum
6 venationẽ, ut afferret. Et Rebecca ait Jacob filio fuo, dicens: Ecce audivi patrẽ tuum, loquentẽ cum Efau fratre tuo,
7 et dicentẽ. Affer mihi venationem, et fac mihi edulia, ut comedã: et benedicã tibi coram Dño, ante mortem meã.
8 Et nũc fili mi, acquiefce *mihi*; *in eo* quod ego præcipio tibi.
9 Vade nunc ad oves, et tolle mihi inde duos hœdos caprarum optimos: et faciam ex eis edulia patri tuo, ficut dilexit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VER. SAM.

TEXT, ET VER. SAM. Tranflatio Latina.

29 *Ne facias nobis malum, ficut non tetigimus te, & ficut fecimus tibi tantùm bonum, & dimifimus te in pace: Tu nunc*
30 *benedictus es à Domino. Fecit autem eis conviviũ, & comederunt,*
31 *& biberunt. Surrexeruntq, manè, & juraverunt unufquifque proximo fuo, & dimifit eos Ifaac, & difcef-*
32 *ferunt ab eo in pace. Factum quoque eft illo die, ut venirent fervi Ifaac, & annunciarent ei de puteo quem foderant; & dicerent ei; invenimus aquas.*
33 *Et vocavit eum Sebaa, Ideò nomen civitatis fuit Beerfeba ufque in hunc*
34 *diem. Cùm autem effet Efau annorum quadraginta, accepit uxorem Judith filiam Beri Hethæi, & Bafmath filiam*
35 *Elon Hevæi. Quæ fuerunt amarudo fpiritûs Ifaaco & Rebeccæ.*

CAP. XXVII.

1 *ET factum eft poftquam fenuit Ifaac, & cohibiti funt oculi ejus à vifu, ut vocaret Efau filium fuum majorem natu: cui dixit, Fili mi,*
2 *refponditque, Ecce me. Et dixit, Ecce nunc fenui, non cognofco diem mortis meæ.*
3 *Nunc autem fume quæfo inftrumenta tua, pharetram tuam, & arcum tuum; & exi in campos, & venare mihi*
4 *venationem. Facitóq; mihi cupedias quales amo, afférq; mihi, & comedam, ut benedicat tibi anima mea antequàm*
5 *moriar. Rebecca autem audierat verbum Ifaac ad Efau filium fuum: Ivit itáque Efau in campum, ut venaretur venationem quam afferret.*
6 *Tunc Rebecca locuta eft filio fuo, dicens: Ecce audivi patrem tuum loquentem ad Efau fratrem tuum, dicentem.*
7 *Affer mihi venationem, & fac mihi cupedias, et comedã, et benedicam tibi corã Domino antequam moriar.*
8 *Nunc autem fili, audi vocem meam, ficut ego præcipio tibi.*
9 *Vade nunc ad gregem, & accipe inde duos hædos caprarum bonos, & præparabo illos in cupedias patri tuo quales amat.*

Verfio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 * ونعاهدك عهدا الا تصنع بنا سوا. كما لم نوذك وكما صنعنا بك خيرا محضا واطلقناك بسلام
30 فانت الان مبارك من الله * فصنع لهم مجلسا واكلوا وشربوا * وادلجوا بالغداة * فحلف كل امرء
31 لاخيه. فاطلقهم اسحق ومضوا من عنده بسلام * فلما كان في ذلك اليوم جاء عبيد اسحق
32 فاخبروه بسبب البير التي حفروا وقالوا له قد وجدنا ماء * فسماها سبعة ولذلك اسم القرية بير
33 سبع الى هذا اليوم * ولما صار العيص ابن اربعين سنة تزوج امراة اسمها يهوديت بنت باير
34 الحي * وباسمات بنت ايلون الحي * فكانتا مخالفتي راي اسحق وربقا *
35
الفصل السابع والعشرون *
1 * ولما شاخ اسحق ضعفت عيناه عن النظر * فدعا بالعيص ابنه الاكبر فقال يا بني * قال لبيك
2 * قال هوذا انا قد شخت ولا اعلم يوم موتي * والان احمل اليك سلاحك وقوسك واخرج الى الصحرا
3 وصد لي صيدا * واصلحه لي الوانا كما احب * وايتني بها اكل منها لكي تباركك نفسي قبل
4 ان اموت * وسمعت ربقا حين كلم اسحق بذلك العيص ابنه * فلما مضى العيص الى الصحرا
5 ليصيد صيدا ويأتي به * قالت ربقا ليعقوب ابنها قولا هوذا قد سمعت اباك يكلم العيص اخاك
6 قائلا * ايتني بصيد واصلح لي الوانا اكل منها * واباركك بين يدي الله قبل موتي * والان يا بني
7 اقبل مني ما امرك به * امض الى الغنم وخذ لي من ثم جديين من المعز جيدين * اصلحهما
8 الوانا لابيك كما احب *
9

Et pacifcemur tecum pactum, ne facias in nos malum, ficuti non læfimus te, & quemadmodum fecimus in te bonum fincerum, et dimifimus te in pace; tu ergò 29
modò es benedictus à Deo. Fecitque eis convivium, & comederunt ac biberunt. 30
Et furrexerunt fummo mane, et juravit quilibet homo fratri fuo. Dimifitq; eos 31
Ishac, et abierunt ab eo in pace. In illa verò die venerunt fervi Ishac, et nunciaverunt ei de puteo quem foderant, & dixerunt ei, Jam invenimus aquam. Et 32
vocavit eum Sabaa; et propterea nomen urbis eft, Puteus Sabaa ufq; in hunc diẽ. 33
Cúmque factus effet Efau filius quadraginta annorũ duxit uxorem nomine Jehudith filiã Bairi Hethæi, et Bafemath filiam Ailon Hethæi. Erantq; ambæ con- 34
tradicentes fententiæ Ishac et Rebeccæ. 35

CAP. XXVII.

CUmque fenuiffet Ishac, debilitati funt oculi ejus à vifu, vocavitq; Efau filiũ fuũ majorẽ, dixitque, O fili mi, 1
Ait, Quid tibi placet? Dixit, Ecce ego 2
jam fenui, nec fcio diẽ mortis meæ: Itaq; gefta tecũ arma tua et arcũ tuum, et exi ad campũ, et venare mihi venationẽ. 3
Et præpara eam mihi diverfis modis, uti amo, et affer eam mihi, ut comedã ex ea, ut benedicat tibi anima mea antequã moriar. 4
Et audivit Rebecca quando locutus eft Ishac de hac re ad Efau filiũ fuum. Cumq; abiiffet Efau ad campum ut venaretur venationẽ, et afferret eã: 5
Dixit Rebecca ad Iacob filiũ fuũ fermonẽ: Ecce jam audivi patrẽ tuum loquentẽ cũ Efau fratre tuo, dicentem: 6
Affer mihi venationẽ, et præpara mihi variis modis, ut comedam ex eis, et benedicam tibi coram Deo ante mortem meam. 7
Et nunc, O fili mi, aufculta mihi quod præcipio tibi. 8
Vade ad oves, et accipe mihi inde duos hædos è capris optimos, ut præparem eos variis modis patri tuo, ut optat. 9

ספר בראשית : כז

faciei ad tibi benedicat ut propterea ,comedet & ,tuo patri afferes Et
10 והבאת לאביך ואכל בעבר אשר יברכך לפני
Esau Ecce :suam matrem Ribcah ad Jahacob dixit Et .*suæ mortis*
11 מותו׃ ויאמר יעקב אל־רבקה אמו הן עשו
me palpaverit fortè Si .lenis vir ego & ,pilosus vir meus frater
12 אחי איש שער ואנכי איש חלק׃ אולי ימשני
me super faciam venire & ,*facies errare tanquā* ej* oculis in ero & ,meus pater
אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי
me Super :sua mater ei dixit & .benedictionem non & ,maledictionem
13 קללה ולא ברכה׃ ותאמר לו אמו עלי
.mihi cape ,vade & ,*meam vocem in audi Tantùm* .mi fili tua maledictio
קללתך בני אך שמע בקלי ולך קח־לי׃
,sapidos cibos ejus mater fecit Et .suæ matri attulit & ,accepit & ,ivit Et
14 וילך ויקח ויבא לאמו ותעש אמו מטעמים
Esau vestes Ribcah accepit Et .ejus pater dilexit quemadmodū
15 כאשר אהב אביו׃ ותקח רבקה את־בגדי עשו
induit & :domo in *secum* quæ ,concupiscibiles majoris sui filii
בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית ותלבש את־
caprarum hœdorum pelles Et minorem suum filium Jahacob
16 יעקב בנה הקטן׃ ואת ערת גדיי העזים
dedit Et .*ejus cervicum* lenitatē super & ,ej* man* super fecit induere
17 הלבישה על־ידיו ועל חלקת צואריו׃ ותתן את־
.sui filii Jahacob manu in ,*fecerat* quos panem & ,sapidos cibos
המטעמים ואת־הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה׃
tu Quis *ego Ecce* :dixit Et .mi Pater ,dixit & ,suum patrē ad venit Et
18 ויבא אל־אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה
,tu* primogenitus Esau Ego :suum patrem ad Jahacob dixit Et ?mi fili
19 בני׃ ויאמר יעקב אל־אביו אנכי עשו בכרך
comede & ,sede nunc Surge .me ad es locutus quemadmodum feci
עשיתי כאשר דברת אלי קום־נא שבה ואכלה
Ischac dixit Et .tua anima mihi benedicat ut ,mei venatione de
20 מצידי בעבור תברכני נפשך׃ ויאמר יצחק
Quia :dixit Et .mi fili *inveniendum ad* Festinasti ?hoc Quid :suū filium ad
אל־בנו מה־זה מהרת למצא בני ויאמר כי
:Jahacob ad Ischac dixit Et .*meā faciē in* tuus Deus Dūs occurrere fecit
21 הקרה יהוה אלהיך לפני׃ ויאמר יצחק אל־יעקב
.non an ,Esau ,me* fili* ipse *tu an* ,mi fili te palpabo & nūc Appropinqua
גשה־נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם־לא׃
,Vox :dixit & ,eū palpavit & ,suū patrē Ischac ad Jahacob appropinquavit Et
22 ויגש יעקב אל־יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל
erant quia ,eū agnovit non Et .Esau manus ,manus & ,Jahacob vox
23 קול יעקב והידים ידי עשו׃ ולא הכירו כי־היו
Tu :dixit Et .ei benedixit Et .pilosæ sui fratris Esau man* sicut ej* man*
24 ידיו כידי עשו אחיו שערת ויברכהו׃ ויאמר אתה
,mihi fac Appropinquare :dixit Et .*Ego* :dixit Et ?Esau me* filius ipse
25 זה בני עשו ויאמר אני׃ ויאמר הגשה לי
appropinquare Et .mea aīa tibi benedicat ut ,mei filii venatione de cōedā &
ואכלה מציד בני למען תברכך נפשי ויגש־
eum ad dixit Et .bibit & ,vinum ei attulit Et ,comedit & ,ei fecit
26 לו ויאכל ויבא לו יין וישת׃ ויאמר אליו
.mi fili me osculare & ,nunc Appropinqua :ejus pater Ischac
יצחק אביו גשה־נא ושקה־לי בני׃

Versio VULG. LAT.

10 Quas cùm intuleris, & come-
derit, benedicat tibi priusquā
11 moriatur. Cui ille respondit,
Nôsti quòd Esau frater meus
homo pilosus sit, & ego lenis.
12 Si attrectaverit me pater me-
us, & senserit; timeo ne putet
me sibi voluisse illudere: &
inducā super me maledictio-
13 nē pro benedictione. Ad quē
mater, In me sit, ait, ista male-
dictio, fili mi: tantū audi vo-
cē meā, & pergens affer quæ
14 dixi. Abiit, & attulit, deditq;
matri. Paravit illa cibos, sicut
15 velle noverat patrem illi*. Et
vestibus Esau valdè bonis,
quas apud se habebat domi,
16 induit eū. Pelliculásq; hœdo-
rum circumdedit manib*, &
17 colli nuda protexit. Deditq;
pulmentū; & panes, quos co-
18 xerat, tradidit. Quibus illatis,
dixit; Pater mi? At ille respō-
19 dit, Audio. Quis es tu, fili mi?
Dixitq; Jacob, Ego sum pri-
mogenit* tu* Esau; feci sicut
præcepisti mihi: surge, sede, &
comede de venatione mea, ut
benedicat mihi anima tua.
20 Rursúmq; Isaac ad filiū suū,
Quomodo, inquit, tam citò
invenire potuisti, fili mi? Qui
respondit, Voluntas Dei fuit,
ut citò occurreret mihi ꝙ vo-
21 lebā. Dixitq; Isaac, Accede
huc, ut tangā te, fili mi; & pro-
bē, utrùm tu sis filius meus E-
22 sau, an non. Accessit ille ad
patrem; & palpato eo, dixit
Isaac, Vox quidem, vox Ja-
cob est: sed manus, manus
23 sunt Esau. Et non cognovit
eum, quia pilosæ manus si-
militudinem majoris expres-
serant. Benedicens ergò illi,
24 Ait, Tu es filius meus Esau?
25 Respondit, Ego sum. At il-
le, Affer mihi, inquit, ci-
bos de venatione tua, fili mi,
ut benedicat tibi anima mea.
Quos cùm oblatos comedis-
set, obtulit ei etiam vinum:
26 quo hausto, Dixit ad eum;
Accede ad me, & da mihi
osculum, fili mi.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ εἰσοίσεις τῷ πατρί σου, καὶ φάγεται, ὅπως
εὐλογήσῃ σε ὁ πατήρ σου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν
11 αὐτόν. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ πρὸς Ῥεβέκκαν τὴν
μητέρα αὐτοῦ, Ἔστιν Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός μου ἀ-
12 νὴρ δασύς, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. Μήποτε
ψηλαφήσῃ με ὁ (θ) πατήρ, καὶ ἔσομαι ἐναν-
τίον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν· καὶ ἐπάξω ἐπ'
ἐμαυτὸν κατάραν, καὶ οὐκ εὐλογίαν. Εἶπε δὲ
13 αὐτῷ ἡ μήτηρ, Ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέ-
κνον. μόνον (ι) ἐπάκουσόν (κ) μου τῆς φωνῆς· καὶ
14 πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι. Πορευθεὶς δὲ, ἔλαβε
καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί· καὶ ἐποίησεν ἡ μήτηρ
αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
15 Καὶ λαβοῦσα Ῥεβέκκα τὴν στολὴν Ἡσαῦ τοῦ
υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλὴν, ἣ ἦν παρ'
αὐτῇ ἐν τῷ (λ) οἴκῳ, ἐνέδυσεν αὐτὴν Ἰα-
16 κὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον. Καὶ τὰ δέρμα-
τα τῶν ἐρίφων περιέθηκεν ἐπὶ τοὺς βραχίονας
αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ.
17 Καὶ ἔδωκε τὰ ἐδέσματα καὶ τοὺς ἄρτους οὓς
ἐποίησεν, εἰς τὰς χεῖρας * Ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ
18 αὐτῆς. Καὶ εἰσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ· εἶπε
δὲ, (μ) Πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, Ἰδοὺ ἐγώ· * τίς εἶ
19 σύ, τέκνον; Καὶ εἶπεν (ν) Ἰακὼβ τῷ πα-
τρί, Ἐγὼ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου (ξ) πε-
ποίηκα καθὰ ἐλάλησάς μοι. ἀναστὰς, κά-
θισον καὶ (ο) φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου, ὅπως εὐ-
20 λογήσῃ με ἡ ψυχή σου. Εἶπε δὲ Ἰσαὰκ τῷ
υἱῷ αὐτοῦ, Τί τοῦτο, ὃ ταχὺ εὗρες, ὦ τέκνον;
ὁ δὲ εἶπεν, Ὃ παρέδωκε κύριος ὁ (π) θεός
21 σου ἐναντίον μου. Εἶπε δὲ Ἰσαὰκ τῷ Ἰακὼβ,
Ἔγγισόν μοι, καὶ ψηλαφήσω σε τέκνον, εἰ σὺ
22 εἶ ὁ υἱός μου Ἡσαῦ, ἢ οὔ. Ἤγγισε δὲ Ἰακὼβ
πρὸς Ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐψηλάφη-
σεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, (ρ) Ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ
23 Ἰακὼβ· αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες Ἡσαῦ. Καὶ
οὐκ ἐπέγνω αὐτόν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτοῦ,
ὡς αἱ χεῖρες Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖ-
24 αι. καὶ (σ) εὐλόγησεν αὐτόν. Καὶ εἶπε,
Σὺ εἶ ὁ υἱός μου Ἡσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐγώ.
25 Καὶ εἶπε, Προσάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ
τῆς θήρας σου (τ) τέκνον, ἵνα εὐλογήσῃ σε
ἡ ψυχή μου. Καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ, καὶ ἔ-
φαγε· καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιε.
26 Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
Ἔγγισόν μοι, καὶ φίλησόν με τέκνον.

Et inferes patri tuo, & comedet, ut benedicat te pater tuus, antequàm moriatur. Dixit autem Iacob ad Rebeccam matrem suam; Est Esau frater meus vir pilosus, ego autem vir lenis. Ne fortè attrectet me pater, & ero in conspectu ejus quasi (a) spernens; & inducam super meipsum maledictionem, & non benedictionem. Dixit autem ei mater, Super me maledictio tua, fili; tantùm exaudi vocem meam: & pergens affer mihi. Profectus autem sumpsit, & attulit matri: & fecit mater ejus escas, sicut amabat pater ejus. Et sumens Rebecca stolam Esau filii sui senioris bonam, quæ erat apud ipsam domi, induit eam Iacob filium suum juniorem. Et pelles hœdorum circumposuit super brachia ejus, & super nuda colli ejus. Et dedit escas & panes, quos fecerat, in manus Iacob filii sui. Et intulit patri suo: dixit autem, Pater: ille verò dixit, Ecce ego: Quis es tu, fili? Et dixit Iacob patri, Ego Esau primogenitus tuus feci, sicut locutus es mihi: surgens, sede & comede de venatione mea, ut benedicat me anima tua. Dixit autem Isaac filio suo, Quid hoc, quòd citò invenisti, fili? At ille dixit, Quòd tradidit Dominus Deus corā me. Dixit autē Isaac Iacob, Appropinqua mihi, & contrectabo te, fili; si tu es filius meus Esau, an non. Appropinquavit autem Iacob ad Isaac patrem suum: & contrectavit eum, & dixit, Vox quidem, vox Iacob; manus autem, manus Esau. Et non agnovit eum: erant enim manus ejus, sicut manus Esau fratris sui, pilosæ: Et benedixit eum. Et dixit, Tu es filius meus Esau? at ille dixit, Ego. Et dixit, Affer mihi, & comedam de venatione tua, fili, ut benedicat te anima mea: & attulit ei, & manducavit; & intulit ei vinum, & bibit. Et dixit ei Isaac pater ejus, Accede ad me, & osculare me, fili.

MS.A. (θ) πατήρ μου, καὶ (ι) ὑπάκουσόν (κ) τῆς φωνῆς μου (λ) οἴκῳ, καὶ ἐνέδυσεν Ἰακὼβ * (μ) Πάτερ μου· ὁ δὲ * (ν) Ἰακὼβ ὁ υἱὸς αὐτοῦ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Ἐγὼ (ξ) ἐποίησα (ο) φάγε τῆς θήρας (π) θεὸς ἐναντίον (ρ) Ἡ φωνὴ, (σ) ηὐλόγησεν (τ) τέκνον, ὅπως εὐλογήσῃ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]

Et infer patri tuo, ut comedat, & benedicat tibi coram Dño ante mortē suā. Ait Jacob Rebeccæ matri suæ, En Esau frater me* homo pilosus est; ego verò homo lævis: Fortassis attrectabit me pater me*, eróq; in oculis ejus quasi illusor, & induces super me maledictiones potiùs quàm benedictiones. Dixit ei mater sua, Super me sint maledictiones tuæ, fili mi: tantùm audi vocē meā, & pergēs, affer mihi. Igitur abiens, accepit, & attulit matri suæ: fecitq; mater ejus pulmentum prout appetebat pater ipsius. Et accipiens Rebecca vestes Esau filii sui majoris optabiliores quos habebat apud se domi, induit Jacobum filium suum minorem. Et pellibus hædorū caprarū induit manus ej*, & lævorem colli ejus. Deditq; pulmentū & cibum quē paraverat, Jacobo filio suo. Ille intulit patri suo, & ait; Pater mi, qui respondit, Adsum: dixitq; Quis es tu fili mi? Inquit Jacob ad patrem suum, Ego sum filius tuus, primogenitus tuus Esau: feci prout dixeras mihi, surge, sede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Dixitq; Isahac ad filium suum, Quid hoc est quòd citò invenisti, fili mi? Qui ait, Quòd præparavit Dñs Deus tuus corā me. Dixit Isahac ad Jacob filium suū, accede quæso, ut palpem te, fili mi, utrùm sis filius meus Esau, necne. Et accessit Jacob ad Isahac patrem suum: quo palpato, dixit, Vox Jacobi est, & attrectatio manuum, Esau. Et non cognovit eum, quia erant manus ejus sicut manus Esau fratris sui, pilosæ: Et benedixit ei. Dixitque, Túne istuc es filius meus Esau? Ait, Ego sum. Dixitq; ad eum, Offer mihi, ut comedam de venatione filii mei, ut benedicat tibi anima mea. Obtulit ergò ei, & comedit: intulit quoq; ei vinum, ac bibit. Dixit autē ei Isahac pater su*, Accede, & osculare me, fili mi; & accessit osculatúsq; est ei.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

[illegible]

10 Et afferes patri tuo, & cõedet: ut benedicat tibi, ante mortẽ suam. 11 Et dixit Jacob Rebeccæ matri suæ: Ecce Esau frater me⁹ vir pilosus est, & ego vir 12 lenis. Fortè contrectabit me pater me⁹; & ero in oculis suis quasi illudẽs: & inducã sup me maledictiones, & nõ bene- 13 dictiones. Et dixit ei mater sua; Mihi dictũ est p prophetiam, quòd nõ veniet maledictiones sup te fili mi: tantùmodo acquiesce mihi, & vade 14 tolle mihi. Et abiit, & tulit; & attulit matri suæ: & fecit mater ej⁹ edulia, sicut dilexit pa- 15 ter ej⁹. Et tulit vestimẽta Esau, filii sui majoris, quæ erant munda; quæ secum erãt in domo: & induit Jacob, filiũ suũ 16 minorẽ. Et pelles hœdorũ induit sup man⁹ ej⁹; & sup leni- 17 tatẽ colli sui. Et posuit edulia quæ fecerat, & panẽ, in manu 18 Jacob filii sui. Et ingressus est ad patrẽ suũ, & ait Pater mi: & dixit Ecce ego; quis es tu, 19 fili mi? Et ait Jacob patri suo; Ego sum Esau primogenitus tuus; feci, sicut mihi locut⁹ es: Surge obsecro recumbe, & comede de venatione meâ; ut 20 benedicat mihi anima tua. Et ait Isaac filio suo; Quid est hoc, quòd tã citò invenisti, fili mi? Et ait; Quoniã præpara- 21 vit Dñs De⁹ tu⁹, coram me. Et dixit Isaac ad Jacob; Accede obsecro & attrectabo te, fili mi: utrùm tu sis fili⁹ me⁹ Esau, 22 an nõ. Et accessit Jacob ad Isaac patrẽ suũ, & attrectavit eũ: & ait, Vox, vox Jacob; & 23 man⁹, man⁹ Esau. Et non cognovit eũ; quoniã erãt man⁹ ej⁹, sicut man⁹ Esau fratris sui, 24 pilosæ: & benedixit ei. Et ait; Tu es fili⁹ me⁹ Esau? & dixit, 25 Ego sum. Et ait; Accede corã me, & comedã de venatione filii mei; ut benedicat tibi anima mea: & obtulit ei, & comẽdit; & attulit ei vinũ, & bibit. 26 Et dixit ei Isaac pater ej⁹; Accede obsecro & osculare me, fili mi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET SAM. Translatio Latina

10 *Et deferes patri tuo, & comedet, ut benedicat tibi antequam moriatur.* 11 *Dixitque Jacob matri suæ, Ecce Esau frater meus homo est pilosus, &* 12 *ego vir lævis. Fortasse palpabit me pater meus, & ero in oculis ejus velut (a) impostor, inducámque super me maledictionem, & non benedictionem.* 13 *Respondit autem ei mater sua, Super me sit maledictio tua, fili mi, tantummodò audi vocem meam, & vade, accipe mihi.* 14 *Ivitque, & accepit, & attulit matri suæ, & fecit mater ejus cupedias quales desiderabat pater ejus.* 15 *Et accepit Rebecca vestes Esau filii sui majoris pretiosas quæ erant cum ea domi, & induit Jacobum filium suum minorem.* 16 *Et pelles hœdorum caprarum vestivit super manus ejus, & super lævitiem colli ejus.* 17 *Deditque cupedias, & panem quem fecerat in manus Jacobi filii sui, qui tulit eas ad patrem suum.* 18 *Dixitque, Pater mi, & respondit, Ecce me, Quis tu, fili mi?* 19 *Dixitque Jacob patri suo, Ego sum Esau primogenitus tuus, feci sicut dixisti mihi: Surge nunc, (b) saturare, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.* 20 *Et dixit Isaac filio suo, ut quid festinâsti ut invenires, fili mi? & respondit, Quia occurrere fecit Dominus Deus tuus coram me.* 21 *Dixit autem Isaac Jacobo, Accede quæso, ut palpem te, fili mi, an tu ipse filius meus Esau, necne.* 22 *Et accessit Jacob ad Isaacum patrem suum, & palpavit eum, & dixit, vox hæc, vox Jacob; sed manus istæ, manus Esau.* 23 *Itaque non cognovit eum, quia erant manus ejus sicut manus Esau fratris sui, pilosæ; & benedixit illi.* 24 *Dixitque, numquid tu ipse filius meus Esau? & respondit, Ego sum.* 25 *Et dixit, Accede ad me, & comedam de venatione filii mei, ut benedicat tibi anima mea: & accessit ad eum, & manducavit; obtulitq; ei vinum, & bibit.* 26 *Dixit verò ad eum Isaac pater ejus, accede quæso, & osculare me, fili mi.*

VER. SAM. (a) *errare faciens,* (b) *refice.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * فتدخلها الي ابيك وياكل منها لكي يباركك قبل موته * قال لها يعقوب ان العيص اخي
12 رجل سعراني وانا رجل اجرد * لعل ابي يجسني فاكون عنده كالساخر منه * فاجلب علي نفسي
13 لعنه ولا يحصل لي بركه * قالت له امه علي استدفاع لعنتك يا بني * لكن اقبل وامض وخذ
14 15 لي ذلك * فمضي واخذ ذلك واتي به الي امه * فاصلحته امه الوانا كما احب ابوه * ثم اخذت
رفقا ثياب العيص ابنها الاكبر الفاخرة التي معها في البيت * فالبستها يعقوب ابنها الاصغر
16 17 * واخذت جلدي جديي الماعز فالبستهما علي يديه وعلي ملوسة حلقه * واعطته الالوان
18 19 مع الخبز الذي صنعته * فدخل الي ابيه وقال يا ابت * قال لبيك * من انت يا بني * قال انا
20 العيص بكرك قد صنعت كما امرتني * قم فاجلس وكل من صيدي لكي تبركني نفسك * قال
21 ماذا اتفق لك حتي اسرعت الوجود يا بني * قال ان الله ربك وفق قدامي ذلك * قال تقدم
22 حتي اجسك يا بني هل انت ابني العيص ام لا * فتقدم اليه فجسه * وقال الصوت صوت يعقوب
23 24 واليدان يدا العيص * ولم يتبينه اذ كانت يداه كيدي العيص اخيه سعرانيتين * فباركه
25 ثم قال له * انت ابني العيص * قال انا هو * قال قدم لي حتي اكل من صيدك لكي تباركك
26 نفسي * فقدم له فاكل * واتاه بخمر فشرب * ثم قال له تقدم فقبلني يا بني *

10 *Et introduces eos ad patrẽ tuum, & comedet ex eis, ut benedicat tibi ante mortẽ suam.* 11 *Dixit ad eam Iacob, Esau frater meus vir pilosus est, & ego vir glaber:* 12 *Forsitan pater meus tractabit me, & ero apud illum tanquam illudens ei, & adducam adversus animam meam maledictionem, et non acquiram benedictionem.* 13 *Dixit illi mater ejus, In me refundatur maledictio tua, O fili mi: sed acquiesce, et vade, et sume mihi illud.* 14 *Et abiit, sumpsitq; id, & attulit illud matri suæ, & paravit illud mater ejus variis modis sicut optabat pater ejus.* 15 *Deinde accepit Rebecca vestes Esau filii sui majoris præstantiores, quas habebat secum in domo, vestivitque eis Iacob filium suum minorem.* 16 *Accepitque ambas pelles hædorum caprarum, vestivitque eis manus ejus, & levitatem gutturis ejus.* 17 *Deditque ei varios cibos cum pane quem fecerat.* 18 *Ingressusque est ad patrem suum, & dixit: O pater mi? Ait: Quid tibi placet?* 19 *Quis es tu, O fili mi? Inquit, Ego sum Esau primogenitus tuus, jam feci sicuti præcepisti mihi, surge, & sede, et manduca ex præda mea, ut benedicat mihi anima tua.* 20 *Dixit: Quid evenit tibi ut tam citò inveneris, fili mi? Dixit; Sanè Deus Dominus tuus disposuit ante me illud.* 21 *Ait, Accede ut tractem te, O fili mi, an sis filius meus Esau, an non.* 22 *Accessitq; ad eum, & tractavit eum, & dixit: Vox est vox Iacob, & manus manus Esau.* 23 *Et non cognovit eum, cùm manus ejus essent veluti manus Esau fratris ejus, pilosæ. Benedixitque eum,* 24 *dixitque illi: Tu es filius meus Esau? Ait, Ego sum.* 25 *Dixit: Affer mihi, ut comedam de venatione tuâ; ut benedicat tibi anima mea; obtulitque ei, & comedit: & attulit ei vinum, & bibit.* 26 *Deinde dixit ei: Accede, osculare me, O fili mi.*

ej° vestimētorū odorē est odorat° Et,eū est osculat° &,appropinquavit Et
27 ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו
benedixit cui,agri odorem sicut mei filii odorem Vide:dixit & ,ei benedixit &
ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו
,terræ pinguedinib° de & ,cœli rore de DEUS tibi det Et .Dominus
28 יהוה: ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ
tibi se incurvēt &,populi tibi Serviāt .novi vini &, frumēti multitudinē &
29 ורב דגן ותירש: יעבדוך עמים וישתחו לך
.tuæ matris filii tibi se incurvent & ,tuis fratribus dñs esto :populi
לאמים הוה גביר לאחיך וישתחוו לך בני אמך
complevit quando fuit Et.benedicti° tibi benedicētes &,maledicti° tibi Maledicētes
30 ארריך ארור ומברכיך ברוך: ויהי כאשר כלה
Jahacob exierat exeundo tantùm fuit & ,Jahacob benedicendum ad Ischac
יצחק לברך את יעקב ויהי אך יצא יצא יעקב
.suâ venatione à venit ejus frater Esau & :sui patris Ischac facie à
מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו:
:suo patri dixit & :suo patri attulit & ,sapidos cibos ipse etiam fecit Et
31 ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו ויאמר לאביו
mihi benedicat ut ,sui filii venatione de comedat & ,meus pater Surgat
יקם אבי ויאכל מציד בנו בעבר תברכני
Ego :dixit Et ? tu Quis :ejus pater Ischac ei dixit Et .tua anima
32 נפשך: ויאמר לו יצחק אביו מי אתה ויאמר אני
usque magno tremore Ischac contremuit Et.Esau tu° primogenit° tu° fili°
33 בנך בכרך עשו: ויחרד יצחק חרדה גדלה עד
,mihi attulit &,venationē est venat° qui,ille ubi Quis :dixit Et .valde
מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי
benedict° etiam ,ei benedixi & ?venites antequàm omnibus ex comedi &
ואכל מכל בטרם תבוא ואברכהו גם ברוך
magno clamore clamavit ,sui patris verba Esau audire Ut .erit
34 יהיה: כשמע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדלה
.mi pater ego etiam ,mihi Benedic :suo patri dixit Et .valde usq; amaro &
ומרה עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי:
,dixit Et .tuam benedictionē accepit &,dolo in tuus frater Venit :dixit Et
35 ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך: ויאמר
36 .vicibus duabus jam me supplantavit &,Jahacob ej° nomē Vocavit quòd Num
הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים
.meā benedictionē accepit nunc ecce & ,accepit meā Primogenituram
את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי
dixit & ,Ischac respōdit Et ?benedictionē mihi reservasti Nonne :dixit Et
37 ויאמר הלא אצלת לי ברכה: ויען יצחק ויאמר
ei dedi ejus fratres omnes & ,tibi eum posui dñm Ecce :Esau ad
לעשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו
,faciam quid nunc tibi & ,eum fulsi musto & ,frumento &;servos in
לעבדים ודגן ותירש סמכתיו ולכה אפוא מה אעשה
tibi ipsa una benedictio Num :suum patrem ad Esau dixit Et ?mi fili
38 בני: ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת הוא לך
,suā vocem Esau elevavit Et .mi pater ego Etiā,mihi Benedic?mi pater
אבי ברכני גם אני אבי וישא עשו קלו
pinguedinibus de Ecce:eum ad dixit &,ej° pater Ischac respōdit Et.flevit &
39 ויבך: ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני
.desuper cœli rore de & ,tua habitatio erit terræ
הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל:

Versio VULG. Lat.

27 Accessit, & osculat° est eum. Statimq; ut sensit vestimētorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait; Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui
28 benedixit Dñs. Det tibi De° de rore cœli, & de pinguedine terræ; abundantiam fru-
29 menti & vini. Et serviāt tibi populi, & adorent te tribus: esto dñs fratrū tuorū, & incurventur ante te filii matris tuæ. Qui maledixerit tibi, sit ille maledict°: & qui benedixerit tibi, benedictioni-
30 bus repleatur. Vix Isaac sermonē impleverat: & egresso
31 Jacob foràs, venit Esau. Coctósq; de venatione cibos intulit patri, dicens; Surge, pater mi, & comede de venatione filii tui: ut benedicat
32 mihi anima tua. Dixítq; illi Isaac, Quis enim es tu? Qui respondit, Ego sum fili° tuus
33 primogenit° Esau. Expavit Isaac stupore vehemēti: & ultrà quàm credi potest, admirās, ait; Quis igitur ille est, qui dudū captā venationē attulit mihi, & comedi ex omnibus priusquā tu venires? benedi-
34 xíq; ei, & erit benedict°. Auditis Esau sermonib° patris, irrugiit clamore magno: & consternat°, ait; Benedic etiā
35 & mihi, pater mi. Qui ait, Venit german° tu° fraudulēter, &
36 accepit benedictionē tuā. At ille subjūxit, Justè vocatū est nomē ej° Jacob: supplātavit enim me en alterā vice; primogenita mea antè tulit, & nūc secūdò surripuit benedictionē meā. Rursúmq; ad patrē; Nūquid nō reservāsti, ait, &
37 mihi benedictionē? Respōdit Isaac, Dñm tuū illū cōstitui, & omnes fratres ej° servituti illi° subjugavi: frumēto & vino stabilivi eum; & tibi post hæc, fili mi, ultrà quid faciam?
38 Cui Esau, Nū unā, inquit, tātùm benedictionē habes, pater? mihi quoque, obsecro, ut benedicas. Cúmque ejulatu
39 magno fleret, Motus Isaac, dixit ad eum, In pinguedine terræ, & in rore cœli desuper, erit benedictio tua.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

27 Καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ ὠσφράνθη τὴν ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, καὶ (σ) εὐλόγησεν αὐτόν· καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους, ὃν (σ) εὐλόγησε κύριος.
28 Καὶ δῴη σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ (υ) οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς, καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου.
29 Καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ (φ) προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες· καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ (χ) προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. ὁ καταρώμενός σε, ἐπικατάρατος· ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος.
30 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι Ἰσαὰκ εὐλογοῦντα Ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο, (ψ) ὡς ἂν ἐξῆλθεν Ἰακὼβ ἀπὸ προσώπου Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ Ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς (ω) θήρας.
31 Καὶ ἐποίησε καὶ αὐτὸς ἐδέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε τῷ (α) πατρὶ, Ἀναστήτω ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
32 Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Τίς εἶ σύ; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος Ἡσαῦ.
33 Ἐξέστη δὲ Ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα· καὶ εἶπε, Τίς οὖν ὁ θηρεύσας μοι θήραν, καὶ εἰσενέγκας μοι, καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάντων (β) πρὸ τοῦ ἐλθεῖν σε; καὶ εὐλόγησα
34 αὐτόν, καὶ εὐλογημένος (γ) ἔσται. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν Ἡσαῦ (δ) τὰ ῥήματα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰσαὰκ, ἀνεβόησε φωνὴν μεγάλην καὶ πικρὰν σφόδρα· καὶ εἶπεν, Εὐλόγησον
35 δὴ κἀμὲ, πάτερ. Εἶπε δὲ αὐτῷ, Ἐλθὼν ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου.
36 Καὶ εἶπε, Δικαίως ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰακώβ· ἐπτέρνικε γάρ (ε) με ἰδοὺ δεύτερον τοῦτο· τά τε πρωτοτόκιά μου εἴληφε· καὶ (ζ) νῦν εἴληφε τὴν εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν Ἡσαῦ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Οὐχ ὑπελίπου μοι εὐλογίαν, πάτερ;
37 Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰσαὰκ, εἶπε τῷ Ἡσαῦ, Εἰ κύριον αὐτὸν (η) πεποίηκά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ (θ) πεποίηκα αὐτοῦ οἰκέτας, σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστήριξα αὐτόν· σοὶ δὲ τί ποι-
38 ήσω, τέκνον; Εἶπε δὲ Ἡσαῦ (ι) πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, Μὴ εὐλογία μία σοί ἐστι, πάτερ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ, (κ) πάτερ. Κατανυχθέντος δὲ Ἰσαὰκ, ἀνεβόησε φωνῇ Ἡσαῦ, καὶ ἔκλαυσεν.
39 Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν.

MS.A. (υ) οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ (φ) προσκυνήσουσίν σοι (χ) προσκυνήσουσίν σοι (ψ) ὡς ἐξῆλθεν (ω) θήρας αὐτοῦ. Καὶ (α) πατρὶ αὐτοῦ, Ἀναστήτω (β) πρὸ τοῦ σε εἰσελθεῖν; καὶ ηὐλόγησα (γ) ἔσω. (δ) τὰ ῥήματα Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνεβόησεν Ἡσαῦ φωνὴν (ε) με ἤδη δεύτερον (ζ) νῦν εἴληφε (η) ἐποίησά (θ) ἐποίησα (ι) πρὸς Ἰσαὰκ τὸν (κ) πάτερ. Ἀποκριθεὶς

Cum Translatione LATINA.

Et accedens osculatus est eū. Et odoratus est odore vestimentorum ejus: & benedixit eū, & dixit, Ecce odor filii mei tanquā odor (b) agri pleni, quē benedixit Dominus. Et det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ, & multitudine frumenti, & vini. Et serviant tibi gentes, & adorent te principes: & fias dominus fratris tui, & adorabunt te filii fratris tui. Qui maledicit te, maledictus: et qui benedicit te, benedictus. Et factū est, postquàm cessavit Isaac benedicens Jacob filiū suū: & factū est, ut egressus est Jacob à facie Isaac patris sui, et Esau frater ejus venit à venatione. Et fecit etiā ipse escas, & attulit patri suo: & dixit patri, Surgat pater meus, & comedat de venatione filii sui, ut benedicat me anima tua. Et dixit ei Isaac pater ejus, Quis es tu? At ille dixit, Ego sū filius tuus primogenitus Esau. (c) Expavit autē Isaac pavore magnā valdè: et dixit, Quis igitur venatus est mihi venationē, et intulit mihi, et cōedi de omnibus antequā tu venires? & benedixi eum, et benedictus erit. (d) Factū est autem quando audivit Esau verba patris sui Isaac, clamavit voce magnā et amarā valdè: et dixit, Benedic (e) nunc et me pater. Dixit autē ei, Veniens frater tuus cū (f) dolo, accepit benedictionē tuā. Et dixit, Justè vocatū est nomen ejus, Jacob. (g) Supplātavit enim me ecce secundò jam: & primogenita mea accepit, & nunc accepit benedictionem meam. Et dixit Esau patri suo, Non reliquisti mihi benedictionem, pater? Respondens autem Isaac dixit Esau, Si dominum illum feci tuum, & omnes fratres ejus feci ejus famulos; frumento & vino firmavi eum. Tibi autem quid faciam, fili? Dixit autem Esau ad patrem suū, Numquid benedictio una tibi est, pater? Benedic nunc etiam me, pater. Compuncto autem Isaac, exclamavit voce Esau, & flevit. Respondens autem Isaac pater ejus, dixit ei, Ecce de pinguedine terræ erit habitatio tua; & de rore cœli desuper.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 * ܘܐܪܝܚ ܪܝܚܐ ܕܢܚܬܘܗܝ ܘܒܪܟܗ ܘܐܡܪ ܚܙܘ ܪܝܚܐ ܕܒܪܝ ܐܝܟ ܪܝܚܐ ܕܚܩܠܐ ܕܒܪܟܗ ܡܪܝܐ.
28 ܢܬܠ ܠܟ ܐܠܗܐ ܡܢ ܛܠܐ ܕܫܡܝܐ ܘܡܢ ܫܡܢܐ ܕܐܪܥܐ ܘܣܘܓܐܐ ܕܥܒܘܪܐ ܘܕܚܡܪܐ.
29 ܢܫܬܥܒܕܘܢ ܠܟ ܥܡܡܐ ܘܢܣܓܕܘܢ ܠܟ ܥܡܡܐ. ܗܘܝ ܪܫܐ ܠܐܚܝܟ ܘܢܣܓܕܘܢ ܠܟ ܒܢܝ ܐܡܟ. ܠܝܛܝܟ ܠܝܛܝܢ ܘܡܒܪܟܝܟ ܡܒܪܟܝܢ.
30 ܘܟܕ ܫܠܡ ܐܝܣܚܩ ܠܡܒܪܟܘ ܠܝܥܩܘܒ ܘܢܦܩ ܝܥܩܘܒ ܡܢ ܩܕܡ ܐܝܣܚܩ ܐܒܘܗܝ ܘܗܐ ܥܣܘ ܐܚܘܗܝ ܐܬܐ ܡܢ ܨܝܕܗ.
31 ܘܥܒܕ ܐܦ ܗܘ ܬܒܫܝܠܐ ܘܐܥܠ ܠܐܒܘܗܝ ܘܐܡܪ ܠܐܒܘܗܝ ܢܩܘܡ ܐܒܝ ܘܢܐܟܘܠ ܡܢ ܨܝܕܗ ܕܒܪܗ ܐܝܟ ܕܬܒܪܟܢܝ ܢܦܫܟ.
32 ܐܡܪ ܠܗ ܐܝܣܚܩ ܐܒܘܗܝ ܡܢܘ ܐܢܬ ܐܡܪ ܐܢܐ ܒܪܟ ܒܘܟܪܟ ܥܣܘ.
33 ܘܐܬܬܡܗ ܐܝܣܚܩ ܬܡܗܐ ܪܒܐ ܥܕܡܐ ܠܛܒ ܘܐܡܪ ܡܢܘ ܗܘ ܕܨܕ ܨܝܕܐ ܘܐܝܬܝ ܠܝ ܘܐܟܠܬ ܡܢ ܟܠ ܥܕܠܐ ܬܐܬܐ ܘܒܪܟܬܗ ܘܐܦ ܒܪܝܟ ܢܗܘܐ.
34 ܘܟܕ ܫܡܥ ܥܣܘ ܡܠܘܗܝ ܕܐܒܘܗܝ ܓܥܐ ܓܥܬܐ ܪܒܬܐ ܘܡܪܝܪܬܐ ܥܕܡܐ ܠܛܒ ܘܐܡܪ ܠܐܒܘܗܝ ܒܪܟܝܢܝ ܐܦ ܠܝ ܐܒܝ.
35 ܐܡܪ ܠܗ ܐܒܘܗܝ ܥܠ ܐܚܘܟ ܒܢܟܠܐ ܘܢܣܒ ܒܘܪܟܬܟ.
36 ܐܡܪ ܥܣܘ ܫܦܝܪ ܐܬܩܪܝ ܫܡܗ ܝܥܩܘܒ ܕܥܩܒܢܝ ܗܐ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝܢ ܒܘܟܪܘܬܝ ܢܣܒ ܘܗܫܐ ܢܣܒ ܒܘܪܟܬܝ ܘܐܡܪ ܥܣܘ ܠܐܒܘܗܝ ܠܐ ܫܒܩܬ ܠܝ ܒܘܪܟܬܐ.
37 * ܥܢܐ ܐܝܣܚܩ ܘܐܡܪ ܠܥܣܘ ܗܐ ܪܫܐ ܥܒܕܬܗ ܥܠܝܟ ܘܐܦ ܠܟܠܗܘܢ ܐܚܘܗܝ ܝܗܒܬ ܠܗ ܠܥܒܕܐ ܘܒܥܒܘܪܐ ܘܒܚܡܪܐ ܣܡܟܬܗ ܠܟ ܗܟܝܠ ܡܢܐ ܐܥܒܕ ܒܪܝ.
38 ܐܡܪ ܥܣܘ ܠܐܒܘܗܝ ܚܕܐ ܒܘܪܟܬܐ ܐܝܬ ܠܟ ܐܒܝ ܒܪܟܝܢܝ ܐܦ ܠܝ ܐܒܝ ܘܐܪܝܡ ܥܣܘ ܩܠܗ ܘܒܟܐ.
39 * ܥܢܐ ܐܝܣܚܩ ܐܒܘܗܝ ܘܐܡܪ ܠܗ ܗܐ ܒܫܡܢܐ ܕܐܪܥܐ ܢܗܘܐ ܡܥܡܪܟ ܘܡܢ ܛܠܐ ܕܫܡܝܐ ܡܢ ܠܥܠ.

Et olfecit fragrantiā vestium ejus, & benedixit ei, dicens, Videte odorem filii mei sicut odorē agri cui benedixit Dñs. Det tibi De° de rore cœli, & de pinguedine terræ, & copiam frumenti ac vini. Serviant tibi populi, & adorent te gentes. Esto caput fratrū tuorum, & adorent te filii matris tuæ: Maledicētes tibi, sint maledicti: & benedicentes tibi, benedicti. Quúmq; complēsset Isahac benedictionem Jacobi, & egressus esset Jacob è conspectu Isahac patris sui: ecce Esau frater ejus venit de venatione suâ. Et fecit ipse quoq; pulmentum, intulitq; patri suo: Et dixit ad patrem suum, Surgat pater me°, & comedat de venatione filii sui, quatenus benedicat mihi anima tua. Ait illi Isahac pater su°, Quis es tu? Dixit, Ego sum filius tuus, primogenit° tuus Esau. Et obstupuit Isahac stupore magno, & vehementi admodùm, & ait, Quis ergò ille est qui venatus est venationem, & attulit mihi, & comedi ex omnib° priusquam venires? & benedixi ei, & quidem benedictus erit. Cúmque audisset Esau verba patris sui, ululavit ululatu ingenti, & amaro valdè, dixitq; patri suo, Benedic etiam mihi, pater mi. Ait illi pater suus, Subintravit frater tu° cum dolo, & accepit benedictiones tuas. Dixit Esau, Jure vocatum est nomen ej° Jacob, nam decepit me en duab° vicib°: primogenita mea tulit, & ecce nūc accepit benedictiones meas. Dixítq; Esau ad patrem suum, Mihi non reservāsti benedictionem? Respondit Isahac & dixit ad Esau, En caput constitui eum tibi, quin & omnes fratres ejus dedi ei servos, & frumento ac vino fulfulsi eum: tibi ergò quid faciam, fili mi? Dixit Esau ad patrem suum, Benedictio una tibi est, pater mi? Sublatáq; Esau voce suâ, & flevit. Respondit Isahac pater su°, & ait illi, Ecce in pinguedine terræ erit habitatio tua, & de rore cœli desuper.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

27 וּקְרֵיב וּנְשֵׁיק לֵיהּ וַאֲרַח יָת רֵיחַ
דִלְבוּשׁוֹהִי וּבָרְכֵיהּ וַאֲמַר חֲזֵי רֵיחָא
דִּבְרִי כְּרֵיחַ חַקְלָא דִי בָרְכֵיהּ יְיָ
28 וְיִתֵּן לָךְ יְיָ מִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא וּמִטּוּבָא
דְאַרְעָא וְסַגִּיאוּת עֲבוּר וַחֲמַר
29 יִפְלְחוּנָךְ עַמְמִין וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן לָךְ
מַלְכְוָן הֱוֵי רַב לַאֲחָךְ וְיִסְגְּדוּן לָךְ
בְּנֵי אִמָּךְ לִיטָךְ יְהוֹן לִיטִין וּמְבָרְכָךְ
30 יְהוֹן בְּרִיכִין׃ וַהֲוָה כַּד שֵׁיצֵי יִצְחָק
לְבָרְכָא יָת יַעֲקֹב וַהֲוָה בְּרַם מִפַּק
נְפַק יַעֲקֹב מִן קֳדָם יִצְחָק אֲבוּהִי
וְעֵשָׂו אֲחוּהִי עַל מִצֵּידֵהּ׃ וַעֲבַד אַף
31 הוּא תַבְשִׁילִין וְאַעֵיל לַאֲבוּהִי וַאֲמַר
לַאֲבוּהִי יְקוּם אַבָּא וְיֵיכוֹל מִצֵּידָא
32 דִּבְרֵיהּ בְּדִיל דִּי תְבָרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ׃
וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי מַן אַתְּ
33 וַאֲמַר אֲנָא בְּרָךְ בּוּכְרָךְ עֵשָׂו׃ וּתְוַהּ
יִצְחָק תְּוָהָא רַבָּא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר
מַן הוּא דֵיכִי דְּצָד צֵידָא וְאַיְתִי לִי
וַאֲכָלִית מִכֹּלָא עַד לָא תֵיתֵי
34 וּבָרֵכְתֵּיהּ אַף בְּרִיךְ יְהֵי׃ כַּד שְׁמַע
עֵשָׂו יָת פִּתְגָמֵי אֲבוּהִי וּצְוַח צְוָחָא
35 רַבָּא וּמְרִירָא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר
לַאֲבוּהִי בָּרֵיךְ בְּרַם אַף לִי אַבָּא׃ וַאֲמַר
36 עַל אֲחוּךְ בְּחוּכְמָא וְקַבֵּיל בִּרְכָתָךְ׃
וַאֲמַר יָאוּת קְרָא שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב
וְחַכְּמַנִי דְנָן תַּרְתֵּין זִמְנִין יָת
בְּכֵרוּתִי נְסַב וְהָא כְעַן קַבֵּיל בִּרְכְתִי
37 וַאֲמַר הֲלָא שְׁבַקְתְּ לִי בִּרְכְתָא׃
וַאֲתֵיב יִצְחָק וַאֲמַר לְעֵשָׂו הָא רַב
שַׁוֵּיתֵיהּ עֲלָךְ וְיָת כָּל אֲחוֹהִי יְהָבִית
38 לֵיהּ לְעַבְדִין וְעִבוּר וַחֲמַר
סְעַדְתֵּיהּ וְלָךְ כְּעַן מָה אֶעְבֵּד בְּרִי׃
וַאֲמַר עֵשָׂו לַאֲבוּהִי הֲבִרְכְתָא חֲדָא
39 הִיא לָךְ אַבָּא בָּרֵיךְ אַף לִי אַבָּא
וַאֲרֵים עֵשָׂו קָלֵיהּ וּבְכָא׃ וַאֲתֵיב
יִצְחָק אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא בְּטוּבָא
דְאַרְעָא יְהֵי מוֹתְבָךְ וּמִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מֵלְעֵילָא׃

27 Et accessit, et osculat⁹ est eũ; et
odorat⁹ est odoré vestimentorũ
suorũ, et benedixit ei: et ait;
Ecce odor filii mei; sicut odor
28 agri, cui benedixit Dñs. Det
auté tibi Dñs, de rore cœli, &
de bono terræ: & multitudiné
29 fruméti & vini. Serviant tibi
populi, & subjiciantur tibi re-
gna; esto princeps fratrib⁹ tuis,
& adorabũt te filii matris tuæ:
maledicẽtes tibi erũt maledi-
cti: & benedicentes tibi, erunt
30 benedicti. Et factũ est, cùm cõ-
sũmasset Isaac benedicere Ja-
cob; Jacob egrediente à facie I-
saac patris sui: et Esau frater e-
jus veniebat de venatione suà.
31 Et fecit quoq; ipse edulia, &
intulit patri suo: et dixit ei;
Surgat pater me⁹, & comedat
de venatione filii sui; ut bene-
32 dicat mihi anima tua. Et ait pa-
ter ej⁹, Quis es tu? & dixit; Ego
fili⁹ tu⁹ primogenit⁹ tu⁹, Esau.
33 Et admirat⁹ est Isaac admirati-
one magnâ usq; nimis: & ait,
Quis est ille, qui venat⁹ est ve-
nationé & attulit mihi, et cõe-
di ex omnib⁹ priusquàm intra-
res? & benedixi ei: benedict⁹
34 quoq; erit. Quãdo audivit Esau
verba patris sui, clamavit cla-
more magno & amaro, usq; ni-
mis: & dixit patri suo; Benedic
35 etiã mihi, pater mi. Et ait; Ve-
nit frater tuus sapienter: & ac-
36 cepit benedictioné tuã. Et ait,
Rectè vocatũ est nomé ej⁹, Ja-
cob; supplantavit enim me his
duab⁹ vicib⁹; primogenita mea
tulit, et ecce nũc suscepit bene-
dictioné meã: Et dixit; Nũquid
nõ reservasti mihi benedictio-
37 né? Respondit q; Isaac, & dixit
ad Esau; Ecce principé cõstitui
eũ tibi, et õnes fratres suos dedi
ei in servos; et fruméto et vino
stabilivi eũ: & nunc tibi quid
38 faciã ultrà, fili mi? Et dixit Esau
patri suo; Nũquid benedictio u-
na tantùm est tibi, pater mi?
benedic quoq; mihi, pater mi:
& levavit Esau vocé suam, &
39 flevit. Et respondit Isaac pater
ejus, & ait illi: Ecce de opti-
mo terræ erit habitatio tua, &
de rore cœli désuper.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

27–39 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

27–39 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

27 Et accessit, & osculatus est
eum, et odoratus est odorem
vestium ejus, & benedixit ei,
dicens; Videte odorem filii
mei sicut odoré agri pleni, cui
28 benedixit Dominus. Detque
tibi Deus de rore cœli, & de
pinguedine terræ, & multitu-
29 diné frumenti et musti. Ser-
vient tibi populi, et adorabunt
te nationes, erisque dominus
fratrum tuorum, et adorabunt
te filii matris tuæ: maledi-
centes tibi, maledicti erunt, et
benedicentes tibi, benedicti.
30 Et factum est postquàm Isaac
absolvit benedictioné Jaco-
bi, eratq; tantummodò egre-
diendo egrediens Jacob à
facie Isaac patris sui, ut Esau
frater ejus veniret è venati-
31 one sua. Fecitque etiam ip-
se cupedias, & obtulit patri
suo, et dixit patri suo; surgat
pater meus, et comedat de ve-
natione filii sui, ut benedicat
32 mihi anima tua. Dixit ve-
rò Isaac pater ejus, Quis es
tu? Et respondit; Ego filius
tuus, primogenitus tuus Esau.
33 Tum expavit Isaac pavore
maximo, dixitque, Ubi ille
qui venatus est venationem,
& attulit mihi, et comedi ex
omnibus antequàm venires,
& benedixi illi? atque etiam
34 benedictus erit. Et factum
est cùm audiret Esau verba
patris sui, ut clamaret clamo-
re maximo et amarissimo, di-
ceretque patri suo, Benedic e-
35 tiam mihi pater. Respon-
ditq; Venit frater tuus cum
dolo, & accepit benedictioné
36 tuam. Tum dixit, Justè vo-
catũ est nomen ejus Jacob;
nam supplantavit me jam
duabus vicibus; primogenitu-
rã mea accepit, et ecce nunc
accepit benedictionem meam:
et dixit, Nonne reservâsti
37 mihi benedictioné? Respon-
ditq; Isaac, et dixit Esau; Ec-
ce dominũ constitui illũ tibi,
omnesq; fratres ejus dedi illi
in servos; frumento quoq; &
musto sustentavi illũ, tibi ve-
38 rò nunc quid faciã, fili? Et
dixit Esau patri suo, Benedi-
ctio una tibi est, pater? Benedic
etiam mihi, pater: et levavit
39 Esau vocé, et flevit. Respon-
dit auté Isaac pater ejus, &
dixit ei, Ecce de pinguedine
terræ erit habitatio tua, de ro-
re cœli desuper.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 * فتقدم وقبله وشم رايحة ثيابه * فباركه وقال انظر رايحة ابني كرايحة روضة قد بارك الله فيها
28 * يعطيك الله من طل السماء ودسم الارض وكثر الحبوب والعصير * ويخدم لك الامم
29 ويخضع لك الاحزاب * وكن مولى اخوتك * ويخضع لك بنو امك * لاعنك ملعون * ومباركك
30 مبارك * فلما فرغ اسحق من تبريك يعقوب اتفق انه خرج يعقوب خروجا من بين يدي
31 اسحاق ابيه * والعيص اخوه قد وافى من صيده * وصنع هو ايضا الوانا واتى بها الى ابيه * فقال له
32 يقوم ابي وياكل من صيد ابنه لكي تباركني نفسك * وقال له اسحق ابوه من انت * قال انا ابنك
33 بكرك العيص * فقلق اسحاق قلقا عظيما جدا * وقال فمن ذاك الذي صاد صيدا فاتاني به
34 واكلت منه قبل ان تجي فباركته ليكون ايضا مباركا * ولما سمع العيص كلام ابيه صرخ صرخة
35 36 عظيمة ومرة جدا * وقال لابيه باركني انا ايضا يا ابت * فقال له جاء اخوك بمكر واخذ بركتك * فقال
الان اباه سماه يعقوب * فقد تعقبني مرتين اولا اخذ بكورتي * وها هو الان قد اخذ بركتي * ثم
37 قال الا ابقيت لي بركة * فاجاب اسحق وقال للعيص هوذا قد صيرته مولاك * وجميع اخوته
جعلتهم عبيدا له * وبالحبوب والعصير اسندته به * ولك الان ماذا اصنع يا بني * فقال العيص
38 39 لابيه ابركة واحدة هي لك يا ابت * وبركني ايضا يا ابي * ورفع صوته وبكى * فاجابه اسحق ابوه
وقال له هوذا من دسم الارض يكون مسكنك ومن طل السماء من علو *

27 Et accessit, osculatúsque est eũ, et odora-
tus est fragrantiã vestimentorũ ejus. Be-
nedixitq; ei, & ait; Vide fragrantiam filii
mei, veluti fragrantiã viridarii cui Deus
28 benedixit. Dabit tibi Deus de rore cœ-
li, et pinguedine terræ, et abundantiã fru-
29 gum, ac musti. Et servient tibi gentes,
et subjicient se tibi nationes, et esto domi-
nus fratrũ tuorum, et incurvabuntur tibi
filii matris tuæ: maledicens tibi, sit male-
dictus, & benedicens tibi, benedictus.
30 Cumq; explêsset Ishac benedictionem Ja-
cob, contigit ut exeunte Jacob è conspectu
Ishac patris sui, Esau frater ejus veniret
31 de venatione. Et fecit ipse quoque vari-
os cibos, attulitq; eos patri suo: Dixitque
ei, Surgat pater meus, et comedat ex vena-
tione filii sui, ut benedicat mihi anima
32 tua. Dixitq; ei Ishac pater ejus: Quis
es tu? Ait: Ego sum filius tuus, primoge-
33 nitus tuus Esau. Perturbatusq; est I-
shac perturbationé magnâ valdè, et ait:
Quis est ille qui venatus est venationem,
attulitque eam mihi, et comedi ex ea an-
tequã venisses, et benedixi eum? et quidẽ
34 erit benedictus. Cumq; audisset Esau ser-
moné patris sui, exclamavit clamore ma-
gno, et amaro valdè, et dixit patri suo:
35 Benedic mihi quòque, O pater mi. Ait illi:
Venit frater tuus cum fraude, & accepit
36 benedictioné tuam. Dixit: An non rectè
parentes ejus vocârunt eum Jacob? jam
supplantavit me bis: primò accepit primo-
genituram meam, et ecce ipse nunc accepit
benedictioné meam. Tum dixit, An non
37 reservâsti mihi benedictioné? Respondit
Ishac, et ait ad Esau: Ecce jam constitui
eum dominũ tuum, et omnes fratres ejus
constitui servos ejus, et frugibus ac musto
fulsi eum: et tibi modò quid faciam, O fili
38 mi? Dixit Esau patri suo: Num bene-
dictio una est tibi, O pater mi? Benedic
etiã mihi, O pater mi: et elevavit vocẽ su-
39 am, et flevit. Respondit ei Ishac pater e-
jus, et ait illi: Ecce de pinguedine terræ e-
rit habitatio tua, et de rore cœli desuper.

ספר בראשית : כח

quando erit Et :servies tuo fratri & ,vives tuo gladio *super* Et
40 ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד והיה כאשר
habuit odio Et :tuo collo *desuper* ejus jugum franges & ,dominaberis
41 תריד ופרקת עלו מעל צוארך : וישטם
dixit & :ejus pater ei benedixit quâ ,*benedictione super* Jahacob Esau
עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר
occidam & ,mei patris luct° dies Appropinquabût:suo corde in Esau
עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את
sui filii Esau verba Ribcah ipsi *est nunciatum* Et .meû fratrê Iahacob
42 יעקב אחי : ויגד לרבקה את דברי עשו בנה
dixit & ,minorê suum filium Jahacob ad vocavit & ,misit & ,majoris
הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר
te occidendum ad tibi *se consolans* tuus frater Esau Ecce : eum ad
אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך :
Laban ad tibi fuge ,surge & ,*meam vocem in audi* ,mi fili nunc Et
43 ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן
quo usque ,*unos* dies eo cum *sedebis* Et .Charan in meû fratrê
44 אחי חרנה : וישבת עמו ימים אחדים עד אשר
,te à tui fratris *furorem averti ad Usque* .tui fratris furor *avertatur*
45 תשוב חמת אחיך : עד שוב אף אחיך ממך
quid Ut .inde te accipiam & ,mittam Et .ei fecisti quæ obliviscatur &
ושכח את אשר עשית לו ושלחתי ולקחתיך משם למה
:Ischac ad Ribcah dixit Et ? unâ die vobis ambobus etiâ orbabor
46 אשכל גם שניכם יום אחד : ותאמר רבקה אל יצחק
Jahacob *accipiens* si : Cheth *filiarum facie* à meâ vitâ in affecta sû Angustiis
קצתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב
quid ad ,terræ filiabus de istas sicut ,Cheth filiabus de uxorem
אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה
? *vitæ mihi*
לי חיים :

CAP. XXVIII. כח

dixit & ,ei præcepit & ,ei benedixit & ,Jahacob ad Ischac vocavit Et
1 ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר
Padan in vade ,Surge .Chenahan filiabus de uxorem capies Non :ei
2 לו לא תקח אשה מבנות כנען : קום לך פדנה
inde tibi cape & : tuæ matris patris Bethuel domum ad ,Aram
ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם
benedicat omnipotês De° Et .tuæ matris fratris Laban filiab° de uxorem
3 אשה מבנות לבן אחי אמך : ואל שדי יברך
.populorû cœtum in sis &,te faciat multiplicare &,te faciat crescere &,tibi
אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים :
,tecum tuo semini & ,tibi ,Abraham benedictionem tibi det Et
4 ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך
Deus dedit quam ,tuarû peregrinationû terram *te hæreditandum ad*
לרשתך את ארץ מגריך אשר נתן אלהים
,Aram Padan in ivit & ,Jahacob Ischac misit Et .Abraham ipsi
5 לאברהם : וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם
,Jahacob matris ,Ribcah fratrem Aramæi Bethuel filium Laban ad
אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב
.Esau &
ועשו :

Versio VULG. LAT.

40 Vives in gladio, & fratri tuo
servies: tempúsque veniet,
cùm excutias & solvas jugû
41 ejus de cervicibus tuis. Ode-
rat ergò semper Esau Jacob
pro benedictione quâ bene-
dixerat ei pater: dixitque in
corde suo, Venient dies lu-
ctûs patris mei, & occidam
42 Jacob fratrem meû. Nuntia-
ta sunt hæc Rebeccæ: quæ mit-
tens & vocans Jacob filium
suum, dixit ad eum; Ecce E-
sau frater tuus minatur, ut oc-
43 cidat te. Nunc ergò, fili mi,
audi vocem meam, & con-
surgés fuge ad Laban fratrem
44 meum in Haran. Habitabis-
que cum eo dies paucos, do-
nec requiescat furor fratris
45 tui: Et cesset indignatio ejus,
obliviscatúrque eorum, quæ
fecisti in eum: posteà mittam,
& adducam te inde huc. Cur
utroque orbabor filio in uno
46 die? Dixitque Rebecca ad
Isaac; Tædet me vitæ meæ
propter filias Heth: si ac-
ceperit Jacob uxorem de
stirpe hujus terræ, nolo vi-
vere.

C A P. XXVIII.

1 VOcavit itaque Isaac Ja-
cob, & benedixit eum,
præcepitque ei, dicens; Noli
accipere conjugem de genere
2 Chanaan. Sed vade, & pro-
ficiscere in Mesopotamiam
Syriæ, ad domum Bathuel pa-
tris matris tuæ; & accipe tibi
inde uxorem de filiabus La-
3 ban avunculi tui. Deus au-
tem omnipotens benedicat
tibi, & crescere te faciat, at-
que multiplicet: ut sis in
4 turbas populorum. Et det ti-
bi benedictiones Abrahæ, &
semini tuo post te: ut possi-
deas terram peregrinationis
tuæ, quam pollicitus est avo
5 tuo. Cúmque dimisisset eum
Isaac, profectus venit in Me-
sopotamiam Syriæ ad Laban
filium Bathuel Syri, fratrem
Rebeccæ matris suæ.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

40 Καὶ ἐπὶ τῇ (λ) μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τῷ
ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσαι δὲ ἡνίκα ἐὰν
καθέλῃς καὶ (μ) ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ
41 τοῦ τραχήλου σου. Καὶ ἐνεκότει Ἡσαῦ τῷ
Ἰακὼβ περὶ τῆς εὐλογίας, ἧς εὐλόγησεν αὐ-
τὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ Ἡσαῦ ἐν τῇ δια-
νοίᾳ αὐτοῦ, Ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πέν-
θους τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακὼβ τὸν
42 ἀδελφόν μου. Ἀπηγγέλη δὲ Ῥεβέκκᾳ τὰ
ῥήματα Ἡσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέ-
ρου. καὶ πέμψασα ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸν υἱὸν
αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ
Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖ σοι τοῦ ἀπο-
43 κτεῖναί σε. Νῦν οὖν τέκνον ἄκουσόν μου τῆς
φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοπο-
ταμίαν πρὸς Λάβαν τὸν ἀδελφόν μου εἰς
44 Χαρράν. Καὶ οἴκησον μετ' αὐτοῦ ἡμέρας τι-
45 νάς, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμόν, Καὶ τὴν
ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται
ἃ πεποίηκας αὐτῷ. καὶ ἀποστείλασα μετα-
πέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μή ποτε (ν) ἀποτε-
κνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
46 Εἶπε δὲ Ῥεβέκκα πρὸς Ἰσαάκ, Προσ-
ώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας
τῶν υἱῶν Χέτ. εἰ λήψεται Ἰακὼβ γυναῖκα
ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα τί
(ξ) μοι τὸ ζῆν;

ΚΕΦ. κη'.

1 Προσκαλεσάμενος δὲ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ,
εὐλόγησεν αὐτόν· καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέ-
γων, Οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων
2 (α) τῶν Χαναναίων. Ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς
τὴν (β) Μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον Βαθουὴλ
τοῦ πατρὸς τῆς μητρός σου· καὶ λάβε σεαυτῷ
ἐκεῖθεν γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων Λάβαν
3 τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρός σου. Ὁ δὲ Θεός μου εὐ-
λογήσαι σε, καὶ αὐξήσαι σε, καὶ πλη-
θύναι σε· καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν·
4 Καὶ δῴη σοι τὴν εὐλογίαν Ἀβραὰμ τοῦ
πατρός (γ) μου σοί, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ
σέ, κληρονομῆσαι τὴν γῆν τῆς παροικήσεώς
σου, ἣν (δ) ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ.
5 Καὶ ἀπέστειλεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ· καὶ ἐ-
πορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν πρὸς Λάβαν
τὸν υἱὸν Βαθουὴλ τοῦ Σύρου, (ε) ἀδελφὸν Ῥεβέκ-
κας τῆς μητρὸς Ἰακὼβ καὶ Ἡσαῦ.

MS. A. (λ) μαχαίρῃ (μ) ἐκλύσεις (ν) ἀ-
τεκνωθῶ (ξ) μοι ζῆν; ΚΕΦ. κη'. (α) Χα-
ναάν. (β) Μεσοποταμίαν Συρίας, εἰς
(γ) σου (δ) δέδωκεν (ε) ἀδελφὸν δὲ Ῥε-
βέκκας

Et super gladio tuo vives, & fratri tuo servies: et (h) erit, cum deposueris, et solveris jugum ejus de collo tuo. Et (i) graviter iratus erat Esau Jacob de benedictione, quâ benedixerat eum pater ejus. Dixit autem Esau in mente sua, Appropinquent dies luctûs patris mei, ut interficiam Jacob fratrê meum. Nunciata autê sunt Rebeccæ verba Esau filii sui senioris: et mittens vocavit Jacob filium suum juniorem, et dixit ei; Ecce Esau frater tuus (k) minatur tibi ad occidendum te. Nunc igitur, fili, audi vocem meam; & surgens fuge in Mesopotamiam ad Laban fratrê meum in Charran. Et habita cum eo dies aliquot, donec avertatur furor, Et ira fratris tui à te; & obliviscatur quæ fecisti ei: et mittens accersam te inde, ne fortè orba fiam ex ambobus vobis in die una. Dixit autem Rebecca ad Isaac, (l) Infensa sum vitæ meæ propter filias filiorum Cheth. Si sumet Jacob uxorem de filiabus terræ hujus, ut quid mihi vivere?

CAP. XXVIII.

ADvocans autem Isaac Jacob, benedixit eum, et mandavit ei, dicens; Non accipies uxorem ex filiabus Chananæorum. Surgens fuge in Mesopotamiam in domû Bathuel patris matris tuæ: et sume tibi inde uxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ. Deus autem meus benedicat te, & augeat te, & multiplicet te; & eris in congregationes gentium. Et det tibi benedictionem Abraham patris mei tibi & semini tuo post te: ut hæres sias terræ incolatûs tui, quam dedit Deus ipsi Abraham. Et misit Isaac Jacob; & ivit in Mesopotamiam ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris Jacob & Esau.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

Et de gladio tuo vives, & fratri tuo servies: at si pœnitentiam egeris, præteribit jugum ejus à collo tuo. Igitur odit Esau Jacobum propter benedictiones quibus benedixerat ei pater ejus: dixitq; Esau in corde suo, Advenient dies funerum patris mei, & occîdam Jacob fratrem meum. Perlatáq; fuerunt ad Rebeccam verba Esau filii sui majoris: quapropter mittens advocavit Jacob filium suum minorem, & dixit ei; En Esau frater tuus minitatur tibi necem. Ergò fili mi, audi vocem meam, & surgens, confer te ad Laban fratrem meum in Haran, & commorare ibi dies aliquot, Quoad sedetur ira fratris tui à te, & obliviscatur eorum quæ fecisti in eum: ac tum mittam, & adducam te illinc, ne fortè orber etiam utróque vestrorum uno eodémq; die. Dixitque Rebecca ad Isahac, Tædet me vitæ propter filias Heth. Si sumat Jacob uxorem de filiabus Heth, similem hisce filiabus terræ, ad quid prodest mihi vita?

C A P. XXVIII.

VOcans itáque Isahac Jacobum, benedixit ei, mandavitq; ei, dicens; Ne ducas uxorem de filiabus Chanaan. Surge, vade tibi in Phadan Aram ad domum Bathuelis patris matris tuæ, & duc tibi uxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ. Deus autem omnipotens benedicat tibi, & magnificet te, atque multiplicet te, sisque in cœtum populorum. Et det tibi benedictiones Abrahæ, tibi *inquam*, & semini tuo tecum, faciátque te hæredem terræ incolatûs tui, quam dedit Deus Abrahæ. Dimisit ergò Isahac Jacobum, & profectus est in Phadan Aram, ad Laban filium Bathuelis Aramæi, fratris Rebeccæ matris Jacob & Esau.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ועל חרבך תחי וית אחוך תפלח
והי כד יעברון בנוהי על פתגמי
אוריתא ותעדי נירה מעל צוארך
ונטר עשו דבבו ליעקב על ברכתא
די בריכיה אבוהי ואמר עשו
בלביה יקרבון יומי אבלא דאבא
ואקטול ית יעקב אחי : ואתחוא
לרבקה ית פתגמי עשו ברה רבא
ושלחת וקרת ליעקב ברה זעירא
ואמרת ליה הא עשו אחוך כמן
לך למקטלך : וכען ברי קביל מני
וקום איזיל לך לות לבן אחי לחרן
ותתיב עמיה יומין זעירין עד
דיתוב רוגזא דאחוך : עד
דיתוב רוגזא דאחוך מנך ויתנשי
ית די עבדת ליה ואשלח ואדברינך
מתמן למה אתכל אף תרויכון
יומא חד : ואמרת רבקה ליצחק
עקית בחיי מן קדם בנת חתאי
אם נסיב יעקב איתתא מבנת
חתאה כאלין מבנת ארעא למא
לי חיין :

כח

וקרא יצחק ליעקב ובריך יתיה
ופקדיה ואמר ליה לא תסב איתתא
מבנת כנען : קום איזיל לפדן ארם
לבית בתואל אבוהא דאמך וסב
לך מתמן איתתא מבנת לבן
אחוהא דאמך : ואל שדי יברך
יתך ויפשנך ויסגנך ותהי לכנשת
שבטין : ויתן לך ית ברכתא
דאברהם לך ולבנך עמך למירתך
ית ארע תותבותך די יהב יי
לאברהם : ושלח יצחק ית יעקב
ואזל לפדן ארם לות לבן בר
בתואל ארמאה אחוהא דרבקה
אמיה דיעקב ועשו :

40 Et in gladio tuo vives; & fratri tuo servies: & erit, quando transgredientur filii ejus verba legis, auferes jugum ejus de cervicibus tuis.
41 Et habuit Esau odio Jacob, pro benedictione quâ benedixerat ei pater ejus: & dixit Esau in corde suo; Appropinquabunt dies luctus patris mei, & interficiam Jacob fratrem meum.
42 Nuntiatáq; sunt Rebeccæ verba Esau filii sui majoris: & misit & vocavit Jacob filium suum minorem; & dixit ei, Ecce Esau frater tuus insidiabitur tibi, ut interficiat te.
43 Et nunc fili mi, acquiesce mihi: & surge vade ad Laban fratrem meum, in Aran.
44 Et habitabis apud eum dies paucos: donec quiescat ira fratris tui.
45 Donec revertatur ira fratris tui à te; & obliviscatur ejus quod fecisti ei; & mittam adducamq; te inde: cur orbabor ambobus vobis die unâ?
46 Et dixit Rebecca ad Isaac; Pœnitet me vitæ propter filias Heth: si acceperit Jacob uxorem de filiabus Heth similem istis de filiabus terræ, ad quid mihi est vita?

CAP. XXVIII.

1 Vocavitq; Isaac Jacob, & benedixit ei: & præcepit ei, & dixit ei; Non accipies uxorem de filiabus Chanaan.
2 Surge, vade in Mesopotamiam Syriæ; in domum Bathuelis patris matris tuæ: & accipe tibi inde uxorem, de filiabus Laban fratris matris tuæ.
3 Et Deus omnipotens benedicat tibi; & crescere te faciat, & multiplicet te: & sis in turbas tribuum.
4 Et det tibi benedictionem Abrahæ, & filiis tuis tecum: ut possideas terram habitationis tuæ, quã dedit Deus Abrahæ.
5 Et dimisit Isaac Jacob, & abiit in Mesopotamiam Syriæ: ad Laban filium Bathuelis Syri, fratrem Rebeccæ, matris Jacob & Esau.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

40 Et super gladium tuum vives, tuque fratri tuo servies, continget que ut aliquando magnificeris, & frangas jugum ejus de collo tuo.
41 Et odio habuit Esau Jacobum propter benedictionem quâ benedixit illi pater ejus: Dixitque Esau in corde suo, appropinquabunt dies luctûs patris mei, & occidam Jacobum fratrem meum.
42 Nuntiata sunt autem Rebeccæ verba Esau filii sui majoris; misitque & vocavit Jacobum filium suum minorem, & dixit ei, Esau frater tuus consolaturus est se, occidendo te.
43 Nunc autem fili audi vocem meam, & surge, fuge ad Laban fratrem meum in Charan.
44 Et habitabis cum eo dies aliquot.
45 Donec avertatur furor fratris tui à te, & obliviscatur omnium quæ fecisti illi; & mittam accersamque te inde: quare orbabor etiam vobis duobus uno die?
46 Dixitque Rebecca Isaaco, Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: si accipiat Jacob uxorem de filiabus Heth, sicut istæ de filiabus terræ, ad quid mihi vita?

CAP. XXVIII.

1 Itáque vocavit Isaac Jacobum, & benedixit illi, præcepitque ei dicens, Non accipies uxorẽ de filiabus Chanaan.
2 Surge, vade in Padan Aram in domum Bethuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ.
3 Deus autem omnipotens benedicat tibi & fructificare & multiplicare faciat te, sisq; in congregationem populorum.
4 Detque tibi benedictionem Abrahæ patris tui, tibi & semini tuo tecum, ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam dedit Dominus Abrahæ.
5 Et misit Isaac Jacobum qui venit in Padan Aram, ad Laban filium Bethuel Syri fratris Rebeccæ matris Jacobi & Esau.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

40 * وعلى سيفك تحيا ، واخاك تخدم ، ويكون اذا استوليت فككت نيره عن عنقك * وحقد
41 العيص على يعقوب بسبب البركة التي باركه ابوه ، وقال العيص في نفسه تقرب ايام حزن ابي واقتل
يعقوب اخي * فخبر ربقا بكلام العيص ابنها الاكبر ، فبعثت واستدعت بيعقوب ابنها
42 الاصغر ، وقالت له هوذا العيص اخوك متوعدك بقتلك * والان يا بني اقبل مني وقم فامض الى
43 لابان اخي الى حران * واقم عنده اياما يسيرة الى ان تزول حمية اخيك * وعند زوال غضب
44 اخيك من فعلك فينسى ما صنعت به ، ابعث فاخذك من ثم لئلا اثكلكما في يوم واحد
45 * ثم قالت لاسحاق قد ضجرت في حياتي من قبل ابنتي حث ، فان تزوج يعقوب امراة من
46 بنات حث مثل هاتين ، او من بنات سائر اهل هذا البلد فلم لي الحياة *

* الفصل الثامن والعشرون *

1 * فدعا اسحق يعقوب وباركه واوصاه فقال له لا تاخذ زوجة من بنات كنعان * قم فامض الى
2 فدان ارام بيت بتوايل ابي امك ، وتزوج بامراة من ثم من بنات لابان خالك * والقادر الكافي
3 يبارك عليك وينميك ويكثرك ويكون منك جوق امم * ويعطيك بركة ابراهيم لك ولنسلك
4 بعدك بارثك ارض تغربك التي وهب الله لابراهيم * وارسل اسحق يعقوب فمضى الى فدان
5 ارام الى لابان ابن بتوايل الارمي اخي ربقا ام يعقوب والعيص *

40 Et super gladiũ tuum vives; et fratri tuo servies: et cùm dominatus fueris, solves jugum ejus de collo tuo.
41 Et servavit odium Esau adversùs Jacob, propter benedictionem quâ benedixit ei pater ejus: Dixitq; Esau in semeipso, Advenient dies luctûs patris mei, et occidã Jacob fratrem meum.
42 Nuntiatũ est autem Rebeccæ de sermone Esau filii sui majoris, et misit, accersivitque Jacob filium suum minorem, et ait ei; Ecce Esau frater tuus minitatur tibi necem.
43 Nunc itaque, O fili mi, ausculta mihi, et surge, et vade ad Laban fratrem meum in Harran.
44 Et maneto apud eum dies paucos, donec abscedat ira fratris tui.
45 Et cùm abscesserit ira fratris tui ab opere tuo, et oblitus fuerit id quod commisisti adversùs eum, mittã, et accipiam te exinde, ut nè orber vobis duobus in uno die.
46 Dixit quoque ad Ishac, Tædet me vitæ meæ propter duas filias Hith; si enim in matrimoniũ duxerit Jacob mulierem ex filiabus Hith, similẽ his duabus, aut ex filiabus omnium incolarum hujus regionis, ad quid erit mihi vita?

CAP. XXVIII.

1 Vocavit autem Ishac Jacobum, benedixitque ei, ac præcepit illi, et dixit ei: Ne accipias uxorẽ ex filiabus Chanaan.
2 Surge, et vade ad Phadan Aram domum Bathuail patris matris tuæ, & duc in matrimonium mulierem exinde, ex filiabus Laban avunculi tui.
3 Et omnipotens atque sufficiens benedicet tibi, & augebit te, & multiplicabit te, & erit ex te turma gentium.
4 Et dabit tibi benedictionẽ Ebrahim, tibi & progeniei tuæ post te, concedendo tibi in hæreditatem terram hospitii tui, quam concessit Deus Ebrahimo.
5 Et misit Ishac Iacob, & abiit in Phadan Aram ad Laban filium Bathuail Syri fratris Rebeccæ matris Iacobi & Esau.

ספר בראשית : כח

eum misit & ,Jahacob Ischac benedixit quòd ,Esau vidit Et
6 ויּרא עשו כי־ברך יצחק את־יעקב ושלח אתו
,ei benedicendo in uxorem inde sibi accipiendum ad ,Aram Padan in
פדנה ארם לקחת־לו משם אשה בברכו אתו
.Chenahan filiabus de uxorem accipies non :dicendo eum super præcepit &
ויצו עליו לאמר לא־תקח אשה מבנות כנען:
.Aram Padan in ivit & ,suam matrem ad & ,suū patrē ad Jahacob audivit Et
7 וישמע יעקב אל־אביו ואל־אמו וילך פדנה ארם:
.sui patris Ischac oculis in Chenahan filiæ malæ quòd ,Esau vidit Et
8 וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו:
Ismahel filiam Machalath accepit & ,Ismahel ad Esau abiit Et
9 וילך עשו אל־ישמעאל ויקח את־מחלת בת־ישמעאל
uxorem in sibi ,suas uxores super Nebajoth sororem Abraham filii
בן־אברהם אחות נביות על־נשיו לו לאשה:
occurrit Et .Charan in ivit & ,Beersebah è Jahacob est egressus Et
10 ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: ויפגע
11 tulit & ;sol occubuerat quia ,ibi pernoctavit & ,locum in
במקום וילן שם כי־בא השמש ויקח
loco in jacuit & ,suis capitibus posuit & ,loci lapidibus de
מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום
ejus caput & ,terram super erecta scala ecce Et .somniavit Et .illo
12 ההוא: ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו
descendentes & ascendentes Dei Angeli Ecce Et .cœlum attingens
מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים
Deus Dominus Ego :dixit & ,eam super stans Dominus ecce Et .eā in
13 בו: והנה יהוה נצב עליו ויאמר אני יהוה אלהי
jacens tu quā Terram .Ischac Deus & ,tui patris Abraham
אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב
pulvis sicut tuum semen erit Et .tuo semini & ,eam dabo tibi ,eam super
14 עליה לך אתננה ולזרעך: והיה זרעך כעפר
,aquilonem ad & ,orientem ad & ,occidentem ad cresces & ,terræ
הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה
,terræ familiæ omnes te in benedicentur & :meridiem ad &
ונגבה ונברכו בך כל־משפחת האדמה
quo ivœris in te custodiam & ,tecum ego ecce Et .tuo semine in &
15 ובזרעך: והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר־
.te derelinquam non quia :hanc terram ad te faciam redire & ,ibis
תלך והשבתיך אל־האדמה הזאת כי לא אעזבך
est expergefact⁹ Et .tibi sum locutus quod fecero si quò usque
16 עד אשר אם־עשיתי את אשר־דברתי לך: וייקץ
ego & ,isto loco in Dominus est Verè :dixit & ,suo somno à Jahacob
יעקב משנתו ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה ואנכי
:iste locus terribilis Quàm :dixit & ,timuit Et .sciebam non
17 לא ידעתי: ויירא ויאמר מה־נורא המקום הזה
.cœli porta hoc & ,Dei domus nisi hic est non
אין זה כי אם־בית אלהים וזה שער השמים:
quem lapidem tulit & ,diluculo in Jahacob manicavit Et
18 וישכם יעקב בבקר ויקח את־האבן אשר־
super oleum effudit & ,statuam in eum posuit & ,suis capitibus posuerat
שם מראשתיו וישם אתה מצבה ויצק שמן על־
.ejus caput
ראשה:

Versio VULG. LAT.

6 Videns autem Esau quòd be-
nedixisset pater suus Jacob,
& misisset eum in Mesopota-
miam Syriæ, ut inde uxorem
duceret; & quòd post bene-
dictionem præcepisset ei, di-
cens; Non accipies uxorem
7 de filiabus Chanaan. Quód-
que obediens Jacob parenti-
8 bus suis isset in Syriam. Pro-
bans quoque quòd non li-
benter aspiceret filias Chana-
9 an pater suus: Ivit ad Isma-
elem, & duxit uxorem, absq;
iis quas priùs habebat, Ma-
heleth filiam Ismael filii A-
braham, sororem Nabaioth.
10 Igitur egressus Jacob de Ber-
11 sabee, pergebat Haran. Cúm-
que venisset ad quendam lo-
cum, & vellet in eo requi-
escere post solis occubitum,
tulit de lapidibus qui jace-
bant, et supponens capiti suo,
12 dormivit in eodem loco. Vi-
ditque in somnis scalam stan-
tem super terram, & cacumē
illius tangens cœlum: Ange-
los quoque Dei ascendentes
13 & descendentes per eam; Et
Dominum innixum scalæ di-
centem sibi; Ego sum Domi-
nus Deus Abraham patris tui,
& Deus Isaac: Terram, in
qua dormis, tibi dabo & se-
14 mini tuo. Eritq; semen tuum
quasi pulvis terræ: dilatabe-
ris ad Occidentem, & Orien-
tem, & Septentrionem, &
Meridiem: & BENEDI-
CENTUR IN TE & in se-
mine tuo cunctæ tribus terræ.
15 Et ero custos tuus quócumq;
perrexeris, & reducam te in
terram hanc: nec dimittam
nisi complevero universa
16 quæ dixi. Cúmque evigilâs-
set Jacob de somno, ait; Verè
Dominus est in loco isto, &
17 ego nesciebam. Pavénsque,
Quam terribilis est, inquit,
locus iste! non est hic aliud
nisi domus Dei, & porta cœli.
18 Surgens ergò Jacob manè,
tulit lapidem quem supposu-
erat capiti suo, & erexit in
titulū, fundens oleū desuper.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Ἴδε δὲ Ἡσαῦ ὅτι εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ, καὶ (ζ) ἀπέστειλεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας, λαβεῖν ἑαυτῷ (η) γυναῖκα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν· καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, Οὐ λήψῃ γυναῖκα (θ) ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων.
7 Καὶ ἤκουσεν Ἰακὼβ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν
8 (ι) Μεσοποταμίαν Συρίας. Ἰδὼν δὲ καὶ Ἡσαῦ ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέρες Χαναὰν ἐναντίον Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς (κ) αὐτοῦ,
9 Ἐπορεύθη Ἡσαῦ πρὸς Ἰσμαήλ· καὶ ἔλαβε τὴν Μαελὲθ θυγατέρα Ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ Ἀβραάμ, ἀδελφὴν (λ) Ναβεώθ, πρὸς ταῖς γυναι-
10 ξὶν αὐτοῦ γυναῖκα. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου· καὶ ἐπορεύθη εἰς
11 Χαρράν. Καὶ ἀπήντησε τόπῳ, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ· ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ (μ) ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐ-
12 τοῦ· καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. Καὶ ἐνυπνιάσθη· καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον
13 (ν) ἐπ᾽ αὐτῇ. Ὁ δὲ κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ᾽ αὐτῆς· καὶ εἶπεν, (ξ) Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ ἐφ᾽ ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ᾽ αὐτῆς, σοὶ δώ-
14 σω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου. Καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου, ὡς ἡ ἄμμος (ο) τῆς γῆς· καὶ πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν, (π) καὶ λίβα, καὶ βορρᾶν, καὶ ἐπὶ ἀνατολάς. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν
15 τῷ σπέρματί σου. Καὶ ἰδοὺ (ρ) ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ, (σ) οὗ ἂν πορευθῇς. καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην· ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλίπω, ἕως τοῦ ποι-
16 ῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. Καὶ ἐξηγέρθη Ἰακὼβ (τ) ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, Ὅτι ἔστι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ,
17 ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. Καὶ ἐφοβήθη· καὶ εἶπεν, Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος. οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ᾽ ἢ οἶ-
18 κος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἀνέστη Ἰακὼβ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον ὃν (υ) ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς.

Vidit autem Esau, quia benedi-xit Isaac Iacob, & misit in Me-sopotamiam Syriæ, ad sumendam sibi uxorem inde, cùm benedice-ret eum: et mandavit ei, dicens, Non sumes uxorem de filiabus Chananæorum. Et Iacob audi-vit patrem, & matrem suam: et i-vit in Mesopotamiam (a) Syriæ. Videns autem & Esau, quia ma-læ sunt filiæ Chanaan coram Isa-ac patre suo, Ivit Esau ad Is-mael; & sumpsit Maeleth fili-am Ismael filii Abraham, soro-rem Nabeoth super uxores suas uxorem. Et exiit Iacob à puteo Iuramenti; & profectus est in Charran. Et occurrit loco, et dor-mivit ibi: occiderat enim Sol; & sumpsit ex lapidibus loci, & posuit ad caput suū: et dormivit in loco illo. Et somniavit: ecce scala stabilita super terrā, cujus caput pertingebat ad cœlum; & angeli Dei ascendebant & de-scendebant in ea. Et Dominus incumbebat super eam, & dixit, Ego sum Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: noli timere; terra, super quam dormis super eam, tibi dabo illam, & semini tuo. Et erit semen tuum, sicut a-rena terræ; et dilatabitur super Mare, et Africum, et Aquilonem, et ad Orientem: ET BENEDI-CENTUR IN TE OMNES TRIBUS TERRÆ, ET IN SEMINE TUO. Et ecce ego sum tecum, custodiens te in om-ni via, quácunque ibis: et reducam te in terram hanc; quia te non derelinquam, donec faciā omnia quæ locutus sum tibi. Et surre-xit Iacob de somno suo, et dixit, Quia Dominus est in loco hoc; ego autem nesciebam. Et timuit, & dixit, Quàm terribilis est lo-cus hic! non est hic nisi domus Dei, & hæc porta cœli. Et surre-xit Iacob manè, & sumpsit lapi-dem, quem supposuerat ibi ad ca-put suum; & statuit illum ti-tulum, & superfudit oleum in cacumen ejus.

MS.A. (ζ) ἀπώχετο εἰς (η) γυναῖκα ἐν τῷ (θ) ἀπὸ τῶν θυγατέρων Χαναάν. (ι) Μεσοποταμίαν. Καὶ ἴδεν Ἡσαῦ (κ) αὐτοῦ, Καὶ ἐπορεύθη (λ) Ναβαιώθ, (μ) ἐπέθηκεν (ν) ἐπ᾽ αὐτῆς. (ξ) Ἐγὼ ὁ θεὸς (ο) τῆς θαλάσσης (π) καὶ ἐπὶ λίβαν, καὶ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἐπ᾽ ἀνατολάς. (ρ) ἐγὼ μετὰ σοῦ (σ) ἐὰν (τ) ἀπὸ τοῦ (υ) ἔθηκεν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
[illegible]
[illegible]
7 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]

Videns autem Esau quòd benedixisset Ishac Jacobo fratri suo, cúmq; misisset in Phadan Aram ad sumendam inde sibi uxorem, postquàm benedixerat ei, & præceperat ei, dicens; Ne ducas uxorem de filiabus Chanaan: Quódq; acquievisset Jacob patri suo, matrique suæ, abiissétq; in Phadan Aram. Videns etiā Esau improbas esse filias Chanaan in oculis Isahac patris sui: Abiit Esau ad Ismaelem, duxitq; Besmath filiam Ismaelis filii Abrahæ, sororem Nabaiot, ultra uxores suas, sibi uxorem. *Apparitio Jacobi.* Igitur egressus Jacob de Bir-Sebaa ut iret in Haran, Offendit locum *quendam*, ibique pernoctavit: nam sol occiderat. Et tollens de lapidibus illius loci, posuit eos sibi cervical, & dormivit in eodem loco. Et vidit in somnio suo, & ecce scalam stantem in terra, cujus culmen pertingebat usque in cœlum, & ecce Angelos Dei ascendentes & descendentes per eam. Et ecce Dominum stantem super eam, ac dicentem; Ego sum Dominus Deus Abrahæ, & Deus Isahac patris tui. Terram, super qua dormis, tibi dabo & semini tuo. Eritq; semen tuum quasi pulvis terræ, & multiplicaberis ad Orientem, & ad Occidentem, & ad septentrionem, & ad Meridiem: & benedicentur in te cunctæ familiæ terræ, & in semine tuo. Et ecce ego tecum sum, & custodiam te quocunq; perrexeris, & reducam te in terram istam, nec dimittam te donec perficiam quod dixi tibi. Experrectus autem Jacob de somno suo, ait; Verè est Dn̄s in loco isto, & ego nesciebam. Et extimuit Jacob timore magno, Dixitque; Quam tremend⁹ est locus iste hodie! non est hic nisi dom⁹ Dei, & hæc est porta cœli. Et prætervertēs Jacob diluculo, sumpsit lapidē quē posuerat sibi cervical, statuitq; eum in titulum, fuditq; oleum super summitatē ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

[illegible]

קֳבֵיל שְׁמַיָּא: וְאַקְדִּים יַעֲקֹב בְּצַפְרָא וּנְסֵיב יָת אַבְנָא
שַׁוֵּי אִסָּדוֹהִי וְשַׁוֵּי יָתַהּ קָמָא וַאֲרִיק מִשְׁחָא עַל רֵישַׁהּ

6 Et vidit Esau, quod benedixit Isaac Jacob; & misit eû in Mesopotamiâ Syriæ, ut acciperet inde sibi uxorê: & quod quàdo benedixit ei; præcepisset ei, dicês, Nô accipies uxorê de filiabus
7 Chanaâ. Et quod obedisset Jacob *patri suo*, & *matri* suæ; et ivisset in Mesopotamiâ Syriæ.
8 Videns igitur Esau, quod displicuissêt filiæ Chanaâ, in oculis Isaac
9 patris sui. Abiit quoq; Esau ad Ismael; et accepit Maalath filiâ Ismaelis filii Abrahâ, sororem Nabajoth, sibi in uxorê super
10 uxores suas. Et egress' est Jacob
11 de Bersabee, & ibat in Arâ. Et venit ad quendâ locû, et mâsit ibi, quoniâ occubuit sol; & tulit de lapidib' loci, & supposuit capiti suo: & cubuit in lo-
12 co illo. Et somniavit; Et ecce scala erat defixa in terrâ, & caput illi' pertingebat usq; ad cœlû: et ecce Angeli Dñi ascêdebant & descendebât per eâ.
13 Et ecce gloria Dñi stabat super eâ, & ait: Ego Dñs De' Abrahæ patris tui, & De' Isaac: terrâ super quâ tu cubas, tibi
14 dabo eâ, & filiis tuis. Et erunt filii tui multi quasi pulvis terræ; & prævalebis ad Occidêtê & ad Orientê, et ad Aquilonê & ad Austrû: & benedicêtur propter te omnes cognationes
15 terræ, et propter filios tuos. Et ecce verbû meû in adjutoriû tuû erit; et custodiâ te in omni loco quo ibis; & reducâ te ad terrâ hanc: quoniâ non derelinquâ te, donec faciâ quod locut'
16 sum tibi. Evigilavitq; Jacob de somno suo: & ait; In veritate gloria Dñi habitat in loco
17 isto: & ego nesciebâ. Et timuit, & ait; Quàm terribilis est loc' iste! non est loc' communis, sed loc' in quo beneplacitû est corâ Deo; & è regione loci huj' est porta cœli.
18 Et surrexit Jacob mane, & tulit lapidê quê supposuerat capiti suo; et statuit eû in titulû: et effudit oleû super caput ej'.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et vidit Esau quod benedi- 6
xisset Isaac Iacobum, & misisset eum in Padan Aram, ut acciperit sibi inde uxorem: cùm benediceret eum, quòd præcepisset ei dicens, Non accipies uxorem de filiabus
Chanaan: Et quòd audivis- 7
set Iacob patrem suum, quódque ivisset in Padan Aram:
Vidit etiam Esau quod dis- 8
plicebant filiæ Chanaan oculis Isaac patris sui. Ideò ivit 9
Esau, & accepit Mahaleth filiam Ismaelis filii Abrahæ sororem Nebaioth, sibi in uxo-
rem super uxores suas. Egres- 10
sus est autem Iacob de Beer-
seba, ut iret in Padan. De- 11
venitque in locum quendam, in quo pernoctavit, eò quòd occidisset sol, & accepit de lapidibus loci, & statuit cervical suum, & recubuit in
loco isto. Cùm autem somnia- 12
ret, ecce scala stans in terram, & caput ejus pertingens cœlos, & ecce Angeli Domini ascendentes, & de-
scendentes per eam. Ecce e- 13
jam Deus stans super eam, dixit, Ego Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: terram super quam recumbis, dabo tibi & semini
tuo. Eritque semen tuum si- 14
cut pulvis terræ, & dilatabitur ad Occidentem, & ad Orientem, & Septentrionem, & ad Meridiem: Et benedicentur in te omnes familiæ ter-
ræ, & in semine tuo. Et ecce 15
ego sum tecum, et custodiam te in omnib' in quibus ambulaveris, & reducam te in terram istam; quia non deseram te, donec fecerim quæ
locutus sum tibi. Cúmq; evi- 16
gilâsset Iacob de somno, dixit, Certè Deus est in loco isto, &
ego nesciebam. Timuitque, 17
& dixit, Quàm terribilis est locus iste; non est hic nisi domus Dei, & hæc est porta
cœli. Et surrexit Iacob sum- 18
mo manè, cepitque lapidem quem supposuerat cervical sibi, & posuit eum in statuam, et effudit oleum super summitatem ejus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

*فعلم العيص ان اسحاق قد بارك يعقوب وقد بعث به الي فدان ارام لياخذ له من ثم زوجة
واذ باركه امره وقال له لا تزوج امراة من بنات كنعان * وقبل يعقوب من ابيه ومن امه ومضي
الي فدان ارام * ولما راي العيص ان بنات كنعان اشرار عند اسحق ابيه * ومضي العيص الي
جلة اسماعيل فتزوج ماحلات ابنة اسماعيل بن ابراهيم اخت نبايوت لتكون له زوجة مع
نسائه * ثم خرج يعقوب من بير سبع ليمضي الي حران * ووافي الي الموضع الخاص وبات ثم اذا غابت
الشمس * واخذ من حجارة الموضع فصيرها مخدته ونام فيه * فراي حلما كان سلما منتصب علي
الارض وراسه يبلغ الي السماء * وكان ملائكة الله يصعد وينزل فيه * واذا ملاك الله واقفا امامه فقال له
عن الله * انا الله اله ابراهيم ابيك واله اسحق * الارض التي انت نايم عليها لك اعطيها ولنسلك
* ويكون نسلك كتراب الارض * وتنمو غربا وشرقا وشمالا وجنوبا * ويتبرك بك جميع عشاير الارض
وبنسلك * وها انا معك احفظك اين سلكت واردك الي هذا البلد ولا اتركك الي ان اتي
بكلما وعدتك * فاستيقظ يعقوب من نومه وقال ان نور الله في هذا الموضع وانا لم اعلم * فخاف
وقال ما اخوف هذا الموضع * وما هذا الا بيت الله وهذا باب السماء * ثم ادلج يعقوب بالغداة فاخذ
الحجر الذي جعل وسادة وصيره دكة وصب دهنا علي راسها *

Cognovitque Esau quòd Ifhac jam bene- 6
dixerat Iacob, et miserat eum ad Phadan Aram, ut sumeret sibi inde uxorem, et postquam benedixit eum, præcepit ei, et ait illi ne ducas mulierem ex filiabus Ca-
naan: Et auscultavit Iacob patri suo, 7
et matri suæ, et abiit ad Phadan Aram.
Cùmque vidisset Esau, quod filiæ Ca- 8
naan essent pravæ apud Ifhac patrem
suum: Et abiit Esau ad gentem Ismail, 9
et duxit uxorem Mahalath filiam Ismailis filii Ebrahim sororem Nabaioth, ut
esset sibi conjux præter uxores suas. De- 10
inde egressus est Iacob è puteo Sabaa, ut
iret in Harran. Venitque ad locum quen- 11
dam, et dormivit ibi occumbente sole: et accepit de lapidibus loci, et posuit eos in modum pulvinaris, et obdormivit in eo.
Viditque somnium quasi scalam fixam 12
super terram, et summitatem ejus pertingentem cælum: et Angeli Dei ascende-
bant et descendebant per eam. Et ecce 13
Angelus Dei stans coram illo, qui dixit ad eum pro Deo: Ego sum Deus, Deus Ebrahim patris tui, et Deus Ifhac: Terram super qua tu dormis, dabo tibi et stirpi
tuæ. Et erit progenies tua sicut pulvis 14
terræ, et cresces in Occidentem, et in Orientem, et Septentrionem, et Meridiem: et benedicentur in te omnes familiæ terræ,
et in progenie tua. Et ecce ego tecum sum: 15
et custodiã te quocunque ambulaveris, et reducam te in hanc regionem, nec derelinquam te donec impleam tibi quodcunque
promisi tibi. Experrectusque est Iacob de 16
somno suo, et dixit: Ergò lux Dei in
isto loco est, et ego nesciebam. Et timuit, 17
ac dixit: Quàm terribilis est locus iste! et non est iste, nisi domus Dei, et hæc ja-
nua cæli. Tum surrexit summo manè 18
Iacob, et accepit lapidem quem posuerat pulvinari, et erexit eum titulum, et effudit oleum super verticem ejus.

ספר בראשית : כט

nomen Luz utique & : Bethel ipsius loci nomen vocavit Et

19 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוּז שֵׁם־

fuerit Si :dicendo votum Jahacob vovit Et .priori in civitatis

20 הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־יִהְיֶה

ambulo ego quam istâ viâ in me custodierit & ,mecum Deus

אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ

fuero reversus Et :induendũ ad vestem &,comedẽdũ ad panem mihi dederit &

21 וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ׃ וְשַׁבְתִּי

.Deum in mihi Dominus erit & :mei patris domum ad pace in

בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לֵאלֹהִים׃

omne & ,Dei domus erit ,statuam posui quem iste lapis Et

22 וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל

.tibi illud decimabo decimando ,mihi dabis quod

אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ׃

CAP. XXIX. כט

.Orientis filiorum terram ad ivit & ,suos pedes Jahacob levavit Et

1 וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְנֵי־קֶדֶם׃

ovium greges tres ibi ecce & ,agro in puteus ecce & ,vidit Et

2 וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי־צֹאן

: greges dabant potum ipso puteo è quia ,illum super cubantes

רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר הַהִוא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים

omnes illic se congregabant Et .putei os super magnus lapis &

3 וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר׃ וְנֶאֶסְפוּ־שָׁמָּה כָל־

dabant potum & ,putei os desuper lapidem revolvebant & ,greges

הָעֲדָרִים וְגָלֲלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת־

.suum locum in putei os super lapidem restituebant & :pecudib.

הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר לִמְקֹמָהּ׃

Charã De : dixerunt Et ? vos unde mei Fratres :Jahacob eis ad dixit Et

4 וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי מֵאַיִן אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן

? Nachor filium Laban noscitis Numquid : eis dixit Et .nos

5 אֲנָחְנוּ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם הַיְדַעְתֶּם אֶת־לָבָן בֶּן־נָחוֹר

.Pax : dixerunt Et ?ei pax Numquid :eis dixit Et ,Novimus :dixerũt Et

6 וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲשָׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם

Ecce : dixit Et .pecudibus cum veniens ejus filia Rachel ecce Et

7 וְהִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן׃ וַיֹּאמֶר הֵן

,pecudibus date Potũ.acquisitionẽ congregari tempus non ,magnus dies adhuc

עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא־עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה הַשְׁקוּ הַצֹּאן

omnes congregetur quo usque ,poterimus Non : dixerunt Et .pascite , ite &

8 וּלְכוּ רְעוּ׃ וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל־

demus potum & putei ore desuper lapidem revolvant & ,greges

הָעֲדָרִים וְגָלֲלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ

pecudibus cum venit Rachel & ,eis cum loquente eo Adhuc .pecud.bus

9 הַצֹּאן׃ עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם־הַצֹּאן

.illa pastor quia ,suo patri quæ

אֲשֶׁר לְאָבִיהָ כִּי רֹעָה הִוא׃

Versio VULG. LAT.

19 Appellavítque nomen urbis, Bethel: quæ priùs Luza voca-
20 batur. Vovit etiam votum, dicens; Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum,
21 Reversúsq; fuero prosperè ad domum patris mei: erit mihi
22 Dominus in Deum. Et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei: cunctorúmque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 PRofectus ergò Jacob venit
2 in terram Orientalem. Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, & os ejus grandi lapide claudebatur.
3 Morísque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, & refectis gregibus rursum super os putei pone-
4 rent. Dixitq; ad pastores, Fratres, unde estis? Qui respon-
5 derunt, De Haran. Quos interrogans, Numquid, ait, nôstis Laban filium Nachor? Dixe-
6 runt; Novimus. Sanúsque est? inquit. Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia ejus venit
7 cum grege suo. Dixitq; Jacob, Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges: date antè potum ovibus, & sic eas ad
8 pastum reducite. Qui responderunt, Non possumus, donec omnia pecora congregentur, & amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges.
9 Adhuc loquebantur, & ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui: nam gregem ipsa pascebat.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Καὶ (φ) ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Οἶκος Θεοῦ· καὶ (χ) Οὐλαμλοὺζ ἦν ὄνομα τῇ
20 πόλει τὸ πρότερον. Καὶ ηὔξατο Ἰακὼβ εὐχὴν, λέγων, Ἐὰν ᾖ κύριος ὁ Θεὸς μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ διαφυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ᾗ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δῷ μοι ἄρτον φαγεῖν,
21 καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι, Καὶ ἀποστρέψῃ με μετὰ σωτηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· καὶ
22 (ψ) ἔσται κύριός μοι εἰς Θεόν· Καὶ ὁ λίθος οὗτος, ὃν ἔστησα στήλην, ἔσται μοι οἶκος Θεοῦ· καὶ πάντων ὧν ἐάν μοι δῷς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτὰ σοι.

MS.A. (φ) ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ (χ) Οὐλαμμαοὺς (ψ) ἔσται μοι κύριος εἰς

ΚΕΦ. κθ΄.

1 ΚΑὶ ἐξάρας Ἰακὼβ τοὺς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνατολῶν πρὸς Λάβαν τὸν υἱὸν Βαθουὴλ τοῦ Σύρου, ἀδελφὸν δὲ Ῥεβέκκας μητρὸς
2 Ἰακὼβ καὶ Ἡσαῦ. Καὶ ὁρᾷ, καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρία ποίμνια προβάτων ἀναπαυόμενα (α) ἐπ᾽ αὐτοῦ· ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποίμνια· λίθος
3 δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος. Καὶ συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια. καὶ ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρόβατα, καὶ ἀπεκαθίστων τὸν λίθον ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος εἰς τὸν
4 τόπον αὐτοῦ. Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰακὼβ, Ἀδελφοὶ, πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν, Ἐκ
5 Χαῤῥὰν ἐσμέν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, Γινώσκετε Λάβαν τὸν υἱὸν Ναχώρ; οἱ δὲ εἶπαν, Γινώ-
6 σκομεν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπαν, (β) Ὑγιαίνει. καὶ ἰδοὺ Ῥαχὴλ ἡ θυγά-
7 τηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν (γ) προβάτων. Καὶ εἶπεν Ἰακὼβ, Ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλή· οὔπω ὥρα συναχθῆναι τὰ κτήνη· ποτίσαν-
8 τες τὰ πρόβατα, ἀπελθόντες βόσκετε. Οἱ δὲ εἶπαν, Οὐ δυνησόμεθα, ἕως τοῦ συναχθῆναι πάντας τοὺς ποιμένας, καὶ (δ) ἀποκυλίσωσι τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέ-
9 ατος, καὶ ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, (ε) καὶ ἰδοὺ Ῥαχὴλ ἡ θυγάτηρ Λάβαν ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς· αὐτὴ γὰρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

MS.A. (α) ἐπὶ τὸ αὐτό· (β) Ὑγιαίνει. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ (γ) προβάτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς· αὐτὴ γὰρ ἔβοσκεν τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Καὶ εἶπεν (δ) ἀποκυλίσωσι (ε) καὶ Ῥαχὴλ

Et vocavit nomen loci illius, (φ) Domus Dei. Et (χ) Ulam Luz erat nomen civitati priùs. Et vovit Jacob votum, dicens; Si fuerit Dominus Deus mecum, et custodierit me in via hac, qua ego vado, & dederit mihi panem ad comedendum, & vestimentum ad induendum; Et reduxerit me cum salute in domum patris mei: & erit Dominus mihi in Deum: Et lapis hic, quem statui titulum, erit mihi domus Dei; & omnium, quæcunque mihi dederis, decimam decimabo ea tibi.

CAP. XXIX.

ET elevans Jacob pedes, ivit in terram Orientis ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem autem Rebeccæ matris Jacob & Esau. Et videt: & ecce puteus in agro. Erant autem ibi tres greges ovium requiescentes super eum: De puteo enim illo potabant greges. Lapis autem erat magnus super os putei. Et congregabantur illuc omnes greges; & revolvebant lapidem ab ore putei, & potabant oves, & reponebant lapidem super os putei in locum suum. Dixit autem eis Jacob, Fratres, unde estis vos? At illi dixerunt; De Charran sumus. Dixit autem eis, Nôstis Laban filiũ Nachor? At illi dixerunt, Noscimus. Dixit autem eis, Valet? At illi dixerunt, Valet. Et ecce Rachel filia ejus veniebat cum ovibus. Et dixit Jacob, Adhuc est dies multa; nondum hora, ut congregentur pecora: cùm potaveritis oves, abeuntes pascite. At illi dixerunt, Non poterimus, donec congregati fuerint omnes pastores; & revolvent lapidem ab ore putei, et potabimus oves. Adhuc loquente eo cum illis, & ecce Rachel filia Laban veniebat cum ovibus patris sui: ipsa enim pascebat oves patris sui.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

CAP. XXIX.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Vocavitq; Jacob nomen loci illius, Bethel: verùm Luz nomen erat loco illi olim. Et vovit Jacob votum, ac dixit, Si fuerit Deus mecum, méque custodierit in via hac per quam ambulo, dederitq; mihi panem ad edendũ, et vestimentum ad induendum, Et reversus fuero incolumis ad domum patris mei; erit mihi Dominus in Deum: Et lapis iste quem statui in titulum, erit domus Dei: & omniũ quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

LEvavit ergò Jacob pedes suos, & perrexit in terram incolarum Orientis. Et vidit, & ecce puteus in agro, ibique tres greges ovium accubantes juxta eum: nam è puteo illo bibebant greges: erat autem lapis ingens super os putei. Et conveniebant eò cunctis gregibus, devolvebant lapidem ab ore putei, & adaquabant greges: & rursùm reponebant lapidem super os putei in locum suum. Ait illis Jacob, Fratres mei, unde estis? Dicunt ei, De Haran sumus. Inquit illis, Nostísne Laban, filium Nachor? Dicunt ei, Novimus. Inquit ad eos, Estne sanus? Dicunt ei, Sanus est; & ecce Rahel filia ejus venit cum ovibus. Ait illis Jacob, En adhuc dies stat, non est tempus cogendi pecus: adaquate oves, & ite pastum. Dicunt ei, Non possumus, donec congregentur omnes greges, & devolvant lapidem ab ore putei & adaquemus pecudes. Cúmque ipse alloqueretur eos, Rahel venit cum ovibus patris sui, erat enim pastor.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

19 וקרא ית שמא דאתרא ההוא
בית אל וברם לוז שמא דקרתא
20 מלקדמין: וקים יעקב קים למימר
אם יהי מימרא דיי בסעדי
ויטרנני באורחא הדא דאנא
אזל ויתן לי לחים למיכל וכסו
21 למלבש: ואתוב בשלם לבית
אבא ויהי מימרא דיי לי לאלהא:
22 ואבנא הדא די שויתי קמא תהי
דאהי פלח עלה קדם יי וכל די
תתן לי חד מן עסרא אפרשנה
קדמך:

כט

1 ונטל יעקב רגלוהי ואזל לארעא
2 בני מדינחא: וחזא והא בירא
בחקלא והא תמן תלתא עדרין
דען רביעין עלה ארי מן בירא
ההיא משקן עדריא ואבנא רבא
3 על פומא דבירא: ומתכנשין
תמן כל עדריא ומגנדרין ית
אבנא מעל פומא דבירא ומשקן
ית ענא ומתיבין ית אבנא
4 על פומא דבירא לאתרה:
ואמר להון יעקב אחי מנן אתון
5 ואמרו מחרן אנחנא: ואמר
להון הידעתון ית לבן בר
6 נחור ואמרו ידענא: ואמר
להון השלם ליה ואמרו שלם
7 והא רחל ברתיה אתיא עם
ענא: ואמר הא עוד יומא סגי
לא עידן למכנש בעיר אשקו ענא
8 ואזילו רעו: ואמרו לא ניכול
עד די יתכנשון כל עדריא ויגנדרון
ית אבנא מעל פומא דבירא
9 ונשקי ענא: עד דהוא ממליל
עמהון ורחל אתת עם ענא די
לאבוהא ארי רעיתא היא:

19 Et vocavit nomen loci illius, Bethel: nomen autem civitatis Luz prius vocabatur.
20 Et vovit Jacob votum, dicens: Si fuerit verbum Dei in adjutorium meum, & custodierit me in viâ hac, in quâ ego ambulo; & dederit mihi panem ad vescendũ, & vestimentum ad induendum.
21 Et reversus fuero in pace in domum patris mei: & erit mihi
22 verbum Domini in Deum. Et lapis iste, quem posui in titulum, erit super quem serviam coram Domino: & omnium quæ dederis mihi, unum ex decem separabo coram te.

CAP. XXIX.

1 ET levavit Jacob pedes suos, & abiit in terram filio-
2 rum Orientis. Et vidit, & ecce puteus in agro, & ecce ibi tres greges ovium, accubantes juxta eum; quia de puteo illo adaquabant greges: & lapis grandis erat super os pu-
3 tei. Et congregabantur ibi omnes greges, & devolvebant lapidem ab ore putei, & adaquabant oves: & reducebant lapidem super os pu-
4 tei, in locum suum. Dixitque eis Jacob; Fratres mei, unde estis? & dixerunt; De Aran
5 nos sumus. Et dixit eis; Nunquid nostis Laban filium Nachor? & dixerunt, Novimus.
6 Et dixit eis, Nunquid pax est ei? & dixerunt Pax, & ecce Rachel filia ejus veniebat cum
7 ovibus. Et ait; Ecce adhuc multum diei superest; non est tempus ut colligantur pecora: adaquate oves, & ite
8 ad pastum. Et dixerunt, Non possumus; donec congregentur omnes greges, & devolvant lapidem ab ore putei: & potum demus ovi-
9 bus. Adhuc ille loquebatur cum eis: & Rachel venit cum ovibus patris sui; nam oves ipsa pascebat.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Vocavitque nomen loci istius Bethel; ulamluz autem erat nomen civitatis prius. 19
Vovitque Jacob votum, dicens: Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via ista, quâ ego incedo, & dederit mihi panem ut comedam, & vestem quâ vestiar. 20
Et revertar in pace ad domum patris mei, fueritq; mihi Dominus in Deum. 21
Lapis quoque iste quem posui in statuam, erit domus Dei, & omnia quæ dederis mihi, decimando decimabo tibi. 22

CAP. XXIX.

POstea levavit Jacob pedes suos, & ivit in terram filiorum Orientis. 1
Conspexitque, & ecce puteus in agro, & tres greges ovium recubantium propè eum, quia de puteo isto potabant greges; lapis autem ingens erat ad os putei. 2
Et congregabantur ibi omnes pastores, & revolvebant lapidem ab ore putei, & potabant pecudes, et reponebant lapidem super os putei in locum suum. 3
Dixit autem eis Jacob: Fratres, unde estis vos? & responderunt, De Aram nos sumus. 4
Et dixit eis, Num cognoscitis Laban filium Nachor? & responderunt, Cognoscimus. 5
Dixitque illis, Num pax illi? & responderunt, Pax; & ecce Rachel filia ejus venit cum ovibus. 6
Dixit quoque eis, Ecce dies adhuc magnus, nondum tempus congregandi pecudes, potate oves, & abite, pascite. 7
Et dixerunt, Non possumus donec convenerint omnes pastores, & revolverint lapidem ab ore putei, tunc potabimus oves. 8
Adhuc colloquebatur eis, cùm Rachel venit cum ovibus quæ erant patris sui, pascebat enim oves. 9

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وسمى ذلك الموضع بيت ايل * واما اسم القرية اولا لوز * ثم نذر يعقوب نذرا قايلا ان كان
الله معي وحفظني في هذه الطريق التي انا سالكها * ورزقني خبزا اكله وثوبا البسه * ورجعت
سالما الى بيت ابي * وكان الله لي وليا * فان هذا الحجر الذي جعلته نصبة يكون لي بيت
الله * وجميع ما ترزقنيه اعشر تعشيرا لك *

* الفصل التسع والعشرون *

* ثم رفع يعقوب رجليه ومضى الى بلد اهل الشرق * فراى فاذا بير في الصحراء * واذا
ثلثة قطعان من الغنم رابضة عندها * لانها تسقي الرعاه منها القطعان * وحجر عظيمة على
فيها * وكان اذا اجتمعت رعاه القطعان دحرجوا الحجر عن فم البير وسقوا الغنم ثم ردوه الى
موضعه * فقال لهم يعقوب من اين انتم يا اخوه * قالوا من حران * فقال لهم اتعرفون لابان ابن
ناحور * فقالوا نعم * فقال لهم اسالم هو * فقالوا نعم وهوذا راحيل ابنته جاية مع الغنم * ثم قال
لهم هوذا النهار بعد كبير وليس هو وقت انضمام الماشية * فاسقوا الغنم وامضوا بها فارعوها
* قالوا لا نطيق ذلك الى ان تجمع رعاه القطعان ويدحرجوا الحجر عن فم البير ونسقي الغنم
* بينما هو يخاطبهم جاءت راحيل مع غنم ابيها * لانها كانت راعية *

Et appellavit locum illum BethIl; at nomen urbis priùs erat Luza. 19
Deinde vovit Jacob votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in hac via per quam ego ambulo, & concesserit mihi panem ad manducandum, & vestem ad induendum. 20
Et reversus fuero incolumis ad domum patris mei, & fuerit mihi Deus adjutor: 21
Sanè iste lapis, quem constitui titulum, erit mihi domus Dei: & omne quod dabit mihi, decimabo decimatione tibi. 22

CAP. XXIX.

DEinde levavit Jacob pedes suos & abiit in regionem incolarum Orientis. 1
Viditque, & ecce puteus in campo, & ecce tres greges ovium accubantes prope illum, quia potabant pastores ex ipso greges, & saxum magnum erat super os ejus. 2
Et quando congregabantur pastores gregum, revolvebant saxum ab ore putei, & potabant oves, & reponebant illud in loco suo. 3
Dixit autem ad eos Jacob: Cuiates estis ô fratres? Dixerunt, Ex Harran. 4
Ait illis: Cognoscitisne Laban filium Nahor? Dixerunt, Ita. 5
Ait illis: Incolumisne est? Dixerunt, Ita. Et ecce Rahil filia ipsius veniens est cum ovibus. 6
Tum dixit eis: Ecce dies adhuc magna est, neque est tempus colligendi armenta: potate oves, & ducite eas, & pascite illas. 7
Dixerunt, Non possumus id, donec congregentur pastores gregum, & revolvant saxum ab ore putei, & potemus oves. 8
Dum ipse alloquebatur eos, venit Rahil cum ovibus patris sui, erat enim illa pastor. 9

fratris Laban filiam Rachel Jahacob vidit quando fuit Et
10 ויהי כאשר ראה יעקב את־רחל בת־לבן אחי
,Jahacob accessit & ,suæ matris fratris Laban pecudes & ,suæ matris
אמו ואת־צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב
Laban pecudibus dedit potum & ,putei ore desuper lapidem revolvit &
ויגל את־האבן מעל פי הבאר וישק את־צאן לבן
elevavit & ,Rachel Jahacob est osculatus Et .suæ matris fratris
11 אחי אמו : וישק יעקב לרחל וישא
frater quòd ,Rachel ipsi Jahacob nunciaverat Et .flevit & ,suam vocem
12 את־קלו ויבך : ויגד יעקב לרחל כי אחי
.suo patri nunciavit & ,cucurrit & :ipse Ribcah filius quòd & ,ipse sui patris
אביה הוא וכי בן־רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה :
cucurrit & ,suæ sororis filii Jahacob auditionem Laban audire cùm fuit Et
13 ויהי כשמע לבן את־שמע יעקב בן־אחתו וירץ
eum fecit venire & ,eum est osculat° & ,eû est ãplexatus & ,ej° occursû in
לקראתו ויחבק־לו וינשק־לו ויביאהו
.ista verba omnia Laban ipsi narravit & ,suam domum ad
אל־ביתו ויספר ללבן את כל־הדברים האלה :
eo cû habitavit Et .tu mea caro & ,meû os Profectò : Laban ei dixit Et
14 ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה ° וישב עמו
.tu meus frater quia Nũ : Jahacob ipsi Laban dixit Et .dierum mensem
15 חדש ימים : ויאמר לבן ליעקב הכי־אחי אתה
Laban ipsi Et .tua merces quæ ,mihi Indica ? gratis mihi servies
16 ועבדתני חנם הגידה לי מה־משכרתך : וללבן
.Rachel minoris nomen & ,Leah majoris nomen ;filiæ duæ
שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל :
.aspectu pulchra & ,formâ pulchra erat Rachel & : teneri Leah oculi Et
17 ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת־תאר ויפת מראה :
annos septem tibi Serviam : dixit & ,Rachel Jahacob dilexit Et
18 ויאהב יעקב את־רחל ויאמר אעבדך שבע שנים
eam me dare Bonum : Laban dixit Et .minore tuâ filiâ Rachel in
19 ברחל בתך הקטנה : ויאמר לבן טוב תתי אתה
Jahacob servivit Et .mecum mane .alteri viro eam me dare præ tibi
20 לך מתתי אתה לאיש אחר שבה עמדי : ויעבד יעקב
,sui dies sicut ejus oculis in fuerunt Et .annos septem Rachel in
ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים
Da : Laban ad Jahacob dixit Et .eam se diligendo in
21 באהבתו אתה : ויאמר יעקב אל־לבן הבה את־
.eam ad ingrediar & ,mei dies sunt completi quia ,meam uxorem
אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה :
.convivium fecit & ,loci viros omnes Laban congregavit Et
22 ויאסף לבן את־כל־אנשי המקום ויעש משתה :
,eum ad eam fecit venire & ,suâ filiâ Leah accepit & ,vespera in fuit Et
23 ויהי בערב ויקח את־לאה בתו ויבא אתה אליו
,suâ ancillâ Zilpah ei Laban dedit Et .eam ad est ingressus &
24 ויבא אליה : ויתן לבן לה את־זלפה שפחתו
,Leah ipsa ecce & ,diluculo in fuit Et .ancillam suæ filiæ Leah ipsi
25 ללאה בתו שפחה : ויהי בבקר והנה־היא לאה
?tecum servivi Rachel in Nonne ?mihi fecisti hoc Quid : Laban ad dixit &
ויאמר אל־לבן מה־זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך
? me decepisti quid ut Et
ולמה רמיתני :

Versio VULG. LAT.

10 Quam cùm vidisset Jacob, et
sciret consobrinam suam o-
vésque Laban avunculi sui:
amovit lapidem quo puteus
11 claudebatur. Et adaquato gre-
ge osculat° est eam, et eleva-
12 tâ voce flevit. Et indicavit ei
quòd frater esset patris sui, &
filius Rebeccæ: at illa festi-
13 nans nunciavit patri suo. Qui
cùm audisset venisse Jacob fi-
lium sororis suæ, cucurrit ob-
viàm ei: complexúsque eum,
& in oscula ruens, duxit in
domum suam. Auditis autem
14 caussis itineris, Respondit, Os
meum es, et caro mea. Et post-
quàm impleti sunt dies men-
15 sis unius, Dixit ei, Num quia
frater meus es, gratis servies
mihi? dic quid mercedis ac-
16 cipias. Habebat verò duas fi-
lias: nomẽ majoris, Lia; minor
verò appellabatur, Rachel.
17 Sed Lia lippis erat oculis: Ra-
chel decorâ facie, & venusto
18 aspectu. Quã diligens Jacob,
ait; Serviam tibi pro Rachel
filiâ tua minore, septem an-
19 nis. Respondit Laban, Meli-
us est ut tibi eam dem, quàm
alteri viro: mane apud me.
20 Servivit ergò Jacob pro Ra-
chel septem annis: & vide-
bantur illi pauci dies præ a-
21 moris magnitudine. Dixítque
ad Laban, Da mihi uxorem
meam: quia jam tempus im-
pletum est, ut ingrediar ad il-
22 lam. Qui vocatis multis ami-
corum turbis ad convivium,
23 fecit nuptias. Et vesperè Li-
am filiam suam introduxit ad
24 eum, Dans ancillam filiæ,
Zelpham nomine. Ad quam
cùm ex more Jacob fuisset
ingressus, facto manè vidit
25 Liam. Et dixit ad socerum su-
um; Quid est quod facere vo-
luisti? nónne pro Rachel
servivi tibi? quarè imposu-
isti mihi?

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

10 Ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν Ἰακὼβ τὴν (ζ) Ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα Λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς (η) αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ προσελθὼν Ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος,
11 Καὶ ἐπότιζε τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Καὶ ἐφίλησεν Ἰακὼβ τὴν Ῥαχὴλ· καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε.
12 Καὶ (θ) ἀπήγγειλε τῇ Ῥαχὴλ, ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ ὅτι υἱὸς Ῥεβέκκας ἐστί· καὶ δραμοῦσα, ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
13 (ι) Ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε Λάβαν τὸ ὄνομα Ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν (κ) αὐτῷ· καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, ἐφίλησε· καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο τῷ Λάβαν πάντας τοὺς λόγους τούτους.
14 Καὶ εἶπεν αὐτῷ Λάβαν, Ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ. καὶ ἦν μετ᾽ αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν.
15 Εἶπε δὲ Λάβαν τῷ Ἰακὼβ, Ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δωρεάν· ἀπάγγειλόν μοι, τίς ὁ μισθός σου ἐστί;
16 Τῷ δὲ Λάβαν ἦσαν δύο θυγατέρες· ὄνομα τῇ μείζονι, (λ) Λεία· καὶ ὄνομα τῇ νεωτέρᾳ, Ῥαχήλ.
17 Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ Λείας, ἀσθενεῖς· Ῥαχὴλ δὲ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία (μ) τῇ ὄψει σφόδρα.
18 Ἠγάπησε δὲ Ἰακὼβ τὴν Ῥαχήλ· καὶ εἶπε, Δουλεύσω σοι ἑπτὰ ἔτη (ν) περὶ Ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας.
19 Εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν, Βέλτιον δοῦναί με αὐτήν σοι, ἢ δοῦναί με αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ· οἴκησον μετ᾽ ἐμοῦ.
20 Καὶ ἐδούλευσεν Ἰακὼβ περὶ Ῥαχὴλ (ξ) ἑπτὰ ἔτη· καὶ ἦσαν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγαπᾷν αὐτὸν αὐτήν.
21 Εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ Λάβαν, (ο) Δός μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ (π) ἡμέραι, ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν.
22 Συνήγαγε δὲ Λάβαν πάντας τοὺς ἄνδρας τοῦ τόπου, καὶ ἐποίησε γάμον.
23 Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα· καὶ λαβὼν Λείαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, (ρ) εἰσήγαγεν πρὸς Ἰακώβ· καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν Ἰακώβ.
24 Ἔδωκε δὲ (σ) Λάβαν Λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Ζελφὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. Ἐγένετο δὲ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ ἦν Λεία.
25 Εἶπε δὲ (τ) Ἰακὼβ τῷ Λάβαν, Τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ περὶ Ῥαχὴλ (υ) ἐδούλευσα παρὰ σοί; καὶ ἵνα τί παρελογίσω με;

Factum est autem, ut vidit Jacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, et oves Laban fratris matris suæ; Et accedens Jacob revolvit lapide ab ore putei, Et potavit oves Laban fratris matris suæ. Et osculatus est Jacob Rachel: & exclamans voce sua flevit. Et indicavit ipsi Rachel, quia frater patris ejus est, & quia filius Rebeccæ est. Et currens illa nunciavit patri suo secundùm verba hæc. Factum est autem, ut audivit Laban nomen Jacob filii sororis suæ, cucurrit obviàm ei: & complexus eum osculatus est, & induxit eum in domum suam: & narravit ipsi Laban omnes sermones hos. Et dixit ei Labã, De ossibus meis, & de carne mea es tu. Et fuit cũ eo mensem dierum. Dixit autem Laban ipsi Jacob; Quia enim frater meus es, non servies mihi gratis. Indica mihi, quæ merces tua est. Erant autem Laban duæ filiæ: nomen majori, Lia; & nomen juniori, Rachel. Oculi autem Liæ infirmi; Rachel autem erat pulchra specie, & decora aspectu valdè. Dilexit autem Jacob ipsam Rachel, & dixit; Serviam tibi septem annos pro Rachel filiâ juniore. Dixit autem ei Laban, Melius est dare me eam tibi, quàm dare me eam viro alteri: habita mecum. Et servivit Jacob pro Rachel septem annis; et fuerunt in conspectu ejus tanquã pauci dies, eò quòd ipse diligebat eam. Dixit autem Jacob ad Laban, Da mihi uxorem meam: impleti enim sunt dies, ut ingrediar ad eam. Congregavit autem Laban omnes viros loci, & fecit (a) nuptias. Et factum est vespera: & sumens Liã filiam suã, introduxit ad Jacob: et ingressus est ad eã Jacob. Dedit autem Laban Liæ filiæ suæ Zelpham ancillam suam, ei ancillam. Factum est autem manè; et ecce erat Lia. Dixit autem Jacob ad Laban; Quid hoc fecisti mihi? Nonne pro Rachel servivi apud te? Et ut quid (b) decepisti me?

MS. A. (ζ) Ῥαχὴλ θυγατέρα (η) αὐτοῦ· καὶ προσελθὼν (θ) ἀπήγγειλεν (ι) Καὶ ἐγένετο (κ) αὐτοῦ· (λ) Λία· (μ) τῇ ὄψει. Ἠγάπησεν (ν) ἐν Ῥαχὴλ (ξ) ἑπτὰ ἔτη. Εἶπεν δὲ Ἰακὼβ (ο) Ἀπόδος (π) ἡμέραι μου, ὅπως (ρ) εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς (σ) Λάβαν Ζελφὰν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ τὴν παιδίσκην (τ) Ἰακὼβ Λάβαν, (υ) ἐδούλευσά σοι;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܘܟܕ ܚܙܐ ܝܥܩܘܒ ܠܪܚܝܠ ܒܪܬ ܠܒܢ ܐܚܘܗ̇ ܕܐܡܗ. ܘܠܥܢܗ ܕܠܒܢ ܐܚܘܗ̇ ܕܐܡܗ. ܩܪܒ ܝܥܩܘܒ ܘܥܓܠ ܟܐܦܐ ܡܢ ܦܘܡܗ̇ ܕܒܐܪܐ. ܘܐܫܩܝ ܥܢܗ ܕܠܒܢ ܐܚܘܗ̇ ܕܐܡܗ.
11 ܘܢܫܩܗ̇ ܝܥܩܘܒ ܠܪܚܝܠ ܘܐܪܝܡ ܩܠܗ ܘܒܟܐ.
12 ܘܚܘܝܗ̇ ܝܥܩܘܒ ܠܪܚܝܠ ܕܐܚܘܗܝ ܕܐܒܘܗ̇ ܗܘ ܘܕܒܪܗ̇ ܕܪܦܩܐ ܗܘ. ܘܪܗܛܬ ܚܘܝܬ ܠܐܒܘܗ̇.
13 ܘܟܕ ܫܡܥ ܠܒܢ ܫܡܥܗ ܕܝܥܩܘܒ ܒܪ ܚܬܗ ܪܗܛ ܠܐܘܪܥܗ ܘܓܦܗ ܘܢܫܩܗ ܘܐܥܠܗ ܠܒܝܬܗ. ܘܐܫܬܥܝ ܠܠܒܢ ܟܠܗܝܢ ܡܠܐ ܗܠܝܢ.
14 ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܒܢ ܫܪܝܪܐܝܬ ܓܪܡܝ ܐܢܬ ܘܒܣܪܝ. ܘܝܬܒ ܥܡܗ ܝܪܚ ܝܘܡܬܐ.
15 ܘܐܡܪ ܠܒܢ ܠܝܥܩܘܒ ܠܐ ܡܛܠ ܕܐܚܝ ܐܢܬ ܬܦܠܚܢܝ ܡܓܢ. ܚܘܝܢܝ ܡܢܘ ܐܓܪܟ.
16 ܘܠܠܒܢ ܐܝܬ ܗܘܝ ܠܗ ܬܪܬܝܢ ܒܢܬܐ. ܫܡܗ̇ ܕܪܒܬܐ ܠܐܝܐ ܘܫܡܗ̇ ܕܙܥܘܪܬܐ ܪܚܝܠ.
17 ܘܥܝܢܝܗ̇ ܕܠܐܝܐ ܪܟܝܟܢ ܗܘܝ. ܘܪܚܝܠ ܫܦܝܪܐ ܒܚܙܘܗ̇ ܘܝܐܝܐ ܒܪܘܝܗ̇.
18 ܘܪܚܡܗ̇ ܝܥܩܘܒ ܠܪܚܝܠ ܘܐܡܪ ܐܦܠܘܚܟ ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܚܠܦ ܪܚܝܠ ܒܪܬܟ ܙܥܘܪܬܐ.
19 ܐܡܪ ܠܗ ܠܒܢ ܛܒ ܠܝ ܕܐܬܠܝܗ̇ ܠܟ ܡܢ ܕܐܬܠܝܗ̇ ܠܓܒܪܐ ܐܚܪܢܐ. ܬܒ ܥܡܝ.
20 ܘܦܠܚ ܝܥܩܘܒ ܚܠܦ ܪܚܝܠ ܫܒܥ ܫܢܝܢ. ܘܗܘܝ ܒܥܝܢܘܗܝ ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܩܠܝܠܬܐ ܡܛܠ ܕܪܚܡ ܗܘܐ ܠܗ̇.
21 ܘܐܡܪ ܝܥܩܘܒ ܠܠܒܢ ܗܒ ܠܝ ܐܢܬܬܝ ܡܛܠ ܕܫܠܡܘ ܝܘܡܝ ܘܐܥܘܠ ܠܘܬܗ̇.
22 ܘܟܢܫ ܠܒܢ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܐܬܪܐ ܘܥܒܕ ܡܫܬܝܐ.
23 ܘܟܕ ܗܘܐ ܪܡܫܐ ܕܒܪܗ̇ ܠܠܐܝܐ ܒܪܬܗ ܘܐܥܠܗ̇ ܠܘܬܗ ܘܥܠ ܠܘܬܗ̇.
24 ܘܝܗܒ ܠܒܢ ܠܠܐܝܐ ܒܪܬܗ ܠܙܠܦܐ ܐܡܬܗ ܠܐܡܗܘ.
25 ܘܟܕ ܗܘܐ ܨܦܪܐ ܘܚܙܐ ܕܠܐܝܐ ܗܝ. ܐܡܪ ܠܠܒܢ ܡܢܐ ܗܕܐ ܕܥܒܕܬ ܠܝ. ܠܐ ܗܘܐ ܚܠܦ ܪܚܝܠ ܦܠܚܬܟ. ܘܠܡܢܐ ܛܥܝܬܢܝ.

Et cùm vidisset Jacob Rahelem filiã Labani fratris matris suæ, & oves Labani fratris matris suæ: accessit Jacob, revolutóque lapide ab ore putei, adaquavit oves Labani fratris matris suæ. Osculatúsq; est Jacob Rahelem, & sublatâ voce, flevit. Et indicavit Jacob Raheli fratrem se esse patris ejus, & filium Rebeccæ se esse: illa verò currens indicavit patri suo. Cúmq; audisset Laban famã Jacobi filii sororis suæ, accurrit in occursum ejus, eúmque amplexat° atque deosculat° est, & adduxit eum domũ suã. Narravitque Labano omnia verba hæc. Dixit ei Laban, Verè os meum tu es, & caro mea. Commoratúsq; est apud eum circiter mensẽ dierum. Dixit verò Laban ad Jacob, Licet verè frater me° sis, servies mihi gratis? indica mihi quæ sit merces tua. Laban autem duas habebat filias, nomen majoris Leæ, nomen verò minoris Rahel. *Porrò oculi Leæ teneri erant, Rahel autem formosa erat aspectu, & decora vultu. Dilexit autẽ Jacob Rahelem, & ait, Serviã tibi septẽ annis pro Rahele filiâ tuâ minore. Inquit ei Laban, Satius est ut eam dem tibi, quàm ut dem eam alii homini: mane apud me. Servivit ergò Jacob pro Rahele septem annis, fuerúntque in oculis ejus quasi dies pauci, quoniam adamabat eam. Dixítque Jacob ad Laban, Da mihi uxorem meam, siquidẽ completi sunt dies, & ingrediar ad eam. Convocavit igitur Laban omnes homines loci illius, & fecit convivium. Cúmque esset vespera, adduxit Leam filiam suam, eamque introduxit ad eum, & ingressus est ad illam. Dedit quoque Laban Leæ filiæ suæ Zelpham ancillam suam in famulam. Mane autem facto, videns Leam esse, dixit ad Laban, Quid hoc est quod fecisti mihi? en pro Rahele servivi tibi, quare decepisti me?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

10 והוה כד חזא יעקב ית רחל בת לבן אחוהא דאמיה וית ענא דלבן אחוהא דאמיה וקריב יעקב וגנדר ית אבנא מעל פומא דבירא ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאמיה׃ 11 ונשק יעקב לרחל וארים ית קליה ובכא׃ 12 וחוי יעקב לרחל ארי בר אחת אבוהא הוא וארי בר רבקה הוא ורהטת וחויאת לאבוהא׃ 13 והוה כד שמע לבן ית שמע יעקב בר אחתיה ורהט לקדמותיה וגפיף ליה ונשיק ליה ואעליה לביתיה ואשתעי ללבן ית כל פתגמיא האלין׃ 14 ואמר ליה לבן ברם קריבי ובסרי את ויתב עמיה ירח יומין׃ 15 ואמר לבן ליעקב המדאחי את ותפלחנני מגן חוי לי מה אגרך׃ 16 וללבן תרתין בנן שום רבתא לאה ושום זעירתא רחל׃ 17 ועיני לאה יאין ורחל הות שפירא בריוא ויאיא בחיזוא׃ 18 ורחים יעקב ית רחל ואמר אפלחנך שבע שנין ברחל ברתך זעירתא׃ 19 ואמר לבן טב דאתן יתה לך מדאתן יתה לגבר אוחרן תיב עמי׃ 20 ופלח יעקב ברחל שבע שנין והוו בעינוהי כיומין זעירין בדרחים יתה׃ 21 ואמר יעקב ללבן הב ית אתתי ארי שלימו יומי פולחני ואעול לותה׃ 22 וכנש לבן ית כל אנשי אתרא ועבד משתיא׃ 23 והוה ברמשא ודבר ית לאה ברתיה ואעיל יתה לותיה ועל לותה׃ 24 ויהב לבן לה ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה לאמהו׃ 25 והוה בצפרא והא היא לאה ואמר ללבן מה דא עבדת לי הלא ברחל פלחית עמך ולמא שקרת בי׃

10 Et factum est, cùm vidisset Jacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, & oves Laban fratris matris suæ: accessit Jacob, & revolvit lapidé ab ore putei; & adaquavit oves Labã fratris matris suæ.
11 Et osculatus est Jacob Rachel: & levavit vocé suá, & flevit.
12 Et narravit Jacob Rachel, quòd filius sororis patris sui ipse esset, & quòd filius Rebeccæ esset: & cucurrit, et núciavit patri suo.
13 Et factũ est cùm audisset Labã rumoré de Jacob filio sororis suæ, cucurrit in occursú ejus, et amplexatus est eum, & osculatus est eum; & introduxit eú in domú suã: & narravit Labá
14 omnia verba hæc. Et ait ei Laban; Utiq; consanguineus meus & caro mea tu es: & habi-
15 tavit cum eo mensé dierú. Et dixit Laban ad Jacob; Nunquid quia frater meus es, servies mihi gratis? indica mihi
16 quæ erit merces tua. Habebat auté Laban duas filias: nomen majoris, Lia; et nomé minoris,
17 Rachel. Oculi auté Liæ erant pulchri: & Rachel erat decora
18 formã, & decora aspectu. Et dilexit Jacob Rachel: & ait; Serviam tibi septé annis, pro
19 Rachel filiá tuá minori. Et dixit Laban; Melius est ut dem eam tibi, quàm ut tradã viro
20 alteri: habita mecum. Et servivit Jacob pro Rachel septem annis: & fuerunt in oculis ejus quasi dies pauci;
21 eò quòd diligebat eam. Et dixit Jacob ad Laban, Da mihi uxoré meam; quoniá impleti sunt dies servitutis meæ:
22 & ingrediar ad illam. Congregavitq; Laban omnes viros
23 loci, et fecit conviviú. Et facto vespere, tulit Liam filiá suam; & introduxit eam ad eum: &
24 ingressus est ad eam. Et dedit Laban Zelpham ancillá suam,
25 Liæ filiæ suæ, in famulam. Et facto mane, ecce ipsa erat Lia: & dixit ad Laban; Quid est hoc, quod fecisti mihi? nonne pro Rachel servivi apud te? quare ergo mentitus es mihi?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

10 Et factum est cum vidit Jacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, & oves Laban fratris matris suæ, ut appropinquaret Jacob, & revolveret lapidem ab ore putei, & adaquaret oves Laban fratris matris suæ.
11 Deinde osculatus est Jacob Rachelem, levavitq; vocem suam, & flevit.
12 Et narravit Jacob Racheli quòd frater patris ejus esset ipse, & filius Rebeccæ: & cucurrit, nuntiavitque patri suo.
13 Et factum est cum audivit Laban rumorem de Jacobo filio sororis suæ, ut curreret obviàm ei, & amplecteretur eum, & oscularetur, & introduceret in domum suam: narravit quoque Labano omnia verba ista.
14 Dixit verò ipsi Laban, verè os meum & caro mea tu es; & habitavit cum eo mensem dierum.
15 Et dixit Laban Jacobo, num quia tu es frater meus, servies mihi gratis? Indica mihi quæ erit merces tua.
16 Laban autem duas habebat filias, nomen majoris Lea, & nomen minoris Rachel.
17 Et oculi Leæ teneri erant; Rachel verò erat speciosæ formæ, & pulchra visu.
18 Diligens autem Jacob Rachelem, dixit, Serviam tibi septem annis pro Rachele filiâ tuâ minore.
19 Respondit verò Labã, melius est me dare eam tibi, quàm dare eam alteri viro: habita mecum.
20 Et servivit Jacob pro Rachele septem annis; fuerúntq; in oculis ejus tanquam dies pauci, eò quòd diligeret eam.
21 Posteà dixit Jacob ad Laban, da uxorem meam, quia completi sunt dies, & ingrediar ad eam.
22 Tum congregavit Laban omnes viros loci, fecitque convivium.
23 Factùmque est vesperi, ut acciperet Leam filiam suam, & introduceret eam ad eum, venitque ad eam Jacob.
24 Et dedit Laban Zilpham ancillam suam Leæ filiæ suæ in ancillam.
25 Factóq; mane, & ecce erat Lea: dixitque ad Laban, quid fecisti mihi? nónne pro Rachele servivi tibi? Et quare decepisti me?

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * فلما راى يعقوب راحيل ابنة لابان خاله * وغنم لابان خاله * تقدم ودحرج الحجر عن البير
11 وسقى غنمه * ثم قبل يعقوب راحيل ورفع صوته وبكا * 12 واخبرها انه ابن عمتها ربقا * فاحضرت
13 واخبرت اباها * فلما سمع لابان خبر يعقوب ابن اخته * احضر للقائه فعانقه وقبله وادخله
14 الى منزله * واخبره بجميع هذه الامور * ثم قال لابان ليعقوب انما انت عظمي ولحمي * ومكث
15 عنده شهرا * وقال له لابان * وان كنت قريبي اتخدمني مجانا * اخبرني ما اجرتك * 16 وكان
17 للابان ابنتان * اسم الكبرى ليا * واسم الصغرى راحيل * وعينا ليا حسنتان * وان كانت راحيل
18 حسنة الحلية والمنظر * فاحب راحيل يعقوب وقال اخدمك سبع سنين براحيل ابنتك
19 الصغرى * قال لابان اعطائي اياها لك اصلح من اعطائي اياها لرجل اخر فاقم عندي * 20 فخدمه
21 يعقوب براحيل سبع سنين * وكانت عنده كايام يسيرة من محبته لها * ثم قال له اعطني
22 زوجتي اذ قد كملت ايامي * وادخل اليها * فجمع لابان اهل الموضع وصنع لهم مجلسا * 23 فلما
24 كان العشاء اخذ ليا ابنته فزفها اليه ودخل اليها * فاعطاها لابان زلفا امته لتكون
25 لها امة * فلما كان بالغداة فاذا هي ليا * فقال للابان ماذا صنعت بي * اليس براحيل
خدمتك * فلم اربيتني *

10 Ut autem vidit Jacob Rabil filiam Laban avunculi sui, & oves Laban avunculi sui, accedens revolvit saxum de puteo, & adaquavit oves ejus.
11 Deinde osculatus est Jacob Rabil, elevavitque vocem suam, ac flevit.
12 Et significavit ei se esse filium materteræ ejus Rebeccæ. Cucurrit illa, & nuntiavit parentibus suis.
13 Cúmque audisset Laban famam Iacobi filii sororis suæ, accurrit in occursum ejus, amplexatúsque est eum, & osculatus est illum, & introduxit illum in habitaculum suum; & narravit ei omnes res istas.
14 Tum dixit Laban ad Iacob: Tu quidem es os meum, & caro mea. Et mansit apud eum mensem unum.
15 Et dixit ei Laban: Etiamsi sis consanguineus meus, serviésne mihi gratis? Indica mihi quænam sit merces tua.
16 Erántque Labano duæ filiæ: nomen majoris Lia, & nomen minoris Rabil.
17 Et oculi Liæ erant pulchri, at verò Rabil erat pulchrâ formâ & aspectu.
18 Amavit autem Rabilem, Jacob, & ait: Serviam tibi septem annis pro Rabil filia tua minore.
19 Dixit Laban: Dare eam tibi, melius est quàm dare eam viro alteri: mane ergo apud me.
20 Servivítq; ei Jacob pro Rabil septem annos, fuerúntq; apud eum quasi dies pauci præ amore ipsius in eã.
21 Deinde dixit ei: Da mihi uxorẽ meã, cùm jã cõpleti sint dies mei: & ingrediar ad illam.
22 Congregavit autẽ Laban habitatores loci, & fecit eis conviviũ.
23 Cúmq; fuisset serò, accepit Liam filiam suam, & duxit eam ad ipsum: & ingressus est ad eam.
24 Deditque illi Laban Zelpham ancillã suam, ut esset ei ancilla.
25 Cùm autem fuisset mane, ecce ipsa erat Lia. Dixitq; ad Laban: Quid fecisti mihi? nonne pro Rabil servivi tibi? quare fraudâsti me?

ספר בראשית : ל

facies ad minorem dandam ad ,nostro loco in sic fiet Non : Laban dixit Et
26 ויאמר לבן לא־יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני
hanc etiam tibi dabimus & ,hujus hebdomadā Comple .primogenitæ
27 הבכירה: מלא שבע זאת ונתנה לך גם־את־זאת
.alios annos septem adhuc mecum servies quam servitute in
בעבדה אשר תעבד עמדי עוד שבע־שנים אחרות:
Rachel ei dedit & ,illius hebdomadā cōplevit & ,sic Jahacob fecit Et
28 ויעש יעקב כן וימלא שבע זאת ויתן־לו את־רחל
Bilhah suæ filiæ Rachel ipsi Laban dedit Et .uxorem in ei suam filiam
29 בתו לו לאשה: ויתן לבן לרחל בתו את־בלהה
dilexit & ,Rachel ad etiam est ingressus Et .ancillam in ei suā ancillā
30 שפחתו לה לשפחה: ויבא גם אל־רחל ויאהב
.alios annos septem adhuc eo cum servivit & ,Leah præ Rachel etiam
גם־את־רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע־שנים אחרות:
Rachel & ,ejus vulvam aperuit & ,Leah exosa quòd Dominus vidit Et
31 וירא יהוה כי־שנואה לאה ויפתח את־רחמה ורחל
,Reübē ,ej⁹ nomē vocavit & ,filiū peperit & ,Leah concepit Et .sterilis
32 עקרה: ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן
me diliget nunc quoniā .meam afflictionē in Domin⁹ vidit Quia: dixit quia
כי אמרה כי־ראה יהוה בעניי כי עתה יאהבני
audivit Quia : dixit & ,filiū peperit & ,adhuc concepit Et .meus vir
33 אישי: ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי־שמע
vocavit & :hunc etiam mihi dedit & ,ego exosa quòd Dñs
יהוה כי־שנואה אנכי ויתן־לי גם־את־זה ותקרא
Nunc : dixit & ,filium peperit & ,adhuc concepit Et .Simhon ,ej⁹ nomē
34 שמו שמעון: ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה
.filios tres ei peperi quia ,me ad meus vir copulabitur vice hac
הפעם ילוה אישי אלי כי־ילדתי לו שלשה בנים
,filium peperit & ,adhuc concepit Et .Levi ejus nomen vocavit Idcirco
35 על־כן קרא־שמו לוי: ותהר עוד ותלד בן
,ejus nomen vocavit Idcirco .Dominum laudabo vice Hac :dixit &
ותאמר הפעם אודה את־יהוה על־כן קראה שמו
.pariendo à stetit Et .Jehudah
יהודה ותעמד מלדת:

CAP. XXX. ל

Rachel invidit & ,Jahacob ipsi pareret non quòd ,Rachel vidit Et
1 ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל
mortua non si & :filios mihi Da : Jahacob ad dixit & ,suam sororem in
באחתה ותאמר אל־יעקב הבה־לי בנים ואם־אין מתה
pro Nunquid : dixit & ,Rachel in Jahacob furor est iratus Et .ego
2 אנכי: ויחר־אף יעקב ברחל ויאמר התחת
Ecce : dixit Et ?ventris fructum te à prohibuit qui ,ego Deo
אלהים אנכי אשר־מנע ממך פרי־בטן: ותאמר הנה
,mea genua super pariet & ,eam ad ingredere ,Bilhah mea ancilla
3 אמתי בלהה בא אליה ותלד על־ברכי
suam ancillam Bilhah ei dedit Et .ea ex ego etiam ædificabor &
4 ואבנה גם־אנכי ממנה: ותתן־לו את־בלהה שפחתה
peperit & ,Bilhah concepit Et .Jahacob eam ad est ingressus & :uxorē in
5 לאשה ויבא אליה יעקב: ותהר בלהה ותלד
.filium Jahacob ipsi
ליעקב בן:

Versio VULG. LAT.

26 Respondit Laban, Non est in
loco nostro consuetudinis, ut
minores antè tradamus ad
27 nuptias. Imple hebdoma-
dam dierum hujus copulæ:
& hanc quoque dabo tibi
pro opere quo serviturus es
28 mihi septem annis aliis. Ac-
quievit placito; & hebdoma-
dā transactā, Rachel duxit u-
29 xorem. Cui pater servā Balā
30 tradiderat. Tandémque po-
titus optatis nuptiis, amorem
sequentis priori prætulit, ser-
viens apud eum septem annis
31 aliis. Videns autem Domin⁹
quòd despiceret Liam, ape-
ruit vulvā ejus, sorore sterili
32 permanente. Quæ conce-
ptum genuit filium, voca-
vítque nomen ej⁹, Ruben; di-
cens, Vidit Domin⁹ humi-
litatem meam: nunc amabit
33 me vir meus. Rursúmq; con-
cepit & peperit filium, et ait;
Quoniā audivit me Domin⁹
haberi contemptui, dedit eti-
am istum mihi: vocavítque
34 nomē ej⁹, Simeō. Concepitq;
tertiò, & genuit alium filiū:
dixítque, Nunc quoque co-
pulabitur mihi marit⁹ meus,
eò quòd pepererim ei tres fi-
lios: & idcircò appellavit
35 nomen ejus, Levi. Quartò
concepit, & peperit filium:
& ait, Modò confitebor Do-
mino: et ob hoc vocavit eum,
Judam: cessavítque parere.

CAP. XXX.

1 CErnens autem Rachel
quod infœcunda esset, invi-
dit sorori suæ: & ait marito
suo, Da mihi liberos, alio-
2 quin moriar. Cui iratus re-
spondit Jacob; Num pro
Deo ego sum, qui privavit te
3 fructu ventris tui? At illa, Ha-
beo, inquit, famulam Balam:
ingredere ad illam, ut pariat
super genua mea, & habeam
4 ex illa filios. Deditque illi
Balam in conjugium: quæ,
5 Ingresso ad se viro, concepit,
& peperit filium.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

26 (φ) Ἀπεκρίθη δὲ Λάβαν, Οὐκ ἔστιν οὕτως ἐν
τῷ τόπῳ ἡμῶν, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν ἢ
27 τὴν πρεσβυτέραν. Συντέλεσον οὖν τὰ ἕβδο-
μα ταύτης, καὶ δώσω σοι καὶ ταύτην ἀν-
τὶ τῆς ἐργασίας, ἧς ἐργᾷ παρ' ἐμοί, ἔτι ἑ-
28 πτὰ ἔτη ἕτερα. Ἐποίησε δὲ Ἰακὼβ οὕτως·
καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ ἕβδομα ταύτης· καὶ (χ) ἔ-
δωκεν αὐτῷ Λάβαν Ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα
29 αὐτοῦ αὐτῷ γυναῖκα. Ἔδωκε δὲ (ψ) Λάβαν
τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐ-
30 τοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. Καὶ εἰσῆλθε πρὸς Ῥα-
χήλ· ἠγάπησε δὲ Ῥαχὴλ μᾶλλον ἢ Λείαν. καὶ
31 ἐδούλευσεν αὐτῷ ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. Ἰδὼν δὲ κύ-
ριος ὁ θεός, ὅτι (ω) ἐμισεῖτο Λεία, ἤνοιξε τὴν
32 μήτραν αὐτῆς· Ῥαχὴλ δὲ ἦν στεῖρα. Καὶ συνέ-
λαβε Λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ Ἰακώβ· ἐκάλε-
σε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ῥουβήν, λέγουσα, Διότι
εἶδέ μου κύριος τὴν (α) ταπείνωσιν, καὶ ἔδω-
κέ μοι υἱόν· νῦν οὖν ἀγαπήσει με ὁ ἀνήρ μου.
33 Καὶ συνέλαβε (β) πάλιν, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύ-
τερον τῷ Ἰακώβ· καὶ εἶπεν, Ὅτι ἤκουσε κύ-
ριος ὅτι μισοῦμαι, καὶ προσέδωκέ μοι καὶ
τοῦτον. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Συμεών.
34 Καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκεν υἱόν· καὶ εἶπεν,
Ἐν τῷ νῦν καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνήρ
μου, τέτοκα γὰρ αὐτῷ τρεῖς υἱούς. διὰ τοῦτο
35 (γ) ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, (δ) Λευΐ. Καὶ
συλλαβοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱόν· καὶ εἶπε, Νῦν
ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι κυρίῳ. διὰ τοῦτο
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, (ε) Ἰούδαν. καὶ ἔστη
τοῦ τίκτειν.

ΚΕΦ. λ'.

1 Ἰδοῦσα δὲ Ῥαχήλ, ὅτι οὐ τέτοκε τῷ Ἰα-
κώβ· καὶ ἐζήλωσε Ῥαχὴλ τὴν ἀδελφὴν
αὐτῆς· καὶ εἶπε τῷ Ἰακώβ, Δός μοι τέκνα·
2 εἰ δὲ μή, τελευτήσω ἐγώ. (α) Θυμωθεὶς δὲ
Ἰακὼβ τῇ (β) Ῥαχήλ, εἶπεν αὐτῇ, Μὴ
(γ) ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι, ὃς ἐστέρησέ σε καρ-
3 πὸν κοιλίας; Εἶπε δὲ Ῥαχὴλ τῷ Ἰακώβ,
Ἰδοὺ ἡ παιδίσκη μου Βαλλά· εἴσελθε πρὸς
αὐτήν· καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων (δ) μου,
4 καὶ τεκνοποιήσομαι κἀγὼ ἐξ αὐτῆς. Καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ Βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτῆς,
αὐτῷ γυναῖκα· καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν Ἰα-
5 κώβ. Καὶ συνέλαβε Βαλλὰ ἡ παιδίσκη
Ῥαχήλ, καὶ ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ υἱόν.

MS.A. (φ) Εἶπεν δὲ Λάβαν, (χ) ἔδωκεν Λάβαν (ψ) Λάβαν Ῥαχὴλ τῇ (ω) μισεῖτε (α) ταπείνωσιν· νῦν ἀγαπήσει (β) πάλιν Λεία, (γ) ἐκλήθη (δ) Λευί. (ε) Ἰούδα.

ΚΕΦ. λ'.

(α) Ἐθυμώθη (β) Ῥαχήλ, καὶ εἶπεν (γ) ἀντὶ τοῦ θεοῦ (δ) μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι

Respondit autem Laban, Non est sic in loco nostro, ut detur junior priùs quàm senior. Consumma itaque (c) septimanam istius; et dabo tibi et hanc pro opere, quod operaberis apud me adhuc septem annos alios. Fecit autem Iacob sic; & implevit septimanam istius. Et dedit ei Laban Rachel filiam suam ipsi uxorem. Dedit autem Laban (d) filiæ suæ Ballam ancillam suam, ei ancillam. Et intravit ad Rachel: dilexit autem Rachel magis quàm Liam. Et servivit illi septem annos alios. Videns autem Dominus Deus, quòd odio habebatur Lia, aperuit vulvam ejus. Rachel autem erat sterilis. Et concepit Lia, & peperit filium ipsi Iacob. Vocavit autem nomen ejus Ruben, dicens; Quoniam vidit Dominus humiliationem meam, & dedit mihi filium: nunc itaque diliget me vir meus. Et concepit iterum, & peperit filium secundum ipsi Iacob; & dixit, Quoniam audivit Dominus, quod odio habeor, & addidit mihi etiam hunc. Et vocavit nomen ejus, Symeon. Et concepit adhuc, & peperit filium; & dixit, In hoc tempore (e) apud me erit vir meus: quia peperi ei tres filios. Ideò vocavit nomen ejus, Levi. Et concipiens adhuc peperit filium; & dixit, (f) Nunc etiam hoc confitebor Domino. Ob id vocavit nomen ejus, Iudam. Et stetit à pariendo.

CAP. XXX.

VIdens autem Rachel, quòd non peperisset ipsi Iacob, & Rachel invidit sorori suæ: & dixit ad Iacob, Da mihi filios; sin autem non, moriar ego. Iratus autem Iacob ipsi Rachel, dixit ei; Nunquid pro Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris? Dixit autem Rachel ad Iacob, Ecce ancilla mea Balla: intra ad eam, & pariet super genua mea, & filios faciam ego etiam ex ea. Et dedit ei Ballam ancillā suam ei uxori: Et intravit ad eam Iacob. Et concepit Balla ancilla Rachel, & peperit ipsi Iacob filium.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܒܢ ܠܐ ܗܘܐ ܗܟܢܐ ܒܐܬܪܢ. ܠܡܬܠ ܙܥܘܪܬܐ ܩܕܡ ܩܫܝܫܬܐ.
27 ܫܠܡ ܡܫܬܘܬܗ ܕܗܕܐ ܘܐܬܠ ܠܟ ܐܦ ܠܗܕܐ. ܚܠܦ ܦܘܠܚܢܐ ܕܬܦܠܘܚ ܥܡܝ ܬܘܒ ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܐܚܪܢܝܢ.
28 ܘܥܒܕ ܝܥܩܘܒ ܗܟܢܐ. ܘܫܠܡ ܡܫܬܘܬܗ ܕܗܕܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܐܦ ܠܪܚܝܠ ܒܪܬܗ ܠܐܢܬܘ.
29 ܘܝܗܒ ܠܒܢ ܠܪܚܝܠ ܒܪܬܗ ܠܒܠܗܐ ܐܡܬܗ ܠܐܡܗܘ.
30 ܘܥܠ ܐܦ ܠܘܬ ܪܚܝܠ. ܘܐܚܒ ܐܦ ܠܪܚܝܠ ܝܬܝܪ ܡܢ ܠܐܐ. ܘܦܠܚ ܥܡܗ ܬܘܒ ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܐܚܪܢܝܢ.
31 ܘܚܙܐ ܡܪܝܐ ܕܣܢܝܐ ܠܐܐ ܘܦܬܚ ܡܪܒܥܗ. ܘܪܚܝܠ ܥܩܪܬܐ ܗܘܬ.
32 ܘܒܛܢܬ ܠܐܐ ܘܝܠܕܬ ܒܪܐ ܘܩܪܬ ܫܡܗ ܪܘܒܝܠ. ܘܐܡܪܬ ܕܚܙܐ ܡܪܝܐ ܫܘܥܒܕܝ. ܗܫܐ ܢܚܒܢܝ ܒܥܠܝ.
33 ܘܒܛܢܬ ܬܘܒ ܘܝܠܕܬ ܒܪܐ ܘܐܡܪܬ. ܕܫܡܥ ܡܪܝܐ ܕܣܢܝܐ ܐܢܐ ܘܝܗܒ ܠܝ ܐܦ ܠܗܢܐ. ܘܩܪܬ ܫܡܗ ܫܡܥܘܢ.
34 ܘܒܛܢܬ ܬܘܒ ܘܝܠܕܬ ܒܪܐ ܘܐܡܪܬ. ܗܫܐ ܙܒܢܐ ܗܢܐ ܢܬܢܩܦ ܠܝ ܒܥܠܝ. ܕܝܠܕܬ ܠܗ ܬܠܬܐ ܒܢܝܢ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܪܬ ܫܡܗ ܠܘܝ.
35 ܘܒܛܢܬ ܬܘܒ ܘܝܠܕܬ ܒܪܐ ܘܐܡܪܬ. ܗܕܐ ܙܒܢܬܐ ܐܘܕܐ ܠܡܪܝܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܪܬ ܫܡܗ ܝܗܘܕܐ.
ܘܩܡܬ ܡܢ ܡܐܘܠܕ.

1 ܘܚܙܬ ܪܚܝܠ ܕܠܐ ܝܠܕܐ ܠܝܥܩܘܒ. ܘܛܢܬ ܪܚܝܠ ܒܚܬܗ. ܘܐܡܪܬ ܠܝܥܩܘܒ. ܗܒ ܠܝ ܒܢܝܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܡܝܬܐ ܐܢܐ.
2 ܘܐܬܚܡܬ ܪܘܓܙܗ ܕܝܥܩܘܒ ܒܪܚܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܠܡܐ ܚܠܦ ܐܠܗܐ ܐܢܐ. ܕܟܠܐ ܡܢܟܝ ܦܐܪܐ ܕܟܪܣܐ.
3 ܘܐܡܪܬ ܠܗ ܗܐ ܐܡܬܝ ܒܠܗܐ ܥܘܠ ܠܘܬܗ. ܘܬܐܠܕ ܥܠ ܒܘܪܟܝ. ܘܐܬܒܢܐ ܐܦ ܐܢܐ ܡܢܗ.
4 ܘܝܗܒܬ ܠܗ ܠܒܠܗܐ ܐܡܬܗ ܠܐܢܬܘ. ܘܥܠ ܠܘܬܗ ܝܥܩܘܒ.
5 ܘܒܛܢܬ ܒܠܗܐ ܘܝܠܕܬ ܠܝܥܩܘܒ ܒܪܐ.

Respondit Laban Jacobo, Non fit ita in patria nostra, ut detur minor ante majorem. Perfice convivium istius, & dabo tibi etiam illam pro opere quo servies apud me adhuc septem annis aliis. Fecit itaque Jacob hoc pacto, & cum complésset convivium illi⁹, dedit etiam ei Rahelem filiā suā in uxorem. Deditque Laban Raheli filiæ suæ, Belham ancillam suam in famulam. Et ingressus est etiam ad Rahelem, dilexitque etiam Rahelem plusquàm Leam: & servivit apud eum etiam septem annis aliis. Videns autem Dominus exosam esse Leam, aperuit vulvam ejus, Rahel verò sterilis erat. Concepit ergò Lea, peperitque filium, & vocavit nomen ejus Rubil, dicens, Quoniam respexit Deus subjectionem meam, nunc amabit me maritus meus. Et concepit rursus, peperítque filium, ac dixit, Quia audivit Dominus me exosam esse, concessit mihi etiam hunc: vocavítque nomen ejus Simeon. Concepit rursus, ac peperit filium, dixítque, Vice hac adhærebit mihi marit⁹ meus, quandoquidem peperi ei tres filios: idcirco vocavit nomen ejus Levi. Concepit denuò, & peperit filium, ac dixit, Tempore isto gratias agam Dño: propterea vocavit nomen ejus Juda.

CAP. XXX.

CErnens autem Rahel se non parere Jacobo, invidit sorori suæ, dixitq; ad Jacob, Da mihi liberos, alioquin moriar. Et incensus furore Jacob in Rahelem, dixit ei, Num loco Dei sum ego, qui interdixit tibi fructus ventris? Dixit ad eum, En ancilla mea Belha, ingredere ad eam, parietq; super genua mea, & consolabor ego quoq; per eā. Dedit ergò ei Belhā ancillā suā in uxorem, & ingressus est ad eam. Et concepit Belha, peperítque Jacobo filium.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

26 ואמר לבן לא אתעביד כן באתרנא
למתן זעירתא קדם רבתא:
27 אשלים שבועתא דא ונתן לך אף ית דא
בפולחנא דתפלח עמי עוד שבע
28 שנין אוחרנין: ועבד יעקב כן
ואשלים שבועתא דדא ויהב ליה
ית רחל ברתיה ליה לאנתו:
29 ויהב לבן לרחל ברתיה ית בלהה
30 אמתיה לה לאמהו: ועל אף לות
רחל ורחים אף ית רחל מלאה
ופלח עמיה עוד שבע שנין
31 אוחרנין: וחזא יי ארי שניאתא
לאה ויהב לה עדוי ורחל עקרא:
32 ועדיאת לאה וילידת בר וקרת
שמיה ראובן ארי אמרת ארי גלי
קדם יי עולבני ארי כען ירחמנני
33 בעלי: ועדיאת עוד וילידת בר
ואמרת ארי שמיע קדם יי ארי
סניאתא אנא ויהב לי אף ית דין
34 וקרת שמיה שמעון: ועדיאת עוד
וילידת בר ואמרת הדא זמנא
יתחבר לי בעלי ארי ילידית ליה
תלתא בנין על כן קרא שמיה לוי:
35 ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת
הדא זמנא אודי קדם יי על כן
קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד:

1 וחזת רחל ארי לא ילידת ליעקב
וקניאת רחל באחתה ואמרת
ליעקב הב לי בנין ואם לא מיתא
2 אנא: ותקיף רוגזא דיעקב ברחל
ואמר הא מני את בעיא הלא מן
קדם יי תבעין דמנע מניך וולדא
3 דמעין: ואמרת הא אמתי בלהה
עול לותה ותליד ואנא ארבי
4 ואתבני אף אנא מנה: ויהבת לה
ית בלהה אמתה לאנתו ועל לותה
5 יעקב: ועדיאת בלהה וילידת ליעקב בר:

26 Et ait Laban; Non solet fieri hoc in loco nostro: ut detur
27 minor antequàm major. Imple hebdomadam hujus: & dabimus tibi etiam hanc, pro servitute quá servies mihi, ad-
28 huc septé annis aliis. Et fecit Jacob sicut dixerat; & implevit hebdomadá hujus: & dedit ei Rachel filiam suam in
29 uxoré. Et dedit Laban Rachel filiæ suæ Balam ancillá suá, in
30 famulá. Et ingressus est etiam ad Rachel; dilexit & Rachel magis quàm Liam: & servivit apud eum rursus aliis septem
31 annis. Et *vidit Dominus* quòd odiosa esset Lia; & dedit ei ut conciperet; & Rachel erat
32 sterilis. Et concepit Lia, & peperit filiú, & vocavit nomé ejus, Ruben: quia dixit, Quoniá manifesta fuit coram Dño injuria mea; nunc enim dili-
33 get me maritus meus. Et concepit rursus & peperit filium: & ait; Quia auditú est corá Dño, quoniá odio habita essé ego; & dedit mihi etiá hunc: & vocavit nomé ej⁹, Simeon.
34 Concepitq; iterum & peperit filium: & ait; Hac vice copulabitur mihi maritus meus; quia peperi ei tres filios: propterea vocavit nomen ej⁹, Le-
35 vi. Et cócepit ultrà, & peperit filium; & ait, Hac vice confitebor coram Domino; propterea vocavit nomen ejus, Juda: cessavitq; parere.

CAP. XXX.

1 ET vidit Rachel, quòd non pepererat ex Jacob; et invidit Rachel sorori suæ: & dixit ad Jacob; Da mihi filios, alio-
2 quin moriar. Et irat⁹ est furor Jacob in Rachel: et ait; Núquid à me tu petis filios? nonne à facie Dñi debuisses petere? qui prohibuit à te generationem
3 ventris. Et ait; Ecce ancilla mea Bala, ingredere ad eá: ut pariat, & ego ero nutrix; & suscipiá quoq; ego filios ex eá.
4 Et dedit ei Balá ancillá suá, in uxoré: & ingressus est ad eam
5 Jacob, Et concepit Bala, & peperit filium Jacob.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

26–35, 1–5 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

26–35, 1–5 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

26 Respondit verò Laban, Non fit sic in locis nostris, ut detur
27 minor ante majorem. Comple hebdomadem istius, & dabo tibi etiam istam pro servitute quam servieris mihi adhuc
28 septem annos alios. Fecitque Jacob ita, & complevit hebdomadem hanc, & dedit ei Rachelem filiam suam in u-
29 xorem. Dedit quoque Laban Racheli filiæ suæ Balam ancillam suam ei in ancillam.
30 Et intravit etiam ad Rachelem, atq; etiam dilexit Rachelem plusquam Leam: & servivit ei adhuc septem an-
31 nos alios. Videns autem Dominus quòd exosa esset Lea, aperuit vulvam ejus; Ra-
32 chel verò erat sterilis. Et concepit Lea, & peperit filium, vocavitq; nomen ejus Ruben: dicebat enim, Vidit Dominus afflictionem meam, quoniam nunc diliget me vir
33 meus. Et concepit adhuc, & peperit filium, dixitq; : Quoniam audivit Dominus quòd exosa essem, ideo dedit mihi adhuc istum, & vocavit no-
34 men ejus Simeon. Et concipiens adhuc, peperit filium, & dixit, Nunc hac vice adhærebit mihi vir meus, quia peperi illi tres filios, ideo vo-
35 cavit nomen ejus, Levi. Iterúmque concepit, & peperit filiū, et ait, Hac vice confitebor Domino, ideo vocavit nomen ejus, Judam, cessavitque parere.

CAP. XXX.

1 VIdens autem Rachel quòd non pareret Jacobo, invidit sorori suæ, dixitque Jacobo: da mihi pueros; quòd
2 si non, mortua sum. Tum exarsit ira Jacobi adversus Rachelem, & dixit, Num loco Dei ego sum, qui prohibuit à te fructum ventris?
3 Et ait, Ecce ancilla mea Bala, ingredere ad eam, & pariet super genua mea, & ædifi-
4 cabor etiam ego ab ea. Deditque illi Balam ancillam suam in uxorem, & venit ad
5 eam Jacob. Et concepit Bala, & peperit Jacobo filium.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * قال لابان لا يصنع كذا في بلدنا ان نزوج الصغري قبل الكبري * لكن اكمل اسبوع
27 هذه واعطيك هذه ايضا بالخدمة التي تخدمها عندي سبع سنين اخر * فصنع يعقوب كذا
28 وكمل اسبوع هذه ليا * ثم اعطاه راحيل ابنته زوجة * واعطي لابان لراحيل ابنته بلها امته
29 لتكون لها امة * فلما دخل الي راحيل احبها اكثر من ليا * ثم خدمه سبع سنين اخر
31 * وعلم الله ان ليا مبغضة فرزقها ولدا وراحيل عاقر * فحملت ليا وولدت ابنا وسمته راوبين
32 لانها قالت قد نظر الله الي ضعفي والان يحبني رجلي * وحملت ايضا وولدت ابنا وقالت قد
33 سمع الله دعاي لاني مبغوضة * فرزقني ايضا هذا * وسمته سمعون * وحملت ايضا وولدت ابنا
34 وقالت هذه المرة يعطف الي زوجي لاني قد ولدت له ثلثة اولاد وسمته لوي * وحملت ايضا
35 وولدت ابنا وقالت هذه المرة احمد شكر الله * ولذلك سمته يهودا * ثم وقفت عن الولادة *

* الفصل الثلثون *

1 * ولما رات راحيل انها لم تلد ليعقوب حسدتها * وقالت له استرزق لي ولدا والا فانا مايتة * فاشتد
2 غضبه عليها وقال اني دون الله انا الذي منعك ثمر البطن * فقالت هذه امتي بلها ادخل
3 اليها تلد في حجري وتبني بيتي ايضا منها * فاعطته امتها بلها زوجة * فدخل اليها يعقوب
4 * فحملت بلها وولدت ليعقوب ابنا *

26 Dixit Laban: Non fit ita in patria nostra, ut maritemus minorem ante majo-
27 rem: Sed perfice hebdomadam hujus, & dabo tibi hanc etiam pro servitute quam servies apud me septem annos alios.
28 Fecitque Iacob ita, & perfecit hebdo-
29 madam hujus Liæ. Deinde dedit ei Ra-
30 hil filiam suam in uxorem. Et dedit Laban Rahili filiæ suæ Balba ancillam suam, ut esset ipsi ancilla. Cúmque ingressus esset ad Rahil, amavit eam plusquam Liam. Tum servivit ei septem annos
31 alios. Cognovit autem Deus Liam esse exosam, concessitque ei filium; & Rahil
32 erat sterilis. Concepitque Lia, & peperit filium, appellavitque eum Raubin. Dixit enim, Jam respexit Deus ad imbecillitatem meam, & nunc diliget me
33 vir meus. Concepitque etiam, ac peperit, dixitque: Audivit Deus preces meas quoniam exosa sum, concessitque mihi etiam hunc, & vocavit eum Simeon.
34 Et concepit quoque, ac peperit filium, & ait: Hac vice propensus erit ad me maritus meus, quia peperi ei tres filios, &
35 vocavit eum Livi. Concepit etiam, ac peperit filium, & dixit: Hac vice renovabo gratias Dei, & propterea vocavit eum Ihuda: Deinde cessavit à pariendo.

CAP. XXX.

1 CUmque vidisset Rahil se non peperisse Iacobo, invidit ei, & dixit ad illum, Impetra mihi filiū, alioquì ego moritura sum. Invaluit autē ira ejus contra
2 illā, & ait: Num supra Deū sum ego, qui privavit te fructu ventris? Dixit: Hæc
3 est ancilla mea Balba, ingredere ad eam, pariet in sinu meo, & ædificabitur domus mea etiam ex ipsa. Deditque ei an-
4 cillam suam Balba in uxorem: et ingressus est ad eam Iacob. Concepitque
5 Balba, ac peperit Iacobo filium.

ספר בראשית ל׃

6 ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי בן על כן קראה שמו דן׃
7 ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב׃
8 ותאמר רחל נפתולי אלהים נפתלתי עם אחתי גם יכלתי ותקרא שמו נפתלי׃
9 ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה שפחתה ותתן אתה ליעקב לאשה׃
10 ותלד זלפה שפחת לאה ליעקב בן׃
11 ותאמר לאה בגד ותקרא את שמו גד׃
12 ותלד זלפה שפחת לאה בן שני ליעקב׃
13 ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות ותקרא את שמו אשר׃
14 וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה ויבא אתם אל לאה אמו ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך׃
15 ותאמר לה המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני ותאמר רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך׃
16 ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב עמה בלילה הוא׃
17 וישמע אלהים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי׃
18 ותאמר לאה נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא שמו יששכר׃
19 ותהר עוד לאה ותלד בן ששי ליעקב׃
20 ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבלון׃
21 ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה׃

Versio VULG. LAT.

6 Dixitq; Rachel, Judicavit mihi Dominus, & exaudivit vocem meam, dans mihi filium: idcirco appellavit no-
7 men ejus, Dan. Rursúmque Bala concipiens peperit alte-
8 rum. Pro quo ait Rachel, Comparavit me Deus cum sorore mea, & invalui: voca-
9 vitq; eum, Nephthali. Sentiens Lia quòd parere desiisset, Zelpham ancillam suam mari-
10 to tradidit. Quâ post conce-
11 ptum edente filium, Dixit, Feliciter: & idcirco vocavit no-
12 men ejus, Gad. Peperit quo-
13 que Zelpha alterum. Dixitque Lia, Hoc pro beatitudine mea. Beatam quippe me dicent mulieres: propterea ap-
14 pellavit eum, Aser. Egressus autem Ruben tempore messis triticeæ in agrum, reperit mandragoras: quas matri Liæ detulit. Dixitque Rachel, Da mihi partem de mandragoris filii
15 tui. Illa respondit, Parúmne tibi videtur, quòd præripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait Rachel, Dormiat tecum hâc nocte pro mandragoris filii
16 tui. Redeuntique ad vesperam Jacob de agro, egressa est in occursum ejus Lia. Et ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitq; cum
17 ea nocte illâ. Et exaudivit Deus preces ejus: concepitq; &
18 peperit filium quintum. Et ait, Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo: appellavítque no-
19 men ejus, Issachar. Rursum Lia concipiens, peperit sextum fi-
20 lium. Et ait, Dotavit me Deus dote bonâ; etiam hâc vice mecum erit maritus meus, eò quòd genuerim ei sex filios: & idcirco appellavit nomen
21 ejus, Zabulon. Post quem peperit filiam, nomine Dinam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Καὶ εἶπε Ῥαχὴλ, Ἔκρινέ μοι ὁ θεὸς, καὶ ἐπήκουσε τῆς φωνῆς μου, καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ
7 τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Δάν. Καὶ συνέλαβεν ἔτι Βαλλὰ ἡ παιδίσκη Ῥαχὴλ,
8 καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ Ἰακώβ. Καὶ εἶπε Ῥαχὴλ, (ε) Συναντελάβετό μου ὁ θεὸς, καὶ συνανεστράφην τῇ ἀδελφῇ μου, καὶ ἠδυνάσθην.
9 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Νεφθαλεί. Εἶδε δὲ Λεία, ὅτι ἔστη τοῦ τίκτειν· καὶ ἔλαβε Ζελφὰν τὴν παιδίσκην αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Ἰακὼβ γυναῖκα· (ζ) καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐ-
10 τήν. Καὶ συνέλαβε Ζελφὰ ἡ παιδίσκη Λεί-
11 ας, καὶ ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ υἱόν. Καὶ εἶπε Λεία, Ἐν τύχῃ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
12 Γάδ. Καὶ συνέλαβεν ἔτι Ζελφὰ ἡ παιδίσκη Λείας, καὶ (η) ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ υἱὸν δεύ-
13 τερον. Καὶ εἶπε Λεία, Μακαρία ἐγὼ, ὅτι (θ) μακαρίζουσί με αἱ γυναῖκες. καὶ ἐκάλε-
14 σε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἀσήρ. Ἐπορεύθη δὲ Ῥουβὴν (ι) ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυρῶν· καὶ εὗρε μῆλα (κ) Μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ πρὸς Λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. εἶπε δὲ Ῥαχὴλ τῇ (λ) Λείᾳ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς,
15 Δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. Εἶπε δὲ Λεία, Οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ καὶ τοὺς (μ) μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; Εἶπε δὲ Ῥαχὴλ, Οὐχ οὕτως· κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μαν-
16 δραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. Εἰσῆλθε δὲ Ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ ἑσπέρας· καὶ ἐξῆλθε Λεία εἰς συνάντησιν αὐτῷ· καὶ εἶπε, Πρὸς ἐμὲ εἰσελεύσῃ σήμερον· μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς
17 τὴν νύκτα ἐκείνην. Καὶ (ν) ἐπήκουσεν ὁ θεὸς Λείας· καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ υἱὸν
18 πέμπτον. Καὶ εἶπε Λεία, Δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν μισθόν μου, (ξ) ἀνθ' οὗ ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
19 νομα αὐτοῦ, Ἰσσάχαρ, ὅ ἐστι Μισθός. Καὶ συνέλαβεν ἔτι Λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ Ἰ-
20 ακώβ. Καὶ εἶπε Λεία, Δεδώρηταί ὁ θεός μοι δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ· αἱρετιεῖ με ὁ ἀνήρ μου· τέτοκα γὰρ αὐτῷ υἱοὺς ἕξ. καὶ ἐκάλε-
21 σε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ζαβουλών. Καὶ μετὰ τοῦτο ἔτεκε θυγατέρα. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, (ο) Δεῖνα.

Et dixit Rachel, Judicavit mihi Deus, & exaudivit vocem meam, & dedit mihi filium. Propterea vocavit nomen ejus Dan. Et concepit adhuc Balla ancilla Rachel, & peperit filium secundum ipsi Jacob. Et dixit Rachel, (a) Coassumpsit me Deus, & colluctata sum cum sorore mea, & valui. Et vocavit nomen ejus, Nephthali. Vidit autem Lia, quia steterat à pariendo: & sumpsit Zelpham ancillã suam, et dedit eam ipsi Jacob uxorem: & intravit ad eam. Et concepit Zelpha ancilla Liæ, & peperit ipsi Jacob filium. Et dixit Lia, (b) In fortuna. Et cognominavit nomen ejus, Gad. Et concepit adhuc Zelpha ancilla Liæ, & peperit ipsi Jacob filium secundum. Et dixit Lia, Beata ego, quia (c) beatificabunt me mulieres. Et vocavit nomen ejus, (d) Aser. Ivit autem Ruben in die messis triticeæ; & invenit poma mandragorarum in agro, & attulit ea ad Liam matrem suam. Dixit autem Rachel Liæ sorori suæ, Da mihi de mandragoris filii tui. Dixit autem Lia, Non satis est tibi, quòd accepisti virum meum? Numquid et mandragoras filii mei accipies? Dixit autem Rachel, Non ita: dormiat tecum nocte hâc pro mandragoris filii tui. Ingressus est autem Jacob ex agro vesperi, & exiit Lia in occursum ei; et dixit, Ad me intrabis hodie: mercede enim conduxi te pro mandragoris filii mei. Et dormivit cum ea nocte illâ. Et exaudivit Deus Liam: & concipiens peperit ipsi Jacob filium quintum. Et dixit Lia, Dedit mihi Deus mercedem meam, pro eo quòd dedi ancillam meam viro meo. Et vocavit nomen ejus, Issachar, quod est Merces. Et concepit adhuc Lia, & peperit filium sextum ipsi Jacob. Et dixit Lia, Donavit Deus mihi donum bonum (e) nunc temporis; (f) diliget me vir meus: peperi enim ei filios sex. Et vocavit nomen ejus, Zabulon. Et post hoc peperit filiam: & vocavit nomen ejus, Dina.

MS.A. (ε) Συνελάβετό μοι (ζ) εἰσῆλθεν δὲ πρὸς αὐτὴν Ἰακώβ. Καὶ (η) ἔτεκεν ἔτι τῷ (θ) μακαρίζουσίν με πᾶσαι αἱ γυναῖκες. (ι) ἐν ἡμέρᾳ (κ) μανδραγόρου (λ) Λείᾳ, Δός (μ) μανδραγόρους (ν) ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός· (ξ) ἀνθ' ὧν (ο) Δεῖνα· καὶ ἔστη τοῦ τίκτειν. Ἐμνήσθη

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

Dixitque Rahel, Judicavit me Deus, atque adeò exaudivit vocem meam, deditque mihi filium: idcirco vocavit nomen ejus Dan. Et concepit rursus Belha ancilla Rahelis, peperitque filium alterum Jacobo. Et ait Rahel, Contendi cum sorore mea, quin etiã potui: vocavítque nomen ejus Nephtali. Videns autem Lea se destitisse à pariendo, adduxit Zelpham ancillam suam, & dedit eam uxorem Jacobo. Peperit igitur Zelpha ancilla Leæ Jacobo filium. Dixitque Lea, Venit fortuna mea: & vocavit nomen ejus Gad. Peperit quoque Zelpha ancilla Leæ filium secundum Jacobo. Dixítque Lea, Pro gloria mea quâ me glorificaverunt filiæ: vocavítque nomen ejus Asir. Abiit autem Rubil in diebus messis triticeæ, & invenit mandragoras in agro, attulítque eas Leæ matri suæ. Dixitque Rahel ad Leam, Da mihi de mandragoris filii tui. Respondit ei Lea, Nonne sufficit rapuisse maritum meum, sed etiam accipies mandragoras filii mei? Ait Rahel, Propterea dormiet tecum hac in nocte pro mandragoris filii tui. Itaque ingredienti Jacobo ex agro sub vesperam, egressa est Lea in occursum ejus, & dixit, Apud me ingredieris, quoniam mercede te conduxi, pro mandragoris filii mei: & dormivit cum ea nocte illâ. Exaudivit autem Deus Leam, concepitque, & peperit Jacobo filium quintum. Dixitque Lea, Reddidit Deus mercedem meam, eò quòd dederim ancillam meam marito meo: vocavitq; nomen ejus Isachar. Concepit rursum Lea, peperitq; filium sextum Jacobo. Et ait Lea, Dotavit me Deus dote bonâ: hoc tempore adhærebit mihi maritus meus, eò quòd genuerim ei sex filios: vocavítque nomen ejus Zebolon. Præterea genuit filiam, & vocavit nomen ejus Dina.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

6 ואמרת רחל דנני יי ואף קביל צלותי
ויהב לי בר על כן קרת שמיה דן:
7 ועדיאת עוד וילידת בלהה אמתא
8 דרחל בר תנין ליעקב: ואמרת רחל
קביל יי בעותי באתחננותי בצלותי
חמידית דיהי לי ולד כאחתי ואף
אתיהב לי וקרת שמיה נפתלי:
9 וחזת לאה ארי קמת מלמילד
ודברת ית זלפה אמתה ויהבת
10 יתה ליעקב לאנתו: וילידת זלפה
11 אמתא דלאה ליעקב בר: ואמרת
לאה אתא גד וקרת ית שמיה גד:
12 וילידת זלפה אמתא דלאה בר תנין
13 ליעקב: ואמרת לאה תושבחא
הות לי ארי בכן ישבחנני נשיא
14 וקרת ית שמיה אשר: ואזל ראובן
ביומי חצד חיטין ואשכח יברוחין
בחקלא ואיתי יתהון ללאה אמיה
15 ואמרת רחל ללאה הבי כען לי
מיברוחי דבריך: ואמרת לה הזעיר
דדברת ית בעלי ולמסב אף ית
יברוחי דברי ואמרת רחל בכן
ישכוב עמך בליליא חלף יברוחי
16 בריך: ועל יעקב מן חקלא ברמשא
ונפקת לאה לקדמותיה ואמרת
לותי תעול ארי מיגר אגרתך
ביברוחי דברי ושכיב עמה בליליא
17 הוא: וקביל יי צלותה דלאה
ועדיאת וילידת ליעקב בר
18 חמישאי: ואמרת לאה יהב יי אגרי
דיהבית אמתי לבעלי וקרת שמיה
19 יששכר: ועדיאת עוד לאה וילידת
20 בר שתיתאי ליעקב: ואמרת לאה
יהב יי יתי לי חולק טב הדא זמנא
יהי מדוריה דבעלי לותי ארי
ילידית ליה שתא בנין וקרת ית
21 שמיה זבולן: ובתר כן ילידת ברתא וקרת ית שמה דינה:

6 Et ait Rachel, Judicavit me Deꝰ; & suscepit orationẽ meã, & dedit mihi filiũ: idcirco vo-
7 cavit nomẽ ejꝰ, Dan. Concepitq; rursus, & peperit Bala ancilla Rachel, filiũ secundum
8 Jacob. Et ait Rachel; Suscepit Deꝰ deprecationẽ meã, cũ deprecata sum, in oratione meã concupivi, ut esset mihi filius sicut sorori meæ; quutiq; cõcessũ est mihi: & vocavit nomen
9 ejꝰ Neptali. Et vidit Lia, quòd cessâsset parere: & tulit Zelphã ancillã suã, & dedit eam
10 Jacob in uxorẽ. Et peperit Zel-
11 pha ancilla Liæ Jacob filiũ. Et dixit Lia, Venit felicitas: & vo-
12 cavit nomẽ ejꝰ, Gad. Et peperit Zelpha ancilla Liæ, filiũ se-
13 cundũ Jacob. Et ait Lia; Laus erit mihi; quoniã nunc laudabant me mulieres: & vocavit
14 nomẽ ejꝰ, Aser. Et abiit Rubẽ in diebꝰ messis tritici, & invenit mãdragoras in agro; & attulit eas Liæ matri suæ: & dixit Rachel ad Liã; Da mihi obsecro, de mãdragoris filii tui.
15 Et ait ei; Nunquid parum est quòd tulisti maritũ meũ, nisi quòd accipias etiã mandragoras filii mei? & ait Rachel; Propterea cubabit tecum hac nocte, pro mãdragoris filii tui.
16 Et venit Jacob de agro vespere: & egressa est Lia in occursũ ejꝰ; & ait, Ad me ingredere; quoniã mercede conduxi te, pro mandragoris filii mei: &
17 cubuit cũ eã nocte illã. Et suscepit Deꝰ orationẽ Liæ: & cõcepit & peperit filiũ quintũ
18 Jacob. Et ait Lia; Dedit Deus mercedẽ meã; quia dedi ancillã meã marito meo: et voca-
19 vit nomẽ ejꝰ, Isachar. Et concepit rursus Lia: et peperit fi-
20 lium sextũ Jacob. Et ait Lia; Dedit mihi Deꝰ *illam* optimã partẽ: hac vice erit habitatio mariti mei apud me; quoniam peperi ei sex filios: et vocavit
21 nomen ejꝰ, Zabulon. Et postea peperit filiam: et vocavit nomen ejus, Dinam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6–21 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6–21 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum dixit Rachel, Judicavit 6
me Deus, atque etiam audivit
vocem meam, & dedit mihi
filium; ideò vocavit nomen
ejus, Dan. Concepitque ite- 7
rum, & peperit Bila ancilla
Rachel, filiũ secundũ Jacobo.
Dixitq; Rachel, colluctationes 8
Dei colluctata sum cum sorore
mea, a que etiam invalui, &
vocavit nomen ejus Nephtali.
Videns autem Lea quòd ste- 9
tisset à partu, accepit Zilphã
ancillam suam, & dedit eam
Jacobo in uxorem. Et pepe- 10
rit Zilpha ancilla Leæ Jaco-
bo filium. Tum dixit Lea, 11
Venit turma; & vocavit no-
men ejus Gad. Et peperit 12
Zilpha ancilla Leæ filium se-
cundum Jacobo; Et dixit 13
Lea, In fœlicitate mea, quia
beatificabunt me filiæ: voca-
vitq; nomen ejus Aser. Ivit 14
autem Ruben in diebus messis
frumentorum, et invenit man-
dragoras in agro, attulitque
illas ad Leam matrem suam:
dixit verò Rachel Leæ, Da
mihi quæso de mandragoris
filii tui. Respondetque ei, 15
Num parum quòd accepisti
virum meum, atque etiam ac-
cipies mandragoras filii mei?
Et dixit Rachel, Ideò cubabit
tecum hac nocte pro mandra-
goris filii tui. Venienti au- 16
tem Jacobo de agro vesperi,
egressa est Lea obviàm ei, illisq;
dixit; Venies hâc nocte, quia
mercede conduxi te, pro man-
dragoris filii mei, & dormi-
vit cum ea illâ nocte. Et 17
audivit Dominus Leam, con-
cepitque & peperit Jacobo fi-
lium quintum. Dixitq; Lea, 18
Dedit Dominus mercedem
meam, quia tradidi ancillam
meam viro meo; & vocavit
nomen ejus Issachar. Et con- 19
cepit adhuc Lea, & peperit
filium sextum Jacobo. Di- 20
xitque Lea (a) dotavit me De-
us dote bonâ, nunc habitabit
mecum vir meus, quia peperi
illi sex filios, & vocavit no-
men ejus Zabulon. Et posteà 21
genuit filiam, cujus nomen
vocavit Dina.

VER. SAM. (a) Auxiliatus est mihi auxilio bono.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * فقالت راحيل قد حكم الله لي وايضا سمع صوتي فرزقني هذا * واسمه دان * وحملت ايضا بلها
7 امة راحيل وولدت ابنا ثانيا ليعقوب * فقالت راحيل عطفة من عند الله انعطفت مع اختي
8 وأطقت واسمه نفتالي * ولما رأت ليا ايضا انها قد وقفت عن الولادة * اخذت زلفا امتها واعطتها
9 ليعقوب زوجة * فولدت زلفا امة ليا ليعقوب ابنا * فقالت ليا قد صح الخبر * واسمه جاد
10
11 * وولدت زلفا امة ليا ابنا ثانيا ليعقوب * فقالت ليا من وصفي ان يصفني النساء * فاسمه
12 اسير * ثم مضى راوبين في ايام حصاد الحنطة فوجد لفاحا في الصحراء فاتى به الى امه ليا
13 فقالت راحيل لها اعطيني من لفاح ابنك * فقالت لها اما كفاك ان اخذت زوجي حتى
14 تاخذ لفاح ابني ايضا * قالت راحيل لكنه ينام عندك الليلة بدل ذلك * فلما جاء يعقوب
15 من الصحراء عشاء خرجت ليا تلقاه فقالت ادخل الي لاني استاجرتك بلفاح ابني * فنام
16 عندها تلك الليلة * فسمع الله دعاء ليا * فحملت وولدت ابنا خامسا * فقالت ليا قد اعطاني
17
18 الله اجرتي كما زوجت امتي برجلي * فاسمه يساخار * فحملت ايضا ليا وولدت ابنا سادسا
19 ليعقوب * فقالت ليا قد وهبني الله عوض خير * وهذه المرة يساكنني رجلي اذا ولدت
20
21 له ستة بنين * فاسمه زبلون * وبعد ذلك ولدت ابنة فاسمها دينا *

Aitque Rahil, Adjudicavit mihi Deus, 6
atque etiam audivit vocem meam, con-
cessitq; mihi istum, & vocavit eum Dan.
Concepit autem quoque Balha Ancilla 7
Rahil, et peperit filium secundum Iacobo,
Et dixit Rahil; Misericordiã à Deo con- 8
secuta sum cum sorore mea, & pergens
appellavit eum Nephtali. Cùmque vi- 9
disset Lia quoque se cessâsse à pariendo,
accepit Zelpham ancillã suam, et dedit e-
am Jacobo in uxorem. Genuitque Zelpha 10
ancilla Liæ Iacobo filium. Et dixit Lia; 11
Verificata est fama, et vocavit eum Gad.
Et peperit Zelpha ancilla Liæ filiũ secun- 12
dũ Iacobo. Dixitque Lia, De laude mea 13
est, ut laudent me mulieres: appellavitq;
eum Aseir. Deinde abiit Raubin in die- 14
bus messis tritici, reperitque mandragoras
in campo, attulitque eas ad matrem suã
Liam: Dixit autem Rahil ad eam, Da
mihi de mandragoris filii tui. Ait illi; 15
Nonne sufficit tibi eripuisse maritum me-
um, ut accipias mandragoras filii mei
etiam? Ait Rahil; Attamen ipse dormiet
apud te hac nocte pro eis. Cùm ergò ve- 16
nisset Iacob ex agro vesperè, egressa est
Lia in occursum ejus, dixitque; Ingrede-
re ad me, quia merui te pro mandragoris
filii mei: Dormivitque apud eam illã no-
cte. Et audivit Deus preces Liæ, conce- 17
pitque, ac peperit ei filium quintum. Et 18
ait Lia; Iam dedit mihi Deus mercedem
meam, pro eo quod maritavi ancillam meam
cum viro meo, appellavitque eum Iessa-
char. Concepit etiam Lia, & peperit 19
filium sextum Iacobo. Dixitque Lia; 20
Iam profudit in me Deus affluentiam bo-
ni, & hac vice cohabitabit mecum vir
meus, cùm pepererim ei sex filios; voca-
vitque eum Zabulon. Et posteà genuit 21
filiam, & vocavit eam Dina.

Versio VULG. LAT.

22 Recordatus quoq; Dominus
Rachelis, exaudivit eam, & a-
23 peruit vulvam ej⁹. Quæ con-
cepit & peperit filium, dicēs;
Abstulit De⁹ opprobriū me-
24 um. Et vocavit nomen ejus,
Joseph; dicens, Addat mihi
25 Dñs filium alterum. Nato au-
tē Joseph, dixit Jacob socero
suo; Dimitte me ut revertar
in patriam, & ad terram me-
26 am. Da mihi uxores, & libe-
ros meos, pro quibus servivi
tibi, ut abeam: tu nôsti servi-
27 tutē quâ servivi tibi. Ait illi
Laban, Inveniam gratiam in
conspectu tuo: experimento
didici, quia benedixerit mihi
28 Deus propter te. Constitue
mercedē tuā quam dem tibi.
29 At ille respondit, Tu nôsti
quomodò servierim tibi, &
quanta in manib⁹ meis fuerit
30 possessio tua. Modicum habu-
isti antequàm venirē ad te: &
nunc dives effectus es; bene-
dixitq; tibi Dñs ad introitum
meum. Justum est igitur ut a-
liquando provideam etiam
31 domui meæ. Dixitq; Laban,
Quid tibi dabo? At ille ait,
Nihil volo: sed si feceris quod
postulo, iterùm pascam, &
32 custodiam pecora tua. Gyra
omnes greges tuos, & separa
cunctas oves varias & sparso
vellere: & quodcumq; furvū,
& maculosum, variúmq; fue-
rit, tam in ovibus quàm in
33 capris, erit merces mea. Re-
spondebitque mihi cras ju-
stitia mea, quando placiti
tempus advenerit coram te:
& omnia quæ non fuerint
varia, & maculosa, & furva,
tam in ovibus quàm in ca-
34 pris, furti me arguent. Di-
xitque Laban, Gratum ha-
35 beo quod petis. Et separa-
vit in die illa, capras, & o-
ves, & hircos, & arietes,
varios atque maculosos:
cunctum autem gregem u-
nicolorem, id est, albi & ni-
gri velleris, tradidit in ma-
nu filiorum suorum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

22 Ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς τῆς Ῥαχὴλ, καὶ ἐπήκουσεν
αὐτῆς ὁ θεὸς· καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν.
23 Καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ υἱόν. εἶ-
πε δὲ Ῥαχὴλ, Ἀφεῖλεν ὁ θεὸς μου τὸ ὄνειδος.
24 Καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωσὴφ, λέγου-
25 σα, Προσθέτω ὁ θεὸς μοι υἱὸν ἕτερον. Ἐγέ-
νετο δὲ ὡς ἔτεκε Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσὴφ, εἶπεν
Ἰακὼβ τῷ Λάβαν, Ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπ-
έλθω εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου.
26 (π) Ἀπόδος τὰς γυναῖκάς μου, καὶ τὰ παι-
δία μου, περὶ ὧν δεδούλευκά σοι, ἵνα ἀπέλ-
θω· σὺ γὰρ γινώσκεις τὴν δουλείαν, ἣν δεδού-
27 λευκά σοι. Εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν, Εἰ εὗρον
χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην ἄν· εὐλό-
γησε γάρ με ὁ (ρ) θεὸς ἐπὶ τῇ σῇ εἰσόδῳ.
28 Διάστειλον τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ (σ) δώ-
29 σω. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ, Σὺ γινώσκεις ἃ δεδού-
λευκά σοι, καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου μετ' ἐμοῦ.
30 Μικρὰ γὰρ ἦν (τ) ὅσα σοι ἐναντίον ἐμοῦ· καὶ
ηὐξήθη εἰς πλῆθος· καὶ (υ) εὐλόγησέ σε
κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν οὖν πό-
31 τε ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον; Καὶ εἶπεν
αὐτῷ Λάβαν, Τί σοι δώσω; εἶπε δὲ αὐτῷ
Ἰακὼβ, Οὐ δώσεις μοι οὐθέν· ἐὰν (φ) ποι-
ήσῃς μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ
32 τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω. (χ) Παρελθέ-
τω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον, καὶ δια-
χώρισον ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν
τοῖς ἄρνασι, καὶ (ψ) πᾶν διάλευκον καὶ ῥαν-
33 τὸν ἐν ταῖς αἰξὶν, ἔσται μοι μισθός. Καὶ ἐπα-
κούσεταί μοι ἡ δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ (ω) ἐπαύριον· ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐνώ-
πιόν σου. πᾶν ὃ ἐὰν μὴ ᾖ ῥαντὸν καὶ διάλευ-
κον ἐν ταῖς αἰξὶ, καὶ φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, κε-
34 κλεμμένον ἔσται παρ' ἐμοί. Εἶπε δὲ αὐτῷ
35 Λάβαν, Ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ διέστειλεν
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους τοὺς ῥαντοὺς
καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ πάσας τὰς αἶγας τὰς
ῥαντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ (α) πᾶν ὃ ἦν
φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, καὶ πᾶν ὃ ἦν λευκὸν
ἐν αὐτοῖς· καὶ ἔδωκε διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐ-
τοῦ.

Recordatus est autem Deus Rachel, & exaudivit eam Deus; & aperuit ejus vulvam. Et concipiens peperit ipsi Jacob filium. Dixit autē Rachel, Abstulit Deus meū opprobriū. Et vocavit nomen ejus, Joseph, dicens, (g) Addat Deus mihi filium alium. Factum est autem ut peperit Rachel Ioseph, dixit Iacob ad Laban, Dimitte me, ut abeam in locum meum, & in terram meam. Redde uxores meas, & parvulos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam: tu enim nôsti servitutem, quam servivi tibi. Dixit autem ei Laban, Si inveni gratiam coram te; (h) auguratus sum utique; benedixit enim me Deus in tuo ingressu. (i) Distingue mercedem tuam ad me, & dabo. Dixit autem Iacob, Tu nôsti quæ servivi tibi, & quanta erant pecora tua mecum. Parva enim erant, quæ tibi erant coram me; & aucta sunt in multitudinem: & benedixit te Dominus Deus in pede meo. Nunc itaque (k) quando faciam & ego mihi domum? Et dixit ei Laban, Quid tibi dabo? Dixit autem ei Iacob, Non dabis mihi quicquam: si feceris mihi verbum hoc, rursus pascam oves tuas, & custodiam. Transeant omnes oves tuæ hodiè, & separa indè omnem ovem (l) fuscam in agnis, & omne subalbum & sparsum in capris: erit mihi merces. Et exaudiet me justitia mea in die crastina; quia est merces mea in conspectu tuo. Omne, quodcumque non fuerit sparsum & subalbum in capris, & fuscum in agnis, furto ablatum erit apud me. Dixit autem ei Laban, Sit juxta verbum tuum. Et separavit in die illa hircos (m) sparsos & subalbos, & omnes capras sparsas & subalbas, & omne quod erat fuscum in agnis, & omne quod erat album in eis; & dedit per manum filiorum suorum.

MS.A. (π) Ἀπόδος μοι τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ παιδία, περὶ (ρ) θε-
ὸς ἐν τῇ (σ) δώσω σοι. Εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἰακώβ, (τ) ὅσα ἦν ἐναντίον μου
(υ) ηὐλόγησέν σε κύριος ἐπὶ (φ) ποιήσεις (χ) Παρελθάτω τὰ (ψ) πᾶν
διάραντον καὶ λευκὸν ἐν ταῖς (ω) ἀμνοῖς (α) πᾶν ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐταῖς, καὶ
πᾶν ὃ ἦν φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασιν· καὶ ἔδωκε

[Hebrew text with interlinear Latin]

,DEUS eam ad audivit & ,Rachel DEUS est recordat* Et
22 ויזכר אלהים את־רחל וישמע אליה אלהים
dixit & ,filium peperit & ,concepit Et .ejus vulvam aperuit &
23 ויפתח את־רחמה׃ ותהר ותלד בן ותאמר
,ejus nomen vocavit Et .meum opprobrium DEUS Abstulit
24 אסף אלהים את־חרפתי׃ ותקרא את־שמו
cum fuit Et .alium filium mihi Dñs Addat :dicendo ,Joseph
25 יוסף לאמר יסף יהוה לי בן אחר׃ ויהי כאשר
,me Dimitte :Laban ad Jahacob dixit & ,Joseph Rachel peperisset
ילדה רחל את־יוסף ויאמר יעקב אל־לבן שלחני
,meas uxores Da .meam terram ad & ,meum locum ad ibo &
26 ואלכה אל־מקומי ולארצי׃ תנה את־נשי
tu quia .abibo & ,eis in tibi servivi quod meos liberos &
ואת־ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה
.Laban eum ad dixit Et .tibi servivi quam ,meam servitutem nosti
27 ידעת את־עבדתי אשר עבדתיך׃ ויאמר אליו לבן
mihi benedixit & sum auguratus, tuis oculis in gratiā inveni quæso Si
אם־נא מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני
.dabo & ,me super tuam mercedē Nomina :dixit Et .te propter Dñs
28 יהוה בגללך׃ ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה׃
quæ & ,tibi servivi quod nôsti Tu :eum ad dixit Et
29 ויאמר אליו אתה ידעת את אשר עבדתיך ואת אשר
,mecum facies ad tibi fuit quod pusillum Quia .mecum tua acquisitio fuit
30 היה מקנך אתי׃ כי מעט אשר־היה לך לפני
.meum pedem ad tibi Dominus benedixit & ,multitudinem in crevit &
ויפרץ לרב ויברך יהוה אתך לרגלי
Quid :dixit Et .meæ domui ego etiam faciam quando nunc Et
31 ועתה מתי אעשה גם־אנכי לביתי׃ ויאמר מה
Si :quicquam mihi dabis Non :Jahacob dixit Et ?tibi dabo
אתן־לך ויאמר יעקב לא־תתן־לי מאומה אם־
.custodiam tuas pecudes ,pascam ,revertar ,hanc rem mihi feceris
תעשה־לי הדבר הזה אשובה ארעה צאנך אשמר׃
pecus omne inde removendo ,hodie tuas pecudes omnes per Transibo
32 אעבר בכל־צאנך היום הסר משם כל־שה
maculosum & ,agnis in nigrum pecus omne & ,maculosum & punctatum
נקד וטלוא וכל־שה־חום בכשבים וטלוא
mea justitia me in testificabitur Et .mea merces erit & :capris in punctatum &
33 ונקד בעזים והיה שכרי׃ וענתה־בי צדקתי
.te coram meam mercedem super veneris cùm ,crastinâ die in
ביום מחר כי־תבוא על־שכרי לפניך
nigrum & ,capris in maculosum & punctatum ipsum non quod Omne
כל אשר־איננו נקד וטלוא בעזים וחום
:Ecce ,Laban dixit Et .mecum ipsum ablatum furto ,agnis in
34 בכשבים גנוב הוא אתי׃ ויאמר לבן הן
illi die in fecit removere Et .tuum verbum secundū fit utinam
35 לו יהי כדברך׃ ויסר ביום ההוא
capras omnes & ,maculosos & fasciatos hircos
את־התישים העקדים והטלאים ואת כל־העזים
,agnis in nigrum omne & ,eo in candor cui omne ,maculosas & punctatas
הנקדות והטלאת כל אשר־לבן בו וכל־חום בכשבים
.suorum filiorū manu in dedit &
ויתן ביד־בניו׃

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]

Et recordatus est Deus Rahelis, exaudivitq; eam De⁹, & aperuit vulvam ejus. Quæ concipiens peperit filium, & dixit, Abstulit De⁹ opprobrium meum. Vocavitq; nomen ejus Joseph, dicens, Adjiciat mihi De⁹ filium alterum. Cúmq; genuisset Rahel Josephum, ait Jacob ad Laban, Mitte me, ut abeam in patriam meam, & solū meum. Da mihi uxores meas, & filios meos, pro quibus servivi tibi, & vadā; nam tu nôsti servitutē quā servivi tibi. Dixitq; Labā Jacobo, Si inveni gratiam in oculis tuis: expert⁹ sum quòd benedixerit mihi Deus propter te. Dixit etiam, Præscribe mercedem tuam mihi, & dabo. Inquit ad eum Jacob, Tu nôsti servitium quod tibi servivi, & quanta fuerit possessio tua mecum. Nam parum habebas ante me, at multiplicatum est valdè, & benedixit tibi Dñs propter me: & nunc quid faciam etiam ego pro domo mea? Dixit ad eū Laban, Quid dabo tibi? Ait illi Jacob, Nihil dabis mihi: si feceris mihi rem quam sum tibi dicturus, iterum pascam oves tuas, eásq; custodiam. Transibo per totum pecus tuum hodie, & separabo mihi inde omnem agnum carentem cornibus, & versicolorem, omnémq; agnum nigrum cum albedine: & versicolorem atque carentem cornibus in capris: eritq; merces mea. Testis autem erit mihi innocentia mea sicut hodie, quòd cras quando ingredieris super mercedem meā coram te: quicquid non fuerit cornu carens & variegatum in capris, nigrúmq; cum albedine, furtivum erit mihi. Ait ad eum Laban, Age esto secundùm verbū tuum. Itaq; segregavit in die illa hircos cornib⁹ carentes & versicolores, omnésq; capras carentes cornibus variegatas, & omnes eas in quibus erat albedo, & quicquid nigrum erat albedine respersum, deditq; in manum filiorū suorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ועל־דוכרנא דרחל קדם־יי
וקביל צלותה יי ויהב לה עדוי׃
ועדיאת וילידת בר ואמרת כנש
יי ית־חסדאי׃ וקרת ית־שמיה
יוסף למימר יוסף יי לי בר
אוחרן׃ והוה כד ילידת רחל
ית־יוסף ואמר יעקב ללבן שלחני
ואהך לאתרי ולארעי׃ הב ית
נשי וית־בני די פלחית יתך בהון
ואזיל ארי את ידעת ית פולחני
די־פלחתיך׃ ואמר ליה לבן
אם־כען אשכחית רחמין בעינך
נסיתי וברכני יי בדילך׃ ואמר
פריש אגרך עלי ואתן׃ ואמר
ליה את ידעת ית די פלחתך וית
די־הוה בעירך עמי׃ ארי זעיר
די־הוה לך קדמי ותקיף לסגי
ובריך יי יתך בדילי וכען אימתי
אעביד אף־אנא לביתי׃
ואמר מה־אתן לך ואמר יעקב
לא־תתן לי מדעם אם תעביד
לי פתגמא הדין אתוב ארעי ענך
אטר׃ אעבר בכל־ענך יומא
דין אעדי מתמן כל־אמר נמור
ורקוע וכל־אמר־שחום באמריא
ורקוע ונמור בעזיא ויהי אגרי׃
ותסהיד־בי זכותי ביומא דמחר
ארי־תעול על־אגרי קדמך כל
דליתוהי נמור ורקוע בעזיא
ושחום באמריא גניבא הוא
עמי׃ ואמר לבן ברם לוי יהי
כפתגמך׃ ואעדי ביומא ההוא
ית־תישיא רגוליא ורקועיא
וית כל־עזיא נמורתא ורקועתא
כל די־חור ביה וכל־דשחום
באמריא ויהב ביד בנוהי׃

Targum Onkelos.

22 Et venit memoria Rachelis in conspectu Dei: & suscepit De⁹ orationē ejus; & dedit ei ut
23 conciperet. Et concepit, & peperit filiū: & ait; Abstulit
24 De⁹ opprobriū meū. Et vocavit nomē ej⁹, Joseph, dicēs: Addat mihi Dn̄s filiū alterū.
25 Et factum est, cùm peperisset Rachel Joseph: & dixit Jacob ad Labā; Dimitte me, ut vadā in locum meum & in terram
26 meā. Da mihi uxores meas & filios meos, pro quib⁹ servivi tibi, ut vadā: quoniā tu nosti servitutē meā, quā servivi
27 tibi. Et dixit ei Laban; Si nunc inveni gratiā in oculis tuis: expert⁹ sum, quòd benedixerit mihi De⁹ propter te.
28 Et ait: Constitue mercedē tuā
29 mihi, & dabo tibi. Et dixit ei; Tu nosti quomodo servierim tibi: & quanta erant pecora
30 tua apud me. Quoniā pauca quæ erant tibi corā me, creverunt in multitudinē; & benedixit tibi Dn̄s propter me: & nunc quando faciā etiā e-
31 go pro domo meâ? Et dixit, Quid dabo tibi? Et ait Jacob, Non dabis mihi quicquā; sed si feceris mihi verbū hoc, revertar, & pascā oves tuas, &
32 custodiā eas. Transibo per universas oves tuas hodie; aufer inde omnē agnū variū & sparso vellere, & omnē agnū nigrū in agnis, & sparsum & maculosum in capris: & hoc
33 erit merces mea. Et testificabitur mihi justitia mea in die crastino; quando veneris sup mercedē meā, quæ erit coram te: omne quod non fuerit maculosum & respersum in capris, & nigrū in agnis, furto subla-
34 tū est apud me. Et dixit Labā:
35 Utinā esset sicut verbū tuū. Et separavit in die illâ omnes hircos varios pedibus & respersos vellere, & omnes capras maculosas & respersas; omne in quo erat macula alba, & omne quod erat nigrū in agnis: & tradidit in manu filiorum suorum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Recordatus est etiam Deus 22
Rachelis, & audivit eam Deus, aperuitque vulvam ejus.
Et concepit & peperit filium: 23
Tum dixit, Abstulit Dominus opprobrium meum. Et vocavit 24
nomen ejus Iosepb, dicens, Adjiciet mihi Dominus filium alterum. Postquam autem 25
peperit Rachel Iosephum, dixit Iacob ad Laban, Dimitte me, ut abeam in locum meum, & in terram meam. Da uxo- 26
res meas, & liberos meos, pro quibus tibi servivi, & abibo: tu enim nôsti servitutem quam servivi tibi. Et dixit 27
ei Laban, Si nunc inveni gratiam in oculis tuis, experimento enim didici quòd benedixerit mihi Deus propter te. Dixitque, (b) Constitue 28
mercedem tuam super me, & dabo. Et respondit ei, Tu nôsti 29
quomodo servierim tibi, & quæ erat possessio tua tecum.
Quia parum erat quod erat 30
tuum ante me, & erupit in multitudinem, benedixitque tibi Dominus (c) in pede meo: Et nunc (d) quando fecero ego etiam pro domo mea? Dixit autem, 31
Quid dabo tibi? Respondit verò Iacob: Non dabis mihi quicquam, si feceris mihi hanc rem; redibo, pascam oves tuas, custodiam. Transibo per 32
universas pecudes tuas hodie, removens inde omnem pecudem punctatam & maculosam, & omnem pecudem fuscam inter agnos, & maculosum & punctatum inter capras, & hoc erit merces mea.
Et testificabitur, de me (e) 33
justitia mea die crastino, quia veniet ad mercedem meam in conspectu tuo: quidquid non fuerit punctatum aut maculosum inter capras, aut fuscum inter agnos, furto ablatum erit apud me. Dixitque 34
Laban, & ecce utinam fiat secundùm verba tua. Sepa- 35
ravit ergò illâ die hircos varios & maculosos, & omnes capras punctatas & maculosas, omne album & omne fuscum inter agnos, & tradidit in manus filiorū suorum.

VER. SAM. (b) Declara (c) per auxilium meum (d) parum faciam (e) puritas mea

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 23 * ثم رعى الله راحيل وسمع دعاها فرزقها ولدا * فحملت وولدت ابنا وقالت قد ضم الله عني
24 25 العار * واسمته يوسف قايلة يزيدني الله ابنا اخر * فلما ولدت راحيل يوسف قال يعقوب للابان
26 اطلقني حتى امضي الى موضعي وبلدي * واعطني اولادي ونسوتي اللواتي خدمتك بهن حتى
27 امضي فانك تعلم خدمتي الى خدمتك * فقال له لابان ان وجدت حظا عندك اقم * فاني قد
28 29 جربت ان الله تعالى قد بارك علي من اجلك * وقال بين لي اجرتك حتى اعطيكها * قال له
30 انت تعلم كيف خدمتك وكيف كانت ماشيتك عندي * فانها كانت قليلة ونمت كثيرا
31 وبارك عليك الله بسببي * والان متى اصنع انا ايضا لبيتي * قال ماذا اعطيك * قال يعقوب لا
32 تعطني شيئا لكن اذا صنعت لي هذا الامر فاني ارجع الى رعي غنمك واحفظها * امر اليوم
بغنمك واعزل منها كل معز منقط وابلق * وكل شاة حمراء في الضان * وابلق ومنقط في المعز
33 ويكون ذلك اجرتي * فيشهد لي عدلي غدا اذا حضرت ان اطلب اجرتي بين يديك * ان كل ما
34 ليس هو ابلق ومنقطا من المعز * وحمراء من الضان ايضا فهو مسروق عندي * قال لابان
35 نعم ليت ذلك يكون كما قلت * فعزل في ذلك اليوم التيوس المحجلة والمنقطة وجميع العنوز
المنقطة والبلق * كل ما فيه بياض * وكل حمراء ايضا من الضان * فجعل ذلك بيد بنيه *

Præterea favit Deus Rabil, et exaudivit preces ejus, et concessit illi filiū. 22
Concepitq; ac peperit filiū, et ait: Iam collegit à me Deus ignominiam. Et vocavit eum 23 24
Iosepb, dicens: Augeat mihi Deus filium alterum. Cumq; genuisset Rabil Ioseph, 25
dixit Iacob ad Laban: Dimitte me, ut abeā ad locum meum et ad patriā meam.
Et da mihi filios meos et mulieres meas pro quibus servivi tibi, ut vadam: tu enim nôsti servitutē meam in obsequium tuum. 26
Dixit ei Laban: Si inveni fortè apud te, mane; quia expertus sum Deū excelsum benedixisse mihi propter te. 27
Et dixit: Indica mihi mercedē tuam, ut dem tibi illā. 28
Dixit ei, Tu scis quomodo servierim tibi, et quomodo fuerit armentum tuum apud me; 29
Nam erat paucū, et crevit: et benedixit tibi Deus causâ meâ: et nunc quandonā operabor ego etiam pro domo mea? 30
Dixit, Quid dabo tibi? Ait Iacob, Ne des mihi quicquam: sed cùm feceris mihi hanc rem, per eam revertar ad pascendas oves tuas, & custodiam eas. 31
Transibo hodie per oves tuas, & separabo ab eis omnes capras coloratas, & maculosas, et omnem ovem versicolorem in ovibus, & maculosam, & punctis respersam in capris: eritque id merces mea. 32
Testisque erit mihi æquitas mea cras, cùm adfuero petiturus mercedem meam ante te, quòd omne quod non est maculosum, & coloratum ex ovibus, & versicolor ex agnis etiam, ipsum est furtivum apud me. 33
Ait Laban: Ita, utinam id sit sicuti dixisti. 34
Separavit ergò eâ die hircos coloratos, et maculosos, & omnes capras maculosas, & coloratas, omne id in quo est albedo, & omnem etiam versicolorem ex ovibus: posuitque id in manu filiorum suorum. 35

Jahacob inter & ,se inter dierum trium viam posuit Et

36 וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב

sibi tulit Et .residuas Laban pecudem pascens Jahacob Et

37 ויעקב רעה את־צאן לבן הנותרת׃ ויקח־לו

decorticavit & ,castaneæ & ,coryli & ,viridem populi virgam Jahacob

יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון ויפצל

.virgis super qui ,candoris nudationem albos cortices eis in

בהן פצלות לבנות מחשף הלבן אשר על־המקלות׃

canalibus in decorticavit quas virgas statuit Et

38 ויצג את־המקלות אשר פצל ברהטים

regione è ,bibendum ad pecudes veniebant quò aquarum potatoriis in

בשקתות המים אשר תבאן הצאן לשתות לנכח

incalescebant Et .bibendum ad eas veniendo in incalescebant & ,pecudum

39 הצאן ויחמנה בבאן לשתות׃ ויחמו

punctata ,alligata pecudes pariebant & ,virgas ad pecudes

הצאן אל־המקלות ותלדן הצאן עקדים נקדים

facies dedit & ,Jahacob fecit dividere agnos Et .maculosa &

40 וטלאים׃ והכשבים הפריד יעקב ויתן פני

posuit Et .Laban pecudibus in nigrum omne & ,alligatum ad pecudum

הצאן אל־עקד וכל־חום בצאן לבן וישת

.Laban pecudes super eos posuit non & ,soli sibi greges sibi

לו עדרים לבדו ולא שתם על־צאן לבן׃

Jahacob ponebat & ,colligatarum pecudum calescere omni in fuit Et

41 והיה בכל־יחם הצאן המקשרות ושם יעקב

eas incalescendum ad canalibus in pecudum oculis in virgas

את־המקלות לעיני הצאן ברהטים ליחמנה

erant Et .ponebat non ,pecudes serotinando in Et .virgis in

42 במקלות׃ ובהעטיף הצאן לא ישים והיה

crevit Et .Jahacob ipsius colligata & ,Laban ipsius cessantia

43 העטפים ללבן והקשרים ליעקב׃ ויפרץ

,ancillæ & ,multæ pecudes ei fuerunt Et .valde valde vir

האיש מאד מאד ויהי־לו צאן רבות ושפחות

.asini & ,cameli & ,servi &

ועבדים וגמלים וחמרים׃

CAP. XXXI. לא

Jahacob Tulit :dicendo Laban filiorum verba audivit Et

1 וישמע את־דברי בני־לבן לאמר לקח יעקב

fecit nostro patri ipsi quibus de & ,nostro patri quæ omnia

את כל־אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה

,Laban faciem Jahacob vidit Et .hanc gloriam omnem

2 את כל־הכבד הזה׃ וירא יעקב את־פני לבן

DOMINUS dixit Et .nudiustertius heri sicut secum ipse non ecce &

3 והנה איננו עמו כתמול שלשום׃ ויאמר יהוה

,tuam cognationem ad & ,tuorum patrum terrã ad Revertere :Jahacob ad

אל־יעקב שוב אל־ארץ אבותיך ולמולדתך

Leah & Rachel vocavit & ,Jahacob misit Et .tecum ero &

4 ואהיה עמך׃ וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה

.suas pecudes ad agrum in

השדה אל־צאנו׃

Versio VULG. LAT.

36 Et posuit spatium itineris tri-
um dierum inter se & gene-
rum, qui pascebat reliquos
37 greges ejus. Tollens ergò Ja-
cob virgas populeas virides,
& amygdalinas, & ex plata-
nis, ex parte decorticavit eas:
detractisq; corticibus, in his
quæ spoliata fuerant, candor
apparuit: illa verò quæ inte-
gra fuerãt, viridia permanse-
runt: atq; in hunc modum co-
38 lor effectꝰ est variꝰ. Posuitq;
eas in canalibꝰ, ubi effunde-
batur aqua: ut cùm venissent
greges ad bibendum, ante o-
culos haberent virgas, & in
aspectu earum conciperent;
39 Factúmq; est ut in ipso calore
coitus, oves intuerentur vir-
gas, & parerent maculosa, &
varia, & diverso colore re-
40 spersa. Divisitq; gregẽ Jacob,
& posuit virgas in canalibus
ante oculos arietũ: erãt autẽ
alba & nigra quæque, Laban:
cætera verò, Jacob; separatis
41 inter se gregibꝰ. Igitur quan-
do primo tempore ascende-
bantur oves, ponebat Jacob
virgas in canalibꝰ aquarũ an-
te oculos arietũ & oviũ, ut
in earũ contemplatione con-
42 ciperent. Quando verò sero-
tina admissura erat, & conce-
ptꝰ extremꝰ, non ponebat eas.
Factáq; sunt ea quæ erant se-
rotina, Laban: & quæ primi
43 temporis, Jacob. Ditatúsq; est
homo ultra modũ: & habuit
greges multos, ancillas & ser-
vos, camelos & asinos.

CAP. XXXI.

1 Postquã autẽ audivit verba
filiorũ Labã dicentiũ, Tulit
Jacob omnia quæ fuerũt pa-
tris nostri, & de illiꝰ facultate
2 ditatꝰ, factꝰ est inclytus. Ani-
madvertit quoq; faciẽ Laban,
quòd non esset erga se sicut
3 heri & nudiustertiꝰ. Maximè
dicente sibi Dño, Revertere
in terrã patrũ tuorum, & ad
generationẽ tuã; eróq; tecum.
4 Misit, & vocavit Rachel &
Liam in agrum, ubi pascebat
greges.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

36 Καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν (β) ἡμερῶν, καὶ ἀνὰ
μέσον αὐτῶν καὶ ἀνὰ μέσον Ἰακώβ. Ἰακὼβ δὲ
ἐποίμαινε τὰ πρόβατα Λάβαν τὰ ὑπολει-
37 φθέντα. Ἔλαβε δὲ (γ) ἑαυτῷ Ἰακὼβ ῥάβδον
στυρακίνην χλωρὰν καὶ καρυΐνην καὶ πλατά-
νου· καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς Ἰακὼβ λεπίσματα
(δ) λευκά· καὶ περισύρων τὸ χλωρὸν, (ε) ἐ-
φαίνετο ἐπὶ ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκὸν, ὃ ἐλέπι-
38 σε, ποικίλον. Καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς
ἐλέπισεν (ζ) ἐν ταῖς ληνοῖς τῶν ποτιστηρίων
τοῦ ὕδατος· ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα
πιεῖν, ἐνώπιον τῶν (η) ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν
εἰς τὸ πιεῖν, ἐγκισσήσωσι τὰ πρόβατα εἰς
39 τὰς (θ) ῥάβδους. Καὶ ἐνεκίσσων τὰ πρόβα-
τα εἰς τὰς ῥάβδους· καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα
διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά.
40 Τοὺς δὲ ἀμνοὺς διέστειλεν Ἰακώβ. καὶ ἔστησεν
ἐναντίον τῶν προβάτων κριὸν διάλευκον, καὶ
πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀμνοῖς. καὶ διεχώρισεν
ἑαυτῷ ποίμνια καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἔμιξεν
41 αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα Λάβαν. Ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν
γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν Ἰακὼβ τὰς ῥά-
βδους ἐναντίον τῶν προβάτων (ι) ἐν ταῖς λη-
νοῖς, τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς ῥάβδους.
42 (κ) Ἡνίκα δ᾽ ἂν ἔτεκε τὰ πρόβατα, οὐκ ἐ-
τίθει. ἐγένετο δὲ (λ) τὰ μὲν ἄσημα τοῦ Λά-
43 βαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ Ἰακώβ. Καὶ ἐπλού-
τησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα· καὶ ἐγέ-
νετο αὐτῷ κτήνη πολλὰ, καὶ βόες, καὶ παῖδες,
καὶ παιδίσκαι, καὶ κάμηλοι, καὶ ὄνοι.

MS.A. (β) ἡμερῶν ἀνὰ (γ) αὐτῷ (δ) λευκὰ, περισύρων (ε) ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ (ζ) ἐν τῶν ληνοῖς (η) ῥάβδων καὶ ἐλθόντων (θ) ῥάβδους. Καὶ ἔτικτον (ι) ἐν τοῖς ληνοῖς, (κ) Ἡνίκα γὰρ ἔτεκεν (λ) τὰ ἄσημα

ΚΕΦ. λα´.

1 Ἤκουσε δὲ Ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν Λά-
βαν, λεγόντων, Εἴληφεν Ἰακὼβ πάντα τὰ
τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς
ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύ-
2 την. Καὶ εἶδεν Ἰακὼβ τὸ (α) πρόσωπον
τοῦ Λάβαν, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς αὐτὸν, (β) ὡσεὶ
3 χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς
Ἰακώβ, Ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου,
4 καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. Ἀπο-
στείλας δὲ Ἰακὼβ, ἐκάλεσε (γ) Λείαν καὶ
Ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον (δ) οὗ ἦν τὰ ποί-
μνια.

MS.A. (α) πρόσωπον Λάβαν, (β) ὡς ἐχθὲς (γ) Ῥαχὴλ καὶ Λείαν, (δ) οὗ τὰ ποίμνια.

Et fecit distare viam trium dierum, & inter eos & inter Iacob. 36
Iacob autem pascebat oves Laban reliquas. Sumpsit autem sibi Ia-
cob virgã styracinã viridem & (η) nucinã, et platani; et decor- 37
ticavit eas Iacob, decorticationes albas: (θ) & distrahens viride,
apparebat in virgis album, quod decorticaverat, varium. Et apposu-
it virgas, quas decorticaverat, 38
in alveis canaliũ aquæ: ut cùm venissent oves bibere, in conspe-
ctu virgarum venientibus ipsis ad bibendum, conciperent oves
in virgas. Et concipiebant oves
in virgas, & pariebant oves sub- 39
albas, & varias, & cinericio sparsas. Agnos autem segregavit
Iacob: & statuit coram ovibus 40
arietem subalbum, et omne varium in agnis: et separavit sibi greges
per seipsum, & non miscuit eos ad oves Laban. Factum est au-
tem, in tempore, quo concipiebant 41
oves in utero accipientes, posuit Iacob virgas corã ovibus in ca-
nalibꝰ, ut ipsæ conciperent secun-
dùm virgas. Cùm verò peperis-
sent oves, non ponebat. Facta 42
sunt autem non (ρ) signata ipsius Laban, signata autem ipsius Ia-
cob. Et ditatus est homo valdè 43
valdè: & facta sunt ei pecora multa, & boves, & pueri, & an-
cillæ, & cameli, & asini.

CAP. XXXI.

Audivit autem Iacob verba 1
filiorum Laban, dicentium, Tulit Iacob omnia, quæ patris nostri, &
ex iis quæ patris nostri, fecit omnem gloriam hanc. Et vidit 2
Iacob faciem Laban: & ecce non erat ad eum, sicut hesternâ
& nudius-tertianâ die. Dixit 3
autem Dominus ad Iacob, Revertere in terram patris tui,
& ad generationem tuam: &
ero tecum. Mittens autem Iacob, 4
vocavit Liam & Rachel in agrum, ubi erant greges.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 [illegible]
37 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Et interposuit iter trium dierum inter se & 36
Laban, & Jacob pascebat pecudes Laban
quæ superfuerant. Accipiens autem sibi Ja- 37
cob virgas candidas humidas amygdalinas
atque populeas, decorticavit in iis cortices
albos, ita ut candorem referret albedo vir-
garum. Inseruitq; easdem virgas quas de- 38
corticaverat, in canales aquarum, in ada-
quatorium ubi veniebant oves ad biben-
dum, è regione pecudum, quæ inardescebãt
quum venirent potum. Incalescebant ergò 39
pecudes ad virgas, pariebántq; pecudes, a-
gnos carentes cornibus, & versicolores. Se- 40
gregavit ergò Jacob, posuitq; in conspectu
oviũ agnos carentes cornibꝰ & variegatos,
& quicquid nigrũ erat inter pecudes Labã:
fecitque sibi gregẽ seorsum, nec permiscuit
eum inter pecudes Laban. Et quidem sin- 41
gulis annis cùm inardescerent oves primi-
geniæ, ponebat Jacob virgas in conspectu
ovium in canalibꝰ, ut incalescerent per vir-
gas. Serotinis verò pecudibus non præpo- 42
nebat: erant ergò serotinæ Laban, primi-
geniæ verò Jacob. Ditatúsq; est vir ultra 43
modum, habuitq; gregem numerosum, &
servos, & ancillas, & asinas, & camelos, &
asinos.

CAP. XXXI.

Audivit autem Jacob verba filiorum La- 1
ban dicentium, Accepit Jacob quicquid
erat patris nostri, & ex his quæ patris nostri
sunt, comparavit hanc possessioné omnem.
Vidit quoque Jacob vultum Laban non esse 2
erga se ut heri & ut nudiustertiùs. Et dixit 3
Dñs ad Jacob, Revertere in terram patrum
tuorum, & in tuum natale solum, eróque 4
tecum. Itàque mittens Jacob accersivit Ra-
helem & Leam in agrum ad gregem suum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

Targum Onkelos.

36 Et posuit spatium trium dierum inter se & inter Jacob: Jacob autem pascebat oves Laban, quæ remanserant.
37 Et tulit sibi Jacob virgas populeas, & ex amygdalo & ex platano: & decorticavit in eis decorticationem; & ubi detractæ sunt cortices, apparuit album quod erat in virgis.
38 Et defixit virgas quas decorticaverat, in canalibus in loco adaquationis aquarũ: quò veniebant oves ad bibendum, ut contra oves essent virgæ; & calefierent cùm venirent ad bibendum.
39 Calefiebantq; oves ante virgas: & pariebant oves varia maculosa atq; respersa.
40 Agnos autem separavit Jacob: & posuit ante oves omne quod erat maculosum, & omne quod erat nigrum in ovibus Laban: & posuit sibi greges seorsum; & non miscuit eos cum ovibus Laban.
41 Et factum est, in omni tempore quo calefiebant oves temporaneæ; ponebat Jacob virgas in conspectu ovium in canalibus: ut calefierent ante virgas.
42 Et quando oves erant serotinæ, non ponebat: erantq; serotinæ Laban, & temporaneæ Jacob.
43 Et crevit vir, valde nimis: & habuit oves multas; & ancillas, & servos, & camelos, & asinos.

CAP. XXXI.

1 ET audivit verba filiorum Laban, qui dicebant; Tulit Jacob universa quæ erant patris nostri: & de his quæ erant patris nostri, acquisivit omnem substantiam istã.
2 Et vidit Jacob aspectũ vultus Laban: & ecce non erat cum eo, sicut heri & nudiustertius.
3 Et dixit Deus ad Jacob; Revertere in terram patrum tuorum, & nativitatis tuæ: & erit verbum meum in adjutorium tuum.
4 Et misit Jacob, & vocavit Rachel & Liam: in agrum ubi erant oves suæ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

36 Et posuit iter trium dierũ inter eos, et inter Jacobũ. Jacob autẽ pascebat pecudes Laban residuas. Et dixit Angelus Domini Jacobo in somniis, et ait, Jacob, et respondit, Ecce ego, et dixit, Leva nunc oculos tuos, et vide omnes hircos ascendentes super pecudes varios, punctatos et maculis grandineis notatos; quoniã vidi omnia quæ Laban fecit tibi: Ego sum (ſ) Deus Bethel cui ibi statuã innuxisti, et cui vovisti ibi votũ: Nunc autẽ surge, egredere de terra ista, et revertere in terrã patris tui, et benefaciã tibi.
37 Et accepit sibi Jacob virgã populeã, viridẽ, et amygdalinam, et ex platano; decorticavitq; in eis decorticationes albas, denudans albedinẽ quæ erat super virgas.
38 Et collocavit virgas quas decorticaverat in canalibus cùm effundebantur aquæ ad quas ducebant pecudes aquatũ in conspectũ pecudũ, et incalescebant cum veniebant ut aquarentur.
39 Dum autem incalescerent pecudes super virgas, concipiebant pecudes variegatas, punctatas, et maculosas.
40 Agnos quoque divisit Iacob, et posuit ante pecudes arietẽ variegatũ, et omne fuscũ inter pecudes Laban: posuit verò sibi soli greges, et non posuit eos cũ pecudibus Laban.
41 Et quotiescunque incalescebant pecudes primitivæ, ponebat Iacob virgas ante oculos pecudum in canalibus, ut incalescerent ad virgas.
42 Cùm verò serotinæ erant pecudes, non ponebat: et fuerunt serotinæ ipsius Laban, primitivæ verò Jacobi.
43 Et ditatus est vir ille valdè valdè, fueruntque illi pecudes multæ, & ancillæ, servi, & cameli, & asini.

CAP. XXXI.

1 Audivit autem verba filiorum Laban dicentiũ, Accepit Jacob omnia quæ erant patris nostri, atque ex iis quæ erant patris nostri fecit omnem gloriam istam.
2 Viditque Iacob faciem Laban, et ecce non erat cum eo sicut heri et nudiustertiùs.
3 Et dixit Dominus Iacobo, Revertere in terram patrũ tuorum, et ad cognationem tuam, et ero tecum.
4 Tum misit Iacob, & vocavit Rachelem & Leam in agrum prope pecudes suas.

VER. SAM. (ſ) Potentissimus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وصير مسيرة ثلثة ايام بينهم وبين يعقوب * ورعي يعقوب غنم لابان الباقية * ثم اخذ يعقوب
عصي لبني رطب وجوز ودلب وقشرها الي قشر ابيض حتي كشف البياض الذي عليها * ووضع
العصي التي قشرها في الاحواض مساقي الماء * حتي تحمي الغنم للشرب ويكون حيالها فتتوحم
عند ذلك * فاذا توحمت الضان بالعصي ولدت ماخلة ومنقطة وبلقا * وافرد يعقوب الضان
جعل في اول الغنم كل ماخل وحماء في ضان لابان * وجعل له قطعانا وحدها ولم يضمها الي غنم
لابان * وكان يعقوب في كل وقت تحمي الغنم الربيعية يصير العصي حذاها في الحياض
عليها * واذا حرفت الغنم لا يصير ذلك * فتصير الخريفية للابان والربيعية ليعقوب * فاستغنى
الرجل جدا جدا * وصارت له الغنم الكثيرة واماء * وعبيد * وجمال * وحمير *

* الفصل الحادي والثلثون *

وسمع كلام بني لابان قايلين قد اخذ يعقوب جميع ما لابينا * ومن ماله اصطنع جميع هذا
اليسار * وراي يعقوب ايضا وجه لابان فاذا ليس هو معه مثل امس وما قبل * وقال الله ليعقوب
ارجع الي بلد اباءك ومولدك * واكون معك * فبعث يعقوب ودعا براحيل وليا الي الصحرا
الي عند غنمه * فقال لهما *

36 Et posuit spatium trium dierum inter ipsos, & inter Jacob; et pavit Jacob reliquas oves Laban.
37 Deinde accepit Jacob baculos, libani humidæ, & nucum, & populorum, & decorticavit eos in cortices albas, ita ut detegeret albedinem quæ erat super eos.
38 Et posuit baculos quos decorticaverat, in lacubus, potatoriis aquæ, ut venirent oves ad bibendum, essẽntque in conspectu earum, ac tum incalescerent.
39 Cumque incalescerent oves ad baculos, pariebant coloratas, scutulatas, & maculosas.
40 Cùmque separâsset Iacob oves, posuit in principio ovium omnes maculosas, et versicolores in ovibus Laban, & fecit sibi greges distinctas, nec conjunxit eos cum ovibus Laban.
41 Et Iacob, quotiescùnque inardescebant oves vernæ, ponebat baculos ex adverso ipsarum in lacubus, ut incalescerent super ipsis.
42 Cùm verò autumnum agerent oves, non ponebat eos; fiebántque autumnales Laban, et vernæ Iacobo, & locupletatus est vir valdè valdè, & factæ sunt ei oves multæ, & ancillæ, & servi, & cameli, & asini.

CAP. XXXI.

1 Audivitque sermonem filiorum Laban dicentium; Jam accepit Jacob omne quod est patris nostri, & ex bonis ejus composuit omnes has divitias.
2 Viditque etiam Iacob vultum Laban quòd non esset secum sicut heri & antea.
3 Dixitque Deus ad Iacob: Revertere in regionem patrum tuorum, & nativitatis tuæ, & ero tecum.
4 Misit ergò Iacob, & vocavit Rahil & Liam in campum ad oves, & ait ambabus:

ספר בראשית : לא

me ad ipse non quia ,vestri patris faciem ego Videns : eis dixit Et
5 ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי
ipsæ vos Et .mecum fuit mei patris Deus & : nudiustertius ,heri sicut
6 כתמל שלשם ואלהי אבי היה עמדי : ואתנה
defellit vester pater Et .vestro patri servivi meâ vi omni in quod nostis
7 ידעתן כי בכל כחי עבדתי את אביכן : ואביכן התל
,Deus ei dedit non Et .partibus decem meam mercedem mutavit & ,me in
בי והחלף את משכרתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים
,tua merces erunt Punctata ,dicebat ita Si .mecum malefaciendum ad
8 להרע עמדי : אם כה יאמר נקדים יהיה שכרך
erunt Fasciata ,dicebat ita si Et .punctata pecudes omnes pariebant &
וילדו כל הצאן נקדים ואם כה יאמר עקדים יהיה
Deus abstulit Et .fasciata pecudes omnes pariebant & ,tua merces
9 שכרך וילדו כל הצאן עקדים : ויצל אלהים
incalescendi tempore in fuit Et .mihi dedit & ,vestri patris acquisitionem
10 את מקנה אביכם ויתן לי : ויהי בעת יחם
birci ecce & ,somnio in vidi & ,meos oculos levavi & ,pecudes
הצאן ואשא עיני וארא בחלום והנה העתדים
dixit Et .grandinatæ & punctatæ fasciatæ pecudes super ascendentes
11 העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים : ויאמר
.ego Ecce :dixi Et .Jahacob :somnio in Dei Angelus me ad
אלי מלאך האלהים בחלום יעקב ואמר הנני :
hircos omnes vide & ,tuos oculos nunc Leva : dixit Et
12 ויאמר שא נא עיניך וראה כל העתדים
vidi Quoniam .grandinatas & punctatas fasciatas pecudes super ascendentes
העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים כי ראיתי
quo ,Bethel Deus Ego .tibi faciens Laban quæ omnia
13 את כל אשר לבן עשה לך : אנכי האל בית אל אשר
egredere,surge Nunc.votū ibi mihi vovisti quo ,statuam ibi unxisti
משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא
respondit Et .tuæ cognationis terram ad revertere & ,hâc terrâ de
14 מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך : ותען
hæreditas & ,pars nobis adhuc Nūquid :ei dixerunt & ,Leah & Rachel
רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה
quia ,ei sumus reputatæ extraneæ Nonne ? nostri patris domo in
15 בבית אבינו : הלוא נכריות נחשבנו לו כי
omnis Quia ? nostram pecuniam comedendo etiam comedit &,nos vēdidit
16 מכרנו ויאכל גם אכול את כספנו : כי כל
.nostris filiis ac,ipsa nobis ,nostro patre à Deus abstulit quam opulentia
העשר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו
surrexit Et .fac ,te ad Deus dixit quæ omnia ,nunc Et
17 ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה : ויקם
.camelos super suas uxores & ,suos filios elevavit & ,Jahacob
יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים :
,acquisierat quam suam substantiā omnē & ,suum pecus omne duxit Et
18 וינהג את כל מקנהו ואת כל רכשו אשר רכש
ad veniendum ad ,Aram Padan in acquisierat quod suæ acquisitionis pec⁹
מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל
tondendū ad iverat Laban Et .Chenahan terram in suum patrem Ischac
19 יצחק אביו ארצה כנען : ולבן הלך לגזז
.suo patri quæ Theraphim Rachel est furata &,suam pecudē
את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה :

Versio VULG. LAT.

5 Dixitque eis; Video faciem
patris vestri quòd non sit erga
me, sicut heri & nudius-ter-
tiùs: Deus autem patris mei
6 fuit mecū. Et ipsæ nôstis quòd
totis viribus meis servierim
7 patri vestro. Sed & pater ve-
ster circumvenit me, & muta-
vit mercedē meam decē vici-
bus: & tamē non dimisit eum
8 Deus ut noceret mihi. Si
quando dixit, Variæ erunt
mercedes tuæ, pariebant o-
mnes oves varios fœtus: quā-
do verò è contrario ait, Alba
quæq; accipies pro mercede,
omnes greges alba pepererūt.
9 Tulitque Deus substantiā pa-
10 tris vestri, & dedit mihi. Post-
quàm enim conceptus ovium
temp⁹ advenerat, levavi ocu-
los meos, & vidi in somnis
ascendētes mares super fœmi-
nas, varios, & maculosos, &
11 diversorū colorū. Dixitque
Angel⁹ Dei ad me in somnis,
Jacob. Et ego respondi, Ad-
12 sum. Qui ait; Leva oculos tu-
os, & vide universos mascu-
los ascendētes sup fœminas,
varios, maculosos, atque re-
spersos. Vidi enim omnia quæ
13 fecit tibi Laban. Ego sum De⁹
Bethel, ubi unxisti lapidem,
& votum vovisti mihi. Nunc
ergò surge, & egredere de
terra hac, revertens in terram
14 nativitatis tuæ. Responde-
rúntque Rachel & Lia, Num-
quid habem⁹ residui quidquā
in facultatibus & hæreditate
15 domus patris nostri? Nónne
quasi alienas reputavit nos, &
vendidit, comeditque pretiū
16 nostrum? Sed Deus tulit opes
patris nostri, & eas tradidit
nobis, ac filiis nostris: unde
omnia quæ præcepit tibi De⁹,
17 fac. Surrexit itaque Jacob, &
impositis liberis ac conjugib⁹
18 suis super camelos, abiit. Tu-
litq; omnem substantiā suā, &
greges, & quidquid in Meso-
potamia acquisierat, pergens
ad Isaac patrem suum in ter-
19 ram Chanaan. Eo tempore
ierat Laban ad tondendas o-
ves: & Rachel furata est ido-
la patris sui.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Καὶ εἶπεν αὐταῖς, Ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον
τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι (ε) πρὸς ἐμοῦ, ὡς
ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν· ὁ δὲ Θεὸς τοῦ πα-
6 τρός μου ἦν μετ' ἐμοῦ. Καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε,
ὅτι ἐν (ζ) πάσῃ τῇ ἰσχύϊ μου δεδούλευκα
7 τῷ πατρὶ ὑμῶν. Ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρού-
σατό με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα
ἀμνῶν· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς κακοποι-
8 ῆσαί με. Ἐὰν οὕτως εἴπῃ, τὰ ποικίλα ἔσται
σου μισθός· καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα
ποικίλα. ἐὰν δὲ εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσται σου μι-
σθός· καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα λευκά.
9 Καὶ ἀφείλετο ὁ Θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ
10 πατρὸς ὑμῶν, καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά. Καὶ ἐγέ-
νετο ἡνίκα ἐνεκίσσων τὰ (η) πρόβατα ἐν
γαστρὶ λαμβάνοντα· καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς μου ἐν τῷ ὕπνῳ, καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ
κριοὶ (θ) ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ
τὰς αἶγας, διάλευκοι καὶ ποικίλοι καὶ σπο-
11 δοειδεῖς ῥαντοί. Καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ
Θεοῦ καθ' (ι) ὕπνον, Ἰακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπα,
12 Τί ἐστι; Καὶ εἶπεν, Ἀνάβλεψον τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς
κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς
αἶγας διαλεύκους καὶ ποικίλους καὶ σποδοει-
δεῖς ῥαντούς· ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι Λάβαν
13 ποιεῖ. Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς ὁ ὀφθείς σοι (κ) ἐν
τόπῳ Θεοῦ, οὗ ἤλειψάς μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ
ηὔξω μοι ἐκεῖ εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ
(λ) ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἄπελθε εἰς
τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ.
14 Καὶ (μ) ὑποκριθεῖσαι Ῥαχὴλ καὶ Λεία, εἶπαν
αὐτῷ, Μὴ ἔστιν ἡμῖν ἔτι μερὶς ἢ κληρονο-
15 μία ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν; Οὐχ ὡς αἱ
ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ
ἡμᾶς, καὶ (ν) καταβρώσει κατέφαγε τὸ ἀρ-
16 γύριον ἡμῶν. Πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν,
ἣν ἀφείλετο ὁ Θεὸς τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν
ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὖν (ξ) ὅσα
17 σοι εἴρηκεν ὁ Θεὸς, ποίει. Ἀναστὰς δὲ Ἰα-
κὼβ, ἔλαβε τὰς (ο) γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰ
18 παιδία αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους. Καὶ ἀπή-
γαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα (π) αὐτοῦ, καὶ
πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, ἣν περιεποιήσατο
ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ,
ἀπελθεῖν πρὸς Ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς
19 γῆν Χαναάν. Λάβαν δὲ ᾤχετο κεῖραι τὰ
πρόβατα αὐτοῦ· ἔκλεψε δὲ Ῥαχὴλ τὰ εἴδω-
λα τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

MS.A. (ε) μετ' ἐμοῦ, (ζ) πάσῃ ἰσχύϊ (η) πρόβατα καὶ ἴδον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐν τῷ ὕπνῳ, (θ) ἀναβαίνοντες ἦσαν ἐπὶ (ι) ὕπνον, Ἰακώβ, Ἰακώβ. ἐγὼ δὲ (κ) ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἤλειψας (λ) ἄπελθε (μ) ἀποκριθεῖσαι (ν) κατέφαγεν καταβρώσει (ξ) ὅσα εἴρηκεν ὁ Θεός σοι, ποίει. (ο) γυναῖκας καὶ τὰ (π) αὐτοῦ,

Et dixit eis, Video ego faciem patris vestri; quia non est erga me, sicut heri, et nudius-tertius: 5
Deus autem patris mei fuit mecū.
Et ipsæ autem nôstis, quia in omni fortitudine mea servivi patri 6
vestro. Pater autē vester (a) circumvenit me, & mutavit merce- 7
dem meā (b) decem agnorum: & non dedit ei Deus malefacere
mihi. Si ita diceret, Varia erunt 8
merces tua; et parient omnes oves
varia: sin autem diceret, Alba e-
runt merces tua; & parient om-
nes oves alba. Et abstulit Deus 9
omnia pecora patris vestri, & de-
dit mihi ea. Et factum est, quando 10
concipiebant oves in utero acci-
pientes; & vidi oculis meis in
somno: & ecce hirci, & arietes
ascendentes super oves et capras,
subalbi, et varii, et cineritii sparsi.
Et dixit mihi angel⁹ Dei per som- 11
nū, Iacob. Ego autem dixi, Quid
est? Et dixit, Respice oculis tuis, 12
& vide hircos & arietes ascen-
dentes super oves & capras, sub-
albos, et varios, et cineritios spar-
sos: vidi enim quæcunque tibi
Laban facit. Ego sum Deus, qui 13
apparui tibi in loco Dei, ubi un-
xisti mihi ibi titulum, et vovisti
mihi ibi votum. Nunc igitur sur-
ge, & exi de terra hac, & abi in
terram generationis tuæ: & ero
tecum. Et respondentes Rachel et 14
Lia, dixerunt ei, Nunquid est no-
bis adhuc portio, vel hæreditas in
domo patris nostri? Nónne sumus 15
alienæ reputatæ sumus ei? ven-
didit enim nos, & devoratione
absorbuit argentū nostrū. Omnes 16
divitias & gloriam, quam abstu-
lit De⁹ à patre nostro, nobis erunt,
et filiis nostris: nunc igitur quæ-
cumque tibi dixit Deus, fac. Sur- 17
gens autem Iacob, sumpsit uxores
suas, & parvulos suos super ca-
melos. Et abduxit omnem sub- 18
stantiā suam, & omnem (c) appa-
ratum suum, quem acquisierat in
Mesopotamia, & omnia sua, ut
abiret ad Isaac patrem suum in
terram Chanaan. Laban autem i- 19
verat tondere oves suas. Furata
est autem Rachel (d) idola patris
sui.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

5 ܘܐܡܪ ܠܗܝܢ ܚܙܐ ܐܢܐ ܐܦܘܗܝ ܕܐܒܘܟܝܢ ܕܠܝܬܘܗܝ ܠܘܬܝ ܐܝܟ ܕܐܬܡܠܝ ܘܡܢ ܩܕܡ ܐܬܡܠܝ. ܐܠܗܗ ܕܝܢ ܕܐܒܝ ܗܘܐ ܥܡܝ.
6 ܘܐܢܬܝܢ ܝܕܥܬܝܢ ܕܒܟܠܗ ܚܝܠܝ ܦܠܚܬ ܠܐܒܘܟܝܢ.
7 ܘܐܒܘܟܝܢ ܐܫܥܝ ܒܝ ܘܫܚܠܦ ܐܓܪܝ ܥܣܪ ܙܒܢܝܢ. ܘܠܐ ܫܒܩܗ ܐܠܗܐ ܕܢܒܐܫ ܠܝ.
8 ܐܢ ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܗܘܐ: ܩܪܢܬܐ ܢܗܘܝܢ ܐܓܪܟ. ܝܠܕܢ ܗܘܝ ܟܠܗܝܢ ܥܢܐ ܩܪܢܬܐ. ܘܐܢ ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܗܘܐ: ܡܨܝܪܐ ܢܗܘܘܢ ܐܓܪܟ. ܝܠܕܢ ܗܘܝ ܟܠܗܝܢ ܥܢܐ ܡܨܝܪܐ.
9 ܘܦܪܫ ܐܠܗܐ ܩܢܝܢܗ ܕܐܒܘܟܝܢ ܘܝܗܒ ܠܝ.
10 ܘܗܘܐ ܒܥܕܢܐ ܕܡܬܚܡܐ ܥܢܐ ܐܪܝܡܬ ܥܝܢܝ ܘܚܙܝܬ ܒܚܠܡܐ ܘܗܐ ܕܟܪܐ ܣܠܩܝܢ ܥܠ ܥܢܐ ܩܪܢܬܐ ܘܡܨܝܪܐ ܘܦܬܝܟܐ.
11 ܘܐܡܪ ܠܝ ܡܠܐܟܗ ܕܐܠܗܐ ܒܚܠܡܐ ܝܥܩܘܒ. ܘܐܡܪܬ ܗܐ ܐܢܐ.
12 ܘܐܡܪ ܠܝ ܐܪܝܡ ܥܝܢܝܟ ܘܚܙܝ ܟܠܗܘܢ ܕܟܪܐ ܕܣܠܩܝܢ ܥܠ ܥܢܐ ܩܪܢܬܐ ܘܡܨܝܪܐ ܘܦܬܝܟܐ. ܡܛܠ ܕܚܙܝܬ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܠܟ ܠܒܢ.
13 ܐܢܐ ܐܢܐ ܐܠܗܐ ܕܒܝܬܐܝܠ ܕܡܫܚܬ ܬܡܢ ܩܝܡܬܐ ܘܢܕܪܬ ܬܡܢ ܢܕܪܐ. ܗܫܐ ܩܘܡ ܦܘܩ ܡܢ ܐܪܥܐ ܗܕܐ ܘܗܦܘܟ ܠܐܪܥ ܡܘܠܕܟ.
14 ܘܥܢܝ ܪܚܝܠ ܘܠܝܐ ܘܐܡܪܝ ܠܗ ܠܝܬ ܠܢ ܬܘܒ ܡܢܬܐ ܘܝܪܬܘܬܐ ܥܡ ܐܒܘܢ.
15 ܗܐ ܐܝܟ ܢܘܟܪܝܬܐ ܐܬܚܫܒܢ ܠܗ. ܙܒܢܢ ܓܝܪ ܘܐܟܠܗ ܠܟܣܦܢ.
16 ܡܛܠ ܕܟܠܗ ܥܘܬܪܐ ܕܦܪܫ ܐܠܗܐ ܡܢ ܐܒܘܢ ܕܝܠܢ ܗܘ ܘܕܒܢܝܢ. ܘܗܫܐ ܟܠ ܕܐܡܪ ܠܟ ܐܠܗܐ ܥܒܕ.
17 ܘܩܡ ܝܥܩܘܒ ܘܐܪܟܒ ܠܒܢܘܗܝ ܘܠܢܫܘܗܝ ܥܠ ܓܡܠܐ.
18 ܘܕܒܪ ܟܠܗ ܩܢܝܢܗ ܘܟܠܗ ܩܢܝܢܗ ܕܩܢܐ ܒܦܕܢ ܐܪܡ ܕܢܐܬܐ ܠܘܬ ܐܝܣܚܩ ܐܒܘܗܝ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ.
19 ܘܠܒܢ ܐܙܠ ܗܘܐ ܠܡܓܙ ܥܢܗ. ܘܓܢܒܬ ܪܚܝܠ ܨܠܡܐ ܕܐܒܘܗ.

Et dixit ad eas, Video faciem patris vestri
non esse erga me sicut heri & sicut nudius-
tertiùs. Deus autem patris mei fuit mecum.
Et vos quidem nôstis quòd totis virib⁹ meis
servivi patri vestro. Pater autem vester fe-
fellit me, & immutavit mercedē meam de-
cem vicib⁹; neque tamen permisit ei Deus
ut me læderet. Quum sic diceret, Cornuca-
rentia erit merces tua, pariebāt omnes oves
cornibus carentia. Si verò diceret, Versi-
colores erit merces tua, pariebant omnes o-
ves versicolores. Et segregavit De⁹ de pos-
sessione patris vestri, deditque mihi. Et in
tempore quo incalescere consuevit pecus,
sustuli oculos meos, & vidi per somnium, &
ecce arietes ascendētes super oves, excornes,
& versicolores, atq; maculosos. Et dixit mihi
Angelus Dei per somnium, Jacob; Respondi,
Ecce me. Dixitq; mihi, Leva oculos tuos, &
vide omnes arietes ascendentes super oves,
excornes & versicolores, atque maculosos:
nam vidi quicquid fecit Laban. Ego sum De⁹
Bethel, cui unxisti illic statuam, & cui vo-
visti illic votum: nunc ergò surge, egredere
de terra isto, & revertere in solum natale
tuum. Responderunt Rahel & Lea dicentes,
Non habemus ampliùs partem nec hæredi-
tatem cum patre nostro. En quasi extraneæ
reputamur ab eo; vendidit enim nos, adeóq;
comedit argentum nostrum. Quandoquidem
cunctæ divitiæ, quas segregavit Deus ex his
quæ patris nostri sunt, nostræ sunt filiorumq;
nostrorum: nūc ergò quicquid ait tibi Deus,
exequere. Surgens igitur Jacob imposuit li-
beros suos & uxores suas camelis. Abdu-
xitq; totum pecus suum, totámque posses-
sionem suam quam acquisierat in Phadan A-
ram, ut veniret ad Ishac patrem suum, in
terrā Chanaan. Labā verò ierat ad tondendas
oves suas, et furata est Rahel idola patris sui.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

[illegible]

5 Et dixit eis; Video ego aspe-
ctum vultus patris vestri, quòd
non est mecū sicut heri & nu-
dius-tertiùs: & *Deus* patris
6 mei fuit in adjutoriū meū. Et
vos scitis; quòd omni virtute
7 meâ servivi patri vestro. Pater
autē vester mentit⁹ est mihi; et
mutavit mercedē meā decem
vicibus.: & nō dimisit eū De-
8 us ut noceret mihi. Si sic dice-
bat, Varia erunt pro mercede
tuâ; pariebāt omnes oves va-
ria: & si sic dicebat, Maculosa
erūt pro mercede tuâ; parie-
9 bāt omnes oves maculosa. Et
separavit Dñs de pecorib⁹ pa-
10 tris vestri, & dedit mihi. Et fa-
ctū est, in tēpore quo oves ca-
lefiebant, levavi oculos meos,
et vidi in somnio: et ecce arie-
tes qui ascendebāt super oves,
erant varii & maculosi, & re-
11 spersi. Et dixit mihi Angelus
Dei in somnio, Jacob: & dixi,
12 Ecce ego. Et ait; Leva nunc
oculos tuos & vide omnes a-
rietes, qui ascēdūt super oves;
maculosos varios atq; resper-
sos: quoniā manifestū est corā
me omne quòd facit tibi La-
13 ban. Ego sum De⁹ qui apparui
tibi in Bethel; ubi unxisti ti-
tulum, et ubi vovisti coram me
votum: nunc, surge egredere
de terrâ hac; & revertere in
14 terram nativitatis tuæ. Et re-
sponderūt Rachel & Lia, atq;
dixerunt ei: Nunquid adhuc
est nobis pars & hæreditas, in
15 domo patris nostri? Nonne
extraneæ reputatæ sumus ei?
quia vendidit nos: et comedit
16 quoq; argentū nostrum. Quo-
niam omnes divitiæ, quas ab-
stulit Deus ex patre nostro,
nostræ sunt & filiorum no-
strorum: & nunc quodcunq;
17 dixerit tibi Deus, fac. Et sur-
rexit Jacob; & levavit filios
suos & uxores suas super ca-
18 melos. Et duxit universa pe-
cora sua, & omnem substan-
tiam suam, quam acquisierat
in Mesopotamia Syriæ: ut
veniret ad Isaac patrem suum
19 in terram Chanaan. Laban
autem abierat ad tondendas
oves suas: & tulit Rachel
imagines, quæ erant patris sui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixitque eis, video ego faci- 5
em patris vestri, quòd non sic
erga me sicut heri et nudius-
tertiùs; Deus autē patris mei
fuit mecū. Vos quoque nôstis 6
quòd in omni virtute mea
servivi patri vestro. Pater 7
autem vester (a) circumvenit
me, et mutavit mercedē meam
decem vicibus; sed non dedit
illi Dominus ut (b) noceret
mihi. Si ita dicebat, Puncta- 8
ta erunt merces tua, pepere-
runt omnes pecudes punctata:
si autem sic dicebat, Variega-
ta erunt merces tua, pepere-
runt omnes pecudes variega-
ta. Abstulitque Dominus (c) 9
possessionem patris vestri, &
dedit mihi. Factum autem 10
est in tempore conceptûs pe-
cudum, ut levarem oculos
meos, et viderem in somnio,
et ecce hircos ascendentes su-
per pecudes, variegatas, pun-
ctatas & grandinatas. Tum 11
dixit mihi Angelus Domini
in somnio, Iacob: et respondi,
Ecce ego. Et dixit, Leva nunc 12
oculos tuos, & vide omnes
hircos ascendentes super pe-
cudes, variegatos, punctatos,
et grandineis maculis notatos;
quoniam vidi omnia quæ La-
ban fecit tibi. Ego sum (d) 13
Deus Bethel, cui unxisti ibi
statuam, et cui vovisti ibi vo-
tum: nunc autem surge, egre-
dere de terra ista, & rever-
tere in terram nativitatis tuæ.
Et respondit Rachel & Lea, 14
dixeruntque ei, Nunquid ad-
huc nobis pars est & possessio
in domo patris nostri? Non- 15
ne sicut alienigenæ reputatæ
sumus ei? nam vendidit nos,
& comedendo comedit etiam
argentū nostrū. Ideò omnes 16
divitiæ quas abstulit Do-
minus à patre nostro, nostræ
sunt & filiorum nostrorum:
Nunc autem quidquid tibi di-
xerit Dominus, facito. Et 17
surrexit Iacob, imposuitque
uxores suas et filios suos su-
per camelos. Et abduxit o- 18
mnia pecora sua, & omnes o-
pes suas quas acquisiverat,
pecora acquisitionis suæ quæ
acquisiverat in Padan Aram,
ut veniret ad Isaacum pa-
trem suum in terram Chana-
an. Laban autem abiverat ut 19
tonderet oves suas: Rachel
verò furata erat idola patris
sui.

VER. SAM. (*a*) mentitus est mihi (*b*) malè mecum agere (*c*) de possessione (*d*) Potentissimus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Ecce video vultum patris vestri, quòd 5
non sit mecum sicut heri & anteà: &
Deus patris mei perpetuò mecum est. Et 6
vos scitis quòd ego servierim ei omnibus
viribus meis. Et pater vester derisit me, 7
& mutavit mercedem meam decem vici-
bus: & non permisit illi Deus ut noceret
mihi. Si dicebat sic, Erunt merces tuæ 8
maculosæ, pepererunt omnes oves sic; Et
si dicebat sic, Versicolores erunt merces
tuæ, pepererunt omnes oves sic. Et se- 9
paravit Deus de ovibus patris vestri id
quod dedit mihi. Et cùm adveniret 10
tempus caloris ovium, elevavi oculos
meos, & vidi in somnio, & ecce hirci
ascendentes super oves, maculosi erant, &
colorati, & varii. Dixitque mihi An- 11
gelus Dei in somnio, O Jacob; Dixi, Quid
tibi places? Ait: Eleva oculos tuos, & 12
vide universos hircos ascendentes super
oves, maculosos, & coloratos, & varios:
quoniam ego vidi quicquid Laban factu-
rus est tibi. Ego sum omnipotens qui 13
apparui tibi in Beth-Il, cùm unxisti ibi
titulum, & vovisti mihi ibi votum. Et
nunc surge, et exi ex hac regione, & re-
vertere in regionem nativitatis tuæ. Re- 14
sponderúntque ei Rahil et Lia, & dixe-
runt ei: Num restat nobis portio & pos-
sessio in domo patris nostri? Nunc ve- 15
luti exteros reputavit nos apud se, et ac si
vendidisset nos, & comedisset pretium
nostrum. Et verò omnes divitiæ, quas 16
acquirere fecit te Deus à patre nostro, sunt
nobis & filiis nostris. Itaque quidquid
præcepit tibi Deus, facito. Surrexit igi- 17
tur Jacob, & imposuit filios suos et con-
juges suas camelis. Et duxit universu 18
armentum suum, et omnia bona sua quæ
possederat in Phadan Aram, ut veniret
ad Ishac patrem suum in regionem Cha-
naan. Et Laban abierat ad tondendas 19
oves suas, abscondítque Rahil simula-
crum quod habebat pater suus.

ספר בראשית : לא

indic. vi non quòd eò ,Aramæi Laban cor Jahacob est furatus Et
20 ויגנב יעקב את־לב לבן הארמי על־בלי הגיד
,surrexit Et.ei quæ omnia & ,ipse fugit Et .ipse fugeret quòd ei
21 לו כי ברח הוא : ויברח הוא וכל־אשר־לו ויקם
.Ghilhad montem suam faciem posuit & ,flumen transivit &
ויעבר את־הנהר וישם את־פניו הר הגלעד :
.Jahacob fugeret quòd , tertiâ die in Laban ipsi fuit nunciatum Et
22 ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב :
septem viâ eum post est secutus & ,secum suos fratres tulit Et
23 ויקח את־אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת
Deus venerat Et .Ghilhad monte in eum est assecutus & ,dierũ
24 ימים וידבק אתו בהר הגלעד : ויבא אלהים
,tibi Custodire : ei dixerat & ,noctis somnio in Aramæum Laban ad
אל־לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך
est assecutus Et .malum ad usq; bono à Jahacob cum loquaris fortè ne
25 פן־תדבר עם־יעקב מטוב עד־רע : וישג
,monte in suum tabernaculum fixerat Jahacob Et .Jahacob ipsum Laban
לבן את־יעקב ויעקב תקע את־אהלו בהר
dixit Et .Ghilhad monte in suis fratribus cum fixit Laban &
26 ולבן תקע את־אחיו בהר הגלעד : ויאמר
duxisti & ,meum cor es furatus Et ?fecisti Quid :Jahacob ipsi Labã
לבן ליעקב מה עשית ותגנב את־לבבי ותנהג
?fugiendum ad te abscondisti quid Ut .gladio captivas sicut meas filias
27 את־בנתי כשביות חרב : למה נחבאת לברח
,lætitiâ in te dimisissem & ;mihi indicasti non & ,me es furatus Et
ותגנב אתי ולא־הגדת לי ואשלחך בשמחה
osculari me permisisti non Et .citharâ in & ,tympano in ,canticis in &
28 ובשרים בתף ובכנור : ולא נטשתני לנשק
fortitudinem ad Est .facere egisti stultè nunc ?meas filias & meos filios
29 לבני ולבנתי עתה הסכלת עשו : יש־לאל
præteritâ nocte vestri patris Deus & :malũ vobiscũ faciendũ ad mea manus
ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש
bono à Iahacob cum loquendo à ,tibi Custodire :dicendo me ad dixit
אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם־יעקב מטוב
desiderabas desiderãdo Quia .ivisti eundo nunc Et .malum ad usq;
30 עד־רע : ועתה הלך הלכת כי־נכסף נכספתה
respondit Et ?meos deos es furatus quid ut , tui patris domum ad
31 לבית אביך למה גנבת את־אלהי : ויען
rapere fortè Ne ;dixi quia ,timui Quia :Laban ipsi dixit & ,Jahacob
יעקב ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן־תגזל
non ,tuos deos inveneris quo Cum .mecum à tuas filias
32 את־בנותיך מעמי : עם אשר תמצא את־אלהיך לא
non Et .tibi cape &,mecum quid tibi agnosce ,nostris fratribus coram :vivat
יחיה נגד אחינו הכר־לך מה עמדי וקח־לך ולא
Laban venit Et .eos esset furata Rachel quòd , Jahacob sciebat
33 ידע יעקב כי רחל גנבתם : ויבא לבן
tabernaculum in & ,Leah tabernaculum in & ,Jahacob tabernaculum in
באהל־יעקב , ובאהל לאה ובאהל
tabernaculo de est egressus Et .invenit non & , ancillarum ambarum
שתי האמהת ולא מצא ויצא מאהל
.Rachel tabernaculum in venit & , Leah
לאה ויבא באהל רחל :

Versio VULG. LAT.

20 Noluítque Jacob confiteri
socero suo, quòd fugeret.
21 Cúmque abiisset tam ipse
quàm omnia quæ juris sui e-
rant, & amne transmisso per-
geret contra monté Galaad;
22 Nuntiatum est Laban die ter-
23 tio,quòd fugeret Jacob. Qui,
assumptis fratribus suis, per-
secutus est eum diebus se-
pté: & comprehendit eum in
24 monte Galaad. Viditque in
somnis dicentem sibi Deum,
Cave ne quidquam aspere
25 loquaris contra Jacob. Jámq;
Jacob extenderat in monte
tabernaculum : cúmque ille
consecutus fuisset eum cum
fratribus suis,in eodem mon-
26 te Galaad fixit tentorium. Et
dixit ad Jacob, Quarè ita egi-
sti, ut clam me abigeres filias
meas quasi captivas gladio ?
27 Cur ignorante me fugere vo-
luisti, nec indicare mihi, ut
prosequerer te cum gaudio,
et canticis, & tympanis, &
28 citharis ? Non es passus ut o-
scularer filios meos & filias :
stultè operatus es : & nunc
29 quidem Valet manus mea
reddere tibi malum. Sed De9
patris vestri herì dixit mihi,
Cave ne loquaris contra Ja-
30 cob quidquam durius. Esto,
ad tuos ire cupiebas, & desi-
derio erat tibi domus patris
tui:cur furatus es deos meos?
31 Respondit Jacob , Quòd in-
scio te profectus sum , timui
ne violenter auferres filias
32 tuas. Quòd autem furti me
arguis: apud quemcunque in-
veneris deos tuos , necetur
coram fratribus nostris:scru-
tare, quidquid tuorum apud
me inveneris, et aufer. Hæc
dicens , ignorabat quòd Ra-
33 chel furata esset idola. In-
gressus itaque Laban taber-
naculum Jacob et Liæ, & u-
triusque famulæ ,non invenit.
Cúmque intrâsset tentorium
Rachelis,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Ἔκρυψε δὲ Ἰακὼβ Λάβαν τὸν Σύρον, τοῦ μὴ
21 ἀναγγεῖλαι αὐτῷ, ὅτι ἀποδιδράσκει. Καὶ
ἀπέδρα αὐτὸς, (ρ) καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα, καὶ δι-
έβη τὸν ποταμὸν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος
22 Γαλαάδ. Ἀνηγγέλη δὲ Λάβαν τῷ Σύρῳ
(σ) τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέδρα Ἰα-
23 κώβ. Καὶ (τ) παραλαβὼν τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ, ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡ-
μερῶν ἑπτὰ, καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει
24 Γαλαάδ. Ἦλθε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Λάβαν τὸν
Σύρον καθ' ὕπνον τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
Φύλαξαι σεαυτὸν, μή ποτε λαλήσῃς μετὰ Ἰ-
25 ακὼβ πονηρά. Καὶ κατέλαβε Λάβαν τὸν
Ἰακώβ. Ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν
τῷ ὄρει· Λάβαν δὲ ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
26 ἐν τῷ ὄρει Γαλαάδ. Εἶπε δὲ Λάβαν τῷ
Ἰακώβ, Τί ἐποίησας; ἵνα τί κρυφῇ ἀπέ-
δρας, καὶ ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀπήγαγες
τὰς θυγατέρας μου, ὡς αἰχμαλώτιδας
27 μαχαίρᾳ; Καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἐξαπέ-
στειλα ἄν σε μετ' εὐφροσύνης, καὶ μετὰ (υ) μουσι-
28 κῶν, καὶ τυμπάνων, καὶ κιθάρας. Καὶ οὐκ ἠξι-
ώθην καταφιλῆσαι τὰ παιδία μου, καὶ τὰς
θυγατέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας.
29 Καὶ νῦν ἰσχύει ἡ χείρ μου κακοποιῆσαί σε.
ὁ δὲ Θεὸς τοῦ πατρός σου (φ) χθὲς εἶπε πρός
με, λέγων, Φύλαξαι σεαυτὸν, μή ποτε λα-
30 λήσῃς μετὰ Ἰακὼβ πονηρά. Νῦν οὖν πεπόρευ-
σαι· ἐπιθυμίᾳ γὰρ (χ) ἐπεθύμησας ἀπελθεῖν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου· ἵνα τί ἔκλεψας
31 τοὺς θεούς μου; Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰακὼβ εἶπε
τῷ (ψ) Λάβαν, Ὅτι ἐφοβήθην· εἶπα γὰρ, Μή
ποτε (ω) ἀφέλῃς τὰς θυγατέρας σου ἀπ' ἐμοῦ,
32 καὶ πάντα τὰ ἐμά. Καὶ (α) εἶπεν Ἰακὼβ,
Παρ' ᾧ ἂν εὕρῃς τοὺς θεούς σου, οὐ ζήσεται ἐν-
αντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ἐπίγνωθι τί ἐστι
(β) παρ' ἐμοὶ τῶν σῶν, καὶ λάβε· καὶ οὐκ ἐπέγνω
παρ' αὐτῷ οὐθέν. οὐκ ᾔδει δὲ Ἰακὼβ, ὅτι Ῥα-
χὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν αὐτούς. Εἰσελθὼν
33 δὲ Λάβαν, ἠρεύνησεν εἰς τὸν οἶκον Λείας, καὶ οὐχ
εὗρεν· (γ) καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οἴκου Λείας, καὶ
ἠρεύνησε τὸν οἶκον Ἰακὼβ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν
δύο παιδισκῶν, καὶ οὐχ εὗρεν· εἰσῆλθε δὲ καὶ
εἰς τὸν οἶκον Ῥαχήλ.

Celavit autem Jacob Laban Syrum, non indicando ei, quia fugit. Et aufugit ipse, & omnia, & transivit flumen, & properavit in montem Galaad. Nunciatum est autem Laban Syro die tertiâ, quia aufugit Iacob. Et assumens (τ) fratres suos secum, persecutus est post eum viam dierum septem, & assecutus est eum in monte Galaad. Venit autem Deus ad Laban Syrum per somnum nocte; & dixit ei, Custodi te, ne fortè loquaris cum Iacob mala. Et assecutus est Laban Iacob. Iacob autem fixerat tabernaculum suum in monte; Laban autem statuit fratres suos in monte Galaad. Dixit autem Laban ad Iacob, Quid fecisti? ut quid occultè aufugisti? & furatus es me, & abduxisti filias meas, quasi captivas gladio? Et si annunciasses mihi, dimisissem utique te cum lætitia, & cum musicis, & tympanis, & citharâ. Nec sum habitus dignus osculari parvulos meos, & filias meas: nunc autem imprudenter egisti. Et nunc valet manus mea tibi malefacere. Deus autem patris tui heri dixit ad me, dicens, Custodi teipsum, ne fortè loquaris cum Iacob mala. Nunc autem ivisti; desiderio enim desiderâsti abire in domum patris tui: ut quid furatus es deos meos? Respondens autem Iacob dixit ad Laban, Quia timui: dixi enim, Ne fortè auferas filias tuas à me, & omnia mea. Et dixit Iacob, Apud quemcumque inveneris deos tuos; non vivet coram fratribus nostris: cognosce quid est apud me tuorum, & cape: (ʃ) & non cognovit apud eum quicquam. Nesciebat autem Iacob, quia Rachel uxor sua furata erat eos. Ingressus autem Laban, scrutatus est in domo Liæ, & non invenit: & exiit de domo Liæ, & scrutatus est domum Iacob, & in domo ambarum ancillarum, & non invenit. Ingressus est autem & in domum Rachel.

MS.A. (ρ) καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, (σ) τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, (τ) παραλαβὼν πάντας τοὺς (υ) μουσικῶν, τυμπάνων, καὶ κιθάρας. Οὐκ (φ) ἐχθὲς (χ) ἐπεθύμησας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἀπελθεῖν· καὶ ἵνα τί (ψ) Λάβαν, Εἶπε γὰρ, (ω) ἀφέλῃς (α) εἶπεν αὐτῷ Ἰακὼβ, Παρ' ᾧ ἐὰν (β) τῶν σῶν παρ' ἐμοὶ, (γ) καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου Λείας ἠραύνησεν εἰς τὸν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
[illegible]

Furatúsque est Jacob cor Laban Aramæi, eò quòd non indicâsset ei discessum suum. Fugit itáque ipse & omnia quæ illius erant, & surgens, trajecit fluvium, direxitq; faciem suam versùs monté Gelaad. Delatumq; fuit ad Laban die tertio, quòd aufugisset Jacob. Qui assumptis secum fratribus suis, insecutus est eum itinere septem dierum, & assecutus est eum in monte Gelaad. Venit autem Deus ad Laban in somnio noctis, & dixit ei; Cave tibi, ne quid boni vel mali loquaris cum Jacob. Assecutus est ergò Laban Jacobum, jámque Jacob fixerat tabernaculum suum in monte, & Laban castrametari fecerat fratres suos in monte Gelaad. Dixitq; Laban ad Jacob, Quid fecisti, quòd furatus es cor meum, & abduxisti filias meas veluti captivas gladio? Quare te celâsti, ut fugam capesseres? teque subduxisti à me, nec indicâsti mihi? Equidem dimisissem te cum gaudio, & cantu, & citharis, ac systris. Nec permisisti mihi ut oscularer filios meos, & filias meas. Stultè quidem te gessisti in eo quod egisti. Valerent manus meæ inferre vobis malum: sed Deus patris vestri vesperè dixit mihi, Cave tibi, ne loquaris cum Jacob bonum vel malum. Esto, abire omninò volebas, eò quòd summo tenebaris desiderio dom9 patris tui: cur furatus es Deos meos? Respondit Jacob, & dixit ad Laban, Eò quòd timuerim, dixerimq; Ne fortè raperes filias tuas à me. Apud qué reperientur dii tui, non vivat coram fratrib9 nostris recognosce quod tuum est quid apud me sit, & cape tibi: Ignorabat autem Jacob, quod Rahel eos esset furata. Ingress9 itaq; Labã in tabernaculũ Jacob, & in tabernaculũ Leæ, & in tabernaculũ utriusq; ancillæ, non invenit: egressúsq; è tabernaculo Leæ, ingress9 est ad tabernaculũ Rahel.

Cap. XXXI.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

וכסי יעקב מן לבן ארמאה על דלא
חוי ליה ארי אזל הוא: ואזל הוא
וכל די ליה וקם ועבר ית פרת ושוי
ית אפוהי לטורא דגלעד: ואתחוה
ללבן ביומא תליתאה ארי אזל
יעקב: ודבר ית אחוהי עמיה ורדף
בתרוהי מהלך שבעא יומין ואדביק
יתיה בטורא דגלעד: ואתא מימר
מן קדם יי לות לבן ארמאה
בחלמא דליליא ואמר ליה אסתמר
לך דלמא תמלל עם יעקב מטב
עד ביש: ואדביק לבן ית יעקב
ויעקב פרס ית משכניה בטורא
ולבן אשרי ית אחוהי בטורא
דגלעד: ואמר לבן ליעקב מה
עבדת וכסיתא מני ודברתא ית
בנתי כשבית חרבא: למה אטמרתא
למיזל וכסיתא מני ולא חויתא לי
ושלחתך פון בחדוא ובתושבחן
בתופין ובכנרין: ולא שבקתני
לנשקא לבני ולבנתי כען אסכלתא
למעבד: אית חילא בידי למעבד
עמכון ביש ואלהא דאבוכון
ברמשא אמר לי למימר אסתמר
לך מלמללא עם יעקב מטב עד
ביש: וכען מיזל אזלתא ארי חמדא
חמדתא לבית אבוך למא נסבתא
ית דחלתי: ואתיב יעקב ואמר
ללבן ארי דחילית ארי אמרית
דלמא תינוס ית בנתך מני: אתר
די תשכח ית דחלתך לא יתקים
קדם אחנא אשתמודע לך מה דעמי
וסב לך ולא ידע יעקב ארי רחל
נסיבתנון: ועל לבן במשכנא
דיעקב ובמשכנא דלאה ובמשכנא
דתרתין לחינתא ולא אשכח ונפק
ממשכנא דלאה ועל במשכנא דרחל:

20 Et celavit Jacob à Laban Syro: & non indicavit ei, quòd
21 ipse proficisceretur. Et abiit ipse, & omnia sua; & surrexit, & transivit Euphratem: & posuit faciem suam contra
22 montem Galaad. Et nunciatū est Laban in die tertio, quòd
23 abiisset Jacob. Et tulit fratres suos secum; & persecutus est post eum, itinere septem dierum: & comprehendit e-
24 um in monte Galaad. Et venit verbum à facie Dei ad Laban Syrum, in somnio noctis: & dixit ei; Cave tibi ne loquaris cum Jacob à bono
25 usq; ad malum. Et comprehendit Laban Jacob: & Jacob tetenderat tabernaculum suum in monte; & Laban collocavit fratres suos in mon-
26 te Galaad. Et dixit Laban ad Jacob; Quid fecisti, & celasti à me? & duxisti filias meas, quasi captivas gladio?
27 Quare occulte abiisti, & celasti à me? & non indicasti mihi, ut dimitterem te cum gaudio & canticis, cum tym-
28 panis & citharis? Et non permisisti me, ut oscularer filios meos, & filias meas? nunc
29 stultè egisti. Est potestas in manu meâ, ut facerem vobiscum malum: sed Deus patris vestri hesternâ nocte ait mihi dicens; Cave tibi ne loquaris cum Jacob, à bono usq;
30 ad malū. Et nūc abiēs abiisti; quoniā cupiens cupiebas domum patris tui: cur tulisti
31 deos meos? Et respondit Jacob, & dixit ad Laban: Quoniam timui, dicens, Ne violèter auferres filias tuas à me.
32 Locus in quo inveneris deum tuum, non permaneat: coram fratrib9 nostris cognosce quid tuum sit apud me, & tolle tibi: & nesciebat Jacob, quòd
33 Rachel accepisset eos. Et ingressus est Laban in tabernaculum Jacob, & in tabernaculum Liæ; & in tabernaculum duarum concubinarum, et non invenit: & egressus est de tabernaculo Liæ, & ingressus est in tabernaculum Rachelis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

20–33 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

20–33 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 Furatus est etiam Jacob cor Laban Syri, eò usq; ut non
21 indicaret ei quòd fugeret. Et fugit ipse, & omnia quæ ipsius erat; surgensq; transivit fluvium, et posuit faciem suam versus montem Galaad.
22 Et nuntiatum est Laban die tertio quòd fugerat Jacob.
23 Accepitque fratres suos secum, & secutus est post eum iter septem dierum, atq; assecutus est eum in monte Ga-
24 laad. Venit autem Deus ad Laban Syrum in somnio noctis, & ait illi, Cave tibi ne loquaris cum Iacobo à bono
25 u q; ad malum. Assecutúsq; est Laban Iacobum; Iacob autē fixerat tabernaculū suū in monte, Laban verò collocaverat fratres suos in monte
26 Galaad. Et dixit Laban Iacobo, Quid fecisti? furatus es cor meum, & abduxisti filias meas velut captivas
27 gladio. Quare (e) abscondisti te ut fugeres, & furatus es teipsum, neque indicâsti mihi? dimisissem enim te cum lætitiâ, cum (f) canticis, cum tympanis, & cum
28 cithara. Neque (g) permisisti mihi osculari filios meos & filias meas, nunc stultè
29 egisti. Est fortis manus mea ut malefaciat tibi: Sed Deus patris tui heri locutus est mihi, dicens; Cave tibi ne dicas Iacobo à bono usque ad
30 malum. Et nunc abeundo abivisti, quia desiderando desiderâsti domum patris tui: quare furatus es Deos
31 meos? Respondit autem Iacob, & dixit Laban, Quia timui: dicebam enim, Ne fortè rapiat mihi filias suas.
32 Cum quo invenies deos tuos, non vivat in conspectu fratrum suorum; recognosce quod est mecum, & accipe tibi: non enim sciebat Iacob quòd Rachel furata esset eos.
33 Ingressúsque est Laban, et (h) prostravit in tabernaculo Iacobi, et in tabernaculo Leæ, et in tabernaculis duarū ancillarum, et non invenit: Egressus autem de tabernaculo Leæ, venit in tabernaculum Rachel.

VER. SAM. (e) seduxisti (f) principibus, (g) expectâsti me ut osculer (h) diligenter scrutatus est

Versio ARABICA cum Interrpetatione LATINA.

20 * وكتم يعقوب لابان الارمي اذ لم يخبره بانه منصرف * فانصرف هو وجميع ماله * وبادر فعبر
21 الفرات وجعل قصده جبل جرش * فاخبر لابان في اليوم الثالث ان يعقوب قد انصرف * فاخذ
22 23 اصحابه معه وطلبه مسير سبعة ايام ولحقه في جبل جرش * فجاء ملاك الله الى لابان الارمي في حلم
24 الليل * وقال له احذر من ان تكلم يعقوب من خير الى شر * ثم لحق لابان يعقوب وكان يعقوب
25 26 قد ضرب خيمته في الجبل * فانزل لابان اخوته في جبل جرش * فقال لابان ماذا صنعت اذ كتمتني
27 وسقت بنتي كالمسبيين بالسيف * ولم اختفيت فانصرفت وكتمتني ولم تخبرني به فكنت اشيعك
28 بفرح وغناء ودفوف وطنابير * ولم تدعني اقبل بني وبناتي * الان قد جهلت فيما صنعت
29 * وموجود في يدي الطاقة ان اصنع بكم سوءا لولا ان اله ابيكم البارحة قال لي احذر ان تكلم
30 يعقوب من خير الى شر * والان مضيا مضيت اذا اشتقت الى بيت ابيك * فلم سرقت معبودي
31 32 * فاجاب يعقوب بان قال للابان لاني خفت وقلت لئلا تغصبني بنتيك * ومن وجدت معبودك
معه لا يحيى حذاء اصحابنا * ابحث اي شي هو لك معي وخذه * ولم يعلم يعقوب ان راحيل
33 احفته * فدخل لابان خباء يعقوب وخباء ليا وخباء الامتين ولم يجد شيئا * ثم خرج من خباء
ليا فدخل الى خباء راحيل *

Et celavit Jacob Laban Syro, cùm non indicâsset ei se abiturum. Abiit ergò ipse 20
& omnia bona sua, & manè consurgens, 21
transiit Euphratem, proposuitque in animo sibi montem Geres. Nuntiatum au- 22
tem fuit Laban die tertiâ quòd Iacob jam discesserat. Duxitque amicos suos se- 23
cum, & persecutus est eum spatio septem dierum: & assecutus est eum in monte Geres. Venitque Angelus Dei ad Laban 24
Syrum in somnio noctis, & ait illi; Cave ne loquaris ad Iacob bonum vel malum. Tum assecutus est Laban Iacobum, & Ia- 25
cob fixerat tentorium suum in monte. Et manere fecit Laban fratres suos in monte Geres. Aitque Laban, Quid fecisti 26
cùm celaveris mihi, & duxeris ambas filias meas quasi captivas gladio? Et 27
quare latuisti, & abiisti, & celâsti me hoc, & non significâsti illud mihi? ego enim comitatus fuissem te cùm gaudio, et cantu, & tympanis, & citharis. At nè 28
permisisti quidē mihi osculari filios meos, & filias meas: certè stultè fecisti quod fecisti. Et est in manu mea facultas in- 29
ferendi vobis malum, nisi Deus patrum vestrorū heri dixisset mihi; Cave nè loquaris cum Iacob bonum, vel malum. Et 30
nunc proficiscens profectus es, cùm exoptâsses domum patris tui: quare autem furatus es adorandum meum? Respondit 31
Iacob dicens ad Laban, Quia ego timui, et dixit; Nè difficultatem opponeres mihi ob filias tuas. Et is, cum quo invenies 32
adorandū tuum, non vivat coram amicis nostris: Dignosce quid sit tibi mecum, & tolle illud: et ignorabat Iacob quòd Rabil abscondisset illud. Ingressus est ergò 33
Laban tabernaculum Iacob, & tabernaculum Liæ, et tabernaculum duarum ancillarum, & nihil invenit. Deinde egressus est de tabernaculo Liæ, & ingressus est in tabernaculum Rabil.

ספר בראשית : לא

,cameli clitellæ in ea posuerat & ,Theraphim acceperat Rachel Et
34 וְרָחֵל לָקְחָה אֶת־הַתְּרָפִים וַתְּשִׂמֵם בְּכַר הַגָּמָל
non & ,tabernaculum totum Laban contrectavit & :ea super sedit &
וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם וַיְמַשֵּׁשׁ לָבָן אֶת־כָּל־הָאֹהֶל וְלֹא
quia ,mei domini oculis in irafcat Ne :suum patrem ad dixit Et .invenit
35 מָצָא׃ וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ אַל־יִחַר בְּעֵינֵי אֲדֹנִי כִּי
.mihi mulierum via Quia .tuâ facie à surgendum ad posse non
לוֹא אוּכַל לָקוּם מִפָּנֶיךָ כִּי־דֶרֶךְ נָשִׁים לִי
,Jahacob ipsi fuit ira Et .Theraphim invenit non & ,est scrutat' Et
36 וַיְחַפֵּשׂ וְלֹא מָצָא אֶת־הַתְּרָפִים׃ וַיִּחַר לְיַעֲקֹב
Quæ :Laban ipsi dixit & ,Jahacob respôdit Et .Labâ in est jurgat' &
וַיָּרֶב בְּלָבָן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה־
cõtrectasti Quia ?me post exarsisti quia :meũ peccatũ quod,mea prævaricatio
37 פִּשְׁעִי מַה חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי׃ כִּי־מִשַּׁשְׁתָּ
hic Pone ?tuæ domus vasis omnibus ex invenisti quid ,mea vasa omnia
אֶת־כָּל־כֵּלַי מַה־מָּצָאתָ מִכֹּל כְּלֵי־בֵיתֶךָ שִׂים כֹּה
viginti Jam .nos duos inter arguant &,tuis fratrib' &,meis fratrib' corã
38 נֶגֶד אַחַי וְאַחֶיךָ וְיוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ׃ זֶה עֶשְׂרִים
arietes Et.sunt abortitæ non tuæ capræ &,tuæ oves, tecum ego annos
שָׁנָה אָנֹכִי עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי
Ego .te ad attuli non Raptum .comedi non tuarum pecudũ
39 צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי׃ טְרֵפָה לֹא־הֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי
,diei ablatum furto ,illud requirebas meâ manu de illud luebam
אֲחַטֶּנָּה מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנָּה גְּנֻבְתִי יוֹם
glacies & ,æstus me consumebat,die in Fui .noctis ablatum furto &
40 וּגְנֻבְתִי לָיְלָה׃ הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח
viginti mihi Jam .meis oculis ab meus somnus recedebat Et .nocte in
41 בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתִי מֵעֵינָי׃ זֶה־לִּי עֶשְׂרִים
duabus in annos quatuordecim tibi servivi ,tuâ domo in anni
שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי
meam mercedem mutasti & ,tuis pecudibus in annos sex &,tuis filiabus
בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי
pavor & ,Abraham Deus ,mei patris DEUS Nisi .partibus decem
42 עֲשֶׂרֶת מֹנִים׃ לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד
,meam Afflictionẽ.me dimisisses vacuum nunc quia ,mihi fuisset Ischac
יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת־עָנְיִי
.præteritâ nocte arguit & ,D E U S vidit mearum manuum laborem &
וְאֶת־יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אָמֶשׁ׃
,filii & :meæ filiæ ,Filiæ :Iahacob ad dixit & ,Labâ respôdit Et
43 וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הַבָּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים
,illud mihi ,videns tu quod omne &,meæ pecudes,pecudes &:mei filii
בָּנַי וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לִי־הוּא
quos earum filiis vel ,hodie istis faciam quid mei filiabus &
וְלִבְנֹתַי מָה־אֶעֱשֶׂה לָאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר
erit & ,tu & ,ego fœdus percutiamus ,veni nunc Et ?pepererunt
44 יָלָדוּ׃ וְעַתָּה לְכָה נִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וָאָתָּה וְהָיָה
eum erexit &,lapidem Iahacob tulit Et.te inter &,me inter testimonium in
45 לְעֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ וַיִּקַּח יַעֲקֹב אָבֶן וַיְרִימֶהָ
.lapides Colligite :suis fratribus Iahacob dixit Et .statuam
46 מַצֵּבָה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לִקְטוּ אֲבָנִים
.cumulum super ibi comederunt & ,cumulum fecerũt &,lapides tulerunt Et
וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ־גָל וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל־הַגָּל׃

Versio VULG. LAT.

34 Illa festinans abscondit idola
subter stramenta cameli, &
sedit desuper: scrutantiq; om-
ne tentorium, & nihil inveni-
35 enti, Ait; Ne irascatur domin'
meus, quòd coram te assurge-
re nequeo: quia juxta consue-
tudinem fœminarũ nunc acci-
dit mihi. Sic delusa sollicitu-
36 do quærentis est. Tuménsq;
Jacob, cum jurgio ait; Quam
ob culpam meam, & ob quod
peccatum meum sic exarsisti
37 post me, Et scrutatus es om-
nem supellectilem meam?
Quid invenisti de cunctâ sub-
stantia domus tuæ? pone hîc
coram fratribus meis & fra-
tribus tuis: & judicent inter
38 me & te. Idcirco viginti an-
nis fui tecum? oves tuæ & ca-
præ steriles non fuerunt, a-
rietes gregis tui non comedi:
39 Nec captum à bestia ostendi
tibi, ego damnum omne red-
debam: quidquid furto peri-
40 bat, à me exigebas. Die no-
ctúq; æstu urebar & gelu, fu-
giebatq; somnus ab oculis
41 meis. Sicq; per viginti annos in
domo tua servivi tibi, quatu-
ordecim pro filiabus, & sex
pro gregibus tuis: immutâsti
quoque mercedem meam de-
42 cem vicibus. Nisi Deus patris
mei Abraham, & timor Isaac,
affuisset mihi, forsitan modò
nudũ me dimisisses: afflictio-
nem meam & laborem ma-
nuum mearum respexit De-
43 us, & arguit te heri. Re-
spondit ei Laban, Filiæ meæ,
& filii, & greges tui, & om-
nia quæ cernis, mea sunt:
quid possum facere filiis &
44 nepotibus meis? Veni er-
gò, & ineamus fœdus: ut
sit in testimonium inter me
45 & te. Tulit itaque Jacob la-
pidem, & erexit illum in ti-
46 tulum. Dixitque fratribus
suis, Afferte lapides. Qui
congregantes fecerunt tu-
mulum, comederúntque su-
per eum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

34 Ῥαχὴλ δὲ ἔλαβε τὰ εἴδωλα, καὶ ἐνέβαλεν
αὐτὰ εἰς τὰ σάγματα τῆς καμήλου, καὶ ἐπε-
35 κάθισεν αὐτοῖς. Καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτῆς,
Μὴ βαρέως φέρε κύριε· οὐ δύναμαι ἀναστῆ-
ναι ἐνώπιόν σου, ὅτι τὸ κατ' ἐθισμὸν τῶν
(δ) γυναικῶν μοί ἐστιν. (ε) Ἠρεύνησε Λά-
βαν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε τὰ εἴδωλα.
36 Ὠργίσθη δὲ Ἰακὼβ, καὶ ἐμαχέσατο τῷ Λά-
βαν. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰακὼβ, εἶπε τῷ Λάβαν,
Τί τὸ ἀδίκημά μου; καὶ τί τὸ ἁμάρτημά μου,
37 ὅτι καταδεδίωξας ὀπίσω μου, Καὶ ὅτι ἠρεύ-
νησας πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου μου; τί εὗ-
ρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν τοῦ οἴκου σου;
θὲς (ζ) ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν
ἀδελφῶν μου, καὶ ἐλεγξάτωσαν ἀνὰ μέσον
38 τῶν δύο ἡμῶν. Ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ
εἰμι μετὰ σοῦ· τὰ πρόβατά σου, καὶ αἱ αἶγές
σου οὐκ ἠτεκνώθησαν· κριοὺς τῶν προβάτων σου
39 οὐ κατέφαγον. Θηριάλωτον (η) οὐκ ἐνήνοχά
σοι· ἐγὼ ἀπετίννυον (θ) παρ' ἐμαυτοῦ κλέμ-
ματα ἡμέρας, καὶ κλέμματα (ι) νυκτός.
40 Ἐγενόμην τῆς ἡμέρας (κ) συγκαιόμενος τῷ
καύματι, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός· καὶ ἀφίστα-
41 το ὁ ὕπνος μου ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ταῦ-
τά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ
σου. ἐδούλευσά σοι (λ) δεκατέσσαρα ἔτη ἀντὶ
τῶν δύο θυγατέρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς
προβάτοις σου. καὶ παρελογίσω τὸν μισθόν μου
42 δέκα ἀμνάσιν. Εἰ μὴ ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου
Ἀβραὰμ, καὶ ὁ φόβος Ἰσαὰκ ἦν μοι, νῦν ἂν
κενόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου, καὶ
τὸν κόπον τῶν χειρῶν μου εἶδεν ὁ Θεὸς, καὶ ἤλεγξέ
43 σε χθές. Ἀποκριθεὶς δὲ Λάβαν, εἶπε τῷ Ἰα-
κὼβ, (μ) Αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου, καὶ υἱοὶ,
υἱοί μου, καὶ τὰ κτήνη, κτήνη μου· καὶ πάντα ὅσα
σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι, καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποι-
ήσω ταύταις σήμερον ἢ τοῖς τέκνοις αὐτῶν,
44 οἷς ἔτεκον; Νῦν οὖν δεῦρο, (ν) διαθώμεθα δια-
θήκην ἐγώ τε καὶ σύ· καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον
ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ (ξ) αὐτῷ, Ἰδοὺ
οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν· ἴδε ὁ Θεὸς μάρτυς ἀ-
45 νὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. Λαβὼν δὲ Ἰακὼβ λί-
46 θον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, Συλλέγετε λίθους· καὶ
συνέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν (ο) καὶ
ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Λά-
βαν, Ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀνὰ μέσον ἐμοῦ
καὶ σοῦ σήμερον.

Rachel autem sumpserat idola, & injecerat ea in stramenta cameli, & insederat eis. Et dixit patri suo, Ne graviter feras, domine: non possum surgere in conspectu tuo, quoniam quæ secundũ consuetudinem mulierum, mihi sunt. Scrutatus est autem Laban in tota domo, & non invenit idola. Iratus est autem Jacob, & rixatus est cum Laban. Respondens autem Jacob dixit ad Laban, Quæ injustitia mea, & quod peccatũ meũ; quia persecutus es post me, Et quia scrutatus es omnia vasa dom' meæ? Quid invenisti de universis vasis domus tuæ? Pone hic in conspectu fratrũ tuorũ & fratrũ meorum: & arguant inter nos duos. Hos mihi viginti annos ego sum tecũ: oves tuæ & capræ tuæ non fuerunt steriles: arietes oviũ tuarũ non comedi: Captũ à bestia non attuli tibi: ego solvebam à me ipso furta diei, & furta noctis. Factus sum diei combust' æstu, & glacie noctis: & discessit somnus meus ab oculis meis. Hos mihi viginti annos ego sũ in domo tua: servivi tibi quatuordecim annos pro duab' filiab' tuis, & sex annos in ovib' tuis: & decepisti mercedẽ meã decem agnis. Nisi Deus patris mei Abraham, & timor Isaac fuisset mihi; nunc utiq; vacuũ me dimisisses. Humiliationẽ meã, & laborem manuũ mearũ vidit De', et arguit te heri. Respondens autem Laban dixit ad Jacob, Filiæ, filiæ meæ: & filii, filii mei: & pecora, pecora mea: & omnia quæcumq; tu vides, mea sunt, & filiarũ mearũ. Quid faciam eis hodie, aut filiis earum quos pepererunt? Nunc igitur veni, (ξ) disponam testamentũ ego, & tu: & erit in testimoniũ inter me et te. (b) Dixit autem ei, Ecce nemo nobiscum est: vidit Deus testis inter me & te. Sumens autem Jacob lapidem, statuit eum (i) titulum. Dixit autem Jacob fratribus suis, Colligite lapides. Et collegerunt lapides, et fecerunt acervũ, et comederunt ibi super acervum. Et dixit ei Laban, Acervus hic testatur inter me & te hodie.

MS.A. (δ) γυναικείων μου (ε) Ἠρεύνησεν δὲ Λάβαν (ζ) ὧδε ἐναντίον τῶν (η) οὐκ ἂν ἐνήνοχα (θ) ἀπ' ἐμαυτοῦ (ι) τῆς νυκτός. (κ) συγκαιόμενος τῷ καύσωνι, καὶ παγετῷ (λ) δέκα καὶ τέσσαρα (μ) αἱ θυγατέρες σου, θυγατέρες μου, καὶ οἱ υἱοί σου, υἱοί μου, καὶ τὰ κτήνη σου, κτήνη μου· (ν) διαθώμεθα διαθήκην ἐγὼ καὶ σύ. (ξ) αὐτῷ Ἰακὼβ, Ἰδοὺ (ο) καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἐκεῖ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]

Rahel verò sumpserat idola, & posuerat ea in clitellis cameli, inseditq; eis, attrectavitque Laban totum tabernaculum, & nihil invenit. Ait autem Rahel patri suo, Ne durum sit in oculis dñi mei quòd non possim assurgere coram te, nam consuetudine laboro fœminarũ. Perscrutans igitur non invenit simulacra. Quod ægrè ferens Jacob, litigavit cum Laban; nam respondens Jacob, ait ad Laban; Quænam est stultitia mea? & quænam culpa mea, ut insecutus me sis? En contrectâsti cunctas supellectiles meas, quid invenisti ex universa supellectili domûs tuæ? pone hic ante fratres meos & fratres tuos, & arguãt inter nos duos. En viginti annis fui tecum, oves tuæ & capræ tuæ non fuerunt steriles, & arietes pecoris tui non comedi, Et prædâ captum non attuli tibi, ego custodiebam illud: si quidem è manibus meis illud exigebas, tam quod furto peribat in die, quàm quod furto surripiebatur in nocte. Contigit mihi, ut interdiu voraret me calor, & glacies noctu, recessit somn' me' ab oculis meis. En viginti annis fui domi tuæ: servivi tibi quatuordecim annos pro duabus filiabus tuis, & sex annos pro ovib' tuis: immutâsti mercedem meam decem vicibus. Et nisi Deus patris mei, Deus Abraham, & timor Isahac affuisset mihi, nunc vacuum me dimisisses: ærumnam & laborem manuum mearum respexit Deus, & redarguit te vesperè. Respondit Laban & dixit Jacobo, Filiæ istæ filiæ meæ sunt, & filii isti filii mei, & oves istæ oves meæ, & quicquid vides, meum est: filiabus autem meis illis quid facerẽ hodie, aut filiis earum quos pepererunt? Nunc ergò veni, ineamus fœdus ego & tu, sitq; testis inter me & te. Acceptum itaq; Jacob lapidem, erexit in statuam. Dixitq; Jacob fratribus suis, Legite lapides, qui capientes lapides, confecerunt acervum, & comederunt ibi super acervum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

34 ורחל נסיבת ית צלמניא ושויתנון בעביטא דגמלא ויתיבת עליהון ומשש לבן ית כל משכנא ולא אשכח: 35 ואמרת לאבוהא לא יתקף בעיני רבוני ארי לא איכול למיקם מן קדמך ארי אורח נשין לי ובלש ולא אשכח ית צלמניא: 36 ותקיף ליעקב ונצא עם לבן ואתיב יעקב ואמר ללבן מה חובי מה סורחני ארי רדפתא בתרי: 37 ארי משמשתא ית כל מני מה אשכחתא מכל מני ביתך שוי הכא קדם אחי ואחך ויוכחון בין תרוונא: 38 דנן עסרין שנין אנא עמך רחלך ועזך לא אתכילו ודכרי ענך לא אכלית: 39 דתבירא לא איתיתי לותך דהוה שגיא ממנינא מני את בעי לה נטרית ביממא ונטרית בליליא: 40 הויתי ביממא אכלני שרבא וגלידא נחית עלי בליליא ונדת שנתי מעיני: 41 דנן לי עסרין שנין בביתך פלחתך ארבע עסרי שנין בתרתין בנתך ושית שנין בענך ואשניתא ית אגרי עסר זמנין: 42 אלולפון אלהא דאבא אלהא דאברהם ודדחיל ליה יצחק הוה בסעדי ארי כען ריקן שלחתני ית עמלי וית לאות ידי גלי קדם יי ואוכח ברמשא: 43 ואתיב לבן ואמר ליעקב בנתא בנתי ובניא בני ועניא עני וכל דאת חזי דילי הוא ולבנתי מה אעביד לאלין יומא דין או לבניהן דילידא: 44 וכען אתא נגזר קים אנא ואת ויהי לסהיד בינא ובינך: 45 ונסיב יעקב אבנא וזקפה קמא: 46 ואמר יעקב לאחוהי לקוטו אבנין ונסיבו אבנין ועבדו דגורא ואכלו תמן על דגורא

Targum Onkelos.

34 Rachel auté accepit imagines, &posuit eas in stramétis cameli, & sedit désup: & attrectavit Labã universa quæ erant in tabernaculo, & nõ invenit.
35 Et dixit patri suo; Ne displiceat in oculis dñi mei, quoniam nõ possũ surgere corã te, cõsuetudo enim mulierũ est mihi: & scrutat⁹ est, & nõ invenit
36 imagines. Et irat⁹ est Jacob, & rixat⁹ est cũ Labã: & respondés Jacob, dixit ad Labã; Quæ est iniquitas mea & ꝙ est delictũ meũ, quia persecut⁹ es post
37 me? Quoniã attrectasti omnia vasa mea, quid invenisti de universis vasis dom⁹ tuæ? pone *hic* corã fratrib⁹ meis & fratrib⁹ tuis; & judicét inter nos
38 ambos. Istis viginti annis quib⁹ ego fui apud te, oves tuæ & capræ tuæ nõ fuerũt orbatæ: & arietes oviũ tuarũ non cõedi.
39 Dilaceratũ non adduxi tibi; ꝙ deficiebat ex numero, à me tu quærebas illud: custodiebã in
40 die, & custodiebã in nocte. In die consũmabat me æstus, & glacies descédebat sup me in nocte: & recessit somn⁹ ab o-
41 culis meis. Istis viginti annis *egi* in domo tuã: servivi tibi quatuordecim annis pro duab⁹ filiab⁹ tuis; & sex annis pro ovib⁹ tuis: & mutasti mercedé
42 meã decé vicib⁹. Nisi quòd De⁹ patris mei De⁹ Abrahæ, & ille qué timebat Isaac, fuisset in adjutoriũ meũ; jã nũc vacuũ me dimisisses: labor me⁹, & afflictio manuũ mearũ manifesta sunt corã Deo, & argu-
43 it te hesternã nocte. Et respõdit Laban, & dixit ad Jacob; Filiæ sunt filiæ meæ, & filii sunt filii mei, & oves sunt oves meæ; & quodcunq; tu vides, meũ est: & quid faciã istis filiabus meis hodie, aut filiis
44 earũ, quos pepererũt? Et nunc veni ineamus fœdus, ego & tu: & sit in testimonium inter
45 me & inter te. Et tulit Jacob lapidé, & erexit eum in titu-
46 lũ. Et ait Jacob fratribus suis, Colligite lapides; & tulerunt lapides, & fecerunt acervum: & comederũt ibi sup acervũ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

34 [illegible] 35 [illegible] 36 [illegible] 37 [illegible] 38 [illegible] 39 [illegible] 40 [illegible] 41 [illegible] 42 [illegible] 43 [illegible] 44 [illegible] 45 [illegible] 46 [illegible]

VER. SAM.

34 [illegible] 35 [illegible] 36 [illegible] 37 [illegible] 38 [illegible] 39 [illegible] 40 [illegible] 41 [illegible] 42 [illegible] 43 [illegible] 44 [illegible] 45 [illegible] 46 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

34 *Rachel verò acceperat idola, et reposuerat ea in clitella cameli, et sederat super eam; et* (i) *contrectavit Laban omne tabernaculũ, et non invenit.*
35 *Tũ dixit patri suo,* (k) *Nè graviter ferat in oculis suis dominus meus si non possum surgere à conspectu tuo, quoniã consuetudo mulierũ est mihi: &* (l) *prostravit, et non invenit idola.*
36 *Et iratus Iacob, jurgat⁹ est cum Laban, respondítque Iacob, et dixit ad Laban, Quæ injustitia mea, et quod peccatum meum; quòd tam ardenter insecutus es*
37 *me? Cùm autẽ* (m) *contrectâsti omnia vasa mea, quid invenisti ex omnibus vasis domûs tuæ? Pone hic coram fratrib⁹ meis, et fratribus tuis, & arguant inter*
38 *nos duos. Hos viginti annos ego fui tecũ, oves tuæ et capræ tuæ non abortiverunt; arietes pecudum tuarum non comedi.*
39 *Raptum non attuli tibi: ego* (n) *expiabã de manu meã furtum diei et furtũ noctis.*
40 *Substiti interdiu, consumebat me æstus, et gelu noctu, fugiebátque somnus meus ab oculis meis.*
41 *Hos viginti annos fui domi tuæ: servivi tibi quatuordecim annis pro duabus filiabus tuis, & sex annis pro pecudibus tuis, & mutâsti mercedem meam decẽ vicibus.*
42 *Nisi Deus patris mei, Deus Abraham, &* (o) *timor Isaaci adfuisset mihi, certè nunc vacuum dimisisses me: afflictionem meam, & laborem manuum mearum vidit Deus, & judicavit heri.*
43 *Respondit autem Laban, dixitque Iacobo; Filiæ, filiæ meæ; & filii, filii mei; & pecudes, pecudes meæ: Et omnia quæcunque vides, mea sunt & filiarum mearum. Quid faciam eis hodiè, aut filiis earum quos pepererunt?*
44 *Nunc igitur veni, percutiamus fœdus, ego & tu, sitq; in testimonium inter me et inter te.*
45 *Tum accepit Iacob lapidẽ, et erexit eum in statuã.*
46 *Dixitque Iacob fratribus suis, Colligite lapides; & acceperunt lapides, & fecerunt tumulum, comederúntque ibi super tumulum.*

VER. SAM. (i) quæsivit (k) An displicebit (l) diligenter scrutatus est (m) scrutatus es (n) restituebam (o) redemptor.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 * وهي قد اخذت المثال وصيرته في قتب الجمل وجلست فوقه * فجسس لابان جميع الخباء ولم
35 يجد شيئا * فقالت لابيها لا يشتد على سيدي فاني لا اطيق ان اقوم من بين يديك اذ سبيل
النساء قد عرض لي * ولم يجد المثال * 36 فاشتد ذلك على يعقوب وخاصم لابان * واجابه بان قال له
ما جرمي وما خطيئتي اذ رهقتني * 37 وقد جسست جميع انيتي * فماذا وجدت من جميع انية
بيتك ضعه هاهنا حذاء اصحابي واصحابك ويحكموا به على البدل * 38 يا هذا لي عشرون سنة معك
رخالك ومواعزك لم يثكل * ومن كباش غنمك لم اكل * 39 وفريسة لم ادفع اليك * وما
اسلته فمن يدي تطلبه * كددت نهارا وكددت ليلا * 40 وكنت في النهار يحرقني السموم والجليد
في الليل * ونفر نومي من عيني * 41 هذا لي عشرون سنة في منزلك * خدمتك منها اربع عشرة
سنة بابنتيك * وست سنين بغنمك * فبدلت اجرتي عشر اعداد * 42 لولا اله ابي ابراهيم ومخافة
اسحق كان لي عونا لكنت الان قد اطلقتني فارغا * لضعفي وتعب كفي نظر الله وبكتك
البارحة * 43 فاجاب لابان بان قال ليعقوب البنات بناتي والبنون بني والغنم غنمي وجميع ما تراه
هو لي * فما عسيت ان افعل اليوم ببنتي واولادهما الذين ولدا * 44 لكن تعال نتعهد عهدا
انا وانت ويكون شاهدا بيني وبينك * 45 فاخذ يعقوب حجرا ورفعه نصبة * 46 ثم قال يعقوب لاصحابه
اجمعوا حجارة * فجمعوا حجارة وصيروها رجما * واكلوا طعاما فوقها *

34 *Et ipsa jam acceperat simulacrum, & posuerat illud in clitellis cameli, & sederat super illas. Exploravit ergò Laban totum tabernaculum, nec invenit quicquam.*
35 *Dixitque patri suo, Ne durum sit domino meo, non enim possum surgere à conspectu tuo, cùm mos mulierum evenerit mihi: et non invenit simulacrum.*
36 *Molestè tulit id Iacob, & contendit cum Laban, & respondit ei dicendo illi; Quæ est culpa mea, & quod peccatum meum, ut persecutus sis me?*
37 *En jam explorâsti omnia vasa mea, ecquid invenisti ex omnibus vasis domûs tuæ? pone illud hic coram amicis meis & amicis tuis, & arguent nos de eo vicissim.*
38 *Heus talis, viginti annos fui tecum: agnæ tuæ & capræ tuæ non fuerunt infœcundæ, & ex arietibus ovium tuarum non comedi.*
39 *Et prædam non attuli tibi, & quod amisi, è manu mea petiisti. Laboravi die, & laboravi nocte:*
40 *Et in die urebant me venti calidi, et gelu in nocte, & fugit somnus meus ab oculis meis.*
41 *En fui viginti annos in habitaculo tuo: servivi tibi ex eis quatuordecim pro duabus filiabus tuis, et sex annis pro ovibus tuis: et mutâsti mercedẽ meã decẽ vicibus.*
42 *Nisi Deus patris mei Ebrahim, et timor Ishac fuisset mihi adjutorio, nunc dimisisses me vacuũ. Ad imbecillitatẽ meã et ad laborem volæ meæ respexit Deus, et increpavit te heri.*
43 *Respondit Laban dicendo ad Iacob: Filiæ sunt filiæ meæ, et filii sunt filii mei, et oves sunt oves meæ, et omne quod vides, meum est: quid ergò potui hodie facere filiabus meis, & filiis earum quos genuerunt?*
44 *Sed veni, paciscamur pactum ego & tu, & sit testis inter me & inter te.*
45 *Tulitque Jacob lapidem, & erexit eum titulum.*
46 *Deinde dixit Jacob sociis suis, Colligite lapides, collegerúntque lapides, & erexerunt eos in cumulum, & comederunt cibum super eos.*

eum vocavit Jahacob & ,Sahaduta Jeghar ,Laban eum vocavit Et
47 ויקרא־לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו
te inter & me inter testis iste Cumulus :Laban dixit Et .Galghed
48 גלעד : ויאמר לבן הגל הזה עד ביני ובינך
quia ,Mizpah Et .Galghed, ejus nomen vocavit Idcirco .hodie
49 היום על־כן קרא־שמו גלעד : והמצפה אשר
vir abscondemur quia :te inter & me inter Dominus Speculetur dixit
אמר יצף יהוה ביני ובינך כי נסתר איש
uxores acceperis si & ,meas filias affixeris Si .suo amico ab
50 מרעהו : אם־תענה את־בנתי ואם־תקח נשים
me inter testis DEUS ,vide :nobiscum vir Non .meas filias super
על־בנתי אין איש עמנו ראה אלהים עד ביני
ecce & ,iste cumulus Ecce :Jahacob ipsi Laban dixit Et .te inter &
51 ובינך : ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה
,iste cumulus Testis .te inter & me inter ,jeci quam statua
52 המצבה אשר יריתי ביני ובינך : עד הגל הזה
,istum cumulum te ad transibo non ego si ,statua testis &
ועדה המצבה אם־אני לא־אעבר אליך את־הגל הזה
statuam & ,istum cumulum me ad transibis non tu si &
ואם־אתה לא־תעבר אלי את־הגל הזה ואת־המצבה
judicent ,Nachor Deus & ,Abraham Deus .malum ad istam
53 הזאת לרעה : אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו
sui patris pavore in Jahacob juravit Et .eorum patris DEUS ,nos inter
בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו
suos fratres ad vocavit & ,monte in victimam Jahacob mactavit Et .Ischac
54 יצחק : ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו
.monte in pernoctaverunt & ,panem comederunt Et .panem comedendum ad
לאכל־לחם ויאכלו לחם וילינו בהר :
benedixit & ,suas filias & suos filios est osculat' & ,mane in Labā manicavit Et
55 וישכם לבן בבקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך
.suum locum ad Laban est reversus Et .abiit & ,eis
אתהם וילך וישב לבן למקמו :

CAP. XXXII. לב

.DEI Angeli eum in occurrerunt & ,suam viam in abiit Jahacob Et
1 ויעקב הלך לדרכו ויפגעו־בו מלאכי אלהים :
vocavit Et .hæc DEI Castra :eos vidit quando ,Jahacob dixit Et
2 ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא
nuncios Jahacob misit Et .Machanajim ,illius loci nomen
3 שם־המקום ההוא מחנים : וישלח יעקב מלאכים
.Edom agrum Sehir terram ad ,suum fratrem Esau ad sui facies ad
לפניו אל־עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום :
dixit Sic .Esau ipsi meo dño dicetis Sic :dicendo eis præcepit Et
4 ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר
.hucusque sum moratus & ,sum hospitatus Laban cum :Jahacob tuus servus
עבדך יעקב עם־לבן גרתי ואחר עד־עתה :
misi & ,ancilla & ,servus & ,pecus ,asinus & ,bos mihi fuit Et
5 ויהי־לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה
.tuis oculis in gratiam inveniendum ad ,meo domino annunciandum ad
להגיד לאדני למצא־חן בעיניך :

Versio VULG. LAT.

47 Quem vocavit Labā, Tumulum testis: & Jacob, Acervum testimonii; uterque juxta proprietatē linguæ suæ.
48 Dixitq; Laban, Tumulus iste erit testis inter me & te hodiè: & idcirco appellatum est nomē ejus, Galaad, id est, Tumulus testis.
49 Intueatur & judicet Dominus inter nos, quando recesserimus à nobis.
50 Si afflixeris filias meas, & si introduxeris alias uxores super eas; nullus sermonis nostri testis est absq; Deo, qui præsens respicit.
51 Dixitq; rursus ad Jacob, En tumulus hic, & lapis quem erexi inter me &
52 te, Testis erit; tumulus, inquā, iste & lapis sint in testimonium, si aut ego transiero illū pergens ad te, aut tu præteriēris, malum mihi cogitans.
53 Deus Abraham, & Deus Nachor, judicet inter nos, Deus patris eorum. Juravit ergò Jacob per timorem patris sui
54 Isaac. Immolatisq; victimis in monte vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cùm comedissent, manserunt ibi.
55 Laban verò de nocte consurgens, osculatus est filios & filias suas, & benedixit illis: reversúsq; est in locum suum.

CAP. XXXII.

1 IAcob quoque abiit itinere quo cœperat: fuerúntque ei
2 obviàm Angeli Dei. Quos cùm vidisset, ait; Castra Dei sunt hæc: & appellavit nomen loci illius, Mahanaim, id
3 est, Castra. Misit autem & nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in
4 regionem Edom. Præcepitq; eis, dicens; Sic loquimini domino meo Esau, Hæc dicit frater tuus Jacob, Apud Laban peregrinatus sum, & fui
5 usq; in præsentem diem. Habeo boves, & asinos, & oves, & servos, & ancillas: mittóq; nunc legationem ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

47 Καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Λάβαν, (π) Βουνὸς τῆς μαρτυρίας· Ἰακὼβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν, (ρ) Βουνὸς
48 μάρτυς. Εἶπε δὲ Λάβαν τῷ Ἰακὼβ, Ἰδοὺ, ὁ βουνὸς οὗτος καὶ (σ) ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ ὁ βουνὸς οὗτος, καὶ μαρτυρεῖ ἡ στήλη αὕτη. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ (τ) ὄνομα, Βουνὸς μαρτυρεῖ·
49 Καὶ ἡ Ὅρασις ἣν εἶπεν, Ἐπίδοι ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, ὅτι ἀποστησόμεθα (υ) ἕτερος
50 ἀφ᾽ ἑτέρου. Εἰ ταπεινώσεις τὰς θυγατέρας μου, (φ) εἰ λάβῃς γυναῖκας πρὸς ταῖς θυγατράσι μου, ὅρα, οὐθεὶς μεθ᾽ ἡμῶν (χ) ἐστιν ὁρῶν· Θεὸς μάρτυς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ μεταξὺ σοῦ.
51 Καὶ εἶπε Λάβαν τῷ Ἰακὼβ, Ἰδοὺ, ὁ βουνὸς
52 οὗτος καὶ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη. Ἐάν τε γὰρ ἐγὼ μὴ διαβῶ πρὸς σὲ, (ψ) μήτε σὺ διαβῇς πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν στήλην ταύτην
53 ἐπὶ κακίᾳ, Ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ναχὼρ (ω) κρίνει ἀνὰ μέσον ἡμῶν. καὶ ὤμοσεν Ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
54 Ἰσαάκ. Καὶ (α) ἔθυσεν θυσίαν ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ
55 ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει. Ἀναστὰς δὲ Λάβαν τὸ πρωῒ, κατεφίλησε τοὺς (β) υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἀποστραφεὶς Λάβαν, ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

MS. A. (π) Βουνὸς μάρτυς· (ρ) Βουνὸς μαρτυρεῖ. (σ) ἡ στήλη αὕτη, ἣν (τ) ὄνομα αὐτοῦ, Βουνὸς (υ) ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου. (φ) εἰ λήμψῃ γυναῖκας ἐπὶ ταῖς (χ) ἐστιν. Ἐάν τε γὰρ ἐγὼ (ψ) μήδε (ω) κρινεῖ (α) ἔθυσεν Ἰακὼβ θυσίαν (β) υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς

ΚΕΦ. λβ΄.

1 Καὶ Ἰακὼβ ἀπῆλθεν (α) εἰς τὴν ὁδὸν ἑαυτοῦ. καὶ ἀναβλέψας, εἶδε παρεμβολὴν Θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν· καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ
2 ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ, ἡνίκα εἶδεν αὐτοὺς, Παρεμβολὴ Θεοῦ αὕτη. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Παρεμβολαί.
3 Ἀπέστειλε δὲ Ἰακὼβ (β) ἀγγέλους ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς Ἡσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς
4 γῆν Σηείρ, εἰς χώραν Ἐδώμ. Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, Οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου Ἡσαῦ· Οὕτως λέγει ὁ παῖς σου Ἰακὼβ, Μετὰ Λάβαν παρῴκησα, καὶ ἐχρόνισα
5 ἕως τοῦ νῦν. Καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄνοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι· καὶ ἀπέστειλα ἀναγγεῖλαι τῷ κυρίῳ μου Ἡσαῦ, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου.

MS. A. (α) εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁδόν. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἴδεν (β) ἀγγέλους πρὸς Ἡσαῦ

Et vocavit eum Laban, (π) Acervus testimonii: Iacob autem vocavit eum, Acervus testis. Dixit autem Laban ad Iacob, Ecce acervus hic, & titulus, quem statui inter me & te: testatur acervus hic, & testatur titulus hic: propterea vocatum est nomen, Acervus testatur: Et (ſ) Visio quam dixit, Respiciat Deus inter me & te; quia discedemus alter ab altero. Si humiliabis filias meas, si sumpseris uxores super filias meas, vide: nemo nobiscum est (m) videns: Deus est testis inter me & inter te. Et dixit Laban ad Iacob, Ecce acervus hic, & testis titulus hic. (n) Sive enim ego non transgrediar ad te, neque tu transgrederis ad me acervum hunc, & titulum hunc ad malum, Deus Abraham, & Deus Nachor judicet inter nos. Et juravit Iacob per timorem patris sui Isaac. Et sacrificavit sacrificium in monte, & vocavit fratres suos, & comederunt, et biberunt; et dormierunt in monte. Surgens autem Laban manè, deosculatus est filios, & filias suas, & benedixit eos. Et reversus Laban abiit in locum suum.

CAP. XXXII.

ET Iacob abiit in viam suam; & (a) respiciens vidit castra Dei applicantia: & occurrerunt ei angeli Dei. Dixit autem Iacob, quando vidit eos, Castra Dei hæc: & vocavit nomen loci illius, Castra. Misit autem Iacob nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom. Et mandavit eis, dicens, Sic dicetis domino meo Esau; Sic dicit puer tuus Iacob, Cum Laban incolui, & demoratus sum usque modo. Et facti sunt mihi boves, & asini, & oves, & pueri, & puellæ: & misi annuntiare domino meo Esau, ut inveniat puer tuus gratiam coram te.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
[illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]

Vocavitq; eum Laban, Acervum testimonii: Jacob autem vocavit eum, Gelaad. Dixitq; Laban, Acervus hic testis est inter me & te hodiè: idcirco appellavit nomen ejus Gelaad, Et speculam: dixit enim, Intueatur Dominus inter me & te, quandoquidem separandi sumus alter ab altero: Si commeliosè tractaveris filias meas, sique duxeris *alias* uxores ultra filias meas: Nemo nobiscum est; vide quòd Deus testis est inter me & te. Ait quoque Laban ad Jacob, En acervus iste, & en statua ista quam erexi inter me & te. Testis esto acervus iste, & testis esto statua hæc, me non transiturum contra te hunc acervum, téq; pariter non transiturum contra me acervum hunc, & statuam istam malo animo. Deus Abraham, Deus Nahor judicet inter nos, Deus patrum nostrorum. Juravitq; Jacob per timorem patris sui Isahac. Præterea mactavit Jacob victimam in monte, convocavitq; fratres suos ad comedendum panem: qui comederunt panem, & pernoctârunt in monte. Surgénsque Laban diluculo, osculatus est filios suos & filias suas, & benedixit eis: reversúsque est Laban, & abiit in patriam suam.

C A P. XXXII.

IAcob etiam profectus est itinere suo, & occurrerunt ei Angeli Dei. Dixitque Jacob cùm vidisset eos, Castra Dei sunt hæc: & vocavit nomen loci illius, Mahanaim. Misitque Jacob nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in campum Edom. Et præcepit eis, dicens eis; Sic dicetis domino meo Esau, Sic dicit servus tuus Jacob, Apud Laban hospes fui, & moram traxi usque ad hanc diem. Factique sunt mihi boves, & asini, & oves, & servi, & ancillæ: misique indicatum *hæc* Domino meo, ut inveniam gratiam in oculis tuis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum ONKELOS.

[illegible]

47 Et vocavit eum Laban, Acer-
vum testimonii : Jacob autem
48 appellavit eum, Galaad. Et ait
Laban; Acervus iste erit testis
inter me & inter te hodie: i-
deò appellavit nomen ej⁹, Ga-
49 laad. Et Speculam, quia dixit;
Speculetur verbum Dñi inter
me & te, quando absentes fu-
erimus unusquisq; a proximo
50 suo. Si afflixeris filias meas, &
si acceperis uxores super filias
meas, non est vir nobiscum:
vide quòd verbum Dñi est te-
51 stis inter me & inter te. Et di-
xit Laban ad Jacob : Ecce tu-
mulus iste; & ecce titulus, qué
erexi inter me & inter te.
52 Testis tumulus iste, & testis ti-
tulus : quòd ego non transibo
tumulum hunc ad te; & quòd
tu non pertransibis tumulum
hunc & titulum hunc, in ma-
53 lum mihi. Deus Abraham &
Deus Nachor judicent inter
nos, Deus patrum eorum : &
juravit Jacob, per illum quem
54 timebat pater suus Isaac. Et
immolavit Jacob victimam in
monte, & vocavit fratres suos,
ut comederent pané : & come-
derunt panem, & dormierunt
55 in monte. Et surrexit Laban
mane; & osculatus est filios su-
os & filias suas, & benedixit
eis : & abiit, & reversus est
Laban in locum suum.

CAP. XXXII.

1 IAcob autem abiit per viam
suam : & obviaverunt ei An-
2 geli Dei. Et ait Jacob quando
vidit eos ; Castra à facie Dei
sunt hæc : & vocavit nomen
3 loci illius, Manaim. Et misit
Jacob nuncios ante se, ad E-
sau fratrem suum ; ad terram
4 Seir, *in regionem* Idumeæ. Et
præcepit eis, dicens ; Sic di-
cetis domino meo Esau : Hæc
dicit servus tuus Jacob ; A-
pud Laban peregrinatus sum,
& moratus sum usque nunc.
5 Habeoque boves & asinos; *o-
ves*, & servos & ancillas: &
mitto ut indicem domino
meo ; ut inveniam gratiam
in oculis tuis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

47–55, 1–5 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

47–55, 1–5 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

*47 Et vocavit eum Laban (p) Tu-
mulum testimonii ; Jacob ve-
rò vocavit eum, Tumulum,
48 testis. Dixit autem Laban,
Tumulus iste testis est inter
me & inter te hodiè ; ideò
vocavit nomen ejus Galaad,
49 Et (q) Masba, quia dixit,
Respiciat Deus inter me, et in-
ter te, nam latemus alter alte-
50 ri. Si afflixeris filias meas,
vel si acceperis uxores super fi-
lias meas, nemo nobiscum est
qui videat, Deus testis est in-
51 ter me et inter te. Dixit quoq;
Laban Jacobo, Ecce tumulus
iste, & ecce statua quam vi-
52 disti inter me & inter te. Te-
stis est tumulus iste, & testis
est statua ista; Si ego nō trans-
bo ad te tumulum istum, &
si tu non transibis ad me tumu-
lum istum et statuam istam in
53 malum. Deus Abraham, &
Deus Nachor, judicet inter
nos, Deus Abraham, et juravit
Jacob per (r) pavorem patris
54 sui Isaac. Sacrificavit et-
iam Iacob sacrificiū in monte,
et vocavit fratres suos ut com-
ederent panem, comederuntque
panē et pernoctārunt in mon-
55 te. Surgens autē Laban sum-
mo mane, osculatus est filios
suos & filias suas, benedixit
quoque eis, et abivit et rever-
sus est Laban in locum suum.*

CAP. XXXII.

*1 IAcob verò ivit viam suam
et occurrerunt ei Angeli Dei.
2 Dixit autem Jacob cum vidit
eos, Castra Dei sunt hæc ; vo-
cavitque nomen loci hujus,
3 Mahanaim. Posteà misit Ia-
cob nuntios ante se ad Esau
fratrem suum in terram (s)
4 Seir, agrum Edom. Præce-
pitque eis, dicens, Sic loquemi-
ni Domino meo Esau, sic dicit
servus tuus Iacob : cum La-
ban habitavi, & commoratus
5 sum usque nunc. Est etiam
mihi bos, & asinus, & pecus,
et servus, & ancilla : misi au-
tem ut nuntiarē Domino meo,
inveniámque gratiam in ocu-
lis tuis.*

VER. SAM. (p) Inquilinum (q) Statua (r) Redemptorem (s) Gabbla.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

47 وسماه لابان رجم السهادة * ويعقوب سماه بالعبرانية جل عد * وقال له لابان هذا الرجم شاهد
48–55 [illegible]

الفصل الثاني والثلثون

1–5 [illegible]

*47 Et appellavit eum Laban, Cumulum te-
stimonii, & Jacob appellavit illum He-
48 braicè, Gel-Id. Et dixit ei Laban, Hic
cumulus testis est inter me & inter te
hodie; et propterea vocavit eum Cumu-
49 lum testimonii. Et vocatus est Lapis in-
tuens: Ait, In ipso intueatur Deus me &
te, ut tutus sit unusquisque nostrûm ab
50 amico suo : ut ne crucies duas filias
meas : neque sumas præter eas, mulieres.
Non est nobiscum homo alienus. Vide, De-
51 us testis est inter me & inter te. Et di-
xit Laban ad Jacob : Ecce hic cumulus,
& hic titulus quem stravisti, sit inter me
52 & inter te. Iste cumulus testis est, et
titulus testis est, quòd non transgrediar
eos ad te : & tibi, quòd non transgredie-
53 ris eos ad me, in malum. Deus Ebrahim
& Deus Nahor judicet inter nos : ipse est
Deus patrum eorum : & juravit Jacob
54 per timorem patris sui Ishac. Deinde
mactavit Jacob sacrificium in monte, &
convocavit amicos suos, ut comederent
cibum: Comederuntque cibum, & dormi-
55 erunt in monte. Surrexit autem summo
manè Laban, & osculatus est filios su-
os & filias suas, & fausta precatus est
eis. Deinde abiit Laban, reversusque est
ad locum suum.*

CAP. XXXII.

*1 ET Jacob abiit per iter suum, et irrue-
2 runt in eum Angeli Dei. Dixitque Ja-
cob cùm vidit eos : Iste est exercitus Dei:
Et vocavit illum locum, Locum militiæ.
3 Tum Iacob misit nuntios ante se ad Esau
fratrem suum in regionem Sarah, agrum
4 Adum. Et monuit eos, dicens : Sic dici-
te domino meo Esau: Ita dixit servus tu-
us Iacob, quòd ego habitavi apud Laban,
5 & moratus sum usque nunc : Et facti
sunt mihi boves, et asini, et oves, et servi,
& ancillæ : et misi qui nuntiaret domino
meo, ut invenirem sortem apud te.*

ספר בראשית : לב

tuū fratrē ad Venimus :dicendo Jahacob ad nuncii sunt reversi Et
6 וישבו המלאכים אל־יעקב לאמר באנו אל־אחיך
viri quadringenti & ,tui occursum in vadens etiam &,Esau ad
אל־עשו וגם הלך לקראתך וארבע־מאות איש
divisit & ,ei fuit angustia & ,valde Jahacob timuit Et .eo cum
7 עמו : ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את־
duo in camelos & ,boves & ,pecudes & ,secum qui ,populum
העם אשר־אתו ואת־הצאן ואת־הבקר והגמלים לשני
,unam turmam ad Esau venerit Si :dixit Et .castra
8 מחנות : ויאמר אם־יבוא עשו אל־המחנה האחת
dixit Et .evasionem in ,remanserit quæ turma erit & ,eā percusserit &
9 והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה : ויאמר
Domine ,Ischac mei patris Deus & ,Abraham mei patris Deus :Jahacob
יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה
,tuam cognationem ad & ,tuam terram ad Revertere ,me ad dicens
האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך
,misericordiis omnibus præ sum Parvus .tecum benefaciam &
10 ואיטיבה עמך : קטנתי מכל החסדים
meā virgā in Quia .tuo servo cum fecisti quam ,veritate omni præ &
ומכל־האמת אשר עשית את־עבדך כי במקלי
.castra duo in fui nunc & ,hunc Jarden transivi
עברתי את־הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות :
ego timens quia .Esau manu de ,mei fratris manu de quæso me Erue
11 הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי־ירא אנכי
tu Et .filios super matrem ,me percutiat & ,veniat fortè ne ,eum
12 אתו פן־יבוא והכני אם על־בנים : ואתה
,tuum semen ponam & :tecum benefaciam Benefaciendo :dixisti
אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את־זרעך
pernoctavit Et .multitudine præ numeratur nō quæ ,maris arenam sicut
13 כחול הים אשר לא־יספר מרב : וילן
munus ,suam manū ad veniente de tulit Et .ipsā nocte in ibi
שם בלילה ההוא ויקח מן־הבא בידו מנחה
oves ,viginti hircos & ,ducentas Capras .suum fratrē Esau ad
14 לעשו אחיו : עזים מאתים ותישים עשרים רחלים
earum filios & ,lactantes Camelos .viginti arietes & ,ducentas
15 מאתים ואילים עשרים : גמלים מיניקות ובניהם
,viginti asinas ,decem juvencos & ,quadraginta vaccas ,triginta
שלשים פרות ארבעים ופרים עשרה אתנת עשרים
:seorsum gregem gregem suorū servorū manu in dedit Et .decem pullos &
16 ועירם עשרה : ויתן ביד־עבדיו עדר עדר לבדו
inter ponetis spacium & ,meā facie in Transite :suos servos ad dixit &
ויאמר אל־עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בין
Cùm :dicendo primo præcepit Et .gregem inter & gregem
17 עדר ובין עדר : ויצו את־הראשון לאמר כי
Cujus :dicendo ,te interrogaverit & ,meus frater Esau tibi occurrerit
יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי־
tuo Servo :dices Et ?tuas facies ad ista cujus & ,ibis quò & ,tu
18 אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך : ואמרת לעבדך
etiam ecce Et .Esau meum dominū ad missum ,ipsum munus ,Iahacob
ליעקב מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו והנה גם־
.nos post ipse
הוא אחרינו :

Versio VULG. LAT.

6 Reversique sunt nūtii ad Ja-
cob, dicentes; Venimus ad E-
sau fratrē tuum, & ecce pro-
perat tibi in occursum cum
7 quadringentis viris. Timuit
Jacob valdé: & perterritus
divisit populum qui secum e-
rat: greges quoque, & oves
& boves, & camelos, in duas
8 turmas; Dicens, Si venerit
Esau ad unā turmam, & per-
cusserit eam, alia turma, quæ
9 reliqua est, salvabitur. Dixit-
que Jacob, Deus patris mei
Abrahā, et Deus patris mei I-
saac: Dñe qui dixisti mihi, Re-
vertere in terram tuam, & in
locum nativitatis tuæ, & be-
10 nefaciam tibi. Minor sum
cunctis miserationibus tuis,
& veritate tuâ quam explevi-
sti servo tuo. In baculo meo
transivi Jordanem istum: &
nunc cum duabus turmis re-
11 gredior. Erue me de manu
fratris mei Esau: quia valdè
eum timeo, ne fortè veniens
percutiat matrem cum filiis.
12 Tu locutus es quòd benefa-
ceres mihi, & dilatares se-
men meum sicut arenam ma-
ris, quæ præ multitudine nu-
13 merari non potest. Cúmque
dormisset ibi nocte illâ, se-
paravit de his quæ habebat,
14 munera Esau fratri suo; Ca-
pras ducentas, hircos vigin-
ti, oves ducentas, & arietes
15 viginti, Camelos fœtas cum
pullis suis triginta, vaccas
quadraginta, et tauros vi-
ginti, asinas viginti, et pul-
16 los earum decem. Et misit
per manus servorum suorum
singulos seorsùm greges. Di-
xitque pueris suis, Antece-
dite me: et sit spatium inter
17 gregem et gregem. Et præ-
cepit priori dicens, Si ob-
vium habueris fratrem me-
um Esau: et interrogaverit
te, Cujus es? aut, Quò vadis?
aut, Cujus sunt ista quæ se-
18 queris? Respondebis, Servi
tui Jacob: munera misit do-
mino meo Esau: ipse quo-
que post nos venit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς Ἰακὼβ,
λέγοντες, Ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου
Ἡσαῦ (γ) καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται εἰς συνάν-
τησίν σου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ.
7 (δ) Ἐφοβήθη δὲ Ἰακὼβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο·
καὶ διεῖλε τὸν λαὸν τὸν (ε) μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς
(ζ) βόας, καὶ τὰς καμήλους, καὶ τὰ πρόβατα εἰς
8 δύο παρεμβολάς. Καὶ εἶπεν Ἰακὼβ, Ἐὰν
ἔλθῃ Ἡσαῦ εἰς παρεμβολὴν μίαν, καὶ (η) κό-
ψῃ αὐτὴν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ δευτέρα εἰς
9 τὸ σώζεσθαι. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ, Ὁ θεὸς τοῦ
πατρός μου Ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου
Ἰσαὰκ, (θ) κύριε σὺ ὁ εἰπών μοι, Ἀπότρεχε
εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου, καὶ εὖ σε ποιήσω.
10 Ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ
ἀπὸ πάσης ἀληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί
σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ (ι) μου ταύτῃ διέβην τὸν
Ἰορδάνην τοῦτον (κ) νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο
11 παρεμβολάς. Ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀ-
δελφοῦ (λ) μου, ἐκ χειρὸς Ἡσαῦ· ὅτι φοβοῦ-
μαι ἐγὼ αὐτὸν, μή ποτε ἐλθὼν πατάξῃ
12 με, καὶ μητέρα ἐπὶ τέκνοις. Σὺ δὲ (μ) εἶ-
πας, Εὖ σε ποιήσω, καὶ θήσω τὸ σπέρμα
σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἀριθμη-
13 θήσεται (ν) ὑπὸ τοῦ πλήθους. Καὶ ἐκοιμήθη
ἐκεῖ τὴν νύκτα ἐκείνην· καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερεν
δῶρα· καὶ ἐξαπέστειλεν Ἡσαῦ τῷ ἀδελφῷ
14 αὐτοῦ, Αἶγας διακοσίας, τράγους εἴκοσι, πρό-
15 βατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι, Καμήλους
θηλαζούσας, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν τριάκον-
τα, βόας τεσσαράκοντα, ταύρους δέκα,
16 ὄνους (ξ) εἴκοσι, καὶ πώλους δέκα. Καὶ (ο) ἔ-
δωκεν αὐτὰ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ποίμνιον
κατὰ μόνας. εἶπε δὲ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Προπο-
ρεύεσθε ἔμπροσθέν μου, καὶ διάστημα ποιεῖ-
17 τε ἀνὰ μέσον ποίμνης καὶ ποίμνης. Καὶ
ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων, Ἐάν σοι
συναντήσῃ Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἐρωτᾷ
σε, λέγων, Τίνος εἶ; καὶ Ποῦ πορεύῃ;
καὶ Τίνος ταῦτα τὰ προπορευόμενά (π) σου;
18 Ἐρεῖς, Τοῦ παιδός σου Ἰακώβ. δῶρα
ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου Ἡσαῦ· καὶ ἰδοὺ
αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν.

Et reverterunt nuntii ad Jacob, 6
dicentes, Venimus ad fratrem
tuum Esau: & ecce ipse venit
in occursum tuum, & quadrin-
genti viri cum eo. Timuit autem
Jacob valdè, & hæsitabat. Et 7
divisit populum, qui secum erat,
& boves, & camelos, & oves
in duo castra. Et dixit Jacob, 8
Si venerit Esau ad castra (b) u-
na, & exciderit ea; erunt castra
secunda in salutem. Dixit au- 9
tem Jacob, Deus patris mei A-
braham, & Deus patris mei I-
saac, Domine tu qui dixisti mihi,
Recurre in terram generationis
tuæ, & benefaciam tibi. (c) Suf- 10
ficiat mihi ab omni justitia, &
ab omni veritate, quam fecisti
puero tuo. In virga enim mea hac
transivi Jordanem hunc: nunc
autem factus sum in duo castra.
Erue me de manu fratris mei, de 11
manu Esau: quia ego timeo il-
lum; ne cùm venerit feriat me,
& (d) matrem super filios. Tu 12
autem dixisti, Benefaciam tibi,
& ponam semen tuum, tan-
quam arenam maris, quæ non
dinumerabitur præ multitudine.
Et dormivit ibi nocte illâ: & 13
sumpsit, de quibus ferebat, dona;
& misit ad Esau fratrem suum;
Capras ducentas, hircos viginti, 14
oves ducentas, arietes viginti,
Camelos lactantes & parvulos 15
earum triginta, boves quadra-
ginta, tauros decem, asinos vi-
ginti, & pullos decem. Et 16
dedit ea pueris suis, unicuique
seorsùm gregem. Dixit autem
pueris suis, Præite ante me,
& intervallum facite inter gre-
gem & gregem. Et mandavit 17
primo, dicens; Si tibi occurre-
rit Esau frater meus, & inter-
rogaverit te dicens, Cujus es?
& Quo vadis? & Cujus hæc,
quæ antecedunt te? (e) Dices, 18
Pueri tui Jacob: munera misit
domino meo Esau: & ecce ipse
post nos.

MS.A. (γ) καὶ ἔρχεται εἰς συνάντησίν σοι, καὶ (δ) Ἐφοβήθη (ε) μετ' αὐτοῦ, (ζ) βόας, καὶ τὰ πρόβατα (η) ἐκκόψῃ (θ) κύριε ὁ εἴπας μοι, (ι) μου διέβην (κ) νῦν δὲ (λ) μου Ἡσαῦ, (μ) εἶπας, Καλῶς εὖ σε (ν) ἀπὸ (ξ) εἴκοσι, πώλους (ο) ἔδωκεν διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν (π) σου; Καὶ ἐρεῖς,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 ܘܗܦܟܘ ܐܝܙܓܕܐ ܠܘܬ ܝܥܩܘܒ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܐܙܠܢ ܠܘܬ ܥܣܘ ܐܚܘܟ. ܘܗܐ ܐܦ ܗܘ
7 ܐܬܐ ܠܐܘܪܥܟ. ܘܐܪܒܥܡܐܐ ܓܒܪܝܢ ܥܡܗ. * ܘܕܚܠ ܝܥܩܘܒ ܛܒ ܘܐܬܥܩ ܠܗ. ܘܦܠܓ
8 ܥܡܐ ܕܥܡܗ. ܘܥܢܐ ܘܬܘܪܐ ܘܓܡܠܐ ܠܬܪܬܝܢ ܡܫܪܝܢ. * ܘܐܡܪ ܝܥܩܘܒ. ܐܢ ܢܐܬܐ ܥܣܘ
9 ܐܚܝ ܠܘܬ ܡܫܪܝܬܐ ܚܕܐ ܘܢܩܛܠܝܗ. ܡܫܪܝܬܐ ܕܡܫܬܚܪܐ. ܬܫܬܘܙܒ. * ܘܨܠܝ ܝܥܩܘܒ.
ܘܐܡܪ. ܐܠܗܗ ܕܐܒܝ ܐܒܪܗܡ. ܐܠܗܗ ܕܐܒܝ ܐܝܣܚܩ. ܡܪܝܐ ܕܐܡܪܬ ܠܝ. ܗܦܘܟ ܠܐܪܥܐ
10 ܕܐܒܗܝܟ ܘܠܡܘܠܕܬܟ. ܘܐܛܐܒ ܠܟ. * ܙܥܘܪ ܐܢܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܛܝܒܘܬܟ. ܘܡܢ ܟܠܗ
ܟܐܢܘܬܐ ܕܥܒܕܬ ܥܡ ܥܒܕܟ. ܡܛܠ ܕܒܚܘܛܪܝ ܥܒܪܬ ܝܘܪܕܢܢ ܗܢܐ. ܘܗܫܐ ܗܘܝܬ
11 ܠܬܪܬܝܢ ܡܫܪܝܢ. * ܦܨܢܝ ܡܢ ܐܝܕܘܗܝ ܕܥܣܘ ܐܚܝ. ܡܛܠ ܕܕܚܠ ܐܢܐ ܡܢܗ. ܕܠܡܐ
12 ܢܐܬܐ ܘܢܩܛܠܢܝ. ܘܠܐܡܐ ܥܡ ܒܢܝܐ. * ܘܐܢܬ ܐܡܪܬ ܕܡܛܐܒܘ ܐܛܐܒ ܠܟ. ܘܐܥܒܕ ܙܪܥܟ
13 ܐܝܟ ܚܠܐ ܕܝܡܐ. ܕܠܐ ܡܬܡܢܐ ܡܢ ܣܘܓܐܗ. * ܘܒܬ ܬܡܢ ܒܠܠܝܐ ܗܘ. ܘܢܣܒ ܡܢ ܡܕܡ
14 ܕܐܝܬܝ ܒܐܝܕܗ. ܩܘܪܒܢܐ ܠܥܣܘ ܐܚܘܗܝ. * ܥܙܐ ܡܐܬܝܢ ܘܬܝܫܐ ܥܣܪܝܢ. ܢܩܘܬܐ ܡܐܬܝܢ.
15 ܘܕܟܪܐ ܥܣܪܝܢ. * ܓܡܠܐ ܡܝܢܩܬܐ. ܘܒܢܝܗܝܢ ܬܠܬܝܢ. ܬܘܪܬܐ ܐܪܒܥܝܢ. ܘܬܘܪܐ ܥܣܪܐ.
16 ܐܬܢܐ ܥܣܪܝܢ. ܘܥܝܠܐ ܥܣܪܐ. * ܘܝܗܒ ܒܐܝܕܐ ܕܥܒܕܘܗܝ ܥܕܪܐ ܥܕܪܐ ܠܚܘܕܘܗܝ. ܘܐܡܪ
17 ܠܥܒܕܘܗܝ. ܥܒܪܘ ܩܕܡܝ. ܘܪܘܚܐ ܥܒܕܘ ܒܝܬ ܥܕܪܐ ܠܥܕܪܐ. * ܘܦܩܕ ܠܩܕܡܝܐ ܘܐܡܪ
ܠܗ. ܕܐܢ ܢܦܓܥ ܒܟ ܥܣܘ ܐܚܝ ܘܢܫܐܠܟ ܘܢܐܡܪ ܠܟ: ܕܡܢ ܐܢܬ. ܘܠܐܝܟܐ ܐܙܠ ܐܢܬ.
18 ܘܕܡܢ ܗܠܝܢ ܕܩܕܡܝܟ. * ܐܡܪ ܠܗ. ܕܥܒܕܟ ܝܥܩܘܒ. ܩܘܪܒܢܐ ܕܫܕܪ ܠܡܪܝ ܠܥܣܘ.
ܘܗܐ ܐܦ ܗܘ ܒܬܪܢ ܐܬܐ.

Reversiq; sunt nuntii ad Jacob, & dixerunt
ei, Ivimus ad Esau fratrem tuum, & ecce eti-
am ipse venit in occursum tuum, & quadrin-
gentos viros secum habet. Timuit autem Ja- 7
cob, summóq; fuit angore perculsus: quare
distribuit populum qui secum erat, ovésque
& boves, necnon camelos in duas turmas:
Et ait Jacob, Si venerit Esau frater meus ad- 8
versus turmam unam, & trucidaverit eam,
turma quæ superest, evadet. Et oravit Jacob, 9
dicens, Deus patris mei Abrahæ, Deus patris
mei Isahac, Domine, qui dixisti mihi, Rever-
tere in terram patrum tuorum & natalium
tuorum, & benefaciam tibi: Inferior sum 10
omnibus beneficiis tuis, omniq; justitiâ quam
fecisti erga servum tuum, nam baculo meo
transivi Jordanem istum, & nunc factus sum
in duas turmas. Libera me de manibus Esau 11
fratris mei, quia timeo eum, ne veniat per-
cutiátq; me, & matrem simul cum filiis suis.
Et tu quidem dixisti, Benefaciens benefa- 12
ciam tibi, reddámque semen tuum velut a-
renam maris, quæ non numeratur præ mul-
titudine suâ. Et pernoctavit illic nocte illâ; 13
& accepit ex his quæ attulerat manu suâ,
munus Esau fratri suo: Capras ducentas, 14
& hircos viginti, oves ducentas, & arietes
viginti. Camelas lactantes, cum pullis ea- 15
rum triginta, vaccas quadraginta, & tauros
viginti, asinas viginti, & pullos decem. Tra- 16
diditque in manum servorum suorum sin-
gulos greges seorsim; Dixitque servis suis,
Antecedite me, & spatium facite inter sin-
gulos greges. Præcepitque priori, ac dixit 17
ei, Cùm occurrerit tibi Esau frater meus, &
interrogaverit te, dixeritq; tibi, Quis es tu,
quò vadis, & cujus ista sunt quæ te præce-
dunt? Dic illi, Servi tui Jacobi sunt, munus 18
quod misit ad dominum meum Esau: & ecce
ipse quoque subsequitur nos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

6 ותבו אזגדיא לות יעקב למימר
אתינא לות אחוך לות עשו ואף
אתי לקדמותך וארבע מאה גברין
7 עמיה׃ ודחיל יעקב לחדא ועקת
ליה ופלג ית עמא דעמיה וית
ענא וית תורי וגמליא לתרין
8 משרין׃ ואמר אם ייתי עשו
למשריתא חדא וימחינה ויהי
משריתא דאשתארת לשיזבא׃
9 ואמר יעקב אלהיה דאבא אברהם
ואלהיה דאבא יצחק יי דאמר לי
תוב לארעך ולילדותך ואוטיב עמך׃
10 זעירן זכותי מכל חסדין ומכל
טבון דעבדת עם עבדך ארי יחידי
עברית ית ירדנא הדין וכען הויתי
11 לתרין משרין׃ שיזבני כען מידא
דאחי מידא דעשו ארי דחיל אנא
מניה דלמא ייתי וימחינני אמא על
12 בניא׃ ואת אמרת אוטבא אוטיב
עמך ואשוי ית בנך סגיאין כחלא
13 דימא דלא יתמנון מסגי׃ ובת תמן
בליליא ההוא ונסיב מדאיתי
14 בידיה תקרובתא לעשו אחוהי׃ עזי
מאתן ותישי עסרין רחלי מאתן
15 ודכרי עסרין׃ גמלי מינקתא
ובניהון תלתין תורתא ארבעין
ותורין עסרא אתנן עסרין ועילין
16 עסרא׃ ויהב ביד עבדוהי עדרא
עדרא בלחודוהי ואמר לעבדוהי
17 עברו קדמי ורוחא תשוון בין עדרא
ובין עדרא׃ ופקיד ית קדמאה
למימר ארי יערענך עשו אחי
וישאלנך למימר דמן את ולאן
18 את אזיל ודמאן אלין דקדמך׃
ותימר דעבדך דיעקב תקרובתא
היא דמשלחא לרבוני לעשו
והא אף הוא אתי בתרנא׃

6 Et reversi sunt nuncii ad Jacob, dicentes: Venimus ad fratrē tuū Esau; & ipse quoq; venit in occursum tuū, et quadringenti viri cum eo. 7 Et timuit Jacob valde, & angustiatus est: & divisit populū qui erat cum eo; & oves et boves, 8 & camelos, in duas turmas. Et ait; Si venerit Esau ad unam turmā, & percusserit eā: turma quæ reliqua est, salvabitur. 9 Et dixit Jacob: De⁹ patris mei Abraham; & Deus patris mei Isaac: Dn̄s qui dixit mihi, Revertere in terrā tuā, & in locū nativitatis tuæ, & benefaciam 10 tibi. Minora sunt merita mea omnib⁹ misericordiis et beneficiis, quæ fecisti cū servo tuo: quoniā solus transivi Jordanē istum; & nunc factus sum in 11 duas turmas. Libera me obsecro, de manu fratris mei, de manu Esau: quoniā ego timeo eum; ne forte veniat & *percutiat me*, matrem cum filiis. 12 Tu autē dixisti; Benefaciens benefaciam tibi: & ponam filios tuos multos, quasi arenā maris, qui non numerabuntur 13 præ multitudine. Et dormivit ibi in nocte illā: & tulit de his quæ habebat in manu suā, 14 mun⁹ Esau fratri suo. Capras ducentas, & hircos viginti: oves ducentas, & arietes vi- 15 ginti. Camelos lactantes, & filios earum triginta: vaccas quadraginta, & tauros decem; asinas viginti, & pullos 16 decem. Et tradidit in manum servorum suorum, singulos greges seorsum: et ait servis suis, Transite ante me; et ponetis spatium inter gregem 17 et gregem. Et præcepit primo, dicens: Si obviaverit tibi Esau frater meus, et interrogaverit te, dicens, Cujus es tu? et quo vadis? et cui sunt ista quæ ducis ante 18 te? Dices, servi tui Jacob; munus est missum domino meo Esau: et ecce ipse quoque venit post nos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6–18 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6–18 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Redieruntq; nuntii ad Jacobū, dicentes, Venimus ad fratrem tuum Esau, et ipse etiam venit in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo. 7 Et timuit Jacob valdè, anxiusque divisit populum qui erat cum eo, & oves, & boves, et 8 camelos in duo castra. Dicebat enim, Si venerit Esau ad castrum unum, & percutiet illud, castrum residuum 9 conservabitur. Dixit autē Jacob, Deus patris mei Abraham, Deus patris mei Isaac, Dominus qui dixit mihi, Revertere in terram tuam & cognationem tuam, & bene- 10 faciam tibi. Minor sum omnibus misericordiis, et omni veritate quam fecisti servo tuo, quia in virga mea transivi Jordanem istum, nunc autem (b) factus sum in duo castra. 11 Eripe me quæso de manu fratris mei, de manu Esau, nam eum ego timeo, ne veniat et percutiat me, matrem super filios. Tu autem dixisti, Bene- 12 faciendo benefaciam tibi, et ponam semen tuum sicut arenā maris quæ non potest supputari præ multitudine. Per- 13 noctavit autem ibi illâ nocte. Et accepit, de occurrente in manum suam, munera pro Esau fratre suo. Capras ducen- 14 tas, et hircos viginti, oves ducentas, & arietes viginti. Ca- 15 melos lactantes cum pullis suis triginta, vaccas quadraginta, et juvencos decem, asinas viginti, et asellos decem. Et dedit in manus servorum 16 suorum singulos greges seorsim, dixitq; servis suis, Transite ante me, et intervallum ponite inter gregem, et inter gregem. Præcepitque primo, 17 dicens, Cùm occurrerit tibi Esau frater meus, et interrogaverit te, dicens; Cujus es tu, et quò vadis, et cujus sunt ista quæ sunt ante faciem tuam? Tunc respondebis, Servi 18 tui Jacobi; munus hoc missum est Domino meo Esau, Et ecce ipse etiam post nos.

VER. SAM. (b) declaratus sum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 فرجع الرسل الي يعقوب قايلين صرنا الي اخيك العيص * فاذا هو ماض للقايك ومعه اربع ماية
7 رجل * فخاف يعقوب جدا وضاق به الامر * فقسم القوم الذين معه والغنم والبقر والجمال في
8 عسكرين * وقال ان جاء العيص الي احدهما فاهلكه * كان العسكر الباقي فلتا * ثم قال يعقوب
9 يا الاه جدي ابراهيم والاه ابي اسحق يا الله القايل لي ارجع الي بلدك والي مولدك واحسن اليك
10 * انا اقل من استحقاق جميع الفضل والاحسان الذي صنعته مع عبدك * لاني بعصاي
11 عبرت هذا الاردن والان قد صار لي عسكران * خلصني من يد اخي من يد العيص فاني
12 اخاف منه ان ياتي فيقتل مني الامهات مع البنين * وانت قلت انا احسن اليك
13 واصير نسلك كرمل البحر الذي لا يحصي من كثرة * وبات ثم في تلك الليلة وعزل مما جاء
14 به معه هدية للعيص اخيه * مايتي عنز وعشرين تيسا * ومايتي نعجة وعشرين كبشا * وثلثين
15 ناقة مرضعة مع اولادها * واربعين بقرة وعشرة ثيران * وعشرين اتانا وعشرة جحاش * وجعل ذلك
16 بيد عبيده قطيعا قطيعا على حدة * وقال لهم تقدموا قدامي وصيروا فرجة بين قطيع
17 وبين قطيع * ووصى الاول قايلا ان لقيك العيص اخي وسالك فقال لمن انت والي اين تمضي
18 ولمن هذا الذي بين يديك * فقل لعبدك يعقوب هي هدية مبعوثة الي سيدي العيص
وهوذا هو ايضا وراءنا *

Et reversi sunt nuntii ad Iacob, dicentes; Ivimus ad fratrem tuum Esau, et ecce ipse proficiscens est in occursum tuum, & cum eo quadringenti viri. 6
Et timuit Iacob valdè, & anxit eum negotium, divisitq; gentem quæ cum eo erat, & oves, & boves, & camelos, in duos exercitus. 7
Et ait; Si venerit Esau ad alterum eorum, & perdiderit illum, erit exercitus reliquus salvus. 8
Tum dixit Iacob, O Deus avi mei Ebrahim, et De⁹ patris mei Ishac: O Deus, qui dixisti mihi; Revertere ad patriam tuam, & ad locum nativitatis tuæ, et benefaciam tibi: 9
Ego minor sum omnibus favoribus & beneficiis quæ fecisti cum famulo tuo; quoniam cum baculo meo transivi hunc Iordanem, & nunc facti sunt mihi duo exercitus. 10
Libera me de manu fratris mei, de manu Esau; quoniam ego timeo eum, ne veniat, et occidat eas quæ mecum sunt, matres cum filiis. 11
Et tu dixisti, Ego benefaciam tibi, et efficiam progeniem tuam veluti arenam maris, quæ non numeratur propter suam multitudinem. 12
Et pernoctavit ibi in illa nocte, & seposuit ex his quæ attulerat secum, munus Esau fratri suo. 13
Ducentas capras, & viginti hircos, et ducentas agnas, & viginti arietes. 14
Et triginta camelas lactantes cum pullis suis, & quadraginta vaccas, & decem tauros, & viginti asinas, & decem pullos. 15
Et posuit ea in manu servorum suorum, gregem & gregem seorsum, & ait illis; Antecedite me, & ponite spatium inter gregem & gregem. 16
Admonuitque primum, dicens; Si te offenderit Esau frater meus, & interrogaverit te, & dixerit; Cujus es, & quò vadis, & cujusnam sunt hæc quæ sunt ante te? 17
Dic, Servi tui Iacob sunt hæc, munus missum ad dominum meum Esau; & ecce ipse quoque post nos est. 18

Verſio VULG. LAT.

19 Similiter dedit mandata ſe-
cundo, & tertio, & cunctis
qui ſequebantur greges, di-
cens; Iiſdem verbis loquimi-
ni ad Eſau, cùm inveneritis
20 eum. Et addetis, Ipſe quoque
ſervus tuus Jacob iter noſtrũ
inſequitur: dixit enim; Placa-
bo illum muneribus quæ præ-
cedunt, & poſteà videbo illũ,
forſitan propitiabitur mihi.
21 Præceſſerunt itaque munera
ante eum, ipſe verò manſit
22 nocte illâ in caſtris. Cúmque
maturè ſurrexiſſet, tulit duas
uxores ſuas, & totidem famu-
las, cum undecim filiis, &
23 tranſivit vadum Jaboc. Tra-
ductiſq; omnibus quæ ad ſe
24 pertinebant, Manſit ſolus: &
ecce vir luctabatur cum eo
25 uſq; mané. Qui cùm videret
quòd eum ſuperare non poſ-
ſet, tetigit nervum femoris e-
26 jus, & ſtatim emarcuit. Di-
xitq; ad eum; Dimitte me, jam
enim aſcendit aurora. Reſpó-
dit; Nõ dimittã te, niſi bene-
27 dixeris mihi. Ait ergò, Quod
nomẽ eſt tibi? Reſpondit, Ja-
28 cob. At ille, Nequaquam, in-
quit, Jacob appellabitur no-
mẽ tuũ, ſed Iſrael: quoniã ſi
cõtra Deũ fortis fuiſti, quãtò
magis contra homines præva-
29 lebis? Interrogavit eũ Jacob,
Dic mihi, quo appellaris no-
mine? Reſpondit; Cur quæris
nomẽ meũ? Et benedixit ei in
30 eodẽ loco. Vocavitq, Jacob
nomen loci illi⁹, Phanuel; di-
cẽs, Vidi Deũ facie ad faciem,
& ſalva facta eſt anima mea.
31 Ortúſq; eſt ei ſtatim ſol, poſt-
quã tranſgreſſus eſt Phanuel:
ipſe verò claudicabat pede.
32 Quam ob cauſam non come-
dunt nervum filii Iſrael, qui
emarcuit in femore Jacob,
uſq; in præſentem diem: eò
quòd tetigerit nervum fe-
moris ejus, & obſtupuerit.

CAP. XXXIII.

1 Elevãs autẽ Jacob oculos
ſuos, vidit veniẽtẽ Eſau, &
cum eo quadringentos viros:
diviſitq; filios Liæ & Rachel,
ambarúmq; famularum.

ספר בראשית : לג

untibus cunctis etiam ,tertio etiã,ſecundo etiã præcepit Et
19 ויצו גם את השני גם את השלישי גם את כל ההלכים
,Eſau ad loquemini hoc verbum Secundùm :dicendo ,greges poſt
אחרי העדרים לאמר כדבר הזה תדברון אל עשו
quia .nos poſt Jahacob tu⁹ ſerv⁹ Ecce :etiam dicetis Et .eum vos inveniẽdo in
20 במצאכם אתו: ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי
videbo poſtea & :meã faciem ad eunte ,munere in ej⁹ faciẽ Expiabo :dixit
אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי כן אראה
ipſe &,ejus faciẽ ſuper munus trãſivit Et .meã faciẽ ſuſcipiat fortè ſi:ej⁹ faciẽ
21 פניו אולי ישא פני: ותעבר המנחה על פניו והוא
accepit &,ipſã nocte in ſurrexit Et .turmâ cum ipſã nocte in pernoctavit
22 לן בלילה ההוא במחנה: ויקם בלילה הוא ויקח
ſuos natos undecim & ,ſuas ancillas duas & ,ſuas uxores duas
את שתי נשיו ואת שתי שפחתיו ואת אחד עשר ילדיו
torrentem eos fecit trãſire &,eos accepit Et .Jabboc vadum tranſivit &
23 ויעבר את מעבר יבק: ויקחם ויעברם את הנחל
eſt luctatus Et .ipſe ſolus Jahacob remanſit Et .ſibi quod fecit trãſire &
24 ויעבר את אשר לו: ויותר יעקב לבדו ויאבק
:ei prævaleret non quod ,vidit Et .auroræ aſcendere ad uſque eo cum vir
25 איש עמו עד עלות השחר: וירא כי לא יכל לו
,Jahacob femoris curvatura ſe movit & ejus femoris curvaturam in tetigit &
ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב
:dixit Et .aurora aſcendit quia,me Dimitte :dixit Et .ſecum illo luctando in
26 בהאבקו עמו: ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר
Quod :eum ad dixit Et .mihi benedixeris quin ,te dimittam Non
27 לא אשלחך כי אם ברכתני: ויאמר אליו מה
tuũ nomẽ ultrà dicetur Jahacob Nõ :dixit Et.Jahacob:dixit Et?tuũ nomẽ
28 שמך ויאמר יעקב: ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך
,hominibus cum &,D E O cum fuiſti princeps quia :Iſrael quinimo
כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים
.tuum nomen nunc Indica :dixit &,Jahacob interrogavit Et.prævaluiſti &
29 ותוכל: וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך
.ibi ei benedixit Et ?meo nomine de interrogas hoc quid Ut :dixit Et
ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם:
facies D E U M vidi quia :Peniel loci nomen Jahacob vocavit Et
30 ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי אלהים פנים
tranſivit quando ,ſol ei eſt ortus Et.mea anima eſt Liberata & ,facies ad
31 אל פנים ותנצל נפשי: ויזרח לו השמש כאשר עבר
filii comedunt non Idcirco.ſuũ femur ſuper claudicãs ipſe & ,Penuel
32 את פנואל והוא צלע על ירכו: על כן לא יאכלו בני
ad uſque femoris curvaturã ſuper qui ,contractionis nervum Iſrael
ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד
.contractionis nervo in Iahacob femoris curvaturã tetigit quia :hanc diem
היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה:

CAP. XXXIII. לג

eo cum &,veniẽs Eſau ecce & ,vidit & ,ſuos oculos Iahacob levavit Et
1 וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו
ſuper & ,Leah ſuper natos diviſit Et .viri quadringenti
ארבע מאות איש ויחץ את הילדים על לאה ועל
ancillis duas ſuper & ,Rachel
רחל ועל שתי השפחות:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

19 Καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, καὶ τῷ δευτέρῳ,
καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς προπορευομένοις
ὀπίσω τῶν ποιμνίων τούτων, λέγων, Κατὰ τὸ
ῥῆμα τοῦτο (ρ) λαλήσατε Ἠσαῦ ἐν τῷ εὑρεῖν
20 ὑμᾶς αὐτὸν, Καὶ ἐρεῖτε, Ἰδοὺ, ὁ παῖς σου Ἰ-
ακὼβ παραγίνεται ὀπίσω ἡμῶν. Εἶπε γὰρ,
Ἐξιλάσομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς
δώροις τοῖς προπορευομένοις αὐτοῦ, καὶ μετὰ
τοῦτο ὄψομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ἴσως γὰρ
21 προσδέξεται τὸ πρόσωπόν μου. Καὶ (σ) προε-
πορεύετο τὰ δῶρα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. αὐ-
τὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρ-
22 εμβολῇ. Ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἔλαβε
τὰς δύο γυναῖκας, καὶ τὰς δύο παιδίσκας,
καὶ τὰ ἕνδεκα παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη τὴν διά-
23 βασιν τοῦ (τ) Ἰαβώχ. Καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς,
καὶ διέβη τὸν χείμαῤῥον, καὶ διεβίβασε πάντα
24 τὰ αὐτοῦ. Ὑπελείφθη δὲ Ἰακὼβ μόνος· καὶ
ἐπάλαιεν (υ) ἄνθρωπος μετ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ.
25 Εἶδε δὲ, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν· καὶ ἥψατο
τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλά-
τος τοῦ μηροῦ Ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν
26 μετ᾽ αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀπόστειλόν με·
ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν, Οὐ μή σε
27 ἀποστείλω, ἐὰν (φ) μή με εὐλογήσῃς. Εἶπε
δὲ αὐτῷ, Τί τὸ ὄνομά σου ἐστίν; ὁ δὲ εἶπεν,
28 Ἰακώβ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Οὐ κληθήσεται ἔτι
τὸ ὄνομά σου Ἰακὼβ, (χ) ἀλλ᾽ Ἰσραὴλ ἔσται
τὸ ὄνομά σου· ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ Θεοῦ, καὶ μετὰ
29 ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ. Ἠρώτησε δὲ Ἰα-
κὼβ, καὶ εἶπεν, Ἀνάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου.
καὶ εἶπεν, (ψ) Ἱνατί τοῦτο ἐρωτᾷς τὸ ὄνο-
30 μά μου; καὶ (ω) εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ. Καὶ
ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου,
Εἶδος Θεοῦ· εἶδον γὰρ Θεὸν, πρόσωπον πρὸς
31 πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. Ἀνέτειλε
δὲ αὐτῷ ὁ ἥλιος, ἡνίκα παρῆλθε τὸ εἶδος
τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ.
32 (α) Ἕνεκεν τούτου οὐ μὴ φάγωσιν (β) υἱοὶ
Ἰσραὴλ τὸ νεῦρον, ὃ ἐνάρκησεν, ὅ ἐστιν ἐπὶ
τοῦ πλάτους τοῦ (γ) μηροῦ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύ-
της· ὅτι ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ Ἰακὼβ
τοῦ (δ) νεύρου, ὃ ἐνάρκησεν.

MS.A. (ρ) λαλήσατε τῷ Ἠσαῦ (σ) προεπορεύοντο (τ) Ἰαβόκ. (υ) μετ᾽ αὐτοῦ ἄνθρωπος (φ) μὴ εὐλογήσῃς με. (χ) ἀλλὰ Ἰσραὴλ τὸ ὄνομά σου ἔσται (ψ) Ἱνατί σὺ ἐρωτᾷς τὸ (ω) ηὐλόγησεν (α) Ἕνεκεν γὰρ τούτου (β) οἱ υἱοὶ (γ) μηροῦ Ἰακὼβ, ἕως (δ) νεύρου, καὶ ἐνάρκησεν.

ΚΕΦ. λγ´.

1 Ἀναβλέψας δὲ (α) Ἰακὼβ τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ Ἠσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ (β) ἐρχόμενος, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ᾽
αὐτοῦ. καὶ (γ) διεῖλεν Ἰακὼβ τὰ παιδία ἐπὶ
Λείαν, καὶ ἐπὶ Ῥαχὴλ, καὶ τὰς δύο παιδίσκας.

MS.A. (α) Ἰακὼβ, ἴδεν· (β) ἐρχόμενος αὐτὸς, καὶ (γ) ἐπιδιεῖλεν

Cum Tranſlatione LATINA.

Et mandavit primo, & ſecundo, & tertio, & omnibus qui præibant poſt greges hos, dicens, Juxta verbum hoc loquimini ad Eſau, cùm vos invenerit eum. Et dicetis, Ecce, puer tuus Iacob accedit poſt nos. Dixit enim, Placabo vultum ejus in muneribus (ſ) præcedentibus eum, & poſt hoc videbo faciem ejus: (g) forſitan enim ſuſcipiet faciem meã. Et præcedebant dona ad faciem ejus: ipſe autem dormivit nocte illâ in caſtris. Surgens autem nocte illâ, accepit duas uxores, & duas ancillas, & undecim parvulos ſuos; & tranſivit tranſitum ipſius Iaboc. Et accepit eos, & tranſivit torrentem, et traduxit omnia ſua. Remanſit autem Iacob ſolus; & (h) luctabatur homo cum eo uſque mané. Vidit autem, quia non valet erga eum; et tetigit latitudinẽ femoris ej⁹, & obtorpuit latitudo femoris Iacob, dum luctatur ipſe cum eo. Et dixit ei, Dimitte me: aſcendit enim diluculum. At ille dixit, Non te dimittam, niſi me benedixeris. Dixit autem ei, Quod eſt nomen tuum? at ille dixit, Iacob. Et dixit ei, Non vocabitur ultrà nomen tuum Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum: (i) quia invaluiſti cum Deo, et cum hominibus potens eris. Iacob autem interrogavit, & dixit, Annuncia mihi nomen tuum: & dixit, Ut quid hoc interrogas tu nomen (k) meum? Et benedixit eum ibi. Et vocavit Iacob nomen loci illius, (l) Species Dei: vidi enim Deum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea. Ort⁹ eſt autem ei Sol, quando tranſivit ſpecies Dei: ipſe autem claudicabat femore ſuo. Propter hoc non manducarent filii Iſrael nervum, qui obtorpuit, qui eſt ſuper latitudinem femoris, uſq; in diem hanc; quia tetigit latitudinem femoris Iacob, nervum, qui obtorpuit.

CAP. XXXIII.

(a) Reſpiciens autem Iacob oculis ſuis, vidit: et ecce Eſau frater ejus veniens, et quadringenti viri cum eo. Et (b) diviſit Iacob pueros ſuper Liam, et ſuper Rachel, et duas ancillas.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
[illegible]

Præcepit etiam ſecundo ac tertio, & denique omnibus ſequentibus gregẽ, dicens, Juxta ſermonẽ hunc dicetis Eſau, cum repereritis eum. Et dicetis ad eum, En etiam ſervus tuus Jacob poſt nos eſt. Dixit enim, Placabo iram ejus munere quod me præcedit, ac deinde videbo faciem ejus, fortaſſe *benignè* accipiet vultum meum. Præceſſit itaque eum munus, ipſe verò pernoctavit nocte illa in caſtris. Et conſurgens nocte, duxit duas uxores ſuas, & utramque ancillam ſuã cum undecim filiis ſuis, traduxitq; eos per deſertum Jaboc. Et duxit eos, tranſmiſitque eos ultra torrentem, tranſmiſit quoque quicquid habebat. Et manſit Jacob ſolus, & decertavit cum eo vir, donec orta eſſet aurora: Qui videns ſe non poſſe ei prævalere, tetigit coxendicem ejus, luxatáq; eſt coxendix Jacob cùm decertaret cum eo. Dixitque ad eum, Dimitte me, quoniam orta eſt aurora. Reſpondit, Non dimittam te niſi benedixeris mihi. Ait illi, Quod eſt nomen tuum? Dixit, Jacob. Inquit ei, Non vocabitur ampliùs nomen tuum Jacob, ſed Iſrael: quia fortis fuiſti cum Angelo, & cum viro, & polluiſti viribus. Et interrogavit eum Jacob, dicens; Indica mihi nomen tuum. Ait illi, Cur poſtulas de nomine meo? Et benedixit ei ibi. Vocavit autem Jacob nomen loci illius, Phanuel, quoniam vidi Angelum facie oppoſita faciei, & liberata eſt anima mea. Ortúſque eſt ei ſol quum pertranſiſſet Phanuel, & ipſe claudicabat coxendice ſua, ſiquidẽ luxata fuerat coxendix Jacob. Propterea non comedunt filii Iſrael nervum muliebrem qui eſt in coxendice femoris, uſque in præſentem diem, quia tetigit coxendicem femoris Jacob, muliebrem *ſcilicet nervum*.

CAP. XXXIII.

ATtollens autem Jacob oculos ſuos, vidit, & ecce Eſau veniebat, & cum eo quadringenti viri: diviſitq; filios inter Leam & Rahelem, & ambas ancillas.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ופקיד אף ית תנינא אף ית תליתאה
אף ית כל דאזלין בתר עדריא
למימר כפתגמא הדין תמללון עם
עשו כד תשכחון יתיה: ותימרון
הא עבדך יעקב אתי בתרנא ארי
אמר אנחנה לרוגזיה בתקרובתא
דאזלא קדמי ובתר כן אחזי אפוהי
מאים יסב אפי: ועברת תקרובתא
על אפוהי והוא בת בליליא ההוא
במשריתא: וקם בליליא הוא ודבר
ית תרתין נשוהי וית תרתין
לחינתיה וית חד עסר בנוהי ועבר
ית מעבר יובקא: ודברינון ואעברינון
ית נחלא ועבר ית דיליה: ואשתאר
יעקב בלחודוהי ואשתדל גברא
עמיה עד דסליק צפרא: וחזא ארי
לא יכיל ליה וקריב בפתי ירכיה
ופתי ירכא דיעקב באשתדלותיה
עמיה: ואמר שלחני ארי סליק צפרא
ואמר לא אשלחנך אלהן ברכתני:
ואמר ליה מן שמך ואמר יעקב:
ואמר לא יעקב יתאמר עוד שמך
אלהין ישראל ארי רב את קדם יי
ועם גבריא ויכלתא: ושאיל יעקב
ואמר חוי כען לי שמך ואמר למה דנן
את שאיל לשמי ובריך יתיה תמן:
וקרא יעקב שמא דאתרא פניאל
ארי חזיתי מלאכא דיי אפין באפין
ואשתזיבת נפשי: ודנח ליה שמשא
כד עבר ית פנואל והוא מטלע על
ירכיה: על כן לא אכלין בני
ישראל ית גידא דנשיא די על
פתי ירכא עד יומא הדין ארי קריב
בפתי ירכא דיעקב בגידא דנשיא:

לג

וזקף יעקב עינוהי וחזא והא עשו
אתי ועמיה ארבע מאה גברין ופליג
ית בניא על לאה ועל רחל ועל
תרתין לחינתא:

19 Et præcepit etiam secundo, & tertio; oñib⁹ quoq; qui sequebâtur greges, dicens: Secundû verbum hoc loquimini cû Esau, quando inveneritis eum.
20 Dicetisque; Ecce quoq; servus tu⁹ Jacob venit post nos: quia dixit, Quiescere faciã irã ejus munere, ꝙ præcedit ante me; & posteà videbo faciẽ ej⁹, forsitan suscipiet faciẽ meam.
21 Et processit mun⁹ ante faciẽ suã: & ipse dormivit nocte illa in castris.
22 Et surrexit ipsâ nocte, & tulit duas uxores suas, & duas concubinas suas, & undecim filios suos; & transivit vadû Jaboc.
23 Et tulit eos, & traduxit eos per torrẽtẽ: & *trãsierunt* oñia sua.
24 Et remãsit Jacob sol⁹: & luctabatur vir cû eo; donec ascendit aurora.
25 Et vidit quòd non potuisset cum eo, & tetigit in palmã femoris ejus: & commota est palma femoris Jacob, cùm luctaretur cû eo.
26 Et ait Dimitte me; quia ascendit aurora: & dixit ei, Non dimittam te; nisi benedixeris mihi.
27 Et dixit ei, Quod est nomen tuû? & ait, Jacob.
28 Et dixit ei; Non dicetur ultrà Jacob nomẽ tuum; sed Israel: quoniam princeps es tu corã Deo, & cum hominibus prævalebis.
29 Et interrogavit eum Jacob; & ait, Indica obsecro, nomen tuû; & dixit; Ad quid quæris nomẽ meû? & benedixit ei ibi.
30 Et vocavit Jacob nomẽ loci, Peniel: quia vidi Angelû Dei, facie ad faciẽ; & salva facta est anima mea.
31 Et ort⁹ est ei sol quando transivit Phanuel: & ipse claudicabat sup femur suû.
32 Propterea non cõedunt filii Israel nervû qui emarcuit, qui est juxta palmã femoris, usq; in præsentẽ diẽ: eò ꝙ tetigit in palmã femoris Jacob, in nervo qui emarcuit.

CAP. XXXIII.

1 Et levavit Jacob oculos suos; & vidit, & ecce Esau veniebat; & cum eo quadringenti viri: & divisit filios cû Lia & cum Rachel, & cum duabus concubinis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Præcepit etiã secundo, atque etiã tertio, atq; etiã omnibus sequentibus greges, dicens; Secûdû verba ista loquemini ad Esau, cum inveneritis eû. 19
Dicetis, Ecce etiã servus tuus Iacob veni' post nos: dicit enim, (c) Placabo faciẽ ejus per munus præcedens me; posteà videbo faciẽ ejus, fortasse suscipiet faciem meam. 20
Transivit igitur munus ante ipsum, ipse verò pernoctavit nocte illã in castris. 21
Surrexit autem nocte illã, & accepit duas uxores suas, & duas ancillas suas, & undecim filios suos, & transivit vadû Iaboc. 22
Sumpsitque illos, & transire fecit fluvium, traduxitque omnia quæ ipsius erant. 23
Et remanente Iacobo solo, luctatus est vir cum eo, usq; dum ascenderet aurora. 24
Cùm autẽ videret quòd non prævaleret ei, tetigit acetabulû femoris ejus, et luxatû est acetabulû femoris Iacob dum luctaretur cum eo. 25
Aitque, Dimitte me, ascendit enim aurora; respondit verò, Non dimittam te nisi benedixeris mihi. 26
Et dixit ei, Quod est nomen tuû? respondit que, Iacob. 27
Tum dixit, Non dicetur ampliùs Iacob nomen tuû, sed Israel; nam princeps fuisti cum Deo, & cum hominibus, & prævaluisti. 28
Interrogavitque Iacob, & dixit, Indica quæso nomen tuû, & respondit, Cur quæris nomen meû? benedixitq; eû ibi. 29
Itaq; vocavit Iacob nomen loci, Phanuel, quia vidi Deû facie ad faciẽ, & servata est anima mea. 30
Ortus est autem ei sol cum transivit Phanuel: Ipse verò claudicabat femore suo. 31
Ideo non comedunt filii Israel nervû torporis qui est super acetabulû femoris, usque in hunc diem; quia tetigit acetabulû femoris Iacob, in nervo qui obtorpuit. 32

CAP. XXXIII.

Et levavit Iacob oculos suos, viditque, & ecce Esau veniebat, & cum eo quadringenti viri, tum divisit filios Leæ, & Rachel, & duarum ancillarum. 1

VER. SAM. (c) pacabo

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* ووصي الثاني ايضا بمثل ذلك وايضا الثالث وايضا سائر الماضين مع القطعان قائلا مثل
هذا القول تقولون للعيص اذا وافيتموه* وقولوا ايضا هوذا يعقوب ورانا* لانه قال ارضاه
بالهدية المتقدمة بين يدي* وبعد ذلك انظر الى وجهه لعله يسعني* فتقدمته الهدية وهو
بات تلك الليلة في العسكر* وقام في تلك الليلة فاخذ زوجتيه وامتيه والاحد عشر ابنا الذين
له فعبر بهم مخاضة يبوق* ثم اخذهم وعبر بهم الوادي وعبر بجميع ماله* وبقي يعقوب في ذلك
الجانب وحده* فصارعه رجل الى مطلع الفجر* ولما راى انه لم يطقه دنا من حق وركه
حق ورك يعقوب في مصارعته له* فلما طلع الفجر قال له اطلقني قال لا اطلقك دون ان تباركني
* وقال له ما اسمك فقال له يعقوب* قال لا يسمى اسمك ابدا يعقوب فقط بل اسرائيل ايضا لانك
رأست عند الله وعند الناس واطقت ذلك* ثم سأله يعقوب وقال له اخبرني باسمك قال فما سؤالك
عن اسمي* ولما باركه ثم* وسمي الموضع يعقوب فنيايل قائلا اني رأيت ملاك الله مواجهة وخلصت
نفسي* فلما عبر فنيايل اشرقت له الشمس وكان الي وقته ذاك يظلع من وركه* فلذلك لا ياكل
بنو اسرائيل عرق النساء الذي مع حق الورك الي هذا اليوم* لما دنا بحق ورك يعقوب بعرق
النساء* الفصل الثالث والثلثون * ثم رفع
عينيه فنظر فاذا العيص مقبل ومعه اربع مائة رجل* ففرق اولاده علي راحيل وليا والامتين

Et præcepit etiam secundo rem huic similem, & tertio quoq;, & reliquis etiam abeuntibus cum gregib⁹, dicens: Juxta hunc sermonẽ dicetis ad Esau cùm perveneritis ad eum. 19
Et dicite etiam, Ecce Jacob post nos est. Dixit enim, Placabo illum prius munere prævio mihi, & postea aspiciã ad vultû ejus, fortè supplicationem meã accipiet. 20
Præcessit ergò eum munus, & ipse pernoctavit eã nocte in castris. 21
Et surrexit eã nocte; accepitque duas uxores suas, & duas ancillas suas, & undecim filios quos habebat, & transivit ripã Jaboc. 22
Sumpsitque eos, & traduxit illos per torrentẽ, et traduxit omnia bona sua. 23
Et remansit Jacob in eo latere solus: luctatus est autem cum eo vir usque ad ortum auroræ. 24
Cùmque vidisset se non posse adversus illum, tetigit ischiû femoris Jacob in lucta sua cum eo. 25
Cùmque orta esset aurora, dixit ei; Dimitte me. Ait, Non dimittam te nisi postquã benedixeris mihi. 26
Et dixit ad eum, Quod est nomen tuum? Ait illi: Jacob. 27
Dixit, Non vocabitur nomen tuum semper Iacob tantùm, sed Israel etiam, quoniam excelluisti apud Deû, et apud homines, et valuisti ad hoc. 28
Deinde interrogavit eum Iacob, et ait illi, Indica mihi nomen tuum. Dixit, Et ad quid petitio tua de nomine meo? Et quia benedixit eum ibi, 29
Vocavit locum illum Iacob, Phaniail; dicens, Vidi angelum Dei coràm, et salua facta est anima mea. 30
Cùmque pertransisset Phaniail, ortus est illi sol. Et usque ad illud tempus claudicabat ex femore suo. 31
Propterea non comedunt filii Israel nervum muliebrem qui est cum ischio femoris, usq; in hanc diem, eò quòd tetigisset ischium femoris Iacob, nervum muliebrem. 32

CAP. XXXIII.

Præterea levavit Iacob oculos suos, aspexitque, et ecce Esau veniens, et cum eo quadringenti viri, divisitq; filios suos inter Rahil, et Liam, et ambas famulas. 1

כפר בראשית : לג

,Leah & ,priùs earum natos & ,ancillas posuit Et
2 וַיָּשֶׂם אֶת־הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת־יַלְדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה
ipse Et ,posteriores Ioseph & Rachel & : posteriores ejus natos &
וִילָדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־יוֹסֵף אַחֲרֹנִים : וְהוּא
3 ,vicibus septem terram in se incurvavit & : eos ante transivit
עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד־
ejus occursum in Esau cucurrit Et .suum fratrem adusque se appropinquare
גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו : וַיָּרָץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ
4 .fleverunt & :eû est osculat & ,ej collû super cecidit & ,eû est cóplex &
וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ :
,natos & ,uxores vidit & ,suos oculos levavit Et
5 וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים
Deus dedit benignè quos ,Nati :dixit Et ?tibi isti Qui : dixit &
וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חָנַן אֱלֹהִים
,earum nati & ,ipsæ ancillæ appropinquaverunt Et .tuo servo
אֶת־עַבְדֶּךָ : וַתִּגַּשְׁןָ הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן
6 ,ejus liberi & ,Leah etiam appropinquavit Et .se incurvaverunt &
וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ : וַתִּגַּשׁ גַּם־לֵאָה וִילָדֶיהָ
7 ,Rachel & , Joseph appropinquavit post & , se incurvaverunt &
וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל
occurri cui illa turma omnis tibi Quæ:dixit Et.se incurvaverût &
וַיִּשְׁתַּחֲווּ : וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי
8 Est :Esau dixit Et .mei domini oculis in gratiâ inveniendû Ad:dixit Et
וַיֹּאמֶר לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי : וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ־
9 :Jahacob dixit Et .tibi quod tibi sit : mi frater ;multum mihi
לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר־לָךְ : וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
10 meum munus capies & ,tuis oculis in gratiam inveni nunc si ,quæso Ne
אַל־נָא אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי
,Dei faciem videre ut ,tuam faciem vidi idcirco quia :meâ manu è
מִיָּדִי כִּי עַל־כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים
est allata quæ ,meam benedictionê quæso Cape .mihi complacuisti &
וַתִּרְצֵנִי : קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבָאת
11 ,eum coegit Et .ota mihi sunt quia & ,Deus mihi est largitus quia :tibi
לָךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי־כֹל וַיִּפְצַר־בּוֹ
,tui regione è ambulabo & ,ambulem & Proficiscamur :dixit Et .accepit &
וַיִּקָּח : וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ :
12 ,pecudes & ,teneri nati quòd ,sciens meus Dñs :eum ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן
13 omnes morientur & unâ die eas pulsabunt Et .me super lactantes boves &
וְהַבָּקָר עָלוֹת עָלָי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־
me ducam ego & ,sui servi facies ad meus dñs quæso Transeat .pecudes
הַצֹּאן : יַעֲבָר־נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנָהֲלָה
14 ,natorum pedem ad &,meâ faciem ad quod operis pedem ad pedetentim
לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים
:Esau dixit Et .Sehir in meum dominum ad veniam usquequò
עַד אֲשֶׁר־אָבֹא אֶל־אֲדֹנִי שֵׂעִירָה : וַיֹּאמֶר עֵשָׂו
15 hoc quid Ut :dixit Et .mecû qui ,populo de tecum nunc faciâ Stare
אַצִּיגָה־נָּא עִמְּךָ מִן־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה
Esau ipsâ die in est reversus Et .mei domini oculis in gratiâ Inveniâ
אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי : וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו
16 .Sehir in suam viam ad
לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה :

Versio VULG. LAT.

2 Et posuit utramq; ancillam,
& liberos earum, in princi-
pio: Liam verò, & filios ejus,
in secundo loco: Rachel au-
3 tem & Joseph novissimos. Et
ipse progrediés adoravit pro-
nus in terram septies, donec
appropinquaret frater ejus.
4 Currens itaque Esau obviàm
fratri suo, amplexatus est eû:
stringénsq; collum ejus & os-
culans flevit. Levatisq; oculis,
5 vidit mulieres & parvulos e-
arû, et ait; Quid sibi volût isti?
& si ad te pertinent? Respon-
dit, Parvuli sunt, quos donavit
6 mihi Deus servo tuo. Et ap-
propinquantes ancillæ & fi-
7 lii earû, incurvati sût. Accessit
quoq; Lia cum pueris suis:
& cùm similiter adorâssent,
extremi Joseph & Rachel a-
8 doraverunt. Dixítque Esau,
Quænâ sunt istæ turmæ quas
obviàm habui? Respondit,
Ut invenirem gratiâ corâ do-
9 mino meo. At ille ait, Habeo
plurima, frater mi: sint tua
10 tibi. Dixitq; Jacob, Noli ita,
obsecro; sed si inveni gratiâ
in oculis tuis, accipe munu-
sculû de manibus meis: sic e-
nim vidi faciê tuâ, quasi vide-
rim vultû Dei: esto mihi pro-
11 pitius, Et suscipe benedicti-
oné quâ attuli tibi, et quâ do-
navit mihi Deus tribués om-
nia. Vix fratre compellente
12 suscipiens, Ait, Gradiamur
simul, eróq; socius itineris
13 tui. Dixitq; Jacob, Nôsti, do-
mine mi, quòd parvulos ha-
beá teneros, et oves et boves
fœtas, mecum; quas si plùs in
ambulando fecero laborare,
morientur unâ die cuncti gre-
14 ges. Præcedat dñs me⁹ ante
servû suû; et ego sequar paula-
tî vestigia ej⁹, sicut videro par-
vulos meos posse, donec veniâ
15 ad dñm meû in Seir. Respon-
dit Esau, Oro te, ut de populo
qui mecû est, saltê socii rema-
neát viæ tuæ. Non est, inquit,
necesse: hoc uno tantùm in-
digeo, ut inveniá gratiam in
16 conspectu tuo, dñe mi. Rever-
sus est itaq; illo die Esau iti-
nere quo venerat in Seir.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 (δ) Καὶ ἔθηκε τὰς δύο παιδίσκας καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτῶν ἐν πρώτοις, καὶ Λείαν καὶ τὰ παιδία
αὐτῆς ὀπίσω, καὶ Ῥαχὴλ καὶ Ἰωσὴφ ἐσχάτους.
3 Αὐτὸς δὲ (ε) προῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν·
καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτάκις, ἕως
4 τοῦ ἐγγίσαι (ζ) τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Καὶ προσέ-
δραμεν Ἡσαῦ εἰς συνάντησιν αὐτῷ· καὶ
περιλαβὼν (η) αὐτὸν, προσέπεσεν ἐπὶ τὸν
τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· καὶ
5 ἔκλαυσαν ἀμφότεροι. Καὶ (θ) ἀναβλέψας
Ἡσαῦ, εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία· καὶ
εἶπε, Τί ταῦτά σοι ἐστίν; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ
παιδία, οἷς ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν παῖδά σου.
6 Καὶ προσήγγισαν αἱ παιδίσκαι καὶ (ι) τὰ
7 τέκνα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν. Καὶ προσ-
ήγγισε Λεία καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ προσ-
εκύνησαν· καὶ μετὰ ταῦτα προσήγγισε Ῥα-
8 χὴλ καὶ Ἰωσὴφ, καὶ προσεκύνησαν. Καὶ εἶπε,
Τί ταῦτά σοι ἐστιν, πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ
αὗται, αἷς ἀπήντηκα; ὁ δὲ εἶπεν, Ἵνα εὕρῃ
ὁ παῖς σου (κ) χάριν ἐναντίον σου, κύριε.
9 Εἶπε δὲ Ἡσαῦ, Ἔστι μοι πολλὰ, ἀδελφέ·
10 ἔστω σοι τὰ σά. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ, Εἰ (λ) εὕ-
ρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα διὰ
τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ
πρόσωπόν σου, ὡς ἄν τις ἴδοι πρόσωπον
11 Θεοῦ· καὶ εὐδοκήσεις με. Λάβε τὰς εὐλογίας
μου, ἃς ἤνεγκά σοι· ὅτι ἠλέησέ με ὁ Θεὸς,
καὶ ἔστι μοι πάντα. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν, καὶ
12 ἔλαβε. Καὶ εἶπεν, Ἀπάραντες (μ) πορευ-
13 σώμεθα ἐπ᾽ εὐθεῖαν. Εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὁ
κύριός μου γινώσκει, ὅτι τὰ παιδία ἁπαλώ-
τερα, καὶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ βόες λοχεύονται
ἐπ᾽ ἐμέ· ἐὰν οὖν καταδιώξω (ν) αὐτὰ ἡμέ-
ραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ κτήνη.
14 Προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ
(ξ) παιδὸς αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ
ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως τῆς ἐναντίον μου,
καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων, ἕως (ο) τοῦ ἐλθεῖν
15 με πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς Σηείρ. Εἶπε δὲ
Ἡσαῦ, Καταλείψω μετὰ σοῦ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ
μετ᾽ ἐμοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν, Ἵνα τί τοῦτο; ἱκανὸν,
16 ὅτι εὗρον χάριν ἐναντίον σου, κύριε. Ἀπέ-
στρεψε δὲ Ἡσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν
ὁδὸν αὐτοῦ εἰς Σηείρ.

MS. A. (δ) Καὶ ἐποίησεν τὰς (ε) προῆλθεν (ζ) τῷ ἀδελφῷ (η) αὐτὸν ἐφίλησεν, καὶ προσέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ· καὶ ἔκλαυσαν (θ) ἀναβλέψας, ἴδεν (ι) τὰ παιδία αὐτῶν, (κ) χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, (λ) εὗρον (μ) πορευσώμεθα (ν) αὐτὰς (ξ) παιδός· ἐγὼ (ο) τοῦ με ἐλθεῖν

2 Et posuit duas ancillas & filios earum in primis, & Leam et pueros ejus post, & Rachel et Ioseph ultimos. Ipse autem præcessit 3
ante eos: & adoravit super terram septies, quoadusque appropinquaret fratri suo. Et accurrit Esau in occursum ejus: & 4
amplexus eum procidit super collum ejus, & osculatus est eum: & fleverunt utrique. Et respiciens Esau vidit mulieres, & par- 5
vulos; et dixit, Quid ? hi tibi sunt ? At ille dixit, Parvuli quibus misericorditer dedit Deus puero tuo. Et appropinquaverunt an- 6
cillæ, & filii eorum, & adoraverunt. Et accessit Lia, et filii ejus, 7
& adoraverunt. Et post hæc accessit Rachel, & Ioseph, & adoraverunt. Et dixit, Quid? hæc 8
tibi sunt, omnia castra hæc, quibus occurri? At ille dixit, ut inveniat puer tuus gratiam coram te, domine. Dixit autem Esau, 9
Sunt mihi multa, frater: sint tibi tua. Dixit autem Iacob, Si inveni gratiam coram te, accipe dona per meas manus. Propter hoc 10
vidi faciem tuam, quemadmodum si quis videat faciem Dei: (c) & complacebis mihi. Accipe benedictiones meas quas attuli tibi, 11
quoniam misertus est mei Deus & sunt mihi omnia: & coegit eum; & accepit. Et dixit; Promoventes eamus in (d) rectum. 12
Dixit autem ei, Dominus meus scit, quòd parvuli sunt teneriores, 13
& oves & boves fœtantur super me: Si ergo urgeam eas diem unum, morientur omnia pecora.
Præcedat dominus meus ante puerû suum: Ego autê invalescâ in 14
via secundùm tarditatê profectionis ejus, quæ coram me, et juxta pedem parvulorum, quoadusque veniam ad dominum meum in
Seir. Dixit autem Esau, Relinquam tecum de populo, qui mecum est. At ille dixit, ut quid 15
hoc? Satis est, quòd inveni gratiam coram te, domine. Reversus est autem Esau in die illa ad viam suam in Seir. 16

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

Et transire fecit ancillas cû filiis earû initio, Leâ verò et filios ej⁹ secûdo loco, et Rachelem ac Joseph postremo. Ipse autê præcessit eos, et adoravit super terrâ septê vicib⁹ quousque appropinquaret ad fratrem suum. Et accurrit Esau in occursum ejus, eúmque amplexatus cecidit super collû ej⁹, et osculatus est eû, fleverûntq; Et sublatis Esau oculis suis vidit mulieres & pueros, dixitq; Unde tibi isti? respondit illi Jacob, Pueri sunt quos concessit De⁹ servo tuo. Deinde accedentes ancillæ simul cum filiis suis, adoraverunt. Accessit quoq; Lea & filii ejus, & adoraverunt. Demùm accessit etiâ Rachel & Joseph, atq; adoraverût. Præterea dixit Esau ad Jacob, Unde tibi universa turma quæ mihi obviâm fuit? Ait illi Jacob, Quatenº invenirem gratiâ in oculis domini mei. Inquit ad eum Esau, Habeo, & quidê abundè habeo, frater mi; repete quod tuû est. Inquit ad eum Jacob, Si inveni gratiâ in oculis tuis, suscipe munus meum de manib⁹ meis, quia nunc vidi faciê tuam me habuisti, aspectû vult⁹ Angeli, & gratû me habuisti. Suscipe benedictionê meâ quâ attuli tibi, nâ misert⁹ est mihi De⁹, nam habeo omnia. Et compulit eum, accepitq; Dicit ei Esau, Proficiscamur & abeam⁹, ibóq; una tecum. Ait illi Jacob, Dñs me⁹ novit pueros esse parvulos, & oves ac boves lactantes mecum esse, quæ si impulero unâ die, morientur tota pecus. Præcedat Dñs me⁹ servum suum, & ego incedâ sensim juxta pass⁹ armenti quod ante me est, et juxta pass⁹ parvulorû, donec perveniâ ad Dñm meû in Seir. Dicit autem Esau, Relinquâ apud te ex populo qui mecum est. Respondit Jacob, Ad quid prodest mihi? inveniâ quæso gratiâ in oculis domini mei. Reversúsq; est Esau in die illa ad iter suum versùs Seir.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

2 ושוי ית לחינתא וית בניהן
קדמיתא וית לאה ובנהא
בתראין וית רחל וית יוסף
3 בתראין: והוא עבר קדמיהון וסגיד
על ארעא שבע זמנין עד מקרביה
4 לות אחוהי: ורהט עשו לקדמותיה
וגפפיה ונפל על צואריה ונשקיה
5 ובכו: וזקף ית עינוהי וחזא ית
נשיא וית בניא ואמר מן אלין
לך ואמר בניא די חן יי לעבדך:
6 וקריבא לחינתא אנון ובניהון
7 וסגידא: וקריבת אף לאה ובנהא
וסגידו ובתר כן קריב יוסף ורחל
8 וסגידו: ואמר מא לך כל משריתא
הדא די ארעית ואמר לאשכחא
9 רחמין בעיני רבוני: ואמר עשו
אית לי סגי אחי אצלח בדילך:
10 ואמר יעקב בבעו אם כען
אשכחית רחמין בעינך ותקביל
תקרובתי מן ידי ארי על כן
חזיתינון לאפך כחזו אפי רברביא
11 ואתרעית לי: קביל כען ית
תקרובתי דאתיתיאת לך ארי
רחם עלי יי וארי אית לי כולא
12 ואתקיף ביה וקביל: ואמר טולו
13 ונהך ואיהך לקבלך: ואמר ליה
רבוני ידע ארי ינקיא רכיכין
ועאנא ותורי מניקתא עלי ואם
ידחוקינון יומא חד ימותון כל
14 ענא: יעבר כען רבוני קדם עבדיה
ואנא אדבר בניחא לרגל עבידתא
די קדמי ולרגל ינקיא עד דאיתי
15 לות רבוני לשעיר: ואמר עשו
אשבוק כען עמך מן עמא די עמי
ואמר למא דנן אשכח רחמין
16 בעיני רבוני: ותב ביומא ההוא
עשו לאורחיה לשעיר:

Targum Onkelos.

2 Et posuit concubinas & filios
earum in principio: Liamq;
& filios suos posteriores; Ra-
chel autem & Joseph novissi-
3 mos. Et ipse trãsivit ante eos:
& adoravit super terram sep-
tem vicibus; donec appropin-
quavit usq; ad fratrem suum.
4 Et cucurrit Esau in occursum
ejus, & amplexatus est eũ; &
ruit super collũ ejus, & oscu-
5 lat⁹ est eũ: & fleverunt. Et le-
vavit oculos suos, viditq; mu-
lieres & filios; & ait, Qui sunt
isti tibi? & ait; Filii sunt quos
6 donavit Deus servo tuo. Et
accesserunt concubinæ, & filii
7 earum, & adoraverunt. Et
accessit etiam Lia & filii
sui, et adoraverunt: &
posteà accessit Joseph & Ra-
8 chel, & adoraverunt. Et ait;
Ad quid tibi hæc turma quam
obviam habui? Et ait; Ut in-
veniã gratiã in oculis domini
9 mei. Et dixit Esau, Habeo
multum: frater mi, prosit tibi
10 quod tuũ est. Et dixit Jacob;
Obsecro, si inveni nunc gratiã
in oculis tuis, ut suscipias mu-
nus meum de manu meâ: quia
sic vidi faciem tuã, quasi vi-
derim faciẽ principũ, & pla-
11 cuisti mihi. Suscipe obsecro
munus meũ quod oblatum est
tibi; quoniã misertus est mihi
Deus, et quoniã habeo omnia:
12 & coegit eum & suscepit. Et
dixit, Proficiscere & eamus:
13 & ibo è regione tui. Et dixit
ei; Dominus meus scit quo-
niã parvuli sunt teneri, & o-
ves & boves lactantes apud
me: & si fatigarent eas uno
die, morientur omnes oves.
14 Transeat nunc dominus meus
ante servum suũ: et ego ducã
paulatim, juxta gressum fami-
liæ quæ est coram me, & se-
cundùm gressum parvulorũ;
donec veniam ad dominum
15 meum in Seir. Et dixit Esau;
Dimittã nunc tecum de po-
pulo qui mecum est: & dixit,
Ad quid? inveniam gratiam
16 in oculis domini mei. Et re-
versus est Esau in die illâ per
viam suam in Seir.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Posuitq; ancillas, & filios 2
earum in principio: Leam ve-
rò & filios ejus posteriores,
Rachelem autem & Josephũ
novissimos. Ipse verò præivit 3
illis, prostravitq; se in terrã
septies, usq; dum appropin-
quaret ad fratrẽ suũ. Cucur- 4
rit autẽ Esau obviã ei, am-
plexusq; est eum, & cecidit
super collũ ejus, & osculat⁹
est eũ, & fleverunt. Posteà 5
levavit oculos suos, & vidit
mulieres et pueros, et dixit,
Quid hæc sunt tibi? respon-
ditq;, Pueri sunt quos miseri-
corditer dedit Deus servo
tuo. Et accesserunt ancillæ 6
ipsæ, et filii earũ, et adorave-
runt. Accessit etiã Lea, et 7
filii ej⁹, et adoraverũt; posteà
accessit Joseph et Rachel, et
adoraverunt. Dixitq;, Quid 8
tibi omnis hæc turma cui oc-
currit? et respondit, ut inve-
nirẽ gratiã in oculis domini
mei. Dixit autẽ Esau, Sunt 9
mihi multa, frater, sint tibi
tua. Respondítq; Jacob, Nẽ 10
quæso; si nunc inveni gratiã
in oculis tuis, accipies munus
meũ de manu mea: nam ideo
vidi faciẽ tuã quasi viderem
faciẽ Dei, et cõplacebis mihi.
Accipe quæso benedictionem 11
meã quã attuli tibi, quia mi-
sertus est mei Deus, et quia
hæc omnia mea sunt: institit
autem ei, et accepit. Posteà 12
dixit; Proficiscamur, et eam⁹,
ibo ante te. Et respondit ei, 13
Dominus meus novit quòd
pueri teneri sunt, oves quoq;
et boves fœtæ sunt mihi, si
urgeam eas diem unum, mo-
rientur omnia pecora. Trans- 14
eat quæso dominus meus
ante servum suum, et ego (a)
invalescam sensim ad pedem
operis quod est ante me, et ad
pedem puerorum, usq; dum
veniam ad dominum meum
in (b) Seir. Dixit autem E- 15
sau, Relinquam quæso tecum
de populo qui mecum est; et
respondit, Quarebo? inveni-
am gratiam in oculis domini
mei. Et reversus est illo die 16
Esau viam suam in (c) Seir.

VER. SAM. (a) expectabo ut eam ad (b) Gabbla. (c) Gabbla.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * وصير الامتين واولادهما اولا * ثم ليا واولادها * ثم راحيل واولادها بعد ذلك * وهو يتقدمهم
3 فسجد على الارض سبع مرات الى ان دنا من اخيه * فاحضر العيص للقائه * فعانقه وانكب
4 على عنقه وقبله وبكيا * فرفع عينيه فنظر النساء والاولاد * فقال من هولاء منك * قال
5 الاولاد الذين رزقهم الله عبدك * فتقدم الامتان واولادهما وسجدوا * ثم تقدمت ليا ايضا
6 واولادها وسجدوا * وبعد ذلك تقدم يوسف وراحيل فسجدا * ثم قال له لم لك جميع العسكر
7 الذي فاجاته * قال لاجد حظا عند سيدي * قال العيص موجود لي اكثر منه * يبقي لك يا
8 اخي مالك * قال يعقوب لا يا سيدي ان وجدت حظا عندك فاقبل هديتي من يدي * فاني
9 رايت وجهك كنظر وجه الاشراف * فارض عني * واقبل بركتي التي جئت بها لك * فان الله
10 قد رافني وموجود لي اكثر من ذلك فالح عليه حتى اخذها * ثم قال له نرحل ونمضي والسير
11 معك * قال له سيدي يعلم ان الاولاد رطاب والغنم والبقر مرضعات عندي * فان كددتها
12 يوما واحدا ماتت كثير منها * يتقدم سيدي عبده وانا اسوقهم رويدا من اجل الملك
13 الذي معي ومن اجل الاولاد * الى ان اجي الى سيدي الى سراه * فقال العيص فاخلف معك
14 من القوم الذين معي * قال لماذا قد وجدت كل هذا الحظ عند سيدي * فرجع العيص في ذلك
15 اليوم الى طريقه الى سراه *
16

Et collocavit ambas ancillas ac filios ea- 2
rum in primis: Deinde Liam ac filios ejus:
tum Rahil ac filios ejus postremò. Et ipse 3
præcedebat eos: Adoravitque super terram
septem vicibus, quousque pervenit ad fra-
trem suum. Cucurrit autẽ Esau in occur- 4
sum ejus, & amplexatus est eum, proci-
ditque super collum ejus, & osculatus est
eũ, & fleverunt ambo. Levavitq; oculos 5
suos, & vidit mulieres ac filios, dixitq;,
Qui pertinent isti ad te? Dixit, Sunt filii
quos concessit Deus servo tuo. Accesse- 6
runtq; ambæ ancillæ & filii earum, & ad-
oraverant: Deinde accessit Lia etiam & 7
filii ejus, & adoraverunt: & posteà ac-
cessit Joseph & Rahil, adoraveruntque
ambo. Deinde dixit ei, Ad quid tibi o- 8
mnes turmæ in quas incidi? Ait, ut inve-
niam sortem apud dominum meum. Dixit 9
Esau, Est mihi plus his; restent tibi, ô fra-
ter mi, bona tua. Ait Iacob, Non ô do- 10
mine mi; si inveni sortem apud te, acce-
pta munus meum de manibus meis: Nam
vidi faciem tuam quasi aspectum fa-
ciei Nobilium: Placare mihi, Et accepta 11
benedictionem meam, quam attuli tibi; nam
Deus misertus est mei, & habeo plus his:
& institit ei donec accepisset ea. Tum di- 12
xit ei, Proficiscamur & eamus, & abibo
tecum. Dixit ei, Dominus meus scit filios 13
esse teneros, & oves & boves lactantes
apud me, quòd si vexavero eas die uno,
morientur multæ ex eis. Præeat dominus 14
meus servum suũ, & ego ducã eas lentè
propter possessiones quas habeo mecum, et
propter filios; quousque veniam ad do-
minum meum in Sarah. Dixit Esau, Re- 15
linquam tecum ex hominibus qui mecum
sunt. Ait, Quare inveni totam hanc sor-
tem apud dominum meum? Reversus 16
est ergò Esau in illa die ad iter suum, ad
Sarah.

ספר בראשית : לד

suo gregi & ,domum sibi ædificavit &,Succoth in est profectus Jahacob Et

17 ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו

venit Et .Succoth loci nomen vocavit Idcirco .tabernacula fecit

18 עשה סכת על־כן קרא שם־המקום סכות׃ ויבא

Chenahan terræ in quæ ,Sechem civitatem Salem in Jahacob

יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען

emit Et .urbem ante est castrametatus & :Aram Padan de illo veniendo in

19 בבאו מפדן ארם ויחן את־פני העיר׃ ויקן

manu de suum tabernaculum ibi tetendit quo ,agri partem

את־חלקת השדה אשר נטה־שם אהלו מיד

statuit Et .agnis centum in ,Sechem patris Chamor filiorum

20 בני־חמור אבי שכם במאה קשיטה׃ ויצב

Israel Elohe El :illud vocavit & ,altare ibi

שם מזבח ויקרא־לו אל אלהי ישראל׃

CAP. XXXIV. לד

videndum ad ,Jahacob ipsi peperit quam ,Leah filia Dinah est egressa Et

1 ותצא דינה בת־לאה אשר ילדה ליעקב לראות

Chivvæi Chamor filius Sechem eam vidit Et .terræ filiabus in

2 בבנות הארץ׃ וירא אתה שכם בן־חמור החוי

eam affixit & ,ei concubuit & ,eam tulit & ,terræ principis

נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענה׃

puellam dilexit & ,Jahacob filiæ Dinah in ejus anima hæsit Et

3 ותדבק נפשו בדינה בת־יעקב ויאהב את־הנער

Chamor ad Sechem dixit Et .puellæ cor super est locutus Et

4 וידבר על־לב הנער׃ ויאמר שכם אל־חמור

uxorem in hanc natam mihi Cape : dicendo ,suum patrem

אביו לאמר קח־לי את־הילדה הזאת לאשה׃

ejus filii Et .suam filiam Dinah violaverit quòd audivit Jahacob Et

5 ויעקב שמע כי טמא את־דינה בתו ובניו

eorum venire ad usque ,Jahacob siluit Et .agro in ejus pecore cum erant

היו את־מקנהו בשדה והחרש יעקב עד־באם׃

eo cum loquendo ad Jahacob ad Sechem pater Chamor est egressus Et

6 ויצא חמור אבי־שכם אל־יעקב לדבר אתו׃

sunt affecti dolore & ,ipsos audire ut ,agro de venerunt Jahacob filii Et

7 ובני יעקב באו מן־השדה כשמעם ויתעצבו

Israel in fecit objectionem quia ,valde eis fuit ira & ,viri

האנשים ויחר להם מאד כי־נבלה עשה בישראל

Chamor est locutus Et .fiet non sic & ,Jahacob filiæ cum cubando ad

8 לשכב את־בת־יעקב וכן לא יעשה׃ וידבר חמור

date .vestrâ filiâ in ejus anima complacuit mei filii Sechem :dicendo,eis cum

אתם לאמר שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו

vestras filias : nobiscum jungite connubia Et .uxorem in illi eam quæso

9 נא אתה לו לאשה׃ והתחתנו אתנו בנתיכם

habitabitis nobiscum Et .vobis accipietis nostras filias & ,nobis date

10 תתנו־לנו ואת־בנתינו תקחו לכם׃ ואתנו תשבו

eâ in hæreditamini & ,eâ circuite & ,habitate :vestras facies ad erit terra &

והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרוה והאחזו בה׃

gratiam Inveniam : ejus fratres ad & ,ejus patrem ad Sechem dixit Et

11 ויאמר שכם אל־אביה ואל־אחיה אמצא־חן

dabo ,mihi dixeritis quod & : vestris oculis in

בעיניכם ואשר תאמרו אלי אתן׃

Versio VULG. LAT.

17 Et Jacob venit in Socoth:
ubi ædificatâ domo & fixis
tentoriis, appellavit nomen
18 loci illius, Socoth, id est, Ta-
bernacula. Transivitq; in Sa-
lem urbem Sichimorum, quæ
est in terra Chanaan, post-
quàm reversus est de Mesopo-
tamia Syriæ: & habitavit
19 juxta oppidum. Emitq; partẽ
agri in qua fixerat taberna-
cula, à filiis Hemor patris Si-
20 chem, centum agnis. Et erecto
ibi altari, invocavit super il-
lud fortissimum Deum Israel.

CAP. XXXIV.

1 EGressa est autem Dina filia
Liæ, ut videret mulieres re-
gionis illius. Quā cùm vi-
2 disset Sichem filius Hemor
Hevæi, princeps terræ illius,
adamavit eam: & rapuit, &
dormivit cum illa, vi oppri-
3 mens virginem. Et congluti-
nata est anima ejus cum ea,
tristémque delinivit blanditi-
4 is. Et pergens ad Hemor pa-
trem suum, Accipe, inquit,
mihi puellam hanc conjugem.
5 Quod cùm audisset Jacob,
absentib[o] filiis, et in pastu pe-
corum occupatis, siluit donec
6 redirent. Egresso autem He-
mor patre Sichem ut loquere-
7 tur ad Jacob, Ecce filii ejus
veniebant de agro; auditóq;
quod acciderat, irati sunt val-
dè, eò quòd fœdam rem ope-
ratus esset in Israel; &, violatâ
filiâ Jacob, rem illicitam per-
8 petrasset. Locutus est itaque
Hemor ad eos, Sichem filii
mei adhæsit anima filiæ ve-
9 stræ: date eam illi uxorem.
Et jungamus vicissim connu-
bia: filias vestras tradite no-
bis, & filias nostras accipite.
10 Et habitate nobiscum: terra
in potestate vestra est, exerce-
te, negotiamini, & possidete
11 eam. Sed & Sichem ad pa-
trem & ad fratres ejus ait,
Inveniam gratiam coram
vobis: & quæcumque statu-
eritis, dabo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

17 Καὶ Ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς· καὶ ἐποίη-
σεν (π) ἑαυτῷ ἐκεῖ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν
αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς· διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ
18 ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Σκηναί. Καὶ ἦλθεν
Ἰακὼβ εἰς Σαλὴμ πόλιν (ρ) Σικίμων, ἥ
ἐστιν ἐν γῇ Χαναάν, ὅτε (σ) ἐπανῆλθεν ἐκ
τῆς Μεσοποταμίας Συρίας· καὶ (τ) παρενέβαλε
19 κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως. Καὶ ἐκτήσατο τὴν
μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν
αὐτοῦ, παρὰ Ἐμμὼρ πατρὸς Συχέμ, ἑκατὸν
20 ἀμνῶν. Καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐπε-
καλέσατο τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.

MS. A. (π) αὐτῷ (ρ) Σικίμων, (σ) ἦλθεν (τ) παρενέβαλεν

Et Jacob divertit in taberna-
la; et fecit sibi illic domos, et pe-
coribus suis fecit tabernacula.
Ideò vocavit nomē loci, Taber-
nacula. Et venit Jacob in Salem
civitatem Secimorū, quæ est in
terra Chanaan, cum adveniret de
Mesopotamia Syriæ: & castrame-
tatus est ad faciem civitatis. Et
acquisivit partem agri, in quo
statuit illic tabernaculum suum,
ad Emmor patrem Sychem,
centum agnis. Et statuit ibi
altare, et invocavit Deum Israel.

ΚΕΦ. λδ΄.

1 ΕΞῆλθε δὲ Δείνα, ἡ θυγάτηρ Λείας, ἣν ἔτε-
κε τῷ Ἰακὼβ, καταμαθεῖν τὰς θυγατέρας
2 τῶν ἐγχωρίων. Καὶ εἶδεν αὐτὴν Συχὲμ ὁ
υἱὸς (α) Ἐμμὼρ ὁ Εὐαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς·
καὶ λαβὼν αὐτὴν, ἐκοιμήθη μετ᾽ αὐτῆς· καὶ
3 ἐταπείνωσεν αὐτήν. Καὶ προσέσχε τῇ ψυ-
χῇ Δείνας τῆς θυγατρὸς Ἰακώβ· καὶ ἠγάπησε
τὴν παρθένον· καὶ ἐλάλησε κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς
4 παρθένου αὐτῇ· (β) Εἶπε Συχὲμ πρὸς Ἐμ-
μὼρ τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, Λάβε μοι (γ) τὴν
5 παιδίσκην ταύτην εἰς γυναῖκα. Ἰακὼβ δὲ ἤκου-
σεν, ὅτι ἐμίανεν ὁ υἱὸς Ἐμμὼρ Δείναν τὴν
θυγατέρα αὐτοῦ· (οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν
κτηνῶν αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ.) παρεσιώπησε δὲ
6 Ἰακὼβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. Ἐξῆλθε δὲ
Ἐμμὼρ ὁ πατὴρ Συχὲμ πρὸς Ἰακὼβ, λα-
7 λῆσαι αὐτῷ. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰακὼβ ἦλθον ἐκ τοῦ
πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, (δ) κατενύγησαν οἱ ἄν-
δρες, καὶ λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα, ὅτι
ἄσχημον (ε) ἐποίησεν ἐν Ἰσραὴλ, κοιμηθεὶς
μετὰ τῆς θυγατρὸς Ἰακώβ· καὶ οὐχ οὕτως ἔσαι.
8 Καὶ ἐλάλησεν (ζ) Ἐμμὼρ αὐτοῖς, λέγων,
Συχὲμ ὁ υἱός μου προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυ-
γατέρα ὑμῶν· δότε οὖν αὐτὴν αὐτῷ (η) γυ-
9 ναῖκα. Καὶ ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν· τὰς θυ-
γατέρας ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέ-
10 ρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. Καὶ ἐν ἡ-
μῖν κατοικεῖτε· (θ) καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα
ἐναντίον ὑμῶν. κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε
ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ ἐγκτήσασθε ἐν αὐτῇ. Εἶπε δὲ
11 Συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πρὸς τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτῆς, Εὕροιμι χάριν ἐναντίον ὑ-
μῶν· καὶ ὃ ἐὰν (ι) εἴπητε, δώσομεν.

CAP. XXXIV.

EXiit autem Dina filia Liæ,
quam peperit ipsi Iacob, ut con-
disceret filias hominum region-
is ejus. Et vidit eam Sychem fili-
us Emmor Evæus, princeps ter-
ræ. Et accepit eā, et dormivit cū
ea, et humiliavit eam. Et in-
tendit animo Dinæ filiæ Jacob,
& amavit virginem. Et locu-
tus est secundùm sensum vir-
ginis (a) ipsi. (b) Dixit Sychem
ad Emmor patrem suum, dicens,
Sume mihi hanc puellā in uxo-
rem. Jacob autem audivit, quod
polluerat filius Emmor Dinam
filiam suam. Filii autem ejus e-
rant cum pecoribus ejus in a-
gro. Siluit autem Jacob, donec
ipsi venirent. Exiit autem Em-
mor pater Sychem ad Jacob
qui cum eo. Filii autem Jacob
venerunt ex agro. Et cùm au-
dissent; compuncti sunt viri;
triste erat illis valde, quòd tur-
fecerat in Israel; quòd dormi-
cū filia Jacob: & non fiet
Et locutus est Emmor iis, di-
cens; Sychem fili[us] me[us] elegit
nimo filiam vestrā. Date ig-
eam ei uxorem. Et connubia
gite nobiscum: filias vestr-
date nobis; & filias nostras ac-
cipite filiis vestris. Et in no-
habitate: et terra ecce lata
ram vobis: habitate, & nego-
amini in ea, et acquirite in
Dixit autem Sychem ad patrem
ejus et ad fratres ejus; Inve-
am gratiam coram vobis:
quodcumque dixeritis, dabo.

MS. A. (α) Ἐμμὼρ ὁ Χορραῖος, (β) Εἶπεν δὲ Συχὲμ (γ) τὴν παιδίσκην
ταύτην (δ) κατενύχθησαν (ε) ἐποίησεν Συχὲμ ἐν Ἰσραὴλ, (ζ) αὐτοῖς
Ἐμμὼρ, (η) γυναῖκα. Ἐπιγαμβρεύσατε (θ) καὶ ἰδοὺ ἡ γῆ (ι) εἴπητε,
δώσομεν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

Jacob verò perrexit ad Sochoth; ædifica-
vitque sibi domum, & pecoribus suis con-
struxit tentorium. Propterea vocavit no-
men loci illius Sochoth. Et venit Jacob
Salem civitatem Sechim in regione Cha-
naan, dum rediret ex Phadan Aram, &
strametat[us] est è regione illi[us] civitatis. Emit-
que partē agri à filiis Hemor patris Sechim,
centum ovibus. Et fixit ibi tabernaculum
suum, erexitq; ibi aram, vocavitque eam
Fortissimum Deum Israelis.

CAP. XXXIV.

EGressa est autem Dina filia Leæ quæ ge-
nita fuerat Jacobo, ut videret filias
regionis. Et vidit eam Sechim fili[us] Hemor
Hevæi, principis terræ illius, rapuitque
Dinam, & dormiens cum illa, constupravit
eam. Et egressa est anima ejus post Dinam
filiam Jacobi, amavitque puellam, & con-
solat[us] est puellam. Et dixit Sechim ad He-
mor patrem suum, Accipe mihi puellam
conjugem. Jacob autem audivit quod po-
luisset Dinam filiam suam, filii ejus erant
pecore existentibus in agro, siluit Jacob
nec redirent. Egresso itaq; Hemor patre Se-
chim ad Jacobū, ut alloqueretur eum; filii
Jacob venerunt ex agro; cùmq; audissent
ægre tulerunt viri, & doluerunt vehemen-
ter, eò quòd perpetrâssent rem tam tur-
am in Israel, & constuprâssent filiam Jacob,
nec ita sit agendū. Locut[us] est igitur Hemor
cum eis, & dixit ad eos, Sechim filii mei
anima concupivit filiam vestram: date eam
illi uxorem: Et jungite connubia nobis,
filias vestras tradite nobis, & filias nostras
accipite vobis; Et nobiscum habitate,
terra vobis patet, commoramini, & nego-
tiamini, & possessiones acquirite in ea. Di-
xit etiā Sechim patri et fratrib[us] ej[us], Inveniam
quæso gratiā in oculis vestris, & quidquid
statuetis mihi, dabo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

ויעקב נטל לסכות ובנא ליה ביתא
ולבעירוהי עבד מטלן על כן קרא
שמא דאתרא סכות: ואתא יעקב
שלים לקרתא דשכם די בארעא
דכנען במיתוהי מפדן ארם ושרא
לקביל אפי קרתא: וזבן ית אחסנת
חקלא די פרסיה תמן למשכניה
מידא דבני חמור אבוהי דשכם
במאה חורפן: ואקים תמן מדבחא
ופלח עלוהי קדם אל אלהא
דישראל:
לד
ונפקת דינה בת לאה די ילידת
ליעקב למחזי בבנת ארעא: וחזא
יתה שכם בר חמור חואה רבא
דארעא ודבר יתה ושכיב יתה
ועניה: ואתרעיאת נפשיה בדינה
בת יעקב ורחים ית עולימתא
ומליל על לבא דעולמתא: ואמר
שכם לחמור אבוהי למימר סב לי
ית עולמתא הדא לאנתו: ויעקב
שמע ארי סאיב ית דינה ברתיה
ובנוהי הוו עם גיתוהי בחקלא
ושתיק יעקב עד מיתיהון: ונפק
חמור אבוהי דשכם לות יעקב
למללא עמיה: ובני יעקב עלו מן
חקלא כד שמעו ואתנסיסו גבריא
ותקיף להון לחדא ארי קלנא עבד
בישראל למשכב ית בת יעקב ו
לא כשר לאתעבדא: ומליל חמור
עמהון למימר שכם ברי אתרעיאת
נפשיה בברתכון הבו כען יתה
ליה לאנתו: ותתחתנון בנא בנתיכון
תתנון לנא וית בנתנא תסבון לכון:
ועמנא תתבון וארעא תהי קדמיכון
תיבו ועבידו בה סחורתא ואחסינו
בה: ואמר שכם לאבוהא ולאחהא
אשכח רחמין בעיניכון ודי תימרון
לי אתן:

17 Et Jacob profectus est in Sochoth; et ædificavit sibi domũ: & pecoribus suis fecit umbracula; propterea vocatum est
18 nomen loci, Sochoth. Et venit Jacob sanus in civitatem Siché, quæ est in terrá Chanaan; quando veniebat de Mesopotamiá Syriæ: & mansit è re-
19 gione *faciei* civitatis. Emitq; possessioné agri, in quo tetenderat tabernaculũ suũ, de filiis Hemor patris Sichem: cen-
20 tũ agnis. Et erexit ibi altare: & sacrificavit super illud, coram fortissimo Deo Israel.

CAP. XXXIV.

1 ET egressa est Dinah filia Liæ quã pepererat ex Jacob:
2 ut videret filias terræ. Et vidit eam Sichem filius Hemor Evæi, principis terræ: & tulit eam, dormivitq; cũ eâ, & op-
3 pressit eã. Et complacuit animæ suæ in Dinâ filia Jacob: & dilexit puellam; & locutus
4 est ad cor puellæ. Et ait Sichẽ ad Hemor patrẽ suũ, dicens: Accipe mihi puellam hanc in
5 uxorẽ. Et Jacob audivit quòd violata esset Dina filia sua; & filii sui erant cum pecoribus suis in agro: & siluit Jacob,
6 donec venirent. Egressusq; est Hemor pater Sichẽ ad Jacob:
7 ut loqueretur cũ eo. Filii autem Jacob venerunt de agro, cùm audissent quod factũ fuerat; & indignati sunt viri, & irati sunt valde: quoniã ignominia facta esset in Israel, dormiendo cum filiâ Jacob; &
8 sic non debuerat fieri. Et locutus est Hemor cũ eis dicẽs: Animæ Sichem filii mei complacuit filia vestra; date ob-
9 secro eam, ipsi in uxorem. Et jungite cõnubia nobiscũ: filias vestras dabitis nobis, & filias nostras accipietis vobis.
10 Et nobiscũ habitabitis: terra autem est corã vobis; manete, & negotiamini in eã; atq; pos-
11 sidete eã. Dixitq; Sichẽ patri ejus & fratrib⁹; Inveniã gratiam in oculis vestris: et quicquid dixeritis mihi, dabo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
לד
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
לד
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Jacob autem profectus est in 17
Sucoth, & ædificavit sibi domum, gregibus verò suis fecit tabernacula: propterea vocavit nomen loci Sucoth.
Posteà venit Iacob Salom ci- 18
vitatem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan, cum veniret de Padan Aram, & castrametatus est ante urbem. Ac- 19
quisivit quoque partem agri in quo tetendit tabernaculum suum, de manu filiorum Hemor patris Sichem, centum agnis. Et erexit ibi altare, & 20
vocavit illud, Fortem Deum Israel.

CAP. XXXIV.

ET egressa est Dina filia 1
Leæ quam pepererat Iacobo, ut videret filias terræ. Vi- 2
ditq; illam Sichem filius Hemor Hevæi, principis terræ, & accepit eam, & dormivit cum illa, & humiliavit eam.
Et adhæsit anima ejus Dinæ 3
filiæ Iacob, dilexitq; puellam, & locutus est secundùm cor
puellæ. Allocutusq; est Si- 4
chem patrem suum, dicens; Sume mihi puellam istam in
uxorem. Audivit autem 5
Iacob quòd polluisset Dinam filiam suam, filiis ejus existentibus cum gregibus in agris, & siluit Iacob donec ipsi ve-
nissent. Egressúsque est He- 6
mor pater Sichem ad Iacobum, ut loqueretur cum eo.
Venerunt quoq; filii Iacob de 7
agris cum audierunt hoc, & condoluerunt viri illi, iráque accensi sunt valde, quòd turpitudinem fecerat in Israel, cubando cum filia Iacobi: sic
autem non fiet. Et locutus est 8
eis Hemor, dicens; Sichem filius meus, dilexit anima ejus filiam vestram, date quæso
illam ei in uxorem. Et con- 9
nubia jungite nobiscum, filias vestras date nobis, & filias
nostras accipite vobis. Et no- 10
biscum habitabitis, & terra erit ante faciem vestram; habitate, negotiamini & possi-
dete illam. Dixit autem Si- 11
chem ad patrem ejus & ad fratres ejus; inveniam gratiam in oculis vestris, et quod dixeritis mihi, tradam.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 *ورحل يعقوب الى سكوت * فبنى له بيتا وصنع لماشيته عرشا * ولذلك اسمى الموضع عرشا هو سكوت
18 *ثم دخل يعقوب سالما الى قرية نابلس التي في بلد كنعان في مجيه من فدان ارام * فنزل قبالة
19 القرية * فابتاع حديقة الضيعة التي ضرب فيها مضربه من بني حمور ابي سخام بمائة نعجة
20 *ونصب ثم مذبحا * ودعا امامه باسم اله اسرائيل *

* الفصل الرابع والثلثون *

1 *ثم خرجت دينا بنت لياء التي ولدتها ليعقوب لتنظر بنات البلد * فراها سخام بن حمور
3 الحوي شريف البلد فاخذها وضاجعها واذاها * وتعلقت نفسه بها واحبها وداراها * وقال سخام لحمور
5 ابيه قولا خذها لي زوجة * وسمع يعقوب انه قد نجس دينا ابنته * وكان بنوه مع ماشيته في
6 الصحراء * فامسك الى مجيهم * ثم خرج حمور ابو سخام الى يعقوب ليكلمه في ذلك * وبنو يعقوب
جاوا من الصحراء * كما سمعوا فاغتم القوم واشتد عليهم جدا * لانه قد صنع خساسة باسرايل
اذ ضاجع ابنته وكذاك لا يصنع * فتكلم حمور معهم قايلا ان سخام ابني تعلقت نفسه بابنتكم
9 فاجعلوها له زوجة * وصاهرونا اعطونا بناتكم وخذوا بناتنا * واقيموا معنا * هوذا البلد بين
11 ايديكم اجلسوا واتجروا فيه وحوزوه * وقال سخام ايضا لابيها ولاخوتها * اجد حظا عندكم وما
تقولوه لي ابلغه لكم *

Et profectus est Jacob ad Socuth; ædificavitque sibi domum, & fecit armentis suis tectum, & propterea appellavit locum, Arscia, quæ est Socuth. Deinde in- 17
gressus est Jacob incolumis in civitatem Nabolos, quæ est in regione Chanaan, in adventu suo de Phadan Aram, & habi- 18
tavit è regione civitatis. Emitque se-
ptum pagi in quo fixit tentorium suum, à filiis Hamur patris Sacham, centum ovi- 19
bus. Et erexit ibi altare, & invocavit ante ipsum nomen Dei Israel. 20

CAP. XXXIV.

PRæterea egressa est Dina filia Liæ, 1
quam pepererat Jacobo, ut videret filias regionis. Viditque eam Sacham filius Ha- 2
mur Hevæi, principis regionis, & accepit eam, & accubuit cum illa, & coivit cum
ea. Et adhæsit anima ejus illi, & ada- 3
mavit eam, & blanditus est ei. Et dixit 4
Sacham ad Hamur patrem suum sermonem; Accipe illam mihi uxorem. Audi- 5
vitque Jacob quòd ipse contaminaverat Dinam filiam suam, erántque filii sui cum armentis ejus in campo, expectavitque usque ad adventum eorum. Deinde 6
egressus est Hamur pater Sacham ad Jacob, ut loqueretur cũ illo de hac re. Et filii 7
Jacob venerunt de campo; ut audierunt, contristati sunt homines, & durum fuit eis valdè, quia commiserat turpitudinem in Israel, eò quòd accubuisset cum filia ipsius, & ita non sit agendum. Locutúsque 8
est ad eos Hamur, dicens; Sacham filii anima adamavit filiam vestrã, facite eam illi uxorem. Et inite nobiscum parentelam; 9
date nobis filias vestras, & accipite filias nostras. Et habitate nobiscum, ecce regio 10
inter manus vestras est, sedete & mercamini in ea, & possidete illam. Et ait Sa- 11
cham quoque ad patrem ejus, et fratres ejus: Inveniam gratiam apud vos, et quæcunque dixeritis mihi, dabo vobis.

ספר בראשית : לד

me ad dixeritis quemadmodū dabo & ,donū &; dotē valde me super Augete
12 הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי
Jahacob filii responderunt Et .uxorem in puellam mihi date &
13 וּתְנוּ־לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה: וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב
quia ,sunt locuti & ,dolo in ejus patrem Chamor & ,Sechem
אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר
polluerat Nos : eos ad dixerunt Et .suam sororem Dinah polluerat
14 טִמֵּא אֵת דִּינָה אֲחֹתָם: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל
ipsi cui viro ,nostram sororem dandum ad hoc verbum faciendum ad
לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ
complacebimus hoc in Veruntamen .nobis hoc opprobrium quia :præputium
15 עָרְלָה כִּי־חֶרְפָּה הִוא לָנוּ: אַךְ־בְּזֹאת נֵאוֹת
dabimus Et .masculum omnem vobis circumcidi ad ,nos sicut fueritis si ,vobis
16 לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמֹּל לָכֶם כָּל־זָכָר: וְנָתַנּוּ
habitabimus & :nobis capiemus vestras filias & ,vobis nostras filias
אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ
nos ad audieritis non si Et .unum populum in erimus & ,vobiscum
17 אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד: וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ
bona fuerunt Et .ibimus & ,nostram filiam capiemus & ,circumcidi ad
18 לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ וְהָלָכְנוּ: וַיִּיטְבוּ
.Chamor filii Sechem oculis in & ,Chamor oculis in eorum verba
דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר:
filia in complacuerat quia ,rem faciendum ad puer tardavit non Et
19 וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבַת
,Chamor venit Et .sui patris domo totâ præ honoratus ipse & :Jahacob
20 יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד מִכֹּל בֵּית אָבִיו: וַיָּבֹא חֲמוֹר
viros ad sunt locuti & :suæ civitatis portam ad ej° filius Sechem &
וּשְׁכֶם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי
,nobiscum ipsi pacifici isti Viri :dicendo suæ civitatis
21 עִירָם לֵאמֹר: הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם אִתָּנוּ
manibus lata ecce terra Et .eam circuibunt & ,terrâ in habitabunt &
וְיֵשְׁבוּ בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם
nostras filias & .uxores in nobis accipiem° eorum Filias .eorum facies ad
לִפְנֵיהֶם אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ
,viri nobis complacebunt hoc in Verùm. .eis dabimus
22 נִתֵּן לָהֶם: אַךְ־בְּזֹאת יֵאֹתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים
,masculi omne nobis circumcidi in ,unum populum in existendo ad ,nobiscû habitandû ad
לָשֶׁבֶת אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר
omnia & ,eorum possessio & ,eorum Pecus .circumcisi ipsi quemadmodum
23 כַּאֲשֶׁר הֵם נִמֹּלִים: מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־
,eis complaceamus Veruntamen ? ipsa nobis nonne ,eorum jumenta
בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה לָהֶם
oës ,ejus filiû Sechem ad & Chamor ad audierunt Et.nobiscû habitabunt &
24 וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ: וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־
egredientes oës ,masculus oïs se circuciderût Et.ej° urbis portâ egrediétes
יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמֹּלוּ כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי
dolentes ipsos existêdo in ,tertiâ die in fuit Et .ejus urbis portam
25 שַׁעַר עִירוֹ: וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים
quisque ,Dinah fratres Levi & ,Simhon Jahacob filii duo acceperunt &
וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ
.masculû omnê occiderunt & ,fiduciâ civitate super venerunt & ,suû gladium
חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר:

Versio VULG. LAT.

12 Augete dotē, et munera postulate, & libenter tribuam quod petieritis: tantùm date mihi puellam hanc uxorē.
13 Responderunt filii Jacob Sichem & patri ejus in dolo, sævientes ob stuprum sororis;
14 Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso: quod illicitum & nefarium est apud nos.
15 Sed in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri, & circumcidatur in vobis omne masculini sexus.
16 Tunc dabim° & accipiem° mutuò filias vestras ac nostras: & habitabim° vobiscum, erimúsque un° populus.
17 Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiā nostrā, & recedem°.
18 Placuit oblatio eorum Hemor, & Sichem filio ejus.
19 Nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret: amabat enim puellā valdè; & ipse erat inclytus in omni domo patris sui.
20 Ingressiq; portā urbis,
21 locuti sunt ad populū; Viri isti pacifici sunt, et volunt habitare nobiscum: negotientur in terra, & exerceant eā, quæ spatiosa & lata cultorib° indiget: filias eorum accipiemus uxores, & nostras illis dabim°.
22 Unum est, quo differtur tantū bonū: Si circumcidam° masculos nostros, ritū gentis imitantes.
23 Et substantia eorū et pecora, et cuncta quæ possident, nostra erunt: tantùm in hoc acquiescam°, & habitantes simul, unū efficiemus populū.
24 Assensique sunt omnes, circumcisis cunctis marib°.
25 Et ecce die tertio quando gravissim° vulnerū dolor est, arreptis, duo filii Jacob, Simeon et Levi fratres Dinæ, gladiis, ingressi sunt urbem confidenter: interfectisq; omnib° masculis,

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

12 Πληθύνατε τὴν φερνὴν σφόδρα, καὶ δώσω καθότι ἂν εἴπητέ μοι. καὶ δώσετέ μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα. 13 Ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ Ἰακὼβ τῷ Συχὲμ, καὶ Ἐμμὼρ τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ δόλου καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐμίαναν Δείναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. 14 Καὶ εἶπαν αὐτοῖς Συμεὼν καὶ Λευὶ οἱ ἀδελφοὶ (κ) Δείνας, Οὐ δυνησόμεθα (λ) ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, δοῦναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ἀνθρώπῳ, ὃς ἔχει ἀκροβυστίαν· ἔστι γὰρ ὄνειδος (μ) ἡμῖν. 15 Μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθησόμεθα ὑμῖν, καὶ κατοικήσομεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γένησθε ὡς ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν. 16 Καὶ δώσομεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ οἰκήσομεν παρ' ὑμῖν, καὶ ἐσόμεθα ὡς γένος ἕν. 17 Ἐὰν δὲ μὴ εἰσακούσητε ἡμῶν τοῦ (ν) περιτεμέσθαι, λαβόντες τὰς θυγατέρας ἡμῶν ἀπελευσόμεθα. 18 Καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι ἐναντίον Ἐμμὼρ, καὶ ἐναντίον Συχὲμ τοῦ υἱοῦ Ἐμμώρ. 19 Καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο· ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ Ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότατος πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 20 Ἦλθε δὲ Ἐμμὼρ καὶ Συχὲμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως αὐτῶν, λέγοντες, 21 Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰρηνικοί εἰσι, μεθ' ἡμῶν οἰκείτωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐμπορευέσθωσαν αὐτήν· ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν. τὰς θυγατέρας αὐτῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς. 22 (ξ) Ἐν τούτῳ μόνον ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι τοῦ κατοικεῖν μεθ' ἡμῶν, ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῷ (ο) περιτέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρσενικὸν, καθὰ καὶ αὐτοὶ (π) περιτέτμηνται. 23 Καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, * καὶ τὰ τετράποδα, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν οὐχ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσουσι μεθ' ἡμῶν. 24 Καὶ εἰσήκουσαν Ἐμμὼρ καὶ Συχὲμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πάντες οἱ (ρ) ἐμπορευόμενοι τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ περιετέμοντο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶς ἄρσην. 25 Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, ἔλαβον οἱ δύο υἱοὶ Ἰακὼβ Συμεὼν καὶ Λευὶ ἀδελφοὶ Δείνας, ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν.

MS. A. (κ) Δείνας, υἱοὶ δὲ Λείας, Οὐ (λ) ποιῆσαι τοῦτο, (μ) ἡμῖν. Ἐν τέλῳ (ν) περιτέμνεσθαι, λαβόντες τὰς θυγατέρας ἡμῶν (ξ) Μόνον ἐν τούτῳ (ο) περιτέμνεσθαι (π) περιτετμηνται. * (ρ) ἐκπορευόμενοι

Multiplicate dotem valde; et dabo sicut dixeritis mihi. Et dabitis mihi puellam hanc in uxorem. 12
Responderunt autem filii Jacob ipsi Sychem & Emmor patri ejus cum dolo: & locuti sunt eis quia polluerant Dinā sororem suam. 13
Et dixerunt eis Symeon & Levi fratres Dinæ; Non poterimus facere verbum hoc, dare sororem nostram homini, qui habet præputiū: est enim opprobrium nobis. 14
Solùm in hoc similes erimus vobis, & habitabimus in vobis; si facti fueritis, sicut nos, etiam vos, in hoc quòd circumcisum fuerit omne vestrum masculinum. 15
Et dabimus filias nostras vobis; & de filiabus vestris accipiemus nobis uxores: & habitabimus apud vos, & erimus tanquam genus unum. 16
Si autem non exaudieritis nos, ut circumcidamini; sumentes filiam nostram, abibimus. 17
Et placuerunt verba coram Emmor, & coram Sychem filio Emmor. 18
Et non tardavit adolescens ad faciendum verbum hoc: (c) appositus enim erat filiæ Jacob; ipse autem erat gloriosissimus omnium, qui in domo patris sui. 19
Et venit Emmor, & Sychem filius ejus ad portam civitatis suæ, et locuti sunt ad viros civitatis suæ, dicentes; 20
Viri isti (d) pacifici sunt nobiscum habitent super terrā, et negotientur eam: terra autem ecce lata coram eis. Filias eorum accipiem° nobis uxores, & filias nostras dabimus eis. 21
In hoc solū similes erunt nobis homines ad habitandū nobiscū, ut sit populus unus; in hoc, ut circumcidatur omne nostrum masculinum, sicut & ipsi circumcisi sunt. 22
Et pecora eorum, & quadrupedia, & substantia eorū nonne nostra erunt? Solùm in hoc similes simus eis, & habitabunt nobiscum. 23
Et exaudierunt Emmor & Sychem filium ejus omnes, qui (e) ingrediebantur portam civitatis suæ: et circumciderunt carnem præputii sui omne masculū. 24
Factum est autem in die tertia, quando erant in dolore, sumpserunt duo filii Jacob, Symeon et Levi fratres Dinæ, quisque gladium suum, et ingressi sunt in civitatem, (f) confidenter: et interfecerunt omne masculinum. 25

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
19 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

Augete super me vel in immēsū dotē ac munera, et dabo prout præscribetis mihi, modò tribuatis mihi puellā hāc uxorem. 12
Responderunt filii Jacob Sechim et Hemor patri ej°, dixerúntq; ad eū dolosè, eò quòd polluisset Dinā sororē ipsorū: 13
Dixerūt ergò, Nō possum° facere rē istā, dare *scilicet* sororē nostrā, viro habenti præputiū, id enim probrosū nobis esset. 14
Veruntamē hac conditione acquiescem° vobis; si fiatis similes nobis, et circuncidatis omnē masculū quēadmodū nos sum° circuncisi, 15
Dabim° vobis filias nostras, & filias vestras ducemus nobis, & cohabitabim° vobiscū, erimúsq; popul° unus. 16
Quòd si nos minimè audiatis, ut circuncidamini, abducem° filiā nostrā & abibim°. 17
Et placuerūt verba illorū in oculis Hemor, et in oculis Sechim filii ej°. 18
Nec distulit adolescens exequi opus; deperibat enim filiā Jacob, et ipse honoratior erat universā domo patris sui. 19
Venit ergò Hemor et Sechim fili° ej° ad portā civitatis suæ, locutiq; sunt cū civib° urbis suæ, dixerūntq; ad eos; 20
Viri isti concordes sunt nobiscū, habitēt in terra *ista*, et negotientur in ea, & quidē terra en amplissima est coram eis: filias eorum ducem° nobis uxores, et filias nostras dabim° eis. 21
Verùm hac conditione acquiescent nobis viri ut sedeant nobiscū, simúsq; popul° un°, si circunciderim° omnē masculū, quēadmodū ipsi sūt, circūcisi. 22
Facultates eorū et possessiones eorū, cūctaq; illorū armenta, ecce nostra sūt, dūmodò acquiescam° illis ut habitēt nobiscū. 23
Obediērūt ergò Sechi et Hemor patri ej°, omnes egrediētes è porta civitatis ej°, et circūciderūt se omnes mares, omnes videlicet egrediētes è porta civitatis illius. 24
Factūmq; est die tertiâ, ut cùm invaluissēt dolores eorū, caperēt duo filii Jacobi, Simeō et Levi fratres Dinæ, quilibet gladiū suū, et ingrederētur super civitatē repētè, et trucidârēt omnē masculū. 25

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

אסגו עלי לחדא מהרין ומתנן ואתן
כמא דתימרון לי והבו לי ית
עולימתא לאתו: ואתיבו בני יעקב
ית שכם וית חמור אבוהי
בחוכמתא ומלילו די סאיב ית דינה
אחתהון: ואמרו להון לא נכול
למעבד פתגמא הדין למתן ית
אחתנא לגבר דליה עורלא ארי
חסודא היא לנא: ברם בדא נתפיס
לכון אם תהון כותנא למגזר לכון
כל דכורא: ונתן ית בנתנא לכון
וית בנתיכון נסב לנא ונתיב עמכון
ונהי לעמא חד: ואם לא תקבלון
מננא למגזר ונדבר ית ברתנא ונזיל
ושפרו פתגמיהון בעיני חמור
ובעיני שכם בר חמור: ולא אוחר
עולימא למעבד פתגמא ארי
אתרעי בבת יעקב והוא יקיר מכל
בית אבוהי: ואתא חמור ושכם
בריה לתרע קרתהון ומלילו עם
אנשי קרתהון למימר: גבריא
האלין שלמין אנון עמנא ויתבון
בארעא ויעבדון בה סחורתא
וארעא הא פתיות ידין קדמיהון
ית בנתהון נסב לנא לנשין וית
בנתנא נתן להון: ברם בדא יתפסון
לנא גבריא למתב עמנא למהוי
לעמא חד במגזר לנא כל דכורא
כמא דאנון גזירין: גיתיהון וקנינהון
וכל בעירהון הלא דילנא אנון
ברם נתפס להון ויתבון עמנא:
וקבילו מן חמור ומן שכם בריה
כל נפקי תרע קרתיה וגזרו כל
דכורא כל נפקי תרע קרתיה: והוה
ביומא תליתאה כד תקיפו עליהון
כיביהון ונסיבו תרין בני יעקב
שמעון ולוי אחי דינה גבר חרביה
ועלו על קרתא דיתבא לרוחצן וקטלו כל דכורא:

TARGUM ONKELOS.

12 Multiplicate nimis sup me do-
té & munera; & dabo sicut
dixeritis mihi: & date mihi
13 puellã in uxoré. Et responde-
rũt filii Jacob ad Siché & ad
Héor, atq; locuti sũt sapiẽter:
eò φ violata esset Dina soror
14 eorũ. Dixeruntq; eis; Non pos-
sũ' facere ré hãc; ut dem' soro-
ré nostrã viro habenti præpu-
tiũ: quoniã opprobriũ est no-
15 bis. Sed in hoc cõveniem' vo-
biscũ: Si fueritis sicut nos, ut
circũcidatur ex vobis oñis ma-
16 scul'. Et dabim' filias nostras
vobis; & filias vestras accipiẽ'
nobis: & habitabim' vobiscũ;
17 erimusq; in unũ populũ. Et si
nõ acquieveritis nobis, ut cir-
cũcidãini: tollẽ' filiã nostrã, &
18 ibim'. Et placuerũt verba eo-
rũ in oculis Héor; & in oculis
19 Siché filii Héor. Et nõ distulit
puer facere ré illã; *quoniã* cõ-
placuit sibi in filiã Jacob: &
ipse erat hõorabilior oñi dõo
20 patris sui. Et venit Hemor &
Siché fili' ej', ad portã civita-
tis eorũ: & locuti sunt cũ vi-
21 ris civitatis eorũ, dicẽtes. Viri
isti pacifici sunt nobiscum, &
habitabũt in terrã, & negocia-
buntur in eã; terra auté ecce
spaciosa est & lata corã eis: fi-
lias eorũ accipiemus nobis in
uxores, & filias nostras dabim'
22 eis. Sed in hoc cõvenient no-
biscũ viri, ut habitent nobiscũ,
ut sim' in populũ unũ, si circũ-
cidetur in nobis oñis mascul':
23 sicut ipsi circũcisi sunt. Pecora
eorũ & armẽta, & oñia jumẽta
eorũ, nonne nobis erunt? verũ-
tamẽ conveniam' cũ eis, & ha-
24 bitẽt nobiscũ. Et obedierunt
Hemor & Siché filio ej', oñes
qui ingrediebãtur portã civi-
tatis illius: & circunciderunt
oñes masculos, oñes qui egredi-
25 ebãtur portã civitatis illi'. Et
factũ est in die tertio, quando
prævaluerũt dolores eorũ sup
eos, duo filii Jacob Simeon &
Levi fratres Dinæ, tulerunt
unusquisque gladium suum; &
ingressi sunt civitaté, quæ ha-
bitabat confidenter: & inter-
fecerunt omnem masculum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.

Translatio Latina.

12 *Multiplicate super me dotem*
plurimum, & munus: dabo
enim sicut dixeritis mihi,
modò detis mihi puellam
13 *in uxorem. Et responderunt*
filii Jacob Sechem & Hemor
patri ejus in dolo, sic loquen-
tes, eò quòd polluerant Di-
14 *nam sororem eorum. Dixe-*
runtq; eis, Non poterimus fa-
cere rem istam, dare sororem
nostram in uxorem ei cui est
præputium, est enim hoc op-
15 *probrium nobis. Verùm in hoc*
(a) acquiescemus vobis, si fu-
eritis similes nobis, circunci-
dendo vobis omnem mascu-
16 *lum. Et dabimus vobis filias*
nostras, & filias vestras ac-
cipiemus nobis, & habitabi-
mus vobiscum, & erimus ve-
17 *lut unus populus. Si autem*
nos non audieritis, sumemus
filiam nostram, & abibimus.
18 *Et placuerunt verba eorum*
in oculis Hemor, & in oculis
19 *Sichem filii ejus. Neque tar-*
davit juvenis facere rem il-
lam; (b) amabat enim filiam
Jacobi: erat autem honora-
tissimus in omni domo patris
20 *sui. Venit autem Hemor &*
Sichem filius ejus ad portam
urbis suæ, & locuti sunt ad
21 *viros urbis suæ, dicentes; Viri*
isti pacifici sunt, nobiscum
habitent in terra, & negotien-
tur in ea; nam terra ecce lata
& spatiosa est coram eis: fi-
lias eorum accipiemus nobis
in uxores, & filias nostras
22 *dabimus eis. Verùm in hoc*
(c) acquiescent nobis viri illi
habitare nobiscum, ut sint in
populũ unum, si circuncida-
mus omnem masculum, sicut
23 *ipsi circumcisi sunt. Pecora*
eorum, & possessiones eorum,
& omnia jumenta eorum,
nónne nostra erunt? tantum-
modo (d) acquiescamus illis,
24 *& habitent nobiscum. Et au-*
dierunt Hemor, & Sichem fi-
lium ejus omnes egredientes
portam urbis ejus; & circun-
ciderunt omnem masculum,
omnes egredientes portam ur-
25 *bis ejus. Factúmq; est die ter-*
tio cum (e) dolore afficeren-
tur, ut acciperent, duo filii Ja-
cob Simeon & Levi fratres
Dinæ, unusquisq; ensem su-
um, & venirent adversus
urbem confidenter, & occi-
derent omnem masculum.

VER. SAM. (a) concordantes erimus vobiscum, (b) complacitum est enim in (c) concordantes erunt nobiscum, (d) concordantes simus (e) vulnerati essent,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * كبروا علي جدا المهر والاعطاء لاعطيكم كما تسموه لي واجعلوا لي الجارية زوجة * فاجاب
13 بنو يعقوب سخام وحمور اباه بمكر قايلين ذلك لانه نجس دينا اختهم * وقالوا لهما لا نطيق
14 ان نصنع هذا ان نعطي اختنا رجلا له قلفة لانه عار علينا * لكنا بخلة نواتيكم ان
15 تصيروا مثلنا باختتان كل رجل منكم * اعطيناكم بناتنا ونزوجنا بناتكم واقمنا
16 عندكم وصرنا امة واحدة * وان لم تقبلوا منا ان تختتنوا اخذنا اختنا ومضينا * وحسن
17 كلامهم عند حمور وسخام ابنه * ولم يوخر الغلام ان يصنع ذلك الامر لانه مريد ابنة يعقوب
18 وهو اكرم من جميع اهل بيت ابيه * فلما دخل حمور وسخام ابنه الي قريتهما خاطبا اهلها
19 قايلين * هولاء القوم مسالمون لنا فيجلسون في البلد ويتجرون فيه وهوذا هو واسع الاماكن
20 بين ايديهم * ونزوج بناتهم ونزوجهم بناتنا * لكن بخلة يطابقنا القوم علي ان يقيموا
21 معنا ونصير امة واحدة بان يختتن كل رجل منا كما هم مختتنون * مواشيهم وبهايمهم وساير ملكهم
22 انما هي لنا بان نطابقهم علي هذا ويقيموا معنا * فقبل من حمور وسخام ابنه كل من خرج من
23 باب قريته فاختتن كل رجل منهم * فلما كان في اليوم الثالث وهم وجعون اخذ شمعون وليوي
24 اخوا دينا كل واحد منهم سيفه فدخلا عليهم وهم مطمينون فقتلا كل رجل *
25

Augete super me valdè dotem, & donum, 12
ut dem vobis sicuti præcipietis mihi, & fa-
cite mihi puellam uxorem. Responderunt 13
filii Jacob ad Sacham & Hamur patrem
ejus (fraudulenter dicentes hoc, eò quòd
contaminâsset Dinam sororem eorum.) Et 14
dixerunt eis, Non valemus facere id, ut
demus sororem nostram viro habenti præ-
putium, quia ignominia nobis est. Sed certâ 15
conditione assentiemur vobis, si fiatis si-
cut nos per circuncisionem cujuslibet viri
è vobis. Dabimus vobis filias nostras, & 16
conjugabimur cum filiabus vestris, & ma-
nebimus apud vos, & fiemus gens una.
Quòd si non auscultaveritis nobis, ut cir- 17
cuncidamini, accipiemus sororem nostram,
& abibimus. Placuitque sermo eorum a- 18
pud Hamur & Sacham filium ejus. Nec 19
distulit adolescens exequi eam rem, quòd
exoptaret filiam Iacob: & ipse erat ho-
nestissimus totius familiæ patris sui. Cúm- 20
que ingressi essent Hamur & Sacham fili-
us ejus in urbem suam, locuti sunt ad ha-
bitatores ejus, dicentes; Hujusmodi homi- 21
nes sunt nobis confœderati, habitabunt igi-
tur in regione, & negotiabuntur in ea, &
ecce ipsa latè patet ante eos, & ducemus
in matrimonium filias eorum, & dabimus
illis in uxores filias nostras: Sed cum unâ 22
conditione conveniet nobiscum populus
de manendo nobiscum, & coeundo in
gentem unam, ut circuncidatur quilibet
vir è nobis, sicuti ipsi circuncisi sunt;
Armenta eorum, et jumenta eorum, & 23
reliqua bona eorum erunt nobis, mo-
dò assentiamur eis in hoc, & ma-
neant nobiscum. Acceptavit ergò ex Ha- 24
mur & ex Sacham filio ejus omnis egre-
diens ex porta civitatis ejus, & circun-
cisus est quilibet vir ex ipsis. Et cùm esset 25
dies tertia, dum ipsi essent dolentes, arri-
puit Simeon & Levi fratres Dinæ, quili-
bet eorum gladium suum, et aggressi sunt
illos, dum ipsi essent securi, et interfece-
runt ambo omnem virum.

ספר בראשית : לה

tulerunt & :gladii *ei ad* occidêrunt ejus filium Sechem & Chamor Et

26 ואת־חמור ואת־שכם בנו הרגו לפי־חרב ויקחו

super venerunt Jahacob Filii .sunt egressi & ,Sechem domo è Dinah

27 את־דינה מבית שכם ויצאו : בני יעקב באו על־

.suam sororem *polluerant* quia ,urbem sunt prædati & ,occisos

28 החללים ויבזו העיר אשר טמאו אחותם : את־

,urbe in quæ & ,eorum asinos & ,eorum boves & ,eorú Pecudes

צאנם ואת־בקרם ואת־חמריהם ואת אשר־בעיר

,eorum substantiâ omnem Et .accepêrunt ,agro in quæ &

29 ואת־אשר בשדה לקחו : ואת־כל־חילם

,sunt prædati & ,captivavêrût eorû uxores & ,eorum parvulos omnes &

ואת־כל־טפם ואת־נשיהם שבו ויבזו

ad & ,Simhon ad Jahacob dixit Et .domo in quæ omnia &

30 ואת כל־אשר בבית : ויאמר יעקב אל־שמעון ואל־

,Chenahanæo *in* terræ *habitatore in me faciendû fœtere ad* ,me Turbastis : Levi

לוי עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ בכנעני

,me percutient & ,me *super* se côgregabût & :*numeri viri* ego & :Perizæo *in* &

ובפרזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני

faciet meretricê ut Nûquid :dixêrût Et .mea domus & ,ego disperdar &

31 ונשמדתי אני וביתי : ויאמרו הכזונה יעשה

? nostram sororem

את־אחותנו :

CAP. XXXV. לה

mane & ,Bethel ascende ,Surge : Jahacob ad Deus dixit Et

1 ויאמר אלהים אל־יעקב קום עלה בית־אל ושב־

facie à *te fugiendo in* ,*te ad* est visus qui ,Deo altare ibi fac & : ibi

שם ועשה־שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני

qui *omnes ad & ,suam domum ad* Jahacob dixit Et .tui fratris Esau

2 עשו אחיך : ויאמר יעקב אל־ביתו ואל כל־אשר

,vos mûdate & ,vestri medio in qui ,*alienigenæ* Deos Removete :secum

עמו הסרו את־אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו

,Bethel ascendamus & ,surgamus Et .vestra vestimenta mutate &

3 והחליפו שמלתיכם : ונקומה ונעלה בית־אל

fuit & ,meæ angustiæ die in me *exaudienti* ,Deo altare ibi faciam &

ואעשה־שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי

omnes Jahacob *ad* dedêrunt Et .ambulavi quâ viâ in mecum

4 עמדי בדרך אשר הלכתי : ויתנו אל־יעקב את כל־

.suis auribus in quæ ,inaures & ,sua manu in qui ,*alienigenæ* deos

אלהי הנכר אשר בידם ואת־הנזמים אשר באזניהם

.Sechem *cum* quæ ,quercum subter Jahacob eos abscondit &

ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם־שכם :

:eorum *circuitus* quæ ,urbes super Dei terror fuit Et ,sût profecti Et

5 ויסעו ויהי חתת אלהים על־הערים אשר סביבותיהם

,Luzah in Jahacob venit Et .Jahacob filios post sunt persecuti non &

ולא רדפו אחרי בני יעקב : ויבא יעקב לוזה

6 qui populus omnis & ipse ,Bethel *ipsa* ,Chenahan terrâ in quæ

אשר בארץ כנען הוא בית־אל הוא וכל־העם אשר־

Quia .Bethel El locum vocavit & ,altare ibi ædificavit Et .secum

7 עמו : ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל בית־אל כי

.sui fratris facie à *ipso fugiendo in* ,Deus *cum ad* sunt *revelati* ibi

שם נגלו אליו האלהים בברחו מפני אחיו :

Versio VULG. LAT.

26 Hemor & Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinã de domo Sichem sororẽ suã.
27 Quib⁹ egressis, irruerunt super occisos cæteri filii Jacob: & depopulati sunt urbem in ultionẽ
28 stupri. Oves eorum, & armenta, & asinos, cunctáq; vastantes, quæ in domib⁹ et in agris
29 erant. Parvulos quoq; eorum & uxores duxerũt captivas.
30 Quib⁹ patratis audacter, Jacob dixit ad Simeon et Levi; Turbâstis me, & odiosum fecistis me Chananæis et Pherezæis habitatoribus terræ hujus. Nos pauci sum⁹: illi congregati percutient me, & delebor
31 ego, & dom⁹ mea. Responderũt; Numquid ut scorto abuti debuêre sorore nostra?

CAP. XXXV.

1 INtereà locut⁹ est De⁹ ad Jacob; Surge, & ascende Bethel, & habita ibi, fácq; altare Deo, qui apparuit tibi quando fu-
2 giebas Esau fratrẽ tuũ. Jacob verò convocatâ omni domo suâ, ait; Abjicite deos alienos qui in medio vestri sunt, & mundamini, ac mutate vesti-
3 menta vestra. Surgite, & ascẽdam⁹ in Bethel, ut faciam⁹ ibi altare Deo: qui exaudivit me in die tribulationis meæ, et so-
4 cius fuit itineris mei. Dederũt ergò ei omnes deos alienos quos habebât, et inaures quæ erât in aurib⁹ eorũ: at ille infodit ea subter terebinthum,
5 quæ est post urbẽ Sichẽ. Cúmque profecti essẽt, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi per-
6 sequi recedentes. Venit igitur Jacob Luzã, quæ est in terra Chanaã, cognomento Bethel: ipse & omnis popul⁹ cum eo.
7 Ædificavitq; ibi altare, & appellavit nomen loci illius, Domus Dei: ibi enim apparuit ei Deus, cùm fugeret fratrem suum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

26 Τόν τε Ἐμμὼρ (σ) καὶ Συχὲμ τὸν ὑιὸν αὐτοῦ ἀπέκλειναν ἐν στόματι μαχαίρας· καὶ ἔλαβον τὴν Δεῖναν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Συχὲμ, καὶ
27 ἐξῆλθον. Οἱ δὲ ὑιοὶ Ἰακὼβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τραυματίας, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ
28 ἐμίαναν Δεῖναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. Καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν, καὶ τοὺς βόας αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα τε ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα
29 ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἔλαβον. Καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ᾐχμαλώτευσαν· καὶ διήρπασαν ὅσα τε ἦν ἐν τῇ πόλει,
30 καὶ ὅσα ἦν ἐν ταῖς οἰκίαις. Εἶπε δὲ (τ) Ἰακὼβ πρὸς Συμεὼν καὶ Λευὶ, Μισητόν με πεποιήκατε, ὥστε πονηρόν με (υ) εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, ἔν τε τοῖς Χαναναίοις, (φ) καὶ ἐν τοῖς Φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι ἐν ἀριθμῷ· καὶ συναχθέντες ἐπ᾽ ἐμὲ, συγκόψουσί με, καὶ (χ) ἐκτριβήσο-
31 μαι ἐγὼ, καὶ ὁ οἶκός μου. Οἱ δὲ εἶπαν, Ἀλλ᾽ ὡσεὶ πόρνῃ (ψ) χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν;

ΚΕΦ. λε΄.

1 Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Ἰακὼβ, Ἀναστὰς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθὴλ· καὶ οἴκει ἐκεῖ· καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν σε ἀπὸ
2 προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, Ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς (α) ἀλλοτρίους τοὺς μεθ᾽ ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ (β) καθαρίσθητε, καὶ ἀλλάξατε τὰς
3 στολὰς ὑμῶν. Καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθὴλ· καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με
4 ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ (γ) ἐπορεύθην. Καὶ ἔδωκαν τῷ Ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν· καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν (δ) Σηκίμοις· καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον
5 ἡμέρας. Καὶ ἐξῆρεν Ἰσραὴλ ἐκ (ε) Σηκίμων. καὶ ἐγένετο φόβος Θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν· καὶ οὐ κατεδίωξαν
6 ὀπίσω τῶν ὑιῶν Ἰσραήλ. Ἦλθε δὲ Ἰακὼβ εἰς Λουζὰ, ἥ ἐστιν ἐν γῇ Χαναὰν, ἥ ἐστι Βαιθὴλ, αὐτὸς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς, ὃς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ. Καὶ
7 ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, Βαιθὴλ· ἐκεῖ γὰρ (ζ) ἐφάνη αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

MS. A. (σ) καὶ τὸν Συχὲμ (τ) Ἰακὼβ Συμεὼν (υ) εἶναι τοῖς (φ) καὶ τοῖς Φερεζαίοις. (χ) ἐκτρίβομαι (ψ) χρήσωνται ΚΕΦ. λε΄. (α) ἀλλοτρίους ἐκ μέσου (β) καθαρίσασθαι (γ) ἐπορευόμην. (δ) Σικίμοις (ε) Σικίμων. (ζ) ἐπιφάνη

26 Et Emmor & Sychem filium ejus interfecerunt in ore gladii: & tulerunt Dinam de domo Sychem,
27 & exierunt. Filii autem Jacob ingressi sunt super cæsos, & diripuerunt civitatem, in qua polluerant Dinam sororem suam.
28 Et oves eorum, & boves eorum, & asinos eorum, quæcunque erant in civitate, & quæcunque erant in
29 agro, tulerunt. Et omnia (g) corpora eorum, & omnem supellectilem eorum; et uxores eorum captivaverunt: & diripuerunt quæcumque erant in civitate, et quæcumque erant in domibus.
30 Dixit autem Jacob ad Symeon et Levi, Odiosum me fecistis, ita ut malus sim omnibus habitantibus terram, et in Chananeis, et in Pherezæis. Ego autem exiguus sum in numero: & convenientes super me occîdent me; et atterar ego,
31 et domus mea. Illi autem dixerunt, Nunquid, tanquam meretrice utentur sorore nostrâ?

CAP. XXXV.

1 DIxit autem Deus ad Jacob, Surgens ascende in locum Bæthel, et habita ibi, et fac ibi aram Deo, qui apparuit tibi, cùm fugeres à
2 facie Esau fratris tui. Dixit autem Jacob domui suæ, & omnibus qui cum illo erant, Tollite deos alienos, qui vobiscum sunt, de medio vestri, & mundamini, &
3 mutate stolas vestras. Et surgentes ascendamus in Bæthel; et faciamus ibi aram Deo, qui exaudivit me in die tribulationis: qui fuit mecũ, et salvavit me in via,
4 quâ ivi. Et dederunt Iacob deos alienos, qui erant in manibus eorum; & inaures, quæ erant in auribus eorum. Et abscondit ea Iacob sub terebintho, quæ in Secimis: (a) & perdidit ea usque in
5 hodiernum diem. Et profectus est Israel de Secimis. Et factus est timor Dei super civitates, quæ circa illos erant: & non sunt
6 persecuti post filios Israel. Venit autem Iacob in (b) Luza, quæ est in terra Chanaan, quæ est Bæthel, ipse, & omnis populus, qui
7 erat cum eo. Et ædificavit ibi aram: & vocavit nomen loci, Bæthel: illic enim apparuit ei Deus, cùm ipse fugeret à facie Esau fratris sui.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 * ܘܠܚܡܘܪ ܘܠܫܟܝܡ ܒܪܗ ܩܛܠܘ ܒܦܘܡܗ ܕܚܪܒܐ. ܘܕܒܪܘܗ ܠܕܝܢܐ ܚܬܗܘܢ ܡܢ

27 ܒܝܬ ܫܟܝܡ. ܘܢܦܩܘ. * ܘܒܢܝ ܝܥܩܘܒ ܥܠܘ ܥܠ ܩܛܝܠܐ ܘܒܙܘ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܥܠ ܕܛܡܐܘ

28 ܠܕܝܢܐ ܚܬܗܘܢ. * ܥܢܗܘܢ. ܘܬܘܪܝܗܘܢ. ܘܚܡܪܝܗܘܢ ܕܒܡܕܝܢܬܐ ܘܕܒܚܩܠܐ ܕܒܪܘ.

29 * ܘܟܠܗ ܩܢܝܢܗܘܢ. ܘܟܠܗ ܛܦܠܗܘܢ. ܘܢܫܝܗܘܢ ܫܒܘ. ܘܒܙܘ ܟܠ ܕܐܝܬ ܒܡܕܝܢܬܐ.

30 * ܘܐܡܪ ܝܥܩܘܒ ܠܫܡܥܘܢ ܘܠܠܘܝ. ܐܣܟܠܬܘܢ ܠܝ ܕܐܒܐܫܬܘܢ ܥܠܝ ܥܡ ܥܡܘܪܝܗ ܕܐܪܥܐ.

ܥܡ ܟܢܥܢܝܐ ܘܥܡ ܦܪܙܝܐ. ܘܐܢܐ ܡܢܝܢܐ ܙܥܘܪܐ. ܘܡܬܟܢܫܝܢ ܥܠܝ ܘܡܚܝܢ ܠܝ

31 ܘܐܒܕ ܐܢܐ ܘܒܝܬܝ. * ܘܐܡܪܘ. ܐܝܟ ܙܢܝܬܐ ܥܒܕ ܠܚܬܢ.

ܫܠܡ. ܠܗ.

1 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܠܝܥܩܘܒ. ܩܘܡ ܣܩ ܠܒܝܬ ܐܝܠ. ܘܬܒ ܬܡܢ. ܘܥܒܕ ܬܡܢ ܡܕܒܚܐ

2 ܠܐܝܠ ܕܐܬܚܙܝ ܠܟ. ܟܕ ܥܪܩܬ ܡܢ ܩܕܡ ܥܣܘ ܐܚܘܟ. * ܘܐܡܪ ܝܥܩܘܒ ܠܒܢܝ

ܒܝܬܗ ܘܠܟܠ ܕܥܡܗ. ܐܥܒܪܘ ܐܠܗܐ ܢܘܟܪܝܐ ܡܢ ܒܝܢܬܟܘܢ. ܘܐܬܕܟܘ ܘܫܚܠܦܘ

3 ܢܚܬܝܟܘܢ. * ܘܢܩܘܡ ܢܣܩ ܠܒܝܬ ܐܝܠ. ܘܐܥܒܕ ܬܡܢ ܡܕܒܚܐ ܠܐܠܗܐ ܕܥܢܝܢܝ ܒܝܘܡܐ

4 ܕܐܘܠܨܢܝ. ܘܗܘܐ ܥܡܝ ܒܐܘܪܚܐ ܕܐܙܠܬ. * ܘܝܗܒܘ ܠܝܥܩܘܒ ܟܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܢܘܟܪܝܐ ܕܒܐܝܕܝܗܘܢ.

5 ܘܩܕܫܐ ܕܒܐܕܢܝܗܘܢ. ܘܛܫܐ ܐܢܘܢ ܝܥܩܘܒ ܬܚܝܬ ܒܘܛܡܬܐ ܕܥܡ ܫܟܝܡ. * ܘܫܩܠܘ

ܘܗܘܬ ܕܚܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܕܚܕܪܝܗܘܢ. ܘܠܐ ܪܕܦܘ ܒܬܪ ܒܢܘܗܝ ܕܝܥܩܘܒ.

6 * ܘܐܬܐ ܝܥܩܘܒ ܠܠܘܙ ܕܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܗܝ ܗܝ ܒܝܬ ܐܝܠ. ܗܘ ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܕܥܡܗ.

7 * ܘܒܢܐ ܬܡܢ ܡܕܒܚܐ. ܘܩܪܝܗ ܠܐܬܪܐ ܗܘ. ܒܝܬ ܐܝܠ. ܡܛܠ ܕܬܡܢ ܐܬܓܠܝ ܠܘܬܗ

ܐܠܗܐ. ܟܕ ܥܪܩ ܗܘܐ ܡܢ ܩܕܡ ܥܣܘ ܐܚܘܗܝ.

26 Hemor etiam et Sechim filium ejus occiderunt acie gladii, & abduxerunt Dinã sororem suã de domo Sechim, et egressi sunt.
27 Præterea filii Jacob irruentes in occisos, diripuerunt civitatem, eò quòd polluissent Dinã sororẽ illorũ.
28 Et oves eorũ, et boves eorũ, et asinos eorũ, tã qui in urbe erant quàm in agro, abduxerũt.
29 Omnes etiã facultates eorũ cunctámq; eorũ supellectilẽ, quin et mulieres eorũ, captivas duxerũt, rapiẽtes quicquid erat in civitate.
30 Ait autẽ Jacob ad Simeon & Levi, Offendistis me, malũ mihi inferentes inter habitatores terræ, inter Chananæos, & inter Pherezæos. Ego enim cùm parvo sim numero, congregabuntur adversũ me, & percutient me, et interibo ego
31 & dom⁹ mea. Dixerunt, Ut scorto factũ est sorori nostræ.

CAP. XXXV.

1 INterea dixit De⁹ Jacobo, Surge, ascende ad Beth-el, & maneto ibi, & fac ibi altare Deo fortissimo qui apparuit tibi, dũ fugeres
2 à conspectu Esau fratris tui. Dixitque Jacob filiis familiæ suæ, et omnib⁹ qui cum eo erãt, Auferte deos alienos de medio vestri, et mundamini, & mutate vestimenta vestra.
3 Et surgite, ascendamus ad Beth-el, faciamq; ibi altare Deo qui exaudivit me in die tribulationis meæ, fuitq; mecum in via quã ambulavi.
4 Dederunt ergò Jacobo omnes deos quos habebant in manibus suis, & inaures quas in suis auribus habebant, et infodit eas Jacob subter terebinthum quæ est juxta Sechim.
5 Ascenderunt itaq; et factus est terror Dei super civitates circumjacentes, & non sunt insecuti Jacobum & filios ejus.
6 Venit autem Jacob ad Luz quæ est in terra Chanaan, ipsa est Beth-el, ipse & cunctus popul⁹ qui cum eo erat.
7 Et extruxit ibi aram, vocavitq; locum illum, Beth-el, eò quòd illic apparuisset ei De⁹, quum fugeret à conspectu Esau fratris sui.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM.

Targum Onkelos.

26 Hemor quoq; et Sichẽ filiũ ejus,occiderunt in ore gladii: & tulerũt Dinã de domo Sichẽ, 27 et egressi sunt. Filii autẽ Jacob ingressi sunt ad spoliũ interfectorũ;et deprædati sunt urbẽ: eò quòd violaverũt sororẽ suã. 28 Oves eorũ & boves, & asinos eorũ: & omnia quæ erãt in civitate, & in agro, *abstulerunt*. 29 Et omnem supellectilẽ eorum & omnes parvulos suos, & mulieres eorũ captivaverũt, atq; deprædati sunt: & omnia 30 quæ erãt in domib⁹. Et dixit Jacob ad Simeõ & Levi, Conturbastis me; ut poneretis inimicitiam inter me & Chananæũ, & Pherezæũ, habitatores terræ: ego autẽ habeo populũ paucũ; & congregabũtur contra me, & percutiẽt me; & peribo ego, & viri dom⁹ meæ. 31 Et dixerũt: Nũquid sicut cũ meretrice fieri debuit cum sorore nostrâ? CAP. XXXV.

1 ET dixit De⁹ ad Jacob; Surge, ascẽde in Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare, Deo qui apparuit tibi, quãdo fugiebas à facie Esau fratris tui. 2 Et dixit Jacob viris dom⁹ suæ, & omnib⁹ qui secũ erãt: Auferte idola populorũ quæ sũt in medio vestri; & mundamini, & 3 mutate vestimenta vestra. Et surgam⁹ et ascẽdam⁹ in Bethel: & faciã ibi altare, Deo qui suscepit orationẽ meã, in tẽpore tribulationis meæ; & fuit verbũ ej⁹ in adjutoriũ meũ, in viã 4 qua ambulavi. Et dederũt Jacob, omnia idola populorum quæ erãt in manib⁹ suis; et inaures quæ erãt in aurib⁹ suis: & abscondit eas Jacob sub quercu, quæ est juxta Sichem. 5 Profectiq; sunt: & fuit terror à facie Dei, super omnes populos qui erãt in civitatib⁹ p circuitũ eorũ; & non sunt secuti post filios Jacob. 6 Et venit Jacob in Luzam, quæ est in terrã Chanaã; ipsa est Bethel: ipse, & omnis popul⁹ qui cum 7 eo erat. Et ædificavit ibi altare; & appellavit locũ, Deus Bethel: quoniã ibi *apparuerunt* ei *angeli* Dei; quãdo fugiebat à facie fratris sui.

VERSIO SAMARITANA.

Translatio Latina.

Hemor quoque & Sichem filium ejus occiderunt in ore gladii, et tulerunt Dinam de domo Sichem, et egressi 26
sunt. Filii autem Jacobi venerunt ad mortuos, et deprædati 27
sunt urbem, eò quòd pollue-
rant sororem suam. Et pecudes eorũ, & boves eorum, & 28
asinos eorum, et quæ erant in urbe, et quæ in agro, acceperunt. Et omnem substantiam 29
eorum, et parvulos eorum, et uxores eorum captivas abduxerunt, et deprædati sunt quidquid erat domi. Dixit 30
autem Jacob Simeoni, et Levi, turbâstis me, ita ut fœtere me feceritis apud incolas terræ, apud Chananæos et Pherezæos: mecum sunt viri pauci, illi autem congregabũtur adversum me, et me percutient, (f) disperdárque ego, et domus mea. Et responderunt, Nun- 31
quid ut meretrice utentur sorore nostrâ?

CAP. XXXV.

ET dixit Deus Iacobo; Surge, ascende in Bethel, et habita 1
ibi, fácq; ibi altare (a) Deo qui apparuit tibi cùm fugeres à facie Esau fratris tui. Dixit- 2
que Iacob domui suæ, et omnibus qui erant cum eo; Removete deos alienos qui sunt in medio vestrûm, et purificamini, et mutate vestimẽta vestra.
Surgamusq;, et ascendamus 3
Bethel, ut faciam ibi altare (b) Deo qui exaudivit me in die (c) afflictionis meæ, et qui fuit mecum in via quam ambulavi. Dederúntque Iacobo 4
omnes deos alienos qui erant in manibus eorum, et inaures quæ in auribus eorum, et abscondit eas Iacob sub terebintho quæ erat juxta Sichem. Cùm autem proficis- 5
cerentur, factus est timor Dei super urbes quæ erant circumquaque illos, ita ut non persecutæ fuerint filios Iacobi. Et venit Iacob Luzam, 6
quæ est in terra Chanaan, hæc est Bethel, ipse et omnis populus qui erat cum eo. Et ædifi- 7
cavit ibi altare, vocavitque locum, El Bethel, quoniam ibi revelatus illi fuerat Deus cum fugerit à facie fratris sui.

VER. SAM. (f) exscindárq; ego, (a) Potentissimo (b) Potentissimo (c) angustiæ meæ,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 وحمور وسخام ابنه قتلاه بحد السيف واخذا دينا من بيت سخام وخرجا * وبنو يعقوب دخلوا
27 على الصرعى وغنموا ما في القرية من اجل تنجيس اختهم * واخذوا غنمهم وبقرهم وحميرهم
28 وما في القرية وما في الصحراء * وجميع اثاثهم واطفالهم ونساءهم سبوه وغنموا وسائر ما في المنزل
29 * فقال يعقوب لسمعون وليوي * قد فضحتماني وافسدتما حالي مع اهل البلد والكنعانيين
30 والفرزيين * وانا في رهط ذي احصاء * فيجتمعون علي ويقتلونني فاهلك انا واهلي * فقالا
31 اكزانية يفعل باختنا * الفصل الخامس والثلثون *
1 * ثم قال الله ليعقوب قم فاصعد الى بيت ايل واقم ثم واصنع ثم مذبحا للقادر المظهر ملاكه
2 لك عند هربك من قدام العيص اخيك * وقال يعقوب لاهله وسائر من معه * ازيلوا معبودات
3 الغرباء التي فيما بينكم وتطهروا وابدلوا ثيابكم * ونقوم فنصعد الى بيت ايل ونصنع ثم مذبحا
4 للقادر المجيب لي في يوم شدتي * وكان معي في الطريق الذي سلكته * فاعطوا يعقوب جميع
5 المعبودات الغرباء التي معهم والاشناف التي في اذانهم فدفنها تحت البطمة التي بحضرة نابلس
6 * ثم رحلوا فكان ذعر الله على اهل القرى التي حواليهم * ولم يتبعوا بني يعقوب * ثم جاء يعقوب
7 الى لوز التي في بلد كنعان هي بيت ايل * هو والقوم الذين معه * وبنى ثم مذبحا ودعا في
الموضع بيت ايل القادر لانه ثم تظاهر له ملاك الله في هربه من بين يدي اخيه *

Et Hamur atque Sacham filium ejus occiderunt acie gladii, & acceperunt Dinam sororem suam de domo Sacham, et exierunt ambo. 26
Et filii Jacob irruerunt in prostratos, et depopulati sunt quidquid erat in urbe, propter contaminationem suæ sororis. 27
Acceperúntque oves eorum, & boves eorũ, et asinos eorum, et quidquid erat in ruribus. 28
Et omnia supellectilia eorum, pueros eorum, et mulieres eorum captivas duxerunt, depopulatique sunt, & quicquid erat in habitaculo. 29
Dixitque Jacob ad Simeõ et Levi, Infamâstis me, et corrupistis statũ meum cum incolis regionis, et Chananæis, et Pherezæis: Et ego familiã habens numeratam, congregabuntur adversùm me, et occident me, et peribo ego et gens mea. 30
Dixerunt ambo, Num veluti fornicariã faciet sororẽ nostram? 31

CAP. XXXV.

DEinde dixit Deus ad Jacob, Surge, et ascende ad Domum Il, et maneto ibi, et fac ibi altare Omnipotenti, manifestanti Angelũ suum tibi, dum fugeres à conspectu Esau fratris tui. 1
Et ait Iacob genti suæ, et omnibus qui secũ erant; Tollite adoranda aliena, quæ sunt inter vos, et mundamini, & mutate vestes vestras. 2
Et surgemus, atq; ascendamus ad Domũ Il, et faciamus ibi altare Omnipotenti, exaudienti me in die tribulationis meæ, qui fuit mecum in itinere per quòd ambulavi. 3
Dederúntque Iacobo omnia adoranda aliena quæ secũ erant, et inaures quæ in auribus eorũ erant: sepelivitque ea sub terebintho quæ est contra Nabolos. 4
Deinde profecti sunt, & fuit terror Dei super incolas urbium quæ circa illos erant; nec insecuti sunt filios Iacob. 5
Deinde venit Iacob in Luz, quæ est in regione Chanaan; ipsa est Domus Il, ipse et gens quæ cum illo erat. 6
Et ædificavit ibi altare, et invocavit in loco illo, nempe Domo Il, Omnipotentem; quia ibi apparuit ei Angelus Dei in fuga sua à conspectu fratris sui. 7

ספר בראשית : לה

Bethel desubter est sepulta & ,Ribeah nutrix Deborah est mortua Et
8 וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל
est visus Et .Bachuth Allon,ejus nomen vocavit & :quercu sub
9 תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן בָּכוּת: וַיֵּרָא
benedixit & ;Aram Padan de ,*illo veniendo in* ,adhuc Jahacob ad Deus
אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ
Non .Jahacob tuum Nomen :Deus ei dixit Et .ei
10 אֹתוֹ: וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא־
.tuū nomen erit Israel *quinimo* ,Jahacob ultrà tuū nomē vocabitur
יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ
: Deus ei dixit Et .Israel ejus nomen vocavit Et
11 וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים
gentium cœtus & Gens .multiplicare & *fructesce* ,omnipotens Deus Ego
אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל גּוֹיִם
terram Et .egredientur tuis lumbis è reges & ,te ex erit
12 יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ: וְאֶת־הָאָרֶץ
tuo semini & :eam dabo tibi ,Ischac & ,Abraham dedi quam
אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ
Deus *eum desuper* ascendit Et .terram dabo te post
13 אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ: וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים
statuam Jahacob statuit Et .secum est locutus quo *locum in*
14 בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ: וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה
eam super libavit & ,*lapidis statuam* ,secum est locutus quo loco in
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ עָלֶיהָ
nomen Jahacob vocavit Et .oleum *eam* super effudit & ,libamen
15 נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם
sunt profecti Et .Bethel ,Deus ibi secum est locutus quo loci
16 הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל: וַיִּסְעוּ
:Ephrath in veniendum ad ,terræ *tractus* quasi adhuc erat & ,Bethel de
מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כִּבְרַת־הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה
illam indurando in fuit Et .*ipsam pariendo in* induravit &,Rachel peperit &
17 וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ: וַיְהִי בְהַקְשֹׁתָהּ
iste etiam quia ,timeas Ne obstetrix ei dixit & *ipsam pariendo in*
בְלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה
vocavit & *moriebatur quia* ,ejus anima *exeundo in* fuit Et .filius tibi
18 לָךְ בֵּן: וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא
.Binjamin eum vocavit ejus pater Et .Benoni ,ejus nomen
שְׁמוֹ בֶּן־אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בִנְיָמִין:
hæc ,Ephrath viâ in est sepulta Et .Rachel est mortua Et
19 וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא
Hæc .ejus sepulchrum super *statuam* Iahacob statuit Et .Bethlechem
20 בֵּית לָחֶם: וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל־קְבֻרָתָהּ הִוא
,Israel est profectus Et .hanc diem ad usq; Rachel sepulcri *statua*
21 מַצֶּבֶת קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם: וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל
fuit Et .Heder turrim *ultra ab* suum tabernaculum tetendit &
22 וַיֵּט אָהֳלֹה מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל־עֵדֶר: וַיְהִי
concubuit & ,Reuben ivit & ,ipsâ terrâ in Israel *habitando in*
בִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִוא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב
.Israel audivit Et .sui patris concubinâ Bilhah cum
אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל
.duodecim Iahacob filii fuerunt Et
וַיִּהְיוּ בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר:

Versio VULG. LAT.

8 Eodem tempore mortua est
Debora nutrix Rebeccæ, &
sepulta est ad radices Bethel
subter quercum : vocatúmq;
est nomen loci illius, Querc[*]
9 fletûs. Apparuit autem iterū
Deus Iacob, postquàm rever-
sus est de Mesopotamia Sy-
10 riæ; benedixitque ei, Dicens,
Non vocaberis ultrà Iacob,
sed Israel erit nomen tuum :
11 & appellavit eum Israel. Di-
xitque ei, Ego Deus omnipo-
tens; cresce, & multiplicare:
gentes & populi nationū ex
te erunt, reges de lumbis tuis
12 egredientur. Terrámq; quam
dedi Abraham & Isaac, da-
bo tibi & semini tuo post te.
13 Et recessit ab eo. Ille verò e-
14 rexit titulum lapideum in lo-
co quo locutus fuerat ei De-
us : libans super eum liba-
mina, & effundens oleum:
15 Vocánsque nomen loci illius,
16 Bethel. Egressus autem indè,
venit verno tempore ad ter-
ram quæ ducit Ephratam :
in qua cùm parturiret Ra-
17 chel, Ob difficultatem par-
tûs periclitari cœpit, dixit-
que ei obstetrix, Noli time-
re, quia & hunc habebis fi-
18 lium. Egrediente autem a-
nimâ præ dolore, & immi-
nente jam morte, vocavit no-
men filii sui, Benoni, id est,
Filius doloris mei : pater verò
appellavit eum Benjamin, id
19 est, Fili[*] dextræ Mortua est er-
gò Rachel, & sepulta est in
via quæ ducit Ephratam, hæc
20 est Bethlehem. Erexitque Ia-
cob titulum super sepul-
chrum ejus. Hic est titulus
monumenti Rachel, usque
21 in præsentem diem. Egres-
sus indè, fixit tabernaculum
22 trans Turrem gregis. Cúm-
que habitaret in illa regio-
ne, abiit Reuben, & dor-
mivit cum Bala concubina
patris sui ; quod illum mi-
nimè latuit. Erant autem fi-
lii Iacob, duodecim.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

8 Ἀπέθανε δὲ (η) Δεβόῤῥα ἡ τροφὸς (θ) Ῥε-
βέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον Βαιθὴλ ὑπὸ τὴν
βάλανον· καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα
9 αὐτῆς, Βάλανος πένθους. Ὤφθη δὲ ὁ Θεὸς τῷ
Ἰακὼβ ἔτι ἐν Λουζᾶ, ὅτε παρεγένετο ἐκ Με-
σοποταμίας τῆς Συρίας· καὶ (ι) εὐλόγησεν αὐτὸν
10 ὁ Θεός. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, Τὸ ὄνομά
σου οὐ κληθήσεται ἔτι Ἰακὼβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ
ἔσται τὸ ὄνομά (κ) σου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα
11 αὐτοῦ Ἰσραήλ. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς, Ἐγὼ ὁ
Θεός σου· αὐξάνου, καὶ (λ) πληθύνου. ἔθνη καὶ
συναγωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς
12 ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελεύσονται. Καὶ τὴν γῆν, ἣν
(μ) ἔδωκα Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ, σοὶ δέδωκα
(ν) αὐτὴν· σοὶ ἔσται, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ
13 σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. Ἀνέβη δὲ ὁ Θεὸς
ἀπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ.
14 Καὶ ἔστησεν Ἰακὼβ στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ
ἐλάλησε (ξ) μετ' αὐτοῦ ὁ Θεὸς, στήλην λιθί-
νην· καὶ ἔσπεισεν ἐπ' αὐτὴν σπονδὴν, καὶ ἐπέ-
15 χεεν ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον. Καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ
τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ
16 ἐκεῖ ὁ Θεὸς, Βαιθήλ. Ἀπάρας δὲ Ἰακὼβ ἐκ
Βαιθὴλ, ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ
πύργου Γαδέρ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα (ο) ἤγγισεν
εἰς Χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἐφραθᾶ, ἔτεκε
17 Ῥαχὴλ· καὶ ἐδυστόκησεν ἐν τῷ τοκετῷ. Ἐγέ-
νετο δὲ ἐν τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν
αὐτῇ ἡ μαῖα, Θάρσει, καὶ γὰρ (π) οὗτός σοι ἐστὶν
18 υἱός. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυ-
χὴν (ἀπέθνησκε γὰρ) ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
Υἱὸς ὀδύνης μου· ὁ δὲ (ρ) πατὴρ ἐκάλεσε τὸ
19 ὄνομα αὐτοῦ, Βενιαμίν. Ἀπέθανε δὲ Ῥαχὴλ,
καὶ ἐτάφη ἐν τῇ (σ) ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου Ἐ-
20 φραθᾶ, αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ. Καὶ ἔστησεν Ἰα-
κὼβ στήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς· αὕτη (τ)
ἐστὶν ἡ στήλη ἐπὶ τοῦ μνημείου Ῥαχὴλ, ἕως τῆς
21 ἡμέρας ταύτης. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκη-
σεν Ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐπορεύθη Ῥου-
βὴν, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ Βαλλὰς τῆς παλλακῆς τοῦ
πατρὸς (υ) αὐτοῦ Ἰακώβ· καὶ ἤκουσεν Ἰσραὴλ,
22 καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐναντίον αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ οἱ
υἱοὶ Ἰακὼβ, δώδεκα.

8 *Mortua est autem Debora nutrix Rebeccæ, & sepulta est infra Bæthel sub quercu : & vocavit Iacob nomen ejus, Quercus luctûs.* 9 *Apparuit autem Deus ipsi Iacob adhuc in Luza, quando advenit de Mesopotamia Syriæ : & benedixit eum Deus.* 10 *Et dixit ei Deus, Nomen tuum jam non vocabitur Iacob, sed Israel erit nomen tuum : & vocavit nomen ejus Israel.* 11 *Dixit autem ei Deus, Ego sum Deus tuus ; cresce, & multiplicare ; gentes & congregationes gentium erunt ex te, & reges de lumbo tuo egredientur.* 12 *Et terram, quam (c) dedi Abraham & Isaac, tibi dedi eam : tibi erit ; & semini tuo post te dabo terram hanc.* 13 *Ascendit autem Deus ab eo de loco, ubi locutus est cum eo.* 14 *Et statuit Iacob titulum in loco, in quo locutus est cum eo Deus, titulum lapideum : & libavit super eum libamen, & effudit super eum oleum.* 15 *Et vocavit Iacob nomen loci, in quo locutus est cum eo illic Deus, Bæthel.* 16 *(d) Profectus autem Iacob de Bæthel, fixit tabernaculum suum ultrà turrim Gader. Et factum est, dum appropinquaret ad (e) Chabratha, peperit Rachel : &* 17 *passa est difficultatem in ipso partu. Et factum est, cùm ipsa durè pareret, dixit obstetrix, Confide ; nam & hic tibi est filius.* 18 *Et factum est, cùm dimitteret eam anima, (siquidem moriebatur) vocavit nomen ejus, Filius doloris mei : pater verò vocavit nomen ejus, Benjamin.* 19 *Mortua est autem Rachel, & sepulta est in (f) via Hippodromi Ephratha, hæc est Bethleem.* 20 *Et statuit Iacob titulum super monumentum ejus : hic est titulus super monumentum Rachel usque in hanc diem.* 21 *Factum est autem, quando habitavit Israel in terra illa, ivit Reuben, & dormivit cum Balla concubina patris sui Iacob : & audivit Israel ; & (g) malum apparuit coram eo.* 22 *Erant autem filii Iacob, duodecim.*

MS.A. (η) Δεββώρα (θ) Ῥεβέκκας κατώτερον (ι) ηὐλόγησεν (κ) σου. Εἶπεν δὲ (λ) πληθύνου· καὶ ἔθνη (μ) δέδωκα (ν) αὐτὴν, καὶ τῷ (ξ) μετ' αὐτοῦ, στήλην (ο) ἤγγισεν Χαβραθὰ εἰς γῆν ἐλθεῖν Ἐφραθᾶ, (π) ἔτος ἐστιν (ρ) πατὴρ αὐτοῦ ἐκάλεσεν αὐτὸν, Βενιαμείν. (σ) ὁδῷ Ἐφραθᾶ, (τ) ἐστιν στήλη μνημείου Ῥαχὴλ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. (υ) αὐτοῦ καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

8 Mortua est verò Debora nutrix Rebeccæ, & sepulta est infra Beth-el subter terebinthum, cujus etiam nomen appellavit, Terebinthus fletûs. 9 Et apparuit ibi Deus Jacobo venienti de Phadan Aram, & benedixit ei. 10 Et dixit ad eum Deus, Non vocabitur amplius nomen tuum Jacob, sed erit nomen tuum Israel. 11 Dixit etiam ad eum Deus, Ego sum omnipotens Deus, cresce & multiplicare : populus & cœtus populorum ex te erunt, & reges è dorso tuo prodibunt. 12 Terram, pro qua juravi Abrahæ & Isahac, tibi dabo : & semini tuo post te dabo eandem terram. 13 Sublatúsq; est ab eo Deus, in loco ubi locutus fuerat cum eo. 14 Erexit autem Jacob statuam in loco ubi collocutus fuerat cum eo, statuam *inquam* lapideam, & libavit super eam libamina, fuditque super eam oleum. 15 Et appellavit Jacob nomen loci illius ubi locutus fuerat cum eo Deus, Bethel. 16 Cúmque profectus esset de Bethel, & profectus esset itinere quasi stadii terræ, ut ingrederetur in Ophrath, peperit Rahel, & difficultatem passa est dum pareret. 17 Factúmque est ut cùm difficultatem pateretur, diceret ad eam obstetrix ; Ne timeas, nam etiam iste, filius est tibi. 18 Et factum est ut egrediente animâ ipsius, eáque moriente, vocaret nomen ejus, Filius dolorum meorum ; pater autem ipsius vocavit eum Benjamen. 19 Mortua est itaque Rahel, & sepulta in via *quæ ducit ad* Ophrath : ipsa est Bethlehem. 20 Et erexit Jacob statuam super sepulchrum Rahel : ipsa est statua Rahelis usque in præsentem diem. *Peccatum Rubil.* 21 Et profectus Israel, fixit tabernaculum suum trans turrim Gedar. 22 Contigitque ut dum moraretur Israel in terra illa, abiret Rubil, dormirétque cum Belha concubina patris sui : audissetque hoc Israel. *Generationes Jacob.*

תרגום אונקלוס

ומיתת דבורה מינקתא דרבקה
ואתקברת מלרע לבית אל
בשפולי מישרא וקרא שמיה מישר
בכיתא: ואתגלי יי ליעקב עוד
במיתוהי מפדן ארם ובריך יתיה:
ואמר ליה יי שמך יעקב לא יתקרי
שמך עוד יעקב אלהן ישראל יהי
שמך וקרא ית שמיה ישראל: ואמר
ליה יי אנא אל שדי פוש וסגי עם
וכנשת שבטין יהון מנך ומלכין
דשליטין בעממיא מנך יפקון:
וית ארעא די יהבית לאברהם
וליצחק לך אתננה ולבנך בתרך
אתן ית ארעא: ואסתלק מלוהי
יקרא דיי באתרא די מליל עמיה:
ואקים יעקב קמתא באתרא די
מליל עמיה קמת אבנא ונסך עלה
נסכין ואריק עלה משחא: וקרא
יעקב ית שמא דאתרא די מליל
עמיה תמן יי בית אל: ונטלו
מבית אל והוה עוד כרוב ארעא
למעל לאפרת וילידת רחל
וקשיאת במילדה: והוה בקשיותה
במילדה ואמרת לה חיתא לא
תדחלין ארי אף דין ליך בר: והוה
במפק נפשה ארי מיתא וקרת
שמיה בר דוי ואבוהי קרא ליה
בנימן: ומיתת רחל ואתקברת
באורח אפרת היא בית לחם:
ואקים יעקב קמתא על קבורתה
היא קמתא קבורתא דרחל עד
יומא דין: ונטל ישראל ופרסיה
למשכניה מהלאה למגדלא ועדר:
והוה כד שרא ישראל בארעא
ההיא ואזל ראובן ושכיב ית
בלהה לחינתא דאבוהי ושמע
ישראל והוו בני יעקב תריסר:

Targum Onkelos.

8 Et mortua eſt Debora nutrix
Rebeccæ; & ſepulta eſt ſubtus
Bethel, in planicie vallis: &
vocavit nomē ej⁹, Vallis plan-
9 ctus. Et apparuit Deus iterum
Jacob, quando veniebat de
Meſopotamiâ Syriæ: & bene-
10 dixit ei. Dixitq; ei Deus: Non
vocabitur ultrà nomen tuum,
Jacob; ſed Iſrael erit nomen
tuum; & vocavit nomen e-
11 jus, Iſrael. Et dixit ei Deus,
Ego Deus omnipotens, creſce
& multiplicare; populus &
congregatio tribuum erunt ex
te: & reges, qui dominabuntur
12 populis ex te egredientur. Et
dabo tibi terram quam dedi
Abrahæ & Iſaac: & filiis tuis
13 poſt te dabo eam. Et aſcendit
ab eo gloria Domini: in loco,
14 ubi locutus fuerat cum eo. Et
erexit Jacob titulum; in loco
ubi locutus fuerat cum eo, ti-
tulum lapideum: & libavit ſu-
per eum libamina; & effudit
15 ſuper eum oleum. Et vocavit
Jacob nomen loci, in quo lo-
cutus fuerat ei Deus, Bethel.
16 Et profecti ſunt de Bethel; &
cùm adhuc eſſet ſpatium ter-
ræ, ut ingrederetur Ephratam:
parturivit Rachel; & aggrava-
17 ta eſt in partu ſuo. Et factum
eſt cùm aggravaretur in par-
tu ſuo; ait ei obſtetrix, Ne
timeas; quoniam hic quoq; e-
18 rit tibi fili⁹. Et factum eſt cùm
egrederetur anima ejus &
moreretur; vocavit nomen fi-
lii, Filium doloris mei: pater
autē ej⁹ appellavit eum Ben-
19 jamin. Et mortua eſt Rachel:
& ſepulta eſt in viâ Ephratæ,
20 ipſa eſt Bethlehem. Erexitq;
Jacob titulum ſuper ſepul-
chrum ejus: ipſe eſt titulus
ſepulturæ Rachel, uſq; in diē
21 hanc. Et profectus eſt Iſrael:
& tetendit tabernaculum ſu-
22 um, ultra turrim gregis. Et
factum eſt, cùm moraretur Iſ-
rael in terrâ illâ; abiit Ruben,
& dormivit cum Bala concu-
binâ patris ſui; & audivit
Iſrael: Fuerúntque filii Ja-
cob duodecim.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

8 Mortua autem eſt Debora nutrix Rebeccæ, et ſepulta eſt infra Bethel ſub (d) quercu vocavitq; nomen ejus (e) Alon Bekith.
9 Et apparuit Deus Jacobo iterum cum veniret de Padan Aram, et benedixit
10 ei Deus. Dixitq; ei Deus, Nomen tuum eſt Iacob, non vocabitur amplius nomen tuum Iacob; nam Iſrael erit nomen tuum; vocavitq; nomen ejus,
11 Iſrael. Et dixit ei Deus, Ego ſum Deus omnipotens, fructifica, et multiplicare: gens, et congregatio gentium futura eſt ex te, et reges de lumbis
12 tuis egredientur. Terram autem quam dedi Abrahamo et Iſaaco, tibi tradam, ſemini quoq; tuo poſt te tradam terrã illã.
13 Et aſcendit ab eo Deus, in loco quo allocutus fuerat eum.
14 Poſuitq; Iacob ſtatuã in loco ubi locut⁹ eſt cum eo, ſtatuã lapideam, et libavit ſuper eam libamen, et effudit
15 ſuper eam oleum. Vocavitq; Iacob nomen loci in quo locutus eſt ei Deus, Bethel.
16 Et profecti ſunt de Bethel, erátque adhuc tractus terræ ad veniendum Ephratam, tum peperit Rachel, difficultatemq; paſſa eſt in partu ſuo.
17 Factumque eſt, cùm difficultatem pateretur in pariendo, ut diceret ei obſtetrix, ne timeas; nam etiam iſte tibi filius eſt.
18 Et accidit cùm egrederetur anima ejus, mortua eſt enim, ut vocaret nomen ejus (f) Benoni, ſed pater ejus vocavit eum Benjamin.
19 Mortuaq; eſt Rachel, et ſepulta in itinere Ephrata, ipſa eſt Bethlehem.
20 Et erexit Iacob ſtatuam ſuper ſepulchrum ejus: hæc eſt ſtatua ſepulchri Rachel uſque in
21 hunc diem. Et profectus eſt Iſrael, et tetendit tabernaculum ſuum ultrà turrim Heder.
22 Accidit autem cùm habitaret Iſrael in terra iſta, ut abiret Ruben, et cubaret cum Bala concubina patris ſui, et audivit Iſrael: fuerunt autem filii Iacob duodecim.

VER. SAM. (d) planitie (e) Miſhar Bekith (f) Barſebuti,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 ثم ماتت دبورا داية ربقا فدفنت اسفل من بيت ايل دون المرج * فسماه مرج البكاء * ثم
9 تظاهر ملاك الله ليعقوب ايضا عند مجيه من فدان ارام * فبارك عليه * وقال له اسمك يعقوب لا
10 يسمى ابدا يعقوب فقط بل اسرائيل * فسماه ايضا اسرائيل * ثم قال له الله انا القادر الكافي * انم
11 واكثر * امة من بعد جوق امم يكون منك * وملوك من صلبك يخرجون * والبلد الذي
12 جعلته لابرهيم واسحق لك اجعله ولنسلك بعدك * ثم ارتفع عنه ملاك الله في الموضع الذي
13 خاطبه فيه * فنصب يعقوب نصبه في الموضع الذي خاطبه فيه ربه من حجر وصب عليه
14 مزاجا وصب عليها دهنا * وسمى ذلك الموضع الذي خاطبه الله فيه بيت ايل * ثم رحلوا من
16 بيت ايل وبقي لهم ميل من الطريق الى ان يدخلوا الى افرات * فولدت راحيل وصعب ولادها
17 فلما صعب ولادها قالت لها القابلة لا تخافي فان هذا ابن * فعند خروج نفسها وهي مائتة
18 ابن برحي * وابوه اسماه بنيامين * ثم ماتت ودفنت في طريق افرات * هي بيت لحم * ونصب
20 يعقوب دكة على قبرها * هي تسمى نصبه قبر راحيل الى اليوم * ثم رحل اسرائيل
21 فخيمه هناك من خلف عدر * ولما سكن اسرائيل في ذلك الموضع مضى راوبين فضاجع
22 بلها امة ابيه * فسمع بذلك اسرائيل * فصار بنو يعقوب بنيامين اثني عشر

8 *Ibi mortua eſt Debora obſtetrix Rebeccæ, ſepultaq; fuit ſubtus Domũ Il, citra pratum: vocavitque illud, Pratum fletûs.*
9 *Præterea apparuit quoque Angelus Dei Jacobo, ad adventum ipſius ex Phadan Aram, benedixitq; ei.*
10 *Et ait illi, Nomen tuum Jacob, non vocabitur ſemper Iacob tantùm, ſed Iſrael: Appellavitque eum etiam, Iſrael:*
11 *Tum dixit ei Deus, Ego ſum Potens, Sufficiens: Creſce, et multiplicare. Gens poſt congregationem gentiũ erit ex te, et reges de lumbo tuo egredientur.*
12 *Et regionem quam conſtitui Ebrahim et Iſhac, tibi conſtituo, et ſtirpi tuæ poſt te.*
13 *Deinde elevatus eſt ab eo Angelus Dei, in loco in quo collocut⁹ eſt cum eo.*
14 *Fixitq; Iacob titulum, in loco in quo collocutus eſt cum eo Dominus ejus, lapideum, et ſparſit ſuper illum vinum temperatum, et effudit ſuper illum oleũ.*
15 *Et nominavit locum illum in quo locut⁹ eſt Deus cum eo, Domum Il.*
16 *Præterea diſceſſerunt de Domo Il, & reſtante illis milliari ex itinere, quouſque ingrederentur in Ephrath; peperit Rahil, et difficilis redditus eſt partus ejus.*
17 *Et cum difficilis redditus eſſet partus ejus, dixit ad eam obſtetrix; Ne timeas, quoniam hic eſt filius.*
18 *Et ante exhalationem animæ ſuæ, dum eſſet moribunda, vocavit eum, Filiũ mœroris mei: & pater ejus vocavit eum Benjamin.*
19 *Deinde mortua eſt, & ſepulta in via Ephrath, ipſa eſt Domus Lehem.*
20 *Et erexit Iacob titulum ſuper ſepulchro ejus; Ipſe vocatur titulus ſepulchri Rahil uſque hodiè.*
21 *Deinde profectus eſt Iſrael, & tetendit tentorium ſuum trans turrim Idar.*
22 *Cumque habitâſſet Iſrael in illo loco, abiit Raubin, & concubuit cum Balha ancilla patris ſui: audivitque hoc Iſrael. Facti ſunt autem filii Iacob cum Benjamin duodecim.*

ספר בראשית : לו

,Levi & ,Simhon & ,Reuben Jahacob primogenitus :Leah Filii
23 בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי
.Binjamin & ,Joseph ,Rachel Filii .Zebulun & ,Ifachar & ,Jehudah &
24 ויהודה ויששכר וזבלון : בני רחל יוסף ובנימן :
Zilpah filii Et .Naphtali & ,Dan ,Rachel ancillæ Bilhah filii Et
25 ובני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי : ובני זלפה
26 ei *est natum* qui ,Jahacob filii Isti .Afer & ,Ghad ,Leah ancillæ
שפחת לאה גד ואשר אלה בני יעקב אשר ילד לו
Mamre in suũ patrem Ifchac ad Jahacob venit Et .Aram Padan in
27 בפדן ארם : ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא
,Abraham *ibi est hospitatus qua* ,Chebron hæc ,Arba civitate
קרית הארבע הוא חברון אשר גר שם אברהם
.anni octoginta & ,anni centum Ifchac dies fuerunt Et .Ifchac &
28 ויצחק : ויהיו ימי יצחק מאת שנה ושמנים שנה :
,fenex ,fuos populos ad est collectus & ,est mortuus & ,Ifchac obiit Et
29 ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן
.ejus filii ,Jahacob & Efau eum fepelierunt Et .dierum fatur &
ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו :

CAP. XXXVI. לו

accepit Efau .Edom hic ,Efau generationes iftæ Et
1 ואלה תלדות עשו הוא אדום : עשו לקח את
2 & ,Chittæi Elon filiam Hadah ,Chenahan filiabus è fuas uxores
נשיו מבנות כנען את עדה בת אילון החתי ואת
Bofmath Et .Chivvæi Sibhon filiæ Hanah filiam Aholibamah
3 אהליבמה בת ענה בת צבעון החוי : ואת בשמת
Efau ipfi Hadah peperit Et .Nebajoth fororem Ifmael filiam
4 בת ישמעאל אחות נביות : ותלד עדה לעשו את
peperit Aholibamah Et .Rehuel peperit Bofmath & ,Eliphaz
5 אליפז ובשמת ילדה את רעואל : ואהליבמה ילדה את
ei funt nati qui ,Efau filii Ifti .Corach & ,Jahalam & ,Jehus
יעיש ואת יעלם ואת קרח אלה בני עשו אשר ילדו לו
& ,fuos filios & ,fuas uxores Efau accepit Et .Chenahan terrã in
6 בארץ כנען : ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת
omne & ,fuum pecus & ,fuæ domus animas omnes & ,fuas filias
בנתיו ואת כל נפשות ביתו ואת מקנהו ואת כל
,Chenahã terrã in acquifierat quam fuã fubftantiã omnẽ & ,*fuum jumentum*
בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען
eorum fubftantia erat Quia.fui fratris Jahacob facie à terram ad ivit &
7 וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו : כי היה רכושם
ferre eorũ peregrinationũ terra poterat non Et .pariter *habitare præ*,multa
רב משבת יחדו ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת
Efau .Sehir monte in Efau habitavit Et .*eorum pecorum facie à* eos
8 אתם מפני מקניהם : וישב עשו בהר שעיר עשו
monte in Edom patris Efau generationes Iftæ Et .Edom *ipfe*
9 הוא אדום : ואלה תלדות עשו אבי אדום בהר
uxoris Hadah filius Eliphaz :Efau filiorum nomina Ifta .Sehir
10 שעיר : אלה שמות בני עשו אליפז בן עדה אשת
.Efau uxoris Bofmath filius Rehuel ,Efau
עשו רעואל בן בשמת אשת עשו :

Verfio VULG. LAT.

23 Filii Liæ; primogenitus Ruben,et Simeon,& Levi,et Judas, et Iffachar, et Zabulon.
24 Filii Rachel: Jofeph et Benja-
25 min. Filii Balæ ancillæ Rache-
26 lis; Dan et Nepthali. Filii Zelphæ ancillæ Liæ; Gad et Afer. Hi funt filii Jacob, qui nati funt ei in Mefopotamia Sy-
27 riæ. Venit etiã ad Ifaac patrẽ fuum in Mambre, civitatẽ Arbee: hæc eft Hebrõ, in qua peregrinat[us] eft Abrahã et Ifa-
28 ac. Et completi funt dies Ifaac centum octoginta anno-
29 rum. Confumptúfque ætate mortu[us] eft: et appofit[us] eft populo fuo fenex et plenus dierum: & fepelierunt eum Efau & Jacob filii fui.

CAP. XXXVI.

1 HÆ funt autẽ generationes
2 Efau, ipfe eft Edom. Efau accepit uxores de filiab[us] Chanaã; Ada filiã Elõ Hethæi, et Oolibamã filiã Anæ filiæ Sebeon Hevæi. Bafemath quoq;
3 filiã Ifmael, fororẽ Nabaioth.
4 Peperit autẽ Ada, Eliphaz;
5 Bafemath genuit Rahuel. Oolibama genuit Jehus, Ihelõ, et Core. Hi filii Efau qui nati
6 funt ei in terra Chanaã. Tulit autẽ Efau uxores fuas, et filios et filias, & omnẽ animã dom[us] fuæ, & fubftantiã, & pecora, et cuncta quæ habere poterat in terra Chanaã: & abiit in alterã regionẽ, recef-
7 fitq; à fratre fuo Jacob. Divites enim erãt valdè, et fimul habitare non poterant: nec fuftinebat eos terra peregrinationis eorum præ multitu-
8 dine gregum. Habitavitq; Efau in mõte Seir: ipfe eft Edõ.
9 Hæ autẽ funt generationes Efau patris Edõ in monte Seir.
10 Et hæc nomina filiorũ ej[us]: Eliphaz fili[us] Ada uxoris Efau: Rahuel quoq; filius Bafemath uxoris ejus.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

23 Υἱοὶ Λείας, πρωτότοκος Ἰακὼβ, Ῥουβὴν, Συμεὼν, (φ) Λευὶ, Ἰούδας, Ἰσσάχαρ, Ζαβου-
24 λών. Υἱοὶ δὲ Ῥαχὴλ, Ἰωσὴφ, καὶ (χ) Βενια-
25 μίν. Υἱοὶ δὲ Βαλλᾶς παιδίσκης Ῥαχὴλ,
26 Δὰν, καὶ Νεφθαλείμ. Υἱοὶ δὲ Ζελφᾶς παιδίσκης Λείας, Γὰδ, καὶ Ἀσήρ. (ψ) Οὗτοι υἱοὶ Ἰακὼβ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν Μεσοποταμίᾳ
27 τῆς Συρίας. Ἦλθε δὲ Ἰακὼβ πρὸς Ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς Μαμβρῆ, εἰς πόλιν τοῦ πεδίου· αὕτη ἐστὶ Χεβρὼν ἐν γῇ Χαναὰν, οὗ
28 παρῴκησεν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ. Ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι Ἰσαὰκ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἑκατὸν
29 ὀγδοήκοντα. Καὶ (ω) ἐκλείπων Ἰσαὰκ ἀπέθανε· καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν· καὶ ἔθαψαν αὐτὸν Ἡσαῦ καὶ Ἰακὼβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

MS.A. (φ) Λευεὶς, (χ) Βενιαμείν. (ψ) Οὗτοι οἱ υἱοί (ω) ἐκλείπων ἀπέθανεν.

ΚΕΦ. λϛ'.

1 Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Ἡσαῦ· αὐτός ἐστιν
2 Ἐδώμ. Ἡσαῦ δὲ (α) ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων· τὴν Ἀδὰ, θυγατέρα (β) Αἰλὼμ τοῦ Χετταίου· καὶ τὴν Ὀλιβεμὰ, θυγατέρα Ἀνὰ τοῦ υἱοῦ Σεβεγὼν
3 τοῦ Εὐαίου. Καὶ τὴν (γ) Βασεμὰθ, θυγατέρα
4 Ἰσμαὴλ, ἀδελφὴν Ναβαιώθ. (δ) Ἔτεκε δὲ αὐτῷ Ἀδὰ τὸν Ἐλιφὰς· καὶ (γ) Βασεμὰθ ἔτε-
5 κε τὸν Ῥαγουήλ. Καὶ Ὀλιβεμὰ ἔτεκε τὸν Ἰεοὺς, καὶ τὸν Ἰεγλὸμ, καὶ τὸν Κορέ. Οὗτοι υἱοὶ Ἡσαῦ,
6 οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ Χαναάν. Ἔλαβε δὲ Ἡσαῦ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τοὺς (ε) υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ (ζ) ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτήσατο, (η) καὶ πάντα ὅσα περιεποιήσατο ἐν γῇ Χαναάν· καὶ (θ) ἐπορεύθη Ἡσαῦ ἐκ τῆς γῆς Χαναὰν ἀπὸ προσώπου Ἰ-
7 ακὼβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἦν γὰρ αὐτῶν τὰ ὑπάρχοντα πολλὰ, τοῦ οἰκεῖν ἅμα· καὶ οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτοὺς, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. (ι)
8 Κατῴκησε δὲ Ἡσαῦ ἐν τῷ ὄρει Σηείρ. Ἡσαῦ
9 αὐτός ἐστιν Ἐδώμ. Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Ἡ-
10 σαῦ πατρὸς Ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει Σηείρ. Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἡσαῦ. Ἐλιφὰς υἱὸς (κ) Ἀδᾶς γυναικὸς Ἡσαῦ· καὶ Ῥαγουὴλ υἱὸς (λ) Βασεμὰθ γυναικὸς Ἡσαῦ.

MS.A. (α) ἔλαβεν γυναῖκας (β) Ἐλὼμ (γ) Βασεμμὰθ, (δ) Ἔτεκεν δὲ Ἀδὰ τῷ Ἡσαῦ τὸν Ἐλιφάς (ε) υἱὲς, καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ (ζ) ὑπάρχοντα, καὶ τὰ κτήνη (η) καὶ ὅσα περιεποιήσατο (θ) ἐπορεύθη ἐκ γῆς (ι) Ὤκησεν (κ) Ἀδὰ (λ) Βασεμμάθ

Filii Liæ; primogenitus Iacob, Reuben, Symeon, Levi, Iudas, Iffachar, Zabulõ. Filii autem Rachel, Ioseph, et Benjamin. Filii autem Ballæ ancillæ Rachel, Dan, et Nephthalim. Filii autem Zelphæ ancillæ Liæ; Gad, et Afer. Hi funt filii Iacob, qui facti funt ei in Mefopotamia Syriæ. Venit autem Iacob ad Ifaac patrem fuum in Mambre, in civitatem (h) campeftrem; hæc eft Chebron in terra Chanaan, ubi incoluit Abrahã et Ifaac. Fuerunt autẽ dies Ifaac, quos vixit, anni centum octuaginta. Et deficiens Ifaac mortuus eft, et appofitus eft ad genus fuum fenior & plenus dierum. Et fepelierunt eum Efau et Iacob filii ejus.

CAP. XXXVI.

HÆ autem funt generationes Efau: ipfe eft Edom. Efau autem fumpfit uxores fibi de filiabus Chananæorum: Ada filiam Ælom Chittæi, et Olibema filiam Ana filii Sebegon Evæi. Et Bafemath, filiam Ifmael, fororem Nabæoth. Peperit autem ei Ada Eliphas; et Bafemath peperit Raguel. Et Olibema peperit Ieus, et Ieglom, et Core. Hi funt filii Efau, qui nati funt ei in terra Chanaã. Sũpfit autẽ Efau uxores fuas, et filios fuos, et filias fuas, et omnia corpora domûs fuæ, et omnem fubftantiam fuã, et omnia pecora, et omnia quæcunque poffedit, et omnia quæcunque acquifivit in terra Chanaan. Et ivit Efau de terra Chanaan à facie Iacob fratris fui. Erat enim fubftantia eorum multa ad habitandum fimul; et non poterat terra incolatûs eorum ferre eos, præ multitudine fubftantiæ eorum. Habitavit autem Efau in monte Seir. Efau ipfe eft Edom. Hæ autem funt generationes Efau patris Edom in monte Seir. Et hæc funt nomina filiorum Efau. Eliphas filius Ada uxoris Efau; et Raguel filius Bafemath uxoris Efau.

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

Fuerunt autem filii Jacob duodecim: filii Leæ, primogenitus Jacobi Rubil, & Simeon, & Levi, & Juda, & Ifachar, & Zabulon. Filii Rahelis, Jofeph & Benjamin. Filii Belhæ ancillæ Rahelis, Dan, & Nephtali. Filii verò Zelphæ ancillæ Leæ, Gad, & Afir. Hi funt filii Jacob qui nati funt ei in Phadan Aram. *Obitus Ifahac.* Et venit Jacob ad Ifahac patrem fuum in Mamre civitatem Gigantum; ipfa eft Hebron quæ eft in terra Chanaan, commoratique funt ibi Abraham & Ifahac. Fuerunt autem dies Ifahac centum octoginta anni. Ægrotavítque Ifahac, & mortuus eft, atque collectus ad populum fuum: fenuit, & faturatus eft diebus fuis, & fepelierunt eum Efau & Jacob filii ejus in fepulchro quod emerat Abraham pater ejus.

CAP. XXXVI.

Iſtæ verò funt generationes Efau. Efau ipfe eft Adum. Efau duxerat uxores fuas de filiabus Chanaan, Ada filiam Elon Hethæi, & Ahlibama filiam Ana filii Sebeon Hevæi. Et Befmath filiam Ifmaelis fororem Nabaioth. Genuit autem Ada ipfi Efau Eliphaz: Befmath verò genuit Ravel. Et Ahlibama genuit Ieus, & Jalan, & Corah. Hi funt filii Efau qui nati funt ei in terra Chanaan. Tulítque Efau uxores fuas, & filios filiáfque fuas, & omnes animas domûs fuæ, cuncta etiam pecora fua, totámque poffeffionem fuam quam acquifiverat in terra Chanaan, & abiit in terram Seir à confpectu Jacobi fratris fui. Nimia enim erat eorum poffeffio ut habitarent fimul, nec poterat terra habitationis eorum fuftinere eos, propter poffeffionem eorum. Habitavit ergò Efau in monte Seir. Efau autem eft Adum. *Generationes Efau.* Cæterùm hæ funt generationes Efau patris Idumæorum in monte Seir. Et hæc funt nomina filiorum Efau: Eliphaz filius Ada uxoris Efau, & Ravel filius Befmath uxoris Efau.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

23 בני לאה בוכרא דיעקב ראובן
ושמעון ולוי ויהודה ויששכר
24 וזבולון: בני רחל יוסף ובנימן
25 ובני בלהה אמתא דרחל דן
26 ונפתלי: ובני זלפה אמתא דלאה
גד ואשר אלין בני יעקב דאתילידו
27 ליה בפדן ארם: ואתא יעקב לות
יצחק אבוהי לממרא קרית ארבע
28 היא חברון די דר תמן אברהם
ויצחק: והוו יומי יצחק מאה ותמנין
29 שנין: ואתנגיד יצחק ומית ואתכניש
לעמיה סיב ושבע יומין וקברו
יתיה עשו ויעקב בנוהי:

לו

1 ואלין תולדת עשו הוא אדום:
2 עשו נסיב ית נשוהי מבנת כנען ית
עדה בת אילון חתאה וית
אהליבמה בת ענה בת צבעון
3 חואה: וית בשמת בת ישמעאל
אחתיה דנביות: וילידת עדה לעשו
4 ית אליפז ובשמת ילידת ית
רעואל: ואהליבמה ילידת ית
5 יעוש וית יעלם וית קרח אלין בני
עשו דאתילידו ליה בארעא דכנען:
6 ודבר עשו ית נשוהי וית בנוהי
וית בנתיה וית כל נפשת ביתיה
וית גיתוהי וית כל בעיריה וית כל
קניניה די קנא בארעא דכנען ואזל
לארעא אוחרי מן קדם יעקב
7 אחוהי: ארי הוה קנינהון סגי
מלמיתב כחדא ולא יכילת ארע
תותבותהון לסוברא יתהון מן
8 קדם גיתהון: ויתיב עשו בטורא
9 דשעיר עשו הוא אדום: ואלין
תולדת עשו אבוהון דאדומאי
10 בטורא דשעיר: אלין שמהת בני
עשו אליפז בר עדה אתת עשו
רעואל בר בשמת אתת עשו:

23 Filii Liæ; primogenitus Jacob, Ruben: et Simeon, et Levi et Juda; et Isachar, et Zabulon.
24 Filii Rachel; Joseph, & Benja-
25 min. Filii autem Balæ, ancillæ
26 Rachel; Dan & Neptali. Et filii Zelphæ ancillæ Liæ, Gad & Aser: isti sunt filii Jacob, qui nati sunt ei in Mesopota-
27 miâ Syriæ. Venit autem Jacob ad Isaac patrẽ suũ, in Mamre, civitatem Arbee: ipsa est Hebron, in quâ peregrinatus est
28 Abraham & Isaac. Et fuerunt dies Isaac, centum et octogin-
29 ta anni. Et defecit & mortuus est, & congregatus est ad populum suum, senex & plenus dierum: & sepelierunt eum Esau & Jacob, filii sui.

CAP. XXXVI.

1 HÆ autem sunt generatio-
2 nes Esau, ipse est Edom. Esau accepit uxores suas de filiab' Chanaan: Ada, filiam Elon Ethæi; & Oolibama filiã Anæ,
3 filiam Sebeon Evæi. Et Basemath filiã Ismaelis, sororẽ Na-
4 bajoth. Peperit autẽ Ada Eliphaz de Esau: & Basemath
5 peperit Rahuel. Et Oolibama peperit Jehus & Hielom, & Chore: hi filii Esau, qui nati
6 sunt ei in terra Chanaan. Tulit autem Esau uxores suas, & filios suos & filias suas, & omnes animas domus suæ: & pecora sua & omnia jumenta sua, & universam substantiam quã acquisierat in terra Chanaan: & abiit in terram aliã, propter Jacob fratrem suum.
7 Quia erat substantia eorum multa, ut habitarent simul: & non poterat terra habitationis eorum sustinere eos, pro-
8 pter pecora eorum. Et habitavit Esau in monte Seir; E-
9 sau, ipse est Edom. Et hæ sunt generationes Esau, patris Idumæorum: in monte Seir.
10 Hæc sunt nomina filiorum Esau: Eliphaz, filius Ada uxoris Esau; Rahuel, filius Basemath uxoris Esau.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Filii Leæ, primogenitus Jacobi, Ruben, & Simeon, & Levi, & Juda & Issacar, & Zabulon. 23
Filii autem Rachel, Joseph & Benjamin. 24
Filii vero Bale ancillæ Rachel, Dan et Nephtali. 25
Et filii Zelphæ ancillæ Leæ, Gad, et Aser: hi sunt filii Jacob qui nati sunt ei in Padan Aram. 26
Venit autem Jacob ad Isaacum patrem suum in Mamre civitatem Arbee, ipsa est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham, & Isaac. 27
Fuerunt autem dies Isaaci centum & octoginta anni. 28
Expiravitq; Isaac & mortuus est, & aggregatus est ad populum suum senex, & plenus dierum, & sepelierunt eum Esau & Jacob filii ejus. 29

CAP. XXXVI.

IStæ autem sunt generationes Esau, ipse est Edom. 1
Esau accepit uxores suas de filiis Chanaan, Adam filiam Elon Hethæi, Olibamam filiam Anæ filii Sebeon Hevæi. 2
Et Mahalath filiam Ismaelis sororem Nebaoth. 3
Peperit autem Ada Esavo Eliphaz; & 4
Mahalath peperit Rahuel.
Et Olibama peperit Iehus, et Ihelon, & Core: Hi sunt filii Esau qui nati sunt ei in terra Chanaan. 5
Et accepit Esau uxores suas, & filios suos, & filias suas, & omnes animas domûs suæ, & pecora sua, & omnia jumenta sua, et omnem substantiam suam quam acquisiverat in terra Chanaan, et abivit de terra Chanaan, à facie fratris sui. 6
Quia opes eorum erant nimis multæ ut habitarent simul, neq; poterat terra peregrinationis eorum ferre eos propter pecora eorum. 7
Habitavitque Esau in monte (a) Seir, ipse est Edom. 8
Istæ autem sunt generationes Esau patris Edom in monte (b) Seir. 9
Et ista sunt nomina filiorum Esau, Eliphaz filius Adæ uxoris Esau, Rahuel filius Mahalath uxoris Esau. 10

VER. SAM. (a) Gabhla, (b) Gabhla.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * بنو ليا بكر يعقوب * راوبين وشمعون وليوي ويهودا ويساخار وزبولون * وبنو راحيل يوسف
24 وبنيامين * وبنو بلها امة راحيل دان ونفتالي * وبنو زلفا امة ليا اجاد واسير * هولاء بنو يعقوب
25 الذين ولدوا له في فدان ارام * ثم جاء يعقوب الي اسحاق ابيه الي ممري قرية اربع * هي حبري
26 الموضع الذي سكن فيه ابراهيم واسحق * وكان عمر اسحق ثمانين سنة ومائة سنة * ثم توفي
27 اسحق ومات وصار الي قومه شيخا وقد شبع من العمر * ودفنه العيص ويعقوب ابناه *
28
29

* الفصل السادس والثلثون *

1 * وهذا شرح اولاد العيص هو ادوم * وكان العيص قد تزوج بنساء من بنات كنعان * عادا بنت
2 ايلون الحتي * واهليباما ابنة عنا بنت صبعون الحوي * وباسمات ابنة اسمعيل اخت نبايوت *
3
4 * فولدت عادا للعيص اليفاز * وباسمات ولدت رعوايل * واهليباما ولدت يعوس ويعلام وقورح
5
6 هولاء بنو العيص الذين ولدوا له في بلد كنعان * ثم اخذ العيص نساءه وبنيه وبناته وكل نفس
من ماله ومواشيه وساير ملكه الذي ملكه في بلد كنعان فمضي بذلك الي بلد غير من
7 بين يدي يعقوب اخيه * لان شرحهما كان اكثر من ان يقيما جميعا * ولم يمكن بلد سكناهما
8 ان يحملهما من اجل مواشيهما * وكان العيص في جبل سراه * العيص هو ادوم * وهذا شرح اولاد
9
10 العيص ابي الاحمريين في جبل سراه * هذه اسماء بني العيص * اليفاز بن عادا زوجة العيص
ورعوايل بن باسمات زوجته *

Filii Liæ, primogenitus Jacob, Raubin, et Simeon, et Levi, et Ihudha, et Issachar, et Zabulon. 23
Et filii Rahil, Joseph, et Benjamin. 24
Et filii Balha ancillæ Rahil, Dan, et Nephtali. 25
Et filii Zelpha ancillæ Liæ, Agad, et Asir. Hi sunt filii Jacob qui nati sunt ei in Phadan Aram. 26
Deinde venit Jacob ad Ishac patrem suum in Mamre, urbem Arbaa, ipsa est Habra, locus in quo habitaverunt Ebrahim et Ishac. 27
Fuitq; ætas Ishac octoginta annorum, & centũ annorum. 28
Deinde obiit Ishac, et mortuus est, et abiit ad gentem suam senex, et jam saturatus ætate, & sepelierunt eum Esau et Jacob filii ejus. 29

CAP. XXXVI.

ET hæc est narratio filiorum Esau, qui est Adhũ. 1
Et Esau jam duxerat in uxores mulieres ex filiabus Chanaan, Aadha filiam Ailun Hethæi, & Ahlibama filiam Ana, filiæ Sebaun Hevæi, 2
Et Basemath filiam Ismail sororem Benaioth. 3
Genuit autem Aadha Esau, Elifaz: Et Basemath genuit Raavail. 4
Et Ahlibama genuit Iaus, Jalam, et Curah. Hi sunt filii Esau, qui nati sunt ei in regione Chanaan. 5
Deinde accepit Esau uxores suas, & filios suos, & filias suas, & omnem animam quam habebat, et armenta sua, et omnem possessionem suam quam possederat in regione Chanaan, & abiit cum iis ad aliam regionem, à conspectu Jacob fratris sui. 6
Quoniam bona amborũ erant ita copiosa, ut non possent manere simul: & non poterat provincia habitationis eorum sustinere eos, propter armenta eorum. 7
Et erat Esau in monte Sarah: Esau ipse est Adhum. 8
Et hæc est historia generationis Esau, patris Rubeorum in monte Sarah. 9
Hæc sunt nomina filiorum Esau, Elifaz filius Aadha uxoris Esau, et Raavail filius Basemath uxoris ejus. 10

ספר בראשית : לו

,Chebathi & ,Sepho ,Omar ,Teman ;Eliphaz filii fuerunt Et
11 ויהיו בני אליפז תימן אומר צפו וגעתם
,Esau filio Eliphaz concubina fuit Timnah Et .Chenaz &
12 וקנז : ותמנע היתה פילגש לאליפז בן־עשו
.Esau uxoris Hadah filii Isti .Hamalech Eliphaz ipsi peperit &
ותלד לאליפז את־עמלק אלה בני עדה אשת עשו :
Isti .Mizzah & ,Sammah ,Zerach & ,Nachath ,Rehuel filii isti Et
13 ואלה בני רעואל נחת וזרח שמה ומזה אלה
filii fuerunt isti Et .Esau uxoris Bosmath filii fuerunt
14 היו בני בשמת אשת עשו : ואלה היו בני
peperit Et .Esau uxoris Sibhon filiæ Hanah filiæ Aholibamah
אהליבמה בת־ענה בת־צבעון אשת עשו ותלד
Isti .Corach & ,Jahalam & ,Jehus Esau ipsi
15 לעשו את־יעיש ואת־יעלם ואת־קרח : אלה
dux ,Esau primogeniti Eliphaz Filii :Esau filiorum duces
אלופי בני־עשו בני אליפז בכור עשו אלוף
,Corach Dux .Chenaz dux ,Sepho dux ,Omar dux ,Teman
16 תימן אלוף אומר אלוף צפו אלוף קנז : אלוף קרח
terrâ in Eliphaz duces Isti .Amalech dux ,Ghahatham dux
אלוף געתם אלוף עמלק אלה אלופי אליפז בארץ
.Esau filii Rehuel filii isti Et .Hadah filii Isti .Edom
17 אדום אלה בני עדה : ואלה בני רעואל בן־עשו
.Mizzah dux ,Sammah dux ,Zerach dux ,Nachath Dux
אלוף נחת אלוף זרח אלוף שמה אלוף מזה
uxoris Bosmath filii Isti .Edom terrâ in Rehuel duces Isti
אלה אלופי רעואל בארץ אדום אלה בני בשמת אשת
,Jehus Dux :Esau uxoris Aholibamah filii isti Et .Esau
18 עשו : ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלוף יעוש
filiæ Aholibamah duces Isti .Corach dux ,Jahalam dux
אלוף יעלם אלוף קרח אלה אלופי אהליבמה בת־
.eorum duces isti & ,Esau filii Isti .Esau uxoris Hanah
19 ענה אשת עשו : אלה בני־עשו ואלה אלופיהם
habitatores Chorei Sehir filii Isti .Edom Ipse
20 הוא אדום : אלה בני־שעיר החרי ישבי
Eser & Dison Et .Hanah & Sibhon & Sobal & Lothan ,terræ
21 הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה : ודשון ואצר
.Edom terrâ in Sehir *filii Chorei* duces Isti .Disan &
ודישן אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום :
.Timnah Lothan soror & ,Hemam & ,Chori ,Lothan filii fuerunt Et
22 ויהיו בני־לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע :
.Onam & ,Sepho ,Hebal & ,Manachath & Halvan ,Sobal filii isti Et
23 ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם :
qui ,Hanah Hic .Hanah & ,Ajah & ,Sibhon filii isti Et
24 ואלה בני־צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר
asinos *illum pascendo in* ,deserto in mulos invenit
מצא את־הימם במדבר ברעתו את־החמרים
Aholibamah & Dison ,Hanah filii isti Et .sui patris Sibhon
25 לצבעון אביו : ואלה בני־ענה דשן ואהליבמה
,Ithran & ,Esban & Chemdan ,Dison filii isti Et .Hanah filia
26 בת־ענה : ואלה בני דישן חמדן ואשבן ויתרן
.Cheran &
וכרן :

Versio VULG. LAT.

11 Fuerúntq; Eliphaz filii ; The-
man, Omar, Sepho, & Ga-
12 tham, & Cenez. Erat autem
Thamna concubina Eliphaz
filii Esau ; quæ peperit ei A-
malech. Hi sunt filii Ada u-
13 xoris Esau. Filii autē Rahuel ;
Nahath & Zara, Sāma & Me-
za. Hi filii Basemath uxoris
14 Esau. Isti quoque erant filii
Oolibama filiæ Anæ filiæ Se-
beon, uxoris Esau, quos genu-
it ei, Iehus & Ihelon & Core.
15 Hi duces filiorum Esau ; Fi-
lii Eliphaz primogeniti Esau ;
dux Theman, dux Omar, dux
16 Sepho, dux Cenez, Dux Core,
dux Gatham, dux Amalech.
Hi filii Eliphaz in terra E-
17 dom, & hi filii Ada. Hi quo-
que filii Rahuel filii Esau ;
dux Nahath, dux Zara, dux Sā-
ma, dux Meza. Hi autem du-
ces Rahuel in terra Edom :
isti filii Basemath uxoris E-
18 sau. Hi autem filii Oolibama
uxoris Esau ; dux Iehus, dux
Ihelon, dux Core. Hi duces
Oolibama filiæ Anæ uxoris
19 Esau. Isti sunt filii Esau, & hi
duces eorum : ipse est Edom.
20 Isti sunt filii Seir Horræi, ha-
bitatores terræ : Lotan, & So-
21 bal, & Sebeon, & Ana, Et
Dison, & Eser, & Disan. Hi
duces Horræi, filii Seir, in ter-
22 ra Edom. Facti sunt autem
filii Lotan ; Hori & Heman :
erat autem soror Lotan, Tha-
23 mna. Et isti filii Sobal ; Al-
van & Mahanat & Ebal, &
24 Sepho & Onam. Et hi filii
Sebeon ; Aia & Ana. Iste est
Ana qui invenit aquas cali-
das in solitudine, cùm pasce-
ret asinos Sebeon patris sui :
25 Habuitque filium Dison, &
26 filiam Oolibama. Et isti fi-
lii Dison ; Hamdan, & Ese-
ban, & Iethram, & Charan.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Ἐγένοντο δὲ (μ) Ἐλιφὰς υἱοὶ Θαιμὰν,
(ν) Ὠμὰρ, Σωφὰρ, (ξ) Γοθὼμ, ϗ Κενέζ.
12 Θαμνὰ δὲ ἦν παλλακὴ Ἐλιφὰς τοῦ υἱοῦ Ἡσαῦ
ϗ ἔτεκε τῷ Ἐλιφὰς τὸν Ἀμαλήκ. (ο) Οὗτοι
13 υἱοὶ Ἀδὰς γυναικὸς Ἡσαῦ. Οὗτοι δὲ υἱοὶ
Ραγουὴλ (π) Ναχὸθ, Ζαρὲ, Σομὲ, ϗ Μοζέ.
Οὗτοι ἦσαν υἱοὶ Βασεμὰθ γυναικὸς Ἡσαῦ.
14 Οὗτοι δὲ υἱοὶ (ρ) Ὀλιβεμὰς θυγατρὸς Ἀνὰ
τοῦ υἱοῦ Σεβεγὼν, γυναικὸς Ἡσαῦ· ἔτεκε δὲ
τῷ Ἡσαῦ τὸν (σ) Ἰεοὺς, ϗ τὸν Ἰεγλὸμ, ϗ τὸν
15 Κορέ. (τ) Οὗτοι ἡγεμόνες υἱοῦ Ἡσαῦ. υἱοὶ
Ἐλιφὰς πρωτοτόκου Ἡσαῦ· ἡγεμὼν Θαι-
μὰν, ἡγεμὼν Ὠμὰρ, ἡγεμὼν Σωφὰρ, ἡγε-
16 μὼν Κενέζ, Ἡγεμὼν Κορὲ, ἡγεμὼν (υ) Γο-
θὼμ, ἡγεμὼν Ἀμαλήκ. Οὗτοι ἡγεμόνες
Ἐλιφὰς ἐν γῇ Ἰδουμαίᾳ· οὗτοι υἱοὶ Ἀδάς.
17 Καὶ οὗτοι υἱοὶ Ραγουὴλ υἱοῦ Ἡσαῦ· ἡγεμὼν
(φ) Ναχὸθ, ἡγεμὼν Ζαρὲ, (χ) ἡγεμὼν Σο-
μὲ, ἡγεμὼν Μοζέ. Οὗτοι ἡγεμόνες Ραγουὴλ
ἐν γῇ Ἐδώμ· οὗτοι υἱοὶ (ψ) Βασεμὰθ γυ-
18 ναικὸς Ἡσαῦ. Οὗτοι δὲ υἱοὶ Ὀλιβεμὰς
γυναικὸς Ἡσαῦ· ἡγεμὼν Ἰεοὺλ, ἡγεμὼν Ἰ-
εγλὸμ, ἡγεμὼν Κορέ. Οὗτοι ἡγεμόνες (ω)
Ὀλιβεμὰς θυγατρὸς Ἀνὰ γυναικὸς Ἡ-
19 σαῦ. Οὗτοι υἱοὶ Ἡσαῦ, ϗ (α) οὗτοι ἡγεμόνες
20 αὐτῶν· οὗτοί (β) εἰσιν υἱοὶ Ἐδώμ. Οὗτοι δὲ
υἱοὶ Σηεὶρ τοῦ Χοῤῥαίου, τοῦ κατοικοῦντος τὴν
21 γῆν· Λωτὰν, Σωβὰλ, Σεβεγὼν, Ἀνὰ, Καὶ
Δησὼν, ϗ (γ) Ἀσὰρ, ϗ Ρισών. Οὗτοι ἡγε-
μόνες τοῦ Χοῤῥαίου, τοῦ υἱοῦ Σηεὶρ ἐν τῇ γῇ Ἐ-
22 δώμ. Ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Λωτὰν· Χοῤῥὶ ϗ Αἱ-
23 μάν· ἀδελφὴ δὲ Λωτὰν, Θαμνά. Οὗτοι δὲ
υἱοὶ Σωβάλ· (δ) Γωλὰμ, ϗ (ε) Μαναχὰθ,
24 ϗ Γαιβὴλ, ϗ (ζ) Σωφὰρ, ϗ (η) Ὠμάρ. Καὶ
οὗτοι υἱοὶ Σεβεγών· Αἲε, ϗ Ἀνά. οὗτός
ἐστιν Ἀνὰ, ὃς εὗρε τὸν Ἰαμεὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
ὅτε ἔνεμε τὰ ὑποζύγια Σεβεγὼν τοῦ πα-
25 τρὸς αὐτοῦ. Οὗτοι δὲ υἱοὶ Ἀνά· Δησὼν, ϗ Ὀ-
26 λιβεμὰ θυγάτηρ Ἀνά. Οὗτοι δὲ υἱοὶ Δη-
σών· Ἀμαδὰ, ϗ Ἀσβὰν, ϗ (θ) Ἰθρὰν, ϗ
Χαῤῥάν.

MS.A. (μ) οἱ υἱοὶ Ἐλιφάς· (ν) Ὠμὰν, (ξ) Γοθὸμ, (ο) οὗτοι οἱ υἱοὶ Ἀδ. (π) Ναχὸμ, (ρ) Ἐλιβεμὰς (σ) Ἰεοὺς, (τ) Οὗτοι οἱ ἡγεμόνες (υ) Γοθὰ, (φ) Ναχὸθ, (χ) ἡγεμὼν Μοζὲ, ἡγεμὼν Σομέ. (ψ) Μασμ-μὰθ (ω) Ἐλιβεμάς. Οὗτοι δὲ υἱοὶ (α) οὗτοι οἱ ἡγεμόνες (β) εἰσιν οἱ ἡγε-μόνες αὐτῶν, υἱοὶ Ἐδώμ. (γ) Σαάρ, ϗ Ρεισών· οὗτοι οἱ ἡγεμόνες (δ) Γω-λὼμ, (ε) Μανναχὰθ, (ζ) Σὼφ, (η) Ὠμάν. (θ) Ἰεθρὰν,

Facti sunt autem Eliphas filii ; Thæman, Omar, Sophar, Gothom, & Cenez. Thamna autem erat concubina Eliphas filii Esau ; et peperit ipsi Eliphas Amalec. Hi sunt filii Ada uxoris Esau. Hi autem sunt filii Raguel ; Nachoth, Zare, Some, & Moze. Hi fuerunt filii Basemath, uxoris Esau. Hi autem sunt filii Olibemæ filiæ Ana filii Sebegon, uxoris Esau : peperit autem ipsi Esau Ieus, & Ieglom, & Core. Isti sunt principes filii Esau : Filii Eliphas primogeniti Esau ; princeps Thæman, princeps Omar, princeps Sophar, princeps Cenez, Princeps Core, princeps Gothom, princeps Amalec. Hi sunt principes Eliphaz in terra Idumæa ; hi sunt filii Ada. Et hi sunt filii Raguel filii Esau : Princeps Nachoth, princeps Zare, princeps Some, princeps Moze. Hi sunt principes Raguel in terra Edom : hi sunt filii Basemath uxoris Esau. Hi verò filii Olibema uxoris Esau : Princeps Ieul, princeps Ieglō, princeps Core. Hi sunt principes Olibema filiæ Ana, uxoris Esau. (a) Isti filii Esau, et isti principes eorum : hi sunt filii Edom. Hi autem filii Seir (b) Chorræi habitantis terram ; Lotan, Sobal, Sebegon, Ana, Et Deson, & Asar, & Rison. Hi principes ipsius Chorræi, filii Seir, in terra Edom. Facti sunt autem filii Lotan, Chorri, & Heman ; soror autem Lotan, Thamna. Hi autem sunt filii Sobal ; Golam, & Manachath, & Gebel, & Sophar, & Omar. Et hi filii Sebegon ; Aïe, & Ana : hic est Ana, qui invenit (c) Iamin in deserto, cùm pasceret subjugales Sebegon patris sui. Hi autem sunt filii Ana ; Deson, & Olibema filia Ana. Hi autem filii Deson ; Amada, et Asban, & Ithran, & Charran.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 Fuerúntque filii Eliphaz Teman, & Omar, &
12 Sophu, & Gatam, & Cenez. Tamna autem
fuit concubina Eliphaz filii Esau, peperitque
ipsi Eliphaz Amalec. Hi sunt filii Ada uxoris
13 Esau. Et hi sunt filii Ravel Nahath, & Zarah,
14 & Sama, & Maza. Hi verò sunt filii Ahliba-
ma filiæ Ana filiæ Sebeon uxoris Esau, pe-
peritque ipsi Esau Ieus, & Ialan, & Corah.
15 Et isti sunt principes filiorum Esau, filii
Eliphaz primogeniti Esau sunt, princeps
Teman, princeps Omar, princeps Sophu,
16 princeps Senez, Princeps Gatam, princeps
Cora, princeps Amalec : isti sunt princi-
pes Eliphaz in terra Adum : Hi sunt filii
17 Ada. Hi verò sunt filii Ravel filii Esau,
princeps Nahath, princeps Zarah, princeps
Sama, princeps Maza, hi sunt principes Ra-
velis in terra Adum : Hi sunt filii Besmath
18 uxoris Esau. Et hi sunt filii Ahlibama uxo-
ris Esau, princeps Ieus, princeps Ialan, prin-
ceps Cora. Hi sunt filii Ahlibama filiæ Ana
19 uxoris Esau. Hi sunt filii Esau, & hi prin-
cipes eorum : Esau verò est Adum. Et hi
20 sunt filii Seir Horæi habitatores terræ : Lo-
tan, & Sobal, & Sebeon, & Ana, Et Di-
21 son, & Asar, & Daisan. Hi sunt princi-
pes Horæorum filiorum Seir, in terra Adum.
22 Fuerunt autem filii Lotan, Horan, & Ho-
mam : Et soror Lotan, Temna. Et isti
23 sunt filii Sobal, Alvan, & Manhath, & O-
bal, & Sophar, & Ojam. Et isti sunt fi-
24 lii Sebeon, Ena, & Ana : ille *scilicet* A-
na qui invenit sibi aquam in deserto dum
pasceret asinos Sebeon patris sui. Et isti
25 sunt filii Ana, Dison, & Ahlibama. Et hi
26 sunt filii Dison, Hamran, & Asban, & Je-
thran, & Charan.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

[illegible]

11 Fueruntque filii Eliphaz: Theman, Omar; Sepho &
12 Gatham, & Cenez. Erat autem Thamna concubina Eliphaz filii Esau; ex quâ natus est Amalech: hi sunt filii
13 Ada, uxoris Esau. Filii autem Rahuel; Naath & Zara, & Samma & Meza: hi filii Basemath, uxoris Esau.
14 Et isti filii Oolibama filiæ Anæ, filiæ Sebeon, uxoris Esau: quæ peperit ei, Jehus &
15 Hielom, & Chore. Isti sunt duces filiorum Esau: filii Eliphaz primogeniti Esau; dux Theman, dux Omar, dux Se-
16 pho, dux Cenez. Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech: hi duces Eliphaz in terrâ Edom; hi filii Ada.
17 Hi quoq; filii Rahuel filii Esau; dux Naath, dux Zara; dux Samma, dux Meza: hi duces Rahuel in terrâ Edom; isti filii Basemath, uxoris E-
18 sau. Hi autem filii Oolibama, uxoris Esau; dux Jehus, dux Hielom, dux Chore: hi duces Oolibama filiæ A-
19 næ, uxoris Esau. Isti sunt filii Esau, & hi duces eorum,
20 ipse est Edom. Isti sunt filii Seïr Horræi, habitatores terræ: Lothan & Sobal, &
21 Sebeon & Ana. Et Dison & Eser, & Disan: hi duces Horræi, filii Seïr in terrâ
22 Edom. Fueruntq; filii Lothan, Horri & Hemam: soror autem Lothan, Thamna.
23 Et isti filii Sobal; Alvan & Maneeth, & Hebal: Sephi,
24 & Onam. Et hi filii Sebeon, Aya & Ana: iste est Ana, qui invenit gigantes in solitudine; cùm pasceret
25 asinos Sebeon patris sui. Et hi filii Anæ, Dison: & Ooli-
26 bama filia Anæ. Hi autem filii Disan: Amdan & Eseban, & Jethran & Charan.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

11 Fuerunt autem filii Eliphaz, Theman, & Omar, & Sepho, & Gatham, & Cenez.
12 Erat autem Themana concubina Eliphaz filii Esau, & peperit ipsi Eliphaz Amalec: hi sunt filii Adæ uxoris Esau.
13 Isti verò sunt filii Rahuel, Nahath, & Zarah, Sama & Meza: hi sunt filii Mahalath uxoris Esau.
14 Isti autē sunt filii Olibamæ filiæ Anæ, filiæ Sebeon uxoris Esau, quæ peperit Esavo Iehus, & Ihelon, et Core.
15 Hi sunt duces filiorum Esau, filii Eliphaz primogeniti Esau, dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez,
16 Dux Gatham, dux Amalec: Hi sunt duces Eliphaz in terra Edom: Hi sunt filii Adæ.
17 Et hi sunt filii Rahuel filii Esau, dux Nahath, dux Zarah, dux Sama, dux Meza: isti sunt duces Rahuel in terra Edom: isti sunt filii Mahalath uxoris Esau.
18 Isti autem sunt filii Olibamæ uxoris Esau, dux Iehus, dux Ihelon, dux Core: isti sunt duces Olibamæ filiæ Anæ uxoris Esau.
19 Isti sunt filii Esau, & isti duces eorum: Esau ipse est Edom.
20 Isti præterea sunt filii (c) Seir, Choræi incolæ terræ, Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana.
21 Et Dison, & Eser, et Disan: Hi sunt duces Chorræorum filiorū (d) Seir in terra Edom.
22 Fuerunt autem filii Lotan, Chori, & Heman, & soror Lotan Thamna.
23 Isti verò sunt filii Sobal, Alon, & Manachath, & Hebal, & Sepho, & Onam.
24 Et isti sunt filii Sebeon, Aia & Ana: iste est Ana qui invenit gigantes in deserto, cùm pasceret asinos Sebeon patris sui.
25 Isti quoque sunt filii Anæ Dison & Olibama filia Anæ.
26 Et isti filii Dison, Amadan & Esban, Ietran & Charan.

VER. SAM. (c) Gabhla, (d) Gabhla

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

11 Erántque filii Elifaz, Timan, et Umar, et Safu, et Ghaatam, et Cenez.
12 Et Tamna erat ancilla Elifaz filii Esau, genuitque illi, Amalic: Hi sunt filii Aadha uxoris Esau.
13 Et hi sunt filii Raawil, Naheth & Zareh, & Samma, & Maza; hi erant filii Basemath uxoris Esau.
14 Et isti erant filii Ahlibamæ filiæ Ana filiæ Sabaun, conjugis Esau, & genuit ei Jaus, & Jalam, & Corah.
15 Et hi sunt principes filiorum Esau; filii Elifaz primogeniti ejus: Teman princeps, & Umar princeps, & Safu princeps, & Cenaz princeps,
16 Et Corah princeps, & Ghaatam princeps, & Amalic princeps: Hi sunt principes Elifaz in regione Adhum. Isti sunt filii Aadha.
17 Et hi principes Raawil filii Esau; Naheth princeps, Tarah princeps, Samma princeps, Maza princeps: Hi sunt principes ejus in regione Adhum, et ipsi sunt filii Basemath uxoris Esau.
18 Et hi sunt filii Ahlibama uxoris Esau, Jaus princeps, & Jalam princeps, & Corah princeps: Hi sunt principes Ahlibama filiæ Ana, conjugis Esau.
19 Isti quinque sunt filii Esau; & isti alii principes eorum. & sunt Rubri.
20 Hi sunt filii Sair, Huranæi habitatores regionis, Lutan, & Subal, & Sabaun, & Ana,
21 Et Dison, & Issar, & Delisan: Hi sunt principes Huranæorum filiorum Sair in regione Adham.
22 Erantq; filii Lutan, Huri, & Himan, & soror ejus, Temnan.
23 Et isti sunt filii Subal, Eluan, & Manahat, & Ibal, & Safu, & Unam.
24 Et hi sunt filii Sabaun, & Aia, & Aana, ipse est Aana qui adinvenit mulos in deserto, dum pascebat asinos Sabaun patris sui.
25 Et isti sunt filii Aanæ, Dison, & Ahlibama filia ejus.
26 Et hi sunt filii Dasan, Hamdan, & Asuan, & Jeshran, & Charan.

ספר בראשית : לו

27 אֵלֶּה בְּנֵי־אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן׃
28 אֵלֶּה בְנֵי־דִישָׁן עוּץ וַאֲרָן׃
29 אֵלֶּה אַלּוּפֵי הַחֹרִי אַלּוּף לוֹטָן אַלּוּף שׁוֹבָל אַלּוּף צִבְעוֹן אַלּוּף עֲנָה׃
30 אַלּוּף דִּשֹׁן אַלּוּף אֵצֶר אַלּוּף דִּישָׁן אֵלֶּה אַלּוּפֵי הַחֹרִי לְאַלֻּפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שֵׂעִיר׃
31 וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
32 וַיִּמְלֹךְ בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה׃
33 וַיָּמָת בָּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־זֶרַח מִבָּצְרָה׃
34 וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֻשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי׃
35 וַיָּמָת חֻשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת־מִדְיָן בִּשְׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֲוִית׃
36 וַיָּמָת הֲדָד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה׃
37 וַיָּמָת שַׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר׃
38 וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר׃
39 וַיָּמָת בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת־מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב׃
40 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אַלּוּפֵי עֵשָׂו לְמִשְׁפְּחֹתָם לִמְקֹמֹתָם בִּשְׁמֹתָם אַלּוּף תִּמְנָע אַלּוּף עַלְוָה אַלּוּף יְתֵת׃
41 אַלּוּף אָהֳלִיבָמָה אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף פִּינֹן׃
42 אַלּוּף קְנַז אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף מִבְצָר׃
43 אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף עִירָם אֵלֶּה אַלּוּפֵי אֱדוֹם לְמֹשְׁבֹתָם בְּאֶרֶץ אֲחֻזָּתָם הוּא עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם׃

CAP. XXXVII. לז

1 וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

Versio VULG. LAT.

27 Hi quoque filii Eser; Ba-
laan, & Zavan, & Acan.
28 Habuit autem filios Disan;
29 Hus & Aram. Hi duces Hor-
ræorum; dux Lotan, dux So-
bal, dux Sebeon, dux Ana,
30 Dux Dison, dux Eser, dux
Disan: isti duces Horræo-
rum qui imperaverunt in
31 terra Seir. Reges autem qui
regnaverunt in terra Edom
antequàm haberent regem
32 filii Israel, fuerunt hi: Be-
la filius Beor, noménque ur-
33 bis ejus Denaba. Mortuus
est autem Bela, & regnavit
pro eo Jobab; filius Zaræ de
34 Bosra. Cúmque mortuus
esset Jobab, regnavit pro eo
Husam de terra Themano-
35 rum. Hoc quoque mortuo;
regnavit pro eo Adad filius
Badad, qui percussit Madian
in regione Moab: & no-
36 men urbis ejus Avith. Cúm-
que mortuus esset Adad, re-
gnavit pro eo Semla de Mas-
37 reca. Hoc quoque mortuo,
regnavit pro eo Saul de flu-
38 vio Rohoboth. Cúmque &
hic obiisset, successit in re-
gnum Balanan filius Acho-
39 bor: Isto quoque mortuo,
regnavit pro eo Adar; no-
ménque urbis ejus Phau:
& appellabatur uxor ejus
Meetabel, filia Matred filiæ
40 Mezaab, Hæc ergò nomi-
na ducum Esau, in cognati-
onibus, & locis, & voca-
bulis suis; dux Thamna, dux
41 Alva, dux Iether, Dux Oo-
libama, dux Ela, dux Phi-
42 non, Dux Cenez, dux The-
43 man, dux Mabsar, Dux Ma-
bdiel, dux Hiram. Hi du-
ces Edom habitantes in ter-
ra imperii sui, ipse est Esau
pater Idumæorum.

CAP. XXXVII.

1 HAbitavit autem Iacob in
terra Chanaan, in qua pater
suus peregrinatus est.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

27 Οὗτοι δὲ υἱοὶ (ι) Ἀσάρ· Βαλαάμ, καὶ Ζουκάμ,
28 (κ) καὶ Ἰουκάμ. Οὗτοι δὲ υἱοὶ (λ) Ῥισών· Ὤς,
29 καὶ (μ) Ἀράν. (ν) Οὗτοι δὲ ἡγεμόνες Χορ-
ῥί· ἡγεμὼν Λωτάν, ἡγεμὼν Σωβάλ, ἡγε-
30 μὼν Σεβεγών, ἡγεμὼν Ἀνά, Ἡγεμὼν
Δησών, ἡγεμὼν (ξ) Ἀσάρ, ἡγεμὼν (λ) Ῥι-
σών. Οὗτοι ἡγεμόνες (ο) Χορρὶ ἐν ταῖς ἡγε-
31 μονίαις αὐτῶν ἐν γῇ Ἐδώμ. Καὶ οὗτοι οἱ
βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν Ἐδώμ, πρὸ
τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν (π) Ἰσραήλ.
32 Καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Ἐδὼμ Βαλὰκ (ρ) υἱὸς
Βεώρ· καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ, Δενναβά.
33 Ἀπέθανε δὲ Βαλάκ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
αὐτοῦ (σ) Ἰωβὰβ υἱὸς Ζαρὰ ἐκ Βοσόρρας.
34 Ἀπέθανε δὲ Ἰωβάβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
35 αὐτοῦ (τ) Ἀσὼμ ἐκ τῆς γῆς Θαιμανῶν. Ἀπέ-
θανε δὲ (υ) Ἀσώμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐ-
τοῦ Ἀδὰδ υἱὸς Βαράδ, ὁ ἐκκόψας Μαδιὰμ
ἐν τῷ πεδίῳ Μωάβ· καὶ ὄνομα τῇ πόλει
36 αὐτοῦ (φ) Γεθθαίμ. Ἀπέθανε δὲ Ἀδάδ, καὶ
ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ (χ) Σαμαδὰ ἐκ
37 Μασεκκᾶς. Ἀπέθανε δὲ (χ) Σαμαδά, καὶ
ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Σαοὺλ ἐκ Ῥοω-
38 βὼθ τῆς παρὰ ποταμόν. Ἀπέθανε δὲ Σαούλ,
καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ (ψ) Βαλαεννὼν υἱὸς
39 Ἀχοβώρ. Ἀπέθανε δὲ (ψ) Βαλαεννὼν υἱὸς
Ἀχοβώρ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ (ω) Ἀ-
ρὰδ υἱὸς Βαράδ· καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ
Φογώρ· ὄνομα δὲ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Μετε-
βεήλ, θυγάτηρ (α) Ματραίθ, υἱοῦ Μαιζοώβ.
40 Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων Ἡσαῦ,
ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς
χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.
ἡγεμὼν Θαμνά, ἡγεμὼν Γωλά, ἡγεμὼν (β)
41 Ἰεθέρ, Ἡγεμὼν (γ) Ὀλιβεμάς, ἡγεμὼν
42 Ἠλάς, ἡγεμὼν (δ) Φινών, Ἡγεμὼν
Κενέζ, ἡγεμὼν Θαιμάν, ἡγεμὼν Μαζάρ,
43 Ἡγεμὼν (ε) Μαγεδιήλ, ἡγεμὼν (ζ) Ζαφωίν.
Οὗτοι ἡγεμόνες Ἐδὼμ ἐν ταῖς κατῳκοδομη-
μέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεως αὐτῶν. οὗτος Ἡ-
σαῦ πατὴρ Ἐδώμ.

MS.A. (ι) Σαάρ· Βαλαὰν (κ) καὶ Ἰουκάμ, καὶ Οὐκάμ· οὗτοι (λ) Ῥησών. (μ) Ἀράμ. (ν) Οὗτοι ἡγεμόνες Χορρεί· (ξ) Σαάρ, (ο) Χορρεί (π) Ἰσραήλ. (ρ) υἱὸς τοῦ Βεώρ· (σ) Ἰωβὰβ (τ) Ἀσὼμ ἐκ γῆς Θαιμανῶν. (υ) Ἀσώμ, (φ) Γεθθαίμ. (χ) Σαδαμὰ (ψ) Βαλαεννὼν (ω) Ἀδὰδ υἱὸς Βαράδ· (α) Ματραίθ, υἱοῦ Μεζοόβ. (β) Ἰεθέρ, (γ) Ἐλιβεμάς, (δ) Φινές, (ε) Μεγεδιήλ, (ζ) Ζαφωεί.

ΚΕΦ. λζ'.

1 Κατῴκει δὲ Ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, οὗ παρῴ-
κησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ Χαναάν.

Hi autem filii Asar; Balaan, & Zucham, & Iucham. Hi autem filii Rison; Hos, & Aran. Hi autem sunt principes Chorri; princeps Lotan, princeps Sobal, princeps Sebegon, princeps Ana, Princeps Deson, princeps Asar, princeps Rison. Hi sunt principes Chorri in principatibus eorum in terra Edō. Et hi reges qui regnaverunt in Edō, antequam regnaret rex in Israel. Et regnavit in Edom Balac filius Beor, & nomen civitati ejus, Dennaba. Mortuus est autem Balac: & regnavit pro eo Iobab filius Zara de Bosorra. Mortuus est autem Iobab: & regnavit pro eo Asom de terra Themanorum. Mortuus est autem Asom: & regnavit pro eo Adad, filius Barad, qui percussit Madiam in agro Moab: & nomen civitati eius Getthem. Mortuus est autem Adad: & regnavit pro eo Samada de Massecca. Mortuus est autem Samada: & regnavit pro eo Saul de Rooboth, quæ apud flumen. Mortuus est autem Saul: & regnavit pro eo Ballenon filius Achobor. Mortuus est autem Ballenon filius Achobor: & regnavit pro eo Arad, filius Barad: & nomen civitati eius, Phogor: nomen autem uxori eius Metebeel, filia Matraith filii Mezoob. Hæc (d) nomina principum Esau in tribubus eorum secundum locum eorum, in regionibus eorum, & in gentibus eorum; princeps Thamna, princeps Gola, princeps Iether, Princeps Holibemas, princeps Helas, princeps Phinon, Princeps Cenez, princeps Theman, princeps Mazar, Princeps Magediel, princeps Zaphoin. Hi sunt principes Edom in ædificatis in terra possessionis eorum. Hic est Esau pater Edom.

CAP. XXXVII.

Habitabat autem Iacob in terra, ubi incoluerat pater eius in terra Chanaan.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]

Et isti sunt filii Asar, Chalhan, & Zavan, & Acan. Et isti sunt filii Daisan, Us, & Aram. Et isti sunt principes Horæorum, princeps Lotan, princeps Sobal, princeps Sebeon, princeps Ana, Princeps Dison, princeps Asar, princeps Daisan: Isti sunt principes Horæorum in principes eorum, in terra Seir. Et hi sunt reges qui regnaverunt in terra Adum, Antequam regnaret rex super filios Israel, Regnavit in Adum Bala filius Beor, & nomen urbis ejus, Daihab. Et mortuus est Bala, regnavítque post eum, Jobab filius Zarah de Bosar. Mortuo Jobab, regnavit post eum, Hesom de terra Australi. Et mortuo Hesom, regnavit post eum, Hadad filius Badad, qui trucidavit Medianitas in campis Moab: & nomen urbis ejus, Gavith. Mortuo autem Hadad, regnavit post eum, Samla de Masreca. Mortuo Samla, regnavit post eum, Saul de Rohoboth fluvii. Mortuo Saul, regnavit post eum, Baalhanan filius Abchor. Mortuo Baalhanan, regnavit post eum Hadad: & nomen civitatis ejus Phau; & nomen uxoris illius, Mehetbael filia Matrid filii Mizahab. Et hæc sunt nomina principum Esau in familias suas, in generationes suas, secundùm nomina sua: Princeps Tamna, princeps Anlua, princeps Ithith. Princeps Ahlibama, princeps Ila, princeps Phinon, Princeps Cenez, princeps Teman, princeps Mabsar, Princeps Magdiel, princeps Ghiram: Hi sunt principes Idumæorum in habitationibus sua, in terra possessionis suæ. Ipse est Esau pater Idumæorum.

C A P. XXXVII.

Quando venditus fuit Joseph à fratribus suis.

HAbitavit autem Jacob in terra habitationis patris sui, *nempe* in terra Chanaan.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

27 ואלין בני אצר בלהן וזעון ועקן
28 אלין בני דישן עוץ וארן
29 רברבי חוראי רבא לוטן רבא
שובל רבא צבעון רבא ענה
30 רבא דשן רבא אצר רבא דישן
אלין רברבי חוראי לרברבניהון
בארעא דשעיר : ואלין מלכיא
31 די מלכו בארעא דאדום קדם
דימלוך מלכא לבני ישראל : ומלך
32 באדום בלע בר בעור ושום קרתיה
דנהבא : ומית בלע ומלך תחותוהי
33 יובב בר זרח מבצרה : ומית
34 יובב ומלך תחותוהי חשם מארע
דרומא : ומית חשם ומלך תחותוהי
35 הדד בר בדד דקטיל ית מדינאי
בחקלי מואב ושום קרתיה עוית :
36 ומית הדד ומלך תחותוהי שמלה
ממשרקה : ומית שמלה ומלך
37 תחותוהי שאול מרחובות דעל
פרת : ומית שאול ומלך תחותוהי
38 בעל חנן בר עכבור : ומית בעל
39 חנן בר עכבור ומלך תחותוהי
הדר ושום קרתיה פעו ושום
אתתיה מהיטבאל בת מטרד
בת מצרף דהבא : ואלין שמהת
40 רברבי עשו לזרעיתהון לאתריהון
בשמהתהון רבא תמנע רבא
עלוה רבא יתת : רבא אהליבמה
41 רבא אלה רבא פינן : רבא קנז
42 רבא תימן רבא מבצר : רבא
43 מגדיאל רבא עירם אלין
רברבי אדום למותבניהון בארע
אחסנתהון הוא עשו אבוהון
דאדומאי :

לז

1 ויתיב יעקב בארע תותבות אבוהי
בארעא דכנען :

Targum Onkelos.

27 Isti sunt filii Eser: Balan &
28 Zaavan, & Achan. Hi sunt
filii Disan: Hus, & Aran.
29 Isti sunt duces Horræi: dux
Lothan, dux Sòbal; dux Se-
30 beon, dux Ana. Dux Dison,
dux Eser, dux Disan: isti
duces Horræorum, secundùm
principatus eorum, in terra
31 Seir. Et isti sunt reges qui
regnaverunt in terrâ Edom:
antequàm regnaret rex in fi-
32 liis Israel. Regnavit autem
in Edom Bale, filius Beor:
& nomen civitatis ejus, De-
33 naba. Mortuus est autem
Bale: & regnavit pro eo, Jo-
bab filius Zare, de Bosrâ.
34 Mortuus est autem Jobab: &
regnavit pro eo Husam, de
35 terrâ Australi. Mortuúsq; est
Husam: & regnavit pro eo
Hadad filius Bedad, qui inter-
fecit* *Madianitas* in campe-
stribus Moab; & nomen ur-
36 bis ejus, Avith. Mortuúsq;
est Hadad: & regnavit pro
eo, Semla de Maserecâ.
37 Mortuúsq; est Semla: & re-
gnavit pro eo, Saul de Roo-
both quæ est juxta Euphra-
38 tem. Mortuúsq; est Saul:
& regnavit pro eo Baalanan,
39 filius Achobor. Mortuúsq;
est Baalanâ filius Achobor: et
regnavit pro eo Adar; et no-
men urbis ejus Phoü: et no-
men uxoris ejus Mehetabel fi-
lia Mathreth, filia aurificis.
40 Et hæc sunt nomina princi-
pum Esau secundùm cogna-
tiones eorum, per loca eo-
rum, in nominibus suis: dux
Thamna, dux Alva, dux Je-
41 theth. Dux Oolibama, dux
42 Ela, dux Phinon. Dux Ce-
nez, dux Theman, dux Mab-
43 sar. Dux Magdihel, dux Hi-
ran: hi duces Edom in habi-
tationibus suis, in terrâ pos-
sessionis eorum; ipse est Esau
pater Idumæorum.

CAP. XXXVII.

1 HAbitavit autem Jacob in
terrâ habitationis patris sui:
in terra Chanaan.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Filii quoque Aser isti, Bala- 27
an, & Zuan, & Achan. Et 28
filii Disan isti, Hus & Adan.
Isti sunt duces Choræorum, 29
Dux Lotan, dux Sebal, dux
Sebeon dux Ana, Dux Dison, 30
dux Aser, dux Disan: Hi
sunt duces Choræorum se-
cundùm principatus eorum
in terra (e) Sehir. Hi quoque 31
sunt reges qui regnârunt in
terra Edom antequam regna-
ret rex inter filios Israel.
Regnavit autem in Edom Ba- 32
la filius Beor, & nomen ci-
vitatis ejus Denaba. Et mor- 33
tuo Bala, regnavit pro eo Jo-
bab filius Zara de Bosra. Obi- 34
it quoq; Iobab, & regnavit
pro eo Hasam de terra (f)
Themanorum. Et mortuus est 35
Hasam, & regnavit pro eo
Hadad filius Badad qui per-
cussit Madianitas in agro
Moab, & nomen urbis ejus
Avith. Mortuus est quoque 36
Adad, & regnavit pro eo
Semla de Masrecha. Cumq; 37
mortuus esset Semla, regna-
vit pro eo Saul de (g) Ro-
boboth fluvio. Mortuo quo- 38
que Saule, regnavit pro eo
Bahalhanan filius Achobor:
Et mortuus est Bahalhanan, 39
& regnavit pro eo Hadad,
& nomen urbis ejus Phau,
nomen autem uxoris ejus
Meetabel filia Matred filiæ
Mezaab. Hæc sunt nomina 40
ducum Esau secundùm fa-
milias suas, & loca sua,
cum nominibus ejus: Dux
Thamna, dux Alva, dux
Jateth, Dux Olibama, dux 41
Ala, dux Phinon, Dux Ce- 42
nez, dux Themas, dux
Mabsar, Dux Magdiel, dux 43
Hiram: Hi sunt duces Edom
secundùm familias eorum in
terra possessionis eorum: iste
Esau pater fuit Edom.

CAP. XXXVII.

HAbitavit autem Iacob in 1
terra peregrinationis patris
sui, in terra Chanaan.

VER. SAM. (e) Gabbla. (f) Australi. (g) Pathe.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 * هولاء بنو يصر بلهان وزاعوان وعقان * هادان ابنا ديسان عوص واران * وهولاء صناديد
28 الحورانيين لوطان صنديد وشوبال صنديد * وصبعون صنديد وعنا صنديد * وديشون
29 صنديد وايصر صنديد وديسان صنديد * هولاء صناديد الحورانيين لصناديدهم في بلد
30 ساعير * وهولاء الملوك الذين ملكوا في بلد ادوم قبل ان يملك ملك لبني اسرائيل * ملك
31 بادوم بالع بن بعور واسم قريته دنهابا * ثم مات وملك بعده يوباب بن زارح بن بصرى * ثم مات
32 وملك بعده حوسام من بلد اليمن * ثم مات وملك بعده هداد بن بداد الذي قتل المدينين
33 في ضياع مواب واسم قريته عويث * ثم مات وملك بعده سملا من مسريقا * ثم مات وملك
34 بعده ساول من رحبة الفرات * ثم مات وملك بعده بعل حانان ابن عكبور * ثم مات وملك
35 بعده هدار واسم قريته فاعو واسم زوجته مهيطابيل ابنة مطريد ابنة ماء الذهب * وبعد
36 ذلك هولاء اسماء صناديد العيص لعشائرهم في مواضعهم باسمائهم * تمناع صنديد * وعلوا
37 صنديد ويتيت صنديد * واهليباما صنديد وايلا صنديد * وفينون صنديد * وقناز
38 صنديد وتيمان صنديد * ومبصار صنديد * ومجديئيل صنديد * وعيرام صنديد * هولاء
39 صناديد الاحمريين في مساكنهم في ارض حوزهم * هو العيص ابو جميعهم *
40 * الفصل السابع والثلثون * وسكن يعقوب في ارض تغرب ابيه في بلد كنعان *

Hi sunt filii Jesir, Belhan, & Zaavan, & 27
Acan. Hi sunt duo filii Daisan, Us, & 28
Aran. Et hi sunt principes Huranæorum, 29
Lotan princeps, & Sobal princeps, Et 30
Sabaon princeps, & Ana princeps, & Di-
son princeps, & Isar princeps, et Daisan
princeps: Hi sunt principes Huranæorum
in principes eorum, in regione Sair. Et 31
isti sunt reges qui regnârunt in regione
Adhum, antequàm regnâsset rex filiis
Israel. Regnavit in Adhum, Balaa fi- 32
lius Baur, & nomen civitatis ejus Dan-
haba. Deinde mortuus est, & regnavit 33
post illum, Jubab filius Zareh filii Bosra.
Deinde mortuus est, & regnavit post eū, 34
Husam de regione Yaman. Deinde mor- 35
tuus est, & regnavit post illum, Hadad
filius Badad, qui interfecit Madianitas
in villis Moab, & nomen civitatis ejus,
Avith. Deinde mortuus est, & regnavit 36
post eū Samla de Masrica. Deinde mor- 37
tuus est, et regnavit post eum, Saul de Ra-
habat Euphratis. Deinde mortuus est, & 38
regnavit post eum, Baal-Hanan filius
Aachbor. Deinde mortuus est, & regna- 39
vit post eum, Hadhar, & nomen civitatis
ejus, Phau, & nomen uxoris ejus, Ma-
hitbaïl filia Matrid, filiæ Maildahad.
Postremò hæc sunt nomina principū Esau 40
in familias suas, in locis suis, in nomini-
bus suis; Temnaa princeps, & Alu prin-
ceps, & Jethith princeps, Et Ahlibama 41
princeps, & Aila princeps, et Phinon prin-
ceps, Et Cenaz princeps, et Timan prin- 42
ceps, et Mabsar princeps, Et Maghediail 43
princeps, & Iram princeps: Hi sunt prin-
cipes Rubeorū in habitationibus eorum, in
terrâ possessionis eorum. Ipse Esau est pa-
ter ipsorum omnium.

CAP. XXXVII.

ET habitavit Jacob in terra incolatûs 1
patris sui, in regione Chanaan.

ספר בראשית : לז

annorum septemdecim filius Joseph :Jahacob generationes Istæ
2 אלה תלדות יעקב יוסף בן־שבע־עשרה שנה
Bilhah filiis cum puer *ipse* & ,*pecudibus in* suis fratrib^9 cum *pastor erat*
היה רעה את־אחיו בצאן והוא נער את־בני בלהה
eorum infamiam Joseph retulit Et .sui patris uxorum,Zilpah filiis cum &
ואת־בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את־דבתם
cunctis præ Joseph diligebat Israel Et .eorum patrem ad malam
3 רעה אל־אביהם : וישראל אהב את־יוסף מכל־
.*sericorum* tunicam ei fecit & :ei *ipse senectutum* filius quia,suis filiis
בניו כי־בן־זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים :
cunctis præ eorum pater diligeret eum quod ,ejus fratres vidērunt Et
4 ויראו אחיו כי־אתו אהב אביהם מכל־
.*pace in* eum alloqui poterāt non & ,eum habebant odio &,ejus fratribus
אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם :
ampli^9 addiderūt &,suis fratrib^9 nunciavit &,somniū Joseph somniavit Et
5 ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד
quod ,hoc somnium quæso Audite :eos ad dixit Et .*eum odisse*
6 שנא אתו : ויאמר אליהם שמעו־נא החלום הזה אשר
.agri medio in manipulos *manipulantes* nos ecce Et .somniavi
7 חלמתי : והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה
circundabant ecce Et .stabat etiam & ,meus manipulus surrexit ecce Et
והנה קמה אלמתי וגם־נצבה והנה תסבינה
ej^9 fratres ei dixerunt Et.meo manipulo se incurvabant &,vestri manipuli
8 אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי : ויאמרו לו אחיו
?*nos in* dominaberis dominando an ,nos super regnabis regnando Nunquid
המלך תמלך עלינו אם־משול תמשל בנו
:ejus verba *super &* ,ejus somnia *super* eum *odio habere* adhuc addidērūt Et
ויוספו עוד שנא אתו על־חלמתיו ועל־דבריו :
,suis fratribus illud narravit & ,alterum somnium adhuc somniavit Et
9 ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו
-un & ,luna & sol ecce Et.adhuc somniū somniavi Ecce :dixit &
ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד
suum patrem ad narravit Et .mihi se *incurvantes* stellæ decim
10 עשר כוכבים משתחוים לי : ויספר אל־אביו
somnium Quid :ei dixit & ,ejus pater *eum in* increpavit Et .*suos fratres ad &*
ואל־אחיו ויגער־בו אביו ויאמר לו מה החלום
,tui fratres & tua mater & ego veniem^9 veniēdo Nū ?somniasti quod hoc
הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך
:ejus fratres eum in invidērunt Et ?terram in tibi nos incurvandum ad
11 להשתחות לך ארצה : ויקנאו־בו אחיו
pascendū ad ejus fratres iverunt Et .verbum observabat ejus pater &
12 ואביו שמר את־הדבר : וילכו אחיו לרעות
:Joseph ad Israel dixit Et .Sechem in sui patris pecudes
13 את־צאן אביהם בשכם : ויאמר ישראל אל־יוסף
.eos ad te mittam & Veni ?Sechem in *pascentes* tui fratres Nonne
הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם
pacem vide ,nunc Vade :ei dixit Et .*ego* Ecce :ei dixit Et
14 ויאמר לו הנני : ויאמר לו לך־נא ראה את־שלום
eum misit Et.*verbū mihi reverti fac &* ,*gregis pacem* &,tuorum fratrum
אחיך ואת־שלום הצאן והשבני דבר וישלחהו
.Sechem in venit & ,Chebron valle è
מעמק חברון ויבא שכמה :

Versio VULG. LAT.

2 Et hæ sunt generationes e-
jus : Ioseph cùm sedecim es-
set annorum, pascebat gre-
gem cum^9 fratribus suis ad-
huc puer : & erat cum filiis
Balæ & Zelphæ uxorum pa-
tris sui : accusavitque fratres
suos apud patrem crimine
3 pessimo. Israel autem dili-
gebat Ioseph super omnes
filios suos, eò quòd in sene-
ctute genuisset eum ; fecit-
que ei tunicam polymitam.
4 Videntes autem fratres ejus,
quòd à patre plùs cunctis fi-
liis amaretur, oderant eum,
nec poterant ei quidquam
5 pacificè loqui. Accidit quo-
que ut visum somnium refer-
ret fratribus suis : quæ causa
majoris odii seminarium fuit.
6 Dixitque ad eos, Audite so-
7 mnium meum quod vidi. Pu-
tabam nos ligare manipulos
in agro ; & quasi consurgere
manipulū meum, & stare, ve-
strósque manipulos circum-
stantes adorare manipulum
8 meum. Responderunt fratres
ejus, Numquid rex noster e-
ris ? aut subjiciemur ditioni
tuæ ? Hæc ergò causa somni-
orum atque sermonum, invi-
diæ & odii fomitem mini-
9 stravit. Aliud quoque vidit
somnium, quod narrans fra-
tribus, ait; Vidi per somnium,
quasi solem, & lunam, & stel-
las undecim adorare me.
10 Quod cùm patri suo & fra-
trib^9 retulisset, increpavit eū
pater suus, & dixit, Quid sibi
vult hoc somniū quod vidi-
sti ? num ego & mater tua &
fratres tui adorabim^9 te super
11 terram ? Invidebant ei igitur
fratres sui : pater verò rem
12 tacit^9 considerabat. Cùmque
fratres illi^9 in pascendis gre-
gib^9 patris morarentur in Si-
13 chem, Dixit ad eum Israel,
Fratres tui pascūt oves in Si-
chimis : veni, mittā te ad eos.
14 Quo respondente, Præstò
sum, ait ei ; Vade, & vide si
cuncta prospera sint erga fra-
tres tuos, et pecora : et renūtia
mihi quid agatur. Missus de
Valle Hebrō, venit in Sichē.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

2 Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Ἰακώβ. Ἰωσὴφ δὲ
(α) δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἦν, (β) ποιμαίνων
τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ, ὢν νέος, μετὰ τῶν υἱῶν Βαλλᾶς, καὶ
μετὰ τῶν υἱῶν Ζελφᾶς τῶν γυναικῶν τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ. κατήνεγκαν δὲ Ἰωσὴφ ψόγον πο-
3 νηρὸν πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. Ἰα-
κὼβ δὲ ἠγάπα τὸν Ἰωσὴφ παρὰ πάντας τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς (γ) γήρως ἦν αὐτῷ· ἐ-
4 ποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶνα ποικίλον. Ἰδόντες
δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι (δ) αὐτὸν ὁ πατὴρ
φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν,
καὶ οὐκ (ε) ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρη-
5 νικόν. Ἐνυπνιασθεὶς δὲ Ἰωσὴφ ἐνύπνιον,
6 ἀπήγγειλεν αὐτὸ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Καὶ
εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούσατε τοῦ ἐνυπνίου τούτου, οὗ
7 ἐνυπνιάσθην. Ὤμην ὑμᾶς δεσμεύειν (ζ)
δράγματα ἐν μέσῳ τῷ πεδίῳ· καὶ ἀνέστη
τὸ ἐμὸν δράγμα, καὶ ὠρθώθη· περιστραφέντα
δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν, προσεκύνησαν τὸ ἐ-
8 μὸν δράγμα. Εἶπαν δὲ αὐτῷ οἱ (η) ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, Μὴ βασιλεύων βασιλεύσεις ἐφ'
ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσεις ἡμῶν ; καὶ
προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυ-
9 πνίων αὐτοῦ, καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. Εἶ-
δε δὲ ἐνύπνιον ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ
τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ· καὶ
εἶπεν, (θ) Ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕ-
τερον· ὥσπερ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἕνδε-
10 κα ἀστέρες προσεκύνουν με. Καὶ ἐπετίμησεν
αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ (ι) εἶπεν αὐτῷ, Τί τὸ
ἐνύπνιον τοῦτο, ὃ ἐνυπνιάσθης ; ἆρά γε ἐλ-
θόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ σου
καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν
11 γῆν ; Ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· ὁ
12 δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρησε τὸ ῥῆμα. Ἐπορεύ-
θησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρόβα-
13 τα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς Συχέμ. Καὶ εἶπεν
Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσὴφ, (κ) Οὐχὶ οἱ ἀδελφοί
σου ποιμαίνουσιν (λ) εἰς Συχέμ ; δεῦρο, ἀ-
ποστείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ἰδοὺ
14 ἐγώ. Εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰσραὴλ, Πορευθεὶς ἴδε,
εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ τὰ (μ) πρό-
βατα· καὶ ἀνάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν
αὐτὸν ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς Χεβρών· καὶ
ἦλθεν εἰς Συχέμ.

MS.A. (α) δεκαεπτὰ (β) ποιμαίνων μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τὰ πρό-
βατα, ὢν νέος, (γ) γήρους (δ) αὐτὸν ἐφίλει ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ πάντων
(ε) ἐδύναντο (ζ) δράχματα ἐμ μέσῳ (η) ἀδελφοί, Μὴ (θ) ἐνυπνιάσθην
(ι) εἶπεν, Τί τὸ (κ) οὐχ (λ) ἐν Συχέμ ; (μ) πρόβατά σου, ἀνάγγειλον.

*Hæ autem sunt generationes Ia-
cob. Ioseph autem decem & se-
ptem annorum, erat pascens oves
patris sui cum fratribus suis, cum
esset juvenis, cum filiis Balæ, &
cum filiis Zelphæ, uxorum patris
sui. (a) Detulerunt autem Ioseph
crimine malo ad Israel patrem
ipsorum. Iacob autem diligebat
Ioseph præ omnib^9 filiis suis, quia
filius senectutis erat ei : fecit au-
tem ei tunicam (b) variam. Vi-
dentes autem fratres ejus, quòd e-
um pater amat præ omnibus filiis
suis, oderant eum, & non poterant
loqui ei quicquam pacificum. Et
cùm somniâsset Ioseph somnium,
nunciavit illud fratribus suis. Et
dixit eis, Audite somnium hoc,
quod somniavi. Existimabam (c)
vos ligare manipulos in medio a-
gro : & surrexit me^9 manipulus,
& erexit se : conversi autem ma-
nipuli vestri adorabant manipu-
lū meum. Dixerunt autem ei fra-
tres ej^9, Nunquid regnans regna-
bis super nos ? aut dominans do-
minaberis nobis ? & adjecerunt
adhuc odio habere illum propter
somnia ejus, & propter verba ej^9.
Vidit autem somnium aliud, &
narravit illud patri suo, & fra-
tribus suis ; et dixit, Ecce som-
navi somniū aliud : tanquam Sol,
& Luna, & undecim stellæ ado-
rabant me. Et objurgavit eum
pater ejus, & dixit ei, Quod est
somnium hoc, quod somniâsti ?
nunquid venientes veniemus e-
go, et mater tua, et fratres tui ado-
rare te super terram ? Invide-
runt autem ei fratres ejus : pater
autem ejus observavit verbum.
Iverunt autem fratres ejus pa-
scere oves patris sui in Sychem. Et
dixit Israel ad Ioseph, Nonne
fratres tui pascunt in Sychem ?
veni, mittam te ad eos : dixit au-
tem ei, Ecce ego. Dixit autem ei
Israel, Vadens vide, (d) si valent
fratres tui, & oves, & nuncia
mihi : & misit eum de valle
Chebron : & venit in Sychem.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]

Et istæ sunt generationes Jacob : Joseph, na- 2
tus annos septemdecim, pascebat cum fratri-
bus suis oves, & ipse educabatur cum filiis
Zelphæ & cum filiis Belhæ, uxorum patris
sui; detulitq; Joseph famam eorum malam ad
patrem eorum. Israel autem diligebat ipsum 3
Joseph, plusquàm omnes filios suos, eò quod
filius senectutis ejus esset ; fecitq; ei tunicam
fimbriatam. Videntes autem fratres ejus dili- 4
gi eum à patre suo plus omnibus, oderunt
eum, nec poterant loqui cum eo pacem. Præ- 5
terea somniavit Joseph somnium, quod cùm
indicâsset fratribus suis, majus conceperunt
odium in eum. Dixit autem ad eos, Audite 6
somnium hoc quod somniavi. Ecce nos liga- 7
bamus manipulos in agro, & ecce stetit ma-
nipulus meus erexitq; sese, & ecce ambientes
manipuli vestri, adorabāt manipulum meum.
Dixerunt ad eum fratres ejus, Num regnan- 8
do regnabis super nos ? aut dominando do-
minaberis in nos ? quare auctum est etiam
odium illorum in ipsum propter somnia ejus
ejúsq; sermones. Somniavit rursus somnium 9
aliud, & narravit illud fratribus suis, ac dixit
eis; En somnium somniavi adhuc, & ecce sol
& luna, atque undecim stellæ adorabant me.
Quod quum narrâsset patri suo & fratribus 10
suis, increpavit eum pater suus, dixitq; ei ;
Quid est somnium hoc quod somniâsti ? an
certè veniemus ego & mater tua, fratrésq;
tui ad adorandum te super terram ? Invide- 11
runt igitur ei fratres sui, pater verò observa-
bat sermones. Abierūt autē fratres Joseph ad 12
pascendū gregē patris sui in Sechim. Dixitq; 13
Israel ad Joseph, En fratres tui pascūt in Se-
chim, veni ut mittā te ad eos. Respōdit ei, Ad-
sum. Dixit ad eum pater suus, Vade, considera 14
valetudinē fratrum tuorum, & valetudinem
ovium, & redde mihi responsum. Misit itaq;
eum Jacob de valle Hebrō, et venit in Sechim.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

אלין תולדת יעקב יוסף בר שבע
עסרי שנין הוה רעי עם אחוהי
בענא והוא רבי עם בני בלהה
ועם בני זלפה נשי אבוהי ואיתי
יוסף ית דבהון בישא לאבוהון׃
וישראל רחים ית יוסף מכל בנוהי
ארי בר חכים הוא ליה ועבד ליה
כתונא דפסי׃ וחזו אחוהי ארי
יתיה רחים אבוהון מכל אחוהי
וסנו יתיה ולא צבן למללא עמיה
שלם׃ וחלם יוסף חלמא וחוי
לאחוהי ואוסיפו עוד למסני
יתיה׃ ואמר להון שמעו כען
חלמא הדין די חלמית׃ והא
אנחנא מאסרין אסרין בגו חקלא
והא קמת אסרתי ואף אזדקפת
והא מסתחרן אסרתכון וסגדן
לאסרתי׃ ואמרו ליה אחוהי
המלכו את מדמי למלך עלנא
או שולטן את סביר למשלט בנא
ואוסיפו עוד סנו יתיה על חלמוהי
ועל פתגמוהי׃ וחלם עוד חלמא
אוחרנא ואשתעי יתיה לאחוהי
ואמר הא חלמית חלמא עוד והא
שמשא וסיהרא וחד עשר כוכביא
סגדין לי׃ ואשתעי לאבוהי ולאחוהי
ונזף ביה אבוהי ואמר ליה מה
חלמא הדין די חלמתא המיתא
ניתי אנא ואמך ואחך למסגד לך
לארעא׃ וקניאו ביה אחוהי ואבוהי
נטר ית פתגמא׃ ואזלו אחוהי
למרעי ית ענא דאבוהון בשכם׃
ואמר ישראל ליוסף הלא אחך רען
בשכם איתא ואשלחינך לותהון
ואמר ליה הא אנא׃ ואמר ליה איזיל
כען חזי ית שלם אחך וית שלם
ענא ואתיב לי פתגמא ושלחיה
ממישר חברון ואתא לשכם׃

Targum ONKELOS.

2 Hæ sunt generationes Jacob; Joseph filius erat decem & septem annorum, quando pascebat oves cum fratribus suis; & ipse nutriebatur cum filiis Balæ, & cum filiis Zelphæ, uxorum patris sui: & adduxit Joseph accusationem eorum ma-
3 lam, ad patrem suum. Israel autem diligebat Joseph, plusquàm universos filios suos; quoniam filius sapiens erat ei: fecitq; ei tunicam polymitam.
4 Et viderunt fratres ejus, quòd diligeret eum pater suus plusquàm omnes fratres ejus; & oderunt eũ: & nolebãt loqui
5 pacificè cum eo. Et somniavit Joseph somnium; & narravit fratribus suis: & addiderunt
6 amplius odio habere eum. Et ait eis: Audite obsecro, somni-
7 um hoc quod somniavi. Ecce ligabamus manipulos in medio agri; & ecce stabat manipulus meus, & etiam erigebatur: & ecce circundabant eum manipuli vestri, & adora-
8 bant manipulum meum. Et dixerunt ei fratres sui; Nunquid regnare existimas super nos? aut dominari putas nostri? Et addiderũt ampli⁹ odio habere eũ, propter somnia sua,
9 et propter verba ejus. Somniavitq; iterum somniũ aliud; & narravit eum fratribus suis: & ait; Ecce sõniavi iterũ somniũ; & ecce sol & luna, & undecim
10 stellæ adorabant me. Et narravit patri suo & fratribus suis: increpavitq; eum pater suus; & ait, Quid est somnium hoc quod somniâsti? nunquid venientes veniemus ego, & mater tua & fratres tui, ut ad-
11 oremus te super terram? Invideruntq; ei fratres sui: & pater ejus conservabat verbũ.
12 Et abierũt fratres ejus, ad pascẽdas oves patris sui, in Sichẽ.
13 Et dixit Israel ad Joseph; Ecce fratres tui pascunt oves in Sichem; veni, & mittã te ad eos:
14 & dixit ei, Ecce ego. Et ait ei, Vade nunc vide pacẽ fratrum tuorum, & pacẽ oviũ; & redde mihi responsũ: misitq; eũ de valle Hebrõ, et venit in Sichẽ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Hæ sunt generationes Jacobi. 2
Joseph natus septemdecim
annos, pascebat oves cum fra-
tribus suis. Iste autem ado-
lescens erat cum filiis Balæ,
& cum filiis Zelphæ uxori-
bus patris sui: Tunc detulit
Joseph crimen eorum pessi-
mum ad patrem eorum. Is- 3
rael autem diligebat Ioseph
præ omnibus filiis suis, quia
filius senectutis ipse erat illi,
& fecerat illi tunicam versi-
colorem. Videntes verò fra- 4
tres ejus quòd eum diligebat
pater eorum præ omnibus fi-
liis suis, odio habebant eum,
nec poterant eum alloqui pa-
cificè. Somniavit autem Jo- 5
seph somnium, & narravit
fratribus suis, & auxerunt
amplius odiũ in illum. Dixit 6
autem eis, Audite quæso so-
mnium istud quod somniavi.
Ecce nos colligebamus mani- 7
pulos in medio agri, & ecce
surrexit manipulus meus, at-
que etiam stetit; ecce quoque
circumdabant manipuli ve-
stri, & adorabant manipulum
meum. Et dixerunt ei fratres 8
ejus, Nunquid regnando re-
gnabis super nos, aut domi-
nando dominaberis nobis? &
auxerunt adhuc odiũ in eum
propter somnia ejus, & pro-
pter verba ejus. Et somniavit 9
adhuc somnium aliud, et nar-
ravit illud fratribus suis,
dixitq; Ecce somniavi so-
mniũ adhuc, et ecce sol, et lu-
na, et undecim stellæ adora-
bant me. Quod cum narrâsset 10
patri suo, et fratribus suis, (a)
increpavit eum pater ejus, di-
cens ei; Quid somnium istud
quod somniâsti? Nunquid ve-
niendo veniemus, ego & ma-
ter tua, et fratres tui adorare
te in terram? Ideo invidebant 11
ei fratres ejus, sed pater ejus
conservabat verbum istud. I- 12
verunt autem fratres ejus, ut
pascerent oves patris sui in
Sichem. Tum dixit Israel Io- 13
sepho, Nonne fratres tui pa-
scunt in Sichẽ? vade et mittã
te ad eos; responditq; ei, ecce
me. Et dixit, Ito nunc, et vide 14
salutem fratrum tuorum, et
salutem gregis, & refer mihi
rem: misitq; eum de valle He-
bron, & venit in Sichem.

VER. SAM. (a) iratus est ei

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * وهذه حوادث يعقوب * لما كان يوسف ابن سبع عشر سنة * وكان يرعى الغنم مع اخوته * وكان
3 ناشيا مع بني بلها وبني زلفا امراتي ابيه * واتى يوسف بشناعة ردية عنهم الى ابيهم * وكان
4 اسرائيل يحب يوسف اكثر من محبته لجميع بنيه لانه ابن شيخوخة * فصنع له جبة ديباج * ولما
5 راى اخوته ان اباه يحبه اكثر من محبته لجميعهم * ابغضوه ولم يستطيعوا السلام عليه * ثم ان
6 يوسف راى رويا فاخبر اخوته بها * فازدادوا شناءة له * اذ قال لهم اسمعوا هذه الرويا التي رايتها
7 * رايت كانا نحزم حزما في الصحراء * وكان حزمتي وقفت * ثم انتصبت * وكان حزمكم تحيط بها
8 وتسجد لها * فقال له اخوته املكا تملك علينا * او سلطانا تتسلط علينا * وازدادوا ايضا شناءة له
9 على احلامه وعلى كلامه * فراى ايضا رويا اخرى * فقصها على اخوته وقال رايت ايضا رويا * كان
10 الشمس والقمر واحد عشر كوكبا ساجدون لي * واذ قصها على ابيه وعلى اخوته * زجره ابوه وقال
11 له * ما هذه الرويا التي رايتها * هل نجي انا وامك واخوتك فنسجد لك على الارض * وحسده على
12 ذلك اخوته * وابوه حفظ كلامه * ثم مضى اخوته لرعي غنم ابيهم في نابلس * فقال اسرائيل
14 ليوسف * هوذا اخوتك يرعون في نابلس * تعال حتى ابعثك اليهم * قال له نعم * قال له امض
فاعلم سلامة اخوتك وسلامة الغنم ورد الي الجواب * فبعث به من عمق حبرون * فاتى نابلس *

Et hi sunt casus Iacobi. Cùm esset Ioseph 2
filius septemdecim annorum, & pasceret
oves cum fratribus suis, adolesceretq; cum
filiis Balha, et filiis Zelpha duabus uxorib⁹
patris sui: detulit Ioseph obscœnitatem
pessimã de eis ad patrem eorũ. Et Israel 3
prosequebatur Ioseph majore amore quàm
omnes filios suos: quoniã erat filius se-
nectutis, feciq; illi tunicam sericeam.
Cùmque vidissent fratres ejus quòd pater 4
ipsius diligeret eum majore amore quàm
omnes seipsos, oderunt eum, & non pote-
rant salutare eum. Deinde Ioseph vidit 5
somnia, & significavit ea fratribus suis:
et auctum est odiũ eorum in illum. Cùm 6
dixisset eis, Audite hoc somnium quod
vidi. Vidi quasi nos colligare manipu- 7
los in agro, & quasi manipulum meum
stetisse atque erectũ fuisse: & quasi ma-
nipulos vestros circumdare illum, & ado-
rarare eum. Dixerunt ei fratres sui, 8
Num regnans regnabis super nos? an do-
minans dominaberis nobis? & auxerunt
quoque odium in eum, propter somnia e-
jus, & sermonẽ ipsius. Vidit quoque a- 9
liud somnium, narravitque illud fratribus
suis, & ait; Vidi etiam somnium, quasi
solẽ, & lunam, & undecim stellas ado-
rantes me. Et cùm narrâsset illud patri 10
suo ac fratribus suis, increpavit eum pater
ejus, & dixit ei; Quodnam est hoc so-
mnium quod vidisti? Nunquid veniemus
ego, & mater tua, & fratres tui, & ado-
rabimus te super terrã? Et inviderunt ei 11
ob hoc fratres ejus: at pater ejus servavit
sermonẽ illius. Deinde abierunt fratres 12
ejus ad pascendas oves patris sui in Nabo-
los. Dixitq; Israel ad Ioseph, En fra- 13
tres tui pascunt in Nabolos, veni ut mit-
tam te ad eos: Ait illi, Ita. Dixit ei, 14
Vade, et agnosce valetudinẽ fratrum tuo-
rum, et valetudinẽ ovium, & redde mihi
responsum. Misitque eum de valle Ha-
bra, & venit ad Nabolos.

ספר בראשית : לז

eum interrogavit Et :agro in errans ecce & ,vir eum invenit Et
15 וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו
ego meos Fratres :dixit Et ?quæris Quid :dicendo vir
16 האיש לאמר מה תבקש: ויאמר את אחי אנכי
:vir dixit Et .pascentes ipsi ubi mihi obsecro Nuncia quærens
17 מבקש הגידה נא לי איפה הם רעים: ויאמר האיש
ivit Et .Dothan in Eamus :dicentes audivi Quia .hinc sunt Profecti
נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתינה וילך
eum viderunt Et .Dothan in eos invenit & ,suos fratres post Joseph
18 יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן: ויראו אתו
sunt machinati & ,eos ad appropinquaret antequam & ,longinquo à
מרחק ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו
Ecce :suum fratrem ad vir dixerunt Et .eum interimendum ad ,eum
19 אתו להמיתו: ויאמרו איש אל אחיו הנה
,eum occidamus &,venite nunc Et .veniens iste somniorum magister
20 בעל החלמות הלזה בא: ועתה לכו ונהרגהו
;eum comedit mala Bestia :dicemus &,cisternarũ unam in eum projiciamus &
ונשלכהו באחד הברות ואמרנו חיה רעה אכלתהו
eum eripuit &,Reubẽ audivit Et .ejus somnia fuerint quid videbimus &
21 ונראה מה יהיו חלמתיו: וישמע ראובן ויצלהו
eos ad dixit Et .animã eum percutiamus Ne :dixit & ,eorum manu è
22 מידם ויאמר לא נכנו נפש: ויאמר אלהם
quæ ,hanc cisternam in eum Projicite .sanguinẽ effundatis Ne:Reuben
ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר
,eorũ manu è eum erueret ut ,eum in mittatis ne manũ &,deserto in
במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם
ad Joseph venit ut fuit Et .suum patrem ad eũ reverti faciendũ ad
23 להשיבו אל אביו: ויהי כאשר בא יוסף אל
tunicã ,sua tunicã Joseph expoliavẽrunt &,suos fratres
אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת
,cisternam in eum projecerunt &,eum tulẽrunt Et.eũ super quæ sericorum
24 הפסים אשר עליו: ויקחהו וישלכו אתו הברה
,panem comedendum ad sedẽrunt Et .aquæ eã in non ,vacua cisterna &
25 והבור רק אין בו מים: וישבו לאכל לחם
Ismahelitarum turba ecce &,viderunt &,suos oculos levavẽrunt &
וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים
,stacten & ,resinam &,aromata ferentes eorum cameli & ,Ghilhad de veniens
באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט
ad Jehudah dixit Et .Ægyptum in descendere faciendum ad,ambulantes
26 הולכים להוריד מצרימה: ויאמר יהודה אל
celaverimus &,nostrum fratrẽ occiderimus si utilitas Quæ :suos fratres
אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו
nostra manus & ,Ismahelitis eum vendamus &,Venite ?ejus sanguinem
27 את דמו: לכו ונמכרנו לישמעאלים וידנו
.ej' fratres paruerunt Et.ipse nostra caro,noster frater quia ,eum in sit ne
אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא וישמעו אחיו:
fecẽrũt ascẽdere &,extraxerũt &,mercatores Midianitæ viri transiẽrunt Et
28 ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו
Ismahelitis Joseph vendidẽrunt Et .cisterna è Joseph
את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים
.Ægyptum in Joseph adduxẽrunt &:argento viginti in
בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה:

Versio VULG. LAT.

15 Invenítq; eum vir errantem
in agro, & interrogavit quid
16 quæreret. At ille respondit,
Fratres meos quæro, indica
17 mihi ubi pascant greges. Di-
xítq; ei vir, Recesserunt de
loco isto: audivi autẽ eos di-
centes, Eam' in Dothain. Per-
rexit ergò Ioseph post fratres
suos, & invenit eos in Dotha-
18 in. Qui cùm vidissent eũ pro-
cul, antequàm accederet ad e-
os, cogitaverunt illum occi-
19 dere. Et mutuò loquebantur,
20 Ecce somniator venit: Veni-
te, occidam' eum, & mittam'
in cisternam veterem, dice-
músque; Fera pessima devo-
ravit eum; & tunc appare-
bit quid illi prosint somnia
21 sua. Audiens autem hoc
Ruben, nitebatur liberare
eum de manibus eorum, &
22 dicebat, Non interficiatis
animam ejus, nec effundatis
sanguinem; sed projicite e-
um in cisternam hanc, quæ
est in solitudine, manúsque
vestras servate innoxias: hoc
autem dicebat, volens eri-
pere eum de manibus eorum,
23 & reddere patri suo. Con-
festim igitur ut pervenit ad
fratres suos, nudaverunt e-
um tunica talari, & polymi-
24 ta. Miserúntque eum in ci-
sternam veterem, quæ non
25 habebat aquam. Et sedentes
ut comederent panem, vide-
runt Ismaelitas viatores ve-
nire de Galaad, & camelos
eorum portantes aromata,
& resinam, & stacten in Ægy-
26 ptum. Dixit ergò Judas fra-
tribus suis, Quid nobis pro-
dest si occiderimus fratrem
nostrum, & celaverimus san-
27 guinem ipsius? Melius est ut
venumdetur Ismaelitis, &
manus nostræ non polluan-
tur; frater enim & caro no-
stra est. Acquieverunt fratres
28 sermonibus illius. Et præ-
tereuntibus Madianitis nego-
tiatorib', extrahentes eum de
cisterna, vendiderunt eum I-
smaelitis, viginti argenteis:
qui duxerunt eũ in Ægyptũ.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

15 Καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν
τῷ πεδίῳ· ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος,
16 λέγων, Τί ζητεῖς; Ὁ δὲ εἶπε, Τοὺς ἀδελφούς
μου ζητῶ· ἀπάγγειλόν μοι ποῦ βόσκουσιν.
17 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, Ἀπήρκασιν ἐν-
τεῦθεν· ἤκουσα γὰρ αὐτῶν λεγόντων, Πορευ-
θῶμεν εἰς Δωθαείμ. καὶ ἐπορεύθη Ἰωσὴφ
κατόπισθε τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ εὗρεν αὐτοὺς
18 (ν) ἐν Δωθαείμ. Προεῖδον δὲ αὐτὸν μακρό-
θεν πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν πρὸς αὐτούς· καὶ
(ξ) ἐπονηρεύοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν.
19 (ο) Εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·
20 Ἰδοὺ ὁ ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται. Νῦν οὖν
δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ (π) ῥίψωμεν
αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων· καὶ ἐροῦμεν, Θηρίον
πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν· καὶ ὀψόμεθα, (ϙ)
21 τί ἔσαι τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. Ἀκούσας δὲ Ῥου-
βὴν, ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν· Καὶ
εἶπεν, Οὐ (σ) πατάξωμεν αὐτὸν εἰς ψυχήν.
22 Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ῥουβὴν, Μὴ ἐκχέητε αἷμα·
(τ) ἐμβάλετε αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν (υ) λάκκων
τούτων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγ-
κητε αὐτῷ· ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν
23 αὐτῶν, καὶ ἀποδῷ αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ἐγέ-
νετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν Ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν (φ) Ἰωσὴφ τὸν χιτῶνα τὸν
24 ποικίλον τὸν περὶ αὐτόν. Καὶ λαβόντες αὐ-
τὸν, ἔρριψαν εἰς τὸν λάκκον· ὁ δὲ (χ) λάκκος
25 κενὸς, ὕδωρ οὐκ εἶχε. Ἐκάθισαν δὲ φαγεῖν
ἄρτον· καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀφθαλμοῖς,
εἶδον· καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι Ἰσμαηλῖται ἤρχοντο
ἐκ Γαλαάδ· καὶ (ψ) αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγε-
μον θυμιαμάτων καὶ ῥητίνης καὶ στακτῆς· ἐ-
26 πορεύοντο δὲ καταγαγεῖν εἰς Αἴγυπτον. Εἶ-
πε δὲ Ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, Τί
χρήσιμον, ἐὰν ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡ-
27 μῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ; Δεῦτε,
ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς Ἰσμαηλίταις τούτοις·
αἱ δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔστωσαν ἐπ' αὐτόν, ὅτι
ἀδελφὸς ἡμῶν, καὶ σὰρξ ἡμῶν ἐστίν. ἤκουσαν δὲ
28 οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. Καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄν-
θρωποι οἱ Μαδιηναῖοι (ω) ἔμποροι, καὶ ἐξ-
είλκυσαν καὶ ἀνεβίβασαν τὸν Ἰωσὴφ ἐκ τοῦ
λάκκου· καὶ ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ τοῖς Ἰσμα-
ηλίταις εἴκοσι χρυσῶν. καὶ κατήγαγον τὸν
Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον.

MS.A. (ν) εἰς Δωθαείμ. (ξ) ἐπορεύοντο ἀποκτεῖναι (ο) Εἶπαν (π) ῥί-
ψωμεν (ϙ) τί ἐστιν (σ) παταξωμεν (τ) ἐμβάλλετε δὲ αὐτὸν (υ) λάκκον τῶν
(φ) τὸν Ἰωσὴφ (χ) λάκκος ἐκεῖνος ὕδωρ (ψ) οἱ κάμηλοι (ω) οἱ ἔμ-
ποροι,

Cum Translatione LATINA.

15 *Et invenit eum homo errantem
in agro: interrogavit autem
16 eum homo, dicens; Quid quæ-
ris? At ille dixit, Fratres meos
quæro; nuncia mihi ubi pascunt.
17 Dixit autem ei homo, Discesse-
runt hinc: audivi enim eos di-
centes, Eamus in Dothaim.
Et ivit Ioseph post fratres suos,
& invenit eos in Dothaim. Præ-
18 viderunt autem eum à longè,
antequàm ipse appropinquaret
ad eos; & (e) malignabantur
ad eum occidendum. Dixit au-
19 tem unusquisque ad fratrem su-
um, Ecce somniator ille venit.
20 Nunc igitur venite, occidamus
eum, & projiciamus eum in u-
nam cisternarũ, & dicemus; Be-
stia mala devoravit eum: et vi-
debimus, quid erunt somnia ipsi-
21 us. Audiens autem Ruben, eripuit
eum de manibus eorum, Et di-
xit; Non percutiamus eum in ani-
mam. Dixit autem eis Ruben,
22 Non effundatis sanguinem. Inji-
cite eum in unam cisternarum ha-
rum, quæ in deserto; manum au-
tem non inferatis ei: (f) ut e-
riperet eum de manibus eorum,
& redderet eum patri suo. Fa-
23 ctum est autem quando venit
Ioseph ad fratres suos, exuerunt
Ioseph tunicâ variâ, quæ circa
eum. Et sumentes eum, proje-
24 cerunt in cisternam; cisterna autem
vacua, non habebat aquam. Sede-
25 runt autem manducare panem;
& respicientes oculis, viderunt;
& ecce viatores Ismaelitæ ve-
niebant de Galaad: & cameli
eorum pleni erant (g) odoramen-
tis, et resinâ, & stacte: ibant au-
tem deferre in Ægyptum. Dixit
26 autem Iudas ad fratres suos,
Quid (h) utile, si occiderimus
fratrem nostrum, & absconderi-
mus sanguinem ejus? Venite,
27 vendamus eum Ismaelitis istis:
manus autem nostræ non sint in
eum, quoniam frater noster, &
caro nostra est: & audierunt
28 fratres ejus. Et prætereibant ho-
mines (i) Madianæi mercatores;
& extraxerunt, et ascendere fe-
cerunt Ioseph de cisterna, et ven-
diderunt Ioseph Ismaelitis vi-
ginti (k) aureis: et deduxerunt Ioseph in Ægyptum.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Reperit autem eum vir quidam errantem in
campo, & interrogavit eum vir ille, & dixit
ad eum; Quid quæris? Respondit, Fratres me-
os quæro: indica mihi ubi pascant. Dixit ad
eum vir ille, Profecti sunt hinc, & audivi eos
dicentes, Abeamus in Dothan: Abiit ergò Jo-
seph post fratres suos, & invenit eos in Do-
than. Videntes autem eum procul, antequam
accessisset ad eos, Machinati sunt ei necem:
Et dixerunt quilibet ad fratrem suum, Ecce
somniator ille somniorum venit. Adeste, occi-
damus eum, & projiciamus illum in aliquam
foveam: dicemúsque, Fera pessima devora-
vit eum, & videbimus quid contingat somniis
ejus. Audiens Rubil, liberavit eum de mani-
bus eorum, & dixit eis; Ne occidamus animam.
Dixit etiam ad eos Rubil, Ne effundatis san-
guinem, projicite eam in foveam istam quæ est
in solitudine, & manum ne extendatis in eum:
ut *scilicet* eriperet eum ex eorum manibus,
eúmque restitueret patri suo. Cùm ergò ve-
nisset Joseph ad fratres suos, exuerunt eum
tunica fimbriata qua erat indutus. Et arripi-
entes eum, projecerunt illum in foveam: erat
autem fovea illa vacua, nec erat in ea aqua.
Et sedentes ad comedendum panem, attollunt
oculos suos ac vident, & ecce turma Arabum
veniens de Gelaad, quorum cameli erãt onusti
resina, & nucleis pineis, & terebintho, ale-
umcium ut deportarent in Ægyptum. Et
dixit Juda fratribus suis, Quid lucri, si oc-
ciderimus fratrem nostrum, & celaverimus
ejus sanguinem? Venite, vendamus eum Ara-
bibus, & manus nostra non sit in eo, quia frater
noster est & caro nostra: & acquieverunt ei
fratres ejus. Prætereuntibus igitur viris mer-
catoribus Medianitis, traxerunt eduxeruntq;
Joseph è fovea, & vendiderunt Josephum A-
rabibus viginti argenteis, qui duxerunt eum
in Ægyptum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

15 ואשכחיה גברא והא תעי בחקלא
16 ושאליה גברא למימר מא את בעי
ואמר ית אחי אנא בעי חוי כען לי
17 איכא אנון רען: ואמר גברא נטלו
מכא ארי שמעית דאמרין נזיל
לדתן ואזל יוסף בתר אחוהי
ואשכחינון בדתן: וחזו יתיה מרחיק
18 ועד לא קריב לותהון וחשיבו
עלוהי למקטליה: ואמרו גבר
19 לאחוהי הא מרי חלמיא דיכי אתא:
20 וכען אתו ונקטליניה ונרמיניה בחד
מן גוביא ונימר חיתא בישתא
אכלתיה ונחזי מה יהי בסוף
21 חלמוהי: ושמע ראובן ושיזביה
22 מידיהון ואמר לא נקטליניה נפש:
ואמר להון ראובן לא תשדון
דמא רמו יתיה לגובא הדין די
במדברא וידא לא תושטון ביה
בדיל לשיזבא יתיה מידהון
23 לאתבותיה לות אבוהי: והוה כד
אתא יוסף לות אחוהי ואשלחו ית
יוסף ית כתוניה ית כתונא דפסי
24 די עלוהי: ונסבוהי ורמו יתיה
לגובא וגובא ריקן לית ביה מיא:
25 ואסחרו למיכל לחמא וזקפו
עיניהון וחזו והא שירת ערבאי
אתיא מגלעד וגמליהון טעינן
שעף וקטף ולטום אזלין לאחתא
26 למצרים: ואמר יהודה לאחוהי
מה ממון נתהני לנא ארי נקטול
27 ית אחונא ונכסי ית דמיה: אתו
ונזבניניה לערבאי וידנא לא תהי
ביה ארי אחונא בסרנא הוא
28 וקבילו מניה אחוהי: ועברו גברי
מדינאי תגרי ונגידו ואסיקו ית
יוסף מן גובא וזבינו ית יוסף
לערבאי בעשרין כסף ואיתיאו ית יוסף למצרים:

15 Invenitq; eum vir, & aberrabat in agro; & interrogavit eum vir, dicens, Quid quæris?
16 Et dixit; Fratres meos ego quæro: indica obsecro mihi,
17 ubi ipsi pascãt. Et ait vir, Profecti sunt hinc; quoniã audivi illos dicentes, Eam[us] in Dothã: & abiit Joseph post fratres suos,
18 et invenit eos in Dothã. Et viderũt eũ à longè: et antequã appropinquaret ad eos, cogitaverũt cõtra illũ ut interficerẽt eũ.
19 Dixitq; unusquisq; ad fratrẽ suũ: Ecce dñs somniorũ iste qui venit.
20 Et nũc venite, occidam[us] eũ, & projiciam[us] eũ in unã ex cisternis; et dicem[us]; Bestia pessima comedit eũ: & videbim[us] quis erit finis somniorũ suorũ.
21 Audivitq; Ruben, & liberavit eũ de manib[us] eorũ: & ait; Non interficiamus animam ejus.
22 Dixitq; Ruben, Non effundatis sanguinem: projicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine; & manũ non extẽdatis in eũ: ut liberaret eũ de manib[us] eorũ; ut reduceret eum patri suo.
23 Et factũ est, cùm venisset Joseph ad fratres suos: nudaverunt Joseph tunicã suã; tunicã polymitã, quæ erat super eum.
24 Et tulerunt eum, & miserunt eum in cisternã: cisterna autẽ erat vacua, in quã nõ erat aquæ.
25 Et recubuerũt ad comedẽdum panẽ: & levaverunt oculos suos, & viderunt; & ecce turba Arabum veniebat de Galaad, & cameli eorum onerati aromatis, resinã & stacte; ibant ut descẽderẽt in Ægyptum.
26 Dixitq; Judas fratrib[us] suis: Quid lucri erit nobis, si occiderimus fratrẽ nostrum; & cooperuerim[us] *sanguinem?*
27 Venite, & vendamus eũ Arabibus, et man[us] nostra non sit in eum; quoniã frater noster & caro nostra est: & obedierunt ei fratres sui.
28 Et transierunt viri negociatores Madianitæ; & extraxerunt & levaverunt Joseph de cisternã, et vendiderũt eũ Arabibus viginti *argenteis:* et adduxerunt Joseph in Ægyptum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

VER. SAM.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 *Invenit autem eum vir cùm erraret in agro, & interrogavit eum vir ille, dicens; Quid quæris?*
16 *Et respondit, Fratres meos ego quæro, indica quæso mihi ubi illi pascãt.*
17 *Respondit autem vir ille, Profecti sunt inde, nam audivi illos dicentes, Eamus Dothain: ivitque Joseph post fratres suos, &*
18 *invenit eos in Dothain. Videtes eũ de longè, antequam appropinquaret ad eos, machinati sunt adversus illũ, ut illũ occideret.*
19 *Dixerũntq; unus ad alterum, Ecce magister ille somniorum venit.*
20 *Nunc autem venite, occidamus eum, & abjiciamus eum in unam cisternam, & dicamus, Mala bestia devoravit eum, & videbimus quid erunt somnia ejus.*
21 *Hæc autem audiens Ruben, cripuit eum de manibus eorum, dicens; Ne percutiamus animam.*
22 *Dixitque eis, Ne effundatis sanguinem; abjicite eum in cisternam istam quæ est in deserto; & manum ne mittatis in eum, ut eriperet eum de manu eorum, & redderet patri suo.*
23 *Et factum est cùm venit Iosepb ad fratres suos, ut exuerent eum tunicâ suâ, tunicâ versicolore quæ erat super eum.*
24 *Et acciperent, & abjicerent eum in cisternam: cisterna autem erat vacua, non erant in ea aquæ.*
25 *Postea reversi ut comederent panem, levaverunt oculos suos, videruntque, & ecce turba Ismaelitarum veniebat de Galaad, quorum cameli gestabant aromata, & resinam, & stacten, gradientium ut descenderent in Ægyptum.*
26 *Dixit autem Iudas fratribus suis, Quid lucri cùm occiderimus fratrem nostrũ, & absconderimus sanguinem ejus?*
27 *Venite, vendamus eum Ismaelitis, et manus nostra non sit in eum: nam frater noster est, & caro nostra ille; et audierunt fratrem suum.*
28 *Prætereuntibus autem viris Madianitis, Mercatoribus, eduxerunt atq; ascendere fecerunt Iosephum de cisterna, et vendiderũt Iosephum Ismaelitis viginti argenteis, duxerũntq; Iosephum in Ægyptum.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 فوجده رجل ضالا في ضياعها فسأله قائلا ما تطلب * قال انا اطلب اخوتي اخبرني اين هم
16 يرعون * فقال الرجل قد رحلوا من ها هنا وسمعتهم يقولون نمضي الى دوثاين فمضى يوسف
17 وراء اخوته فوجدهم بدوثان * فرأوه من بعيد وقبل ان يقرب اليهم اعتالوه ليقتلوه * فقال
18 بعضهم لبعض هوذا صاحب تلك الاحلام جاي * فتعالوا الآن حتى نقتله ونطرحه في بعض
19 الآبار ونقول ان وحشا رديا اكله ونريه ما يكون من احلامه * فسمعهم راوبين فخلصه من
20 ايديهم وقال لا نقتل نفسا * ثم قال لهم راوبين لا تسفكوا دما اطرحوه في هذه البير التي
21 في البر ولا تمدوا ايديكم اليه كي يخلصه من ايديهم ويرده الى ابيه * فلما جاء يوسف الى
22 اخوته سلخوا عنه جبته الديباج التي عليه * فاخذوه وطرحوه في الجب وكان الجب فارغا
23 ليس فيه ماء * ثم جلسوا واكلوا طعاما فرفعوا عيونهم فنظروا فاذا برفقة اعراب جائية من
24 الجرش وجمالهم محملة خرنوبا وترياقا وشاهبلوط وهم سايرون ليحدروا ذلك الى مصر * فقال
25 يهوذا لاخوته ما الطمع في ان نقتل اخانا ونغطي دمه * تعالوا حتى نبيعه للاعراب ويدنا لا
26 تبطش به لانه اخونا كلحمنا فقبل منه اخوته * فلما مر بهم الرجال المدينيون التجار جذبوا
27 يوسف واصعدوه من الجب وباعوه بعشرين درهما واتوا به مصر *
28

Invenitque eum vir errantem per agros ejus, interrogavitq; eum, dicens; Quid quæris? 15
Ait, Ego quæro fratres meos, indica mihi ubi ipsi pascant. 16
Dixit ei vir, Jam profecti sunt hinc, & audivi eos dicere; Eamus in Dothain. Abiit ergò Iosepb post fratres suos, invenitq; eos in Dothain. 17
Videruntque eum à longe: et antequã accederet ad eos, machinati sunt contra eum, ut occiderent illũ. 18
Dixitq; alter ipsorum ad alterum, Ecce somniator illorum somniorum venit. 19
Venite modò ut occidamus eum, & proiiciamus illum in aliquem puteorum, & dicemus feram improbam comedisse eum: et ostendemus ei quid erit de somniis ips[ius]. 20
Audiit eos Raubin, salvavitq; eum de manibus eorum, & ait; Ne occidamus animã. 21
Tum dixit eis Raubin, Ne effundatis sanguinem, projicite eum in hunc puteum qui est in deserto, et nè extendatis manus vestras in eum, ut salvaret eum de manibus eorũ, et restitueret eum patri suo. 22
Cumq; venisset Iosepb ad fratres suos, spoliárunt eum tunicâ suâ sericeâ quæ erat super eo. 23
Acceperúntque eum, ac projecerunt in puteum; erat autem puteus vacuus, in quo non erat aqua. 24
Deinde sederunt, et comederunt cibum: et elevárunt oculos suos, et viderunt, et ecce comitat[us] Arabum veniens de Giaras, & cameli eorum onusti siliquis, & theriacâ, & castaneis: & ipsi ibant ut deferrent id in Ægyptum. 25
Dixitque Ihuda ad fratres suos, Quæ aviditas est in occidendo fratrem nostrum, et celando sanguinem ejus? 26
Venite ut vendamus eum Arabibus, & manus nostra non inferat vim illi, quia frater noster est veluti caro nostra. Acquieverunt itaque ei fratres sui: 27
Cùmque transissent propè eos viri Madianitæ mercatores, extraxerunt Iosepb, & eduxerunt eum de puteo, & vendiderunt eum viginti drachmis, et adduxerunt eum in Ægyptum. 28

ספר בראשית : לח

Scidit & ,cisternâ in Joseph non ecce & ,cisternam ad Reuben est reversus Et
29 וישב ראובן אל־הבור והנה אין־יוסף בבור ויקרע
,ego & ,est non Puer:dixit & ,suos fratres ad est reversus Et .sua vestimenta
30 את־בגדיו׃ וישב אל־אחיו ויאמר הילד איננו ואני
jugulavêrunt & ,Joseph tunicam tulêrunt Et ? veniens ego quò
31 אנה אני־בא׃ ויקחו את־כתנת יוסף וישחטו
miserunt Et .sanguine in tunicam tinxêrunt & ,caprarum hircum
32 שעיר עזים ויטבלו את־הכתנת בדם׃ וישלחו
Hanc:dixerunt & ,suum patrem ad fecerunt venire & ,polymitâ tunicam
את־כתנת הפסים ויביאו אל־אביהם ויאמרו זאת
.non an ipsa tui filii tunica utrùm ,nunc agnosce : invenimus
מצאנו הכר־נא הכתנת בנך הוא אם־לא׃
.eum devoravit mala Bestia .mei filii Tunica :dixit & ,eam agnovit Et
33 ויכירה ויאמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו
posuit & ,sua vestimenta Jahacob scidit Et .Joseph est raptus Rapiendo
34 טרף טרף יוסף׃ ויקרע יעקב שמלתיו וישם
.multis diebus suo filio super luxit & ,suis lumbis in saccum
שק במתניו ויתאבל על־בנו ימים רבים׃
renuit & ,eû consolandû ad,ej' filiæ omnes &,ej' filii omnes surrexerût Et
35 ויקמו כל־בניו וכל־בנתיו לנחמו וימאן
.sepulchrû ad lugens meû filiû ad descendam Quia :dixit & ,consolari
להתנחם ויאמר כי־ארד אל־בני אבל שאלה
ad eum vendiderunt Midianitæ Et .ejus pater eum flevit Et
36 ויבך אתו אביו׃ והמדנים מכרו אתו אל־
.laniorum principi Parhoh eunucho Potiphar ,Ægyptum
מצרים לפוטיפר סריס פרעה שר הטבחים׃

CAP. XXXVIII. לח

,suis fratribus cum à Jehudah descendit ,ipso tempore in ,fuit Et
1 ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו
vidit Et .Chirah ejus nomen & ,Hadullamitem virum ad declinavit &
2 ויט עד־איש עדלמי ושמו חירה׃ וירא־
,eam accepit & :Suah ej' nomê & ,Chenahanæi viri filiam Jehudah ibi
שם יהודה בת־איש כנעני ושמו שוע ויקחה
vocavit & ,filium peperit & ,concepit Et .eam ad est ingressus &
3 ויבא אליה׃ ותהר ותלד בן ויקרא את־
vocavit & ,filium peperit & ,adhuc concepit Et .Her ,ejus nomen
4 שמו ער׃ ותהר עוד ותלד בן ותקרא את־
vocavit & ,filium peperit & ,adhuc addidit Et .Onan ,ejus nomen
5 שמו אונן׃ ותסף עוד ותלד בן ותקרא את־
accepit Et .eum illam pariendo in ,Chezib in erat Et .Selah ,ejus nomen
6 שמו שלה והיה בכזיב בלדתה אתו׃ ויקח
.Thamar ejus nomen & ,suo primogenito Her ipsi uxorem Jehudah
יהודה אשה לער בכורו ושמה תמר׃
:DOMINI oculis in malus Jehudah primogenitus Her erat Et
7 ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יהוה
ad ingredere :Onan ad Jehudah dixit Et .DOMINUS eum interemit &
8 וימתהו יהוה׃ ויאמר יהודה לאונן בא אל־
cognovit Et .tuo fratri semen suscita & ,eam duc & ,tui fratris uxorem
9 אשת אחיך ויבם אתה והקם זרע לאחיך׃ וידע
uxorem ad ingrediebatur si erat & ,semen foret sibi non quòd ,Onan
אונן כי לא לו יהיה הזרע והיה אם־בא אל־אשת
.suo fratri semen dandum non ad ,terram in corrumpebat & ,sui fratris
אחיו ושחת ארצה לבלתי נתן־זרע לאחיו׃

Versio VULG. LAT.

29 Reversúsq; Ruben ad cisternam, non invenit puerum. Et
30 scissis vestib', pergens ad fratres suos, ait, Puer non comparet, & ego quò ibo? Tule-
31 runt autem tunicam ejus, & in sanguine hœdi, quem occide-
32 rant, tinxerunt: Mittentes qui ferrent ad patrem, & dicerent, Hanc invenimus: vide, utrùm tunica filii tui sit, an
33 non. Quam cùm agnovisset pater, ait; Tunica filii mei est: fera pessima comedit eum,
34 bestia devoravit Ioseph. Scissísque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum
35 multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorē patris, noluit consolationem accipere: sed ait, Descendā ad filiū meum lugens in infernum. Et illo
36 perseverante in fletu, Madianitæ vendiderunt Ioseph in Ægypto Putiphari Eunucho Pharaonis, magistro militum.

CAP. XXXVIII.

1 EOdem tempore descendens Iudas à fratrib' suis, divertit ad virum Odollami-
2 tem, nomine Hiram. Vidítq; ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & acceptâ uxore, ingressus est ad e-
3 am. Quæ concepit, & peperit filium: & vocavit nomen
4 ejus, Her. Rursúmque concepto fœtu, natum filium voca-
5 vit Onan. Tertiū quoque peperit, quem appellavit Sela: quo nato, parere ultrà cessa-
6 vit. Dedit autē Iudas uxorem primogēito suo Her, nomine
7 Thamar. Fuit quoq; Her primogenitus Iudæ, nequam in conspectu Domini; & ab eo
8 occisus est. Dixit ergò Iudas ad Onan filium suum, Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen
9 fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

29 Ἀνέστρεψε δὲ Ῥουβὴν ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐχ ὁρᾷ τὸν Ἰωσὴφ ἐν τῷ λάκκῳ· καὶ διέῤῥηξε τὰ
30 ἱμάτια αὐτοῦ. Καὶ (α) ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ εἶπε, Τὸ παιδάριον οὐκ ἔ-
31 στιν· ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύομαι ἔτι; Λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα τοῦ Ἰωσὴφ, ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν,
32 καὶ ἐμόλυναν τὸν (β) χιτῶνα τῷ αἵματι. Καὶ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον, καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ αὐτῶν· καὶ εἶπαν, Τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν,
33 ἢ οὔ. Καὶ ἐπέγνω αὐτὸν, καὶ εἶπε, Χιτὼν τοῦ υἱοῦ μου ἐστί· θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν·
34 θηρίον ἥρπασε τὸν Ἰωσήφ. Διέῤῥηξε δὲ Ἰακὼβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ (γ) ἡ-
35 μέρας πολλάς. Συνήχθησαν δὲ πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον παρακαλέσαι αὐτόν· καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων, Ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
36 Οἱ δὲ Μαδιηναῖοι ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον τῷ (δ) Πετεφρῇ τῷ σπάδοντι Φαραὼ ἀρχιμαγείρῳ.

MS.A. (α) ἀνέστρεψεν (β) χιτῶνα αἵματι. (γ) ἡμέρας τινάς. (δ) Πετεφρῇ

Revertit autem Ruben ad cisternam, et non videt Ioseph in cisterna; et discidit vestimenta sua. Et convertit se ad fratres suos, et dixit, Puerulus non est: ego autem quò ibo adhuc? Sumentes autem tunicam Ioseph, jugulârunt hædum caprarum, & fœdârunt tunicam sanguine. Et miserunt tunicam variam, et intulerunt patri suo: & dixerunt, Hanc invenimus; agnosce, si tunica filii tui est, an non. Et agnovit eam, & dixit, Tunica filii mei est: Bestia mala devoravit eum; bestia rapuit Ioseph. Discidit autem Iacob vestimenta sua, & posuit saccum super lumbum suum; et lugebat filium suum diebus multis. Congregati sunt autem omnes filii ejus, & filiæ, & venerunt consolari eum: & noluit consolari, dicens, Quia descendam ad filium meum lugens in infernum. Et flevit eum pater ejus. Madianæi autem vendiderunt Ioseph in Ægyptum (l) Petephræ spadoni Pharaonis, (m) archimagiro.

ΚΕΦ. λη'.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατέβη Ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο ἕως πρὸς ἄνθρωπόν τινα Ὀδολλαμίτην, ᾧ
2 ὄνομα Εἰράς. Καὶ εἶδεν ἐκεῖ Ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου Χαναναίου, ᾗ ὄνομα Σαυά·
3 καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. Καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
4 νομα αὐτοῦ, Ἤρ. Καὶ συλλαβοῦσα (α) ἔτεκεν υἱὸν ἔτι, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Αὐ-
5 νάν. Καὶ (β) προσθεῖσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Σηλώμ. αὕτη δὲ ἦν ἐν
6 Χασβὶ, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς. Καὶ ἔλαβεν Ἰούδας γυναῖκα Ἢρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ᾗ
7 ὄνομα Θάμαρ. Ἐγένετο δὲ Ἢρ πρωτότοκος Ἰούδα πονηρὸς (γ) ἐναντι κυρίου· καὶ ἀπέ-
8 κτεινεν αὐτὸν ὁ θεός. Εἶπε δὲ Ἰούδας τῷ Αὐνὰν, Εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ (δ) ἐπιγάμβρευσαι αὐτὴν, καὶ ἀνάστησον
9 σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου. Γνοὺς δὲ Αὐνὰν, ὅτι οὐκ αὐτῷ ἔσται τὸ σπέρμα, (ε) ἐγένετο ὅταν εἰσήρχετο πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ μὴ δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

MS.A. (α) ἔτι ἔτεκεν υἱόν, (β) προσθεῖσα ἔτι ἔτεκεν (γ) ἐναντίον κυρίου (δ) γαμβρεῦσαι (ε) ἐγίνετο

CAP. XXXVIII.

Factum est autem in tempore illo, descendit Iudas à fratribus suis, & pervenit usque ad hominem quendam Odollamitem, cui nomen Iras. Et vidit illic Iudas filiam hominis Chananæi, cui nomen Saua: et accepit eam, et introivit ad eam. Et concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus, Er. Et concipiens, peperit filium adhuc, & vocavit nomen ejus, Aynan. Et adjiciens peperit filium, et vocavit nomen eius, Seloin: (a) hæc autem erat in Chasbi, quando peperit eos. Et accepit Iudas uxorem ipsi Er, primogenito suo, cui nomen Thamar. Factus est autem Er primogenitus Iudæ malus coram Domino; & occidit eum Dominus. Dixit autem Iudas ad Aynan, Intra ad uxorem fratris tui, & duc eam uxorem, & suscita semen fratri tuo. Cognoscens autem Aynan, quia sibi non erit semen; factum est, quando intrabat ad uxorem fratris sui, effundebat super terram, ne daret semen fratri suo.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Et reversus est Rubil ad foveam, & ecce non erat in ea Joseph: quare scidit vestimenta sua. Et reversus ad fratres suos, dixit eis; Puer ubi est? ego quò vadam? Acceperunt autem tunicam Josephi, & mactantes hœdum caprarum, intinxerunt tunicam fimbriatam, tuleruntq; eam ad patrem suum, dicentes; Hanc invenimus: dignosce tunicā, utrum filii tui sit an non. Qui dignoscens illam, ait; Tunica filii mei est, fera pessima devoravit eum, prædâ laceratus est Joseph filius meus. Sciditque Jacob vestimenta sua, & precinxit cilicio lumbos suos, luxitque filium suum diebus multis. Surrexerunt autem omnes filii ejus, cunctæque filiæ ipsius, ut eum consolarentur, at noluit consolationem admittere: sed ait, Descendam super filium meum lugens in infernum: deflevitque eum pater suus. Porrò Medianitæ vendiderunt eum in Ægypto Phutiphari eunucho, præfecto militum Pharaonis.

CAP. XXXVIII.

COntigit autem eo tempore, ut descenderet Juda à fratribus suis, diverteretque ad virum quendam Armelitam, nomine Hira. Et videns ibi Juda filiam viri cujusdam Chananæi, quæ vocabatur Sua, duxit eam, & ingressus est ad eam. Quæ concipiens, peperit ei filium, & vocavit nomen ejus, Ir. Concepit rursus, ac peperit filium, vocavitque nomen ejus, Onan. Adjecit quoque, & peperit filium, vocavitque nomen ejus, Sela: & cessavit parere cùm genuisset eum. Accepit autem Juda conjugem Ir primogenito suo, cujus nomen erat, Thamar. Fuitque Ir primogenitus Judæ malus coram Domino, & morte plexit eum Dominus. Dixit ergò Juda ad Onan filium suum, Ingredere ad uxorem fratris tui, et ducito uxorem, & suscita semen fratri tuo. Sciens autem Onan quòd suum non esset futurum semen, quando ingrediebatur ad uxorem fratris sui, corrumpebat se super terram, ne suscitaret semen fratri suo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

29 ותב ראובן לגובא והא לית יוסף בגובא ובזע ית לבושוהי: ותב לות
30 אחוהי ואמר עולימא ליתוהי ואנא
לאן אנא אתי: ונסיבו ית כתונא
31 דיוסף ונכסו צפיר בר עזי וטבלו
ית כתונא בדמא: ושלחו ית
32 כתונא דפסי ואיתיאו לות אבוהון
ואמרו דא אשכחנא אשתמודע
כען הכתונא דברך היא אם לא:
33 ואשתמודעה ואמר כתונא דברי
חיתא בישתא אכלתיה מקטל
קטיל יוסף: ובזע יעקב לבושוהי
34 ואסר שקא בחרציה ואתאבל על
בריה יומין סגיאין: וקמו כל בנוהי
35 וכל בנתיה לנחמותיה וסרב
לקבלא תנחומין ואמר ארי איחות
על ברי כד אבילא לשאול ובכא
36 יתיה אבוהי: ומדינאי זבינו יתיה
למצרים לפוטיפר רבא דפרעה רב
קטוליא:

לח

1 והוה בעדנא ההיא ונחת
יהודה מלות אחוהי וסטא עד
גברא עדלמאה ושמיה חירה: וחזא
2 תמן יהודה בת גבר תגרא ושמה
שוע ונסבה ועל לותה: ועדיאת
3 וילידת בר וקרא ית שמיה ער:
4 ועדיאת עוד וילידת בר וקרת ית
שמיה אונן: ואוסיפת עוד וילידת
5 בר וקרת ית שמיה שלה והות
בכזיב כד ילידת יתיה: ונסיב יהודה
6 אתתא לער בוכריה ושמה תמר:
7 והוה ער בוכרא דיהודה ביש קדם
יי ואמיתיה יי: ואמר יהודה לאונן
8 עול לות אתת אחוך ויבם יתה
ואקים זרעא לאחוך: וידע אונן ארי
9 לא על שמיה מתקרי זרעא והוה
כד עליל לות אתת אחוהי ומחבל
אורחיה על ארעא בדיל דלא לקימא זרעא לאחוהי:

TARGUM ONKELOS.

29 Et reversus est Rubé ad cister-
ná; & ecce Joseph non erat in
cisterná: et scidit vestiméta sua.
30 Et reversus est ad fratres suos,
& ait: Puer non comparet; &
31 ego quò vadá? Tuleruntq; tu-
nicá Joseph: et mactaverút hœ-
dú caprarú; et tinxerút tunicá
32 in sanguine. Et miserút tunicá
polymitam, et attulerunt patri
suo; atq; dixerunt, Hāc inveni-
mus: cognosce nunc si tunica fi-
33 lii tui est, an non. Et cognovit
eá & ait, Tunica filii mei est;
bestia pessima comedit eum:
34 occisione occisus est Joseph. Et
scidit Jacob vestimenta sua; &
accinxit saccum lumbis suis:
et luxit dieb. multis super filiú
35 suum. Et surrexerunt omnes fi-
lii sui & omnes filiæ suæ, ut có-
solarentur eum, & noluit acci-
pere consolationé; & ait, Quo-
niá descendá super filiú meum
tanquā lugens in infernú: &
36 planxit eum pater ejus. Madia-
nitæ auté vendiderunt eum in
Ægyptú: Putiphari principi
Pharaonis, magistro militum.

CAP. XXXVIII.

1 ET factum est in illo tépore,
& descendit Judas à fratribus
suis: & divertit ad virú Odo-
lamiten, cuj. nomé erat Hyra.
2 Viditq; ibi Judas filiá hominis
mercatoris, cujus nomen erat
Sue: & accepit eá, ingressusq;
3 est ad eam. Et concepit, & pe-
perit filium: & vocavit nomen
4 ejus, Her. Concepitq; rursus,
& peperit filiú: & vocavit no-
5 men ejus Oná. Et addidit rur-
sus, & peperit filiú; vocavitq;
nomen ejus Sela: & erat in
6 Chezib, quando peperit eú. Et
accepit Judas uxorem Her pri-
mogenito suo: cuj. nomé erat
7 Thamar. Erat auté Her primo-
genitus Judæ, mal. corá Dño:
8 & occidit eum Dñs. Dixitq;
Judas ad Onan; Ingredere ad
uxoré fratris tui, et sociare illi:
9 & suscita semen fratri tuo. Co-
gnovitq; Onan, quoniam non
nomine ejus vocaretur semen:
& quādo ingrediebatur ad u-
xorem fratris sui, corrumpebat
viam suam super terrá; ut non
suscitaret semen fratri suo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

29–36 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

29–36, 1–9 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Et reversus est Ruben ad ci- 29
sternam, et ecce non erat Jo-
seph in cisterna, sciditq; ve-
stimenta sua. Rediitq; ad fra- 30
tres suos, & dixit; Puer non
est, & ego, quò ego ibo? Tum 31
acceperunt tunicam Josephi,
et jugulárunt arietem capra-
rum, et immerserunt tunicam
in sanguine. Miseruntq; tu- 32
nicam versicolorem, et obtu-
lerunt eam patri suo, et dixe-
runt; Hanc invenimus, reco-
gnosce nunc an hæc tunica fi-
lii tui, an non. Et agnovit e- 33
am, atq; dixit; Fera pessima
devoravit eum, discerpendo
discerpsit Josephum. Et ru- 34
pit Jacob vestimenta sua, &
posuit saccum super renes su-
os, luxitq; super filium suum
multis diebus. Surrexerunt 35
autem omnes filii ejus, &
omnes filiæ ejus, ut consola-
rentur eum, sed respuit conso-
tionem, dicens; Quoniam de-
scendam ad filiú meú lugens
in sepulchrum: Flevitq; eum
pater ejus. Madianitæ autem 36
vendiderunt Josephum in
Ægypto Putiphari Eunucho
Pharaonis, præfecto coquorú.

CAP. XXXVIII.

COntigit etiam eodem 1
tempore, ut descenderet
Iudas à fratribus suis, & di-
verteret ad hominem Odol-
lamitem, cui nomen Hira. Et 2
vidit ibi Iudas filiam homi-
nis Chananæi, cui nomen Sua,
et accepit eam, ingressusq; est
ad eam. Concepit autem & 3
peperit filium, & vocavit no-
men ejus Her. Et concepit ad- 4
huc, & peperit filium, cujus
vocavit nomen Onan. Addi- 5
ditq; adhuc, & peperit fili-
um, & vocavit nomen ejus,
Sela: erat autem in Chasba
cùm peperit eum. Accepit au- 6
tem Iudas uxorem ipsi Her
primogenito suo, cujus nomen
erat Thamar. Fuit verò Her 7
primogenitus Iudæ, malus in
oculis Domini, quare occidit
eum Dominus. Posteà dixit 8
Iudas ipsi Onan, ingredere ad
uxorem fratris tui, & jure le-
viri duc illam, ut suscites se-
men fratri tuo. Cognoscens 9
autem Onan quòd semen non
esset suum, quando ingredie-
batur ad uxorem fratris sui,
tum corrumpebat se in ter-
rā, ne daret semen fratri suo.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 ثم رجع راوبين الى الجب واذا ليس يوسف في الجب * فخرق ثيابه * ورجع الى اخوته وقال ان
30 الغلام ليس هو في الجب فانا الى اين امضي * ثم اخذوا جبة يوسف * وذبحوا عتودا من المعز
31 وغمسوها في دمه * وبعثوا بها مع من اتى بها الى ابيهم * وقالوا وجدنا هذه * انظرها هل هي جبة
32 ابنك ام لا * فابصرها وقال هي جبة ابني * وحش ردي اكله * فريسة افترس يوسف * وخرق يعقوب
33 ثيابه * وشد مسحا على حقويه * وحزن على ابنه زمانا طويلا * وقام جميع بنيه وبناته ليعزوه فابى
34 ان يتعزى * وقال بل انزل الى الثرى وانا حزين على ابني * ثم بكى عليه ابوه * والمديانيون باعوه في
35 مصر لفوطيفار خادم فرعون رئيس السيافين *
36 * وكان في ذلك الوقت ايضا ان يهوذا هبط عن اخوته * فمال الى رجل عدلامي واسمه حيرا
1 راى ثم بنت رجل كنعاني اسمه شوع * فتزوجها ودخل اليها * فحملت وولدت ابنا واسمه
2 عير * وحملت ايضا وولدت ابنا واسمه اونان * وعاودت ايضا فولدت ابنا واسمه شيلة
3 وكان يهوذا في كزيب حين ولدته * ثم اخذ يهوذا زوجة لعير بكره اسمها تامار * وكان عير بكر يهوذا
4 رديا بين يدي الله * فاهلكه * فقال يهوذا لاونان ادخل الى زوجة اخيك وابن عليها واقم
5 نسلا لاخيك * فعلم اونان انه ليس اليه ينسب النسل * فكان اذا دخل الى زوجة اخيه
6 ذلك على الارض * لئلا يجعل نسلا لاخيه *

Deinde reversus est Raubin ad puteum, & 29
cùm non esset Joseph in puteo, scidit ve-
stimenta sua. Et reversus est ad fratres 30
suos, & ait; Cùm puer non sit in puteo,
ego quò ibo? Deinde sumpserunt tuni- 31
cam Joseph, & jugulárunt hœdum ex
capris, et intinxerunt eam sanguine illius.
Et miserunt eam cum quodam qui ferret 32
eam ad patrem eorum, & dixerunt; Inve-
nimus hanc, dignosce eam utrum sit tunica
filii tui, an non. Agnovitque eam, & 33
ait; Est tunica filii mei, fera improba de-
voravit eum, præda factus est Joseph.
Et scidit Jacob vestes suas, & cinxit ci- 34
licio lumbos suos, & contristatus est de
filio suo tempore longo. Et surrexerunt 35
omnes filii ejus ac filiæ ejus, ut consola-
rentur eum, sed renuit consolari, et dixit;
Immò descendam ad pulverem mœst. de
filio meo: & flevit eum. Et Madiani- 36
tæ vendiderunt eú in Ægypto, Phutiphari
ministro Pharaonis, principi gladiatorú.

CAP. XXXVIII.

FActumq; est in eo tempore etiam, ut
Ihudha descenderet à fratribus suis, di- 1
verteretque ad hominem Adhlamitam, &
nomen ejus Hira. Tum vidit ibi filiam
viri Chananæi, cujus nomen Sua, duxitq; 2
illam in matrimoniú, & ingressus est ad
eam. Et concepit, ac peperit filium, &
vocavit eum Ir. Et concepit etiá, ac pe- 3
perit filiú, et nominavit eum Uonan. Et 4
rediit quoque, ac peperit filium, et appella- 5
vit eum Sila: erat auté Ihudha in Cuzib,
cùm peperit eú. Deinde sumpsit Ihudha
uxoré Iro primogenito suo, cujus nomen 6
Thamar. Eratq; Ir primogenit. Ihudhæ
improbus coram Deo, ideò peremit illum. 7
Dixit autem Ihudha ad Uonan, Ingredere
ad uxorem fratris tui, & ædifica super 8
eam, & suscita stirpé fratri tuo. Cogno-
vit autem Uonan quòd non ad se pertine- 9
ret semen, et ideò quando ingrediebatur
ad uxorem fratris sui, corrumpebat illud
super terrā, nè faceret stirpé fratri suo.

ספר בראשית : לח

etiam fecit mori & :fecit quod ,DOMINI oculis in *malum fuit* Et
10 וירע בעיני יהוה אשר עשה וימת גם־
vidua Mane :suam nurum Thamar ad Jehudah dixit Et .eum
11 אתו: ויאמר יהודה לתמר כלתו שבי אלמנה
,dixit Quia .meus filius Selah crescat donec ,tui patris domo in
בית־אביך עד־יגדל שלה בני כי אמר
mansit & ,Thamar ivit Et .ejus fratres sicut ipse etiã moriatur fortè Ne
פן־ימות גם־הוא כאחיו ותלך תמר ותשב
filia est mortua & ,dies sunt multiplicati Et .sui patris domo in
12 בית אביה: וירבו הימים ותמת בת־
super ascendit & ,Jehudah se est consolatus Et .Jehudah uxor Suah
שוע אשת־יהודה וינחם יהודה ויעל על־
.Timnath in Hadullamita ejus socius Chirah & ipse *,sui gregis* tonsores
גזזי צאנו הוא וחירה רעהו העדלמי תמנתה:
Timnath in *ascendens* tuus socer Ecce:dicendo,Thamar ipsi fuit nũciatũ Et
13 ויגד לתמר לאמר הנה חמיך עלה תמנתה
,se *desuper* suæ viduitatis vestes removit Et *.suum gregem* tondendum ad
14 לגז צאנו: ותסר בגדי אלמנותה מעליה
,Henaim ostio in mansit & *,est involuta* & ,velamine in se operuit &
ותכס בצעיף ותתעלף ותשב בפתח עינים
,Selah creverat quod viderat Quoniã .Timnath in viam *super* quod
אשר על־דרך תמנתה כי ראתה כי־גדל שלה
,Jehudah eam vidit Et .uxorem in ei fuerat data non ipsa &
15 והוא לא־נתנה לו לאשה: ויראה יהודה
eam ad declinavit Et .suam faciẽ operuerat quia ,meretricẽ *in* eã putavit &
16 ויחשבה לזונה כי כסתה פניה: ויט אליה
,noverat non quia ;te ad ingrediar ,quæso *Da* :dixit & *,viam* ad
אל־הדרך ויאמר הבה־נא אבוא אליך כי לא ידע
?me ad ingrediaris si ,mihi dabis Quid :dixit & *:ipsa* sua nurus quòd
כי כלתו הוא ותאמר מה־תתן־לי כי תבוא אלי:
Num :dixit & *:grege* de caprarum hœdum mittam Ego ,dixit Et
17 ויאמר אנכי אשלח גדי־עזים מן־הצאן ותאמר אם־
quod pignus Quod :dixit Et *?te mittere ad usq;* arrabonem dabis
18 תתן ערבון עד שלחך: ויאמר מה הערבון אשר
quæ ,tuam virgam &*,tuam thoeniam* & ,tuũ Sigillũ :dixit Et ?tibi dem
אתן־לך ותאמר חתמך ופתילך ומטך אשר
.ei concepit & ,eam ad est ingressus & ,ei dedit Et .tuâ manu in
בידך ויתן־לה ויבא אליה ותהר לו:
vestib⁹ se induit &,se *desuper* suum velamen removit & ,abiit & ,surrexit Et
19 ותקם ותלך ותסר צעיפה מעליה ותלבש בגדי
sui socii *manu in* caprarum hœdum Jehudah misit Et .suæ viduitatis
20 אלמנותה: וישלח יהודה את־גדי העזים ביד רעהו
.eam invenit non &:mulieris manu de pignus *capiendum ad* ,Hadullamitæ
העדלמי לקחת הערבון מיד האשה ולא מצאה:
,illa *prostituta* Ubi :dicendo ,ejus loci viros interrogavit Et
21 וישאל את־אנשי מקמה לאמר איה הקדשה הוא
.prostituta hoc in fuit Non :dixerunt Et ?viam *super* Henaim in
בעינים על־הדרך ויאמרו לא־היתה בזה קדשה:
viri etiam Et .eam inveni Non :dixit & ,Jehudah ad est reversus Et
22 וישב אל־יהודה ויאמר לא מצאתיה וגם אנשי
.prostituta hoc in fuit Non :dixerunt loci
המקום אמרו לא־היתה בזה קדשה:

Versio VULG. LAT.

10 Et idcircò percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem
11 faceret. Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui suæ; Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne & ipse moreretur, sicut fratres ejus: quæ abiit, & habitavit in domo patris
12 sui. Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Iudæ: qui post luctum consolatione susceptâ, ascendebat ad tonsores ovium suarũ, ipse & Hiras opilio gregis Odol-
13 lamites, in Thamnas. Nuntiatúmq; est Thamar, quòd socer illius ascenderet in Thamnas
14 ad tondendas oves. Quæ, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrũ; & mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thamnã: eò quòd crevisset Sela, & non eum ac-
15 cepisset maritum. Quam cùm vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suũ, ne agnosce-
16 retur. Ingrediénsq; ad eam, ait, Dimitte me ut coëam tecũ; nesciebat enim quòd nurus sua esset. Quã respondente, Quid dabis mihi ut fruaris
17 concubitu meo? Dixit, Mittã tibi hœdum de gregibus. Rursumque illã dicente, Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonẽ, donec mittas quod
18 polliceris. Ait Iudas, Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit, Annulũ tuũ, et armillã, et baculũ quẽ manu te-
19 nes. Ad unũ igitur coïtũ mulier concepit, et surgens abiit: depositóq; habitu, quẽ sumpserat, induta est viduitatis ve-
20 stibus. Misit autẽ Iudas hœdũ per pastorem suũ Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri: qui cùm non
21 invenisset eam, Interrogavit homines loci illius, Ubi est mulier quæ sedebat in bivio? Respondentibus cunctis, Non fuit
22 in loco isto meretrix; Reversus est ad Iudã, et dixit ei, Non inveni eã; sed et homines loci illius dixerunt mihi, nunquam sedisse ibi scortum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

10 Πονηρὸν δὲ ἐφάνη (ζ) ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο· καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον.
11 Εἶπε δὲ Ἰούδας Θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, Κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως μέγας γένηται Σηλὼμ ὁ υἱός μου· εἶπε γάρ, Μή ποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, (η) ὥσπερ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθοῦσα δὲ Θάμαρ, ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς.
12 Ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ ἀπέθανε Σαυὰ ἡ γυνὴ Ἰούδα· καὶ παρακληθεὶς Ἰούδας, ἀνέβη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ Εἰρὰς ὁ ποιμὴν αὐτοῦ ὁ Ὀδολλαμίτης εἰς
13 (θ) Θαμνά. Καὶ ἀπηγγέλη Θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, Ἰδοὺ ὁ πενθερός σου (ι) ἀναβαίνει εἰς Θαμνά, κεῖραι τὰ πρόβατα
14 αὐτοῦ. Καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως ἀφ' ἑαυτῆς, (κ) περιεβάλετο τὸ θέριστρον, καὶ ἐκαλλωπίσατο, καὶ ἐκάθισε πρὸς ταῖς πύλαις Αἰνάν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ Θαμνά· ἴδε γὰρ ὅτι μέγας γέγονε (λ) Σηλώμ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδω-
15 κεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν Ἰούδας, ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι· κατεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω
16 αὐτήν. Ἐξέκλινε δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν· καὶ εἶπεν αὐτῇ, Ἔασόν με εἰσελθεῖν πρὸς σέ· οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστιν· ἡ δὲ εἶπε,
17 Τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με; Ὁ δὲ εἶπεν, Ἐγώ σοι (μ) ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν (ν) προβάτων μου. ἡ δὲ εἶπεν, Ἐὰν (ξ) δῷς μοι ἀῤῥαβῶνα, ἕως τοῦ ἀποστεῖλαί σε.
18 Ὁ δὲ εἶπε, Τίνα τὸν ἀῤῥαβῶνά σοι δώσω; ἡ δὲ εἶπε, Τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, καὶ τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ· καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν· καὶ ἐν γαστρὶ
19 ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε, καὶ περιείλετο τὸ (ο) θέριστρον αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύ-
20 σεως αὐτῆς. Ἀπέστειλε δὲ Ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰγῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ Ὀδολλαμίτου, κομίσασθαι (π) παρὰ τῆς γυναικὸς τὸν ἀῤῥαβῶνα· καὶ οὐχ εὗ-
21 ρεν αὐτήν. Ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς (ρ) ἐκ τοῦ τόπου· Ποῦ ἐστιν ἡ πόρνη ἡ γενομένη ἐν Αἰνὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν, Οὐκ
22 ἦν ἐνταῦθα πόρνη. Καὶ ἀπεστράφη πρὸς Ἰούδαν· καὶ εἶπεν, Οὐχ εὗρον· καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τοῦ τόπου λέγουσι, μὴ εἶναι (σ) ὧδε πόρνην.

MS.A. (ζ) τὸ ῥῆμα ἐναντίον (η) ὥσπερ οἱ (θ) Θαμνά. (ι) ἀναβαίνει (κ) περιεβάλετο θερίστρῳ (λ) Σηλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· αὐτὸς (μ) ἀποστελῶ ἔριφον (ν) προβάτων. Ἡ δὲ (ξ) δῷς ἀῤῥαβῶνα, (ο) θέριστρον ἀφ' (π) τὸν ἀῤῥαβῶνα παρὰ τῆς γυναικός· (ρ) ἐπὶ τοῦ (σ) ἐνταῦθα.

Malum autem apparuit coram Deo, quia fecit hoc, et mortificavit etiam hunc. Dixit autem Iudas ad Thamar nurum suam, Sede vidua in domo patris tui, donec grandis fuerit Selom filius meus: dixit enim, Ne forte moriatur et hic, sicut & fratres ejus: abiit autem Thamar, sedit in domo patris sui. Multiplicati autem sunt dies, & mortua est (b) Sua uxor Iudæ: et consolatus Iudas ascendit ad eos, qui tondebant oves ejus, ipse & Iras pastor ejus Odollamites in Thamna. Et nuntiatum est Thamar nurui ejus dicentes, Ecce socer tuus ascendit in Thamna tondere oves suas. Et auferens vestimenta viduitatis à se, induit (c) theristrum, et adornat se, & sedit ad portas Ænan, quæ est in transitu Thamnæ: videbat enim, quia grandis factus est Selom; ipse autem non dedit eam illi uxorem. Et videns eã Iudas, putavit eam meretricem esse: cooperuerat enim faciem suam; & non agnovit eam. Declinavit autem ad eam viam: & dixit ei, Sinito me intrare ad te: non enim agnovit, quia nurus sua est: illa dixit, Quid mihi dabis, si intraveris ad me? ille verò dixit, Ego tibi mittam hœdum caprarum, de ovibus meis: at illa dixit, Si dederis mihi arrhabonem, donec tu mittas. Ille verò dixit, Quem arrhabonem tibi dabo? at illa dixit, (d) Annulum tuum, & pretium monile & (e) virgam, quæ in manu tua: & dedit ei; et intravit ad eam; & in utero concepit ex eo. Et surgens abiit, et abstulit theristrum suum à se, & induit vestimenta viduitatis suæ. Misit autem Iudas hœdum de capris in manu pastoris sui Odollamitæ, ut reciperet à muliere arrhabonem, & non invenit eam. Interrogavit autem viros qui erant in loco: Ubi est (f) meretrix quæ erat in Ænan super viam? & dixerunt, Non (g) fuit hic meretrix. Et reversus est ad Iudam, & dixit, Non inveni: & homines qui ex loco, dicunt non esse hic meretricem.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܘܒܐܫ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܡܕܡ ܕܥܒܕ. ܘܐܡܝܬܗ ܐܦ ܠܗ. *
11 ܘܐܡܪ ܝܗܘܕܐ ܠܬܡܪ ܟܠܬܗ ܬܒܝ ܐܪܡܠܬܐ ܒܒܝܬ ܐܒܘܟܝ ܥܕܡܐ ܕܪܒܐ ܫܠܐ ܒܪܝ. ܐܡܪ ܓܝܪ ܕܠܡܐ ܢܡܘܬ ܐܦ ܗܘ ܐܝܟ ܐܚܘܗܝ. ܘܐܙܠܬ ܬܡܪ ܘܝܬܒܬ ܒܒܝܬ ܐܒܘܗ̇. *
12 ܘܤܓܝܘ ܝܘܡܬܐ ܘܡܝܬܬ ܒܪܬ ܫܘܥ ܐܢܬܬܗ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܐܬܒܝܐ ܝܗܘܕܐ ܘܤܠܩ ܠܘܬ ܓܙܘܙܐ ܕܥܢܗ ܗܘ ܘܚܝܪܐ ܪܚܡܗ ܐܪܡܠܝܐ ܠܬܡܢܬ. *
13 ܘܚܘܝܘܗ̇ ܠܬܡܪ ܘܐܡܪܘ ܠܗ̇ ܗܐ ܚܡܘܟܝ ܤܠܩ ܠܬܡܢܬ ܠܡܓܙ ܥܢܗ. *
14 ܘܐܥܒܪܬ ܡܐܢܐ ܕܐܪܡܠܘܬܗ̇ ܡܢܗ̇ ܘܐܬܟܤܝܬ ܒܥܦܝܦܐ ܘܐܬܨܒܬ ܘܝܬܒܬ ܒܪܝܫ ܐܘܪܚܬܐ ܕܒܐܘܪܚܐ ܕܬܡܢܬ. ܚܙܬ ܓܝܪ ܕܪܒܐ ܫܠܐ ܘܗܝ ܠܐ ܐܬܝܗܒܬ ܠܗ ܠܐܢܬܘ. *
15 ܘܚܙܝܗ̇ ܝܗܘܕܐ ܘܚܫܒܗ̇ ܐܝܟ ܙܢܝܬܐ. ܟܤܝܬ ܗܘܬ ܓܝܪ ܐܦܝܗ̇. *
16 ܘܤܛܐ ܠܘܬܗ̇ ܠܐܘܪܚܐ ܘܐܡܪ ܠܗ̇ ܬܐܝ ܐܥܘܠ ܠܘܬܟܝ. ܠܐ ܓܝܪ ܝܕܥ ܗܘܐ ܕܟܠܬܗ ܗܝ. ܘܐܡܪܬ ܠܗ ܡܢܐ ܝܗܒ ܐܢܬ ܠܝ ܕܬܥܘܠ ܠܘܬܝ. *
17 ܐܡܪ ܐܢܐ ܐܫܕܪ ܠܟܝ ܓܕܝܐ ܕܥܙܐ ܡܢ ܥܢܐ. ܐܡܪܬ ܐܢ ܝܗܒ ܐܢܬ ܠܝ ܡܫܟܢܐ ܥܕܡܐ ܕܬܫܕܪ. *
18 ܐܡܪ ܡܢܐ ܡܫܟܢܐ ܐܬܠ ܠܟܝ. ܐܡܪܬ ܥܙܩܬܟ ܘܫܘܫܦܟ ܘܚܘܛܪܟ ܕܒܐܝܕܟ. ܘܝܗܒ ܠܗ̇ ܘܥܠ ܠܘܬܗ̇ ܘܒܛܢܬ ܠܗ. *
19 ܘܩܡܬ ܐܙܠܬ ܘܐܥܒܪܬ ܥܦܝܦܐ ܡܢܗ̇ ܘܠܒܫܬ ܡܐܢܐ ܕܐܪܡܠܘܬܗ̇. *
20 ܘܫܕܪ ܝܗܘܕܐ ܓܕܝܐ ܕܥܙܐ ܒܐܝܕ ܪܚܡܗ ܐܪܡܠܝܐ ܠܡܤܒ ܡܫܟܢܐ ܡܢ ܐܝܕܝ ܐܢܬܬܐ ܘܠܐ ܐܫܟܚܗ̇. *
21 ܘܫܐܠ ܠܐܢܫܐ ܕܐܬܪܐ ܘܐܡܪ ܐܝܟܐ ܗܝ ܙܢܝܬܐ ܕܝܬܒܐ ܗܘܬ ܒܪܝܫ ܐܘܪܚܬܐ. ܐܡܪܘ ܠܐ ܗܘܬ ܗܪܟܐ ܙܢܝܬܐ. *
22 ܘܗܦܟ ܠܘܬ ܝܗܘܕܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܐ ܐܫܟܚܬܗ̇. ܘܐܦ ܐܢܫܐ ܕܐܬܪܐ ܐܡܪܝܢ ܕܠܐ ܗܘܬ ܗܪܟܐ ܙܢܝܬܐ.

Displicuit autem Domino quod fecerat, & morte affecit etiam ipsum. Dixitq; Juda ad Thamar nurum suam, Sede in viduitate in domo patris tui, donec adolescat Sela filius meus. Dixit enim, Ne fortè moriatur etiam ipse sicut fratres ejus. Itaque abiit Thamar, seditq; domi patris sui. Multis autem diebus evolutis, mortua est filia Sua uxoris Judæ: & postquam consolatus est Juda, ascendit ad tonsores ovium suarum, ipse & Hira amicus ejus Aramelita in Temnath. Indicaverunt autem ipsi Thamar, & dixerunt ei; En socer tuus ascendit in Temnath, ut tondeat gregem suum. Illa ergò depositis à se vestibus viduitatis suæ, obtexit se peplo, seséq; ornavit, & sedit in bivio viarum quod est in itinere quod *ducit ad* Temnath; viderat enim adolevisse Selam, neque se dari illi *uxorem*. Quam cùm vidisset Juda, existimavit eam quasi meretricem, velaverat enim faciem suam: Et divertens ad eam in viam, dixit ei; Veni, ingrediar ad te: non enim sciebat quòd nurus sua esset. Illa verò dixit ei, Quid dabis ut ingrediaris ad me? Dixit, Ego mittam tibi hœdum caprarum de grege. Inquit illa, Dummodo des mihi pignus donec mittas. Dixit, Quod pignus dabo tibi? Quæ respondit, Annulum tuum, & mitellam tuam, & baculum qui est in manu tua. Deditq; ei, & ingressus est ad eam, & concepit ex eo. Et surgens abiit, deposuitq; peplum à se, & induit vestes viduitatis suæ. Misit autem Juda hœdum caprarum per amicum suum Aramelitam, ut reciperet pignus de manibus mulieris: & non invenit eam. Interrogavit ergò homines loci *illius*, & ait; Ubi est meretrix quæ sedebat in bivio viarum? Dixerunt, Nulla est hîc meretrix. Reversus itaque ad Judam, dixit ei, Non inveni eam: Quin & homines loci dicunt, Nullam esse hic meretricem.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ובאיש קדם יי די עבד ואמית אף
יתיה: ואמר יהודה לתמר כלתיה
תבי ארמלא בית אבוך עד די
שלה ברי ארי אמר דלמא ימות אף
הוא כאחוהי ואזלת תמר ויתיבת
בית אבוהא: וסגיאו יומיא ומיתת
בת שוע אתת יהודה ואתנחם
יהודה וסליק אל גזזי עניה הוא
וחירה רחמיה עדולמאה לתמנת:
ואתחואה לתמר למימר הא חמיך
סליק לתמנת למגז עניה: ואעדיאת
לבושי ארמלותה מנה ואתכסיאת
בעיפא ואתקנת ויתיבת בפרשות
עינין די על אורח תמנת ארי חזת
ארי רבא שלה והיא לא אתיהבת
ליה לאתו: וחזאה יהודה וחשבה
כנפקת ברא ארי כסיאת אפהא:
וסטא לותה לאורחא ואמר הבי
כען איעול לותיך ארי לא ידע
ארי כלתיה היא ואמרת מה תתן לי
ארי תעול לותי: ואמר אנא אשלח
גדיא בר עזי מן ענא ואמרת אם
תתן משכונא עד דתשלח: ואמר
מה משכונא דאתן לך ואמרת
עזקתך ושושיפך וחוטרך די בידך
ויהב לה ועל לותה ועדיאת ליה:
וקמת ואזלת ואעדיאת עיפה מנה
ולבישת לבושי ארמלותה: ושלח
יהודה ית גדיא בר עזי ביד רחמה
עדולמאה למסב משכונא מידא
דאתתא ולא אשכחה: ושאיל ית
אנשי אתרה למימר אן מקדשתא
היא בעינין על אורחא ואמרו
ליתהכא מקדשתא: ותב לות
יהודה ואמר לא אשכחתהא ואף
אנשי אתרא אמרו ליתהכא
מקדשתא:

TARGUM ONKELOS.

10 Displicuitque coram Domino
q fecit : & interfecit etiam
11 ipsum. Dixitq; Judas Thamar
nurui suæ, Esto vidua in do-
mo patris tui, donec crescat
Sela filius meus; dixit enim;
Ne fortè moriatur etiam ipse,
sicut fratres ej⁹: & abiit Tha-
mar, & habitavit in domo pa-
12 tris sui. Post multos autem
dies mortua est filia Suæ uxor
Judæ: & consolatus est Judas;
& ascendit ad tonsores ovi-
um suarũ in Thamnath, ipse
& Hyra *amicus* ej⁹ Odolami-
13 tes. Nunciatúmq; est Thamar,
dicendo: Ecce socer tu⁹ ascen-
dit in Thamnath, ad tonden-
14 das oves suas. Et deposuit ve-
stimenta viduitatis suæ à se, &
operuit se pallio, et ornavit se;
& sedit in bivio itineris, q est
juxta viã Thamnath: quoniam
vidit q creverat Sela, & ipsa
non tradebatur ei in uxorem.
15 Et vidit eam Judas, & putavit
eam esse meretricem; quia
16 operuerat faciem suam. Et de-
clinavit ad eam in viã; & ait,
Permitte obsecro, ut ingrediar
ad te; non enim sciebat quòd
nur⁹ sua esset: Et ait, Quid da-
bis mihi, ut ingrediaris ad me?
17 Et dixit; Ego mittam hœdum
caprarum de gregibus: Et ait,
Si dederis mihi pignus, donec
18 mittas. Et dixit; Quod erit pi-
gnus q dabo tibi? Et ait; A-
nulus tuus, & sudarium tuum,
& Baculus tuus, qui est in ma-
nu tuâ: & dedit ei, & ingres-
sus est ad eam, & concepit ex
19 eo. Et surrexit & abiit; & de-
posuit pallium suũ à se: & in-
duit se vestimento viduitatis
20 suæ. Et misit Judas hœdum de
capris, per manũ amici sui O-
dolamitæ; ut acciperet pignus
de manu mulieris: & non in-
21 invenit eam. Et interrogavit
homines loci, dicens; Ubi est
meretrix quæ erat in bivio iti-
neris? & dixerunt; Non est
22 hic meretrix. Et reversus est ad
Judam; & ait, Non inveni e-
am: viri quoque loci dixe-
runt; Non est hic meretrix.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

10 *Et displicuit oculis Domini*
quod faciebat, & occidit etiã
11 *illum. Dixit autem Iudas ad*
Thamar nurum suam; Sede
vidua in domo patris tui, usq;
quo creverit Sela filius me-
us: dicebat enim, Ne moria-
tur etiam iste ut fratres ejus;
& abivit Thamar, & sedit
in domo patris sui. Diebusq; 12
multis præteritis, mortua est
filia Suæ uxor Iudæ. Post-
quam autem consolationem
accepisset Iudas; ascendit ad
tonsores ovium suarum, ipse
& Hira amicus ejus Odolla-
mita in Thamnat. Tum nun- 13
tiatum est Thamar nurui ejus,
dicendo; Ecce socer tuus a-
scendit in Thamnat ut ton-
deat oves suas. Et abstulit 14
vestimenta viduitatis suæ à
seipsa, operuitq; se velamine,
& (a) celavit se, & sedit ad
portam (b) Ænaim, quæ est
secus viã Thamnat, eò quòd
videret Selam grandem fa-
ctum, & ipsa non daretur ei
in uxorem. Et videns eam 15
Iudas, existimavit illam esse
(c) meretricem, quia obtexe-
rat faciem suam. Itaq; decli- 16
navit ad eam in viam, dixit-
que, Concede quæso ut ingre-
diar ad te; nesciebat enim
nurum esse suã. Quæ dixit,
Quid dabis mihi, ut ingre-
diaris ad me? Et respondit, 17
Ego mittã tibi hœdũ capra-
rum de grege: dixit verò,
Si dederis mihi arrhabonem
donec miseris. Respondítque, 18
Quem arrhabonẽ dabo tibi?
& dixit, Sigillum tuum, ar-
millam tuam, & baculum tu-
um qui est in manu tuâ. His
illi datis, ingressus est ad eã,
& concepit ex eo. Posteà 19
surrexit, & abivit, & abstu-
lit à se velamen suum, & in-
duit vestimenta viduitatis
suæ. Et misit Iudas hœdũ ca- 20
prarũ per manũ amici sui O-
dollamitæ, ut reciperet arrha-
bonem de manu mulieris, sed
non invenit eã. Interrogavit- 21
que homines loci, dicens; Ubi
est meretrix illa quæ erat in
(d) Ænaim, secus viã? et re-
spõderũt, Non fuit hic mere-
trix. Quare rediit ad Iudã, 22
& dixit; Non inveni eã, atq;
etiã viri loci dixerunt quòd
non fuerat illic meretrix.

VER. SAM. *(a)* mutavit, *(b)* Chasbim, *(c)* extraneam, *(d)* Chasbim,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * فساء عند الله ما فعل * فاماته ايضا * فقال يهودا لثامار كنته اجلسي ارملة في بيت ابيك الى
11 ان يكبر شيلا ابني * لانه قال لا امن ان يموت هو ايضا كاخويه * فمضت وجلست في بيت ابيها
12 * ثم طالت المدة * وماتت ابنة شوع زوجة يهودا * وتعزى بعدها * وصعد الى جازي غنمه
13 هو وحيرا صاحبه العدلامي الى تمناث * فاخبرت ثامار وقيل لها هوذا حموك صاعد الى تمناث
14 ليجز غنمه * فنزعت ثياب حزنها عنها * وتغطت بالخمار وتنقبت وجلست في منظر على طريق
15 تمناث * لما رات ان شيلا قد كبر وهي لم تجعل له زوجة * فراها يهودا فحسبها ممتعة * لانها كانت
16 تغطي وجهها * فمال اليها عن الطريق * وقال ان شئت ادخل اليك * لانه لم يعلم انها كنته *
17 فقالت له ما تعطيني حتى تدخل الي * قال انا ابعث جديا من الغنم * فقالت اعطني رهنا الى ان
18 تبعث بذلك الي * فقال ما الرهن الذي اعطيك * فقالت خاتمك وسبائبك وعصاك التي في يدك *
19 واعطاها ذلك * ودخل اليها * وحملت منه * ثم قامت فمضت ونزعت * خمارها عنها * ولبست
20 ثياب حزنها * وبعث يهودا الجدي مع صاحبه العدلامي ليفك الرهن من يد المراة * فلم
21 يجدها * فسال اهل موضعها * وقال لهم اين الممتعة اهي في المنظر على الطريق * فقالوا ما كانت
22 ههنا قط ممتعة * فرجع الى يهودا * وقال لم اجدها * واهل الموضع ايضا قالوا ما كانت ههنا
قط ممتعة *

Et iniquum fuit apud Deum quod egit, 10
& interfecit illum quoq;. Dixitque Ibu- 11
da ad Tamar nurum suam, Sede vidua
in domo patris tui, donec crescat Sila fi-
lius meus, quia dixit; Nulla est securi-
tas quin moriatur ipse quoque sicut fra-
tres sui. Abiit ergò, & sedit in domo
patris sui. Tum protracto intervallo, mor- 12
tua est filia Suæ uxor Ibudæ; & conso-
latus est post eam, & ascendit ad tonsores
ovium suarum, ipse & Hira amicus suus
Adhlamita, ad Temnath. Nuntiatumque 13
fuit Tamar, & dictum est ei; Ecce socer
tuus ascendit ad Temnath, ut tondeat o-
ves suas. Quare spoliavit se vestibus 14
mœroris sui, & cooperuit se velo, & ve-
lavit se, ac sedit in loco perspicuo secus
viam Temnath, cùm vidisset Silam jam
crevisse, & se non constitutam fuisse illi
uxorem. Vidit ergò eam Ibuda, & opina- 15
tus est eam esse meretricem, quia ipsa coo-
periebat faciem suam. Declinavitque ad 16
eam de via, & ait; Si volueris, ingre-
diar ad te, quia ipse nesciebat eam esse
nurum suam. Dixit ad eum, Quid dabis
mihi, ut ingrediaris ad me? Ait, Ego 17
mittam hœdum ex ovibus. Dixit, Da mihi
pignus quousq; mittas illum ad me. Dixit, 18
Quodnam pignus dabo tibi? Ait, annu-
lum tuum, & floccum tuum, & baculum
tuum qui est in manu tua. Et dedit ei
hæc, & ingressus est ad eam, & conce-
pit ex eo. Deinde surrexit, & abiit, & 19
exuit se velo suo, & induit se vestibus
mœroris sui. Misitque Ibudha hœdum per 20
amicum suum Adhlamitam, ut recupera-
ret pignus de manu mulieris, & non repe-
rit eam. Interrogavitque gentem quæ erat 21
in ejus loco, & dixit eis, Ubi est meretrix?
estne in loco perspicuo in via? Dixerunt,
Non fuit hic unquã meretrix. Reversusq; 22
ad Ibudham, ait; Non inveni illam, &
gens loci etiam dixit; Non fuit hic me-
retrix unquam.

ספר בראשית : לח

23 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תִּקַּח־לָהּ פֶּן נִהְיֶה לָבוּז הִנֵּה שָׁלַחְתִּי הַגְּדִי הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מְצָאתָהּ׃
24 וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים וַיֻּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ וְגַם הִנֵּה הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף׃
25 הִוא מוּצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל־חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר־אֵלֶּה לּוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר־נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה׃
26 וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי־עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא־יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ׃
27 וַיְהִי בְּעֵת לִדְתָּהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ׃
28 וַיְהִי בְלִדְתָּהּ וַיִּתֶּן־יָד וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה׃
29 וַיְהִי כְּמֵשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶץ׃
30 וְאַחַר יָצָא אָחִיו אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשָּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח׃

CAP. XXXIX. לט

1 וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרִדֻהוּ שָׁמָּה׃
2 וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי׃
3 וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ׃
4 וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ עַל־בֵּיתוֹ וְכָל־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ׃
5 וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה׃

Versio VULG. LAT.

23 Ait Judas, Habeat sibi, certè mendacii arguere nos non potest: ego misi hœdum quẽ promiseram, & tu non invenisti eam.
24 Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Judæ, dicentes; Fornicata est Thamar nur⁹ tua, & videtur uter⁹ illi⁹ intumescere. Dixitq; Judas, Producite eã, ut cõ-
25 buratur. Quæ cùm duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum, dicens; De viro, cujus hæc sunt, concepi: cognosce cujus sit annulus, & armilla,
26 & baculus. Qui, agnitis muneribus, ait; Justior me est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultrà
27 non cognovit eam. Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero: atque in ipsa effusione infantium, un⁹ protulit manũ, in qua obstetrix
28 ligavit coccinum, dicens; Iste
29 egredietur prior. Illo verò retrahente manũ, Egress⁹ est alter: dixitq; mulier, Quarè divisa est propter te maceria? & ob hanc causam vocavit
30 nomen ejus, Phares. Posteà egressus est frater ejus, in cujus manu erat coccinum: quẽ appellavit, Zara.

CAP. XXXIX.

1 IGitur Joseph ductus est in Ægyptũ: emitq; eum Putiphar Eunuch⁹ Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, à quibus
2 perductus erat. Fuitq; Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prosperè agens: habita-
3 vitq; in domo domini sui. Qui optimè noverat Dominũ esse cum eo, & omnia quæ gereret, ab eo dirigi in manu illi-
4 us. Invenitq; Joseph gratiam coram domino suo, & ministrabat ei: à quo præpositus omnibus, gubernabat creditam sibi domum, & universa
5 quæ ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit, tã in ædibus quàm in agris, cunctam ejus substantiam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Εἶπε δὲ Ἰούδας, Ἐχέτω αὐτά· ἀλλὰ μήποτε καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἔριφον τοῦτον, σὺ δὲ οὐχ εὕρηκας.
24 Ἐγένετο δὲ μετὰ τρίμηνον (τ) ἀνηγγέλη τῷ Ἰούδᾳ, λέγοντες, Ἐκπεπόρνευκε Θάμαρ ἡ νύμφη σου, καὶ ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε δὲ Ἰούδας, Ἐξαγάγετε αὐτήν, καὶ κατακαυθήτω.
25 Αὐτὴ δὲ ἀγομένη ἀπέστειλε πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτῆς, λέγουσα, Ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ὅτινος ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω. καὶ εἶπεν, Ἐπίγνωθι, τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὁρμίσκος
26 καὶ ἡ ῥάβδος αὕτη. Ἐπέγνω δὲ Ἰούδας καὶ εἶπε, Δεδικαίωται Θάμαρ ἢ ἐγώ· οὗ (υ) εἵνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτὴν Σηλὼμ τῷ υἱῷ μου.
27 καὶ οὐ προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα (φ) ἔτικτε, καὶ τῇδε ἦν δίδυμα
28 (χ) ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτήν, ὁ εἷς προεξήνεγκε τὴν χεῖρα· λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα, Οὗτος ἐξελεύσεται
29 πρότερος. Ὡς δὲ ἐπισυνήγαγε τὴν χεῖρα, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ἡ δὲ εἶπε, Τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός; καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Φαρές.
30 Καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ ἦν (ψ) ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκινον· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ζαρά.

MS.A. (τ) ἀπηγγέλη (υ) εἵνεκεν (φ) ἔτεκεν (χ) ἐν τῇ κοιλίᾳ (ψ) ἐπὶ τὴν χεῖρα.

Dixit autem Judas, Habeat ea: sed ne fortè (h) derideamur. Ego quidem misi hœdum hunc: tu autem non invenisti. Factum est autem post trimestre, nunciatum est Judæ, dicentes, Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce in utero habet de fornicatione. Dixit autem Judas, Educite eam, & comburatur. Ipsa autem, dum duceretur, misit ad (i) socerum suum, dicens, Ex homine cujus hæc sunt, ego in utero habeo: & dixit; Agnosce cujus est annulus, & parvum monile, & virga hæc. Agnovit autẽ Judas, & dixit; (k) Justificata est Thamar, quàm ego: eò quòd non dedi eam Selom filio meo. Et non adjecit ultrà cognoscere eam. Factum est autem, quando pariebat, & huic erant gemelli in utero ejus. Factum est autem dum ipsa pareret, unus protulit manum: sumens autem obstetrix, ligavit super manum ejus coccinum, dicens, Hic egredietur prior. Ut autem contraxit manum, & statim egressus est frater ejus. At illa dixit, (l) Quid divisa est propter te maceria? Et vocavit nomen ejus, Phares. Et post hoc exiit frater ejus, in quo erat super manum ejus coccinum: & vocavit nomen ejus, Zara.

ΚΕΦ. λθ'.

1 Ἰωσὴφ δὲ κατήχθη εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν Πετεφρὴς ὁ εὐνοῦχος Φαραώ, ὁ ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ἐκ (α) χειρῶν τῶν Ἰσμαηλιτῶν, οἳ κατήγαγον
2 αὐτὸν ἐκεῖ. Καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰωσήφ· καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ παρὰ τῷ (β) κυρίῳ αὐτοῦ τῷ Αἰγυπτίῳ.
3 Ἤδει δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, (γ) ὅτι ὁ κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἐὰν ποιῇ, κύριος εὐοδοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.
4 Καὶ εὗρεν Ἰωσὴφ χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, (δ) καὶ εὐηρέστησεν αὐτῷ· καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ
5 χειρὸς Ἰωσήφ. Ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ (ε) κατασταθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ· καὶ ηὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον τοῦ Αἰγυπτίου διὰ Ἰωσήφ· καὶ ἐγενήθη εὐλογία κυρίου (ζ) ἐν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ (η) ἀγρῷ αὐτοῦ.

MS.A. (α) χειρῶν Ἰσμαηλιτῶν, (β) κυρίῳ τῷ (γ) ὅτι κύριος μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἂν (δ) εὐηρέστει δὲ αὐτῷ (ε) κατασταθῆναι (ζ) ἐπὶ πᾶσιν (η) ἀγρῷ. Καὶ

CAP. XXXIX.

IOseph autem depositus est in Ægyptum: & acquisivit eum Petephres (a) Eunuchus Pharaonis, archimagirus, vir Ægyptius, de manibus Ismaelitarũ, qui deduxerant eum illuc. Et fuit Dominus cũ Joseph: & fuit vir (b) prosperans: et factus est in domo apud dominum suum Ægyptiũ. Intelligebat autẽ dominus ejus, quia Dominus erat cum eo; & omnia, quæcunque faceret, Dominus prosperat in manibus ejus. Et invenit Joseph gratiam coram domino suo: & bene placuit ei: et constituit eum super domũ suã: et omnia quæcunq; sibi erant, dedit per manum Joseph. Factũ est autem, postquã constituit ipsũ super domum suam, & super omnia, quæcunque sibi erant: & benedixit Dominus domum Ægyptii propter Joseph. Et facta est benedictio Domini in omnib⁹ quæ erant ei in domo, & in agro ejus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 Dixitque Juda, Accipiat sibi, ne forte simus risui: en misi hœdum istum, & tu non invenisti eam.
24 Accidit autem post tres menses, ut indicaretur Judæ, ac diceretur ei; Scortata est Thamar nurus tua, & ecce ex scortatione gravida est. Ait Juda, Educite eam, & comburatur.
25 Cúmque ipsi educerent eam, misit ad socerum suum, dicens; Ex viro cuj⁹ hæc sunt, ex ipso gravida sum. Dixitque, Dignosce cujus sit annulus, fascia, & baculus isti.
26 Ipse ergò agnovit, & ait Juda; Innocentior est me: propterea quòd non tradidi eam Sela filio meo: nec addidit ultra cognoscere eam.
27 Cúmque adfuisset tempus partûs illius, en gemelli in utero ejus.
28 Factúmque est ut cùm infans protulisset manum suam, acceperit obstetrix filum coccineũ, circumligaveritque manui ejus, ac dixerit, Iste ěgredietur primò.
29 Et cùm retraxisset manum suam, egressus est frater ej⁹, dixitque illa, Quantùm rupta est propter te ruptura! vocavitque nomen ejus, Phares.
30 Deinde egressus est frater ejus, super cujus manum erat filum coccineum: vocavitque nomen ejus, Sarah.

CAP. XXXIX.

1 IGitur Josephum deduxerunt Medianitæ in Ægyptum, emitque eum Phutiphar eunuch⁹, princeps militum Pharaonis, vir Ægyptius, de manu Arabum qui deduxerant eum illuc.
2 Fuit autem Dominus cum Joseph, & erat vir prosper in domo dñi sui Ægyptii.
3 Videbat herus ejus quòd Dñs adesset ei, & cuncta quæ agebat, Dñs fortunaret in manu illius.
4 Et invenit Joseph gratiã in oculis ej⁹, & ministravit ei: præfecitque eum domui suæ, & quicquid habebat tradidit in manib⁹ ejus.
5 Factúmque est ab eo tempore quo præfecit eum domui suæ & omnibus rebus suis, ut benedixerit Dñs domui Ægyptii propter Ioseph, adfueritq; benedictio Dñi in omnib⁹ quæ habebat domi & ruri.

Cap. XXXIX.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

[illegible]

23 Dixitq; Judas, Accipiat sibi pi-
gn°, ne fortè sim° in derisum:
ecce misi hœdum hunc, & tu
24 non invenisti eã. Et factum est
post tres menses, et nunciatum
est Judæ dicendo; Fornicata est
Thamar nurus tua, & ecce cõ-
cepit ex fornicatione: & dixit
Judas, Educite eã et cõbura-
25 tur. Ipsa educebatur, & ipsa
misit ad socerum suũ, dicens;
De viro cujus hæc sunt, ego
cõcepi: & ait, Cognosce ob-
secro; cuj° est anul° & sudariũ,
26 & bacul° hic? Et cognovit Ju-
das, & ait, Justificata est ex me
cõcepit; eòq; nõ tradidi eã Se-
la filio meo: & ultrà non co-
27 gnovit eã. Et factum est in tẽ-
pore part°, & ecce gemelli in
28 utero ej° erãt. Et factũ est cùm
pareret, protulit un° manũ: &
accepit obstetrix coccinum, et
ligavit sup manũ ej° coccinũ,
dicens; Hic egress° est prior.
29 Et factum est cùm reduceret
manũ suã, ecce egress° est fra-
ter ej°; & ait, Quàm maxima
fortitudo fuit in te ut prævale-
res? & vocavit nõen ej°, Pha-
30 res. Et post hæc egress° est fra-
ter ej°; sup cuj° manu erat coc-
cinũ: et vocavit nõẽ ej°, Zara.

CAP. XXXIX.

1 Ioseph autẽ deduct° est in Æ-
gyptũ: & emit eum Putiphar
princeps Pharaonis, magister
militũ, vir Ægyptius; de manu
Arabũ, qui deduxerunt eũ ibi.
2 Et factũ est verbũ Domini in
auxiliũ Joseph; et fuit vir pro-
sperè agens: erátq; in domo
3 dñi sui Ægyptii. Et vidit dñs
ej°, q̃ erat verbum dñi in au-
xilium ej°: & omnia quæ ipse
faciebat, dñs dirigebat in ma-
4 nu sua. Et invenit Joseph mise-
ricordiã in oculis ej°, & mini-
strabat ei: & constituit eũ sup
domũ suã; & omnia quæ ha-
bebat, tradidit in manu ejus.
5 Et factũ est ab eo tẽpore quo
constituit eũ in domo sua, et
sup oñia quæ habebat; et be-
nedixit dñs domui Ægyptii
propter Joseph: et fuit bene-
dictio domini in omnibus
quæ habebat; in domo, et in
agro.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

23 Dixit autem Judas, Accipiat 23
sibi, ne simus contemptui: ec-
ce misi hœdum istum, & tu 24
non invenisti eam. Contigit
autem velut post tres menses,
ut nuntiaretur Iudæ dicendo,
Fornicata est Thamar nurus
tua, atque etiam ecce concepit
de fornicatione: & dixit
Judas, Educite illam, et com-
burator. Cum ipsa educere- 25
tur misit ad socerũ suum, di-
cens; De viro cujus hæc sunt,
ego concepi. Dixitque, Agno-
sce quæso cujus sunt hæc, si-
gillum, armilla & baculus.
Et agnovit Judas, & dixit, 26
(e) Iustior est me: nam eò
quòd non dedi illum Selæ fi-
lio meo; et non addidit ultrà
cognoscere eam. Factumq; 27
est in tempore quo pariebat, et
ecce gemelli in ventre ejus.
Et accidit cum pareret, ut 28
proferret manum, et acciperet
obstetrix; ligavit autem su-
per manum ejus coccinum, di-
cens; Iste egredietur primus.
Cùm verò reduxisset manum 29
suam, et ecce egressus est fra-
ter ejus; dixitque, ut quid
(f) divisisti? super nos (g)
divisio: & vocavit nomen
ejus, Phares. Posteà egres- 30
sus est frater ejus, super cujus
manum erat coccinum, et vo-
cavit nomen ejus, Zarah.

CAP. XXXIX.

IOseph autem descendit in 1
Ægyptũ, et emit eum Pu-
tiphar Eunuchus Pharaonis,
præfectus coquorũ, homo Æ-
gypti° de manu Ismaelitarũ,
qui eum duxerant illuc. Fu- 2
itq; Dominus cum Josepho, et
erat vir prosperè agens, habi-
tabátque in domo domini sui
Ægyptii. Vidit etiã domi- 3
nus ejus, quòd Deus esset cum
illo, et quòd omnia quæ faci-
ebat, Deus prosperabat in ma-
nu ejus. Itaq; invenit Ioseph 4
gratiam in oculis domini sui,
ministrans ei: constituitque eũ
super domum suam, et omnia
quæ erant ei dedit in manũ
ejus. Accidítque ex quo præ- 5
posuit illũ domui suæ, et su-
per omnia quæ ipsius erant, ut
benediceret Dominus domum
Ægyptii propter Josephũ: fa-
ctaq; est benedictio Domini in
omnibus quæ ipsius erant, do-
mi & in agris.

VER. SAM. (e) veracior (f) dilatãsti (g) latitudo.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

* الفصل التاسع والثلثون *

[illegible]

Et ait Ibuda, Teneat sibi ut ne simus de- 23
spectui: ecce jam misi hunc hœdum, & tu
non invenisti eam. Cùm autem præteriis- 24
sent tres menses, nuntiatum fuit Ibudæ,
dictumque fuit ei; Fornicata est Tamar
nurus tua, & ecce gravida est ex fornica-
tione. Dixit Ibuda; Educite eam & com-
buratur. Dum ipsa educeretur, misit ad 25
eum, dixitque; A viro, cujus sunt res istæ
elegantes, ego prægnans sum. Tum dixit;
Dignosce cujusnam sint hic annulus, &
floccus, & baculus. Dignovitq; ea Ibuda, 26
& ait; verè dixit, id à me fuit: propte-
rea non conjugavi eam cũ Sila filio meo:
nec iteravit ampliùs ut conjungeretur cũ
illa. Cùmq; fuisset tempus partùs ejus, ecce 27
gemini in utero ejus. Et cùm pareret, e- 28
duxit alter ex eis manum suam, tulitque
obstetrix coccinum, & alligavit illud ipsi,
& ait; Hic egressus est prior. Cùm verò 29
retraxisset manum suam, egressus est fra-
ter ejus, dixitque; Quàm pulchrum incre-
mentum tuum in diebus meis! & vocavit
eum Phares. Et postea exivit frater ejus, 30
super cujus manu erat coccinum; & vo-
cavit eum Zareh.

CAP. XXXIX.

ET Joseph descendit in Ægyptum, e- 1
mitque eum Phutiphar servus Phara-
onis, princeps gladiatorum, vir Ægyptius,
de manu Arabum qui duxerant eum illuc.
Eratq; Deus cũ Ioseph, & erat vir prosper, 2
& mansit in domo domini sui Ægyptii.
Cùmque vidisset dominus ejus Deum esse 3
cum illo, & omnia quæcunque faciebat,
Deum prosperare in manu ipsius; Invenit 4
gratiã apud eum, & servivit ei, & præfe-
cit eum domui suæ, & omnia bona sua
posuit in manu ejus. Et à quo tempore 5
præfecit eum domui suæ, & omnibus bo-
nis suis, benedixit Deus domum Ægyptii
propter Ioseph, & erat benedictio ejus in
omnibus bonis illius, in domibus, &
ruribus.

ספר בראשית : לט

ferum cognovit non & ,Joseph manu in ,sibi quæ omnia reliquit Et
6 וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אִתּוֹ
Joseph erat Et ,comederet ipse quem ,panem nisi ,quicquam
מְאוּמָה כִּי אִם־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף
verba post fuit Et .aspectu pulcher & ,formâ pulcher
7 יְפֵה־תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה׃ וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים
,Joseph ad suos oculos ejus domini uxor levavit & ,ista
הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־יוֹסֵף
uxorem ad dixit & ,renuit Et .mecum Concumbe :dixit &
8 וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי׃ וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת
,domo in quid ,mecum cognovit non meus dñs Ecce :sui domini
אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא־יָדַע אִתִּי מַה־בַּבָּיִת
domo in magnus ipse Non .mei manu in dedit ,ei est quod omne &
9 וְכֹל אֲשֶׁר־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדִי׃ אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת
,te nisi quicquam me à prohibuit non Et .me præ hic
הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא־חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ
grande malum faciam quomodo Et .ejus uxor tu quod eo in
בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה
Joseph ad eam loqui ut fuit Et ?Deum contra peccabo & ,hoc
10 הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים׃ וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל־יוֹסֵף
existendum ad, eam apud concumbendum ad ,eam ad audiret non & ,die
יוֹם יוֹם וְלֹא־שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת
domum est ingressus & ,hanc diem secundum ,fuit Et .ea cum
11 עִמָּהּ׃ וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה
.domo in illic domus viris ex vir non & :suum opus faciendum ad
לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת׃
reliquit & .mecum Concumbe :dicendo ,ejus veste in eum apprehendit Et
12 וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב
fuit Et .foras est egressus Et .fugit & ,ejus manu in suâ vestimentum
13 בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ וַיְהִי
fugisset & ,suâ manu in suum vestimentum reliquisset quod ,eam videre ut
כִּרְאוֹתָהּ כִּי־עָזַב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס
:dicendo ,eos ad dixit & ,suæ domus viros ad clamavit Et .foras
14 הַחוּצָה׃ וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר
est Ingressus .nos in illudendum ad ,Hebræum virum nobis adduxit ,Videte
רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֶק בָּנוּ בָּא
fuit Et .magnâ voce in clamavi & ,mecum concumbendum ad ,me ad
15 אֵלַי לִשְׁכַּב עִמִּי וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל׃ וַיְהִי
reliquit & ,clamassem & ,meam vocem elevassem quòd ,eum audire ut
כְשָׁמְעוֹ כִּי־הֲרִימֹתִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב
retinuit Et .foras est egressus & ,fugit & ,me apud suum vestimentum
16 בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ וַתַּנַּח
suam domum ad ejus dominum venire ad usque ,se apud ejus vestimentum
בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ׃
est Ingressus :dicendo ista verba secundum eum ad est locuta Et
17 וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא
me in illudendum ad ,nobis adduxisti quem ,Hebræus servus me ad
אֵלַי הָעֶבֶד הָעִבְרִי אֲשֶׁר־הֵבֵאתָ לָּנוּ לְצַחֶק בִּי׃
suâ vestimentum reliquit & ,clamassem & ,meâ voce me levare ut fuit Et
18 וַיְהִי כַּהֲרִימִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ
.foras fugit & ,me apud
אֶצְלִי וַיָּנָס הַחוּצָה׃

Versio VULG. LAT.

6 Nec quidquam aliud nove-
rat, nisi panem quo vesceba-
tur. Erat autem Joseph pul-
chrâ facie, & decorus aspe-
7 ctu. Post multos itaque dies
injecit domina sua oculos su-
os in Joseph, & ait; Dormi
8 mecum. Qui nequaquam ac-
quiescens operi nefario, di-
xit ad eam; Ecce dominus
meus, omnibus mihi traditis,
ignorat quid habeat in domo
9 sua. Nec quidquam est quod
non in mea sit potestate, vel
non tradiderit mihi, præter
te, quæ uxor ejus es: quo mo-
do ergò possum hoc malum
facere, & peccare in Deum
10 meum? Hujuscemodi ver-
bis per singulos dies, & mu-
lier molesta erat adolescenti,
11 & ille recusabat stuprum. Ac-
cidit autem quâdam die, ut
intraret Joseph domum, &
operis quidpiam absque ar-
12 bitris faceret. Et illa appre-
hensâ laciniâ vestimenti ejus,
diceret; Dormi mecum. Qui
relicto in manu ejus pallio
fugit, & egressus est foràs.
13 Cùmque vidisset mulier ve-
14 stem in manibus suis, & se
esse contemptam, Vocavit ad
se homines domus suæ, & ait
ad eos; En introduxit virum
Hebræum ut illuderet nobis:
ingressus est ad me, ut coiret
mecum: cùmque ego suc-
15 clamâssem, Et audisset vo-
cem meam, reliquit pallium
16 quod tenebam, & fugit fo-
ràs. In argumentum ergò fi-
dei, retentum pallium osten-
dit marito revertenti do-
17 mum, Ait; Ingressus est ad me
servus Hebræus, quem ad-
duxisti, ut illuderet mihi:
18 Cùmq; audisset me clamare,
reliqui pallium quod tene-
bam, & fugit foràs.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

6 Καὶ ἐπέτρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, εἰς χεῖ-
ρας Ἰωσὴφ· καὶ οὐκ ᾔδει τῶν (ϑ) καθ' αὐτὸν οὐδὲν,
πλὴν τοῦ ἄρτου, οὗ ἤσθιεν αὐτός. Καὶ ἦν Ἰω-
σὴφ καλὸς τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος τῇ ὄψει σφό-
7 δρα. Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ
ἐπέβαλεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῆς ἐπὶ Ἰωσήφ· καὶ εἶπε, Κοιμήθητι
8 μετ' ἐμοῦ. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· εἶπε δὲ τῇ γυ-
ναικὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, Εἰ ὁ κύριός μου οὐ γινώ-
σκει δι' ἐμὲ οὐδὲν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πάντα
ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου,
9 Καὶ οὐχ ὑπερέχει ἐν τῇ (ι) οἰκίᾳ ταύτῃ οὐθὲν
ἐμοῦ, οὐδὲ ὑπεξῄρηται ἀπ' ἐμοῦ οὐδὲν, πλὴν
σοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι. καὶ πῶς
ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἁμαρ-
10 τήσομαι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ; Ἡνίκα δὲ (κ)
ἐλάλει τῷ Ἰωσὴφ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ οὐχ
ὑπήκουεν αὐτῇ καθεύδειν μετ' αὐτῆς, τοῦ
11 συγγενέσθαι αὐτῇ. Ἐγένετο δὲ τοιαύτη τις
(λ) ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν Ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκί-
αν (μ) ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐθεὶς (ν) ἦν
12 τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω. Καὶ ἐπεσπάσατο αὐ-
τὸν τῶν (ξ) ἱματίων, λέγουσα, Κοιμήθητι
μετ' ἐμοῦ. καὶ (ο) καταλιπὼν τὰ ἱμάτια (π)
αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἔφυγε καὶ ἐξῆλθεν
13 ἔξω. Καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ὅτι (ρ) καταλι-
πὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν (σ)
14 αὐτῆς, ἔφυγε καὶ ἐξῆλθεν ἔξω, Καὶ ἐκάλε-
σε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
λέγουσα, Ἴδετε, εἰσήγαγεν ἡμῖν παῖδα Ἑ-
βραῖον, ἐμπαίζειν ἡμῖν· εἰσῆλθε πρός με, λέ-
γων, Κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐβόησα φωνῇ
15 μεγάλῃ. Ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν, ὅτι ὕψω-
σα τὴν φωνήν μου καὶ ἐβόησα, (τ) καταλι-
πὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ' ἐμοὶ, ἔφυγε καὶ ἐξ-
16 ῆλθεν ἔξω. Καὶ καταλιμπάνει τὰ ἱμάτια
παρ' ἑαυτῇ, ἕως ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶ-
17 κον αὐτοῦ. Καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήμα-
τα ταῦτα, λέγουσα, Εἰσῆλθε πρός με ὁ παῖς
ὁ Ἑβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς, ἐμπαῖ-
ξαί μοι· καὶ εἶπέ μοι, (υ) κοιμηθήσομαι
18 μετὰ σοῦ. Ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὕψωσα τὴν φω-
νήν μου καὶ ἐβόησα, (φ) καταλιπὼν τὰ ἱμά-
τια αὐτοῦ παρ' (χ) ἐμοὶ, ἔφυγε καὶ ἐξῆλθεν
ἔξω.

Et commisit omnia, quæcumque sibi erant, in manus Joseph: neque cognoscebat quicquam eorum, quæ circa se erant, præter panem, quem ipse edebat. Et erat Joseph pulcher specie, & decorus aspectu valdè. Et factum est post verba hæc: & injecit uxor domini ejus oculos suos in Joseph, & dixit; Dormi mecum. Ille autem nolebat, dixit autem uxori domini sui, Si dominus meus nihil (c) scit propter me in domo sua, & omnia, quæcumq; habet, dedit in manus meas; Et (d) nihil est in domo hac, quod supra me sit: neque subtractum est à me quicquam præter te, eò quòd tu uxor illius es: Et quomodò faciam verbum hoc malum, & peccabo coram Deo? Cùm autem loqueretur ad Joseph diem ex die, & non obediebat ei, ut dormiret cum ea, ad coeundum cum ea. Facta est autem talis quædam dies: & intravit Joseph in domum ad faciendum opera sua: & nemo eorum qui in domo erat intus. Et attraxit eum vestimentis, dicens; Dormi mecum. Et relinquens vestimenta sua in manibus ejus, fugit, & exivit foràs. Et factum est, ut vidit, quia relinquens vestimenta sua in manibus ejus, fugit, & exivit foràs; Et vocavit eos, qui erant in domo: & dixit illis, dicens; Videte, introduxit nobis puerum Hebræum ad illudendum nobis. Intravit ad me dicens, Dormi mecum: & clamavi voce magnâ. Cùm autem audiret ipse, quia exaltaveram vocem meam, & clamaveram, relinquens vestimenta sua apud me, fugit, & exivit foràs. Et retinet vestimenta apud seipsam, donec venit dominus in domum suam. Et locuta est ei secundùm verba hæc, dicens; Intravit ad me puer ille Hebræus, quem introduxisti ad nos, ad illudendum mihi: & dixit mihi, Dormiam tecum. Ut autem audivit, quia exaltaveram vocem meam, & clamaveram; relictis vestimentis suis apud me, fugit, & exiit foràs.

MS. A. (ϑ) καθ' ἑαυτὸν (ι) οἰκίᾳ αὐτοῦ (κ) ἐλάλει Ἰωσὴφ (λ) ἡμέρᾳ, εἰσῆλθεν (μ) τοῦ ποιεῖν (ν) ἦν ἐν (ξ) ἱματίων αὐτοῦ, λέγουσα, (ο) καταλιπὼν (π) αὐτοῦ, ἔφυγεν (ρ) κατέλειπεν (σ) αὐτῆς, καὶ ἔφυγεν (τ) καταλιπὼν (υ) κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ. (φ) κατέλειπεν (χ) ἐμοὶ, καὶ ἔφυγεν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

Reliquit igitur quæcunque habebat, in manu Joseph: nec noverat cum eo quicquam, præter panem quo vescebatur. Joseph autem formoso erat aspectu, & eleganti formâ. *Tentatio Josephi, quâ celebris redditus est.* Contigit autem post has res gestas, ut injiceret uxor heri sui oculum suum in Joseph, diceretque ad eum; Dormi mecum. At noluit, dixitque uxori domini sui; En dominus meus ignorat mecum quid sit domi suæ, & quicquid habet subdidit potestati manuum mearum: Nec est quisquam me major in domo ista, nec excepit à me quicquam præter te, quòd uxor ejus sis: quomodo ergo perpetrabo flagitium hoc ingens, & peccabo in Deum? Quúmq; diceret ei quotidie, nec audiret eam, ut dormiret apud eam, essetque cum illa; Accidit quodam die ut ingrediente Joseph domum ad agendum opus *aliquod*, dum nullus domesticorum illic adesset in domo; Apprehenderet illa vestem ejus, diceretque ad eum; Dormi mecum: at ipse relictâ veste suâ in manibus ejus, fugit, et exivit in plateâ. Factúmq; est ut quum vidisset illa quòd reliquisset vestem suam in manibus ejus, fugissetque in plateam; Vocaret domesticos suos, diceretque ad eos, Videte quòd adduxerit nobis servum Hebræum, ut nos rideret: ingressus est ad me, ut dormiret mecum, ego verò exclamavi voce elatâ: Quúmque audisset quòd extulissem vocem meam & clamâssem, reliquit vestem suam in manib⁹ meis, & fugiens, egressus est in plateam. Posuítque vestem ejus apud se, donec ingrederetur herus ejus domum. Et dixit ei talia verba, Ingress⁹ est ad me servus Hebræ⁹ quẽ adduxisti nobis ad nos deridendos; Cúmq; extulissẽ vocẽ meã, clamâssem, relictâ veste sua in manib⁹ meis, fugit & egressus est in plateam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

6 ושבק כל דיליה בידא דיוסף ולא
ידע עמיה מדעם אלהן לחמא ד
הוא אכיל והוה יוסף שפיר בריוא
7 ויאי בחזוא: והוה בתר פתגמיא
האלין וזקפת אתת רבוניה ית
עינהא לות יוסף ואמרת שכוב עמי:
8 וסריב ואמר לאתת רבוניה הא
רבוני לא ידע עמי מה בביתא וכל
דאית ליה מסר בידי: ליתוהי רב
9 בביתא הדין מני ולא מנע מני
מדעם אלהן יתיך בדיל דאת
אתתיה ואיכדין אעבד בישתא
רבתא הדא ואחוב קדם יי: והוה כד
10 מלילת עם יוסף יום יום ולא קביל
מנה למשכב לותה למהוי עמה:
11 והוה כיומא הדין ועל לביתא
למבדק בכתבי חושבניה ולית
אנש מאנשי ביתא תמן בביתא:
12 ואחדתיה בלבושיה למימר שכוב
עמי ושבקיה ללבושיה בידה וערק
ונפק לשוקא: והוה כד חזת ארי
13 שבקיה ללבושיה בידה וערק
לשוקא: וקרת לאנשי ביתה
14 ואמרת להון למימר חזו איתי לנא
גברא עבראה לחיכא בנא על לותי
למשכב עמי וקרית בקלא רמא:
15 והוה כד שמע ארי ארימת קלי
וקרית ושבקיה ללבושיה לותי
16 וערק ונפק לשוקא: ואנחתיה
ללבושיה לותה עד דעל רבוניה
17 לביתיה: ומלילת עמיה כפתגמיא
האלין למימר על לותי עבדא
עבראה די איתיתא לנא לחיכא בי:
18 והוה כד ארימית קלי וקרית
ושבקיה ללבושיה לותי וערק
לשוקא:

Targum Onkelos.

6 Et reliquit omnia sua in manu Joseph: & non noverat cum eo quicquam, nisi panem quo vescebatur: erátque Joseph pulcher facie, & deco-
7 rus aspectu. Et factum est post verba hæc, levavit uxor domini sui oculos ad Joseph: &
8 dixit, Cuba mecum. Et noluit: & ait uxori domini sui; Ecce dominus meus non novit mecum quæ in domo suâ sunt: & omnia sua tradidit in
9 manu meâ. Non est ipse major me in domo hac: neque prohibuit à me quicquam; præter te, eò quòd tu uxor ejus es: quomodo ergo faciam hoc magnum malum, &
10 peccabo coram Deo? Et factum est, cum loqueretur cum Joseph per singulos dies: non acquievit ei ut cubaret cum
11 eâ, ut esset cum eâ. Et factum est quadam die; & ingressus est in domum, ut *investigaret scripturas rationis suæ: & nullus vir de hominibus do-
12 mus erat ibi in domo. Apprehendítque vestimenta ejus, dicens, Cuba mecum: & reliquit vestimenta sua in manu ejus; & fugit, & egres-
13 sus est forás. Et factum est cùm vidisset, quòd reliquisset vestimenta ejus in manu suâ:
14 & quòd fugisset foras. Vocavit viros domus suæ, & ait eis, dicens; Videte, adduxit nobis virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingressus est ad me ut cubaret mecum; &
15 clamavi voce magnâ. Et factum est cùm audiret, quòd elevarem vocem meam & clamarem: reliquit vestimenta sua apud me; & fugit & egres-
16 sus est foras. Et retinuit vestimentum ejus apud se, donec veniret dominus ejus in
17 domum suam. Et locuta est cum eo verba hæc, dicens: Ingressus est ad me servus Hebræus, quem adduxisti nobis,
18 ut illuderet mihi. Et factum est, cùm elevarem vocé meâ, & clamaré: reliquit vestimenta sua apud me, & fugit foras.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Ideo relinquebat omnia in 6
manu Josephi, nec cognoscebat quicquam suum præter panem quem comedebat: Erat autem Joseph speciosus formâ, & pulcher aspectu.
Et factum est post res istas, 7
ut levaret uxor domini sui oculos suos ad Josephum, diceretque ei; Dormi mecum.
Sed recusavit, dicens uxori 8
domini sui; Ecce dominus meus non cognoscit mecum quidquam in domo sua, & omnia quæ sua sunt dedit in manum meam. Nec ullus 9
est major me in domo ista, neque prohibuit à me quicquam præter te, eò quòd uxor ipsius es, & quomodo faciam malum grande hoc & peccabo Deo? Cùm autem loqueretur Josepho quo- 10
tidie, & non obediret ei ut concumberet secum, essetque cum ea. Accidit talis dies ut 11
ingrederetur Joseph domum ad faciendû opus suû domi, nullusq; esset ex domesticis ibi ibi: Tum apprehendit eum 12
per vestes suas, dicens; Dormi mecum: reliquit autem vestes suas in manu ejus & fugit, & egressus est foras.
Factumq; est cùm vidit quòd 13
reliquisset vestes suas in manu sua, & fugisset & egressus fuisset foras; ut clamaret 14
ad homines domûs suæ, et loqueretur eis, dicens; Videte, introduxit nobis hominem Hebræum ut videret nos; venit ad me ut concumberet mecum, et clamavi voce magnâ; Cùmq; audiret quòd 15
exaltaveram vocem meam et clamarem, tum reliquit vestes suas in manu mea, et aufugit et egressus est foras.
Et vestitus vestimenta ejus 16
apud seipsam, donec veniret dominus ejus in domum suam. Locutaq; est ei secun- 17
dùm verba ista, dicens; Venit ad me servus Hebræus quem nobis adduxisti, ad illudendum mihi. Cùmque 18
exaltarem vocem meam et clamarem, tum reliquit vestes suas apud me, et fugit foras.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * فترك جميع ماله بيده ولم يفتقد مما معه شيئا الا الطعام الذي ياكله * وكان يوسف حسن
7 الحلية والمنظر جميعا * ولما كان بعد هذه الامور * مدت امراة مولاه عينها الي يوسف * وقالت
8 ضاجعني * فابى وقال لها هوذا مولاي لا يعرف معي ما في المنزل * وجميع ماله قد جعله في يدي
9 * وليس هو في هذا البيت باكثر تصرفا مني * ولم يصد عني شيئا غيرك لانك زوجته
10 فكيف اصنع هذه السية العظيمة واعصي الله * فلما كلمته يوما بعد اخر * ولم يقبل منها
11 ان ينام بجانبها ليكون معها * وكان في بعض الايام انه دخل الي البيت ليصنع صنعا له *
12 ولم يكن رجل من اهل البيت فيه * تعلقت بقميصه قائلة ضاجعني * فترك قميصه في
13 يدها وخرج الي السوق * فلما رات انه قد ترك قميصه في يدها وخرج الي السوق * دعت باهل
14 بيتها وقالت لهم * انظروا كيف جاءنا بعبد عبراني ليلعب بنا * اتاني ليضاجعني * فناديت
15 بصوت عال * فلما سمعني قد رفعت صوتي فناديت * ترك قميصه بيدي وهرب وخرج الي السوق
16 * ووضعت قميصه عندها الي ان دخل مولاه الي منزله * فقالت له مثل هذا القول اتاني العبد
17 العبراني الذي جئت به ليلاعبني * وكان عند رفع صوتي وناديت * ترك قميصه جانبي
18 وهرب الي السوق *

Igitur reliquit omnia bona sua in manu e- 6
jus, nec invisebat quicquam ex iis quæ cum eo erant, nisi cibum quem comedebat. Eratq; Iosephe venustus formâ & aspectu simul. Cúmque factum esset post has res, 7
extendit uxor domini ejus oculum suum ad Ioseph, & ait; Accumbe mecum. Re- 8
nuit verò, ac dixit ei; Ecce dominus meus ignorat mecum quid sit domi, & omnia bona sua jam posuit in manu mea: 9
Nec est in ista domo qui plura me gerat, nec interdixit mihi quicquam præter te, quia es uxor ejus: Quomodo ergò committam hanc iniquitatem maximam, & contradicam Deo? Cúmque locuta esset ei 10
unâ die post alteram, nec auscultâsset ei ut dormiret ad latus ejus, ut esset cum ea, Accidissetque quadam die ut in- 11
grederetur domum ad agendum negotium quod habebat, & non esset quispiam ex domesticis in ea, Apprehendit tunicam e- 12
jus, dicens; Accumbe mecum; at ipse relinquens tunicã suã in manu ejus, exivit ad plateam. Cùm autē vidisset quòd reli- 13
quisset tunicã suã in manu ejus, & exiisset ad plateã, Vocavit domisticos suos, & di- 14
xit eis; Videte quomodo attulerit nobis mancipium Hebræum, ut illuderet nobis. Venit ad me ut cubaret mecum, clamavi- 15
que voce altâ. Cúmque audisset me extulisse vocem meam, & exclamâsse, reliquit tunicam suam in manu mea, & fugit, & egressus est ad plateam. Et deposuit tuni- 16
cam ejus apud se, quousque ingressus esset dominus ipsius domum suam. Et dixit ei 17
hujusmodi sermonem, Venit ad me mancipium Hebræum quod adduxisti ad nos, ut illuderet me. At attollente me vocem 18
meam, & exclamante, reliquit tunicam suam prope me, & fugit ad plateam.

ספר בראשית : מ

est locuta quæ ,suæ uxoris verba ejus dominus audire ut fuit Et
19 וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְּרָה
est iratus & ,tuus servus mihi fecit ista verba Secundùm :dicendo ,eum ad
אֵלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִי עַבְדֶּךָ וַיִּחַר
carceris domum ad eum dedit & ,eum Joseph domin* accepit Et .ejus furor
20 אַפּוֹ׃ וַיִּקַּח אֲדֹנֵי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית הַסֹּהַר
domo in ibi fuit & :ligati regis vincti quo loco
מְקוֹם אֲשֶׁר־אֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית
,misericordiã eũ ad inclinavit & ,Joseph cum Dominus fuit Et .carceris
21 הַסֹּהַר׃ וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חָסֶד
principes dedit Et .carceris dom* principis oculis in ej* gratiã dedit &
22 וַיִּתֵּן חִנּוֹ בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר׃ וַיִּתֵּן שַׂר
domo in qui ,vinctos omnes Joseph manu in ,carceris domus
בֵּית־הַסֹּהַר בְּיַד־יוֹסֵף אֵת כָּל־הָאֲסִירִם אֲשֶׁר בְּבֵית
Neque .faciens erat ipse ,ibi facientes quæ omnia & ,carceris
23 הַסֹּהַר וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה׃ אֵין
quod eo in ,ej* manu in quicquam omne videns carceris dom* princeps
שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָה בְּיָדוֹ בַּאֲשֶׁר
.faciens prosperare Dominus ,faciens ipse quod & ;eo cũ Dominus
יְהוָה אִתּוֹ וַאֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ׃

CAP. XL. מ

,Ægypti regis pincerna peccaverunt hæc verba post ,fuit Et
1 וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מַשְׁקֵה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם
super Parhoh succensuit Et .Ægypti regi suo domino ,pistor &
2 וְהָאֹפֶה לַאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם׃ וַיִּקְצֹף פַּרְעֹה עַל
.pistorum principem côtra & ,pincernarũ principẽ super ,suos eunuchos duos
שְׁנֵי סָרִיסָיו עַל שַׂר הַמַּשְׁקִים וְעַל שַׂר הָאוֹפִים׃
domum ad ,laniorum principis domus custodiã in eos dedit Et
3 וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֶל־בֵּית
princeps commendavit Et .ibi vinctus Joseph quo loco ,carceris
4 הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם׃ וַיִּפְקֹד שַׂר
dies fuerunt Et .eis ministrabat & ,eis cum Joseph laniorum
הַטַּבָּחִים אֶת־יוֹסֵף אִתָּם וַיְשָׁרֶת אֹתָם וַיִּהְיוּ יָמִים
suum somnium quisq; ,ipsi ambo somnium somniaverũt Et .custodiã in
5 בְּמִשְׁמָר׃ וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ
pincerna :sui somnii solutionẽ secundũ quisque .una nocte in
בְּלַיְלָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמַּשְׁקֶה
.carceris domo in vincti qui ,Ægypti regi qui pistor &
וְהָאֹפֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר׃
conturbati ipsi ecce & ,eos vidit & :diluculo in Joseph eos ad venit Et
6 וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בַּבֹּקֶר וַיַּרְא אֹתָם וְהִנָּם זֹעֲפִים׃
,sui dñi domus custodiã in secum qui ,Parhoh eunuchos interrogavit Et
7 וַיִּשְׁאַל אֶת־סְרִיסֵי פַרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בְמִשְׁמַר בֵּית אֲדֹנָיו
Somniũ :eũ ad dixerunt Et ?hodie malæ vestræ facies Cur :dicendo
8 לֵאמֹר מַדּוּעַ פְּנֵיכֶם רָעִים הַיּוֹם׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם
Nonne :Joseph eos ad dixit Et .illud non solvens & ,somniavimus
חָלַמְנוּ וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא
.mihi quæso Narrate ?solutiones Dei
לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים סַפְּרוּ־נָא לִי׃

Versio VULG. LAT.

19 His auditis dominus, & ni-
miùm credulus verbis conju-
20 gis, iratus est valdè. Tradi-
dítque Joseph in carcerem,
ubi vincti regis custodieban-
21 tur, & erat ibi clausus. Fuit
autem Dominus cum Joseph,
& misertus illi*, dedit ei gra-
tiam in conspectu principis
22 carceris. Qui tradidit in ma-
nu illius universos vinctos
qui in custodia tenebantur:
& quidquid fiebat, sub ipso
23 erat. Nec noverat aliquid,
cunctis ei creditis: Domi-
nus enim erat cum illo, &
omnia opera ejus dirigebat.

CAP. XL.

1 His ita gestis, accidit ut
peccarent duo Eunuchi, pin-
cerna regis Ægypti, & pistor,
2 domino suo. Iratúsque con-
tra eos Pharaoh, (nam alter
pincernis præerat, alter pi-
3 storibus) Misit eos in carce-
rem principis militum, in
quo erat vinctus & Joseph.
4 At custos carceris tradidit
eos Joseph, qui & ministra-
bat eis. Aliquantulum tem-
poris fluxerat, & illi in cu-
5 stodia tenebantur. Vide-
rúntque ambo somnium no-
cte unâ juxta interpretatio-
6 nem congruam sibi. Ad
quos cùm introisset Joseph
manè, & vidisset eos tristes,
7 Sciscitatus est eos, dicens;
Cur tristior est hodiè solito
8 facies vestra? Qui respon-
derunt, Somnium vidimus,
& non est qui interpretetur
nobis. Dixitque ad eos Jo-
seph, Numquid non Dei est
interpretatio? referte mihi
quid videritis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Ἐγένετο δὲ, ὡς ἤκουσεν (ψ) ὁ κύριος αὐτοῦ
τὰ ῥήματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε
πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, Οὕτως ἐποίησέ μοι
20 ὁ παῖς σου· καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. Καὶ (ω) λαβὼν
ὁ κύριος Ἰωσὴφ, (α) ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ
ὀχύρωμα, εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται τοῦ
βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ ὀχυρώματι.
21 Καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰωσὴφ, καὶ κατέχεεν αὐ-
τοῦ ἔλεος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐναν-
22 τίον τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος. Καὶ ἔδωκεν ὁ
ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμωτήριον διὰ χει-
ρὸς Ἰωσὴφ, καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους ὅσοι
ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν
23 (β) ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν. Οὐκ ἦν ὁ ἀρχι-
δεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων δι'
αὐτὸν οὐθέν· πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς Ἰω-
σὴφ, διὰ τὸ τὸν κύριον μετ' αὐτοῦ εἶναι· καὶ ὅσα
αὐτὸς (γ) ἐποίει, ὁ κύριος εὐώδου ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ.

19 Factum est autem, ut audivit
dominus ejus verba uxoris suæ,
quæ locuta est ad eum, dicens;
Sic fecit mihi puer tuus; & in-
20 dignatus est irâ: Et capiens do-
minus Joseph injecit illum in cu-
stodiam, in locum in quo vincti
regis detinentur ibi in custodia.
21 Et fuit Dominus cum Joseph, &
effudit misericordiam suam, &
dedit illi gratiam coram principe
22 custodiæ carceris. Et dedit (e)
princeps custodiæ carceris carce-
rem per manum Ioseph, & o-
mnes (f) abductos, quicunque
erant in carcere: & omnia quæ-
cumq; faciunt illic, ipse erat fa-
23 ciens. Non erat princeps custodiæ
carceris de carcere cognoscens
quicquam propter ipsum. Omnia
enim erant per manum Ioseph;
eò quòd Dominus esset cum eo;
& quæcumq; ipse faciebat, Domi-
nus prosperabat in manibus ejus.

MS. A. (ψ) κύριος τὰ (ω) ἔλαβεν (α) καὶ ἐνέβαλεν (β) ἐκεῖ. Οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ γινώσκων (γ) ἐποίει, κύριος εὐοδοῖ

ΚΕΦ. μ'. 40.

1 Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἥ-
μαρτεν ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ βασιλέως Αἰ-
γύπτου, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τῷ κυρίῳ αὐτῶν
2 βασιλεῖ Αἰγύπτου. Καὶ ὠργίσθη Φαραὼ ἐπὶ
τοῖς δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ἀρχιοι-
3 νοχόῳ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀρχισιτοποιῷ. Καὶ ἔθετο
αὐτοὺς ἐν (α) φυλακῇ εἰς τὸ δεσμωτήριον,
4 εἰς τὸν τόπον, οὗ Ἰωσὴφ ἀπῆκτο ἐκεῖ. Καὶ
συνέστησεν ὁ ἀρχιδεσμώτης τῷ Ἰωσὴφ αὐ-
τούς· καὶ παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας
5 ἐν τῇ φυλακῇ. Καὶ εἶδον ἀμφότεροι (β) ἐν-
ύπνιον ἐν μιᾷ νυκτί. ἡ δὲ ὅρασις τοῦ ἐνυ-
πνίου τοῦ ἀρχιοινοχόου καὶ ἀρχισιτοποιοῦ, οἳ
ἦσαν τῷ βασιλεῖ Αἰγύπτου, οἱ ὄντες ἐν τῷ
6 (γ) δεσμωτηρίῳ, ἦν αὕτη. Εἰσῆλθε πρὸς
αὐτοὺς Ἰωσὴφ τὸ πρωΐ, καὶ εἶδεν αὐτοὺς,
7 καὶ ἦσαν τεταραγμένοι. Καὶ ἠρώτα τοὺς εὐ-
νούχους Φαραὼ, οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ
φυλακῇ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, λέγων, Τί
ὅτι τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ σήμερον;
8 Οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Ἐνύπνιον εἴδομεν, καὶ ὁ
(δ) συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. Εἶπε δὲ αὐ-
τοῖς Ἰωσὴφ, Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἡ διασάφη-
σις αὐτῶν ἐστι; διηγήσασθε οὖν μοι.

CAP. XL.

1 Factum est autem post verba
hæc: peccavit princeps (a) vina-
riorum regis Ægypti, et princeps
pistorum domino suo regi Ægy-
2 pti. Et irat* est Pharao super du-
os Eunuchos suos, super prin-
cipē vinariorum, & super prin-
3 cipem pistorum. Et posuit eos in
custodia in carcerem, in locum,
in quem Ioseph erat abductus
4 illic. Et commendavit (b) prin-
ceps carceris ipsi Ioseph eos: &
astitit eis. Fuerunt autem (c) dies
5 in custodia. Et viderunt utrique
somnium in una nocte. (d) Visio
autem somnii principis vinario-
rum, & principis pistorum, qui
erant regi Ægypti, qui erant in
6 carcere, fuit hæc. Intravit ad eos
Ioseph manè: & vidit eos, &
7 erant (e) perturbati. Et interroga-
vit eunuchos Pharaonis, qui secū
erant in custodia apud dominum
suum, dicens, Quid, quod facies
8 vestræ tristes sunt hodie? At illi
dixerunt ei, Somnium vidimus,
& non est qui illud conjiciat.
Dixit autem eis Ioseph, Nonne
per Deum declaratio ipsorū est?
Narrate igitur mihi.

MS. A. (α) φυλακῇ, παρὰ τῷ ἀρχιδεσμοφύλακι, εἰς τὸ (β) ἐνύπνιον, ἑκάτερος ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτί. ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ. ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς, οἳ ἦσαν (γ) δεσμωτηρίῳ. Εἰσῆλθεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὸ πρωῒ Ἰωσὴφ, καὶ (δ) συγκρίνων αὐτὸ οὐκ ἔστιν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 ܘܟܕ ܫܡܥ ܡܪܗ ܡܠܐ ܕܐܢܬܬܗ ܕܐܡܪܐ ܠܗ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܡܠܐ ܥܒܕ ܠܝ ܥܒܕܟ ܐܬܚܡܬ ܪܘܓܙܗ܀
20 ܘܕܒܪܗ ܡܪܗ ܠܝܘܣܦ ܘܪܡܝܗ ܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܐܬܪܐ ܕܐܣܝܪܝ ܡܠܟܐ ܐܣܝܪܝܢ ܘܗܘܐ ܬܡܢ ܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ܀
21 ܘܗܘܐ ܡܪܝܐ ܥܡ ܝܘܣܦ ܘܐܪܟܢ ܥܠܘܗܝ ܛܝܒܘܬܐ ܘܝܗܒ ܠܗ ܪܚܡܐ ܩܕܡ ܪܒ ܒܝܬ ܐܣܝܪܐ܀
22 ܘܐܫܠܡ ܪܒ ܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܒܐܝܕܗ ܕܝܘܣܦ ܠܟܠܗܘܢ ܐܣܝܪܐ ܕܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܘܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕܝܢ ܬܡܢ ܗܘ ܥܒܕ ܗܘܐ܀
23 ܘܠܐ ܗܘܐ ܪܒ ܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܒܨܐ ܡܕܡ ܒܐܝܕܗ ܡܛܠ ܕܡܪܝܐ ܥܡܗ ܗܘܐ ܘܟܠ ܕܥܒܕ ܗܘܐ ܡܪܝܐ ܡܨܠܚ ܗܘܐ܀

ܫܠܡ ܡ

1 ܘܗܘܐ ܒܬܪ ܦܬܓܡܐ ܗܠܝܢ ܣܟܠܘ ܪܒ ܫܩܘܝܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ ܘܪܒ ܢܚܬܘܡܐ ܠܡܪܗܘܢ ܠܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ܀
2 ܘܪܓܙ ܦܪܥܘܢ ܥܠ ܬܪܝܗܘܢ ܡܗܝܡܢܘܗܝ ܥܠ ܪܒ ܫܩܘܝܐ ܘܥܠ ܪܒ ܢܚܬܘܡܐ܀
3 ܘܪܡܐ ܐܢܘܢ ܒܢܛܘܪܬܐ ܒܒܝܬ ܪܒ ܩܛܘܠܐ ܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܐܬܪܐ ܕܝܘܣܦ ܐܣܝܪ ܬܡܢ܀
4 ܘܐܫܠܡ ܪܒ ܩܛܘܠܐ ܠܝܘܣܦ ܥܡܗܘܢ ܘܡܫܡܫ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܘܗܘܘ ܝܘܡܬܐ ܒܢܛܘܪܬܐ܀
5 ܘܚܠܡܘ ܚܠܡܐ ܬܪܝܗܘܢ ܓܒܪ ܚܠܡܗ ܒܠܠܝܐ ܚܕ ܓܒܪ ܐܝܟ ܦܘܫܩ ܚܠܡܗ ܫܩܘܝܐ ܘܢܚܬܘܡܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ ܕܐܣܝܪܝܢ ܗܘܘ ܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ܀
6 ܘܥܠ ܠܘܬܗܘܢ ܝܘܣܦ ܒܨܦܪܐ ܘܚܙܐ ܐܢܘܢ ܘܗܐ ܥܒܝܣܝܢ܀
7 ܘܫܐܠ ܠܡܗܝܡܢܘܗܝ ܕܦܪܥܘܢ ܕܥܡܗ ܒܢܛܘܪܬܐ ܒܒܝܬ ܡܪܗ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܛܠ ܡܢܐ ܐܦܝܟܘܢ ܒܝܫܢ ܝܘܡܢܐ܀
8 ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܚܠܡܐ ܚܠܡܢ ܘܦܫܘܩܐ ܠܝܬ ܠܗ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܘܣܦ ܠܘ ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܦܘܫܩܐ ܐܫܬܥܘ ܠܝ܀

19 Cùm igitur audisset herus ej* verba uxoris
suæ dicentis ad eum, Secūdū verba ista fecit
mihi servus tuus, æstuavit furor ej*: Arri-
20 piénsque eum domin* ej*, injecit eum in
carcerem, ubi vincti regis erant conclusi,
21 mãsitq; ibi in carcere. Fuit autē Dñs cū Jose-
pho, & effudit super eum misericordiã, de-
ditq; ei gratiã in oculis præpositi carceris.
22 Tradiditq; præposit* carceris in manū Jo-
sephi, omnes vinctos qui erant in carcere, &
quicquid agebant ibi, ipse agebat. Et præ-
23 fectus carceris nullã explorabat rem in ma-
nu ej*: quandoquidem Dñs erat cum eo,
& quicquid faciebat, Dñs fortunabat.

CAP. XL.

1 Et factum est post sermones istos, ut pec-
carent princeps pincernarum regis Ægypti,
& princeps pistorum, in dominum suum re-
2 gem Ægypti. Quare iratus est Pharaon in
ambos eunuchos suos, in principem pincer-
3 narum, & in principem pistorū: Conjecit-
que eos in carcerem, in domum scilicet præ-
fecti militum, in eum locum ubi Joseph vin-
4 ctus detinebatur. Præfecitque princeps mi-
litum Josephum super eos, & ministrabat
5 eis, fueruntque ad dies in carcere. Somnia-
verunt autem ambo, quilibet somnium suum
in nocte eâdem, unusquisque juxta inter-
pretationem somnii sui, pincerna scilicet
ac pistor regis Ægypti, qui detrusi erant in
6 carcerem. Ad quos ingressus Joseph manè,
contemplatus est eos, & ecce erant mœsti.
7 Interrogavitque eunuchos Pharaonis qui
secum erant in carcere, in domo domini sui,
& dixis ad eos; Cur mœsti sunt vultus ve-
8 stri hodie? Responderunt ei, Somnium so-
mniavimus, & interpretem non habet. Di-
xit eis Joseph, Nonne Dei sunt interpre-
tiones? narrate mihi.

CAP. XL. PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

19 והוה כד שמע רבוניה ית פתגמי אתתיה די מלילת עמיה למימר כפתגמיא האלין עבד לי עבדך ותקיף רוגזיה׃
20 ודבר רבוניה דיוסף יתיה ויהביה בבית אסירי אתר די אסירי מלכא אסירין והוה תמן בבית אסירי׃
21 והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף ונגד ליה חסדא ויהביה לרחמין בעיני רב בית אסירי׃
22 ומסר רב בית אסירי בידא דיוסף ית כל אסיריא די בבית אסירי וית כל דעבדין תמן במימריה הוה מתעביד׃
23 לית רב בית אסירי חזי ית כל סורחן בידיה בדמימרא דיי בסעדיה ודי הוא עביד יי מצלח׃

מ

1 והוה בתר פתגמיא האלין סרחו שקיא דמלכא דמצרים ונחתומא לרבוניהון למלכא דמצרים׃
2 ורגיז פרעה על תרין רברבנוהי על רב שקי ועל רב נחתומי׃
3 ויהב יתהון במטרת בית רב קטוליא לבית אסירי אתרא דיוסף אסיר תמן׃
4 ומני רב קטוליא ית יוסף עמהון ושמש יתהון והוו יומין במטרא׃
5 וחלמו חלמא תרויהון גבר חלמיה בליליא חד גבר כפשרן חלמיה שקיא ונחתומא די למלכא דמצרים דאסירין בבית אסירי׃
6 ואתא לותהון יוסף בצפרא וחזא יתהון והא אנון נסיסין׃
7 ושאיל ית רברבי פרעה דעמיה במטרת בית רבוניה למימר מה דין אפיכון בישין יומא דין׃
8 ואמרו ליה חלמא חלמנא ומפשר לית ליה ואמר להון יוסף הלא מן קדם יי פשרן אשתעו כען לי׃

19 Et factum est cùm audiret dñs ejus verba uxoris suæ, quæ locuta est ad eum, dicens; Sicut verba hæc fecit mihi servus tuus: & iratus est furor ejus.
10 Tulitq; dñs Joseph eum, & tradidit eum in domum carceris, ubi vincti regis erant: erátq; ibi in domo carceris.
21 Et fuit verbum dñi in auxilium Joseph; & fecit cum eo misericordiam: & dedit illi gratiam *in oculis principis* carceris.
22 Et tradidit princeps carceris in manu Joseph, oñes vinctos qui erant in domo carceris: & oñia quæ fiebant ibi, *juxta verbum illius fiebant*.
23 Nullum delictũ videbat princeps carceris in manu ej⁹; eò quòd verbũ Dñi erat in auxilium ejus: & quod ipse faciebat, Dominus dirigebat.

CAP. XL.

1 Et factũ est post verba hæc; peccaverunt pincerna regis Ægypti, & pistor: dño suo regi Ægypti.
2 Et irat⁹ est Pharao contra duos principes suos: contra principem pincernarũ, & contra principem pistorũ.
3 Et posuit eos in custodia, in domo magistri militum, in domo vinctorum: ubi Joseph
4 erat vinctus. Et posuit princeps militum cum eis Joseph, & ministrâbat eis: & fuerunt aliquibus diebus in custodiâ.
5 Somniaverunt autem somniũ ambo, unusquisq; somniũ suũ in nocte unâ; singuli juxta interpretationẽ somnii sui: pincerna videlicet & pistor regis Ægypti, qui vincti erant
6 in domo carceris. Venit ad eos Joseph mane: & vidit
7 eos; & ecce erant tristes. Et interrogavit principes Pharaonis; qui secũ erant in custodiâ in domo dñi sui, dicens: Quare facies vestræ tristes sũt
8 hodie? Et dixerũt ei; Somniũ somniavimus, & non est qui interpretetur illud: dixitque eis Joseph; Utiq; à facie Dei est interpretatio; narrate obsecro, mihi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

19 Et factũ est cum audiret dominus ejus verba uxoris suæ, quæ locuta erat ei, dicens; Secundùm verba ista fecit mihi servus suus, ut exarderet ira
20 ejus. Et acciperet ipsum dominus Iosephi, & poneret eũ in carcerem, in locum in quo vincti regis detinentur, fuitq; ibi in carcere.
21 Sed fuit Dominus cum Iosepho, et extendit in eum misericordiam.
22 Et posuit gratiam ejus in oculis præfecti carceris, ita ut quæcunque fierent ibi, ipse faceret.
23 Præfectus carceris non considerabat quicquã in manu ejus; eò quòd Dominus erat cum illo; & quæcunque faciebat, Domin⁹ prosperabat.

CAP. XL.

1 Accidit autem post res istas ut peccarent, Pincerna regis Ægypti, et Pistor, adversus dominũ suum regẽ
2 Ægypti. Exardensque Pharao adversus duos Eunuchos suos, adversus præfectum pincernarum, & adversus præfectum pistorum.
3 Dedit eos in custodiam domûs præfecti coquorum, in carcerem, locũ in quo vinctus erat Iosepb.
4 Et commendavit præfect⁹ coquorum eos Iosepho, qui ministrabat eis: fuerunt autem aliquot dies in custodia.
5 Somniaruntq; somniũ ambo, unusquisque somnium suum una nocte; unusquisque juxta interpretationẽ suam somniavit, Pincerna & Pistor regis Ægypti qui vincti erant
6 in domo carceris. Venit autem ad eos Iosepb manè vidítque eos, & ecce turbati e-
7 rant. Et interrogavit Eunuchos Pharaonis, qui erant cũ ipso in custodia, in domo domini sui, dicens; Quare facies
8 vestræ tristes sunt hodie? Et responderunt ei, Somnium somniavimus, & non est qui interpretetur illud: Et dixit eis Iosepb, Nonne Dei sunt interpretationes? narrate quæso mibi.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

فلما سمع مولاه كلام زوجته التي قالت له كذا صنع بي عبدك * اشتد غضبه عليه
فاخذه واودعه السجن الموضع الذي فيه اسرى الملك محبوسون * فاقام في السجن
وكان الله معه ايضا وامال اليه فضله * ورزقه حظا عند رييس السجن * حتى جعل في يده
جميع الاسارى الذين في السجن * وجميع ما كانوا يصنعون ثم هو كان مدبرهم * وليس رييس
السجن يرى شيا منكرا عليه لان الله معه * وما يعمله فالله ينجحه *

* الفصل الاربعون *

* وكان بعد هذه الامور ان ساقي ملك مصر والخباز اذنبا الى سيدهما * فسخط فرعون على
خادميه * رييس السقاة ورييس الخبازين * وجعلهما في حفظ في منزل رييس السيافين في السجن
الذي يوسف محبوس فيه * فوكل رييس السيافين عليهما يوسف ليخدمهما * واقاما مدة
* الى ان رايا جميعا رويا * كل واحد منهما على حدته في ليلة واحدة * وكان حلم كل واحد
بفسره * الساقي والخباز اللذان لملك مصر الماسوران في السجن * فدخل اليهما يوسف
فراهما كيبين * فسال خادمي فرعون اللذان معه في حفظ بيت مولاه * وقال لهما لما
وجوهكما متغيرة اليوم * فقالا له راينا رويا وليس لها معبر * قال لهما اليس ان التفاسير لله
قصوها علي

Cúmque audisset dominus ejus sermonem uxoris suæ, quem dixit ei; Sic fecit mihi servus tuus, invaluit furor ejus in 19
eum. Apprehenditque eum, & commisit illum carceri, loco in quo vincti regis erant clausi; mansitque in carcere. 20
Et erat Deus cum eo etiam, & convertit ad eum gratiam suam, & concessit ei sortem apud principem carceris: 21
Ita ut posuerit in manu ejus omnes vinctos qui erant in carcere, & omnium quæ agebant ibi, ipse esset gubernator. 22
Et princeps carceris nihil videbat difficile illi, quoniam Deus cum eo erat; & quidquid faciebat, Deus prosperabat. 23

CAP. XL.

Et accidit post hujusmodi res, ut pincerna regis Ægypti & pistor, deliquissent in dominum suum. 1
Et periratus est Pharaon ambobus ministris suis, principi pincernarum, & principi pistorum: 2
Et posuit ambos in custodia in domo principis spiculatorum, in carcere in quo Iosepb erat clausus. 3
At verò princeps spiculatorum constituit super eos Iosepb, ut serviret ambobus. Et morati sunt ad tempus in custodia; 4
Quoadusque vidissent ambo somnium simul, quilibet eorum per se separatim in nocte una. Et erat somnium uniuscujusque secundum interpretationem suam, pincernæ, & pistoris regis Ægypti vinctorum in carcere. 5
Et ingressus est ad eos Joseph manè, & vidit eos mæstos: 6
Et interrogavit ambos servos Pharaonis qui secum erant in custodia domûs domini sui, & ait illis; Quare facies vestræ mutatæ sunt hodiè? 7
Dixerunt ei; Vidimus somnia, & non habent interpretem. Ait illis, Annon interpretationes ad Deum pertinent? sed narrate illa mibi. 8

ספר בראשית : מ

9 ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה גפן לפני :
10 ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים :
11 וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אתם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה :
12 ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השרגים שלשת ימים הם :
13 בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו :
14 כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה :
15 כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור :
16 וירא שר האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי :
17 ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם מן הסל מעל ראשי :
18 ויען יוסף ויאמר זה פתרנו שלשת הסלים שלשת ימים הם :
19 בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ ואכל העוף את בשרך מעליך :
20 ויהי ביום השלישי יום הלדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו וישא את ראש שר המשקים ואת ראש שר האפים בתוך עבדיו :
21 וישב את שר המשקים על משקהו ויתן הכוס על כף פרעה :

Versio VULG. LAT.

9 Narravit prior, præpositus pincernarũ, somnium suum;
10 Videbam coram me vitem: In qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores uvas maturescere:
11 Calicémque Pharaonis in manu mea: tuli ergò uvas & expressi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum
12 Pharaoni. Respondit Joseph, Hæc est interpretatio somnii: Tres propagines, tres adhuc
13 dies sunt. Post quos recordabitur Pharao ministerii tui, & restituet te in gradũ pristinum: dabísque ei calicem juxta officium tuum, sicut
14 antè facere consueveras. Tantùm memento mei, cùm benè tibi fuerit, & facias mecum misericordiam: ut suggeras Pharaoni, ut educat me de isto
15 carcere. Quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, & hic innocens in lacum
16 missus sum. Videns pistorum magister, quòd prudenter somnium dissolvisset, ait; Et ego vidi somnium, quòd tria canistra farinæ haberem su-
17 per caput meum. Et in uno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibòs qui fiunt arte pistoriâ, avésque
18 comedere ex eo. Respondit Joseph, Hæc est interpretatio somnii: Tria canistra, tres adhuc dies sunt.
19 Post quos auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce, & lacerabunt volucres
20 carnes tuas. Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, &
21 pistorum principis. Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

9 Καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχιοινοχόος τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ Ἰωσὴφ, καὶ εἶπεν, Ἐν τῷ ὕπνῳ
10 μου ἦν ἄμπελος ἐναντίον μου. Ἐν δὲ τῇ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα ἀνενηνοχυῖα βλαστούς· πέπειροι οἱ βότρυες
11 σταφυλῆς. Καὶ τὸ ποτήριον Φαραὼ ἐν τῇ χειρί μου· καὶ ἔλαβον τὴν σταφυλὴν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδωκα τὸ
12 ποτήριον (ε) εἰς τὴν χεῖρα Φαραώ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰωσὴφ, Τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. Οἱ τρεῖς πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν.
13 Ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνησθήσεται Φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου, καὶ δώσεις τὸ ποτήριον Φαραὼ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν σου
14 τὴν προτέραν, ὡς ἦσθα οἰνοχοῶν. Ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν (ζ) εὖ γένηταί σοι· καὶ ποιήσεις ἐν ἐμοὶ ἔλεος· καὶ μνησθήσῃ περὶ (η) ἐμοῦ πρὸς Φαραὼ, καὶ ἐξ-
15 άξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου. Ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων· καὶ ὧδε οὐκ ἐποίησα οὐδὲν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν
16 λάκκον τοῦτον. Καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισιτοποιὸς, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινε· καὶ εἶπε τῷ Ἰωσὴφ, Κἀγὼ εἶδον ἐνύπνιον· καὶ ᾤμην τρία κανᾶ
17 χονδριτῶν αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. Ἐν δὲ (θ) κανῷ τῷ ἐπάνω, ἀπὸ πάντων (ι) τῶν γενῶν, ὧν Φαραὼ ἐσθίει ἔργον σιτοποιοῦ· καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιεν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ
18 κανοῦ τοῦ ἐπάνω τῆς κεφαλῆς μου. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσὴφ, εἶπεν αὐτῷ, Αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. Τὰ τρία κανᾶ, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν.
19 Ἔτι τριῶν (κ) ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖ Φαραὼ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ. καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγεται τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς
20 σάρκας σου ἀπὸ σοῦ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἡμέρα γενέσεως ἦν Φαραὼ, καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ. καὶ ἐμνήσθη τῆς ἀρχῆς τοῦ (λ) οἰνοχόου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ (μ) σιτοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παίδων αὐ-
21 τοῦ. Καὶ ἀπεκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ· καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα Φαραώ.

Et narravit princeps vinariorum somnium suum ipsi Joseph, et dixit: In somno meo erat vitis in conspectu meo: In vite autem tres (f) propagines: & ipsa florens flores producentes germina: (g) maturi botryones uvæ. Et calix Pharaonis in manu mea: & sumpsi uvam, & expressi eam in calicem, & dedi calicem in manum Pharaonis. Et dixit ei Joseph, Hæc est interpretatio ejus. Tres propagines tres dies sunt. Adhuc triduum, & memorabitur Pharao principatum tuum, & restituet te in tuum (h) pincernarum principatum: & dabis calicem Pharaonis in manum ejus juxta principatum tuum priorem, sicut fuisti pincerna. Sed memor esto mei per temetipsum, cum benè fuerit tibi: & facies in me misericordiam; & memor eris mei ad Pharaonem, & educes me de custodia hac. Quia furto furtivè ablatus sum de terra Hebræorum: & hic nihil feci, sed conjecerunt me in lacum hunc. Et vidit princeps pistorum, quia rectè interpretabatur: & dixit ad Joseph, Et ego vidi somnium: & videbar mihi tria canistra (i) chondritorum portare in capite meo. In canistro autem superiori de omnibus generibus, de quibus comedit Pharao (l) opus pistoris: & volatilia cœli comedebant ea de canistro, quod erat super caput meum. Respondens autem Joseph, dixit ei; Hæc est interpretatio ejus. Tria canistra tres dies sunt. Adhuc triduum: & auferet Pharao caput tuum à te: & suspendet te in ligno: & aves cœli manducabunt carnes tuas à te. Factum est autem in die tertia, dies nativitatis erat Pharaonis, & faciebat potum omnibus pueris suis. Et recordatus est principatus pincernæ, & principatus pistoris in medio puerorum suorum. Et restituit principem pincernarum in principatum suum: & dedit calicem in manum Pharaonis.

MS.A. (ε) εἰς τὰς χεῖρας (ζ) εὖ σοι γένηται (η) ἐμοῦ Φαραὼ, (θ) τῷ κανῷ (ι) τῶν γενημάτων, ὧν ὁ βασιλεὺς Φαραὼ (κ) ἡμερῶν, ἀρχὴν (λ) ἀρχιοινοχόου (μ) ἀρχισιτοποιοῦ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

Narravit ergò princeps pincernarum somnium suum Josepho, & dixit ei; In somnio meo ecce vitis coram me, Et in vite tres palmites: & ipsa cum germinasset, exorta sunt folia ejus: & maturescentes botri ejus, evaserunt uvæ. Calix verò Pharaonis erat in manibus meis: & accipiens uvas, expressi eas in calicem Pharaonis, dedique calicem in manus Pharaonis. Ait ad eum Josephus, Hæc est intepretatio somnii tui: Tres palmites, tres sunt dies. Post tres dies recordabitur tui Pharaon, & restituet te in statum tuum, dabisque calicem Pharaoni in manum ejus, juxta morem pristinum quo potum illi præbebas. Sed memor esto mei apud te, cùm bene fuerit tibi, & fac erga me beneficium, & justitiam, & mentionem mei facito coram Pharaone, & educ me de carcere isto. Nam furto sublatus sum è terra Hebræorum: quin & hîc nil commisi ob quod me conjicerent in carcerem. Videns autem princeps pistorum quòd benè interpretatus esset, dixit Josepho, Etiam ego in somnio meo vidi, & ecce tria canistra *ciborum* candidorum super caput meum, Et in canistro superiori ex omnibus cibis Pharaonis arte pistoria paratis, & bestia alata comedebat eos de canistro quod erat super caput meum. Respondit Joseph, & dixit ad eum; Hæc est expositio somnii tui. Tria canistra, tres sunt dies. Post tres dies collet Pharaon caput tuum à te, ac suspendet te in ligno, comedetque volucris carnem tuam à te. Contigit autem die tertia, die natalitiũ Pharaonis, ut faceret convivium omnibus servis suis. Et mentionem fecit principis pincernarum & principis pistorum in medio servorum suorum, & restituit principem pincernarum in statum suum, deditque calicem in manus Pharaonis.

תרגום אונקלוס — Targum ONKELOS.

ואשתעי רב שקי ית חלמיה
ליוסף ואמר ליה בחלמי והא
גופנא קדמי: ובגופנא תלתא שבשין
והיא כד אפרחת אפיקת לבלבין
ואניצת נץ בשילו אתכלהא הוו
ענבין: וכסא דפרעה בידי ונסיבית
ית ענביא ועצרית יתהון לכסא
דפרעה ויהבית ית כסא על ידא
דפרעה: ואמר ליה יוסף דין
פושרניה תלתא שבשין תלתא
יומין אנון: בסוף תלתא יומין
ידכרנך פרעה ויתיבנך על שמושך
ותתן כסא דפרעה בידיה כהלכתא
קדמאה דהויתא משקי ליה: אלהן
תדכרנני עמך כד ייטב לך ותעביד
כען עמי טיבו ותדכר עלי קדם
פרעה ותפקנני מן בית אסירי
הדין: ארי מגנב גניבנא מארעא
עבראי ואף הכא לא עבדית
מדעם ארי מניאו יתי בבית אסירי
וחזא רב נחתומי ארי יאות פשר
ואמר ליוסף אף אנא בחלמי והא
תלתא סלין דחירו על רישי:
ובסלא עלאה מכל מיכלא דפרעה
עובד נחתום ועופא אכל יתהון מן
סלא מעלוי רישי: ואתיב יוסף
ואמר דין פושרניה תלתא סלין
תלתא יומין אנון: בסוף תלתא
יומין יעדי פרעה ית רישך מנך
ויצלוב יתך על צליבא וייכול עופא
ית בשרך מנך: והוה ביומא
תליתאה יום בית ולדא דפרעה
ועבד משתיא לכל עבדוהי ודכר
ית רישי רב שקי וית רישי רב
נחתומי בגו עבדוהי: ואתיב ית
רב שקי על שקיותיה ויהב כסא
על ידא דפרעה:

9 Narravitq; princeps pincernarũ somniũ suũ Joseph: & dixit ei; in somnio meo ecce
10 vitis erat corã me. Et in vite erant tres palmites: & erat quasi florens, & producebat gemmas; & post flores matu-
11 rabant uvæ in botris suis. Et calix Pharaonis erat in manu meâ: & tollebã uvas, & exprimebã eas in *calicem* Pharaonis; & ponebã calicem in
12 manu Pharaonis. Dixitque ei Joseph; Hæc est interpretatio ejus: Tres palmites tres dies
13 sunt. In fine triũ dierũ recordabitur tui Pharao, & reducet te ad ministeriũ tuum: & pones calicem Pharaonis in manu ejus, sicut ante consueveras, quãdo eras pincerna ej⁹.
14 Sed memento mei tecũ, cùm bene fuerit tibi; & facies obsecro mecũ misericordiã: et recordaberis mei *coram Pharaone*; & educes me de hoc car-
15 cere. Quoniam furto sublatus sum de terrâ Hebræorũ: & hic quoq; nihil feci, ut ponerent
16 me in carcerem. Et vidit princeps pistorũ quòd rectè interpretat⁹ esset: & dixit ad Joseph; Ego quoq; videbam in somnio meo; & ecce tria canistra plena pane principali,
17 erant sup caput meũ. Et in canistro superiori erat de õni cibo Pharaonis, qui fit arte pistoriâ: & aves comedebant ea quæ erant in canistro, sup
18 capite meo. Responditq; Joseph, & ait; Hæc est interpretatio ej⁹: Tria canistra, tres di-
19 es sunt. In fine triũ dierũ auferet Pharao caput tuũ à te, et suspendet te in patibulo: & comedent aves carnes tuas à
20 te. Et factum est in die tertio, die nativitatis Pharaonis; fecit convivium omnibus servis suis: & *tulit caput* principis pincernarum, & *caput* principis pistorum, in
21 medio servorum suorum. Et reduxit principem pincernarum ad ministerium suum: & posuit calicem super manum Pharaonis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Narravit igitur Præfectus 9
Pincernarum somnium suum Josepho, dixitque ei; Cùm somniarẽ, ecce vitis ante me;
Et in vite tres palmites, ipsâque velut germinans, ascen- 10
debat flos, maturabant botri ejus uvas. Calix etiam Pha- 11
raonis erat in manu meâ, & accepi uvas, & exprimebam eas super calicem Pharaonis, & dabam calicem in manum
Pharaonis. Tum dixit ei Jo- 12
seph, Hæc est interpretatio ejus: tres palmites, tres sunt
dies. Adhuc tres dies, (a) 13
extollet Pharao caput tuum, & restituet tibi officiũ tuũ, & dabis calicem Pharaoni in manum ejus juxta morem pristinum quando eras Pin-
cerna ejus. Verùm memento 14
mei apud teipsum quando benè fuerit tibi, & facias mihi misericordiam, memoremq; facito mei Pharaonem,
ut educat me domo istâ. Quia 15
furto raptus sum de terrâ Hebræorũ, atque etiam hic nõ feci quicquã propter quod
posuerint me in foveam. Vi- 16
dens autem præfectus Pistorum quòd benè interpretatus esset, dixit Josepho; Etiam ego somniavi, & ecce tria canistra farinæ super caput
meum: Et in canistro excelsi- 17
ore, omne genus erat cibi Pharaonis operis pistorii: Aves autem cœli comedebant ea de canistro quod erat super
caput meum. Tum respondit 18
Joseph, & dixit; Hæc est interpretatio ejus, Tria ca-
nistra tres sunt dies. Adhuc 19
tres dies, auferet Pharao caput tuum à te, & suspendet te super lignum, & comedent aves cœli carnem tuam desu-
per te. Et factum est die ter- 20
tio, qui erat dies natalis Pharaonis, ut faceret convivium omnibus servis suis, (b) extolleretq; caput præfecti pincernarum, (c) & caput præfecti pistorũ in medio servo-
rũ suorũ. (d) Restituitque 21
Præfectũ Pincernarũ propinationi suæ, & dedit calicem in manum Pharaonis.

VER. SAM. (a) subducet Pharao rationem tuam, (b) subduceretq; rationem (c) & rationem (d) Et subduxit ratione præfecti pincernarũ de propinatione suâ,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 10 * فقص ريس السقاة روياه على يوسف * فقال رايت كان حبلا بين يدي * وفيه ثلثة قضبان
11 وهي كما فرعت * صعد نوارها * ونضجت عناقيدها * وصارت عنبا * وكان كاس فرعون في
12 يدي * فاخذت العنب وعصرته فيها وناولته اياه * قال له يوسف هذا تفسيره * الثلثة قضبان
13 ثلثة ايام هي * الى ثلثة ايام يذكرك فرعون ويردك الى مرتبتك * وتناوله كاسه كالسنن الاول
14 اذ كنت ساقيه * الان اذكرني معك اذا جاد امرك * واصطنع عندي معروفا * واذكرني عند فرعون
15 واخرجني من هذا البيت * لاني سرقت من ارض العبرانيين * وههنا ايضا لم اصنع شيا
16 استحقيت به ان اجعل في الحبس * ولما راي ريس الخبازين انه قد فسرها له بخير * قال له رايت
17 انا ايضا كان ثلث سلال حواري على راسي * وفي السلة العليا من جميع طعام فرعون
18 صنعة الخباز * وكان الطير ياكل منه في السلة فوق راسي * فاجاب يوسف وقال هذا تفسيره
19 الثلث السلال ثلثة ايام هي * والى ثلثة ايام ينزع فرعون راسك عن بدنك * ويصلبك
20 على خشبة * فياكل الطير من لحمك * فلما كان في اليوم الثالث وهو مثل يوم
21 فرعون * صنع فيه مجلسا للكل قواده * فذكر ريس السقاة وريس الخبازين فيما بينهم
* ورد ريس السقاة الى سقيه وناوله كاسه *

Et narravit princeps pincernarum somnium suum Josepho, & ait; Vidi quasi 9
esset vitis inter manus meas: Et in ea tres 10
palmites; & ipsâ pullulante, emerserunt flores ejus, & maturuerunt racemi ejus,
& facti sunt uva. Eratq; calix Pharaonis 11
in manu mea, & accepi uvam, & expressi eam in ipsum, & porrexi eum illi.
Dixit ei Joseph, Hæc est interpretatio 12
ejus. Tres palmites, tres dies sunt. Ad 13
tres dies recordabitur tui Pharaon, & restituet te ad tuam dignitatem, & porriges ei calicem ejus secundùm pristinam consuetudinẽ cùm esses ejus pincerna.
Itaque recordare mei cùm prosperatum 14
fuerit negotium tuum, & facito erga me beneficium, & recordare mei apud Pharaonem, & educ me de hac domo. Quo-
niam ego furtim ereptus sum de terra He- 15
bræorum, & hîc etiam nihil egi pro quo meruerim poni in carcere. Et cùm vidis-
set princeps pistorum, quòd interpretatus 16
esset illud ei faustè, dixit ei; Vidi ego quoque quasi tria canistra similæ super caput meum. Et in canistro altiori, ex
omnibus cibis Pharaonis quos facit pi- 17
stor; & volatilia comedebant ex iis in canistro super caput meum. Respondit ei
Joseph, & dixit; Hæc est interpretatio 18
ejus. Tria canistra, tres dies sunt: Et ad 19
tres dies tollet Pharaon caput tuum de corpore tuo, & crucifiget te super trabem, & comedent volatilia de carne tua. Cùm-
que fuisset dies tertia quæ referebat diem 20
natalis Pharaonis, fecit in ea convivium omnibus ducibus suis, & mentionem fecit principis pincernarum & principis pistorum inter eos. Præcepitque ut restitue-
retur princeps pincernarum ad potum 21
præbendam; & porrexit calicem ejus.

ספר בראשית : מא

22 ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף
23 ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו :

CAP. XLI. מא

1 ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר :
2 והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת בשר ותרעינה באחו :
3 והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן היאר רעות מראה ודקות בשר ותעמדנה אצל הפרות על שפת היאר :
4 ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקת הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת וייקץ פרעה :
5 ויישן ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בקנה אחד בריאות וטבות :
6 והנה שבע שבלים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן :
7 ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום :
8 ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה ויספר פרעה להם את חלמו ואין פותר אותם לפרעה :
9 וידבר שר המשקים את פרעה לאמר את חטאי אני מזכיר היום :
10 פרעה קצף על עבדיו ויתן אתי במשמר בית שר הטבחים אתי ואת שר האפים :
11 ונחלמה חלום בלילה אחד אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו :
12 ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר לו ויפתר לנו את חלמתינו איש כחלמו פתר :
13 ויהי כאשר פתר לנו כן היה אתי השיב על כני ואתו תלה :

Versio VULG. LAT.

22 Alterum suspendit in patibu-
lo, ut conjectoris veritas pro-
23 baretur. Et tamen succeden-
tibus prosperis, præpositus
pincernarum oblitus est inter-
pretis sui.

CAP. XLI.

1 Post duos annos vidit Pha-
rao somnium. Putabat se sta-
2 re super fluvium. De quo a-
scendebāt septem boves, pul-
chræ & crassæ nimis : & pa-
scebantur in locis palustrib⁹.
3 Aliæ quoque septem emer-
gebant de flumine, fœdæ con-
fectæque macie : & pascebā-
tur in ipsa amnis ripa in locis
4 virentibus. Devoraveruntq;
eas, quarum mira species &
habitudo corporum erat. Ex-
5 pergefactus Pharao, Rursum
dormivit, & vidit alterum so-
mnium : Septem spicæ pullu-
labant in culmo uno plenæ at-
6 que formosæ. Aliæ quoque
totidem spicæ tenues & per-
7 cussæ uredine oriebantur, De-
vorantes omnem priorū pul-
chritudinem. Evigilans Pha-
8 rao post quietē, Et facto ma-
nè, pavore perterritus, misit
ad omnes conjectores Ægy-
pti, cunctósq; sapientes: & ac-
cersitis narravit somnium; nec
9 erat qui interpretaretur. Tunc
demum reminiscens pincer-
narum magister, ait ; Confi-
10 teor peccatum meum. Ira-
tus rex servis suis, me & ma-
gistrum pistorum retrudi jus-
sit in carcerem principis mi-
11 litum. Ubi unā nocte uter-
que vidimus somnium præ-
12 sagum futurorum. Erat ibi
puer Hebræus, ejusdem du-
cis militum famulus : cui nar-
13 rantes somnia, Audivimus
quidquid posteà rei probavit
eventus. Ego enim redditus
sum officio meo : & ille sus-
pensus est in cruce.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

22 Τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασεν, καθὰ συν-
23 έκρινεν αὐτοῖς Ἰωσήφ. (γ) Καὶ οὐκ ἐμνή-
σθη ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλ᾽ ἐπελά-
θετο αὐτοῦ.

MS. A. (γ) Οὐκ ἐμνήσθη δὲ

ΚΕΦ. μα΄.

1 Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, Φαραὼ
εἶδεν ἐνύπνιον. Ὤετο ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποτα-
2 μοῦ. Καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαι-
νον ἑπτὰ βόες, καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλε-
κταὶ ταῖς σαρξί, καὶ ἐβόσκοντο ἐν τῷ Ἄχει.
3 Ἄλλαι δὲ ἑπτὰ βόες ἀνέβαινον μετὰ ταύτας
ἐκ τοῦ ποταμοῦ, αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ
ταῖς σαρξί, καὶ (α) ἐνέμοντο παρὰ τὰς βό-
4 ας ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. Καὶ κατέφα-
γον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ ταῖς
σαρξὶ τὰς ἑπτὰ βόας τὰς καλὰς τῷ εἴδει,
καὶ τὰς (β) ἐκλεκτὰς ταῖς σαρξί. ἠγέρθη
5 δὲ Φαραώ. Καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον. Καὶ
ἰδοὺ, ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον (γ) ἐν τῷ πυ-
6 θμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ καλοί. (δ) Καὶ ἰδοὺ,
ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνε-
7 φύοντο μετ᾽ αὐτούς. Καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ
στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς
ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις.
8 ἠγέρθη δὲ Φαραώ, καὶ ἦν ἐνύπνιον. Ἐγένετο
δὲ πρωΐ, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀπο-
στείλας, ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἐξηγητὰς Αἰ-
γύπτου, καὶ πάντας τοὺς σοφοὺς αὐτῆς· καὶ
διηγήσατο αὐτοῖς Φαραὼ τὸ (ε) ἐνύπνιον
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ Φα-
9 ραώ. Καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος πρὸς
Φαραώ, λέγων, Τὴν ἁμαρτίαν μου ἀναμι-
10 μνήσκω σήμερον. Φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παι-
σὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ἐν τῷ
οἴκῳ (ζ) τοῦ ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν
11 ἀρχισιτοποιόν. Καὶ εἴδομεν (η) ἐνύπνιον ἀμ-
φότεροι ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγὼ καὶ αὐτός, ἕκα-
12 στος κατὰ τὸ αὐτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν. Ἦν δὲ
ἐκεῖ μεθ᾽ ἡμῶν νεανίσκος παῖς Ἑβραῖος
τοῦ ἀρχιμαγείρου, καὶ διηγησάμεθα αὐτῷ,
13 καὶ συνέκρινεν ἡμῖν. Ἐγενήθη δὲ, καθὼς συν-
έκρινεν ἡμῖν οὕτω καὶ συνέβη, ἐμέ τε ἀπο-
κατασταθῆναι ἐπὶ τὴν ἀρχήν μου, ἐκεῖνον δὲ
κρεμασθῆναι.

MS. A. Κεφ. μα΄. (α) ἐνέμοντο αἱ βόες παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ ἐν τῷ Ἄχει. Καὶ (β) ἐκλεκτάς. ἠγέρθη (γ) ἐν πυθμένι (δ) Ἄλλοι ἑπτὰ (ε) ἐνύπνιον, καὶ (ζ) τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος, ἐμοῦ (η) ἐνύπνιον ἐν νυκτί

Principem autem pistorum suspendit, sicut interpretatus erat eis Joseph. Et non est recordatus princeps pincernarum ipsius Joseph, sed oblitus est ejus.

CAP. XLI.

Et factum est post biennium dierum, Pharao vidit somnium. Videbatur sibi stare super flumen. Et ecce quasi de flumine ascendebant septē boves (a) pulchræ specie, & electæ carnibus, & pascebantur (b) in Achi. Aliæ autem septem boves ascendebant post has de flumine, turpes specie, & graciles carnibus : & pascebantur apud boves ad labium fluminis. Et devorârunt septem boves turpiores, & graciles carnibus, septem illas boves pulchrā specie, & electas carnibus. Et expergefactus est Pharao. Et somniavit secundò. Et ecce septem spicæ ascendebant in propagine una electæ et pulchræ. Et ecce septem spicæ graciles, & à vento (c) corruptæ pullulabant post eas. Et septem spicæ graciles, & à vento corruptæ devoraverunt septem illas spicas electas & plenas. Expergefactus est autem Pharao: & (d) erat somnium. Factum est autem manè, (e) turbata est anima ejus: & mittens vocavit omnes (f) interpretes Ægypti, & omnes sapientes ejus: & narravit eis Pharao somnium suum: & non erat qui illud interpretaretur Pharaoni. Et locutus est princeps pincernarum ad Pharaonem dicens, Peccatum meum recordor hodiè. Pharao iratus fuit pueris suis, & posuit nos in custodia, in domo Archimagiri, & me & principem pistorum. Et vidimus somnium ambo in nocte una ego & ille, unusquisque juxta suum somnium vidimus. Erat autem ibi nobiscum adolescens puer Hebræus Archimagiri: & narravimus ei, & interpretatus est (g) nobis. Factum est autem, sicut interpretatus est nobis, ità & evenit, ut ego quidem restituerer in principatum meum, ille verò suspenderetur.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

Principem verò pistorum suspendit, quemadmodum interpretatus fuerat eis Joseph. Et non est recordatus princeps pincernarum Josephi, sed oblitus est illius.

CAP. XLI.

Præterea contigit post duos annos, ut Pharaon somniaret somnium. Ecce stabat ad fluvium, Et ecce de fluvio ascendebant septem vaccæ pulchræ aspectu, & pingues carne, & pascebantur in prato. Et ecce septem vaccæ aliæ ascendebant post eas è flumine, deformes aspectu, & macilentæ carne, steteruntque prope vaccas super ripam fluminis. Et devorârunt vaccæ illæ quæ deformes erant aspectu & macilentæ carne, septem vaccas aspectu pulchras, & carne pingues. Et experrectus Pharaon, Rursus dormivit, & somniavit secundâ vice ; & ecce septem spicæ ascendebant in culmo uno, plenæ & optimæ. Et en septem spicæ tenues & percussæ vento uredinis pullulant post eas : Et deglutierunt spicæ illæ tenues, septem spicas pingues & plenas. Evigilavitque Pharaon, & ecce somnium erat. Manè autem facto, exagitatus est spiritus Pharaonis, & mittens, convocavit omnes magos, omnésque sapientes Ægypti, narravitque eis Pharaon somnia sua, nec erat qui ea interpretaretur Pharoni. Locut⁹ est ergò princeps pincernarum coram Pharaone, ac dixit; Culpæ meæ recordor hodiè. Pharaon irat⁹ in servos suos, conjecit nos in carcerem in domum præfecti militum, me *scilicet* & principem pistorum. Somniavimus autem somnia eâdem nocte ego & ille, unusquisque juxta interpretationem somnii sui somniavimus. Erat autem ibidem nobiscum invenis quidam Hebræus, servus præfecti militum ; cui cùm narravissemus, interpretatus est nobis somnia nostra : cuilibet pro somnio suo interpretatus est. Et quemadmodum interpretat⁹ fuerat nobis, ita nobis evenit: me restituit in statū meū, illum verò suspendit.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

ויַת רַב נַחְתּוֹמֵי צְלַב כְּמָא דִפְשַׁר
לְהוֹן יוֹסֵף׃ וְלָא דְכַר רַב שָׁקֵי יָת
יוֹסֵף וְאַנְשְׁיֵהּ׃

מא

וַהֲוָה מִסּוֹף תַּרְתֵּין שְׁנִין וּפַרְעֹה
חָלֵם וְהָא קָאֵם עַל נַהֲרָא׃ וְהָא מִן
נַהֲרָא סָלְקָן שְׁבַע תּוֹרָן שַׁפִּירָן
לְמֶחֱזֵי וּפַטִּימָן בְּסַר וְרָעְיָן בְּאַחוּ
וְהָא שְׁבַע תּוֹרָן אָחֳרָנְיָן סָלְקָן
בָּתְרֵיהֶן מִן נַהֲרָא בִּישָׁן לְמֶחֱזֵי
וַחֲסִירָן בְּסַר וְקָמָא לְקִבְלֵיהֶן
דְּתוֹרָתָא עַל כֵּיף נַהֲרָא׃ וַאֲכַלָא
תּוֹרָתָא דְּבִישָׁן לְמֶחֱזֵי וַחֲסִירָן בְּסַר
יָת שְׁבַע תּוֹרָתָא דְּשַׁפִּירָן לְמֶחֱזֵי
וּפַטִּימָתָא וְאִתְּעַר פַּרְעֹה׃ וּדְמוּךְ
וַחֲלַם תִּנְיָנוּת וְהָא שְׁבַע שֻׁבְּלִין
סָלְקָן בְּקַנְיָא חַד פַּטִּימָן וְטָבָן׃ וְהָא
שְׁבַע שֻׁבְּלִין לַקְיָן וְשִׁקִיפָן קִדּוּם
צָמְחָן בָּתְרֵיהֶן׃ וּבְלַעָא שֻׁבְּלַיָּא
לַקְיָתָא יָת שְׁבַע שֻׁבְּלַיָּא פַּטִּימָתָא
וּמַלְיָתָא וְאִתְּעַר פַּרְעֹה וְהָא חֶלְמָא׃
וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּמִטַּרְפָא רוּחֵיהּ
וּשְׁלַח וּקְרָא יָת כָּל חָרָשֵׁי מִצְרַיִם
וְיָת כָּל חַכִּימָהָא וְאִשְׁתַּעִי פַּרְעֹה
לְהוֹן יָת חֶלְמֵיהּ וְלֵית דְּפָשַׁר יָתְהוֹן
לְפַרְעֹה׃ וּמַלִּיל רַב שָׁקֵי עִם פַּרְעֹה
לְמֵימַר יָת סוּרְחָנַי אֲנָא מַדְכַּר
יוֹמָא דֵין׃ פַּרְעֹה רְגֵז עַל עַבְדּוֹהִי
וִיהַב יָתִי בְּמַטְּרַת בֵּית רַב קָטוֹלַיָּא
יָתִי וְיָת רַב נַחְתּוֹמֵי׃ וַחֲלַמְנָא חֶלְמָא
בְּלֵילְיָא חַד אֲנָא וְהוּא גְבַר כְּפֻשְׁרָן
חֶלְמֵיהּ חֲלַמְנָא׃ וְתַמָּן עִמַּנָא עוּלֵים
עִבְרַאי עַבְדָּא לְרַב קָטוֹלַיָּא
וְאִשְׁתַּעִינָא לֵיהּ וּפַשַׁר לַנָא יָת
חֶלְמַנָא גְבַר כְּחֶלְמֵיהּ פַּשַׁר׃ וַהֲוָה
כְּמָא דִי פַשַׁר לַנָא כֵּן הֲוָה יָתִי
אֲתִיב עַל שִׁמּוּשִׁי וְיָתֵיהּ צְלָב׃

22 Et principẽ pistorũ suspendit: sicut interpretat⁹ est eis
23 Joseph. Et non est recordatus princeps pincernarum Joseph, sed oblitus est ejus.

CAP. XLI.

1 Et factũ est post duos annos: & Pharao somniavit; & ecce
2 stabat sup flumen. Et ecce de flumine ascendebant septem boves; pulchræ visu, & pingues carnibus: & pasceban-
3 tur in prato. Et ecce septẽ boves aliæ, ascendebãt post eas de flumine; deformes aspectu, & macilentæ carnib⁹: & stabant contra boves in ripâ flu-
4 minis. Comedebantq; boves deformes visu, & macilentæ carnib⁹; septẽ alias boves, pulchras visu & pingues: & ex-
5 pergefact⁹ est Pharao. Et obdormivit & somniavit iterũ: & ecce septẽ spicæ pullulabant in culmo uno, pingues
6 & optimæ. Et ecce septẽ spicæ concussæ & percussæ uredi-
7 ne, oriebãtur post eas. Et devorabãt spicæ cõcussæ, septẽ spicas pingues & plenas: & expergefactus est Pharao, &
8 ecce somniũ. Et facto mane, conturbat⁹ est spirit⁹ ejus; & misit, et vocavit om̃es magistros Ægypti, et om̃es sapiẽtes ej⁹: et narravit eis Pharao somniũ suũ; et non erat qui interpretaretur illud Pharaoni.
9 Et locut⁹ est princeps pincernarũ Pharaoni, dicens: *Peccatorũ* meorũ ego recordor ho-
10 die. Pharao irat⁹ est cõtra servos suos: et posuit me in custodiâ dom⁹ principis militũ; principẽ quoq; pistorũ mecũ
11 posuit. Et somniavim⁹ ego et ille in unanocte somniũ: unusquisq; juxta interpretationẽ
12 somnii sui somniavim⁹. Erátque ibi nobiscũ puer Hebræ⁹, serv⁹ principis militũ; et narravim⁹ ei somnia, et interpretat⁹ est nobis: juxta interpretationẽ uniuscujusq; somnii in-
13 terpretat⁹ est. Et factũ est sicut interpretat⁹ est nobis, ita fuit: me reduxit ad ministeriũ meum, ipsum autem suspendit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Præfectum verò pistorũ su- 22
spendit, sicut interpretatus fuerat Joseph. Sed non est 23
recordatus præfectus pincernarum Josephi, & oblitus est ejus.

CAP. XLI.

Accidit autem post finem 1
biennii dierum ut Pharao somniaret, & ecce stabat ad fluvium. Ex fluvio au- 2
tem ascendebant septem vaccæ pulchræ visu, & pingues carne, pascebantq; in carectis.
Et ecce septem vaccæ aliæ 3
ascendebant post illas de fluvio, fœdæ visu, & graciles carne, quæ stabant juxta vaccas ad ripam fluvii. Et 4
devoraverunt vaccæ fœdæ visu, et graciles carne, septem vaccas pulchras visu, et pingues; tum expergefactus est
Pharao. Obdormiitque, & 5
somniavit secundò, et ecce septẽ spicæ ascendebant in culmo uno plenæ et bonæ. Ecce 6
autẽ septem spicæ tenues et adustæ vento, germinabant post
illas. Et absorbuerunt spicæ 7
tenues septem spicas opimas et plenas: tum expergefactus est Pharao, & ecce somnium.
Manè autem facto, conturba- 8
tus est spiritus ejus, misitq; et vocavit omnes magos Ægypti, omnesq; sapientes ejus, et narravit eis Pharao somnia sua, sed nemo erat qui interpretaretur ea Pharaoni. Tum 9
locutus est præfectus pincernarum Pharaoni, dicens; Peccatum meum commemorabo
hodie. Pharao exarserat irâ 10
adversùs servos suos, & dederat (a) eos in custodiam, in domũ præfecti coquorum, me
& præfectum pistorum. Et 11
somniavimus somnium nocte unâ, ego & ille, quisque secundùm interpretationẽ ejus, somniavimus somnium no-
strum. Erat autem ibi puer 12
Hebræus, servus præfecti coquorum, & narravimus ei, et interpretatus est nobis somnia nostra, unicuique secundùm somnium suum interpre-
tatus est. Factumq; est, si- 13
cuti interpretatus est nobis, ita acciderit; me restituit in officium meum, & eum suspendit.

VER. SAM. (a) me

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وصلب رئيس الخبازين * حسب ما فسر لهما يوسف * ثم نسي رئيس السقاة يوسف ولم يذكره
* الفصل الحادي والاربعون *
فلما مضى من الزمان حولان * راى فرعون كانه واقف على شاطي النيل * وكان قد صعد منه
سبع بقرات حسنات المنظر وسمان اللحم * فرعت في القرط * وكان سبع بقرات اخر قد صعدن
وراهن من النيل قبيحات المنظر ورقيقات اللحم ووقفن الى جانبهن على شاطي النيل * ثم
اكلت البقرات القبيحات المنظر الرقيقات اللحم السبع البقرات الحسنات السمينات ثم استيقظ
فرعون * ثم حلم ثانية * فراى كان سبع سنابل قد نبتت في قصبة واحدة ممتليات جياد * وكان
سبع سنابل دقاق مضروبة بريح القبول قد نبتن وراهن * ثم بلعت السبع السنابل الدقاق
السبع السنابل الممتليات * ثم استيقظ فرعون فاذا هو حلم * فلما كانت الغداة كربت روحه
فبعث ودعا بجميع علماء مصر وجميع حكمائها * فقص عليهم رؤياه * فلم يكن فيهم من فسرها
له * فتكلم رئيس السقاة بين يديه * وقال اني لاذكر اليوم خطاي * وذلك ان فرعون قد سخط
على عبديه فوضعهما في منزل رئيس السيافين * انا ورئيس الخبازين * فراينا حلما في ليلة واحدة انا
وهو * وكانت رؤيا كل واحد حسب تفسيرها * وكان ثم معنا غلام عبراني عبد لرئيس السيافين
فقصصناهما عليه * وفسرهما لنا * ففسر لكل واحد منا حسب رؤياه * وكما فسر لنا * كان ذلك * ردني
الملك الى رتبتي * وصلب ذاك *

Et crucifixit principem pistorum, quem- 22
admodum explicaverat illis Joseph. De- 23
inde oblitus est princeps pincernarum Josephi, nec recordatus est illius.

CAP. XLI.

Cum autẽ transacti essent ex tempore 1
duo anni, vidit Pharaon se quasi stantem ad ripam Nili: Et quasi ascendisse ex 2
eo septem boves pulchras aspectu, & crassas carne, & pavisse in gramine. Et quasi 3
septem boves alias ascendisse post eas è Nilo, fœdas aspectu, et tenues carne, et stetisse ad latus illarum super litus
Nili. Tum vorâsse boves fœdas aspectu, 4
tenues carne, septem boves pulchras crassas. Deinde experrectus est Pharaon.
Ac dormivit et somniavit iterum, vidit- 5
que quasi septem aristas pullulâsse in culmo uno, plenas optimas. Et quasi septem 6
aristas graciles, percussas vento meridionali pullulâsse post eas. Atq; septem spi- 7
cas graciles absorbuisse septem spicas plenas. Deinde experrectus est Pharaon, et
ecce ipse somniaverat. Cúmq; fuisset ma- 8
nè, afflictus est spiritus ejus, et misit et vocavit omnes eruditos Ægypti, omnesq; sapientes ejus, narravitque illis visiones suas, nec fuit in eis qui interpretaretur eas
ipsi. Locutusque est princeps pincerna- 9
rum coram eo, et dixit; Recordor hodie
peccati mei. Atque id quidem, quia Pha- 10
raon jam iratus fuerat duobus servis suis, posuitque ambos in custodia habitationis principis gladiatorum, me et prin-
cipem pistorum: Vidimusque somnium in 11
nocte una ego et ipse, et facta est visio cujuslibet secundùm interpretationem suã.
Et erat ibi nobiscum puer Hebræus, man- 12
cipium principis gladiatorum; narravimusque ambas illi, et interpretatus est eas nobis, et interpretatus est cuilibet nostrũ
secundùm visionem suam. Et sicuti 13
interpretatus est nobis, successit res: Restituit me rex ad gradum meum, et crucifixit illum.

ספר בראשית : מא

cisternâ è eũ fecerũt currere &,Joseph vocavit & ,Parhoh misit Et
14 וישלח פרעה ויקרא את־יוסף ויריצהו מן־הבור
.Parhoh ad venit & ,suas vestes mutavit & ,totõdit Et
ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל־פרעה:
solvens & ,somniavi Somnium : Joseph ad Parhoh dixit Et
15 ויאמר פרעה אל־יוסף חלום חלמתי ופתר
somnium audies ,dicendo te super audivi ego Et illud non
אין אתו ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום
me Præter :dicẽdo ,Parhoh ad Joseph respondit Et.illud solvendũ ad
16 לפתר אתו: ויען יוסף את־פרעה לאמר בלעדי
ad Parhoh est locut⁹ Et .Parhonis pacem respondebit Deus
אלהים יענה את־שלום פרעה: וידבר פרעה אל־
17 ecce Et .fluminis labium super stans ego ecce meo somnio In : Joseph
18 יוסף בחלמי הנני עמד על־שפת היאר: והנה
pulchræ &,carne pingues vaccæ septem ascendentes flumine è
מן־היאר עלת שבע פרות בריאות בשר ויפת
ascendentes aliæ vaccæ septem ecce Et .carecto in pascebãt &,formã
19 תאר ותרעינה באחו: והנה שבע־פרות אחרות עלות
.carne tenues & ,valdè formâ malæ & ,ȝ tenues eas post
אחריהן דלות ורעות תאר מאד ורקות בשר
.malitiâ in Ægypti terrâ totâ in illas sicut vidi Non
לא־ראיתי כהנה בכל־ארץ מצרים לרע:
vaccas septem ,malæ & tenues vaccæ comederunt Et
20 ותאכלנה הפרות הרקות והרעות את שבע הפרות
non & ,earum interiora ad venerunt Et .pingues priores
21 הראשנות הבריאת: ותבאנה אל־קרבנה ולא
malus earum aspect⁹ & : earũ interiora ad venissent quòd ,est cognitũ
נודע כי־באו אל־קרבנה ומראיהן רע
: meo somnio in vidi Et .sum expergefact⁹ & :principio in sicut
22 כאשר בתחלה ואיקץ: וארא בחלמי
.bonæ & ,plenæ uno calamo in ascendentes spicæ septem ecce Et
והנה שבע שבלים עלת בקנה אחד מלאת וטבות:
, Euro arefactæ tenues aridæ spicæ septem ecce Et
23 והנה שבע שבלים צנמות דקות שדפות קדים
septem ,tenues spicæ deglutiverunt Et .eas post germinantes
24 צמחות אחריהם: ותבלען השבלים הדקת את שבע
.mihi annuncians non & ,genethliacos ad dixi Et bonas spicas
השבלים הטבות ואמר אל־החרטמים ואין מגיד לי:
illud unum Parhoh Somnium : Parhoh ad Joseph dixit Et
25 ויאמר יוסף אל־פרעה חלום פרעה אחד הוא את
vaccæ Septem .Parhoni nunciavit faciens Deus Quod
26 אשר האלהים עשה הגיד לפרעה: שבע פרת
septem ,bonæ spicæ septem Et .ipsi anni septem ,bonæ
הטבת שבע שנים הנה ושבע השבלים הטבת שבע
vaccæ septem Et illud unum somnium : ipsæ anni
27 שנים הנה חלום אחד הוא: ושבע הפרות
ipsæ anni septem ,eas post ascendentes malæ & ,tenues
הרקות והרעת העלת אחריהן שבע שנים הנה
septem erunt , Euro arefactæ vacuæ spicæ septẽ Et
ושבע השבלים הרקות שדפות הקדים יהיו שבע
.famis anni
שני רעב:

Versio VULG. LAT.

14 Protinus ad regis imperium
eductum de carcere Joseph
totonderunt: ac veste mutatâ,
15 obtulerunt ei. Cui ille ait,
Vidi somnia, nec est qui edis-
serat: quæ audivi te sapien-
16 tissimè conjicere. Respondit
Joseph, Absque me Deus re-
spondebit prospera Pharao-
17 ni. Narravit ergò Pharao
quod viderat; Putabam me
stare super ripam fluminis:
18 Et septem boves de amne
conscendere, pulchras nimis,
& obesis carnibus: quæ in
pastu paludis virecta carpe-
19 bant. Et ecce, has sequeban-
tur aliæ septem boves in tan-
tum deformes & macilentæ,
ut nunquam tales in terra
20 Ægypti viderim. Quæ, de-
voratis & consumptis priori-
21 bus, Nullum saturitatis de-
dére vestigium: sed simili
macie & squalore torpebant.
Evigilans, rursus sopore de-
22 pressus, Vidi somnium: Se-
ptem spicæ pullulabant in
culmo uno plenæ atque pul-
23 cherrimæ. Aliæ quoque se-
ptem tenues & percussæ ure-
dine, oriebantur è stipula:
24 Quæ priorum pulchritudi-
nem devoraverunt. Narravi
conjectoribus somnium, &
nemo est qui edisserat. Re-
25 spondit Joseph, Somnium
regis unum est: quæ factu-
rus est Deus, ostendit Pha-
26 raoni. Septem boves pul-
chræ, & septem spicæ ple-
næ, septem ubertatis anni
sunt: eandémque vim so-
27 mnii comprehendunt. Se-
ptem quoque boves tenues
atque macilentæ, quæ ascen-
derunt post eas, & septem
spicæ tenues, & vento u-
rente percussæ: septem an-
ni venturæ sunt famis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

14 Ἀποστείλας δὲ Φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν Ἰωσὴφ·
καὶ (ϑ) ἐξήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὀχυρώμα-
τος, καὶ ἐξύρησαν αὐτὸν, καὶ ἤλλαξαν τὴν
15 στολὴν αὐτοῦ· καὶ ἦλθε πρὸς Φαραώ. Εἶπε δὲ
Φαραὼ (ι) πρὸς Ἰωσὴφ, Ἐνύπνιον ἑώρα-
κα, καὶ ὁ συγκρίνων (κ) οὐκ ἔστιν αὐτό· ἐγὼ δὲ
ἀκήκοα περὶ σοῦ λεγόντων, ἀκούσαντά σε
16 ἐνύπνια, συγκρῖναι αὐτά. Ἀποκριθεὶς δὲ
Ἰωσὴφ τῷ Φαραὼ, εἶπεν, Ἄνευ τοῦ Θεοῦ
17 οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον Φαραώ. Ἐλά-
λησε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, λέγων, Ἐν τῷ
ὕπνῳ μου ᾤμην ἑστάναι (λ) παρὰ τὸ χεῖλος
18 τοῦ ποταμοῦ. Καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέ-
βαινον ἑπτὰ βόες καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλε-
κταὶ ταῖς σαρξὶ, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ Ἄχει.
19 Καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπί-
σω αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰ-
σχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ (μ) ταῖς σαρξὶν,
οἵας οὐκ εἶδον τοιαύτας (ν) ἐν ὅλῃ γῇ Αἰ-
20 γύπτου αἰσχροτέρας. Καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ
βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ τὰς ἑπτὰ βόας
τὰς πρώτας τὰς καλὰς (ξ) καὶ τὰς ἐκλε-
21 κτάς. Καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν·
καὶ οὐ διάδηλοι ἐγένοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς
τὰς κοιλίας αὐτῶν· καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰ-
σχραὶ, καθὰ καὶ τὴν ἀρχήν. Ἐξεγερθεὶς δὲ, ἐ-
22 κοιμήθην. Καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῷ ὕπνῳ
μου, καὶ ὥσπερ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυ-
23 θμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί. Ἄλλοι δὲ ἑπτὰ
στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο
24 ἐχόμενοι αὐτῶν. Καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στά-
χυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ
στάχυας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. εἶπα οὖν
τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων
25 (ο) μοι αὐτό. Καὶ εἶπεν Ἰωσὴφ τῷ Φα-
ραὼ, Τὸ ἐνύπνιον Φαραὼ ἕν ἐστιν· ὅσα ὁ
26 Θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ Φαραώ. Αἱ ἑπτὰ βό-
ες αἱ καλαὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστί· καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυ-
ες οἱ καλοὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστί. τὸ ἐνύπνιον Φα-
27 ραὼ ἕν ἐστι. Καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ αἱ
ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐστί·
καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ (π) ἀνεμό-
φθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· ἔσονται ἑπτὰ ἔτη
λιμοῦ.

Mittens autem Pharao, vocavit
Joseph: & (ϑ) eduxerunt eum
de custodia, & totonderunt eũ,
& mutaverunt stolam ejus: Et
venit ad Pharaonem. Dixit au-
tem Pharao ad Joseph, Somni-
um vidi: & non est, qui illud in-
terpretetur. Ego autem audivi de
te dicentes, quia cum audieris
somnia, interpretaris ea. Respon-
dens autem Joseph Pharaoni, di-
xit; Sine Deo non respondebitur
salutare Pharaoni. Locut⁹ est au-
tem Pharao ipsi Joseph, dicens,
In somno meo videbar mihi stare
apud labium fluminis. Et quasi
de flumine ascendebãt septem bo-
ves pulchræ specie, et electæ car-
nibus, & pascebantur in Achi.
Et ecce septem boves aliæ ascen-
debant post eas de flumine, malæ
& turpes specie, et graciles car-
nib⁹, quales nõ vidi tales in tota
terra Ægypti turpiores. Et devo-
rârunt septem boves turpes, &
graciles, septẽ illas boves primas
pulchras, & electas. Et intra-
runt in ventres earum: & non
fuerunt manifestæ, quia intra-
runt in ventres earum: & aspe-
ctus earum turpes, quemad-
dùm & à principio. Expergefa-
ctus autem dormivi. Et vidi
rursus in somno meo: & qua-
si septem spicæ ascendebãt in uno
culmo plenæ, & pulchræ. Aliæ
autem septem spicæ graciles, &
corruptæ à vento, pullulabant ad-
hærentes illis. Et devorarunt
septem spicæ graciles, & corru-
ptæ à vento, septem illas spicas
pulchras, & plenas. Dixi ergo
(ι) interpretibus: & non fuit qui
annunciaret mihi illud. Et dixit
Joseph Pharaoni, Somnium
Pharaonis unum est. Quæcunq;
Deus facit, ostendit Pharaoni.
Septem boves pulchræ, septem
anni sunt: & septem spicæ pul-
chræ, septem anni sunt. Somnium
Pharaonis unũ est. Et septem bo-
ves graciles, ascendentes post
eas, septem anni sunt: & septem
spicæ graciles, & corruptæ à
vento, septem anni sunt. Erunt
septem anni famis.

MS.A. (ϑ) ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ (ι) τῷ Ἰωσὴφ, (κ) αὐτὸ οὐκ ἔστιν (λ) ἐπὶ
τὸ (μ) σαρξὶν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ Ἄχει. οἵας (ν) ἐν ὅλῃ Αἰγύπτῳ (ξ) καὶ
ἐκλεκτάς. (ο) μοι. Καὶ (π) ἀνεμόφθοροι, ἔσονται

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܫܕܪ ܦܪܥܘܢ ܘܩܪܝܗܝ ܠܝܘܣܦ. ܘܐܪܗܛܘܗܝ ܡܢ ܓܘܒܐ. ܘܓܙ ܘܫܚܠܦ
14 ܢܚܬܘܗܝ. ܘܥܠ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܦܪܥܘܢ ܠܝܘܣܦ. ܚܠܡܐ ܚܠܡܬ.
15 ܘܦܫܘܪܐ ܠܝܬ ܠܗ. ܘܐܢܐ ܫܡܥܬ ܥܠܝܟ ܕܫܡܥ ܐܢܬ ܚܠܡܐ ܘܦܫܪ ܐܢܬ ܠܗ. * ܥܢܐ
16 ܝܘܣܦ ܘܐܡܪ ܠܦܪܥܘܢ. ܕܠܡܐ ܣܒܪ ܐܢܬ ܕܒܠܥܕ ܐܠܗܐ. ܢܬܒܢܐ ܫܠܡܐ ܠܦܪܥܘܢ.
* ܘܐܡܪ ܦܪܥܘܢ ܠܝܘܣܦ. ܒܚܠܡܝ ܗܐ ܩܐܡ ܗܘܝܬ ܥܠ ܣܦܬ ܢܗܪܐ. * ܘܗܐ ܡܢ ܢܗܪܐ
17 18 ܣܠܩܢ ܗܘܝ ܫܒܥ ܬܘܪܬܐ. ܫܡܝܢܬܐ ܒܒܣܪܗܝܢ. ܘܫܦܝܪ ܚܙܘܗܝܢ. ܘܪܥܝܢ ܒܡܪܓܐ.
* ܘܗܐ ܫܒܥ ܬܘܪܬܐ ܐܚܪܢܝܢ ܣܠܩܢ ܒܬܪܗܝܢ. ܒܝܫܢ ܘܣܢܝܢ ܚܙܘܗܝܢ. ܘܡܚܝܠܢ ܒܒܣܪܗܝܢ
19 ܛܒ. ܕܠܐ ܚܙܝܬ ܕܐܟܘܬܗܝܢ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. * ܘܐܟܠܝ ܬܘܪܬܐ ܟܚܝܫܬܐ
20 ܘܣܢܝܬܐ. ܠܫܒܥ ܬܘܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܫܡܝܢܬܐ. * ܘܥܠܝ ܠܟܪܣܗܝܢ. ܘܠܐ ܐܫܬܘܕܥ ܕܥܠܝ
21 ܠܟܪܣܗܝܢ. ܘܚܙܘܗܝܢ ܒܝܫ ܐܝܟ ܕܡܢ ܒܫܘܪܝܐ. ܘܐܬܬܥܝܪܬ. * ܘܚܙܝܬ ܬܘܒ ܒܚܠܡܝ.
22 ܘܗܐ ܫܒܥ ܫܒܠܐ ܣܠܩܢ ܒܩܢܝܐ ܚܕ. ܡܠܝܢ ܘܛܒܢ. * ܘܗܐ ܫܒܥ ܫܒܠܐ ܩܛܝܢܢ
23 ܘܫܩܝܦܢ ܒܪܘܚܐ ܕܫܘܕܦܐ. ܢܒܥܝܢ ܒܬܪܗܝܢ. * ܘܒܠܥܝܢ ܫܒܠܐ ܩܛܝܢܬܐ ܠܫܒܠܐ
24 ܛܒܬܐ. ܘܐܡܪܬ ܠܚܪܫܐ. ܘܠܝܬ ܕܡܦܫܩ ܠܝ. * ܘܐܡܪ ܝܘܣܦ ܠܦܪܥܘܢ. ܚܠܡܐ
25 ܚܕ ܗܘ. ܡܕܡ ܕܐܠܗܐ ܥܒܕ. ܚܘܝ ܠܦܪܥܘܢ. * ܫܒܥ ܬܘܪܬܐ ܛܒܬܐ. ܫܒܥ ܫܢܝܢ
26 ܐܢܝܢ. ܘܫܒܥ ܫܒܠܐ ܛܒܬܐ. ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܐܢܝܢ. ܚܠܡܐ ܚܕ ܗܘ. * ܘܫܒܥ ܬܘܪܬܐ
27 ܟܚܝܫܬܐ ܘܣܢܝܬܐ ܕܣܠܩ ܒܬܪܗܝܢ. ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܐܢܝܢ. ܘܫܒܥ ܫܒܠܐ ܩܛܝܢܬܐ
ܕܫܩܝܦܢ ܒܪܘܚܐ ܕܫܘܕܦܐ. ܢܗܘܝܢ ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܟܦܢܐ.

Quare mittens Pharaon, accersivit Jose-
phum: & illico eduxerunt eum de fovea &
detonsus ac mutatis vestibus suis, ingressus
est coram Pharaone. Dixit Pharaon ad Jo-
seph, Somnium somniavi, & interpretem
non habet; ego verò audivi de te quòd
audiens somnium, interpretaris illud. Re-
spondit Joseph, dixitque Pharaoni; Num-
quid existimas quòd absque Deo prospera
succedant Pharaoni. Ait igitur Pharaon ad
Joseph, In somnio meo ecce stabam ad ri-
pam fluminis. Et en de flumine emerge-
bant septem vaccæ, pingues carne, & formo-
sæ aspectu, pascẽtes in prato. Et en aliæ se-
ptem vaccæ ascendebãt post eas, tenues, fœ-
dissimi aspectûs, & imbecillimæ carnis, non
vidi tam turpes in tota terra Ægypti. Et de-
vorârunt vaccæ tenues atque deformes, se-
ptem vaccas priores pingues. Et licet essent
ingressæ in viscera illarum, tamen non de-
prehendebantur introisse in earum viscera,
siquidem aspectus earum fœdus erat ut an-
tea: tum experrectus sum. Ac rursum vidi
in somnio meo, & ecce septem spicæ ascen-
dentes in culmo uno, plenæ & optimæ. Et
ecce septẽ spicæ tenues & percussæ vento
uredinis pullulabãt post eas. Et deglutiebant
spicæ tenues, septẽ spicas optimas. Hæc nar-
ravi Magis, & non est qui edisserat mihi.
Dixit autẽ Joseph Pharaoni, Somniũ unũ:
Quod De⁹ factur⁹ est, ostendit Pharaoni.
Septẽ vaccæ optimæ, septem sunt anni:
& septẽ spicæ optimæ, septem sunt anni. So-
mniũ unũ idémq; est. Septẽ verò vaccæ im-
becilles & nequam, quæ ascendebant post
eas, septem sunt anni. Itidem septem spi-
cæ tenues percussæ vento uredinis, erunt
septem anni famis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

14 ושלח פרעה וקרא ית יוסף
ואריהטוהי מן בית אסירי וספר
ושני כסותיה ועל לות פרעה ואמר
15 פרעה ליוסף חלמא חלמית ופשר
לית ליה ואנא שמעית עלך למימר
דאת שמע חלמא ומפשר יתיה
16 ואתיב יוסף ית פרעה למימר לא
מן חוכמתי אלהן מן קדם יי
יתתב ית שלמא דפרעה: ומליל
17 פרעה עם יוסף בחלמי הא אנא
קאים על כיף נהרא: והא מן נהרא
18 סלקן שבע תורן פטימן בסר ושפירן
למחזי ורען באחוא: והא שבע
19 תורן אוחרנין סליקא בתריהן
חסיכן ובישן למחזי לחדא וחסירן
בסר לא חזיתי דכותהון בכל
ארעא דמצרים לבישו: ואכלא
20 תורתא חסיכתא ובישתא ית שבע
21 תורתא קדמיתא פטימתא: ועלא
למעיהן ולא אתידע ארי עלא
למעיהן ומחזיהן ביש כד בקדמיתא
22 ואתערית: וחזית בחלמי והא שבע
שבלין סלקן בקניא חד מלין וטבן
23 והא שבע שבלין נצן לקין שקיפן
קדום צמחן בתריהן: ובלעא
24 שבליא לקיתא ית שבע שבליא
טבתא ואמרית לחרשיא ולית
דמחוי לי: ואמר יוסף לפרעה
25 חלמא דפרעה חד הוא ית דיי עתיד
למעבד חוי לפרעה: שבע תורתא
26 טבתא שבע שניא אנון ושבע
שבליא טבתא שבע שניא אנון
27 חלמא חד הוא: ושבע תורתא
חסיכתא ובישתא דסליקא
בתריהן שבע שנין אנון ושבע
שבליא לקיתא דשקיפן קדום
יהוין שבע שני כפנא:

14 Et misit Pharao, & vocavit Joseph; & fecerũt eũ festinanter exire de carcere: & attonsus est, & mutavit vestimenta sua; & ingressus est ad Pharaoné.
15 Dixitq; Pharao ad Joseph; Somniũ somniavi, & non est qui interpretetur illud: & ego audivi de te, dicentes; ꝙ audis somniũ, & interpretaris illud.
16 Responditque Joseph Pharaoni, dicens, Non ex sapientiã meã: sed à facie Dñi respondebitur pax Pharaoni.
17 Locutúsq; est Pharao cum Joseph dicens: In somnio meo ecce ego stabã sup ripã fluminis.
18 Et ecce de flumine ascendebãt septem boves; pulchræ & pingues carne, & formosæ aspectu: & pascebantur in prato.
19 Et ecce septé boves aliæ ascédebant post eas; macilentæ nimis & deformes aspectu, & diminutæ carnibus: non vidi similes eis tantum deformes,
20 in universã terrã Ægypti. Et comedebant boves macilentæ & deformes, alias septé boves
21 priores pingues. Et ingrediebantur in uterũ earũ, & non cognoscebatur quòd ingressæ fuissent in uterum earum; & aspectus earũ erat deformis
22 sicut priùs: & evigilavi. Vidique in somnio meo: & ecce septem spicæ, ascendebant in calamo uno, plenæ & bonæ.
23 Et ecce septem spicæ aliæ, inanes & tenues, & percussæ uredine; oriebantur post eas.
24 Et devorabant septem spicæ inanes, septé alias spicas pingues & bonas: & dixi somniũ conjectorib[9], & null[9] fuit qui
25 indicaret mihi. Dixitq; Joseph Pharaoni; Somniũ Pharaonis unũ est: ꝙ factur[9] est De[9], osté-
26 dit Pharaoni. Septé boves bonæ, septé anni sunt; & septem spicæ bonæ, septé anni sunt:
27 somniũ unũ est. Septé autem boves macilentæ & deformes, quæ ascendebant post eas, septé anni sunt; & septem spicæ tenues & percussæ uredine: erunt septem anni famis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14–27 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

14–27 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Misit autem Pharao & vocavit Josephum, & eduxerunt eum subitò de carcere, & totondit & mutavit vestes suas, venitque ad Pharaonem. 14
Dixitque Pharao Josepho, Somnium somniavi, nullúsque est qui interpretetur: ego autem audivi de te, dicentes, Quod cùm audiveris somnia, interpreteris ea. 15
Respondit verò Joseph Pharaoni, dicens; Sine me Deus non respondebit pacem Pharaoni. 16
Tum dixit Pharao Josepho, Cùm somniarem ecce stabam ad ripam fluvii. 17
Et de fluvio ascendebant septem vaccæ pingues carne, & formosæ, quæ pascebant in carectis. 18
Et ecce septem vaccæ aliæ ascendebant post illas, graciles & fœdæ formâ valdè, tenuésque carne; nunquam vidi turpes sicut illas in tota terra Ægypti. 19
Devorârunt autem vaccæ illæ macilentæ et turpes, septem vaccas priores & pingues. 20
Et intraverunt in interiora earum, nec apparebat quòd intrâssent in interiora earum; erat enim aspectus earum turpis sicut in principio, tum expergefactus sum. 21
Vidique cùm somniarem, & ecce septem spicæ ascendebant in culmo uno, plenæ & bonæ. 22
Ecce etiam septem spicæ graciles, tenues, & vento adustæ, germinabant post eas. 23
Et absorbuerunt spicæ tenues septem spicas bonas: Hæc dixi Magis, nullúsque fuit qui explicaret mihi. 24
Dixitque Joseph Pharaoni, Somnium Pharaonis unum est: quod facturus est Deus indicavit Pharaoni. 25
Septem vaccæ bonæ, septem sunt anni, & septem bonæ spicæ, septẽ sunt anni, somniũ unum hoc est. 26
Septem quoque vaccæ graciles & turpes, quæ ascendebant post illas, septem sunt anni: Septem etiam spicæ tenues & adustæ vento, septem sunt anni famis. 27

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

فبعث فرعون فدعا بيوسف * فاحضروا به من السجن * وحلق شعره وابدل ثيابه ودخل
الى فرعون * فقال له فرعون قد رايت رويا وليس لها معبر * وقد سمعت عنك انك اذا سمعت
رويا فسرتها * اجابه يوسف وقال له من غير علمي الله يجيب فرعون بالسلام * ثم كلم فرعون
يوسف * وقال له رايت كاني واقف على شاطي النيل * وكان قد صعد منه سبع بقرات سمان
اللحم حسان الشبه * فرعت في القرط * وكان سبع بقرات اخر قد صعدن وراهن عجافا قباح
الهيات جدا * لم ار مثلهن في جميع بلد مصر في القبح * فاكلت البقرات الرقاق القباح
السبع البقرات الاول الضخمات * فدخلت الى بطونها * ولم يتبين انها قد دخلت اليها
ومنظرها قبيح كما كان اولا * ثم استيقظت * ثم رايت كان سبع سنابل قد نبتت في قصبة واحدة
ممتليات جيدا * وكان سبع سنابل ضاويات دقاقا مضروبة بريح القبول قد نبتن وراهن
* فبلعت السنابل الدقاق السبع السنابل الجياد * فاخبرت بذلك العلماء فلم يخبروني
* قال يوسف لفرعون معنى رويي فرعون واحد * الذي سيصنعه الله اخبر به فرعون * السبع
البقرات الجياد والسبع السنابل الجياد * سبع سنين للخصب هن * هذا حلم واحد * والسبع
البقرات الدقاق القبيحة الصاعدة وراها والسبع السنابل الفارغة المضروبة بريح القبول
تكون سبع سنين جوع *

Misitque Pharaon, & vocavit Joseph; & illico adduxerunt eum de carcere, & rasit capillos suos, & mutavit vestes suas, et ingressus est ad Pharaonẽ. 14
Dixitq; ei Pharaon, Vidi somnium, & non est ei interpres, & audivi de te quòd cùm audieris somnium, interpretaris illud. 15
Respondit ei Joseph, & ait illi; Absque mea scientia Deus respondebit Pharaoni pacem. 16
Deinde locutus est Pharaon cum Joseph, & ait illi; Vidi acsi starem ad ripam Nili, 17
Et acsi ascendissent de eo septem vaccæ carnosæ, pulchræ specie, pavissentque in gramine. 18
Et quasi septem aliæ vaccæ ascendissent post eas macræ, fœdæ formâ nimis, quibus non vidi similes in tota regione Ægypti, in fœditate; 19
Et comederunt vaccæ exiles ac fœdæ, septem vaccas priores carnosas. 20
Et ingressæ sunt in ventres earum, & non apparuit ipsas ingressas fuisse in eas, & adhuc aspectus earum fœdus erat uti fuerat priùs. Tum experrectus sum. 21
Rursus vidi quasi septem aristas germinâsse in stipula una, plenas nimis. 22
Et quasi septem aristas graciles, tenues, percussas vento meridionali, natas esse post eas. 23
Et inglutierunt septem aristæ tenues, septem aristas bonas. Et narravi id doctoribus, at nihil indicârunt mihi. 24
Dixit Joseph Pharaoni, Sensus duorum somniorum Pharaonis est unus; Quod facturus est Deus, notificavit Pharaoni. 25
Septem boves bonæ, & septem aristæ bonæ, septem anni ad abundantiam sunt. Hoc somnium unum. 26
Et septem boves tenues, fœdæ, ascendentes post illas, & septem aristæ vacuæ, percussæ vento meridionali, erunt septem anni famis. 27

ספר בראשית : מא

Deus Quod : Parhoh ad sum locutus quod verbum Hoc
28 הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים
venientes anni septem Ecce .Parhonem fecit videre ,faciens
29 עֹשֶׂה הֶרְאָה אֶת־פַּרְעֹה׃ הִנֵּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת
anni septem surget Et .Ægypti terrâ omni in magnæ saturitatis
30 שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְקָמוּ שֶׁבַע שְׁנֵי
s Ægypti terrâ in saturitas omnis tradetur oblivioni & :eos post famis
רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח כָּל־הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
saturitas cognoscetur non Et .terram fames consumet &
31 וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־הָאָרֶץ׃ וְלֹא־יִוָּדַע הַשָּׂבָע
.valde ipsa gravis quia ,postea ipsius famis facie à terrâ in
בָּאָרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד׃
quia ; vicibus duabus Parhoni ipsi somnium iterari super Et
32 וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם כִּי־
.illud faciendum ad Deus festinans & : Deo cum à verbum paratum
נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים וּמְמַהֵר הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ׃
illũ ponat &,sapientẽ & intelligentẽ virum Parhoh provideat nunc Et
33 וְעַתָּה יֵרֶא פַרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם וִישִׁיתֵהוּ
constituat & Parhoh Faciat .Ægypti terram super
34 עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד
septem in Ægypti terram quintes & ,terram super præfectos
פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע
annorum escam omnem congregent Et saturitatis annis
35 שְׁנֵי הַשָּׂבָע׃ וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים
manu sub frumentũ congregent & : istorum venientium bonorum
הַטֹּבֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־
depositio in cibus fit Et .servent & ,urbibus in cibum ,Parhoh
36 פַּרְעֹה אֹכֶל בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ׃ וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן
:Ægypti terrâ in erunt qui famis annos septem ad ,terræ ipsi
לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
oculis in verbum fuit bonum Et .fame in terra succidetur non &
37 וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב׃ וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי
Parhoh dixit Et .ejus servorũ omnium oculis in & ,Parhoh
38 פַרְעֹה וּבְעֵינֵי כָּל־עֲבָדָיו׃ וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
Dei spiritus cui ,virum illum sicut inveniemus Nũquid :suos servos ad
אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים
Deus fecit cognoscere Postquã :Joseph ad Parhoh dixit Et : eo in
39 בּוֹ׃ וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים
Tu .tu sicut sapiens & intelligens non ,hoc totum te
40 אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־נָבוֹן וְחָכָם כָּמוֹךָ׃ אַתָּה
:meus populus omnis osculabitur tuum os super & ,meã domum super eris
תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשַּׁק כָּל־עַמִּי
:Joseph ad Parhoh dixit Et .te præ ero magnus solio tantum
41 רַק הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ׃ וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף
removit Et .Ægypti terram omnem super te dedi ,Vide
42 רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיָּסַר
manum super illum dedit & ,suâ manu desuper suum annulum Parhoh
פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד
super auri torquem posuit & ,byssi vestibus eum fecit induere &:Joseph
יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־
.ejus collum
צַוָּארוֹ׃

Versio VULG. LAT.

28 Qui hoc ordine complebun-
29 tur. Ecce septem anni veni-
ent fertilitatis magnæ in uni-
30 versa terra Ægypti: Quos
sequentur septem anni alii
tantæ sterilitatis, ut oblivioni
tradatur cuncta retrò abun-
dantia: consumpturaest enim
31 fames omnem terram: Et u-
bertatis magnitudinem per-
ditura est inopiæ magnitudi-
32 do. Quòd autem vidisti
secundò ad eandem rem per-
tinens somnium: firmitatis
indicium est, eò quòd fiat
sermo Dei, & velociùs im-
33 pleatur. Nunc ergo provide-
at rex virum sapientem & in-
dustrium, & præficiat eum
34 Terræ Ægypti: Qui consti-
tuat præpositos per cunctas
regiones; & quintam partẽ
fructuum per septem annos
35 fertilitatis, Qui jam nunc
futuri sunt, congreget in hor-
rea: & omne frumentum sub
Pharaonis potestate conda-
tur, servetúrque in urbibus.
36 Et præparetur futuræ septem
annorum fami, quæ oppressu-
ra est Ægyptum, & non con-
sumetur terra inopiâ. Placu-
37 it Pharaoni consiliũ, & cun-
38 ctis ministris ejus: Locu-
túsq; est ad eos; Num inve-
nire poterimus talem virum,
39 qui spiritu Dei plenus sit? Di-
xit ergo ad Joseph: Quia o-
stendit tibi Deus omnia quæ
locutus es, numquid sapien-
tiorem & consimilem tui in-
40 venire potero? Tu eris su-
per domum meam, & ad tui
oris imperium cunctus popu-
lus obediet: unq tantùm re-
41 gni solio te præcedam. Dixit-
que rursus Pharao ad Joseph:
42 Ecce, constitui te super uni-
versam terram Ægypti. Tulit-
que annulum de manu sua, &
dedit eum in manu ejus: ve-
stivitque eum stolâ byssinâ,
& collo torquem auream cir-
cumposuit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἴρηκα Φαραὼ, ὅσα ὁ Θεὸς ποι-
29 εῖ, ἔδειξε τῷ Φαραώ. Ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχεται
εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ γῇ (ς) Αἰγύπτου.
30 Ἥξει δὲ ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα. καὶ (σ)
ἐπιλήσονται τῆς πλησμονῆς τῆς ἐσομένης ἐν
ὅλῃ Αἰγύπτῳ· καὶ ἀναλώσει ὁ λιμὸς τὴν γῆν·
31 Καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσεται ἡ εὐθηνία ἐπὶ τῆς γῆς
ἀπὸ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐσομένου μετὰ ταῦτα· ἰσχυρὸς
γὰρ ἔσται σφόδρα. Περὶ δὲ τοῦ δευτερῶσαι
32 τὸ ἐνύπνιον Φαραὼ δὶς, ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ
ῥῆμα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ ταχυνεῖ ὁ Θεὸς τοῦ
33 ποιῆσαι αὐτό. Νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον
φρόνιμον καὶ συνετὸν, καὶ κατάστησον αὐτὸν
34 (τ) ἐπὶ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ποιησάτω Φα-
ραὼ, καὶ καταστησάτω τοπάρχας ἐπὶ τῆς γῆς·
καὶ ἀποπεμπτωσάτωσαν πάντα τὰ γεννή-
ματα τῆς γῆς Αἰγύπτου τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς
35 εὐθηνίας, Καὶ συναγαγέτωσαν πάντα τὰ
βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομένων
τῶν καλῶν τούτων· καὶ συναχθήτω ὁ σῖτος
ὑπὸ χεῖρα Φαραώ· βρώματα ἐν ταῖς πό-
36 λεσι (υ) φυλαχθήτω. Καὶ ἔσται τὰ (φ) βρώ-
ματα τὰ πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπτὰ
ἔτη τοῦ (χ) λιμοῦ, ἃ ἔσονται ἐν γῇ Αἰγύπτου,
37 καὶ οὐκ ἐκτριβήσεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ. Ἤρεσε
δὲ (ψ) τὸ ῥῆμα ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐναντίον
38 πάντων τῶν παίδων αὐτοῦ. Καὶ εἶπε Φα-
ραὼ πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Μὴ εὑρήσομεν
ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα Θεοῦ ἐν
39 αὐτῷ; Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, Ἐπειδὴ
ἔδειξεν ὁ Θεός σοι πάντα ταῦτα, οὐκ ἔστιν
ἄνθρωπος (ω) φρονιμώτερος καὶ συνετώτερός
40 σου. Σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ στό-
ματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου· πλὴν
41 τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ. Εἶπε δὲ Φα-
ραὼ τῷ Ἰωσὴφ, Ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον
42 ἐπὶ (α) πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. Καὶ περιελόμε-
νος Φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς
αὐτοῦ, περιέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα Ἰω-
σὴφ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν στολὴν βυσσίνην, καὶ
περιέθηκε κλοιὸν χρυσοῦν περὶ τὸν τράχη-
λον αὐτοῦ.

Verbum autem, quod dixi Pha- 28
raoni: quæcunque Deus facit,
ostendit Pharaoni. Ecce septem 29
annos venit abundantia magna
in tota terra Ægypti. Veniet au- 30
tem septem anni famis post hæc;
et obliviscentur ubertatis (k) fu-
turæ in tota Ægypto: & consu-
met fames terram: Et non agnos- 31
cetur abundantia super terram à
fame quæ futura est postea: va-
lida enim erit nimium. Quod
autem iteratum est somnium 32
Pharaoni bis, quia (l) verum
erit verbum, quod à Deo, & fe-
stinabit Deus ad faciendum il-
lud. Nunc ergò vide hominem 33
prudentem, & intelligentem: &
constitue eum super terram Æ-
gypti. Et faciat Pharao, & con- 34
stituat (m) locorum principes su-
per terram, et deponant quintam
partem fructuum terræ Ægypti
septem annorum abundantiæ, Et
congregent omnes (n) escas se- 35
ptem annorum venientium bono-
rum horum: & congregetur tri-
ticum sub manum Pharaonis;
escæ in civitatibus custodiantur.
Et erunt escæ (o) custoditæ ipsi 36
terræ in septem annos famis, qui
erunt in terra Ægypti: & non
atteretur terra in fame. Placuit 37
autem verbum coram Pharaone,
& coram omnibus pueris ejus. Et
dixit Pharao omnibus pueris su- 38
is: Numquid inveniemus homi-
nem talem, qui habeat spiritum
Dei in se? Dixit autem Pharao 39
ad Joseph, Quandoquidem
ostendit Deus tibi omnia hæc,
nõ est homo prudentior & intel-
ligentior te. Tu eris super domum 40
meam, & super os tuum obediet
omnis populus meus: tantum-
modo thronum præcedam tui
ego. Dixit autem Pharao ad Jo- 41
seph, Ecce constituo te hodie su-
per omnem terram Ægypti. Et 42
detrahens Pharao annulum de
manu sua, circumposuit illum
super manum Joseph, & induit
eum stolâ byssinâ, & circumpo-
suit torquem aureum circa col-
lum ejus.

MS.A. (ς) Αἰγύπτῳ. (σ) ἐπιλησθήσονται τῆς πλησμονῆς ἐν ὅλῃ τῇ γῇ Αἰγύπτου (τ) ἐπὶ τῆς γῆς (υ) συναχθήτω. (φ) βρώματα πεφυλαγμένα (χ) λιμοῦ ἔσονται ἐν γῇ Αἰγύπτῳ (ψ) τὰ ῥήματα (ω) φρονιμώτερος σου καὶ συνετώτερος. Σὺ (α) πάσης γῆς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
[illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
[illegible]

Hic est sermo quem dixi Pharaoni: quæ 28
Deus facturus est indicavit Pharaoni. Ecce 29
septem anni veniunt saturitatis maximæ in
tota terra Ægypti. Deinde surgent septem 30
anni famis post eos, & oblivioni dabitur
omnis saturitas præterita totius terræ Æ-
gypti, & conficiet fames terram. Et non co- 31
gnoscetur saturitas in terra propter famem
illam quæ subsecutura est: nam gravissima
erit. Quod verò iteratum sit somnium Pha- 32
raoni duabus vicibus, significat præsto esse
à conspectu Domini sermonem, festinatu-
rúmque Deum ad illum peragendum. Nunc 33
ergo provideat Pharaon virum sapientem
& prudentem, eúmque præficiat terræ Æ-
gypti. Faciat & hoc Pharaon: Constituat 34
præfectos super terram Ægypti, & accipi-
ant unum ex quinque in terra Ægypti, in
septem annis ubertatis. Colligantque totum 35
frumentum annorum istorum bonorum qui
venturi sunt, & cogant frumentum sub
manu Pharaonis, frumentum in civitatibus
conservent. Sitq; frumentum conditum pro 36
terra, ad septem annos famis futuros in terra
Ægypti, & ne conficiatur terra fame. Pla- 37
cuit sermo in oculis Pharaonis, & in oculis
servorum ej⁹. Et dixit Pharaon servis suis, 38
Reperitúrne similis huic viro, in quo spiritus
Dei inest? Dixitque Pharaon ad Joseph, 39
Quandoquidẽ significavit tibi De⁹ id omne,
non est sapiens ac prudens æquè at tu. Tu 40
eris super domũ meã, & ad imperiũ oris tui
suscipiet judicium universus popul⁹ meus:
duntaxat solio major te ero. Præterea dixit 41
Pharaon ad Joseph, Vide quod te præfece-
rim universæ terræ Ægypti. Et tollens Pha- 42
raon annulum de manu sua, inseruit illum
manui Joseph, vestivitq; eum veste byssina,
& imposuit torquem aureum in collum
ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

28 הוא פתגמא די מלית עם פרעה
29 די יי עתיד למעבד אחוי לפרעה
שבע שניא אתין שבעא רבא בכל
30 ארעא דמצרים: ויקומון שבע שני
כפנא בתריהון ויתנשי כל שבעא
בארעא דמצרים וישיצי כפנא ית
31 עמא דארעא: ולא יתידע שבעא
בארעא מן קדם כפנא ההוא די
32 בתר כן ארי תקיף הוא לחדא: ועל ד
דאתני חלמא לפרעה תרתין זמנין
ארי תקין פתגמא מן קדם יי ומסרהב
33 יי למעבדיה: וכען יחזי פרעה גבר
סוכלתן וחכים וימניניה על ארעא
34 דמצרים: יעביד פרעה וימני
מהימנין על ארעא ויזרזון ית ארעא
35 דמצרים בשבע שני שבעא: ויכנשון
ית כל עבור שניא טבתא דאתין
דאלין ויצברון עבורא תחות יד
מהימני פרעה עבורא בקרויא
36 ויטרון: ויהי עבורא גניז לעמא
דארעא לשבע שני כפנא די יהויין
בארעא דמצרים ולא ישתיצי עמא
37 דארעא בכפנא: ושפר פתגמא בעיני
38 פרעה ובעיני כל עבדוהי: ואמר
פרעה לעבדוהי הנשכח כדין גבר
די רוח נבואה מן קדם יי ביה:
39 ואמר פרעה ליוסף בתר דהודע יי
יתך ית כל דין לית סוכלתן וחכים
40 כותך: את תהי ממנא על ביתי
ועל מימרך יתזן כל עמי לחוד
כורסי מלכותא הדין אהי רב
41 מנך: ואמר פרעה ליוסף חזי דמניתי
יתך על כל ארעא דמצרים: ואעדי
42 פרעה ית עזקתיה מעל ידיה ויהב
יתה על ידא דיוסף ואלביש יתיה
לבושין דבוץ ושוי מניכא דדהבא
על צואריה:

TARGUM ONKELOS.

28 Ipse est sermo, quē locutus sum
cū Pharaone: quod Deus facturus
29 est, ostendit Pharaoni. Ecce
septē anni saturitatis magnæ
venient in universâ terrâ Æ-
30 gypti. Et consurgent post eos
septem anni famis; & oblivio-
ni tradetur omnis saturitas in
terrâ Ægypti: & consumet
31 fames populum terræ. Et non
cognoscetur saturitas in terra
Ægypti, propter famem illam
quæ erit posteà: quoniam val-
32 de gravis erit. Et quia iteratū
est somnium Pharaonis duabus
vicibus: indicat quoniam cer-
tus erit sermo à facie Dei; &
33 citò faciet eum Deus. Et nunc
provideat Pharao virum pru-
dentem & sapientem: & con-
stituat eum sup terram Ægy-
34 pti. Faciat hoc Pharao, & con-
stituat præpositos sup terrā: et
muniant terram Ægypti in se-
35 ptem annis saturitatis. Et con-
gregent omne frumentum an-
norum bonorum istorum qui
venturi sunt: & condant fru-
mentum sub potestate præpo-
sitorum Pharaonis, servéntq;
36 frumentum in urbibus. Et erit
frumentum servatum *populo
terræ*, pro septem annis famis,
qui futuri sunt in terrâ Ægy-
pti: & non consumetur fame
37 populus terræ. Et placuit sermo
in oculis Pharaonis: & in ocu-
38 lis servorum suorum. Dixitq;
Pharao servis suis: Nunquid
inveniemus talem, virum in quo
spiritus prophetiæ à facie
39 Dei est? Dixitq; Pharao ad Jo-
seph; Postquā scire te fecit Deus
omnia hæc; non est sapiens nec
40 prudēs similis tui. Tu eris præ-
positus sup domū meam; & ad
verbum tuum gubernabitur o-
mnis populus meus: tantummo-
do hoc regio solio ero honora-
41 bilior te. Dixitque Pharao ad
Joseph: Vide quòd constitui
te super universam terram Æ-
42 gypti. Et abstulit Pharao a-
nulum suum de manu suâ, de-
ditque eum in manu Joseph:
& induit eū vestimentis bys-
sinis; & posuit torquem au-
reum super collum ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Hoc est verbum quòd loquor 28
Pharaoni; quæ Deus factu-
rus est ostendit Pharaoni.
Ecce septem anni venient fer- 29
tilitatis magnæ in universa
terra Ægypti. Sed surgent 30
septem anni famis post illos,
et obliviscentur omnis abun-
dantiæ in terra Ægypti, con-
sumetq; fames terram. Nec 31
agnoscetur fertilitas in terra
propter famem, quæ futura est
posteà, eò quòd ingravescet
valdè. Iteratum autem est 32
somnium Pharaoni duabus
vicibus, eò quòd res parata
est à Deo, & festinat Deus ut
illam faciat. Nunc igitur 33
provideat sibi Pharao homi-
nem intelligentem & sapien-
tem, & constituat eum super
terram Ægypti. Faciet e- 34
tiam Pharao, et constituat præ-
fectos super terrā, et quintam
partē exigat de terra Ægypti
in septem annis fertilitatis.
Colligátque omnes escas se- 35
ptem annorum bonorum qui
venturi sunt, & congregent
frumentum sub manum Pha-
raonis, escā in urbibus conser-
vatā. Et erit esca ista in 36
depositum terræ pro septem
annis famis, qui futuri sunt
in terra Ægypti, ut non con-
sumatur terra fame. Placuit 37
autem sermo in oculis Phara-
onis, & in oculis servorum
ejus. Dixitque Pharao ser- 38
vis suis, Num invenietur vir
sicut iste, in quo sit spiritus
Dei? Et dixit Pharao Jo- 39
sepho, Cùm te cognoscere fe-
cerit Deus hæc omnia, nemo
est intelligentior et sapientior
te. Tu eris super domum 40
meam, & verbo tuo (a) obe-
diet omnis populus meus, tan-
tùm throno te major ero.
Dixitque Pharao Josepho, 41
Vide, posui te super omnem
terram Ægypti. Abstulit 42
quoque Pharao annulum su-
um de manu sua, & posuit
eum super manum Josephi,
et vestivit eum vestibus bys-
sinis, & posuit torquem au-
reum super collum ejus.

VER. SAM. (a) pascet omnis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وهو القول الذي قلت لفرعون الذي * سيصنعه الله اراه فرعون * سيأتيكم سبع سنين
يكون فيها شبع كبير في جميع بلد مصر * ثم تأتيكم سبع سني جوع من بعدها * وينسي
جميع الشبع الذي كان في ارض مصر * حتى يكاد الجوع يفني اهل البلد * ولا يتبين اثر ذلك
الشبع في البلد من قبل الجوع الاتي بعده * لانه عظيم جدا * وانما اعاده الرويا على فرعون
مرتين لان الامر ثابت عند الله * وهو مسرع صنعه * والان ينظر فرعون رجلا فهما حكيما
يوليه بلد مصر * ويطلق له ان يوكل وكلا على البلد * حتى يعبوا غلة مصر في سبع سني
الشبع * ويجمعوا طعام هذه سني الخير الاتيات * ويخزنوا برها تحت يد اصحاب فرعون * ويحفظوا طعاما
في قراها * يكون وديعة فيها لسبع سني الجوع التي تكون في بلد مصر * ولا ينقطع اهل البلد
فيها * فحسن كلامه عند فرعون وعند قواده اجمعين * ثم قال فرعون لقواده هل نجد مثل هذا
رجلا فيه روح الله علما * ثم قال له بعد ما عرفك الله جميع هذه الامور * لا فهم حكيم مثلك
* انت تكون على بيتي * والى امرك ينقاد كل شعبي وجميع قومي * لا اشرف عليك الا بالكرسي
* ثم قال له انظر فقد وليتك جميع بلد مصر * ثم نزع فرعون خاتمه من عن يده وجعله في
يد يوسف * والبسه ثياب عشر * وصير طوقا من ذهب على عنقه *

Et est sermo quem dixi Pharaoni: Quod 28
operatus est Deus, id indicavit Pharaoni.
Venient vobis septem anni, in quibus erit 29
satietas magna in omni regione Ægypti.
Deindè venient vobis septem anni famis 30
post eos, & oblivioni dabitur tota satietas
quæ fuit in terra Ægypti, ita ut fames
consumat incolas regionis: Et non appare- 31
at vestigium illius satietatis in regione,
præ fami veniente post illam, eò quòd
magna futura sit valdè. Atqui iteratio vi- 32
sionis Pharaonis duabus vicibus, quia res
firma est apud Deum, & ipse acceleratu-
rus est opus suum. Et nunc videat Phara- 33
on virum prudentem sapientē, quem præ-
ficiat regioni Ægypti: Et permittat ei, ut 34
constituat curatores super regionem, ut cu-
mulent frugem Ægypti in septem annis
satietatis, Et congregent cibum horum an- 35
norum fertilitatis futurorum, & condant
frumentum eorum sub manu ministrorum
Pharaonis, & servent cibum in urbibus
ejus: Ut sit in depositum in ipsis ad septem 36
annos famis quæ erit in regione Ægypti,
ut non consumantur incolæ regionis per il-
lam. Placuitque sermo ejus Pharaoni & 37
ducibus ejus cunctis. Deindè dixit Pharao 38
ducibus suis, Num inveniemus sicut istum
virum, in quo est spiritus Dei, peritum?
Et dixit ad eum, Quandoquidem indica- 39
vit tibi Deus omnes has res, non est sapi-
ens & prudens sicut tu. Tu eris super do- 40
mum meam, & imperio tuo obediet totus
populus meus, & tota gens mea. Non præ-
cellam te nisi solio. Et dixit ei, Vide, jam 41
præfeci te universæ regioni Ægypti. Dein- 42
dè extraxit Pharao annulum suum è
manu suâ, & posuit eum in manu Joseph,
& induit eum vestibus byssinis, & posuit
torquem aureum super collum ejus.

ספר בראשית : מא

43 וירכב אתו במרכבת המשנה אשר־לו ויקראו
לפניו אברך ונתון אתו על כל־ארץ מצרים׃
44 ויאמר פרעה אל־יוסף אני פרעה ובלעדיך לא־ירים
איש את־ידו ואת־רגלו בכל־ארץ מצרים׃
45 ויקרא פרעה שם־יוסף צפנת פענח ויתן־לו
את־אסנת בת־פוטי פרע כהן אן לאשה ויצא
יוסף על־ארץ מצרים׃
46 ויוסף בן־שלשים שנה
בעמדו לפני פרעה מלך־מצרים ויצא יוסף
מלפני פרעה ויעבר בכל־ארץ מצרים׃
47 ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים׃
48 ויקבץ
את־כל־אכל שבע שנים אשר היו בארץ מצרים
ויתן־אכל בערים אכל שדה־העיר אשר סביבתיה
נתן בתוכה׃
49 ויצבר יוסף בר כחול הים
הרבה מאד עד כי־חדל לספר כי־אין מספר׃
50 וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב
אשר ילדה־לו אסנת בת־פוטי פרע כהן און׃
51 ויקרא יוסף את־שם הבכור מנשה כי־
נשני אלהים את־כל־עמלי ואת כל־בית
אבי׃
52 ואת שם השני קרא אפרים כי־הפרני
אלהים בארץ עניי׃
53 ותכלינה שבע שני השבע
אשר היה בארץ מצרים׃
54 ותחלינה שבע שני הרעב
לבוא כאשר אמר יוסף ויהי רעב בכל־הארצות
ובכל־ארץ מצרים היה לחם׃
55 ותרעב כל־ארץ
מצרים ויצעק העם אל־פרעה ללחם ויאמר
פרעה לכל־מצרים לכו אל־יוסף אשר־יאמר לכם
תעשו׃

Versio VULG. LAT.

43 Fecitque eum ascendere super currum suum secundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genu flecterent, & præpositum esse scirent uni-
44 versæ terræ Ægypti. Dixit quoque rex ad Joseph, Ego sum Pharao: absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni
45 terra Ægypti. Vertitq; nomen ejus, & vocavit eum linguâ Ægyptiacâ, Salvatorem mundi. Deditque illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Egressus est itaq; Joseph ad terrã Æ-
46 gypti. (Triginta autẽ annorũ erat, quãdo stetit in conspectu regis Pharaonis,) & circuivit, omnes regiones Ægypti.
47 Venitq; fertilitas septem annorũ: et in manipulos redactæ segetes cõgregatæ sũt in hor-
48 rea Ægypti. Omnis etiam frugum abundantia in singulis
49 urbibus condita est. Tantaq; fuit abundantia tritici, ut arenæ maris coæquarẽtur, & co-
50 pia mensuram excederet. Nati sunt autem Joseph filii duo antequam veniret fames: quos peperit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopole-
51 os. Vocavitque nomen primogeniti, Manasses: dicens, Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, &
52 domus patris mei. Nomen quoque secundi appellavit Ephraim: dicens, Crescere me fecit Deus in terra pau-
53 pertatis meæ. Igitur transactis septẽ ubertatis annis, qui
54 fuerant in Ægypto; Cœperũt venire septem anni inopiæ, quos prædixerat Joseph. Et in universo orbe fames prævaluit: in cuncta autem terra
55 Ægypti panis erat. Quâ esuriente, clamavit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit; Ite ad Joseph: & quidquid ipse vobis dixerit, facite.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

43 Καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δεύτερον τῶν αὐτοῦ· καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κῆρυξ· καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης
44 γῆς Αἰγύπτου. Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, Ἐγὼ Φαραώ. ἄνευ σοῦ οὐκ ἐξαρεῖ οὐθεὶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ (β) πάσης γῆς Αἰγύπτου.
45 Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσὴφ, Ψονθομφανήχ· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν (γ) Ἀσενὲθ θυγατέρα Πετεφρῆ ἱερέως Ἡλιουπόλεως αὐτῷ εἰς γυναῖκα.
46 Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε ἔστη ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου. Ἐξῆλθε δὲ Ἰωσὴφ (δ) ἀπὸ προσώπου Φαραὼ, καὶ διῆλθε πᾶσαν γῆν
47 Αἰγύπτου. Καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ
48 ἔτεσι τῆς εὐθηνίας δράγματα. Καὶ συνήγαγε πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ (ε) εὐθηνία ἐν τῇ γῇ Αἰγύπτου· καὶ ἔθηκε τὰ βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι· βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως τῶν κύκλῳ (ζ)
49 αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. Καὶ συνήγαγεν Ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης πολὺν σφόδρα, ἕως οὐκ ἠδύναντο (η) ἀριθμη-
50 θῆναι· οὐ γὰρ ἦν ἀριθμός. Τῷ δὲ Ἰωσὴφ ἐγένοντο υἱοὶ δύο πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ (θ) Ἀσενὲθ ἡ θυγά-
51 τηρ Πετεφρῆ ἱερέως Ἡλιουπόλεως. Ἐκάλεσε δὲ Ἰωσὴφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτοτόκου, (ι) Μανασσῆ· ὅτι ἐπιλαθέσθαι με ἐποίησεν ὁ Θεὸς πάντων τῶν πόνων μου, καὶ πάντων
52 τῶν τοῦ πατρός μου. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν, Ἐφραΐμ· (κ) ὅτι ηὔξησέ με ὁ Θε-
53 ὸς ἐν γῇ ταπεινώσεώς μου. Παρῆλθον δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας, (λ) ἃ ἐγένοντο ἐν
54 τῇ γῇ Αἰγύπτου. Καὶ ἤρξατο τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ ἔρχεσθαι, καθὰ εἶπεν Ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ· ἐν δὲ (μ) πά-
55 σῃ τῇ γῇ Αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι. Καὶ ἐπείνασε πᾶσα ἡ γῆ Αἰγύπτου· (ν) ἔκραξε δὲ ὁ λαὸς πρὸς Φαραὼ περὶ ἄρτων. Εἶπε δὲ Φαραὼ πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις, Πορεύεσθε πρὸς Ἰωσὴφ, καὶ ὃ ἐὰν εἴπῃ ὑμῖν, ποιήσατε.

Et ascendere eum fecit super currum secundum curruum suorum [illegible] & clamavit ante eum (?) praeco: & constituit eum super totam terram Ægypti. Dixit autem Pharao ad Joseph, Ego Pharao. Sine te non levabit quisquam (β) manum suam super omnem terram Ægypti. Et vocavit Pharao nomen Joseph, (γ) Psomthomphanech: & dedit ei Aseneth filiam (δ) Petephræ sacerdotis Heliopoleos ei in (ε) uxorem. Joseph autem erat annorum triginta, quando stetit coram Pharaone rege Ægypti. Exiit autem Joseph a facie Pharaonis, & peragravit omnem terram Ægypti. Et fecit terra in septem annis abundantiæ manipulos. Et congregavit omnes escas septem annorum, in quibus fuit abundantia in terra Ægypti: & posuit escas in civitatibus: escas agrorum civitatis, quæ in circuitu ejus, posuit in ea. Et congregavit Joseph frumentum, sicut arenam maris, multũ valde, donec non poterat numerari: non enim erat numerus. Joseph autem nati sunt duo filii, antequam venirent septem anni famis: quos peperit ei Aseneth filia Petephræ sacerdotis Heliopoleos. Vocavit autem Joseph nomen primogeniti, Manasse: (ι) quia oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & omnium patris mei. Nomen autem secundi vocavit, Ephraim: quia crescere me fecit Deus in terra humilitatis meæ. Præterierunt autem septem anni abundantiæ, qui fuerunt in terra Ægypti. Et cœperũt venire septẽ anni famis, sicut dixit Joseph. Et facta est fames in omni terra. In omni autem terra Ægypti (ν) erant panes. Et esurivit omnis terra Ægypti. Clamavit autem populus ad Pharaonem pro panibus. Dixit autem Pharao omnibus Ægyptiis, Ite ad Joseph: & quicquid dixerit vobis, facite.

MS.A. (β) πάσῃ γῇ (γ) Ἀσεννὲθ θυγατέρα Πετεφρῆ ἱερέως Ἡλιουπόλεως (δ) ἐκ προσώπου (ε) εὐθηνεία ἐν γῇ (ζ) αὐτῆς· Ὧν ἔθηκεν (η) ἀριθμῆσαι (θ) Ἀσεννὲθ θυγάτηρ Πετεφρῆ ἱερέως Ἡλιουπόλεως. (ι) Μανασσῆ, λέγων, Ὅτι (κ) ὅτι ὕψωσέν με (λ) ἃ ἐγένετο ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Καὶ ἤρξατο (μ) πάσῃ γῇ Αἰγύπτου οὐκ ἦσαν ἄρτοι. (ν) ἐκέκραξεν δὲ πᾶς ὁ λαὸς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]

Fecitque eum sedere in curru suo secundo: & proclamavit coram eo, Pater & præfectus totius terræ Ægypti. Dixit etiam Pharaon ad Joseph, Ego Pharaon præcepi [illegible] absque te nemo sustollat manum suam aut pedem suum in tota terra Ægypti. Vocavitque Pharaon nomen Josephi, Saphnath Paanah, Cui secreta sunt aperta: deditque ei Asiath filiam Phutiphraa sacerdotis Avan, uxorem. Et egressus est Joseph super universam terram Ægypti. Porrò Joseph filius triginta erat annorum quando stetit coram Pharaone rege Ægypti. Egrediens itaque Joseph è conspectu Pharaonis, transiit per totam terram Ægypti. Et collecta fuit tell[9] per septẽ annos saturitatis, in horrea. Et convexit totum frumentum septem annorum fertilitatis, qui fuerant in terra Ægypti: conditq; frumentũ in urbibus: frumentum agrorum cujuslibet urbis, & *locorum* illi adjacentium, convexit in ipsam. Congregavit igitur Joseph triticum quasi arenam maris plurimam vehementer, adeo ut fessus esset numerando, nec ullus esset numerus. Et Josepho nati sunt duo filii antequam ingrederetur annus famis, quos peperit ei Asiath filia Phutiphraa sacerdotis Avan. Vocavitque Joseph nomen filii sui primogeniti, Manasse: quoniam oblivisci me fecit Deus cuncti laboris mei, & universæ domus patris mei. Nomen verò alterius vocavit, Aphrem: quoniam fructificare me fecit Deus in terra subjectionis meæ. Igitur absoluti sũt anni abũdantiæ, qui fuerant in terra Ægypti. Cœperũt septẽ anni famis venire, queadmodũ prædixerat Joseph, & facta est fames in omnib[9] regionib[9]: & in tota terra Ægypti nõ erat panis. Et esuriente tota terra Ægypti, tumultuârũt popul[9] contra Pharaonẽ prò pane. Et dixit Pharaon omnib[9] Ægyptiis, Ite ad Joseph, et ꝙ vobis dixerit, facietis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

[illegible]

43 Et ascédere eũ fecit in quadriga suâ secundâ; et præconizare fecit corã eo, Hic est pater regis: & cõstituit eũ super omnẽ
44 terrã Ægypti. Dixitq; Pharao ad Joseph, Ego Pharao: et absq; verbo tuo nõ levabit vir manũ suã ad tenẽda arma, neq; pedẽ suum ad equitandum super equum, in universã terrâ Ægy-
45 pti. Et vocavit Pharao nomẽ Joseph, Vir cui secreta revelantur: deditq; ei Aseneth, filiã Putipharis principis On, in uxorem: egressusq; est Joseph dominans per universam
46 terram Ægypti. Joseph autem triginta annorum ætatis erat, quando stetit corã Pharaone rege Ægypti: & egressus est Joseph à facie Pharaonis, & transivit in universam terram
47 Ægypti. Et congregaverũt habitatores terræ frumentum in horreis, in septem annis ferti-
48 litatis. Et congregavit omne frumentũ annorũ septẽ, quod fuit in terrâ Ægypti; & posuit frumentum in urbibus: in unaquâq; urbe posuit frumentum agri, qui in circuitu ejus erat.
49 Et congregavit Joseph frumẽtum quasi arenã maris, multũ nimis: donec cessaret numerari, eò quòd non habebat nu-
50 merũ. Joseph autem nati sunt duo filii, antequàm veniret annus famis: quos peperit ei Aseneth, filia Putipharis prin-
51 cipis On. Vocavitq; Joseph nomẽ primogeniti, Manasses: dicens, Quia oblivisci me fecit Deus omnis laboris mei, et om-
52 nis domus patris mei. Nomẽ autẽ secũdi, appellavit Ephraim: dicens, Quia crescere me fecit Deus in terrâ subjectionis meæ.
53 Et cõpleti sũt septẽ anni saturitatis qui fuerũt in terrâ Æ-
54 gypti. Et cœperũt venire septẽ anni famis; sicut dixit Joseph: & fuit fames in universis terris; & in omni terrâ Ægypti
55 erat panis. Esuriebat quoq; omnis terra Ægypti; et clamavit populus *corã Pharaone* pro pane: dixitq; Pharao omnibus Ægyptiis, Ite ad Joseph; & sicut dixerit vobis, facitẽ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

43 *Fecitque eum ascendere in currum (b) secundum eorum qui sui erant, & clamabatur ante eum, (c) Abrech, & posuit eum super universam terram Ægypti.*
44 *Dixit præterea Pharao Josepho, Ego Pharao, & sine te non levabit quisquam manum, neque pedem suum in universa terra Ægypti.*
45 *Vocavitque Pharao nomen Iosephi, (d) Saphineth Phane: Et dedit illi Asnat filium Putiphar (e) sacerdotis On, in uxorem. Et peragravit Ioseph terram Ægypti.*
46 *Ioseph autem erat filius triginta annorum cum stetit ante Pharaonem regem Ægypti: Tum egressus est Ioseph de facie Pharaonis, et transivit per universam terram Ægypti.*
47 *Fecitque terra in septem annis abundantiam in pugillos.*
48 *Et collegit omnem escam septem annorum in quibus fuit abundantia in terra Ægypti: & posuit escã in urbibus, escam agrorum qui sunt circùm civitatem posuit in ea.*
49 *Congregavitque Ioseph frumentum sicut arenam maris, multum valde, donec desineret numerare, quòd illius non esset numerus.*
50 *Iosepho autem nati sunt duo filii antequam veniret annus famis, quos peperit ei Asnat filia Putiphar sacerdotis On.*
51 *Et vocavit Ioseph nomen primogeniti, Manasse, quia oblivisci fecit me Deus laboris mei, & omnis domûs patris mei.*
52 *Nomen verò secundi vocavit Ephraim, quia fructificare fecit me Deus in terra afflictionis meæ.*
53 *Transactisque septem annis abundantiæ in terra Ægypti.*
54 *Cœperunt septem anni famis venire, sicut dixerat Ioseph: fuitque fames in omnibus terris, sed in omni terra Ægypti erat panis.*
55 *Esurivitque omnis terra Ægypti, & clamavit omnis populus ad Pharaonem pro pane: Et dixit Pharao omnibus Ægyptiis, Ite ad Iosephum, & quod dixerit vobis, facietis.*

VER. SAM. (b) duplicem (c) Prædica, (d) Temirthi Gala: (e) Cohenan,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

43 وأركبه جنيبه * ونودي بين يديه الطريف * وولاه على جميع بلد مصر * ثم قال له
44 اني فرعون فمن غير رأيك لا يمد إنسان يده ولا رجله في جميع بلد مصر * وسماه موضح الخفايا
45 وزوجه بأسنات ابنة فوطيفارع امام اون * وخرج واليا على جميع بلد مصر * وكان يوسف ابن
46 ثلثين سنة حين وقف بين يدي فرعون ملك مصر * ولما خرج من بين يديه طاف في جميع
47 بلد مصر * ثم انبتت الارض في سني الشبع ملي الاهراء * فجمع باقي طعام السبع السنين
48 التي كان في بلد مصر * وجعله في القرى * جعل طعام كل حقل لصقعة هي حولها في وسطها
49 * فجمع يوسف من البر شبيها برمل البحر كثرة * حتى انتهى عن احصائه اذ لا احصاء له * وولد
50 ليوسف ابنان قبل ان تدخل سنة الجوع * هما اللذان ولدتهما أسنات ابنة فوطيفارع امام
51 اون * وسمى البكر منسا * قال ان الله انساني جميع شقائي وما كان منه في بيت ابي * وسمى
52 الثاني افرايم * قال ان الله انماني في بلد صغري * ثم فنيت سبع سني الشبع الذي كان في
53 بلد مصر * وابتدأت سبع سني الجوع ان تاتي كما قال يوسف * فكان جوع في جميع البلدان
54 وفي جميع بلد مصر كان طعام * فلما جاع جميع اهل مصر صرخ القوم الى فرعون بسبب
55 الطعام * فقال لهم امضوا الى يوسف فما يقله لكم فاصنعوه *

43 *Et impositus fuit equo ejus secundo, & acclamatum est ante eum, Venustus: & præfecit eum universæ regioni Ægypti.*
44 *Tum dixit ei, Et quia ego sum Pharaon, absque tua mente non extendet quisquam manum suam nec pedem suum in omni regione Ægypti.*
45 *Et vocavit eum, Manifestatorem abditorum; & conjugavit eum cum Asenath filia Phutipharee sacerdotis un: et egressus est præfectus universæ regionis Ægypti.*
46 *Eratque Joseph filius triginta annorum quando stetit coram Pharaone rege Ægypti. Cúmque egressus esset è conspectu ejus, perlustravit totam regionem Ægypti.*
47 *Deinde produxit terra in annis saturitatis plenitudinem horreorum.*
48 *Congregavitq; reliquum cibum septem annorũ, qui erat in regione Ægypti, & posuit eum in urbibus. Posuit escam singulorum agrorum, pro oppido cui adjacebant, intra ipsum.*
49 *Congessit ergò Joseph frumentũ comparabile arenæ maris præ copia, ita ut desisteret ab ejus numeratione, cùm non esset ei numerus.*
50 *Et nati sunt Josepho duo filii, antequam ingressus esset annus famis: ii sunt quos genuit ei Asenath filia Phutipharee sacerdotis un.*
51 *Vocavitque primogenitum, Manasse: Ait, Deus oblivisci me fecit omnis tribulationis meæ, & ejus quæ successerat in domo patris mei.*
52 *Et vocavit secundum, Ephraim: aitque, Deus crescere me fecit in regione imbecillitatis meæ.*
53 *Deinde elapsi sunt septem anni saturitatis quæ fuerat in regione Ægypti.*
54 *Et cœperunt septem anni famis venire, uti dixerat Joseph: fuitque fames in omnibus regionibus, & in omni regione Ægypti erat esca.*
55 *Cúmque esurüssent omnes habitatores Ægypti, exclamavit populus ad Pharaonem pro esca. Dixit autem ad eos, Ite ad Joseph, & quod dixerit vobis, facite.*

ספר בראשית: מב

omnia Joseph aperuit Et *terræ facies universæ super* erat fames Et
56 והרעב היה על כל־פני הארץ ויפתח יוסף את־כל־
Ægypti terrâ in fames invaluit Et Ægyptiis *frega & ,eis in quibus*
אשר בהם וישבר למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים:
quia :Joseph *ad frangendum ad* ,Ægyptum in venerunt *terra omnis* Et
57 וכל־הארץ באו מצרימה לשבר אל־יוסף כי־
.terrâ omni in fames invaluerat
חזק הרעב בכל־הארץ:

CAP. XLII. מב

Jahacob dixit & :Ægypto in *fractio* esset quòd ,Jahacob vidit Et
1 וירא יעקב כי יש־שבר במצרים ויאמר יעקב
quòd audivi Ecce :dixit Et .vosipsos aspicitis quid Ad ;suis filiis
2 לבניו למה תתראו: ויאמר הנה שמעתי כי
,vivemus & ,inde nobis emite &,illuc descendite:Ægypto in *fractio* est
יש־שבר במצרים רדו־שמה ושברו־לנו משם ונחיה
frumentū emendū ad,decē Joseph fratres descenderūt Et .moriemur non &
3 ולא נמות: וירדו אחי־יוסף עשרה לשבר בר
Jahacob misit non Joseph fratrem Binjamin Et .Ægypto *ab*
4 ממצרים: ואת־בנימין אחי יוסף לא־שלח יעקב
filii venerunt Et.*periculum* ei accidat fortè Ne,dixit quia :suis fratrib' cum
5 את־אחיו כי אמר פן־יקראנו אסון: ויבאו בני
terrâ in fames erat quia :venientium medio in emendum ad ,Israel
ישראל לשבר בתוך הבאים כי־היה הרעב בארץ
frangere faciebat Ipse .teram super *imperans ipse* Joseph Et .Chenahā
6 כנען: ויוסף הוא השליט על־הארץ הוא המשביר
ei se incurvaverunt &;Joseph fratres venerunt Et .terræ populo omni
לכל־עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו־לו
,eos agnovit &,suos fratres Joseph vidit Et .terram *in facies in*
7 אפים ארצה: וירא יוסף את־אחיו ויכרם
dixit & :dura eis cum est locutus Et *,eos ad ignotum se* ostendit &
ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר
.cibum emendum ad Chenahā terra De,dixerunt Et?venistis Unde :eos ad
אלהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר־אכל:
.eum agnoverunt non ipsi & :suos fratres Joseph agnovit Et
8 ויכר יוסף את־אחיו והם לא הכרהו:
dixit & ,eis somniaverat quæ somniorum Joseph est recordatus Et
9 ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר
terræ *nuditatem* videndum ad ;*vos* Exploratores :eos ad
אלהם מרגלים אתם לראות את־ערות הארץ
venerunt tui servi Et .mi dñe Nequaquam:eum ad dixerunt Et .venistis
10 באתם: ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך באו
sumus recti ,nos *unius* viri filii nos Omnes .cibum emendum ad
11 לשבר־אכל: כלנו בני איש־אחד נחנו כנים אנחנו
,Nequaquam :eos ad dixit Et .exploratores tui servi sunt non
12 לא־היו עבדיך מרגלים: ויאמר אלהם לא
Duodecim :dixerunt Et .videndum ad venistis terræ *nuditatem* quia
13 כי־ערות הארץ באתם לראות: ויאמרו שנים עשר
ecce & .Chenahan terrâ in *unius* viri filii nos fratres ,tui servi
עבדיך אחים אנחנו בני איש־אחד בארץ כנען והנה
.ipse non unus & ,hodie nostro patre cum minor
הקטן את־אבינו היום והאחד איננו:

Versio VULG. LAT.

56 Crescebat autem quotidiè
fames in omni terra : aperu-
itque Ioseph universa hor-
rea, & vendebat Ægyptiis :
nam & illos oppresserat fa-
57 mes. Omnésque provinciæ
veniebant in Ægyptum, ut
emerent escas, & malum in-
opiæ temperarent.

CAP. XLII.

1 Audiens autem Iacob quòd
alimenta venderentur in Æ-
gypto, dixit filiis suis, Quarè
2 negligitis ? Audivi quòd tri-
ticum venumdetur in Ægy-
pto : descendite, & emite
nobis necessaria, ut possimus
vivere ; & non consumamur
3 inopiâ. Descendentes igitur
fratres Ioseph decem, ut e-
merent frumenta in Ægypto,
4 (Benjamin domi retento à
Iacob, qui dixerat fratribus
ejus, Ne fortè in itinere quid-
5 quam patiatur mali :) Ingres-
si sunt terram Ægypti cum a-
liis qui pergebant ad emen-
dum. Erat autem fames in
6 terra Chanaan. Et Ioseph e-
rat princeps in terra Ægypti,
atque ad ejus nutum frumen-
ta populis vendebantur.
Cúmque adorâssent eum fra-
7 tres sui, Et agnovisset eos,
quasi ad alienos duriùs lo-
quebatur ; interrogans eos,
Undè venistis ? Qui respon-
derunt, De terra Chanaan,
ut emamus victui necessaria.
8 Et tamen fratres ipse cogno-
scens, non est cognitus ab e-
9 is. Recordatúsque somnio-
rum, quæ aliquando viderat,
ait ad eos, Exploratores e-
stis : ut videatis infirmiora
10 terræ venistis. Qui dixerunt,
Non est ità, domine, sed ser-
vi tui venerunt ut emerent
11 cibos. Omnes filii uni' viri
sumus : pacifici venimus, nec
quidquam famuli tui machi-
12 nantur mali. Quibus ille re-
spondit, Aliter est : immunita
terræ hujus considerare veni-
13 stis. At illi, Duodeci, inquiūt,
servi tui, fratres sum', filii viri
unius in terra Chanaan : mi-
nimus cum patre nostro est,
alius non est super.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

56 Καὶ ὁ λιμὸς ἦν ἐπὶ προσώπε πάσης τῆς
γῆς. ἀνέῳξε δὲ Ἰωσὴφ πάντας τοὺς σιτο-
βολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις.
57 Καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἦλθον εἰς Αἴγυπτον,
ἀγοράζειν πρὸς Ἰωσήφ· ἐπεκράτησε γὰρ ὁ
λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

ΚΕΦ. μβʹ.

1 Ἰδὼν δὲ Ἰακὼβ ὅτι ἐστὶ πρᾶσις ἐν Αἰ-
γύπτῳ, εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτῦ, Ἵνα τί ῥαθυ-
2 μεῖτε ; Ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἐστὶ σῖτος ἐν
Αἰγύπτῳ· καταβῆτε ἐκεῖ, καὶ πρίασθε
ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα (α) ζήσωμεν, καὶ
3 μὴ ἀποθάνωμεν. Κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελ-
φοὶ Ἰωσὴφ οἱ δέκα, πρίασθαι σῖτον ἐξ
4 Αἰγύπτε. Τὸν δὲ (β) Βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν
Ἰωσὴφ, ἐκ ἀπέςειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν
αὐτῦ· εἶπε γὰρ, Μή ποτε συμβῇ αὐτῷ μα-
5 λακία. Ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀγορά-
ζειν μετὰ τῶν ἐρχομένων· ἦν γὰρ ὁ λιμὸς
6 ἐν γῇ Χαναάν. Ἰωσὴφ δὲ (γ) ἦν ὁ ἄρχων
τῆς γῆς· οὗτος ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ τῆς
γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσὴφ,
προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν
7 γῆν. Ἰδὼν δὲ Ἰωσὴφ τὲς ἀδελφὲς αὐτῦ,
ἐπέγνω· καὶ ἠλλοτριοῦτο ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐ-
λάλησεν αὐτοῖς σκληρά· καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Πόθεν ἥκατε ; οἱ δὲ (δ) εἶπον, Ἐκ γῆς Χα-
8 ναὰν, ἀγοράσαι βρώματα. Ἐπέγνω δὲ Ἰω-
σὴφ τοὺς ἀδελφὲς αὐτῦ· αὐτοὶ δὲ ἐκ ἐπέ-
9 γνωσαν αὐτόν. Καὶ ἐμνήσθη Ἰωσὴφ τῶν
(ε) ἐνυπνίων αὐτῦ, ὧν εἶδεν αὐτός· καὶ
εἶπεν αὐτοῖς, Κατάσκοποί ἐςε, κατανοῆ-
10 σαι τὰ ἴχνη τῆς χώρας ἥκατε. Οἱ δὲ εἶ-
παν, Οὐχὶ κύριε· οἱ παῖδές σε ἤλθομεν
11 (ζ) πρίασθαι βρώματα. Πάντες ἐσμὲν
υἱοὶ ἑνὸς ἀνθρώπε· εἰρηνικοί ἐσμεν, ἐκ εἰ-
12 σὶν οἱ παῖδές σε κατάσκοποι. Εἶπε δὲ
αὐτοῖς, Οὐχὶ, ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἤλ-
13 θετε ἰδεῖν. Οἱ δὲ εἶπαν, Δώδεκά ἐσμεν
οἱ παῖδές σε ἀδελφοὶ ἐν γῇ Χαναάν· καὶ
ἰδοὺ ὁ νεώτερος μετὰ τῦ πατρὸς ἡμῶν σή-
μερον· ὁ δὲ ἕτερος ἐχ ὑπάρχει.

MS.A. (α) ζῶμεν, (β) Βενιαμεὶν (γ) ἦν ἄρχων (δ) εἶπαν, (ε) ἐνυπνίων, ὧν (ζ) πριάσασθαι

Et fames erat super faciem omnis terræ : aperuit autem Ioseph omnia horrea, & vendebat omnibus Ægyptiis. Et omnes regiones veniebant in Ægyptum, emere à Ioseph : invaluerat enim fames in omni terra.

CAP. XLII.

Videns autem Iacob quia est venditio in Ægypto, dixit filiis suis, Quare segnes estis ? Ecce audivi, quia est frumentum in Ægypto. Descendite illuc, & emite nobis pusillas escas, ut vivamus, & non moriamur. Descenderunt autem decem fratres Ioseph emere frumentum ex Ægypto. Benjamin autem fratrem Ioseph non misit cum fratribus suis: dixit enim, Ne fortè accidat ei (a) languor. Venerunt autem filii Israel ad emendum unà cum venientibus : erat enim fames in terra Chanaan. Ioseph autem erat princeps terræ : hic vendebat omni populo terræ. Venientes autem fratres Ioseph adoraverunt eum in faciem in terram. Videns autem Ioseph fratres suos, agnovit : & alienum se fecit ab eis, & locutus est eis dura : & dixit eis, Undè venistis ? At illi dixerunt, De terra Chanaan ad emendas escas. Agnovit autem Ioseph fratres suos : ipsi autem non agnoverunt eum. Et commemoratus est Ioseph somniorum suorum, quæ vidit ipse : & dixit eis, (b) Exploratores estis ; ad consideranda vestigia regionis venistis. At illi dixerunt ; Non, domine : pueri tui venimus ad emendas escas. Omnes sumus filii unius hominis : (c) pacifici sumus, non sunt pueri tui exploratores. Dixit autem eis, Non, sed (d) vestigia terræ venistis videre. At illi dixerunt, Duodecim sumus pueri tui, fratres in terra Chanaan : & ecce junior cum patre nostro hodie : alter autem non est.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

56 ܘܟܦܢܐ ܗܘܐ ܥܠ ܐܦܝ ܟܠܗ ܐܪܥܐ܂ ܘܦܬܚ ܝܘܣܦ ܐܘܨܪܐ܂ ܘܙܒܢ ܠܡܨܪܝܐ܂ ܘܥܫܢ ܟܦܢܐ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ܂
57 ܘܡܢ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܐܬܝܢ ܗܘܘ ܠܡܨܪܝܢ ܠܡܙܒܢ ܥܒܘܪܐ ܡܢ ܝܘܣܦ܂ ܡܛܠ ܕܥܫܢ ܟܦܢܐ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ܂
1 ܘܚܙܐ ܝܥܩܘܒ ܕܐܝܬ ܥܒܘܪܐ ܒܡܨܪܝܢ܂ ܘܐܡܪ ܝܥܩܘܒ ܠܒܢܘܗܝ܂ ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ܂
2 ܗܐ ܫܡܥܬ ܕܐܝܬ ܥܒܘܪܐ ܒܡܨܪܝܢ܂ ܚܘܬܘ ܠܬܡܢ ܘܙܒܢܘ ܠܢ ܡܢ ܬܡܢ܂ ܘܢܚܐ ܘܠܐ ܢܡܘܬ܂
3 ܘܢܚܬܘ ܐܚܘܗܝ ܕܝܘܣܦ ܥܣܪܐ ܠܡܙܒܢ ܥܒܘܪܐ ܡܢ ܡܨܪܝܢ܂
4 ܘܠܒܢܝܡܝܢ ܐܚܘܗܝ ܕܝܘܣܦ ܠܐ ܫܕܪ ܝܥܩܘܒ ܥܡ ܐܚܘܗܝ܂ ܡܛܠ ܕܐܡܪ ܕܠܡܐ ܢܥܪܥܝܘܗܝ ܡܘܬܐ܂
5 ܘܐܬܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܙܒܢ ܥܡ ܐܝܠܝܢ ܕܐܬܝܢ܂ ܡܛܠ ܕܥܫܢ ܟܦܢܐ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂
6 ܘܝܘܣܦ ܗܘ ܗܘܐ ܫܠܝܛ ܥܠ ܐܪܥܐ܂ ܘܗܘ ܗܘܐ ܡܙܒܢ ܠܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܪܥܐ܂ ܘܐܬܘ ܐܚܘܗܝ ܕܝܘܣܦ ܘܤܓܕܘ ܠܗ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ܂
7 ܘܚܙܐ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ ܘܐܫܬܘܕܥ ܐܢܘܢ܂ ܘܐܬܢܟܪ ܠܗܘܢ ܘܡܠܠ ܥܡܗܘܢ ܩܫܝܐܝܬ܂ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܬܝܬܘܢ܂ ܐܡܪܝܢ ܠܗ܂ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ ܠܡܙܒܢ ܥܒܘܪܐ܂
8 ܘܐܫܬܘܕܥ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ܂ ܘܗܢܘܢ ܠܐ ܐܫܬܘܕܥܘܗܝ܂
9 ܘܐܬܕܟܪ ܝܘܣܦ ܚܠܡܐ ܕܚܠܡ ܥܠܝܗܘܢ܂ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܓܫܘܫܐ ܐܢܬܘܢ܂ ܘܠܡܚܙܐ ܬܒܪܐ ܕܐܪܥܐ ܐܬܝܬܘܢ܂
10 ܐܡܪܝܢ ܠܗ܂ ܠܐ ܡܪܝ܂ ܥܒܕܝܟ ܐܬܘ ܠܡܙܒܢ ܥܒܘܪܐ܂
11 ܟܠܢ ܒܢܝ ܓܒܪܐ ܚܕ ܚܢܢ܂ ܫܠܡܐ ܚܢܢ܂ ܘܠܐ ܗܘܘ ܥܒܕܝܟ ܓܫܘܫܐ܂
12 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܘܣܦ܂ ܠܐ܂ ܐܠܐ ܬܒܪܐ ܕܐܪܥܐ ܐܬܝܬܘܢ ܠܡܚܙܐ܂
13 ܐܡܪܝܢ ܠܗ܂ ܬܪܥܣܪ ܥܒܕܝܟ ܐܚܐ ܚܢܢ ܒܢܝ ܓܒܪܐ ܚܕ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂ ܘܗܐ ܙܥܘܪܐ ܥܡ ܐܒܘܢ ܝܘܡܢܐ܂ ܘܚܕ ܠܐ ܐܝܬܘܗܝ܂

Fame itaque factâ super faciem universæ terræ, aperuit Joseph horrea, vendiditque Ægyptiis. Et grassata est fames in terra Ægypti. Et ex universa terra veniebant in Ægyptū ad emendum frumentū à Joseph, quoniam invaluerat fames in tota terra Ægypti.

CAP. XLII.

Vidit autem Jacob esse frumentum in Ægypto, & dixit Jacob filiis suis ; Ne timeatis. En audivi esse annonam in Ægypto : descendite illuc, & emite nobis inde, ut vivamus, & non moriamur. Descenderunt ergò fratres Joseph decem, ad emendum frumentum ex Ægypto. Benjamen verò fratrem Joseph, non misit Jacob cum fratribus suis ; dixit enim, Ne fortè accidat ei infortunium. Venerunt itaque filii Israel ad emendum simul cum iis qui abibant : quoniam invaluerat fames in terra Chanaan. Joseph autem erat præpositus super terram, & ipse emebat alimoniam universo populo terræ. Ergò venientes fratres Joseph, adoraverunt eum proni super terram. Videns autem Joseph fratres suos, agnovit eos : eósque fallens, alloquutus est eos durè, dixitque eis, Unde estis ? Dixerunt, De terra Chanaan venimus ad emendam annonam. Agnoverat autem Joseph fratres suos, ipsi verò non cognoverunt eum. Recordatúsque Joseph somniorum quæ somniaverat eis, dixit ad eos ; Exploratores estis, & ad videndam famam terræ venistis. Responderunt, Nequaquam, domine mi. Servi tui venerunt ad emendam annonam. Nos omnes filii ejusdem sumus viri, & pacifici sumus, nec sunt exploratores servi tui. Ait illis Joseph, Non est ita : famam terræ venistis videre. Dixerunt ad eum, Duodecim sumus fratres servi tui, filii viri unius in terra Chanaan : & minimus en apud patrem nostrum est hodie, unus verò non exstat.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

56 וכפנא הוה על כל אפי ארעא ופתח
יוסף ית כל אוצריא די בהון
עבורא וזבין למצראי ותקיף כפנא
57 בארעא דמצרים: וכל דירי ארעא
אתו למצרים למזבן עבורא מן
יוסף ארי תקיף כפנא בכל ארעא:
מב
1 וחזא יעקב ארי אית עבור מזדבן
במצרים ואמר יעקב לבנוהי למא
2 תתחזון: ואמר הא שמעית ארי
אית עבורא מזדבן במצרים חותו
לתמן וזבונו לנא מתמן ונחי ולא
3 נמות: ונחתו אחי יוסף עסרא
4 למזבן עבורא ממצרים: וית בנימין
אחוהי דיוסף לא שלח יעקב עם
אחוהי ארי אמר דלמא יערעניה
5 מותא: ואתו בני ישראל למזבן
עבורא בגו עליא ארי הוה כפנא
6 בארעא דכנען: ויוסף הוא דשליט
על ארעא הוא מזבן עבורא לכל
עמא דארעא ואתו אחי יוסף וסגידו
7 ליה על אפיהון על ארעא: וחזא
יוסף ית אחוהי ואשתמודענון
וחשב מה דמליל עמהון ומליל
עמהון קשין ואמר להון מנן
אתיתון ואמרו מארעא דכנען
8 למזבן עבורא: ואשתמודע יוסף
9 ית אחוהי ואנון לא אשתמודעוהי:
ודכר יוסף ית חלמיא דהוה חלים
להון ואמר להון אלילי אתון למחזי
10 ית בדקא דארעא אתיתון: ואמרו
ליה לא רבוני ועבדך אתו למזבן
11 עבורא: כולנא בני גברא חד נחנא
כיוני אנחנא לא הוו עבדך אלילי:
12 ואמר להון לא אלהין בדקא
13 דארעא אתיתון למחזי: ואמרו תרי
עסר עבדך אחין אנחנא בני גברא
חד בארעא דכנען והא זעירא
עם אבונא יומא דין וחד ליתוהי:

56 Fames autem erat super faciē universæ terræ: & aperuit Joseph universa horrea in quib⁹ erat frumentum, & vendidit Ægyptiis; prævalebátq; fames
57 in terrâ Ægypti. Omnesq; habitatores terræ veniebant in Ægyptum, ut emerent frumentum à Joseph: quoniam prævaluerat fames in universâ terrâ.

CAP, XLII.

1 ET vidit Jacob quòd frumentum vendebatur in Ægypto: & dixit filiis suis; Quare
2 negligitis? Dixitque; Ecce audivi quòd frumentū venditur in Ægypto: descendite illuc, et emite nobis inde; & vivemus,
3 & non moriemur. Descenderuntq; fratres Joseph decem, ut emerent frumentū in Ægypto.
4 Benjamin autē fratrem Joseph non misit Jacob cum fratribus suis: dixit enim; Ne fortè acci-
5 dat ei mors. Venerúntq; filii Israel, ut emerēt frumentū cum aliis venientibus: quoniam fa-
6 mes erat in terrâ Chanaan. Joseph autem ipse erat qui præerat in terrâ; ipse vendebat frumentū omni populo terræ: venerúntq; fratres Joseph, & proni in terrâ adoraverunt eū.
7 Viditq; Joseph fratres suos, & cognovit eos: & cogitabat quid loqueretur cum eis, & locutus est eis dura; dixitq; eis, Unde venitis? & dixerunt; De terra Chanaan, ad emendum
8 frumentū. Cognovitq; Joseph fratres suos: & ipsi non cog-
9 noverunt eum. Recordatusq; est Joseph somniorum quæ somniavit eis: & ait illis, Exploratores estis vos; ad videndū
10 infirmiora terræ venistis. Et dixerunt ei, Nequaquā domine: sed servi tui venerunt ad
11 emendum frumentum. Omnes nos sumus filii unius viri: recti sumus; non fuerunt servi tui
12 exploratores. Dixitq; eis: Nequaquam; sed infirmiora terræ
13 venistis videre. Dixeruntque; Duodecim fratres servi tui nos, filii unius viri in terrâ Chanaan: & ecce minimus cum patre nostro est hodie; & unus non comparet.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

56 Fames autem erat super faciem universæ terræ: Tum aperuit Joseph omnia in quibus erat frumentum, vendiditque Ægyptiis, & invaluit fames
57 in terra Ægypti. Veniebant autem omnes terræ in Ægyptum, ut emerent à Josepho, quia invaluerat fames in universam terram.

CAP. XLII.

1 VIdens autem Jacob quòd esset annona in Ægypto, dixit filiis suis; Quare trepidi estis?
2 Et dixit, Ego audivi quòd sunt cibaria in Ægypto, descendite illuc, & emite nobis inde, ut vivamus & non mo-
3 riamur. Descenderunt igitur fratres Iosephi decem, ut emerent frumentum ab Ægy-
4 ptiis. Sed Benjamin fratrem Iosephi non miserat Iacob cum fratribus: dicebat enim, Ne fortè accidat ei languor.
5 Et iverunt filii Israel ut emerent cum cœtu euntium, quoniam erat fames in terra Chanaan.
6 Ioseph autem dominabatur super terram, ipseq; vēdebat omni populo terræ. Veneruntque fratres Iosephi, & adoraverunt eum facie in
7 terram. Et vidit Ioseph fratres suos & agnovit eos, alienūq; se finxit eis, locutusq; est eis dura, dixitque eis; Unde venitis? & responderunt, De terra Chanaan ad emenda ci-
8 baria. Et cognovit Ioseph fratres suos, sed ipsi non cog-
9 noverunt eum. Recordatus quoque Ioseph somniorum quæ somniaverat de illis, dixit eis; Exploratores vos estis, ad contemplanda (a)
10 infirma terræ venistis. Responderuntq; ei, Minimè Domine; servi tui venerunt ad emenda cibaria.
11 Omnes nos filii sumus unius hominis, nos sinceri sumus, non sunt servi
12 tui exploratores. Et dixit eis, Non ita est, (b) infirma ter-
13 ræ venistis speculatum. Responderunt autem, Duodecim fratres servi tui sumus, filii unius hominis in terra Chanaan; & ecce minimus cum patre nostro est hodie, et unus non est amplius.

VER. SAM. (a) vituperia (b) vituperia

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

56 وانبسط الجوع على وجه البلد فتح يوسف جميع ما فيه * فمار المصريين * واشتد الجوع في
57 بلد مصر * وجاء كثير من اهل البلدان الى مصر * ليمتاروا من يوسف * اذا اشتد الجوع في
بلدانهم * الفصل الثاني والاربعون *
1 فسمع يعقوب ان الميرة موجودة في مصر * فقال لبنيه لا تتوانوا * هوذا قد سمعت ان ميرة موجودة
2 في مصر * انحدروا اليها وامتاروا لنا منها * ونحيا ولا نموت * فانحدر عشرة اخوة يوسف ليمتاروا
3 من مصر * وبنيامين اخو يوسف لم يبعثه يعقوب مع اخوته * لانه قال اخاف ان تلحقه المنية *
4 فلما دخل بنو اسرائيل ليمتاروا في وسط الداخلين اذ كان الجوع في بلد كنعان * ويوسف
5 هو سلطان البلد وهو مائر لجميع قومه * جاء اخوته وسجدوا على وجوههم على الارض * وراى
6 يوسف اخوته وعرفهم * وتنكر لهم * وكلمهم بصعوبة * فقال لهم من اين جئتم * فقالوا من بلد
7 كنعان لنمتار طعاما * وعرف يوسف اخوته وهم لم يعرفوه * ولما ذكر الاحلام التي راها لهم * قال لهم
8 انتم جواسيس * انما جئتم لتنظروا خبر البلد * فقالوا له لا يا سيدي * انما جاء عبيدك ليمتاروا
9 طعاما * ونحن كلنا بنو رجل واحد * ونحن ثقات * ما كان قط عبيدك جواسيس * قال لهم لا بل
10 انما جئتم لتنظروا خبر البلد * فقالوا نحن عبيدك اثنا عشر اخا بنو رجل واحد في بلد كنعان
11 واصغرنا اليوم عند ابينا * وواحد مفقود *

56 Cúmque protensa fuisset fames super faciem regionis, aperuit Joseph quidquid in ea erat, & vendidit Ægyptiis. Et inva-
57 luit fames in regione Ægypti. Et venerunt multi ex habitatoribus regionum in Ægyptum, ut emerent à Joseph, cùm invaluisset fames in regionibus eorum.

CAP. XLII.

1 AUdiit autē Jacob annonam reperiri in Ægypto, dixitque filiis suis; Ne pigri
2 sitis. Ecce jam audivi annonam reperiri in Ægypto, descendite ad illam, & emite nobis ex ea, ut vivamus, et non moriamur.
3 Descenderúntque decem fratres Joseph, ut emerent frumentum ex Ægypto. Et
4 Benjamin fratrem Joseph non misit Jacob cùm fratribus ejus: quia dixit, Timeo quin eveniat ei mors. Cúmque
5 ingressi fuissent filii Israel ad emendum inter eos qui ingrediebantur, eò quòd esset fames in regione Chanaan, Et Joseph
6 esset imperator regionis, & ipse provideret toti populo ejus: venerunt fratres ejus, & adoraverunt super facies suas super
7 terram. Viditque Joseph fratres suos, et agnovit eos, et finxit se ignorare illos, & locutus est eis durè, dixítque illis; Undè venistis? Dixerunt, De regione Chanaan, ad emendum cibum.
8 Et agnovit Joseph fratres suos, & ipsi non agno-
9 verunt eum. Cumque recordatus esset somniorum quæ viderat eis, ait illis; Vos estis exploratores, certè venistis considerare famam regionis.
10 Dixerunt ad eum, Non, O Domine mi, imò venerunt servi tui ad emendum cibum.
11 Et nos omnes sumus filii viri unius, et nos sumus religiosi: non fuerunt unquam servi tui exploratores.
12 Ait illis, Non, sed certè veni-
13 stis videre famam regionis. Dixerunt, Nos servi tui sumus duodecim fratres filii viri unius in regione Chanaan, et minimus nostrûm hodie est apud patrem nostrum, & unus desideratur.

ספר בראשית : מב

vos ad sum locutus quod Hoc :Joseph eos ad dixit Et
14 ויאמר אלהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם
.Parhoh vivat probabimini hoc In .vos Exploratores :dicendo
15 לאמר מרגלים אתם׃ בזאת תבחנו חי פרעה
minimus vester frater venerit cùm nisi ,hinc egressi fueritis Si
אם־תצאו מזה כי אם־בבוא אחיכם הקטן
,vestrum fratrem accipiat & ,unum vobis ex Mittite .huc
16 הנה׃ שלחו מכם אחד ויקח את־אחיכם
:vobiscum veritas an ,vestra verba probabuntur & ,vinciemini vos &
ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם
congregavit Et .vos exploratores quia Parhoh vivat ,non si Et
17 ואם־לא חי פרעה כי מרגלים אתם׃ ויאסף
eos ad dixit Et .diebus tribus custodiam ad eos
18 אתם אל־משמר שלשת ימים׃ ויאמר אלהם
ego Deum .vivetis & ,facite Hoc :tertio die in Joseph
יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את־האלהים אני
domo in ligetur unus vester frater ,vos recti Si .timeo
19 ירא׃ אם־כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית
.vestrarum domorum famis fractionem adducite ,ite vos & :vestræ custodiæ
משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם׃
verificabuntur & ;me ad adducetis minimum vestrum fratrem Et
20 ואת־אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו
vir dixerunt Et .ita fecerunt Et .moriemini non & ,vestra verba
21 דבריכם ולא תמותו ויעשו־כן׃ ויאמרו איש
quòd ,nostrum fratrē super nos delinquentes Verè :suum fratrem ad
אל־אחיו אבל אשמים אנחנו על־אחינו אשר
non & ,nos ad ipsum deprecando in ,ejus animæ angustiam vidimus
ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא
respondit Et .hæc angustia nos ad venit Idcirco .audivimus
22 שמענו על־כן באה אלינו הצרה הזאת׃ ויען
Ne :dicendo vos ad dixi Nonne :dicendo eis Reuben
ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל־
ecce ejus sanguis etiam Et ?audistis non & ,puerum in peccetis
תחטאו בילד ולא שמעתם וגם־דמו הנה
interpres quia ;Joseph audiens quòd noverunt non ipsi Et .requiritur
23 נדרש׃ והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ
,eos ad est reversus Et .flevit & ,eis desuper se vertit Et .eos inter
24 בינתם׃ ויסב מעליהם ויבך וישב אלהם
eum ligavit & ,Simhon eis cum à accepit Et .eos ad est locutus &
וידבר אלהם ויקח מאתם את־שמעון ויאסר אתו
eorum vasa impleverunt & ,Joseph præcepit Et .eorum oculos ad
25 לעיניהם׃ ויצו יוסף וימלאו את־כליהם
dandum ad & ,suum saccum ad viri ,eorū pecunias redire faciendum ad & ,frumēto
בר ולהשיב כספיהם איש אל־שקו ולתת
suam fractionem tulerunt Et .sic eis fecit Et .viam ad escam eis
26 להם צדה לדרך ויעש להם כן׃ וישאו את־שברם
suum saccum unus aperuit Et .inde abierunt & :suos asinos super
27 על־חמריהם וילכו משם׃ ויפתח האחד את־שקו
ecce & ,suam pecuniam vidit & :hospitio in suo asino pabulum dandū ad
לתת מספוא לחמרו במלון וירא את־כספו והנה
.sui sacci ore in ipsa
הוא בפי אמתחתו׃

Versio VULG. LAT.

14 Hoc est, ait, quod locut⁹ sum;
15 Exploratores estis. Jam nunc
experimentum vestri capiam:
per salutem Pharaonis non
egrediemini hinc, donec ve-
niat frater vester minimus.
16 Mittite ex vobis unum, &
adducat eum: vos autem e-
ritis in vinculis, donec pro-
bentur quæ dixistis, utrùm
vera an falsa sint: alioquin
per salutem Pharaonis explo-
17 ratores estis. Tradidit ergò
illos custodiæ tribus diebus.
18 Die autem tertio eductis de
carcere, ait, Facite quæ dixi,
& vivetis: Deum enim ti-
19 meo. Si pacifici estis, frater
vester unus ligetur in carce-
re: vos autem abite, & ferte
frumenta quæ emistis, in do-
20 mos vestras. Et fratrem ve-
strum minimum ad me addu-
cite, ut possim vestros proba-
bare sermones, & non mo-
riamini. Fecerunt ut dixerat,
21 Et loquuti sunt ad invicem,
Meritò hæc patimur, quia
peccavimus in fratrem no-
strum, videntes angustiam a-
nimæ illius, dũ deprecaretur
nos, & non audivimus: id-
circo venit super nos ista tri-
22 bulatio. E quibus unus Ru-
ben, ait, Nunquid non dixi
vobis, Nolite peccare in pu-
erum, & non audistis me?
en sanguis ejus exquiritur.
23 Nesciebant autem quòd in-
telligeret Ioseph, eò quòd
per interpretem loqueretur
24 ad eos. Avertitque se pa-
rumper, & flevit: & rever-
25 sus locutus est ad eos. Tol-
lénsque Simeon, & ligans il-
lis præsentibus, jussit mini-
stris ut implerent eorum sac-
cos tritico, & reponerent pe-
cunias singulorum in sacculis
suis, datis suprà cibariis in
26 viam: qui fecerunt ita. At illi
portantes frumenta in asinis
27 suis, profecti sunt. Apertóque
unus sacco, ut daret jumento
pabulũ in diversorio, conté-
plat⁹ pecuniã in ore sacculi,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

14 Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰωσὴφ, Τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα
15 ὑμῖν, λέγων, ὅτι κατάσκοποί ἐστε. Ἐν τούτῳ
φανεῖσθε. νὴ τὴν (η) ὑγίειαν Φαραὼ, οὐ μὴ
ἐξέλθητε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν
16 ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε. Ἀποστείλατε ἐξ ὑ-
μῶν ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν· ὑμεῖς
δὲ ἀπάχθητε ἕως τοῦ φανερὰ γενέσθαι τὰ
ῥήματα ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε ἢ οὔ· εἰ δὲ μὴ,
νὴ τὴν (η) ὑγίειαν Φαραὼ, ἦμὴν κατάσκοποί
17 ἐστε. Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας
18 τρεῖς. Εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
Τοῦτο ποιήσατε, καὶ ζήσεσθε· τὸν Θεὸν γὰρ ἐ-
19 γὼ φοβοῦμαι. Εἰ εἰρηνικοί ἐστε, ἀδελφὸς ὑ-
μῶν (θ) κατασχεθήτω εἷς ἐν τῇ φυλακῇ·
αὐτοὶ δὲ βαδίσατε, καὶ ἀπαγάγετε τὸν ἀγορα-
20 σμὸν τῆς σιτοδοσίας ὑμῶν· Καὶ τὸν ἀδελφὸν
ὑμῶν τὸν νεώτερον (ι) ἀγάγετε πρός με, καὶ
πιστωθήσονται τὰ ῥήματα ὑμῶν· εἰ δὲ μὴ,
21 ἀποθανεῖσθε. ἐποίησαν δὲ οὕτως. Καὶ εἶπεν
ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Ναὶ, (κ)
ἐν ἁμαρτίαις γάρ ἐσμεν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡ-
μῶν, ὅτι ὑπερείδομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ, ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσα-
μεν (λ) αὐτοῦ· καὶ ἕνεκεν τούτου ἐπῆλθεν ἐφ᾽
22 ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη. Ἀποκριθεὶς δὲ Ῥου-
βὴν, εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν, λέ-
γων, Μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ
εἰσηκούσατέ μου; καὶ ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ-
23 ζητεῖται. Αὐτοὶ δὲ οὐκ ᾔδεισαν, ὅτι ἀκούει Ἰω-
σήφ· ὁ γὰρ ἑρμηνευτὴς ἀνὰ μέσον αὐτῶν
24 ἦν. Ἀποστραφεὶς δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν, ἔκλαυσεν Ἰ-
ωσήφ. καὶ πάλιν προσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἔλαβε τὸν Συμεὼν ἀπ᾽ αὐ-
25 τῶν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν. Ἐνε-
τείλατο δὲ Ἰωσὴφ ἐμπλῆσαι τὰ ἀγγεῖα
αὐτῶν σίτου, καὶ ἀποδοῦναι τὸ (μ) ἀργύριον
αὐτῶν ἑκάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι
αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. καὶ ἐγενή-
26 θη αὐτοῖς οὕτως. Καὶ ἐπιθέντες τὸν σῖτον ἐ-
27 πὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκεῖθεν. Λύ-
σας δὲ εἷς τὸν μάρσιππον αὐτοῦ, δοῦναι χορ-
τάσματα τοῖς ὄνοις αὐτοῦ, οὗ (ν) κατέλυ-
σαν, καὶ εἶδε τὸν δεσμὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ,
καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ μαρσίππου.

MS.A. (η) ὑγίαν (θ) εἷς κατασχεθήτω (ι) καταγάγετε (κ) ἐν ἁμαρτίᾳ (λ) αὐτοῦ· ἕνεκεν (μ) ἀργύριον ἑκάστου (ν) κατέλυσαν, ἰδὼν.

Dixit autem eis Ioseph, Hoc est quod dixi vobis, dicens, quia exploratores estis. In hoc (e) manifesti eritis: (f) per salutem Pharaonis non exibitis hinc, nisi frater vester minor venerit huc. 14, 15
Mittite ex vobis unum, & sumite fratrem vestrum; & vos (g) abducemini, quoadusque manifesta sint verba vestra, si vera dicetis, an non: (h) sin autem non, per salutem Pharaonis profectò exploratores estis. Et posuit eos in custodia tres dies. Dixit autem eis die tertio, Hoc facite, & vivetis: Deum enim ego timeo. Si pacifici estis, frater vester detineatur unus in custodia: ipsi verò ite, & asportate emptionem frumentationis vestræ. Et fratrem vestrum juniorem adducite ad me, & credentur verba vestra: sin autem non, moriemini. Fecerunt autem sic. Et dixit unusquisque ad fratrem suum, Certè, in peccatis enim sumus pro fratre nostro, quia despeximus tribulationem animæ ejus, quando orabat nos, & non exaudivimus eum: & propter hoc supervenit in nos tribulatio hæc. Respondens autem Ruben, dixit eis, Nónne locutus sum vobis, dicens, Ne noceatis puero, & non exaudistis me? & ecce sanguis ejus exquiritur. Ipsi autem ignorabant, quia audit Ioseph: interpres enim inter illos erat. Avertens autem se ab eis, flevit Ioseph: & iterum accessit ad eos, & dixit illis; & tulit Symeon ab eis, & ligavit ipsum coram eis. Mandavit autem Ioseph impleri vasa eorum frumento, & reddi argentum eorum unicuique in saccum suum, & dari eis cibaria in viam. Et factum est illis sic. Et imponentes frumentum super asinos suos, abierunt inde. Solvens autem unus (i) marsupium suum, ut daret pabula asinis suis, in loco quo diverterant, & vidit alligaturam argenti sui, & erat super os marsupii. 16 … 27

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]

Inquit ad eos Joseph, Exploratores estis. 14
Per hoc experimentum vestri fiet: Non, per 15
vitam Pharaonis, non egrediemini hinc, nisi
veniat frater vester minimus húc. Mittite 16
unum ex vobis, ut adducat fratrem vestrum:
& vos interim vinciemini, & probabuntur
verba vestra, utrùm veritatem dixeritis: quod
si minus, per vitam Pharaonis exploratores
estis. Itaque conjecit eos in carcerem tri- 17
bus diebus. Et dixit ad eos Joseph die ter- 18
tio, Hoc facite ut vivatis, Deum enim metuo.
Si justi estis, frater vester unus vinci- 19
atur in carcere vestro: vos autem ite, per-
vehite annonam famelicis qui sunt in do-
mibus vestris: Et fratrem vestrum natu mi- 20
norem adducite ad me, ut præstetur fides
verbis vestris, & non moriamini; & fece-
runt ita. Dixerúntque vir ad fratrem suum, 21
Profectò rei sumus ob fratrem nostrum,
quoniam videntes anxietatem animæ illius
cùm deprecaretur nos, non exaudivimus
eum: Idcircò venit super nos miseria ista.
Respondit Rubil, & dixit eis; Annon dixi 22
vobis, ut ne peccaretis adversus puerum, &
non audistis? pariter sanguis ejus en exqui-
tur. Ipsi verò nesciebant quòd perciperet Jo- 23
seph, quoniam interpres aderat inter eos. A- 24
vertitq; se ab eis, & flevit: & revers⁹ ad eos,
locut⁹ est cum eis: tollénsq; ex eis Simeon,
vinxit eum ipsis præsentibus. Deinde præce- 25
pit Joseph ut implerent vasa eorum tritico,
& reponerent argentum eorum, cujusque in
saccum suum, & ut darent eis viaticum pro
itinere: Et fecerunt eis sic. Imposito igitur 26
frumento suo asinis suis, discesserunt illinc.
Et aperiens unus ex eis saccum suum ut ob- 27
jiceret pabulum asino suo, in diversorio,
vidit pecuniam suam positam in ore sacci-
næ suæ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואמר להון יוסף הוא דמלילית
עמכון למימר אלילי אתון: בדא
תתבחרון חי פרעה אם תפקון מכא
אלהין במיתי אחוכון זעירא לכא:
שלחו מנכון חד וידבר ית אחוכון
ואתון תתאסרון ויתבחרון
פתגמיכון הקשוט אתון אמרין
ואם לא חי פרעה ארי אלילי אתון:
וכנש יתהון לבית מטרא תלתא
יומין: ואמר להון יוסף ביומא
תליתאה דא עבידו ואתקימו מן
קדם יי אנא דחיל: אם כיני אתון
אחוכון חד יתאסר בבית מטרתכון
ואתון אזילו אובילו עבורא דחסיר
בבתיכון: וית אחוכון זעירא תיתון
לותי ויתהימנון פתגמיכון ולא
תמותון ועבדו כן: ואמרו גבר
לאחוהי בקושטא חיבין אנחנא על
אחונא די חזינא עקת נפשיה כד
הוא מתחנן לנא ולא קבלנא
מניה על כן אתת לנא עקתא הדא:
ואתיב ראובן יתהון למימר הלא
אמרית לכון למימר לא תחטאון
בעולימא ולא קבלתון ואף דמיה
הא מתבעי: ואנון לא ידעין ארי
שמע יוסף ארי מתורגמן הוה
בניהון: ואסתחר מלותהון ובכא
ותב לותהון ומליל עמהון ודבר
מלותהון ית שמעון ואסר יתיה
לעיניהון: ופקיד יוסף ומלו ית
מניהון עבורא ולאתבא כספיהון
גבר לסקיה ולמתן להון זודין
לאורחא ועבד להון כן: ונטלו
ית עבורהון על חמריהון ואזלו
מתמן: ופתח חד ית סקיה למתן
כסתא לחמריה בבית מבתא וחזא
ית כספיה והא הוא בפום טועניה:

Targum Onkelos.

14 Dixitq; eis Joseph: Hoc est quod locutus sum vobiscum, dicens, Exploratores estis vos.
15 In hoc probamini: per vitam Pharaonis, non egrediemini hinc; donec veniat frater ve-
16 ster minimus huc. Mittite ex vobis unum, & tollat fratrem vestrum: vos autem eritis vincti; & probabuntur sermones vestri, utrùm verum dicitis: & si non, per vitam Pharaonis, quòd exploratores estis vos.
17 Et posuit eos in custodiá, trib'
18 diebus. Et dixit eis Joseph in die tertio; Hoc facite, & vive-
19 tis: à facie Dei ego timeo. Si recti estis vos; frater vester unus sit vinctus, in domo custodiæ vestræ: vos autem ite, & afferte frumentum, quod defe-
20 cit in domo vestrá. Et fratrem vestrum minimum adducite ad me; & verificabuntur verba vestra, & non moriemini: &
21 fecerunt ita. Dixerúntq; unusquisq; ad fratrem suum; Verè debitores sumus in fratré nostrum: eò quòd vidimus angustiam animæ ejus, quando deprecabatur nos, & non acquievimus ei: propterea venit
22 super nos tribulatio hæc. Respónditq; eis Ruben; Nonne dixi vobis, Nolite peccare in puerum, & non acquievistis? sanguis quoq; ejus ecce exqui-
23 ritur. Ipsi autem non sciebant quòd audiebat Joseph: quoni-
24 am interpres erat inter eos. Et declinavit ab eis, & flevit: & reversus est ad eos, locutusq; est cum eis; & tulit ex eis Simeon, & ligavit eum coram
25 oculis eorum. Et jussit Joseph, ut implerent vasa eorum frumento; & ut reduceretur pecunia uniuscujusq; in sacculum suum; & ut darentur eis cibaria in viam: et fecit eis
26 ita. Et imposuerunt frumenta sua in asinis suis: et abie-
27 runt inde. Aperuitq; unus sacculum suum, ut daret pabulum asino suo in diversorio: et vidit pecuniam suam; et ecce erat in ore sacculi sui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum dixit eis Joseph, Hoc est quod dixi vobis, exploratores 14
estis. In hoc probabimini, vi- 15
vit Pharao, si egrediamini inde, nisi cum venerit frater vester minimus huc. Mittite ex 16
vobis unum, & accipiat fratrem vestrum; vos autem vinciemini, ut probentur verba vestra, an veritas sit vobiscũ, necne: Vivit Pharao, certè exploratores estis. Et responderunt, non poterit puer relinquere patrem suum; si relinquat patrem suum morietur.
Tunc conjecit eos simul in cu- 17
stodiam tribus diebus. Illis 18
verò dixit Joseph die tertio, Hoc facite, & vivetis, Deum
ego timeo. Si veraces estis, fra- 19
ter unus vester vincietur in domo custodiæ vestræ; vos autem abite, & asportate annonam famis in domos
vestras. Sed fratrem vestrum 20
minimum adducetis ad me, et confirmabuntur verba vestra, & non moriemini; sicq; fece-
runt. Dicebant autem alter ad 21
alterum, Certè peccavimus nos adversus fratrem nostrũ, nam vidimus (c) afflictionem animæ ejus, cum deprecaretur nos, & non exaudivimus, ideo venit super nos omnis
(d) afflictio ista. Et respondit 22
eis Ruben, dicens; Nónne dixeram vobis, ne peccetis in puerum, & non audîstis? ideo etiam sanguis ejus, ecce re-
quiritur. Ipsi autem nescie- 23
bant quòd audiret Joseph, nam interpres inter eos erat.
Avertit autem se ab eis et fle- 24
vit; postea rediit ad eos, locutusq; illis, accepit ab eis Simeonem, & ligavit eum in
oculis eorum. Et præcepit 25
Joseph, ut implerentur vasa eorum frumento, et redderentur pecuniæ eorum unicuiq; in saccum suum, (e) dareturque eis viaticum pro itinere;
& sic factum est eis. Et im- 26
positis cibariis suis super asinos suos, profecti sunt inde.
Cùm autem aperiret unus 27
saccum suum ut daret pabulum asino suo in hospitio, vidit argentum suum in ore sacci sui.

VER. SAM. (c) angustiam (d) angustia (e) dareturque eis dona

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * قال لهم يوسف هو ما قلت لكم انكم جواسيس * بهذه الحلة تمتحنون * وحياة فرعون لا
15 تخرجون من هاهنا الا بمجي اخيكم الصغير الي هاهنا * ابعثوا بواحد منكم يستحضره وانتم
16 تحبسون حتي نمتحن كلامكم فنعرف هل الحق معكم * والا فوحياة فرعون انكم جواسيس
17 * فصيرهم الي محفظ ثلثة ايام * ثم قال لهم في اليوم الثالث اصنعوا حلة تحيوا بها فاني اتقي الله
18 فيكم * ان كنتم ثقات فواحد منكم يحبس في بيت حفظكم * وانتم فامضوا وادوا ميرة قوت
19 بيوتكم * وأتوا باخيكم الاصغر الي * ليتحقق كلامكم ولا تهلكوا * فصنعوا كذلك * ثم قال بعضهم
20 لبعض لكننا اثمون في اخينا اذ راينا نفسه في شدة * اذ ضرع الينا ولم نقبله * لذلك بالتنا هذه
21 الشدة * فاجابهم راوبين قايلا الم اقل لكم لا تخطيوا عليه فلم تقبلوا * لذلك نحن مطالبون
22 بدمه * وهم لم يعلموا ان يوسف يفهم ذلك لانه جعل ترجمانا بينه وبينهم * فاستدار عنهم
23 وبكا * ثم رجع اليهم وخاطبهم * واخذ من بينهم شمعون فحبسه بحضرتهم * ثم امر فمليت
24 اوعيتهم برا * ورد فضة كل رجل الي جوالقه واعطوا زادا للطريق * فلما صنع ذلك بهم
25 * حملوا ميرتهم علي حميرهم * وساروا من ثم * ثم فتح الواحد جوالقه ليطرح علفا لحماره في
26 المبيت * فراي فضته فاذا هي في وعايه *
27

Ait illis Joseph, Est quod dixi vobis, 14
quòd estis exploratores; hoc modo probabimini. Per vitam Pharaonis non exi- 15
bitis hinc, nisi per adventũ fratris vestri minimi huc. Mittite unum ex vobis qui 16
adducat eum, & vos in carcerem detrudemini, donec experiamur verba vestra, & sciamus utrùm veritas vobiscum sit; alioqui per vitam Pharaonis estis exploratores. Concluſitq; eos ad custodiam tri- 17
um dierum. Deinde dixit ad eos, die ter- 18
tiá, Facite rem per quam vivatis, timeo enim Deum erga vos. Si estis probi, unus 19
vestrûm detineatur in domo custodiæ vestræ, & vos ite, perducite annonam alimenti domorum vestrarum. Et adduci- 20
te fratrem vestrum minimum ad me, ut confirmetur sermo vester, et non pereatis; feceruntque ita. Deinde dixerunt alter 21
ad alterum, Certè rei sumus in fratrem nostrum, eò quòd vidimus animam ejus in tribulatione, cùm deprecaretur nos, nec audivimus eum; ideò evenit nobis ista calamitas. Respondit eis Raubin, dicens; 22
Nonne dixi vobis, Nè peccetis in eum, & non acquievistis? propterea nos inquirimur de sanguine ejus. Et ipsi nesciebant quòd 23
Joseph intelligeret id, quia constituerat interpretem inter se et inter eos. Aver- 24
titque se ab eis, et flevit. Deinde reversus est ad eos, & locutus est cum illis, & accepit ex eis Simeonem, et in carcerem conjecit eum in præsentia eorum. Deinde 25
præcepit, & impleta sunt vasa eorum frumento, et redditum est argentum uniuscujusque ad saccum suum, & datum fuit eis viaticum pro itinere. Cùmque factũ fuisset hoc ipsis, Imposuerunt anno- 26
nam suam asinis suis, & abierunt inde. Deinde aperuit unus ex eis saccum suum, 27
ut projiceret alimentũ asino suo in diversorio, viditq; argentum suum, et ecce erat in vase suo.

Versio VULG. LAT.

28 Dixit fratrib⁹ suis, Reddita est
mihi pecunia: en habetur in
sacco. Et obstupefacti turba-
tiq; mutuò dixerunt, Quidnā
est hoc quod fecit nobis De⁹?
29 Veneruntq; ad Jacob patrem
suum in terram Chanaan, &
narraverūt ei omnia quæ ac-
30 cidissent sibi, dicentes, Locu-
tus est nobis dñs terræ durè,
& putavit nos exploratores
31 esse provinciæ. Cui respondi-
mus, Pacifici sumus, nec ullas
32 molimur insidias. Duodecim
fratres uno patre geniti sum⁹:
unus non est super, minimus
cum patre nostro est in terra
33 Chanaan. Qui ait nobis, Sic
probabo quòd pacifici sitis:
Fratrem vestrum unum di-
mittite apud me, & cibaria
domib⁹ vestris necessaria su-
34 mite, & abite. Fratrémq; ve-
strum minimum adducite ad
me: ut sciam quòd non sitis
exploratores; & istum, qui te-
netur in vinculis, recipere
possitis: ac deinceps quæ vul-
tis, emendi habeatis licenti-
35 am. His dictis cùm frumenta
effunderent, singuli repere-
runt in ore saccorum ligatas
pecunias: exterritisq; simul
36 omnibus; Dixit pater Jacob,
Absq; liberis me esse fecistis:
Joseph non est super, Simeon
tenetur in vinculis, & Benja-
min auferetis: in me hæc om-
37 nia mala reciderunt. Cui re-
spondit Ruben, Duos filios
meos interfice, si non re-
duxero illum tibi: trade il-
lum in manu mea, & ego
38 eum tibi restituam. At ille,
Non descendet, inquit, fi-
lius meus vobiscum: frater
ejus mortuus est, & ipse so-
lus remansit: si quid ei ad-
versi acciderit in terra ad
quam pergitis, deducetis
canos meos cum dolore ad
inferos.

CAP. XLIII.

1 INterim fames omnē terram
vehementer premebat.

ספר בראשית : מב

ecce etiam Et .mea pecunia est Reddita :suos fratres ad dixit Et
28 ויאמר אל־אחיו הושב כספי וגם הנה
suum fratrem ad vir intremuerunt & ,eorum cor exiit Et .meo sacco in
באמתחתי ויצא לבם ויחרדו איש אל־אחיו
Jahacob ad venerunt Et ,nobis Deus fecit hoc Quid :dicendo
29 לאמר מה־זאת עשה אלהים לנו׃ ויבאו אל־יעקב
contingentia omnia ei annunciaverūt &;Chenahā terram in suum patrem
אביהם ארצה כנען ויגידו לו את כל־הקרת
,dura nobiscum terræ dominus vir est Locutus :dicendo ,eis
30 אתם לאמר׃ דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות
Recti :eum ad diximus Et .terræ exploratores tanquam nos dedit &
31 ויתן אתנו כמרגלים את־הארץ׃ ונאמר אליו כנים
filii fratres nos Duodecim .exploratores fuimus non : nos
32 אנחנו לא היינו מרגלים׃ שנים עשר אנחנו אחים בני
terrā in nostro patre cum hodie minor & ;ipse non Unus .nostri patris
אבינו האחד איננו והקטן היום את־אבינו בארץ
quòd ,cognoscā hoc In ;terræ dominus vir nos ad dixit Et .Chenahan
33 כנען׃ ויאמר אלינו האיש אדני הארץ בזאת אדע כי
famem & ,mecum dimittite unum vestrum Fratrem .vos recti
כנים אתם אחיכם האחד הניחו אתי ואת־רעבון
minimum vestrum fatrem adducite Et .ite &,capite vestrarā domorā
34 בתיכם קחו ולכו׃ והביאו את־אחיכם הקטן
.vos recti quia ,vos exploratores non quòd cognoscam & ,me ad
אלי ואדעה כי לא מרגלים אתם כי כנים אתם
ipsis fuit Et .circuibitis terram & ;vobis dabo vestrum Fratrem
35 את־אחיכם אתן לכם ואת־הארץ תסחרו׃ ויהי הם
.suo sacco in suæ pecuniæ ligamen viri ecce & ,suos saccos evacuantibus
מריקים שקיהם והנה־איש צרור־כספו בשקו
;eorum pater & ,ipsi ,suarum pecuniarum ligamina viderunt Et
ויראו את־צררות כספיהם המה ואביהם
:orbâstis Me :eorum pater Jahacob eos ad dixit Et .timuerunt Et
36 וייראו׃ ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי שכלתם
me Super .capietis Binjamin & ,ipse non Simhon & ,ipse non Joseph
יוסף איננו ושמעון איננו ואת־בנימן תקחו עלי
Duos :dicendo suum patrem ad Reuben dixit Et .hæc omnia fuerunt
37 היו כלנה׃ ויאמר ראובן אל־אביו לאמר את־שני
super eum Da .te ad eum adduxero non si ,mori facias meos filios
בני תמית אם־לא אביאנו אליך תנה אתו על־
me⁹ fili⁹ descendet Non :dixit Et .te ad eum reducam ego &,meā manum
38 ידי ואני אשיבנו אליך׃ ויאמר לא־ירד בני
:remansit iste solus ipse & ,est mortuus ejus frater quia ,vobiscum
עמכם כי־אחיו מת והוא לבדו נשאר
facietis descendere & :eā in ibitis qua viā in periculum ei accidet &
וקראהו אסון בדרך אשר תלכו־בה והורדתם
.terrā in gravis fames Et .sepulchrum ad dolore in meam caniciem
39 את־שיבתי ביגון שאולה׃ והרעב כבד בארץ׃

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, Ἀπεδόθη
μοι τὸ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ τοῦτο ἐν τῷ μαρ-
σίππῳ μου. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτῶν·
καὶ ἐταράχθησαν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες,
29 Τί τοῦτο ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἡμῖν; Ἦλθον
δὲ πρὸς Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν εἰς γῆν
Χαναάν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ
30 (ξ) συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες, Λελά-
ληκεν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς
ἡμᾶς σκληρά, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ,
31 ὡς κατασκοπεύοντας τὴν γῆν. Εἴπαμεν δὲ
αὐτῷ, Εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ ἐσμὲν κατά-
32 σκοποι. Δώδεκα ἀδελφοί ἐσμεν, υἱοὶ τοῦ
πατρὸς ἡμῶν· ὁ εἷς οὐχ ὑπάρχει· (ο) ὁ
δὲ μικρὸς, μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερον
33 (π) ἐν γῇ Χαναάν. Εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρω-
πος ὁ κύριος τῆς γῆς, Ἐν τούτῳ (ρ) γνώ-
σομαι, ὅτι εἰρηνικοί ἐστε· ἀδελφὸν ἕνα ἀ-
φετε ὧδε μετ' ἐμοῦ· τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς
(σ) σιτοδοσίας τοῦ οἴκου ὑμῶν λαβόντες,
34 ἀπέλθατε. Καὶ ἀγάγετε πρός με τὸν ἀδελ-
φὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον. καὶ γνώσομαι, ὅτι
οὐ κατάσκοποί ἐστε, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοί ἐστε·
καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ
35 γῇ ἐμπορεύσεσθε. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κα-
τακενοῦν αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ
ἦν ἑκάστου ὁ δεσμὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκ-
κῳ αὐτῶν· καὶ εἶδον τοὺς δεσμοὺς τοῦ ἀργυ-
ρίου αὐτῶν αὐτοί, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ
36 ἐφοβήθησαν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰακὼβ ὁ πα-
τὴρ αὐτῶν, Ἐμὲ ἠτεκνώσατε. Ἰωσὴφ
οὐκ ἔστι, Συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν (τ) Βενι-
αμὶν λήψεσθε; ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο (υ) ταῦ-
37 τα πάντα. Εἶπε δὲ Ῥουβὴν τῷ πατρὶ (φ)
αὐτοῦ, λέγων, Τοὺς δύο υἱούς μου ἀπό-
κτεινον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σέ.
δὸς αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, κἀγὼ ἀνάξω
38 αὐτὸν πρὸς σέ. Ὁ δὲ εἶπεν, Οὐ κατα-
βήσεται ὁ υἱός μου μεθ' ὑμῶν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλέ-
λειπται· καὶ συμβήσεται αὐτὸν μαλακισθῆ-
ναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐὰν πορεύησθε, καὶ κα-
τάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου.

ΚΕΦ. μγ'.

1 Ὁ δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς.

MS. A. (ξ) συμβεβηκότα (ο) ὁ δὲ μικρότερος, (π) εἰς γῆν (ρ) γνώσομαι, (σ) σιτοδοσίας ὑμῶν (τ) Βενιαμεὶν λήμψεσθαι; (υ) πάντα ταῦτα. (φ) αὐτοῦ,

Et dixit fratribus suis, Reddi- 28
tum mihi est argentum, & ecce
id in marsupio meo. Et obstupuit
cor eorum, & turbati sunt in-
vicem, dicentes, Quid hoc fecit
Deus nobis? Venerunt autem ad 29
Jacob patrem suum in terram
Chanaan: & annunciaverunt ei
omnia, quæ ipsis acciderant; di-
centes, Locutus est homo, qui est 30
dominus terræ, erga nos durum:
posuit nos in custodia, tanquam
qui exploraremus terram. Di- 31
ximus autem ei, Pacifici sumus:
non sumus exploratores. Duode- 32
cim fratres sumus, filii patris no-
stri: unus non est: pusillus autem
cum patre nostro hodiè in terra
Chanaan. Dixit autem nobis ho- 33
mo dominus terræ, In hoc cog-
noscam, quia pacifici estis: fra-
trem unum dimittite hic mecum:
emptionem autem cibariorū do-
mûs vestræ tollentes abite. Et 34
adducite ad me fratrem vestrum
juniorem: & cognoscam, quia
non estis exploratores, sed quia
pacifici estis: & fratrem vestrum
reddam vobis, & in terrā nego-
tiabimini. Factum est autem, dū 35
ipsi evacuarent saccos suos; &
erat uniuscujusque alligatura
argenti in sacco eorum: & vide-
runt alligaturas argenti sui, ipsi,
& pater eorum, & timuerunt.
Dixit autem eis Jacob pater eo- 36
rum, Me filiis orbâstis: Joseph
non est; Symeon non est; & Ben-
jamin tolletis? Super me facta
sunt hæc omnia. Dixit autem 37
Ruben patri suo, dicens, Duos
filios meos interfice, nisi addu-
xero eum ad te: da eum in ma-
num meam: & ego reducam il-
lum ad te. At ille dixit, Non de- 38
scendet filius meus vobiscum,
quia frater ejus mortuus est, &
ipse solus remansit: & accidet
ipsum languere in via, quā itu-
ri estis: & deducetis senectam me-
am cum tristitia ad infernum.

CAP. XLIII.

1 F*Ames autem invaluit super*
terram.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]

Dixitque fratribus suis, Restituta est pecunia 28
mea, & en ipsa est in ore sarcinæ meæ. Con-
tremuit itaque cor eorum, & obstupefacti
alter de altero, dixerunt; Quid est hoc quod
fecit nobis Deus? Et venientes ad Jacob 29
patrem suum in terra Chanaan, indicaverunt
ei quicquid acciderat sibi, & dixerunt ei; 30
Locutus est vir, dominus terræ nobiscum
acerbè, & reputavit nos quasi exploratores
terræ. Et diximus ei, Justi sumus, nec sumus 31
exploratores. Duodecim fratres sumus filii 32
patris nostri: unus autem non extat, &
minor natu apud patrem nostrum est hodie
in terra Chanaan. Respondit nobis vir, do- 33
minus terræ, Per hoc sciam justos vos esse;
fratrem vestrum unum relinquite apud me,
& annonam pro famelicis qui sunt in domi-
bus vestris, accipite, & abite: Et adducite 34
fratrem vestrum minorem ad me, & agno-
scam vos non esse exploratores, sed justos:
tum fratrem vestrum vobis reddam, & in
terra *ista* negotiabimini. Et factum est ut 35
cùm ipsi evacuarent saccos suos, en fascicu-
lus pecuniæ cujuslibet viri in ore sarcinæ
suæ. Videntes autem fasciculos pecuniæ suæ,
tam ipsi quàm pater suus, timuerunt. Et di- 36
xit ad eos pater illorum Jacob, Orbâstis
me: Joseph non adest, & Simeon non ex-
stat, & Benjamen ducetis? contra me im-
pleta sunt omnia. Respondit Rubil patri 37
suo, Duos filios meos morte afficies, si non
adduxero eum tibi: trade eum mihi, & ego
eum tibi reducam. Ait, Non descendet fi- 38
lius meus vobiscum: nam frater ejus mor-
tuus est, & ipse solus reliquus est matri suæ.
Accidet autem illi infortunium in itinere
quo proficiscimini, & deducetis senectutem
meam cum afflictione ad inferos.

CAP. XLIII.

1 ET verò fames grassata est in terra.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

28 ואמר לאחוהי אתותב כספי ואף הא בטוענִי ונפק מדע לבהון ותוהו גבר לאחוהי למימר מה דא עבד יי לנא: 29 ואתו לות יעקב אבוהון לארעא דכנען וחויאו ליה ית כל דערע יתהון למימר: 30 מליל גברא רבונא דארעא עמנא קשין ויהב יתנא כמאללי ית ארעא: 31 ואמרנא ליה כיני אנחנא לא הוינא אלילי: 32 תרי עסר אנחנא אחין בני אבונא חד ליתוהי וזעירא יומא דין עם אבונא בארעא דכנען: 33 ואמר לנא גברא רבונא דארעא בדא אדע ארי כיני אתון אחוכון חד שבוקו לותי וית עיבורא דחסיר בבתיכון סבו ואיזילו: 34 ואיתו ית אחוכון זעירא לותי ואדע ארי לא אלילי אתון ארי כיני אתון ית אחוכון אתן לכון וית ארעא תעבדון בה סחורא: 35 והוה אנון מריקין סקיהון והא גברא צרר כספיה בסקיה וחזו ית צררי כספיהון אנון ואבוהון ודחילו: 36 ואמר להון יעקב אבוהון יתי אתכלתון יוסף ליתוהי ושמעון ליתוהי וית בנימין תדברון עלי הואה כולהן: 37 ואמר ראובן לאבוהי למימר ית תרין בני תמית אם לא איתניה לך הביתיה על ידי ואנא אתיבניה לך: 38 ואמר לא יחות ברי עמכון ארי אחוהי מית והוא בלחודוהי אשתאר ויערעניה מותא באורחא די תהכון בה ותחתון ית שיבתי בדווגא לשאול:

מג

1 וכפנא תקיף בארעא:

Targum Onkelos.

28 Et dixit fratribus suis, Reddita est pecunia mea; & ecce est in sacculo meo: Et facti sunt quasi insani; & obstupuerunt ad invicem, dicentes; Quid est hoc, quod fecit nobis
29 Deus? Et venerunt ad Jacob patrem suum in terrâ Chanaan: & narraverunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes.
30 Locutus est vir dominus terræ nobiscum dura: & putavit nos esse exploratores terræ.
31 Et diximus ei, Recti sumus nos: non sumus exploratores.
32 Duodecim fratres sumus nos, filii patris nostri: unus non comparet; & minimus hodie est cum patre nostro, in terrâ
33 Chanaan. Dixitq; nobis vir dominus terræ; In hoc sciam quòd recti estis vos: unum fratrem vestrû dimittite apud me; & frumentum quod defecit in domo vestrâ, tollite &
34 abite. Et addducite fratrem vestrum minimum ad me: ut sciam quòd non estis exploratores; sed quòd recti estis vos: fratrem vestrum dabo vobis;
35 & in terrâ negociabimini. Et factum est, ipsis effundentibus sacculos suos, ecce argentum ligatum uniuscujusq; viri erat in ore sacculi sui: & viderunt argentum ligatum, ipsi & pa-
36 ter eorum, & timuerunt. Dixitq; eis Jacob pater eorum; Absq; liberis me fecistis: Joseph non superest, & Simeon non est hîc; & Benjamin auferetis; super me fuerunt omnia
37 hæc. Aitq; Ruben patri suo dicens; Duos filios meos interficies, si non reduxero eum tibi: trade illum in manu meâ,
38 & ego reducam eum tibi. Et ait; Non descendet filius meus vobiscum: quoniam frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit; & si acciderit ei mors in via, in quâ ambulatis; deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

1 FAmes autem prævalebat in terrâ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

VER. SAM.

1 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

28 *Dixitq; ad fratres suos, redditum est argentum meum, atque etiam ecce ipsum in sacco meo: & egressum est cor eorum, & contremuerunt alter super alterum, dicentes; Quid hoc est quod fecit Deus nobis?*
29 *Veneruntq; ad Jacobum patrem suum in terram Chanaan, & narraverunt ei omnia quæ ipsis acciderũt, dicentes:*
30 *Locutus est vir, dominus terræ nobiscum dura, & dedit nos tanquam exploratores terræ.*
31 *Sed diximus ei, Pacifici sumus, non sumus exploratores.*
32 *Duodecim fratres sumus, filii patris nostri, et unus non est ampliùs, sed minimus hodie est cum patre nostro in terra Chanaan.*
33 *Dixitq; nobis vir, domin⁹ terræ; In hoc cognoscam ego quòd veraces estis, fratrem vestrum unũm dimitte mihi, & cibaria domibus vestris accipite, & abite.*
34 *Adducetis autem mihi fratrem vestrum minimum, & cognoscam quòd exploratores non estis, sed veraces: fratrem vestrum dabo vobis, & in terra negotiabimini.*
35 *Cùm autem ipsi evacuarent saccos suos, tum ecce uniuscujusq; ligatum erat argentum in sacco suo, videruntq; alligaturas argenti sui, ipsi, et pater eorum, & timuerunt.*
36 *Illis verò respondit Jacob pater eorum, Me orbâstis: Joseph non est ampliùs, neque Simeon; & Benjamin accipietis: contra me fiunt hæc omnia.*
37 *Tum locutus est Ruben patri suo, dicens; Duos filios meos occide, nisi adducam eum ad te; da eum in manum meã, & reducam illum ad te.*
38 *Responditque, Non descendet filius me⁹ vobiscũ, quia frater ejus mortus est, ipse verò solus est relictus: accidet enim illi languor in via quã ituri estis, & descendere facietis senectutem meã cum (g) dolore ad inferos.*

CAP. XLIII.

1 *FAmes autem invalescebat in terra.*

VER. SAM. (g) ignominia

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * فقال لاخوته قد رد فضتي * وها هي في وعاي فتعب قلوبهم وارتعج كل واحد مع اخيه
قايلين ماذا صنع الله بنا * ثم جاوا الى يعقوب ابيهم الى بلد كنعان * فقصوا عليه جميع
ما نالهم وقالوا * خاطبنا الرجل سيد البلد بصعوبة * واتهمنا بتجسس البلد * فقلنا نحن ثقات
لم نكن قط جواسيس * ونحن اثنا عشر اخا بنو ابينا * احدنا مفقود * والاخر عند ابينا اليوم
في بلد كنعان * فقال لنا بهذه اعلم انكم ثقات * دعوا عندي واحدا منكم * وخذوا قوت
منازلكم وامضوا * واتوني باخيكم الاصغر حتى اعلم انكم لستم جواسيس وانكم ثقات
واعطيكم اخاكم وتتجروا في البلد * فبينما هم يفرغون اوعيتهم اذا بصرة فضة كل رجل
في وعائه * فلما راوا صرر فضتهم هم وابوهم فزعوا * ثم قال لهم يعقوب ابوهم قد اثكلتموني
يوسف مفقود وشمعون محبوس وبنيامين مطلوب * علي اجتمعت هذه كلها * قال راوبين لابيه
اثكل ابني ان لم اجئ به اليك * اعطنيه وانا ارده اليك * قال لا ينحدر ابني معكم لان
اخاه قد مات وهو وحده بقي * فان صادفته البلية في الطريق التي تمضون فيها * انزلتم شيبتي
بحسرة الى الثرى *

* الفصل الثالث والاربعون *

* والجوع شديد في البلد *

28 *Dixitque ad fratres suos, Redditum est argentum meum, & ecce est in vase meo. Perterrita ergò sunt corda eorum, & conturbatus est unusquisque cùm fratre suo, dicentes; Quid fecit nobis Deus?*
29 *Deinde venerunt ad Jacob patrem suum in regionem Chanaan, narraveruntque ei omnia quæ acciderant sibi, & dixerunt:*
30 *Allocutus est nos vir, dominus regionis durè, & insimulavit nos explorationis regionis,*
31 *Diximúsque, Nos sumus probi, nec fuimus unquam exploratores,*
32 *Et nos sumus duodecim fratres filii patris nostri: unus nostri est amissus, & alter est apud patrem nostrũ hodie in regione Chanaan.*
33 *Dixit autem nobis, Hac ratione sciam vos esse probos: Relinquite apud me unum ex vobis, & accipite alimentum habitationum vestrarum, & ite:*
34 *Atque adducite ad me fratrem vestrum minimũ, ut sciam vos non esse exploratores, et vos esse probos: & dabo vobis fratrem vestrum, & mercabimini in regione.*
35 *Dum verò evacuarent vasa sua, ecce fasciculus argenti cujuslibet viri in vase suo. Cúmque vidissent fasciculos argenti sui, ipsi ac pater eorum, timuerunt.*
36 *Deinde dixit eis Jacob pater eorum, Iam orbâstis me. Ioseph mortuus est, & Simeon in carcere positus, & Benjamin requisitus: super me congregata sunt hæc omnia.*
37 *Dixit Raubin patri suo, Orber utroque filio meo, nisi adducam illum ad te: da mihi eum, & ego reducam illum ad te.*
38 *Dixit, Non descendet filius meus vobiscũ, quoniam frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit: & si evenerit ei mors in via per quam abibitis, demittetis senectutem meam cum dolore ad pulverem.*

CAP. XLIII.

1 *Et fames erat valida in regione.*

ספר בראשית : מג
CAP. XLIII.

:Ægypto ex attulerāt quod ,alimentum edere finissent cùm fuit Et
1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרָיִם
cibi pusillum nobis emite ,Revertimini :eorum pater eos ad dixit &
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שֻׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־אֹכֶל׃
nos in est contestatus Contestando :dicendo ,Jehudah eum ad dixit Et
2 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֵאמֹר הָעֵד הֵעִד בָּנוּ
vobiscum vestro fratre fine meas facies videbitis Non :dicendo vir
הָאִישׁ לֵאמֹר לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
emus & ,descendemus,nobiscum nostrū fratrem mittens es tu Si
3 אִם־יֶשְׁךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־אָחִינוּ אִתָּנוּ נֵרְדָה וְנִשְׁבְּרָה
vir Quia .descendemus non mittens tu non si Et .cibum tibi
4 לְךָ אֹכֶל׃ וְאִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ לֹא נֵרֵד כִּי־הָאִישׁ
vobiscum vestro fratre fine meas facies videbitis Non :nos ad dixit
אָמַר אֵלֵינוּ לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
viro denunciandum ad ,mihi malefecistis quid Ad :Israel dixit Et
5 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָה הֲרֵעֹתֶם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ
nos ad vir interrogavit interrogando :dixerunt Et ?frater vobis adhuc an
6 הַעוֹד לָכֶם אָח׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאוֹל שָׁאַל־הָאִישׁ לָנוּ
est num ?vivens vester pater adhuc Num :dicendo ,nostram cognationem ad &
7 וּלְמוֹלַדְתֵּנוּ לֵאמֹר הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי הֲיֵשׁ
sciendo Nunquid .istorum verborum os super ei nunciavimus Et ?frater vobis
לָכֶם אָח וַנַּגֶּד־לוֹ עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲיָדוֹעַ
dixit Et ?vestrum fratrem facite Descendere :diceret quòd ,sciebamus
נֵדַע כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת־אֲחִיכֶם׃ וַיֹּאמֶר
surgemus &,mecum puerum Mitte:suum patrem Israel ad Jehudah
יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר אִתִּי וְנָקוּמָה
etiam ,tu etiam ,nos etiam ,moriemur non &,vivemus & ,pergemus &
וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אַתָּה גַּם־
non si ,eum requiras meâ manu de :illo pro spondeo Ego.nostri parvuli
8 טַפֵּנוּ׃ אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם־לֹא
omnibus tibi peccavi & ,te ad eum statuero & ,te ad eum adduxero
הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְךָ כָּל־
his fuissemus reversi nunc quia tardavissemus nisi Quia .diebus
9 הַיָּמִים׃ כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ כִּי־עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה
nunc ita Si :eorum pater Israel eos ad dixit Et .vicibus duabus
10 פַעֲמָיִם׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן אֵפוֹא
facite descedere &,vestris vasis in terræ cantatione de Tollite .facite hoc
זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ
stacten &,aromata ,mellis pusillum &,resinæ pusillum ,munus virum ad
לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט
& ,vestris manib⁹ in capite duplicem pecuniā Et.amygdalas & ,avellanas
11 בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים׃ וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת־
vestrâ manu in reducetis ,vestrorum saccorum ore in reductam .pecuniam
הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם
,surgite & :capite vestrum fratrem Et .hoc error forte si
12 אוּלַי מִשְׁגֶּה הוּא׃ וְאֶת־אֲחִיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ
vobis det omnipotens Deus Et .virum ad revertimini
13 שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ׃ וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם
,alium vestrum fratrem vobis dimittat & ,viri facies ad misericordias
רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחִיכֶם אַחֵר
.sum orbatus ,sum orbatus quomodo ego Et .Benjamin &
וְאֶת־בִּנְיָמִין וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃

Versio VULG. LAT.

2 Consumptisq; cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Jacob ad filios suos, Revertimini, & emite nobis pauxillū escarū.
3 Respondit Judas, Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione jurisjurandi, dicens, Non videbitis faciē meam, nisi fratrē vestrū minimū
4 adduxeritis vobiscū. Si ergò vis eū mittere nobiscū, pergem⁹ pariter, & emem⁹ tibi
5 necessaria. Sin autē non vis, non ibim⁹: vir enim, ut sæpè dixim⁹, denuntiavit nobis, dicēs, Non videbitis faciē meā absque fratre vestro minimo.
6 Dixit eis Israel, In meam hoc fecistis miseriā, ut indicaretis ei & aliū habere vos fra-
7 trem. At illi responderunt, Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniē: si pater viveret; si haberem⁹ fratrem: & nos respondim⁹ ei cōsequenter juxta id quod fuerat sciscitatus: nunquid scire poteramus quòd dicturus esset, Adducite fratrem
8 vestrū vobiscū? Judas quoq; dixit patri suo, Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, & possim⁹ vivere: ne moriamur
9 nos & parvuli nostri. Ego suscipio puerū: de manu mea require illū. Nisi reduxero, et reddidero eū tibi, ero pecca-
10 ti re⁹ in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio, jam
11 vice alterā venissem⁹. Igitur Israel pater eorū dixit ad eos, Si sic necesse est, facite quod vultis: sumite de optimis terræ fructib⁹ in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum resinæ, & mellis, & storacis, stactes, et terebinthi,
12 & amygdalarum. Pecuniam quoq; duplicem ferte vobiscum: & illam, quā invenistis in sacculis, reportate, ne fortè
13 errore factum sit. Sed & fratrem vestrū tollite, & ite ad
14 virū. De⁹ autē me⁹ omnipotens faciat vobis eū placabilem: & remittat vobiscū fratrē vestrū quē tenet, et hunc Benjamin: ego autem quasi orbatus absq; liberis ero.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Ἐγένετο δὲ ἡνίκα συνετέλεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤνεγκαν ἐξ Αἰγύπτου· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, Πάλιν πορευθέντες, πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα.
3 Εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰούδας, λέγων, Διαμαρτυρίᾳ (α) μεμαρτύρηται ἡμῖν ὁ (β) ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, λέγων, Οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς
4 ὑμῶν ὁ (γ) νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἦ. Εἰ μὲν οὖν ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ (δ) ἀγοράσομέν
5 σοι βρώματα. Εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, οὐ πορευσόμεθα· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν, λέγων, Οὐκ ὄψεσθέ μου τὸ πρόσωπον, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν
6 ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἦ. Εἶπε δὲ Ἰσραήλ, Τί ἐκακοποιήσατέ (ε) με, ἀναγγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ (ζ) ὅτι ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός;
7 Οἱ δὲ εἶπαν, Ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν, λέγων, Εἰ ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν (η) ζῇ, καὶ εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός· καὶ ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ κατὰ τὴν (θ) ἐπερώτησιν ταύτην· μὴ ᾔδειμεν, (ι) ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, Ἀγάγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν;
8 Εἶπε δὲ Ἰούδας πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, Ἀπόστειλον τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ
9 ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ ἐκδέχομαι αὐτόν· ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σὲ, καὶ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι (κ) εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέ-
10 ρας. Εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑπε-
11 στρέψαμεν δίς. Εἶπε δὲ (λ) αὐτοῖς Ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν, Εἰ οὕτως ἐστὶ, τοῦτο ποιήσατε· λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑμῶν, καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλιτος, θυμίαμά (μ) τε, καὶ στακτὴν, καὶ (ν) τε-
12 ρέβινθον, καὶ κάρυα. Καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν (ξ) ὑμῶν, καὶ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀποστρέψατε μεθ' ὑμῶν·
13 μή ποτε ἀγνόημά ἐστι. Καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε· καὶ ἀναστάντες, κατάβητε
14 πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ θεός μου δῴη ὑμῖν χάριν ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστείλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα, καὶ τὸν Βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ (ο) καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέκνωμαι.

MS.A. (α) διαμεμαρτύρηται (β) ἄνθρωπος, λέγων, (γ) νεώτερος κατέβη πρὸς με. Εἰ μὲν οὖν ἀποστέλλεις (δ) ἀγοράσωμέν (ε) μοι, (ζ) εἰ ἔστιν (η) ζῇ, εἰ (θ) ἐπερώτησιν αὐτοῦ· (ι) εἰ ἐρεῖ (κ) πρὸς σὲ (λ) αὐτοῖς ὁ πατὴρ (μ) καὶ (ν) τερέμινθον, (ξ) ὑμῶν τὸ (ο) καθὰ

2 *Factū est autem, quando consummaverant edere frumentū, quod attulerant ex Ægypto: & dixit eis pater eorum, Rursus euntes emite nobis pusillas escas.*
3 *Ait autem ei Judas, dicens, Contestatione contestatus est nobis homo dominus terræ, dicens, Non videbitis faciem meam, nisi frater vester junior vobiscum fuerit.*
4 *Si quidem igitur mittas fratrem nostrum nobiscum; descendemus, & ememus tibi escas.*
5 *Sin autem non mittas fratrem nostrum nobiscum, non ibimus. Homo enim ille dixit nobis, dicens, Non videbitis faciem meam, nisi frater vester junior vobiscum fuerit.*
6 *Dixit autem Israel, Quid malefecistis mihi, annunciantes homini, quia est vobis frater?*
7 *At illi dixerunt, Interrogans interrogavit nos homo & generationem nostram, dicens, Si adhuc pater vester vivit, & si est vobis frater: & annunciavimus ei juxta interrogationem hanc: numquid sciebamus, quia diceret nobis, Adducite fratrem vestrū?*
8 *Dixit autem Judas ad Israel patrem suum, Mitte puerum mecū: et surgentes ibimus, ut vivamus, et non moriamur, & nos, & tu, & apparatus noster.*
9 *Ego autem suscipio ipsum; de manu mea require eum: nisi adduxero eum ad te, & statuero eum corā te; ero ille qui peccavi in te omnibus dieb⁹.*
10 *Nam nisi tardassemus, jam utique rediissem⁹ bis.*
11 *Dixit autem eis Israel pater eorum, Si ita est, hoc facite; sumite de fructibus terræ in vasis vestris, & deferte homini munera resinæ, & mellis, & incensum, & stacten, et terebinthū, & (a) nuces.*
12 *Et argentū duplex sumite in manibus vestris, & argentum, quod rediit in marsupiis vestris, reportate vobiscum; ne forte error sit.*
13 *Et fratrem vestrum sumite: & surgentes descendite ad hominem.*
14 *Deus autem meus det vobis gratiam coram homine, & dimittat fratrem illum vestrum unum, & Benjamin. Etenim ego, sicut orbatus sum, orbatus sum.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

Cúmq; absolvissent esum frumenti quod advexerant ex Ægypto, dixit eis Jacob pater eorum, Descendite, emite nobis parum frumenti. Respondit illi Juda, Obtestando obtestatus est nos vir ille, dicens; Ne videatis faciem meam, nisi quando frater vester vobiscum erit. Si mittas fratrem nobiscum, descendem⁹ & emem⁹ nobis frumentum. Si verò non mittas, non descendem⁹: nam vir ille dixit ad nos, Ne veniatis in conspectum meum, nisi quando frater vester vobiscum fuerit. Dixit ad eos Israel pater illorum, Cur male fecistis mihi, & indicâstis viro alium esse vobis fratrem? Responderunt, Diligenter percontatus est vir ille de nobis, & de prosapia nostra, et ait; Adhúcne pater vester vivus est? & habetísne fratrem? & indicavimus ei propter hujusmodi sermones: num certò sciebamus eum dicturū nobis, Adducite fratrē vestrum? Dixit Juda ad Israel patrē suum, Mitte puerū nobiscum, ut surgentes abeamus, et vivamus, nec moriamur tam nos, quàm tu, quàm familia nostra. Ego spondeo pro illo, de manib⁹ meis require eum. Si non reduxero eum tibi, eúmq; statuero corā te, ero peccati reus in patrē meum cunctis dieb⁹. Imò nisi moram traxissem⁹, certè jā reversi essem⁹ secundâ vice. Ait illis Israel pater eorū, Si ita res est, hoc facite; Accipite de delitiis terræ huj⁹ in vasis vestris, & deferte viro mun⁹, paululū modicum resinæ, et paululū mellis, et resinā, et nucum pineorū, et avellanas, et pistacia, et amygdala. Et argentū duplicem accipite in manib⁹ vestris: & pecuniam quæ restituta fuerat in os sarcinarum vestrarū, referte in manib⁹ vestris: forsitan errore factum fuit. Et fratrem vestrū adducite, & surgentes, revertimini ad virum. Deus autem omnipotēs reddat vos gratiosos apud virū, ut remittat vobiscū fratrē vestrū alium, & Benjamen: siquidē ut orbat⁹ sum, orbat⁹ sum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

והוה כד שציאו למיכל ית עיבורא
דאיתיאו ממצרים ואמר להון
אבוהון תובו זבונו לנא זעיר עיבורא:
ואמר ליה יהודה למימר אסהדא
אסהיד בנא גברא למימר לא תחזון
אפי אלהין כד אחוכון עמכון: אם
איתך משלח ית אחונא עמנא
ניחות ונזבן לך עיבורא: ואם ליתך
משלח לא ניחות ארי גברא אמר
לנא לא תחזון אפי אלהין כד
אחוכון עמכון: ואמר ישראל למא
אבאשתון לי לחואה לגברא העד
לכון אחא: ואמרו שאלא שאיל
גברא לנא ולילדותנא למימר העד
כען אבוכון קים האית לכון אחא
וחוינא ליה על מימר פתגמיא
האלין המדע הוינא ידעין ארי יימר
אחיתו ית אחוכון: ואמר יהודה
לישראל אבוהי שלח עולימא עמי
ונקום וניזיל ונחי ולא נמות אף
אנחנא אף את אף טפלנא: אנא
מערבנא ביה מן ידי תבעניה אם
לא איתיניה לך ואקימניה קדמך
ואהי חטי לך כל יומיא: ארי אלולא
פון כדא אתעכבנא ארי כען תבנא
דנן תרתין זמנין: ואמר להון
ישראל אבוהון אם כן הוא דא
עבידו סבו מדמשבח בארעא
במניכון ואחיתו לגברא תקרובתא
זער קטף וזעיר דבש שעף ולטום
בוטנין ושקדין: וכספא על חד
תרין סבו בידכון וית כספא דאתתב
בפום טועניכון תתיבו בידכון דלמא
שלו הוא: וית אחוכון דברו וקומו
תובו לות גברא: ואל שדי יתן לכון
רחמין קדם גברא ויפטר לכון ית
אחוכון אוחרנא וית בנימן ואנא
כמא דאתכלית תכולית:

2 Et factũ est, cùm consummassent edere frumẽtum, quod attulerant de Ægypto: ait illis pater eorũ; Revertimini, et emi-
3 te nobis pauxillũ frumenti. Et ait ei Judas, dicens: Contestãs contestatus est nos vir dicens, Non videatis faciẽ meam; nisi cùm fuerit frater vester vobi-
4 scũ. Si tu mittis fratrẽ nostrũ nobiscũ; descendemus, et eme-
5 mus tibi frumentum. Et si non mittis, non descendemus: quia vir dixit nobis, Non videatis faciem meam, nisi quando fra-
6 ter vester fuerit vobiscum. Dixitq; Israel; Quare malefecistis mihi: ut nunciaretis viro, si ad-
7 huc erat vobis frater? Et dixerunt, Interrogans interrogavit nos vir pro generatione nostrâ, dicẽs; Si adhuc pater vester vivit, si est vobis alius frater; narravimusq; ei juxta ordinẽ verborum istorũ: nunquid scire poteram[9] quòd dicturus esset, Deducite fratrẽ vestrum?
8 Dixitq; Judas ad Israel patrem suum; Mitte puerum mecũ, & surgamus & eamus: & vivem[9], & non moriemur; tam nos quàm tu, familia quoq; nostra.
9 Ego in meam fidem suscipio puerũ; de manu meâ exquires eum: si non reduxero eum tibi, & statuero eum coram te; ero peccans tibi omnibus diebus.
10 Quoniam nisi morã fecissem[9] in hoc; jã nunc reversi fuisse-
11 mus duabus vicibus. Dixitq; Israel pater eorum; Si sic necesse est, hoc facite: tollite de optimis terræ in vasis vestris, & deferte viro munera: paululum resinæ, et modicũ mellis; storacis & terebinthi, *nucũ* &
12 amygdalarum. Et argentũ duplex tollite in manu vestrâ: & argentum quod redditum est in ore sacculorum vestrorum, reducite in manu vestrâ; fortè
13 errore factum fuit. Fratrem quoq; vestrum tollite: & surgite, revertimini ad virum.
14 Et Deus omnipotens det vobis misericordiam, corã viro; ut solvat fratrẽ vestrũ aliũ, & Benjamin remittat vobiscũ: & ego sicut orbat[9] sum orbabor.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et factum est postquam edendo consumpserunt annonam quam adduxerãt ex Ægypto, ut diceret eis pater eorum; Re- 2
vertimini, emite nobis parum cibarii. Respondit verò ei Judas, dicens; Contestando contestatus est adversùs nos homo ille, dicens; Non videbitis faciem meam sine fratre vestro vobiscum. Si miseris fra- 3
trem nostrum nobiscum, descendemus et ememus tibi cibaria. Verùm nisi miseris, 4
non descendemus: quoniam vir ille dixit nobis, Non videbitis faciem meam sine fratre vestro vobiscum. Israel 5
verò dixit, Quare hoc mali fecistis mihi, dicendo huic homini, an adhuc vobis esset 6
frater? Et responderunt, Interrogando interrogavit de nobis, et de cognatione nostra, dicens; Pater vester vivit? nunquid vobis est frater? & narravimus illi secundùm rationem verborum istorum. Num sciendo sciebamus quòd dicturus erat, Adducite fra- 7
trem vestrum? Dixit autem Judas Israeli patri suo, Mitte puerum mecum; & surgentes, veniemus, vivemus, et non moriemur, etiam nos, etiã tu, etiam parvuli nostri. Ego 8
spondeo pro illo, de manu mea requires illum: si non adduxero eum ad te, et statuero eum coram te, ero peccati reus in te omnibus dieb[9]. Nam ni- 9
si tardassemus, jam utique bis rediissemus. Tum dixit eis 10
Israel pater eorum; Si ita est, nunc hoc facite, accipite de rebus (a) laudabilibus terræ in vasis vestris, et deferte homini mun[9]; paululùm resinæ, paululùm mellis, et aromata, et stacten, & terebinthum, et amygdalas. Duplam quoque 11
pecuniam accipite in manibus vestris, et argentũ repositum in ore saccorum vestrorum reportabitis in manib[9] vestris, fortasse error hic fuit. Fratrẽ 12
etiam vestrum sumite, et surgite, et revertimini ad virum illũ. Dominus autem omnipo- 13
tens det vobis misericordiam coram illo homine, et dimittat vobis fratrem vestrum unum, et Benjamin: ego autem (b) quandoquidem orbatus sum liberis, orbatus sum. 14

VER. SAM. (a) decantatis (b) prout contingat mihi, exspectabo.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * فلما فرغ من اكل المير التي اتوا بها من مصر * قال لهم ابوهم ارجعوا فامتاروا لنا قليلا
3 من الطعام * قال له يهوذا ان الرجل اشهدنا وقال لنا لا تروا وجهي الا واخوكم معكم * فان
4 بعثت اخانا معنا انحدرنا وامترنا لك طعاما * وان لم تبعثه لا ننحدر * لان الرجل قال لنا لا تروا
5 وجهي الا واخوكم معكم * وقال اسرائيل ولم اساءتم الي بان اخبرتم الرجل ان قد بقي لكم
6 اخ * قالوا انه سال عنا وعن مولدنا * وقال هل ابوكم بعد باق * وهل بقي لكم اخ
7 فاخبرناه على سبيل هذا الكلام * هل علمنا انه سيقول احضروا اخاكم * ثم قال يهوذا لاسرائيل
8 ابعث بالغلام معنا حتى نقوم فنمضي ونحيا ولا نموت نحن وانت واطفالنا * وانا اضمنه * ومن يدي
9 تطلبه * وان لم اجي به اليك واضعه بين يديك * فانا مذنب اليك طول الزمان * ولولا انا
10 تلبثنا * لكنا قد رجعنا مرتين * قال لهم اسرائيل ابوهم ان كان ذلك كذلك فاصنعوا حله
11 خذوا من فاكهة البلد في اوعيتكم واحدروها الي الرجل هدية * قليل ترياق وقليل عسل
12 وخرنوب وشاهبلوط وبطم ولوز * وضعف الفضة خذوا معكم * والفضة المردودة في افواه اوعيتكم
13 ردوها معكم * لعل ذلك كان سهوا * وخذوا اخاكم وقوموا فارجعوا الي الرجل * والقادر الكافي
14 يعطيكم رحمة بين يديه * فيطلق لكم اخاكم الاخر وبنيامين واخاف انا ان اثكل
ثكلت *

Cúmque finisset comestionem provisionis quam detulerant ex Ægypto, dixit eis pater eorum; Revertimini, & emite nobis parum cibi. 2
Dixit ad eum Ihudha; Vir contestatus est nos, & ait nobis; Nè videatis faciem meam, nisi frater vester vobiscum fuerit. 3
Quòd si miseris fratrem nostrum nobiscum, descendemus, & ememus tibi cibũ. 4
Sin autẽ non miseris eum, non descendemus: quia dixit vir, Ne videatis faciem meam, nisi frater vester vobiscum fuerit. 5
Et ait Israël, Et quare peccâstis in me, notificando viro, quòd superfit vobis frater? 6
Dixerunt, Quia interrogavit de nobis, et de origine nostra, & ait, Num pater vester superest? & num superest vobis frater aliquis? narravimusque ei secundùm seriem hujus sermonis. An fortè noveramus quòd dicturus esset, Adducite fratrem vestrũ? 7
Præterea ait Ihudha ad Israël, Mitte puerũ nobiscum, ut surgamus, & eamus, & vivamus, & non moriamur nos, & tu, & pueri nostri. 8
Et egò spondeo pro eo, et de manu mea requires eum: & si non adduxero eum ad te, & posuero eum inter manus tuas, ego noxius ero in te toto tempore. 9
Et nisi morati essemus, jam reversi essemus bis. 10
Dixit eis Israel pater eorũ, Si res sic se habet, facite rem; accipite de frugibus regionis in vasis vestris, & deferte eas viro munera, parum theriacæ, et parum mellis, & siliquarum, et castanearum, et terebinthi, et amygdalarum. 11
Et duplum argenti sumite vobiscũ; et argentum restitutum in oribus vasorum vestrorum, referte vobiscum: forsitan id accidit per errorem. 12
Et accipite fratrem vestrũ, et surgite, et redite ad virum. 13
Et omnipotens ac sufficiens det vobis misericordiam coram eo, & dimittat vobis fratrem vestrum alterum, & Benjamin; at timeo ego quin exorber sicuti exorbatus sum. 14

ספר בראשית : מג

pecuniam duplicem & ,hoc munus viri ceperunt Et
14 ויקחו האנשים את־המנחה הזאת ומשנה־כסף
descenderunt & ,surrexerunt & ;Binjamin & ,suâ manu in ceperunt
לקחו בידם ואת־בנימן ויקמו וירדו
eis cum Joseph vidit Et .Joseph coram steterunt & ,Ægyptum in
15 מצרים ויעמדו לפני יוסף׃ וירא יוסף אתם את־
viros Adduc :suam domum super qui ei dixit & ,Binjamin
בנימין ויאמר לאשר על־ביתו הבא את־האנשים
comedent mecum quia ;præpara & ,victimam macta & ,domum in
הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו
.Joseph dixit quemadmodum vir fecit Et .meridie in viri
16 האנשים בצהרים׃ ויעש האיש כאשר אמר יוסף
timuerunt Et .Joseph domum in homines vir fecit venire Et
17 ויבא האיש את־האנשים ביתה יוסף׃ וייראו
verbum Super :dixerunt &,Joseph domû in erant adducti quia ,viri
האנשים כי הובאו בית יוסף ויאמרו על־דבר
,adducti sumus ,principio in nostris saccis in redditæ pecuniæ
הכסף השב באמתחתינו בתחלה אנחנו מובאים
nos capiendum ad & ,nos super se dejiciendum & ,nos super se volvendum ad
להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו
super qui ,virum ad accesserunt Et .nostros asinos & ,servos in
18 לעבדים ואת־חמרינו׃ ויגשו אל־האיש אשר על־
me In :dixerunt Et .domus ostio eum ad sunt locuti &;Joseph domum
19 בית יוסף וידברו אליו פתח הבית׃ ויאמרו בי
.escam emendum ad principio in descendimus descendendo ,mi domine
אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר־אכל׃
aperuissemus & ,hospitium ad venissemus cum ,fuit Et
20 ויהי כי־באנו אל־המלון ונפתחה את־
nostram Pecuniâ .sui sacci ore in viri pecunia ecce & ,nostros saccos
אמתחתינו והנה כסף־איש בפי אמתחתו כספנו
aliam pecuniam Et .nostrâ manu in eam retulimus & ,ejus pondere in
21 במשקלו ונשב אתו בידנו׃ וכסף אחר
quis scimus non :escam emendum ad nostrâ manu in fecimus descendere
הורדנו בידנו לשבר־אכל לא ידענו מי־
,vobis Pax :dixit Et .nostris saccis in nostrâ pecuniam posuerit
22 שם כספנו באמתחתינו׃ ויאמר שלום לכם
absconditum vobis dedit vestri patris Deus & ,vester Deus .timeatis ne
אל־תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון
eos ad eduxit Et .me ad venit vestra pecunia ;vestris saccis in
באמתחתיכם כספכם בא אלי ויוצא אלהם את־
dedit Et .Joseph domum in homines vir fecit venire Et.Simhon
23 שמעון׃ ויבא האיש את־האנשים ביתה יוסף ויתן־
.eorum asinis pabulum dedit & ,suos pedes laverunt & :aquam
מים וירחצו רגליהם ויתן מספוא לחמריהם׃
quia :meridie in Joseph venire ad usque munus paraverunt Et
24 ויכינו את־המנחה עד־בוא יוסף בצהרים כי
,domum in Joseph venit Et .panem essent comesturi ibi quod ,audiverant
25 שמעו כי־שם יאכלו לחם׃ ויבא יוסף הביתה
:domum in,ipsorum manu in quod ,munus ei attulerunt &
ויביאו לו את־המנחה אשר־בידם הביתה
.terram in ei se incurvaverunt Et
וישתחוו־לו ארצה׃

Versio VULG. LAT.

15 Tulerunt ergò viri munera,
& pecuniã duplicem,& Ben-
jamin : descenderúntque in
Ægyptum, & steterunt coram
16 Ioseph. Quos cùm ille vi-
disset, & Benjamin simul,
præcepit dispensatori domûs
suæ, dicens, Introduc viros
domum, & occide victimas,
& instrue convivium : quo-
niam mecum sunt comesturi
17 meridie. Fecit ille quod sibi
fuerat imperatum, & intro-
18 duxit viros domum. Ibíque
exterriti, dixerunt mutuò,
Propter pecuniam quam re-
tulimus priùs in saccis no-
stris, introducti sumus; ut
devolvat in nos calumniam,
& violenter subjiciat servi-
tuti, & nos,& asinos nostros.
19 Quamobrem in ipsis foribus
accedentes ad dispensatorem
20 domûs, Locuti sunt,Oramus,
domine, ut audias nos. Jam
antè descendimus,ut emerem⁹
21 escas. Quibus emptis,cùm ve-
nissemus ad diversorium, ape-
ruimus saccos nostros, & in-
venimus pecuniam in ore sac-
corum : quam nunc eodem
22 pondere reportavim⁹. Sed &
aliud attulimus argentum, ut
emamus quæ nobis necessaria
sunt:non est in nostra consci-
entia, quis posuerit eam in
23 marsupiis nostris. At ille re-
spondit,Pax vobiscum, nolite
timere : Deus vester, & Deus
patris vestri, dedit vobis the-
sauros in saccis vestris. Nam
pecuniam quam dedistis mihi,
probatam ego habeo. Eduxít-
24 que ad eos Simeon. Et intro-
ductis domum, attulit aquam,
& laverunt pedes suos: dedít-
que pabulum asinis eorum.
25 Illi verò parabant munera,
donec ingrederetur Ioseph
meridie: audierant enim quòd
26 ibi comesturi essent panem. I-
gitur ingressus est Ioseph do-
mum suam, obtulerúntque ei
munera, tenentes in manibus
suis : & adoraverunt proni in
terram.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

15 Λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα καὶ
τὸ ἀργύριον διπλοῦν, ἔλαβον ἐν ταῖς χερ-
σὶν αὐτῶν καὶ τὸν Βενιαμίν· καὶ ἀναστάντες,
κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἔστησαν ἐναντίον
16 Ἰωσήφ. Εἶδε δὲ Ἰωσὴφ αὐτοὺς, καὶ τὸν Βεν-
ιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον· (π) καὶ
εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, (ρ) Εἰσάγαγε
τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάξον θύ-
ματα, καὶ ἑτοίμασον· μετ᾽ ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ
17 ἄνθρωποι ἄρτους τὴν μεσημβρίαν. Ἐποίησε
δὲ ὁ ἄνθρωπος καθὰ εἶπεν Ἰωσήφ· καὶ εἰσή-
γαγε τοὺς ἀνθρώπους (σ) εἰς τὸν οἶκον
18 Ἰωσήφ. Ἰδόντες δὲ (τ) οἱ ἄνδρες ὅτι
εἰσήχθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωσὴφ,
εἶπαν, Διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστρα-
φὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν τὴν ἀρ-
χὴν, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ συκοφαντῆσαι
ἡμᾶς καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς
19 εἰς παῖδας καὶ τοὺς ὄνους ἡμῶν. Προσ-
ελθόντες δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐπὶ τοῦ (υ)
οἴκου τοῦ Ἰωσὴφ, ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυ-
20 λῶνι τοῦ οἴκου, Λέγοντες, Δεόμεθα κύριε·
κατέβημεν τὴν ἀρχὴν πρίασθαι βρώματα.
21 (φ) Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ κατα-
λῦσαι, καὶ ἠνοίξαμεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν,
καὶ τόδε τὸ ἀργύριον ἑκάστου ἐν τῷ μαρσίπ-
πῳ αὐτοῦ· τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ
ἀπεστρέψαμεν νῦν (χ) ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.
22 Καὶ ἀργύριον ἕτερον ἠνέγκαμεν μεθ᾽ ἑαυ-
τῶν, ἀγοράσαι βρώματα. οὐκ οἴδαμεν τίς
ἐνέβαλεν τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς μαρσίππους
23 ἡμῶν. Εἶπε δὲ (ψ) αὐτοῖς, Ἵλεως ὑμῖν,
μὴ φοβεῖσθε. ὁ Θεὸς ὑμῶν καὶ ὁ Θεὸς τῶν
πατέρων ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν θησαυροὺς ἐν
τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν· (ω) καὶ τὸ ἀργύ-
ριον ὑμῶν εὐδοκιμοῦν ἀπέχω. Καὶ ἐξήγα-
24 γε πρὸς (α) αὐτοὺς τὸν Συμεών. Καὶ ἤνεγ-
κεν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν· (β) καὶ
25 ἔδωκε χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτῶν. Ἡ-
τοίμασαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως τοῦ (δ) ἐλθεῖν
τὸν Ἰωσὴφ μεσημβρίας· ἤκουσαν γὰρ ὅτι
26 ἐκεῖ μέλλει ἀριστᾶν. Εἰσῆλθε δὲ Ἰωσὴφ
εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ
τὰ δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
τῶν εἰς τὸν οἶκον· καὶ προσεκύνησαν αὐ-
τῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.

Sumentes autem viri munera hæc, & argentum duplex, acceperunt in manibus suis etiam Benjamin : & surgentes descenderunt in Ægyptum ; & steterunt coram Ioseph. Vidit autem Ioseph eos, & Benjamin fratrem suum uterinum : & dixit ei qui super domum ipsius, Introduc homines in domum, & jugula victimas, & para : mecum enim manducabunt homines panes meridie. Fecit autem homo sicut dixit Ioseph ; & introduxit homines in domum Ioseph. Videntes autem viri quia introducti sunt in domum Ioseph, dixerunt, Propter argentum quod redit in marsupiis nostris in principio, nos introducimur, ad calumniandum nos, & imponendum nobis, ut accipiat nos in servos, & asinos nostros. Accedentes autem ad hominem, qui super domum Ioseph, locuti sunt ei in porta domûs, Dicentes, Oramus, domine : descendimus in principio ad emendas escas. Factum est autem quando venimus ad divertendum, & aperuimus marsupia nostra, (b) & hoc argentum uniuscujusq; in marsupio suo : argentum nostrum in pondere reportavimus nunc in manibus nostris. Et argentum aliud attulimus nobiscum ad emendas escas : nescimus, quis injecit argentum in marsupia nostra. Dixit autem eis, (c) Propitius vobis, nolite timere. Deus vester, & Deus patrum vestrorum dedit vobis thesauros in marsupiis vestris : & argentum vestrû (d) probum acceptum habeo. Et eduxit ad eos ipsum Symeon. Et attulit aquam ad lavandos pedes eorum, & dedit pabula asinis eorum. Paraverunt autem munera, donec veniret Ioseph meridie : audiverant enim, quia ibi pransurus est. Intravit autem Ioseph in domum; et attulerunt ei munera, quæ habebant in manibus suis, in domum : et adoraverunt eum in faciem in terram.

MS.A. (π) καὶ ἐνετείλατο τῷ (ρ) εἰσαγαγεῖν (σ) εἰς τὴν οἰκίαν (τ) οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἰσηνέχθησαν (υ) οἴκου Ἰωσήφ, (φ) Καὶ ἐγένετο (χ) ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν. (ψ) αὐτοῖς ὁ ἄνθρωπος, Ἵλεως (ω) τὸ δὲ ἀργύριον (α) αὐτοὺς Συμεών. (β) καὶ ἤνεγκεν χορτάσματα (δ) ἐλθεῖν Ἰωσὴφ μεσημβρίας·

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܢܣܒܘ ܓܒܪܐ ܗܢܘܢ ܡܘܗܒܬܐ ܗܕܐ܂ ܘܥܦܝܦܐ ܕܟܣܦܐ ܢܣܒܘ ܒܐܝܕܝܗܘܢ܂ ܘܕܒܪܘ ܥܡܗܘܢ ܠܒܢܝܡܝܢ܂ ܘܩܡܘ ܢܚܬܘ ܠܡܨܪܝܢ܂ ܘܩܡܘ ܩܕܡ ܝܘܣܦ܀
16 ܘܚܙܐ ܝܘܣܦ ܠܒܢܝܡܝܢ ܥܡܗܘܢ܂ ܘܐܡܪ ܠܪܒ ܒܝܬܗ܂ ܐܥܠ ܠܓܒܪܐ ܗܠܝܢ ܠܒܝܬܐ܂ ܘܢܟܘܣ ܢܟܣܬܐ ܘܛܝܒ܂ ܡܛܠ ܕܥܡܝ ܠܥܣܝܢ ܓܒܪܐ ܗܠܝܢ ܒܛܗܪܐ܀
17 ܘܥܒܕ ܥܒܕܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܝܘܣܦ܂ ܘܐܥܠ ܠܓܒܪܐ ܠܒܝܬܗ ܕܝܘܣܦ܀
18 ܘܕܚܠܘ ܓܒܪܐ ܟܕ ܐܥܠܘ ܐܢܘܢ ܠܒܝܬܗ ܕܝܘܣܦ܂ ܘܐܡܪܘ܂ ܡܛܠ ܟܣܦܐ ܕܗܦܟ ܒܛܥܢܝܢ ܡܢ ܩܕܝܡ܂ ܡܥܠܝܢ ܠܢ܂ ܕܢܬܥܠܠܘܢ ܥܠܝܢ ܘܢܫܬܥܠܘܢ ܥܠܝܢ܂ ܘܢܣܒܘܢ ܠܢ ܠܥܒܕܐ ܘܠܚܡܪܝܢ܀
19 ܘܩܪܒܘ ܠܘܬ ܓܒܪܐ ܪܒ ܒܝܬܗ ܕܝܘܣܦ܂ ܘܡܠܠܘ ܥܡܗ ܒܬܪܥܐ ܕܒܝܬܐ܀
20 ܘܐܡܪܘ ܠܗ܂ ܒܥܝܢ ܡܪܢ܂ ܢܚܬܘ ܢܚܬܢ ܡܢ ܩܕܝܡ ܠܡܙܒܢ ܥܒܘܪܐ܀
21 ܘܟܕ ܐܙܠܢ ܠܒܝܬ ܡܫܪܝܐ܂ ܦܬܚܢ ܛܥܢܝܢ܂ ܘܗܐ ܟܣܦܐ ܕܟܠ ܚܕ ܒܦܘܡܐ ܕܛܥܢܗ܂ ܟܣܦܢ ܒܡܬܩܠܗ܂ ܘܐܗܦܟܢܝܗܝ ܒܐܝܕܝܢ܀
22 ܘܟܣܦܐ ܐܚܪܢܐ ܐܚܬܢ ܒܐܝܕܝܢ ܠܡܙܒܢ ܥܒܘܪܐ܂ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܡܢ ܣܡ ܟܣܦܢ ܒܦܘܡܐ ܕܛܥܢܝܢ܀
23 ܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܫܠܡܐ ܠܟܘܢ ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ܂ ܐܠܗܟܘܢ ܘܐܠܗܐ ܕܐܒܘܟܘܢ ܝܗܒ ܠܟܘܢ ܣܝܡܬܐ ܒܛܥܢܝܟܘܢ܂ ܟܣܦܟܘܢ ܥܠ ܠܝ܂ ܘܐܦܩ ܠܘܬܗܘܢ ܠܫܡܥܘܢ܀
24 ܘܐܥܠ ܓܒܪܐ ܠܓܒܪܐ ܠܒܝܬܗ ܕܝܘܣܦ܂ ܘܝܗܒ ܡܝܐ ܘܐܫܝܓܘ ܪܓܠܝܗܘܢ܂ ܘܪܡܐ ܟܣܬܐ ܠܚܡܪܝܗܘܢ܀
25 ܘܛܝܒܘ ܡܘܗܒܬܐ ܥܕܡܐ ܕܥܐܠ ܝܘܣܦ ܒܛܗܪܐ܂ ܡܛܠ ܕܫܡܥܘ ܕܬܡܢ ܥܬܝܕܝܢ ܠܡܐܟܠ ܠܚܡܐ܀
26 ܘܥܠ ܝܘܣܦ ܠܒܝܬܐ܂ ܘܐܥܠܘ ܠܗ ܡܘܗܒܬܐ ܕܒܐܝܕܝܗܘܢ ܠܒܝܬܐ܂ ܘܣܓܕܘ ܠܗ
ܥܠ ܐܪܥܐ܀

Igitur acceperunt viri *illi* munus istud, & duplum pecuniæ sumpserunt manibus suis, & abduxerunt secum Benjamen ; & surgentes, descenderunt in Ægyptum, steteruntq; coram Joseph. Videns Joseph autem Benjamen cum ipsis, dixit præfecto domûs suæ; Introduc viros istos domum, & macta victimam, ac para : nam mecum esuri sunt viri isti in meridie. Fecitq; servus prout dixit Joseph, & introduxit viros illos in domum Joseph. Timuerunt autem cùm introducerent eos in domum Joseph, & dixerunt; Propter pecuniam quæ reposita fuit in sarcinas nostras ab initio, introducunt nos, ut insultent nobis, & calumnientur nos, efficiantq; nos servos & asinos nostros. Quare accesserunt ad virum, præfectum domûs Joseph, & allocuti sunt eum ad ostium domûs : Et dixerunt ei, Quæsumus, domine noster, descendentes descendimus pridem ad emendum triticum : Cúmq; perrexissemus ad diversorium, aperuimus sarcinas nostras, & ecce pecunia cujusque in ore sarcinæ suæ : pecuniam nostram in pondere suo reportavim⁹ manu nostrâ. Et pecuniã aliam retulim⁹ in manu nostra ad emendũ frumentum, inscii quis posuerit pecuniã in ore sarcinarum nostrarum. Ait illis, Pax vobis, ne metuatis : Deus vester, Deus patris vestri posuit vobis thesaurum in sarcinas vestras, pecunia vestra devenit ad me: eduxitq; ad eos Simeonem. Deinde introduxit servus ille viros in domum Joseph, & dedit aquam, & laverunt pedes suos, & objecit pabulum jumentis eorum. Paraverunt autem viri illi munus donec ingrediretur Joseph in meridie : audierant enim se ibi comesturos esse panem. Ingresso igitur Joseph domum, attulerunt ei munus, quod præ manibus suis habebant, in domum : & adoraverunt eum super terram.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

15 ונסיבו גבריא ית תקרובתא הדא
ועל חד תרין כספא נסיבו בידיהון
ודברו ית בנימן וקמו ונחתו
16 למצרים וקמו קדם יוסף: וחזא יוסף
עמהון ית בנימן ואמר לדממנא
על ביתיה אעיל ית גבריא לביתא
וכוס נכסתא ואתקין ארי עמי יכלון
17 גבריא בשירותא: ועבד גברא כמא
18 דאמר יוסף ואעיל גברא ית גבריא
לבית יוסף: ודחילו גבריא ארי
אתעלו לבית יוסף ואמרו על עסק
כספא דאתתב בטוענא בקדמיתא
אנחנא מתעלין לאתרברבא עלנא
ולאסתקפא עלנא ולמקני יתנא
19 לעבדין ולמדבר ית חמרנא: וקריבו
לות גברא די ממנא על בית יוסף
20 ומלילו עמיה בתרע ביתא: ואמרו
בבעו רבוני מיחת נחתנא
21 בקדמיתא למזבן עבורא: והוה כד
אתינא לבית מבתא ופתחנא ית
טוענא והא כסף גבר בפום טוענה
כספנא במתקליה ואתיבנא יתיה
22 בידנא: וכספא אוחרנא אחתנא
בידנא למזבן עבורא לא ידענא מן
23 שוי כספנא בטוענא: ואמר שלם
לכון לא תדחלון אלהכון ואלהא
דאבוכון יהב לכון סימן בטוענכון
כספכון אתא לותי ואפיק לותהון
24 ית שמעון: ואעיל גברא ית גבריא
לבית יוסף ויהב מיא ואסחו
25 רגליהון ויהב כסתא לחמריהון: ואתקינו ית תקרובתא עד דעל
26 יוסף בשירותא ארי שמעו ארי תמן
אכלין לחמא: ועל יוסף לביתא
ואעילו ליה ית תקרובתא די
בידיהון לביתא וסגידו ליה על
ארעא:

Targum Onkelos.

15 Et tulerunt viri munus hoc; & duplex argentũ tulerũt in manibus suis, tulerunt quoq; Benjamin: et surrexerũt, & descẽderunt in Ægyptũ; & steterũt
16 corã Joseph. Et vidit Joseph cũ eis Benjamin: & dixit illi qui erat præposit⁹ super domũ suã; Introduc viros in domum: & occide victimas, & præpara; quia mecũ comesturi sunt viri
17 in prandio. Fecítq; vir, sicut dixerat Joseph: & introduxit
18 viros in domũ Joseph. Et timuerũt viri, eò quòd introducti essẽt in domũ Joseph: & dixerũt; Propter argentũ, ꝙ priùs reductũ est in sacculis nostris, nos sum⁹ introducti: ut dominetur nostri, & quærat occasiones cõtra nos; & possideat nos in servos, *tollatq;* asinos nostros.
19 Et accesserũt ad virũ, qui erat præposit⁹ super domũ Joseph: & locuti sunt cum eo in portã
20 domus. Et dixerunt, Rogamus domine ut audias nos: descendentes descendimus prius ad
21 emendũ frumentũ. Et factum est, quando venim⁹ in domũ diversorii, & aperuim⁹ saccos nostros; ecce argentũ uniuscujusq; erat in ore sacci sui; invenimus argentũ nostrũ in suo pondere: & reducim⁹ illud in
22 manu nostrã. Aliud quoq; argentũ afferimus in manu nostrã, ad emendũ frumentũ: nescimus quis posuit argentum
23 nostrũ in saccis nostris. Dixítq; eis, Pax vobis, nolite timere; Deus vester, & Deus patris vestri dedit vobis thesaurũ in saccis vestris; argentũ vestrũ venit ad me: & eduxit ad eos
24 Simeon. Et introduxit vir homines in domũ Joseph; & dedit aquam, & lavârunt pedes suos; & dedit pabulum asinis
25 suis. Et paraverũt munera, antequàm veniret Joseph ad prãdium: quia audierãt, quòd ibi
26 comesturi erant panem. Et ingressus est Joseph in domum; & obtulerunt ei munera quæ erant in manibus eorum in domo: & adoraverunt eum proni in terram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 *Et acceperunt viri illi munus istud; argentum quoq; duplum acceperunt in manibus suis, & Benjamin: et surrexerunt, et descenderunt in Ægyptum, & steterunt coram Josepho.*
16 *Videns autem Joseph illos, atque etiam Benjamin; dixit illi qui erat super domum suam, Introduc homines in domum, & macta victimam, & præpara; quoniam mecum cõedent viri illi ad meridiem.*
17 *Fecitque vir ille sicut dixerat Joseph, & introduxit homines illos in domum Josephi.*
18 *Sed timuerunt illi, eò quòd introducti essent in domum Josephi, dicentes; (c) Propter argentum repositum in saccis nostris ab initio, nos introducti sumus; ut (d) devolvat super nos calumniam, et cruat se in nos, accipiatque in servos, nos & asinos nostros.*
19 *Ideo accesserunt ad virum qui erat super domum Josephi, & locuti sunt ei ad portam domûs.*
20 *Dixeruntque, Obsecramus domine, descendendo descendimus ab initio ut emeremus cibaria:*
21 *Et factum est cum venimus ad hospitium, ut aperiremus saccos nostros; & ecce argentum uniuscujusq; in ore sacci sui; argentum nostrum secundùm pondus ejus: retulimus autem illud in manibus nostris.*
22 *Argentum quoq; aliud accepimus in manibus nostris ad emenda cibaria: nescimus quis posuerit argentũ nostrum in saccis nostris.*
23 *Respõdítq;, Pax vobis, ne timeatis; Deus vester, et Deus patrũ vestrorum dedit vobis thesaurum in saccis vestris: argentum vestrum ad me pervenit; et eduxit eis Simeonem.*
24 *Vir etiam ille ingredi fecit homines illos in domũ Josephi, dedítq; aquã, et laverunt pedes suos; dedit quoq; pabulum asinis eorum.*
25 *Interea præparaverunt munus dum veniret Joseph in meridie, quia audiverant quòd ibi erant comesturi panem.*
26 *Intravit autem Joseph domum, & obtulerunt ei munus quod erat in manibus eorum domi, & prostraverunt se ei in terram.*

VER. SAM. (c) Argenti causâ repositi (d) principatum supra nos sibi arroget;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * فاخذ القوم هذه الهدية وضعفا من الفضة اخذوه معهم وبنيامين * فقاموا وانحدروا الى مصر
16 ووقفوا بين يدي يوسف * فلما راى يوسف معهم بنيامين * قال لحاجبه ادخل القوم الى المنزل
17 واذبح ذبحا واصلح ما تذبحه * فان القوم ياكلون معي ظهرا * فصنع الرجل كما امر به يوسف
18 فادخلهم الى منزله * فخافوا اذا دخلوا الى منزل يوسف * وقالوا انما نحن بسبب الفضة التي ردت
في اوعيتنا في الابتداء مدخلون * ليتسبب علينا ويجني علينا ويأخذنا عبيدا وحميرنا ملكا *
19 20 * فتقدموا الى حاجب يوسف * وكلموه عند باب البيت * وقالوا يا سيدي انا انحدرنا في الابتداء
21 لنمتار طعاما * فلما صرنا الى المبيت فتحنا اوعيتنا * فاذا فضة كل رجل في وعائه * فضتنا بوزنها
22 فرددناها معنا * وفضة اخرى حدرناها معنا لنمتار طعاما * ولم نعلم من صير فضتنا في اوعيتنا *
23 * وقال لهم سلام لكم * لا تخافوا * الهكم واله ابيكم رزقكم كنزا في اوعيتكم واما فضتكم
24 فقد صارت الي * ثم اخرج اليهم شمعون * ولما ادخل الرجل القوم الى بيت يوسف * اعطاهم ماء
25 فغسلوا ارجلهم * وطرح قتا لحميرهم * وهيوا الهدية الى ان جاء يوسف في الظهيرة * لانهم سمعوا
26 انهم ثم ياكلون طعاما * ولما جاء يوسف الى منزله ادخلوا اليه الهدية التي جاءت معهم الى
منزله * وسجدوا على الارض *

15 *Sumpserunt itaque homines hoc munus, & duplum argenti acceperunt secum, & Benjamin: et surgentes, descenderunt in Ægyptum, et steterunt ante Ioseph.*
16 *Cùm autem vidisset Ioseph cum eis Benjamin, dixit janitori suo; Introduc homines in hospitium, & macta mactationem, et præpara quod mactabis: quoniam homines manducabunt mecum meridie.*
17 *Fecitque vir sicut præcepit sibi Iosephus, introduxitq; eos in hospitium ejus.*
18 *Timuerunt autẽ cùm intrassent in hospitium Ioseph, & dixerunt; Profectò nos ratione argenti quod restitutum est in vasis nostris in principio, introducimur: ut inveniat causam adversùs nos, & criminetur nos, & accipiat nos mancipia, & asinos nostros possessionem.*
19 *Et accesserunt ad janitorem Ioseph, & locuti sunt cum eo prope januam domûs,*
20 *Et dixerunt; O domine mi, descendimus in principio, ut emeremus cibum:*
21 *Cumq; pervenissemus ad hospitium, aperuimus vasa nostra, & ecce argentum cujuslibet viri in vase suo; argentum nostrum in suo pondere retulimus nobiscum.*
22 *Et argentum aliud detulimus nobiscum, ut emeremus cibũ: et nescivimus quis posuerit argentum nostrum in vasis nostris.*
23 *Et dixit ad eos, Pax vobis, nè timeatis: Deus vester, & Deus patris vestri concessit vobis thesaurũ in vasis vestris: argentum verò vestrum pervenit ad me. Deinde eduxit ad eos Simeon.*
24 *Et cùm introduxisset vir homines in domum Ioseph, dedit eis aquam, & lavârunt pedes suos; & projecit fœnum asinis eorum.*
25 *Et præparârunt munus donec veniret Ioseph in meridie: eò quòd audierunt se comesturos esse ibi cibum.*
26 *Et cùm venisset Ioseph in domum suam, introduxerunt ad eum munus quod venerat cum ipsis ad domum ipsius, & adoraverunt super terram.*

ספר בראשית : מג

27 וישאל להם לשלום ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי :
28 ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי ויקדו וישתחו :
29 וישא עיניו וירא את־בנימין אחיו בן־אמו ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי ויאמר אלהים יחנך בני :
30 וימהר יוסף כי־נכמרו רחמיו אל־אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה :
31 וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם :
32 וישימו לו לבדו ולהם לבדם ולמצרים האכלים אתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את־העברים לחם כי־תועבה הוא למצרים :
33 וישבו לפניו הבכר כבכרתו והצעיר כצערתו ויתמהו האנשים איש אל־רעהו :
34 וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות וישתו וישכרו עמו :

CAP. XLIV. מד

1 ויצו את־אשר על־ביתו לאמר מלא את־אמתחת האנשים אכל כאשר יוכלון שאת ושים כסף־איש בפי אמתחתו :
2 ואת־גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש כדבר יוסף אשר דבר :
3 הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם :
4 הם יצאו את־העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על־ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אלהם למה שלמתם רעה תחת טובה :
5 הלוא זה אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם אשר עשיתם :

Versio VULG. LAT.

27 At ille, clementer resalutatis eis, interrogavit eos, dicens; Salvúsne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? adhuc vivit?
28 Qui responderunt, Sospes est serv' tu' pater noster, adhuc vivit: et incurvati, adoraverunt eū.
29 Attollens autē Ioseph oculos, vidit Benjamin fratrem suū uterinū: & ait, Iste est frater vester parvul', de quo dixeratis mihi? Et rursū, Deus, inquit, misereatur tui, fili mi.
30 Festinavitque, quia cōmota fuerāt viscera ej' super fratre suo, et erūpebant lacrymæ: et introiens cubiculū, flevit.
31 Rursúmq; lotâ facie egressus, continuit se; & ait, Ponite panes.
32 Quib' appositis, seorsum Ioseph, et seorsū fratrib', Ægyptiis quoque qui vescebātur simul, seorsum: (illicitū est enim Ægyptiis comedere cum Hebræis, & profanū putant hujuscemodi convivū.)
33 Sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, & minim' juxta ætatē suam:
34 & mirabantur nimis, Sūptis partibus quas ab eo acceperant: majórque pars venit Benjamin, ita ut quinq; partibus excederet: biberūntq; & inebriati sunt cum eo.

CAP. XLIV.

1 PRæcepit autem Ioseph dispensatori domûs suæ, dicens, Imple saccos eorū frumento, quantū possūt capere: et pone pecuniā singulorū in summitate sacci.
2 Scyphū autē meū argenteū, et pretiū quod dedi tritici, pone in ore sacci junioris: factúmq; est ita.
3 Et orto manè, dimissi sunt cum asinis suis.
4 Jámq; urbem exierant, & processerant paululùm: tunc Ioseph accersito dispensatore domûs, Surge, inquit, et persequere viros: et apprehensis dicito, Quarè reddidistis malū
5 pro bono? Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo augurari solet: pessimam rem fecistis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

27 Ἠρώτησε δὲ αὐτούς, Πῶς ἔχετε; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν (ε) ὁ πρεσβύτης, ὃν εἴπατε; ἔτι ζῇ;
28 Οἱ δὲ εἶπαν, Ὑγιαίνει ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῇ. Καὶ εἶπεν, (ζ) Εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ θεῷ. καὶ κύψαντες (η) προσεκύνησαν αὐτῷ.
29 Ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ Ἰωσὴφ, εἶδε Βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον· (θ) καὶ εἶπεν, Οὗτος ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἴπατε πρός με ἀγαγεῖν; καὶ εἶπεν, Ὁ θεὸς ἐλεήσαι σε τέκνον.
30 Ἐταράχθη δὲ Ἰωσήφ· συνεστρέφετο γὰρ (ι) τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, καὶ ἐζήτει κλαῦσαι· εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ (κ) ταμεῖον, ἔκλαυσεν ἐκεῖ.
31 Καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξελθὼν ἐνεκρατεύσατο· καὶ εἶπε, Παράθετε ἄρτους.
32 Καὶ παρέθηκαν αὐτῷ μόνῳ, καὶ αὐτοῖς καθ' ἑαυτούς, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις τοῖς συνδειπνοῦσι μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς· οὐ γὰρ ἐδύναντο οἱ Αἰγύπτιοι συνεσθίειν μετὰ τῶν Ἑβραίων ἄρτους· βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς (λ) Αἰγυπτίοις.
33 Ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄνθρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
34 Ἦραν δὲ (μ) μερίδας παρ' αὐτοῦ (ν) πρὸς ἑαυτούς. ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς Βενιαμὶν παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων. Ἔπιον δὲ, καὶ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ.

MS.A. (ε) ὁ πρεσβύτερος, (ζ) εὐλογητὸς (η) προσεκύνησαν. Ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς Ἰωσὴφ, (θ) καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ ἀδελφὸς (ι) τὰ ἔντερα αὐτοῦ (κ) ταμιεῖον, (λ) Αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων. Ἐκάθισ (μ) μερίδα (ν) πρὸς αὐτούς.

ΚΕΦ. μδ'.

1 ΚΑὶ ἐνετείλατο (α) ὁ Ἰωσὴφ τῷ ὄντι ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, Πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἐὰν δύνωνται ἆραι. καὶ ἐμβάλετε ἑκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ (β) μαρσίππου.
2 Καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα Ἰωσὴφ, καθὼς εἶπε.
3 Τὸ πρωῒ διέφαυσε· καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν, αὐτοὶ καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.
4 Ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέσχον μακράν· καὶ Ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας (γ) αὐτοῦ, Ἀναστὰς ἐπιδίωξον ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐτούς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, Τί ὅτι ἀνταπεδώκατε (δ) πονηρὰ
5 ἀντὶ καλῶν; Ἵνα τί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὐ τοῦτό ἐστιν, ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. πονηρὰ (ε) συντετελέκατε ἃ πεποιήκατε.

MS.A. (α) Ἰωσὴφ (β) μαρσίππου αὐτοῦ. Καὶ (γ) αὐτοῦ, λέγων, Ἀναστὰς (δ) μοι πονηρὰ (ε) συντετέλεσθαι

27 *Interrogavit autē eos, Quomodo habetis? et dixit eis, Si valet pater vester senex, quē dixistis? adhuc vivit?*
28 *At illi dixerunt, Salvus est puer tu' pater noster: adhuc vivit. Et dixit, Benedictus (e) homo ille Deo: et procumbentes adoraverunt eū.*
29 *Respiciens autē oculis suis Ioseph, vidit Benjamin fratrē suū uterinū: et dixit, Hic est frater vester junior, quē dixistis ad me adducere? & dixit, Deus misereatur tui, fili.*
30 *Turbatus est autē Ioseph: convolvebantur enim (f) intestina ej' super fratrem suū, & quærebat flere: ingressus autem in cubiculū, flevit illic.*
31 *Et cùm lavisset faciem, egressus continuit se; et dixit, Apponite panes.*
32 *Et apposuerunt ei soli, et eis per seipsos, et Ægyptiis qui simul vescebantur cum eo per seipsos. Non enim poterant Ægyptii comedere cū Hebræis panes: abominatio enim est Ægyptiis.*
33 *(g) Sederunt autē corā eo, primogenitus secundū (h) jura ætatis suæ, et junior secundū juventutē suā: obstupuerunt autem homines unusquisq; ad fratrem suū.*
34 *Sumpserunt autē partes ab eo ad (i) seipsos: magnificata est autē pars Bējamin præ partib' omniū quintuplicitur ad eas, quæ illorū. Et biberūt, et (k) inebriati sunt cū eo.*

CAP. XLIV.

1 *ET mandavit Ioseph ei, qui erat super domū ips', dicens, Implete marsupia hominū escis, quæcumq; possint tollere: et (a) injicite uniuscujusq; argentum super os marsupii.*
2 *Et Condy meū argenteū injicite in marsupiū junioris, et preciū frumenti ejus: factū est autē juxta verbū Ioseph, sicut dixit.*
3 *Manè illuxit: et homines dimissi sunt, ipsi et asini eorū.*
4 *Egressis autē ipsis civitatē, non aberant longè: et Ioseph dixit ei qui super domū suā, Surgens insequere post homines, et comprehendes eos, & dices eis, Quid quòd reddidistis mala pro bonis?*
5 *ut quid furati estis Condy meum argenteū? Nónne hoc est, in quo bibit domin' meus? Ipse autem (b) augurio auguratur in eo: mala consummâstis, quæ fecistis.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

Et imprecans illis pacem, dixit ad eos; Incolumísne est pater vester, senex de quo dixeratis mihi? adhúcne superstes est? Responderunt, Incolumis est servus tuus, pater noster, & adhuc vivit: & procidentes, adoraverunt. Sublatis autem oculis suis, vidit Benjamen fratrem suum, filium matris suæ; dixitque ad eos, Isténe est frater vester minimus, de quo dixeratis mihi? & ait, Deus misereatur tui, fili mi. Festinavitq; Joseph (exundaverat enim ipsius clementia erga fratrē suū) et quæsivit ut fleret, & ingress' penetrale, flevit ibi. Deinde lotâ facie suâ, exivit, & continuit se, præcepitq; ut apponerent cibum. Et posuerunt ei seorsim, & ipsis seorsim, & Ægyptiis qui comedebant cum eo, seorsim: non enim poterāt Ægyptii comedere panem cum Hebræis, siquidem piaculum est Ægyptiis. Itaque recubuerunt è regione ipsius, major natu juxta majoritatem suam, & minor juxta minoritatem suam: & obstupuerunt viri illi quisque de socio suo. Tulerúntq; eis portiones è conspectu illius, fuitque portio Benjamen major portionib' omniū aliorum quintuplo: & biberunt, & inebriati sunt cum eo.

CAP. XLIV.

DEinde præcepit præfecto domûs suæ, ac dixit; Imple sarcinas virorum frumento quantum ferre possunt, & pone pecuniam cujuslibet viri in os sarcinæ suæ. Et accipe craterem meum argenteum, & pone in ore sarcinæ natu minoris, unà cum pecunia annonæ suæ: fecitque servus juxta imperium Josephi. Cúmque fuisset aurora, dimissi sunt viri illi, ut discederent ipsi cum asinis suis. Ipsis urbe egressis, nec longè dissitis, dixit Joseph, præfecto domûs suæ, Surge, & insequere viros, iisque assecutis, dicito, Quare reddidistis malum pro bono? Et furati estis hunc craterem, in quo bibit dominus meus, & per quem augurando auguratur? maleficistis in re quam perpetrâstis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

TARGUM ONKELOS.

27 Et salutavit eos, & ait; Nun-
quid est pax patri vestro seni,
quem dixistis? nunquid adhuc
28 vivit? Et dixerũt; Pax est servo
tuo patri nostro, adhuc vivit:
& incurvati sunt, & adorave-
29 runt. Et levavit oculos suos, et
vidit Benjamin fratrem suum,
filiũ matris suæ: & ait; Est hic
frater vester minimus, quẽ di-
xistis mihi? & ait; Deus mise-
30 reatur tui, fili mi. Et festinavit
Joseph, quia commota fuerant
viscera ejus super fratrẽ suum;
et volebat flere: et ingressus est
in cœnaculum cubiculi sui, &
31 flevit ibi. Et lavit faciem suã,
& egressus est: & confortatus
32 est; & dixit, Ponite panem. Et
posuerunt ei seorsum, & illis
seorsum: & Ægyptiis, qui cõe-
debant cum eo, seorsum; non
enim poterant Ægyptii come-
dere cum Hebræis panẽ; quo-
niam pecus quod Ægyptii co-
33 lunt, Hebræi comedunt. Et
discubuerunt coram eo, major
juxta majoritatem suã, & mi-
nor juxta minoritatem suam:
& admirati sunt viri ad invi-
34 cem. Et *appositæ* sunt portio-
nes à facie ejus *coram eis*: &
major fuit portio Benjamin
quintupliciter portionibus o-
mniũ: & biberunt & inebriati
sunt cum eo.

CAP. XLIV.

1 PRæcepit autem dispensatori
domus suæ, dicens: Imple sac-
cos virorũ frumento, quantum
possunt portare: & pone ar-
gentũ uniuscujusq; in ore sac-
2 ci sui. Calicem autem meũ ar-
genteũ pones in ore sacci mi-
noris, & argentum emptionis
suæ: fecitq; juxta verbum Jo-
3 seph, quod locutus fuerat. Or-
tóq; mane, viri dimissi sunt;
4 ipsi, & asini sui. Illi egressi
sunt de civitate, non longè
abierant: & Joseph dixit di-
spensatori domus suæ; Surge
sequere post viros: & appre-
hendes eos, & dices eis; Qua-
re reddidistis malum pro bo-
5 no? Nonne hic calix erat, quo
bibebat dominus meus? &
ipse quærens quæsivit eum:
malam rem fecistis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM-
Translatio Latina.

Salutavit quoq; eos pacificè, 27
dicens; Nunquid pax est patri
vestro, seni de quo loquebami-
ni, vivit'ne adhuc? Et respon- 28
derunt, Pax est servo tuo patri
nostro adhuc vivit: Et dixit;
Benedictus sit vir ille à Deo,
et incurvaverunt se, et adora-
verunt. Levavitq; oculos su- 29
os, & vidit Benjamin fratrem
suum, filiũ matris suæ, dixit-
que; Iste est frater vester mi-
nimus, de quo loquebamini
mihi? & dixit, Deus (e) mi-
sereatur tui, fili mi. Et festina- 30
vit Joseph, quia æstuabãt mi-
serationes ejus super fratrem
suum, quærensq; ut fleret, in-
gressus est cubiculum, & fle-
vit ibi. Postea lavit faciem 31
suam, & egressus est, continu-
itq; se; et dixit, Apponite pa-
nem. Et apposuerunt illi soli, 32
et iis solis; Ægyptiis verò qui
simul vescebantur cum eo, se-
orsim: quia non possunt Ægy-
ptii comedere panem cum He-
bræis; hoc est enim abominatio
Ægyptiis. Et sederunt coram 33
ipso, primogenitus secundùm
primogenituram suam, et ju-
nior secundùm juventutem
suam, et mirabantur illi alter
alterum. Asportabatur autem 34
ferculum à facie ejus ad eos:
sed multiplicabat ferculum
Benjamini præ ferculis illorũ
omnium quintupliciter, &
biberunt, et (f) inebriati sunt
cum eo.

CAP. XLIIII.

PRæcepit autem ei qui erat 1
super domũ suã, dicens;
Imple saccos istorum hominũ
cibariis quantum poterunt
ferre, et pone argentum cu-
jusq; in ore sacci sui. Scyphum 2
verò meum, scyphum argen-
teum pones in ore sacci mini-
mi, & argentum emptionis
ejus; fecitque secundùm ver-
bum quod dixerat Joseph. 3
Manè illuxit, et homines illi 4
dimissi sunt, et asini eorũ. Il-
li egressi sunt ex urbe: nec
longè aberant, cùm Joseph
dixit præfecto dom⁹ suæ, Sur-
ge, et persequere viros istos, et
attingens eos, dices eis; Qua-
re reddidistis malũ pro bono?
Nonne ille est in quo bibebat 5
domin⁹ meus, & in quo ipse
augurando auguratur? malè
fecistis quod fecistis.

VER. SAM. (e) propitius sit tibi, (f) *vino* gravati sunt

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

الفصل الرابع والاربعون

[illegible]

Et interrogavit eos de incolumitate eorũ, 27
et dixit; Adhúcne pater vester, senex de
de quo mentionem feceratis, vivus est?
& incolumisne est? Dixerunt, Adhuc 28
servus tuus pater noster superstes est, &
ipse sanus est: & prostraverunt se, &
adoraverunt. Deinde elevavit oculos 29
suos, et vidit Benjamin fratrem suũ, fili-
um uterinum matris suæ, dixitque; Nun-
quid iste est frater vester minimus, de quo
mentionem fecistis mihi? Dixerunt, Ita.
Ait, Deus misereatur tui, O fili mi. De- 30
inde acceleravit Joseph, eò quòd conci-
tata esset misericordia sua super fratre
suo, et voluit flere: et ingressus est pene-
trale, flevitq; ibi. Deinde lavit faciẽ su- 31
am, et egress⁹ est, et placidum se præbuit,
et attulerunt cibũ. Obtulerunt autẽ ipsi 32
soli, et ipsis solis, et Ægyptiis qui come-
debant cum eo, solis: quia Ægyptii non
audent edere cum Hebræis cibum: horum
enim cib⁹ abominabilis est apud illos. Et 33
sedere fecit eos in conspectu suo, primoge-
nitum in gradu suo, et parvum in gradu
suo: et obstupuerunt homines invicẽ. Et 34
sublatæ sunt portiones de conspectu ejus
ad illos, eratq; portio Benjamin copiosior
portionibus eorum quintuplo: & biberunt
cum eo quousque inebriarentur.

CAP. XLIV.

DEinde præcepit curatori suo, aitq; illi; 1
Imple vasa hominum cibo quantum
possunt portare, et pone argentũ cujuslibet
viri in vase suo. Et ponatur crater me⁹, 2
crater argenti, in ore vasis junioris, cum
argento annonæ suæ: fecitq; sicuti præce-
pit ei Joseph. Cumque illuxisset matuti- 3
nũ, dimisit homines et asinos eorum. Ipsi 4
verò jam exierant è civitate, et nondum
aberant, quando dixit Ioseph curatori suo;
Surge, insequere eos: cumq; assecut⁹ fueris
illos, dicito eis; Quare retribuistis pro
bono malum? Nonne iste est, quo bibit 5
dominus meus? et ipse quidem tentavit
vos per illũ: peccâstis in eo quod fecistis.

ספר בראשית : מד

.ista verba eos ad est locutus & ,eos attigit Et
6 וישגם וידבר אלהם את־הדברים האלה׃
verba secundum meus dominus loquetur quid Ad :eum ad dixerunt Et
7 ויאמרו אליו למה ידבר אדני כדברים
Ecce .hoc verbum secundùm faciendo à ,tuis servis Absit ?ista
8 האלה חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה׃ הן
fecimus reverti ,nostrorum saccorum ore in invenimus quam pecunia
כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו
tui domini domo è furabimur quomodo & ,Chenahan terrâ è te ad
אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך
,moriatur ,tuis servis è eo cum invenietur Cui ?aurum vel ,argentum
9 כסף או זהב׃ אשר ימצא אתו מעבדיך ומת
Etiam :dixit Et .servos in meo domino erimus nos etiam &
10 וגם־אנחנו נהיה לאדני לעבדים׃ ויאמר גם־
erit ,eo cum invenietur Cui .istud ita ,vestra verba secundùm nunc
עתה כדבריכם כן־הוא אשר ימצא אתו יהיה־
,festinaverunt Et .innocentes eritis vos & ,servus mihi
11 לי עבד ואתם תהיו נקים׃ וימהרו
aperuerunt & ,terram in suum saccum vir fecerunt descendere &
ויורדו איש את־אמתחתו ארצה ויפתחו
minore in & ,incepit majore in ,est scrutatus Et .suum saccum vir
12 איש אמתחתו׃ ויחפש בגדול החל ובקטן
sciderunt Et .Binjamin sacco in scyphus est inventus Et .finivit
13 כלה וימצא הגביע באמתחת בנימן׃ ויקרעו
sunt reversi & ,suum asinum super vir onus imposuit & ,sua vestimenta
שמלתם ויעמס איש על־חמרו וישבו
ille & ,Joseph domum ad ejus fratres & Jehudah venit Et .civitatem in
14 העירה׃ ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף והוא
;Joseph eis dixit Et .terram in ejus facies ad ceciderũt & :ibi ipse adhuc
15 עודנו שם ויפלו לפניו ארצה׃ ויאמר להם יוסף
quòd ,novistis nonne ?fecistis quod hoc factum Quod
מה־המעשה הזה אשר עשיתם הלוא ידעתם כי־
Quid :Jehudah dixit Et ?ego sicut qui vir augurabitur augurando
16 נחש ינחש איש אשר כמני׃ ויאמר יהודה מה־
?nos justificabimus quid & ,loquemur quid ?meo domino dicemus
נאמר לאדני מה־נדבר ומה־נצטדק
,meo dño servi nos Ecce .tuorũ servorũ iniquitatem invenit Deus
האלהים מצא את־עון עבדיך הננו עבדים לאדני
:dixit Et .ejus manu in scyphus est inventus cui etiam ,nos etiam
17 גם־אנחנו גם אשר־נמצא הגביע בידו׃ ויאמר
.ejus manu in scyphus est inventus cui Vir .hoc faciendo à mihi Absit
חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו
.vestrum patrem ad pace in ascendite vos Et .servus mihi erit ipse
הוא יהיה־לי עבד ואתם עלו לשלום אל־אביכם׃
quæso loquatur :mi domine me In :dixit & ,Jehudah eum ad accessit Et
18 ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר־נא
tuus furor irascatur ne & :mei domini auribus in verbum tuus servus
עבדך דבר באזני אדני ואל־יחר אפך
interrogavit meus Dominus .Parhoh sicut ,tu sicut quia ;tuũ servum in
19 בעבדך כי כמוך כפרעה׃ אדני שאל את־
?frater vel ,pater vobis est Nunquid :dicendo ,suos servos
עבדיו לאמר היש־לכם אב או־אח׃

Versio VULG. LAT.

6 Fecit ille ut jusserat: & ap-
prehensis per ordinem locut⁹
7 est. Qui responderunt, Quarè
sic loquitur domin⁹ noster, ut
servi tui tantum flagitii com-
8 miserint? Pecuniã, quam in-
venimus in summitate sacco-
rum, reportavimus ad te de
terra Chanaan: & quo modo
consequens est, ut furati simus
de domo domini tui aurũ vel
9 argentum? Apud quemcum-
que fuerit inventum servorũ
tuorum quod quæris, moria-
tur, & nos erimus servi domi-
10 ni nostri. Qui dixit eis, Fiat
juxta vestram sententiam: a-
pud quemcumque fuerit in-
ventum, ipse sit servus meus:
11 vos autem eritis innoxii. Ita-
que festinatò deponentes in
terram saccos, aperuerunt sin-
12 guli. Quos scrutatus, incipi-
ens à majore usque ad mini-
mum, invenit scyphum in sac-
13 co Benjamin. At illi, scissis ve-
stibus, oneratisq; rursum asi-
nis, reversi sunt in oppidum.
14 Primúsq; Iudas cum fratribus
ingressus est ad Ioseph (necdũ
enim de loco abierat) omnés-
que ante eum pariter in terrã
15 corruerunt. Quibus ille ait,
Cur sic agere voluistis? an
ignoratis, quòd non sit similis
mei in augurandi scientia?
16 Cui Iudas, Quid respondebi-
mus, inquit, domino meo? vel
quid loquemur, aut justè po-
terimus obtendere? Deus in-
venit iniquitatem servorum
tuorum: en omnes servi sum⁹
dñi mei, & nos, & apud quem
17 inventus est scyphus. Respon-
dit Ioseph, Absit à me ut sic a-
gam: qui furatus est scyphum,
ipse sit serv⁹ meus: vos autem
abite liberi ad patrem vestrũ.
18 Accedens autem propiùs Iu-
das, confidenter ait; Oro, do-
mine mi, loquatur servus tuus
verbum in auribus tuis, & ne
irascaris famulo tuo: tu es e-
19 nim post Pharaonem Domi-
nus meus. Interrogâsti priùs
servos tuos, Habetis patrem,
aut fratrem?

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

6 Εὑρὼν δὲ αὐτοὺς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥή-
7 ματα ταῦτα. Οἱ δὲ (ζ) εἶπαν αὐτῷ, Ἱνατί
λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα; μὴ
γένοιτο τοῖς παισί σου (η) ποιῆσαι κατὰ τὸ
8 ῥῆμα τοῦτο. Εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ (θ) εὕ-
ρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν, ἀπεστρέ-
ψαμεν πρὸς σὲ ἐκ γῆς Χαναάν, πῶς ἂν
κλέψαιμεν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον
9 ἢ χρυσίον; Παρ' ᾧ ἂν (ι) εὕρῃς τὸ κόνδυ
τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέτω· καὶ ἡμεῖς δὲ
10 ἐσόμεθα παῖδες τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Ὁ δὲ εἶ-
πε, Καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως (κ) ἔσται·
παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ, (λ) ἔσται μου
11 παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί. Καὶ ἔσπεύ-
σαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ (μ) ἤνοιξαν ἕκαστος
12 τὸν μάρσιππον αὐτοῦ. (ν) Ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ
τοῦ πρεσβυτέρου ἀρξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ
τὸν νεώτερον. καὶ εὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ
13 μαρσίππῳ τοῦ Βενιαμίν. Καὶ διέῤῥηξαν
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν
μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ
14 ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν. Εἰσῆλθε δὲ Ἰού-
δας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς Ἰωσήφ, ἔτι
αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ, καὶ ἔπεσον ἐναντίον αὐτοῦ
15 ἐπὶ τὴν γῆν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰωσήφ, Τί
τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιήσατε; οὐκ οἴδατε
ὅτι οἰωνισμῷ (ξ) οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος,
16 οἷος ἐγώ; Εἶπε δὲ Ἰούδας, Τί ἀντεροῦμεν
τῷ κυρίῳ, ἢ τί (ο) λαλήσομεν, ἢ τί δι-
καιωθῶμεν; (π) ὁ Θεὸς δὲ εὗρε τὴν ἀδι-
κίαν τῶν παίδων σου. ἰδού ἐσμεν οἰκέται
τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς καὶ παρ'
17 ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ. Εἶπε δὲ Ἰωσήφ,
Μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦ-
το. ὁ ἄνθρωπος παρ' ᾧ εὑρέθη τὸ κόν-
δυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς· ὑμεῖς δὲ
ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πα-
18 τέρα ὑμῶν. Ἐγγίσας δὲ αὐτῷ Ἰούδας,
εἶπε, Δέομαι κύριε· λαλησάτω ὁ παῖς
σου ῥῆμα ἐναντίον σου, καὶ μὴ θυ-
μωθῇς τῷ παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ
19 Φαραώ. Κύριε, σὺ ἠρώτησας τοὺς (ρ) παῖ-
δάς σου, λέγων, Εἰ ἔχετε πατέρα ἢ
ἀδελφόν;

MS.A. (ζ) εἶπον (η) ποιῆσαι τὸ (θ) εὕραμεν (ι) εὑρεθῇ (κ) ἔσται ὁ ἄνθρωπος παρ' ᾧ (λ) αὐτὸς ἔσται (μ) ἤνοιξεν (ν) Ἠρεύνα (ξ) οἰωνιεῖ) ἄνθρωπος, (ο) λαλήσωμεν, (π) ὁ δὲ Θεὸς (ρ) παῖδας, λέγων,

Inveniens autem eos, dixit eis 6
secundùm verba hæc. At illi 7
dixerunt ei, ut quid loquitur
dominus secundùm verba hæc?
Absit à pueris tuis facere secun-
dùm verbum hoc. Si argen- 8
tum quidem, quod inveni-
mus in marsupiis nostris, re-
portavimus ad te de terra Cha-
naan; quomodò utiq; furaremur
de domo domini tui argentum
vel aurum? Apud quemcunque 9
puerorum tuorum inveneris Con-
dy, moriatur: & nos autem e-
rimus pueri domino nostro. At 10
ille dixit; Et nunc, sicut dicitis,
ita erit: apud quemcunque in-
ventum fuerit Condy, erit meus
puer: vos autem eritis mundi.
Et festinaverunt, & deposue- 11
runt unusquisque marsupium
suum in terram, et aperuerunt u-
nusquisque marsupium suum.
Scrutatus est autem à se- 12
niore incipiens, quoadusque ve-
nit ad juniorem: & invenit
Condy in marsupio Benjamin.
Et disciderunt vestimenta sua, & 13
imposuerunt unusquisque mar-
supium suum super asinum suum,
& redierunt in civitatem. In- 14
travit autem Iudas, & fratres
ejus ad Ioseph, cùm ipse adhuc
ibi esset; & prociderunt coram eo
in terrâ. Dixit autem eis Ioseph, 15
Quid rem hanc fecistis? nesci-
ebatis quia augurio (ξ) augura-
bitur homo, qualis ego? Dixit 16
autem Iudas, Quid contradice-
mus domino, vel quid loquemur,
aut quid justificabimur? Deus
autem invenit injustitiam puero-
rum tuorum: ecce sumus famuli
domino nostro, & nos, & apud
quem est inventum Condy. Dixit 17
autem Ioseph, Absit à me facere
verbum hoc: homo apud quem
est inventum Condy, ipse erit
meus puer: vos autem ascendite
cum salute ad patrem vestrum.
Accedens autem ad eum Iudas, 18
dixit; Oro, domine: loquatur
puer tuus verbum coram te, &
non irascaris puero tuo: quia tu
es post Pharaonem. Domine, tu 19
interrogâsti pueros tuos, dicens,
Si habetis patrem aut fratrem?

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 * ܘܐܕܪܟ ܐܢܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܡܠܐ ܗܠܝܢ. * ܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܠܐ ܢܡܠܠ ܡܪܢ ܡܠܐ ܗܠܝܢ.
7
8 ܚܣ ܠܥܒܕܝܟ ܕܢܥܒܕܘܢ ܦܬܓܡܐ ܗܢܐ. * ܗܐ ܟܣܦܐ ܕܐܫܟܚܢ ܒܦܘܡ ܛܥܢܝܢ.
ܐܗܦܟܢܝܗܝ ܠܟ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܘܐܝܟܢܐ ܢܓܢܘܒ ܡܢ ܒܝܬ ܡܪܟ ܕܗܒܐ ܐܘ ܣܐܡܐ.
9 * ܡܢ ܕܢܫܬܟܚ ܠܘܬܗ ܡܢ ܥܒܕܝܟ. ܢܡܘܬ. ܘܐܦ ܚܢܢ ܢܗܘܐ ܥܒܕܐ ܠܡܪܢ. * ܐܡܪ
10 ܠܗܘܢ. ܐܦ ܗܫܐ. ܐܝܟ ܡܠܬܟܘܢ. ܗܟܢܐ. ܡܢ ܕܢܫܬܟܚ ܠܘܬܗ. ܗܘ ܢܗܘܐ ܠܝ
11 ܥܒܕܐ. ܘܐܢܬܘܢ ܬܗܘܘܢ ܙܟܝܐ. * ܘܐܣܬܪܗܒܘ ܘܐܚܬܘ ܟܠ ܚܕ ܛܥܢܗ ܠܐܪܥܐ. ܘܦܬܚܘ
12 ܟܠ ܚܕ ܛܥܢܗ. * ܘܒܨܘ. ܡܢ ܪܒܐ ܫܪܝ. ܘܒܙܥܘܪܐ ܫܠܡ. ܘܐܫܬܟܚ ܐܣܟܠܐ ܒܛܥܢܗ
13 ܕܒܢܝܡܝܢ. * ܘܨܪܘ ܢܚܬܝܗܘܢ. ܘܛܥܢܘ ܟܠ ܚܕ ܚܡܪܗ. ܘܗܦܟܘ ܠܡܕܝܢܬܐ. * ܘܥܠ
14
15 ܝܗܘܕܐ ܘܐܚܘܗܝ ܠܘܬ ܝܘܣܦ. ܘܗܘ ܥܕܟܝܠ ܬܡܢ ܗܘܐ. ܘܢܦܠܘ ܩܕܡܘܗܝ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܐܡܪ
ܠܗܘܢ ܝܘܣܦ. ܡܢܘ ܥܒܕܐ ܗܢܐ ܕܥܒܕܬܘܢ. ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܕܡܢܚܫܘ ܡܢܚܫ
16 ܓܒܪܐ ܕܐܟܘܬܝ. * ܐܡܪ ܝܗܘܕܐ. ܡܢܐ ܢܐܡܪ ܠܡܪܝ. ܘܡܢܐ ܢܡܠܠ. ܘܒܡܢܐ ܢܙܕܕܩ.
ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܐܫܬܟܚ ܚܛܗܐ ܠܥܒܕܝܟ. ܗܐ ܚܢܢ ܥܒܕܐ ܠܡܪܝ ܐܦ ܚܢܢ ܐܦ ܡܢ
17 ܕܐܫܬܟܚ ܐܣܟܠܐ ܒܐܝܕܗ. * ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܚܣ ܠܝ ܕܐܥܒܕ ܗܕܐ. ܓܒܪܐ ܕܐܫܬܟܚ
18 ܐܣܟܠܐ ܠܘܬܗ. ܗܘ ܢܗܘܐ ܠܝ ܥܒܕܐ. ܘܐܢܬܘܢ ܣܩܘ ܒܫܠܡܐ ܠܘܬ ܐܒܘܟܘܢ. * ܘܩܪܒ
ܠܘܬܗ ܝܗܘܕܐ. ܘܐܡܪ. ܒܒܥܘ ܡܢܟ ܡܪܝ. ܢܡܠܠ ܥܒܕܟ ܡܠܬܐ ܩܕܡܝܟ ܡܪܝ. ܘܠܐ
19 ܢܬܚܡܬ ܪܘܓܙܟ ܒܥܒܕܟ. ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܐܝܟ ܦܪܥܘܢ. * ܡܪܝ ܫܐܠ ܠܥܒܕܘܗܝ
ܘܐܡܪ. ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܐܒܐ. ܐܘ ܐܚܐ.

Assequutus est igitur eos, & ait illis hujus- 6
modi verba. Dicunt ad eum, Ne proferat do- 7
minus noster talia verba: absit à servis tuis ut
faciant sermonẽ istum. En pecuniam, quam 8
reperimus in ore sarcinarum nostrarũ, retu-
limus de terra Chanaã; quomodo furati essẽ-
mus de domo domini tui aurum aut argen-
tum? Apud quemcunque servorum tuorum 9
inventus fuerit, moriatur: & nos erimus ser-
vi domino nostro. Dicit ad eos; Etiamnum 10
juxta verbum vestrum sic fiet: is apud quem
repertus fuerit, ipsemet erit mihi servus, &
eritis innocentes. Festinantes itaque, depo- 11
suerunt unusquisque sarcinam suam in ter-
ram: & aperiens quilibet sarcinam suam,
Scrutati sunt; à majore natu incepit, & in 12
minore desiit, & inventus est crater in sarcina
Benjamin. Illi verò conscissis vestibus suis, 13
onerârunt unusquisque asinum suum, & re-
dierunt in civitatem. Ingressúsque Juda & 14
fratres ejus ad Joseph qui adhuc erat ibi, cor-
ruerunt coram eo in terram. Dicit eis Jo- 15
seph, Quodnam est opus hoc quod fecistis?
Annon scitis quòd augurando auguratur vir
qualis ego? Inquit Juda, Quid dicemus do- 16
mino meo, & quid loquemur, & quâ ratione
justificabimur? A conspectu Dei repertum
est crimen servis tuis, ecce nos servi sumus
domino meo, tam nos, quàm is in cujus
manu inventus est crater. Ait illis, Absit à 17
me ut istud faciam: vir apud quem inventus
est crater, ipse erit mihi servus: vos autem
ascendite in pace ad patrem vestrum. Et 18
accessit ad eum Juda, ac dixit; Rogo te do-
mine mi, liceat servo tuo loqui verbum co-
ram te, domine mi, & ne succenseat ira tua
in servum tuum: tu enim perinde es ac 19
Pharaon. Dominus meus interrogaverat ser-
vos suos, ac dixerat; Habetisne patrem,
aut fratrem?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

6 ואדביקנון ומליל עמהון ית פתגמיא
7 האלין: ואמרו ליה למא ימליל
רבוני כפתגמיא האלין חס לעבדך
8 מלמעבד כפתגמא הדין: הא כספא
די אשכחנא בפום טוענא אתיבנא
לך מארעא דכנען ואיכדין נגנוב
מבית רבונך מנין דכסף או מנין
9 דדהב: די ישתכח עמיה מעבדך
יתקטיל ואף אנחנא נהי לרבוני
10 לעבדין: ואמר אף כען כפתגמיכון
כן הוא די ישתכח עמיה יהי לי
עבדא ואתון תהון זכאין: ואוחיאו
11 ואחיתו גבר ית טועניה לארעא
12 ופתחו גבר טועניה: ובלש ברבא
שרי ובזעירא שצי ואשתכח כלידא
13 בטוענא דבנימן: ובזעו לבושיהון
ורמו גבר על חמריה ותבו לקרתא:
14 ועל יהודה ואחוהי לבית יוסף והוא
עד כען תמן ונפלו קדמוהי על
15 ארעא: ואמר להון יוסף מה עובדא
הדין די עבדתון הלא ידעתון ארי
בדקא בדיק גברא דכותי: ואמר
16 יהודה מה נימר לרבוני ומה נמליל
ומה נזכי מן קדם יי אשתכח
חובא בעבדך הא אנחנא עבדין
לרבוני אף אנחנא אף מאן
דאשתכח כלידא בידיה: ואמר
17 חס לי מלמעבד דא גברא
דאשתכח כלידא בידיה הוא יהי
לי עבדא ואתון סקו לשלם
18 לות אבוכון: וקריב לותיה
יהודה ואמר בבעו רבוני ימליל
כען עבדך פתגמא קדם רבוני
ולא יתקף רוגזך בעבדך ארי
19 כפרעה כן את: רבוני שאיל ית
עבדוהי למימר האית לכון אבא
או אחא:

6 Appehenditq; eos: & locutus
7 est cum eis verba hæc. Et dixe-
runt ei; Quare loquitur Dñs
meus talia verba? absit à servis
8 tuis facere hanc rem. Ecce ar-
gentũ quod invenimus in ore
saccorũ nostrorũ, retulimus ad
te, de terrâ Chanaã: quomodo
ergo furati essemus de domo
domini tui, vasa argentea aut
9 vasa aurea? Apud quemcunq;
de servis tuis fuerit inventus
scyphus, *occidatur*: nos quoq;
erimus servi domino nostro.
10 Et dixit; Etiã nunc juxta ser-
mones vestros ita est: apud
quécunq; fuerit inventus, erit
mihi servus; vos autẽ eritis in-
11 noxii. Et festinaverunt, & de-
posuerunt unusquisq; saccum
suum in terrâ: & aperuit unus-
12 quisq; saccũ suum. Et scrutatus
est; in majore incœpit, & in mi-
nore perfecit: & inventus est
13 scyphus in sacco Benjamin. Et
sciderunt vestimenta sua: & o-
neraverunt unusquisq; asinum
suum; & reversi sunt in civita-
14 tem. Et ingressus est Judas &
fratres ejus in domũ Joseph;
& ipse adhuc erat ibi: & cor-
15 ruerunt corã eo in terram. Di-
xitq; eis Joseph; Quid est hoc
ꝙ fecistis? nesciebatis, quòd
investigans investigaret vir si-
16 cut ego? Dixitq; Judas; Quid
dicemus domino meo? quid
loquemur, aut quo justificabi-
mur? A facie Dei inventum est
peccatum *in servis tuis*; ecce
sumus servi domino meo, tam
nos, quàm ille in cujus manu
17 inventus est scyphus. Et ait,
Absit à me hoc facere: vir in
cujus manu invent⁹ est scyph⁹
erit mihi servus; vos autem a-
scendite in pace ad patrem ve-
18 strũ. Et accessit ad eum Judas;
& ait, Obsecro domine mi:
loquatur nunc servus tuus ver-
bũ corã domino meo; & non
irascatur furor tuus super ser-
vum tuũ: quoniam talis es tu
19 sicut Pharao. Dominus meus
interrogavit servos suos, di-
cens: Num habetis patrem,
aut fratrem?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[Samaritan script, verses 6–19]

VERSIO SAMARITANA.

[Samaritan script, verses 6–19]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et assecutus est eos, dixitque 6
illis verba ista. Et responde-
runt, Quare loquitur dominus
meus secundùm verba ista? 7
Absit à servis tuis ut faci-
ant secundùm verbum hoc.
Ecce argentum quod inveni- 8
mus in saccis nostris, retulim⁹
ad te de terra Chanaan, &
quomodo furabimur de domo
domini nostri argentum aut
aurum? Cum quo servorum 9
tuorum invenietur, moriatur;
nos quoque erimus domino
nostro in servos. Et respon- 10
dit, Etiam nunc secundùm
verba vestra, ita sit. Apud
quem invenietur, erit mihi
servus, sed vos eritis innocen-
tes. Et festinârunt, & de- 11
posuerunt quisque saccum su-
um in terram, & aperuit u-
nusquisque saccũ suum. Et 12
scrutatus est, à majore incœ-
pit, & in minimo finivit: in-
ventusq; est scyphus in sac-
co Benjamin. Tum dilace- 13
rârunt vestimenta sua, &
oneravit unusquisque asinum
suum, & redierunt in civita-
tem. Et ingressus est Judas 14
& fratres ejus domum Jose-
phi, cum ipse adhuc esset ibi;
& ceciderunt coram ipso in
terram. Dixitque eis Jo- 15
seph, Quæ est actio ista quã
fecistis? nonne sciebatis, quia
divinando divinabit homo
qualis ego? Responditque 16
Judas, Quid dicemus domi-
no meo, quid loquemur, aut
quomodo justificabimur? nam
Deus invenit iniquitatem ser-
vorum tuorum: Ecce servi
sumus domino meo, etiam
nos, etiam ille in cujus ma-
nu inventus est scyphus. At 17
ait, Absit mihi ut faciam hoc;
vir ille in cujus manu inven-
tus fuerit scyphus, ipse erit
mihi servus, & vos ascende-
tis in pace ad patrẽ vestrum.
Et accedens ad eum Judas, 18
dixit, Obsecro mi domine, lo-
quatur nunc servus tuus ver-
bum in auribus domini mei,
& non exardescat ira tua in
servum tuum, nam sicut tu,
sic Pharao. Dominus meus 19
interrogavit servos suos, di-
cens; Estne vobis pater, aut
frater?

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * فلحقهم وكلمهم بذلك * فقالوا له لا يقل سيدي هذا القول * حاشا عبيدك أن يصنعوا مثل
7 هذا الأمر * هوذا فضة وجدناها في أفواه أوعيتنا رددناها عليك من بلد كنعان * فكيف نسرق
8 من بيت مولاك فضة أو ذهبا * من وجد معه من عبيدك فليقتل * ونحن أيضا نكون
9 لسيدي عبيدا * قال الآن ما قلتم هو كذلك * من وجد معه كان لي عبدا * وأنتم تكونون
10 براء * فأسرعوا وحط كل رجل وعاءه على الأرض * وفتح كل رجل وعاءه * ففتشها وبدا بالأكبر
11 وانتهى إلى الأصغر * ووجد الجام في وعاء بنيامين * فخرقوا ثيابهم * وأوسق كل رجل وعاءه على
12 حماره * ورجعوا إلى القرية * فدخل يهوذا وإخوته إلى بيت يوسف وهو ثم * فوقعوا بين يديه
13 على الأرض * وقال لهم يوسف ما هذا الصنع الذي صنعتم * أما علمتم أنما يمتحن رجل
14 مثلي * قال يهوذا ما نقول لسيدي وما نتكلم به وما نحتج * الله أوقع عبيدك بذنبهم * ها نحن
15 عبيد السيدي * نحن ومن وجد الجام في يده * قال أنا معاذ من أن أصنع هذا * الرجل الذي
16 وجد الجام في يده هو يكون لي عبدا * وأنتم اصعدوا بسلام إلى أبيكم * فتقدم إليه
17 وقال يا سيدي ليتكلم عبدك كلاما بحضرة سيدي ولا يشتد غضبك على عبدك * كأن
18 سيدي سأل عبيده قائلا * هل موجود لكم أب أو أخ *
19

Et assecutus est eos, & locutus est eis 6
hæc. Dixerunt ei, Ne dicat dominus 7
meus hunc sermonem; absit à servis tuis
ut faciant hujuscemodi rem. Ecce ar- 8
gentum quod invenimus in oribus vaso-
rum nostrorum, retulimus tibi de regione
Chanaan, quomodo ergò furabimur de do-
mo domini tui argentum aut aurum? Is, 9
cum quo reperietur ex servis tuis, occida-
tur, & nos quoque erimus domino meo
mancipia. Dixit, Ergò quod dixistis, 10
ita sit: cum quo reperietur, erit mihi man-
cipium, & vos eritis innoxii. Festina- 11
rúntque deponere unusquisque vas suum
super terram, & aperuit quilibet vir vas
suum. Scrutatúsque est illa, & cœpit à 12
majore, & pervenit ad juniorem, inve-
nitque craterem in vase Benjamin. Et 13
discerpserunt vestimenta sua: & imposu-
it quilibet vir vas suum asino suo, et re-
versi sunt ad urbem. Et ingressus est 14
Ihuda & fratres ejus in domum Joseph,
et ipse erat ibi; ceciderúntque ante ipsum
super terram. Atque ad illos Joseph, 15
Quodnã est hoc opus quod operati estis?
Annon scitis quòd nos experiamur? vir
ut ego? Dixit Ihuda, Quid dicemus 16
domino meo? & quid loquemur? &
quomodo excusabimur? Deus incidere
fecit servos tuos in delictum eorum. Ecce
sumus mancipia domino meo nos, et is in
cujus manu repertus est crater. Ait, 17
Absit à me ut faciam hoc: Vir in cujus
manu inventus est crater, ipse erit mihi
mancipium; & vos ascendite cum pace
ad patrem vestrum. Accessitq; ad eum 18
Ihuda, & ait; O domine mi, loquatur
quæso famulus tuus sermonem in præsen-
tia domini mei, & nè gravescat furor tu-
us adversus famulum tuum. Interroga- 19
verat dominus meus famulos suos, di-
cens; Reperitúrne vobis pater aut frater?

ספר בראשית : מד

20 ונאמר אל־אדני יש־לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו׃
21 ותאמר אל־עבדיך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו׃
22 ונאמר אל־אדני לא־יוכל הנער לעזב את־אביו ועזב את־אביו ומת׃
23 ותאמר אל־עבדיך אם־לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני׃
24 ויהי כי עלינו אל־עבדך אבי ונגד־לו את דברי אדני׃
25 ויאמר אבינו שבו שברו־לנו מעט־אכל׃
26 ונאמר לא נוכל לרדת אם־יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי־לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו׃
27 ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה־לי אשתי׃
28 ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף ולא ראיתיו עד־הנה׃
29 ולקחתם גם־את־זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את־שיבתי ברעה שאלה׃
30 ועתה כבאי אל־עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו׃
31 והיה כראותו כי־אין הנער ומת והורידו עבדיך את־שיבת עבדך אבינו ביגון שאלה׃
32 כי עבדך ערב את־הנער מעם אבי לאמר אם־לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל־הימים׃
33 ועתה ישב־נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם־אחיו׃
34 כי־איך אעלה אל־אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא את־אבי׃

Versio VULG. LAT.

20 Et nos respondimus tibi dño
meo; Est nobis pater senex, &
puer parvulus, qui in senectute
illius natus est; cujus uterinus
frater mortuus est: & ipsum so-
lum habet mater sua, pater
21 verò tenerè diligit eum. Di-
xistique servis tuis; Adducite
eum ad me, & ponam oculos
22 meos super illum. Suggessimus
domino meo; Non potest puer
relinquere patrem suum: si e-
nim illum dimiserit, morietur.
23 Et dixisti servis tuis; Nisi ve-
nerit frater vester minimus
vobiscum, non videbitis am-
24 pliùs faciem meam. Cùm ergò
ascendissemus ad famulum tu-
um patrem nostrum, narravi-
mus ei omnia quæ locutus est
25 dominus meus. Et dixit pater
noster; Revertimini, & emite
26 nobis parum tritici. Cui dixi-
mus; Ire non possumus: si fra-
ter noster minimus descende-
rit nobiscum, proficiscemur si-
mul: alioquin, illo absente, nõ
audemus videre faciem viri.
27 Ad quæ ille respondit; Vos
scitis quòd duos genuerit mihi
28 uxor mea. Egressus est unus, &
dixistis; Bestia devoravit eũ: et
29 hucusque non comparet. Si tu-
leritis & istum, & aliquid ei in
via contigerit, deducetis canos
meos cũ mœrore ad inferos.
30 Igitur si intravero ad servum
tuum patrem nostrum, & puer
defuerit; (cùm anima illius ex
31 hujus anima pendeat:) Vide-
ritque eum non esse nobiscũ,
morietur; & deducent famuli
tui canos ejus cum dolore ad
32 inferos. Ego propriè servus
tuus sim, qui in meam hunc
recepi fidem, & spopondi; di-
cens, Nisi reduxero eum, pec-
cati reus ero in patrem meum
33 omni tempore. Manebo itaq;
servus tuus pro puero in mi-
nisterio domini mei, & puer
ascendat cum fratribus suis.
34 Non enim possum redire ad
patrem meum absente puero:
ne calamitatis, quæ oppressu-
ra est patrem meum, testis
assistam.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

20 Καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ, Ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος, καὶ (σ) παιδίον γήρως νεώτερον αὐτῷ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη (τ) τῇ μητρὶ
21 αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν ἠγάπησεν. Εἶπας δὲ τοῖς παισί (υ) σου, Καταγάγετε αὐτὸν πρός
22 με, καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. Καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ, Οὐ δυνήσεται τὸ παιδίον καταλιπεῖν τὸν (φ) πατέρα αὐτοῦ· ἐὰν δὲ καταλίπῃ τὸν
23 πατέρα, ἀποθανεῖται. Σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισί σου, Ἐὰν μὴ καταβῇ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν, (χ) οὐ προσθήσεσθε ἰ-
24 δεῖν τὸ πρόσωπόν μου. Ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν παῖδά σου (ψ) πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ (ω)
25 κυρίου ἡμῶν. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν, Βαδίσατε (α) πάλιν καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ
26 βρώματα. Ἡμεῖς δὲ (β) εἴπαμεν, Οὐ δυνησόμεθα καταβῆναι· ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος καταβαίνει μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα· οὐ γὰρ δυνησόμεθα ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ (γ) ἀδελφοῦ ἡ-
27 μῶν τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν. Εἶπε δὲ ὁ παῖς σου (δ) πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, Ὑμεῖς γινώσκετε ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνή.
28 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ εἷς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ (ε) εἴπατε ὅτι θηριόβρωτος γέγονε, καὶ οὐκ ἴδον (ζ) αὐ-
29 τὸν ἄχρι νῦν. Ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τοῦτον (η) ἐκ τοῦ προσώπου μου, καὶ συμβῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ
30 λύπης εἰς ᾅδου. Νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι πρὸς τὸν παῖδά σου, πατέρα δὲ ἡμῶν, καὶ τὸ (θ) παιδίον μὴ ᾖ μεθ' ἡμῶν, (ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς τούτου ψυχῆς,)
31 Καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν μὴ ὂν τὸ παιδίον μεθ' ἡμῶν, τελευτήσει, καὶ κατάξουσιν οἱ παῖδές σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατρὸς
32 δὲ ἡμῶν, (ι) μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. Ὁ γὰρ παῖς (κ) σου παρὰ τοῦ πατρὸς, λέγων, ἐκδέδεκται τὸ παιδίον, Ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σὲ, καὶ στήσω αὐτὸν (λ) ἐναντίον σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι (μ) εἰς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας.
33 Νῦν οὖν παραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου· τὸ δὲ παιδίον ἀναβή-
34 τω μετὰ τῶν (ν) ἀδελφῶν αὐτοῦ. Πῶς γὰρ ἀναβήσομαι πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν; ἵνα μὴ ἴδω τὰ κακὰ, ἃ εὑρήσει τὸν πατέρα μου.

MS.A. (σ) παιδίον νεώτερον γήρως αὐτῷ, (τ) τῷ πατρὶ αὐτοῦ, (υ) σου, Καταγάγετε (φ) πατέρα· ἐὰν (χ) οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν (ψ) πατέρα δὲ ἡμῶν, (ω) κυρίου. Εἶπεν δὲ ἡμῖν ὁ πατὴρ ἡμῶν, (α) πάλιν ἀγοράσατε (β) εἴπαμεν, (γ) ἀδελφοῦ τοῦ (δ) ὁ πατὴρ (ε) εἴπατε, Θηριόβρωτος (ζ) αὐτὸν ἔτι. (η) ἐκ προσώπου (θ) παιδάριον (ι) μετ' ὀδύνης εἰς (κ) σου ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρὰ τοῦ πατρὸς, λέγων, Ἐὰν (λ) ἐναντίον σου, (μ) πρὸς τὸν πατέρα (ν) ἀδελφῶν. Πῶς

Et diximus domino, Est nobis pater senior, et puer senectutis junior ei; et frater ejus mortuus est: ipse autē solus remansit matri suæ: pater autē eum diligit. 20
Dixisti autē pueris tuis, Deducite eū ad me, & curā gerā illius. 21
Et diximus domino, Non poterit parvulus relinquere patrē suū: sin autē reliquerit patrē, morietur. 22
Tu autem dixisti pueris tuis, Nisi descenderit frater vester junior vobiscum, non adjicietis videre faciem meam. 23
Factum est autē quando ascendimus ad puerum tuum patrem nostrum, annunciavimus ei verba domini nostri. 24
Dixit autem pater noster, Ite rursus & emite nobis pusillas escas. 25
Nos autem diximus, Non poterimus descendere. Sed siquidem frater noster junior descendit nobiscum, descendemus. Nõ enim poterim⁹ videre faciem hominis, nisi frater noster junior nobiscum sit. 26
Dixit autem puer tuus, pater noster ad nos, Vos scitis, quia duos peperit mihi uxor. 27
Et exivit unus à me: et dixistis, quia à bestia devoratus fuit, & non vidi eum usq; nunc. 28
Si igitur tuleritis & hunc à facie mea, & acciderit ei languor in via, & deducetis meam senectam cum tristitia ad infernum. 29
Nunc igitur si ingrediar ad puerum tuum, patrem autem nostrum, & parvulus non fuerit nobiscum, (anima autem ejus (d) dependet ex anima hujus,) 30
Et erit cum ipse viderit parvulum non esse nobiscum, morietur: et deducent pueri tui senectam pueri tui, patris autem nostri, cum tristitia ad infernum. 31
Puer enim tuus à patre suscepit parvulum, dicens, Nisi adduxero eum ad te, & statuero eum coram te, ero ille qui peccavi in patrem omnibus diebus. 32
Nunc igitur manebo apud te puer pro parvulo, famulus domini: puer autem ascendat cum fratribus suis. 33
Quomodo enim ascendam ad patrem, cùm parvulus non sit nobiscum? (e) ut non videam mala, quæ invenient patrem meum. 34

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Responderamus domino meo, Habemus pa- 20
trem senem, & puerũ filiũ senectutis parvũ,
cujus frater mortu⁹ est, ipseq; solus relictus
matri suæ, & pater ejus diligit eum. Et dixe- 21
ras servis tuis, Adducite eum ad me, ponamq;
oculos meos super eum. Responderamus au- 22
tem dño meo, Non potest puer deserere pa-
trē suum: nam si deserat patrē suũ, morietur.
Et dixeras ad servos tuos, Nisi descendat fra- 23
ter vester minim⁹ vobiscum, ne videatis am-
pliùs vultũ meum. Quum ergò ascendissemus 24
ad servũ tuum patrē nostrum, & indicassem⁹
ei sermones dñi mei; Dixit ad nos serv⁹ tuus 25
pater noster, Revertimini, emite nobis parum
frumenti. Respondimus patri nostro, Nequi- 26
mus descendere: si descendat nobiscum frater
noster minor, descendem⁹ & nos: non enim
possum⁹ videre vultũ viri, si frater noster mi-
nor non fuerit nobiscũ. Dixit nobis serv⁹ tuus 27
pater noster, Vos scitis quòd duos mihi pepe-
rit uxor mea: Et quidē egressus est un⁹ à me, 28
dixique, Absq; dubio interfect⁹ est, nec vidi
eum hactenus. Et abducitis quoq; istũ à me, 29
accidétq; illi adversitas, & demittetis senium
meum cum miseria ad inferos. Nunc igitur 30
quum iverimus ad servũ tuum patrē nostrum,
& puer non fuerit nobiscum, ejúsque anima
chara sit *illi* sicut anima sua: Quando videbit 31
non adesse puerũ nobiscum, morietur: dedu-
céntq; servi tui senectutē servi tui patris no-
stri cum infœlicitate ad inferos. Etenim ser- 32
vus tuus spopondit pro puero apud patrem
nostrum, & dixi; Si non adduxero eum ad te,
peccavero in patrem meum cunctis diebus.
Nunc itaque remaneat servus tuus pro puero 33
mancipium domino meo, & puer ascendat
cum fratribus suis. Nam quo pacto ascen- 34
dam ad patrem meum, si puer non adsit me-
cum? *alioqui* fortasse videbo malum quod
eventurum est patri meo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

20 ואמרנא לרבוני אית לנא אבא סבא ובר סיבתין זעיר ואחוהי מית ואשתאר הוא בלחודוהי לאמיה ואבוהי רחים ליה:
21 ואמרת לעבדך אחתוהי לותי ואשוי עיני עלוהי:
22 ואמרנא לרבוני לא יכול עולימא למשבק ית אבוהי ואם ישבוק ית אבוהי ימות:
23 ואמרת לעבדך אם לא יחות אחוכון זעירא עמכון לא תוספון למחזי אפי:
24 והוה כד סליקנא לות עבדך אבא וחוינא ליה ית פתגמי רבוני:
25 ואמר אבונא תובו זבונו לנא זעיר עיבורא:
26 ואמרנא לא נכול למיחת אם אית אחונא זעירא עמנא ונחות ארי לא נכול למחזי אפי גברא ואחונא זעירא ליתוהי עמנא:
27 ואמר עבדך אבא לנא אתון ידעתון ארי תרין ילידת לי אתתי:
28 ונפק חד מלותי ואמרית ברם מקטל קטיל ולא חזיתיה עד כען:
29 ותדברון אף ית דין מן קדמי ויערעניה מותא ותחתון ית שיבתי בבישתא לשאול:
30 וכען כמיתי לות עבדך אבא ועולימא ליתוהי עמנא ונפשיה חביבא ליה כנפשיה:
31 ויהי כד יחזי ארי לית עולימא וימות ויחתון עבדך ית שיבת עבדך אבונא בדוונא לשאול:
32 ארי עבדך מערב בעולימא מן אבא למימר אם לא איתניה לך ואהי חטי לאבא כל יומיא:
33 וכען יתב כען עבדך חלף עולימא עבדא לרבוני ועולימא יסק עם אחוהי:
34 ארי איכדין אסק לות אבא ועולימא ליתוהי עמי דלמא אחזי בבישתא דתשכח ית אבא:

20 Et diximus Dño meo; Est nobis pater senex, & filius senectutis parvulus: frater autem ejus mortuus est; & remansit solus ipse matri suæ, & pater ejus
21 dilexit eũ. Et dixisti servis tuis; Deducite eũ ad me: & po-
22 nã oculũ meũ sup eum. Diximúsq; Dño meo; Non potest puer relinquere patrẽ suũ: si autẽ reliquerit patrem suum,
23 morietur. Et dixisti servis tuis; Si non descenderit frater vester minimus vobiscum, non
24 videatis ultrà faciẽ meam. Et factũ est, cùm ascendimus ad servum tuum patrem nostrũ: narravimus ei verba domini
25 mei. Dixitq; pater noster: Revertimini, emite nobis modi-
26 cum frumenti. Et diximus; Non possumus descendere: si ierit frater noster minimus nobiscum, descendemus; quoniam non possumus videre faciem viri, si frater noster mi-
27 nimus non ierit nobiscum. Dixitq; nobis pater noster servus tuus: Vos scitis quia duos pe-
28 perit mihi uxor mea. Egressusq; est unus à me; & dixi, Occisione occisus est: & non vi-
29 di eum usque in præsens. Et si tuleritis hunc à facie meâ, & acciderit ei mors: deducetis canitiem meam cum afflictio-
30 ne ad inferos. Et nunc cùm venero ad servũ tuũ patrẽ meũ, & puer non redierit nobiscũ; et anima ejus est ei dilecta quasi
31 anima sua. Cúmque viderit quòd puer non est nobiscum, morietur: & deducent servi tui canitiẽ patris nostri servi tui cum mœrore ad inferos.
32 Servus enim tuus spopondit pro puero apud patrẽ meũ, dicens: Si nõ reduxero eũ tibi, eroq; peccati reus in patrem
33 meũ omnibus diebus. Et nunc, maneat obsecro servus tuus pro puero, in servitute Dñi mei: & puer ascendat cũ fratribus suis.
34 Quomodo potero ascendere ad patrem meum, puero non existente mecum? ne videam malum quod inveniet patrem meum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et respondimus domino meo, Est nobis pater senex, & genuit in senectute parvulũ; frater ejus mortuus est, & remansit ipse solus matri suæ, paterque ejus amat eum. 20
Dixisti autem servis tuis, Facite eũ descendere ad me, ut ponam oculos meos super eum. 21
Et diximus domino meo, Non poterit puer relinquere patrem suum; si relinquat patrem suum, morietur. 22
Dixisti verò servis tuis, Nisi descenderit frater vester minimus vobiscum, non videbitis iterùm faciem meam. 23
Factúmque est cùm ascenderemus ad servum tuum patrem nostrum, & narravemus ei verba domini mei: 24
ut dixerit pater noster, Revertimini, emite nobis parum cibarii. 25
At respondimus, Non poterimus descendere: Si est frater noster minimus nobiscum, tum descendemus; quia non poterimus videre faciem istius viri, si frater noster minimus non est nobiscum. 26
Dixit autem nobis servus tuus pater noster, Vos scitis quòd duos peperit mihi uxor mea. 27
Et egressus est unus à me: & dixi, utique à fera raptus est, et non vidi eum huc usque. 28
Si tuleritis etiam istum à facie meâ; & acciderit ei languor, deducetis canitiem meam cum mœrore ad inferos. 29
Nunc autem, Quomodo veniã ad servum tuum patrem meum, si puer non est mecum? nam anima ejus ligata est cum anima ipsius. 30
Accidet autem cùm viderit ille quòd puer non est nobiscum, ut moriatur; & deducent servi tui senectam servi tui patris nostri cum (a) dolore ad inferos. 31
Servus enim tuus spopondit pro puero patri suo, dicens; Nisi reduxero eum ad te, reus sim peccati patri meo omnibus diebus. 32
Nunc igitur maneat quæso servus tuus pro puero servus domino meo; puérque ascendat cum fratribus suis. 33
Nã quomodo ascendam ad patrem meum, & puer non est mecum? ne videam afflictionem quæ inventura est patrem meum. 34

VER. SAM. (a) dedecore

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * فقلنا لسيدي لنا موجود اب شيخ كبير * وابن شيخوخة صغير * واخوه قد مات * فبقي هو
21 وحده لامه * وابوه يحبه * فقلت لعبيدك احدروه الي اجعل عنايتي به * فقلنا لسيدي لا يطيق
22 الغلام ان يترك اباه * فان هو تركه مات * فقلت لعبيدك ان لم ينحدر اخوكم الاصغر معكم
23 فلا تعاودوا النظر الي وجهي * فلما صعدنا الي عبدك ابينا اخبرناه بكلام سيدنا * وقال
24 ابونا ارجعوا فامتاروا لنا قليلا من طعام * فقلنا لا نطيق ان ننحدر * ان كان اخونا الاصغر معنا
25 انحدرنا * لانا لا نطيق ان نري وجه الرجل واخونا الصغير ليس هو معنا * فقال عبدك ابونا
26 لنا انتم تعلمون ان زوجتي انما ولدت لي ابنين * فخرج احدهما من عندي * وقلت لعله قد
27 افترس * ولم اره الي الان * فان اخذتم هذا ايضا من عندي واصابته المنية * انزلتم شيبتي
28 بسر الي الثري * والان عند مجيي الي عبدك الي ابي والفتي ليس هو معنا * ونفسه متعلقة بنفسه
29 * ويكون عند نظره ان ليس الفتي معنا فيموت ويحدروا عبيدك شيبة عبدك ابينا بحزن الي
30 الثري * واعلم ان عبدك ضمن الغلام من ابي * قائلا ان لم آت به اليك واحصله
31 فاكون مذنبا الي ابي طول الزمان * فليجلس عبدك الان مكان الغلام عبدا لسيدي
32 ويصعد الغلام مع اخوته * فاني افكر كيف اصعد الي ابي والغلام ليس هو معي * فاشاهد الشر
33 الذي يناله *

Diximus domino meo, Extat nobis pater senex grandævus, et filius senectutis parvus, & frater ejus jam mortuus est, & remansit ipse solus matri suæ, & pater ejus amat eum. 20
Dixisti servis tuis, Adducite eum ad me, ponam curam meam in eo. 21
Diximúsq; domino meo, Non potest puer derelinquere patrem suum; si eum dereliquerit eum, morietur. 22
Dixisti servis tuis, Nisi descenderit frater vester minimus vobiscum, ne revertamini videre faciem meam. 23
Cùmq; ascendissemus ad servum tuum patrem nostrum, narravimus ei sermonem domini nostri. 24
Et quando dixit nobis pater noster, Redite, & emite nobis parum cibi: 25
Diximus, Non possumus descendere; si frater noster minimus fuerit nobiscum, descendemus; quoniam non possumus videre faciẽ viri, si frater noster minimus non aderit nobiscum. 26
Dixitq; servus tuus pater noster nobis: Vos scitis conjugem meam genuisse mihi duos filios. 27
Exivit unus eorum à me, & dixi; Fortè jam præda factus est, nec vidi eum hucusq;. 28
Quòd si tuleritis hunc etiam à me, & evenerit ei mors, descendere facietis canitiem meam cum malo ad pulverem. 29
Et modò cùm pervenerit familia servi tui ad patrem meum, & puer non fuerit nobiscum, & ejus anima pendens sit ab anima ipsius. 30
Cùm viderit puerum non esse nobiscum, morietur, & descendere facient famuli tui, canitiem servi tui patris nostri cum dolore ad pulverem. 31
Et scias quòd servus tuus spopondit pro puero, patri meo, dicens; Nisi adduxero eum ad te, & stitero eum ante te, ero delinquens in patrem meum longitudine temporis. 32
Sedeat ergò nunc famulus tuus loco pueri mancipiũ domino meo, & ascendat puer cum fratribus suis. 33
Quoniam ego cogito quomodo ascendam ad patrem meum, cùm puer non sit mecum: & videbo oculatim tribulationem quæ eveniet ipsi. 34

ספר בראשית : מה

CAP. XLV. מה

1 ,ipsum juxta stabant qui omnes ad ,se continendũ ad Joseph potuit non Et
ולא־יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו
,secum quisquã stetit non Et .me desuper virum omnem Educite :clamavit &
ויקרא הוציאו כל־איש מעלי ולא־עמד איש אתו
,fletu in suã vocem dedit Et .suos fratres ad Joseph se notificando in
2 בהתודע יוסף אל־אחיו : ויתן את־קלו בבכי
Joseph dixit Et .Parhoh domus audivit & ,Ægyptii audierunt Et
3 וישמעו מצרים וישמע בית פרעה : ויאמר יוסף
potuerunt non Et ?vivens meus pater adhuc Nũ .Joseph Ego :suos fratres ad
אל־אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא־יכלו
dixit Et .ejus facie à erant territi quia :ei respondendũ ad ,ejus fratres
4 אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו : ויאמר
Ego :dixit Et .accesserunt Et .me ad quæso Accedite :suos fratres ad Joseph
יוסף אל־אחיו גשו־נא אלי ויגשו ויאמר אני
ne nunc Et .Ægyptum in me vendidistis quem ,vester frater Joseph
5 יוסף אחיכם אשר־מכרתם אתי מצרימה : ועתה אל־
me vendideritis quòd ,vestris oculis in ira sit ne & ,afficiamini dolore
תעצבו ואל־יחר בעיניכם כי־מכרתם אתי
Quoniam .vestras facies ad Deus me misit vivificationem in quia :huc
6 הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם : כי־
quibus anni quinque adhuc & ,terræ medio in famis duo anni jam
זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר
vobis ponendum ad ,vos ante Deus me misit Et .messis & aratio non
7 אין־חריש וקציר : וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם
.magnam evasionem in vobis dandum vitam ad & ,terrã in residuum
שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה :
me posuit & ,Deus sed ,huc me misistis vos non nunc Et
8 ועתה לא־אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישימני
omni in dominatorem & ,ej^s domui omni dñm in & ,Parhoh ipsi patrẽ in
לאב לפרעה ולאדון לכל־ביתו ומשל בכל־
:eum ad diceretis & ,meum patrẽ ad ascendite & ,Festinate .Ægypti terrã
9 ארץ מצרים : מהרו ועלו אל־אבי ואמרתם אליו
: Ægypto omni dñm in Deus me Posuit ,Joseph tuus filius dixit Sic
כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל־מצרים
eris & ,Ghosen terrã in habitabis Et .stes ne ,me ad descende
10 רדה אלי אל־תעמד : וישבת בארץ־גשן והיית
,tuæ pecudes & ,tuorũ filiorũ filii & ,tui filii & ,tu ,me ad propinquus
קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך
quia ,ibi te alam Et .tibi quæ omnia & ,tui boves &
11 ובקרך וכל־אשר־לך : וכלכלתי אתך שם כי־
omne & ,tua dom^s & ,tu depauperêris ne ,famis anni quinque adhuc
עוד חמש שנים רעב פן־תורש אתה וביתך וכל־
,Binjamin mei fratris oculi & ,videntes vestri oculi ecce Et .tibi quod
12 אשר־לך : והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין
omnem ,meo patri nunciabitis Et .vos ad loquens meum os quòd
13 כי־פי המדבר אליכם : והגדתם לאבי את־כל־
,festinabitis Et .vidistis quæ omnia & ,Ægypto in meam gloriam
כבודי במצרים ואת כל־אשר ראיתם ומהרתם
.huc meum patrem facietis descendere &
והורדתם את־אבי הנה :

Versio VULG. LAT.

CAP. XLV.

1 NOn se poterat ultrà cohibere Joseph multis coràm astantibus : unde præcepit ut egrederentur cuncti foràs, & nullus interesset alienus agni-
2 tioni mutuæ. Elevavitque vocem cum fletu : quam audierunt Ægyptii, omnisq; dom^s
3 Pharaonis. Et dixit fratrib^s suis, Ego sum Joseph : adhuc pater meus vivit? Nõ poterãt respondere fratres nimio ter-
4 rore perterriti. Ad quos ille clementer, Accedite, inquit, ad me. Et cùm accessissent propè, Ego sum, ait, Joseph, frater vester, quem vendidi-
5 stis in Ægyptũ. Nolite pavere, neq; vobis durũ esse videatur, quòd vendidistis me in his regionibus : pro salute enim vestra misit me Deus an-
6 te vos in Ægyptũ. Biennium est enim quòd cœpit fames esse in terra : & adhuc quinque anni restant, quibus nec
7 arari poterit nec meti. Præmisitque me Deus, ut reservemini super terram, & escas ad
8 vivendum habere possitis. Nõ vestro consilio, sed Dei volũtate huc missus sum : qui fecit me quasi patrem Pharaonis, et dominũ universæ dom^s ej^s, ac principẽ in omni terra Æ-
9 gypti. Festinate, & ascendite ad patrẽ meum : & dicetis ei, Hæc mãdat fili^s tu^s Joseph : Deus fecit me dñm universæ terræ Ægypti : descende ad
10 me, ne moreris. Et habitabis in terra Gessen : erisq; juxta me, tu, & filii tui, & filii filiorũ tuorũ, oves tuæ, & armenta tua, & universa quæ possides.
11 Ibiq; te pascã (adhuc enim quinq; anni residui sũt famis) ne & tu pereas, & dom^s tua,
12 et omnia quæ possides. En oculi vestri, et oculi fratris mei Benjamin, vident, quòd os
13 meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universã gloriã meã, & cuncta quæ vidistis in Ægypto : festinate, & adducite eum ad me.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

KEΦ. με'.

1 Καὶ οὐκ ἠδύνατο Ἰωσὴφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρεστηκότων αὐτῷ· ἀλλ' εἶπεν, Ἐξαποστείλατε πάντας ἀπ' ἐμοῦ. καὶ οὐ (α) παρειστήκει οὐδεὶς τῷ Ἰωσήφ, ἡνίκα (β) ἀν-
2 εγνωρίζετο τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Καὶ ἀφῆκε φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ· ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον
3 Φαραώ. Εἶπε δὲ Ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, Ἐγώ εἰμι (γ) Ἰωσήφ· ἔτι ὁ πατήρ μου ζῇ; Καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἀδελφοὶ ἀπο-
4 κριθῆναι αὐτῷ (δ) ἐταράχθησαν γάρ. * Εἶπε δὲ Ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, Ἐγγίσατε πρός με· καὶ ἤγγισαν. καὶ εἶπεν, Ἐγώ εἰμι Ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἀπέδοσθε
5 εἰς Αἴγυπτον. Νῦν οὖν μὴ λυπεῖσθε, μηδὲ σκληρὸν ὑμῖν φανήτω, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε· εἰς γὰρ ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν
6 ὑμῶν. Τοῦτο γὰρ δεύτερον ἔτος λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔτι λοιπὰ πέντε ἔτη, ἐν οἷς οὐκ
7 (ε) ἔστιν ἀροτρίασις, οὐδὲ ἀμητός. Ἀπέστειλε γάρ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι (ζ) ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην.
8 Νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, (η) ἀλλ' ὁ θεός· καὶ ἐποίησέ με, ὡς πατέρα Φαραώ, καὶ κύριον παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ
9 ἄρχοντα πάσης γῆς Αἰγύπτου. Σπεύσαντες οὖν, ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ, Τάδε λέγει ὁ υἱός σου Ἰωσήφ· ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης γῆς Αἰγύπτου· κατάβηθι οὖν πρός με, καὶ μὴ μείνῃς.
10 Καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ Γεσὲμ Ἀραβίας· καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου, καὶ (θ) οἱ βόες σου,
11 καὶ ὅσα (ι) σοί ἐστι. Καὶ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ· ἔτι γὰρ πέντε ἔτη λιμός· ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σύ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρ-
12 χοντά σου. Ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ Βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ στόμα μου τὸ λαλοῦν πρὸς
13 ὑμᾶς. Ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὅσα ἴδετε· καὶ ταχύναντες, καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε.

MS.A. (α) παρειστήκει οὐδεὶς ἔτι τῷ (β) ἀνεγνωρίζετο Ἰωσὴφ τοῖς (γ) Ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς Αἴγυπτον· ἐπ (δ) ἐταράχθησαν γάρ. * Καὶ εἶπεν, Ἐγὼ (ε) ἔσται (ζ) ὑμῶν (η) ἀλλ' ἢ ὁ θεός· (θ) αἱ βόες (ι) σοί ἐστι.

Cum Translatione LATINA.

CAP. XLV.

1 ET non potuit Ioseph se continere omnibus astantibus ei; sed dixit, Emittite omnes à me. Et nemo astitit ipsi Ioseph, quando notum se faciebat fratribus suis.
2 Et dimisit vocem cum fletu: audierunt autem omnes Ægyptii, & auditum est in domo Pharaonis.
3 Dixit autem Ioseph ad fratres suos, Ego sum Ioseph: adhuc pater meus vivit? Et non potuerunt fratres respondere ei: turbati enim erant.
4 Dixit autem Ioseph ad fratres suos, Accedite ad me: & accesserunt. Et dixit, Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.
5 Nunc ergo nolite mœsti esse: neque durum vobis videatur, quòd vendidistis me huc: ad (a) vitam enim misit me Deus ante vos.
6 Hunc enim secundum annum fames est super terram: & adhuc reliqui quinque anni, in quibus non est aratio, neque messis.
7 Misit enim me Deus ante vos, remanere vobis reliquias super terram, (b) & enutrire vestras reliquias magnas.
8 Nunc igitur non vos misistis me huc, sed Deus: & fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum universæ domûs ejus, & principem omnis terræ Ægypti.
9 Festinantes igitur ascendite ad patrem meum, & dicite ei, Hæc dicit filius tuus Ioseph: fecit me Deus dominum universæ terræ Ægypti: descende ergò ad me, & ne steteris.
10 Et habitabis in terra Gesem (c) Arabiæ: & eris propè me, tu & filii tui, & filii filiorum tuorum, oves tuæ, & boves tui, & quæcunque tibi sunt.
11 Et enutriam te ibi: adhuc enim quinque anni famis; ut non delearis tu, & filii tui, & omnis substantia tua.
12 Ecce oculi vestri aspiciunt, & oculi Benjamin fratris mei, quia os meum est quod loquitur ad vos.
13 Annunciate igitur patri meo omnem gloriam meam in Ægypto, & quæcunque videtis: & properantes deducite patrem meum huc.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܩܦܠܐܘܢ. ܡܗ. ܟܕ ܐܬܝܕܥ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ.

1 * ܘܠܐ ܐܫܟܚ ܝܘܣܦ ܠܡܬܚܣܢܘ. ܩܕܡ ܟܠ ܕܩܝܡܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܐܡܪ. ܐܦܩܘ
ܟܠܢܫ ܡܢ ܠܘܬܝ. ܘܠܐ ܩܡ ܐܢܫ ܠܘܬܗ. ܟܕ ܐܬܝܕܥ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ. * ܘܝܗܒ 2
ܩܠܗ ܒܒܟܬܐ. ܘܫܡܥܘ ܡܨܪܝܐ. ܘܐܫܬܡܥ ܒܒܝܬ ܦܪܥܘܢ. * ܘܐܡܪ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ. 3
ܐܢܐ ܐܢܐ ܝܘܣܦ ܐܚܘܟܘܢ. ܥܕܟܝܠ ܐܒܝ ܚܝ ܗܘ. ܘܠܐ ܐܫܟܚܘ ܐܚܘܗܝ ܠܡܬܠ ܠܗ
ܦܬܓܡܐ. ܡܛܠ ܕܐܬܒܗܠܘ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܐܡܪ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ. ܩܪܘܒܘ 4
ܠܘܬܝ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܢܐ ܐܢܐ ܝܘܣܦ ܐܚܘܟܘܢ ܕܙܒܢܬܘܢܝ ܠܡܨܪܝܢ. * ܘܗܫܐ. ܠܐ ܬܟܪܐ 5
ܠܟܘܢ. ܘܠܐ ܢܬܒܐܫ ܒܥܝܢܝܟܘܢ ܕܙܒܢܬܘܢܝ ܠܗܪܟܐ. ܡܛܠ ܕܠܚܘܝܐ ܗܘ ܫܕܪܢܝ
ܐܠܗܐ ܩܕܡܝܟܘܢ. * ܡܛܠ ܕܗܐ ܬܪܬܝܢ ܫܢܝܢ ܟܦܢܐ ܒܓܘܗ ܕܐܪܥܐ. ܘܥܘܕ ܚܡܫ ܫܢܝܢ 6
ܕܠܝܬ ܕܕܪܐ ܘܚܨܕ. * ܘܫܕܪܢܝ ܐܠܗܐ ܩܕܡܝܟܘܢ. ܠܡܣܡ ܠܟܘܢ ܫܪܟܢܐ. ܘܠܡܚܝܘܬܟܘܢ 7
ܠܟܘܢ ܡܫܘܙܒܘܬܐ ܪܒܬܐ ܒܐܪܥܐ. * ܘܗܫܐ ܠܐ ܗܘܐ ܐܢܬܘܢ ܫܕܪܬܘܢܝ ܠܗܪܟܐ ܐܠܐ ܐܠܗܐ. 8
ܘܥܒܕܢܝ ܐܒܐ ܠܦܪܥܘܢ. ܘܡܪܐ ܠܟܠܗ ܒܝܬܗ. ܘܫܠܝܛܐ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ
ܥܓܠ ܣܩܘ ܠܘܬ ܐܒܝ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܒܪܟ ܝܘܣܦ. ܥܒܕܢܝ ܐܠܗܐ ܡܪܐ * 9
ܠܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܚܘܬ ܠܘܬܝ. ܘܠܐ ܬܬܟܘܢ. * ܘܬܗܘܐ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ. ܘܬܗܘܐ 10
ܩܪܝܒ ܠܝ. ܐܢܬ ܘܒܢܝܟ ܘܒܢܝ ܒܢܝܟ. ܘܥܢܟ ܘܬܘܪܝܟ. ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܠܟ. * ܘܐܬܪܣܝܟ 11
ܬܡܢ. ܡܛܠ ܕܥܘܕ ܚܡܫ ܫܢܝܢ ܗܘܐ ܟܦܢܐ. ܕܠܐ ܬܐܒܕ ܐܢܬ ܘܒܝܬܟ ܘܟܠ ܕܐܝܬ
ܠܟ. * ܘܗܐ ܥܝܢܝܟܘܢ ܚܙܝܢ. ܘܥܝܢܘܗܝ ܕܐܚܝ ܒܢܝܡܝܢ. ܕܦܘܡܝ ܡܡܠܠ ܥܡܟܘܢ. 12
ܘܚܘܘ ܠܐܒܝ ܟܠܗ ܐܝܩܪܝ ܕܒܡܨܪܝܢ. ܘܟܠ ܕܚܙܝܬܘܢ. ܘܣܪܗܒܘ ܐܚܬܘ ܠܐܒܝ ܠܗܪܟܐ. * 13

CAP. XLV.

Quando se cognoscendum præbuit Joseph fratribus suis.

1 NOn potuit autem Joseph continere se præ omnib^s qui astabãt ei; dixitque, Submovete omnes à me : & non remansit quisquã apud eũ, quũ se detexit Joseph fratrib^s suis.
2 Et sublatã voce suã cum fletu, ita ut audirent Ægyptii, audiretúrque in domo Pharaonis,
3 Ait Joseph fratrib^s suis, Ego sum Joseph frater vester : adhuc pater me^s viv^s est? Et non potuerunt fratres ej^s reddere ei responsum, quippe qui perterriti sunt corã illo.
4 Dixit ergò Joseph ad fratres suos, Accedite ad me, & accesserunt ad eum : & dixit eis, Ego sum Joseph frater vester quẽ vendidistis Ægyptiis.
5 Nunc autẽ ne tædeat vos, neq; molestum sit in oculis vestris, quòd me vendideritis huc : nã pro sustentatione misit me De^s ante
6 vos. Etenim ecce duo anni famis fuerũt in medio terræ, & adhuc restãt quinq; anni, in quib^s nemo erit qui serat, aut qui metat.
7 Misitq; me De^s ante vos ad ponẽdã vobis posteritatẽ, & ad conservãdã vobis salutẽ magnã in terra.
8 Nunc igitur non vos quidẽ me misistis huc, sed Deus : effecitq; me patrẽ Pharaoni, & dñm toti^s dom^s ej^s, & præfectum in universa terrra Ægypti.
9 Citò ascẽdite ad patrẽ meum, & dicite ei, Sic ait fili^s tu^s Joseph, Fecit me De^s dominum super totã terrã Ægypti : descende ad me, nec moras interponito.
10 Et sede in terra Gosan, & esto propinquus mihi tu, & liberi tui, & domestici tui, & oves tuæ, bovésq; tuæ, & quicquid tuum
11 est. Et nutriã vos ibi (nam adhuc quinq; annis vigebit fames) ne fortè pereas tu, & domus tua, & omnia tua.
12 Et en oculi vestri cernunt, & oculi fratris mei Benjamẽ, quod os meũ loquutum est vobiscum.
13 Et narrate patri meo totã gloriã meã in Ægypto, & quicquid vidistis : & festinate, descendere facite patrem meum huc.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

CAP. XLV.

1 וְלָא יְכֵיל יוֹסֵף לְאִתְחַסָנָא לְכֹל דְּקָיְמִין עִלָוֹהִי וּקְרָא אַפִּיקוּ כָל אֱנָשׁ מֵעִלָוַי וְלָא קָם אֱנָשׁ עִמֵּיהּ כַּד אִתְיְדַע יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי׃ 2 וִיהַב יָת קָלֵיהּ בִּבְכִיתָא וּשְׁמַעוּ מִצְרָאֵי וּשְׁמַע אֱנָשׁ בֵּית פַּרְעֹה׃ 3 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי אֲנָא יוֹסֵף הַעַד כְּעַן אַבָּא קַיָּם וְלָא יְכִילוּ אֲחוֹהִי לַאֲתָבָא יָתֵיהּ פִּתְגָם אֲרֵי אִתְבְּהִילוּ מִן קֳדָמוֹהִי׃ 4 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי קְרוּבוּ כְעַן לְוָתִי וּקְרִיבוּ וַאֲמַר אֲנָא יוֹסֵף אֲחוּכוֹן דִּזְבֵנְתּוּן יָתִי לְמִצְרָיִם׃ 5 וּכְעַן לָא תִתְנַסְסוּן וְלָא יִתְקַף בְּעֵינֵיכוֹן אֲרֵי זַבֵּנְתּוּן יָתִי הָכָא אֲרֵי לְקַיָּמָא שַׁלְחַנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן׃ 6 אֲרֵי דְנַן תַּרְתֵּין שְׁנִין כַּפְנָא בְּגוֹ אַרְעָא וְעוֹד חֲמֵשׁ שְׁנִין דְּלֵית זְרוּעַ וַחֲצָד׃ 7 וְשַׁלְחַנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן לְשַׁוָּאָה לְכוֹן שְׁאָרָא בְּאַרְעָא וּלְקַיָּמָא לְכוֹן לְשֵׁיזָבָא רַבְּתָא׃ 8 וּכְעַן לָא אַתּוּן שְׁלַחְתּוּן יָתִי הָלְכָא אֱלָהֵין מִן קֳדָם יְיָ וְשַׁוְּיַנִי לְאַבָּא לְפַרְעֹה וּלְרַב לְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְשַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 9 אוֹחוּ וּסְקוּ לְוָת אַבָּא וְתֵימְרוּן לֵיהּ כִּדְנַן אֲמַר בְּרָךְ יוֹסֵף שַׁוְּיַנִי יְיָ לְרִבּוֹן לְכָל מִצְרָיִם חוּת לְוָתִי לָא תִתְעַכַּב׃ 10 וְתִתֵּיב בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן וּתְהֵי קָרִיב לִי אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנֵי בְנָךְ וְעָנָךְ וְתוֹרָךְ וְכָל דִּילָךְ׃ 11 וַאֲזוּן יָתָךְ תַּמָּן אֲרֵי עוֹד חֲמֵשׁ שְׁנִין כַּפְנָא דִּלְמָא תִתְמַסְכַּן אַתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ וְכָל דִּילָךְ׃ 12 וְהָא עֵינֵיכוֹן חָזְיָן וְעֵינֵי אֲחִי בִנְיָמִין אֲרֵי בְלִישָׁנְכוֹן אֲנָא מְמַלֵּל עִמְּכוֹן׃ 13 וּתְחַוּוֹן לְאַבָּא יָת כָּל יְקָרִי בְּמִצְרַיִם וְיָת כָּל דַּחֲזֵיתוּן וְתוֹחוּן וְתַחְתוּן יָת אַבָּא הָלְכָא׃

CAP. XLV.

1 Et non poterat Joseph sustinere oñes existentes apud eũ; & clamavit, Educite oñes homines à me: & null⁹ stetit cũ eo, quando agnit⁹ est Joseph
2 fratrib⁹ suis. Et levavit vocem suam cùm fletu: & audierunt Ægyptii, *audieruntq; homines*
3 *domus* Pharaonis. Dixitq; Joseph fratrib⁹ suis, Ego sum Joseph; nunquid adhuc pater me⁹ vivit? Et non poterant fratres ej⁹ respondere ei verbũ; quoniã turbati erant co-
4 rã eo. Dixitq; Joseph fratrib⁹ suis, Accedite nunc ad me, & accesserunt: & ait, Ego sum Joseph frater vester, quẽ ven-
5 didistis in Ægyptũ. Et nunc nolite contristari, neq; displiceat in oculis vestris, quòd vẽdidistis me huc: quoniã in sustentationẽ misit me Dñs ante
6 vos. Quoniam duo anni famis sunt transacti in medio terræ: & adhuc quinque anni remanent, in quib⁹ non erit semi-
7 natio nec messis. Et misit me Deus ante vos, ut poneret vobis reliquias in terrâ: & ut sustentaret vos liberatione ma-
8 gnâ. Et nunc non vos misistis me huc; sed à Deo miss⁹ sum: & posuit me in patrẽ Pharaonis, & in dominum omnib⁹ viris dom⁹ suæ, & dominatorem in universâ terrâ Ægypti.
9 Festinate, & ascendite ad patrẽ meũ: & dicetis ei, Hæc dicit filius tuus Joseph; Posuit me Deus in dominum omnib⁹ Ægyptiis: descende ad me,
10 ne moreris. Habitabisque in terrâ Gesen, & eris juxta me; tu & filii tui, & filii filiorum tuorum: & oves tuæ & boves
11 tui, & universa quæ habes. Et nutriã te ibi; quoniam adhuc quinq; anni restant famis: nè fortè penuriã patiaris, tu et viri dom⁹ tuæ, et universa quæ
12 habes. Et ecce oculi vestri vident, et oculi fratris mei Benjamin; ꝙ vestrâ linguâ ego lo-
13 quor vobiscũ. Et nunciabitis patri meo universã gloriã meã, quã habeo in Ægypto; et oñia quæ vidistis: festinabitisque et deducetis patrẽ meũ huc.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

CAP. XLV.

1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible] 5 [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

CAP. XLV.

1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible] 5 [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XLV.

1 *ET non poterat Joseph continere se coram omnibus adstantibus ei: Ideò clamavit, & egredi fecit omnes homines à se, nemóque adstitit ei cùm manifestavit se*
2 *Joseph fratribus suis. Tum dedit vocem suã cum fletu; audieruntque Ægyptii, & audivit domus Pharaonis.*
3 *Ait autem Ioseph fratribus suis, Ego sum Ioseph: num adhuc pater meus vivit? & non poterant fratres ejus respondere ei; turbati enim erant à facie ejus.*
4 *Dixitque Ioseph fratribus suis, Accedite quæso ad me, & accesserunt: Tum ait, Ego sum Ioseph frater vester quem vendidistis in Ægyptum.*
5 *Nunc autem ne (a) doleatis, nec durum sit in oculis vestris quòd vendidistis me huc, quia ad vivificandum misit me Dominus ante faciem vestram.*
6 *Hic est enim annus secundus famis in medio terræ, & adhuc quinque sunt anni, quibus non erit aratio, neque messis.*
7 *Misit autem me Dominus ante faciem vestram, ut ponam vobis residuum in terrâ, & vivificem vos liberatione magnâ.*
8 *Nunc autem non vos me misistis huc, sed Deus: constituit etiam me in (b) patrem Pharaoni, & in dominum omni domui ejus, et in dominatorem omni terræ Ægypti.*
9 *Festinate, & ascendite ad patrem meũ; & dicetis ei, Sic dicit filius tuus Ioseph: Posuit me Deus dominũ omni Ægypto, descende ad me, (c) ne tardes.*
10 *Habitabis enim in terra Gessen, erisq; prope me, tu, et filii tui, & filii filiorum tuorũ, oves tuæ, et boves tui, et omnia quæ tua sunt.*
11 *Et (d) nutriã te ibi: sunt enim adhuc quinque anni famis; ne paupertate pereas tu, et domus tua, et omnia quæ tua sunt.*
12 *Et ecce oculi vestri vident, et oculi fratris mei Benjamin, quòd os meũ loquitur ad vos.*
13 *Narrabitis etiam patri meo omnem gloriam meam in Ægypto, et omnia quæ videtis: festinate igitur, et deducite patrem meum huc.*

VER. SAM. (a) affligatis vos, (b) amicum (c) ne stes. (d) sufficientiã tibi largiar.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الخامس والاربعون *

1 فلم يطق يوسف ان يتحرك لذلك * من كثرة الوقوف بين يديه * فنادى اخرجوا كل رجل من بين يديه * فلم يبق انسان معه حين تعرف باخوته * 2 فرفع صوته بكاء حتى سمعه المصريون * وسمعه آل فرعون * 3 ثم قال يوسف لاخوته * انا يوسف هل ابي بعدي باق * فلم يطق اخوته اجابته مما اندهشوا بين يديه * 4 حتى قال لهم تقدموا الي فتقدموا قال * انا يوسف اخوكم الذي بعتموه للمنحدرين الى مصر * 5 والان لا يشق عليكم ولا يشتد عندكم اذ بعتموني هاهنا * فان الله بعثني بين ايديكم معونة * 6 وذلك ان هاتين سنتان قد مضتا في البلد * وبقي خمس سنين ليس فيها حرث ولا حصاد * 7 فبعثني الله قدامكم ليصير لكم بقاء في الارض * وليحيي لكم فلتة عظيمة * 8 فالان لستم انتم بعثتموني الى هاهنا بل الله فصيرني اسيادا لفرعون * وسيدا لجميع اهله * وسلطانا على جميع بلد مصر * 9 اسرعوا واصعدوا الى ابي وقولوا له * كذا قال ابنك يوسف صيرني الله سيدا لجميع المصريين * انزل الي ولا تقف * 10 فتقيم في السدير * وتكون قريبا مني انت وبنوك وبنو بنيك وغنمك وبقرك وجميع مالك * 11 واعولك هناك اذ قد بقي خمس سنين للجوع * حتى لا تفتقر انت واهلك وجميع مالك * 12 وهوذا عيونكم ناظرة * وعينا اخي بنيامين * ان فمي مخاطبكم * 13 واخبروا ابي بجميع كرامتي بمصر * وجميع ما رايتموه * فاسرعوا فاحدروه الى هاهنا *

CAP. XLV.

1 *NOn potuit autem Ioseph moveri propter hoc, præ multitudine astantium coram se: clamavitque, Educite omnem virum è conspectu meo. Nullus ergò mansit cum eo, quando notificavit se fratribus*
2 *suis. Levavitq; vocem suam cum fletu, ita ut audirent eum Ægyptii, & audiret eum familia Pharaonis.*
3 *Tum dixit Ioseph fratribus suis, Ego sum Ioseph: Num pater meus adhuc superstes est? Nec potuerunt fratres ejus respondere illi, eò quòd expavissent ante illum.*
4 *Donec dixisset eis, Accedite ad me: accesseruntque, & ait, Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis descendentibus in Ægyptum.*
5 *Et nunc ne affligat vos, nec durum sit vobis, quòd vendideritis me huc: nam Deus misit me ante vos in auxilium.*
6 *Quoniam ecce duo anni famis jã præteriêre in regione, et remanent quinq; anni, in quibus non erit aratio nec messis.*
7 *Misit ergò me Deus ante vos, ut faceret vobis posteritatem in terra, et ut vivificaret vobis evasionem magnã.*
8 *Non vos itaque misistis me huc, sed Deus: fecitque me dominum Pharaoni, & dominum universæ genti ejus, & dominantem super universam regionem Ægypti.*
9 *Accelerate, & ascendite ad patrem meum, et dicite ei; Ita dixit filius tuus Ioseph: Fecit me Deus dominum omnium Ægyptiorum, descende ad me, & ne moreris.*
10 *Et commoraberis in Sadir, & eris propè me tu, & filii tui, & filii filiorum tuorum, & oves tuæ, & boves tuæ, & omnia bona tua.*
11 *Et alam te ibi, cùm adhuc remaneant quinq; anni famis, ut ne depauperêris tu, et familia tua, & consumantur omnia bona tua.*
12 *Et ecce oculi vestri sunt videntes, & oculi fratris mei Benjamin, quòd os meũ colloquatur vobiscum.*
13 *Nunciate patri meo universum honorem meum in Ægypto, & quidquid vidistis: & accelerate, adducite eum huc.*

ספר בראשית: מה

flevit Binjamin & :flevit &,sui fratris Binjamin *cervices* super *cecidit* Et
14 וַיִּפֹּל עַל־צַוְּארֵי בִנְיָמִן־אָחִיו וַיֵּבְךְּ וּבִנְיָמִן בָּכָה
: eos super flevit &,suos fratres oēs est osculat⁹ Et .ejus *cervices* super
15 עַל־צַוָּארָיו: וַיְנַשֵּׁק לְכָל־אֶחָיו וַיֵּבְךְּ עֲלֵהֶם
domo est audita vox Et .eo cum ej⁹ fratres sunt locuti postea &
16 וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ: וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית
,Parhoh oculis in *fuit bonū* Et .Joseph fratres Venerunt : dicendo ,Parhoh
פַּרְעֹה לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּיטַב בְּעֵינֵי פַרְעֹה
ad Dic : Joseph ad Parhoh dixit Et .ej⁹ servorū oculis in &
17 וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו: וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֱמֹר אֶל־
ingredimini ,ite & ;vestra jumenta onerate ,facite Hoc : *tuos fratres*
אַחֶיךָ זֹאת עֲשׂוּ טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם וּלְכוּ־בֹאוּ
,vestras *domos* & ,vestrum patrem capite Et .Chenahan terram
18 אַרְצָה כְּנָעַן: וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בָּתֵּיכֶם
comedetis &: Ægypti terræ bonum vobis dabo & :me ad venite &
וּבֹאוּ אֵלָי וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִכְלוּ
Capite .facite hoc :es jussus tu Et .terræ pinguedinem
19 אֶת־חֵלֶב הָאָרֶץ: וְאַתָּה צֻוֵּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־
,vestris uxorib⁹ &,vestris parvulis currus Ægypti terrā de vobis
לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם וְלִנְשֵׁיכֶם
parcat non vester ocul⁹ Et .*venietis* & , vestrum patrem *feretis* &
20 וּנְשָׂאתֶם אֶת־אֲבִיכֶם וּבָאתֶם: וְעֵינְכֶם אַל־תָּחֹס
illud vobis Ægypti terræ omnis bonum quia : *vestra vasa super*
עַל־כְּלֵיכֶם כִּי־טוּב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא:
os juxta currus Joseph eis dedit Et .Israel filii sic fecerunt Et
21 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי
unicuique dedit ipsis Omnibus .*viam ad* escam eis dedit & :Parhoh
22 פַרְעֹה וַיִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ: לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ
quinque & ,argenteos trecentos dedit Binjamin ipsi & ,*vestium mutationes*
חֲלִפוֹת שְׂמָלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ
asinos decem ,hoc sicut misit suo patri Et .*vestium mutationes*
23 חֲלִפֹת שְׂמָלֹת: וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים
,panē &,frumentū ferentes asinas decē & ,Ægypti bono de ferentes
נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרָיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת נֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם
.abierunt & ,suos fratres dimisit Et .*viam ad* suo patri escam &
24 וּמָזוֹן לְאָבִיו לַדָּרֶךְ: וַיְשַׁלַּח אֶת־אֶחָיו וַיֵּלֵכוּ
,Ægypto ex ascēderunt Et .via in *contendatis* Ne : eos ad dixit Et
25 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ: וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרָיִם
nunciaverūt Et .suum patrem Jahacob ad Chenahan terrā in venerūt &
26 וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: וַיַּגִּדוּ
terrā omni in *dominans* ipse *quia & ,vivens* Joseph Adhuc :dicendo ei
לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ
.eis credebat non quia ,ej⁹ cor est debilitatū Et .Ægypti
מִצְרָיִם וַיָּפָג לִבּוֹ כִּי לֹא־הֶאֱמִין לָהֶם:
.eos ad fuerat locut⁹ quæ ,Joseph verba omnia eū ad sunt locuti Et
27 וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם
,eum *ferendum ad* ,Joseph misit quos , currus vidit Et
וַיַּרְא אֶת־הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אֹתוֹ
.eorum patris Iahacob spirit⁹ revixit &
וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

Versio VULG. LAT.

14 Cúmq; amplexat⁹ recidisset in
collū Benjamin fratris sui, fle-
vit : illo quoq; similiter flente
15 super collū ej⁹. Osculatúsq; est
Joseph omnes fratres suos, &
ploravit super singulos : post
16 quæ ausi sūt loqui ad eū. Au-
ditúmq; est, & celebri sermo-
ne vulgatū in aula regis; Ve-
nerūt fratres Joseph: et gavis⁹
est Pharao, atq; omnis familia
17 ej⁹. Dixitq; ad Joseph ut im-
peraret fratrib⁹ suis; dicens,
Onerátes jumēta ite in ter-
18 rā Chanaan. Et tollite inde
patrem vestrū et cognationē,
& venite ad me : & ego da-
bo vobis omnia bona Ægy-
pti, ut comedatis medullam
19 terræ. Præcipe etiam ut tol-
lant plaustra de terra Ægy-
pti, ad subvectionem parvu-
lorum suorum ac conjugum :
& dicito, Tollite patrem ve-
strum, & properate quanto-
20 cyùs venientes. Nec dimitta-
tis quidquam de supellectili
vestra : quia omnes opes Æ-
21 gypti, vestræ erunt. Fecerúnt-
que filii Israel, ut eis manda-
tum fuerat. Quibus dedit Jo-
seph plaustra, secundū Pha-
raonis imperium : & cibaria
22 in itinere. Singulis quoq; pro-
ferri jussit binas stolas: Benja-
min verò dedit trecentos ar-
genteos cum quinque stolis
23 optimis : Tantumdē pecuniæ
& vestiū mittens patri suo;
addēs & asinos decē, qui sub-
veherent ex omnibus divitiis
Ægypti : & totidem asinas,
triticum in itinere panésque
24 portantes. Dimisit ergò fra-
tres suos: & proficiscentibus
25 ait, Ne irascamini in via. Qui
ascendentes ex Ægypto, ve-
nerunt in terram Chanaan ad
26 patrem suum Jacob. Et nun-
tiaverunt ei, dicentes, Joseph
filius tuus vivit : & ipse do-
minatur in omni terra Ægy-
pti. Quo audito Jacob, quasi
de gravi somno evigilans, ta-
27 mē nō credebat eis. Illi è cō-
trà referebāt omnē ordinem
rei. Cúmq; vidisset plaustra, et
universa quæ miserat, revixit
spiritus ejus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

14 Καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον Βενιαμὶν τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῷ· καὶ Βενια-
μὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ.
15 Καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
τοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα, ἐλά-
16 λησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. Καὶ
διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον Φαραὼ, λέ-
γοντες, Ἥκασιν οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσήφ· ἐχάρη
17 δὲ Φαραὼ, καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ. Εἶπε δὲ
Φαραὼ πρὸς Ἰωσήφ, Εἰπὸν τοῖς ἀδελ-
φοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε· γεμίσατε τὰ (κ) φο-
ρεῖα ὑμῶν, καὶ ἀπέλθετε εἰς γῆν Χανα-
18 άν. Καὶ (λ) ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν,
καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκετε πρός με·
καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν Αἰγύ-
19 πτου, καὶ φάγεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. Σὺ δὲ
ἔντειλαι ταῦτα· λαβεῖν αὐτοῖς ἁμάξας
ἐκ γῆς Αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑμῶν, καὶ
ταῖς (μ) γυναιξὶν ὑμῶν· καὶ ἀναλαβόν-
20 τες τὸν πατέρα ὑμῶν, παραγίνεσθε. Καὶ
μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν (ν) σκευ-
ῶν ὑμῶν· τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ Αἰγύ-
21 πτου ὑμῖν ἔσται. Ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ
Ἰσραήλ· ἔδωκε δὲ Ἰωσὴφ αὐτοῖς ἁμάξας
κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ Φαραὼ τοῦ βασιλέως·
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν.
22 Καὶ πᾶσιν ἔδωκε δισσὰς στολάς· (ξ) τῷ δὲ
Βενιαμὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ
23 πέντε (ο) ἐξαλλασσούσας στολάς. Καὶ τῷ
πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ αὐτά. καὶ δέ-
κα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν
Αἰγύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἰρούσας ἄρτους
24 τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς ὁδόν. Ἐξαπέστειλε δὲ τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ εἶπεν
25 αὐτοῖς, Μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ
ἀνέβησαν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν
Χαναὰν πρὸς Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν.
26 Καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, Ὅτι ὁ
υἱός σου Ἰωσὴφ ζῇ, καὶ (π) αὐτὸς ἄρχει
(ρ) πάσης γῆς Αἰγύπτου. καὶ (σ) ἐξέστη τῇ
διανοίᾳ Ἰακώβ· οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς.
27 Ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα
ὑπὸ Ἰωσήφ, ὅσα εἶπεν αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ
τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν Ἰωσήφ, ὥστε
ἀναλαβεῖν αὐτὸν, ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα
Ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

Et procidens super collum Ben[jamin] fratris sui, flevit super e[um].
Et Benjamin flevit super collo illius. Et osculatus omnes fra-
tres suos, flevit super eis. Et
post hæc locuti sunt fratres ejus
ad eum. Et divulgata est vox in
domo Pharaonis, dicentes, Vene-
runt fratres Joseph. Gavisus est
autem Pharao, et familia ejus.
Dixit autem Pharao ad Joseph,
Dic fratribus tuis, Hoc facite: one-
rate (κ) vehicula vestra, et abite
in terram Chanaan. Et assumen-
tes patrem vestrum, & substan-
tiam vestram, venite ad me: &
dabo vobis de omnibus bonis Æ-
gypti: & comedetis medullam
terræ. Tu autem præcipe hæc su-
mere ipsis de terra Ægypti plau-
stra parvulis vestris, & uxori-
bus vestris : & assumentes pa-
trem vestrum, advenite. Et ne
parcatis oculis de (ν) vasis ve-
stris : omnia enim bona Ægypti
vobis erunt. Fecerunt autem
filii Israel. Dedit autem Joseph
eis plaustra secundum ea quæ
dicta fuerant à Pharaone rege:
et dedit illis cibaria in via.
Et omnibus dedit binas stolas:
ipsi autem Benjamin dedit tre-
centos aureos, & quinque
eximias stolas. Et patri suo
misit juxta (ξ) eadem, & decem
asinos ferentes de omnibus bonis
Ægypti, & decē mulas ferentes
panes patri suo in viam. Dimisit
autem fratres suos, & ierunt:
& dixit eis, Ne irascamini in
via. Et ascenderunt de Ægy-
pto, & venerunt in terram Cha-
naan ad Jacob patrem suum. Et
nunciaverunt ei, dicentes, Quia
filius tuus Joseph vivit, & ipse
est princeps universæ terræ Æ-
gypti. Et obstupuit mente Ja-
cob : non enim credidit eis.
Locuti sunt autem ei omnia,
quæ dicta fuerant à Joseph,
quæcumque dixit eis. Videns
autem plaustra, quæ miserat Jo-
seph, ut assumeret eum, revixit
spiritus Jacob patris eorum.

MS. A. (κ) πορεῖα (λ) παραλαβόντες (μ) γυναιξὶν· καὶ (ν) σκευῶν τῶ[…] (ξ) καὶ τῷ Βενιαμεὶν (ο) ἀλλασσούσας (π) οὗτος (ρ) πάσης τῆς γῆς (σ) ἐξέστη ἡ διάνοια

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 ܘܢܦܠ ܥܠ ܨܘܪܗ ܕܒܢܝܡܝܢ ܐܚܘܗܝ. ܘܒܟܐ. ܘܒܢܝܡܝܢ ܒܟܐ ܥܠ ܨܘܪܗ. * ܘܢܫܩ
15
16 ܠܟܠܗܘܢ ܐܚܘܗܝ ܘܒܟܐ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܒܬܪܟܢ ܡܠܠܘ ܐܚܘܗܝ ܥܡܗ. * ܘܩܠܐ ܐܫܬܡܥ
ܒܒܝܬ ܦܪܥܘܢ ܕܐܡܪܝܢ. ܕܐܬܘ ܐܚܘܗܝ ܕܝܘܣܦ. ܘܫܦܪ ܦܬܓܡܐ ܒܥܝܢܝ ܦܪܥܘܢ.
17 ܘܒܥܝܢܝ ܥܒܕܘܗܝ. * ܘܐܡܪ ܦܪܥܘܢ ܠܝܘܣܦ. ܐܡܪ ܠܐܚܝܟ. ܗܕܐ ܥܒܕܘ. ܛܥܘܢܘ ܒܥܝܪܟܘܢ. ܐܘܒܠܘ
18 ܥܒܘܪܐ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. * ܘܕܒܪܘ ܠܐܒܘܟܘܢ ܘܠܒܢܝ ܒܝܬܟܘܢ.
19 ܘܐܬܘ ܠܘܬܝ. ܘܐܬܠ ܠܟܘܢ ܪܓܝܓܬܗ ܕܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܐܟܘܠܘ ܫܘܡܢܗ ܕܐܪܥܐ. * ܘܐܢܬ
ܗܐ ܫܠܝܛ ܐܢܬ. ܐܡܪ ܠܐܚܝܟ. ܗܟܢܐ ܥܒܕܘ. ܕܒܪܘ ܠܟܘܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܥܓܠܬܐ
20 ܠܢܫܝܟܘܢ ܘܠܛܦܠܟܘܢ. ܘܫܩܘܠܘ ܠܐܒܘܟܘܢ ܘܬܘ. * ܘܥܝܢܝܟܘܢ ܠܐ ܬܚܘܣ ܥܠ
21 ܡܐܢܝܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܛܘܒܬܗ ܕܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܕܝܠܟܘܢ ܗܝ. * ܘܥܒܕܘ ܗܟܢܐ ܒܢܝ
ܐܝܣܪܝܠ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܝܘܣܦ ܥܓܠܬܐ ܥܠ ܦܘܡܗ ܕܦܪܥܘܢ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ
22 ܙܘܕܐ ܠܐܘܪܚܐ ܠܟܠܗܘܢ. * ܘܝܗܒ ܠܟܠ ܚܕ ܙܘܓܐ ܕܢܚܬܐ. ܘܠܒܢܝܡܝܢ ܝܗܒ ܬܠܬ
23 ܡܐܐ ܕܟܣܦܐ. ܘܚܡܫܐ ܙܘܓܝܢ ܕܢܚܬܐ. * ܘܠܐܒܘܗܝ ܫܕܪ ܗܟܢܐ. ܘܥܣܪܐ ܚܡܪܐ ܟܕ ܫܩܝܠܝܢ
24 ܛܘܒܬܗ ܕܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܥܣܪ ܐܬܢܢ ܟܕ ܫܩܝܠܢ ܥܒܘܪܐ ܘܚܡܪܐ. ܘܙܘܕܐ ܠܐܘܪܚܐ. * ܘܫܕܪ
ܐܢܘܢ. ܘܐܙܠܘ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܠܐ ܬܬܚܪܘܢ ܒܐܘܪܚܐ. ܘܣܠܩܘ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. ܘܐܬܘ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ
25 ܠܘܬ ܝܥܩܘܒ ܐܒܘܗܘܢ. * ܘܚܘܝܘܗܝ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܕܥܕܟܝܠ ܝܘܣܦ ܚܝ. ܘܗܘܝܘ ܡܫܠܛ
26 ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܐܬܡܗܝ ܒܠܒܗ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܝܡܢ ܐܢܘܢ. * ܘܡܠܠܘ ܥܡܗ
ܟܠ ܕܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܘܣܦ. ܘܚܙܐ ܥܓܠܬܐ ܕܫܕܪ ܝܘܣܦ ܠܡܫܩܠܗ.
ܘܐܬܢܦܫܬ ܪܘܚܗ ܕܝܥܩܘܒ ܐܒܘܗܘܢ.

Et proruens in collum Benjamen fratris sui, flevit : & Benjamen flevit super collum ejus. Et osculatus est omnes fratres suos, ac flevit super eos : ac tum alloquuti sunt eum fratres ejus. Et vox audita est in domo Pharaonis dicentium; Venerunt fratres Joseph : & placuit sermo in oculis Pharaonis, & in oculis servorum ejus. Dixítque Pharao ad Joseph, Dic fratribus tuis, Sic facite : onerate jumenta vestra frumento, & ite, pervehite ad terram Chanaan. Et tollite patrem vestrum, & domesticos vestros, & adducite ad me, dabóque vobis delitias terræ Ægypti, & comedite pinguedinem terræ. Et tu quidem en potestatem habes : dic fratribus tuis, Sic facite : ducite vobis de terra Ægypti plaustra pro mulieribus vestris, & supellectili vestrâ ; & advehite patrem vestrum, & venite. Et oculi vestri ne parcant instrumentis vestris, quia optimum totius terræ Ægypti vestrum est. Fecerunt autem sic filii Israel : & dedit eis Joseph plaustra juxta verbum oris Pharaonis, dedítque eis viaticum pro itinere omnibus. Dedit etiam cuilibet par vestium : ipsi verò Benjamen dedit trecentos argenteos, & quinque paria vestium. Patri autem suo misit eodem modo, & insuper decem asinos onustos optimis quibusque terræ Ægypti, & decem asinas onustas frumento & vino, & viaticum pro itinere. Et dimisit eos, & abiere : dixitque eis, Ne contendatis in via. Ascenderunt ergò ex Ægypto, & venerunt in terram Chanaan ad Jacob patrem suum. Et nunciarunt ei, dicentes ; Adhuc Joseph vivit, ipse que dominatur in tota terra Ægypti. Ipse verò neglexit in corde suo, quia non credidit eis. Et retulerunt ei omnia verba quæ dixerat eis Joseph : cernensque Jacob plaustra quæ miserat Joseph ad vehendum eum, quievit spiritus Jacob patris eorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

[illegible]

14 Et ruit sup cervicē Benjamin
fratris sui, & flevit: Benjamin
15 quoq; flevit sup cervicē ej⁹. Et
osculat⁹ est oēs fratres suos;
& flevit sup eos: & postea lo-
cuti sunt fratres ejus cum eo.
16 Et rumor audit⁹ est in domo
Pharaonis, dicendo; Venerunt
fratres Joseph: et placuit in o-
culis Pharaonis, & in oculis
17 servorū ejus. Dixitq; Pharao
ad Joseph; Dic fratribus tuis,
Hoc facite: onerate jumenta
vestra; et ite & afferte in ter-
18 ram Chanaā. Et tollite patrē
vestrū, & homines dom⁹ ve-
stræ, & venite ad me: & dabo
vobis optimā terrā Ægypti; et
19 comedetis bona terræ. Tu au-
tem præcipe eis, Hoc facite:
tollite vobis de terrā Ægypti
curr⁹, familiæ vestræ et uxori-
bus vestris; et tollite patrē ve-
20 strū, & venite. Et ocul⁹ vester
non parcat supellectili vestræ:
quoniā optima toti⁹ terræ Æ-
21 gypti, vestra erunt. Feceruntq;
ita filii Israel; et dedit eis Jo-
seph plaustra, secundū præce-
ptū Pharaonis: et dedit eis ci-
22 baria in viā. Unicuiq; omniū
dedit stolas, ut induerentur:
Benjamin quoq; dedit trecē-
tos siclos argenteos, & quinq;
23 stolas indumenti. Patri quoq;
suo similiter misit, decem asi-
nos oneratos bonis Ægypti:
et decem asinas portantes fru-
mentum, et panes et cibaria
24 patri suo, in viā. Et misit fra-
tres suos, et abierunt: et dixit
25 eis; Non contēdatis in viā. Et
ascendērunt de Ægypto: et
venerunt in terram Chanaā,
26 ad Jacob patrē suū. Et narra-
verunt ei, dicentes, Adhuc Jo-
seph vivit; et quòd domina-
tur in universā terrā Ægypti:
Et erant verba hæc vacillan-
tia in corde suo; quoniam
27 non credebat eis. Et locuti
sunt cum eo omnia verba Jo-
seph, quæ locutus fuerat cum
eis: & vidit plaustra quæ mi-
serat Joseph, ut portarent e-
um: & requievit Spiritus
sanctus super Jacob patrem
suum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

14 Tum cecidit super collum
Benjamin fratris sui, & fle-
vit; flevit quoque Benja-
15 min super collum ejus. Et
osculatus est omnes fratres
suos, & flevit super eos, &
posteà allocuti sunt eum fra-
16 tres ejus. Vox autem audita
est in domo Pharaonis, di-
cens; Venerunt fratres Jo-
sephi: & placuit oculis
Pharaonis, & oculis servorū
17 ejus. Dixitque Pharao Jo-
sepho, Dicito fratribus tuis;
Hoc facite, (e) Onerate ju-
menta vestra, & abite, atq;
ingredimini terram Chanaan.
18 Et assumite patrem vestrum,
& domos vestras, & venite
ad me, & dabo vobis opti-
mum terræ Ægypti, & come-
detis (f) pinguedinem terræ.
19 Præcipito quoque, Hoc facite,
Assumite vobis de terra Æ-
gypti currus pro parvulis
vestris, & uxoribus vestris,
assumetis etiā patrem vestrū,
20 & venietis. Nec oculus ve-
ster parcat supellectili ve-
stræ, nam optimum terræ Æ-
21 gypti vestrum erit. Sic au-
tem fecerunt filii Israel; de-
ditque eis Joseph currus
juxta mandatum Pharaonis,
dedit quoque eis (g) viaticum
22 pro itinere. Singulis omnibus
dedit mutatorias vestes, Ben-
jamin verò dedit trecentos
argenteos, & quinque muta-
23 torias vestes. Patri quoque
suo talia misit; decem asinos
ferentes de bonis terræ Æ-
gypti, & decem asinas feren-
tes frumentum, & panem, &
24 escas patri suo in viam. Et
dimisit fratres suos, & abi-
erunt; dixitq; illis, Ne ira-
25 scamini in via. Post hæc
ascenderunt ex Ægypto, &
venerunt in terram Chanaan
ad Iacobum patrem suum.
26 Narraveruntque illi, dicen-
tes; Adhuc vivit Iosephus, &
ipse dominatur omni terræ
Ægypti: Tunc (h) defecit cor
ejus, non enim credebat illis.
27 Retuleruntq; illi omnia ver-
ba Iosephi quæ dixerat illis:
videns quoque currus quos
miserat Ioseph ad vehendum
ipsum, revixit spiritus Iacobi
patris eorum.

VER. SAM. (e) Asportate annonam vestrā. (f) liquorem terræ. (g) dona (h) abreptū est

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Deinde cecidit super collum Benjamin 14
fratris sui, & flevit, & Benjamin flevit
etiam super collum ejus. Et osculatus 15
est omnes fratres suos, & flevit cum eis.
Et posteà allocuti sunt eum. Et delata 16
est vox ad Pharaonem, et dictum est ei;
Venerunt fratres Joseph. Placuit autem
id illi, & universis ducibus ejus. Et 17
dixit Pharaon ad Joseph, Dic fratribus
tuis; Facite rem unam, onerate jumenta
vestra, & abite, & reducite ea in terram
Chanaan. Imponite plaustris patrem ve- 18
strum, & familiam vestram, & perduci-
te eos ad me, & tribuam vobis suavita-
tem regionis Ægypti, & comedetis quod
optimum est in ea. Et tibi quidem jube- 19
tur ut dicas eis, Facite rem unam, Acci-
pite vobis de regione Ægypti plaustra
pro parvulis vestris, et mulieribus vestris:
& imponite patrem vestrum, & venite.
Et oculi vestri nè miseratione moveantur 20
de utensilibus vestris; quoniam suavitas
regionis Ægypti, vestra est. Fecerunt 21
igitur sic filii Israel: deditque eis Io-
seph plaustra de mandato Pharaonis, &
viaticum pro itinere. Et dedit cuilibet 22
viro ex ipsis vestem pretiosam: deditque
Benjamino trecentas drachmas, et quinque
vestes pretiosas. Et misit patri suo decē 23
asinos onustos optimis quibusque rebus
Ægypti, et decem asinas onustas frumen-
to, & cibo, atque alimento, patri suo pro
itinere. Deinde misit fratres suos, & ait 24
illis; Ne rixemini in via. Et ascende- 25
runt ex Ægypto, veneruntq; in regionem
Chanaan ad Iacobum patrem suum. Et 26
nuntiaverunt ei, ac dixerunt; Adhuc Io-
seph superstes est: quinetiam est præposi-
tus universæ regioni Ægypti: hæsitavit
autē cor ejus, nec fidem præbuit eis. Præ- 27
tereà narraverunt ei omnes sermones Io-
sephi quos locutus fuerat ad eos, viditq;
currus quos miserat ad vehendum illum:
quapropter revixit spiritus Iacob patris
eorum.

ספר בראשית : מו

ibo ;vivens me' fili' Joseph Adhuc .Multum :Israel dixit Et
28 ויאמר ישראל רב עוד־יוסף בני חי אלכה
.moriar antequā ,eū videbo &
ואראנו בטרם אמות:

CAP. XLVI. מו

,Beersebah in venit & ,ei quæ omnia & ,Israel est profect' Et
1 ויסע ישראל וכל־אשר־לו ויבא בארה שבע
dixit Et .Ischac sui patris Deo sacrificia sacrificavit Et
2 ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק : ויאמר
;Jahacob ,Jahacob :ait & ,noctis visionibus in Israel ad Deus
אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב יעקב
timeas Ne .tui patris Deus ,Deus Ego ;dixit Et .ego Ecce:dixit Et
3 ויאמר הנני : ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל־תירא
.ibi te ponam magnam gentē in quia ;Ægyptum in descendendo à
מרדה מצרימה כי־לגוי גדול אשימך שם:
etiam,te faciā ascēdere ego & ,Ægyptū in tecum descendam Ego
4 אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם־
.tuos oculos super suam manum ponet Joseph & :ascendendo
עלה ויוסף ישית ידו על־עיניך:
Israel filii tulerunt Et .Beersebah de Jahacob surrexit Et
5 ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני־ישראל את־
plaustris in suas uxores & ,suos parvulos & ,suum patrem Jahacob
יעקב אביהם ואת־טפם ואת־נשיהם בעגלות
,suum pecus ceperunt Et .eum ferendum ad Parhoh misit quæ
6 אשר־שלח פרעה לשאת אתו : ויקחו את־מקניהם
venerunt & ,Chenahan terrā in acquisierant quam ,suam acquisitionem &
ואת־רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו
ej' filiorū filii &,ej' Filii.eo cū ej' semen omne & ,Jahacob ;Ægyptum in
7 מצרימה יעקב וכל־זרעו אתו : בניו ובני בניו
secum adduxit,suū semen omne &,ej' filiorum filiæ & ,ej' Filiæ .eo cum
אתו בנתיו ובנות בניו וכל־זרעו הביא אתו
sunt ingressi qui ,Israel filiorum nomina hæc Et .Ægyptum in
8 מצרימה : ואלה שמות בני־ישראל הבאים
.Reuben ,Jahacob Primogenit'.ej' filii & ,Jahacob ,Ægyptū in
מצרימה יעקב ובניו בכר יעקב ראובן:
.Charmi &,Chesron & ,Pallu & ,Chanoch :Reuben filii Et
9 ובני ראובן חנוך ופלוא וחצרן וכרמי:
,Sochar &,Jachin & ,Ohad & ,Jamin & ,Iemuel ;Simhon filii Et
10 ובני שמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר
,Chehath ,Gherson ;Levi filii Et .Chenahanitidis filius Saul &
11 ושאול בן־הכנענית : ובני לוי גרשון קהת
:Zerach & ,Peres & ,Selah & ,Onan & ,Her ,Jehudah filii Et .Merari &
12 ומררי : ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח
;Peres filii fuerunt Et .Chenahan terrā in Onan & ,Her est mortu' Et
וימת ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני־פרץ
,Iob &,Puvah & ,Tolah ;Issachar filii Et .Chamul & ,Chesron
13 חצרן וחמול : ובני יששכר תולע ופוה ויוב
.Iachleel & ,Elon & ,Zered ;Zebulun filii Et .Simron &
14 ושמרן : ובני זבלון סרד ואלון ויחלאל:

Versio VULG. LAT.

28 Et ait, Sufficit mihi si adhuc
Joseph filius meus vivit : va-
dam, & videbo illum ante-
quam moriar.

CAP. XLVI.

1 PRofectúsque Israel cum
omnib', quæ habebat, venit
ad Puteum juramenti: & ma-
ctatis ibi victimis Deo patris
2 sui Isaac, Audivit eum per
visionem noctis vocantem se,
& dicentem sibi; Jacob, Ja-
cob. Cui respondit, Ecce ad-
3 sum. Ait illi Deus, Ego sum
fortissimus Deus patris tui :
noli timere, descende in Æ-
gyptum, quia in gentem ma-
4 gnam faciam te ibi. Ego de-
scendam tecum illuc; & ego
inde adducam te revertentē :
Joseph quoque ponet manus
5 suas super oculos tuos. Surre-
xit autem Jacob à Puteo jura-
menti : tulerúntq; eū filii cum
parvulis & uxoribus suis in
plaustris, quæ miserat Pharao,
6 adportandū senem, Et omnia
quæ possederat in terra Cha-
naan : venitq; in Ægyptum
7 cum omni semine suo; Filii
ejus, & nepotes, filiæ, & cun-
8 cta simul progenies. Hæc sunt
autem nomina filiorū Israel,
qui ingressi sunt in Ægyptū,
ipse cum liberis suis. Primo-
9 genitus, Ruben. Filii Ruben;
Henoch, & Phallu, et Hesron,
10 & Charmi. Filii Simeon; Ja-
muel, & Jamin, & Ahod, &
Jachin, & Sohar, & Saul, fi-
11 lius Chanaanitidis. Filii Levi;
Gerson, & Caath, & Merari.
12 Filii Juda; Her, & Onan, &
Sela, & Phares, & Zara: mor-
tui sunt autem Her & Onan
in terra Chanaan. Natique
sunt filii Phares; Hesron, &
13 Hamul. Filii Issachar; Tho-
la, et Phua, & Job, & Semron.
14 Filii Zabulon; Sared, & Elon,
& Jahelel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Εἶπε δὲ Ἰσραὴλ, Μέγα μοι ἐστὶν, εἰ ἔτι (τ) Ἰωσὴφ ὁ υἱός μου ζῇ. πορευθεὶς, ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με.

MS. A. (τ) ὁ υἱός μου Ἰωσὴφ ζῇ.

ΚΕΦ. μϛ΄.

1 ἈΠάρας δὲ Ἰσραὴλ, αὐτὸς καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, (α) ἦλθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου· καὶ (β) ἔθυσε θυσίαν τῷ Θεῷ τοῦ πατρὸς
2 αὐτοῦ Ἰσαάκ. Εἶπε δὲ ὁ (γ) Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, (δ) εἴπων, Ἰακὼβ, Ἰακώβ. ὁ δὲ εἶπε, Τί ἐστιν;
3 Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου. μὴ φοβοῦ καταβῆναι εἰς Αἴγυπτον· εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ.
4 Καὶ ἐγὼ καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος· καὶ Ἰωσὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ
5 τοὺς ὀφθαλμούς σου. Ἀνέστη δὲ Ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀποσκευὴν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν Ἰωσὴφ ἆραι αὐ-
6 τόν. Καὶ ἀναλαβόντες τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο (ε) ἐν γῇ Χαναὰν, εἰσῆλθον εἰς Αἴγυπτον Ἰακὼβ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ᾽ αὐ-
7 τοῦ. Υἱοὶ, (ζ) καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ· θυγατέρες, καὶ θυγατέρες (η) τῶν θυγατέρων αὐτοῦ· καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐ-
8 τοῦ ἤγαγεν εἰς Αἴγυπτον. Ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν εἰσελθόντων εἰς (θ) Αἴγυπτον ἅμα Ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. Ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. πρω-
9 τότοκος Ἰακὼβ, Ῥουβήν. Υἱοὶ δὲ Ῥουβήν· Ἐνὼχ, καὶ (ι) Φαλλοὺς, Ἀσρὼν, καὶ
10 Χαρμί. Υἱοὶ δὲ Συμεών· Ἰεμουὴλ, καὶ Ἰαμεὶν, καὶ Ἀὼδ, καὶ Ἀχεὶν, καὶ Σαὰρ,
11 καὶ (κ) Σαοὺλ υἱὸς τῆς Χαναν{ί}τιδος. Υἱοὶ δὲ Λευί· Γηρσὼν, (λ) Καὰθ, καὶ Μεραρί.
12 Υἱοὶ δὲ Ἰούδα· Ἤρ, καὶ Αὐνὰν, καὶ Σηλὼμ, καὶ Φαρὲς, καὶ Ζαρά· ἀπέθανε δὲ Ἤρ καὶ Αὐνὰν ἐν γῇ Χαναάν. Ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Φαρὲς·
13 (μ) Ἐσρὼν, καὶ Ἰεμουήλ. Υἱοὶ δὲ Ἰσσάχαρ· Θωλὰ, καὶ Φουὰ, καὶ (ν) Ἀσοὺμ, καὶ Σαμ-
14 βράν. Υἱοὶ δὲ Ζαβουλών· Σερὲδ, καὶ (ξ) Ἀλλὼν, καὶ Ἀχοήλ.

MS. A. (α) ἦλθον (β) ἔθυσεν ἐκεῖ θυσίαν (γ) Θεὸς Ἰσραὴλ (δ) εἶπε, (ε) ἐκ γῆς Χαναὰν, καὶ εἰσῆλθεν Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ πᾶν (ζ) καὶ υἱοὶ (η) τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ καὶ πᾶν (θ) Αἴγυπτον. Ἰακὼβ καὶ (ι) Φαλλοὺ, (κ) Σαμουὴλ (λ) Καὰθ, καὶ Μεραρεί. (μ) Ἀσρὼν, (ν) Ἰασοὺβ, καὶ Ζαμβράμ. (ξ) Ἀσρὼν, καὶ Ἀλοήλ.

Dixit autem Israel, Magnum mihi est, si adhuc Joseph filius meus vivit: profectus videbo eum, priusquam moriar. 28

CAP. XLVI.

PRomovens (a) autem Israel, ipse & omnia quæ ejus, venit ad puteum juramenti: immolavitque hostiam Deo patris sui Isaac. Dixit autem Deus ad Israel in visione noctis, dicens, Jacob, Jacob. At ille dixit, Quid est? Ille verò dixit ei, Ego sum Deus patrum tuorum: Noli timere descendere in Ægyptum: In gentem enim magnam faciam te ibi. Et ego descendam tecum in Ægyptum: et ego (b) ascendere te faciam in finem: & Joseph imponet manus suas super oculos tuos. Surrexit autem Jacob à puteo juramenti: et assumpserunt filii Israel patrem suum, & apparatum, & uxores suas super plaustra, quæ miserat Joseph ad tollendum eum. Et assumentes substantiam suam, & omnem possessionem, quam possederant in terra Chanaan, ingressi sunt in Ægyptum, Iacob, & omne semen ejus cum eo. Filii, et filii filiorum ejus cum eo; filiæ, et filiæ filiarum ejus; & omne semen suum duxit in Ægyptum. Hæc autem nomina filiorum Israel, qui intraverunt in Ægyptum simul cum Iacob patre suo. Iacob, & filii ejus. Primogenitus Iacob, Ruben. Filii autem Ruben; Enoch, & Phallus, Asron, & Charmi. Filii autem Symeon; Iemuel, & Iamin, & Aod, & Achin, & Saar, & Saul, filius Chananitidis. Filii autem Levi; Gerson, Caath, & Merari. Filii autem Iudæ; Er, & Aynan, & Selom, & Phares, & Zara. Mortuus est autem Er & Aynan in terra Chanaan. Nati sunt autem filii Phares; Esron, & Iemuel. Filii autem Issachar; Thola, & Phua, & Asum, & Sambran. Filii autem Zabulon; Sered, & Allon, & Achoel.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

Et ait, Maximum est apud me hoc, quòd hactenus Joseph filius meus vivit: ibo, videbo eum antequam moriar.

CAP. XLVI.

PRofectus itaque Israel, ipse cum omnib' quæ habebat, venit in Bir-Sebaa, mactavitque victimam Deo patris sui Ishac. Et dixit Deus ad Israel in visione nocturna, & dixit, Jacob Jacob, qui respondit, Adsum. Et dixit ei, Ego sum Deus, Deus patris tui: ne metuas descendere in Ægyptum, quoniam in populum magnum faciam te ibi. Ego descendam tecum, & ego extraham te: & Joseph imponet manus suas oculis tuis. Et surrexit Jacob de Bir-Sebaa: tuleruntque filii Israel Jacobum patrem suum, & supellectilem suam, & uxores suas, in plaustris quæ miserat Pharaon ad tollendum eum. Et ducentes jumenta sua, & armenta sua quæ possederant in terra Chanaan, venerunt in Ægyptū Jacob & universa progenies ejus cum eo. Filios suos, & filios filiorum suorum secum, filias suas, & filias filiorum suorum, & omnē denique progeniem suam introduxit secum in Ægyptum. Hæc autem sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt Ægyptum: Jacob cum filiis suis: primogenitus Jacob Rubil. Filii Rubil, Henoch, & Phallu, & Hesron, & Charmi. Filii Simeon, Jamuel, & Jamin, & Ohar, & Jachin & Sohar, & Saul filius Chananææ. Filii verò Levi, Gerson, & Cahath, & Merari. Filii Juda, Ir, & Onan, & Sela, & Phares, & Zarah: mortuus est autem Ir, & Onan in terra Chanaan. Fueruntque filii Phares, Hesron, & Hamuel. Filii Issachar, Tola, & Phua, & Ojab, & Semron. Filii Zabolon, Seder, & Alun, & Nahlael.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

28 ואמר ישראל סגי־לי חדוא עד־
כען־יוסף ברי קים אזיל ואחזינה
עד־לא אמות:

מו

1 ונטל ישראל וכל־די־ליה ואתא
לבאר שבע ודבח דבחין לאלהא
2 דאבוהי יצחק: ואמר יי לישראל
בחזוא דליליא ואמר יעקב
3 יעקב ואמר הא אנא: ואמר אנא
אל אלהא דאבוך לא תדחל
מלמיחת למצרים ארי־לעם סגי
4 אשונך תמן: אנא איחות עמך
למצרים ואנא אסקנך אף
אסקא ויוסף ישוי ידוהי על־
5 עינך: וקם יעקב מבאר שבע
ונטלו בני־ישראל ית־יעקב
אבוהון וית־טפלהון וית־
נשיהון בעגלתא די־שלח פרעה
6 למטל יתיה: ודברו ית־גיתיהון
וית־קניניהון די קנו בארעא דכנען
ואתו למצרים יעקב וכל־בנוהי
7 עמיה: בנוהי ובני בנוהי עמיה
בנתיה ובנת בנוהי וכל־זרעיה
8 אתי עמיה למצרים: ואלין
שמהת בני־ישראל דעלו למצרים
יעקב ובנוהי בוכרא דיעקב ראובן:
9 ובני ראובן חנוך ופלוא חצרון
10 וכרמי: ובני שמעון ימואל
וימין ואהד ויכין וצחר ושאול
11 בר־כנעניתא: ובני לוי גרשון
12 קהת ומררי: ובני יהודה ער
ואונן ושלה ופרץ וזרח ומית
ער ואונן בארעא דכנען והוו
13 בני־פרץ חצרון וחמול: ובני
14 יששכר תולע ופוה ויוב ושמרון: ובני זבלון סרד ואילון ויחלאל:

Targum Onkelos.

28 Dixitque Israel; Magnũ gaudiũ est mihi, Joseph filio meo adhuc vivente: Vadam & videbo eum, antequam moriar.

CAP. XLVI.

1 PRofectusque est Israel, & omnia sua; & venit in Bersabee: & immolavit ibi victi-
2 mas Deo patris sui Isaac. Aitque Deus ad Israel in visione noctis; dicens, Jacob, Jacob:
3 & dixit, Ecce ego. Et dixit; Ego sum fortissimus Deus patris tui: ne timeas descendere in Ægyptum; quoniam in gentem magnam ponam te i-
4 bi. Ego descendam tecum in Ægyptum; ego quoque inde ascendere te faciam: & Joseph ponet manum suam super
5 oculos tuos. Et surrexit Jacob de Bersabee: et tulerunt filii Israel Jacob patrem suum, & familiam eorum, & uxores eorum, in plaustris quæ misit Pharao ut portarent eum.
6 Adduxerunt quoque pecora eorum, & substantiam quam acquisierunt in terrâ Chanaan; & venerunt in Ægyptum: Jacob, & omnes filii sui cum
7 eo. Tam filii sui, quam filii filiorum suorum cum eo; filias quoque suas, & filias filiorum suorum, & omnem progeniem suam, adduxit secum in Ægy-
8 ptum. Et hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum, Jacob & filii ejus: Primogenitus Ja-
9 cob, Ruben. Filii autem Ruben; Enoch & Phallu, Esron et
10 Charmi. Et filii Simeon, Jemuel & Jamin, & Ahod, & Jachin & Sacher: & Saul fi-
11 lius Chanaanitidis. Filii autẽ Levi; Gerson, & Caath, et Me-
12 rari. Filii autem Judah, Her et Onan, & Sela, & Phares & Zara: mortuique sunt Her & Onan in terrâ Chanaan; Filii autem Phares fuérunt Esron
13 & Amul. Et filii Isachar; Thola & Phua, & Job & Seme-
14 ron. Filii autem Zabulon; Sared & Helon, & Jaleel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

28 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

28 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et dixit Israel, Sufficit; vivit adhuc filius meus Iosephus, ibo, videbo eum antequam moriar, 28

CAP. XLVI.

ET profectus est Israel, & omnia quæ ipsius erant: 1
Venitque Beersebæ, & sacrificavit sacrificia Deo patris sui Isaac. Locutus est autem 2
Deus Israeli in visione noctis, dicens; Iacob, Iacob: & respondit, Ecce ego. Et ait, 3
Ego sum (a) Fortis, Deus patris tui, nè timeas descendere in Ægyptum, quia in gentem magnam ponam te illic.
Ego descendam tecum in Ægyptũ, et ego ascendere te faciam, (b) etiã adversus eam; 4
Ioseph quoque ponet manus suas super oculos tuos. Posteà surrexit Jacob de Beer- 5
seba, tuleruntque filii Israel Iacobum patrem suum, & parvulos suos, & uxores suas in currus quos miserat Pharao ut veherentur. Acceperunt quoque pe- 6
cora sua, et (c) substantiam suam quam acquisiverant in terra Chanaan, & venerunt in Ægyptum, Iacob, et omne semen ejus cum eo. Filii e- 7
jus, & filii filiorum ejus cum eo; filiæ ejus, et filiæ filiorum ejus: & omne semen suum duxit secũ in Ægyptũ. Hæc 8
autem sunt nomina filiorum Israel qui venerunt in Ægyptum, Iacob & filii ejus: primogenitus Iacobi, Ruben.
Filii verò Ruben, Henoch, & Phallo, Hesron, & Charmi. 9
Et filii Simeonis, Iemuel, & 10
Iamin, & Ahod, et Iakin, & Sohar, et Saul filius Chanaanitidis. Et filii Levi, Ger- 11
son, Kahat, et Merari. Filii 12
autem Judæ, Her, & Onan, Sela, & Phares, & Zarah: mortui autẽ sunt Her & Onã in terra Chanaan: fueruntq; filii Phares, Hesron, et Hamuel.
Et filii Issachar, Thola, & 13
Phua, Iesob, et Samron. Et filii 14
Zabulon, Sared, et Elon, & Iabeleel.

VER. SAM. (a) Potentissimus, (b) etiam conscende (c) divitias suas quas accumulaverant

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * وقال حسبي ان يوسف ابني بعد باق * امضي واراه قبل ان اموت *

* الفصل السادس والاربعون *

1 * فرحل اسرايل وجميع من له حتى جاء الى بير سبع * فذبح ذبائح لاله ابيه اسحق * فقال الله
2 له في رويا الليل * يا يعقوب يا يعقوب * قال لبيك * قال انا الله اله ابيك لا تخف من الحدور
3 الى مصر * فاني اصير منك ثم امة عظيمة * انا انزل معك * وانا اصعدك * ويوسف يغمض
4 عينيك
5 * فقام يعقوب من بير سبع * وحملوا بنو اسرايل اباهم واطفالهم ونساءهم على العجل التي
6 بعث بها فرعون لحملة * واخذوا مواشيهم وسرحهم الذي ملكوه في بلد كنعان * وجاوا الى
7 مصر * وجميع نسله معه * بنوه وبنو بنيه وبنات بنيه وساير نسله جاء بهم معه الى مصر
8 * وهذه اسماء اسرايل الداخلين الى مصر * دخل يعقوب وبنوه * بكره راوبين * وبنو
9 راوبين حنوخ وفلو وحصرون وكرمي * وبنو شمعون يموايل ويامين واوهد وياكين وصوحر
10 وساول بن الكنعانية * وبنو ليوي جرسون وقهات ومراري * وبنو يهودا عير واونان وسيلة
11 وفارص وزارح * ومات عير واونان في بلد كنعان * وكان بنو فارص حصرون وحامول
12 * وبنو يساخار تولاع وفواه ويوب وسمرون * وبنو زبولون سارد وايلون وياحليل *
13
14

Et dixit, Sufficit mihi quòd Iosephi filius meus adhuc superstes est: vadam, & videbo eum antequam moriar. 28

CAP. XLVI.

ITaque profectus est Israel, & omnes quotquot habebat, donec veniret ad Bir-Sebaa: mactavitque sacrificia Deo patris sui 1
Ishac. Dixit autem Deus ad eum in visio- 2
ne noctis, O Iacob, ô Iacob: ait, Quid tibi placet? Inquit, Ego sum Deus, Deus patris 3
tui, nè timeas descendere in Ægyptum: nam facturus sum ex te gentem magnam.
Ego descendam tecum, & ego extrahã te, 4
& Ioseph claudet oculos tuos. Surrexit 5
ergò Iacob de Bir-Sebaa, & imposuerunt filii Israel patrem suum, & parvulos suos, & mulieres suas plaustris quæ miserat
Pharaon ad vehendos illos. Et tulerunt 6
armenta sua, et supellectilem suam, quam possederant in regione Chanaan, & venerunt in Ægyptum, omnisq; progenies ejus
cum eo. Filii ejus, & filii filiorum ejus, 7
& filiæ ejus, ac filii filiarum ejus, totamque progeniem suam adduxit secum in
Ægyptum. Et hæc nomina filiorum Israel 8
ingredientium in Ægyptum. Ingressus est Jacob, & filii ejus: Primogenitus ejus,
Raubin. Et filii Raubin, Chonuch, et Fal- 9
lu, & Hesron, & Charmi. Et filii Simeon, 10
Jamuel, & Jamin, & Ohad, & Iachin,
& Sahar, & Saul filius Chananææ. Et 11
filii Levi, Gerson, & Cahath & Merari.
Et filii Ihudæ, Ir, & Unan, & Sila, & 12
Fares, & Zareh: & mortui sunt Ir, & Unan in regione Chanaan. Et fuerunt filii Fares, Hesron, & Hamul. Et filii Is- 13
sachar, Tulaa, & Fua, & Job, & Semron.
Et filii Zabulon, Sared, & Ailun, & 14
Jehlail.

ספר בראשית : מו

,Aram Padan in Jahacob ipsi peperit quos ,Leah filii Isti
15 אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם
ejus filiarum & ejus filiorũ animæ Omnes .ejus filiam Dinah &
ואת דינה בתו כל־נפש בניו ובנותיו
,Suni ,Chagghi & ,Siphion ;Ghad filii Et .tres & trigiata
16 שלשים ושלש : ובני גד צפיון וחגי שוני
,Imnah ;Aser filii Et .Areli & ,Arodi & ,Heri, Esbon &
17 ואצבן ערי וארודי ואראלי : ובני אשר ימנה
filii Et .eorum soror Serach & ,Berihah & ,Isvi & ,Isvah &
וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתם ובני
dedit quam ,Zilpah filii Isti .Malchiel & ,Cheber ;Beriah
18 בריעה חבר ומלכיאל : אלה בני זלפה אשר־נתן
,Iahacob ipsi istos peperit & ;suæ filiæ Leah Laban
לבן ללאה בתו ותלד את־אלה ליעקב
Ioseph ,Iahacob uxoris Rachel Filii .animas sedecim
19 שש עשרה נפש : בני רחל אשת יעקב יוסף
quos ,Ægypti terrâ in Ioseph ipsi *est natus* Et .Binjamin &
20 ובנימן : ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר
,On *sacerdotis* Poth pherah filia Asnath ei peperit
ילדה־לו אסנת בת־פוטי פרע כהן און את־
,Asbel & ,Becher &,Belah;Binjamin filii Et .Ephraim & ,Menasseh
21 מנשה ואת־אפרים : ובני בנימן בלע ובכר ואשבל
.Arde & ,Chuppim & ,Muppim ,Ros & Echi ,Nahaman & ,Gherah
גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד :
animæ omnes ,Iahacob ipsi *est natus* qui ,Rachel filii Isti
22 אלה בני רחל אשר ילד ליעקב כל־נפש
,Naphtali filii Et .Chusim ,Dan filii Et .quatuordecim
23 ארבעה עשר : ובני דן חשים : ובני נפתלי
24 quam ,Bilhah filii Isti .Sillem & ,Iecer & ,Ghuni &, Iachseel
25 יחצאל וגוני ויצר ושלם : אלה בני בלהה אשר
omnes ,Iahacob ipsi istos peperit &,suæ filiæ Rachel Laban dedit
נתן לבן לרחל בתו ותלד את־אלה ליעקב כל־
,Ægyptũ in Iahacob ad *veniens* *anima* *Omnis* .septem animæ
26 נפש שבעה : כל־הנפש הבאה ליעקב מצרימה
animæ omnes ;Iahacob filii uxores præter ,*ejus femur* egressæ
יצאי ירכו מלבד נשי בני־יעקב כל־נפש
,Ægypto in ei *est natus* qui ,Ioseph filii Et .sex & sexaginta
27 ששים ושש : ובני יוסף אשר־ילד־לו במצרים
,Ægyptũ in *est ingressa* quæ ,Iahacob domus *anima Omnis* .duæ animæ
נפש שנים כל־הנפש לבית־יעקב הבאה מצרימה
præparãdũ ad,Ioseph ad se ante misit Iehudam Et .septuaginta
28 שבעים : ואת־יהודה שלח לפניו אל־יוסף להורת
Ioseph ligavit Et .Ghosen terram in venerunt & : Ghosen se ante
29 לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן : ויאסר יוסף
.Ghosen sui patris Israel occursum in ascendit &,suum currum
מרכבתו ויעל לקראת־ישראל אביו גשנה
ej^s collum super flevit & ,ej^s collum *super cecidit* Et.eum ad est cõspect^s Et
וירא אליו ויפל על־צואריו ויבך על־צואריו
post ,vice hac Moriar : Ioseph ad Israel dixit Et .adhuc
30 עוד : ויאמר ישראל אל־יוסף אמותה הפעם אחרי
.*vivus* tu adhuc quoniam ;tuam faciem *me videre*
ראותי את־פניך כי עודך חי :

Versio VULG. LAT.

15 Hi filii Liæ quos genuit in
Mesopotamia Syriæ, cũ Dina
filia sua: omnes animæ filiorũ
16 ej^s et filiarũ, triginta tres. Filii
Gad; Sephion, & Haggi, &
Suni, & Esebon, & Heri, &
17 Arodi, & Areli. Filii Aser; Ja-
mne, & Jesua, & Jessui, &
Beria; Sara quoque soror eo-
rum. Filii Beria; Heber, &
18 Melchiel. Hi filii Zelphæ, quã
dedit Laban Liæ filiæ suæ: et
hos genuit Iacob, sedecim a-
19 nimas. Filii Rachel uxoris
Iacob; Ioseph et Benjamin.
20 Natique sunt Ioseph filii in
terra Ægypti, quos genuit ei
Aseneth filia Putiphare sacer-
dotis Heliopoleos; Manasses,
21 & Ephraim. Filii Benjamin;
Bela, & Bechor, et Asbel, et
Gera, & Naaman, & Echi,
& Ros, & Mophim, & O-
22 phim, & Ared. Hi filii Ra-
chel quos genuit Iacob: o-
mnes animæ, quatuordecim.
23 Filii Dan; Husim. Filii Ne-
24 phthali; Iasiel, & Guni, &
25 Ieser, & Sallem. Hi filii Ba-
læ, quam dedit Laban Ra-
cheli filiæ suæ: & hos genuit
Iacob: omnes animæ, septem.
26 Cunctæ animæ quæ ingressæ
sunt cum Iacob in Ægyptum,
& egressæ sunt de femore il-
lius, absque uxoribus filiorum
27 ejus, sexaginta sex. Filii au-
tem Ioseph, qui nati sunt ei
in terra Ægypti, animæ duæ.
Omnes animæ domûs Iacob,
quæ ingressæ sunt in Ægy-
28 ptum, fuére septuaginta. Mi-
sit autem Iudam ante se ad
Ioseph, ut nuntiaret ei, & oc-
29 curreret in Gessen. Quò
cùm pervenisset, juncto Io-
seph curru suo, ascendit
obviàm patri suo ad eun-
dem locum: vidénsque e-
um, irruit super collum e-
jus, & inter amplexus fle-
30 vit. Dixitque pater ad Io-
seph, Jam lætus moriar,
quia vidi faciem tuam, &
superstitem te relinquo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

15 Οὗτοι υἱοὶ Λείας, οὓς ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ ἐν
Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας, καὶ Δείναν τὴν θυ-
γατέρα αὐτοῦ· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ (ο) καὶ θυ-
16 γατέρες, τριάκοντα τρεῖς. Υἱοὶ δὲ Γὰδ Σα-
φὼν, καὶ (π) Ἀγγὶς, καὶ Σαυνὶς, καὶ Θασοβὰν,
17 καὶ (ρ) Ἀηδεὶς, καὶ Ἀροηδεὶς, καὶ Ἀρεηλεὶς. Υἱ-
οὶ δὲ Ἀσὴρ (σ) Ἰεμνὰ, Ἰεσουὰ, καὶ Ἰεουλ, καὶ
Βαριὰ, καὶ (τ) Σάρα ἀδελφὴ αὐτῶν. Υἱοὶ δὲ
18 Βαριὰ (υ) Χοβὸρ, καὶ Μελχιὴλ. Οὗτοι υἱοὶ
Ζελφᾶς, ἣν ἔδωκε Λάβαν (φ) Λείᾳ τῇ θυγα-
τρὶ αὐτοῦ, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ Ἰακὼβ, δεκαὲξ
19 ψυχάς. Υἱοὶ δὲ Ῥαχὴλ γυναικὸς Ἰακὼβ
20 Ἰωσὴφ, καὶ Βενιαμίν. Ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Ἰωσὴφ
ἐν γῇ (χ) Αἰγύπτῳ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ (ψ) Ἀσε-
νὲθ θυγάτηρ Πετεφρῆ ἱερέως Ἡλιουπόλεως,
τὸν Μανασσῆ, καὶ τὸν Ἐφραίμ. Ἐγένοντο δὲ υἱοὶ
Μανασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ Σύ-
ρα, τὸν (ω) Μαχίρ. Μαχὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν Γαλα-
άδ. Υἱοὶ δὲ Ἐφραὶμ ἀδελφοῦ Μανασσῆ Συ-
ταλαὰμ, καὶ Ταάμ. Υἱοὶ δὲ Συταλαὰμ (α)
21 Ἐδώμ. Υἱοὶ δὲ (β) Βενιαμὶν Βαλὰ, καὶ (γ) Βο-
χὸρ, καὶ Ἀσβήλ. Ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Βαλὰ Γηρὰ,
καὶ Νοεμὰν, καὶ (δ) Ἀγχὶς, καὶ Ῥὼς, καὶ (ε) Μαμ-
22 φίμ. Γηρὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράδ. Οὗτοι υἱοὶ
Ῥαχὴλ, (ζ) οὓς ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ· πᾶσαι αἱ
23 ψυχαὶ δεκαοκτώ. Υἱοὶ δὲ Δὰν Ἀσόμ. Καὶ
24 υἱοὶ Νεφθαλὶ Ἀσιὴλ, καὶ (η) Γωνὶ, καὶ Ἰσσά-
25 αρ, καὶ (θ) Σολλήμ. Οὗτοι υἱοὶ Βαλλᾶς, ἣν ἔ-
δωκε Λάβαν Ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ἣ ἔ-
τεκε τούτους τῷ Ἰακὼβ· (ι) πᾶσαι αἱ ψυχαὶ
26 ἑπτά. Πᾶσαι δὲ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ Ἰα-
κὼβ εἰς Αἴγυπτον, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μη-
ρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν υἱῶν Ἰακὼβ,
27 (ι) πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑξηκονταέξ. Υἱοὶ δὲ Ἰω-
σὴφ οἱ γενόμενοι αὐτῷ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ψυ-
χαὶ ἐννέα. πᾶσαι ψυχαὶ οἴκου Ἰακὼβ αἱ (κ)
εἰσελθοῦσαι μετὰ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, ψυχαὶ
28 ἑβδομηκονταπέντε. Τὸν δὲ Ἰούδαν ἀπέστει-
λεν ἔμπροσθεν (λ) αὐτοῦ πρὸς Ἰωσὴφ συναν-
τῆσαι αὐτῷ καθ' Ἡρώων πόλιν, εἰς γῆν Ῥα-
29 μεσσῆ. Ζεύξας δὲ Ἰωσὴφ τὰ ἅρματα αὐτοῦ,
ἀνέβη εἰς συνάντησιν Ἰσραὴλ τῷ πατρὶ αὐτοῦ,
καθ' Ἡρώων πόλιν. καὶ ὀφθεὶς αὐτῷ, ἐπέπε-
σεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσε κλαυ-
30 θμῷ πλείονι. Καὶ εἶπεν Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσὴφ,
Ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ
πρόσωπόν σου· ἔτι γὰρ σὺ ζῇς.

MS.A. (ο) καὶ αἱ θυγατέρες, (π) Ἀγγεὶς, (ρ) Ἀηδὶς, καὶ Ἀροηδὶς, καὶ Ἀρεηλεὶς. (σ) Ἰεμνὰ, καὶ Ἰεσσαὶ, (τ) Σαὰρ (υ) Χοβὼρ, καὶ Μελχιὴλ. (φ) Λίᾳ (χ) Αἰγύπτῳ, (ψ) Ἀσεννὲθ θυγάτηρ Πετεφρῆ ἱερέως Ἡλιουπόλεως, τὸν Μανασσῆ, (ω) Μαχείρ. Μαχεὶρ (α) Ἐδέμ. (β) Βενιαμεὶν (γ) Χοβὼρ, (δ) Ἀγχεὶς, (ε) Μαμφειμ, καὶ Ὀφιμίν. Γηρὰ δὲ (ζ) οὓς ἐγέννησεν Ἰακὼβ· πᾶσαι ψυχαὶ (η) Γουνὶ, (θ) Συλλήμ. (ι) πᾶσαι ψυχαὶ (κ) εἰσελθοῦσαι εἰς Αἴγυπτον, ἑβδομηκονταπέντε. (λ) αὐτῶν

15 Hi sunt filii Liæ, quos peperit ipsi Jacob in Mesopotamia Syriæ, et Dinã filiã ej^s: Omnes animæ filii, et filiæ, triginta tres. Filii autẽ
16 Gad; Saphon, et Angis, et Sannis, et Thasoban, et Aedis, et Aroedis, et Araelis. Filii autẽ Aser; Jemna,
17 Iessua, et Ieul, et Baria, et Sara soror eorũ. Filii autẽ Baria; Chobor, et Melchiel. Hi sunt filii Zel-
18 phæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ, quæ peperit istos ipsi Iacob, sexdecim animas. Filii autẽ Ra-
19 chel uxoris Iacob, Ioseph, et Benjamin. Nati sunt autem filii Io-
20 seph in terra Ægypti, quos peperit ei Aseneth filia Petephre sacerdotis Heliopoleos, Manasse, et Ephraim. (c) Facti sunt autem filii Manasse, quos peperit ei concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autẽ Ephræm fratris Manasse; Sutalaã, et Taam. Filii autẽ Sutalaã; Edom. Filii autẽ Benjamin; Bala, et Bochor, et Asbel. Facti sunt
21 autẽ filii Bala; Gera, et Neeman, et Anchis, et Rhos, & Mamphim. Gera autẽ genuit Arad. Hi sunt
22 filii Rachel, quos peperit ipsi Jacob: omnes animæ decẽ octo. Fi-
23 lii autẽ Dan; Asõ. Et filii Nephtali; Asiel, et Goni, et Issar, et
24 Sollem. Hi sunt filii Ballæ quam dedit Laban Racheli filiæ suæ, quæ peperit istos ipsi Jacob: omnes animæ septẽ. Omnes autẽ animæ,
25 quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, qui exierunt de femoribus ej^s absq; mulieribus filiorũ Jacob, omnes animæ sexaginta
26 sex. Filii autẽ Joseph qui nati sunt ei in terra Ægypto, animæ novẽ. Omnes animæ dom^s Iacob, quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptũ, animæ (d) septuaginta quinq;. Iudã autẽ misit ante se ad Ioseph, (e) ut occurreret ei ad urbem Heroũ in terrã Ramesse.
27 Iungẽs autẽ Ioseph curr^s suos, ascẽdit in occursũ Israel patri suo ad Heroũ civitatẽ: et cõspect^s ei, procidit super collũ ej^s, et flevit fletu (f) uberi. Et dixit Israel ad
28 Ioseph, (g) Moriar ex nunc, quia vidi faciem tuam: adhuc enim tu vivis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 ܗܠܝܢ ܒܢܝ̈ ܠܝܐ ܕܝܠܕܬ ܠܝܥܩܘܒ ܒܦܕܢ ܐܪܡ ܥܡ ܕܝܢܐ ܒܪܬܗ. ܟܠ ܢܦܫܬܐ
16 ܕܒܢܘܗܝ ܘܕܒܢܬܗ ܬܠܬܝܢ ܘܬܠܬ * ܘܒܢܝ̈ ܓܕ. ܨܦܝܘܢ. ܘܚܓܝ. ܘܫܘܢܝ. ܘܐܨܒܘܢ. ܘܥܪܝ.
17 ܘܐܪܘܕ. ܘܐܪܐܠܝ * ܘܒܢܝ̈ ܐܫܝܪ. ܝܡܢܐ. ܘܝܫܘܐ. ܘܝܫܘܝ. ܘܒܪܝܥܐ. ܘܣܪܚ ܚܬܗܘܢ. ܘܒܢܝ̈
18 ܒܪܝܥܐ. ܚܒܪ ܘܡܠܟܝܐܝܠ * ܗܠܝܢ ܒܢܝ̈ ܙܠܦܐ ܕܝܗܒ ܠܒܢ ܠܠܝܐ ܒܪܬܗ. ܘܝܠܕܬ ܗܠܝܢ
19 ܠܝܥܩܘܒ ܫܬܬܥܣܪ ܢܦܫܢ * ܒܢܝ̈ ܪܚܝܠ ܐܢܬܬܗ ܕܝܥܩܘܒ. ܝܘܣܦ ܘܒܢܝܡܝܢ *
20 ܘܐܬܝܠܕܘ ܠܝܘܣܦ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܕܝܠܕܬ ܠܗ ܐܣܝܬ ܒܪܬ ܦܘܛܝܦܪܥ ܟܘܡܪܐ ܕܐܘܢ.
21 ܠܡܢܫܐ ܘܠܐܦܪܝܡ * ܘܒܢܝ̈ ܒܢܝܡܝܢ. ܒܠܥ. ܘܐܟܒܪ. ܘܐܫܒܠ. ܘܓܪܐ. ܘܢܥܡܢ. ܘܐܚܝ.
22 ܘܪܘܫ. ܘܡܦܝܡ. ܘܚܦܝܡ. ܘܐܪܕ * ܗܠܝܢ ܒܢܝ̈ ܪܚܝܠ ܕܝܠܕܬ ܠܝܥܩܘܒ. ܟܠ ܢܦܫܬܐ
23 ܐܪܒܥܣܪ * ܘܒܢܝ̈ ܕܢ ܚܘܫܝܡ * ܘܒܢܝ̈ ܢܦܬܠܝ. ܝܚܨܐܝܠ. ܘܓܘܢܝ. ܘܝܨܪ. ܘܫܠܡ *
24
25 ܗܠܝܢ ܒܢܝ̈ ܒܠܗܐ ܕܝܗܒ ܠܒܢ ܠܪܚܝܠ ܒܪܬܗ. ܘܝܠܕܬ ܗܠܝܢ ܠܝܥܩܘܒ. ܟܠ ܢܦܫܬܐ ܫܒܥ *
26 ܟܠ ܢܦܫܬܐ ܕܥܠ ܥܡ ܝܥܩܘܒ ܠܡܨܪܝܢ. ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܚܨܗ. ܣܛܪ ܡܢ ܢܫܐ ܕܒܢܝ̈ ܝܥܩܘܒ.
ܟܠ ܢܦܫܬܐ ܫܬܝܢ ܘܫܬ * ܘܒܢܝ̈ ܝܘܣܦ ܕܐܬܝܠܕܘ ܠܗ ܒܡܨܪܝܢ ܢܦܫܬܐ ܬܪܬܝܢ. ܟܠ
27 ܢܦܫܬܐ ܕܒܝܬ ܝܥܩܘܒ ܕܥܠܘ ܠܡܨܪܝܢ ܫܒܥܝܢ * ܘܠܝܗܘܕܐ ܫܕܪ ܩܕܡܘܗܝ ܠܘܬ
28 ܝܘܣܦ ܕܢܬܚܙܐ ܩܕܡܘܗܝ ܒܓܘܫܢ. ܘܐܬܘ ܠܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ * ܘܐܣܪ ܝܘܣܦ ܡܪܟܒܬܗ.
29 ܘܣܠܩ ܠܘܩܒܠ ܐܝܣܪܝܠ ܐܒܘܗܝ ܠܓܘܫܢ. ܘܐܬܚܙܝ ܠܗ. ܘܢܦܠ ܥܠ ܨܘܪܗ. ܘܒܟܐ ܥܠ
ܨܘܪܗ ܬܘܒ. ܘܐܡܪ ܐܝܣܪܝܠ ܠܝܘܣܦ ܐܡܘܬ ܗܫܐ ܒܬܪ ܕܚܙܝܬ ܐܦܝܟ
30 ܒܪܝ. ܘܥܕܟܝܠ ܐܢܬ ܚܝ *

Hi sunt filii Leæ quos genuit Jacobo in Padan Aram, unà cum Dina ejus filia. Omnes animæ filiorum ejus, & filiarum ejus, triginta tres. Filii verò Gad, Sephion, & Hagi, & Suni, & Esbeon, & Edi, & Arod, & Adri. Porrò filii Asir, Jemna, & Jesua, & Jasui, & Beria, & Sarah soror eorum. Filii verò Beria, Heber, & Malchiel. Hi sunt filii Zelphæ quam dedit Laban Leæ filiæ suæ, peperítque istos Jacobo: animæ sexdecim. Filii Rahel uxoris Jacobi, Joseph, & Benjamin. Natíque sunt Josepho in terra Ægypti, quos peperit ei Asiath filia Phutiphara sacerdotis Ovan, Manasse, & Aphrem. Filii verò Benjamen, Balaa, & Achbar, & Asbul, & Gera, & Naaman, & Ahi, & Arus, & Mophim, & Hophim, & Adar. Hi sunt filii Rahel quos peperit Jacobo. Omnes animæ, quatuordecim. Filii Dan, Husim. Et filii Nephtali, Nahsael, & Guni, & Jasar, & Salim. Hi sunt filii Belha quam dedit Laban Raheli filiæ suæ, peperítque istos Jacobo. Omnes animæ quæ ingressæ sunt cum Jacobo in Ægyptum, egressæ è dorso ejus, præter uxores filiorum Jacob; omnes *inquam* animæ, sexaginta sex. Filii verò Joseph qui nati sunt ei in Ægypto, animæ duæ. Omnes animæ domûs Jacob quæ ingressæ sunt Ægyptum, septuaginta. Judam verò misit ante se ad Joseph, ut appareret coram eo in Gosan: venitque ad terram Gosan. Et fræna injecit Joseph curribus suis, ascenditque obviàm Israeli patri suo in Gosan: & ut apparuit ei, ruit super collum ejus, flevítque super collum ejus adhuc. Et dixit Israel ad Joseph, Moriar nunc, postea quam vidi faciem tuam, fili mi, & adhuc vivis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

15 אלין בני לאה דילידת ליעקב בפדן
ארם וית דינה ברתיה כל נפשת
בנוהי ובנתיה תלתין ותלת: ובני
16 גד צפיון וחגי שוני ואצבון ערי
וארודי ואראלי: ובני אשר ימנה
17 וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתהון
ובני בריעה חבר ומלכיאל: אלין
18 בני זלפה דיהב לבן ללאה ברתיה
וילידת ית אלין ליעקב שית עשרי
19 נפשן: בני רחל אתת יעקב יוסף
20 ובנימן: ואתילידו ליוסף בארעא
דמצרים דילידת ליה אסנת בת
פוטי פרע רבא דאון ית מנשה
21 וית אפרים: ובני בנימן בלע ובכר
ואשבל גרא ונעמן אחי וראש
22 מפים וחפים וארד: אלין בני רחל
דאתילידו ליעקב כל נפשתא
23 ארבעה עשר: ובני דן חשים: ובני
24 נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם:
25 אלין בני בלהה דיהב לבן לרחל
ברתיה וילידת ית אלין ליעקב
26 כל נפשתא שבע: כל נפשתא
דעלא ליעקב למצרים נפקי ירכיה
בר מנשי בני יעקב כל נפשתא
27 שתין ושית: ובני יוסף די אתילידו
ליה במצרים נפשתא תרתין כל
נפשתא לבית יעקב דעלא
28 למצרים שבעין: וית יהודה שלח
קדמוהי לות יוסף לפנאה קדמוהי
29 לגשן ואתו לארעא דגשן: וטקיס
יוסף רתיכוהי וסליק לקדמות
ישראל אבוהי לגשן ואתחזי ליה
ונפל על צורוהי ובכא על צורוהי
30 עוד: ואמר ישראל ליוסף אלו אנא
מאית זמנא הדא מנחם אנא בתר
דחזיתינון לאפך ארי עד כען
קים את:

15 Isti sunt filii Liæ, quos peperit de Jacob in Mesopotamia Syriæ; & Dina filia sua: omes animæ filiorũ & filiarũ ejus, triginta & tres.
16 Filii autẽ Gad; Sephion & Aggi, Suni quoq; & Esebon: Heri et Arodi, et Areli.
17 Filii autẽ Asser; Jemna & Jesva, et Jesvi & Beria, Sara quoq; Soror eorũ: Filii quoq; Beriæ, Heber et Melchiel.
18 Hi sunt filii Zelphæ; quã dedit Labã Liæ filiæ suæ: et peperit de Jacob istas sedecim animas.
19 Filii Rachel uxoris Jacob; Joseph & Benjamin.
20 De Joseph quoq; nati sũt in terrã Ægypti, Manasses & Ephraim: quos peperit ei Aseneth, filia Putipharis principis On.
21 Filii autẽ Benjamin; Bale & Bechor, et Asbel; & Gera & Nahaman, & Achi et Ros: Mupim quoq; et Hupim, et Arde.
22 Hi sunt filii Rachel, qui nati sunt Jacob: oẽs animæ quatuordecim.
23 Et filii Dan, Hussim.
24 Filii autẽ Neptali; Jasiel et Guni, et Jesser et Silem.
25 Isti sunt filii Balæ, quam dedit Labã Rachel filiæ suæ: et hos peperit ex Jacob, oẽs animæ septem.
26 Cunctæq; animæ quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptũ, egredientes à femore suo; præter uxores filiorũ Jacob: oẽs animæ sexaginta et sex.
27 Et filii Joseph, qui nati sunt ei in Ægypto, animæ duæ: oẽs animæ dom[us] Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuerunt septuaginta.
28 Et misit ante se Judam in Ægyptum, ad Joseph in Gessen; ut præpararet ante se: & venerunt in terram Gessen.
29 Et junxit Joseph currum suum; & ascendit in occursum Israel patris sui, in Gessen: & cum vidisset eum, ruit super collum ejus; et insuper flevit super collum ejus.
30 Et dixit Israel ad Joseph, Quamvis nunc morerer jam consolatus essem: postquam vidi faciem tuam; quoniam adhuc tu vivis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

15–30 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

15–30 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 Hi sunt filii Leæ quos peperit Iacobo in Padan Aram, & Dina filia ejus. Omnes animæ filiorum ejus, & filiarum ejus, triginta tres.
16 Filii autem Gad, Saphon, & Hagi, & Suni, & Esebon, Edi, & Erodi, & Aroli.
17 Et filii Aser, Iamne, & Iesua, & Iesui, & Beria, Sarach quoque soror eorum: filii etiam Beria, Cheber & Malachiel.
18 Isti sunt filii Zelphæ quam dedit Laban Leæ filiæ suæ: peperit autem istos Jacobo, sexdecim animas.
19 Filii Rachel uxoris Iacob, Ioseph, & Benjamin.
20 Nati sunt autem Iosepho in terra Ægypti, quos peperit ei Asnath filia Putiphar (d) sacerdotis On, Manasse, & Ephraim.
21 Filii verò Benjamin, Bala, & Bechor, & Asbel, & Gera, & Naaman, & Achim, & Ros, (e) Mophim, & Aphim, & Ared.
22 Hi sunt filii Rachel quos peperit Iacobo, omnes animæ quatuordecim.
23 Filii verò Dan, Hasim.
24 Et filii Nephtali, Iasiel, & Guni, Ieser, et Salom.
25 Isti sunt filii Balæ quam dedit Laban Racheli filiæ suæ: peperit autem istos Iacobo, omnes animæ, septem.
26 Omnes animæ quæ venerunt cum Iacobo in Ægyptum, egressæ de femore ejus, præter uxores filiorum Jacobi, omnes animæ fuerunt sexaginta sex.
27 Filii autem Josephi qui nati sunt ei in Ægypto, animæ duæ. Omnes animæ domûs Jacobi quæ venerunt in Ægyptum, fuerunt septuaginta.
28 Judam autem misit ante se ad Iosephum, ut videndum se præberet coram eo in Gessen; et venit in terram Gessen.
29 Iunxit igitur Ioseph currum suum, & ascendit in occursum Israelis patri suo in Gessen: cúmque vidisset eum cecidit in collum ejus, & insuper flevit super collum ejus.
30 Dixitque Israel Iosepho, Moriar hac vice, postquam vidi faciem tuam, (f) nam adhuc vivis.

VER. SAM. (d) Cohenan (e) Shophim, (f) quoniam tu nunc superstes.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 *هولاء بنو ليا الذين ولدتهم ليعقوب في فدان ارام ودينا ابنته * جمعهم ثلثة وثلثون نفسا
16 *وبنو جاد صفيون وحجي وشوني واصبون وعيري واروذي واراىلي 17 *وبنو اشير يمنا ويسوا
ويسوي وبريعا وسارح اختهم *وبنو بريعا حابر وملكيائيل 18 *هولاء بنو زلفا التي اعطاها لابان لليا
ابنته * جميع ما ولدت ليعقوب ستة عشر نفسا 19 *وبنو راحيل يوسف وبنيامين 20 *فولد ليوسف
في بلد مصر من ولدت له اسنات ابنة فوطيفرع امام اون * منسا وافرايم 21 *وبنو بنيامين بالع
وباحر واسبيل وجيرا ونعمان واىحي وروس ومفيم وحفيم وارد 22 *هولاء بنو راحيل الذين ولدوا
ليعقوب * جميعهم اربعة عشر نفسا 23 *وابن دان حوشيم 24 *وبنو نفتالي يحصيايل وغوني وييصر
وسليم 25 *هولاء بنو بلها التي اعطاها لابان لراحيل ابنته * جميع من ولدته ليعقوب سبعة انفس
26 *جميع النفوس الداخلة من ال يعقوب الي مصر من خرج من صلبه * وذلك سوى نسوة بنيه
ستة وستون نفسا 27 *ويوسف وابناه اللذان ولدا له بمصر وهما نفسان * جملة النفوس التي دخلت
من ال يعقوب الي مصر سبعون 28 *ثم بعث يهوذا بين يديه الي يوسف ليدله على بلد سدير
ثم جاوا اليه 29 *واسرج يوسف دابته وصعد ليتلقى اسرائيل اباه الى السدير فلما ظهر له
القى على عنقه وبكى عليه 30 *وقال له اموت الان بعد ما رايتك *وعلمت انك بعد باق

15 Hi sunt filii Liæ, quos peperit Iacobo in Fadan Aram, & Dina filia ejus; summa eorum, tres ac triginta animæ.
16 Et filii Ghad, Sefion, et Hagi, et Suni, et Asbun, & Iri, & Arudi, & Arail.
17 Et filii Asir, Iemna, & Iesua, & Iasui, & Bariaa, & Sareh soror eorum. Et filii Bariaa, Haber, & Melechiail.
18 Hi sunt filii Zelfæ, quam dederat Laban Liæ filiæ suæ; omnes quos genuit Iacobo, sexdecim animæ.
19 Et filii Rahil, Ioseph, & Benjamin.
20 Nati sunt autem Iosepho in regione Ægypti, quos peperit ei Aseuath filia Phutifare sacerdotis Un, Manasse, & Ephraim.
21 Et filii Benjamin, Bale, & Bacher, & Asbil, & Gira, & Naaman, & Ibi, & Rus, & Mophim, & Hophim, & Ared.
22 Hi sunt filii Rahil qui nati sunt Iacobo, omnes quatuordecim animæ.
23 Et filius Dan, Husim.
24 Et filii Nephtali, Iahessiail, & Ghuni, & Iebser, & Sallim.
25 Hi sunt filii Belha, quam dedit Laban Rahili filiæ suæ: omnes quos peperit Iacobo, septem animæ.
26 Omnes animæ venientes de stirpe Iacob in Ægyptum, quæ exierunt è lumbo ejus, & id præter uxores filiorũ suorum, sexaginta sex animæ.
27 Et Ioseph, & duo filii ejus qui nati sunt ei in Ægypto, & ipsi sunt duæ animæ. Summa animarum, quæ ingressæ sunt de stirpe Iacob in Ægyptum, septuaginta.
28 Deinde misit Ihudham ante se ad Ioseph, ut indicaret ei regionem Sadir, tum venerunt ad eum.
29 Et stravit Ioseph jumentum suum, & ascendit ut occurreret Israeli patri suo in Sadir; cúmque apparuisset ei, procidit super collum ejus, & flevit super eo.
30 Et ait illi; Moriar nunc, postquam vidi te, & cognovi te adhuc superstitem esse.

Ascendam : sui patris domum ad & , sui fratres ad Joseph dixit Et
31 ויאמר יוסף אל־אחיו ואל־בית אביו אעלה
mei patris dom⁹ & mei Fratres : eū ad dicam & , Parhoh nunciabo &
ואגידה לפרעה ואמרה אליו אחי ובית־אבי
pecudū pastores viri Et .me ad venerunt ,Chenahā terrā in qui
32 אשר בארץ־כנען באו אלי : והאנשים רעי צאן
quæ omnia &,eorū boves &,eorū pecudes & ; fuerūt pecoris viri quia
כי־אנשי מקנה היו וצאנם ובקרם וכל־אשר
Quod ,dixerit &,Parhoh vos ad vocaverit cùm ,erit Et .attulerunt ,eis
33 להם הביאו : והיה כי־יקרא לכם פרעה ואמר מה־
,nostrā pueritiā à tui servi fuerūt pecoris Viri : dicetis Et ? vestrū opus
34 מעשיכם : ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו
habitetis ut :nostri patres etiam ,nos etiam ,nunc ad usque &
ועד־עתה גם־אנחנו גם־אבתינו בעבור תשבו
.pecoris pastor omnis Ægyptiorū abominatio quia : Ghosen terrā in
בארץ גשן כי־תועבת מצרים כל־רעה צאן :

CAP. XLVII. מז

,mei fratres &,me⁹ Pater :dixit & ,Parhoh nūciavit & ,Joseph venit Et
1 ויבא יוסף ויגד לפרעה ויאמר אבי ואחי
:Chenahā terra è venerunt ,eis quæ omnia &,eorū boves &,eorū pecudes &
וצאנם ובקרם וכל־אשר להם באו מארץ כנען
quinque cepit suorū fratrū extremitate de Et .Ghosen terra in ipsi ecce &
2 והנם בארץ גשן : ומקצה אחיו לקח חמשה
: ej⁹ fratres ad Parhoh dixit Et .Parhoh ante eos fecit stare & ,viros
3 אנשים ויצגם לפני פרעה : ויאמר פרעה אל־אחיו
etiam,tui servi pecoris Pastor : Parhoh ad dixerunt Et ? vestra opera Quæ
מה־מעשיכם ויאמרו אל־פרעה רעה צאן עבדיך גם־
terra in peregrinādū Ad:Parhoh ad dixerunt Et .nostri patres etiam ,nos
4 אנחנו גם־אבותינו : ויאמרו אל־פרעה לגור בארץ
fames gravis quoniā ;tuis servis quod pecori pascuum non quia,venim⁹
באנו כי־אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי־כבד הרעב
.Ghosen terra in tui servi quæsum⁹ habitēt nunc Et .Chenahā terra in
בארץ כנען ועתה ישבו־נא עבדיך בארץ גשן :
.te ad venerūt tui fratres & tu⁹ Pater:dicēdo ,Joseph ad Parhoh dixit Et
5 ויאמר פרעה אל־יוסף לאמר אביך ואחיך באו אליך :
,tuum patrē fac habitare terræ optimo in : ipsa te coram Ægypti Terra
6 ארץ מצרים לפניך הוא במיטב הארץ הושב את־אביך
eos inter sint & cognoveris si Et .Ghosen terra in habitent : tuos fratres &
ואת־אחיך ישבו בארץ גשן ואם־ידעת ויש־בם
Joseph adduxit Et .mihi quod super pecudis pricipes eos pones & ,roboris viri
7 אנשי־חיל ושמתם שרי מקנה על־אשר־לי : ויבא יוסף
Jahacob benedixit & ,Parhoh corā eum statuit &,suū patrē Jahacob
8 את־יעקב אביו ויעמדהו לפני פרעה ויברך יעקב את־
?tuæ vitæ annorū dies Quot : Jahacob ad Parhoh dixit Et .Parhoni
פרעה : ויאמר פרעה אל־יעקב כמה ימי שני חייך :
,mearū peregrinationū annorū Dies : Parhoh ad Jahacob dixit Et
9 ויאמר יעקב אל־פרעה ימי שני מגורי
,meæ vitæ annorū dies fuerunt mali & pusillum :anni centum & triginta
שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי
dieb⁹ in meorū patrū vitæ annorū dies attigerunt non &
ולא השיגו את־ימי שני חיי אבתי בימי
.suarum peregrinationum
מגוריהם :

Versio VUL. LAT.

31 At ille locut⁹ est ad fratres suos, & ad omnē domum patris sui ; Ascendam & nuntiabo Pharaoni, dicámq; ei; Fratres mei, & dom⁹ patris mei, qui erant in terra Chanaan, vene-
32 runt ad me. Et sunt viri pastores oviū, curámq; habēt alendorum gregū : pecora sua, & armēta, & omnia quæ habere potuerūt, adduxerunt secum.
33 Cúmque vocaverit vos, & dixerit ;Quod est opus vestrum?
34 Respondebitis, Viri pastores sum⁹ servi tui, ab infantia nostra usq; in præsēs, & nos & patres nostri. Hæc autē dicetis, ut habitare possitis in terra Gessen : quia detestātur Ægyptii omnes pastores ovium.

CAP. XLVII.

1 INgressus ergò Joseph nūtiavit Pharaoni, dicens; Pater me⁹ & fratres, oves eorū & armēta, & cūcta quæ possidēt, venerūt de terra Chanaā : & ecce
2 consistūt in terra Gessē. Extremos quoq; fratrū suorū quinque viros constituit corā rege.
3 Quos ille interrogavit, Quid habetis operis? Respōderunt, Pastores ovium sum⁹ servi tui,
4 et nos, & patres nostri. Ad peregrinādum in terra tua venim⁹ : quoniā nō est herba gregib⁹ servorū tuorum, ingravescēte fame in terra Chanaan : petimúsque ut esse nos jubeas
5 servos tuos in terra Gessē. Dixit itaque rex ad Joseph; Pater tuus & fratres tui venerunt ad
6 te. Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, et trade eis terram Gessen. Quòd si nôsti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum me-
7 orum. Post hæc introduxit Joseph patrē suū ad Regē, & statuit eum corā eo : qui be-
8 nedicens illi, Et interrogat⁹ ab eo , Quot sunt dies anno-
9 rum vitæ tuæ ? Respōdit, Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

31 Εἶπε δὲ Ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, Ἀναβὰς ἀπαγγελῶ τῷ Φαραῷ, καὶ ἐρῶ αὐτῷ, Οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, οἳ ἦσαν ἐν γῇ Χαναὰν, ἥκασι πρός με.
32 Οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι ἦσαν· καὶ τὰ κτήνη, καὶ τοὺς βόας, καὶ
33 πάντα τὰ αὐτῶν ἀγηόχασιν. Ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς Φαραὼ, καὶ εἴπῃ ὑμῖν, Τί τὸ
34 ἔργον (μ) ὑμῶν ἐστι; Ἐρεῖτε, Ἄνδρες κτηνοτρόφοι (ν) ἐσμὲν οἱ παῖδές σου ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν· ἵνα κατοικήσητε ἐν γῇ Γεσὲμ Ἀραβίας. βδέλυγμα γάρ ἐστιν (ξ) Αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων.

MS.A. (μ) ὑμῶν; Ἐρεῖτε, (ν) οἱ παῖδές σου ἐσμὲν (ξ) τοῖς Αἰγυπτίοις

Κεφ. μζ'.

1 ΕΛθὼν δὲ Ἰωσὴφ ἀπήγγειλε τῷ Φαραῷ, λέγων, Ὁ πατήρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἦλθον ἐκ γῆς Χαναάν. καὶ ἰδού εἰσιν
2 ἐν γῇ Γεσέμ. Ἀπὸ δὲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς
3 ἐναντίον Φαραώ. Καὶ εἶπε Φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς Ἰωσὴφ, Τί τὸ ἔργον ὑμῶν; οἱ δὲ εἶπαν τῷ Φαραῷ, Ποιμένες προβάτων οἱ παῖδές σου, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες (α) ἡμῶν.
4 Εἶπαν δὲ τῷ Φαραῷ, Παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἥκαμεν· οὐ γάρ ἐστι νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου· ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ Χαναάν. νῦν οὖν (β) κατοικήσομεν ἐν γῇ Γεσέμ. Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, Κατοικείτωσαν ἐν γῇ Γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοὶ, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν. Ἦλθον δὲ εἰς Αἴγυπτον πρὸς Ἰωσὴφ Ἰακὼβ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ·
5 καὶ ἤκουσε Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου. Καὶ εἶπε Φαραὼ πρὸς Ἰωσὴφ, λέγων, Ὁ πατήρ
6 σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἥκασι πρὸς σέ. Ἰδοὺ ἡ γῆ Αἰγύπτου ἐναντίον σού ἐστιν· ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ (γ) κατοίκισον τὸν πατέρα σου, καὶ
7 τοὺς ἀδελφούς σου. Εἰσήγαγε δὲ Ἰωσὴφ Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐναντίον Φαραώ. καὶ (δ) ηὐλόγησεν Ἰακὼβ
8 τὸν Φαραώ. Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰακὼβ, Πό-
9 σα ἔτη (ε) ἡμερῶν τῆς ζωῆς σου; Καὶ εἶπεν Ἰακὼβ τῷ Φαραῷ, Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου· οὐκ (ζ) ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου, ἃς ἡμέρας παρῴκησαν.

MS.A. (α) ἡμῶν ἐκ παιδόθεν ἕως τοῦ νῦν. Εἶπαν δὲ (β) κατοικήσομεν οἱ παῖδές σου ἐν γῇ (γ) κατοίκησον (δ) εὐλόγησεν (ε) ἡμερῶν ζωῆς (ζ) ἀφίκοντο

31 Dixit autem Joseph ad fratres suos, Ascendēs annunciabo Pharaoni, et dicam ei, Fratres mei, et domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me.
32 Viri autem sunt pastores: viri enim pecorum nutritores erant: & pecora, & boves, & omnia sua adduxerunt.
33 Itaque si vocaverit vos Pharao, & dixerit vobis, Quodnam opus vestrum est?
34 Dicetis, Viri pecorum nutritores sumus pueri tui, à puero usq; nunc, et nos, et patres nostri: ut habitetis in terra Gesem Arabiæ. Abominatio enim est Ægyptiis omnis pastor ovium.

CAP. XLVII.

1 VEniens autem Joseph nunciavit Pharaoni, dicens, Pater meus, & fratres mei, et pecora, et boves eorum, et omnia quæ sunt eis, venerunt de terra Chanaan: & ecce sunt in terra Gesem.
2 De fratribus autem suis assumpsit quinque viros, & statuit eos coram Pharaone.
3 Et dixit Pharao fratribus Joseph, Quodnam est opus vestrum? At illi dixerunt Pharaoni, Pastores ovium pueri tui, et nos et patres nostri.
4 Dixerunt autem Pharaoni, Incolere in terra venimus: non enim est pastus pecoribus puerorum tuorum. Invaluit enim fames in terra Chanaan. Nunc igitur habitabimus (a) in terra Gesem. Dixit autem Pharao ad Joseph, Habitent in terra Gesem. Sin autem nosti, quia sunt inter eos viri potentes, constitue eos principes pecorum meorum. Venerunt autem in Ægyptum ad Joseph, Jacob, & filii ejus. Et audivit Pharao rex Ægypti.
5 Et dixit Pharao ad Joseph, dicens, Pater tuus, et fratres tui venerūt ad te.
6 Ecce terra Ægypti ante te est: in terra optima colloca patrem tuum, et fratres tuos.
7 Introduxit autem Joseph Jacob patrē suū, & statuit eū corā Pharaone. Et benedixit Iacob Pharaonē.
8 Dixit autē Pharao ipsi Jacob, Quot anni dierū vitæ tuæ?
9 Et dixit Iacob Pharaoni, Dies annorum vitæ meæ, (b) quos incolo, centum triginta anni: pusilli, & mali fuerunt dies annorū vitæ meæ: nō pervenerunt ad dies annorū vitæ patrū meorum, quos dies incoluerunt.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 ܘܐܡܪ ܝܘܣܦ ܠܐܚܘܗܝ ܘܠܒܝܬ ܐܒܘܗܝ܂ ܐܣܩ ܐܚܘܐ ܠܦܪܥܘܢ܂ ܘܐܡܪ ܠܗ܂ ܐܚܝ ܘܒܝܬ ܐܒܝ ܕܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ ܐܬܘ ܠܘܬܝ܂
32 ܘܓܒܪܐ ܪܥܘܬ ܥܢܐ ܐܢܘܢ܂ ܡܛܠ ܕܓܒܪܐ ܡܪܝ ܒܥܝܪܐ ܐܢܘܢ܂ ܘܥܢܗܘܢ ܘܬܘܪܝܗܘܢ ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܐܝܬܝܘ܂
33 ܘܐܢ ܢܩܪܐ ܠܟܘܢ ܦܪܥܘܢ ܘܢܐܡܪ ܠܟܘܢ ܡܢܘ ܥܒܕܟܘܢ܂
34 ܐܡܪܘ ܠܗ܂ ܡܪܝ ܒܥܝܪܐ ܗܘܘ ܥܒܕܝܟ ܡܢ ܛܠܝܘܬܢ ܘܥܕܡܐ ܠܗܫܐ ܐܦ ܚܢܢ ܐܦ ܐܒܗܝܢ܂ ܕܬܬܒܘܢ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ܂ ܡܛܠ ܕܛܢܦܐ ܐܢܘܢ ܠܘܬ ܡܨܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܪܥܘܬ ܥܢܐ܂
1 ܘܐܬܐ ܝܘܣܦ ܘܚܘܝ ܠܦܪܥܘܢ܂ ܘܐܡܪ ܠܗ܂ ܐܒܝ ܘܐܚܝ ܘܥܢܗܘܢ ܘܬܘܪܝܗܘܢ ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܐܬܘ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂ ܘܗܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ܂
2 ܘܡܢ ܐܚܘܗܝ ܕܒܪ ܚܡܫܐ ܓܒܪܝܢ ܘܐܩܝܡ ܐܢܘܢ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ܂
3 ܘܐܡܪ ܦܪܥܘܢ ܠܐܚܘܗܝ ܕܝܘܣܦ܂ ܡܢܘ ܥܒܕܟܘܢ܂ ܘܐܡܪܘ ܠܦܪܥܘܢ܂ ܪܥܘܬ ܥܢܐ ܥܒܕܝܟ ܐܦ ܚܢܢ ܐܦ ܐܒܗܝܢ܂
4 ܘܐܡܪܘ ܠܦܪܥܘܢ܂ ܠܡܥܡܪ ܒܐܪܥܐ ܐܬܝܢ܂ ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܪܥܝܐ ܠܥܢܐ ܕܥܒܕܝܟ܂ ܡܛܠ ܕܬܩܦ ܟܦܢܐ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂ ܘܗܫܐ ܢܬܒܘܢ ܥܒܕܝܟ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ܂
5 ܘܐܡܪ ܦܪܥܘܢ ܠܝܘܣܦ܂ ܐܒܘܟ ܘܐܚܝܟ ܐܬܘ ܠܘܬܟ܂
6 ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܩܕܡܝܟ ܗܝ܂ ܒܫܦܝܪܐ ܕܐܪܥܐ ܐܘܬܒ ܠܐܒܘܟ ܘܠܐܚܝܟ܂ ܢܬܒܘܢ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ܂ ܘܐܢ ܝܕܥ ܐܢܬ ܕܐܝܬ ܒܗܘܢ ܓܒܪܐ ܚܝܠܬܢܐ ܥܒܕ ܐܢܘܢ ܪܒܝ ܒܥܝܪܐ ܥܠ ܕܝܠܝ܂
7 ܘܐܥܠ ܝܘܣܦ ܠܝܥܩܘܒ ܐܒܘܗܝ ܘܐܩܝܡܗ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ܂ ܘܒܪܟ ܝܥܩܘܒ ܠܦܪܥܘܢ܂
8 ܘܐܡܪ ܦܪܥܘܢ ܠܝܥܩܘܒ܂ ܟܡܐ ܝܘܡܝ ܫܢܝ ܚܝܝܟ܂
9 ܘܐܡܪ ܝܥܩܘܒ ܠܦܪܥܘܢ܂ ܝܘܡܝ ܫܢܝ ܬܘܬܒܘܬܝ ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ܂ ܙܥܘܪܝܢ ܘܒܝܫܝܢ ܗܘܘ ܝܘܡܝ ܫܢܝ ܚܝܝ܂ ܘܠܐ ܡܛܘ ܠܝܘܡܝ ܫܢܝ ܚܝܐ ܕܐܒܗܝ ܒܝܘܡܝ ܬܘܬܒܘܬܗܘܢ܂

Dixitque Joseph ad fratres suos, & ad domū patris sui; Ascendam, indicabo Pharaoni; & dicam illi, Fratres mei, & domus patris mei qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me. Sunt autem viri pastores gregum, nam viri possidentes armenta sunt : & oves suas, bovesque suas, & quicquid habent, attulerunt. Cúmque vocaverit vos Pharaon, & dixerit vobis, Quod est exercitium vestrum? Respondete ei, Domini armentorum fuerunt servi tui à pueritia sua usque in præsens, tū nos, tum patres nostri ; ut scilicet habitetis in terra Gosan : quoniam abominandi sunt apud Ægyptios cuncti pastores gregum.

CAP. XLVII.

VEnit ergò Joseph, & indicavit Pharaoni, dixítque ad eum, Pater meus, & fratres mei, & oves, ac boves eorum, & quicquid eorum est, venerunt de terra Chanaan, & ecce morantur in terra Gosan. Et ex fratribus suis duxit quinq; viros, statuitq; eos coram Pharaone. Dixit autem Pharaon ad fratres Joseph, Quod est exercitium vestrū ? Dixerunt Pharaoni, Pastores ovium sunt servi tui, tum nos, tum patres nostri è pueritia nostra. Dixerunt etiā Pharaoni, Ad habitandū in terra *ista* venimus : non enim sunt pascua gregibus servorū tuorum; quoniam grassata est fames in terra Chanaan. Igitur habitare liceat servis tuis in terra Gosan. Et dixit Pharaon ad Joseph, Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. Terra Ægypti coram te est : in pulchriori terræ *parte* sedere fac patrem tuum & fratres tuos, habitent in terra Gosan : & si deprehēdas esse in ipsis viros virtute præditos, fac eos dominos armētorū super omnia mea. Introduxit quoq; Joseph Jacobū patrē suum, & statuit eum corā Pharaone, benedixitque Pharaoni. Dixit autem Pharaon ad Jacob, Quot sunt dies annorum vitæ tuæ? Respondit Jacob Pharaoni, Dies annorum peregrinationis meæ, centum sunt ac triginta anni : pauci fuerunt ac mali dies annorum vitæ meæ, nec pervenerunt ad annos vitæ patrum meorum in diebus incolatus eorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

31 ואמר יוסף לאחוהי ולבית אבוהי
אסק ואחוי לפרעה ואימר ליה אחי
ובית אבא די בארעא דכנען אתו
לותי: וגבריא רען ענא ארי גברי
מרי גיתי הוו ועניהון ותוריהון וכל
דילהון איתיאו: ויהי ארי יקרי לכון
פרעה ויימר מה עובדיכון: ותימרון
גברי מרי גיתי הוו עבדך מזעורנא
עד כען אף אנחנא אף אבהתנא
בדיל דתיתבון בארעא דגשן
ארי מרחקין מצראי כל רעי ענא:

מז

ואתא יוסף וחוי לפרעה ואמר אבא
ואחי ועניהון ותוריהון וכל דילהון
אתו מארעא דכנען והא אנון
בארעא דגשן: ומקצת אחוהי דבר
חמשא גברין ואקימנון קדם
פרעה: ואמר פרעה לאחוהי מה
עובדיכון ואמרו לפרעה רען ענא
עבדך אף אנחנא אף אבהתנא:
ואמרו לפרעה לאתותבא בארעא
אתינא ארי לית רעיא לענא די
לעבדך ארי תקיף כפנא בארעא
דכנען וכען יתבון כען עבדך
בארעא דגשן: ואמר פרעה ליוסף
למימר אבוך ואחך אתו לותך:
ארעא דמצרים קדמך היא בשפר
בארעא אותיב ית אבוך וית אחך
יתבון בארעא דגשן ואם ידעת דאית
בהון גברין דחילא ותמנינון רבני
גיתא על די לי: ואיתי יוסף ית
יעקב אבוהי ואקימיה קדם פרעה
וברך יעקב ית פרעה: ואמר פרעה
ליעקב כמה יומי שני חייך: ואמר
יעקב לפרעה יומי שני תותבותי
מאה ותלתין שנין זעירין ובישין הוו
יומי שני חיי ולא אדביקו ית יומי
שני חיי אבהתי ביומי תותבותהון:

31 Et dixit Joseph fratrib⁹ suis, et domui patris sui; Ascendā & nunciabo Pharaoni: dicamq; ei; Fratres mei, et dom⁹ patris mei, quæ erat in terrā Chanaā,
32 venerunt ad me. Et sunt viri pastores oviū; quia viri possessores gregū fuerunt: Oves quoq; suas et boves, et omnia
33 sua adduxerūt. Cúmq; vocaverit vos Pharao; et dixerit,
34 Quod est op⁹ vestrū? Dicetis; Viri possessores gregū fuerūt servi tui ab adolescētiā nostrā usq; nunc; tā nos quàm patres nostri: ut habitetis in terrā Gesen; quoniam abominantur Ægyptii omnes pastores ovium.

CAP. XLVII.

1 Et venit Joseph, et nunciavit Pharaoni: et ait; Pater me⁹ et fratres mei, et oves eorum et boves eorū, & oñia quæ habent, venerūt de terrā Chanaan: et *ecce sunt* in terrā Gesē.
2 Extremos quoq; fratrū suorū tulit quinq; viros: et constituit
3 eos corā Pharaone. Dixitque Pharao fratribus ejus, Quod est op⁹ vestrū? et dixerūt Pharaoni; Pastores oviū sum⁹ servi tui, tam nos, quàm patres no-
4 stri. Dixeruntq; Pharaoni; Ad habitandū in terrā venimus: quoniā non est pastus ovibus servorū tuorū; quia valida fames est in terrā Chanaan: & nunc quæsumus ut habitent
5 servi tui in terra Gesen. Et ait Pharao ad Joseph, dicens: Pater tu⁹ & fratres tui venerunt
6 ad te. Terra Ægypti coram te est; in meliori loco terræ colloca patrē tuū & fratres tuos: et habitent in terrā Gesē; & si cognoscis esse inter eos viros fortes, constitue eos principes
7 pecorum meorum. Et adduxit Joseph Jacob patrē suū; et statuit eū corā Pharaone: et be-
8 nedixit Jacob Pharaoni. Dixitq; Pharao ad Jacob: Quot
9 sunt anni vitæ tuæ? Et dixit Jacob ad Pharaonē; Anni vitæ peregrinationis meæ, centū et triginta anni sunt: pauci et mali *fuerunt dies annorum vitæ meæ*; et non attigerūt usq; ad dies vitæ patrū meorū in diebus peregrinationis suæ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

31 Dixit autē Joseph fratribus suis, & domui patris sui;
32 Ascendam, & nuntiabo Pharaoni, dicamq; ei, Fratres mei, et domus patris mei qui erant in terra Chanaan, venerūt ad
32 me. Homines autē illi pastores sunt oviū; nam homines sunt pecorū: oves etiā suas, & boves suos, et omnia quæ
33 erant sua, adduxerunt. Cùm itaq; vocaverit vos Pharao, & dixerit; Quod est opus
34 vestrū? Tum dicetis, Homines pecorū sunt servi tui à pueritia nostra usq; nunc, etiā nos, etiā patres nostri: propterea habitabimus in terra Gessen; quā abominatio sunt Ægyptiis omnes pastores pecudū.

CAP. XLVII.

1 Venit igitur Joseph, & nuntiavit Pharaoni; dicens illi, Pater meus, & fratres mei, & oves eorū, & boves eorū, & omnia quæ sunt eis, venerunt de terra Chanaan; et ecce ipsi sunt in terra Gessen.
2 Partē etiā fratrū suorū assumpsit secū, quinq; viros, & statuit eos ante Pharao-
3 nem. Dixit autē Pharao fratribus Iosephi, Quod est opus vestrū? et responderunt Pharaoni, Pastores ovium sunt servi tui, etiā fratres nostri,
4 etiā patres nostri. Dixeruntq; Pharaoni, Ad peregrinandum in terrā venimus, eò quòd nō est pabulū ovibus servorum tuorū: invaluit enim fames in terrā Chanaan: nunc autē habitent, quæsumus, servi tui
5 in terrā Gessen. Posteà locutus est Pharao Josepho, di-
6 cens; Pater tuus, & fratres tui venerunt ad te. Terra Ægypti est in conspectu tuo: in optimo terræ habitare fac patrem tuum, & fratres tuos; habitent in terrā Gessen. Si autē cognoveris inter eos aliquot viros industrios, constitues illos præfectos pecorum
7 meorū. Posteà introduxit Ioseph Jacobū patrē suū, & statuit eū ante faciē Pharaonis; & benedixit Jacob Pha-
8 raoni. Dixitq; Pharao Iacobo, Quot sunt dies annorum
9 vitæ tuæ? Responditq; Iacob Pharaoni; Dies annorū peregrinationis meæ, sunt centum & triginta anni: parvi & mali fuerunt dies annorum vitæ meæ, & nō pervenerunt ad dies annorum vitæ patrū meorum in diebus peregrinationum suarum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 ثم قال يوسف لاخوته وساير آل ابيه انا اصعد الى فرعون فاخبره واقول له اخوتي وال ابي الذين
كانوا في بلد كنعان قد جاوا الي * والقوم رعاة غنم لانهم كانوا ذوي ماشية * وغنمهم وبقرهم
وحميرهم وجميع مالهم اتوا به * فاذا دعاكم فرعون وقال لكم ما صنعتكم * فقولوا كنا ذوي
ماشية منذ صغرنا الي الان وكذلك اباونا * من اجل ان تقعدوا في بلد السدير لان المصريين
يكرهون كل راعي غنم *

الفصل السابع والاربعون

1 ثم دخل يوسف الي فرعون وقال * ابي واخوتي وغنمهم وبقرهم وجميع مالهم قد جاوا من بلد
كنعان * وهوذا هم في بلد السدير * واخذ خمسة اناسي من اخوته ووقفهم بين يدي
فرعون * وقال فرعون لاخوة يوسف ما صنعتكم * قالوا له رعاة غنم نحن واباونا * ثم قالوا
جينا نسكن بلدك * اذ ليس مرعي لغنمنا من اشتداد الجوع في بلد الشام * فلهم في بلد
السدير * فقال فرعون ليوسف * اذا اتاك ابوك واخوتك * هوذا بلد مصر بين يديك * اسكنهم
في اجوده * وذلك ان يقعدوا في بلد السدير * وان كنت تعلم ان فيهم ذوي حيل فصيرهم
روساء الوكلاء الذين علي ماشيتي * وادخل يوسف يعقوب اباه * ووقفه بين يدي فرعون * وسلم
عليه * وقال له فرعون * كم سنو حياتك * قال له يعقوب سنو عمري مائة وثلاثون سنة * وكانت
قليلة ردية ولم تلحق سني حياة ابائي حسب ايام سكناهم *

31 Dixit quoq; Joseph fratrib⁹ suis, et reliquæ familiæ patris sui; Ego ascendā ad Pharaonem, & nunciabo ei, ac dicā illi; Fratres mei, & familiæ patris mei, qui erant in re-
32 gione Chanaā, jam venerunt ad me. Et homines sūt pastores oviū, eò quòd essēt possessores armentorū; et oves suas, & boves suas, et asinos suos, et omnia bona sua attu-
33 lerūt. Cùmq; vocaverit vos Pharaō, et di-
34 xerit vobis; Quodnā est opus vestrū? Dicite, Fuim⁹ possessores armentorū, à pueritia nostra usq; modo, et similiter patres nostri: ad hoc ut cōmoremini in regione Sadir, quia Ægyptii abhorrent ab omni pastore ovium. CAP. XLVII.
1 Præterea ingress⁹ est Joseph ad Pharaonē, dixitq;; Pater me⁹, et fratres mei, et oves eorū, et boves eorū, et omnia bona eorū, venerunt de regione Chanaan, et ecce
2 sunt in regione Sadir. Et assumpsit quinq; homines ex fratribus suis, et constituit eos
3 corā Pharaone. Et dixit Pharaon fratrib⁹ Joseph, Quodnā est opus vestrū? Dixerūt ei, Pastores oviū sum⁹ nos, ac patres
4 nostri. Tum dixerunt ei, Venim⁹ habitare regionē tuā, cùm non sint pascua ovibus nostris, præ vehementia famis in regione Syriæ; manebim⁹ igitur in regione Sadir.
5 Dixitq; Pharaon ad Joseph, Cùm vene-
6 rint ad te pater tu⁹ et fratres tui, Ecce regio Ægypti corā te est, habitare fac eos in optimo ejus loco: et hoc quidē ut habitent in regione Sadir. Et si noveris inter eos esse robustos, constitue eos principes præpositorū qui præsunt armentis meis. Et introdu-
7 xit Joseph Jacobum patrē suum, & statuit eum ante Pharaonem: salutavitq; il-
8 lum. Et ait ei Pharaon, Quot sunt anni
9 vitæ tuæ? Dixit illi Iacob, Anni ætatis meæ, centum ac triginta anni, et fuerunt pauci ac mali, nec pervenerunt ad annos vitæ patrum meorum secundùm dies incolatûs sui.

ספר בראשית: מז

.Parhoh facie à est egressus & ,Parhoh Iahacob benedixit Et
10 ויברך יעקב את־פרעה ויצא מלפני פרעה:
eis dedit & ,suos fratres & ,suum patrem Joseph fecit habitare Et
11 וישב יוסף את־אביו ואת־אחיו ויתן להם
,Rahameses terrâ in ,terræ optimo in ;Ægypti terrâ in possessionē
אחזה בארץ מצרים במיטב הארץ בארץ רעמסס
,suum patrem Joseph aluit Et .Parhoh præcepit quemadmodū
12 כאשר צוה פרעה: ויכלכל יוסף את־אביו
.parvuli os ad pane sui patris domum omnem & ,suos fratres &
ואת־אחיו ואת כל־בית אביו לחם לפי הטף:
:valde fames gravis quoniam ;terra omni in non panis Et
13 ולחם אין בכל־הארץ כי־כבד הרעב מאד
,famis facie à Chenahan terra & Ægypti terra laboravit &
ותלה ארץ מצרים וארץ כנען מפני הרעב:
terrâ in est inventa quæ ,pecuniam omnem Joseph collegit Et
14 וילקט יוסף את־כל־הכסף הנמצא בארץ־
intulit Et .ementes ipsi quod alimēto pro Chenahan terrâ in & ,Ægypti
מצרים ובארץ כנען בשבר אשר־הם שברים ויבא
terra è pecunia est cōsumpta Et.Parhoh domum in pecuniam Joseph
15 יוסף את־הכסף ביתה פרעה: ויתם הכסף מארץ
: dicendo ,Joseph ad Ægypt[us] omnis venerūt &,Chenahā terrâ è & ,Ægypti
מצרים ומארץ כנען ויבאו כל־מצרים אל־יוסף לאמר
defecit quia ? te coram moriemur quid ad Et .panem nobis Da
הבה־לנו לחם ולמה נמות נגדך כי אפס
vobis dabo & ;vestras pecudes Date : Joseph dixit Et .pecunia
16 כסף: ויאמר יוסף הבו מקניכם ואתנה לכם
suas pecudes attulerunt Et .pecunia defecit si,vestris pecudib[us] pro
במקניכם אם־אפס כסף: ויביאו את־מקניהם
17 grege pro & ,equis pro panem Ioseph eis dedit Et .Ioseph ad
אל־יוסף ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה
pane pro eos duxit & ,asinis pro & ,boum grege pro & ,pecudum
הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים וינהלם בלחם
,ipse annus est finit[us] Et .ipso anno in eorū gregib[us] omnib[us] pro
18 בכל־מקנהם בשנה ההוא: ותתם השנה ההוא
abscondem[us] Non : ei dixerūt & ,secundo anno in eū ad venerūt &
ויבאו אליו בשנה השנית ויאמרו לו לא־נכחד
ad jumentorum grex & ,pecunia sit finita quoniam ,meo domino à
מאדני כי אם־תם הכסף ומקנה הבהמה אל־
nostrū corp[us] præterquā ,meo dño coram remansit Non .mei dominū
אדני לא נשאר לפני אדני בלתי אם־גויתנו
etiam ,nos Etiam ?tuos oculos ad moriemur quid Ut .nostra terra &
19 ואדמתנו: למה נמות לעיניך גם־אנחנו גם־
nos erimus & :pane pro nostrā terram & ,nos eme ,nostrā terrā
אדמתנו קנה־אתנו ואת־אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו
,moriemur nō & ,vivem[us] & ,semen da & ,Parhoni servi nostra terra &
ואדמתנו עבדים לפרעה ותן־זרע ונחיה ולא נמות
Ægypti terram omnem Ioseph emit Et.desolabitur nō terra &
20 והאדמה לא תשם: ויקן יוסף את־כל־אדמת מצרים
invaluerat quia,suū agrum unusquisq; Ægyptii vendiderūt nam .Parhoni
לפרעה כי־מכרו מצרים איש שדהו כי־חזק
.Parhoni terra fuit & :fames eos super
עלהם הרעב ותהי הארץ לפרעה:

Versio VULG. LAT.

10 Et benedicto rege, egressus
11 est forás. Joseph verò patri
& fratribus suis dedit pos-
sessionem in Ægypto in opti-
mo terræ loco, Ramesses,
12 ut præceperat Pharao. Et
alebat eos, omnémque do-
mum patris sui, præbens ci-
13 baria singulis. In toto enim
orbe panis deerat, & oppres-
serat fames terram, maximè
14 Ægypti & Chanaan. E quibus
omnem pecuniam congrega-
vit pro venditione frumenti
& intulit eam in ærarium re-
15 gis. Cúmque defecisset em-
ptoribus pretium, venit cun-
cta Ægyptus ad Joseph, dicés,
Da nobis panes: quarè mori-
mur coram te, deficiente pe-
16 cuniâ? Quibus ille respondit,
Adducite pecora vestra, & da-
bo vobis pro eis cibos, si pre-
17 tium non habetis. Quæ cùm
adduxissent, dedit eis alimenta
pro equis, & ovibus, & bob[us],
& asinis: sustentavitque eos
illo anno pro commutatione
18 pecorum. Venerunt quoque
anno secundo, & dixerunt
ei; Non celabimus dominum
nostrum, quòd deficiente pe-
cuniâ, pecora simul defece-
runt: nec clam te est, quòd
absque corporibus & terra
19 nihil habeamus. Cur ergò
moriemur te vidente? & nos
& terra nostra tui erimus:
eme nos in servitutem regiam,
& præbe semina: ne pereunte
cultore redigatur terra in so-
20 litudinem. Emit igitur Joseph
omnem terram Ægypti, ven-
dentibus singulis possessiones
suas præ magnitudine famis:
subjecitque eam Pharaoni,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ εὐλογήσας Ἰακὼβ τὸν Φαραὼ, ἐξῆλθεν
11 ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ (η) κατῴκισεν Ἰωσὴφ τὸν (θ) πα-
τέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· καὶ ἔδωκεν αὐ-
τοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ βελτίςῃ
γῇ, ἐν γῇ Ῥαμεσσῆ, καθὰ προσέταξε Φα-
12 ραώ. Καὶ ἐσιτομέτρει Ἰωσὴφ τῷ (ι) πατρὶ αὐτοῦ, καὶ
τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς
13 αὐτοῦ σῖτον κατὰ σῶμα. Σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πά-
σῃ τῇ γῇ· ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς σφόδρα. ἐξ-
έλιπε δὲ ἡ γῆ Αἰγύπτου καὶ ἡ γῆ Χαναὰν ἀπὸ
14 τοῦ λιμοῦ. Συνήγαγε δὲ Ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύ-
ριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ (κ) Αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ
Χαναὰν, τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐσιτομέτρει
αὐτοῖς. καὶ εἰσήνεγκεν Ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύ-
15 ριον εἰς τὸν οἶκον Φαραώ. Καὶ (λ) ἐξέλιπε
πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐκ
γῆς Χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι
πρὸς Ἰωσὴφ, λέγοντες, Δὸς ἡμῖν ἄρτους, καὶ
ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναντίον σου; ἐκλέλοι-
16 πε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς
Ἰωσὴφ, Φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν
ἄρτους, ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε
17 τὸ ἀργύριον ὑμῶν. Ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐ-
τῶν πρὸς Ἰωσήφ· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς Ἰω-
σὴφ ἄρτους ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν
προβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄ-
νων· καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ
πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
18 ἐκείνῳ. Ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο· καὶ ἦλ-
θον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, καὶ
εἶπαν αὐτῷ, Μή ποτε ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ
κυρίου ἡμῶν; εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ (μ) ἀργύ-
ριον ἡμῶν καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ κτήνη
πρὸς σὲ τὸν κύριον, καὶ οὐχ (ν) ὑπολείπεται
ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον
19 σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν. Ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνω-
μεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ (ξ) ἐρημωθῇ, κτῆ-
σαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ
ἐσόμεθα ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν (ο) παῖδες τῷ
Φαραώ· δὸς σπέρμα, ἵνα σπείρωμεν, καὶ (π)
ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρη-
20 μωθήσεται. Καὶ ἐκτήσατο Ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν
γῆν τῶν Αἰγυπτίων τῷ Φαραώ· ἀπέδοντο
γὰρ οἱ Αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐτῶν τῷ Φαραώ·
ἐπεκράτησε γὰρ (ρ) αὐτῶν ὁ λιμός· καὶ ἐγέ-
νετο ἡ γῆ τῷ Φαραώ.

MS.A. (η) κατῴκισεν (θ) πατέρα, καὶ (ι) πατρὶ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ (κ) Αἰγύπτῳ (λ) ἐξέλειπεν τὸ ἀργύριον (μ) ἀργύριον οὐχ (ν) ὑπολείπεται ἐναντίον (ξ) ἐρημωθήσεται (ο) παῖδες Φαραὼ δὸς σπέρματα, (π) ζήσωμεν, (ρ) ὁ λιμὸς αὐτῶν·

Et benedicens Iacob Pharaonem, exivit ab eo. Et habitare fecit Ioseph patrem suum, & fratres suos: & dedit eis possessionem in terra Ægypto, in terra optima, in terra Ramesse, sicut præcepit Pharao. Et triticum metiebatur Ioseph patri suo, & fratribus, et omni domui patris sui, triticum secundùm corpus. Triticum autē non erat in omni terra. Invaluerat enim fames valdè. Defecit autem terra Ægypti, & terra Chanaan à fame. Congregavit autē Ioseph omne argentū, quod est inventū in terra Ægypti, & in terra Chanaan, ex tritico, quod emebant; & metiebatur eis. Et intulit Ioseph omne argentum in domū Pharaonis. Et defecit omne argentū de terra Ægypti, & de terra Chanaan. Venerunt autem omnes Ægyptii ad Ioseph, dicentes, Da nobis panes: & utquid morimur corā te? Defecit enim argentū nostrum. Dixit autē eis Ioseph, Afferte pecora vestra, & dabo vobis panes pro pecoribus vestris, si defecit argentū vestrū. Adduxerūt autē pecora sua ad Ioseph, et dedit eis Ioseph panes pro equis, et pro ovibus, et pro bobus, et pro asinis. Et enutrivit eos in panib[us] pro omnib[us] pecorib[us] eorū in anno illo. Exivit autē annus ille, et venerūt ad eū in anno secundo, et dixerūt ei; Nunquid fortè deleamur à domino nostro? Siquidē defecit argentū nostrū, et substantia, et pecora ad te dominū: et non remansit nobis corā domino nostro, nisi propriū corp[us], et terra nostra. Ut igitur non moriamur corā te, et terra desoletur, acquire nos, et terrā nostrā pro panib[us]: et erimus nos, et terra nostra, pueri Pharaoni. Da semen, ut seminemus, & vivamus, & non moriamur: & terra non desolabitur. Et acquisivit Ioseph omnem terram Ægyptiorum Pharaoni. Vendiderunt enim Ægyptii terram suā Pharaoni: superavit enim eos fames: & facta est terra Pharaoni.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܘܒܪܟ ܝܥܩܘܒ ܠܦܪܥܘܢ. ܘܢܦܩ ܝܥܩܘܒ ܡܢ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. * ܘܐܘܬܒ ܝܘܣܦ
11 ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܚܘܗܝ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܝܪܬܘܬܐ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܒܫܘܦܪܗ ܕܐܪܥܐ. ܒܐܪܥܐ
12 ܕܪܥܡܣܝܣ. ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܦܪܥܘܢ. * ܘܐܬܪܣܝ ܝܘܣܦ ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܚܘܗܝ. ܘܠܟܠܗ ܒܝܬ
13 ܐܒܘܗܝ. ܒܠܚܡܐ ܠܦܘܡ ܛܦܠܝܗܘܢ. * ܘܠܚܡܐ ܠܐ ܗܘܐ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܡܛܠ ܕܥܫܢ ܟܦܢܐ
14 ܛܒ. ܘܚܪܒܬ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܡܢ ܩܕܡ ܟܦܢܐ. * ܘܠܩܛ ܝܘܣܦ
ܟܠܗ ܟܣܦܐ ܕܐܫܬܟܚ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܒܥܒܘܪܐ ܕܙܒܢܝܢ ܗܘܘ.
15 ܘܐܥܠ ܝܘܣܦ ܟܣܦܐ ܠܒܝܬܗ ܕܦܪܥܘܢ. * ܘܫܠܡ ܟܣܦܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܘܡܢ ܐܪܥܐ
ܕܟܢܥܢ. ܘܐܬܘ ܟܠܗܘܢ ܡܨܪܝܐ ܠܘܬ ܝܘܣܦ. ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܗܒ ܠܢ ܠܚܡܐ ܕܢܚܐ ܘܠܐ
16 ܢܡܘܬ ܩܕܡܝܟ. ܡܛܠ ܕܫܠܡ ܠܗ ܟܣܦܐ. * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܘܣܦ. ܗܒܘ ܠܝ ܒܥܝܪܝܟܘܢ
17 ܘܐܬܠ ܠܟܘܢ ܒܒܥܝܪܝܟܘܢ. ܐܢ ܫܠܡ ܟܣܦܐ. * ܘܐܝܬܝܘ ܠܗ ܒܥܝܪܝܗܘܢ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ
ܝܘܣܦ ܠܚܡܐ ܒܣܘܣܘܬܐ ܘܒܥܢܐ ܘܒܬܘܪܐ ܘܒܚܡܪܐ. ܘܬܪܣܝ ܐܢܘܢ ܒܠܚܡܐ ܚܠܦ ܩܢܝܢܗܘܢ.
18 ܒܟܠܗ ܒܥܝܪܗܘܢ. * ܘܫܠܡܬ ܫܢܬܐ ܗܝ. ܘܐܬܘ ܠܘܬܗ ܒܫܢܬܐ ܕܬܪܬܝܢ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ.
ܠܐ ܡܛܫܝܢܢ ܡܢ ܡܪܢ. ܡܛܠ ܕܫܠܡ ܟܣܦܐ ܟܠܗ. ܘܩܢܝܢܐ ܕܒܥܝܪܐ ܠܘܬ ܡܪܢ. ܘܠܐ
19 ܐܫܬܚܪ ܩܕܡ ܡܪܢ. ܐܠܐ ܢܦܫܬܢ ܘܐܪܥܢ. * ܠܡܢܐ ܢܡܘܬ ܩܕܡܝܟ. ܐܦ ܚܢܢ ܐܦ
ܐܪܥܢ. ܙܒܢ ܠܢ ܘܠܐܪܥܢ ܒܠܚܡܐ. ܘܢܗܘܐ ܚܢܢ ܘܐܪܥܢ. ܥܒܕܐ ܠܦܪܥܘܢ. ܘܗܒ ܠܢ
20 ܙܪܥܐ. ܘܢܚܐ ܘܠܐ ܢܡܘܬ. ܘܐܪܥܐ ܠܐ ܬܚܪܒ. * ܘܙܒܢ ܝܘܣܦ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ
ܠܦܪܥܘܢ. ܡܛܠ ܕܙܒܢܘ ܡܨܪܝܐ ܐܢܫ ܚܩܠܗ. ܡܛܠ ܕܥܫܢ ܥܠܝܗܘܢ ܟܦܢܐ. ܘܗܘܬ
ܐܪܥܐ ܠܦܪܥܘܢ.

Rursus benedixit Jacob Pharaoni, & egressus est Jacob è conspectu Pharaonis. Itaque habitationem assignavit Joseph patri suo & fratribus suis, deditque eis hæreditatem in terra Ægypti, in pulcherrima terræ parte, in terra Ramesis, quemadmodum præceperat Pharaon. Et aluit Joseph patrem suum, & fratres suos, totamq; domum patris sui frumento, pro ratione familiæ eorum. Cæterùm deerat frumentum in tota terra, quoniā invaluerat fames admodū: et vastata fuerat universa terra Ægypti, & terra Chanaā à conspectu famis. Collegit ergò Joseph totam pecuniā quæ reperiebatur in terra Ægypti & in terra Chanaan, pro frumento quod emebant: & intulit Joseph pecuniā in domū Pharaonis. Consumptā autē pecuniā de terra Ægypti & de terra Chanaan, venerunt omnes Ægyptii ad Joseph, & dicunt ei, Da nobis frumentum, ut vivamus, & non moriamur corā te: quia jam consumpta est pecunia. Ait illis Joseph, Date mihi arméta vestra, & dabo vobis pro arméntis vestris, quādoquidem consumpta est pecunia. Attulerunt ergò armenta sua, deditq; eis Joseph annonā pro arméntis boum & asinorum: aluitque eos pane in illo anno pro universis arméntis eorum. Transacto autem anno illo, venerunt ad eum anno sequēti, & dixerunt ei, Non celamus dominum nostrum quòd consumpta sit pecunia universa, & armenta pecorum apud dominum nostrum sunt, nec superest corā dño nostro, nisi animæ nostræ, & tellures nostræ. Cur moriemur corā te, tam nos quàm tellures nostræ? eme nos & terras nostras pro pane, erimusq; nos & terræ nostræ servi Pharaonis: & præbe semina, ut vivamus, & non moriamur, nèvè terra vastetur. Emit ergò Joseph totā humum Ægypti Pharaoni: quoniā vendiderunt Ægyptii quilibet agrum suum, eò quòd invaluisset super eos fames: factaque est humus, Pharaonis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

10 ובריך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם
11 פרעה: ואותיב יוסף ית אבוהי וית
אחוהי ויהב להון אחסנא בארעא
דמצרים בשפר ארעא בארעא
12 דרעמסס כמא דפקיד פרעה: וזן
יוסף ית אבוהי וית אחוהי וית כל
בית אבוהי לחמא לפום טפלא:
13 ולחמא לית בכל ארעא ארי תקיף
כפנא לחדא ואשתלהי עמא דארעא
דמצרים ועמא דארעא דכנען מן
14 קדם כפנא: ולקט יוסף ית כל
כספא דאשתכח בארעא דמצרים
ובארעא דכנען בעיבורא דאנון
זבנין ואיתי יוסף ית כספא לבית
15 פרעה: ושלים כספא מארעא
דמצרים ומארעא דכנען ואתו כל
מצראי לות יוסף למימר הב לנא
לחמא ולמה נמות לקבלך ארי
16 שלים כספא: ואמר יוסף הבו
גיתיכון ואתן לכון בגיתיכון אם
17 שלים כספא: ואיתיאו ית גיתיהון
לות יוסף ויהב להון יוסף לחמא
בסוסותא ובגיתי ענא ובגיתי תורי
ובחמרי וזנינון בלחמא בכל
18 גיתיהון בשתא ההיא: ושלימת שתא
ההיא ואתו לותיה בשתא תניתא
ואמרו ליה לא נכסי מן רבוני
אלהן שלים כספא ותיתי בעירא
לות רבוני לא אשתאר קדם רבוני
19 אלהן גויתנא וארענא: למה נמות
לעינך אף אנחנא אף ארענא קני
יתנא וית ארענא בלחמא ונהי
אנחנא וארענא עבדין לפרעה והב
בר זרע ונחי ולא נמות וארעא לא
20 תבור: וקנא יוסף ית כל ארעא
דמצרים לפרעה ארי זבינו מצראי
גבר חקליה ארי תקיף עליהון
כפנא והות ארעא לפרעה:

10 Benedixitq; Iacob Pharaoni:
etegress⁹ est à facie Pharaonis.
11 Et collocavit Joseph patrem
suũ et fratres suos;& dedit eis
possessioné in terrâ Ægypti,
in meliori loco terræ,in terrâ
Ramasses : sicut præceperat
12 Pharao. Et alebat Joseph pa-
tré suũ & fratres suos & o-
mné domũ patris sui;prębédo
pané juxta familiã uniuscujus-
13 que.Neq; erat panis in univer-
sâ terrâ , quoniã prævaluerat
fames nimis:& deficiebat po-
pul⁹ terræ Ægypti ,& populus
terræ Chanaan, propter famé.
14 Et congregavit Joseph argen-
tũ, ꝙ inventũ est in terrâ Æ-
gypti, & in terrâ Chanaan,
pro frumento ꝙ ipsi emebãt:
& intulit Joseph argentum in
15 domũ Pharaonis. Consumma-
tũq; est argentũ de terrâ Æ-
gypti, & de terrâ Chanaan:et
venerũt oẽs Ægyptii ad Jo-
sephdicẽtes,Da nobis pané;cur
moriemur corã te ; cum con-
16 summatũ sit argentũ? Dixitq;
Joseph, Afferte pecora vestra;
& dabo vobis frumentũ pro
pecorib⁹ vestris : si argentum
17 consũmatũ est. Adduxeruntq;
pecora sua ad Joseph:& dedit
eis Joseph panem pro equis ,
& pro pecorib⁹ oviũ, & pro
bobus, & asinis:& alebat eos
pane ipso anno, pro universis
18 pecorib⁹ suis. Et complet⁹ est
ann⁹ ille: & venerũt ad eũ in
secũdo anno,atq; dixerunt ei,
Non celavimus quicquã à do-
mino nostro; cum defecit ar-
gentũ,pecora quoq; adduxim⁹
ad dominũ nostrũ,& nihil re-
manet corã dño nostro, nisi
corpora nostra, & terra no-
19 stra. Quare moriemur coram
te,tam nos quam terra nostra?
eme nos et terram nostram
pro pane : et erimus nos &
terra nostra servientes Phara-
oni; & præbe semina,& vive-
mus , & non moriemur ; &
20 terra non desolabitur. Emitq
Joseph oẽm terram Ægypti
Pharaoni;quoniã vendiderunt
unusquisque Ægyptiorũ agrũ
suũ; quia prævalebat sup eos
fames:et fuit terra Pharaoni.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Benedixitque Iacob Pharao- 10
ni,et egressus est à facie Pha-
raonis. Collocavit autem Ia- 11
cob patrem suum, & fratres
suos, deditq; eis possessione in
terra Ægypti, in optimo ter-
ræ, in terra Ramesses, sicut
præceperat Pharao. Et (a) 12
nutrivit Joseph patrẽ suum,
et fratres suos, et omnem do-
mum patris sui pane in morem
parvulorum. Panis autem 13
non erat in universa terra,
quoniam invaluerat fames
valdè: Ideò deficiebat terra
Ægypti , & terra Chanaan
propter famẽ. Collegit autem 14
Joseph omnem pecuniam quæ
inventa est in terra Ægypti,et
in terra Chanaan pro cibariis
quæ ipsi emebant,et intulit Io-
seph argentum in domũ Pha-
raonis. Cùm verò defecisset 15
argentum de terra Ægypti,et
de terra Chanaan, venerunt
omnes Ægyptii ad Josephũ,
dicentes ; Da nobis panem, et
quare moreremur coram te,
quoniam defecit argentũ? Re- 16
spondítque Joseph, Date pe-
cora vestra, et dabo vobis pa-
nem pro pecoribus vestris, si
defecit argentum. Et attule- 17
runt pecora sua ad Josephũ,
et dedit eis Joseph panẽ pro
equis,et pro gregibus pecudũ,
& pro gregibus boum, et pro
asinis,(b) sustentavitque illos
pane pro omnibus pecorib⁹ il-
lorũ isto anno. Finito autẽ il- 18
lo anno venerunt ad eũ anno
secundo, dixeruntq; ei ; Non
celabimus dominum meum
quòd defecit argentum, &
grex jumentorum ad dominũ
meum pertinet : nihil superest
in conspectu domini mei præ-
ter corpora nostra, et terram
nostram. Quare moreremur 19
in oculis tuis,etiam nos, etiã
terra nostra ? Acquire nos, et
terram nostram pro pane : si-
musq; nos et terra nostra ser-
vi Pharaonis: Trade quoque
semen, ut vivamus & non
moriamur, terràque non de-
soletur. Et acquisivit Io- 20
seph omnem terram Ægypti
Pharaoni : nam vendiderunt
Ægyptii, unusquisque agrum
suum,eò quòd invaluerat su-
per eos fames ; fuitque terra
Pharaoni.

VER. SAM. (a) sufficienter aluit (b) panem illis fortitus est

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * ثم دعا له وخرج من بين يديه * واسكن يوسف اباه واخوته * واعطاهم
12 حوزا في بلد مصر في اجود موضع منه * وهو بلد عين شمس * كما امر فرعون * ومان يوسف
13 اباه واخوته وساير اهله طعاما على قدر اطفالهم * وطعام ليس في جميع البلد من اشتداد الجوع
14 جدا * حتى اختل اهل بلد مصر وبلد الشام من الجوع * وجمع يوسف جميع الورق الذي كان
موجودا في بلد مصر وفي بلد الشام * بالميرة التي كانوا يمتارونها * وادخله الى بيت مال فرعون
15 * حتى فني الورق من بلد مصر ومن بلد الشام * وجاء المصريون الى يوسف قايلين * اعطنا
16 طعاما ليلا نموت حذاك * لان الورق قد فني * قال لهم يوسف هاتوا بمواشيكم ابيعكم
17 بمواشيكم اذ فني الورق * فاتوه بمواشيهم فاعطاهم طعاما بالخيل وبماشية الغنم والبقر
18 والحمير * وجزاهم بالطعام تلك السنة * فلما فنيت تلك السنة جاوه في السنة الثانية * وقالوا
له لا نكتم سيدنا ان الورق قد فني * والمواشي من البهايم عند سيدنا * ولم يبق بين يديه
19 الا ابداننا وارضونا * فلم نموت بحضرتك نحن وارضونا * اشترنا نحن وارضينا بالطعام * حتى نصير
20 عبيدا لفرعون * وارضونا ملكا له * واعطنا حبا نحيا به ولا نموت ولا تخل الارض * فاشترى يوسف
جميع اراضي المصريين لفرعون * لانهم باعوا كل رجل منهم ضيعته * مما اشتد الجوع
عليهم * فصارت الضياع لفرعون *

Deinde deprecatus est ei, & egressus est è 10
conspectu ejus. Et habitare fecit Iofeph 11
patrem suum & fratres suos, & dedit eis
possessionem in regione Ægypti, in optimo
loco ipsius ; & ipsa est regio Ain Semes,
sicuti præcepit Pharaon. Et providit Io- 12
seph patri suo, & fratribus suis, & reli-
quis domesticis suis cibum, juxta nume-
rum parvulorum eorum. Et cibus non erat 13
in omni regione, præ vehementia famis
maxima, ita ut in paupertatem redigeren-
tur incolæ regionis Ægypti, & regionis
Syriæ præ fami. Cumulavitque Iofeph 14
omnem pecuniam quæ inveniebatur in re-
gione Ægypti,& in regione Syriæ, pro an-
nona quam emebant, & immisit eam in
ærarium Pharaonis. Ita ut consumpta es- 15
set pecunia in regione Ægypti,& in regi-
one Syriæ. Veneruntq; Ægyptii ad Iofeph
dicentes; Da nobis cibum ne moriamur co-
ram te, quia pecunia jam consumpta est.
Ait illis Iofeph, Adducite armenta vestra, 16
vendam vobis pro armentis vestris, cùm
consumpta sit pecunia. Adduxeruntq; ad 17
eum armenta sua, & dedit eis cibum pro
equis,& pro armentis ovium,& boum,&
asinorum, & compensavit illos cibo in an-
no illo. Cùmque finisset annus ille, vene- 18
runt ad eum anno secundo, & dixerunt
ei ; Non celamus dominum nostrum quòd
pecunia jam consumpta sit, & armenta
jumentorum apud dominum nostrum sint,
nec mauserit in conspectu ejus,nisi corpora
nostra, & terræ nostræ. Ad quid morie- 19
mur in præsentia tua nos,& terræ nostræ?
Eme nos & terras nostras pro cibo, ut
simus mancipia Pharaoni, & terræ pos-
sessio ipsi ; & da nobis semen quo viva-
mus, & ne moriamur, & ne evacuetur
terra. Emitque Iofeph omnes terras Æ- 20
gyptiorum Pharaoni, quoniam vendidit
quilibet eorum villam suam, eò quòd in-
valuisset fames super eos ; & facta sunt
villæ, Pharaonis.

ספר בראשית : מח

21 ואת־העם העביר אתו לערים מקצה גבול־מצרים

22 ועד־קצהו : רק אדמת הכהנים לא קנה כי

חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את־חקם אשר נתן

23 להם פרעה על־כן לא מכרו את־אדמתם : ויאמר יוסף

אל־העם הן קניתי אתכם היום ואת־אדמתכם לפרעה

24 הא־לכם זרע וזרעתם את־האדמה : והיה בתבואת

ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידת יהיה לכם לזרע

השדה ולאכלכם ולאשר בבתיכם ולאכל

25 לטפכם : ויאמרו החיתנו נמצא־חן בעיני

26 אדני והיינו עבדים לפרעה : וישם אתה יוסף לחק

עד־היום הזה על־אדמת מצרים לפרעה לחמש רק

27 אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה : וישב ישראל

בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו

28 וירבו מאד : ויחי יעקב בארץ מצרים

שבע עשרה שנה ויהי ימי־יעקב שני חייו שבע שנים

29 וארבעים ומאת שנה : ויקרבו ימי־ישראל למות

ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם־נא מצאתי חן

בעיניך שים־נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי

30 חסד ואמת אל־נא תקברני במצרים : ושכבתי

עם־אבתי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם

31 ויאמר אנכי אעשה כדברך : ויאמר השבעה לי

וישבע לו וישתחו ישראל על־ראש המטה :

CAP. XLVIII. מח

1 ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך

חלה ויקח את־שני בניו עמו את־מנשה ואת־

אפרים :

(Interlinear Latin, word for word: Ægypti termini extremitate ab ,urbes ad eũ fecit transire populum Et | quia ,emit non sacerdotum terrã Tantùm .ei extremitatẽ ad usq; & | dedit quod jus statutum comedebant & ,Parhoh à sacerdotibus statutum | Joseph dixit Et .suam terram vendiderunt non Idcirco :Parhoh eis | :Parhoh ipsi vestrã terram & ,hodie vos emi Ecce :populum ad | ,proventibus in ,erit Et .terram feretis & ,semen vobis Ecce | semen in vobis erit manus quatuor & ,Parhoh ipsi quintam dabitis & | comedendum ad & ,vestris domib' in qui iis & ,vestrum cibum in & ;agri | oculis in gratiam inveniamus,nos Vivificasti :dixerunt Et .vestris parvulis | statutũ in Joseph illud posuit Et .Parhoh servi erimus & ,mei dñi | tantùm :quintã ad Parhoh ipsi Ægypti terram super hanc diem ad usq; | Israel habitavit Et .Parhoh fuit non ipsorummet sacerdotum terra | ,creverunt & ,eã in hæreditarunt Et .Gosen terrã in ,Ægypti terrã in | Ægypti terrã in Jahacob vixit Et .valde sunt multiplicati & | anni septem ej' vitæ anni Jahacob dies fuerunt & :annos septemdecim | ,moriendũ ad ,Israel dies appropinquaverũt Et.anni centũ &,quadraginta & | gratiam inveni quæso Si :ei dixit & ,Joseph ad suum filiũ ad vocavit & | mecum facies & ,meo femore sub tuã manũ quæso pone ,tuis oculis in | dormiam Et .Ægypto in me sepelias quæso Ne :veritatẽ & misericordiã | .eorũ sepulchro in me tolles & ,Ægypto ex me portabis & ,meis patrib' cũ | ,mihi Jura :dixit Et .tuũ verbũ secundũ faciam Ego :dixit Et | .lecti caput super Israel se incurvavit & :ei juravit & | tuus pater Ecce :Joseph ad dixit & ;hæc verba post fuit Et | & ,Menasseh ,secum suos filios duos cepit Et .ægrotans | .Ephraim)

Versio VULG. LAT.

21 Et cunctos populos ejus,à novissimis terminis Ægypti usque ad extremos fines ejus.
22 Præter terram sacerdotũ,quæ à rege tradita fuerat eis : quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit
23 ergò Joseph ad populos, En ut cernitis, & vos & terram vestram Pharao possidet : accipite semina, & serite agros,
24 Ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis: quatuor reliquas permitto vobis in sementem, & in cibum
25 familiis & liberis vestris. Qui responderunt, Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tãtùm dominus noster, & læti
26 serviemus regi. Ex eo tempore usq; in præsentem diem, in universa terra Ægypti, regibus quinta pars solvitur; & factum est quasi in legem : absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac conditione
27 fuit. Habitavit ergò Israel in Ægypto, id est, in terra Gessẽ, & possedit eam : auctusque
28 est, & multiplicatus nimis. Et vixit in ea decẽ et septẽ annis: factique sunt omnes dies vitæ illius, centum quadraginta se-
29 ptem annorum. Cùmque appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filium suum Joseph; & dixit ad eum, Si inveni gratiã in conspectu tuo,pone manum tuam sub femore meo : & facies mihi misericordiã & veritatẽ, ut non
30 sepelias me in Ægypto. Sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condásq; in sepulchro majorũ
31 meorũ. Cui respondit Joseph, Ego faciam quod jussisti. Et ille, Jura ergò, inquit, mihi. Quo jurante, adoravit Israel Deũ,convers' ad lectuli caput.

CAP. XLVIII.

1 His ita trãsactis,nuntiatũ est Joseph quòd ægrotaret pater suus : qui,assumptis duob' filiis Manasse et Ephraim, ire perrexit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

21 Καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο αὐτῷ εἰς παῖδας, ἀπ᾽ ἄκρων ὁρίων Αἰγύπτου ἕως
22 τῶν ἄκρων· Χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ (σ) ἐκτήσατο ταύτην Ἰωσήφ· ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε (τ) δόμα τοῖς ἱερεῦσι Φαραώ, καὶ ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς Φαραώ. διὰ τοῦτο οὐκ ἀπέδοντο τὴν γῆν
23 αὐτῶν. Εἶπε δὲ Ἰωσὴφ πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις, Ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς καὶ τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ Φαραώ· λάβετε ἑαυτοῖς
24 (υ) σπέρμα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. Καὶ ἔσται τὰ γενήματα (φ) αὐτῆς, καὶ δώσετε τὸ πέμπτον (χ) μέρος τῷ Φαραώ· τὰ δὲ τέσσαρα μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς (ψ) σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις
25 ὑμῶν. Καὶ εἶπαν, Σέσωκας ἡμᾶς· (ω) εὕρομεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσό-
26 μεθα παῖδες τῷ Φαραώ. Καὶ ἔθετο αὐτοῖς Ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐπὶ γῆς Αἰγύπτου (α) τῷ Φαραὼ ἀποπεμπτοῦν, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μό-
27 νον· οὐκ ἦν τῷ Φαραώ. Κατῴκησε δὲ Ἰσραὴλ (β) ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐπὶ γῆς Γεσέμ· καὶ ἐκληρονόμησαν ἐπ᾽ αὐτῆς· καὶ ηὐξήθησαν καὶ
28 ἐπληθύνθησαν σφόδρα. Ἐπέζησε δὲ Ἰακὼβ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι Ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ,
29 ἑκατὸν (γ) τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. Ἤγγισαν δὲ αἱ ἡμέραι Ἰσραὴλ τοῦ ἀποθανεῖν. καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωσήφ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ὑπόθες τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλεημοσύνην καὶ ἀλήθει-
30 αν, τοῦ μή (δ) με θάψαι ἐν Αἰγύπτῳ. Ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου καὶ ἀρεῖς με ἐξ Αἰγύπτου, καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν, Ἐγὼ ποιήσω κατὰ
31 τὸ ῥῆμά σου. Εἶπε δὲ, Ὄμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. Καὶ προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

MS.A. (σ) ἐκτήσατο Ἰωσήφ· (τ) δόματα (υ) σπέρματα, (φ) αὐτῆς, δώσετε (χ) μέρος Φαραώ· τὰ δὲ τέσσερα (ψ) σπέρματα (ω) εὕραμεν (α) ἀποπεμπτοῦν τῷ Φαραώ, (β) ἐν Αἰγύπτῳ (γ) τεσσερακονταεπτὰ (δ) θάψαι με

ΚΕΦ. μη΄.

1 Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ Ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς (α) αὐτοῦ τὸν Μανασσῆ καὶ τὸν Ἐφραίμ, ἦλθε πρὸς Ἰακώβ.

MS.A. Κεφ. μη΄. (α) αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ τὸν Μανασσῆ

Et populum subjecit ei in pueros, ab extremis finibus Ægypti usque ad extremos; Præter terram sacerdotum tantùm: non possedit (c) illã Joseph. In (d) datione enim dedit donum sacerdotibus Pharao; & comedebant dationem, quam dedit eis Pharao. Propter hoc non vendiderunt terram suam. Dixit autem Joseph omnibus Ægyptiis, Ecce acquisivi vos & terram vestram hodie Pharaoni: sumite vobis semen, & seminate terram. Et erunt genimina ejus, & dabitis quintam partem Pharaoni: quatuor autem partes erunt vobis ipsis in semen terræ, & in escam vobis, & omnibus qui in domibus vestris. Et dixerunt, Salvâsti nos: invenimus gratiam coram domino nostro, & erimus pueri Pharaoni. Et posuit illis Joseph in præceptum usque in hodiernum diem in terra Ægypti, ut præstent quintas Pharaoni, præter terram sacerdotum tantum: (e) non erat Pharaoni. Habitavit autem Israel in terra Ægypto super terram Gesem: et (f) habuerunt hæreditates in ea: et creverunt et multiplicati sunt valdè. Supervixit autem Jacob in terra Ægypto decem et septem annos. Et fuerunt dies Jacob annorum vitæ ejus, centũ quadraginta septẽ anni. Appropinquaverunt autẽ dies Israel, ut moreretur: et vocavit filiũ suũ Joseph, et dixit ei, Si inveni gratiã coram te, suppone manũ tuã sub femore meo: et facies in me misericordiam et veritatem, ut non sepelias me in Ægypto. Sed dormiã cũ patrib' meis: et tolles me de Ægypto, et sepelies me in sepulchro eorum. Ille verò dixit, Ego faciã juxta verbũ tuũ. Dixit autẽ, Jura mihi. Et juravit ei. Et adoravit Israel (g) super summitatem virgæ ejus.

CAP. XLVIII.

1 Factũ est autẽ post verba hæc, & nunciatum est Joseph, quia pater tuus (a) turbatur. Et assumens duos filios suos, Manassen, & Ephraim, venit ad Jacob.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
1 [illegible]

Populum verò transtulit à civitate in civitatem, ab extremitate terminorum Ægypti usque ad extremitatem ipsius. Solam terram sacerdotum non emit, quoniam certum demensum destinatum fuerat sacerdotibus à Pharaone : comedebantque statuta sibi cibaria quæ largiebatur eis Pharaon : propterea non vendiderunt humum suam. Et dixit Joseph ad populum, Ecce emi vos hodie, vos, inquam & terras vestras Pharaoni: en vobis semen ut feminetis terram. Et cùm proveneirt annona, dabitis unum ex quinq; Pharaoni, & quatuor partes erunt vobis pro semine agri, & pro victu vestro, & victui domorum vestrarum, & familiarum vestrarum. Et responderunt, Vivificâsti nos, inveniamus gratiam in oculis domini nostri, simusque servi Pharaonis. Et imposuit hoc Joseph legem usque in hodiernũ diẽ super terrã Ægypti, ut Pharaoni daretur quinta pars, præter terrã sacerdotum, quæ nõ facta est Pharaonis. Mansit itaq; Israel in terra Gosan, & in ea magnificati creverunt, & multiplicati sunt vehementer. Vixit autẽ Jacob in terra Ægypti septẽdecim annis : factiq; sunt dies annorum vitæ Jacobi, centum quadraginta septem anni. Et appropinquârunt dies Israel ut moreretur, vocavitque Joseph filium suum, & dixit ei ; Si inveni gratiam in oculis tuis, pone manum tuam sub dorso meo, & adjurem te per Dominum, & facias mihi beneficium, & justitiam, & non sepelias me in Ægypto : Et jaceam cum patribus meis: & tolle me ex Ægypto, & sepeli me in sepulchro eorum. Et dixit Joseph, Ego faciam juxta verbum tuum. Et ait, Jura mihi. Et juravit ei. Et adoravit Israel ad summitatem sceptri ejus.

C A P. XLVIII.

1 Factum est autem post sermones istos, ut perlatum esset ad Joseph, Ecce pater tuus ægrotavit ; quare duxit ambos filios suos secum, Manassem, & Aphrem.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ית עמא אעבר יתיה מקרוי לקר
מסוף תחום מצרים ועד סופ
לחוד ארעא כומריא לא קנא אר
חולקא לכומריא מן קדם פרע
ואכלין ית חולקהון דיהב להון
פרעה על כן לא זבינו ית ארעהון
ואמר יוסף לעמא הא קניתי יתכון
יומא דין וית ארעכון לפרעה הא
לכון בר זרע ותזרעון ית ארעא
ויהי באעולי עללתא ותתנון חד
מן חמשא לפרעה וארבע חולקין
יהון לכון לבר זרע חקלא
ולמיכלכון ולאנש בתיכון ולמיכל
לטפלכון: ואמרו קיימתנא נשכח
רחמין בעיני רבוני ונהי עבדין
לפרעה: ושוי יתה יוסף לגזרא עד
יומא הדין על ארעא דמצרים
דיהון יהבין חד מן חמשא לפרעה
לחוד ארעא דכומריא בלחודהון
לא הות לפרעה: ויתיב ישראל
בארעא דמצרים בארעא דגשן
ואחסינו בה ונפישו וסגיאו לחדא
וחיא יעקב בארעא דמצרים שבע
עשרי שנין והוו יומי יעקב שני
חיוהי מאה וארבעין ושבע שנין
וקריבו יומי ישראל לממת וקרא
לבריה ליוסף ואמר ליה אם כען
אשכחית רחמין בעינך שו כען ידך
תחות ירכי ותעביד עמי טיבו
וקשוט לא כען תקברנני במצרים
ואשכוב עם אבהתי ותטלנני
ממצרים ותקברנני בקבורתהון
ואמר אנא אעביד כפתגמך: ואמר
קיים לי וקיים ליה וסגיד ישראל על
ריש ערסא: מח
והוה בתר פתגמיא האלין ואמרו
ליוסף הא אבוך מרע ודבר ית תרין
בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים

TARGUM ONKELOS.

21 Populū autē tranſtulit de ci-
vitate in civitatem: à *fine* ter-
mini Ægypti, uſq; ad extremū
22 ej⁹. Sed terrā ſacerdotum non
emit: quoniam portio dabatur
ſacerdotib⁹ à Pharaone; & cō-
edebant portionē ſuā, quā da-
bat eis Pharao; propterea non
23 vendiderūt terras ſuas. Dixitq;
Joſeph populo; Ecce emi vos
hodie et terrā veſtrā Pharao-
ni: Ecce do vobis ſementē; &
24 ſeminabitis terrā. Et erit,
cum produxerit fruct⁹, dabitis
quintā partē Pharaoni: qua-
tuor autē partes erunt vobis
in ſementē agrorū, et ut com-
edatis vos, et homines dom⁹
veſtræ, et in cibū familiæ ve-
25 ſtræ. Et dixerunt; Vivificâſti
nos: inveniam⁹ gratiā in oculis
dñi noſtri; & erim⁹ ſervi Pha-
26 raoni. Et poſuit illud Joſeph
in ſtatutū uſq; in præſentem
diē, ſup terrā Ægypti, ꝙ da-
rent quintā partē Pharaoni:
ſola enim terra ſacerdotū non
27 fuit Pharaoni. Habitavitq; Iſ-
rael in terrā Ægypti, in terrā
Geſē: et poſſederūt eā; et mul-
tiplicati ſūt et creverūt nimis.
28 Vixitq; Jacob in terrā Ægypti
decē et ſeptē annis: et fuerunt
dies annorum vitæ Jacob, cen-
tum et quadraginta et ſeptem
29 anni. Et appropinquârunt dies
Iſrael, ut moreretur: et vocavit
filiū ſuū Joſeph; et dixit ei, Si
inveni nunc gratiam in oculis
tuis; pone obſecro, manū tuā
ſub femore meo: et facies me-
cum miſericordiā & veritatē;
ne ſepelias me obſecro, in Æ-
30 gypto. Et dormiā cum patrib⁹
meis; & auferes me de Ægy-
pto, & ſepelies me in ſepul-
chris eorū: et dixit; Ego faciā
31 ſecūdū verbū tuū. Et dixit, Ju-
ra mihi; & juravit ei: et ado-
ravit Iſrael ſup caput lectuli.

CAP. XLVIII.

1 ET factū eſt poſt verba hæc,
et dictum eſt ad Joſeph; Ecce
pater tuus infirmus *eſt* et tulit
duos filios ſuos ſecum, Manaſ-
ſen et Ephraim.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
1 [illegible]

VER. SAM.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Tranſlatio Latina.

Populum quoq; ipſum ſubje- 21
cit in ſervos, ab extremis fini-
bus Ægypti, ad extrema ipſi-
us. Tantùm terrā ſacerdotū 22
non acquiſivit; quoniā (c) an-
nona ſtatuta erat Sacerdoti-
bus à Pharaone, & come-
derunt (d) annonā ſuā quam
dederat eis Pharao; ideò non
vendiderunt terrā ſuā. Dixit 23
etiā Ioſeph populo, Ecce ac-
quiſivi vos hodie, & terram
veſtrā Pharaoni; Ecce vobis
ſemen, ut ſeratis terram. Cùm 24
autē factus fuerit proventus
ejus, dabitis quintam partem
Pharaoni, quatuorq; partes
erūt veſtræ in ſemen agrorū,
& in alimentū veſtrum, &
eorū qui ſunt in domibus ve-
ſtris, et in alimentū parvulo-
rum veſtrorum. Et reſponde- 25
runt, Vivificâſti nos, invéni-
mus gratiā in oculis domini
mei, erimuſq; ſervi Pharao-
nis. Et poſuit hoc Ioſeph in 26
ſtatutum uſque in hunc diem
ſuper terrā Ægypti, ut quinta
pars ſit Pharaonis: Sacerdo-
tum tantùm terra non perti-
nuit ad Pharaonē. Itaq; ha- 27
bitavit Iſrael in terra Æ-
gypti, in terra Geſſen, et poſſe-
derunt eam, & fructificave-
runt, & multiplicati ſunt
valdè. Vixitque Jacob in 28
terra Ægypti ſeptemdecim
annis: fuerunt autē dies Ja-
cobi, anni vitæ ejus, centū &
quadraginta ſeptē anni. Ap- 29
propinquātibus autem diebus
mortis Iſrael, vocavit filium
ſuū Ioſephum; & dixit ei,
Si nunc inveni gratiā in ocu-
lis tuis, pone quæſo manum
tuā ſub femore meo, faciáſq;
mihi quæſo miſericordiā, &
veritatem: ne quæſo ſepelias
me in Ægypto. Sed dormiam 30
cùm patribus meis, tolláſq;
me de Ægypto, et ſepelias me
in ſepulchro eorum. Et re-
ſpondit, Ego faciā ſecundùm
verba tua. Aitq;, Jura mihi, 31
& juravit illi. Et adoravit
Iſrael ſuper caput lecti.

CAP. XLVIII.

ET factum eſt poſt res 1
iſtas, ut diceretur Ioſepho,
Ecce pater tuus ægrotat. Tum
accepit duos filios ſuos ſe-
cum, Manaſſe & Ephraim.

VER. SAM. (c) portio. (d) portionem

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

21 ونقل القوم من قراهم * من طرف تخم مصر الى طرفه * ما عدا اراضي احبارهم فانه لم يشترها
22 لان الرزق لاحبارهم من فرعون فكانوا ياكلون رزق فرعون ولذلك لم يحتاجوا ان يبيعوا اراضيهم
23 * ثم قال يوسف للقوم هوذا قد اشتريتكم اليوم واراضيكم لفرعون * ها لكم حبا
24 تزرعونه في الارض * فاذا دخلت الغلات فاعطوا منها الخمس لفرعون * والاربعة الاجزاء تكون
25 لكم لبذار الضياع ومأكلكم ومن في منازلكم واطفالكم * قالوا قد احييتنا * نجد حظا عند
26 سيدنا ونكون كذلك عبيدا لفرعون * فصيرها يوسف رسما الى هذا اليوم * على بلد مصر ان
يعطوا الخمس * الا اراضي احبارهم * فانها كلها لهم وحدهم اذ لم تصر لفرعون * فلما اقام
27 اسرائيل في بلد مصر في السدير * حازوه واثمروا وكثروا جدا * وعاش يعقوب في مصر سبع
28 عشر سنة * فصار جميع عمر سني حياته مائة وسبعا واربعين سنة * ولما قرب اجل اسرائيل ان
29 يموت * دعا بابنه يوسف وقال له ان وجدت حظا عندك فاوعي بيدك الى عهدي * واصنع
30 فضلا واحسانا ان لا تدفني بمصر * بل اذا صرت الى اباي احملني من مصر فادفني في مقبرتهم
31 * قال انا اصنع كما قلت * قال له احلف لي * فحلف له *

* الفصل الثامن والاربعون *

1 * فكان بعد هذه الامور ان قيل ليوسف ان اباك مريض * فاخذ ابنيه معه منسا وافرايم

Et tranſtulit homines de civitatibus eo- 21
rum ab extremitate confinii Ægypti ad
extremitatem ejus, Præter terras ſacer- 22
dotum eorum; ipſe enim non emit eas, eò
quòd eſca ſacerdotum eorum à Pharaone
eſſet, & comederent munificentiam Pha-
raonis; & ideo non opus fuit eis vendere
terras ſuas. Rurſus dixit Joſeph populo, 23
Ecce jam emi hodie vos & terras veſtras
Pharaoni; En vobis ſemen quod ſeminé-
tis in terra. Cùm autem advenerint fru- 24
ges, date ex eis quintam partem Pharaoni,
& aliæ quatuor partes erunt vobis in ſe-
mentem villarum, & in eſcam veſtram,
& eorum qui ſunt in habitationibus ve-
ſtris, & puerorum veſtrorum. Dixerunt, 25
Jam vivificâſti nos. Inveniamus ſor-
tem apud dominum noſtrum, & ſimus
hoc modo ſervi Pharaoni. Fecitque 26
id Joſeph conſtitutionem uſque ad hunc
diem ſuper regionem Ægypti, ut dent
quintam partem; præter terras ſacerdo-
tum eorum, quoniam eæ omnes ad ipſos
ſolos pertinent, cùm non factæ ſint Pha-
raonis. Cúmque permanſiſſent Iſrael in re- 27
gione Ægypti, in Sadir: poſſederunt illam,
& fructificârunt, & multiplicati ſunt
valdè. Et vixit Jacob in Ægypto ſe- 28
ptemdecim annos, & facta eſt univerſa æ-
tas ejus, anni vitæ ipſius, centum & qua-
draginta ſeptem anni. Et cùm acceſſiſſet 29
finis Iſrael ut moreretur, accerſivit filium
ſuum Joſeph, dixitque ei; Si inveni ſor-
tem apud te, annue manu tuâ pacto meo,
& fac mecum gratiam & beneficium, ut
ne ſepelias me in Ægypto. Sed cùm abie- 30
ro ad patres meos, porta me de Ægypto,
& ſepeli me in ſepultura eorum. Ait,
Ego faciam ſicuti dixiſti. Dixit ei, Jura 31
mihi. Et juravit illi.

CAP. XLVIII.

POſt has res accidit ut dictum ſit Jo- 1
ſepho, Pater tuus eſt infirmus. Sum-
pſit ergò duos filios ſuos ſecum, Manaſſe
& Ephraim.

ספר בראשית : מח

,te ad venit Joseph tuus filius Ecce ;dixit Et :Jahacob ipsi nunciavit Et
2 וַיַּגֵּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִּנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ
ad Jahacob dixit Et .lectum super sedit & ,Israel se confortavit &
3 וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל־הַמִּטָּה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־
,Chenahan terrâ in ,Luz in me ad est visus omnipotens Deus : Joseph
יוֹסֵף אֵל שַׁדַּי נִרְאָה־אֵלַי בְּלוּז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
,te faciens crescere ego Ecce : me ad dixit Et .mihi benedixit &
4 וַיְבָרֶךְ אֹתִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מַפְרְךָ
dabo & ,populorum cœtum in te dabo & ,te faciam multiplicari &
וְהִרְבִּיתִךָ וּנְתַתִּיךָ לִקְהַל עַמִּים וְנָתַתִּי
nunc Et .seculi hæreditatem te post tuo semini hanc terram
5 אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲחֻזַּת עוֹלָם׃ וְעַתָּה
me veniendû ad usq; ,Ægypti terrâ in tibi sunt nati qui ,tui filii duo
שְׁנֵי־בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאִי
,Reuben sicut ,Menasseh & Ephraim ,ipsi mihi ,Ægyptum in te ad
אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי־הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן
,eos post generabis quam tua cognatio Et .mihi erunt Simhon &
6 וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ־לִי׃ וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר־הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם
.suâ hæreditate in vocabuntur suorum fratrum nomen Super : erunt tibi
לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם׃
terrâ in Rachel me super est mortua ,Padan de me veniendo in ego Et
7 וַאֲנִי ׀ בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ
.Ephrath in veniendum ad terræ tractus quasi adhuc in ,viâ in Chenahan
כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד כִּבְרַת־אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה
vidit Et .Bethlechem ipsa :Ephrath viâ in ibi eam sepelivi Et
8 וָאֶקְבְּרֶהָ שָּׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת הִוא בֵּית לָחֶם׃ וַיַּרְא
Joseph dixit Et ? isti Cujus :dixit & ,Joseph filios Israel
9 יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה׃ וַיֹּאמֶר יוֹסֵף
:dixit & :hoc in Deus mihi dedit quos ,ipsi mei Filii :suû patrê ad
אֶל־אָבִיו בָּנַי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בָּזֶה וַיֹּאמַר
erât graves Israel oculi Et .eis benedicam & ,me ad quæso eos Cape
10 קָחֶם־נָא אֵלַי וַאֲבָרֲכֵם׃ וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ
,illum ad eos fecit accedere & .videndum ad poterat Non .senectute præ
מִזֹּקֶן לֹא יוּכַל לִרְאוֹת וַיַּגֵּשׁ אֹתָם אֵלָיו
:Joseph ad Israel dixit Et .eis dedit amplexus & ,eis dedit oscula &
11 וַיִּשַּׁק לָהֶם וַיְחַבֵּק לָהֶם׃ וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף
etiâ Deus me fecit videre ecce & ,putabam non tuâ faciê Videre
רְאֹה פָנֶיךָ לֹא פִלָּלְתִּי וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם
se incurvavit & ;ej° genibus cum de eos Joseph eduxit Et .tuû semen
12 אֶת־זַרְעֶךָ׃ וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעִם בִּרְכָּיו וַיִּשְׁתַּחוּ
Ephraim ,ipsos ambos Joseph tulit Et .terram in suâ faciem in
13 לְאַפָּיו אָרְצָה׃ וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־אֶפְרַיִם
dexterâ à suâ sinistrâ in Menasseh & ,Israel sinistra à suâ dexterâ in
בִּימִינוֹ מִשְּׂמֹאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה בִשְׂמֹאלוֹ מִימִין
,suam dexteram Israel misit Et .eum ad fecit accedere Et .Israel
14 יִשְׂרָאֵל וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו׃ וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת־יְמִינוֹ
suam sinistram & ,minimus ipse & ,Ephraim caput super posuit &
וַיָּשֶׁת עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת־שְׂמֹאלוֹ
Menasseh quòd ,suas manus fecit Intelligere .Menasseh caput super
עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שִׂכֵּל אֶת־יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה
.primogenitus
הַבְּכוֹר׃

Versio VULG. LAT.

2 Dictúmque est seni, Ecce fili° tuus Joseph venit ad te. Qui
3 confortat° sedit in lectulo. Et ingresso ad se ait, Deus omnipotens apparuit mihi in Luza, quæ est in terra Chanaan:
4 benedixítque mihi, Et ait, Ego te augebo & multiplicabo, & faciam te in turbas populorū: dabóque tibi terram hanc, & semini tuo post te, in possessi-
5 onem sempiternam. Duo ergò filii tui, qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequàm huc venirem ad te, mei erunt: Ephraim & Manasses, sicut Ruben & Simeon, reputabuntur
6 mihi. Reliquos autem quos genueris post eos, tui erunt, & nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis.
7 Mihi enim, quando veniebam de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Chanaan in ipso itinere, erátque vernum temp°: & ingrediebar Ephratam, & sepelivi eam juxta viā Ephratæ, quæ alio nomine ap-
8 pellatur Bethlehem. Videns autem filios ejus dixit ad eum,
9 Qui sunt isti? Respondit, Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam
10 illis. Oculi enim Israel caligabant præ nimia senectute, & clarè videre non poterat. Applicitósque ad se deosculatus et circumplexus
11 eos, Dixit ad filium suum; Non sum fraudatus aspectu tuo: insuper ostendit mihi
12 De° semen tuum. Cúmque tulisset eos Joseph de gremio patris, adoravit pronus in ter-
13 rā. Et posuit Ephraim ad dexteram suam, id est, ad sinistram Israel: Manassen verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet patris: applicuítque am-
14 bos ad eum. Qui extendens manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris: sinistram autem super caput Manasse qui major natu erat, commutans manus,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

2 Ἀπηγγέλη δὲ τῷ Ἰακώβ, λέγοντες, Ἰδοὺ ὁ υἱός σου Ἰωσὴφ ἔρχεται πρὸς σέ. καὶ ἐνισχύ-
3 σας Ἰσραὴλ, ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κλίνην. Καὶ εἶπεν Ἰακὼβ τῷ Ἰωσὴφ, Ὁ Θεός μου ὤφθη μοι (β) ἐν Λουζᾶ ἐν γῇ Χαναὰν, καὶ
4 εὐλόγησέ με. Καὶ εἶπέ μοι, Ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιήσω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν· καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώ-
5 νιον. Νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ Αἰγύπτῳ πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρὸς σὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, Ἐφραὶμ καὶ (γ) Μανασσῆ· ὡς Ῥουβὴν (δ) καὶ Συμεὼν ἔσονταί μοι.
6 Τὰ δὲ ἔκγονα, ἃ (ε) ἐὰν γεννήσῃς μετὰ (ζ) ταῦτα, ἔσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται (η) ἐπὶ τοῖς ἐκείνων κλήροις.
7 Ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας, ἀπέθανε Ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ Χαναὰν, ἐγγίζοντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον Χαβραθὰ τῆς γῆς, τοῦ ἐλθεῖν Ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρό-
8 μου· αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ. Ἰδὼν δὲ Ἰσραὴλ τοὺς
9 υἱοὺς Ἰωσὴφ, εἶπε, Τίνες σοι οὗτοι; Εἶπε δὲ Ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Υἱοί μου εἰσὶν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ Θεὸς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν Ἰακώβ, Προσάγαγέ μοι αὐτοὺς, ἵνα εὐλογήσω αὐ-
10 τούς. Οἱ (θ) ὀφθαλμοὶ δὲ Ἰσραὴλ ἐβαρυώπησαν ἀπὸ τοῦ γήρους, καὶ οὐκ (ι) ἠδύνατο βλέπειν. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· καὶ ἐφί-
11 λησεν αὐτοὺς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. Καὶ εἶπεν Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσὴφ, Ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ μοι ὁ
12 Θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς Ἰωσὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσεκύ-
13 νησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς. Λαβὼν δὲ Ἰωσὴφ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, τόν τε Ἐφραὶμ ἐν τῇ δεξιᾷ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ Ἰσραὴλ, τὸν δὲ (κ) Μανασσῆ ἐξ ἀριστερῶν, ἐκ δεξιῶν δὲ Ἰσ-
14 ραὴλ, ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτῷ. Ἐκτείνας δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν, ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραὶμ, οὗτος δὲ ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ, ἐναλλὰξ τὰς χεῖρας.

Nunciatum est autem Iacob, dicentes, Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. Et confirmatus Israel sedit super lectum. Et dixit Iacob ad Ioseph, Deus meus apparuit mihi in Luza in terra Chanaan, & benedixit me: Et dixit mihi, Ecce ego augebo te, & multiplicabo te, et faciam te in congregationes gentium: & dabo tibi terram hanc, et semini tuo post te in possessionem æternam. Nunc igitur duo filii tui, qui facti sunt tibi in terra Ægypto, priusquam venirem ad te in Ægyptum, mihi sunt, Ephræm, & Manasse: tanquam Ruben, & Symeon erunt mihi. Nati autem, quos cunque genueris posteà, (b) erunt in nomine fratrum suorum: vocabuntur in sortibus illorum. Ego autem quando veni de Mesopotamia Syriæ, mortua est Rachel mater tua in terra Chanaan, appropinquante me ad (c) hippodromum Chabratha terræ, ad veniendum in Ephratha: & defodi eam in via hippodromi: hæc est Bethleem. Videns autē Israel filios Ioseph, dixit, (d) Qui tibi hi? Dixit autem Ioseph patri suo, Filii mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et dixit Iacob, Adduc mihi eos, ut benedicā eos. Oculi autem Israel gravati erant præ senectute; & nō poterat aspicere. Et appropinquavit eos ad eum: Et osculatus est eos, & complexus est eos. Et dixit Israel ad Ioseph, Ecce facie tuâ non sum privatus, & ecce ostendit mihi Deus etiam semen tuum. Et eduxit eos Ioseph à genibus ejus: Et adoraverunt eum in faciem super terrā. Sumens autem Ioseph duos filios suos, Ephræm quidem in dextera, à sinistris autem Israel, Manassen autem à sinistris, à dexteris autem Israel, appropinquavit eos ei. Extendens autem Israel manum dexterā, imposuit super caput Ephræm (hic autem erat junior) & sinistram super caput Manasse, cōmutans manus.

MS.A. (β) ἐν γῇ Χαναὰν ἐν Λουζᾶ, καὶ ηὐλόγησέν με (γ) Μανασσῆ (δ) καὶ ὡς Συμεὼν (ε) ἂν (ζ) ταῦτα, σοὶ ἔσονται. (η) ἐν τοῖς (θ) ὀφθαλμοὶ δὲ αὐτοῦ ἐβαρυώπησαν (ι) ἠδύνατο (κ) Μανασσῆ ἐν τῇ ἀριστερᾷ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 ܘܚܘܝܘ ܠܝܥܩܘܒ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܗܐ ܒܪܟ ܝܘܣܦ ܐܬܐ ܠܘܬܟ. ܘܐܬܚܝܠ ܐܝܣܪܝܠ ܘܝܬܒ
3 ܥܠ ܥܪܣܐ. * ܘܐܡܪ ܐܝܣܪܝܠ ܠܝܘܣܦ. ܐܠܗܐ ܐܬܚܙܝ ܠܝ ܒܠܘܙ. ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ.
4 ܘܒܪܟܢܝ. * ܘܐܡܪ ܠܝ. ܗܐ ܡܒܪܟ ܐܢܐ ܠܟ. ܘܡܣܓܐ ܐܢܐ ܠܟ. ܘܐܬܠܟ ܠܟܢܘܫܐ ܕܥܡܡܐ.
5 ܘܐܬܠ ܐܪܥܐ ܗܕܐ ܠܙܪܥܟ ܡܢ ܒܬܪܟ. ܝܪܬܘܬܐ ܠܥܠܡ. * ܘܗܫܐ ܬܪܝܢ ܒܢܝܟ ܕܐܬܝܠܕܘ ܠܟ
ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܥܕܠܐ ܐܬܐ ܠܘܬܟ ܠܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܕܝܠܝ ܐܢܘܢ. ܐܦܪܝܡ ܘܡܢܫܐ. ܐܝܟ
6 ܪܘܒܝܠ ܘܐܝܟ ܫܡܥܘܢ ܢܗܘܘܢ ܠܝ. * ܘܒܢܝܐ ܕܬܘܠܕ ܒܬܪܗܘܢ. ܕܝܠܟ ܢܗܘܘܢ. ܥܠ ܫܡܐ
7 ܕܐܚܝܗܘܢ ܢܬܩܪܘܢ ܒܝܪܬܘܬܗܘܢ. * ܘܐܢܐ ܟܕ ܐܬܝܬ ܡܢ ܦܕܢ ܕܐܪܡ. ܡܝܬܬ ܠܝ
ܪܚܝܠ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ ܒܐܘܪܚܐ. ܟܕ ܐܝܬ ܗܘܐ ܦܘܫܐ ܕܐܪܥܐ ܠܡܥܠ ܠܐܦܪܬ. ܘܩܒܪܬܗ ܬܡܢ
8 ܒܐܘܪܚܐ ܕܐܦܪܬ. ܗܝ ܗܝ ܒܝܬ ܠܚܡ. * ܘܚܙܐ ܐܝܣܪܝܠ ܠܒܢܘܗܝ ܕܝܘܣܦ. ܘܐܡܪ ܠܗ.
9 ܡܢ ܐܢܘܢ ܗܠܝܢ. * ܘܐܡܪ ܝܘܣܦ ܠܐܒܘܗܝ. ܒܢܝ ܐܢܘܢ ܕܝܗܒ ܠܝ ܐܠܗܐ ܗܪܟܐ. ܘܐܡܪ.
10 ܩܪܒ ܐܢܘܢ ܠܘܬܝ. ܘܐܒܪܟ ܐܢܘܢ. * ܘܥܝܢܘܗܝ ܕܐܝܣܪܝܠ ܝܩܪ ܗܘܝ ܡܢ ܣܝܒܘܬܐ. ܘܠܐ
11 ܡܫܟܚ ܗܘܐ ܕܢܚܙܐ ܫܦܝܪ. ܘܩܪܒ ܐܢܘܢ ܠܘܬܗ. ܘܢܫܩ ܐܢܘܢ. ܘܓܦܦ ܐܢܘܢ. * ܘܐܡܪ
12 ܐܝܣܪܝܠ ܠܝܘܣܦ. ܚܙܘܐ ܕܐܦܝܟ ܠܐ ܣܒܪܬ. ܘܗܐ ܚܘܝܢܝ ܐܠܗܐ ܐܦ ܙܪܥܟ. * ܘܐܦܩ
13 ܐܢܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܒܘܪܟܘܗܝ. ܘܣܓܕܘ ܩܕܡܘܗܝ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܕܒܪ ܝܘܣܦ
ܠܬܪܝܗܘܢ ܒܢܘܗܝ: ܠܐܦܪܝܡ ܒܝܡܝܢܗ ܡܢ ܣܡܠܗ ܕܐܝܣܪܝܠ: ܘܠܡܢܫܐ ܒܣܡܠܗ
14 ܡܢ ܝܡܝܢܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܩܪܒ ܐܢܘܢ ܠܘܬܗ. * ܘܐܘܫܛ ܐܝܣܪܝܠ ܝܡܝܢܗ. ܘܣܡܗ
ܥܠ ܪܫܗ ܕܐܦܪܝܡ. ܘܗܘ ܙܥܘܪܐ. ܘܣܡܠܗ ܥܠ ܪܫܗ ܕܡܢܫܐ. ܘܫܚܠܦ ܐܝܕܘܗܝ.
ܡܛܠ ܕܡܢܫܐ ܗܘܐ ܒܘܟܪܐ.

Indicaverunt autem Jacobo, & dixerunt ei, Ecce filius tuus Joseph venit ad te. Vires ergò sumpsit Israel, sedítq; super lectum. Et dixit Israel ad Joseph, Deus omnipotens apparuit mihi in Luz, in terra Chanaan, & benedixit mihi. Et dixit ad me, Ecce benedico tibi, & multiplico te, dabóq; te in cœtum populorum; & dabo terram hanc semini tuo post te, hæreditatem sempiternam. Et nunc duo filii tui qui nati sunt tibi in terram Ægypti priusquam venirem ad te in terram Ægypti, mei sunt, Aphrem *scilicet* & Manasse: mei erunt sicut Rubil, & sicut Simeon mei erunt. Filii verò quos generabis post eos, tui erunt: juxta nomen fratrum suorum appellabuntur in hæreditate sua. Equidem cùm venirem et Phadan Aram, mortua est mihi Rahel in terra Chanaan in via, circiter spatium leucæ terræ, antequam ingrederer in Ophrath, eámq; sepelivi ibidem in via Ophrath: ipsa est Bethlehem. Et videns Israel filios Joseph, dixit ad eum: Qui sunt isti? Respondit Joseph patri suo, Filii mei sunt quos dedit mihi De° hic. Et dixit, Admove eos ad me, ut benedicam illis. Oculi autem Israel graves facti fuerant præ senectute, nec poterat videre claré. Admovit ergò illos ad eum, & osculatus est eos, amplexatúsque illos. Deinde dixit Israel ad Joseph, Aspectû vultûs tui nunquam sperâssem, & ecce ostendit mihi Deus etiam semen tuum. Et semovit eos à genibus suis: ipsi verò adoraverunt coram eo proni super terram. Et ducens Joseph utrumq; filium suum, Aphrem dexterâ suâ à sinistris Israel, & Manassem sinistrâ suâ à dexteris Israel, admovit eos ad illum. Porrigens autem Israel dexteram suam, posuit eam super caput Aphrem (is erat minor natu) & sinistram suam super caput Manasse: immutavit autem manus suas, quandoquidem Manasses erat primogenitus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum ONKELOS.

2 וחוי ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתי לותך ואתקף ישראל ויתיב על ערסא׃
3 ואמר יעקב ליוסף אל שדי אתגלי לי בלוז בארעא דכנען ובריך יתי׃
4 ואמר לי הא אנא מפיש לך ומסגי לך ואתנינך לכנשת שבטין ואתן ית ארעא הדא לבנך בתרך אחסנת עלם׃
5 וכען תרין בנך דאתילידו לך בארעא דמצרים עד מיתי לותך למצרים דילי אנון אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהון קדמי׃
6 ובנין דתוליד בתריהון דילך יהון על שום אחיהון יתקרון באחסנתהון׃
7 ואנא במיתי מפדן מיתת עלי רחל בארעא דכנען באורחא בעוד כרוב ארעא למיעל לאפרת וקברתה תמן באורח אפרת היא בית לחם׃
8 וחזא ישראל ית בני יוסף ואמר מן אלין׃
9 ואמר יוסף לאבוהי בני אנון דיהב לי יי הכא ואמר קריבנון כען לותי ואבריכנון׃
10 ועיני ישראל יקרא מסיבו לא יכיל למחזי וקריב יתהון לותיה ונשיק להון וגפיף להון׃
11 ואמר ישראל ליוסף למחזי אפך לא סברית והא אחזי יתי יי אף ית בנך׃
12 ואפיק יוסף יתהון מן קדמוהי וסגיד על אפוהי על ארעא׃
13 ודבר יוסף ית תרויהון ית אפרים בימיניה מסמאלא דישראל וית מנשה בסמאליה מימינא דישראל וקריב לותיה׃
14 ואושיט ישראל ית ימיניה ושוי על רישא דאפרים והוא זעירא וית סמאליה על רישא דמנשה אחכמנון לידוהי ארי מנשה בוכרא׃

2 Et nunciatum est Jacob; atque dictum est ei, Ecce filius tuus Joseph venit ad te: & confortatus est Israel; & sedit in le-
3 ctulo. Et dixit Jacob ad Joseph; De' omnipotens apparuit mihi in Luza, in terrâ Chanaan:
4 & benedixit mihi. Et dixit ad me; Ecce ego multiplicabo te, & crescere te faciam; & ponã te in congregationẽ tribuum: & dabo terram hanc filiis tuis post te, in possessionẽ æternã.
5 Et nunc duo filii tui Ephraim & Manasses, qui nati sunt tibi in terrâ Ægypti, antequam venirem ad te in Ægyptum, mei erunt: sicut Ruben & Simeon
6 erunt coram me. Et filii, quos genueris post eos, tui erunt: in nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis.
7 Et cum ego venissem de Mesopotamia, mortua est Rachel in terrâ Chanaan, in viâ; cum adhuc esset spatiũ terræ, ut ingrederer in Ephratã, & sepelivi eã in viâ Ephratæ; quæ est
8 Bethleẽ. Et vidit Israel filios Joseph: & dixit, Qui sunt isti?
9 Et dixit Joseph ad patrem suum; Filii mei sunt, quos dedit mihi Deus hic: et ait, Applica eos obsecro ad me, ut bene-
10 dicam eis. Oculi autem Israel gravati erant præ senectute; & non poterat videre: & applicavit eos ad eum; & osculatus est eos, & amplexatus est
11 eos. Dixitq; Israel ad Joseph; Nunquam putavi videre faciem tuam: & ecce ostendit mi-
12 hi Deus etiam filios tuos. Et eduxit eos Joseph à facie ejus: & adoravit pronus in terram.
13 Et tulit Joseph ambos: Ephraim in dextra sua ad sinistram, & Manassen in sinistra ejus ad dexteram Israel: &
14 applicavit eos ad eum. Et tetendit Israel dexteram suam, & posuit eam super caput Ephraim, qui erat junior; & sinistram suam super caput Manasse: docuit manus suas; quamvis Manasses erat primogenitus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 *Et nunciatum est Iacobo, dictúmque; Ecce filius tuus Ioseph venit ad te, (a) vimq; fecit sibi Israel, et sedit super*
3 *lectum. Dixitque Iacob Iosepho, Deus omnipotens apparuit mihi in Luza, in terra Chanaan, & benedixit mihi:*
4 *Et dixit mihi, Ecce ego fructificare te faciam, & multiplicabo te, & ponã te in congregationem populorum; tradámque terram istam semini*
5 *tuo post te possessionem æternam. Nunc autem duo filii tui qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequam venirem ad te in Ægyptũ mei erunt, Ephraim & Manasse; sicut Ruben & Simeon ad me per-*
6 *tinebunt. Sed generatio tua quam gignes post illos, tua erit: secundùm nomen fratrũ suorum vocabuntur in (b) hæreditatibus suis.*
7 *Mihi autẽ venienti de Padan Arã, mortua est Rachel mater tua in terra Chanaan in via, cũ esset adhuc tractus terræ ad veniendum Ephrata: & sepelivi illam ibi in via Ephratæ, ipsa*
8 *est Bethlehem. Videns autem Israel filios Iosephi, di-*
9 *xit; Num hi sunt tui? Et respondit Ioseph patri suo, Filii sunt isti quos dedit mihi Deus hic: Et dixit, adduc quæso illos ad me, ut benedi-*
10 *cã eis. Oculi autem Israel graves erant præ senio, nec poterat videre; ideò appropinquare fecit eos ad se, et osculatus est eos, atq; amplexus est*
11 *illos. Dixitq; Israel Iosepho, visurum me faciem tuam non (c) putabam, & ecce videre fecit me Deus etiam semen*
12 *tuum! Et egredi jussit eos Ioseph de genibus ejus, & adoraverunt facie in terram.*
13 *Accipiens autem illos ambos, Ephraim ad dexteram suã à sinistra Israelis, & Manassen ad sinistram suam à dextera Israelis, appropinquavit ad*
14 *eum. Tum extendit Israel manum suã dexteram, et posuit eam super caput Ephraim, iste autem erat minor; & sinistram suam super caput Manasse; docens manibus suis, quòd Manasse erat primogenitus.*

VER. SAM. (a) corroboravitque se (b) divisionibus suis. (c) precabar,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

ثم اخبر يعقوب فقيل له * هوذا ابنك يوسف داخل اليك * فتقوى وجلس على السرير * فقال
يعقوب ليوسف اعلم ان القادر الكافي تجلى لي ملاكه في لوزي بلد كنعان فبارك في * وقال
لي ها انا اثمرك واكثرك واجعل منك جوق امم * واعطي نسلك بعدك هذا البلد حوز الدهر
* والآن ابناك اللذان ولدا لك في بلد مصر الى ان اتيتك الى مصر * هما ينسبان الي افرايم
ومنشا مثل راوبين وشمعون * ومولودوك الذين يولدون بعدهما لك ينسبون * والى اسماء
اخويهم يصافون في تحليهم * واما انا فعند مجيئي من فدان ماتت عني راحيل في بلد كنعان
في الطريق وقد بقي مثل من المسافة الى دخول افراث * فدفنتها في طريق افراث هي بيت لحم
ولم يولد لي بعد ذلك * ولما راي اسرائيل ابني يوسف قال من هذان * قال هما ابناي اللذان
رزقنيهما الله هاهنا * قال قدمهما الي اباركهما * وكانت عينا اسرائيل قد ثقلتا من الشيخوخة
ولم يطق ان ينظر * فقدمهما اليه فقبلهما وعانقهما * وقال اسرائيل ليوسف * رؤية وجهك
لم ارجها * وهوذا قد اراني الله وجهك ايضا نسلك * ثم اخرجهما من عند حجره
يوسف افرايم بيمينه من يسار اسرائيل * ومنشا بيساره من يمين اسرائيل * وقدمهما اليه
اسرائيل يمينه فجعلها على راس افرايم * وهو الاصغر * ويساره على راس منشا * احكم
يديك على ان منشا البكر *

2 *Tum renunciatum est Jacobo, et dictũ est ei, Ecce filius tuus Joseph ingrediens est ad te, quare confortatus est, seditq; super*
3 *lectum. Dixitque Jacob Josepho, Scito quòd Omnipotentis ac Sufficientis Angel' apparuit mihi in Luz, in regione Chanaan, benedixitque mihi:*
4 *Et ait mihi, Ecce ego fructificare faciam te, et multiplicabo te, & efficiam ex te turbas gentium, & dabo progeniei tuæ post te hanc*
5 *regionem in possessionem æternam. Duo itaque filii tui qui nati sunt tibi in regione Ægypti, usquequo venissẽ ad te in Ægyptum, pertinebunt ad me, Ephraim & Manasse, sicuti Raubin & Simeon.*
6 *Et nati tui qui nascentur post eos, ad te pertinebunt, & ad nomina amborum fratrũ suorũ referentur in hæreditate sua.*
7 *Mihi autem in adventu meo ex Phadan, mortua est mihi Rahil in regione Chanaan in via, cùm adhuc superesset unum milliare ex spatio ad ingressum in Ephrath: et sepelivi eam in via Ephrath, quæ est Domus Lehem; et nullus natus est mihi postea.*
8 *Et cùm vidisset Israel duos filios*
9 *Ioseph, dixit; Quinam sunt hi duo? Ait, Sunt duo filii mei quos concessit mihi De' hic. Ait, Admove eos ad me, ut benedicam eis.*
10 *Et oculi Israel jam aggravati fuerant præ senectute, nec poterat videre: & admovit eos ad eum, & osculatus est eos, et amplexatus est illos.*
11 *Et ait Israel Iosepho, Aspectũ vultûs tui non sperabã, & ecce ostendit mihi Deus faciem tuam, etiam progeniem tuam.*
12 *Deinde eduxit eos è gremio ejus.*
13 *Accepitq; Ioseph Ephraim dexterâ suâ à sinistra Israel, & Manassen sinistrâ suâ à dextera Israel, & approximavit ambos ad illum.*
14 *Extenditque Israel dexteram suam, posuitque eam super caput Ephraim, & ipse erat minor; & sinistram suam super caput Manasse: pervertit manus suas in hoc, eò quòd Manasse primogenitus esset.*

ספר בראשית : מט

ambulaverunt cujus ,Deus :dixit & ,Joseph ipsi benedixit Et
15 וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמַר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ
me pascit qui ,Deus ,Ischac & ,Abraham ;ejus facies ad mei patres
אֲבֹתַי לְפָנָיו אַבְרָהָם וְיִצְחָק הָאֱלֹהִים הָרֹעֶה אֹתִי
me redemit qui Angelus .hanc diem ad usque me adhuc ab
16 מֵעוֹדִי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה : הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי
,meū nomen eis in vocetur & ,pueris benedicat ,malo omni ab
מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי
sint piscium instar &:Ischac & Abraham ,meorum patrum nomen &
וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ
poneret quòd ,Joseph vidit Et .terræ medio in multitudinem in
17 לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ : וַיַּרְא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית
fuit malum & ,Ephraim caput super suam dexteram manū suus pater
אָבִיו יַד־יְמִינוֹ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיֵּרַע
desuper eam removendum ad sui patris manum sustentavit & ;suis oculis in
בְּעֵינָיו וַיִּתְמֹךְ יַד־אָבִיו לְהָסִיר אֹתָהּ מֵעַל
Joseph dixit Et .Menasseh caput super Ephraim capite
18 רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה : וַיֹּאמֶר יוֹסֵף
Pone ;primogenitus iste quia :mi pater sic Non :suo patri
אֶל־אָבִיו לֹא־כֵן אָבִי כִּי־זֶה הַבְּכֹר שִׂים
Novi :dixit & ,ejus pater renuit Et .ejus caput super tuam dexteram
19 יְמִינְךָ עַל־רֹאשׁוֹ : וַיְמָאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי
.crescet ipse etiam & :populum in erit ipse etiam :novi ,mi fili
בְנִי יָדַעְתִּי גַּם־הוּא יִהְיֶה־לְּעָם וְגַם־הוּא יִגְדָּל
plenitudo erit ejus semen Et illo præ crescet minor ejus frater verè Et
וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ וְזַרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא־
,Israel benedicet te In ;dicendo ,ipsa die in eis benedixit Et .gentium
20 הַגּוֹיִם : וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמוֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל
posuit Et .Menasseh sicut & ,Ephraim sicut Deus te Ponat :dicendo
לֵאמֹר יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיָּשֶׂם אֶת־
Ecce ;Joseph ad Israel dixit Et .Menasseh ante Ephraim
21 אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה : וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה
ad vos faciet redire & ,vobiscum Deus erit & ,moriens ego
אָנֹכִי מֵת וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־
,tuos fratres super unam partē tibi dedi ego Et .vestrorum patrum terrā
22 אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם : וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם אַחַד עַל־אַחֶיךָ
.meo arcu in & ,meo gladio in Emoræi manu de cepi quam
אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי :

CAP. XLIX. מט

nunciabo & ,vos Congregate :dixit & ,suos filios ad Jahacob vocavit Et
1 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה
vos Congregate .dierum novissimo in vobis est eventurum quod ,vobis
2 לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים : הִקָּבְצוּ
Reuben .vestrum patrem Israel ad audite & ,Jahacob filii audite &
3 וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל־יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם : רְאוּבֵן
excellentia ,mei roboris principium & ,mea fortitudo ,tu meus primogenitus
בְּכֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר
quia :excellens fias ne ,aquæ sicut Festinatio .fortis excellentia & ,extollendi
4 שְׂאֵת וְיֶתֶר עָז : פַּחַז כַּמַּיִם אַל־תּוֹתַר כִּי
.ascendit meum stratum ,polluisti tunc ,tui patris cubilia ascendisti
עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה :

Versio VULG. LAT.

15 Benedixítque Jacob filiis Joseph; et ait, Deus, in cujus conspectu ambulaverunt patres mei Abraham & Isaac, Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diē:
16 Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis: & invocetur super eos nomen meum, nomina quoq; patrum meorum Abraham & Isaac; & crescant in multitu-
17 dinem super terram. Videns autem Joseph quòd posuisset pater suus dexteram manum super caput Ephraim, graviter accepit: & apprehensam manum patris levare conatus est de capite Ephraim, & trans-
18 ferre super caput Manasse. Dixítque ad patrem; Nō ita convenit, pater: quia hic est primogenitus, pone dexterā tuā
19 super caput ejus. Qui renuens, ait; Scio, fili mi, scio: & iste quidē erit in populos, & multiplicabitur: sed frater ejus minor, major erit illo: & semē
20 illius crescet in gentes. Benedixítq; eis in tempore illo, dicens, In te benedicetur Israel: atq; dicetur, Faciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse. Constituítq; Ephraim ante
21 Manassen. Et ait ad Joseph filiū suū; En ego morior, & erit Deus vobiscum, reducétq; vos ad terram patrum vestrorum.
22 Do tibi partem unā extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.

CAP. XLIX.

1 Vocavit autem Jacob filios suos, & ait eis; Congregamini, ut annuntiē quæ ventura sunt vobis in diebus novis-
2 simis. Congregamini, et audite filii Jacob, audite Israel patrē
3 vestrum. Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei: prior in donis, major in imperio.
4 Effusus es sicut aqua, non crescas: quia ascendisti cubile patris tui, & maculâsti stratum ejus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

15 Καὶ (λ) εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν, Ὁ Θεὸς, ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ, ὁ Θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητος ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης,
16 Ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν, εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα. καὶ ἐπικληθήσεται ἐν αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ· καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς
17 γῆς. Ἰδὼν δὲ Ἰωσὴφ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραίμ, βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη· καὶ ἀντελάβετο Ἰωσὴφ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀφελεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς Ἐφραὶμ
18 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ. Εἶπε δὲ Ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Οὐχ οὕτως πάτερ· οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος· ἐπίθες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν
19 κεφαλὴν αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' εἶπεν, Οἶδα τέκνον, οἶδα. καὶ οὗτος ἔσται εἰς λαὸν, καὶ οὗτος ὑψωθήσεται· (μ) ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν.
20 Καὶ (λ) εὐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, Ἐν ὑμῖν εὐλογηθήσεται Ἰσραὴλ, λέγοντες, Ποιήσαι σε ὁ Θεὸς ὡς Ἐφραὶμ καὶ ὡς Μανασσῆ. καὶ ἔθηκε τὸν Ἐφραὶμ ἔμπρο-
21 σθεν τοῦ Μανασσῆ. Εἶπε δὲ Ἰσραὴλ τῷ Ἰωσὴφ, Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω· καὶ ἔσται ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει (ν) ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν
22 τῶν πατέρων ὑμῶν. Ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι Σίκιμα ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου, ἣν ἔλαβον ἐκ χειρὸς Ἀμορραίων ἐν (ξ) μαχαίρᾳ μου καὶ τόξῳ.

MS.A. (λ) ηὐλόγησεν (μ) ἀλλὰ ὁ (ν) ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς . . . εἰς τὴν (ξ) μαχαίρᾳ

15 Et benedixit eos, & dixit, Deus cui placuerunt patres mei in conspectu ejus, Abraham & Isaac, Deus qui nutrit me à juventute usque in diem hanc;
16 Angelus qui (e) eruit me ex omnibus malis, benedicat parvulos hos: et invocabitur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum Abraham & Isaac: & multiplicentur in multitudinem multam super ter-
17 ram. Videns autem Ioseph, quia imposuit pater suus manū dexteram suam super caput Ephraim, (f) grave ei visum est: et apprehendit Ioseph manum patris sui, auferendo eam à capite Ephraim
18 super caput Manasse. Dixit autem Ioseph patri suo, Non ita pater: hic enim est primitivus: impone dexteram tuam super caput
19 ejus. Et noluit, sed dixit; Scio fili, scio. Et hic erit in populum, et hic exaltabitur: sed frater ejus junior major ipso erit; & semen ejus erit in (g) multitudinem gentium.
20 Et benedixit eos in die illa, dicens, In vobis benedicetur Israel, dicentes, Faciat te Deus sicut Ephræm & sicut Manasse. Et posuit Ephræm ante Manassē.
21 Dixit autem Israel ad Ioseph, Ecce ego morior: & erit Deus vobiscum, & reducet vos in terram patrum vestrorum.
22 Ego autem do tibi (h) Sicimam præcipuam super fratres tuos, quam cepi de manu Amorrhæorum in gladio meo & arcu.

ΚΕΦ. μθ'.

1 Ἐκάλεσε δὲ Ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ (α) εἶπεν αὐτοῖς, Συνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτων τῶν
2 (β) ἡμερῶν. Συνάχθητε, καὶ ἀκούσατέ μου υἱοὶ Ἰακώβ· ἀκούσατε Ἰσραὴλ, ἀκούσατε τοῦ πα-
3 τρὸς ὑμῶν. Ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι,
4 καὶ σκληρὸς αὐθάδης· Ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ, μὴ ἐκζέσῃς, ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρός σου· τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν οὗ ἀνέβης.

CAP. XLIX.

1 Vocavit autem Iacob filios suos, & dixit eis, Congregamini, ut annunciem vobis, quid occurret vobis in extremis die-
2 bus. Congregamini, & audite me filii Iacob: audite Israel, audite patrem vestrum.
3 Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium filiorum meorum, durus ad ferendum, & (a) du-
4 rus pervicax. Fecisti contumeliā, sicut aqua, non effervescas: ascendisti enim super cubile patris tui: tunc violâsti stratum quo ascendisti.

MS.A. (α) εἶπεν, Συνάχθητε, (β) ἡμερῶν. Ἀθροίσθητε, καὶ ἀκούσατε υἱοὶ Ἰακώβ· ἀκούσατε Ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

Et benedixit Jacob Joseph filium suum, & ait; Deus cui placuerūt patres mei Abraham & Isahac, De⁹ qui me nutrivit à pueritia mea ad hunc usq; diem; Angel⁹ qui me liberavit ab omni malo, benedicat pueris istis, & vocetur in ipsis nomen meum, & nomen patrum meorū Abraham & Isahac, & crescant atque multiplicētur intra terrā. Videns autē Joseph manū ejus dexterā super caput Aphrem, ægre tulit, et sustentavit manum patris sui, ut transferret eam de capite Aphrem, poneréq; illam super caput Manasse. Et dixit Joseph ad patrem suum, Non sic pater mi; sed iste est primogenitus, pone dexteram tuam super caput ejus. Noluit autem pater ejus, & ait, Scio fili mi, scio: etiā ipse erit in populum, etiam ipse magn⁹ erit: verùm frater ejus minor major erit illo, & semen ejus erit plenitudo gentium. Itaq; benedixit eis in die illo, & ait; In te benedicetur Israel, ut dicāt, Faciat te Deus sicut Aphrem & sicut Manassem, & posuit Aphrē ante Manassem. Dixit verò Israel ad Joseph, En ego morior, & erit Deus vobiscum, reducétq; vos ad terrā patrum vestrorum. Et ego ecce dedi tibi portionem unam exuberantem supra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæorum gladio meo, & arcu meo.

C A P. XLIX.

Benedictio Jacobi: quod dictum fuit per prophetiam.

Vocavit autem Jacob filios suos, & ait illis; Congregamini ut indicem vobis id quod eventurum vobis est in fine dierum. Congregamini, & audite filii Jacob, audite patrem vestrum Israelem. Rubil, primogenitus meus es, fortitudo mea, & principium roboris mei: reliquiæ oneris, & reliquiæ magnanimitatis. Diffluxisti velut aqua, non subsistes: quoniam ascendisti ad cubile patris tui, verè polluisti stratū meum, & ascendisti.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

15 וּבָרִיךְ יָת יוֹסֵף וַאֲמַר יְיָ דִּי פְלַחוּ
אֲבָהָתִי קֳדָמוֹהִי אַבְרָהָם וְיִצְחָק יְיָ
דְּזָן יָתִי מִדְּאִיתַי עַד יוֹמָא הָדֵין:
16 מַלְאָכָא דִּי פְרַק יָתִי מִכָּל בִּישָׁא
יְבָרֵיךְ יָת עוּלֵימַיָּא וְיִתְקְרֵי בְהוֹן שְׁמִי
וְשׁוּם אֲבָהָתִי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וּכְנוּנֵי
יַמָּא יִסְגּוֹן בְּגוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא עַל
17 אַרְעָא: וַחֲזָא יוֹסֵף אֲרֵי שַׁוִּי אֲבוּהִי
יַד יַמִּינֵיהּ עַל רֵישָׁא דְאֶפְרַיִם וּבְאֵישׁ
בְּעֵינוֹהִי וְסַעֲדַהּ לִידָא דַאֲבוּהִי
לְאַעְדָּאָה יָתַהּ מֵעַל רֵישָׁא דְאֶפְרַיִם
לְאַנְחוּתַהּ עַל רֵישָׁא דִמְנַשֶּׁה: וַאֲמַר
18 יוֹסֵף לַאֲבוּהִי לָא כֵן אַבָּא אֲרֵי דֵין
בּוּכְרָא שַׁוִּי יַמִּינָךְ עַל רֵישֵׁיהּ: וְסָרֵיב
19 אֲבוּהִי וַאֲמַר יְדַעְנָא בְרִי יְדַעְנָא אַף
הוּא יְהֵי לְעַמָּא וְאַף הוּא יִסְגֵּי וּבְרַם
אֲחוּהִי זְעֵירָא יִסְגֵּי מִנֵּיהּ וּבְנוֹהִי יְהוֹן
20 שַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא: וּבָרֵיכִנּוּן בְּיוֹמָא
הַהוּא לְמֵימַר בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר יְשַׁוִּינָךְ יְיָ כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה
21 וְשַׁוִּי יָת אֶפְרַיִם קֳדָם מְנַשֶּׁה: וַאֲמַר
יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הָא אֲנָא מָאִית וִיהֵי
מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדְּכוֹן וִיתִיב יָתְכוֹן
22 לְאַרְעָא דַאֲבָהָתְכוֹן: וַאֲנָא יְהָבִית
לָךְ חוּלָק חַד יַתִּיר עַל אֲחָךְ דִּי
נְסֵיבִית מִידָא דֶאֱמוֹרָאָה בִּצְלוֹתִי
וּבְבָעוּתִי:

מט

1 וּקְרָא יַעֲקֹב לִבְנוֹהִי וַאֲמַר אִתְכַּנְּשׁוּ
וַאֲחַוֵּי לְכוֹן יָת דִּי יְעָרַע יָתְכוֹן בְּסוֹף
2 יוֹמַיָּא: אִתְכַּנְּשׁוּ וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב
וְקַבִּילוּ אוּלְפָן מִן יִשְׂרָאֵל אֲבוּכוֹן:
3 רְאוּבֵן בּוּכְרִי אַתְּ חֵילִי וְרֵישׁ תּוּקְפִי
לָךְ הֲוָה חֲזֵי לְמִסַּב תְּלָתָא חוּלָקִין
4 בְּכֵירוּתָא כְּהוּנְתָא וּמַלְכוּתָא: עַל
דַּאֲזַלְתְּ לְקָבֵל אַפָּךְ הָא כְמַיָּא בְּרַם
לָא אַהֲנִיתָא חוּלָק יַתִּיר לָא תִסַּב
אֲרֵי סְלֵיקְתָּא בֵּית מִשְׁכְּבֵי אֲבוּךְ
בְּכֵן אַחֵילְתָּא לְשִׁוּוּיֵי בְרִי סְלֵיקְתָּא:

Targum Onkelos.

15 Et benedixit Joseph, et ait: De⁹
in cuj⁹ cõspectu serviérũt pa-
tres mei, Abrahã & Isaac; Deus
qui pavit me, à nativitate meâ
16 usq; in diẽ hanc. Angelus qui
eruit me ab omni malo, bene-
dicat pueris: & invocetur in
eis nomẽ meũ; & nomẽ patrũ
meorum, Abraham & Isaac: &
quasi pisces maris multiplicen-
tur inter filios hominum super
17 terrâ. Et vidit Joseph, quòd
posuit pater suus dextrã suam
super caput Ephraim, & dis-
plicuit in oculis suis: & sustu-
lit manũ patris sui, ut amove-
ret eã de capite Ephraĩ, ut po-
neret eã super caput Manasse.
18 Et ait Joseph patri suo, Non ita
decet pater mi: hic enĩ est pri-
mogenit⁹; pone dexterã tuã su-
19 per caput ejus. Et noluit pater
su⁹; & ait, Scio fili mi, scio; ipse
quippe erit in populũ, & etiã
ipse multiplicabitur: sed frater
ej⁹ junior multiplicabitur ma-
gis quã ille; et filii sui erũt do-
20 minates in populis. Et benedi-
xit eis in die illâ, dicens: In te
benedicetur Israel, dicens; Po-
nat te De⁹ sicut Ephraim, & si-
cut Manassẽ: Et posuit Ephraĩ
21 ante Manassẽ. Dixitq; Israel ad
Joseph; Ecce ego morior: &
erit verbum dñi in adjutoriũ
vestrũ; & reducet vos in terrã
22 patrum vestrorum. Ego autem
do tibi partẽ unam præcipuam
super fratres tuos; quam tuli
de manu Amorræi, oratione
meâ & deprecatione meâ.

CAP. XLIX.

1 ET vocavit Jacob filios suos:
& ait; Congregamini, & nun-
ciabo vobis; quæ vobis eveni-
2 ent in fine dierũ. Congregami-
ni et audite, filii Jacob: et sus-
cipite doctrinã ab Israel patre
3 vestro. Rubẽ, primogenit⁹ me⁹
es tu; robur meũ, & principiũ
fortitudinis meæ: tu acceptur⁹
eras partes tres; primogniturã
scilicet et sacerdotiũ, et regnũ.
4 Sed quia secut⁹ es voluntatem
tuã, sicut aqua effusa, nõ profi-
cies; neq; accipies portionẽ su-
perexcrescẽtẽ: quoniã ascẽdi-
sti cubile patris tui; tunc fili
mi violâsti, quando ascendisti
stratum meum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 Postea benedixit Josepho, di-
cens; Deus in cujus conspectu
ambulaverunt patres mei, A-
braham, & Isaac, Deus qui
pascit me (d) ex quo sum
16 usque ad hunc diem: Rex
qui eruit me ab omni malo
benedicat pueris istis: & in-
vocetur super eos nomen me-
um, & nomen patrum meo-
rum, Abraham, & Isaac, &
(e) fœtificent plurimùm in
17 medio terræ. Cùm autem vi-
deret Joseph quòd posuisset
pater suus manum dexteram
suam super caput Ephraim,
displicuit oculis ejus, & ap-
prehendit manum patris sui,
ut removeret eam à capite E-
phraim super caput Manasse.
18 Dixitq; Joseph patri suo, Non
ita pater mi, nam hic est pri-
mogenitus; pone dexteram
19 tuam super caput ejus. Recu-
savitque pater ejus, dicens;
Scio, fili mi, (f) scio; etiam
ipse erit in populum, etiam
ipse crescet; sed certè frater
ejus minor magis ipso crescet,
semenque ejus erit plenitudo
20 gentium. Et benedixit illis
die illo, dicens; In te bene-
dicetur Israel, dicendo, Ponat
te deus sicut Ephraim, et sicut
21 Manasse. Posuit igitur E-
phraim ante Manasse. Dixit-
que Israel Josepho, Ecce ego
morior, erit autẽ De⁹ vobis-
cum, & reducet vos in terrã
22 patrum vestrorũ. Ego etiam
do tibi partem unam supra
fratres tuos, quam accepi de
manu Amorrhæi in gladio
meo, & in arcu meo.

CAP. XLIX.

1 POstea vocavit Jacob fi-
lios suos, dixitque; Congre-
gamini, et narrabo vobis quod
accidet vobis in novissimis
2 diebus. Congregamini, &
audite filii Iacob, & audite
3 Israelem patrem vestrum. Ru-
ben primogenitus meus, tu
fortitudo mea, & principium
(a) roboris mei, excellens su-
perbiâ, & excellens impu-
4 dentiâ. Rapidus fuisti sicut
aquæ, ne te excellentẽ existi-
mes; quòd ascendisti cubilia
patris tui, tunc prophanâsti
stratum meum, quòd ascen-
disti.

VER. SAM. (d) ex domo natali (e) dilatentur (f) certus sum, (a) temporis mei,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 وبارك في يوسف وقال له الله الذي سار ابوي في طاعته ابرهيم واسحق * هو الله الذي رعاني
16 منذ كنت الى هذا اليوم * ملاك وكلني من كل سوء هو يبارك في هذين الغلامين * ويسمان
باسمي وباسم ابوي ابرهيم واسحق * ويمتان كثيرا في الارض * فلما راى يوسف ان اباه قد
جعل يده اليمنى على راس افرايم ساء ذلك فاسندها ليزيلها عن راس افرايم الى راس منسا
* وقال يوسف لابيه ليس ذلك صوابا يا ابي ان هذا البكر اجعل يمينك على راسه * فابى ابوه وقال
قد علمت يا بني ان هذا يكثر ايضا ويكون منه ايضا امة * ولكني اعلم ان اخاه الاصغر
يكثر اكثر منه * ويكون نسله مثل الامم * فلما بارك فيهما ذلك اليوم قال بك يبارك بنو
اسرائيل قائلين بعضا لبعض * يصيرك الله مثل افرايم ومنسا * فقدم افرايم على منسا * ثم قال
اسرائيل ليوسف انا مايت فيكون الله معكم ويردكم الى بلد ابيكم * وانا قد اعطيتك
سهما زائدا على اخوتك وهو الذي اخذته من يد الاموريين بسيفي وقوسي *
* الفصل التاسع والاربعون * ثم دعا يعقوب بنيه وقال اجتمعوا
فكم واخبركم بما ينالكم في آخر هذه الايام * اجتمعوا واسمعوا ذلك يا بني يعقوب * واقبلوا من
اسرائيل ابيكم * يا راوبين انت بكري وقوتي واول نيلي معظل في الشرف معظل في العز
* والآن بهلة مثل ماء لا تفضل اذا صعدت على مضاجع ابيك * حينئذ منذ بدلت تخلص

Benedixitq; Josephum, & ait illi; Deus, 15
in cuj⁹ obedientia ambulaverunt duo pa-
tres mei, Ebrahim, & Ishac, ipsemet De⁹
qui pavit me à quo fui, usque ad hunc
diem: Angelus qui solvit me ab omni 16
malo, ipse benedicat his duobus pueris:
Et vocabuntur nomine meo, & nomine
duorum patrum meorum Ebrahim &
Ishac, et crescant ambo copiosè in terra.
Cùmque vidisset Joseph patrem suum po- 17
suisse manum suam dexteram super caput
Ephraim, displicuit ei id, & sustentavit
eam ut averteret illam de capite Ephraim
ad caput Manasse. Et dixit Joseph pa- 18
tri suo, Non est id consentaneum pater
mi, nam iste est primogenitus; pone dexte-
ram tuam super caput ejus. Renuit verò 19
pater ejus, & ait; Jam scivi, O fili mi,
quòd iste multiplicabitur, et futura est ex
illo quoque gens: sed novi quòd frater
ejus minor multiplicabitur plus illo, &
erit progenies ejus plenitudo gentium.
Cùmque benedixisset ambobus illâ die, 20
ait; In te benedicentur filii Israel, dicentes
alii ad alios, Faciat te De⁹ sicut Ephraim,
& Manasse: prætulitq; Ephraim Manas-
si. Deinde dixit Israel ad Joseph, Ego 21
moribundus sum; et erit Deus vobiscum,
& reducẽt vos in regionẽ patris vestri.
Et ego jam dedi tibi partem ultra fratres 22
tuos, et est quam accepi de manu Amoræ-
orum gladio meo, & arcu meo.

CAP XLIX.

PRæterea vocavit Jacob filios suos, et 1
ait; Congregamini, ut benedicã vos,
et annunciem vobis quod accidet vobis in
fine horum dierum. Congregamini & 2
audite hoc, O filii Jacob, et auscultate
Israeli patri vestro. O Raubin, tu es pri- 3
mogenitus meus, & fortitudo mea, &
prima impetratio mea, excellens nobili-
tate, et excellens magnificentiâ. Et nunc 4
haustu aquæ non abundabis, cùm ascende-
ris super cubile patris tui: Tunc ex quo
mutaveris te, salvaberis.

ספר בראשית : מט

.eorum machæræ iniquitatis arma ,fratres Levi & Simhon
5 שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם :
fi miat ne eorum cœtu in ,mea anima veniat non eorum secretum In
6 בסדם אל־תבא נפשי בקהלם אל־תחד
sui voluntate in & ,virum occiderunt suo furore in Quia .mea gloria
כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם
,eorum ira & ;fortis quia ,eorum furor Maledictus .murum eradicaverunt
7 עקרו שור : ארור אפם כי עז ועברתם
.Israel in eos dispergam & ,Jahacob in eos Dividam .est indurata quia
כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל :
cervice in tua Manus .tui fratres te laudabunt ,tu Jehudah
8 יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף
leonis Catulus .tui patris filii tibi se Incurvabunt .tuorū inimicorū
9 איביך ישתחוו לך בני אביך : גור אריה
,leo sicut cubavit ,se incurvavit :ascendisti mi fili prædâ A .Jehudah
יהודה מטרף בני עלית כרע רבץ כאריה
,Jehudah ex virga recedet Non ?eum suscitabit quis ,major leo sicut &
10 וכלביא מי יקימנו : לא־יסור שבט מיהודה
.populorū obedientia ei & ,Siloh veniat usquequo ,ejus pedes inter de legislator &
ומחקק מבין רגליו עד כי־יבא שילה ולו יקהת עמים :
.suam asinam mi fili optimam vitem ad & ,suū pullū vitem ad Ligans
11 אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו
.suum operimentum uvarum sanguine in & ,suū vestimentū vino in Lavit
כבס ביין לבשו ובדם־ענבים סותה :
Zebulun .lacte dentibus candidior & ,vino oculis Rubicundior
12 13 חכלילי עינים מיין ולבן־שנים מחלב : זבולן
ejus latus & ,navium portum ad ipse & ,habitabit marium portum ad
לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו
.duos terminos inter cubans ,ossium asinus Issachar .Sidon super
14 על־צידן : יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתים :
inclinavit & :pulchra quod ,terram & ,bona quod requiem vidit Et
15 וירא מנחה כי טוב ואת־הארץ כי נעמה ויט
judicabit Dan .serviens tributo fuit & ,portandum ad suum humerū
16 שכמו לסבל ויהי למס עבד : דן ידין
super serpens Dan Erit .Israel tribuum una sicut ,suum populum
17 עמו כאחד שבטי ישראל : יהי־דן נחש עלי־
eū equitis cecidit & ,equi calcaneos mordens ,semitam super cerastes ,viam
דרך שפיפן עלי־ארח הנשך עקבי־סוס ויפל רכבו
exercitus Ghad .Domine expectavi tuam Salutem .retrorsum
18 19 אחור : לישועתך קויתי יהוה : גד גדוד
.tandem superabit ipse & ,eum superabit
יגודנו והוא יגד עקב :

Versio VULG. LAT.

Simeon & Levi fratres; va-
6 sa iniquitatis bellantia. In
consilium eorum non veniat
anima mea, & in cœtu il-
lorum non sit gloria mea:
quia in furore suo occiderunt
virum, & in voluntate sua
7 suffoderunt murum. Maledi-
ctus furor eorum, quia perti-
nax; & indignatio eorum,
quia dura: dividam eos in
Jacob, & dispergam eos in
8 Israel. Juda, te laudabunt
fratres tui: manus tua in cer-
vicibus inimicorum tuorum,
adorabunt te filii patris tui.
9 Catulus leonis Juda; ad præ-
dam, fili mi, ascendisti: re-
quiescens accubuisti ut leo,
& quasi leæna: quis suscitabit
10 eum? NON AUFERETUR
sceptrum de Juda, & dux de
femore ejus, donec veniat qui
mittendus est, & ipse erit ex-
11 pectatio gentium. Ligans ad
vineam pullum suum, & ad
vitem, ô fili mi, asinam suam.
Lavabit in vino stolam suam,
& in sanguine uvæ pallium
12 suum. Pulchriores sunt oculi
ejus vino, & dentes ejus lacte
13 candidiores. Zabulon in lit-
tore maris habitabit, & in
statione naviū pertingens us-
14 que ad Sidonem. Issachar asi-
nus fortis accubans inter ter-
15 minos. Vidit requiem quòd
esset bona, & terram quòd
optima: & supposuit hume-
rum suum ad portandum, fa-
ctúsque est tributis serviens.
16 Dan judicabit populum suum,
sicut & alia tribus in Israel.
17 Fiat Dan coluber in via, ce-
rastes in semita, mordens un-
gulas equi, ut cadat ascen-
18 sor ejus retro. SALUTARE
tuum expectabo Domine.
19 Gad, accinctus præliabitur
ante eum: & ipse accinge-
tur retrorsum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Συμεὼν καὶ Λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν
6 ἀδικίαν ἐξαιρέσεως αὐτῶν. Εἰς βουλὴν
αὐτῶν μὴ ἔλθοι ἡ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ συ-
στάσει αὐτῶν μὴ ἐρείσαι τὰ ἧπατά μου· ὅτι
ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώ-
πους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευρο-
7 κόπησαν ταῦρον. Ἐπικατάρατος ὁ θυ-
μὸς αὐτῶν ὅτι αὐθάδης, καὶ ἡ μῆνις αὐ-
τῶν ὅτι ἐσκληρύνθη. Διαμεριῶ αὐτοὺς
ἐν Ἰακὼβ, (γ) καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν
8 Ἰσραήλ. Ἰούδα, σὲ αἰνέσαισαν οἱ ἀδελ-
φοί σου· αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐ-
χθρῶν σου· προσκυνήσουσί (δ) σοι οἱ
9 υἱοὶ τοῦ πατρός σου. Σκύμνος λέοντος
Ἰούδα· ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀνα-
πεσὼν, ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς
10 σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Οὐκ ἐκλεί-
ψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος
ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως (ε) ἐὰν ἔλθῃ
τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ· καὶ αὐτὸς προσ-
11 δοκία ἐθνῶν. Δεσμεύων πρὸς ἄμπελον
τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶ-
λον τῆς ὄνου αὐτοῦ· πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν
στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν
12 περιβολὴν αὐτοῦ. Χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλ-
μοὶ αὐτοῦ (ζ) ὑπὲρ οἶνον, καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόν-
13 τες αὐτοῦ ἢ γάλα. Ζαβουλὼν παράλιος
κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ' ὅρμον πλοί-
14 ων, καὶ παρατενεῖ ἕως Σιδῶνος. Ἰσσά-
χαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυό-
15 μενος (η) ἀνὰ μέσον τῶν κλήρων. Καὶ
ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν ὅτι καλή, καὶ τὴν
γῆν ὅτι πίων, ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ
εἰς τὸ πονεῖν· καὶ ἐγενήθη ἀνὴρ γεωρ-
16 γός. Δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ
17 καὶ μία φυλὴ ἐν Ἰσραήλ. Καὶ (θ) γε-
νηθήτω Δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος
ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου· καὶ
18 πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω, Τὴν
19 σωτηρίαν περιμένων κυρίου. Γάδ, πει-
ρατήριον πειρατεύσει αὐτόν· αὐτὸς δὲ
πειρατεύσει αὐτὸν κατὰ πόδας.

Symeon & Levi fratres con-
summaverunt iniquitatem (b)
propositi sui. In consilium eo-
rum non veniat anima mea;
& in congregatione eorum
non (c) contendant viscera
mea: quia in furore suo inter-
fecerunt homines, & in cupi-
ditate sua (d) subnervave-
runt taurum. Maledictus fu- 7
ror eorum, quia pervicax; &
ira eorum, quia indurata est. Di-
vidam eos in Jacob, & di-
spergam eos in Israel. Juda, 8
te (e) laudent fratres tui: ma-
nus tuæ super dorsum inimi-
corum tuorum: adorabunt te
filii patris tui. Catulus leo- 9
nis Juda: ex germine, fili
mi, ascendisti: recumbens dor-
misti, ut leo, & quasi catulus
leonis: Quis suscitabit eum?
Non deficiet (f) princeps ex 10
Juda, & dux de femoribus
ejus, donec veniant, (g) quæ
reposita sunt ei. Et ipse erit
expectatio gentium. Alligans 11
ad vitem pullum suum, &
(h) ad helicem pullum asinæ
suæ: lavabit in vino stolam
suam, & in sanguine uvæ a-
mictum suum. (i) Gratiosi 12
oculi ejus (k) super vinum, &
candidi dentes ejus, quàm lac.
Zabulon juxta mare habita- 13
bit, & ipse secus accessum
navium: & pertendet usque
ad Sidonem. Issachar bonum 14
desideravit, requiescens in-
ter medios cleros. Et videns 15
requiem quia bona est, & ter-
ram quia pinguis, supposuit
humerum suum ad laborandum;
& factus est vir (l) agrico-
la. Dan judicabit populum 16
suum, tanquam & una tri-
bus in Israel. Et fiat (m) 17
Dan serpens in via, sedens
in semita, mordens calcane-
um equi: & cadet eques re-
trorsum, Salutem expectans 18
Domini. Gad, (n) tentatio 19
tentabit eum: & ipse ten-
tabit eum secus pedes.

MS.A. (γ) καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς (δ) σε (ε) ἂν (ζ) ἀπὸ οἴνου, (η) ἐν μέσῳ (θ) ἐγενήθη τῷ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

Simeon & Levi fratres, vasa furoris ex na- 5
tura sua. In arcanum eorum haud ingressa 6
est anima mea, & in cœtu illorum non de-
cidi ex gloria mea; nam in furore suo pere-
merunt viros, & in ira sua convulserunt
murum. Maledictus sit furor eorum, quo- 7
niam vehemens est, & ira eorum quia pessi-
ma est: dividam eos in Jacob, & disper-
gam eos in Israel. Juda, te laudabunt fra- 8
tres tui: manus tua super cervicem hostium
tuorum, adorent te filii patris tui. Catulus 9
leonis Juda, de cæde fili mi ascendisti: ge-
nuflexit & accubuit ceu leo, & ut catulus
leonis, & quis excitabit eum? Non deficiet 10
sceptrum de Juda, & expositor de inter pe-
des ejus, donec veniat is cujus illud est, &
ipsum expectabunt gentes. Alligabit viti 11
pullum suum, & palmiti filium asinæ suæ:
dealbabit vino vestimentum suum, & san-
guine uvarum operimentum suum. Rutilan- 12
tiores sunt oculi ejus vino, & candidiores
dentes ejus lacte, Zabolon ad litora marium 13
habitabit, & ipsemet super pulchritudinem
navium, & terminus ejus usque ad Saidon.
Isachar vir gigas accubans inter semitas. Et 14
videns habitationem suam esse pulchram, 15
& terram suam bonam, inclinavit humerum
suum servituti, & factus est sub tributo.
Dan judicabit populum suum, quemadmo- 16
dum alia ex tribubus Israel. Erit Dan 17
serpens qui est secus viam, & basi-
liscus qui est prope semitas, mordens equum
in calcaneo ejus, & prosternens equitem
ejus retrorsum. Salutem tuam expectavi 18
Domine. Gad inter cuneum egredietur, 19
ipséque trahet calcaneum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

5 Simeon & Levi fratres: viri fortis-
simi in terrâ peregrinationis suæ
6 fecerunt fortitudinem. In secreto
eorum non fuit anima mea; & in
congregatione eorum non conve-
niat gloria mea: quoniam in furore
suo occiderunt occisionem; & in
voluntate suâ, suffoderunt murum
7 inimicorum. Maledictus sit furor
eorum, quoniam fortis; & ira eorũ,
quia dura: dividam eos in Jacob; &
8 dispergam eos in Israel. Juda, lau-
dabo te & non es confusus; te lau-
dabunt fratres tui; Manus tua præ-
valebit contra inimicos tuos: di-
spergentur hostes tui, convertentur
retrorsum in conspectu tuo; & præ-
venient salutantes te filii patris tui.
9 Dominiũ erit in principio, sed in
fine magnificabitur regnũ dom⁹ Ju-
dæ; quoniam de judicio mortis, fili
mi, animã tuã abstulisti: requiescet
& habitabit in fortitudine quasi
leo, & quasi leæna, *non* erit regnum
10 quod cõmoveat eum. Non auferetur
habens principatũ à domo Judæ;
neq; scriba à filiis filiorum ejus,
usq; in seculũ: donec veniat Messias,
cujus est regnũ; et ei obedient po-
11 puli. Habitabit Israel in circuitu ci-
vitatis suæ, populi ædificabũt tem-
plũ ej⁹; eruntq; justi in circuitu ej⁹,
& factores legis in doctrinâ ejus:
purpura optima erit vestimẽtũ ej⁹,
operimentũ ejus erit sericum tinctũ
12 coccino variisq; coloribus. Montes
ej⁹ rubicũdiores erũt in vineis suis,
distillabunt colles ej⁹ vinũ: dealba-
buntur campi ejus frumẽto, & gre-
13 gibus oviũ. Zabulon juxta portum
maris habitabit: et ipse subjiciet
provincias navibus; & bona maris
comedet, & termin⁹ ej⁹ erit pertin-
14 gens usq; ad Sydonẽ. Isachar dives
in substãtiâ: & possessio ej⁹ erit in-
15 ter terminos. Et vidit partẽ suã, q̃
erat bona; et terrã quia fructifera: et
subjiciet provincias populorũ, et di-
sperdet habitatores earũ; & qui reli-
cti fuerint in eis erũt ei serviẽtes, et
16 tributarii. De domo Dan eligetur et
consurget vir: in dieb⁹ ej⁹ liberabi-
tur popul⁹ su⁹; & in annis ej⁹ requi-
17 escẽt simul trib⁹ Israel. Erit vir qui
eligetur et consurget de domo Dan,
cuj⁹ timor irruet super populos; &
percutiet fortiter Philistæos, quasi
coluber: aspis insidiabitur juxta se-
mitã, interficiet robustos *castrorũ*
Philistinorũ equites cum peditib⁹;
enervabit equos et quadrigas, et de-
18 jiciet ascẽsores eorũ retrorsũ. Salu-
19 tare tuũ expecto Dñe. Castra armatorũ de domo Gad
transibunt Jordanẽ, ad prælium corã fratrib⁹ suis; &
cum multâ substantiâ revertentur in terram suam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Simeon et Levi fratres, 5
consummaverunt (b) ini-
quitatem conventionum
suarum. In secretis eo- 6
rum non complaceat a-
nima mea, & in congre-
gationibus eorũ non ar-
deat gloria mea, quia in
ira sua occiderunt ho-
minẽ, et pro arbitrio suo
submervaverunt bovem.
(c) Valid⁹ sit furor eorũ, 7
quia pervicax, et socie-
tas eorum, quia dura;
dividam eos in Jacob,
et dispergã eos in Israel.
Iuda tu, (d) laudabunt 8
te fratres tui; manus
tuæ in cervice inimico-
rum tuorum; adorabunt
te filii patris tui. Catu- 9
lus leonis Iuda: de (e)
præda fili mi ascendisti:
Incurvans se, recubuit ut
leo, & sicut leæna; quis
suscitabit eum? Non 10
auferetur sceptrum de
Iuda, et dux de vexillis
ejus, donec veniat Paci-
ficus; et ad ipsum con-
gregabuntur populi. Li- 11
gata est ad vitem civi-
tas ejus, & ad palmi-
tam filii roboris ejus:
lavit in vino vestem su-
am, et in sanguine uva-
rum amictum suum. Fe- 12
cit eum gratum oculis
præ vino, & candidum
dentibus præ lacte. Za- 13
bulon ad portum maris
habitabit, et ipse ad por-
tum navium, latusq; e-
jus usque ad Sidonem.
Issachar asinus (f) for- 14
tis, occubat inter sarci-
nas. Et vidit requiem, 15
quia bona est, & terram
quia (g) amœna:
sed supposuit humerum
suum ad portandum, &
(h) tributo servivit.
Dan judicabit populum 16
suum tanquam una tri-
buum Israel. Erit Dan 17
serpens (i) in via, in-
sidians in semita, mor-
dens calcaneos equi, sed
cadet eques retrorsum:
Salutem tuam speravi 18
Domine. Gad, (k) tur- 19
ma depopulabitur eum,
& ipse tandem (l) po-
pulabitur.

VER. SAM. (b) fallaciam confœderationum suarum. (c) Gloriatus est (d) amabunt te (e) cædibus (f) peregrinationum, (g) pinguis: (h) fuit convivis pastor. (i) ascendens, (k) contemptor contemnet (l) contemnet.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et Simeon & Livi duo fratres, in instru- 5
mentis tyrannidis ruptura eorum. Et in 6
conspirationem eorum non est ingressa a-
nima mea, et in congregatione eorum non
est conjuncta substantia mea: quoniam
in ira sua occiderunt gentem, & volunta-
te suâ evulserunt murum sui amborum.
Culpabilis ira eorum, quàm fortis est? & 7
exardescentia eorum, quàm difficilis est?
Dividam eos in familia Jacob, et disper-
gam eos in familia Israil. Et te, O Ihu- 8
dha, celebrabunt fratres tui, & manus tua
in cervicibus inimicorum tuorum, & sub-
jicient se tibi filii patris tui. Eris, O Ihu- 9
dha, veluti catulus leonis, quia eripuisti
filium meum è nece. Cùm cubaverit
& jacuerit veluti leo & leæna, quis est
qui suscitet eum? Non præteribit vir- 10
ga de Ihudha, & Legislator de sub impe-
rio ejus, donec veniat is cujus ipse est, &
ad quem congregabuntur populi. Ligans 11
ad vitem pullũ suũ, et ad palmitem fili-
os asinæ suæ: lavans vino vestem suam,
& sanguine uvarum indumentum suum.
Pulcher oculis magis quàm vinum, albus 12
dentibus plusquam lac. Zabulon in oris 13
maris habitabit, & in litore ejus naves, et
extremitas confinii ejus usque ad Saida.
Et Issachar veluti corpus sejunctum, cu- 14
bans inter duos choros. Tum videbit 15
requiem quàm bona sit, & terram quàm
delectabilis sit, & extendet collum suum
ad bajulandum, & fiet servus. Dan 16
judicabit populo suo, ut quævis Tribus ex
filiis Israil. Et erit veluti coluber in via, 17
et veluti serpens in semita, mordens cal-
caneũ equi, ut cadat retro. Dicet, Speravi 18
auxilium tuum, O Domine mi. Et Gadh, 19
cujuscunque exercitus qui congregabitur
adversùs eum, confringet posteriora.

ספר בראשית : מט

.regis delicias dabit ipse & ,ejus panis pinguis Aser Ex
20 מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני־מלך :
.pulchritudinis *dicta* *dans* ,dimissa cerva Naphthali
21 נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי־שפר :
incedebat filiæ :fontem *super* crescens *filius* ,Joseph *fructescens* Filius
22 בן פרת יוסף בן פרת עלי־עין בנות צעדה
eum oderunt & ,jaculaverunt & ,eum *amarificarunt* Et .murum super
23 עלי־שור : וימררהו ורבו וישטמהו
se roboraverunt &,ejus arcus forti in habitavit Et *.sagittarum* *domini*
24 בעלי חצים : ותשב באיתן קשתו ויפזו
pastor inde ,Jahacob potentis manibus è :ejus manuum brachia
זרעי ידיו מידי אביר יעקב משם רעה
& ;te adjuvabit & ,tui patris Deo A .Israel *lapis*
25 אבן ישראל : מאל אביך ויעזרך ואת
:desuper cœli benedictionibus tibi benedicet & ,omnipotente
שדי ויברכך ברכת שמים מעל
.vulvæ & ,uberum benedictionibus;subtus cubantis abyssi benedictionib'
ברכת תהום רבצת תחת ברכת שדים ורחם :
meorum genitorum *benedictiones super prævaluerunt* tui patris Benedictiones
26 ברכת אביך גברו על־ברכת הורי
,Joseph caput *ad* erunt *,seculi* collium *terminum* ad usque
עד תאות גבעת עולם תהיין לראש יוסף
,rapiet lupus Binjamin .ejus fratrum nazaræi verticem in &
27 ולקדקד נזיר אחיו : בנימן זאב יטרף
Omnes .spolium dividet *vesperâ in* & ,prædam comedet *diluculo in*
28 בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל : כל־
est locutus quod hoc Et .duodecim Israel tribus istæ
אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר־דבר
,suâ benedictione secundùm unicuique ,eis benedixit & ,eorum pater eis
להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו
Ego :eos ad dixit & ,eis præcepit Et .eis benedixit
29 ברך אתם : ויצו אותם ויאמר אלהם אני
in *meos patres* ad me Sepelite .meum populum ad congregor
נאסף אל־עמי קברו אתי אל־אבתי אל־
quæ spelunca In .Chittæi Hephron agro in quæ speluncâ
30 המערה אשר בשדה עפרון החתי : במערה אשר
,Chenahan terrâ in ,Mamre *facies super* quæ *,duplicitatis* agro in
בשדה המכפלה אשר־על־פני ממרא בארץ כנען
Chittæo Hephron ex agro cum Abraham emit quam
אשר קנה אברהם את־השדה מאת עפרן החתי
& Abraham sepelierunt Ibi .sepulchri possessionē in
31 לאחזת־קבר : שמה קברו את־אברהם ואת
Ribcah & ,Ischac sepelierunt Ibi .ejus uxorem Sarah
שרה אשתו שמה קברו את־יצחק ואת רבקה
,agri Emptio .Leah sepelivi ibi & :ejus uxorem
32 אשתו ושמה קברתי את־לאה : מקנה השדה
Jahacob finivit Et .Cheth filiis à ,eo in quæ speluncæ &
33 והמערה אשר־בו מאת בני־חת : ויכל יעקב
,obiit & ,*lectum* ad suos pedes collegit & ,suis filiis *præcipiendum ad*
לצות את־בניו ויאסף רגליו אל־המטה ויגוע
.suos populos ad est aggregatus &
ויאסף אל־עמיו :

Versio VULG. LAT.

20 Aser, pinguis panis ejus, &
præbebit delicias regibus.
21 Nephthali, cervus emissus,&
dans eloquia pulchritudinis.
22 Filius accrescens Ioseph, fi-
lius accrescens & decorus a-
spectu : filiæ discurrerunt
23 super murum. Sed exaspe-
raverunt eum,& jurgati sunt,
inviderúntque illi habentes
24 jacula. Sedit in forti arcus
ejus, & dissoluta sunt vincu-
la brachiorum & manuum
illius per manus potentis Ia-
cob : inde pastor egressus est
25 lapis Israel. Deus patris tui
erit adjutor tuus, & Omni-
potens benedicet tibi bene-
dictionibus cœli desuper,
benedictionibus abyssi jacen-
tis deorsum, benedictionibus
26 uberum & vulvæ. Benedi-
ctiones patris tui conforta-
tæ sunt benedictionibus pa-
trum ejus : donec veniret de-
siderium collium æternorum;
fiant in capite Ioseph, & in
vertice Nazaræi inter fratres
27 suos. Benjamin lupus rapax,
manè comedet prædam, &
28 vesperè dividet spolia. Omnes
hi in tribubus Israel duode-
cim : hæc locutus est eis pater
suus, benedixitq; singulis, be-
29 nedictionibus propriis. Et
præcepit eis, dicens ; Ego
congregor ad populum me-
um : sepelite me cum patri-
bus meis in spelunca duplici
quæ est in agro Ephron He-
30 thæi, Contra Mambre in ter-
ra Chanaan, quam emit A-
braham cum agro ab Ephron
Hethæo in possessionem se-
31 pulchri. Ibi sepelierunt eum,
& Saram uxorem ejus : ibi
sepultus est Isaac cum Rebec-
ca conjuge sua : ibi & Lia
32 condita jacet. Finitisq; man-
datis quibus filios instruebat,
collegit pedes suos super le-
ctulum, & obiit : apposi-
túsque est ad populum suum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Ἀσὴρ, πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος· καὶ αὐτὸς (ι)
21 δώσει τρυφὴν ἄρχουσι. (κ) Νεφθαλὶ στέ-
λεχος ἀνειμένον ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννή-
22 ματι κάλλος. Υἱὸς ηὐξημένος Ἰωσὴφ,
υἱὸς (λ) ηὐξημένος μου ζηλωτὸς, υἱός μου
23 νεώτατος· πρός με ἀνάστρεψον. Εἰς ὃν
διαβουλευόμενοι ἐλοιδόρουν, καὶ ἐνεῖχον αὐ-
24 τῷ κύριοι τοξευμάτων. Καὶ συνετρίβη μετὰ
κράτους τὰ τόξα αὐτῶν· καὶ ἐξελύθη τὰ
νεῦρα βραχιόνων (μ) χειρὸς αὐτῶν, διὰ
χεῖρα δυνάστου Ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ (ν) κατ-
ισχύσας Ἰσραὴλ παρὰ Θεοῦ τοῦ πατρός σου.
25 Καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ Θεὸς ὁ ἐμός· καὶ εὐλό-
γησέ σε εὐλογίαν οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐ-
λογίαν (ξ) γῆς ἐχούσης πάντα, (ο) εἵνε-
26 κεν εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας, Εὐλογίας
πατρός σου καὶ μητρός σου· ὑπερίσχυσεν (π)
ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐ-
λογίαις θινῶν ἀενάων· ἔσονται ἐπὶ κε-
φαλὴν Ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἡγήσα-
27 το ἀδελφῶν. (ρ) Βενιαμὶν λύκος ἅρπαξ
τὸ πρωϊνὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας
28 (σ) δίδωσι τροφήν. (τ) Πάντες οὗτοι υἱοὶ
Ἰακὼβ δώδεκα· καὶ ταῦτα (υ) ἐλάλησεν
αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν· καὶ (φ) εὐλόγησεν
αὐτούς· ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ εὐ-
29 λόγησεν αὐτούς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ
προστίθεμαι πρὸς τὸν ἐμὸν λαόν. (χ) Θά-
ψετέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπη-
λαίῳ, (ψ) ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ Ἐφρὼν τοῦ
30 Χετταίου, Ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ,
τῷ ἀπέναντι Μαμβρῆ, (ω) ἐν γῇ Χα-
ναὰν, ὃ ἐκτήσατο Ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον
παρὰ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου ἐν κτήσει μνη-
31 μείου. Ἐκεῖ ἔθαψαν Ἀβραὰμ καὶ Σάῤῥαν
τὴν γυναῖκα (α) αὐτοῦ· ἐκεῖ ἔθαψαν Ἰσα-
ὰκ καὶ Ῥεβέκκαν τὴν γυναῖκα (β) αὐτοῦ·
32 ἐκεῖ ἔθαψαν Λείαν, Ἐν κτήσει τοῦ ἀγροῦ
καὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ, παρὰ
33 τῶν υἱῶν Χέτ. Καὶ κατέπαυσεν Ἰακὼβ
ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ (γ) ἐξάρας
τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπε·
καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Aser, pinguis ejus panis : & ipse 20
dabit (o) delicias principibus.
Nephthali (p) virgultum resolu- 21
tum, dans in germine pulchritu-
dinem. Filius auctus Ioseph, fi- 22
lius auctus meus zelatus, filius
meus adolescentior : ad me re-
vertere. In quem consilia conse- 23
rentes, (q) maledicebant, & in-
tendebant in eum domini sagit-
tationum. Et contriti sunt cum 24
potentia arcus eorum : & disso-
luti sunt nervi brachiorum ma-
nûs eorum per manum potentis
Iacob. Indè qui (r) confortavit
Israel à Deo patris tui. Et ad- 25
juvit te Deus meus ; & bene-
dixit te benedictione cœli desu-
per, & benedictione terræ ha-
bentis omnia, propter benedictio-
nem uberum & vulvæ, (f) Be- 26
nedictionem patris tui & matris
tuæ : prævaluit super benedicti-
ones montium stabilium, & in
benedictionibus collium æter-
norum : erunt super caput Ioseph,
& super caput fratrum quorum
dux fuit. Benjamin lupus ra- 27
pax, manè comedet (t) adhuc,
& ad vesperam dat (u) escam.
Omnes hi filii Iacob duodecim : 28
& locutus est eis pater eorū : &*
benedixit eos : unumquemque
secundùm benedictionem ejus
benedixit eos. Et dixit eis, Ego 29
apponor ad populum meum : se-
pelite me cum patribus meis in
spelunca, quæ est in agro Ephron
Chettæi, In spelunca duplici, quæ 30
est contra Mambre in terra Cha-
naan : quam acquisivit Abraham
speluncam ab Ephron Chettæo in
possessionem monumenti. Ibi se- 31
pelierunt Abraham, & Sarram
uxorem ejus : ibi sepelierunt I-
saac, & Rebeccam uxorem e-
jus : ibi sepelierunt Liam, In 32
acquisitione agri, & speluncæ
quæ est in eo, à filiis Chet. Et 33
cessavit Iacob præcipiens filiis
suis. Et sustollens pedes suos
super lectum, defecit : & appo-
situs est ad populum suum.

MS.A. (ι) διαδώσει τροφὴν (κ) Νεφθαλεὶμ (λ) ηὐξημένος ζηλω-
τὸς, (μ) χειρῶν (ν) κατισχύσας σε Ἰακὼβ παρὰ τοῦ Θεοῦ (ξ) τῆς γῆς
(ο) ἕνεκεν (π) ἐπ' εὐλογίαις (ρ) Βενιαμεὶν (σ) διαδώσει (τ) Πάντες οἱ
υἱοὶ (υ) αὐτοῖς ἐλάλησεν (φ) ηὐλόγησεν (χ) Θάψατε (ψ) ὅ ἐστιν Ἐφρὼν
ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ (ω) ἐν τῇ γῇ (α) αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ (β) αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν
Λίαν, (γ) ἐξάρας Ἰακὼβ τοὺς πόδας ἐπὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 ܐܫܝܪ. ܛܒܐ ܐܪܥܗ. ܘܗܘ ܢܬܠ ܡܝܘܢܐ ܠܡܠܟܐ. * ܢܦܬܠܝ. ܐܝܓܪܐ ܩܠܝܠܐ. ܢܬܠ
21 ܡܐܡܪܐ ܫܦܝܪܐ. * ܒܪܐ ܕܐܪܒܝܬܐ ܝܘܣܦ. ܒܪܐ ܕܐܪܒܝܬܐ. ܣܩ ܥܝܢܐ ܒܢܝܢܐ ܚܣܝܢܐ.
22 ܕܡܬܥܠܐ ܥܡ ܫܘܪܐ. ܘܐܬܟܬܫܘ ܥܡܗ. * ܘܐܣܓܝܘ ܘܐܬܚܪܝܘ ܥܡܗ ܡܪܝ ܓܘܕܐ. * ܘܐܬܥܛܦܬ ܒܬܘܩܦܐ
23 ܩܫܬܗ. ܘܐܬܒܕܪܘ ܕܪܥܐ ܕܐܝܕܘܗܝ. ܡܢ ܐܝܕܝ ܚܣܝܢܐ ܕܝܥܩܘܒ. ܘܡܢ ܫܡܐ ܕܪܥܝܐ ܕܟܐܦܐ
24 ܕܐܝܣܪܝܠ. * ܐܠܗܗ ܕܐܒܘܟ ܢܥܕܪܟ. ܘܐܠܗܐ ܚܝܠܬܢܐ ܢܒܪܟܟ. ܒܘܪܟܬܐ ܕܫܡܝܐ ܡܢ ܠܥܠ.
25 ܘܒܘܪܟܬܐ ܕܬܗܘܡܐ ܕܪܒܝܥܐ ܡܢ ܠܬܚܬ. ܒܘܪܟܬܐ ܕܬܕܝܐ ܘܕܪܚܡܐ. * ܒܘܪܟܬܗ ܕܐܒܘܟ.
26 ܕܥܫܢ ܥܠ ܒܘܪܟܬܐ ܕܒܘܟܪܝ. ܥܕܡܐ ܠܣܒܪܐ ܕܪܡܬܐ ܕܥܠܡ. ܢܗܘܝܢ ܥܠ ܪܫܗ
ܕܝܘܣܦ. ܘܥܠ ܪܝܫ ܟܠܝܠܐ ܕܐܚܘܗܝ. * ܒܢܝܡܝܢ ܕܐܒܐ ܚܛܘܦܐ. ܒܨܦܪܐ ܢܦܠܓ ܒܙܬܐ.
27 ܘܒܪܡܫܐ ܢܐܟܘܠ ܡܕܡ ܕܚܛܦ. * ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܫܒܛܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܬܪܥܣܪ. ܘܗܢܐ
28 ܡܕܡ ܕܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܥܩܘܒ ܐܒܘܗܘܢ. ܘܒܪܟ ܐܢܘܢ. ܐܢܫ ܐܝܟ ܒܘܪܟܬܗ. * ܘܒܪܟ
29 ܐܢܘܢ. ܘܦܩܕ ܐܢܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܒܘܗܘܢ. ܐܢܐ ܡܬܟܢܫ ܐܢܐ ܠܥܡܝ. ܩܒܪܘܢܝ
ܠܘܬ ܐܒܗܝ. * ܒܡܥܪܬܐ ܕܒܚܩܠܐ ܕܥܦܪܘܢ ܚܬܝܐ. ܒܡܥܪܬܐ ܕܒܚܩܠܐ ܐܥܦܝܬܐ ܕܩܕܡ
30 ܡܡܪܐ. ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܚܩܠܐ ܕܙܒܢ ܐܒܪܗܡ ܡܢ ܥܦܪܘܢ ܚܬܝܐ ܠܝܪܬܘܬܐ ܕܩܒܪܐ.
31 * ܬܡܢ ܩܒܪܘܗܝ ܠܐܒܪܗܡ ܘܠܣܪܐ ܐܢܬܬܗ. ܘܬܡܢ ܩܒܪܘܗܝ ܠܐܝܣܚܩ ܘܠܪܦܩܐ ܐܢܬܬܗ. ܘܬܡܢ
32 ܩܒܪܬ ܠܠܝܐ. * ܙܒܢܬܐ ܕܚܩܠܐ ܘܡܥܪܬܐ ܕܒܗ. ܡܢ ܒܢܝ ܚܝܬ. * ܘܟܕ ܫܠܡ ܝܥܩܘܒ
33 ܠܡܦܩܕܘ ܠܒܢܘܗܝ. ܟܢܫ ܪܓܠܘܗܝ ܠܥܪܣܗ. ܘܐܬܢܓܕ ܘܐܬܟܢܫ
ܠܥܡܗ.

Asir, optima est terra ejus, & ipse præbebit 20
alimentum regibus. Nephtali nuntius velox, 21
dans eloquium pulchrum. Filius educationis 22
Joseph, filius educationis. Ascende fons, æ-
dificium munitum quod exurgit cum muro,
Pugnaverunt autem cum eo, Et multiplicati 23
sunt, & adversati sunt ei domini turmarum.
Retortus est in robore arcus ejus, & dissipata 24
sunt brachia manuum ejus à manibus Robu-
stissimi Jacob, & à nomine pastoris lapidis
Israel. Deus patris tui te adjuvet, & Deus 25
omnipotés benedicat tibi benedictione cœli
desuper, & benedictione abyssi cubantis de-
orsum, benedictione uberum & vulvarum.
Benedictiones patris tui, quæ prævaluerunt 26
benedictionibus primogenitorum meorum
usq; ad spem collium sæculi, sint super caput
Joseph, & super caput coronæ fratrum suo-
rum. Benjamen lupus rapax, manè dividet 27
spolia, & vespere comedet quod rapiet. O- 28
mnes istæ tribus Israel, duodecim: & hoc est
quod dixit ad eos Jacob pater eorum. Dixit
ad eos, & benedixit illis, cuique juxta bene-
dictionem suam. Benedixit eis, & præcepit 29
illis ; dixitque ad eos pater ipsorum, Ego
colligor ad populum meum : sepelite me a-
pud patres meos, In spelunca quæ est in agro 30
Ephronis Hethæi, in spelunca quæ est in a-
gro, duplici è regione Mamre, quæ est in ter-
ra Chanaan; agro *inquam* quem emit Abra-
ham ab Ephrone Hethæo, in hæreditatem
sepulchri. Ibi sepelierunt Abrahamum, & 31
Saram conjugem ejus : ibique sepelierunt
Isahac & Rebeccam uxorem ipsius : & ibi-
dem sepelivi Leam. Emptio agri & spelun- 32
cæ quæ in eo est, fuit à filiis Hith. Cùmq; 33
finem fecisset Jacob hortandi filios suos, ex-
tendit pedes suos in lectulo, & infirmatus
est, ac mortuus est, collectúsque ad populum
suum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

דאשר טבא ארעיה והוא מרבי תפנוקי
מלכין: נפתלי בארעא טבא יתרמי עדביה
ואחסנתיה תהי מעבדא פירין ויודן
ומברכין עליהון: ברי דיסגי יוסף ברי
דיתברך כגופנא דנציב על־עינא דמיא תרין
שבטין יפקון מבנוהי יקבלון חולקא
ואחסנתא: ואמררו עמיה ונקמוהי ואעיקו
ליה גוברין גברין בעלי פלגותא: ותבת
בהון נביאותיה על־דקים אוריתא בסתרא
ושוי תוקפא רוחצניה בכן יתרמי דהב על
דרעוהי ואחסין מלכותא ותקיף דא הות
ליה מן קדם אל תקיפא דיעקב דבמימריה
זן אבהן ובנין זרעא דישראל: מימר אלהא
דאבוך יהי בסעדך וית שדי יברכנך
ברכן דנחתן מטלא דשמיא מלעילא ברכן
ממעמקי ארעא מלרע ברכתא דאבוך
ודאמך: ברכתא דאבוך יתוספן על ברכתא
דבריכו אבהתי דחמידו להון רברביא
דמן־עלמא יהויין כל־אלין לרישא דיוסף
ולגברא פרישא דאחוהי: בנימין בארעיה
תשרי שכנתא ובאחסנתיה יתבני מקדשא
בצפרא ובפניא יהון מקרבין כהניא קורבנא
ובעדן רמשא יהון מפלגין מותר חולקהון
משאר קודשיא: כל אלין שבטיא דישראל
תרין עסר ודא דמליל להון אבוהון ובריך
יתהון גבר דכברכתיה בריך יתהון: ופקיד
יתהון ואמר להון אנא מתכניש לעמי
קברו יתי לות אבהתי במערתא די בחקל
עפרון חתאה: במערתא דבחקל כפלתא
די־על־אפי ממרא בארעא דכנען דזבן
אברהם ית־חקלא מן עפרון חתאה
לאחסנת קבורא: תמן קברו ית אברהם
וית שרה אתתיה תמן קברו ית יצחק וית
רבקה אתתיה ותמן קברית ית לאה: זבין
חקלא ומערתא דביה מן בני חתאה:
ושיצי יעקב לפקדא ית בנוהי וכנש רגלוהי
לערסא ואתנגיד ואתכניש לעמיה:

TARGUM ONKELOS.

20 Terra Aser optima erit: & ipse
21 enutrietur delitiis regum. Nepta-
li in terrâ optimâ cadet sors ejus:
et possessio ejus erit faciens fructus;
laudabunt et benedicent super eos.
22 Filius accrescens Joseph; filius
qui benedicetur, quasi vitis quæ
plantata est juxta fontem aqua-
rum: duo tribus egredientur de
filiis suis; suscipientq; partem &
23 hæreditatem suam. Et coangustia-
verunt eum, & ulti sunt in eum:
& exasperaverunt eum viri for-
24 tissimi, viri dissensionis ejus. Et com-
pleta est in eis prophetia *ejus*; eò
quòd observavit legem in occul-
to, proposuitq; constantem spem
suam: tunc positum est aurum su-
per brachia ejus, & corroboravit
& confirmavit regnum ejus, quod
fuit ei datum à facie Dei fortissimi
Jacob; cujus verbo gubernantur
25 patres & filii tribuum Israel. Ver-
bum Dei patris tui erit in adjuto-
rium tuum, & omnipotens bene-
dicat tibi; benedictionibus roris
qui descendit de cœlo desuper, be-
nedictionibus quæ ascendunt de
profundis terræ deorsum: benedi-
ctionibus patris tui & matris tuæ.
26 Benedictiones patris tui addentur
super benedictiones quibus bene-
dixerunt me patres mei, quas opta-
verunt principes qui à seculo fu-
erunt; erunt omnes istæ benedi-
ctiones super caput Joseph, & su-
per virum qui segregatus fuit à
27 fratribus suis. In terrâ Benjamin
habitabit templi majestas, & in
possessione ejus ædificabitur san-
ctuarium: mane & vespere offe-
rent sacerdotes oblationes, & in
tempore vespertino divident resi-
duum portionum suarum, de reli-
28 quis, quæ sanctificata sunt. Omnes
hi tribus Israel duodecim: & hoc
est quod locutus est cum eis pater
eorum, & benedixit eis; juxta be-
nedictionem uniuscujusq; benedi-
29 xit eis. Et præcepit eis; & dixit
eis, Ego congregor ad populum
meum; sepelite me cum patribus
meis: in speluncâ quæ est in agro
30 Ephron Ethæi. In speluncâ du-
plici quæ est in agro, qui est con-
tra faciem Mambre, in terrâ Cha-
naan: quem agrum emit A-
braham ab Ephron Ethæo, in pos-
31 sessionem sepulchri. Ibi sepelie-
runt Abraham & Saram uxorem ejus; ibi sepelierunt Isaac & Rebeccam uxo-
rem ejus: ibiq; sepelivi Liam. Emptio agri, & speluncæ quæ in eo est, à filiis Heth.
Et cessavit Jacob præcipere filiis suis; & collegit pedes suos in lectulum: & de-
fecit, congregatusq; est ad populum suum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

20 Ex Aser pinguedo panis;
ipse quoque dabit delici-
21 as regis. Nephtali, cerva
dimissa, dans eloquia (m)
22 pulchritudinis. Filius
fructificans Joseph, filius
fructificans juxta fontē,
filius meus minimus a-
23 scendit murū. Et amari-
tudine affecerunt eum, &
contenderunt adversus eū,
et (n) oderunt eum (o) Sa-
24 gittarii. Sed sedebit in
fortitudine arcûs sui, &
(p) corroborabuntur bra-
chia manuū ejus à mani-
bus potentis Jacob, à no-
mine pascentis lapidem
Israel, à Deo patris tui.
25 Et adjuvabit te: Deus
quoque omnipotens bene-
dicet tibi benedictionibus
cœli desuper, et benedicti-
onibus abyssi jacentis de-
orsum, benedictionibus u-
26 berum & vulvæ. Bene-
dictiones patris tui, &
matris tuæ prævaleant
super benedictiones mon-
tiū: usque ad desideriū
collium æternorum erunt
super caput Josephi, &
super verticem (q) Naza-
27 ræi fratrū suorum. Ben-
jamin lupus rapiet, manè
comedet (r) prædam, &
vesperè dividet spolium.
28 Omnes istæ tribus Israel,
sunt duodecim: et hoc est
quod dixit eis pater eo-
rum, benedicens eis; uni-
cuique secundùm benedi-
ctionem suam benedixit.
29 Præcepit autem illis, di-
cens; Ego congregor ad
populum meum; sepelite
me cum patribus meis, in
spelunca quæ est in agro
30 Ephron Hethæi. In spe-
lunca quæ est in agro du-
plicitatis, qui est ante
Mamre in terra Chanaan,
quam acquisivit Abrahā
cum agro de Ephron He-
thæo in possessionē sepul-
31 chri. Ibi sepelierunt A-
braham et Saram uxorem
ejus, et ibi sepelierunt I-
saacū et Rebeccam uxorē
ejus, ibi quoque sepelivi
32 Leam. Acquisitio est a-
gri et speluncæ quæ est in
33 eo de filiis Heth. Finitq;
Iacob præcipere filiis suis,
et collegit pedes suos in
lectum, et expiravit, et ap-
positus est ad populū suū.

VER. SAM. (m) redem-
ptionis. (n) oppresserūt (o)
magistri divisionū. (p) cō-
turbabuntur (q) coronæ (r)
convivium.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 واسير طعامه سمين * وهو يعطي ملاذ الملوك * ونفتالي كايلة مرسلة يردد اقوال الحسن * ويوسف
21 ابن مثمر كغصن مثمر على عين ماء له عروق قد امتدت على سور * ومرمروه فكثروا وحقدوه
23 اصحاب السهام * فنبت قوسه في صلابة وارتعدت ذراعاه * من طاعة جليل يعقوب * من ثم رعا
24 ذاك اسرائيل * اسال من الله ابيك ان يعينك * ومن الكافي ان يبارك فيك بركة السماء من
25 العلو وبركات القعر الرابضة سفلا وبركات الثدي والبطون * وبركات ابيك تنضاف الى بركات
26 اسلافي والى ما اشتهي تلاع الدهر ويكون الجميع على راس يوسف * وهامة ناسك اخوته *
27 وبنيامين كالذيب يفترس * بالغداه ياكل نهبا * وبالعشي يقسم السلب * هذه جماعة اسباط
28 اسرائيل اثنا عشر سبطا * وهذا ما قال لهم ابوهم * وبارك فيهم * كل امري على حسب استحقاقه
29 بارك عليهم * ثم اوصاهم وقال لهم انا منضم الى قومي * ادفنوني مع ابوي في المغار التي في صحرا
30 عفرون الحثي * هي المغار التي في الصحرا المضعفة تجاه ممري في بلد الشام * التي اشتراها
31 ابراهيم من عفرون الحثي خطة مقبرة * ثم دفنوا ابراهيم وسارة زوجته * وثم دفنوا اسحاق
32 وربقة زوجته * وثم دفنت ليا * شري الصحرا والمغار التي فيها من بني حث * فلما فرغ
33 يعقوب من وصيته لبنيه ضم رجليه الى السرير وتوفي * وصار الى قومه *

20 Et Asir, esca ejus pinguis, & ipse dabit
21 delicias regum. Et Nephtali veluti cer-
va emissa, repetet eloquia pulchra. Et
22 Joseph filius fructifer, veluti ramus fru-
ctifer ad fontem aquæ, habens radices ex-
23 tensas super murum. Et exacerbaverunt
eum, & multiplicati sunt, ac inimicati
24 sunt ei sagittarii. Et mentitus est arcus
ejus cum duritie, & tremefacta sunt bra-
chia ejus, ob obedientiam Præstantissimi
25 Jacob, inde pavit ipsummet Israel. Ro-
go Deum patris tui ut adjuvet te, et Sa-
tisfactorem, ut benedicat te benedictione
cœli ab excelso, & benedictionibus a-
byssi jacentibus deorsum, & benedictio-
26 nibus uberum et uterorum. Et benedicti-
ones patris tui adjungantur ad benedicti-
ones antecessorum meorum, et ad id quod
optat collis æternitatis, & sint omnia su-
per caput Joseph et verticem continentis-
27 simi fratrum suorum. Et Benjamin si-
cut lupus deprædabitur, manè comedet
furtim, & in vesperis dividet rapinam.
28 Hic est cœtus Tribuum Israel, duodecim
Tribus: & hoc est quod dixit eis pater eo-
rum: & benedixit eis, unicuique secun-
29 dùm meritum suum benedixit. Deinde
præcepit eis, & ait illis; Ego congregan-
dus sum ad populum meum; sepelite me
cum patribus meis in spelunca quæ est in
30 rure Afron Hethæi. Ipsa est spelunca
quæ est in rure duplici, ex adverso Mam-
ri, in regione Syriæ, quam emerat Ebra-
him ab Afron Hethæo in proprietatem se-
31 pulturæ. Ibi sepulti sunt Ebrahim, &
Sara uxor ejus, & ibi sepulti sunt Ishac
& Rebecca uxor ejus, & ibi sepelivi Li-
32 am. Emptio ruris & speluncæ quæ est
33 in illo, à filiis Heth. Cùm autem perfe-
cisset Jacob hortationem suam ad filios
suos, collegit pedes suos ad lectum, &
defunctus est, & abiit ad gentem suam.

ספר בראשית : נ

CAP. L. נ

dedit oscula &,eũ super flevit &,sui patris faciem super Joseph cecidit Et
1 ויפל יוסף על־פני אביו ויבך עליו וישק־
balsamandum ad ,medicis suis servis Joseph præcepit Et.ei
2 לו: ויצו יוסף את־עבדיו את־הרפאים לחנט את־
sunt completi Et .Israel *ipsum* medici *balsamarunt* Et .suum patrẽ
3 אביו ויחנטו הרפאים את־ישראל: וימלאו־
balsamatorum dies complentur sic Quia .dies quadraginta ei
לו ארבעים יום כי כן ימלאו ימי החנטים
dies transierunt Et .diebus septuaginta Ægyptii eum fleverunt &
4 ויבכו אתו מצרים שבעים יום: ויעברו ימי
Si :dicendo ,Parhoh domum ad Joseph est locutus Et .ejus luctus
בכיתו וידבר יוסף אל־בית פרעה לאמר אם־
auribus in quæso loquimini vestris oculis in gratiam inveni quæso
נא מצאתי חן בעיניכם דברו־נא באזני
:moriens ego Ecce :dicendo,me fecit jurare meus Pater:dicendo,Parhoh
5 פרעה לאמר: אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת
.me sepelies ibi ,Chenahan terrã in mihi fodi quod ,meo sepulchro in
בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני
.revertar & ,meum patrem sepeliam & ,obsecro ascendam nunc Et
ועתה אעלה־נא ואקברה את־אבי ואשובה:
quemadmodum ,tuum patrem sepeli & ,Ascende :Parhoh dixit Et
6 ויאמר פרעה עלה וקבר את־אביך כאשר
ascenderunt & :suum patrem sepeliẽdũ ad,Joseph ascendit Et.te fecit jurare
7 השביעך: ויעל יוסף לקבר את־אביו ויעלו
seniores omnes & ,ejus domus seniores ,Parhoh servi omnes eo cum
אתו כל־עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני
domus & ,ejus fratres & ,Joseph domus omnis Et .Ægypti terræ
8 ארץ־מצרים: וכל בית יוסף ואחיו ובית
reliquerũt,suos boves&,suas pecudes&,suos parvulos tantùm ,ejus patris
אביו רק טפם וצאנם ובקרם עזבו
fuit & :equites etiam ,currus etiam,eo cum *ascendit* Et.Ghosen terrã in
9 בארץ גשן: ויעל עמו גם־רכב גם־פרשים ויהי
quæ ,Athad aream ad usq; venerunt Et .valde gravis turma
10 המחנה כבד מאד: ויבאו עד־גרן האטד אשר
fecit Et.valde gravi &,magno planctu ibi planxerũt Et .Jarden *transitu in*
בעבר הירדן ויספדו־שם מספד גדול וכבד מאד ויעש
Chenahanæus terræ *habitator vidit* Et .diebus septem luctum suo patri
11 לאביו אבל שבעת ימים: וירא יושב הארץ הכנעני
.Ægyptiis iste gravis Luctus :dixerunt &,Athad area in luctum
את־האבל בגרן האטד ויאמרו אבל־כבד זה למצרים
.Jarden *transitu in* qui ;Misraim Abel ,ejus nomen vocavit Idcirco
על־כן קרא שמה אבל מצרים אשר בעבר הירדן:
tulerunt Et .eis præceperat quemadmodum ,sic ei ejus filii fecerũt Et
12 ויעשו בניו לו כן כאשר צום: וישאו
13 agri speluncã in eum sepeliẽrunt &,Chenahan terram in ejus filii eum
אתו בניו ארצה כנען ויקברו אתו במערת שדה
possessionem in agro cum Abraham emit quam *duplicitatis*
המכפלה אשר קנה אברהם את־השדה לאחזת־
.Mamre *facies super* Chittæo Hephron ab sepulchri
קבר מאת עפרן החתי על־פני ממרא:

Versio VULG. LAT.

CAP. L.

1 Quod cernens Joseph, ruit
super faciem patris, flens &
2 deosculans eum. Præcepitq;
servis suis medicis, ut aro-
matibus condirent patrem.
3 Quibus jussa explentibus,
transierunt quadraginta dies:
(iste quippe mos erat cada-
verum conditorum :) flevitq;
eum Ægyptus septuaginta di-
4 ebus. Et expleto planctûs
tempore, locutus est Joseph
ad familiam Pharaonis ; Si
inveni gratiam in conspectu
vestro, loquimini in auribus
5 Pharaonis : Eò quòd pater
meus adjuraverit me, dicens ;
En morior : in sepulchro meo
quod fodi mihi in terra Cha-
naan, sepelies me. Ascendam
igitur, & sepeliam patrem
6 meum, ac revertar. Dixitque
ei Pharao, Ascende & sepeli
patrem tuum, sicut adjuratus
7 es. Quo ascendente, ierunt
cum eo omnes senes domûs
Pharaonis,cunctique majóres
8 natu terræ Ægypti : Domus
Joseph cum fratribus suis,
absque parvulis & gregibus,
atque armentis, quæ dereli-
9 querant in terra Gessen. Ha-
buit quoque in comitatu cur-
rûs & equites : & facta est
10 turba non modica. Vene-
rúntque ad aream Atad, quæ
sita est trans Jordanem : ubi
celebrantes exequias planctu
magno atque vehementi, im-
11 pleverunt septem dies. Quod
cùm vidissent habitatores
terræ Chanaan, dixerunt,
Planctus magnus est iste Æ-
gyptiis. Et idcircò vocatum
est nomen loci illius, Planctᵘˢ
12 Ægypti. Fecerunt ergò filii
Jacob sicut præceperat eis.
13 Et portantes eum in terram
Chanaan, sepelierunt eum in
spelunca duplici, quam e-
merat Abraham cum agro in
possessionem sepulchri ab E-
phron Hethæo contra faciem
Mambre.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. ν'.

1 Καὶ ἐπιπεσὼν Ἰωσὴφ (α) ἐπὶ πρόσω-
πον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, (β) ἔκλαυσεν αὐτὸν,
2 καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. Καὶ προσέταξεν Ἰω-
σὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐνταφια-
σταῖς ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ ἐνε-
ταφίασαν οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν Ἰσραήλ.
3 Καὶ ἐπλήρωσαν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέ-
ρας· (οὕτω γὰρ καταριθμοῦνται αἱ ἡμέραι τῆς
ταφῆς·) καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν Αἴγυπτος
4 ἑβδομήκοντα ἡμέρας. (γ) Ἐπεὶ δὲ παρ-
ῆλθον αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους, ἐλάλησεν Ἰ-
ωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας Φαραὼ, λέγων,
Εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε
περὶ ἐμοῦ εἰς τὰ ὦτα Φαραὼ, λέγοντες,
5 Ὁ πατήρ μου (δ) ὥρκισέ με, λέγων, Ἐν
τῷ μνημείῳ, ᾧ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν γῇ Χα-
νάαν, ἐκεῖ με θάψεις. νῦν οὖν ἀναβὰς,
θάψω τὸν πατέρα μου καὶ (ε) ἐπανελεύ-
6 σομαι. Καὶ εἶπε Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ,
Ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου, καθάπερ
7 ὥρκισέ σε. Καὶ ἀνέβη Ἰωσὴφ θάψαι τὸν
πατέρα αὐτοῦ. καὶ συνανέβησαν μετ' αὐ-
τοῦ πάντες οἱ παῖδες Φαραὼ, καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρε-
8 σβύτεροι (ζ) τῆς γῆς Αἰγύπτου, Καὶ πᾶ-
σα ἡ πανοικία Ἰωσὴφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ,
(η) καὶ ἡ συγγένεια αὐτοῦ· καὶ τὰ πρόβα-
τα, καὶ τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ Γεσέμ.
9 Καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα
καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένετο ἡ παρεμβολὴ με-
10 γάλη σφόδρα. Καὶ (θ) παρεγένοντο εἰς
ἅλωνα Ἀτάδ, ὅ ἐστι πέραν τοῦ Ἰορδάνου·
καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυ-
ρὸν σφόδρα. καὶ ἐποίησε τὸ πένθος τῷ
11 πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ εἶδον οἱ
κάτοικοι τῆς γῆς Χαναὰν τὸ πένθος (ι) ἐ-
πὶ ἅλωνι Ἀτάδ, καὶ εἶπαν, Πένθος μέγα
(κ) τοῦτό ἐστι τοῖς Αἰγυπτίοις. διὰ τοῦτο
ἐκάλεσε τὸ (λ) ὄνομα αὐτοῦ, Πένθος Αἰ-
12 γύπτου, ὅ ἐστι πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ ἐ-
13 ποίησαν αὐτῷ οὕτως οἱ (μ) υἱοὶ αὐτοῦ. Καὶ
ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν Χα-
ναάν· καὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον
τὸ διπλοῦν, ὃ ἐκτήσατο Ἀβραὰμ τὸ σπή-
λαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ Ἐφρὼν τοῦ
Χετταίου, κατέναντι Μαμβρῆ. *

MS.A.(α) ἐπὶ τὸν τράχηλον (β) ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτ,(γ) Ἐπειδὴ (δ) ὥρκισέ με πρὸ τοῦ τελευτῆσαι, λέγων, (ε) ἐπανελεύσομαι. (ζ) τῆς Αἰγύπτου,(η) καὶ τὴν συγγένειαν, καὶ (θ) παρεγένετο ἐφ' (ι) ἐν ἅλωνι (κ) ἐστιν τοῦτο (λ) ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Πένθος (μ) υἱοὶ Ἰσραὴλ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. Καὶ

CAP. L.

Et procidens Ioseph super 1
faciem patris sui, fleuit eum, &
osculatus est eum. Et præcepit 2
Ioseph seruis suis (a) sepultori-
bus ut sepelirent patrem ejus :
& sepelierunt sepultores ipsum
Israel. Et impleverunt ejus qua- 3
draginta dies : (sic enim enume-
rantur dies sepulturæ :) & luxit
eum Ægyptus septuaginta dies.
Postquàm verò præterierunt dies 4
luctûs, locutus est Ioseph ad po-
tentes Pharaonis, dicens, Si in-
ueni gratiam coram vobis, loqui-
mini pro (b) me in aures Phara-
onis, dicentes, Pater meus adju- 5
ravit me, dicens, In monumento
quod mihi effodi in terra Chana-
an, ibi me sepelies. Nunc igitur
ascendens sepeliam patrem me-
um, & revertar. Et dixit Pha- 6
rao Ioseph, Ascende, sepeli patrem
tuum, sicut adjurauit te. Et a- 7
scendit Ioseph ad sepeliendum
patrem suum. Et simul ascende-
runt cum eo omnes pueri Phara-
onis, & seniores domûs ejus, &
omnes seniores terræ Ægypti, Et 8
omnis domus Ioseph, & fratres
ejus, & omnis domus patris
ejus, & (c) cognatio ejus : & o-
ues & boues reliquerunt in ter-
ra Gesem. Et simul ascenderunt 9
cum eo & currûs & equites : et
facta sunt castra magna valde.
Et aduenerunt ad aream Atad, 10
quæ est trans Iordanem : et plan-
xerunt eum planctum magnum
& validum vehementer. Et fe-
cit luctum patri suo septem dies.
Et viderunt habitatores terræ 11
Chanaan luctum illum in area
Atad, & dixerunt, Luctus ma-
gnus hic est Ægyptiis. Propter
hoc vocavit nomen ejᵘˢ, Luctᵘˢ Æ-
gypti, qui est trans Iordanem. Et 12
fecerunt ei sic filii ejus. Et 13
vetulerunt eum filii ejus in terram
Chanaan, & sepelierunt eum in
spelunca duplici, quam acquisi-
vit Abraham speluncam in pos-
sessione monumenti ab Ephron
Chettæo è regione Mambre.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܦܣܘܩܐ. ܢ.

1 2 * ܘܢܦܠ ܝܘܣܦ ܥܠ ܐܦܘܗܝ ܕܐܒܘܗܝ. ܘܒܟܐ ܥܠܘܗܝ. ܘܢܫܩܗ. * ܘܦܩܕ ܝܘܣܦ
3 ܠܥܒܕܘܗܝ ܐܣܘܬܐ ܕܢܚܢܛܘܢ ܠܐܒܘܗܝ. ܘܚܢܛܘܗܝ ܐܣܘܬܐ ܠܐܝܣܪܝܠ. * ܘܫܠܡܘ ܠܗ
ܐܪܒܥܝܢ ܝܘܡܝܢ. ܗܟܢܐ ܓܝܪ ܡܫܠܡܝܢ ܝܘܡܬܐ ܕܚܢܝܛܐ. ܘܒܟܘܗܝ ܡܨܪܝܐ ܫܒܥܝܢ
4 ܝܘܡܝܢ. * ܘܥܒܪܘ ܝܘܡܝ ܐܒܠܗ. ܘܐܡܪ ܝܘܣܦ ܠܒܢܝ ܒܝܬܗ ܕܦܪܥܘܢ. ܐܢ ܐܫܟܚܬ ܪܚܡܐ
5 ܒܥܝܢܝܟܘܢ. ܐܡܪܘ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. * ܐܒܝ ܐܘܡܝܢܝ ܘܐܡܪ ܠܝ. ܗܐ ܐܢܐ ܡܐܬ ܐܢܐ: ܒܩܒܪܐ
6 ܕܙܒܢܬ ܠܝ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܬܡܢ ܬܩܒܪܢܝ. ܘܗܫܐ ܐܣܩ ܐܩܒܘܪ ܠܐܒܝ ܘܐܬܦܢܐ. * ܘܐܡܪ
7 ܦܪܥܘܢ. ܣܩ ܘܩܒܘܪ ܠܐܒܘܟ ܐܝܟ ܕܐܘܡܝܟ. * ܘܣܠܩ ܝܘܣܦ ܠܡܩܒܪ ܠܐܒܘܗܝ. ܘܣܠܩܘ
ܥܡܗ. ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܦܪܥܘܢ. ܘܣܒܐ ܕܒܝܬܗ. ܘܟܠܗܘܢ ܣܒܐ ܕܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.
8 * ܘܟܠܗ ܒܝܬܗ ܕܝܘܣܦ. ܘܐܚܘܗܝ ܘܒܝܬܗ ܕܐܒܘܗܝ. ܣܠܩܘ ܥܡܗ. ܠܚܘܕ ܡܐܢܝܗܘܢ
9 ܘܥܢܗܘܢ ܘܬܘܪܝܗܘܢ. ܫܒܩܘ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ. * ܘܣܠܩܘ ܥܡܗ ܐܦ ܡܪܟܒܬܐ. ܘܦܪܫܐ.
10 ܘܗܘܬ ܡܫܪܝܬܐ ܪܒܬܐ ܛܒ. * ܘܐܬܘ ܥܕܡܐ ܠܐܕܪܐ ܕܐܛܪ ܕܒܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ. ܘܐܪܩܕܘ ܬܡܢ
11 ܡܪܩܕܐ ܪܒܐ ܘܚܣܝܢܐ. ܘܥܒܕ ܠܐܒܘܗܝ ܐܒܠܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. * ܘܚܙܘ ܥܡܘܪܝ
ܐܪܥܐ ܟܢܥܢܝܐ ܠܐܒܠܐ ܒܐܕܪܐ ܕܐܛܪ. ܘܐܡܪܘ. ܐܒܠܐ ܗܘ ܪܒܐ ܗܢܐ ܠܡܨܪܝܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܪܘ
12 ܫܡܗ. ܐܒܠܐ ܡܨܪܝܢ. ܕܒܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ. * ܘܥܒܕܘ ܠܗ ܒܢܘܗܝ ܗܟܢܐ ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܐܢܘܢ.
13 * ܘܫܩܠܘܗܝ ܘܐܘܒܠܘܗܝ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܘܩܒܪܘܗܝ ܒܡܥܪܬܐ ܕܐܝܬܝܗ ܒܚܩܠܐ ܐܦܝܠܬܐ. ܕܙܒܢ
ܐܒܪܗܡ ܥܡ ܚܩܠܐ ܠܝܪܬܘܬܐ ܕܩܒܪܐ. ܡܢ ܥܦܪܘܢ ܚܬܝܐ. ܠܘܩܒܠ ܡܡܪܐ.

CAP. L.

Ruitque Joseph in faciem patris sui, & 1
planxit eum, & osculatus est illum. Præce- 2
pitque Joseph servis suis medicis, ut condi-
rent patrem suum : Et condiverunt medici
Israelem. Et exactis ei quadraginta dieb' (sic 3
enim absolvuntur dies eorũ qui condiuntur)
luxerunt eum Ægyptii septuaginta diebus.
Transactis autem diebus luctûs,ejus dixit Jo- 4
seph ad domesticos Pharaonis, Si reperi mi-
sericordiam in oculis vestris, dicite coram
Pharaone : Pater meus adjuravit me, dicens 5
mihi, En ego morior, in sepulchro quod mihi
emi in terra Chanaan, ibi me sepelies : nunc
ascendam *quæso*, sepeliam patrem meum; &
revertar. Et dixit Pharaon, Ascende, & sepeli 6
patrẽ tuũ quẽadmodũ te adjuravit. Ascen-
dit itaq; Joseph ad sepeliendũ patrẽ suũ, & 7
ascenderunt cum eo cuncti servi Pharaonis,
& seniores domûs ejus, omnésq; senes terræ
Ægypti. Universa quoque domus Joseph, & 8
fratres ejus, & familia patris ejus ascende-
runt cum eo : duntaxat supellectilem suam, &
oves, bovésq; suas reliquerunt in terra Go-
san. Ascenderunt cum eo etiam currus, & 9
equites, & factus est exercitus magnus valde.
Et venerunt usque ad areas Atar quæ sunt 10
trans Jordanem, & contristati sunt ibi tristi-
tiâ magnâ & vehementi : fecitque patri suo
luctum septem diebus. Videntes autem in- 11
colæ terræ *illius, nempe* Chananæi, luctum in
areis Atar, dixerunt; Luctus est maximus iste
Ægyptiis : propterea vocaverunt nomen e-
jus, Luctus Ægypti, qui est trans Jordanem.
Fecerunt ergo ei filii ejus quemadmodum 12
præceperat eis. Nam ferentes eum, perduxe- 13
runt eum in terram Chanaan, & sepelierunt
eum in spelunca quæ est in agro duplici, quã
emerat Abrahã cum agro in hæreditatem se-
pulchri ab Ephrõ Hethæo, è regione Mamre.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ג

ונפל יוסף על אפי אבוהי ובכא
עלוהי ונשק ליה: ופקד יוסף ית
עבדוהי ית אסותא למחנט ית
אבוהי וחניטו אסותא ית ישראל:
ושלימו ליה ארבעין יומין ארי כן
שלימו יומי חניטיא ובכו יתיה
מצראי שבעין יומין: ועברו יומי
בכיתיה ומליל יוסף עם בית פרעה
למימר אם כען אשכחית רחמין
בעיניכון מלילו כען קדם פרעה
למימר: אבא קים עלי למימר הא
אנא מאית בקברי דאתקנית לי
בארעא דכנען תמן תקברינני וכען
אסק כען ואקבר ית אבא ואתוב:
ואמר פרעה סק וקבור ית אבוך
כמא דקים עלך: וסליק יוסף
למקבר ית אבוהי וסליקו עמיה
כל עבדי פרעה סבי ביתיה וכל סבי
ארעא דמצרים: וכל בית יוסף
ואחוהי ובית אבוהי לחוד טפלהון
ועניהון ותוריהון שבקו בארעא
דגשן: וסליקו עמיה אף רתיכין
אף פרשין והות משריתא סגיאה
לחדא: ואתו עד בית אדרי דאטד
די בעברא דירדנא וספדו תמן
מספד רב ותקיף לחדא ועבד
לאבוהי אבלא שבעא יומין: וחזא
יתב ארעא כנענאה ית אבלא
בבית אדרי דאטד ואמרו אבל
תקיף דין למצראי על כן קרא
שמה אבל מצרים די בעברא
דירדנא: ועבדו בנוהי ליה כן כמא
די פקדנון: ונטלו יתיה בנוהי
לארעא דכנען וקברו יתיה
במערת חקל כפלתא דזבן אברהם
ית חקלא לאחסנת קבורא מן
עפרן חתאה על אפי ממרא:

TARGUM ONKELOS.

CAP. L.

1 ET ruit Joseph super faciem
patris sui: & flevit super eum,
2 & osculatus est eum. Et præcepit Joseph servis suis medicis, ut condirent patrem suũ: et condiérunt medici Israelé.
3 Et expletis quadraginta diebus, quibus complebãtur dies conditorum; fleverunt eum Æ-
4 gyptii septuaginta diebus. Et transierunt dies planctus ejus; & locutus est Joseph cum domo Pharaonis, dicens: Si inveni gratiam in oculis vestris; loquimini obsecro, corã Pha-
5 raone dicentes. Quòd pater meus adjuravit me dicens; Ecce morior: in sepulchro meo, quod præparavi mihi in terrâ Chanaan; ibi sepelies me: & nunc ascendam obsecro, & sepeliam patrem meum, & re-
6 vertar. Dixitq; Pharao: Ascende, sepeli patrem tuum,
7 sicut adjuravit te. Ascenditq; Joseph ut sepeliret patrem suum: & ascenderunt cum eo omnes servi Pharaonis, seniores domus suæ; et omnes senes
8 terræ Ægypti. Omnisq; dom' Joseph; & fratres sui, & domus patris sui: exceptis parvulis, oves quoq; eorum & boves dereliquerunt in terrâ
9 Gessen. Ascenderuntq; cum eo currus & equites; eratq;
10 turba magna nimis. Et venerunt usq; ad aream Atad, quæ est ultra Jordanem; & planxerunt ibi planctum magnum atq; nimis vehementem: & fecit patri suo luctum septem
11 diebus. Et vidit habitator terræ Chanaan luctum, qui fiebat in loco areæ Atad; & dixerunt, Luctus vehemens est iste Ægyptiis: & idcirco vocatum est nomen ejus, Luctus Ægypti; qui est trans Jor-
12 danem. Feceruntq; filii ejus,
13 sicut præceperat eis. Portaveruntq; eum filii sui in terram Chanaan; & sepelierunt eum in spelunca duplici, quæ est in agro, qui est contra faciem Mamre: quem agrum emit Abraham in possessionem sepulchri à filiis Heth.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

VER. SAM.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. L.

ET cecidit Joseph super faciem patris sui, flevitq; super eum, et osculatus est eũ. 1
Præcepit autem Joseph servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem suum; & aromatibus Medici condierunt Israelem. 2
Et compleverunt ei quadraginta dies, sic enim complent dies aromatibus conditorum, fleveruntque eum Ægyptii septuaginta diebus. 3
Transactis autem diebus luctûs ejus, locutus est Joseph domui Pharaonis, dicens; Si nunc inveni gratiam in oculis vestris, loquimini quæso in auribus Pharaonis, dicendo: 4
Pater meus adjuravit me antequam moreretur, dicens; Ecce ego morior; in sepulchro meo quod ego fodi mihi in terra Chanaan, ibi me sepelies. Nunc igitur ascendam obsecro, & sepeliam patrem meum sicut adjuravit me, & revertar. 5
Responditque Pharao, Ascende, & sepeli patrem tuum sicut adjuravit te. 6
Ascendit igitur Joseph ut sepeliret patrem suum, ascenderúntque eum eo omnes servi Pharaonis, seniores domûs ejus, & omnes seniores terræ Ægypti. 7
Omnis quoq; domus Ioseph, fratres ejus, & domus patris ejus: tantùm parvulos suos, oves suas, & boves suos reliquerunt in terra Gessen. 8
Ascenderunt etiam cũ eo, & currus, & (a) equites; fuitque turba magna valdè. 9
Et venerunt usque ad aream Atad, quæ est in transitu Jordanis, & planxerunt ibi planctu magno et gravi valdè; fecitque patri suo luctum septem diebus. 10
Videntes autem incolæ terræ Chanaan luctum in area Atad, dixerunt; Luctus iste gravis est Ægyptiis: ideò vocaverunt nomen ejus, Abel misraim, qui est in transitu Jordanis. 11
Et fecerunt ei filii ejus sic, quemadmodum præceperat illis. 12
Tuleruntq; eum filii ejus in terram Chanaan, sepelieruntq; eum in spelunca agri duplicitatis, quem acquisiverat Abraham cum agro in possessionẽ sepulchri ab Ephron Hethæo, è regione Mamre. 13

VER. SAM. (a) pedites;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الخمسون *
1 * فانكب يوسف على وجه ابيه فبكى عليه
2 وقبله * وامر عبيده الاطبا ان يحنطوه * فحنط الاطبا اسرائيل * الى ان كمل له اربعون
3 يوما لان كذلك يكمل ايام المحنطين * وبكا عليه المصريون سبعين يوما * ولما جازت ايام بكايه
4 كلم يوسف ال فرعون * وقال لهم ان وجدت حظا عندكم فكلموا فرعون وقولوا له * ان ابي استحلفني
5 وقال لي * ها انا ميت ادفني في قبري الذي كريته لي في بلد كنعان * والان اصعد فادفن ابي
6 وارجع * قال فرعون اصعد فادفن اباك كما احلفك * فصعد يوسف ليدفن اباه * وصعد معه
7 جميع قواد فرعون وشيوخ اهله وجميع شيوخ بلد مصر * وجميع اهل يوسف واخوته وال ابيه
8 غير اطفالهم وغنمهم وبقرهم تركوهم في بلد السدير * وصعدت معه الخيل والفرسان * فكان
9 العسكر عظيما جدا * وجاوا الى اندر العوسج الذي في عبر الاردن * فندبوه ثم ندبا عظيما
10 وكبيرا جدا * وصنع لابيه حزنا سبعة ايام * فراى سكان البلد الكنعاني الحزن في اندر العوسج
11 فقالوا هذا حزن عظيم للمصريين * ولذلك سمي حزن المصريين * الذي في عبر الاردن * وصنع
12 به بنوه جميع ما اوصاهم به * وحملوه الى بلد كنعان * ودفنوه في مغارة الضيعة المضعفة التي
13 ابتاعها ابراهيم بحوز مقبرة من عفرون الحثي * التي بحضن ممري *

CAP. L.

PRocidit autem Joseph super faciẽ patris sui, et deflevit eum, et osculatus est eum. 1
Præcepitq; famulis suis medicis, ut condirent eum, & condierunt medici Israelem: 2
Quousque consummarentur quadraginta dies; nam sic implentur dies eorum qui condiuntur: & fleverunt eum Ægyptii septuaginta dies. 3
Cumque transacti essent dies planctûs ejus, locutus est Joseph ad familiam Pharaonis, & dixit eis; Si reperi gratiam apud vos, loquimini cum Pharaone, et dicite illi: 4
Pater meus adjuravit me, et dixit mihi; Ecce ego moriens sũ, sepeli me in sepulchro meo quod fodi mihi in regione Chanaan: et nunc ascendam, & sepeliam patrem meum, ac revertar. 5
Dixit Pharaon, Ascende, & sepeli patrẽ tuũ sicut adjuravit te. 6
Ascenditque Ioseph ad sepeliendum patrem suum, et ascenderunt cum eo omnes duces Pharaonis, & seniores familiæ ejus, & omnes seniores regionis Ægypti: 7
Et universa familia Joseph, et fratres sui, et familia patris sui: at verò pueros suos, & oves suas, & boves suas reliquerunt in regione Sadir. 8
Et ascenderunt cum eo equi & equites, fuitque exercitus magnus valdè. 9
Et venerunt ad aream rhamni quæ est in transitu Jordanis, & plorârunt eum ibi ploratu magno ac ingenti nimis; et fecit patri suo mœrorem septem diebus. 10
Viderunt autẽ habitatores regionis, Chananæus, tristitiam in area rhamni, dixeruntque; Hæc est tristitia magna Ægyptiorũ: Et propterea vocata est, Tristitia Ægyptiorum, quæ est in transitu Jordanis. 11
Et fecerunt ei filii ejus omnia quæ præceperat eis. 12
Et portaverunt eum ad regionem Chanaan, & sepelierunt eum in spelunca viris duplicis quod emerat Ebrahim in possessionẽ sepulturæ ab Afron Hethæo, quod est è regione Mamri. 13

ascendentes omnes & ;ejus fratres &,ipse, Ægyptum in Joseph est reversus Et

14 וַיָּשָׁב יוֹסֵף מִצְרַיְמָה הוּא וְאֶחָיו וְכָל־הָעֹלִים אִתּוֹ לִקְבֹּר אֶת־אָבִיו אַחֲרֵי קָבְרוֹ אֶת־אָבִיו׃
15 וַיִּרְאוּ אֲחֵי־יוֹסֵף כִּי־מֵת אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוּ יִשְׂטְמֵנוּ יוֹסֵף וְהָשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמַלְנוּ אֹתוֹ׃
16 וַיְצַוּוּ אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר׃
17 כֹּה־תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּא שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחֶיךָ וְחַטָּאתָם כִּי־רָעָה גְמָלוּךָ וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיֵּבְךְּ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם אֵלָיו׃
18 וַיֵּלְכוּ גַּם־אֶחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ הִנֶּנּוּ לְךָ לַעֲבָדִים׃
19 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל־תִּירָאוּ כִּי הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנִי׃
20 וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָהּ לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֹׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיֹת עַם־רָב׃
21 וְעַתָּה אַל־תִּירָאוּ אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם וַיְנַחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל־לִבָּם׃
22 וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים׃
23 וַיַּרְא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שִׁלֵּשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יֻלְּדוּ עַל־בִּרְכֵּי יוֹסֵף׃
24 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אָנֹכִי מֵת וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
25 וַיַּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה׃
26 וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחַנְטוּ אֹתוֹ וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם׃

Versio VULG. LAT.

14 Reversúsque est Joseph in Æ-
gyptum cum fratribus suis, &
omni comitatu, sepulto pa-
15 tre. Quo mortuo, timentes
fratres ejus, & mutuò collo-
quentes; Ne fortè memor sit
injuriæ quam passus est, &
reddat nobis omne malum
16 quod fecimus, Mandaverunt
ei, dicentes; Pater tuus præ-
17 cepit nobis antequàm more-
retur, Ut hæc tibi verbis illius
diceremus: Obsecro, ut obli-
viscaris sceleris fratrum tuo-
rum, & peccati atque malitiæ
quam exercuerunt in te: nos
quoque oramus, ut servis Dei
patris tui dimittas iniquita-
tem hanc. Quibus auditis,
18 flevit Joseph. Venerúntque
ad eum fratres sui: & proni
adorantes in terram, dixerunt;
19 Servi tui sumus. Quibus ille
respondit, Nolite timere: num
Dei possumus resistere volun-
20 tati? Vos cogitâstis de me
malum, sed Deus vertit illud
in bonum, ut exaltaret me, si-
cut in præsentiarum cernitis,
& salvos faceret multos po-
21 pulos. Nolite timere: ego
pascam vos & parvulos ve-
stros. Consolatúsque est eos,
& blandè ac leniter est locu-
22 tus. Et habitavit in Ægypto
cum omni domo patris sui:
vixitque centum decem an-
nis. Et vidit Ephraim filios,
23 usque ad tertiam generatio-
nem. Filii quoque Machir
filii Manasse nati sunt in ge-
nibus Joseph. Quibus trans-
24 actis, locutus est fratribus su-
is; Post mortem meam Deus
visitabit vos, & ascendere
vos faciet de terra ista ad ter-
ram, quam juravit Abraham,
Isaac, & Jacob. Cúmque ad-
25 jurâsset eos, atque dixisset,
Deus visitabit vos: asportate
ossa mea vobiscum de loco i-
26 sto; Mortuus est, expletis cen-
tum decem vitæ suæ annis. Et
conditus aromatibus, reposi-
tus est in loculo in Ægypto.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

14 Καὶ (ν) ὑπέστρεψεν Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον,
αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ (ξ) συνα-
15 ναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἰδόντες
δὲ οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσὴφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πα-
τὴρ αὐτῶν, εἶπαν, Μή ποτε μνησικακήσῃ
ἡμῖν Ἰωσὴφ, καὶ ἀνταπόδομα ἀνταποδῷ
ἡμῖν πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐνεδειξάμεθα
16 (ο) εἰς αὐτόν. Καὶ παραγενόμενοι πρὸς
Ἰωσὴφ, εἶπαν, Ὁ πατήρ σου ὥρκισε πρὸ
17 τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν, λέγων, Οὕτως εἴπα-
τε Ἰωσήφ· Ἄφες αὐτοῖς τὴν (π) ἀδικίαν
καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ὅτι πονηρά σοι ἐνε-
δείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν ἀδικίαν τῶν θε-
ραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου. Καὶ ἔ-
κλαυσεν Ἰωσὴφ λαλούντων αὐτῶν πρὸς
18 αὐτόν. Καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, (ρ) εἶ-
19 παν, Οἵδε ἡμεῖς σοι οἰκέται. Καὶ εἶπεν
(σ) αὐτοῖς Ἰωσὴφ, Μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θεοῦ
20 εἰμι ἐγώ. Ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ εἰς
πονηρά, ὁ δὲ θεὸς ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς
ἀγαθά, ὅπως ἂν γενηθῇ ὡς (τ) σήμερον,
21 καὶ τραφῇ λαὸς πολύς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Μὴ φοβεῖσθε· ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς, καὶ τὰς
οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ
22 ἐλάλησεν αὐτῶν εἰς τὴν καρδίαν. Καὶ κατ-
ῴκησεν Ἰωσὴφ (υ) ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ πανοικία τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν Ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν
23 δέκα. Καὶ εἶδεν Ἰωσὴφ Ἐφραὶμ παιδία,
ἕως τρίτης γενεᾶς· (φ) καὶ οἱ υἱοὶ Μαχεὶρ
τοῦ υἱοῦ (χ) Μανασσῆ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν
24 Ἰωσήφ. Καὶ εἶπεν Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς
(ψ) αὐτοῦ, λέγων, Ἐγὼ ἀποθνήσκω· ἐπι-
σκοπῇ δὲ ἐπισκέψεται ὁ θεὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνά-
ξει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν
ὤμοσεν ὁ (ω) θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν,
25 Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. Καὶ ὥρκι-
σεν Ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, λέγων, Ἐν
τῇ ἐπισκοπῇ ᾗ ἐπισκέψεται ὁ θεὸς ὑμᾶς,
καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ'
26 ὑμῶν. Καὶ ἐτελεύτησεν Ἰωσὴφ ἐτῶν ἑκα-
τὸν δέκα· καὶ ἔθαψαν αὐτὸν, καὶ (α) ἔθη-
καν ἐν τῇ σορῷ ἐν Αἰγύπτῳ.

*

MS.A. (ν) ἐπέστρεψεν (ξ) συναναβάντες πάντες θάψαι (ο) αὐτῷ. (π) ἀδικίαν αὐτῶν, ὅτι (ρ) εἶπον, (σ) αὐτοῖς, Μὴ (τ) σήμερον, ἵνα διατραφῇ (υ) εἰς Αἴγυπτον, (φ) καὶ υἱοὶ (χ) Μαννασσῆ (ψ) αὐτοῦ, Ἐγὼ (ω) θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. (α) ἔθηκαν αὐτὸν ἐν τῇ

* Γένεσις Κόσμου.

Et revertit Ioseph in Ægyptum, 14
ipse & fratres ejus, & qui si-
mul ascenderant ad sepeliendum
patrem ejus. Videntes autem 15
fratres Ioseph, quia mortuus est
pater eorum, dixerunt, Ne fortè
memor injuriæ sit nobis Ioseph,
& redditione reddat nobis omnia
mala, quæ (d) ostendimus in e-
um. Et accedentes ad Ioseph, 16
dixerunt, Pater tuus adjuravit,
priusquàm ipse moreretur, dicens;
Sic dicite Ioseph: Dimitte eis 17
injustitiam & peccatum eorum,
quoniam mala tibi ostenderunt:
& nunc accipe iniquitatem ser-
vorum Dei patris tui. Et flevit
Ioseph loquentibus illis ad eum.
Et venientes ad eum, dixerunt, 18
Nos autem sumus tibi famuli.
Et dixit eis Ioseph, Ne timeatis: 19
Dei (f) enim sum ego. Vos co- 20
gitâstis contra me in mala: Deus
autem cogitavit de me in bona;
ut fieret utique sicut est hodie,
& nutriretur populus multus. Et 21
dixit eis, Ne timeatis: ego
enutriam vos, & domus ve-
stras: & consolatus est eos, &
locutus est ad cor eorum. Et ha- 22
bitavit Ioseph in Ægypto, ipse
& fratres ejus, & tota omnino
domus patris ejus. Et vixit Io-
seph annos centum decem. Et vi- 23
dit Ioseph Ephræm filios, usque
ad tertiam generationem: & fi-
lii Machir filii Manasse nati
sunt super femora Ioseph. Et 24
ait Ioseph fratribus suis, dicens,
Ego morior: visitatione autem
visitabit vos Deus, & reducet
vos de terra hac in terram, quam
juravit Deus patribus nostris, A-
braham, Isaac, & Iacob. Et ad- 25
juravit Ioseph filios Israel, di-
cens, In visitatione quâ visitabit
vos Deus, & simul efferetis ossa
mea hinc vobiscum. Et mor- 26
tuus est Ioseph annorum centum
decem: & sepelierunt eum, &
posuerunt in arca in Ægypto.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

Reversúsque est Joseph in Ægyptum, ipse, & 14
fratres ejus, & omnes qui ascenderant cum
illo ad sepeliendum ejus patrem. Et post-
quam sepelivit patrem suum, Videntes fra- 15
tres Joseph mortuum esse patrem suum, ti-
muerunt; ac dixerunt, Fortasse lædet nos Jo-
seph, & forsitan rependet nobis omne malum
quod gessimus in eum. Et accedentes ad Jo- 16
seph, dixerunt ei, Pater tuus præcepit nobis
ante obitum suum, & ait; Sic dicetis ad Jo- 17
seph, Obsecro, ignosce delirium fratribus
tuis, & peccatis eorum; nam fecerunt in te
malum. Igitur dimitte stultitiam servorum
Dei patris tui. Flevit autem Joseph cùm hoc
ei dixissent. Et abeuntes fratres ejus, corru- 18
erunt coram eo, & dixerunt; Ecce nos tibi
servi sumus. Respondit eis Joseph, Ne timea- 19
tis, nam sub Deo ego sum. Vos cogitâstis 20
adversum me malum; Deus autem cogitavit
id ipsum in bonū: ut, videlicet, faceret quem-
admodum *cernitis* hodie, viverétque popu-
lus plurimus. Et nunc ne metuatis, ego nutri- 21
am vos & familias vestras: consolatúsque est
eos, & mulsit cor eorum. Et habitavit Jo- 22
seph in Ægypto, ipse, & universa domus pa-
tris sui. Vixitq; Joseph centum & decem an-
nis. Vidit etiam Joseph ipsi Aphrem filios 23
tertios: quin etiam filii Machir filii Manasse,
nati sunt super genua Joseph. Dixit verò Jo- 24
seph ad fratres suos, Ego morior, & Deus
certissimè recordabitur vestri, & ascendere
vos faciet de terra ista, in terram pro qua ju-
ravit Abraham, & Isahac, & Jacob. Et ad- 25
juravit Joseph filios Israel, & ait, Certissimè
recordabitur vestri Deus, asportate ossa mea
hinc vobiscum. Et mortuus est Joseph natus 26
centum ac decem annos; & condierunt eum,
& posuerunt eum in arca in Ægypto.

Finis libri primi Legis, complectentis versus quater mille quingentos ac novem, sectiones triginta quatuor.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

14 ותב יוסף למצרים הוא ואחוהי
וכל דסליקו עמיה למקבר ית
אבוהי בתר דקבר ית אבוהי:
15 וחזו אחי יוסף ארי מית אבוהון
ואמרו דלמא יטר לנא דבבו
יוסף ואתבא יתיב לנא ית כל
בישתא דגמלנא יתיה: ופקידו
16 לות יוסף למימר אבוך פקד קדם
מותיה למימר: כדין תימרון
17 ליוסף בבעו שבוק כען לחובי
אחך ולחטאיהון ארי בישתא
גמלוך וכען שבוק כען לחובי עבדי
אלהא דאבוך ובכא יוסף
18 במללותהון עמיה: ואזלו אף
אחוהי ונפלו קדמוהי ואמרו הא
אנחנא לך לעבדין: ואמר להון
19 יוסף לא תדחלון ארי דחלא דיי
20 אנא: ואתון חשבתון עלי בישא
מן קדם יי אתחשבת לטבא בדיל
למעבד כיומא הדין לקימא עם
סגי: וכען לא תדחלון אנא אזון
21 יתכון וית טפלכון ונחם יתהון
ומליל תנחומין על לבהון: ויתיב
22 יוסף במצרים הוא ובית אבוהי
וחיא יוסף מאה ועשר שנין:
23 וחזא יוסף לאפרים בנין תליתאין
אף בני מכיר בר מנשה אתילידו
ורבי יוסף: ואמר יוסף לאחוהי
24 אנא מאית ויי מדכר דכיר יתכון
ויסק יתכון מן ארעא הדא
לארעא דקיים לאברהם ליצחק
וליעקב: ואומי יוסף ית בני
25 ישראל למימר מדכר דכיר יי
יתכון ותסקון ית גרמי מכא:
26 ומית יוסף בר מאה ועשר שנין
וחנטו יתיה ושמוהי בארונא
במצרים:

Targum Onkelos.

14 Reversusque est Joseph in Ægyptum, ipse & fratres ejus; & omnes qui ascenderunt cum eo, ut sepelirent patrem ejus: postquam sepelivit pa-
15 trem suum. Videruntque fratres Joseph, quod mortuus esset pater eorum; & dixerunt, Fortè observabit nobis Joseph inimicitiam: & reddet nobis, omne malum quod
16 tribuimus ei. Mandaveruntq; ad Joseph, dicentes: Pater tuus præcepit ante mortem
17 suam, dicens. Sic dicetis ad Joseph; Obsecro, ut dimittas delicta fratrum tuorum & peccata, quia malum retribuerunt tibi; & nunc, dimitte obsecro, delicta servorum Dei patris tui: & flevit Joseph
18 cum loquerentur cum eo. Iêrunt quoque fratres sui, & ceciderunt coram eo: atque dixerunt; Ecce nos sumus ser-
19 vi tui. Dixitque eis Joseph, Nè timeatis: quoniam ego
20 timeo *Deum*. Vos autem, cogitâstis contra me malum: sed coram Deo reputatum est in bonum; ut faceret sicut in die hâc, ut sustentaret popu-
21 lum multum. Et nunc nolite timere; ego pascam vos, & familiam vestram: & consolatus est eos; & locutus est consolationem ad cor eorum.
22 Et habitavit Joseph in Ægypto; ipse & domus patris sui: & vixit Joseph centum & de-
23 cem annis. Et vidit Joseph de Ephraim filios tertios: filii quoque Machir, filii Manasse, nati sunt, quos nutrivit
24 Joseph. Dixitque Joseph fratribus suis; Ego morior: & Deus recordans recordabitur vestri; & levabit vos de terrâ hac; in terram, quam juravit Abrahæ & Isaac, & Ja-
25 cob. Et adjuravit Joseph filios Israel, dicens: Memoria memor erit vestri Deus; &
26 levabitis ossa mea hinc. Mortuusq; est Joseph cum esset ætatis centũ & decẽ annorũ: & cõdierũt eũ aromatib⁹; & posuerũt eũ in arca in Ægypto.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Postea reversus est Joseph in 14
Ægyptũ, ipse, et fratres ejus, et omnes qui ascenderant cum eo ad sepeliendũ patrẽ ej⁹, postquam sepelierunt eum. Vi- 15
dentes autem fratres Joseph quòd mortuus esset pater eorũ, dixerunt; Nonne odio nos habebit Iosephy reddendo reddet nobis omne malum quod fecimus ei? Mandaverunt 16
itaque Iosepho, dicentes; Pater tuus præcepit antequam moreretur, dicens: Sic loque- 17
mini Iosepho, Obsecram⁹ parce nunc iniquitati fratrum tuorum, & peccato eorum; malum enim reddiderunt tibi: nunc autem parce quæsumus iniquitati servorum Dei patris tui: Et plorabat Iosephy cùm loquerentur ei. Vene- 18
runt quoque fratres ejus, & ceciderunt in facies suas, & dixerunt; Ecce sumus tibi servi. Respondit autem eis 19
Ioseph, Ne timeatis; Nunquid ego sum loco Dei; Vos qui- 20
dem cogitâstis super me malum; Deus autem cogitavit hoc in bonum, ut faceret sicut hodiè, ad vivificandũ populum multum. Quare nunc, 21
ne timeatis, ego nutriam vos, & parvulos vestros: et consolatus est eos, locutúsque est secundùm cor eorum. Ha- 22
bitavit autem Ioseph in Ægypto, ipse, & domus patris ejus, vixitque centum et decẽ annis. Vidit quoque Ioseph 23
filios Ephraim tertiæ generationis: etiam filii Machir filii Manasse nati sunt in diebus Iosephi. Posteà dixit 24
Ioseph fratribus suis, Ego morior; Dominus autem visitando visitabit vos, & educet vos de terra ista, in terrã quam juravit Abrahæ, Isaaco, & Jacobo. Et adjura- 25
vit Ioseph filios Israel, dicens; Visitando visitabit vos Deus, tum asportabitis ossa mea hinc vobiscum. Mor- 26
tuus est autem Ioseph annos natus centum & decem; & aromatibus condierunt eum, repositúsque est in loculo in Ægypto.

Iste liber primus sectionum est ducentarum & 50.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 ثم رجع يوسف الى مصر هو واخوته وسائر من كان معه ليدفن اباه بعد ما دفنه * فلما
15 راى اخوة يوسف ان اباهم قد مات قالوا ليت يوسف لا يتهددنا ويكافينا على الشر الذي
16 اوليناه * فامروا من قال ليوسف ان اباك اوصانا قبل موته وقال * قولوا كذا ليوسف * نطلبه
17 يا يوسف استغفر لاخوتك ذنبهم وخطيئتهم * فقد اولوك شرا * والان نسالك ان تصفح عن
18 ذنب عبيد الله ابيك * فبكا يوسف حين كلموه بذلك * وجاء اخوته ايضا فوقعوا بين يديه
19 وقالوا ها نحن عبيد لك * قال لهم يوسف لا تخافوا ابي اخاف الله * انتم قدرتم علي شرا والله
20 قدره خيرا * لاجل ان يصنع ما ترونه اليوم ويحيي قوما كثيرا * والان لا تخافوا انا امونكم
21 واطفالكم * فعزاهم وداراهم * ثم اقام يوسف بمصر هو وال ابيه * وعاش يوسف مائة وعشر سنين
22 حتى راى لافرايم بنين نوالب * وايضا بنو ماخير ابن منسا ولدوا في حجر * ثم قال لاخوته
23 انا مايت * والله سيذكركم ويصعدكم من هذا البلد الى البلد الذي اقسم ان يملكه
24 ابراهيم واسحق ويعقوب * فاحلف يوسف بني اسرائيل * وقال لهم اذا ذكركم الله تعالى فاصعدوا
25 بعظامي معكم * فمات يوسف ابن مائة وعشر سنين * وحنطوه وصيروه في تابوت بمصر
26 * تم السفر الاول بعون الله تعالى وهو سفر الخليقة *

Tum reversus est Joseph in Ægyptum, ipse, ac fratres sui, et omnes qui erant cum eo ad sepeliendum patrem suum, postquam 14
sepelivit eum. Cùmque vidissent fratres Joseph patrem suum jam mortuum esse, dixerunt; Utinam Joseph non minitetur nobis, et retribuat nobis pro malo quod intulimus ei. 15
Præceperúntque, qui diceret ad Joseph, Pater tuus mandavit nobis ante mortem suam, et ait; Dicite sic ad Io- 16
seph, Obsecro, O Ioseph, condona fratrib⁹ tuis culpam suam, et peccatum suum; nam intulerunt tibi malum: Et modò rogamus te, ut ignoscas culpam servorum Dei patris tui. Flevitque Ioseph cùm locuti sunt ad eum de hoc. 17
Et venerunt quoque fratres ejus, et ceciderunt coram eo, et dixerunt; Ecce nos servi sumus tibi. 18
Ait illis Ioseph, Nè timeatis, quoniam ego timeo Deum. 19
Vos disposuistis adversùm me malum, et Deus disposuit bonum, quatenus faceret quod videtis hodie, et vivificaret populũ copiosum. 20
Et nunc ne timeatis, ego alam vos, & pueros vestros. Igitur consolatus est eos, & blanditus est eis. 21
Tum permansit Ioseph in Ægypto, ipse, ac familia patris sui; & vixit Ioseph centum ac decẽ annos. 22
Ita ut viderit Ephraimo filios trinepotes. Itẽ filii Machir filii Manassis nati sunt in gremio ejus. 23
Deinde dixit fratribus suis, Ego moriens sum; et Deus recordabitur vestri, et ascendere faciet vos de ista regione, ad regionem quã juravit se daturum in possessionem Ebrahimo, Ishaco, & Iacobo. 24
Adjuravitque Ioseph filios Israil, & ait illis; Cùm recordatus fuerit vestri Deus, transportate ossa mea vobiscũ. 25
Et mortuus est Ioseph filius centum ac decẽ annorum, et condierunt eum, et posit⁹ est in arca, in Ægypto. 26

Absolutus est liber primus (auxiliante Deo) nempe liber Creationis.

ספר שמות : א

CAP. I. א

cum Ægyptum ingredientium Israel filiorum nomina hæc Et
1 ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את
,Levi ,Simhon ,Reuben :sunt ingressi ,sua familia & vir ;Jahacob
2 יעקב איש וביתו באו: ראובן שמעון לוי
,Naphtali & ,Dan .Binjamin & ,Zebulun ,Issachar .Jehudah &
3 ויהודה: יששכר זבולן ובנימן: דן ונפתלי
4 ,Jahacob femur egredientium anima omnis fuit Et .Aser & ,Ghad
5 גד ואשר: ויהי כל־נפש יצאי ירך־יעקב
est mortuus Et .Ægypto in erat Joseph at :animæ septuaginta
6 שבעים נפש ויוסף היה במצרים: וימת
.illa generatio omnis & ,ejus fratres omnes & ,Joseph
יוסף וכל־אחיו וכל הדור ההוא:
sunt multiplicati &,se produxerunt & ,fructificaverunt Israel filii Et
7 ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
.eis terra est repleta & :valde valde in sunt roborati &
ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:
cognovit non qui :Ægyptum super novus rex surrexit Et
8 ויקם מלך־חדש על־מצרים אשר לא־ידע את־
Israel filiorum populus Ecce :suum populum ad dixit Et .Joseph
9 יוסף: ויאמר אל־עמו הנה עם בני ישראל
forte ne ,illum in sapiamus ,Agite .nobis præ fortior & ,multus
10 רב ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו פן־
ipse etiam addatur ,bellum evenerit cùm ,sit & multiplicetur
ירבה והיה כי־תקראנה מלחמה ונוסף גם־הוא
.terra è ascendat & ,nos contra pugnet &,nostris inimicis super
על־שנאינו ונלחם־בנו ועלה מן־הארץ:
eum affligerent ut ,tributorum principes eum super posuerunt Et
11 וישימו עליו שרי מסים למען ענתו
,Parhoh ipsi thesaurorum urbes ædificavit Et .suis oneribus in
בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה
,eum affligebant quemadmodum Et .Rahamses & Pithom
12 את־פתם ואת־רעמסס: וכאשר יענו אתו
propter angustiabantur & :crescebat sic & ,multiplicabatur sic
כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני
Israel filios Ægyptii fecerunt servire Et .Israel filios
13 בני ישראל: ויעבדו מצרים את־בני ישראל
dura servitute in eorum vitam amarificarunt Et .duritia in
14 בפרך: וימררו את־חייהם בעבדה קשה
omni cum ;agro in servitute omni in & ,lateribus in & ,luto in
בחמר ובלבנים ובכל־עבדה בשדה את כל־
rex dixit Et .duritia in eis in sunt operati quibus ,eorum opere
15 עבדתם אשר־עבדו בהם בפרך: ויאמר מלך
;Siprah ,unius nomen quarum ,Hebræarum obstetricibus Ægypti
מצרים למילדת העברית אשר שם האחת שפרה
.Puhah ,alterius nomen Et
ושם השנית פועה:

Versio VULG. LAT.

CAP. I.

1 HÆc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum cum Jacob: singuli cum domibus suis introie-
2 runt; Ruben, Simeon, Levi,
3 Judas, Issachar, Zabulon &
4 Benjamin, Dan, & Nepthali,
5 Gad, & Aser, Erant igitur omnes animæ eorum qui egressi sunt de femore Jacob, septuaginta: Joseph autem in
6 Ægypto erat. Quo mortuo, & universis fratribus ejus,
7 omniq; cognatione illâ, Filii Israel creverunt, & quasi germinantes multiplicati sunt: ac roborati nimis, impleve-
8 runt terram. Surrexit intereà rex novus super Ægyptũ, qui
9 ignorabat Joseph. Et ait ad populum suum; Ecce, populus filiorum Israel multus, & for-
10 tior nobis est. Venite, sapienter opprimamus eum, ne fortè multiplicetur: & si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisq; nobis egrediatur de
11 terra. Præposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus: ædificarúntq; urbes tabernaculorum Pharaoni, Phithom & Rames-
12 ses. Quantóq; opprimebant eos, tantò magis multiplica-
13 bantur, & crescebant. Oderántq; filios Israel Ægyptii, &
14 affligebant illudentes eis. Atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti & lateris, omníque famulatu, quo in terræ operi-
15 bus premebantur. Dixit autem rex Ægypti obstetricibus Hebræorum: quarum una vocabatur Sephora, altera Phua,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

* ΚΕΦ. α΄.

1 Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν εἰσπεπορευμένων εἰς Αἴγυπτον ἅμα Ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος πανοικὶ αὐτῶν εἰσήλθοσαν.
2 Ῥουβὶμ, Συμεὼν, Λευὶ,
3 (α) Ἰούδας, Ἰσσάχαρ, Ζαβουλὼν, (β) Βενιαμὶν,
4 Δὰν, καὶ Νεφθαλὶ, Γὰδ, καὶ Ἀσήρ.
5 Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν Αἰγύπτῳ. Ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα.
6 Ἐτελεύτησε δὲ Ἰωσὴφ, καὶ πάντες οἱ ἀδελ-
7 φοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ηὐξήθησαν, καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ (γ) κατίσχυον σφόδρα
8 σφόδρα· ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. Ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ᾽ Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει
9 τὸν Ἰωσήφ. Εἶπε δὲ τῷ (δ) ἔθνει αὐτοῦ, Ἰδοὺ τὸ γένος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ μέγα πλῆθος,
10 καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς. (ε) Δεῦτε οὖν, κατασοφισώμεθα αὐτοὺς, μήποτε πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα (ζ) ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προστεθήσονται καὶ οὗτοι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους, καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελεύσον-
11 ται ἐκ τῆς γῆς. Καὶ ἐπέστησεν αὐτοῖς ἐπιστάτας τῶν ἔργων, ἵνα (η) κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκοδόμησαν πόλεις ὀχυρὰς τῷ Φαραὼ, τήν τε (θ) Πειθὼ, καὶ Ῥαμεσσῆ, καὶ Ὢν, ἥ ἐστιν Ἡλιούπολις.
12 Καθότι δὲ αὐτοὺς ἐταπείνουν, τοσούτῳ πλείους (ι) ἐγίγνοντο, καὶ ἴσχυον σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐβδελύσσοντο οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν
13 υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ κατεδυνάστευον οἱ Αἰ-
14 γύπτιοι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ βίᾳ. Καὶ κατωδύνων αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, τῷ πηλῷ, καὶ τῇ πλινθείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, κατὰ πάντα τὰ ἔργα, ὧν κατεδουλοῦν-
15 το αὐτοὺς μετὰ βίας. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν Ἑβραίων· τῇ μιᾷ (κ) αὐτῶν ὄνομα, Σεπφώρα· καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας, Φουά·

CAP. I.

HÆc sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Ægyptum unà cum Iacob patre suo, 1
unusquisque cum domo sua intraverunt. Ruben, Symeon, Levi, Iu- 2
das, Issachar, Zabulon, Benjamin, 3
Dan, & Nephthali, Gad, & Aser: Ioseph autem erat in Ægy- 4
pto. Erant autem omnes (a) animæ de Iacob, septuaginta quinque. 5
Mortuus est autem Ioseph, et omnes fratres ejus, et omnis generatio illa. 6
Filii autem Israel creverunt et multiplicati sunt, et 7
(b) effusi facti sunt, et invaluerunt valdè valdè: multiplicabat autem illos terra. Surrexit autem 8
rex (c) alius in Ægypto, qui nesciebat Ioseph. Et dixit genti suæ, 9
Ecce genus filiorum Israel, grandis multitudo est: et valet super nos.
Venite itaque, circumscribamus illos, ne fortè increscant; et cùm 10
acciderit nobis bellum, adjicientur et isti ad adversarios: et expugnantes nos exibunt de terra.
Et præfecit eis (d) præfectos operum, ut affligerent eos in operi- 11
bus. Et ædificaverunt civitates munitas Pharaoni, Pitho, et Ramesse, et On, quæ est Heliopolis.
Quantò autem eos humiliabant, 12
tantò plures fiebant, et invalescebant valdè valdè. Et (e) abominabant Ægyptii à filiis Israel. Et 13
opprimebant Ægyptii filios Israel violentiâ. Et amaram faciebant 14
eorum vitam in operibus duris luto, et opere lateritio, et omnibus operibus quæ in campis, secundùm omnia opera, quibus serviliter premebant eos cum violentia.
Et dixit rex Ægyptiorum obste- 15
tricibus Hebræorum: quarum uni nomen, Sephora; et nomen secundæ, Phua.

MS.A. * Ἔξοδος Αἰγύπτου.

(α) Ἰούδας; (β) καὶ Βενιαμεὶν, (γ) κατίσχυσαν (δ) ἔθνει, Ἰδοὺ τὸ ἔθνος (ε) Δεῦτε, κατασοφισώμεθα (ζ) ἐὰν (η) κακώσωσι (θ) Πιθὼμ, (ι) ἐγίνοντο (κ) αὐτῶν ἡ ὄνομα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܣܦܪܐ ܕܬܪܝܢ ܕܐܘܪܝܬܐ ܕܡܬܩܪܐ ܡܦܩܢܐ.
ܩܦܠܐܘܢ ܐ.
1 ܘܗܠܝܢ ܫܡܗܝܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܕܥܠܘ ܠܡܨܪܝܢ ܥܡ ܝܥܩܘܒ. ܓܒܪ ܘܒܝܬܗ ܥܠܘ *
2 ܪܘܒܝܠ ܘܫܡܥܘܢ ܘܠܘܝ ܘܝܗܘܕܐ * ܘܐܝܣܟܪ ܘܙܒܘܠܘܢ ܘܒܢܝܡܝܢ * ܘܕܢ ܘܢܦܬܠܝ ܘܓܕ ܘܐܫܝܪ *
4 5 ܘܗܘܝ ܟܠܗܝܢ ܢܦܫܬܐ ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܚܨܗ ܕܝܥܩܘܒ ܫܒܥܝܢ ܢܦܫܢ. ܘܝܘܣܦ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܒܡܨܪܝܢ *
6 ܘܡܝܬ ܝܘܣܦ ܘܟܠܗܘܢ ܐܚܘܗܝ ܘܟܠܗ ܫܪܒܬܐ ܗܝ *
7 ܘܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܝܒܘ ܘܐܘܠܕܘ ܘܣܓܝܘ ܘܥܫܢܘ ܛܒ ܛܒ. ܘܐܬܡܠܝܬ ܐܪܥܐ ܡܢܗܘܢ *
8 ܘܩܡ ܡܠܟܐ ܚܕܬܐ ܥܠ ܡܨܪܝܢ. ܕܠܐ ܝܕܥ ܗܘܐ ܠܝܘܣܦ *
9 ܘܐܡܪ ܠܥܡܗ. ܗܐ ܥܡܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܣܓܝܐܝܢ ܘܥܫܝܢ ܡܢܢ *
10 ܬܘ ܢܬܚܟܡ ܥܠܘܗܝ ܕܠܐ ܢܣܓܐ. ܘܢܗܘܐ ܕܢܥܪܘܥ ܠܢ ܩܪܒܐ. ܘܢܬܬܘܣܦܘܢ ܐܦ ܗܢܘܢ ܥܠ ܒܥܠܕܒܒܝܢ. ܘܢܬܟܬܫܘܢ ܥܡܢ. ܘܢܦܩܘܢ ܡܢ ܐܪܥܐ *
11 ܘܐܩܝܡܘ ܥܠܝܗܘܢ ܫܠܝܛܢܐ ܒܝܫܐ. ܕܢܫܥܒܕܘܢ ܐܢܘܢ ܒܫܘܥܒܕܗܘܢ. ܘܒܢܘ ܩܘܪܝܐ ܒܝܬ ܐܘܨܪܐ ܠܦܪܥܘܢ. ܠܦܝܬܘܡ ܘܠܪܥܡܣܣ *
12 ܘܐܝܟ ܡܐ ܕܡܫܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. ܗܟܢܐ ܣܓܝܢ ܗܘܘ ܘܥܫܢܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܬܥܩܘ ܡܨܪܝܐ ܡܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ *
13 ܘܫܥܒܕܘ ܡܨܪܝܐ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܒܩܫܝܘܬܐ *
14 ܘܡܪܪܘ ܚܝܝܗܘܢ ܒܦܘܠܚܢܐ ܩܫܝܐ. ܒܛܝܢܐ ܘܒܠܒܢܐ. ܘܒܟܠ ܦܘܠܚܢܐ ܕܒܚܩܠܐ *
15 ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ ܠܚܝܬܐ ܥܒܪܝܬܐ. ܕܫܡܐ ܕܚܕܐ ܦܘܥܐ. ܘܫܡܐ ܕܬܪܬܝܢ ܫܦܪܐ.

LIBER SECUNDUS LEGIS, QUI VOCATUR EXITUS.

CAP. I.

ET hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt Ægyptum cum Jacob, quisq; cum domo sua ingressi sunt. Rubil, & Simeon, & Levi, & Juda, Et Isachar, & Zabolon, & Benjamen, Et Dan, & Nephthali, & Gad, & Asir. Fuerunt igitur omnes animæ quæ egressæ sunt è dorso Jacob, septuaginta animæ: Joseph autem erat in Ægypto. Mortuúsque est Joseph, & cuncti fratres ejus, & omnis illa generatio. Et filii Israel creverunt, & progenuerunt, & multiplicati sunt, & roborati supra modum, & impleta est ipsis terra. Et surrexit rex novus super Ægyptum, qui non noverat Josephum. Dixitque ad populum suum, En populus filiorum Israel plures sunt ac fortiores nobis. Agite, prudentiâ utamur erga eum antequam multiplicentur; ne forté ingruente nobis prælio, jungantur etiam ipsi hostibus nostris, dimicéntque contra nos, & ejiciant nos è terra. Itaque posuerunt eis præfectos pessimos, qui deprimerent eos depressione suâ: & extruebant civitates, horrea Pharaoni, Pithon & Raamsis. Verùm quò magis ipsi deprimebant eos, eò magis crescebant, eoque magis roborabantur: ita ut tædio afficerentur Ægyptii propter filios Israel. Deprimebant autem Ægyptii filios Israel cum servitia. Et exacerbabant vitam eorum opere duro, *nempe* luto & lateribus, omnique servitio ruris: omnis servitus quâ deprimebant eos, erat cum atrocitate. Prætereà dixit rex Ægypti obstetricibus Hebræis, quarum una vocabatur Phua, altera Suphra.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

א

ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר ואנש ביתיה עלו׃ ראובן שמעון לוי ויהודה׃ יששכר זבולן ובנימן׃ דן ונפתלי גד ואשר׃ והוה כל נפשתא נפקי ירכא דיעקב שבעין נפשן ויוסף דהוה במצרים׃ ומית יוסף וכל אחוהי וכל דרא ההוא׃ ובני ישראל נפישו ואתילדו וסגיאו ותקיפו לחדא לחדא ואתמליאת ארעא מנהון׃ וקם מלכא חדתא על מצרים דלא מקיים גזירת יוסף׃ ואמר לעמיה הא עמא בני ישראל סגן ותקיפין מננא׃ הבו נתחכם להון דלמא יסגון ויהי ארי יערען קרב ויתוספן אף אנון על סנאנא ויגיחון בנא קרב ויסקון מן ארעא׃ ומניאו עליהון שלטונין מבאשין בדיל לענואיהון בפולחנהון ובנו קרוי בית אוצריא לפרעה ית פיתם וית רעמסס׃ וכמא דמענן להון כן סגן וכן תקיפין ועקת למצראי מן קדם בני ישראל׃ ואפלחו מצראי ית בני ישראל בקשיו׃ ואמררו ית חייהון בפולחנא קשיא בטינא ובלבנין ובכל פולחנא בחקלא ית כל פולחנהון דאפלחו בהון בקשיו׃ ואמר מלכא דמצרים לחיתא יהודיתא דשום חדא שפרה ושום תניתא פועה׃

Targum Onkelos.

EXODI CAP. I.

1 Et hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum: cum Jacob, singuli cum viris domus suæ, in-
2 troierunt. Ruben, Simeon;
3 Levi, & Judas. Issachar, Za-
4 bulon, & Benjamin. Dan &
5 Nephtali, Gad & Aser. Erantq; omnes animæ egredientiũ de femore Jacob, septuaginta animæ: cum Joseph,
6 qui erat in Ægypto. Mortuusq; est Joseph, & omnes fratres ejus, & omnis generatio
7 illa. Filii autem Israel creverunt & nati sunt in multitudinẽ & roborati sunt, vehementer nimis: & impleta est ter-
8 ra ex iis. Et surrexit rex novus in Ægypto; qui non cõn-
9 firmabat decreta Joseph. Et ait ad populũ suũ: Ecce, populus filiorũ Israel, mult⁹ et for-
10 tior nobis. Venite sapienter agamus contra eos: ne fortè multiplicẽtur, et quando acciderit nobis bellum, addantur quoq; ipsi inimicis nostris; et ineãt cõtra nos bellũ, et ascẽ-
11 dant de terrã. Et constituerũt super eos principes malefacientes; ut affligerẽt eos in operib⁹ suis: ædificaverũtq; urbes thesaurorũ Pharaoni; Phiton
12 et Rameses. Et quanto affligebant eos; tanto multiplicabãtur, et tanto roborabantur: et tribulatio erat Ægyptiis, pro-
13 pter filios Israel. Et servire fecerunt Ægyptii filios Israel,
14 durè. Et ad amaritudinem perduxerunt vitam eorum in servitute durã, in luto, & in lateribus; & in omni servitute in agro: in omnibus operibus suis, quibus eos gra-
15 viter servire fecerunt. Dixitq; rex Ægypti obstetricibus Judæorũ: nomen unius Sephora, & nomen alterius Phua.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

TEXTUS ET VERSIONIS SAM. Translatio Latina.

CAPUT I.

Hæc autem sunt nomina 1
filiorum Israel, qui ingressi
sunt Ægyptum cum Jacobo;
singuli cum domo sua ingressi
sunt. Ruben, & Simeon, & 2
Levi, & Juda, Et Issachar, 3
& Zabulon, & Benjamin,
Dan & Nephtali, Gad & A- 4
ser. Fueruntq; omnes animæ 5
egressæ de femore Jacobi,
septuaginta animæ: Joseph
verò erat in Ægypto. Mor- 6
tuusque est Joseph, & omnes
fratres ejus, & omnis generatio
illa. Filii verò Israel 7
fructificaverunt, & fœtificaverunt, & multiplicati
sunt, & invaluerunt valde
valde, ita ut ipsis repleretur
terra. Surrexit autem rex 8
novus super Ægyptum qui
non cognoverat Josephũ. Et 9
dixit genti suæ, Ecce populus
filiorum Israel multus est, &
fortis præ nobis. Agite, sa- 10
pienter geramus nos adversùs eum ne multiplicetur, sitque ut cùm acciderit nobis
bellum, ipse etiam conjungatur inimicis nostris, pugnetq;
contra nos, & ascendat è terra. Et posuerunt super eos 11
principes tributorum, ut affligerent eos oneribus suis; & ædificaverunt urbes thesaurorum Pharaoni, Pithon & Ramesses. Sicut autem affligebant eum, sic fructificabat, & 12
sic crescebat: Et cruciabantur propter filios Israel. Ideò 13
servire fecerunt filios Israel
duriter. Et amaram reddiderunt vitam eorũ in servitute 14
dura, in luto, & in lateribus,
& in omni servitute agresti;
juxta omne opus eorum quòd
violenter operati sunt in eos.
Dixit etiam Rex Ægypti obstetricibus Hebræis, quarum 15
unius nomen erat Sephora,
alterius verò Phua;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* السفر الثاني * وهو سفر الخروج *

* الفصل الاول *

1 * هذه اسماء بني اسرائيل الداخلين الي مصر مع يعقوب * كل رجل واهله دخلوا * راوبين
2 وشمعون وليوي ويهودا * ويساخار وزبلون وبنيامين * ودان ونفتالي وجاد واشير * وكانت جملة
6 النفوس الخارجة من صلب يعقوب سبعين نفسا مع يوسف الذي كان بمصر * ثم مات يوسف
7 وجميع اخوته وساير اهل ذلك الجيل * وبنو اسرائيل اثمروا وتسعوا وكثروا وعظموا جدا
9 وامتلا ذلك البلد منهم * وقام ملك جديد علي مصر لم يعرف يوسف * فقال لقومه بنو
10 اسرائيل اكثر واعظم منا * تعالوا نحتال لهم كيلا يكثروا * فيكون اذا وافتنا حرب انضافوا
11 ايضا الي اعدائنا فحاربونا واخرجونا من البلد * فصيروا عليهم ولاة جزية لكي يعذبوهم
12 بثقلهم * فبنوا قري مخازن لفرعون في الفيوم وفي عين شمس * وكلما عذبوهم كذلك يكثرون
13 ويفشون حتي ضجروا من قبل بني اسرائيل * فاستخدم المصريون بني اسرائيل بعنف * ومرروا
14 حياتهم بخدمة صعبة * بالطين واللبن وساير اعمال الصحرا * وجميع خدمهم التي استخدموهم
15 بعنف * ثم قال ملك مصر لقابلتي العبرانيات اللتين اسم احداهما شفرا والاخري فوعا *

LIBER SECUNDUS, ET EST LIBER EXITUS.

CAPUT I.

Hæc sunt nomina filiorum Israil ingredientium in Ægyptum cum Jacob: 1
quilibet vir, & familia sua ingressi sunt.
Raubin, & Simeon, & Levi, & Ihuda, 2
Et Issachar, & Zabulon, & Benjamin, 3
Et Dan, & Nephtali, & Gadh, & Aser. 4
Eratque summa animarum exeuntium ex 5
lumbo Jacob, septuaginta animarum, cum
Joseph qui erat in Ægypto. Deinde 6
mortuus est Joseph, & fratres ejus, &
reliqui homines illius generationis. Et 7
filii Israil fructificaverunt, & dilatati
sunt, & multiplicati sunt, & magnificati
sunt valdè; & impleta est illa regio ipsis.
Surrexitque rex novus super Ægyptum, 8
qui non cognoscebat Joseph. Dixitque 9
genti suæ, Filii Israil sunt plures & majores nobis. Venite, astutè agamus in eos, 10
nè multiplicentur, fiatque ut cùm advenerit in nos bellum, adjungant etiam se
inimicis nostris, & pugnent contra nos, et
effugent nos de regione. Constituerunt 11
ergò super eos præsides tributi, ad hoc ut
cruciarent eos bajulatione: ædificaveruntque civitates, horrea Pharaoni, in
Phium & Ain-semes. Et quantò magis 12
cruciabant eos, eò magis multiplicabantur & abundabant; ita ut fastidirent filios Israil. Redegerunt ergò Ægyptii fi- 13
lios Israil in servitutem, cum rigore. Et 14
amaram fecerunt vitam eorum servitute
asperâ, in luto & lateribus, & reliquis
operibus campi: & omne servitium eorum ad quod utebantur illis, cum sævitia
erat. Prætereà dixit rex Ægypti ambabus obstetricibus Hebræarum, quarum u- 15
nius nomen Sephra, & alterius Phua;

ספר שמות : ב

super videritis & ,Hebræas obstetricaveritis Cùm ,dixit Et
16 ויאמר בילדכן את־העבריות וראיתן על־
.vivet & ;est filia si & :eum interficietis & ,est filius si ,sellas
האבנים אם־בן הוא והמתן אתו ואם־בת הוא וחיה:
quemadmodum fecerunt non & ,Deum obstetrices timuerunt Et
17 ותיראן המילדת את־האלהים ולא עשו כאשר
.pueros vivificaverunt sed ,Ægypti rex eas ad est locutus
דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את־הילדים:
fecistis Cur :eis dixit & ,obstetrices Ægypti rex vocavit Et
18 ויקרא מלך־מצרים למילדת ויאמר להן מדוע עשיתן
obstetrices dixerunt Et ?pueros vivificastis & ,hanc rem
19 הדבר הזה ותחיין את־הילדים: ותאמרן המילדת
quia ;Hebrææ ,Ægyptiæ mulieres sicut non Quia :Parhoh ad
אל־פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כי־
.pepererunt & ,obstetrix eas ad veniat Antequam .ipsæ obstetrices
חיות הנה בטרם תבוא אלהן המילדת וילדו:
.valde fuerunt roborati & ,popul' crevit & ,obstetricibus Deus benefecit Et
20 וייטב אלהים למילדת וירב העם ויעצמו מאד:
.domos eis fecit & ,Deum obstetrices timuerunt quia,fuit Et
21 ויהי כי־יראו המילדת את־האלהים ויעש להם בתים:
natum filium Omnem :dicendo suo populo universo Parhoh præcepit Et
22 ויצו פרעה לכל־עמו לאמר כל־הבן הילוד
.vivificabitis filiam omnem & ,eum projicietis flumen in
היארה תשליכהו וכל־הבת תחיון:

CAP. II. ב

concepit Et .Levi filiam tulit & ,Levi domo de vir ivit Et
1 וילך איש מבית לוי ויקח את־בת־לוי: 2 ותהר
ipsa bonus quòd ,eum vidit & ,filium peperit & ,mulier
האשה ותלד בן ותרא אתו כי־טוב הוא
.eo abscondere ultra potuit non Et .mensibus tribus eum abscondit &
3 ותצפנהו שלשה ירחים: ולא־יכלה עוד הצפינו
,bitumine in eam bituminavit & ,junci arcam sibi accepit &
ותקח־לו תבת גמא ותחמרה בחמר
ripam juxta junceto in posuit & ,puerum ea in posuit & :pice in &
ובזפת ותשם בה את־הילד ותשם בסוף על־שפת
fieret quid sciret ut ,longinquo à ejus soror stetit Et .fluminis
4 היאר: ותתצב אחתו מרחק לדעה מה־יעשה
ejus puellæ &,flumen ad se lavandum ad Parhoh filia descendit Et .ei
5 לו: ותרד בת־פרעה לרחץ על־היאר ונערתיה
,junceti medio in arcam vidit & ,fluminis manum juxta ibant
הלכת על־יד היאר ותרא את־התבה בתוך הסוף
ipsum vidit & ;aperuit Et .eam accepit & ,suam ancillam misit &
ותשלח את־אמתה ותקחה: ותפתח ותראהו
:dixit Et .eum super est miserta & ;flebat puer ecce Et .puerum
6 את־הילד והנה־נער בכה ותחמל עליו ותאמר
filiam ad ejus soror dixit Et .iste Hebræorum pueris De
מילדי העברים זה: ותאמר אחתו אל־בת־
ex nutricem mulierem tibi vocabo & vadam Nunquid :Parhoh
7 פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן
?puerum tibi lactabit & ,Hebræis
העברית ותינק לך את־הילד:

Versio VULG. LAT.

16 Præcipiens eis, Quando ob-
stetricabitis Hebræas, & par-
tus tempus advenerit : si ma-
sculus fuerit, interficite eum ;
17 si fœmina, reservate. Timue-
runt autem obstetrices Deum,
& non fecerunt juxta præce-
ptum regis Ægypti, sed con-
18 servabant mares. Quibus ad se
accersitis, rex ait ; Quidnam
est hoc quod facere voluistis,
19 ut pueros servaretis ? Quæ re-
sponderunt, Non sunt Hebrææ,
sicut Ægyptiæ mulieres : ipsæ
enim obstetricandi habent sci-
entiam;& priusquàm veniam*
20 ad eas,pariunt.Benè ergò fecit
Deus obstetricibus : & crevit
populus;confortatusq; est ni-
21 mis. Et quia timuerunt obste-
trices Deum,ædificavit eis do-
22 mos. Præcepit ergò Pharao
omni populo suo, dicens;
Quidquid masculini sexûs na-
tum fuerit, in flumen projici-
te : quidquid fœminini, reser-
vate.

CAP. II.

1 EGressus est post hæc vir de
domo Levi, & accepit uxo-
2 rem stirpis suæ. Quæ concepit,
& peperit filium:& videns e-
um elegantem, abscondit tri-
3 bus mensibus. Cùmque jam
celare non posset, sumpsit fi-
scellam scirpeam, & linivit e-
am bitumine ac pice: posuit-
que intus infantulum, & ex-
posuit eum in carecto ripæ
4 fluminis, Stante procul sorore
ejus,& considerante eventum
5 rei. Ecce autem descendebat
filia Pharaonis,ut lavaretur in
flumine : & puellæ ejus gra-
diebantur per crepidinem al-
vei. Quæ cùm vidisset fiscel-
lam in papyrione, misit u-
nam è famulabus suis : & al-
6 latam Aperiens, cernénsque
in ea parvulum vagientem,
miserta ejus, ait ; De infanti-
7 bus Hebræorum est hic. Cui
soror pueri ; Vis, inquit, ut
vadam, & vocem tibi mulie-
rem Hebræam , quæ nutrire
possit infantulum ?

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

16 Καὶ εἶπεν, Ὅταν μαιοῦσθε τὰς Ἑβραίας,
ϗ ὦσι πρὸς τῷ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ,
ἀποκτείνατε αὐτό· ἐὰν δὲ θῆλυ, περιποιεῖσθε
17 αὐτό. Ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν Θεόν,
ϗ οὐκ ἐποίησαν καθότι συνέταξεν αὐταῖς
ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου· ϗ ἐζωογόνουν τὰ ἄρ-
18 σενα. Ἐκάλεσε δὲ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου τὰς
μαίας· ϗ εἶπεν αὐταῖς, Τί ὅτι ἐποιήσατε
τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ϗ ἐζωογονεῖτε τὰ ἄρ-
19 σενα ; Εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ Φαραώ, Οὐχ
ὡς γυναῖκες Αἰγύπτου, αἱ Ἑβραῖαι· τίκτου-
σι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς
20 μαίας· ϗ ἔτικτον. Εὖ δὲ ἐποίει ὁ Θεὸς τὰς
μαίαις· ϗ ἐπλήθυνεν ὁ λαός, ϗ ἴσχυε σφό-
21 δρα. (λ) Ἐπεὶ δὲ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν
22 Θεόν, ἐποίησαν ἑαυταῖς οἰκίας. Συνέτα-
ξε δὲ Φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων,
Πᾶν ἄρσεν ὃ ἐὰν τεχθῇ τοῖς Ἑβραίοις,
εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε· ϗ πᾶν θῆλυ,
ζωογονεῖτε αὐτό.

MS.A. (λ) Ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο

ΚΕΦ. β'.

1 Ἦν δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς Λευί, ὃς ἔλαβεν
2 τῶν θυγατέρων (α) Λευί. Καὶ ἐν γαστρὶ
ἔλαβε, ϗ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ
ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς.
3 (β) Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐδύναντο (γ) αὐτὸ ἔτι
κρύπτειν, ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θί-
βιν· ϗ κατέχρισεν αὐτὴν ἀσφαλτοπίσσῃ,
ϗ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτήν, ϗ ἔθηκεν
4 αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. Καὶ
κατεσκόπευεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν,
(δ) μαθεῖν τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ.
5 Κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ λούσασθαι
ἐπὶ τὸν ποταμόν· ϗ αἱ ἅβραι αὐτῆς παρ-
επορεύοντο (ε) παρὰ τὸν ποταμόν. ϗ ἰδοῦ-
σα τὴν θίβιν ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν
6 ἅβραν, ἀνείλατο αὐτήν. Ἀνοίξασα δέ, ὁ-
ρᾷ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θίβει. ϗ ἐφείσα-
το αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ Φαραώ, ϗ ἔφη, Ἀπὸ
7 τῶν παιδίων τῶν Ἑβραίων τοῦτο. Καὶ εἶ-
πεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ Φαραώ,
Θέλεις καλέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν
ἐκ τῶν Ἑβραίων, ϗ (ζ) θηλάσει σοι τὸ
παιδίον ;

Et ait, Cùm obstetricabitis Hebræas, & prope partum erunt, siquidem masculus fuerit, occidite eum : sin autem fœmina, reservate eam. 16
Timuerunt autem obstetrices Deum; & non fecerunt, sicut præceperat illis rex Ægypti : & vivificabant masculos. 17
Vocavit autem rex Ægypti obstetrices, & dixit eis; Quid quòd fecistis rem hanc, & vivificastis masculos ? 18
Dixerunt autem obstetrices Pharaoni, Non, sicut mulieres Ægypti, sunt Hebrææ : (f) pariunt enim priusquàm ingrediantur ad eas obstetrices : & pepererunt. 19
Benè faciebat autem Deus obstetricibus. Et crescebat populus, & invalescebat valdè. 20
Quoniam autem timebant obstetrices Deū, (g) fecerunt sibi domos. 21
Præcepit autem Pharao omni populo suo, dicens; Omne masculinū quodcumque natum fuerit Hebræis, in flumen projicite; & omne fœmininum vivificate illud. 22

CAP. II.

ERat autem quidam de tribu Levi, qui sumpsit de filiabus Levi. 1
(a) Et in utero accepit, & peperit masculum. Videntes autem eum (b) elegantem, occultaverunt eum tribus mensibus. 2
Quoniam autem non poterant ulteriùs ipsum abscondere, sumpsit ei mater ejus (c) thibin; & linivit eam bitumine cum pice: & injecit infantem in eam, & posuit eam in palude secus flumen. 3
Et observabat soror ejus de longè, ut videret quid accideret ei. 4
Descendit autem filia Pharaonis ad lavandum se ad flumen : & ancillæ ejus gradiebantur secus flumen. Et videns thibin in palude, mittens ancillam, accepit eam. 5
Aperiens autem, vidit infantem flentem in thibi : & miserta est ejus filia Pharaonis; & dixit, De infantibus Hebræorum hic est. 6
Et dixit soror ejus filiæ Pharaonis, Vis ut vocem tibi mulierem, quæ nutriat, ex Hebræis, & lactabit tibi infantem ? 7

MS.A. (α) Λευί. Καὶ ἔσχεν αὐτήν, ϗ ἐν γαστρὶ (β) Ἐπειδὴ δὲ (γ) ἔτι κρύπτειν αὐτό, ἔλαβεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ θίβιν· (δ) μαθεῖν τὸ (ε) ἐπὶ (ζ) θη-λάσῃ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Dixit, *inquam*, ad eas, Quando parere facietis Hebræas, considerate cùm illæ procumbent : si mascul' est, interficite eum : sin autem fœmina sit, servate ei vitam. 16
At verò timuerunt obstetrices Deum, et non fecerunt quemadmodum dixerat eis rex Ægypti, servabantque pueros vivos. 17
Vocavit ergò rex Ægypti obstetrices, & ait illis; Quamobrem fecistis sermonem istum, & servâstis pueros vivos? 18
Responderūt obstetrices Pharaoni, Non sunt similes mulieribus Ægyptiis Hebrææ : nam ipsæ sunt obstetrices ; & antequam ingrediatur ad eas obstetrix, pariunt. 19
Et benefecit Deus obstetricib', eò quòd fecissent rem istam : quare multiplicat' est populus, & admodum roboratus. 20
Factúmq; est ut cùm timuissent obstetrices Deum, fecerit eis domos. 21
Præcepit autem Pharaon toti populo, dicens; Omnem filium qui nascetur, in flumen dejicietis; omnem verò filiam servabitis vivam. 22

CAP. II.

ABiit autem vir quidam de familia Levi, duxitq; filiam Levi. 1
Et concipiens mulier illa, peperit filium : & videns eum esse pulchrum, abscondit eum tribus mensibus. 2
Sed cùm non posset ampliùs eum abscondere, accepit sibi arcam de ligno viminis, & linivit eam bitumine ac pice, posuitq; in ea puerum, & exposuit illam in carecto ad ripam fluminis. 3
Stetitque soror ejus à longè, ut sciret quid fieret illi. 4
Descendit autem filia Pharaonis ut se lavaret in flumine, dum ancillæ ejus deambularent secus flumen : vidénsq; arcam in carecto, misit ancillas suas, & sustulit eam. 5
Et aperiens, vidit infantem, & ecce infans plorabat : & miserta illius, dixit; De filiis Hebræorum est hic. 6
Dixit soror ejus, ad filiam Pharaonis, Vadámne vocatum tibi mulierem nutricem ex Hebræis, ut lactet tibi puellum istum ? 7

Cap. II. PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

16 Et ait; Quando obstetricabitis
Judæas; videbitis in partu: si
filius fuerit interficietis eum;
& si filia fuerit, reservabitis e-
17 am. Timueruntq; obstetrices à
facie Dei; & non fecerunt, si-
cut locutus fuerat *cum* eis rex
Ægypti: sed conservabant fi-
18 lios. Vocavitq; rex Ægypti ob-
stetrices; & ait, Cur fecistis
hanc rem: & reservastis fili-
19 os? Et dixerunt obstetrices ad
Pharaonem; Quia non sunt si-
cut mulieres Ægyptiæ, mulie-
res Judææ: quia ipsæ sapientes
sunt; & antequam veniat ad e-
20 as obstetrix, pariunt. Et bene-
fecit Deus obstetricibus: &
crevit populus, confortatique
21 sunt nimis. Et factum est, cùm
obstetrices timuissent à facie
22 Dei: fecit eis domos. Et præ-
cepit Pharao omni populo suo,
dicens: Omnis filius qui natus
fuerit Judæis, in flumen proji-
cite eum; & omnem filiam re-
servabitis.

CAP. II.

1 ET abiit vir de domo Levi;
2 & accepit filiam Levi. Et con-
cepit mulier, & peperit filium:
& vidit eum, quod esset bonus;
& abscondidit eum trib⁹ men-
3 sibus. Et non potuit ultrà ab-
scondere eum: & accepit ei
arcam scirpeam, & linivit e-
am bitumine ac pice: posuitq;
in eâ infantem; & posuit eam
in carecto, quod erat in ripâ
4 fluminis. Et stetit soror ejus
procul: ut sciret quid fieret
5 de eo. Et descendit filia Pha-
raonis, ut lavaretur in flumi-
ne; & puellæ ejus gradieban-
tur juxta ripam fluminis: &
vidit arcam in medio carecti;
& extendit brachium suum, &
6 tulit eam. Et aperuit eam, &
vidit puerum; & ecce puer
plorabat: & *miserta* est e-
jus; & ait, De filiis Judæo-
7 rum est iste. Dixitque soror
ejus ad filiam Pharaonis;
Nunquid ibo, & vocabo tibi
mulierem nutricem de Judæis;
& lactabit tibi puerum?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cùm, inquit, obstetricabitis 16
Hebræas, & videritis super
sellas; si filius est, tum occide-
tis eum; si verò filia, vivat.
Timuerunt autem obstetrices 17
Deum, & non fecerunt sicut
locutus fuerat eis rex Ægypti,
sed vivificârunt masculos.
Vocavit autem Pharao obste- 18
trices, & dixit eis; Quare fe-
cistis rem hanc, ut vivificare-
tis masculos? Et responde- 19
runt obstetrices Pharaoni,
Non sicut mulieres Ægyptia-
cæ sunt Hebrææ, nam vividæ
sunt istæ; antequam veniat
ad eas obstetrix, jam pepere-
runt. Et benefecit Deus ob- 20
stetricibus: Crevitque popu-
lus, & corroboratus est val-
dè. Factúmque est quoni- 21
am timuerunt obstetrices
Deum, ut fecerit eis do-
mos. Præcepit etiam Pha- 22
rao omni populo suo, dicens;
Omnem filium natum He-
bræis in fluvium projicietis,
sed omnem filiam vivifica-
bitis.

CAP. II.

IVit autem homo de tribu 1
Levi, & accepit filiam Levi.
Et concepit mulier, ac peperit 2
filium: Videns autem quòd
pulcher esset, occultavit eum
tribus mensibus. Cumq; non 3
posset ampliùs illum occulta-
re, sumpsit ei mater ejus arcã
scirpeam, & linivit eam bi-
tumine, & pice, posuitque in
ea puerum, & deposuit in (a)
palude ad ripam fluvii. Sta- 4
bat autem soror ejus à longè,
ut sciret quid fieret ei. Et 5
descendit filia Pharaonis, ut
lavaret se ad flumen; ancillæ
autem ejus ambulabant secus
fluvium: Videns autem arcã
in (b) media palude, misit an-
cillam suam, et accepit eam.
Cùmque eam aperuisset, in- 6
spexit puerum, & ecce puer
plorabat; misertáque ejus fi-
lia Pharaonis, ait, Ex pueris
Hebræorum hic est. Soror 7
verò ejus dixit filiæ Phara-
onis, Nunquid ibo, & vocabo
tibi mulierem nutricem ex
Hebræis, quæ lactet tibi pu-
erum;

VER. SAM. (a) loco algoso (b) medio loci algosi,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * اذا قابلتما العبرانيات فانظرا عند المبرز * ان كان ابن فاقتلاه * وان كانت بنت فاستبقياها
17 * خافت القابلتان الله * ولم تصنعا كما قال لهما ملك مصر * فاستبقتا البنين * فدعا بهما
18 ملك مصر وقال لهما ما بالكما صنعتما هذا الامر واستبقيتما البنين * قالتا له ان العبرانيات
19 ليسن كالنساء المصريات لانهن كلهن بصيرات وقبل ان تدخل اليهن القابلة يلدن * فاحسن
20 الله الى القابلتين * فكثر القوم وعظموا جدا * ولما خافت القابلتان الله صنع لهما بيوتا وحجبها
21 * ثم امر فرعون جميع قومه قايلا * كل ابن يولد لهم اطرحوه في النيل * وكل ابنة استبقوها

* الفصل الثاني *

1 * ثم مضى رجل من ال ليوي فتزوج بابنة ليوي * حملت المراة وولدت ابنا * ولما راته
2 حسنا احتجبه ثلثة اشهر * ولم يطق ان يكتمه بعد * فاخذت له تابوت بردي وقيرته بالقفر والزفت
3 وصيرته فيه وصيرته في الدغل على شاطي النيل * ووقفت اخته من بعيد لتنظر ما يصنع
4 به * فنزلت ابنة فرعون لتغتسل في النيل * وكان جواريها سايرات على شاطي النيل * فابصرت
5 التابوت في وسط الدغل * فمدت يدها فاخذته * وفتحته وراته فاذا صبي يبكي * فاشفقت
6 عليه وقالت هذا من بني اسرائيل * قالت لها اخته امضي وادعوا لك ظئرا مرضعة من
7 العبرانيات ترضعه لك *

Cùm obstetricaveris Hebræas, videte ad 16
exhedram: si fuerit filius, interficite eum;
& si fuerit filia, servate eam. Timuerunt 17
autem duæ obstetrices Deum, & non fe-
cerunt sicuti dixit eis rex Ægypti, ser-
varúntque filios. Vocavitque eas rex 18
Ægypti, & dixit illis; Quare fecistis
hanc rem, ut servaretis pueros? Dixe- 19
runt ei ambæ, Hebrææ non sunt veluti
mulieres Ægyptiæ, quia omnes sunt per-
spicaces, & antequam ingrediatur ad eas
obstetrix, pariunt. Benefecitque Deus 20
duabus obstetricibus: & multiplicati sunt
populus, ac magnificati valdè. Cùmque 21
timuissent obstetrices Deum, fecit eis do-
mos, & texit eas. Deinde præcepit Pha- 22
raon universæ genti suæ, dicens; Omnem
filium qui nascetur eis, projicite in Nilum;
et omnem filiam servate.

CAP. II.

PRæterea abiit vir de familia Levi, & 1
in matrimonium duxit filiam Levi. Con- 2
cepitque mulier, ac peperit filium; cumq;
vidisset eum pulchrũ, abscondit illũ tres
menses. Et non potuit celare eum ulteriùs; 3
accepitque ei arcam arundineam, & lini-
vit eam bitumine ac pice, & posuit eum in
illa, et collocavit eam in sylva ad ripam
Nili. Et stetit soror ejus à longè, ut vi- 4
deret quid fieret de illo. Descendit au- 5
tem filia Pharaonis, ut lavaret se in Nilo,
& erant ancillæ ejus deambulantes su-
per ripam Nili: viditque arcam in medio
sylvæ, extenditque manum suam, & ac-
cepit eam. Et aperuit illam, & ecce pu- 6
er plorans: et miserta est ejus, & dixit;
Hic est ex filiis Israil. Dixit ei soror e- 7
jus, Vadam, et accersam tibi mulierem nu-
tricem ex Hebræis, ut lactet eum tibi.

ספר שמות : ב

vocavit & ,puella ivit & :Vade :Parhoh filia ei dixit Et
8 וַתֹּאמֶר־לָהּ בַּת־פַּרְעֹה לֵכִי וַתֵּלֶךְ הָעַלְמָה וַתִּקְרָא אֶת־
puerum Deduc :Parhoh filia ei dixit Et .pueri matrem
9 אֵם הַיָּלֶד׃ וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת־פַּרְעֹה הֵילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד
accepit Et .tuam mercedem dabo ego & ,mihi eum lacta & ,istum
הַזֶּה וְהֵינִקִהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שְׂכָרֵךְ וַתִּקַּח
eum adduxit &,puer *est fact* magnus* Et-eum lactavit &,puerum mulier
10 הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתְּנִיקֵהוּ׃ וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ
,Moseh ,ejus nomen vocavit & :filium in ei fuit & ,Parhoh filiam ad
לְבַת־פַּרְעֹה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה
,ipsis diebus in fuit Et .eum traxi aquis ex Quia ;dixit &
11 וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתִהוּ׃ וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם
,*eorū oneribus in* vidit &,suos fratres ad est egress* & ,Moseh *est factus magnus*
וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם
.suis fratrib* è Hebræum virum percutientem Ægyptium virum vidit &
וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי מֵאֶחָיו׃
,Ægyptium percussit & ,*vir* non quòd vidit & ,illuc & huc respexit Et
12 וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי
duo ecce & ,secunda die in est egressus Et .arena in eum abscondit &
13 וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל׃ וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־
percuties quid Ut :impium ad dixit & ,*contendentes* Hebræi viri
אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה
judicem & principem virum in te posuit Quis :dixit Et?tuū proximū
14 רֵעֶךָ׃ וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט
occidisti quemadmodum ,*dicens* tu *me occidendum ad* Nunquid?nos super
עָלֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ
.res est scita Verè :dixit & ,Moseh timuit Et ?Ægyptium
אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר׃
.Moseh occidere quæsivit & ,hanc rem Parhoh audivit Et
15 וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה
sedit & ,Midian terra in habitavit &,Parhoh facie à Moseh Fugit Et
וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן וַיֵּשֶׁב
,venerunt Et .filiæ septem Midian sacerdoti Et .puteum juxta
16 עַל־הַבְּאֵר׃ וּלְכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה
pecudib* dandū potū ad ,canales impleverunt & ,hauserunt &
וַתִּדְלֶנָה וַתְּמַלֶּאנָה אֶת־הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן
,Moseh surrexit Et .eas expulerunt &,pastores venerunt Et .sui patris
17 אֲבִיהֶן׃ וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה
ad venerunt Et .earum pecudibus dedit potum &, eas servavit &
18 וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁקְ אֶת־צֹאנָם׃ וַתָּבֹאנָה אֶל־
?hodie venire festinâstis Cur :dixit & :suum patrem Rehuel
רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ מִהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם׃
etiam & ,pastorum manu de nos eruit Ægyptius Vir :dixerunt Et
19 וַתֹּאמַרְןָ אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים וְגַם־
ad dixit Et .pecudibus dedit potum &,nobis hausit hauriendo
20 דָּלֹה דָלָה לָנוּ וַיַּשְׁקְ אֶת־הַצֹּאן׃ וַיֹּאמֶר אֶל־
Vocate ?virum dimisistis *hoc* quid Ut ?*ipse* ubi Et :suas filias
בְּנֹתָיו וְאַיּוֹ לָמָּה זֶּה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קִרְאֶן
.viro cum habitare Moseh voluit Et .panem comedat &,eum
21 לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם׃ וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ
.Moseh ipsi suam filiam Sipporah dedit Et
וַיִּתֵּן אֶת־צִפֹּרָה בִתּוֹ לְמֹשֶׁה׃

Versio VULG. LAT.

8 Respondit, Vade. Perrexit pu-
9 ella, & vocavit matrē suā. Ad
quam locuta filia Pharaonis;
Accipe, ait, puerū istū, & nu-
tri mihi: ego dabo tibi merce-
dē tuā. Suscepit mulier, & nu-
trivit puerū: adultúmq; tradi-
10 dit filiæ Pharaonis. Quem illa
adoptavit in locū filii, voca-
vítq; nomē ej*, Moyses; dicens,
11 Quia de aqua tuli eū. In dieb*
illis postquā creverat Moyses,
egressus est ad fratres suos: vi-
ditq; afflictionē eorū, & virū
Ægyptium percutientē quen-
dam de Hebræis fratribus suis.
12 Cúmque circumspexisset huc
atq; illuc, & nullum adesse vi-
disset, percussum Ægyptiū ab-
13 scondit sabulo. Et egressus die
altero, conspexit duos Hebræ-
os rixantes; dixítq; ei qui faci-
ebat injuriam, Quarè percutis
14 proximū tuū? Qui respondit,
Quis te constituit principem
& judicem super nos? num oc-
cidere me tu vis, sicut herì oc-
cidisti Ægyptiū? Timuit Moy-
ses, & ait; Quomodò palàm
15 factum est verbum istud? Audi-
vitq; Pharao sermonem hunc,
& quærebat occidere Moysē:
qui fugiens de conspectu ej*,
moratus est in terra Madian,
16 & sedit juxta puteum. Erant
autem sacerdoti Madian septē
filiæ, quæ venerunt ad haurien-
dam aquam: & impletis cana-
libus, adaquare cupiebant gre-
17 ges patris sui. Supervenêre pa-
stores, & ejecerunt eas: surre-
xitque Moyses, & defensis pu-
ellis, adaquavit oves earum.
18 Quæ cùm revertissent ad Ra-
guel patrem suum, dixit ad eas;
Cur velociùs venistis solito?
19 Responderunt, Vir Ægyptius
liberavit nos de manu pasto-
rum: insuper & hausit aquam
nobiscum, potúmque dedit o-
20 vibus. At ille, Ubi est? in-
quit. Quarè dimisistis homi-
nem? vocate eum, ut come-
21 dat panem. Juravit ergò
Moyses, quòd habitaret cum
eo. Accepitque Sephoram fi-
liam ejus uxorem.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

8 (η) Ἡ δὲ εἶπεν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, Πορεύου. ἐλθοῦσα (θ) δὲ ἡ νεᾶνις, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ
9 παιδίου. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, Διατήρησόν μοι τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό· ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν. ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον, καὶ ἐθή-
10 λαζεν αὐτό. Ἁδρυνθέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα Φαραώ· καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ (ι) Μωυσῆν, λέγουσα, Ἐκ τοῦ ὕδατος
11 (κ) αὐτὸν ἀνειλόμην. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις μέγας γενόμενος Μωυσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ· κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον Αἰγύπτιον τύπτοντά τινα Ἑβραῖον (λ) τῶν ἑαυτοῦ ἀδελφῶν τῶν υἱῶν Ἰσ-
12 ραήλ. Περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ οὐδένα· καὶ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον,
13 ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. Ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας Ἑβραίους διαπληκτιζομένους· καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι, Διὰ (μ) τί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον;
14 Ὁ δὲ εἶπε, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες (ν) χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; Ἐφοβήθη δὲ Μωυσῆς, καὶ εἶπεν, Εἰ οὕτως ἐμφανὲς
15 γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο. Ἤκουσε δὲ Φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει ἀνελεῖν Μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ Μωυσῆς ἀπὸ προσώπου Φαραώ, καὶ (ξ) ᾤκησεν ἐν γῇ Μαδιάμ. ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν
16 Μαδιάμ, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. Τῷ δὲ ἱερεῖ Μαδιὰμ ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ (ο) πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰοθόρ. παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν ἕως ἔπλησαν τὰς δεξαμενάς, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
17 αὐτῶν Ἰοθόρ. Παραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες, ἐξέβαλλον αὐτάς· ἀναστὰς δὲ Μωυσῆς ἐρρύσατο (π) αὐτάς, καὶ ἤντλησεν αὐταῖς, καὶ ἐπότισε
18 τὰ πρόβατα αὐτῶν. Παρεγένοντο δὲ (ρ) πρὸς Ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς, (σ) Διατί ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον;
19 Αἱ δὲ (τ) εἶπαν, Ἄνθρωπος Αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ ἤντλησεν ἡ-
20 μῖν, καὶ ἐπότισε τὰ (υ) πρόβατα ἡμῶν. Ὁ δὲ εἶπε ταῖς θυγατράσιν (φ) αὐτοῦ, Καὶ ποῦ ἐστι; καὶ (χ) ἱνατί καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε
21 οὖν αὐτόν, ὅπως φάγῃ ἄρτον. Κατῳκίσθη δὲ Μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐξέδοτο Σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ (ω) Μωυσῇ γυναῖκα.

MS.A. (η) Ἡ δὲ εἶπεν αὐτῇ ἡ θυγάτηρ (θ) δὲ ἡ νεᾶνις, (ι) Μωυσῆ, (κ) ἀνειλόμην αὐτόν. (λ) τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ (μ) τί τύπτεις (ν) τὸν Αἰγύπτιον χθές; (ξ) κατῴκησεν (ο) πρόβατα Ἰοθὸρ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. (π) αὐτάς, καὶ ἐπότισε τὰ (ρ) πρὸς Ἰοθὸρ τὸν (σ) Τί ὅτι (τ) εἶπον, (υ) πρόβατα. Ὁ δὲ (φ) αὐτοῦ, Ποῦ (χ) ἱνατί οὕτως καταλελοίπατε (ω) Μωυσεῖ

(d) Illa autē dixit filia Pharaonis, Vade. Profecta autem puella, vocavit matrem infantis. Dixit autē ad eā filia Pharaonis, Conserva mihi hunc infantē, et lacta mihi illum. Ego autem dabo tibi mercedem. Sumpsit autem mulier infantem, et lactavit eū. Adulto autem puero, introduxit illum ad filiā Pharaonis: Et factus est ei in filiū. Cognominavit autem nomen ejus Moysen, dicens, De aqua eū assumpsi. Factū est autē in diebus illis multis, cū grandis esset factus Moyses, exiit ad fratres suos filios Israel. Considerans autē laborē eorū, videt hominem Ægyptium verberantem quendā Hebræū de fratribus suis filiis Israel. Circumspiciens autē huc et illuc, neminē videt: et percutiens Ægyptiū, abscondit eū in arena. Exiens autē die secundo, videt duos viros Hebræos rixantes: et dixit ei, qui faciebat injuriā, Quare tu verberas proximū? At ille dixit, Quis te constituit principem et judicē super nos? Nunquid tu vis me occidere, quēadmodū occidisti heri Ægyptium? Timuit autē Moyses, et dixit, Si sic manifestū factū est verbū hoc. Audivit autē Pharao verbū istud, et quærebat occidere Moysē. Recessit autē Moyses à facie Pharaonis, et habitavit in terra Madiam. Veniens autem in terrā Madiā, sedit super puteū. Sacerdoti autē Madiā erant septem filiæ, pascentes oves patris sui Jothor. Advenientes autem hauriebant, donec impleverūt canales ad potandas oves patris sui Jothor. Advenientes autem pastores (e) expellebāt eas. Exurgens autē Moyses liberavit eas, et (f) hausit eis, et potavit oves earū. Advenerunt autē ad (g) Raguel patrē suū. At ille dixit eis, Cur festinatis advenire hodie? Illæ verò dixerunt, Homo Ægyptius liberavit nos à pastoribus, et hausit nobis, et potavit oves nostras. At ille dixit filiabus suis, Et ubi est? et ut quid reliquistis hominem? Vocate igitur illum, ut comedat panem. Habitavit autē Moyses apud hominē: et tradidit Sepphorā filiā suā Moysi uxorē.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 * ܘܐܡܪܬ ܠܗ ܒܪܬ ܦܪܥܘܢ ܙܠܝ. ܘܐܙܠܬ ܥܠܝܡܬܐ ܘܩܪܬ ܠܐܡܗ ܕܛܠܝܐ. * ܘܐܡܪܬ ܠܗ
9 ܒܪܬ ܦܪܥܘܢ. ܗܐ ܠܟܝ ܛܠܝܐ ܗܢܐ. ܐܝܢܩܝܗܝ ܠܝ. ܘܐܢܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܠܟܝ ܐܓܪܟܝ. ܘܢܣܒܬܗ
10 ܐܢܬܬܐ ܠܛܠܝܐ. ܘܐܝܢܩܬܗ. * ܘܪܒܐ ܛܠܝܐ. ܘܐܝܬܝܬܗ ܠܒܪܬ ܦܪܥܘܢ. ܘܗܘܐ ܠܗ ܠܒܪܐ.
11 ܘܩܪܬ ܫܡܗ ܡܘܫܐ. ܡܛܠ ܕܐܡܪܐ ܕܡܢ ܡܝܐ ܢܫܠܬܗ. * ܘܗܘܐ ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ. ܘܪܒܐ
ܛܠܝܐ ܡܘܫܐ. ܘܢܦܩ ܠܘܬ ܐܚܘܗܝ. ܘܚܙܐ ܒܫܥܒܕܗܘܢ. ܘܚܙܐ ܓܒܪܐ ܡܨܪܝܐ ܕܡܚܐ
12 ܠܓܒܪܐ ܥܒܪܝܐ ܡܢ ܐܚܘܗܝ ܒܢܝ ܝܣܪܝܠ. * ܘܐܬܦܢܝ ܠܗܪܟܐ ܘܠܗܪܟܐ. ܘܚܙܐ ܕܠܝܬ ܐܢܫ.
13 ܘܩܛܠܗ ܠܡܨܪܝܐ. ܘܛܫܝܗ ܒܚܠܐ. * ܘܢܦܩ ܒܝܘܡܐ ܐܚܪܢܐ. ܘܚܙܐ ܗܘܐ ܬܪܝܢ ܓܒܪܝܢ
14 ܥܒܪܝܐ ܢܨܝܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܡܢܐ ܡܚܐ ܐܢܬ ܠܚܒܪܟ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܢܘ ܐܩܝܡܟ ܓܒܪܐ ܪܫܐ
ܘܕܝܢܐ ܥܠܝܢ. ܠܡܩܛܠܢܝ ܐܢܬ ܐܡܪ. ܐܝܟ ܕܩܛܠܬ ܐܬܡܠܝ ܠܡܨܪܝܐ ܗܘ. ܘܕܚܠ
15 ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ. ܫܪܝܪܐܝܬ ܐܬܝܕܥ ܦܬܓܡܐ. * ܘܫܡܥ ܦܪܥܘܢ ܦܬܓܡܐ ܗܢܐ. ܘܒܥܐ
ܠܡܩܛܠܗ ܠܡܘܫܐ. ܘܥܪܩ ܡܘܫܐ ܡܢ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. ܘܐܙܠ ܠܐܪܥܐ ܕܡܕܝܢ. ܘܝܬܒ ܥܠ
16 ܒܐܪܐ. * ܘܠܟܘܡܪܐ ܕܡܕܝܢ. ܫܒܥ ܒܢܬܐ ܗܘܝ ܠܗ. ܘܐܬܝ ܘܕܠܝ ܘܡܠܝ ܗܘܝ. ܠܡܫܩܝܘ
17 ܥܢܐ ܕܐܒܘܗܝܢ. * ܘܐܬܘ ܪܥܘܬܐ ܘܛܪܕܘ ܐܢܝܢ. ܘܩܡ ܡܘܫܐ ܘܦܪܩ ܐܢܝܢ. ܘܐܫܩܝ
18 ܥܢܗܝܢ. * ܘܐܬܝ ܠܘܬ ܪܥܘܐܝܠ ܐܒܘܗܝܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܝܢ. ܡܛܠܡܢܐ ܐܘܚܪܬܝܢ ܡܬܝܬܝܢ
19 ܝܘܡܢܐ. * ܐܡܪܢ ܠܗ. ܓܒܪܐ ܡܨܪܝܐ ܦܨܝܢ ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܪܥܘܬܐ. ܘܐܦ ܡܕܠܐ ܕܠܐ ܠܢ. ܘܐܫܩܝ
20 ܥܢܢ. * ܘܐܡܪ ܠܒܢܬܗ. ܐܝܟܘ. ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܝܢܝܗܝ ܠܓܒܪܐ. ܩܪܝܢ ܠܗ ܘܢܐܟܘܠ
21 ܠܚܡܐ. * ܘܨܒܐ ܡܘܫܐ ܠܡܬܒ ܥܡ ܓܒܪܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܠܨܦܘܪܐ ܒܪܬܗ ܠܐܢܬܬܐ.

Dixit ad eam filia Pharaonis, Vade. Abiit ergò puella, & advocavit matrem pueri. Dixitq; ad eam filia Pharaonis, Ecce tibi puerulus iste, lacta eum mihi, & ego dabo tibi mercedē tuam: accepit igitur mulier infantem, & lactavit eum. Cúmq; adolevisset puer, adduxit eum ad filiam Pharaonis, factúsq; est ei filius, & vocavit nomen ejus Mose; quia dixerat, Ex aquis extraxi eum. Contigit verò in diebus illis cùm adolevisset puer Mose, ut egrederetur ad fratres suos, viderétq; servitutem eorum: videret etiam virum Ægyptium percutientē virum Hebræum ex fratrib* suis, filiis Israel. Quare conversus huc atq; illuc, vidénsq; neminem adesse, interfecit Ægyptium, & sepelivit eū in arena. Egressus deinde alterā die, vidit, & ecce duo viri Hebræi contendentes; & ait ad eum qui inferebat injuriam, Quare tu percutis sociū tuum? Respōdit, Quis fecit te virū principem, & judicē super nos? ad occidendū me hæc dicis, quemadmodum occidisti heri Ægyptiū illū? Timuit ergò Moses, & ait, Verè notū factū est verbū. Audiens autē Pharaon verbū istud, quæsivit occidere Mosē: at fugit Moses à conspectu Pharaonis, contulítq; se ad terrā Median, seditq; juxta puteū. Et verò sacerdoti Mediā septē erant filiæ, quæ veniebāt ut haurirēt et implerēt canales, ad adaquādas pecudes patris sui. Et veniebāt pastores, & expellebāt eas. Surrexitq; Moses, & liberavit eas, potúmq; dedit ovib* illarum. Cúmq; venissent ad Ravel patrē suū, dixit ad eas, Quare adaquâstis citiùs solito hodiē? Dicunt ei, Vir Ægyptius eripuit nos de manu pastorum, quin etiam hauriendo hausit nobis, & adaquavit oves nostras. Dixit ad filias suas, Ubinam est? cur dimisistis virum? ite, vocate eum ut comedat panem. Et consensit Moses habitare cum viro, dedítque ei Sephoram filiam suam uxorem.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

8 ואמרת לה בת פרעה איזילי ואזלת
עולמתא וקרת ית אמיה דרביא:
9 ואמרת לה בת פרעה אובילי ית
רביא הדין ואונקיהי לי ואנא אתן
ית אגריך ונסבת אתתא ית רביא
10 ואונקתיה: ורבא רביא ואיתיתיה
לבת פרעה והוה לה לבר וקרת
שמיה משה ואמרת ארי מן מיא
11 שחלתיה: והוה ביומיא האנון
ורבא משה ונפק לות אחוהי וחזא
בפולחנהון וחזא גבר מצראי מחי
12 לגבר יהודאי מאחוהי: ואתפני
לכא ולכא וחזא ארי לית גבר
ומחא ית מצראה וטמריה בחלא:
13 ונפק ביומא תנינא והא תרין גברין
יהודאין נצן ואמר לחיבא למה
14 את מחי לחברך: ואמר מן שוייך
לגבר רב ודין עלנא הלמקטלי את
אמר כמא די קטלתא ית מצראה
ודחיל משה ואמר בקושטא
15 אתידע פתגמא: ושמע פרעה ית
פתגמא הדין ובעא למקטל ית
משה וערק משה מן קדם פרעה
16 ויתב בארעא דמדין ויתיב על
בירא: ולרבא דמדין שבע בנן
ואתאה ודלאה ומלאה ית רהטיא
17 לאשקאה ענא דאבוהן: ואתו
רעיא וטרדונין וקם משה ופרקנין
18 ואשקי ית ענהן: ואתאה לות
רעואל אבוהן ואמר מה דין
19 אוחיתון למיתי יומא דין: ואמרא
גברא מצראה שיזבנא מידא
דרעיא ואף מדלא דלא לנא ואשקי
20 ית ענא: ואמר לבנתיה ואן הוא
למא דנן שבקתין ית גברא קרן
21 ליה ויכול לחמא: וצבי משה
למתב עם גברא ויהב ית צפורה
ברתיה למשה:

TARGUM ONKELOS.

8 Et dixit ei filia Pharaonis, Vade: Et abiit puella; & vocavit
9 matrem ejusdē pueri. Et dixit ei filia Pharaonis; Tolle puerū hunc, & lacta eū mihi; & ego dabo mercedē tuā: & suscepit mulier puerum, & lactavit
10 eum. Et crevit puer, & tradidit eum filiæ Pharaonis; & fuit ei in filiū: & vocavit nomē ejus, Moysen; dicens, Quoniā
11 de aquis extraxi eū. Et factum est in diebus illis, & crevit Moyses, & egressus est *ad fratres suos*; et vidit servitutem eorum: viditque virum Ægyptium, percutientem virū Ju-
12 dæum, de fratribus suis. Et aspexit huc, & illuc; & vidit quod nullus vir aderat: & percussit Ægyptium; & ab-
13 scondit eum in arenā. Et egressus est in die alterâ; & ecce duo viri Judæi rixabantur: & ait impio; Cur tu percutis
14 proximum tuum? Et dixit, Quis te posuit virum principem & judicem super nos? nunquid ut occidas me, tu dicis hoc; sicut occidisti Ægyptium? Et timuit Moyses, & ait; Verè notum factum est
15 verbum. Et audivit Pharao sermonem hunc; & quærebat occidere Moysen: et fugit Moyses à facie Pharaonis; & habitavit in terrâ Madian, &
16 sedebat juxta puteum. Principi autem Madian erant septem filiæ: & veniebant & hauriebant, & implebant canales; ut adaquarent oves pa-
17 tris sui. Veniebantq; pastores, & ejiciebant eas: & surrexit Moyses, & liberavit eas; et ad-
18 aquavit oves earum. Et venerunt ad Raguel patrē suū: qui ait; Quid est hoc quod velociꝰ
19 solito hodie venistis? Et dixerunt; vir Ægyptiꝰ liberavit nos de manu pastorum: & insup hauriens hausit nobis; & ad-
20 aquavit oves. Et dixit filiabꝰ suis, Et ubi est ille? Quare ergo reliquistis virum? vocate
21 eum, ut comedat panem. Et voluit Moyses habitare cum illo: & dedit Sephoram filiam suam Moysi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 *Respondit ei filia Pharaonis, Vade; & ivit puella, vo-*
9 *cavitq; matrem pueri. Cui dixit filia Pharaonis, Defer hunc puerum, lactáque eum mihi, & dabo tibi mercedem tuam: tum accepit mulier puerum, eumq; lactavit.*
10 *Adulto autem puero adduxit eum ad filiam Pharaonis, fuitque illi in filium, & vocavit nomen ejus Mosen, Quia, inquit, de aquis eduxi eum.*
11 *Accidit autem in diebus istis ut Moses adultus egrederetur ad fratres suos; & vidit onera eorum: vidit quoque virum Ægyptiū percutientem virum Hebræum*
12 *de fratribus suis. Respexitq; huc & illuc, & videns quòd nemo adesset, percussit Ægyptium, & abscondit eum in*
13 *arena. Egrediturq; die secundo, & ecce homines duo Hebræi jurgantes; dixit autem iniquo, Quare percutis*
14 *proximum tuum? At respondit, Quis posuit te in virum principem, & in judicem super nos? nunquid occidere me tu cogitas, sicut occidisti Ægyptium? Tum timuit Moses, dicens; Certè*
15 *nota res est. Et audivit Pharao rem istam, ideò quæsivit occidere Mosen; fugitque Moses à facie Pharaonis, & habitavit in terrâ Madian,*
16 *& sedit juxta puteum. Sacerdoti autē Madian septem erant filiæ, quæ advenientes, hauriebant, & implebant canales, ut potarent oves patris*
17 *sui. Sed venerunt pastores, expuleruntq; eas: tum surrexit Moses, et servavit eas, & adaquavit pecudes ea-*
18 *rum. Et venerunt ad Raguel patrem earum; dixitq;, Quare festinâstis venire hodie?*
19 *Et responderunt, Vir Ægyptius liberavit nos de manu pastorum, atq; etiam hauriendo hausit nobis, & potavit*
20 *pecudes. Dixitq; filiabus, At ubi est, quare hoc? dereliquistis hominem? vocate eum, & comedat panem.*
21 *Placuit autem Mosi habitare cum homine isto, qui dedit Sephoram filiam suam Mosi in uxorem.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 فقالت لها ابنة فرعون امضي * فمضت الجارية ودعت بام الصبي *
9 قالت لها ابنة فرعون ها لك هذا الصبي ارضعيه لي وانا اعطيك اجرك * فاخذت المراة الصبي فارضعته *
10 ولما كبر الصبي جاءت به الى ابنة فرعون * وصار لها كالولد * وسمته موسي * قالت لاني سللته من الماء *
11 وكان في تلك الايام ان كبر موسي * وخرج الى اخوته ونظر في تعبهم * فاذا برجل مصري يضرب رجلا عبرانيا من اخوته *
12 فالتفت يمنة ويسرة * فلم يرى انسانا * فضرب المصري فمات ودفنه في الرمل *
13 ثم خرج في اليوم الثاني * فاذا برجلين عبرانيين يتضاربان * فقال للظالم لا تضرب صاحبك *
14 فقال من صيرك رجلا رئيسا علينا وحاكما * اتريد ان تقتلني كما قتلت المصري * ففزع وقال ان الخبر قد ذاع *
15 ولما سمع فرعون هذا الخبر طلب ان يقتل موسي فهرب موسي من بين يديه * وصار الى بلد مدين * وجلس على بير ماء *
16 وكان لامام مدين سبع بنات * فجئن ودلون وملان الاحواض لسقي غنم ابيهن *
17 فلما جاء الرعاة طردوهن فقام موسي فاعانهن وسقى غنمهن *
18 فلما جئن الى رعوايل ابيهن * قال ما بالكن اسرعتن اليوم *
19 فقلن رجل مصري خلصنا من يد الرعاة * وايضا دلا لنا وسقى الغنم *
20 فقال لهن واين هو لم تركتن الرجل * ادعينه لياكل طعاما *
21 فلما انعم موسي في المقام عند الرجل زوجه صفورا ابنته

8 *Ait illi filia Pharaonis, Vade: abiitque puella, vocavitque matrem pu-*
9 *eri. Dixit ei filia Pharaonis, Ecce tibi hic puer, lacta eum mihi, & ego dabo tibi mercedem tuam: accepit ergò mulier pu-*
10 *erum, & lactavit eum. Et cùm adolevisset puer, attulit eum ad filiam Pharaonis, & factus est ei veluti filius, et nominavit eum Musa: Dixit, Quia ego extraxi eum ex aqua.*
11 *Et accidit in illis diebus ut crevisset Musa, et exiisset ad fratres suos, & consideràsset bajulationem eorum. Et ecce vir Ægyptius percutiebat virum Hebræum ex fratribus ejus.*
12 *Convertitque se dextrorsùm ac sinistrorsùm, nec vidit quemquam, percussitque Ægyptium, & mortuꝰ est, & sepelivit eū in arena.*
13 *Tum egressus est die secundâ, & ecce duo viri Hebræi jurgantes invicem: dixitq; opprimenti, Ne percutias socium tuum.*
14 *Et ait, Quis constituit te virum principem super nos, & judicem? Num vis occidere me, uti occidisti Ægyptium? Timuitque, &*
15 *dixit, Ergò fama jam percrebuit. Et cùm audisset Pharaon istam famam, quæsivit interficere Musam. Fugitq; Musa à conspectu ejus, et abiit in regionem Median,*
16 *& sedit ad puteum aquæ. Et erant sacerdoti Median septem filiæ: veneruntque, & hauserunt aquam, impleverùntq; lacus*
17 *ad adaquandas oves patris sui. Cùm autem venissent pastores, & expulissent eas, surrexit Musa, & adjuvit eas, & pota-*
18 *vit oves earum. Cumq; venissent ad Raavail patrem suum, dixit; Quarè accelerâstis adventum hodiè?*
19 *Dixerunt, Vir Ægyptius salvavit nos de manu pastorū, & hausit etiam nobis aquam, & potavit*
20 *oves. Dixit eis, Ubi est? quare dereliquistis virum? Vocate eum, ut comedat cibū.*
21 *Cumq; protraxisset Musa moram in loco illo apud virum, dedit ei in uxorem Saphura filiam suam.*

ספר שמות : ג

Peregrinus :dixit quia ;Gherſom ,ejus nomen vocavit & ,filiū peperit Et
22 וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר
eſt mortuus & ,his multis diebus in Fuit Et .alienâ terra in fui
23 הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃ וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת
clamaverunt & ,ſervitute à Iſrael filii ſuſpiraverunt & ,Ægypti rex
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ
audivit Et .ſervitute à Deum ad eorū clamor aſcendit Et
24 וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבֹדָה׃ וַיִּשְׁמַע
cum ſui pacti Deus eſt recordatus & ,eorū clamorē Deus
אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־
filios Deus vidit Et .Jahacob & ,Iſchac ,Abraham
25 אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי
.Deus cognovit & ;Iſrael
יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים׃

CAP. III. ג

.Midian ſacerdotis ſui ſoceri Ithro pecora paſcens erat Moſeh Et
1 וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן
Dei montem ad venit & ,deſertum poſt pecora duxit Et
וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים
ignis flamma in ,eum ad Domini Angelus eſt cōſpectus Et .Choreb in
2 חֹרֵבָה׃ וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ
ipſe non rubus & ,igne in ardebat rubus ecce & ,vidit Et .rubi medio de
מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ
viſionem videbo & nunc Divertam :Moſeh dixit Et .conſumptus
3 אֻכָּל׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה
quod ,Dominus vidit Et .rubus ardeat non cur .hanc magnam
4 הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסְּנֶה׃ וַיַּרְא יְהוָה כִּי
:dixit Et .rubi medio de Deus eum ad clamavit & ;videndū ad diverteret
סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר
.huc appropinques Ne :dixit Et .ego Ecce :dixit Et .Moſeh ,Moſeh
5 מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל־תִּקְרַב הֲלֹם
tu quo locus quia,tuis pedibus deſuper tua calceamenta Solve
שַׁל־נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה
,tui patris Deus Ego :dixit Et .eſt ſanctitatis terra ,eo ſuper ſtans
6 עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת־קֹדֶשׁ הוּא׃ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ
Moſeh abſcondit Et .Jahacob Deus & ,Iſchac Deus ,Abraham Deus
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה
dixit Et .Deum ad reſpiciendo à timuit quia ,ſuam faciem
7 פָּנָיו כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל־הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר
,Ægypto in qui ,mei populi afflictionē vidi Videndo :Dominus
יְהוָה רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם
novi quia :ejus exactores propter audivi eorū clamorem &
וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת־
:Ægypti manu è eū liberandū ad deſcendi Et .ejus dolores
8 מַכְאֹבָיו׃ וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם
,bonam terram ad ,ipſa terra è eū faciendū aſcendere ad &
וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה
,Chenahanæi locum ad ;melle & ,lacte fluentem terram ad ,latam &
וּרְחָבָה אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי
.Jebuſæi & ,Chivvæi & ,Perizæi & ,Emoræi & ,Chittæi &
וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃

Verſio VULG. LAT.

22 Quæ peperit ei filiũ, quẽ vo-
cavit Gerſam, dicẽs; Advena
fui in terra aliena. Alterũ verò
peperit, quem vocavit Eliezer,
dicẽs; Deˀ enim patris mei, ad-
jutor meˀ, eripuit me de manu
23 Pharaonis. Poſt multũ verò
temporis mortuˀ eſt rex Ægy-
pti: & ingemiſcẽtes filii Iſra-
el, propter opera vociferati
ſũt: aſcẽditq; clamor eorũ ad
24 Deũ ab operibˀ. Et audivit ge-
mitũ eorũ, ac recordatˀ eſt fœ-
deris, quod pepigit cũ Abra-
25 hã, Iſaac, & Jacob. Et reſpexit
Dñs filios Iſrael, & cognovit
eos.

CAP. III.

1 MOyſes autẽ paſcebat oves
Jethro ſoceri ſui, ſacerdotis
Madiã: cúmq; minâſſet gregẽ
ad interiora deſerti, venit ad
2 montẽ Dei, Horeb. Apparuit-
que ei Dñs in flamma ignis de
medio rubi: & videbat quòd
rubus arderet, & non combu-
3 reretur. Dixit ergò Moyſes,
Vadã; & videbo viſionẽ hanc
magnã, quarè nõ comburatur
4 rubˀ. Cernẽs autẽ Dñs quòd
pergeret ad vidẽdũ, vocavit
eũ de medio rubi; & ait, Moy-
ſes, Moyſes. Qui reſpondit,
5 Adſum. At ille, Ne appropies,
inquit, huc: ſolve calceamen-
tum de pedibˀ tuis: locˀ enim,
in quo ſtas, terra ſancta eſt.
6 Et ait, Ego ſum Deus patris
tui, Deus Abraham, Deus I-
ſaac, & Deus Jacob. Abſcon-
dit Moyſes faciẽ ſuam: non
enim audebat aſpicere contra
7 Deum. Cui ait Dominus, Vidi
afflictionem populi mei in Æ-
gypto, & clamorem ejus audi-
vi propter duritiã eorum qui
8 præſunt operibus. Et ſciens
dolorem ejus, deſcendi ut li-
berem eum de manibus Ægy-
ptiorum, & educã de terra il-
la in terrã bonã et ſpatioſã, in
terrã quæ fluit lacte & melle,
ad loca Chananæi, & Hethæi,
& Amorrhæi, & Pherezæi, &
Heuæi, & Jebuſæi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

22 Ἐν γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ, ἔτεκεν υἱόν· καὶ (α) ἐπωνόμασε Μωυσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γηρσάμ, (β) λέγων, Ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.
23 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου. καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ ἀνεβόησαν· καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν ἔργων.
24 Καὶ εἰσήκουσεν ὁ Θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν· καὶ ἐμνήσθη ὁ Θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.
25 Καὶ (γ) ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς.

MS.A. (α) ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα (β) λέγων, Πάροικός (γ) [illegible]

ΚΕΦ. γʹ.

1 ΚΑὶ Μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιάμ· καὶ (α) ἤγαγε τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον·
2 καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ. Ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου (β) ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τοῦ βάτου· καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρὶ, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο.
3 Εἶπε δὲ Μωυσῆς, Παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, (γ) ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος.
4 Ὡς δὲ εἶδε κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βάτου, λέγων,
5 Μωυσῆ, Μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπε, Τί ἐστιν; (ε) Ὁ δὲ εἶπε, Μὴ ἐγγίσῃς ὧδε· λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, (ζ) ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστί.
6 Καὶ (η) εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, (θ) Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ Θεὸς Ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ Μωυσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
7 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν· οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν,
8 Καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς (ι) τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς (κ) ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν Χαναναίων, καὶ Χετταίων, καὶ Ἀμορραίων, καὶ Φερεζαίων, (λ) καὶ Γεργεσαίων, καὶ Εὐαίων, καὶ Ἰεβουσαίων.

MS.A. Κεφ. γʹ. (α) ἦγεν (β) ἐν φλογὶ πυρὸς (γ) τί ὅτι (ε) Καὶ εἶπεν, Μὴ (ζ) ἐν ᾧ ἕστηκας, (η) εἶπεν αὐτῷ, Ἐγώ (θ) ὁ Θεὸς (ι) Αἰγυπτίων, (κ) ἐκείνης, εἰς γῆν (λ) καὶ Εὐαίων, καὶ Γεργεσαίων,

22 *In utero autem concipiens mulier, peperit filium: Et cognominavit Moyſes nomen ejus, Gerſam; dicens, Quia incola ſum in terra (b) aliena.*
23 *Poſt multos autem dies illos, mortuus eſt rex Ægypti: & ingemuerunt filii Iſrael ab operibus, & exclamaverunt: & aſcendit clamor eorum ad Deum ab operibus.*
24 *Et exaudivit Deus gemitum eorum: & recordatus eſt Deus teſtamenti ſui ad Abraham, & Iſaac, & Jacob.*
25 *Et reſpexit Deus filios Iſrael, & innotuit illis.*

CAP. III.

1 *ET Moyſes erat paſcens oves Jothor (a) ſoceri ſui, ſacerdotis Madiam: & duxit oves in deſertum, & venit in (b) montem Choreb.*
2 *Apparuit autem ei angelus Domini in (c) igne flammæ e rubo: & videt quia rubus (d) ardetur igni, rubus autem non exurebatur.*
3 *Dixit autem Moyſes, Accedens videbo viſionem hanc magnam, quia non exuritur rubus.*
4 *Ut autem vidit Dominus quia pergit videre, vocavit eum Dominus de rubo, dicens, Moyſes, Moyſes. At ille dixit, Quid eſt?*
5 *Ille verò dixit, Ne appropinques huc. (e) Solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo tu ſtas, terra ſancta eſt.*
6 *Et dixit, Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Jacob. Avertit autem Moyſes faciem ſuam: verebatur enim aſpicere coram Deo.*
7 *Dixit autem Dominus ad Moyſen, Videns vidi afflictionem populi mei, qui eſt in Ægypto, & clamorem eorum audivi de exactoribus operum: novi enim dolorem eorum,*
8 *Et deſcendi ad eximendos eos de manu Ægyptiorum, et educendos eos de terra illa, et inducendos eos in terram bonam et multam, in terram fluentem lac et mel, in locum Chananæorum, et Chettæorum, et Amorrhæorum, et Pherezæorum, et Gergeſæorum, et Eueorum, et Jebuſæorum.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

22 Quæ peperit filium, & vocavit ille nomen ejus, Gerſon: dixit enim, Peregrinus fui in terra aliena. Peperit quoque filium ſecundum Moſi, & vocavit ipſe nomen ejus, Eliazar; quia Deus patrum meorum in auxilium meum fuit, & eripuit me de gladio Pharaonis.
23 Contigit præterea poſt dies multos illos, ut moreretur rex Ægypti: & ingemiſcentes filii Iſrael propter ſervitutem acerbam, oraverunt; aſcenditque clamor eorum ad Deum propter ſervitutem.
24 Et audivit Deus ſuſpirium eorum, & recordatus eſt Deus pacti ſui quod pepigerat cum Abrahā, & Iſahac, & Jacob.
25 Et reſpexit Deus filios Iſrael, & cognovit Deus.

CAP. III.

1 MOſes autem paſcebat oves Jethron ſoceri ſui ſacerdotis Median, duxitque oves in deſertum, & venit ad montem Dei, Horib.
2 Et apparuit ei Angelus Domini in flamma ignis de medio rubi: viditque rubum ardere igne, & *tamen* non comburi.
3 Et dixit Moſes, Declinabo, & videbo viſionem hanc magnam, quam ob cauſam non comburatur rubus.
4 Videns autem Dominus quòd declinâſſet ad ſpectandum, vocavit eum de medio rubi, & ait; Moſe, Moſe. Qui reſpondit, Ecce me.
5 Dixitque ei, Ne accedas huc; ſolve calceamenta tua de pedibus tuis, quoniam locus ſuper quem tu ſtas, locus ſanctus eſt.
6 Et dixit, Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſahac, Deus Jacob: abſconditque Moſes faciem ſuam, quoniam timuerat aſpicere ad Deum.
7 Dixit etiam Dominus, Videns vidi ſervitutem populi mei qui eſt in Ægypto, & clamorem eorum audivi à conſpectu opprimentium eos: novi enim dolorem eorum.
8 Et deſcendi ad liberandum eum de manu Ægyptiorum, & ad educendum illum è terra illa ad terram ſpatioſam & optimam, ad terram fluentem lacte & melle, ad terram Chananæorum, & Hethæorum, & Amoræorum, & Pherezæorum, & Hevæorum, & Jebuſæorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum ONKELOS.

22 וילידת בר וקרא ית שמיה גרשם ארי אמר דיר הויתי בארע נוכראה׃
23 והוה ביומיא סגיאיא האנון ומית מלכא דמצרים ואתאנחו בני ישראל מן פלחנא דהוה קשי עליהון וזעיקו וסליקת קבילתהון לקדם יי מן פלחנא׃
24 ושמיע קדם יי ית קבילתהון ודכיר יי ית קימיה דעם אברהם דעם יצחק ודעם יעקב׃
25 וגלי קדם יי שעבודא דבני ישראל ואמר במימריה למפרקהון׃

ג

1 ומשה הוה רעי ית ענא דיתרו חמוהי רבא דמדין ודבר ית ענא לאתר שפר רעיא דלמדברא ואתא לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי לחורב׃
2 ואתגלי מלאכא דיי ליה בשלהובית אשתא מגו אסנא וחזא והא אסנא בער באשתא ואסנא ליתוהי מתאכיל׃
3 ואמר משה אתפני כען ואחזי ית חזונא רבא הדין מה דין לא מתוקד אסנא׃
4 וחזא יי ארי אתפני למחזי וקרא ליה יי מגו אסנא ואמר משה משה ואמר הא אנא׃
5 ואמר לא תקרב הלכא שרי סינך מעל רגלך ארי אתרא דאת קאם עלוהי אתר קדיש הוא׃
6 ואמר אנא אלהיה דאבוך אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב וכסי משה אפוהי ארי הוה דחיל מלאסתכלא בצית יקרא דיי׃
7 ואמר יי מגלא גלי קדמי ית שעבוד עמי די במצרים וית קבילתהון שמיע קדמי מן קדם מפלחיהון ארי גלי קדמי ית כיביהון׃
8 ואתגליתי לשיזבותהון מידא דמצראי ולאסקותהון מן ארעא ההיא לארע טבא ופתיא לארע עבדא חלב ודבש לאתר כנענאי וחתאי ואמוראי ופרזאי וחואי ויבוסאי׃

22 Et peperit filiũ; et vocavit no-
mẽ ej⁹, Gersõ: quia dixit; Ad-
23 vena fui in terrâ alienâ. Et fa-
ctũ est post multos dies, et mor-
tu⁹ est rex Ægypti; et ingemue-
rũt filii Israel, propter durã ser-
vitutẽ quæ erat sup eos, et cla-
maverũt: et ascẽdit clamor eo-
rũ corã Deo, propter servitutẽ.
24 Et audit⁹ est corã Deo clamor
eorũ: et recordat⁹ est De⁹ pacti
sui; ꝙ pepigit cũ Abraham,
25 et cũ Isaac et cũ Jacob. Et nota
fuit corã Dño subjectio filiorũ
Israel: et dixit in verbo suo,
ut liberaret eos.

CAP. III.

1 MOyses autẽ pascebat oves
Jethro principis Madiã, soceri
sui: et minavit oves post *opti-
ma pascua deserti*; et venit in
montẽ Oreb, ubi revelata est
2 gloria Dei. Et apparuit ei an-
gel⁹ Dñi in flammâ ignis, de
medio rubi: et vidit, et ecce ru-
b⁹ ardebat igni; et rub⁹ non cõ-
3 sumebatur. Et dixit Moyses; De-
clinabo nunc et videbo, visionẽ
hanc magnã: quare nõ cõbura-
4 tur rubus. Et *vidit Domin⁹*, ꝙ
declinaret ad vidẽdũ: et voca-
vit eũ De⁹ de medio ignis; et a-
it, Moyses Moyses, qui dixit Ec-
5 ce ego. Et dixit ei, Non appro-
pinques huc: solve calceamẽtũ
tuũ de pedib⁹ tuis; quoniã lo-
cus sup quem tu stas, *locus san-
6 ctus* est. Et ait; Ego sum Deus
patris tui, De⁹ Abrahã, De⁹ Isa-
ac, Deus Jacob: et inclinavit
Moyses vultũ suũ; quoniã ti-
muit intueri vers⁹ gloriã Dei.
7 Et dixit Dñs; Revelata est corã
me subjectio populi mei, qui
est in Ægypto: & clamor eorũ
auditus est in conspectu meo,
propter exactores eorũ; quoniã
revelati sunt corã me dolores
8 eorũ. Et apparui, ut liberarem
eos de manu Ægyptiorũ; & ut
ascẽdere faciam eos de terrâ
hac: ad terrã bonã & spatiosã;
ad terrã fluentẽ lacte & melle:
ad locũ Chananæi, et Ethæi; &
Amorræi, & Pherezæi, & E-
væi, & Jebusæi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et peperit filium, cujus no- 22
*men vocavit Gersom; quia
inquit, Incola fui in terrâ a-
lienâ. Accidit*que *post multos* 23
*hos dies, ut moreretur rex
Ægypti: & ingemuerunt
filii Israel præ servitute,
clamaverunt*que*, & ascendit
clamor eorum ad Deum de
servitute. Et exaudivit De-* 24
*us gemitum eorum, recorda-
tus*que *est Deus fœderis sui
cum Abrahamo, Isaaco, &
Jacobo. Vidit quoq; Deus* 25
*filios Israel, & cognovit
Deus.*

CAP. III.

CUm autẽ Moses pasce- 1
*ret pecudes Jethro soceri sui,
sacerdotis Madian, duxit pe-
cudes in desertum, venitque
ad montẽ Domini in Horeb.
Et apparuit ei Angelus Do-* 2
*mini in flammâ ignis de me-
dio rubi: Et vidit, & ecce
rubus ardebat in igne, ru-
bús*que *non consumebatur.
Tum dixit Moses, Divertam* 3
*nunc, & videbo visionem
magnam hanc, propter quid
non exuritur rubus. Vidensq;* 4
*Deus quod diverterat ad vi-
dendũ, vocavit eum Deus de
medio rubi; Et dixit, Moses,
Moses; qui respondit, Ad-
sum. Tum dixit, Ne acce-* 5
*das (a) huc, solve calcea-
mentum tuum de pede tuo,
quia locus super quem stas,
terra sancta est. Dixit quoq;,* 6
*Ego sum Deus patris tuorũ,
Deus Abraham, & Deus I-
saac, & Deus Jacob: Mo-
ses autem abscondit faciem
suam; metuebat enim aspi-
cere in Deum. Et dixit Do-* 7
*minus, Videndo vidi afflicti-
onem populi mei qui est in
Ægypto, & clamorem ejus
audivi à facie (b) exacto-
rum ejus, quoniam cognovi
(c) dolorem ejus. Et descen-* 8
*di ut liberarem eum de manu
Ægyptiorum, & educerem
eum de terrâ istâ in terram
bonam & latam, in terram
fluentẽ lacte & melle, in lo-
cum Chananæorum, Hethæ-
orum, & Amorrhæorum, &
Pherezæorum, & Gergesæo-
rum, & Hevæorum, & Je-
busæorum.*

VER. SAM. (a) subitò, (b) præpositorum (c) plagam ejus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 وولدت ابنا وسماه جرسوم * لانه قال صرت غريبا في ارض غريبة * وولدت غلاما ثانيا فسماه
العازر * وقال لان الله اعانني وخلصني من يد فرعون * وكان ايضا في تلك الايام الطويلة ان 23
ملك مصر مات * فتنهد بنو اسرائيل من خدمتهم وصرخوا * وصعد دعاوهم الى الله من الخدمة
24 * فسمع الله وذكر عهده الذي مع ابراهيم واسحق ويعقوب * ونظر الله لبني اسرائيل ورحمهم 25

* الفصل الثالث *

1 * وكان موسى يرعى غنم يثرو حميه امام مدين * فساقها في طرف البرية حتى جاء الى جبل
2 الله الى حوريب * فتجلى له ملاك الله بضرم نار من وسط العليقة * فراى العليقة مشتعلة بالنار
3 وهي لا تحترق * فقال موسى اميل وانظر هذا المنظر العجيب ما بال العليقة لا تحترق * فعلم الله 4
انه قد مال لينظر * فناداه الله من السماء وقال يا موسى * قال لبيك * قال لا تتقدم الى ههنا 5
6 واخلع نعلك من رجلك * فان الموضع الذي انت واقف عليه مقدس * ثم قال انا اله ابيك
7 ابراهيم واسحق ويعقوب * فستر موسى وجهه اذ خاف ان ينظر الى ملاك الله * ثم قال قد نظرت
لضعف قومي الذين بمصر وسمعت صراخهم من قبل حكامهم * وعلمت باوجاعهم * فتجليت 8
لاخلصهم من يد المصريين * واصعدهم من ذلك البلد الى بلد جيد واسع * بلد يفيض
اللبن والعسل الى موضع الكنعانيين والحثيين والاموريين والفرزيين والحويين واليبوسيين

Genuitque filium, & vocavit eum Gir- 22
*som; quia dixit, Factus sum peregrinus in
terra aliena. Et peperit puerum secundum,* 23
*& nominavit eum Eliazar, & dixit; Quo-
niam Deus adjuvit me, & liberavit me de
manu Pharaonis. Factum est etiam in illis
diebus longis, ut rex Ægypti moreretur,
& ingemuerunt filii Israil propter servi-
tutem suam, & clamitaverunt, & ascen-
dit imploratio eorum ad Deum ob servi-
tutem. Exaudivitque Deus, & recorda-* 24
*tus est pacti sui quod cum Abraham, &
Ishac, & Iacob. Et respexit Deus filios* 25
Israil, & misertus est eis.

CAP. III.

ET Musa pascebat oves Jethro soceri 1
*sui sacerdotis Madian, & duxit eas
per extremitatem deserti, donec veniret ad
Montem Dei, ad Horib. Manifestavitque* 2
*se ei Angelus Dei in flamma ignis de me-
dio rubi: vidit enim rubũ accensum igne,
& ipsum non comburi. Dixitque Musa,* 3
*Declinabo, & videbo hoc spectaculũ ad-
mirabile, quare rubus non comburatur.
Cognovit autem Deus eum jam declinâsse* 4
*ut videret illud, vocavitque eum Deus de
cælo; et dixit, O Musa: Ait, Quid placet
tibi? Dixit, Ne accedas huc, et exue cali-* 5
*gis tuis pedem tuum; Nam locus super quo
stas, sanctus est. Tum dixit, Ego sum Deus* 6
*patris tui Abraham, et Ishac, et Jacob: Ve-
lavitque Musa faciem suam cùm timu-
isset respicere ad Angelum Dei. Deinde* 7
*dixit, Jam respexi ad infirmitatem populi
mei qui sunt in Ægypto, et audivi clamo-
rem ob Præsides eorum, et cognovi dolores
eorum. Appáruique ut salvarem eos de* 8
*manu Ægyptiorum, et extraherem eos è
regione illa in regionem bonam, amplam;
regionem manantem lacte et melle, ad lo-
cum Chananæorum, et Hetæorum, et Amo-
ræorum, et Pherezæorum, et Hevæorum,
et Jebusæorum.*

ספר שמות : ג

9 ועתה הנה צעקת בני־ישראל באה אלי וגם־ראיתי
את־הלחץ אשר מצרים לחצים אתם׃
10 ועתה לכה ואשלחך אל־פרעה והוצא את־עמי בני־ישראל ממצרים׃
11 ויאמר משה אל־האלהים מי אנכי כי אלך אל־פרעה וכי אוציא את־בני ישראל ממצרים׃
12 ויאמר כי־אהיה עמך וזה־לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את־העם ממצרים תעבדון את־האלהים על ההר הזה׃
13 ויאמר משה אל־האלהים הנה אנכי בא אל־בני ישראל ואמרתי להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו־לי מה־שמו מה אמר אלהם׃
14 ויאמר אלהים אל־משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם׃
15 ויאמר עוד אלהים אל־משה כה תאמר אל־בני ישראל יהוה אלהי אבתיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה־שמי לעלם וזה זכרי לדר דר׃
16 לך ואספת את־זקני ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי אבתיכם נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת־העשוי לכם במצרים׃
17 ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל־ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי אל־ארץ זבת חלב ודבש׃
18 ושמעו לקלך ובאת אתה וזקני ישראל אל־מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה־נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו׃

Versio VULG. LAT.

9 Clamor ergò filiorum Israel venit ad me: vidique afflictionem eorum, quâ ab Ægyptiis opprimuntur.
10 Sed veni, & mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum, filios Israel, de Ægypto.
11 Dixitque Moyses ad Deum, Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Ægypto?
12 Qui dixit ei, Ego ero tecum: & hoc habebis signum, quòd miserim te: Cùm eduxeris populum meum de Ægypto, immolabis Deo super montem istum.
13 Ait Moyses ad Deum, Ecce ego vadam ad filios Israel, & dicam eis, Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi, Quod est nomen ejus? quid dicam eis?
14 Dixit Deus ad Moysen, EGO SUM QUI SUM. Ait, Sic dices filiis Israel; QUI EST, misit me ad vos.
15 Dixitque iterum Deus ad Moysen, Hæc dices filiis Israel; Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generationem & generationem.
16 Vade, & congrega seniores Israel, & dices ad eos; Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, dicens; Visitans visitavi vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto.
17 Et dixi ut educam vos de afflictione Ægypti, in terram Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebusæi, ad terram fluentem lacte & melle.
18 Et audient vocem tuam: ingredierisque tu, & seniores Israel, ad regem Ægypti; & dices ad eum, Dominus Deus Hebræorum vocavit nos: ibimus viam trium dierum in solitudinem, ut immolemus Domino Deo nostro.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

9 Καὶ νῦν ἰδοὺ κραυγὴ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἥκει πρός με· (μ) κἀγὼ ἑώρακα τὸν θλιμμὸν, ὃν οἱ Αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς.
10 Καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστείλω σε πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου.
11 Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς τὸν Θεὸν, Τίς εἰμι ἐγὼ, ὅτι πορεύσομαι πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου;
12 (ν) Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς Μωυσῇ, λέγων, Ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον ὅτι ἐγώ σε (ξ) ἐξαποστελῶ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τὸν λαόν μου ἐξ Αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.
13 Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς τὸν Θεὸν, Ἰδοὺ ἐγὼ (ο) ἐξελεύσομαι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς, Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων (π) ἡμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς· ἐρωτήσουσί με, Τί ὄνομα αὐτῷ; τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς;
14 Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς (ρ) Μωυσῆν, λέγων, Ἐγώ εἰμι ὁ Ὤν. καὶ εἶπεν, Οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Ὁ Ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς.
15 Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πάλιν πρὸς Μωυσῆν, Οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων (π) ἡμῶν, Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ Θεὸς Ἰακὼβ, ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. τοῦτό μου ἐστὶν ὄνομα αἰώνιον, καὶ (σ) μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς.
16 Ἐλθὼν οὖν συνάγαγε τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων (π) ἡμῶν ὦπταί μοι, Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ Θεὸς Ἰακὼβ, λέγων, Ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς, καὶ ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ.
17 Καὶ (τ) εἶπεν, Ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὴν γῆν τῶν Χαναναίων, καὶ Χετταίων, καὶ Ἀμορραίων, καὶ Φερεζαίων, καὶ Γεργεσαίων, καὶ Εὐαίων, καὶ Ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
18 Καὶ εἰσακούσονταί σου τῆς φωνῆς. καὶ εἰσελεύσῃ σὺ, καὶ ἡ γερουσία Ἰσραὴλ πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου· καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, Ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς· πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα θύσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν.

MS.A. (μ) καὶ ἐγὼ (ν) Εἶπεν δὲ, Ὅτι (ξ) ἀποστέλλω, ἐν τῷ σε ἐξαγαγεῖν τὸν λαόν μου (ο) ἐλεύσομαι (π) ὑμῶν (ρ) Μωυσῆν, Ἐγώ (σ) μνημόσυνον γενεαῖς. Ἐλθὼν συνάγαγε (τ) εἶπα,

9 Et nunc ecce clamor filiorum Israel venit ad me: & (s) ego vidi tribulationem, quâ Ægyptii tribulant eos.
10 Et nunc veni, mittam te ad Pharaonem regem Ægypti: & educes populum meum, filios Israel de terra Ægypti.
11 Et dixit Moyses ad Deum, Quis sum ego, quia ibo ad Pharaonem regem Ægypti, & quia educam filios Israel de terra Ægypti?
12 Dixit autem Deus Moysi, dicens, Quia ero tecum: & hoc tibi signum, quia ego te emittam: Cum eduxeris tu populum meum de Ægypto, & coletis Deum in monte isto.
13 Et Dixit Moyses ad Deum, Ecce ego exibo ad filios Israel, et dicam ad eos, Deus patrum nostrorum misit me ad vos: (g) interrogabunt me, Quod est nomen? Quid dicam ad eos?
14 Et dixit Deus ad Moysen, dicens, Ego sum, qui sum. Et dixit, Sic dices filiis Israel, Qui est, misit me ad vos.
15 Et dixit Deus iterum ad Moysen, Sic dices filiis Israel, Dominus Deus patrum nostrorum, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob misit me ad vos. Hoc meum est nomen æternum, & memoriale generationum generationibus.
16 Veniens igitur congrega (h) senatum filiorum Israel: & dices ad eos, Dominus Deus patrum nostrorum apparuit mihi, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, dicens, Visitatione visitavi vos, & quæcumque contigerunt vobis in Ægypto.
17 Et dixit, Ascendere vos faciam ex afflictione Ægyptiorũ in terrã Chananæorũ, & Chettæorũ, & Amorrhæorum, & Pherezæorum, & Gergesæorum, & Euæorum, & Iebusæorum, in terram fluentem lac & mel.
18 Et exaudient vocem tuam: & ingredieris tu, & senatus Israel ad Pharaonem regem Ægypti: & dices ad eum, (i) Deus Hebræorum vocavit nos. Ibimus igitur viam trium dierum in desertum, ut sacrificemus Deo nostro.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

Et nunc ecce clamor filiorum Israel ingressus est ad me, & vidi quoque oppressionem quâ Ægyptii opprimunt eos. Modò veni, mittam te ad Pharaonem, & educito populum meum, filios Israel ex Ægypto. Dixit Moses ad Deum, Quis ego sum, ut adeam Pharaonem, & educam familiam Israelis ex Ægypto? Respondit ei, Ego ero tecum; & hoc esto signum quòd ego miserim te; Cùm eduxeris populum ex Ægypto, coletis Deum super montem istum. Dixit Moses ad Deum, En ego abibo ad filios Israel, & dicam eis; Dominus Deus patrum vestrorum misit me super vos: dicéntque mihi, Quod est nomen ejus? quid dicam eis? Respondit Deus Mosi, Ehie-Ascer-ehie (sum qui sum). Ehie Tum dixit, Sic dices ad filios Israel, Ehie misit me super vos. Dixitque rursus Deus ad Mosen, Sic dices ad filios Israel, Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isahac, Deus Jacob misit me super vos: hoc est nomen meum in sempiternum, & hæc est memoria mea in generationem generationum. Vade, congrega senes filiorum Israel, & dices ad eos; Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, & Isahac, & Jacob; dicens, Certè recordatus sum vestri, & rerum quæ factæ sunt. Et dixi, Educam vos è servitute Ægyptiorum ad terram Chananæorum, & Hethæorum, & Hevæorum, & Jebusæorum, ad terram fluentem lacte & melle. Et audient vocem tuam, & ingrediéris tu & senes filiorum Israel apud regem Ægypti, & dicetis ad eum, Dominus Deus Hebræorum apparuit nobis: ibimus ergò spatio trium dierum in desertum, & sacrificabimus Domino Deo nostro.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

9 ובען הא קבילת בני ישראל עלת
קדמי ואף גלי קדמי דוחקא
דמצראי דחקין להון: ובען איתא
10 ואשלחנך לות פרעה ואפיק ית
עמי בני ישראל ממצרים: ואמר
11 משה קדם יי מן אנא ארי איזיל
לות פרעה וארי אפיק ית בני
ישראל ממצרים: ואמר ארי יהי
12 מימרי בסעדך ודין לך אתא דאנא
שלחתך באפקותך ית עמא
ממצרים תפלחון קדם יי על טורא
13 הדין: ואמר משה קדם יי הא אנא
אתי לות בני ישראל ואימר להון
אלהא דאבהתכון שלחני לותכון
ויימרון לי מה שמיה מה אימר
להון: ואמר יי למשה אהיה אשר
14 אהיה ואמר כדין תימר לבני
ישראל אהיה שלחני לותכון: ואמר
15 עוד יי למשה כדין תימר לבני
ישראל יי אלהא דאבהתכון
אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק
ואלהיה דיעקב שלחני לותכון דין
שמי לעלם ודין דוכרני לכל דר
16 ודר: איזיל ותכנוש ית סבי ישראל
ותימר להון יי אלהא דאבהתכון
אתגלי לי אלהיה דאברהם יצחק
ויעקב למימר מדכר דכירנא יתכון
וית דאתעבד לכון במצרים:
17 ואמרית אסיק יתכון משעבוד
מצרים לארעא כנענאי וחתאי
ואמוראי ופריזאי וחואי ויבוסאי
18 לארעא עבדא חלב ודבש: ויקבלון
למימרך ותיתי את וסבי ישראל
לות מלכא דמצרים ותימרון ליה
אלהא דיהודאי אתקרי עלנא וכען
ניזיל כען מהלך תלתא יומין
במדברא ונדבח קדם יי אלהנא:

Targum Onkelos.

9 Et nunc, clamor filiorũ Israel venit corã me: manifesta est etiam corã me tribulatio, quã Ægyptii tribulant eos.
10 Et nunc veni; & mittam te ad Pharaonem: & educ populum meum filios Israel, de Æ-
11 gypto. Et dixit Moyses coram Deo; Quis ego sum, ut vadam ad Pharaonem: & ut educam filios Israel de Ægypto?
12 Et dixit ei, Quia erit verbum meum in adjutorium tuum; & hoc tibi signum, quod ego mitto te: Cùm eduxeris populum de Ægypto; servietis coram domino, super montem
13 hunc. Et dixit Moyses coram Deo; Ecce ego vadam ad filios Israel: & dicam eis; Deus patrum vestrorum misit me ad vos: & dicent mihi, Quod est nomen ejus? Quid dicam eis?
14 Et dixit Deus ad Moysen; Ero qui ero: Et dixit, Sic dices filiis Israel; Qui ero, misit
15 me ad vos. Dixitque iterum Deus ad Moysen; Hæc dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, misit me ad vos: hoc est nomen meum in æternum; & hoc est memoriale meum, in omni generatione & gene-
16 ratione. Vade et congrega seniores Israel; & dices eis, Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi; Deus Abraham, Isaac & Jacob, dicens: Recordans recordatus sum vestri; & omnium quæ facta sunt vobis in Ægypto.
17 Et dixi; Ascendere faciam vos de subjectione Ægyptiorum: ad terram Chananæi, & Ethæi; & Amorræi, & Pherezæi, & Evæi, & Jebusæi: ad terram fluentem lacte &
18 melle. Et obedient *verbo tuo*: & venies, tu & seniores Israel, ad regem Ægypti; dicetisque ei, Dominus Deus Judæorum invocatus est super nos; & nunc eamus obsecro, itinere trium dierum per desertum, ut immolemus Domino Deo nostro,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

VER. SAM.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

9 *Nunc autem ecce clamor filiorum Israel venit ad me, atque etiam vidi oppressionem quâ Ægyptii opprimunt*
10 *eos. Nunc igitur veni, & mittam te ad Pharaonem, educésque populum meum, filios Israel de Ægypto.*
11 *Respondítque Moses Deo, Quis ego, ut eam ad Pharaonem, & ut educam filios Israel de Ægypto?*
12 *Et dixit, Quia ero tecum, & hoc erit tibi signum quòd ego misi te: Cùm eduxeris populum de Ægypto, servietis Deo super montem istum.*
13 *Respondit verò Moses Deo, Ecce ego veniam ad filios Israel; dicamque eis, Deus patrum vestrorum misit me ad vos: sed dicentibus mihi, Quod nomen ejus, quid respondebo illis?*
14 *Dixitque Deus Mosi, Ego sum, qui sum: aitque, Sic loqueris filiis Israel; Qui est, misit me ad vos.*
15 *Et dixit iterùm Deus Mosi, Sic loqueris filiis Israel; Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob misit me ad vos: hoc est nomen meum in æternum, & hoc memoriale meum in generationem et generationem.*
16 *Vade, & congrega seniores filiorum Israel, & dicito illis; Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, & Isaac, & Jacob, dicens; Visitando visitavi vos, & quod factum est vobis in Ægypto.*
17 *Dixit quoque, Ascendere vos faciam de afflictione Ægypti in terram Chananæorum, Hethæorum, & Amorrhæorum, & Pherezæorum, & Gergesæorum, & Hevæorum, & Jebusæorum, in terrâ fluente lacte & melle.*
18 *Et audient vocem tuam Ibisque, tu, & seniores Israel ad regem Ægypti, & dicetis ei, Dominus Deus Hebræorum invocatur super vos: Eamus, quæsumus, viam trium dierum in desertum, ut sacrificemus Domino Deo nostro.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 * والآن هوذا صراخ بني اسرائيل قد وصل الي * ورايت الضغط الذي ضغطهم المصريون
10 11 * فالآن تعال لابعث بك الي فرعون واخرج قومي بني اسرائيل من بلد مصر * قال موسي لله
12 من انا حتي امضي الي فرعون واخرج بني اسرائيل من ارض مصر * قال انا اكون معك
وهذه آية لك في اني بعثتك * واذا اخرجت القوم من مصر فاعبدوا الله علي هذا الجبل
13 * قال موسي لله ها انا صاير الي بني اسرائيل * فاقول لهم اله ابائكم بعثني اليكم * فان قالوا
14 15 لي ما اسمه * ما اقول لهم * قال له الازلي الذي لا يزول * قال كذا قل لبني اسرائيل * الله
اله ابائكم اله ابرهيم واسحق ويعقوب بعثني اليكم * هذا اسمي الي الدهر * وهذا ذكري
16 الي جيل واجيال * امض فاجمع شيوخ بني اسرائيل وقل لهم * الله اله ابائكم تجلي
17 لي * اله ابرهيم واسحق ويعقوب * قايلا قد ذكرتكم وما صنع بكم بمصر * فقلت اصعدكم
من عذاب المصريين الي موضع الكنعانيين والحيثيين والاموريين والفرزيين والحويين
18 واليبوسيين * الي بلد يفيض اللبن والعسل * فاذا قبلوا منك فادخل انت وشيوخ بني
اسرائيل الي ملك مصر وقولوا له الله اله العبرانيين وافانا امره * فنسير الآن مسيرة ثلثة ايام
في البرية ونذبح لله ربنا *

9 *Et nunc ecce clamor filiorum Israil, jam pervenit ad me, & vidi angustiam quâ anxerunt eos Ægyptii.*
10 *Itaque veni ut mittam te ad Pharaonem, & educ populum meum, filios Israil de regione Ægypti.*
11 *Dixit Musa Deo, Quis sum ego ut eam ad Pharaonem, & educã filios Israil de terra Ægypti?*
12 *Dixit, Ego ero tecum, & hoc signum tibi quòd ego miserim te: Et cùm eduxeris populum ex Ægypto, adorate Deum super hunc montem.*
13 *Dixit Musa Deo, Ecce ego vado ad filios Israil, dicamque eis; Deus patrum vestrorum misit me ad vos: Quòd si dixerint mihi; Quodnam est nomen ejus? Quid dicam illis?*
14 *Dixit ei, Æternus, qui non præterit,*
15 *Dixit, Ita dic filiis Israil; Deus, Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, & Ishac, & Iacob misit me ad vos; Hoc est nomen meum in sæculum, & hæc memoria mea in generationem & generationes.*
16 *Vade, & congrega senes filiorum Israil, & dic eis; Deus, Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, & Ishac, & Iacob, dicens; Jam recordatus est vestri, & ejus quod factum est vobis in Ægypto.*
17 *Dixi enim; Extraham vos ex tormento Ægyptiorum ad locum Chananæorum, & Hethæorum, & Amoræorum, & Pherezæorum, & Hevæorum, & Iebusæorum, ad regionem manantem lacte & melle.*
18 *Cùmq; acceptaverint à te, ingredere tu et senes filiorum Israil ad regem Ægypti, & dicite illi; Dei, Dei Hebræorum venit ad nos præceptum; ibimus modò itinere trium dierum in desertum, & sacrificabimus Deo Domino nostro.*

abeatis ut ,Ægypti rex vos dabit non quòd novi ego Et
19 ואני ידעתי כי לא־יתן אתכם מלך מצרים להלך
percutiam & ,meam manum mittam Et .forti manu in neque
20 ולא ביד חזקה : ושלחתי את־ידי והכיתי
ejus medio in faciam quæ ,meis mirabilibus omnibus cum ,Ægyptum
את־מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה בקרבו
huic populo gratiam dabo Et .vos dimittet postea &
21 ואחרי־כן ישלח אתכם : ונתתי את־חן העם־הזה
.vacui ibitis non ,ibitis quando ,erit Et .Ægyptiorum oculis in
בעיני מצרים והיה כי תלכון לא תלכו ריקם :
argenti vasa suæ domus hospita ab & ,sua vicina à mulier postulabit Sed
22 ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי־כסף
super & ,vestros filios super ponetis & : vestes & ,auri vasa &
וכלי זהב ושמלת ושמתם על־בניכם ועל־
.Ægyptum spoliabitis & ,vestras filias
בנתיכם ונצלתם את־מצרים :

CAP. IIII. ד

audient neque ,mihi credent non ecce Et : dixit & ,Moseh respondit Et
1 ויען משה ויאמר והן לא־יאמינו לי ולא ישמעו
dixit Et .Dominus te ad est conspectus Non : dicent quia ; mea voce in
2 בקלי כי יאמרו לא־נראה אליך יהוה : ויאמר
: ait Et .Virga : dixit Et ?tua manu in est Quid :Dominus eum ad
3 אליו יהוה מזה בידך ויאמר מטה : ויאמר
,serpentem in fuit & ,terram in eam projecit Et .terram in eam Projice
השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש
: Moseh ad Dominus dixit Et .ejus facie à Moseh fugit Et
4 וינס משה מפניו : ויאמר יהוה אל־משה
,suâ manum extendit Et .ejus caudâ in apprehende & ,tuâ manum Extende
שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו
quòd credant Ut .ejus manu in virgam in fuit & ,eâ apprehêdit &
5 ויחזק בו ויהי למטה בכפו : למען יאמינו כי־
,Abraham Deus ,eorum patrum Deus Dominus te ad est conspect
נראה אליך יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם
: adhuc ei Dominus dixit Et .Jahacob Deus & ,Ischac Deus
6 אלהי יצחק ואלהי יעקב : ויאמר יהוה לו עוד
suû sinû in suâ manû introduxit Et .tuâ sinû in tuâ manû nunc Introduc
הבא־נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו
tuâ manû Reduc : dixit Et .nix sicut leprosa ejus manus ecce Et .eâ eduxit &
7 ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג : ויאמר השב ידך
suo sinu è eam eduxit & ,suû sinû ad suâ manû reduxit Et .tuû sinum in
אל־חיקך וישב ידו אל־חיקו ויוצאה מחיקו
tibi crediderint non si ,erit Et .ejus caro sicut erat reversa ecce &
8 והנה־שבה כבשרו : והיה אם־לא יאמינו לך
signi voci credent & ,prioris signi voci obedierint non &
ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת
signis duobus etiâ crediderint non si erit Et .posterioris
9 האחרון : והיה אם־לא יאמינו גם לשני האתות
fluminis aqua ex capies & ,tuæ voci obedierint non & ,istis
האלה ולא ישמעון לקלך ולקחת ממימי היאר
,flumine è capies quas aquæ erunt Et .aridâ super fundes &
ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן־היאר
.aridâ in sanguine in erunt &
והיו לדם ביבשת :

Versio VULGATA LAT.

19 Sed ego scio, quòd non dimit-
tet vos rex Ægypti, ut eatis,
20 nisi per manum validã. Exten-
dã enim manum meam, & per-
cutiam Ægyptum in cunctis
mirabilibus meis, quæ factu-
rus sum in medio eorum: post
21 hæc dimittet vos. Dabóque
gratiam populo huic coram
Ægyptiis: & cùm egrediemi-
22 ni, non exibitis vacui. Sed
postulabit mulier à vicina sua,
& ab hospita sua, vasa argen-
tea, et aurea, ac vestes: ponetis-
que eas super filios & filias ve
stras, & spoliabitis Ægyptum.

CAP. IV.

1 REspondens Moyses, ait; Nõ
credent mihi, neque audient
vocem meam: sed dicent, Non
2 apparuit tibi Dominus. Dixit
ergò ad eum, Quid est quod
tenes in manu tua? Respondit,
3 Virga. Dixitque Domin⁹, Pro-
jice eam in terram. Projecit,
& versa est in colubrum: ita
4 ut fugeret Moyses. Dixitque
Dominus, Extende manũ tu-
am, & apprehende caudam
ejus. Extendit, & tenuit: ver-
5 saque est in virgam. Ut cre-
dant, inquit, quòd apparuerit
tibi Dominus Deus patrum
suorum, Deus Abraham, Deus
6 Isaac, & Deus Jacob. Dixit-
que Dominus rursum, Mitte
manum tuam in sinum tuum.
Quam cùm misisset in si-
num, protulit leprosam instar
7 nivis. Retrahe, ait, manum
tuam in sinum tuum. Retraxit,
& protulit iterùm: & erat si-
8 milis carni reliquæ. Si non
crediderint, inquit, tibi, ne-
que audierint sermonem signi
prioris, credent verbo signi
9 sequentis. Quòd si nec du-
obus quidem his signis credi-
derint, neque audierint vocem
tuam; sume aquam fluminis,
& effunde eam super aridam:
& quidquid hauseris de flu-
vio, vertetur in sanguinem.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς Φαραὼ
βασιλεὺς Αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ
20 χειρὸς κραταιᾶς. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα,
πατάξω τοὺς Αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυ-
μασίοις μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς· καὶ μετὰ
21 ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς. Καὶ δώσω χάριν
τῷ λαῷ τούτῳ ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων· ὅταν
22 δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ ἀπελεύσεσθε (υ) κενοί. Ἀλ-
λὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος καὶ συσκή-
νου αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱμα-
τισμόν· καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ
ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν· καὶ (φ) σκυλεύσετε
τοὺς Αἰγυπτίους.

MS.A. (υ) καινοί. Αἰτήσει (φ) συσκυλεύσετε τοὺς

Ego autem novi, quia non per- 19
mittet vos Pharao rex Ægypti
ire, nisi cum manu valida. Et ex- 20
tendens manum, percutiam Ægy-
ptios in omnibus mirabilibus me-
is, quæ faciam in eis: & post hæc
dimittet vos. Et dabo gratiam 21
populo huic coram Ægyptiis: &
cùm egrediemini, non exibitis
vacui. Sed poscet mulier à vici- 22
na & (k) contubernali sua, va-
sa argentea & aurea, & vestem:
& imponetis super filios vestros,
& super filias vestras: & (l)
spoliate Ægyptios.

ΚΕΦ. δʹ.

1 ΑΠεκρίθη δὲ Μωυσῆς, καὶ εἶπεν, (α)
Ἐὰν μὴ πιστεύσωσί μοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς
φωνῆς μου, (ἐροῦσι γὰρ, ὅτι οὐκ ὦπταί (β) σοι ὁ
2 θεὸς,) τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; Εἶπε δὲ αὐτῷ
κύριος, Τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν τῇ χειρί σου; ὁ
3 δὲ εἶπε, Ῥάβδος. Καὶ εἶπεν, Ῥίψον αὐτὴν
ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ
ἐγένετο ὄφις· καὶ ἔφυγε Μωυσῆς ἀπ' αὐτοῦ.
4 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἔκτεινον
τὴν χεῖρα, καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν
τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο τῆς κέρκου· καὶ ἐγένετο
5 ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Ἵνα πιστεύσωσί
σοι, ὅτι ὦπταί (β) σοι ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐ-
τῶν, θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ θε-
6 ὸς Ἰακώβ. Εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν,
(γ) Εἰσένεγκον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου.
καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον
αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλ-
που αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη ἡ (δ) χεὶρ αὐτοῦ, ὡσεὶ
7 χιών. Καὶ εἶπεν πάλιν, (γ) Εἰσένεγκον τὴν
χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν
(ε) χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ (ζ) ἐξήνεγκεν
αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀποκα-
8 τέστη εἰς τὴν χρόαν τῆς σαρκὸς (η) αὐτῆς. Ἐὰν
δὲ μὴ πιστεύσωσί σοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς
φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ πρώτου, πιστεύσουσί σοι τῆς
9 φωνῆς τοῦ σημείου (θ) τοῦ δευτέρου. Καὶ ἔσται
ἐὰν μὴ πιστεύσωσί σοι τοῖς δυσὶ σημείοις
τούτοις, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς σου, λή-
ψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκχεεῖς
ἐπὶ τὸ ξηρόν· καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἐὰν λάβῃς
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ.

CAP. IV.

REspondit autem Moyses, & 1
dixit, Si non crediderint mi-
hi, neque exaudierint vocẽ meã,
(dicent enim, quia non apparuit
tibi Deus,) quid dicam ad eos? 2
Dixit autem ei Dominus, Quid
hoc est, quod in manu tua? At 3
ille dixit, Virga. Et dixit, Projice
illam in terram. Et projecit eam
in terram, & facta est serpens:
& fugit Moyses ab eo. Et dixit 4
Dominus ad Moysem, Extende
manum, & apprehende caudam.
Extendens igitur manum appre-
hendit caudam: & facta est vir-
ga in manu ejus. Ut (a) credant 5
tibi, quia apparuit tibi Deus pa-
trum eorum, Deus Abraham, &
Deus Isaac, & Deus Jacob. Di- 6
xit autem ei Dominus iterum,
Infer manum tuam in sinum tu-
um. Et intulit manum suam in si-
num suum; et eduxit manũ suã
ex sinu suo: & facta est (b) ma-
nus ejus, tanquam nix. Et dixit 7
iterum, Infer manum tuam in
sinum tuum. Et intulit manum
suam in sinum suum, & eduxit
eam ex sinu suo: & rursus resti-
tuta est in colore carnis suæ. Si 8
autem non crediderint tibi, neque
exaudient vocem signi primi, cre-
dent tibi voce signi (c) secundi.
Et erit, si non crediderint tibi 9
duobus his signis, neque exau-
dierint vocem tuam; sumes de
aqua fluminis, & effundes in a-
ridum: & erit aqua, quam sum-
pseris de flumine, sanguis super
aridum.

MS.A. Κεφ. δʹ. (α) Ἐὰν οὖν μὴ (β) σοι κύριος ὁ θεὸς,) τί (γ) Εἰσή-
νεγκαι (δ) χεὶρ Μωυσέως, (ε) χεῖρα αὐτοῦ εἰς (ζ) ἐξήνεγκαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐκ (η) αὐτῆς, (θ) τοῦ ἐσχάτου.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

Et ego quidem scio non permissurum vobis 19
regem Ægypti ut abeatis, ne manu quidem
validâ. Ego verò extendam manus meas, 20
& percutiam Ægyptios omnibus miraculis
quæ facturus sum inter eos: tum demum di-
mittet vos. Et reddam populum hunc gra- 21
tiosum in oculis Ægyptiorum, ut cùm abi-
eritis, non discedatis vacui. Sed postulabit 22
mulier à vicina sua, & ab hospita domûs
suæ vasa auri & vasa argenti, ac vestes: &
induite filios vestros, & filias vestras, & ex-
cutite Ægyptios.

CAP. IV.

REspondit verò Moses, & ait; Ecce non 1
credent mihi, nec audient vocem meam: di-
cent enim, Non apparuit tibi Dominus. Dixit 2
ad eum Dominus, Quid est hoc quod manu
tuâ gestas? Ait, Baculus. Dixitq;, Abjice 3
eum in terram; & abjecit eum in terram, &
factus est serpens, & fugit Moses à conspe-
ctu ejus. Et dixit Dominus ad Mosen, Ex- 4
tende manum tuam, & apprehende caudam
ejus; Et extensâ manu suâ, tenuit eum, &
factus est baculus in manu ejus: Ut credant 5
tibi quòd apparuerit tibi Dominus Deus pa-
trum eorum, Deus Abraham, Deus Ishac,
Deus Jacob. Dixitq; ad eum Dominus ite- 6
rum, Immitte manum tuam in sinum tuum:
Et immisit manum suam in sinum suum; et
protulit eã, & ecce man⁹ ej⁹ leprosa erat ve-
luti nix. Et dixit ad eum Dñs, Reduc manũ 7
tuam in sinum tuum: Et reduxit manum suam
in sinum suum. Et educens eam è sinu suo,
facta est similis carni ej⁹. Quòd si non cre- 8
diderint, neq; audierint vocem signi prioris,
credent voci signi posterioris: Quòd si nec 9
his duob⁹ signis credent, & nisi audiant vo-
cem tuam, accipe ex aquis fluvii, & effunde
in aridam, & aquæ illæ quas accipies, fient
sanguis in arida.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

19 וקדמי גלי ארי לא ישבוק יתכון
מלכא דמצרים למיזל ולא מן קדם
דחיליה תקיף: ואשלח פון ית
20 מחת גבורתי ואמחי ית מצרא
בכל פרשותי די אעביד בינהון
ובתר כן ישלח יתכון: ואתן ית
21 עמא הדין לרחמין בעיני מצראי
ויהי ארי תהכון לא תהכון ריקנין:
22 ותשאל אתתא משבבתה
ומקריבת ביתה מנין דכסף ומנין
דדהב ולבושין ותשוון על בניכון
ועל בנתיכון ותרוקנון ית מצרים:

ד

1 ואתיב משה ואמר והא לא יהימנון
לי ולא יקבלון מני ארי יימרון לא
אתגלי לך יי: ואמר ליה יי מה דין
2 בידך ואמר חוטרא: ואמר רמהי
3 לארעא ורמהי לארעא והוה
לחויא ועריק משה מן קדמוהי:
4 ואמר יי למשה אושיט ידך ואחוד
בדנביה ואושיט ידיה ואתקיף ביה
והוה לחוטרא בידיה: בדיל
5 דיהמנון ארי אתגלי לך יי אלהא
דאבהתהון אלהיה דאברהם
אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב:
6 ואמר יי ליה עוד אעיל כען ידך
בעטפך ואעיל ידיה בעטפיה
ואפקה והא ידיה חורא כתלגא:
7 ואמר אתיב ידך בעטפך ואתיב
ידיה לעטפיה ואפקה מעטפיה
והא תבת הות כבשריה: ויהי אם
8 לא יהמנון לך ולא יקבלון לקל
אתא קדמאה ויהימנון לקל אתא
בתראה: ויהי אם לא יהימנון אף
9 לתרין אתיא האלין ולא יקבלון
מנך ותסב ממיא די בנהרא ותשוד
ליבשתא ויהון מיא די תסב
מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא:

TARGUM ONKELOS.

19 Et in cóſpectu meo manifeſtũ
eſt, quòd non dimittet vos rex
Ægypti, ut eatis: *neque quidẽ*
propterea quòd potentia ej⁹ ſit
20 *magna*. Mittãq; ſtatim plagã
fortitudinis meæ, et percutiam
Ægyptios; in cunctis mirabi-
libus meis, quæ facturus ſum
in medio eorum: & poſt hæc
21 mittet vos. Et dabo populum
hunc in gratiam, in oculis Æ-
gyptiorum: & quando ieritis,
22 non ibitis vacui. Sed poſtu-
labit mulier a viciná ſuá, & à
propinquâ domus ſuæ; vaſa
argentea, & vaſa aurea, & ve-
ſtes: ponetiſque ſuper filios
veſtros, & ſuper filias veſtras;
& vacuos relinquetis Ægyp-
tios.

CAP. IV.

1 RESponditq; Moyſes, et ait; Ecce non credent mihi, nec
obedient mihi: quia dicent;
Non apparuit tibi Dominus.
2 Dixitq; ei Dominus, Quid eſt
hoc quod tenes in manu tua?
3 & ait, Virga. Et dixit ei, Pro-
jice eam in terram; & proje-
cit eam in terram, & verſa eſt
in colubrũ: & fugit Moyſes à
4 facie ejus. Et dixit Dominus
ad Moyſen; Extende manum
tuam, & apprehende caudam
ejus: & extendit manũ ſuam,
& tenuit eum; verſaque eſt in
5 virgam, in manu ejus. Ut cre-
dant, quòd apparuerit tibi Dñs,
Deus patrum ſuorum: Deus
Abraham, Deus Iſaac, et Deus
6 Jacob. Dixitque rurſum Dñs
ei, Mitte nunc manũ tuam in
ſinum tuum; & miſit manum
ſuam in ſinum ſuum: & eduxit
eam, & ecce manus ejus erat
7 alba ſicut nix. Et dixit, Reduc
manum tuã in ſinum tuum; &
reduxit manũ ſuã in ſinũ ſuũ:
& eduxit eam de ſinu ſuo; &
ecce reverſa eſt ſicut caro ejus.
8 Et erit, ſi non crediderint tibi;
neque obedîerint voci ſigni
prioris: credent voci ſigni po-
9 ſterioris. Et erit, ſi non cre-
diderint etiam duobus ſignis,
neque obedierint tibi; tolles
de aquis quæ ſunt in flumine,
& effundes in aridã: & aquæ,
quas tuleris de flumine, ver-
tentur in ſanguinem in aridâ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Ego autẽ novi quòd non per- 19
mittet vobis rex Ægypti ut
exeatis, niſi cũ manu valida.
Ideò mittam manum meam, 20
& percutiam Ægyptum in o-
mnibus mirabilibus meis quæ
faciam in medio ejus, et poſt-
eà dimittet vos. Dabo e- 21
tiam gratiam populo huic in
oculis Ægyptiorum, ſietque
cùm exibitis, ut non exeatis
vacui. Petet igitur vir à 22
proximo ſuo, et mulier à pro-
xima ſua, à vicina ſua, &
hoſpita domûs ſuæ, vaſa ar-
gentea, & vaſa aurea, & ve-
ſtes, quas ponetis ſuper filios
veſtros, et ſuper filias veſtras,
& (d) ſpoliabitis Ægyptios.

CAP. IV.

REſpondit autem Moſes, 1
& dixit; At ecce non
credent mihi, neque audient
vocem meam: dicent enim,
Non apparuit tibi Dominus.
Et dixit illi Dominus, Quid 2
hoc in manu tua? & reſpon-
dit, Virga. Dixitque, Pro- 3
jice illã in terram, et projecit
illam in terram, factáque eſt
in ſerpentem, & fugit Moſes
à facie ejus. Dixit quoque 4
Dominus Moſi, Mitte manum
tuam, & apprehende caudam
ejus: & miſit manum ſuam,
& apprehendit eam; factuſq;
eſt in virgam in manu ejus.
Ut credant quòd apparuit tibi 5
Dominus Deus patrum tuorũ,
Deus Abraham, et Deus Iſaac,
& Deus Jacob. Et dixit 6
adhuc ei Dominus, Infer nunc
manum tuam in ſinum tuum:
& intulit manum ſuam in ſi-
num ſuum: & eduxit eam de
ſinu ſuo, & ecce manus ejus
leproſa erat ſicut nix. Tum 7
dixit, Refer manum tuam in
ſinum tuum; poſtea eduxit
eam de ſinu ſuo, & ecce re-
verſa eſt ſicut caro ejus. Fi- 8
et igitur ſi non credant tibi,
neque audiant vocem ſigni
primi, ut credant voci ſigni
poſterioris. Quòd ſi accide- 9
rit, ut non credant etiam his
duobus ſignis, neque audiant
vocem tuam, capies ex aqua
fluminis, & effundes ſuper
aridam, fietque aqua quam
ceperis de fluvio in ſanguinẽ
ſuper aridam.

VER. SAM. (d) denudabitis

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 * وانا اعلم ان ملك مصر لا يدعكم ان تمضوا ولا بيد واحدة شديدة * حتى ابعث باصبعي
20 فاضرب المصريين بجميع اعاجيبي التي اصنعها فيما بينهم * وبعد ذلك يطلقكم * واعطي
21 القوم حظا عند المصريين * فاذا مضيتم فلا تمضوا فراغا * بل تستوهب المراة من ساكنها
22 وجارتها انية فضة وذهب وثيابا تصيرونها على بنيكم وبناتكم وتسلبون المصريين *

* الفصل الرابع *

1 * فاجاب موسى وقال * لعلهم لا يومنوني ولا يقبلون مني * يقولون لم يتجل لك ملاك الله
2 * فقال له منبها ماذا بيدك * قال عصا * قال اطرحها على الارض * فطرحها فصارت ثعبانا
3 فهرب موسى من بين يديه * قال الله له مد يدك وامسك بذنبه * فلما مد يده فامسكه
4 صار عصا في يده * قال لكي يومنوا ان قد تجلى ملاك الله لك * اله ابائهم ابرهيم واسحق ويعقوب
5 * وقال له ايضا ادخل يدك الى كمك * فادخلها ثم اخرجها فاذا هي بيضاء كالثلج * قال اردد
6 يدك الى كمك * فردها ثم اخرجها وقد عادت كساير بدنه * قال فان لم يومنوا بك ولم يقبلوا
7 الاية الاولى فيومنون بالاية الثانية * فان لم يومنوا بهاتين الايتين ولم يقبلوا منك * فخذ من
8 ماء النيل وصبه على اليبس * فانه ينقلب بان يصير دما على الارض *
9

Et ego novi quod rex Ægypti non ſinet 19
vos abire, neque per manum unam fortem:
Donec mittam plagam meam, & percu- 20
tiam Ægyptios omnibus miraculis meis
quæ faciam inter eos, & poſtea dimittet
vos. Et dabo populo gratiã apud Ægypti- 21
os, cùmque abibitis, nè abieritis vacui: Sed 22
mutuabitur mulier à cohabitante ſuâ, &
à viciná ſuâ, vaſa argenti & auri, ac
veſtes, quas ponetis ſuper filios veſtros, &
filias veſtras, & extirpabitis Ægyptios.

CAP. IV.

REſpondit autem Muſa, & dixit; 1
Fortè non credent mihi, nec audient me:
dicent, Non apparuit tibi Angelus Dei. Di- 2
xit ei per commonitionem, Quid eſt in ma-
nu tua? Dixit, Baculus. Ait, Projice ſuper 3
terram; projecitque eum, et factus eſt ſer-
pens, fugitque Muſa à conſpectu ej⁹. Dixit 4
Deus ad illum, Extende manum tuam, &
apprehende caudam ejus: Cúmque exten-
diſſet manum ſuam, apprehendiſſetque il-
lum, factus eſt baculus in manu ejus. Di- 5
xit; ut credant quòd apparuit Angelus
Dei tibi, Dei patrum eorum Abraham, et
Iſhac, & Jacob. Et dixit ei quoque, In- 6
troduc manum tuam in manicam tuam:
introduxitque eam: tum eduxit illam, &
ecce fuit candida ſicut nix. Dixit, Reduc 7
manum tuam ad manicam tuam; reduxit-
que eam: tum eduxit illam, & reverſa eſt
ut reliquum corpus ipſius. Dixit; Niſi 8
crediderint tibi, neque receperint ſignum
primum, credent ſigno ſecundo. Quòd ſi 9
non crediderint hiſce duobus ſignis, nec
audierint te, accipe de aquâ Nili, & ef-
funde eam ſuper aridam; nam converte-
tur, ut fiat ſanguis ſuper terram.

ספר שמות : ד

10 ויאמר משה אל יהוה בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי :
11 ויאמר יהוה אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנכי יהוה :
12 ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר :
13 ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח :
14 ויחר אף יהוה במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו :
15 ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשון :
16 ודבר הוא לך אל העם והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים :
17 ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת :
18 וילך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום :
19 ויאמר יהוה אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך :
20 ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלהים בידו :
21 ויאמר יהוה אל משה בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המפתים אשר שמתי בידך ועשיתם לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את העם :
22 ואמרת אל פרעה כה אמר יהוה בני בכרי ישראל :

Versio VULG. LAT.

10 Ait Moyses; Obsecro, Domine, non sum eloquens ab heri & nudius-tertiùs: & ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris & tardioris
11 linguæ sum. Dixit Dominus ad eum, Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est mutum & surdum, videntem
12 & cæcu? Nonne ego? Perge igitur, & ego ero in ore tuo: docebóque te quid loquaris.
13 At ille; Obsecro, inquit, Domine, mitte quem missurus
14 es. Iratus Dominus in Moysen, ait; Aaron frater tuus Levites, scio quòd eloquens sit: ecce ipse egreditur in occursum tuum, vidénsque te
15 lætabitur corde. Loquere ad eum, & pone verba mea in ore ejus: & ego ero in ore tuo, & in ore illius, & ostendam vobis quid agere debe-
16 atis. Ipse loquetur pro te ad populum, & erit os tuum: tu autem eris ei in his quæ ad
17 Deum pertinent. Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa.
18 Abiit Moyses, & reversus est ad Jethro socerum suum; dixítque ei, Vadam, & revertar ad fratres meos in Ægyptum, ut videam si adhuc vi-
19 vant. Cui ait Jethro; Vade in pace. Dixit ergò Dñs ad Moysen in Madian; Vade, & revertere in Ægyptum: mortui sunt enim omnes qui quæ-
20 rebant animam tuam. Tulit ergò Moyses uxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum: reversúsque est in Ægyptum, portans virgam
21 Dei in manu sua. Dixitque ei Dominus revertenti in Ægyptum; Vide ut omnia ostenta quæ posui in manu tua, facias coram Pharaone: ego indurabo cor ejus, & non di-
22 mittet populum. Dicésque ad eum, Hæc dicit Dominus, Filius meus primogenitus Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Εἶπε δὲ Μωυσῆς (ι) πρὸς κύριον, Δέομαι κύριε· οὐχ ἱκανός εἰμι πρὸ τῆς (κ) χθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου· ἰσχνόφωνος
11 καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι. Εἶπε δὲ κύριος (λ) πρὸς Μωυσῆν, Τίς ἔδωκε στόμα ἀνθρώπῳ; καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφὸν, βλέποντα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ (μ) ὁ Θεός;
12 Καὶ νῦν πορεύου, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω (ν) σε ὃ μέλλεις λαλῆσαι. Καὶ
13 εἶπε Μωυσῆς, Δέομαι κύριε· προχείρισαι δυνάμενον ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. Καὶ θυ-
14 μωθεὶς ὀργῇ κύριος ἐπὶ Μωυσῆν, εἶπεν, Οὐκ ἰδοὺ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ Λευίτης; ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σοι,
15 καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυτῷ. Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποι-
16 ήσετε. Καὶ αὐτός σοι (ξ) λαλήσει πρὸς τὸν λαὸν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου στόμα· σὺ δὲ αὐ-
17 τῷ ἔσῃ τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ ση-
18 μεῖα. Ἐπορεύθη δὲ Μωυσῆς, καὶ (ο) ἀπέστρεψε πρὸς Ἰοθὸρ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ· καὶ λέγει, Πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσι. Καὶ εἶπεν Ἰοθὸρ Μωυσῇ, Βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Αἰ-
19 γύπτου. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐν Μαδιὰμ, Βάδιζε, ἄπελθε εἰς Αἴγυπτον· τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντές σου τὴν ψυ-
20 χήν. Ἀναλαβὼν δὲ Μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Αἴγυπτον. ἔλαβε δὲ Μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ (π) ἐν
21 τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς Αἴγυπτον, ὅρα πάντα τὰ τέρατα ἃ (ρ) δέδωκα ἐν ταῖς χερσί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐναντίον Φαραώ· ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ (σ) τὴν καρδί-
22 αν αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. Σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ Φαραὼ, Τάδε λέγει κύριος· Υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραήλ.

10 Dixit autem Moyses ad Dominum, Precor, Domine: non sum (d) idoneus ante hesternam, neque ante nudius-tertianam diem, neque ex quo cœpisti loqui famulo tuo: gracili voce et tardâ linguâ
11 ego sum. Dixit autem Dominus ad Moysem, Quis dedit os homini? & quis fecit (e) mutum & surdum, videntem & cæcum? nonne
12 ego Deus? Et nunc vade, & ego aperiam os tuum, & (f) instruam te, (g) quod locuturus es. Et
13 dixit Moyses, Precor, Domine: Elige alium qui possit, quem mittes. Et iratus iracundiâ Dominus
14 in Moysem, dixit, Nonne ecce Aaron frater tuus Levites? Scio quia (h) loquens loquetur ipse tibi. Et ecce ipse egredietur in occursum tibi, & videns te lætabitur in seipso. Et dices ad eū,
15 & dabis verba mea in os ejus: & ego aperiam os tuum & os ejus, & instruam vos, quæ facietis. Et
16 ipse loquetur tibi ad populum, & ipse erit os tuum: tu autem illi eris in iis, quæ ad Deum.
17 Et virgam istam versam in serpentem, sumes in manū tuam, in qua facies in ea signa. Ivit autem
18 Moyses, & rediit ad Jethor socerum suum: & ait, Vadam, & revertar ad fratres meos, qui sunt in Ægypto, et videbo si adhuc vivant. Et dixit Jethor Moysi, Vade sanus. Post dies autem multos illos, mortuus est rex
19 Ægypti. Dixit autem Dominus ad Moysem in Madiam, Vade, perge in Ægyptum: defuncti sunt enim omnes qui quærebant animam tuam. Assumens autē Moy-
20 ses uxorem & parvulos, imposuit eos super subjugalia, & rediit in Ægyptum. Sumpsit autem Moyses virgam, quam à Deo in
21 manu sua. Dixit autem Dominus ad Moysem, Euntete & revertente in Ægyptum, vide, omnia portenta, quæ dedi in manibus tuis, facies ea coram Pharaone. Ego autem (i) indurabo cor illi-
22 us, & non dimittet populum. Tu autem dices Pharaoni, Hæc dicit Dominus, Filius meus primogenitus Israel.

MS.A. (ι) πρὸς τὸν Θεὸν, (κ) ἐχθὲς, καὶ πρὸ (λ) τῷ Μωυσῇ, (μ) κύριος ὁ Θεός; (ν) σε ἃ μέλλεις (ξ) προσλαλήσει (ο) ἐπέστρεψεν (π) ἐν χειρὶ (ρ) ἔδωκα (σ) αὐτοῦ τὴν καρδίαν,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

Dixit Moses ad Dominum, Rogo te Domine mi; non sum vir eloquens etiam ab heri, etiam à nudiustertiùs, etiam à tempore quo locutus es cum servo tuo: nam balbus est sermo meus, & difficilis linguâ ego sum. Dixit ad eum Dominus, Quis fecit os homini? aut quis fecit mutum, aut surdum, aut apertos habentem oculos, aut cæcum? nonne ego Dominus? Igitur vade, & ego ero cum ore tuo, & docebo te quod loquaris. Ait illi Moses, Obsecro te Domine mi, mitte per eum quem missurus es. Et iratus est furor Domini contra Mosen, dixitque ei; En Aharon frater tuus Levita: novi eum esse omnino eloquentem: en ipse quoque egredietur in occursum tuum, & videbit te, & lætabitur in corde suo. Et loqueris ad eum, ponésque sermones meos in os ejus, & ego ero cum ore tuo, & cum ore ipsius, & docebo vos quid agatis. Ipse loquetur pro te cū populo, ipseque erit tibi interpres, & tu eris ipsi in Deum. Baculum quoque istum sume in manu tua, ut facias per eum signa. Itaque reversus est Moses, & abiit ad Jethron socerum suum, & ait illi; Revertar, & abibo ad fratres meos qui sunt in Ægypto, & videbo an adhuc vivi sint. Dixit Jethron ad Mosen, Vade in pace. Dixit etiam Dominus ad Mosen in Median, Revertere, perge in Ægyptum, quoniam mortui sunt omnes viri qui quærebant animam tuam. Duxit igitur Moses uxorem suam, & filios suos, vexitque eos super asinum, & reversus est ut abiret in Ægyptum: sumpsit quoque Moses baculum Dei in manu sua. Et dixit Dominus ad Mosen, Cùm reversus fueris ad abeundum in Ægyptum, vide, omnia miracula quæ feci per manus tuas, fac ea coram Pharaone: ego verò magnificabo cor ejus, & non dimittet populum. Et dic Pharaoni, Sic dicit Dñs; Fili' me', primogenit' me' Israel est.

תרגום אונקלוס

ואמר משה קדם יי בבעו יי לא גבר
דמלול אנא אף מאתמלי אף
מדקמוהי אף מעדן דמללתא עם
עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן
אנא: ואמר יי ליה מן שוי פומא
לאנשא או מן שוי אלמא או
חרשא או פתיחא או עוירא הלא
אנא יי: וכען איזל ומימרי יהא עם
פומך ואלפנך די תמלל: ואמר
בבעו יי שלח כען ביד מן דכשר
למשלח: ותקיף רוגזא דיי במשה
ואמר הלא אהרן אחוך ליואה גלי
קדמי ארי מללא ימלל הוא ואף
הא הוא נפק לקדמותך ויחזנך
ויחדי בלביה: ותמלל עמיה ותשוי
ית פתגמיא בפומיה ומימרי יהא
עם פומך ועם פומיה ואליף יתכון
ית די תעבדון: וימלל הוא לך עם
עמא ויהי הוא יהי לך למתורגמן
ואת תהוי ליה לרב: וית חוטרא
הדין תסב בידך דתעביד ביה ית
אתיא: ואזל משה ותב לות יתרו
חמוהי ואמר ליה איזיל כען ואתוב
לות אחי די במצרים ואחזי הע
כען אנון קימין ואמר יתרו למשה
איזיל לשלם: ואמר יי למשה במדין
איזיל תוב למצרים ארי מיתו כל
גבריא דבעו למקטלך: ודבר משה
ית אתתיה וית בנוהי וארכבנון
על חמרא ותב לארעא דמצרים
ונסיב משה ית חוטרא דאתעבידו
ביה נסין מן קדם יי בידיה: ואמר
יי למשה במהכך למתב למצרים
חזי ית כל מופתיא דשויתי בידך
ותעבדינון קדם פרעה ואנא אתקיף
ית לביה ולא ישלח ית עמא
ותימר לפרעה כדנן אמר יי ברי
בוכרי ישראל:

Targum Onkelos.

10 Dixitque Moyses coram Dño, Obsecro Dñe: non sum vir eloquēs, etiā ab herì & nudiustertiꝰ; & ex tempore quo locutus fuisti cum servo tuo: quoniā gravis loquelæ, & linguæ
11 profundæ ego sum. Dixitque dn̄s ad eū; Quis posuit os homini? aut quis posuit mutum, aut surdū, aut videntē, aut cæ-
12 cum? Nonne ego Dn̄s? Et nunc vade: & verbū meū erit in ore tuo; & docebo te, quid loqua-
13 ris. Et ait, Obsecro Dñe: mitte nunc per manum illius qui
14 dignꝰ est ut mittatur. Iratusq; est furor Dñi in Moysen; & ait, Ecce Aaron frater tuus Levita; notum est coram me, quòd ipse loquens loquetur: & ecce ipse quoque egredietur in occursum tuum; & videbit te, &
15 lætabitur in corde suo. Et loquéris cum eo; & pones sermones in ore suo: & verbum meum erit cum ore tuo, & cum ore ejus; & docebo vos, quid
16 acturi estis. Loquetúrque ipse pro te cum populo: et ipse erit interpres tuus; et tu eris ei in
17 principem. Virgam quoque hanc, sume in manu tuâ: in
18 quâ facturus es signa. Abiitq; Moyses, et reversus est ad Jethro socerum suum; et dixit ei, Vadam nunc, et revertar ad fratres meos qui sunt in Ægypto; et videbo, si adhuc ipsi vivant: Dixitque Jethro ad
19 Moysen, Vade in pace. Dixitq; Dn̄s ad Moysen, in Madiā; Vade, revertere in Ægyptū: quia mortui sunt ōnes viri; qui quæ-
20 rebāt interficere te. Et tulit Moyses uxorē suā et filios suos, et imposuit eos sup asinū; et reversꝰ est in terrā Ægypti: & tulit Moyses virgā qua miracula fierēt a facie Dei, in ma-
21 nu sua. Dixitq; Dn̄s ad Moysen: Cum ieris, ut revertaris in Ægyptū; vide, omnia portenta quæ posui in manu tua, et facies ea corā Pharaone: et ego indurabo cor ejꝰ; et non di-
22 mittet populum. Et dices ad Pharaonem: Hæc dicit dominus; Filius meus primogenitus meus Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VER. SAM.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

10 Respondit, Moses Domino, Obsecro Domine, non sum ego vir sermonum, neque ab heri, neque à nudiustertiùs, neque ex quo locutus es servo tuo; nam gravis ore, & gravis
11 linguâ ego sum. Dixitque Dominus illi, Quis posuit os homini? aut quis posuit mutum, aut surdum, aut videntem, aut cæcum, nonne ego
12 Dominus? Nunc igitur vade, & ego ero cum ore tuo, & docebo te quod loquêris.
13 Respondítque, Obsecro Domine, mitte quæso per manū illius
14 quem missurus es. Tum exarsit ira Domini in Mosen, & dixit, Nonne Aaronem fratrem tuū levitā cognovi, quòd loquendo loquetur ipse? atque etiam ipse egreditur obviàm tibi, & videbit te
15 gaudens in corde suo. Loquêris autē ei, & pones verba ista in ore ejus; ero quoque cum ore tuo, & cum ore ejus, & docebo vos quod e-
16 rit vobis faciendum. Ipse igitur loquetur pro te ad populum, eritque ipse tibi pro ore, tuque eris illi in Deum.
17 Virgam etiam istam accipies in manu tuâ per quam fecisti
18 signa. Postea abiit Moses, & reversus est ad Jethro socerū suum, dixitq; illi, Eam quæso, & revertar ad fratres meos qui sunt in Ægypto, ut videam an adhuc vivant: Et respondit Jethro Mosi,
19 Vade in pace. Et dixit Dominus Mosi in Madian; Vade, revertere in Ægyptum, quoniam mortui sunt omnes homines qui quærebant ani-
20 mam tuam. Et accepit Moses uxorem suam, & liberos suos, & imposuit eos super asinum, reduxq; in terram Ægypti; accepit etiam Moses virgam Dei in manu suâ.
21 Dixitque Dominus Mosi, Accingens te ut redeas in Ægyptum, vide omnia signa quæ posui in manu tuâ, ut facias illa in conspectu Pharaonis: ego autē indurabo cor illius, & non dimittet populum.
22 Dices autem Pharaoni, Sic dicit Dominus; filius meus, primogenitus meus est Israel.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * قال موسي لربه يا رب لست ذا نطق منذ امس وما قبل ولا منذ خاطبت عبدك اني ثقيل الفم
11 واللسان جميعا * قال له الله من خلق نطقا للانسان او من يخلق الاخرس او الاصم او البصير
12 او الاعمي اليس خالقهم انا الله * والان فامض فاني اكون مع قولك وادلك علي ما تتكلم به
13 * قال يا رب ابعث من انت باعثه
14 * واشتد غضب الله علي موسي وقال اليس هارون اخوك اللاوي
انا اعلم انه متكلم وهوذا هو ايضا يخرج يتلقاك * فينظر اليك ويسر في نفسه
15 * فكلمه وصير
هذا الكلام في فيه فاني اكون مع قولك وقوله وادلكما علي ما تصنعان
16 * فيكلم هو لك
القوم ويكون لك ترجمانا * وانت تكون له استاذا
17 وخذ هذه العصا بيدك تصنع بها المعجزات
18 * فمضي موسي ورجع الي ابن حميه وقال له امض فارجع الي اخوتي الذين بمصر وانظر هل هم
باقون * قال له امض بسلام
19 * ثم قال الله لموسي بمدين امض فارجع الي مصر فانه قد مات جميع
القوم الطالبين نفسك
20 * فاخذ موسي زوجته وولديه واركبهم علي الحمير وبعث بهم ورجع
الي مصر واخذ العصا التي امر الله باخذها بيده
21 * ثم قال له الله في مضيه ليرجع الي مصر انظر
جميع البراهين التي صيرتها في يدك اصنعها بين يدي فرعون * وانا اشدد قلبه ولا يطلق
22 القوم * فقل له كذا قال الله مشرفا علي سبيل المجاز ابني بكري اسرائيل *

10 Ait Musa Domino suo, O Domine mi, non habeo pronuntiationem ab heri & antea, neque à quo locutus es cum servo tuo; sum enim tardus ore & linguâ simul.
11 Dixit Deus ad illū, Quis creavit pronuntiationem homini? aut quis creat mutum, aut surdum, aut videntem, aut cæcum? nonne creator eorum sum ego Deus?
12 Itaque vade; nam ego ero cum sermone tuo, & ostendam tibi quid loquaris.
13 Dixit, O Domine, mitte quem tu missurus es.
14 Et iratus est furor Domini in Musam, & dixit, Nonne est Haron frater tuus Levita? ego novi quòd ipse eloquens sit; & ecce ipse quoq; exibit in occursum tuum, & intuebitur te, & exultabit in semetipso.
15 Loquere ad eum, & pone istum sermonem in ore ejus; ego enim ero cum sermone tuo, & sermone ipsius, & ostendam vobis quid faciatis.
16 Et loquetur ipse pro te ad populum, & erit tibi interpres, & tu eris illi dominus.
17 Et accipe hunc baculum in manu tua, quo facies prodigia.
18 Abiit ergò Musa, & reversus est ad Ethro socerum suum, & dixit ei; Vadam, & revertar ad fratres meos qui sunt in Ægypto, & videbo an superstites sint.
19 Dixit ei, Vade in pace. Preterea dixit Deus ad Musam in Median, Vade, revertere in Ægyptum; nam mortui jam sunt omnes homines quærentes animā tuam.
20 Sumpsitque Musa uxorem suam, & duos filios suos, & conscendere eos fecit asinos, & misit eos, ac reversus est in Ægyptum: & accepit baculum quem præcepit ei Deus ut acciperet in manu suâ.
21 Tum dixit ei Deus ad discessum ipsius ut reverteretur in Ægyptum; Vide omnia portenta quæ posui in manu tua, fac ea coram Pharaone, & ego indurabo cor ejus, nec dimittet populum.
22 Dic ei, Sic dixit Deus, (honoris gratiâ, & ex benignitate) filius meus primogenitus Israil.

ספר שמות : ה

illū dimittere renuisti & :me colat ut ,meū filium Dimitte : te ad dixi Et
23 ואמר אליך שלח את־בני ויעבדני ותמאן לשלחו
,via in fuit Et .tuū primogenitū tuū filium occido ego Ecce
24 הנה אנכי הרג את־בנך בכרך : ויהי בדרך
tulit Et .eū interficere quæsivit & ,Dominus ei occurrit & ,diversorio in
25 במלון ויפגשהו יהוה ויבקש המיתו : ותקח
fecit tāgere & ,sui filii præputium circuncidit & ,petram Sipporah
צפרה צר ותכרת את־ערלת בנה ותגע
recessit Et .mihi es sanguinum sponsus Quia : dixit & ,ejus pedes
26 לרגליו ותאמר כי חתן־דמים אתה לי : וירף
dixit Et .*circumcisiones ad* sanguinum Sponsus ,dixit Tunc .eo ab
27 ממנו אז אמרה חתן דמים למולת : ויאמר
,ivit Et.desertum in Mosch occursum in Vade : Aharon ad Dominus
יהוה אל־אהרן לך לקראת משה המדברה וילך
nunciavit Et .eū est osculat° & ,Dei monte in ei occurrit &
28 ויפגשהו בהר האלהים וישק־לו : ויגד
,eum misit qui Domini verba omnia ,Aharon ipsi Mosch
משה לאהרן את כל־דברי יהוה אשר שלחו
,Aharon & Mosch ivit Et .ei præcepit quæ signa omnia &
29 ואת כל־האתת אשר צוהו : וילך משה ואהרן
est locutus Et .Israel filiorum senes omnes congregaverunt &
30 ויאספו את־כל־זקני בני ישראל : וידבר
,Mosch ad Dominus est locutus quæ ,verba omnia Aharon
אהרן את כל־הדברים אשר־דבר יהוה אל־משה
,audiverūt Et .populus credidit Et .populi oculis in signa fecit &
31 ויעש האתת לעיני העם : ויאמן העם וישמעו
vidit quòd & ,Israel filios Dominus visitavit quòd
כי־פקד יהוה את־בני ישראל וכי ראה את־
.adoraverunt & ,se incurvaverunt & ,eorum afflictionem
ענים ויקדו וישתחוו :

CAP. V. ה

Sic : Parhoh ad dixerunt &.,Aharon & Mosch venerunt postea Et
1 ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל־פרעה כה־
festa celebrēt ut,meū populū Dimitte ;Israel Deus Dominus dixit
אמר יהוה אלהי ישראל שלח את־עמי ויחגו
audiam quod ,Dominus Quis : Parhoh dixit Et .deserto in mihi
2 לי במדבר : ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע
etiam & ,Dominum novi Non ? Israel dimittam ut,ej° *voce in*
בקלו לשלח את־ישראל לא ידעתי את־יהוה וגם
est invocatus Hebræorum Deus :dixerunt Et .dimittam non Israel
3 את־ישראל לא אשלח : ויאמרו אלהי העברים נקרא
sacrificem° ut,desertū in dierum trium via nunc Ibim° :*nos super*
עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה
gladio vel,pestilētia cū nobis occurrat fortè ne ,nostro Deo Domino
ליהוה אלהינו פן־יפגענו בדבר או בחרב :
facietis cessare Aharon & Mosch quid Ut : Ægypti rex eos ad dixit Et
4 ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו
:Parhoh dixit Et .vestra onera ad Ite ?suis operib° ab populum
5 את־העם ממעשיו לכו לסבלתיכם : ויאמר פרעה
suis onerib° ab eos fecistis cessare & ,terræ populus nunc *multi* Ecce
הן־רבים עתה עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם

Versio VULG. LAT.

23 Dixi tibi, Dimitte filium me-
um ut serviat mihi; & nolu-
isti dimittere eum : ecce ego
interficiam filium tuum pri-
24 mogenitum. Cúmque esset in
itinere in diversorio, occur-
rit ei Dñs, & volebat occidere
25 eum. Tulit illico Sephora a-
cutissimam petram, & circum-
cidit præputium filii sui, teti-
gítque pedes ej°; & ait, Spon-
26 sus sanguinum tu mihi es. Et
dimisit eum postquā dixerat,
Sponsus sanguinum, ob circū-
27 cisionem. Dixit autem Dñs
ad Aaron, Vade in occursum
28 Moysi in desertum. Qui per-
rexit obviàm ei in montem
Dei, & osculatus est eum. Nar-
ravítq Moyses Aaron omnia
verba Dñi quib° miserat eum,
29 & signa quæ mandaverat. Ve-
nerúntque simul, & congre-
gaverunt cunctos seniores fi-
30 liorum Israel. Locutúsque est
Aaron omnia verba, quæ dixe-
rat Dñs ad Moysen : & fecit
31 signa coram populo. Et credi-
dit popul°. Audierúntq; quòd
visitásset Dñs filios Israel, &
quòd respexisset afflictionem
illorū : & proni adoraverunt.

CAP. V.

1 Post hæc ingressi sunt Moy-
ses & Aaron, & dixerunt Pha-
raoni; Hæc dicit Dñs De° Is-
rael; Dimitte populum meū,
ut sacrificet mihi in deserto.
2 At ille respondit, Quis est Do-
min°, ut audiam vocem ejus,
& dimittam Israel? nescio
Dominum, & Israel non di-
3 mittam. Dixerúntque, De° He-
bræorum vocavit nos, ut eam°
viam trium dierum in solitu-
dinem, & sacrificemus Domi-
no Deo nostro : ne fortè acci-
dat nobis pestis aut gladius.
4 Ait ad eos rex Ægypti, Qua-
rè, Moyses & Aaron, sollicita-
tis populum ab operibus suis?
5 ite ad onera vestra. Dixítque
Pharao, Mult° est popul° ter-
ræ : videtis, quòd turba suc-
creverit : quantò magis, si de-
deritis eis requiem ab operi-
bus?

Versio GRÆCA. LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Εἶπε δέ σοι, Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα
μοι λατρεύσῃ· εἰ μὲν οὖν μὴ (τ) βούλει ἐξ-
αποστεῖλαι αὐτοὺς, ὅρα οὖν, ἐγὼ ἀποκτενῶ
24 τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. Ἐγένετο δὲ ἐν
τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι συνήντησεν αὐ-
τῷ ἄγγελος κυρίου, καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀπο-
25 κτεῖναι. Καὶ λαβοῦσα Σεπφώρα ψῆφον, πε-
ριέτεμε τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· καὶ προσ-
έπεσε πρὸς τοὺς (υ) πόδας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν,
Ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ (φ) παιδίου
26 μου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, διότι εἶπεν, Ἔστη
27 τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. Εἶπε δὲ
κύριος πρὸς Ἀαρὼν, Πορεύθητι εἰς συν-
άντησιν (χ) Μωυσῇ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπο-
ρεύθη, καὶ συνήντησεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ
28 θεοῦ, καὶ κατεφίλησαν ἀλλήλους. Καὶ ἀνήγγει-
λε (ψ) Μωυσῆς τῷ Ἀαρὼν πάντας τοὺς
λόγους κυρίου, οὓς ἀπέστειλε, καὶ πάντα (ω) τὰ
29 ῥήματα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ. Ἐπορεύθη δὲ
Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν, καὶ συνήγαγον τὴν γε-
30 ρουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ ἐλάλησεν
Ἀαρὼν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἃ ἐλά-
λησεν ὁ θεὸς πρὸς Μωυσῆν· καὶ ἐποίησε
31 τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐπίστευσεν
ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς
τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν
θλῖψιν. κύψας δὲ ὁ λαὸς, προσεκύνησε.

MS.A. (τ) θέλῃς (υ) πόδας, καὶ (φ) παιδίου. Καὶ (χ) Μωυσεῖ (ψ) Μωυσῆς τῷ Ἀαρὼν (ω) τὰ σημεῖα ἃ

ΚΕΦ. ε'.

1 ΚΑὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε Μωυσῆς καὶ
Ἀαρὼν πρὸς Φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, Τάδε
λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ· Ἐξαπόστει-
λον τὸν λαόν μου, (α) ἵνα μοι ἑορτάσωσιν ἐν
2 τῇ ἐρήμῳ. Καὶ εἶπε Φαραὼ, Τίς (β) ἐστιν
οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξα-
ποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ; οὐκ οἶδα τὸν κύ-
3 ριον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστέλλω. Καὶ
λέγουσιν αὐτῷ, Ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων προσ-
κέκληται ἡμᾶς· πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν
ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως (γ) θύσωμεν
κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν· μή ποτε (δ) συναν-
4 τήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. Καὶ εἶπεν
αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, Ἱνατί Μωυσῆ
καὶ Ἀαρὼν διαστρέφετε (ε) τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν
ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὰ
5 ἔργα αὐτοῦ. Καὶ εἶπε Φαραὼ, Ἰδοὺ νῦν πο-
λυπληθεῖ ὁ (ζ) λαός· μὴ οὖν καταπαύσω-
μεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων.

MS.A. Κεφ. ε'. (α) ἵνα ἑορτάσωσίν μοι (β) ἐστιν θεὸς, οὗ (γ) θύσωμεν τῷ θεῷ (δ) συναντήσῃ (ε) τὸν λαόν μου ἀπὸ (ζ) λαὸς τῆς γῆς μή

Dixi autē tibi, Dimitte populum meum, ut mihi serviat. Siquidem igitur (k) nolis dimittere eos; vide igitur, ego interficiam filium tuum primogenitum. Et factum est in via in (l) diversorio, obviavit ei (m) angelus Domini : & quærebat eum occidere. Et assumpto Sephora (n) calculo, circumcidit præputium filii sui : & (o) procidit ad pedes ejus, & dixit, Stetit sanguis circumcisionis infantis mei. Et (p) recessit ab eo, propterea quòd dixit, Stetit sanguis circumcisionis infantis mei. Dixit autem Dominus ad Aaron, Perge in occursum Moysi in desertum. Et perrexit, & occurrit ei in monte Dei, & osculati sunt se invicem. Et annunciavit Moyses ipsi Aaron omnes sermones Domini, quos misit, & omnia (q) verba, quæ mandavit ei. Ivit autem Moyses & Aaron, & congregaverunt seniores filiorum Israel. Et locutus est Aaron omnia verba ista, quæ locutus est Deus ad Moysem : Et fecit signa coram populo. Et credidit populus, & gavisus est: quia visitavit Deus filios Israel, & quia vidit eorum tribulationem. Inclinatus autem populus adoravit.

CAP. V.

ET post hæc ingressus est Moyses & Aaron ad Pharaonem; & dixerunt ei, Hæc dicit Dominus Deus Israel; Dimitte populum meum, ut mihi festa celebrent in deserto. Et dixit Pharao, Quis est, cujus exaudiam vocem ejus, ut dimittam filios Israel? Non novi Dominum, & Israel non dimitto. Et dicunt ei, Deus Hebræorum vocavit nos. Ibimus igitur viam trium dierum in desertum, ut sacrificemus Domino Deo nostro: ne fortè occurrat nobis mors aut cædes. Et dixit eis rex Ægypti, ut quid, Moyses & Aaron, pervertitis populum ab operibus? Abite unusquisque vestrûm ad opera sua. Et dixit Pharao, Ecce nunc valdè multiplicatur populus : non igitur cessationem illis demus ab operibus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Dixi tibi ut dimitteres filium meum, ut serviat mihi. Quòd si nolis dimittere filium meum, en ego occidam filium tuum, primogenitum tuum. Cúmque esset Moses in itinere in diversorio, occurrit ei Dominus, & voluit occidere Mosen. Arripuit autem Sephora silicem, & circuncidit præputium filii sui, tenuítque pedes ejus, & ait, Sponsus sanguinis tu mihi es. Et destitit ab eo: tūc dixit illa, Spōs° sāguinis ad circūcisioné. Et dixit Dñs ad Aharoné, Vade in occursum Mosis fratris tui in desertum; & abiens, occurrit illi in monte Dei, in Horib; & osculatus est eum. Indicavitque Moses Aharoni cunctos sermones Domini qui miserat eum, cunctáque prodigia quæ præceperat ei ut faceret. Abierunt ergò Moses & Aharon, & congregaverunt omnes senes filiorum Israel. Et retulit Aharon omnes sermones quos dixerat Dominus Mosi, fecitque signa coram populo. Et crediderunt populus, & audierunt quòd recordatus esset Dominus filiorum Israel, & quòd vidisset servitutem eorum: & procidentes populus, adoraverunt coram Domino.

CAP. V.

Postea ingressi sunt Moses & Aharon, & dixerunt Pharaoni, Sic dicit Dominus Deus Israel; Dimitte populum meum, ut festum diem mihi celebrent in deserto. Dixit Pharaon, Quis est Dominus ut audiam vocem ejus, & dimittam Israel? Nescio Dominum, et Israel non dimittam. Et dixerunt, Dominus Deus Hebræorum apparuit nobis : proficiscemur spatio trium dierum in desertum, & sacrificabim° Domino Deo nostro, ne fortè occurrat nobis cum gladio aut mortalitate. Ait illis rex Ægypti, Cur ô Moses & Aharon cessare facitis populū ab opere suo? ite ad servitutem vestram. Dixit etiam ad eos Pharaon, En plurim° est nunc populus terræ, & vos distrahitis eos ab opere suo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ואמרית לך שלח ית ברי ויפלח קדמי ואם מסרב את לשלחותיה הא אנא קטיל ית ברך בוכרך: והוה באורחא בבית מבתא וערע ביה מלאכא דיי ובעא למקטליה: ונסיבת צפורה טינרא וגזרת ית עורלת ברה וקריבת לקדמוהי ואמרת בדמא דמהולתא הדין אתיהב חתנא לנא: ונח מניה בכין אמרת אלולי דמא דמהולתא הדין אתחיב חתנא קטול: ואמר יי לאהרן איזל לקדמות משה למדברא ואזל וערעיה בטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי ונשק ליה: וחוי משה לאהרן ית כל פתגמיא דיי די שלחיה וית כל אתיא די פקדיה: ואזל משה ואהרן וכנשו ית כל סבי בני ישראל: ומליל אהרן ית כל פתגמיא די מליל יי עם משה ועבד אתיא לעיני עמא: והימין עמא ושמעו ארי דכיר יי ית בני ישראל וארי גלי קדמוהי שעבודהון וכרעו וסגידו:

ה

ובתר כן עלו משה ואהרן ואמרו לפרעה כדנן אמר יי אלהא דישראל שלח ית עמי ויחגון קדמי במדברא: ואמר פרעה שמא דיי לא אתגלי לי דאקבל במימריה לשלחא ית ישראל לא אתגלי לי שמא דיי ואף ית ישראל לא אשלח: ואמרו אלהא דיהודאי אתגלי עלנא ניזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי אלהנא דלמא יערעננא במותא או בקטולא: ואמר להון מלכא דמצרים למא משה ואהרן תבטלון ית עמא מעובדיהון איזילו לפולחנכון: ואמר פרעה הא סגיאין כען עמא דארעא ותבטלון יתהון מפולחנהון:

23 Dixiq; tibi;Dimitte filiũ meũ,
ut serviat corã me ;& si noles
dimittere eum;ecce ego inter-
ficiã filiũ tuũ, primogenitum
24 tuũ. Et factũ est cũ esset in viã,
in diversorio:occurrit ei ãgel⁹
Domini,et quærebat interfice-
25 re eũ. Tulitq; Sephora petrã,
& circuncidit præputium filii
sui,et obtulit coram eo:et ait;
Propter sanguinẽ circũcisio-
nis hujus, detur *nobis* sponsus
26 me⁹.Et cùm dimisisset eũ :tũc
dixit; Nisi propter sanguinem
circuncisionis huj⁹, condẽnat⁹
27 erat ad mortẽ spons⁹ me⁹.Di-
xitq; Dñs ad Aaron ; Vade in
occursũ Moysi,in desertũ : &
abiit, et occurrit ei in monte
ubi revelata fuerat gloria Dei ,
28 et osculat⁹ est eũ.Narravitque
Moyses Aaron oñia verba Do-
mini, pro quib⁹ misit eum: &
& oñia signa, quæ mãdaverat
29 ei.Et abiit Moyses,& Aaron:
& congregaverũt oñes senio-
30 res filiorũ Israel. Et locut⁹ est
Aaron, oñia verba quæ locut⁹
fuerat Dñs ad Moysen: & fe-
31 cit signa corã populo. Et cre-
didit popul⁹:& audiverunt; q̃
recordat⁹ fuisset Dñs filiorum
Israel, & quòd nota esset co-
ram eo afflictio eorum ; & in-
curvati sunt, & adoraverunt.

CAP. V.

1 ET post hæc ingressi sunt
Moyses & Aaron; & dixerunt
ad Pharaonẽ : Hæc dicit Dñs
Deus Israel; Dimitte populum
meũ,ut sacrificent corã me in
2 deserto. Et dixit Pharao ; No-
mẽ Dñi non est revelatũ mihi,
ut obediã verbo ej⁹, & ut di-
mittã Israel:Non est revelatũ
mihi nomẽ Dñi; Israel quoq;
3 non dimittã. Dixeruntq; Deus
Judæorũ invocat⁹ est sup nos:
eam⁹ nunc viã triũ dierum in
solitudinẽ,& sacrificem⁹ corã
Dño Deo nostro; ne fortè ac-
cidat nobis mors, aut occisio.
4 Dixitq; eis rex Ægypti;Ut quid
Moyses & Aaron,cessare faci-
tis populũ ab operib⁹ suis?
5 ite ad servitutẽ vestrã. Dixitq;
Pharao ; Ecce nunc multus est
populus terræ :& cessare faci-
tis eos ab operibus suis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dico autem tibi, Dimitte fili- 23
um meum ut serviat mihi :
Si recusaveris dimittere eũ,
ecce ego interficio filium tu-
um, primogenitũ tuum. Cùm- 24
que esset in itinere in diver-
sorio, occurrit ei Dominus,
quærens eum (a) occidere.
Tum accepit Sephora petram, 25
& abscidit præputium filii
sui, attulitque ad pedes ejus,
dicens ; Certè sponsus san-
guinum tu mihi es. Et reces- 26
sit ab eâ : tunc dixit, Spon-
sus es sanguinum, propter
circuncisionem. Et dixit Do- 27
minus Aaroni, Vade obvi-
ãm Mosi in desertum : &
ivit, & occurrit ei in monte
Dei, atq; osculatus est eum.
Narravitq; Moses Aaroni 28
omnia verba Domini qui mi-
serat eum, & omnia signa
quæ præceperat ei. Iverunt 29
autem Moses & Aaron, &
congregaverunt omnes senio-
res filiorum Israel. Et retulit 30
Aaron omnia verba quæ lo-
cutus erat Dominus Mosi, fe-
cit quoque signa in oculis po-
puli. Credidetq; populus, au- 31
diens quòd visitaverat Do-
minus filios Israel, & quòd
viderat afflictionem eorum ;
& proni adoraverunt.

CAP. V.

ET postea venerant Mo- 1
ses & Aaron, & dixerunt
Pharaoni ; Sic loquitur Do-
minus Deus Israel, Dimitte
populum meum ut festum a-
gat mihi in deserto. Respon- 2
dit autem Pharao, Quis Do-
minus ut audiam vocem e-
jus ad dimittendum Isra-
elem ? non novi Dominum,
neque etiam Israelem dimit-
tam. Illi vero dixerunt, De- 3
us Hebræorum invocatur su-
per nos ; eamus, quæsumus,
in desertum viam trium die-
rum, ut sacrificemus Domi-
no Deo nostro, ne occurrat
nobis cum peste aut cum gla-
dio. Respondiq; eis rex Æ- 4
gypti, Quare Moses & Aa-
ron avertitis populũ ab ope-
ribus suis ? Ite ad onera
vestra. Dixitque Pharao ; 5
Ecce nunc plures sunt quam
populus terræ, & cessare fa-
citis eos ab oneribus suis.

VER. SAM. (a) Fortiter urgere.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

فقلت لك اطلق ابني * فان ابيت ان تطلقه فها انا قاتل ابنك بكرك * ولما كان في الطريق
في المبيت فاجاه ولده ملاك الله فطلب قتله * فاخذت صفورا صوانا فقطعت قلفة ابنها وقدمته
بين يديه * وقالت كاد العريس ان يكون مقتولا * فكف عنه حينيذ * وقالت صار العريس
المقتول مختونا * ثم قال الله لهرون امض تلقا موسي في البر * فمضي فوافاه في جبل الله
فقبله * واخبر موسي بجميع كلام الله الذي بعثه به وجميع الايات التي امره الله باقامتها *
فمضي موسي وهرون وجمعا جميع شيوخ بني اسرائيل * وكلمهم هرون بجميع الكلام الذي
كلم الله به موسي * وصنع المعجزات بحضرة القوم * فامن القوم اذ سمعوا ان الله قد ذكر بني
اسرائيل ونظر ضعفهم * وخروا وسجدوا لله * الفصل الخامس *
وبعد ذلك دخل موسي وهرون وقالا لفرعون * كذا قال الله اله اسرائيل * اطلق قومي يحجوا لي
في البر * قال فرعون من الله حتي اقبل منه فاطلق بني اسرائيل * لا اعرف الله ولا اطلق بني
اسرائيل ايضا * قالا اله العبرانيين وافانا امره * فنمضي مسير ثلثة ايام في البر ونذبح لله ربنا
كيلا يفجانا بوبا او بسيف * قال لهما ملك مصر لم يا موسي وهرون تخذلان القوم عن اعمالهم
امضوا الي ثقلكم * ثم قال من كثر اهل البلد حتي تعطلهم من ثقلهم *

Dixi tibi, Dimitte filium meum ; quòd si 23
respueris dimittere eum,ecce ego occisurus
sum filium tuum, primogenitum tuum.
Cùmque esset in itinere in diversorio, ir- 24
ruit in filium ejus Angelus Dei, voluitque
occidere illum. Accepit autem Sephora si- 25
licem, & succidit præputium filii sui, &
obtulit eum in conspectu ejus, & dixit,
Parùm absfuit quin sponsus interficeretur.
Retraxitque se ab eo tunc ; & dixit illa, 26
Factus est sponsus occidendus, circunci-
sus. Deindè dixit Deus Haroni, Vade in 27
occursum Musæ in desertum. Abiitque, &
venit ad eum in montẽ Dei, & osculat⁹ est
eum. Et notificavit ei Musa omnem ser- 28
monem Dei pro quo misit eum, & omnia
signa quæ præcepit ei Deus ut ederet. Abi- 29
eruntque Musa & Haron, & collegerunt
omnes senes filiorum Israil. Et locutus est 30
eis Haron omnem sermonem quem locutus
fuerat Deus ad Musam, & fecit prodigia
in præsentia populi. Credidítque populus, 31
cùm audivissent Deum recordatum esse
filiorum Israel, et vidisse infirmitatem eo-
rum ; & procideruntt, atque adoraverunt
Deum.

CAP. V.

ET post hoc ingressi sunt Musa & Ha- 1
ron, & dixerunt Pharaoni; Sic ait Deus,
Deus Israel ; Dimitte populum meum ut
agat festum mihi in deserto. Ait Pharaon, 2
Quis est Deus ut auscultem ei, & dimit-
tam filios Israel ? Nescio Deum, nec di-
mittam filios Israel etiam. Dixerunt ambo, 3
Dei Hebræorum pervenit ad nos imperiũ ;
abibimus iter trium dierum in desertum,
& mactabimus Deo Domino nostro, ut nè
irruat in nos peste aut gladio. Ait illis rex 4
Ægypti, Quare, ô Musa & Haron, distra-
bitis populum ab operibus eorum ? Ite ad
bajulationem vestram. Deinde dixit, Num 5
tanta est multitudo incolarum regionis, ut
impediatis eos gestatione eorum.

ספר שמות : ה

& ,*populo in exigentibus* illa die in Parhoh præcepit Et
6 ויצו פרעה ביום ההוא את־הנגשים בעם ואת־
populo paleam detis ut ,addetis Non : dicendo ,ej° præfectis
7 שטריו לאמר: לא תאספון לתת תבן לעם
colligāt & ,vadant ipsi :nudiusterti° heri sicut lateres laterificandū ad
ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו
Faciebant ipsi quam ,laterum summam Et .paleam sibi
8 להם תבן; ואת־מתכנת הלבנים אשר הם עשים
quia :ea ex diminuetis non ,eos super ponetis ,nudiustertius heri
תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי־
sacrificabim° ,Ibimus :dicendo clamant ipsi Idcirco .sunt otiosi
נרפים הם על־כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה
faciant & ,viros super opus Aggravetur .nostro Deo
9 לאלהינו: תכבד העבדה על־האנשים ויעשו־
,populi exactores sunt egressi Et .mendacii verbis in confidant ne &,eo in
10 בה ואל־ישעו בדברי־שקר: ויצאו נגשי העם
,Parhoh dixit Sic : dicendo ,populum ad dixerunt & ,ej° præfecti &
ושטריו ויאמרו אל־העם לאמר כה אמר פרעה
,paleam vobis capite ,ite Vos .paleam vobis do ego Non
11 אינני נתן לכם תבן: אתם לכו קחו לכם תבן
.aliquid vestro opere de diminuitur non quia : repereritis *quo* à
מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר:
stipulam colligeret ut ,Ægypti terram omnē in populus *se dispersit* Et
12 ויפץ העם בכל־ארץ מצרים לקשש קש
vestra opera Perficite : dicendo ,urgebant exactores Et .palea pro
13 לתבן: והנגשים אצים לאמר כלו מעשיכם
sunt cæsi Et .palea erat cùm quemadmodum ,*ejus die in* *diei* *rem*
14 דבר־יום ביומו כאשר בהיות התבן: ויכו
exactores eos super posuerunt quos ,Israel filiorum præfecti
שטרי בני ישראל אשר־שמו עלהם נגשי
,vestrum *statutum* perfecistis non Cur : dicendo ,Parhoh
פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם
? hodie etiam ,heri etiam ,nudiustertius heri sicut laterificādū ad
ללבן כתמול שלשם גם־תמול גם־היום:
:dicendo ,Parhoh ad clamaverūt & ,Israel filiorum præfecti venerūt Et
15 ויבאו שטרי בני ישראל ויצעקו אל־פרעה לאמר
,tuis servis datur non Palea ? tuis servis sic *facies* quid Ut
16 למה תעשה כה לעבדיך: תבן אין נתן לעבדיך
peccat & ,*cæsi* tui servi ecce & .facite nobis *dicentes* lateres &
ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת
dicentes vos Idcirco *ociosi estis* *Ociosi* :dixit Et.tu° popul°
17 עמך: ויאמר נרפים אתם נרפים על־כן אתם אמרים
palea &,operamini ,ite nunc Et .Domino sacrificabimus Ibimus
18 נלכה נזבחה ליהוה: ועתה לכו עבדו ותבן
præfecti viderunt Et.dabitis laterum summam & ,vobis dabitur non
19 לא־ינתן לכם ותכן לבנים תתנו: ויראו שטרי
vestris laterib° de diminuetis Non :dicēdo,malo in se Israel filiorum
בני־ישראל אתם ברע לאמר לא־תגרעו מלבניכם
.*suo die in* *diei* *rem*
דבר־יום ביומו:

Versio VUL. LAT.

6 Præcepit ergò in die illo præfectis operum & exactoribus
7 populi, dicens ; Nequaquam ultrà dabitis paleas populo ad conficiendos lateres, sicut priùs: sed ipsi vadant, & colligāt
8 stipulas. Et mensuram laterū, quam priùs faciebant, imponetis super eos, nec minuetis quidquam : vacant enim, & idcirco vociferantur, dicentes ; Eamus, & sacrificemus
9 Deo nostro. Opprimantur operibus, & expleant ea: ut non acquiescant verbis mēdacib°.
10 Igitur egressi præfecti operum & exactores, ad populum dixerunt, Sic dicit Pharao, Non
11 do vobis paleas. Ite, & colligite sicubi invenire poteritis, nec minuetur quidquam de
12 opere vestro. Dispersusque est populus per omnem terrā Ægypti ad colligendas paleas.
13 Præfecti quoque operum instabant, dicentes, Complete opus vestrum quotidiè, ut priùs facere solebatis, quando da-
14 bantur vobis paleæ. Flagellatique sunt qui præerant operibus filiorum Israel, ab exactoribus Pharaonis, dicentibus; Quarè non impletis mēsuram laterum sicut priùs,
15 nec herì, nec hodiè? Veneruntque præpositi filiorum Israel, & vociferati sunt ad Pharaonem, dicentes ; Cur ita
16 agis contra servos tuos? Paleæ non dantur nobis, & lateres similiter imperantur: en famuli tui flagellis cædimur, & injustè agitur contra
17 populum tuum. Qui ait, Vacatis otio, & idcirco dicitis ; Eamus, & sacrificemus Domi-
18 no. Ite ergò, et operamini: paleæ non dabuntur vobis, & reddetis consuetum numerum
19 laterum. Videbántque se præpositi filiorum Israel in malo, eò quòd diceretur eis; Non minuetur quidquam de lateribus per singulos dies.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Συνέταξε δὲ Φαραὼ τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ
7 λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦσι, λέγων, Οὐκέτι προστεθήσεσθε διδόναι ἄχυρον τῷ λαῷ εἰς τὴν πλινθουργίαν καθάπερ (η) χθὲς καὶ τρίτην (θ) ἡμέραν· αὐτοὶ πορευέσθωσαν καὶ
8 συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρα. Καὶ τὴν σύνταξιν τῆς (ι) πλινθείας ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιβαλεῖς αὐτοῖς· οὐκ ἀφελεῖς οὐδέν· σχολάζουσι γάρ· διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, (κ) Ἐγερθῶμεν, καὶ θύσω-
9 μεν τῷ Θεῷ ἡμῶν. Βαρυνέσθω τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ (λ) μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ (λ) μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς.
10 Κατέσπευδον δὲ αὐτοὺς οἱ ἐργοδιῶκται καὶ οἱ γραμματεῖς· καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες, Τάδε λέγει Φαραώ· Οὐκέτι δίδωμι ὑ-
11 μῖν ἄχυρα. Αὐτοὶ ὑμεῖς πορευόμενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἐὰν εὕρητε· οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐθέν.
12 Καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς (μ) ἐν ὅλῃ γῇ Αἰγύ-
13 πτῳ, συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα. Οἱ δὲ ἐργοδιῶκται κατέσπευδον αὐτοὺς, λέγοντες, Συντελεῖτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ' ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὸ ἄχυρον
14 ἐδίδοτο ὑμῖν. Καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ γένους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, οἱ κατασταθέντες ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ Φαραὼ, λέγοντες, Διατί οὐ συνετελέσατε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πλινθείας καθάπερ (ν) χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμε-
15 ρον; Εἰσελθόντες δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατεβόησαν πρὸς Φαραὼ, λέγοντες, (ξ) Ἱνατί σὺ οὕτως ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰ-
16 κέταις; Ἄχυρον οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλίνθον ἡμῖν λέγουσι ποιεῖν. καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται. ἀδικήσεις οὖν τὸν
17 λαόν σου. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Σχολάζετε, σχολασταί ἐστε· διὰ τοῦτο λέγετε, (ο) Πορευθῶ-
18 μεν, θύσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν. Νῦν οὖν (π) πορευθέντες, ἐργάζεσθε· τὸ γὰρ ἄχυρον οὐ δοθήσεται ὑμῖν, καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθείας ἀπο-
19 δώσετε. Ἑώρων δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἑαυτοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες, Οὐκ ἀπολείψετε τῆς πλινθείας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ.

Præcepit autem Pharao exactoribus operum populi, & scribis, dicens, Nō ulterius adjicietis dare paleam populo ad laterificium, (a) sicut heri, & nudiustertiùs: sed ipsi vadant, & colligant sibi paleas. Et summam laterificii, quod ipsi faciunt, per singulos dies impones eis: nihil demes: vacant enim. Propter hoc clamaverunt, dicentes, Surgamus & sacrificemus Deo nostro. Aggraventur opera hominum horum, & curent hæc, & non ponant curam in sermonibus vanis. Urgebant autem eos exactores operum, & scribæ: & dicebant ad populum, dicentes, Hæc dicit Pharao; Non ultrà do vobis paleas. Vos ipsi euntes colligite vobis ipsis paleas, undecumque inveneritis. Non enim demetur de summa vestra quicquam. Et dispersus est populus in tota terra Ægypto, ad colligendum stipulam in paleas. Exactores autem operum urgebant eos, dicentes; Perficite opera assignata quotidie, quemadmodùm & quando palea dabatur vobis. Et flagellati sunt scribæ de genere filiorum Israel, qui impositi fuerant super eos à præfectis Pharaonis, dicentes, Cur non perfecistis summas vestras laterificii etiam hodie, quemadmodum heri, & nudiustertiùs? Ingressi autem scribæ filiorum Israel clamaverunt ad Pharaonem, dicentes, ut quid tu sic facis famulis tuis? Paleas non datur famulis tuis, & laterem nobis dicunt facere. Et (b) ecce pueri tui flagellati sunt. Facies igitur injuriam populo tuo. Et dixit eis, Vacatis, otiosi estis: propterea dicitis, Eamus, sacrificemus Deo nostro. Nunc autem euntes operamini. Palea enim non dabitur vobis: & summam laterificii reddetis. Videbant autem scribæ filiorum Israel sese in malis, dicentes, Non (c) omittetis de laterificio quod assignatum est in die.

MS.A. (η) ἐχθὲς (θ) ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμερον· ἀντὶ (ι) πλινθουργίας (κ) Πορευθῶμεν, (λ) μεριμνάτωσαν (μ) ἐν ὅλῃ Αἰγύπτῳ, (ν) ἐχθὲς (ξ) Ἱνατί οὕτως (ο) Πορευθῶμεν, καὶ θύσωμεν (π) ἀπελθόντες,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 * ܘܦܩܕ ܦܪܥܘܢ ܒܝܘܡܐ ܗܘ ܠܫܠܝܛܢܘܗܝ ܕܥܡܐ ܘܠܣܦܪܘܗܝ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܠܐ
7 ܬܘܣܦܘܢ ܠܡܬܠ ܬܒܢܐ ܠܥܡܐ. ܠܡܥܒܕ ܠܒܢܐ: ܐܝܟ ܕܐܬܡܠܝ. ܘܐܝܟ ܕܡܢ ܬܡܠܝ.
8 ܗܢܘܢ ܢܐܙܠܘܢ ܘܢܠܩܛܘܢ ܠܗܘܢ ܬܒܢܐ. * ܘܡܢܝܢܐ ܕܠܒܢܐ ܕܥܒܕܝܢ ܗܘܘ. ܐܝܟ ܕܡܢ
ܐܬܡܠܝ. ܘܐܝܟ ܕܡܢ ܬܡܠܝ. ܐܪܡܘ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܠܐ ܬܒܨܪܘܢ ܡܢܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܒܛܝܠ
9 ܐܢܘܢ. ܘܡܛܠܗܢܐ ܡܩܥܝܢ ܘܐܡܪܝܢ. ܢܐܙܠ ܢܕܒܚ ܠܐܠܗܢ. * ܬܬܩܪ ܥܒܕܐ ܥܠ ܓܒܪܐ
10 ܘܢܬܪܢܘܢ ܒܗ. ܘܠܐ ܢܬܪܢܘܢ ܒܡܠܐ ܕܣܪܩܘܬܐ. * ܘܢܦܩܘ ܫܠܝܛܢܘܗܝ ܕܥܡܐ ܘܣܦܪܘܗܝ. ܘܐܡܪܘ
11 ܠܥܡܐ. ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܦܪܥܘܢ. ܠܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܬܒܢܐ. * ܐܢܬܘܢ ܙܠܘ ܣܒܘ ܠܟܘܢ ܬܒܢܐ.
12 ܡܢ ܐܝܟܐ ܕܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܘܡܕܡ ܠܐ ܢܬܒܨܪ ܡܢ ܥܒܕܟܘܢ. * ܘܐܬܒܕܪ ܥܡܐ ܒܟܠܗ
13 ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܠܡܠܩܛ ܩܫܐ ܠܬܒܢܐ. * ܘܫܠܝܛܢܐ ܐܠܨܝܢ ܘܐܡܪܝܢ. ܫܠܡܘ ܥܒܕܝܟܘܢ
14 ܐܝܟ ܕܥܒܕܝܢ. ܐܝܟ ܕܡܬܝܗܒ ܗܘܐ ܠܟܘܢ ܬܒܢܐ. * ܘܐܬܢܓܕܘ ܣܦܪܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.
ܕܐܩܝܡܘ ܥܠܝܗܘܢ ܫܠܝܛܢܘܗܝ ܕܦܪܥܘܢ. ܘܐܡܪܝܢ. ܠܡܢܐ ܠܐ ܫܠܡܬܘܢ ܡܢܝܢܟܘܢ
15 ܕܠܒܢܐ ܐܝܟ ܕܐܬܡܠܝ ܘܐܝܟ ܕܡܢ ܬܡܠܝ. ܐܦ ܐܬܡܠܝ ܘܝܘܡܢܐ. * ܘܐܬܘ ܣܦܪܐ ܕܒܢܝ
ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܬܓܥܝܘ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. ܘܐܡܪܝܢ. ܠܡܢܐ ܗܟܢܐ ܥܒܕ ܐܢܬ ܠܥܒܕܝܟ.
16 * ܬܒܢܐ ܠܐ ܡܬܝܗܒ ܠܥܒܕܝܟ. ܘܠܒܢܐ ܐܡܪܝܢ ܠܢ ܥܒܕܘ. ܘܗܐ ܥܒܕܝܟ ܡܬܢܓܕܝܢ. ܘܚܛܝܬ
17 ܥܠ ܥܡܟ. * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܦܪܥܘܢ. ܒܛܝܠܘܬܐ ܗܘ ܒܛܠܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܡܛܠ ܗܢܐ
18 ܐܡܪܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܢܐܙܠ ܢܕܒܚ ܠܡܪܝܐ. * ܘܗܫܐ ܙܠܘ ܦܠܘܚܘ. ܘܬܒܢܐ ܠܐ ܢܬܝܗܒ ܠܟܘܢ.
19 ܘܡܢܝܢܐ ܕܠܒܢܐ ܬܬܠܘܢ. * ܘܚܙܘ ܐܢܘܢ ܣܦܪܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܒܒܝܫܬܐ. ܘܐܡܪܝܢ
ܠܗܘܢ. ܠܐ ܡܬܒܨܪܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܡܢ ܠܒܢܝܟܘܢ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܟܠ ܝܘܡ.

Præcepítque Pharaon in die illa præpositis populi, & scribis ejus, dixitque eis : Ne detis ampliùs paleam populo ad conficiendos lateres, ut heri & ut nudiustertiùs : ipsi eant & colligant sibi paleam. Numerum verò laterum quos faciebant, sicut ab heri & nudiustertiùs, præscribetis eis, nec minuetis ex illis : nam quia otiosi sunt, idcirco clamitant; ac dicunt, Eamus sacrificaturi Deo nostro. Crescat opus super viros, cogiténtque in eo, & non cogitent in verbis vanis. Egressi itaque præpositi populi & scribæ ipsius, dixerunt ad populum, Sic ait Pharaon, Non dabo vobis paleam. Vos ite sumite paleam inde ubi repereritis, & nihil minuetur ex opere vestro. Et dispersus est populus in omnē terram Ægypti, ut colligerent stipulas paleæ. Præpositi autem urgebant, dicentes; Reddite opus vestrum ut semper *solebatis* quando dabatur vobis palea. Et puniti fuerunt scribæ filiorum Israel quos præfecerant eis præpositi Pharaonis, dicentes; Quare non reddidistis numerum vestrum laterum sicut heri & sicut nudiustertiùs, etiam heri & hodie? Et venientes scribæ filiorum Israel, vociferati sunt coram Pharaone, dicentes; Cur sic agitur cum servis tuis? Palea non datur servis tuis, & *interim* dicunt nobis, Lateres conficite, & ecce servi tui vapulant, & peccas in populum tuum. Ait illis Pharaon, Otio otiamini; propterea dicitis, Eamus, sacrificemus Domino. Nunc ite, & operamini, & palea non dabitur vobis, & numerum laterum reddetis. Intuiti sunt autem scribæ filios Israel ægrè, & dixerunt eis, Nil detrahetis ex lateribus vestris, sed ut singulis diebus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

6 ופקיד פרעה ביומא ההוא ית שלטוני עמא וית סרכוהי למימר:
7 לא תוספון למתן תבנא לעמא למרמי לבנין כמאתמלי ומדקמוהי אנון יזלון ויגבון להון תבנא:
8 וית סכום לבניא דאנון עבדין מאתמלי ומדקמוהי תמנון עליהון לא תמנעון מנה ארי בטלנין אנון על כן אנון צוחין למימר נזיל נדבח קדם אלהנא:
9 תתקף פולחנא על גבריא ויתעסקון בה ולא יתעסקון בפתגמין בטלין:
10 ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכון תבנא:
11 אתון אזילו סבו לכון תבנא מאתר די תשכחון ארי לא אתמנע מפולחנכון מדעם:
12 ואתבדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתבנא:
13 ושלטוניא דחקין למימר אשלימו עובדיכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד מתיהב לכון תבנא:
14 ולקו סרכי בני ישראל די מניאו עליהון שלטוני פרעה למימר מא דין לא אשלמתון גזרתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקמוהי אף תמלי אף יומא דין:
15 ואתו סרכי בני ישראל וצוחו קדם פרעה למימר למא תעביד כדין לעבדך:
16 תבנא לא מתיהב לעבדך ולבניא אמרין לנא עבידו והא עבדך לקן וחובא עליהון עמך:
17 ואמר בטלנין אתון בטלנין על כן אתון אמרין נזיל נדבח קדם יי:
18 וכען אזילו פלחו ותבנא לא מתיהב לכון וסכום לבניא תתנון:
19 וחזו סרכי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה:

6 Et præcepit Pharao in die illo præfectis populi, & exactorib' ejus, dicens.
7 Nolite dare ultrà paleas populo, ut cóficiant lateres, ficut heri et nudius tertiùs: ipfi vadát et colligát fibi
8 paleas. Et numerú laterú, qué ipfi faciebát heri & nudi' terti', imponetis fup eos; nec minuetis ab eo: quoniam ociofi fút; propterea clamát, dicétes; Eam', et facrificem' corá Deo
9 noftro. Aggravetur op' fup viros, et occupentur in eo: & non occupétur in verbis oci-
10 ofis. Et egreffi funt præfecti populi, & exactores ej'; & dixerunt populo: Hæc dicit Pharao; Non ego dabo vobis pa-
11 leas. Vos ite & tollite vobis paleas, de loco in quo inveneritis: quoniam non minuetur
12 quicquá de operib' veftris. Et difperf' eft popul' in omnem terrá Ægypti, ad colligendas
13 ftipulas et paleas. Præfecti autem inftabát dicétes: Implete op' veftrum per fingulos dies, ficut faciebatis quádo daban-
14 tur vobis paleæ. Percuffiq; fút præpofiti filiorú Ifrael; quos conftituerant fup eos præfecti Pharaonis, dicentes: Quare noncompléftis numerú veftrú ut conficeretis lateres, ficut nudi' terti'; nec heri, nec ho-
15 die? Et venerút præfecti filiorú Ifrael; & clamaverút corá Pharaone, dicentes: Quare
16 fic facis fervis tuis? Paleæ nó dantur fervis tuis; & dicunt nobis, Facite lateres: & ecce fervi tui percutiuntur, et pec-
17 cat fup eos popul' tu'. Et ait; Ociofi eftis, ociofi; idcirco vos dicitis; Eam', et facrificemus
18 coram Dño. Et nunc, ite & operamini; & paleæ non dabuntur vobis: & fummam la-
19 terum reddetis. Videbantque fe præfecti filiorum Ifrael in malum, eo quòd diceretur eis: Non minuatis quicquam de lateribus veftris, per fingulos dies.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranflatio Latina.

6 *Præcepit ergò Pharao die illo (a) Exactoribus populi, & (b) Præfectis ejus, dicens:*
7 *Non dabitis ampliùs paleam populo ad conficiendos lateres, ficut heri & nudiuftertiùs; ipfi abeant, colligant fibi paleam.*
8 *(c) Summã autem laterum quam faciebant heri & nudiuftertiùs, imponetis fuper eos: non diminuetis ex eâ; quoniam otiofi funt ifti, ideò clamant, dicentes; Ibimus, facrificabimus Deo noftro.*
9 *Aggravetur fervitus fuper homines iftos, (d) attendantq; ei, & non attendant verbis vanis.*
10 *Et egreffi funt (e) Exactores populi, & (f) Præfecti ejus, locutiq; funt populo, dicentes; Sic dicit Pharao, Non dabo vobis ampliùs paleam.*
11 *Vos ite, accipite vobis paleam ubicunque inveneritis, nihil tamen minuetur de fervitute veftra.*
12 *Et difperfus eft populus per univerfam terram Ægypti, ut colligeret ftipulam pro palea.*
13 *(g) Exactores quoque urgebant populũ, dicentes; Perficite opera veftra, penfum quotidianum, ficut cùm palea dabatur vobis.*
14 *Et cæfi funt (h) Præfecti filiorũ Ifrael quos pofuerant fuper eos (i) Exactores Pharaonis, dicentes, Quare non perfecitis quod ftatutum eft vobis de lateribus conficiendis, ficut heri & nudiuftertiùs, ita heri & hodiè?*
15 *Ideò venerunt (k) Præfecti filiorum Ifrael, & clamaverunt ad Pharaonem; dicentes, Quare fecifti fic fervis tuis?*
16 *Palea non datur fervis tuis, & Lateres, dicunt nobis, facite: En ideò fervi tui (l) cæduntur, (m) injuriáq; facis populo tuo.*
17 *At refpõdit, Otiofi eftis, otiofi eftis; ideò dicitis, Ibimus, & facrificabim' Domino.*
18 *Nunc autẽ ite, et fervite, neq; palea dabitur vobis; (n) fummam tamen laterũ dabitis.*
19 *Et viderũt (o) Præfecti filiorũ Ifrael fe ipfos in malo, hoc dicto, Non diminuetur de lateribus veftris per fingulos dies.*

VER. SAM. (a) Præpofitis (b) Scribis ejus, (c) Proportionem (d) follicitì fint de illâ, & non follicitì fint de (e) Præpofiti (f) Scribæ ejus, (g) Præpofiti (h) Scribæ (i) Præfecti (k) Scribæ (l) vapulant, (m) & crimen apud te eft (n) proportionem (o) Scribæ

Verfio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * وامر فرعون في ذلك اليوم جلاوزة القوم وعرفاءهم قايلا * لا تعاودوا ان تعطوا القوم تبنا
7 ليلبنوا اللبن مثل امس وما قبل * هم يمضون ويقششون لهم تبنا *
8 وضرايب اللبن التي كانوا يصنعونها امس وما قبله صيروها عليهم * ولا تنقصوها منها لانهم مرفهون ولذلك هم يصرخون
9 ويقولون نمضي فنذبح لربنا * يثقل العمل على القوم فيشتغلوا به ولا يشتغلوا بامور باطلة *
10 فخرج جلاوزة القوم وعرفاوهم وقالوا لهم كذا قال فرعون لست اعطيكم تبنا *
11 انتم امضوا وخذوا لكم تبنا من حيث تجدون وتعملون اذ ليس ينقص من عملكم شي *
12 فتبدد القوم في جميع بلد مصر ليقششوا قشا للتبن *
13 والجلاوزة ملحون قايلون اكملوا اعمالكم امر يوم بيوم * كما كان وقت اعطاء التبن *
14 فضرب عرفاء بني اسرائيل الذين ولاهم عليهم جلاوزة فرعون * وقالوا لهم ما بالكم لم تكملوا ضرايبكم بان تلبنوا مثل امس وما قبله امس واليوم *
15 وجاء عرفاء بني اسرائيل واستغاثوا الى فرعون * قايلين لم تصنع كذا *
16 التبن ليس يدفع الينا ويقولون لنا اصنعوا لبنا * هوذا عبيدك مضروبون بما اخطا عليهم قومك *
17 قال انتم مرفهون ولذلك تقولون نمضي فنذبح لربنا *
18 والان فامضوا واعملوا * ولا يعطى لكم تبن وضرايبكم توفون *
19 فنظر عرفاء بني اسرائيل نفوسهم بشر * وقالوا لا تنقصوا من لبنكم امر يوم بيوم :

6 *Præcepitque Pharaon in illo die præpofitis populi, & exactoribus eorum, dicens;*
7 *Ne detis ampliùs populo paleam ad conficiendos lateres, ficut heri et anteà; ipfi vadant, & colligant fibi paleam.*
8 *Et tributa laterum quos faciebant heri & anteà, imponite illis; & ne minuatis ea ipfis; quoniam ipfi otiantur, & ideò clamant, & dicunt; Ibimus, & immolabimus Domino noftro.*
9 *Aggravetur opus fuper populum, & occupentur in illo, & ne occupentur in rebus inanibus.*
10 *Exierunt ergò præfides, & exactores eorum, & dixerunt eis; Ita dixit Pharaon, Non dabo vobis paleam.*
11 *Vos ibitis, & accipietis vobis paleam indè ubi inveneritis: & operabimini, abfque eo quod minuatur ex opere veftro quicquam.*
12 *Difperfus eft itaque populus per univerfam regionem Ægypti, ut colligerent feftucas ad paleam.*
13 *Et præfides inftabant, dicentes; Explete opera veftra, penfum fingulorum dierum, non fecus ac tempore quo dabatur palea.*
14 *Flagellatiq; funt exactores filiorum Ifrail, quos præfecerant eis præpofiti Pharaonis, & dixerunt eis; Cur non explevistis tributa veftra conficiendo lateres, ficut heri & anteà, heri & hodiè?*
15 *Venerunt autem exactores filiorum Ifrail, & implorârunt auxilium Pharaonis, dicentes;*
16 *Quarè fic facis? Fœnum non datur nobis, & dicunt nobis, Facite lateres: Ecce fervi tui percutiuntur ob id in quo peccavit adverfùs eos populus tuus.*
17 *Dixit, Vos otiamini; & ideò dicitis, Ibimus, & immolabimus Domino noftro.*
18 *Ite ergò, & laborate, & non dabitur vobis fœnum, & tributa veftra folvetis.*
19 *Videntes igitur exactores filiorum Ifrail animas fuas in malo effe, dixerunt, Ne minuatis lateres veftros, ftatutum fingulorum dierum.*

ספר שמות : ו

eorum occursum in stantes ,Aharon , & Moscheh ipsi occurrerunt Et
20 ויפגעו את־משה ואת־אהרן נצבים לקראתם
Dominus Videat : eos ad dixerunt Et .Parhoh à egrediebantur quando
21 בצאתם מאת פרעה: ויאמרו אלהם ירא יהוה
oculis in nostrum odorem fecistis foetere quia ,judicet & ,vos super
עליכם וישפט אשר הבאשתם את־ריחנו בעיני
eorum manu in gladium daretis ut ,ejus servorum oculis in & ,Parhoh
פרעה ובעיני עבדיו לתת־חרב בידם
dixit Et ,Dominum ad Moscheh est reversus Et .nos occidendum ad
22 להרגנו: וישב משה אל־יהוה ויאמר
me misisti *hoc* quid ut ,huic populo malefecisti quid ut ,Domine
אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני:
malefecit ,tuo nomine in loquerer ut ,Parhoh ad sum ingressus *tunc ex* Et
23 ומאז באתי אל־פרעה לדבר בשמך הרע
.tuum populum eruisti non eruendo & ,huic populo
לעם הזה והצל לא־הצלת את־עמך:

CAP. VI. ו

faciam quæ videbis Nunc :Mosch ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה אל־משה עתה תראה אשר אעשה
eos expellet forti manu in & ,eos dimittet forti manu in quia ,Parhoh
לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם
Ego :eum ad dixit & ,Mosch ad Deus est locutus Et .sua terra è
2 מארצו: וידבר אלהים אל־משה ויאמר אליו אני
Jahacob ad & ,Ischac ad ,Abraham ad sum visus Et .Dominus
3 יהוה: וארא אל־אברהם אל־יצחק ואל־יעקב
.eis sum cognitus non ,Dominus meo nomine & ,omnipotente Deo in
באל שדי ושמי יהוה לא נודעתי להם:
eis darem ut ,eis cum meum pactum statui etiam Et
4 וגם הקמתי את־בריתי אתם לתת להם את־
ea in sunt peregrinati qua ,eorum peregrinationũ terram ,Chenahan terram
ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר־גרו בה:
Ægyptii *quòd* ,Israel filiorum clamorem audivi ego etiam Et
5 וגם אני שמעתי את־נאקת בני ישראל אשר מצרים
dic Idcirco .mei pacti sum recordatus & ,*eos* faciunt servire
6 מעבדים אתם ואזכר את־בריתי: לכן אמר
oneribus *sub de* vos educam Et .Dominus Ego :Israel filiis
לבני־ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת
brachio in vos redimam & ,eorũ servitute à vos eruam & ,Ægyptiorũ
מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע
populũ in mihi vos accipiam Et .magnis judiciis in & ,extenso
7 נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם לי לעם
vester Deus Dominus sum quòd scietis & ,Deum in vobis ero &
והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה אלהיכם
vos introducam Et .Ægypti oneribus *sub de* vos educo qui
8 המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים: והבאתי אתכם
Abraham eam darem ut ,meã manum levavi quam ,terram in
אל־הארץ אשר נשאתי את־ידי לתת אתה לאברהם
.Dominus Ego .hæreditatem vobis eam dabo & Jahacob & ,Ischac
ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יהוה:
Mosch ad audierunt non Et .Israel filios ad sic Mosch est locutus Et
9 וידבר משה כן אל־בני ישראל ולא שמעו אל־משה
.duram servitutẽ propter & ,spiritus angustiã propter
מקצר רוח ומעבדה קשה:

Versio VULG. LAT.

20 Occurrerúntque Moysi & Aaron, qui stabant ex adverso,
egredientibus à Pharaone.
21 Et dixerunt ad eos, Videat Dominus & judicet, quoniam foetere fecistis odorem nostrũ coram Pharaone & servis ej^s,
22 & præbuistis ei gladiũ, ut occideret nos. Reversúsque est Moyses ad Dominum, & ait; Domine, cur afflixisti populũ
23 istum? quarè misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum ad Pharaonem, ut loquerer in nomine tuo, afflixit populum tuum: & non liberâsti eos.

CAP. VI.

1 Dixítque Dominus ad Moysen, Nunc videbis quæ facturus sim Pharaoni: per manum enim fortem dimittet eos, & in manu robusta ejiciet illos
2 de terra sua. Locutúsque est Dominus ad Moysen dicens,
3 Ego Dominus, Qui apparui Abraham, Isahac, & Jacob, in Deo omnipotente: & nomen meum ADONAI non
4 indicavi eis. Pepigique foedus cum eis, ut darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua fu-
5 erunt advenæ. Ego audivi gemitum filiorum Israel, quo Ægyptii oppresserunt eos: &
6 recordatus sum pacti mei. Ideò dic filiis Israel; Ego Dominus, qui educam vos de ergastulo Ægyptiorum, & eruam de servitute; ac redimam in brachio excelso, & judiciis ma-
7 gnis. Et assumam vos mihi in populum, & ero vester Deus: & scietis, quòd ego sum Dominus Deus vester, qui eduxerim vos de ergastulo Ægypti-
8 orum: Et induxerim in terrã, super quam levavi manum meam, ut darem eam Abraham, Isaac, & Jacob: daboque illam vobis possidendam.
9 Ego Dominus. Narravit ergò Moyses omnia filiis Israel: qui non acquieverunt ei, propter angustiam spiritûs, & opus durissimum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Συνήντησαν δὲ Μωυσῇ καὶ Ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἐκπορευομένων
21 αὐτῶν ἀπὸ Φαραώ. Καὶ εἶπαν αὐτοῖς, Ἴδοι ὁ Θεὸς ὑμᾶς καὶ κρίναι· ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς
22 τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. Ἐπέστρεψε δὲ Μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ (ϛ) εἶπε, Δέομαι κύριε· τί ἐκάκωσας τὸν λαὸν τοῦ-
23 τον; καὶ ἵνα τί ἀπέσταλκάς με; Καὶ ἀφ' οὗ πεπόρευμαι πρὸς Φαραὼ (σ) λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν τοῦτον· καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου.

20 *Occurrerunt autem Moysi & Aaron venientibus in occursum eis, cùm ipsi egrederentur à Pharao-*
21 *ne. Et dixerunt eis, Videat Deus vos & judicet: quoniam (d) execrabilem fecistis odorem nostrum palam Pharaone, & palam servis ejus, dando gladium in manus ejus ad occidendum*
22 *nos. Revertit autem Moyses ad Dominum, & dixit; Precor, Domine: Quarè afflixisti populum hunc? & ut quid*
23 *me misisti? Et ex quo (e) ivi ad Pharaonem loqui in tuo nomine, afflixit populum hunc: & non liberâsti populum tuum.*

MS.A. (ϛ) εἶπεν, Κύριε· διὰ τί (σ) λαλῆσαι αὐτῷ ἐπὶ

ΚΕΦ. ϛ'.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἤδη (α) ὄψει, ἃ ποιήσω τῷ Φαραῷ· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐ-
2 τοῦ. Ἐλάλησε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Μωυσῆν, καὶ
3 εἶπε πρὸς αὐτὸν, Ἐγὼ κύριος. Καὶ ὤφθην πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, Θεὸς ὢν αὐτῶν· καὶ τὸ ὄνομά μου Κύριος οὐκ
4 ἐδήλωσα αὐτοῖς. Καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν Χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρῳκήκα-
5 σιν, ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ' αὐτῆς. Καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὃν οἱ Αἰγύπτιοι (β) καταδουλοῦνται αὐτούς· καὶ
6 ἐμνήσθην τῆς διαθήκης ὑμῶν. Βάδιζε, εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, Ἐγὼ κύριος· καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν Αἰγυπτίων· καὶ ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δουλείας, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν βραχίονι
7 ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ. Καὶ (γ) λήψομαι ἐμαυτῷ ὑμᾶς λαὸν ἐμοὶ, καὶ ἔσομαι ὑμῶν Θεός· καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς καταδυνα-
8 στείας τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ· καὶ (δ) δώσω ὑμῖν αὐτὴν ἐν κλή-
9 ρῳ. ἐγὼ κύριος. Ἐλάλησε δὲ Μωυσῆς (ε) οὕτω τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν.

CAP. VI.

1 *Et dixit Dominus ad Moysem, Jam videbis, quæ faciam Pharaoni: In manu enim valida dimittet eos, & in brachio excelso ejiciet eos de ter-*
2 *ra sua. Locutus est autem Deus ad Moysem, & dixit ad*
3 *eum, Ego Dominus. Et apparui ad Abraham, & Isaac, & Jacob, Deus existens eorum: & nomen meum Dominus non indicavi eis. Et statui testamen-*
4 *tum meum ad illos, ita ut darem illis terram Chananæorum, terram, quam incoluerunt, in (a) qua & incoluerunt in ea.*
5 *Et ego exaudivi gemitum filiorum Israel, (b) quem Ægyptii in servitutem redigunt eos: & recordatus sum testamenti (c) vestri. Vade, dic filiis Israel, di-*
6 *cens; Ego Dominus: & educam vos de dominatione Ægyptiorum, & eruam vos de servitute; & redimam vos in brachio excelso, & judicio magno. Et*
7 *sumam mihi ipsi vos populum mihi, & ero vester Deus: & cognoscetis, quia ego Dominus Deus vester, educens vos de dominatione Ægyptiorum. Et in-*
8 *ducam vos in terram, in quam extendi manum meam, ad dandum eam Abraham, & Isaac, & Jacob: & dabo eam vobis in sorte. Ego Dominus. Et locutus*
9 *est Moyses sic ad filios Israel: & non exaudierunt Moysem à (d) defectione animi, & ab operibus duris.*

MS.A. Κεφ. ϛ'. (α) ὄψῃ (β) καταδουλῶσιν (γ) λήμψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ (δ) δώσω αὐτὴν ὑμῖν (ε) οὕτως

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Et occurrerunt Mosi & Aharoni, stãtes contra eos cùm egrederentur è conspectu Pharaonis. Et dixerunt ad eos, Videat Dominus super vos, ac judicet; quoniam malefecistis spiritui nostro in oculis Pharaonis, & in oculis servorum ejus, tradentes nos gladio in manibus eorum, ut nos interficiant. Reversus est ergò Moses ad Dominum, & ait; Domine mi, cur malefecisti populo huic, & cur misisti me? Nam ex qua hora veni ad Pharaonem ut loquerer in nomine tuo, malum est illatum populo huic, & nullatenus liberâsti populum tuum.

CAP. VI.

Dixítque Dominus ad Mosen, Nunc videbis quid facturus sim Pharaoni; quoniam per manum validam dimittet eos, & per brachium excelsum ejiciet eos de terra sua. Et loquutus est Dominus cum Mose, & dixit ad eum, Ego sum Dominus, Qui me manifestavi Abrahæ, & Isahac, & Jacobo, in Deo omnipotente; at nomen Domini non ostendi eis. Statui etiam pactum meum cum ipsis, ut darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum in qua hospites fuerunt. Ego quoque audivi gemitum filiorum Israel, quos Ægyptii servitute premunt, & recordatus sum foederis mei. Propterea dic filiis Israel, Ego sum Dominus Deus vester, & educam vos è servitute Ægyptiorum, & liberabo vos ab opere eorum; & eruam vos manu potenti, & brachio excelso, & judiciis maximis. Et accipiam vos mihi populum, & ero vobis Deus: & scietis quòd ego sum Dominus Deus vester qui educam vos è servitute Ægyptiorum. Et adducam vos ad terram, pro qua levavi manum meam ut darem eam Abrahæ, & Isahac, & Jacobo; daboque eam vobis hæreditatem, Ego Dominus. Et loquutus est in hunc modum Moses ad filios Israel: at non audierunt Mosen præ angore spiritûs, & præ servitute dura.

תרגום אונקלוס

20 וערעו ית משה וית אהרן קימין
לקדמותהון במפקהון מן קדם
21 פרעה: ואמרו להון יתגלי יי
עליכון ויתפרע די אבאשתון ית
ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי
למתן חרבא בידיהון למקטלנא:
22 ותב משה קדם יי ואמר יי למא
אבאשתא לעמא הדין למא דנן
23 שלחתני: ומעדן דעלית לות
פרעה למללא בשמך אבאיש
לעמא הדין ושיזבא לא שיזבתא
ית עמך:

ו

1 ואמר יי לות משה כען תחזי
דאעביד לפרעה ארי בידא
תקיפא ישלחנון ובידא תקיפא
יתרכנון מארעיה: ומליל יי עם
2 משה ואמר ליה אנא יי:
3 ואתגליתי לאברהם ליצחק
וליעקב באל שדי ושמי יי לא
4 אודעית להון: ואף אקימית ית קימי
עמהון למתן להון ית ארעא דכנען
ית ארע תותבותהון דאתותבו בה:
5 ואף קדמי שמיע ית קבילת בני
ישראל די מצראי מפלחין בהון
6 ודכירנא ית קימי: בכן אימר לבני
ישראל אנא יי ואפיק יתכון מגו
דחוק פולחן מצראי ואשיזיב יתכון
מפולחנהון ואפרוק יתכון בדרע
7 מרמם ובדינין רברבין: ואקריב
יתכון קדמי לעם ואהוי לכון
לאלהא ותדעון ארי אנא יי
אלהכון דאפיק יתכון מגו דחוק
8 פולחן מצראי: ואעיל יתכון
לארעא די קימית במימרי למתן
יתה לאברהם ליצחק וליעקב
ואתן יתה לכון ירותא אנא יי:
9 ומליל משה כן עם בני ישראל
ולא קבילו מן משה מעיק רוח
ומפולחנא דהוה קשי עליהון:

TARGUM ONKELOS.

20 Occurreruntque Moysi & Aaron; qui stabant in conspectu eorum: cum egrederentur a
21 Pharaone. Dixeruntque eis; Appareat Dominus super vos, & vindictam sumat: eò quòd fœtere fecistis odoré nostrum, in oculis Pharaonis, & in oculis servorum ejus; ut daretis gladium in manibus suis,
22 ut occiderent nos. Et reversus est Moyses coram Domino, & ait: Domine, quare malefecisti huic populo? ut quid mi-
23 sisti me? Et ex eo tempore quo ingressus sum ad Pharaonem, ut loquerer in nomine tuo; malefecit populo huic: & liberans non liberâsti populum tuum.

CAP. VI.

1 Dixitque Dominus ad Moysen; Nunc videbis quod facturus sum Pharaoni: quoniam per manum fortem dimittet eos; & per manum validam eji-
2 ciet eos de terrâ sua. Locutusque est Dominus cum Moyse: & dixit ei, Ego Dominus.
3 Revelatusque fui Abrahæ, Isaac & Jacob, in Deo omnipotenti: & nomen meum Ado-
4 nai non indicavi eis. Et etiam statui pactum meum cum eis; ut darem eis terram Chanaan: terram peregrinationis eorum, in quâ peregrinati sunt.
5 Et in conspectu meo audit⁹ est clamor filiorũ Israel; eò quòd Ægyptii servire faciunt eos: & recordatus sum pacti mei.
6 Ideo dic filiis Israel; Ego Dominus: & educam vos de medio tribulationis servitutis Ægyptiorum; & liberâbo vos de servitute eorum: & redimam vos in brachio excelso; & ju-
7 diciis magnis. Et applicabo vos corã me, in populum; & ero vobis, in Deũ: & scietis, quia ego Dñs De⁹ vester; qui *educã* vos de medio tribulati-
8 onis servitutis Ægyptiorũ. Et inducã vos in terrã; pro quã juravi in verbũ meũ, ut darẽ eã Abrahæ, Isaac, & Jacob: & dabo eã vobis in hæreditatẽ, ego
9 Dñs. Locutusq; est Moyses *ita cum* filiis Israel: & non acquieverunt Moysi; propter angustiam spiritus, & duram servitutem quæ erat super eos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 *Itaque occurrerunt Mosi & Aaroni, constitutis obviàm eis cùm egrederentur à facie*
21 *Pharaonis. Dixeruntq; eis, Videat Dominus super vos, & (p) judicet; quoniã fœtere fecistis odorẽ nostrũ in oculis Pharaonis, & in oculis servorũ ejus, ut daretis gladium in manu ejus ad occidendũ nos.*
22 *Reversúsque est Moses ad Dominum, & ait; Domine, quare malefecisti populo huic? & quare hoc, quòd misisti me?*
23 *Nam ex quo veni ad Pharaonẽ ut loquerer in nomine tuo, malefecit populi huic, neque liberando liberâsti populũ tuũ.*

CAP. VI.

1 *Et dixit Dominus Mosi, Tu videbis quæ faciam Pharaoni: nam in manu forti dimittet eos, & in manu forti expellet eos de terrâ suâ.*
2 *Et locutus est Dominus Mosi, dixitque ei, Ego Dominus.*
3 *Apparui autẽ Abrahæ, Isaaco, et Jacobo in Deo omnipotente, sed nomen meũ Adonai non indicavi eis.*
4 *Pepigi etiã fœdus meum cum eis, ut darẽ eis terrã Chanaan, terrã peregrinationis eorũ, in quâ peregrinati sunt.*
5 *Audivi quoque ego gemitum filiorum Israel quos Ægyptii in servitutem redigunt, & recordatus sum fœderis mei.*
6 *Ideò dic filiis Israel; Ego Dominus, & educam vos de oneribus Ægyptiorum, eruamque vos de servitute eorum, & redimam vos in brachio extenso, & in judiciis magnis.*
7 *Accipiam quoque vos in populũ, & ero vobis in Deum, & cognoscetis quod ego sum Dominus Deus vester, educens vos de oneribus Ægyptiorum.*
8 *Et introducã vos in terram de quâ levavi manum meã, ut darem eam Abrahæ, Isaaco, & Jacobo; tradamq; illam vobis in hæreditatem, Ego Dominus.*
9 *Sic autem locutus est Moses filiis Israel, sed non audierunt Mosen propter angustiam spiritûs, duramq; servitutẽ. Dixeruntque Mosi, Desiste nunc à nobis, ut serviamus Ægyptiis: nam melius nobis est servire Ægyptiis, quàm mori in deserto.*

VER. SAM. (p) interpretetur;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * وجدوا موسى وهرون واقفين ليستقبلوهم عند خروجهم من عند فرعون وعند عبيده * فقال
21 لهما ينظر الله ويحكم عليكما كما أفسدتما حالنا عند فرعون وعند قواده * حتى لو أن سيفا في
22 أيديهم لقتلونا * فرجع موسى إلى الله وقال يا رب لم أبليت هؤلاء القوم * ولماذا بعثتني * ومن
23 حين دخلت إلى فرعون أساء إليهم ولم تخلصهم من ذلك * الفصل السادس *
1 * قال الله لموسى الآن تنظر ما أصنع لفرعون * إنه سيطلقهم بيد شديدة * ويطردهم من بلده
2 بيد شديدة * ثم كلم الله موسى وقال له أنا الله * الذي تسميت لإبرهيم وإسحق ويعقوب بالقادر
3 الكافي واسمي الله * وأيضا ثبت عهدي معهم لأعطيهم بلد كنعان مسكنهم الذي سكنوا
4 * وأيضا قد سمعت في إسرائيل بما يستعبدهم المصريون * فذكرت عهدي * لذلك قل لبني
5 إسرائيل * أنا الله لأخرجكم من ثقل المصريين وأخلصكم من خدمتهم * وأفككم بذراع
6 ممدودة وأحكام عظيمة * وأتخذكم لي أمة * وأكون لكم إلها * وتعلمون أني أنا الله ربكم
7 المخرج لكم من ثقل المصريين * وأدخلكم البلد الذي أقسمت بأمري أن أعطيه إبرهيم
8 وإسحق ويعقوب * فأعطيكم إياه حوزا * أنا الله أوفي بذلك * وكلم موسى في بني إسرائيل فلم
9 يقبلوا منه * من ضيق أرواحهم ومن خدمتهم الصعبة *

20 *Et irruerunt in Musá & Haronem, stantes ut occurrerent, illis exeuntibus è conspectu Pharaonis & servorũ ejus.*
21 *Dixeruntque ambobus; Videat Deus, & judicet contra vos, quemadmodum corrupistis statum nostrum apud Pharaonem, & apud duces ejus: ita ut si esset gladius in manibus eorum, occiderent nos.*
22 *Reversusq; est Musa ad Deum, & dixit, O Domine, quare afflixisti hos homines? & quare misisti me?*
23 *Et à quo ingressus sum ad Pharaonem, malum intulit eis, & non liberâsti eos ab illo.*

CAP. VI.

1 *Dixit Deus Musæ, Nunc videbis quid faciam Pharaoni; nam dimittet eos cum manu potenti, & expellet eos de sua regione cum manu forti.*
2 *Rursus locutus est Deus cum Musa, & ait illi; Ego sum De-*
3 *us, Qui me nominavi Abrahamo, & Ishac, & Iacobo Omnipotentem, Sufficientem; & nomen meum Deus.*
4 *Et firmavi quoque pactum meum cum illis, ut darem eis regione Chanaan, habitationem illorum quam inhabitaverunt.*
5 *Et jam etiam audivi filios Israil, eò quòd servitute premant eos Ægyptii: & recordatus sum pacti mei.*
6 *Propterea dicito filiis Israil, Ego Deus, certissime educam vos de bajulatione Ægyptiorum, & liberabo vos à servitute eorum, & solvam vos brachio extenso, & judiciis magnis: & accipiam vos mihi populum, & ero vobis Deus.*
7 *Et scietis me esse Deum Dominum vestrum educente vos de bajulatione Ægyptiorum.*
8 *Et introducam vos in terram, de qua juravi præcipiens, quòd daturus essem Abraham, & Ishac, & Jacobo: daboq; vobis eam in possessionẽ. Ego Deus persolvã hoc.*
9 *Et locut⁹ est Musa ad filios Israil, & non auscultârunt ei, propter angustiã spirituũ suorũ, et propter servitutem suã asperam.*

ספר שמות : ו

loquere , Ingredere : dicendo , Moscheh ad Dominus est locutus Et
10 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ בֹּא דַבֵּר
11 sua terra è Israel filios dimittat ut , Ægypti regem Parhoh ad
אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וִישַׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃
Israel filii Ecce : dicendo ,Domino coram Moscheh est locut* Et
12 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
ego & , Parhoh me audiet quomodo & ,me ad audierunt non
לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַרְעֹה וַאֲנִי
,Moscheh ad Dominus est locutus Et ? labiis incircuncisus
13 עֲרַל שְׂפָתָיִם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
regem Parhoh ad & ,Israel filios ad eis præcepit &,Aharon ad &
וְאֶל־אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ
.Ægypti terra è Israel filios educendum ad , Ægypti
מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
primogeniti Reuben Filii : eorum patrum domus capita Ista
14 אֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית־אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר
.Reuben familiæ Istæ .Charmi &,Chesrō,Pallu &,Chenoch;Israel
יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרֹן וְכַרְמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת רְאוּבֵן׃
,Sochar &,Jachin &,Ohad & ,Jamin & , Jemuel ;Simhon filii Et
15 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר
.Simhon familiæ Istæ .Chenahanitidis filius Saul &
וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת שִׁמְעוֹן׃
,Gherson;eorū generationes secundū Levi filiorū nomina hæc Et
16 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי לְתֹלְדֹתָם גֵּרְשׁוֹן
, triginta & ,septem Levi vitæ anni Et .Merari &,Chehath &
וּקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים
.suas familias secundū Simhi & ,Libni ,Gherson Filii .anni centū &
17 וּמְאַת שָׁנָה׃ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
anni Et .Huzziel & ,Chebron & ,Ishar & ,Hamram ;Chehath filii Et
18 וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי
,Merari filii Et .anni centum & ,triginta & ,tres Chehath vitæ
19 חַיֵּי קְהָת שָׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ וּבְנֵי מְרָרִי
.eorū generationes secundū Levi familiæ Istæ .Musi & ,Machli
מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְתֹלְדֹתָם׃
,uxorem in sibi suam *patruelem* Jochebed Hamram accepit Et
20 וַיִּקַּח עַמְרָם אֶת־יוֹכֶבֶד דֹּדָתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה
septem Hamram vitæ anni Et .Moscheh & ,Aharon ei peperit Et
וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם שֶׁבַע
.Zichri &,Nepheg &,Corach ;Ishar filii Et .anni centū & ,triginta &
21 וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ וּבְנֵי יִצְהָר קֹרַח וָנֶפֶג וְזִכְרִי׃
.Sithri & ,Elsaphan & , Misael ;Huzziel filii Et
22 וּבְנֵי עֻזִּיאֵל מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן וְסִתְרִי׃
Nachshon sororem Hamminadab filiam Elishebah ,Aharō accepit Et
23 וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת־אֱלִישֶׁבַע בַּת־עַמִּינָדָב אֲחוֹת נַחְשׁוֹן
, Elhazar ,Abihu & ,Nadab ei peperit &,uxorem in sibi
לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר
Istæ .Abiasaph & ,Elcanah & ,Assir ;Corach filii Et .Ithamar &
24 וְאֶת־אִיתָמָר׃ וּבְנֵי קֹרַח אַסִּיר וְאֶלְקָנָה וַאֲבִיאָסָף אֵלֶּה
.Corchitæ familiæ
מִשְׁפְּחֹת הַקָּרְחִי׃

Versio VULG. LAT.

10 Locutúsque est Dominus ad
11 Moysen, dicens; Ingredere,
& loquere ad Pharaonem regem Ægypti, ut dimittat fili-
12 os Israel de terra sua. Respondit Moyses coram Domino,
Ecce filii Israel non audiunt me: & quo modo audiet Pharao, præsertim cùm incircum-
13 cisus sim labiis? Locutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron, & dedit mandatum ad filios Israel & ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent filios Israel de terra Ægypti.
14 Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii Ruben primogeniti Israelis; Henoch & Phallu, Hesron & Charmi.
15 Hæ cognationes Ruben. Filii Simeon, Jamuel, & Jamin, & Ahod, & Jachin, & Soar, & Saul filius Chananitidis. Hæ
16 progenies Simeon. Et hæc nomina filiorū Levi per cognationes suas; Gerson, & Caath, & Merari. Anni autem vitæ Levi fuerunt centum tri-
17 ginta septem. Filii Gerson; Lobni & Semei, per cognati-
18 ones suas. Filii Caath; Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel. Anni quoque vitæ Caath, centum triginta tres.
19 Filii Merari; Moholi & Musi. Hæ cognationes Levi per fa-
20 milias suas. Accepit autem Amram uxorem Jochabed patruelem suam : quæ peperit ei Aaron & Moysen. Fuerúntque anni vitæ Amram, cen-
21 tum triginta septem. Filii quoque Isaar; Core, & Nepheg,
22 & Zechri. Filii quoque Oziel; Misael, & Elisaphan, &
23 Sethri. Accepit autem Aaron uxorē Elisabeth, filiā Aminadab, sororem Nahason : quæ peperit ei Nadab, & Abiu, &
24 Eleazar, & Ithamar. Filii quoque Core; Aser, & Elcana, & Abiasaph. Hæ sunt cognationes Coritarum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

10 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Εἴσ-
11 ελθε, λάλησον Φαραὼ βασιλεῖ Αἰγύπτου, ἵνα ἐξαποστείλῃ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς
12 αὐτοῦ. Ἐλάλησε δὲ Μωυσῆς (ζ) ἔναντι κυρίου, λέγων, Ἰδοὺ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου Φαραώ; ἐγὼ δὲ
13 ἄλογός εἰμι. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, καὶ συνέταξεν αὐτοῖς πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, (η) ὥστε ἐξαποστεῖλαι
14 τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ οὗτοι ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. Υἱοὶ Ῥουβὴν πρωτοτόκου Ἰσραήλ· Ἐνὼχ, καὶ Φαλλοὺς, Ἀσρὼν, καὶ (θ) Χαρμεί· αὕτη ἡ συγγένεια
15 Ῥουβήν. Καὶ υἱοὶ Συμεών· Ἰεμουὴλ, καὶ (ι) Ἰαμείν, καὶ Ἀὼδ, καὶ Ἰαχείν, καὶ Σαὰρ, καὶ Σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς Φοινίσσης. αὗται αἱ πατριαὶ τῶν
16 υἱῶν Συμεών. Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Λευὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν· (κ) Γεδσὼν, Καὰθ, καὶ Μεραρεί. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς Λευὶ,
17 ἑκατὸν τριακονταεπτά. Καὶ οὗτοι υἱοὶ Γεδσών· (λ) Λοβενεί, καὶ Σεμεεί· οἶκοι πατριᾶς
18 αὐτῶν. Καὶ υἱοὶ Καάθ· Ἀμβρὰμ, καὶ Ἰσσαὰρ, Χεβρὼν, καὶ Ὀζιήλ. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς Καὰθ,
19 (μ) ἑκατὸν τριακοντατρία ἔτη. Καὶ (ν) υἱοὶ Μεραρεί· Μοολεί, καὶ Ὀμουσεί. (ξ) οὗτοι οἱ οἶκοι πατριῶν Λευὶ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν.
20 Καὶ ἔλαβεν Ἀμβρὰμ τὴν Ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα· καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ τόν τε Ἀαρὼν, (ο) καὶ τὸν Μωυσῆν, καὶ Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. τὰ δὲ ἔτη τῆς ζωῆς Ἀμβρὰμ,
21 ἑκατὸν (π) τριακονταδύο ἔτη. Καὶ υἱοὶ Ἰσ-
22 σαάρ· Κορὲ, καὶ Ναφὲκ, καὶ Ζεχρεί. (ρ) Καὶ υἱοὶ Ὀζιήλ· Μισαὴλ, καὶ Ἐλισαφὰν, καὶ Σε-
23 γρεί. Ἔλαβε δὲ Ἀαρὼν τὴν (σ) Ἐλισαβὲθ θυγατέρα (τ) Ἀμιναδὰβ ἀδελφὴν Ναασσὼν αὐτῷ γυναῖκα· καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τόν τε Ναδὰβ, καὶ (υ) Ἀβιοὺδ, καὶ τὸν Ἐλεάζαρ, καὶ
24 Ἰθάμαρ. Υἱοὶ δὲ Κορὲ· (φ) Ἀσεὶρ, καὶ Ἐλκανὰ, καὶ Ἀβιάσαρ. αὗται αἱ γενέσεις Κορέ.

Dixit autem Dominus ad Moysen, dicens, Ingredere, loquere Pharaoni regi Ægypti, ut dimittat filios Israel de terra sua. Locutus est autem Moyses coram Domino, dicens, Ecce filii Israel nō exaudierunt me, & quomodò exaudiet me Pharao? Ego autem sine (e) sermone sum. Dixit autem Dominus ad Moysen & Aaron; & præcepit eis ad Pharaonem regem Ægypti, ut dimittat filios Israel de terra Ægypti. Et hi sunt principes domorum familiarum eorum. Filii Ruben primogeniti Israel; Enoch, & Phallus, Asron, & Charmi: Hæc est cognatio Ruben. Et filii Symeon; Jemuel, & Jamin, & Aod, & Jachin, & Saar, & Saul, qui ex Phœnissa. Hæ sunt familiæ filiorum Symeon. Et hæc sunt nomina filiorum Levi secundùm cognationes eorum; Gedson, Caath, & Merari. Et anni vitæ Levi, centum triginta septem. Et hi filii Gedson; Lobeni & Semei, (f) domus familiæ eorum. Et filii Caath; Ambram, & Issaar, Chebron, & Oziel. Et anni vitæ Caath, centum triginta tres anni. Et filii Merari; Mooli, & Homusi. Hæ domus familiarum Levi secundùm cognationes eorum. Et accepit Ambram ipsam Jochabed filiam fratris patris sui sibi in uxorem: Et genuit ei Aaron, & Moysen, & Mariam sororem eorum. Anni autem vitæ Ambram, centum (g) triginta duo anni. Et filii Issaar; Chore, & Naphec, & Zechri. Et filii Oziel; Misael, & Elisaphan, & Segri. Accepit autem Aaron Elisabeth filiam Aminadab sororem Naasson sibi uxorem: Et peperit ei Nadab, & Abiud, & Eleazar, & Ithamar. Filii autem Core; Asir, & Elcana, & Abiasar. Hæ generationes Core.

MS.A. (ζ) ἐναντίον (η) ὥστε ἐξαγαγεῖν τοὺς (θ) Χαρμί· (ι) Ἰαμείν, καὶ Ἰαωδεὶ, καὶ Ἰαχεὶ, (κ) Γηρσών, (λ) Λοβενὶ, καὶ Σεμεί· (μ) ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. (ν) οἱ υἱοὶ Μεραρί· (ξ) οὗτοι οἶκοι (ο) καὶ Μωυσῆν, (π) τριακονταὲξ ἔτη. (ρ) Καὶ οἱ υἱοὶ Ὀζιήλ· Ἐλισαφὰς, καὶ Σεθρεί· (σ) Ἐλισαβέτ (τ) Ἀμιναδὰμ, (υ) Ἀβιούδ καὶ Ἐλεάζαρ, (φ) Ἀσήρ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܠܡܐܡܪ܂ * ܙܠ ܐܡܪ ܠܦܪܥܘܢ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ܂ ܘܢܫܪܐ ܠܒܢܝ̈
11 12 ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܐܪܥܗ܂ * ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܡܪܝܐ܂ ܗܐ ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܠܐ ܫܡܥܝܢ ܠܝ܂ ܐܝܟܢܐ
13 ܢܫܡܥܢܝ ܦܪܥܘܢ܂ ܕܥܝܩ ܠܫܢܝ܂ * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܥܡ ܐܗܪܘܢ܂ ܘܦܩܕ
ܐܢܘܢ ܠܘܬ ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܘܠܘܬ ܦܪܥܘܢ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ܂ ܠܡܦܩܘ ܠܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ
14 ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ܂ * ܘܗܠܝܢ ܪ̈ܫܐ ܕܒܝܬ ܐܒ̈ܗܝܗܘܢ܂ ܒܢܝ̈ ܪܘܒܝܠ ܒܘܟܪܗ ܕܐܝܣܪܝܠ܂ ܚܢܘܟ܂
15 ܘܦܠܘ܂ ܘܚܨܪܘܢ܂ ܘܟܪܡܝ܂ ܗܠܝܢ ܫܪ̈ܒܬܗ ܕܪܘܒܝܠ܂ * ܘܒܢܝ̈ ܫܡܥܘܢ܂ ܝܡܘܐܝܠ܂ ܘܝܡܝܢ܂ ܘܐܗܪ܂
16 ܘܝܟܝܢ܂ ܘܨܚܪ܂ ܘܫܐܘܠ ܒܪ ܟܢܥܢܝܬܐ܂ ܗܠܝܢ ܫܪ̈ܒܬܐ ܕܫܡܥܘܢ܂ * ܘܗܠܝܢ ܫܡܗ̈ܐ ܕܒܢܝ̈
ܠܘܝ ܠܫܪ̈ܒܬܗܘܢ܂ ܓܪܫܘܢ܂ ܘܩܗܬ܂ ܘܡܪܪܝ܂ ܘܫܢܝ̈ܐ ܕܚܝܐ ܠܘܝ܂ ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܫܒܥ
17 18 ܫܢܝ̈ܢ * ܘܒܢܘ̈ܗܝ ܕܓܪܫܘܢ ܠܒܢܝ ܘܫܡܥܝ ܠܫܪ̈ܒܬܗܘܢ܂ * ܘܒܢܘ̈ܗܝ ܕܩܗܬ܂
ܥܡܪܡ܂ ܘܝܫܗܪ܂ ܘܚܒܪܘܢ܂ ܘܥܘܙܐܝܠ܂ ܘܫܢܝ̈ܐ ܕܚܝܐ ܩܗܬ܂ ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܬܠܬ ܫܢܝ̈ܢ܂
19 20 * ܘܒܢܘ̈ܗܝ ܕܡܪܪܝ܂ ܡܚܠܝ܂ ܘܡܘܫܝ܂ ܗܠܝܢ ܫܪ̈ܒܬܐ ܕܠܘܝ̈ܐ ܠܫܪ̈ܒܬܗܘܢ܂ * ܘܢܣܒ
ܥܡܪܡ ܠܝܘܟܒܪ ܒܪܬ ܕܕܗ ܠܐܢܬܬܐ܂ ܘܝܠܕܬ ܠܗ ܠܐܗܪܘܢ܂ ܘܠܡܘܫܐ܂ ܘܠܡܪܝܡ܂ ܘܫܢܝ̈ܐ
21 ܕܚܝܐ ܥܡܪܡ܂ ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܫܒܥ ܫܢܝ̈ܢ܂ * ܘܒܢܘ̈ܗܝ ܕܝܫܗܪ܂ ܩܘܪܚ܂ ܘܢܦܓ
22 23 ܘܙܟܪܝ܂ * ܘܒܢܘ̈ܗܝ ܕܥܘܙܐܝܠ܂ ܡܝܫܐܝܠ܂ ܘܐܠܝܨܦܢ܂ ܘܣܬܪܝ܂ * ܘܢܣܒ ܐܗܪܘܢ
ܠܐܠܝܫܒܥ ܒܪܬ ܥܡܝܢܕܒ ܚܬܗ ܕܢܚܫܘܢ ܠܐܢܬܬܐ܂ ܘܝܠܕܬ ܠܗ ܠܢܕܒ܂ ܘܠܐܒܝܗܘ܂
24 ܘܠܐܠܥܙܪ܂ ܘܠܐܝܬܡܪ܂ * ܘܒܢܝ̈ ܩܘܪܚ܂ ܐܣܝܪ܂ ܘܐܠܩܢܐ܂ ܘܐܒܝܣܦ܂ ܗܠܝܢ ܫܪ̈ܒܬܐ
ܕܩܘܪܚ܂

Et loquutus est Dominus ad Mosen, dicens: Vade dic Pharaoni regi Ægypti ut dimittat filios Israel de terra sua. Et dixit Moses ad Dominum, En filii Israel non audiunt me, quomodo audiet me Pharaon, cùm balba sit lingua mea? Et loquutus est Dominus cum Mose & cum Aharon, & mandatum dedit eis ad filios Israel & ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent filios Israel de terra Ægypti. Et hi sunt præcipui domûs patrum eorum. Filii Rubil primogeniti Israel, Henoch, & Phalu, & Hesron, & Charmi. Hæ sunt generationes Rubil. Filii verò Simeon, Jamuel, & Jamin, & Ahar, & Jachin, & Sohar, & Saul filius Chananææ. Istæ sunt generationes Simeon. Et hæc sunt nomina filiorum Levi in generationes suas, Gerson, & Cahath, & Merari. Anni verò quos vixit Levi, centum triginta & septem anni. Filii Gerson, Lebni, & Semei in generationes eorum. Filii Cahath, Amram, & Jeshar, & Hebron, & Uziel. Anni autem quos vixit Cahath, centum triginta tres anni. Filii Merari, Mahli, & Musi. Hæ sunt generationes Levitarum juxta familias suas. Accepit autem Amram uxorem Jochabar filiam patrui sui quæ peperit ei Aharonem, & Mosen, & Mariam. Et anni quos vixit Amram, centum ac triginta septem anni. Filii Jeshar, Corah, & Nepheg, & Zechri. Filii Uziel, Mensael, & Elisaphan, & Sethri. Duxitque Aharon Elisebaa filiam Aminadab sororem Nahson, uxorem: peperitque ei Nadab, & Abihu, & Eliazar, & Ithamar. Filii Corah, Asir, & Helcana, & Achendaph. Hæ sunt generationes Corah.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ומליל יי עם משה למימר : עול
מליל עם פרעה מלכא דמצרים
וישלח ית בני ישראל מארעיה :
ומליל משה קדם יי למימר הא
בני ישראל לא קבילו מני ואכדין
יקביל מני פרעה ואנא יקיר
ממלל : ומליל יי עם משה ועם
אהרן ופקדנון לות בני ישראל
ולות פרעה מלכא דמצרים
לאפקא ית בני ישראל מארעא
דמצרים : אלין רישי בית
אבהתהון בני ראובן בוכרא
דישראל חנוך ופלוא חצרון
וכרמי אלין זרעית ראובן : ובני
שמעון ימואל וימין ואהד ויכין
וצוחר ושאול בר כנעניתא אלין
זרעית שמעון : ואלין שמהת בני
לוי לתולדתהון גרשון וקהת
ומררי ושני חיי לוי מאה ותלתין
ושבע שנין : בני גרשון לבני ושמעי
לזרעיתהון : ובני קהת עמרם
ויצהר וחברון ועזיאל ושני חיי
קהת מאה ותלתין ותלת שנין :
ובני מררי מחלי ומושי אלין זרעית
לוי לתולדתהון : ונסיב עמרם
ית יוכבד אחת אבוהי ליה לאנתו
וילידת ליה ית אהרן וית משה
ושני חיי עמרם מאה ותלתין
ושבע שנין : ובני יצהר קרח ונפג
וזכרי : ובני עזיאל מישאל
ואלצפן וסתרי : ונסב אהרן ית
אלישבע בת עמינדב אחתיה
דנחשון ליה לאנתו וילידת ליה
ית נדב וית אביהוא ית אלעזר
וית איתמר : ובני קרח אסיר
ואלקנה ואביאסף אלין זרעית
קרח :

Targum ONKELOS

10 Locutúsq; est Dominus cum
11 Moyse dicens. Ingredere,
Loquere cum Pharaone rege
Ægypti, ut mittat filios Israel
12 de terrâ tuâ. Et locutus est
Moyses coram Domino, dicens: Ecce filii Israel non acquieverunt mihi; quomodo ergo acquiescet mihi Pharao? & ego sum gravis lo-
13 quelæ. Locutúsq; est Dominus cum Moyse & cum Aaron: & dedit eis mandatum ad filios Israel, & ad Pharaonem regem Ægypti: ut educerent filios Israel de terrâ
14 Ægypti. Isti sunt principes domus patrum suorum: Filii Ruben primogeniti Israel; Enoch & Phallu, Esron & Charmi; hæ cognatiões Rubé.
15 Filii auté Simeon; Jamuel & Jamin & Ahod, & Jachin & Saher; & Saul, filius Chananitidis: hæ cognationes Si-
16 meon. Et hæc nomina filiorum Levi, per cognationes suas; Gerson & Caath, & Merari: Anni autem vitæ Levi, fuerunt centum trigin-
17 ta septem. Filii autem Gerson, Lobni & Semei, per
18 cognationes suas. Filii autem Caath; Amram & Isaar, & Hebron, & Oziel: Anni autem vitæ Caath; centum
19 & triginta & tres anni. Filii autem Merari, Mooli & Musi: hæ sunt cognationes Levi
20 per familias suas. Et accepit Amram Jochebed *sororem* patris sui, sibi in uxorem; & peperit ei Aaron, & Moysen: Anni autem vitæ Amram, fuerunt centum &
21 triginta & septem anni. Filii autem Isaar: Chore & Na-
22 pheg, & Zechri. Et filii Oziel: Misael & Helisaphan,
23 & Sethri. Accepitq; Aaron sibi Helisabee filiam Aminadab, sororem Naason, in uxorem: & peperit ei Nadab & Abihu; & Eleazar, & Itha-
24 mar. Filii quoq; Chore; Aser & Elchana, & Abiasaph: Hæ sunt generationes Chore.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10–24 [illegible]

VER. SAM.

10–24 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

10 Et locutus est Mosi Dominus,
11 dicens; Vade, loquere Pharaoni regi Ægypti, ut emittat
12 filios Israel de terra sua. Locutúsque est Moses coram Domino, dicens; Ecce filii Israel non audierunt me, & quomodo audiet me Pharao? Ego etiam incircumcisus sum
13 labiis. Locutúsque est Dominus Mosi & Aaroni, & dedit illis mandatum ad filios Israel, & ad Pharaonem regem Ægypti, ut emitteret filios Israel de terra Ægypti.
14 Hi autem sunt principes domus patrium suorum, filii Ruben primogeniti Israel, Henoch & Phallo, Hesron & Charmi: istæ sunt familiæ
15 Ruben. Filii autem Simeonis, Jemuel, & Jamin, et Ahod, & Jakin, & Sohar, & Saul filius Chanaanitidis: istæ
16 sunt familiæ Simeonis. Hæc etiam sunt nomina filiorum Levi secundùm generationes eorum, Gerson, Kahat, & Merari: anni verò vitæ Levi, centum et triginta septem
17 anni. Filii quoque Gerson, Lobni, & Semei, secundùm
18 familias suas. Et filii Kahat, Amram & Isaar, Hebron & Oziel: anni autem vitæ Kahat fuerunt centum
19 & triginta tres anni. Et filii Merari, Moholi, & Musi: hæ sunt familiæ Levitarum secundùm generationes suas.
20 Accepit autem Amram Jochabed patruelem suam sibi in uxorem, quæ peperit ei Aaronem, & Mosen, & Mariam sororem eorum: anni autem vitæ Amram, centum &
21 triginta sex anni. Filii quoque Isaar, Chore, & Nepheg,
22 & Zecri. Et filii Oziel, Misael, & Elisaphan, & Sethri.
23 Accepit autem Aaron Elisabah filiam Aminadab sororem Naasson sibi in uxorem, & peperit ei Nadab, & Abihu, & Eleazar, et Ithamar.
24 Filii verò Chore, Asir, & Elcana, & Abisaph: istæ sunt familiæ Choræorum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * ثم كلم الله موسى تكليما * ادخل فكلم فرعون ملك مصر في ان يطلق بني اسرائيل من
11 بلده * قال يا رب هوذا بنو اسرائيل لم يقبلوا مني * فكيف يسمع مني فرعون وانا الثغ اللسان *
12 * فكلم الله موسى وهرون * واوصاهما بسبب بني اسرائيل وفرعون ملك مصر * ان يخرجا
13 بني اسرائيل من بلد مصر * وهولاء روساء بيوت ابائهم * بنو راوبين بكر اسرائيل حنوخ
14 وفلو وحصرون وكرمي * هولاء عشاير راوبين * وبنو شمعون يموائيل ويامين واوهد وياكين وصوحر
15 وشاول ابن الكنعانية * هولاء عشاير شمعون * وهذه اسماء بني ليوي على مواليدهم * جرسون
16 وقهات ومراري * وسنو حياة ليوي مائة وسبع وثلثون سنة * وبنو جرسون لبني وشمعي
17 لعشايرهما * وبنو قهات عمرام ويصهار وحبرون وعزيائيل * وسنو حياته مائة وسبع وثلثون
18 سنة * وبنو مراري محلي وموشي * هولاء عشاير اللاويين على مواليدهم * فاتخذ عمرام يوخابد
19 عمته زوجة له * فولدت له هارون وموسى * وكانت سنو حياته مائة وسبعا وثلثين سنة * وبنو
20 يصهار قورح ونافج وزكري * وبنو عزيائيل ميشائيل والصافان وستري * فتزوج هارون
21 بالشابع ابنة عمي ناداب اخت نحشون * فولدت له ناداب وابيهو والعازار وايثامار * وبنو قورح
22 اسير والقانا وابياساف * هذه عشاير القورحيين *

10 Item locutus est Deus cum Musa locuti-
11 onem. Ingredere, & loquere ad Pharaonem regem Ægypti, ut dimittat filios
12 Israel de regione sua. Dixit, O Domine mi, Ecce filii Israil non auscultant mihi, quomodo auscultabit mihi Pharaon, &
13 ego balbus sum linguâ? Locutus est ergò Deus ad Musam, et Haron, & præcepit eis de filiis Israil, et Pharaone rege Ægypti, ut educerent filios Israil de terra Æ-
14 gypti. Et hi sunt principes domorum patrum suorum: filii Raubin primogeniti Israil, Chonuch, et Fallu, et Hesron, &
15 Charmi. Hæ sunt familiæ Raubin. Et filii Simeon, Jemuail, & Jamin et Obad, & Jachin, et Sohar, et Saul filius Cha-
16 nanææ. Hæ sunt familiæ Simeonis. Et hæc sunt nomina filiorum Levi secundùm nativitates eorum, Girsun, et Cahath, et Merari: et anni vitæ Levi, centum et tri-
17 ginta septem anni. Et filii Girsun, Lebna,
18 et Semei in familias suas. Et filii Cahath, Amram, et Jeshar, et Hebron, et Oziail: et anni vitæ ejus, centum et tri-
19 ginta septem anni. Et filii Merari, Mahali, et Musi. Hæ sunt familiæ Levitarum
20 secundùm nativitates eorum. Et accepit Amram Juchabadh materteram suam in uxorem sibi, peperitque ei Haron, et Musam: et fuerunt anni vitæ ejus, centum
21 et triginta septem anni. Et filii Jeshar,
22 Curah, et Napheg, et Zachri. Et filii O-
23 ziail, Misail, et Elsafan, et Sethri. Duxitque Haron uxorem Elisebaa filiam Ammi-Nadab, sororem Nahsun, peperitq; ei Nadab, et Abihu, et Eleazar, et Itha-
24 mar. Et filii Curah, Asir, et Elcana, et Abiasaf. Hæ sunt familiæ Curahitarum.

ספר שמות : ז

,uxorem in fibi Putiel filiabus è fibi accepit Aharon filius Elhazar Et

25 ואלעזר בן־אהרן לקח־לו מבנות פוטיאל לו לאשה

Levitarum patrum capita Ifta .Pinchas ei peperit &

ותלד לו את־פינחס אלה ראשי אבות הלוים

Domin⁹ dixit quibus ,Mofch & Aharon Ifte .fuas familias fecundùm

26 למשפחתם : הוא אהרן ומשה אשר אמר יהוה

fecundùm Ægypti terra è Ifrael filios Educite ,eis

להם הוציאו את־בני ישראל מארץ מצרים על־

,Ægypti regem Parhoh ad *loquentes* Ifti .fuos exercitus

27 צבאתם : הם המדברים אל־פרעה מלך־מצרים

.Aharon & Mofch hic :Ægypto ex Ifrael filios educendum ad

להוציא את־בני־ישראל ממצרים הוא משה ואהרן :

.Ægypti terra in Mofch ad Dominus eft locutus die in ,fuit Et

28 ויהי ביום דבר יהוה אל־משה בארץ מצרים :

Loquere .Dominus Ego :dicendo ,Mofch ad Dominus eft locutus Et

29 וידבר יהוה אל־משה לאמר אני יהוה דבר

.te ad *loquens* ego quæ omnia Ægypti regem Parhoh ad

אל־פרעה מלך מצרים את כל־אשר אני דבר אליך :

,labiis incircuncifus ego Ecce :Domino coram Mofch dixit Et

30 ויאמר משה לפני יהוה הן אני ערל שפתים

? Parhoh *me ad audiet* quomodo &

ואיך ישמע אלי פרעה :

CAP. VII. ז

;Parhoh ipfi *Deum* te dedi ,Vide ;Mofch ad Dominus dixit Et

1 ויאמר יהוה אל־משה ראה נתתיך אלהים לפרעה

omnia loquèris Tu .tuus propheta erit tuus frater Aharon &

2 ואהרן אחיך יהיה נביאך : אתה תדבר את כל־

dimittat ut,Parhoh ad loquetur tuus frater Aharon &,tibi præcipiam quæ

אשר אצוך ואהרן אחיך ידבר אל־פרעה ושלח

,Parhoh cor indurabo ego Et .fua terra è Ifrael filios

3 את־בני־ישראל מארצו : ואני אקשה את־לב פרעה

.Ægypti terra in mea portenta & ,mea figna multiplicabo &

והרביתי את־אתתי ואת־מופתי בארץ מצרים :

,Ægypto in meam manum dabo & ,Parhoh *vos ad* audiet non Et

4 ולא־ישמע אלכם פרעה ונתתי את־ידי במצרים

terra è Ifrael filios ,meum populum ,meos exercitus educam &

והוצאתי את צבאתי את־עמי בני־ישראל מארץ

,Dominus ego quod Ægyptii fcient Et .magnis judiciis In Ægypti

5 מצרים בשפטים גדלים : וידעו מצרים כי־אני יהוה

filios eduxero & ;Ægyptum fuper meam manum *me extendere in*

בנטתי את־ידי על־מצרים והוצאתי את־בני־

præcepit quemadmodum;Aharon & Mofch fecit Et .eorum medio è Ifrael

6 ישראל מתוכם : ויעש משה ואהרן כאשר צוה

,annorum octoginta filius Mofch Et .fecerunt fic ,eis Dominus

7 יהוה אתם כן עשו : ומשה בן־שמנים שנה

.Parhoh ad funt locuti qñ ,annorum octoginta & trium filius Aharon &

ואהרן בן־שלש ושמנים שנה בדברם אל־פרעה :

Cùm :dicendo ,Aharon ad & ,Mofch ad Dominus dixit Et

8 ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר : כי

9 ad dices & :portentum vobis Date:dicendo,Parhoh vos ad fuerit locut⁹

ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל־

.draconē in *fiet* ,Parhoh coram projice & ,tuam virgam Tolle :Aharon

אהרן קח את־מטך והשלך לפני־פרעה יהי לתנין :

Verfio VULG. LAT.

25 At verò Eleazar filius Aaron
accepit uxorem de filiabus
Phutiel; quæ peperit ei Phi-
nees. Hi funt principes fami-
liarum Leviticarum per cog-
26 nationes fuas. Ifte eft Aaron
& Moyfes, quibus præcepit
Dominus, ut educerent filios
Ifrael de terra Ægypti per
27 turmas fuas. Hi funt, qui lo-
quuntur ad Pharaonem re-
gem Ægypti,ut educant filios
Ifrael de Ægypto: ifte eft Moy-
28 fes & Aaron, In die quâ lo-
cutus eft Dominus ad Moyfen
29 in terra Ægypti. Et locutus
eft Dominus ad Moyfen, di-
cens, Ego Dominus: loquere
ad Pharaonem regem Ægy-
pti, omnia quæ ego loquor ti-
30 bi. Et ait Moyfes coram Do-
mino, En incircumcifus la-
biis fum,quomodò audiet me
Pharao?

CAP. VII.

1 Dixitque Dominus ad Moy-
fen, Ecce conftitui te Deum
Pharaonis, & Aaron frater
2 tuus erit propheta tuus. Tu
loquèris ei omnia quæ man-
do tibi: & ille loquetur ad
Pharaonem, ut dimittat filios
3 Ifrael de terra fua. Sed ego
indurabo cor ejus, & multi-
plicabo figna & oftenta mea
4 in terra Ægypti. Et non au-
diet vos: immittamque ma-
num meam fuper Ægyptum,
& educam exercitum & popu-
lum meum filios Ifrael de ter-
ra Ægypti per judicia maxi-
5 ma. Et fcient Ægyptii,quia
ego fum Dominus,qui exten-
derim manum meam fuper
Ægyptum, & eduxerim filios
6 Ifrael de medio eorum. Fecit
itaque Moyfes & Aaron,ficut
præceperat Dominus: ita e-
7 gerunt. Erat autem Moyfes
octoginta annorum, & Aaron
octoginta trium,quando locu-
8 ti funt ad Pharaonem. Dixitq;
Dominus ad Moyfen & Aa-
9 ron, Cùm dixerit vobis Pha-
rao, Oftendite figna: dices ad
Aaron, Tolle virgam tuam,&
projice eam coram Pharaone,
ac vertetur in colubrum.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

25 Καὶ Ἐλεάζαρ ὁ τοῦ Ἀαρὼν ἔλαβε τῶν θυ-
γατέρων Φουτιὴλ αὐτῷ γυναῖκα· καὶ ἔτεκεν
αὐτῷ τὸν Φινεές. αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριᾶς
26 Λευιτῶν, κατὰ γενέσεις αὐτῶν. Οὗτος (χ) Ἀα-
ρὼν καὶ Μωυσῆς, οἷς εἶπεν (ψ) αὐτοῖς ὁ
Θεὸς ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ (ω) ἐκ
27 γῆς Αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν. Οὗτοί
εἰσιν οἱ διαλεγόμενοι πρὸς Φαραὼ βασιλέα
Αἰγύπτου. καὶ ἐξήγαγον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ (ω)
ἐκ γῆς Αἰγύπτου αὐτὸς Ἀαρὼν καὶ Μωυ-
28 σῆς, (α) Ἡ ἡμέρα ἐλάλησε κύριος Μωυ-
29 σῇ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Καὶ ἐλάλησε κύριος
πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Ἐγὼ κύριος· λά-
λησον πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου ὅσα
30 ἐγὼ λέγω πρὸς σέ. Καὶ εἶπε Μωυσῆς
ἐναντίον κυρίου, Ἰδοὺ ἐγὼ ἰσχνόφωνός εἰμι,
καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου Φαραώ;

MS.A. (χ) ὁ Ἀαρὼν (ψ) ὁ Θεὸς αὐτοῖς (ω) ἐξ Αἰγύπτου (α) Ἐν ἡμέρᾳ

ΚΕΦ. ζ.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
Ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν Φαραώ, καὶ Ἀαρὼν ὁ
2 ἀδελφός σου ἔσται σου προφήτης. Σὺ δὲ λα-
λήσεις αὐτῷ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαι·
ὁ δὲ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς
Φαραώ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσρα-
3 ὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν
καρδίαν Φαραώ, καὶ πληθυνῶ τὰ (α) ση-
μεῖά μου, καὶ τὰ τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ.
4 Καὶ οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν Φαραώ· καὶ ἐπι-
βαλῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω
σὺν δυνάμει μου τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς Ἰσ-
ραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου σὺν ἐκδικήσει με-
5 γάλῃ. Καὶ γνώσονται πάντες οἱ Αἰγύ-
πτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐκτείνων τὴν
χεῖρά μου ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱ-
6 οὺς Ἰσραὴλ ἐκ μέσου (β) αὐτῶν. Ἐποίησε δὲ
Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο
7 αὐτοῖς κύριος, οὕτως ἐποίησαν. Μωυσῆς δὲ
ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα, Ἀαρὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ (γ) ἐτῶν ὀγδοηκοντατριῶν, ἡνίκα (δ)
8 ἐλάλησεν πρὸς Φαραώ. Καὶ εἶπε κύριος
9 πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, λέγων, Καὶ ἐὰν
λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς Φαραώ, λέγων, Δότε
ἡμῖν σημεῖον ἢ τέρας· καὶ ἐρεῖς Ἀαρὼν τῷ
ἀδελφῷ σου, Λάβε τὴν ῥάβδον, καὶ (ε) ῥίψον ἐ-
πὶ τὴν γῆν ἐναντίον Φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ ἔσται δράκων.

MS.A. (α) σημεῖα καὶ τέρατά μου ἐν (β) αὐτῆς. (γ) ὀγδοηκοντατριῶν ἐτῶν ἦν, (δ) ἐλάλησαν (ε) ῥίψον αὐτὴν ἐπὶ

Et Eleazar filius Aaron accepit de 25
filiabus Phutiel fibi uxorem: &
peperit ei Phinees. Hæc principia
familiæ Levitarum fecundùm ge- 26
nerationes eorum. Hic Aaron &
Moyfes, quibus dixit eis Deus, ut e-
ducant filios Ifrael de terra Ægy-
pti cum (b) virtute eorum. Hi 27
funt differentes cum Pharaone re-
ge Ægypti. Et eduxerunt filios If-
rael de terra Ægypti ipfe Aaron
& Moyfes, Quâ die locutus eft 28
Dominus Moyfi in terra Ægypti.
Et locutus eft Dominus ad Moy- 29
fen, dicens, Ego Dominus: loquere
ad Pharaonem regem Ægypti quæ-
cunque ego dico ad te. Et dixit 30
Moyfes coram Domino, Ecce ego
(i) gracili voce fum, & quomodo
exaudiet me Pharao?

CAP. VII.

Et ait Dominus ad Moyfen, di- 1
cens, (a) Ecce dedi te Deum Pha-
raoni: & Aaron frater tuus erit
tuus propheta. Tu autem loqueris 2
ei omnia quæcunque mando tibi.
Aaron autem frater tuus loquetur
ad Pharaonem, ut dimittat filios
Ifrael de terra fua. Ego autem in- 3
durabo cor Pharaonis, & multi-
plicabo figna mea, & portenta in
terra Ægypto. Et non exaudiet 4
vos Pharao: & injiciam manum
meam in Ægyptum, & educam
cum virtute mea populum meum
filios Ifrael de terra Ægypti cum
vindicta magna. Et cognofcent 5
omnes Ægyptii, quia ego fum Do-
minus, extendens manum meam
in Ægyptum; et educam filios If-
rael de medio eorum. Fecit autem 6
Moyfes & Aaron, ficut præcepit
illis Dominus: ita fecerunt. Moyfes 7
autem erat annorum octuaginta,
Aaron autem frater ejus annorum
octuaginta trium, quando (b) lo-
cutus eft ad Pharaonem. Et ait 8
Domin⁹ ad Moyfen & Aaron, di-
cens, Et fi loquetur ad vos Pharao, 9
dicens, Date nobis fignum vel por-
tentum; & dices Aaron fratri
tuo, Sume virgam, & projice in
terram palam Pharaone, & palam
fervis ejus: & erit draco.

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 ܘܐܠܝܥܙܪ ܒܪ ܐܗܪܘܢ ܢܣܒ ܠܗ ܐܢܬܬܐ ܡܢ ܒܢܬܗ ܕܦܘܛܝܐܝܠ. ܘܝܠܕܬ ܠܗ ܠܦܝܢܚܣ.*
26 ܗܠܝܢ ܪ̈ܫܝ ܐܒܗ̈ܬܐ ܕܠܘܝ̈ܐ ܠܫܪܒܬܗܘܢ.* ܗܘ ܗܘ ܐܗܪܘܢ ܘܡܘܫܐ ܕܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܪܝܐ ܕܐܦܩܘ
27 ܠܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܒܟܠܗܘܢ ܚܝ̈ܠܘܬܗܘܢ.* ܗܢܘܢ ܐܡܪܘ ܠܦܪܥܘܢ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ
28 ܕܢܦܩܘܢ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. ܗܘ ܗܘ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ.* ܘܗܘܐ
29 ܒܝܘܡܐ ܕܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.* ܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܐܢܐ
30 ܡܪܝܐ. ܐܡܪ ܠܦܪܥܘܢ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ ܟܠ ܡܐ ܕܐܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ.* ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܗܐ ܐܢܐ
ܥܒܝܪ ܡܡܠܠܐ. ܘܐܝܟܢܐ ܢܫܡܥܢܝ ܦܪܥܘܢ.

ܦܨܚܐ ܙ.

1 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܚܙܝ ܕܝܗܒܬܟ ܐܠܗܐ ܠܦܪܥܘܢ. ܘܐܗܪܘܢ ܐܚܘܟ ܢܗܘܐ ܢܒܝܟ.* ܐܢܬ ܬܐܡܪ
2 ܟܠ ܡܐ ܕܐܦܩܕܟ. ܘܐܗܪܘܢ ܐܚܘܟ ܢܡܠܠ ܥܡ ܦܪܥܘܢ. ܕܢܫܕܪ ܠܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܐܪܥܗ.* ܘܐܢܐ
3 ܐܩܫܐ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ. ܘܐܣܓܐ ܐܬܘܬܝ ܘܬܕܡܪ̈ܬܝ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.* ܘܠܐ
4 ܢܫܡܥ ܠܟܘܢ ܦܪܥܘܢ.* ܘܐܬܠ ܐܝܕܝ ܒܡܨܪܝܢ. ܘܐܦܩ ܚܝ̈ܠܘܬܝ ܥܡܝ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܒܕܝܢ̈ܐ ܪ̈ܘܪܒܐ.*
5 ܘܢܕܥܘܢ ܡܨܪ̈ܝܐ ܕܐܢܐ ܗܘ ܡܪܝܐ. ܡܐ ܕܐܪܝܡܬ ܐܝܕܝ ܥܠ ܡܨܪ̈ܝܐ. ܘܐܦܩܬ ܠܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ
6 ܒܝܢܬܗܘܢ.* ܘܥܒܕܘ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܐܢܘܢ ܡܪܝܐ. ܗܟܢܐ ܥܒܕܘ.* ܘܡܘܫܐ ܒܪ
7 ܬܡܢܝܢ ܫܢܝܢ ܗܘܐ. ܘܐܗܪܘܢ ܒܪ ܬܡܢܝܢ ܘܬܠܬ ܫܢܝܢ. ܟܕ ܡܠܠܘ ܥܡ ܦܪܥܘܢ.*
8 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܘܠܐܗܪܘܢ.* ܟܕ ܢܐܡܪ ܠܟܘܢ ܦܪܥܘܢ. ܗܒܘ ܠܢ ܐܬܐ. ܐܡܪ ܠܐܗܪܘܢ. ܣܒ
9 ܚܘܛܪܟ ܘܫܕܝ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. ܘܢܗܘܐ ܬܢܝܢܐ.

Eliazar autem filius Aharonis duxit fibi uxo-
rem de filiabus Phantiel, quæ peperit ei
Phinhes.Hi funt præcipui familiarum Levi-
tarum juxta generationes fuas. Ifte eft Mo-
fes & Aharon,quibus dixit Dñs,Educite filios
Ifrael de terra Ægypti, omnes exercitus eo-
rum. Ipfi dixerunt Pharaoni regi Ægypti,
ut educerent filios Ifrael è terra Ægypti:
Is eft Mofes & Aharon. Factúmque eft in
die quo locutus eft Dominus cum Mofe in
terra Ægypti, Locutus eft Dominus cum
Mofe, & dixit ad eum; Ego fum Dominus,
dic Pharaoni regi Ægypti quæcunque dico
tibi. Dixitque Mofes ad Dominum, Mea
lingua balba eft, quomodo audiet me Pha-
raon?

CAP. VII.

Ait autem Dominus ad Mofen, Vide quòd
dederim te Deum Pharaoni, & Aharon fra-
ter tuus erit propheta tuus. Tu dices qui-
quid ego præcipiam tibi, & Aharon frater
tuus referet Pharaoni, ut filios Ifrael dimit-
tat de terra fua. Ego verò indurabo cor
Pharaonis, & multiplicabo figna mea & mi-
racula mea in terra Ægypti. Attamen non
audiet vos Pharaon: & dabo manum meam
in terram Ægypti cum judiciis magnis.
Et fcient Ægyptii quòd ego fum Do-
minus, cùm extulero manum meam fuper
Ægyptios, & eduxero filios Ifrael de medio
eorum. Fecerunt itaque Mofes & Aharon,
quemadmodum præcepit eis Dominus, fic
utique fecerunt. Mofes autem natus octo-
ginta erat annos, & Aharon natus erat
octoginta tres annos, quando alloquuti funt
Pharaonem. Et dixit Dominus ad Mofen
& Aharon, Si dixerit vobis Pharaon, Præ-
be mihi fignum, dic Aharoni, Accipe bacu-
lum tuum, & projice coram Pharaone, fi-
étque draco.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

25 Eleazar autem filius Aaron accepit sibi de filiabus Phutiel uxorem; & peperit ei Phinees: hi sunt principes patrũ Levitarũ, per cognationes suas.
26 Ipse est Aaron & Moyses, quibus dixit Dominus; Educite filios Israel de terrâ Ægypti, per turmas suas.
27 Ipsi sunt, qui locuti sũt cũ Pharaone rege Ægypti; ut educerent filios Israel de Ægypto: ipse est Moyses & Aaron.
28 Et factũ est, in die quâ locutus est domin⁹ cum Moyse, in terrâ Ægypti.
29 Locutusq; est Dñs cum Moyse dicens, Ego Dominus: loquere cum Pharaone rege Ægypti, omnia quæ ego loquor *tecum*.
30 Et ait Moyses coram Dño: Ecce ego sum gravis loquelæ; & quomodo acquiescet mihi Pharao?

CAP. VII.

1 Dixitq; dominus ad Moysen; Vide quod constitui te principẽ Pharaoni: & Aaron frater tu⁹ erit interpres
2 tu⁹. Tu loquéris omnia quæ mando tibi: & Aarõ frater tu⁹ loquetur cum Pharaone; ut dimittat filios Israel de
3 terrâ suâ. Et ego indurabo cor Pharaonis: & multiplicabo signa mea & portenta mea in terrâ Ægypti.
4 Et nõ acquiescet vobis Pharao; & ponã plagam fortitudinis meæ super Ægyptũ: & educam exercitum meũ, populũ meũ filios Israel, de terrâ Ægypti; per judicia
5 magna. Et scient Ægyptii, quia ego Dñs; cùm levavero plagã fortitudinis meæ super Ægyptũ: & eduxero filios Israel de medio eorum.
6 Fecitq; Moyses & Aaron: sicut præceperat eis Dñs, ita
7 fecerũt. Moyses autẽ erat ætatis octoginta annorũ; & Aaron octoginta & triũ annorũ erat: quando locuti
8 sunt cum Pharaone. Et ait Dñs ad Moysen & Aaron,
9 dicens. Cum locutus fuerit vobiscum Pharao, dicens; Date signũ: & dices ad Aaron; Tolle virgam tuam, & projice coram Pharaone, & vertetur in colubrum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM, Translatio Latina.

25 *Eleazar autẽ filius Aaron accepit sibi de filiabus Phutiel in uxorẽ, quæ peperit ei Phinees: isti sunt principes patrum Levitarum secundùm familias suas.*
26 *Iste est Aaron & Moses quibus dixit Deus, Educite filios Israel de terra Ægypti secundùm turmas*
27 *suas. Ipsi loquebantur Pharaoni regi Ægypti, ad educendum filios Israel de terra Ægypti: iste est Moses et Aaron.*
28 *Factum est autem in die quâ locutus est Dominus Mosi in*
29 *terra Ægypti. Et locutus est Dominus Mosi, dicens; Ego sum Dominus, loquere Pharaoni regi Ægypti quæcunque*
30 *ego locutus sum tibi. Responditque Moses corã Domino, Ecce ego incircuncisus sum labiis, & quomodo audiet me Pharao?*

CAP. VII.

1 *Et dixit Dominus Mosi, Vide, dedi te Deũ Pharaoni; Aaron autem frater tu⁹ erit Pro-*
2 *pheta tuus. Tu dices quæcunque præcipio tibi, sed Aaron frater tuus loquetur Pharaoni, ut emittat filios Israel*
3 *de terra sua. Ego autẽ indurabo cor Pharaonis, & multiplicabo signa mea, et prodigia*
4 *mea in terra Ægypti. Verũ non audiet vos Pharao, ut dem manum meam in Ægyptum; et educam exercit⁹ meos, populum meũ, filios Israel de terra Ægypti in judiciis*
5 *magnis. Et cognoscant omnes Ægyptii quòd ego sum Dominus, cùm extendam manum meam contra Ægyptum, et exire faciam populũ meum, filios Israel, de medio*
6 *eorum. Fecitque Moses & Aaron sicut præcepit Domin⁹*
7 *illis, sic fecerunt. Moses autem natus erat annos octoginta, Aaron verò octoginta tres, cùm locuti sunt Pharaoni.*
8 *Locutus est autem Dominus*
9 *Mosi et Aaroni, dicens; Cùm loquetur vobis Pharao, dicens; Date vobis signum aut portentum: tum dices Aaroni, Sume virgam tuam, & projice coram Pharaone, & erit draco.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

الفصل السابع

[illegible]

25 *Et Eleazar filius Haron duxit uxorem de filiabus Puthiail, peperitque ei Phinhas. Hi sunt principes patrum Levitarum in*
26 *familias suas. Ipsi sunt Haron, et Musa, quibus dixit Deus altissimus; Educite filios Israil de regione Ægypti, juxta tur-*
27 *mas eorum. Ipsi sunt qui colloquuti sunt cum Pharaone rege Ægypti, ut educerent filios Israil de terra Ægypti: Ipsi sunt*
28 *Musa, et Haron. Et quum fuisset quædam dies, locutus est Deus cum Musa,*
29 *Et dixit Deus ad Musam, Ego sum Deus: loquere cum Pharaone rege Ægypti de*
30 *omnibus quæ præcipiam tibi. Dixit Musa in conspectu Dei, Ecce ego balbus sum ore, & quomodo audiet Pharaon ex me?*

CAP. VII.

1 *Dixit Deus ad Musam, Vide, jam constitui te dominũ in negotio Pharaonis:*
2 *et Haron frater tu⁹ erit interpres tuus. Tu loquèris ad Haron fratrem tuum omnia quæ præcipiam tibi, et ipse loquetur Pharaoni, ut dimittat filios Israil de regione*
3 *sua. Et ego difficile reddam cor Pharaonis, et multiplicabo miracula mea &*
4 *prodigia mea in regione Ægypti. Et non auscultabit vobis Pharaon, donec immittam plagam meam in Ægyptios, & educam exercitus meos, populum meum filios Israil de regione Ægypti, cum judiciis*
5 *magnis. Et scient Ægyptii me esse Deũ, quum extendero potentiam meam adversus Ægyptios, & eduxero filios Israil de*
6 *medio eorũ. Fecerunt itaq; Musa et Ha-*
7 *ron sicut præcepit illis De⁹. Et erat Musa filius octoginta annorum, & Haron filius octoginta trium annorum, quando locuti*
8 *sunt cum Pharaone. Deinde dixit Deus*
9 *Musæ et Haroni sermonẽ: Quando alloquetur vos Pharaon, et dicet; Date mihi prodigium, dicito ad Haron; Accipe baculum tuum, et projice illum ante Pharaonem, fietque draco.*

ספר שמות : ז

quemadmodum ,sic fecerunt & ,Parhoh ad Aharon & Moseh venit Et
10 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר
coram suam virgam Aharon projecit Et .DOMINUS præcepit
צִוָּה יְהוָה וַיַּשְׁלֵךְ אַהֲרֹן אֶת־מַטֵּהוּ לִפְנֵי
etiam vocavit Et .draconem in fuit & ,ejus servis coram & ,Parhoh
11 פַרְעֹה וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנִּין׃ וַיִּקְרָא גַּם־
genethliaci ipsi etiam fecerunt & ,præstigiatores ad & ,sapientes ad Parhoh
פַּרְעֹה לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְּׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חַרְטֻמֵּי
unusquisque projecerunt Et .sic suis incantationibus Ægypti
12 מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כֵּן׃ וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ
Aharon virga deglutivit Et .serpentes in fuerunt & ,suam virgam
מַטֵּהוּ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם וַיִּבְלַע מַטֵּה־אַהֲרֹן
ecos ad audivit non & ,Parhoh cor se roboravit Et .eorum virgas
13 אֶת־מַטֹּתָם׃ וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם
DOMINUS dixit Et .DOMINUS est locutus quemadmodum
14 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
Vade .populum dimittere Renuit .Parhoh cor Grave :Moseh ad
15 אֶל־מֹשֶׁה כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם׃ לֵךְ
stabis & ,aquas ad egreditur ecce ,diluculo in Parhoh ad
אֶל־פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ
est versa quæ virgam & ,fluminis ripam juxta ejus occursum in
לִקְרָאתוֹ עַל־שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר־נֶהְפַּךְ
DOMINUS :eum ad dices Et .tua manu in tolles ,serpentem in
16 לְנָחָשׁ תִּקַּח בְּיָדֶךָ׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה
,meum populum Dimitte :dicendo ,te ad me misit Hebræorum Deus
אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת־עַמִּי
dixit Sic .hactenus audisti non ecce & :deserto in me colant ut
17 וְיַעַבְדֻנִי בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא־שָׁמַעְתָּ עַד־כֹּה׃ כֹּה אָמַר
percutio ego Ecce .DOMINUS ego quod ,scies hoc In :DOMINUS
יְהוָה בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי מַכֶּה׀
vertentur & ,flumine in quæ aquas super ,mea manu in quæ virga in
בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהֶפְכוּ
:fluvius fœtebit & ,morietur flumine in qui piscis Et .sanguinem in
18 לְדָם׃ וְהַדָּגָה אֲשֶׁר־בַּיְאֹר תָּמוּת וּבָאַשׁ הַיְאֹר
dixit Et .flumine è aquas bibant ut ,Ægypti laborabunt &
19 וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיְאֹר׃ וַיֹּאמֶר
,tuam virgam Tolle ;Aharon ad Dic :Moseh ad DOMINUS
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן קַח מַטְּךָ
super ,eorum flumina super ,Ægypti aquas super tuam manū extende &
וּנְטֵה־יָדְךָ עַל־מֵימֵי מִצְרַיִם עַל־נַהֲרֹתָם עַל־
congregationem omnem super & ,eorum paludes super & ,eorum rivos
יְאֹרֵיהֶם וְעַל־אַגְמֵיהֶם וְעַל כָּל־מִקְוֵה
terra omni in sanguis erit & :sanguis efficientur & ,eorum aquarum
מֵימֵיהֶם וְיִהְיוּ־דָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֶרֶץ
.lapidibus in & ,lignis in & ,Ægypti
מִצְרַיִם וּבָעֵצִים וּבָאֲבָנִים׃

Versio VULG. LAT.

10 Ingressi itaque Moyses & Aaron ad Pharaonem, fecerunt sicut præceperat Dominus: tulitque Aaron virgam coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in colubrum.
11 Vocavit autem Pharao sapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas & arcana quædam
12 similiter. Projeceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones: sed devoravit virga Aaron virgas eorum.
13 Induratumque est cor Pharaonis, & non audivit eos, sicut præceperat Dominus.
14 Dixit autem Dominus ad Moysen, Ingravatum est cor Pharaonis, non vult di-
15 mittere populum. Vade ad eum manè, ecce egredietur ad aquas: & stabis in occursum ejus super ripam fluminis: & virgam, quæ conversa est in draconem, tolles in
16 manu tua. Dicésque ad eum, Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens, Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto: & usque ad præsens audire no-
17 luisti. Hæc igitur dicit Dominus, In hoc scies quòd sim Dominus: Ecce percutiam virgâ quæ in manu mea est, aquam fluminis, & vertetur
18 in sanguinem. Pisces quoque qui sunt in fluvio, morientur; & computrescent aquæ; & affligentur Ægyptii bibentes
19 aquam fluminis. Dixit quoque Dominus ad Moysen, Dic ad Aaron; Tolle virgam tuam, & extende manum tuam super aquas Ægypti, & super fluvios eorum, & rivos ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem: & sit cruor in omni terra Ægypti, tam in ligneis vasis quàm in saxeis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Εἰσῆλθε δὲ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐναντίον Φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ ἐποίησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρριψεν Ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο δρά-
11 κων. Συνεκάλεσε δὲ Φαραὼ τοὺς σοφιστὰς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς φαρμακούς· καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων
12 ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. Καὶ (ζ) ἔρριψαν ἕκαστος τὴν ῥάβδον (η) αὐτῶν, καὶ ἐγένοντο δράκοντες· καὶ κατέπιεν ἡ ῥάβδος ἡ Ἀαρὼν τὰς ἐκείνων
13 ῥάβδους. Καὶ κατίσχυσεν ἡ καρδία Φαραὼ· καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθά-
14 περ (θ) ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. (ι) Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Βεβάρηται ἡ καρδία Φαραὼ, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι
15 τὸν λαόν. Βάδισον πρὸς Φαραὼ τὸ πρωΐ· ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ (κ) ἔσῃ συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὴν ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου.
16 Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, Κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων ἀπέσταλκέ με πρὸς σὲ, λέγων, Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσή-
17 κουσας ἕως τούτου. Τάδε λέγει κύριος, Ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ με-
18 ταβαλεῖ εἰς αἷμα. Καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευτήσουσι· καὶ ἐποζέσει ὁ ποταμὸς, καὶ οὐ δυνήσονται οἱ Αἰγύπτιοι
19 πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Εἰπὸν Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, Λάβε τὴν (λ) ῥάβδον σου ἐν τῇ χειρί σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα Αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συνεστηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα. καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ γῇ (μ) Αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ξύλοις καὶ ἐν τοῖς λίθοις.

MS.A. (ζ) ἔρριψεν (η) αὐτοῦ, (θ) ἐλάλησεν (ι) Καὶ εἶπεν (κ) ἔσῃ (λ) ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρα ἐπὶ (μ) Αἰγύπτου,

10 Ingressus est autem Moyses & Aaron coram Pharaone, & servis ejus: & fecerunt sic, quemadmodùm præceperat eis Dominus. Et projecit Aaron (c) virgam coram Pharaone, & coram servis ejus: & facta est
11 draco. Convocavit autem Pharao (d) sophistas Ægypti, & veneficos. Et fecerunt etiam incantatores Ægyptiorum veneficiis suis similiter.
12 Et projecerunt unusquisque virgam suam, & factæ sunt dracones. Et absorbuit virga Aaron virgas illorum.
13 Et (e) invaluit cor Pharaonis: & non exaudivit eos, sicut (f) præcepit eis Dominus.
14 Dixit autem Dominus ad Moysen, Aggravatum est cor Pharaonis, ut non dimittat populum.
15 Vade ad Pharaonem manè: ecce ipse exit ad aquam: & eris obvians ei ad labium fluminis; & virgam versam in serpentem sumes in manu tua.
16 Et dices ad eum, Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens, Dimitte populum meum, ut mihi serviat in deserto: & ecce non exaudisti hucusque.
17 Hæc autem dicit Dominus Deus, In hoc cognosces, quia ego Dominus. Ecce ego percutio virgâ, quæ in manu mea, super aquam, quæ in flumine: & transmutabitur in sanguinem.
18 Et pisces qui in flumine, morientur: & efferveſcet flumen, & non poterunt Ægyptii bibere aquam de flumine.
19 Dixit autem Dominus ad Moysen, Dic Aaron fratri tuo, Sume virgam tuam in manu tua, & extende manum tuam super aquas Ægypti, & super flumina eorum, & super rivos eorum, & super paludes eorum, & super omnem collectam aquam eorum: & erit sanguis. Et (g) factus est sanguis in omni terra Ægypti, et in lignis et in lapidibus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܘܥܠܘ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܠܘܬ ܦܪܥܘܢ. ܘܥܒܕܘ ܗܟܢܐ ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܐܢܘܢ ܡܪܝܐ. ܘܐܪܡܝ ܐܗܪܘܢ ܚܘܛܪܗ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ ܘܩܕܡ ܥܒܕܘܗܝ ܘܗܘܐ ܬܢܝܢܐ.
11 ܘܩܪܐ ܐܦ ܦܪܥܘܢ ܠܚܟܝܡܐ ܘܠܚܪܫܐ. ܘܥܒܕܘ ܐܦ ܗܢܘܢ ܚܪܫܐ ܕܡܨܪܝܢ ܒܚܪܫܝܗܘܢ ܗܟܢܐ.
12 ܘܐܪܡܝܘ ܐܢܫ ܚܘܛܪܗ ܘܗܘܘ ܬܢܝܢܐ. ܘܒܠܥ ܚܘܛܪܗ ܕܐܗܪܘܢ ܠܚܘܛܪܝܗܘܢ.
13 ܘܐܬܥܫܢ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ ܘܠܐ ܫܡܥ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܡܠܠ ܡܪܝܐ.
14 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܐܬܝܩܪ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ ܘܠܐ ܨܒܐ ܠܡܫܕܪܘ ܠܥܡܐ.
15 ܙܠ ܠܘܬ ܦܪܥܘܢ ܒܨܦܪܐ. ܗܐ ܢܦܩ ܠܡܝܐ. ܘܩܘܡ ܠܘܩܒܠܗ ܥܠ ܣܦܬ ܢܗܪܐ. ܘܚܘܛܪܐ ܕܐܬܗܦܟ ܠܚܘܝܐ ܣܒ ܒܐܝܕܟ.
16 ܘܐܡܪ ܠܗ. ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܥܒܪܝܐ ܫܕܪܢܝ ܠܘܬܟ ܠܡܐܡܪ. ܫܕܪ ܥܡܝ ܘܢܦܠܚܘܢܢܝ ܒܡܕܒܪܐ. ܘܗܐ ܠܐ ܫܡܥܬ ܥܕܡܐ ܠܗܪܟܐ.
17 ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܒܗܕܐ ܬܕܥ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ. ܗܐ ܡܚܐ ܐܢܐ ܒܚܘܛܪܐ ܕܒܐܝܕܝ ܥܠ ܡܝܐ ܕܒܢܗܪܐ ܘܢܬܗܦܟܘܢ ܠܕܡܐ.
18 ܘܢܘܢܐ ܕܒܢܗܪܐ ܢܡܘܬܘܢ. ܘܢܣܪܐ ܢܗܪܐ. ܘܢܠܐܘܢ ܡܨܪܝܐ ܠܡܫܬܐ ܡܝܐ ܡܢ ܢܗܪܐ.
19 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܐܡܪ ܠܐܗܪܘܢ ܣܒ ܚܘܛܪܟ ܘܐܪܝܡ ܐܝܕܟ ܥܠ ܡܝܐ ܕܡܨܪܝܐ. ܘܥܠ ܢܗܪܘܬܗܘܢ ܘܥܠ ܐܓܡܝܗܘܢ. ܘܥܠ ܟܢܫܐ ܕܡܝܐ ܕܝܠܗܘܢ. ܘܢܗܘܘܢ ܕܡܐ. ܘܢܗܘܐ ܕܡܐ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܒܩܝܣܐ ܘܒܟܐܦܐ.

10 Venerunt ergò Moses & Aharon ad Pharaonem, & fecerunt sic, quemadmodum præcepit eis Dominus; projecitque Aharon baculum suum coram Pharaone, & coram ingenuis ejus, & factus est draco.
11 Vocavitque Pharaon sapientes & magos; feceruntque etiam ipsi magi Ægypti per incantationes suas eodem modo.
12 Et projecientes quisque baculum suum coram Pharaone, versi sunt in dracones: at deglutivit baculus Aharonis baculos eorum.
13 Et induravit cor Pharaonis, nec dimisit eos, Quemadmodum dixerat Dominus.
14 Et ait Dominus Mosi, Induratum est cor Pharaonis, nec vult dimittere populum.
15 Vade ad Pharaonem manè, ecce egredietur ad aquas: sta ex adverso illius super ripam fluminis, & baculum qui versus est in serpentem, accipe in manu tua.
16 Et dicito ei, Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens; Dimitte populum meum ut colat me in deserto, & tamen ecce hactenus non audis.
17 Sic dicit Dominus, Per hoc scies quòd ego sum Dominus: en percutiam baculo qui est in manu mea super aquas quæ sunt in flumine, & convertentur, fientque sanguis:
18 Et pisces qui sunt in flumine, morientur, & fœtebit flumen, & agitabuntur Ægyptii ut bibant aquas de flumine.
19 Dixitque Dominus ad Mosen, Dic Aharoni, Sume baculum tuum, & eleva manum tuam super aquas Ægyptiorum, super flumina eorum, & super lacus eorum, & super stagna eorum, & super receptacula aquarum eorum, & vertentur in sanguinem; fietque sanguis in tota terra Ægypti, & in lignis, & in lapidibus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

10 ועל משה ואהרן לות פרעה
ועבדו כן כמא די פקיד יי
ורמא אהרן ית חוטריה קדם
פרעה וקדם עבדוהי והוה
11 לתנינא: וקרא אף פרעה
לחכימיא ולחרשיא ועבדו
אף אנון חרשי מצרים
12 בלחשיהון כן: ורמו גבר
חוטריה והוו לתניניא ובלע
חוטרא דאהרן ית חוטריהון:
13 ואתקף לבא דפרעה ולא
קביל מנהון כמא די מליל יי:
14 ואמר יי למשה יקיר לבא
דפרעה סריב לשלחא עמא:
15 איזיל לות פרעה בצפרא הא
נפיק למיא ותתעתד
לקדמותיה על כיף נהרא
וחוטרא דאתהפיך לחויא
16 תסב בידך: ותימר ליה יי
אלהא דיהודאי שלחני לותך
למימר שלח ית עמי ויפלחון
קדמי במדברא והא לא
17 קבילתא עד כען: כדנן אמר
יי בדא תדע ארי אנא יי הא
אנא מחי בחוטרא די
בידי על מיא די בנהרא
18 ויתהפכון לדמא: ונוני די
בנהרא ימותון ויסרי נהרא
וילאון מצראי למשתי מיא
19 מן נהרא: ואמר יי למשה
אמר לאהרן סב חוטרך
וארים ידך על מיא דמצראי
על נהריהון על ארתיהון
ועל אגמיהון ועל כל בית
כנישת מימיהון ויהון דמא
ויהי דמא בכל ארעא
דמצרים ובמני אעא ובמני
אבנא:

Targum Onkelos.

10 Et ingressus est Moyses &
Aaron ad Pharaonem; &
fecerunt, sicut eis præcepe-
rat Dominus: & projecit
Aaron virgam suam coram
Pharaone, & coram servis
suis, & versa est in colu-
11 brum. Vocavit quoque
Pharao sapientes & ma-
leficos: & fecerunt etiam
ipsi malefici Ægyptiorum,
per incantationes suas, si-
12 militer. Projeceruntq; u-
nusquisq; virgam suam; &
versæ sunt in colubros: &
devoravit virga Aaron
13 virgas eorum. Et indura-
tum est cor Pharaonis; &
non acquievit eis: sicut
locutus fuerat Dominus.
14 Dixitque Domin⁹ ad Moy-
sen; Ingravatum est cor
Pharaonis: noluit dimit-
15 tere populum. Vade ad
Pharaonem mane, ecce e-
gredietur ad aquas; & sta-
bis obviam ei, super ri-
pam fluminis: & virgam,
quæ versa est in colubrum,
16 tolles in manu tuâ. Di-
cesque ei; Dominus Deus
Judæorum misit me ad te,
dicens; Dimitte populum
meum, ut serviant coram
me in deserto: & ecce
non acquievisti, huc us-
17 que. Hæc dicit Dominus;
In hoc scies, quod ego Do-
minus: ecce ego percu-
tio virgâ quæ est in manu
meâ super aquas, quæ sunt
in flumine, & vertentur in
18 sanguinem. Et pisces qui
sunt in flumine morien-
tur, & computrescet fluvi-
us: & laborabunt Ægy-
ptii, ut bibant aquas de flu-
19 mine. Dixitque Dominus
ad Moysen; Dic ad Aa-
ron, Tolle virgam tuam &
leva manum tuam super
aquas *Ægyptiorum*, super
fluvios eorum, super rivos
eorum & super paludes eo-
rum, & super omnem lo-
cum congregationis aqua-
rum eorum, ut vertantur
in sanguinem: & sit san-
guis in universa terrâ Æ-
gypti, in vasis quoque ligneis, & in vasis lapideis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et ingressi sunt Moses & Aa- 10
ron in conspectum Pharaonis;
& fecerunt ita ut præceperat
Dominus. Projecit enim Aaron
virgam suam coram Pharaone,
& coram servis ejus, & facta
est in draconem. Et vocavit 11
etiam Pharao (a) sapientes, &
præstigiatores; feceruntque etiã
ipsi magi Ægyptiorũ incãtatio-
nibus suis similiter. Nam proje- 12
cit unusquisque virgã suam, &
factæ sunt in dracones; sed ab-
sorpsit virga Aaronis virgas
eorum. Et corroboratum est 13
cor Pharaonis, & non audivit
eos sicut dixerat Dominus.
Locutusque est Dominus Mosi, 14
Aggravatũ est cor Pharaonis,
renuit dimittere populum. Va- 15
de ad Pharaonem manè, ecce
ipse egreditur ad aquas, & si-
stes te obvium ei ad ripam flu-
minis; virgam etiam quæ mu-
tata est in serpentem, accipies
in manu tua. Dices autem ei, 16
Dominus Deus Hebræorum mi-
sit me ad te, dicens; Dimitte
populum meum, ut serviat mihi
in deserto, & ecce non obedi-
visti hucusque. Sic dicit Do- 17
minus, In hoc cognosces quòd
ego sum Dominus; ecce ego
percutio cum virga quæ est in
manu mea aquas quæ sunt in
fluvio, & mutabuntur in san-
guinem. Piscésque qui sunt 18
in fluvio morientur, fœtebitque
fluvius, & affligentur Ægyptii
bibentes aquas fluminis. Ive-
runtque Moses & Aaron ad
Pharaonem, & dixerunt ei;
Dominus Deus Hebræorum mi-
sit nos ad te, dicens; Dimitte
populũ meũ ut serviat mihi in
deserto; & ecce non obedivisti
hucusque. Sic dicit Dominus,
In hoc cognosces quòd ego sum
Dominus; Ecce ego percutio
cum virga quæ est in manu
mea aquas quæ sunt in flumine
& mutabuntur in sanguinem,
piscésque qui sunt in flumine,
morientur, fœtebitque fluvius,
et affligentur Ægypti bibentes
aquas fluminis. Locutusq; est 19
Dominus Mosi, Dic Aaroni,
Accipe virgam tuam, & ex-
tende manũ tuam super aquas
Ægyptiorum, super fluvios eo-
rum, & super (b) rivos eo-
rum, & super paludes eorum,
& super omnem colluviem a-
quarum eorum, & sient san-
guis; & fuit sanguis in omni
terra Ægypti, & in lignis, &
in lapidibus.

VER. SAM. (a) magos, & divinos; (b) irrigua eorum,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * فدخل موسى وهرون الى فرعون وصنعا كذلك كما قال الله تعالى * وطرح هرون عصاه بين
11 يدي فرعون وقواده فصارت ثعبانا * ثم دعا فرعون بالحكماء والسحرة * فصنع كذلك ايضا
12 سحرة مصر بحيلهم * فطرح كل رجل عصاه فصارت ثعابين * فابتلعت عصا هرون عصيهم *
13 فاشتد قلب فرعون ولم يقبل منهما كما قال الله * ثم قال الله لموسى قد ثقل قلب فرعون 14
15 وابى ان يطلق القوم * امض الى فرعون بالغداة * هوذا هو خارج الى الماء * فقف تلقاه على
16 شاطي النيل * والعصا التي انقلبت حية خذها بيدك * وقل له الله اله العبرانيين بعثني
17 اليك قايلا * اطلق قومي يعبدوني في البر * وهوذا انت لم تقبل الى الان * كذا قال الله بهذه
الخلة تعلم انني الله * ها انا ضارب بالعصا التي بيدي الماء الذي في النيل فينقلب دما
18 * والسمك الذي في النيل يموت * فينتن النيل ويعجز المصريون عن ان يشربوا ماء
19 من النيل * ثم قال الله لموسى قل لهرون * خذ عصاك ومد يدك على مياه المصريين
وانهارهم وخلجانهم واجامهم وساير مجمع مياههم فتصير دما * ويكون دم في جميع بلد
مصر وفي الخشب وفي الحجارة *

Ingressi sunt ergò Musa & Haron ad 10
Pharaonem, & fecerunt sic, quemadmo-
dum dixerat Deus excelsus. Et projecit
Haron baculum suum ante Pharaonem
& duces ejus, & factus est draco. Tum 11
accersivit Pharaon sapientes & magos;
& fecerunt sic etiam magi Ægypti per
arcana sua. Projecitque quilibet vir ba- 12
culum suum, & facti sunt veluti draco-
nes; deglutivitque baculus Haron bacu-
los eorum. Et induratum est cor Pha- 13
raonis, & non auscultavit eis, ut dixerat
eis Deus. Rursus dixit Deus Musæ, Jam 14
ingravatum est cor Pharaonis, & renuit
dimittere populum. Vade ad Pharaonem 15
cras: Ecce ipse exiturus est ad aquam.
Sta coram eo ad litus Nili; & baculum,
qui convers⁹ est in serpentẽ, sume in ma-
nu tuâ. Et dicito ei, Deus, Deus Hebræ- 16
orum misit me ad te, dicens; Dimitte po-
pulum meum, ut adorent me in deserto, et
ecce tu non audisti hucusque. Sic dixit 17
Deus, Hoc modo scies quòd ego sim Deus:
Ecce ego percussur⁹ sum baculo quem ha-
beo in manu mea, aquam quæ est in Nilo,
& convertetur in sanguinem. Et pisces 18
qui sunt in Nilo, morientur, & fœtebit
Nilus, & nequibunt Ægyptii bibere a-
quam de Nilo. Rursus dixit Deus Mu- 19
sæ, Dicito ad Haron, Accipe baculum tu-
um, & extende manum tuam adversus
aquas Ægyptiorum, et flumina eorum, et
rivos eorũ, et stagna eorum, et universam
congregationem aquarum eorum, & fient
sanguis, & erit sanguis in universa re-
gione Ægypti, et in lignis, et in lapidibus.

ספר שמות : ח

.DOMINUS præcepit quemadmodum ,Aharon & Moſeh ſic fecerunt Et
20 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
oculis in flumine in quæ ,aquas percuſſit & ,virgam elevavit Et
וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר לְעֵינֵי
,aquæ omnes ſunt verſæ & :ejus ſervorum oculis in & ,Parhoh
פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עֲבָדָיו וַיֵּהָפְכוּ כָּל־הַמַּיִם
,eſt mortuus ,flumine in qui piſcis Et .ſanguinem in ,flumine in quæ
21 אֲשֶׁר־בַּיְאֹר לְדָם׃ וְהַדָּגָה אֲשֶׁר־בַּיְאֹר מֵתָה
è aquam bibere Ægyptii potuerũt non &,fluvi⁹ fœtuit Et
וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא־יָכְלוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־
fecerunt Et .Ægypti terra omni in ſanguis fuit Et .flumine
22 הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיַּעֲשׂוּ־
cor ſe roboravit & ,ſuis incantationibus Ægypti genethliaci ſic
כֵן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם וַיֶּחֱזַק לֵב־
.DOMINUS eſt locutus quemadmodum ,eos ad audivit non & ,Parhoh
פַּרְעֹה וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
poſuit non & :ſuam domum in venit & ,Parhoh reſpexit Et
23 וַיִּפֶן פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וְלֹא־שָׁת
circuitus Ægyptii omnes foderunt Et .hoc ad etiam ſuum cor
24 לִבּוֹ גַּם־לָזֹאת׃ וַיַּחְפְּרוּ כָל־מִצְרַיִם סְבִיבֹת
aquis ex bibere poterant non quia :biberent ut aquas fluminis
הַיְאֹר מַיִם לִשְׁתּוֹת כִּי לֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִמֵּימֵי
percuſſit poſtquam ,dies ſeptem ſunt completi Et .fluminis
25 הַיְאֹר׃ וַיִּמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת־
.flumen DOMINUS
יְהוָה אֶת־הַיְאֹר׃

CAP. VIII. ח

,Parhoh ad Ingredere :Moſeh ad DOMINUS dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
Dimitte ;DOMINUS dixit Sic :eum ad dices &
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח
,dimittendum ad tu renuens ſi Et .mihi ſervient &,meum populum
2 אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ וְאִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ
.ranis in tuum terminum omnem percutiens ego ecce
הִנֵּה אָנֹכִי נֹגֵף אֶת־כָּל־גְּבוּלְךָ בַּצְפַרְדְּעִים׃
venient & ,aſcendent & ,ranas fluvius producet Et
3 וְשָׁרַץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ
,tuum lectum ſuper & ,tui lecti cubiculum in & ,tuam domum in
בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל־מִטָּתֶךָ
,tuos furnos in & ,tuum populum in & ,tuorum ſervorum domum in &
וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ
omnes in & ,tuum populum in & ,te in Et .tuas conſperſiones in &
4 וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ׃ וּבְכָה וּבְעַמְּךָ וּבְכָל־
ad DOMINUS dixit Et .ranæ aſcendent ,tuos ſervos
5 עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצְפַרְדְּעִים׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
ſuper tua virga cum tuam manum Extende :Aharon ad Dic :Moſeh
מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־יָדְךָ בְּמַטֶּךָ עַל־
fac aſcendere & :paludes ſuper & ,rivos ſuper flumina
הַנְּהָרֹת עַל־הַיְאֹרִים וְעַל־הָאֲגַמִּים וְהַעַל
.Ægypti terram ſuper ranas
אֶת־הַצְפַרְדְּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃

Verſio VULG. LAT.

20 Feceruntque Moyſes & Aaron, ſicut præceperat Dominus: & elevans virgam, percuſſit aquam fluminis coram Pharaone & ſervis ejus: quæ
21 verſa eſt in ſanguinem. Et piſces qui erant in flumine, mortui ſunt: computruitque fluvius, & non poterant Ægyptii bibere aquam fluminis. Et fuit ſanguis in tota
22 terra Ægypti. Feceruntque ſimiliter malefici Ægyptiorum incantationibus ſuis: & induratum eſt cor Pharaonis, nec audivit eos, ſicut præce-
23 perat Dominus. Avertitque ſe, & ingreſſus eſt domum ſuam, nec appoſuit cor etiam
24 hac vice. Foderunt autem omnes Ægyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent: non enim poterant bibere de
25 aqua fluminis. Impletique ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus fluvium.

CAP. VIII.

1 Dixit quoque Dominus ad Moyſen, Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum; Hæc dicit Dominus, Dimitte populum meum, ut ſa-
2 crificet mihi. Sin autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos
3 tuos ranis. Et ebulliet fluvius ranas: quæ aſcendent & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum tuum, & in domos ſervorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias cibo-
4 rum tuorum. Et ad te, & ad populum tuum, & ad omnes ſervos tuos, intra-
5 bunt ranæ. Dixitque Dominus ad Moyſen; Dic ad Aaron, Extende manum tuam ſuper fluvios, ac ſuper rivos & paludes: & educ ranas ſuper terram Ægypti.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 Καὶ ἐποίησαν οὕτως Μωυσῆς καὶ Ἀαρών, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος· καὶ (ν) ἐπάρας τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ ἐναντίον Φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ
21 εἰς αἷμα. Καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἐτελεύτησαν· καὶ ἐπώζεσεν ὁ ποταμός, καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ Αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν
22 πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν,
23 καθάπερ εἶπε κύριος. Ἐπιστραφεὶς δὲ Φαραώ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ.
24 Ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πιεῖν ὕδωρ· καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
25 Καὶ ἀνεπληρώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὰ τὸ πατάξαι κύριον τὸν ποταμόν.

20 Et fecerunt ſic Moyſes & Aaron, ſicut mandavit eis Dominus. Et elevans (ν) virgâ ſuâ, percuſſit aquam quæ in flumine coram Pharaone, & coram ſervis ejus: & tranſmutata eſt omnis aqua quæ in
21 flumine, in ſanguinem. Et piſces, qui in flumine, mortui ſunt: & efferbuit flumen: & non potuerunt Ægyptii bibere aquam de flumine. Et fuit ſan-
22 guis in omni terra Ægypti. (i) Fecerunt autem ſimiliter & incantatores Ægyptiorum veneficiis ſuis. Et induratum eſt cor Pharaonis, & non exaudi-
23 vit eos, ſicut dixit Dominus. Reverſus autem Pharao intravit in domum ſuam: & non appoſuit mentem ſuam neque ſu-
24 per hoc. (k) Foderunt autem omnes Ægyptii in circuitu fluminis, ut biberent aquam: & non potuerunt bibere aquam de
25 flumine. Et impleti ſunt ſeptem dies, poſtquàm percuſſit Dominus flumen.

MS.A. (ν) ἐπάρας Ἀαρὼν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ,

ΚΕΦ. η'.

1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Εἴσελθε πρὸς Φαραώ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, Τάδε λέγει κύριος· Ἐξαπόστειλον τὸν
2 λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. Εἰ δὲ μὴ βούλει σὺ ἐξαποστεῖλαι, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω πάντα τὰ ὅριά (α) σου τοῖς βατρά-
3 χοις. Καὶ ἐξερεύξεται ὁ ποταμὸς βατράχους· καὶ ἀναβάντες εἰσελεύσονται εἰς τοὺς οἴκους σου, καὶ εἰς τὰ ταμιεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν σου, καὶ (β) ἐπὶ τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐν τοῖς (γ) φυράμα-
4 σί σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις σου. Καὶ ἐπὶ σέ, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, ἀναβήσονται οἱ βάτραχοι.
5 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Εἶπον Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, Ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον σου ἐπὶ τοὺς ποταμούς, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ (δ) ἀνάγαγε τοὺς βατράχους.

CAP. VIII.

1 Dixit autem Dominus ad Moyſen, Ingredere ad Pharaonem: & dices ad eum, Hæc dicit Dominus; Dimitte populum
2 meum, ut ſerviant mihi. Si autem nolis tu dimittere, ecce ego ferio omnes fines tuos ranis.
3 Et eructabit flumen ranas: & aſcendentes intrabunt in domos tuas, & in promptuaria cubiculorum tuorum, & ſuper lectos tuos, & in domos ſervorum tuorum, & populi tui, & in (γ) conſperſis tuis, & in clibanis
4 tuis. Et ſuper te, & ſuper ſervos tuos, & ſuper populum tu-
5 um, aſcendent ranæ. Dixit autem Dominus ad Moyſen, Dic Aaron fratri tuo, Extende manu virgam tuam ſuper flumina, & ſuper rivos, & ſuper paludes: & adduc ranas.

MS.A. Κεφ. η'. (α) σου βατράχοις. (β) εἰς τοὺς (γ) φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς φρέασίν σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις (δ) συνάγαγε

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 ܘܥܒܕܘ ܗܟܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ. ܐܝܟܢܐ ܕܦܩܕ ܐܢܘܢ ܡܪܝܐ. ܘܐܪܝܡ ܐܗܪܘܢ ܚܘܛܪܐ
ܕܒܐܝܕܗ. ܘܡܚܐ ܠܡܝܐ ܕܒܢܗܪܐ. ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ. ܘܩܕܡ ܥܒܕܘܗܝ. ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ
21 ܡܝܐ ܕܒܢܗܪܐ. ܕܡܐ. ܘܢܘܢܐ ܕܒܢܗܪܐ. ܡܝܬܘ. ܘܣܪܝ ܢܗܪܐ. ܘܠܐ ܐܫܟܚܘ
22 ܡܨܪܝܐ ܠܡܫܬܐ ܡܝܐ ܡܢ ܢܗܪܐ. ܘܗܘܐ ܕܡܐ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܥܒܕܘ ܗܟܢܐ
ܚܪܫܐ ܕܡܨܪܝܢ ܒܚܪܫܝܗܘܢ. ܘܐܬܥܫܢ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ. ܘܠܐ ܫܡܥ ܐܢܘܢ. ܐܝܟ ܕܐܡܪ
23 ܡܪܝܐ. ܘܗܦܟ ܦܪܥܘܢ ܘܥܠ ܠܒܝܬܗ. ܘܠܐ ܐܬܒܝܢ ܐܦ ܠܗܕܐ. ܘܚܦܪܘ ܟܠܗܘܢ
24 ܡܨܪܝܐ ܚܕܪܘܗܝ ܕܢܗܪܐ. ܡܝܐ ܠܡܫܬܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܫܟܚܘ ܠܡܫܬܐ ܡܝܐ ܕܢܗܪܐ.
25 ܘܫܠܡܘ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ܡܢ ܒܬܪ ܕܡܚܐ ܡܪܝܐ ܠܢܗܪܐ.

ܦܨܠܐ . ܚ.

1 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܥܘܠ ܠܘܬ ܦܪܥܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܫܕܪ ܠܥܡܝ.
2 ܘܢܦܠܚܘܢܢܝ. ܘܐܢ ܠܐ ܨܒܐ ܐܢܬ ܠܡܫܕܪܘ. ܗܐ ܡܚܐ ܐܢܐ ܠܟܠܗ ܬܚܘܡܟ. ܒܥܘܪܕܥܢܐ.
3 ܘܢܪܒܐ ܢܗܪܐ ܥܘܪܕܥܢܐ. ܘܢܣܩܘܢ ܘܢܥܠܘܢ ܠܒܝܬܟ. ܘܠܬܘܣܝܬܟ. ܘܠܒܝܬ ܡܫܟܒܟ.
4 ܘܥܠ ܥܪܣܟ. ܘܠܒܝܬ ܥܒܕܝܟ. ܘܠܥܡܟ. ܘܠܬܢܘܪܝܟ ܘܠܠܘܫܝܟ. ܘܒܟ ܘܒܟܠܗ ܥܡܟ.
5 ܢܣܩܘܢ ܥܘܪܕܥܢܐ. ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܐܡܪ ܠܐܗܪܘܢ ܐܚܘܟ. ܐܪܝܡ ܐܝܕܟ ܒܚܘܛܪܟ ܥܠ
ܢܗܪܘܬܐ. ܘܥܠ ܢܩܥܐ. ܘܥܠ ܐܓܡܐ. ܘܐܣܩ ܥܘܪܕܥܢܐ ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.

20 Et fecerunt ſic Moſes & Aharon, quemadmodum præcepit eis Dominus. Elevans enim Aharon baculum quem in manu ſua geſtabat, percuſſit aquas quæ erant in flumine, in conſpectu Pharaonis, & in conſpectu ſervorum ejus, factæque ſunt aquæ omnes quæ
21 in flumine, ſanguis. Et piſces qui erant in flumine, mortui ſunt, & computruit flumen, nec potuerunt Ægyptii bibere aquas de flumine: fuitque ſanguis per totam terram Æ-
22 gypti. Et fecerunt eodem modo venefici Ægypti veneficiis ſuis: & induratum eſt cor Pharaonis, nec audivit eos, prout dixerat
23 Dominus. Et reverſus Pharaon, ingreſſus eſt domum ſuam, & ad hoc non adjecit ani-
24 mum ſuum. Foderunt autem omnes Ægyptii circa fluvium aquas ad bibendum: non
25 enim poterant bibere aquas fluminis. Et completi ſunt ſeptem dies poſtquam percuſſit Dominus flumen.

CAP. VIII.

1 Dixit etiam Dominus ad Moſen, Vade ad Pharaonem, & dic ad eum; Sic dicit Dominus Deus, Dimitte populum meum, colétque
2 me: Quòd ſi nolis dimittere, en ego percutiam omnem terminum tuum ranis.
3 Et producet fluvius ranas, quæ aſcendent & ingredientur domum tuam, & cubiculum tuum, & conclave cubilis tui, & grabatos tuos, & domum ſervorum tuorum, & populum tuum, & penetralia tua, & maſſas tuas:
4 Et in te atque in univerſum populum tuum
5 aſcendent ranæ. Et dixit Dominus ad Moſen, Dic Aharoni fratri tuo, Attolle manum tuam cum baculo tuo ſuper flumina, & ſuper aquæ receptacula, & ſuper ſtagna, & aſcendere fac ranas ſuper terram Ægypti.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ועבדו כן משה ואהרן כמא
די פקיד יי וארים בחוטרא
ומחא ית מיא די בנהרא
לעיני פרעה ולעיני עבדוהי
ואתהפכו כל מיא די בנהרא
לדמא: ונוני די בנהרא
מיתו וסרי נהרא ולא יכילו
מצראי למשתי מיא מן
נהרא והוה דמא בכל ארעא
דמצרים: ועבדו כן חרשי
מצרים בלחשיהון ואתקף
לבא דפרעה ולא קביל מנהון
כמא דמליל יי: ואתפני פרעה
ועל לביתיה ולא שוי לביה
אף לדא: וחפרו כל מצראי
סחרנות נהרא מיא למשתי
ארי לא יכילו למשתי ממיא
דבנהרא: ושלימו שבעא יומין
בתר דמחא יי ית נהרא:

ח

ואמר יי למשה עול לות פרעה
ותימר ליה כדנן אמר יי שלח ית
עמי ויפלחון קדמי: ואם מסרב
את לשלחא הא אנא מחי ית כל
תחומך בעורדעניא: וירבי נהרא
עורדעניא ויסקון ויעלון בביתך
ובאדרון בית משכבך ועל
ערסך ובבית עבדך ובעמך
ובתנורך ובאצותך: ובך
ובעמך ובכל עבדך יסקון
עורדעניא: ואמר יי למשה
אמר לאהרן ארים ית ידך
בחוטרך על נהריא על
אריתיא ועל אגמיא ואסק
ית עורדעניא על ארעא
דמצרים:

20 Feceruntq; ita Moyses & Aaron, sicut præceperat Dominus; & levavit virgam, & percussit aquas, quæ erant in flumine, ante oculos Pharaonis, & ante oculos servorum ejus: & versæ sunt omnes aquæ quæ erant in flumine,
21 in sanguinem. Pisces quoque qui erant in flumine mortui sunt, & putruit flumen; & non poterant Ægyptii bibere aquam de flumine: & fuit sanguis in uni-
22 versâ terra Ægypti. Feceruntq; similiter malefici *Ægypti* per incantationes suas: & induratum est cor Pharaonis, & non acquievit eis; sicut locutus fuerat Do-
23 minus. Avertitque se Pharao; & ingressus est in domum suam: & non posuit cor suum, etiam
24 ad hoc. Foderuntque omnes Ægyptii per circuitum fluminis, ut biberent aquas: quia non poterant bibere ex aquis, quæ erant in flumi-
25 ne. Impletiq; sunt septẽ dies; postquam percussit Dominus fluvium.

CAP. VIII.

1 Dixitque Dominus ad Moysen; Ingredere ad Pharaonem: & dices ei, Hæc dicit Dominus; Dimitte populum meum, ut serviant coram me.
2 Et si nolueris dimittere: ecce ego percutiã omnẽ terminum tuum ranis.
3 Et producet fluvius ranas: & ascendent, & ingredientur in domum tuam; & in cubiculum domus strati tui, & super lectulum tuum: & in domum servorum tuorum, & in populum tuum; & in furnos tuos, & in panaria tua. In te quoque & in populum tuum, & in omnes servos tuos, ascendent ranæ. Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron; Leva manum tuam cum virgâ tuâ super fluvios, super rivulos & super paludes: & ascendere fac ranas super terram Ægypti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 *Et fecerunt ita Moses & Aaron, sicut præceperat Dominus; Et elevavit virgam suam, & percussit aquas quæ erant in flumine, in oculis Pharaonis, et in oculis servorum ejus, et mutatæ sunt omnes aquæ fluminis*
21 *in sanguinem. Pisces etiam qui erant in flumine mortui sunt, & fœtuit fluvius, ita ut non possent Ægyptii bibere aquas è fluvio; erat enim sanguis in omni terra Ægypti.*
22 *Sic etiam fecerunt Magi Ægyptiorum incantationibus suis, & obfirmatum est cor Pharaonis, et non audivit Dominum, sicut locutus fuerat Dominus.*
23 *Et recessit Pharao, atque intravit domũ suam, sed non apposuit cor suum etiam ad hoc.*
24 *Et foderunt omnes Ægyptii circa fluvium aquas potabiles, quoniam non poterant bibere de aquis fluminis.*
25 *Completiq; sunt septem dies postquam fluvium percussit Dominus.*

CAP. VIII.

1 *Dixit quoque Dominus Mosi, vade ad Pharaonem, et dic ei; Sic dicit Dominus, Dimitte populum meum, ut serviat mihi.*
2 *Si autem renuas dimittere, ecce ego percutio omnem terminum tuum ranis.*
3 *Ebulliétq; fluvius ranas, et ascendent, et venient in domos tuas, et in penetralia cubilium tuorũ, et super lectos tuos, et in domos servorum tuorum, et in populum tuum, et in clibanos tuos, et in conspersiones tuas.*
4 *Atq; in te, et in populum tuum, et in omnes servos tuos ascendent ranæ. Veniitq; Moses et Aaron ad Pharaonem, et dixerunt ei; Sic dicit Dominus, Dimitte populum meum ut serviat mihi. Si autem renuas dimittere, ecce ego percutio omnẽ terminum tuum ranis: Ebulliétque fluvius ranas, et ascendent, et venient in domos tuas, et in penetralia cubilium tuorum, et super lectos tuos, et in domos servorum tuorum, et in populum tuũ, et in clibanos tuos, et in conspersiones tuas; atque in te, et in populum tuum, et in omnes servos tuos, ascendent ranæ.*
5 *Dixit quoq; Dominus Mosi, Dic Aaroni, Extende manũ tuã cum virga tua super fluvios, et super (a) rivos, et super paludes, et educ ranas super terram Ægypti. Et dixit Moses Aaroni, Extende manum tuam cum virga tua, et educ ranas super terram Ægypti.*

(a) VER. SAM. irrigua;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * فصنع كذلك موسي وهرون كما قال الله * ورفع العصا وضرب الماء الذي في النيل بحضرة
21 فرعون وجميع قواده * فانقلب جميع الماء الذي في النيل دما * والسمك الذي في النيل مات
وانتن النيل * فعجز المصريون عن ان يشربوا ماء من النيل * وصار الدم في جميع بلد مصر *
22 * فصنع كذلك السحرة بسحرهم * فاشتد قلب فرعون ولم يقبل منهما كما قال الله * ثم ولي ودخل
24 منزله ولم يرد باله الي هذه ايضا * وحفر جميع المصريين حوالي النيل ابارا ليشربوا منها ماء اذ
25 لم يطيقوا ان يشربوا من ماء النيل * ولما كملت سبعة ايام بعد ما ضرب الله النيل بذلك *

* الفصل الثامن *

1 * قال الله لموسي ادخل الي فرعون وقل له كذا قال الله * اطلق قومي يعبدوني * فانك ان
3 ابيت ان تطلقهم فها انا صادم تخمك بالضفادع * فيسعي من النيل ضفادع فتصعد وتدخل
بيتك وفي خدر مضاجعك وعلي سريرك وفي بيت قوادك وسائر قومك وفي تنانيرك ومعاجنك *
4 * وفي بيوت قوادك وسائر قومك تصعد الضفادع * ثم قال الله لموسي قل لهرون مد يدك
5 بعصاك علي الانهار والخلجان والاجام * واصعد الضفادع علي بلد مصر *

Egitq; sic Musa & Haron, uti dixerat Deus: & elevavit baculum, et percussit aquam quæ est in Nilo in præsentia Pharaonis et omnium ducum ejus, et conversa est tota aqua quæ erat in Nilo, in sanguinem. 20
Et pisces qui erant in Nilo mortui sunt, et fœtuit Nilus, & nequierunt Ægyptii bibere aquã de Nilo; & factus est sanguis in universa regione Ægypti. 21
Feceruntq; sic magi per arcana sua, et induratum est cor Pharaonis, et non auscultavit eis, uti dixerat Deus. 22
Deinde avertit se, & ingressus est domum suam, et non convertit animum suum ad hæc etiã. 23
Et foderunt omnes Ægyptii circa Nilum puteos, ut biberent ex eis aquam, cùm non possent bibere ex aqua Nili. 24
Et cùm completi essent septẽ dies postquàm percusserat Deus Nilum eo modo, 25

CAP. VIII.

Dixit Deus ad Musam, Ingredere ad Pharaonẽ, & dic ei; Sic dixit Deus, Dimitte populũ meum ut adoret me. 1
Nã si renueris dimittere eos, ecce ego percussurus sũ fines tuos ranis. 2
Et exundabunt è Nilo ranæ, & ascendent, et ingredientur domum tuã, & thalamos cubilium tuorũ, & super lectum tuum, et domum ducum tuorum, et totius populi tui, in furnos tuos, & in vasa pistoria tua: 3
Et in domos ducum tuorum, et universi populi tui ascendent ranæ. 4
Rursº dixit Deº ad Musã, Dic Haron; Extende manum tuam cum baculo tuo, adversus flumina, & amnes, & cisternas, & educ ranas super regionem Ægypti. 5

ספר שמות : ח

6 ,rana ascendit & :Ægypti aquas super suam manum Aharō extēdit Et
ויט אהרן את־ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע
7 genethliaci sic fecerunt Et .Ægypti terram operuit &
ותכס את־ארץ מצרים׃ ויעשו־כן החרטמים
.Ægypti terram super ranas fecerūt ascēdere Et.suis incātationib'
בלטיהם ויעלו את־הצפרדעים על־ארץ מצרים׃
Dñm ad Orate :dixit & ,Aharon ad & Mosch ad Parhoh vocavit Et
8 ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל־יהוה
.populum dimittam & ,meo populo à & ,me à ranas removeat ut
ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את־העם
,me super Gloriare:Parhoh ad Mosch dixit Et .Domino sacrificabunt &
9 ויזבחו ליהוה׃ ויאמר משה לפרעה התפאר עלי
,tuo populo pro & ,tuis servis pro & ,te pro deprecer quando
למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך
flumine in tātùm:tuis domibus à & ,te à ranas faciendū excidere ad
להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר
,scias ut ;tuū verbū Juxta:dixit Et .crastinū In :dixit Et .remanebunt
10 תשארנה׃ ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע
,te à ranæ recedent Et .noster Deus Dominus sicut non quòd
11 כי־אין כיהוה אלהינו׃ וסרו הצפרדעים ממך
,flumine in tantùm ,tuo populo à & ,tuis servis à & ,tuis domibus à &
ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק ביאר
clamavit & ;Parhoh cum à Aharon & Mosch est egressus Et .remanebunt
12 תשארנה׃ ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק
.Parhoni posuit quas ,ranarum verbum propter Dñm ad Mosch
משה אל־יהוה על־דבר הצפרדעים אשר־שם לפרעה׃
è ranæ sunt mortuæ & ,Mosch verbum juxta Domin' fecit Et
13 ויעש יהוה כדבר משה וימתו הצפרדעים מן־
acervos eas congregaverunt Et .agris ex & ,atriis ex ,domibus
14 הבתים מן־החצרת ומן־השדת׃ ויצברו אתם חמרם
,respiratio esset quòd Parhoh vidit Et .terra fœtuit & ;acervos
15 חמרם ותבאש הארץ׃ וירא פרעה כי היתה הרוחה
est locut' quemadmodum ,eos ad audivit non & ,suum cor aggravavit &
והכבד את־לבו ולא שמע אלהם כאשר דבר
Extende :Aharon ad Dic :Mosch ad Dñs dixit Et .Domin'
16 יהוה׃ ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־אהרן נטה את־
terrā omni in pediculos in sit & ,terræ pulverem percute & ,tuā virgā
מטך והך את־עפר הארץ והיה לכנם בכל־ארץ
suā virgā in suam manum Aharon extendit Et .sic fecerunt Et .Ægypti
17 מצרים׃ ויעשו־כן ויט אהרן את־ידו במטהו
,jumento in & ,homine in pediculus fuit & ;terræ pulverem percussit &
ויך את־עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה
.Ægypti terrā omni in ,pediculi fuit terræ pulvis Omnis
כל־עפר הארץ היה כנים בכל־ארץ מצרים׃
educendum ad ,suas incantationes per genethliaci sic fecerunt Et
18 ויעשו־כן החרטמים בלטיהם להוציא את־
.jumento in & ,homine in pediculus fuit Et .potuerunt non & ,pediculos
הכנים ולא יכלו ותהי הכנם באדם ובבהמה׃
se roboravit Et.est Dei digitus :Parhoh ad genethliaci dixerunt Et
19 ויאמרו החרטמם אל־פרעה אצבע אלהים הוא ויחזק
.Dominus est locutus quemadmodum ,eos ad audivit non & ,Parhoh cor
לב־פרעה ולא־שמע אלהם כאשר דבר יהוה׃

Ver. VUL. LAT.

6 Et extendit Aaron manum super aquas Ægypti, & ascenderunt ranæ, operuerúntq; terrā
7 Ægypti. Fecerunt autē & malefici per incantationes suas similiter, eduxerúntq; ranas super terram Ægypti.
8 Vocavit autem Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis; Orate Dominum, ut auferat ranas à me, & à populo meo: & dimittam populū, ut sacrificet Domino.
9 Dixitq; Moyses ad Pharaonē, Constitue mihi quando deprecer pro te, & pro servis tuis, & pro populo tuo, ut abigantur ranæ à te, & à domo tua, & à servis tuis, & à populo tuo: & tantùm in flumine
10 remaneant. Qui respondit, Cras. At ille, Juxta, inquit, verbum tuū faciam: ut scias, quoniam non est sicut Dñs Deus
11 noster. Et recedent ranæ à te, & à domo tua, & à servis tuis, & à populo tuo: & tantùm in
12 flumine remanebūt. Egressíq; sunt Moyses & Aaron à Pharaone: & clamavit Moyses ad Dñm pro sponsione ranarum quam condixerat Pharaoni.
13 Fecitq; Domin' juxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de villis, & de a-
14 gris. Congregaverúntq; eas in immensos aggeres, & com-
15 putruit terra. Videns autem Pharao, quòd data esset requies, ingravavit cor suum, & non audivit eos, sicut præce-
16 perat Dñs. Dixitque Dñs ad Moysen, Loquere ad Aaron, Extende virgā tuā, & percute pulverē terræ: et sint sciniphes
17 in universa terra Ægypti. Fecerúntq; ita. Et extendit Aaron manū, virgā tenens: percussítq; pulverē terræ, & facti sunt sciniphes in hominibus, & in jumentis: omnis pulvis terræ versus est in sciniphes
18 per totā terrā Ægypti. Feceruntq; similiter malefici incantationib' suis, ut educerēt sciniphes, et non potuerūt: erántque sciniphes tam in hominib'
19 quàm in jumentis. Et dixerūt malefici ad Pharaonē, Digit' Dei est hic: induratúmque est cor Pharaonis, & non audivit eos, sicut præceperat Dñs.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

6 Καὶ ἐξέτεινεν Ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ὕδατα Αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους· καὶ ἀνεβιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε τὴν γῆν Αἰγύπτου.
7 Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων (ε) ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχους (ζ) ἐπὶ γῆν Αἰγύπτου.
8 Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, καὶ εἶπεν, (η) Εὔξασθε περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ λαοῦ· καὶ (θ) ἐξαποστελῶ αὐτοὺς, καὶ θύσωσι (ι) τῷ κυρίῳ.
9 Εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς Φαραὼ, Τάξαι πρός με πότε εὔξομαι περὶ σοῦ, καὶ περὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, ἀφανίσαι τοὺς βατράχους ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν
10 ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. Ὁ δὲ εἶπεν, Εἰς αὔριον. εἶπεν οὖν, Ὡς εἴρηκας· ἵνα εἰ-
11 δῇς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος (κ) πλὴν κυρίου. Καὶ περιαιρεθήσονται οἱ βάτραχοι ἀπὸ σοῦ, καὶ (λ) ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ (μ) ἀπὸ τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθή-
12 σονται. Ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀπὸ Φαραώ· καὶ ἐβόησε Μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν βατράχων, ὡς ἐτάξατο
13 Φαραώ. Ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε Μωυσῆς· καὶ ἐτελεύτησαν οἱ βάτραχοι ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν.
14 Καὶ συνήγαγον αὐτοὺς θημωνίας θημωνί-
15 ας· καὶ ὤζεσεν ἡ γῆ. Ἰδὼν δὲ Φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύ-
16 ριος. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Εἶπον Ἀαρὼν, Ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον σου, καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς· καὶ ἔσονται σκνίφες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετρά-
17 ποσι, καὶ ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. Ἐξέτεινεν οὖν Ἀαρὼν τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς· καὶ ἐγένοντο οἱ σκνίφες (ν) ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἔν τε τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παντὶ χώματι τῆς γῆς ἐγένοντο (ξ) οἱ σκνί-
18 φες. Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν τὸν σκνίφα· καὶ οὐκ ἠδύναντο. Καὶ ἐγένοντο οἱ σκνίφες (ο) ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν.
19 Εἶπαν οὖν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ Φαραὼ, Δάκτυλος θεοῦ ἐστι τοῦτο· καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.

MS.A. (ε) ἐν ταῖς ἐπαοιδαῖς αὐτῶν, (ζ) ἐπὶ πᾶσαν γῆν (η) Εὔξ (θ) ἐξαποστελῶ τὸν λαὸν, καὶ (ι) κυρίῳ. (κ) πλὴν κύριος. (λ) ἐκ τῶν (μ) ἐκ τῶν (ν) ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς (ξ) σκνίφες ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. Ἐποίησαν (ο) ἐν τοῖς

Et extendit Aaron manum super aquas Ægypti, et adduxit ranas: et educta est rana, et operuit terram Ægypti. 6
Fecerunt autem similiter & incantatores Ægyptiorum veneficiis suis, & adduxerunt ranas super terram Ægypti. 7
Et vocavit Pharao Moysen & Aaron, & dixit, Orate pro me ad Dominum, & auferat ranas à me, & à populo meo: & dimittam (b) ipsos, & sacrificabunt Domino. 8
Dixit autem Moyses ad Pharaonem, Constitue mihi quando orem pro te, & pro servis tuis, & populo tuo, ut deleat ranas à te, et à populo tuo, & de domibus vestris: tantùm in flumine remanebunt. 9
At ille dixit, In crastinum. Dixit igitur, Sicut dixisti: ut scias, quia non est alius præter Dominum. 10
Et auferentur ranæ à te, & à domibus vestris, et à (c) villis, et à servis tuis, et à populo tuo: tantùm in flumine remanebunt. 11
Egressus est autem Moyses et Aaron à Pharaone: et clamavit Moyses ad Dominū pro finitione ranarum, sicut constituit Pharao. 12
Fecit autem Dominus, sicut dixit Moyses: et mortuæ sunt ranæ de domibus, et de villis, et de agris. 13
Et collegerunt illas acervos acervos: et putruit terra. 14
Videns autem Pharao, quoniam facta est refrigeratio, ingravatū est cor ejus: et non exaudivit eos, sicut locutus est Domin'. 15
Dixit autem Dominus ad Moysen, Dic ad Aaron, Extende manu virgā tuam, et percute pulverem terræ: & (d) erunt sciniphes et in hominibus, et in quadrupedibus, et in omni terra Ægypti. 16
Extendit igitur Aaron manu virgā, et percussit pulverē terræ: et facti sunt sciniphes in hominib', et in quadrupedibus, & in omni pulvere terræ facti sunt sciniphes. 17
Fecerunt autem similiter et incantatores veneficiis suis, ut educerent sciniphes: et non potuerunt. Et facti sunt sciniphes et in hominib', et in quadrupedibus. 18
Dixerunt igitur incantatores Pharaoni, Digitus Dei est hic: et induratum est cor Pharaonis, et non exaudivit eos, sicut locutus est Dominus. 19

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6–19 [illegible]

Extulit ergò Aharon manū suam super aquas 6
Ægyptiorū, & ascenderunt ranæ, & operuerunt terrā Ægypti. Et fecerunt ita quoq; ma- 7
gi incantationibus suis, & ascendere fecerūt ranas super terrā Ægypti. Et vocans Pharaō 8
Mosen & Aharonem, dixit eis, Orate coram Dño ut amoveat ranas à me et à populo meo, dimittāq; populū, & sacrificabunt corā Dño.
Dixit Moses ad Pharaonē, Pete tibi tempus 9
quando orem pro te, & pro servis tuis, & pro populo tuo, amoveatq; ranas à te, & à domo
tua. Ait illi, Cras. Dixit ad eū, Juxta verbum 10
tuū *fiet*, ut cognoscas quòd non est sicut Dñs De' noster. Et recedent ranæ à te, & à domo 11
tua, & à servis tuis, & à populo tuo: dūtaxat quæ in flumine sunt, manebūt. Et exierit Mo- 12
ses & Aharon à conspectu Pharaonis: & orarit Moses coram Dño propter ranas quas induxerat super Pharaonem. Fecitque Do- 13
minus juxta verbum Mosis, & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de atriis, & de agris.
Et collegerunt eas in plures acervos, & fœ- 14
tuit terra. Videns autem Pharao factum esse 15
respirationem, induravit cor suum, & non audivit eos, quemadmodum dixerat Domin' Mosi. Et dixit Dominus ad Mosen, Dic Aha- 16
roni, Attolle baculum tuum, & percute pulverem terræ, fiétque pediculus per totam terram Ægypti; Et fecit sic: attolléns q; Aha- 17
ron manum suam cum baculo suo, percussit pulverem terræ, fuitque pediculus in hominibus, & in jumentis: & totus pulvis terræ versus est in pediculum per totam terram Ægypti. Et fecerunt sic quoq; magi incan- 18
tationibus suis: at non potuerunt expellere pediculum. Factus est igitur pediculus in hominibus, & in jumentis. Et dixerunt magi ad 19
Pharaonem, Digitus est Dei; attamen induruit cor Pharaonis, nec audivit eos, quemadmodum dixerat Dominus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

6 וַארִים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ עַל מַיָּא
דְמִצְרָאֵי וּסְלִיקוּ עוּרְדְעָנַיָּא וַחֲפָא
יָת אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 7 וַעֲבַדוּ כֵן
חָרָשַׁיָּא בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאַסִּיקוּ יָת
עוּרְדְעָנַיָּא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 8
וּקְרָא פַרְעֹה לְמשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר
צַלּוֹ קֳדָם יְיָ וְיַעְדֵּי עוּרְדְעָנַיָּא מִנִּי
וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלַּח יָת עַמָּא וִידַבְּחוּן
קֳדָם יְיָ׃ 9 וַאֲמַר משֶׁה לְפַרְעֹה שַׁבַּח
לָךְ גְּבוּרָא וְהַב לִי זְמָן לְאֵימָתַי
אֲצַלֵּי עֲלָךְ וְעַל עַבְדָּךְ וְעַל עַמָּךְ
לְשֵׁיצָאָה עוּרְדְעָנַיָּא מִנָּךְ וּמִבָּתָּךְ
לְחוֹד דִּבְנַהֲרָא יִשְׁתַּאֲרָן׃ 10 וַאֲמַר
לִמְחַר וַאֲמַר כְּפִתְגָּמָךְ בְּדִיל דְּתֵדַע
אֲרֵי לֵית כַּיְיָ אֱלָהָנָא׃ 11 וְיַעְדּוּן
עוּרְדְעָנַיָּא מִנָּךְ וּמִבָּתָּךְ וּמֵעַבְדָּךְ
וּמֵעַמָּךְ לְחוֹד דִּבְנַהֲרָא יִשְׁתַּאֲרָן׃
12 וּנְפַק משֶׁה וְאַהֲרֹן מִלְּוָת פַּרְעֹה
וְצַלִּי משֶׁה קֳדָם יְיָ עַל עֵסַק
עוּרְדְעָנַיָּא דִּי שַׁוִּי לְפַרְעֹה׃ 13 וַעֲבַד יְיָ
כְּפִתְגָּמָא דְמשֶׁה וּמִיתוּ עוּרְדְעָנַיָּא
מִן בָּתַּיָּא מִן דָּרָתָא וּמִן חַקְלָתָא׃
14 וּכְנַשׁוּ יָתְהוֹן דְּגוֹרִין דְּגוֹרִין וּסְרִי
עַל אַרְעָא׃ 15 וַחֲזָא פַרְעֹה אֲרֵי הֲוָת
רְוַחְתָּא וְיַקַּר יָת לִבֵּיהּ וְלָא קַבֵּיל
מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 16 וַאֲמַר יְיָ לְמשֶׁה
אֱמַר לְאַהֲרֹן אֲרִים יָת חוּטְרָךְ וּמְחִי
יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וִיהֵי לְקַלְמְתָא
בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 17 וַעֲבַדוּ כֵן
וַארִים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ בְּחוּטְרֵיהּ
וּמְחָא יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וַהֲוָת
קַלְמְתָא בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא כָּל
עַפְרָא דְאַרְעָא הֲוָה קַלְמְתָא בְּכָל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 18 וַעֲבַדוּ כֵן חָרָשַׁיָּא
בְּלַחֲשֵׁיהוֹן לְאַפָּקָא יָת קַלְמְתָא
וְלָא יְכִילוּ וַהֲוָת קַלְמְתָא בֶּאֱנָשָׁא
וּבִבְעִירָא׃ 19 וַאֲמַרוּ חָרָשַׁיָּא לְפַרְעֹה
מְחָא מִן קֳדָם יְיָ הִיא וְאִתְקַף לִבָּא
דְּפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃

Targum Onkelos.

6 Et levavit Aarō manū suā super aquas Ægyptiorū: & ascenderūt ranæ; & operuerunt
7 terram Ægypti. Et fecerunt similiter malefici, per incantationes suas: et ascendere fecerūt
8 ranas super terrā Ægypti. Vocavit autē Pharao Moysen & Aaron, & ait, Orate corā Dño; ut auferat ranas à me, & à populo méo: & dimittā populū; & immolabuut coram Dño.
9 Dixitq; Moyses ad Pharaonē, Pete tibi portentum & constitue tibi tempus: quando deprecer pro te, & pro servis tuis, & prò populo tuo; ut consumantur ranæ à te, & à domo tuā: tantummodò in flumine
10 remanebunt. Dixitque, Cras: Et ait, Juxta verbum tuum; ut scias, quia nullus est sicut Dñs
11 Deus noster. Et auferentur ranæ; à te, & à domo tua, & à servis tuis, et à populo tuo: tantùm in flumine remanebunt.
12 Egressúsq; est Moyses & Aarō à Pharaone: & oravit Moyses coram Dño; super negotiū ranarum, quod imposuerat Pha-
13 raoni. Fecitq; Dñs juxta verbū Moysi: & mortuæ sunt ranæ, de domibus, de atriis, & de a-
14 gris. Et congregaverūnt eas in aggeres aggeres: & computru-
15 erunt super terrā. Viditq; Pharao, quod erat requies; & aggravavit cor suū, & non acquievit eis: sicut locutus fuerat
16 Dñs. Dixitq; Dñs ad Moysen: Dic ad Aaron; Leva virgā tuā, et percute pulverē terræ: & erit in ciniphes, in universa ter-
17 ra Ægypti. Fecerūntq; ita; & levavit Aaron manum suā cum virga sua, & percussit pulverē terræ; & fuerūt ciniphes in hominib' & in jumentis: omnis pulvis terræ versus est in ciniphes, in universa terra Ægypti.
18 Fecerúntq; similiter malefici per incantationes suas, ut educerent ciniphes, & non potuerunt: erántq; ciniphes in homi-
19 nib', & in jumentis. Dixerūtq; malefici ad Pharaonem; Plaga à facie Dei est: & induratum est cor Pharaonis; & non acquievit eis, sicut locutus fuerat Dominus.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

6 Et extendit Aaron manum suā super aquas Ægypti, & ascendit rana, & operuit terram Ægypti.
7 Fecerúntque idem Magi Ægyptii incantationibus suis, & eduxerunt ranas super terram Ægypti.
8 Vocavit autem Pharao Mosen & Aaronem, & dixit; Orate Dominum, ut removeat ranas à me, et à populo meo, & dimittam populum ut sacrificet Domino.
9 Dixitq; Moses Pharaoni, (b) Condicito mihi quando orabo pro te, & pro servis tuis, & pro populo tuo, ut exterminentur ranæ à te, & à domibus tuis, & à servis tuis, & à populo tuo: tantùm in fluvio relinquentur.
10 Respondítque, Crastino die; & dixit, Secundum verbum tuum; ut cognoscas quod nemo est sicut Dominus Deus
11 noster. Et recedent ranæ à te, & à servis tuis, & à populo tuo: in fluvio tantùm remanebunt.
12 Postea egressi sunt Moses et Aaron à Pharaone, clamavitq; Moses ad Dominum pro negotio ranarū quas constituerat Pharaoni.
13 Fecitque Dominus secundum verbum Mosis: Nam extinctæ sunt ranæ de domibus, (c) et de villis, et de agris.
14 Et collegerunt eas (d) per acervos,
15 fœtuitq; terra. Videns autem Pharao quod esset respiratio, aggravavit cor suum, & non audivit Deum, sicut locutus fuerat Dominus.
16 Dixit quoque Dominus Mosi, Dic Aaroni, Extende manum tuam in virgam tuā, et percute pulverem terræ, & erunt scyniphes in omni terra Ægypti.
17 Fecerúntque ita, & extendit Aaron manum suam in virgam suam, & percussit pulverem terræ, & fuerunt scyniphes in hominibus, & in bestiis: omnis pulvis terræ erat scyniphes in omni terra Ægypti.
18 Fecerunt autem sic Magi incantationibus suis ut educerent scyniphes; sed non potuerunt: fuerúntque scyniphes in hominibus, & in bestiis.
19 Tum dixerunt Magi Pharaoni, Digitus Dei hic est: sed corroboratū est cor Pharaonis, et non audivit Deum, sicut locutus erat Dominus.

VER. SAM. (b) Judicem te fac supra me, quando (c) habitationibus, (d) coros, coros.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 فمد هرون يده على مياه مصر * فصعدت الضفادع وغطت بلد مصر * وصنع كذلك العلماء 7
بحكمهم واصعدوا الضفادع على مصر * فدعا فرعون موسي وهرون * وقال اشفعا الى الله ان يزيل 8
الضفادع عني وعن قومي * حتى اطلق القوم ليذبحوا لله * قال له موسي افرح علي متى تشاء ان 9
اشفع لك ولقوادك وقومك فتقطع الضفادع عنك وعن منزلك * وتبقى في النيل فقط * قال غدا 10
قال كما قلت لكي تعلم انه ليس مثل الله ربنا * اذ تزول الضفادع عنك وعن قومك وقوادك 11
وتبقى في النيل فقط * ولما خرج موسي وهرون من عند فرعون * دعا موسي الى الله بسبب 12
الضفادع التي احلها بفرعون * فصنع الله كما قال موسي * وماتت الضفادع من البيوت ومن 13
الدور ومن الضياع * حتى جمعوها اكداسا وانتنت الارض منها * ولما راى فرعون ان الفرجة قد 14 15
كانت ثقل قلبه ولم يقبل منهما كما قال الله * ثم قال الله لموسي * قل لهرون مد عصاك واضرب 16
تراب الارض يصير قملا في جميع بلد مصر * فصنعا كذلك * مد هرون يده بعصاه فضرب تراب 17
الارض * فصار قملا في الانسان والبهيمة * كل تراب الارض صار قملا في جميع بلد مصر * وصنع 18
كذلك العلماء بحكمهم ليخرجوا القمل فلم يطيقوا * فثبت القمل في الناس والبهائم * فقالت 19
العلماء لفرعون * هذه جراحة من عند الله * فاستد قلبه ولم يقبل منهما كما قال الله *

6 Extenditque Haron manum suam adversùs aquas Ægypti.
7 Et fecerunt sic Doctores per arcana sua, & eduxerunt ranas super Ægyptum.
8 Accersivit autem Pharaon Musam, & Haron, et ait; Intercedite apud Deum, ut auferat ranas à me, et à populo meo, ut dimittā populum ad immolandum Deo.
9 Dixit ei Musa; Elige super me, quando vis ut intercedā pro te, & pro ducibus tuis, & populo tuo, & auferantur ranæ à te et à domo tua, & remaneant in Nilo tantùm.
10 Dixit, Cras: Ait, Sicuti dixisti; ut scias quòd non est similis Deo Domino nostro,
11 Cùm auferentur ranæ à te, & à populo tuo, et ducibus tuis, & remanebunt in Nilo tantùm.
12 Et cùm exiissent Musa et Haron è conspectu Pharaonis, deprecatus est Musa Deum propter ranas quas immisit in Pharaonem.
13 Fecitque Deus sicuti dixit Musa, & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de atriis, et de villis.
14 Ita ut coacervarent eas in cumulos, et putresceret terra propter illas.
15 Et cùm vidisset Pharaon quòd relaxatio jam facta esset, ingravatū est cor ejus, & non auscultavit eis, sicut dixerat Deus.
16 Rursus dixit Deus Musæ, Dicito ad Haron, Extende baculum tuum, & percute pulverem terræ, & fient pediculi in universa regione Ægypti.
17 Et fecerunt sic: Extendit Haron manum suam cum baculo suo, & percussit pulverem terræ, & factus est pediculi in homine & jumentis; totus pulvis terræ factus est pediculi in universa terra Ægypti.
18 Et fecerunt sic Doctores per arcana sua, ut producerent pediculos, et non potuerunt. Et remanserunt pediculi in hominibus & jumentis.
19 Dixerunt Doctores Pharaoni, Hujusmodi portentum à Deo est. Et induratum est cor ejus, & non auscultavit eis, sicuti dixerat Deus.

ספר שמות : ח

20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פַרְעֹה הִנֵּה יוֹצֵא הַמָּיְמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃
21 כִּי אִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ וּבְבָתֶּיךָ אֶת־הֶעָרֹב וּמָלְאוּ בָּתֵּי מִצְרַיִם אֶת־הֶעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עָלֶיהָ׃
22 וְהִפְלֵיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת־אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עַמִּי עֹמֵד עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הֱיוֹת־שָׁם עָרֹב לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃
23 וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה׃
24 וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן וַיָּבֹא עָרֹב כָּבֵד בֵּיתָה פַרְעֹה וּבֵית עֲבָדָיו וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הֶעָרֹב׃
25 וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זִבְחוּ לֵאלֹהֵיכֶם בָּאָרֶץ׃
26 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת־תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֻנוּ׃
27 דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְזָבַחְנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר יֹאמַר אֵלֵינוּ׃
28 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אָנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וּזְבַחְתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם בַּמִּדְבָּר רַק הַרְחֵק לֹא־תַרְחִיקוּ לָלֶכֶת הַעְתִּירוּ בַּעֲדִי׃

Versio VULG. LAT.

20 Dixit quoque Dominus ad Moysen, Consurge diluculò, & sta coram Pharaone: egredietur enim ad aquas: & dices ad eum, Hæc dicit Dominus; Dimitte populum meum, ut sacrificet mi-
21 hi. Quòd si non dimiseris eum, ecce ego immittam in te, & in servos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas, omne genus muscarum: & implebuntur domus Ægyptiorum muscis diversi generis, & universa terra in qua fue-
22 rint. Faciámque mirabilem in die illa terram Gessen, in qua populus meus est, ut non sint ibi muscæ: & scias, quoniam ego Dominus
23 in medio terræ. Ponámque divisionem inter populum meum, & populum tuum:
24 cras erit signum istud. Fecítque Dominus ita. Et venit musca gravissima in domos Pharaonis, & servorum ejus, & in omnem terram Ægypti: corruptáque est terra ab hujuscemodi mu-
25 scis. Vocavítque Pharao Moysen & Aaron, & ait eis; Ite & sacrificate Deo
26 vestro in terra hac. Et ait Moyses, Non potest ita fieri: abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro. Quòd si mactaverimus ea quæ colunt Ægyptii coram eis, lapidi-
27 bus nos obruent. Viam trium dierum pergemus in solitudinem, & sacrificabimus Domino Deo nostro, sicut
28 præcepit nobis. Dixitq; Pharao, Ego dimittam vos, ut sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: veruntamen longiùs ne abeatis. Rogate pro me.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ὄρθρισον τὸ πρωῒ, καὶ στῆθι ἐναντίον (π) Φαραώ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς (ρ) ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, Τάδε λέγει κύριος· Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι (σ) λατρεύσωσιν ἐν
21 τῇ ἐρήμῳ. Ἐὰν δὲ μὴ βούλει ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν κυνόμυιαν· καὶ πλησθήσονται αἱ οἰκίαι τῶν Αἰγυπτίων τῆς (τ) κυνομυίης, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐφ'
22 ἧς εἰσιν ἐπ' αὐτῆς. Καὶ παραδοξάσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν Γεσὲμ, ἐφ' ἧς ὁ λαός μου ἔπεστιν ἐπ' αὐτῆς, (υ) ἐφ' ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ ἡ κυνόμυια. ἵνα εἰδῇς, ὅτι (φ) ἐγώ εἰμι κύριος ὁ
23 θεὸς πάσης τῆς γῆς. Καὶ δώσω διαστολὴν ἀνὰ μέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σοῦ λαοῦ. ἐν δὲ τῇ αὔ-
24 ριον (χ) ἔσται τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐποίησε δὲ κύριος οὕτως· καὶ παρεγένετο ἡ κυνόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους Φαραὼ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς (ψ) πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου· καὶ (ω) ἐξωλοθρεύθη ἡ γῆ
25 ἀπὸ τῆς κυνομυίης. Ἐκάλεσε δὲ Φαραὼ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, λέγων, Ἐλθόντες θύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν
26 ἐν τῇ γῇ. Καὶ εἶπε Μωυσῆς, Οὐ δυνατὸν γενέσθαι οὕτως. τὰ γὰρ βδελύγματα τῶν Αἰγυπτίων θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐὰν γὰρ θύσωμεν τὰ βδελύγματα τῶν Αἰγυπτίων ἐναντίον
27 αὐτῶν, λιθοβοληθησόμεθα. Ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμεθα εἰς τὴν ἔρημον· καὶ θύσομεν (α) τῷ θεῷ ἡμῶν, καθά-
28 περ (β) εἶπε κύριος ἡμῖν. Καὶ εἶπε Φαραὼ, Ἐγὼ (γ) ἀποστέλλω ὑμᾶς, καὶ (δ) θύσατε τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἀλλ' οὐ μακρὰν ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον.

MS.A. (π) Φαραώ· ἰδοὺ (ρ) ἐκπορεύεται (σ) λατρεύσῃ (τ) κυνομυίας, (υ) ἐφ' ἧς οὐκ (φ) ἐγὼ κύριος (χ) ἔσται τὸ σημεῖον τοῦτο (ψ) πᾶσαν γῆν (ω) ἐξωλεθρεύθη (α) κυρίῳ τῷ θεῷ (β) εἶπεν ἡμῖν. (γ) ἐξαποστέλλω (δ) θύσετε κυρίῳ τῷ θεῷ

Dixit autem Dominus ad Moysen, Surge manè in diluculo, & sta coram Pharaone: & ecce ipse egredietur ad aquam: Et dices ad eum, Hæc dicit Dominus; Dimitte populum meum, ut mihi serviant in deserto. 21 Sin autem nolis dimittere populum meum; ecce ego mitto in te, & in servos tuos, & in populum tuum, & in domos vestras, (e) cynomyiam: & implebuntur domus Ægyptiorum cynomyiâ, & in terram super quam sunt super eam. 22 Et (f) gloriosam faciam in die illa terram Gesem, super quam populus meus inest super eam; super quam non erit ibi cynomyia: ut scias, quia ego sum Dominus Deus omnis terræ. 23 Et dabo interstitium inter populum meum, & populum tuum: in crastina autem erit (g) hoc super terram. 24 Fecit autem Dominus sic. Et advenit cynomyia, multitudo in domos Pharaonis, & in domos servorum ejus, & in omnem terram Ægypti: & destructa est terra à cynomyia. 25 Vocavit autem Pharao Moysen & Aaron, dicens, Venientes immolate Domino Deo vestro in terra. 26 Et dixit Moyses, Non potest fieri sic: (h) abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro. Si enim immolaverimus abominationes Ægyptiorum palam ipsis, lapidabimur. 27 Viam trium dierum ibimus in desertum, & sacrificabimus Deo nostro, sicut dixit Dominus nobis. 28 Et dixit Pharao, Ego mitto vos, & sacrificate Deo vestro in deserto: sed non longè protendetis ire. Orate igitur pro me ad Dominum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Dixitque Dominus ad Mosen, Anteverte 20
diluculo, & sta coram Pharaone, en egredietur ad aquas; & dic ad eum, Sic dicit Dominus, Dimitte populum meum, ut colat me. 21 Quòd si renuas dimittere populum meum, en ego mittam in te, & in populum tuum, & in domum tuam cyniphem omnis generis, & implebuntur domus Ægyptiorum cyniphe perinde ac terra super quam sunt. 22 Et distinguam in die illa terram Gosan, in qua populus meus commorantur, ita ut non sint illic cyniphes; ad hoc ut scias me esse Dominum in medio terræ. 23 Et faciam distinctionem inter populum meum, & populum tuum: & cras erit signum istud. 24 Fecitque Dominus sic, & adduxit cyniphem gravissimam in domum Pharaonis, & in domum servorum ejus, & per totam terram Ægypti: & corrupta est terra propter cyniphem. 25 Et advocavit Pharaon Mosen & Aharonem, dixitque ad eos, Ite, sacrificate Domino Deo vestro in terra. 26 Respondit Moses, Non est congruum ut faciamus ita; quoniam ex contaminatione Ægyptiorum sacrificabimus coram Domino Deo nostro: & si sacrificaverimus deos Ægyptiorum ipsis cernentibus, lapidabunt nos. 27 Spatio trium dierum abibimus in desertum, & sacrificabimus Domino Deo nostro prout dicet nobis. 28 Ait Pharaon, Ego mittam vos, & sacrificabitis Domino Deo vestro in deserto, modò ne longiùs recedatis quoque; & orate etiam pro me.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

ואמר יי למשה אקדם בצפרא
ואתעתד קדם פרעה הא
נפיק למיא ותימר ליה כדנן
אמר יי שלח עמי ויפלחון
קדמי : ארי אם ליתך
17 משלח ית עמי הא אנא
משלח בך ובעבדך ובעמך
ובבתך ית ערובא ויתמלון בתי
מצראי ית ערובא ואף ארעא
דאנון עלה : ואפריש ביומא
18 ההוא ית ארעא דגשן דעמי
שרי עלה בדיל דלא למהוי
תמן ערובא בדיל דתדע ארי
אנא יי שליט בגו ארעא :
19 ואשוי פורקן לעמי ועל עמך
איתי מחא למחר יהי אתא
הדין : ועבד יי כן ואתא
20 ערובא תקיף לבית פרעה
ולבית עבדוהי ובכל ארעא
דמצרים אתחבלת ארעא מן
קדם ערובא : וקרא פרעה
21 למשה ולאהרן ואמר איזלו
דבחו קדם אלהכון בארעא :
ואמר משה לא תקין
22 למעבד כן ארי בעירא
דמצראי דחלין ליה מנה
אנחנא נסבין לדבחא
קדם יי אלהנא הא נדבח
ית בעירא דמצראי דדחלין
ליה ואנון חזן הלא
ימרון למרגמנא : מהלך
23 תלתא יומין ניזיל במדברא
ונדבח קדם יי אלהנא כמא
דיימר לנא : ואמר פרעה
24 אנא אשלח יתכון ותדבחון
קדם יי אלהכון במדברא
לחוד ארחקא לא תרחקון
למיזל צלו אף עלי :

20 Dixitq; Dominus ad Moysen ; Surge diluculo, & sta coram Pharaone ; ecce egredietur ad aquas : & dices ei, Hæc dicit Dominus ; Dimitte populum meum, ut serviant coram
21 me. Quod si non tu dimiseris populum meum ; ecce ego mittam in te, & in servos tuos & in populum tuum, & in domos tuas, mixtionem bestiarum : & implebuntur domus Ægyptiorum mixtione ; universa quoq; terra, in quâ ipsi fuerint.
22 Dividamq; in die illâ terram Gessen, in quâ populus meus habitat ; ut non sit ibi mixtio : ut scias, quoniam ego dominus, dominator in medio
23 terræ. Ponamque redemptionem populo meo ; & super populum tuum inducam plagam : cras erit hoc
24 signum. Fecitque Dominus ita ; & venit mixtio gravissima in domum Pharaonis, & in domum servorum ejus : & in *omni terrâ* Ægypti corrupta est terra, propter mixtionem.
25 Vocavitq; Pharao Moysen & Aaron : & ait ; Ite, sacrificate coram Deo
26 vestro, in terrâ. Dixitque Moyses, Non decet ita fieri ; quoniam animal quod Ægyptii colunt, nos *accepturi sumus*, ut sacrificemus coram Domino Deo nostro : quòd si immolaverimus animal *Ægyptiorum* quod ipsi colunt, ipsis videntibus, nonne
27 lapidabunt nos ? Viam trium dierum ibimus in solitudinem : & sacrificabimus coram Domino Deo nostro, sicut præcepit no-
28 bis. Dixitque Pharao ; Ego dimittam vos, ut sacrificetis coram Domino Deo vestro in deserto ; veruntamen longiùs non recedatis : orate etiam pro me.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 Et dixit Dominus Mosi, Surge summo mane, & siste te coram Pharaone ; Ecce ipse egreditur ad aquas. Dices autem ei, Sic loquitur Dominus, Dimitte popu-
21 lum meum, ut serviat mihi. Nisi enim dimiseris populum meum, ecce ego immitto in te, & in servos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas omne genus muscarum, & replebuntur domus Ægyptiorũ omni genere muscarum ; terra etiam in qua
22 fuerunt. Et separabo in die illa terram Gessen super quam consistit populus meus, ut non sit ibi omne genus muscarum ; ut cognoscas quòd ego sum Dominus
23 in medio terræ. Et ponã redemptionem inter populum meum, & inter populum tuum : cras fiet hoc signum. Veneruntque Moses & Aaron ad Pharaonem, dixeruntque ei, Sic dicit Dominus, Dimitte populum meum, ut serviat mihi. Nisi enim dimiseris populum meum, ecce ego immitto in te, & in servos tuos, et in populum tuum, & in domos tuas omne genus muscarum, & replebuntur domus Ægyptiorum omni genere muscarũ ; terra etiã in qua fuerint : et separabo in die illa terram Gessen in qua populus meus consistit, ut non sit ibi omne genus muscarum ; ut cognoscas quòd ego sum Dominus in medio terræ, ponamque redemptionem inter populũ meum, & populum
24 tuum : cras fiet signum hoc. Et sic fecit Dominus : Venitque muscarum mixtio gravis valdè in domum Pharaonis, & in domũ servorũ ejus per omnem terram Ægypti : et corrupta est terra à facie omnis generis mu-
25 scarum. Vocavitque Pharao Mosen & Aaronem, & dixit ;
26 Ite, & sacrificate Deo vestro in terra. Respondit autem Moses, Non poterimus ita facere, quoniam abominationem Ægyptiorum sacrificabimus Domino Deo nostro. Ecce si sacrificaverimus abominationẽ Ægyptiorum coram oculis eorum,
27 nonnè lapidabunt nos ? Viam trium dierum ibimus in desertum, & sacrificabimus Domino Deo nostro sicut dixit nobis.
28 Respónditque Pharao, Ego dimittam vos, & sacrificabitis Domino Deo vestro ; tantùm non longè procedetis eundo ; orate pro me.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * ثم قال الله لموسي ادلج في الغداه وقف بين يدي فرعون * وهوذا هو خارج الي
21 الماء * وقل له * كذا قال الله اطلق قومي يعبدوني * فانك ان ابيت ان تطلق قومي
فها * انا باعث عليك وعلي قوادك وساير قومك ومنازلك خلط الوحوش * حتي تمتلي
22 منه بيوت المصريين والارض التي هم عليها * وابين في ذلك اليوم بلد السدير الذي
23 قومي مقيم بها * لئلا يكون ثم وحش * لكي تعلم انني الله مسلط علي الارض * واصير
24 فداء لقومي مما يحل بقومك * غدا تكون هذه الايه * فصنع الله كذاك * ودخل
وحش كثير الي بيت فرعون وبيت قواده * وجميع بلد مصر انفسد من قبل الوحش
25 * فدعا فرعون بموسي وهرون * وقال امضوا اذبحوا لربكم في البلد * قال موسي لا
26 نطيق ان نصنع ذلك * لان ما يكرهه المصريون نذبحه لله ربنا * فهل نذبح ما يكرهونه
27 بحضرتهم * ولا يرجمونا * لكن مسافة ثلثة ايام نصير في البر * ونذبح لله ربنا كما يامرنا
28 * قال فرعون اطلقكم تذبحون لله ربكم * غدا فابعادا لا تبعدوا في المسير * واشفعوا
عني *

Rursus dixit Deus Musæ, Surge summo mane, & sta ante Pharaonem, & ecce ipse exiturus est ad aquam, & dic ei ; Sic di- 20
xit Deus, Dimitte populum meum ut adoret me. Si verò tu renueris dimittere po- 21
pulum meum, ecce ego missurus sum adversus te, et adversus duces tuos, & universũ populum tuum, & habitacula tua, mistionem belluarũ : ita ut impleantur iis domus Ægyptiorum, & terra super quã
sunt. Et separabo in illa die regionẽ Sa- 22
dir, in qua populus meus est habitans, ut nè sit illic bellua : ut scias quòd ego sim
Deus princeps terræ. Et faciam libertatẽ 23
populo meo ex eis quæ accident populo
tuo : cras erit hoc signum. Fecit igitur 24
Deus ita ; et ingressa est bellua plurima in domum Pharaonis, & domum ducum ejus : & universa regio Ægypti corrupta
est propter belluam. Vocavit autem Pha- 25
raon Musam et Haron, dixitque ; Ite, &
sacrificate Domino vestro in regione. Di- 26
xit Musa, Non possumus facere hoc ; nam quod abominantur Ægyptii, sacrificamus Deo Domino nostro. Num sacrificabimus quod abominantur, in præsentia eorum,
absque eo quòd lapident nos ? Verùm 27
ibimus itinere trium dierum in desertum, & sacrificabimus Deo Domino nostro si-
cut mandabit nobis. Dixit Pharaon, Di- 28
mittã vos ut sacrificetis Domino Deo vestro, at recedendo ne recedatis in itinere, & intercedite pro me.

ספר שמות : ט

ad orabo & ,te cum ex egredior ego Ecce :Mosch dixit Et
29 ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך והעתרתי אל־
ejus populo à &,ejus servis à ,Parhoh à mixtio recedet & ,Dominum
יהוה וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו
dimittat non ut ,fallere Parhoh addat ne veruntamen:cras
מחר רק אל־יסף פרעה התל לבלתי שלח את־
,Parhoh cum à Mosch est egressus Et.Domino sacrificandum ad ,populum
30 העם לזבח ליהוה: ויצא משה מעם פרעה
,Mosch verbum juxta Dominus fecit Et .Dominum ad oravit &
31 ויעתר אל־יהוה: ויעש יהוה כדבר משה
remansit non :ejus populo à &,ejus servis à ,Parhoh à mixtionem amovit &
ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר
:hac vice etiam ,suum cor Parhoh aggravavit Et .unum
32 אחד: ויכבד פרעה את־לבו גם בפעם הזאת
.populum dimisit non &
ולא שלח את־העם:

CAP. IX. ט

,Parhoh ad Ingredere :Mosch ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה אל־משה בא אל־פרעה
:Hebræorum Deus Dominus dixit Sic :eum ad loqueris &
ודברת אליו כה־אמר יהוה אלהי העברים
tu renuens si Quia .mihi serviat ut ,meum populum Dimitte
2 שלח את־עמי ויעבדני: כי אם־מאן אתה
est Domini manus Ecce .eis in retinens tu adhuc & ,dimittere
3 לשלח ועודך מחזיק בם: הנה יד־יהוה הויה
,camelis in ,asinis in ,equis in ,agro in quæ,tuis pecudib' in
במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים
Dominus dividet Et .valde gravis pestis ,ovibus in &,bobus in
4 בבקר ובצאן דבר כבד מאד: והפלה יהוה
morietur non & ,Ægypti pecus inter & ,Israel pecus inter
בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות
,tempus Dominus posuit Et .verbum Israel filiis omnibus ex
5 מכל־לבני ישראל דבר: וישם יהוה מועד
fecit Et .terra in hoc verbum Dominus faciet Cras :dicendo
6 לאמר מחר יעשה יהוה הדבר הזה בארץ: ויעש
pecus omne est mortuum & ,crastino à hanc rem Dominus
יהוה את־הדבר הזה ממחרת וימת כל מקנה
.unum est mortuum non Israel filiorum pecore de & :Ægypti
מצרים וממקנה בני־ישראל לא־מת אחד:
Israel pecore è est mortuum non ecce & ,Parhoh misit Et
7 וישלח פרעה והנה לא־מת ממקנה ישראל
.populum dimisit non & ,Parhoh cor se aggravavit Et .unum ad usque
עד־אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את־העם:
vobis Tollite :Aharon ad & Mosch ad Dominus dixit Et
8 ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן קחו לכם
cœlum in Mosch eam spargat &,fornacis favilla vestrarū volarū plenitudinē
מלא חפניכם פיח כבשן וזרקו משה השמימה
.Parhoh oculis in
לעיני פרעה:

Versio VULG. LAT.

29 Et ait Moyses, Egressus à te,
orabo Dominum: & recedet
musca à Pharaone, & à ser-
vis suis, & à populo ej' cras:
veruntamen noli ultrà fallere,
ut non dimittas populum sa-
30 crificare Domino. Egressúsq;
Moyses à Pharaone, oravit
31 Dominum. Qui fecit juxta
verbum illius: & abstulit
muscas à Pharaone, & ser-
vis suis, & à populo ejus: non
32 superfuit ne una quidem. Et
ingravatum est cor Pharao-
nis, ita ut nec hâc quidem vi-
ce dimitteret populum.

CAP. IX.

1 Dixit autem Dominus ad
Moysen, Ingredere ad Phara-
onem, & loquere ad eum;
Hæc dicit Dominus Deus He-
bræorum, Dimitte populum
meum, ut sacrificet mihi.
2 Quòd si adhuc renuis, & re-
3 tines eos, Ecce manus mea
erit super agros tuos; & su-
per equos, & asinos, & ca-
melos, & boves, & oves, pe-
4 stis valdè gravis. Et faciet
Dominus mirabile, inter pos-
sessiones Israel, & possessio-
nes Ægyptiorum, ut nihil om-
nino pereat ex his quæ perti-
5 nent ad filios Israel. Consti-
tuítque Dominus tempus, di-
cens; Cras faciet Dominus
6 verbum istud in terra. Fecit
ergò Dominus verbum hoc
alterâ die: mortuáque sunt
omnia animantia Ægyptio-
rum: de animalibus verò fi-
liorum Israel nihil omnino
7 periit. Et misit Pharao ad
videndum: nec erat quid-
quam mortuum de his quæ
possidebat Israel. Ingrava-
túmque est cor Pharaonis, &
8 non dimisit populum. Et di-
xit Dominus ad Moysen &
Aaron, Tollite plenas manus
cineris de camino, & spargat
illum Moyses in cœlum co-
ram Pharaone.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

29 Εἶπε δὲ Μωυσῆς, Ὁ δὲ ἐγὼ ἐξελεύσομαι
ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξομαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ
ἀπελεύσεται ἡ (ε) κυνόμυια καὶ ἀπὸ τῶν θερα-
πόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. μὴ
προσθῇς ἔτι Φαραὼ (ζ) ἐξαπατῆσαι, τοῦ
μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν θῦσαι κυρίῳ.
30 Ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς ἀπὸ Φαραώ, καὶ ηὔξα-
31 το πρὸς τὸν θεόν. Ἐποίησε δὲ κύριος καθά-
περ εἶπε Μωυσῆς· καὶ περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν
ἀπὸ Φαραώ, (η) καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ,
(θ) καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη οὐδε-
32 μία. Καὶ ἐβάρυνε Φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ
καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξ-
αποστεῖλαι τὸν λαόν.

29 Dixit autem Moyses, Ego autem exibo à te, & adorabo ad Deum: & abibit (ε) cynomyia & à servis tuis, & à populo tuo cras. Ne adjeceris ultrà Pharao (ζ) decipere, non dimittendo populum sacrificare Domino.
30 Exivit autem Moyses à Pharaone, & oravit ad Deum.
31 Fecit autem Dominus, sicut dixit Moyses: & abstulit cynomyiam à Pharaone, & à servis ejus, & populo ejus: & non remansit ulla.
32 Et ingravavit Pharao cor suum etiam in tempore hoc, & noluit dimittere populum.

MS.A. (ε) κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν (ζ) ἀπατῆσαι (η) καὶ ἀπὸ τῶν (θ) καὶ ἀπὸ τοῦ

Κεφ. θ'.

1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Εἴσελθε
πρὸς Φαραώ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, Τάδε λέγει
κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων· Ἐξαπόστει-
λον τὸν λαόν μου, (α) ἵνα μοι λατρεύσωσι.
2 Εἰ μὲν οὖν μὴ (β) βούλει ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν
3 μου, (γ) ἀλλὰ ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ, Ἰδοὺ
χεὶρ κυρίου (δ) ἐπέσται ἐν τοῖς κτήνεσί σου
τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις· ἔν τε τοῖς ἵπποις,
καὶ ἐν τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ (ε) ταῖς καμή-
λοις, καὶ βουσί, καὶ προβάτοις θάνατος μέ-
γας σφόδρα. Καὶ παραδοξάσω ἐγὼ ἐν τῷ
4 καιρῷ ἐκείνῳ ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν τῶν
Αἰγυπτίων, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν (ζ) κτηνῶν
τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων
5 (η) τῶν τοῦ Ἰσραὴλ υἱῶν ῥητόν. Καὶ ἔδωκεν ὁ
θεὸς ὅρον, (θ) λέγων, Ἐν τῇ αὔριον ποιήσει
6 κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς (ι) γῆς. Καὶ
ἐποίησε κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἐπαύ-
ριον· καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν
Αἰγυπτίων· ἀπὸ δὲ τῶν (κ) κτηνῶν τῶν υἱῶν
7 Ἰσραὴλ οὐκ ἐτελεύτησεν οὐδέν. Ἰδὼν δὲ
Φαραώ, ὅτι οὐκ ἐτελεύτησεν (λ) ἀπὸ πάν-
των τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ οὐδέν, ἐβα-
ρύνθη ἡ καρδία Φαραώ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε
8 τὸν λαόν. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν
καὶ Ἀαρών, λέγων, Λάβετε (μ) ὑμεῖς πλή-
ρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμιναίας, καὶ πα-
σάτω Μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον Φα-
ραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ.

CAP. IX.

1 Dixit autem Dominus ad Moysen, Ingredere ad Pharaonem, & dices ei; Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum, Dimitte populum meum, ut mihi serviant.
2 Siquidem igitur non vis dimittere populum meum, sed adhuc retines eum,
3 Ecce manus Domini inerit in pecoribus tuis, quæ in campis; et in equis, & in subjugalibus, et camelis, et bobus, et ovibus, mors magna valde.
4 Et mirabiliter distinguam ego in tempore illo inter pecora Ægyptiorum, & inter pecora filiorum Israel: non morietur de omnibus quæ sunt filiorum Israel, (α) verbum.
5 Et dedit Deus terminum, dicens; Cras faciet Dominus verbum hoc super terram.
6 Et fecit Dominus verbum hoc in crastino: et mortua sunt omnia pecora Ægyptiorum: de pecoribus autem filiorum Israel non est mortuum ullum.
7 Videns autem Pharao, quia non est mortuum de omnibus pecoribus filiorum Israel ullum, ingravatum est cor Pharaonis, et non dimisit populum.
8 Dixit autem Dominus ad Moysen et Aaron, dicens; Sumite vos plenas manus favilla de fornace, et aspergat Moyses in cœlum coram Pharaone, et coram servis ejus.

MS.A. (α) ἵνα λατρεύσωσί μοι. (β) βούλῃ (γ) καὶ ἔτι (δ) ἔσται (ε) τοῖς καμήλοις, (ζ) κτηνῶν τοῦ Ἰσραήλ· καὶ οὐ (η) τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ῥητόν. (θ) λέγων, Αὔριον (ι) γῆς Αἰγύπτου. Καὶ (κ) κτηνῶν τοῦ Ἰσραὴλ (λ) ἀπὸ τῶν (μ) ὑμῖν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

CAP. IX.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

29 Et dixit Moses ad Pharaonem, En ego egredior è conspectu tuo, & orabo ad Dominum, tolletq; cyniphē à Pharaone, & à servis ej', & à populo ipsius cras: dūmodo non addat Pharaon decipere, haud mittendo populum ut sacrificent Domino.
30 Egressus ergò Moses à conspectu Pharaonis, oravit coram Domino.
31 Fecitq; Dominus juxta verbum Mosis, & recessit cynips à Pharaone, & à servis ej', & à populo ipsius: & ne una quidem remansit.
32 At induravit Pharaon cor suum hoc etiam tempore, nec dimisit populum.

CAP. IX.

1 Dixit quoque Dominus ad Mosen, Vade ad Pharaonem, & dic illi; Sic dicit Dominus Deus Hebræorum, Mitte populum meum, coletque me.
2 Quòd si nolis mittere, & hucusque detines eos;
3 Ecce manus Domini erit in armenta tua quæ sunt in deserto, in equos, & asinos, & camelos, & boves, & oves, mortalitas gravissima.
4 Distinguetque Dominus inter pecora Israelis, & pecora Ægyptiorum, & non morietur ex omnibus pecudibus Israelis ne una quidem.
5 Et assignavit Dominus tempus crastinum, quo faciet Dominus rem istam in terra.
6 Fecitque Dominus rem hanc die postero, & mortuæ sunt cunctæ pecudes Ægyptiorum, & ex pecudibus Israel ne una quidem mortua est.
7 Et mittens Pharaon, vidit non esse mortuam ex pecudibus Israel ne unam quidem. Attamen induruit cor Pharaonis, & non dimisit populum.
8 Dixit quoque Dominus Mosi & Aharoni, Accipite quantum capere possunt volæ vestræ cinerem fornacis, & spargat eum Moses versus cœlum coram Pharaone.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

29 ואמר משה הא אנא נפק
מעמך ואצלי קדם יי ויעדי
ערובא מפרעה ומעבדוהי
ומעמיה מחר לחוד לא יוסף
פרעה לשקרא בדיל דלא
לשלחא ית עמא לדבחא קדם
30 יי׃ ונפק משה מן קדם פרעה
וצלי קדם יי׃ ועבד יי כפתגמא
31 דמשה ואעדי ערובא מפרעה
מעבדוהי ומעמיה לא אשתאר
32 חד׃ ויקר פרעה ית לביה אף
בזמנא הדא ולא שלח ית
עמא׃
ט
1 ואמר יי למשה עול לות פרעה
ותמלל עמיה כדנן אמר יי
אלהא דיהודאי שלח ית עמי
2 ויפלחון קדמי׃ ארי אם מסרב
את לשלחא ועד כען את
3 מתקיף בהון׃ הא מחא מן
קדם יי הויא בבעירך די
בחקלא בסוסותא בחמרי
בגמלי בתורי ובענא מותא סגי
4 לחדא׃ ויפריש יי בין בעירא
דישראל ובין בעירא דמצרים
ולא ימות מכולא דבני ישראל
5 מדעם׃ ושוי יי זמנא למימר
מחר יעביד יי פתגמא הדין
6 בארעא׃ ועבד יי ית פתגמא
הדין ביומא דבתרוהי ומית
כל בעירא דמצרים ומבעירא
7 דבני ישראל לא מית חד׃
ושלח פרעה והא לא מית
מבעירא דבני ישראל עד חד
ואתיקר לבא דפרעה ולא
8 שלח ית עמא׃ ואמר יי
למשה ולאהרן סבו לכון מלי
חפניכון פיח דאתונא
ויזרקניה משה לצית שמיא
קדם פרעה׃

29 Et ait Moyses; Ecce ego e-
grediar à te, & orabo co-
ram Domino; & auferet
mixtionem à Pharaone, &
à servis suis & à populo
suo, cras: veruntamen non
addat Pharao ultrà menti-
ri; ut non dimittat popu-
lum, ad sacrificandum corã
30 Domino. Egressusq; est
Moyses à *conspectu Phara-
onis*: & oravit coram Do-
31 mino. Et fecit Dominus
juxta verbum Moysi; &
abstulit mixtionem à Pha-
raone, & à servis suis & à
populo suo: nec una qui-
32 dem remansit. Et ingravavit
Pharao cor suum, etiam hâc
vice: et non dimisit populũ.

CAP. IX.

1 Dixitq; Dominus ad Moy-
sen; Ingredere ad Pharao-
nem: & loquere *cum eo*;
Hæc dicit Dominus, Deus
Judæorum; Dimitte populũ
meum, ut serviant coram
2 me. Quod si nolueris dimit-
tere eos: & adhuc tu re-
3 tines eos. Ecce plaga à fa-
cie Domini erit in pecori-
bus tuis, quæ sunt in agro;
in equis, in asinis, in came-
lis; in bobus, & in ovibus:
4 pestis grandis nimis. Et di-
videt Domin⁹ inter pecora
Israel, & inter pecora Ægy-
ptiorum: & nihil morietur
ex omnibus quæ possident
5 filii Israel. Posuitq; Domi-
nus terminum dicens: Cras
faciet Dominus verbũ istud
6 in terrâ. Fecitq; Dominus
verbum hoc sequenti die;
& mortuum est omne ani-
mal Ægyptiorum: & de a-
nimalibus filiorum Israel
7 nec unum mortuum est. Mi-
sitq; Pharao; & ecce de a-
nimalibus filiorũ Israel nec
unum quidem mortuum e-
rat: & ingravatum est cor
Pharaonis; & non dimisit
8 populum. Et dixit dominus
ad Moysen & Aaron: Tol-
lite vobis plenos pugillos
vestros favillæ fornacis: &
spargat illam Moyses ver-
sus cœlum, *coram Pha-
raone*.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixit verò Moses, Ego egrediar 29
à te, et orabo Dominum, ut re-
moveat muscas istas à Pharaone,
et à servis ejus, et à populo ejus
crastinâ die: tantùm non addat
Pharao (d) fallere, non dimit-
tendo populũ ut sacrificet Do-
mino. Et egressus est Moses à 30
Pharaone, et rogavit Dominũ.
Fecit autem Dominus secun- 31
dùm verbum Mosis, et expulit
omne genus muscarum à Pha-
raone, et à servis ejus, et à po-
pulo ejus; ne unum quidem re-
lictum est. Et aggravavit Pha- 32
rao cor suum etiam istâ vice, ut
non dimitteret populum.

CAPUT IX.

Et dixit Dominus Mosi, Va- 1
de ad Pharaonem, dicesq;
ei; Sic dicit Dominus Deus He-
bræorum, Dimitte populum me-
um ut serviat mihi. Nam si re- 2
cusaveris dimittere, et adhuc
retinueris eum; Ecce manus 3
Domini erit in pecoribus tuis
quæ sunt in agris, in equis, et in
asinis, et in camelis, in bobus, et
in ovibus, pestis gravis valdè.
Et separabit Dominus inter pe- 4
cora Israel, et inter pecora Æ-
gyptiorum; neq; morietur quid-
quam ex omnib⁹ quæ pertinent
ad filios Israel. (a) Constituit- 5
que Dominus tempus, dicens;
Cras faciet Dominus rem istam
in terra. Et venerunt Moses et
Aaron ad Pharaonẽ, dixerunt-
que ei: Sic dicit Dominus Deus
Hebræorũ, Dimitte populũ meũ
ut serviat mihi: nam si recusa-
veris dimittere, et adhuc reti-
nueris eum, ecce manus Domini
erit in pecoribus tuis quæ sunt
in agris, in equis, et in asinis, et
in Camelis, in bobus, et in ovibus
pestis gravis valdè. Separabit
etiam Dominus inter pecora Is-
rael, et inter pecora Ægyptiorũ;
neq; morietur quidquã ex omni-
b⁹ quæ pertineat ad filios Isra-
el. Cras faciet Dominus rem istã
in terra. Fecitq; Dominus rem 6
istam crastinâ die, et mortuum
est omne pecus Ægyptiorum:
de pecorib⁹ verò filiorum Isra-
el, ne unum quidem mortuũ est.
Misit autem Pharao, et ecce 7
mortuum non fuerat de pecori-
bus filiorum Israel usq; ad u-
num: Et aggravatum est cor
Pharaonis, et non dimisit popu-
lum. Et dixit Dominus Mosi et 8
Aaroni, Accipite vobis plenos
pugillos vestros favillæ forna-
cis, dispergatq; eam Moses in
cœlum in oculis Pharaonis.

VER. SAM. (d) mentiri, (a) Et impertivit Dominus testimonium,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 قال موسي ها انا خارج من عندك واسع الي الله * فيزول الوحش عن فرعون وعن قواده وقومه
غدا لا يعاود فرعون السخرية لئلا يطلق القوم يذبحون لله * ولما خرج من عنده سعي الي الله
فصنع الله كما قال موسي * فزال الوحش عن فرعون وعن قواده وسائر قومه * لم يبق واحد
وثقل فرعون قلبه هذه المرة ايضا ولم يطلق القوم * الفصل التاسع
ثم قال الله لموسي ادخل الي فرعون وقل له * كذا قال الله اطلق قومي يعبدوني * فانك ان
ابيت ان تطلقهم وعداك تمسكهم * فان افة الله كاينة في مواشيك التي في الصحراء * في
الخيل والحمير والجمال والغنم والبقر * وباء عظيم جدا * ويبين الله بين مواشي بني اسرايل
ومواشي المصريين * ولا يموت شي من جميع ما هو لبني اسرايل * وصير الله وقتا قايلا غدا يصنع
الله هذا الامر في البلد * وصنع الله هذا الامر من الغد * ومات جميع مواشي المصريين * ومن
مواشي بني اسرايل لم يمت واحد * وبعث فرعون فنظر * فاذا لم يمت من مواشي بني
اسرايل واحد * وثقل قلبه ولم يطلقهم * ثم قال الله لموسي وهرون خذا ملء حفنتيكما من
فح الاتون * ويرشه موسي الي السماء بحضرة فرعون * فيصير غبارا في جميع بلد مصر

Ait Moses, En ego egredior à te, et orabo 29
ad Deum, recedetque bellua à Pharaone
& ducibus ejus, et populo ipsius: Verùm
nè repetat Pharaon illusionem, ut non di-
mittat populum ad sacrificandum Deo.
Quumque exiissent è conspectu ejus, ora- 30
vit ad Deum. Fecitq; Deus quemadmo- 31
dum dixit Moses, & abscessit bellua à
Pharaone, et à ducibus ejus, et à cuncto
populo ipsius, nec remansit vel una. Et 32
aggravavit Pharaon cor suum hac vice
etiam, & non dimisit populum.

CAP. IX.

Prætereà dixit Deus Musæ, Ingredere 1
ad Pharaonem, & dic ad eum; Ita
dixit Deus, Dimitte populũ meum ut ado-
rent me. Nam si recuses dimittere eos, et 2
adhuc detinebis eos; Profectò tribulatio 3
Dei erit in armentis tuis quæ sunt in de-
serto, in equis, et asinis, & camelis, & o-
vibus, & bobus, pestilentia magna valdè.
Et separationem ponet Deus inter armenta 4
filiorum Israil, & armenta Ægyptiorum,
& non morietur quicquam ex omnibus
quæ sunt filiorum Israil. Et præfinivit 5
Deus tempus, dicens; Cras faciet Deus
hanc rem in regione. Fecit ergò De⁹ hanc 6
rem in crastino, & mortua sunt cuncta
armenta Ægyptiorum: et ex armentis fi-
liorum Israil non est mortuum ullum.
Misitq; Pharaon, et vidit, et ecce non est 7
mortuum ex armentis filiorum Israil vel
unum. Et ingravatum est cor ejus, & non
dimisit eos. Rursus dixit Deus Musæ et 8
Haroni, Accipite plenitudinem pugillo-
rum vestrorum de cinere camini, et spar-
get eum Musa versùs cœlũ in præsentia
Pharaonis, & fiet pulvis in universa re-
gione Ægypti,

ספר שמות : ט

super erit & ,Ægypti terram omnem super pulverem in erit Et
9 והיה לאבק על כל־ארץ מצרים והיה על־
omni in inflationes germinans ulcus in animal super & ,hominem
האדם ועל־הבהמה לשחין פרח אבעבעת בכל־
coram steterunt & ;fornacis favillam tulerunt Et .Ægypti terra
10 ארץ מצרים : ויקחו את־פיח הכבשן ויעמדו לפני
inflationum ulcus fuit & ,cœlum in Mosch eam sparsit & :Parhoh
פרעה ויזרק אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת
stare genethliaci potuerunt non Et .animali & ,homine in germinans
11 פרח באדם ובבהמה : ולא־יכלו החרטמים לעמד
genethliacis in ulcus fuit quia ,ulcus propter Mosch coram
לפני משה מפני השחין כי־היה השחין בחרטמם
,Parhoh cor Dominus roboravit Et .Ægyptiis omnibus in &
12 ובכל־מצרים : ויחזק יהוה את־לב פרעה
ad Dominus est locutus quemadmodum ,eos ad audivit non &
ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה אל־
sta & ,diluculo in Mane :Mosch ad Dominus dixit Et .Mosch
13 משה : ויאמר יהוה אל־משה השכם בבקר והתיצב
Deus Dominus dixit Sic :eum ad dices & ;Parhoh coram
לפני פרעה ואמרת אליו כה־אמר יהוה אלהי
hac vice Quia .mihi serviat ut,meũ populum Dimitte: Hebræorum
14 העברים שלח את־עמי ויעבדני : כי בפעם הזאת
,tuos servos in & ,tuum cor in meas plagas omnes mitto ego
אני שלח את־כל־מגפתי אל־לבך ובעבדיך
.terra omni in ego sicut non quòd scias ut ;tuũ populum in &
ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל־הארץ :
& ,te percutiam & ,meam manum misi nunc Quia
15 כי עתה שלחתי את־ידי ואך אותך ואת־
propter profectò Et .terra è es succisus & ,peste in tuũ populũ
16 עמך בדבר ותכחד מן־הארץ : ואולם בעבור
ad & ,meam potentiam te faciam videre ut ,te feci stare hoc
זאת העמדתיך בעבור הראתך את־כחי ולמען
te elevas tu Adhuc .terra universa in meum nomen narrandum
17 ספר שמי בכל־הארץ : עודך מסתולל
tempus juxta faciens pluere ego Ecce .eos dimittas non ut ;meũ populũ in
18 בעמי לבלתי שלחם : הנני ממטיר כעת
,Ægypto in ipsa sicut fuit non qualis valde grande grandinem crastinum
מחר ברד כבד מאד אשר לא־היה כמהו במצרים
congrega ,mitte nunc Et .hucusque & ,eam fundari die à
19 למן־היום הוסדה ועד־עתה : ועתה שלח העז
animal & ,homo Omnis .agro in tibi quæ omnia & ,tuum pecus
את־מקנך ואת כל־אשר לך בשדה כל־האדם והבהמה
,domum in fuerit congregatum non & ,agro in fuerit inventum quod
אשר־ימצא בשדה ולא יאסף הביתה
.morientur & :grando ea super descendet &
וירד עלהם הברד ומתו :

Versio VULG. LAT.

9 Sitque pulvis super omnem
terram Ægypti : erunt enim
in hominibus & jumentis ul-
cera, & vesicæ turgentes, in
10 universa terra Ægypti. Tu-
lerúntque cinerem de cami-
no, & steterunt coram Phara-
one, & sparsit illum Moyses
in cœlum : factáque sunt ul-
cera vesicarum turgentium in
11 hominibus, & jumentis. Nec
poterant malefici stare coram
Moyse, propter ulcera quæ in
illis erant, & in omni terra
12 Ægypti. Induravítq; Dñs cor
Pharaonis, & non audivit e-
os, sicut locutus est Dominus
13 ad Moysen. Dixitque Do-
minus ad Moysen, Manè con-
surge, & sta coram Pharaone,
& dices ad eum; Hæc dicit
Dominus Deus Hebræorum,
Dimitte populum meum, ut
14 sacrificet mihi. Quia in hac
vice mittam omnes plagas
meas super cor tuum, &
super servos tuos, & super
populum tuum : ut scias,quòd
non sit similis mei in omni
15 terra. Nunc enim extendens
manum, percutiam te & po-
pulum tuum peste; peribis-
16 que de terra. Idcirco au-
tem posui te, ut ostendam
in te fortitudinem meam,
& narretur nomen meum in
17 omni terra. Adhuc retines
populum meum, & non vis
18 dimittere eum ? En pluam
cras hâc ipsâ horâ grandinem
multam nimis, qualis non
fuit in Ægypto, à die quâ
fundata est, usque in præ-
19 sens tempus. Mitte ergò
jam nunc, & congrega ju-
menta tua, & omnia quæ ha-
bes in agro: homines enim, &
jumenta, & universa quæ in-
venta fuerint foris, nec con-
gregata de agris, cecidéritque
super ea grando, morien-
tur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

9 Καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ (ν) πᾶσαν τὴν
γῆν Αἰγύπτου. καὶ ἔςαι ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους, καὶ ἐπὶ τὰ τετράποδα ἕλκη φλυκτί-
δες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ
ἐν τοῖς (ξ) τετράποσι, ἐν πάσῃ γῇ Αἰ-
10 γύπτου. Καὶ (ο) ἔλαβεν τὴν αἰθάλην τῆς
(π) καμιναίας ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἔπα-
σεν αὐτὴν Μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ
(ρ) ἐγένετο ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν
τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι.
11 Καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ φαρμακοὶ στῆναι ἐναν-
τίον Μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη· (ρ) ἐγένετο γὰρ
τὰ ἕλκη ἐν τοῖς φαρμακοῖς, καὶ ἐν πάσῃ γῇ
12 Αἰγύπτου. Ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρ-
δίαν Φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν καθὰ
13 συνέταξε (σ) κύριος. Εἶπε δὲ κύριος
πρὸς Μωυσῆν, Ὄρθρισον τὸ πρωῒ, καὶ
στῆθι ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ-
τὸν, Τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑ-
βραίων· Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα
14 λατρεύσωσί μοι. Ἐν τῷ γὰρ νῦν καιρῷ ἐ-
γὼ ἐξαποστέλλω πάντα τὰ συναντήματά
μου εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ τῶν θερα-
πόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου· ἵνα εἰδῇς,
ὅτι οὐκ ἔςιν, ὡς (τ) ἐγὼ, ἄλλος ἐν πάσῃ
15 τῇ γῇ. Νῦν γὰρ ἀποστείλας τὴν (υ) χεῖ-
ρα πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν σου θανα-
16 τώσω, καὶ ἐκτριβήσῃ ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ
ἕνεκεν τούτου διετηρήθης, ἵνα ἐνδείξωμαι
ἐν σοὶ (φ) τὴν ἰσχύν μου, καὶ ὅπως διαγ-
17 γελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ἔτι
οὖν (χ) σὺ ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαπο-
18 στεῖλαι αὐτούς; Ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ταύτην τὴν
ὥραν αὔριον χάλαζαν πολλὴν σφόδρα, ἥ-
τις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν Αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς
ἡμέρας ἔκτισται, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
19 Νῦν οὖν κατάσπευσον συναγαγεῖν τὰ
κτήνη (ψ) σου, καὶ ὅσα σοι ἐστὶν ἐν τῷ πε-
δίῳ· πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ
κτήνη, ὅσα (ω) ἐὰν εὑρεθῇ (α) ἐν τοῖς
πεδίοις, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν,
πέσῃ (β) δὲ ἐπ' αὐτὰ ἡ χάλαζα, τε-
λευτήσει.

MS.A. (ν) πᾶσαν γῆν (ξ) τετράποσιν, καὶ ἐν (ο) ἔλαβον (π) καμιναίας (ρ) ἐγένοντο (σ) κύριος τῷ Μωυσῇ. Εἶπε (τ) ἐγὼ, ἐν (υ) χεῖρά μου πατάξω (φ) τὴν δύναμίν μου, (χ) ἐμποιεῖ σὺ (ψ) σου, ὅσα σοί εἰσιν (ω) ἂν (α) ἐν τῷ πεδίῳ, (β) ᾗ ἡ χάλαζα ἐπ' αὐτὰ, τελευτήσει.

9 Et fiat pulvis super omnem ter-
ram Ægypti : & erunt super
homines, & super quadrupedia,
ulcera, vesicæ effervescentes,
& in hominibus, & in quadru-
pedibus, in omni terra Æ-
10 gypti. Et sumpsit favillam de
fornace coram Pharaone, & a-
spersit eam Moyses in cœlum :
& facta sunt ulcera, vesicæ (ρ)
effervescentes, & in hominibus,
& in quadrupedibus. Et non
11 potuerunt venefici stare coram
Moyse propter ulcera : facta e-
nim sunt ulcera in veneficis, &
in omni terra Ægypti. Indu-
12 ravit autem Dominus cor Pha-
raonis, & non exaudivit eos,
sicut (σ) constituit Dominus.
Dixit autem Dominus ad Moy-
13 sen, Surge diluculò manè, &
sta coram Pharaone; & dices
ad eum, Hæc dicit Dominus Deus
Hebræorum; Dimitte populum
meum, ut serviant mihi. (τ)
Nunc enim in hoc tempore ego
14 mitto omnes impetus meos in cor
tuum, & servorum tuorum, &
populi tui : ut scias, quia non
est, sicut ego, alius in omni terra.
Nunc autem mittens manum
15 percutiam te, & populum tuum
morti tradam; & exterēris de
terra. Et propter hoc conservatus es,
16 ut ostendam in te virtu-
tem meam, & ut annuntietur
nomen meum in universa terra.
Adhuc igitur tu insultas populo
17 meo, ut non dimittas eos? Ecce
18 ego pluo hâc horâ crastinâ
grandinem multam valde, quæ
talis non fuit in Ægypto, ex quo
die condita est, usque in diem
hunc. Nunc igitur festina con-
19 gregare pecora tua, & quæcun-
que tibi sunt in campo : omnes
enim homines & pecora, quæ-
cunque inventa fuerint in cam-
pis, & non introierint in do-
mum, ceciderit autem grando
super ea, morientur.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
[illegible]

9 Fietque pulvis in tota terra Ægypti, & e-
rit super homines & super animantia ulcus
tumorum plurimum in universa terra Æ-
gypti. Acceperunt itaque cinerem forna- 10
cis, & steterunt coram Pharaone, sparsitq;
eum Moses ad cœlum coram Pharaone :
factumque est ulcus tumorum, avolavitque
in homines & in jumenta. Et non po- 11
tuerunt magi subsistere coram Mose pro-
pter ulcus quod grassatum fuerat in ma-
gos, & in totam terram Ægypti. Et in- 12
duravit Dominus cor Pharaonis, & non
audivit eos, quemadmodum dixerat Domi-
nus Mosi. Præterea dixit Dominus ad Mo- 13
sen, Præterverte diluculo, & sta coram
Pharaone, & dic ad eum, Sic dicit Domi-
nus Deus Hebræorum, Dimitte populum
meum ut colat me. Nam in tempore isto 14
mittam flagellum meum in cor tuum, & in
servos tuos, & in populum tuum, ut cog-
noscas quòd non sit mei similis in uni-
versa terra. Nunc enim extendam manum 15
meam, & percutiam te & populum tuum
peste, & peribis de terra. Veruntamen 16
ob id te constitui, ut ostenderem tibi po-
tentiam meam, & ut prædicetur nomen
meum per universam terram. Et hactenus 17
quidem tu detines populum, nec vis eum
dimittere. Cras in tempore isto adducam 18
grandinem vehementissimam, cui non fuit
similis in Ægypto à die quo ædificata est
ad præsens usque tempus. Nunc ergò 19
mitte, coge pecus tuum, & quicquid ha-
bes in deserto : quilibet homo & jumen-
tum quod repertum fuerit in deserto, &
non fuerit collectum intra domum, de-
scendet super eos grando, & morientur.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

[illegible]

9 Et erit in pulverem te-
nuissimum super omnem
terram Ægypti: & erit
in hominibus, & in pe-
coribus: scabies germi-
nans vesicas, in univer-
10 sâ terrâ Ægypti. Et tu-
lerunt favillam fornacis,
& steterunt coram Pha-
raone; & sparsit illam
Moyses versus cœlum:
& fuit scabies & vesicæ
multæ, in hominibus, &
11 in pecoribus. Et non
poterant malefici stare
coram Moyse, propter
scabiem: quia erat sca-
bies in maleficis, & in
12 omnib⁹ Ægyptiis. Et in-
gravavit Dominus cor
Pharaonis; & nõ acqui-
evit eis: sicut locutus fu-
13 erat Dñs cum Moyse. Di-
xitq; Dominus ad Moy-
sen; Consurge mane, &
sta corã Pharaone: di-
cesq; ei; Hæc dicit Dñs
Deus Judæorum, Dimit-
te populũ meum, ut ser-
14 viant corã me. Quia in
hâc vice ego mitto om-
nes plagas meas in cor
tuũ, & in servos tuos, &
in populum tuum: ut
scias; quoniã non est si-
milis mei dominator, in
15 universâ terrâ. Quoni-
am nunc prope est co-
ram me; ut mittam pla-
gam fortitudinis meæ, &
percutiam te, & populũ
tuum, peste: consumma-
16 berisq; de terrâ. Verun-
tamen propter hoc susti-
nui te, ut ostenderem ti-
bi fortitudinem meam:
& ut narrent potentiam
nominis mei, in univer-
17 sâ terrâ. Adhuc tu sub-
jectum retines populum
meũ: ut nõ dimittas eos.
18 Ecce ego descendere fa-
ciam cras, hâc ipsâ horâ,
grandinẽ fortem nimis:
cui similis non fuit in
Ægypto; à die quâ fun-
19 data est, usq; nunc. Nunc
autem, mitte congrega
pecora, & omnia tua quæ
sunt in agro: omnes e-
nim homines & jumenta,
quæ inventa fuerint in
agro, & non fuerint con-
gregata in domum; de-
scenderitq; sup ea gran-
do, morientur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Erit enim in pulvere super omnẽ 9
terram Ægypti; fietq; super homi-
nes, super animalia in ulcus pro-
ducens pustulas, in universa terra
Ægypti. Et acceperunt favillam 10
fornacis, steterũtq; corã Pharaone,
et sparsit eam Moses in cœlum, &
facta est ulcus pustulas producens
in hominibus, & in bestiis. Neque 11
potuerunt Magi consistere coram
Mose propter ulcus; quia intrat
ulcus in Magis, & in omnibus
Ægyptiis. Sed corroboravit Do- 12
minus cor Pharaonis, & non au-
divit eos, sicut locutus fuerat Do-
minus Mosi. Dixitq; Dominus 13
Mosi, Surge summo mane, et siste
te corã Pharaone, ut dicas ei; Sic
dicit Dominus Deus Hebræorum,
Dimitte populum meũ, ut serviat
mihi. Nam hac vice ego mittam 14
omnes plagas meas super cor tu-
um, et in servos tuos, et in popu-
lum tuum; ut cognoscas quod ne-
mo est sicut ego in universa terra.
Nunc enim mittam manũ meam, 15
& percutiam te, & populum tu-
um in peste, peribisq; de terra. Et 16
certè propter hoc subsistere te fe-
ci, ut ostenderem tibi virtutem me-
am, & ut annuntietur nomen me-
um in universa terra. Adhuc (b) 17
insurgis in populum meum, ut non
dimittas eum. Ecce ego pluere fa- 18
ciam cras hoc tempore grandinem
gravem valdè, qualis non fuit in
Ægypto à die quâ fundata est us-
que nunc. Nunc autem mitte, con- 19
grega pecora tua, & quæcunque
tua sunt in agris. Omnis homo, et
bestia quæ invenitur in agris, &
non fuerit congregata domum, de-
scenderitq; super eam grando, mo-
rietur. Veneruntq; Moses & Aa-
ron ad Pharaonem, & dixerunt
ei; Sic dicit Dominus Deus He-
bræorum, Dimitte populum meum
ut serviat mihi: Nam hac vice
ego mittam omnes plagas meas
super cor tuum, & in servos tuos,
et in populum tuum; ut cognoscas
quòd nullus est sicut ego in uni-
versa terra. Nunc enim mittam
manum meam, & percutiam te,
& populum tuum in peste, peribis-
que de terra. Et certè propter
hoc subsistere te feci, ut ostende-
rem tibi virtutem meam, atq; an-
nuntietur nomen meum in univer-
sa terra. Adhuc (c) insurgis in
populum meum, ut non dimittas
eum: Ecce ego pluere faciam cras
hoc tempore grandinem gravem
valdè, qualis non fuit in Ægypto
à die quâ (d) fundata est usque
nunc. Nunc ergò mitte, congrega
pecora tua, & quæcunq; tua sunt
in agris. Omnis homo, et bestia quæ
invenitur in agris, & non fuerit
congregata domum, descenderit-
que super eam grando, (e) mo-
rietur.

VER. SAM. (b) dolosè agis (c) dolose agis (d) potentiâ donata est (e) interficietur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 10 ويصير في الناس والبهايم قرحا نابتا • منبسطا في جميع بلد مصر * فاخذا من فيح الاتون •
ووقفا بين يدي فرعون • ورشه موسي الي السماء فصار قرحا منبسطا نابتا في الناس والبهايم *
11 ولم يطق العلماء ان يقفوا بين يدي موسي من قبل القرح • لانه كان فيهم وفي ساير
12 13 المصريين * وشدد الله قلب فرعون • ولم يقبل منهما • كما قال الله لموسي * ثم قال الله لموسي ادلج
بالغداة • وقف بين يدي فرعون وقل له • كذا قال الله اله العبرانيين • اطلق قومي يعبدوني *
14 فاني في هذه المرة باعث كثيرا من افاتي في قلبك وقوادك وقومك • لكي تعلم انه ليس مثلي
15 16 في جميع العالم * لاني لو اطلقت قدرتي لقتلتك وقومك بالوبا • واجتحت من البلاد * ولكن
17 بسبب حالة ابقيتك • لكي اريك قوتي • وكي يقص باسمي في جميع العالم * انت بعد متربص
18 بقومي لئلا تطلقهم * ها انا ممطر في مثل هذا الوقت غدا بردا عظيما جدا • ما لم يكن مثله في
19 مصر منذ يوم اسست الي الان * والان فابعث فصن مواشيك وجميع ما لك في الصحراء • فانه
اي انسان او بهيمة وجد في الصحراء ولم ينضم الي المنازل • ينزل عليهم البرد فيموتون *

Et fiet in hominibus & jumentis ulcus e- 9
rumpens, ebulliens in universa regione Æ-
gypti. Acceperuntque de cinere camini, 10
steteruntque ante Pharaonem, sparsitq; il-
lum Musa versus cœlum, et factũ est ul-
cus ebulliens, erumpens in homines &
jumenta. Et non potuerunt Doctores stare 11
ante Musam, propter ulcus; quoniã erat
in eis, & in omnibus Ægyptiis. Et indu- 12
ravit Deus cor Pharaonis, et non ausculta-
vit eis, ut dixit Deus Musæ. Deinde di- 13
xit Deus Musæ, Surge summo mane, &
sta ante Pharaonẽ, & dic ei; Ita dixit De-
us, Deus Hebræorum; Dimitte populum
meum ut adoret me. Quoniam hac vi- 14
ce missurus sum multas ex meis plagis in
cor tuum, & ducum tuorum, & populi
tui; ut cognoscas quòd non sit similis mei
in universo mundo. Quoniam si ego per- 15
misterem potentiæ meæ, occiderẽ te et po-
pulum tuum peste, & eradicareris de re-
gione. At verò propter rem hanc te reser- 16
vavi, ut ostenderem tibi fortitudinẽ me-
am, & ut enarretur nomen meum in uni-
verso mundo. Tu adhuc retardas popu- 17
lum meum ut ne dimittas eos: Sed ecce 18
ego pluere faciam cras pari tempore gran-
dinem magnam nimis, cui non fuit similis
in Ægypto, à die quo fundata est usque
nunc. Et nunc mitte, tuere armenta tua, 19
& omnia quæ habes in agro: nam qui-
cunque homo aut jumentum fuerit in a-
gro, & non congregatum fuerit ad habi-
tationes, descendet super ea grando, &
morientur.

ספר שמות : ט

fecit fugere ,Parhoh servis è Domini verbum timuit Qui
20 הירא את־דבר יהוה מעבדי פרעה הניס את־
posuit non qui Et .domos ad suum pecus & ,suos servos
21 עבדיו ואת־מקנהו אל־הבתים: ואשר לא־שם
& ,suos servos dereliquit & ,Domini verbum ad suum cor
לבו אל־דבר יהוה ויעזב את־עבדיו ואת־
Extende :Moseh ad Dominus dixit Et .agro in suum pecus
22 מקנהו בשדה: ויאמר יהוה אל־משה נטה את־
super ;Ægypti terra omni in grando erit & ,cœlum in tuam manū
ידך על־השמים ויהי ברד בכל־ארץ מצרים על־
Ægypti terra in agri herbam omnem super &,animal super & ,hominē
האדם ועל־הבהמה ועל כל־עשב השדה בארץ מצרים:
dedit Dominus & ,cœlum in suam virgam Moseh extendit Et
23 ויט משה את־מטהו על־השמים ויהוה נתן
Dominus pluit & ,terram super ignis ambulavit & :grandinem & ,voces
קלת וברד ותהלך אש ארצה וימטר יהוה
se comprehendēs ignis &,grando fuit Et .Ægypti terram super grandinem
24 ברד על־ארץ מצרים: ויהי ברד ואש מתלקחת
omni in ipsa sicut fuit non qualis ,valde gravis ,grandinis medio in
בתוך הברד כבד מאד אשר לא־היה כמהו בכל־
terra omni in grando percussit Et.gentē in fuit *tunc ex* Ægypti terra
25 ארץ מצרים מאז היתה לגוי: ויך הברד בכל־ארץ
Et .animal ad usque & homine ab ,agro in quæ omnia ,Ægypti
מצרים את כל־אשר בשדה מאדם ועד־בהמה ואת
agri arborem omnem & ,grando percussit agri herbam omnem
כל־עשב השדה הכה הברד ואת־כל־עץ השדה
fuit non ,Israel filii *ibi qua* Ghosen terra in Tantū .confregit
26 שבר: רק בארץ גשן אשר־שם בני ישראל לא היה
dixit & ,*Aharon ad & Moseh ad* vocavit & ,Parhoh Misitque .grando
27 ברד: וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר
.impii me* popul* & ego & ,justus Dñs .hac vice Peccavi :eos ad
אלהם חטאתי הפעם יהוה הצדיק ואני ועמי הרשעים:
:grando & ,Dei voces sint ne ,*multum* & ,Dominum ad Orate
28 העתירו אל־יהוה ורב מהית קלת אלהים וברד
:Moseh eum ad dixit Et .*standum ad addetis non* & ,vos dimittam &
29 ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד: ויאמר אליו משה
tonitrua :Dominum ad meas palmas extendam ,urbem *me exire* Cùm
כצאתי את־העיר אפרש את־כפי אל־יהוה הקלות
Domini quòd ,scias ut ;ultrà erit non grando & ,cessabunt
יחדלון והברד לא יהיה־עוד למען תדע כי ליהוה
facie à timeatis *antequam* quia ,novi ,tui servi & ,tu At .terra
30 הארץ: ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני
quia;est percussum, hordeum & linum Et .Dei Domini
31 יהוה אלהים: והפשתה והשערה נכתה כי
spelta & ,triticum Et .calamo in linum & ,erat viride hordeum
32 השערה אביב והפשתה גבעל: והחטה והכסמת
cum à Moseh est egressus Et .*ipsa caliginosa* quia ;percussa sunt nō
33 לא נכו כי אפילת הנה: ויצא משה מעם
,Dominum ad suas palmas extendit & ,*civitatem* *Parhoh*
פרעה את־העיר ויפרש כפיו אל־יהוה
.terram super fusa est non pluvia &,grando & ,voces cessaverunt &
ויחדלו הקלות והברד ומטר לא־נתך ארצה:

Versio VULG. LAT.

20 Qui timuit verbum Domini
de servis Pharaonis, fecit con-
fugere servos suos & jumenta
21 in domos. Qui autem negle-
xit sermonem Domini, dimi-
sit servos suos & jumenta in
22 agris. Et dixit Dominus ad
Moysen, Extende manum tu-
am in cœlum, ut fiat grando in
universa terra Ægypti, super
homines, & super jumenta, &
super omnem herbam agri in
23 terra Ægypti. Extenditque
Moyses virgam in cœlum, &
Dominus dedit tonitrua, &
grandinem, ac discurrentia
fulgura super terram: pluit-
que Dominus grandinem su-
24 per terram Ægypti. Et gran-
do & ignis mista pariter fe-
rebantur: tantæque fuit ma-
gnitudinis, quanta antè nun-
quam apparuit in universa
terra Ægypti, ex quo gens
25 illa condita est. Et percussit
grando in omni terra Ægypti
cuncta quæ fuerunt in agris,
ab homine usque ad jumen-
tum: cunctámque herbam a-
gri percussit grando, & omne
lignum regionis confregit.
26 Tantùm in terra Gessen, ubi
erant filii Israel, grando non
27 cecidit. Misitque Pharao, &
vocavit Moysen & Aaron, di-
cens ad eos, Peccavi etiam
nunc: Dñs justus; ego & po-
28 pulus meus impii. Orate Do-
minum ut desinant tonitrua
Dei, & grando: ut dimittam
vos, & nequaquam hic ultrà
29 maneatis. Ait Moyses, Cùm
egressus fuero de urbe, exten-
dam palmas meas ad Domi-
num, & cessabunt tonitrua, &
grando non erit: ut scias,
30 quia Dñi est terra. Novi au-
tem, quòd & tu, & servi tui,
necdum timeatis Dñm Deum.
31 Linum ergò & hordeū læsum
est, eò quòd hordeum esset vi-
rens, & linum jam folliculos
32 germinaret. Triticum autem
& far non sunt læsa, quia sero-
33 tina erant. Egressúsq; Moyses
à Pharaone ex urbe, tetendit
man' ad Dñm: & cessaverunt
tonitrua & grando, nec ultrà
stillavit pluvia super terram.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

20 Ὁ φοβούμενος τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θε-
ραπόντων Φαραὼ, συνήγαγε τὰ κτήνη
21 αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. Ὃς δὲ μὴ προσέσχεν τῇ
διανοίᾳ εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀφῆκε τὰ κτή-
22 νη (γ) ἐν τοῖς πεδίοις. Εἶπε δὲ κύριος
πρὸς Μωυσῆν, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς
τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔσται χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν
γῆν Αἰγύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ
κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς
23 γῆς. Ἐξέτεινε δὲ Μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν
οὐρανὸν, καὶ κύριος ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλα-
ζαν· καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
ἔβρεξε κύριος χάλαζαν ἐπὶ πᾶσαν γῆν
24 Αἰγύπτου. Ἦν δὲ ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ
φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ· ἡ δὲ χάλαζα
πολλὴ (δ) σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν
ἐν Αἰγύπτῳ, (ε) ἀφ᾽ οὗ ἡμέρας γεγένηται
25 ἐπ᾽ αὐτῆς ἔθνος. Ἐπάταξε δὲ ἡ χάλαζα
ἐν πάσῃ γῇ (ζ) Αἰγύπτου, ἀπὸ ἀνθρώπου
ἕως κτήνους· καὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐν
τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα· καὶ πάντα
τὰ ξύλα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν
26 ἡ χάλαζα. Πλὴν ἐν γῇ Γεσὲμ, οὗ ἦσαν
οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα.
27 Ἀποστείλας δὲ Φαραὼ, ἐκάλεσε Μωυσῆν καὶ
Ἀαρὼν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἡμάρτηκα τὸ
νῦν· ὁ κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός
28 μου ἀσεβεῖς. Εὔξασθε (η) οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς
κύριον, καὶ παυσάσθω τοῦ γενηθῆναι φωνὰς
θεοῦ, καὶ χάλαζαν, καὶ πῦρ· καὶ ἐξαποστελῶ
ὑμᾶς, καὶ οὐκέτι (θ) προσθήσεσθε μένειν.
29 Εἶπε δὲ αὐτῷ Μωυσῆς, Ὡς ἂν ἐξέλθω
τὴν πόλιν, ἐκπετάσω τὰς χεῖράς μου πρὸς
(ι) τὸν κύριον, καὶ αἱ φωναὶ παύσονται, καὶ
ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται ἔτι· ἵνα
30 γνῷς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ γῆ. Καὶ σὺ καὶ οἱ
θεράποντές σου, ἐπίσταμαι, ὅτι οὐδέπω
31 πεφόβησθε τὸν κύριον. Τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ
κριθὴ ἐπλήγη· ἡ γὰρ κριθὴ παρεστηκυῖα,
32 (κ) τὸ δὲ λίνον σπερματίζον. Ὁ δὲ πυ-
ρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ (λ) ἐπλήγησαν, ὄψιμα
33 γὰρ ἦν. Ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς ἀπὸ Φαραὼ
ἐκτὸς τῆς πόλεως, (μ) καὶ ἐξέτεινε τὰς
χεῖρας πρὸς κύριον· καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύ-
σαντο, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ (ν) ἔ-
σταξεν ἔτι ἐπὶ τὴν γῆν.

Qui timebat verbum Domini 20
servorum Pharaonis, congregavit
pecora sua in domos. Qui au- 21
tem non intendit mente in ver-
bum Domini, dimisit pecora in
campis. Dixit autem Dominus 22
ad Moysen, Extende manum tu-
am in cœlum; & erit grando in
omnem terram Ægypti, & in ho-
mines & pecora, & in omnem
herbam quæ super terram. Ex- 23
tendit autem Moyses manum in
cœlum, & Dominus dedit (e) vo-
ces & grandinem: & discurre-
ignis super terram. Et pluit Do-
minus grandinem super omnem
terram Ægypti. Erat autem 24
grando, et ignis flagrans in gran-
dine: grando autem multa (f)
valdè, quæ talis non fuit in Æ-
gypto, ex quo die facta est super
eam gens. Percussit autem gran- 25
do in omni terra Ægypti, ab ho-
mine usque ad pecus: & omnem
herbam quæ in campo percussit
grando: & omnia ligna quæ in
campis contrivit grando. Tan- 26
tùm in terra Gesem, ubi erant fi-
lii Israel, non est facta grando.
Mittens autem Pharao, vocavit 27
Moysen & Aaron, & dixit eis,
(g) Peccavi nunc: Dominus ju-
stus, ego autem & populus meus
impii. Orate igitur pro me ad 28
Dominum, & desinant fieri vo-
ces Dei, & grando, & ignis:
& dimittam vos, & non ultrà
adjicietis manere. Dixit autem 29
ei Moyses, Cùm egressus fuero de
civitate, expandam manus meas
ad Dominum: & voces desinent,
& grando & pluvia non erit
ultrà: ut cognoscas, quia Domi-
ni est terra. Et tu, & servi tui, 30
scio, quòd nondum (h) timuistis
Dominum. Linum autem & hor- 31
deum percussum est: hordeum e-
nim ad vigorem venerat, linum
verò semen faciebat. Frumen- 32
tum autem & far non sunt per-
cussa, erant enim serotina. Exi- 33
vit autem Moyses à Pharaone
extra civitatem, & extendit
manus ad Dominum: & voces
cessaverunt, & grando; et plu-
via non stillavit ultrà super ter-
ram.

MS.A. (γ) ἐν τῷ πεδίῳ. (δ) σφόδρα σφόδρα, ἥτις οὐ γέγονε τοιαύτη ἐν (ε) ἀφ᾽ οὗ γεγένηται (ζ) Αἰγύπτῳ, (η) οὖν πρὸς (θ) προσθήσεσθε (ι) τὸν θεὸν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ (κ) καὶ τὸ λίνον (λ) ἐπλήγη, (μ) καὶ ἐξεπέτασεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς (ν) ἔσταξεν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]

Is qui ex servis Pharaonis timuit verbum 20
Dñi, collegit servos suos & pecus suum in
domum. Qui verò non adjecit verbum Dñi 21
in animum suum, reliquit servos suos, & pe-
cus suū in agro. Et ait Dñs ad Mosen, Attolle 22
manū tuam cœlum versùs, eritq; grando per
totam terrā Ægypti; super homines, & super
jumenta, & super omnem herbam quæ est in
deserto in terra Ægypti. Et extulit Moses ba- 23
culum suum cœlum versùs, & Domin' edidit
voces, & grandinem; discurrebátq; ignis su-
per terram: & demisit Dñs grandinem super
terram Ægypti. Descendebátque grando de 24
cœlo, & ignis exardescebat intra grandinem
quæ quidem erat validissima; qualis non fuit
unquam in tota terra Ægypti ex quo facta est
in populum. Et percussit grando totā terram 25
Ægypti, quicquid erat in deserto ab homini-
bus usq; ad jumentum: omnémq; herbam a-
gri consumpsit grando: & omnes arbores
quæ erant in campo, confregit. Duntaxat in 26
terram Gosan, in qua morabantur filii Israel,
non descendit grando. Et mittens Pharaon, 27
accersivit Mosen & Aharon, & dixit eis,
Peccavi hac vice: Dñs justus est, & ego ac
populus meus, iniqui. Orate coram Domino 28
(est enim dilatio [*longanimitas*] plurima a-
pud eum) ut non sint fragores Dei & grando,
& dimittam vos, nec ultra manebitis. Dixit 29
Moses Pharaoni, Cùm exiero ex urbe, exten-
dam man' meas ad Dñm: fragores cessabunt,
& grando ulterius non descendet; ut scias
quod Dñi est terra. Tu autem & servi tui 30
novi, quòd hactenus non timueritis Dñm
Deum. Et vero linum & hordeum perierant, 31
quoniam hordeum ediderat *firmam basim*, &
linum grana protulerat. Triticum verò & 32
panicum non perierant, eò quòd serotina
essent. Egressus itaq; Moses ex urbe à con- 33
spectu Pharaonis, protendit manus suas in
cœlum ad Dominum, & recesserunt fragores
& grando, & pluvia non incubuit terræ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

20 דדחיל מפתגמא דיי מעבדי פרעה
כנש ית עבדוהי וית בעיריה
21 לבתיא: ודי לא שוי לביה
22 לפתגמא דיי ושבק ית עבדוהי
וית בעיריה בחקלא: ואמר יי
למשה ארים ית ידך על צית שמיא
ויהי ברדא בכל ארעא דמצרים
23 על אנשא ועל בעירא ועל כל
עסבא דחקלא בארעא דמצרים:
וארים משה ית חוטריה על צית
שמיא ויי יהב קלין וברדא ומהלכא
אשתא על ארעא ואמטר יי ברדא
על ארעא דמצרים: והוה ברדא
25 ואשתא משתלהבא בגו ברדא
תקיף לחדא די לא הוה דכותיה
בכל ארעא דמצרים מעדן דהות
לעם: ומחא ברדא בכל ארעא
26 דמצרים ית כל די בחקלא מאנשא
ועד בעירא וית כל עסבא דחקלא
מחא ברדא וית כל אילני חקלא
תבר: לחוד בארעא דגשן די תמן
28 בני ישראל לא הוה ברדא: ושלח
פרעה וקרא למשה ולאהרן ואמר
להון חבית זמנא הדא יי זכאה
ואנא ועמי חיבין: צלו קדם יי
קדמוהי רוח דלא יהון עלנא קלין
דלוט כאלין מן קדם יי וברדא
ואשלח יתכון ולא תוספון
30 לאתעכבא: ואמר ליה משה כמפקי
31 מן קרתא אפרוש ית ידי בצלו קדם
יי קליא יתמנעון וברדא לא יהי
עוד בדיל דתדע ארי דיי ארעא:
32 ואת ועבדך ידענא ארי עד כען לא
33 אתכנעתון מן קדם יי אלהים:
וכתנא וסערי לקו ארי סעריא
אביבין וכתנא גבעולין: וחטיא
וכנתיא לא לקו ארי אפלתא אנון:
ונפק משה מלות פרעה ית קרתא ופרש ידוהי בצלו קדם יי
ואתמנעו קליא וברדא ומטרא דהוה נחית לא מטא על ארעא:

20 Qui timuit verbū Dñi, de servis Pharaonis: cōgregavit servos suos et pecora sua, in domos.
21 mos. Et qui non apposuit cor suū verbo Dñi: dimisit servos
22 suos & pecora sua, in agro. Dixitq; Dñs ad Moysen; Leva manū tuā vers⁹ cœlū, ut sit grādo in universā terrā Ægypti: sup homines et sup jumenta, & sup ōnē herbā agri, in terrā Ægy-
23 pti. Elevavitque Moyses virgā suā, versus cœlū: et Dñs dedit voces, & grādinē; & discurrebat ignis supterrā: pluitq; Dñs grandinem, sup terrā Ægypti.
24 Fuitq; grando; et ignis, discurrens in medio grādinis: nimis valid⁹; cuj⁹ similis nō fuit in universā terrā Ægypti, à tépo-
25 re quo fuit in eā populus. Et percussit grando in oñi terrā Ægypti, oñia quæ erant in agro; ab homine usq; ad jumentū: & omnē herbā agri percussit grādo, oñesq; arbores a-
26 gri confregit. Tamen in terrā Gessē, ubi erāt filii Israel; non
27 fuit grando. Misitq; Pharao, & vocavit Moysē & Aarō; & dixit eis, Peccavi hâc vice: Dñs just⁹; & ego et popul⁹ me⁹ im-
28 pii. Orate corā Dño; ut sit à facie ej⁹ refrigeriū multū, & nō sint sup nos tonitrua maledictionis hujuscemodi a facie Dñi, neq; grando: et dimittam vos; nec ultrà retinebo vos.
29 Dixitq; ei Moyses; Cū egress⁹ fuero de urbe, extendā manus meas in oratione coram Dño: tonitrua cessabūt, et grādo nō erit ampliùs; ut scias, quia Dñi
30 est terra. Novi enim, quòd tu et servi tui adhuc nō humilia-
31 mini, à faciè Dñi Dei. Linum autē et hordeū percussa sunt: eò quòd hordeū erat virens, et linū jam folliculos germinā-
32 rat. Triticū autē et far nō sunt percussa: quia serotina erant.
33 Egressusq; est Moyses à Pharaone, ex urbe; et extēdit manū suā in oratione coram Dño: & cessaverunt tonitrua, & grando; & pluvia quæ descendebat non pervenit *in* terram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Quicunque servorum Pharaonis timuit verbū Domini confugere fecit servos suos, 20
& pecora sua in domos. Sed qui non apposuit cor suum ad verbum Domini, reliquit servos suos, & pecora sua in 21
agris. Et dixit Dominus Mosi, Extende manum tuam in cœlos, & fiet grando in omni terrâ Ægypti super homines, & super bestias, & super omnem herbam agri in terra 22
Ægypti. Et extendit Moses virgam suam in cœlos, deditque Dominus tonitrua, & grandinem; & discurrebat ignis super terram: & pluit Dominus grandinem super 23
terram Ægypti. Erâtque grando, & ignis immixtus in medio grandinis gravis valde, qualis non fuerat in Ægypto ex quo facta est in gentem. 24
Et percussit grando in terra Ægypti quidquid erat in agris ab homine usque ad bestiam; omnem quoque herbam agri percussit grando, omnémque arborem agri fregit. 25
Tantùm in terra Gessen in qua erant filii Israel, non fuit grando. 26
Tunc misit Pharao, & vocavit Mosen & Aaronem, dixitque eis; Peccavi hâc vice: Dominus justus est, ego verò & populus meus iniqui. 27
Orate Dominum ut (f) desinant tonitrua Dei & grando, & dimittam vos, nec ampliùs manebitis. 28
Et respondit ei Moses, Cùm egrediar ex urbe, extendam manus meas ad Dominū, & tonitrua cessabunt; & grando non erit ampliùs; ut cognoscas quòd Domini est terra. 29
Tu autem, & servi tui, scio quòd nondum timuistis Deum Dominum. 30
Et linum, & hordeum percussa sunt, quoniam hordeum virescebat, linum verò semen faciebat. 31
Sed frumentum & far non sunt percussa, quoniam serotina erant. 32
Egressus autem Moses à Pharaone ex urbe, expandit manus suas ad Dominum, & cessârunt tonitrua & grando; pluvia quoque non est effusa super terram. 33

VER. SAM. (f) sufficiat, ne sint *ampliùs,*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

فمن خاف كلام الله من قواد فرعون * اهرب عبيده وماشيته الى البيوت * ومن لم يرع باله الى
كلام الله * ترك عبيده وماشيته في الصحراء * ثم قال الله لموسى مد يدك نحو السماء * فيكون
البرد في جميع بلد مصر على الناس والبهائم وجميع عشب الصحراء في بلد مصر * فمد موسى
عصاه نحو السماء * فاعلن الله اصواتا وبردا * وسارت النار على الارض * وامطر الله بردا على بلد
مصر * فكان البرد والنار متحدة في وسطه عظيما جدا * ما لم يكن مثله في بلد مصر منذ صارت
لامة * فضرب البرد في جميع بلد مصر جميع ما في الصحراء من انسان الى بهيمة * وضرب جميع
عشبها وكسر جميع شجرها * غير ان بلد السدير الذي فيه بنو اسرائيل لم يكن فيه برد * فبعث
فرعون من دعا موسى وهرون * وقال لهما قد اخطات هذه المرة ايضا * الله العدل وانا وقومي
الظالمون * اسعا الى الله * وحسبنا من ان يكون اصوات الله وبرد علينا * حتى اطلقكم ولا تعودوا
ان تقفوا * قال له موسى اذا خرجت من القرية ابسط يدي الى الله * فتنتهي الاصوات والبرد لا
يكون ابدا * لكي تعلم ان الارض لله * وانت وعبيدك فاعلموا انكم قبل ان تخافوا من الله * ان
الكتان الذي لكم والشعير قد عطبا * لان الشعير كان فريكا * والكتان مسلفا * والحنطة والجلبان
لم يعطبا * لانهما افلتان * ولما خرج موسى من عند فرعون ومن قريته * بسط يديه الى الله
فانتهت الاصوات والبرد * ولم يحل مطر على الارض *

Qui ergò timuit verba Dei ex ducibus Pharaonis, fugârunt servos suos & armenta sua ad domos. 20
Qui verò non advertit mentem suam ad verba Dei, dimisit servos suos & armenta sua in agro. 21
Tū dixit De⁹ Musæ, Extende manū tuā versus cœlum, & erit grando in universa regione Ægypti super homines & jumenta, & universam herbam agri in regione Ægypti. 22
Extenditq; Musa baculū ej⁹ versus cœlū, et edidit De⁹ voces et grandinē; et cucurrit ignis super terram: & pluere fecit Deus grandinem super regionem Ægypti. 23
Et fuit grando, igne simul commisto, magna nimis, cui non fuit similis in regione Ægypti, à quo facta est in gentē. 24
Percussitq; grando in universa regione Ægypti omnes qui erant in agro, ab homine usq; ad jumentum, & percussit universā herbā ejus, & confregit omnes arbores ejus. 25
Excepta provincia Sadir in qua erant filii Israil, in ea enim non fuit grando. 26
Misitque Pharaon quendam qui vocaret Musam & Haron, & dixit ambobus; Jam peccavi hac etiā vice: Deus justissimus est, & ego & populus meus iniqui. 27
Intercedite ad Deum, & jam desinant esse voces Dei et grando super nos; ut dimittam vos, et non maneatis ampliùs. 28
Dixit ei Musa, Cùm egressus fuero de civitate, extendā manus meas ad Deū, et finient voces, et grando non erit unquam; ut cognoscas terram esse Dei. 29
Et tu, et famuli tui scitote quòd antequam timeretis Deum, 30
Linum quod est vestrum, et hordeum jam perierant; quoniam hordeum erat ferè maturum, et linum emiserat folliculos. 31
At frumentum, et circula non perierunt, quoniam erant serotina. 32
Et cùm exiisset Musa è conspectu Pharaonis, et de civitate ejus, extendit manum suam ad Deum, et desierunt voces et grando, et non dissoluta fuit pluvia super terram. 33

ספר שמות : י

addidit & Ꝭvoces & ,grando & pluvia cessasset quòd ,Parhoh vidit Et
34 וירא פרעה כי־חדל המטר והברד והקלת ויסף
cor est roboratū Et .ejus servi & ,ipse suū cor aggravavit & ,peccandū ad
35 לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו: ויחזק לב
est locutus quemadmodū ,Israel filios dimisit non & ,Parhoh
פרעה ולא שלח את־בני ישראל כאשר דבר
.Moseh manū per Dominus
יהוה ביד־משה:

CAP. X. י

,Parhoh ad Ingredere :Moseh ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה אל־משה בא אל־פרעה
,ejus servorum cor & ,ejus cor feci aggravare ego quia
כי־אני הכבדתי את־לבו ואת־לב עבדיו
narres ut Et .ejus interioribus in hæc mea signa me ponendum ad
2 למען שתי אתתי אלה בקרבו: ולמען תספר
,Ægypto in feci quæ :tui filii filii & ,tui filii aurib' in
באזני בנך ובן־בנך את אשר התעללתי במצרים
ego quia sciatis & ;eis in posui quæ mea signa &
ואת־אתתי אשר־שמתי בם וידעתם כי־אני
dixerunt & ,Parhoh ad Aharon & Moseh est ingressus Et .Dominus
3 יהוה: ויבא משה ואהרן אל־פרעה ויאמרו
quò Usque :Hebræorum Deus Dominus dixit Sic .eum ad
אליו כה־אמר יהוה אלהי העברים עד־מתי
.mihi serviāt & ,meum populum Dimitte ?me coram humiliari renuisti
מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני:
adducens ego ecce ,meum populum dimittere tu renuens si Quia
4 כי אם־מאן אתה לשלח את־עמי הנני מביא
,terræ oculum operiet Et .tuum terminū in locustam cras
5 מחר ארבה בגבלך: וכסה את־עין הארץ
residuum comedet & ,terram videre poterit non &
ולא יוכל לראת את־הארץ ואכל את־יתר
comedet & ,grandine à vobis remanens evasionis
הפלטה הנשארת לכם מן־הברד ואכל את־
replebuntur Et .agro de vobis germinans lignum omne
6 כל־העץ הצמח לכם מן־השדה: ומלאו
,Ægypti omnis domus & ,tuorū servorū omniū dom' & ,tuæ domus
בתיך ובתי כל־עבדיך ובתי כל־מצרים
eorum esse die à tuorū patrū patres & ,tui patres viderunt non quas
אשר לא־ראו אבתיך ואבות אבתיך מיום היותם
cum à est egressus &, se vertit Et .hanc diem ad usque terram super
על־האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם
iste erit quò Usque :eum ad Parhoh servi dixerunt Et .Parhoh
7 פרעה: ויאמרו עבדי פרעה אליו עד־מתי יהיה זה
serviant ut ,viros Dimitte ?scandalum in nobis
לנו למוקש שלח את־האנשים ויעבדו את־
periit quòd ,scies ante Num .suo Deo Domino
יהוה אלהיהם הטרם תדע כי אבדה
? Ægyptus
מצרים:

Versio VULG. LAT.

34 Videns autem Pharao, quòd cessasset pluvia, & grando, & tonitrua, auxit peccatum.
35 Et ingravatum est cor ejus, & servorum illius, & induratum nimis: nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus per manum Moysi.

CAP. X.

1 ET dixit Dominus ad Moysen, Ingredere ad Pharaonem: ego enim induravi cor ejus, & servorum illi', ut faciam si-
2 gna mea hæc in eo. Et narres in aurib' filii tui, & nepotum tuorum, quoties contriverim Ægyptios, & signa mea fecerim in eis: & sciatis, quia
3 ego Dominus. Introierunt ergò Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei; Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum, Usquequò non vis subjici mihi? dimitte populum meum, ut sacrificet mihi.
4 Sin autem resistis, & non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines
5 tuos. Quæ operiat superficiem terræ, ne quidquam ejus appareat, sed comedatur quod residuum fuerit grandini: corrodet enim omnia ligna, quæ
6 germinant in agris. Et implebunt domos tuas, & servorum tuorum, & omnium Ægyptiorum: quantam non viderunt patres tui, & avi, ex quo orti sunt super terram, usque in præsentem diem. Avertitque se, & egressus
7 est à Pharaone. Dixerunt autem servi Pharaonis ad eum, Usquequò patiemur hoc scandalum: dimitte homines, ut sacrificent Domino Deo suo. Nónne vides, quòd peri-erit Ægyptus?

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

34 Ἰδὼν δὲ Φαραὼ, ὅτι πέπαυται ὁ ὑετὸς καὶ ἡ χάλαζα καὶ αἱ φωναὶ, προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν· καὶ ἐβάρυνεν (ξ) αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ.
35 Καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραὼ· καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καθάπερ ἐλάλησε κύριος (ο) τῷ Μωυσῇ.

MS.A. (ξ) τὴν καρδίαν αὐτοῦ, (ο) Μωυσῇ.

ΚΕΦ. ι'.

1 ΕΙπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Εἴσελθε πρὸς Φαραώ. (α) ἐγὼ γὰρ ἐσκλήρυνα αὐτοῦ τὴν καρδίαν καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἑξῆς ἐπέλθῃ τὰ (β) σημεῖα ταῦτα ἐπ' αὐτούς.
2 Ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τὰ σημεῖά μου, (γ) ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε ὅτι (δ) ἐγὼ κύριος.
3 Εἰσῆλθε δὲ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐναντίον Φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, Τάδε λέγει κύριος ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων· Ἕως τίνος οὐ βούλει ἐντραπῆναί με; ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί
4 μοι. Ἐὰν δὲ μὴ (ε) θέλῃς σὺ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πάντα τὰ
5 ὅριά σου. Καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ δυνήσῃ κατιδεῖν τὴν γῆν· καὶ κατέδεται πᾶν τὸ (ζ) περισσὸν τῆς γῆς τὸ καταλειφθὲν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται (η) πᾶν ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς.
6 Καὶ πλησθήσονταί σου αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ οἰκίαι ἐν πάσῃ (θ) γῇ τῶν Αἰγυπτίων· ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν οἱ πατέρες σου, οὐδ' οἱ πρόπαπποι αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ (ι) ἐκκλίνας Μωυσῆς, ἐξῆλθεν ἀπὸ
7 Φαραώ. (κ) Καὶ λέγουσιν οἱ θεράποντες Φαραὼ πρὸς αὐτὸν, Ἕως τίνος ἔσται τοῦτο ἡμῖν σκῶλον; ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λατρεύσωσι (λ) τῷ Θεῷ αὐτῶν. ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι ἀπόλωλεν Αἴγυπτος;

MS.A. Κεφ. ι'. (α) ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ (β) σημεῖά μου ταῦτα (γ) ὅσα ἐποίησα (δ) ἐγώ εἰμι κύριος. (ε) θέλῃς ἐξαποστεῖλαι (ζ) περισσὸν τὸ καταλειφθὲν, (η) πᾶν τὸ ξύλον (θ) γῇ Αἰγύπτου, ὃ οὐδέποτε (ι) ἐκκλίνας, ἐξῆλθεν (κ) Λέγουσιν δὲ (λ) κυρίῳ τῷ Θεῷ

34 Videns autem Pharao, quia cessavit pluvia, & grando, & voces, apposuit ad peccandum: & ingravavit cor suum, & servorum suorum.
35 Et induratum est cor Pharaonis: & non dimisit filios Israel, sicut locutus erat Dominus Moysi.

CAP. X.

1 DIxit autem Dominus ad Moysen, dicens; Intra ad Pharaonem. Ego enim induravi cor ejus, & servorum ejus, ut (a) deinde superveniant signa hæc super eos. Ut narretis in au-
2 ribus filiorum vestrorum, & filiis filiorum vestrorum, quæcunque (b) illusi Ægyptiis, & signa mea, quæ feci in eis. Et cognoscetis, quia ego Dominus. In-
3 travit autem Moyses & Aaron coram Pharaone, & dixerunt ei; Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum, Quousque non vis revereri me? Dimitte populum meum, ut serviat mihi. Si au-
4 tem nolis tu dimittere populum meum, ecce ego induco hac hora crastino die locustam multam in omnes fines tuos. Et
5 operiet aspectum terræ, & non poteris videre terram: & comedet omne, quod superest de terra, quod remansit, quod reliquit vobis grando: & comedet omne lignum, quod nascitur vobis super terram. Et im-
6 plebuntur domus tuæ, & domus servorum tuorum, & omnes domus in omni terra Ægyptiorum: quæ nunquam viderunt patres tui, neque proavi eorum, ex qua die fuerunt super terram usque in hunc diem. Et declinans Moyses, exivit à Pharaone. Et di-
7 cunt servi Pharaonis ad eum, Quousque erit hoc nobis (c) scandalum? dimitte homines, ut serviant Deo suo. (d) Numquid scire vis, quia periit Ægyptus?

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 ܘܚܙܐ ܦܪܥܘܢ ܕܫܠܝ ܡܛܪܐ. ܘܒܪܕܐ ܘܩܠܐ. ܘܐܘܣܦ ܠܡܚܛܐ. ܘܐܝܩܪ ܠܒܗ
35 ܕܦܪܥܘܢ ܘܕܥܒܕܘܗܝ * ܘܐܬܥܫܢ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ. ܘܠܐ ܫܒܩ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܐܝܟ
ܕܡܠܠ ܡܪܝܐ ܒܐܝܕ ܡܘܫܐ.

ܩܦܠܐܘܢ ܝ.

1 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܥܘܠ ܠܘܬ ܦܪܥܘܢ. ܡܛܠ ܕܐܢܐ ܐܝܩܪܬ ܠܒܗ ܘܠܒܐ
2 ܕܥܒܕܘܗܝ: ܡܛܠ ܕܐܣܝܡ ܐܬܘܬܝ ܗܠܝܢ ܒܝܢܬܗܘܢ * ܘܡܛܠ ܕܬܫܬܥܐ ܩܕܡ ܒܪܟ
ܘܒܪ ܒܪܟ ܡܕܡ ܕܥܒܕܬ ܒܡܨܪܝܐ. ܘܐܬܘܬܝ ܕܣܡܬ ܒܗܘܢ. ܘܬܕܥܘܢ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ.
3 * ܘܥܠܘ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܠܘܬ ܦܪܥܘܢ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܥܒܪܝܐ.
4 ܥܕܡܐ ܠܐܡܬܝ ܡܣܪܒ ܐܢܬ ܠܡܬܟܢܥܘ ܡܢ ܩܕܡܝ. ܫܒܘܩ ܠܥܡܝ ܘܢܦܠܚܘܢܢܝ * ܘܐܢ ܠܐ
5 ܨܒܐ ܐܢܬ ܠܡܫܒܩ ܠܥܡܝ. ܗܐ ܡܝܬܐ ܐܢܐ ܡܚܪ ܩܡܨܐ ܒܟܠܗ ܬܚܘܡܟ * ܘܢܚܦܐ
ܠܥܝܢܗ ܕܐܪܥܐ. ܘܠܐ ܢܫܟܚ ܐܢܫ ܠܡܚܙܐ ܠܐܪܥܐ. ܘܢܐܟܘܠ ܫܪܟܐ ܕܦܠܛܐ
ܕܐܫܬܚܪ ܠܟܘܢ ܡܢ ܒܪܕܐ. ܘܢܐܟܘܠ ܟܠܗ ܐܝܠܢܐ ܕܢܦܩ ܠܟܘܢ ܒܚܩܠܐ.
6 * ܘܢܬܡܠܘܢ ܒܬܝܟ ܘܒܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܟ ܘܒܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܡܨܪܝܐ. ܕܠܐ ܚܙܘ ܐܒܗܝܟ
ܘܐܒܗܬܐ ܕܐܒܗܝܟ. ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܗܘܘ ܥܠ ܐܪܥܐ ܘܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. ܘܐܬܦܢܝ ܘܢܦܩ
7 ܡܢ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ * ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܥܒܕܘܗܝ ܕܦܪܥܘܢ. ܥܕܡܐ ܠܐܡܬܝ ܢܗܘܐ ܠܢ ܗܢܐ ܬܘܩܠܬܐ.
ܫܒܘܩ ܠܓܒܪܐ ܘܢܦܠܚܘܢ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܗܘܢ. ܥܕܟܝܠ ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܬ ܕܐܒܕܬ
ܡܨܪܝܢ.

34 Videns autem Pharaon quòd cessasset pluvia, & grando, atque fragores, perrexit peccare, & induruit cor Pharaonis & servorum ejus.
35 Et incrassatum est cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel, quemadmodum miserat Dominus per manum Mosis.

CAP. X.

1 ET dixit Dominus ad Mosen, Vade ad Pharaonem: nam ego induravi cor ejus, & cor servorum ejus, ut facerem si-
2 gna hæc inter eos. Ut narres coram filio tuo, & filio filii tui, quæ fecerim Ægyptiis, & portenta quæ feci in eis, & sciatis me esse Dominum.
3 Venerunt ergò Moses & Aharon ad Pharaonem, & dixerunt ei, Sic dicit Dominus Deus Hebræorum, Quousque renuis timere me? dimitte populum meum ut colat me.
4 Quòd si nolis dimittere populum meum, ecce adducam cras locustam super universum terminum tuum.
5 Et operiet oculum terræ, nec poterit homo videre terram; comedétque residuum ejus quod reliquit vobis grando, & devorabit omnes arbores quæ germinaverunt vobis in agro.
6 Et implebuntur domus tuæ, & domus omnium Ægyptiorum quali pacto non viderunt patres tui, nec patres patrum tuorum, à die quo fuerunt super terram usq; ad hunc diem. Et redeuntes, exierunt à conspectu Pharaonis.
7 Dixerunt autem ad Pharaonem servi sui, Quousq; erit nobis hoc offendiculum? Dimitte viros ut colant Dominum Deum suum: Hactenus non nôsti periisse Ægyptum?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

34 וחזא פרעה ארי אתמנע מטרא
וברדא וקליא ואוסיף למחטי
ויקריה ללביה הוא ועבדוהי:
35 ואתקף לבא דפרעה ולא שלח
ית בני ישראל כמא די מליל יי
בידא דמשה:

CAP. X.

1 ואמר יי למשה עול לות פרעה
ארי אנא יקרית ית לביה וית
לבא דעבדוהי בדיל לשואה
אתי אלין ביניהון: 2 ובדיל
דתשתעי קדם ברך ובר ברך
ית נסין די עבדית במצרים
וית אתותי די שויתי בהון
ותדעון ארי אנא יי: 3 ועל משה
ואהרן לות פרעה ואמרו ליה
כדנן אמר יי אלהא דיהודאי
עד אימתי מסרב את
לאתכנעא מן קדמי שלח עמי
ויפלחון קדמי: 4 ארי אם מסרב
את לשלחא ית עמי
הא אנא מיתי מחר גובא בתחומך:
5 ויחפי ית עין שמשא דארעא
ולא יכול למחזי ית ארעא
וייכול ית שאר שיזבתא
דאשתארת לכון מן ברדא
וייכול ית כל אילנא דאצמח
לכון מן חקלא: 6 ויתמלון
בתך ובתי כל עבדך ובתי
כל מצראי דלא חזו אבהתך
ואבהת אבהתך מיום
מהויהון על ארעא עד יומא
הדין ואתפני ונפק מלות
פרעה: 7 ואמרו עבדי פרעה
ליה עד אימתי יהי דין לנא
לתקלא שלח ית גבריא
ויפלחון קדם יי אלההון
העד כען לא ידעת ארי אבדת
מצרים:

34 Viditq; Pharao, quòd cessasset pluvia & grando, et tonitrua, & auxit peccatū: & ingravavit cor suum, ipse & servi ejus. 35 Ingravatumq; est cor Pharaonis; & non dimisit filios Israel: sicut locutus fuerat Domin⁹, per manū Moysi.

CAP. X.

1 Dixitque Dn̄s ad Moysen; Ingredere ad Pharaonem: quia ego ingravavi cor ejus, & cor servorum suorum; ut ponerem signa mea hæc in medio eorum. 2 Et ut narres coram filio tuo, & coram filio filii tui, miracula quæ feci in Ægypto; & signa mea quæ posui in eā: & sciatis, quia ego Dominus. 3 Ingressusque est Moyses & Aaron ad Pharaonem: & dixerunt ei, Hæc dicit Dominus Deus Judæorum; Usque quò non vis humiliari coram me? dimitte populum meum, ut serviant coram me. 4 Quodsi non vis dimittere populum meum: ecce ego adducam cras locustam, in terminos tuos. 5 Et cooperiet terram; ita ut solis radii non possint ad eam penetrare: & consumet reliqua quæ reservata, & relicta fuerant vobis, à grandine; & comedet omnes arbores, quæ germinant vobis in agro. 6 Implebuntque domos tuas, & domos omnium servorum tuorum, & domos omnium Ægyptiorum: quantum non viderunt patres tui, et patres patrum tuorum; à die quo fuerunt super terram, usque in diem hanc: avertitque se & egressus est à Pharaone. 7 Dixeruntque servi Pharaonis ad eum; Usque quo hoc erit nobis in scandalum? Dimitte viros, ut serviant coram Domino Deo suo: nūquid adhuc nescis, quod perierit Ægyptus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAMAR.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

34 Videns autem Pharao quòd cessâsset grando, & pluvia, & tonitrua, addidit peccare, & aggravavit cor suū, ipse, & servi ejus. 35 Et corroboratū est cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel, sicut locutus fuerat Dominus in manu Mosis.

CAP. X.

1 Et dixit Dominus Mosi, Vade ad Pharaonē, nam ego aggravavi cor ej⁹, et cor servorū ejus, ut ponā signa mea hæc in medio ejus. 2 ut enarres in auribus filii tui, & filii filii tui (a) quæ illusi Ægyptiis; & signa quæ posui in eis; & cognoscetis quòd ego sum Dominus Deus vester. 3 Dices autē Pharaoni, Sic dicit Dominus Deus Hebræorū, Quousq; recusabis humiliari corā me? dimitte populū meum ut serviat mihi. 4 Nam si recusaveris dimittere populū meū, ecce ego inducam cras locustā in terminos tuos. 5 Et cooperiet (b) oculū terræ, & nō poterit videri terra; comedétq; reliquū quod evasit, relictū vobis à grādine: comedet quoq; omnē herbā terræ, & omnē fructū arboris quæ germinavit vobis ex agris. 6 Replebuntur etiā domus tuæ, & domus omniū servorum tuorū, et dom⁹ omniū Ægyptiorū. Quæ non viderūt patres tui, et patres patrū tuorū, à die quo fuerunt super terrā usq; in hanc diem. Et ingressi sunt Moses et Aaron ad Pharaonē, et dixerunt ei, Sic dicit Dominus Deus Hebræorū; quousq; recusabis humiliari corā me? dimitte populū ut serviat mihi: Nam si recusaveris dimittere populū meū, ecce ego inducam cras locustā in terminos tuos, & cooperiet (c) oculū terræ, et non poterit videri terra; comedétq; reliquū quod evasit, relictum vobis à grandine: comedet quoq; omnē herbam terræ, et omnē fructū arboris quæ germinavit vobis ex agris. Replebuntur etiā domus tuæ, et domus omniū servorū tuorū, et domus omnium Ægyptiorū. Quæ non viderunt patres tui, et patres patrū tuorū, à die quo fuerunt super terrā usq; in hunc diē. Posteà recessit, et egressus est à Pharaone. 7 Dixerunt verò servi Pharaonis ad eū, Quousq; erit hic nobis in scandalū? dimitte istos homines ut serviant domino Deo suo: An nondum cognoscis quòd periit Ægyptus?

VER. SA. (a) quomodo imposui (b) superficiē (c) superficiē

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 ولما راي فرعون ان قد انتهي المطر والبرد والاصوات * عاود الخطاء فثقل قلبه هو وعبيده
35 * وشدد الله قلب فرعون ولم يطلقهم كما قال الله لموسي *

* الفصل العاشر *

1 * ثم قال الله لموسي ادخل الي فرعون * فاني قويت قلبه وقلب عبيده لكي احل اياتي هذه
2 بهم * ولكي تقص على ابنك وابن ابنك ما بطشت بالمصريين * واياتي التي احللتها بهم
3 ويعلمون اني الله * فدخل موسي وهرون الي فرعون وقالا له * كذا قال الله اله العبرانيين * الي كم
4 ابيت ان تذعن لي اطلق قومي يعبدوني * فانك ان ابيت ان تطلق قومي * فها انا اتي
5 بالجراد غدا في تخمك * فيغطي عين الارض ولا يطيق احد ان ينظر اليها * وياكل باقي الفلتة
6 التي بقيت من البرد * وياكل جميع الشجر النابت لكم في الصحراء * ويملي منه بيوتك وبيوت
قوادك وبيوت ساير المصريين * ما لم ير مثله اباوك واباء ابايك منذ كونهم على الادمة الي هذا
7 اليوم * ثم ولي وخرج من عند فرعون * فقال قواد فرعون له * الي كم يكون هذا لنا وهقا اطلق
القوم يعبدون الله تعالي ربهم قبل ان تشاهد مصر قد بادت *

34 Et cùm vidisset Pharaon jam cessâsse pluviam, & grandinem, & voces, reversus est ad peccatū, & aggravavit cor suum, ipse ac servi ejus. 35 Et induravit Deus cor Pharaonis, & non dimisit eos, sicut dixit Deus Musæ.

CAP. X.

1 Rursus dixit Deus Musæ, Ingredere ad Pharaonem, quoniam ego roboravi cor ejus, & cor servorum ejus, ut immittā has plagas meas in eos. 2 Et ut enarres filio tuo, & filio filii tui, quàm durè tractaverim Ægyptios; & plagas meas quas immisi in eos: Et scietis quòd ego sum Deus. 3 Et ingressus est Musa & Haron ad Pharaonem, & dixerunt ei; Sic dixit Deus, Deus Hebræorum, usquequò renues obedire mihi? dimitte populum meum ut adoret me. 4 Nam si tu renueris dimittere populum meum, ecce ego inducā locustas cras in terminos tuos. 5 Et cooperient oculum terræ, & non poterit quisquā respicere eam; & comedent residuum rerum quæ evaserunt, quæ relictæ sunt à grandine; & comedent omnes arbores germinantes vobis in agro. 6 Et implebuntur ex eis domus tuæ, & domus ducum tuorum, & domus omnium Ægyptiorum: quibus similes non viderunt patres tui, & patres patrū tuorū, à quo fuerunt super solum terræ usque ad hunc diem. Deinde avertit se, & exivit à conspectu Pharaonis. 7 Dixerunt autē duces Pharaonis ad eum, Usquequò erit hoc nobis in laqueum? Dimitte populum ut adoret Deum altissimum, Dominum suum, antequam videamus Ægyptum eversam.

ספר שמות

8 ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אלהם לכו עבדו את יהוה אלהיכם מי ומי ההלכים :
9 ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג יהוה לנו :
10 ויאמר אלהם יהי כן יהוה עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם :
11 לא כן לכו נא הגברים ועבדו את יהוה כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה :
12 ויאמר יהוה אל משה נטה ידך על ארץ מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד :
13 ויט משה את מטהו על ארץ מצרים ויהוה נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה :
14 ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן :
15 ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים :
16 וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי ליהוה אלהיכם ולכם :
17 ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו ליהוה אלהיכם ויסר מעלי רק את המות הזה :
18 ויצא מעם פרעה ויעתר אל יהוה :

Versio VULG. LAT.

8 Revocaverúntque Moysen & Aaron ad Pharaonem : qui dixit eis, Ite, sacrificate Domino Deo vestro : quinam sunt qui ituri sunt? Ait Moy-
9 ses, Cum parvulis nostris & senioribus pergemus, cum filiis & filiabus, cum ovibus & armentis : est enim solemnitas Domini Dei no-
10 stri. Et respondit Pharao, Sic Dominus sit vobiscum, quo modo ego dimittam vos, & parvulos vestros : cui dubium est quòd pessimè cogitetis?
11 Non fiet ita; sed ite tantùm viri, & sacrificate Domino : hoc enim & ipsi petistis. Statímque ejecti sunt de conspe-
12 ctu Pharaonis. Dixit autem Dominus ad Moysen, Extende manum tuam super terram Ægypti ad locustam, ut ascendat super eam, & devoret omnem herbam quæ residua
13 fuerit grandini. Et extendit Moyses virgam super terram Ægypti : & Dominus induxit ventum urẽtem totâ die illâ & nocte : et manè facto, vẽt⁹ urẽs
14 levavit locustas. Quæ ascẽderũt super universã terrã Ægypti : & sederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant, nec posteà futu-
15 ræ sunt. Operuerúntque universam superficiem terræ, vastantes omnia. Devorata est igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiserat : nihílque omnino virens relictum est in lignis & in herbis terræ, in cuncta Ægypto.
16 Quam ob rem festinus Pharao vocavit Moysen & Aaron, & dixit eis; Peccavi in Dominum Deum vestrum, & in
17 vos. Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hâc vice, & rogate Dominum Deum vestrum, ut auferat à me mortem
18 istam. Egressúsque Moyses de conspectu Pharaonis, oravit Dominum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

8 Καὶ (μ) ἀπέστρεψάν τε τὸν τε Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν πρὸς Φαραώ· καὶ εἶπεν (ν) αὐτοῖς, Πορεύεσθε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. τίνες δὲ καὶ
9 τίνες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι; (ξ) Καὶ λέγει Μωυσῆς, Σὺν τοῖς (ο) νεανίσκοις καὶ πρεσβυτέροις πορευσόμεθα, σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβάτοις, καὶ βουσὶν ἡμῶν· ἔστι γὰρ ἑορ-
10 τὴ (π) κυρίου. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἔστω (ρ) οὕτω κύριος μεθ' ὑμῶν· καθότι ἀποστέλλω ὑμᾶς, μὴ καὶ τὴν ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε ὅτι
11 πονηρία (σ) πρόσκειται ὑμῖν. Μὴ οὕτως. πορευέσθωσαν (τ) δὲ οἱ ἄνδρες, καὶ (υ) λατρευσάτωσαν τῷ θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτοὶ (φ) ἐκζητεῖτε. ἐξέβαλον
12 δὲ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου Φαραώ. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἔκτεινον (χ) τὴν χεῖρα ἐπὶ γῆν Αἰγύπτου· καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κατέδεται πᾶσαν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, (ψ) ὃν ὑπελί-
13 πετο ἡ χάλαζα. Καὶ ἐπῆρε Μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν (ω) ἄνεμον νότον ἐπὶ τὴν γῆν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα. τὸ πρωῒ ἐγενήθη, καὶ ὁ ἄνεμος ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα.
14 Καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου· καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια Αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. προτέρα αὐτῆς οὐ γέγονε τοιαύτη ἀκρίς, καὶ (α) μετὰ ταῦτα οὐκ ἔσται
15 οὕτως. Καὶ ἐκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ. καὶ κατέφαγε πᾶσαν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη ἀπὸ τῆς χαλάζης· (β) οὐχ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύλοις, καὶ ἐν πάσῃ βοτάνῃ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύ-
16 πτου. Κατέσπευδε δὲ Φαραὼ καλέσαι Μωυσῆν καὶ Ἀαρών, λέγων, Ἡμάρτηκα ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εἰς ὑμᾶς.
17 Προσδέξασθε οὖν μου τὴν ἁμαρτίαν ἔτι νῦν, καὶ προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περιελέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸν
18 θάνατον τοῦτον. Ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς ἀπὸ Φαραώ, καὶ ηὔξατο (γ) πρὸς τὸν θεόν.

8 Et reduxerunt Moysen & Aaron ad Pharaonem : & dixit eis, Ite & servite Domino Deo ve-
9 stro. Qui autem & qui sunt euntes? Et ait Moyses, Cum adolescentibus & senioribus ibimus, cum filiis & filiabus, & ovibus, & bobus nostris : Est enim solemnitas Domini. Et di-
10 xit ad eos, Sit sic Dominus vobiscum : sicut dimitto vos, numquid & supellectilem vestram? Videte quia malignitas propo-
11 sita est vobis. Non sic : sed eant viri, & serviant Deo : hoc enim ipsi requiritis. Ejecerunt autem
12 eos à facie Pharaonis. Dixit autem Dominus ad Moysen, Extende manum super terram Ægypti : & ascendat locusta super terram, & comedet omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum, quem reli-
13 quit grando. Et elevavit Moyses virgam in cœlum : & Dominus induxit ventum Austrum super terram totâ die illâ, & totâ nocte. Factum est manè : & ventus auster as-
14 sumpsit locustam. Et induxit eam super omnem terram Ægypti : Et requievit super omnes fines Ægypti multa valdè. Ante eam non fuit talis locusta, &
15 posthàc non erit sic. Et operuit aspectum terræ, & corrupta est terra. Et comedit omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum, qui relictus fuerat à grandine. Non est relictum viride (ƒ) nihil in lignis, & in omni herba campi, in o-
16 mni terra Ægypti. Festinavit autem Pharao vocare Moysen & Aaron, dicens, Peccavi ante Dominum Deum vestrum,
17 & in vos. (g) Suscipite igitur peccatum meum etiam nunc, & orate ad Dominum Deum vestrum : & auferat à me mor-
18 tem hanc. Exivit autem Moyses à Pharaone, & oravit ad Dominum.

MS. A. (μ) ἐπέστρεψαν (ν) αὐτοῖς Φαραώ, Πορεύεσθε, λατρεύσατε (ξ) λέγει δὲ (ο) νεανίσκοις ἡμῶν καὶ τοῖς πρεσβύταις πορευσόμεθα, (π) κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Καὶ εἶπεν Φαραὼ πρὸς (ρ) οὕτως (σ) πρόκειται (τ) εἰ (υ) λατρεύσατε τῷ κυρίῳ· (φ) ζητεῖτε. (χ) χεῖρά σου ἐπὶ (ψ) ἃ (ω) νότον ἐπὶ (α) μετ' αὐτὴν (β) οὐ κατελείφθη (γ) πρὸς κύριον.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

Et revocârunt Mosen & Aharonem ad Pharonem, dixítque ad eos, Ite colite Dominum Deum vestrum. Sed quis & quis ituri sunt? Dixit ei Moses, Cum adolescentibus nostris, & cum senibus nostris ibimus : cum filiis nostris & filiabus nostris, cum ovibus ac bobus nostris ibimus, quandoquidem dies festus Domini nobis est. Dixit eis, Fiat ita, Dominus vobiscum sit : Cùm dimisero vos, & supellectilem vestram, videte quæso ne fortè malum occurrat faciebus vestris. Non sic, abite nunc viri, & colite Dominum : nam otium vos quæritis. Et eduxerunt eos à facie Pharaonis. Dixítque Dominus ad Mosen, Attolle manum tuam super terram Ægypti pro locusta, ut ascendat super terram Ægypti, devoretque herbam terræ, & quidquid reliquit grando. Levavit itaque Moses baculum suum super terram Ægypti, & Dominus produxit ventum calidum super terram, toto die illo, totâque nocte. Manè facto, ventus uredinis attulit locustam. Ascendítque locusta super universam terram Ægypti, & immorata est in omnibus finibus Ægyptiorum : Gravis erat vehementer, & similis ei nunquam fuit locusta ante eam, neque post illam erit similis. Et operuit oculum totius terræ, & obscurata est terra, & comedit omnem herbam terræ, atque omnes fructus arborum quos reliquerat grando : & non remansit folium in arbore, neq; herba in agro in tota terra Ægypti. Festinavit ergò Pharaon ad vocandum Mosen & Aharonem, & ait illis, Peccavi Domino Deo vestro & vobis. At etiam nunc dimittite peccatum meum hac vice, & orate ad Dominum Deum vestrum, ut avertat à me mortem istam. Egressus igitur Moses à conspectu Pharaonis, oravit coram Domino.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

8 ואתותב ית משה וית אהרן ל
פרעה ואמר להון אזילו פ
9 קדם יי אלהכון מן ומן אזלין
ואמר משה בעולמנא ובסבנא
ניזיל בבננא ובבנתנא בענא
ובתורנא ניזיל ארי חגא קדם
10 לנא: ואמר להון יהי כן מימרא
בסעדכון כד אשלח יתכון וית
טפלכון חזו ארי בישא דאתון
סבירין למעבד לקביל אפיכון
11 לאסתחרא: לא כן אזילו כען
גבריא ופלחו קדם יי ארי יתה
אתון בען ותריך יתהון מן קדם
12 פרעה: ואמר יי למשה ארים ידך
על ארעא דמצרים וייתי גובא
ויסק על ארעא דמצרים וייכול
ית כל עסבא דארעא ית כל די
13 אשאר ברדא: וארים משה ית
חוטריה על ארעא דמצרים ויי
דבר רוח קדומא בארעא כל יומא
ההוא וכל ליליא צפרא הוה ורוח
14 קדומא נטל ית גובא: וסליק גובא
על כל ארעא דמצרים ושרא בכל
תחום מצרים תקיף לחדא קדמוהי
15 לא הוה כן גובא דכותיה ובתרוהי
לא יהי כן: וחפא ית עין שמשא
דכל ארעא וחשוכת ארעא ואכל
ית כל עסבא דארעא וית כל פירי
אילנא די אשאר ברדא ולא
אשתאר כל ירוק באילנא
16 ובעסבא דחקלא בכל ארעא
דמצרים: ואוחי פרעה למקרי
17 למשה ולאהרן ואמר חבית קדם
יי אלהכון ולכון: וכען שבוק כען
חובי ברם זמנא הדא וצלו קדם יי
18 אלהכון ויעדי מני לחוד ית מותא
הדין: ונפק מלות פרעה וצלי
קדם יי:

TARGUM ONKELOS.

8 Reductiq; sunt Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis; Ite servite, corā Dño Deo
9 vestro: Qui ituri sunt? Dixitq; Moyses; Cum parvulis nostris & cum seniorib⁹ nostris, ibimus: cum filiis nostris & cum filiab⁹ nostris, cum ovib⁹ nostris & cum bob⁹ nostris, ibim⁹; quia solennitas est nobis
10 corā Dño. Dixitq; eis; Sic sit verbū Dñi in adjutorium vestrū; sicut dimittā vos, & familiā vestrā: videte, quomodo malum, quod vos putatis facere, contra faciem vestram stat.
11 Non sic, sed ite nunc viri, & servite coram Dño; quoniam hoc ipsum vos petistis: ejecitque eos à cōspectu Pharaonis.
12 Dixitq; Dñs ad Moysen; Leva manum tuam super terram Ægypti, ut veniat locusta; & ascendat super terram Ægypti: & comedat omnem herbam terræ; omnia quæ reli-
13 quit grando. Et levavit Moyses virgam suam, super terrā Ægypti; & Dñs induxit ventum Orientalem in terram; totā die illā, & totā nocte: factoque mane, ventus Orienta-
14 lis levavit locustā. Ascenditq; locusta, super universam terram Ægypti; & mansit, in universo termino Ægypti: nimis valida; qualis antea non fuerat similis ei, nec postea erit
15 talis. Cooperuitque *omnem* terram, ita ut radii solis non possent ad eam pervenire, & obscurata est terra: & devoravit omnem herbam terræ, et omnes fructus arboris, quos reliquit grando: nihilque viride remansit in arboribus, & in herbā agri, in universā ter-
16 rā Ægypti. Festinavitque Pharao; & vocavit Moysen et Arō: et ait; Peccavi corā Dño
17 Deo vestro, & vobis. Et nunc, dimittite obsecro peccatum meum, tantumodo hac vice; & orate corā Dño Deo vestro: ut auferat à me, solummodo
18 mortē istā. Egressusque est à Pharaone: & oravit coram Domino.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

8–18 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

8–18 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et reduxerunt Mosen & Aaronem ad Pharaonem; qui dixit eis, Ite, servite Domino Deo vestro. Quinā autē quinā ibunt? Et respondit 8
Moses, cum adolescentibus nostris, & cum senibus nostris ibimus; cum filiis nostris, & filiabus nostris, cum ovibus nostris, & bobus nostris ibimus, quoniam festum Domini nobis est. Dixitque eis, 9
Ita sit Dominus vobiscum, sicut dimittam vos, & (d) familiā vestram: videte quod malum est contra facies vestras. Ideò eant (e) viri, & 10
serviant Domino, hoc enim ipsi requiritis. Et repulerunt eos à facie Pharaonis. Tum 11
dixit Dominus Mosi, Extende manum tuam super terram Ægypti in locustā, & ascendat super terram Ægypti, comedátque omnem herbam terræ, & omnem fructum arboris quem reliquit grando. 12
Et extendit Moses manum suam super terram Ægypti, & Dominus adduxit ventum orientalem in terram toto die illo, & totâ nocte: mane facto, ventus orientalis elevavit locustam. Et ascendit lo- 13
custa super universam terram Ægypti; & demisit in omnem terminum Ægypti, fuit gravis valdè: antea non fuerat locusta sicut ista, & postea nulla erit hujusmodi. Ope- 14
ruit autem omnem superficie terræ, & obscurata est terra; devoravitque omnem herbam terræ, & omnem fructum arboris quem reliquum fecerat grando, ita ut non remanserit ullus viror in arbore, aut in herba agrorum, in omni terrâ Ægypti. Fe- 15
stinavitque Pharao vocare Mosen & Aaronem, dixitq;, Peccavi Domino Deo vestro, 16
& vobis. Nunc autem condonate quæso peccatum meum tantum hâc vice: orate Dominum Deum vestrum ut amoveat à me tantùm mortem hanc. Et egressus est 17
à Pharaonē, ut oraret Dominum. 18

VER. SAM. (d) parvulos vestros: (e) nunc

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 فرد موسي وهرون الي فرعون * وقال لهما امضوا اعبدوا الله ربكم * من ومن الماضون * قال
9 موسي بصبياننا وشيوخنا نمضي * ببنينا وبناتنا وغنمنا وبقرنا نمضي * لان حج الله لنا * قال لهما
10 كذلك يكون * الله معكم كما اطلقكم واطفالكم * هوذا اري الشر حذاء وجوهكم * ليس
11 كذلك * تمضي الرجال منكم فيعبدون الله * فانكم اياه تطلبون * وطردهما من بين يدي
12 فرعون * ثم قال الله لموسي * مد يدك علي بلد مصر بسبب الجراد * فيصعد علي بلد مصر وياكل
13 جميع عشب البلد الذي بقاه البرد * فمد موسي يده علي بلد مصر * وساق الله الريح القبول
في البلد طول ذلك اليوم وطول الليل * فلما كانت الغداة حملت الريح القبول الجراد * فصعد
14 الجراد علي جميع بلد مصر * واستقر في جميع تخومها عظيما جدا * ما لم يكن قبله جراد مثله
ولا يكون بعده كذلك * فغطي جميع عين البلد حتي اظلم البلد * واكل جميع عشبه وجميع
15 ثمر الشجر الذي بقاه البرد * ولم يبق شي من الخضرة في الشجر وفي عشب الصحراء في
16 جميع بلد مصر * فاسرع فرعون في الدعاء بموسي وهرون * وقال قد اخطات لله ربكما ولكما
17 18 * والان احتملا ذنبي هذه المرة * واشفعا الي الله ربكما ليزيل عني هذا الموت الخاص * فلما خرج
من عنده شفع الي الله *

Reductique fuerunt Musa & Haron ad Pharaonem: Dixitque eis, Ite, adorate Deum Dominum vestrum; Quinam & quinam ituri sunt? Dixit Musa, Cum pueris 8
nostris, & senibus nostris ibimus; cum filiis nostris, & filiabus nostris; cum ovibus nostris, & bobus nostris ibimus; quoniam festivitas Dei nobis est. Dixit eis, 9
Sic erit Deus vobiscum, quomodo dimittam vos & filios vestros: Ecce video malum ante facies vestras. Non ita, ibunt vi- 10
ri ex vobis, & adorabunt Deum, quia hoc est quod petitis. Et expulit eos à conspectu Pharaonis. Præterea dixit Deus 11
Musæ, Extende manum tuam adversus regionem Ægypti locustarum causâ, & ascendent super regionem Ægypti, & comedent omnem herbam regionis quam reliquit grando. Extenditque Musa ma- 12
num suam super regionem Ægypti, & adduxit Deus ventū Australem per regionem totâ illâ die, & totâ nocte; & cùm factum esset mane, portavit ventus Au- 13
stralis locustas. Et ascenderunt locustæ super universam regionem Ægypti, & permanserunt in omnibus finibus ejus, magnæ valdè, quib⁹ non fuerunt ante eas locustæ similes, & non erunt post illas, tales. 14
Et cooperuerunt totum oculum regionis, ita ut obscurata sit regio; & comederunt omnem herbam ejus, & omnes fructus arborum quos reliquerat grando, & nihil viriditatis remansit in arboribus, & in herbis agri, in universa regione Ægypti. 15
Festinavitque Pharaon vocare Musam & Haron, & dixit, Jam peccavi Deo 16
Domino vestro, & vobis. Et nunc tolerate delictum meum hac vice, & intercedite apud Deum Dominum vestrum, ut auferat à me hanc mortem meam. Cùm igitur 17
exiissent ab eo, intercesserunt ad Deum. 18

ספר שמות : יא

Jevavit & ,valde fortem maris ventum Dominus vertit Et
19 וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה רוּחַ־יָם חָזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־
omni in una locusta remansit Non .Suph mare in eam fixit & ,locustam
הָאַרְבֶּה וַיִּתְקָעֵהוּ יָמָּה סּוּף לֹא נִשְׁאַר אַרְבֶּה אֶחָד בְּכֹל
non & ,Parhoh cor Dominus roboravit Et .Ægypti termino
20 גְּבוּל מִצְרָיִם׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא
: Mosch ad Dominus dixit Et .Israel filios dimisit
21 שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
: Ægypti terram super obscuritas erit & ,coelos super tuã manũ Extẽde
נְטֵה יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וִיהִי חֹשֶׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
,coelos ad suam manum Mosch extendit Et .obscuritate palpabit &
22 וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמָיִם
.diebus tribus Ægypti terra tota in caliginis obscuritas fuit &
וַיְהִי חֹשֶׁךְ־אֲפֵלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃
se sub de vir surrexerunt neque,suum fratrem vir viderunt Non
23 לֹא־רָאוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו
.suis habitaculis in lux fuit Israel filiis omnib' Sed .diebus tribus
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם׃
,Domino servite ,Ite : dixit & ,Mosch ad Parhoh vocavit Et
24 וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה
.vobiscum ibit vestra familia etiam ,sistetur vester bos & ,vestrum pecus tantùm
רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג גַּם־טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם׃
,holocausta & sacrificia nostra manu in dabis tu Etiam : Mosch dixit Et
25 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם־אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת
.nobiscum ibit nostra possessio etiam Et .nostro Deo Domino faciemus &
26 וְעָשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וְגַם־מִקְנֵנוּ יֵלֵךְ עִמָּנוּ
serviendum ad accipiemus eo ex ,quia ,ungula remanebit Non
לֹא תִשָּׁאֵר פַּרְסָה כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לַעֲבֹד אֶת־
,Domino serviemus quid sciemus non nos Et .nostro Deo Domino
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא־נֵדַע מַה־נַּעֲבֹד אֶת־יְהוָה
non & ,Parhoh cor Dominus roboravit Et .illuc nos venire usque
27 עַד־בֹּאֵנוּ שָׁמָּה׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא
tibi Cave me desuper Abi :Parhoh ei dixit Et .eos dimittere voluit
28 אָבָה לְשַׁלְּחָם׃ וַיֹּאמֶר־לוֹ פַרְעֹה לֵךְ מֵעָלָי הִשָּׁמֶר לְךָ
,meam faciẽ videbis qua die in quia ,meam faciẽ videre addas ne
אַל־תֹּסֶף רְאוֹת פָּנַי כִּי בְּיוֹם רְאֹתְךָ פָנַי
ultrà addam Non .es locutus Rectum :Mosch dixit Et .morieris
29 תָּמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא־אֹסִף עוֹד
.tuam faciem videre
רְאוֹת פָּנֶיךָ׃

CAP. XI. יא

adducam unam plagam Adhuc :Mosch ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עוֹד נֶגַע אֶחָד אָבִיא
.hinc vos dimittet postea ,Ægyptum super & Parhoh super
עַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם אַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה
Loquere .hinc vos expellet expellendo ,omnino ipse dimiserit Cùm
2 כְּשַׁלְּחוֹ כָּלָה גָּרֵשׁ יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה׃ דַּבֶּר־
fœmina & ,suo socio à vir petant & : populi auribus in nunc
נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאֲלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה
.aurea vasa & ,argentea vasa ,suæ socia à
מֵאֵת רְעוּתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב׃

Versio VULG. LAT.

19 Qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum, & arreptam locustam projecit in Mare rubrum : non remansit ne una quidem in cunctis fini-
20 bus Ægypti. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec di-
21 misit filios Israel. Dixit autem Dominus ad Moysen, Extende manum tuam in cœlum: & sint tenebræ super terram Ægypti, tam densæ, ut palpari
22 queant. Extenditq; Moyses manũ in cœlũ : & factæ sunt tenebræ horribiles in universa terra Ægypti, tribus diebus.
23 Nemo vidit fratrẽ suum, nec movit se de loco in quo erat : ubicunq; autẽ habitabant fi-
24 lii Israel, lux erat. Vocavitq; Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis ; Ite, sacrificate Domino : oves tantùm vestræ & armenta remaneant, parvuli
25 vestri eant vobiscũ. Ait Moyses, Hostias quoque & holocausta dabis nobis, quæ offe-
26 ram' Dño Deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum : non remanebit ex eis ungula, quæ necessaria sunt in cultum Domini Dei nostri : præsertim cùm ignoremus quid debeat immolari, donec ad ipsum lo-
27 cum perveniamus. Induravit autem Domin' cor Pharaonis,
28 & noluit dimittere eos. Dixítque Pharao ad Moysen, Recede à me, & cave ne ultrà videas faciem meam : quocunque die apparueris mihi,
29 morieris. Respondit Moyses, Ita fiet, ut locutus es : non videbo ultrà faciem tuam.

CAP. XI.

1 ET dixit Dominus ad Moysen, Adhuc unâ plagâ tangam Pharaonem & Ægyptũ: & post hæc dimittet vos, &
2 exire compellet. Dices ergò omni plebi, ut postulet vir ab amico suo, & mulier à vicina sua, vasa argentea & aurea.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Καὶ μετέβαλε κύριος (δ) ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρὸν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, (ε) καὶ ἔβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἀκρὶς μία ἐν
20 πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. Καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε
21 τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ γενηθήτω σκότος (ζ) ἐπὶ γῆς
22 Αἰγύπτου, ψηλαφητὸν σκότος. Ἐξέτεινε δὲ Μωυσῆς τὴν (η) χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ἐγένετο σκότος γνόφος, θύελλα ἐπὶ πᾶ-
23 σαν γῆν Αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας. Καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν (θ) αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας· καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοίτης αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας· πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ (ι) φῶς ἦν ἐν πᾶσιν οἷς κατεγίνοντο.
24 Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, λέγων, Βαδίζετε, λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε· καὶ ἡ ἀποσκευὴ ὑμῶν ἀπο-
25 τρεχέτω μεθ' ὑμῶν. Καὶ εἶπε Μωυσῆς, Ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας, ἃ ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν.
26 Καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα ὁπλήν· ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεῦσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν· ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ.
27 Ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
28 Καὶ (κ) λέγει Φαραὼ, Ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ· πρόσεχε σεαυτῷ ἔτι προσθεῖναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς μοι,
29 ἀποθανῇ. Λέγει δὲ Μωυσῆς, Εἴρηκας· οὐκ ἔτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.

MS.A. (δ) ἀπὸ θαλάσσης ἄνεμον σφοδρὸν, (ε) καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν· (ζ) ἐπὶ γῆν (η) χεῖρα αὐτοῦ εἰς (θ) αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἀνέστη οὐδεὶς (ι) ἦν φῶς (κ) λέγει αὐτῷ Φαραὼ,

ΚΕΦ. ιά.

1 ΕἾπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἔτι μίαν (α) πληγὴν ἐγὼ ἐπάξω ἐπὶ Φαραὼ, καὶ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ (β) ἐξαποστέλλῃ ὑμᾶς
2 σὺν παντὶ, (γ) ἐκβαλεῖ ὑμᾶς ἐκβολῇ. Λάλησον οὖν κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ αἰτησάτω ἕκαστος παρὰ τοῦ (δ) πλησίον σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν.

MS.A. Κεφ. ιά. (α) πληγὴν ἐπάξω (β) ἀποστέλλῃ (γ) ἐκβαλεῖ ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. (δ) πλησίον, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον, σκεύη

19 *Et transtulit Dominus ventum à mari violentum, & assumpsit locustam, & projecit eam in rubrum mare. Et non est relicta locusta una in omni terra*
20 *Ægypti. Et induravit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel. Dixit autem Domi-*
21 *nus ad Moysen, Extende manum tuam in cælum: & fiant tenebræ super terram Ægypti, tenebræ palpabiles. Extendit au-*
22 *tem Moyses manum in cælum: & factæ sunt tenebræ, caligo, turbo super omnem terram Ægypti, tres dies. Et nemo vidit*
23 *fratrem suum tribus diebus: & nemo surrexit de cubili suo tribus diebus: Omnibus autem filiis Israel lux erat in omnibus, in quibus erant. Et vocavit*
24 *Pharao Moysen & Aaron, dicens, Ite, servite Domino Deo vestro, (h) tantùm oves & boves relinquite: & apparatus vester eat vobiscum. Et dixit Moy-*
25 *ses, Sed & tu dabis nobis holocausta, & hostias, quas faciemus Domino Deo nostro. Et*
26 *pecora nostra ibunt nobiscum, & non relinquemus ungulam: de ipsis enim sumemus ad serviendum Domino Deo nostro. Nos autem nescimus quid serviturі sumus Domino Deo nostro, donec nos venerimus illuc. Indura-*
27 *vit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.*
28 *Et ait Pharao, Discede à me: attende tibi ultrà apponere videre faciem meam. Quâ autem die apparueris mihi, morie-*
29 *ris. Dicit autem Moyses, (i) Dixisti: non apparebo tibi ultrà in faciem.*

CAP. XI.

1 *DIxit autem Dominus ad Moysen, Adhuc unam (a) plagam ego inducam super Pharaonem, & super Ægyptum: & post hæc dimittet vos hinc. Cùm autem dimiserit vos (b) omnino, ejiciet*
2 *vos ejectione. Loquere ergò secretò in aures populi, & petat unusquisque à (c) proximo vasa argentea & aurea, & vestem.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 ܘܐܗܦܟ ܡܪܝܐ ܪܘܚܐ ܡܥܪܒܝܬܐ ܥܫܝܢܬܐ ܛܒ ܘܫܩܠܬܗ ܠܩܡܨܐ ܘܐܪܡܝܬܗ ܒܝܡܐ ܕܣܘܦ܂ ܘܠܐ ܐܫܬܚܪ ܐܦܠܐ ܩܡܨܐ ܚܕ ܒܟܠܗ ܬܚܘܡܐ ܕܡܨܪܝܐ܂
20 ܘܐܩܫܝ ܡܪܝܐ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ ܘܠܐ ܫܪܐ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂
21 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܐܪܝܡ ܐܝܕܟ ܠܫܡܝܐ ܘܢܗܘܐ ܥܡܛܢܐ ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܘܢܚܫܘܟ ܥܡܛܢܐ܂
22 ܘܐܪܝܡ ܡܘܫܐ ܐܝܕܗ ܠܫܡܝܐ ܘܗܘܐ ܚܫܘܟܐ ܘܥܡܛܢܐ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ܂ ܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ
23 ܠܐ ܚܙܐ ܐܢܫ ܠܐܚܘܗܝ ܘܠܐ ܩܡ ܐܢܫ ܡܢ ܕܘܟܬܗ ܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ܂ ܘܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܗܘܐ ܢܘܗܪܐ ܒܡܥܡܪܗܘܢ܂
24 ܘܩܪܐ ܦܪܥܘܢ ܠܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܙܠܘ ܦܠܘܚܘ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܒܠܚܘܕ ܥܢܟܘܢ ܘܬܘܪܝܟܘܢ ܫܒܘܩܘ܂ ܘܐܦ ܛܠܝܟܘܢ ܢܐܙܠܘܢ ܥܡܟܘܢ܂
25 ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܦܪܥܘܢ ܐܦ ܐܢܬ ܬܬܠ ܒܐܝܕܝܢ ܕܒܚܐ ܘܩܘܪܒܢܐ ܘܢܥܒܕ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܢ܂
26 ܘܐܦ ܩܢܝܢܢ ܢܐܙܠ ܥܡܢ ܘܠܐ ܢܫܬܚܪ ܡܢܢ ܐܦܠܐ ܦܪܣܬܐ ܚܕܐ ܬܢܢ܂ ܡܛܠ ܕܡܢܗܘܢ ܢܣܒܝܢܢ ܠܡܦܠܚ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܢ܂ ܘܚܢܢ ܠܐ ܝܕܥܝܢܢ ܒܡܢܐ ܢܦܠܘܚ ܠܡܪܝܐ ܥܕܡܐ ܕܢܐܬܐ ܠܬܡܢ܂
27 ܘܐܩܫܝ ܡܪܝܐ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ ܘܠܐ ܨܒܐ ܠܡܫܪܝܘ ܐܢܘܢ܂
28 ܘܐܡܪ ܦܪܥܘܢ ܠܡܘܫܐ ܙܠ ܡܢ ܩܕܡܝ ܐܙܕܗܪ ܠܟ ܠܐ ܬܘܣܦ ܬܬܚܙܐ ܠܝ܂ ܡܛܠ ܕܒܝܘܡܐ ܕܬܬܚܙܐ ܠܝ ܡܐܬ ܐܢܬ܂
29 ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܘܫܐ ܫܦܝܪ ܐܡܪܬ ܠܐ ܐܘܣܦ ܬܘܒ ܠܡܚܙܐ ܐܦܝܟ܂
1 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܬܘܒ ܡܚܘܬܐ ܚܕܐ ܐܝܬܐ ܥܠ ܦܪܥܘܢ ܘܥܠ ܡܨܪܝܐ ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ ܢܫܪܐ ܠܟܘܢ ܡܟܐ܂ ܘܡܐ ܕܫܪܐ ܠܟܘܢ ܦܘܩܘ ܡܟܐ ܟܠܟܘܢ܂
2 ܡܠܠ ܩܕܡ ܥܡܐ ܘܢܫܐܠ ܐܢܫ ܡܢ ܚܒܪܗ ܘܐܢܬܬܐ ܡܢ ܚܒܪܬܗ ܡܐܢܐ ܕܣܐܡܐ ܘܡܐܢܐ ܕܕܗܒܐ܂

19 Et conversus Dominus, adduxit ventum occidentalem vehementissimum, & sustulit locustam, projecitque eam in mare Suph :
20 & non remansit ne una quidem locusta in omnibus finib' Ægyptiorum. Induravit au-
21 tem Dñs cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel. Dixitque Dñs ad Mosen, Attolle manum tuam ad cœlum, fietque caligo super terram Ægypti, & obscurabitur caligo.
22 Extulit ergò Moses manum suam ad cœlum, factæque sunt tenebræ & caligo per totam
23 terram Ægypti. Tribus diebus, Non vidit quisquam fratrem suum, nec surrexit quisquam de loco suo tribus diebus : omnibus
24 verò filiis Israel erat lux in habitatione sua. Et advocavit Pharaon Mosen, & ait illi, Ite, colite Dñm Deum vestrũ, duntaxat oves ac boves vestras relinquite : quin & familiæ
25 vestræ eant vobiscum. Respondit Moses Pharaoni, Imò tu dabis in manũ nostrã sacrificia & oblationes, ut sacrificem' Dño Deo
26 nostro. Et pecora quoq; nostra ibunt nobiscum, nec remanebit ex nobis vel una quidẽ ungula hic : Ex iis enim accipim' ad colendũ Dñm Deũ nostrũ, cùm nos præsertim ignorem' quib' reb' colem' Dñm quando
27 perveniemus illuc. Et induravit Dñs cor
28 Pharaonis, nec voluit dimittere eos. Dixitque Pharaon ad Mosen, Ito à conspectu meo, cave ne ultra appareas mihi : nam quo die
29 apparueris mihi, morieris. Ait illi Moses, Optimè dixisti, ampliùs non addam videre vultum tuum.

CAP. XI.

1 ET dixit Dñs ad Mosẽ, Adhuc flagellũ unũ adducã super Pharaonẽ et super Ægyptios, ac tũ dimittã vos hinc : cúmq; dimisero vos
2 omnes, egredimini hinc. Et dicito corã populo, Postulẽt quilibet vir à proximo suo, et mulier à proxima sua vasa argẽti, et vasa auri.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

19 והפך יי רוח מערבא תקיף לחדא
ונטל ית גובא ורמהי לימא דסוף
לא אשתאר גובא חד בכל תחום
20 מצרים: ותקיף יי ית לבא דפרעה
21 ולא שלח ית בני ישראל: ואמר יי
למשה ארים ידך על צית שמיא
ויהי חשוכא על ארעא דמצרים
22 בתר דיעדי קבל ליליא: וארים
משה ית ידיה על צית שמיא והוה
חשוך קבל בכל ארעא דמצרים
23 תלתא יומין: לא חזו גבר ית אחוהי
ולא קמו אנש מתחותוהי תלתא
24 יומין ולכל בני ישראל הוה נהורא
במותבניהון: וקרא פרעה למשה
ואמר אזילו פלחו קדם יי לחוד
25 ענכון ותוריכון שבוקו אף טפלכון
ייזיל עמכון: ואמר משה אף את
26 תתן בידנא נכסת קודשין ועלון
ונעביד קדם יי אלהנא: ואף
בעירנא ייזיל עמנא לא נשאר מנהון
מדעם ארי מניה אנחנא נסבין
למפלח קדם יי אלהנא ואנחנא
27 לית אנחנא ידעין מה נפלח קדם יי
28 עד מיתנא לתמן: ותקיף יי ית לבא
דפרעה ולא אבא לשלחותהון:
ואמר ליה פרעה איזיל מעלוי
29 אסתמר לך לא תוסיף למחזי אפי
ארי ביומא דתחזי אפי תמות: ואמר
משה יאות מללתא לא אוסיף עוד
למחזי אפך:

יא

1 ואמר יי למשה עוד מכתש חד אנא
מיתי על פרעה ועל מצרים בתר כן
ישלח יתכון מכא כשלחותיה
2 גמירא תרכא יתריך יתכון מכא:
מליל כען קדם עמא וישאלון
גבר מן חבריה ואתתא מן
חברתה מנין דכסף ומנין דדהב:

TARGUM ONKELOS.

19 Et cóvertit Dñs ventú Occidentalē, nimis validú; & tulit locustá, & projecit eá in mare rubrum: nec una quidé locusta remansit, in universo termino
20 Ægypti. Et induravit Dñs cor Pharaonis: & nó dimisit filios
21 Israel. Dixitq; Dñs ad Moysen, Leva manú tuá vers⁹ cœlum; ut sint tenebræ sup terrá Ægypti: etiá postquá recesserit ob-
22 scuritas noctis. Et levavit Moyses manú suá vers⁹ cœlú: & fuerunt tenebræ obscuræ, in universá terrá Ægypti, tribus
23 dieb⁹. Null⁹ vir vidit fratrem suú; neq; surrexerút singuli de locis suis, trib⁹ dieb⁹: omnib⁹ auté filiis Israel erat lux, in ha-
24 bitationibus suis. Vocavitque Pharao Moysen; & ait, Ite, servite corá Dño; oves tãtùm vestras et boves relinquite: familia quoq; vestra eat vobiscum.
25 Et ait Moyses; Tu quoq; dabis in manib⁹ nostris hostias sanctas & holocausta: ut faciamus
26 corá Dño Deo nostro. Pecora quoq; nostra pergét nobiscum, non dimittemus *ex iis* quicquá; quoniá ex eis debem⁹ accipere, ut serviamus coram Dño Deo nostro: nos autem nescimus, in quo servituri simus coram Domino; donec
27 veniam⁹ illuc. Induravit auté Dñs cor Pharaonis: & noluit
28 dimittere eos. Dixitq; ei Pharao, Recede à me: cave tibi, ne ultrà videas facié meá; quoniá in die, in quo videris faciem
29 meam, morieris. Dixitque Moyses, Rectè locutus es: non addam ultra videre faciem tuam.

CAP. XI.

1 ET Dixit Dominus ad Moysen; Adhuc plagam unam inducam sup. Pharaoné, & super Ægyptú; postea dimittet vos hinc: cúmq; dimiserit; omnino
2 projiciet vos hinc. Loquere nunc coram populo: ut postulet vir ab amico suo, & mulier ab amicá suá, vasa argentea, & vasa aurea.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et convertit Dominus ventum occidentalem vehementem valde, & elevavit locustam, submersitq; eam in mare rubrum: ne una quidem locusta relicta est in omnibus finibus Ægypti. 19
Sed induravit Dominus cor Pharaonis, et non dimisit filios Israel. 20
Tùm dixit Dominus Mosi, Extende manū tuam in cœlū, et erunt tenebræ super terrā Ægypti, (f) palpabunturque tenebræ. 21
Et extendit Moses manū suam in cœlum, & factæ sunt tenebræ caliginosæ in universam terram Ægypti trib⁹ diebus. 22
Non videbat alter alterum, neque surrexit aliquis de loco suo tribus diebus; sed omnibus filiis Israel erat lux in habitationibus suis. 23
Vocavitque Pharao Mosen et Aaronem, & dixit; Ite, servite Domino: oves vestræ, et boves vestri tantùm remanebunt; etiam parvuli vestri ibunt vobiscum. 24
Respondit autem Moses, Hoc etiā dabis in manibus nostris, sacrificia, & holocausta, ut sacrificem⁹ Domino Deo nostro. 25
Atque etiam pecora nostra ibunt nobiscum, non relinquetur ungula; quoniam ex iis accipiemus ut serviamus Domino Deo nostro: nos autem nescimus quibus servituri sumus Domino, donec venerimus illuc. 26
Et obfirmavit De⁹ cor Pharaonis, & noluit eos dimittere. 27
Tum dixit ei Pharao, Abi, abi à me; cave tibi nè iterum videas faciem meam: nam quo die videbis faciem meam, morieris. 28
Et respondit Moses, (g) Rectè locutus es, non videbo ampliùs faciem tuam. 29

CAP. XI.

DIxit quoq; Domin⁹ Mosi, Adhuc plagā unam venire faciam super Pharaonem, & super Ægyptum, et posteà emittet vos hinc: Cùm dimiserit omnino, expellendo expellet vos hinc. 1
Loquimini nunc in auribus populi, ut (a) mutuentur vir à vicino suo, et mulier à vicina sua vasa argentea, & vasa aurea, & vestes. 2

VER. SA. (f) expellētq; tenebras (g) perbellè (a) postulent

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 *فقلب الله ريحا غربية شديدة جدا *فحملت الجراد وصكت به بحر القلزم *ولم يبق جرادة واحدة
20 في بلد مصر *وشدد الله قلب فرعون *ولم يطلق بني اسرايل *ثم قال الله لموسي مد يدك نحو
21 السماء يكن ظلام علي جميع بلد مصر بعد زوال ظلام الليل *فمد موسي يده نحو السماء
22 فكان ظلام مدلهم في جميع بلد مصر ثلثة ايام *لم ير الانسان صاحبه *ولم يقم انسان من
23 مكانه ثلاثة ايام *ولجميع بني اسرايل كان نور في مساكنهم *فدعا فرعون بموسي وقال امضوا
24 فاعبدوا الله *لكن غنمكم وبقركم دعوها *واما اطفالكم فيمضون معكم *قال موسي بل انت
25 تعطينا ذبايح وضحايا نقربها لله ربنا *ومواشينا تمضي معنا *لا يبقي منها ظلف *لانا منها ناخذ
26 ما نعبد به الله ربنا *ونحن لا نعلم كم مقدار ما نعبد به الله ربنا منها الي ان نصير الي ثم
27 *فشدد الله قلبه ولم يشا اطلاقهم *قال له فرعون امض عني واحذر ان تعاود النظر الي
28 وجهي *فانك يوم رويتك وجهي تقتل *قال له موسي نعم ما قلت *لست اعاود ان اري وجهك *
29

الفصل الحادي عشر

1 *قال الله لموسي قد بقي بلا واحد اتي به علي فرعون والمصريين *بعد ذلك يطلقكم من ههنا
2 فعند اطلاقه لكم جملة يطردونكم من ههنا *مر القوم بان يستوهب الرجل من صاحبه
والمراة من صاحبتها انية فضة وانية ذهب *

Et convertit Deus ventum occidentalem fortem valdè, & sustulit locustas, & percussit eis mare rubrum, & non remansit locusta ulla in regione Ægypti. 19
Et induravit Deus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israil. 20
Rursus dixit Deus Musæ, Extende manum tuam versus cœlum, eruntque tenebræ super universam regionem Ægypti post discessum tenebrarum noctis. 21
Extenditque Musa manum suam versus cœlum, et fuerunt tenebræ densissimæ in totâ regione Ægypti, tribus dieb⁹. 22
Non vidit homo proximū suum, & non surrexit quisquam de loco suo tribus diebus. Et inter omnes filios Israil erat lumen in habitationibus eorum. 23
Accersivitque Pharaon Musam, & ait, Ite, & adorate Deum, sed oves vestras, & boves relinquite: at verò pueri vestri ibunt vobiscum. 24
Inquit Musa, Imò tu dabis nobis sacrificia & oblationes quas offeramus Deo Domino nostro. 25
Et armenta nostra ibunt nobiscum, non remanebit ex eis ungula; quoniam ex ipsis sumemus id quo adoremus Deum Dominum nostrum, & nos nescimus quotus sit numerus eorum per quæ adoraturi sumus Deum Dominum nostrum, quousque perveniamus illuc. 26
Et induravit Deus cor ejus, & noluit dimittere eos. 27
Dixit ei Pharaon, Discede à me, & cave nè vedeas videre faciem meam; nam in die quo videbis faciem meam, interficieris. 28
Ait ei Musa, Benè est quod dixisti, non revertar videre faciem tuam. 29

CAP. XI.

DIxit Deus Musæ, Jam remanet calamitas una quam adducam super Pharaonem & Ægyptios, postea dimittet vos hinc, & cùm dimittet vos simul, expellent vos hinc. 1
Impera populo ut mutuò petat vir à proximo suo, & mulier à proximâ suâ, vasa argenti, & vasa auri. 2

ספר שמות : יב

:Ægyptiorum oculis in populi gratiam Dominus dedit Et
3 וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרָיִם
Ægypti terra in valde magnus Moseh vir Etiam
גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
:Moseh dixit Et .populi oculis in & ,Parhoh servorũ oculis in
בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פַרְעֹה וּבְעֵינֵי הָעָם׃ 4 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
egredior ego ,noctis medium Circa :Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא
terra in primogenitum omne morietur Et .Ægypti medium in
בְּתוֹךְ מִצְרָיִם׃ 5 וּמֵת כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
,ejus solium super sedet qui ,Parhoh primogenito à ,Ægypti
מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ
omne & ,molas post quæ ancillæ primogenitũ ad usque
עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם וְכֹל
terra omni in magnus clamor erit Et .animalis primogenitũ
בְּכוֹר בְּהֵמָה׃ 6 וְהָיְתָה צְעָקָה גְדֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ
.addetur non ipse sicut & ,fuit non ille sicut qui ,Ægypti
מִצְרָיִם אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָתָה וְכָמֹהוּ לֹא תֹסִף׃
suam linguam canis movebit non Israel filios omnes ad Et
7 וּלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֶחֱרַץ־כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ
Dominus dividet quòd sciatis ut :animal ad usque viro à
לְמֵאִישׁ וְעַד־בְּהֵמָה לְמַעַן תֵּדְעוּן אֲשֶׁר יַפְלֶה יְהוָה
isti tui servi omnes descendēt Et .Israel inter & Ægyptum inter
בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ 8 וְיָרְדוּ כָל־עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
omnis & ,tu Egredere :dicendo ,mihi se incurvabunt & ,me ad
אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ־לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל־
cum à est egressus Et .egrediar postea & ,tuis pedib. in qui ,popul.
הָעָם אֲשֶׁר־בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי־כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם־
Non :Moseh ad Dominus dixit Et .furoris ira in Parhoh
פַּרְעֹה בָּחֳרִי־אָף׃ 9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֹא־
terra in mea portenta multiplicari pro ,Parhoh vos audiet
יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פַּרְעֹה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ
ista portenta omnia fecerunt Aharon & Moseh Et .Ægypti
מִצְרָיִם׃ 10 וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־הַמֹּפְתִים הָאֵלֶּה
dimisit non & ,Parhoh cor Domin. roboravit &:Parhoh coram
לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא־שִׁלַּח אֶת־
.sua terra è Israel filios
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃

CAP. XII. יב

,Ægypti terra in Aharon ad & ,Moseh ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
vobis ipse primus ,mensium caput vobis iste Mensis :dicendo
2 לֵאמֹר׃ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם
.anni mensibus in
לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃

Versio VULG. LAT.

3 Dabit autem Dominus gratiam populo suo coram Ægyptiis. Fuitque Moyses vir magnus valde in terra Ægypti, coram servis Pharaonis
4 & omni populo. Et ait; Hæc dicit Dominus, Media nocte
5 egrediar in Ægyptum. Et morietur omne primogenitum in terra Ægyptiorum, à primogenito Pharaonis qui sedet in solio ejus, usque ad primogenitum ancillæ quæ est ad molam; & omnia primoge-
6 nita jumentorum. Eritque clamor magnus in universa terra Ægypti, qualis nec antè fuit,
7 nec postea futurus est. Apud omnes autem filios Israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus: ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios & Israel.
8 Descendéntque omnes servi tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes; Egredere tu, & omnis populus qui subjectus est tibi: post hæc egre-
9 diemur. Et exivit à Pharaone iratus nimis. Dixit autem Dominus ad Moysen; Non audiet vos Pharao, ut multa signa fiant in terra Æ-
10 gypti. Moyses autem & Aaron fecerunt omnia ostenta quæ scripta sunt, coram Pharaone. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

1 Dixit quoque Dominus ad Moysen & Aaron in terra
2 Ægypti; Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni.

Versio GRÆCA. LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Κύριος δὲ ἔδωκε τὴν χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων· καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς μέγας ἐγενήθη σφόδρα ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐν-
4 αντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. Καὶ εἶπε Μωυσῆς, Τάδε λέγει κύριος· Περὶ μέσας νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον Αἰ-
5 γύπτου. Καὶ τελευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρωτοτόκου Φαραὼ, ὃς κάθηται ἐπὶ τοῦ (ε) θρόνου, καὶ ἕως πρωτοτόκου τῆς θεραπαίνης τῆς παρὰ τὸν μύλον, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους.
6 Καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονε, καὶ τοιαύ-
7 τη οὐκ ἔτι προστεθήσεται. (ζ) Καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· ὅπως εἰδῇς ὅσα παραδοξάσει κύριος ἀνὰ (η) μέσον τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοῦ Ἰσραήλ.
8 Καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με, καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, Ἔξελθε σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαός σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. Ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς ἀπὸ Φαραὼ μετὰ
9 θυμοῦ. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν Φαραὼ, (θ) ἵνα πληθύνων πληθυνῶ μου τὰ σημεῖα, καὶ τὰ
10 τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Μωυσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν ἐποίησαν (ι) πάντα τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐναντίον Φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ (κ) οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ (λ) ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

3 Dominus autem dedit gratiam populo suo coram Ægyptiis; (d) & mutuò dederunt illis. Et homo Moyses magnus factus est valdè coram Ægyptiis, & coram Pharaone, & coram ser-
4 vis ejus. Et dixit Moyses, Hæc dicit Dominus, Circa medias noctes ego ingredior in medium Ægypti. Et morietur omne
5 primogenitum in terra Ægypto, à primogenito Pharaonis, qui sedet super thronum, (e) & usque ad primogenitum (f) ancillæ, quæ est apud molam, & usque ad primogenitum omnis pecoris. Et erit clamor magnus
6 per omnem terram Ægypti, qualis non fuit: & talis non ultrà apponetur. Et in omnibus
7 filiis Israel non mutiet canis lingua sua, ab homine usque ad pecus: ut scias quanta mirabiliter distinguet Dominus inter Ægyptios & Israel. Et descendent
8 omnes pueri tui hi ad me, & adorabunt me, dicentes; Exi tu, & omnis populus tuus, quem tu ducis. Et post hæc exibo. Exivit autem Moyses à Pharaone cum ira. Dixit autem Do-
9 minus ad Moysen, Non exaudiet vos Pharao, ut (g) multiplicans multiplicem signa mea & portenta in terra Ægypto.
10 Moyses autem & Aaron fecerunt omnia signa & portenta hæc in terra Ægypto coram Pharaone. Induravit autem Dominus cor Pharaonis: & non exaudivit, ut dimitteret filios Israel de terra Ægypti.

MS.A. (ε) θρόνου, ἕως τοῦ πρωτοτόκου (ζ) Ἐν δὲ (η) μέσον Αἰγυπτίων, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ (θ) ἵνα πληθυνῶ τὰ σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν (ι) πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐν (κ) οὐκ ἠθέλησεν (λ) ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.

ΚΕΦ. ιβ'.

1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν γῇ Αἰγύπτου, λέγων, Ὁ μὴν οὗτος
2 ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

CAP. XII.

1 Dixit autem Dominus ad Moysen & Aaron in terra Ægypti, dicens; Mensis hic vobis principium mensium: primus est vobis in mensibus anni.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

CAP. XII.

1 [illegible]
2 [illegible]

3 Reddiditque Dominus populum gratiosum in oculis Ægyptiorum: quin etiam vir ille Moses honorandus erat maximè in terra Ægypti in oculis servorum Pharaonis,
4 & in oculis populi. Et dixit Moses, Sic ait Dominus, Mediâ nocte exibo in Ægyptum;
5 Et morientur omnes primogeniti terræ Ægypti, à primogenito Pharaonis qui sedet in solio ejus, usque ad primogenitum ancillæ quæ est in pistrino, & cuncta pri-
6 mogenita jumentorum. Eritque ululatus magnus in terra Ægypti, qualis nunquam fuit, & qualis nunquam futurus est.
7 De familia *autem Israel non lædet vel canis in lingua sua, neque homines, neque jumenta: ut sciatis quòd distinguat Dominus inter Ægyptios & inter Israe-
8 lem. Et descendent omnes servi tui isti ad me, & adorabunt me, dicentque mihi, Egredere tu & populus hic universus qui tecum est; & tunc egrediar. Exivit ergò Moses à conspectu Pharaonis cum ira
9 magna. Et dixit Dominus ad Mosen, Non audiet vos Pharaon, ad hoc ut multiplicem portenta mea in terra Ægypti.
10 Moses ergò & Aaron fecerunt prodigia ista coram Pharaone: & induravit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

1 Et dixit Dominus ad Mosen & ad Aharonem in terra Ægypti, Mensis iste erit
2 vobis initium mensium, primus erit apud vos inter omnes menses anni.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ויהב יי ית עמא לרחמין
בעיני מצראי אף גברא משה
רב לחדא בארעא דמצרים
בעיני עבדי פרעה ובעיני
עמא׃ ואמר משה כדנן אמר
יי כפלגות ליליא אנא מתגלי
בגו מצרים׃ וימות כל בוכרא
בארעא דמצרים מבוכרא
דפרעה דעתיד למתב על
כורסי מלכותיה עד בוכרא
דאמתא די בתר ריחיא וכל
בוכרא דבעירא׃ ותהי צוחתא
רבתא בכל ארעא דמצרים
דיכותה לא הות ודיכותה לא
תוסיף׃ ולכל בני ישראל לא
ינזק כלבא בלישניה למנבח
למאנשא ועד בעירא בדיל
דתדעון די יפריש יי בין
מצראי ובין ישראל׃ ויחתון
כל עבדך אלין לותי ויבעון
מני למימר פוק את וכל עמא
די עמך ובתר כן אפוק ונפק
מלות פרעה בתקוף רגז׃
ואמר יי למשה לא יקביל
מנכון פרעה בדיל לאסגאה
מופתי בארעא דמצרים׃
ומשה ואהרן עבדו ית כל
מופתיא האלין קדם פרעה
ואתקיף יי ית לבא דפרעה
ולא שלח ית בני ישראל
מארעיה׃

יב

ואמר יי למשה ולאהרן
בארעא דמצרים למימר׃
ירחא הדין לכון ריש
ירחיא קדמאה הוא לכון
לירחי שתא׃

3 Deditque Dominus gratiam populo in oculis Ægyptiorum: vir quoque Moyses erat magnus valde in terra Ægypti; in oculis servorum Pharaonis, & in oculis populi.
4 Et ait Moyses; Hæc dicit Dominus: Mediâ nocte, ego apparebo in
5 medio Ægypti. Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti: à primogenito Pharaonis, qui futurus est ut sedeat super solium regni ejus; usque ad primogenitum ancillæ, quæ est *ponè molas*: & omne primogenitũ jumentorum.
6 Et erit clamor magnus, in universa terra Ægypti: qualis nunquam fuit; & similis ei non erit ultrà.
7 Nullumque filiorum Israel lædet canis latrans linguâ suâ; ab homine usque ad jumentum: ut sciatis; quòd diviserit Dominus inter Ægyptios, & inter
8 Israel. Descendentq; omnes servi tui isti ad me, & rogabunt me dicentes; Egredere tu, & omnis populus qui tecum est; & post hæc egrediar: & egressus est à facie Pharaonis, cum ira
9 furoris. Dixit autem Dominus ad Moysen; Non acquiescet vobis Pharao: ut multiplicem portenta mea,
10 in terra Ægypti. Moyses autem & Aaron fecerunt omnia portenta hæc, coram Pharaone: & induravit Dominus cor Pharaonis; & non dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

1 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron, in ter-
2 ra Ægypti, dicens. Mensis iste erit vobis principium mensium: primus erit vobis in mensibus anni.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]

VER. SAM.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dabo quoque (b) gratiam populo 3
huic in oculis Ægyptiorũ, mutuòque dabunt ei. Et circa me- 4
diam noctè ego egrediar in medium terræ Ægypti. Et mori- 5
etur omnis primogenitus in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis qui sedet super thronum ejus, usque ad primogenitũ ancillæ quæ est post molas, & usque ad primogenitum omnis bestiæ. Ideò fiet clamor magnus 6
in Ægypto, qualis non fuit, & qualis non erit iterùm. Sed in 7
omnibus filiis Israel non movebit canis linguam suam, ab homine ad bestiam; ut scias quòd Dominus separavit inter Ægyptum, et inter Israelẽ. Vir etiam ille Moses magn⁹ erat valdè in terra Ægypti, in oculis servorũ Pharaonis, & in oculis populi. Et dixit Moses Pharaoni, Sic dicit Dominus; Filius me⁹, primogenit⁹ me⁹ est Israel: dico autem tibi, Dimitte filium meum ut serviat mihi. Si autem renueris dimittere eum, ecce Dominus occidet filium tuum, primogenitum tuũ. Et dixit Moses, Sic loquitur Dominus; Circa mediam noctẽ ego egrediar in medium terræ Ægypti, morieturque omnis primogenitus in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis qui sedet super thronũ ejus, et usq; ad primogenitũ ancillæ quæ est post molas, et usq; ad primogenitum omnis bestiæ. Ideò erit clamor magnus in Ægypto, qualis non fuit, & qualis non erit iterùm. Sed in omnibus filiis Israel non movebit canis linguam suam, ab homine usque ad bestiam, ut scias quòd separavit Dominus inter Ægyptios, & inter Israelem. Et descen- 8
dent omnes servi tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes; Egredere tu, & omnis populus qui est (c) post pedes tuos, & posteà egrediar. Et egressus est à Pharaone cum (d) ardore iræ.
Dixit autem Dominus Mosi, 9
Non audivit vos Pharao, ut multiplicentur prodigia mea in
terra Ægypti. Moses autem et 10
Aaron fecerunt omnia ista prodigia coram Pharaone; at induravit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

Et locutus est Dominus 1
Mosi et Aaroni in terra
Ægypti, dicens; Mensis iste erit 2
vobis principium mensium, primus erit vobis inter menses anni.

VER. SAM. (b) amorem (c) in medio tui, (d) vehementiâ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

*فأعطى الله القوم حظا عند المصريين وأما موسى الرسول فكان عظيما جدا في بلد مصر عند
قواد فرعون وسائر القوم *فقال له موسى كذا قال الله في نصف الليل أنا مسير ملاكي في بلد
مصر *فيموت كل بكر فيه من بكر فرعون الجالس على كرسيه الى بكر الأمة التي وراء الرحا
وجميع أبكار البهائم *ويكون صراخ عظيم في جميع بلد مصر ما لم يكن مثله ولا يعود مثله
*ولجميع بني اسرائيل لا ينبح كلب بلسانه فما فوقه من ناسهم الى بهائمهم *لكي تعلموا بما يميز
الله به بني اسرائيل من المصريين *فيصير الي جميع قومك هولاء ويسجدون لي قائلين
أخرج أنت وجميع القوم الذين معك * وبعد ذلك أخرج * ثم خرج من عند فرعون في
غضب منه *ثم قال الله لموسى إنما لا يقبل منكما فرعون * لكي تكثر براهيني في بلد
*وموسى وهرون صنعا جميع هذه البراهين بحضرته *وشدد الله قلبه ولم يطلق بني اسرائيل

* الفصل الثاني عشر *

*ثم قال الله لموسى وهرون في بلد مصر قائلا * هذا الشهر لكم أول الشهور يكون لكم
أولا لشهور السنة *

Deditque Deus populo gratiam apud Ægyptios. At verò Musa Apostolus erat magnus valde in regione Ægypti, apud duces Pharaonis & universum populum. 3
Ait illi Musa, Sic dixit Deus, In medio noctis ego ambulare faciam Angelum meũ per regionem Ægypti. 4
Et morietur omnis primogenitus in ea, à primogenito Pharaonis qui sedet super sedem ejus, usque ad primogenitũ ancillæ quæ est post molam, & omnia primogenita jumentorum. 5
Et erit clamor magnus in universa regione Ægypti, cui non fuit similis, neque recidet similis ei. 6
Et omnibus filiis Israil non latrabit canis ore suo, aut quicquam ulterius accidet, ab hominibus eorum usque ad jumenta eorum; ut sciatis qua in re distinguat Deus filios Israil ab Ægyptiis. 7
Et venient ad me universus populus tuus iste, et adorabunt me, dicentes; Exi tu, & universus populus qui est tecum; & posteà exibo. Deinde exivit à conspectu Pharaonis cum vehementia iræ propter ipsum excitatæ. 8
Tum dixit Deus Musæ, Certè non auscultabit vobis Pharaõ, ut multiplicentur ostenta mea in regione Ægypti. 9
Et Musa & Haron patrârunt omnia hæc ostenta in præsentia ejus: & induravit Deus cor ejus, & non dimisit filios Israil. 10

CAP. XII.

Rursus ait Deus Musæ & Haroni in regione Ægypti, dicens; 1
Hic mensis vobis erit primus mensium, erit vobis primus mensium anni. 2

ספר שמות: יב

mensis decima In : dicendo , Israel cœtum omnem ad Loquimini
3 דברו אל־כל־עדת ישראל לאמר בעשר לחדש
, patrum domum per agnum unusquisque sibi accipient & ,hujus
הזה ויקחו להם איש שה לבית־אבת
, agno ab esse quàm domus fuerit minor si Et .domum per agnum
4 שה לבית: ואם־ימעט הבית מהיות משה
numero in suam domum ad est propinqu' qui suũ vicinũ etiã ipse accipiet &
ולקח הוא ושכנו הקרב אל־ביתו במכסת
.agnum super numerabitis ejus comedere os ad virum ; animarum
נפשת איש לפי אכלו תכסו על־השה:
, agnis ex : vobis erit , anni filius masculus ,perfectus Agnus
5 שה תמים זכר בן־שנה יהיה לכם מן־הכבשים
quartã decimã ad usque custodiã ad vobis erit Et .accipietis capris ex &
6 ומן־העזים תקחו: והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר
synagogæ cœtus omnis eum immolabunt & : hujus mensis diem
יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת־
dabunt & , sanguine è tollent Et .vesperas duas inter Israel
7 ישראל בין הערבים: ולקחו מן־הדם ונתנו
quibus , domos super , superliminare super & , postes ambos super
על־שתי המזוזת ועל־המשקוף על הבתים אשר־
ipsa nocte in carnem comedent Et eis in eum comedent
8 יאכלו אתו בהם: ואכלו את־הבשר בלילה הזה
.eum comedent amaritudines super .infermentata & ,igni assam
צלי־אש ומצות על־מררים יאכלהו:
quinimo , aquis in coctum coquendo aut,crudã eo ex comedatis Ne
9 אל־תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם־
non Et .ejus interius super & ,ej' genua super ej' Caput .igni assum
10 צלי־אש ראשו על־כרעיו ועל־קרבו: ולא־
igne in,mane usque eo ex relictum Et .mane usque eo ex relinquetis
תותירו ממנו עד־בקר והנתר ממנו עד־בקר באש
, accincti vestri Lumbi .eum comedetis sic Et .comburetis
11 תשרפו: וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים
: vestra manu in vester bacul' & ,vestris pedibus in vestra calceamenta
נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם
transibo Et .Domino ipse Transitus .festinatione in eum comedetis &
12 ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא ליהוה: ועברתי
terra in primogenitũ omne percutiã & ,ista nocte in Ægypti terram per
בארץ־מצרים בלילה הזה והכיתי כל־בכור בארץ
faciam Ægypti Diis cũctis in &,animal ad usque homine ab,Ægypti
מצרים מאדם ועד־בהמה ובכל־אלהי מצרים אעשה
super signum in vobis sanguis erit Et .Dominus ego , judicia
13 שפטים אני יהוה: והיה הדם לכם לאת על
transibo & , sanguinem videbo & , ibi vos quibus domos
הבתים אשר אתם שם וראיתי את־הדם ופסחתי
terra in me percutiendo in ,perditionẽ ad plaga vobis in erit non & ,vos super
עלכם ולא־יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ
celebrabitis &,memoriã ad vobis iste dies erit Et .Ægypti
14 מצרים: והיה היום הזה לכם לזכרון וחגתם
seculi statuto : vestras generationes ad ,Domino festum eum
אתו חג ליהוה לדרתיכם חקת עולם
.eum celebrabitis
תחגהו:

Versio VULG. LAT.

3 Loquimini ad universum cœtum filiorum Israel, & dicite eis; Decimâ die mensis hujus tollat unusquisque agnum per
4 familias & domos suas. Sin autem minor est numerus, ut sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum qui junctus est domui suæ, juxta numerum animarum quæ sufficere possunt ad esum agni.
5 Erit autem agnus absque macula, masculus, anniculus: juxta quem ritum tolletis &
6 hœdum. Et servabitis eum usque ad quartam decimam diẽ mensis hujus: immolabitque eum universa multitudo filio-
7 rum Israel ad vesperam. Et sument de sanguine ejus, ac ponent super utrumq; postem, & in superliminaribus domorum, in quib' comedent illum.
8 Et edent carnes nocte illâ assas igni, & azymos panes cum la-
9 ctucis agrestib'. Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aquâ, sed tantùm assum igni, caput cum pedibus ejus
10 & intestinis vorabitis. Nec remanebit quidquã ex eo usq; mané: si quid residuum fuerit,
11 igne comburetis. Sic autẽ cõedetis illum: Renes vestros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manib', & comedetis festinanter: est enim Phase (id
12 est, transit') Domini. Et transibo per terram Ægypti nocte illâ, percutiámq; omne primogenitũ in terra Ægypti ab homine usque ad pecus: & in cunctis diis Ægypti faciam ju-
13 dicia. Ego Domin'. Erit autẽ sanguis vobis in signũ in ædibus in quibus eritis: & videbo sanguinem, & transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens, quando percussero
14 terram Ægypti. Habebitis autem hunc diem in monumentum: & celebrabitis eam solennem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ, λέγων, Τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ᾽ οἴκους πατριῶν, ἕκαστος πρόβατον κατ᾽ οἰ-
4 κίαν. Ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ (α) ὦσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ (β) εἶναι ἱκανοὺς εἰς πρόβατον, συλλήψεται μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ. κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμήσεται
5 εἰς πρόβατον. Πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν· ἀπὸ τῶν ἀρ-
6 νῶν καὶ τῶν ἐρίφων λήψεσθε. Καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς (γ) υἱῶν
7 Ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. Καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιὰν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν (δ) αὐτὰ ἐν αὐτοῖς.
8 Καὶ φάγονται τὰ κρέα τῇ νυκτὶ ταύτῃ ὀπτὰ πυρὶ, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδον-
9 ται. Οὐκ ἔδεσθε ἀπ᾽ αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ᾽ ἢ ὀπτὰ πυρί· κεφα-
10 λὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. Οὐκ (ε) ἀπολείψεται ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ. καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ᾽ αὐτοῦ. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ, ἐν πυρὶ
11 κατακαύσετε. (ζ) Οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό. αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ (η) ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ (θ) βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς. Πάσχα ἐστὶ (ι) κυ-
12 ρίῳ. Καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· καὶ ἐν πᾶσι (κ) τοῖς θεοῖς τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν. ἐγὼ κύ-
13 ριος. Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς (λ) ὑμεῖς ἐστὲ ἐκεῖ. καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι,
14 ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα (μ) ὑμῖν αὕτη μνημόσυνον, καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ (ν) εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν· νόμιμον αἰώνιον ἑορτάσετε αὐτήν.

3 Loquere ad omnem synagogam filiorum Israel, dicens, Decimâ mensis hujus sumat unusquisque (a) pecus per domos (b) patriarum, unusquisque pecus per
4 domum. Sin autem pauci fuerint in domo, ut non sint idonei ad pecus, assumet secum vicinum proximum suum: secundùm numerum animarum, unusquisque, quod sufficiat sibi, connumerabitur ad pecus.
5 Pecus perfectum, (c) masculum, anniculum erit vobis: ab (d) agnis & hœdis accipietis.
6 Et erit vobis conservatum usque ad quartam & decimam mensis hujus. Et occident illud omne vulgus synagogæ filiorum Israel ad vesperam.
7 Et sument de sanguine, & ponent super duos postes, & super limen in domibus, in quibus manducabunt (e) illa in eis.
8 Et manducabunt carnes nocte hâc assatas igni, & azyma super (f) picrides comedent.
9 Non comedetis de eis crudum, neque coctum in aqua, sed assata igni, caput cum pedibus & interaneis.
10 (g) Non remanebit de eo usque mané. Et os (h) non conteretis ab eo. Quæ autem superaverint ab eo usque mané, in igne concremabitis.
11 Sic autem comedetis eum: Renes vestri accincti, & calceamenta in pedibus vestris, & baculi in manibus vestris: & comedetis eum cum (i) festinatione. (k) Pascha est (l) Domino.
12 Et transibo in terra Ægypto in nocte hac, & percutiam omne primogenitum in terra Ægypto, ab homine usque ad pecus: & in omnibus diis Ægyptiorum faciam vindictam. Ego Dominus.
13 Et erit sanguis vobis in signo in domibus, in quibus vos eritis illic: & videbo sanguinem & protegam vos, & non erit in vobis plaga (m) diminuendi, cum percutio in terra Ægypto.
14 Et erit dies vobis hic memoriale, & celebrabitis eum festum Domino in omnes generationes vestras: legitimum æternum celebrabitis eum.

MS. A. (α) ὦσιν οἱ ἐν (β) ἱκανοὺς εἶναι (γ) τῶν υἱῶν (δ) αὐτὸ (ε) ἀπολείψεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως τὸ πρωΐ. (ζ) Οὕτως (η) ὑποδήματα ὑμῶν ἐν (θ) βακτηρίαι ὑμῶν ἐν (ι) κυρίου. (κ) θεοῖς Αἰγυπτίων (λ) ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐκεῖ. (μ) αὕτη ὑμῖν (ν) εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἑορτάσετε

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
[illegible]

3 Dicite ad omnẽ cœtũ filiorũ Israel, In deci-
ma mensis huj' accipiat sibi quilibet agnũ
4 pro domo, et agnum pro domo patris sui.
Quòd si minor sit dom' quã ut insumatur in
ea agn', accipiat ipse & vicinus su' proxim'
domui suæ, pro numero animarum: singu-
los pro sufficientia comestionis suæ numera-
5 bitis ad agnum. Agnus in quo nulla sit
macula, masculus, anniculus erit vobis:
6 ex agnis, & ex hœdis accipietis. Isque ser-
vabitur apud vos usque ad quartum deci-
mum mensis hujus: mactabuntque eum uni-
versus popul' congregationis filiorum Isra-
7 el ad occasus solis. Et accipient de sanguine
ejus, spargentque super ambas parastades,
& super limina, & super domos in quibus
8 comedent illum. Et comedent carnem in
nocte eadem assam igne, & azymum cum a-
9 maritudinibus comedent. Non comedetis
ex eo adhuc vivo (crudo,) neque licito a-
quis, sed asso igni, cum ejus capite, & cru-
10 ribus, atque intestinis ejus. Ne servaveritis
ex eo quidquam usque mané: & quod reli-
quum fuerit ex eo usque mané, igni combu-
retis. Et non comminuetur in eo os ullum.
11 Sic autem comedetis illum, Lumbis vestris
accinctis, & calceamentis vestris in pedib'
vestris, & baculis vestris in manibus
vestris, & comedite eum festinanter: quo-
12 niam pascha est Domini. Et transibo per
terram Ægypti in nocte ista, & moventur
omnes primogeniti terræ Ægypti; ab ho-
minibus usque ad jumenta: & in omnibus
diis Ægyptiorum exercebo judicium, Ego
13 Dominus. Eritque vobis sanguis iste in si-
gnum super domos in quibus vos estis: &
videbo sanguinem illum, & miserebor ve-
stri, & nõ erit vobis mors ad vastationẽ, cum
14 interfecero in terra Ægypti. Eritque vobis
dies iste in memoriam, & facite eum festum
Domino, festum in generationes vestras, le-
gem sempiternam facite eum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

מלילו עם כל כנשתא דישראל
למימר בעסרא לירחא הדין
ויסבון להון גבר אמרא לבית אבא
אמרא לביתא: ואם יזער ביתא
מלאתמנאה על אמרא ויסב הוא
ושיבביה דקריב לביתיה במנין
נפשתא גבר לפום מיכליה תתמנון
על אמרא: אמר שלים דכר בר
שתא יהי לכון מן אמריא ומן בני
עזיא תסבון: ויהי לכון למטרא עד
ארבעת עסרא יומא לירחא הדין
ויכסון יתיה כל קהלא כנשתא
דישראל בין שמשיא: ויסבון מן
דמא ויתנון על תרין ספיא ועל
שקפא על בתיא דייכלון יתיה
בהון: וייכלון ית בסרא בליליא
הדין טוי נור ופטיר על מררין
יכלניה: לא תיכלון מניה כד חי
ואף לא בשלא מבשל במיא
אלהן טוי נור רישיה על כרעוהי
ועל גויה: ולא תשארון מניה עד
צפרא ודישתאר מניה עד צפרא
בנורא תוקדון: וכדין תיכלון יתיה
חרציכון יהון אסירין מסניכון
ברגליכון וחוטריכון בידיכון ותיכלון
יתיה בבהילו פסחא הוא קדם יי
ואתגלי בארעא דמצרים בליליא
הדין ואקטול כל בוכרא בארעא
דמצרים מאנשא ועד בעירא
ובכל טעות מצראי אעבד דינין
אנא יי: ויהי דמא לכון לאת על
בתיא די אתון תמן ואחזי ית דמא
ואיחוס עליכון ולא יהי בכון מותא
לחבלא במקטלי בארעא דמצרים
ויהי יומא הדין לכון לדוכרנא
ותחגון יתיה חגא קדם יי
לדרתיכון קים עלם תחגניה:

3 Loquimini cum omni cœtu
filiorum Israel, dicentes; in
decima die mensis hujus; tol-
lat unusquisque sibi agnum
pro domo paterna, agnum
4 pro domo. Si autem pauci
numero fuerint, ut non pos-
sint sufficere ad vescendum a-
gnum: tollat ipse & vicinus
ejus, qui est propinquus do-
mui suæ, juxta numerum ani-
marum: singuli juxta quòd
possint sufficere ad vescẽdũ,
numerabimini ad vescendũ
5 agnũ. Agn⁹ immaculat⁹, ma-
scul⁹ annicul⁹ erit vobis: de
agnis & de filiis caprarũ ac-
6 cipietis. Et erit vobis in cu-
stodiã; usq; ad quartãdecimã
diẽ mẽsis huj⁹: immolabũtq;
eũ oĩs ecclesia filiorũ Israel,
7 ad vesperã. Et sumẽt de san-
guine; & ponẽt sup duos po-
stes, & in superliminari su-
per domib⁹, in quib⁹ cõedent
8 illũ. Et cõedẽt carnẽ in nocte
illa assã igne et azymũ panẽ;
cũ amaris herbis cõedẽt illũ.
9 Nõ cõedetis ex eo crudũ; neq;
coctũ aquâ: sed assũ igni; ca-
put ej⁹ cũ cruribus & inte-
10 stinis ej⁹ comedetis. Et non
relinquetis ex eo usq; manè:
et ꝙ residuũ fuerit usq; ma-
11 ne, igne cõburetis. Sic enim
comedetis illũ: Lumbi vestri
sint accincti, calceamẽta ve-
stra in pedib⁹ vestris, et baculi
vestri sint in manib⁹ vestris:
et comedetis eũ festinanter;
12 est enim Phase corã Dño. Et
apparebo in terra Ægypti, in
nocte illa: interficiãmq; oĩe
primogenitũ, in terra Ægy-
pti; ab homine, usq; ad pec⁹: et
in cunctis idolis Ægyptiorũ
13 faciã judicia, ego Dñs. Erit
autẽ sanguis vobis in signũ,
in domib⁹ in quib⁹ eritis; &
videbo sanguinẽ, et misere-
bor vestri: et non erit in vo-
bis mors disperdens; cum
interfecero in terra Ægy-
14 pti. Et erit hic dies vobis in
memoriã; et celebrabitis eũ
solennẽ coram Dño: in gene-
rationib⁹ vestris, fœdere
sempiterno celebrabitis eũ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

3–14 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

3–14 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Loquimini nunc universæ 3
Congregationi filiorũ Israel,
dicendo; Decimâ mensis isti-
us accipies sibi unusquisque
(a) pecudem per domum pa-
trum, (b) pecudem domo.
Quòd si minor est domus 4
quam ut sit (c) pecudi, accipi-
et ipse etiam vicinum suum,
proximum domui suæ, secun-
dùm numerum animarum;
unusquisq; ad rationem com-
edendi eum numerabit (d) pecu-
dem. Agnus sine macula, 5
masculus, anniculus erit vo-
bis: ex agnis, et ex capris ac-
cipietis. Et custodietis eum 6
usque ad decimum quartum
diẽ mensis istius: tum macta-
bit eum omnis Congregatio
Synagogæ filiorũ Israel inter
vesperas. Posteà accipietis 7
de sanguine, & ponetis super
duos postes, & super liminare
in domibus in quibus come-
dent illud. Comedent autem 8
carnem illâ nocte assam igni;
azyma quoque cum amaritu-
dinibus comedent. Non com- 9
edetis ex eo crudum, aut co-
ctum, coctum in aqua; sed
assum igne, caput ejus cum
cruribus ejus, & intestinis e-
jus. Non relinquetis residuũ 10
ex eo usque ad mané: Residu-
um ex ipso usque ad manè
igne comburetis. Sic autem 11
comedetis eum, renes vestros
præcincti, calceamenta in pe-
dibus vestris, & baculi in
manibus vestris: Nam come-
detis eum cum festinatione;
pascha hoc est Domino. Et 12
transibo per terram Ægypti
in nocte illa, & (e) percutiã
omnem primogenitũ in terra
Ægypti, ab homine usque ad
bestiam; & in omnes Deos
Ægyptiorum faciam judici-
um, Ego Dominus. Erit au- 13
tem sanguis ille vobis in si-
gnum super domos in quibus
eritis: Et videns illum san-
guinem, præteribo vos; &
non erit in vobis plaga in (f)
perditionem cùm percutiam
terram Ægypti. Erit quoq; 14
dies iste vobis in memoriale;
ideò celebrabitis in eo festum
Domino in generationibus ve-
stris: decreto æterno celebra-
bitis illud.

VER. SAM. (a) ovem (b) ovẽ (c) ovi (d) ovẽ. (e) interficiam (f) læsionem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 *وكلما جماعة بني اسرايل فقولا لهم * في العاشر منه ان يتخذ لهم كل فريق منهم راسا لبيوت
4 ابايهم * ذلك راس من الغنم لكل بيت* فان قل اهل البيت عن الحاجة الي راس* فلياخذه
رب البيت وجاره الاقرب الي منزله بمواساته من النفوس* كل امري علي قدر طعامه يتاساه* وليكن
5 لكم راسا صحيحا * ذكرا ابن سنته * من الضان او المعز ياخذونه* يكون عندكم محفوظا الي
6 اليوم الرابع عشر من هذا الشهر* فيذبحه جماعة جوق بني اسرايل بين العروبين *وليأخذوا
7 من دمه ما يجعلونه علي جدتي الباب والمطل علي البيوت التي ياكلونه فيها* ويأكلوا لحمه
8 في تلك الليلة شوايا نار فطيرا مع مرار ياكلوه* لا ياكلوا شيا منه نيا ولا طبيخا مصحا بالما بل
9 ياكلوه مشويا بنار* راسه واكارعه وجوفه* ولا يبقوا شيا منه الي الغداة* فان بقي شي منه الي
10 الغداة فاحرقوه بالنار* وعلي هذه الصفة كلوه* تكون احقاوكم مشدوده* ونعالكم في ارجلكم
11 وعصيكم في ايديكم* وكلوه بحفز* هو فسح لله* فاجلي ملكي في بلد مصر في هذه الليلة
12 واقتل كل بكر فيه من انسان الي بهيمة* وبجميع معبودات المصريين اصنع احكاما انا الله الوحيد
13 *فيكون الدم لكم علامة علي البيوت التي انتم فيها* فيراه ملاكي ويرثي لكم ولا يحل بكم وا
14 مهلك اذا ضربت اهل بلد مصر* ويكون هذا اليوم لكم ذكرا وحجوا فيه حجا لله لاجيالكم
رسم الدهر فتحجونه* وليأكلوا سبعة ايام فطيرا*

Et loquimini ad turbã filiorũ Israil, & 3
dicite eis, In decimâ ex eo accipiat sibi
unaquæque turma ex eis caput in domos
patrũ suorũ, idq; caput ex ovibus cuilibet
domui. Si autem pauciores fuerint incolæ 4
domûs, quàm ut egeant capitis, accipiat
illud dominus domûs, et vicinus ejus pro-
ximior habitationi suæ juxta proportionẽ
animarũ: quilibet homo ad mensurã cibi
sui adæquabit, et sit vobis caput integrũ.
Masculũ, filiũ sui anni, ex ovib⁹ aut ca- 5
pris accipient illũ. Erit apud vos reposi⁹ 6
usq; ad diẽ quartã decimã ex hoc men-
se: et mactet illũ turba cœt⁹ filiorũ Israil
inter duos occasus. Et accipiant ex sangui- 7
ne ejus quod imponant ambob⁹ postibus
januæ, et prominentiis domorum in quibus
comedent illum. Et manducent carnẽ ejus 8
in illâ nocte assã igne: et azymũ cũ amari-
tudine comedant. Nẽ comedãt quidquã 9
ex eo crudũ, neq; coctũ lixatũ aqua, sed
comedant illũ assũ igne, caput ejus, et pe-
des ejus, et ventrẽ ejus, et nihil reservetis
ex eo in crastinũ. Et si remanserit aliquid 10
ex illo in crastinũ, comburite illud igne.
Et secundùm hanc seriem comedite illum. 11
Sint lumbi vestri accincti, et calceamenta
vestra in pedib⁹ vestris, et baculi vestri in
manib⁹ vestris, et manducate illũ cũ cele-
ritate; ipsũ enim Pascha Deo est. Manife- 12
stabóq; Angelum meũ in regione Ægypti
hâc nocte, et interficiã omne primogenitũ
quod in eã est, ab homine usq; ad jumen-
tũ: et in omnib⁹ adorandis Ægyptiorũ fa-
ciã judicia, ego Deus sol⁹. Erit ergò san- 13
guis vobis signum super domos in quibus
vos estis; et videbit eũ Angelus meus, &
miserebitur vobis, & non descendet in
vos plaga exitialis cùm percussero in-
colas regionis Ægypti. Et erit hic dies 14
vobis memoria, & celebrate in eo sole-
mnitatem Deo in generationes vestras:
constitutione æterna celebrabitis eũ; &
comedant septem diebus azymum.

ספר שמות : יב

15 שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשן עד יום השבעי׃
16 וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם׃
17 ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם׃
18 בראשן בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב׃
19 שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ׃
20 כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות׃
21 ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח׃
22 ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזת מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר׃
23 ועבר יהוה לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזת ופסח יהוה על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף׃
24 ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם׃
25 והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן יהוה לכם כאשר דבר ושמרתם את העבדה הזאת׃

Versio VULG. LAT.

15 Septem diebus azyma comedetis : in die primo non erit
fermentum in domibus vestris : quicunque comederit
fermentatum, peribit anima illa de Israel, à primo die
16 usque ad diem septimum. Dies prima erit sancta atque solennis, & dies septima eâdem festivitate venerabilis : nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad vescendum
17 pertinent. Et observabitis azyma: in eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra Ægypti, & custodietis diem istum in generationes
18 vestras ritu perpetuo. Primo mense, quartadecimâ die mensis ad vesperam, comedetis azyma, usque ad diem vigesimam primam ejusdem men-
19 sis ad vesperam. Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris : qui comederit fermentatum, peribit anima ejus de cœtu Israel, tam de advenis quàm de
20 indigenis terræ. Omne fermentatum non comedetis : in cunctis habitaculis vestris ede-
21 tis azyma. Vocavit autem Moyses omnes seniores filiorum Israel, & dixit ad eos; Ite tollentes animal per familias vestras, & immolate Pha-
22 se. Fasciculúmque hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare, et utrumque postem : nullus vestrûm egrediatur ostium domus suæ usque
23 mané. Transibit enim Dominus percutiens Ægyptios : cúmque viderit sanguinem in superliminari, & in utroque poste, transcendet ostium domûs & non sinet percussorem ingredi domos vestras & læ-
24 dere. Custodi verbum istud legitimum tibi & filiis tuis
25 usque in æternum. Cúmque introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis, ut pollicitus est, observabitis ceremonias istas.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

15 Ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε· ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης, ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ἰσραήλ, ἀπὸ (ξ) τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης,
16 ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδόμης. Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη, (ο) κληθήσεται ἁγία· καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυ-
17 χῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. Καὶ (π) φυλάξετε τὴν ἐντολὴν ταύτην· ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξάξω τὴν δύναμιν ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν (ϱ) ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον
18 αἰώνιον. Ἐναρχόμενοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα, ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ
19 εἰκάδος τοῦ (σ) μηνός, ἕως ἑσπέρας. Ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη (τ) οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζυμωτόν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ συναγωγῆς Ἰσραήλ, ἔν τε τοῖς γειώραις, καὶ
20 αὐτόχθοσι τῆς γῆς Πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε· ἐν (υ) παντὶ δὲ κατοικητηρίῳ ὑμῶν
21 ἔδεσθε ἄζυμα. Ἐκάλεσε δὲ Μωυσῆς πᾶσαν γερουσίαν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀπελθόντες, λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς (φ) πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν, καὶ θύ-
22 σατε τὸ πάσχα. Λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν, καθίξετε (χ) τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, ἀπὸ τοῦ αἵματος ὅ ἐστι παρὰ τὴν θύραν. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἕως
23 πρωΐ. Καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν· καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰ-
24 κίας ὑμῶν πατάξαι. Καὶ φυλάξασθε τὸ ῥῆμα τοῦτο (ψ) νόμιμον σεαυτῷ, καὶ τοῖς
25 υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος. Ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῷ κύριος ὑμῖν, καθότι ἐλάλησε, φυλάξασθε τὴν λατρείαν ταύτην.

Septem dies azyma comedetis :
à die autem primo removebitis 15
fermentum de domibus vestris. Quicunque autem comederit fermentum, disperdetur anima illa de Israel, à die prima usque ad diem septimam. Et dies
prima vocabitur sancta, & dies 16
septima vocata sancta erit vobis. Omne opus (π) servile non facietis in eis: tantum quæ fient omni animæ, illud solum fiet vo-
bis. Et servabitis mandatum hoc. 17
In die enim hac educam (ο) virtutem vestram de terra Ægypti. Et facietis diem hunc in progenies vestras legitimum æternum. (p) Incipientes quartâ & deci-
mâ die mensis primi, à vespera 18
comedetis azyma, usque ad diem (q) unam & vigesimam mensis,
usque ad vesperam. Septem dies 19
fermentum non invenietur in domibus vestris. Quicunque comederit fermentatum, disperdetur anima illa de synagoga Israel. (r) Et in advenis, &
indigenis terræ Omne fermen- 20
tatum non comedetis : in omni autem habitaculo vestro comedetis azyma. Vocavit autem 21
Moyses omnem senatum filiorum Israel, & dixit ad eos, Abeuntes sumite vobisipsis pecus secundùm cognationes vestras, & sacrificate Pascha. Sumetis 22
autem fasciculum hyssopi, et tingentes de sanguine, qui est (s) juxta ostium, (t) tangetis limen, & super ambos postes de sanguine, qui est juxta ostium. Vos autem non exibitis, unusquisque ostium domus suæ usque mane.
Et præteribit Dominus ad per- 23
cutiendos Ægyptios, & videbit sanguinem super limen, et super ambos postes: & præteribit Dominus ostium, & non sinet disperdentem ingredi in domos
vestras ad percutiendum. Et cu- 24
stodietis verbum hoc legitimum, tibi ipsi, & filiis tuis usque in
seculum. Cum autem ingressi 25
fueritis in terram, quam dederit Dominus vobis, sicut locutus est, custodite servitutem hanc.

MS. A. (ξ) τῆς πρώτης ἡμέρας, (ο) κεκλήσεται (π) φυλάξασθε (ϱ) ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. (σ) μηνὸς ἑσπέρας. (τ) οὐχ (υ) παντὶ κατοικητηρίῳ (φ) πρόβατα (χ) ἀπὸ τῆς (ψ) νόμιμον αἰώνιον σεαυτῷ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Septem diebus azyma comedetis, & à die 15
prima cessare facietis fermentum in domibus vestris. Nam quicunque comederit fermentatum è domibus vestris, pereat anima illa ex Israel, à die primo usque ad diem
septimum. Dies primus celebris ac sanctus 16
erit, & dies septimus celebris ac sanctus erit vobis : & omne opus non fiet in eis, sed quod comedit homo, illud tantùm fiet
vobis. Et observabitis azymum, quoniam 17
hoc ipso die eduxi exercitus vestros è terra Ægypti : observabitis autem diem hunc in generationes vestras legem sempiternam.
Mense primo, quarta decima mensis sub ve- 18
speram comedetis azymum usque ad diem vigesimum primum mensis ad vesperam.
Septem diebus fermentum non invenietur 19
in domibus vestris : nam quicunque comederit fermentatum, peribit anima illa de cœtu Israel, tam ex incolis, quàm ex indi-
genis terræ. Omne fermentatum non com- 20
edetis : in cunctis *domiciliis vestris ede-
tis azymum. Igitur Moses, convocatis omni- 21
bus senioribus filiorum Israel, dixit eis, Citò sumite vobis oves per familias vestras, & immolate pascha. Præterea accipietis 22
fasciculum hyssopi, & intingetis in sanguine agni, spargetísque super utramque parastadem ex sanguine qui fuerit in vase, & vestrûm quisquam non exeat ab ostio domûs suæ usque mane. Transibit enim Do- 23
minus ad percutiendos Ægyptios, videbitque sanguinem qui erit super limina, & super utramque parastadem, & propitiabitur Dominus januis illis, nec permittet vastatorem ingredi domos vestras, & vastare. Ob- 24
servabitis autem sermonem hunc & legem hanc tam vobis quam filiis vestris, usque in sempiternum. Et cum introieritis terram 25
quam daturus est vobis Dominus prout dixit, servabitis cultum istum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

15 שבעא יומין פטירא תיכלון ברם
ביומא קדמאה תבטלון חמירא
מבתיכון ארי כל דיכול חמיע
וישתיצי אנשא ההוא מישראל
16 מיומא קדמאה עד יומא שביעאה:
וביומא קדמאה מערע קדיש
וביומא שביעאה מערע קדיש יהי
לכון כל עבידא לא יתעבד בהון
17 ברם מה דמתאכל לכל נפש הוא
בלחודוהי יתעבד לכון: ותטרון
ית פטירא ארי בכרן יומא הדין
אפקית ית חיליכון מארעא דמצרים
18 ותטרון ית יומא הדין לדריכון קים
עלם: בניסן בארבעה עשר יומא
לירחא ברמשא תיכלון פטירא עד
19 יומא עשרין וחד לירחא ברמשא:
שבעא יומין חמירא לא ישתכח
בבתיכון ארי כל דיכול מחמעא
וישתיצי אנשא ההוא מכנשתא
20 דישראל בגיורא ובציבא דארעא:
כל מחמע לא תיכלון בכל
21 מותבניכון תיכלון פטירא: וקרא
משה לכל סבי ישראל ואמר להון
נגידו וסבו לכון מן בני ענא
22 לזרעיתכון וכוסו פסחא: ותסבון
אסרת איזובא ותטבלון בדמא
די במנא ותדון לשקפא ולתרתין
ספיא מן דמא די במנא ואתון לא
23 תפקון אנש מתרע ביתיה עד
צפרא: ויתגלי יי למימחי ית מצראי
ויחזי ית דמא על שקפא ועל תרתין
ספיא ויחוס יי על תרעא ולא ישבוק
מחבלא למיעל לבתיכון
24 למימחי: ותטרון ית פתגמא הדין
לקים לך ולבנך עד עלמא: ויהי
25 ארי תיעלון לארעא דיתן יי לכון
כמא די מליל ותטרון ית פולחנא
הדין:

15 Septem diebus azyma comedetis; in die autẽ primo auferetis fermentũ de domibus vestris: omnis enim qui cõederit fermentatum, peribit homo ille de Israel; à die
16 primo usq; in diẽ septimũ. In die autem primo solennitas sancta erit vobis; in die quoque septimo solennitas sancta erit vobis: nullũ op⁹ fiet in eis; sed id quod pertinet ad vescendũ oĩ animæ, illud
17 solummodo fiet vobis. Et observabitis azyma: quia in hâc eâdẽ die, eduxi exercitus vestros de terrâ Ægypti: observabitisq; diẽ hanc in generationib⁹ vestris, fœdere sempi-
18 terno. In mense Nisã, in quartâ decimâ die mensis, ad vesperã; comedetis azyma: usq; ad diem vicesimã primam
19 mensis, ad vesperã. Septẽ dieb⁹ fermentũ non invenietur in domib⁹ vestris: quia oĩs qui comederit fermentatũ, peribit homo ille de cœtu Israel; tam de advenis, quam de
20 indigenis terræ. Nihil fermẽtatum comedetis: in cunctis habitationibus vestris come-
21 detis azyma. Vocavit autem Moyses oẽs seniores Israel, et dixit ad eos: Capite, & tollite vobis de filiis ovium, per familias vestras, & im-
22 molate Phase. Tolletisq; manipulũ hyssopi, & tingetis in sanguine qui est in vase: & aspergetis superliminare, & duos postes, de sanguine qui est in vase: nullusq; vestrûm egrediatur ab ostio domus
23 suæ, usque mane. Et revelabitur Dominus, ut percutiat Ægyptios: videbitque sanguinem in superliminari, & super duo limina: & miserebitur Dominus super ostium; & non sinet vastatorem ingredi domos vestras, ad per-
24 cutiendum. Et observabitis verbum illud; in pactum tibi & filiis tuis, usque in æ-
25 ternum. Eritque quando introieritis terram, quam Dominus datur⁹ est vobis, sicut locutus est, observabitis cultum hunc,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

15 Septem diebus azyma comedetis, verùm die primo removebitis fermentum de domibus vestris; nam omnis comedentis fermẽtatũ (g) exterminabitur anima illa de Israel, à die primo usque ad
16 diem septimum. Die primo convocatio sancta, die quoq; septimo convocatio sancta erit vobis: Nullum opus fiet in eis, verùm quod erit manducandum omni animæ, hoc
17 tantùm fiet à vobis. Et custodietis hoc præceptum, quoniã hoc ipso die eduxi exercitus vestros de terra Ægypti: custodietis autẽ, et facietis hunc diem in generationib⁹ vestris
18 decreto æterno. In primo, decimaquartâ die mensis in vespera, comedetis azyma usque in diem vicesimum pri-
19 mũ mensis in vespera. Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris: omnis enim comedentis fermentatum (h) exterminabitur anima illa de congregatione Israelis, tam de advenis, quàm indigenis terræ.
20 Nullum ergò fermentatum comedetis: in omnibus habitationibus vestris comedetis azyma.
21 Postea vocavit Moses omnes seniores Israel, & dixit eis; Abducite, & sumite vobis pecudem secundùm familias vestras, et
22 mactate pascha. Accipietis quoque fasciculum hyssopi, et tingetis in sanguine qui est in pelvi, & applicabitis superliminari, & duobus postibus de sanguine qui est in pelvi: Vos autem ne egrediamini de porta quisq; domûs suæ usque ad mane.
23 Transibit enim Dominus ut percutiat Ægyptum, et videbit sanguinẽ super superliminare, & super ambos postes: tum præteribit Domin⁹ portã illã, neq; permittet destructorẽ ingredi domos vestras ad
24 percutiendũ. Custodietis autẽ verbũ istud in præceptũ, tibi, filiisq; tuis usq; in æternũ.
25 Fiet quoq; cùm ingrediemini terrã quam dedit Dominus vobis sicut locutus est, ut observetis cultum istum in mense isto.

VER. SAM. (g) extirpabitur (h) extirpabitur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 وأما اليوم الأول فعطلوا الخمير فيه من منازلكم * وكل من أكل خميرا يقرض ذلك الإنسان
16 من بني إسرائيل * من اليوم الأول إلى آخر اليوم السابع * واليوم الأول اسم مقدس * واليوم
السابع اسم مقدس يكون لكم * ولا يصنع شي من الصنائع * إلا ما يوكل لكل نفس هو وحده
17 يصنع لكم * واحفظوا الفطير لأني في ذات هذا اليوم أخرجت جيوشكم من بلد مصر * واحفظوا
18 هذا اليوم لأجيالكم رسم الدهر * وفي الشهر الأول في اليوم الرابع عشر منه بالعشي كلوا فطيرا
19 إلى آخر اليوم الواحد والعشرين من الشهر بالعشي * وسبعة أيام لا يوجد خمير في بيوتكم * وكل
20 من أكل خميرا يقطع من جماعة بني إسرائيل * من غريب إلى صريحي البلد * كل شي من الخمير
21 لا تأكلوا * في جميع مساكنكم كلوا فطيرا * فدعا موسى جميع بني إسرائيل * وقال لهم اصطفوا
22 وخذوا لكم غنما لعشائركم واذبحوا الفسح * وخذوا باقة صعتر واغمسوها في الدم الذي في
الطست وادنوا إلى المطل وحدي الباب من ذلك الدم الذي في الطست * ولا يخرج إنسان منكم
23 من باب منزله إلى الغداة * فيجوز ملاك الله ليصدم المصريين * وينظر الدم على المطل وحدي
24 الباب * فيرى لمن دخله ولا يدع المهلك أن يدخل إلى بيوتكم فيهلككم * واحفظوا هذا
25 الأمر رسما لكم ولبنيكم إلى الدهر * وإذا دخلتم إلى البلد الذي يعطيكم الله كما قال * فاحفظوا
هذه العبادة *

15 Die verò primâ cessare facite fermentum de habitationibus vestris; & quicunque manducaverit fermentum, abscindatur ille homo de filiis Israel, à primo die usque ad finem diei septimi.
16 Et dies primus nomen sanctum est, & dies septimus nomen sanctum erit vobis. Et nihil agatur ex operibus, sed quod comeditur à quolibet animâ, ipsum solum agatur vobis.
17 Et observate azyma; quoniam ego in hâc eâdem die eduxi exercitus vestros de regione Ægypti: Et observate hunc diem in generationes vestras, constitutione æternitatis.
18 Et in mense primo, in die decimâ quartâ ex ipso ad vesperas, comedite azyma usque ad finem diei vigesimi primi ex mense ad vesperas.
19 Et septem diebus nè reperiatur fermentum in domibus vestris: & quicunque comederit fermentatum, abscindetur à cœtu filiorum Israil, ab alienigena usque ad incolam regionis.
20 Omnem rem fermentatam nè comedatis: In omnibus vestris habitationibus manducate azyma.
21 Vocavítque Musa omnes filios Israil, & dixit eis, Surgite, & sumite vobis oves secundùm familias vestras, & mactate Phase.
22 Et accipite fasciculum hyssopi, & tingite illum sanguine qui est in cratere, & tangite superliminare & utrumque postem januæ eo sanguine qui est in pollubro: & nè exeat vir ex vobis ex janua habitationis suæ usque manè.
23 Transibit enim Angelus Domini ut percutiat Ægyptios, & videbit sanguinem super superliminari & ambobus postibus januæ, & miserebitur ejus qui ingressus est eam, et non permittet perdenti ingredi in domos vestras, et perdere vos.
24 Et servate hoc præceptum, constitutionem vobis & filiis vestris in æternum.
25 Et cùm ingressi fueritis in regionem quam dabit vobis Deus sicuti dixit, observate hunc cultum.

ספר שמות : יב

hoc opus Quid : vestri filii vos ad dixerint cùm ,erit Et
26 והיה כי־יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת
qui ,Domino ipsum Transitus Sacrificium :dicetis Et ? vobis
27 לכם: ואמרתם זבח־פסח הוא ליהוה אשר
illum percutiendo in ,Ægypto in Israel filiorum domos super transivit
פסח על־בתי בני־ישראל במצרים בנגפו
,populus se incurvavit Et .eruit nostras domos & ,Ægyptum
את־מצרים ואת־בתינו הציל ויקד העם
:Israel filii fecerunt & ,abierunt Et .se humiliaverunt &
28 וישתחוו: וילכו ויעשו בני ישראל
sic ,Aharon & Moseh Dominus præcepit quemadmodum
כאשר צוה יהוה את־משה ואהרן כן
percussit Dominus & ,noctis medio in ,fuit Et .fecerunt
29 עשו: ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה
sedente ,Parhoh primogenito à Ægypti terra in primogenitum omne
כל־בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב
domo in qui captivitatis primogenitum ad usq; suum solium super
על־כסאו עד בכור השבי אשר בבית
Parhoh surrexit Et .animalis primogenitum omne & ,foveæ
30 הבור וכל בכור בהמה: ויקם פרעה
clamor fuit Et .Ægyptus omnis & ,ejus servi omnes & ,ipsa nocte
לילה הוא וכל־עבדיו וכל־מצרים ותהי צעקה
.mortuus ibi non qua domus erat non quia ,Ægypto in magnus
גדלה במצרים כי־אין בית אשר אין־שם מת:
egredimini ,Surgite ,dixit & ,noctu Aharon & Moseh vocavit Et
31 ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו
servite ,ite & : Israel filii etiam ,vos etiam ,mei populi medio è
מתוך עמי גם־אתם גם־בני ישראל ולכו עבדו
vestrum bovem etiam ,vestrum pecus Etiam .vestrũ loqui secundũ Domino
32 את־יהוה כדברכם: גם־צאנכם גם־בקרכם
.mihi etiam benedicetis & :ite Et .estis locuti quemadmodum ,accipite
קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם־אתי:
:terra de eos emittere festinando populum super Ægyptus ,invaluit Et
33 ותחזק מצרים על־העם למהר לשלחם מן־הארץ
suam conspersionem populus tulit Et .mortui nos Omnes ,dixerunt quia
34 כי אמרו כלנו מתים: וישא העם את־בצקו
,suis vestimentis in ligatas suas conspersiones ,fermentaretur antequam
טרם יחמץ משארתם צררת בשמלתם
,Moseh verbum juxta fecerunt Israel filii Et .suum humerum super
35 על־שכמם: ובני־ישראל עשו כדבר משה
.vestes & ,auri vasa & ,argenti vasa Ægyptiis ab postulaverunt &
וישאלו ממצרים כלי־כסף וכלי זהב ושמלת:
,Ægyptiorum oculis in populi gratiam dedit Dominus Et
36 ויהוה נתן את־חן העם בעיני מצרים
filii sunt profecti Et .Ægyptios spoliaverunt & :eis cõmodaverunt &
וישאלום וינצלו את־מצרים: ויסעו בני־
pedajis mille sexcenta ferme ,Succhoth in Rahmeses de Israel
37 ישראל מרעמסס סכתה כשש־מאות אלף רגלי
ascendit multa mixtio etiam Et .familiam præter ,tantum virorum
הגברים לבד מטף: וגם־ערב רב עלה
.valde gravis possessio ,bos & ,pecus & ,eis cum
38 אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד:

Versio VULG. LAT.

26 Et cùm dixerint vobis filii ve-
27 stri, Quæ est ista religio? Dice-
tis eis, Victima transitûs Do-
mini est, quando transivit su-
per domos filiorum Israel in
Ægypto, percutiens Ægypti-
os, & domos nostras liberans.
Incurvatúsque populus adora-
28 vit. Et egressi filii Israel fece-
runt, sicut præceperat Domin[us]
29 Moysi & Aaron. Factum est
autem in noctis medio, per-
cussit Dominus omne primo-
genitum in terra Ægypti, à
primogenito Pharaonis, qui
in solio ejus sedebat, usque ad
primogenitum captivæ quæ
erat in carcere; & omne pri-
30 mogenitum jumentorum. Sur-
rexitque Pharao nocte, & o-
mnes servi ejus, cunctáque Æ-
gyptus : & ortus est clamor
magnus in Ægypto : neque
enim erat domus in qua non
31 jaceret mortuus. Vocatísque
Pharao, Mose & Aaron no-
cte, ait ; Surgite & egredimi-
ni à populo meo, vos & filii
Israel : ite, immolate Domino,
32 sicut dicitis. Oves vestras &
armenta assumite, ut petiera-
33 tis; & abeuntes, benedicite mi-
hi. Urgebántque Ægyptii po-
pulum de terra exire velociter,
dicentes; Omnes moriemur.
34 Tulit igitur populus consper-
sam farinam, antequàm fer-
mentaretur : & ligans in pal-
liis, posuit super humeros su-
35 os. Fecerúntque filii Israel,
sicut preceperat Moyses : &
petierunt ab Ægyptiis vasa
argentea & aurea, vestémque
36 plurimam. Dominus autem
dedit gratiam populo coram
Ægyptiis, ut commodarent
eis : & spoliaverunt Ægypti-
37 os. Profectíque sunt filii Is-
rael de Ramesse in Socoth,
sexcenta ferè millia peditum
virorum, absque parvulis.
38 Sed & vulgus promiscuum
innumerabile ascendit cum
eis; oves, & armenta, & ani-
mantia diversi generis multa
nimis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

26 Καὶ ἔσαι ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ ὑιοὶ ὑ-
27 μῶν, Τίς ἡ λατρεία αὕτη ; Καὶ ἐρεῖτε αὐ-
τοῖς, Θυσία τὸ πάσχα τοῦτο κυρίῳ, ὡς ἐ-
σκέπασε τοὺς οἴκους τῶν ὑιῶν Ἰσραὴλ ἐν Αἰ-
γύπτῳ, ἡνίκα ἐπάταξε τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς
δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. καὶ κύψας ὁ λαὸς
28 προσεκύνησε. Καὶ ἀπελθόντες, ἐποίησαν
οἱ ὑιοὶ Ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος
τῷ (ω) Μωυσῇ καὶ Ἀαρὼν, οὕτως ἐποίη-
29 σαν. Ἐγενήθη δὲ μεσούσης τῆς νυκτὸς,
καὶ κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν
γῇ Αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρωτοτόκου Φαραὼ τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ (α) θρόνου, ἕως πρωτο-
τόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκ-
κῳ, (β) καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτή-
30 νους. Καὶ (γ) ἀναςὰς Φαραὼ (δ) νυκτὸς,
καὶ οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ Αἰ-
γύπτιοι, καὶ ἐγενήθη κραυγὴ μεγάλη ἐν
πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ· οὐ γὰρ ἦν οἰκία, ἐν ᾗ
31 οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς. Καὶ ἐκάλεσε Φα-
ραὼ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν νυκτὸς, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, Ἀνάςητε, καὶ ἐξέλθατε ἐκ τοῦ λα-
οῦ μου, καὶ ὑμεῖς, καὶ οἱ ὑιοὶ Ἰσραήλ· (ε) βα-
δίζετε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑ-
32 μῶν, καθὰ λέγετε. Καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς
βόας ὑμῶν ἀναλαβόντες πορεύεσθε, εὐλο-
33 γήσατε δὴ κἀμέ. Καὶ κατεβιάζοντο οἱ
Αἰγύπτιοι τὸν λαὸν σπουδῇ ἐκβαλεῖν αὐ-
τοὺς (ζ) ἐκ τῆς γῆς· εἶπαν γὰρ, Ὅτι
34 πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκομεν. Ἀνέλαβε
δὲ ὁ λαὸς τὸ ςαῖς αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμω-
θῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν ἐνδεδεμένα
ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτῶν, ἐπὶ τῶν ὤμων.
35 Οἱ δὲ ὑιοὶ Ἰσραὴλ ἐποίησαν καθὰ συνέ-
ταξεν αὐτοῖς Μωυσῆς· καὶ ᾔτησαν πα-
ρὰ τῶν Αἰγυπτίων (η) σκεύη ἀργυρᾶ καὶ
36 χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν. (θ) Καὶ ἔδωκε
κύριος τὴν χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐναντί-
ον τῶν Αἰγυπτίων· καὶ ἔχρησαν αὐ-
τοῖς· καὶ ἐσκύλευσαν τοὺς Αἰγυπτί-
37 ους. (ι) Ἀπάραντες δὲ ὑιοὶ Ἰσραὴλ ἐκ
Ῥαμεσσῆ εἰς Σοκχὼθ εἰς ἑξακοσίας
χιλιάδας πεζῶν, οἱ ἄνδρες, (κ) πλὴν τῆς
38 ἀποσκευῆς. Καὶ ἐπίμικτος πολὺς συν-
ανέβη αὐτοῖς, καὶ πρόβατα, καὶ βόες,
καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα.

Et erit cùm dicent ad vos filii 26
vestri, Quæ est servitus ista? Et 27
dicetis eis, (ω) Immolatio paschæ
hoc Domino, sicut protexit do-
mos filiorum Israel in Ægypto,
quando percussit Ægyptios, do-
mos autem nostras eruit. Et pro-
cumbens populus adoravit. Et 28
abeuntes fecerunt filii Israel,
sicut præceperat Dominus Moy-
si & Aaron, sic fecerunt. Fa- 29
ctum est autem mediante no-
cte, & Dominus percussit omne
primogenitum in terra Ægypti,
à primogenito Pharaonis se-
dente super thronum, usque ad
primogenitum captivæ, quæ in
fovea, & usque ad primoge-
nitum omnis pecoris. Et (γ) sur- 30
gens Pharao nocte, & servi e-
jus, & omnes Ægyptii; & fa-
ctus est clamor magnus in omni
terra Ægypto : non enim erat
domus, in qua non erat in ea (γ)
mortuus. Et vocavit Pharao 31
Moysen & Aaron nocte, & di-
xit illis; Surgite, & exite de
populo meo, & vos, & filii Is-
rael. Ite & servite Domino
Deo vestro, sicut dicitis. Et o- 32
ves, & boves vestros assumen-
tes pergite : benedicite etiam &
me. Et cogebant Ægyptii popu- 33
lum, festinatione ejiciendo eos
de terra : dicebant enim, Quia
omnes nos morimur. Assum- 34
psit autem populus farinam sp-
am, antequàm fermentaretur, con-
spersiones suas, ligatas in vesti-
bus suis super humeros. Filii 35
autem Israel fecerunt, sicut con-
stituit illis Moyses : & petie-
runt ab Ægyptiis vasa argentea,
& aurea, & vestem. Et dedit 36
Dominus gratiam populo suo co-
ram Ægyptiis; & commoda-
verunt eis: & prædati sunt Æ-
gyptios. Promoventes autem fi- 37
lii Israel de Ramesse in Soc-
choth in sexcenta millia pedi-
tum, viri, (κ) præter appara-
tum. Et commistus multus a- 38
scendit cum eis; & oves, & bo-
ves, & pecora multa valdè.

MS.A. (ω) Μωυσῇ, οὕτως (α) θρόνου, καὶ ἕως (β) καὶ πᾶν πρωτό-
τοκον κτήνους. (γ) ἀνέςη (δ) νυκτὸς, καὶ πάντες οἱ (ε) βαδίζετε, λα-
τρεύσατε (ζ) ἀπὸ τῆς (η) σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ (θ) Καὶ κύριος ἔδωκεν
(ι) Ἀπῆραν δὲ οἱ ὑιοὶ (κ) πλὴν ἀποσκευῆς,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

Et fiet cùm dixerint vobis filii vestri, Hic 26
cult[us] quid est? Respondebitis eis, Sacrifici- 27
um est paschæ Dño, quia propitiatus est do-
mib[us] filiorũ Israel in Ægypto, quando per-
cussit Ægyptios ; & domos nostras eripuit:
Genuflexerũt ergo popul[us], & adoraverunt
Dominum. Et abierunt, feceruntque filii Is- 28
rael quemadmodum præcepit Dñs Mosi &
Aharoni, sic fecerunt. Factumque est medià 29
nocte ut Dominus interficeret omnes pri-
mogenitos terræ Ægypti, à primogenito
Pharaonis sedente super solium ejus usque
ad primogenitũ captivi qui est in carcere;
imò cũcta primogenita jumẽtorũ. Et surre- 30
xit Pharaon nocte illà; omnesq; servi sui, &
omnes Ægyptii, fuitq; ululatus maximus in
terra Ægypti, eo quòd nulla erat domus in
qua non esset mortu[us]. Et vocavit Pharaon 31
Mosen & Aharoně in illa nocte, dixitq; ad
eos, Surgite, egredimini è populo meo, tam
vos quam filii Israel, & ite, colite Dñm pro-
ut dixistis. Et tã oves vestras quã boves ve- 32
stras abducite quemadmodũ dixistis, & abi-
te, & benedicetis quoq; mihi. Et institerunt 33
Ægyptii populo incunctanter ut ejicerent e-
os è terra : dicebant enim, Omnes morimur.
Sumpserunt ergò popul[us] massam infermen- 34
tatam, frigido ipsorum *cibo* ligato in suda-
riis suis, humerisque suis imposito. Et filii 35
Israel fecerunt juxta verbum Mosis, & mu-
tuati sunt ab Ægyptiis vasa argentea, & va- 36
sa aurea, & vestes. Et reddidit Dñs popu-
lum gratum in oculis Ægyptiorum, & mu-
tuò dederunt eis, & furati sunt Ægyptios.
Profecti sunt itaq; filii Israel de Raamsis ad 37
Sochuth, sexcenta millia virorum peditum, 38
præter familias. Mistio quoque multa ascen-
dit cum eis, & oves, ac boves, & armenta
multa nimis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

26 ויהי ארי יימרון לכון בניכון מא פלחנא הדין לכון: 27 ותימרון דבח חיס הוא קדם יי דחס על בתי בני ישראל במצרים כד מחא ית מצראי וית בתנא שזיב וכרע עמא וסגידו: 28 ואזלו ועבדו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה ואהרן כן עבדו: 29 והוה בפלגות ליליא ויי קטל כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למיתב על כורסי מלכותיה עד בוכרא דשביא דבבית אסירי וכל בוכרא דבעירא: 30 וקם פרעה ליליא הוא וכל עבדוהי וכל מצראי והות צוחתא רבתא במצרים ארי לית ביתא די לא הוא תמן מיתא: 31 וקרא למשה ולאהרן ליליא ואמר קומו פוקו מגו עמי אף אתון אף בני ישראל ואזילו פלחו קדם יי כמא דהויתון אמרין: 32 אף ענכון אף תוריכון דברו כמא די מללתון ואזילו וצלו אף עלי: 33 ותקיפו מצראי על עמא לאוחאה לשלחותהון מן ארעא ארי אמרו כלנא מיתין: 34 ונטל עמא ית לישהון עד לא חמע מותר אצותהון צריר בלבושיהון על כתפיהון: 35 ובני ישראל עבדו כפתגמא דמשה ושאילו ממצראי מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין: 36 ויי יהב ית עמא לרחמין בעיני מצראי ואשאלונון ורוקינו ית מצראי: 37 ונטלו בני ישראל מרעמסס לסכות כשית מאה אלפין גברא רגלאה בר מטפלא: 38 ואף נוכראין סגיאין סליקו עמהון וענא ותורי בעירא סגי לחדא:

26 Et erit, cum dixerint vobis filii
vestri: Quid est cultus hic vo-
27 bis? Et dicetis, Sacrificiũ pro
misericordia est coram Domi-
no, eò quòd misertus est super
domos filiorum Israel in Ægy-
pto; quando percussit Ægypti-
os, & domos nostras liberavit:
incurvatusq; est populus, &
28 adoraverunt. Ierúntq; filii Is-
rael; & fecerunt, sicut præce-
perat Dñs Moysi & Aaron, ita
29 fecerũt. Factúmq; est in noctis
medio, & Dñs occidit omne
primogenitum, in terra Ægy-
pti: à primogenito Pharaonis,
qui sessurus erat super solium
regni ejus; usq; ad primogeni-
tũ captivæ, quæ erat in domo
vinctorum, & omne primoge-
30 nitum jumentorũ. Surrexitq;
Pharao nocte; ipse, & omnes
servi ejus, & omnes Ægyptii;
& fuit clamor magn⁹ in Ægy-
pto: quia nulla dom⁹ erat, *ubi*
31 non esset aliquis mortu⁹. Vo-
cavitq; Moysen & Aaron no-
cte, & ait; Surgite, egredimini
de medio populi mei; tam vos,
quàm filii Israel: & ite, servite
32 coram Dño, sicut dicebatis. O-
ves quoq; vestras & boves as-
sumite, sicut loquebamini, & i-
33 te: orate etiam pro me. Præva-
lescebántq; Ægyptii super po-
pulũ, ut citò mitterent eos de
terra: quia dixerũt, Omnes nos
34 mortui sumus. Tulítq; popul⁹
massam suã, antequàm fermen-
taretur: sicut erat in panariis
suis, ligatam in palliis suis, su-
per humeros suos impositam.
35 Filii autẽ Israel fecerunt jux-
ta verbũ Moysi: & petierunt
ab Ægyptiis vasa aurea, et vasa
36 argentea, & vestes. Dñs autem
dedit populo gratiam in ocu-
lis Ægyptiorũ, & commoda-
verunt eis: & vacuos reliqu-
37 runt Ægyptios. Profectiq; sunt
filii Israel de Ramesses in So-
choth: quasi sexcenta millia *vi-
rorum* peditũ, præter familiã.
38 Extranei quoq; multi ascen-
derunt cum eis: & oves, & bo-
ves, & pecora multa nimis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cùm verò dixerint vobis 26
filii vestri, Quæ hæc est ser-
vitus vobis? Tum dicetis, 27
Sacrificium Paschatis est hoc
Domino, qui transiliit domos
filiorum Israel in Ægypto,
cùm percuteret Ægyptum,
& domos nostras eriperet:
& incurvavit se populus, &
adoravit. Iverunt autem 28
filii Israel, & fecerunt sicut
præceperat Dominus Mosi et
Aaroni; ita fecerunt. Factũ 29
est autem in media nocte, ut
(i) percuteret Dominus omnẽ
primogenitum in terra Ægy-
pti, à primogenito Pharao-
nis qui sedebat super thro-
num ejus, usq; ad primoge-
nitum captivæ quæ est in
carcere, & omnem primoge-
nitum bestiæ. Et surrexit 30
Pharao nocte istâ, & omnes
servi ejus, et omnes Ægyptii;
fuitque clamor magnus in
Ægypto; quia nulla domus
erat in qua non esset mortuus
aliquis. Et vocavit Mosen 31
& Aaronem noctu, dixit-
que; Surgite, egredimini de
medio populi mei, etiam vos,
etiam filii Israel; & abite,
servite Domino secundùm
verba vestra. Pecudes etiam 32
vestras, & boves vestros ac-
cipite sicut dixistis, & abite,
& benedicite mihi. Urge- 33
bantq; Ægyptii in populum
ut festinanter dimitterentur
de terra, dicebant enim,
Omnes mortui sumus. Et 34
tulit populus massam suam
farinaceam antequã fermen-
tata esset, conspersiones suas
ligatas in vestibus suis super
humerum suum. Filii verò 35
Israel fecerunt sicut locutus
fuerat Moses: mutuati enim
sunt ab Ægyptiis vasa ar-
gentea, & vasa aurea, &
vestes. Dominus quoq; dedit 36
(k) gratiam populo in oculis
Ægyptiorum, ut cõmodarent
eis, (l) spoliarẽntq; Ægyptios.
Et profecti sunt filii Israel 37
de Ramesses in Socoth, circi-
ter sexcenta millia peditum
virorum præter parvulos.
Ascendit etiam cum eis vul- 38
gus promiscuum, et pecudes,
& boves, possessio gravis
valdè.

VER. SAM. (i) interficeret (k) amorem (l) denudarẽntq;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* واذا قال لكم اولادكم ما هذه العبادة لكم * فقولوا هو ذبح رافة الله كا راف عمن في بيوت بني
اسرايل بمصر اذ صدم المصريين وخلص بيوتنا * فخر القوم وسجدوا * ومضي بنو اسرايل فصنعوا
جميع ما امر الله به موسي وهرون بحسب ذلك عملوا * فلما كان نصف الليل قتل الله كل بكر
في جميع بلد مصر من بكر فرعون الجالس علي كرسيه الي بكر السبي الذي في الحبس وجميع
ابكار البهايم * فقام فرعون ليلا هو وجميع قواده وسائر المصريين * فكان صراخ عظيم بمصر اذ
ليس بيت ليس فيه ميت * فدعا موسي وهرون ليلا * وقال قوموا فاخرجا من بين قومي انتما
وبنو اسرايل * وامضوا فاعبدوا الله كا قلتم * وايضا غنمكم وبقركم خذوها كا قلتم وامضوا
واجعلوني في حل * وشدد المصريون علي القوم ليسرعوا في اطلاقهم من البلد * لانهم قالوا
كلنا موتي * فحمل القوم عجينهم من قبل ان يختمر * فكانت معاجنهم مشدودة في ثيابهم
علي اعناقهم * وصنع بنو اسرايل كا امر الله موسي * فاستوهبوا من المصريين انية فضة وانية
ذهب وثيابا * والله اعطي القوم حظا عند المصريين فوهبوها لهم * واستلبوا المصريين *
رحل بنو اسرايل من عين الشمس الي العريش بستماية الف رجل خلا الاطفال * وصعد معهم ايضا
خلط كثير وغنم وبقر مواش عظيمة جدا *

Et cùm dixerint vobis filii vestri, Quinã 26
est iste cultus vobis? Dicite, Est sacrificium 27
propitiationis Dei, quando propitiatus est
iis qui erant in domibus filiorum Israil in
Ægypto, cùm percussit Ægyptios, & li-
beravit domos nostras. Prostratúsque est
populus, & adoraverunt. Et abierunt filii 28
Israil, et fecerunt omne quod præcepit De-
us Musæ et Haroni: secundùm illud fece-
runt. Cùm verò esset medium noctis, occi- 29
dit Deus omne primogenitum in universa
regione Ægypti, à primogenito Pharaonis
sedente super sedem ejus usq; ad primoge-
nitum captivi qui erat in carcere, et omnia
primogenita jumentorum. Surrexitq; Pha- 30
rao de nocte, ipse et omnes duces ejus, et o-
mnes Ægyptii; factúsq; est clamor magnus
in Ægypto, cùm non esset domus in quâ
non esset mortuus. Accersivitq; Musam et 31
Haron de nocte, et dixit eis, Surgite, egre-
dimini de medio populi mei vos ambo, &
filii Israil, et abite, et immolate Deo sicut
dixistis. Quinetiam oves vestras, et bo- 32
ves vestras sumite, sicuti dixistis, et abite,
& facite consequar indulgentiam. Et co- 33
arctârunt Ægyptii populum, ut accelera-
rent dimissionem eorum de regione; quia
ipsi dixerunt, Nos omnes sanè sumus mor-
tui. Portavit ergò populus massam suam 34
antequam fermentaretur, et erant vasa pi-
storia eorum alligata vestibus eorum super
colla sua. Et fecerunt filii Israil sicut præ- 35
cepit Deus Musæ, et commodatò petierunt
ab Ægyptiis vasa auri, et vasa argenti, et
vestes. Et Deus dedit populo gratiam apud 36
Ægyptios, et dederunt ea illis, et eradica-
verunt Ægyptios. Deindè profecti sunt fi- 37
lii Israil de Ain-Semes ad Alarise, cum
sexcentis millibus virorum præter pue-
ros. Et ascendit cum eis etiam promiscua 38
turba copiosa, et oves et boves, armenta
magna nimis.

ספר שמות : יג

placentulas :Ægypto ex eduxerunt quam ,conspersionem coxerunt Et
39 ויאפו את־הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת
Ægypto ex fuerunt expulsi quia ,fermentata fuerat non quia ,infermentatas
מצות כי לא חמץ כי־גרשו ממצרים
.sibi fecerant non escam etiam & ,demorari potuerunt non &
ולא יכלו להתמהמה וגם־צדה לא־עשו להם:
,anni triginta ,Ægypto in habitaverat qua ,Israel filiorũ habitatio Et
40 ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה
quadringentorũ & ,annorũ triginta fine à fuit Et .anni quadringenti &
וארבע מאות שנה: ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות
exercitus omnes sunt egressi ,hujus diei corpore in fuit & ,annorum
41 שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל־צבאות
eos educendis ad ,Domino ipsa custodiarum Nox .Ægypti terra è Domini
42 יהוה מארץ מצרים: ליל שמרים הוא ליהוה להוציאם
omnibus custodiæ Domino ista nox Ipsa .Ægypti terra è
מארץ מצרים הוא־הלילה הזה ליהוה שמרים לכל־
Mosch ad Dominus Dixitq; .suas generationes in Israel filiis
43 בני ישראל לדרתם: ויאמר יהוה אל־משה
comedet non alienigenæ filius Omnis .Transitus statutum Hoc : Aharon &
ואהרן זאת חקת הפסח כל־בן־נכר לא־יאכל
tunc ,eum circumcides & ,argenti emptionem viri servum omne Et .eo in
44 בו: וכל־עבד איש מקנת־כסף ומלתה אתו אז
domo In .eo in comedet non mercenarius & Advena .eo in comedet
45 יאכל בו: תושב ושכיר לא־יאכל בו: בבית
,extrà carne de domo è educes Non .comedetur una
46 אחד יאכל לא־תוציא מן־הבית מן־הבשר חוצה
.eum facient Israel cœtus Omnis .eo in confringetis non os &
47 ועצם לא תשברו־בו: כל־עדת ישראל יעשו אתו:
Domino Transitum fecerit & ,peregrinus tecum fuerit peregrinatus cùm Et
48 וכי־יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה
erit & ,illud faciendũ ad accedet tunc & ,masculus omnis ei circũcidetur
המול לו כל־זכר ואז יקרב לעשתו והיה
.eo in comedet non præputiatus omnis Et .terræ indigena sicut
כאזרח הארץ וכל־ערל לא־יאכל בו:
vestri medio in peregrinanti peregrino & ,indigenæ erit una Lex
49 תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם:
Dominus præcepit quemadmodum :Israel filii omnes fecerunt Et
50 ויעשו כל־בני ישראל כאשר צוה יהוה
diei corpore in fuit Et .fecerunt sic ,Aharon & Mosch
את־משה ואת־אהרן כן עשו: ויהי בעצם היום
Ægypti terra è Israel filios Dominus eduxit ,hujus
51 הזה הוציא יהוה את־בני ישראל מארץ מצרים
.suos exercitus per
על־צבאתם:

CAP. XIII. יג

mihi Sanctifica :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: קדש־לי
,homine in ,Israel filiis in vulvæ omnis Apertionem .primogenitũ omne
2 כל־בכור פטר כל־רחם בבני ישראל באדם
.ipsum mihi ,animali in &
ובבהמה לי הוא:

Versio VULG. LAT.

39 Coxerúntque farinam, quam
dudum de Ægypto consper-
sam tulerant: & fecerunt sub-
cineritios panes azymos: neq;
enim poterant fermentari, co-
gentibus exire Ægyptiis, &
nullam facere sinentibus mo-
ram: nec pulmenti quidquam
40 occurrerat præparare. Habi-
tatio autem filiorum Israel, quâ
manserunt in Ægypto, fuit
quadringentorum triginta an-
41 norum. Quibus expletis, eâdê
die egressus est omnis exerci-
tus Domini de terra Ægypti.
42 Nox ista est observabilis Do-
mini, quando eduxit eos de
terra Ægypti: hanc observa-
re debent omnes filii Israel in
43 generationibus suis. Dixitq;
Domin⁹ ad Moysen & Aaron,
Hæc est religio Phase. Omnis
alienigena non comedet ex eo.
44 Omnis autem servus emptiti-
us circumcidetur, & sic com-
45 edet. Advena & mercenari⁹
46 non edent ex eo. In una do-
mo comedetur, nec efferetis
de carnibus ejus foràs, nec os
47 illius confringetis. Omnis cœ-
tus filiorum Israel faciet illud.
48 Quòd si quis peregrinorum in
vestram voluerit transire co-
loniam, & facere Phase Domi-
ni, circumcidetur priùs omne
masculinum ejus, & tunc ritè
celebrabit; eritq; sicut indige-
na terræ: si quis autê circûcis⁹
non fuerit, non vescetur ex eo.
49 Eadem lex erit indigenæ &
colono qui peregrinatur apud
50 vos. Fecerúntque omnes filii
Israel, sicut præceperat Domi-
51 nus Moysi & Aaron. Et eâdê
die eduxit Dominus filios Is-
rael de terra Ægypti per tur-
mas suas.

CAP. XIII.

1 Locutúsq; est Dominus ad
2 Moysen, dicens; Sanctifica
mihi omne primogenitũ quod
aperit vulvam in filiis Israel,
tam de hominibus quàm de
jumentis: mea sunt enim
omnia.

Versio GRÆCA. LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

39 Καὶ ἔπεψαν τὸ σταῖς ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ Αἰ-
γύπτου, ἐγκρυφίας ἀζύμους, οὐ γὰρ ἐζυμώ-
θη· ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι, (λ)
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἐπιμεῖναι· οὐδὲ ἐπι-
σιτισμὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἰς τὴν ὁδόν.
40 Ἡ δὲ (μ) κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν
(ν) κατῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ
(ξ) Χαναάν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα.
41 (ο) Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ τετρακόσια τρι-
άκοντα ἔτη, ἐξῆλθε πᾶσα ἡ δύναμις κυ-
42 ρίου ἐκ γῆς Αἰγύπτου νυκτός. Προφυλακή
ἐστι τῷ κυρίῳ, ὥστε ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ
γῆς Αἰγύπτου· ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη προφυ-
λακὴ κυρίῳ, ὥστε πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ
43 εἶναι εἰς γενεὰς αὐτῶν. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς
Μωυσῆν καὶ Ἀαρών, Οὗτος ὁ νόμος τοῦ πά-
σχα. πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ.
44 Καὶ πάντα (π) οἰκέτην ἢ ἀργυρώνητον
περιτεμεῖς αὐτόν· καὶ τότε φάγεται ἀπ'
45 αὐτοῦ. Πάροικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔδε-
46 ται ἀπ' αὐτοῦ. Ἐν οἰκίᾳ μιᾷ (ρ) βρω-
θήσεται, καὶ οὐκ ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰ-
κίας τῶν κρεῶν ἔξω· καὶ ὀστοῦν οὐ συν-
47 τρίψετε ἀπ' αὐτοῦ. Πᾶσα συναγω-
48 γὴ υἱῶν Ἰσραὴλ ποιήσει (σ) αὐτό. Ἐὰν
δέ τις προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυ-
τος (τ) ποιῆσαι τὸ πάσχα κυρίῳ, περι-
τεμεῖς αὐτοῦ πᾶν ἀρσενικόν· καὶ τότε
προσελεύσεται ποιῆσαι αὐτό· καὶ ἔσται
ὥσπερ καὶ ὁ αὐτόχθων τῆς γῆς. πᾶς
49 ἀπερίτμητος οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ. Νό-
μος εἷς (υ) ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ (φ)
50 τῷ προσελθόντι προσηλύτῳ ἐν ὑμῖν. Καὶ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ ἐνετεί-
λατο κύριος τῷ Μωυσῇ καὶ (χ) Ἀαρὼν
51 πρὸς αὐτούς, οὕτως ἐποίησαν. Καὶ ἐγένετο
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς
υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου σὺν δυ-
νάμει αὐτῶν.

Et coxerunt farinam quam extulerant de Ægypto, subcinericia azyma: non enim fuerat fermentata. Ejecerunt enim eos Ægyptii, & non potuerunt commorari: neque cibum fecerunt sibi ipsis in viam. Habitatio autem filiorum Israel, quam 40
habitaverunt in terra Ægypto, & terra Chanaan, anni quadringenti triginta. Et factum est post 41
quadringentos triginta annos, exiit omnis virtus Domini de terra Ægypti nocte. (aa) Custodia 42
est Domino ad educendum eos de terra Ægypti: illa nox hæc, custodia Domino, ut omnibus filiis Israel sit in progenies eorum. Dixit autem Dominus 43
ad Moysen & Aaron, Hæc est lex ipsius Pascha. Omnis alienigena non comedet de eo. Et 44
omnem famulum, vel argento emptum circumcides eum: & tunc comedet de eo. Advena 45
vel mercenarius non comedet de eo. In domo una manduca- 46
bitur, & non efferetis de domo de carnibus foràs: & os non contereris de eo. Omnis syna- 47
goga filiorum Israel faciet id. Si quis autem advenerit ad vos 48
proselytus ad faciendum pascha Domino, circumcides omne ejus masculinum: & tunc accedet ad faciendum id: & erit tanquam & indigena terræ. Omnis incircumcisus non comedet de eo. Lex una erit indigenæ, 49
& advenienti proselyto in vobis. Et fecerunt filii Israel, sicut 50
mandavit Dominus Moysi & Aaron ad eos, sic fecerunt. Et 51
factum est in die illa, eduxit Dominus filios Israel de terra Ægypti cum virtute eorum.

MS.A. (λ) οὐ γὰρ ἐδυνάσθησαν ὑπομεῖναι· (μ) παροίκησις (ν) παρῴκησαν (ξ) Χαναάν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη (ο) Ἐγένετο δὲ (π) οἰκέτην τινὸς καὶ ἀργυρώνητον (ρ) βρωθήσεται, οὐ καταλείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ, οὐκ ἐξοίσετε (σ) τοῦτο. (τ) καὶ ποιῇ (υ) ἔσται (φ) τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν ὑμῖν. (χ) Ἀαρών, οὕτως

ΚΕΦ. ιγʹ.

1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
2 Ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον (α) πρω-
τογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους,
ἐμοί ἐστιν.

CAP. XIII.

Dixit autem Dominus ad 1
Moysen, dicens; Sanctifica mihi 2
omne primitivum primogenitum adaperiens omnem vulvam in filiis Israel, ab homine ad pecus: mihi erit.

MS.A. Κεφ. ιγʹ. πρωτογενὲς, καὶ διανοῖγον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

Et coxerunt massam quam asportaverant ex 39
Ægypto, placentam infermentatam; non
enim erat fermentata: quoniam ejecerant
eos Ægyptii, nec potuerunt circuncursitare,
imò nec viaticum paraverunt sibi. Habita- 40
tionis verò tempus quo habitaverunt filii
Israel in terra Ægypti, fuerũt anni quadrin-
genti triginta. Factúmque est post quadrin- 41
gentos & triginta annos, hac ipsâ die egressi
sũt omnes exercit⁹ Dñi è terra Ægypti. Nox 42
servabatur Dño ad eos educendos è terra Æ-
gypti: hæc eadem Dño observabatur apud
omnes filios Israel, in generationes eorum.
Deinde dixit Dominus Mosi & Aharoni, 43
Hæc est lex paschæ: Omnis filius extraneo-
rum non edet ex eo. Et omnis servus cu- 44
juscunque viri emptus argento, postquam
circuncideris eum, tunc edet ex eo. Pere- 45
grin⁹ & mercenarius non comedent ex eo.
In domo una comedetur, & non exportabi- 46
tis ex illa carne extra domum, & os non cõ-
fringetis in eo. Universa congregatio Isra- 47
elis facient illud. Cúmq; habitaverit vobis- 48
cum advena, feceritque pascha Dño, post-
quam circuncisus fuerit omnis masculus,
tunc accedet ad faciendum illud, eritque si-
cut indigena terræ. Omnis item præputiat⁹
non comedet ex eo. Lex eadem erit indige- 49
nis & incolis degentibus inter vos. Fecerũt 50
itaque omnes filii Israel quemadmodũ præ-
ceperat Dñs Mosi & Aharoni, sic inquam 51
fecerunt. Factum est igitur hac ipsâ die, ut
eduxerit Dominus filios Israel è terra Ægy-
pti, omnes videlicet exercitus eorum.

CAP. XIII.

Dixitque Dominus ad Mosen, Sanctifica 1
mihi omne primogenitum aperiens: omnes 2
enim uteri filiorum Israel, tam hominum
quàm jumentorum, mei sunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואפו ית לישא די אפיקו ממצרים
גריצן פטירן ארי לא חמע ארי
אתרכו ממצרים ולא יכילו
לאתעכבא ואף זודין לא עבדו
להון: ומותב בני ישראל דיתיבו
במצרים ארבע מאה ותלתין שנין
והוה מסוף ארבע מאה ותלתין
שנין והוה בכרן יומא הדין נפקו
כל חיליא דיי מארעא דמצרים
ליל נטיר הוא קדם יי
לאפקותהון מארעא דמצרים
הוא ליליא הדין קדם יי נטיר
לכל בני ישראל לדריהון: ואמר
יי למשה ולאהרן דא גזירת פסחא
כל בר ישראל דאשתמד לא
יכול ביה: וכל עבד גבר זבין
כספא ותגזר יתיה בכן ייכול ביה
תותבא ואגירא לא ייכול ביה
בחבורא חדא יתאכל לא תפקון
מן ביתא מן בסרא לברא
וגרמא לא תתברון ביה: כל
כנשתא דישראל יעבדון יתיה
וארי יתגייר עמך גיורא ויעבד
פסחא קדם יי יגזר ליה כל
דכורא ובכן יקרב למעבדיה ויהי
כיציבא דארעא וכל ערלא לא
יכול ביה: אוריתא חדא תהי
ליציבא ולגיורא דאתגייר ביניכון
ועבדו כל בני ישראל כמא דפקיד
יי ית משה וית אהרן כן עבדו
והוה בכרן יומא הדין אפיק יי ית
בני ישראל מארעא דמצרים על
חיליהון: יג
ומליל יי עם משה למימר: אקדיש
קדמי כל בוכרא פתח כל ולדא
בבני ישראל באנשא ובבעירא
דילי הוא:

Targum Onkelos.

39 Et coxerunt maſſam, quam eduxerāt de Ægypto, feceruntq; placentas azymas, quia non erat fermentatum: eò quòd ejecti fuerant de Ægypto, & non poterant immorari; viaticum quoq; non paraverunt ſibi.
40 Habitatio autem filiorum Iſraël, quâ habitaverunt in Ægypto; fuit quadringentorum & triginta annorum.
41 Et factum eſt, poſt quadringentos & triginta annos; in hâc eâdē die, egreſſi ſunt omnes exercitus Domini, de terrâ Ægypti.
42 Nox obſervabilis eſt coram Domino; ut educeret eos de terrâ Ægypti: hæc eſt nox illa corā Domino, obſervanda filiis Iſrael in generationib⁹ ſuis.
43 Dixitq; Dominus ad Moyſen & Aaron; Hic eſt ritus Phaſe: omnis fili⁹ Iſrael qui fuerit apoſtata, non comedat ex eo.
44 Omnis autem ſervus alicujus, emptus argento; ſi circunciderīs eum, tunc comedet ex eo.
45 Advena & mercenarius non comedent ex eo.
46 In ſocietate unâ comedetis; non efferetis de carnibus ejus ex domo foras: & os non confringetis in eo.
47 Omnis cœtus Iſrael faciet illud.
48 Et quando tranſierit ad veſtrâ religionē aliquis proſelytus, & fecerit Phaſe coram Domino: *circuncides omnem maſculum* ejus, & tunc accedet ut faciat illud; & erit ſicut indigena terræ: & omnis *præputiatus* non comedet ex eo.
49 Lex una erit indigenæ, et proſelyto qui morabitur vobiſcū.
50 Feceruntq; filii Iſrael; ſicut præceperat Dominus Moyſi & Aaron, ita fecerunt.
51 Et factum eſt, in ipſâ die: eduxit Dominus filios Iſrael de terrâ Ægypti, per turmas ſuas.

CAP. XIII.

1 LOcutúſq, eſt Dominus cū Moyſe dicens.
2 Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit omnem vulvam, in filiis Iſrael; in hominibus, & in jumentis: meum eſt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

39 Coxerunt autē maſſam quam attulerant ex Ægypto, ſubcineritia azyma, quia fermentata non fuerat, eò quòd expulerant eos Ægyptii, nec potuerant moram facere, neque etiam viaticum ſibi præparaverant.
40 Commoratio autem filiorum Iſrael, & patrum eorum quam habitaverunt in in terra Chanaan, & in terra Ægypti, quadringentorū fuit et triginta annorū.
41 Factúmque eſt, poſt finem quadringentorum & triginta annorum, ut in illo ipſo die egrederentur omnes exercitus Domini de terra Ægypti.
42 Nox cuſtodiarum eſt iſta Domino, cum eduxit eos de terra Ægypti: Iſta eſt nox cuſtodiarum Domino omnibus filiis Iſrael in generationibus ſuis.
43 Dixit autem Dominus Moſi & Aaroni, Hæc eſt lex Paſchatis: nullus filius alienigenæ comedet de eo.
44 Omnem ſervum virum (m) acquiſitionis argenti, circumcides, tunc comedet de eo.
45 Advena, & mercenarius non comedent de eo.
46 In domo una comedetur; non deferetis ex carne de domo foras, óſque non frangetis in eo.
47 Omnis congregatio Iſrael faciet illud.
48 Cum autem advenerit vobis peregrinus, & fecerit Paſcha Domino, circumcidetur ei omnis maſculus, & tunc accedet ut faciat eum, éritque ſicut indigena terræ; ſed nullus præputiatus comedet de eo.
49 Lex una erit indigenæ, et advenæ qui commoratur in medio veſtri.
50 Et fecerunt omnes filii Iſrael ſicut præceperat Dominus Moſi & Aaroni: ſic fecerunt.
51 Illo ipſo die eduxit Dominus filios Iſrael de terra Ægypti per turmas ſuas.

CAP. XIII.

1 LOcutus eſt autem Dominus Moſi, dicens;
2 Sanctifica mihi omne primogenitum: Omne aperiens vulvam in filiis Iſrael, in hominibus & in beſtiis, meum eſt.

VER. SAM. (m) et emptum argento,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

39 * فاخبزوا العجين الذي اخرجوه من مصر ملة فطيرا * اذ لم يختمر لما طردوا من مصر ولم
40 يطيقوا ان يتلبثوا حتى ان زادا لم يصنعوه لهم * وكان مقام اسرائيل الذي اقاموه في عمل
41 مصر اربع مائة وثلثين سنة * فلما كان في ذات ذلك اليوم خرج جميع جيوش الله من بلد
42 مصر * كذلك هذا الليل لله محفوظ لخروجهم * كذلك هذا الليل محفوظ لبني اسرائيل لاجيالهم
43 * ثم قال الله لموسى وهرون هذا رسم الفسح * كل اجنبي لا ياكل منه * وكل عبد انسان مشترى
44 بثمن فاختنه * حينئذ يجوز له ان ياكل منه * والضيف والاجير لا ياكل منه * وفي بيت واحد
45 يوكل * لا تخرج من البيت من اللحم شيئا الى خارج * وعظما لا يكسروا منه * كذلك جماعة بني
46 اسرائيل يصنعونه * واذا دخل معكم غريب * واراد ان يصنع فسحا لله * فليختتن كل رجل في
47 ناحيته * حينئذ فيتقدم فيصنعه * ويصير كصريح البلد * وكل اقلف لا ياكل منه * ولتكن
48 شريعة واحدة للصريح والغريب الدخيل فيما بينهم * فصنع بنو اسرائيل كما امر الله موسى وهرون
49 * ولما كان في ذات اليوم الذي اخرج الله بني اسرائيل من بلد مصر على جيوشهم
50 * الفصل الثالث عشر *
51 * ثم قال الله لموسى مكلما * قدس لي كل بكر فاتح كل رحم من بني اسرائيل من الناس
1 والبهائم * لي هم *

39 Et coxerunt maſſam quam eduxerant de Ægypto placentas infermentatas, cum non fermentata fuiſſet, eò quòd expulſi eſſent ex Ægypto, nec potuiſſent immorari, ita ut nè viaticum quidem fecerint ſibi.
40 Et fuit mora Iſraïl quā manſerunt in regione Ægypti, quadringentorum & triginta annorum.
41 Cùmque fuiſſet eadē illa dies, exierunt omnes exercitus Dei de regione Ægypti.
42 Propterea hæc nox Deo obſervabilis eſt propter exitū eorum: Propterea hæc nox obſervabilis eſt filiis Iſraïl in generationes veſtras.
43 Tum dixit Deus Muſæ & Haroni, Hæc eſt conſtitutio Paſchatis. Omnis alienigena nè comedat ex eo.
44 Et omnem ſervum hominis emptum pretio, circuncide: tunc licitum erit ei manducare ex eo.
45 Et hoſpes & mercenarius non manducabunt ex eo.
46 Et in domo una comedetur: Nè educas de domo ex carne foras quicquam, & os non confringent ex eo.
47 Sic cœtus filiorum Iſraïl facient illud.
48 Et cùm ingreſſ⁹ fuerit vobiſcum alienigena, & voluerit agere Paſcha Deo, circuncidatur omnis vir in parte ſua: tunc accedet, & aget illud, & fiet veluti incola regionis: at omnis incircunciſus, nè comedat ex eo.
49 Et ſit lex una incolæ & alienigenæ advenæ inter eos.
50 Et fecerunt filii Iſraïl ſicut præceperat Deus Muſæ & Haroni.
51 Quumque fuiſſet ipſamet dies quâ eduxit Deus filios Iſraël è regione Ægypti per turmas ſuas,

CAP. XIII.

1 LOcutus eſt etiam Deus cum Muſa locutionem;
2 Sacrifica mihi omne primogenitum aperiens omnem vulvam ex filiis Iſraïl, ex hominibus & jumentis; mihi ſunt.

ספר שמות : יג

estis egressi quo ,hujus diei Memento :populum ad Moseh Dixitque
3 ויאמר משה אל־העם זכור את־היום הזה אשר יצאתם
Domin' eduxit man' fortitudine in quia ,servorum domo è ,Ægypto ex
ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יהוה
mense in egredientes vos Hodie .fermentatũ cõedetur non & ,hinc vos
4 אתכם מזה ולא יאכל חמץ : היום אתם יצאים בחדש
,Chenahanæi terram in Domin' te introduxerit cum,erit Et .novarum frugum
5 האביב : והיה כי־יביאך יהוה אל־ארץ הכנעני
juravit quam ,Jebusæi & ,Chivvæi & ,Emoræi & ,Chethæi &
והחתי והאמרי והחוי והיבוסי אשר נשבע
servies & ;melle & ,lacte fluentem terram tibi dandum ad ,tuis patribus
לאבתיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת
comedes diebus Septem .isto mense in hanc servitutem
6 את־העבדה הזאת בחדש הזה : שבעת ימים תאכל
comedetur Infermentata ,Domino solennitas septimo die in &,infermentata
7 מצת וביום השביעי חג ליהוה : מצות יאכל
cõspicietur non &,fermẽtatũ tibi conspicietur nõ & ,diebus septem
את שבעת הימים ולא־יראה לך חמץ ולא־יראה
,ipso die in tuo filio nunciabis Et .tuo termino omni in fermentum tibi
8 לך שאר בכל־גבלך : והגדת לבנך ביום ההוא
.Ægypto de me excundo in ,mihi Dominus fecit hoc Propter :dicendo
לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים :
,tuos oculos inter,memoriã in & ,tuam manũ super signum in tibi erit Et
9 והיה לך לאות על־ידך ולזכרון בין עיניך
te eduxit forti manu in quia :tuo ore in Dñi lex sit ut
למען תהיה תורת יהוה בפיך כי ביד חזקה הוצאך
suo tempore in hoc statutum custodies Et .Ægypto ex Dominus
10 יהוה ממצרים : ושמרת את־החקה הזאת למועדה
terram in Dominus te introduxerit cum ,erit Et .dies in diebus à
11 מימים ימימה : והיה כי־יבאך יהוה אל־ארץ
eam dederit &,tuis patribus & ,tibi juravit quemadmodum ,Chenahanæi
הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך ונתנה
apertionem omnem & ,Dñm ad ,vulvæ apertionem omnem facies transire Et .tibi
12 לך : והעברת כל־פטר־רחם ליהוה וכל־פטר
omnem Et .Domino erunt mascula ,tibi erit quod animalis emissionis
13 שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים ליהוה : וכל־
illud decervicabis & ,redemeris non si & :agno in redimes asini apertionem
פטר חמר תפדה בשה ואם־לא תפדה וערפתו
cum ,erit Et .redimes ,tuis filiis in hominis primogenitum omne &
14 וכל בכור אדם בבניך תפדה : והיה כי־
;eum ad dices & ?hoc Quid :dicendo ,cras tu' filius te interrogaverit
ישאלך בנך מחר לאמר מה־זאת ואמרת אליו
.servorum domo è Ægypto ex Dominus nos eduxit manus fortitudine In
בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית עבדים :
Dominus occidit & ,nos dimittendum ad,Parhoh se indurasset cùm,fuit Et
15 ויהי כי־הקשה פרעה לשלחנו ויהרג יהוה
ad usq; hominis primogenito à Ægypti terra in primogenitum omne
כל־בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד־
omnem Domino sacrifico ego Idcirco .animalis primogenitum
בכור בהמה על־כן אני זבח ליהוה כל־
.redimam meorũ filiorũ primogenitũ omne & ,masculos ,vulvæ apertionem
פטר רחם הזכרים וכל־בכור בני אפדה :

Ver. VULG. LAT.

3 Et ait Moyses ad populũ, Me-
mentote diei huj', in qua egres-
si estis de Ægypto, & de domo
servitutis : quoniam in manu
forti eduxit vos Dñs de loco
isto; ut non comedatis fermen-
4 tatum panem. Hodiè egredi-
mini mense novarum frugum.
5 Cúmq; introduxerit te Domi-
n' in terram Chananæi, & He-
thæi, & Amorrhæi, & Heuæi,
& Jebusæi, quã juravit patrib'
tuis, ut daret tibi, terram fluen-
tem lacte & melle; celebrabis
hunc morem sacrorum mense
6 isto. Septem dieb' vescéris a-
zymis, & in die septimo erit
7 solennitas Domini. Azyma
comedetis septem dieb' : non
apparebit apud te aliquid fer-
mentatum, nec in cunctis fini-
8 bus tuis. Narrabisque filio tuo
in die illo, dicẽs, Hoc est quod
fecit mihi Domin', quando e-
9 gressus sum de Ægypto. Et erit
quasi signum in manu tua, &
quasi monimentum ante ocu-
los tuos: & ut lex Domini sem-
per sit in ore tuo. In manu e-
nim forti eduxit te Dominus
10 de Ægypto. Custodies hu-
juscemodi cultum statuto tem-
11 pore, à dieb' in dies. Cúmque
introduxerit te Domin' in ter-
ram Chananæi, sicut juravit
tibi & patrib' tuis, & dederit
12 tibi eã, Separabis omne quod
aperit vulvam Dño, & quod
primitivũ est in pecorib' tuis:
quidquid habueris masculini
sexûs, consecrabis Domino.
13 Primogenitum asini mutabis
ove : quod si non redemeris,
interficies. Omne autem pri-
mogenitum hominis de filiis
14 tuis, pretio redimes. Cúmque
interrogaverit te filius tuus
cras, dicens, Quid est hoc?
respondebis ei, In manu forti
eduxit nos Dominus de terra
Ægypti, de domo servitutis.
15 Nam cùm indurat' esset Pha-
rao, & nollet nos dimittere,
occidit Domin' omne primo-
genitũ in terra Ægypti, à pri-
mogenito hominis usq; ad pri-
mogenitũ jumentorũ: idcirco
immolo Dño omne quod ape-
rit vulvã, masculini sex'; et oĩa
primogenita filiorũ meorum
redimo.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

3 Εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, Μνημονεύ-
ετε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθετε (β) ἐκ
γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας· ἐν γὰρ χειρὶ
κραταιᾷ ἐξήγαγεν ὑμᾶς κύριος ἐντεῦθεν.
καὶ οὐ βρωθήσεται ζύμη. Ἐν γὰρ τῇ σήμερον
4 ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μηνὶ τῶν νέων. Καὶ ἔ-
5 σται ἡνίκα ἐὰν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός
σου εἰς τὴν γῆν τῶν Χαναναίων, καὶ Χετταίων, καὶ
Ἀμορραίων, καὶ Εὐαίων, καὶ Ἰεβουσαίων, καὶ
Γεργεσαίων, καὶ Φερεζαίων, ἣν ὤμοσε τοῖς
πατράσι σου δοῦναί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ
μέλι· καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῷ
6 μηνὶ τούτῳ. Ἓξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα,
7 τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἑορτὴ κυρίου. Ἄζυ-
μα ἔδεσθε (γ) ἑπτὰ ἡμέρας· οὐκ ὀφθήσεται
σοι ζυμωτόν, οὐ δὲ ἔσται σοι ζύμη ἐν πᾶσι
8 τοῖς ὁρίοις σου. Καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, Διὰ τοῦτο ἐ-
ποίησε κύριος ὁ θεός μοι, ὡς ἐξεπορευό-
9 μην ἐξ Αἰγύπτου. Καὶ ἔσται σοι σημεῖον ἐ-
πὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνημόσυνον πρὸ ὀφθαλ-
μῶν σου, ὅπως ἂν γένηται ὁ νόμος κυρίου
ἐν τῷ στόματί σου· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξ-
ήγαγέ σε (δ) κύριος ὁ θεὸς ἐξ Αἰγύπτου.
10 Καὶ φυλάξεσθε τὸν νόμον τοῦτον κατὰ καιροὺς
11 ὡρῶν, ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. Καὶ ἔσται ὡς
ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν
γῆν τῶν Χαναναίων, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς
πατράσι σου, (ε) καὶ δώσει σοι αὐτήν· (ζ)
12 Καὶ ἀφελεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ
(η) ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ· πᾶν διανοῖγον
μήτραν ἐκ βουκολίων (θ) ἢ ἐν τοῖς κτήνεσί
σου, ὅσα (ι) ἐὰν γένηταί σοι, τὰ ἀρσενικὰ
13 ἁγιάσεις τῷ κυρίῳ. Πᾶν διανοῖγον
μήτραν ὄνου, ἀλλάξεις προβάτῳ· ἐὰν δὲ
μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό· πᾶν πρωτό-
τοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ.
14 Ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μετὰ ταῦ-
τα, λέγων, Τί τοῦτο; καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, Ὅτι
ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν (κ) κύριος ἡ-
μᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δου-
15 λείας. Ἡνίκα δὲ ἐσκλήρυνε Φαραὼ ἐξ-
αποστεῖλαι ἡμᾶς, ἀπέκτεινε πᾶν πρωτό-
τοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ (λ) ἀπὸ πρωτοτό-
κων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν.
διὰ τοῦτο ἐγὼ (μ) θύω πᾶν διανοῖγον
μήτραν, τὰ (ν) ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ, καὶ
πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν μου λυτρώ-
σομαι.

Dixit autem Moyses ad populũ, 3
Memoramini diei hujus, in qua
exivistis de terra Ægypti, de
domo servitutis. In manu enim
valida eduxit vos Domin' hinc:
et non manducabitur fermentũ.
Hodiè enim vos egredimini in 4
mense (a) novorum. Et erit cùm 5
introduxerit te Dominus Deus
tuus in terram Chananæorum, &
Chettæorum, et Amorrhæorum, et
Euæorum, & Jebusæorum, &
Gergesæorum, & Pherezæorum,
quam juravit patribus tuis dare
tibi, terrã fluentẽ lacte et melle:
et facies servitutẽ hanc in mense
hoc. Sex dies comedetis azyma: 6
die autem septimo solemnitas (b)
Domini. Azyma comedetis se- 7
ptem dies : non apparebit tibi
fermentatum, neque erit tibi fer-
mentum in omnibus finibus tuis.
Et annunciabis filio tuo in die 8
illa, dicens, Propter hoc fecit Do-
minus Deus mihi, cùm egredie-
bar ex Ægypto. Et erit tibi (c) 9
signum super manum tuam, &
memoriale ante oculos tuos, ut
sit lex Domini in ore tuo. In ma-
nu enim valida eduxit te Domi-
nus Deus de Ægypto. Et custodie- 10
te (d) legem hanc secundùm
tempora (e) statuta, à diebus in
dies. Et erit cùm introduxerit 11
te Domin' De' tu' in terrã Cha-
nanæorum, quemadmodum jura-
vit patribus tuis, & dabit tibi
eam : Et (f) separabis omne 12
adaperiens vulvam, masculina
Domino : omne adaperiens vul-
vam de armentis, vel in pecoribus
tuis, quæcunque tibi nata fue-
rint, masculina sanctificabis Do-
mino. Omne adaperiens vul- 13
vam (g) asini, mutabis ove: si
autem non mutaveris, redimes
illud: omne primogenitũ hominis
filiorum tuorum redimes. Sin au-
tem interrogaverit te filius tuus 14
post hæc, dicens, Quid hoc? &
dices ei, Quoniam in manu vali-
da eduxit Dominus nos de terra
Ægypti, de domo servitutis.
Quando autem induravit se 15
Pharao ad dimittendum nos,
interfecit omne primogenitum in
terra Ægypto à primogenitis ho-
minum usq; ad primogenita pe-
corum. Propter hoc ego immolo
omne adaperiens vulvam, mascu-
lina Domino : & omne primogenitum filiorum meorum redimam.

MS.A. (β) ἐξ Αἰγύπτου, (γ) τὰς ἑπτὰ (δ) κύριος ἐξ (ε) καὶ δῷ σοι
(ζ) Καὶ ἀφορίεις πᾶν (η) ἀρσενικὰ ἁγιάσεις τῷ (θ) καὶ ἐν τοῖς (ι) ἐὰν
(κ) ἡμᾶς κύριος (λ) ἀπὸ πρωτοτόκου ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκου (μ) θύω
τῷ κυρίῳ πᾶν (ν) ἀρσενικά, καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et dixit Moses ad populum, Mementote diei 3
hujus in quo egressi estis de terra Ægypti, de
domo servitutis; quoniã manu potenti edu-
xit vos Dominus hinc: Et ne comedatur fer-
mentatum. In die ista quã egredimini, in 4
mense florum. Eritq; cùm introduxerit vos 5
Dñs in terram Chananæorum, & Hethæorũ,
& Amoræorũ, & Jebusæorum, & Pherezæ-
orum, quemadmodũ juravit patribus vestris
daturũ se vobis terrã fluentem lacte & mel-
le: exercebitis cultũ hunc in hoc ipso mense.
Septem diebus comedetis azymum, & in die 6
septimo festum est Dño. Azymum comedetis 7
septem diebus, & non videbitur inter vos
fermentatum in cunctis finib' vestris. Et indi- 8
cabitis filiis vestris in illa die, dicentes, Pro-
pterea fecit hoc mihi De' meus quãdo egres-
sus sum ex Ægypto. Eritq; tibi signum super 9
manum tuam, & monimentum inter oculos
tuos, ut scilicet sit lex Dñi in ore tuo: quoniã
manu validã eduxit te Dñs de Ægypto. Et
observa mandatũ hoc, & legem istam in tem- 10
pore suo, à tempore ad tempus. Cúmq; in- 11
troduxerit te Dñs in terrã Chananæorũ quẽ-
admodum juravit tibi & patrib' tuis, eámq;
tibi dederit : Segregabis omne primogenitum 12
aperiens vulvam, Dño : & omne aperiens
ex jumentis quod tuum fuerit masculũ, Dño
erit. Et omne primogenitum masculũ ape- 13
riés vulvã ex jumentis, agno redimes : & nisi
redimas illud, occides illud: omnem etiã pri-
mogenitum hominis, filiorũ tuorũ, redimes.
Cúmq; postulaverit à te filius tuus cras, dice- 14
ritq; tibi, Quid est hoc? Dices ad eũ, Quoniã
manu validã eduxit me Dñs ex Ægypto, de
domo servitutis. Cúmq; induruisset Pharao 15
quominùs dimitteret nos, interfecit Dñs o-
mnia primogenita terræ Ægypti, à primoge-
nito hominis usque ad primogenitum jumen-
ti : propterea consecro Domino omne ape-
riens vulvam, masculum, & omnem primo-
genitum filiorum meorum, redimo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואמר משה לעמא הוו דכירין ית
יומא הדין דנפקתון ממצרים מבית
עבודתא ארי בתקוף יד אפיק יי
יתכון מכא ולא יתאכל חמיע
יומא הדין אתון נפקין בירחא
דאביבא: ויהי ארי יעלנך יי לארע
כנענאי וחתאי ואמוראי וחואי
ויבוסאי דקים לאבהתך למתן לך
ארעא עבדא חלב ודבש ותפלח
ית פולחנא הדין בירחא הדין:
שבעא יומין תיכול פטירא וביומא
שביעאה חגא קדם יי: פטירא
יתאכל ית שבעת יומין ולא יתחזי
לך חמיע ולא יתחזי לך חמיר בכל
תחומך: ותחוי לברך ביומא ההוא
למימר בדיל דא עבד יי לי במפקי
ממצרים: ויהי לך לאת על ידך
ולדכרנא בין עינך בדיל דתהי
אוריתא דיי בפומך ארי ביד תקיפא
אפקך יי ממצרים: ותטר ית קימא
הדין בזמניה מזמן לזמן: ויהי ארי
יעלנך יי לארע כנענאי כמא דקיים
לך ולאבהתך ויתננה לך: ותעבר
כל פתח ולדא קדם יי וכל פתח
ולד בעירא דיהון לך דכרין תקדיש
קדם יי: וכל פתח בוכרא דחמרא
תפרוק באמרא ואם לא תפרוק
ותנקפיה וכל בוכרא דאנשא
בבנך תפרוק: ויהי ארי ישאלנך
ברך מחר למימר מא דא ותימר
ליה בתקוף יד אפקנא יי ממצרים
מבית עבדותא: והוה כד אקשי
פרעה לשלחותנא וקטל יי כל
בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא
דאנשא ועד בוכרא דבעירא על
כן אנא דבח קדם יי כל פתח ולדא
דכריא וכל בוכרא דבני אפרוק:

TARGUM ONKELOS.

3 Dixitq; Moyses ad populum; Mementote diei hujus, in quâ égressi estis de Ægypto, de domo servitutis; quoniã in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto: & non comedetur
4 fermentatum. Hodie vos egredimini, in mense novarũ fru-
5 gum. Et erit quando introduxerit te Domin⁹ in terrã Chananæi, & Ethæi & Amorræi, & Evæi & Jebusæi; pro quã juravit patribus tuis, ut daret tibi terrã fluentẽ lacte & melle: celebrabis cultum istum, in
6 mense isto. Septẽ diebus comedes azyma: & in die septimã, erit solennitas corã Domino.
7 Azymum comedetur septem diebus: & non apparebit tibi fermentatum, neq; apparebit tibi fermentum, in omni ter-
8 mino tuo. Narrabisq; filio tuo in die illo, dicens: Propter hoc fecit mihi Dominus; quando
9 egressus sum de Ægypto. Et erit tibi in signũ in manu tuã, & in memoriale inter oculos tuos; ut sit lex domini in ore tuo: quia in manu forti eduxit
10 te Domin⁹ de Ægypto. Et custodies pactũ hoc in tempore
11 suo: à tempore in tempus. Et erit, cùm introduxerit te Dñs in terrã Chananæi, sicut juravit tibi, & patribus tuis: &
12 dederit eã tibi. Transire facies omne quod aperit vulvã corã Dño: & omnes masculos qui aperiunt vulvã, in animalibus quos habueris, sanctificabis
13 corã Dño. Et omne primogenitũ asini *quod aperit vulvã*, redimes agno; & si non redemeris, mactabis eũ: omnemq; primogenitũ in filiis tuis redi-
14 mes. Et erit, cùm interrogaverit filius tuus cras, dicẽs: Quid est hoc? dices ei; In manu forti eduxit nos Dñs de Ægypto, de
15 domo servitutis. Et factum est cum induratus esset Pharao, & nollet dimittere nos: interfecit Dñs omne primogenitũ in terrã Ægypti; à primogenito hominis, usq; ad primogenitũ animalis: idcirco ego sacrifico omne masculũ ꝙ aperit vulvã; & omnem primogenitum filiorum meorum redimam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VER. SAM.

TEXT. ET VER. SAM.

Translatio Latina.

Et dixit Dominus Mosi, Re- 3
cordamini hujus diei in quo egressi estis de terra Ægypti, de domo servorum; quia cum manu forti exire vos fecit inde Dominus, neque comedetur fermentatum. Hodie enim 4
egredimini, in mense novarũ frugum. Cùm autem intro- 5
duxerit te Dominus tuus in terram Chananæorũ, Hethæorum, et Amorhæorũ, Pherezæorum, et Gergesæorũ, Hevæorũ, et Jebusæorũ, quã juravit patribus tuis se daturũ tibi, terram fluentem lacte et melle; tum servies servitutẽ hanc in mense isto. Sex dieb⁹ 6
comedes azyma, et die septimo festũ erit Domino. Azyma 7
comedes septem diebus; non apparebit apud te fermentatũ, neque apparebit apud te fermentũ in omnibus finib⁹ tuis. Narrabis autẽ filio tuo in die 8
isto, dicens, Propterea hoc fecit Dominus mihi, cum egressus sum de Ægypto. Eritq; ti- 9
bi in signũ super manus tuas, et in memoriale inter oculos tuos, ut sit lex Domini in ore tuo; quoniam in manu forti eduxit te Dominus de Ægypto. Ideò custodies hoc 10
præceptum quotannis in tempore suo. Cùm autem intro- 11
duxerit te Dominus Deus tuus in terrã Chanaan sicut juravit tibi & patribus tuis, et dederit eam tibi; Tùm (a) se- 12
parabis omne aperiens uterum Domino: & omne aperiens vulvam bestiæ: Mares qui fuerint tui, erunt Domino. O- 13
mnem apertionem asini redimes ove; nisi autem redemeris, decollabis: omnem quoque primogenitum hominis in filiis tuis, redimes. Quando 14
autem cras interrogaverit te filius tuus, dicens; Quid hoc est? Tunc dices ei, In manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto, de domo servorum. Accidit autem cùm difficile 15
se præberet Pharao ad dimittendum nos, ut occideret Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominis usque ad primogenitum bestiæ: ideò ego sacrifico Domino omne masculinum aperiens vulvam, & omne primogenitum hominis inter filios meos, redimo.

VER. SAM. (a) facies ut transeat

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 * فقال موسى للقوم اذكروا هذا اليوم الذي خرجتم فيه من مصر من بيت العبودية • لان
4 الله اخرجكم بشدة قدرته من هاهنا • ولا يؤكل خمير * اليوم انتم خارجون في شهر الفريك
5 * واذا ادخلك الله الى بلد الكنعانيين والحيثيين والاموريين والحويين واليبوسيين الذي
اقسم الله لآبائك ان يعطيك بلدا يفيض اللبن والعسل • فاصنع هذه الصنعة في هذا الشهر
6 * سبعة ايام كلوا فطيرا • وفي اليوم السابع حج لله * واذا اكل فطير في هذه السبعة الايام لا 7
8 يرى لك خمير ولا خمر في جميع تخمك * واخبر ابنك قائلا في ذلك اليوم • هذا بسبب ما
9 صنع الله لي في خروجي من مصر * وليكن آية لك على يدك • وذكرا بين عينيك • لكي
10 يكون شريعة الله في فيك • لان الله بقدرة شديدة اخرجك من مصر * واحفظ هذا الرسم في
11 وقته من حول الى حول * وكذلك اذا ادخلك الله الى بلد الكنعانيين • كما اقسم الله لك ولآبائك
12 واعطاك اياه * فاعزل كل فاتح رحم لله • وكل اول نتاج البهائم التي تكون لك الذكور لله
13 * وبكر الحمير فافده بشاة • وان لم تفده فاقفه • وكل بكر من بنيك افده * واذا سألك ابنك 14
15 غدا قائلا ما هذا • فقل له بشدة قدرة اخرجنا الله من مصر من بيت العبودية * ولما تصعب
فرعون ان يطلقنا • قتل الله كل بكر في بلد مصر من بكور الناس الى بكور البهائم • ولذلك
انا ذابح لله كل فاتح بطن من بكور البهائم • وكل ابكار بني افديهم *

Dixitque Musa populo, Recordamini hujus diei in quo existis de Ægypto, de domo servitutis; quoniam Deus eduxit vos valida cum potentia hinc. Et nè comedatur fermentum. Hodiè vos egredimini 3 4
in mense granescentis segetis. Et cùm in- 5
troduxerit te Deus in regionem Chananæorum, & Hethæorum, & Amoræorum, & Hevæorum, & Jebusæorum, quam juravit Deus patribus tuis daturum se tibi, regionem manantẽ lacte et melle: facito hoc opus in hoc mense. Septem diebus man- 6
ducate azymum: et in die septima est solemnitas Deo. Et cùm comedetur azymũ 7
in his septem diebus, nè appareat tibi fermentum neque fermentatũ in omnibus finibus tuis. Et annuntia filio tuo, dicens 8
in illo die; Istud est propter id quod fecit Deus mihi in exitu meo de Ægypto. Et sit signum tibi super manum tuam, & 9
memoria inter oculos tuos, ut sit lex Dei in ore tuo; quoniam Deus cum potentia forti eduxit te de Ægypto. Et observa 10
hoc statutum in tempore suo ab anno in annum. Et similiter quando introduxe- 11
rit te Deus in regionem Chananæorum, sicuti juravit Deus tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi; Segrega omnem aperi- 12
entem vulvam Deo, & omnem primum partum jumentorum quæ sunt tibi, masculos, inquam, Deo. Et primogenitum a- 13
sinorum commuta cum agna; & si non commutaveris eum, decolla eum: & omne primogenitum ex filiis tuis, redime. Et cùm interrogaverit te filius tuus cras, 14
dicens; Quid est hoc? Dic ei, Cum fortitudine potentiæ eduxit nos Deus ex Ægypto, de domo servitutis: Et cùm dif- 15
ficilem se ostendisset Pharaon ad dimittendum nos, interfecit Deus omne primogenitum in regione Ægypti, à primogenitis hominum, usque ad primogenita jumentorum: et propterea ego sacrifico Deo omne aperiens uterum ex primogenitis jumentorum, & omnes primogenitos filiorum meorum, redimo.

ספר שמות : יד

quia ;tuos oculos inter frontalia in & ,tua,manu *super* signum in erit Et
16 והיה לאות על־ידכה ולטוטפת בין עיניך כי
,fuit Et .Ægypto ex Dominus nos eduxit manus fortitudine in
17 בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים : ויהי
terræ via Deus eos duxit non &,populum Parhoh *dimittendo in*
בשלח פרעה את־העם ולא־נחם אלהים דרך ארץ
pœniteat fortè Ne :Deus dixit Nam *ipsa* propinqua quia ,Pelistim
פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן־ינחם
.Ægyptum in revertantur & ,prælium *eos videndo, in* ,populum
העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה :
:Suph maris deserti via populum Deus fecit circuire Et
18 ויסב אלהים את־העם דרך המדבר ים־סוף
sumpsit Et .Ægypti terra è Israel filii ascenderunt *quintati* &
19 וחמשים עלו בני־ישראל מארץ מצרים : ויקח
filios adjuraverat adjurãdo quia,secum Joseph ossa Mosch
משה את־עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את־בני
,vos Deus visitabit Visitando :dicendo ,Israel
ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם
sunt profecti Et .vobiscum hinc mea ossa facietis ascendere &
20 והעליתם את־עצמתי מזה אתכם : ויסעו
Dominus Et .deserti fine in ,Etham in sunt castrametati & ,Succhoth è
21 מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר : ויהוה
:via *eos ducendum ad* ,nubis columna in interdiu eos ante ibat
הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך
die *eundum ad* ,*eis illucendum ad* ,ignis columna in noctu &
ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם
ignis columnam &,interdiu nubis columnam *amovebit* Non .nocte &
22 ולילה : לא־ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש
.populum ante noctu
לילה לפני העם :

CAP. XIV. יד

,Israel filios ad Loquere .dicendo ,Mosch ad Dominus est locut[9] Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר : דבר אל־בני ישראל
2 inter & ,Migdol inter Pihachiroth ante castrametẽtur &,revertãtur &
וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין
.mare juxta castrametabimini ipsum contra,Sephon Bahal ante ,mare
הים לפני בעל צפן נכחו תחנו על־הים :
eos super clausit ,terra in *ipsi* Confusi :Israel *filiis ad* Parhoh Diceťq;
3 ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם
,eos post persequetur & ,Parhoh cor fortificabo Et .desertum
4 המדבר : וחזקתי את־לב־פרעה ורדף אחריהם
ego quod ,Ægyptii scient & ;ej[9] *virtute* omni in &,Parhoh in glorificabor &
ואכבדה בפרעה ובכל־חילו וידעו מצרים כי־אני
quod ,Ægypti regi est nunciatum Et .sic fecerunt & :Dominus
5 יהוה ויעשו־כן : ויגד למלך מצרים כי
,populum ad ejus servorum &,Parhoh cor se vertit Et .populus fugeret
ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל־העם
?nobis *serviendo à* ,Israel dimisimus quia,fecimus hoc Quid :dixerunt &
ויאמרו מה־זאת עשינו כי־שלחנו את־ישראל מעבדנו :
.secum *cepit* suum populum &,suum currum vinxit Et
6 ויאסר את־רכבו ואת־עמו לקח עמו :

Versio VULG. LAT.

16 Erit igitur quasi signũ in manu tua, & quasi appensũ quid, ob recordatione, inter oculos tuos : eò quòd in manu forti eduxit nos Dñs de Ægypto.
17 Igitur cùm emisisset Pharao populũ, non eos duxit De[9] per viã terræ Philisthiim, quæ vicina est: reputãs ne fortè pœniteret eũ, si vidisset adversũ se bella consurgere; & reverteretur in Ægyptũ.
18 Sed circumduxit per viam deserti, quæ est juxta mare rubrũ : & armati ascenderunt filii Israel de terra Ægypti.
19 Tulit quoq; Moyses ossa Ioseph secũ : eò quòd adjurâsset filios Israel, dicens, Visitabit vos De[9], efferte ossa mea hinc vobiscũ.
20 Profectiq; de Socoth, castrametati sunt in Etham in extremis finibus solitudinis.
21 Dñs autem præcedebat eos ad ostendendã viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis : ut dux esset itineris
22 utroque tempore. Nunquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, coram populo.

CAP. XIV.

1 LOcutus est autem Domin[9]
2 ad Moysen, dicens, Loquere filiis Israel ; Reversi castrametentur è regione Phihahiroth, quæ est inter Magdalum & mare, contra Beelsephon : in conspectu ejus castra ponetis
3 super mare. Dictúrúsque est Pharao super filiis Israel, Coarctati sunt in terra, conclusit
4 eos desertum. Et indurabo cor ejus, ac persequetur vos : & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu ejus : sciéntque Ægyptii, quia ego sum Dominus. Feceruntque ita.
5 Et nuntiatum est regi Ægyptiorum, quòd fugisset populus : immutatúmque est cor Pharaonis, et servorũ ej[9] super populo ; & dixerunt, Quid voluimus facere, ut dimitteremus Israel, ne serviret nobis ?
6 Junxit ergò currũ, & omnem populũ suum assumpsit secũ.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

16 Καὶ ἔσαι εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ Αἰγύπτου.
17 Ὡς δὲ ἐξαπέστειλε Φαραὼ τὸν λαόν, οὐχ ὡδήγησεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὁδὸν γῆς Φυλιστιείμ, ὅτι ἐγγὺς ἦν· εἶπε γὰρ ὁ Θεός, Μήποτε μεταμελήσῃ τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀπο-
18 στρέψῃ εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἐκύκλωσεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. πέμπτῃ δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν
19 οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ (ξ) ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ μεθ' ἑαυτοῦ· ὅρκῳ γὰρ (ο) ὥρκισεν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, λέγων, Ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται (π) ὑμᾶς κύριος, καὶ συνανοίσετέ (ρ) μου τὰ ὀστᾶ ἐντεῦ-
20 θεν μεθ' ὑμῶν. Ἐξάραντες δὲ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ Σοκχώθ, ἐστρατοπέδευσαν ἐν (σ) Ὀθὼμ
21 παρὰ τὴν ἔρημον. Ὁ δὲ Θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν, ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς
22 τὴν ὁδόν· τὴν δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός. Οὐκ (τ) ἐξέλιπεν δὲ ὁ στῦλος τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ στῦλος τοῦ πυρὸς νυκτὸς ἐναντίον (υ) τοῦ λαοῦ παντός.

MS.A. (ξ) ἐξ Αἰγύπτου (ο) ὥρκισεν Ἰωσὴφ τοὺς (π) κύριος ὑμᾶς, (ρ) τὰ ὀστᾶ μου (σ) Ὀθὼμ (τ) ἐξέλιπεν ὁ στῦλος (υ) παντὸς τοῦ λαοῦ.

ΚΕΦ. ιδʹ.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψαντες στρατοπεδευσάτωσαν ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἀνὰ μέσον Μαγδώλου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς θαλάσσης, ἐξ ἐναντίας (α) Βεελσεπφῶν. ἐνώπιον αὐτῶν στρατοπεδεύσεις ἐπὶ
3 τῆς θαλάσσης. Καὶ ἐρεῖ Φαραὼ τῷ λαῷ (β) αὐτοῦ, Οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πλανῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ· (γ) συγκέκλεικε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἔρημος.
4 Ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραώ, καὶ καταδιώξεται ὀπίσω αὐτῶν· καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν Φαραῷ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ· καὶ (δ) γνώσονται πάντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὅτι
5 ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐποίησαν οὕτως. Καὶ (ε) ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν Αἰγυπτίων, ὅτι πέφευγεν ὁ λαός. καὶ μετεστράφη ἡ καρδία Φαραώ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν· καὶ (ζ) εἶπαν, Τί τοῦτο (η) ἐποιήσαμεν, τοῦ ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ,
6 τοῦ μὴ δουλεύειν ἡμῖν; Ἔζευξεν οὖν Φαραὼ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ συναπήγαγε μεθ' ἑαυτοῦ.

MS.A. (α) Βεελσεφῶν. (β) αὐτοῦ περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, Πλανῶνται (γ) συγκέκλεικεν αὐτοὺς (δ) ἐπιγνώσονται (ε) ἀπηγγέλη τῷ Φαραῷ, λέγοντες, ὅτι (ζ) εἶπον, (η) πεποιήκαμεν,

Et erit in signum super manum tuam, & (i) immobile ante oculos tuos : in manu enim valida eduxit te Dominus de Ægypto. 17 *Cùm autem emisit Pharao populũ, non deduxit eos De[9] per viam terræ Philistiim, quia propè erat. Dixit enim Deus, Ne quando pœniteat populũ, cùm viderit prælium, & revertatur in Ægyptũ.* 18 *Et circumduxit Deus populum viã, quæ ad desertum, ad rubrũ mare. (k) Quintâ autem progenie ascenderunt filii Israel de terra Ægypti. Et sumpsit Moses* 19 *ossa Ioseph secum : jusjurando enim adjuravĕrat filios Israel, dicens, Visitatione visitabit vos Dominus, & simul efferetis ossa mea hinc vobiscum. Promoventes autẽ filii Israel de Socchoth,* 20 *castrametati sunt in Othõ juxta desertum. De[9] autem præibat eos, die quidem in columna* 21 *nubis, ostendere illis viam ; noctu autem in columna ignis. Non defecit autem columna nubis die,* 22 *& columna ignis noctu coram omni populo.*

CAP. XIV.

ET locutus est Dominus ad 1 *Moysen, dicens ; Loquere filiis* 2 *Israel, & reversi castrametentur è regione (a) suburbii inter Magdolum & mare contra Beelsephon. Coram ipsis castrametaberis super mare. Et dicet Pharao* 3 *populo suo, Filii Israel errant hi in terra : conclusit enim eos desertum. Ego autem indurabo cor* 4 *Pharaonis, & persequetur post eos : & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu ejus : & cognoscent omnes Ægypti, quia ego sum Dominus. Et fecerunt sic. Et nuntiatum est regi Ægyptiorum, quia fugit populus. Et* 5 *conversum est cor Pharaonis, & famulorum ejus in populum, & dixerunt, Quid hoc fecimus, ut emitteremus filios Israel, ne servirent nobis ? Junxit igitur* 6 *Pharao currus suos, & omnem populum suum simul eduxit secum.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

16 Sit ergò tibi signum super manum tuam, & memoria inter oculos tuos, quòd manu validâ eduxerit te Dñs ex Ægypto. 17 Cùm autem dimisisset Pharaon populũ, non perduxit eos Deus per viã terræ Palesthinorum, eò quòd propior esset: quoniam dixit Deus, Ne fortè metuant populus cùm viderint prælium, & revertantur in Ægyptum. 18 Sed duxit Deus populum per viam maris Suph: & armati ascenderant filii Israel de terra Ægypti. 19 Tulit quoquè Moses ossa Josephi secum: nam juramento constrinxerat familiam Israel, ac dixerat, Omnino recordabitur vestri Deus, asportate ossa mea hinc vobiscum. 20 Itaq; profecti de Sochuth, castrametati sunt in Otham, quæ est in finibus deserti. 21 Et verò Dominus ibat ante eos, interdiu per columnam nubis, ut castrametari faceret eos in via : noctu autem per columnam ignis, ut luceret eis, quatenus incederent diu noctúq;. 22 Non recedebat columna nubis interdiu, & columna ignis noctu, à conspectu populi.

CAP. XIV.

1 ET locutus est Dñs cum Mose, dixitque ad 2 eum; Dic familiæ Israel, Revertantur, & castrametentur ad ostium fossati inter Magdol & inter mare, coram Beel-sephon : è regione ipsius castra figetis secus mare. 3 Dicétque Pharaon de filiis Israel, extranei sunt in terra, clausum est super eos desertum. 4 Dixit autem Dominus ad Mosen, Ego indurabo cor Pharaonis, & persequetur vos; & glorificabor in Pharaone, & in cuncto exercitu ipsius : sciéntque Ægyptii me esse Dominum : & fecit sic. 5 Porrò indicatum regi Ægypti quòd abiisset populus, & versum est cor Pharaonis & servorum ejus contra populum, & dixerunt ; Quid fecimus dimittentes Israelem de servitute nostra ? 6 Quare injecit habenas carucis suis, & populum suum secum duxit.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

16 ויהי לאת על ידך ולתפלין בין
עינך ארי בתקוף יד אפקנא יי
ממצרים: 17 והוה כד שלח פרעה
ית עמא ולא דברנון יי אורח
ארעא פלשתאי ארי קריבא הוא
ארי אמר יי דלמא יזועון עמא
במחזיהון קרבא ויתובון למצרים:
18 ואסחר יי ית עמא אורח מדברא
לימא דסוף ומזרזין סליקו בני
ישראל מארעא דמצרים: 19 ואסיק
משה ית גרמי יוסף עמיה ארי
אומאה אומי ית בני ישראל למימר
מדכר דכיר יי יתכון ותסקון ית
גרמי מכא עמכון: 20 ונטלו מסכות
ושרו באיתם דבסטר מדברא: 21 ויי
מדבר קדמיהון ביממא בעמודא
דעננא לדברותהון באורחא
ובליליא בעמודא דאשתא לאנהרא
להון למיהך ביממא ובליליא: 22 לא
יעדי עמודא דעננא ביממא ועמודא
דאשתא בליליא קדם עמא:

יד

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 מליל
עם בני ישראל ויתובון וישרון
קדם פום חירתא בין מגדול ובין
ימא לקדם בעל צפון לקבליה
תשרון על ימא: 3 ויימר פרעה על
בני ישראל מערבלין אנון בארעא
אחד עליהון מדברא: 4 ואתקיף ית
לבא דפרעה וירדוף בתריהון
ואתיקר בפרעה ובכל משריתיה
וידעון מצראי ארי אנא יי ועבדו
כן: 5 ואתחוה למלכא דמצרים ארי
אזל עמא ואתהפיך לבא דפרעה
ועבדוהי לעמא ואמרו מה דא
עבדנא ארי שלחנא ית ישראל
מלמפלחנא: 6 וטכס ית רתיכוהי
וית עמיה דבר עמיה:

Targum ONKELOS.

16 Eritque in signum in manu tuâ; & in appensum quoddam inter oculos tuos: quoniam in manu forti eduxit nos Dñs de
17 Ægypto. Et factum est, cùm emisisset Pharao populũ: non duxit eos Deus per viam terræ Philisthinorum; quia propinqua erat: quia dixit Deus; Ne fortè formidet populus, cum viderint prælium, & revertan-
18 tur in Ægyptum. Et circumduxit Deus populum per viam deserti, *ad mare rubrum*: & armati ascenderunt filii Israel
19 de terra Ægypti. Tulit autem Moyses ossa Joseph secum: eò quòd juramento adjurâsset filios Israel, dicens; Recordans recordabitur vestri Deus; & efferetis ossa mea vobiscum
20 hinc. Profectique sunt de Socoth: & castrametati sunt in Ethan; quod est in latere de-
21 serti. Dñs autem præcedebat eos per diem, in columna nubis, *ut duceret eos in via*; & *per noctẽ*, in columnâ ignis, ut illuminaret eis: ut ambularent
22 die ac nocte. Nunquam deficiebat columna nubis, per diem; neque columna ignis, per noctem, coram populo.

CAP. XIV.

1 Locutúsque est Dñs cum
2 Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel: ut revertantur, & castrametentur coram Phiarioth; inter Magdalum & mare: coram Beelsephon, è regione *ejus* castrametabuntur, super
3 mare. Dicétq; Pharao super filiis Israel; Coartati sunt in terra: conclusit eos desertum.
4 Et indurabo cor Pharaonis, & persequetur eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu suo; & scient Ægyptii, quia ego Dominus: feceruntque ita.
5 Et nunciatum est regi Ægypti, quod abiisset populus: & conversum est cor Pharaonis & servorum ejus in populum; & dixerunt, Quid est hoc quod fecimus, ut dimitteremus Israel, ne serviret
6 nobis? junxitq; currum suum: & populum suum tulit secum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

16 *Et erunt tibi in signum super manus tuas, et in monumenta inter oculos tuos; quoniam in forti manu eduxit te Dominus de Ægypto.*
17 *Factum est autem cùm dimitteret Pharao populum, ut non duceret eum Deus viâ terræ Philistinorũ, quoniã propinqua erat: dicebat enim Deus, Ne forte pœniteat populum cum viderit bellum, & revertatur in Ægyptum.*
18 *Ideò circũduxit Deus populum per viam deserti maris rubri: Quintâ autẽ generatione ascenderunt filii Israel de terra Ægypti.*
19 *Accepit etiam Moses secum ossa Josephi, quoniam adjurando adjuraverat Josephi filios Israel, dicens; Visitando visitabit vos Deus, tunc deferetis ossa mea vobiscum.*
20 *Itaque profecti sunt de Succoth, & castrametati sunt in Etham, in extremitate deserti.*
21 *Dominus autem incedebat ante faciem eorũ, interdiu in columna nubis, ut duceret eos per viam; & noctu in columna ignis, ut illuminaret eos ad iter faciendum diu & noctu.*
22 *Non recedebat columna nubis per diem, neq; columna ignis per noctem ante faciem populi.*

CAP. XIIII.

1 *Et locutus est Dominus Mosi, dicens;*
2 *Loquere filiis Israel ut revertantur, et castrametentur è regione Thihahiroth, inter Magdal et inter mare contrà Beelsephon: ex opposito ipsius castrametabimini ad mare.*
3 *Tum dicet Pharao de filiis Israel, Perplexè errant in terra, (a) conclusit eos desertum.*
4 *Et obfirmabo cor Pharaonis, & persequetur eos, & glorificabor in Pharaone, et in omni exercitu ejus; cognoscentq; Ægyptii quòd ego sum Dominus: Sic autem fecerunt.*
5 *Et nuntiatum est regi Ægypti quòd fugerat populus, tunc mutatum est cor Pharaonis, & servorum ejus in populum; & dixerunt, Quid hoc fecimus, quòd dimisimus Israelem ne serviret nobis?*
6 *Et junxit currum suum populumq; suum sumpsit secum.*

VER. SAM. (a) coöperuit eos

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * فيكون اية على يدك * ومنشورا بين عينيك * لان الله اخرجنا بعزة شديدة من مصر * ولما
17 اطلق فرعون القوم لم يسيرهم الله في طريق ارض فلسطين لانه قريب * لان الله قال لا يسيروا
18 فيها كيلا يندم القوم اذا راوا حربا فيرجعوا الى مصر * فادارهم الله الى طريق البر الى بحر القلزم
19 ومتعبيين صعد بنو اسرائيل من بلد مصر * واخذ موسى عظام يوسف معه * لانه احلف بني
20 اسرائيل وقال لهم * اذا ذكركم الله فاصعدوا عظامي من هاهنا معكم * ثم رحلوا من العريش
21 ونزلوا في ايثام في طرف البر * وملاك الله سايرين بين يديهم نهارا بعمود من غمام ليدلهم على
22 الطريق * وفي الليل بعمود من نار ليضي لهم ليسيروا ليلا ونهارا * لا يزيل عمود الغمام نهارا وعمود
النار ليلا من بين يدي القوم *

الفصل الرابع عشر *

1 * ثم كلم الله موسى قايلا * مر بني اسرائيل ان يرجعوا وينزلوا بين يدي فم الجبلات * بين
2 المجدل وبين البحر * بين يدي صفون الطاغوت * حياله انزلوا على البحر * حتى يقول فرعون
3 عن بني اسرائيل انهم متحيرون في البلد وان البر انغلق عليهم * فاشدد قلبه فيتبعهم
4 واعظم به وبجميع جنوده * ويعلم المصريون اني الله * فصنعوا كذلك * ولما اخبر ملك مصر
5 ان القوم قد هربوا * انقلب قلبه وقلوب قواده عليهم * وقالوا ماذا صنعنا اذ اطلقنا بني
6 اسرائيل من خدمتنا * فاسرج مركبه واخذ قومه معه *

16 *Erit igitur signum super manum tuam, et expansion inter oculos tuos; quoniam Deus eduxit nos cum potentia valida ex Ægypto.*
17 *Et cùm dimisisset Pharaon populum, non duxit eos Deus per iter terræ Palestinæ, quoniam vicinum erat: Quia Deus dixit, Nè abeant per illud, ut nè pœniteat populum cùm viderint bellum, ac revertantur ad Ægyptum.*
18 *Itaque convertit eos Deus ad viam deserti versùs mare rubrũ. Et instructi, ascenderunt filii Israil de regione Ægypti.*
19 *Et assumpsit Musa ossa Josephi secum: quia ipse adjuraverat filios Israil, & dixerat eis; Cùm recordatus fuerit Deus vestri, assumite ossa mea hinc vobiscũ.*
20 *Deinde profecti sunt ex Alarisc, et castrametati sunt in Itham, in extremitate deserti.*
21 *Et Angelus Dei ambulabat ante eos, diu in columna ex nubibus, ut ostenderet eis iter: & noctu in columna ignis, ut luceret eis, ut ambularent die nocteque.*
22 *Non recedebat columna nubium die, & columna ignis nocte à conspectu populi.*

CAP. XIV.

1 *Rursus locutus est Deus ad Musam,*
2 *dicens; Impera filiis Israil ut revertantur, et castramententur contra ostium Gebelath inter Magdel et inter mare, contra Saphun idolum: ex adverso ipsius castrametamini propè mare.*
3 *Ut dicat Pharaon de filiis Israil, quòd sint dubii in regione, & quòd desertum concluserit eos.*
4 *Et indurabo cor ejus, et persequetur eos, & magnificabor in illo & in omnibus exercitibus ejus: Et scient Ægyptii quòd ego sum Deus. Et fecerunt sic.*
5 *Cùmque delatum esset ad regem Ægypti populum jam fugisse, inversum est cor ejus, & cor ducum ejus adversùs eos, & dixerunt; Quid fecimus, dimittentes filios Israil à servitio nostro?*
6 *Stravit igitur currum suum, et assumpsit populum suum secum.*

ספר שמות : יד

Ægypti currum omnem & ,electos currus sexcentos cepit Et
7 וַיִּקַּח שֵׁשׁ־מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם
Parhoh cor Dominus roboravit Et .illud universum super duces &
8 וְשָׁלִשִׁם עַל־כֻּלּוֹ׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
Israel filii Et .Israel filios post et persecutus & ,Ægypti regis
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
,eos post Ægyptii sunt persecuti Et .excelsa manu in egredientes
9 יֹצְאִים בְּיָד רָמָה׃ וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם
equus omnis ,mare juxta castrametantes ,eos comprehenderunt &
וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל־הַיָּם כָּל־סוּס
Pihachiroth juxta ,ejus virtus & ,ejus equites & ,Parhoh currus
רֶכֶב פַּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וְחֵילוֹ עַל־פִּי הַחִירֹת
filii elevaverunt Et .fecit accedere Parhoh Et .Sephon Bahal ante
10 לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן׃ וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־
.eos post proficiscens Ægyptus ecce & ,suos oculos Israel
יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם
Dominum ad Israel filii clamaverunt & ,valde timuerunt Et
וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה׃
Ægypto in sepulchra non quòd An :Mosch ad dixerunt Et
11 וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי אֵין־קְבָרִים בְּמִצְרַיִם
nobis fecisti hoc Quid .deserto in moriendum ad nos Cepisti
לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ
quod verbum hoc Nonne ?Ægypto ex nos educendum ad
12 לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרָיִם׃ הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר
serviemus & ,nobis à Cessa :dicendo ,Ægypto in te ad sum* loquuti
דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה
nos mori præ ,Ægyptiis servire nobis bonum quia :Ægyptiis
אֶת־מִצְרָיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת־מִצְרַיִם מִמֻּתֵנוּ
,state ,timeatis Ne :populum ad Mosch Dixitque ?deserto in
13 בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ
hodie vobis faciet quam ,DOMINI salutem videte &
וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם
eos videndum ad addetis non ,hodie Ægyptios vidistis quos Nam
כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם
vos & ,vobis pugnabit DOMINUS .seculum in usque ultra
14 עוֹד עַד־עוֹלָם׃ יְהוָה יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם
clamabis Quid :Mosch ad DOMINUS Dixitque .tacebitis
15 תַּחֲרִשׁוּן׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק
eleva ,tu Et .proficiscantur & ,Israel filios ad Loquere ?me ad
16 אֵלָי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ וְאַתָּה הָרֵם
illud finde & ,mare super tuam manum extende & ,tuam virgam
אֶת־מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם וּבְקָעֵהוּ
ego Et .aridam per maris medium in Israel filii ingrediantur &
17 וְיָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ וַאֲנִי
,eos post ingredientur & ,Ægyptiorum cor roborans ego Ecce
הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת־לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם
ejus currus in ,ejus virtute omni in & ,Parhoh in glorificabor &
וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ
me glorificari in ,DOMINUS ego quod ,Ægyptii scient Et.æj* equitib* in &
18 וּבְפָרָשָׁיו׃ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי
.ejus equitibus in & ,ejus curru in Parhoh in
בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃

Versio VULG. LAT.

7 Tulitq; sexcentos currus electos, & quidquid in Ægypto
curruum fuit; & duces totius
8 exercitûs. Induravitque Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & persecutus est filios
Israel : at illi egressi erant in
9 manu excelsa. Cùmque persequerentur Ægyptii vestigia præcedentium, repererunt
eos in castris super mare: omnis equitatus & currus Pharaonis,& universus exercitus, erant in Phihahiroth contra
10 Beelsephon. Cùmque appropinquasset Pharao,levantes filii Israel oculos, viderunt Ægyptios post se. Et timuerunt
valdè, clamaveruntq; ad Do-
11 minum. Et dixerunt ad Moysen, Forsitan non erant sepulchra in Ægypto, ideò tulisti
nos ut moreremur in solitudine: quid hoc facere voluisti,
ut educeres nos ex Ægypto?
12 Nónne iste est sermo,quem loquebamur ad te in Ægypto,
dicentes; Recede à nobis, ut
serviamus Ægyptiis? multò
enim melius erat servire eis,
13 quàm mori in solitudine. Et ait Moyses ad populum, Nolite timere; state, & videte
magnalia Domini, quæ facturus est hodie: Ægyptios enim,
quos nunc videtis, nequaquàm ultrà videbitis usque in
14 sempiternú. Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebi-
15 tis. Dixitque Dominus ad Moysen,Quid clamas ad me?
Loquere filiis Israel ut profi-
16 ciscantur. Tu autem eleva virgam tuam, & extende manum tuam super mare,& divide illud: ut gradiantur filii
Israel in medio mari per sic-
17 cum. Ego autem indurabo cor Ægyptiorum, ut persequantur vos: & glorificabor
in Pharaone,& in omni exercitu ejus, & in curribus, &
18 in equitibus illius. Et scient Ægyptii, quia ego sum Dominus, cùm glorificatus fuero in Pharaone, & in curribus, atque in equitibus ejus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 (ϑ) Καὶ λαβὼν ἑξακόσια ἅρματα ἐκλεκτὰ, καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν Αἰγυπτίων, καὶ
8 τριστάτας ἐπὶ πάντων. Καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, (ι) καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ (κ) κατεδίωξεν ὀπίσω τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξεπορεύοντο ἐν χειρὶ ὑψηλῇ.
9 Καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν, καὶ (λ) εὕροσαν αὐτοὺς παρεμβεβληκότας παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶσα ἡ ἵππος, καὶ τὰ ἅρματα Φαραὼ, καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως,
10 ἐξεναντίας Βεελσεπφῶν. Καὶ Φαραὼ (μ) προσῆγε. καὶ ἀναβλέψαντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁρῶσι (ν) καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐστρατοπέδευσαν ὀπίσω αὐτῶν· καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα· ἀνεβόησαν δὲ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς
11 κύριον, Καὶ εἶπαν πρὸς Μωυσῆν, Παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες (ξ) ἡμᾶς θανατῶσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ. τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν, (ο) ἐξαγαγὼν
12 ἐξ Αἰγύπτου; Οὐ τοῦτο ἦν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλαλήσαμεν πρὸς σὲ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγοντες, Πάρες ἡμᾶς, ὅπως δουλεύσωμεν τοῖς Αἰγυπτίοις; κρεῖσσον γὰρ ἡμᾶς δουλεύειν τοῖς Αἰγυπτίοις, ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ
13 ταύτῃ. Εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, Θαρσεῖτε, (π) στῆτε καὶ ὁρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν (ρ) παρὰ τοῦ κυρίου, ἣν ποιήσει ἡμῖν σήμερον. ὃν τρόπον γὰρ ἑωράκατε τοὺς Αἰγυπτίους σήμερον, οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς
14 τὸν αἰῶνα χρόνον. Κύριος πολεμήσει περὶ
15 ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσετε. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Τί βοᾷς πρός με; λάλησον
16 τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν. Καὶ σὺ ἔπαρον (σ) τῇ ῥάβδῳ σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥῆξον αὐτήν· καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς
17 θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ τῶν Αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν· καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν Φαραῷ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπ-
18 ποις αὐτοῦ. Καὶ γνώσονται πάντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐνδοξαζομένου μου ἐν Φαραῷ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἵπποις αὐτοῦ.

Et (b) sumens sexcentos currus electos, et omnem equitatum Ægyptiorum, & (c) tristatas super 7
omnes. Et induravit Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & 8
servorum ejus, & persecutus est post filios Israel: filii autem Israel egrediebantur in manu excelsa. Et persecuti sunt Ægyptii 9
post eos, et invenerunt eos castrametatos juxta mare: & omnis equitatus, & currus Pharaonis, et equites, & exercitus ejus è regione suburbii, contra Beelsephon.
Et Pharao (d) accessit. Et respicientes filii Israel oculis, vident: 10
& (e) Ægyptii castrametati sunt post eos: & timuerunt valdè. Clamaverunt autem filii Israel ad Dominum, Et dixerunt 11
ad Moysen, Eò quòd non essent sepulchra in Ægypto, eduxisti nos, ut morti traderes in deserto.
Quid hoc fecisti nobis, educens de Ægypto? Nónne hoc erat ver- 12
bum, quod locuti sumus ad te in Ægypto, dicentes, Dimitte nos, & serviamus Ægyptiis? Melius enim est nos servire Ægyptiis, quàm mori in deserto hoc. Dixit 13
autem Moyses ad populú, Fidite, state, & videte salutem quæ est à Domino, quam faciet nobis hodié. Sicut enim vidistis Ægyptios hodiè, non apponetis ampliùs videre eos in (f) æternum tempus. Dominus pugnabit pro vobis, 14
et vos tacebitis. Dixit autem Do- 15
minus ad Moysen, Quid clamas ad me? Loquere filiis Israel, (g) & disjungant. Et tu eleva (h) 16
virgam tuam, et extende manum tuam super mare, & finde illud: & ingrediantur filii Israel in medium maris (i) per siccum. Et 17
ecce ego indurabo cor Pharaonis, & Ægyptiorum omnium, & ingredientur post eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu ejus, & in curribus, & in equitibus ejus. Et cognoscent 18
omnes Ægyptii, quia ego sum Dominus: dum ego glorificer in Pharaone, & in curribus, & in equitibus ejus.

MS.A. (ϑ) Καὶ ἔλαβεν (ι) καὶ τὴν καρδίαν τῶν (κ) κατεδίωξαν (λ) εὗρον (μ) προσήγαγεν. (ν) καὶ ἴδε, οἱ (ξ) θανατῶσαι ἡμᾶς (ο) ἐξαγαγὼν ἡμᾶς ἐξ (π) στήκετε (ρ) παρὰ τοῦ θεοῦ, (σ) τὴν ῥάβδον σου,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 ܘܕܒܪ ܫܬܡܐܐ ܡܪ̈ܟܒܬܐ ܓܒܝ̈ܬܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܡܪ̈ܟܒܬܐ ܕܡܨܪ̈ܝܐ. ܘܓܒܪ̈ܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ. *
8 ܘܐܥܫܢ ܡܪܝܐ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܪܕܦ ܒܬܪ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܢܦܩܘ ܗܘܘ ܒܐܝܕܐ ܪܡܬܐ. *
9 ܘܪܕܦܘ ܡܨܪ̈ܝܐ ܒܬܪܗܘܢ ܘܐܕܪܟܘܢܘܢ ܟܕ ܫܪܝܢ ܥܠ ܝܡܐ. ܟܠܗ ܪܟܫܐ ܕܦܪܥܘܢ ܘܡܪ̈ܟܒܬܗ ܘܦܪ̈ܫܘܗܝ ܘܚܝܠܗ. ܠܘܩܒܠ ܦܘܡܐ ܕܚܝܪܬܐ ܩܕܡ ܒܥܠܨܦܘܢ. *
10 ܘܦܪܥܘܢ ܩܪܒ. ܘܐܪܝܡܘ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܥܝܢ̈ܝܗܘܢ ܘܚܙܘ ܠܡܨܪ̈ܝܐ ܕܐܬܝܢ ܒܬܪܗܘܢ. ܘܕܚܠܘ ܛܒ. ܘܩܥܘ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. *
11 ܘܐܡܪܘ ܠܡܘܫܐ. ܕܠܡܐ ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܩܒܪ̈ܐ ܒܡܨܪܝܢ ܕܒܪܬܢ ܠܡܡܬ ܒܡܕܒܪܐ. ܡܢܐ ܗܕܐ ܥܒܕܬ ܠܢ ܕܐܦܩܬܢ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. *
12 ܠܐ ܗܘܐ ܗܢܘ ܦܬܓܡܐ ܕܐܡܪܢ ܠܟ ܒܡܨܪܝܢ ܟܕ ܐܡܪܝܢܢ. ܫܒܘܩ ܠܢ ܘܢܦܠܘܚ ܠܡܨܪ̈ܝܐ. ܕܦܩܚ ܗܘܐ ܠܢ ܕܢܦܠܘܚ ܠܡܨܪ̈ܝܐ ܡܢ ܕܢܡܘܬ ܒܡܕܒܪܐ ܗܢܐ. *
13 ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܥܡܐ. ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ. ܩܘܡܘ ܘܚܙܘ ܦܘܪܩܢܗ ܕܡܪܝܐ ܕܥܒܕ ܠܟܘܢ ܝܘܡܢܐ. ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܕܚܙܝܬܘܢ ܠܡܨܪ̈ܝܐ ܝܘܡܢܐ. ܬܘܒ ܠܐ ܬܚܙܘܢ ܐܢܘܢ ܠܥܠܡ. *
14 ܡܪܝܐ ܢܩܪܘܒ ܚܠܦܝܟܘܢ ܘܐܢܬܘܢ ܫܠܝܢ ܐܢܬܘܢ. *
15 ܘܨܠܝ ܡܘܫܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܡܢܐ ܡܨܠܐ ܐܢܬ ܩܕܡܝ. ܡܠܠ ܥܡ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܢܫܩܠܘܢ. *
16 ܘܐܢܬ ܐܪܝܡ ܚܘܛܪܟ. ܘܡܬܚ ܐܝܕܟ ܥܠ ܝܡܐ ܘܨܪܝܗܝ. ܘܢܥܠܘܢ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܓܘ ܝܡܐ ܒܝܒܫܐ. *
17 ܘܗܐ ܐܢܐ ܡܥܫܢ ܐܢܐ ܠܒܐ ܕܡܨܪ̈ܝܐ ܘܢܥܠܘܢ ܒܬܪܗܘܢ. ܘܐܫܬܒܚ ܒܦܪܥܘܢ ܘܒܟܠܗ ܚܝܠܗ. ܘܒܡܪ̈ܟܒܬܗ ܘܒܦܪ̈ܫܘܗܝ. *
18 ܘܢܕܥܘܢ ܡܨܪ̈ܝܐ ܕܐܢܐ ܗܘ ܡܪܝܐ. ܕܐܫܬܒܚܬ ܒܦܪܥܘܢ ܘܒܟܠܗ ܚܝܠܗ ܘܒܡܪ̈ܟܒܬܗ ܘܒܦܪ̈ܫܘܗܝ.

Duxit etiã sexcentas aurigas electas, omnesq; 7
Ægyptiorum *aurigas*, viris super eos omnes
præpositis. Et induravit Dñs cor Pharaonis 8
regis Ægypti, & insectatus est filios Israel.
Filii autem Israel egressi fuerant manu excel-
sã. Et insequuti sunt eos Ægyptii, & appre- 9
henderũt eos castrametantes ad mare, omnis
equitat* Pharaonis, & currus ejus, & equites
ejus, atq; exercit* ipsius, castrametantes *in-* 10
quam ad os fossati è regione Beel-sephon.
Cúmq; appropinquasset Pharaon, extulerunt
gens Israel oculos suos, & viderũt Ægyptios
venientes post se, timuerúntq; vehemẽter: & 11
oraverunt filii Israel coram Domino. Et di-
xerunt ad Mosen, An quia non erant sepul-
chra in Ægypto, duxisti nos ut moreremur in
deserto? cur fecisti nobis sic, & eduxisti nos 12
ex Ægypto? Nonne hic est sermo quem di-
xeramus tibi in Ægypto, Sine nos, ut servia-
mus Ægyptiis? melius enim erat nobis ser-
vire Ægyptiis, quàm mori in deserto hoc. 13
Dixit Moses ad populum, Ne timeatis, ex-
pectate, & videte salutem Domini quam fa-
cturus est vobis hodié: nam quemadmodum
vidistis Aegyptios hodiè, posthac non ultra 14
videbitis eos in æternum. Dominus pugna-
bit pro vobis, vobis silentibus. Oravit itaq; 15
Moses coram Domino. Et ait Dominus ad
Mosen, Cur oras coram me? Dic domesticis 16
Israel ut proficiscantur. Tu verò sublato ba-
culo tuo, inclina manum tuam super mare,
& disseca illud, ingrediantúrque filii Israel 17
intra mare per siccum. Et ego ecce condẽ-
sabo cor Aegyptiorum, ut ingrediantur post
eos: & glorificabor in Pharaone, & in toto 18
exercitu ejus, & in curribus ejus, & in equi-
tib* ejus. Et scient Aegyptii me esse Domi-
num, qui glorificatus sum in Pharaone, & in
quadrigis, & in toto exercitu ejus, & in
equitibus ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM.

תרגום אונקלוס

ודבר שית מאה רתכין בחירין וכל רתיכי מצראי וגברין ממנן על כולהון: ואתקף יי ית לבא דפרעה מלכא דמצרים ורדף בתר ישראל ובני ישראל נפקין בריש גלי: ורדפו מצראי בתריהון ואדביקו יתהון כד שרן על ימא כל סוסות רתיכי פרעה ופרשוהי ומשריתיה על פם חירתא קדם בעל צפון: ופרעה קריב וזקפו בני ישראל ית עיניהון והא מצראי נטלין בתריהון ודחילו לחדא וזעיקו בני ישראל קדם יי: ואמרו למשה המדלית קברין במצרים דברתנא לממת במדברא מה דא עבדתא לנא לאפקותנא ממצרים: הלא דין פתגמא די מללנא עמך במצרים למימר שבוק מננא ונפלח ית מצראי ארי טב לנא דנפלח ית מצראי מדנמות במדברא: ואמר משה לעמא לא תדחלון אתעתדו וחזו ית פורקנא דיי דיעבד לכון יומא דין ארי כמא דחזיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחזיהון עוד עד עלמא: יי יגיח לכון קרב ואתון תשתקון: ואמר יי למשה קבילית צלותך מלל עם בני ישראל ויטלון: ואת טול ית חוטרך וארים ית ידך על ימא ובזעהי ויעלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא: ואנא הא אנא מתקף ית לבא דמצראי ויעלון בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משריתיה ברתיכוהי ובפרשוהי: וידעון מצראי ארי אנא יי באתיקרותי בפרעה ברתיכוהי ובפרשוהי:

Targum Onkelos.

7 Tulitq; sexcentos currus electos; & omnes currus Ægyptiorum: & fortissimos viros
8 constituit super omnes. Induravitq; Dominus cor Pharaonis regis Ægypti; & secutus est post filios Israel: filii autẽ Israel egrediebantur capite
9 discooperto. Et secuti sunt Ægyptii post eos, & comprehenderunt eos castrametantes super mare; omnes equi curruum Pharaonis, & equites ejus, & exercitus ejus; erant super Phiarioth, coram Beel-
10 sephon. Pharao autem appropinquavit: & levaverunt filii Israel oculos suos, & ecce Ægyptii movebantur post eos, & timuerunt valde; clamaveruntque filii Israel corã Domino.
11 Et dixerunt ad Moysen: Nunquid quia non erant sepulchra in Ægypto, tulisti nos ut moreremur in solitudine? Quid est hoc quod fecisti nobis, ut edu-
12 ceres nos de Ægypto? Nonne hic est sermo, quem loquebamur tecum in Ægypto, dicentes; *Desiste* à nobis, ut serviamus Ægyptiis: quia melius est nobis ut serviamus Ægyptiis, quàm ut moriamur in solitu-
13 dine? Dixitq; Moyses ad populum, Ne timeatis: state, & videte redemptionem Domini, quam faciet vobis hodie: quia sicut Ægyptios vidistis hodie, non videbitis eos ul-
14 tra usq; in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis;
15 & vos tacebitis. Dixitq; Dominus ad Moysẽ; Suscepi orationẽ tuam: Loquere filiis Is-
16 rael, ut proficiscãtur. Tu autẽ, tolle virgã tuam; & leva manũ tuam super mare, & divide illud: & ingredientur filii Israel in medium maris, per siccum.
17 Ego autem indurabo cor Ægyptiorũ; & ingredientur post eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu e-
18 jus; in curribus ejus, & in equitibus illius. Et scient Ægyptii, quia ego Dominus: cum glorificatus fuero in Pharaone; in curribus suis, & in equitibus suis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Accepitque sexcentos currus 7
electos, et omnes currus Ægypti, et tribunos super omnia
hæc. Et obfirmavit Dominus 8
cor Pharaonis regis Ægypti, et persecu^o est filios Israel: filii autem Israel egrediebantur in manu excelsa. Persecutique 9
sunt eos Ægyptii, et attigerũt eos castrametantes juxta mare; omnes equi, currus Pharaonis, et (b) equites ejus, et exercitus ejus juxta Phihahiroth, è regione Beelsephon.
Pharaone autem accedente, 10
levaverunt filii Israel oculos suos, videruntq;, et ecce Ægyptii proficiscentes post eos; tunc timuerunt valdè, et clamaverunt filii Israel ad Dominum. Dixeruntq; Mosi, An 11
eò quòd non essent sepulchra in Ægypto assumpsisti nos ut moreremur in deserto? Quare hoc fecisti nobis, ut educeres nos de Ægypto?
Nonnè hoc est verbum quod 12
dicebamus tibi in Ægypto, dicentes, Desiste quæsumus à nobis, et serviemus Ægyptiis? quia melius est nobis servire Ægyptiis, quàm mori in
deserto. Respondit. Moses 13
populo, Ne timeatis, Subsiste, & videte salutem Domini quam faciet vobis hodiè: nam sicut videtis Ægyptios hodiè, non videbitis eos adhuc amplius in æternum. Dominus 14
pugnabit pro vobis, vos autem conticescetis. Et dixit Domi- 15
nus Mosi, Quid clamas ad me? loquere filiis Israel, ut
proficiscantur. Tu verò at- 16
tolle virgam tuam, & extende manũ tuam super mare, & (c) disseca illud; gradiantur, filii Israel in me-
dium mare per aridam. Ego 17
autem, ecce obfirmabo cor Ægyptiorum, et gradientur post eos; & glorificabor in Pharaone, et in omni exercitu ejus, in curribus ejus, & in
(d) equitibus ejus. Cogno- 18
scentq; omnes Ægyptii quòd ego sum Dominus, cum glorificatus fuero in Pharaone, & in omni exercitu ejus, & in curribus ejus, & (e) in equitibus ejus.

VER. SAM. (b) pedites ejus; (c) divide illud; (d) peditibus ejus. (e) peditibus ejus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* واخذ ستمائة مركب مختار وسائر مراكب المصريين وعلى جميعهم قواد * وشدد الله قلب
فرعون ملك مصر * فتبع بني اسرائيل وبنو اسرائيل خارجون بيد رفيعة * وتبعهم المصريون
فلحقوهم نازلين على البحر جميع خيل مراكب فرعون وفرسانه وجنوده الى فم الجبلات بين
يدي صفون الطاغوت * ولما قرب فرعون اسال بنو اسرائيل عيونهم * فاذا المصريون راحلون
وراءهم * خافوا جدا وصرخوا الى الله * وقالوا لموسى امن عدم القبور بمصر اخرجتنا لنموت في
البر * ماذا صنعت بنا اذ اخرجتنا من مصر * اليس هذا القول الذي قلناه لك بمصر ان دعنا
نخدم المصريين فان خدمتنا لهم خير من موتنا في البر * قال موسى للقوم لا تخافوا قفوا وانظروا
معونة الله لكم التي يصنعها اليوم * فانكم كما رايتم المصريين اليوم * ليس تعودون ان ترونهم
ابد الابد * الله يحارب عنكم * وانتم فاسكتوا * ثم قال الله لموسى لم تصرخ الي * كلم بني
اسرائيل في ان يرحلوا * وانت ارفع عصاك ومد يدك الى البحر وشقه * فيدخل بنو اسرائيل في
وسطه في اليبس * وها انا مشدد قلب المصريين * فيدخلون وراءهم واتعظم بما احله بفرعون
وبجميع جنوده وبمراكبه وفرسانه * ويعلم المصريون اني انا الله اذا تعظمت باهلاك فرعون
ومراكبه وفرسانه *

Et assumpsit sexcentos currus selectos, & 7
reliquos currus Ægyptiorum, & super eos omnes præfecit duces. Et induravit 8
Deus cor Pharaonis regis Ægypti, et persecutus est filios Israil; & filii Israil erant exeuntes cum manu excelsa. Et 9
persecuti sunt eos Ægyptii, & assecuti sunt eos castrametantes prope mare: omnes equi curruum Pharaonis, & equites ejus, & exercitus ejus ad os Gebelat
contra Saphun idolum. Et cùm accessis- 10
set Pharaon, elevaverunt filii Israil oculos suos, & ecce Ægyptii proficiscentes post ipsos: & timuerunt valdè, &
clamaverunt ad Deum. Et dixerunt Mu- 11
sæ, Annè præ defectu sepulchrorum in Ægypto eduxisti nos ut moreremur in deserto? quid fecisti nobis educens nos de
Ægypto? An non hic est sermo, quem 12
diximus tibi in Ægypto; Relinque nos servire Ægyptiis, quia servitus nostra illis
melior est morte nostrâ in deserto? Di- 13
xit Musa populo, Nè timeatis, expectate, & videte auxilium Dei erga vos, quod facturus est hodiè; quia sicuti vidistis Ægyptios hodiè, ampliùs non videbitis eos
unquam in sæculum. Deus belligerabit 14
pro vobis, & vos continete vos. Rursus 15
dixit Deus Musæ, Quare clamas ad me?
loquere ad filios Israil, ut discedant. Tu 16
verò eleva baculũ tuum, & extende manum tuam ad mare, & divide illud; & ingredientur filii Israil per mediũ ejus per
siccum. Et ecce ego induraturus sum 17
cor Ægyptiorum, & ingredientur post eos; & magnificabor per id quod immittam in Pharaonem, & in omnes exercitus e-
jus, & currus ejus, & equites ejus. Et 18
scient Ægyptii quòd ego sum Deus, cùm magnificatus fuero per destructionẽ Pharaonis & curruum ejus, & equitum ejus.

ספר שמות : טו

31 וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

CAP. XV. טו

1 אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃
2 עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃
3 יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ׃
4 מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃
5 תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אָבֶן׃
6 יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃
7 וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃
8 וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃
9 אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃
10 נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים׃
11 מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃
12 נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃
13 נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃
14 שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃
15 אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃

Versio VULG. LAT.

Et manum magnam quam ex-
ercuerat Dominus contra eos:
timuitque populus Dominum,
& crediderunt Domino, &
Moysi servo ejus.

CAP. XV.

1 TUnc cecinit Moyses, & filii
Israel carmen hoc Dño, & di-
xerunt; Cantem' Dño: glori-
osè enim magnificat' est; equũ
& ascensorem dejecit in ma-
2 re. Fortitudo mea, & laus mea
Dñs; & factus est mihi in salu-
tem. Iste De' me', & glorifica-
bo eũ; De' patris mei, & exal-
3 tabo eũ. Dñs quasi vir pugna-
tor, Omnipotens nomen ejus.
4 Curr' Pharaonis & exercitum
ejus projecit in mare: electi
principes ejus submersi sunt in
5 Mari rubro. Abyssi operuerũt
eos, descenderunt in profundũ
6 quasi lapis. Dextera tua, Dñe,
magnificata est in fortitudi-
ne: dextera tua, Domine, per-
7 cussit inimicum. Et in multi-
tudine gloriæ tuæ deposuisti
adversarios tuos: misisti iram
tuam, quæ devoravit eos sicut
8 stipulam. Et in spiritu furoris
tui congregatæ sunt aquæ: ste-
tit unda fluẽs, congregatæ sunt
9 abyssi in medio mari. Dixit ini-
micus, Persequar & compre-
hendam, dividam spolia, im-
plebitur anima mea: evagina-
bo gladium meum, interficiet
10 eos manus mea. Flavit spirit'
tuus, & operuit eos mare: sub-
mersi sunt quasi plumbũ in a-
11 quis vehementib'. Quis simi-
lis tui in fortibus, Dñe? quis si-
milis tui? magnificus in sancti-
tate, terribilis atq; laudabilis,
12 faciens mirabilia? Extendisti
manum tuam, & devoravit eos
13 terra. Dux fuisti in misericor-
dia tua populo quem redemi-
sti: & portâsti eum in fortitu-
dine tua, ad habitaculum san-
14 ctum tuum. Ascenderunt po-
puli, & irati sunt: dolores ob-
tinuerunt habitatores Phili-
15 sthiim. Tunc conturbati sunt
principes Edom, robustos Mo-
ab obtinuit tremor: obrigue-
runt omnes habitatores Cha-
naan.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

(ζ) Εἶδε δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην,
ἃ ἐποίησε κύριος τοῖς Αἰγυπτίοις. (η) ἐ-
φοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κύριον, καὶ ἐπίστευσαν
τῷ Θεῷ, καὶ Μωυσῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ.
1 Τότε ᾖσε Μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν
ᾠδὴν ταύτην τῷ Θεῷ, καὶ (θ) εἶπαν, λέ-
γοντες,

MS.A. (ζ) Καὶ ἴδεν (η) καὶ ἐφοβήθη (θ) εἶπαν τοῦ λέγειν,

ΚΕΦ. ιε'.

ΑΙσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ
δεδόξασαι· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔῤῥιψεν
2 εἰς θάλασσαν. Βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγέ-
νετό μοι εἰς σωτηρίαν. (α) οὗτός μου Θεὸς,
καὶ δοξάσω αὐτόν· Θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ
3 ὑψώσω αὐτόν. Κύριος συντρίβων πολέ-
4 μους, κύριος ὄνομα αὐτῷ. Ἅρματα Φαραὼ,
καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔῤῥιψεν εἰς θάλασσαν,
ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας· (β) κατε-
5 πόθησαν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. Πόντῳ ἐκά-
λυψεν αὐτούς· κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ
6 λίθος. Ἡ δεξιά σου κύριε δεδόξασαι ἐν
ἰσχύϊ· ἡ δεξιά σου χεὶρ κύριε ἔθραυσεν
7 ἐχθρούς. Καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συν-
έτριψας τοὺς ὑπεναντίους. ἀπέστειλας τὴν ὀρ-
γήν (γ) σου· κατέφαγεν αὐτοὺς ὡς κα-
8 λάμην. Καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου
διέστη τὸ ὕδωρ· ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ
ὕδατα· ἐπάγη τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θα-
9 λάσσης. Εἶπεν ὁ ἐχθρὸς, Διώξας κατα-
λήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν
μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρῃ μου, κυριεύσει ἡ
10 χείρ μου. Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά (δ) σου·
ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα· ἔδυσαν ὡσεὶ
11 μόλιβος ἐν ὕδατι σφοδρῷ. Τίς ὅμοιός
σοι ἐν θεοῖς κύριε; τίς ὅμοιός σοι; δε-
δοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐν δό-
12 ξαις, ποιῶν τέρατα. Ἐξέτεινας τὴν δε-
13 ξιάν (ε) σου· κατέπιεν αὐτοὺς γῆ. Ὡδή-
γησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦ-
τον, ὃν ἐλυτρώσω· παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ
14 σου εἰς κατάλυμα ἅγιόν σου. Ἤκουσαν ἔθνη,
καὶ (ζ) ὠργίσθησαν· ὠδῖνες ἔλαβον κατ-
15 οικοῦντας Φυλιστιείμ. Τότε ἔσπευσαν ἡ-
γεμόνες Ἐδὼμ, καὶ ἄρχοντες Μωαβιτῶν·
ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος· ἐτάκησαν πάντες
οἱ κατοικοῦντες Χαναάν.

MS.A. (α) ἐστὶ Θεός μου, (β) κατεπόντισεν (γ) σου· καὶ κατέφαγεν (δ) σου· καὶ ἐκάλυψεν (ε) σου· καὶ κατέπιεν αὐτοὺς ἡ γῆ. (ζ) ἐφοβήθησαν·

Vidit autem Israel manum
magnam, quæ fecit Dominus
Ægyptiis. Timuit autem po-
pulus Dominum, & credide-
runt Deo, & Mosi servo e-
jus. Tunc cantavit Moyses & 1
filii Israel canticum hoc Deo,
& dixerunt, (q) dicentes;

CAP. XV.

CAntem' Domino; glorio[se]
enim glorificatus est: equũ &
ascensorem projecit in mare. Ad- 2
jutor & protector factus est mi-
hi in salutem. Iste Deus meus, &
glorificabo eum: Deus patris
mei, & exaltabo eum. Dominus 3
conterens bella, Dominus nomen
illi. Currus Pharaonis, & ex- 4
ercitum ejus projecit in mare, e-
lectos ascensores (a) tristatas:
(b) submersi sunt in mari rubro.
Ponto operuit eos: descenderunt 5
in profundum quasi lapis. Dex- 6
tera tua, Domine, glorificata est
in fortitudine: dextera tua ma-
nus, Domine, confregit inimicos.
Et multitudine gloriæ tuæ con- 7
trivisti adversarios. Misisti iram
tuam: devoravit eos sicut sti-
pulam. Et per spiritum indignati- 8
onis tuæ (c) divisa est aqua:
compactæ sunt, tanquam murus,
aquæ: compactæ sunt undæ in
medio mari. Dixit inimicus, Per- 9
sequens comprehendam, dividam
spolia, implebo animam meam,
interficiam gladio meo, domina-
bitur manus mea. Misisti spiri- 10
tum tuum: cooperuit eos mare:
demersi sunt quasi plumbum in
aqua vehementi. Quis simi- 11
lis tibi in diis, Domine? quis simi-
lis tibi? glorificatus in sanctis, (d)
mirabilis in majestatibus, faciens
prodigia. Extendisti manum 12
tuam: devoravit eos (e) terra.
Deduxisti justitiâ tuâ populum 13
hunc, quem redemisti: (f) advo-
câsti fortitudine tuâ ad diver-
sorium sanctum tuum. Audie- 14
runt gentes, & (g) iratæ sunt:
dolores apprehenderunt habitato-
res Philistiim. Tunc (h) festi- 15
naverunt duces Edom, et princi-
pes Moabitarum: apprehendit
illos tremor: tabuerunt omnes
inhabitantes Chanaan.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible]

CAP. XV.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

Et videns Israel manum ingentem quam ex- 31
ercuerat Dominus in Ægyptios, timuerunt
populus à Domino, crediderúntque Domi-
no, & Mosi servo ejus.

CAP. XV.

Laus populi pro salute sua.

TUnc cecinerunt Moses & filii Israel lau- 1
dationem istam Domino, & dixerunt,
Laudemus Dñm glorificandum, qui glorifica-
tus est super equos, & equites eorum proje-
cit in mare. Potentissimus atque gloriosissi- 2
mus Deus Dominus, & factus est nobis salva-
tor. Iste est Deus meus, laudabo eum; Deus
patris mei, extollam eum. Dominus gigas & 3
bellator, Dominus est nomen ejus. Currus 4
Pharaonis & exercitum ejus projecit in ma-
re, & selectos robustissimorum ejus demersit
in mare Suph. Abyssi operuerunt eos, descen- 5
derunt in profundum, & demersi sunt quasi
lapis. Dextera tua Domine, excellit fortitu- 6
dine, dextera tua Domine, confregit inimicos
tuos. Multitudine roboris tui deturbâsti osso- 7
res tuos: misisti iram tuam, & devoravit eos
tanquam stipulam. Vento vultûs tui intumu- 8
erunt aquæ: constiterunt quasi in utribus, flu-
enta: condensatæ sunt abyssi in corde maris.
Dixit inimicus, Persequar, & apprehendam, 9
& dividam spolia, deglutiet eos anima mea,
exeram gladium meum, & interficiet eos
manus mea. Flâsti vento tuo, & operuit eos 10
mare: demersi sunt veluti plumbum in aquis
vehementibus. Quis tui similis est Domine? 11
quis est sicut tu, magnificus in sanctitate sua,
formidabilis, & laudandus, & factor prodi-
giorum? Elevâsti dexteram tuam, et deglu- 12
tivit eos terra. Duxisti bonitate tuâ popu- 13
lum hunc quem liberâsti, duxisti fortitudine
tuâ ad habitaculum sanctitatis tuæ. Audie- 14
runt gentes, & perterritæ sunt, & timor in-
vasit habitatores Palestinæ. Tunc extimuerũt 15
magnates Adum, et viros Moab occupavit pa-
vor: confracti sunt omnes incolæ Chanaan.

תרגום אונקלוס

31 וחזא ישראל ית גבורת ידא רבתא
די עבד יי במצרים ודחילו עמא
מן קדם יי והימינו במימרא דיי
ובנביאות משה עבדיה:
1 בכן שבח משה ובני ישראל ית
תושבחתא הדא קדם יי ואמרו
למימר נשבח ונודה קדם יי ארי
אתגאה על גותניא וגאותא דיליה
הוא סוסיא ורכביה רמא בימא:
2 תקפי ותושבחתי דחילא יי אמר
במימריה והוה לי לפריקן אלהי
ואבני ליה מקדש אלהא דאבהתי
ואפלח קדמוהי: 3 יי מרי נצחן
קרביא יי שמיה: 4 רתיכי פרעה
ומשריתיה שדי בימא ושפר
גברוהי אטבעו בימא דסוף:
5 תהומיא חפו עליהון נחתו
לעמקיא כאבנא: 6 ימינך יי אדירא
בחילא ימינך יי תברת סנאה: 7 ובסגי
תוקפך תברתנון לדקמו על עמך
שלחתא רוגזך תשיצנון כנורא
לקשא: 8 ובמימר פומך חכימו מיא
קמו כשור אוליא קפו תהומי בלבא
דימא: 9 דהוה אמר סנאה ארדוף
ארביק אפלג בזתא תשבע מנהון
נפשי אשלוף חרבי תשיצנון ידי:
10 אמרת במימרך חפא עליהון ימא
אשתקעו כאברא במין תקיפין:
11 לית בר מנך את הוא אלהא יי
לית בר מנך אלהא את אדיר
בקודשא דחיל תושבחן עביד
פרישן: 12 ארימת ימינך בלעתנון
ארעא: 13 דברת בטבותך לעמא דנן
די פרקתא סוברתנון בתוקפך לדירא
דקודשך: 14 שמעו עממיא זעו דחלא
אחדתנון לדהוו יתבין בפלשת:
15 בכן אתבהילו רברבי אדום תקיפי
מואב אחדנון רתיתא אתברו כל
דהוו יתבין בכנען:

Targum Onkelos.

31 Viditq; Israel potentiã man° magnæ, quã fecit Dñs in Ægyptios; et timuit popul° à facie Dñi: et crediderunt in verbũ Dñi, et prophetiæ Moysi servi ejus.

CAP. XV.

1 Tunc cecinit Moyses et filii Israel carmẽ hoc corã Domino; et dixerunt: Cantem° & laudem° corã Dño; quia magnificat° est sup magnificos, et magnificẽtia illi° est; equũ & ascensorẽ ej° projecit in mare.
2 Fortitudo mea et canticũ meũ Dñs terribilis; dixit in verbo suo, et fuit mihi in redẽptorẽ: hic est De° me°, et ædificabo ei sanctuariũ; De° patrũ meorũ,
3 & serviã corã eo. Dñs est victor bellorũ: Dñs nomen ej°.
4 Curr° Pharaonis, & exercitus ej°, projecit in mare: & electi fortes ej° submersi sunt in mari
5 rubro. Abyssi cooperuerũt eos: descenderũt in profundũ
6 quasi lapis. Dextera tua Dñe, fortissima est in virtute: dextera tua Dñe, confregit inimicũ.
7 Et in multitudine fortitudinis tuæ confregisti eos, qui consurrexerũt cõtra populũ tuũ: misisti irã tuã, et consumpsit eos,
8 sicut ignis stipulã. Et in verbo oris tui sapienter cõgregatæ sunt aquæ; steterũt fluentes sicut mur°: coagulati sunt abyssi
9 in corde maris. Dicebat enim inimic°, Persequar cõprehendam, dividã spolia: saturabitur ex eis anima mea; evaginabo gladiũ meũ; cõsumet eos ma-
10 n° mea. Dixisti in verbo tuo, et cooperuit eos mare: submersi sunt sicut plumbũ in aquis va-
11 lidis. Non est absq; te, tu es De° Dñs; null° est præter te De°, *tu es* fortis in sanctitate: terribilis laudib°, faciẽs mirabilia.
12 Levãsti dexterã tuã, devoravit
13 eos terra. Deduxisti in bonitate tua populũ tuũ hunc quem redemisti: portãsti eũ in fortitudine tua, ad habitaculũ san-
14 ctitatis tuæ. Audiẽrũt populi, cõmoti sunt: terror apprehendit *eos*, qui habitant in Palæsti-
15 na. Tunc cõturbati sunt principes Edõ; robusti Moab, apprehendit eos tremor: contriti sunt omnes qui habitant in Chanaan.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

VER. SAM. (a) extollendo se prævaluit; (b) fors mea (c) cumulos *aquarum* (d) fortis est (e) vastavit (f) potentiæ tuæ (g) suffocâsti indignabundos: (h) *juxta* placitum animæ meæ, (j) exterminabit (k) Reversus es cum (l) inter potestates, (m) potentiam laudatissimam (n) ægrè tulerunt, (o) attenuati sunt

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

31 Vidit etiam Israel manum magnam quam fecerat Dominus adversus Ægyptios; timuitq; populus Dominum, et credidit in Dominum, & in Mosem servum ejus.

CAP. XV.

1 Tunc cecinit Moses, et filii Israel canticũ istud Domino, et dixerunt hoc modo; Cantemus Domino, (a) gloriosè enim glorificatus est; equum et equitem deturbavit
2 in mare. Fortitudo mea, & (b) laus mea Deus; ideò erit mihi in salutem: Iste Deus meus, et laudabo eum; Deus patris mei, et exaltabo eum.
3 Domin° potens in prælio, Do-
4 minus nomen ejus. Currus Pharaonis, et exercitus ejus jecit in mari; lectissimi quoq; Tribuni ejus submersi sunt
5 in mari rubro. Abyssi operient eos; descenderunt in (c) pro-
6 fundum sicut lapis. Dextera tua Domine, (d) magnificata est in virtute; dextera tua Domine, (e) confregit inimicum.
7 In multitudine quoq; (f) excellentiarũ tuarũ (g) subvertes insurgentes in te: misisti iram tuã, devoravit eos sicut
8 stipulam. Et in spiritu iræ tuæ coacervatæ sunt aquæ, steterunt sicut murus, fluenta: coagulatæ sunt abyssi in corde
9 maris. Dixit inimicus, Persequar, cõprehendã, dividã spolia, (h) implebitur in anima mea, evaginabo gladium meum, (i) interficiet eos manus
10 mea. (k) Flavisti spiritu tuo, operuit eos mare; submersi sunt quasi plumbum in aquis
11 vehementibus: Quis sicut tu (l) in diis, Domine? quis sicut tu magnificus in justitia, tremendus laudibus, faciens
12 mirabilia? Extendisti dexteram tuam, et absorpsit eos ter-
13 ra. Duxisti in benignitate tua populum hunc quem redemisti: possedisti in fortitudine tua (m) habitaculum sancti-
14 tatis tuæ. Audierunt populi et (n) cõmoti sunt, dolor apprehendit habitatores Philisthim.
15 Tunc conturbati sunt principes Edom; fortes Moab apprehendit tremor, (o) liquefacti sunt incolæ Chanaan.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * وراى بنو اسرايل الافة العظيمة التي صنعها الله بالمصريين * فخاف القوم الله * وامنوا به وبموسي
عبده * الفصل الخامس عشر * حينيذ سبح موسي
1 وبنو اسرايل بهذه التسبحة لله وقالوا اجمعون نسبح لله اذ افتخر افتخارا * الخيل وركابها رمي
2 في البحر * عزي وتحيدي الذي كان لي عونا * هذا قادري اوي اليه * اله ابي اعظمه * الله
3 ذو الملاحم الله اسمه * 4 مراكب فرعون وجنوده رسبها في البحر * وخيار قواده غرقوا في بحر القلزم
5 * الغمور غطتهم نزلوا في العمق كالحجارة * 6 يمينك يا رب جزيلة القوة * يمينك يا رب ترهب
7 العدو * وبعظمة اقتدارك تهدم مقاوميك * تبعث سخطك فياكلهم كالقش * 8 وبريح غضبك
تعرمت المياه * ووقفت كالاطواد الهواطل * وجمدت الغمور في قلب البحر * 9 وان قال العدو اتبع
فالحقهم * واقسم سلبهم * وتستقي منهم نفسي * واجرد سيفي فتعرصهم يدي * 10 اهببت بريحك
فغطاهم البحر * ورسبوا كالرصاص في الماء العزيز * 11 من مثلك في المعبودات يا رب * من مثلك
الجليل المقدس * مخوف * ذو المدائح * صانع الاعجوبات * 12 مددت يمينك فابتلعتهم الارض
13 * وسيرت بفضلك القوم الذين فككتهم * وسقتهم بعزيك الي ماوي قدسك * 14 وسمعت الامم
فرجفت * واخذ الطلق سكان فلسطين * 15 حينيذ دهش صناديد ادوم * واخذ ماب اخذهم
الرعدة وماج كل سكان كنعان *

31 Et viderunt filii Israil plagam magnam quam fecit Deus in Ægyptios; & timuit populus Deũ, & crediderunt illi, et Musæ servo ejus.

CAP. XV.

1 Tunc laudavit Musa & filii Israil hac laudatione Deum, & dixerunt omnes; Laudemus Deum, quia polluit potentiâ, equos & eorum equites projecit in
2 mare. Magnificentia mea, & gloria mea, qui fuit mihi adjutor. Hic est Omnipotens meus, ad eum me recipio: Deus patris mei, ipsum magnifico.
3 Deus certaminum, De° nomen ejus.
4 Currus Pharaonis & exercitus ejus projecit in mare: & electissimi ducum ejus submersi sunt in mari ru-
5 bro. Abyssi cooperuerunt eos: descende-
6 runt in profundum veluti saxa. Dextera tua, O Domine, abundans robore; dextera tua, O Domine, tremefecit inimicũ.
7 Et magnitudine omnipotentiæ tuæ evertis adversarios tuos: Mittis indignationem
8 tuam, & consumit eos veluti stipulas. Et vento iræ tuæ coacervatæ sunt aquæ, & steterunt ut montes, gurgites; & coagulatæ
9 sunt abyssi in corde maris. Et cùm dixit inimicus, Insequar eos, & assequar eos, et dividã spolia eorũ, et ulciscetur in eos anima mea, & evaginabo gladium meũ, et
10 consumet eos manus mea: Flare fecisti ventum tuum, & cooperuit eos mare, & submersi sunt veluti plumbũ in aqua co-
11 piosa. Quis est similis tibi inter Deos, O Domine? Quis est similis tibi, qui gloriosus es, sanctus, metuendus, laudabilis,
12 operator miraculorum? Extendisti dex-
13 teram tuã, & deglutivit eos terra. Et ambulare fecisti beneficio tuo populũ quos solvisti, & duxisti eos magnificentiâ tuâ
14 ad receptaculum sanctitatis tuæ. Audierunt enim gentes, & perterritæ sunt, & dolor partûs obtinuit habitatores Palesti-
15 næ. Tunc obstupuerunt principes Adũ, et illustrissimos Moab tenuit trepidatio, et fluctuârunt omnes habitatores Chanaan.

ספר שמות : טו

16 תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד־יעבר עמך יהוה עד־יעבר עם־זו קנית :
17 תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידיך :
18 יהוה ימלך לעלם ועד :
19 כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עלהם את־מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים :
20 ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את־התף בידה ותצאן כל־הנשים אחריה בתפים ובמחלת :
21 ותען להם מרים שירו ליהוה כי־גאה גאה סוס ורכבו רמה בים :
22 ויסע משה את־ישראל מים־סוף ויצאו אל־מדבר־שור וילכו שלשת־ימים במדבר ולא־מצאו מים :
23 ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם על־כן קרא־שמה מרה :
24 וילנו העם על־משה לאמר מה־נשתה :
25 ויצעק אל־יהוה ויורהו יהוה עץ וישלך אל־המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו :
26 ויאמר אם־שמוע תשמע לקול יהוה אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל־חקיו כל־המחלה אשר־שמתי במצרים לא־אשים עליך כי אני יהוה רפאך :
27 ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו־שם על־המים :

Ver. VULG. LAT.

16 Irruat super eos formido &
pavor, in magnitudine brachii
tui: fiant immobiles quasi la-
pis, donec pertranseat popul⁹
tuus, Domine; donec pertranſ-
eat populus tu⁹ iste, quem poſ-
17 ſedisti. Introduces eos, et plan-
tabis in monte hæreditatis
tuæ, firmiſſimo habitaculo
tuo, quod operatus es, Domi-
ne: ſanctuarium tuum, Dñe,
quod firmaverunt manus tuæ.
18 Dñs regnabit in æternum, &
19 ultrà. Ingreſſus eſt enim e-
ques Pharao cum currib⁹ & e-
quitib⁹ ejus in mare: & re-
duxit ſuper eos Domin⁹ aquas
maris: filii autem Iſrael am-
bulaverunt per ſiccũ in medio
20 ejus. Sumpſit ergò Maria pro-
phetiſſa, ſoror Aaron, tympa-
num in manu ſua: egreſſæq;
ſunt omnes mulieres poſt eam
21 cum tympanis & choris, Qui-
bus præcinebat, dicens, Cante-
mus Domino, glorioſè enim
magnificatus eſt: equum & a-
ſcenſorem ejus dejecit in ma-
22 re. Tulit autem Moyſes Iſrael
de mari rubro, & egreſſi ſunt
in deſertum Sur: ambulave-
rúntque tribus diebus per ſo-
litudinem, & non invenie-
23 bant aquam. Et venerunt in
Mara, nec poterant bibere a-
quas de Mara, eò quòd eſſent
amaræ: undè & congruum
loco nomen impoſuit, vo-
cans illam Mara, id eſt, A-
24 maritudinem. Et murmura-
vit populus contra Moyſen, di-
25 cens, Quid bibem⁹? At ille
clamavit ad Dñm, qui oſtendit
ei lignum: quod cùm miſiſſet
in aquas, in dulcedinem verſæ
ſunt. Ibi conſtituit ei præce-
pta, atq; judicia; et ibi tentavit
26 eum, Dicens, Si audieris vocẽ
Dñi Dei tui, & quod rectũ eſt
coram eo feceris, & obedieris
mandatis ejus, cuſtodierisque
omnia præcepta illi⁹, cunctum
languorem, quem poſui in Æ-
gypto, non inducam ſuper te.
Ego enim Dñs ſanator tuus.
27 Venerunt autem in Elim filii
Iſrael, ubi erãt duodecim fon-
tes aquarum, & ſeptuaginta
palmæ: & caſtrametati ſunt
juxta aquas.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Tranſlatione LATINA.

16 Ἐπιπέσοι ἐπ᾽ αὐτοὺς (η) τρόμος καὶ φό-
βος· μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθή-
τωσαν, (θ) ἕως παρέλθῃ ὁ λαός σου κύ-
ριε· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου οὗτος,
17 (ι) ὃν ἐκτήσω. Εἰσαγαγὼν καταφύτευσον
αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου, εἰς ἕτοι-
μον κατοικητήριόν σου, ὃ (κ) κατειργάσω κύ-
ριε, ἁγίασμα κύριε, ὃ ἡτοίμασαν αἱ χεῖ-
18 ρές σου. Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα, καὶ
19 ἐπ᾽ αἰῶνα, καὶ ἔτι. Ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος
Φαραὼ σὺν ἅρμασι καὶ (λ) ἀναβάταις εἰς
θάλασσαν, καὶ ἐπήγαγεν (μ) ἐπ᾽ αὐτοὺς κύ-
ριος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσ-
ραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς
20 θαλάσσης. (ν) Λαβοῦσα δὲ Μαριὰμ ἡ προ-
φῆτις ἡ ἀδελφὴ Ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν
τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ (ξ) ἐξήλθοσαν πᾶσαι αἱ
γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χο-
21 ρῶν. Ἐξῆρχε δὲ αὐτῶν Μαριὰμ, λέγουσα,
Ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται·
ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔῤῥιψεν εἰς θάλασ-
22 σαν. Ἐξῆρε δὲ Μωυσῆς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ
ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς
εἰς τὴν ἔρημον Σούρ. καὶ ἐπορεύοντο τρεῖς ἡ-
μέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐχ ηὕρισκον ὕδωρ,
23 ὥστε πιεῖν. Ἦλθον δὲ εἰς (ο) Μεῤῥᾶ, καὶ οὐκ
(π) ἠδύναντο πιεῖν ἐκ Μεῤῥᾶς· πικρὸν γὰρ
ἦν· διὰ τοῦτο (ϛ) ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ
24 τόπου ἐκείνου, Πικρία. Καὶ διεγόγγυζεν
ὁ λαὸς (σ) ἐπὶ Μωυσῆ, λέγοντες, Τί πιό-
25 μεθα; Ἐβόησε δὲ Μωυσῆς πρὸς κύριον· καὶ
ἔδειξεν αὐτῷ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν
αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ.
ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίσεις· καὶ
26 ἐκεῖ (τ) αὐτὸν ἐπείρασε. Καὶ εἶπεν, Ἐὰν
ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ
τὰ ἀρεστὰ ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσῃς, καὶ ἐνω-
τίσῃ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάξῃς
πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νό-
σον ἣν ἐπήγαγον τοῖς Αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπ-
άξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ γάρ εἰμι (υ) κύριος ὁ
27 θεός σου ὁ ἰώμενός σε. Καὶ (φ) ἤλθοσαν
εἰς Αἰλείμ. καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα πη-
γαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη
φοινίκων. παρενέβαλον δὲ ἐκεῖ (χ) παρὰ
τὰ ὕδατα.

MS. A. (η) φόβος καὶ τρόμος· (θ) ἕως ἂν παρέλθῃ (ι) ὃν ἐλυτρώσω. (κ) κατειργάσω (λ) ἀναβάταις αὐτοῦ εἰς (μ) κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς (ν) Ἔλαβεν δὲ (ξ) ἐξῆλθον (ο) Μεῤῥὰν, (π) ἐδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἐκ (ϛ) ἐπωνομάσθη (σ) κατὰ Μωυσῆ, (τ) ἐπείραζεν αὐτόν. (υ) κύριος ὁ ἰώμενός σε. (φ) ἦλθον (χ) ἐπὶ τὰ

16 Irruat ſuper eos tremor & ti-
mor: (i) magnitudine brachii
tui fiant tanquam lapis, donec
tranſeat populus tuus, Domine:
donec tranſeat populus tuus hic,
17 quem poſſediſti. Introducens
planta eos in montem hæreditatis
tuæ, in (k) paratum habitacu-
lum tuum, quod perfeciſti, Do-
mine; (l) ſanctuarium, Domine,
quod paraverunt manus tuæ.
18 Dominus regnans (m) ſeculum,
19 & in ſeculum, & ultrà. Quo-
niam ingreſſus eſt equitatus Pha-
raonis cum curribus & aſcenſo-
ribus in mare, & induxit ſuper
eos Dominus aquam maris. Filii
autem Iſrael ambulaverunt per
20 aridam in medio maris. (n) Su-
mens autem Maria propheriſſa
ſoror Aaron tympanum in manu
ſua; & egreſſæ ſunt omnes mu-
lieres poſt eam cum tympanis &
21 choris. (o) Principium autem de-
dit illis Maria, dicens, Cantemus
Domino: glorioſè enim glorifica-
tus eſt: equum & aſcenſorem
22 projecit in mare. Suſtulit autem
Moyſes filios Iſrael à mari ru-
bro, & eduxit eos in deſertum
Sur. Et ibant tres dies in deſerto,
& non inveniebant aquam, ut bi-
23 berent. Venerunt autem in Mer-
ra, & non potuerunt (p) bibere
de Merra: amara enim erat.
Propter hoc (q) cognominavit
24 nomen loci illius, Amaritudo. Et
murmurabat populus adverſus
Moyſen, dicentes, Quid bibemus?
25 Clamavit autem Moyſes ad Do-
minum: & oſtendit ei Dominus
lignum, & injecit illud in aquã,
& dulcis facta eſt aqua. Ibi po-
ſuit ei juſtificationes & judicia:
26 & ibi eum tentavit. Et dixit, Si
auditu audieris vocem Domini
Dei tui, & quæ placent coram
illo, feceris, & auribus perceperis
mandata ejus, & cuſtodieris om-
nes juſtificationes ej⁹, omnem in-
firmitatem quã intuli Ægyptiis,
non inducam ſuper te. Ego enim
ſum Dominus Deus tuus ſanans
27 te. Et venerunt in Ælim: et erant
ibi duodecim fontes aquarum, et
ſeptuaginta arbores palmarum.
Caſtrametati autem ſunt ibi juxta aquas.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 Cadat in eos formido & tremor: magnitu-
dine brachii tui demergantur tanquam lapi-
des, donec tranſeat populus tuus Dñe, donec
17 tranſeat populus iſte quem redemiſti. Addu-
ces eos, & plantabis eos in monte hæredita-
tis tuæ: firmiſſimum pro manſione tua feciſti
Domine, ſanctuarium tuum: Domine, firma
18 illud manibus tuis. Dñs regnabit in ſæculum
19 ſæculorum. Quoniam ingreſſi ſunt equi Pha-
raonis, & currus ejus, & equites ejus in me-
dium mare, & reduxit ſuper eos Dñs aquas
maris: filii autem Iſrael ambulaverunt per
20 ſiccum in medio mari. Sumpſit etiam Mari-
am Prophetiſſa ſoror Aharonis tympanum
in manum ſuam, et egreſſæ ſunt omnes mulie-
21 res poſt eam cum tympanis & ſyſtris. Et ca-
nere faciebat eas Mariam, Laudate Domi-
num magnificentiſſimum, qui magnificatus
eſt ſuper equos, & conſcenſores eorum pro-
22 jecit in mare. Diſcedere autem fecit Moſes
gentem Iſraeliticam à mari Suph, & egreſſi
ſunt ad ſolitudinem Sud; venerúntq; ſpatio
trium dierum per ſolitudinem, & non inve-
23 nerunt aquas. Et venerunt ad Morath, nec
potuerunt bibere aquas de Morath, eò quòd
amaræ eſſent: propterea vocavit nomen loci
24 illius, Morath. Et murmurârunt populus
contra Moſen, ac dicunt ei, Quid bibemus?
25 Oravit ergò Moſes coram Dño, & oſtendit
ei Dñs lignum, quod cùm injeciſſet in aquas,
dulces factæ ſunt aquæ. Ibi docuit eum leges
26 & judicia, & ibidem tentavit eum. Et ait illi,
Si audiẽs audieris vocẽ Dñi Dei tui, & quod
bonum eſt coram eo feceris, & auſcultaveris
præceptis ej⁹, et cuſtodieris omnia ſtatuta ej⁹;
cuncta flagella quæ adduxi ſuper Ægyptios,
non adducã ſuper te: quia ego ſum Dñs medi-
27 cus tu⁹. Venerunt autem in Elim, & ibi erant
duodecim fontes aquarum, & ſeptuaginta
palmæ; & caſtrametati ſunt ibi ſuper aquas.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

16 תפול עליהון אימתא ודחלא
בסני תוקפך ישתקון כאבנא עד
דיעבר עמך יי ית ארנונא עד
דיעבר עמא דנן די פרקת ית
17 ירדנא: תעלנון ותשרנון בטורא
דאחסנתך אתר מתקן לבית
שכנתך אתקנתא יי מקדשא יי
18 אתקנוהי ידך: יי מלכותיה קאם
19 לעלם ולעלמי עלמיא: ארי עלו
סוסות פרעה ברתיכוהי ובפרשוהי
בימא ואתיב יי עליהון ית מי ימא
ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו
20 ימא: ונסיבת מרים נביאתא
אחתיה דאהרן ית תופא בידה
ונפקא כל נשיא בתרהא בתפין
21 ובחנגין: ומעניא להן מרים
שבחו ואודו קדם יי ארי אתגאי
על גותנא וגאותא דיליה היא
סוסיא ורכביה שדי בימא:
22 ואטיל משה ית ישראל מימא
דסוף ונפקו למדברא דחגרא
ואזלו תלתא יומין במדברא ולא
23 אשכחו מיא: ואתו למרה ולא
יכילו למשתי מיא ממרה ארי
מרירין אנון על כן קרא שמה
24 מרה: ואתרעמו עמא על משה
25 למימר מה נשתי: וצלי קדם יי
ואלפיה יי אעא ורמא למיא ובסימו
מיא תמן גזר ליה קים ודין ותמן
26 נסיהי: ואמר אם קבלא תקבל
במימרא דיי אלהך ודכשר בעינוהי
תעביד ותצית לפקודוהי ותטר כל
קימוהי כל מרעין דשויתי
במצרים לא אשוי עלך ארי אנא
27 יי אסך: ואתו לאלים ותמן תרתא
עסרי מבועין דמין ושבעין דקלין
ושרו תמן על מיא:

Targum ONKELOS.

16 Irruat super eos terror, & timor; in multitudine fortitudinis tuæ, taceant sicut lapis: donec transeat populus tuus, Dñe, *Arnō*; donec transeat populus hic quem redemisti, *Jor-*
17 *danem*. Introduces eos, & collocabis eos in monte hæreditatis tuæ; locum *paratum pro domo* majestatis tuæ, præparâsti Domine: sanctuarium, Domine, præparaverunt manus
18 tuæ. Regnum Domini *durat* in seculum & in secula seculo-
19 rum. Quando ingressus est equitatus Pharaonis, cum curribus suis & equitibus suis, in mare; reduxit Dominus super eos aquas maris: Filii autem Israel ambulaverunt per siccū,
20 in medio maris. Et tulit Maria prophetissa, soror Aaron, tympanum in manu suâ: & egressæ sunt omnes mulieres post eam, cum tympanis &
21 choris. Et respondebat eis Maria: Cantate & laudate coram Domino; quoniam magnificatus est super magnificos, & magnificentia ejus est; equum et ascensorem ejus pro-
22 jecit in mare. Tulit autē Moyses Israel de mari rubro; & egressi sunt per desertum Agra: & ambulaverunt tribus dieb⁹ per desertum, & non invene-
23 runt aquas. Et venerunt in Mara; & non potuerunt bibere aquas de Mara, eò quòd amaræ essent: propterea vocavit
24 nomen ejusdem loci, Mara. Et conquestus est populus contra Moysen dicens, Quid bibem⁹?
25 Et oravit coram Domino, & ostendit ei Dominus lignum; & projecit in aquam, & dulces factæ sunt aquæ: Ibi constituit ei pactum & judicium,
26 & ibi tentavit eum. Et ait, Si obediens obedieris verbo Dñi Dei tui, & quod rectum est coram eo feceris; & audieris præcepta ejus, & custodieris omnia pacta ejus: omnes languores quos posui in Ægypto, non ponam super te; quia ego Dominus medicus tuus.
27 Veneruntq; in Elim; ubi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt ibi juxta aquas.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cadat super eos terror & pavor: in magnitudine brachii tui sileant ut lapis, donec transeat populus tuus Domine; donec transeat populus 16
iste quem acquisivisti. Introduces eos, et plantabis eos in monte possessionis tuæ; loco firmissimo habitationis tuæ quem (p) *fecisti, Domine; sanctuario, Domine, quod paravit manus tuæ. Dominus* 17
regnabit in eternum et ultrá. Quoniam intravit equitatus 18
Pharaonis cum curribus & (q) *equitibus in mare, & reduxit Dominus super eos aquas maris; filii verò Israel gradiebantur in arida per medium maris. Accepit autem* 19
Maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua, et egressæ sunt omnes mulieres post eā in tympanis et choris. Respondebatque eis Maria, 20
Cantemus Domino; (r) *gloriosè enim glorificatus est, equum & equitem deturbavit in mare. Et proficisci fecit* 21
Mosis Israelem de mari rubro, & duxit eum in desertum Sur: ieruntq; viam trium dierum in desertum, non invenientes aquas. Et vene- 22
runt in Mara, sed non potuerunt bibere aquas de Mara, quia amaræ erant; ideò vocavit nomen ejus, Mara. Et 23
murmuravit populus adversus Mosen, dicens; Quid bibemus? Clamavitq; Moses 24
ad Dominum, & ostendit illi Dominus (ſ) *lignum quod projecit in aquas, & dulces factæ sunt aquæ: Ibi posuit ei legem & judicium, ibiq; ten-* 25
tavit eum. Et dixit, Si audiendo audieris vocem Domini, Dei tui, & rectum feceris in oculis ejus, & auscultaveris præcepta ejus, & observaveris præcepta ejus; (t) *omnem morbum quem posui super Ægyptios, non ponam super te; quia ego sum Dominus sanans te. Postea venerunt in* 26
Elim: In Elim autem erant duodecim fontes aquarum, et septuaginta palmæ; castrametatiq; sunt ibi juxta aquas. 27

VER. SAM. (p) separasti (q) peditibus (r) excelluit qui pugnabat, (ſ) arborem (t) omne malum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * يقع عليهم الهيبة والفزع بعظيم قدرتك * يسكتون كالحجارة الي ان يجوز شعبك يا رب
17 الي ان يجوز الشعب الذي ملكته حوزا * فتاتي بهم فتغرسهم في جبل نحلتك * مهيا لسكينتك
18 صنعته يا رب * مقدس اصلحته يداك * الله ملك الدهر الابد * 19 اذ دخلت خيل فرعون
ومراكبه وفرسانه في البحر * فرد عليهم ماء البحر * وبنو اسرائيل ساروا في اليبس في وسط البحر
20 * ثم اخذت مريم النبية اخت هرون الدف في يدها * وخرج جميع النساء وراها بدفوف وطبول
21 * وجاوبتهن مريم قايلة * سبحوا الله اذا اقتدر اقتدارا * الخيل وركابها رمى بهم في البحر * 22 ورحل
موسى بني اسرائيل من بحر القلزم * وخرجوا الي برية الجفار * فساروا ثلثة ايام في البرية ولم
23 يجدوا ماء * ثم جاوا الي المرين ولم يطيقوا ان يشربوا منها ماء لانه مر * ولذلك سميت المرين
24 * فتذمر القوم علي موسى قايلين ما نشرب * 25 فدعي الي الله * فدله علي شجرة طرح منها
26 شيئا في الماء فحلا * ثم صير له رسوما واحكاما * وثم امتحنه * وقال ان قبلت امر الله ربك * وصنعت
المستقيم عنده * وانصت الي وصاياه * وحفظت جميع رسومه * فجميع الامراض التي احللتها
27 بالمصريين لا احلها بك * لاني الله معافيك * فجاوا الي ايليم وكان ثم اثنتا عشرة عين ماء
وسبعون نخلة * ونزلوا ثم *

Decidat super eos pavor & timor, in magnitudine potentiæ tuæ: obmutescant sicuti lapides, quousque transeat populus tuus, O Domine; quousque transeat populus quem acquisisti in possessionem. 16
Et adducas eos, & plantes eos in monte hæreditatis tuæ (præparatum habitationi tuæ fecisti eum, O Domine) Sanctuario quod disposuit manus tua. 17
Deus rex est sæculi 18
sempiterni. Cùm ingressi sunt equi Pharaonis, & currus ejus, & equites ejus in mare, reduxit super eos aquam maris; & filii Israil ambulaverunt per siccum in 19
medio maris. Deinde sumpsit Maria prophetissa soror Haron tympanū in manu suâ; & exierunt omnes mulieres post illā cum 20
sistris & tympanis. Et respondit eis Maria, dicens; Laudate Deum quòd potuerit potentiam: equos & eorum conscensores projecit in mare. 21
Et migrare fecit Musa filios Israil de mari rubro: & egressi in desertum Giaphar, ambulaverunt tribus diebus per desertum, & non 22
repererunt aquam. Deinde venerunt ad Marirat, & non potuerunt bibere ex ea aquam, eò quòd amara esset; & ideò vocata est, Marirat. 23
Et murmuravit populus adversùs Musam, dicentes; Quid 24
bibemus? Et deprecatus est Deum, & ostendit illi arborem, è qua projecit aliquid in aquam, & dulcorata est: Ibi fecit ei constitutiones & judicia, & ibi tentavit eum. 25
Et dixit, Si acceptaveris præceptum Dei Domini tui, & egeris quod rectum est apud illū, & auscultaveris mandatis ejus, & custodieris omnes constitutiones ejus; omnes infirmitates quas immisi in Ægyptios, non immittā in te; quia ego sum Deus sanator tuus. 26
Veneruntq; in Ilim: & erant ibi duodecim fontes aquæ, & septuaginta palmæ, & castrametati sunt ibi. 27

ספר שמות : יו

CAP. XVI. יו

in Israel filiorum cœtus omnes venerunt &, Elim ex sunt profecti Et
1 ויסעו מאילם ויבאו כל־עדת בני־ישראל אל־
decima quinta in, Sinai inter & Elim inter quod, Sin desertum
מדבר־סין אשר בין־אילם ובין סיני בחמשה עשר
Ægypti terra de eorum *exire* secundi mensis die
יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים :
super & Mosch *super* Israel filiorum cõgregatio omnis murmuraverũt Et
2 וילינו כל־עדת בני־ישראל על־משה ועל־
dabit Quis : Israel filii eos ad dixerunt Et .deserto in Aharon
3 אהרן במדבר : ויאמרו אלהם בני ישראל מי־יתן
juxta *nos sedendo in* , Ægypti terra in , Domini manum per *nos esse mortuos*
מותנו ביד־יהוה בארץ מצרים בשבתנו על־
in nos eduxistis quia : saturitatẽ ad panẽ *nos edendo in* , carnis ollam
סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי־הוצאתם אתנו אל־
.fame in hunc cœtum omnem interimẽdũ ad , hoc desertum
המדבר הזה להמית את־כל־הקהל הזה ברעב :
de panem vobis *pluens* ego Ecce : Mosch ad Dominus Dixitque
4 ויאמר יהוה אל־משה הנני ממטיר לכם לחם מן־
ut , suo die in diei rem *colligent* & , populus egredietur & , cœlis
השמים ויצא העם ולקטו דבר־יום ביומו למען
sexta die in erit Et .non an , mea lege in *ibit* utrum , eum tentẽ
5 אנסנו הילך בתורתי אם־לא : והיה ביום הששי
colligent quod *super* duplum erit & , afferent quod parabunt &
והכינו את אשר־יביאו והיה משנה על אשר־ילקטו
: Israel filios omnes ad Aharon & Mosch Dixitque *die die*
6 יום יום : ויאמר משה ואהרן אל־כל־בני ישראל
.Ægypti terra de vos eduxit Dominus quòd scietis & Vesperi
ערב וידעתם כי יהוה הוציא אתכם מארץ מצרים :
eum audiendo in , Domini gloriam videbitis & , manè Et
7 ובקר וראיתם את־כבוד יהוה בשמעו את־
quia , quid nos Et .Dominum contra vestras murmurationes
תלנתיכם על־יהוה ונחנו מה כי
vobis *Dominum dando In* : Mosch Dixitque ? nos cõtra facitis murmurare
8 תלונו עלינו : ויאמר משה בתת יהוה לכם
audiendo in , saturandũ ad *matutino in* panem & , edendum ad carnem *vespera in*
בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע
murmurantes vos quibus vestras murmurationes *Dominum*
יהוה את־תלנתיכם אשר־אתם מלינם
quia , vestræ murmurationes nos contra Non ? quid nos Et .eũ contra
עליו ונחנו מה לא־עלינו תלנתיכם כי
ad Dic : Aharon ad Mosch Dixitque .Dominum contra
9 על־יהוה : ויאמר משה אל־אהרן אמר אל־
audivit quia Domini facies ad Accedite : Israel filiorum cœtũ omnem
כל־עדת בני ישראל קרבו לפני יהוה כי שמע את
cœtum omnem ad Aharon *loqui ut* fuit Et .vestras murmurationes
10 תלנתיכם : ויהי כדבר אהרן אל־כל־עדת
Domini gloria ecce & , desertum ad respexerunt & , Israel filiorum
בני־ישראל ויפנו אל־המדבר והנה כבוד יהוה
dicendo , Mosch ad Dominus est locutus Et .nube in est conspecta
11 נראה בענן : וידבר יהוה אל־משה לאמר

Versio VULG. LAT.

CAP. XVI.

1 Profectique sunt de Elim, et
venit omnis multitudo filiorũ
Israel in desertum Sin, quod
est inter Elim & Sinai : quin-
todecimo die mensis secundi,
postquàm egressi sunt de terra
2 Ægypti. Et murmuravit om-
nis congregatio filiorum Is-
rael contra Moysen & Aaron
3 in solitudine. Dixeruntque fi-
lii Israel ad eos, Utinam mor-
tui essemus per manum Domi-
ni in terra Ægypti, quando
sedebamus super ollas carni-
um, & comedebamus panem
in saturitate : cur eduxistis
nos in desertum istud, ut oc-
cideretis omnem multitudi-
4 nem fame ? Dixit autem Dñs
ad Moysen, Ecce ego pluã vo-
bis panes de cœlo : egredia-
tur populus, & colligat quæ
sufficiunt per singulos dies ; ut
tentem eum, utrùm ambulet
5 in lege mea, an non. Die au-
tem sexto parent quòd infe-
rant: & sit duplum quàm col-
ligere solebant per singulos
6 dies. Dixeruntque Moyses &
Aaron ad omnes filios Israel,
Vesperè scietis quòd Dñs e-
duxerit vos de terra Ægypti ;
7 Et manè videbitis gloriam
Domini : audivit enim mur-
mur vestrum contra Dominũ :
nos verò quid sumus, quia mus-
8 sitâstis contra nos ? Et ait
Moyses, Dabit vobis Dominus
vesperè carnes edere, & manè
panes in saturitate : eò quòd
audierit murmurationes ve-
stras quibus murmurati estis
contra eum : nos enim quid
sumus ? nec contra nos est
murmur vestrum, sed contra
9 Dominum. Dixit quoq; Moy-
ses ad Aaron, Dic universæ
congregationi filiorum Israel,
Accedite coram Dño : audi-
vit enim murmur vestrum.
10 Cùmq; loqueretur Aaron ad
omnem cœtũ filiorum Israel,
respexerunt ad solitudinem :
& ecce gloria Dñi apparuit in
11 nube. Locutus est autem Dñs
ad Moysen, dicens ;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. ις'.

1 Ἀπῆραν δὲ ἐξ Αἰλείμ, καὶ (α) ἤλθοσαν
πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρη-
μον Σίν, ὅ ἐστιν ἀνὰ μέσον Αἰλείμ, καὶ
ἀνὰ μέσον Σινά. τῇ δὲ πεντεκαι-
δεκάτῃ ἡμέρᾳ, τῷ μηνὶ τῷ δευτέ-
ρῳ ἐξεληλυθότων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύ-
2 πτου, Διεγόγγυζε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν
3 Ἰσραὴλ ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ἀαρών. Καὶ εἶ-
παν πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, Ὄφελον
ἀπεθάνομεν πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ
Αἰγύπτῳ, ὅταν ἐκαθίσαμεν ἐπὶ τῶν λε-
βήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἠσθίομεν ἄρτους εἰς
πλησμονήν· ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς εἰς τὴν
ἔρημον ταύτην, ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν
4 συναγωγὴν ταύτην ἐν λιμῷ. Εἶπε δὲ
κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν
ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαός,
καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν,
ὅπως πειράσω αὐτοὺς εἰ πορεύσονται τῷ νό-
5 μῳ μου, ἢ οὔ. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ἕκτῃ, καὶ (β) ἑτοιμάσουσιν ὃ ἐὰν εἰσενέγκω-
σι· καὶ ἔσται διπλοῦν (γ) ὃ ἐὰν συναγάγωσι
6 τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν. (δ) Καὶ εἶπε
Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν συναγω-
γὴν υἱῶν Ἰσραήλ, Ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι
κύριος ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
7 Καὶ πρωῒ ὄψεσθε τὴν (ε) δόξαν κυρίου ἐν
τῷ (ζ) εἰσακοῦσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν
ἐπὶ τῷ Θεῷ. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν, ὅτι (η)
8 διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν ; Καὶ εἶπε Μω-
υσῆς, Ἐν τῷ διδόναι κύριον ὑμῖν ἑσπέ-
ρας κρέα φαγεῖν, καὶ ἄρτους τὸ πρωῒ εἰς
πλησμονήν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν
γογγυσμὸν ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε
καθ' ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν ; οὐ γὰρ καθ'
ἡμῶν (θ) ἐστιν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν, ἀλλ'
9 ἢ κατὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς Ἀα-
ρών, Εἶπον πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν Ἰσρα-
ήλ, Προσέλθετε ἐναντίον τοῦ Θεοῦ· εἰσακή-
10 κοε γὰρ (ι) τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν. Ἡνίκα δὲ
ἐλάλει Ἀαρὼν πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν Ἰσ-
ραήλ, καὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ
11 ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ. Καὶ ἐλά-
λησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

CAP. XVI.

Promoverunt autem de Æ-
lim, & venerunt omnis synagoga 1
filiorum Israel in desertum Sin,
quod est inter Ælim & Sina.
Quintâ autem & decimâ die,
mense secundo, cùm ipsi exivis-
sent de terra Ægypti, Murmura-
vit omnis synagoga filiorum Is- 2
rael adversùs Moysen & Aaron.
Et dixerunt ad eos filii Israel,
Utinam mortui essemus percussi 3
à Domino in terra Ægypto,
quando sedebamus super ollas
carnium, & manducabamus pa-
nes ad satietatem : quoniam edu-
xistis nos in desertum hoc, ad in-
terimendum omnem synagogam
hanc in fame. Dixit autem Do-
minus ad Moysen, Ecce ego pluo 4
vobis panes de cælo : & exibit
populus, & colligent (a) quod diei
in die; ut tentem eos, si ambula-
bunt (b) lege meâ, an non. Et
erit in die sexto, & parabunt 5
quodcunque intulerint : & erit
duplum (c) quod collegerint per
diem in die. Et dixit Moyses & 6
Aaron ad omnem synagogam fi-
liorum Israel, Vesperè cognosce-
tis, quia Dominus eduxit vos de
terra Ægypti ; Et manè videbitis 7
gloriam Domini in (d) exaudi-
endo murmurationem vestram
adversùs Deum. Nos autem quid
sumus, quia obmurmuratis contra
nos ? Et dixit Moyses, In dando 8
vobis Dominum vesperè carnes
ad comedendum, & panes manè
ad satietatem : propterea quòd ex-
audivit Dominus murmuratio-
nem vestram, quam vos obmur-
muratis adversùs nos. Nos au-
tem quid sumus ? non enim ad-
versùs nos est murmur vestrum,
sed adversùs Deum. Dixit au- 9
tem Moyses ad Aaron, Dic omni
synagogæ filiorum Israel, Accedi-
te ante Deum : exaudivit enim
murmur vestrum. Dum autem 10
loquebatur Aaron omni synagogæ
filiorum Israel, & converterunt
se ad desertum : & gloria Domini
apparuit in nube. Et locutus est 11
Dominus ad Moysen, dicens ;

MS.A. (α) ἦλθον (β) ἑτοιμάσωσιν ὃ ἂν (γ) ὃ ἂν εἰσενέγκωσιν τὸ (δ) Εἶπεν δὲ (ε) δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐν (ζ) εἰσακοῦσαι κύριον τὸν (η) γογγύζετε (θ) ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν, (ι) ὑμῶν τὸν γογγυσμόν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܘ *

1 * ܘܫܩܠܘ ܡܢ ܐܝܠܝܡ. ܘܐܬܘ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ ܠܡܕܒܪܐ ܕܣܝܢ. ܕܒܝܬ
ܐܝܠܝܡ ܠܒܝܬ ܣܝܢܝ. ܒܚܡܫܬܥܣܪ ܒܝܪܚܐ ܕܬܪܝܢ. ܡܢ ܙܒܢܐ ܕܢܦܩܘ ܒܢܝ
2 ܐܝܣܪܐܝܠ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. * ܘܪܛܢܘ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ ܥܠ ܡܘܫܐ ܘܥܠ ܐܗܪܘܢ.
3 ܒܡܕܒܪܐ. * ܘܐܡܪܘ ܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܨܒܝܢ ܗܘܝܢ ܕܡܝܬܝܢ ܗܘܝܢ ܒܐܝܕܗ ܕܡܪܝܐ ܒܐܪܥܐ
ܕܡܨܪܝܢ. ܟܕ ܝܬܒܝܢ ܗܘܝܢ ܥܠ ܩܕܪܐ ܕܒܣܪܐ. ܘܐܟܠܝܢ ܗܘܝܢ ܠܚܡܐ ܘܣܒܥܝܢ.
ܕܐܦܩܬܘܢ ܠܡܕܒܪܐ ܗܢܐ. ܠܡܩܛܠ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ ܒܟܦܢܐ.
4 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܗܐ ܡܡܛܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܠܚܡܐ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܘܢܦܩܘܢ ܥܡܐ.
ܘܢܠܩܛܘܢ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܝܘܡܐ ܒܝܘܡܐ. ܡܛܠ ܕܐܢܣܐ ܐܢܘܢ. ܐܢ ܡܗܠܟܝܢ ܒܢܡܘܣܝ.
5 ܐܘ ܠܐ. * ܘܢܗܘܐ ܒܝܘܡܐ ܫܬܝܬܝܐ. ܢܛܝܒܘܢ ܡܕܡ ܕܢܝܬܘܢ. ܘܢܗܘܐ ܚܕ ܬܪܝܢ ܥܠ ܡܕܡ
6 ܕܢܠܩܛܘܢ ܝܘܡܐ ܒܝܘܡ. * ܘܐܡܪܘ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܒܪܡܫܐ ܬܕܥܘܢ
7 ܕܡܪܝܐ ܐܦܩܟܘܢ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. * ܘܒܨܦܪܐ ܬܚܙܘܢ ܫܘܒܚܗ ܕܡܪܝܐ. ܡܛܠ ܕܐܫܬܡܥܬ
8 ܪܛܢܬܟܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܚܢܢ ܡܢܐ ܚܢܢ ܕܪܛܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܥܠܝܢ. * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܘܫܐ.
ܡܐ ܕܝܗܒ ܠܟܘܢ ܡܪܝܐ ܒܪܡܫܐ ܒܣܪܐ ܠܡܐܟܠ : ܘܒܨܦܪܐ ܠܚܡܐ ܠܡܣܒܥ. ܡܛܠ
ܕܫܡܥ ܡܪܝܐ ܪܛܢܬܟܘܢ ܕܪܛܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܥܠܘܗܝ. ܘܚܢܢ ܡܢܐ ܚܢܢ. ܠܐ ܗܘܐ ܥܠܝܢ ܪܛܢܝܢ
9 ܐܢܬܘܢ. ܐܠܐ ܥܠ ܡܪܝܐ. * ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܐܗܪܘܢ. ܐܡܪ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ.
10 ܩܪܘܒܘ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܡܛܠ ܕܫܡܥ ܡܪܝܐ ܪܛܢܬܟܘܢ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܐܡܪ ܐܗܪܘܢ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ
11 ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܐܬܦܢܝܘ ܠܡܕܒܪܐ. ܘܗܐ ܫܘܒܚܗ ܕܡܪܝܐ ܐܬܚܙܝ ܒܥܢܢܐ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ.

CAP. XVI.

Profectiq; sunt de Elim, & venerunt omnis 1
cœtus filiorum Israel in desertum Sin, quod
est inter Elim & inter Sinai, quintodecimo
mensis secũdi à tempore quo egressi sunt filii
Israel ex Ægypto. Et murmurârunt tota con- 2
gregatio filiorũ Israel contra Mosen et contra
Aharonem in deserto. Et dixerunt ad eos filii 3
Israel, Vellemus quidem obiisse per manum
Dñi in terra Ægypti, quando sedebam' super
ollas carnis, & comedebamus panẽ, & satu-
rabamur : quoniam eduxistis nos ad desertum
hoc, ut enecaretis universã congregationem
filiorum Israel fame. Et ait Dñs ad Mosen, 4
Ecce ego depluam vobis panem de cœlo : &
egredientur populus, & colligent cibum di-
urnum in diem : ut probem eos utrùm ambu-
lent in legibus meis, necne. Fietq; in die sex- 5
to parabunt quod afferent, eritq; duplo ma-
gis quàm id quod colligent singulis diebus.
Dixerunt ergò Moses & Aharon omnibus fi- 6
liis Israel, Vesperè scietis quòd Dñs eduxit
vos ex Ægypto : Manè autem videbitis glo- 7
riam Dñi, quoniam audita est murmuratio
vestra coram Dño : Nos autem quid sumus,
quòd mussitetis contra nos ? Dixit etiam eis 8
Moses, Cùm dederit vobis Dominus carnem
vespere ad manducandum, & mane panem
ad satietatem : Nam audivit Dñs murmura-
tionem vestram quã mussitatis contra eum.
Et nos quid sumus ? non contra nos quidem
murmuratis, sed contra Dominum. Et dixit 9
Moses ad Aharonem, Dic universæ congre-
gationi filiorum Israel, Accedite in conspe-
ctu Domini, quoniam audivit Dominus mur- 10
murationem vestram. Accidit autem ut cùm
dixisset Aharon ad omnem cœtum filiorum
Israel, vertissent se ad desertum : & ecce 11
gloria Domini apparuit in nube. Dixitque
Dominus ad Mosen,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

1 ונטלו מאילם ואתו כל כנשתא
דבני ישראל למדברא דסין דבין
אלים ובין סיני בחמשא עשרא
יומא לירחא תנינא למפקהון
מארעא דמצרים: 2 ואתרעמו כל
כנשתא דבני ישראל על משה
ועל אהרן במדברא: 3 ואמרו להון
בני ישראל לוי דמיתנא קדם יי
בארעא דמצרים כד הוינא יתבין
על דודי בסרא כד הוינא אכלין
לחמא ושבעין ארי אפקתון יתנא
למדברא הדין לקטלא ית כל
קהלא הדין בכפנא: 4 ואמר יי
למשה הא אנא מחית לכון
לחמא מן שמיא ויפקון עמא
וילקטון פתגם יום ביומיה בדיל
דאנסנון היהכון באוריתי אם לא:
5 ויהי ביומא שתיתאה ויתקנון ית
דייתון ויהי על חד תרין על
דילקטון יום יום: 6 ואמר משה ואהרן
לכל בני ישראל ברמשא ותדעון
ארי יי אפיק יתכון מארעא דמצרים
7 וצפרא ותחזון ית יקרא דיי כד
שמיען ית תורעמתכון על יי ונחנא
מה ארי אתרעמתון עלנא: 8 ואמר
משה כד יתן יי לכון ברמשא
בסרא למיכל ולחמא בצפרא
למסבע בדשמיען קדם יי ית
תורעמתכון די אתון מתרעמין
עלוהי ונחנא מה לא עלנא
תורעמתכון אלהן על מימרא דיי
9 ואמר משה לאהרן אמר לכל
10 כנשתא דבני ישראל קריבו קדם
יי ארי שמיעא קדם יי ית
תורעמתכון: 10 והוה כד מליל אהרן
עם כל כנשתא דבני ישראל
ואתפניאו למדברא והא יקרא דיי
11 אתגלי בעננא: ומליל יי עם משה למימר:

Targum Onkelos.

CAP. XVI.

1 PRofectiq; funt de Elim ; & venit omnis cœtus filiorum Ifrael in defertũ Sin, quod eft inter Elim et inter Sinai : quintã-decimã die menfis fecundi, poftquàm egreffi funt de ter-
2 rà Ægypti. Murmuravitque omnis congregatio filiorum Ifrael, contra Moyfen et con-
3 tra Aaron, in folitudine. Et dixerũt eis filii Ifrael ; Utinam mortui effem⁹ *corã Domino* in terrà Ægypti ; quãdo fedebam⁹ fup ollas carnis, et quãdo cõedebam⁹ panẽ, et faturabamur : quare eduxiftis nos in defertũ iftud ; ut occideretis omnẽ po-
4 pulũ hunc fame ? Dixitq; Dñs ad Moyfẽ ; Ecce ego defcẽdere faciã vobis panẽ, de cœlo : & egredietur popul⁹ et colliget p fingulos dies ; ut tentẽ eũ, utrũ ambulẽt in lege meà, annon.
5 Et erit in die fexto ; et præparabũt quæ attulerit : et erit duplum, ad illud quod collige-
6 rint per fingulos dies. Dixitque Moyfes et Aaron ad omnes filios Ifrael : Vefperè fcietis, quòd Dominus eduxerit vos de terrà Ægypti. Et manè
7 videbitis gloriam Domini ; eò quòd *audita fint murmura veftra cõtra Dominũ* : nos enim quid fum⁹ ; quia murmuraftis
8 contra nos ? Dixitque Moyfes, Cùm dederit vobis Dominus vefperè carnem ad comedendum, et manè panem in faturitatem ; cùm *audita fint* corã Dño *murmura veftra, quæ* vos murmuraftis cõtra eũ : nos enim quid fum⁹ ? non *funt* cõtra nos *murmura veftra*, fed cõtra verbũ Dñi.
9 Dixitq, Moyfes ad Aaron ; Dic univerfæ cõgregationi filiorũ Ifrael, accedite corã Dño : quia auditũ eft corã *Domino* mur-
10 mur veftrũ. Et factũ eft, cùm loqueretur Aaron *cum omni congregatione* filiorũ Ifrael ; et refpexerũt ad folitudinem : et ecce gloria Dñi revelata erat
11 in nube. Locutúfque eft Dominus ad Moyfen, dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

VER. SAM.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranflatio Latina.

CAP. XVI.

1 ET profecti funt ex Elim, veneruntq; omnis Congregatio filiorum Ifrael in defertũ Sin, quòd eft inter Elim, & inter Sinai, decimo quinto die menfis fecundi, poftquam egreffi funt de terra Ægypti.
2 Et murmuravit omnis congregatio filiorum Ifrael adverfùs Mofen, et adverfùs Aaronem in deferto.
3 Dixeruntq; iis filii Ifrael, utinã mortui effemus per manum Domini in terra Ægypti, cùm fedebamus juxta ollas carnis, cùm comedebamus panem ad faturitatem ; nam eduxiftis nos in defertum iftud, ut necaretis omnem Congregationem iftã fame.
4 Dixit autem Dominus Mofi, Ecce ego pluere facio vobis panem de cælo : Itaque egredietur populus, & colligent diurnum in die fuo, ut tentem eos an ambulabunt in lege mea, necné.
5 Die autem fexto parabunt quod afferãt, erit enim duplum fuper id quod colligunt fingulis diebus.
6 Tum dixerunt Mofes et Aaron omnibus filiis Ifrael : Vefperi cognofcetis quòd Dominus eduxit vos de terra Ægypti.
7 Et manè videbitis gloriam Domini, cùm audierit murmurationes veftras adverfùs Dominum : Nos autem quid fumus quòd murmuratis adverfùs nos ?
8 Dixit quoque Mofes, Dabit vobis Dominus vefperi carnem ad manducandum, et panem mane ad fatietatem ; cum audierit Dominus murmurationes veftras, quas murmuraftis adverfùs eum : Nos verò quid fumus ? non adverfùs nos murmura veftra, fed adverfùs Dominum.
9 Et dixit Mofes Aaroni, dic univerfæ congregationi filiorum Ifrael, Accedite ante Dominum ; quoniam audivit murmurationes veftras.
10 Factum eft autem cùm loqueretur Aaron univerfæ Congregationi filiorum Ifrael, ut refpicerent verfùs defertum, & ecce gloria Domini apparuit in nube.
11 Tum locutus eft Dominus Mofi, dicens ;

Verfio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل السادس عشر *

1 * ثم رحلوا من ايليم وجاءت جماعة بني اسرائيل الى برية سين التي بين ايليم وبين سيناي
في اليوم الخمس عشر من الشهر الثاني لخروجهم من بلد مصر * 2 فتذمر جماعة بني اسرائيل
على موسى وهرون في تلك البرية * 3 وقالوا لهما ليتنا متنا بامر الله في بلد مصر في جلوسنا الى
قدور اللحم واكلنا من الطعام شبعا * فلم اخرجتمانا الى هذه البرية لتقتلا جميع هذا الجمع
بالجوع * 4 وقال الله لموسى ها انا منزل لكم طعاما من السماء * فليخرج القوم ليلقطوا حسب
يوم بيوم * لقبل ان امتحنهم هل يسيرون في شرايعي ام لا * 5 فاذا كان في اليوم السادس
فليصلحوا ما ياتون به * فانه يكون ضعفا على ما يلقطونه في كل يوم * 6 فقال موسى وهرون
بالعشي تعلمون ان الله اخرجكم من بلد مصر * 7 وبالغداة تنظرون كرم الله اذ سمع تذمركم
عليه * ونحن من اذ تتذمرون علينا * 8 ثم قال موسى * ذاك ان يعطيكم الله بالعشي
لحما تاكلونه * وطعاما بالغداة تشبعون منه * اذ سمع تذمركم الذي انتم متذمرون عليه ومن
نحن * ليس علينا تذمركم بل على الله * 9 ثم قال الله لموسى وهرون * قولا لجماعة بني اسرائيل
تقدموا بين يدي الله فانه قد سمع تذمركم * 10 فكلما كلم هرون بذلك جماعة بني اسرائيل
التفتوا في البرية * فاذا بنور الله في الغمام * 11 وكلم الله موسى قائلا *

CAP. XVI.

1 DEinde profecti funt de Ilim, & venit cœtus filiorum Ifrail in defertum Sin, quod eft inter Ilim, & inter Sinai, in die quintadecima ex menfe fecundo ab exitu eorum de regione Ægypti.
2 Et murmuravit congregatio filiorum Ifrail adverfùs Mufam & Haron in ea folitudine.
3 Et dixerunt ambobus, utinam mortui effemus juffu Dei in regione Ægypti, dum fedebamus ad ollas carnis, & comedebamus cibum ad faturitatem noftram. Quare eduxiftis nos ad hanc folitudinem, ut occideretis univerfum hunc cœtum fame?
4 Et dixit Deus Mufæ, Ecce ego demiffur⁹ fum vobis efcam de cælo: Exeat populus ut colligat eam fingulis diebus, ad hoc ut tentem eos utrùm ambulent in legibus meis, an non.
5 Cùm verò fuerit dies fexta, præparent quod afferant : nam erit duplum ejus quod colligunt fingulis diebus.
6 Dixerunt ergò Mufa & Haron, Vefpere fcietis Deum eduxiffe vos è regione Ægypti.
7 Et manè videbitis munificentiam Dei, cùm audierit murmurationem veftram contra fe : & nos quinam fumus, ut murmuretis contra nos?
8 Tum dixit Mufa, Atque hoc quidem, quia dabit vobis Deus vefpere carnem ad comedendum, & efcã manè quã faturemini : eò quòd audierit murmurationem veftram quam vos murmuratis contra eum. Ecquinam fumus nos? Non eft adverfùs nos murmuratio veftra, fed adverfùs Deum.
9 Præterea dixit Deus ad Mufam et Haron, Dicite ambo turbæ filiorum Ifrail ; Accedite coram Deo, quoniam jam audivit murmurationem veftram.
10 Et quandiu loquebatur Haron hæc ad congregationẽ filiorum Ifrail, convertebant fe in deferto ; & ecce lux Dei in nubibus.
11 Locutúfque eft Deus ad Mufam, dicens ;

ספר שמות : יו

12 שמעתי את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני יהוה אלהיכם׃
13 ויהי בערב ותעל השלו ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה׃
14 ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחספס דק ככפר על הארץ׃
15 ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה׃
16 זה הדבר אשר צוה יהוה לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו׃
17 ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעיט׃
18 וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו׃
19 ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר׃
20 ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עלהם משה׃
21 וילקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אכלו וחם השמש ונמס׃
22 ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה׃
23 ויאמר אלהם הוא אשר דבר יהוה שבתון שבת קדש ליהוה מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר׃
24 ויניחו אתו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו׃

Ver. VULG. LAT.

12 Audivi murmurationes filiorũ
Iſrael, loquere ad eos; Veſpe-
rè comedetis carnes, & manè
ſaturabimini panib⁹: ſcietiſq;
quòd ego ſum Dñs De⁹ veſter.
13 Factum eſt ergò veſperè, & a-
ſcendens coturnix, cooperuit
caſtra: manè quoq; ros jacuit
14 per circuitum caſtrorũ. Cúm-
que operuiſſet ſuperficiem ter-
ræ, apparuit in ſolitudine mi-
nutum, et quaſi pilo tuſum, in
ſimilitudinem pruinæ ſup ter-
15 ram. Quod cùm vidiſſent filii
Iſrael, dixerunt ad invicem,
Manhu? quod ſignificat, Quid
eſt hoc? ignorabant enim
quid eſſet. Quib⁹ ait Moyſes,
Iſte eſt panis, quem Dñs dedit
16 vobis ad veſcendũ. Hic eſt ſer-
mo, quem præcepit Dñs; Col-
ligat unuſquiſq; ex eo quantũ
ſufficit ad veſcendum: gomor
per ſingula capita, juxta nu-
merum animarum veſtrarum
quæ habitant in tabernaculo,
17 ſic tolletis. Feceruntq; ita filii
Iſrael: et collegerunt, ali⁹ plus,
18 alius minus. Et menſi ſunt ad
menſuram gomor: nec qui pl⁹
collegerat, habuit ampli⁹: nec
qui minus paraverat, reperit
min⁹: ſed ſinguli juxta id quod
edere poterant, congregave-
19 runt. Dixitque Moyſes ad eos,
Nullus relinquat ex eo in ma-
20 ne. Qui non audierunt eum,
ſed dimiſerunt quidam ex eis
uſque mane: & ſcatere cœpit
vermib⁹, atque computruit. Et
iratus eſt contra eos Moyſes.
21 Colligebant autem mane ſin-
guli, quantũ ſufficere poterat
ad veſcendum: cúmque inca-
22 luiſſet ſol, liqueſiebat. In die
autem ſexta collegerunt cibos
duplices, id eſt, duo gomor
per ſingulos homines. Vene-
runt autem omnes principes
multitudinis, & narraverunt
23 Moyſi. Qui ait eis, Hoc eſt
quod locutus eſt Dominus;
Requies Sabbati ſanctificata
eſt Dño cras. Quodcunq; ope-
randũ eſt, facite: & quæ co-
quenda ſunt, coquite: quid-
quid autem reliquũ fuerit, re-
24 ponite uſq; in mane. Fecerúnt-
que ita ut præceperat Moyſes,
& non computruit: neque ver-
mis inventus eſt in eo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Tranſlatione LATINA.

12 Εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
λάλησον πρὸς αὐτοὺς, λέγων, Τὸ πρὸς ἑ-
σπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τὸ πρωῒ πλησθήσε-
σθε ἄρτων· καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος
13 ὁ θεὸς ὑμῶν. (κ) Ἐγένετο δὲ ἑσπέρα· καὶ
ἀνέβη ὀρτυγομήτρα, καὶ ἐκάλυψε τὴν παρ-
εμβολήν. τὸ (λ) πρωῒ ἐγένετο καταπαυ-
ομένης τῆς δρόσου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.
14 Καὶ ἰδοὺ ἐπὶ πρόσωπον τῆς ἐρήμου λεπτὸν
ὡσεὶ κόριον λευκὸν, ὡσεὶ πάγος ἐπὶ τῆς
15 γῆς. Ἰδόντες (μ) δὲ αὐτὸ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ,
εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, Τί ἐστι τοῦ-
το; οὐ γὰρ ᾔδεισαν τί ἦν. εἶπε δὲ Μωυσῆς
(ν) αὐτοῖς, Οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε
16 κύριος ὑμῖν φαγεῖν. Τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ
συνέταξε κύριος· Συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ
ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας γομὸρ, κατὰ κε-
φαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος
(ξ) σὺν τοῖς συσκηνίοις ὑμῶν συλλέξα-
17 τε. (ο) Ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ·
καὶ συνέλεξαν ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ ἔλαττον.
18 Καὶ μετρήσαντες (π) γομὸρ, οὐκ ἐπλεόνα-
σεν ὁ τὸ πολὺ, καὶ ὁ τὸ (ρ) ἔλαττον οὐκ ἠ-
λαττόνησεν· ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας
19 παρ' ἑαυτῷ συνέλεξαν. Εἶπε δὲ Μωυσῆς
πρὸς αὐτοὺς, Μηδεὶς καταλειπέτω (σ)
20 ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. Καὶ οὐκ εἰσήκουσαν
Μωυσῆ, ἀλλὰ κατέλιπόν τινες ἀπ' αὐτοῦ
εἰς τὸ πρωῒ· καὶ (τ) ἐξέζεσε σκώληκας, καὶ
ἐπόζεσε. καὶ ἐπικράνθη (υ) ἐπ' αὐτοῖς
21 Μωυσῆς. Καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρωῒ
πρωῒ ἕκαστος τὸ καθῆκον αὐτῷ. ἡνίκα
22 δὲ διεθέρμαινεν ὁ ἥλιος, ἐτήκετο. Ἐγέ-
νετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, συνέλεξαν τὰ
δέοντα διπλᾶ, δύο γομὸρ τῷ ἑνί. (φ) εἰσ-
ήλθοσαν δὲ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συνα-
23 γωγῆς, καὶ ἀνήγγειλαν Μωυσῆ. Εἶπε δὲ
Μωυσῆς πρὸς (χ) αὐτοὺς, Οὐ τοῦτο τὸ ῥῆ-
μά ἐστιν ὃ ἐλάλησε κύριος; Σάββατα
ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ αὔριον. ὅσα ἐ-
ὰν πέσσητε, πέσσετε· καὶ ὅσα (ψ) ἐὰν ἕ-
ψητε, ἕψετε· καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον (ω) κα-
ταλείπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην (α) εἰς τὸ
24 πρωΐ. Καὶ κατελίποσαν ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ,
(β) καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς Μωυσῆς.
καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐδὲ σκώληξ ἐγένετο ἐν
αὐτῷ.

MS.A. (κ) Καὶ ἐγένετο (λ) πρωῒ δὲ ἐγένετο (μ) δὲ οἱ (ν) πρὸς αὐτοὺς, (ξ) ἐν τοῖς συσκήνοις (ο) Καὶ ἐποίησαν (π) τῷ γομὸρ, (ρ) ὀλίγον (σ) εἰς τὸ πρωῒ ἀπ' αὐτοῦ. (τ) ἔζεσεν (υ) Μωυσῆς ἐπ' αὐτοῖς. (φ) εἰσῆλθον (χ) αὐτοὺς, Τοῦτο (ψ) ἂν (ω) καταλειπέτω (α) ἕως πρωΐ. Καὶ κατέλιπον ἀπ' αὐτοῦ (β) καθάπερ

*Exaudivi murmur filiorum Iſra- 12
el. Loquere ad eos, dicens, Ad ve-
ſperam editis carnes, & manè re-
plebimini panibus: & cognoſce-
tis, quia ego Domin⁹ Deus veſter.
Facta eſt autem veſpera: & a- 13
ſcendit (e) ortygometra, & co-
peruit caſtra. Factum eſt manè
conquieſcente rore in circuitu ca-
ſtrorum. Et ecce ſuper faciem de- 14
ſerti minutum tanquam corian-
drum album, tanquam (f) gelu ſu-
per terram. Videntes autem id fi- 15
lii Iſrael, dixerunt alter alteri,
Quid eſt hoc? neſciebant enim
quid erat. Dixit autem Moyſes eis,
Iſte eſt panis, quem dedit Domin⁹
vobis ad edendum. Hoc eſt ver- 16
bum, quod conſtituit Dominus.
Colligite de eo unuſquiſque in e-
os, qui ad ſe pertinent, gomor, ſe-
cundùm caput, ſecundùm nume-
rum animarum veſtrarum, unuſ-
quiſque cum veſtris (g) contuber-
nalibus colligite. Fecerunt autem 17
ſic filii Iſrael: et collegerunt hic
quidem multum, ille verò minus.
Et cùm menſi eſſent gomor, non 18
ſuperfuit ei qui multum, & non
defuit ei qui minus: unuſquiſque
in eos, qui ad ſe pertinebant, apud
ſeipſum collegerunt. Dixit autem 19
Moyſes ad eos, Nemo relinquat de
eo in mane. Et non exaudierunt 20
Moyſen, ſed reliquerunt quidam
de eo in mane: & (h) ebullivit
vermes, & computruit. Et indi-
gnatus eſt adverſùs eos Moyſes.
Et collegerunt illud manè manè, 21
unuſquiſque (i) quod pertinebat
ad ſe. Quando autem incaleſce-
bat ſol, liqueſiebat. Factum eſt 22
autem die ſexto, collegerunt ne-
ceſſaria dupla, duo gomor uni. In-
greſſi ſunt autem omnes principes
ſynagogæ, et nunciaverunt Moyſi.
Dixit autem Moyſes ad eos, Non- 23
ne hoc eſt verbum, quod locutus
eſt Dominus? (k) Sabbata requies
ſancta Domino (l) cras. Quæ-
cunque coxeritis, coquite: et quæ-
cunque elixaveritis, elixate: &
omne quod ſuperfuerit, relinquite
illud in apotheca in mane. Et re- 24
liquerunt de eo uſque mane, ſicut
conſtituit eis Moyſes. Et non
computruit, neque vermis factus
eſt in eo.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Audivi murmurationem filiorum Iſrael. Dic 12
ad eos, Ad occaſus ſolis eſtote comedentes
carné, & in matutino eritis ſaturi pane, &
ſcietis quòd ego ſum Dñs Deus veſter. Fa- 13
ctum eſt ergò veſpere, & aſcendit coturnix,
operuitq; caſtra: & in matutino fiebat glo-
merata caligo roris circa caſtra. Et abſce- 14
dente caligine roris, ecce in ſuperficie ter-
ræ minutũ quiddam & decorticabile, & ob-
ductũ inſtar glaciei ſuper terrá. Et videntes 15
filii Iſrael, dixerũt quilibet ad fratrem ſuum,
Quid eſt? non enim noverãt quid eſſet. Ait
illis Moſes, Hic eſt panis quem dedit vobis
Dñs ad edẽdũ. Atq; hic eſt ſermo quẽ præce- 16
pit Dñs, Colligite ex eo, unuſquiſq; pro ſuffi-
cientia cibi ſui; menſuram per ſingula capita
juxta numerũ animarũ veſtrarũ, unuſquiſq;
pro iis qui in tentorio ſuo ſunt, accipietis.
Et fecerunt ſic filii Iſrael, & collegerunt 17
alii plus, alii min⁹. Et menſi ſunt illud men- 18
ſurá, & nil ſuperfuit ei qui plus collegerat,
& ei qui min⁹, nil defuit: ſinguli ſufficien-
tiam cibi ſui, collegerunt. Ait illis Moſes, 19
Nemo reſervet ex eo uſq; mané. At non au- 20
dierũt Moſen, ſed reſervãrũt ex eo quidã uſ-
que mane, & produxit vermes, & compu-
truit: et iratus eſt adverſ⁹ eos Moſes. Col- 21
ligebãt auté illud ſingulis matutinis, quilibet
pro ſufficientia cibi ſui: cúmq; incaleſceret
ſol, liqueſcebat. Factũq; eſt in die ſexto, colle- 22
gerũt pané duplicé, duas mẽſuras unicuique:
& venerunt omnes ſeniores congregationis,
& indicaverũt Moſi. Reſpondit eis Moſes, 23
Hoc eſt quod dixit Dñs, Sabbatũ requies eſt,
ſanctitas Dño cras: ꝙ pinſere debetis, pin-
ſite: & ꝙ coquere debetis, coquite: & ex
eo quod ſupererit, reſervate vobis frigida 24
uſq; mane. Et reſervârũt ex eo uſq; mane,
quemadmodũ præceperat eis Moſes, & non
computruit; neque reptile natum eſt in eo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

12 Auditū est corā me murmur filiorū Israel: loquere cū eis, dicens; Vespere comedetis carnē; & mane saturabimini pane: & scietis; quia ego Dn̄s,
13 De⁹ vester. Factūq; est vespere; & ascendit coturnix, & operuit castra: & mane ros descendit per circuitū castrorū,
14 Et sublat⁹ est ros qui descenderat: & ecce sup faciē deserti, minutū quasi decorticatū; minutū acervatū, quasi pruina
15 sup terrā. Et viderūt filii Israel; & dixerunt unusquisque fratri suo, Quid est hoc? nesciebāt enim quid esset: dixitq; eis Moyses; Hic est panis, quē dedit vobis Dn̄s ad vescendū.
16 Hoc est verbū, quod præcepit Dn̄s; Colligite ex eo, unusque quantū sufficit ad vescendū: gomor per singula capita, juxta numerū animarū vestrarū; unusquisq; pro his qui habitant in tabernaculo suo tol-
17 lat. Fecerūtq; ita filii Israel: & collegerūt; quidā plus, &
18 quidā min⁹. Et mensi sunt ad mensurā Gomor; & nihil supfuit ei qui pl⁹ collegit, nec defuit ei qui minus collegerat: unusquisq; juxta id ꝙ poterat
19 comedere, collegerūt. Dixitq; eis Moyses: Null⁹ *reliquū faci-*
20 *at* ex eo usq; mane. Et non acquieverūt Moysi; & dimiserūt quidam viri ex eo usq; mane, & scaturivit vermib⁹, & cōputruit: & irat⁹ est contra eos
21 Moyses. Colligebāt illud mane; singuli quantum sufficere poterāt ad vescendū: & ꝙ remanebat ex eo sup faciē agri; cū incaluisset sol, liquifiebat.
22 Et factū est in die sexto, collegerunt panē duplicē; duo gomor unicuique: et venerūt omnes principes congregatio-
23 nis, et narraverunt Moysi. Et ait eis, Hoc est ꝙ locut⁹ est Dn̄s; Requies sabbati sanctificati est corā Dn̄o cras: ꝙ cocturi estis, coquite; & ꝙ condituri estis, condite; et ꝙ reliquū fuerit, reponite vobis in
24 custodiā, usq; mane. Et reposuerūt illud usq; in mane; sicut præceperat Moyses: et nō cōputruit; neq; vermis fuit in eo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 *Audivi murmura filiorum*
Israel: loquere illis, dicens, Inter vesperas comedetis carnem, & manè saturabimini pane, et cognoscetis quòd ego
13 *Dominus Deus vester. Accidítq; vesperi ut ascenderent coturnices, et operirent castra; manè quoq; fuit stratum roris*
14 *circum castra. Cúmq; ascendisset stratum roris, tum ecce super faciem deserti minutū (a) rotundum, minutū sicut*
15 *(b) pruina super terram. Videntes autē filii Israel, dixerunt alter ad alterum, Quid est hoc? nesciebant enim quid hoc esset: Et respondit eis Moses, Iste est panis quē dedit vobis Dominus ad comedendum. Ista res est quam*
16 *præcepit Dominus, ut colligatis ex ea unusquisq; quantum sufficiat edendo, Homer viritim: Ad numerū animarū vestrarū unusquisq; accipiet pro iis qui sunt in tabernaculo suo. Fecerúntq; ita filii*
17 *Israel, & collegerūt; hi plus,*
18 *isti minus. Postea metiti sunt cum Homer, sed non abundavit qui plus habuerat, neq; defuit cui minus: unusquisque quantū victui satis erat,*
19 *collegit. Dixítq; eis Moses, Nemo reservet ex ea usq;*
20 *manè. Verùm non obedientes Mosi, reservârunt quidam ex ea usq; manè: & ebulliit vermes, & fœtuit; ideò iratus est in eos Moses. Colli-*
21 *gebant autem eam singulis matutinis, unusquisque pro ratione victûs sui: postquam verò incaluerat sol, liquescebat. Fiebat autem die sexto*
22 *ut colligerent panē duplicē, duo Homer uni: Tum venerunt principes Congregatio-*
23 *nis, & indicârunt Mosi. Sed dixit eis Moses, Hoc est quod dicit Dominus; Requies est Sabbati sanctū Domino; cras quod coquendum est, coquite; & quod elixandum est, elixate: quidquid autem supererit, reservate vobis in custodiam usq; manè.*
24 *Itaque reservârunt illud usque manè sicut præceperat Moses, & non fœtuit, vermisque non fuit in eo.*

VER. SAM. (a) splendescens, (b) favilla

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 *Jam audivi murmurationē filiorū Israil: dic eis, Inter utrumq; occasū comedetis carnē et manè saturabimini cibo, et scie-*
13 *tis quòd ego sim De⁹ Domin⁹ vester. Cúmq; fuisset vespera, ascendit coturnix, et operuit exercitū. Et manè fuit expāsio roris cir-*
14 *ca exercitū. Cúmq; ascēdisset expāsio roris, ecce super faciē deserti quiddā minu-*
15 *tū rotundū veluti pruina super terrā. Et viderūt illud filii Israil, et dixerūt alter ad alterū, Hoc quid? quoniā ignorabant quid esset. Et dixit Musa ad eos, Est cibus quē dedit vobis Deus comedendū. Hoc est*
16 *præceptū quod præcepit De⁹, Colligat quilibet vir juxta numerū familiæ suæ, Marzoban cuilibet capiti, secūdùm numerū animarū eorū: et quilibet vir accipiat pro*
17 *iis qui sunt in domo suâ. Et fecerūt sic filii Israil, et collegerūt aliqui parùm, et a-*
18 *liqui multum. Et mensi sunt illud Marzobano, et nil habuit residui is qui multiplicavit, neq; qui minoravit, defuit quicquā necessitati ej⁹: quilibet vir secūdùm famili-*
19 *lias suas, collegit. Et dixit eis Musa, Nè recōdat quisquā ex eo quicquā in crasti-*
20 *nū. Et non acquieverūt quidā Musæ, sed reservârūt aliquid ex eo in crastinū: quare cōputruit, et ebullierūt in eo vermes. Ira-*
21 *túsq; est eis Musa. Et colligebāt illud quolibet manè: unusquisq; colligebat secundùm numerū familiæ suæ. Cùm verò in-*
22 *calesceret sol, liquefiebat. Et cùm fuisset dies sexta, collegerūt ex cibo duplū, duo Marzoban cuilibet. Et venerūt nobilissimi omniū filiorū Israil, et significârūt Musæ.*
23 *Et dixit eis, Ipsū est quod dixit De⁹, Cessatio est, sabbathū sacrū Deo cras: quod vultis cōficere in panem, cōficite: et quod vultis coquere, coquite: et quod remanebit, relinquite illud vobis servatū usq; manè.*
24 *Et reliquerūt illud in crastinū, sicut præcepit eis Musa, & non computruit, & ebullitio vermium non fuit in eo.*

ספר שמות : יז

•Domino hodie sabbathū quia ,hodie illud Comedite : Mosch dixit Et
25 ויאמר משה אכלהו היום כי־שבת היום ליהוה
,illud colligetis diebus Sex .agro in illud invenietis non Hodie
26 היום לא תמצאהו בשדה: ששת ימים תלקטהו
die in ,fuit Et .eo in erit non ;sabbathū septimo die in &
27 וביום השביעי שבת לא יהיה־בו: ויהי ביום
.invenerunt non & ,colligendū ad populo de funt egressi septimo
השביעי יצאו מן־העם ללקט ולא מצאו:
custodire renuistis quò Usque : Mosch ad Dominus Dixitque
28 ויאמר יהוה אל־משה עד־אנה מאנתם לשמר
vobis dedit Dominus quòd Videte ? meas leges & ,mea præcepta
29 מצותי ותורתי: ראו כי־יהוה נתן לכם
.duorum dierū panem sexto die in vobis dans ipse Idcirco .sabbathū
השבת על־כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים
die in suo loco è quisquam egrediatur ne ,se sub unusquisq; Manete
שבו איש תחתיו אל־יצא איש ממקמו ביום
vocaverunt Et .septimo die in populus cessaverunt Et .septimo
30 השביעי: וישבתו העם ביום השביעי:
31 ויקראו
coriandri semen tanquam illud Et .Man ejus nomen Israel domus
בית־ישראל את־שמו מן והוא כזרע גד
Hoc : Mosch Dixitque .melle cum lagani tanquam ejus gustus & ,album
32 לבן וטעמו כצפיחת בדבש: ויאמר משה זה
custodiam ad eo ex Homer Imple ;Dominus præcepit quod verbum
הדבר אשר צוה יהוה מלא העמר ממנו למשמרת
feci comedere quem panem videant ut ,vestris generationibus in
לדרתיכם למען יראו את־הלחם אשר האכלתי
.Ægypti terra de vos me educendo in ,deserto in vos
אתכם במדבר בהוציאי אתכם מארץ מצרים:
ibi pone & ,unam patram Accipe : Aharon ad Mosch Dixitque
33 ויאמר משה אל־אהרן קח צנצנת אחת ותן־שמה
custodiam ad Domino coram illud repone & ,Man Homer plenum
מלא־העמר מן והנח אתו לפני יהוה למשמרת
,Mosch ad Dominus præcepit Quemadmodū .vestras generationes ad
34 לדרתיכם: כאשר צוה יהוה אל־משה
filii Et .custodiam ad testimonio coram Aharon illud reposuit &
35 ויניחהו אהרן לפני העדת למשמרת: ובני
ad eorū venire ad usque ,annos quadraginta Man comederunt Israel
ישראל אכלו את־המן ארבעים שנה עד־באם אל־
extremum ad eorum venire ad usque ,comederunt Man .habitatam terram
ארץ נושבת את־המן אכלו עד־באם אל־קצה
.ipsum Ephah decima Homer Et .Chenahan terræ
36 ארץ כנען: והעמר עשרית האיפה הוא:

CAP. XVII. יז

,Sin deserto è Israel filiorum cœtus omnis sunt profecti Et
1 ויסעו כל־עדת בני־ישראל ממדבר־סין
,Rephidim in sunt castrametati & ,Domini ore super suas profectiones per
למסעיהם על־פי יהוה ויחנו ברפידים
,Mosch cum populus est jurgatus Et .populum bibendum ad aquæ non &
2 ואין מים לשתת העם: וירב העם עם־משה
:Mosch eis Dixitque .bibemus & ,aquas nobis Date : dixerunt &
ויאמרו תנו־לנו מים ונשתה ויאמר להם משה
? Dominum tentabitis Quid ? mecum jurgabimini Quid
מה־תריבון עמדי מה־תנסון את־יהוה:

Versio VULG. LAT.

25 Dixitq; Moyses, Comedite illud hodiè, quia sabbatum est
Dñi: non invenietur hodiè in
26 agro. Sex dieb⁹ colligite: in die autē septimo sabbatum est
Dñi, idcirco non invenietur.
27 Venitque septima dies: & egressi de populo ut colligerēt,
28 non invenerunt. Dixit autem Dominus ad Moysen, Usquequò non vultis custodire man-
29 data mea, & legem meam? Videte, quòd Dominus dederit vobis sabbatum; & propter hoc die sextâ tribuit vobis cibos duplices: maneat unusquisq; apud semetipsū, nullus egrediatur de loco suo die se-
30 ptimo. Et sabbatizavit popu-
31 lus die septimo. Appellavitque domus Israel nomen ejus, Man: quòd erat quasi semen coriandri album, gustúsque ej⁹ quasi similæ cū melle.
32 Dixit autem Moyses, Iste est sermo, quem præcepit Dominus: Imple gomor ex eo, & custodiatur in futuras retrò generationes: ut noverint panem, quo alui vos in solitudine, quando educti estis de ter-
33 ra Ægypti. Dixitque Moyses ad Aaron, Sume vas unum, & mitte ibi Man, quantum potest capere gomor: & repone coram Domino, ad servandum
34 in generationes vestras; Sicut præcepit Domin⁹ Moysi. Posuitq; illud Aaron in taberna-
35 culo reservandum. Filii autem Israel comederunt Man quadraginta annis, donec venirēt in terram habitabilē: hoc cibo aliti sunt, usquequò tange-
36 rēt fines terræ Chanaā. Gomor autem decima pars est Ephi.

CAP. XVII.

1 IGitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas, juxta sermonē Domini, castrametati sunt in Raphidim: ubi non erat aqua ad bibendū po-
2 pulo. Qui jurgat⁹ contra Moysen, ait; Da nobis aquā, ut bibam⁹. Quib⁹ respōdit Moyses; Quid jurgamini contra me? cur tentatis Dominum?

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

25 Εἶπε δὲ Μωυσῆς, Φάγετε σήμερον· ἔστι γὰρ σάββατα (γ) σήμερον τῷ κυρίῳ· οὐχ εὑρεθή-
26 σεται ἐν τῷ πεδίῳ. Ἓξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ (δ) σάββατα, ὅτι οὐκ ἔσται
27 ἐν αὐτῇ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ (ε) ἐξήλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ
28 οὐχ εὗρον. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς
29 μου, καὶ τὸν νόμον μου; Ἴδετε· ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν (ζ) ὑμῖν σάββατα τὴν ἡμέραν ταύτην· διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρτους δύο ἡμερῶν. (η) καθήσεσθε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν· (θ) μηδεὶς ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τό-
30 που αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. Καὶ ἐσαβ-
31 βάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. Καὶ (ι) ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Μάν· ἦν δὲ ὡσεὶ σπέρμα κορίου λευκόν· τὸ δὲ γεῦμα αὐτοῦ ὡς ἐγκρὶς ἐν μέ-
32 λιτι. Εἶπε δὲ Μωυσῆς, Τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξεν κύριος, Πλήσατε τὸ γομὸρ τοῦ μάν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἵνα ἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξήγαγεν ὑμᾶς κύριος ἐκ γῆς Αἰγύπτου.
33 Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Ἀαρών, Λάβε στάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ γομὸρ τοῦ μάν, καὶ ἀποθήσεις αὐτὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενε-
34 ὰς ὑμῶν, Ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. καὶ (κ) ἀπέθηκεν Ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ
35 μαρτυρίου εἰς διατήρησιν. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔφαγον (λ) τὸ μὰν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως ἦλθον εἰς γῆν οἰκουμένην (μ) ἐφάγοσαν τὸ μάν,
36 ἕως παρεγένοντο εἰς μέρος τῆς Φοινίκης. Τὸ δὲ γομὸρ τὸ δέκατον τῶν τριῶν μέτρων ἦν.

MS.A. (γ) τῷ κυρίῳ σήμερον· οὐχ εὑρήσετε, (δ) σάββατα, ἐκ (ε) ἐξῆλθόν τινες (ζ) ὑμῖν τὴν ἡμέραν ταύτην, καὶ τὰ σάββατα· διὰ τοῦτο (η) καθήσεσθε (θ) μηδεὶς ὑμῶν ἐκπορευέσθω ἕκαστος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ (ι) ἐπωνόμασαν οἱ (κ) ἀπέθετο (λ) τὸ μάννα (μ) τὸ μὰν ἔφαγον,

ΚΕΦ. ιζ'.

1 ΚΑὶ ἀπῆρε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐρήμου Σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου· καὶ (α) παρενεβάλοσαν ἐν
2 Ῥαφιδείν. οὐκ ἦν δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ πιεῖν. Καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωυσῆν, (β) λέγοντες, Δὸς ἡμῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωυσῆς, Τί λοιδορεῖσθέ μοι, καὶ τί πειράζετε κύριον;

MS.A. Κεφ' ιζ' (α) παρενέβαλον (β) καὶ ἔλεγον,

25 *Dixit autem Moyses, Comedite hodie: (m) sunt enim sabbata hodie Domino: non invenietur in campo. Sex dies colligetis: die autem
26 septimo sabbata, quia non erit in eo. Factum est autē in die septi-
27 mo exierunt quidā de populo ad colligendum, et non invenerunt.
28 Dixit autem Dominus ad Moysen, Quousque non vultis exaudire mandata mea, et legem meā? Vi-
29 dete: Dominus enim dedit vobis sabbata diem hunc: Propter hoc ipse dedit vobis die sexto panes duorū dierū. Sedete unusquisque in (n) domibus vestris: nemo egrediatur de loco suo die septimo.
30 Et sabbatizavit popul⁹ die septi-
31 mo. Et cognominaverūt illud filii Israel nomen ejus, Man. Erat autem tanquam (o) semen coriandri album: gustus autem ejus tanquā (p) laganum cum melle. Dixit au-
32 tem Moyses, Hoc est verbū, quod constituit Dominus, Implete gomor de Man in apothecā in progenies vestras: ut videant panē, quem comedebatis vos in deserto, quādo eduxit vos Domin⁹ de terra Ægypti. Et dixit Moysis ad
33 Aaron, Accipe vas aureū unum, et injice in illud plenū gomor Man: et repones illud ante Dñ, ut servetur in progenies vestras,
34 Quemadmodum præcepit Dominus Moysi. Et reposuit Aaron ante testimonium ad reservandū.
35 Filii autē Israel ederūt Man annis quadraginta: quoadusq; venerūt in terrā, quæ inhabitatur, Man ederūt; quoadusq; advene-
36 rūt in partē phœnicis. Gomor autē erat decima (q) triū mensurarū.

CAP. XVII.

1 ET promovit omnis synagoga filiorum Israel è deserto Sin secundùm castra sua per verbum Domini: & castrametati sunt in Raphidin. Non erat au-
2 tem aqua populo ad bibendum. Et maledicebat populus ad Moysen, dicentes, Da nobis aquam, ut bibamus. Et dixit eis Moyses, Quid maledicitis mihi, & quid tentatis Dominum?

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35
36 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]

Inquit ad eos Moses, Comedite illud hodie, 25
quoniam sabbatum est hodie Dño: hodie
non reperietis illud in agro. Sex dieb⁹ cito- 26
te colligentes illud, & dies septimus sabba-
tum est in quo nil reperietur. Contigit au- 27
tem in die septimo ut exirent quidam ex po-
pulo ad colligendum, & nil invenirent. Et 28
dixit Dñs ad Mosen, Usquequò recusabitis
custodire præcepta mea & leges meas? Vi- 29
dete quòd Dñs dederit vobis sabbatum:
propterea dedit vobis Dñs in die sexto pa-
nem duorum dierum. Manete quisque in lo-
co suo, & ne exeat quispiam de ostio dom⁹
suæ in die septimo. Quieverunt ergò po- 30
pulus die septimo. Et vocaverunt filii Israel 31
nomen ejus, Manna: ipsum autem erat velu-
ti semen coriandri, candidum: & gustus ej⁹
ut favi mellis. Dixitque Moses, Hic est ser- 32
mo quem præcepit Dñs, Plena mensura ex
eo servabitur posteris vestris, quaten⁹ vide-
ant panem quo vos cibavi in deserto cùm
eduxi vos ex Ægypto. Et dixit Moses ad 33
Aharon, Sume urceum unum, & immitte in
eum plenam mensurā Manna, & pone ipsum
coram Domino, ut servetur posteris vestris,
Quemadmodum præcepit mihi Domin⁹. Po- 34
suitque illud Aharon in testimonium, ut ser-
varetur. Porrò filii Israel comederunt Man- 35
na quadraginta annis donec pervenirent ad
terram habitabilem, Manna comederunt do-
nec pervenirent ad terminos terræ Chana- 36
an. Cæterùm mensura, una ex decem par-
tibus est modii.

CAP. XVII.

ITaque profecti sunt universus cœtus fili- 1
orum Israel de deserto Sin per profectiones
suas, juxta verbum oris Domini; & castra-
metati sunt in Rephidin: & non erat aqua
ut biberet populus. Et jurgati sunt populus 2
cum Mose, et dixerunt ad eū; Da nobis aquas
ut bibamus. Ait illis Moses, Quid jurgami-
ni mecum? & cur tentatis Dominum?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס | Targum Onkelos.

25 ואמר משה אכלוהי יומא דין ארי שבתא יומא דין קדם יי יומא דין לא תשכחוניה בחקלא: 26 שתא יומין תלקטוניה וביומא שביעאה שבתא לא יהי ביה: 27 והוה ביומא שביעאה נפקו מן עמא למלקט ולא אשכחו: 28 ואמר יי למשה עד אימתי אתון מסרבין למטר פקודי ואוריתי: 29 חזו ארי יי יהב לכון שבתא על כן הוא יהב לכון ביומא שתיתאה לחם תרין יומין תיבו גבר תחותוהי לא יפוק אנש מאתריה ביומא שביעאה: 30 ונחו עמא ביומא שביעאה: 31 וקרו בית ישראל ית שמיה מנא והוא כבר זרע גדא חור וטעמיה כאסקריטון בדבש: 32 ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי מלי עומרא מניה למטרא לדריכון בדיל דיחזון ית לחמא די אוכלית יתכון במדברא באפקותי יתכון מארעא דמצרים: 33 ואמר משה לאהרן סב צלוחית חדא והב תמן מלי עומרא מנא ואצנע יתיה קדם יי למטרא לדריכון: 34 כמא דפקיד יי למשה ואצנעיה אהרן קדם סהדותא למטרא: 35 ובני ישראל אכלו ית מנא ארבעין שנין עד דעלו לארעא יתבתא ית מנא אכלו עד דאתו לסיפי ארעא דכנען: 36 ועומרא חד מן עסרא בתלת סאין הוא:

CAP. XVII.

1 ונטלו כל כנשתא דבני ישראל ממדברא דסין למטלניהון על מימרא דיי ושרו ברפידים ולית מיא למשתי עמא: 2 ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנא מיא ונשתי ואמר להון משה מה אתון נצן עמי מה אתון מנסן קדם יי:

25 Dixitq; Moyses, Comedite
illud hodie; quia ſabbatũ eſt
hodie corã Dño : hodie non
26 invenietis illud in agro. Sex
dieb⁹ colligetis illud : & in
die ſeptimo ſabbatũ eſt, non
27 erit in eo. Et factũ eſt in die
ſeptimo, egreſſi ſũt de populo
ut colligerent : & non inve-
28 nerũt. Dixitq; Dñs ad Moy-
ſen : uſq; quò non vultis cu-
ſtodire mandata mea, et leges
29 meas? Videte ꝙ Dñs dederit
vobis ſabbatũ : propterea dat
vobis in die ſexto, panẽ du-
orũ dierũ : ſedete unuſquiſq;
in loco ſuo; null⁹ egrediatur
de loco ſuo in die ſeptimo.
30 Quievitq; popul⁹ in die ſe-
31 ptimo. Appellavitq; domus
Iſrael nomen ej⁹, Manna : &
erat quaſi ſemen coriandri,
albũ; guſtuſq; ej⁹, quaſi laga-
32 na frixa cum melle. Dixitque
Moyſes, Hic eſt ſermo, quem
præcepit Dñs; Plenũ gomor
ex eo ſervate, in generatio-
nes veſtras: ut videant panẽ,
quẽ comedere feci vos in de-
ſerto, quãdo eduxi vos de ter-
33 rã Ægypti. Dixitq; Moyſes
ad Aaron, Tolle laguncul am
unã; et mitte ibi manna ple-
nũ gomor : & repone illã co-
rã Dño; ut ſervetur in gene-
34 rationes veſtras. Sicut præ-
cepit Dñs Moyſi : ita repoſu-
it illud Aarõ corã teſtamen-
35 to, in cuſtodiã. Filii autem Iſ-
rael comederunt manna qua-
draginta annis; donec vene-
runt in terram habitabilem :
manna comederunt ; donec
venirent ad confinia terræ
36 Chanaan. Gomor autẽ, erat
decima pars trium ſatorum.

CAP. XVII.

1 ET profecta eſt õnis con-
gregatio filiorũ Iſrael ã de-
ſerto Sin, per manſiones ſu-
as juxta verbũ Dñi : et caſtra-
metati ſunt in Raphidim ; &
non erant aquæ, ut popul⁹ bi-
2 beret. Et objurgat⁹ eſt popul⁹
contra Moyſen; atq; dixerũt,
Date nobis aquas, ut bibam⁹ :
Dixitq; eis Moyſes; Quid jur-
gamini contra me? Quid ten-
tatis coram Domino?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

25–36; XVII, 1–2 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

25–36; XVII, 1–2 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

25 Tum dixit Moſes ; Comedite
illud hodie, quia Sabbatum
eſt hodie Domino ; hodie ni-
26 hil invenietis in agro. Sex
diebus colligetis illud , ſed
die ſeptimo Sabbatum erit,
27 nihil tunc invenietur. Acci-
ditq; die ſeptimo ut exirent
quidam de populo ad colli-
gendũ, ſed nihil invenerunt.
28 Dixit autem Dominus Moſi,
Uſq; quò renuetis obſervare
præcepta mea, et leges meas?
29 Videte quòd Dominus dedit
vobis Sabbatum ; ideò ipſe
dedit vobis die ſexto panem
duorum dierum. unuſquiſq;
ſedeat in loco ſuo, nec egre-
diatur aliquis de loco ſuo die
30 Sabbati. Et requievit populus
31 die ſeptimo. Vocavit autem
domus Iſrael nomen ejus,
Man : ipſum autẽ albũ erat
tanquam ſemen Coriandri, et
guſtus ejus tanquam lagani
32 cum melle. Dixit præterea
Moſes, Hoc eſt verbum quod
præcipit Dominus ; Implete
Gomer ex ipſo ad cuſtodiam
in generationibus veſtris, ut
videatis panẽ quem exhibuit
vobis comedendũ in deſerto,
cùm eduxit vos de terra
33 Ægypti. Dixit quoq; Moſes
Aaroni, Accipe urnam unam,
& pone ibi plenum Gomer
mannæ, et colloca illam ante
Dominum ad cuſtodiam in
34 generationibus veſtris. Sicut
præceperat Dominus Moſi,
repoſuit eum ante Teſtimoniũ
35 ad cuſtodiam. Filii autem
Iſrael comederunt Manna
quadraginta annis : Donec
venirent in terram habitatã,
manna comederunt ; donec
venirent ad extremitatem
36 terræ Chanaan. Gomer autẽ
eſt decima pars (c) Epha.

CAP. XVII.

1 ET profecti ſunt omnis
Congregatio filiorum Iſrael
de deſerto Sin juxta itinera
ſua ſecundùm mandatũ Do-
mini, & caſtrametati ſunt
in Raphidim : nullæ autem
erant aquæ ad potandum po-
2 pulum. Ideò jurgatus eſt
populus cum Moſe, dicens,
Da nobis aquas ut bibamus :
Reſpondit eis Moſes, Quare
jurgamini mecum? & quare
tentatis Dominum?

VER. SAM. (c) Sati.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 فقال موسي كلوه اليوم * لان اليوم سبت لله * واليوم لا تجدونه في الصحراء * وكذلك ستة
26 ايام تلتقطونه * واليوم السابع سبت * لا يكون فيه * ولما كان اليوم السابع خرج اناس من القوم
27 ليلتقطوا فلم يجدوا شيا * فقال الله لموسي قل لهم * الي كم قد ابيتم ان تحفظوا وصاياي وشرايعي
28 * انظروا ان الله جعل لكم شريعة السبت * ولذلك هو معطيكم في اليوم السادس طعام يومين
29 * فليجلس كل امري مكانه * ولا يخرج احد من موضعه في اليوم السابع * فسبت القوم في
30 اليوم السابع * وسمي بنو اسرايل اسمه المن * وهو كبزر الكزبرة ابيض * وطعمه كقطايف
31 بعسل * ثم قال موسي * هذا الامر الذي امر الله به * مل المرزبان منه يكون محفوظا لاجيالكم
32 لكي ينظروا الطعام الذي اطعمتهم في البرية حين اخرجتهم من بلد مصر * وقال موسي لهرون
33 خذ برنية واجعل فيها مل المرزبان منا * ودعه بين يدي الله محفوظا لاجيالكم * فكما امر
34 الله موسي وضعه هرون بين يدي الشهادة محفوظا * وبنو اسرايل اكلوا المن اربعين سنة الي
35 ان دخلوا الي بلد عامر * اكلوا المن الي حين دخولهم الي طرف بلد كنعان * وكان المرزبان
36 عشر الويبة * الفصل السابع عشر * ثم رحل جماعة بني اسرايل من برية سين
1 مراحلهم علي امر الله ونزلوا في رفيديم * ولم يكن ثم ما لشرب القوم * فخاصم القوم موسي وقالوا
2 اعطنا ما نشربه * فقال لهم موسي لم تخاصموني * ولم تمتحنون ما عند الله

Dixit autem Muſa, Comedite illud hodie, 25
quoniam hodie ſabbatum Deo eſt, & hodie
non invenietis illud in agro. Et ſic ſex die- 26
b⁹ colligetis illud, & dies ſeptimus eſt ſab-
batum, non erit in eo. Et cùm fuiſſet dies 27
ſeptima, exierunt aliqui ex populo ut col-
ligerent, & nihil invenerunt. Dixitq; D⁹ 28
Muſæ, Dic eis, Quouſque renuetis obſer-
vare mandata mea & leges meas? Videte 29
quòd Deus conſtituit vobis legem ſab-
bati, & ideo ipſe daturus eſt vobis in die
ſexta cibum duorũ dierum. Sedeat igitur
quilibet homo in loco ſuo, et ne exeat quis
de loco ſuo in die ſeptima. Sabbatizavit er-
gò populus in die ſeptima. Et nominãrunt
filii Iſrail nomen ej⁹, Manna, & eſt veluti 30
ſemen Coriandri albũ, & guſt⁹ ej⁹ veluti ar- 31
tolagani cũ melle. Deinde dixit Muſa, Hoc
eſt præceptum quod Deus præcepit; Plenũ 32
Marzoban ex eo ſit cuſtoditum in genera-
tiones veſtras, ut videant cibũ quo cibavi
eos in deſerto, quandò eduxi eos de regio-
ne Ægypti. Et dixit Muſa ad Haron, Sume
cadum, et pone in eo plenum Marzoban 33
Mannã, et pone illud ante Deum, conſer-
vandum in generationes veſtras. Itaque
ſicut præcepit De⁹ Muſæ, poſuit illud Haron 34
ante teſtamentum, conſervandum. Et filii
Iſrail comederunt Manna quadraginta an- 35
nis, quouſq; ingreſſi ſunt in regionem ha-
bitatam; comederunt mannauſque ad ſuũ
ingreſſũ ad extremitatẽ regionis Chanaan.
Et Marzoban erat decima pars Vaibæ. 36

CAP. XVII.

DEinde profecta eſt turba filiorũ Iſra- 1
il de deſerto Sin per ſua diverſoria ſecun-
dùm præceptum Domini, et caſtrametati
in Raphidim, et non fuit ibi aqua ut bibe-
ret populus. Quare contendit populus cum 2
Muſa, et dixerunt; Date nobis aquã ad bi-
bendũ. Dixit eis Muſa; Quare contenditis
mecum? Et quare tentatis quid ſit apud
Deum.

ספר שמות : יז

:dixit &,Moseh cõtra popul⁹ murmuravit Et,aquas ad popul⁹ ibi sitivit Et
3 ויצמא שם העם למים וילן העם על־משה ויאמר
me interficiendum ad ,Ægypto ex nos fecisti ascendere istud quid Ad
למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי
Dominum ad Moseh clamavit Et ? siti in mea pecora &,meos filios &
4 ואת־בני ואת־מקני בצמא׃ ויצעק משה אל־יהוה
me lapidabũt &,modicũ Adhuc ? huic populo faciam Quid :dicendo
לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני׃
tecum cape & ,populo coram Transi : Moseh ad Dominus Dixitque
5 ויאמר יהוה אל־משה עבר לפני העם וקח אתך
fluvium ea in percussisti qua ,tuam virgam & ,Israel seniorib⁹ è
מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את־היאר
petram super ibi te coram stans ego Ecce : ibis & ,tua manu in cape
6 קח בידך והלכת׃ הנני עמד לפניך שם על־הצור
popul⁹ bibet &,aquæ ea ex egredientur &,petrã in percuties &,Choreb in
בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם
loci nomen Vocavitque .Israel seniorũ oculis in Moseh sic fecit Et
7 ויעש כן משה לעיני זקני ישראל׃ ויקרא שם המקום
eos tentasse super &,Israel filiorum jurgium propter ,Jurgium & Tentationem
מסה ומריבה על־ריב בני ישראל ועל נסתם
? non an,nostro interiori in Dominus est Num :dicendo ,Dominum
את־יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם־אין׃
.Rephidim in Israel cum pugnavit & ,Hamalec venit Et
8 ויבא עמלק וילחם עם־ישראל ברפידם׃
pugna,egredere & ,viros nobis Elige : Jehosuah ad Moseh Dixitque
9 ויאמר משה אל־יהושע בחר־לנו אנשים וצא הלחם
Dei virga & ,collis caput super sto ego Cras .Hamalec in
בעמלק מחר אנכי נצב על־ראש הגבעה ומטה האלהים
pugnando ,Moseh ei dixit quẽadmodũ Jehosuah Fecitq; .mea manu in
10 בידי׃ ויעש יהושע כאשר אמר־לו משה להלחם
.collis caput ascenderunt Chur & Aharon ,Moseh Et .Hamalec cũ
בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה׃
: Israel prævalebat,suam manũ Moseh elevabat quando ,fuit Et
11 והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל
manus Et .Hamalec prævalebat ,suam manũ demittebat quando &
12 וכאשר יניח ידו וגבר עמלק׃ וידי
eum super sedit &,eum subter posuerũt &,lapidẽ ceperunt &,graves Moseh
משה כבדים ויקחו־אבן וישימו תחתיו וישב עליה
fuit Et .unus inde & ,unus hinc,ejus manus in fulcierunt Chur & ,Aharõ &
ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי
Jehosuah debilitavit Et . solem occumbere ad usque ,fidelitas ejus manibus
13 ידיו אמונה עד־בא השמש׃ ויחלש יהושע
Dominus Dixitque .gladii os ad ej⁹ populũ & ,Hamalec
14 את־עמלק ואת־עמו לפי־חרב׃ ויאמר יהוה
:Jehosuah auribus in pone &,libro in memoriale hoc Scribe : Moseh ad
אל־משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע
.cœlis sub de Hamalec mentionem delebo delendo quia
כי־מחה אמחה את־זכר עמלק מתחת השמים׃
Dominus ,ejus nomen vocavit & :altare Moseh ædificavit Et
15 ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה
.mea elevatio
נסי׃

Versio VULG. LAT.

3 Sitivit ergò ibi popul⁹ præ a-
quæ penuria, & murmuravit
contra Moysen, dicens; Cur
fecisti nos exire de Ægypto, ut
occideres nos, & liberos no-
4 stros, ac jumenta siti? Clama-
vit autem Moyses ad Dñm, di-
cens; Quid faciam populo hu-
ic? adhuc paululum, & lapida-
5 bit me. Et ait Dñs ad Moysẽ,
Antecede populũ, et sume te-
cum de senioribus Israel: &
virgã quã percussisti fluvium,
6 tolle in manu tua, & vade. En
ego stabo ibi coram te, supra
petram Horeb: percutiésque
petram, & exibit ex ea aqua,
ut bibat populus. Fecit Moy-
ses ita coram seniorib⁹ Israel.
7 Et vocavit nomen loci illius,
Tentatio, propter jurgium fili-
orum Israel; & quia tentave-
runt Dominum, dicentes, Est-
ne Domin⁹ in nobis, an non?
8 Venit autem Amalec, & pu-
gnabat contra Israel in Raphi-
9 dim. Dixitq; Moyses ad Josue,
Elige viros: & egress⁹, pugna
contra Amalec: cras ego stabo
in vertice collis, habens vir-
10 gam Dei in manu mea. Fecit
Josue, ut locutus erat Moyses,
et pugnabat contra Amalec:
Moyses autẽ, Aaron, & Hur a-
scenderũt super verticem col-
11 lis. Cúmque levaret Moyses
man⁹, vincebat Israel: sin autẽ
paululùm remisisset, superabat
12 Amalec. Man⁹ autẽ Moysi erãt
graves. Sumẽtes igitur lapidẽ,
posuerunt subter eum, in quo
sedit: Aaron autem & Hur sus-
tentabant manus ejus ex utra-
que parte. Et factum est, ut
manus illius non lassarentur
13 usque ad occasum solis. Fu-
gavítque Josue Amalec, & po-
14 pulum ejus in ore gladii. Di-
xit autem Domin⁹ ad Moysen,
Scribe hoc ob monimentum
in libro, & trade auribus Jo-
sue: delebo enim memoriam
15 Amalec sub cœlo. Ædifica-
vítque Moyses altare: & vo-
cavit nomen ejus, Dominus
exaltatio mea; dicens,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι· καὶ (γ) διε-
γόγγυζεν ἐκεῖ ὁ λαὸς πρὸς Μωυσῆν, λέ-
γοντες, Ἵνα τί τοῦτο; ἀνεβίβασας ἡμᾶς
ἐξ Αἰγύπτου, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς καὶ τὰ
4 τέκνα ἡμῶν καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει; Ἐβόη-
σε δὲ Μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, Τί
ποιήσω τῷ λαῷ τούτῳ; ἔτι μικρὸν, καὶ
5 καταλιθοβολήσουσί με. Καὶ εἶπε κύριος
πρὸς Μωυσῆν, Προπορεύου τοῦ (δ) λαοῦ τού-
του· λάβε δὲ σεαυτῷ ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
τέρων τοῦ λαοῦ· καὶ τὴν ῥάβδον, ἐν ᾗ ἐπά-
ταξας τὸν ποταμὸν, λάβε ἐν τῇ χειρί σου,
6 καὶ πορεύσῃ. Ὅδε ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ
τοῦ (ε) σὲ ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν Χωρήβ. καὶ
πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ
αὐτῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός. (ζ) Ἐποίη-
σε δὲ Μωυσῆς οὕτως ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσ-
7 ραήλ. Καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου
ἐκείνου, Πειρασμὸς, καὶ Λοιδόρησις, διὰ
τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ διὰ
τὸ πειράζειν κύριον, λέγοντας, Εἰ ἔστι κύ-
8 ριος ἐν ἡμῖν, ἢ οὔ; Ἦλθε δὲ Ἀμαλὴκ (η) καὶ
ἐπολέμει Ἰσραὴλ ἐν Ῥαφιδείν. Εἶπε δὲ
9 Μωυσῆς (θ) τῷ Ἰησοῖ, Ἐπίλεξον σεαυτῷ (ι)
ἄνδρας δυνατοὺς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τῷ
Ἀμαλὴκ αὔριον. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς
κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ
10 χειρί μου. Καὶ ἐποίησεν Ἰησοῦς καθάπερ
εἶπεν αὐτῷ Μωυσῆς, (κ) καὶ ἐξελθὼν παρ-
ετάξατο τῷ Ἀμαλήκ. καὶ Μωυσῆς καὶ
Ἀαρὼν καὶ Ὢρ ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν
11 τοῦ βουνοῦ. Καὶ ἐγένετο ὅταν ἐπῆρε Μωυ-
σῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν Ἰσραήλ· ὅταν
δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας, κατίσχυεν Ἀμαλήκ.
12 Αἱ δὲ χεῖρες Μωυσῆ βαρεῖαι. καὶ λαβόντες
λίθον ὑπέθηκαν ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἐκάθητο
(λ) ἐπ' αὐτοῦ. καὶ Ἀαρὼν καὶ Ὢρ ἐστήριζον τὰς
(μ) χεῖρας αὐτοῦ ἐντεῦθεν εἷς, καὶ ἐντεῦθεν
εἷς· καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες Μωυσῆ ἐστηριγμέναι
13 ἕως δυσμῶν ἡλίου. Καὶ ἐτρέψατο Ἰησοῦς τὸν
Ἀμαλὴκ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν φόνῳ μα-
14 χαίρας. (ν) Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν,
Κατάγραψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον (ξ) εἰς
βιβλίον, καὶ δὸς εἰς τὰ ὦτα (ο) Ἰησοῖ· ὅτι ἀ-
λοιφῇ ἐξαλείψω (π) τὸ μνημόσυνον Ἀμαλὴκ
15 ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Καὶ ᾠκοδόμησε Μωυσῆς
(ρ) θυσιαστήριον κυρίῳ· καὶ ἐπωνόμασε τὸ
(σ) ὄνομα αὐτοῦ, Κύριος καταφυγή μου.

MS.A. (γ) ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ Μωυσῆν, (δ) λαοῦ καὶ λάβε μετὰ σεαυτοῦ (ε)
σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ (ζ) Καὶ ἐποίησεν (η) καὶ ἐπορεύθη (θ) τῷ Ἰησοῦ, (ι) ἄνδρας, καὶ
(κ) καὶ παρετάξατο (λ) ἐπ' αὐτὸν Ἀαρὼν δὲ, (μ) χεῖρας ἐντεῦθεν (ν) Καὶ εἶ-
πεν (ξ) ἐν βιβλίῳ, (ο) Ἰησοῦ, (π) τὸν Ἀμαλὴκ (ρ) θυσιαστήριον καὶ (σ) ὄνομα τοῦ
τόπου, Κύριός μου καταφυγή.

Sitivit autem ibi populus (a) 3
propter aquam: & obmurmura-
vit ibi populus erga Moysen, di-
centes, ut quid hoc? ascendere
nos fecisti de Ægypto, ad occi-
dendum nos, & filios nostros
& pecora siti? Clamavit au-
tem Moyses ad Dominum, di- 4
cens, Quid faciam populo huic?
adhuc paululum, & lapidabunt
me. Et dixit Dominus ad Moy-
sen, Antecede populum istum: 5
sume autem tibi de senioribus
populi; & virgam in qua per-
cussisti flumen, sume in manu
tua, & ibis. (b) Ipse ego (c) sto 6
ibi priusquam tu, super petram
in Choreb. Et percuties petram,
& ex ea exibit aqua, & bibet
populus. Fecit autem Moyses sic
coram filiis Israel. Et cognomi- 7
navit nomen loci illius, Ten-
tatio, & Maledicentia, propter
maledictum filiorum Israel, &
eò quòd tentabant Dominum, di-
centes; Si est Dominus in nobis,
an non. Venit autem Amalec, 8
& oppugnabat Israel in Raphi-
dim. Dixit autem Moyses ad 9
Iesum, Elige tibi viros potentes;
& exiens (d) congredere cum A-
malec cras. Et ecce ego sto super
cacumen collis, & virga Dei
in manu mea. Et fecit Iesus, si- 10
cut dixit ei Moyses: & exiens
congressus est cum Amalec. Et
Moyses & Aarõ & Or ascende-
runt in cacumen collis. Et factum 11
est, cùm levabat Moyses manus,
invalescebat Israel; ubi autem
submiserat manus, invalescebat
Amalec. Sed man⁹ Moysi erant 12
graves. Et accipientes lapidem
supposuerunt sub eo, & sede-
bat super eum. & Aaron & Or
sustentabant manus ejus, hinc u-
nus, & hinc unus. Et facta sunt
manus Moysi stabiles usque in oc-
casum solis. Et fugavit Iesus 13
Amalec, & omnem populum ejus
in cæde gladii. Dixit autẽ Domin⁹ 14
ad Moysen, Describe hoc ad me-
moriam in libro, & da in aures
Iesu: quoniam deletione delebo
memoriam Amalec de sub cœlo.
Et ædificavit Moyses altare Do- 15
mino: & cognominavit nomen
ejus, Dominus refugium meum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

Sitivit ergò ibi populus aquas, & murmu- 3
rârunt populus contra Mosen, ac dixerunt
ei, Quare ascendere fecisti nos ex Ægypto,
ut interficeres nos & filios nostros, et jumen-
ta nostra siti? Et oravit Moses coram Do- 4
mino, dicens; Quid faciam populo huic, qui
parum abfuit quin me lapidarent? Et dixit 5
Dominus ad Mosen, Transi coram populo,
& duc tecum de senioribus Israel: & bacu-
lum tuum quo percussisti fluvium, accipe in
manu tua, & vade. Et ecce ego sto ibi ante 6
te super petram in Horib: Et percuties pe-
tram, & egredientur ex ea aquæ, bibetque
populus: fecitque Moses ita coram senibus
filiorum Israel. Et vocavit nomen loci illi⁹, 7
Nasa & Meriba, eò quòd contendissent fi-
lii Israel, quódque tentâssent Dominum, ac
dixissent, Utrùm sit Dominus inter nos, an
non? Et venit Amalec ad ineundum præ- 8
lium cum Israele in Rephidin. Et dixit Mo- 9
ses ad Jesum, Elige tibi viros, & egredere
ut ineamus bellum cum Amalec cras: & e-
go ecce stabo super verticem collis, bacu-
lum Dei manibus meis gestans. Fecit ergò 10
Jesus quemadmodum dixerat illi Moses, &
abiit ad gerendum bellum contra Amalec:
Moses autem & Aharon atq; Ur ascenderũt
ad verticem collis. Et quoties attollebat 11
Moses manus suas, prævalebat Israel: quo-
ties verò demittebat manus suas, prævale- 12
bat Amalec. Et quidem manus Mosis fati-
gatæ fuerant: sumentes ergò lapidem, po-
suerunt sub eo, seditque super illum: &
Aharon & Ur fulciebant manus ejus, unus
hinc, alter inde: fuerúntque manus ejus in 13
fidelitate, donec sol occumberet. Contrivit
ergò Jesus Amalec & populum ej⁹ acie gla- 14
dii. Dixitque Dñs ad Mosen, Scribe monu-
mentum hoc in libro, & pone coram Jesu
filio Nun: quoniã planè delebo memoriã 15
Amalec de sub cœlo. Ædificavitq; Moses
altare, & vocavit nomen ejus, Domin⁹ Nisi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

3 וצחא תמן עמא למיא ואתרעם
עמא על־משה ואמר למא דנן
אסיקתנא ממצרים לקטלא יתי
וית בני וית בעירי בצחותא: וצלי
4 משה קדם־יי למימר מה אעביד
לעמא הדין עוד זעיר פון וירגמנני:
5 ואמר יי למשה עבר קדם עמא ודבר
עמך מסבי ישראל וחוטרך די
מחיתא ביה ית־נהרא סב בידך
6 ותיזיל: הא־אנא קאים קדמך תמן
על־טנרא בחורב ותמחי בטנרא
ויפקון מניה מיא וישתי עמא ועבד
7 כן משה לעיני סבי ישראל: וקרא
שמא דאתרא נסיתא ומצותא על־
דנצו בני ישראל ועל דנסיאו קדם
8 יי למימר האית שכנתא דיי בינגא
אם־לא: ואתא עמלק ואגיח קרבא
9 עם־ישראל ברפידים: ואמר משה
ליהושע בחר־לנא גברין ופוק אגח
קרבא בעמלק מחר אנא קאים על־
ריש רמתא וחוטרא דאתעבידו־
10 ביה־נסין מן־קדם־יי בידי: ועבד
יהושע כמא דאמר־ליה משה
לאגחא קרבא בעמלק ומשה אהרן
11 וחור סליקו לריש רמתא: והוה כד
מרים משה ידוהי ומתגברין דבית
ישראל וכד־מנח ידוהי ומתגברין
12 דבית עמלק: וידי משה יקרן ונסיבו
אבנא ושויאו תחותוהי ויתיב עלה
ואהרן וחור סעדין בידוהי מכא חד
ומכא חד והואה ידוהי פרישן בצלו
13 עד־דעל שמשא: ותבר יהושע ית
14 עמלק וית־עמיה לפתגם־דחרב: ו
אמר יי למשה כתב דא דוכרנא
בספרא ושוי קדם יהושע ארי
מממחא אמחי ית־דוכרנא דעמלק
15 מתחות שמיא: ובנא משה מדבחא
ופלח עלוהי קדם־יי דעבד־ליה נסין:

Targum Onkelos.

3 Sitivitq; ibi popul' propter
aquarũ penuriã; & murmu-
ravit popul' contra Moysen:
& ait; Cur fecisti nos ascen-
dere de Ægypto; ut interfice-
res me, & filios meos & pe-
4 cora mea siti? Oravitq; Moy-
ses corã Dño dicens; Quid
faciam populo huic? adhuc
paululũ & lapidabunt me.
5 Dixitq; Dñs ad Moysen, Trãsi
corã populo; & tolle tecũ de
senioribus Israel: & virgam
tuã, quã percussisti fluviũ, tol-
6 le in manu tuã, & vade. Ecce
ego stabo antè te ibi, juxta
petram in Oreb: & percuti-
es petrã, & exibunt ex eã a-
quæ, ut bibat popul': fecitq;
Moyses ita, corã senioribus
7 Israel. Vocavitq; nomen loci,
Tentatio, & Jurgiũ: eò quòd
objurgati sunt filii Israel, &
quia tentaverunt corã Dño,
dicentes; *Estne* majestas Dñi
8 in medio nostrũ, an non. Ve-
nit autem Amalech: & iniit
prælium contra Israel, in Ra-
9 phidim. Dixitq; Moyses ad Jo-
sue, Elige nobis viros; & e-
gredere, pugna contra Ama-
lech: cras ego stabo in vertice
collis; & virga qua facta sunt
miracula à facie Dei, erit in
10 manu meã. Fecitq; Josue, si-
cut dixerat ei Moyses; ut pu-
gnaret cõtra Amalech: Moy-
ses autẽ, Aaron et Hur ascẽ-
11 derunt ad verticem collis. Et
factũ est, cùm elevaret Moy-
ses man' suas, prævalebãt vi-
ri dom' Israel: & cum demit-
tebat man' suas, prævalebant
12 viri dom' Amalech. Man' au-
tẽ Moysi erant graves; & tu-
lerunt lapidem, & posuerunt
sub eo, seditq; sup eũ: Aarõ
autẽ & Hur sustẽtabãt man'
ej', hinc un', & inde alter; fu-
eruntq; man' Moysi extentæ
in oratione, usq; ad occasum
13 solis. Et contrivit Josue A-
malech & populum ejus, in
14 ore gladii. Dixitque Dñs ad
Moysen; Scribe hoc memori-
ale in libro; & pone corã Jo-
sue: quoniã delẽs delebo me-
moriam Amalech sub cœlo.
15 Ædificavitq; Moyses altare: et
immolavit sup eo corã *Domi-
no*, qui fecit sibi miracula.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Et sitivit ibi populus ad a- 3
quas, murmuravitq; adver-
sùs Mosen, dicens, Quare
ascendere nos fecisti de Æ-
gypto ad interficiendũ nos,
& filios nostros, & pecora
nostra siti? Clamavit autem 4
Moses ad Dominum, in hæc
verba; Quid faciam huic
populo? adhuc parum, &
lapidabunt me! Dixit verò 5
Dominus Mosi, Transi ante
populum, & accipe tecum de
Senioribus Israel: virgam
quoq; tuã cum qua percus-
sisti fluvium, accipies in
manu tuã, & incedes. Ecce 6
ego sto ante te ibi super pe-
tram in Horeb, & percuties
petram, & egredientur ex
ea aquæ, & bibet populus:
Atq; ita fecit Moses in ocu-
lis Seniorum Israel. Et vo- 7
cavit nomen loci, (a) Masa,
& (b) Meriba, propter con-
tentionem filiorũ Israel, &
eò quòd tentaverant illi Do-
minũ, dicentes, Nunquid est
Dominus in medio nostrûm,
an non? Posteà venit Ama- 8
lec, & pugnavit cum Israele
in Raphidim. Et dixit Mo- 9
ses Josue, Elige nobis viros,
& egredere ad pugnandum
cum Amalec: Cras ego stabo
super caput collis, & virga
Domini in manu mea. Fecit- 10
que Josue sicut dixerat illi
Moses, ut pugnaret cum A-
malec: Moses verò, & Aa-
ron, & Hor ascenderunt ad
cacumen collis. Accidebat 11
autem cùm Moses attolleret
manus suas, ut potentior esset
Israel; sed cùm demittebat
manus suas, potentior erat
Amalec. Manibus autẽ Mo- 12
sis gravibus factis, acceperunt
lapidem, & supposuerunt ei,
seditq; super eum: Aaron
verò & Hor sustentârunt
manus ejus; hinc unus, &
& inde alter: fueruntq; ma-
nus ejus stabiles donec occi-
deret sol. (c) Fregit igitur 13
Josue Amalec, & populum
ejus, & (d) percussit eum in
ore gladii. Et dixit Domin' 14
Mosi, Scribe hoc pro memo-
riali in libro, & pone in au-
ribus Josue; quia delendo
delebo memoriã Amalec de
sub cœlo. Postea ædificavit 15
Moses altare, & vocavit no-
men ejus, Dominus (e) vexillũ
meum.

VER. SAM. (a) Nasion, (b) Thigareh, (c) Et devicit Josue (d) interfecit (e) triumphans.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 * ولما عطش ثم القوم الى الماء تذمروا على موسى وقالوا له * لم اصعدتنا من مصر لتقتلنا ونسا
4 ومواشينا بالعطش * فصرخ موسى الى الله قائلا * ما اصنع بهولاء القوم * عن قليل يرجمونني * فقال
5 الله له سر بين يدي القوم * وخذ معك من مشايخهم قوما * وعصاك التي ضربت بها النيل خذها
6 بيدك وامض * ها انا مقيم دليلا بين يديك هناك على الصوان في حوريب * فاضرب الصوان
7 يخرج منه ماء يشربه القوم * فصنع موسى كذلك بحضرة مشايخ بني اسرائيل * فسمي اسم ذلك الموضع
ذا المحنة والخصومة * على ما خاصم به بنو اسرائيل وامتحنوا به ما عند الله * قائلين هل موجود
8 نور الله فيما بيننا ام لا * ثم جاء عماليق محارب بني اسرائيل في رفيديم * فقال موسى ليوشع اختر
9 لنا رجالا واخرج لمحاربة العمالقة * غدا انا واقف على راس اليفاع ومعي العصا التي امر الله
10 باخذها * فصنع يوشع كما قال له موسى من محاربة العمالقة * وموسى وهرون وحور صعدوا الى
11 راس اليفاع * فكان موسى كما يرفع يده يغلب بنو اسرائيل * وكما يحطها يغلب العمالقة * ولما
12 ثقلت يدا موسى اخذوا حجرا وصيروه تحته وجلس عليه * وهرون وحور اسندا يديه احدهما
13 يمنه والاخر يسره * فكانت يداه مصوبتين الى غروب الشمس * حتى كسر يوشع عماليق وقومه
14 بحد السيف * وقال الله لموسى اكتب هذا ذكرا في كتاب * واتله على يوشع * فاني ساحو ذكر عماليق
15 من تحت السماء * وبنى موسى مذبحا وسماه الله علمي *

Et cùm sitivissent ibi populus aquã, mur- 3
murârunt adversùs Musam, & dixerunt
ei; Quare eduxisti nos de Ægypto, ut
occideres nos, & filios nostros, & armenta
nostra siti? Et exclamavit Musa ad Deũ, 4
dicens; Quid faciam huic populo? nam
parum abest quin lapident me. Dixit ei 5
Deus, Vade ante populum, & sume tecũ
de senioribus eorum aliquot: & baculum
tuum quo percussisti Nilum, sume manu
tua, & vade. Ecce ego erecturus sum si- 6
gnum ante te ibi super silicem in Horib. Et
percute silicem, exibit ex eo aqua ut bibat
populus: & fecit Musa sic in præsentia
seniorum filiorum Israil. Et appellavit no- 7
men illius loci, Locus tentationis & con-
tradictionis, eò quòd contenderunt filii
Israil, & tentaverunt quid esset apud De-
um, dicentes; Anne reperitur lumen Dei in-
ter nos, an non? Venit autem Amalec, & 8
pugnavit cum filiis Israil in Raphidim. Et 9
dixit Musa ad Jusa, Elige nobis viros, et
exi ad pugnandum cum Amalecitis: Cras
ego stabo super verticẽ collis habens meũ
baculũ quem præcepit Deus accipendum.
Et fecit Jusa quemadmodum dixerat ei 10
Musa de pugnando cum Amalecitis. Et
Musa, et Haron, et Hur ascenderunt ad
verticẽ collis. Et ut elevabat Musa manũ 11
suã, vincebant filii Israil; et ut deponebat
eas, vincebant Amalecitæ. Et cùm graves 12
factæ essent manus Musæ, acceperunt
saxum, et posuerunt illud subtus eum, et
sedit super illud; et Haron et Hur susten-
târunt manus ejus, unus eorũ dextrorsũ,
et alter sinistrosum: et fuerunt ambæ ma-
nus ejus suffultæ usque ad occasum solis;
Donec præcidisset Jusa Amalec et popu- 13
lum ejus acie gladii. Et dixit Deus Musæ; 14
Scribe hoc in memoriam in libro, et lege
illud Jusa; quoniam ego deleturus sum
memoriam Amalec de sub cælo. Et ædifi- 15
cavit Musa altare, et nominavit illud,
Deus vexillum meum.

ספר שמות : יח

Domini bellum ,Domini thronũ ſuper manus quia ,dixit Et
16 וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיהוָה
.generationem generatione à ,Hamalec in
בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר׃

CAP. XVIII. יח

quæ omnia Moſch ſocer Midian ſacerdos Ithro audivit Et
1 וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר
Dominus eduxit quòd,ej* populo Iſrael & ,Moſch Deus fecit
עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא יְהוָה
Sipporah Moſch ſocer Ithro tulit Et .Ægypto ex Iſrael
2 אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃ וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת־צִפֹּרָה
cujus, ejus filios duos Et .ejus dimiſſiones poſt Moſch uxorem
3 אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחַר שִׁלּוּחֶיהָ׃ וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר
.aliena terra in fui Peregrinus,dixit quia,Gherſom unius nomen
שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃
,meo auxilio in mei patris Deus quia ;Elihezer unius nomen Et
4 וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי
;ej* filii & ,Moſch ſocer Ithro venit Et .Parhoh gladio à me eruit &
5 וַיַּצִּלֵנִי מֵחֶרֶב פַּרְעֹה׃ וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו
monte ibi caſtrametans ipſe quo ,deſertum in Moſch ad ej* uxor &
וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר
,te ad veniens Ithro tuus ſocer Ego : Moſch ad dixit Et .Dei
6 הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֹתֶנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלֶיךָ
occurſum in Moſch eſt egreſſus Et .ea cum ejus filii duo &,tua uxor &
7 וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בָנֶיהָ עִמָּהּ׃ וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת
ſuo ſocio vir epitàrunt &,eum eſt oſculat* & ,ſe incurvavit &,ſui ſoceri
חֹתְנוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ־לְרֵעֵהוּ
ſuo ſocero Moſch narravit Et .tabernaculum ad venerũt & ,pacem ad
8 לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֹהֱלָה׃ וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת
occaſiones propter Ægyptiis & ,Parhoni Dominus fecit quæ omnia
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת
eos eripuit & ,via in eos repperit qui laborem omnem ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ וַיַּצִּלֵם
fecit quod bonum omne ſuper Ithro eſt lætatus Et .Dominus
9 יְהוָה׃ וַיִּחַדְּ יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה
.Ægyptiorum manu è eum eripuit quem ,Iſraeli Dominus
יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרָיִם׃
manu è vos eruit qui Dominus Benedictus : Ithro Dixitque
10 וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד
manu ſub de populum eruit qui ,Parhoh manu è &,Ægyptiorũ
מִצְרַיִם וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת יַד־
omnibus præ Dominus magnus quòd ,cognovi Nunc .Ægyptiorum
11 מִצְרָיִם׃ עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה מִכָּל־
Ithro accepit Et .eos contra ſuperbiẽrunt qua re in quia ,diis
12 הָאֱלֹהִים כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם׃ וַיִּקַּח יִתְרוֹ
,Aharon venit Et .Deo ſacrificia & holocauſtum Moſch ſocer
חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן
coram Moſch ſocero cum panẽ manducandũ ad Iſrael ſeniores omnes &
וְכֹל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי
.Deo
הָאֱלֹהִים׃

Verſio VULG. LAT.

16 Quia manus ſolii Domini, & bellum Domini, erit contra Amalec, à generatione in generationem.

CAP. XVIII.

1 Cumque audiſſet Jethro, ſacerdos Madian, cognatus Moyſi, omnia quæ fecerat De⁹ Moyſi, & Iſraeli populo ſuo; & quòd eduxiſſet Dominus
2 Iſrael de Ægypto: Tulit Sephoram uxorem Moyſi quam
3 remiſerat; Et duos filios ejus: quorum unus vocabatur Gerſam, dicente patre, Advena
4 fui in terra aliena : Alter verò Eliezer; Deus enim, ait, patris mei adjutor meus, & eruit
5 me de gladio Pharaonis. Venit ergò Jethro cognatus Moyſi, & filii ejus, & uxor ejus, ad Moyſen in deſertum, ubi erat caſtrametatus juxta montem
6 Dei. Et mandavit Moyſi, dicens; Ego Jethro cognatus tuus venio ad te, & uxor tua,
7 & duo filii tui cum ea. Qui egreſſus in occurſum cognati ſui, adoravit, & oſculatus eſt eum: ſalutaverúntque ſe mutuò verbis pacificis. Cúmque
8 intràſſet tabernaculum, Narravit Moyſes cognato ſuo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni, & Ægyptiis propter Iſrael; univerſúmque laborem, qui accidiſſet eis in itinere, & quòd liberaverat eos Domi-
9 nus. Lætatúſque eſt Jethro ſuper omnibus bonis quæ fecerat Dominus Iſraeli, eò quòd eruiſſet eum de manu Ægypti-
10 orum. Et ait, Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis; qui eruit populum ſuum de manu Ægypti.
11 Nunc cognovi, quia magnus Dominus ſuper omnes deos: eò quòd ſuperbè egerint con-
12 tra illos. Obtulit ergò Jethro cognatus Moyſi holocauſta & hoſtias Deo: venerúntque Aaron & omnes ſeniores Iſrael, ut comederent panem cum eo coram Deo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

16 Ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαίᾳ (τ) πολεμεῖ κύριος ἐπὶ Ἀμαλὴκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.

MS.A. (τ) πολεμήσει

ΚΕΦ. ιη'.

1 Ἤκουσε δὲ (α) Ἰοθὸρ ὁ ἱερεὺς Μαδιὰμ ὁ γαμβρὸς Μωυσῆ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος Ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λαῷ· ἐξήγαγε γὰρ
2 κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου. Ἔλαβε δὲ Ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς Μωυσῆ Σεπφώραν τὴν
3 γυναῖκα Μωυσῆ μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς, Καὶ τοὺς δύο υἱοὺς (β) αὐτῆς· ὄνομα τῷ (γ) ἑνὶ αὐτῶν Γηρσάμ, λέγων, Πάροικος ἤμην
4 ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου (δ) Ἐλιέζερ, λέγων, Ὁ γὰρ Θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξείλατό με ἐκ χει-
5 ρὸς Φαραώ. Καὶ (ε) ἐξῆλθεν Ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς Μωυσῆ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυνὴ πρὸς Μωυσῆν εἰς τὴν ἔρημον, οὗ παρενέβαλεν
6 (ζ) ἐπ' ὄρους τοῦ Θεοῦ. (η) Ἀνηγγέλη δὲ Μωυσῇ, λέγοντες, Ἰδοὺ (θ) ὁ γαμβρός σου Ἰοθὸρ παραγίνεται πρὸς σέ, καὶ ἡ (ι) γυνή,
7 καὶ οἱ δύο υἱοί σου μετ' αὐτοῦ. Ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς εἰς συνάντησιν τῷ (κ) γαμβρῷ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς
8 εἰς τὴν σκηνήν. Καὶ διηγήσατο Μωυσῆς τῷ γαμβρῷ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος τῷ Φαραὼ (λ) καὶ πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις ἕνεκεν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν γενόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς Φαραώ, καὶ ἐκ χει-
9 ρὸς τῶν Αἰγυπτίων. Ἐξέστη δὲ Ἰοθὸρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν (μ) αὐτοῖς κύριος, ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς (ν)
10 Αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς Φαραώ. Καὶ εἶπεν Ἰοθόρ, Εὐλογητὸς κύριος, ὅτι (ξ) ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων καὶ ἐκ
11 χειρὸς Φαραώ. Νῦν ἔγνων ὅτι μέγας κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς ἕνεκεν (ο) τούτου, ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς. Καὶ ἔλαβεν Ἰο-
12 θὸρ ὁ γαμβρὸς Μωυσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τῷ Θεῷ. παρεγένετο (π) δὲ Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ (ρ) συμφαγεῖν ἄρτον μετὰ τοῦ γαμβροῦ Μωυσῆ, ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

MS.A. Κεφ. ιη'. (α) Ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς Μωυσῆ ὁ ἱερεὺς Μαδιὰμ πάντα (β) αὐτοῦ (γ) ἑνὶ Γηρσάμ, (δ) Ἐλιέζερ, Ὁ γὰρ (ε) ἦλθεν (ζ) εἰς τὸ ὄρος (η) Ἀπηγγέλη (θ) Ἰοθὸρ ὁ γαμβρός σου (ι) γυνή σου, καὶ (κ) γαμβρῷ αὐτοῦ, καὶ (λ) καὶ τοῖς (μ) κύριος αὐτοῖς, ὅτι ἐξείλατο κύριος αὐτοὺς (ν) τῶν Αἰγυπτίων (ξ) ἐξείλατο τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ (ο) τότε ἐπέθεντο (π) δὲ καὶ Ἀαρὼν (ρ) φαγεῖν

Quoniam in manu occulta pugnat Dominus contra Amalec, à generationibus in generationes. 16

CAP. XVIII.

Audivit autem Iothor ſacerdos Madiam ſocer Moyſis omnia, 1
quæcunque fecit Dominus Iſrael populo ſuo: Eduxit enim Dominus Iſrael de Ægypto. Sumpſerat autem Iothor ſocer Moy- 2
ſis Sephoram uxorem Moyſis poſt (a) dimiſſionem ejus, Et duos filios ejus. Nomen uni eorum 3
Gerſam, dicens, Incola fui in terra aliena. Et nomen ſecundi 4
Eliezer, dicens, Deus enim patris mei adjutor meus: & eripuit me de manu Pharaonis. Et 5
(b) egreſſus eſt Iothor ſocer Moyſis, & filii, & uxor, ad Moyſen in deſertum: ubi caſtrametatus erat ſuper montem Dei. Nunciatum eſt autem Moyſi, dicentes, 6
Ecce ſocer tuus advenit ad te, & uxor, & duo filii tui cum eo. Exivit autem Moyſes obviam ſocero, & adoravit eum, & oſculatus eſt eum, ſalutaverúntque ſe 7
mutuò: & introduxit eos in tabernaculum. Et narravit Moyſes ſocero omnia quæcunque fecit Dominus Pharaoni, & omnibus Ægyptiis propter Iſrael; & 8
omnem laborem, qui acciderat eis in via: & quòd eripuit eos Dominus de manu Pharaonis, & de manu Ægyptiorum. Obſtupuit autem Iothor in omnibus bonis, quæ fecerat eis Dominus, 9
quia eripuerat eos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis. Et dixit Iothor, Benedictus 10
Dominus, quia eripuit eos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis. Nunc cognovi, 11
quia magnus Dominus præter omnes deos, propter hoc, quòd (c) inſectati ſunt eos. Et (d) ſumpſit 12
Iothor ſocer Moyſis holocauſtomata & ſacrificia Deo: Venit autem Aaron & omnes ſeniores Iſrael manducare panem ſimul cum ſocero Moyſis coram Deo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 ܘܐܡܪ. ܗܐ ܐܝܕܐ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ. ܩܪܒܐ ܕܡܪܝܐ ܥܡ ܥܡܠܩ ܡܢ ܕܪ ܕܪܝܢ.
*ܦܣܘܩܐ. *ܫܠܡ*
1 *ܘܫܡܥ ܝܬܪܘܢ ܟܗܢܐ ܕܡܕܝܢ ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܐܠܗܐ ܠܡܘܫܐ ܘܠܐܝܣܪܝܠ ܥܡܗ.
2 ܘܕܐܦܩ ܡܪܝܐ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. *ܘܕܒܪ ܝܬܪܘܢ ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ ܠܨܦܪܐ ܒܪܬܗ
3 ܐܢܬܬܗ ܕܡܘܫܐ ܡܢ ܒܬܪ ܕܫܒܩܗ. *ܘܠܬܪܝܢ ܒܢܝܗ. ܕܫܡܗ ܕܚܕ ܓܪܫܘܡ.
4 ܡܛܠ ܕܐܡܪ ܬܘܬܒܐ ܗܘܝܬ ܒܐܪܥܐ ܢܘܟܪܝܬܐ. *ܘܫܡܗ ܕܐܚܪܝܢܐ ܐܠܝܥܙܪ.
5 ܡܛܠ ܕܐܠܗܗ ܕܐܒܝ ܥܕܪܢܝ ܘܦܨܢܝ ܡܢ ܚܪܒܗ ܕܦܪܥܘܢ. *ܘܐܬܐ ܝܬܪܘܢ ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ
ܘܒܢܘܗܝ ܘܐܢܬܬܗ ܠܘܬ ܡܘܫܐ ܠܡܕܒܪܐ. ܐܝܟܐ ܕܫܪܐ ܗܘܐ ܬܡܢ ܒܛܘܪܗ ܕܐܠܗܐ.
6 *ܘܐܬܐܡܪ ܠܡܘܫܐ. ܗܐ ܚܡܘܟ ܝܬܪܘܢ ܐܬܐ ܠܘܬܟ ܘܐܢܬܬܟ ܘܬܪܝܢ ܒܢܝܟ ܥܡܗ.
7 *ܘܢܦܩ ܡܘܫܐ ܠܐܘܪܥܗ ܕܚܡܘܗܝ ܘܣܓܕ ܠܗ ܘܢܫܩܗ. ܘܫܐܠܘ ܐܢܫ ܒܫܠܡܐ ܕܚܒܪܗ. ܘܥܠܘ ܠܡܫܟܢܐ.
8 *ܘܐܫܬܥܝ ܡܘܫܐ ܠܚܡܘܗܝ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܠܦܪܥܘܢ ܘܠܡܨܪܝܐ ܥܠ ܐܦܝ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.
9 ܘܟܠܗ ܥܡܠܐ ܕܥܡܠܘ ܒܐܘܪܚܐ. ܘܦܪܩ ܐܢܘܢ ܡܪܝܐ. *ܘܚܕܝ ܝܬܪܘܢ ܥܠ ܟܠܗܝܢ
ܛܒܬܐ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܠܐܝܣܪܝܠ. ܘܕܦܨܝ ܐܢܘܢ ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܡܨܪܝܐ.
10 *ܘܐܡܪ ܝܬܪܘܢ. ܒܪܝܟ ܗܘ ܡܪܝܐ ܕܦܨܝܟܘܢ ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܡܨܪܝܐ ܘܡܢ ܐܝܕܐ ܕܦܪܥܘܢ.
11 ܕܦܨܝ ܠܥܡܗ ܡܢ ܬܚܝܬ ܐܝܕܐ ܕܡܨܪܝܐ. *ܗܫܐ ܝܕܥܬ ܕܪܒ ܗܘ ܡܪܝܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܐܠܗܐ.
12 ܡܛܠ ܡܠܟܐ ܕܐܬܡܠܟܘ ܥܠܝܗܘܢ. *ܘܩܪܒ ܝܬܪܘܢ ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ ܥܠܘܬܐ ܘܕܒܚܐ ܠܡܪܝܐ.
ܘܐܬܐ ܐܗܪܘܢ ܘܟܠܗܘܢ ܣܒܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܐܟܠ ܠܚܡܐ ܥܡ ܚܡܘܗܝ
ܕܡܘܫܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ.

Et dixit, Ecce man⁹ ſuper ſedé, bellũ Dñi cum Amalec à generatione generationum. 16

CAP. XVIII.

Et audivit Jethron ſacerdos Median, ſocer Moſis quidquid fecerat Deus Moſi & Iſraeli populo ſuo, & quòd eduxiſſet Dñs filios Iſ- 1
rael ex Ægypto. Tulítq; Jethron ſocer Moſis Sephorã filiã ſuã uxorẽ Moſis poſtquàm 2
reliquerat eã. Et duos filios ej⁹, quorũ unius nomẽ, Gerſon: quoniã dixerat, Advena 3
factus ſum in terra peregrina. Et nomẽ alteri⁹, Eliazar: quoniã De⁹ patrũ meorũ in 4
auxiliũ meũ, & eripuit me de gladio Pharaonis. Et venit Jethron ſocer Moſis, & filii 5
ejus, & uxor illi⁹ ad Moſen in deſertum ubi morabatur, ad montem Dei. Dictúmque fu- 6
it Moſi, Ecce ſocer tu⁹ Jethron venit ad te, & uxor tua & duo filii tui cum eo. Egreſſus 7
eſt igitur Moſes obviã ſocero ſuo, & adoravit eum, & oſculatus eſt eum; & imprecati ſunt quilibet pacem proximo ſuo, ingreſſiq; ſunt in tentorium. Et narravit Moſes 8
ſocero ſuo quicquid fecit Domin⁹ Pharaoni & Ægyptiis circa negotium filiorum Iſrael, omnemque laborem quem laboraverant in itinere, quódque liberàſſet eos Dñs. Et gavi- 9
ſus eſt Jethron de omnib⁹ beneficiis quæ contulerat Dominus in Iſraelem, quódq; liberàſſet eos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis: Dixítq; Jethron, Bene- 10
dictus Dñs qui eruit vos de manu Ægyptiorũ & de manu Pharaonis, quique eripuit populũ ſuum de ſub manu Ægyptiorum. Nunc 11
cognovi magnum eſſe Dominum præ omnibus diis, propter conſilium quod machinati fuerant in eos. Obtulítque Jethron 12
ſocer Moſis holocauſta perfecta & ſacrificia Domino. Et venit Aharon cunctique ſenes filiorum Iſrael, ad comedendum panem cum ſocero Moſis coram Domino.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואמר בשבועה אמירא דא מן
קדם דחילא דשכנתיה על כורסי
יקרא דעתיד דיתגח קרבא קדם
בדבית עמלק לשיציותהון מדרי
דעלמא:

יח

ושמע יתרו רבא דמדין חמוהי
דמשה ית כל די עבד יי למשה
ולישראל עמיה ארי אפיק יי ית
ישראל ממצרים: ודבר יתרו
חמוהי דמשה ית צפרה אתת
משה בתר דשלחה: וית תרין בנהא
די שום חד גרשם ארי אמר דיר
הויתי בארע נוכראה: ושום חד
אליעזר ארי אלהא דאבא בסעדי
ושזבני מחרבא דפרעה: ואתא
יתרו חמוהי דמשה ובנוהי
ואתתיה למשה למדברא די הוא
שרי תמן לטורא דאתגלי עלוהי
יקרא דיי: ואמר למשה אנא חמוך
יתרו אתי לותך ואתתך ותרין
בנהא עמה: ונפק משה לקדמות
חמוהי וסגיד ונשק ליה ושאילו
גבר לחבריה לשלם ועלו
למשכנא: ואשתעי משה לחמוהי
ית כל די עבד יי לפרעה ולמצרים
על עסק ישראל ית כל עקתא
דאשכחתנון באורחא ושזבנון יי:
וחדי יתרו על כל טבתא דעבד יי
לישראל דשזבינון מידא דמצראי:
ואמר יתרו בריך יי די שזיב יתכון
מידא דמצראי ומידא דפרעה די
שזיב ית עמא מתחות מרות
מצראי: כען ידענא ארי רב יי ולית
אלה בר מניה ארי בפתגמא די
חשיבו מצראי למדן ית ישראל
ביה דננון: וקריב יתרו חמוהי
דמשה עלון ונכסת קודשין קדם יי
ואתא אהרן וכל סבי ישראל
למיכל לחמא עם חמוהי דמשה קדם יי:

TARGUM ONKELOS.

16 Et ait; Cum juramento dictũ est hoc à facie terribilis, cuj⁹ majestas est sup soliũ gloriæ, *Fore* ut cõmittatur præliũ à facie Dñi contra viros dom⁹ Amalech: ut consumat eos à generationibus seculi.

CAP. XVIII.

1 ET audivit Jethro princeps Madian, socer Moysi õnia quæ fecerat Dñs Moysi, & Israel populo suo: et q̃ eduxisset Dñs Israel de Ægypto.
2 Tulitque Jethro socer Moysi Sephorã uxorẽ Moysi, postquã remiserat eã.
3 Et duos filios ej⁹: quorũ nomẽ uni⁹ erat Gersõ; quia dixit; Advena fui
4 in terrã alienã. Et nomẽ alteri⁹, Eliezer: quia *De⁹* patris mei fuit in adjutoriũ meũ; & eruit me de gladio Pharaonis.
5 Venitq; Jethro socer Moysi, et filii ej⁹ et uxor ej⁹, ad Moysẽ: in desertũ, in quo ipse manebat, in montẽ sup quẽ re-
6 velata est gloria Dñi. Dixitq; ad Moysẽ; Ego socer tu⁹ Jethro venio ad te: et uxor tua,
7 et duo filii sui cum eã. Egressusq; est Moyses in occursum soceri sui, et adoravit, et osculat⁹ est eũ; et salutaverunt se mutuò pacificè: et venerũt
8 in tabernaculum. Et narravit Moyses socero suo, õnia quæ fecerat Dñs Pharaoni et Ægyptiis, propter Israel: omnẽ tribulationẽ quæ invenit eos in viã; et quomodo liberãsset
9 eos Dñs. Lætatusq; est Jethro, sup õnib⁹ bonis quæ fecerat Dñs Israeli: q̃ eruisset eos de
10 manu Ægyptiorũ. Et ait Jethro: Benedict⁹ Dñs, qui liberavit vos de manu Ægyptiorũ, et de manu Pharaonis: qui liberavit populum à
11 *dominio* Ægyptiorum. Nunc cognovi; quoniã magn⁹ Dñs, neq; enim est De⁹ præter eũ: quia eadẽ re quã cogitaverũt Ægyptii judicare Israel, in
12 ipsa judicati sunt. Obtulitq; Jethro socer Moysi holocausta et sacrificia sãctificata corã Dño: et venit Aarõ, et õnes sẽiores Israel, ut cõederẽt panẽ cũ socero Moysi corã Deo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

16 *Et dixit, Quia manus super thronũ, bellum Domino contra Amalec à generatione in generationem.*

CAP. XVIII.

1 *AUdivit autem Jethro Sacerdos Madian socer Mosis quidquid fecerat De⁹ Mosi, et Israeli populo suo, quòd eduxerat Dominus Israelem de Ægypto.*
2 *Et accepit Iethro socer Mosis Sephoram uxorem Mosis post dimissionem ejus.*
3 *Duos quoque filios ejus, quorum nomen, unius quidem erat Gersã, quia dixerat, Peregrinus fui in terra aliena.*
4 *Nomen verò alteri⁹ Eliezer, quia Deus patris mei fuit mihi in auxilium, & eripuit me de gladio Pharaonis.*
5 *Venit igitur Jethro socer Mosis, & filii ejus, & uxor ejus ad Mosen in desertũ, in quo castrametatus fuerat ad montẽ Dei.*
6 *Dixitque Mosi, Ego socer tuus Jethro venio ad te, & uxor tua, & duo filii ejus cum ea.*
7 *Et egressus est Mosis in occursum socero suo, & adoravit, & osculatus est eum: salutaveruntque se mutuò pacificè, & intraverunt in tabernaculũ.*
8 *Postèa narravit Mosis socero suo quidquid fecerat Domin⁹ Pharaoni & Ægyptiis propter Israelem, omnem laborẽ qui invenerat eos in via, de quo liberaverat eos Domin⁹.*
9 *Lætatusq; est Jethro de omnibus bonis quæ fecerat Dominus Israeli, qui eripuerat eos de manu Ægyptiorum.*
10 *Et dixit Jethro, Benedictus Dominus qui eripuit vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis, qui eripuit populum de manu Ægyptiorum.*
11 *Nunc cognovi quòd magnus est Dominus præ omnibus diis, in eo quòd (a) superbè egerunt adversus eos.*
12 *Et accepit Jethro socer Mosis holocausta & sacrificia Deo: Venit etiam Aaron, & quidam de (b) senioribus Israelis, ut comederent panẽ cum socero Mosis coram Deo.*

VER. SA. (a) contumaciter usserunt eos. (b) sapientibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 وقال ان الان لي ان اقسم بالكرسي ان يكون لله حرب في العمالقة جيلا بعد جيل *
* الفصل الثامن عشر *
1 ثم سمع شعيب امام مدين حمو موسي جميع ما صنع الله لموسي ولال اسرايل قومه اذ اخرج الله
بني اسرايل من مصر * 2 فاخذ شعيب حمو موسي صفورا زوجته بعد ما ارسلها اليه * 3 وابنيها الذين
اسم احدهما جرسوم لانه قال صرت غريبا في بلد غريبة * 4 واسم الاخر اليعازر لانه قال الاه ابي
كان عوني وخلصني من سيف فرعون * 5 وجا شعيب حمو موسي وابناه وزوجته اليه الي البر
الذي هو نازل فيه الي جبل الله * 6 وبعث من قال لموسي عنه انا حموك شعيب جاي اليك
وزوجتك وابناها معها * 7 فخرج موسي يتلقي حماه * فسجد ثم قبله * وسال كل واحد منهما عن
سلامة صاحبه ودخلا الي الخيمة * 8 وقص موسي علي حميه جميع ما صنع الله بفرعون والمصريين
بسبب بني اسرايل وجميع المصيبة التي نالتهم في الطريق وخلصهم الله * 9 فسر شعيب بجميع الخير
الذي صنعه الله لبني اسرايل وخلاصهم من يد المصريين * 10 وقال شعيب تبارك الله الذي خلصكما
من يد المصريين ومن يد فرعون وخلص القوم من ثقل المصريين * 11 الان علمت ان الله اكبر من
جميع المعبودات اذ عاقبهم بالامر الذي اعتدوا به عليهم * 12 ثم قرب شعيب حمو موسي
ذبايح لله * وجا هرون وجميع شيوخ بني اسرايل لياكلوا طعاما مع حمي موسي بين يدي الله

16 *Et dixit, Nunc est mihi quod jurem per solium, quòd erit Deo bellum in Amalecitas ab ævo in ævum.*

CAP. XVIII.

1 *DEinde audivit Soaib sacerdos Median socer Musæ omnia quæ egit Deus Musæ & genti Israil populo suo, quando eduxit Deus filios Israil de Ægypto.*
2 *Et accepit Soaib socer Musæ Sephuram conjugem ejus posteaquam miserat eam ad illum,*
3 *Et duos ejus filios, quorum unius nomen Gisum; eò quòd dixit, Factus sum peregrinus in regione peregrinationis;*
4 *Et alterius, Eliazar; eò quòd dixerat, Deus patris mei fuit adjutor meus, & liberavit me de gladio Pharaonis.*
5 *Et venit Soaib socer Musæ, & ambo filii ejus, & uxor ejus ad illum in desertum in quo demorabatur, ad montem Dei.*
6 *Et misit qui diceret Musæ de se, Ego socer tuus Soaib venio ad te, et uxor tua, et duo filii tui cum ea.*
7 *Exivit ergò Musa ad occurrendũ socero suo; et adoravit, deinde osculatus est eum, et petiit uterque eorum de incolumitate amici sui, et ingressi sunt ambo in tentoriũ.*
8 *Et narravit Musa socero suo omnia quæ fecit Deus Pharaoni et Ægyptiis propter filios Israil, et omne infortunium quod evenit eis in itinere, et liberavit eos Deus.*
9 *Gavisus autem est Soaib de omni bono quod egerat Deus filiis Israil, et de salute eorum de manu Ægyptiorũ.*
10 *Et dixit Soaib, Benedictus sit Deus qui liberavit vos duos de manu Ægyptiorum et de manu Pharaonis, et liberavit populũ de bajulatione Ægyptiorum.*
11 *Nunc cognovi Deũ esse maximũ præ omnib⁹ adorandis, cùm punierit eos eâdem re quâ crudi fuerant in eos.*
12 *Deinde obtulit Soaib socer Musæ oblationes et sacrificia Deo. Et venit Haron et omnes seniores filiorum Israil ut comederent cibum cum socero Musæ coram Deo.*

ספר שמות : יח

.populum judicandū ad Mosch sedit & ,crastino *de* fuit Et
13 ויהי ממחרת וישב משה לשפט את־העם
,vesperam ad usque mane à Mosch juxta populus stetit Et
ויעמד העם על־משה מן־הבקר עד־הערב :
dixit & ,populo *faciens* ipse quæ omnia Mosch socer vidit Et
14 וירא חתן משה את כל־אשר־הוא עשה לעם ויאמר
sedes tu Cur ? populo *faciens tu quam ista res* Quæ
מה־הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב
?vesperam ad usque mane à te juxta stat populus omnis & ,tu solus
לבדך וכל־העם נצב עליך מן־בקר עד־ערב :
inquirendum ad populus me ad *veniet* Quia :suo socero Mosch Dixitque
15 ויאמר משה לחתנו כי־יבא אלי העם לדרש
inter *judicabo* &,me ad *veniens* ,*verbum* eis fuerit Cùm .Deum
16 אלהים : כי־יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין
,Dei statuta *notificabo & :ejus socium inter &* ,*virum*
איש ובין רעהו והודעתי את־חקי האלהים
verbum bonum Non : eum ad Mosch socer dixit Et . ejus leges &
17 ואת־תורתיו : ויאמר חתן משה אליו לא־טוב הדבר
populus etiam ,tu etiam,*marcesces Marcescendo* ,*faciens* tu quod
18 אשר אתה עשה : נבל תבל גם־אתה גם־העם
eam facere poteris Non *res te præ gravis* quia,tecum qui iste
הזה אשר עמך כי־כבד ממך הדבר לא־תוכל עשהו
erit & ,tibi consulam,*mea voce in* audi Nunc .tu solus
19 לבדך : עתה שמע בקלי איעצך ויהי
,Deo coram populo tu Esto .tecum Deus
אלהים עמך היה אתה לעם מול האלהים
.Deum ad *verba tu adduces* &
והבאת אתה את־הדברים אל־האלהים :
notificabis & : leges & ,statuta eos monebis Et
20 והזהרתה אתהם את־החקים ואת־התורת והודעת
.facient quod opus & ,*ea in ibunt* viam eis
להם את־הדרך ילכו בה ואת־המעשה אשר יעשון :
timentes ,*virtutis* viros populo omni ex *videbis* tu Et
21 ואתה תחזה מכל־העם אנשי־חיל יראי
eos super pones & : avaritiā odientes ,*veritatis* viros ,Deum
אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עלהם
principes & ,quinquaginta principes ,centenorum principes ,millenorum principes
שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי
rem omnem ,erit Et.tēpore omni in populū judicabunt Et *decem*
22 עשרת : ושפטו את־העם בכל־עת והיה כל־הדבר
alleviā & ,ipsi judicabūt parvam rem omnem & ,te ad *adducent* magnam
הגדל יביאו אליך וכל־הדבר הקטן ישפטו־הם והקל
tibi præcepit &,feceris hoc verbum Si .tecum ferent *&,te desuper*
23 מעליך ונשאו אתך : אם את־הדבר הזה תעשה וצוך
suū locū super iste popul' omnis etiā & ,stare poteris *&* ,Deus
אלהים ויכלת עמד וגם כל־העם הזה על־מקמו
omnia fecit &,sui soceri voci Mosch obedivit Et .*pace in veniet*
24 יבא בשלום : וישמע משה לקול חתנו ויעש כל
.dixit quæ
אשר אמר :

Versio VUL. LAT.

13 Alterâ autem die sedit Moy-
ses ut judicaret populum, qui
assistebat Moysi à manè usque
14 ad vesperam. Quòd cùm vi-
disset cognatus ejus, omnia
scilicèt quæ agebat in populo,
ait; Quid est hoc quod facis
in plebe? cur solus sedes, &
omnis populus præstolatur
de manè usque ad vesperam?
15 Cui respondit Moyses, Venit
ad me populus quærens sen-
16 tentiam Dei. Cúmque acci-
derit eis aliqua disceptatio,
veniunt ad me ut judicem in-
ter eos, & ostendam præcepta
17 Dei, & leges ejus. At ille,
Non bonam, inquit, rem fa-
18 cis. Stulto labore consumeris
& tu, & populus iste qui te-
cum est: ultra vires tuas est
negotium, solus illud non po-
19 teris sustinere. Sed audi ver-
ba mea atque consilia, & erit
Deus tecum. Esto tu populo
in his quæ ad Deum perti-
nent, ut referas quæ dicuntur
20 ad eum. Ostendásque populo
ceremonias & ritum colendi,
viámque per quam ingredi
debeant, & opus quod facere
21 debeant. Provide autem de
omni plebe viros potentes,
& timentes Deum, in qui-
bus sit veritas, & qui ode-
rint avaritiam, & constitue
ex eis tribunos, & centurio-
nes, & quinquagenarios, &
22 decanos, Qui judicent po-
pulum omni tempore: quic-
quid autem majus fuerit, re-
ferant ad te; & ipsi minora
tantummodò judicent: levi-
úsque sit tibi, partito in alios
23 onere. Si hoc feceris, implebis
imperium Dei, & præcepta
ejus poteris sustentare: &
24 omnis hic populus revertetur
ad loca sua cum pace. Quibus
auditis, Moyses fecit omnia
quæ ille suggesserat.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

13 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε
Μωυσῆς κρίνειν τὸν λαόν. παρειστήκει δὲ
πᾶς ὁ λαὸς Μωυσῇ ἀπὸ πρωΐθεν (σ) ἕως
14 δείλης. Καὶ ἰδὼν Ἰοθὸρ πάντα ὅσα ποιεῖ
τῷ λαῷ, λέγει, Τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ
λαῷ; διατί σὺ κάθησαι μόνος, πᾶς δὲ ὁ
λαὸς παρέστηκέ σοι (τ) ἀπὸ πρωΐθεν ἕως
15 δείλης; Καὶ λέγει Μωυσῆς τῷ γαμβρῷ,
Ὅτι παραγίνεται πρός με ὁ λαὸς ἐκζητῆ-
16 σαι κρίσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν γὰρ γένηται
αὐτοῖς ἀντιλογία, καὶ ἔλθωσι πρός με, δια-
κρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰ
προστάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ.
17 Εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς Μωυσῆ πρὸς αὐτόν,
18 Οὐκ ὀρθῶς σὺ ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο. Φθο-
ρᾷ καταφθαρήσῃ (υ) ἀνυπομονήτῳ καὶ σύ,
καὶ πᾶς ὁ (φ) λαὸς οὗτος, ὅς ἐστι (χ) μετὰ
σοῦ. βαρύ σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο· οὐ δυνήσῃ
19 ποιεῖν σὺ μόνος. Νῦν οὖν ἄκουσόν μου, καὶ
συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ.
γίνου σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἀν-
20 οίσεις τοὺς λόγους αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν· Καὶ
διαμαρτύρῃ αὐτοῖς τὰ προστάγματα τοῦ
Θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς αὐ-
τοῖς τὰς ὁδοὺς ἐν αἷς πορεύσονται ἐν αὐ-
21 ταῖς, καὶ τὰ ἔργα ἃ ποιήσουσι. Καὶ σὺ σε-
αυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἄνδρας
δυνατούς, θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους,
μισοῦντας ὑπερηφανίαν, καὶ (ψ) καταστήσεις
ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρ-
χους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ (ω) δεκα-
22 δάρχους. Καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν πᾶσαν ὥ-
ραν· τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνοίσου-
σιν ἐπὶ σέ· τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων
κρινοῦσιν αὐτοί· καὶ (α) κουφιοῦσιν ἀπὸ
23 σοῦ, καὶ (β) συναντιλήψονταί σοι. Ἐὰν
τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, κατισχύσει σε
ὁ Θεός, καὶ δυνήσῃ παραστῆναι, καὶ πᾶς ὁ
λαὸς (γ) οὗτος εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον μετ'
24 εἰρήνης ἥξει. Ἤκουσε δὲ Μωυσῆς τῆς φω-
νῆς τοῦ γαμβροῦ, καὶ ἐποίησεν ὅσα (δ)
εἶπεν αὐτῷ.

MS.A. (σ) ἕως ἑσπέρας. (τ) ἀπὸ πρω[ΐθεν] (υ) ἀνυπομονήτῳ (φ) λαός σου οὗτος, (χ) μετὰ σοῦ. * Γίνου σὺ (ψ) καταστήσεις αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν (ω) δεκαδάρχους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς. Καὶ κρινοῦσι (α) κουφιοῦσιν (β) συναντιλήμψονταί σου. (γ) οὗτος ἥξει εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ μετ' εἰρήνης. (δ) αὐτῷ εἶπεν.

Et factum est, post crastinum
consedit Moyses ad judicandum
populum. Adstabat autem omnis
populus Moysi à manè usque ad
vesperam. Et videns Iethro
omnia, quæcunque facit populo,
ait, Quid hoc, quod tu facis po-
pulo? Quarè tu sedes solus,
omnis autem populus adstat tibi
à manè usque ad vesperam?
Et dixit Moyses socero, Quia
venit ad me populus inquirere
judicium à Deo. Nam cum eis
contigerit altercatio, & vene-
rint ad me, judico unumquem-
que: & moneo eos præcepta
Dei, & legem ejus. Dixit au-
tem socer Moysis ad eum, Non
rectè tu facis verbum hoc. Cor-
ruptione corrumperis intolera-
bili & tu, & omnis populus hic,
qui est tecum. Grave tibi ver-
bum hoc: non poteris facere tu
solus. Nunc itaque audi me, &
consilium dabo tibi: & erit De-
us tecum. Esto tu populo in iis
quæ ad Deum: & referes verba
eorum ad Deum. Et (ε) testa-
beris illis præcepta Dei, & legem
ejus: & demonstrabis illis vi-
as, in quibus ambulabunt in
eis, & opera quæ facient. Et tu
provide tibi ex omni populo vi-
ros potentes, (ζ) Deum colentes,
viros justos, odio habentes (η)
superbiam: & constitues (θ)
super eos, tribunos, & centu-
riones, & quinquagenarios, &
(ι) decuriones. Et judicabunt
populum omni tempore: Ver-
bum autem grave referent ad
te. Quæ autem ex negotiis bre-
via fuerint, judicabunt ipsi: &
allevabunt à te, & (κ) suscipient
onus unà tecum. Si verbum hoc
feceris, corroborabit te Deus,
& poteris consistere: & omnis
populus hic ad locum suum
cum pace veniet. Audivit au-
tem Moyses vocem soceri, &
fecit quæcunque dixit ei.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]

Contigit autem postero die, ut sederet Mo- 13
ses ad judicandum populum. Stabatque
populus super Mosen, à mane usque ad ve-
speram. Videns autem socer Mosis omnia 14
quæ ille faciebat populo, dixit ad eum, Quæ
est res ista quam tu facis populo? cur sedes
tu solus, totusque populus astat tibi à mane
usque ad vesperam? Inquit Moses ad soce- 15
rum suum, Veniunt ad me populus, ut po-
stulent verbum à Deo. Quumque occurrit 16
eis negotium, veniunt ad me, & ego jus dico
inter virum & socium suum; & ostendo eis
præcepta Dei & leges ejus. Dixit ad Mosen 17
socer ejus, Non bene facis. Proculdubio 18
dedecore afficiéris, tam tu quàm totus popu-
lus iste qui tecum est, quandoquidem gravi-
us est negotium, nec poteris illud peragere
solus. Nunc audi vocem meam, & consili- 19
um tibi dabo, eritque Deus tecum. Esto tu
doctor populi à Deo, & esto introducens 20
negotia eorum apud Deum. Et hortaberis
eos ut custodiant mandata & leges, & osten-
des eis viam per quam ambulent, & opera
quæ faciant. Tu verò prospicies ex univer- 21
so populo viros fortitudinis, timentes De-
um, viros veraces, & odientes munus &
fraudem: eosque constitue super illos prin-
cipes millium, & principes centum, & prin-
cipes quinquaginta, & principes decem.
Et erunt judicantes populum in omni tem- 22
pore: Cúmque occurret eis negotium ar-
duum, venient ad te: omne autem nego-
tium parvi momenti ipsi judicabunt. Et
sublevа te ipsum, & portent tecum. Quòd 23
si rem hanc feceris, roborabit te Deus, &
poteris subsistere: quinetiam omnis po-
pulus iste, quisque domum suam repetent 24
cum pace. Obedivit itaque Moses voci so-
ceri sui, & fecit omnia quæ dixit ei.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

13 והוה ביומא דבתרוהי ויתיב משה
למדן ית עמא וקם עמא עלוהי
דמשה מן צפרא עד רמשא: 14 וחזא
חמוהי דמשה ית כל דהוא עבד
לעמא ואמר מה פתגמא הדין די
את עבד לעמא מה דין את יתיב
בלחודך וכל עמא קימין עלך
מן צפרא עד רמשא: 15 ואמר משה
לחמוהי ארי אתן לותי עמא
למתבע אולפן מן קדם יי: 16 כד הוי
להון דינא אתן לותי ודאין אנא בין
גברא ובין חבריה ומהודענא להון
ית קימיא דיי וית אוריתיה: 17 ואמר
חמוהי דמשה ליה לא תקין פתגמא
דאת עבד: 18 מלאה תלאי אף את
אף עמא הדין דעמך ארי יקיר מנך
פתגמא לא תכול למעבדיה
בלחודך: 19 כען קביל מני אמלכנך
ויהי מימרא דיי בסעדך הוי את
לעמא תבע אולפן מן קדם
יי ותהי מיתי את ית פתגמיא
קדם יי: 20 ותזהר יתהון ית קימיא
וית אוריתא ותהודע להון ית
אורחא דיהכון בה וית עובדא
די יעבדון: 21 ואת תחזי מכל עמא
גברין דחילא דחלין דיי גברין
דקשוט דסנן לקבלא ממון ותמני
עליהון רבני אלפין ורבני מאותא
רבני חמשין ורבני עשרותא:
22 וידונון ית עמא בכל עדן ויהי כל
פתגם רב ייתון לותך וכל פתגם
זעיר ידונון אנון ויקלון מנך
ויסוברון עמך: 23 אם ית פתגמא הדין
תעביד ויפקדנך יי ותיכול למקם
ואף כל עמא הדין על אתריה יהך
בשלם: 24 וקביל משה למימר חמוהי
ועבד כל די אמר:

Targum Onkelos (Versio Latina)

13 Factumq; est sequenti die, & sedit Moyses ut judicaret populum: stetitq; popul' apud Moysen, à mane usq; ad vesperam. 14 Viditq; socer Moysi omnia quæ ipse faciebat in populo: & ait; Quid est verbum hoc quod tu facis in populo? Cur tu solus sedes, & omnis populus stat apud te, à mane usq; ad vesperam? 15 Et ait Moyses socero suo: Venit enim ad me populus, ut quærat doctrinam à facie Domini. 16 Cúmque est eis judicium, veniunt ad me; & judico inter virum & proximum suũ: & doceo eos præcepta Dei, et leges ejus. 17 Dixitque socer Moysi ei: Non rectam rem tu facis. 18 Fatigatione fatigaberis; tam tu, quàm populus hic, qui tecum est: quia gravis tibi est res ista; non poteris facere eã tu solus. 19 Nunc acquiesce mihi, & dabo tibi consilium; & erit verbum Domini in adjutorium tui: esto tu populo quærens doctrinam à facie Dei; & tu referes *negotia* in conspectum Domini. 20 Et admonebis eos præceptis et legibus: et ostendes eis viam per quam ambulent, et opera quæ facturi sunt. 21 Tu autem videbis ex omni populo viros virtutis, timentes Deũ, viros veraces, qui oderint accipere pecuniam: & constitue super eos, tribunos, & centuriones; quinquagenarios, & decanos. 22 Ut judicent populum in omni tempore: & omne negotium quod fuerit magnum, referent ad te; omne autem negotium parvum, ipsi judicabunt: & alleviabunt à te onus; & supportabunt tecum. 23 Si verbum hoc feceris; & præceperit tibi Dominus, poteris stare: omnis quoque populus hic ibunt ad locum suum in pace. 24 Acquievitque Moyses verbo soceri sui: & fecit omnia quæ dixit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13–24 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13–24 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

13 *Die autem crastinâ sedit Moses ut judicaret populum, stetitque populus ante Mosen à mane usque ad vesperam.* 14 *Videns autem socer Mosis omne quod faciebat populo, dixit; Quæ res est ista quam facis, populo; quare sedes solus, & omnis populus stat coram te à mane usque ad vesperam?* 15 *Et respondit Moses socero suo, Quoniam venit ad me populus ut quærat Dominum.* 16 *Cùm accidit eis negotium, veniunt ad me, & judico inter virum & socium ejus, notáque facio eis præcepta Dei & leges ejus.* 17 *Dixit autem Socer Mosis ei, Non est bona res ista quam facis.* 18 *(c) Deficiendo concides, etiam tu, etiam populus iste qui tecum est; res est gravior viribus tuis, non poteris eum facere solus.* 19 *Nunc audi vocem meam, consulam tibi, eritque Deus tecum: Esto tu pro populo ante Dominum, referásque negotia ad Deum.* 20 *Explicabis quoque eis præcepta, & legem, notámque facies eis viam quâ ambulabunt, & opus quod facient.* 21 *Tu autem providebis tibi ex omni populo viros virtutis, timentes Deum, viros veraces, odio habentes (d) avaritiam: ponésque super eos principes millium, centuriones, quinquagenarios, et decuriones.* 22 *Et judicabunt populum omni tempore; omnem autem rem magnam referent ad te, omnem verò rem parvam judicabunt illi. Exonera teipsum, portentque tecum.* 23 *Si rem hanc feceris, & præceperit tibi Deus, poteris subsistere; atque etiam populus iste in locum suum veniet cum pace.* 24 *Et obedivit Moses voci soceri sui, fecitque omne quod dixerat.*

VER. SAM. (c) Defatigatione defatigaberis (d) prædam:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * ولما كان من غد جلس موسى ليحكم للقوم * ووقف القوم امامه من الغداة الى العشي * فراى
14 حموه جميع ما صنع بالقوم * فقال ما هذا الامر الذي انت صانعه بالقوم * وما بالك جالسا وحدك
15 وجميع القوم واقفون امامك من الغداة الى العشي * قال له اذ جاءني القوم يطلبون امر الله
16 * ان كانت خصومة جاؤوا الي حكمت بين الرجل وصاحبه * وعرفتهم رسوم الله وشرايعه * قال حموه
17 18 موسى ليس هذا الامر الذي انت صانعه حسنا * كلالا تكل انت والقوم الذين معك ايضا
19 لان هذا الامر ثقيل عليك ولا تطيق ان تتولاه وحدك * الان اقبل مني ما اشير به عليك
20 ويكون الله معك * كن انت للقوم من جهة الله * ترفع امورهم اليه * وتنذرهم بالرسوم والشرايع
21 وتعرفهم الطريق الذي يسلكون فيه والعمل الذي يعملونه * وانت فانظر من جميع القوم
22 اناسا ذوي حيل اتقياء لله ذوي حق شانئي الطمع * وول عليهم روساء الوف ومئين وخمسين
23 وعشرات * فيحكموا بين القوم في كل وقت * ويكونوا يرفعون اليك كل امر عظيم * وكل امر
24 صغير يحكمون فيه هم * وخفف عن نفسك * وهم يحملون معك * فان انت صنعت هذا الامر
وامرك الله به * استطعت الثبات * ويصير ايضا جميع هذا الشعب الى موضعه بسلام * فقبل موسى
من حميه * فصنع جميع ما قال له *

13 * *Et cùm factum esset mane, sedit Musa ut judicaret populum; stetitque populus coram ipso à mane usque ad vesperam.* 14 *Et vidit socer ejus omnia, quæ fecit populo, & dixit, Quæ est hæc res quam facis populo? Et quare tu sedes solus, & universus populus stant corã te à mane usque ad vesperam?* 15 *Ait illi, Cùm venerit ad me populus ut petant negotium Dei,* 16 *Si fuerit lis, & venerint ad me, judico inter virum & proximum suum, & notifico illis jussa Dei & leges ejus.* 17 *Dixit socer Musæ, Non est hoc negotiũ quod facis, consentaneum.* 18 *Defatigatione defatigaris tu, & gens quæ tecum est etiam; quoniam hoc negotium grave est tibi; & non poteris illud suscipere solus.* 19 *Accipe itaque à me consilium quod tibi do, & erit Deus tecum. Sis tu populo à parte Dei, deferens eorum negotia ad ipsum,* 20 *Et hortans eos ad constitutiones & leges, & notificans eis viam, per quam ambulent, & opus quod operentur.* 21 *Et tu considera ex universo populo homines præditos virtute, & colentes Deum, veraces, osores aviditatis; et constitue super eos principes millium, et ducentorum, et quinquaginta, et decem.* 22 *Et judicent inter populum in omni tempore, sintque deferentes ad te omne negotium magnum, & omne negotium parvum judicabunt ipsi; & alleva te ipsum, & ipsi sustinebunt tecum.* 23 *Quòdsi feceris hanc rem, & præceperit tibi Deus illam, poteris perseverare; & ibit etiam universus hic populus ad locum suum cum salute.* 24 *Itaque obedivit Musa socero suo, & fecit omnia quæ dixit ei.*

ספר שמות : יט

eos dedit & ,Israel omni ex *virtutis* viros Moseh elegit Et
25 ויבחר משה אנשי־חיל מכל־ישראל ויתן אתם
principes ,centenorũ principes ,millenorum principes ,populum super capita
ראשים על־העם שרי אלפים שרי מאות שרי
.tẽpore omni in populum judicabant Et .*decem principes & quinquaginta*
26 חמשים ושרי עשרת : ושפטו את־העם בכל־עת
parvam rem omnem & ,Moseh ad *adducent duram* Rem
את־הדבר הקשה יביאון אל־משה וכל־הדבר הקטן
ad sibi abiit & : suũ socerum Moseh *dimisit* Et .ipsi *judicabunt*
27 ישפוטו הם : וישלח משה את־חתנו וילך לו אל־
.suam terram
ארצו :

CAP. XIX. יט

Ægypti terra è Israel filiorum *exire* tertio mense In
1 בחדש השלישי לצאת בני־ישראל מארץ מצרים
,Rephidim de sunt profecti Et .Sinai desertum sunt ingressi ipsa die in
2 ביום הזה באו מדבר סיני : ויסעו מרפידים
,deserto in sunt castrametati & ,Sinai desertum venerunt &
ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר
Moseh Et .montem contra Israel ibi est castrametat⁹ &
3 ויחן־שם ישראל נגד ההר : ומשה
è Dominus eum *ad clamavit* Et .Deum ad ascendit
עלה אל־האלהים ויקרא אליו יהוה מן־
annunciabis & ,Jahacob domui dices Sic :dicendo ,monte
ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד
:Ægyptiis feci quæ ,vidistis Vos .Israel filiis
4 לבני ישראל : אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים
.me ad vos adduxi & ,aquilarum alas super vos elevavi Et
ואשא אתכם על־כנפי נשרים ואבא אתכם אלי :
custodieritis & ,meæ voci obedieritis obediendo si nunc Et
5 ועתה אם־שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את־
omnis *mihi* quia ,populis omnib⁹ præ *peculium* mihi eritis & ,meũ pactũ
בריתי והייתם לי סגלה מכל־העמים כי־לי כל־
.sancta gens & ,*sacerdotum* regnum mihi eritis vos Et .terra
6 הארץ : ואתם תהיו־לי ממלכת כהנים וגוי קדוש
,Moseh venit Et .Israel filios ad loquĕris quæ verba Hæc
7 אלה הדברים אשר תדבר אל־בני ישראל : ויבא משה
verba omnia eis coram posuit & ,populi seniores vocavit &
ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל־הדברים
.Dominus ei præcepit quæ ,ista
האלה אשר צוהו יהוה :

Versio VULG. LAT.

25 Et electis viris strenuis de
cuncto Israel, constituit eos
principes populi, tribunos,
& centuriones, & quinqua-
26 genarios, & decanos. Qui
judicabant plebem omni tem-
pore: quidquid autem gravi-
us erat, referebant ad eum,
faciliora tantummodò judi-
27 cantes. Dimisítque cogna-
tum suum: qui reversus abi-
it in terram suam.

CAP. XIX.

1 MEnse tertio egressionis
Israel de terra Ægypti, in die
hac venerunt in solitudinem
2 Sinai. Nam profecti de Ra-
phidim, & pervenientes us-
que in desertum Sinai, ca-
strametati sunt in eodem lo-
co: ibíque Israel fixit tento-
3 ria è regione montis. Moy-
ses autem ascendit ad Deum,
vocavítque eum Dominus
de monte, & ait; Hæc di-
ces domui Jacob, & annun-
4 tiabis filiis Israel. Vos ipsi
vidistis, quæ fecerim Ægy-
ptiis: quo modo portaverim
vos super alas aquilarum, &
5 assumpserim mihi. Si ergò
audieritis vocem meam, &
custodieritis pactum meum,
eritis mihi in peculium de
cunctis populis: mea est e-
6 nim omnis terra. Et vos
eritis mihi in regnum sa-
cerdotale, & gens san-
cta. Hæc sunt verba quæ lo-
7 quéris ad filios Israel. Venit
Moyses: & convocatis ma-
joribus natu populi, expo-
suit omnes sermones quos
mandaverat Dominus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

25 Καὶ ἐπέλεξε Μωυσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ
παντὸς Ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ᾽
αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ
πεντηκοντάρχους καὶ (ε) δεκαδάρχους.
26 Καὶ ἐκρίνοσαν τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. (ζ)
πᾶν δὲ ῥῆμα ὑπέρογκον ἀνεφέρεσαν ἐπὶ
Μωυσῆν· πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν (η) ἐκρί-
27 νοσαν αὐτοί. Ἐξαπέστειλε δὲ Μωυσῆς (θ)
τὸν ἑαυτοῦ γαμβρὸν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
γῆν αὐτοῦ.

MS.A. (ε) δεκαδάρχους, καὶ γραμ-
ματοεισαγωγεῖς. Καὶ ἔκρινεν τὸν
(ζ) τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνέφε-
ρεν πρὸς Μωυσῆν· (η) ἔκεινον αὐτοί.
(θ) τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ,

ΚΕΦ. ιθ´.

1 ΤΟῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν
υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ
ταύτῃ, (α) ἤλθοσαν εἰς (β) τὴν ἔρημον τοῦ
2 Σινά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Ῥαφιδεὶν, καὶ
(γ) ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σινά, καὶ
παρενέβαλεν ἐκεῖ Ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ
3 ὄρους. Καὶ Μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος
τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐκ
τοῦ ὄρους, λέγων, Τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ
Ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.
4 Αὐτοὶ ἑωράκατε ὅσα πεποίηκα τοῖς Αἰ-
γυπτίοις, καὶ ἀνέλαβον ὑμᾶς ὡσεὶ ἐπὶ
πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσηγαγόμην
5 ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν. Καὶ νῦν ἐὰν ἀκοῇ
ἀκούσητε (δ) τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ φυλά-
ξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι λαὸς
περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν· ἐμὴ
6 γάρ ἐστι πᾶσα ἡ γῆ. Ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι
βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον.
Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσρα-
7 ήλ. Ἦλθε δὲ Μωυσῆς, καὶ ἐκάλεσε τοὺς
(ε) πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ· καὶ παρέθη-
κεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους,
οὓς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Θεός.

MS.A. Κεφ. ιθ´. (α) ἦλθον (β) ἔρη-
μον Σινά. Καὶ ἐξῆραν (γ) ἦλθον
(δ) τῆς φωνῆς μου, (ε) πρεσβυτέ-
ρους Ἰσραήλ·

Et selegit Moyses viros po- 25
tentes ex omni Israel, &
fecit eos super eos, tribunos,
& centuriones, & quinqua-
genarios, & decuriones. Et 26
judicabant populum omni
tempore. Omne autem ver-
bum (ζ) grave referebant
ad Moysen: omne autem
verbum leve judicabant i-
psi. Dimisit autem Moy- 27
ses socerum suum, & abiit
in terram suam.

CAP. XIX.

MEnse (a) autem ter- 1
tio exitûs filiorum Israel
de terra Ægypti, hâc die
venerunt in desertum Sina.
Et promoverunt ex Raphi- 2
din, & venerunt in de-
sertum Sina: & castrameta-
tus est ibi Israel contra mon-
tem. Et Moyses ascendit 3
in montem Dei: & voca-
vit eum Deus de monte,
dicens; Hæc dices domui
Jacob, & nunciabis filiis
Israel. Vos ipsi vidistis 4
(b) quæ feci Ægyptiis:
& assumpsi vos tanquam
super alas aquilarum, &
adduxi vos ad meipsum.
Et nunc si auditione audie- 5
ritis vocem meam, & custo-
dieritis testamentum meum,
eritis mihi populus (c) pe-
culiaris ex omnibus gen-
tibus: mea est enim omnis
terra. Vos autem eritis 6
mihi regale sacerdotium, &
gens sancta. Hæc verba di-
ces filiis Israel. Venit au- 7
tem Moyses, (d) & vo-
cavit seniores populi, &
exposuit eis omnia verba
hæc, quæ constituit eis Do-
minus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

CAP. XIX.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Et selegit Moses viros fortitudinis ex 25
universo Israele, & constituit eos capita
super populum, *nempe* tribunos, & cen-
turiones, & quinquagenarios, & decu-
riones. Et judicabant populum omni 26
tempore: & negotium arduum referebant
ad Mosen; negotium verò parvum, judica-
bant ipsi. Dimisit autem Moses socerum 27
suum, abiitque in terram suam.

CAP. XIX.

MEnse tertio post egressum filiorum 1
Israel ex Ægypto, hoc ipso die venerunt
ad desertum Sin. Et solventes ex Rephi- 2
din, venerunt in desertum Sinai, & ca-
strametati sunt in deserto, & commoratus
est illic Israel è regione montis. Moses 3
autem ascendit ad Deum, vocavítque eum
Deus de monte, dicens; Sic dices fami-
liæ Jacobi, & ostendes filiis Israel. Vos 4
vidistis quæ feci Ægyptiis, & portavi
vos quasi super alis aquilæ, & adduxi vos
ad me. Et nunc si audientes audieritis 5
vocem meam, & servaveritis pactum me-
um, eritis mihi chari præ omnibus gen-
tibus terræ, quoniam mea est terra. Et 6
vos eritis mihi regnum, & Sacerdotes,
& gens sancta. Hos sermones dices fa- 7
miliæ Israelis. Venit igitur Moses, & con-
vocavit seniores populi, retulítque coram
eis omnes sermones quos præceperat ei
Dominus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LAT.

תרגום אונקלוס

25 ובחר משה גברין דחילא מכל ישראל ומני יתהון רישין על עמא רבני אלפין רבני מאותא רבני חמשין ורבני עשורתא:
26 ודינין ית עמא בכל עדן ית פתגם קשי מיתן לות משה וכל פתגם זעיר דינין אנון:
27 ושלח משה ית חמוהי ואזל ליה לארעיה:

יט

1 בירחא תליתאה למפק בני ישראל מארעא דמצרים ביומא הדין אתו למדברא דסיני:
2 ונטלו מרפידים ואתו למדברא דסיני ושרו במדברא ושרא תמן ישראל לקבל טורא:
3 ומשה סליק קדם יי וקרא ליה יי מן טורא למימר כדנן תימר לבית יעקב ותחוי לבני ישראל:
4 אתון חזיתון די עבדית למצראי ואטלית יתכון כדעל גדפי נשרין וקריבית יתכון לפולחני:
5 וכען אם קבלא תקבלון למימרי ותטרון ית קימי ותהון קדמי חביבין מכל עממיא ארי דילי כל ארעא:
6 ואתון תהון קדמי מלכין כהנין ועם קדיש אלין פתגמיא די תמליל עם בני ישראל:
7 ואתא משה וקרא לסבי עמא וסדר קדמיהון ית כל פתגמיא האלין דפקדיה יי:

Targ. ONKELOS.

25 Elegitque Moyses viros virtutis ex omni Israel; & constituit eos principes super populum: tribunos, centuriones; quinquagenarios, decanos.
26 Et judicabant populum omni tempore: negotium quod erat grave, referebant ad Moysen; & omne negotium quod erat parvum, judicabant ipsi.
27 Dimisitque Moyses socerum suum: & abiit in terram suam.

CAP. XIX.

1 MEnse tertio egressionis filiorum Israel de terrâ Ægypti; in die hac venerunt in solitudinem
2 Sinai. Profectique sunt de Raphidim, & venerunt in desertum Sinai; & castrametati sunt in deserto: castrametatúsque est ibi Israel, è re-
3 gione montis. Moyses autem ascendit *coram Domino*: vocavitque eum Dominus de monte dicens; Hæc dices domui Jacob, & annunciabis filiis Israel.
4 Vos vidistis quæ fecerim Ægyptiis: & portavi vos quasi super alas aquilæ; & applicavi vos ad ser-
5 vitutem meam. Et nunc, si obedieritis verbo meo; & custodieritis pactum meum: eritis coram me dilecti præ omnibus populis; quoniam mea est
6 omnis terra. Vos autem eritis coram me reges & sacerdotes, & populus sanctus: hæc sunt verba, quæ loquêris cum
7 filiis Israel. Venitque Moyses; & vocavit seniores populi: & exposuit coram eis omnia verba hæc, quæ præceperat ei Dominus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

VER. SAM.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixit igitur Moses populo, Non poterō ego solus ferre vos: Dominus Deus vester multiplicavit vos, nam ecce vos estis hodie sicut stellæ cœli præ multitudine. Dominus Deus patrum vestrorum addat vobis sicut vos mille vicibus, et benedicat vobis sicut locutus est vobis; at quomodo feram solus laborem vestrum, (e) onus vestrum, et litē vestram? Date ex vobis viros sapientes, intelligentes, & prudentes secundùm tribus vestras, & ponā eos in capita vestra, & respondebunt, et loquentur rem bonam quā dices eis faciendam. Tum accepit capita tribuum, viros sapientes, & intelligentes; & constituit eos capita super eos, præfectos millibus, & centuriones, quinquagenarios et decuriones, & (f) duces secundùm tribus eorum. Præcepit quoque judicibus eorum, dicens; Audite inter fratres vestros, et judicabitis justitiam inter virum, & inter fratrem ejus, & inter alienigenā; non cognoscetis facies in judicio: parvum sicut magnum audietis; non timebitis à facie viri, quoniam judiciū Domino est istud. Rem autem vobis difficilē deferetis ad me, & audiam eam, & præcipiam vobis omnia verba quæ facienda erunt. 25
Et judicabunt populū omni tempore; rem magnam referent ad Mosen, sed omnem rem parvā judicabunt illi. 26
Et dimisit Moses socerum suum, & abivit in terram suam. 27

CAP. XIX.

MEnse tertio egressûs filiorū Israel de terra Ægypti, illo die venerunt in desertum Sinai. 1
Profectique de Raphidim, venerunt in desertum Sinai, & castrametati sunt in deserto; castrametatus est autem Israel ibi ex adverso montis. 2
Moses verò ascendit ad Dominū: Et vocavit eum Dominus de monte, dicens; Sic dices domui Jacob, & narrabis filiis Israel. 3
Vos videtis, quæ feci Ægyptiis, ut sustulerim vos super alas aquilarum, & adduxerim vos ad me. 4
Nunc autem si audiendo audieritis vocem meam, & servaveritis fœdus meum, eritis mihi peculium præ omnibus populis, quoniam mea est omnis terra. 5
Vos quoque eritis mihi regnū Sacerdotale, & gens sancta: Hæc sunt verba que dices filiis Israel. 6
Venit autem Moses, & vocavit (a) seniores populi, et proposuit ante eos omnia verba quæ præceperat ei Dominus. 7

VER. SAM. (e) stultitiam vestram, (f) scribas (a) sapientes

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 *فاختار موسي اناسا ذوي حيل من بني اسرائيل *فجعلهم رؤساء عليهم رؤساء الوف ومئين
وخمسين وعشرات * فصاروا يحكمون بين القوم في كل وقت فيرفعون الامر الصعب الي موسي
والصغير يحكمون فيه هم *ثم اطلق موسي حماه ومضي الي بلده * الفصل التاسع عشر
1 * وفي الشهر الثالث من خروج بني اسرائيل من بلد مصر في ذلك اليوم جاؤا الي برية
سيناء * اذ رحلوا من رفيديم *جاؤا الي برية سيناء ونزلوا في البر ونزل ثم الاسرائيليون
حذاء الجبل * وموسي صعد الي ملاك الله * فناداه الله من الجبل قائلا * كذا قال الله لآل
يعقوب واخبر آل اسرائيل * انتم رايتم ما صنعت بالمصريين * وحملتكم شبه المحمول علي
اجنحة النسور واتيت بكم الي جبلي هذا * والان ان قبلتم امري وحفظتم عهدي *
كنتم لي خاصة من جميع الشعوب * لان لي جميع العالم * وانتم تكونون لي ملك امامة وشعبا
مقدسا * هذا الكلام الذي تقوله لبني اسرائيل * فجاء موسي فدعا باشياخ القوم وتلا عليهم
جميع هذا الكلام الذي امره الله به *

Et selegit Musa viros virtute præditos de filiis Israil, & constituit eos principes super eos, principes millium, & ducentorum, & quinquaginta, & decem. 25
Et cœperunt judicare inter populum omni tempore, & deferebant negotium difficile ad Musam, & negotium exiguum judicabant ipsi. 26
Deinde dimisit Musa socerum suum, & abiit in patriam suam. 27

CAP. XIX.

ET in mense tertio ab exitu filiorum Israil de regione Ægypti, in eâ die venerunt ad desertum Sinai, 1
Postquam profecti fuerant de Raphidim: venerunt ergò ad desertum Sinai, & castrametati sunt in deserto, & castrametati sunt ibi Israëlitæ è regione montis. 2
Et Musa ascendit ad Angelum Dei, & vocavit eum Deus de monte, dicens; Sic dixit Deus stirpi Jacob, & significavit stirpi Israil. 3
Vos vidistis quid feci Ægyptiis, & portavi vos ut eum qui gestatur super alas aquilarum, & adduxi vos ad montem meum hunc. 4
Et nunc si acceptaveritis præceptum meum, & custodieritis pactum meum, eritis mihi proprietas ex omnibus populis, eò quòd mihi est totus mundus: 5
Et vos eritis mihi regnum sacerdotii, & populus sanctificatus. Hic est sermo quem dices filiis Israil. 6
Venit ergò Musa, & vocavit seniores plebis, & narravit illis universa hæc verba quæ præcepit illi Deus. 7

ספר שמות : יט

est locutus quod Omne : dixerunt &,pariter popul⁹ omnis respõderũt Et

8 וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר

.Dominum ad populi verba Moseh retulit Et .faciem⁹, Domin⁹

יְהוָה נַעֲשֶׂה וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה׃

,nubis densitate in te ad veniens ego Ecce : Moseh ad Domin⁹ Dixitq;

9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן

.seculũ in credant te in etiã &,tecũ me loquẽdo in,popul⁹ audiat ut

בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם

Domin⁹ Dixitque .Dominum ad populi verba Moseh nunciavit Et

10 וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה

,cras & ,hodie eos sanctificabis & ,populum ad Vade : Moseh ad

אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר

quia ;tertium diem ad parati erunt Et .sua vestimenta lavabunt &

11 וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי

populi omnis oculis in Dominus descendet tertia die in

בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם

: dicendo ,circum populum terminabis Et .Sinai montẽ super

12 עַל־הַר סִינָי׃ וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר

.ej⁹ terminum in tangere &,montẽ in ascendere vobis Custodimini

הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ

eũ in tanget Non .morietur moriendo, montem in tetigerit qui omnis

13 כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר מוֹת יוּמָת׃ לֹא־תִגַּע בּוֹ

animal sive;jaculabitur jaculãdo vel,lapidabitur lapidãdo quia ,manus

יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־בְּהֵמָה

.montẽ in ascendent ipsi ,cornu arietis protrahendo In.vivet non ,vir sive

אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר׃

,populum sanctificavit & ,populum ad monte de Moseh descẽdit Et

14 וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם

parati Estote : populum ad dixit Et .sua vestimenta laverunt &

15 וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הֱיוּ נְכֹנִים

die in fuit Et .uxorem ad appropinquetis ne ,dies tres ad

16 לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃ וַיְהִי בַיּוֹם

gravis nubes & ,fulgura & voces fuit & ,mane existendo in , tertio

הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד

qui populus omnis expavit &:valde fortis buccinæ vox & ,montẽ super

עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר

Dei occursum in populum Moseh eduxit Et .castrametatione in

17 בַּמַּחֲנֶה׃ וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים

fumabat Sinai mons Et .montis infimo in steterunt & ,castrametatione è

18 מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר׃ וְהַר סִינַי עָשַׁן

ascẽdit & : igne in Dominus eum super descendisset quòd facie à,ipse totus

כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל

.valde mons omnis expavit & ,fornacis fumus sicut,ej⁹ fumus

עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר מְאֹד׃

Deus &,loquebatur Moseh:valde se fortificãs & ,iens buccinæ vox fuit Et

19 וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים

caput super Sinai montẽ super Domin⁹ descẽdit Et.voce in ei respõdebat

20 יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר סִינַי אֶל־רֹאשׁ

ascendit Et .montis caput ad Moseh ad Dominus clamavit Et :montis

הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל

.Moseh

מֹשֶׁה׃

Versio VULG. LAT.

8 Responditque omnis populus
simul, Cuncta quæ locutus est
Dñs,faciem⁹. Cúmq; retulisset
Moyses verba populi ad Dñm,
9 Ait ei Dñs, Jam nunc veniam
ad te in caligine nubis, ut au-
diat me popul⁹ loquentem ad
te, & credat tibi in perpetuũ.
Nuntiavit ergò Moyses verba
10 populi ad Dñm. Qui dixit ei,
Vade ad populum, & sanctifi-
ca illos hodiè, et cras; lavéntq;
11 vestiméta sua. Et sint parati in
diem tertium: in die enim ter-
tia descendet Dominus coram
omni plebe super montem Si-
12 nai. Constituésq; terminos po-
pulo per circuitum, & dices ad
eos; Cavete ne ascendatis in
monté, nec tangatis fines illi-
us: omnis qui tetigerit monté,
13 morte morietur. Manus non
tanget eum, sed lapidibus op-
primetur, aut confodietur ja-
culis: sive jumentum fuerit,
sive homo, non vivet. Cùm
cœperit clangere buccina, tũc
14 ascendant in montem. Descen-
ditq; Moyses de monte ad po-
pulum, & sanctificavit eum.
Cúmq; lavissent vestimenta
15 sua, Ait ad eos; Estote para-
ti in diem tertium, & ne ap-
propinquetis uxorib⁹ vestris.
16 Jamque advenerat terti⁹ dies,
& mane inclaruerat: & ec-
ce cœperunt audiri tonitrua,
ac micare fulgura, & nubes
densissima operire montem,
clangórque buccinæ vehemen-
tiùs perstrepebat: & timuit
populus qui erat in castris.
17 Cúmq; eduxisset eos Moyses
in occursũ Dei de loco castro-
rum, steterunt ad radices mon-
18 tis. Tot⁹ auté mons Sinai fu-
mabat: eò quòd descendisset
Dominus super eum in igne,
& ascenderet fumus ex eo
quasi de fornace: erátq; omnis
19 mõs terribilis. Et sonit⁹ bucci-
næ paulatim crescebat in maj⁹,
& prolixiùs tendebatur: Moy-
ses loquebatur, & De⁹ respon-
20 debat ei. Descéditq; Dñs super
móté Sinai in ipso mõtis ver-
tice, et vocavit Moysen in ca-
cumé ej⁹. Quò cùm ascédisset,

Versio GRÆCA. LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

8 (ζ) Ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν,
καὶ εἶπαν, Πάντα ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς, ποιή-
σομεν καὶ ἀκουσόμεθα. ἀνήνεγκε δὲ Μωυ-
σῆς τοὺς (η) λόγους τούτους πρὸς τὸν Θεόν.
9 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἰδοὺ ἐγὼ
παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα
ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς σὲ, καὶ
σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγγειλε
δὲ Μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύρι-
10 ον. Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Κα-
ταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, καὶ ἅγνισον
αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ (θ) πλυνά-
11 τωσαν τὰ ἱμάτια, Καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι
εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην· τῇ γὰρ ἡμέ-
ρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐπὶ τὸ
(ι) ὄρος τὸ Σινὰ, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.
12 Καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ, λέγων, Προσ-
έχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ
θιγεῖν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ὄρους,
13 θανάτῳ τελευτήσει. Οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χείρ·
ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσεται, ἢ βολίσι
κατατοξευθήσεται. ἐάν τε κτῆνος ἐάν
τε ἄνθρωπος, οὐ ζήσεται. ὅταν αἱ φωναὶ καὶ
αἱ σάλπιγγες καὶ ἡ νεφέλη ἀπέλθῃ ἀπὸ
τοῦ ὄρους, ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος.
14 Κατέβη δὲ Μωυσῆς (κ) ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν
λαὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτούς· καὶ ἔπλυναν
15 τὰ ἱμάτια. Καὶ εἶπε τῷ λαῷ, Γίνεσθε ἕ-
τοιμοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυ-
16 ναικί. Ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ (λ)
γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ (μ) ἐγένοντο
φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπ'
ὄρους Σινά· φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα.
καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ (ν) λαὸς ὁ ἐν τῇ παρ-
17 εμβολῇ. Καὶ ἐξήγαγε Μωυσῆς τὸν λαὸν
(ξ) εἰς συνάντησιν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς παρεμ-
βολῆς· καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὄρος. (ο)
18 Τὸ ὄρος τὸ Σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον, διὰ τὸ
καταβεβηκέναι (π) ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν
πυρί· καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς, (ρ) ὡσεὶ
καπνὸς καμίνου· καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφό-
19 δρα. Ἐγένοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος
προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα. Μωυσῆς
(σ) ἐλάλησεν, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ
20 φωνῇ. Κατέβη δὲ κύριος ἐπὶ τὸ (τ) ὄρος
τὸ Σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· καὶ ἐ-
κάλεσε κύριος Μωυσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ
ὄρους· καὶ ἀνέβη Μωυσῆς.

Respondit autem omnis populus 8
unanimiter, & dixerunt, Omnia
quæcunque dixit Deus, facie-
mus, & audiemus. Retulit au-
tem Moyses verba hæc ad Deum.
Dixit autem Dominus ad Moy- 9
sen, Ecce ego advenio ad te in
columna nubis, ut audiat popu-
lus loquentem me ad te, & tibi
credant in seculum. Nuntiavit
autem Moyses verba populi ad
Dominum. Dixit autem Dominus 10
ad Moysen, Descendens testare
populo, & (e) purifica illos ho-
diè, & cras, & lavent (f) ve-
stimenta, Et sint parati in diem 11
tertiam: Tertiâ enim die descen-
det Dominus in montem Sina
coram omni populo. Et (g) ter- 12
minabis populum in circuitu, di-
cens; Attendite vobis ipsis, ne
ascendatis in montem, neque tan-
gatis quid illius. Omnis qui te-
tigerit montem, morte peribit.
Non tanget eum manus: in la- 13
pidibus enim lapidabitur, vel
(h) jaculo confodietur. Sive
pecus, sive homo, non vivet. Cùm
voces, & tubæ, & nubes (i) dis-
cesserint à monte, illi ascendent
in montem. Descendit autem 14
Moyses de monte ad populum,
& sanctificavit eos: & lave-
runt vestimenta. Et dixit popu- 15
lo, Estote parati, tres dies ne ac-
cesseritis ad uxorem. Factum 16
est autem die tertiâ, cùm esset
diluculum versùs, & factæ
sunt voces, & fulgura, & nu-
bes caliginosa super montem
Sina: vox tubæ sonabat ma-
gnum. Et consternatus est omnis
populus qui in castris. Et eduxit 17
Moyses populum in occursum
Dei è castris: & astiterunt sub
monte. Mons Sina fumabat to- 18
tus, eò quòd descenderat super
eum Deus in igni: & ascende-
bat fumus, tanquam fumus forna-
cis. Et obstupuit omnis populus
valdè. Factæ sunt autem voces 19
tubæ procedentes fortiores valdè.
Moyses loquebatur, Deus autem
respondebat ei voce. Descendit 20
autem Dominus super montẽ Si-
na, super cacumen montis. Et vo-
cavit Dominus Moysen in cacu-
men montis. Et ascendit Moyses.

MS.A. (ζ) Καὶ ἀπεκρίθη (η) λόγους τοῦ λαοῦ πρὸς (θ) πλυνάτωσαν
(ι) ὄρος Σινά, (κ) ἀπὸ τοῦ (λ) γεννηθέντος πρὸς (μ) ἐγένοντο
(ν) λαὸς ἐν (ξ) εἰς τὴν συνάντησιν (ο) Τὸ δὲ ὄρος Σινὰ (π) τὸν Θεὸν ἐν
πυρὶ ἐπ' αὐτό· ἀνέβαινεν δὲ (ρ) ὡς (σ) ἐλάλει, (τ) ὄρος Σινὰ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 ܘܥܢܘ ܟܠܗ ܥܡܐ ܐܟܚܕܐ ܘܐܡܪܘ. ܟܠ ܕܐܡܪ ܡܪܝܐ ܢܥܒܕ. ܘܐܦܢܝ ܡܘܫܐ ܦܬܓܡܘܗܝ ܕܥܡܐ *
9 ܠܘܬ ܡܪܝܐ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܗܐ ܐܢܐ ܐܬܐ ܠܘܬܟ ܒܥܢܦܠܐ ܕܥܢܢܐ. ܕܢܫܡܥ ܥܡܐ ܟܕ ܡܡܠܠ ܐܢܐ ܥܡܟ. ܘܐܦ ܒܟ ܢܗܝܡܢܘܢ ܠܥܠܡ.
10 ܘܚܘܝ ܡܘܫܐ ܦܬܓܡܘܗܝ ܕܥܡܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܙܠ ܠܘܬ ܥܡܐ ܘܩܕܫ ܐܢܘܢ ܝܘܡܢܐ ܘܡܚܪ.
11 ܘܢܚܘܪܘܢ ܢܚܬܝܗܘܢ. * ܘܢܗܘܘܢ ܡܛܝܒܝܢ ܠܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ. ܡܛܠ ܕܒܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ ܢܚܬ ܡܪܝܐ ܠܥܝܢܝ ܟܠܗ ܥܡܐ
ܥܠ ܛܘܪܐ ܕܣܝܢܝ. * ܘܐܣܗܕ ܒܥܡܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܙܕܗܪܘ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܬܣܩܘܢ ܠܛܘܪܐ. ܘܠܐ ܬܩܪܒܘܢ ܠܫܦܘܠܘܗܝ.
12 ܟܠ ܕܢܩܪܘܒ ܠܛܘܪܐ ܡܡܬ ܢܡܘܬ. * ܠܐ ܬܩܪܘܒ ܒܗ ܐܝܕܐ. ܐܠܐ ܒܟܐܦܐ ܢܬܪܓܡ. ܘܒܓܐܪܐ ܢܫܬܕܐ.
13 ܐܢ ܒܥܝܪܐ ܘܐܢ ܒܪܢܫܐ ܠܐ ܢܚܐ. ܡܐ ܕܫܠܝ ܩܪܢܐ. ܫܠܝܛ ܠܟܘܢ ܠܡܣܩ ܠܛܘܪܐ.
14 ܘܢܚܬ ܡܘܫܐ ܡܢ ܛܘܪܐ ܠܘܬ ܥܡܐ. * ܘܩܕܫ ܠܥܡܐ. ܘܚܘܪܘ ܢܚܬܝܗܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܥܡܐ. ܗܘܘ
15 ܡܛܝܒܝܢ ܠܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ. ܘܠܐ ܬܩܪܒܘܢ ܠܐܢܬܬܐ. *
16 ܘܗܘܐ ܒܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ ܟܕ ܗܘܐ ܨܦܪܐ. ܗܘܝ ܩܠܐ ܘܪܥܡܐ. ܘܥܢܢܐ ܝܩܝܪܐ ܥܠ ܛܘܪܐ. ܘܩܠܐ ܕܩܪܢܐ ܥܫܝܢ ܛܒ. ܘܙܥ
17 ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܒܡܫܪܝܬܐ. * ܘܐܦܩ ܡܘܫܐ ܠܥܡܐ ܠܐܘܪܥܗ ܕܐܠܗܐ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ.
18 ܘܩܡܘ ܒܫܦܘܠܘܗܝ ܕܛܘܪܐ. * ܘܛܘܪܐ ܕܣܝܢܝ ܬܢܢ ܗܘܐ ܟܠܗ. ܡܛܠ ܕܢܚܬ ܥܠܘܗܝ ܡܪܝܐ ܒܢܘܪܐ. ܘܣܠܩ ܬܢܢܗ
ܐܝܟ ܬܢܢܐ ܕܐܬܘܢܐ. ܘܙܥ ܟܠܗ ܛܘܪܐ ܛܒ. *
19 ܘܗܘܐ ܩܠܐ ܕܩܪܢܐ ܐܙܠ ܘܥܫܢ ܛܒ. ܘܡܘܫܐ ܡܡܠܠ ܗܘܐ. ܘܐܠܗܐ ܥܢܐ ܗܘܐ ܠܗ ܒܩܠܐ.
20 * ܘܢܚܬ ܡܪܝܐ ܥܠ ܛܘܪܐ ܕܣܝܢܝ ܠܪܝܫܗ ܕܛܘܪܐ. ܘܩܪܐ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܠܪܝܫܗ ܕܛܘܪܐ.
ܘܣܠܩ ܡܘܫܐ.

Et responderunt universus populus simul, 8
ac dixerunt, Omnia quæ dicit Dominus fa-
ciemus. Et retulit Moses sermones populi
ad Dominum. Dixitque Dominus ad Mo- 9
sen, Ecce veniam ad te in caligine nubis, ut
audiant populus quando loquar tecum, &
tibi quoque credant in sempiternum. Et in-
dicavit Moses sermones populi coram Do-
mino. Dixitque Dominus ad Mosen, Vade 10
ad populum, & sanctifica eos hodiè & cras,
dealbentque vestimenta sua. Et sint para- 11
ti ad diem tertiũ: nã in die tertio descensu-
rus est Dominus coram universo populo ad
montem Sinai. Et adhibe obtestationem po- 12
pulo, & dic eis, Cavete, ne ascendatis ad
montem, neve accedatis ad crepidines ejus:
quicunque enim accesserit ad montem, occi-
detur. Non tangat eum manus, sed lapidibus 13
obruetur, & jaculis petetur: sive jumen-
tum fuerit sive homo, non vivet. Cùm au-
tem siluerit cornu, permissum erit vobis
ascendere ad montem. Descendit igitur 14
Moses de monte ad populum, & sanctifica-
vit populum, & dealbaverunt vestimenta
sua. Dixitque Moses ad populum, Estote pa- 15
râti ad diem tertium, ne accesseritis ad mu-
lierem. Factúmque est in die tertio cùm 16
esset manè, ut fierent voces & tonitrua, &
nubes gravissima foret super montem, & vox
cornu vehemens esset valdè, & expaverit
univers⁹ popul⁹ qui erat in castris. Et edu- 17
xit Moses populũ in occursum Dei è castris,
& steterunt ad radices montis. Et verò mons 18
Sinai fumigabat totus, eò quòd descendisset
super eum Dñs in igne: ascenditque fumus
ej⁹ tanquã fum⁹ fornacis, contremuitq; to-
tus mons vehementer. Et factum est, vox cor- 19
nu intendebatur, & invalescebat admodùm.
Et Moses loquebatur, & Deus respondebat 20
ei in voce. Et descendit Dominus ad montem
Sinai, ad verticem montis: vocavitque Dñs
Mosen ad verticé montis, & ascendit Moses.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל
די מלל יי נעביד ואתיב משה ית
פתגמי עמא קדם יי: ואמר יי למשה
הא אנא מתגלי לך בעבא דענגא
בדיל דישמע עמא במללותי עמך
ואף בך יהמנון לעלם וחוי משה
ית פתגמי עמא קדם יי: ואמר יי
למשה איזיל לות עמא ותזמנינון
יומא דין ומחר ויחורון לבושיהון:
ויהון זמינין ליומא תליתאה ארי
ביומא תליתאה יתגלי יי לעיני כל
עמא על טורא דסיני: ותתחים ית
עמא סחור סחור למימר אסתמרו
לכון מלמסק בטורא ולמקרב
בסופיה כל דיקרב בטורא
אתקטלא יתקטל: לא תקרב ביה
ידא ארי אתרגמא יתרגים או
אשתדאה ישתדי אם בעירא אם
אנשא לא יתקיים במיגד שופרא
אינון מרשן למסק בטורא: ונחת
משה מן טורא לות עמא וזמין ית
עמא וחורו לבושיהון: ואמר לעמא
הוו זמינין לתלתא יומין לא
תקרבון לצד אתתא: והוה ביומא
תליתאה במהוי צפרא והוו קלין
וברקין ועננא תקיף על טורא וקל
שופרא תקיף לחדא וזע כל עמא
די במשריתא: ואפיק משה ית עמא
לקדמות מימרא דיי מן משריתא
ואתעתדו בשפולי טורא: וטורא
דסיני תנן כוליה מן קדם דאתגלי
עלוהי יי באשתא וסליק תנניה
כתננא דאתונא וזע כל טורא
לחדא: והוה קל שופרא אזיל ותקיף
לחדא משה ממלל ומן קדם יי
מתעני ליה בקל: ואתגלי יי על
טורא דסיני לריש טורא וקרא יי
למשה לריש טורא וסליק משה

Targum Onkelos.

8 Respōditq; oīs popul⁹ simul,
atq; dixerūt; oīa quæ locut⁹
est Dominus, faciem⁹: et re-
tulit Moyses verba populi
9 corā Dño. Dixitque Dñs ad
Moysen; Ecce ego apparebo
tibi, in caligine nubis: ut au-
diat popul⁹, cū loquar tecū;
tibi quoq; credēt in perpetu-
um: nunciavitq; Moyses ver-
10 ba populi corā Dño. Dixitq;
Dñs ad Moysē, Vade ad po-
pulū; et præparabis eos ho-
die, et cras: lavēntq; vestimē-
11 ta sua. Et sint parati in diem
tertiū: quoniam in die tertio
revelabitur Dñs, in oculis o-
mnis populi, sup mōtē Sinai.
12 Constituēsq; terminos popu-
lo per circuitū dicens; Cave-
te vobis, ne ascēdatis in mō-
tē, neq; accedatis ad finē ej⁹:
ōnis qui accesserit ad montē,
13 occisione occidetur. Nō tāgat
eū manus; quoniam lapidati-
one lapidabitur, aut jacu-
lis confodietur; sive jumen-
tū sive homo, non vivet:
quando tuba substracta fu-
erit, ipsi habebunt facul-
tatē ascendendi in montem.
14 Descenditq; Moyses de mōte
ad populū: et præparavit eos,
15 et laverūt vestimenta sua. Et
ait ad populū; Estote parati in
diē tertiū: non appropinque-
16 tis uxorib⁹. Et factū est in die
tertio, cùm esset mane; et fu-
erunt voces et fulgura, et nu-
bes gravis sup montē; et vox
tubæ fortis nimis: & cōmot⁹
est oīs populus, qui erat in
17 castris. Eduxitq; Moyses po-
pulū de castris, in occursum
verbi Dei: et steterunt ad ra-
18 dices montis. Mons autē Sinai
fumabat totus; eò quòd re-
velatus erat Dominus super
eum in igne: & ascendit fu-
mus ejus, quasi fumus for-
nacis; & contremuit omnis
19 mons valde. Vox autem tu-
bæ ibat & convalescebat ni-
mis: Moyses loquebatur; &
à facie Dei respondebatur ei
20 voce. Et revelatus est Do-
minus super montem Sinai,
in vertice montis: & voca-
vit Dñs Moysen ad verticem
montis, & ascendit Moyses.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Respondit verò omnis popu- 8
lus simul, dicens, Quæcunq;
dixit Dominus, faciemus:
& retulit Moses verba po-
puli ad Dominum. Dixitq; 9
Dominus Mosi, Ecce ego ve-
nio ad te in caligine nubis, ut
audiat populus cùm ego lo-
quor tecum, atq; etiam in te
credant in æternum: Et re-
nunciavit Moses verba po-
puli ad Dominum. Dixit 10
quoq; Dominus Mosi, Vade
ad populum, & sanctifica-
bis eos hodiè & cras, lava-
buntq; vestimenta sua. ut 11
sint parati die tertio; nam
die tertio descendet Dominus
ante oculos totius populi in
montem Sinai. Et terminum 12
pones circū montem; populo
verò dices, Cavete vobis ne
ascendatis in montem, neque
tangatis terminos ejus. Qui-
cunque tetigerit montem,
morte morietur. Non tanget 13
eum manus; nam lapidando
lapidabitur, aut jaculis con-
fodietur: sive bestia sit, sive
homo, non vivet. Cum pro-
lixè sonuerit buccina, ipsi
ascendant in montem. Postea 14
descendit Moses de monte
ad populum, & sanctificavit
populum, & laverunt vesti-
menta sua. Dixitque populo, 15
Estote parati, tribus diebus
ne accedatis ad uxorem. Die 16
autē tertio oriente diluculo,
facta sunt tonitrua, & ful-
gura, & nubes gravis super
montem, sonitusque tubæ
vehemens admodum; &
tremefactus est omnis popu-
lus qui erat in castris. Duxit 17
verò Moses populum de
castris in occursum Dei, &
substiterunt infra montem.
Mons autem Sinai fumabat 18
totus, eò quòd descenderat
Dominus super eum in igne;
& ascendebat fumus ejus
tanquam fumus fornacis:
contremuit quoque omnis
mons valdè. Sonitus autem 19
buccinæ crescebat, & inva-
lescebat plurimùm: Moses
loquebatur, & Deus respon-
debat ei in voce. Descendit- 20
que Dominus super montem
Sinai ad caput montis, &
vocavit Mosen ad caput
montis, & ascendit Moses.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 9 فاجابوه اجمعون وقالوا جميع ما قال الله نعمل بحسبه * فرد موسي كلامهم الي الله * حين قال الله
ها انا متجلي ملاكي لك في غلظ الغمام * لكي يسمع القوم مخاطبتي لك * ويؤمنوا بك ايضا
10 الي الدهر * فكلم موسي الله بكلام القوم * فقال له امض الي القوم وطهرهم اليوم وغدا * وليغسلوا
11 ثيابهم * وليكونوا مستعدين الي اليوم * الثالث فان فيه يتجلي ملاك الله بحضرتهم علي جبل
12 سيناء * فتحم القوم حواليه وقل لهم احذروا من الصعود الي الجبل والدنو من طرفه * وكل
13 من دنا به فليقتل * لا تمسه يد * الا رجم رجما او يسب فيه نشابا * بهيمة كان او انسانا * واذا ضرب
14 15 بالبوق جاز لهم ان يصعدوا الجبل * ونزل موسي الي القوم فطهرهم * وغسلوا ثيابهم * وقال لهم
16 كونوا معدين ثلاثة ايام * ولا تقربوا امراة * فلما كان اليوم الثالث كانت في غداته اصوات
وبروق وغمام عظيم علي الجبل * وصوت بوق شديد جدا * حتي ارتعج جميع القوم الذي
17 18 في العسكر * فاخرج موسي القوم ليتلقي امر الله من العسكر * فوقفوا اسفل الجبل * وطور سيناي
متدخن كله من اجل تجلي ملاك الله عليه بالنار * وصعد دخانه كدخان الاتون وارتعب
19 20 الجماعة جدا * وكان صوت البوق كلما مر اشتد جدا * وموسي يتكلم والله يجيبه بصوت * اذ تجلي
ملاك الله علي جبل سيناي في راسه * ونادي الله موسي من راس الجبل فصعد *

Respondéruntq; ei omnes, et dixerūt, Iux- 8
ta omnia quæ dixit Deus, faciemus. Et re-
tulit Musa verba eorū ad Deū. Tunc di- 9
xit Deus, Ecce ego manifestaturus sum An-
gelū meū tibi in densitate nubiū, ut audiat
populus collocutionē meā tecū, et credāt
tibi etiā in æternū. Locutúsq; est Musa,
cū Deo sermonē plebis. Dixitq; ei, Vade 10
ad populū, et munda eos hodiè et cras, et
lavent vestes suas. Et sint parati ad diem 11
tertiā, quoniā in illâ revelabitur Angelus
Dei in præsentiâ eorū super montē Sinai.
Et præscribe populo ambitum ejus, et dic 12
eis, Cavete nè ascendatis ad montē, et ac-
cedatis ad extremitatē illius. Et quicunq;
accesserit ad illū, occidatur. Non tanget il- 13
lū manus, sed lapidabitur lapidatione, vel
jaculo confodietur; sive jumentū fuerit, si-
ve homo. At ubi clanxerit tuba, licitū erit
eis conscendere montē. Descenditq; Musa 14
ad plebē, et mundavit eos, et laverunt ve-
stes suas. Et ait illis, Estote parati tribus 15
diebus, et nè tangatis mulierem. Et cùm 16
fuisset dies tertia, fuerunt in matutino
ejus voces, et fulgura, et nubes magnæ su-
per montem, et vox buccinæ valida admo-
dum, ità ut conturbaretur universus po-
pulus qui erat in exercitu. Eduxitque Mu- 17
sa populum ad obviandum præcepto Dei
de castris, et steterunt ad radicem montis.
Et mons Sinai fumabat totus propter ap- 18
paritionem Angeli Dei super illū per ignē.
Et ascendit fumus ejus velutì fumus cli-
bani, et tremefactus est cœtus valdé. Et 19
vox tubæ quò magis procedebat, eò magis
invalescebat. Et Musa loquebatur, & De-
us respondebat ei in voce. Et ecce apparu- 20
it Angelus Dei super montem Sinai in
vertice ejus, & vocavit Dominus Mu-
sam de vertice montis, ascendítque,

ספר שמות : כ

,populum ii: contestare ,Descende :Mosch ad Dominus Dixitque
21 ויאמר יהוה אל־משה רד העד בעם
,multus eis ex cadet & ,videndum ad Dominum ad destruant forté ne
פן־יהרסו אל־יהוה לראות ונפל ממנו רב:
:se sanctificabunt ,Dominum ad accedunt qui sacerdotes etiam Et
22 וגם הכהנים הנגשים אל־יהוה יתקדשו
:Dominum ad Mosch Dixitque .Dominus eis in dividat forté ne
פן־יפרץ בהם יהוה: ויאמר משה אל־יהוה
23 es cõtestatus tu quia :Sinai montem ad ascendere populus poterit Non
לא־יוכל העם לעלת אל־הר סיני כי־אתה העדתה
eum ad Dixitque .eũ sanctifica & ,montem Termina :dicendo ,nos in
24 בנו לאמר הגבל את־ההר וקדשתו: ויאמר אליו
,tecum Aharon & ,tu ascende & ,descende ,Vade :Dominus
יהוה לך־רד ועלית אתה ואהרן עמך
,Dominum ad ascendendũ ad ,diruant ne ,populus & ,sacerdotes &
והכהנים והעם אל־יהרסו לעלת אל־יהוה
.eos ad dixit & ,populum ad Mosch Descẽditq; .eis in dividat forté ne
25 פן־יפרץ־בם: וירד משה אל־העם ויאמר אלהם:

CAP. XX. כ

:dicendo ,ista verba omnia Deus est locutus Et
1 וידבר אלהים את כל־הדברים האלה לאמר:
,Ægypti terra è te eduxi qui ,tuus Deus Dominus Ego
2 אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
.meas facies super alii dii tibi erit Non .servorum domo è
3 מבית עבדים: לא־יהיה לך אלהים אחרים על־פני:
cœlis in quæ similitudinem omnem & ,sculptile tibi facies Non
4 לא־תעשה־לך פסל וכל־תמונה אשר בשמים
.terram sub de aquis in quæ & ,subter de terra in quæ & ,desuper
ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ:
Dominus ego Quia .eis servies neque ,eis te incurvabis Non
5 לא־תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה
,filios super patrum iniquitatem visitans ,zelotes Deus ,tuus Deus
אלהיך אל קנא פקד עון אבת על־בנים
misericordiã faciens Et .me odientibus quartos super & ,tertios super
6 על־שלשים ועל־רבעים לשנאי: ועשה חסד
Non .mea præcepta custodientibus & ,me diligentibus ,millibus
7 לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: לא
non quia :vanum in tui Dei Domini nomen feres
תשא את־שם־יהוה אלהיך לשוא כי לא
.vanum in ejus nomen tulerit qui ,eum Dominus mundificabit
ינקה יהוה את אשר־ישא את־שמו לשוא:
operaberis diebus Sex .eũ sanctificandũ ad ,sabbathi diei Recordare
8 זכור את־יום השבת לקדשו: ששת ימים תעבד
9 Domino sabbathum septimo die Et .tuum opus omne facies &
10 ועשית כל־מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה
,tua filia & ,tuus filius & ,tu opus omne facies Non .tuo Deo
אלהיך לא־תעשה כל־מלאכה אתה ובנך ובתך
qui ,tuus peregrinus & ,tuũ animal & ,tua ancilla & ,tuus servus
עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר
.tuis portis in
בשעריך:

Versio VULG. LAT.

21 Dixit ad eũ, Descende, et con-
testare populum : ne fortè ve-
lit transcendere terminos ad
videndũ Dñm, & pereat ex eis
22 plurima multitudo. Sacerdotes
quoque qui accedunt ad Dñm,
sanctificẽtur, ne percutiat eos.
23 Dixitq; Moyses ad Dñm, Non
poterit vulg⁹ ascẽdere in mõ-
tem Sinai : tu enim testificat⁹
es, & jussisti, dicens ; Pone
terminos circa montẽ, & san-
24 ctifica illum. Cui ait Dñs, Va-
de, descende; ascendésque tu,
& Aaron tecũ : sacerdotes au-
tem & populus ne transeant
terminos, nec ascendant ad
Dñm, ne fortè interficiat illos.
25 Descenditque Moyses ad po-
pulum, & omnia narravit eis.

CAP. XX.

1 Locutúsq; est Dñs cunctos
2 sermones hos; Ego sum Dñs
Deus tuus, qui eduxi te de ter-
ra Ægypti, de domo servitu-
3 tis. Non habebis deos alienos
4 corã me. Non facies tibi scul-
ptile, neque omnem similitu-
dinem quæ est in cœlo desu-
per, & quæ in terra deorsum,
nec eorũ quæ sunt in aquis sub
5 terra. Non adorabis ea, neque
coles : ego sum Dñs De⁹ tuus,
fortis, zelotes, visitans iniqui-
tatem patrum in filios, in ter-
tiam et quartam generationẽ,
6 eorum qui oderunt me : Et
faciens misericordiam in mil-
lia his qui diligunt me, &
7 custodiunt præcepta mea. Non
assumes nomen Domini Dei
tui in vanum. Nec enim habe-
bit insontem Dominus eum,
qui assumpserit nomen Domi-
8 ni Dei sui frustrà. Memento
ut diem sabbati sanctifices.
9 Sex diebus operaberis, & fa-
10 cies omnia opera tua. Septimo
autem die sabbatum Domini
Dei tui est : non facies omne
opus in eo, tu, & filius tuus
& filia tua; servus tuus & an-
cilla tua, jumentum tuum, &
advena qui est intra portas
tuas.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

21 Καὶ εἶπε ὁ θεὸς πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
Καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μή ποτε
ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι, καὶ
22 (υ) πέσωσιν ἐξ αὐτῶν πλῆθος. Καὶ οἱ ἱε-
ρεῖς οἱ ἐγγίζοντες (φ) κυρίῳ τῷ θεῷ ἁγια-
σθήτωσαν, μή ποτε ἀπαλλάξῃ (χ) ἀπ' αὐ-
23 τῶν κύριος. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς τὸν θε-
όν, Οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς προσαναβῆ-
ναι πρὸς τὸ ὄρος τὸ Σινά· σὺ γὰρ διαμε-
μαρτύρησαι ἡμῖν, λέγων, Ἀφόρισαι τὸ
24 ὄρος, καὶ ἁγίασαι αὐτό. (ψ) Εἶπε δὲ αὐτῷ
κύριος, Βάδιζε, κατάβηθι, καὶ ἀνάβηθι
σὺ καὶ Ἀαρὼν μετὰ σοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ὁ
λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν
θεόν, μή ποτε ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύρι-
25 ος. Κατέβη δὲ Μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς.

Et ait Deus ad Moysen, dicens, 21
Descendens testare populo, ne
fortè appropinquent ad Deum
ad spectandum, & cadant ex
eis multitudo. Et sacerdotes, qui 22
appropinquant ad Dominum De-
um, sanctificentur, ne fortè (ψ)
interimat de eis Dominus. Et 23
dixit Moyses ad Deum, Non
poterit populus ascendere ad
montem Sina. Tu enim testatus
es nobis, dicens, Termina mon-
tem, & sanctifica eum. Dixit 24
autem ei Dominus, Vade, de-
scende, & ascende tu, & Aaron
tecum. Sacerdotes autem, & po-
pulus ne (l) vim faciant ascen-
dere ad Deum, ne fortè perdat
de eis Dominus. Descendit 25
autem Moyses ad populum, &
dixit eis.

MS.A. (υ) πέσῃ (φ) τῷ θεῷ (χ) ἀπ' αὐτῶν πλῆθος. Καὶ (ψ) Καὶ εἶπε

ΚΕΦ. κʹ.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε (α) κύριος πάντας τοὺς
2 λόγους τούτους, λέγων, Ἐγώ εἰμι κύριος ὁ
θεός σου, (β) ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰ-
3 γύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονταί σοι
4 θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Οὐ ποιήσεις σε-
αυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα
ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω,
καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς.
5 Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ (γ) λα-
τρεύσεις αὐτοῖς· ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ
θεός σου, θεὸς ζηλωτής, ἀποδιδοὺς ἁμαρ-
τίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, (δ) ἕως τρίτης καὶ
6 τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με, Καὶ ποιῶν
ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ
7 τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. Οὐ
λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ μα-
ταίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ (ε) κύριος ὁ
θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ
8 ἐπὶ ματαίῳ. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαβ-
9 βάτων ἁγιάζειν αὐτήν. Ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ,
10 καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. Τῇ δὲ ἡμέ-
ρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, (ζ) σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ
σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σύ, καὶ
ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ
ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγι-
όν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσή-
λυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί.

CAP. XX.

ET locutus est Dominus 1
omnia verba hæc, dicens; Ego 2
sum Dominus Deus tuus, qui e-
duxi te de terra Ægypti, de do-
mo servitutis. Non erunt tibi 3
dii alii (a) præter me. Non fa- 4
cies tibi ipsi (b) idolum, (c) nec
cujusquam similitudinem, eorum
quæcunque sunt in cœlo sursum,
& quæcunque in terra deor-
sum, & quæcunque sunt in a-
quis subtus terram. Non ado- 5
rabis illa, neque coles illa. Ego
enim sum Dominus Deus tuus,
Deus Zelotes, reddens peccata
patrum in filios, usque in terti-
am & quartam progeniem, iis
qui oderunt me; Et faciens mi- 6
sericordiam in millia iis, qui di-
ligunt me, & qui servant præ-
cepta mea. Non assumes nomen 7
Domini Dei tui (d) in vano. Non
enim mundabit Dominus Deus
tuus assumentem nomen ejus in
vano. Memento diem sabbato- 8
rum sanctificare eam. Sex die- 9
bus operaberis, & facies omnia
opera tua. Die autem septimo, 10
sabbata Domino Deo tuo. Non
facies in eo ullum opus, tu, & fi-
lius tuus & filia tua, puer tuus
& ancilla tua, bos tuus & sub-
jugale tuũ, & omne pecus tuum,
& proselytus, qui incolit in te.

MS.A. Κεφ. κʹ. (α) κύριος πρὸς Μωυσῆν πάντας (β) ὁ ἐξαγαγών σε (γ) λατρεύσῃς (δ) ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν (ε) κύριος τὸν (ζ) σάββατα τῷ θεῷ σου.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]

Dixitque Domin⁹ ad Mosen, Descende, con- 21
testare populum ne procedant coram Domi-
no ad videndum, corruantque ex eis multi.
Quin & sacerdotes qui proximi sunt Dño, 22
sanctificentur, ut non invadat eos Dominus.
Et dixit Moses ad Dominum, Non possunt 23
populus ascendere ad montem Sinai, quia
tu contestatus es nos, & dixisti mihi, Limi-
ta montem, & sanctifica eum. Et dixit ad 24
eum Dominus, Vade, descende; & ascende
tu & Aharon frater tuus tecum : sacerdotes
verò ac populus ne recedant ad ascendendũ
coram Domino, ne fortè interficiat ex eis.
Descendit ergò Moses ad populum, dixit- 25
que eis.

CAP. XX. *Decem sermones.*

ET loquutus est De⁹ omnes sermones istos; 1
Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te 2
de terra Ægypti, de domo servitutis. Ne 3
sint tibi alii præter me. Ne facias tibi omne 4
simulachrum, omnemque similitudinem ejus
quod est in cœlo supernè, & ejus quod est
in terra subtus, & ejus quod est in
aquis sub terra. Non adorabis ea, neque 5
coles illa : quia ego sum Dominus Deus tu-
us, Deus zelotes, rependens delicta patrum
filiis, tertiæ & quartæ generationi, osorib⁹
scilicet meis. Et prosequens beneficio ad 6
mille generationes, diligentes me & custo-
dientes mandata mea. Ne jures per nomen 7
Domini Dei tui cum mendacio : quia non
justificat Dominus eum qui jurat per nomen
suum cum mendacio. Memento diei sabba- 8
thi ad sanctificandum illum. Sex diebus ope- 9
raberis, & facies omne opus tuum. Dies au- 10
tem septimus sabbathum est Domino Deo
tuo : non facies in eo ullum opus, tu, & fi-
lius tuus, et filia tua, & servus tuus, & ancilla
tua, & jumentum tuum, & peregrinus qui est
in civitatibus tuis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM.

תרגום אונקלוס

21 ואמר יי למשה חות אסהיד בעמא דלמא יפגרון קדם יי למחזי ויפל מנהון סגי: 22 ואף כהניא דקריבין לשמשא קדם יי יתקדשון דלמא יקטול בהון יי: 23 ואמר משה קדם יי לא יכול עמא למסק לטורא דסיני ארי את אסהידתא בנא למימר תחים ית טורא וקדשיהי: 24 ואמר ליה יי איזיל חות ותסק את ואהרן עמך וכהניא ועמא לא יפגרון למסק קדם יי דלמא יקטול בהון: 25 ונחת משה לות עמא ואמר להון:

כ

1 ומליל יי ית כל פתגמיא האלין למימר: 2 אנא יי אלהך די אפקתך מארעא דמצרים מבית עבדותא: 3 לא יהי לך אלהא אחרן בר מני: 4 לא תעביד לך צלם וכל דמו די בשמיא מלעלא ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא: 5 לא תסגוד להון ולא תפלחנון ארי אנא יי אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתי ועל דר רביעי לשנאי כד משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון: 6 ועביד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי: 7 לא תימי בשמא דיי אלהך למגנא ארי לא מזכי יי ית דימי בשמיה לשקרא: 8 הוי דכיר ית יומא דשבתא לקדשותיה: 9 שתא יומין תפלח ותעביד כל עבידתך: 10 ויומא שביעאה שבתא קדם יי אלהך לא תעביד כל עבידא את וברך וברתך עבדך ואמתך ובעירך וגיורך די בקרוך:

TARGUM ONKELOS.

21 Dixitq; Dñs ad Moysen; Descende, contestare populũ: ne fortè transgrediantur ut videant Dñm; et cadat ex eis
22 multitudo. Sacerdotes quoq; qui accedunt ad ministrandũ corã Dño, sanctificentur: ne fortè *interficiat* eos Domin⁹.
23 Dixitq; Moyses corã Dño; Non poterit popul⁹ ascendere in montẽ Sinai: quoniã tu contestat⁹ es nos, dicens; Pone terminũ circa montẽ, &
24 sanctifica eũ. Dixitq; ei Dñs, Vade descende; ascẽdesq; tu & Aaron tecum: sacerdotes autẽ & popul⁹ non transgrediantur, ut ascendant in conspectũ Dñi, ne fortè *interfi-*
25 *ciat* eos. Descenditque Moyses ad populũ: et narravit eis.

CAP. XX.

1 Locutusq; est De⁹ cunctos
2 sermones hos, dicens. Ego Dñs De⁹ tu⁹: qui eduxi te de terrã Ægypti, de domo servi-
3 tutis. Non erit tibi De⁹ ali⁹,
4 præter me. Non facies tibi imaginẽ, neq; omnẽ similitudinẽ; eorũ quæ in cœlo sunt désup, neq; eorũ quæ sunt in terrã deorsũ: neq; eorũ quæ
5 in aquis sunt, sub terrã. Non adorabis ea, neq; servies eis: quoniã ego Domin⁹ De⁹ tu⁹, De⁹ zelotes, visitans peccata patrũ sup filios transgressores, in tertiã et in quartã generationẽ, his qui oderũt me, quando filii sequuntur pec-
6 cata patrũ. Et faciens misericordiam in mille generationes: diligentibus me, et
7 custodientib⁹ præcepta mea. Non jurabis in nomine Dei tui, frustra: quia non justificabit Dominus illum, qui juraverit in nomine suo, in
8 vanum. Meméto diei sabba-
9 ti, ut sãctifices eũ. Sex dieb⁹ operaberis, et facies omnia o-
10 pera tua. Die autẽ septimo, sabbatũ est coram Dño Deo tuo: nõ facies in eo oẽe opus, tu, et fili⁹ tu⁹ et filia tua, serv⁹ tu⁹ et ancilla tua, et jumentũ tuũ; et peregrinus tuus, qui est in urbe tua.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

21 Dixitque Dominus Mosi; 21
22 Descende, contestare adversùs populum, ne fortè (b) irrumpant ad Dominum ut
23 videant, cadátque ex iis multitudo. Sacerdotes etiam 22
24 qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne (c) disperdat
25 eos Dominus. Respondit verò Moses Domino, Non poterit populus ascendere in montem Sinai, quia con- 23
1 testatus es contra nos, dicens,
2 Circumscribe montem, & sanctifica illum. Dixit au-
3 tem ei Dominus, Vade, de- 24
4 scende, posteà ascendes tu, & Aaron tecum: Sacerdotes
5 verò & populus ne (d) vim faciant ut ascendant ad Dominũ, ne (e) disperdat eos. Et 25
6 descendit Moses de monte ad populum, locutúsque est
7 illis.

CAP. XX.

8 Et protulit Dominus 1
9 omnia verba hæc, dicens;
10 Ego sum Dominus Deus tuus 2
qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servorum. Non e- 3
runt tibi dii alieni coram facie mea. Non facies tibi ido- 4
lum, nec ullam similitudinem eorum quæ sunt in cælo sursum, aut quæ in terra
21 deorsum, aut quæ in aquis
22 subter terram. Non adora- 5
bis ea, neque servies eis, quia ego sum Dominus Deus tuus;
23 Deus zelotes, visitans iniquitatem patrum super filios,
24 & super tertiam, & super quartam generationem, in eos qui me oderunt. Faciens 6
quoque misericordiam in
25 millia diligentibus me, & custodientibus mandata mea.
Non accipies nomen Dei tui 7
1 in vanum; non enim impu-
2 nem dimittet Dominus eum qui acceperit nomen ejus in
3 vanum. Observa diem Sab- 8
4 bati ut sanctifices illum. Sex 9
diebus operaberis, & facies
5 omne opus tuum. Sed die 10
septimo Sabbatum erit Domino Deo tuo: Non facies in eo ullum opus, tu, & fi-
6 lius tuus, & filia tua; servus
7 tuus, & ancilla tua; jumentum tuum, & peregri-
8 nus tuus qui est in (a) portis
9 tuis.
10 VER. SA. (b) animũ efferant (c) latè irrumpat in (d) animũ efferant (e) latè perrumpat in (a) civitatibus tuis.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 * فقال له انزل ناشد القوم ان لا يهجموا الي نور الله ليبطروه فيقع منهم كثير * وليتقدس
22 الائمة المقربون الي الله * كيلا يثلم منهم الله * قال له موسي لا يطيق القوم الصعود الي جبل
23 سيناء * لانك ناشدتنا وقلت لنا احكم الجبل وقدسه * قال الله له امض فانزل ثم اصعد انت
24 وهرون معك * والائمة وسائر القوم لا يهجموا الي الصعود الي نور الله لئلا يثلم منهم * فنزل
25 موسي الي القوم وقال لهم ذلك *

* الفصل العشرون *

1 * ثم كلمهم بجميع هذا الكلام قائلا * انا الله ربك الذي اخرجتك من ارض مصر من بيت
2 العبودية * لا يكون لك معبود اخر من دوني * لا تصنع لك منحوتا ولا شبها لما في السماء من العلو
3 وما في الارض سفلا وما في الماء تحت الارض * لا تسجد لها ولا تعبدها لاني الله ربك القادر الغيور
4 مطالب بذنوب الاباء مع البنين والثوالث والروابع لشاني * وصانع الاحسان الي الوف من محبي
5 وحافظي وصاياي * لا تحلف باسم الله ربك باطلا لان الله لا يبري من حلف باسمه باطلا * اذكر
6 يوم السبت وقدسه * ستة ايام تخدم وتصنع جميع صنائعك * واليوم السابع سبت
7 لله ربك لا تصنع شيئا من الصنائع انت وابنك وابنتك وعبدك وامتك وبهائمك وضيفك
8 الذي في محلك *

Et dixit ei, Descende, commone plebem ne irrumpant ad lucem Dei, ut videant 21
eam, cadantque ex eis multi. Et sancti- 22
ficentur sacerdotes accedentes ad Deum,
ut nè confringat ex ipsis Deus. Dixit ei 23
Musa, Non potest plebs ascendere ad montem Sinai, quoniam hortatus es nos, & dixisti nobis, Circumscribe montem, & sanctifica eum. Ait illi Deus, Vade, de- 24
scende; deinde ascende tu, & Haron tecum: Sacerdotes verò, & reliqua plebs, ne irruant in ascensum ad lucem Dei, ne confringat ex illis. Descendit ergò Mu- 25
sa ad populum, & dixit eis hoc.

CAP. XX.

Deinde locutus est ad eos omnia ver- 1
ba hæc, dicens; Ego sum Deus Dominus 2
tuus qui eduxi te de terrâ Ægypti de
domo servitutis. Ne sit tibi adorandum 3
aliud præter me. Ne conficias tibi sculp- 4
tile, neque similitudinem eorum quæ sunt in cælo desuper, & quæ sunt in terrâ deorsum, & quæ sunt in aquâ subterrâ.
Ne adores ea & ne servias eis; quia ego 5
sum Deus Dominus tuus potens, zelotes, examinans delicta patrum cum filiis, & tertiâ, & quartâ generatione, osoribus
meis. Et faciens beneficia in mille ex ami- 6
cis meis & observantibus mandata mea.
Ne jures per nomen Dei Domini tui falsò, 7
quoniam Deus non justificat eum qui jurat
per nomen ejus falsò. Memento diei Sab- 8
bathi, & sanctifica illum. Sex diebus 9
ministrabis & facies omnia opera tua.
Et dies septimus Sabbathum est, sabba- 10
thizabis in eo Deo Domino tuo; non facies quicquam ex artibus, tu, & filius tuus, & filia tua, & servus tuus, & ancilla tua, & jumenta tua, & hospes tuus qui est in domicilio tuo.

ספר שמות : כ

,cœlos DOMINUS fecit diebus sex Quia
11 כי ששת־ימים עשה יהוה את־השמים
requievit & ,eis in quæ omnia & ,mare ,terram &
ואת־הארץ את־הים ואת־כל־אשר־בם וינח
diei DOMINUS benedixit Idcirco .septimo die in
ביום השביעי על־כן ברך יהוה את־יום
tuum patrem Honora .eum sanctificavit & ,quietis
12 השבת ויקדשהו׃ כבד את־אביך
,terram super *tuos* dies *prolongent* ut ,tuam matrem &
ואת־אמך למען יארכון ימיך על האדמה
.occides Non .tibi *dans* tuus Deus DOMINUS quam
13 אשר־יהוה אלהיך נתן לך׃ לא תרצח׃
tuum socium in respondebis Non .furaberis Non .*adulterabis* Non
14 15 לא תנאף׃ לא תגנב׃ לא־תענה ברעך
16 :tui *socii* domum concupisces Non .mendax testimonium
17 עד שקר׃ לא תחמד בית רעך
,ejus ancillam & ,ejus servum & ,tui socii uxorem concupisces non
לא־תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו
.tuo socio quod omne & ,ejus asinum & ,ejus bovem &
ושורו וחמרו וכל אשר לרעך׃
,lampades & ,voces *videntes* populus omnis Et
18 וכל־העם ראים את־הקולת ואת־הלפידים
,populus vidit Et .fumantem montem & ,buccinæ vocem &
ואת קול השפר ואת־ההר עשן וירא העם
: Moseh ad dixerunt Et *longinquo à* steterunt & ,se moverunt &
19 וינעו ויעמדו מרחק׃ ויאמרו אל־משה
loquatur ne & : audiemus & ,nobiscum tu Loquere
דבר־אתה עמנו ונשמעה ואל־ידבר
Moseh Dixitque .moriamur fortè ne ,Deus nobiscum
20 עמנו אלהים פן־נמות׃ ויאמר משה
tentare pro quia ,timeatis Ne : populum ad
אל־העם אל־תיראו כי לבעבור נסות
ejus timor esset ut & ,Deus venit ,vos
אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו
populus stetit Et .peccetis ne ,*vestras facies super*
21 על־פניכם לבלתי תחטאו׃ ויעמד העם
ibi qua ,caliginem ad appropinquavit Moseh & ,*longinquo à*
מרחק ומשה נגש אל־הערפל אשר־שם
.Deus
האלהים׃

Versio VULG. LAT.

11 Sex enim diebus fecit Dominus cœlum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt; & requievit in die septimo: idcirco benedixit Dominus diei sabbati,
12 & sanctificavit eum. Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus
13 tuus dabit tibi. Non occides.
14 Non mœchaberis. Non
15 furtum facies. Non loque-
16 ris contra proximum tuum
17 falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui: nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ
18 illius sunt. Cunctus autem populus videbat voces, & lampades, & sonitum buccinæ, montémque fumantem: & perterriti ac pavore concussi, stete-
19 runt procul; Dicentes Moysi, Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moria-
20 mur. Et ait Moses ad populum, Nolite timere: ut enim probaret vos, venit Deus: & ut terror illius esset in vobis, & non peccaretis.
21 Stetítque populus de longé. Moyses autem accessit ad caliginem, in qua erat Deus.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

11 Ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος (η) τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο (θ) εὐλόγησε κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.
12 Τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν (ι) μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς κύριος
13 ὁ θεός σου δίδωσί σοι. (κ) Οὐ
14 μοιχεύσεις. Οὐ κλέψεις. Οὐ φο-
15 νεύσεις. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κα-
16 τὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν
17 ψευδῆ. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, (λ) οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, (λ) οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, (λ) οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλησίον
18 σου ἐστί. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν, καὶ τὰς λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος τὸ καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν.
19 Καὶ εἶπαν πρὸς Μωυσῆν, Λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεὸς, (μ) μὴ ἀποθάνωμεν.
20 Καὶ λέγει αὐτοῖς Μωυσῆς, Θαρσεῖτε· ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρεγενήθη ὁ θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε.
21 Εἱστήκει δὲ ὁ λαὸς μακρόθεν, Μωυσῆς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ (ν) ἦν ὁ θεός.

MS.A. (η) πάντα οὐρανὸν (θ) ηὐλόγησεν (ι) μητέρα, * καὶ ἵνα μακροχρόνιος (κ) Οὐ φονεύσεις. Οὐ μοιχεύσεις. Οὐ κλέψεις. (λ) οὐδὲ (μ) μήποτε (ν) ἦν ἐκεῖ ὁ θεός.

In diebus enim sex fecit Dominus cœlum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis: & requievit die septimâ. Propter hoc benedixit Dominus diem septimam, & sanctificavit eam. Honora patrem tuum, & matrem tuam; ut bene tibi sit, & ut longævus sis super terram bonam, quam Dominus Deus tuus dat tibi. Non (ε) mœchaberis. Non furaberis. Non occides. Non falsò testaberis contra proximum tuum testimonium falsum. Non concupisces uxorem proximi tui. Non concupisces domum proximi tui, neque agrum ejus, neque puerum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque subjugale ejus, neque ullum pecus ejus, neque quæcunque proximi tui sunt. Et omnis populus videbat vocem, & lampades, & vocem tubæ, & montem fumantem. Territi autem omnis populus steterunt à longè. Et dixerunt ad Moysen, Loquere tu nobis, & non loquatur ad nos Deus, (ƒ) ne moriamur. Et dicit eis Moyses, Fidite. Propterea enim venit ad vos Deus tentare vos, ut sit timor ejus in vobis, ut ne peccetis. Stetit autem populus à longè: Moyses autem intravit in caliginem, ubi erat Deus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܡܛܠ ܕܒܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܥܒܕ ܡܪܝܐ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ. ܘܝܡܡܐ ܘܟܠ ܕܐܝܬ
ܒܗܘܢ. ܘܐܬܢܝܚ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ. ܡܛܠܗܢܐ ܒܪܟ ܐܠܗܐ ܠܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ
12 ܘܩܕܫܗ. * ܝܩܪ ܠܐܒܘܟ ܘܠܐܡܟ. ܕܢܤܓܘܢ ܝܘܡܝܟ ܒܐܪܥܐ. ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ
13 14 ܝܗܒ ܠܟ. * ܠܐ ܬܩܛܘܠ. * ܠܐ ܬܓܘܪ. * ܠܐ ܬܓܢܘܒ. * ܠܐ ܬܤܗܕ ܒܚܒܪܟ
15 16 ܤܗܕܘܬܐ ܕܫܘܩܪܐ. * ܠܐ ܬܪܓ ܒܝܬܗ ܕܚܒܪܟ. ܠܐ ܬܪܓ ܐܢܬܬܗ ܕܚܒܪܟ. ܘܥܒܕܗ.
17 18 ܘܐܡܬܗ. ܘܬܘܪܗ. ܘܚܡܪܗ. ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܠܚܒܪܟ. * ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܚܙܝܢ ܗܘܘ ܩܠܐ
ܘܒܪܩܐ. ܘܩܠܐ ܕܩܪܢܐ ܘܛܘܪܐ ܕܬܢܢ. ܘܚܙܘ ܥܡܐ ܘܙܥܘ. ܘܩܡܘ ܡܢ ܪܘܚܩܐ.
19 * ܘܐܡܪܘ ܠܡܘܫܐ. ܡܠܠ ܐܢܬ ܥܡܢ. ܘܢܫܡܥ. ܘܠܐ ܢܡܠܠ ܥܡܢ ܐܠܗܐ. ܕܠܐ
20 ܢܡܘܬ. * ܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܥܡܐ. ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܡܢܤܝܘܬܟܘܢ ܐܬܐ ܐܠܗܐ.
21 ܡܛܠ ܕܬܗܘܐ ܕܚܠܬܗ ܩܕܡ ܐܦܝܟܘܢ. ܘܕܠܐ ܬܚܛܘܢ. * ܘܩܡܘ ܥܡܐ ܡܢ ܪܘܚܩܐ.
ܘܡܘܫܐ ܩܪܒ ܠܘܬ ܥܪܦܠܐ ܕܬܡܢ ܐܠܗܐ.

Nam sex diebus fecit Dominus cœlum, & terram, & maria, & omnia quæ in eis sunt, & requievit in die septimo: propterea benedixit Deus diei septimo, & sanctificavit illum. Honora patrem tuum & matrem tuam, ut multiplicentur dies tui in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Ne occìdas. Ne sis mœchus. Ne fureris. Ne testeris contra proximum tuum testimonium falsum. Ne concupiscas domum proximi tui. Ne concupiscas uxorem proximi tui, & servum ejus, & ancillam ejus, & bovem ejus, & asinum ejus, & omnia quæ proximi tui sunt. Universus autem populus videbant voces, & fulgura, & vocem cornu, & montem fumantem: & videntes populus, timuerunt, & steterunt à longé. Et dixerunt ad Mosen, Loquere tu nobiscum, & audiemus: & ne loquatur nobiscum Deus, ne moriamur. Dixit Moses ad populum, Ne timueritis, quoniam ad vos tentandos venit Deus, ad hoc ut sit timor ejus ante facies vestras, & ne peccetis. Steterunt ergò populus procul: Moses autem accessit ad caliginem, ubi Deus erat,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

11 ארי שתא יומין עבד יי ית שמיא וית ארעא ית ימא וית כל די בהון ונח ביומא שביעאה על כן בריך יי ית יומא דשבתא וקדשיה:
12 יקר ית אבוך וית אמך בדיל דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך יהב לך:
13 לא תקטול נפש:
14 לא תגוף:
15 לא תגנוב:
16 לא תסהיד בחברך סהדותא דשקרא:
17 לא תחמיד בית חברך לא תחמיד אתת חברך ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל די לחברך:
18 וכל עמא חזן ית קליא וית בעוריא וית קל שופרא וית טורא תנן וחזא עמא וזעו וקמו מרחיק:
19 ואמרו למשה מליל את עמנא ונקביל ולא יתמלל עמנא מן קדם יי דלמא נמות:
20 ואמר משה לעמא לא תדחלון ארי בדיל לנסאה יתכון אתגלי לכון יקרא דיי ובדיל דתהי דחלתיה על אפיכון בדיל דלא תחובון:
21 וקם עמא מרחיק ומשה קריב לצית אמטתא דתמן יקרא דיי:

11 Quia sex diebus fecit Dominus cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt; & requievit in die septimo : idcirco benedixit Dominus diei sabbati, & san-
12 ctificavit eum. Honora patrem tuum, & matrem tuam : ut prolongentur dies tui super terram, quam Dominus Deus tuus
13 dabit tibi. Non oc-
14 cides animam. Non
15 mœchaberis. Non fu-
16 raberis. Non testificaberis contra proximum tuum falsum
17 testimonium. Non concupisces domum proximi tui : non concupisces uxorem proximi tui, neque servum ejus neque ancillam ejus, neque bovem neque asinum ejus; neque omnia quæ sunt proximi tui.
18 Omnisque populus videbat voces, & lampades, & vocem tubæ; & montem fumantem : viditque populus, & contremuerunt; & steterunt
19 procul. Dixeruntque ad Moysen; Loquere tu nobiscum, & obediemus : & non *fiat sermo* nobiscum à facie Domini, ne fortè
20 moriamur. Dixitque Moyses ad populum, Ne timeatis : quia ut probaret vos Dominus, revelata est *vobis* gloria Dei : & ut sit timor ejus super faciem vestram,
21 ut non peccetis. Stetitque populus à longè : & Moyses accessit versus caliginem; ubi erat gloria Dei.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Quoniam sex diebus fecit Do- 11
minus cœlum et terram, mare et
omnia quæ in eis, sed requievit
die septimo : ideò benedixit Do-
minus Sabbatū, et sanctificavit
illud. Honora patrem tuum, & 12
matrem tuam, ut prolongentur
dies tui super terram quam Do- 13
minus Deus tuus dedit tibi. Non 14
occides. Non mœchaberis. Non 15
furaberis. Non testaberis adver- 16
sùs proximum tuum testimoni-
um falsum. Neque concupisces 17
domum proximi tui; neque con-
cupisces uxorem proximi tui,
agrum ejus; servum ejus, & an-
cillam ejus, bovem ejus, & asi-
num ejus, & omnia quæ sunt
proximi tui. Cùm autem intro-
duxerit te Dominus Deus tuus
in terram Chananæorū ad quam
vadis possidendam, eriges tibi
duos lapides magnos, & oblines
eos calce, scribésq; super lapides
istos omnia verba legis hujus.
Postquam etiam transieris
Jordanem, statues lapides istos,
quos ego præcipio vobis hodie, in
monte Garizim, & ædificabis
ibi altare Domino Deo tuo, al-
tare lapideum : non elevabis
super eos ferrum. Ex lapidi-
bus informibus ædificabis al-
tare istud Domino Deo tuo,
& offeres super illud holocausta
Domino Deo tuo, & sacrifica-
bis pacifica, & comedes ibi, &
lætaberis coram Domino Deo
tuo in monte isto, ultra Jorda-
nem, post viam occasûs Solis in
terra Chananæi habitantis in pla-
nitie è regione Galgal, juxta
(b) quercum More, versùs Si-
chem. Et omnis populus audie- 18
bat tonitrua, & vocem bucci-
næ; videbat quoque lampades,
& montem (c) fumantem :
ideò timuit omnis popul⁹, et (d)
commotus est, & stetit à longè.
Dixeruntq; Mosi, Ecce ostendit 19
nobis Dominus Deus noster glo-
riam suam magnam, & vocem
ejus audivimus de medio ignis.
Hodie vidimus quòd locutus est
Deus cum homine, & vivit.
Nunc autem quare moriemur?
nam devorabit nos ignis iste
magnus; si iterum nos audiamus
vocem Domini Dei nostri, tum
moriemur : Nam quæ est omnis
caro quæ audierit vocem Dei
vitæ loquentis de medio ignis si-
cut nos, & vixit? Accede tu,
& audi omnia quæ dicit Domi-
nus Deus noster, tuq; referes no-
bis quæcunque dixerit tibi Do-
minus Deus noster, et audiemus,
& faciemus. Sed non loquatur 19
nobiscum Deus, ne moriamur?
Dixit verò Moses populo, Ne ti- 20
meatis; ut enim tentaret vos ve-
nit Dominus, atq; ut esset timor
ejus super facies vestras, ne pec-
cetis. Populus autem stabat à 21
longè; Moses verò accedebat ad
caliginem in qua erat Deus.

VER. SAM. (b) vallem visionis, (c) flammantem : (d) vacillavit,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * لان الله خلق في ستة ايام السموات والارض والبحر وجميع ما فيها * واراحها في اليوم السابع *
ولذلك بارك الله في اليوم السابع وقدسه * اكرم اباك وامك لكي يطول عمرك في البلد
الذي الله ربك معطيكه * لا تقتل النفس * لا تزن * لا تسرق * لا تشهد على اخيك
شهادة زور * لا تتمن بيت صاحبك * لا تشته زوجة صاحبك وعبده وامته وثوره وحماره
وجميع ماله * وجميع القوم يدركون الاصوات والشعل وصوت البوق والجبل مدخنا
فلما راى القوم ذلك ارتعدوا ووقفوا من بعيد * وقالوا لموسي كلمنا نسمع منك ولا يكلمنا
الله فنهلك * قال موسي للقوم لا تخافوا فانما تجلي لكم ملاك الله ليمتحنكم
وليكون تقويه في قلوبكم لئلا تخطؤا * ووقف القوم عن بعد * وتقدم موسي الى
الضباب الذي فيه نور الله *

Quoniam Deus creavit in sex diebus cœ- 11
los, & terram, & mare, & omnia quæ
sunt in eis, & dedit eis requiem in die se-
ptimo : & ideò benedixit Deus diei se-
ptimo, et sanctificavit illum. Honora pa- 12
trem tuum et matrem tuam, ut longa fiat
ætas tua in regione quam Deus Dominus
tuus daturus est tibi. Nè occidas ani- 13
mam. Nè forniceris. Nè fureris. Nè 14
testeris adversùs fratrem tuum testimoni- 15
um falsum. Nè concupiscas domum pro- 16
ximi tui. Nè concupiscas uxorem pro- 17
ximi tui, neque servum ejus, neque famu-
lum ejus, neque taurum ejus, neque asinũ
ejus, neque omnia bona ejus. Et univer- 18
sa plebs deprehendebant vocem, & flam-
mam, & vocē tubæ, & montem fuman-
tem. Cumque vidisset populus id, perter-
riti sunt, et steterunt à longè, Et dixerunt 19
Musæ, Loquere nobis, audiemus te : et nè
loquatur nobis Deus, nè pereamus. Dixit 20
Musa plebi, Nè timeatis; nam apparuit
vobis Angelus Dei ut probaret vos, & ut
sit timor ej⁹ in cordibus vestris, ut nè pec-
cetis. Et stetit populus de longè, & ac- 21
cessit Musa ad nubē in qua erat lux Dei.

ספר שמות : כא

filios ad dices Sic :Mosch ad DOMINUS Dixitque
22 ויאמר יהוה אל־משה כה תאמר אל־בני
sum locutus cœlis è quod vidistis Vos :Israel
ישראל אתם ראיתם כי מן־השמים דברתי
auri deos & ,argenti deos mecum facietis Non .vobiscum
23 עמכם : לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב
immolabis & ,mihi facies terræ Altare .vobis facietis non
24 לא תעשו לכם : מזבח אדמה תעשה־לי וזבחת
& ,tuum pecus ,tua pacifica & ,tua holocausta illud super
עליו את־עלתיך ואת־שלמיך את־צאנך ואת־
,meum nomen faciam memorare quo loco omni in :tuum bovem
בקרך בכל־המקום אשר אזכיר את־שמי
feceris lapidum altare si Et .tibi benedicam & ,te ad veniam
25 אבוא אליך וברכתיך : ואם־מזבח אבנים תעשה־
elevaveris tuum gladium Cum .excisione eos ædificabis non ,mihi
לי לא־תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת
ad ascensionibus in ascendes non Et .illud pollues & ,illud super
26 עליה ותחלליה : ולא־תעלה במעלת על־
.illud super tua nuditas detegatur non ut ,meum altare
מזבחי אשר לא־תגלה ערותך עליו :

CAP. XXI. כא

Cùm .eorum facies ad pones quæ judicia hæc Et
1 ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם : כי
2 septimo in & ,serviet annis sex ,Hebræum servum emeris
תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת
,fuerit ingressus suo corpore in Si .gratis liberum in egredietur
3 יצא לחפשי חנם : אם־בגפו יבא
egredietur & ,ipse mulieris dominus Si .egredietur suo corpore in
בגפו יצא אם־בעל אשה הוא ויצאה
peperit & ,uxorem ei dedit ejus dominus Si .secum ejus uxor
4 אשתו עמו : אם־אדניו יתן־לו אשה וילדה־
,ejus domino erit ,ejus nati & ,uxor :filias vel ,filios ei
לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה
:servus dixerit dicendo si Et .suo corpore in egredietur ipse &
5 והוא יצא בגפו : ואם־אמר יאמר העבד
non ,meos filios & ,meam uxorem ,meum dominum dilexi
אהבתי את־אדני את־אשתי ואת־בני לא
.liber egrediar
אצא חפשי :

Versio VULG. LAT.

22 Dixit præterea Dominus
ad Moysen, Hæc dices fi-
liis Israel ; Vos vidistis
quòd de cœlo locutus sim
23 vobis. Non facietis deos
argenteos , nec deos au-
24 reos facietis vobis. Al-
tare de terra facietis mi-
hi , & offeretis super eo
holocausta & pacifica ve-
stra , oves vestras & bo-
ves, in omni loco in quo
memoria fuerit nominis
mei : veniam ad te , &
25 benedicam tibi. Quòd si
altare lapideum feceris mi-
hi , non ædificabis illud
de sectis lapidibus : si e-
nim levaveris cultrum su-
26 per eo , polluetur. Non
ascendes per gradus ad al-
tare meum , ne reveletur
turpitudo tua.

CAP. XXI.

1 Hæc sunt judicia quæ
2 propones eis. Si emeris
servum Hebræum, sex an-
nis serviet tibi : in septi-
mo egredietur liber gra-
3 tis. Cum quali veste in-
traverit , cum tali exeat :
si habens uxorem, & uxor
egredietur simul. Sin au-
4 tem dominus dederit illi
uxorem , & pepererit fi-
lios & filias : mulier &
liberi ejus erunt domini
sui , ipse verò exibit cum
5 vestitu suo. Quòd si di-
xerit servus , Diligo do-
minum meum & uxorem
ac liberos , non egrediar
liber:

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

22 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, Τάδε ἐρεῖς
τῷ οἴκῳ Ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς
υἱοῖς Ἰσραήλ· Ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ
23 τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα πρὸς ὑμᾶς. Οὐ ποι-
ήσετε (ξ) ὑμῖν αὐτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ
θεοὺς χρυσοῦς οὐ ποιήσετε ὑμῖν (ο) ἑαυ-
24 τοῖς. Θυσιαστήριον ἐκ γῆς ποιήσετέ
μοι, καὶ θύσετε (π) ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὁλο-
καυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ σωτήρια (ρ) ὑμῶν,
καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν
παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἐπονομάσω τὸ ὄνομά
μου ἐκεῖ, καὶ ἥξω πρὸς σὲ, καὶ εὐλογή-
25 σω σε. Ἐὰν δὲ θυσιαστήριον ἐκ λίθων
ποιῇς μοι, οὐκ οἰκοδομήσεις αὐτοὺς
τμητούς· τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου
ἐπιβέβληκας (σ) ἐπ' αὐτοὺς, καὶ μεμί-
26 ανται. Οὐκ ἀναβήσῃ ἐν ἀναβαθμίσιν
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, (τ) ὅπως
ἂν μὴ ἀποκαλύψῃς τὴν ἀσχημοσύνην
σου ἐπ' αὐτοῦ.

22 Dixit autem Dominus ad Moy-
sen, Hæc dices domui Iacob,
& annuntiabis filiis Israel ;
Vos vidistis, quia de cœlo lo-
23 cutus sum ad vos. Non faci-
etis vobisipsis deos argenteos ;
& deos aureos non facietis
24 vobisipsis. Altare de terra fa-
cietis mihi , & immolabitis
super illud holocaustomata ve-
stra, & salutaria vestra, &
oves , & vitulos vestros in
omni loco, ubicunque (ξ) an-
nominavero nomen meum il-
lic : & veniam ad te , &
25 benedicam te. Sin autem de
lapidibus altare facias mihi,
non ædificabis eos sectos :
(h) cultrum enim tuum inje-
cisti super eos , & inquinati
26 sunt. Non ascendes in gra-
dibus ad altare meum, ne re-
veles turpitudinem tuam super
illud.

MS.A. (ξ) ἑαυτοῖς θεοὺς (ο) αὐτοῖς. (π) ἐπ' αὐτὸ τὰ ὁλοκαυ-
τώματα , καὶ (ρ) ὑμῶν , τὰ (σ) ἐπ. αὐτὸ, (τ) ὅπως μὴ

ΚΕΦ. κα'.

1 Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ (α)
2 παραθήσῃ ἐνώπιον αὐτῶν. Ἐὰν κτή-
σῃ παῖδα Ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει
σοι· (β) τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει ἀπ-
3 ελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. Ἐὰν
αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξ-
ελεύσεται· ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ
μετ' αὐτοῦ, (γ) ἐξελεύσεται καὶ ἡ
4 γυνὴ αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν δὲ ὁ κύριος δῷ
αὐτῷ γυναῖκα, καὶ (δ) τέκῃ αὐτῷ
υἱοὺς ἢ θυγατέρας, ἡ γυνὴ καὶ τὰ
παιδία ἔσαι τῷ κυρίῳ (ε) αὐτοῦ, αὐ-
5 τὸς δὲ μόνος ἐξελεύσεται. Ἐὰν δὲ
ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, Ἠγάπηκα τὸν
κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ
παιδία, οὐκ ἀποτρέχω ἐλεύθερος·

CAP. XXI.

1 Et hæ sunt justificationes,
quas appones coram illis. Si
2 (a) acquisieris servum He-
bræum, sex annos serviet ti-
bi : septimo autem anno ab-
3 ibit liber gratis. Si ipse so-
lus intraverit , & solus ex-
ibit : sin autem uxor intrave-
rit simul cum eo , exibit &
4 uxor ejus. Et verò si domi-
nus dederit ei uxorem, & pe-
pererit ei filios vel filias, u-
xor & parvuli erunt domi-
no ejus : ipse autem solus ex-
5 ibit. Sin autem respondens
servus dixerit, Dilexi domi-
num meum, & uxorem, &
parvulos ; non abeo liber :

MS.A. (α) παραθήσεις (β) τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐξαποστελεῖς
αὐτὸν ἐλεύθερον δωρεάν. (γ) καὶ ἡ γυνὴ ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ.
Ἐὰν δὲ (δ) τέκῃ υἱοὺς καὶ θυγατέρας, (ε) αὐτῆς,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܗܟܢܐ ܬܐܡܪ ܠܫܪܒܬܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܐܢܬܘܢ ܚܙܝܬܘܢ ܕܡܢ ܫܡܝܐ
ܡܠܠܬ ܥܡܟܘܢ. * ܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܥܡܝ ܐܠܗܐ ܕܕܗܒܐ. ܘܐܠܗܐ ܕܣܐܡܐ. ܠܐ
23 ܬܥܒܕܘܢ ܠܟܘܢ. * ܡܕܒܚܐ ܕܐܕܡܬܐ ܬܥܒܕ ܠܝ. ܘܬܕܒܚ ܥܠܘܗܝ ܥܠܬܟ ܘܢܟܣܬܟ.
24 ܥܢܟ ܘܬܘܪܝܟ. ܒܟܠ ܐܬܪ ܕܐܬܕܟܪ ܫܡܝ. ܐܬܐ ܠܘܬܟ. ܘܐܒܪܟܟ. * ܘܐܢ ܡܕܒܚܐ ܕܟܐܦܐ
25 ܬܥܒܕ ܠܝ. ܠܐ ܬܒܢܝܘܗܝ ܦܣܝܠܬܐ. ܡܛܠ ܕܐܢ ܦܪܙܠܐ ܐܪܝܡܬ ܥܠܘܗܝ.
ܘܛܢܦܬܗ. * ܘܠܐ ܬܣܩ ܒܕܪܓܐ ܠܡܕܒܚܝ. ܕܠܐ ܬܬܓܠܐ ܥܪܛܠܝܘܬܟ ܥܠܘܗܝ.
26

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܐ *

* ܕܥܠ ܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ *

1 * ܘܗܠܝܢ ܕܝܢܐ ܕܬܣܝܡ ܩܕܡܝܗܘܢ. * ܡܐ ܕܙܒܢܬ ܥܒܕܐ ܥܒܪܝܐ. ܫܬ ܫܢܝܢ ܢܦܠܚܟ.
2 ܘܒܫܒܝܥܝܬܐ. ܢܦܘܩ ܒܪ ܚܐܪܐ ܡܢ ܒܝܬܟ. * ܐܢ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܢܥܘܠ. ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܢܦܘܩ.
3 ܘܐܢ ܒܥܠ ܐܢܬܬܐ ܗܘ. ܬܦܘܩ ܐܢܬܬܗ ܥܡܗ. * ܘܐܢ ܡܪܗ ܢܬܠ ܠܗ ܐܢܬܬܐ. ܘܬܐܠܕ
4 ܠܗ ܒܢܝܐ. ܘܒܢܬܐ. ܐܢܬܬܐ ܘܒܢܝܗ ܢܗܘܘܢ ܠܡܪܗ. ܘܗܘ ܢܦܘܩ ܒܠܚܘܕܘܗܝ. * ܘܐܢ
5 ܢܐܡܪ ܥܒܕܐ. ܕܪܚܡ ܐܢܐ ܠܡܪܝ. ܘܠܐܢܬܬܝ ܘܠܒܢܝ. ܠܐ ܢܦܩ ܐܢܐ ܒܪ ܚܐܪܐ.

Et dixit Dominus ad Mosen, Sic dices fa- 22
miliæ Israelis, Vos vidistis quòd de
cœlo sum vos allocutus. Ne faciatis vo- 23
bis mecum deos aureos, & deos argen-
teos ne feceritis vobis. Aram de terra fa- 24
cies mihi, & sacrificabis super eam victi-
mas tuas, & sacrificia tua, & oves tu-
as, & boves tuas. In quolibet loco in
quo recordaberis nominis mei, veniam
ad te, & benedicam tibi. Quòd si a- 25
ram lapideam facias mihi, ne extruas e-
am de sectis lapidibus : si enim ferrum
moveris super eam, contaminabis illam.
Et ne ascendas per gradus ad aram me- 26
am, ne detegatur turpitudo tua super eam.

CAP. XXI.

Quæ de legibus, & de judiciis.

Hæc autem sunt judicia quæ propones 1
eis. Quum emeris servum Judæum, 2
sex annis serviet tibi, & in septimo exe-
at liber de domo tua. Si solus ingre- 3
diatur, solus exeat : si verò sit uxoratus,
exeat uxor ejus cum eo. At si herus 4
ejus dederit ei uxorem, & pepererit ipsi
filios ac filias, uxor & filii ejus erit he-
ri illius; ipse verò exibit solus. Quòd 5
si dicat servus, Diligo dominum meum,
& uxorem meam, & filios meos, non e-
grediar liber;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

22 ואמר יי למשה כדנן
תימר לבני ישראל
אתון חזיתון ארי מן
שמיא מללית עמכון׃
23 לא תעבדון קדמי
דחלן דכסף ודחלן
דדהב לא תעבדון לכון׃
24 מדבח אדמתא תעביד
קדמי ותהי דבח עלוהי
ית עלותך וית
ניכסת קודשך ית
ענך וית תורך בכל
אתר די אשרי שכנתי
לתמן אשלח ברכתי
לך ואברכנך׃ ואם
25 מדבח אבנין תעביד
קדמי לא תבני יתהון
פסילן דלמא תרים
חרבך עלה ותחלנה׃
26 ולא תסק בדרגין על
מדבחי דלא תתגלי
עריתך עלוהי׃

כא

1 ואלין דיניא די תסדר
קדמיהון׃ ארי תזבן
2 עבדא בר ישראל שית
שנין יפלח ובשביעתא
יפוק לבר חורין מגן׃
3 אם בלחודוהי ייעול
בלחודוהי יפוק אם
בעל אתתא הוא
ותפוק אתתיה עמיה׃
4 אם רבוניה יתן ליה
אתתא ותליד ליה
בנין או בנן אתתא
ובנהא תהי לרבונה
והוא יפוק בלחודוהי׃
5 ואם מימר יימר עבדא
רחימנא ית רבוני ית
אתתי וית בני לא אפוק
לבר חורין׃

Targum Onkelos.

22 Dixitque Dominus ad Moysen; Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis, quòd de cœlo locutus sim vobiscum.
23 Non facietis coram me, Deos argenteos neque Deos aureos facietis
24 vobis. Altare de terrâ facies coram me: & immolabis super eo holocausta tua, & sacrificia sanctificata tua; *oves tuas, & boves tuos*: in omni loco, quo habitare fecero gloriam meam ibi; mittam benedictionem meam,
25 & benedicam tibi. Si autem altare ex lapidibus feceris coram me; non ædificabis sectos lapides: ne fortè leves gladium tuum super illo, & profa-
26 nes eum. Et non ascendes per gradus super altare meum: ut non reveletur turpitudo tua super eo.

CAP. XXI.

1 Et hæc sunt judicia, quæ propones co-
2 ram eis. Quando emeris servum, filium Israel; sex annis serviet: & in septimo egredietur liber gratis.
3 Si solus intraverit, solus egredietur: si maritus uxoris est; egredietur uxor ejus cum
4 eo. Si dominus ejus dederit ei uxorem; & peperit ei filios, aut filias: uxor & filii ejus erunt domini sui; & ipse egredietur so-
5 lus. Si autem dicens dixerit servus; Diligo dominum meum, uxorem meam, & liberos meos: non egrediar liber.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

22 *Tunc locutus est Dominus Mosi dicens; Audivi vocem verborum populi hujus quæ dixerunt tibi; Bona sunt omnia quæ locuti sunt. Utinam cor eorum esset hujusmodi ad timendũ me, et observandum præcepta mea omnibus diebus, ut benè esset illis, & filiis eorum in sæculum. Prophetam suscitabo illis de medio fratrum suorum sicut te, et dabo verba mea in ore ejus, et loquetur illis quæcunq; præcipiam ei: In virum autem qui non audierit verba ejus quæ loquetur in nomine meo, ego (e) inquiram. Verùm Propheta qui (f) superbè egerit, loquendo verba in nomine meo quæ non præcepi ei ut loqueretur, quique locutus fuerit in nomine deorũ alienorum, morietur propheta ille. Quòd si dixeris in corde tuo, Quomodo cognoscemus verbum quod non locutus fuerit Dominus? Si verbum quod loquitur Propheta ille in nomine Domini non fit, neque adveniat, hoc est verbum quod non est locutus Dominus: in præsumptione locutus est Propheta, non (g) timebis ab eo. Vade, dic eis, Revertimini in tabernacula vestra: tu verò hîc subsiste mecum, ut dicã tibi omnia præcepta, mandata, et judicia quæ docebis eos, et facturi sunt in terra quam ego dabo eis in possessionẽ. Deinde locut⁹ est Dominus Mosi, dicens; Loquere filiis Israel: Vos videtis quòd ego locutus sum de cælis vobiscum. Non facietis mecum* 22
Deos argenteos, neque Deos aureos facietis vobis. Altare terreum 23
facies mihi, et (h) sacrificabis super illud holocausta tua, et pacifica tua de ovibus tuis, et de bobus tuis: in locum in quo memoriam faciam nominis mei veniam ad te, & benedicam tibi. 24
Si verò altare de lapidibus feceris mihi, non ædificabis eos cæduos: Si enim cultrum tuum elevaveris super eos, polluisti eos. 25
Neque ascendes (i) per gradus super altare mecum, ut non detegatur turpitudo tua super illud. 26

CAP. XXI.

Hæc sunt judicia quæ propones eis. Cùm acquisiveris 1 2
servum Hebræum, sex annis serviet tibi, et septimo exibit liber gratis. Si cum corpore suo venerit, cum corpore suo exibit; si 3
(a) maritus uxoris, exibit uxor ejus cum eo. Si dominus ejus dederit ei uxorem, et pepererit ei filios, aut filias, uxor et liberi ejus erũt domino; ipse verò egredietur cum corpore suo. Si dicendo 4
dixerit servus, Diligo dominum meum, uxorem meam, et filios meos, non egrediar liber; 5

VER. SAM. (e) *illud ab eo reposcam.* (f) apparaverit loqui verba (g) *mutabis fidem tuam propter eum.* (h) *mactabis* (i) *cùm prævaricationibus* (a) possessor uxoris,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 فقال الله له كذا قل لبني اسرايل * انتم شاهدتم اني من السماء خاطبتكم * لا تصنعوا
23 معي معبودات من فضة * ومعبودات من ذهب لا تصنعوها * واصنعوا لكم مذبحا * على الارض
24 اصنعوا لكم * واذبح عليه صعايدك وذبايح سلامتك من غنمك وبقرك * وفي كل موضع اذكر
25 باسمي * اجيبك وابارك فيك * وان صنعت لي مذبحا من حجارة * فلا تبنيها مهندمة * فانك ان
26 حركت حديدك عليها بذلتها * ولا تصعد بدرج على مذبحي * ليلا تنكشف سواتك عليه *

الفصل الحادي والعشرون *

1 وهذه الاحكام التي تجعلها لهم * قل لهم اذا ابتعت عبدا عبرانيا فليخدمك ست سنين وفي
3 السابعة يخرج حرا مجانا * ان دخل عزبا فليخرج عزبا * وان كان ذا زوجة خرجت زوجته معه *
4 وان زوجه مولاه بامراة فولدت له بنين او بنات * فالمراة واولادها يكونون لمولاها * وهو
5 يخرج عزبا * وان قال العبد قد احببت مولاي وزوجتي وبني لا اخرج حرا *

Et dixit Deus ad eum, Sic dicito filiis Israil; Vos oculatim vidistis quòd ego de cœlo locutus sim vobiscum. 22
Nè faciatis adorabilia ex argento, & adorabilia ex auro nè faciatis. 23
Et facite vobis altare, super terram facite vobis: et immola super illud oblationes tuas, & sacrificia pacis tuæ ex ovibus tuis, & bobus tuis. Et in quolibet loco recordare nominis mei: exaudiam te, & benedicam tibi. 24
Et si feceris mihi altare ex lapidibus, nè construas eos concinnos: quoniã si moveris ferrum tuum super eos, profanabis illos. 25
Et nè ascendas per gradus ad altare meum, ut nè detegatur turpitudo tua super illud. 26

CAP. XXI.

Et hæc sunt judicia quæ pones eis. 1
Dic illis, Cùm emeris servum Hebræum, serviat tibi sex annos, & in septimo egrediatur liber gratis. 2
Si ingressus est cælebs, egrediatur cælebs: & si fuerit habens uxorem, exibit uxor ejus cum eo. 3
Et si conjunxerit eum dominus ejus cum uxore, & ea genuerit ipsi filios aut filias: uxor & filii ejus erunt domino ejus, & ipse exibit cælebs. 4
Quòd si dixerit mancipium, Dilexi dominum meum, & uxorem meam, et filios meos, non exibo liber; 5

ספר שמות : כא

6 והגישו אדניו אל־האלהים והגישו
אל־הדלת או אל־המזוזה ורצע אדניו את־אזנו
7 במרצע ועבדו לעלם׃ וכי־ימכר איש את־בתו
8 לאמה לא תצא כצאת העבדים׃ אם־רעה
בעיני אדניה אשר־לא יעדה והפדה לעם
9 נכרי לא־ימשל למכרה בבגדו־בה׃ ואם־לבנו
10 ייעדנה כמשפט הבנות יעשה־לה׃ אם־
אחרת יקח־לו שארה כסותה ועונתה
11 לא יגרע׃ ואם־שלש־אלה לא יעשה לה ויצאה
12 חנם אין כסף׃ מכה איש ומת מות
13 יומת׃ ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו
14 ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה׃ וכי־יזד איש
על־רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו
15 למות׃ ומכה אביו ואמו מות יומת׃
16 וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות
17 יומת׃ ומקלל אביו ואמו מות יומת׃
18 וכי־יריבן אנשים והכה־איש את־רעהו באבן
19 או באגרף ולא ימות ונפל למשכב׃ אם־יקום
והתהלך בחוץ על־משענתו ונקה המכה רק
20 שבתו יתן ורפא ירפא׃ וכי־יכה איש את־
עבדו או את־אמתו בשבט ומת תחת ידו
21 נקם ינקם׃ אך אם־יום או יומים יעמד
22 לא יקם כי כספו הוא׃ וכי־ינצו אנשים
ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה
אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה
23 ונתן בפללים׃ ואם־אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש׃

Ver. VULG. LAT.

6 Offeret eum dominus diis, & applicabitur ad ostiũ et postes; perforabitq; aurem ej' subulâ: & erit ei servus in seculũ.
7 Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillæ exire consueve-
8 runt. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerat, dimittet eam: populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreverit eam.
9 Sin autem filio suo desponderit eam, juxta morem filiarum
10 faciet illi. Quòd si alteram ei acceperit, providebit puellæ nuptias, & vestimenta, & pretium pudicitiæ non negabit.
11 Si tria ista non fecerit, egredi-
12 etur gratis absq; pecunia. Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. Qui
13 autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus ejus; constituam tibi locum in
14 quem fugere debeat. Si quis p industriam occiderit proximũ suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur.
15 Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur.
16 Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum; convictus
17 noxæ, morte moriatur. Qui maledixerit patri suo vel ma-
18 tri, morte moriatur. Si rixati fuerint viri, & percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed jacuerit in le-
19 ctulo: Si surrexerit, & ambulaverit foris super baculum suum; innocens erit qui percusserit, ita tamen ut operas ej' & impensas in medicos re-
20 stituat. Qui percusserit servũ suum vel ancillam virgâ, & mortui fuerint in manibus e-
21 jus; criminis reus erit. Sin autem uno die vel duobus supervixerit, non subjacebit pœnæ: quia pecunia illi' est.
22 Si rixati fuerint viri, et percusserit quis mulieré prægnanté, et abortivũ quidé fecerit, sed ipsa vixerit; subjacebit damno quantũ marit' mulieris expetierit, & arbitri judicaverint.
23 Sin auté mors ej' fuerit subsecuta, reddet animã pro anima,

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

6 Προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς τὸ κριτήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε προσάξει αὐτὸν (ζ) ἐπὶ τὴν θύραν ἐπὶ τὸν σταθμὸν, καὶ τρυπήσει (η) ὁ κύριος αὐτοῦ τὸ οὖς τῷ ὀπητίῳ, καὶ δου-
7 λεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα οἰκέτιν, οὐκ ἀπελεύσεται, ὥσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι.
8 (θ) Ἐὰν μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ (ι) αὐτῆς, ἣν αὐτῷ καθωμολογήσατο, ἀπολυτρώσει αὐτήν· ἔθνει δὲ ἀλλοτρίῳ οὐ κύριός ἐστι πωλεῖν
9 αὐτὴν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. Ἐὰν δὲ τῷ υἱῷ (κ) καθομολογήσηται αὐτὴν, κατὰ τὸ δικαίω-
10 μα τῶν θυγατέρων ποιήσει αὐτῇ. Ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ (λ) ἑαυτῷ, τὰ δέοντα καὶ τὸν ἱματισμὸν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει.
11 Ἐὰν δὲ τὰ τρία ταῦτα μὴ ποιήσῃ αὐτῇ, ἐξ-
12 ελεύσεται δωρεὰν ἄνευ ἀργυρίου. Ἐὰν δὲ πατάξῃ τίς τινα, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανα-
13 τούσθω. Ὁ δὲ οὐχ ἑκὼν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς (μ) παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι
14 τόπον οὗ (ν) φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. Ἐὰν δέ τις ἐπιθῆται τῷ πλησίον ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ, καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου
15 μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. Ὃς τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανα-
16 τούσθω. Ὁ κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ
17 μητέρα αὐτοῦ, (ξ) τελευτήσει θανάτῳ. Ὃς ἐὰν κλέψῃ τίς τινα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται, καὶ εὑρεθῇ ἐν
18 αὐτῷ, (ο) θανάτῳ τελευτάτω. Ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες, καὶ (π) πατάξωσι τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ,
19 κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην, (ρ) Ἐὰν ἐξαναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου, ἀθῷος ἔσται ὁ πατάξας· πλὴν τῆς
20 ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει, καὶ τὰ ἰατρεῖα. Ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς
21 χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήσεται. Ἐὰν δὲ διαβιώσῃ ἡμέραν μίαν ἢ δύο, οὐκ (σ) ἐκ-
22 δικηθήτω· τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ ἐστιν. Ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξωσι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξεικονισμένον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται· καθότι (τ) ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀνὴρ τῆς (υ) γυναικὸς, δώσει μετὰ ἀξιώματος.
23 Ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς,

Adducet eum domin' ejus ad (b) tribunal Dei: & tunc adducet eum ad ostium ad postem, & perforabit dominus ejus aurem subulâ: & serviet ei in seculum. Si quis autem vendiderit filiam suã (c) famulam, non abibit, ita ut recedunt ancillæ. Si non placuerit domino suo, (d) quam adnominavit sibi, (e) redimet eam: genti autem extere non est dominus vendere illam, quoniam sprevit in ea. Quòd si filio adnominaverit eam, secundùm justificationem filiorum faciet ei. Quòd si aliam acceperit sibi; quæ opus sunt & vestem et conversationem ejus non fraudabit. Sin autem tria hæc non fecerit ei; exibit gratis sine argento. Quòd si quis percusserit aliquem, & mortuus fuerit; morte moriatur. Qui autem (f) nolens, sed Deus tradidit in manus ejus; dabo tibi locum quò fugiat illuc qui interficit. Si quis autem insidiatus fuerit proximo, ad occidendum cum dolo, & confugerit; ab altari meo capies eum, ut tradatur morti. Qui verberat patrem suum vel matrem suam; morte moriatur. Qui maledicit patrem suum vel matrem suam; peribit morte. (h) Quicunque furatus fuerit quempiam filiorũ Israel, et opprimens eum vendiderit, & inventus fuerit in eo; morte pereat. Sin autem jurgati fuerint duo viri, (k) & percusserint proximum lapide vel pugno, & non fuerit mortuus, decubuerit autem in cubili: Si exurgens homo ambulaverit foràs super virgam; insons erit, qui percussit: tantum cessationem ejus solvet & medicationes. Si quis autem percusserit servũ suũ, vel ancillam suam in virga, & mortuus fuerit sub manibus ejus; pœnâ puniatur. Sin autem supervixerit diem unum vel duos; non puniatur: argentum enim ejus est. Sin autem rixentur duo viri, & percusserint mulierem in utero habentem, & exierit infans ejus (l) non formatus; multã mulctabitur: prout indixerit vir mulieris, (m) dabit cum postulatione. Si autem formatus fuerit; dabit animam pro anima,

MS.A. (ζ) πρὸς τὴν θύραν (η) αὐτοῦ ὁ κύριος τὸ οὖς (θ) Ἐὰν δὲ μὴ (ι) αὐτῆς, ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτῷ, ἀπολυτρώσει (κ) καθομολογήσηται (λ) αὐτῷ, (μ) παρέδωκεν αὐτὸν εἰς (ν) φεύξεται ὁ (ξ) θανάτῳ τελευτάτω. Ὃς ἂν (ο) θανάτῳ θανατούσθω. (π) πατάξῃ τις τὸν (ρ) Ἐὰν δὲ ἐξαναστὰς (σ) ἐκδικηθήσεται· (τ) ἐὰν (υ) γυναικὸς, καὶ δώσει

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

6 Adducet eum her' ejus ad judices, & admovebit eum ad ostiũ, vel ad limé, & perforabit her' ejus auré ejus stylo, eritq; ei serv' ministrans in perpetuũ.
7 Quumq; vendiderit quis filiam suam in ancillam, non exibit ut exeunt
8 servi. Si exosa fuit in oculis heri sui ita ut non ducat eam, redimat illam: populo alieno non potest eam vendere, eò quod deceperit eam.
9 Et si filio suo ducat eam, juxta moré quo agi-
10 tur cum filiab', agat cum ea. Et si alteram sibi ducat, alimentũ ejus, & indumentum ejus, &
11 accubitũ ejus non minuet. Et si tria hæc non præstiterit ei, egredietur gratis absq; argen-
12 to. Qui percusserit hominem & moriatur,
13 omnino interficietur. Et quoniã insidias non tetendit ei, & *tamen* Deus tradidit eum in manum ejus: *idcircò* fac tibi locum ad quem
14 aufugiat. Si ausus fuerit quis in proximum suum, & occiderit eum cum dolo, ab altari
15 meo rape illum ad occidendũ eum. Qui verberaverit patrem suum, & matrem suam, oc-
16 cidendo occidatur. Qui furat' fuerit animam, & vendiderit eã, & reperta fuerit in manib'
17 ejus, occidendo occidatur. Qui contumeliis affecerit patré suum & matré suã, occidendo
18 occidatur. Cúmq; rixati fuerint duo viri, & percusserit alter alterũ lapide aut baculo, nec
19 moriatur, sed decidat in morbum: Si surrexerit, & deambulaverit in platea innix' baculo suo, innocens erit is qui percussit eũ: duntaxat
20 otiũ ejus, & mercedem medici dabit. Et cùm percusserit aliquis servũ suũ aut ancillã suam fusti, & mortu' fuerit sub manu ejus, judican-
21 do judicabitur. At verò si uno die aut duob' vixerit, non judicabitur; pecunia enim ej' est.
22 Cúmq; rixati fuerint duo viri, & percusserint mulierem prægnantem, & ejecerint fœtum ejus, nec tamen interveniat casus mortis, tenebitur ad damnum quantum imponet ei maritus mulieris, & dabit quantum de-
23 cernent judices. Si verò mortis casus interveniat, dabit animam pro anima.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ויקרבניה רבוניה לקדם דיניא
ויקרבניה לות דשא דלות מזוזתא
וירצע רבוניה ית אודניה במרצעא
ויהי ליה עבד פלח לעלם: וארי
יזבן גבר ית ברתיה לאמהו לא
תפוק כמפקנות עבדין: אם בישא
בעיני רבונהא דקימה ליה ויפרקנה
לגבר אוחרן לית ליה רשו לזבנה
במשלטיה בה: ואם לבריה יקימנה
כהלכת בנת ישראל יעביד לה:
אם אוחרנתא יסב ליה זיונה
כסותה ועונתה לא ימנע: ואם תלת
אלין לא יעביד לה ותפוק מגן בלא
כסף: דימחי אנש ויקטלנה
אתקטלא יתקטל: ודלא כמן ליה
ומן קדם יי אתמסר לידיה ואשוי
לך אתרא דיערוק לתמן: וארי
ירשע גבר על חבריה למקטליה
בנכילו מן מדבחי תדבריניה
למקטל: ודימחי אבוהי ואמיה
אתקטלא יתקטיל: ודיגנוב נפשא
מבני ישראל ויזבניה וישתכח
בידיה אתקטלא יתקטיל: ודילוט
אבוהי ואמיה אתקטלא יתקטיל:
וארי ינצון גברין וימחי גבר ית
חבריה באבנא או בכורמיזא ולא
ימות ויפול לבוטלן: אם יקום
ויתהלך בברא על בוריה ויהי
זכאה מחיא לחוד בוטלניה יתן ואגר
אסיא ישלם: וארי ימחי גבר ית
עבדיה או ית אמתיה בשולטן
וימות תחות ידיה אתדנא יתדן:
ברם אם יומא או תרין יומין יתקיים
לא יתדן ארי כספיה הוא: וארי
ינצון גברין וימחון אתתא מעדיא
ויפקון ולדהא ולא יהא מותא
אתגבאה יתגבי כמא דישוי עלוהי
בעלה דאתתא ויתן מימר דיניא:
ואם מותא יהי ותתן נפשא חלף נפשא

Targum Onkelos.

6 Applicabitq; eũ Dñs ejꝰ corã judicibꝰ;& applicabit eũ ad ostiũ, *quod est* ad postẽ: & pforabit dñs ejus aurẽ ejus subulã; & erit ei servꝰ serviẽs ei in seculum.
7 Si autẽ vir vendiderit filiã suã in ancillã: non egredietur, sicut egrediũtur servi.
8 Si displicuerit in oculis Dñi, qui eã sibi desponderat, liberã faciet eã: nõ habebit facultatẽ ut vendat eam viro alii, cũ dominatꝰ fuerit ejus.
9 Si autẽ filio suo desponderit eã: juxta consuetudinẽ filiarũ Israel faciet ei.
10 Si alterã acceperit sibi: nutrimentũ ejus, vestimentũmq; & concubitũ ejꝰ non prohibebit.
11 Et si tria hæc nõ fecerit ei: egredietur gratis, absq; argento.
12 Qui percusserit virũ, & *occiderit eũ*, occisione occidatur.
13 Qui autẽ non est insidiatus; sed à facie Dei traditꝰ est manui ejus: constituã tibi locũ, ad quẽ fugiat.
14 Et quãdo impiè egerit vir cõtra proximũ suũ, ut interficiat eum per insidias: de conspectu altaris mei tolles eum, ut interficiatur.
15 Qui autẽ percusserit patrẽ suũ, aut matrẽ suã, morte moriatur.
16 Qui furatꝰ fuerit animã de filiis Israel & vendiderit eã, invẽtaq; fuerit in manu ejꝰ, morte moriatur.
17 Qui autem maledixerit patri suo, aut matri suæ, morte moriatur.
18 Et quando rixati fuerint viri, & percusserit vir proximũ suũ, lapide aut pugno: & non fuerit mortuꝰ, sed ceciderit in lectulo et fuerit ociosus.
19 Si surrexerit, & ambulaverit foris super baculũ suũ, erit innocens percussor: sed restituet id quod fuit ociosus ab opere, & mercedẽ medici solvet.
20 Et quando percusserit vir servũ suũ; aut ancillã suã, virgã; & mortuꝰ fuerit sub manu ejus: judicio judicabitur.
21 Sed si die, aut duobꝰ diebꝰ supvixerit: nõ judicabitur, quoniã argentũ suũ est.
22 Et quando rixati fuerint viri; & percusserint mulierẽ prægnantẽ, & egressus fuerit fœtꝰ ejꝰ; & non fuerit mors: condemnatione cõdẽnabitur, sicut posuerit sup eũ maritꝰ mulieris; & dabit, *ex sẽtẽtiã* judicũ.
23 Si autẽ mortua fuerit: reddet animã pro animã.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

6 *Tunc adducet eum dominus ejus ad judices, & accedere faciet eum ad portam, aut ad postem; perforabitq; dominus ejus aurẽ ejus subulã, et serviet ei in æternũ.* 6
Cùm etiam vendiderit quis filiam suam in ancillam, non exibit sicut exeunt servi. 7
Si displicuerit in oculis domini sui qui non desponsavit eam, redimi curabit eam; populo alieno non (b) poterit eam vendere, per fidè agendo contra illam. 8
Si verò filio suo eam desponsaverit, juxta consuetudinẽ filiarum faciet illi. 9
Si verò aliam acceperit sibi, alimentum, operimentum, et (c) habitationem non adimet. 10
Quòd si tria hæc non præstiterit ei, egredietur gratis sine argento. 11
Qui percusserit virum, et mortuus fuerit, morte morietur. 12
Qui autem (d) insidiatus non fuerit, sed Deus (e) tradidit in manum ejus, ponã tibi locum ad quem confugiet. 13
Cùm autem (f) improbè egerit quis adversùs proximum suum, ut occidat eum cum dolo, ab altari meo avelletis eum ad mortem. 14
Percutiens patrem suum, aut matrem suam, morte moriatur. 15
Furans autem hominem et eum vendens, si inventus fuerit in manu ejus, morte moriatur. 16
Maledicens patri suo, et matri suæ, morte moriatur. 17
Cùm contenderint homines, unusq; alterum percusserit, et mortuꝰ non fuerit, sed decubuerit in lecto: 18
Si resurgat, et ambulet foras super scipione suo, absolvetur percutiens; verùm cessationis ejꝰ damnum restituet, et sanandũ curabit. 19
Cùm etiam percusserit quis servum suum, aut ancillam suã, et mortuꝰ fuerint sub manu ejus, morte moriatur. 20
Verùm si diem unum aut alterũ substiterint, non morietur, nam argentum ejus sunt. 21
Cùm rixati fuerint homines, et percusserint mulierem gravidã, egressusq; fuerit infans, neq; secuta fuerit (g) mors, mulctã mulctabitur sicut imposuerit super eum maritus mulieris, dabitq; (h) ex sententia judicum. 22
Quod si secuta fuerit (i) mors, dabit animam pro anima. 23

VER. SAM. (b) dimittet ut vendat eam, (c) vitæ ejus necessaria (d) non constituit *hoc apud se*, (e) exitio dedit (f) præparaverit quis (g) abortio *cum morte*, (h) cum precibus (i) abortio *cum morte*.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * فليقدمه مولاه الى الحاكم * يقدمه الى مصراع الباب او حلقه * ويسم اذنه بعلامة ويخدمه الى
7 الدهر * وان باع رجل ابنته كامة * فلا تخرج كخروج العبيد * 8 ان قبح عند مولاها ان يتزوج
9 بها فليفدها * ولبعض القوم الغرباء لا يسلط ان يبيعها * اذ غدر بها * وان زوجها لابنه فكسنن
10 البنات يصنع بها * وان تزوج باخرى معها فلا ينقصها من طعامها وكسوتها واوقاتها * 11 فان لم
12 يصنع بها واحدة من هذه الثلاثة فلتخرج مجانا بلا ثمن * ومن ضرب انسانا فمات فليقتل
13 * وان لم يتعمد قتله وسببها الله على يده * فساجعل لك موضعا للهرب اليه * 14 واذا انتقم رجل
15 على اخر فقتله باغتيال * من قدام مذبحي تاخذه ليقتل * ومن ضرب اباه وامه فليقتل قتلا
16 * ومن سرق انسانا فباعه ووجد في يده فليقتل قتلا * 17 ومن شتم اباه وامه فليقتل قتلا * 18 واذا
تخاصما انسانان فضرب احدهما صاحبه بحجر او بشادخ فلم يمت بل وقع على الفراش * 19 فان
هو قام ومشي في السوق على متكاه لنفسه * فقد بري الضارب * غير انه يعطيه اجر عطلته
20 وعلاجا يعالجه * وان ضرب انسان عبده او امته بقضيب ومات تحت يده فليقد به * 21 واما ان
22 قام يوما او يومين * فلا يقد به لانه مولاه * واذا تخاصم قوم فصدموا امراة حاملا فخرج اولادها
23 ولم تكن منية * فليغرم الصادم كما يلزمه بعلها ويعطه ذلك بانصاف * وان تكن منية
فاجعل نفسا بدل نفس *

Ducat eum dominus ejus ad judicem, & admoveat eum ad valvã januæ, vel postes ejus, et inurat aurẽ ejus notã, & serviet ei in æternum. 6
Et si vendiderit vir filiam suam ut ancillam, non egredietur juxta egressum servorum. 7
Si displicuerit domino suo ducere eam in uxorem, curet eam redimi: & ulli populo externo non habet potestatem vendendi eam, cùm fraudaverit illam. 8
Quòd si copulãrit eam cum filio suo, secundùm consuetudinem filiarum agat illi. 9
Et si duxerit aliã cum ea, non diminuat ei cibũ ejus, & vestitum ejus, et tempora ejus. 10
Quòd si non fecerit ei unum ex his tribus, exeat gratis absq; pretio. 11
Et qui percusserit hominẽ, et mortuꝰ fuerit, interficiatur. 12
Quòd si non intenderit occisionẽ ejus, sed causavit illam Deus per manum ejus, constituam tibi locũ ad quem fugiat. 13
Et cùm superbierit vir adversùs alterum, & occiderit eum cum fraude, ab altari meo accipies eũ ut interficiatur. 14
Et qui percusserit patrẽ suum & matrẽ suam, occidatur occisione. 15
Et qui furatus fuerit hominẽ, & vendiderit eum, & inventus fuerit in manu ejus, occidatur occisione. 16
Et qui injuriis affecerit patrẽ suum et matrem suã, occidatur occisione. 17
Et cùm contenderint duo homines, et percusserit alter eorum sociũ suum lapide, aut instrumento frangente, nec mortuus fuerit, sed ceciderit super lectum: 18
Si surrexerit, et ambulaverit per plateam super sustentaculũ suum se ipso, jam justificatus est percussor; præterquam quòd dabit illi mulctã pro otio ejus, et medicinis quibus curabitur. 19
Et si percusserit quis servum suum aut ancillam suam virgã, & mortuus fuerit sub manu illius, pœnã plectatur. 20
At si supervixerit unã die, aut duabus diebꝰ, non plectetur pœnã, eò quòd dominꝰ illiꝰ est. 21
Et si contenderint aliqui, et impegerint in mulierẽ gravidã, et exierint fœtꝰ ejus, et non evenerit mors; debebit percussor ad quod astrinxerit illũ maritus ejus, et det illi id ad rigorem. 22
Et si evenerit mors, pone animam pro anima. 23

ספר שמות : כב

pro pedem ,manu pro manum ,dente pro dentem ,oculo pro Oculum
24 עין תחת עין שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת
pro livorem ,vulnere pro vulnus,adustione pro Adustionem :pede
25 רגל׃ כויה תחת כויה פצע תחת פצע חבורה תחת
oculum vel ,sui servi oculum vir percusserit cùm Et .livore
26 חבורה׃ וכי־יכה איש את־עין עבדו או־את־עין
ejus oculo pro eum dimittet liberum ,eum corruperit &,suæ ancillæ
אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו׃
liberum ,excusserit suæ ancillæ dentem vel ,sui servi dentem si Et
27 ואם־שן עבדו או־שן אמתו יפיל לחפשי
vel ,virum bos *cornificaverit* cùm Et.ej* dẽte pro eum dimittet
28 ישלחנו תחת שנו׃ וכי־יגח שור את־איש או את־
comedetur non & ,bos lapidabitur lapidando ,fuerit mortu* & ,mulierẽ
אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את־
ipse cornupeta bos si Et .innocens bovis dominus & ,ejus caro
29 בשרו ובעל השור נקי׃ ואם שור נגח הוא
,eum custodierit nõ &,ejus *dominũ in fuerit contestatũ* &,nudiustertius ,heri ab
מתמל שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו
ejus dominus etiam & ,lapidabitur bos ,mulierem vel virũ occiderit &
והמית איש או אשה השור יסקל וגם־בעליו
redemptionem dabit *&* ,eum super fuerit posita *expiatio* Si .morietur
30 יומת׃ אם־כפר יושת עליו ונתן פדין
filium Si .eum super fuerit impositũ quod omne juxta suæ animæ
31 נפשו ככל אשר־יושת עליו׃ או־בן
.ei fiet hoc judicium secundũ,*cornificaverit* filiam vel ,*cornificaverit*
יגח או־בת יגח כמשפט הזה יעשה לו׃
siclos triginta argenti ,ancillam vel bos *cornificaverit* servum Si
32 אם־עבד יגח השור או אמה כסף שלשים שקלים
quispiam aperuerit cùm Et .lapidabitur bos & ,ejus *domino* dabit
33 יתן לאדניו והשור יסקל׃ וכי־יפתח איש
ceciderit & ,eã cooperuerit non &,cisternã quispiã foderit cùm vel,cisternã
בור או כי־יכרה איש בר ולא יכסנו ונפל־
restituet ,argentum reddet cisternæ Dominus .asinus vel ,bos illuc
34 שמה שור או חמור׃ בעל הבור ישלם כסף ישיב
cujuspiam bos percusserit cùm Et .sibi erit mortuum & ,ejus domino
35 לבעליו והמת יהיה־לו׃ וכי־יגף שור־איש
vivum bovem vendent *&*;fuerit mortuus &,sui *socii* bovem
את־שור רעהו ומת ומכרו את־השור החי
est notũ Vel .dimidiabũt mortuum etiam & ,ejus argentum dimidiabũt &
36 וחצו את־כספו וגם את־המת יחצון׃ או נודע
eum custodierit non &,nudiustertius heri ab *ipse* cornupeta bos quòd
כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו
.sibi erit mortuus & ,bove pro bovem reddet reddendo ,ejus dñs
בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה־לו׃

CAP. XXII. כב

vel ,eum *mactaverit* & ,*agnum* vel ,bovem quispiam fuerit furatus Cùm
1 כי יגנב־איש שור או־שה וטבחו או
pecudes quatuor & ,bove pro reddet boves quinque,eũ vendiderit
מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן
agno pro
תחת השה׃

Versio VULG. LAT.

24 Oculum pro oculo, dentem
pro dente, manum pro manu,
25 pedem pro pede, Adustionẽ
pro adustione, vuln* pro vul-
26 nere, livorem pro livore. Si
percusserit quispiam oculum
servi sui aut ancillæ, & luscos
eos fecerit, dimittet eos libe-
27 ros pro oculo quẽ eruit. Den-
tẽ quoq; si excusserit servo vel
ancillæ suæ, similiter dimittet
28 eos liberos. Si bos cornu pcus-
serit virũ aut mulierẽ, et mor-
tui fuerint, lapidibus obrue-
tur; & non comedentur car-
nes ejus: dominus quoq; bovis
29 innocens erit. Quòd si bos
cornupeta fuerit ab heri &
nudius-tertiùs, & contestati
sunt dñm ej*, nec recluserit eũ,
occideritq; virũ aut mulierẽ:
& bos lapidibus obruetur, &
30 dñm ejus occident. Quòd si
pretium fuerit ei impositum,
dabit pro anima sua quidquid
31 fuerit postulatus. Filium quo-
que & filiam si cornu percus-
serit, simili sententiæ subjace-
32 bit. Si servum ancillámq; in-
vaserit, triginta siclos argenti
domino dabit: bos verò lapi-
33 dibus opprimetur. Si quis a-
peruerit cisternam, & foderit,
& non operuerit eam, ceci-
deritq; bos aut asinus in eam,
34 Reddet domin* cisternæ pre-
tium jumentorum: quod au-
tem mortuum est, ipsius erit.
35 Si bos alienus bovem alterius
vulneraverit, & ille mortuus
fuerit; vendent bovem vi-
vum, & divident pretium: ca-
daver autem mortui inter se
36 dispertient. Sin autem scie-
bat quòd bos cornupeta es-
set ab heri & nudius-tertiùs,
& non custodivit eum domi-
nus suus: reddet bovem pro
bove, & cadaver integrum
accipiet.

CAP. XXII.

1 Si quis furatus fuerit bo-
vem aut ovem, & occiderit
vel vendiderit: quinque bo-
ves pro uno bove restituet, &
quatuor oves pro una ove.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ
ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα ἀντὶ
25 ποδὸς, Κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύματος,
τραῦμα ἀντὶ τραύματος, μώλωπα ἀντὶ
26 μώλωπος. Ἐὰν δέ τις πατάξῃ (φ) τὸν ὀ-
φθαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς
θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέ-
ρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ
27 αὐτῶν. Ἐὰν δὲ τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου, ἢ τὸν
ὀδόντα τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐ-
λευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀδόν-
28 τος αὐτῶν. Ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος
ἄνδρα ἢ γυναῖκα καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λι-
θοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρωθήσεται
τὰ κρέα αὐτοῦ· ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀ-
29 θῷος ἔσται. Ἐὰν δὲ ὁ ταῦρος κερατιστὴς
ᾖ πρὸ τῆς (χ) χθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ
διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀ-
φανίσῃ αὐτὸν, ἀνέλῃ δὲ ἄνδρα ἢ γυναῖκα,
ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ
30 προσαποθανεῖται. Ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ
αὐτῷ, δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα (ψ)
31 ἐὰν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ. Ἐὰν δὲ (ω) υἱὸν ἢ θυ-
γατέρα κερατίσῃ, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο
32 ποιήσωσιν αὐτῷ. Ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ
ταῦρος ἢ παιδίσκην, ἀργυρίου τριάκοντα
δίδραχμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ
33 ταῦρος λιθοβοληθήσεται. Ἐὰν δέ τις ἀνοί-
ξῃ (α) λάκκον ἢ λατομήσῃ λάκκον, καὶ μὴ
καλύψῃ αὐτὸν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄ-
34 νος, Ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον
δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν· τὸ δὲ (β) τετελευτηκὸς
35 αὐτῷ ἔσται. Ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦρος
τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ (γ) τελευτήσῃ, ἀπο-
δώσονται τὸν ταῦρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ
ἀργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦρον τὸν τεθνηκότα
36 διελοῦνται. Ἐὰν δὲ γνωρίζηται ὁ ταῦρος ὅτι
κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς (δ) χθὲς καὶ πρὸ τῆς (ε)
τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμεμαρτυρημένοι ὦσι τῷ
κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτὸν, ἀποτίσει
ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ
ἔσται.

MS.A. (φ) ὀφθαλμὸν (χ) ἐχθὲς (ψ) ἂν ἐπιβληθῇ (ω) υἱὸν ἢ θυγατέρα, (α) λάκκον, καὶ μὴ (β) τεθνηκὸς (γ) τιτρώσῃ, (δ) ἐχθὲς (ε) τρίτης, καὶ

ΚΕΦ. κβ΄.

1 Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον,
καὶ (α) σφάξῃ ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀπο-
τίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα
ἀντὶ τοῦ προβάτου.

MS.A. (α) σφάξῃ αὐτὸ, ἢ ἀποδῶται

Oculum pro oculo, dentem pro
dente, manum pro manu, pedem
pro pede, Combustionem pro com- 24
bustione, vulnus pro vulnere, li- 25
vorem pro livore. Si quis verò
percusserit oculũ famuli sui, vel 26
oculũ famulæ suæ, et excæcave-
rit, liberos dimittet eos pro oculo
ipsorũ. Sin autẽ dentẽ famuli vel
dentem famulæ suæ exciderit, 27
liberos dimittet eos pro dente
ipsorum. Sin autem cornu per-
cusserit taurus virum aut mulie- 28
rem, & interierit; lapidib* lapi-
dabitur taur*, & non manduca-
buntur carnes ejus: dominus au-
tem tauri innocens erit. Si au-
tem taur* cornupeta fuerit ante 29
hesternam & nudiustertianam, &
contestati fuerint domino ejus, et
non clauserit eum, occiderit au-
tem virum vel mulierem; taur*
lapidabitur, & dominus ejus si-
mul morietur. Sin autem pretia
redemptionis (ψ) indicta fuerint 30
ei; dabit pretia redemptionis a-
nimæ suæ, quæcunq; indixerint
ei. Sin autem filium vel filiam 31
cornu percusserit; secundum ju-
stificationem hanc facient ei. Sin 32
autem servum cornu percusserit
taurus, vel ancillam; argenti tri-
ginta didrachma dabit domino
eorũ, et taur* lapidabitur. Si quis 33
autem aperuerit lacũ, aut excide-
rit lacũ, & non operuerit eũ, &
ceciderit illuc vitul*, aut asinus;
Dominus laci reddet: argentum 34
dabit domino eorũ: quod autem
mortuũ est, ipsi erit. Sin autẽ cor- 35
nu percusserit alicuj* taur* tau-
rũ proximi, et mortu* fuerit; ven-
dent taurũ vivũ, et partientur
argentũ ej*, et taurũ, qui mortu*
fuerit, dispertient. Sin autẽ not* 36
fuerit taurus, quia cornupeta est
ante hesternam & ante nudius-
tertianã diẽ, et contestati fuerint
domino ej*, et non clauserit eũ;
reddet taurũ pro tauro: mortuus
autem ipsius erit.

CAP. XXII.

Si quis autem furatus fuerit 1
vitulum vel ovem, & jugulave-
rit vel vendiderit; quinq; vitu-
los reddet pro vitulo, et quatuor
oves pro ove.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
1 [illegible]

Oculum pro oculo, dentem pro dente, ma- 24
num pro manu, pedem pro pede, Adustio- 25
nem pro adustione, vulnus pro vulnere, co-
laphum pro colapho. Et cùm percusserit 26
quis oculum servi sui, aut oculum ancillæ
suæ, eúmq; depravaverit, liberum dimittet
eum pro oculo ipsius. Et si dentem servi sui, 27
aut dentem ancillæ suæ excusserit, liberum
dimittet eum pro dente ipsius. Cúmq; cor- 28
nu percusserit taurus virum aut mulierem ita
ut moriatur, lapidibus obruetur taurus, &
non comedetur caro ejus: & dominus tau-
ri erit insons. Verùm si taurus cornupeta 29
fuerit ab heri & antea, & contestatum fue-
rit domino ejus, nec custodierit eum, & in-
terfecerit virum aut mulierem; taurus lapi-
dabitur, & dominus quoque ejus interficie-
tur. Sed si pecuniam imponant ei, dabit re- 30
demptionem animæ suæ, quantum petierint
ab eo. Si verò filium aut filiam cornu petie- 31
rit taurus, secundum judicium istud fiet ei.
Et si servũ aut ancillã cornu petierit taur*, 32
triginta stateres argenti dabit ejus domino,
& taurus lapidibus obruetur. Cúmque ape- 33
ruerit aliquis foveam, aut foderit quispiam
puteum, & non operuerit ea, cecideritque
illuc bos aut asinus, Dominus foveæ repen- 34
det pecuniam dominis ejus, & mortuum ejus
erit. Et cùm cornu petierit taurus viri tau- 35
rum viri proximi sui, & mortuum fuerit,
vendant taurum vivum, & dividant pretium
ejus, itémque mortui pretium dividant. At 36
si notum erat quòd taurus cornupeta erat
ab heri, & nudiustertiùs, & non custodierit
eum dominus ejus, dabit taurum pro tauro,
& mortuus ad eum pertinebit.

C A P. XXII.

Cum furatus fuerit aliquis bovem aut pe- 1
cudem, eaque jugulaverit, aut vendiderit,
quinque boves reddat pro bove, & quatuor
pecudes reddat pro pecude.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

24 עינא חלף עינא שנא חלף שנא ידא חלף ידא רגלא חלף רגלא
25 כואה חלף כואה פדעא חלף פדעא משקופי חלף משקופי
26 וארי ימחי גבר ית עינא דעבדיה או ית עינא דאמתיה ויחבלנה לבר חורין יפטרניה חלף עיניה
27 ואם שנא דעבדיה או שנא דאמתיה יפיל לבר חורין יפטרניה חלף שניה
28 וארי יגח תור ית גברא או ית אתתא וימות אתרגמא יתרגם תורא ולא יתאכל ית בסריה ומריה דתורא יהי זכאה
29 ואם תור נגח הוא מאתמלי ומדקמוהי ואתסהד במריה ולא נטריה ויקטול גברא או אתתא תורא יתרגם ואף מריה יתקטל
30 אם ממון ישוון עלוהי ויתן פורקן נפשיה ככל דישוון עלוהי
31 או לבר ישראל יגח או לברת ישראל יגח כדינא הדין יתעביד ליה
32 אם לעבדא יגח תורא או לאמתא כספא תלתין סלעין יתן לרבוניה ותורא יתרגם
33 וארי יפתח גבר גוב או ארי יכרה גבר גובא ולא יכסיניה ויפל תמן תורא או חמרא
34 מריה דגובא ישלם כספא יתיב למרוהי ומיתא יהא דיליה
35 וארי יגוף תור דגבר ית תורא דחבריה וימות ויזבנון ית תורא חיא ויפלגון ית כספיה ואף ית דמי מיתא יפלגון
36 או אתידע ארי תור נגח הוא מאתמלי ומדקמוהי ולא נטריה מריה שלמא ישלם תורא חלף תורא ומיתא יהי דיליה:

כב

1 ארי יגנוב גבר תור או אמר ויכסניה או יזבניה חמשא תורין ישלם חלף תורא וארבע ענא חלף אמרא:

Targum Onkelos.

24 Oculum pro oculo, denté pro
dente: manú pro manu; pedé
25 pro pede. Adustionem pro
adustione; vulnus pro vulnere:
26 livorem pro livore. Et quando percusserit vir oculú servi
sui, aut oculum ancillæ suæ, &
corruperit eum: liberum dimittet eum pro oculo e-
27 jus. Et si dentem servi sui, aut
ancillæ suæ, cadere fecerit:
liberú dimittet eum pro dente
28 ejus. Et quando bos cornu
percusserit virú, aut mulieré,
& mortu⁹ fuerit: lapidatione
lapidabitur bos, & non comedetur caro ejus; dominus au-
29 tem bovis erit innocens. Si
autem bos cornupeta fuerit ab
heri & nudiustertiùs, & contestati sunt dominum ejus, &
non servaverit eum; & interfecerit virum aut mulierem:
bos lapidabitur; domin⁹ quoq;
30 ejus interficietur. Si pecuniã
imposuerint super eum: dabit
redemptioné animæ suæ; juxta
omnia quæ imposuerint super
31 eum. Si autem filiú Israel cornu percusserit bos, aut filiam
Israel cornu percusserit: juxta
32 judicium hoc fiet ei. Si autem
servú, aut ancillam cornu percusserit bos: triginta siclos argenti dabit domino suo; bos
33 autem lapidabitur. Et quando
aliquis aperuerit cisternam;
aut quando aliquis vir foderit
cisternam, & non operuerit
eam: cecideritq; ibi bos aut
34 asinus. Dominus cisternæ solvet; argentum reddet domino ejus: & quod mortuum
35 est ipsius erit. Quando autem
percusserit bos viri bové proximi sui, & mortuus fuerit:
vendant bové vivum, & dividant pecuniam ejus; pecuniam
36 quoq; mortui divident. Si autem notú fuerit, quòd bos cornupeta est ab heri & nudiustertiùs; & non custodivit eum
dominus ejus: solvet bové pro
bove; mortu⁹ auté ipsius erit.

CAP. XXII.

1 Quando furatus fuerit vir
bovem aut agnum; & occiderit eum, aut vendiderit: solvet
quinq; boves, pro bove; &
quatuor oves, pro agno.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Oculum pro oculo, dentem pro 24
dente, manũ pro manu, pedem
pro pede, ustionẽ pro ustione, 25
vuln⁹ pro vulnere, livorẽ pro
livore. Et cùm percusserit quis 26
oculum servi sui, aut oculum
ancillæ suæ, & excæcaverit
eum, liberũ dimittet eum pro
oculo suo. Si verò dentem 27
servi sui, aut dentem ancillæ
suæ excusserit, liberũ dimittet eũ pro dente suo. Cùm au- 28
tem percusserit bos aut quodvis jumentũ, virum aut mulierem, et mortui fuerint, lapidando lapidabitur jumentũ,
et non comedetur caro ejus;
sed dominus jumenti innocens erit. At si jumentum per- 29
cutiat ab heri, et nudiustertiùs, et notificatũ fuerit domino ejus, sed non cõtinuerit illud, mortuusq; fuerit vir aut
mulier, jumentũ lapidabitur;
atq; etiam dominus (k) morietur. Si pretium (l) redempti- 30
onis positum fuerit super eum,
tùm dabit redemptionem animæ suæ, secundũ omne quod
impositum fuerit ei. Si filium 31
percusserit, aut filiã, secundũ
judicium hoc facietis illi. Si 32
jumentum percusserit servum
aut ancillam, argentum triginta siclorum dabit domino
suo, et jumentum lapidabitur.
Cùm autem aperuerit quis fo- 33
veam, aut foderit quis foveã,
et non operuerit eam, cecideritq; ibi bos, aut asinus, aut
quævis bestia, Dominus foveæ 34
solvet argento, et restituet domino ejus; mortuum autem
ipsius erit. Cùm verò percus- 35
serit bos alicujus, aut quodvis jumentũ ejus bovem proximi sui, aut quodlibet jumẽtum ejus, et mortuum fuerit,
tunc vendent vivum, et bipartient argentum; mortuum
etiam dimidiabunt. Vel notũ 36
est quòd jumentum percutiebat ab heri et nudustertiùs, et
non continuit illud dominus
ejus, reddendo reddet jumentum pro jumento; sed mortuum ipsius erit.

CAP. XXII.

Si quis autem furatus fuerit 1
bovem aut pecudem, et jugulaverit eum, aut vendiderit, quinque boves reddet pro
bove, et quatuor pecudes pro
pecude.

VER. SAM. (k) interficietur. (l) expiationis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 25 * وعينا بدل عين * وسنا بدل سن * ويدا بدل يد . ورجلا بدل رجل * وكيا بدل كي * وشجة بدل
26 شجة . وجراحة بدل جراحة * وان ضرب انسان عين عبده او امته فاذهبها . فليطلقه حرا بدل
27 عينه * وان القي سن عبده او امته . فليطلقه حرا بدل سنه * وان نطح ثور رجلا او امراة
28 فقتله . فليرجم الثور ولا يوكل من لحمه . ورب الثور بري * وان كان ثورا نطاحا منذ امس
29 وما قبله . فاشهد علي صاحبه ولم يحفظه . وقتل رجلا او امراة . فليرجم الثور ويقتل صاحبه
30 31 ايضا * وان الزم دية . فليعط فداء نفسه جميع ما يلزمه * وان نطح صبيا او صبية . فليصنع
32 به مثل هذا الحكم * فان نطح عبدا او امة . فليعط مولاه ثلثين مثقالا من الفضة . ويرجم
33 34 الثور * وان كشف انسان بيرا وكرى بيرا فلم يغطها . فوقع فيها ثور او حمار * فليغرم
35 صاحب البير ويرده الي ربه . والميت يكون له * وان صدم ثور انسان ثور صاحبه فمات فليبيعا
36 الثور الحي ويقتسما ثمنه . وكذلك الميت يقتسمانه * فان عرف انه ثور نطاح من امس وما قبله
ولم يحفظه صاحبه . فليسلم ثورا بدل ثور . والميت يكون له *

* الفصل الثاني والعشرون *

1 * وان سرق انسان ثورا او شاة فذبحه او باعه . فليسلم بدل الثور خمسة . وبدل الشاة اربعا .

Oculum pro oculo, & dentem pro dente, et 24
manum pro manu, et pedem pro pede. Et 25
inustionem pro inustione, et fractionẽ capitis pro fractione capitis, et vulnus pro
vulnere. Et si percusserit quis oculum 26
servi sui, aut ancillæ suæ, erueritque eum;
dimittat eum liberum pro oculo ipsius. Et 27
si excusserit dentem servi sui, aut ancillæ suæ; dimittat eum liberum pro dente
ejus. Et si cornibus petierit taurus virũ, 28
aut mulierẽ, et occiderit eum; lapidetur
taurus, et nè comedatur de carnibus ejus;
& dominus tauri innoxius erit. Et si fu- 29
erit taurus cornupeta ab heri & antea, &
obtestatum fuerit domino ejus, nec custodierit eum, & occiderit virum, aut mulierem; lapidetur taurus, et interficiatur
dominus ejus etiam. Et si obligetur ad 30
pœnam pecuniariam, det pro anima sua omne id ad quod astringetur. Et si cornu 31
petierit puerum, aut puellam, fiat illi secundùm hoc judicium. Et si cornu peti- 32
erit servum, aut ancillam, dentur domino ejus triginta sicli de argento, et lapidetur taurus. Et si detexerit quis puteum, 33
aut foderit puteum, nec eum cooperuerit,
incideritque in eum taurus, aut asinus;
Teneatur ad pretium ejus dominus putei, 34
& restituat illud domino ejus: & mortuum erit ejus. Et si percusserit taurus a- 35
licujus taurum proximi sui, et mortuus
fuerit; vendant ambo taurum vivum, &
dividant pretium ejus: et pariter mortuum divident inter se. Quòd si notum 36
fuerit quòd sit taurus cornupeta ab heri
et antea, nec custodierit eum domin⁹ ejus,
tradat taurum pro tauro illius; et mortuus
erit ei.

CAP. XXII.

Et si furatus fuerit quis taurum aut 1
ovem, et jugulaverit eum aut vendiderit eum, tradat pro tauro quinque, &
pro ove quatuor.

ספר שמות : כב

fuerit mortu^ &, fuerit percussus &, fur fuerit inventus *perfossione in* Si
2 אם־במחתרת ימצא הגנב והכה ומת
sei *sanguines* ,eum super sol fuerit ortus Si *sanguines ei* non
3 אין לו דמים: אם־זרחה השמש עליו דמים לו
Si *suo furto in* vendetur & ,ei non si :reddet reddendo
4 שלם ישלם אם־אין לו ונמכר בגנבתו: אם־
asinum ad usque bove à furtum ejus manu in fuerit inventum inveniēdo
המצא תמצא בידו הגנבה משור עד־חמור
quispiam fecerit pasci Cùm .reddet *duo* ,*vivos* ,*agnum* ad usque
5 עד־שה חיים שנים ישלם: כי יבער־איש
fuerit pastum & ,suum jumentum dimiserit & ,vineam vel agrum
שדה או־כרם ושלח את־בעירה ובער
.reddet suæ vineæ bonitatem & ,sui agri bonitatem ,alterius agro in
בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:
vel ,acervus fuerit *comestus* &,spinas invenerit & ,ignis fuerit egressus Cùm
6 כי־תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או
.succensionem succendens reddet reddendo ,ager vel ,seges
הקמה או השדה שלם ישלם המבער את־הבערה:
,custodiendum ad vasa vel argentum *suum socium ad* quispiam dederit Cùm
7 כי־יתן איש אל־רעהו כסף או־כלים לשמר
reddet ,fur fuerit inventus si :*viri* domo è fuerit ablatum furto &
וגנב מבית האיש אם־ימצא הגנב ישלם
domûs dominus accedet & ,fur fuerit inventus non Si .duplicia
8 שנים: אם־לא ימצא הגנב ונקרב בעל־הבית
.sui *socii opus* in suam manum misit non si ,*Deos* ad
אל־האלהים אם־לא שלח ידו במלאכת רעהו:
super ,asino super ,bove super ,prævaricationis verbo omni Super
9 על־כל־דבר־פשע על־שור על־חמור על־
illud quid dixerit qui :*amissione* omni super ,vestimento super ,*agno*
שה על־שלמה על־כל־אבדה אשר יאמר כי־הוא
condemnaverint quem ,amborum *verbum* veniet *Deos* ad *usque* ,*hoc*
זה עד האלהים יבא דבר־שניהם אשר ירשיען
suum socium ad quis dederit Si .suo proximo dupla reddet ,*Dii*
10 אלהים ישלם שנים לרעהו: כי־יתן איש אל־רעהו
,custodiendum ad animal omne & ,*agnum* vel ,bovem vel ,asinum
חמור או־שור או־שה וכל־בהמה לשמר
Juramentum .vidente nemine *ablatum* vel,confractum vel,fuerit mortuū &
11 ומת או־נשבר או־נשבה אין ראה: שבעת
opus in suam manum misit non si ;*eos ambos* inter erit Domini
יהוה תהיה בין שניהם אם־לא שלח ידו במלאכת
furando si Et .reddet non & ,ejus dñs suscipiet & ,sui proximi
12 רעהו ולקח בעליו ולא ישלם: ואם־גנב
fuerit raptū rapiendo Si .ejus domino reddet, eo cū à fuerit ablatū furto
13 יגנב מעמו ישלם לבעליו: אם־טרף יטרף
quispiam *petierit* cùm Et .reddet non raptum ;testem eum adducet
14 יבאהו עד הטרפה לא ישלם: וכי־ישאל איש
ejus domino ,fuerit mortuum vel ,fuerit confractū &,suo proximo *cum* à
מעם רעהו ונשבר או־מת בעליו
reddet non ,eo cum ejus dominus Si .reddet reddendo ,secum *non*
15 אין־עמו שלם ישלם: אם־בעליו עמו לא ישלם
.sua mercede in venit ,*ipse* mercenarius Si
אם־שכיר הוא בא בשכרו:

Ver. VULG. LAT.

2 Si effringens fur domum sive
suffodiens fuerit invent^, et ac-
cepto vulnere mortu^ fuerit;
percussor non erit re^ sangui-
3 nis. Quòd si orto sole hoc fe-
cerit, homicidiū perpetravit,
& ipse morietur. Si non habu-
erit quod pro furto reddat,
4 ipse venumdabitur. Si inventū
fuerit apud eum quod furatus
est, vivens, sive bos, sive asinus,
5 sive ovis; duplū restituet. Si
læserit quispiam agrū vel vi-
neā, & dimiserit jumentū suū
ut depascatur aliena: quidquid
optimū habuerit in agro suo,
vel in vinea, pro damni æsti-
6 matione restituet. Si egressus
ignis invenerit spinas, & com-
prehenderit acervos frugum,
sive stantes segetes in agris,
reddet damnū qui ignem suc-
7 cenderit. Si quis commenda-
verit amico pecuniā, aut vas
in custodiam, & ab eo, qui sus-
ceperat, furto ablata fuerint:
si invenitur fur, duplū reddet.
8 Si latet fur, domin^ domûs ap-
plicabitur ad deos, & jurabit
quòd non extenderit manum
9 in rem proximi sui, Ad perpe-
trandā fraudem, tam in bove,
quàm in asino, & ove ac vesti-
mento, & quidquid damnum
inferre potest: ad deos utrius-
que causa perveniet: & si illi
judicaverint, duplum restituet
10 proximo suo. Si quis cōmen-
daverit proximo suo asinum,
bovem, ovem, & omne jumen-
tum ad custodiam, & mortu-
um fuerit, aut debilitatum, vel
captum ab hostibus, nullúsq;
11 hoc viderit: Jusjurandum e-
rit in medio, quòd non ex-
tenderit manum ad rem pro-
ximi sui: suscipiétque domi-
nus juramentum, & ille red-
12 dere non cogetur. Quòd si fur-
to ablatum fuerit, restituet
13 damnum dño. Si comestum à
bestia, deferat ad eū quod oc-
14 cisum est, & non restituet. Qui
à proximo suo quidquam horū
mutuò postulaverit, & debili-
tatū aut mortuū fuerit dño nō
præsente, reddere cōpelletur.
15 Quòd si impræsentiarum dñs
fuerit, non restituet: maximè si
conductū venerat pro merce-
de operis sui.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

2 Ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέ-
πτης, καὶ πληγεὶς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φό-
3 νος. Ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ,
ἔνοχός ἐστιν, (β) ἀνταποθανεῖται· ἐὰν δὲ μὴ
ὑπάρχῃ αὐτῷ, πραθήτω ἀντὶ τοῦ κλέμμα-
4 τος. Ἐὰν δὲ (γ) καταλειφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα (δ) ἀπό τε ὄνου ἕως
προβάτου ζῶντα, (ε) διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει.
5 Ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶ-
να, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι
ἀγρὸν ἕτερον, ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ
κατὰ τὸ γέννημα αὐτοῦ· ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἀ-
γρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ
αὐτοῦ (ζ) καὶ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐ-
6 τοῦ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀ-
κάνθας, καὶ προσεμπρήσῃ (η) ἅλωνας ἢ στά-
χυς ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας.
7 Ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη
φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώ-
που, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέψας, (θ) ἀποτίσει τὸ
8 διπλοῦν. Ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσε-
λεύσεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,
καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν μὴ αὐτὸς πεπονηρεῦσθαι ἐφ'
9 ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον Κατὰ
πᾶν ῥητὸν ἀδίκημα, περί τε μόσχου, καὶ ὑπο-
ζυγίου, καὶ προβάτου, καὶ ἱματίου, καὶ πάσης ἀ-
πωλείας τῆς ἐγκαλουμένης ὅ, τι οὖν ἂν ᾖ, ἐνώ-
πιον τοῦ Θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων,
καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ Θεοῦ, ἀποτίσει διπλοῦν τῷ
10 πλησίον. Ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ὑπο-
ζύγιον (ι) ἢ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ πᾶν
κτῆνος φυλάξαι, (κ) καὶ συντριβῇ ἢ τελευ-
τήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ μηδεὶς
11 γνῷ, Ὅρκος ἔσται τοῦ Θεοῦ ἀνὰ μέσον ἀμ-
φοτέρων, ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι
(λ) καθόλου τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλη-
σίον· καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐ-
12 τοῦ, (μ) καὶ οὐκ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ κλαπῇ
παρ' αὐτοῦ, ἀποτίσει (ν) τῷ κυρίῳ. Ἐὰν
13 δὲ θηριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν
14 * θήραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ αἰτήσῃ
τις παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀπο-
θάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ κύριος
15 μὴ ᾖ μετ' αὐτοῦ, ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ ὁ
(ξ) κύριος ᾖ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν
δὲ μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ
αὐτοῦ.

Si autem (a) in ipsa perfossione 2
inventus fuerit fur, & percussus
mortuus fuerit; non est illi (b)
cædes. Si autem oriatur sol su- 3
per eum; reus est: (c) vicissim
morietur. Quòd si non fuerit illi
substantia; vendatur pro furto.
Si autem deprehensum fuerit, & 4
inventū fuerit in manu ej^ fur-
tum ab asino usque ad bovem vi-
ventia, dupla reddet ea. Si au- 5
tem depaverit quis agrū vel vi-
neam, & admiserit pecus suum
depascere agrum aliū; reddet
de agro suo juxta fructum ejus.
Si autem omnē agrū depaverit;
optima agri sui, & optima vineæ
suæ reddet. Si autem egressus 6
ignis invenerit spinas, & com-
busserit areas, vel spicas, vel cā-
pum; reddet ille, qui ignem ac-
cendit. Si quis autem dederit 7
proximo argentum, aut vasa ad
custodiendum, & furto ablata
fuerint de domo hominis; si in-
ventus fuerit is qui furatus est,
duplum reddet. Si autem in- 8
ventus non fuerit is qui furatus
est; accedet dominus domûs co-
ram Deo, & jurabit omnino se
non esse malignatū in toto depo-
sito proximi Secundùm omnem 9
dictam injustitiam, & de vitu-
lo, & subjugali, & ove, & ve-
stimento, & omni jacturā accu-
satâ: (d) quidquid igitur illud
sit, coram Deo veniet judiciū u-
trorumque: & qui deprehensus
fuerit per Deū; reddet duplum
proximo. Si quis autem dederit 10
proximo subjugale, vel vitulū,
vel ovem, vel quodcunq; pecus
ad custodiendum, et contritū fu-
erit vel mortuū, vel captivum
factum fuerit, & nemo noverit;
Juramentū Dei erit inter utros- 11
que, omnino se non esse maligna-
tum (e) de toto deposito proximi;
& sic admittet domin^ ejus, &
non reddet. Sin autem furto ab- 12
latum fuerit ab eo; reddet domi-
no. Si autem à bestia captum fu- 13
erit; ducet illud ad escam, &
non reddet. Si quis verò petierit 14
à proximo, et contritum vel mor-
tuū fuerit, vel captivū factū fu-
erit, domin^ autē non fuerit cū
*eo; (f) reddet. Si autem domin^* 15
fuerit cum eo; non reddet. Si autem mercenarius fuerit; erit ei pro mercede eius.

MS.A. (β) ἀποθανεῖται· (γ) καταλημφθῇ (δ) ἀπὸ ὄνου (ε) διπλᾶ ἀποτίσει. (ζ) ἢ τὰ (η) ἅλωνα (θ) ἀποτίσει διπλοῦν. (ι) ἢ πρόβατον ἢ μόσχον (κ) καὶ τελευτήσει ἢ συντριβῇ, (λ) ἐφ' ὅλης τῆς (μ) καὶ οὐ μὴ ἀποτίσει, (ν) τῷ πλησίον. (ξ) κύριος μετ' αὐτοῦ ᾖ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

Et si in effossione deprehendatur fur, & per- 2
cuss^ moriatur, non habebit actionē capitalē.
Si verò orto super eum sole *percussus fuerit*, 3
habebit actionē capitalē, at solvendo solvet;
quòd si nihil habeat, vendatur pro furto suo.
Et si manifestò deprehendatur in manib^ ej^ 4
furtū, sive bos fuerit, sive asin^, aut pecus, eaq;
viva, duplū rependet. Cúmq; depasci fecerit 5
aliquis agrū aut vineā, & abegerit jumentū
suū, & depasci fecerit in agro alieno, ex opti-
ma quaque re agri sui, & ex optimis vineæ
suæ rependat. Et cùm egressus fuerit ignis, & 6
repertis spinis, consumpserit acervos tritici,
aut stantes segetes, aut agrū, omnino repen-
det is qui accendit incendiū. Et cùm dederit 7
aliquis proximo suo argentū, aut vasa ad cu-
stodiendū, & furto surrepta fuerint de domo
hominis illius, si inveniatur fur, rependat du-
plū; Quòd si minimè inveniatur fur, accedat 8
dñs domûs ad judicem, *ut juret* utrū non ex-
tenderit manū suam ad rem proximi sui. De 9
omni re in qua deliquerit, sive bos fuerit, sive
asinus, aut agnus, aut vestis, aut deniq; omnis
res perdita quam dixerit, Hæc est, corā judice
ingredientur verba utriusq; : & is quem con-
demnaverint judices, solvet duplū proximo 10
suo. Item cùm dederit aliquis proximo suo
asinū, vel bovē, vel agnū, aut quodcunq; ju-
mentū ad custodiendū, et illud mortuū fuerit,
aut confractum, aut prædā captum, & nemo 11
adsit qui viderit: Jusjurandum Dñi interve-
niat inter utrosque utrū non extenderit ma-
num suā ad rem proximi sui: & admittet dñs
earum rerū juramentum, & *alter* non solvet. 12
Quòd si furto sublatū fuerit ab eo, rependet 13
dñs ejus. Si verò laceratione *ferarum* lacera-
tū fuerit, & illud afferat in testimonium, pro 14
lacerato non solvet. Et cùm postulaverit quis
à proximo suo jumentū, idq; mortuū fuerit,
aut laceratū, dño ejus non præsente, omnino 15
solvet. Verū si dñs ejus sit præsens, non solvet. Et si mercenari^ fuerit, mulctabitur in mercede sua.

תרגום אונקלוס

אם במחתרתא ישתכח גנבא
ויתמחי וימות לית ליה דמא: אם
עינא דסהדיא נפלת עלוהי דמא
ליה שלמא ישלם אם לית ליה
ויזדבן בגנובתיה: אם אשתכחא
ישתכח בידיה גנובתא מתור עד
חמר עד אמר כד אנון חיין על חד תרין
ישלם: ארי יוכיל גבר חקל או כרם
וישלח ית בעיריה וייכול בחקל
אחרן שפר חקליה ושפר כרמיה
ישלם: ארי יפק נור וישכח כובין
ויתאכלון גדישין או קמתא או חקלא
שלמא ישלם דאדליק ית דליקתא:
ארי יתן גבר לחבריה כספא או מנין
למטר ויתגנבון מבית גברא אם
ישתכח גנבא ישלם על חד תרין:
אם לא ישתכח גנבא ויתקרב מריה
דביתא לקדם דיניא אם לא אושיט
ידיה במא דמסר ליה חבריה: על
כל פתגם דחוב על תור על חמר
על אמר על כסו על כל אבדתא
די יימר ארי הוא דין לקדם דיניא
ייעול דין תרויהון די יחיבון דיניא
ישלם על חד תרין לחבריה: ארי
יתן גבר לחבריה חמר או תור או
אמר וכל בעירא למטר וימות או
אתבר או אשתבי לית דחזי:
מומתא דיי תהי בין תרויהון אם לא
אושיט ידיה במא דמסר ליה
חבריה ויקבל מריה מניה מומתא
ולא ישלם: ואם אתגנבא יתגנב
מעמיה ישלם למרוהי: אם אתברא
יתבר ייתי סהדין דתביר לא ישלם:
וארי ישאל גבר מן חבריה ויתבר
או ימות מריה לית עמיה שלמא
ישלם: אם מריה עמיה לא ישלם
אם אגירא הוא על באגריה:

Targum Onkelos.

2 Si autẽ suffodiens domũ invẽtus fuerit latro, & percussus fuerit & mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis.
3 Si oculus testium fuerit super eum, sanguinis reus erit percussor: solvens solvet fur; si non habuerit, vendetur pro
4 furto suo. Si inventũ fuerit in manu ejus quod furto sublatũ fuerit; à bove usq; ad asinum, & usq; ad agnum, si fuerint vi-
5 vi: duplũ restituet. Quando pastum fecerit vir agrum aut vineam; & dimiserit jumentũ suum, & pascetur in agro alieno: quod melius est in agro suo, aut quod optimũ est in vi-
6 neâ sua, restituet. Quando egressus fuerit ignis, & invenerit spinas, & *succensi fuerint acervi*; aut *seges*, aut *ager*: *restituens* reddet, qui succenderit ignem, id quod succensum est.
7 Quando dederit vir proximo suo, argentũ aut vasa in custodiam; & furto sublata fuerint de domo viri: si inventus fue-
8 rit fur, restituet duplum. Si autem fur non fuerit inventus; accedet dominus dom⁹ in conspectum judicum: si non extendit manum suam, in illud quod
9 tradidit illi proximus suus. Super omnem rem delicti, super bovẽ, super asinũ, super agnũ super vestimentũ, super omnẽ rem perditã; qui dixerit quod hæc est; in conspectu judicum veniat causa amborũ: & quicunq; condemnatus fuerit à judicibus; reddet duplũ proximo
10 suo. Quando dederit vir proximo suo, asinum aut bovẽ aut agnum, & omne jumentum in custodiam: & mortuus fuerit, aut confractus aut ductus in
11 prædã, nullo vidente. Juramentum Domini erit inter ambos; quòd non extendit manũ suã, in illud quod tradidit ei proximus suus: & suscipiet dñs ab eo juramẽtũ, & nihil restituet.
12 *Et* si furto sublatũ fuerit ab eo:
13 restituet dño suo. Si dilaceratum fuerit, afferat *testes*: quod
14 dilaceratũ est non restituet. Et quando mutuò acceperit vir à proximo suo, & confractũ fuerit sive mortuũ: domino suo non existen-
15 te cum eo, restituens reddet. Si dominus ejus fuerit cum eo, non restituet: si conductum fuerit; computetur pro mercede ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 *Si in perfossione inventũ furem percusserit quis, mortuusque fuerit, reus non est san-*
3 *guinis. Si ortus fuerit sol super eum, reus est sanguinis: Reddendo reddet; si non est reddendo, vendatur pro*
4 *furto suo. Si inventum fuerit in manu ejus furtum, à bove usque ad asinum, usque ad pecudem, usque ad omnem bestiam viventem, duplum*
5 *reddet. Si autem depasci quis fecerit agrum, aut vineam, & miserit jumentum suum, et pauperiem fecerit in agro alieno, reddendo reddet de agro suo secundùm proventum ejus: Quòd si omnẽ agrum depastus fuerit, optima agri sui, et optima vineæ*
6 *suæ reddet. Cùm egressus ignis invenerit spinas, et consumptus fuerit acervus, aut seges, aut ager, restituet qui*
7 *ignem accendit. Cùm autem dederit quis proximo suo argentum, vel vasa custodienda, et furto ablata fuerint de domo ejus, si deprehensus fue-*
8 *rit fur, restituet duplũ. Quòd si non fuerit deprehensus fur, tum accedet dominus domũs ad Deum, si non misit manum*
9 *suam in rem proximi sui. Super omni genere prævaricationis, super bove, super asino, super pecude, super veste, super omni genere amissionis, de qua dixerit, Quoniam illud ipsum est, ad Dominum veniet causa amborum: ille quem condemnabunt judices, restituet duplum proximo suo.*
10 *Cùm etiam dederit quis proximo suo asinum, aut bovem, aut ovem, aut quodcunque jumentũ custodiendum, mortuumq; fuerit, aut confractũ nemine vidente;*
11 *Juramentum Domini erit inter utrosq; si non immiserit manũ suam in rem proximi sui: suscipietq; illud dominus ejus, et non compensabitur.*
12 *Si furto ablatum fuerit ab eo, re-*
13 *stituet domino suo. Si rapiendo raptum fuerit, adducet testem raptũs, et non reddet.*
14 *Cùm etiam aliquis cõmodatò acceperit à proximo suo, & confractũ fuerit, aut mortuum, domino non præsente, red-*
15 *dendo reddet. Si domin⁹ ejus præsens fuerit, non reddet: Si mercenarius est, veniet pro mercede sua.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 *وان وجد السارق في النقب فضرب وقتل * فدمه مطلول * وان شرقت الشمس عليه فلا تكمل له
3 وليسلم ما سرق * وان لم يكن له فليبع على سرقه * وان وجدت في يده السرقة من ثور الي
4 حمار الي شاة احياء * فليسلم بدل الواحد اثنين * واذا ارعى الانسان ضيعة او كرما له * فاطلق
5 بهيمته ورعت في ضيعة اخر * فليسلم له من اجود ضيعته او كرمه * وان خرجت نار ووجدت شوكا
6 واحرقت كدسا * او سنبلا قائما * او سائر ما في الضياع * فليسلم ما يجب فيه المشعل الاشعال *
7 * وان دفع انسان الي صاحبه ورقا او انية ليحفظ ذلك له فسرق من منزله * فان وجد السارق سلم
8 اثنين * وان لم يوجد السارق * تقدم صاحب المنزل الي الحاكم * وحلف انه لم يمد يده الي
9 ملك صاحبه * وعلى كل امر يجحده من ثور الي حمار والي شاة والي ثوب والي كل ضالة يقول هذا
10 هو لي * فالي الحاكم يرفع امرهما * فان ظلمه الحاكم سلمه اثنين لصاحبه * وان دفع انسان الي
صاحبه حمارا او ثورا او شاة او شيئا من سائر البهائم * فمات او انكسر او غنم بغير بينة *
11 * فيمين بالله يفصل فيما بينهما انه لم يمد يده الي ملك صاحبه * فيقبلها الصاحب ولا يسلم
12 13 شيئا * وان سرق من عنده غرمه له * فان افترس فليات بشاهد * ولا يغرم الفريسة * وان
14 15 استعار الانسان من صاحبه شيئا فانكسر او مات وليس ربه معه فليغرمه * وان كان ربه معه
فلا يغرمه وان كان مستاجرا فقد مضى باجرته *

2 *Et si inventus fuerit fur in suffossione, & percussus atque occisus fuerit, sanguis ej⁹ erit impunitus.*
3 *Et si ortus fuerit sol super eum, non habebit repulsam, et reddat quod furatus est: quòd si non habuerit, vendatur pro furto suo.*
4 *Et si inventum fuerit in manu ejus furtum, à bove ad asinum, ad ovem vivos: det pro uno duos.*
5 *Et cùm pasci fecerit aliquis agrum aut vineã suam, ac tum dimiserit jumentum suum ut pascatur in agro alteri⁹, reddat ei de optimis agri sui aut vineæ suæ.*
6 *Et si egressus fuerit ignis, & invenerit spinas, combusseritque acervũ frugum, aut aristas stantes, aut omne quod est in agris, tradat id ad quod damnabitur auctor incendii.*
7 *Et si dederit quis proximo suo argentum aut vasa ut servet ea sibi, furtóque ablata fuerint è domo ipsius; si repertus fuerit fur, dabit duplum.*
8 *Quòd si non inventus fuerit fur, accedet dominus domũs ad judicem, & jurabit se non extendisse manum suam ad dominiũ proximi sui.*
9 *Et de omni re quam denegabit, à bove ad asinũ, & ad ovẽ, & ad vestem, & ad omne amissum de quo dixerit, Hoc est meũ, ad judicem deferetur res utriusque. Et si damnaverit eum judex, tradet duplũ proximo suo.*
10 *Et si quis dederit proximo suo asinum, aut taurum, aut ovem, aut aliquod ex omnib⁹ jumentis, et mortuũ fuerit, aut fractum fuerit, aut prædã ductum fuerit, absq; ullo judicio:*
11 *Jusjurandũ per Deũ dividet inter eos, quòd non extenderit manum suã ad possessionẽ proximi sui, et acceptabit illud domin⁹ ejus, & non tradet quicquã.*
12 *Et si furto ablatum fuerit ab eo, debebit illud ipsi.*
13 *Et si prædâ captũ fuerit, adducat testẽ, & non tenebitur ad prædam.*
14 *Et si mutuum accipiat quis ab amico suo aliquid, & fractum fuerit, aut mortuũ fuerit, dum non est dominus ejus cum eo, tenetur ad illud.*
15 *Et si domin⁹ ej⁹ cum illo fuerit, non tenebitur ad illud: si verò conductum fuerit, abibis pro mercede sua.*

ספר שמות : כב

16 וְכִי־יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה׃
17 אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת׃
18 מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה׃
19 כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת׃
20 זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַיהוָה לְבַדּוֹ׃
21 וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
22 כָּל־אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן׃
23 אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ׃
24 וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים׃
25 אִם־כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ׃
26 אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃
27 כִּי הִוא כְסוּתֹה לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חַנּוּן אָנִי׃
28 אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר׃
29 מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִּי׃
30 כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי׃
31 וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׃

CAP. XXIII. כג

1 לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ עִם־רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס׃
2 לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת׃

Versio VULG. LAT.

16 Si seduxerit quis virginē necdum desponsatā, dormieritq; cum ea; dotabit eam, & ha-
17 bebit eam uxorem. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere con-
18 sueverunt. Maleficos non pa-
19 tieris vivere. Qui coïerit cum
20 jumento, morte moriatur. Qui immolat diis, occidetur, præ-
21 terquàm Domino soli. Advenam non contristabis, neque affliges eum: advenæ enim et ipsi fuistis in terra Ægypti.
22 Viduæ & pupillo non noce-
23 bitis. Si læseritis eos, vociferabuntur ad me: & ego audi-
24 am clamorem eorum. Et indignabitur furor meus, percutiámq; vos gladio, & erunt uxores vestræ viduæ, & filii
25 vestri pupilli. Si pecuniā mutuā dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec
26 usuris opprimes. Si pignus à proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum
27 reddes ei. Ipsum enim est solum quo operitur, indumentū carnis ejus, nec habet aliud in quo dormiat: si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia
28 misericors sum. Diis non detrahes, & principi populi tui
29 non maledices. Decimas tuas & primitias tuas non tardabis reddere. Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi.
30 De bobus quoque & ovibus similiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die o-
31 ctavâ reddes illum mihi. Viri sancti eritis mihi: carnem, quæ à bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed projicietis canibus.

CAP. XXIII.

1 Non suscipies vocem mendacii: nec junges manum tuā ut pro impio dicas falsum te-
2 stimonium. Non sequêris turbā ad faciendū malū: nec in judicio plurimorū acquiesces sententiæ, ut à vero devies.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

16 Ἐὰν δὲ ἀπατήσῃ τὶς παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, φερνῇ φερνιεῖ αὐ-
17 τὴν αὐτῷ γυναῖκα. Ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα, ἀργύριον (ο) ἀποτίσει τῷ πατρὶ καθ᾽ ὅσον ἐστὶν ἡ φερνὴ τῶν παρ-
18 θένων. Φαρμακοὺς οὐ (π) περιποιήσετε. Πᾶν
19 κοιμώμενον μετὰ κτήνους θανάτῳ (ρ) ἀπο-
20 κτενεῖτε αὐτούς. Ὁ θυσιάζων (σ) θεοῖς, θανάτῳ ἐξολοθρευθήσεται, πλὴν κυρίῳ μό-
21 νῳ. Καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, (τ) οὐδὲ μὴ θλίψητε αὐτόν· ἦτε γὰρ προσήλυτοι
22 ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφα-
23 νὸν οὐ κακώσετε. Ἐὰν δὲ κακίᾳ κακώσητε αὐτοὺς, καὶ κεκράξαντες καταβοήσωσι πρός
24 με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν, Καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ, καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ, καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆ-
25 ραι, καὶ τὰ παιδία ὑμῶν ὀρφανά. Ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς τῷ ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ παρὰ σοὶ, οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπεί-
26 γων, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. Ἐὰν δὲ ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς τὸ ἱμάτιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν ἡλίου ἀποδώσεις
27 αὐτῷ. Ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ, μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ· ἐν τίνι κοιμηθήσεται; Ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ· ἐλεήμων γάρ
28 εἰμι. Θεοὺς οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντα
29 τοῦ λαοῦ σου (υ) οὐ κακῶς ἐρεῖς. Ἀπαρχὰς ἅλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις. Τὰ
30 πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἐμοί. (φ) Οὕτω ποιήσεις τὸν μόσχον σου καὶ τὸ πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου. ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν (χ) μητέρα, τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ
31 ἀποδώσεις μοι αὐτό. Καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. καὶ κρέας θηριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ (ψ) ἀπορρίψατε αὐτό.

MS.A. (ο) ἀποτίσει αὐτῷ καθ᾽ (π) περιβιώσετε. (ρ) ἀποκτενεῖτε. Ὁ (σ) θεοῖς ἑτέροις, ἐξολεθρευθήσεται, (τ) οὔτε μὴ θλίψεται (υ) οὐκ ἐρεῖς κακῶς. (φ) Οὕτως (χ) μητέρα αὐτοῦ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ δώσεις μοι (ψ) ἀποῤῥίψετε

ΚΕΦ. κγ΄.

1 Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν. οὐ συγκαταθήσῃ μετὰ τοῦ ἀδίκου γενέσθαι μάρτυς
2 ἄδικος. Οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ· οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι (α) μετὰ τῶν πλειόνων, ὥστε ἐκκλῖσαι κρίσιν.

MS.A. (α) μετὰ πλειόνων, ὥστε ἐκκλῖναι

Cum Translatione LATINA.

16 *Si quis autem deceperit virginem non desponsatam, & dormierit cum ea; dote dotabit eam*
17 *sibi uxorem. Si autem renuens renuerit, & noluerit pater ejus dare eam ipsi uxorem, argentum solvet patri pro eo, quanta est dos*
18 *virginum. Veneficos (π) non finetis incolumes. Omnem dormi-*
19 *entem cum pecore morte interficite eos. Sacrificans diis, morte*
20 *(h) eradicabitur, nisi Domino soli. Et advenam non vexabitis,*
21 *neque tribulabitis eum: fuistis enim advenæ in terra Ægypto.*
22 *Omnem viduam et pupillum non*
23 *vexabitis. Si autem vexatione vexaveritis eos, et vociferati clamaverint ad me, auditione exaudiam vocem eorū, Et irascar fu-*
24 *rore, & perimam vos gladio: & erunt uxores vestræ viduæ, & parvuli vestri pupilli. Si autem*
25 *argentum mutuum dederis fratri proximo apud te, non eris eum (i) urgens, non impones ei usu-*
26 *ram. Si autem pignus in (k) pignus acceperis vestimentum proximi, ante solis occasum reddes ei. Est*
27 *enim hoc operimentum ejus, solum hoc vestimentum turpitudinis ejus: in quo dormiet? Si igitur clamaverit ad me, exaudiam eum: misericors enim*
28 *sum. Deos non maledices, & principem populi tui non maledi-*
29 *ces. Primitias areæ & torcularis tui non differes. Primogenita filiorum tuorum dabis mihi.*
30 *Sic facies vitulum tuum, & ovem tuam, & subjugale tuum. Septem diebus erit sub matre: octavo autem die reddes mihi*
31 *illud. Et viri sancti eritis mihi. Et carnem à bestia captam non manducabitis, cani projicite illam.*

CAP. XXIII.

1 *Non suscipies auditionē vanam. Non (a) consenties cum injusto, ut sis testis injustus. Neque*
2 *eris cum pluribus in (b) malitia. Non apponeris cum multitudine declinare cum pluribus, ut (c) excludas judicium.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

16 Cùm pellexerit quis virginem, quæ nondum fuerit desponsata, concubueritque cum ea,
17 omnino ducet eam sibi uxorem. Quòd si noluerit pater ejus illam dare ei, pecuniā ponderabit juxta dotem virginis.
18 Veneficū non
19 patiêris vivere. Et omnis qui concubuerit
20 cum jumento, occidendo occidatur. Qui sacrificaverit diis, pereat, præterquā Dño soli.
21 Advenas ne lædatis, neque affligatis, quoniam advenæ fuistis in terra Ægypti.
22 Omnibus etiam viduis, & pupillis ne noceatis.
23 Et si nocueritis eis, & oraverint coram me, audiens audiam orationem eorum:
24 Et invalescet furor meus, & occìdam vos gladio, eruntque uxores vestræ viduæ, & filii vestri erunt pupilli.
25 Si pecuniam mutuò dederis inter populum meum, pauperi qui tecum est, non eris ei tanquam dominus debiti, nec accipies ab eo fœnus.
26 Et si accipias in pignus vestimentum proximi tui, ad occasus solis illud ei restitue:
27 Quoniam ipsum est vestimentum ejus solum, ipsúmq; est operimentum ejus ad carnem suam *tegendam*: *alioquin* in quo dormiet? & si oraverit coram me, exaudiam eum, quia misericors ego sum.
28 Judici ne convicieris, & principi populi tui ne maledicas.
29 Primitias proventuum tuorum, & areæ tuæ, & primitias torcularium tuorū ne differas: primogenitum filiorum tuorum dabis mihi.
30 Idémq; facies de bobus tuis, & ovibus tuis; septem diebus erit cum matre sua, & in die octavo dabis illud mihi.
31 Et homines sancti eritis mihi: & carnem avulsam ex animali vivo ne comedatis, canib' projicietis illam.

CAP. XXIII.

1 NE confirmes rumorem falsum. Ne extendas manum tuam cum debitore, ut fis ei testis falsus.
2 Ne sequaris multos ad maleficiendum, & ne respondeas de lite ut deflectas post multos qui deflectunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואריי ישדל גבר בתולתא דלא
מארסא וישכוב עמה קיימא יקימנה
ליה לאנתו: אם מצבא לא יצבי
אבוהא למתנה ליה כספא יתקול
כמוהרי בתולתא: חרשא לא תחי
כל דישכוב עם בעירא אתקטלא
יתקטל: דדבח לטעות עממיא
יתקטל אלהין לשמא דיי בלחודוהי:
וגיורא לא תונון ולא תעיקון ליה
ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים:
כל ארמלא ויתם לא תענון: אם
ענאה תעני יתיה ארי אם מקבל
יקבול קדמי קבלא אקביל קבלתיה:
ויתקוף רוגזי ואקטול יתכון בחרבא
ויהוין נשיכון ארמלן ובניכון יתמין:
אם כספא תוזיף בעמי ית ענייא די
עמך לא תהי ליה כרשיא לא תשוון
עלוהי חבוליא: אם משכונא תסב
כסותא דחברך עד מעל שמשא
תתיבניה ליה: ארי היא כסותיה
בלחודוהי היא תותביה למשכיה
במא ישכוב ויהי ארי יקביל קדמי
ואקביל קבלתיה ארי חננא אנא:
דינא לא תקיל ורבא בעמך לא
תלוט: בכורך ודמעך לא תאחר
בכרא דברך תפריש קדמי: כן
תעביד לתורך לענך שבעא יומין
יהי עם אמיה ביומא תמינאה
תפרשניה קדמי: ואנשין קדישין
תהון קדמי ובשר תליש מן חיוא
חיא לא תיכלון לכלבא תרמון
יתיה: כג
לא תקבל שמע דשקר לא תשוי
ידך עם חיבא למהוי ליה סהיד
שקר: לא תהי בתר סגיאי לאבאשא
ולא תתמנע מלאלפא מה דבעינך
על דינא בתר סגיאי שלם דינא:

Targum Onkelos.

16 Et quando ſeduxerit vir virginẽ, quæ non eſt deſponſata, & concubuerit cum ea: deſpõ-
17 ſabit eam ſibi in uxorẽ. Quòd ſi noluerit pater ej⁹ tradere ei illam: argentum in pondere reddet, juxta dotem virginum.
18 Malefica non vivat.
19 Omnis qui concubuerit cum jumento,
20 morte moriatur. Qui immolaverit idolis populorum, occidatur: præter nomini Domini
21 ſolius. Advenam autẽ non decipietis, neq; affligetis *eum*: quoniã advenæ fuiſtis, in ter-
22 rã Ægypti. Nullam viduã neq;
23 pupillũ affligetis. Quod ſi affligens afflixeris eum: & clamans clamaverit coram me; ſuſcipiẽs ſuſcipiã clamorẽ ej⁹.
24 Et indignabitur furor meus; interficiamq; vos gladio: & erunt uxores veſtræ viduæ, &
25 filii veſtri pupilli. Si argentum cõmodaveris *in* populo meo, pauperi qui habitat tecũ; non eris ei quaſi fœnerator: nec im-
26 ponetis ſuper eum uſuram. Si pro pignore acceperis coopertorium proximi tui: ante ſolis
27 occaſum reddis illud ei. Quoniam ipſum eſt coopertorium ejus; & ipſum eſt indumentum cutis ejus: in quo cubabit? eritq; quando clamaverit coram me; ſuſcipiam clamorem ejus, quia miſericors ego ſum.
28 Judices non vilipendes: & principi in populo tuo non
29 maledices. Primitias *tuas & liquores tuos* non tardabis reddere: primogenitum filiorum tuorum reſervabis coram me.
30 Sic facies de bobus tuis, & de ovibus: ſeptem dieb⁹ erit cum matre ſuâ; & in die octavo ſe-
31 parabis eum coram me. Et viri ſancti eritis coram me: & carnem dilaceratam à beſtiâ *vivâ* non comedetis; canibus projicietis eam.

CAP. XXIII.

1 Non ſuſcipies vocẽ mendacii: nec pones manũ tuã cũ in-
2 quo; ut ſis ei teſtis falſus. Non ſequẽris multos, ad malefaciẽdũ; neq; deſinas docere ꝙ tibi videtur in judicio, juxta ſentẽtiã plurimorũ perfice judiciũ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 — [illegible]

1 2 — [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 — [illegible]

1 2 — [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.

Tranſlatio Latina.

16 *Si quis autem (a) deceperit virginem non deſponſatam, et concubuerit cum ea, dote do-*
17 *tabit eam ſibi in uxorem. Si verò renuat pater ejus illam tradere illi, argentum numerabit ſecundùm dotem virgi-*
18 *num. (b) Veneficam non ſi-*
19 *nes vivere. Quicunque concubuerit cum jumento, morte*
20 *morietur. Sacrificans diis ali-*
21 *enis exterminabitur. Peregrinum autem non affligetis, neque opprimetis; nam peregrini fuiſtis in terra Ægypti.*
22 *Nullam viduam et pupillum*
23 *(c) vexabitis. Nam ſi (d) vexando vexaveritis eum, et clamaverit ad me, audiendo*
24 *audiam clamorem eius. Et ardebit furor meus, & occidam vos in gladio, eruntq; uxores veſtræ viduæ, & filii*
25 *veſtri pupilli. Si argentum mutuò dederis populo meo, (e) pauperi qui tecum eſt, non eris ei ſicut (f) princeps, non pones ſuper eum (g) uſuram.*
26 *Si pignus receperis veſtem proximi tui, cùm occiderit ſol*
27 *reddes illi. Quoniam hoc eſt operimentum eius ſolum, hæc veſtis eius eſt pro pelle ſua in qua dormit: Ideò ſiet ut cùm clamaverit ad me, ego exaudiã, (h) miſericors enim*
28 *ſum. Diis non maledices, & principem populi tui non exe-*
29 *craberis; Primitias areæ tuæ, et torcularis tui non differes, primogenitũ filiorum tuorum*
30 *dabis mihi. Sic facies bobus tuis, et pecudibus tuis; ſeptem diebus erit cum populo ſuo, et die octavâ dabis eum mihi.*
31 *Viriq; ſancti eritis mihi. Carnem autem in agro dilaceratum non comedetis, proiiciendo proiicietis eam.*

CAP. XXIII.

1 *Non ſuſcipies rumorem vanum; neque pones manum tuam cum impio, ut*
2 *ſis teſtis injuſtus. Non ſequẽris plures in malum, neque (a) reſpondebis de lite ad declinandum poſt plurimos, ut perverſè agas.*

VER. SAM. (a) ſeduxerit (b) Pythoniſſam (c) affligetis. (d) affligendo afflixeritis (e) afflicto (f) exactor, (g) duplicationem. (h) clemens (a) affliges aliquem

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * وان خدع رجل جارية بكرا لم تملك فضاجعها * فليمهرها زوجة له * فان ابي ابوها ان يزوجها
17 به * فليزن له من الورق كمهر الابكار * والساحر فلا تستبقه * وكل من اتي بهيمة فليقتل قتلا
18 19 20 21 * ومن ذبح للمعبودات فليتلف الا لله وحده * والغريب فلا تعنته ولا تضغطه * فطال ما كنتم
22 23 غرباء في ارض مصر * ولا تظلم كل ارملة ويتيم * فان ظلمت واحدا منهم فصرخ الي اجبته عن
24 25 صراخه * بان يشتد غضبي واقتلكم بالسيف * فتصير نساوكم ارامل وبنوكم يتامي * وان
26 اقرضتم بعض قومي ورقا لضعيف معك * فلا تكن له كالغريم * ولا تضعوا عليه عينه * وان
27 استرهنت ثوب صاحبك فعند مغيب الشمس رده اليه * ان كانت هي كسوته وحدها او هي ثوب
28 بدنه * فماذا يضطجع فان هو صرخ الي سمعت منه لاني روف * ولا تستهن حاكما * وشريفا في
29 30 قومك لا تلعنه * وسلافك وشحك لا تؤخرهما * وابكار بنيك فاجعلهم لي * وكذاك فاصنع
31 ببقرك وغنمك * وليكن المولود منها سبعة ايام مع امه * وفي اليوم الثامن تجعله لي * وكونوا
اناسا مقدسين لي * وحيوانا مفترسا في الصحراء لا تاكلوه بل اطرحوه للكلب *

* الفصل الثالث والعشرون *

1 * ولا تقبل خبرا زورا * ولا تخالطن
2 ظالما لتكون له شاهد ظلم * ولا تكن تبع الكثير لشر * ولا تجب في خصومة عما تميلها به *
بل مل الي وراء الاكثر *

16 *Et ſi vir ſeduxerit puellam virginem non nuptam, & coiverit cum ea, dotet illam in uxorem ſibi.*
17 *Quòd ſi renuerit pater eius copulare eam in matrimonium cum illo, ponderet ei ex argento ſecundùm dotẽ virginum.*
18 *Et incantatorem nè reſerves.*
19 *Et quicunq; coiverit cum jumento, interficiatur interfectione.*
20 *Et qui immolaverit adorabilibus, pereat, præterquam ſoli Deo.*
21 *Et peregrinum nè vexes, neque exaſperes eum: longa enim fuit mora quã peregrini fuiſtis in terra Ægypti.*
22 *Neque opprimas omnem viduam, & pupillum.*
23 *Quoniam ſi oppreſſeris aliquem ex illis, & clamaverit ad me, exaudiã eum pro clamore ejus.*
24 *Quoniam corroborabitur ira mea, & interficiam vos enſe: fientque mulieres veſtræ viduæ, & filii veſtri orphani.*
25 *Et ſi mutuum dederitis alicui ex populo meo argentum, imbecilli qui fuerit tecum, nè ſis ei quaſi creditor, & nè imponatis ei uſuram.*
26 *Et ſi acceperis in pignus veſtem proximi tui, ad occaſum ſolis reſtitue eam ipſi.*
27 *Si fuerit ipſa ſola indumentum ej⁹, vel fuerit veſtis corporis ejus, in quo dormiet? nam ſi ipſe clamaverit ad me, audiã eum, quia benignus ſum.*
28 *Et nè affeceris injuriis ullo modo judicem, & nobilẽ in gente tua nè maledixeris.*
29 *Et muſtum tuum, & ſtillam tuam nè diſtuleris. Et primogenitos filiorum tuorum deſtina mihi.*
30 *Et hoc modo fac de bobus tuis, & ovibus tuis: & maneat quod naſcetur ex ipſis ſeptem diebus cum matre ſua, & in die octava conſtitues illud mihi.*
31 *Et eſtote homines ſancti mihi. Et animal prædâ captum in deſerto nè comedatis, ſed projicite illud cani.*

CAP. XXIII.

1 *ET nè accepies famã falſam; et nè trãctes penit⁹ cum injuſto, ut ſis illi teſtis injuſtitiæ.*
2 *Et nè ſis ſequax multitudinis ad malũ. Et nè reſpondeas in lite quicquã quo illã deflectas, ſed inclina poſt plures,*

ספר שמות : כג

vel, tibi inimicatis bovi occurreris Cùm .sua causa in decorabis non tenuem Et
3 ודל לא תהדר בריבו: כי תפגע שור איבך או 4
te odientis asinum videris Cùm .illi eũ reduces reducẽdo, erranti ej⁹ asino
5 חמרו תעה השב תשיבנו לו: כי תראה חמור שנאך
.eo cum deferes Deferendo :ei deferendo à cessabis & ,suo onere sub cubantem
רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו:
mendacii verbo A .ejus lite in tui egeni judicium declinabis Non
6 לא תטה משפט אבינך בריבו: מדבר שקר
7 justificabo non quia ,occidas ne justum & innocentẽ & ,te elongabis
תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק
,apertos excæcabit munus quia ,accipies non munus Et .impium
8 רשע: ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים
vos & :opprimes non peregrinum Et ,justorum verba pervertet &
9 ויסלף דברי צדיקים: וגר לא תלחץ ואתם
.Ægypti terra in fuistis peregrini quia ,peregrini animam nostis
ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים:
.ejus proventum congregabis & ,tuam terram feres annis sex Et
10 ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה:
inopes comedent Et :eam dimittes & ,eam relinques septimo Et
11 והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני
facies Sic .agri bestia comedet eorũ residuũ &,tui populi
עמך ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה
die in & ,tua opera facies diebus Sex .tuæ olivæ ,tuæ vineæ
12 לכרמך לזיתך: ששת ימים תעשה מעשיך וביום
,tuus asinus & ,tuus bos requiescat ut ,cessabis septimo
השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמרך
quæ omnibus in Et .peregrinus & ,tuæ ancillæ filius respiret &
13 וינפש בן אמתך והגר: ובכל אשר
non aliorum deorum nomen & :eritis cauti ,vos ad dixi
אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא
vicibus Tribus .tuum os super audietur Non .memorabitis
14 תזכירו לא ישמע על פיך: שלש רגלים
.custodies infermentatorum Solennitatem .anno in mihi ages festum
15 תחג לי בשנה: את חג המצות תשמר
tibi præcepi quemadmodum ,infermentata comedes diebus Septem
שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך
es egressus eo in quia :novarum frugum mensis tempus ad
למועד חדש האביב כי בו יצאת
solennitatem Et .vacuè meæ facies videbuntur non & ,Ægypto ex
16 ממצרים ולא יראו פני ריקם: וחג
,agro in seminaveris quæ ,tuorum operum primitivorum messis
הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה
te colligendo in ,anni exeundo in collectionis solennitatem &
וחג האסף בצאת השנה באספך את
conspicietur anno in vicibus Tribus .agro ex tua opera
17 מעשיך מן השדה: שלש פעמים בשנה יראה
immolabis Non .Domini dominatoris facies ad tuus masculus omnis
18 כל זכורך אל פני האדן יהוה: לא תזבח
adeps pernoctabit neque, meæ victimæ sanguinem fermentato super
על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב
.mane usque mei agni
חגי עד בקר:

Versio VULG. LAT.

3 Pauperis quoque non misere-
4 beris in judicio. Si occurre-
ris bovi inimici tui, aut asino
5 erranti, reduc ad eum. Si vi-
deris asinum odientis te jace-
re sub onere, non pertransibis,
6 sed sublevabis cum eo. Non
declinabis in judicium pau-
7 peris. Mendacium fugies. In-
sontem & justum non occi-
des: quia aversor impium.
8 Nec accipies munera, quæ e-
tiam excæcant prudentes, &
subvertunt verba justorum.
9 Peregrino molestus non eris:
scitis enim advenarum ani-
mas: quia & ipsi peregrini
10 fuistis in terra Ægypti. Sex
annis seminabis terram tu-
am, & congregabis fruges e-
11 jus. Anno autem septimo di-
mittes eam, & requiescere
facies, ut comedant pauperes
populi tui: & quidquid re-
liquum fuerit, edant bestiæ
agri: ita facies in vinea, &
12 in oliveto tuo. Sex diebus
operaberis: septimo die ces-
sabis, ut requiescat bos & a-
sinus tuus: & refrigeretur
filius ancillæ tuæ, & advena.
13 Omnia quæ dixi vobis, cu-
stodite. Et per nomen exter-
norum deorum non jurabi-
tis, neque audietur ex ore
14 vestro. Tribus vicibus per
singulos annos mihi festa ce-
15 lebrabitis. Solennitatem a-
zymorum custodies. Septem
diebus comedes azyma, sic-
ut præcepi tibi, tempore
mensis novorum, quando e-
gressus es de Ægypto: non
apparebis in conspectu meo
16 vacuus. Et solennitatem mes-
sis primitivorum operis tui,
quæcunque seminaveris in a-
gro. Solennitatem quoque in
exitu anni, quando congrega-
veris omnes fruges tuas de
17 agro. Ter in anno apparebit
omne masculinum tuum co-
18 ram Domino Deo tuo. Non
immolabis super fermento
sanguinem victimæ meæ, nec
remanebit adeps solennita-
tis meæ usque mane.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει. Ἐὰν δὲ
4 συναντήσῃς τῷ βοῒ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ
ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέψας
5 ἀποδώσεις αὐτῷ. Ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύ-
γιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον
αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, (β) ἀλλὰ συνεγερεῖς
6 αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. Οὐ διαστρέψεις κρίμα πέ-
7 νητος ἐν κρίσει αὐτοῦ. Ἀπὸ παντὸς ῥήματος
ἀδίκου ἀποστήσῃ. ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀ-
ποκτενεῖς· καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν ἀσεβῆ ἕνε-
8 κεν δώρων. Καὶ δῶρα οὐ λήψῃ· τὰ γὰρ δῶ-
ρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων, καὶ λυ-
μαίνεται ῥήματα δίκαια. Καὶ προσήλυτον
9 (γ) οὐ θλίψετε· ὑμεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν
τοῦ προσηλύτου· αὐτοὶ γὰρ προσήλυτοι ἦτε
10 ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Ἓξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν
11 σου, καὶ συνάξεις τὰ γεννήματα αὐτῆς. Τῷ
δὲ (δ) ἑβδόμῳ ἄφεσιν ποιήσεις, καὶ ἀνήσεις
αὐτήν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου· τὰ
δὲ ὑπολειπόμενα ἔδεται (ε) τὰ ἄγρια θη-
ρία. οὕτω ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου, (ζ) καὶ
12 τὸν ἐλαιῶνά σου. Ἓξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ
ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, (η) ἀ-
νάπαυσις· ἵνα ἀναπαύσηται ὁ βοῦς σου, καὶ
τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ ἵνα ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς
13 τῆς παιδίσκης σου καὶ ὁ προσήλυτος. Πάντα
(θ) ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, (ι) φυλάξασθε.
καὶ ὄνομα θεῶν ἑτέρων οὐκ ἀναμνησθήσεσθε,
14 οὐδὲ μὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. Τρεῖς
15 καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσατέ μοι. Τὴν ἑ-
ορτὴν τῶν ἀζύμων (κ) φυλάξασθε ποιεῖν.
ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, καθάπερ ἐνε-
τειλάμην σοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν
νέων· ἐν γὰρ αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου.
16 οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. Καὶ ἑορτὴν
(λ) θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις
τῶν ἔργων σου, ὧν ἐὰν σπείρῃς ἐν τῷ ἀγρῷ
σου. καὶ ἑορτὴν συντελείας (μ) ἐπ' ἐξόδου τοῦ
ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν
17 ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου. Τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ
ὀφθήσεται πᾶν (ν) ἀρσενικόν σου ἐνώπιον
18 κυρίου τοῦ θεοῦ σου. Ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ
ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐμπλατύνω τὰ
ὅριά σου, (ξ) οὐ θύσεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα (ο)
θυμιάματός μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ στέαρ τῆς
ἑορτῆς μου ἕως πρωΐ.

Et pauperis non (d) misereberis in judicio. Si autem obviaveris 3, 4
bovi inimici tui, aut subiugali e-
jus, errantibus; reducens reddes e-
i. Si autem videris subiugale 5
inimici tui prolapsum sub onere
suo; non præteribis illud: (e) sed
sublevabis illud cum eo. Non per- 6
vertes judicium pauperis in judi-
cio eius. Ab omni (f) verbo in- 7
justo recedes. Innocentem et justum
non occides: & non justificabis
impium propter munera. Et mune- 8
ra non accipies: munera enim ex-
cæcant oculos (g) videntium, &
pervertunt verba justa. Et adve- 9
nã non tribulabitis: vos enim no-
stis animã advenæ: ipsi enim ad-
venæ fuistis in terra Ægypto. Sex 10
annis seminabis terrã tuã, & col-
liges fruct⁹ eius. Septimo autem 11
remissionem facies, & requie-
bis illi: & edent pauperes gentis
tuæ. Quæ autem superabunt, e-
dent (h) terræ bestiæ. Sic facies vi-
neã tuã, & olivetum tuum. Sex 12
diebus facies opera tua: die aut.
septimo requies; ut requiescat bos
tuus, & subiugale tuũ; & re-
frigeretur filius ancillæ tuæ, &
advena. Omnia, quæcunq; dixi ad 13
vos, custodite. Et nomen deorum
aliorum non reminiscemini, neq;
audietur de ore vestro. Tribus
temporibus anni festum agite mi- 14
hi. Festum azymorum servate fa- 15
cere. Septem dieb⁹ edetis azyma,
sicut præcepi tibi, ad temp⁹ mensis
novorũ. In ipso enim egress⁹ es de
Ægypto. Non apparebis in conspe-
ctu meo vacuus. Et festum messis 16
primitivorum facies operum tu-
orum, quæcunq; seminaveris in a-
gro tuo. Et festum (i) consumma-
tionis in exitu anni in collectione
operum tuorum, quæ de agro tuo.
Tribus temporibus anni apparebit 17
omne masculinum tuum coram
Domino Deo tuo. Quando enim 18
ejecero gentes à facie tua, & di-
latavero fines tuos, non immola-
bis super fermentum sanguinem
(k) thymiamatis mei, neque dor-
miet adeps solennitatis meæ us-
que mane.

MS.A. (β) ἀλλὰ ἐγερεῖς (γ) οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε (δ) ἑβδόμῳ ἔτει ἄφεσιν (ε) τὰ θηρία τὰ ἄγρια. οὕτως (ζ) καὶ ἐλαιῶνα (η) ἀνάπαυσις. (θ) ὅσα λελάληκα πρὸς (ι) φυλάξασθε. (κ) φυλάξασθε. ἑπτὰ (λ) τοῦ θερισμοῦ πρωτογεννημάτων (μ) ἐπ' ἐξόδῳ (ν) ἀρσενικὸν ἐνώπιον (ξ) οὐ θυμιάσεις (ο) θυμιάσματός

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]

Et pauperem ne adjuves in lite sua. Et cùm 3
incideris in bovem inimici, aut asinum ejus 4
errantes, reducendo reduces eos ad ipsum.
Cúmque videris asinum inimici tui succum- 5
bentem sub onere suo, & velles non suble-
vare cum eo, sublevando subleva cum eo.
Ne flectas judicium pauperis in causa sua. 6
Et à verbo mendaci esto recedens. Et inno- 7
centem ac justum ne interficias: quoniam
non justificabo reum. Munus ne recipias; 8
nam munus excæcat oculos sapientum in ju-
dicio, & pervertit verba innocentium. Ad- 9
venas ne affligatis: vos enim nostis animum
advenarum; quandoquidem advenæ fuistis
in terra Ægypti. Sex annis seres terram tu- 10
am, & coges proventus ejus. In septimo ve- 11
rò arabis eam, & deseres illam, ut comedant
pauperes populi tui, et residuum eorum com-
edat bestia campi. Idémque facies de vineis
tuis, & olivis tuis. Sex diebus perages ne- 12
gotia tua, & in die septimo quiesces, ut qui-
escat bos tuus & asinus tuus, & quiescat fi-
lius ancillæ tuæ, & advena qui in civitatibus
tuis est. Quæcunque dixi vobis, cautè serva- 13
bitis: & nomen deorum alienorum: ne me-
mineritis, nec ascendant in cor vestrum.
Tribus vicibus celebrate mihi festum in an- 14
no. Festum azymorum servabis septem die- 15
bus azymum comedes prout præcepi tibi,
in mense florum in quo exiistis ex Ægypto.
Et ne appareatis coram me vacui. Item fe- 16
stum messis, initium frumenti vestri quod
seretis in agro. Denique festum collectionis
ad exitum anni, quando colliges proventus
tuos ex agro. Tribus vicibus in anno ap- 17
pareat omnis memoria tua coram Domino
Deo tuo. Non sacrificabis super fermenta- 18
tum sanguinem victimæ: neque pernocta-
bit adeps diei festi usque ad matutinum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

3 ועל מסכנא לא תרחם בדיניה:
4 ארי תערע תורא דסנאך או
חמריה דטעי אתבא תתיבניה ליה:
5 ארי תחזי חמרא דסנאך רביע
תחות טועניה ותתמנע מלמשבק
ליה משבק תשבוק מה דבלבך
עלוהי ותפרק עמיה: לא תצלי דין
6 מסכינך בדיניה: מפתגמא דשקרא
7 הוי רחיק ודזכי ודנפק זכי מן
דינא לא תקטול ארי לא אזכי
חיבא: ושוחדא לא תקבל ארי
8 שוחדא מעור חכימין ומקלקל
פתגמין תריצין: וגיורא לא תעיקון
9 ואתון ידעיתון ית נפשא דגיורא
ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים:
10 ושית שנין תזרע ית ארעך ותכנוש
ית עללתה: ושביעתא תשמטנה
11 ותרטשנה וייכלון מסכני עמך
ושארהון תיכול חית ברא כן תעביד
לכרמך לזיתך: שתא יומין תעביד
12 עובדך וביומא שביעאה תנוח בדיל
דינוח תורך וחמרך וישקוט בר
אמתך וגיורא: ובכל די אמרית
13 לכון תסתמרון ושום טעות עממיא
לא תדכרון לא ישתמע על פומך:
14 תלת זמנין תחגון קדמי בשתא: ית
15 חגא דפטיריא תטר שבעא יומין
תיכול פטירא כמא די פקדתך
לזמן ירחא דאביבא ארי ביה נפקתא
ממצרים ולא יתחזון קדמי ריקנין:
16 וחגא דחצדא בכורי עובדך די
תזרע בחקלא וחגא דכנשא
במפקא דשתא במכנשך ית עובדך
17 מן חקלא: תלת זמנין בשתא
יתחזון כל דכורך קדם רבון עלמא
18 יי: לא תכוס על חמיע דם פסחי
ולא יביתון בר מן מדבחא תרבי
נכסת חגא עד צפרא:

TARGUM ONKELOS.

3 Et pauperis non miserearis in
4 judicio. Si occurreris bovi inimici tui, aut asino, errantib[us]:
5 reducens reduces eos illi. Quādo videris asinum odientis te, jacentem sub onere suo; & desieris adjuvare eum: dimittens dimittes odium quod erat in corde tuo contra eum, &
6 sublevabis cum eo. Non declinabis judicium pauperis tui
7 in causâ ejus. A *verbo falsitatis* procul *esto*: & eum qui fuerit justificatus & exierit justus à judicio, non occides;
8 quia non justificabo impiū. Et munera non accipies: quia munus excæcat oculos sapientum;
9 & pervertit verba justorū. Et advenā non angustiabitis: vos enim scitis animā peregrini; quia advenæ fuistis in terrâ Æ-
10 gypti. Et sex annis seminabis terrā tuā: & congregabis fru-
11 ctū ejus. Septimo autē anno, dimittes eam & relinques eā, & comedent pauperes populi tui; & quod illi reliquerint, comedet bestia agri: sic facies vineæ tuæ, & oliveto tuo.
12 Sex diebus facies opera tua; in die autē septimo requiesces: ut quiescat bos tuus, & asinus tuus; & quiescat filius ancillæ
13 tuæ, & peregrinus. Et in omnibus quæ dixi vobis, estote admoniti: & nominis idolorum populorū, non recordabimini;
14 neq; audietur in ore *tuo*. Tribus vicibus in anno, celebra-
15 bitis festa coram me. Solennitatem azymorū custodies: septem diebus comedes azyma, sicut præcepi tibi; in tempore mensis novarum frugum; quoniam in eo egressus es de Ægypto: & non appareas in con-
16 spectu meo vacuus. Solennitatem quoq; messis primitivorū operis tui, quæ seminâsti in agro: & solennitatē congregationis, in exitu anni; quando congregaveris opera tua de a-
17 gro. Trib[us] vicibus in anno apparebunt omnes masculi tui, corā dominatore seculi Dño.
18 Nō immolabis super fermento sāguinē victimæ meæ: neq; manebunt extra altare adipes sacrificii solennitatis, usq, mane.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.

Translatio Latina.

3 Pauperem quoque non (b) honorabis in lite sua.
4 Cum occurreris bovi inimici tui, aut asino ejus, aut cuivis bestiæ ejus erranti, reducendo reduces eam ad eum.
5 Cum videris asinū ejus qui te odit succumbentem oneri suo, (c) cave ne deseras eum; (d) auxiliādo auxiliaberis ei.
6 Non pervertes judiciū egeni tui in lite ejus.
7 A verbo mendaciū procul i- bis: Innocentem et justum non occides; quia non justificabitur (e) impius.
8 (f) Munera quoque non accipies, nam (g) munera excæcāt oculos apertos, & (h) corrumpunt verba justorum.
9 Peregrinum etiam non opprimetis, scitis enim animam peregrini, cùm peregrini fueritis in terra Ægypti.
10 Sex autem annis seminabis terram tuam, & colliges proventum ejus.
11 Sed septimo intermissionem & requiem dabis illi, ut comedant pauperes populi tui, & residuum eorum comedat bestia agri: Sic facies vineæ tuæ, & oliveto tuo.
12 Sex diebus facies opus tuum, & die septimo quiesces; ut requiescat servus tuus, & ancilla tua sicut tu, & omne jumentum tuum, & peregrinus.
13 Omnia quoque quæ dixi vobis, observabitis. Nomen deorum alienorum non recordaberis, neque audietur illud in ore tuo.
14 (i) Tria festa celebrabis mihi quotannis.
15 Festum azymorum observabis: septem diebus comedes azyma sicut præcepi tibi, in tempore mensis novarum frugum; quia in eo egressus es de terra Ægypti, neque videbunt faciem meam vacui.
16 Festum quoq; messis primitivorum operum tuorum quæ seminâsti in agris: festū præterea collectionis in exitu anni, postquàm collegeris opera tua ex agris.
17 Tribus vicibus in anno apparebit omnis masculus tuus coram arca Domini.
18 Non sacrificabis cum fermento sanguinem sacrificii mei, & non pernoctabit adeps festi mei usque manè.

VER. SAM. (b) accipies (c) num aversaberis derelinquere eum? (d) bajulando bajulabis cum eo. (e) vitiosus. (f) Pecuniam (g) pecunia excæcat (h) perturbat (i) Tribus vicibus festa celebrabis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 ولا تكابر الفقير في خصومته * واذا فاجأت ثور عدوك او حماره ضالا فارده عليه * واذا
4
5 رأيت حمار شانئك رابضا تحت حمله فانته عن تركه كذلك . بل يجب ان تحط عنه حطا * ولا
6 تمل حكم مسكينك في خصومته * وابعد من الكلام الباطل * والبري والزكي لا تقتلهما
7
8 فاني لا ازكي ظالما * ولا تأخذ رشوة . فان الرشي تعمي البصراء . وتزيغ الامور العادلة * ولا تضغط
9
10 الغريب . اذ طال ما كنتم غرباء في بلد مصر * وازرع حقلك ست سنين واجمع غلتها * وفي
11 السابعة سيبها وذرها يأكل منها مساكين قومك وفاضلها يأكله حيوان البرية . كذلك فاصنع
12 بكرمك وزيتونك * وستة ايام اعمل اعمالك فيها . وفي اليوم السابع تسبت . لكي يستريح ثورك
13 وحمارك . ويقر ابن امتك والغريب عندك * واحتفظ بجميع ما وصيتك به . واسم المعبودات
14 الاخر لا تذكرن . ولا يسمع من فيك * وثلاث كرات تحج لي في السنة * حج الفطير فاحفظه .
15 سبعة ايام تأكل فيها فطيرا كما امرتك * في وقت شهر الفريك . لانك فيه خرجت من مصر . ولا
16 تحضروا مقدسي فارغين * وحج الحصاد بكور عملك الذي تزرعه في الصحراء . وحج الجمع
17 عند خروج السنة . وجمعك اعمالك من الصحراء * ثلاث مرات في كل سنة تحضر في جميع رجالك
18 مقدس السيد الله * ولا تذبح فسحي على خمير . ولا تبيت شحوم حجي الى الغداة *

3 Et nè suscipias partes pauperis in lite sua.
4 Cumque incideris in bovem inimici tui, aut asinum ejus errantem, reduc eum ad ipsum.
5 Et cùm videris asinum osoris tui jacentem sub onere suo, abstine à derelinquendo illum eo in statu: sed convenit ut exoneres eum exoneratione.
6 Et nè distorqueas judiciū pauperis tui in lite sua.
7 Et recede à sermone vano. Et innocentē ac purum nè occidas, quia ego non justificabo oppressorem.
8 Et nè accipias munus, quia munera excæcant obtutos, et pervertunt negotia recta.
9 Et nè vexes advenā, cùm longo tempore fueritis advenæ in regione Ægypti.
10 Et sere agrum tuum sex annos, & collige frugem ejus:
11 Et in septimo dimitte eum, & destitue illum, ut comedant ex eo pauperes populi tui, et residuum illius comedet animal deserti. Ita fac de vinea tua, & olivis tuis.
12 Et sex diebus fac opera tua, et die septimo sileбis, ut quiescat bos tuus, et asinus tuus, et requiescat filius ancillæ tuæ, et peregrinus apud te.
13 Et serva quicquid præcepi tibi. Et nominis adorabilium alienorum nè meminceris, nec audiatur ex ore tuo.
14 Et tribus vicib[us] celebrabis mihi festum in anno.
15 Festum azymorum observa: septem diebus comedes azymum sicuti præcepi tibi, tempore mensis, quo flavescunt segetes, quia in eo egressus es de Ægypto. Et nè adfueritis sanctuario meo vacui.
16 Et festū messis, primitiarum operis tui quod seminas in campo. Et festum collectionis, ad exitum anni et collectionis operum tuorum ex agro.
17 Tribus vicibus in quolibet anno sistes omnes viros tuos in sanctuario Domini Dei.
18 Et nè immoles pascha meum super fermentatum, nec remanebunt adipes festi mei usque manè.

ספר שמות : כג

19 ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך לא־תבשל גדי בחלב אמו׃
20 הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל־המקום אשר הכנתי׃
21 השמר מפניו ושמע בקלו אל־תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו׃
22 כי אם־שמוע תשמע בקלו ועשית כל אשר אדבר ואיבתי את־איביך וצרתי את־צרריך׃
23 כי־ילך מלאכי לפניך והביאך אל־האמרי והחתי והפרזי והכנעני החוי והיבוסי והכחדתיו׃
24 לא־תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם׃
25 ועבדתם את יהוה אלהיכם וברך את־לחמך ואת־מימיך והסרתי מחלה מקרבך׃
26 לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את־מספר ימיך אמלא׃
27 את־אימתי אשלח לפניך והמתי את־כל־העם אשר תבא בהם ונתתי את־כל־איביך אליך ערף׃
28 ושלחתי את־הצרעה לפניך וגרשה את־החוי את־הכנעני ואת־החתי מלפניך׃
29 לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן־תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה׃
30 מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את־הארץ׃
31 ושתי את־גבלך מים־סוף ועד־ים פלשתים וממדבר עד־הנהר כי אתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך׃
32 לא־תכרת להם ולאלהיהם ברית׃

Versio VULG. LAT.

19 Primitias frugum terræ tuæ
deferes in domum Domini
Dei tui. Non coques hœdum
20 in lacte matris suæ. Ecce ego
mittam angelum meum, qui
præcedat te, & custodiat in
via, & introducat in locum
21 quem paravi. Observa eum,
& audi vocem ejus, nec con-
temnendum putes : quia non
dimittet cùm peccaveris, &
22 est nomen meũ in illo. Quòd
si audieris vocem ejus, & fe-
ceris omnia quæ loquor, ini-
micus ero inimicis tuis, & af-
23 fligam affligentes te. Præce-
détq; te angelus meus, & in-
troducet te ad Amorrhæum,
& Hethæum, & Pherezæum,
Chananæúmque, & Heuæum,
& Jebusæum, quos ego con-
24 teram. Non adorabis deos e-
orum, nec coles eos : non fa-
cies opera eorum, sed destru-
25 es eos, & confringes statuas
eorum. Servietísque Domino
Deo vestro, & benedicam pa-
nibus tuis & aquis, & auferã
infirmitatem de medio tui.
26 Non erit infœcunda, nec ste-
rilis in terra tua : numerũ di-
27 erum tuorum implebo. Ter-
rorem meum mittam in præ-
cursum tuum, & occidam om-
nem populum, ad quem ingre-
dieris : cunctorúmq; inimico-
rum tuorum coram te terga
28 vertam; Emittens crabrones
priùs, qui fugabunt Heuæum,
& Chananæum, & Hethæum,
29 antequàm introeas. Non e-
jiciam eos à facie tua anno
uno : ne terra in solitudinem
redigatur, & crescant contra
30 te bestiæ. Paulatim expellam
eos de conspectu tuo, donec
augearis, & possideas terram.
31 Ponam autem terminos tuos
à mari rubro usque ad mare
Palæstinorum ; & à deserto
usque ad fluvium : tradam in
manibus vestris habitatores
terræ, & ejiciam eos de con-
32 spectu vestro. Non inibis cum
eis fœdus, nec cum diis eo-
rum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς
γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ Θεοῦ
σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς
20 αὐτοῦ. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου
πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁ-
δῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἡτοί-
21 μασά σοι. Πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ εἰσάκουε
(π) αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπείθει αὐτῷ, οὐ γὰρ μὴ ὑπο-
στείληταί σε· τὸ γὰρ ὄνομά μου ἐστὶν ἐπ᾽ αὐ-
22 τῷ. Ἐὰν ἀκοῇ (ρ) ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς,
καὶ ποιήσῃς πάντα (σ) ὅσα ἂν ἐντείλωμαί
σοι, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ
μοι λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν·
(τ) ἐμὴ γάρ ἐστιν πᾶσα ἡ γῆ. ὑμεῖς δὲ ἔσε-
σθέ μοι βασίλειον ἱεράτευμα, καὶ ἔθνος ἅ-
γιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς
Ἰσραήλ, (υ) Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς φωνῆς
μου, (φ) καὶ ποιήσητε πάντα ὅσα ἂν εἴπω
σοι, ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀντι-
23 κείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σοι. Πορεύ-
σεται γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡγούμενός σου, καὶ εἰσά-
ξει σε πρὸς τὸν Ἀμορραῖον, καὶ Χετταῖον, καὶ
Φερεζαῖον, καὶ Χαναναῖον, καὶ Γεργεσαῖον, καὶ
Εὐαῖον, καὶ Ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτρίψω αὐτούς.
24 Οὐ προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδὲ μὴ
λατρεύσῃς αὐτοῖς. οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα
αὐτῶν· (χ) ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς, καὶ
25 συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν. Καὶ
λατρεύσεις κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· καὶ εὐλογήσω
τὸν ἄρτον σου καὶ τὸν οἶνόν σου καὶ τὸ ὕδωρ σου,
26 καὶ ἀποστρέψω μαλακίαν ἀφ᾽ ὑμῶν. Οὐκ ἔσται
ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. τὸν ἀ-
ριθμὸν τῶν ἡμερῶν (ψ) σου ἀναπληρῶν ἀνα-
27 πληρώσω. Καὶ τὸν φόβον ἀποστελῶ ἡγούμενόν
σου, καὶ ἐκστήσω πάντα τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ
εἰσπορεύῃ εἰς αὐτούς· καὶ δώσω πάντας τοὺς
28 ὑπεναντίους σου φυγάδας. Καὶ ἀποστελῶ τὰς
σφηκίας προτέρας σου· (ω) καὶ ἐκβαλεῖς τοὺς
Ἀμορραίους, καὶ τοὺς Εὐαίους, καὶ τοὺς Χανα-
29 ναίους, καὶ τοὺς Χετταίους ἀπὸ σοῦ. Οὐκ ἐκ-
βαλῶ αὐτοὺς ἐν ἐνιαυτῷ ἑνί, ἵνα μὴ γένηται
ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ
30 θηρία τῆς γῆς. (α) Κατὰ μικρὸν ἐκβαλῶ αὐ-
τοὺς ἀπὸ σοῦ, ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονο-
31 μήσῃς τὴν γῆν. Καὶ θήσω τὰ ὅριά σου ἀπὸ
τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς
φυλιστιείμ· καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου, (β) ἕως τοῦ με-
γάλου ποταμοῦ Εὐφράτου. καὶ παραδώσω (γ)
εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐγκαθημένους ἐν
32 τῇ γῇ, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ. Οὐ συγκα-
ταθήσῃ αὐτοῖς καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν διαθήκην.

19 Primitias primitivorũ terræ tuæ inferes in domũ Domini Dei tui. (l) Non coques agnũ in lacte matris suæ.
20 Et ecce ego mitto angelũ meũ ante faciẽ tuã, ut servet te in via, ut inducat te in terrã quã paravi tibi.
21 Attende tibi, & exaudi eum, & non sis incredulus ei. Non enim (m) verebitur te : nomen enim meũ est in eo.
22 (n) Si auditione audieritis vocem meã, & feceris omnia, quæcunque præcepero tibi, & custodieritis testamentum meũ, eritis mihi popul⁹ peculiaris ex omnib⁹ gentib⁹: mea est enim omnis terra. Vos autem eritis mihi regale sacerdotiũ, et gens sancta. Hæc verba dices filiis Israel, Si auditione audieritis vocẽ meã, & feceritis omnia quæcunq; dixero vobis, inimic⁹ ero inimicis tuis, et adversabor adversariis tuis.
23 Ibit enim angel⁹ me⁹ ducens te, & introducet te ad Amorrhæũ, & Chettæũ, & Pherezæũ, & Chananæũ, & Gergesæũ, & Euæũ, & Jebusæũ: & atteram eos.
24 Non adorabis deos eorũ, neq; servies eis. Non facies secundum opera eorũ : sed (o) destructione destrues, & comminues conteres statuas eorũ.
25 Et servies Domino Deo tuo: et benedicam panem tuũ & vinũ tuum, et aquam tuam; & avertam infirmitatem à vobis.
26 Non erit, qui non generet, neque sterilis super terram tuã. Numerũ dierũ tuorũ replens replebo.
27 Et timorẽ (p) mittam qui te antecedat, (q) et amentes faciam omnes gentes, ad quas tu intrabis ad eas: & dabo omnes adversarios tuos fugitivos.
28 Et mittam vespas ante te: (r) & ejicies Amorrhæos, et Eu-æos, & Chananæos, et Chettæos à te.
29 Non ejiciam eos in anno uno, ne fiat terra deserta, et multæ fiant super te bestiæ terræ.
30 (s) Paulatim ejiciam eos à te, quoadusque auctus fueris, et hæreditaveris terram.
31 Et ponam fines tuos à mari rubro usque ad mare ipsius Philistiim, et à deserto usque ad magnum flumen Euphraten. Et tradam in manus tuas eos, qui insident in terra; et ejiciam eos à te.
32 Non dispones illis et diis eorum pactum.

MS. A. (π) αὐτοῦ μὴ (ρ) ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, (σ) ὅσα ἐντέλλομαί σοι, (τ) ἐμοῦ γάρ (υ) Ἐὰν ἀκούσῃς (φ) καὶ ποιήσῃς (χ) ἀλλὰ καθαιρέσει (ψ) σου ἀναπληρώσω. (ω) καὶ ἐκβαλῶ (α) Κατὰ μικρὸν μικρὸν ἐκβαλῶ (β) ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου (γ) εἰς χεῖρας

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 Primitias proventuum terræ tuæ afferes ad
domum Domini Dei tui. Ne coxeris hœdum
20 in lacte matris suæ. Ecce ego mitto Ange-
lum ante te, ut custodiat te in via, & ut in-
21 troducat te in terram quam præparavi. Ca-
veto ab illo, & audi vocem ejus : ne conten-
das adversùs eum, ne fortè non remittat de-
licta vestra : quoniam nomen meum est super
22 ipsum. Verùm si audiens audieris vocẽ ejus,
& feceris quæcunque dixero tibi, odio habe-
23 bo osores tuos, & affligam hostes tuos. Nam
præibit Angelus meus ante te, & introducet
te super Amoræos, & Hethæos, & Phereze-
os, & Chananæos, & Hevæos, & Jebusæos,
24 & destruam illos. Ne adores deos eorum,
nec colas eos, neque facias secundùm opera
eorum : sed funditùs everte eos, & minuta-
25 tim confringe statuas eorum. Et coletis Do-
minum Deum vestrum, benedicétque panem
vestrum, & aquas vestras ; & avertet flagella
26 à domibus vestris. Et non erit orbata neque
sterilis in terra vestra : & numerum dierum
27 vestrorum perficiam. Et terrorem meum
mittam ante te, destruámq; omnes populos
contra quos ibitis, dabóq; inimicis tuis ut
28 vertant collum suum coram te. Et mittam
vespas ante, & destruam Chananæos, & He-
29 thæos à conspectu tuo. Non destruam eos à
conspectu tuo in anno uno, ut non remaneat
terra vastata, & multiplicetur contra te be-
30 stia campestris. Paulatim paulatim destruam
eos à conspectu tuo, donec roboreris & ca-
31 pias terram. Et faciã terminum tuum à mari
Suph usque ad mare Palesthinorum, à deser-
to usque ad fluvium ; Nam traditurus sum
in manus vestras habitatores terræ, & destru-
32 etis eos. Ne statuas cum eis & cum diis eo-
rum, pactum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

19 ריש בכורי ארעך תיתי לבית מקדשא
דיי אלהך לא תיכלון בשר בחלב:
20 הא אנא שלח מלאכא קדמך
למטרך באורחא ולאעלותך
לאתרא דאתקנית: 21 אסתמר מן
קדמוהי וקבל במימריה לא תסרב
לקבליה ארי לא ישבוק לחוביכון
ארי בשמי מימריה: 22 ארי אם קבלא
תקבל במימריה ותעבד כל דאמליל
ואסני ית סנאך ואעיק לדמעיקין
לך: 23 ארי יהך מלאכי קדמך ויעלנך
לאמוראי וחתאי ופריזאי וכנענאי
חואי ויבוסאי ואשיצנון: 24 לא תסגוד
לטעותהון ולא תפלחנון ולא
תעביד כעובדיהון ארי פגרא
תפגרנון ותברא תתבר קמתהון
25 ותפלחון קדם יי אלהכון ויברך
ית מיכלך וית משתיך ואעדי
מרעין בישין מבינך: 26 לא תהי
מתכלא ועקרא בארעך ית מנין
יומך אשלים: 27 ית אימתי אשלח
קדמך ואשגש ית כל עממיא די
לאנתא קרב בהון ואתן ית כל
בעלי דבבך קדמך מחזרי קדל:
28 ואשלח ית ערעיתא קדמך ותתרך
ית חואי ית כנענאי וית חתאי מן
קדמך: 29 לא אתרכנון מן קדמך
בשתא חדא דלמא תהי ארעא
צדיא ותסגי עלך חיות ברא: 30 זעיר
זעיר אתרכנון מן קדמך עד
דתסגי ותחסן ית ארעא:
31 ואשוי ית תחומך מימא דסוף
ועד ימא דפלישתאי וממדברא
עד נהרא ארי אמסר בידכון
ית יתבי ארעא ותתרכנון מן
קדמך: 32 לא תגזר להון ולטעותהון
קים:

Targum Onkelos.

19 Principium primitiarum ter-
ræ tuæ,afferes in ſanctuarium
Domini Dei tui: non *comede-*
20 *tis* carnem cum lacte. Ecce ego
mitto angelum meum ante te,
ut cuſtodiat te in viâ: & in-
troducat te in locum, quem
21 præparavi. Obſerva te à facie
ejus,& acquieſce verbo ejus,
ne ſis rebellis in conſpectu ej⁹:
quia non dimittet peccata ve-
ſtra; quoniam in nomine meo
22 eſt verbum ejus. Quod ſi ſuſci-
piens ſuſceperis verbum ejus;
& feceris omnia quæ locutus
fuero: odio habebo inimicos
tuos; & tribulabo tribulantes
23 te. Quia ibit angelus meus an-
te faciem tuam: & introducet
te ad Amorræos, & Æthæos;
& Pherezæos, & Chananæos,
& Evæos,& Jebuſæos: & diſ-
24 perdam eos. Non adorabis i-
dola eorum, neq; coles ea;neq;
facies ſecundum opera eorum:
ſed deſtruens deſtrues eos; &
confringens confringes ſtatuas
25 eorum. Servietiſq; coram Do-
mino Deo veſtro;& benedicet
cibum tuum,& potũ tuum: &
auferam infirmitates peſſimas
26 de medio tui. Non erit orbata
& ſterilis in terrâ tuâ: nume-
rum dierum tuorum perficiã.
27 Terrorem meum mittam ante
te; & *conturbabo* omnem po-
pulum ad quẽ tu ingredieris,
ut pugnes contra eum: & po-
nam omnes inimicos tuos co-
28 ram te terga vertentes. Mit-
tamq; veſpam ante faciem tu-
am: & ejiciet Evæos, Chana-
næos, & Ethæos, à facie tuâ.
29 Non ejiciam eos à facie tuâ,
in anno uno: ne terra ſit deſer-
ta; & multiplicentur contra te
30 beſtiæ agri. Paulatim ejiciam
eos à facie tuâ: donec augea-
31 ris, & poſſideas terram. Po-
námq; terminum tuum, à ma-
ri rubro,uſq;ad mare Philiſti-
norum; & à deſerto, uſq; ad
Fluvium:quoniam tradam in
manibus veſtris habitatores
terræ; & ejiciam eos à facie
32 tuâ. Non inibis cum eis pa-
ctum, nec cum idolis ſuis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

19–32 [illegible]

VER. SAM.

19–32 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Primitias primitivorum ter- 19
ræ tuæ afferes in domum Do-
mini Dei tui. Non coquẽs hæ-
dum in lacte matris ſuæ:nam
qui fecerit hoc quod ſacrifi-
cet oblitus eſt, & hæc eſt in-
dignatio Deo Jacob. Ecce ego 20
mitto (k) Angelum meum an-
te faciem tuam,ut cuſtodiat te
in via, et introducat te in lo-
cum quem præparavi. Cave 21
tibi à facie ejus, & audi vo-
cem ejus: nè rebelles in eum,
quoniam non parces iniquita-
ti tuæ, nomen enim meum eſt
in medio ejus. Quòd ſi audi- 22
endo audiveritis vocem me-
am, & feceritis omne quod
dixero, inimicus ero inimicis
tuis,et affligam affligentes te.
(l) Angelus enim meus ince- 23
det ante faciem tuam, et in-
troducet te ad Chananæum,et
Amorrhæum, et Hethæum,et
Gergeſæum,et Pherezæum,et
Heuæum, et Jebuſæum,et de-
lebo eos. Non adorabis deos 24
eorum, neque ſervies eis: Et
non facies juxta opera eorũ;
ſed (m) ſubvertendo ſubver-
tes, & frangendo confringes
ſtatuas eorum. Servietis igi- 25
tur Domino Deo veſtro,et be-
nedicet panem veſtrum,& a-
quas veſtras: auferam quoq;
(n) infirmitatem de medio
veſtrûm. Neq; erit abortiens, 26
neque ſterilis in terra tua:nu-
merum dierũ tuorũ implebo.
Terrorem meum mittam ante 27
faciem tuam, & occidam
omnem populũ ad quem ibis,
et dabo tibi cervicem omniũ
inimicorum tuorum. Mittam 28
queq; crabrones ante faciem
tuã, et expellent Chananæos,
et Amorrhæos,et Hethæos, et
Gergeſæos, et Phereſæos, &
Heuæos, et Jebuſæos à facie
tua. Non expellã eos à facie 29
tua in anno uno, ne fiat terra
deſolata,multiplicenturq; ad-
verſùm te beſtiæ agreſtes.
Paulatim paulatim expellã 30
eos à facie tua, donec fructi-
ficaveris,et poſſideas terram.
Ponam etiam terminos tuos à 31
mari rubro uſq;ad mare Phi-
liſthim; et à deſerto uſq; ad
fluvium: nam tradã in ma-
nus tuas incolas terræ,& ex-
pellam eos à facie tua. Non 32
feries fœdus cum iis, neque
cum diis eorum.

VER. SAM. (k) Apoſto-
lum (l.) Apoſtolus,(m) col-
lidendo collides,(n) miſeriam

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 * واوايل بواكير ارضك تاتي بها الي بيت الله ربك * ولا تطبخ الجدي بلبن امه * ها انا باعث
20 ملكي بين يديك * يحفظك في الطريق ويأتي بك الي الموضع الذي اصلحته لك * فاحذر
21 واقبل امره * ولا تخالفه * فانه لا يصفح عن جرمكم * وعلي ان اسمي معه * فانك ان قبلت
22 امره وصنعت جميع ما اقول لك * عاديت اعداءك وابغض مضادّيك * واذا سار ملكي بين
23 يديك وادخلك الي الاموريين والحيثيين والفرزيين والكنعانيين والحويين واليبوسيين
24 واجتحتهم * لا تسجد لمعبوداتهم * ولا تعبدها * ولا تعمل باعمالهم * بل اهدمها هدما * وكسر
25 مذابحهم تكسيرا * واعبدوا الله ربكم * فابارك في طعامك وفي شرابك * وازيل الامراض عنك * ولا
26 تكون ناكل ولا عاقر فيك * واحصاء ايامك اكمله * وابعث هيبتي بين يديك * واهيم جميع
27 القوم الذين تصير اليهم * واجعل جميع اعداءك بين يديك مدبرين * وابعث بالعاهة بين
28 يديك فتطرد الحويين والكنعانيين والحيثيين من بين يديك * ولا اطردهم من بين يديك
29 في سنة واحدة * كيلا يصير البلد وحشا فيكثر عليك حيوان الصحراء * لكني اطردهم قليلا قليلا
30 من بين يديك الي ان تنمي فتحوز الارض * فاجعل تخمك من بحر القلزم الي بحر فلسطين
31 ومن البر الي الفرات * بان اجعل في ايديكم سكان البلد * وتطردهم من بين يديك * لا تعهد
32 لهم ولمعبوداتهم عهدا *

* Et principia primitiarum terræ tuæ affe- 19
res ad domum Dei Domini tui: Et nè de-
coxeris hœdum in lacte matris ſuæ. Ecce 20
ego miſſurus ſum Angelum ante te, ut
cuſtodiat te in via,et perducat te ad locum
quem præparavi tibi. Cave illum,& ac- 21
cipe mandatum ejus, et nè contradicas ei:
quoniam non parcet delicto veſtro,et quia
nomen meum cum ipſo eſt. Nam ſi acce- 22
peris mandatum ejus,& feceris quidquid
dicam tibi, inimicabor inimicis tuis,& o-
dio habebo adverſarios tuos. Cumque 23
ambulaverit Angelus meus ante te,& in-
troduxerit te ad Amoræos,& Hethæos,et
Pherezæos,& Chananæos,& Heuæos,et
Jebuſæos,& extirpavero illos. Nè ado- 24
res adoranda eorum, neque colas ea, nec
facias opera eorum:ſed everte ea everſio-
ne, & confringe altaria eorum fractione.
Et colite Deum Dominum veſtrum,et be- 25
nedicam cibum veſtrum,et potum veſtrũ,
& auferam infirmitates à te. Et non e- 26
rit in te orbata filiis, nec ſterilis; et nume-
rum dierum tuorum complebo. Et mit- 27
tam terrorem meum ante te, & obſtupe-
faciam omnes populos ad quos perges, &
efficiam omnes inimicos tuos in conſpectu
tuo terga vertentes. Et mittam plagam 28
ante te, expelléſque Heveos, & Chana-
næos, & Hethæos è conſpectu tuo. Et 29
non expellam eos à conſpectu tuo in uno
anno, nè fiat regio deſerta, & multiplice-
tur adverſùm te beſtia campi. Sed ex- 30
pellam eos paulatim paulatim è conſpectu
tuo,quouſque creſcas & poſſideas terram.
Faciámque terminos tuos à mari rubro 31
uſque ad mare Paleſtinæ, & à deſerto
uſque ad Euphratem. Quoniam ponam
in manibus tuis habitatores regionis, &
expellam eos è conſpectu tuo. Nè ineas 32
cum illis, nec cum diis eorum, pactum.

ספר שמות : כד

33 לֹא יֵשְׁבוּ בְּאַרְצְךָ פֶּן־יַחֲטִיאוּ אֹתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־יִהְיֶה לְךָ לְמוֹקֵשׁ׃

CAP. XXIV. כד

1 וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל־יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק׃
2 וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל־יְהוָה וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ׃
3 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וְאֵת כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה׃
4 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַצֵּבָה לִשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
5 וַיִּשְׁלַח אֶת־נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים׃
6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃
7 וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׃
8 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל־הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
9 וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר׃
11 וְאֶל־אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיֶּחֱזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ׃
12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה־שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת־לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם׃

Versio VULG. LAT.

33 Non habitent in terra tua, ne
fortè peccare te faciant in
me, si servieris diis eorũ: quod
tibi certè erit in scandalum.

CAP. XXIV.

1 MOysi quoq; dixit; Ascen-
de ad Dñm tu, & Aaron, Na-
dab, & Abiu, & septuaginta
senes ex Israel, & adorabitis
2 procul. Solúsq; Moyses ascen-
det ad Dñm, & illi non ap-
propinquabunt: nec popul⁹
3 ascendet cum eo. Venit ergò
Moyses, & narravit ple-
bi omnia verba Dñi, atq; ju-
dicia: respondítq; omnis po-
pul⁹ unâ voce; Omnia verba
Dñi, quæ locutus est, faciem⁹.
4 Scripsit autem Moyses uni-
versos sermones Dñi: & ma-
nè consurgens, ædificavit al-
tare ad radices montis, & du-
odecim titulos per duodecim
5 tribus Israel. Misitq; juvenes
de filiis Israel, & obtulerunt
holocausta, immolaverúntque
victimas pacificas Dño, vitu-
6 los. Tulit itaq; Moyses dimi-
diam partẽ sanguinis, & mi-
sit in crateras: partem autem
residuam fudit super altare.
7 Assuménsq; volumen fœde-
ris, legit audiente populo:
qui dixerunt; Omnia quæ lo-
cutus est Dñs, faciemus, & e-
8 rimus obedientes. Ille verò
sumptum sanguinem respersit
in populũ, & ait; Hic est san-
guis fœderis quod pepigit
Dñs vobiscum super cunctis
9 sermonib⁹ his. Ascenderúnt-
que Moyses & Aaron, Nadab
& Abiu, & septuaginta de se-
10 nioribus Israel. Et viderunt
Deum Israel: & sub pedib⁹ e-
jus quasi opus lapidis sapphi-
rini, & quasi cœlum, cùm se-
11 renum est. Nec super eos qui
procul recesserant de filiis Is-
rael, misit manum suam: vide-
rúntq; Deum, & comederunt,
12 ac biberunt. Dixit autem Dñs
ad Moysen; Ascende ad me
in montem, et esto ibi: dabóq;
tibi tabulas lapideas, et legem
ac mandata: quæ scripsi, ut
doceas eos.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

33 Καὶ ἐκ ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου, ἵνα μὴ ἁμαρτεῖν σε ποιήσωσι πρός με· ἐὰν γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗτοι ἔσονταί σοι πρόσκομμα.

ΚΕΦ. κδ΄.

1 ΚΑὶ Μωυσῇ εἶπεν, Ἀνάβηθι (α) πρὸς τὸν κύριον σὺ καὶ Ἀαρὼν, καὶ Ναδὰβ, καὶ Ἀβιοὺδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ· καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ
2 κυρίῳ. Καὶ ἐγγιεῖ Μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεὸν, αὐτοὶ δὲ ἐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς ἐ συναναβήσεται μετ᾽ αὐτοῦ.
3 Εἰσῆλθε δὲ Μωυσῆς, καὶ διηγήσατο τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώματα. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, Πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ
4 ἀκουσόμεθα. Καὶ ἔγραψε Μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα κυρίου. ὀρθρίσας δὲ Μωυσῆς τὸ πρωῒ, ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώδεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς
5 τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ (β) ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα· καὶ (γ) ἔθυσαν θυσίαν σω-
6 τηρίου τῷ θεῷ μοσχάρια. Λαβὼν δὲ Μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος, ἐνέχεεν εἰς (δ) κρατῆρας, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέ-
7 χεε πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπαν, Πάντα ὅσα ἐλάλησε
8 κύριος, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. Λαβὼν δὲ Μωυσῆς τὸ αἷμα, κατεσκέδασε τοῦ λαοῦ, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων
9 τῶν λόγων τούτων. Καὶ ἀνέβη Μωυσῆς, καὶ Ἀαρὼν, καὶ Ναδὰβ, καὶ Ἀβιοὺδ, καὶ (ε)
10 ἑβδομήκοντα τῆς γερουσίας Ἰσραήλ· Καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ (ζ) εἱστήκει ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ· καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ (η) κα-
11 θαριότητι. Καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Ἰσραὴλ ἐ διεφώνησεν ἐδὲ εἷς. καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.
12 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἴσθι ἐκεῖ· καὶ δώσω σοι τὰ πυξία τὰ λίθινα, τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολὰς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς.

Et non consident in terra tua, ne peccare te faciant ad me: nam si servieris diis eorum, hi erunt tibi offendiculum. 33

CAP. XXIV.

ET Moysi dixit, Ascende 1
ad Dominum tu, & Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuaginta seniorum Israel: & adorabunt à longè Dominum. Et 2
accedet Moyses solus ad Deum; ipsi autem non accedent. Populus autem non ascendet simul cum eis. Introivit autem Moyses, & 3
narravit populo omnia verba Dei, & justificationes. Respondit autem omnis populus voce unâ, dicentes; Omnia verba, quæ locutus est Dominus, faciemus & audiemus. Et scripsit Moyses 4
omnia verba Domini. Surgens autem Moses manè, ædificavit altare sub monte, & duodecim lapides in duodecim tribus Israel. Et misit adolescentes filiorum Israel, & obtulerunt ho- 5
locaustomata, & immolaverunt hostiam salutaris Deo, vitulos. Sumens autem Moyses dimidi- 6
um sanguinis, infudit (a) in crateras: dimidium autem sanguinis effudit ad altare. Et acci- 7
piens librum testamenti, recitavit in aures populi. Et dixerunt, Omnia quæcunque locutus est Dominus, faciemus, & audiemus. Sumens autem Moyses 8
sanguinem, respersit populum, & dixit, Ecce sanguis testamenti, quod disposuit Dominus ad vos de omnibus verbis his. Et ascendit Moyses, & Aaron, 9
& Nadab, & Abiud, & septuaginta seniorum Israel, Et vi- 10
derunt locum, ubi (b) steterat Deus Israel: & quæ sub pedibus ejus, sicut opus lateris sapphiri, & sicut species (c) firmamenti cœli ipsâ puritate. Et de 11
electis Israel (d) non dissonavit nec unus. Et apparuerunt in loco Dei, & manducaverunt, & biberunt. Et dixit Domin⁹ ad Moy- 12
sen, Ascende ad me in montem, & sta ibi: & dabo tibi tabulas lapideas, legem, & mandata: quæ scripsi ad docendos eos.

MS. A. (α) πρὸς κύριον (β) ἀνήνεγκεν (γ) ἔθυσεν (δ) κρατῆρα, (ε) ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ· (ζ) ἱστήκει ἐκεῖ ὁ θεὸς (η) καθαρότητι.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

33 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Et ne commorentur in terra tua, ne forte peccare te faciant coram me. Et ne colas deos eorum, ne fortè sint tibi offendiculo. 33

CAP. XXIV.

AD Mosen quoque dixit, Ascende ad Dominum, tu & Aharon, & Nadab & Abihu, 1
& septuaginta viri de senioribus Israel, & adorabitis à longè. Et accedet Moses solus 2
coram Dño, ipsi verò non accedent, nec populus ascendent cum eo. Venit itaq; Moses, 3
& narravit populo cunctos sermones Dñi, cunctáq; judicia: & exclamavit universus populus voce unâ, & ait, Quicquid dixit Dñs audiemus & faciemus. Scripsitque Moses 4
omnes sermones Dñi, & antevertens diluculo, extruxit aram in radicibus montis, & duodecim titulos, secundùm duodecim tribus Israel. Et misit juvenes filiorum Israel, obtule- 5
rúntq; holocausta perfecta, & sacrificaverũt victimas perfectas, boves Domino. Et acce- 6
pit Moses dimidium sanguinis, injecitque in pelvim; & dimidium sanguinis fudit super altare. Accepit etiam librum fœderis, legit- 7
que coram populo: & dixerunt, Quicquid dixit Dominus, audiemus & faciemus. Et 8
sumpsit Moses sanguinem, sparsítque super populum, ac dixit, Hic est sanguis fœderis quod pepigit Dñs vobiscum super omnibus hisce sermonibus. Deinde ascendit Moses, 9
& Aharon, & Nadab, & Abihu, & septuaginta ex senioribus Israel: Viderúntque 10
Deum Israelis, & sub pedibus ejus quasi opus lateris sapphirini, & quasi colorem cœli quum serenum est. Et quidem adversùs 11
seniores filiorum Israel non extendit manum suam, imò viderunt Deum, & comederunt atque biberunt. Et dixit Dominus ad Mosen, 12
Ascende ad me in montem, & maneto ibi, dabóque tibi tabulas lapideas, & leges atque præcepta quæ scripsi, ut edoceas eos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

33 לא יתבון בארעך דלמא יחטון יתך קדמי ארי תפלח לטעותהון ארי יהון לך לתקלא׃

כד

1 ולמשה אמר סק קדם יי את ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסגדון מרחיק׃ 2 ויתקרב משה בלחודוהי לקדם יי ואנון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמיה׃ 3 ואתא משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמיא דיי וית כל דיניא ואתיב כל עמא קלא חד ואמרו כל פתגמיא די מליל יי נעביד׃ 4 וכתב משה ית כל פתגמיא דיי ואקדים בצפרא ובנא מדבחא בשפולי טורא ותרתא עסרי קמן לתרי עסר שבטיא דישראל׃ 5 ושלח ית בוכרי בני ישראל ואסיקו עלון ונכסו נכסת קודשין קדם יי תורין׃ 6 ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזרקיא ופלגות דמא זרק על מדבחא׃ 7 ונסיב ספרא דקימא וקרא קדם עמא ואמרו כל די מליל יי נעביד ונקביל׃ 8 ונסיב משה ית דמא וזרק על מדבחא לכפרא על עמא ואמר הא דם קימא די גזר יי עמכון על כל פתגמיא האלין׃ 9 וסליק משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל׃ 10 וחזו ית יקר אלהא דישראל ותחות כורסי יקריה כעובד אבן טבא וכמחזי שמיא לברירו׃ 11 ולרברבי בני ישראל לא הוה נזקא וחזו ית יקרא דיי והוו חדן בקורבניהון דאתקבלו ברעוא כאלו אכלין ושתן׃ 12 ואמר יי למשה סק קדמי לטורא והוי תמן ואתן לך ית לוחי אבנא ואוריתא ותפקידתא די כתבית לאלפותהון׃

33 Non habitent in terrâ tuâ;ne
fortè peccare te faciant corá
me: *servies enim* idolis eorú;
quia in scandalum erunt tibi.

CAP. XXIV.

1 MOysi autē dixit, Ascende
in conspectū Dñi; tu, & Aa-
rō, Nadab & Abiu, et septua-
ginta de seniorib⁹ Israel: &
2 adorabitis àlongè. Et accedet
Moyses sol⁹ corā Dño; et illi
non accedāt: et popul⁹ nō as-
3 cendat cum eo. Venítq; Moy-
ses, et narravit populo, omnia
verba Dñi; et omnia judicia:
& responderunt oīs populus
voce unâ, atq; dixerūt; omnia
verba quæ locut⁹ est Dñs, fa-
4 ciem⁹. Scripsitq; Moyses om-
nia verba Domini; et surrexit
mane, et ædificavit altare in
humiliori loco montis: et du-
odecim titulos, per duodecim
5 tribus Israel. Misitq; primo-
genitos filiorum Israel, & ob-
tulerunt holocausta: immola-
verúntq; victimas sanctifica-
6 tas corā Dño, boves. Tulitq;
Moyses dimidiam partē san-
guinis; et posuit in crateras:
et dimidiā partem sanguinis
7 aspersit sup altare. Assūpsit-
que librū fœderis; et legit co-
rā populo: et dixerūt; omnia
quæ locut⁹ est Dñs, faciemus
8 & obediem⁹. Tulitq; Moyses
sanguinē; & aspersit sup al-
tare, ut propitiaretur pro po-
pulo: & dixit; Ecce sanguis
fœderis, ꝙ pepigit Dñs vo-
biscū, sup omnia verba hæc.
9 Ascenditq; Moyses, & Aarō:
& Nadab, et Abiu; et septu-
10 aginta de seniorib⁹ Israel. Et
viderūt gloriā Dei Israel: &
sub throno gloriæ ej⁹, quasi o-
pus lapidis preciosi; & quasi
aspect⁹ cœli, cum serenus est.
11 Principib⁹ autē filiorū Isra-
el, nullū incommodū fuit: et
viderunt gloriā Dei; & gavi-
si sunt in sacrificiis suis, quæ
accepta fuerunt *cum benepla-*
12 *cito*, quasi comedissent & bi-
bissent. Dixitq; Dñs ad Moy-
sen; Ascende in cōspectu meo
in montem, & esto ibi: & da-
bo tibi tabulas lapideas, &
legē, & mandata; quæ scripsi
ut doceas eos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Non habitabunt in terra tua, 33
ne (o) peccare te faciant in
me, serviendo diis eorum;
erunt enim tibi in laqueum.

CAP. XXIV.

MOsi autē dixit, Ascen- 1
de ad Dominum, tu & Aa-
ron, Nadab & Abihu, Elea-
zar & Ithamar, & septua-
ginta de senioribus Israel:
adorabitis autem à longè.
Accedet verò Moses solus 2
ad Dominum; sed illi non
accedent, neque populus
ascendet cum eo. Venit- 3
que Moses, & narravit
populo omnia verba Domini,
& omnia judicia: & re-
spondit omnis populus unâ
voce, dicens, Quæcunq; lo-
cutus est Dominus, faciemus.
Posteà scripsit Moses omnia 4
verba Domini; surrexitque
manè, et ædificavit altare
(a) sub monte, et duodecim
lapides duodecim tribubus
Israel. Et misit adolescentes 5
filiorum Israel, qui obtule-
runt holocausta, et sacrifica-
verūt sacrificia pacifica Do-
mino, vitulos taurorū. Acce- 6
pit quoque Moses dimidium
sanguinis, et posuit in crate-
ribus, et dimidium sanguinis
effudit super altare. Cepitq; 7
librum fœderis, et legit in
auribus populi, qui respondit;
Quidquid dixit Dominus
audiemus, et faciemus. Tum 8
accepit Moses sanguinem, et
sparsit eum super populum,
dicens; Ecce sanguis fœderis
quod pepigit Dominus vo-
biscū in omnibus verbis istis.
Et ascenderūt Moses et Aa- 9
ron, Nadab et Abihu, Elea-
zar et Ithamar, septuaginta;
quoque de senioribus Israel.
Et (b) viderunt Deū Israel, 10
et (c) sub pedibus ejus tan-
quam opus lateritium ex Sa-
phiro, et sicut ipsummet cœ-
lum in (d) puritate. Nec 11
tamen (e) in electos filiorum
Israel misit manum suam,
sed adhæserunt Deo, et com-
ederunt, et biberunt. Dixit- 12
que Dominus Mosi, Ascende
ad me in montem, et esto ibi,
ut tradam tibi tabulas lapi-
deas legis, et præcepta quæ
scripsi ad docendum eos.

VER. SAM. (o) reum te peragant apud (a) in declivitate montis, (b) metuerunt Deum (c) locus congregationis ejus (d) serenitate. (e) super lateralem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

33 ولا يقيموا في بلدك كيلا يغووك على الخطا لي بان تعبد معبوداتهم فيكون لك وهقا *
الفصل الرابع والعشرون *
1 ثم قال لموسي اصعد الي ملاك الله انت وهرون
وناداب وابيهو وسبعون من شيوخ بني اسرائيل * واسجدوا من بعيد * ثم يتقدم موسي وحده
الي ملاك الله وهم لا يتقدموا * والقوم لا يصعدوا معه * ثم جاء موسي وقص علي القوم جميع
كلام الله وجميع الاحكام * فاجابه جميع القوم بصوت واحد وقالوا جميع الكلام الذي امر الله
به نعمله * وكتب موسي جميع كلام الله * وادلج غدوة وبني مذبحا اسفل الجبل * ونصب اثني
عشر دكة بازاء اثني عشر اسباط اسرائيل * وبعث ابكار بني اسرائيل فقربوا صعايد وذبحوا ذبايح
سلامة من البقر لله * فاخذ موسي بعض الدم وجعله في اجاجين ودفنه * وبعضه رشه علي المذبح
اخذ كتاب العهد فقراه علي القوم * وجعل جميع ما امر الله به بين ايديهم * وقالوا نقبله
ونعمل به * ثم اخذ موسي الدم ورشه علي القوم وقال هوذا دم العهد الذي عهد الله لكم علي
جميع هذه الاحكام * ثم صعد موسي وهرون وناداب وابيهو وسبعون من شيوخ اسرائيل * فنظروا
ملاك اله اسرائيل * ومن دونه كصنعة بياض المها وكذات السماء في النقا * وعلي نقباء بني اسرائيل
لم يبعث باسه * فنظروا ملاك الله وعاشوا واكلوا وشربوا * ثم قال الله لموسي اصعد الي الجبل
واقم هناك حتي اعطيك الواح الجوهر والشرايع والوصايا التي كتبتها لادلهم بها *

Et nè persistant in regione tuâ, ut nè se- 33
ducant te ad peccandum in me, adorando
adorabilia eorum; sintq; tibi laqueus.

CAP. XXIV.

RUrsus dixit ad Musam, Ascende ad 1
Angelū Dei, tu, et Haron, et Nadab, et Abi-
hu, & septuaginta ex senibus filiorum
Israil, et adorate à longè. Deinde accedat 2
Musa solus ad Angelum Dei, et ipsi nè ac-
cedant, et plebs nè ascendant cum eo. Tum 3
venit Musa, et narravit populo omnia ver-
ba Dei, & omnia judicia. Respondítq; ei
universa plebs unâ voce, & dixerunt,
Omnē sermonē quē præcepit Deus, adim-
plebimus. Scripsitq; Musa omnia verba 4
Dei. Et surrexit manè, & ædificavit alta-
re sub mōte, et fixit duodecim monumenta
juxta duodecim trib⁹ filiorū Israil. Et misit 5
primogenitos filiorū Israil, obtulerúntq; ob-
lationes, et sacrificaverunt sacrificia pacis
bobus Deo. Sumpsitque Musa partem san- 6
guinis, et posuit eam in lagenis, et sepeli-
vit eā, et partē ipsius effudit super alta-
re. Deinde sumpsit librum fœderis, legitq; 7
cum populo, et proposuit omnia quæ præce-
perat ei Deus, ante eos. Et dixerunt, Acce-
ptamus ea, et faciemus illa. Tum accepit 8
Musa sanguinem, sparsitq; eum super ple-
bē, et ait, Ecce sanguis fœderis quod pepi-
git Deus vobiscum de omnibus his judi-
ciis. Deinde ascenderunt Musa & Haron, 9
& Nadab, & Abihu, & septuaginta ex
senibus Israil. Et viderunt Angelum Dei 10
Israil, & sub eo simile quid candori Ada-
mantis, & simile ipsimet cœlo in serenita-
tate. Et adversùs principes filiorum Israil 11
non misit plagam suam, & viderunt An-
gelum Domini, & vixerunt, & comede-
runt, & biberunt. Rursus dixit Deus Mu- 12
sæ, Ascende ad montem, & mane ibi, do-
nec dedero tibi tabulas lapideas & leges
& mandata, quæ scripsi ut eos dirigerem
per ipsa.

ספר שמות : כד

13 וַיָּקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים׃
14 וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ בָזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם׃
15 וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר וַיְכַס הֶעָנָן אֶת־הָהָר׃
16 וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד־יְהוָה עַל־הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן׃
17 וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְהוָה כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
18 וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃

CAP. XXV. כה

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי׃
3 וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת׃
4 וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃
5 וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים׃
6 שֶׁמֶן לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃
7 אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן׃
8 וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם׃
9 כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ׃
10 וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃
11 וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב סָבִיב׃

Versio VULG. LAT.

13 Surrexerunt Moyses & Josue minister ejus: ascendénsque
14 in montem Dei, Senioribus ait, Expectate hic donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis,
15 referetis ad eos. Cúmque ascendisset Moyses, operuit
16 nubes montem. Et habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nube sex diebus: septimo autem die vocavit e-
17 um de medio caliginis. Erat autem species gloriæ Domini, quasi ignis ardens super verticem montis, in conspectu fili-
18 orum Israel. Ingressúsque Moyses medium nebulæ, ascédit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moy-
2 sen, dicens. Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias: ab omni homine qui offeret
3 ultroneus, accipietis eas. Hæc sunt autem quæ accipere debetis: Aurum, & argentum, &
4 æs, Hyacinthum & purpuram, coccúmq; bis tinctũ, & byssũ,
5 pilos caprarum, Et pelles arietum rubricatas, pelléśq; ian-
6 thinas, & ligna Setim; Oleum ad luminaria concinnanda, aromata in unguentũ, & thy-
7 miamata boni odoris; Lapides onychinos, & gemmas ad ornandum Ephod, ac rationa-
8 le. Faciéntq; mihi sanctuarium, & habitabo in medio e-
9 orum. Juxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostẽdam tibi, & omnium vasorum in cultum ejus: sicque facietis
10 illud. Arcam de lignis Setim compingite, cujus longitudo habeat duos & semis cubitos: latitudo, cubitum & dimidium: altitudo, cubitum simili-
11 ter ac semissem. Et deaurabis eam auro mundissimo intus & foris: faciésque suprà, coronam auream per circuitum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

13 Καὶ ἀναστὰς Μωυσῆς καὶ Ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέβησαν (θ) εἰς τὸ ὄρος τοῦ
14 Θεοῦ. Καὶ τοῖς πρεσβυτέροις (ι) εἶπαν, Ἡσυχάζετε αὐτοῦ, ἕως ἀναστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ Ἀαρὼν καὶ Ὢρ μεθ᾽ ὑμῶν· ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθωσαν αὐ-
15 τοῖς. Καὶ ἀνέβη (κ) Μωυσῆς καὶ Ἰησοῦς εἰς τὸ ὄρος· καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος.
16 Καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ (λ) ὄρος τὸ Σινᾶ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας. καὶ ἐκάλεσε κύριος (μ) τὸν Μωυσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νε-
17 φέλης. Τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίου, ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, (ν) ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
18 Καὶ εἰσῆλθε Μωυσῆς (ξ) εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· (ο) καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει (π) τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ (π) τεσσαράκοντα νύκτας.

MS. A. (θ) ἐπὶ τὸ ὄρος (ι) εἶπεν, (κ) Μωυσῆς εἰς (λ) ὄρος Σινᾶ, (μ) Μωυσῆν (ν) ἔναντι (ξ) εἰς μέσον (ο) καὶ ἐκάθητο ἐκεῖ (π) τεσσεράκοντα.

ΚΕΦ. κε'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ (α) λάβετε ἀπαρχὰς παρὰ πάντων, οἷς ἂν δόξῃ τῇ (β) καρδίᾳ, καὶ λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς μου.
3 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχή, ἣν λήψεσθε παρ᾽ αὐτῶν· χρυσίον, καὶ (γ) ἀργύριον, καὶ χαλκόν,
4 Καὶ ὑάκινθον, καὶ πορφύραν, καὶ κόκκινον διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας
5 αἰγείας, Καὶ δέρματα κριῶν (δ) ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα,
6 καὶ ξύλα ἄσηπτα, [Καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ
7 θυμιάματος·] Καὶ λίθους Σαρδίου, καὶ λίθους εἰς τὴν (ε) γλυφὴν εἰς τὴν ἐπωμίδα,
8 καὶ τὸν ποδήρη. Καὶ (ζ) ποιήσεις μοι
9 ἁγίασμα, καὶ ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν. Καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα (η) ὅσα σοι δεικνύω ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐ-
10 τῆς· οὕτω ποιήσεις. Καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχῶν καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ (θ) πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ (ι) πήχεος καὶ ἡμίσους
11 τὸ ὕψος. Καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτήν· καὶ ποιήσεις αὐτῇ (κ) κυμάτια χρυσᾶ στρεπτὰ κύκλῳ.

MS. A. Κεφ. κε'. (α) λάβετέ μοι ἀπαρχὰς (β) καρδίᾳ, λήμψεσθαι (γ) ἀργύριον, χαλκόν, (δ) ἠρυθροδανωμένα, (ε) γλυφήν, καὶ εἰς (ζ) ποιήσεις (η) ἐγὼ δείκνυω σοι (θ) πήχεως καὶ ἡμίσους (ι) πήχεως καὶ ἡμίσους (κ) κυμάτια στρεπτά.

13 Et surgens Moyses & Iesus qui (ε) astabat ei, ascenderunt in montem Dei. Et senioribus dixerunt, Quiescite hic, donec revertamur ad vos. Et ecce Aaron & Or vobiscum: si cui acciderit judicium, adeant ad eos. Et ascendit Moyses, & Iesus in montem: & operuit nubes montem. Et descendit gloria Dei super montem Sina: & operuit eum nubes sex dies. Et vocavit Dominus Moysen die septimo de medio nubis. Species autem gloriæ Domini, tanquam ignis ardens super cacumen montis coram filiis Israel. Et intravit Moyses in medium nubis, & ascendit in montem: & fuit ibi in monte quadraginta dies, & quadraginta noctes.

CAP. XXV.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Dic filiis Israel, et (a) accipite primitias ab omnibus, quibuscunque visum fuerit cordi: & accipietis primitias meas. Et hæc est primitia, quam accipietis ab eis: aurum, & argentum, & æs, Et hyacinthum, & purpuram, & coccum duplex, & byssum tortam, & pilos caprinos, Et pelles arietum rubricatas, & pelles (b) hyacinthinas, & ligna imputribilia, [Et oleum in illuminationem, thymiamata in oleum unctionis, & in cõpositione thymiamatis.] Et lapides (c) Sardii, & lapides in sculpturam ad superhumerale, & poderem. Et (d) facies mihi sanctuarium, & apparebo in vobis. Et facies mihi secundùm omnia, quæcunque tibi ostendo in monte, exemplum tabernaculi, & exemplum omnium vasorum ejus: Sic facies. Et facies arcam testimonii ex lignis imputribilibus: duorum cubitorum & dimidii longitudo, & cubiti ac dimidii latitudo, & cubiti ac dimidii altitudo. Et inaurabis illam auro puro, intrinsecus & extrinsecus inaurabis eam: & facies ei (e) cymatia aurea [illegible] tortilia in circuitu.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13–18 [illegible]

1–11 [illegible]

Surrexit itaque Moses & Hosaa famul' ej', & ascendit Moses ad montem Dei. Senioribus autem dixit, Expectate nos hic donec revertamur ad vos: Et ecce Aharon & Hur vobiscum sunt, qui habuerit negotium accedat ad eos. Ascenditq; Moses ad montem, & obtexit eum nubes. Et habitavit gloria Domini super montem Sinai, & operuit eum nubes sex diebus: vocavitque Dominus Mosen die septimo de medio nubis. Et vidit gloriam Domini tanquã ignem ardentem in vertice montis, spectantib' omnibus domesticis Israel. Et ingressus est Moses intra nubem, ascenditque ad montem: & fuit Moses in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

Constructio Tabernaculi temporis.

LOcut' est etiam Dñs cum Mose, & dixit ei, Dic genti Israelis ut separent mihi separationem: ab unoquoq; viro quod cogitaverit in corde suo, accipietis separationem. Hæc est autem separatio quam accipietis ab eis, aurum, & argentum, & æs, Et [illegible] sericum, & purpura, & coccum, & byssus, & pili caprarum, Et pelles arietum rubentes, & pelles cærulei coloris, & ligna hebeni, Et oleum ad accendendum, & aromata pro oleo unctionis & pro thure odorum. Et lapides chrystalli, et lapides pretiosi pro ephod & pro thorace. Et faciant mihi Sanctuarium, & habitabo inter eos. Quicquid ostendam tibi, exemplar tabernaculi & omnium vasorum ejus, ita facietis. Et facient arcam de ligno hebeni, cujus longitudo sit duorum cubitorum & dimidii: cubiti vero cum dimidio latitudo ejus; & cubiti cum dimidio altitudo ejus. Et obducito eam auro mundo, intus & foris obduces eam: & facies ei coronam auream per circuitum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

13 וקם משה ויהושע משומשניה
וסליק משה לטורא דאתגלי
עלוהי יקרא דיי׃ 14 ולסביא אמר
אוריכו לנא הכא עד דנתוב
לותכון והא אהרן וחור עמכון
מן דאית ליה דינא יתקרב
לקדמיהון׃ 15 וסליק משה לטורא
וחפא ענגא ית טורא׃ 16 ושרא
יקרא דיי על טורא דסיני וחפהי
עננא שתא יומין וקרא למשה
ביומא שביעאה מגו עננא׃ 17 וחיזו
יקרא דיי כחיזו אשתא אכלא
בריש טורא לעיני בני ישראל׃
18 ועל משה בגו עננא וסליק לטורא
והוה משה בטורא ארבעין יממין
וארבעין לילון׃

כה

1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 מליל
עם בני ישראל ויפרשון קדמי
אפרשותא מן כל גבר דיתרעי
לביה תסבון ית אפרשותי׃ 3 ודא
אפרשותא דתסבון מנהון דהבא
וכספא ונחשא׃ 4 ותכלא וארגונא
וצבע זהורי ובוץ ומעזי׃ 5 ומשכי
דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא
ואעי שטין׃ 6 משחא לאנהורא
בוסמיא למשח רבותא ולקטורת
בוסמיא׃ 7 אבני בורלא ואבני
אשלמותא לשקעא באפודא
ובחושנא׃ 8 ויעבדון קדמי מקדשא
ואשרי שכנתי ביניהון׃ 9 ככל דאנא
מחזי יתך ית דמות משכנא וית
דמות כל מנוהי וכן תעבדון׃
10 ויעבדון ארונא דאעי שטין תרתין
אמין ופלגא ארכיה ואמתא ופלגא
פותיה ואמתא ופלגא רומיה׃
11 ותחפי יתיה דהב דכי מגיו ומברא
תחפניה ותעביד עלוהי זיר דדהב
סחור סחור׃

13 Surrexitque Moyses, et Josue minister ej⁹: et ascẽdit Moyses, in montẽ in quo revelata
14 fuerat gloria Dñi. Senioribus autẽ dixit, Expectate nos hic; donec revertamur ad vos: & ecce Aarõ et Hur vobiscum; quicunq; habuerit judiciũ, ac-
15 cedat corã eis. Ascẽditq; Moyses in montem: et cooperuit
16 nubes montem. Et habitavit gloria Dñi sup monte Sinai; cooperuitq; eũ nubes sex dieb⁹: et vocavit Moysẽ in die se-
17 ptimo, de medio nubis. Et visio gloriæ Dñi, erat sicut visio ignis ardẽtis, in vertice mon-
18 tis: in oculis filiorũ Israel. Et ingress⁹ est Moyses in medio nubis, ascenditq; in montẽ: et fuit Moyses in monte quadraginta dieb⁹ et quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 Locutúsque est Dñs cum
2 Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel; ut separent corã me separationẽ primitiarũ: ab omni viro, qui voluerit ex corde suo; accipietis separa-
3 tionẽ meã. Hæc est autẽ separatio, quã tolletis ab eis:
4 aurũ & argentũ, & æs. Et hyacinthũ & purpurã, & coccinum, & byssum & pilos
5 caprarũ. Et pelles arietũ rubricatas, pellesq; taxonũ, &
6 ligna setim. Oleũ ad luminaria: aromata in oleũ unctionis; & incensum aromatum.
7 Lapides onychinos; & lapides ut impleant cælaturas e-
8 phod, & rationalis. Et faciant corã me sanctuariũ: et habitare faciã majestatẽ meam
9 in medio eorũ. Juxta omnia quæ ego ostendo tibi; similitudinẽ tabernaculi, & similitudinẽ omniũ vasorũ ejus:
10 sic facietis. Facientq; arcam de lignis setim: duorũ cubitorum & dimidii erit longitudo ejus, & cubiti & dimidii latitudo ejus; et cubiti &
11 dimidii altitudo ej⁹. Cooperiesq; eã auro mundissimo, intus & foris: faciésq; sup eam circulum aureũ, per circuitũ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

כה

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

כה

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

13 *Tum surrexit Moses, & Josue servus ejus, ascenditque Moses in montem ad*
14 *Deum. Sed (f) senioribus dixit, Sedete ibi donec revertamur ad vos: Ecce Aaron & Hur vobiscum: qui (g) negotium habuerit,*
15 *accedet ad eos. Ascendit igitur Moses in montem, operuitq; nubes montem. Et*
16 *resedit gloria Domini super montem Sinai, & operuit eum nubes sex diebus; septimo verò die vocavit Mosen*
17 *de medio nubis. Et apparuit gloria Domini sicut ignis consumens in vertice montis coram oculis filiorum Israel.*
18 *Ingressus autem Moses in medium nubis, ascendit in montem; mansitq; Moses in monte quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.*

CAP. XXV.

1 *Et locutus est Dominus*
2 *Mosi, dicens; Loquere filiis Israel, ut accipiant mihi oblationem: de omni homine quod sponte voluerit cor ejus, accipietis oblationem*
3 *meam. Hæc est autem oblatio quam accipietis ab iis, aurum, argentum, & æs,*
4 *Hyacinthum, & purpuram, & coccum duplex, & bys-*
5 *sum, & pilos caprinos, Et pelles arietum rubricatas, & pelles Ianthinas, & ligna*
6 *Setim, Et oleum luminari, & aromata oleo unctionis, & suffumigationi aromatũ,*
7 *Et lapides onychinos, & lapides (a) insititias pro Ephod,*
8 *& pectorali. Facietis quoq; mibi sanctuarium, ut habi-*
9 *tem in medio vestri. Secundùm omnia quæ ostendi tibi in monte, similitudinem tabernaculi, & similitudinem omnium vasorum ejus, sic*
10 *facies. Facies autem arcam de lignis Setim: duorum cubitorũ cum dimidio erit longitudo ejus, & cubiti cum dimidio latitudo ejus, cubiti quoq; cum dimidio altitudo*
11 *ejus. Et teges eã auro puro; interius et exterius teges eã: & facies ei coronam auream in circuitu.*

VER. SAM. *(f) sapientibus (g) possessor verborum fuerit, (a) integros*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 وقام موسى ويوشع خادمه وصعد موسى الى جبل الله * 14 وقال للشيوخ اجلسوا لنا ههنا الى ان نرجع
اليكم * وهوذا هرون وحور معكم * من كان له امر يتقدم اليهما * 15 ولما صعد موسى الجبل غطى
الغمام الجبل * 16 وسكن نور الله على جبل سيناء * وغطاه الغمام ستة ايام * ثم دعا موسى في
اليوم السابع من وسط الغمام * 17 وكان منظر ملاك الله كنار آكلة في راس الجبل بحضرة بني
اسرائيل * 18 فدخل موسى في وسط الغمام اذ صعد الى الجبل واقام به اربعين يوما واربعين ليلة
* الفصل الخامس والعشرون *
1 وكلم الله موسى قائلا * 2 مر بني اسرائيل ان ياخذوا لي قربين * من عند كل انسان تسخو نفسه
خذوا قرباني * 3 وهذه القربين التي تاخذونها منهم * ذهب وفضة ونحاس * 4 واسمانجون وارجوان
وصبغ القرمز وعصب ومرعزى * 5 وجلود كباش مدبوغة وجلود دارس وخشب السنط * 6 ودهن
واطياب لدهن المسح ولبخور الاصماغ * 7 وحجارة بلور وحجارة نظام للصدرة والبدنة * 8 وليصنعوا
لي من جميع ذلك مقدسا اسكن نوري فيما بينهم * 9 كجميع ما انا مريك من شكل المسكن
وشكل جميع آنيته كذلك فاصنعوا * 10 وليصنعوا صندوقا من خشب السنط * وليكن ذراعين
ونصفا طوله * وعرضه ذراعا ونصفا * وسمكه ذراعا ونصفا * 11 وغشه من ذهب خالص من داخل
ومن خارج * واصنع عليه اكليلا من ذهب مستديرا

13 *Stetit ergò ipse, & Jehoshua famulus ejus,*
14 *& ascendit Musa ad Montem Dei. Et dixit senioribus, Sedete nobis hic, quousq; revertamur ad vos. Et ecce Haron & Hur vobiscum sunt, quicunque habuerit aliquod negotium, accedat ad eos.*
15 *Et cùm ascendisset Musa montem, cooperuerunt*
16 *nubes montem. Et quievit gloria Dei super montem Sinai, & cooperuerunt eum nubes sex diebus. Deinde accersivit Mu-*
17 *sam in die septima de medio nubis. Et erat aspectus Angeli Dei veluti ignis consumentis in vertice montis, in conspectu filio-*
18 *rum Israil. Et ingressus est Musa in medium nubis cùm ascendisset ad montem, & permansit in eo quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.*

CAP. XXV.

1 *Locutúsque est Deus Musæ, dicens;*
2 *Impera filiis Israil ut accipiant mihi separationẽ: à quolibet homine cuj⁹ anim⁹ liberalis est, accipite separationẽ meam.*
3 *Et hæc est separatio quam accipietis ab*
4 *eis, aurum, & argentum, & æs, Et hyacinthus, & purpura, & tinctura croci, & byssus, & molliores pili caprarum,*
5 *Et pelles hircorum conditæ, & pelles*
6 *nigræ, & lignum Santũ, Et oleum illuminationis, & aromata pro oleo unctio-*
7 *nis, & pro thure gummi, Et lapides chrystalli, & lapides connexionis pro*
8 *pectorali, et thorace. Et construant mibi ex his omnibus Sanctuariũ, ut inhabitare fa-*
9 *ciam splendorem meum inter eos. Juxta omnia quæ ego ostensurus sum tibi, circa formam habitaculi et formam omniũ vasorum ejus, eo modo facite.*
10 *Faciantque arcam ex ligno Santo, et sit duorũ cubitorum ac dimidii longitudo ejus, et latitudo ejus cubiti cum dimidio, et craßitudo*
11 *ejus cubiti cum dimidio. Et cooperi illã auro puro intus ac foris, et fac super eã coronam ex auro per ambitum.*

ספר שמות : כה

ej* angulis quatuor super pones & ,auri anulos quatuor ei fundes Et
12 וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו
super anulos duos & ,unu ejus costa super anulos duos &
וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־
cooperies & ,Sittim lignorum vectes facies Et .secunda ejus costa
13 צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית: וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ
,arcæ costas super ,anulos in vectes induces Et .auro eos
14 אֹתָם זָהָב: וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן
,vectes erunt arcæ anulis In .eis in arcam portandum ad
15 לָשֵׂאת אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם: בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים
quod testimonium arcam ad dabis Et .ea ab removebūtur nō
16 לֹא יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ: וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן אֵת הָעֵדֻת אֲשֶׁר
duorū Cubitorū .mundo auro opertorium facies Et .tibi dabo
17 אֶתֵּן אֵלֶיךָ: וְעָשִׂיתָ כַפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם
facies Et .ejus latitudo dimidii & cubiti & :ejus longitudo dimidii &
18 וָחֵצִי אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ: וְעָשִׂיתָ
extremitatib* duab* à eos facies ductili :auro Cherubim duos
שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם מִשְּׁנֵי קְצוֹת
alterum Cherub & hinc extremo ab unum Cherub fac Et .propitiatorii
19 הַכַּפֹּרֶת: וַעֲשֵׂה כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד
duabus super ,Cherubim facietis propitiatorio à .inde extremo ab
מִקָּצָה מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי
superne alas expandentes Cherubim erunt Et .ej* extremitatib*
20 קְצוֹתָיו: וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה
ad vir eorum facies &,propitiatorium super suis alis in tegentes
סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־
dabis Et .Cherubim facies erunt propitiatorium ad,suum fratrem
21 אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: וְנָתַתָּ אֶת־
,testimonium dabis arcam ad & ,desuper arcā super propitiatoriū
הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת
desuper tecum loquar & ,ibi tibi conveniam Et .te ad dabo quod
22 אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל
,testimonii arcam super qui Cherubim duos inter de propitiatorio
הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־אֲרוֹן הָעֵדֻת אֵת
mensam facies Et .Israel filios ad tibi præcipiam quæ omnia
23 כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן
:ejus latitudo cubitus &:ejus longitudo duorū Cubitorū .Sittim ligna
עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ
facies &,mundo auro eam teges Et .ejus statura dimidiū & cubit* &
24 וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ
,circum palmæ clausuram ei facies Et .undiquaque auri coronam ei
25 לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב: וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב
quatuor ei facies Et .circum ejus clausuræ auri coronam facies Et
26 וְעָשִׂיתָ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב: וְעָשִׂיתָ לּוֹ אַרְבַּע
qui angulis quatuor super dabis &,auri anulos
טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר
domus in ,anuli erunt clausuræ regione E .ej* pedib* quatuor
27 לְאַרְבַּע רַגְלָיו: לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶיןָ הַטַּבָּעֹת לְבָתִּים
.mensam portandum ad , vectibus
לְבַדִּים לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן:

Versio VULG. LAT.

12 Et quatuor circulos aureos,
quos pones per quatuor
arcæ angulos : duo circuli
sint in latere uno, & duo in
13 altero. Facies quoque vectes
de lignis Setim, & operies
14 eos auro. Inducésque per
circulos qui sunt in arcæ la-
teribus, ut portetur in eis.
15 Qui semper erunt in circulis,
nec unquam extrahentur ab
16 eis. Ponésque in arca testifi-
17 cationem quam dabo tibi. Fa-
cies & propitiatorium de au-
ro mundissimo : duos cubitos
& dimidium tenebit longitu-
do ejus, & cubitum ac semis-
18 sem latitudo. Duos quoque
Cherubim aureos & producti-
les facies, ex utraque parte o-
19 raculi. Cherub unus sit in la-
tere uno, & alter in altero.
20 Utrumque latus propitiatorii
tegant, expandentes alas, &
operientes oraculum, respi-
ciantque se mutuò versis vul-
tibus in propitiatorium quo
21 operienda est arca. In qua po-
nes testimonium quod dabo
22 tibi. Inde præcipiam, & lo-
quar ad te supra propitiatori-
um, ac de medio duorum Che-
rubim, qui erunt super arcam
testimonii, cuncta quæ man-
23 dabo per te filiis Israel. Faci-
es & mensam de lignis Setim,
habentem duos cubitos longi-
tudinis, & in latitudine cubi-
tum, & in altitudine cubitum
24 ac semissem. Et inaurabis e-
am auro purissimo: faciésque
illi labium aureum per circui-
25 tum. Et ipsi labio coronam
interrasilem altam quatuor
digitis : & super illam, alte-
26 ram coronam aureolam. Qua-
tuor quoque circulos aure-
os præparabis, & pones eos
in quatuor angulis ejusdem
mensæ per singulos pedes.
27 Subter coronam erunt circuli
aurei, ut mittantur vectes per
eos, & possit mensa portari.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

12 Καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυ-
σοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ (λ) τέσσαρα κλί-
τη· δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ
δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον.
13 Ποιήσεις δὲ ἀναφορεῖς (μ) ξύλα ἄσηπτα, καὶ
14 καταχρυσώσεις αὐτὰ χρυσίῳ. Καὶ εἰσάξεις
τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν
τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν
15 αὐτοῖς. Ἐν τοῖς δακτυλίοις (ν) τῆς κιβωτοῦ
16 ἔσονται οἱ ἀναφορεῖς ἀκίνητοι. Καὶ ἐμβαλεῖς
εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι.
17 Καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου κα-
θαροῦ, δύο πήχεων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ
18 πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος. Καὶ ποιή-
σεις δύο (ξ) Χερουβὶμ χρυσοτορευτά, καὶ ἐπι-
θήσεις αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ
19 ἱλαστηρίου. Ποιηθήσονται χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλί-
τους τούτου, καὶ χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευ-
τέρου τοῦ ἱλαστηρίου· καὶ ποιήσεις τοὺς δύο (ο) Χε-
20 ρουβὶμ ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. Ἔσονται οἱ (π) Χε-
ρουβὶμ ἐκτείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν,
συσκιάζοντες (ρ) ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ
τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλλη-
λα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν
(σ) Χερουβίμ. Καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱλαστήριον
21 ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν, καὶ εἰς τὴν κιβωτὸν
22 ἐμβαλεῖς τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι. Καὶ
γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἄ-
νωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀνὰ μέσον τῶν δύο (τ)
Χερουβίμ, τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυ-
ρίου, καὶ κατὰ πάντα (υ) ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι
23 πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. Καὶ ποιήσεις (φ)
τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ, δύο πήχε-
ων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πή-
24 χεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. Καὶ ποιήσεις αὐ-
τῇ (χ) στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύκλῳ· καὶ
ποιήσεις αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ.
25 Καὶ ποιήσεις στρεπτὸν (ψ) κυμάτιον τῇ στε-
26 φάνῃ κύκλῳ. Καὶ ποιήσεις τέσσαρας δακτυ-
λίους (ω) χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς τέσσα-
ρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν
27 ποδῶν αὐτῆς ὑπὸ τὴν στεφάνην. Καὶ ἔσον-
ται οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφο-
ρεῦσιν, ὥστε αἴρειν (α) ἐν αὐτοῖς τὴν τρά-
πεζαν.

Et fabricabis illi quatuor annu- 12
los aureos, et impones super qua-
tuor (g) latera : duos annulos in
latere uno, et duos annulos in la-
tere secundo. Facies autem (h) ge- 13
statoria, (i) ligna imputribilia: &
inaurabis ea auro. Et introduces 14
gestatoria in annulos, qui sunt in
lateribus arcæ, ad portandum ar-
cam in eis. In annulis arcæ erunt 15
gestatoria immobilia. Et injicies 16
in arcam testimonia, quæ dedero
tibi. Et facies propitiatorium, 17
opertorium auri puri: duorum
cubitorum & dimidii longitudo,
& cubiti ac dimidii latitudo. Et 18
facies duos Cherubim aureos tor-
natiles, & impones eos ex utris-
que lateribus propitiatorii. Fient, 19
cherub unus è latere hoc, &
cherub unus è latere secundo
propitiatorii: & facies duos Che-
rubim super duo latera. Erunt 20
Cherubim (k) extendentes alas
desuper, (l) obumbrantes in alis
suis super propitiatorium: & fa-
cies eorum ad se invicem: in pro-
pitiatorium erunt vultus ipso-
rum Cherubim. Et impones pro- 21
pitiatorium super arcam desu-
per: & in arcam injicies testimo-
nia, quæ dedero tibi. Et (m) in- 22
notescam tibi inde, et loquar tibi
de sursum propitiatorii inter duos
os Cherubim existentes super ar-
cam testimonii, (n) et secundum
omnia, quæcunque mandavero
tibi ad filios Israel. Et facies 23
mensam (o) auream auri puri;
duorum cubitorum longitudo,
& cubiti latitudo, & cubiti ac
dimidii altitudo. Et facies ei 24
tortilia cymatia aurea in cir-
cuitu : & facies ei coronam
palmi in circuitu. Et facies (p) 25
tortile cymatium coronæ in
circuitu. Et facies quatuor an- 26
nulos aureos: & impones qua-
tuor annulos in quatuor partes
pedum illius sub corona. Et erunt 27
annuli in (q) thecas ipsis gesta-
toriis, ad portandum in eis men-
sam.

MS.A. (λ) τέσσαρα (μ) ἐκ ξύλων ἀσήπτων, (ν) τῆς διαθήκης ἔσον-
ται (ξ) Χερουβεὶμ χρυσᾶ τορευτά, (ο) Χερουβεὶν (π) Χερουβεὶν (ρ) ταῖς
πτέρυξιν (σ) Χερουβεὶν. (τ) Χερουβεὶν, (υ) ὅσα ἂν (φ) τράπεζαν χρυσῆν
(χ) στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν (ψ) κυμάτιον χρυσοῦν τῇ (ω) χρυσοῦς ἐπὶ
τὰ τέσσαρα (α) τὴν τράπεζαν ἐν αὐτοῖς.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 ܘܬܣܘܟ ܠܗ ܐܪܒܥ ܥܙܩܢ ܕܕܗܒܐ. ܘܬܬܠ ܒܐܪܒܥ ܙܘܝܬܗ. ܬܪܬܝܢ ܥܙܩܢ ܒܣܛܪܐ ܚܕ.*
13 ܘܬܪܬܝܢ ܥܙܩܢ ܒܣܛܪܐ ܐܚܪܢܐ. *ܘܬܥܒܕ ܩܢܘܦܐ ܕܩܝܣܐ ܕܐܒܢܘܣ. ܘܬܚܦܐ ܐܢܘܢ ܕܗܒܐ.
14 15 *ܘܬܥܠ ܩܢܘܦܐ ܒܥܙܩܬܐ ܕܒܣܛܪܝܗ ܕܐܪܘܢܐ. ܕܢܫܩܠܘܢ ܒܗܘܢ ܐܪܘܢܐ. *ܒܥܙܩܬܐ
16 ܕܐܪܘܢܐ ܢܗܘܘܢ ܩܢܘܦܐ. ܘܠܐ ܢܬܦܢܘܢ ܡܢܗܘܢ. *ܘܬܣܝܡ ܒܐܪܘܢܐ. ܣܗܕܘܬܐ ܕܐܬܠ ܠܟ.
17 *ܘܬܥܒܕ ܚܘܣܝܐ ܕܕܗܒܐ ܕܟܝܐ. ܐܡܝܢ ܬܪܬܝܢ ܘܦܠܓܐ ܐܘܪܟܗ. ܘܐܡܬܐ ܘܦܠܓܐ ܦܬܝܗ.
18 19 *ܘܬܥܒܕ ܬܪܝܢ ܟܪܘܒܐ ܕܕܗܒܐ. ܕܢܬܝܟܐ ܥܒܕ ܐܢܘܢ. ܡܢ ܬܪܝܢ ܣܛܪܘܗܝ ܕܚܘܣܝܐ. *ܘܬܥܒܕ
ܟܪܘܒܐ ܚܕ ܡܢ ܣܛܪܗ ܡܟܐ. ܘܟܪܘܒܐ ܐܚܪܢܐ ܡܢ ܣܛܪܗ ܐܚܪܢܐ ܕܚܘܣܝܐ. ܘܬܥܒܕ ܬܪܝܢ ܟܪܘܒܐ
20 ܥܠ ܬܪܝܢ ܣܛܪܘܗܝ. *ܘܢܗܘܘܢ ܟܪܘܒܐ ܦܪܝܣܝܢ ܓܦܝܗܘܢ ܡܢ ܠܥܠ. ܘܡܛܠܠܝܢ
ܒܓܦܝܗܘܢ ܥܠ ܚܘܣܝܐ. ܘܐܦܝܗܘܢ ܚܕ ܠܘܩܒܠ ܚܕ. ܠܥܠ ܡܢ ܚܘܣܝܐ ܢܗܘܘܢ
21 ܐܦܝܗܘܢ ܕܟܪܘܒܐ. *ܘܬܣܝܡ ܚܘܣܝܐ ܥܠ ܐܪܘܢܐ ܡܢ ܠܥܠ. ܘܬܣܝܡ ܒܐܪܘܢܐ ܣܗܕܘܬܐ
22 ܕܐܬܠ ܠܟ. *ܘܐܙܕܡܢ ܠܟ ܬܡܢ. ܘܐܡܠܠ ܥܡܟ. ܡܢ ܠܥܠ ܡܢ ܚܘܣܝܐ. ܡܢ ܒܝܬ ܬܪܝܢ
ܟܪܘܒܐ ܕܥܠ ܐܪܘܢܐ ܕܣܗܕܘܬܐ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܦܩܕܟ. ܠܘܬ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.
23 *ܘܬܥܒܕ ܦܬܘܪܐ ܕܩܝܣܐ ܕܐܒܢܘܣ. ܐܡܝܢ ܬܪܬܝܢ ܐܘܪܟܗ. ܘܐܡܬܐ ܦܬܝܗ. ܘܐܡܬܐ ܘܦܠܓܐ ܪܘܡܗ.
24 25 *ܘܬܚܦܝܘܗܝ ܕܗܒܐ ܕܟܝܐ. ܘܬܥܒܕ ܠܗ ܟܠܝܠܐ ܕܕܗܒܐ ܚܕܪ ܚܕܪ. *ܘܬܥܒܕ ܠܗ ܣܦܬܐ ܕܪܘܡܐ
26 ܙܪܬܐ ܚܕܪ ܚܕܪ. ܘܬܥܒܕ ܠܗ ܟܠܝܠܐ ܕܕܗܒܐ ܠܣܦܬܗ ܚܕܪ ܚܕܪ. *ܘܬܥܒܕ ܠܗ ܐܪܒܥ
ܥܙܩܢ ܕܕܗܒܐ. ܘܬܬܠ ܥܙܩܬܐ ܒܐܪܒܥ ܙܘܝܬܗ. ܥܠ ܐܪܒܥ ܪܓܠܘܗܝ. ܠܘܩܒܠ ܣܦܬܐ
27 ܢܗܘܝܢ. *ܠܘܩܒܠ ܣܦܬܗ ܢܗܘܝܢ ܥܙܩܬܗ. ܐܬܪܐ ܠܩܢܘܦܐ ܠܡܫܩܠܗ ܠܦܬܘܪܐ.

Conflabis quoq; ei quatuor circulos aureos, 12
& aptabis in quatuor angulis ej*: duos circu-
los in latere uno, & duos circulos ex altero
latere. Et facies vectes de ligno hebeni, & 13
obduces eos auro. Immittesq; vectes in circu- 14
los ad latera arcæ, ut iis portetur arca. In 15
circulis arcæ erunt vectes, nec amovebuntur
ab eis. Et pones in arca testimonium quod 16
dabo tibi. Fac etiā propitiatorium ex auro 17
mundo, cujus longitudo sit duorum cubito-
rum ac semis, & cubiti ac semis latitudo ej*.
Fac quoq; duos Cherubim aureos, fusiles fac 18
eos, ex utroq; latere propitiatorii. Et collo- 19
ca cherub unum in latere ipsi* hinc, & che-
rub alterum in alio latere propitiatorii: po-
nesq; duos cherubim super duo ejus latera.
Erúntque alæ Cherubim extensæ desuper, 20
& operientes alis suis propitiatoriū, & vul-
tus eorum unus oppositus alteri, super pro-
pitiatorium erunt vultus cherubim. Im- 21
ponésque propitiatorium super arcā desu-
per : & pones in arca testimonium quod
dabo tibi. Et conveniam te ibi, & collo- 22
quar tecum de super propitiatorium, ex in-
ter duos Cherubim qui sunt super arcam te-
stimonii, quæcunque præcepturus sum tibi
de filiis Israel. Præterea fac mensam de ligno 23
hebeni, cuj* longitudo sit duorū cubitorum
& cubiti latitudo, et altitudo cubiti cum di-
midio. Et obducito eam auro mundo: & fac 24
ei coronam auream per circuitum. Et fac ei
labrum quod sit elevatum licha per circui- 25
tum, & fac ei coronam auream super la-
brum ejus in circuitu. Fac etiam illi quatu- 26
or annulos aureos, ponesque annulos qua-
tuor aureos in quatuor angulis ejus super
quatuor pedes ej*. Contra labrum ej* erunt 27
annuli ej*, locus vectibus, ad gestandam
mensam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ותתיך ליה ארבע עזקן דדהב ותתן
על ארבע זויתיה ותרתין עזקן על
סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה
תנינא: ותעביד אריחי דאעי שטין
ותחפי יתהון דהבא: ותעיל ית
אריחיא בעזקתא על סטרי
ארונא למטל ית ארונא בהון:
בעזקת ארונא יהון אריחיא לא
יעדון מניה: ותתן בארונא ית
סהדותא די אתן לך: ותעביד
כפורתא דדהב דכי תרתין אמין
ופלגא ארכה ואמתא ופלגא
פותיה: ותעביד תרין כרובין דדהב
נגיד תעביד יתהון מתרין סטרי
כפורתא: ועבד כרובא חד מסטרא
מכא וכרובא חד מסטרא מכא
מן כפורתא תעבדון ית כרוביא
על תרין סטרוהי: ויהון כרוביא
פריסן גדפיהון לעלא מטלין
בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד
לקביל חד לקביל כפורתא יהון
אפי כרוביא: ותתן ית כפורתא על
ארונא מלעלא ובארונא תתן ית
סהדותא די אתן לך: ואזמן מימרי
לך תמן ואמלל עמך מעל
כפורתא מבין תרין כרוביא די על
ארונא דסהדותא ית כל די אפקד
יתך לות בני ישראל: ותעביד
פתורא דאעי שטין תרתין אמין
ארכיה ואמתא פותיה ואמתא
ופלגא רומיה: ותחפי יתיה דהב
דכי ותעביד ליה דיר דדהב סחור
סחור: ותעביד ליה גדנפא רומיה
פושכא סחור סחור ותעביד דיר
דדהב לגדנפיה סחור סחור:
ותעביד ליה ארבע עזקן דדהב
ותתן ית עזקתא על ארבע זויתא
די לארבע רגלוהי: לקביל גדנפא
יהויין עזקתא לאתרא לאריחיא למטל ית פתורא:

Targum ONKELOS.

12 Et fundes ei quatuor annulos aureos;et pones sup quatuor angulos ej⁹:duoq; annuli in latere uno; et duo annu-
13 li in latere altero. Faciésque vectes ex lignis setim : & o-
14 peries eos auro. Inducesque vectes p annulos, in laterib⁹ arcæ: ut portetur arca in eis.
15 In annulis arcæ erunt vectes:
16 non auferantur ab eâ:Ponesque in arcâ testamẽtũ,ꝙ da-
17 bo tibi. Faciesq; propitiatoriũ ex auro purissimo : duos cubitos et dimidiũ habebit longitudo ej⁹;et cubitũ et di-
18 midiũ latitudo ej⁹. Faciesq; duos Cherubim de auro:ductili facies eos ; ex duob⁹ la-
19 terib⁹ propitiatorii. Faciésq; unum Cherub ex latere ejus hinc;etCherub unũ ex latere ej⁹ inde:ex propitiatorio facietis Cherubim, sup duo la-
20 tera ej⁹. Erũtq;Cherubim expãdentes alas suas sursũ, obumbrãtes alis suis sup propitiatoriũ;et facies uniuscujusque è regione alteri⁹:contra propitiatoriũ erũt facies Che-
21 rubim. Ponesq;propitiatoriũ sup arcã,desup:et in arcã pones testimoniũ, ꝙ dabo tibi.
22 Et statuam ibi verbũ meũ tibi:et loquar tecũ desup propitiatorio,de medio duorum Cherubim, qui sunt sup arcã testimonii : oĩa quæ man-
23 dabo tibi ad filios Israel. Faciesq; mensã de lignis setim: duos cubitos habebit longitudo ejus, et cubitũ unũ latitudo ej⁹; et cubitũ et dimi-
24 diũ altitudo ejus. Cooperiesq; eã auro mundissimo : & facies ei circulũ aureũ, per
25 circuitũ. Faciesq; ei coronã interrasilem,altã pugillo,per circuitũ : & facies circulum aureũ ipsi coronæ interrasili,
26 per circuitũ. Faciesq; ei quatuor annulos aureos : et pones eos super quatuor angulos, qui sunt ad quatuor pe-
27 des ejus. Contra coronã interrasilem erunt annuli : ut mittantur per eos vectes ; ut portetur mensa.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Fundésque ei quatuor annu- 12
los aureos, & pones super
quatuor angulos ejus ; duos
quidem annulos super latus
ejus unum, & duos annulos
super latus ejus alterum.
Facies etiam vectes ligno- 13
rum Setim, & teges eos
auro. Et immittes vectes in 14
annulos super latera arcæ,
ut cum iis arca deferatur.
In annulis arcæ erunt vectes, 15
non removebuntur ab ea.
Ponésque in arca testimoni- 16
um quod dabo tibi. Facies 17
quoque propitiatorium ex
auro puro, duorum cubitorum cum dimidio erit longitudo ejus, cubiti verò cum
dimidio latitudo ejus. Facies 18
præterea duo Cherubim ex
auro ductili ; facies ea à
duabus extremitatibus propitiatorii. Fient Cherub unũ 19
ab extremo hinc,etCherub unum ab extremo illinc ; facies Cherubim super duas
extremitates propitiatorii.
Cherubim autem extendent 20
alas desuper, tegentia cum
alis suis propitiatorium ; faciésque eorum erunt unius
ad alterum ; versùs propitiatorium erunt facies Cheru-
bim. Et pones propitiatorium 21
super arcam supernè, & in
arcam repones testimonium.
Ibique innotescam tibi, & 22
loquar tibi de propitiatorio
sursum inter duos Cherubim
qui erunt super arcam testimonii, quæcunque præcipiam per te filiis Israel. Facies 23
quoque mensam de lignis Setim : duorum cubitorum erit
longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, cubiti verò cum
dimidio altitudo ejus. Et 24
teges eam auro puro, faciésq; ei coronam auream in circuitu. Facies etiam ei 25
(b) cingulum palmare in
circuitu ; facies quoque
limbum aureum (c) cingulo
ejus in circuitu. Facies ei 26
præterea quatuor annulos
aureos, & pones annulos super quatuor angulos qui sunt
ad quatuor pedes ejus. E 27
regione (d) cinguli erunt annuli (e) in thecas pro vectibus ut feratur mensa.

VER. SAM. (b) tæniam palmarem (c) tæniæ (d) tæniæ (e) pro locis vectibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * وضع له اربع حلقات من ذهب * واجعلها علي اربع جهاته حلقتين من جانبه الواحد
13 14 وحلقتين من جانبه الثاني * واصنع دهوفا من خشب السنط * وغشها بذهب * وادخل الدهوف في
15 16 الحلق على جانب الصندوق ليحمل بها * وتقيم الدهوف في الحلق * لا تزول منها * واجعل في
17 الصندوق الشهادة التي اعطيكها * واصنع غشاء من ذهب خالص * وليكن ذراعين ونصفا طوله
18 19 وذراعا ونصفا عرضه * واصنع كروبين من ذهب مصمتين تصنعهما من طرفي الغشاء * واعمل
20 كروبا من هذا الطرف وكروبا من هذا الطرف * من نفس الغشاء تصنع الكروبين من طرفيه
ويكون الكروبان باسطين اجنحتهما الي فوق * ومظللين بها على الغشاء * ووجوههما الواحد الي الآخر
21 والي الغشاء تكون وجوههما * واجعل الغشاء على الصندوق من فوق بعد ما تجعل في الصندوق
22 الشهادة التي اعطيكها * فاحضرك هناك واخاطبك من فوق الغشاء الذي على صندوق الشهادة
23 من بين الكروبين بجميع ما اوصيك به الي بني اسرائيل * واصنع مائدة من خشب السنط
24 وليكن طولها ذراعين وعرضها ذراعا وسمكها ذراعا ونصفا * وغشها بذهب خالص * واصنع
25 لها زيجا من ذهب مستديرا * واصنع لها حافة مقدار قبضة مستديرة واصنع زيجا من ذهب
26 لحافتها مستديرا * وضع لها اربع حلقات ذهب * واجعل الحلق في اربع زواياها التي بازاء اربع
27 ارجلها * امام الحافة تكون الحلق مكانا للدهوف لتحمل بها

* Et consta illi quatuor ansas aureas, & pone eas super quatuor angulos ejus ; duas ansas ex latere ipsius uno, & duas ansas ex latere ipsius secundo. Et fac vectes ex 12 13
ligno Santo, & operi eos auro. Et immitte vectes in ansas ad latus arcæ, ut portetur 14
illis. Et permanebunt vectes in ansis, nec 15
auferentur ab ipsis. Et pone in arca testa- 16
mentum quod dabo tibi. Et fac operculum 17
ex auro purissimo, & sit duorũ cubitorum ac dimidii longitudo ejus, & cubiti ac di-
midii latitudo ejus. Et fac duos Cherubim 18
ex auro, conflatiles facies eos ab utroque latere operculi. Et fac Cherub ab hoc latere, 19
& Cherub ab illo latere. Ex ipsomet oper- 20
culo facies utrumque Cherub in utraque parte illius, & erunt ambo Cherub extendentes alas suas sursum, iisque obumbrantes operculum ; & vultus amborum alter ad alterum; & ad operculum erunt vultus
amborum. Et pone operculum super arcam 21
desuper, postquam posueris in arca testamentum quod dabo tibi. Nam adero tibi 22
illic, et loquar tecum desuper operculo quod est super arcam testamenti, de medio duorum Cherubim, de omnibus iis quæ
præcipiam tibi pro filiis Israil. Et construe 23
mensam ex ligno Santo, et sit longitudo ejus duorũ cubitorũ, et latitudo ejus unius cubiti, et crassitudo ejus cubiti cum dimi-
dio. Et cooperi eam auro purissimo, et fac 24
illi coronam ex auro circumcirca. Et fac ei 25
labium quantum stringere est pugillo per circuitum : & fac coronam auream labro
ejus circumcirca. Et consta ipsi quatuor 26
ansas auri, et pone ansas in quatuor angulis ejus qui sunt ex adverso quatuor pedum ipsius. Ante labrum erunt ansæ lo- 27
cus pro vectibus, ut gestetur illis.

ספר שמות : כה

28 וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא־בָם אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃
29 וְעָשִׂיתָ קְּעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹּתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֵן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃
30 וְנָתַתָּ עַל־הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד׃
31 וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ׃
32 וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי׃
33 שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה׃
34 וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃
35 וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה׃
36 כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה יִהְיוּ כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר׃
37 וְעָשִׂיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל־עֵבֶר פָּנֶיהָ׃
38 וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר׃
39 כִּכָּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃
40 וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר׃

CAP. XXVI. כו

1 וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃
2 אֹרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת׃

Versio VULG. LAT.

28 Ipsos quoque vectes facies de lignis Setim, & circundabis auro ad subvehendã mensam.
29 Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula, & cyathos, in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo.
30 Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.
31 Facies & candelabrũ ductile de auro mundissimo, hastile ejus, & calamos, scyphos, & sphærulas, ac
32 lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, & tres
33 ex altero. Tres scyphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphærulàque simul & lilium : & tres similiter scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulàque simul & lilium. Hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili.
34 In ipso autem candelabro erunt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos, & lilia.
35 Sphærulæ sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fiunt, procedentes de hastili uno.
36 Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo.
37 Facies & lucernas septem ; & pones eas super candelabrum, ut luceant ex adverso.
38 Emunctoria quoque, & ubi quæ emuncta sunt extinguantur, fiant de auro purissimo.
39 Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi.
40 Inspice, & fac secundùm exemplar quod tibi in Monte monstratum est.

CAP. XXVI.

1 TAbernaculum verò ita facies : Decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, ac purpura, coccóque bis tincto, variatas opere plumario
2 facies. Longitudo cortinæ unius habebit viginti octo cubitos : latitudo, quatuor cubitorum erit. Unius mensuræ fient universa tentoria.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ ποιήσεις τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ καθαρῷ, καὶ ἀρθήσεται ἐν αὐτοῖς ἡ τράπεζα.
29 Καὶ ποιήσεις τὰ τρυβλία αὐτῆς, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τὰ σπονδεῖα, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπείσεις ἐν (ϛ) αὐτοῖς, ἐκ χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά.
30 Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν τράπεζαν
31 ἄρτους ἐνωπίους ἐναντίον μου διαπαντός. Καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, τορευτὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν· ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ καλαμίσκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαι-
32 ρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἔσται. (γ) Ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους (δ) τοῦ ἑνὸς αὐτῆς, καὶ τρεῖς (ε) καλαμίσκοι τῆς
33 λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. Καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους· (ζ) ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον. (η) Οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομέ-
34 νοις ἐκ τῆς λυχνίας. Καὶ (θ) ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. (ι) ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτῆρες, καὶ
35 τὰ κρίνα αὐτῆς. Ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς τέσσαρας καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆ-
36 ρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. Οἱ σφαιρωτῆρες καὶ οἱ καλαμίσκοι ἐξ αὐτῆς ἔστωσαν· ὅλη
37 τορευτὴ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ. Καὶ ποιήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά· καὶ ἐπιθήσεις τοὺς (κ) λύχνους, καὶ φανοῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς προσώπου.
38 Καὶ τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὑποθέματα
39 αὐτῆς ἐκ χρυσίου (λ) καθαροῦ ποιήσεις. Πάντα τὰ σκεύη ταῦτα τάλαντον χρυσίου καθαροῦ.
40 Ὅρα, ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον τὸν δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.

28 Et facies gestatoria de lignis imputribilibus, & inaurabis ea auro puro: et portabitur in eis mensa.
29 Et facies catinos ejus, et thuribula, et libatoria, et cyathos, in quibus (ε) libabis in eis: ex auro puro facies ea.
30 Et impones super mensam panes (ʃ) præsentes coram me semper.
31 Et facies candelabrũ ex auro puro: tornatile facies candelabrum. Hastile ejus, et calamisci, et crateres, et sphærulæ, et lilia ex ipso existent.
32 Sex autem calami exeuntes è lateribus, tres calami candelabri è latere uno ejus, et tres calami candelabri è latere secundo.
33 Et tres crateres (t) reddentes formam nucum: in uno calamo sphærula & lilium. Sic sex calamis exeuntibus è candelabro.
34 Et in candelabro quatuor crateres reddentes formam nucum : in uno calamo sphærulæ, & (u) lilia ejus.
35 Sphærula sub duobus calamis ex eo : & sphærula sub (x) quatuor calamis ex eo. Sic sex calamis exeuntibus è candelabro. (y) Et in candelabro quatuor crateres formati in modum nucum.
36 Sphærulæ, & calami ex ipso existant: (z) totum tornatile ex uno auro puro.
37 Et facies lucernas ejus septem : & impones lucernas, & lucebunt ab una facie.
38 Et emunctorium ejus, & suppositoria ejus ex auro puro facies.
39 Omnia vasa hæc talentum auri puri.
40 Vide, facies juxta typum ostensum tibi in monte.

MS.A. (ϛ) αὐτοῖς, χρυσίου (γ) Ἓξ καλαμίσκοι (δ) αὐτῆς τοῦ ἑνός, (ε) καλαμίσκοι ἐκ τοῦ (ζ) ἐν καλαμίσκῳ τῷ ἑνὶ (η) οὕτως (θ) ἐκ τῆς λυχνίας (ι) ἐν καλαμίσκῳ τῷ ἑνὶ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. Καὶ ἐκ τῆς λυχνίας τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. Οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. οὕτως τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. Οἱ σφαιρωτῆρες (κ) λύχνους αὐτῆς, καὶ (λ) καθαροῦ. Τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις πάντα τὰ σκεύη ταῦτα. Ὅρα,

ΚΕΦ. κϛ΄.

1 ΚΑὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς.
2 Μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ εὖρος τεσσάρων πηχῶν ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσται. (α) μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται πάσαις ταῖς αὐλαίαις.

CAP. XXVI.

1 ET tabernaculũ facies: decem (a) aulæa de bysso torta, et hyacintho, et purpura, et (b) cocco torto (c) Cherubim: opere textoris facies ea.
2 Longitudo aulæi uni', octo & viginti cubitorum, et latitudo quatuor cubitorũ aulæũ unum erit. Mensura eadem erit omnibus aulæis.

MS.A. Κεφ. κϛ΄. (α) μέτρον ἔσται τὸ αὐτὸ ταῖς αὐλαίαις.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

28 Vectes autem fac de ligno hebeni, & obducito eos auro, ut iis gestent mensam.
29 Et fac pollubra, & calices, & scutellas, & libatoria quibus libatur: ex auro mundo facies ea.
30 Ponesque super mensam panem facierum in conspectu meo semper.
31 Fac & candelabrum ex auro mundo, fusile facies candelabrum: basis ejus, & calami ejus, & calices ejus, & poma ejus, & lilia ejus ex ipso erunt.
32 Et sex calami emergentes è lateribus ejus, tres calami ex uno latere candelabri, & tres calami ex altero ipsi' latere.
33 Tres calices inserti erũt calamo uni cum pomis et liliis, & tres calices inserti calamo alteri cũ pomis et liliis : eodemq; modo in sex calamis qui emergũt ex ipso candelabro.
34 In candelabro erunt quatuor calices cum pomis & liliis.
35 Pomum erit sub duobus *quibusque* calamis qui ex eo *emergunt*, & pomum sub duobus *quibusque* calamis qui ex eo *emergunt* : eodemque modo in sex calamis qui prodeunt ex ipso candelabro.
36 Poma verò ejus, & calami ejus ex ipso erunt : totum *candelabrum* unius erit fusuræ auri purissimi.
37 Fac etiam lucernas ejus septem, & accende lucernas ejus, ut sint lucentes è regione faciei ejus.
38 Fac etiam forcipes ejus, & vasa munctoria ejus ex auro mundo.
39 Ex talento auri mundi facies illud, illud *inquam* & omnia vasa hæc.
40 Et vide, & fac juxta exemplar quod ostendam tibi in monte,

CAP. XXVI.

1 TAbernaculo autem facies decem cortinas ex bysso torta, flavo serico, & purpurã, & tincturã coccineã : cherub opere artificis facies eas.
2 Longitudo cortinæ unius erit, viginti octo cubitorum; & latitudo cortinæ unius, quatuor cubitorum : mensura eadem erit omnibus cortinis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

28 ותעבד ית אריחיא דאעי שטין
ותחפי יתהון דהבא ויהון נטלין
29 בהון ית פתורא: ותעבד מגיסוהי
ובזיכוהי וקשותיה ומכילתיה
דיתנסך בהון דהב דכי תעביד יתהון:
30 ותתן על פתורא לחם אפיא קדמי
31 תדירא: ותעביד מנרתא דדהב דכי
נגיד תתעבד ית מנרתא שדה וקנהא
כלידהא חיורהא ושושנהא מנה
32 יהון: ושתא קנין נפקין מסטרהא
תלתא קני מנרתא מסטרה חד
ותלתא קני מנרתא מסטרה
33 תנינא: תלתא כלידין מצירין
בקניא חד חזור ושושן ותלתא
כלידין מצירין בקניא חד חזור
ושושן כן לשתא קנין דנפקין מן
34 מנרתא: ובמנרתא ארבע כלידין
35 מצירין חיורהא ושושנהא: וחזור
תחות תרין קנין דמנה וחזור
תחות תרין קנין דמנה וחזור
תחות תרין קנין דמנה לשתא
36 קנין דנפקין מן מנרתא: חזוריהון
וקניהון מנה יהון כלה נגידא חדא
37 דדהב דכי: ותעביד ית בוצינהא
שבעא ותדליק ית בוצינהא ויהון
38 מנהרין לקביל אפהא: וצבתהא
39 ומחתיתהא דדהב דכי: ככרא
דדהב דכי יעביד יתה ית כל מניא
40 האלין: וחזי ועביד בדמותהון די
את מתחזי בטורא:

כו

1 וית משכנא תעביד עשר יריען
דבוץ שזיר ותכלא וארגונא וצבע
זהורי צורת כרובין עובד אומן
2 תעביד יתהון: אורכא דיריעתא
חדא עשרין ותמני אמין ופותיא
ארבע אמין דיריעתא חדא
משחתא חדא לכל יריעתא:

Targum Onkelos.

28 Faciesq; vectes ex lignis setim; & cooperies eos auro: et
29 portabunt cũ eis mensã. Faciésq; acetabula ej⁹, & phialas ejus, et thuribula ej⁹, et cyathos, in quib⁹ offerenda sunt libamina: ex auro purissimo
30 facies ea. Et pones sup mensam panem propositionis, in
31 conspectu meo semp. Faciésque candelabrũ de auro mũdissimo: ductile facies candelabrũ, hastile ej⁹ et calamos ej⁹; scyphiq; ej⁹, sphærulæ ej⁹
32 et lilia ej⁹, ex ipso erunt. Et sex calami egredientur de laterib⁹ ej⁹: tres calami ex uno latere candelabri; et tres calami ex secundo latere can-
33 delabri. Tres scyphi figurati in calamo uno, sphærula et liliũ: et tres scyphi figurati in calamo uno, sphærula et lilium: sic facies in sex calamis, qui egrediuntur de candela-
34 bro. Et in candelabro erunt quatuor scyphi figurati; sphæ-
35 rulæ ej⁹, et lilia ej⁹. Sphærulãq; sub duob⁹ calamis ej⁹, et sphærula sub duob⁹ calamis ej⁹; et sphærula sub duob⁹ calamis ej⁹: sex calamis qui egrediuntur de candelabro.
36 Sphærulæ eorum et calami ex ipso erunt: omnia ductilia, ex
37 auro mundissimo. Faciésque septem lucernas ej⁹: & incendes lucernas, ut luceant con-
38 tra faciẽ ejus. Et forcipes ej⁹ et thuribula ej⁹, ex auro mun-
39 dissimo. Ex talento auri mũdissimi facies illud: & omnia
40 vasa hæc. Inspicéque & fac: juxta similitudinem eorum, quæ monstrata sunt tibi in monte.

CAP. XXVI.

1 TAbernaculũ vero facies, decem cortinas: de bysso retorta, et hyacintho & purpurã, & coccino; figuras Cherubim facies, opere artificis fa-
2 cies eas. Longitudo cortinæ unius, erit viginti & octo cubitorum; et latitudo ejusdẽ cortinæ, quatuor cubitorum: mensura una erit omnium cortinarum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

VER. SAM.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

28 Facies quoque vectes de lignis Setim, & teges eos auro,
29 ut ferant cum eis mensã. Facies deinde (f) catinos ejus, et (g) cochlearia ejus, et emunctoria ejus, & cyathos ejus cum quibus libabunt; ex auro
30 purissimo facies ista. Pones præterea super mensam panes propositionum in conspectu
31 meo semper. Facies quoque candelabrum ex auro puro; ductile facies candelabrũ: hastilia ejus, calami ejus, scyphi ejus, sphærulæ ejus, & flores ejus ex ipso extabunt.
32 Sex etiam calami egredientur de lateribus ejus; tres calami candelabri de latere ejus uno; et tres calami candelabri de latere ejus secundo.
33 Tres scyphi amygdalati erunt in calamo uno, sphærula, & flos: Et tres scyphi amygdalati in calamo uno; sphærula, et flos. Sic facies, sex calamis egredientib⁹ de cande-
34 labro. Erunt quoque in candelabro quatuor scyphi amygdalati, sphærulæ ejus, et flo-
35 res ej⁹. Et sphærula sub duobus calamis ex eo; Et sphærula sub duobus calamis ex eo; Et sphærula sub duobus calamis ex eo: sex calamis exeuntibus de can-
36 delabro. Sphærulæ eorum, & calami eorum ab eo extabunt; omnia ductilia ex eodẽ
37 auro puro. Facies etiã lucernas ejus septẽ, & accendes lucernas ejus, ut luceant
38 (h) sociatæ faciei ej⁹. Emunctoria quoque ejus, et suppo-
39 sitoria ejus ex auro puro. Ex massa auri puri facies ea, et o-
40 mnia vasa ista. Vide igitur, & fac secundùm exemplar ejus quod tibi ostensũ est in monte.

CAP XXVI.

1 TAbernaculum autẽ facies decem cortinarum, ex bysso retorta, hyacintho, purpurâ, & cocco duplici: (a) Cherubim opere plumario fa-
2 cies cum eis. Longitudo cortinæ unjus erit, octo et decem cubitorum; & latitudo, quatuor cubitorũ cortinæ unjus: mensura una eris omnibus cortinis.

VER. SAM. (f) scutellas (g) phialas ej⁹, (h) in medio conjunctionis faciei ejus. (a) Picturas

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * واصنع الدهوق من خشب السنط وغشها بذهب ليحمل بها المائدة * واصنع قصاعها ودرجها 29
30 ومداهنها ومعالقها التي يغطى بها من ذهب خالص تصنعها * واجعل على المائدة خبزا موجها
31 بين يدي سكينتي دائما * واصنع منارة من ذهب خالص واعملها مصمتة وارجلها وقصبها
32 وجاماتها وتفافيحها وسواسنها منها تكون * ولتكن ست قصبات من جانبيها ثلاث قصبات من
33 جانبها الواحد وثلاث قصبات من جانبها الثاني * وثلاث جامات ملوزات في كل قصبة وتفاحة
34 وسوسنة كذلك فاجعل للست القصبات الخارجات منها * وفي المنارة اربع جامات ملوزات وتفافيحها
35 36 وسواسنها * وتفاحة تحت كل قصبتين منها كذلك للست القصبات الخارجات من المنارة * تفافيحها
37 وقصبها منها تكون مصمتة واحدة من ذهب خالص * واصنع لها سبعة سرج فاذا اسرجت سرجها
38 39 فلتضي الى جهة وجهها * ودوات كلبتيها ومجامرها من ذهب خالص * بكنز من ذهب خالص
40 اصنعها وجميع هذه الانية * وانظر ذلك واعمل مثل شكله الذي انت مراه في الجبل *

* الفصل السادس والعشرون *

1 * واصنع ذات المسكن عشر سقق من عشر مشزور واسمانجون وارجوان وصبغ قرمز * صور صنعة
2 حاذق تصنعها * طول كل سقة ثمان وعشرون ذراعا وعرضها اربع اذرع * مساحة واحدة لجميع
السقق * خمس سقق تكون مخيطة الواحدة مع الاخرى *

Et fac vectes ex ligno Setto, et cooperi eos 28
auro, ut portetur illis mẽsa. Et fac pollubra 29
ej⁹, et calices ej⁹, & vasa ej⁹ unguentaria,
& cochlearia ejus, quibus tegitur, ex auro
purissimo facies ea. Et pone super mensam 30
panem appositum ante habitaculum meum
semper. Et fac candelabrum ex auro pu- 31
rissimo, & fac illud fusile. Et pedes ejus,
& calami ejus, & calices ejus, & poma
ejus, & lilia ejus ex ipsomet erunt. Et sint 32
sex calami ex duobus lateribus eius: tres
calami ex uno ejus latere, & tres calami
ex eius latere secundo. Et tres calices in- 33
star amygdalæ in quolibet calamo, & pomum, ac lilium. Hoc modo fac, sex cala-
mis prodeuntibus ex ipso. Et in candela- 34
bro quatuor calices amygdalæ instar, ac
poma ejus, & lilia ejus. Et pomum sub 35
singulis duobus calamis ipsius. Similiter
sex calamorum exeuntium ex candelabro.
Poma & calami ex ipso erunt, fusura 36
una ex auro purissimo. Et fac ei septem 37
lucernas, & cum accenderis lucernas
ejus, luceant versùs faciem ipsius. Et 38
substantia forcipum ejus, & thuribula
ejus ex auro purissimo. Talenti pondo ex 39
auro purissimo fac illud, & universa hæc
vasa. Et aspice id, & fac juxta for- 40
mam ejus, quæ tibi monstranda est in
monte.

CAP. XXVI.

ET fac ipsum tabernaculum decem 1
cortinas ex bysso retorta, & hyacintho, &
purpurâ crocique tincturâ, picturam artis sagacissimi facies eas. Longitudo cu- 2
juslibet cortinæ viginti & octo cubitorum, & latitudo ejus quatuor cubitorum; una mensura omnibus cortinis.
Quinque cortinæ consutæ erunt una cum
alterâ,

ספר שמות : כו

,suam sororem ad mulier conjunctæ erunt cortinæ Quinque
3 חמש היריעת תהיין חברת אשה אל אחתה
facies Et ,suam sororem ad quæque conjunctæ cortinæ quinque &
4 וחמש יריעת חברת אשה אל אחתה : ועשית
extremo ab unius cortinæ labium super hyacinthi laqueolos
ללאת תכלת על שפת היריעה האחת מקצה
extremæ cortinæ labio in facies sic & :conjunctione in
בחברת וכן תעשה בשפת היריעה הקיצונה
facies laqueolos Quinquaginta .secundæ conjunctione in
5 במחברת השנית : חמשים ללאת תעשה
extremo in facies laqueolos quinquaginta & ,una cortina in
ביריעה האחת וחמשים ללאת תעשה בקצה
ansulæ Suscipientes .secundæ conjunctione in quæ ,cortinæ
היריעה אשר במחברת השנית מקבילת הללאת
conjunges &,auri uncinos quinquaginta facies Et .suam sororem ad quæque
6 אשה אל אחתה : ועשית חמשים קרסי זהב וחברת
tabernaculum erit & ,uncinis in suam sororem ad unamquamque cortinas
את היריעת אשה אל אחתה בקרסים והיה המשכן
tabernaculū super tentorium in caprarum cortinas facies Et .unum
7 אחד : ועשית יריעת עזים לאהל על המשכן
cortinæ Longitudo .eas facies cortinas undecim
8 עשתי עשרה יריעת תעשה אתם : ארך היריעה
cortinæ cubito in quatuor latitudo & ,cubito in triginta unius
האחת שלשים באמה ורחב ארבע באמה היריעה
conjunges Et .cortinis undecim una Mensura .unius
9 האחת מדה אחת לעשתי עשרה יריעת : וחברת את
duplicabis & :seorsum cortinas sex & ,seorsum cortinas quinque
חמש היריעת לבד ואת שש היריעת לבד וכפלת את
quinquaginta facies Et .tentorii facierum regione è sextam cortinam
10 היריעה הששית אל מול פני האהל : ועשית חמשים
conjunctione in extremæ unius cortinæ labium super laqueolos
ללאת על שפת היריעה האחת הקיצנה בחברת
.secundæ conjunctionis cortinæ labium super laqueolos quinquaginta &
וחמשים ללאת על שפת היריעה החברת השנית :
uncinos induces & :quinquaginta æreos uncinos facies Et
11 ועשית קרסי נחשת חמשים והבאת את הקרסים
superfluitas Et .unum erit & ,tentorium conjunges & ,laqueolos in
12 בללאת וחברת את האהל והיה אחד : וסרח
superfluet superabundantis cortinæ dimidiū ,tentorii cortinis in abundans
העדף ביריעת האהל חצי היריעה העדפת תסרח
superfluente in inde cubitus & ,hinc cubitus Et .tabernaculi posteriora super
13 על אחרי המשכן : והאמה מזה והאמה מזה בעדף
lateribus super superfluum erit ,tentorii cortinarum longitudine in
בארך יריעת האהל יהיה סרוח על צדי
operimentū facies Et .illud tegendū ad inde & hinc tabernaculi
14 המשכן מזה ומזה לכסתו : ועשית מכסה
taxorum pellium operimentū & ,rubricatas arietum pelles ,tentorio
לאהל ערת אלים מאדמים ומכסה ערת תחשים
Sittim lignis tabernaculo tabulas facies Et .desuper
15 מלמעלה : ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים
.stantes
עמדים :

Versio VULG. LAT.

3 Quinque cortinæ sibi jungentur mutuò, & aliæ quinque
4 nexu simili cohærebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ab summitatibus facies cortinarum, ut possint invi-
5 cèm copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte, ita insertas, ut ansa contra ansam veniat, & altera alteri possit aptari.
6 Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela jungenda sunt, ut u-
7 num tabernaculum fiat. Facies & saga cilicina undecim, ad operiendum tectum taber-
8 naculi. Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos; & latitudo, quatuor: æqua erit mensura sagorum omni-
9 um. E quibus quinque junges seorsum, & sex sibi mutuò copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices.
10 Facies & quinquaginta ansas in ora sagi unius, ut conjungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, ut cum altero co-
11 puletur. Facies & quinquaginta fibulas æneas, quib' jungantur ansæ, ut unum ex omnibus operimentum fiat.
12 Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est, unum sagum quod amplius est, ex medietate ejus operies posteriora tabernaculi.
13 Et cubitus ex una parte pendebit, & alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus taber-
14 naculi protegens. Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: & super hoc rursum aliud operimentum de ian-
15 thinis pellibus. Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis Setim.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

3 Πέντε δὲ αὐλαῖαι (β) ἔσονται ἐξ ἀλλήλων ἐχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας· καὶ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται συνεχόμεναι (γ) ἑτέρα τῇ
4 ἑτέρᾳ. Καὶ ποιήσεις αὐταῖς ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν· καὶ οὕτω ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ.
5 (δ) Πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπί-
6 πτουσαι (ε) ἀλλήλαις εἰς ἑκάστην. Καὶ ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς· καὶ συνάψεις τὰς αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς
7 κρίκοις· καὶ ἔσται ἡ σκηνὴ μία. Καὶ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας (ζ) σκέπην ἐπὶ τῆς σκηνῆς,
8 ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. Τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, (η) τριάκοντα πήχεων, καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς. (θ) τὸ αὐτὸ μέτρον ἔσται ταῖς ἕνδεκα
9 δέρρεσι. Καὶ συνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπιδιπλώσεις τὴν δέρριν τὴν ἕκτην κατὰ
10 πρόσωπον τῆς σκηνῆς. Καὶ ποιήσεις ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον (ι) κατὰ συμβολήν· καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως, τῆς συναπτούσης τῆς
11 δευτέρας. Καὶ ποιήσεις κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα· καὶ συνάψεις τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνάψεις τὰς δέρρεις, (κ) καὶ
12 ἔσται ἕν. Καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς (λ) σκηνῆς· τὸ ἥμισυ τῆς δέρρεως τὸ ὑπολελειμμένον ὑποκαλύψεις εἰς τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς· (μ) ὑποκαλύψεις ὀπίσω τῆς σκηνῆς.
13 Πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ ὑπερέχοντος (ν) τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων, τῆς σκηνῆς· ἔσται συγκαλύπτον ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς
14 σκηνῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. Καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῇ σκηνῇ δέρματα κριῶν (ξ) ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμμα-
15 τα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. Καὶ ποιήσεις στύλους τῆς (ο) σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων.

Quinque autem aulæa erunt ad invicem conjuncta alterum ex altero: & quinque aulæa erunt cohærentia alterum alteri. Et facies illis ansas hyacinthinas (d) super labium aulæi unius ex una parte in commissuram. Et sic facies super labium aulæi exterioris ad commissuram secundam. Quinquaginta ansas facies aulæo uni, & quinquaginta ansas facies ex parte aulæi ad commissurā secundi, (e) faciem contra faciem concurrentes ad invicèm ad unamquamque. Et facies circulos quinquaginta aureos: & conjunges aulæum alterum ad alterum circulis: & erit tabernaculum unum. Et facies (f) vela capillacea (g) tegmen super tabernaculum, undecim vela facies ea. Longitudo veli unius, triginta cubitorum; & quatuor cubitorum latitudo veli unius. Eadem mensura erit undecim velis. Et conjunges quinque vela in se, & sex vela in se: Et duplicabis velum sextum secundùm faciem tabernaculi. Et facies ansas quadraginta super labium veli unius, quod est intermedium secundum cōmissuram. Et quinquaginta ansas facies super labium veli, quod conjunctum est ad secundum. Et facies (h) circulos æreos quinquaginta: & conjunges circulos ex ansis, & conjunges vela, & erit unum. Et suppones quod superaverit in velis tabernaculi: dimidium veli residuum subteges (i) in eo quod abundat de velis tabernaculi: subteges post tabernaculum. Cubitum ex hoc, & cubitum ex hoc, ex eo quod superat de velis, de longitudine velorum tabernaculi; Erit contegens super latera tabernaculi hinc & hinc, ut operiat. Et facies operimentum tabernaculo pelles arietum rubricatas, & coopercula pelles hyacynthinas desuper. Et facies columnas tabernaculi ex lignis imputribilibus.

MS.A. (β) ἔσονται συνεχόμεναι ἑτέρα (γ) ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. (δ) Πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας (ε) εἰς ἀλλήλας ἑκάστη. (ζ) σκέπην (η) ἔσται τριάκοντα (θ) μέτρον τὸ αὐτὸ (ι) κατὰ τὴν συμβολήν. (κ) καὶ ἔσονται ἕν. (λ) σκηνῆς· τὸ ὑπολελειμμένον ὑποκαλύψεις τὸ (μ) ἐπικαλύψεις (ν) τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς· (ξ) ἠρυθροδανωμένα, (ο) τῇ σκηνῇ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]

Quinque cortinæ erunt junctæ una cum altera, & quinque cortinæ erunt junctæ una cum altera. Et pone ansulas flavo-sericas super oram cortinæ unius ad latus commissuræ: idemque facies oræ cortinæ à latere commissuræ alterius. Quinquaginta ansulas pones in ora cortinæ unius, & quinquaginta ansulas pones in ora cortinæ alterius, in commissura altera: rectà autem sese respicient ansulæ, altera contra alteram. Fac etiam quinquaginta globulos aureos, & cortinas alteram cum altera globulis conjunge, ut fiat tabernaculum unum. Et fac cortinas pileas ad operimentum tabernaculi: undecim cortinas facies illas. Longitudo cortinæ unius ex ipsis erit, triginta cubitorum; & latitudo cortinæ alterius, quatuor cubitorum; mensura eadem erit omnibus cortinis hisce undecim. Et conjunge quinque cortinas simul, & sex cortinas simul: cortinam verò sextam duplica versùs partem anteriorem tabernaculi. Et fac quinquaginta ansulas super oram cortinæ unius in latere commissuræ, & quinquaginta ansulas cortinæ alterius in alia commissura. Et fac globulos æneos quinquaginta, & insere globulos in ansulas, & conjunge tabernaculum, fiatque unum. Quod autem superfluit ex cortinis tabernaculi, *nempe* dimidiam cortinam quæ super excurrit, rejice in posteriorem partem tabernaculi. Et cubitus qui ab uno latere, & cubitus qui ab altero latere superfluit ex longitudine cortinarum tabernaculi, projiciatur super latera tabernaculi hinc & illinc, ut operiat illud. Præterea fac operimentum tabernaculo ex pellib' arietum rubris, & pellib' arietum cærulei coloris in superiori parte. Fac etiam tabernaculo asseres de ligno hebeni, erectas.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

TARGUM ONKELOS.

חמש יריען יהוין מלפפן חדא עם חדא וחמש יריען מלפפן חדא עם חדא: ותעביד ענובין דתכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא בבית לופי וכן תעביד בשפתא דיריעתא בסטרא בבית לופי תנינא: חמשין ענובין תעביד ביריעתא חדא וחמשין ענובין תעביד בסטרא דיריעתא דבבית לופי תנינא מכונן ענוביא חדא לקביל חדא: ותעביד חמשין פורפין דדהב ותלפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא ויהי משכנא חד: ותעביד יריען דמעזי לפרסא על משכנא חדא עסרי יריען תעביד יתהין: אורכא דיריעתא חדא תלתין באמין ופותיא ארבע באמין דיריעתא חדא משחתא חדא לחדא עסרי יריען: ותלפיף ית חמש יריען לחוד וית שית יריען לחוד ותעיף ית יריעתא שתיתיתא לקביל אפי משכנא: ותעביד חמשין ענובין על שפתא דיריעתא חדא בסטרא בית לופי וחמשין ענובין על שפתא דיריעתא בית לופי תנינא: ותעביד פורפין דנחשא חמשין ותעיל ית פורפיא בענוביא ותלפיף ית משכנא ויהי חד: וסרחא דיתיר ביריעת משכנא פלגות יריעתא דיתירא תסרח על אחורי משכנא: ואמתא מכא ואמתא מכא בדיתיר באורך יריעת משכנא יהי סריח על צדי משכנא מכא ומכא לכסיותיה: ותעביד חופאה למשכנא משכי דדכרי מסמקי וחופאה דמשכי ססגונא מלעלא: ותעביד ית דפיא למשכנא דאעי שטין קימין:

3 Quinq; cortinæ erunt conjunctæ, una cum alia: et quinque cortinæ erunt cõjunctæ,
4 una cum alia. Faciésq; ansulas ex hyacintho, super ora cortinæ unius; in latere quo jungenda est: & similiter facies in ora secundæ cortinæ; in *latere* quo jungenda
5 est. Quinquaginta ansulas facies in cortina una: & quinquaginta ansulas facies in latere cortinæ secundæ; in loco quo jungenda est: *aptatis* mutuò ansulis, *unâ cum*
6 *alterâ*. Faciésq; quinquaginta fibulas ex auro: & conjunges unamquamq; cortinã cum altera fibulis; & erit taberna-
7 culũ unũ. Faciésq; cortinas de pilis caprarũ; ut extendãtur super tabernaculũ: unde-
8 cim cortinas facies. Longitudo cortinæ uni⁹ habebit triginta cubitos; & latitudo ejusdẽ cortinæ habebit quatuor cubitos: mensura una erit
9 undecim cortinis. Et junges quinq; cortinas seorsum; & sex cortinas seorsum: & duplicabis cortinã sextã, quæ est
10 sup faciẽ tabernaculi. Et facies quinquaginta ansulas in orã cortinæ uni⁹, in latere quo jungẽda est: & quinquaginta ansulas in ora cortinæ secundæ, in loco quo jungenda est.
11 Faciésq; quinquaginta fibulas ex ære: & induces fibulas in ansulis; & cõjunges taber-
12 naculũ, ut sit unũ. Et quod superest ex cortinis tabernaculi: dimidiũ scilicet cortinæ, quæ superest; extendes super posteriora tabernaculi.
13 Et cubit⁹ hinc, & cubit⁹ inde, qui superest in longitudine cortinarũ tabernaculi, extendatur super latera tabernaculi, hinc & inde, ut coo-
14 periat illud. Faciésq; coopertorium tabernaculi, de pellibus arietum rubricatis: & aliud coopertorium de pelli-
15 bus taxonum desuper. Faciésq; tabulas stantes tabernaculo, de lignis Setim.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

(c) fibulas (d) fibulas (e) fibulæ, (f) fibulas (g) fibulas (h) fibulas,

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

3 *Quinque cortinæ jungentur una ad alteram: & quinque cortinæ jungentur una ad alterã. Et fa-* 4
cies (b) ansas hyacinthinas super orã cortinæ unius in extremitate in commissura; et sic facies in ora cortinæ extremæ in commissura secunda. Quinqua- 5
ginta (c) ansas facies in cortina una, & quinquaginta (d) ansas facies in extremitate cortinæ quæ est in commissura secunda; oppositæ erunt (e) ansæ, una ad alteram. Fa- 6
cies etiam quinquaginta circulos aureos, et conjunges cortinas, unã ad alterã cum circulis, eritq; tabernaculũ unum. Facies 7
quoque cortinas ex pilis caprinis pro tentorio super tabernaculum; undecim cortinas facies illas. Lon- 8
gitudo cortinæ unius erit triginta cubitorum, et quatuor cubitorum latitudo cortinæ unius; mensura una erit undecim cortinis. Junges quoque quinque 9
cortinas separatim, & sex cortinas separatim, et duplicabis cortinã sextam è regione tentorii. Facies 10
præterea (f) ansas quinquaginta ad oram cortinæ unius extremæ in commissura: quinquaginta quoq; (g) ansas facies ad oram cortinæ commissuræ secundæ. Et facies circulos æ- 11
reos quinquaginta; et introduces circulos in (h) ansas, & junges tentorium, fietq; unũ. Redundantia 12
erit supereffluens in cortinis tentorii; dimidia pars cortinæ redundans supereffluet in posteriora tabernaculi. Cubiti inde, et cu- 13
biti inde, erit redundantia secundùm longitudinem cortinarum tentorii: quod supererit ad latera tabernaculi hinc & hinc, operiet illud. Facies quoq; o- 14
perimentũ tentorio de pellibus arietinis rubricatis, et operimentum de pellib⁹ Janthinis desuper. Dein- 15
de facies asseres tabernaculi de lignis Setim erectis.

VER. SAM. (b) fibulas

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وخمس سقق تكون مخيطة الواحدة مع الاخرى * واصنع عرى من اسمانجوني في حاشية السقة
الواحدة الطرق الموصلة * وكذلك فاصنع في حاشية السقة الطرق الموصلة الثانية * خمسين عروة
تصنع في السقة الواحدة * وخمسين عروة تصنعها في طرف السقة الموصلة الثانية * ولتكن
العرى متقابلة احداها الى الاخرى * واصنع خمسين شظية ذهب * والف السقق الواحدة منها
مع اخرى بالشظايا * فيصير المسكن واحدا * واصنع سققا من مرعزى مضربا على المسكن * واصنعه
احدى عشرة سقة * طول كل سقة ثلثون ذراعا * وعرضها اربعة اذرع * مساحة واحدة لاحدى
عشرة سقة * والف الخمس سقق على حدة والست السقق على حدة * واثن السقة السادسة الى ما يلي
وجه المضرب * واصنع خمسين عروة في حاشية السقة الواحدة في الطرف الموصل * وخمسين عروة
في حاشية السقة الطرق الموصلة الثانية * واصنع خمسين شظية من نحاس * وادخل الشظايا في
العرى * والف المضرب * فيصير واحدا * واسبل الفاضل من سقق المضرب * وهو نصف السقة
الفاضلة * تسبله على موخر المسكن * وذراع من هاهنا وذراع من هاهنا * وذلك الفاضل من طول
سقق المضرب يكون مسبلا على جانب المسكن من ههنا ومن ههنا ليغطيه * واصنع غطاء للمسكن
من جلود تيوس ادما * وغطاء من جلود داريش من فوق * واصنع الخابخ للمسكن من
خشب السنط قايمة *

Et quinque cortinæ erunt consutæ una cum alterâ. Et fac ansulas ex hyacintho in ora cortinæ unius postremæ conjunctæ: demque fac in ora cortinæ postremæ conjunctæ secundæ. Quinquaginta ansulas facies in cortinâ unâ, & quinquaginta ansulas facies in extremitate cortinæ secundæ conjunctæ: & sint ansulæ oppositæ una alteri. Et fac quinquaginta orbiculos auri, & compone cortinas, alteram ex eis cum alterâ, orbiculis: ità ut fiant tabernaculũ unum. Et fac cortinas ex pilis caprarum, tentorium super tabernaculum: fac autem illud undecim cortinas. Longitudo cujuslibet cortinæ triginta cubitorũ, et latitudo ejus quatuor cubitorum: mensura una undecim cortinis. Et compone quinq; cortinas seorsim, & sex cortinas seorsim. Et complica cortinã sextam versùs eam parte quæ respicit faciem tabernaculi. Et fac quinquaginta ansulas in ora cortinæ unius in extremitate connexa, & quinquaginta ansulas in ora cortinæ postremæ connexæ secundæ. Et fac quinquaginta orbiculos ex ære, & immitte orbiculos in ansulas, compone tabernaculũ, & fiet unũ. Et demitte quod superest ex cortinis tabernaculi, nempe dimidium cortinæ superfluæ demittes pendulum super posteriorem partem tabernaculi. Et quidem cubitum hinc, & cubitum hinc. Itaq; quod excedit ex longitudine cortinarum tabernaculi, erit demissũ super latus habitaculi à dexterâ & à sinistrâ, ut cooperiat illud. Et fac operculum habitaculo ex pellibus hircorum conditis, & operculum ex pellibus nigris desuper. Et fac tabulas tabernaculo ex ligno Santo, erectas. 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

ספר שמות : כו

,cubiti dimidii & ,cubiti & : tabulæ longitudo cubitorum Decem
16 עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה
dispositæ uni tabulæ *manus* Duæ .unius tabulæ latitudo
17 רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד : שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת
.tabernaculi tabulis omnibus facies sic ; *suam sororem ad quælibet*
אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן :
angulum ad tabulas viginti ,tabernaculo tabulas facies Et
18 וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ לִפְאַת
subter facies argenti bases quadraginta Et .austrum ad *meridiei*
19 נֶגְבָּה תֵימָנָה : וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת
duabus ,unam tabulam subter bases duas ,tabulas viginti
עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי
.ej* *manibus* duabus ,unam tabulam subter bases duas &;ej* *manib*
יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו :
.tabulas viginti ,aquilonis *angulum* ad *secundæ* tabernaculi *costæ* Et
20 וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ :
,unam tabulam subter bases duas,*argenti* earũ bases quadraginta Et
21 וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כָּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד
,*mare* ad tabernaculi latera ad Et .*unam* tabulam subter bases duas &
22 וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד : וּלְיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה
angulis in facies tabulas duas Et .tabulas sex facies
23 תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים : וּשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לִמְקֻצְעֹת
pariter & ,*infra de* geminatæ erunt Et .duobus laterib* in tabernaculi
24 הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם : וְיִהְיוּ תֹאֲמִם מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו
,ipsis ambab* erit Sic .unum annulum ad ej* caput super *perfectæ* erũt
יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם
earum bases & ,tabulæ octo erunt Et .erunt angulis duob* in
25 לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ : וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם
,unam tabulam subter bases Duæ .bases sedecim ,*argenti*
כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד
,Sittim lignis vectes facies Et .*unam* tabulam subter bases duæ &
26 וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד : וְעָשִׂיתָ בְרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים
vectes quinque Et .unius tabernaculi *costæ* tabulis quinque
27 חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד : וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם
costæ tabulis vectes quinque & ,*secundæ* tabernaculi *costæ* tabulis
לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע
medio in medius vectis Et .*mare* ad latera duo ad tabernaculi
28 הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה : וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ
tabulas Et .extremum ad extremo ab *penetrans* tabularum
29 הַקְּרָשִׁים מַבְרִחַ מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה : וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
,vectibus *domos* auro facies earum anulos & ,auro teges
תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם
,ej* *judicium* secũdũ tabernaculũ eriges Et .auro vectes cooperies &
30 וְצִפִּיתָ אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב : וַהֲקֵמֹתָ אֶת־הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ
,purpura & ,hyacintho velum facies Et .monte in videre es fact* *quod*
31 אֲשֶׁר הָרְאֵיתָ בָּהָר : וְעָשִׂיתָ פָרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
illud *faciet cogitantis opus* : retorta bysso & ,cocci vermiculo &
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ
obductis Sittim columnis quatuor super illud *dabis* Et .Cherubim
32 כְּרֻבִים : וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל־אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים
.argenteas bases quatuor super aurei earũ uncini &;auro
זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב עַל־אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף :

Versio VULG. LAT.

16 Quæ singulæ denos cubitos in
longitudine habeant, & in la-
titudine singulos ac semissem.
17 In lateribus tabulæ, duæ inca-
straturæ fient, quibus tabula
alteri tabulæ connectatur: at-
que in hunc modũ cunctæ ta-
18 bulæ parabuntur. Quarum vi-
ginti erunt in latere meridia-
no, quod vergit ad Austrum.
19 Quibus quadraginta bases ar-
genteas fundes, ut binæ bases
singulis tabulis per duos an-
20 gulos subjiciantur. In latere
quoque secundo tabernaculi
quod vergit ad Aquilonẽ, vi-
21 ginti tabulæ erunt. Quadra-
ginta habentes bases argente-
as, binæ bases singulis tabulis
22 supponentur. Ad Occidenta-
lem verò plagam tabernaculi
23 facies sex tabulas. Et rursum a-
lias duas quæ in angulis eri-
gantur post tergũ tabernaculi.
24 Eruntq; conjunctæ à deorsum
usq; sursũ, & una omnes com-
pago retinebit. Duab* quoq;
tabulis quæ in angulis ponen-
dæ sunt, similis junctura ser-
25 vabitur. Et erunt simul tabulæ
octo, bases earum argenteæ se-
decim, duab* basib* per unã
26 tabulã supputatis. Facies &
vectes de lignis Setim quinq;
ad continendas tabulas in uno
27 latere tabernaculi. Et quinq;
alios in altero: & ejusdem nu-
meri ad Occidentalẽ plagam.
28 Qui mittentur per medias ta-
bulas à summo usq; ad summũ.
29 Ipsas quoq; tabulas deaurabis,
& fundes in ejus annulos au-
reos, per quos vectes tabulata
contineant: quos operies la-
30 minis aureis. Et eriges taber-
naculum juxta exemplar quod
tibi in monte monstratum est.
31 Facies & velum de hyacintho,
& purpura, coccóque bis tin-
cto, & bysso retorta, opere plu-
mario & pulchrã varietate
32 contextũ. Quod appendes an-
te quatuor columnas de lignis
Setim: quæ ipsæ quidem deau-
ratæ erunt, & habebunt capi-
ta aurea, sed bases argenteas.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

16 Δέκα (π) πήχεων ποιήσεις τὸ ςῦλον τὸ ἕνα,
καὶ πήχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσεος τὸ πλάτος τοῦ ςύ-
17 λου τοῦ ἑνός. Δύο ἀγκωνίσκους τῷ ςύλῳ τῷ
ἑνὶ, ἀντιπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω
18 ποιήσεις πᾶσι τοῖς ςύλοις τῆς σκηνῆς. Καὶ
ποιήσεις ςύλους τῇ σκηνῇ, εἴκοσι ςύλους ἐκ
19 τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς Βοῤῥᾶν. Καὶ τεσσαρά-
κοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσεις τοῖς εἴκοσι
ςύλοις· δύο βάσεις τῷ ςύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμ-
φότερα τὰ μέρη (ρ) αὐτοῦ· καὶ δύο βάσεις τῷ
ςύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
20 Καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ πρὸς Νό-
21 τον, εἴκοσι ςύλους. Καὶ τεσσαράκοντα βάσεις
(σ) αὐτῶν ἀργυρᾶς· δύο βάσεις τῷ ςύλῳ τῷ
ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βά-
σεις τῷ ςύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη
22 αὐτοῦ. Καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέ-
ρος τὸ πρὸς θάλασσαν ποιήσεις ἓξ ςύλους.
23 Καὶ δύο ςύλους ποιήσεις ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς
24 σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων. Καὶ (τ) ἔςαι ἐξ ἴσου
κάτωθεν· (υ) κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ (φ)
τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιή-
σεις ἀμφοτέραις ταῖς δυσὶ γωνίαις· ἴσαι ἔςω-
25 σαν. Καὶ ἔσονται ὀκτὼ ςύλοι, (χ) καὶ αἱ βάσεις
αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ· (ψ) δύο βάσεις τῷ
ἑνὶ ςύλῳ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο
26 βάσεις τῷ ςύλῳ τῷ ἑνί. Καὶ ποιήσεις μο-
χλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων· πέντε τῷ ἑνὶ ςύ-
27 λῳ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς, Καὶ πέντε
μοχλοὺς τῷ ςύλῳ (ω) τῷ ἑνὶ κλίτει τῆς σκη-
νῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλοὺς τῷ ςύλῳ
τῷ (α) ὀπισθίῳ τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ πρὸς
28 θάλασσαν. Καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέ-
σον τῶν ςύλων διϊκνείσθω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλί-
29 τους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος. Καὶ τοὺς ςύλους
καταχρυσώσεις χρυσίῳ· καὶ τοὺς δακτυλίους
ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μο-
χλούς. καὶ καταχρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυ-
30 σίῳ. Καὶ (β) ἀναςήσεις τὴν σκηνὴν κατὰ τὸ εἶ-
31 δος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει. Καὶ ποιή-
σεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύ-
ρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενη-
σμένης· ἔργον ὑφαντὸν ποιήσεις αὐτὸ (γ)
32 χερουβίμ. Καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ τεσσά-
ρων ςύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυ-
σίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ
βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ.

16 Decem cubitorum facies columnã
unam, & cubiti unius ac dimi-
dii latitudinem columnæ unius.
17 (k) Duos anconiscos columnæ uni,
contracadentes unum alteri: sic
18 facies (l) omnibus columnis taber-
naculi. Et facies (l) columnas ta-
bernaculo, viginti columnas de
latere, quod respicit ad Aquilo-
19 nẽ. Et quadraginta (m) bases ar-
genteas facies viginti columnis:
bases duas columnæ uni in ãbas
partes ejus: et bases duas colum-
20 næ uni in ãbas partes ejus. Et la-
tus secundum, quod contra Au-
21 strum, viginti columnas. Et qua-
draginta bases earum argenteas:
duas bases columnæ uni in ãbas
partes ejus, et duas bases colum-
22 næ uni in ãbas partes ejus. Et re-
tro tabernaculum secundum par-
te, quæ est cõtra Mare, facies sex
23 columnas. Et duas columnas fa-
cies in angulis tabernaculi à po-
24 sterioribus. Et erunt æquales deor-
sum versùs: in se convenientes
erunt, æquales de capitibus in (n)
commissurã unam. Sic facies u-
trisq; angulis binis: æquales sint.
25 Et erunt octo columnæ, & bases
earum argenteæ sedecim: duæ ba-
ses columnæ uni in ãbas partes
ejus, et duæ bases (o) columnæ u-
26 ni. Et facies seras de lignis im-
putribilibus: quinq; uni colũnæ ex
27 una parte tabernaculi, Et quinq;
seras columnæ uni lateri taber-
naculi secundo, & quinq; seras
columnæ posteriori lateri taber-
28 naculi quod est ad Mare. Et sera
media inter medias colũnas per-
transeat ab uno latere in alterũ
29 latus. Et columnas inaurabis au-
ro: & annulos facies aureos, in
quos induces seras: & inaurabis
30 seras auro. Et eriges tabernaculũ
secundum speciem quæ tibi mon-
31 strata est in monte. Et facies
velamen de hyacintho, et purpu-
ra, et cocco torto, & bysso neto: o-
pus textile facies illud (p) Cheru-
32 bim. Et superimpones illud super
quatuor columnas imputribiles
inauratas auro, & capita earum
aurea, & bases earum qua-
tuor argenteæ.

MS.A. (π) πήχεων τὸν ςῦλον (ρ) αὐτοῦ. Καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύ-
τερον εἴκοσι ςύλοις τὸ πρὸς Νότον. (σ) αὐτοῖς (τ) ἔσονται (υ) καὶ κατὰ
(φ) τῶν κεφαλίδων εἰς συμβολὴν (χ) καὶ βάσεις (ψ) δύο βάσεις τῷ ςύλῳ
τῷ ἑνὶ, καὶ δύο βάσεις τῷ ςύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. Καὶ (ω)
τῷ κλίτει (α) ὀπισθίῳ κλίτει (β) ἀναςήσης (γ) χερουβίμ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]

16 Decem cubitorum erit longitudo cujuslibet
asseris, & cubiti cum dimidio latitudo cu-
17 juslibet asseris. Et duos cardines cuilibet
asseri directè oppositos alterum alte-
ri: idemque facies omnibus asseribus ta-
18 bernaculi. Et fac asseres pro tabernaculo,
19 viginti asseres ad latus venti Australis. Et
quadraginta fulcra argentea facies sub vi-
ginti asseribus illis, duo fulcra sub assere uno
pro duobus cardinib* ej*, & duo fulcra sub
20 altero assere pro duob* cardinib* ej*. Et ad
lat* alterũ tabernaculi ex parte venti Aqui-
21 lonaris, viginti asseres. Et quadraginta ful-
cra argentea: duo fulcra sub assere uno, &
22 duo fulcra sub assere altero. Ad oras autem
tabernaculi ab Occidente, fac sex asseres.
23 Et duos asseres facies angulo tabernaculi in
24 extremitatibus eorum. Ita ut sint æquales ex
inferiori parte, sintque simul erumpentes
super caput ipsius ad annulum unum: sic
erit utrisque fulcris, ad duos angulos erunt.
25 Et erunt octo asseres, & fulcra eorum argen-
tea sexdecim, duo fulcra sub assere uno, &
26 duo fulcra sub assere alio. Et facies vectes
de ligno hebeni, quinque pro asseribus uni-
27 us lateris tabernaculi, Et quinque vectes
pro asserib* alteri* lateris tabernaculi; &
quinq; vectes pro asseribus lateris alius in
28 oris tabernaculi ab Occidente. Vectis autem
medius per medios asseres penetrans ab hoc
29 latere ad illud: asseres verò obduc auro;
& annulos fac aureos, locum vectibus. Et
30 obduc vectes auro. Et erige tabernaculum
in decore suo, prout ostendi tibi in monte.
31 Fac etiam operculum ex flavo serico, & pur-
purâ, & tincturâ coccineâ, & bysso retor-
32 tâ: opere artificis fac illud cherub. Et
pone illud super quatuor columnas hebe-
ni quæ obductæ sunt auro & quarum capi-
tella aurea erunt, super quatuor fulcra
argentea.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

16 עשר אמין אורכא דדפא ואמתא
ופלגות אמתא פותיא דדפא חד:
17 תרין צירין לדפא חד משלבין חד
לקביל חד כן תעביד לכל דפי
משכנא: ותעביד ית דפיא למשכנא
18 עסרין דפין לרוח עיבר דרומא:
19 וארבעין סמכין דכסף תעביד
תחות עסרין דפין תרין סמכין
תחות דפא חד לתרין צירוהי
ותרין סמכין תחות דפא חד לתרין
20 צירוהי: ולסטר משכנא תנינא
21 לרוח צפונא עסרין דפין: וארבעין
סמכיהון דכסף תרין סמכין תחות
22 דפא חד ותרין סמכין תחות דפא
חד: ולסיפי משכנא מערבא תעביד
23 שתא דפין: ותרין דפין תעביד לזוית
משכנא בסופיהון: ויהון מכוונין
24 מלרע וכחדא יהון מכוונין על
רישיה לעזקתא חדא כן יהי
לתרויהון לתרין זוין יהון: ויהון
25 תמניא דפין וסמכיהון דכסף שתא
עשר סמכין תרין סמכין תחות דפא
26 חד ותרין סמכין תחות דפא חד:
ותעביד עברי דאעי שטין חמשא
27 לדפי סטר משכנא חד: וחמשא
עברין לדפי סטר משכנא תנינא
וחמשא עברין לדפי סטר משכנא
28 לסופיהון מערבא: ועברא מציעאה
בגו דפיא מעבר מן סיפי לסיפי:
29 ודפיא תחפי דהבא וית עזקתהון
תעביד דהבא אתרא לעבריא
30 ותחפי ית עבריא דהבא: ותקים ית
משכנא כהלכתיה די אתחזיתא
31 בטורא: ותעביד פרוכתא תכלא
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר
32 עובד אומן יעביד יתה צורת
כרובין: ותתן יתה על ארבעא
עמודי שטין מחפן דהבא וויהון
דהבא על ארבעא סמכין דכסף:

16 Decem cubitos habebit longitudo tabulæ, & cubitum et dimidiū latitudo tabulæ unius.
17 Duos cardines habebit unaquæq; tabula; et duab⁹ incastraturis erunt conjunctæ una *è regione alterius*: sic facies in omnib⁹ tabulis taber-
18 naculi. Faciésq; viginti tabulas tabernaculo, ad lat⁹ Me-
19 ridianū. Et quadraginta bases argēteas facies sub viginti tabulis: duæ bases erūt sub tabulâ unâ, in duob⁹ cardinibus ej⁹; & duæ bases sub tabulâ aliâ in duob⁹ cardinib⁹
20 ej⁹. Et in latere secundo tabernaculi, ad plagā Aquilo-
21 narē, erunt viginti tabulæ. Et quadraginta bases argenteæ: duæ bases sub unâ tabulâ, &
22 duæ bases sub aliâ tabulâ. Et ad posteriorē partē Occidentalē tabernaculi facies sex ta-
23 bulas. Et duas tabulas facies ad angulos tabernaculi, in
24 extremitate ej⁹. Et erunt cōjunctæ ab inferiori parte: simulque erunt conjunctæ *ad caput ejus*, in annulo uno: sic erit ambobus; hoc est duobus
25 angulis. Eruntq; octo tabulæ, & bases earū sedecim argenteæ: duæ bases sub unâ tabulâ, & duæ bases sub aliâ ta-
26 bulâ. Et facies vectes de lignis setī: quinq; ad continēdas tabulas uni⁹ lateris taber-
27 naculi. Et quinq; alios vectes, ad continēdas tabulas lateris secūdi tabernaculi: & quinq; vectes, ad continēdas tabulas posterioris partis tabernacu-
28 li, ad Occidentē. Et vectis medi⁹, qui mittetur per medias tabulas, transiet à sūmo usq;
29 ad summū. Tabulas autē cooperies auro, et annulos earū facies aureos; ut sint loca vectibus: vectes quoq; coope-
30 ries auro. Et eriges tabernaculū: juxta exēplar, quod tibi in
31 monte monstratū est. Faciésque velū, de hyacintho & purpurâ, et coccino, et bysso retortâ: opere artificis *faciet*
32 illud, figuris Cherubim. Et pones illud sup quatuor colūnas de lignis setim, coopertas auro; capita earū aurea: sup quatuor bases argenteas.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

16–32 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

16–32 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

16 *Decem cubitorum erit longitudo asseris unius; cubiti & dimidii cubiti latitudo asseris unius.*
17 *Duæ incastraturæ erunt asseri uni, correspondentes altera alteri: sic facies omnibus asseribus tabernaculi.*
18 *Facies etiam asseres pro tabernaculo; viginti asseres ad latus Meridionale.*
19 *Et quadraginta bases argenteas facies sub viginti asseribus; duas bases sub uno assere pro duabus incastraturis ejus; et duas bases sub assere uno pro duabus incastraturis ejus.*
20 *Ad latus verò secundum tabernaculi versùs Septentrionem, facies viginti asseres.*
21 *Et quadraginta bases eorum argenteas; duas bases sub assere uno, et duas bases sub assere uno.*
22 *Ad latera autem tabernaculi versùs Occidentē, facies sex asseres.*
23 *Duos quoq; asseres facies ad angulos tabernaculi in duobus lateribus.*
24 *Et geminabuntur infernè simul, eruntque gemini ad caput ejus in annulo uno, sic fiet utrisque duobus angulis.*
25 *Erunt igitur octo asseres, & bases eorum argenteæ, sedecim bases, unicuique asseri duæ bases.*
26 *Item facies vectes de lignis Setim quinque asseribus ex parte una tabernaculi.*
27 *Et quinque vectes asserib⁹ ex parte secunda tabernaculi, & quinque, vectes asseribus ex parte tabernaculi versùs duo latera Occidentalia.*
28 *Vectisque erit intermedius per medium asserū transiens ab extremo ad extremum.*
29 *Asseres autē teges auro, et annulos eorum facies aureos qui asserib⁹ inferendis inserviunt, tegesq; vectes auro.*
30 *Posteà eriges tabernaculum secundum dispositionem quæ tibi ostensa est in monte.*
31 *Facies quoque velū ex hyacintho, et purpurâ, & cocco dibapho, & bysso retortâ; opere plumario fient cum eo (1) Cherubim.*
32 *Et pones illud super quatuor columnas Setim opertas auro, quarum uncini erunt aurei, super quatuor bases argenteas.*

VER. SAM. (1) picturæ.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * عشر اذرع طول كل تختة * وذراع ونصف عرضها * وليكن لها صيران ملسنان احدهما بازا
17 الاخر * كذلك فاصنع في جميع تخاتج المسكن * واصنع التخاتج للمسكن * عشرين تختة في جهة مهب
18 الجنوب * واربعين قاعدة من فضة تصنعها تحت العشرين تختة * وليكن قاعدتان تحت كل تختة
19 لصيريها * ولجانب المسكن الثاني من جهة مهب الشمال تصنع عشرين تختة * واربعين قاعدة من
20 فضة * تحت كل تختة تكون قاعدتان * وفي موخر المسكن من الغرب تصنع ست تخاتج * وتختتين
21 تصنعهما في ركني المسكن في الزاويتين * ويكونان معتدلة من اسفل * وجميعا تكون معتدلة من
22 فوق بحلقة واحدة * كذلك يكون لكل ركنين * فتصير ثماني تخاتج وقواعدها من فضة ست عشر
23 قاعدة * وليكن قاعدتان تحت كل تختة * واصنع عوارض من خشب السنط * خمسا لتخاتج جانب
24 المسكن * وخمس عوارض لتخاتج جانب المسكن الثاني * وخمس عوارض لتخاتج جانب المسكن
25 للزوايا في الغرب * والعارضة الوسطي في جوف التخاتج نافذة من الطرف الي الطرف * وغش التخاتج
26 بذهب * واصنع لها حلقا من ذهب مكانا للعوارض * وغش العوارض ايضا بذهب * وانصب المسكن
27 بهيئته التي اريتها في الجبل * واصنع حجلة من اسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وعشر مسرور صنعة
28 حاذق تصنعه صورا * واصنعها علي اربعة اعمدة من سنط معشاة ذهبا * ولتكن رزاتها ذهبا
29 علي اربع قواعد من فضة *
30
31
32

Decem cubitorum erit longitudo cujuslibet tabulæ, & cubiti cum dimidio latitudo ejus. 16
Et habeant duos exertos limbos angulatos, unum è regione alterius: Simile fac omnibus tabulis habitaculi. 17
Et fac tabulas habitaculo, viginti tabulas versùs plagam unde flat Auster. 18
Et quadraginta bases ex argento facies sub viginti tabulis; & sint duæ bases sub qualibet tabula pro duobus limbis ejus. 19
Et in latere habitaculi secundo ad plagam unde flat Aquilo, facies viginti tabulas, 20
Et quadraginta bases ex argento; sub qualibet tabula erunt duæ bases. 21
Et in parte posteriori habitaculi ab Occidente facies sex tabulas. 22
Et duas tabulas facies in duabus pilis habitaculi in duobus angulis. 23
Et erunt æquales deorsum, similque erunt æquales desursum in uno circulo; sic fiet quibusvis duabus pilis. 24
Fientque octo tabulæ, & bases earum ex argento, sexdecim bases. Et sint duæ bases sub qualibet tabula. 25
Et fac transversa de ligno Santo, quinque pro tabulis lateris habitaculi. 26
Et quinque transversa pro tabulis secundi lateris habitaculi, & quinque transversa pro tabulis lateris habitaculi in angulis qui in Occidente. 27
Et transversum medium per concavum tabularum penetrans erit ab extremitate ad extremitatem. 28
Et tege tabulas auro, & fac illis ansas ex auro locum pro transversis; & tege transversa etiam auro. 29
Et erige habitaculum juxta formam suam quæ ostensa tibi est in monte. 30
Et fac velum ex hyacintho, & purpurâ, & tincturâ croci, & bysso retortâ; artificio peritissimi facies illud picturas. 31
Et fac illud super quatuor columnas ex Santo contectas auro. Et sint capitella earum ex auro, super quatuor bases ex argento. 32

ספר שמות : כו

introduces & ,uncinos subter velum dabis Et
33 וְנָתַתָּה אֶת־הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהֵבֵאתָ
dividet & ,testimonii arcam veli domo à illuc
שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה
.sanctitatum sanctitatem inter &,sanctitatem inter vobis velum
הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃
sanctitate in testimonii arcam super propitiatorium pones Et
34 וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת בְּקֹדֶשׁ
,velum extra ab mensam pones Et .sanctitatum
35 הַקֳּדָשִׁים׃ וְשַׂמְתָּ אֶת־הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ לַפָּרֹכֶת
tabernaculi costam super mensam contra candelabrum &
וְאֶת־הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
facies Et .aquilonis costam super dabis mensam & ,austrum ad
36 הַתֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל־צֶלַע צָפוֹן׃ וְעָשִׂיתָ
vermiculo & ,purpura & ,hyacintho ;tabernaculi ostium ad operimentum
מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
aulæo facies Et recamantis opere ,retorta bysso & ,cocci
37 שְׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ וְעָשִׂיתָ לַמָּסָךְ
: aurei eorũ uncini ,auro eas cooperies & ,Sittim columnas quinque
חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב
æris bases quinque eis fundes &
וְיָצַקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה אַדְנֵי נְחֹשֶׁת׃

CAP. XXVII. כז

cubitorum quinque : Sittim lignis altare facies Et
1 וְעָשִׂיתָ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת
,altare erit Quadratũ .latitudo cubitorum quinque &,longitudo
אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ
super ej⁹ cornua facies Et .ejus statura cubitorum trium &
2 וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ׃ וְעָשִׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל
cooperies & ,ejus cornua erunt ipso Ex .ejus angulis quatuor
אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ תִּהְיֶיןָ קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ
illud excinerandum ad ejus ollas facies Et .ære illud
3 אֹתוֹ נְחֹשֶׁת׃ וְעָשִׂיתָ סִּירֹתָיו לְדַשְּׁנוֹ
,ejus receptacula & ,ejus tridentes & ,ejus aspersoria & ,ejus scopas &
וְיָעָיו וּמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו וּמַחְתֹּתָיו
cribrum ei facies Et .æs facies ejus vasis Omnibus
4 לְכָל־כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת׃ וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִכְבָּר
anulos quatuor reti super facies Et .æris retis opere
מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבְּעֹת
.ejus extremitatibus quatuor super ,æris
נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו׃

Versio VULG. LAT.

33 Inferetur autem velum per
circulos, intra quod pones
arcam testimonii : quo &
Sanctuarium, & Sanctuarii sanctuaria dividentur.
34 Pones & propitiatorium super arcam testimonii in San-
35 cto sanctorum : Mensámque extra velum, & contra mensam candelabrum in latere tabernaculi Meridiano : mensa enim stabit in parte Aquilonis.
36 Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & bysso
37 retorta, opere plumarii. Et quinque columnas deaurabis lignorum Setim, ante quas ducetur tentorium : quarum erunt capita aurea, & bases æneæ.

CAP. XXVII.

1 FAcies & altare de lignis Setim : quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id est, quadrum, & tres cubitos
2 in altitudine. Cornua autem per quatuor angulos ex ipso erunt : & operies il-
3 lud ære. Faciésque in usus ejus lebetes ad suscipiendos cineres, & forcipes atque fuscinulas, & ignium receptacula : omnia vasa ex
4 ære fabricabis. Craticulámque in modum retis æneam : per cujus quatuor angulos erunt quatuor annuli ænei.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

33 Καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα (δ) ἐπὶ τοὺς
στύλους· καὶ εἰσοίσεις ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ
καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου· καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον τοῦ ἁγίου καὶ ἀναμέσον τοῦ
34 ἁγίου τῶν ἁγίων. Καὶ κατακαλύψεις τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυ-
35 ρίου ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. Καὶ (ε) ἐπιθήσεις τὴν τράπεζαν ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς Νότον· καὶ τὴν τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς Βοῤῥᾶν.
36 Καὶ ποιήσεις (ζ) ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου
37 κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ. Καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάσματι πέντε στύλους, καὶ χρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

MS.A. (δ) ἐπὶ τοὺς στύλους· (ε) θήσεις (ζ) ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου,

ΚΕΦ. κζ.

1 ΚΑὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε πήχεων (α) τὸ μῆκος, καὶ πέντε πήχεων (β) τὸ εὖρος· τετράγωνον ἔσαι τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πή-
2 χεων τὸ ὕψος αὐτοῦ. Καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν. ἐξ αὐτοῦ ἔσαι τὰ κέρατα, καὶ καλύψεις
3 αὐτὰ χαλκῷ. Καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ· καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον (γ) αὐτοῦ, καὶ πάν-
4 τα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις χαλκᾶ. Καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν· καὶ ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς (δ) ὑπὸ τὰ τέσσαρα κλίτη.

MS.A. Κεφ. κζ. (α) μῆκος, (β) εὖρος· (γ) αὐτοῦ· πάντα τὰ σκεύη ποιήσεις (δ) ἐπὶ τὰ

33 Et pones velamen super columnas. Et induces illuc intra velamen arcam testimonii : & dividet vobis velamen intermediùm sanctum & intermediùm sanctum sanctorum.
34 Et cooperies velamine arcam testimonii in sancto sanctorum.
35 Et impones mensam extra velamen; & candelabrum contra mensam in parte tabernaculi, quæ respicit ad Austrum : & mensam pones in parte tabernaculi quæ respicit Aquilonem.
36 Et facies (q) adductorium ostio tabernaculi de hyacintho, & purpura, & cocco torto, & bysso torta, opus variatoris.
37 Et facies velamini quinque columnas, & inaurabis illas auro : & capita earum aurea. Et conflabis eis quinque bases æreas.

CAP. XXVII.

1 ET facies altare ex lignis imputribilibus : quinque cubitorum longitudo, & quinque cubitorum latitudo ; quadrangulum erit altare ; & trium cubitorum altitudo ejus.
2 Et facies cornua in quatuor angulos. Ex ipso erunt cornua, & teges illa ære.
3 Et facies coronam altari : & operculum ejus, & phialas ejus, & fuscinulas ejus, & focum ejus, & omnia vasa ejus facies ænea.
4 Et facies ei craticulam opere reticulato æneam : & facies craticulæ quatuor annulos æneos ad quatuor latera.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
[illegible]
[illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܙ *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]

33 Et pone operimentum sub assere : & introduc illuc, intra operculum, arcam testimonii : duces eis velum inter sanctum sanctorum.
34 Et pones propitiatorium super arcam testimonii in sancto sanctorum.
35 Et pones mensam extra velum, & candelabrum è regione mensæ, ad latus tabernaculi Australe : mensam verò pones ad latus Aquilonare.
36 Fac etiam velum ostio tabernaculi ex flavo serico, & purpurâ, & tincturâ coccineâ, & bysso tortâ opere picturarum.
37 Et fac operimento quinque columnas ex hebeno, & obduc eas auro, & capitella earum ex auro : & fac eis quinque fulcra ænea.

CAP. XXVII.

1 PRæterea fac altare de ligno hebeni, cujus longitudo sit quinque cubitorum, & quinque cubitorum latitudo : quadratum sit altare : & trium cubitorum sit altitudo ejus.
2 Et fac cornua ejus super quatuor angulos ejus : ex ipso erunt cornua ejus : & obducito illud ære.
3 Et fac lebetes ejus ad ministerium ipsius, & radulas ejus, & fuscinulas ejus, & ahena ejus, & thuribula ejus : omnia autem vasa ipsius facies ex ære.
4 Fac etiam craticulam æneam ad modum retis ænei : & fac super craticulam quatuor annulos æneos in quatuor lateribus ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE. LAT.

תרגום אונקלוס

33 ותתן ית פרוכתא תחות פורפיא ותעיל תמן מגו לפרוכתא ית ארונא דסהדותא ותפריש פרוכתא לכון בין קודשא ובין קודש קודשיא: 34 ותתן ית כפורתא על ארונא דסהדותא בקודש קודשיא: 35 ותשוי ית פתורא מברא לפרוכתא וית מנרתא לקבל פתורא על סטר משכנא דרומא ופתורא תתן על סטר צפונא: 36 ותעביד פרסא לתרע משכנא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד ציר: 37 ותעביד לפרסא חמשא עמודי שטין ותחפי יתהון דהבא וויהון דהבא ותתיך להון חמשא סמכין דנחשא:

כז

1 ותעביד ית מדבחא דאעי שטין חמש אמין אורכא וחמש אמין פותיא מרבע יהי מדבחא ותלת אמין רומיה: 2 ותעביד קרנוהי על ארבע זויתיה מניה יהוין קרנוהי ותחפי יתיה נחשא: 3 ותעביד פסכתרותיה למספי קטמיה ומגרופיתיה ומזרקוהי וצנוריתיה ומחתיתיה לכל מנוהי תעביד נחשא: 4 ותעביד ליה סרדא עובד מצדתא דנחשא ותעביד על מצדתא ארבע עזקן דנחשא על ארבע סטרוהי:

Targ. Onkel.

33 Et pones velum sub fibulis: & introduces ibi ultra velum arcam testimonii: ut dividat velum vobis, inter sanctum, & inter sanctum sanctorum. 34 Ponésque propitiatorium super arcam testimonii: in sancto sanctorum. 35 Ponésque mensam extra velum; & candelabrú è regione mensæ, in latere meridionali tabernaculi: & mensam pones in latere Aquilonari. 36 Faciésque velum in ostio tabernaculi; ex hyacintho & purpurâ, & coccino, & bysso retortâ: opere polymitarii. 37 Et facies velo quinque columnas de lignis setim; & cooperies eas auro, capita earum erunt ex auro: & fundes eis quinque bases æneas.

CAP. XXVII.

1 FAciésque altare de lignis setim: quinque cubitos habebit longitudo ejus, & quinque cubitos latitudo, quadratum erit altare; & tres cubitos habebit altitudo ejus. 2 Faciésque cornua ejus super angulos ejus; ex ipso erunt cornua ejus: & operies illud ære. 3 Et facies lebetes, ut colligatur cinis; & batilia ejus, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula ejus: omnia vasa ejus facies ex ære. 4 Et facies ei craticulam, opere retis ex ære: & facies super rete quatuor annulos ex ære; super quatuor lateribus ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

33 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

33 Pones autem velum sub circulis, et introduces illuc, intra velum, arcam testimonii; dividétque vobis velũ inter sanctũ, et inter sanctũ sanctorum. 34 Ponésq; propitiatoriũ super arcam testimonii in sancto sanctorum. 35 Et collocabis mensam extra velum, et candelabrum è regione mensæ ad latus tabernaculi versùs austrũ; mensámq; pones ad partẽ septentrionalem. Et facies altare, ut adoleas incensum; ex lignis Setim facies illud: cubiti erit longitudo ejus, et cubiti latitudo ejus; quadratum erit, duorúmq; cubitorum altitudo ejus, ex ipso cornua ejus. Teges quoque illud auro puro, tectum ejus, et parietes ejus in circuitu, et cornua ejus. Et facies ei coronam aureã in circuitu, et duos annulos aureos facies ei subter coronam ejus super duo latera ejus; facies eos ad duas partes ejus, & erunt (k) receptacula vectium quibus illud portetur: facies quoque vectes illos ex lignis Setim, & teges eos auro; ponésq; illud ante velum quod est super arcam testimonii, quo tecũ conveniam. Et adolebit super illud Aaron incensum aromatum singulis matutinis: cùm disponet lucernas, adolere illud curabit. Et cùm accendet lucernas Aaron, inter duas vesperas adolebit illud. Incensum erit perpetuum coram Domino in generationib[9] vestris. Non offeretis super illud incensũ alienum, neq; holocaustum, neque oblationem, neque libamen libabitis super illud. Et expiabit Aaron super cornua ejus: semel in anno expiabit super illud in generationibus vestris. Sanctum sanctorum est Domino. Facies 36 præterea auleum ad portam tabernaculi ex hyacintho, purpurâ, & cocco dibapho, & bysso retortâ opere acupicto. Facies verò 37 aulæo quinque columnas Setim, quas teges auro puro, & uncinos earum aureos, & conflabis eis quinque bases æreas.

CAP. XXVII.

ET facies altare ex lignis 1 Setim, quinque cubitorũ erit longitudo, & quinque cubitorũ latitudo; quadratum erit altare, sed trium cubitorum altitudo ejus. Facies etiam cornua eius 2 super quatuor angulos eius: ex ipso erunt cornua ejus, & teges illud ære. Item facies ollas e- 3 jus ad suscipiendos cineres, & palas eius, & (a) crateres eius, & fuscinulas eius, & ignis receptacula; omnia vasa eius facies ærea. Facies quoq; illi cra- 4 ticulam opere reticulato æneam, faciésque super rete quatuor annulos æreos in quatuor extremitatibus ejus.

VER. SAM. (k) pro locis vectibus (a) scutellas ejus,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

33 وعلق الحجلة تحت الشطايا * وادخل هناك من داخل الحجلة صندوق الشهادة * فتفصل
34 الحجلة بين القدس وبين خاص الاقداس * واضع الغشاء على صندوق الشهادة في خاص
35 الاقداس * وصير المائدة من خارج الحجلة * والمنارة حيالها الى جانب المسكن الجنوبي والمائدة
36 اجعلها الى الجانب الشمالي * واصنع سترا لباب الخباء من اسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وبز
37 مبرور صنعة رقام * واصنع للستر خمسة اعمدة من سنط * وغشها بذهب * ولتكن رزاتها من
ذهب * وافرغ لها خمس قواعد نحاس * الفصل السابع والعشرون *
1 * واصنع مذبح القرابين من خشب السنط وليكن طوله خمس اذرع * وعرضه خمس اذرع * مربعا
2 يكون المذبح وسمكه ثلاث اذرع * واصنع سرفاته على اربع زواياه منه تكون سرفه * وغشه بنحاس
3 * واصنع صناته لرماده ومجارفه وكراسيه ومساكه ومجامره * جميع انيته تصنعها من نحاس * واصنع
4 له سردا على صنعة الشبكة النحاس * واصنع في الشبكة اربع حلقات من نحاس في اربعة الاطراف

Et appende velum sub orbiculis, et introduc illuc, intus velum, arcam testamenti: 33 dividétque velum inter Sanctuarium, & inter Præcipuum sacrorum. Et fac velum 34 super arcã testimonii in Præcipuo sanctorum. Et pone mensam extra velum, & 35 candelabrum contra eam ad latus tabernaculi Australe, & mensam pone ad latus Aquilonare. Et fac velamen januæ 36 tabernaculi ex hyacintho, & purpurâ, & tincturâ croci, & bysso retortâ artificio plumario. Et facito velamini quinque co- 37 lumnas ex Santo, & tege eas auro, & sint capitella earum ex auro, & funde eis quinque bases æris.

CAP. XXVII.

ET fac altare sacrificiorum ex ligno 1 Santo. Et sit longitudo ejus quinq; cubitorum, & latitudo ejus quinq; cubitorum; quadratum erit altare, & triũ cubitorũ crassitudo ejus. Et fac prominentes oras e- 2 jus juxta quatuor angulos ejus; ex ipso erunt prominentes oræ ejus; & contege illud ære. Et fac canistra ejus pro cinere 3 ejus, & palas ejus, & forcipes ejus, & fuscinulas ejus, & focos ipsius, et omnia vasa ejus facies ex ære. Et fac ei craticu- 4 lam secundùm artificium retis ænei: & facito in reti quatuor ansas ex ære, in quatuor extremitatibus.

ספר שמות : כז

rete erit & ,infra de altaris ambitum subter illud pones Et
5 ונתתה אתה תחת כרכב המזבח מלמטה והיתה הרשת
lignis vectes ,altari vectes facies Et .altaris medium ad usque
6 עד חצי המזבח: ועשית בדים למזבח בדי עצי
,anulos in ejus vectes inducentur Et .ære eos cooperies & : Sittim
7 שטים וצפית אתם נחשת: והובא את־בדיו בטבעת
.illud ferendo in altaris lateribus duobus super vectes erunt &
והיו הבדים על־שתי צלעת המזבח בשאת אתו:
te fecit videre Quemadmodũ .illud facies tabularum Cavum
8 נבוב לחת תעשה אתו כאשר הראה אתך
angulum ad tabernaculi atrium facies Et .facient sic ,monte in
9 בהר כן יעשו: ועשית את חצר המשכן לפאת
cubito in Centum .retorta bysso atrio Funde .austrum ad meridiei
נגב־תימנה קלעים לחצר שש משזר מאה באמה
earum bases & ,viginti ejus columnæ Et .unum angulum ad longitudo
10 ארך לפאה האחת: ועמדיו עשרים ואדניהם
sic Et .argenti earum circuli & ,columnarũ uncini ;æris viginti
11 עשרים נחשת ווי העמדים וחשקיהם כסף: וכן
ejus colũnæ & :longitudine ,centum fundæ longitudine in aquilonis angulum ad
לפאת צפון בארך קלעים מאה ארך ועמדו
,columnarum uncini ,æris viginti earum bases & ,viginti
עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי העמדים
fundæ ,maris angulum ad atrii latitudo Et .argenti earum circuli &
12 וחשקיהם כסף: ורחב החצר לפאת ים קלעים
.decem earum bases & ,decem earum columnæ :cubitorum quinquaginta
חמשים אמה עמדיהם עשרה ואדניהם עשרה:
quinquaginta orientem ad anteriorem angulum ad ,atrii latitudo Et
13 ורחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים
,humero fundæ cubitorum quindecim Et .cubiti
14 אמה: וחמש עשרה אמה קלעים לכתף
secundo humero Et ,tres earum bases & ,tres earum columnæ
15 עמדיהם שלשה ואדניהם שלשה: ולכתף השנית
earum bases & ,tres earum columnæ ;fundæ quindecim
חמש עשרה קלעים עמדיהם שלשה ואדניהם
,hyacintho cubitorum viginti operimentum atrii portæ Et .tres
16 שלשה: ולשער החצר מסך עשרים אמה תכלת
.recamantis opere ,retorta bysso & ,cocci vermiculo & ,purpura &
וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה רקם
columnæ Omnes .quatuor earum bases & ,quatuor earum Columnæ
17 עמדיהם ארבעה ואדניהם ארבעה: כל־עמודי
earum bases & ,argentei earũ uncini ,argento cinctæ circum atrii
החצר סביב מחשקים כסף וויהם כסף ואדניהם
quinquaginta latitudo & ,cubito in centum atrii Longitudo .ærei
18 נחשת: ארך החצר מאה באמה ורחב חמשים
,retorta bysso ,cubitorum quinque statura & ,quinquaginta in
בחמשים וקמה חמש אמות שש משזר
omni in tabernaculi vasis Omnibus .æreæ earum bases &
19 ואדניהם נחשת: לכל כלי המשכן בכל
atrii clavi omnes & ,ejus clavi omnes & ,ejus servitio
עבדתו וכל־יתדתיו וכל־יתדת החצר
.æs
נחשת:

Versio VULG. LAT.

5 Quos pones subter arulam al-
taris: eritq; craticula usq; ad
6 altaris mediũ. Facies et vectes
altaris de lignis Setim duos,
quos operies laminis æneis.
7 Et induces per circulos, eruntque
que ex utroq; latere altaris ad
8 portandum. Non solidum, sed
inane & cavum intrinsecus fa-
cies illud, sicut tibi in monte
9 monstratum est. Facies & a-
trium tabernaculi, in cuj⁹ Au-
strali plaga contra Meridiem
erunt tentoria de bysso retor-
ta: centum cubitos unum la-
10 tus tenebit in longitudine. Et
columnas viginti cum basibus
totidem æneis, quæ capita cum
cælaturis suis habebunt argẽ-
11 tea. Similiter & in latere A-
quilonis per longũ erunt ten-
toria centũ cubitorũ, columnæ
viginti, & bases æneæ ejusdem
numeri, & capita earum cum
12 cælaturis suis argentea. In la-
titudine verò atrii, quod re-
spicit ad Occidentem, erunt
tentoria per quinquaginta cu-
bitos, & columnæ decem, ba-
13 sésque totidem. In ea quoque
atrii latitudine, quæ respicit
ad Orientem, quinquaginta
14 cubiti erunt. In quibus quin-
decim cubitorũ tentoria lateri
uno deputabuntur, columnæ-
15 que tres & bases totidem. Et
in latere altero erunt tentoria
cubitos obtinẽtia quindecim,
columnæ tres, & bases totidẽ.
16 In introitu verò atrii fiet ten-
toriũ cubitorũ viginti ex hya-
cintho & purpura, coccóque
bis tincto, & bysso retorta, o-
pere plumarii: columnas ha-
bebit quatuor, cum basib⁹ to-
17 tidẽ. Omnes columnæ atrii
per circuitum vestitæ erunt ar-
genteis laminis, capitibus ar-
18 genteis, & basibus æneis. In
longitudine occupabit atrium
cubitos centum, in latitudine
quinquaginta, altitudo quin-
que cubitorum erit: fietque de
bysso retorta, & habebit bases
19 æneas. Cuncta vasa taberna-
culi in omnes usus & ceremo-
nias, tam paxillos ejus quàm
atrii, ex ære facies.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Καὶ ὑποθήσεις αὐτὰς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ
θυσιαστηρίου κάτωθεν. ἔσται δὲ ἡ ἐσχάρα (ε) ἕ-
6 ως τοῦ ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ (ζ) ποιή-
σεις τῷ θυσιαστηρίῳ ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων
ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις αὐτοὺς χαλκῷ.
7 Καὶ εἰσάξεις (η) τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δα-
κτυλίους· καὶ ἔστωσαν (θ) ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ
8 τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό. Κοῖλον
σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό· κατὰ τὸ παραδειχ-
θέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω (ι) ποιήσεις αὐτό.
9 Καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ· εἰς τὸ κλίτος
τὸ πρὸς Λίβα ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κε-
κλωσμένης· μῆκος ἑκατὸν πηχῶν τῷ ἑνὶ
10 κλίτει. (κ) Καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, (λ) καὶ
αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ, καὶ οἱ κρίκοι
11 αὐτῶν καὶ αἱ (μ) ψαλίδες ἀργυραῖ. Οὕτως τῷ
κλίτει τῷ (ν) πρὸς ἀπηλιώτην, ἱστία ἑκατὸν
πηχῶν μῆκος· καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ
αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ οἱ (ξ) κρί-
κοι καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύλων, καὶ αἱ (ο) βάσεις
12 αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. Τὸ δὲ εὖρος
τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ θάλασσαν, ἱστία πεντήκοντα
πηχῶν· στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ βάσεις αὐτῶν
13 δέκα. Καὶ εὖρος τῆς (π) αὐλῆς τῆς πρὸς Νό-
τον, ἱστία πεντήκοντα πηχῶν· στῦλοι αὐτῶν
14 δέκα, καὶ βάσεις αὐτῶν δέκα. Καὶ πεντεκαί-
δεκα πηχῶν (ρ) τὸ ὕψος τῶν ἱστίων τῷ κλίτει
τῷ ἑνί· στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, (σ) καὶ αἱ βάσεις αὐ-
15 τῶν τρεῖς. Καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον (τ) δε-
καπέντε πηχῶν τῶν ἱστίων τὸ ὕψος· στῦ-
λοι αὐτῶν τρεῖς, (σ) καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς.
16 Καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς κάλυμμα· εἴκοσι πη-
χῶν τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ
κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμέ-
νης τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδευτοῦ· στῦλοι αὐ-
τῶν τέσσαρες (σ) καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσ-
17 σαρες. Πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ
κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ, καὶ αἱ κεφαλίδες
αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ.
18 Τὸ δὲ μῆκος τῆς αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν·
καὶ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντήκοντα· καὶ
ὕψος πέντε πηχῶν ἐκ βύσσου κεκλωσμέ-
19 νης, (υ) καὶ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. Καὶ πᾶ-
σα ἡ (φ) κατασκευὴ καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα
καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ.

Et suppones eos sub craticula al-
taris ab imo. Erit autem craticula
usque ad mediũ altaris. Et facies 6
altari gestatoria ex lignis impu-
tribilibus, et inærabis ea æramen-
to. Et introduces gestatoria in 7
annulos: & sint gestatoria secun-
dùm latera altaris in portando
illud. Concavum tabulatũ facies 8
illud: secundùm id quod tibi de-
monstratum est in monte, sic fa-
cies illud. Et facies atrium ta- 9
bernaculo. In latere, quod respicit
ad (a) Africum, tentoria atrii ex
bysso torta: longitudo centum cu-
bitorum (b) uni lateri. (c) Et co- 10
lumnæ (d) earum viginti, et bases
earum æreæ viginti, et circuli ea-
rum & (e) arcus argentei. Sic la- 11
teri, quod ad Subsolanum, tento-
ria centum cubitorum longitudo:
et columnæ eorũ viginti, & bases
earum æreæ viginti: & circuli, et
arcus columnarum, & bases ea-
rum inargentatæ argento. Et la- 12
titudo atrii (f) quæ ad Mare, ten-
toria quinquaginta cubitorũ: co-
lumnæ eorum decem, & bases
earum decem. Et latitudo atrii 13
quod ad Austrum, tentoria quin-
quaginta cubitorum: columnæ eo-
rum decem, et bases earum decem.
Et quindecim cubitorum altitu- 14
do tentoriorũ lateri uni: colum-
næ eorum tres, & bases earum
tres. Et latus secundum, quinde- 15
cim cubitorũ tentoriorũ altitu-
do: columnæ eorum tres, & bases
earum tres. Et portæ atrii teg- 16
men: viginti cubitorum altitudo
ex hyacintho, & purpura, & coc-
co (g) torto, & bysso torta, varie-
tate (h) acu-picti: columnæ eorum
quatuor, et bases earum quatuor.
Omnes columnæ atrii in circuitu 17
inargentatæ argento, & capita
earum argentea, & bases earum
æreæ. Longitudo autem atrii cen- 18
tum per centum, & latitudo
quinquaginta ad quinquaginta;
& altitudo quinque cubitorum
ex bysso torta, & bases earum
æreæ. Et omnis supellex & 19
omnia instrumenta & paxilli
atrii sunt ærei.

MS. A. (ε) ἕως ἡμίσους (ζ) ποιήσεις φορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ (η) τοὺς φορεῖς (θ) οἱ φορεῖς κατὰ τὰ δύο πλευρὰ τοῦ (ι) ποιήσεις. Καὶ (κ) Καὶ στῦλοι (λ) καὶ βάσεις (μ) ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. (ν) πρὸς Βοῤῥᾶν, (ξ) κρίκοι αὐτῶν καὶ (ο) βάσεις περιηργυρωμέναι (π) αὐλῆς τὸ πρὸς ἀνατολάς, (ρ) τῶν ἱστίων τὸ ὕψος (σ) καὶ βάσεις. (τ) πεντεκαίδεκα (υ) καὶ αἱ βάσεις (φ) ὑποσκευὴ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Pone illam ad margines altaris infernè, sitq; 5
craticula usque ad medium altaris. Fac etiam 6
vectes altari, vectes de ligno hebeni, & ob-
duc eos ære. Et immitte vectes in annulos, 7
sintque ad utrumque latus altaris cùm gesta-
bunt illud. Cavum ex tabulis facies illud: 8
quemadmodum ostendi tibi in monte, sic fa-
cietis. Fac etiam atrium tabernaculo ad 9
plagã venti Australis: ordines atrii ex bysso
torta: centũ cubitorum erit longitudo ordi-
nis cujuslibet. Columnæ verò ejus, viginti: 10
& fulcra earum viginti ex ære: & capitella
columnarum, eorúmq; linimentum ex argen-
to. Et similiter ex plaga Aquilonari per lon- 11
gitudinem, *pones* ordinem centum cubito-
rum: columnæ verò ejus erunt viginti: &
fulcra earum viginti ex ære: & capitella
columnarum eorúmq; linimentum ex argen-
to. Latitudo verò atrii ad plagam occiden- 12
talem *occupabit* ordines quinquaginta cu-
bitorum: & columnæ eorum decem: & ful-
cra earum decem. Et latitudo atrii ad plagã 13
véti Orientalis, quinquaginta erit cubitorũ.
Et quindecim cubitos habebunt ordines la- 14
teris unius: eorúmq; columnæ erunt tres, &
fulcra earũ tria. Et in latere secundo quin- 15
decim ordines, & eorum columnæ tres, ea-
rúmq; fulcra tria. Et ostio atrii velum vi- 16
ginti cubitorum ex flavo serico, & purpurã,
& tincturã coccineã, & bysso torta, opere
picturæ; colũnæ eorũ quatuor, & fulcra ea-
rum quatuor. Omnes colũnæ atrii per circui- 17
tũ erũt obductæ argento, & capitella earum
ex argento, & fulcra earum ex ære. Longi- 18
tudo verò atrii erit centum cubitorum, & la-
titudo ejus quinquaginta in quinquaginta, &
altitudo ejus quinque cubitorũ ex bysso tor-
ta, & fulcra eorum ex ære. Omnia vasa ta- 19
bernaculi, & omne ministeriũ ejus, cunctiq;
clavi ejus, & omnes clavi atrii, ænei erunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

ויתן יתה תחות סובבא דמדבחא
מלרע ויהי מצדתא עד פלגות
מדבחא: ותעביד אריחיא למדבחא
אריחי דאעי שטין ותחפי יתהון
נחשא: ויעל ית אריחוהי בעזקתא
ויהון אריחיא על תרין ספרי
מדבחא במטל יתיה: חליל לוחין
תעביד יתיה כמא דאחזיתך
בטורא כן יעבדון: ותעביד ית דרת
משכנא לרוח עבר דרומא סרדין
לדרתא דבוץ שזיר מאה באמין
ארכא לרוחא חדא: ועמודוהי
עסרין וסמכיהון עסרין דנחשא ווי
עמודיא וכבושיהון כסף: וכן לרוח
צפונא בארכא סרדין מאה
ארכא ועמודוהי עסרין וסמכיהון
עסרין נחשא ווי עמודיא וכבושיהון
כסף: ופותיא דדרתא לרוח מערבא
סרדין חמשין אמין עמודיהון עסרא
וסמכיהון עסרא: ופותיא דדרתא
לרוח קדומא מדנחא חמשין אמין:
וחמש עסרי אמין סרדין לעברא
עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא:
ולעברא תנינא חמש עסרי סרדין
עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא:
ולתרע דרתא פרסא עסרין אמין
תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
שזיר עובד צייר עמודיהון ארבעא
וסמכיהון ארבעא: כל עמודי
דרתא סחור סחור מכבשין כסף
וויהון דכסף וסמכיהון נחשא:
ארכא דדרתא מאה באמין
ופותיא חמשין בחמשין ורומא
חמש אמין דבוץ שזיר וסמכיהון
דנחשא: לכל מאני משכנא בכל
פולחניה וכל סכוהי וכל
סכי דדרתא דנחשא:

5 Et pones eã sub circulo altaris, deorsum: & erit rete usq; 6 ad dimidiũ altaris. Et facies vectes altaris; de lignis setim: 7 & cooperies eos ære. Et *inducet* vectes per annulos: & erunt vectes in duob⁹ lateribus altaris, quando portabũt 8 illud. Concavũ ex tabulis facies illud: sicut ostensũ est ti- 9 bi in monte, sic facient. Faciésq; atriũ tabernaculi: in cuj⁹ Australi plaga erunt cortinæ de bysso retorta, centũ cubitorum longitudinis in plagã 10 vnã. Et columnæ ej⁹ viginti, & bases earũ viginti, ex ære: capita columnarũ & cælatu- 11 ræ earũ erunt de argento. Et similiter in latere Aquilonis, erunt cortinæ longitudinis centũ cubitorũ: & columnæ ej⁹ viginti, & bases earũ viginti, ex ære; capita columnarum & cælaturæ earũ erunt 12 de argento. Et in latitudine atrii, ad lat⁹ Occidentale, erunt cortinæ longitudinis quinquaginta cubitorũ: columnæ earũ decẽ, & bases e- 13 arũ decẽ. Et latitudo atrii, ad lat⁹ Orientale, erit quinqua- 14 ginta cubitorum. Et cortinæ quindecim cubitorũ erunt in uno latere: columnæ earum 15 tres, & bases earũ tres. Et in secundo latere, cortinæ quindecim cubitorũ erunt: columnæ earũ tres, & bases ea- 16 rum tres. Et in ostio atrii erit tentoriũ viginti cubitorũ; ex hyacintho et purpurâ, et coccino, et bysso retortâ, opere polymitario: columnæ ejus quatuor, et bases ej⁹ quatuor. 17 Omnes columnæ atrii ꝑ circuitũ cælatæ erunt argento; capita earũ erunt argentea: 18 et bases earũ erũt ex ære. Lõgitudo autẽ atrii erit centũ cubitorũ, et latitudo quinquaginta, et altitudo cortinarũ quinq; cubitorũ ex bysso retortâ: & bases earũ ex ære. 19 Omnia vasa tabernaculi, in omne ministerium ejus: & omnes paxilli ejus, & omnes paxilli atrii, erunt ex ære.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAMAR.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 Ponésq; eam sub ambitũ altaris infernè, perveniétq; rete usque ad medium altaris. 6 Facies deinde vectes altari, vectes de lignis Setim, & 7 teges eos ære. Et introduces vectes in annulos; eruntque vectes super duo latera alta-8 ris cùm portabitur. Concavum tabulatum facies illud, sicut ostensũ tibi est in mon-9 te, sic facient. Atrium quoq; tabernaculi facies. Ad plagam Meridionalem tapetes ocellati erũt atrio ex bysso retorta; centum cubitorũ erit 10 longitudo ex latere uno. Et columnæ ejus viginti, basésque ejus viginti æreæ; & uncini earũ, arcusq; argentei. 11 Ita erit lateri Septentrionali: Tapetũ ocellatorũ longitudo erit centũ cubitorum; columnæ earũ viginti, & bases earum viginti æreæ: uncini verò earũ, et circuli argentei. 12 Ad latitudinẽ autẽ atrii ex latere Occidentali tapetes ocellati quinquaginta cubitorũ; colũnæ earũ decẽ, et bases 13 earũ decẽ æreæ. Ad latitudinẽ quoq; atrii ex parte Orientali ad Orientẽ quinquaginta 14 cubiti. Quindecim cubitorũ tapetes ocellati uni lateri: columnæ eorum tres, basésque 15 eorũ tres æneæ. Atque ad secundũ latus quindecim cubitorũ tapetes ocellati, columnæ eorũ tres, & bases eorũ 16 tres æreæ. Ad portã autem atrii erit aulæũ viginti cubitorũ, ex hyacintho, et purpurâ, & cocco dibapho, & byssõ retortâ, opere acupicto: & columnæ ejus quatuor, basésque 17 ejus quatuor æreæ. Omnes colũnæ atrii in circuitu cinctæ erunt argento, uncinique earũ argẽtei, sed bases earũ æreæ. 18 Longitudo atrii erit centum cubitorum, latitudo quinquaginta cubitorum, sed altitudo quinque cubitorum ex bysso retorta, & bases eius 19 æreæ. Faciesquoque omnia vasa tabernaculi pro omni ministerio eius, singulos quoque clavos, & paxillos atrii æneos: Fac etiam vestes ex hyacintho, & purpurâ, & cocco duplici ad ministrandum cum illis in sanctuario.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * واجعلها تحت سرجب المذبح من اسفل * فيبلغ الي نصفه * واصنع للمذبح دهوقا من خشب الشط
6 وغشها بنحاس * وادخل دهوقه في الحلق * ويكون علي جانبي المذبح اذا حمل * من الواح
7 مجوفة تصنعه * كما اريت في الجبل كذلك يصنعون * واصنع سرادق المسكن من جهة مهب الجنوب
8 فلوع السرادق عشر مسرور مائة دراع طولها في الجهة الواحدة * وعمدها فلتكن عشرين
9 وقواعدها عشرين من نحاس * واجعل روافين العمد وطلاها فضة * وكذلك لجهة الشمال في الطول
10 فلوع طولها مائة دراع * واعمدتها عشرون * وقواعدها عشرون من نحاس * وروافين الاعمدة
11 وطلاوها من فضة * وعرض السرادق من جهة الغرب يكون فلوعا خمسين دراعا * وعمدها عشر
12 وقواعدها عشر وعرض السرادق من جهة الشرق خمسين دراعا * منها خمس عشر دراعا فلوع
13 للكم * وعمدها ثلثه * وقواعدها ثلث * وللكم الثاني فلوع طولها خمس عشر دراعا * واعمدتها
14 ثلثه * وقواعدها ثلث * ولباب السرادق ستر طوله عشرون دراعا من اسمانجون وارجوان وصبغ
15 قرمز وعشر مسرور * وله خمسه اعمدة * وقواعدها اربع * وجميع عمد السرادق مستديرا تكون
16 مطلية فضة * وروافينها من فضة * وقواعدها من نحاس * طول السرادق مائة دراع * وعرضه
17 خمسون دراعا بالخمسين * وسمكه خمس ادرع من عشر مسرور * وقواعده من نحاس * وسائر انية
18 المسكن التي في جميع خدمته * وجميع اوتاده واوتاده السرادق من نحاس *
19

Et pone illud sub longitudine altaris deorsum, ut pertingat ad dimidiũ ejus. Et facito altari vectes de ligno Santo, & tege eos ære. Et immitte vectes ejus in ansas, et erunt super utrumq; latus altaris cùm gestabitur. Ex tabulis concavis facies illud: ut ostensum est tibi in monte, sic facient. Et fac tentorium habitaculi in parte ex quâ flat Auster, vela tentorii de bysso retorta, eorumq; longitudo centũ cubitorũ ex unâ plagâ: Et columnæ eorum sint viginti, & bases eorũ viginti ex ære. Et fac capitella columnarum et linimẽtum eorũ ex argento. Et similiter ad plagam Aquilonarẽ per longitudinẽ, vela quorum lõgitudo sit cẽtum cubitorum: et columnæ eorum viginti, et bases earum viginti ex ære; et capitella columnarum, et linimẽtum eorum ex argento. Et latitudo tentorii ex plagâ Occidentali, erunt vela quinquaginta cubitorum: et columnæ ejus decẽ, et bases ejus decẽ. Et latitudo tentorii ex parte Orientis, quinquaginta cubitorum. Ex quibus quindecim cubiti dabuntur velis manicæ: & columnæ ejus tres, & bases ejus tres. Et manicæ secundæ velis dabis longitudinis quindecim cubitorum: & columnæ ejus tres, & bases ejus tres. Et ostio tentorii fit velum cujus longitudo sit viginti cubitorum, ex hyacintho, et purpurâ, et tincturâ croci, et bysso retortâ: et habeat quinq; columnas, et earũ bases quatuor. Et omnes columnæ tentorii per circulum erunt contectæ argento, et capitella earũ ex argento, & bases earũ ex ære. Longitudo tentorii, centum cubitorum; & latitudo ejus quinquaginta cubitorum in quinquaginta; & crassitudo ejus quinque cubitorum de bysso retorta: & bases ejus ex ære. Et cuncta vasa habitaculi, quæ sunt in omne ministerium ejus, & omnes paxilli ejus & paxilli tentorii, ex ære. 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

20 ואתה תצוה את־בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך
כתית למאור להעלת נר תמיד: באהל
21 מועד מחוץ לפרכת אשר על־העדת יערך אתו אהרן
ובניו מערב עד־בקר לפני יהוה חקת עולם
לדרתם מאת בני ישראל:

CAP. XXVIII. כח

1 ואתה הקרב אליך את־אהרן אחיך ואת־בניו
אתו מתוך בני ישראל לכהנו־לי אהרן נדב
ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן: ועשית בגדי־
3 קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת: ואתה תדבר
אל־כל־חכמי־לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו
4 את־בגדי אהרן לקדשו לכהנו־לי: ואלה
הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת
תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי־קדש לאהרן אחיך
5 ולבניו לכהנו־לי: והם יקחו את־הזהב ואת־
6 התכלת ואת־הארגמן ואת־תולעת השני ואת־השש:
ועשו את־האפד זהב תכלת וארגמן תולעת שני
ושש משזר מעשה חשב: שתי כתפת חברת יהיה־לו
8 אל־שני קצותיו וחבר: וחשב אפדתו אשר
עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן
9 ותולעת שני ושש משזר: ולקחת את־שתי אבני־
10 שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל: ששה
משמתם על האבן האחת ואת־שמות הששה הנותרים
11 על־האבן השנית כתולדתם: מעשה חרש אבן
פתוחי חתם תפתח את־שתי האבנים על־שמת בני
ישראל מסבת משבצות זהב תעשה אתם:

Versio VULG. LAT.

20 Præcipe filiis Israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum, piloque contusum: ut ardeat lucerna semper
21 In tabernaculo testimonii, extra velum quod oppansum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron & filii ejus, ut usque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

1 Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi; Aaron, Nadab, & Abiu, Ele-
2 azar, & Ithamar. Faciésque vestem sanctam Aaron fratri
3 tuo in gloriam & decorem. Et loquêris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentiæ, ut faciant vestes Aaron, in quibus sanctificatus
4 ministret mihi. Hæc autem erunt vestimenta quæ facient; Rationale, & superhumerale, tunicam & lineam strictam, cidarim & balteum. Facient vestimenta sancta fratri tuo Aaron & filiis ejus, ut sacerdo-
5 tio fungantur mihi. Accipiéntque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccúmque bis
6 tinctum, & byssum. Facient autem superhumerale de auro & hyacintho & purpura, coccóque bis tincto & bysso re-
7 torta, opere polymito. Duas oras junctas habebit in utroque latere summitatum, ut in
8 unum redeant. Ipsa quoque textura & cuncta operis varietas erit ex auro, et hyacintho, & purpura, coccóque bis tin-
9 cto, & bysso retorta. Suméſq; duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum
10 Israel. Sex nomina in lapide uno, & sex reliqua in altero, juxta ordinem nativitatis eo-
11 rum. Opere sculptoris & cælaturâ gemmarii, sculpes eos nominib⁹ filiorũ Israel, inclusos auro atq; circundatos.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον (χ) ἐξ ἐλαίων ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς (ψ) φῶς καῦσαι, ἵνα καίηται λύχνος διαπαντὸς
21 Ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει (ω) αὐτὸ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωῒ, (α) ἐναντίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

MS. A. (χ) ἐξ αἰλαίων ἀτρύγητον (ψ) φῶς, ἵνα (ω) αὐτὸν (α) ἔναντι

ΚΕΦ. κη'.

1 Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς σεαυτὸν τόν τε Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς (α) αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἱερατεύειν μοι Ἀαρὼν, καὶ Ναδὰβ, καὶ Ἀβιοὺδ, καὶ Ἐλεάζαρ, καὶ (β) Ἰθάμαρ υἱοὺς Ἀαρών.
2 Καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν Ἀαρὼν τῷ ἀ-
3 δελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. Καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα (γ) πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως. καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν Ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει
4 μοι. Καὶ αὗται αἱ στολαὶ, ἃς ποιήσουσι. τὸ περιστήθιον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶνα κοσυμβωτὸν, καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁγίας Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ
5 ἱερατεύειν μοι. Καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ (δ) τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον.
6 Καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κε-
7 κλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν ποικιλτοῦ. Δύο (ε) ἐπωμίδες συνέχουσαι ἔσονται αὐτῷ ἑτέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν (ζ)
8 ἐξηρτημέναι. Καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων ὅ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ, κατὰ τὴν ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται ἐκ (η) χρυσίου καθαροῦ, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου,
9 καὶ βύσσου κεκλωσμένης. Καὶ λήψῃ τοὺς δύο λίθους, λίθους σμαράγδου, καὶ γλύψεις (θ) ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
10 Ἓξ ὀνόματα ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα, καὶ τὰ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν
11 δεύτερον κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν. Ἔργον λιθουργικῆς τέχνης· γλύμμα σφραγῖδος διαγλύψεις τοὺς δύο (ι) λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

MS. A. Κεφ. κη'. (α) αὐτοῦ ἐκ (β) Ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς (γ) πνεύματος αἰσθήσεως. καὶ ποιήσουσιν (δ) τὴν ὑάκινθον, (ε) ἐπωμίδες ἔσονται αὐτῷ, συνέχουσαι αὐτῷ ἑτέρα, (ζ) ἐξηρτισμέναι. (η) χρυσίου καὶ (θ) ἐπ' αὐτοῖς (ι) λίθους, διαγλύψεις ἐπὶ τοῖς

20 *Et tu præcipe filiis Israel: & sumant sibi oleum (ψ) ex olivis, defecatum, purum, contusum, ad lumen (ω) accendendum; ut ardeat lucerna semper*
21 *In tabernaculo testimonii. Extra velamen, quod est super testamentum, accendet illud Aaron & filii ejus, à vespera usque ad manè, ante Dominum: legitimum sempiternum in progenies vestras à filiis Israel.*

CAP. XXVIII.

1 *Et tu adduc ad te, & Aaron fratrem tuum, & filios ejus, & de filiis Israel, ut sacerdotio fungantur mihi Aaron, & Nadab, & Abiud, & Eleazar, & Ithamar, filii Aaron.*
2 *Et facies stolam sanctam Aaron fratri tuo*
3 *ad honorem & gloriam. Et tu loquere omnibus sapientibus mente, quos replevi spiritu (a) sapientiæ (b) & sensus. Et facient stolam sanctam Aaron (c) ad sanctum, in qua sacerdotio fungetur mihi.*
4 *Et hæ sunt stolæ, quas facient: pectorale, & (d) superhumerale, & talarem, & tunicam (e) cosymbotam, (f) & cidarim, & zonam. Et facient stolas sanctas Aaron, & filiis ejus; ut sacerdotio fungantur mihi.*
5 *Et ipsi sument aurum, & hyacinthum, & purpuram, & (g) coccum, & byssum.*
6 *Et facient superhumerale (h) de bysso torta, opus textum variegatoris.*
7 *Duo superhumeralia erunt ei continentia alterum alterum, in duabus partibus annexa.*
8 *Et textura superhumeralium quæ est in eo, secundùm factionem ex eo, erit ex auro puro, & hyacintho, & purpura, & cocco neto, & bysso torta.*
9 *Et sumes duos lapides, lapides (i) smaragdi: & sculpes in eis nomina filiorum Israel.*
10 *Sex nomina in lapide uno, & sex nomina reliqua in lapide secundo,*
11 *(k) secundùm generationes eorum, Opus lapidariæ artis: sculpturam sigilli sculpes ambos lapides in nominibus filiorum Israel.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 Tu etiam præcipe filiis Israel ut sumant tibi unguentum purum olei expressi ad accendendas lucernas jugiter
21 In tabernaculo temporis, extra velum quod est super testimonium: disponetque eas Aharon & filii ejus à vespera usque mane coram Domino, lege perpetuâ in generationes vestras.

CAP. XXVIII.

1 Tu quoque accedere fac ad te Aharonem fratrem tuum, & filios ejus cum eo, de medio filiorum Israel, ut sacerdotio mihi fungantur; Aharonem *inquam*, & Nadab, & Abihu, & Eliazar, & Ithamar, filios Aharonis.
2 Et fac vestes sanctitatis Aharoni fratri
3 tuo, ad honorem & gloriam. Et tu dic omnibus sapientibus corde, quos implevi spiritu sapientiæ, ut faciant vestes sanctitatis Aharoni, ad sanctificandum eum, ut sacerdotio
4 mihi fungatur. Hæ autem sunt vestes quas facient illis, perizoma, & ephod, thorax, & tunica byssina, & tiara, & zona: facientque vestes sanctitatis Aharoni fratri tuo, & filiis ejus, ut sacerdotio mihi fungantur.
5 Hi ergò accipiant aurum, & flavum sericum, & purpuram, & tincturam coccine-
6 am, & byssum tortam: Faciantque ephod ex auro, flavo serico, & purpurâ, & tincturâ coccineâ, & bysso tortâ, opere artificis.
7 Duo humeri erunt cum eo conjuncti ab utro-
8 que ipsius latere, & cohærebit. Zona ephod quæ super ipsum est, ex ipsomet erit, ejusdem artificii; *nempe* ex auro, & flavo serico, & purpurâ, & tincturâ coccineâ, &
9 bysso tortâ. Et accipe duos lapides beryllii, & sculpe super eos nomina filiorum Israel.
10 Sex ex nominibus eorum sculpe super lapidem unum; & sex nomina quæ supersunt, sculpe super lapidem alterum, juxta nativi-
11 tates eorum. Opere artificis, lapides cælatos secundùm cælaturâ sigilli, sculpe duos lapides in nomina filiorum Israel: inclusos, & fixos in auro fac eos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואת תפקד ית בני ישראל ויסבון
לך משח זיתא דכיא כתיש
לאנהרא לאדלקא בוציניא תדירא
במשכן זמנא מברא לפרוכתא
דעל סהדותא יסדר יתיה אהרן
ובנוהי מרמשא עד צפרא קדם
יי קים עלם לדריהון מן בני ישראל

כח

ואת קריב לותך ית אהרן אחוך
וית בנוהי עמיה מגו בני ישראל
לשמשא קדמי אהרן נדב ואביהוא
אלעזר ואיתמר בני אהרן: ותעביד
לבושי קודשא לאהרן אחוך ליקר
ולתושבחא: ואת תמלל עם כל
חכימי לבא דאשלמית עמהון רוח
חוכמתא ויעבדון ית לבושי אהרן
לקדשותיה לשמשא קדמי: ואלין
לבושיא דיעבדון חושנא ואפודא
ומעילא וכתונא מרמצא מצנפא
והמינין ויעבדון לבושי קודשא
לאהרן אחוך ולבנוהי לשמשא
קדמי: ואנון יסבון ית דהבא וית
תכלא וית ארגונא וית צבע זהורי
וית בוצא: ויעבדון ית אפודא
דהבא תכלא וארגונא צבע זהורי
ובוץ שזיר עובד אומן: תרתין כתפין
מלפפן יהון ליה על תרין סטרוהי
ויתלפף: והמין תקוניה די עלוהי
כעובדיה מניה יהי דהבא תכלא
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר:
ותסב ית תרתין אבני בורלא
ותגלוף עליהן שמהת בני ישראל:
שתא משמהתהון על אבנא חדא
וית שמהת שתא דאשתארו על
אבנא תניתא כתולדתהון: עובד
אומן אבן טבא כתב מפרש כגלוף
דעזקא תגלוף ית תרתין אבניא
על שמהת בני ישראל משקען
מרמצן דדהב תעביד יתהון:

Targum Onkelos.

20 Tu autem præcipe filiis Israel, ut afferant tibi oleum mundissimum de olivis contusis, ut luceat: ut incendantur lucernæ
21 semper. In tabernaculo fœderis extra velum, quod est ante testamentū, ordinabit eas Aaron & filii ejus à vespere usq; ad mane coram Domino: ritu perpetuo in generationibus suis, à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

1 Tu autem applica ad te Aaron fratrē tuum, & filios ejus cum eò de medio filiorū Israel, ut ministrent corā me: Aaron; Nadab & Abiu, Eleazar &
2 Ithamar, filii Aaron. Faciésq; vestes sanctas Aaron fratri tuo:
3 in gloriam, & in decorē. Et tu loquere cum omnibus sapientibus corde; quos implevi spiritu sapientiæ: ut faciant vestes Aaron, ut sanctificetur ad mi-
4 nistrandum coram me. Et hæ sunt vestes quas facient; Rationale & superhumerale, & palliū; *tunicam strictam*, cidarim & baltea: facientq; vestes sanctas Aaron fratri tuo, & filiis e-
5 jus, ut ministrent corā me. Et illi accipient aurū, & hyacinthum, & purpuram: & cocci-
6 num, & byssum. Et facient superhumerale; ex auro, & argento & purpurâ, & coccino, & bysso retortâ, opere artifi-
7 cis. Duo humeruli conjūcti erunt ei, in duobus lateribus e-
8 jus conjungentur. Et balteus ornatus ej[9], qui est super illud; sicut opus ejus, ex ipso erit: ex auro, hyacintho & purpura, &
9 coccino, & bysso retorta. Tollésq; duos lapides onychinos: & sculpes super eos nomina
10 filiorum Israel. Sex nomina super lapide uno: & reliqua sex nomina, super lapide secundo, juxta ordinem nativitatis
11 eorum. Opere artificis lapidis preciosi: scripturâ distincta sicut sculptura *annuli*, sculpes duos lapides per nomina filiorum Israel: inclusos *cælaturis aureis* facies eos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tu autem præcipies filiis Israel, ut accipiant pro te oleum olivæ purum, contusum pro luminari, ut accendatur 20
lucerna semper. In tabernaculo testimonii, extra velamen quod est super testimonium disponet illud Aarōn, & filii ejus, à vespera usque ad mane coram Domino; statutum est æternū in generationibus vestris à filiis Israel. 21

CAP. XXVIII.

Tu autem accedere fac ad te Aaronem fratrem tuum, et filios ejus cum eo, de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi, Aarōn, Nadab & Abihu, Eleazar et Ithamar, filii Aaronis. 1
Ideò facies vestes sanctitatis Aaroni fratri tuo in gloriam et (a) decorem. 2
Tu quoque loquêris omni sapienti corde, cujus implevā spiritum sapientiâ, ut faciant vestes Aaronis ad sanctificandū eum ut sacerdotio mihi fungatur. 3
Istæ autem sunt vestes quas facient: Pectorale, et Ephod, et Pallium, et tunica tessellata, cidaris, & balteus. Facient igitur vestes sanctas Aaroni fratri tuo, et filiis ejus, ut sacerdotio fungantur mihi. 4
Illi autem accipient aurum, et hyacinthum, & purpuram, & coccum dibaphum, & byssum retortam. 5
Facient autem Ephod ex auro, hyacintho, & purpura, & cocco dibapho, et bysso retortâ, opere plumario. 6
Duæ scapulæ junctæ erunt ei, super duas extremitates ejus jungentur. 7
Cingulum quoque sui Ephod quod est super eum tanquam opus ejus ab ipso extans fiet ex auro, hyacintho, & pupura, & cocco dibapho, et bysso retortâ. 8
Capiesq; duos lapides onychinos, et sculpes super eos nomina filiorum Israel. 9
Sex de nominibus eorum super lapidem unum, & sex nomina reliqua super lapidem secundum, juxta generationes eorum. 10
Opere artificis lapidarii cum sculpturis sigilli sculpes duos istos lapides juxta nomina filiorum Israel; fundis aureis includes eos. 11

VER. SAM. (a) amplitudinem.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * وانت فمر بني اسرايل ان ياتوك بدهن زيتون صاف مدقوق للاضاءة لتسرج به السرج دايما
21 * في خباء المحضر من خارج الحجلة التي على الشهادة ينضده هرون وبنوه من العشي الى الصبح
بين يدي سكينة الله * رسم الدهر لاجيالكم من بني اسرايل * الفصل الثامن والعشرون *
1 * وانت ايضا فقرب اليك هرون اخاك وبنيه معه من بين جميع بني اسرايل ليقوموا ويكونوا
2 لي * هرون وناداب وابيهو والعازار وايثامار بنيه * واصنع ثياب قدس لهرون اخيك للكرامة والفخر
3 * وانت فكلم كل حكيم اكملت فيه علم روح الحكمة * ان يصنعوا ثياب هرون لتقديسه ليقوم لي
4 * وهذه الثياب التي يصنعونها * بدنة وصدرة ومنطقة ومبطنة موشاة وعمامة وزنار ويصنعون
5 ثياب قدس لهرون اخيك وبنيه ليقوموا لي * وهم ياخذون الذهب والاسمانجون والارجوان وصبغ
6 القرمز والعشر * فيصنعون الصدرة من ذهب واسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وعشر مسرور صنعة
7 حاذق * وجيبان مخيطان يكونان لها يخيطان على طرفيها * وشريط الصدرة الذي كصنعها
8 يكون مثلها من ذهب واسمانجون وصبغ قرمز وعشر مسرور * وخذ حجري بلور وانقش عليهما
9 اسماء بني اسرايل * ستة منها على الحجر الواحد * والستة الاسماء الباقية على الحجر الثاني على
10 حسب ولادتهم * صنعة خارط الجوهر كنقش الخاتم تنقش على الحجرين اسماء بني اسرايل
11 واجعلهما يحيط بهما عيون من ذهب *

Et tu præcipe filiis Israil, ut afferant tibi oleum olivæ purum contritum, ad illuminandum: ut illuminentur eo lucernæ semper. 20
In tabernaculo conventûs extra velum quod est super testimonium, disponet illud Haron & filii ejus à vespera usque mane ante habitaculum Dei, constitutione æternitatis in generationes vestras ex filiis Israil. 21

CAP. XXVIII.

Et tu etiā accedere fac ad te Haronem fratrē tuum, et filios ejus cum illo de medio omnium filiorum Israil, ut sacerdotii munus subeant, & sint mihi: Haronem inquam, & Nadab, & Abihu, et Eliazar, & Ithamar filios ejus. 1
Et fac vestes sanctitatis Haron fratri tuo in venerationem et magnificentiam. 2
Et tu loquere cum quolibet sapienti in quo complevi doctrinā spiritûs sapientiæ, ut faciant vestes Haron ad sanctificationem ipsius, ut sacerdotium obeat mihi. 3
Et hæ sunt vestes quas facient, Thorax, & pectorale, et pluviale, & vestis duplicata acu-picta, cydaris, & cingulus, Et facient vestes sanctitatis Haron fratri tuo & filiis ejus, ut sacerdotio fungantur mihi. 4
Et ipsi accipient aurum, & hyacinthum, & purpuram, & tincturam croci, & byssum: 5
Faciéntque pectorale ex auro, & hyacintho, & purpura, & tinctura croci, et bysso retortâ, artificio sagacissimi. 6
Et duæ oræ consutæ erunt ei, consuentur autē super utramq; extremitatem ejus. 7
Et vitta pectoralis, quæ est juxta artificiū ejus, erit sicut ipsū ex auro, et hyacintho, et tinctura croci, & bysso retortâ. 8
Et accipe duos lapides chrystalli, & sculpe super eos nomina filiorum Israil. 9
Sex ex eis super lapidem unum, et sex nomina reliqua super lapidē secundum, pro ratione nativitatis eorum. 10
Opere sculptoris gemmarii; ut sculpturā annuli, sculpes super utrumque lapidem nomina filiorum Israil, & effice ut ambiant eos ocelli ex auro. 11

ספר שמות : כח

lapides, superhumeralis *scapulis* *super* lapides ambos pones Et
12 ושמת את־שתי האבנים על כתפת האפד אבני
coram eorum nomina Aharon portabit Et .Israel filiis *recordationis*
זכרן לבני ישראל ונשא אהרן את־שמותם לפני
facies Et .memoriam ad suis humeris duobus super DOMINO
13 יהוה על־שתי כתפיו לזכרן: ועשית
,conteminas mundo auro catenas duas Et .auri *occellaturas*
14 משבצת זהב: ושתי שרשרת זהב טהור מגבלת
complicationum catenas dabis & ,*funis* opere eas facies
תעשה אתם מעשה עבת ונתתה את־שרשרת העבתת
.*cogitantis* opere ,judicii pectorale facies Et .*occellaturis* *super*
15 על־המשבצת: ועשית חשן משפט מעשה חשב
,purpura & ,hyacintho ,auro :illud facies superhumeralis opus Sicut
כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן
erit Quadratum .illud facies ,retorta bysso & ,cocci vermiculo &
16 ותולעת שני ושש משזר תעשה אתו: רבוע יהיה
implebis Et .ejus latitudo palmus & ,ejus longitudo Palmus .duplicatum
17 כפול זרת ארכו וזרת רחבו: ומלאת
,Sardius :Ordo .lapidis ordinibus quatuor ,lapidis *plenitudinem eo in*
בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם
:secundus ordo Et .unus ordo ,Smaragdus & ,Topazius
18 פטדה וברקת הטור האחד: והטור השני
;Lyncurius :tertius ordo Et .*Adamas* & ,Sapphyrus ,Carbunculus
19 נפך ספיר ויהלם: והטור השלישי לשם
Onyx ,Chrysolithus :quartus ordo Et .Amethystus & ,Achates
20 שבו ואחלמה: והטור הרביעי תרשיש ושהם
lapides Et .suis plenitudinibus in erunt auro Constricti :*Jaspis* &
21 וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם: והאבנים
super ,duodecim Israel filiorum nominibus *super* erunt
תהיין על־שמת בני־ישראל שתים עשרה על־
erunt ,suo nomine *super* *vir* sigilli *apertionibus* :ipsorum nomina
שמתם פתוחי חותם איש על־שמו תהיין
termini catenas pectorali super facies Et .tribubus duodecim
22 לשני עשר שבט: ועשית על־החשן שרשת גבלת
duos pectorali super facies Et .mundo auro *complicationis* opere
23 מעשה עבת זהב טהור: ועשית על־החשן שתי
extremitatib' duab' super anulos ambos *dabis* & ,auri anulos
טבעות זהב ונתת את־שתי הטבעות על־שני קצות
duobus super *auri complicationes* duas pones Et .pectoralis
24 החשן: ונתתה את־שתי עבתת הזהב על־שתי
extremitates duas Et .pectoralis extremitatibus in anulis
25 הטבעת אל־קצות החשן: ואת שתי קצות
dabis & ,*occellaturis* duabus super *dabis* *complicationum* duarum
שתי העבתת תתן על־שתי המשבצות ונתתה
facies Et .*ejus facierum regione è* superhumeralis *scapulis* *super*
26 על־כתפות האפד אל־מול פניו: ועשית
extremitatibus duabus super eos pones & ,auri anulos duos
שתי טבעות זהב ושמת אתם על־שני קצות
superhumeralis latus ad *quod* *ejus labio super* ,pectoralis
החשן על־שפתו אשר אל־עבר האפד
domum in
ביתה:

Versio VULG. LAT.

12 Et pones in utroque latere
superhumeralis, memoriale
filiis Israel. Portabitq; Aa-
ron nominà eorum coram
Domino super utrumque hu-
merum, ob recordationem.
13 Facies & uncinos ex auro.
14 Et duas catenulas ex auro
purissimo sibi invicem co-
hærentes, quas inseres unci-
15 nis. Rationale quoque ju-
dicii facies opere polymito
juxta texturam superhume-
ralis, ex auro, hyacinthino,
& purpura, coccóque bis
tincto, & bysso retorta.
16 Quadrangulum erit & du-
plex: mensuram palmi ha-
bebit tam in longitudine
17 quam in latitudine. Ponés-
que in eo quatuor ordines
lapidum: in primo versu
erit lapis sardius, & topa-
18 zius, & smaragdus. In se-
cundo carbunculus, sapphi-
19 rus, & iaspis. In tertio li-
gurius, achates, & amethy-
20 stus. In quarto chrysoli-
thus, onychinus, & beryl-
lus. Inclusi auro erunt per
21 ordines suos. Habebúntque
nomina filiorum Israel: du-
odecim nominibus cælabun-
tur, singuli lapides nomini-
bus singulorum per duode-
22 cim tribus. Facies in rati-
onali catenas sibi invicem
cohærentes ex auro purissi-
23 mo. Et duos annulos au-
reos, quos pones in utra-
que rationalis summitate.
24 Catenásque aureas junges
annulis, qui sunt in mar-
25 ginibus ejus. Et ipsarum
catenarum extrema duobus
copulabis uncinis in utroq;
latere superhumeralis quod
26 rationale respicit. Facies &
duos annulos aureos, quos
pones in summitatibus rati-
onalis, in oris, quæ è regi-
one sunt superhumeralis, &
posteriora ejus aspiciunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

12 Καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων
τῆς ἐπωμίδος· λίθοι μνημοσύνου εἰσὶ
τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ ἀναλήψεται Ἀα-
ρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔναντι
κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, (κ) μνημό-
13 συνον περὶ αὐτῶν. Καὶ ποιήσεις ἀσπι-
14 δίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ. Καὶ ποιή-
σεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ,
καταμεμιγμένα ἐν ἄνθεσιν, ἔργον πλο-
κῆς· καὶ ἐπιθήσεις τὰ κροσσωτὰ τὰ πε-
πλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, κατὰ
τὰς παρωμίδας αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμ-
15 προσθίων. Καὶ ποιήσεις λογεῖον τῶν
κρίσεων, ἔργον ποικιλτοῦ· κατὰ τὸν ῥυ-
θμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ
χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ
κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλω-
16 σμένης. Ποιήσεις αὐτὸ τετράγωνον·
ἔσται διπλοῦν· σπιθαμῆς τὸ (λ) μῆκος αὐτοῦ,
17 καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. Καὶ καθυφανεῖς
ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον.
στίχος λίθων ἔσται, σάρδιον, (μ) τοπά-
ζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς.
18 Καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ, καὶ
19 σάπφειρος, καὶ ἴασπις. Καὶ ὁ στί-
χος ὁ τρίτος, (ν) λιγύριον, ἀχά-
20 της, ἀμέθυστος. Καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρ-
τος, χρυσόλιθος, καὶ βηρύλλιον, καὶ
ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα (ξ) χρυσίῳ,
συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ· ἔστωσαν κα-
21 τὰ στίχον αὐτῶν. Καὶ οἱ λίθοι ἔστω-
σαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ (ο) δεκαδύο κατὰ τὰ ὀνόματα
αὐτῶν· γλυφαὶ σφραγίδων, (π) ἕκα-
στος κατὰ τὸ ὄνομα ἔστωσαν εἰς (ρ)
22 δεκαδύο φυλάς. Καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ
λογεῖον κρωσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔρ-
γον ἁλυσιδωτὸν (σ) ἐκ χρυσίου κα-
θαροῦ. καὶ λήψεται Ἀαρὼν τὰ ὀνό-
ματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ (τ) ἐπὶ τοῦ λο-
γείου τῆς κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰσι-
όντι εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον (υ) ἐν-
24 αντίον τοῦ θεοῦ. Καὶ θήσεις ἐπὶ τὸ
λογεῖον τῆς κρίσεως τοὺς κρωσσούς· τὰ
ἁλυσιδωτὰ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν
τοῦ λογείου ἐπιθήσεις.

Et (l) pones ambos lapides super
humeros superhumeralis: lapides 12
memorialis sunt filiis Israel.
Et portabit Aaron nomina fili-
orum Israel ante Dominum su-
per duos humeros suos, memo-
riale pro eis. Et facies (m) aspi-
discas ex auro puro. Et facies 13
duas catenulas ex auro puro 14
admistas in floribus, opus pli-
caturæ: & impones catenulas
plicatas super aspidiscas (n) se-
cundùm paromidas earum ex
anterioribus. Et facies rationale 15
judiciorum, opus variatoris:
juxta modum superhumeralis
facies illud ex auro, & hyacin-
tho, & purpura, & cocco torto,
& bysso torta. Facies ipsum 16
quadrangulum: erit duplex (o)
spithami longitudo ejus, & spi-
thami latitudo. Et attexes in 17
eo texturam lapidarem quadri-
ordinem. Ordo lapidum erit,
sardius, topazius, & smarag- 18
dus, ordo unus. Et ordo se-
cundus, carbunculus, & (p) 19
sapphirus & iaspis. Et ordo
tertius, (q) ligurius, achates,
amethystus. Et ordo quartus,
chrysolithus, & beryllius, & 20
onychinus, circumtecta auro,
colligata in auro: sint secun-
dùm ordinem eorum. Et la-
pides sint ex nominibus filio- 21
rum Israel duodecim secundùm
nomina eorum: sculpturæ si-
gillorum, (r) unusquisque jux-
ta nomen sint in duodecim
tribus. Et facies super ratio- 22
nale (s) fimbrias complecten-
tes, opus (t) catenarum ex
auro (u) puro. Et sumet Aa-
ron nomina filiorum Israel su-
per rationale judicii super pe-
ctus, (x) introeunti in sanctum
memoriale coram Deo. Et (y) 24
pones super rationale judicii
fimbrias: catenas super utra-
que latera rationalis impones.

MS.A. (κ) μνημόσυνον ἔναντι κυρίου περὶ (λ) μῆκος, καὶ (μ) τοπάζιον, σμάραγδος, (ν) λιγύριον, καὶ ἀχάτης, καὶ ἀμέθυστος. (ξ) χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα (ο) δώδεκα, κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν κατὰ τὰ (π) ἕκαστον (ρ) εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. (σ) χρυσίου (τ) ἐπὶ τὸ λογεῖον (υ) ἔναντι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et pone duos lapides super humeros ephod, 12
lapides monimenti filiis Israel. Eritque
portans Aharon nomina eorum coram Do-
mino super utrumque humerum suum in 13
monimentum. Et fac fibulas aureas. Et du- 14
as catenas ex auro purissimo: duplicatas
fac eas, opere conserto: & pone duas hasce 15
catenas duplicatas, super fibulas. Fac et-
iam thoracem judicii, secundùm artificium
ephod fac illum: ex auro, & flavo serico,
& purpura, & tinctura coccinea, & bysso 16
torta fac illum. Quadratus erit duplicatus,
palmus longitudo ejus, & palmus latitu-
do ejus. Et apta in eo consertum lapidum. 17
Ordo primus Sardius, & Topazius, & Car- 18
bunculus. Et ordo secundus Hyacinthus, 19
& Sapphirus, & Lyncurium. Et ordo ter-
tius Achates, & Amethystus, & Sardo- 20
nyx. Et ordo quartus Chrysolitus, & Be-
ryllus, & Jaspis: inclusos & obfirmatos in 21
auro fac eos, sintque in conserto suo. Et
lapides isti erunt juxta nomina filiorum Is-
rael, duodecim juxta nomina eorum, incisi
cælatura sigilli: juxta cujuslibet nomen e- 22
runt, juxta duodecim Tribus. Et fac super
thorace catenas duplicatas opere inserto, 23
ex auro purissimo. Facies propitiatorio
duos globulos auri mundi, & pone duos
globulos in duobus lateribus propitiatorii: 24
Et applica duo serta aurea duobus globu- 25
lis & duobus lateribus propitiatorii. Et
duo illa serta applicabis duabus fibulis,
& aptabis humeris ephod versùs anterio- 26
rem ejus partem. Et fac duos globulos
aureos, & pone eos ad duo latera propi-
tiatorii, ad latus quod est ad oram ephod
intrinsecus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס

[illegible]

TARGUM ONKELOS.

12 Ponésq; duos lapides super humeros superhumeralis, lapides memoriales filiis Israel: portabitq; Aaron nomina eorũ corã Domino, super duos humeros
13 ej⁹, ob recordationẽ. Faciésq;
14 uncinos ex auro. Et duas catenulas auri mundissimi; sibi invicẽ cohærẽtes facies eas opere fimbriarum: & pones catenulas fimbriatas super unci-
15 nos. Faciésq; rationale judicii, opere artificis; juxta opus superhumeralis facies illud: ex auro, hyacintho & purpurâ, & coccino, & bysso retortâ facies
16 illud. Quadratũ erit & duplicatum: mensurâ palmi habebit in longitudine ej⁹, & mensurâ palmi habebit in latitudine e-
17 jus. Et implebis in eo impletionem lapidis; quatuor ordines lapidũ pretiosorum: in primo ordine erit sardius, topasius, &
18 smaragdus. Et in secundo ordine; carbunculus, sapphirus,
19 & jaspis. In tertio ordine; ligu-
20 rius, achates, & amethystus. In quarto autẽ ordine; chrysolith⁹, onychinus, & beryllus: inclusi auro erunt in cælaturis suis.
21 Lapides autẽ erunt duodecim, juxta nomina filiorum Israel: sculpti scripturâ distinctâ sicut scripturâ annuli, singuli lapides per nomina singulorum erunt; per duodecim tribus. Fa-
22 ciésq; in rationali catenulas sibi invicem cohærentes, opere fimbriarum: ex auro mundissi-
23 mo. Et facies super rationale duos annulos ex auro: & pones duos annulos in duobus lateri-
24 bus rationalis. Et pones duas fimbrias aureas in duobus annulis: in lateribus rationalis.
25 Et duas fimbrias, quæ sunt in duobus lateribus ejus, pones super duos uncinos: & pones in humerulis superhumeralis,
26 contra faciem ejus. Et facies duos annulos aureos; & pones eos in duobus lateribus rationalis, quæ sunt in ore ejus, quæ est è regione superhumeralis intrinsecùs.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 Et pones ambos lapides super humeros Ephod; lapides memoriales sunt filiis Israel, ideò feres Aaron nomina eorũ coram Domino super duos hu-
13 meros suos in memoriale: Fa-
14 cies etiam palas ex auro. Duas quoque catenulas ex auro puro conterminas facies eis opere (b) plectili, ponésq; catenulas (c) plectiles super pa-
15 las. Et facies rationale judicii opere plumario, juxta opus Ephod facies illud: Ex auro, hyacintho, & purpurâ, & cocco dibapho, & bysso retortâ facies illud. Qua-
16 dratum erit duplicatum, spithama longitudo ejus, &
17 spithama latitudo ejus. Complebis autem in eo insitiones lapidum quatuor ordinibus: ordo hic est; Sardius, Topazius, & Smaragdus,
18 ordo primus. Et ordo secun-
19 dus; Carbunculus, Saphirus, & Adamas. Et ordo tertius;
20 Ligurius, Achates, & Amethystus. Et ordo quartus; Chrysolithus, Onix, & Jaspis: inclusi fundis aureis erunt in
21 incastraturis suis. Lapides autem erunt duodecim, secundùm nomina filiorum Israel: secundùm nomina eorum erunt sculpturæ sigilli; unusquisque juxta nomen suum pertinebit ad aliquam duode-
22 cim tribuum. Facies quoque in rationali catenas terminales opere (d) plectili ex auro
23 puro. Facies adhuc super rationali duas ocellaturas aureas, et duos annulos aureos, ponésque annulos ad extremitates
24 rationalis. Pones quoque duas catenas aureas in duobus annulis ad extremitates rati-
25 onalis. Duas etiam extremitates duarum (e) catenarũ junges duabus ocellaturis, & impones super humeros
26 Ephod ad faciem ejus. Facies iterum duos annulos, et pones eos super duas extremitates rationalis, ad oram ejus quæ est super juncturam Ephod interiorem.

VER. SAM. (b) continuato, (c) continuatas (d) continuato (e) connexarum catenarum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * وصير الحجرين في جنبي الصدر ذكرا لبني اسرايل ويحمل هرون اسماءهم بين يدي
سكينة الله على كتفيه ذكرا* واصنع عيونا من ذهب* وسلسلتين من ذهب خالص معتدلتين
13 تصنعهما صنعة ضفر وعلق السلسلتين المضفورتين على العيون* واصنع بدنة هيئتها
14 صنعة حاذق كصنعة الصدر* من ذهب واسمانجون وارجوان وصبغ قرمز تصنعها* ويكون
15 مربعة مضعفة* طولها شبر وعرضها شبر* وانظم فيها نظام الجوهر* اربعة سطور من الجوهر
16 السطر الاول ياقوت احمر وزمرد واصفر* والسطر الثاني كحلي ومها والبلور وبهرمان* والسطر
17 الثالث جزع وسبج وفيروزج* والسطر الرابع ازرق وبلور ويسب* ويكون معينة بذهب في
18 نظامها* ويكون على الحجارة اسماء بني اسرايل* اذ هي اثني عشر تسطر اسماءهم* كنقش
19 الخاتم اسم كل واحد على حجره تكون لاثني عشر سبطا* واصنع للبدنة سلسلة معتدلة
20 صنعة ضفر من ذهب خالص* واصنع لها حلقتين من ذهب* واجعلهما في طرفيها* وعلق
21 ضفيري الذهب على الحلقتين اللتين في طرفي البدنة* وطرفي الضفيرين الاخرين تعلقهما
22 على العيون* فتصيران على جنبي الصدر من مقدمها* واصنع ايضا حلقتين واجعلهما في
23 طرفي البدنة في حاشيتها التي الى جانب الصدر من داخل*

12 Et pone ambos lapides in duobus laterib⁹ pectoralis, duos lapides in memoriam filiorum Israil: & portabit Haron nomina eorum ante habitaculum Dei super ambos
13 humeros suos in memoriam. Et fac ocel-
14 los ex auro. Et duas catenas ex auro purissimo, æquales facies eas artificio connexionis, & appende utramque catenam
15 connexam super ocellos. Et fac thoracem cujus qualitas sit artificio peritissimi juxta artificium pectoralis: ex auro, & hyacintho, et purpurâ, & tincturâ croci faci-
16 es illum. Et erit quadratus, duplicatus, habens longitudinem palmi, & latitudinẽ
17 palmi. Et compone in illo ordines gemmarum, quatuor lineas ex gemmis. Linea prima erit pyropus, & smaragdus, & to-
18 pazius. Et linea secunda, hyacinthus, &
19 adamas, & sardonyx. Et linea tertia, li-
20 gurius, & achates, & amethystus. Et linea quarta, chrysolithus, & beryllus, & jaspis: & erunt inclusæ ut ocelli in auro
21 per ordines suos. Et erunt super lapides nomina filiorum Israil, cùm sint duodecim juxta nomina eorum: secundùm sculpturam annuli, cujuslibet nomen super suum
22 lapidem erit, pro duodecim tribubus. Et fac thoraci catenam mediocrem artificio
23 tortili, ex auro purissimo. Et fac ei duas ansas ex auro, & pone eas in duabus ejus
24 extremitatibus. Et appende duas catenas tortiles auri super duas ansas quæ sunt in
25 duabus extremitatibus thoracis. Et duas extremitates catenarum alias appendes super ocellos: & fient super duas oras
26 pectoralis anteriori ejus parte. Et fac etiam duas ansulas, & pone eas in duabus extremitatibus thoracis, in ejus margine quæ est ad latus pectoralis ex parte interiori.

ספר שמות : כח

scapulis duabus super eos dabis & ,auri anulos duos facies Et
27 ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם על־שתי כתפות
ej* conjunctionem contra ejus faciem regione è *infra ab* superhumeralis
האפוד מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו
pectorale *levabunt* Et .superhumeralis *artificium* *desuper*
28 ממעל לחשב האפוד : וירכסו את־החשן
hyacinthi filo in superhumeralis anulos ad ejus anulis ab
מטבעתו אל־טבעת האפוד בפתיל תכלת
desuper pectorale *tollatur* non & ,superhumeralis *artificium super existendum ad*
להיות על־חשב האפוד ולא־יזח החשן מעל
Israel filiorum nomina Aharon portabit Et .superhumerali
29 האפוד : ונשא אהרן את־שמות בני־ישראל
sanctitatem ad ipsum ingrediendo in ,suum cor super ,judicii pectorali in
בחשן המשפט על־לבו בבאו אל־הקדש
pectorali in dabis Et .jugiter DOMINO coram memoriam in
30 לזכרן לפני־יהוה תמיד : ונתת אל־חשן
,Aharon cor super erunt & ,Thummim & ,Urim judicii
המשפט את־האורים ואת־התמים והיו על־לב אהרן
Judicium Aharon portabit Et .DOMINO coram *eū ingrediēdo in*
בבאו לפני יהוה ונשא אהרן את־משפט
facies Et .semper DOMINO coram suum cor super Israel filiorum
31 בני־ישראל על־לבו לפני יהוה תמיד : ועשית
os erit Et .hyacintho totum superhumeralis pallium
32 מעיל האפוד כליל תכלת : והיה פי־
texentis opere circùm ejus ori erit *Labium* .ejus medio in ejus *capitis*
ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג
ej* fimbriis super facies Et .scindatur ne ,ei erit loricæ os sicut
33 כפי תחרא יהיה־לו לא יקרע : ועשית על־שוליו
super cocci vermiculo & ,purpura & ,hyacintho mala punica
רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על־
Tintinabulū.circum earum medio in auri tintinabula &,circum ej* fimbriis
34 שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב : פעמן
fimbriis super ,Punicū malum &,auri tintinabulum,Punicum malū &,auri
זהב ורמון פעמן זהב ורמון על־שולי
audietur &,ministrandū ad Aharon super erit Et .circum pallii
35 המעיל סביב : והיה על־אהרן לשרת ונשמע
ipsum exeūdo in & ,Domino coram *sanctitatem ad ipsum ingrediendo in*,ej* vox
קולו בבאו אל־הקדש לפני יהוה ובצאתו
eam *super aperies* & ,mundo auro *florem* facies Et .morietur non &
36 ולא ימות : ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו
filo *super* eam pones Et .DOMINO Sanctitas :sigilli *apertiones*
37 פתוחי חתם קדש ליהוה : ושמת אתו על־פתיל
cidaris faciecrum regione è ,cidarim super erit & ,hyacinthi
תכלת והיה על־המצנפת אל־מול פני־המצנפת
iniquitatem Aharon portabit & ,Aharon frontem supra erit Et .erit
38 יהיה : והיה על־מצח אהרן ונשא אהרן את־עון
omnibus in Israel filii sanctificabunt quas sanctificationum
הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל־
Jugiter ejus frontem supra erit Et ,eorum sanctificationum donis
מתנת קדשיהם והיה על־מצחו תמיד
.DOMINO coram eis beneplacitum ad
לרצון להם לפני יהוה :

Versio VULG. LAT.

27 Nec non & alios duos annulos aureos, qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum, quod respicit contra faciem juncturæ inferioris, ut aptari possit cum superhumera-
28 li, Et stringatur rationale annulis suis cum annulis superhumeralis vittâ hyacinthinâ, ut maneat junctura fabrefacta, & à se invicem rationale & superhumerale nequeant separari.
29 Portabítque Aaron nomina filiorum Israel in rationali judicii super pectus suum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æ-
30 ternum. Pones autem in rationali judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: & gestabit judicium filiorum Israel in pectore suo, in conspectu Do-
31 mini semper. Facies & tunicam superhumeralis totam hy-
32 acinthinam, In cujus medio suprà erit capitium, & ora per gyrum ejus textilis, sicut fieri solet in extremis vestium par-
33 tibus, ne facilè rumpatur. Deorsum verò, ad pedes ejusdem tunicæ, per circuitum, quasi mala punica facies, ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis,
34 Ita ut tintinnabulum sit aureum & malum punicum, rursúmque tintinnabulum aliud aureum
35 & malum punicum. Et vestietur eâ Aaron in officio ministerii, ut audiatur sonitus quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conspectu Domini, &
36 non moriatur. Facies & laminam de auro purissimo: in qua sculpes opere cælatoris, San-
37 ctum Domino. Ligabísque eam vittâ hyacinthinâ, & erit super
38 tiaram, Imminens fronti Pontificis. Portabítque Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt & sanctificaverunt filii Israel, in cunctis muneribus & donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte ejus, ut placatus sit eis Dominus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

30 Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ στήθους Ἀαρὼν, ὅταν εἰσπορεύηται εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου. καὶ οἴσει Ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ στήθους ἔναντι κυ-
31 ρίου διαπαντός. Καὶ ποιήσεις ὑποδύτην (φ) ποδήρη ὅλον ὑακίνθινον.
32 Καὶ ἔσται τὸ περιστόμιον ἐξ αὐτοῦ μέσον, (χ) ᾤαν ἔχον κύκλῳ τοῦ περιστομίου, ἔργον ὑφάντου, τὴν συμβολὴν συνυφασμένην ἐξ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ῥα-
33 γῇ. Καὶ ποιήσεις (ψ) ὑπὸ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου (ω) κάτωθεν, ὡσεὶ ἐξανθούσης ῥόας ῥοΐσκους ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, (α) ὑπὸ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ· (β) τὸ αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς, καὶ κώδωνας ἀναμέσον
34 τούτων περικύκλῳ. Παρὰ ῥοΐσκον χρυσοῦν κώδωνα, καὶ ἄνθινον ἐπὶ τοῦ
35 λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. Καὶ ἔσται Ἀαρὼν ἐν τῷ λειτουργεῖν ἀκουστὴ ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξ-
36 ιόντι, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. Καὶ ποιήσεις πέταλον χρυσοῦν καθαρόν· καὶ ἐκτυπώσεις ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγῖδος, Ἁγία-
37 σμα κυρίου. Καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης· καὶ ἔσται ἐπὶ τῆς μίτρας, κατὰ πρόσ-
38 ωπον τῆς μίτρας ἔσται. Καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου Ἀαρών· καὶ ἐξαρεῖ Ἀαρὼν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἁγιάσωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ παντὸς δόματος τῶν ἁγίων αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου Ἀαρὼν διαπαντὸς δεκτὸν αὐτοῖς ἔναντι κυρίου.

Et impones super rationale judicii, Demonstrationem & Veritatem: & erit super pectus Aaron, quando ingredietur in sanctum ante Dominum. Et afferet Aaron judicia filiorum Israel super pectus ante Dominum 30
semper. Et facies (ʒ) subuculam talarem totam hyacinthinam. 31 *Et erit (aa) peristomium ex ea medium, oram habens in circuitu peristomii, opus textoris, commissuram contextam (bb) ex ipso, ut ne rumpatur.* 32 *Et facies sub margine tunicæ deorsum, quasi florentis mali punici mala punica ex hyacintho, & purpura, & cocco neto, & bysso torta, sub margine tunicæ in circuitu. Eâdem specie mala punica aurea, & tintinnabula intermedium eorum in circuitu.* 33 *Juxta malum punicum aureum tintinnabulum, & floridum super marginem subuculæ in circuitu.* 34 *Et (cc) erit Aaron, dum sacerdotio fungitur, audibilis vox ejus intranti in sanctum in conspectu Domini, & exeunti, ut non moriatur.* 35 *Et facies laminam auream puram: & formabis in ea formationem sigilli, Sanctificationem Domini.* 36 *Et impones eam super hyacinthum (dd) tortam: & erit (ee) super mitram: secundùm aspectum mitræ erit.* 37 *Et erit supra frontem Aaron. Et auferet Aaron peccata sanctorum, quæcunque sanctificabunt filii Israel omnis muneris sanctorum eorum. Et erit super frontem Aaron semper, acceptum illis in conspectu Domini.* 38

MS. A. (φ) ὅλον ποδήρη (χ) ᾤαν (ψ) ἐπὶ τὸ (ω) κυκλόθεν, (α) ἐπὶ τοῦ (β) τὸ δὲ αὐτὸ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et fac duos globulos aureos, & colloca eos 27
super utrumque humerum ephod infernè,
versùs anteriorem ipsius partem, è regione
commissuræ ejus, super zonam ephod. Et 28
connectunt thoracem ab annulis suis ad annulos ephod filo flavo-sericeo, ut sit super
zonam ephod, ita ut nulla pars ephod excurrat super thoracem. Erítque portans A- 29
haron nomina filiorum Israel in thorace judicii super pectus suum quoties ingredietur
ad Sánctum, in memoriam coram Domino
semper. Et pone super thoracem judicii, Lu- 30
cidum & Perfectum: erúntque super pectus
ejus quando ingredietur coram Domino, &
portabit Aharon judicia filiorum Israel su-
per pectus suum coram Domino semper. Fac 31
etiam perizoma ephod perfectum ex flavo
serico. Et sit apertura capitis ejus in medio 32
ipsius: & limbus fiat aperturæ ejus per circuitum opere textorio, instar oris loricæ
squamatæ fiat ei, ut ne rumpatur. Et fac su- 33
per fimbrias ejus malo-granata ex flavo serico, & purpura, & tinctura coccinea, super
fimbrias ejus circunquaque: & tintinnabula
aurea inter illa circunquaq;. Et tintinnabu- 34
la aurea interpositis malogranatis, super
fimbrias perizomatis circunquaque. Sitque 35
super Aharonem inter ministrandum, audiatúrque vox ejus, cùm ingredietur Sanctuarium coram Domino, cúmque egredietur, ne
moriatur. Fac præterea coronam ex auro 36
mundo, & insculpe in ea ut sculpi solet sigillum, Sanctum Domino. Et pone eam su- 37
per filum flavo-sericeum, sitq; super tiaram,
& ab anteriore parte tiaræ sit. Et sit super 38
frontem Aharonis, portétque Aharon peccata sacrorum, quæ sacrabuntur à filiis Israel, ad omne donum sacrorum eorum: sitque super frontem ejus jugiter, ad placationem pro ipsis coram Domino.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

27 Faciésq; duos annulos aureos:
& pones eos in duobus hume-
rulis superhumeralis inferiùs,
contra faciē suam ; è regione
juncturæ ejus : super balteum
28 superhumeralis. Et conjungēt
rationale ex annulis suis, ad an-
nulos superhumeralis, vittā
hyacinthinā; ut sit super balteū
superhumeralis: & nō aufera-
tur rationale à superhumerali.
29 Et portabit Aarō nomina fili-
orū Israel, in rationali judicii
super cor suū, cùm ingressus
fuerit in sanctuariū: in memo-
30 riā corā Domino semper. Po-
nésq; in rationale judicii Urim
& Thumim; & erunt super cor
Aaron, cum ingressus fuerit co-
ram Domino : portabítq; Aa-
ron judiciū filiorū Israel super
cor suū, coram Domino sem-
31 per. Faciésq; palliū superhu-
32 meralis, totū hyacinthinū. Et
erit capitium ejus duplicatum
intrinsecus: ora erit capitio e-
jus per gyrum, opere textoris ;
sicut os loricæ erit ei, *ne* rum-
33 patur. Faciésq; in inferiori
parte per circuitum malagra-
nata, ex hyacintho & purpura,
& coccino; & tintinabula au-
rea in medio eorū, per circui-
34 tum. Tintinabulum aureum &
malumgranatum , tintinabu-
lum aureū & malumgranatū:
in inferiori parte pallii , per
35 circuitū. Eritq; super Aaron
quando ministraverit : & au-
dietur sonitus ejus, quando in-
gredietur in sanctuariū coram
Domino, & quando egressus
36 fuerit, et nō morietur. Faciésq;
laminam ex auro mundissimo:
& sculpes super ea scripturā
37 distinctā, Sanctū Domino. Po-
nésq; eam super vittam hya-
cinthinam; & erit super tiarā:
38 è regione tiaræ erit. Eritq; su-
per frontē Aaron, imminens
oculis: & portabit Aaron ini-
quitatē eorum, quæ sanctifica-
verunt filii Israel ; in cunctis
muneribus sanctificationū eo-
rū: eritq; semper super frontē
ejus imminens oculis ; in be-
neplacitum eis coram Do-
mino.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Facies quoque duos annulos 27
aureos, et pones eos super du-
os humeros Ephod infernè, è
regione faciei ejus, propè jun-
cturam ipsius supernè ad cin-
gulum Ephod. Et (f) attol- 28
lent rationale de annulo suo
ad annulum Ephod cum filo
hyacinthino ut extet super
cingulum Ephod, et non sepa-
retur rationale ab Ephod. Et 29
feret Aaron nomina filiorum
Israel in rationali judicii su-
per cor suum cùm ingreditur
sanctuariū, in memoriale co-
ram Domino sempiternum.
Facies quoque (g) Urim & 30
Thūmim, ponesq; super ratio-
nale judicii (h) Urim &
Thūmim, ut sint super cor Aa-
ronis cùm ingreditur coram
Domino, feratq; Aaron judi-
cium filiorum Israel super cor
suum ante Dominum in per-
petuum. Facies præterea pal- 31
lium Ephod totum hyacinthi-
num. Eritq; os capitis ejus in 32
medio ejus : limbus erit cir-
cum os ejus, opere (i) texto-
ris : in formam loricæ fiet, ne
disrumpatur. Facies quoque 33
ad marginem ejus mala pu-
nica ex hyacintho, et purpurā,
et cocco dibapho, et bysso re-
tortā, ad marginē ejus in cir-
cuitu, et tintinnabula aurea in
medio eorum in circuitu. Tin- 34
tinnabulū aureū, & malum
punicum, tintinnabulū aureū,
et malū punicū super margi-
nem pallii in circuitu. Et erit 35
super Aaron quando ministra-
bit, ut audiatur sonus ejus
cùm ingreditur in sanctua-
rium corā Domino, et egredie-
tur, et non morietur. Et facies 36
laminā ex auro puro, et scul-
pes super eā sculpturā sigilli,
Sanctū Domino. Ponesq; illā 37
super vittam hyacinthinam :
erit autem super cidarim ad
anteriorem ejus partem. Ex- 38
tabitq; super frontē Aaronis,
cùm portabit Aaron (k) ini-
quitatem sanctificatorum quæ
sanctificaverunt filii Israel ;
in omnibus oblationibus san-
ctificatorū suorum, erit super
frontem ejus semper in placa-
tionem ipsis coram Domino.

VER. SAM. (f) constringent (g) Elucidationes et Perfectiones (h) Elucidationes & Perfectiones (i) pectinatoris (k) maculam

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et fac etiam duas ansas ex auro, & po- 27
ne eas contra duas oras pectoralis deor-
sum, in anteriori ejus parte, ante junctu-
ram ejus, super zonam ejus. Et constrin- 28
getis thoracem ab ansis suis usque ad an-
sam pectoralis, filo hyacinthino, ita ut sit su-
per zonam ejus, & non separetur ab eo.
Et portabit Haron nomina filiorum Israil 29
in thorace præparato super pectorale, in
suo ingressu in sanctuarium, in memoriam
ante Deum perpetuò. Et pones in thora- 30
ce præparato, Dilucidationes & Certitu-
dines : et erunt super pectus Haron in
ejus ingressu ad habitaculū Dei: portabitq;
Haron repræsentationem filiorum Israil
super cor suum ante habitaculū Dei sem-
per. Et fac pluviale pectoralis artificio 31
textoris, totum ex hyacintho. Et erit os 32
ejus nempe caput ejus in medio illius, &
limb° circumdabit os ejus per ambitū ar-
tificio textoris : velut os thoracis fiet ei,
ut nè discerpatur, Et fac in fimbria ejus 33
mala punica ex hyacintho, & purpurā, et
tincturā croci in fimbria ejus per circui-
tum, & tintinnabula auri interjecta per
circuitum. Tintinnabulum aureum et ma- 34
lum punicum, tintinnabulū aureū et ma-
lum punicum in fimbria pluvialis circum-
circa. Et erit super Haron cùm mini- 35
strabit, & audietur vox ejus in ingressu
illius in sanctuarium ante habitaculum
Dei, & in exitu ejus, & non peribit. Et 36
fac vittam ex auro purissimo, & sculpe
super eam veluti sculptura annuli, Sanctū
Deo. Et alliga eam filo hyacinthi, & erit 37
super cidarim ex parte ejus anteriori. Et 38
erit supra frontem Haron cùm indulgen-
tiam implorabit pro delictis sacrorum quæ
consecrabunt filii Israil pro omnibus mu-
neribus & sacris suis; eritque super fron-
tem ejus semper in placationem pro eis in-
ter manus Dei.

ספר שמות : כט

facies baltheum &,byssi cydarim facies & ,byssi tunicam stringes Et
39 וְשִׁבַּצְתָּ הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה
eis facies & ,tunicas facies Aharon filiis Et recamantis opere
40 מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם
.decorem & gloriam ad ,eis facies mitras & ,baltheos
אַבְנֵטִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃
secum ejus filios & ,tuum fratrem Aharon illa facies induere Et
41 וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ
,eos sanctificabis & ,eorum manum implebis & ,illos unges &
וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם
carnē operiendū ad lini feminalia eis fac Et.mihi fūgētur sacerdotio &
42 וְכִהֲנוּ לִי׃ וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר
,Aharon super erunt Et .erunt femora ad usque & ,lumbis A .nuditatis
43 עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם וְעַד־יְרֵכַיִם יִהְיוּ׃ וְהָיוּ עַל־אַהֲרֹן
vel ,conventus tabernaculum ad ipsos ingrediendo in ,ejus filios super &
וְעַל־בָּנָיו בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ
ferent non & ,sanctitate in ministrandum ad ,altare ad ipsos accedendo in
בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא־יִשְׂאוּ
.eum post ejus semini & ,ei seculi Statutum .morientur &,iniquitatem
עָוֺן וָמֵתוּ חֻקַּת עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו׃

CAP. XXIX. כט

,eos sanctificandum ad eis facies quod verbum hoc Et
1 וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֹתָם
arietes &,bovis filium unum juvencū Cape .mihi fungendum sacerdotio ad
לְכַהֵן לִי לְקַח פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם
mixtas infermentatas placentas & ,azymorū panem Et .perfectos duos
2 שְׁנַיִם תְּמִימִם׃ וְלֶחֶם מַצּוֹת וְחַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת
facies triticorum simila :oleo in uncta infermentata lagana &,oleo in
בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן סֹלֶת חִטִּים תַּעֲשֶׂה
ea facies appropinquare & ,uno canistro super ea dabis Et .ea
3 אֹתָם׃ וְנָתַתָּ אוֹתָם עַל־סַל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם
ej* filios & ,Aharon Et .arietes duos & ,juvencum & ,canistro in
4 בַּסָּל וְאֶת־הַפָּר וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִם׃ וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו
eos lavabis & ,conventus tabernaculi ostium ad facies appropinquare
תַּקְרִיב אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם
Aharon facies induere & ,vestes accipies Et .aquâ in
5 בַּמָּיִם׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־הַבְּגָדִים וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
:pectorale & ,superhumerale ac ,superhumeralis pallium & ,tunicam
הַכֻּתֹּנֶת וְאֵת מְעִיל הָאֵפֹד וְאֶת־הָאֵפֹד וְאֶת־הַחֹשֶׁן
,ej* caput super cidarim pones Et .superhumeralis artificio in ei cinges &
6 וְאָפַדְתָּ לוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ
oleum accipies Et .cidarim super sanctitatis diadema dabis &
7 וְנָתַתָּ אֶת־נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל־הַמִּצְנָפֶת׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן
ej* filios Et .eum unges & ,ejus caput super fundes & ,unctionis
8 הַמִּשְׁחָה וְיָצַקְתָּ עַל־רֹאשׁוֹ וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ׃ וְאֶת־בָּנָיו
eos cinges Et .tunicas eos induere facies & ,facies appropinquare
9 תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם כֻּתֳּנֹת׃ וְחָגַרְתָּ אֹתָם
eis erit & ,mitras eis vincies &,ejus filios & Aharon,baltheo
אַבְנֵט אַהֲרֹן וּבָנָיו וְחָבַשְׁתָּ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם
.ej* filiorū manū &,Aharō manū implebis & ,seculi statutum in sacerdotium
כְּהֻנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יַד־אַהֲרֹן וְיַד־בָּנָיו׃

Versio VULG. LAT.

39 Stringésq; tunicam bysso, &
tiaram byssinam facies, & bal-
40 teum opere plumarii. Porrò
filiis Aaron tunicas lineas pa-
rabis, & balteos ac tiaras in
41 gloriam & decorem. Vestiésq;
his omnibus Aaron fratrē tu-
um, & filios ejus cum eo. Et
cunctorum consecrabis man*,
sanctificabísq; illos, ut sacer-
42 dotio fungantur mihi. Facies
& feminalia linea, ut operiant
carnem turpitudinis suæ, à re-
43 nibus usque ad femora. Et u-
tentur eis Aaron & filii ejus
quando ingredientur taber-
naculum testimonii, vel quan-
do appropinquant ad altare, ut
ministrent in sanctuario, ne in-
iquitatis rei moriantur. Legi-
timum sempiternum erit Aa-
ron, & semini ejus post eum.

CAP. XXIX.

1 SEd & hoc facies, ut mihi in
sacerdotio consecrentur. Tolle
vitulum de armento, & arie-
2 tes duos immaculatos, Panésq;
azymos, & crustulam absque
fermento, quæ conspersa sit
oleo, lagana quoq; azyma oleo
lita: de simila triticea cuncta
3 facies. Et posita in canistro
4 offeres: vitulū autem & duos
arietes. Et Aaron ac filios e-
jus applicabis ad ostium ta-
bernaculi testimonii. Cúmq;
laveris patrem cum filiis suis
5 aquâ, Indues Aaron vesti-
mentis suis, id est, lineâ & tu-
nicâ, & superhumerali, &
rationali, quod constringes
6 balteo. Et pones tiaram in
capite ejus, & laminam san-
7 ctam super tiaram, Et oleum
unctionis fundes super caput
ejus: atque hoc ritu conse-
8 crabitur. Filios quoque il-
lius applicabis, & indues
tunicis lineis, cingésque bal-
9 teo. Aaron scilicet & libe-
ros ejus, & impones eis mi-
tras: eruntque sacerdotes
mihi religione perpetuâ. Post-
quàm initiaveris manus e-
orum,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

39 Καὶ οἱ (γ) κοσυμβωτοὶ τῶν χιτώνων ἐκ
βύσσου. καὶ ποιήσεις κίδαριν βυσσίνην. καὶ
40 ζώνην ποιήσεις, ἔργον ποικιλτοῦ. Καὶ
τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας καὶ
ζώνας, καὶ κιδάρεις ποιήσεις αὐτοῖς εἰς
41 τιμὴν καὶ δόξαν. Καὶ ἐνδύσεις αὐτὰ
Ἀαρὼν, τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
μετ' αὐτοῦ. καὶ χρίσεις αὐτοὺς, καὶ ἐμπλή-
σεις αὐτῶν τὰς χεῖρας· καὶ ἁγιάσεις αὐ-
42 τοὺς, ἵνα ἱερατεύωσί μοι. Καὶ ποιήσεις
αὐτοῖς περισκελῆ λινᾶ καλύψαι ἀσχημο-
σύνην χρωτὸς αὐτῶν, ἀπὸ ὀσφύος ἕως
43 μηρῶν ἔσται. Καὶ ἕξει Ἀαρὼν αὐτὰ καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται λειτουρ-
γεῖν πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου· καὶ
οὐκ ἐπάξονται (δ) πρὸς ἑαυτοὺς ἁμαρτίαν,
ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐ-
τῷ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν.

MS.A. (γ) κόσυμβοι (δ) ἐφ' ἑαυτοῖς

ΚΕΦ. κθ'.

1 Καὶ ταῦτά ἐστιν, ἃ ποιήσεις αὐτοῖς. (α)
ἁγιάσεις αὐτοὺς, ὥστε ἱερατεύειν μοι αὐτούς.
(β) λήψῃ δὲ μοσχάριον ἐκ βοῶν ἓν, καὶ κριοὺς
2 ἀμώμους δύο, Καὶ ἄρτους ἀζύμους πεφυ-
ραμένους (γ) ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα
κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ· σεμίδαλιν ἐκ πυ-
3 ρῶν ποιήσεις (δ) αὐτά. Καὶ ἐπιθήσεις
αὐτὰ * ἐπὶ κανοῦν ἕν· καὶ προσοίσεις αὐτὰ
ἐπὶ τῷ κανῷ, καὶ τὸ μοσχάριον, καὶ τοὺς δύο
4 (ε) κριούς. Καὶ Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
προσάξεις ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου, καὶ λούσεις αὐτοὺς ἐν ὕδατι.
5 Καὶ λαβὼν τὰς στολὰς, (ζ) ἐνδύσεις Ἀα-
ρὼν τὸν ἀδελφόν σου καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ποδή-
ρη, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λογεῖον· καὶ συν-
άψεις αὐτῷ τὸ λογεῖον πρὸς τὴν ἐπωμίδα.
6 Καὶ ἐπιθήσεις τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσεις τὸ πέταλον τὸ ἁγία-
7 σμα ἐπὶ τὴν μίτραν. Καὶ λήψῃ τοῦ ἐλαίου τοῦ
χρίσματος· καὶ ἐπιχεεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν κε-
8 φαλὴν αὐτοῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. Καὶ τοὺς υἱοὺς
αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶ-
9 νας. Καὶ ζώσεις αὐτοὺς ταῖς ζώναις, καὶ περιθή-
σεις αὐτοῖς τὰς κιδάρεις· καὶ ἔσται αὐτοῖς
ἱερατεία (η) μοι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τελειώσεις
(θ) Ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ τὰς χεῖ-
ρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ.

MS.A. (α) ἁγιάσαι (β) λήμψῃ μοσχάριον ἐκ βοῶν ἀμώμων, καὶ (γ)
ἐν ἐλαίῳ * σεμίδαλιν (δ) αὐτὰ * ἐπὶ κανοῦν ἕν· καὶ (ε) κριούς.
Ἀαρὼν (ζ) ἐνδύσεις αὐτὰς Ἀαρὼν (η) ἐμοὶ (θ) τὰς χεῖρας Ἀαρὼν, καὶ

Et (ff) nodi tunicarum ex bysso. Et facies cidarim byssinam. Et zonam facies, opus variatoris. 39
Et filiis Aaron facies tunicas et zonas: et cidaras facies eis ad honorem et gloriam. 40
Et indues illa Aaron fratrem tuum, et filios ejus cum eo. Et unges eos, et implebis manus eorum; et sanctificabis eos, ut sacerdotio fungantur mihi. 41
Et facies eis femoralia linea, tegere turpitudinem corporis eorum: à lumbo usque ad femora erit. 42
Et habebit Aaron illa, et filii ejus, quando ingredientur in tabernaculum testimonii, vel quando accedent ministrare ad altare sancti: et non adducent ad se peccatum, ne moriantur. Legitimum sempiternum ei, et semini ejus post ipsum. 43

CAP. XXIX.

ET hæc sunt, quæ facies eis. (a) Sanctificabis eos, ut ipsi sacerdotio fungantur mihi. Sumes autem vitulum de bobus unum, et arietes immaculatos duos, 1
Et panes azymos conspersos in oleo, et (b) lagana azyma uncta in oleo: similam ex tritico facies ea. 2
Et impones ea in canistrum unū: et offeres ea in canistro, et vitulum, et duos arietes. 3
Et Aaron, et filios ejus adduces ad ostium tabernaculi testimonii, et lavabis eos in aqua. 4
Et sumens stolas, indues Aaron fratrem tuum, et tunicam (c) talarem, et superhumerale, et rationale: et adnectes ei rationale ad superhumerale. 5
Et impones mitrā super caput ej, et impones (d) laminam, sanctificationem super mitram.* 6
Et sumes de oleo unctionis: et effundes illud super caput ejus, et unges eum. 7
Et filios ejus adduces, et indues eos tunicas. 8
Et cinges eos (e) zonis, et circundabis eis cidaras: et erit illis sacerdotiū mihi in sempiternum. (f) Et consummabis (·) Aaron manus ejus, et manus filiorum ejus. 9

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]

CAP. XXIX.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Fac etiam tunicam byssinam: & fac tiaram byssinam, & zonam fac opere pictorum. 39
Etiam filiis Aharon fac tunicas, & fac eis zonas, & pileolos facies eis ad honorem & gloriam: 40
Et vesties eos, *nempe* Aharonem fratrem tuum, & filios ejus cum eo: & unge eos, & perfice manus eorum, & sanctifica eos, ut sacerdotio mihi fungantur. 41
Fac etiam eis perizomata byssina ad tegendā carnem nuditatis, à lumbis eorum usque ad femora eorum erunt. 42
Et erunt super Aharonem, & super filios ejus, cùm ingredientur ad tabernaculum temporis, cúmque accedent ad altare ministraturi in Sancto, ne contrahant peccatum & moriantur. Lex sempiterna sit ei & semini ejus post ipsum. 43

C A P. XXIX.

HOc autem pacto fac illis, & sanctifica illos ad munus sacerdotale. Accipe bovem unum bubulum, & arietes duos sine macula: 1
Et panem azymum, placentas infermentatas subactas oleo, & lagana infermentata subacta oleo: ex simila triticea facies ea. 2
Et pones ea in canistro uno, offerésque ea, unà cum bove & duobus arietibus. 3
Et Aharonem ejúsque filios adduces ad ostium tabernaculi temporis, & ablue eos aquâ. 4
Et sume vestes, & indue Aharonem tunicâ, & thorace, & perizomate, & tiarâ ephod, & præcinge eum singulo ephod. 5
Et impone tiaram capiti ejus, & pone coronam sanctitatis super tiaram. 6
Et accipe oleum unctionis, & effunde super caput ejus, & unge eum. 7
Et admove filios ejus, & indue illos tunicis: 8
Et præcinge cingulis Aharonem & filios ejus, & pone eis pileolos, eritque eis sacerdotium eorum in statutum sempiternum: & perficies manum Aharonis, & manus filiorum ejus. 9

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

39 ותרמיץ כתונא דבוצא ותעביד
מצנפתא דבוצא והמין תעביד
40 עובד צייר: ולבני אהרן תעביד
כתונין ותעביד להון המינין וכובעין
תעביד להון ליקר ולתושבחן:
41 ותלביש יתהון ית אהרן אחוך וית
בנוהי עמיה ותרבי יתהון ותקריב
ית קורבנהון ותקדש יתהון ויהון
42 משמשין קדמי: ועבד להון מכנסין
דבוץ לכסאה בשר עריא מחרצין
43 ועד ירכן יהון: ויהון על אהרן ועל
בנוהי במעלהון למשכן זמנא או
במקרבהון למדבחא לשמשא
בקודשא ולא יקבלון חובא וימותון
קים עלם ליה ולבנוהי בתרוהי:

כט

1 ודין פתגמא די תעביד להון לקדשא
יתהון לשמשא קדמי סב תור חד
2 בר תורי ודכרין תרין שלמין: ולחם
פטיר וגריצן פטירן דפילן במשח
ואספוגין פטירין דמשיחין במשח
3 סולתא דחטין תעביד יתהון: ותתן
יתהון על סלא חד ותקריב יתהון
בסלא וית תורא וית תרין דכרין:
4 וית אהרן וית בנוהי תקריב לתרע
משכן זמנא ותסחי יתהון במיא:
5 ותסב ית לבושיא ותלביש ית אהרן
ית כתונא וית מעיל אפודא וית
אפודא וית חושנא ותתקין ליה
6 בהמין אפודא: ותשוי מצנפתא על
רישיה ותתן ית כלילא דקודשא
7 על מצנפתא: ותסב ית משחא
דרבותא ותריק על רישיה ותרבי
8 יתיה: וית בנוהי תקרב ותלבשנון
9 כתונין: ותזריז יתהון המינין אהרן
ובנוהי ותתקן להון כובעין ותהי
להון כהונתא לקים עלם ותקריב
קורבנא דאהרן וקורבנא דבנוהי:

Targum Onkelos.

39 Stringésq; tunicã bysso; & facies tiaram de bysso: & balteũ
40 facies opere polymitarii. Et filiis Aaron facies tunicas; & facies eis baltea: & mitras facies eis, in honoré & decoré.
41 Induésq; ea Aaron fratré tuũ; & filios ejus cum eo: & unges eos, & offeres oblationes eorum, sanctificabísq; illos; ut mi-
42 nistrent corã me. Et facies eis femoralia ex bysso; ut operiãt carné turpitudinis suæ: à lum-
43 bis usq; ad femora erunt. Eruntq; super Aaron & super filios ejus, quando ingredientur in tabernaculum fœderis; aut quando accedent ad altare, ut ministrent in sanctuario; *ne suscipiant* peccatum *&* moriantur: legitimum sempiternũ erit ei, & filiis ejus post eum.

CAP. XXIX.

1 ET hoc est verbum quod facies eis, ut sanctifices eos, ad ministrandũ coram me: Tolle vitulum unum de armento, &
2 arietes duos immaculatos. Panémq; azymum, & placentas azymas, consperſas oleo; & lagana azyma lita oleo: de simi-
3 lâ tritici facies ea. Ponésq; ea in canistro uno, & offeres ea in canistro: & vitulum, & duos
4 arietes. Et Aaron quoq; & filios ejus applicabis ad ostium tabernaculi fœderis: et lavabis
5 eos aquis. Et tolles vestimenta, induésq; Aaron tunicã; & pallio superhumeralis, & superhumerali, & rationali: & ornabis eum balteo superhume-
6 ralis. Et pones tiarã super caput ejus: & pones coronã san-
7 ctam super tiaram. Tolléſq; oleum unctionis; & fundes super caput ejus: & unges eum.
8 Filios quoq; ejus applicabis:
9 & indues eos tunicis. Et cinges balteis Aaron & filios ej⁹, & ornabis eos mitris; & erit eis sacerdotium in pactum perpetuum: & offeres oblationé Aaron, & oblationem filiorum ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Constringes etiam tunicam byſſinã, faciesq; cidarim byſſinam; balteum quoque facies opere acu-picto. Similiter filiis Aaron facies tunicas: facies quoq; eis balteos, et tiaras ad gloriam et (l) decorem. Et indues iis Aaronem fratrem tuum et filios ejus cum eo, & unges eos; (m) consecrabisque manus eorũ, et sanctificabis eos, ut sacerdotio fungantur mihi. Facies præterea illis femoralia linea ad operiendam carnem nuditatis suæ: à lumbis usq; ad femora extendentur. Eruntq; super Aaron & super filios ejus cùm ingredientur in tabernaculum testimonii, aut cùm accedent ad altare, ut ministrent in Sanctuario, atque ut in (n) iniquitate contracta non moriantur. Statutum est æternum ei, & semini ejus post eum. 39 40 41 42 43

CAP. XXIX.

HÆc autem res est quam facies ei ad sanctificandum eos, ut sacerdotio fungantur mihi. Accipe vitulum unum è bobus, et arietes duos immaculatos; Panem quoque azymum, et placentas azymas conſperſas oleo, et lagana azyma: ex simila triticea facies ea. Pones autem illa in canistrum unum, et offeres ea in canistro, et vitulum, et duos arietes. Aaronem autem et filios ejus accedere jubebis ad portam tabernaculi testimonii, et lavabis eos aquã. Tunc sumes vestes, vestiesq; Aaronem tunicã, & cinges eum balteo, et indues pallio, ponésque super eum Ephod, et rationale, et (a) vincies ei Ephod cum cingulo. Et impones cidarim super caput ejus, ponésq; coronam sanctitatis super cidarim. Sumes quoque oleum unctionis, et infundes super caput ejus, et unges eũ. Filiosq; ejus accedere facies, et indues illos tunicis, Et cinges eos balteis, Aaronem, et filios ejus; et alligabis eis tiaras: eritq; eis Sacerdotium in statutum æternum: (b) Consecrabis etiam manum Aaronis, et manum filiorum ejus. 1 2 3 4 5 6 7 8 9

VER. SAM. (l) amplitudinem (m) perficiesque (n) macula (a) constringes (b) perficies

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

39 * وقس الجبة العشر * واصنع العمامة من عشر * والزنار تصنعه صنعة رقام * ولبني هرون تصنع 40
جببا * واصنع لهم زنانير وقلانس تصنعها لهم للكرامة والفخر * والبسها هرون اخاك وبنيه معه 41
وامسحهم * واكمل واجبهم * وقدسهم * فيومنوا لي * واصنع لهم سراويلات من عشر ليغطي من 42
ابدانهم السوءة * من الحقوين الى الركبتين تكون * وتكون على هرون وبنيه في دخولهم 43
الى خباء المحضر في تقدمهم الى المذبح ليخدموا في القدس * ولا يحملوا وزرا فيهلكوا * رسم الدهر
له ولنسله من بعده * الفصل التاسع والعشرون * وهذا الامر الذي تصنعه 1
لهم لتقدسهم ويومنوا لي * خذ فتيا من البقر وكبشين صحيحين * وخبزا فطيرا واقراص فطير 2
ملتوتة بدهن * ورقاق فطير ممسوحا بدهن * من سميذ الحنطة تصنعهما * واجعل ذلك في 3
سلة * وقدمه فيها مع الفتي والكبشين * ثم قدم هرون وبنيه الى باب خباء المحضر واغسلهما 4
بالماء * وخذ الثياب فالبس هرون المبطنة والممطر والصدرة والبدنة واشدده بمنطقها * وصير 5
العمامة على راسه * واجعل تاج القدس دون العمامة * وخذ من دهن المسح * وصب على راسه 6 7
وامسحه * ثم قدم بنيه والبسهم جببا * واشددهم بزنانير هرون وبنيه * والبسهم قلانس * وتصير 8
لهم امامة رسم الدهر * واكمل واجب هرون وواجب بنيه *

Et acu pinge tunicam byſſi, & fac cidarim ex byſſo: & cingulum facies arte plumarii. 39
Et filiis Haron facies tunicas, & fac eis cingulos & cucullos facies eis in venerationem & magnificentiam. 40
Et indue illis Haron fratrem tuum, & filios ejus cum eo, & unge eos, & comple debitum eorum, & sanctifica eos, & sacerdotio fungentur mihi. 41
Et fac eis fæmoralia ex byſſo, ut tegant ex corporibus eorum turpitudinem, à lumbis usque ad genua erunt. 42
Et erunt super Haron & filios ejus cùm ingredientur tentorium conventûs, dum accedent ad altare ut serviant sanctuario, nè portent iniquitatem et pereant: statutum æternitatis illi & progeniei ejus post illum. 43

CAP XXIX.

ET hoc est quod facies eis ut sanctifices eos, et ministrent mihi. Sume vitulum de bobus, & duos arietes integros, 1
Et panem azymum, placentas azymas subactas oleo, & lagana azyma uncta oleo: ex simila frumenti facies utraque. 2
Et pone ea in canistro, & offer illa in eo, cum vitulo & duobus arietibus. 3
Deinde admove Haron, & filios ejus ad januam tentorii conventûs, & lava eos aquâ. 4
Et sume vestes, & vesti Haron veste duplicatâ, & pluviali, & pectorali, & thorace, & cinge eum zonâ ejus. 5
Et impone capiti ejus cydarim, et pone tiaram sanctitatis super cydarim, 6
Et accipe de oleo unctionis, & effunde super caput ejus, & unge eum. 7
Deinde accedere fac filios ejus, & indue eos tunicis. 8
Et cinge eos cingulis, Haronem & filios ejus; & vesti eos cucullis, & fiet eis sacerdotium in constitutionem sæculi; & comple decus Haronis & decus filiorum ejus. 9

ספר שמות: כט

fulcies & ,conventus tabernaculo coram juvencum facies appropinquare Et
10 והקרבת את־הפר לפני אהל מועד וסמך
mactabis Et .juvenci caput super suas manus ejus filii & ,Aharon
11 אהרן ובניו את־ידיהם על־ראש הפר: ושחטת
capies Et .conventus tabernaculi ostium ad Domino coram juvencum
12 את־הפר לפני יהוה פתח אהל מועד: ולקחת
Et .tuo digito in altaris cornibus super dabis & ,juvenci sanguine è
מדם הפר ונתתה על־קרנת המזבח באצבעך ואת־
omnem capies Et .altaris fundamentum ad fundes sanguinem omnem
13 כל־הדם תשפך אל־יסוד המזבח: ולקחת את־כל־
& ,hepate super reticulum & ,intestinum operientem adipem
החלב המכסה את־הקרב ואת היתרת על־הכבד ואת
.altari in facies suffire & ;eos super qui adipem & ,renes duos
שתי הכלית ואת־החלב אשר עליהן והקטרת המזבחה:
igne in combures ejus fimum & ,ejus pellem & ,juvenci carnem Et
14 ואת־בשר הפר ואת־ערו ואת־פרשו תשרף באש
capies unum arietem Et .hoc Peccatum .castrametationem extra ab
15 מחוץ למחנה חטאת הוא: ואת־האיל האחד תקח
.arietis caput super suas manus ejus filii & ,Aharon fulcient &
וסמכו אהרן ובניו את־ידיהם על־ראש האיל:
super asperges & ,ejus sanguinem capies & ,arietem mactabis Et
16 ושחטת את־האיל ולקחת את־דמו וזרקת על־
lavabis & ,ejus frusta in concides arietem Et .circum altare
17 המזבח סביב: ואת־האיל תנתח לנתחיו ורחצת
,ejus caput super & ,ejus frusta super dabis & ,ejus crura & ,ej⁹ intestinū
קרבו וכרעיו ונתת על־נתחיו ועל־ראשו:
Domino hoc Holocaustum .altari in arietem totum facies suffire Et
18 והקטרת את־כל־האיל המזבחה עלה הוא ליהוה
,secundum arietem capies Et .ipse Domino Ignitio .quietis odor
19 ריח ניחוח אשה ליהוה הוא: ולקחת את האיל השני
.arietis caput super suas manus ejus filii & ,Aharon fulciet &
וסמך אהרן ובניו את־ידיהם על־ראש האיל:
tenerum super dabis & ,ejus sanguine de capies & ,arietem mactabis &
20 ושחטת את־האיל ולקחת מדמו ונתתה על־תנוך
pollicem super & ,dexteræ ej⁹ filiorū auris tenerum super & ,Aharon auris
אזן אהרן ועל־תנוך אזן בניו הימנית ועל־בהן
asperges & :dexteri eorum pedis pollicem super & ,dexteræ eorum manus
ידם הימנית ועל־בהן רגלם הימנית וזרקת
qui sanguine de capies Et .circum altare super sanguinem
21 את־הדם על־המזבח סביב: ולקחת מן־הדם אשר
super & ,Aharon super asperges & ,unctionis oleo de & ,altare super
על־המזבח ומשמן המשחה והזית על־אהרן ועל־
sanctificabitur & ,secū ej⁹ filiorū vestes super & ,ej⁹ filios super & ,ej⁹ vestes
בגדיו ועל־בניו ועל־בגדי בניו אתו וקדש
ab tolles Et .secum ej⁹ filiorū vestes & ,ej⁹ filii & ,ej⁹ vestes & ,ipse
22 הוא ובגדיו ובניו ובגדי בניו אתו: ולקחת מן־
,intestinum operientem adipem & ,caudam & adipem ariete
האיל החלב והאליה ואת־החלב המכסה את־הקרב
qui adipem & ,renes duos & ,jecoris reticulum &
ואת יתרת הכבד ואת שתי הכלית ואת־החלב אשר
.ipse impletionum aries quia ,dextram coxam & ,eos super
עליהן ואת שוק הימין כי איל מלאים הוא:

Versio VULG. LAT.

10 Applicabis & vitulum coram
tabernaculo teſtimonii. Im-
ponéntq; Aaron & filii ejus
11 manus ſuper caput illius, Et
mactabis eũ in conſpectu Dñi,
juxta oſtium tabernaculi teſti-
12 monii. Sumptúmq; de ſangui-
ne vituli, pones ſuper cornua
altaris digito tuo, reliquum
autem ſanguinem fundes juxta
13 baſim ejus. Sumes & adipem
totum qui operit inteſtina, &
reticulum jecoris, ac duos
renes, & adipem qui ſuper e-
os eſt, & offeres incenſum
14 ſuper altare. Carnes verò vi-
tuli & corium & fimum cõbu-
res foris extra caſtra, eò quòd
15 pro peccato ſit. Unum quoque
arietem ſumes, ſuper cujus ca-
put ponent Aaron & filii ejus
16 manus. Quem cùm mactave-
ris, tolles de ſanguine ejus, &
17 fundes circa altare. Ipſum au-
tem arietem ſecabis in fruſta.
Lotáq; inteſtina ejus ac pedes
pones ſuper conciſas carnes,
18 & ſuper caput illius. Et offe-
res totũ arietem in incenſum
ſuper altare: oblatio eſt Dño,
odor ſuaviſſimus victimæ Do-
19 mini. Tolles quoque arietem
alterum, ſuper cujus caput Aa-
ron & filii ejus ponent ma-
20 nus. Quem cùm immolaveris,
ſumes de ſanguine ejus, & po-
nes ſuper extremum auriculæ
dextræ Aaron & filiorum e-
jus, & ſuper pollices manûs
eorum ac pedis dextri, fun-
déſque ſanguinem ſuper al-
21 tare per circuitum. Cùmque
tuleris de ſanguine qui eſt
ſuper altare, & de oleo uncti-
onis, aſperges Aaron & veſtes
ejus, filios & veſtimenta eorũ.
Conſecratíſque ipſis & veſti-
22 bus, Tolles adipem de ariete,
& caudam, & arvinam, quæ
operit vitalia, ac reticulum je-
coris, & duos renes, atque a-
dipem qui ſuper eos eſt, ar-
múmque dextrum, eò quòd
ſit aries conſecrationis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Tranſlatione LATINA.

10 Καὶ προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν Ἀαρὼν
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν τοῦ μόσχου, ἔναντι κυρίου, παρὰ τὰς θύρας
11 τῆς σκηνῆς τοῦ (ι) μαρτυρίου. Καὶ σφάξεις τὸν
μόσχον ἔναντι κυρίου, παρὰ τὰς θύρας
12 τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ λήψῃ ἀπὸ
τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ (κ) θήσεις ἐπὶ τῶν κε-
ράτων τοῦ θυσιαστηρίου τῷ δακτύλῳ σου· (λ) τὸ
δὲ λοιπὸν πᾶν αἷμα ἐκχεεῖς παρὰ τὴν βάσιν
13 τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ λήψῃ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐ-
πὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς
δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπιθή-
14 σεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. (μ) Τὰ δὲ κρέατα
τοῦ μόσχου, καὶ τὸ δέρμα, καὶ τὴν κόπρον κατα-
καύσεις πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς· ἁμαρτίας
15 γάρ ἐστι. Καὶ τὸν κριὸν λήψῃ τὸν ἕνα, καὶ ἐπιθή-
σουσιν Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας
16 αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. Καὶ (ν) σφάξεις
αὐτὸν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα προσχεεῖς πρὸς τὸ
17 θυσιαστήριον κύκλῳ. Καὶ τὸν κριὸν διχοτομή-
σεις κατὰ μέλη· καὶ πλυνεῖς τὰ ἐνδόσθια, καὶ τοὺς
πόδας ὕδατι, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ διχοτο-
18 μήματα σὺν τῇ κεφαλῇ. Καὶ ἀνοίσεις (ξ) ὅ-
λον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὁλοκαύ-
τωμα τῷ κυρίῳ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. (ο) θυ-
19 μίαμα κυρίῳ ἐστί. Καὶ λήψῃ τὸν κριὸν τὸν
δεύτερον, καὶ ἐπιθήσει Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐ-
τοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ.
20 Καὶ σφάξεις αὐτὸν, καὶ λήψῃ τοῦ αἵματος αὐ-
τοῦ, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς Ἀα-
ρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον (π) τῆς δεξι-
ᾶς χειρὸς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δε-
ξιοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν υἱῶν αὐ-
τοῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐ-
τῶν τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν
21 αὐτῶν τῶν δεξιῶν. Καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ (ρ) αἵ-
ματος τοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ
ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ (σ) Ἀαρὼν
καὶ ἐπὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ·
καὶ ἁγιασθήσεται αὐτὸς καὶ ἡ στολὴ (τ) αὐτοῦ,
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ στολαὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ
μετ᾽ αὐτοῦ. τὸ δὲ αἷμα τοῦ κριοῦ προσχεεῖς
22 πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. Καὶ λήψῃ
ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ τὸ
κατακαλύπτον τὴν (υ) κοιλίαν, καὶ τὸν λο-
βὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ
στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν
δεξιόν· ἔστι γὰρ τελείωσις αὕτη.

MS. A. (ι) μαρτυρίου. * Καὶ λήμψῃ (κ) ἐπιθήσεις * (λ) τὸ δὲ λοιπὸν
αἷμα (μ) Τὰ δὲ κρέα (ν) σφάξεις τὸν κριὸν, (ξ) τὸν κριὸν ὅλον
(ο) θυσίασμα τῷ κυρίῳ (π) τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, (ρ) αἵματος τοῦ θυσιαστη-
ρίου, (σ) Ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς (τ) αὐτοῦ, καὶ αἱ στολαὶ (υ) κοιλίαν, καὶ τοὺς δύο
νεφροὺς, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν,

Et adduces vitulũ ad portas tabernaculi teſtimonii. Et ſuperimponent Aaron et filii ejus manus 10
ſuas ſuper caput vituli in conſpectu Domini apud portas tabernaculi teſtimonii. Et jugula-
bis vitulum in conſpectu Domini 11
apud portas tabernaculi teſtimonii. Et ſumes de ſanguine vituli, & pones ſuper cornua altaris 12
digito tuo: reliquum autem omnem ſanguinem effundes ad baſim altaris. Et ſumes omnem a-
dipem, qui ſuper ventrem, (h) 13
pennam jecoris, & duos renes, et adipẽ qui ſuper eos, & impones ſuper altare. Carnes autem vi-
tuli, & pellem, & fimũ combu- 14
res igni extra caſtra: (i) peccati enim eſt. Et arietem ſumes u-
num, & ſuperimponent Aaron 15
& filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis. Et jugulabis eum,
& ſumens ſanguinem effundes 16
ad altare in circuitu. Et arietem diſſecabis per membra: & lava- 17
bis inteſtina & pedes aquâ, & impones ſuper ſegmenta cum ca-
pite. Et offeres totum arietem ſuper altare, holocauſtoma Do- 18
mino in odorem (k) ſuavitatis. (l) Thymiama Domino eſt. Et ſu-
mes arietem ſecundum, et ſuper- 19
imponet Aaron & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis. Et
jugulabis eum, & ſumes de ſan- 20
guine ejus, & impones ſuper pennam auris Aaron dexteræ, &
ſuper (m) ſummitatem dexteræ manûs, & ſuper ſummitatem pedis dextri, & ſu-
per pennas aurium filiorum ejus dextrarum, & ſuper ſummitatem manuum eorum dextrarum,
& ſuper ſummitates pedum eorum dextrorum. Et ſumes de 21
ſanguine, (n) qui ab altari, & de oleo unctionis, & aſperges ſuper
Aaron, & ſuper ſtolam ejus, & ſuper filios ejus, & ſuper ſtolas
filiorum ejus cum eo: & ſanctificabitur ipſe & ſtola ejus, &
filii ejus, & ſtolæ filiorum ejus cum eo. Sanguinem verò arietis
effundes ad altare in circuitu. Et 22
ſumes de ariete (o) adipem ej⁹, et adipem tegentem ventrem, &
pennam jecoris, & duos renes, & adipem qui in ipſis, & (p)
brachium dextrum: eſt enim conſummatio hæc.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

10 Deinde abduc bovem ante tabernaculum temporis, imponétq; Aharon & filii ejus ma-
11 nus ſuas ſuper caput bovis. Et jugula bovem corã Domino in oſtio tabernaculi tem-
12 poris. Et tolle de ſanguine bovis, & ſparge ſuper cornua altaris digito tuo: totum verò ſanguinem effunde ſuper imas oras altaris.
13 Et ſume tibi totum velum quod tegit inteſtinum, & ſeptum jecoris, & duos renes adi-
14 peſque earum, & attolle ad altare. Carnem verò bovis, & pellem ejus, & fimum ejus
15 combures igni extra caſtra, peccatum eſt. Et arietem unum accipies, imponétq; Aharon & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis:
16 Et mactate arietem, & tolle ex ejus ſangui-
17 ne, & ſparge ſuper altare circumcirca. Arietem verò diſſeca membratim, & lava inteſtinum ejus & crura ejus, ponéſque ſuper
18 ejus membra, & ſuper caput ipſius. Et attolles totum arietem ad altare: holocauſtum eſt Domino in odorem placabilem, oblatio Do-
19 mino. Accipies quoque arietem ſecundum, ſiſténtq; Aharon & filii ejus manus ſuas ſu-
20 per caput arietis. Et macta arietem, & ſume de ſanguine ejus, & ſparge ſuper auriculam auris Aharonis dexteræ, & ſuper auriculas aurium filiorum ejus dexterarum, & ſuper pollices manuũ eorum dexterarum, & ſuper pollices pedum eorum dexterorum, & ſpar-
21 ges ſanguinem ſuper altare per ambitum. Tolléſq; de ſanguine qui eſt ſuper altare, & de oleo unctionis, & ſparges ſuper Aharon & ſuper veſtes ejus, & ſuper filios ejus, & ſuper veſtes filiorum ejus cum eo: & ſanctificabitur ipſe & veſtes ejus, & filii ejus
22 ac veſtes filiorum ejus cum eo. Et accipe ex ariete adipem, & caudam, & velum tegens inteſtinum, & ſeptum jecinoris, & duos renes, & adipem quæ ſuper eos eſt, & crus dexterum: quoniam aries eſt impletionis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

10 ותקריב ית תורא לקדם משכן זמנא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון על
11 ריש תורא: ותכוס ית תורא קדם יי לתרע משכן זמנא:
12 ותסב מדמא דתורא ותתן על קרנת מדבחא באצבעך וית כל דמא תשוד ליסודא דמדבחא:
13 ותסב ית כל תרבא דחפי ית גוא וית חצרא דעל כבדא וית תרתין כלין וית תרבא די עליהן ותסיק למדבחא:
14 וית בסר תורא וית משכיה וית אוכליה תוקיד בנורא מברא למשריתא חטאתא הוא:
15 וית דכרא חד תסב ויסמכון אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דכרא:
16 ותכוס ית דכרא ותסב ית דמיה ותזרוק על מדבחא סחור סחור:
17 וית דכרא תפלג לאברוהי ותחלל גויה וכרעוהי ותתן על אברוהי ועל רישיה:
18 ותסיק ית כל דכרא למדבחא עלתא הוא קדם יי לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי הוא:
19 ותסב ית דכרא תנינא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דכרא:
20 ותכוס ית דכרא ותסב מדמיה ותתן על רום אודנא דאהרן ועל רום אודנא דבנוהי דימינא ועל אליון ידהון דימינא ועל אליון רגלהון דימינא ותזרוק ית דמא על מדבחא סחור סחור:
21 ותסב מן דמא די על מדבחא וממשחא דרבותא ותדי על אהרן ועל לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה ויתקדש הוא ולבושוהי ובנוהי ולבושי בנוהי עמיה:
22 ותסב מן דכרא תרבא ואליתא וית תרבא דחפי ית גוא וית חצר כבדא וית תרתין כלין וית תרבא די עליהון וית שקא דימינא ארי דכר קורבניא הוא:

Targum ONKELOS.

10 Offeréſq; vitulum corá tabernaculo fœderis: & imponent Aaron & filii ejus manus ſuas
11 ſuper caput vituli. Immolabiſq; vitulum corá Domino: *ad oſtium* tabernaculi fœderis.
12 Et tolles de ſanguine vituli; & pones ſuper cornua altaris digito tuo: & totum ſanguinem effundes, ad fundamentú alta-
13 ris. Tolléſq; omné adipem, qui operit inteſtina: & reticulum quod eſt ſuper jecur; & duos renes, & adipem qui eſt ſuper eos: & incendes ſuper altare.
14 Et carnem vituli, & pellé ejus & fimum ejus, combures igni extra caſtra: expiatio enim eſt.
15 Et arieté unum tolles: & imponent Aaron & filii ejus manus ſuas, ſuper caput arietis.
16 Et immolabis arieté: & tolles ſanguinem ejus, et aſperges ſu-
17 per altare per circuitum. Et arieté divides per mébra ej^{9}: et lavabis inteſtina ejus, et genua ej^{9}; et pones ſuper membra
18 ejus, & ſuper caput ejus. Et incendes totum arieté ſuper altare; holocauſtum eſt corá Domino: ut ſuſcipiatur cum beneplacito, oblatio eſt corá Do-
19 mino. Tolléſq; arietem ſecundum: & imponent Aaron & filii ejus manus ſuas, ſuper ca-
20 put arietis. Et immolabis arietem; tolléſq; de ſanguine ejus, & pones in ſuperiori parte auris Aaron, & in ſuperiori parte auris dexteræ filiorum ejus; & ſuper pollicem dexteræ manus eorum, & ſuper pollicem pedis dexteri eorum: aſpergéſq; ſanguinem ſuper
21 altare, per circuitum. Et tolles de ſanguine qui eſt ſuper altare, & de oleo unctionis: & aſperges ſuper Aaron, & ſuper veſtes ejus; & ſuper filios ejus, & ſuper veſtes filiorum ejus cum eo: & ſanctificabitur ipſe & veſtes ejus; & filii ejus, & veſtes filiorum e-
22 jus cum eo. Tolléſq; de ariete adipem & caudam, & adipem qui operit inteſtina, & reticulum jecoris; & duos renes, & adipem qui eſt ſuper eos; & armum dexterum: quoniam aries oblationum eſt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Et offeres vitulum coram Do- 10
mino ad portam tabernaculi teſtimonii: Imponent autem Aaron & filii ejus manus ſuas ſuper caput vituli. Vitu- 11
lum verò jugulabis corá Domino ad portam tabernaculi teſtimonii. Et accipies de ſan- 12
guine vituli quem pones ſuper cornua altaris cum digito tuo, omnemq; ſanguinem fundes ad baſim altaris. Accipies 13
quoque omnem pinguedinem operientem inteſtina, & reticulum jecoris, & duos renes, & pinguedinem quæ eſt ſuper eos, & adolebis ea in altari. Carnem verò vituli, & 14
pellem ejus, & fimum ejus combures in igne extra caſtra: (c) pro peccato hoc eſt.
Arietem quoque unum ſumes 15
imponentq; Aaron, & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis. Et mactabis arietem, 16
accipieſq; ſanguinem ejus, & ſpargès ſuper altare in circuitu. Poſtea arietem diſſecabis 17
in partes ſuas, & lavabis inteſtina ejus, & crura ejus, & pones ſuper ſegmenta ejus; & ſuper caput ejus. Adolebiſq; 18
totum arietem in altari: holocauſtum eſt Domino in odorem ſuavitatis, oblatio eſt ignita Domino: Sumes quoq; 19
arietem ſecundum, & imponent Aaron & filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis.
Et mactabis arietem, & acci- 20
pies de ſanguine ejus, & impones ſuper tenerum auris Aaron, & ſuper tenerum auris dexteræ filiorum ejus, & ſuper pollicem manûs eorum dexteræ, & ſuper pollicem pedis eorum dexteri, & ſparges ſanguinem ſuper altare
in circuitu. Poſtea tolles ex 22
ariete adipem, caudam, & adipem tegentem inteſtina, & reticulum jecoris, et duos renes, & pinguedinem quæ eſt ſuper eos, et humerum dextrum; quia aries (d) conſecrationum eſt iſte.

VER. SAM. (c) Sacrificium expiatorium eſt. (d) perfectioqum

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * ثم قدم الرب بين يدي خباء الحضر * ويسند هرون وبنوه ايديهم على راسه * واذبحه بين
11 يدي الله عند خباء الحضر * وخذ من دمه شيئا واجعله على شرفات المذبح باصبعك وصب
12 باقي الدم على اساس المذبح * وخذ منه جميع الشحم المغطي للجوف وزيادة الكبد والكليتين
13 والشحم الذي عليهما * وقرب ذلك على المذبح * ولحم العجل وجلده وخثه احرقها بالنار خارج
14 المعسكر * لانه ذكاة * ثم قدم احد الكبشين * ويسند هرون وبنوه ايديهم على راسه * واذبحه
15 وخذ من دمه ما ترشه على المذبح مستديرا * وعضه لاعضائه * واغسل جوفه واكارعه * واجعلها
16 الى اعضائه وراسه * وقرب على المذبح * لانه صعيدة لله * مرضي مقبول * قربان لله * ثم قدم
17 الكبش الثاني * ويسند هرون وبنوه ايديهم على راسه * واذبحه وخذ من دمه ما تجعله على
18 شحمة اذن هرون وعلى شحمات اذن بنيه الايامن * وعلى اباهم ايديهم الايامن * وعلى اباهم
19 ارجلهم الايامن * ورش باقيه على المذبح مستديرا * وخذ من الدم الذي على المذبح
20 دهن المسح * وانضح على هرون وثيابه * وعلى بنيه وثياب بنيه معه * فيتقدس هو وثيابه
21 وبنوه وثياب بنيه معه * وخذ من الكبش الشحم والالية وجميع الشحم المغطي للجوف وزيادة الكبد
22 والكليتين والشحم الذي عليهما والساق اليمنى * لانه كبش الكمال *

Deinde adduc vitulū coram tentorio conventûs, et imponant Haron et filii ejus manus ſuas capiti ejus. 10
Et macta illum ante Deum, juxta tentorium conventûs. 11
Et accipe ex illius ſanguine aliquid, & pone illum ſuper exertos limbos altaris digito tuo, & effunde reliquum ſanguinem ad fundamentum altaris. 12
Et ſume ex illo totum adipem operientem ventrem, & ſuperfluitatem jecoris, & duos renes, et adipem qui eſt ſuper eos: & adole hæc ſuper altare. 13
Et carnē vituli, et pellē ejus, et fimum ejus combures igne extra caſtra; quoniam eſt expiatio. 14
Deinde affer unum è duobus arietibus, & imponet Haron, & filii ejus manus ſuas ſuper caput ejus. 15
Et macta illum, & ſume ex ejus ſanguine quod ſpargas ſuper altare per circuitum. 16
Et eum diſſeca in membra: et lava ventrē ejus, & pedes ejus, & appone eos ad membra ejus, & caput ejus. 17
Et adole illum ſuper altare: quia ipſe eſt oblatio Deo, placans, acceptabilis, ſacrificium Deo. 18
Deinde affer arietem ſecundum, & imponat Haron & filii ejus manus ſuas ſuper caput ejus. 19
Et macta illum, & ſume ex ejus ſanguine quod ponas ſuper auriculā auris Haron, & ſuper auriculas aurium filiorum ejus dexterarum, et ſuper pollices manuum eorum dexterarum, et ſuper pollices pedum eorum dexterorum. Et ſparge reſiduum ejus ſuper altare per circuitum. 20
Et accipe de ſanguine qui eſt ſuper altare, et de oleo unctionis, et ſparge ſuper Haron et veſtes ejus, et ſuper filios ejus et veſtes eorum cum eo. 21
Et ſanctificabitur ipſe ac veſtes ejus, et filii ejus ac veſtes filiorum ejus cum eo. Et accipe ex ariete pinguedinem, et caudam, et omnem adipem tegentem ventrem, et ſuperfluum jecoris, et duos renes cum adipe quæ eſt ſuper utrumque, et crus dexterum; quoniam ipſe eſt aries perfectionis. 22

ספר שמות : כט

laganum &,unam oleo panis placentam &,unam panis tortam Et
23 וככר לחם אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק
pones Et .DOMINO coram qui ,infermentatorum canistro è ,unum
24 אחד מסל המצות אשר לפני יהוה: ושמת
agitabis & ,ejus filiorum volas super & ,Aharon volas super omnia
הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו והנפת
,eorum manu è ea capies Et .DOMINO coram agitationem ea
25 אתם תנופה לפני יהוה: ולקחת אתם מידם
quietis odorem in holocaustum super altari in facies suffire &
והקטרת המזבחה על־העלה לריח ניחוח
capies Et .DOMINO ipsa Ignitio .DOMINO coram
26 לפני יהוה אשה הוא ליהוה: ולקחת את־
illud elevabis & ,Aharon ipsi qui impletionum ariete ab pectus
החזה מאיל המלאים אשר לאהרן והנפת אתו
sanctificabis Et .partem in tibi erit & ;DOMINO coram elevationem
27 תנופה לפני יהוה והיה לך למנה: וקדשת
,elevatum quod exaltationis armum & ,elevationis pectus
את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף
quod de & ,Aharon ipsi quod de ,impletionum ariete ab est exaltatus qui &
ואשר הורם מאיל המלאים מאשר לאהרן ומאשר
filiis à seculi statutum in ejus filiis & ,Aharon ipsi erit Et .ejus filiis
28 לבניו: והיה לאהרן ולבניו לחק־עולם מאת בני
Israel filiis à erit exaltatio & ipse exaltatio quia ,Israel
ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת בני־ישראל
.DOMINO eorum exaltatio ,suorum pacificorum sacrificiis de
מזבחי שלמיהם תרומתם ליהוה:
,eum post ejus filiis erunt ,Aharon ipsi quæ sanctitatis vestes Et
29 ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו
Septem .eorum manum eis in implendum ad & ,eis in ungendum ad
30 למשחה בהם ולמלא־בם את־ידם: שבעת
ad veniet qui ,ejus filiis de eo sub sacerdos eas induet diebus
ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל־
arietem Et .sanctitate in ministrandum ad conventus tabernaculum
31 אהל מועד לשרת בקדש: ואת איל
.sancto loco in ejus carnem coques & ,capies plenitudinum
המלאים תקח ובשלת את־בשרו במקם קדש:
qui panem & ,arietis carnem ejus filii & ,Aharon comedet Et
32 ואכל אהרן ובניו את־בשר האיל ואת־הלחם אשר
quibus ea comedent Et .conventus tabernaculi ostium ad ,canistro in
33 בסל פתח אהל מועד: ואכלו אתם אשר
sanctificandum ad ,eorum manum implendum ad ,eis in est expiatum
כפר בהם למלא את־ידם לקדש
superfuerit si Et .ea sanctitas quia ,comedet non alienigena Et .eos
34 אתם וזר לא־יאכל כי־קדש הם: ואם־יותר
combures & ,mane usque pane de & ,plenitudinum carne de
מבשר המלאים ומן־הלחם עד־הבקר ושרפת את־
facies Et .ipsum sanctitas quia ,comedetur Non .igne in residuum
35 הנותר באש לא יאכל כי־קדש הוא: ועשית
septem ,tibi præcepi quæ omnia Juxta .sic ejus filiis & ,Aharon
לאהרן ולבניו ככה ככל אשר־צויתי אתכה שבעת
.eorum manum implebis diebus
ימים תמלא ידם:

Versio VULG. LAT.

23 Tortámque panis unius, cru-
stulam conspersam oleo, laga-
num de canistro azymorum,
quod positum est in conspectu
24 Domini. Ponésque omnia
super manus Aaron & filio-
rum ejus, & sanctificabis eos
25 elevans coram Domino. Sus-
cipiésque universa de mani-
bus eorum: & incendes su-
per altare in holocaustum,
odorem suavissimum in con-
spectu Domini, quia oblatio
26 ejus est. Sumes quoque pe-
ctusculum de ariete, quo ini-
tiatus est Aaron, sanctificabís-
que illud elevatum coram Do-
mino, & cedet in partem tu-
27 am. Sanctificabísque & pe-
ctusculum consecratum, &
armum quem de ariete sepa-
28 rasti, Quo initiatus est Aa-
ron & filii ejus, cedéntque in
partem Aaron & filiorum e-
jus jure perpetuo à filiis Is-
rael: quia primitiva sunt &
initia de victimis eorum pa-
cificis quæ offerunt Domi-
29 no. Vestem autem sanctam,
quâ utetur Aaron, habebunt
filii ejus post eum, ut ungan-
tur in ea, & consecrentur ma-
30 nus eorum. Septem diebus
utetur illâ qui pontifex pro
eo fuerit constitutus de filiis
ejus, & qui ingredietur ta-
bernaculum testimonii, ut
31 ministret in Sanctuario. Ari-
etem autem consecrationis
tolles, & coques carnes ejus
32 in loco sancto. Quibus ve-
scetur Aaron & filii ejus. Pa-
nes quoque, qui sunt in cani-
stro, in vestibulo tabernaculi
33 testimonii comedent, Ut sit
placabile sacrificium, & san-
ctificentur offerentiū manus.
Alienigena non vescetur ex e-
34 is, quia sancti sunt. Quòd si re-
manserit de carnib⁹ consecra-
tis, sive de panibus usque ma-
nè, combures reliquias igni:
non comedentur, quia sancti-
35 ficata sunt. Omnia, quæ præce-
pi tibi, facies super Aaron &
filiis ejus. Septem diebus con-
secrabis manus eorum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Καὶ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀ-
πὸ τοῦ κανοῦ τῶν ἀζύμων τῶν προτεθει-
24 μένων ἔναντι κυρίου. Καὶ ἐπιθήσεις τὰ
πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας Ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ
τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ· καὶ ἀφοριεῖς
25 (φ) αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. Καὶ (χ)
λήψῃ αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ (ψ)
ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυ-
τώσεως εἰς ὀσμὴν, εὐωδίας ἔναντι κυρίου.
26 κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. Καὶ λήψῃ τὸ στηθύ-
νιον ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν
Ἀαρών· καὶ ἀφοριεῖς αὐτὸ ἀφόρισμα ἔν-
27 αντι κυρίου· καὶ ἔσται σοι ἐν μερίδι. Καὶ ἁ-
γιάσεις τὸ στηθύνιον ἀφόρισμα, καὶ τὸν
βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρισται
καὶ ὃς ἀφῄρηται ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώ-
σεως ἀπὸ τοῦ Ἀαρὼν, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐ-
28 τοῦ. Καὶ ἔσται Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ
νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ·
ἔστι γὰρ (ω) ἀφόρισμα τοῦτο. καὶ ἀφαίρεμα
ἔσται παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυ-
μάτων τῶν σωτηρίων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
29 ἀφαίρεμα κυρίῳ. Καὶ ἡ στολὴ (α) τοῦ ἁγίου,
ἥ ἐστιν Ἀαρὼν, ἔσται τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ'
αὐτὸν χρισθῆναι αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ τε-
30 λειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν. Ἑπτὰ ἡμέ-
ρας ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ὁ ἀντ' αὐτοῦ
ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὴν
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λειτουργεῖν ἐν τοῖς
31 ἁγίοις. Καὶ τὸν κριὸν τῆς τελειώσεως
λήψῃ· καὶ ἑψήσεις τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁ-
32 γίῳ. Καὶ ἔδονται Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ
τὰ κρέα τοῦ κριοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ
κανῷ, (β) παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
33 μαρτυρίου. Ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιά-
σθησαν ἐν αὐτοῖς τελειῶσαι τὰς χεῖρας
(γ) αὐτῶν, ἁγιάσαι αὐτούς. καὶ ἀλ-
λογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτῶν· ἔστι γὰρ
34 ἅγια. Ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν
κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως καὶ
τῶν ἄρτων ἕως πρωῒ, κατακαύσεις τὰ
λοιπὰ πυρί· οὐ βρωθήσεται· ἁγίασμα
35 γάρ ἐστι. Καὶ ποιήσεις Ἀαρὼν καὶ τοῖς
υἱοῖς αὐτοῦ οὕτω κατὰ πάντα ὅσα ἐνετειλά-
μην σοι. ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις τὰς
χεῖρας αὐτῶν.

Et panem unum ex oleo, & la- 23
ganum unum de canistro azy-
morum propositorum in conspe-
ctu Domini. Et impones omnia 24
super manus Aaron, & super
manus filiorum ejus: & sepa-
rabis (φ) separationem coram
Domino. Et sumes ea de ma- 25
nibus eorum, & offeres ea su-
per altare holocaustosis in odo-
rem suavitatis coram Domino.
(χ) Oblatio est Domino. Et su- 26
mes pectusculum de ariete con-
summationis, quod est (ψ) Aa-
ron: & separabis illud, separa-
tionem coram Domino: & erit
tibi in portione. Et sanctifica- 27
bis pectusculum separationem,
& brachium demptionis, quod
separatum est, & quod demptum
est de ariete consummationis ab
Aaron, & à filiis ejus. Et erit 28
Aaron, & filiis ejus legitimum
æternum à filiis Israel: est enim
separatio hoc. Et demptio erit
à filiis Israel de sacrificiis salu-
tarium filiorum Israel, demptio
Domino. Et stola sancti, quæ est 29
Aaron, erit filiis ejus post eum,
ungere eos in ipsis, & consum-
mare manus eorum. Septem di- 30
ebus induet ea sacerdos, qui pro
eo de filiis ejus, qui intrabit in
tabernaculum testimonii deser-
vire in sanctis. Et arietem con- 31
summationis sumes: & coques
carnes in loco sancto. Et edent 32
Aaron & filii ej⁹ carnes arietis,
& panes qui in canistro, apud
portas tabernaculi testimonii. E- 33
dent ea in quib⁹ sanctificati sunt
in eis ad consummandum ma-
nus eorum, ad sanctificandum
eos. Et alienigena non edet
de eis: sunt enim sancta. Si 34
autem remanserit de carnibus
sacrificii consummationis, &
panibus usque manè, combu-
res reliquias igni. Non come-
dentur: sanctificatio enim est.
Et facies Aaron, & filiis ejus sic, 35
secundùm omnia quæcunque
mandavi tibi. Septem diebus
consummabis manus eorum,

MS.A. (φ) αὐτοὺς (χ) δέξῃ (ψ) ἀνοίσεις αὐτὰ ἐπὶ (ω) ἀφαίρεμα τοῦτο. καὶ ἀφαίρεμα (α) Ἀαρὼν ἣ ἔσται τοῦ ἁγίου, ἔσται (β) παρὰ τὴν θύραν (γ) αὐτῶν, καὶ ἁγιάσαι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

Et placentam unam panis, & placentam u- 23
nam panis olei, & laganum unum de cani-
stro azymi quod est coram Domino. Et po- 24
nes omnia super manum Aharonis & super
manus filiorum ejus, & separabis ea sepa-
rationem coram Domino. Deinde tolles ea 25
de manibus eorum, & elevabis pectuscu-
lum ex ariete super altare in holocaustum,
in odorem placabilem coram Domino, sa-
crificium est Domino. Accipies etiam pe- 26
ctusculum ex ariete complementi Aharonis,
& separabis illud separationem coram Do-
mino, eritq; tibi in portionem. Et sanctifica 27
pectusculum separationis & crus separati-
onis quod separatum fuerat & sublatum ex
ariete impletionis, tam Aharonis quàm fi- 28
liorum ejus. Eritque Aharoni & filiis ejus
statutum perpetuum à filiis Israel: quoni-
am separatio est, & separatio erit à filiis
Israel, è sacrificiis eorum perfectis, sepa- 29
ratio Domino. Et vestes sanctæ Aharonis
erunt filiis ejus post ipsum, ad ungendum in
eis, & ad complendas in eis manus suas. 30
Septem diebus induetur illis sacerdos succe-
dens illi de filiis ejus, qui ingredietur in ta-
bernaculum temporis ad ministrandum in 31
sancto. Arietem verò impletionis accipies, 32
& coques carnem ejus in loco sancto. Com-
edétque Aharon & filii ejus carnem arietis,
& panem qui in canistro est, in ostio ta- 33
bernaculi temporis. Comedent ea qui expi-
antur per illa, ad hoc ut compleant manus
eorum, & sanctificent eos: & alienigena 34
ne comedat, quia sancta sunt. Et si reman-
serit ex carne impletionis, & ex pane usque
ad matutinum, comburite quod remanebit
igne, & ne comedatur, quia sancta sunt. 35
Et fac Aharoni & filiis ejus quemadmodum
præcepi tibi, septem diebus complebis ma-
nus eorum.

PARAPH. CHALD. cùm VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

23 ופתא דלחם חדא וגריצתא דלחם
משח חדא ואספוג חד מסלא
דפטריא די קדם יי׃ ותשוי כולא על
24 ידי דאהרן ועל ידי דבנוהי ותרים
יתהון ארמא קדם יי׃ ותסב יתהון
25 מידהון ותסיק למדבחא על עלתא
לאתקבלא ברעוא קדם יי קורבנא
הוא קדם יי׃ ותסב ית חדיא מדכר
26 קורבניא די לאהרן ותרים יתיה
ארמא קדם יי ויהי לך לחולק׃
27 ותקדש ית חדיא דארמותא וית
שקא דאפרשותא די אתרם ודי
אתפרש מדכר קורבניא מדי
לאהרן ומדי לבנוהי׃ ויהי לאהרן
28 ולבנוהי לקים עלם מן בני ישראל
ארי אפרשותא היא ואפרשותא
יהי מן בני ישראל מנכסת
קודשיהון אפרשותהון קדם יי׃
29 ולבושי קודשא די לאהרן יהון
לבנוהי בתרוהי לרבאה בהון
ולקרבא בהון ית קורבנהון׃
30 שבעא יומין ילבשנון כהנא
תחותוהי מבנוהי די יעול למשכן
זמנא לשמשא בקודשא׃ וית
31 דכר קורבניא תסב ותבשל ית
בסריה באתר קדיש׃ וייכול אהרן
32 ובנוהי ית בסר דכרא וית לחמא
די בסלא בתרע משכן זמנא׃
33 וייכלון יתהון די אתכפר בהון
לקרבא ית קורבנהון לקדשא
יתהון וחלוני לא ייכול ארי קודשא
34 אנון׃ ואם ישתאר מבסר קורבניא
ומן לחמא עד צפרא ותוקיד ית
דאשתאר בנורא לא יתאכל ארי
35 קודשא הוא׃ ותעביד לאהרן
ולבנוהי כדין ככל די פקדית יתך
שבעא יומין תקריב קורבנהון׃

TARGUM ONKELOS.

23 Et tortam panis unam; & placentā panis oleati unā, & laganum unum: de canistro azymorum, quod est coram Domino.
24 Ponésq; omnia super man⁹ Aaron, & super man⁹ filiorum ej⁹: & elevabis omnia elevatione coram Domino.
25 Et tolles ea de *manu* eorum, & incendes in altari, super holocaustū: ut suscipiatur cum beneplacito coram Domino; oblatio est coram Domino.
26 Suméfq; pect⁹ de ariete oblationis Aaron, & elevabis cum elevatione corā Domino: & erit tibi in portionem.
27 Sanctificabísq; pect⁹ elevationis, & armum separationis; quod elevatū est, & separatum, de ariete oblationis Aaron, & filiorum ejus.
28 Eritq; Aaron & filiis ejus in statutū æternum, à filiis Israel; quia separatio est: & separatio erit à filiis Israel, de victimis sanctificationum suarū; separatio eorum corā Domino.
29 Vestimenta autem sancta, quæ sunt Aaron, erunt filiis ejus post eum: ut ungantur in eis, & offerantur in eis oblationes eorū.
30 Septem diebus induetur eis sacerdos, qui ungendus est pro eo, de filiis ejus: qui intrabit in tabernaculum fœderis, ut ministret in sanctuario.
31 Arietem auté oblationum tolles: & coques carné ejus in loco sancto.
32 Et comedent Aaron & filii ejus carnem arietis, & pané qui est in canistro: in ostio tabernaculi fœderis.
33 Et comedent ea quibus placabiles erunt; ut offerantur oblationes eorum, ut sanctificentur: alienus auté non vescetur eis, quoniam sanctificata sunt.
34 Et si remanserit de carne oblationum, & de pane usq; mane: comburetur quod remanserit igni; non comedetur, quia sanctificatum est.
35 Faciésq; Aaron & filiis ejus, juxta omnia quæ præcepi tibi: septem diebus offeres oblationes eorum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

23–35 [illegible]

VER. SAM.

23–35 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

23 Et tortam panis unam, et placentam panis cum oleo unam, et laganum unum de canistro azymorum quæ sunt coram Domino.
24 Ponésq; omnia super manus Aaronis, et super manus filiorū ejus, et ventilando offeres ea oblationem coram Domino.
25 Et accipies ea de manu eorum, ut adoleas ea in altari cum holocausto in odore suavitatis, oblatio ignita est Domino.
26 Accipies præterea pectusculum arietis (e) consecrationum de eo quod est Aaronis, & ventilabis illud in oblationem corā Domino, eritque tibi in portionem.
27 Et sanctificabis pectusculum oblationis ventilatæ, et humerū elevationis quæ ventilata et elevata fuerunt de ariete (f) consecrationum ex eo quod est ipsius Aaronis, et ex eo quod est filiorum ejus.
28 Et erit Aaroni, et filiis ejus portio perpetua de filiis Israel. quoniam elevatio est hoc; Et elevatio est de filiis Israel, de sacrificiis pacificis eorum: elevatio eorū Domini est. Accipies etiā de oleo unctionis, & de sanguine qui est super altare, & asperges super Aaronem, et super vestes ejus, et super vestes filiorum ejus cum eo, ut sanctifices eum, et vestes ejus, et filios ejus, et vestes filiorū ejus cum eo:
29 Vestes autē sanctæ quæ sunt Aaronis, erunt filiorum ejus post eum, ut (g) ungātur et consecrentur cum eis man⁹ eorū.
30 Septem diebus induet eas sacerdos de filiis ejus qui erit in loco suo cūm ingredietur tabernaculū testimonii, ut ministret in sanctuario.
31 Arietem verò (h) consecrationum accipies, et coques carnem ejus in loco sancto.
32 Comedetq; Aaron et filii ejus carnem arietis, et panem qui est in canistro ad portam tabernaculi testimonii.
33 Comedet ea, quia expiavit cum eis ad (i) consecrandū cum eis manū eorū, ut sanctificaret eos; sed alienigena non comedet, quia sancta sunt.
34 Quòd si superfuerit de carne (k) consecrationum, et de pane usq; ad mane combures reliquum in igne: non comedetur quia sanctum est.
35 Facies igitur Aaroni sic, secundū omnia quæ præcepi tibi, septem diebus (l) consecrabis manum eorum.

VER. SAM. (e) perfectionum (f) perfectionum (g) magnificentur, & perficiantur (h) perfectionum (i) complendum (k) perfectionum, (l) complebis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 ورغيفا واحدا من كل نوع من الخبز وجردقة واحدة بدهن * ورقاقة واحدة من سلة الفطير
24 التي بين يدي الله * وصير الجميع على كفي هرون وعلى أكف بنيه * وحرك ذلك تحريكا بين يدي
25 الله * وخذه من أيديهم وقتر على المذبح فوق الصعدة * مقبول مرضي بين يدي
26 الله * قربان هو لله * ثم خذ القص من كبش الكمال الذي لهرون * وحركه تحريكا بين يدي
27 الله * ويكون لك نصيبا * وقدس قص التحريك الذي حرك * وساق الرفيعة الذي رفع
28 من كبش الكمال الذي لهرون وبنيه * فيصير لهرون وبنيه رسم الدهر من بني إسرائيل
لأنهما رفيعتان كذلك يكونان رفعا من عند بني إسرائيل من ذبائح سلامتهم * هما رفيعة الله
29 * وثياب القدس التي لهرون تكون لبنيه من بعده * يمسحون فيها ويكمل بها واجبهم
30 سبعة أيام يلبسها الإمام بعده من بنيه * فيصلح أن يدخل إلى خباء الحضر ليخدم في
31 القدس * وكبش الكمال تأخذ وتطبخ في مكان مقدس * ويأكل هرون وبنوه لحم
32 والخبز الذي في السل عند باب خباء الحضر * ويأكلون ذلك الذي استغفر عنهم
33 واجبهم * وكل أجنبي لا يأكل منه إذ هو قدس * فاصنع لهرون وبنيه كذا حسب ما أمرتك
34 35 سبعة أيام تكمل واجبهم *

23 *Et panem unum è singulis speciebus panis, & panem unum cum oleo, & laganum unum de cista azymorum, quæ est ante Deum.*
24 *Et pone omnia super ambas palmas Haron, & super palmas filiorum ejus: & agita illa agitatione coram Deo.*
25 *Et sume illa de manibus eorum, & adole ea super altare supra elevationem, accepta, placabilia ante Deum, sacrificium Deo.*
26 *Deinde sume pectus ex ariete perfectionis, quod est Haronis, & agita illud agitatione coram Deo, & erit tibi portio.*
27 *Et sanctifica pectus agitationis quod agitatum est, & armum elevationis quem elevâsti ex ariete perfectionis, qui est Haronis & filiorum ejus.*
28 *Et fiet Haroni et filiis ejus constitutio æterna à filiis Israel: quemadmodum ea sunt duæ elevationes, sic erunt elevatio apud filios Israel de sacrificiis pacis eorum; ipsa sunt elevatio Domino.*
29 *Et vestes sanctitatis quæ sunt Haroni, erunt filiis ejus post eum: ungentur in eis, & perficietur in eis debitum eorum.*
30 *Septem diebus induetur eis sacerdos post eum ex filiis ejus: & licebit ut ingrediatur in tabernaculum conventûs, et ministret in Sanctuario.*
31 *Arietem verò perfectionis accipies, & coques in loco sancto.*
32 *Comedentque Haron & filii ejus carnem arietis, & panem qui est in canistro, prope januam tabernaculi conventûs.*
33 *Comedéntque id quod pro eorum propitiatione oblatum est ad implendum munus eorum.*
34 *Et omnis extraneus non comedet ex eo, quùm sit sanctum.*
35 *Fac ergò Haroni & filiis ejus sic, quemadmodum præcepi tibi; septem diebus complebis debitum eorum.*

ספר שמות : ל

36 וּפַר חַטָּאת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכִּפֻּרִים וְחִטֵּאתָ עַל־הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֶּרְךָ עָלָיו וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃
37 שִׁבְעַת יָמִים תְּכַפֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ׃
38 וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד׃
39 אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃
40 וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רֶבַע הַהִין וְנֵסֶךְ רְבִיעִת הַהִין יָיִן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃
41 וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכָּהּ תַּעֲשֶׂה־לָּהּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃
42 עֹלַת תָּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר אֵלֶיךָ שָׁם׃
43 וְנֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בִּכְבֹדִי׃
44 וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי׃
45 וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים׃
46 וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

CAP. XXX. ל

1 וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃
2 אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו׃
3 וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃
4 וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לּוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֵמָּה׃
5 וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב׃
6 וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה׃

EXODUS. Versio VULG. LAT.

36 Et vitulũ pro peccato offeres
p singulos dies ad expiandũ.
Mundabisq; altare cùm im-
molaveris expiationis hostiã,
et unges illud in sanctificatio-
37 nẽ. Septẽ dieb⁹ expiabis alta-
re, et sanctificabis, et erit san-
ctũ sanctorũ: oĩs, qui tetigerit
38 illud, sanctificabitur. Hoc est
quod facies in altari: Agnos
anniculos duos p singulos dies
39 jugiter, Unũ agnũ manè, et al-
40 terũ vesperè, Decimã partẽ
similæ conspersæ oleo tuso,
quod habeat mensurã quar-
tã partẽ hin, & vinũ ad liban-
dũ ejusdẽ mensuræ in agno u-
41 no. Alterũ verò agnũ offeres
ad vesperã juxta ritũ matuti-
næ oblationis, et juxta ea quæ
dixim⁹, in odorẽ suavitatis.
42 Sacrificiũ est Dño, oblatione
perpetuã in generationes ve-
stras, ad ostiũ tabernaculi te-
stimonii corã Dño, ubi consti-
43 tuã ut loquar ad te. Ibiq; præ-
cipiã filiis Israel, et sanctifica-
44 bitur altare in gloria mea. Sã-
ctificabo et tabernaculũ testi-
monii cũ altari, et Aarõ cũ fi-
liis suis, ut sacerdotio fungan-
45 tur mihi. Et habitabo in me-
dio filiorũ Israel, eróque eis
46 De⁹, Et scient, quia ego Dñs
De⁹ eorũ, qui eduxi eos de
terra Ægypti, ut manerẽ inter
illos, ego Dñs De⁹ ipsorum.

CAP. XXX.

1 FAcies quoq; altare ad ado-
lendũ thymiama, de lignis se-
2 tim, Habẽs cubitũ longitudi-
nis, et alterũ latitudinis, id est,
quadrangulũ, et duos cubitos
in altitudine. Cornua ex ipso
3 procedẽt. Vestiésq; illud auro
purissimo, tam craticulã ej⁹,
quàm parietes p circuitũ, &
cornua. Faciésq; ei coronã au-
4 reolã per gyrũ, Et duos annu-
los aureos sub corona p singu-
la latera, ut mittantur in eos
5 vectes, et altare portetur. Ipsos
quoq; vectes facies de lignis
6 setim, & inaurabis. Ponésque
altare contra velũ, quod ante
arcã pendet testimonii corã
propitiatorio quo tegitur te-
stimoniũ, ubi loquar tibi.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

36 Καὶ τὸ μοσχάριον (δ) τῆς ἁμαρτίας ποιήσεις
τῇ ἡμέρᾳ τοῦ καθαρισμοῦ. καὶ καθαριεῖς τὸ
θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν σε ἐπ' αὐτῷ καὶ
37 χρίσεις αὐτὸ ὥστε ἁγιάσαι αὐτό. Ἑπτὰ ἡ-
μέρας καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἁγιάσεις
αὐτό· καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον, ἅγιον τοῦ ἁ-
γίου. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου, ἁγια-
38 σθήσεται. Καὶ ταῦτά ἐστιν, (ε) ἃ ποιήσεις ἐπὶ
τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο
τὴν (ζ) ἡμέραν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐνδελεχῶς,
39 κάρπωμα ἐνδελεχισμοῦ. Τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα
ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον
40 ποιήσεις τὸ δειλινόν. Καὶ δέκατον σεμιδά-
λεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένῳ τῷ
τετάρτῳ τοῦ εἲν· καὶ σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ εἲν
41 οἴνου τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. Καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτε-
ρον ποιήσεις τὸ δειλινόν, κατὰ τὴν θυσίαν τὴν
πρωϊνήν, καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. (η) ποιή-
σεις εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ.
42 Θυσίαν ἐνδελεχισμοῦ (θ) εἰς γενεὰς ὑμῶν, (ι)
ἐπὶ θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι
κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, ὥστε
43 λαλῆσαί σοι. Καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς
44 Ἰσραήλ, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. Καὶ
ἁγιάσω τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσια-
στήριον· καὶ Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἁγιάσω,
45 ἱερατεύειν μοι. Καὶ ἐπικληθήσομαι ἐν τοῖς
46 υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός. Καὶ
γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐ-
τῶν, ὁ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, καὶ εἶναι αὐτῶν θεός.

MS.A. (δ) τὸ τῆς (ε) ὅσα (ζ) ἡμέραν ἑπτὰ ἡμέρας ἐπὶ (η) ποιήσεις ὀσμὴν (θ) εἰς τὰς γενεὰς (ι) ἐπὶ τὰς θύρας

ΚΕΦ. λ'.

1 ΚΑὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος
2 ἐκ ξύλων ἀσήπτων. Καὶ ποιήσεις αὐτὸ πή-
χεως τὸ μῆκος, καὶ πήχεως τὸ εὖρος, τετρά-
γωνον ἔσται, καὶ δύο πηχῶν τὸ ὕψος· ἐξ αὐτοῦ
3 ἔσται τὰ κέρατα αὐτοῦ. Καὶ καταχρυσώσεις
(α) χρυσίῳ καθαρῷ τὴν (β) ἐσχάραν αὐτοῦ, καὶ
τοὺς τοίχους αὐτοῦ κύκλῳ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ·
καὶ ποιήσεις αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν
4 κύκλῳ. Καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς
(γ) ποιήσεις ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην αὐτοῦ,
εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν τοῖς δυσὶ
πλευροῖς, καὶ ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις,
5 ὥστε αἴρειν αὐτὸ ἐν αὐταῖς. Καὶ ποιήσεις σκυ-
τάλας ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώ-
6 σεις αὐτὰς χρυσίῳ. Καὶ θήσεις αὐτὸ ἀπέ-
ναντι τοῦ καταπετάσματος, τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς
κιβωτοῦ τῶν μαρτυρίων, ἐν οἷς γνωσθήσομαί
σοι (δ) ἐκεῖθεν.

MS.A. (α) αὐτὸ χρυσίῳ (β) ἐσχάραν (γ) ποιήσεις αὐτοὺς ὑπὸ (δ) ἐκεῖ.

36 Et vitulũ peccati facies die (t)
purificationis. Et purificabis al-
tare in sanctificando te in eo, et
unges illud, ad sanctificandum
37 ipsũ. Septẽ diebus (u) purificabis
altare, & sanctificabis illud. Et
erit altare sanctũ (x) sancti. Om-
nis tangens altare, sanctificabitur.
38 Et hæc sunt, quæ facies super al-
tare: agnos anniculos immacula-
tos duos die super altare perpe-
tuò, oblatione continuationis. A-
39 gnum unũ facies manè, et agnũ
secundum facies vesperi. Et deci-
40 mã partẽ similæ cõspersæ in oleo
contuso quartã parte ipsius (y) In
et libamen quartam partẽ In vi-
ni agno uni. Et agnum secundũ
41 facies vespertinũ juxta sacrificiũ
matutinum, & juxta libamen ej⁹.
Facies in odorẽ suavitatis, oblati-
onẽ Domino. Sacrificiũ cõtinuati-
42 onis in progenies vestras, ad por-
tas tabernaculi testimonii coram
Domino, in quibus innotescam
tibi inde, et loquar tibi. Et præci-
43 piam illic filiis Israel, & sancti-
ficabor in gloria mea. Et sanctifi-
44 cabo tabernaculum testimonii, &
altare: & Aaron & filios ejus
sanctificabo, ut sacerdotio fun-
gantur mihi. Et invocabor in fi-
45 liis Israel, & ero eorum Deus.
46 Et cognoscent, quia ego sum
Dominus Deus eorum, qui eduxi
eos de terra Ægypti, ut invo-
cer eis, & sim eorum Deus.

CAP. XXX.

1 ET facies altare incensi ex
lignis (a) imputribilibus. Et faci-
2 es illud cubiti longitudinem, &
cubiti latitudinem, quadrangu-
lum erit, & duorum cubitorum
altitudo: ex ipso erunt cornua e-
3 jus. Et inaurabis auro puro crati-
culam ej⁹, et parietes ej⁹ in circu-
itu, et cornua ei⁹: et facies ei tor-
tilẽ coronam auream in circuitu.
4 Et duos annulos aureos puros
facies sub tortili corona ejus, in
duo latera facies in (b) duob⁹ la-
teribus. Et erunt (c) arc⁹ amitib⁹,
5 ita ut tollatur illud in eis. Et fa-
cies amites de lignis imputribi-
libus, et inaurabis ea auro. Et po-
6 nes illud contra velum, quod est
super arcam (d) testimonio-
rum, in quibus innotescam tibi
inde.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

Et bovem peccati facies in diem pro expia- 36
tione, & sparges super altare cùm expiave-
ris super illud, & unges illud, ad illud san-
ctificandum. Septem diebus expiabis super 37
altari, & sanctificabis illud; eritque altare,
Sanctum sanctorum, & quisquis tetigerit al-
tare sanctificabitur. Sic autem facies super 38
altare, agnos anniculos duos semper in diem.
Agnum unum fac in matutino, & agnum al- 39
terum facies tempore vespertino. Decimam 40
quoque partem similaginis subactæ quartã
parte heminæ olei expressi, & libamen quar-
tam partem heminæ vini pro agno uno. A- 41
gnum verò secundum facies tempore vesper-
tino, non secus ac sacrificium matutinum, &
juxta libamen ejus facies illi in odorem pla-
cabilem, sacrificium Dño. Holocaustum sem- 42
piternum in generationes vestras, in ostio ta-
bernaculi temporis coram Dño qui se rece-
pit pro vobis illuc ad vos alloquendos. Et 43
illuc me recipiam pro filiis Israel, & sancti-
ficabor in honore meo. Et sanctificabo ta- 44
bernaculum temporis & altare, & Aaro-
nem ejúsque filios sanctificabo ad sacerdoti-
um. Et habitabo inter filios Israel, eróque 45
eis Deus. Et scient me esse Dominum Deum 46
eorum qui eduxi eos è terrã Ægypti, & ha-
bitabo inter eos; ego sum Dñs Deus eorum.

CAP. XXX.

PRæterea fac altare emittens suffitum, de 1
ligno hebeni facies illud. Cubitum habeat 2
longitudo ejus, & cubitum latitudo ejus,
quadratum sit, & duos cubitos altitudo ejus:
ex ipso erunt cornua ejus. Et obducito illud 3
auro mundo, tectum ejus, et parietes ejus
per circuitum, et cornua ejus: et fac illi co-
ronam auream per circuitum. Et duos an- 4
nulos aureos facies illi subtus coronam ejus,
ad duos angulos ejus pones illos, in duobus
lateribus ejus: eruntque locus vectibus, ut
iis gestetur. Fac etiam vectes de ligno he- 5
beni, et obduc eos auro. Et pone illud ante 6
velum quod est super arcam testimonii, ante
propitiatorium quod est super testimonium:
et conveniam te ibi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ותורא דחטאתא תעביד ליומא על כפוריא
ותדכי על מדבחא בכפרותך עלוהי ותרבי
יתיה לקדשותיה: שבעא יומין תכפר על
מדבחא ותקדש יתיה ויהי מדבחא קדש
קודשיא כל דיקרב במדבחא יתקדש: ודין
די תעביד על מדבחא אמרין בני שנא
תרין ליומא תדירא: ית אמרא חד תעביד
בצפרא וית אמרא תנינא תעביד בין
שמשיא: ועסרונא סולתא דפילא במשח
כתישא רבעות הינא ונסכא רבעות הינא
חמרא לאמרא חד: וית אמרא תנינא
תעביד בין שמשיא כמנחת צפרא וכנסכה
תעביד לה לאתקבלא ברעוא קורבנא
קדם יי: עלתא תדירא לדריכון בתרע
משכן זמנא קדם יי דאזמן מימרי לכון תמן
למללא עמך תמן: ואזמן מימרי תמן לבני
ישראל ואתקדש ביקרי: ואקדש ית משכן
זמנא וית מדבחא וית אהרן וית בנוהי
אקדש לשמשא קדמי: ואשרי שכנתי בגו
בני ישראל ואהוי להון לאלה: וידעון ארי
אנא יי אלההון די אפקית יתהון מארעא
דמצרים לאשראה שכנתי בינהון אנא יי
אלההון:

ל

ותעביד מדבחא לאקטרא עלוהי קטרת
בוסמין דאעי שטין תעביד יתיה: אמתא
אורכיה ואמתא פותיה מרבע יהי ותרתין
אמין רומיה מניה קרנוהי: ותחפי יתיה
דהב דכי ית אגריה וית כתלוהי סחור
סחור וית קרנוהי ותעביד ליה דיר דדהב
סחור סחור: ותרתין עזקן דדהב תעביד
ליה מלרע לזיריה על תרין זויתיה תעביד
על תרין סטרוהי ויהי לאתרא לאריחיא
למטל יתיה בהון: ותעביד ית אריחיא דאעי
שטין ותחפי יתהון דהבא: ותתן יתיה לקדם
פרוכתא די על ארונא דסהדותא לקדם
כפורתא די על סהדותא די אזמן מימרי לך תמן

Targum Onkelos.

36 Vitulum autem quod est pro peccato, facies quotidie, pro expiationib[9]; & mundabis altare, cum expiaveris super illud: & unges il-
37 lud, ut sanctificetur. Septẽ diebus expiabis super altare, & sanctificabis illud: & erit altare sanctum sanctorũ; omnis qui tetigerit al-
38 tare, sanctificabitur. Et hoc est ꝙ facies in altari: Agnos anniculos
39 duos per singulos dies, jugiter. Agnum unũ facies mane: & agnum
40 secundũ facies in vespere. Et decimã partem similæ conspersæ oleo contuso, quod habeat quartã partẽ hin; & vinũ pro libamine quartã partem hin: in agnum u-
41 num. Et alterum agnum facies ad vesperã: sicut sacrificiũ matutinũ & sicut libamen ejus, facies ei; ut oblatio suscipiatur cum benepla-
42 cito coram Dño. Holocaustum juge in generationibus vestris, in ostio tabernaculi fœderis, coram Dño: ubi constituam verbũ meũ
43 vobis; ut loquatur ibi tecum. Et constituam verbũ meum ibi filiis Israel: & sanctificabor in gloriã
44 meã. Sanctificaboq; tabernaculũ fœderis, & altare: Aaron quoq; & filios ejus sanctificabo, ut mini-
45 strent coram me. Et habitare faciam majestatem meam in medio filiorũ Israel: & ero eis in Deum.
46 Et scient, quia ego Dñs Deus eorum; qui eduxi eos de terrã Ægypti, ut maneret majestas mea inter illos: ego Dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

1 ET facies altare, ad adolendum super illo incensũ aromatũ: de li-
2 gnis setim facies illud. Longitudo ej[9] erit unius cubiti, & latitudo ejus uni[9] cubiti, quadrangulũ erit; & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipso erunt cornua ejus.
3 Cooperiésq; illud aurο mundissimo; tectũ ej[9] & parietes per circuitũ, & cornua ejus: faciésq; ei
4 circulũ aureũ per gyrũ. Et duos annulos aureos facies ei sub circulo ej[9], in duob[9] angulis ejus; in duobus lateribus ej[9]: eruntq; loca
5 vectib[9]; ut portetur in eis. Faciésq;
6 vectes de lignis setim: & cooperies eos auro. Ponésq; illud ante velũ, quod est juxta arcã testimonii: corã propitiatorio quod est super testamentũ; ubi constituã verbum meum tibi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

36 Vitulum autem (m) pro peccato facies singulis di-
37 ebus propter expiationes, et purificabis altare cum expiabis super illud, ungesq; illud ad ipsum san-
38 ctificandum. Septem diebus expiabis altare, et sanctificabis illud ut sit alta-
39 re, sanctitas sanctitatum:
40 quicunque tetigerit altare, sanctificabitur. Hoc est autem quod facies super
41 altari: agnos anniculos duos singulis dieb[9] conti-
42 nuò in holocaustũ continuum. Agnũ unum sacrificabis mane, et agnũ secundũ sacrificabis inter duas
43 vesperas. Decimam partem
44 similæ conspersæ oleo contuso quartã partem Hin, et libamen, quartam par-
45 tem Hin vini, agno uni.
46 Agnum verò secundum sacrificabis inter vesperas: sicut oblationi matutinæ, et libamini ejus facies ei; odor erit suavitatis, oblatio ignita Domino. Holocaustum erit perpetuum in generationibus ve-
36 stris ad portam tabernaculi testimonii coram Domino, quia conveniam te-
37 cum ibi ut te alloquar. Et (n) consular ibi à filiis Israel, & (o) sanctificabi-
38 tur à gloria mea. Sancti-
39 ficabo quoque tabernaculum testimonii, & altare, et Aaronem; filios quoque
40 ejus sanctificabo ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filio-
41 rum Israel, et ero illis in Deum. Cognoscentq; quoniam ego Dominus Deus
42 eorum qui eduxi illos de terra Ægypti, ut habitarem in medio eorum, Ego Dominus Deus eorum.

VER. SAM. (m) propitiationis (n) supplicabor (o) sanctificabo illud gloriã meã.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

36 * وتصنع رباً للذكاة في كل يوم للغفران * فتذكي المذبح وتستغفر عنده * فتقدسه وتمسحه
37 * سبعة ايام تستغفر عنده * فتقدسه ويصير من خواص الاقداس * كل من دنا به تقدس * وهذا
38 ما تقربه على المذبح * حملان ابنا سنة في كل يوم دائما * احدهما بالغداة والآخر بين العشيين
39 * وعشر من السميذ ملتوت بربع قسط من دهن زيتون مدقوق * ومزاج ربع قسط خمر مع
40 كل حمل * واذا قربت الثاني بين العشيين فكهدية الغداة ومزاجها تصنع معه فيصير مقبولا
41 مرضيا قربانا لله * صعيدة دائما لاجيالكم عند باب خباء المحضر بين يدي الله الذي احضرك
42 اليه واخاطبك هناك * واناشد ثم بني اسرائيل * ويتقدس بكرمي * واقدس به خباء المحضر والمذبح
43 * واقدس هرون وبنيه ليأتمروا لي * واسكن نوري فيما بين بني اسرائيل * واكون لهم الها
46 * ويعلمون انني الله ربهم الذي اخرجهم من ارض مصر لاسكن نوري فيما بينهم * انا الله
1 ربكم آتي بذلك * * الفصل الثلثون * * واصنع مذبحا للتبخير
2 البخور من خشب السنط تصنعه * طوله ذراع * وعرضه ذراع * يكون مربعا * وسمكه ذراعان
3 وشرفاته منه * وغشه بذهب خالص سطحه وحيطانه مستديرا وشرفه * واصنع له زنجا من
4 ذهب مستديرا * وحلقتين من ذهب تصنعهما له من دون زنجه في جهتيه * كذلك على جانبيه
5 تكون مكانا للدهوق لتحمل بها * واصنع الدهوق من خشب السنط * وغشها بذهب * واجعله
بين يدي الحجلة التي على الشهادة بالموضع الذي احضرك فيه *

Et facies vitulum in expiationem, singulis diebus in remissionem. Et expiabis altare, & indulgentiam implorabis apud illud, et sanctificabis illud, & unges illud. Se- 36
ptem diebus implorabis indulgentiam apud illud, et sanctificabis illud, fietque ex præcipuis sanctorũ: quicunque tetigerit illud, sanctificabitur. Et hoc est quod offeres su- 37
per altare: duos agnos filios unius anni in omni die semper. Unum eorum manè, 38
& alterum inter duas vesperas. Et decimam ex simila subacta cum quarta parte heminæ olei olivæ contritæ: et mixturæ quartam partẽ heminæ vini, cum quolibet agno. Et cùm obtuleris secundum 39 40
inter duas vesperas, juxta munus matutinum et mixturam ejus facies cum eo, & erit acceptum, placabile, sacrificium Deo. 41
Oblatio perpetua in generationes vestras, prope portam tentorii conventûs ante conspectum Dei, ubi adero tibi & colloquar tecum. Et adhortabor ibi filios Israil, et 42
sanctificabitur per gloriam meam; & sanctificabo per eam tentorium conventûs, et altare. Et sanctificabo Haron & filios 43 44
ejus, ut sacerdotium obeant mihi. Et habitare faciam lucem meam inter filios Israil, et ero illis Deus. Et scient quòd ego 45
sum Deus Dominus eorum qui eduxi eos de terra Ægypti, ut inhabitare facerẽ lucem meam inter eos: Ego Deus Dominus vester persolvam hoc. 46

CAP. XXX.

ET fac altare ad adolendũ thus, ex ligno Santo facies illud. Longitudo e- 1 2
jus cubiti, et latitudo ejus cubiti, erit quadratum, & crassities ejus duorum cubitorum, et pinnæ ejus ex ipso. Et cooperi 3
illud auro purissimo, superficiem ejus & parietes ejus per circuitum, et pinnas ej[9]; Et fac illi coronam ex auro per circuitũ, Et duas ansas ex auro facies ei sub ejus 4
corona in ambabus partibus ejus; sic super utrumque latus ejus erit locus vectium, ut gestetur eis. Et fac vectes ex ligno Santo, 5
et cooperi eos auro. Et pone illud ante 6
velum quod est supra testimonium, in loco in quo adero tibi.

ספר שמות : ל

matutino in matutino in aromatū suffimentum Aharon illud super faciet suffire Et
7 והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר
Aharon ascendere faciēdo in Et .illud faciet suffire ,lucernas cum benificando In
8 בהיטיבו את־הנרת יקטירנה : ובהעלת אהרן
coram jugiter suffimentū,illud faciet suffire duas vesperas inter ,lucernas
את־הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני
suffimentum illud super facietis ascendere Non.vestras generationes in Domino
9 יהוה לדרתיכם : לא־תעלו עליו קטרת
.illud super libabitis non libamen & ;munus & holocaustum &,alienum
זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו :
peccati sanguine De .anno in semel ejus cornua super Aharon expiabit Et
10 וכפר אהרן על־קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת
,vestris generationibus in illud super expiabit anno in semel expiationum
הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם
,Moseh ad Dominus est locutus Et .Domino illud sanctitatum Sanctitas
11 קדש־קדשים הוא ליהוה : וידבר יהוה אל־משה
,eorum visitatos ad Israel filiorum caput levabis Cùm :dicendo
12 לאמר : כי תשא את־ראש בני־ישראל לפקדיהם
non & :eos visitando in ,Domino suæ animæ expiationem quisque dabunt &
ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא־
transiens Omnis .dabunt Hoc .eos visitando in ,plaga eis in erit
13 יהיה בהם נגף בפקד אתם : זה יתנו כל־העבר
oboloruṁ Viginti .sanctitatis siclo in ,sicli dimidium visitatos super
על־הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה
super transiens Omnis .Domino elevatio sicli Dimidium .siclus
14 השקל מחצית השקל תרומה ליהוה : כל העבר על־
.Domino elevationem dabit ,supra & ,annorum viginti filio à visitatos
הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת יהוה :
dando ,sicli dimidio de diminuet non tenuis &,multiplicabit non Dives
15 העשיר לא־ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת
capies Et .vestris animabus super expiandum ad Domino oblationem
16 את־תרומת יהוה לכפר על־נפשתיכם : ולקחת
opere super illud dabis & ,Israel filiis à expiationum argentum
את־כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על־עבדת
Domino coram memoriam ad Israel filiis erit & :conventus tabernaculi
אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני יהוה
Moseh ad Dominus est locutus Et .vestris animabus super expiandum ad
17 לכפר על־נפשתיכם : וידבר יהוה אל־משה
:lavandum ad ,æris ejus basim & ,æris concham facies Et :dicendo
18 לאמר : ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לרחצה
ibi dabis & ,altare inter & ,conventus tabernaculum inter illam dabis &
ונתת אתו בין־אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה
& ,suas manus ea ex ejus filii & ,Aharon lavabunt Et .aquas
19 מים : ורחצו אהרן ובניו ממנו את־ידיהם ואת־
non &,aquis se lavabunt,conventus tabernaculum ad eos ingrediendo In .suos pedes
20 רגליהם : בבאם אל־אהל מועד ירחצו־מים ולא
suffiendum ad ministrandum ad ,altare ad eos appropinquando in vel :morientur
ימתו או בגשתם אל־המזבח לשרת להקטיר
.morietur non & ,suos pedes & ,suas manus lavabunt Et .Domino ignitionem
21 אשה ליהוה : ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו
.eorum generationibus in ejus semini & ,ei seculi statutum eis erit Et
והיתה להם חק־עולם לו ולזרעו לדרתם :

Versio VULG. LAT.

7 Et adolebit incensum super
eo Aaron,suave fragrans, ma-
né. Quando componet lucer-
8 nas,incendet illud. Et quando
collocabit eas ad vesperum,
uret thymiama sempiternum
coram Dño in generationes
9 vestras. Non offeretis super eo
thymiama compositionis alte-
rius,nec oblationem & victi-
mam, nec libabitis libamina.
10 Et deprecabitur Aaron super
cornua ejus semel per annum,
in sanguine qui oblatus est
pro peccato,& placabit super
eo in generationib' vestris.
Sanctum sanctorum erit Dño.
11 Locutúsq; est Dñs ad Moysen,
12 dicens,Quando tuleris summā
filiorum Israel juxta numerū,
dabunt singuli pretium pro a-
nimabus suis Domino, & non
erit plaga in eis, cùm fuerint
13 recensiti. Hoc autem dabit
omnis qui transit ad nomen,
dimidium sicli juxta mensu-
ram templi. Siclus viginti o-
bolos habet. Media pars si-
14 cli offeretur Domino. Qui ha-
betur in numero,à viginti an-
nis & suprà, dabit pretium.
15 Dives non addet ad medium
sicli, & pauper nihil minuet.
16 Susceptámq; pecuniam , quæ
collata est à filiis Israel,trades
in usus tabernaculi testimonii,
ut sit monimentum eorum co-
ram Domino, & propitietur
17 animabus eorum. Locutúsque
est Dominus ad Moysen, di-
18 cens, Facies & labrum æneum
cum basi sua ad lavandum:
ponésque illud inter taberna-
culum testimonii & altare. Et
19 missâ aquâ, Lavabunt in ea
Aaron & filii ejus manus suas
20 ac pedes, Quando ingressuri
sunt tabernaculum testimonii,
& quando accessuri sunt ad
altare, ut offerant in eo thy-
21 miama Domino , Ne fortè
moriantur. Legitimum sem-
piternum erit ipsi, & semini
ejus per successiones.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Καὶ θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ Ἀαρὼν θυμίαμα σύνθετον λεπτὸν τὸ πρωὶ πρωί. ὅταν (ε) ἐπι-
8 σκευάζῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ ὅταν (ζ) ἐξάπτῃ Ἀαρὼν τοὺς λύχνους ὀψέ, θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ· θυμίαμα ἐνδελεχισμοῦ διαπαντὸς ἔναντι κυρίου (η) εἰς γενεὰς αὐτῶν.
9 Καὶ οὐκ (θ) ἀνοίσεις ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα ἕτερον, κάρπωμα, θυσίαν, καὶ σπονδὴν, οὐ (ι) σπεί-
10 σεις ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ ἐξιλάσεται (κ) ἐπ' αὐτοῦ Ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ· ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ (λ) καθαρισμοῦ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς γενεὰς αὐτῶν· ἅγιον τῶν ἁγίων ἐ-
11 στὶ (μ) κυρίῳ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μω-
12 υσῆν, λέγων, Ἐὰν λάβῃς τὸν συλλογισμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν, καὶ δώσουσιν ἕκαστος (ν) λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ (ξ) κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πτῶσις ἐν τῇ ἐπισκο-
13 πῇ αὐτῶν. Καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ δώσουσιν ὅσοι ἂν παραπορεύωνται τὴν ἐπίσκεψιν· τὸ ἥμισυ τοῦ διδράχμου ὅ ἐστι κατὰ (ο) τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον, εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ δίδραχμον, τὸ δὲ ἥμι-
14 συ τοῦ διδράχμου εἰσφορὰ κυρίῳ. Πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, δώσουσι (π) τὴν εἰσφορὰν κυ-
15 ρίῳ. Ὁ πλουτῶν οὐ προσθήσει, καὶ ὁ πενόμενος οὐκ (ρ) ἐλαττονήσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσεως τοῦ διδράχμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ, ἐξιλά-
16 σασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον τῆς εἰσφορᾶς παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ μνημόσυνον ἔναντι κυρίου, ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυ-
17 χῶν ὑμῶν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυ-
18 σῆν, λέγων, Ποίησον λουτῆρα χαλκοῦν, καὶ βάσιν αὐτῷ χαλκῆν, ὥστε νίπτεσθαι· καὶ θήσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐκχεεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ.
19 Καὶ νίψεται Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ (σ) ἐξ αὐτοῦ
20 τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας ὕδατι. Ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, νίψονται ὕδατι, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσιν, (τ) ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν καὶ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα (υ) κυρίῳ.
21 Νίψονται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ὕδατι, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, νίψονται ὕδατι, (φ) ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμιμον (χ) αἰώνιον, αὐτῷ καὶ ταῖς γενεαῖς αὐτοῦ μετ' αὐτόν.

MS.A. (ε) ἐπισκευάζει (ζ) ἅπτῃ (η) εἰς τὰς γενεὰς (θ) ἀνοίσετε (ι) σπείσετε (κ) ἐπ' αὐτὸ * καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τοῦ (λ) καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς τὰς γενεὰς (μ) τῷ κυρίῳ. (ν) τὰ λύτρα (ξ) τῷ κυρίῳ, (ο) τὸ δίδραχμα (π) εἰσφορὰν (ρ) ἐλαττονώσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσους (σ) αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐξ αὐτοῦ, καὶ τοὺς πόδας * Ὅταν εἰσπορεύωνται (τ) ἢ ὅταν (υ) τῷ κυρίῳ. (φ) καὶ οὐ μὴ (χ) αἰώνιον, καὶ ταῖς γενεαῖς αὐτοῦ μετ' αὐτούς.

7 Et incendet super illud Aaron incensum compositū subtile mane mane. Quando instaurabit lucernas,incendet super illud. Et cū
8 accendet Aaron lucernas (ε) serò, incendet super illud : incensum continuationis (f) semper in conspectu Domini in progenies eorū. (g) Et non offeres super illud
9 incensum aliud:oblationem,sacrificium,& libamen non libabis super illud. Et depropitiabit (h) super illud Aaron super cornua ejus
10 semel in anno:de sanguine purificationis (i) purificabit illud in progenies eorum:sanctum sanctorum est Domino. Et locu' est Do-
11 minus ad Moysen,dicens,Si acce-
12 peris computationem filiorum Israel in visitatione eorum, & dabunt unusquisque (k) redemptiones animæ suæ Domino, et non erit in eis ruina in visitatione eorum. Et hoc est quod dabunt, (l)
13 quicunque transibunt ad visitationem : dimidium didrachmatis, quod est juxta didrachma sanctū ; viginti oboli ipsum didrachma:dimidiū aūt didrachmatis oblatio Domino. (m) Omnis qui
14 transit ad visitationē à vigesimo anno et suprà, dabunt oblationem Domino. Dives non adjiciet,
15 & pauper non minuet à dimidio didrachmatis in dando oblationem Domino ad depropitiandum pro animabus vestris. Et accipies
16 argentū oblationis à filiis Israel, et dabis illud ad opus tabernaculi testimonii : & erit filiis Israel memoriale coram Domino,ad depropitiandum pro animabus vestris. Et locutus est Dominus ad
17 Moysen,dicens,Fac labrū æneū,
18 & basim ei æneam ad lavandū; & pones illud inter tabernaculū testimonii,et inter altare:et effundes in illud aquā: Et lavabit Aarō
19 et filii ej' ex eo man' et pedes aquā. Cùm ingredientur in taber-
20 naculū testimonii,lavabūt aquā, et non morientur,cùm (n) accedūt ad altare ministrare,et offerre holocausta Domino. Lavabunt man'
21 et pedes aquā,(o) cùm ingredientur in tabernaculū testimonii, lavabunt aquā, ut non moriantur. Et erit eis legitimū sempiternū ei,et generationibus ejus post eū.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]

Eritque adolens super illud Aharon thus a- 7
romaticum à matutino ad matutinum: quum
aptabit lucernas, adolebit illud. Quumque 8
accendet Aharon lucernas inter soles, adole-
bit illud : suffimentum erit juge coram Dño
in posteritates vestras. Ne attollatis super il- 9
lud thus alienum, & holocaustum, & sacri-
ficium, atq; libamen ne libaveritis super il-
lud. Expiabit autem Aharon super cornua 10
altaris semel in anno de sanguine peccati le-
galis : semel in anno expiabit super illud in
posteritates vestras : sanctum sanctorum est
Domino. Alloquutúsq; est Dominus Mosen, 11
& dixit ad eum ; Quando recensebis filios 12
Israel juxta numerum suum, dabunt singuli
redemptionem animæ suæ Domino quando
numerabis eos , ut ne sit in eis mortalitas
cùm recensebis eos. Sic autem dabunt 13
omnes qui transibunt sub numerum : di-
midium siclum juxta siclos sanctuarii : vi-
ginti autem obolos habet siclus : dimidius
ergò siclus erit separatio Domino. Omnis 14
qui transibit in censum à filio viginti an-
norum & supra , dabit separationem Do-
mino. Qui dives est, non superaddet ; & 15
qui pauper est, nil imminuet ex dimidio si-
clo ad dandam separationem Domino ad
expiandum pro animabus vestris. Accipies 16
ergò pecuniam expiationis à filiis Israel,
dabisque in cultum tabernaculi temporis,
eritque filiis Israel monimentum coram Do-
mino, ad expiandum pro animabus eorum.
Loquuutus est etiam Dominus cum Mose, & 17
dixit ad eum ; Fac concham æneam, & ba- 18
sim ejus æneam, in lavacrum : & colloca
eam inter tabernaculum temporis & inter
altare, & pone ibi aquas. Lavéntque Aha- 19
ron & filii ejus ex ea manus suas & pedes
suos. Cùm ingredientur in tabernaculum 20
temporis, lavabunt se aquis, & non mori-
entur. Cúmq; accedent ad altare ministra-
turi & adoleturi sacrificum Domino, Lava- 21
bunt manus suas, pedesq; suos, nec morien-
tur : eritque ipsis in statutum sempiternum,
ipsi & semini ejus in generationes eorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

7 ויקטר עלוהי אהרן קטורת בוסמין בצפר בצפר באתקנותיה ית בוציניא יקטרנה: 8 ובאדלקות אהרן ית בוציניא בין שמשיא יקטרנה קטורת בוסמין תדירא קדם יי לדריכון: 9 לא תסקון עלוהי קטורת בוסמין נוכראין ועלתא ומנחתא ונסכין לא תנסכון עלוהי: 10 ויכפר אהרן על קרנוהי חדא בשתא מדם חטאתא דכפוריא חדא בשתא יכפר עלוהי לדריכון קודש קודשין הוא קדם יי: 11 ומליל יי עם משה למימר: 12 ארי תקביל ית חושבן בני ישראל למניניהון ויתנון גבר פורקן נפשיה קדם יי כד תמני יתהון ולא יהי בהון מותא כד תמני יתהון: 13 דין יתנון כל דעבר על מניניא פלגות סלעא בסלעי קודשא עשרין מעין סלעא פלגות סלעא אפרשותא קדם יי: 14 כל דעבר על מניניא מבר עשרין שנין ולעלא יתן אפרשותא קדם יי: 15 דעתיר לא יסגי ודמסכן לא יזער מפלגות סלעא למתן ית אפרשותא קדם יי לכפרא על נפשתיכון: 16 ותסב ית כספא דכפוריא מן בני ישראל ותתן יתיה על פולחן משכן זמנא ויהי לבני ישראל לדכרנא קדם יי לכפרא על נפשתיכון: 17 ומליל יי עם משה למימר: 18 ותעביד כיורא דנחשא ובסיסיה דנחשא לקדוש ותתן יתיה בין משכן זמנא ובין מדבחא ותתן תמן מיא: 19 ויקדשון אהרן ובנוהי מניה ית ידיהון וית רגליהון: 20 במעלהון למשכן זמנא יקדשון מיא ולא ימותון או במקרבהון למדבחא לשמשא לאסקא קורבנא קדם יי: 21 ויקדשון ידיהון ורגליהון ולא ימותון ותהי להון קים עלם ליה ולבנוהי לדריהון:

Targum ONKELOS.

7 Et adolebit ſuper eo Aarō incenſum thymiamatum: manè mane, quando cōponet lucernas, incēdet 8 illud. Et quādo accenderit Aaron lucernas ad veſperū, incendet illud: incenſū thymiamatū jugiter corā Dño, in generationibus ve- 9 ſtris. Non incendetis ſuper eo incenſū aromatū exterorū, *aut* holocauſtū *aut* mun⁹: neq; *libamina* 10 libabitis ſuper eo. Et propitiabitur Aarō ſuper cornua ejus, ſemel in anno: de ſanguine ſacrificii q̄ fit pro expiatione peccati, ſemel in anno propitiabitur ſuper eo, in generationibus veſtris; ſanctū ſan- 11 ctorū eſt corā Dño. Locutúſq; eſt 12 Dñs cum Moyſe dicens. Quando ſuſceperis ſummā filiorum Iſrael, juxta numerum eorū, dabunt ſinguli redemptionē animæ ſuæ corā Dño, quando numerabis eos: & non erit in eis mors, cùm recen- 13 ſueris eos. Hoc dabunt omnes qui tranſibunt ad numerū; dimidium ſicli, juxta ſiclum ſanctuarii: viginti obolos habet ſiclus; dimidiū 14 ſicli ſeparabitur corā Dño. Omnis qui tranſierit ad numerū, à viginti annis & ſupra, dabit ſeparatio- 15 nem corā Dño. Qui dives eſt non addet, & pauper non minuet, á dimidio ſicli: ut det ſeparationem *coram Domino*; ad placandū pro 16 animabus veſtris. Tolléſq; argentū propitiationū à filiis Iſrael; & trades illud in miniſteriū tabernaculi fœderis: ut ſit filiis Iſrael in memoriale, corā Dño; ut pro- 17 pitietur pro animabus veſtris. Locutúſq; eſt Dñs ad Moyſen dicens. 18 Faciéſq; luterē ex ære, & baſim e-j⁹ ex ære, ad lavandū: & pones eū inter tabernaculū fœderis & altare; & pones ibi aquas. 19 Et ſanctificabūt Aarō & filii ejus ex eo, ma- 20 n⁹ ſuas & pedes ſuos. Quando ingreſſuri ſunt tabernaculū fœderis, ſāctificabūtur aquis, et nō moriētur: aut quando accedēt ad altare ad miniſtrandū; ut incēdatur obla- 21 tio corā Dño. Sāctificabūtq; pedes ſuos & man⁹ ſuas, et nō moriētur: & erit pactū legitimū, ipſi & filiis ejus, per generationes ſuas.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

CAP. XXX.

11 ET locut⁹ eſt Dominus 12 Moſi, dicens, Cùm ſumpſeris capita filiorum Iſrael in recenſione eorū; tum dabit unuſquiſque (a) redemptionem animæ ſuæ Domino cùm recenſebuntur, et non erit in eis plaga cùm recenſebuntur. 13 Hoc dabit omnis tranſiens per recenſionem; dimidiū ſicli juxta ſiclum Sanctuarii: Siclus autem ſanctuarii viginti eſt obolorum; Siclus iſte oblatio eſt Do- 14 mino. Omnis tranſiens per recenſionem ab annis viginti et ſuprà, dabit hanc 15 oblationem Domino. Dives non multiplicabit, & pauper non diminuet dimidium Sicli cùm danda erit oblatio Domino, et facienda propitiatio pro ani- 16 mabus veſtris. Accipies autem argentum propitiationum de filiis Iſrael, illudq; dabis in miniſteriū tabernaculi teſtimonii, eritq; ſi iis Iſrael in memoriale corā Domino ad expiandum animas veſtras. 17 Præterea locutus Domin⁹ 18 Moſi, dicens; Facies & labrum æneum, & baſim ejus æneā ad lavandum; collocabiſq; illud inter tabernaculum teſtimonii, & inter altare, et pones in eo 19 aquas. Et lavabunt ex iis Aaron et filii ejus manus 20 ſuas & pedes ſuos. Cùm ingredientur in tabernaculum teſtimonii lavabunt ſe aquâ, et non morientur, aut cùm accedent ad altare ut miniſtrent, et adoleant oblationem Domino; 21 Lavabunt manus ſuas, et pedes ſuos, & non morientur: eritq; ſtatutum æternum ipſi, & ſemini ejus in generationibus eorum.

VER. SAM. (a) expiationem

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 8 * ويبخر عليه هرون من بخور الاصماغ في كل غداة * اذا اصلح السرج بخّره * وكذلك اذا
9 اسرج السرج بين المغيبين بخّره بخورا بين يدي الله لاجيالكم * لا تبخروا عليه بخورا
10 غريبا * ولا صعيدة * ولا هدية * ومزاجا لا ترسوا عليه * ويستغفر هرون عند اركانه من في
السنة من دم ذكاة يوم الغفران * من في السنة يستغفر عنده لاجيالكم * من خواص الاقداس
11 12 هو لله * وكلم الله موسي تكليما * اذا حصلت جملة بني اسرايل علي عددهم * فليعط كل
13 رجل فداء نفسه لله اذا احصيتهم * ولا يحل بهم وباء عند ذلك * وهذا ما يعطون * كل من
جاز عليه العدد يعطي نصف مثقال بمثقال القدس * عشرون دانقا المثقال * نصف المثقال
14 رفيعة لله * وكل من جاز عليه العدد وهو ابن عشرين سنة فصاعدا * فهو يعطي رفيعة لله
15 * الموسر لا يكثر * والفقير لا يقلل من نصف مثقال * فاعطوا رفيعة لله وكفروا عن انفسكم
16 * وخذوا فضة التكفير من بني اسرايل * واصرفها في خدمة خباء المحضر * ويكون لبني
17 18 اسرايل ذكرا بين يدي الله * وكفارة عن انفسهم * ثم كلم الله موسي قايلا * اصنع حوضا من
19 نحاس * ومقعدة من نحاس للغسل * واجعلهما بين خباء المحضر والمذبح * واجعل فيه ماء * يغسل
20 هرون وبنوه منه ايديهم وارجلهم * في دخولهم الي خباء المحضر يغتسلون بالماء * ولا يهلكون
21 في تقدمهم الي المذبح ليخدموا ويقربوا قربانا لله * يغسلون ايضا ايديهم وارجلهم ولا يهلكون
ويكون لهم رسم الدهر * له ولبنيه لاجيالهم *

7 Et adolebit ſuper illud Haron ex thure gummi in quolibet mane, cùm aptaverit 8 lucernas, adolebit illud. Et ſimiliter cum aptaverit lucernas inter duas veſperas, adolebis in illo thus ante Deum, in genera- 9 tiones veſtras. Nè adoleatis ſuper illud thus extraneum, neque oblationem, neque munus: et mixturam nè ſpargatis ſuper il- 10 lud. Et indulgentiam implorabit Haron apud angulos ejus ſemel in anno per ſanguinem expiationis diei indulgentiæ: ſemel in anno implorabit indulgentiā apud illud in generationes veſtras. Ex præcipuis ſacrorum, eſt Deo. 11 Locutuſque eſt De⁹ 12 Muſæ locutionem. Cùm comprehenderis ſummam filiorum Iſrail ſecundùm numerum eorum, det quilibet vir redemptionem animæ ſuæ Deo cum numerabis eos, 13 & non irruet in eos peſtilentia tunc. Et hoc eſt quod dabunt: omnis ſuper quem tranſierit numerus, dabit dimidiū ſicli ſecundùm ſiclū ſanctuarii: viginti obolorum eſt ſiclus: dimidium ſicli erit oblatio 14 Deo. Et omnis ſuper quem tranſibit numerus, & ipſe fuerit filius viginti annorū 15 & ſupra, dabit oblationem Deo. Locuples non excedet, & pauper non diminuet dimidium ſicli. Date oblationem Deo, & 16 expiate animas veſtras. Et accipite argentum expiationis à filiis Iſrail, & impende illud in miniſterium tentorii teſtimonii: & erit filiis Iſrail recordatio inter manus Dei, & expiatio pro animabus 17 eorum. Rurſùs allocutus eſt Deus Mu- 18 ſam, dicens, Fac lacum ex ære, & baſim ex ære pro lotione, et pone ambo inter tentorium conventûs & altare, & pone 19 in eo aquam, Ex qua lavabunt Haron & filii ejus manus ſuas & pedes ſuos. 20 In ingreſſu ſuo ad tentorium conventûs, lavabunt ſe aquâ, & non peribunt cùm accedent ad altare ut ſerviant & adoleant oblationem Deo. 21 Lavabunt quoque manus ſuas & pedes ſuos, & non peribunt. Et erit eis lex æternitatis, ei, & filiis ejus in generationes eorum.

ספר שמות: ל

accipe tu Et :dicendo ,Mosch ad DOMINUS est locut' Et
22 וידבר יהוה אל־משה לאמר: ואתה קח־
23 Chinemon & quingentos *libertatis* myrrhæ ,*capitis* aromata tibi
לך בשמים ראש מר־דרור חמש מאות וקנמן־
,*aromatis* calami & ,ducentos & quinquaginta ,ipsius dimidium ,*aromatis*
בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה־בשם
,sanctitatis *siclo in* quingentos casiæ Et .ducentos & quinquaginta
24 חמשים ומאתים: וקדה חמש מאות בשקל הקדש
sanctitatis unctionis oleum ipsum facies Et .hin olivæ olei &
25 ושמן זית הין: ועשית אתו שמן משחת־קדש
sanctitatis unctionis Oleum .*pigmentarii* opere *pigmenti pigmentum*
רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת־קדש
arcam & ,*conventus* tabernaculum eo in unges Et .erit
26 יהיה: ומשחת בו את־אהל מועד ואת ארון
,candelabrum & ,ipsius vasa omnia & ,mensam Et .testimonii
27 העדת: ואת־השלחן ואת־כל־כליו ואת־המנרה
,holocausti altare Et .suffimenti altare & ,ipsius vasa &
28 ואת־כליה ואת מזבח הקטרת: ואת־מזבח העלה
sanctificabis Et .ejus basim & ,concham & ,ipsius vasa omnia &
29 ואת־כל־כליו ואת־הכיר ואת־כנו: וקדשת
.sanctificabitur,*eis in attingens Omne* .sanctitatum sanctitas erunt & ,ea
אתם והיו קדש קדשים כל־הנגע בהם יקדש:
,eos sanctificabis & ,unges ejus filios & ,Aharon Et
30 ואת־אהרן ואת־בניו תמשח וקדשת אתם
:dicendo ,loquêris Israel filios ad Et .mihi *sacerdotio fungendum ad*
31 לכהן לי: ואל־בני ישראל תדבר לאמר
.vestris generationib' in mihi hoc erit sanctitatis unctionis Oleum
שמן משחת־קדש יהיה זה לי לדרתיכם:
facietis non ejus *pondere in* & ,ungetur non hominis carnem Super
32 על־בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו
qui Vir .vobis erit sanctitas ,*hoc* Sanctitas .illud sicut
33 כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם: איש אשר
succidetur & extraneũ super eo ex posuerit qui & ,*illud sicut pigmentaverit*
ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על־זר ונכרת
,aromata tibi Accipe :Mosch ad DOMINUS dixit Et .suis populis è
34 מעמיו: ויאמר יהוה אל־משה קח־לך סמים
tantum ,mundum thus & ,aromata ,Chalbanum & ,Onycham & ,*Guttam*
נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד
opere *pigmentum* suffimentum ipsum facies Et .erit *tanto in*
35 בבד יהיה: ועשית אתה קטרת רקח מעשה
eo ex contundes Et .*sanctitas* mundum *salitum* ,pigmentarii
רוקח ממלח טהור קדש: ושחקת ממנה
36 tabernaculo in testimonio coram eo ex *dabis* & ,comminuendo
הדק ונתתה ממנה לפני העדת באהל
erit ,sanctitatum Sanctitas .ibi *tibi* conveniam quo ,*conventus*
מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה
:vobis facietis non ,*ejus pondere in* facies quod suffimentum Et .vobis
37 לכם: והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם
ipsum sicut fecerit *qui Vir* .DOMINO tibi erit sanctitas
38 קדש תהיה לך ליהוה: איש אשר־יעשה כמוה
.suis populis è excidetur *&* ,*eo in* odorandum ad
להריח בה ונכרת מעמיו:

Versio VULG. LAT.

22 Locutúsque est Dominus ad
23 Moysen, Dicens, Sume tibi a-
romata, primæ myrrhæ & ele-
ctæ quingentos siclos, & cin-
namomi medium, id est, du-
centos quinquaginta siclos,
calami similiter ducentos
24 quinquaginta, Casiæ autem
quingentos siclos in pondere
sanctuarii, olei de olivetis
25 mensuram hin. Faciésque un-
ctionis oleum sanctum, un-
guentum compositum opere
26 unguentarii, Et unges ex eo
tabernaculum testimonii, &
27 arcam testamenti, Mensamq;
cum vasis suis, candelabrum, et
utensilia ejus, altaria thymia-
28 matis, Et holocausti, & uni-
versam supellectilem quæ ad
cultum eorum pertinent.
29 Sanctificabísque omnia, & e-
runt sancta sanctorum : qui
tetigerit ea, sanctificabitur.
30 Aaron & filios ejus unges,
sanctificabísque eos, ut sacer-
31 dotio fungantur mihi. Filiis
quoque Israel dices, Hoc oleú
unctionis sanctum erit mihi
32 in generationes vestras. Caro
hominis non ungetur ex eo, et
juxta compositionem ejus non
facietis aliud, quia sanctifica-
tum est, & sanctum erit vobis.
33 Homo quicunque tale compo-
suerit, & dederit ex eo alie-
no, exterminabitur de popu-
34 lo suo. Dixitque Dominus ad
Moysen, Sume tibi aromata,
stacten & onycha, galbanum
boni odoris, & thus lucidissi-
mum, æqualis ponderis erunt
35 omnia. Faciésque thymiama
compositum opere unguenta-
rii, mixtum diligenter, & pu-
rum, & sanctificatione dignis-
36 simum. Cumq; in tenuissimú
pulverem universa contude-
ris, pones ex eo coram taber-
naculo testimonii, in quo lo-
co apparebo tibi. Sanctum
sanctorum erit vobis thymia-
37 ma. Talem compositionem
non facietis in usus vestros,
quia sanctum est Domino.
38 Homo quicunque fecerit si-
mile, ut odore illius perfrua-
tur, peribit de populis suis.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

22 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
23 γων, Καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα, τὸ ἄν-
θος σμύρνης ἐκλεκτῆς πεντακοσίους σί-
κλους, καὶ κινναμώμου εὐώδους τὸ ἥμισυ
τούτου (ψ) διακοσίους πεντήκοντα, καὶ κα-
λάμου εὐώδους (ω) διακοσίους πεντήκοντα,
24 Καὶ ἴρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου,
25 καὶ ἔλαιον ἐξ ἐλαιῶν εἶν. Καὶ ποιήσεις
αὐτὸ ἔλαιον χρῖσμα ἅγιον, μύρον μυ-
ρεψικὸν τέχνῃ μυρεψοῦ· ἔλαιον χρῖσμα
26 ἅγιον ἔσται. Καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν (α) κιβωτὸν
27 τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, Καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ
28 θυμιάματος, Καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν
ὁλοκαυτωμάτων καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ σκεύη,
καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη
29 αὐτῆς, καὶ τὸν (β) λουτῆρα. Καὶ ἁγιά-
σεις αὐτά· καὶ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων. πᾶς
30 ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν, ἁγιασθήσεται. Καὶ
Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις, καὶ ἁγι-
31 άσεις αὐτοὺς ἱερατεύειν μοι. Καὶ τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, Ἔλαιον
ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσται τοῦτο ὑμῖν
32 εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. Ἐπὶ σάρκα ἀν-
θρώπου οὐ χρισθήσεται· καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν
ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύ-
τως. ἅγιόν ἐστι, καὶ ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν.
33 Ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως, καὶ ὃς ἂν δῷ ἀπ'
αὐτοῦ ἀλλογενεῖ, (γ) ἐξολοθρευθήσεται ἐκ
34 τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μω-
υσῆν, Λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα, στακτὴν,
ὄνυχα, (δ) χαλβάνην ἡδυσμοῦ, καὶ λίβα-
35 νον διαφανῆ· ἴσον ἴσῳ ἔσται. Καὶ ποιή-
σουσιν (ε) ἐν αὐτῷ θυμίαμα μυρεψικὸν
ἔργον μυρεψοῦ (ζ) μεμιγμένον· καθαρὸν
36 ἔργον ἅγιον. Καὶ συγκόψεις ἐκ τούτων λε-
πτὸν, καὶ θήσεις ἀπέναντι τῶν μαρτυρίων
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅθεν γνωσθήσο-
μαί σοι ἐκεῖθεν. ἅγιον τῶν ἁγίων ἔσται
37 ὑμῖν θυμίαμα. Κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύ-
την οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς· ἁγίασμα
38 ἔσται ὑμῖν κυρίῳ. Ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύ-
τως, ὥστε ὀσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπολεῖται
ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

MS.A. (ψ) διακοσίους καὶ ν', (ω) σ' καὶ πεντήκοντα, (α) κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, (β) λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. Καὶ ἁγιάσεις (γ) ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. Καὶ (δ) καὶ χαρβάνην (ε) αὐτὸ θυμίαμα (ζ) μεμιγμένον συνθέσεως· καθαρὸν

Et locutus est Dominus ad Moy- 22
sen, dicens, Et tu sume (ψ) sua- 23
vitates, florem myrrhæ electæ,
quingentos siclos, & cinnamomi
beneolentis dimidium illius, du-
centos quinquaginta, & calami
beneolentis, ducentos quinqua-
ginta, Et iridis quingentos siclos 24
ipsius sancti, & oleum ex olivis
hin. Et facies ipsum oleum, chri- 25
sma sanctum, unguentum unguen-
tarium arte unguentarii: oleum
chrisma sanctum erit. Et unges 26
ex eo tabernaculum testimonii,
& arcam tabernaculi testimonii,
Et omnia vasa ejus, & candela- 27
brum, & omnia vasa ejus, &
altare incensi, Et altare holocau- 28
stomatum, & omnia ejus vasa,
& mensam, & omnia vasa ejus,
& labrum. Et sanctificabis ea: 29
& erunt sancta sanctorum: om-
nis tangens ea, sanctificabitur.
Et Aaron, et filios ejus unges, 30
et sanctificabis eos ad sacerdotio
fungendum mihi. Et filiis Israel 31
loquêris, dicens; Oleum, linitio
unctionis, sanctum erit hoc vobis
in progenies vestras. Super car- 32
nem hominis non linietur: et se-
cundùm compositionem hanc non
facietis vobis ipsis similiter. San-
ctum est, et sanctificatio erit vo-
bis. Quicunque fecerit simili- 33
ter, et quicunque dederit de eo
alienigenæ, exterminabitur de
populo suo. Et dixit Dominus 34
ad Moysen, Sume tibi suavita-
tes, stacten, onychen, galbanum
boni odoris, et thus pellucidum:
æquale æquali erit. Et facient 35
in eo incensum unguentarium, o-
pus unguentarii mistum: purum
opus sanctum. Et concides de il- 36
lis minutim, et pones contra testi-
monia in tabernaculo testimonii,
undè innotescam tibi indè. San-
ctum sanctorum erit vobis incen-
sum. Secundùm compositionem 37
hanc (q) non facietis vobis ipsis.
Sanctificatio erit vobis Domino.
Quicunque fecerit similiter, ut 38
olfaciat in eo, peribit de populo
suo.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]

Locutus est etiam Dominus cum Mose, di- 22
xitque ad eum; Tu sume tibi aroma præ- 23
stantissimum, myrrhæ puræ quingentos, &
cynomomi aromatici dimidiá partem, *nempe*
ducentos quinquaginta, & calami aroma-
tici ducentos quinquaginta, Et casiæ quin- 24
gentos, secundùm siclos sanctuarii, & olei
olivarum, heminam. Et confice illud oleum, 25
unctionem sanctitatis, aroma odoratissimum
fac: oleum unctionis & sanctitatis erit.
Eóque unges tabernaculum temporis, & ar- 26
cam testimonii; Et mensam cunctáq; vasa 27
ipsius, & candelabrum ejúsq; vasa, & altare
thymiamatis: Necnon altare holocausti, & 28
omnia ejus instrumenta, & concham ejúsq;
basim. Et sanctifica ea, erúntq; sancta san- 29
ctorum: & quicunq; tetigerit ea, sanctifi-
cabitur. Aharonem etiam & filios ejus un- 30
ges, & sanctificabis eos, ut sacerdotio mihi
fungantur. Et ad gentem Israeliticam lo- 31
quere, & dicito, Oleum unctionis, in san-
ctitatem erit mihi, idque in generationes
vestras. Super carnem hominis non fricabi- 32
tur, & ad similitudinem ipsius ne conficiatis,
quia sanctum est, & sanctum erit vobis. Et 33
is qui tale composuerit, & ex eo dederit
alieno, pereat è populo suo. Dixit præterea 34
Dominus ad Mosen, Sume tibi aroma, gut-
tam, & ungulam, & galbanum aromaticum,
& thus purum, sicli pondo erit unumquod-
que: Et confice illud incensum aromaticum, 35
opus odoratissimum, pastillos purissimos pro
sanctuario. Et contunde ex eo, atque com- 36
minue, & pone ex eo coram testimonio ta-
bernaculi temporis ubi te conveniam. San-
ctum sanctorum erit vobis. Et incensum 37
quod facietis, ad similitudinem ejus ne con-
feceritis vobis: sanctum erit tibi pro Do-
mino. Et homo qui fecerit ei simile ad ol- 38
faciendum illud, pereat è populo suo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

22 Locutúsque est Dominus cũ
23 Moyse dicens. Tu autẽ sume tibi aromata prima: myrrhæ mundissimæ quingentos siclos; & cinamomi aromatici dimidium, id est, ducentos & quinquaginta siclos: & calami aromatici ducentos et
24 quinquaginta siclos. Et casiæ quingentos siclos, in siclis sanctuarii: & oleum oliva-
25 rũ mensurã hin plenã. Faciésque illud oleũ unctionis sanctæ aromatizans opere aromatarii: oleum unctio-
26 nis sactæ erit. Et unges ex eo tabernaculũ fœderis; & arcã
27 testamenti. Et mensã & omnia vasa ej⁹; & candelabrum, & vasa ej⁹: & altare incensi
28 aromatũ. Et altare holocausti, & omnia vasa ejus: &
29 luterem, & basim ej⁹. Sanctificabísq; ea; & erunt sanctũ sanctorũ: oĩs qui tetigerit ea,
30 sanctificabitur. Aaron quóq; & filios ejus unges: & sanctificabis eos, ut ministrent
31 coram me. Et cum filiis Israel loquéris dicens: Oleum unctionis sactæ erit hoc *mihi*,
32 in generationes vestras. Super carnẽ hominis non ungetur; & juxta similitudinem ejus non facietis aliud, sicut illud: Sanctum est; sanctúmque erit
33 vobis. Vir qui tale composuerit; & qui dederit ex eo alieno: exterminabitur de
34 populo suo. Dixitque Dominus ad Moysen, Tolle tibi aromata; stacten & onycha, & galbanũ; *aromata* & thus mundissimũ: æqualis ponde-
35 ris erunt. Faciésq; thymiama aromatũ, aromatizans opere aromatarii: mixtũ, mundis-
36 simũ in sanctificationem. Et cõtũdes ex eo, & cõminues: & pones ex eo corã testimonio, in tabernaculo fœderis; ubi cõstituã verbũ meũ tibi:
37 sanctũ sactorũ erit vobis. Et thymiama aromatũ ꝙ facies, non facietis vobis simile ei: factum erit tibi coram Do-
38 mino. Quicúnq; fecerit tale, ad odorandum in eo: exterminabitur de populo suo.

Textus Hebræo-Samaritanus.

[illegible]

Versio Samaritana.

[illegible]

Text. et Ver. Sam. Translatio Latina.

Et locutus est Dominus Mo- 22
si, dicens; Tu autem accipe 23
tibi aromata myrrhæ primæ & electæ quingentos siclos, & cinnamomi odoriferi dimidium ejus, quinquagenta & ducentos siclos. Casiæ 24
quoq; quingentos siclos juxta siclum sanctuarii, & oleum olivæ, Hin. Et facies illud 25
oleum (b) unctionis sanctæ, unguentum (c) conditum opere unguentarii, oleum (d) unctionis sanctæ Domino.
Et unges cum eo tabernaculũ 26
testimonii, & arcam testamenti. Mensam, & omnia 27
vasa ejus; candelabrum, & omnia vasa ejus, & altare incensi. Et altare holocausti, 28
& omnia vasa ejus; labrum, & basim ejus. Et 29
sanctificabis ista, eruntque sanctum sanctorum: quicunque tetigerit ea sanctificabitur. Aaronem quoq; & 30
filios ejus unges, & sanctificabis eos ut sacerdotio fungantur mihi. Ad filios au- 31
tem Israel loquêris, dicens; Oleum (e) unctionis sanctæ hoc erit mihi in generationibus vestris. Super carnem 32
hominis non fundetur, neque compositioni huic facient simile: sanctum est, sanctumque erit vobis. Vir qui com- 33
posuerit simile, & qui dederit ex eo alienigenæ, exterminabitur de populis suis. Et 34
locutus est Dominus Mosi, dicens; Sume tibi aromata, (f) Stacten, Onychen, & Galbanum odorifera, & thus purum (g) æqualis ponderis.
Ut facias hoc incensum un- 35
guentatum opere unguentarii, mistum, purum, sanctum.
Contundes autem ex eo mi- 36
nutatim, ponésque ex eo coram testamento in tabernaculo testimonii ubi conveniam te: sanctum sanctorum erit vobis. Incensum autem quod 37
facies juxta compositionem istius, non facietis vobis: sanctificatio erit vobis in Domino. Qui confecerit si- 38
mile ut odoret illud, exterminabitur de populis suis.

VER. SAM. (b) magnificentiæ sanctæ, (c) suave paratum (d) magnificentiæ (e) magnificentiæ (f) Balsamum, (g) socius sit cum socio.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et locutus est Deus Musæ, dicens, Et tu 22
sume tibi ex præcipuis aromatibus, ex 23
musco purissimo quingentos siclos, & de ligno odorifero quanta est media pars illius, nempe ducentos quinquaginta siclos. Et 24
Ex calamis cynamomi ducentos & quinquaginta etiam, et ex casiâ quingentos siclos, secundũ siclum sanctuarii, et ex oleo olivæ plenam heminam. Et effice illud un- 25
guentum ad unctionem sanctitatis, aroma compositum artificio aromatarii: tale erit unguentum unctionis sanctuarii. Et unge 26
ex illo tentorium conventûs, et arcam testimonii. Et mensam, & omnia vasa ejus, 27
& candelabrum, et vasa ejus, & altare thuris. Et altare elevationis, & omnia va- 28
sa ejus, & lacum, & basim ejus. Et sanctifi- 29
ca ea omnia ut sint ex præcipuis sanctorum. Quicunq; tetigerit ea, sanctificabitur. Et unges Haron & filios eius, & san- 30
ctifica eos, ut sacerdotio fungantur mihi.
Et præcipe filiis Israil, dicens, Erit hoc 31
oleum unctionis sanctitatis mihi in generationes vestras. Nè ungatur eo corpus ho- 32
minis, et nè faciatis simile illi secundùm modum ipsius: & sicut ipsum sanctum est, sic sit sanctum vobis. Quicunque homo 33
usus fuerit similibus odoribus, aut posuerit ex eo super advenam, abscindatur à populo suo. Et dixit Deus Musæ, 34
Accipe tibi gummi stacten, & laudanum, & galbanũ gummi, & thus purum: partes æquales erunt. Faciésq; ea incensum aro- 35
matum artificio aromatarii, compositum, purũ, et sanctũ. Et cõfringes ex eis minu- 36
tatim, et pones ex eis è regione testimonii in tentorio convent⁹, ubi adero tibi: sanctũ sanctissimũ erit vobis. Et incẽsũ quod fa- 37
cietis, nè faciatis incensũ secundum similitudinẽ eius vobis; sanctũ erit Deo. Qui- 38
libet homo, qui fecerit sicut ea, ut ea olfaciat, excindatur à populo suo.

ספר שמות : לא

CAP. XXXI. לא

1 vocavi ,Vide :dicendo Mosch ad Dominus est locutus Et
וידבר יהוה אל־משה לאמר : ראה קראתי
2 ,Jehudah tribui Chur filii Uri filium Besaiel nomine in
בשם בצלאל בן־אורי בן־חור למטה יהודה :
,intelligentia in & ,sapientia in ;Dei spiritu eum replevi Et
3 ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה
,cogitationes cogitandum Ad .opificio omni in & ,scientia in &
4 ובדעת ובכל־מלאכה : לחשב מחשבת
lapidis fabrefactione in Et .ære in & ,argento in & ,auro in faciendum ad
5 לעשות בזהב ובכסף ובנחשת : ובחרשת אבן
.opificio omni in faciendum ad ,ligni fabrefactione in & ,implendum ad
למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל־מלאכה :
Achisamach filium Aholiab secum dedi ecce ego Et
6 ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן־אחיסמך
:sapientiam dedi corde sapientis omnis corde in & ,Dan tribui
למטה־דן ובלב כל־חכם־לב נתתי חכמה
,conventus Tabernaculum .tibi præcepi quæ omnia facient &
7 ועשו את כל־אשר צויתך : את אהל מועד
& ,eam super quod propitiatorium & ,testimonio arcam &
ואת־הארן לעדת ואת־הכפרת אשר עליו ואת
candelabrum & ,ejus vasa & ,mensam Et .tabernaculi vasa omnia
8 כל־כלי האהל : ואת־השלחן ואת־כליו ואת־המנרה
altare Et .suffimenti altare & ,ejus vasa omnia & ,mundum
9 הטהרה ואת־כל־כליה ואת מזבח הקטרת : ואת מזבח
vestes Et .ejus basim & ,concham & ,ejus vasa omnia & ,holocausti
10 העלה ואת־כל־כליו ואת־הכיור ואת־כנו : ואת בגדי
,ejus filiorū vestes & ,sacerdoti Aharon sanctitatis vestes & ,ministerii
השרד ואת־בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת־בגדי בניו
suffimentum & ,unctionis oleum Et .sacerdotio fungendum ad
11 לכהן : ואת שמן המשחה ואת־קטרת
dixit Et .facient ,tibi præcepi quæ omnia Juxta .sanctitati aromatum
12 הסמים לקדש ככל אשר־צויתך יעשו : ויאמר
Israel filios ad loquere tu Et :dicendo ,Mosch ad Dominus
13 יהוה אל־משה לאמר : ואתה דבר אל־בני ישראל
signum Quia .custodietis meas cessationes Veruntamen :dicendo
לאמר אך את־שבתתי תשמרו כי אות
ego quia sciendū ad ,vestris generationibus in ,vos inter & ,me inter istud
הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני
sanctitas quia ,quietem custodietis Et .vos sanctificans Dominus
14 יהוה מקדשכם : ושמרתם את־השבת כי קדש
faciens omnis quia ;morietur moriendo ,illud Polluens .vobis ipsa
היא לכם מחלליה מות יומת כי כל־העשה
.suorū populorū interiori ab ipsa anima excidetur & ,opus eo in
בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה :
,cessationis quies septimo die in & ,opificium fiet diebus Sex
15 ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון
moriendo ,cessationis die in opificium faciens Omnis .Domino sanctitas
קדש ליהוה כל־העשה מלאכה ביום השבת מות
.morietur
יומת :

Versio VULG. LAT.

CAP. XXXI.

1 LOcutúsque est Dominus
2 ad Moysen dicens : Ecce, vocavi ex nomine Beséleel filium Uri filii Hur de tribu Ju-
3 da, Et implevi eum spiritu Dei, sapientia, & intelligentia, & scientia in omni opere.
4 Ad excogitandum quicquid fabrefieri potest ex auro, &
5 argento, & ære, Marmore, & gemmis, & diversitate ligno-
6 rum. Dedique ei socium Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam : ut faciant cuncta quæ præcepi
7 tibi, Tabernaculum fœderis, & arcam testimonii, & propitiatorium, quod super eam est, & cuncta vasa taberna-
8 culi. Mensamque & vasa ejus, candelabrum purissimum cum vasis suis, & altaria thymiama-
9 tis, Et holocausti, & omnia vasa eorum, labrum cum basi
10 sua. Vestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti, & filiis ejus, ut fungantur officio
11 suo in sacris. Oleum unctionis, & thymiama aromatum in Sanctuario. omnia quæ
12 præcepi tibi, facient. Et locutus est Dominus ad Moy-
13 sen ; dicens. Loquere filiis Israel, & dices ad eos ; Videte ut sabbatum meum custodiatis : quia signum est inter me & vos in generationibus vestris : ut sciatis quia ego Dominus, qui sanctifico
14 vos. Custodite sabbatum meum, sanctum est enim vobis : qui polluerit illud, morte morietur : qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de
15 medio populi sui. Sex diebus facietis opus : in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino, omnis qui fecerit opus in hac die, morietur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. λα΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Ἰδὲ ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν Βεσελεὴλ τὸν τοῦ (α) Οὐρείου τὸν Ὢρ,
3 ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα. Καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας, καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, ἐν παντὶ ἔργῳ διανοεῖ-
4 σθαι, Καὶ (β) ἀρχιτεκτονῆσαι, ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον τὸ (γ) νηστὸν,
5 Καὶ τὰ λιθουργικὰ (δ) καὶ εἰς τὰ ἔργα τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κα-
6 τὰ πάντα τὰ ἔργα. Καὶ ἐγὼ (ε) ἔδωκα αὐτὸν καὶ τὸν Ἐλιὰβ τὸν τοῦ Ἀχισαμὰχ ἐκ φυλῆς Δάν. καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύνεσιν· (ζ) καὶ ποιήσουσι
7 πάντα ὅσα συνέταξά σοι. Τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ
8 τὴν διασκευὴν τῆς σκηνῆς. Καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθα-
9 ρὰν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, Καὶ τὸν
10 λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, Καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς Ἀαρὼν, καὶ τὰς στο-
11 λὰς τῶν υἱῶν (η) αὐτοῦ ἱερατεύειν μοι, Καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως τοῦ ἁγίου. κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ (θ) ἐνετειλάμην σοι, ποιήσουσι.
12 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
13 γων, Καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, Ὁρᾶτε, καὶ τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε· (ι) σημεῖόν ἐστι παρ᾽ ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ
14 κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς. Καὶ (κ) φυλάξεσθε τὰ σάββατα, ὅτι ἅγιον τοῦτό ἐστι κυρίου ὑμῖν. ὁ βεβηλῶν αὐτὸ, θανάτῳ θανατωθήσεται. (λ) πᾶς ὃς ποιήσει ἐν αὐτῷ ἔργον, (μ) ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη
15 ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ (ν) αὐτοῦ. Ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα, ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. (ξ) πᾶς ὃς ποιήσει ἔργον (ο) τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, θανατωθήσεται.

MS.A. (α) Οὐρὶ υἱὸν Ὢρ, τῆς (β) ἀρχιτεκτονεῖν, (γ) νηστὸν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ τὰ (δ) εἰς τὰ ἔργα, καὶ τὰ (ε) δέδωκα (ζ) καὶ ποιήσουσιν πάντα (η) αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν (θ) ἐντέταλμαί σοι, (ι) ἔστιν γὰρ σημεῖον παρ᾽ (κ) φυλάξεσθαι τὸ σάββατον, ὅτι ἅγιον ἐστὶ ὑμῖν. (λ) πᾶς ὅστις (μ) ἐξολεθρευθήσεται (ν) αὐτοῦ. (ξ) πᾶς ὅστις (ο) τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου, θανάτῳ θανατωθήσεται.

CAP. XXXI.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Ecce revocavi
2 ex nomine Beseleel filium Uri (a) qui Or, de tribu Juda. Et
3 implevi eum spiritu divino sapientiæ & intellectûs & scientiæ in omni opere excogitare,
4 Et architectonari, operari aurum, & argentum, & æs, & hyacinthum, & purpuram, & coccum (b) netum, Et (c)
5 lapidaria: & ad opera fabrilia lignorum, & operandum secundum omnia opera. Et
6 ego dedi illum & Eliab filium Achisamach de tribu Dan. Et omni intelligenti corde dedi intellectum : & (d) elaborabunt omnia quæcunque præcepi tibi, Tabernaculum testimonii, & arcam testamenti,
7 & propitiatorium quod super eam, & apparatum tabernaculi, Et altaria, & mensam
8 & omnia vasa ejus, & candelabrum purum & omnia vasa ejus, Et labrum, & basim
9 ejus, Et stolas ministratorias
10 Aaron, & stolas filiorum ejus ad sacerdotium fungendum mihi, Et oleum unctionis, &
11 incensum compositionis sancti. Secundum omnia quæcunque mandavi tibi, facient. Et locutus est Dominus
12 ad Moysen, dicens, Et tu
13 præcipe filiis Israel, dicens, Videte, et Sabbata mea custodite : signum est apud me et in vobis in progenies vestras, ut cognoscatis quia ego Dominus sanctificans vos. Et cu-
14 stodite sabbata, quia sanctum hoc est (e) Domino vobis. Polluens illud nece necabitur. Omnis qui faciet in eo opus, exterminabitur anima illa de
15 medio populi sui. Sex diebus facies opera, die autem septimo sabbata, requies sancta Domino. Omnis qui faciet opus die septimo, morti tradetur.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܩܦܠܐܘܢ * ܠܐ *

1 ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ܂
2 ܚܙܝ ܕܩܪܝܬ ܒܫܡܐ ܠܒܨܠܐܝܠ ܒܪ ܐܘܪܝ ܒܪ ܚܘܪ ܠܫܒܛܐ ܕܝܗܘܕܐ܂
3 ܘܡܠܝܬܗ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܒܚܟܡܬܐ ܘܒܕܝܢܐ ܘܒܝܕܥܬܐ ܘܒܟܠܗ ܥܒܕܐ܂
4 ܠܡܠܦܘ ܐܘܡܢܘܬܐ ܠܡܥܒܕ ܒܕܗܒܐ ܘܒܣܐܡܐ ܘܒܢܚܫܐ܂
5 ܘܒܓܠܘܦܐ ܕܟܐܦܐ ܠܡܫܠܡܘ ܘܒܢܓܪܘܬܐ ܕܩܝܣܐ ܠܡܥܒܕ ܟܠ ܥܒܕ܂
6 ܘܐܢܐ ܗܐ ܝܗܒܬ ܥܡܗ ܠܐܗܠܝܐܒ ܒܪ ܐܚܝܣܡܟ ܠܫܒܛܐ ܕܕܢ܂ ܘܒܠܒܐ ܕܟܠ ܚܟܝܡ ܠܒܐ ܝܗܒܬ ܚܟܡܬܐ ܘܢܥܒܕܘܢ ܟܠ ܡܕܡ ܕܦܩܕܬܟ܂
7 ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܘܐܪܘܢܐ ܕܣܗܕܘܬܐ ܘܚܘܣܝܐ ܕܥܠܘܗܝ ܘܟܠܗܘܢ ܡܐܢܘܗܝ ܕܡܫܟܢܐ܂
8 ܘܦܬܘܪܐ ܘܟܠܗܘܢ ܡܐܢܘܗܝ ܘܡܢܪܬܐ ܕܟܝܬܐ ܘܟܠܗܘܢ ܡܐܢܝܗ ܘܡܕܒܚܐ ܕܒܣܡܐ܂
9 ܘܡܕܒܚܐ ܕܥܠܬܐ ܘܟܠܗܘܢ ܡܐܢܘܗܝ ܘܟܝܘܪܐ ܘܒܣܝܣܗ܂
10 ܘܠܒܘܫܐ ܕܬܫܡܫܬܐ ܘܠܒܘܫܐ ܕܩܘܕܫܐ ܠܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ ܘܠܒܘܫܐ ܕܒܢܘܗܝ ܠܡܟܗܢܘ ܠܝ܂
11 ܘܡܫܚܐ ܕܡܫܝܚܘܬܐ ܘܒܣܡܐ ܕܒܣܡܐ ܠܩܘܕܫܐ ܐܝܟ ܟܠ ܕܦܩܕܬܟ ܢܥܒܕܘܢ܂
12 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ܂
13 ܐܢܬ ܡܠܠ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܫܒܬܝ ܛܪܘ ܡܛܠ ܕܐܬܐ ܗܝ ܒܝܢܝ ܠܒܝܢܝܟܘܢ ܠܕܪܝܟܘܢ ܠܡܕܥ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܡܩܕܫܟܘܢ܂
14 ܛܪܘ ܫܒܬܐ ܡܛܠ ܕܩܕܝܫܐ ܗܝ ܠܟܘܢ ܘܡܢ ܕܢܛܡܐܝܗ ܡܡܬ ܢܡܘܬ܂ ܘܟܠ ܕܢܥܒܕ ܒܗ ܥܒܕܐ ܬܐܒܕ ܢܦܫܐ ܗܝ ܡܢ ܥܡܗ܂
15 ܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܬܥܒܕܘܢ ܥܒܕܐ ܘܒܝܘܡܐ ܕܫܒܝܥܝܐ ܫܒܬܐ ܫܒܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܠܡܪܝܐ܂ ܘܟܠ ܕܢܥܒܕ ܥܒܕܐ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ ܡܡܬ ܢܡܘܬ܂

CAP. XXXI.

1 ET alloquutus est Dominus Mosen, & di-
2 xit ei ; Vide quòd vocaverim nomine Basielem filium Uri, filii Ur de tribu Juda, Et
3 impleverim eum spiritu Dei, in sapientia, & judicio, & peritiâ, & in omni opere.
4 Ad docendam artem, ad operandum in auro, & in argento, & in ære. Et in opificio
5 lapidum ad perficiendum, & fabrefactione lignorum, ad agendum omne opus. Et ego
6 ecce dedi cum eo Elihab filium Ahisemach de tribu Dan : & in cor omnium sapientum corde dedi sapientiam, facientque quicquid præcepi tibi. Tabernaculum scilicet
7 temporis, & arcam testimonii, & propitiatorium quod est super illam, & omnia vasa tabernaculi. Præterea mensam, & cuncta
8 vasa ipsius: candelabrum mundum & omnia vasa ejus : & altare incensi. Et altare ho-
9 locausti, & omnia vasa ejus : & concham,
10 ejusque basim : Et vestes ministerii, & vestes sanctuarii pro Aharone sacerdote : & vestes pro filiis ejus ad fungendum mihi sacerdotio. Et oleum unctionis, & incen-
11 sum aromaticum pro sanctuario : omnia denique quæ præcepi tibi, facient. Dixit
12 etiam Dominus ad Mosen, Tu dicito filiis
13 Israel, Sabbathorum estote observatores, quoniam signum est inter me & vos in generationes vestras : quatenus sciatis me esse Dominum Deum vestrum qui sanctifico
14 vos. Observate sabbathum, quia sanctum est vobis : & quicunque profanaverit illud, occisione occidetur : & quicunque fecerit in eo opus, peribit homo ille de popu-
15 lo suo. Sex diebus facietis opus, die verò septimo sabbathum est, quies, sacrum Domino. Quicunque fecerit opus in die sabbathi, occisione occidatur.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

לא

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 חזי רביתי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה: 3 ואשלמית עמיה רוח נבואה מן קדם יי בחוכמתא ובסוכלתנו ובמדע ובכל עבידא: 4 לאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא: 5 ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידא: 6 ואנא הא יהבית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובלבב כל חכימי לבא יהבית חוכמתא ויעבדון ית כל די פקדתך: 7 ית משכן זמנא וית ארונא לסהדותא וית כפורתא די עלוהי וית כל מני משכנא: 8 וית פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחא דקטורת בוסמיא: 9 וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה: 10 וית לבושי שמושא וית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא: 11 וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא לקודשא בכל די פקדתך יעבדון: 12 ואמר יי למשה למימר: 13 ואת מליל עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שביא דילי תטרון ארי את היא בין מימרי וביניכון לדריכון למדע ארי אנא יי מקדשכון: 14 ותטרון ית שבתא ארי קודשא היא לכון דיחלנה אתקטלא יתקטל ארי כל דיעביד בה עבידתא וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה: 15 שתא יומין תתעביד עבידתא וביומא שביעאה שבת שבתא קודשא קדם יי כל דיעביד עבידתא ביומא דשבתא אתקטלא יתקטל:

CAP. XXXI.

1 Locutúsque est Dñs cum
2 Moyse dicens. Vide, ꝙ vocavi ex nomine Beseleel filium Huri filii Hur, de tribu Juda.
3 Et implevi eũ spiritu *prophetiæ* à facie Dei: in sapientiã, in intellectu & in sciẽtia,
4 & in omni opere. Ad docendũ artifices: ut faciant in auro & in argento, & in ære.
5 Et in arte lapidis pretiosi, ad implendũ cælaturas, et in arte fabri lignarii: ut faciant
6 in omni opere. Ego autẽ, ecce dedi cum eo Ooliab filiũ Achisamech de tribu Dan; et in corde omnium sapientum corde dedi sapientiã: ut faciant omnia quæ præcepi tibi.
7 Tabernaculũ fœderis, et arcã pro testimonio; & propitiatoriũ ꝙ est sup eam: et omnia
8 vasa tabernaculi. Et mensã, & vasa ejus; & candelabrum mundissimũ, et omnia vasa ejus: et altare incensi aroma-
9 tũ. Et altare holocausti, et omnia vasa ej⁹: et luterem, &
10 basim ejus. Et vestes ministerii: et vestes sanctas Aaron sacerdotis; et vestes filiorũ e-
11 jus, ut ministrent. Et oleum unctionis, et thymiama aromatũ in sanctuario: juxta omnia quæ præcepi tibi faci-
12 ent. Aitq; Dñs ad Moysẽ di-
13 cens. Et tu loquere cum filiis Israel, dicens; veruntamẽ dies sabbatorũ meorũ custodite: quoniã signum est inter verbum meum & vos, in generationes vestras; ut sciatis, quia ego Dominus qui san-
14 ctifico vos. Custodietisque sabbatum; sanctum est enim vobis: qui prophanaverit illud, morte moriatur; quoniam omnis qui fecerit in eo opus, exterminabitur homo
15 ille de medio populi sui. Sex diebus fiet opus: in die autem septimo sabbatum est requies sancta coram Domino: quicunque fecerit opus in die sabbati, morte moriatur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXXI.

1 Et locutus est Dominus Mosi, dicens;
2 Vide, vocavi ex nomine Beseleel filium Huri, filium Hor de tribu Juda.
3 Et implevi eum spiritu Dei in sapientia, & intelligentia, & scientia, & in omni opere.
4 Et ad excogitandum (a) artificia ad operandum in auro, & in argento, & in ære.
5 Et in fabrefactura lapidis ad (b) sculpendum, & in fabrefactura ligni ad faciendum omne opificium.
6 Ego autem, ecce dedi ei Eliab filium Achisamach de tribu Dan, atque in cor omnis sapientis corde dedi sapientiam ut faciant omnia quæ præcepi tibi.
7 Tabernaculum testimonii, & arcam testamenti, propitiatorium quod est super eam, & omnia vasa tabernaculi.
8 Mensam, & omnia vasa ejus, candelabrum purum, & omnia vasa ejus; altare incensi.
9 Altare quoque Holocausti, & omnia vasa ejus; labrum & basim ejus.
10 Vestes ministerii, et vestes sanctas Aaronis Sacerdotis, & vestes filiorum ejus, ut sacerdotio fungantur.
11 Oleum unctionis, & incensum aromatum pro Sanctuario: secundùm omnia quæ præcepi tibi, facient.
12 Et locutus est Dominus Mosi, dicens;
13 Tu verò loquere filiis Israel, dicens; utique Sabbata mea custodietis, quoniam signum hoc est inter me, & inter vos in generationibus vestris, ut cognoscatis quoniam ego sum Dominus vos sanctificans.
14 Custodietis igitur Sabbatum, nam sanctum est vobis: qui prophanaverit illud (c) morte morietur. Omnis enim qui fecerit in eo opus, (d) delebitur anima de medio populorum suorum.
15 Sex diebus operaberis, sed die septimo Sabbatum erit, requies sanctitatis Domino. Quicunque fecerit opus in die Sabbati, (e) morte morietur.

VER. SAM. (a) de artificiis (b) perficiendũ, (c) occisione occidetur. (d) extirpabitur (e) occisione occidatur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الحادي والثلثون *

1 2 * ثم كلم الله موسى مكلما * انظر تشريفي اسم بصلائيل بن اوري بن حور من سبط يهودا
3 4 * واكملت فيه علما من عندي بحكمة وفهم ومعرفة بجميع الصنائع * وحذق بصناعة الذهب
5 6 والفضة والنحاس * وخرط الجوهر للنظام * ونجارة الخشب * ويصنع سائر الصنائع * وقد ضممت
اليه اهلياب بن احيساماخ من سبط دان * وفي قلوب سائر الحكماء قد جعلت حكمة * فيصنعون
7 جميع ما امرتك * خباء المحضر * وصندوق الشهادة * والغشاء الذي عليه * وسائر انية الخباء
8 9 * والمائدة وجميع انيتها * والمنارة الخالصة وجميع انيتها * ومذبح البخور * ومذبح الصعيدة
10 وجميع انيته * والحوض ومقعده * وثياب الوشي * وثياب القدس لهرون الامام * وثياب بنيه
11 12 للامامة * ودهن المسح * وبخور الصموغ للقدس * حسب ما امرتك به يصنعونها * ثم كلم الله موسى
13 مكلما * وانت فمر بني اسرائيل وقل لهم * اما سبوتي فاحفظوها * لانها علامة بيني وبينكم لاجيالكم
14 ليعلموا اني الله مقدسكم * واحفظوا السبت فانها لكم مقدس * ومبتذلها يقتل قتلا * وكل
15 من عمل فيها عملا ينقطع ذلك الانسان من قومه * وذلك ان تصنع الصنائع في ستة ايام * وفي
اليوم السابع عطلة * وهي سبت مقدسة لله * كل من عمل عملا في يوم السبت يقتل *

CAP. XXXI.

1 Rursus locutus est Deus ad Musã locu-
2 tionem. Vide quòd ego nobilitavi nomen Beslail filii Uri, filii Hur de tribu Juda,
3 Et complevi in eo scientiam à me concessam cum sapientia, & intelligentiã, & cognitione in omnibus artibus,
4 Et peritiã in opificio auri, & argenti, & æris,
5 Et in sectione gemmarum pro conserto, & in dolatione lignorum; & faciet omnes artes.
6 Et jam adjunxi ei Abliab filium Abisamach de tribu Dan. Et in corda omnium sapientum jam indidi sapientiam, & facient omnia quæ præcepi tibi.
7 Tentoriũ conventûs, & arcam testimonii, & velum quod est super eam, & omnia vasa tentorii.
8 Et mensam, & omnia vasa ejus; et candelabrum mundũ cum omnibus instrumentis suis; et altare incensi:
9 Et altare oblationis, et omnia vasa ejus; et labrum, et sedile ejus;
10 et vestes phrygionicas: Et vestes sanctuarii Haron sacerdoti, et vestes filiorum ejus pro sacerdotio:
11 Et oleum unctionis, et thus gummi pro sanctuario; secundùm id quod præcepi tibi facient ea.
12 Rursus locutus est Deus ad Musam sermonem.
13 Et tu præcipe filiis Israil, et dic eis; Sabbatha quidem mea servate, quoniam ipsa sunt signum inter me et vos in generationes vestras, ut sciatis me esse Deum sanctificatorem vestrum.
14 Et observate sabbathum quoniam ipsum vobis est sanctum; et qui violaverit illud, occidatur occisione; et quicunque fecerit in eo opus, abscindatur ille homo de gente sua.
15 Et quidem fient opera in sex diebus, et in septimo die cessatio est, ipsáque est sabbathum sanctum Deo. Quicunque fecerit opus in die sabbathi, occidetur.

ספר שמות : לב

cessationem faciendum ad , cessationem Israel filii custodiet Et
16 ושמרו בני־ישראל את־השבת לעשות את־השבת
signum Israel filios inter &,me Inter.seculi pactum suis generationib⁹ in
17 לדרתם ברית עולם : ביני ובין בני ישראל אות
cœlos Dominus fecit diebus sex Quia .seculum in ipsa
הוא לעלם כי־ששת ימים עשה יהוה את־השמים
dedit Et .respiravit &,cessavit septimo die in & ,terram &
18 ואת־הארץ וביום השביעי שבת וינפש : ויתן אל־
,testimonii tabulas duas ,Sinai monte in secum loqui eum complere ut,Moseh
משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת
.Dei digito in scriptas lapidis tabulas
לחת אבן כתבים באצבע אלהים :

CAP. XXXII. לב

,monte è descendendum ad Moseh tardaret quòd populus vidit Et
1 וירא העם כי־בשש משה לרדת מן־ההר
fac ,Surge :eum ad dixerunt &,Aharon super populus est congregat⁹ &
ויקהל העם על־אהרן ויאמרו אליו קום עשה־
qui ,viro Moseh huic quia,nos ante eant qui Deos nobis
לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי־זה משה האיש אשר
dixit Et .ei fuit quid novimus non ,Ægypti terrâ è nos fecit ascendere
2 העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה־היה לו : ויאמר
,vestrarũ uxorũ aurib⁹ in quæ ,auri inaures Separate: Aharon eos ad
אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם
omnis abruperunt Et .me ad adducite & ,vestrarũ filiarũ & ,vestrorũ filiorũ
3 בניכם ובנתיכם והביאו אלי : ויתפרקו כל־
.Aharon ad adduxerũt &,suis aurib⁹ in quæ ,auri inaures populus
העם את־נזמי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל־אהרן :
vitulum illud fecit & ,stylo in illud formavit & ,eorũ manu è cepit Et
4 ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל
te fecerũt ascendere qui ,Israel tui dii Isti : dixerunt & ,fusionis
מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
,ejus facies ad altare ædificavit &,Aharon vidit Et .Ægypti terra è
5 מארץ מצרים : וירא אהרן ויבן מזבח לפניו
manicarunt Et .cras Domino Solennitas:dixit &,Aharõ clamavit &
6 ויקרא אהרן ויאמר חג ליהוה מחר : וישכימו
.pacifica fecerunt accedere &,holocausta fecerũt ascẽdere & ,crastino de
ממחרת ויעלו עלת ויגשו שלמים
est locut⁹ Et .ridendũ ad surrexerũt &,bibendũ ad & edendũ ad popul⁹ sedit Et
7 וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק : וידבר
quem,tuus popul⁹ corrupit quia,descende,Vade : Moseh ad Dominus
יהוה אל־משה לך־רד כי שחת עמך אשר
quam via de citò Recesserunt .Ægypti terra è fecisti ascendere
8 העלית מארץ מצרים : סרו מהר מן־הדרך אשר
immolaverũt &,ei se incurvaverũt &,fusionis vitulũ sibi fecerũt,eis præcepi
צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו־לו ויזבחו־
te fecerũt ascẽdere qui ,Israel tui dii Isti : dixerunt & ,ei
לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
Vidi : Moseh ad Dominus dixit Et .Ægypti terra è
9 מארץ מצרים : ויאמר יהוה אל־משה ראיתי את־
.ipse cervice durus popul⁹ ecce & ,hunc populum
העם הזה והנה עם־קשה־ערף הוא :

Versio VULG. LAT.

16 Custodiant filii Israel Sabbatum, & celebrent illud in generationibus suis. Pactum est
17 sempiternum Inter me & filios Israel, signúmque perpetuum. Sex enim diebus fecit Dominus cœlum & terram, & in septimo ab opere cessa-
18 vit. Deditq; Dñs Moysi, completis hujuscemodi sermonib⁹ in monte Sinai, duas tabulas testimonii lapideas, scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 Videns autem popul⁹ quòd morá faceret descendendi de monte Moyses, congregat⁹ adversùs Aaron, dixit; Surge, fac nobis deos, qui nos præcedant: Moysi enim huic viro, qui nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid acciderit.
2 Dixitq; ad eos Aaron, Tollite inaures aureas, de uxorum filiorúmq; & filiarum vestrarum aurib⁹; & afferte ad me.
3 Fecítque popul⁹ quæ jusserat, deferens inaures ad Aaron.
4 Quas cùm ille accepisset, formavit opere fusorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem; dixerúntque, Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de ter-
5 ra Ægypti. Quod cùm vidisset Aaron, ædificavit altare coram eo, & præconis voce clamavit, dicens; Cras solenni-
6 tas Dñi est. Surgentésq; manè obtulerũt holocausta, & hostias pacificas, & sedit populus manducare & bibere, &
7 surrexerunt ludere. Locutus est autem Dñs ad Moysen, dicens; Vade, descende: peccavit populus tuus, quem e-
8 duxisti de terra Ægypti. Recesserunt citò de via, quam ostendisti eis: fecerúntque sibi vitulum conflatilem, & adoraverunt, atque immolantes ei hostias, dixerunt; Isti sunt dii tui Israel, qui te edu-
9 xerunt de terra Ægypti. Rursúmque ait Dominus ad Moysen, Cerno quòd populus iste duræ cervicis sit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

16 Καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰ σάββατα, ποιεῖν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.
17 Διαθήκη αἰώνιος ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, σημεῖον (π) ἐστιν ἐν ἐμοὶ αἰώνιον. ὅτι ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος (ρ) τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ (σ) κατέπαυσε, καὶ ἐπαύσατο.
18 Καὶ ἔδωκε Μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν (τ) αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾶ, τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ.

Et custodient filii Israel sabbata, facere ea in progenies suas. 16
Testamentum æternum in me & (f) filiis Israel: signum est in me æternum. Quia sex diebus fecit Dominus cælum & terram; & die septimo requievit, & cessavit. 17
Et dedit Moysi statim ut cessavit loqui ad eum in monte Sina, duas tabulas testimonii, tabulas lapideas scriptas digito Dei. 18

MS.A. (π) ἐστιν αἰώνιον. ὅτι ἐν ἓξ (ρ) τόν τε οὐρανὸν (σ) ἐπαύσατο, καὶ κατέπαυσε. (τ) πρὸς αὐτὸν

ΚΕΦ. λβ'.

1 Καὶ ἰδὼν ὁ λαὸς, ὅτι κεχρόνικε Μωυσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ Ἀαρὼν, καὶ (α) λέγουσιν αὐτῷ, Ἀνάστηθι, καὶ ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.
2 Καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀαρὼν, Περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἐνέγκατε πρός με.
3 Καὶ περιείλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς (β) ὠσὶν αὐτῶν, καὶ
4 ἤνεγκαν πρὸς Ἀαρών. Καὶ ἐδέξατο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπλασεν (γ) αὐτὰ ἐν τῇ γραφίδι· καὶ ἐποίησεν (δ) αὐτὰ μόσχον χωνευτὸν, (ε) καὶ εἶπεν, Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν
5 σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἰδὼν Ἀαρὼν ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον κατέναντι αὐτοῦ, καὶ ἐκήρυξεν Ἀαρὼν, λέγων, Ἑορτὴ (ζ) τοῦ
6 κυρίου αὔριον. Καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα, καὶ προσήνεγκε θυσίαν σωτηρίου· καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.
7 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, (η) Βάδιζε τὸ τάχος, κατάβηθι ἐντεῦθεν· ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, (θ)
8 ὃν ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον, καὶ προσκεκυνήκασιν αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ,
9 καὶ εἶπαν, Οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

CAP. XXXII.

Et videns populus, quia tardavit Moyses descendere de monte, (a) convenit populus in Aaron, & dicunt ei, Surge, & fac nobis deos, qui præcedent nos. Moyses enim hic homo qui eduxit nos de terra Ægypti, non scimus, quid factum sit ei. 1
Et dicit eis Aaron, Demite inaures aureas, quæ in auribus uxorum vestrarum & filiarum: et afferte ad me. 2
Et abstulerunt omnis populus inaures aureas, quæ in auribus earum; & attulerunt ad Aaron. 3
Et accepit de manibus eorum, & formavit eas in (b) stylo: & (c) fecit eas vitulum conflatilem, & dixit, Hi dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. 4
Et videns Aaron ædificavit altare in conspectu ejus: & præconis voce clamavit Aaron, dicens, Festivitas Domini cras. 5
Et surgens manè die crastino, ascendere fecit holocaustomata, & abstulit sacrificium salutaris: & sedit populus edere & bibere, & surrexerunt ludere. 6
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Vade celeriter, descende hinc. Iniquitatem enim fecit populus tuus, quem eduxisti de terra Ægypti. 7
Transgressi sunt citò de via, quam (d) mandâsti eis. Fecerunt sibi vitulum, & adoraverunt eum, & sacrificaverunt ei, et dixerunt, Hi dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. 8 9

MS.A. Κεφ. λβ'. (α) ἔλεγον (β) ὠσὶν τῶν γυναικῶν αὐτῶν, (γ) αὐτὸ ἐν γραφίδι· (δ) αὐτὸ (ε) καὶ εἶπαν, (ζ) κυρίου (η) Βάδιζε, κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν· (θ) οὓς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]

16 Observent ergò filii Israel sabbathum Dño, ut faciatis sabbathum in generationes vestras, fœdere perpetuo.
17 Inter me & inter filios Israel signum est sempiternum: sex enim diebus fecit Dominus cœlum & terram, & maria, & quicquid est in eis, die verò septimo cessavit & quievit.
18 Deditque Mosi postquam finem fecit loquendi cum eo in monte Sinai, duas tabulas testimonii, tabulas lapideas, scriptas digito Domini Dei.

CAP. XXXII.

1 Videns autē popul⁹ quòd morā fecisset Moses descendēdi de monte, congregat⁹ est popul⁹ adversùs Aharonē, & inquiūt illi, Surge, fac nobis deos qui incedant corā nobis: quādoquidē huic viro Mosi qui eduxit nos è terra Ægypti, nescim⁹ quid evenerit.
2 Ait illis Aharō, Refigite inaures aureas quæ sunt in aurib⁹ uxorū vestrarū, & filiorū filiarumq; vestrarū, & afferte mihi.
3 Refixerūt igitur tot⁹ popul⁹ inaures quæ erāt in aurib⁹ suis, & attulerunt ad Aharonem.
4 Quod ab iis acceptum formavit in typo, confecitque vitulum fusile. Et dixerunt, iste est deus, O Israel, qui extraxit te de terra Ægypti.
5 Timuitque Aharon, & extruxit aram coram eo, & exclamavit Aharon, ac dixit, Solemnitas est Domino cras.
6 Anteverterunt ergò die crastino, & extulerunt holocausta, et sacrificaverūt perfecta, et obtulerūt oblationes: sederúntq; populus ad manducandum & bibendum, & surrexerunt ad ridendum & ludendum.
7 Dixit autem Dñs ad Mosen, Descende, vade tibi hinc: nam corruptionem commisit populus tuus quem eduxisti ex Ægypto.
8 Deflexerunt illicò à via quam præceperam eis, & fecerunt sibi vitulum fusile, & adoraverunt eum, & sacrificaverunt illi, ac dixerunt, iste est Deus tuus, O Israel, qui te extraxit è terra Ægypti.
9 Dixit etiam Dñs ad Mosen, Consideravi populum istum, & en populus est præfractæ cervicis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ויטרון בני ישראל ית שבתא
למעבד ית שבתא לדריהון קים
עלם: בין מימרי ובין בני ישראל
את היא לעלם ארי שתא יומין
עבד יי ית שמיא וית ארעא
וביומא שביעאה שבת ונח: ויהב
למשה כד שיצי למללא עמיה
בטורא דסיני תרין לוחי סהדותא
לוחי אבנא כתיבין באצבעא דיי:

לב

וחזא עמא ארי אוחר משה למחת
מן טורא ואתכנש עמא על
אהרן ואמרו ליה קום עבד לנא
דחלן דיהכון קדמנא ארי דין
משה גברא די אסקנא מארעא
דמצרים לא ידענא מה הוה ליה:
ואמר להון אהרן פריקו קדשי
דדהבא די באודני נשיכון בניכון
ובנתיכון ואיתו לי: ואתפריקו כל
עמא ית קדשי דדהבא די
באודניהון ואיתיאו לות אהרן:
ונסיב מידהון וצר יתיה בזיפא
ועבדיה עגל מתכא ואמרו אלין
דחלתך ישראל די אסקוך מארעא
דמצרים: וחזא אהרן ובנא מדבחא
קדמוהי וקרא אהרן ואמר חגא
קדם יי מחר: ואקדימו ביומא
דבתרוהי ואסיקו עלון וקריבו
נכסין ואסחר עמא למיכל ולמשתי
וקמו לחייכא: ומליל יי עם משה
איזל חות ארי חבילו עמך די
אסקתא מארעא דמצרים: סטו
בפריע מן אורחא די פקידתנון
עבדו להון עגל מתכא וסגידו ליה
ודבחו ליה ואמרו אלין דחלתך
ישראל די אסקוך מארעא דמצרים:
ואמר יי למשה גלי קדמי ית עמא
הדין והא עם קשי קדל הוא:

16 Custodiantq; filii Israel sabbatū: ut celebrent sabbatū in generationib⁹ suis, pactū æternū est.
17 Inter verbum meū, & inter filios Israel; signū est in æternū: quoniā sex dieb⁹ fecit Dn̄s cœlū & terrā; & in die septimo, quievit & requievit.
18 Deditq; Moysi, cum consummásset loqui cum eo in monte Sinai, duas tabulas testimonii: tabulas lapideas, scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 Viditq; popul⁹, quòd morā faceret Moyses ut descenderet de monte: & congregatus est popul⁹ ad Aarō & dixerūt ei, Surge, fac nobis Deos, qui gradiantur ante nos; Moysi enim huic viro, qui eduxit nos de terrā Ægypti,
2 nescim⁹ quid acciderit. Dixitq; eis Aaron; Tollite inaures aureas, quæ sunt in aurib⁹ uxorū vestrarū, filiorū, et filiarū vestrarū: et afferte ad
3 me. Tuleruntq; omnis popul⁹ inaures aureas, quæ erant in aurib⁹ suis: et detulerunt ad
4 Aaron. Et tulit de manib⁹ eorū, et formavit illud circino; et fecit vitulū conflatilē: et dixerunt; Isti sunt Dii tui, Israel, qui ascendere te fece-
5 rūt de terrā Ægypti. Viditq; Aaron; & ædificavit altare corā eo: clamavitq; et ait, Solennitas corā Dn̄o erit Cras.
6 Et surrexerunt mane sequenti die; & immolaverunt holocausta, & obtulerunt hostias: seditq; popul⁹, ut manducaret et biberet; & surrexe-
7 runt ad ludendū. Locutúsq; est Dn̄s ad Moysē: Vade descende; quia corrupt⁹ est popul⁹ tu⁹, quē ascendere feci-
8 sti de terra Ægypti. Recesserūt citò, à via quā præcepisti eis; fecerunt sibi vitulū conflatilē: et adoraverūt eum, et sacrificaverūt ei; atq; dixerūt, Isti sunt Dii tui, Israel, qui te ascendere fecerunt de terra
9 Ægypti. Dixitq; Dn̄s ad Moysen: Notū est corā me, q̄ populus iste sit duræ cervicis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAMAR.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Custodient igitur filii Israel Sabbatū ut celebrent Sabbatū in generationibus suis, fœdus æternū. 16
Inter me et inter filios Israel signum hoc est in æternum, quoniam sex diebus fecit Dominus cœlum & terram, & die septimo cessavit, 17
& (f) quievit. Et dedit Mosi, postquam consummavit loqui cum eo in monte Sinai, duas tabulas testamenti, tabulas lapideas scriptas digito Dei. 18

CAP. XXXII.

Videns autē popul⁹ quòd Moses tardaret descendere de monte, congregavit se adversus Aaronem, dixerūtq; ei, Surge, fac nobis deos qui incedant (a) ante nos, quoniā isti Mosi viro qui ascendere nos fecit de terra Ægypti, nescimus quid acciderit. 1
Respónditq; eis Aaron, Tollite inaures aureas, quæ sunt in auribus uxorum vestrarum, filiorum vestrorum, & filiarū vestrarum, & afferte ad me. 2
Et sustulit omnis populus inaures aureas quæ erant in auribus suis, & attulerunt ad Aaronem. 3
Et accepit de manibus eorum, ut formaret eum cum stylo, fecitq; eum vitulū fusilem: Postea dixerunt, Hi sunt dii tui Israel qui te eduxerunt de terra Ægypti. 4
(b) Videns autē Aaron (c) ædificavit altare ante eum: clamavitq; Aaron, & dixit, Cras festū est Domino. 5
Itaq; crastinā die surrexerunt manè, & obtulerunt holocausta, & attulerunt pacificas hostias, seditq; populus ut ederet & biberet, & surrexit ut luderet. 6
Locutúsq; est Dominus Mosi, dicens, Vade, (d) descende, quia corrupit se popul⁹ tuus quem eduxisti de terra Ægypti. 7
Declinaverunt celeriter de via quam præcepisti eis: fecerunt sibi vitulum conflatilem, & adoraverunt eum, & sacrificaverunt ei, & dixerunt, Ecce dii tui Israel qui eduxerunt te de terra Ægypti. 8
Dixit præterea Dominus Mosi, Vidi populum istum, & ecce populus est duræ cervicis. 9

VER. SAM. (f) respiravit. (a) juxta placitum nostrum, (b) Metuit (c) et (d) nunc

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 فليحفظ بنو اسرائيل السبت ويعملوا واجباتها لاجيالهم * عهد الدهر فما بيني وبين بني اسرائيل هي
17 علامة الى الدهر اذ في ستة ايام صنع الله السموات والارض * وفي اليوم السابع عطلها واراحها
ثم دفع الى موسى حين فرغ من مخاطبته على جبل سيناء لوحي الشهادة * لوحين من
جوهر مكتوبين بفعل الله * الفصل الثاني والثلثون * ولما راى القوم ان موسى
قد ابطأ عن النزول من الجبل تجوقوا الى هرون وقالوا له قم فاصنع لنا معبودا يسير بين
يدينا فان ذلك الرجل موسى الذي اصعدنا من بلد مصر لا نعلم ما كان من امره * فقال لهم
هرون فكوا شنوف الذهب التي في اذان نسائكم وبنيكم وبناتكم واتوني بها * ففك جميع القوم
قرطة الذهب التي في اذانهم * واتوا بها الى هرون * فاخذها منهم وامر من صورها بقالب * فصنعها
عجلا مسبوكا * فسجدوا له وقالوا هذا ربك يا نسل اسرائيل الذي اصعدك من ارض مصر * فلما
راى ذلك هرون بنى مذبحا بين يديه * ونادى فقال لله عيد غدا * ثم ادلجوا من غد
فاصعدوا صعائد * وذبحوا سلائم * وجلس القوم لياكلوا ويشربوا * وقاموا يلعبوا * فقال الله لموسى امض
فانزل فقد فسد شعبك الذي اصعدته من بلد مصر * زالوا سريعا من الطريق الذي امرتهم
بسلوكه * وصنعوا لهم عجلا مسبوكا * فسجدوا له وذبحوا له وقالوا هذا ربك يا نسل اسرائيل الذي
9 اصعدك من بلد مصر * ثم قال له قد علمت ان هؤلاء القوم قوم صعاب الرقاب

* Observent ergò filii Israil, et perpetuent ceremonias ejus in suas generationes. 16
Pactum æternitatis inter me et filios Israil, est signū usq; in æternū; cùm in sex diebus fecerit Deus cœlos et terram, et in die septimo cessationē et requiē dederit eis. 17
Deinde tradidit Musæ postquam cessavit loqui cum eo super montem Sinai, duas tabulas testimonii, duas tabulas gemmeas scriptas opere Dei. 18

CAP. XXXII.

Cum autē vidisset populus Musā fecisse morā descendēdi de mōte, turmatim venerunt ad Haron, et dixerūt ei, Surge, et fac nobis deū qui ambulet ante nos, quoniā ille vir Musa, qui eduxit nos de regione Ægypti, ignoram⁹ quid actū sit de re ipsius. 1
Dixit eis Haron, Solvite inaures auri quæ sunt in auribus uxorū vestrarū, et filiorū et filiarū vestrarū, ad afferte eas ad me. 2
Et solvit omnis populus inaures auri quæ erāt in auribus suis, et attulerūt eas ad Haron. 3
Et accepit illas ab eis, et præcepit cui formaret eas in formā: et fecit eas vitulū fusilē, et adoraverūt eū. Et dixerūt, Hic est dominus tu⁹ O progenies Israil, qui extraxit te de terrā Ægypti. 4
Cumq; vidisset id Haron, ædificavit altare ante eū, et proclamavit, ac dixit, Deo celebritas est cras. 5
Deinde surrexerūt manè, et obtulerūt oblationes, et mactārūt pacifica. Et sedit populus ut māducarent, et biberent, et surrexerunt ludere. 6
Dixitque Deus Musæ, Vade, & descende, jam enim corruptus est populus tuus quem extraxisti de regione Ægypti. 7
Defecerunt citò de viā per quā præceperam eis ambulare: & fecerunt sibi vitulum fusilem, et adoraverunt eum, & mactārunt ei, & dixerunt, Hic est dominus tuus O progenies Israil qui extraxit te de regione Ægypti. 8
Deinde dixit ei, Jam scivi quòd hujusmodi populus est populus difficilis cervicibus. 9

ספר שמות : לב

10 ועתה הניחה לי ויחר־אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול׃
11 ויחל משה את־פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה׃
12 למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על־הרעה לעמך׃
13 זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את־זרעכם ככוכבי השמים וכל־הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם׃
14 וינחם יהוה על־הרעה אשר דבר לעשות לעמו׃
15 ויפן וירד משה מן־ההר ושני לחת העדת בידו לחת כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים׃
16 והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על־הלחת׃
17 וישמע יהושע את־קול העם ברעה ויאמר אל־משה קול מלחמה במחנה׃
18 ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע׃
19 ויהי כאשר קרב אל־המחנה וירא את־העגל ומחלת ויחר־אף משה וישלך מידו את־הלחת וישבר אתם תחת ההר׃
20 ויקח את־העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר־דק ויזר על־פני המים וישק את־בני ישראל׃
21 ויאמר משה אל־אהרן מה־עשה לך העם הזה כי־הבאת עליו חטאה גדלה׃

Versio VULG. LAT.

10 Dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos : faciámque te in gentem
11 magnam. Moyses autem orabat Dominum Deum suum, dicens ; Cur, Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de terra Ægypti, in fortitudine magna, & in manu robusta ?
12 Ne, quæso, dicant Ægyptii, Callidè eduxit eos, ut interficeret in montibus, & deleret è terra : quiescat ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui.
13 Recordare Abraham, Isaac, & Israel, servorum tuorum, quibus jurâsti per temetipsum, dicens ; Multiplicabo semen vestrum sicut stellas cœli : & universam terram hanc, de qua locutus sum, dabo semini vestro, & possidebitis eam semper.
14 Placatúsque est Dominus, ne faceret malum quod locutus fuerat adversùs populum su-
15 um. Et reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonii in manu sua,
16 scriptas ex utraque parte, Et factas opere Dei : scriptura quoque Dei erat sculpta in ta-
17 bulis. Audiens autem Josue tumultum populi vociferantis, dixit ad Moysen ; Ululatus pugnæ auditur in castris.
18 Qui respondit, Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam : sed vocem
19 cantantium ego audio. Cúmque approquinquâsset ad castra, vidit vitulum, & choros : iratúsque valdè, projecit de manu tabulas, & confregit eas ad radicem mon-
20 tis. Arripiénsque vitulum quem fecerant, combussit & contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam : & dedit ex eo potum filiis Is-
21 rael. Dixítque ad Aaron ; Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum ?

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ νῦν ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτρίψω αὐτοὺς· καὶ ποιήσω σε εἰς
11 ἔθνος μέγα. Καὶ ἐδεήθη Μωυσῆς (ι) ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἱνατί κύριε θυμοῖ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ, καὶ (κ) ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ ;
12 Μή ποτε εἴπωσιν οἱ Αἰγύπτιοι, λέγοντες, Μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀργῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γενοῦ ἐπὶ τῇ κακίᾳ
13 τοῦ λαοῦ σου, Μνησθεὶς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν, οἷς (λ) ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ, καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς, λέγων, Πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει· καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας (μ) δοῦναι αὐτοῖς, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν εἰς
14 τὸν αἰῶνα. Καὶ ἱλάσθη κύριος (ν) περὶ
15 ποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἀποστρέψας Μωυσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι (ξ) καταγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔν-
16 θεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι. Καὶ αἱ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ (ο) θεοῦ κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξί.
17 Καὶ ἀκούσας Ἰησοῦς (π) τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς Μωυσῆν,
18 Φωνὴ πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. Καὶ λέγει, Οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων κατ᾽ ἰσχὺν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς, ἀλλὰ φωνὴν
19 ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω. (ρ) Καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ ὁρᾷ τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς· καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ Μωυσῆς ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄ-
20 ρος. Καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν (σ) κατέκαυσεν αὐτὸν ἐν πυρὶ, καὶ κατήλεσεν αὐτὸν λεπτὸν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν (τ) ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.
21 Καὶ εἶπε Μωυσῆς (υ) τῷ Ἀαρὼν, Τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ᾽ αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην ;

10 Et nunc sine me, & indignatus irâ in eos, atteram eos : & faciam te in gentem magnam.
11 Et oravit Moyses coram Domino Deo, & dixit, ut quid, Domine, indignaris irâ in populum tuum, quem eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magna, & in brachio tuo excelso ?
12 Nè quando dicant Ægyptii dicentes, Cum malignitate eduxit eos ad occidendum in montibus, & delendos eos de terra. Cessa ab ira furoris tui, & propitius esto super malitia populi tui,
13 Recordatus Abraham & Isaac & Jacob famulorum tuorum, quibus jurâsti per teipsum, & locutus es ad eos, dicens, Multiplicabo semen vestrum sicut astra cœli multitudine : & omnem terram hanc, quam dixisti dare (t) eis, & obtinebunt eam in seculum.
14 Et propitiatus est Dominus ad (ſ) servandum populum suum.
15 Et conversus Moyses descendit de monte. Et duæ tabulæ testimonii in manibus ejus, tabulæ lapideæ inscriptæ ex utrisque partibus earum, hinc & hinc erant scriptæ.
16 Et tabulæ opus Dei erant; & scriptura, scriptura Dei sculpta in tabulis.
17 Et audiens Iesus vocem populi clamantium, ait ad Moysen, Vox belli in castris.
18 Et ait, (g) Non est vox præcinentium secundum fortitudinem, neque vox præcinentium fugam: sed vocem præcinentium vinum, ego audio.
19 Et statim ut appropinquavit castris, videt vitulum & choros. Et iratus furore Moyses projecit de manibus suis ambas tabulas, & contrivit eas sub monte.
20 Et sumens vitulum quem fecerant, combussit eum in igni, & contrivit eum minutim, & sparsit eum sub aqua, & potavit eâ filios Israel.
21 Et dixit Moyses ad Aaron, Quid fecit tibi populus hic, quia induxisti super eos peccatum magnum?

MS.A. (ι) κατέναντι τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ (κ) ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ; (λ) ὤμοσας αὐτοῖς κατὰ (μ) δοῦναι τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ (ν) περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπε ποιῆσαι τὸν (ξ) γεγραμμέναι (ο) θεοῦ ἐστι κεκολαμμένη (π) τὴν φωνὴν (ρ) Ἡνίκα δὲ ἤγγισεν (σ) κατέκαυσεν πυρὶ, καὶ κατήλεσεν λεπτὸν, (τ) ἐπὶ τὸ (υ) πρὸς Ἀαρών.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Igitur permitte mihi, & invalescet furor meus in eos, interficiámque illos, & faciam te in gentem magnam. Et oravit Moses coram Domino Deo suo dicens, Ne quæso Domine, ne invalescat furor tuus in populum tuum quem eduxisti ex Ægypto tuâ fortitudine magnâ brachio tuo excelso. Et ne dicant Ægyptii, Ad malum eorum eduxit eos, ut occideret eos inter montes, & ut destrueret eos de superficie terræ. Quiesce ab æstu furoris tui, & placare super scelus populi tui. Memineris Abrahæ & Isahac & Israelis servorum tuorum quibus jurâsti per temetipsum, & dixisti eis, Multiplicabo semen vestrum sicut stellas quæ in cœlo sunt : & universæ terræ de qua dixi, Dabo semini vestro, & possidebunt eam in æternum. Et placatus est Dominus super malum quod dixerat se facturum populo suo. Conversus autem Moses, descendit de monte, duas tabulas testimonii manu suâ gestans, tabulas quæ scriptæ erant ab ambobus lateribus, hinc & illinc scriptæ erant. Et tabulæ opus Dei erant; & scriptura, scriptura Dei erat incisa in tabulis. Audiens autem Jesus vocem populi agonizantis, dixit ad Mosen, Vox certaminis est in castris. Inquit ad eum Moses, Non vocem sermonis fortium, neque vocem debilium, vocem autem peccati ego audio. Cúmque accessisset ad castra, vidit vitulum & cymbala : & excanduit Moses, projecitque tabulas de manu sua, & confregit eas in radicibus montis. Et sumens vitulum quem fecerant, combussit eum igne, & limavit eum limâ quoad comminut' esset quasi pulvis : & spargens scobem ejus superficiem aquæ, potû dedit gêti Israeliticæ. Et dixit Moses ad Aaroné, Quid fecit tibi populus iste, ut induxeris super eú peccatû maximû.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

וכען אנח בעותך מן קדמי ויתקף רוגזי בהון ואשיצינון ואעבד יתך לעם סגי: וצלי משה קדם יי אלהיה ואמר למא יי יתקף רוגזך בעמך די אפקתא מארעא דמצרים בחיל רב ובידא תקיפא: למא יימרון מצראי למימר בבישא אפקינון לקטלא יתהון ביני טוריא ולשיצותהון מעל אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך ואתיב מן בישתא דמללתא למעבד לעמך: אדכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך די קימתא להון במימרך ומללתא עמהון אסגי ית בניכון ככוכבי שמיא וכל ארעא הדא די אמרית אתן לבניכון ויחסנון לעלם: ותב יי מן בישתא די מלל למעבד לעמיה: ואתפני ונחת משה מן טורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחי כתיבין מתרין עברוהון מכא ומכא אנון כתיבין: ולוחיא עובדא דיי אנון וכתבא כתבא דיי הוא מפרש על לוחיא: ושמע יהושע ית קל עמא כד מיבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא: ואמר לא קל גברין דנצחין בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחיכין אנא שמע: והוה כד קריב למשריתא וחזא ית עגלא וחנגין ותקיף רוגזא דמשה ורמא מידוהי ית לוחיא ותבר יתהון בשפולי טורא: ונסיב ית עגלא די עבדו ואוקיד בנורא ושף עד דהוה דקיק ודרא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל: ואמר משה לאהרן מא עבד לך עמא הדין ארי איתיתא עלוהי חובא רבא:

10 Et nunc dimitte deprecationē tuā à facie meā; & irascetur furor me⁹ contra eos, & consumam eos: faciamque te
11 in gentem magnā. Et oravit Moyses coram Domino Deo suo: & ait; Cur Domine, irascitur furor tuus; contra populū tuum, quem eduxisti de terrâ Ægypti, in fortitudine magna, & in manu vali-
12 dā? Quare loquentur Ægyptii, dicentes, Cū malignitate eduxit eos, ut interficeret eos in montibus; & ut consumeret eos de superficie terræ: Revertere ab irâ furoris tui; et convertere à malo ꝗ cogitâsti facere populo tuo.
13 Memor esto Abraham, Isaac & Israel, servorū tuorū; quibus jurâsti in verbum tuum: & cum quibus locutus es dicens; Multiplicabo filios vestros, sicut stellas cœli: & universā terrā hanc, quā dixi, dabo filiis vestris; & possidebunt eam in æternū.
14 Reversusq; est Dominus, à malo ꝗ cogitavit facere populo suo.
15 Respexitq; Moyses, et descēdit de monte; & duas tabulas testimonii portabat in manu suâ: scriptas ex utraq; parte; hinc & inde erant scriptæ.
16 Tabulæ autem erant opere Dei factæ: et scriptura erat *scriptura* Dei, sculpta sup tabulas.
17 Audivitq; Josue vocē populi, quando vociferabantur: et dixit ad Moysen; Vox pugnæ auditur in castris.
18 Et ait, Non est vox fortium, prævalentium in pugnâ; neq; vox imbecilliū qui superantur: sed vocem ludentium ego audio.
19 Et factum est, cum appropinquâsset ad castra; & vidisset vitulum & choros: iratus est furor Moysi; & projecit de manibus suis tabulas, et confregit eas in humilioribus locis montis.
20 Arripuitq; vitulū quem fecerant, & combussit igne; & contrivit donec fuit comminutum: & sparsit super faciem aquæ, et dedit bibere filiis Israel.
21 Dixitq; Moyses ad Aaron; Quid fecit tibi hic populus: quia induxisti super eum peccatum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAMAR.

[illegible]

TEXT ET VER. SAM Translatio Latina.

Nunc autē dimitte me, et ac- 10
cendetur ira mea in eos, & consumet eos, faciámque te in gentē magnam. In Aaronē etiam iratus est valdè Dominus ad perdendū eum, & sed oravit Moses pro Aarone.(e)
Oravit quoq; Moses (f) faciē 11
Domini Dei sui, & dixit, Quare Domine, exarsit ira tua in populum tuum quem eduxisti de Ægypto in virtute magna, et in brachio extenso?
Ad quid dicent Ægyptii hæc 12
verba, In malū eduxit eos, ut occideret eos in montib⁹, et deleret eos à facie terræ? recede à furore iræ tuæ, & esto propitius malitiæ populi tui.
Recordare Abrahā, Isaac, et Jacob servorum tuorum quibus jurâsti per teipsum, quibusq; dixisti, Multiplicando multiplicabo semen vestrū sicut stelas cæli, omnémque terram istam quā dixi, Dabo semini vestro, eamq; possidebunt in æternū. 13
Et pœnituit Dominū 14
de malo quod dixerat se facturum populo suo.
Reversusq; est Moses, et descendit de monte, duæque tabulæ testamenti erant in manu ejus; tabulæ scriptæ ex ambabus partibus, inde et inde scriptæ erant. 15
Tabulæ autē istæ opus 16
erant Dei; et scriptura, scriptura erat Dei sculpta super tabulas.
Audiens autē Josue vocem populi vociferantis, dixit Mosi, Sonus belli est in castris. 17
Et respondit, 18
non est vox (g) canentium victoriam, neque vox est (h) canentium fugam; vocem (i) delictorum, ego audio.
Factúmque est cum appropin- 19
quaret castris, ut videret vitulum, & choros; tunc exarsit ira Mosis, projecitque de manibus suis tabulas, & fregit eas sub monte.
Sumpsit 20
etiā vitulum quem fecerant, & combussit eum in igne, & contrivit eum usque in pulverem, & sparsit super faciem aquarum, potavitque filios Israel.
Posteà dixit 21
Moses Aaroni, Quid fecit tibi populus iste, quòd induxisti super eum peccatū magnum?

VER. SAM. (e) Solvit (f) iram (g) cœtûs vincentis, (h) cœtûs victi; (i) peccatorum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * والآن فان تركتني يشتد غضبي عليهم فافنيهم واصنع منك امة عظيمة *
11 فابتهل موسى
الى الله ربه * وقال يا رب لا يشتد غضبك على قومك الذين اخرجتهم من مصر بقوة عظيمة
12 ويد شديدة * لئلا يقول المصريون انه اخرجهم من هاهنا بشر ليقتلهم في ما بين الجبال
13 ويفنيهم عن وجه الارض * ارجع من شدة غضبك واصفح عن البلية لقومك * واذكر لابراهيم
واسحق واسرائيل عبيدك الذين اقسمت لهم باسمك * وقلت لهم اكثر نسلكم ككواكب السماء
14 وجميع البلد الذي قلت فيه اني اعطيه لنسلكم ويحوزونه الى الدهر * فصفح الله عن البلية
15 التي قال انه يحلها بقومه * ثم ولى موسى ونزل من الجبل ولوحا الشهادة في يده لوحان مكتوبان
16 من جانبيهما من داخل ومن خارج * واللوحان هما من خلقة الله * والكتاب هو كتاب الله محفور
17 18 عليهما * وسمع يوشع صوت القوم في جلبتهم * فقال لموسى صوت حرب في العسكر * ثم قال ليس
19 هو صوتا يدل على ظفر * ولا صوتا يدل على هزيمة * بل صوت ضوضاء انا سامع * فلما قرب من
العسكر راى العجل والطبول * فاشتد غضب موسى فطرح اللوحين من يديه وكسرهما تحت الجبل
20 * ثم اخذ العجل الذي صنعوه * فاحرقه بالنار وبرده الى ان دق مثل التراب وذراه على وجه
21 الماء وسقى بني اسرائيل * ثم قال لهرون ما صنع بك هؤلاء القوم اذ جلبت عليهم خطية عظيمة

Et nunc si permiseris mihi, invalescet furor meus in eos, & consumam eos, & faciam ex te gentem magnam. 10
Supplicavit 11
autem Musa Deum Dominū suum, & dixit; O Domine, ne invalescat furor tuus adversùs populum tuum quos eduxisti ex Ægypto cum virtute magna & manu forti.
Ut ne dicant Ægyptii, Quòd eduxe- 12
rit eos hinc malitiosè, ut interficeret eos inter montes, & consumeret eos de facie terræ. Revertere à vehementia furoris tui, & dimitte calamitatem populo tuo.
Et re- 13
cordare Abraham, Isaac, & Israel servorū tuorū, quibus jurâsti per nomen tuum, & dixisti eis; Multiplicabo progeniem vestram sicuti stellas cœli; & totius regionis de qua dixisti, Quòd ego dabo eā progeniei vestræ, & possidebunt eam usque in æternum.
Pepercit ergò Deus calamitati 14
quam dixerat se missurum in populum suum.
Deinde reversus est Musa, & descen- 15
dit de monte, duas tabulas testimonii habens in manu sua, duas tabulas scriptas ex duobus lateribus earum, intus & foris.
Et 16
duæ tabulæ erant ex creatione Dei, & scriptura erat scriptura Dei incisa super ambas.
Audivitque Jusaa vocem populi in 17
clangore eorum: Dixitque Musæ, Vox 18
belli in exercitu est. At dixit, Non est vox indicans victoriam, neque vox indicans fugam, sed vocem tumultûs, ego audio.
Cùm verò accessisset ad castra, vidit vi- 19
tulum, & tympana: invaluit ergò ira Musæ, projecitque duas tabulas de manibus suis, & confregit eas sub monte.
Deinde sumpsit vitulū quem fecerant, & 20
combussit eum igne, & limavit illū quousque comminutus esset veluti pulvis, et sparsit illum super faciem aquæ, et potavit filios Israil.
Deinde dixit ad Haron, Quid 21
fecit tibi hujusmodi populus, ut adduxeris adversùs eos peccatum maximum?

ספר שמות : לב

nôsti Tu .mei domini *nasus excandescat* Ne ;Aharon dixit Et
22 וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אַל־יִחַר אַף אֲדֹנִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־
nobis Fac :mihi dixerunt Et .*ipse* *malo in* quòd ,populum
23 הָעָם כִּי בְרָע הוּא׃ וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ
qui ,viro Moseh huic quia ;nos ante eant qui Deos
אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר
.ei *fuit* quid novimus non ,Ægypti terra è nos fecit ascendere
הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ׃
illud projeci &:mihi dederũt &,*Abrumpite* ? aurum Cui :eis dixi Et
24 וָאֹמַר לָהֶם לְמִי זָהָב הִתְפָּרָקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי וָאַשְׁלִכֵהוּ
populum Moseh vidit Et .iste vitulus est egressus &,ignem in
25 בָאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה׃ וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם
.*eis insurgẽtib°* *in* infamiã ad Aharõ eũ discooperuerat quia ,*ipse* nudat° quòd
כִּי פָרֻעַ הוּא כִּי־פְרָעֹה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם׃
.me Ad ?*Domino Quis* :dixit & .*castrametationis* porta in Moseh stetit Et
26 וַיַּעֲמֹד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לַיהוָה אֵלָי
dixit Sic :eis dixit Et .Levi filii omnes eum ad sunt cõgregati Et
27 וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר
.suũ femur super suũ gladiũ unusquisq; Ponite :Israel Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ
occidite Et .*castrametatione* in portã ad porta de revertimini &,Transite
עִבְרוּ וָשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לָשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהִרְגוּ
unusquisque &,suum *socium* unusquisque & ,suum fratrem quisque
אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־
è *cecidit* Et .Moseh verbũ secundũ Levi filii fecerunt Et .suũ propinquũ
28 קְרֹבוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־לֵוִי כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן־
:Moseh dixit Et .*viri* millia tria ferme illa die in populo
29 הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
,suũ filiũ in *vir* Quia .Domino hodie vestrã manum *Implete*
מִלְאוּ יֶדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בִּבְנוֹ
fuit Et .benedictionem hodie vos super dandam ad ,suũ fratrem in &
30 וּבְאָחִיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה׃ וַיְהִי
.grande peccatũ peccastis Vos :populum ad Moseh dixit & ,crastino *de*
מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה
.vestro peccato pro *expiabo* fortè si ,Dominum ad ascendam nunc Et
וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטַּאתְכֶם׃
peccavit ,Obsecro :dixit & ,Dominum ad Moseh est reversus Et
31 וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּא חָטָא
nunc Et .*auri* deos sibi fecerũt &,grande peccatum iste populus
32 הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב׃ וְעַתָּה
,tuo libro de nunc me dele ,non si & ,eorum peccatum *auferes* si
אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם־אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ
peccavit qui Quis :Moseh ad Dominus dixit Et .scripsisti quem
33 אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא־
ad populum duc ,vade nunc Et .meo libro è eum delebo,mihi
34 לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי׃ וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה אֶת־הָעָם אֶל
,*me visitãdi* die in Et.te ante ibit me° angelus Ecce .tibi sum locut° *quod*
אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ וּבְיוֹם פָּקְדִי
,populum Dominus percussit Et.eorum peccatum eos super visitabo &
35 וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם חַטָּאתָם׃ וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הָעָם
.Aharon fecit quem ,vitulum fecerunt *quod super*
עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן׃

Versio VULG. LAT.

22 Cui ille respondit, Ne indi-
gnetur dominus meus: tu enim
nôsti populũ istũ, quòd pro-
23 n° sit ad malũ. Dixerunt mihi,
Fac nobis deos, qui nos præ-
cedãt, huic enim Moysi qui nos
eduxit de terra Ægypti, nesci-
24 mus quid acciderit. Quibus
ego dixi, Quis vestrûm habet
aurum? Tulerunt, & dederũt
mihi: & projeci illud in i-
gnem, egressúsq; est hic vitul°.
25 Videns ergò Moyses populũ
quòd esset nudat°, (spoliave-
rat enim eum Aaron propter
ignominiã sordis, & inter ho-
26 stes nudum constituerat) Et
stans in porta castrorum, ait;
Si quis est Dñi, jungatur mihi.
Congregatíq; sũt ad eũ omnes
27 filii Levi: Quib° ait, Hæc di-
cit Dñs Deus Israel, Ponat vir
gladiũ super femur suum: ite,
& redite de porta usq; ad por-
tã per mediũ castrorũ, & oc-
cidat unusquisq; fratrem, &
28 amicum, & proximũ suũ. Fe-
cerúntque filii Levi juxta ser-
monẽ Moysis, ceciderúntq; in
die illa quasi viginti tria mil-
29 lia hominũ. Et ait Moyses,
Consecrâstis man° vestras ho-
die Dño, unusquisq; in filio, &
in fratre suo, ut detur vobis
30 benedictio. Facto autẽ altero
die, locut° est Moyses ad po-
pulum: Peccâstis peccatũ ma-
ximum: ascendã ad Dñm, si
quo modo quivero eum de-
31 precari pro scelere vestro. Re-
versúsq; ad Dñm, ait; Obse-
cro, peccavit popul° iste pec-
catum maximum, fecerúntque
sibi deos aureos: aut dimitte eis
32 hanc noxam. Aut si non facis,
dele me de libro tuo quem
33 scripsisti. Cui respondit Dñs,
Qui peccaverit mihi, delebo
34 eum de libro meo. Tu autem
vade, & duc populum istum
quò locutus sum tibi: ange-
lus me° præcedet te. Ego au-
tem in die ultionis visitabo &
35 hoc peccatum eorum. Per-
cussit ergò Dominus populum
pro reatu vituli, quem fecerat
Aaron.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

22 Καὶ εἶπεν Ἀαρὼν πρὸς Μωυσῆν, (φ) Μὴ
ὀργίζου κύριε· σὺ γὰρ οἶδας τὸ ὅρμημα τοῦ
23 λαοῦ τούτου. Λέγουσι γάρ μοι, Ποίησον ἡμῖν
θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωυσῆς
οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς (χ) ἐξ
24 Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. Καὶ
εἶπα αὐτοῖς, (ψ) Εἴ τινι ὑπάρχει χρυσία,
περιέλεσθε. καὶ ἔδωκάν μοι· καὶ ἔρριψα εἰς τὸ
25 πῦρ· καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος οὗτος. Καὶ ἰδὼν
Μωυσῆς τὸν λαὸν ὅτι διεσκέδασται, (διε-
σκέδασε γὰρ αὐτοὺς Ἀαρὼν ἐπίχαρμα τοῖς
26 ὑπεναντίοις αὐτῶν) Ἔστη δὲ Μωυσῆς ἐπὶ τῆς
πύλης τῆς παρεμβολῆς, καὶ εἶπε, Τίς πρὸς
κύριον; ἴτω πρός με. (ω) συνῆλθον οὖν πρὸς
27 αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ Λευί. (α) Καὶ λέγει αὐ-
τοῖς, Τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ·
Θέσθε ἕκαστος (β) τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν ἐπὶ
τὸν μηρὸν, καὶ διέλθατε καὶ ἀνακάμψατε
ἀπὸ πύλης (γ) ἐπὶ πύλην διὰ τῆς παρεμβο-
λῆς, καὶ ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐ-
τοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος
28 τὸν ἔγγιστα αὐτοῦ. Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Λευὶ
καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς Μωυσῆς. καὶ ἔπεσαν
ἐκ τοῦ λαοῦ (δ) ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τρισχι-
29 λίους ἄνδρας. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωυσῆς,
Ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον (ε)
κυρίῳ ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ (ζ) ἢ ἐν τῷ ἀδελ-
φῷ αὐτοῦ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐλογίαν.
30 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον (η) εἶπε Μωυσῆς
πρὸς τὸν λαὸν, Ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρ-
τίαν μεγάλην. καὶ νῦν ἀναβήσομαι πρὸς τὸν
θεὸν, ἵνα (θ) ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁμαρτί-
31 ας ὑμῶν. (ι) Ὑπέστρεψε δὲ Μωυσῆς πρὸς
κύριον, καὶ εἶπε, Δέομαι κύριε· ἡμάρτηκεν ὁ
λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐποίησαν
32 ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. Καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς
αὐτοῖς τὴν (κ) ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ,
ἐξάλειψόν (λ) με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς
33 ἔγραψας. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
(μ) Εἴ τις ἡμάρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω
34 (ν) αὐτοὺς ἐκ τῆς βίβλου μου. Νυνὶ δὲ (ξ)
βάδιζε, κατάβηθι, καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦ-
τον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι· ἰδοὺ ὁ ἄγγελός
μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ᾗ δ' ἂν
ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν
35 ἁμαρτίαν αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν
λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου, (ο) οὗ
ἐποίησεν Ἀαρών.

Et dixit Aaron ad Moysen, Ne 22
irascaris domine: Tu enim nôsti
impetum populi hujus. Dicunt e- 23
nim mihi, Fac nobis deos qui
præcedent nos; etenim Moyses ho-
mo iste, qui eduxit nos de Ægy-
pto, nescimus quid factum sit ei.
Et dixi iis, Si cui sunt aurea, au- 24
ferte: & dederunt mihi: & pro-
jeci in ignem: & exiit vitulus
hic. (h) Et cùm vidisset popu- 25
lum Moyses, quia dissipatus est,
(dissipavit enim eos Aaron (i)
gaudium adversariis eorum) Ste- 26
tit autem Moyses super portam
castrorum, & dixit, (k) Quis ad
Dominum? veniat ad me. Convene-
runt igitur ad eum omnes filii
Levi. Et dicit eis, Hæc dicit Do- 27
minus Deus Israel; Ponite unus-
quisque gladium suum super fe-
mur, & pertransite, & redite à
porta ad portam per ipsa castra,
& interficite unusquisque fra-
trem suum, & unusquisque pro-
ximum suum, & unusquisque
intimum suum. Et fecerunt filii 28
Levi prout locutus est eis Moy-
ses. Et ceciderunt de populo in
die illa ad ter mille viros. Et 29
dixit eis Moyses, (l) Implevi-
stis manus vestras hodie Domi-
no, unusquisque in filio, vel in
fratre suo, ut detur super vos
benedictio. Et factum est post 30
crastinum, dixit Moyses ad po-
pulum, Vos peccâstis peccatum
magnum. Et nunc ascendam ad
Deum, ut depropitiem pro pec-
cato vestro. Reversus autem Moy- 31
ses ad Dominum, & dixit Pre-
cor Domine: peccavit populus
iste peccatum magnum, & fece-
runt sibi deos aureos. Et nunc 32
siquidem remittis eis peccatum
eorum, remitte: (m) si autem non,
dele me de libro tuo, quem scri-
psisti. Et dixit Dominus ad Moy- 33
sen, Si quis peccavit coram me,
delebo eum de libro meo. Nunc 34
autem vade, descende, & deduc
populum istum in locum, quem
dixi tibi: ecce Angelus meus præ-
cedet ante faciem tuam. Quâ
autem die visitabo, inducam in
eos peccatum eorum. Et percussit 35
Dominus populum propter factu-
ram vituli, quem fecit Aaron.

MS.A. (φ) λέγων, Μὴ (χ) ἐκ γῆς Αἰγύπτου, (ψ) Τίνι (ω) συνήχθησαν (α) Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, (β) τὴν ῥομφαίαν ἑαυτοῦ (γ) ἐπὶ πύλης (δ) τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ (ε) τῷ κυρίῳ (ζ) καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι (η) καὶ εἶπεν (θ) ἐξιλάσωμαι (ι) Ἐπέστρεψε (κ) ἁμαρτίαν, ἄφες. (λ) ἐξάλειψόν κἀμὲ (μ) Ἤ τις (ν) αὐτὸν (ξ) βάδιζε καὶ ὁδήγησον (ο) ὃν ἐποίησεν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

Respondit Aharon, Ne æstuet ira dñi mei; 22
tu nôsti populũ istũ malũ esse. Dixitq; mihi, 23
fac nobis deos qui præcedant nos, quoniam
hic Moses qui extraxit nos è terra Ægypti,
nescimus quid evenerit ei. Et respondi eis, 24
Qui habet aurum, afferte ad me: attule-
runtque ad me, & projeci illud in ignem
& fact° est vitul° iste. Videns autem Moses 25
populum peccâsse (peccare enim fecerat e-
eos Aharon, ut essent famâ putidâ in novissi-
mis suis) Stetit Moses in ostio tabernaculi, 26
& ait, Qui ex Dño est, veniat ad me: et
congregati sũt ad eum omnes filii Levi. Di- 27
xítq; ad eos Moses, Sic dicit Dñs De° Israel,
Aptate quilibet gladium suum lumbis suis,
transite, & redite de porta in portam per
castra, & trucidate quisq; fratrem suum, &
quisq; sociũ suũ, & quisq; propinquũ suũ.
Feceruntq; filii Levi juxta verbum Mosis, 28
& ceciderunt ex populo in die illa circiter
tria millia virorũ. Dixit autẽ ad eos Moses, 29
Implete man° vestras hodiè Dño quisq; in
filio suo, & in fratre suo, ut veniat super vos
benedictio hodiè. Factúmq; est die sequenti, 30
ut diceret Moses ad populum, Vos peccâstis
peccatum hoc maximum: modò ascendam
ad Dñm, fortasse condonabit delicta vestra.
Reversus igitur Moses ad Dñm, ait; Obse- 31
cro Dñe Deus, verè peccavit populus iste
peccatum ingens, & fecerunt sibi deos au-
reos; Nunc si dimittas peccata eorum, *bene* 32
quidem: alioquin expunge me ex libro tuo
quem scripsisti. Respondit Dominus Mosi, 33
Eum qui peccaverit in me, expungam ex li-
bro meo. Nunc igitur vade, perduc popu- 34
lum istum quò dicam tibi; & ecce Ange-
lus meus ibit ante te: & in die visitationis
meæ visitabo adversus eos peccata eorum, 35
Percussitque Dominus populum, eò quòd
coluissent vitulum quem fecerat Aharon.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואמר אהרן לא יתקף רוגזא דרבוני
את ידעת ית עמא ארי בביש הוא:
ואמרו לי עבד לנא דחלן די יהכון
קדמנא ארי דין משה גבריא די
אסקנא מארעא דמצרים לא
ידענא מא הוה ליה: ואמרית להון
למאן דהבא פריקו ויהבו לי
ורמיתיה בנורא ונפק עגלא הדין:
וחזא משה ית עמא ארי בטיל הוא
ארי בטלנון אהרן לאסבותהון
שום ביש לדריהון: וקם משה
בתרע משריתא ואמר מן דחליא
דיי יתון לותי ואתכנשו לותיה כל
בני לוי: ואמר להון כדנן אמר יי
אלהא דישראל שוו גבר חרביה
על ירכיה עברו ותובו מתרע
לתרע במשריתא וקטולו גבר ית
אחוהי וגבר ית חבריה ואנש ית
קריביה: ועבדו בני לוי כפתגמא
דמשה ונפל מן עמא ביומא ההוא
כתלתא אלפין גברא: ואמר משה
קריבו ידכון קורבנא יומא דין קדם
יי ארי גבר בבריה ובאחוהי
ולאיתאה עליכון יומא דין ברכן:
והוה ביומא דבתרוהי ואמר משה
לעמא אתון חבתון חובא רבא
וכען אסק קדם יי מאים אכפר על
חוביכון: ותב משה לקדם יי ואמר
בבעו חב עמא הדין חובא רבא
ועבדו להון דחלן דדהב: וכען אם
תשבוק לחוביהון ואם לא מחני
כען מספרך די כתבתא: ואמר יי
למשה מן די חב קדמי אמחיניה
מספרי: וכען איזיל דבר ית עמא
לאתר די מלילית לך הא מלאכי
יהך קדמך וביום אסערותי ואסער
עליהון חוביהון: ומחא יי ית עמא
על די אשתעבדו לעגלא די עבד
אהרן:

TARGUM ONKELOS.

22 Et ait Aaron; Ne irascatur fu-
ror Dñi mei: tu nôsti popu-
lû, quòd pron⁹ sit ad malû.
23 Dixeruntq; mihi; Fac nobis
Deos, qui ambulent ante nos:
quoniã huic viro Moysi, qui
ascendere nos fecit de terra
Ægypti, nescimus quid acci-
24 derit. Dixiq; eis, Quis ha-
bet aurû, tollite & adducite
mihi: et projeci illud in ig-
nem; & egress⁹ est vitul⁹ iste.
25 Viditque Moyses populû, ꝙ
ocios⁹ esset: ociosû enim fe-
cerat eum Aarô; ut contami-
naret eos nomine pessimo, in
26 generationes suas. Statitque
Moyses in portâ castrorû; &
ait; Qui timent Dñm, veniãt
ad me: congregatiq; sunt ad
27 eum omnes filii Levi. Et ait
eis, Hæc dicit Dñs De⁹ Isra-
el; Ponat unusquisq; gladiû
suû sup femur suum: & per-
transite & redite, de portâ
usq; ad portã, in castris; et oc-
cidat unusquisq; fratrẽ suum,
& unusquisq; proximû suû,
& unusquisq; consanguineû
28 suum. Et fecerunt filii Levi,
juxta verbû Moysi: cecide-
runtq; ex populo in die illã
29 quasi tria millia virorû. Et
dixit Moyses; Obtulistis *manû*
vestrã oblationẽ hodie, corã
Dño; unusquisq; in filio suo
& fratre suo: ut detur hodie
30 sup vos benedictio. Et factû
est in die sequenti, & dixit
Moyses populo; Vos peccâstis
peccatû grãde: & nunc ascẽ-
dã cora Dño; si fortè placa-
31 bo pro peccato vestro. Re-
versúsq; est Moyses in cõspe-
ctû Dñi, & ait: Obsecro pec-
cavit popul⁹ iste peccatum
grande; feceruntq; sibi Deos
32 ex auro. Et nunc, si dimittis
peccata eorû: si autẽ non, de-
le me nunc, de libro tuo quẽ
33 scripsisti. Dixitque Dñs ad
Moysen: Qui peccaverit corã
me, delebo eû de libro meo.
34 Nunc autẽ, vade, duc populû
in locû quẽ locut⁹ sû tibi; ec-
ce angel⁹ me⁹ ibit ante te: &
in die visitationis meæ, visi-
35 tabo sup eos peccata eorû. Et
percussit Dñs populû: eò ꝙ
coluerant vitulû, quem fece-
rat Aaron.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Respondit autem Aaron, nè 22
excandescat ira Domini mei:
tu nôsti populum quòd auda-
datus sit. Dixerunt enim 23
mihi, Fac nobis deos qui gra-
diantur (k) ante nos; quia
Mosi isti qui ascendere nos
fecit de terra Ægypti, nesci-
mus quid acciderit. Et dixi 24
ipsis, Quibus est aurum de-
trahant sibi: & dederunt mi-
hi, & projeci illud in ignem,
& prodiit vitulus iste. Vi- 25
ditque Moses quòd populus
nudatus esset; nudaverat e-
nim eum Aaron ut (l) ludibrio
exponeret eum adversariis e-
jus. Stetit autem Moses in 26
porta castrorum, et dixit; Qui
est Domini, ad me. Et congre-
gati sunt ad eum omnes filii
Levi. Et dixit eis, Sic lo- 27
quitur Dominus Deus Israel
Ponite unusquisque gladium
suum super femur suum, &
præterite, et revertimini de
porta in portam per castra, &
occidite unusquisque fratrem
suum, & proximum suum, et
propinquum suum. Fece- 28
runtque filii Levi juxta ver-
bum Mosis, & ceciderunt de
populo in die illa circiter tria
millia hominum. Tum dixit 29
Moses, (m) Consecrâstis ho-
diè manus vestras Domino
unusquisque in filio suo, et in
fratre suo, ut hodiè detur su-
per vos benedictio. Die verò 30
crastinâ dixit Moses populo,
Vos peccâstis peccatum ma-
gnum: Nunc igitur ascendam
ad Dominum, fortasse propi-
tiabor pro peccatis vestris. Et 31
reversus est Moses ad Domi-
num, & dixit; Ecce pecca-
vit populus iste peccatû ma-
gnû, fecitq; sibi deos aureos.
Nunc autem si remittis pec- 32
catum eorum, remitte; si ve-
rò non, dele me de libro tuo
quem scripsisti. Et respondit 33
Dominus Mosi, Quicunque
peccaverit in me, delebo eum
de libro meo. Nunc autem 34
vade, duc populum secundùm
quod dixi tibi: Ecce enim
Angelus meus ibit ante te, &
in die visitationis meæ visita-
bo super eos peccatum eorum.
Et percussit Dominus populû 35
eò quòd sacrificaverant vi-
tulo quem fecerat eis Aaron.

VER. SAM. (k) Juxta placitum nostrum (l) adjungeret eum (m) perfecistis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * قال لا يشتد غضب سيدي * انت عارف بالقوم وانهم اشرار فقالوا لي اصنع لنا معبودا يسير
23 بين ايدينا * فان ذلك المرء موسي الذي اصعدنا من بلد مصر لا نعلم ما كان من امره
24 * فقلت لهم انظروا لمن ذهب ففكوه وادفعوه لي * فطرحته في النار فخرج هذا العجل * فلما راي موسي
25 القوم انهم مكشوفون اذ كشفهم هرون دوي الشين من مقاوميهم * وقف موسي بباب المعسكر
26 فقال من كان لله يقبل الي * فاجتمع اليه جميع بني لاوي * فقال لهم كذا قال الله اله اسرائيل
27 يتقلد كل رجل منكم سيفه * وامضوا وارجعوا من باب الي باب في المعسكر وليقتل كل رجل منكم
28 من عبد العجل وان كان اخاه او صاحبه او قرابته * فصنع بنو لاوي كما امرهم موسي * فوقع من
29 القوم في ذلك اليوم ثلاثة الاف رجل * وقال لهم موسي اكملوا اليوم واجبكم لله * كل رجل يبطش
30 حتي بابنه واخيه * وتحل عليكم اليوم البركة * ولما كان من غد قال موسي للقوم * انتم اخطاتم خطيه
31 عظيمة * والان اصعد الي مكان خطابي لله * لعلي استعفي خطيئتكم * فرجع موسي الي الله وقال يا
32 رب قد اخطا هولاء القوم خطيه عظيمة * وصنعوا لهم معبودا من ذهب * والان ان غفرت خطيتهم
33 والا فامحني من ديوانك الذي كتبته فاستريح * فقال الله لموسي * الذي اخطا لي امحوه من ديواني
34 * والان امض فسر بالقوم الي الموضع الذي اخبرتك به * وهوذا ملكي يسير امامك * وفي يوم مطالبتي
35 اطالبهم بذنبهم * فصدم الله جماعة من القوم من اجل ما عبدوا العجل الذي صنعه هرون

Ait, Nè invalescat ira Domini mei, Tu nô- 22
sti populû, et quòd pessimi. Dixerût mihi, 23
Fac nobis deû ãbulantẽ ante nos, quoniã
vir ille Musa qui eduxit nos de regione Æ-
gypti, ignoramus quid actû sit de re suâ.
Dixi autẽ eis, Videte quis habeat aurû, 24
solvite illud, et afferte illud ad me, projeci-
que in ignẽ, et exivit hic vitul⁹. Cùm autẽ 25
vidisset Musa populum detectum, eò quòd
detexisset Haron infames ab iis qui restite-
rãt eis, Stetit Musa in portâ castrorum, et 26
dixit, Qui Dei est, veniat ad me. Et con-
gregati sunt ad eum omnes filii Levi. Et ait 27
illis, Sic dixit De⁹, De⁹ Israil, Accingat se
quilibet vir ex vobis gladio suo, et ite, et
redite à portâ ad portã per castra, et occi-
dat quilibet ex vobis qui adorârût vitu-
lû, etiãsi fuerat frater su⁹, aut amic⁹ suus,
aut cõsanguine⁹ su⁹. Et fecerût filii Levi 28
sicuti præceperat eis Musa: et ceciderût ex
populo in illo die tria millia virorû. Et di- 29
xit eis Musa, Cõplete hodie debitû vestrû
Deo. Quilibet ex vobis irruat etiã in filiû
suû, et fratrẽ suû: et descendet hodie su-
per vos benedictio. Et cùm fuisset postera 30
dies, dixit Musa populo, Vos peccâstis pec-
catum maximum, et nunc ascẽdã ad locû
colloquii mei cum Deo, ut fortè impetrẽ ab
eo veniã peccati vestri. Revers⁹ est igitur 31
Musa ad Deum, et ait, O Domine, jã pecca-
vit iste popul⁹ peccatum maximû, et fece-
runt sibi deû ex auro. Et nunc, nisi dimi- 32
seris peccatum eorum, alioqui dele me de
regesto tuo quod scripsisti, et requiescã. Di- 33
xit De⁹ ad Musã, Illum qui peccaverit mi-
hi delebo de regesto meo. Et nunc vade 34
duc turbã ad locum quẽ significavi tibi,
et ecce Angelus meus ambulabit ante te. in
die verò inquisitionis meæ, examinabo eos
de crimine eorum. Percussitq; De⁹ aliquot 35
ex populo, eò quòd adorâssent vitulum
quem fecerat Haron.

ספר שמות : לג

CAP. XXXIII. לג

populus & ,tu hinc ascende ,Vade : Mosch ad Dominus est locut⁹ Et
1 וידבר יהוה אל־משה לך עלה מזה אתה והעם
quam terram ad ,Ægypti terra è fecisti ascendere quem
אשר העלית מארץ מצרים אל־הארץ אשר
.eam dabo tuo Semini;dicẽdo,Jahacob & Ischac ,Abraham juravi
נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה:
,Emoræum ,Chenahanæum ejiciam & ,angelum te ante mittam Et
2 ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את־הכנעני האמרי
fluentẽ terram Ad : Jebusæum & ,Chivvæum,Perizæum & ,Chittæũ &
3 והחתי והפרזי החוי והיבוסי : אל־ארץ זבת
cervice durus populus Nam.tuũ interius in ascendam non Quia.melle & lacte
חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם־קשה־ערף
malum verbum populus audivit Et .via in te cõsumã forte ne ,tu
4 אתה פן־אכלך בדרך : וישמע העם את־הדבר הרע
.desuper suã ornamentũ unusquisque posuerunt non &:luxerunt & ,hoc
הזה ויתאבלו ולא־שתו איש עדיו עליו :
populus Vos ,Israel filios ad Dic : Mosch ad Domin⁹ dixit Et
5 ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־בני־ישראל אתם עם־
.te consumã &,tui inter.⁹ in ascendam uno Momento .cervice durus
קשה־ערף רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך
faciam quid sciam & ,te desuper tuũ ornatũ descendere fac nũc Et
ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה־
.Choreb monte à sua ornamenta Israel filii detraxerunt Et .tibi
6 לך : ויתנצלו בני־ישראל את־עדים מהר חורב :
castrametationem extra sibi extendit & ,tabernaculum accipiet Mosch Et
7 ומשה יקח את־האהל ונטה־לו מחוץ למחנה
quærens omnis erat &:mohed Ohel illud vocavit Et.castrametatione à elongando
הרחק מן־המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל־מבקש
.castrametatione extra quod,conventus tabernaculũ ad exibit ,Dominũ
יהוה יצא אל־אהל מועד אשר מחוץ למחנה :
populus omnis surgebant ,tabernaculum ad Mosch exire ut ,erat Et
8 והיה כצאת משה אל־האהל יקומו כל־העם
,Mosch post aspiciebant &,sui tabernaculi ostio unusquisque stabant &
ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה
,tabernaculũ in Mosch venire juxta erat Et .tabernaculũ eum ingredi donec
9 עד־באו האהלה : והיה כבא משה האהלה
cum loquebatur &,tabernaculi ostio stabat & ,nubis columna descẽdebat
ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם־
ostio stantem nubis columnam populus omnis videbat Et .Mosch
10 משה : וראה כל־העם את־עמוד הענן עמד פתח
unusquisque se incurvabat & ,populus omnis surgebat & : tabernaculi
האהל וקם כל־העם והשתחוו איש
ad facies Mosch ad Dominus loquebatur Et .sui tabernaculi ostio
11 פתח אהלו : ודבר יהוה אל־משה פנים אל־
ad revertebatur &:suũ amicũ ad vir loquitur quemadmodũ ,facies
פנים כאשר ידבר איש אל־רעהו ושב אל־
recẽdebat non puer Nun filius ,Jehosuah ejus minister & ;castrametationem
המחנה ומשרתו יהושע בן־נון נער לא ימיש
.tabernaculi medio de
מתוך האהל :

Versio VULG. LAT.

CAP. XXXIII.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moy-
sen, dicens; Vade,ascende de
loco isto tu,& popul⁹ tu⁹ quẽ
eduxisti de terra Ægypti, in
terrã quam juravi Abrahã,Isa-
ac, & Jacob, dicens; Semini
2 tuo dabo eam. Et mittã præ-
cursorẽ tui angelũ, ut ejiciam
Chananæum, & Amorrhæũ,
& Hethæum, & Pherezæum,
3 & Hevæum, Jebusæum,Et in-
tres in terrã fluentem lacte &
melle. Non enim ascendã te-
cum, quia popul⁹ duræ cervi-
cis es : ne fortè disperdã te in
4 via. Audiénsq; popul⁹ sermo-
nẽ hunc pessimum, luxit : &
nullus ex more indut⁹ est cultu
5 suo. Dixitq; Dñs ad Moysen,
Loquere filiis Israel; Popul⁹
duræ cervicis es, semel ascen-
dam in medio tuĩ, & delebo
te. Jam nunc depone ornatum
tuum, ut sciã quid faciã tibi.
6 Deposuerunt ergò filii Israel
ornatũ suum à monte Horeb.
7 Moyses quoq; tollens taberna-
culũ tetendit extra castra pro-
cul,vocavitq; nomẽ ejus, Ta-
bernaculũ fœderis. Et omnis
popul⁹, qui habebat aliquam
quæstionem, egrediebatur ad
Tabernaculum fœderis, extra
8 castra. Cúmque egrederetur
Moyses ad Tabernaculum,sur-
gebat universa plebs,& stabat
unusquisq; in ostio papilionis
sui, aspiciebántque tergum
Moysi, donec ingrederetur
9 tentorium. Ingresso autem
illo Tabernaculum fœderis,
descendebat columna nubis,
& stabat ad ostium, loqueba-
10 túrque cum Moyse, Cernenti-
bus universis quòd columna
nubis staret ad ostium taber-
naculi. Stabántq; ipsi,& ado-
rabãt per fores tabernaculorũ
11 suorum.Loquebatur autẽ Dñs
ad Moysen facie ad faciem,si-
cut solet loqui homo ad ami-
cum suum.Cúmque ille rever-
teretur in castra,minister ejus
Josue fili⁹ Nun, puer, non re-
cedebat de tabernaculo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. λγ΄

1 ΚΑὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, (α)
Πορεύου, ἀνάβηθι ἐντεῦθεν σὺ καὶ ὁ λαός
σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν
γῆν, ἣν ὤμοσα τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακὼβ, λέγων, Τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐ-
2 τήν. Καὶ συναποστελῶ τὸν ἄγγελόν (β) μου πρὸ
προσώπου σου καὶ ἐκβαλεῖ (γ) τὸν Ἀμορραῖον,
καὶ Χετταῖον, καὶ Φερεζαῖον, καὶ Γεργεσαῖον, καὶ
Εὐαῖον, καὶ (δ) Ἰεβουσαῖον, καὶ Χαναναῖον.
3 Καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
οὐ (ε) γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λα-
όν σκληροτράχηλόν σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξανα-
4 λώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ ἀκούσας ὁ λαὸς τὸ
ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, (ζ) κατεπένθησαν
5 ἐν πενθικοῖς. Καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς
Ἰσραὴλ, Ὑμεῖς λαὸς σκληροτράχηλος. ὁ-
ρᾶτε, μὴ πληγὴν ἄλλην (η) ἐπάξω ἐγὼ
ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσω ὑμᾶς. νῦν οὖν (θ)
ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν ὑμῶν, καὶ τὸν
6 κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. Καὶ
περιείλαντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν,
καὶ τὴν περιστολὴν ἀπὸ τοῦ ὄρους (ι) τοῦ Χωρήβ.
7 Καὶ λαβὼν Μωυσῆς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἔπηξεν
ἔξω τῆς παρεμβολῆς, μακρὰν ἀπὸ τῆς παρ-
εμβολῆς· καὶ ἐκλήθη, Σκηνὴ (κ) μαρτυρίου. καὶ
ἐγένετο, πᾶς ὁ ζητῶν κύριον ἐξεπορεύετο
εἰς τὴν (λ) σκηνὴν τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
8 Ἡνίκα δ᾽ ἂν εἰσεπορεύετο Μωυσῆς εἰς τὴν
(μ) σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, εἱστήκει
πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ τὰς
θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ· καὶ (ν) κατενοοῦσαν
ἀπιόντος Μωυσῆ ἕως τοῦ (ξ) εἰσελθεῖν αὐτὸν
9 εἰς τὴν σκηνήν. Ὡς δ᾽ ἂν εἰσῆλθε Μωυσῆς
εἰς τὴν σκηνὴν, κατέβαινεν ὁ στῦλος τῆς νεφέ-
λης, καὶ ἵστατο (ο) ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ
10 ἐλάλει Μωυσῇ. Καὶ ἑώρα πᾶς ὁ λαὸς τὸν
στῦλον τῆς νεφέλης ἑστῶτα (π) ἐπὶ τῆς θύρας
τῆς σκηνῆς· καὶ στάντες πᾶς ὁ λαὸς, προσε-
κύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς (ρ)
11 αὐτοῦ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσαι (σ) πρὸς
τὸν ἑαυτοῦ φίλον· καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβο-
λήν. ὁ δὲ θεράπων Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ νέος
οὐκ ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς.

CAP. XXXIII.

ET dixit Dominus ad Moysen, 1
(a) Procede,ascende hinc tu, &
popul⁹ tuus,quos eduxisti de ter-
ra Ægypti,in terram quã juravi
Abraham & Isaac & Jacob,di-
cens,Semini vestro dabo eam. Et
simul mittam Angelum meũ an-
te faciem tuam: & ejiciet Amor-
rhæum,& Chettæum,et Pherezæ- 2
um,& Gergesæum,& Evæum,et
Jebusæum,et Chananæum. (b) Et
introducam te in terram fluen- 3
tem lac & mel. Non enim simul ascen-
dam tecum, quia populus duræ
cervice es, ut non deleam te in
via. Et audiens populus verbum
malũ hoc,luxit in lugubribus. Et 4
dixit Dominus filiis Israel, Vos 5
populus duræ cervicis. Videte ne
plagam aliam inducam ego super
vos,& deleam vos. Nunc igitur
deponite stolas gloriarum vestro-
rum,& cultum,& ostendam tibi
quæ faciam tibi. Et deposuerunt
filii Israel cultum suum,& or- 6
natum stolæ à monte Choreb. Et
sumens Moyses tabernaculum 7
suũ,fixit extra castra,longè à ca-
stris: & vocatum est,Taberna-
lum testimonii. Et factum est,
omnis qui quærebat Dominum,
egrediebatur ad tabernaculum
quod extra castra. Quando au- 8
tem ingrediebatur Moyses in ta-
bernaculum extra castra,stabat
omnis populus considerantes u-
nusquisq; apud januas taberna-
culi sui,& aspiciebant abeuntem
Moysen quoad ille intraret in
tabernaculum. Ut autem intrave- 9
rat Moyses in tabernaculum,de-
scendebat columna nubis,& sta-
bat ad ostiũ tabernaculi,& loque-
batur Moysi, Et videbat omnis 10
populus columnam nubis stantem
super ostium tabernaculi: Et
stantes omnis populus, adora-
bant unusquisque ab ostio taber-
naculi sui. Et loquebatur Domi- 11
nus ad Moysen facie ad faciem,
velut si quis loquatur ad suum
ipsius amicũ: & revertebatur ad
castra. Minister autem Iesus fi-
lius Naue iuvenis non egredie-
batur de tabernaculo.

MS. A. (α) πορεύου, (β) μου πρότερόν σου· (γ) τὸν Χαναναῖον, καὶ τὸν Ἀμορραῖον, καὶ τὸν Χετταῖον, (δ) Ἰεβουσαῖον. Καὶ εἰσάξει σε. (ε) γὰρ συναναβῶ (ζ) κατεπένθησαν (η) ἐγὼ ἐπάγω (θ) ἀφέλετε (ι) Χωρήβ. (κ) μαρτυρίου. πᾶς (λ) σκηνὴν ἔξω (μ) σκηνὴν, ἱστήκει (ν) κατενόουν (ξ) ἐλθεῖν (ο) ἐπὶ τῶν θυρῶν (π) ἐπὶ τῶν θυρῶν (ρ) αὐτοῦ· καὶ κατενόουν ἀπιόντος Μωυσῆ. Καὶ ἐλάλησεν (σ) πρὸς ἑαυτοῦ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܓ *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

CAP. XXXIII.

ET dixit Dñs ad Mosen, Ascende, disce- 1
de hinc tu & populus tuus quem eduxisti ex
ex Ægypto, ad terram pro qua juravi A-
brahæ & Isaac & Jacobo, dixique eis, Se-
mini vestro dabo illam. Et mittã ante te An- 2
gelum, & destruam Chananæos, & Amor-
ræos, & Hethæos, & Pherezæos, & Hevæ-
os, & Jebusæos. Ad terram inquam fluen- 3
tem lacte et melle : non enim ascendam ego
inter vos,quoniam popul⁹ vos estis præfra-
ctæ cervicis, ne forte perdã vos in via. Au- 4
dientes autem populus sermonem hunc ma-
lum, contristati sunt,nec assumpsit ull⁹ arma
sua supra se. Dixit etiã Dñs ad Mosen, Dic 5
genti Israeliticæ, Vos popul⁹ estis duræ cer-
vicis : unã horã ascendã inter vos,& perdã
vos. Nunc deponite arma vestra à vobis,& 6
sciam quid faciã vobis. Deposuerũt ergò fi- 7
lii Israel arma sua à se à monte Horib. Mo-
ses autem accepit tentorium suum, fixitque
illud extra castra,removitq; illud à castris,&
vocavit illud,Tabernaculũ tẽporis. Et omnis
qui postulabat *aliquid* à Dño, exibat ad ta- 8
bernaculũ temporis extra castra. Cúmque
egrediebatur Moses ad tabernaculũ,assurge-
bãt univers⁹ popul⁹, & parabãt se unusquis-
que in ostio tabernaculi sui, & intuebantur
post Mosẽ donec ingrederetur in taberna-
lũ. Cúmq; ingress⁹ esset Moses tabernaculũ, 9
descẽdebat columna nubis, stabatq; ad ostiũ
tabernaculi,& sermo fiebat ad Mosẽ. Et vi- 10
debat popul⁹ columnã nubis,stantẽ ad ostiũ
tabernaculi, surgebãtq; tot⁹ popul⁹, & ado-
rabãt unusquisq; in ostio tabernaculi sui.
Loquutusq; est Dñs cum Mosẽ facie ad faci- 11
em, quẽadmodũ loquitur vir cũ socio suo:&
eo redeũte ad castra, minister ej⁹ Husaa fili⁹
Nun adolescẽs nõ recedebat è tabernaculo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

לג

ומליל יי עם משה איזיל סק מכא את
ועמא דאסקתא מארעא דמצרים
לארעא די קיימית לאברהם ליצחק
וליעקב למימר לבנך אתננה
ואשלח קדמך מלאכא ואתריך ית
כנענאי אמוראי וחתאי ופריזאי
חואי ויבוסאי: לארעא עבדא חלב
ודבש ארי לא אסלק שכינתי
מבינך ארי עם קשי קדל את דילמא
אשיצנך באורחא: ושמע עמא ית
פתגמא בישא הדין ואתאבלו ולא
שויאו גבר תקון זיניה עלוהי: ואמר
יי למשה אמר לבני ישראל אתון
עם קשי קדל שעה חדא אסלק
שכנתי מבינך ואשיצנך וכען אעדי
תקון זינך מנך גלי קדמי מה
אעביד לך: ואעדיאו בני ישראל
ית תקון זיניהון מטורא דחורב:
ומשה נסיב ית משכנא ופרסיה
ליה מברא למשריתא ארחיק מן
משריתא וקרי ליה משכן בית
אולפנא ויהי כל דתבע אולפן מן
קדם יי נפק למשכן בית אולפנא
דמברא למשריתא: והוה כד נפק
משה למשכנא קימין כל עמא
ומתעתדין גבר בתרע משכניה
ומסתכלין אחורי משה עד דעליל
למשכנא: והוה כד עליל משה
למשכנא נחית עמודא דעננא
וקאים בתרע משכנא ומתמלל עם
משה: וחזן כל עמא ית עמודא
דעננא קאים בתרע משכנא וקיימין
כל עמא וסגדין גבר בתרע
משכניה: ומליל יי עם משה ממלל
עם ממלל כמא דממלל גבר עם
חבריה ותב למשריתא
ומשומשניה יהושע בר נון
עולימא לא עדי מגו משכנא:

CAP. XXXIII.

1 Locutusque est Dñs cùm
Moyse, Vade descende hinc;
tu & popul⁹, quem ascendere
fecisti de terrâ Ægypti: in ter-
râ, quã juravi Abrahã, Isaac
et Jacob, dicens; Filiis tuis
2 dabo eã. Mittámq; angelum
ante te: & ejiciã Chananæos,
Amorræos; et Ethæos, et Phe-
rezæos, et Evæos, et Jebusæ-
3 os. In terram fluentẽ lacte &
melle: non enim ascendere
faciã majestatẽ meã è medio
tui, quia popul⁹ duræ cervi-
cis tu es; ne forte disperdam
4 te in viâ. Audivitq; populus
sermonẽ hunc pessimũ, & lu-
xerunt: null⁹ posuit ornatũ
5 cult⁹ sui sup se. Dixitq; Dñs
ad Moysen; Dic filiis Israel,
Vos estis popul⁹ duræ cervi-
cis; si unâ horâ abstulero ma-
jestatẽ meam à te, disperdã
te: nunc aufer ornatũ cultus
tui à te; notũ est enim coram
6 me, ꝙ factur⁹ sum tibi. Et de-
posuerunt filii Israel ornatũ
cultus sui, de monte Oreb.
7 Moyses autẽ tulit tabernacu-
lũ, et tetendit illud extra ca-
stra, procul à castris; et voca-
vit illud, Tabernaculũ dom⁹
doctrinæ: & omnis qui quæ-
rebat doctrinam à facie Do-
mini, egrediebatur ad taber-
naculũ domûs doctrinæ; ꝙ
8 erat extra castra. Et cũ egre-
diebatur Moyses ad taberna-
culũ, surgebat omnis popul⁹;
& stabat unusquisq; in ostio
tabernaculi sui: & respicie-
bant post Moysen, donec in-
grederetur in tabernaculum.
9 Et cũ ingrederetur taberna-
culũ, descendebat columna
nubis, et stabat in ostio ta-
bernaculi: et loquebatur cũ
10 Moyse. Videbatq; oĩs popul⁹
columnã nubis, stantẽ in o-
stio tabernaculi: surgebatque
omnis popul⁹, et adorabant;
unusquisq; in ostio taberna-
11 culi sui. Loquebaturque Dñs
cum Moyse, verbũ ad verbũ;
sicut loquitur vir cum proxi-
mo suo: et revertebatur in
castra; ministerque ej⁹, Josue
filius Nun puer, non recede-
bat de tabernaculo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

CAP. XXXIII.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

CAP. XXXIII.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXXIII

Locutúsque est Dominus Mosi, dicens; Vade, ascende hinc, tu, & populus quem eduxisti de terra Ægypti, in terram de qua juravi Abraham, Isaac, & Jacob, dicens; Semini tuo dabo illam. 1
Mittam enim ante faciem tuam Angelum, & expellam Chananæos, & Amorrhæos, & Hethæos, & Gergesæos, & Pherezæos, & Hevæos, & Jebusæos. 2
Ad terram fluentem lacte et melle: non enim ascendã in mèdio tui; quoniam populus es duræ cervicis, nè consumam te in via. 3
Audiens autem populus verbum hoc malum, luxit, et nemo posuit ornamentum suum super se. 4
Dixitque Dominus Mosi, Dic filiis Israel, Vos populus duræ cervicis estis: uno momento ascendam in medio tui, & consumêris; Nunc autem depone ornatum tuum à te, & ostendam quid faciam tibi. 5
Et (a) deposuerunt filii Israel (b) ornamenta sua à monte Horeb. 6
Moses verò accepit tabernaculum, et extendit illud extra castra longè à castris, et vocavit illud, Tabernaculũ testimonii: Quicunq; autem quærebant Dominum, egrediebantur ad tabernaculum testimonii quod erat extra castra. 7
Cùm autem egrediebatur Moses ad tabernaculum, surgebat omnis populus, et stabat unusquisq; ad portam tabernaculi sui aspiciens post Mosen donec intrâsset in tabernaculum. 8
Et accidebat intrante Mose in tabernaculum, ut descenderet columna nubis, staretque ad portam tabernaculi, et loquebatur cum Mose. 9
Videbat autem omnis populus columnã nubis stantem ad portam tabernaculi, surgebatque omnis populus et adorabat unusquisque ad portam tabernaculi sui. 10
Tum loquebatur Dominus Mosi facie ad faciem, sicut loquitur vir cum amico suo; posteà redibat in castra: minister autem ejus Josue filius Nun juvenis, non recedebat de medio tabernaculi. 11

VER. SAM. (a) liberaverunt se (b) de ornamentis suis.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

الفاصل الثالث والثلثون*

1 *ثم كلم الله موسي وقال له امض فاصعد من هاهنا انت والقوم الذين اصعدتهم من بلد مصر
2 الي البلد الذي اقسمت لابرهيم واسحق ويعقوب قايلا لنسلكم اعطيه* وابعث بين يديك
3 ملكا اطرد به الكنعانيين والاموريين والحتيين والفرزيين والحويين واليبوسيين* الي بلد يفيض
لبنا وعسلا. فاني لا اصعد نوري فيما بينكم * لانكم اقوام صعاب الرقاب لئلا افنيكم في الطريق
4 5 *ولما سمع القوم هذا الخبر الردي حزنوا* ولم يجعل كل امري زينه عليه* قال الله لموسي قل لبني
اسرايل انكم قوم صعاب الرقاب* فلو اني اصعد نوري فيما بينكم طرفة واحدة لافنيتكم* والان
6 ادعوا نزع زينكم عنكم حتي اعرفكم ما اصنع بكم* فدام بنو اسرايل علي نزع زينهم من جبل
7 حوريب* وكان موسي ياخذ الخباء فينصبه خارج العسكر بعيدا منه ويسميه خباء المحضر وكان كل
8 طالب ما عند الله يخرج الي خباء المحضر الذي في خارج العسكر* وكان موسي اذا خرج الي الخباء يقوم
9 جميع القوم وينتصب كل امري منهم علي باب خبائه* وينظرون وراء موسي الي ان يدخل الخباء* وكان
10 موسي اذا دخل الخباء ينزل عمود الغمام ويقف علي باب الخباء ويكلم الله موسي* فاذا راي جميع
11 القوم عمود الغمام واقفا علي باب الخباء قاموا اجمعين* فسجد كل امري علي باب خبائه* ويكلم
الله موسي بغير واسطة كما يكلم المرء صاحبه * ويرجع الي العسكر* وكان خادمه يوشع بن نون
شابا لا يزول من الخباء*

CAP. XXXIII.

Deinde locutus est Deus ad Musam, & dixit ei, Vade, & ascende hinc, tu, et populus quos eduxisti de regione Ægypti, in regionem quam juravi Abraham & Isaac et Jacob, dicens, Progeniei tuæ dabo eam. 1
Et mittam ante te Angelum, per quem expellam Chananæos, & Amoræos, et Hethæos, & Pherezæos, & Hevæos, & Jebusæos. 2
Ad regionem manantẽ lacte & melle; quoniam ego non ascendere faciã lucem meã inter vos, quia vos estis gens proterva cervicibus, ut nè deleã vos in viâ. 3
Et cùm audivisset populus hujusmodi nuntium malum contristati sunt, et nemo posuit ornatum suum super se. 4
Ait Deus Musæ, Dic filiis Israel, Sanè vos estis gens proterva cervicibus: si ego ascendere faciã lucem meam inter vos unico ictu oculi, delebo vos. Et nunc continuate depositionem ornatûs vestri à vobis, ut significem vobis quid faciã vobis. 5
Continuârũt ergò filii Israil depositionẽ ornatûs sui à mõte Hurib. 6
Et Musa accipiebat tentoriũ, et figebat illud extra castra, longe ab eis, et nominabat illud, Tẽtoriũ convent⁹. Et omnis qui quærebat aliquid à Deo, exibat ad tentoriũ conventûs quod erat extra exercitũ. 7
Et quando Musa exibat ad tentoriũ, surgebat univers⁹ popul⁹, & stabat quilibet ex eis ad portã sui tentorii, et aspiciebãt post Musã donec intraret tentoriũ. 8
Et cùm intrâsset Musa tẽtoriũ, descẽdebat colũna nubiũ, et stabat propè portã tentorii, et loquebatur De⁹ ad Musã. 9
Et cùm videret universa plebs columnã nubiũ stantem ad portã tentorii, surgebãt omnes, et adorabãt quilibet ad portam tentorii sui. 10
Et loquebatur Deus ad Musã sine medio, ut loquitur quis cũ amico suo, et revertebatur ad exercitũ. Et minister ej⁹ Iusaa filius Nun adolescens, nõ discedebat de tẽtorio. 11

ספר שמות

12 ויאמר משה אל־יהוה ראה אתה אמר אלי העל את־העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר־תשלח עמי ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם־מצאת חן בעיני׃
13 ועתה אם־נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את־דרכך ואדעך למען אמצא־חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה׃
14 ויאמר פני ילכו והנחתי לך׃
15 ויאמר אליו אם־אין פניך הלכים אל־תעלנו מזה׃
16 ובמה יודע אפוא כי־מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל־העם אשר על־פני האדמה׃
17 ויאמר יהוה אל־משה גם את־הדבר הזה אשר דברת אעשה כי־מצאת חן בעיני ואדעך בשם׃
18 ויאמר הראני נא את־כבדך׃
19 ויאמר אני אעביר כל־טובי על־פניך וקראתי בשם יהוה לפניך וחנתי את־אשר אחן ורחמתי את־אשר ארחם׃
20 ויאמר לא תוכל לראת את־פני כי לא־יראני האדם וחי׃
21 ויאמר יהוה הנה מקום אתי ונצבת על־הצור׃
22 והיה בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד־עברי׃
23 והסרתי את־כפי וראית את־אחרי ופני לא יראו׃

CAP. XXXIV. לד

1 ויאמר יהוה אל־משה פסל־לך שני־לחת אבנים כראשנים וכתבתי על־הלחת את־הדברים אשר היו על־הלחת הראשנים אשר שברת׃
2 והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל־הר סיני ונצבת לי שם על־ראש ההר׃

Versio VULG. LAT.

12 Dixit autem Moyses ad Dominum, Præcipis ut educam populum istum, & non indicas mihi quem missur' es mecum: præsertim cùm dixeris, Novi te ex nomine, & invenisti gra-
13 tiam coram me. Si ergò inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos: respice populum tuum gentem hanc.
14 Dixitque Dominus, Facies mea præcedet te, & requiem
15 dabo tibi. Et ait Moses, Si non tu ipse præcedas, ne edu-
16 cas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego & populus tu' invenisse nos gratiam in conspectu tuo, nisi ambulaveris nobiscum, ut glorificemur ab omnibus populis
17 qui habitāt super terram? Dixit autem Domin' ad Moysen, Et verbum istud, quod locutus es, faciam: invenisti enim gratiam coram me, & teipsum
18 novi ex nomine. Qui ait, O-
19 stende mihi gloriam tuam. Respondit, Ego ostendam omne bonum tibi, & vocabo in nomine Domini coram te: & miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi pla-
20 cuerit. Rursùmque ait, Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo
21 & vivet. Et iterum, Ecce, inquit, est locus apud me, & sta-
22 bis supra petram. Cúmque transibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegā dexterā meā, donec trans-
23 eam. Tollámque manum meam, et videbis posteriora mea: faciem autem autem meam videre non poteris.

CAP. XXXIV.

1 AC deinceps, Præcide, ait, tibi duas tabulas lapideas instar priorum, & scribam super eas, verba, quæ habuerunt
2 tabulæ quas fregisti. Esto paratus manè, ut ascendas statim in montem Sinai, stabísque mecum super verticem montis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

12 Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς κύριον, Ἰδὲ σύ μοι λέγεις, Ἀνάγαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναποστελεῖς μετ' ἐμοῦ. σὺ δέ μοι εἶπας, Οἶδά σε παρὰ πάντας,
13 καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί. Εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν (τ) γνωστῶς ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν (υ) ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γνῶ,
14 ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. Καὶ λέγει, Αὐτὸς προπορεύσομαί σου, καὶ κατα-
15 παύσω σε. (φ) Καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, (χ) Εἰ μὴ αὐτὸς σὺ συμπορεύῃ, μή με ἀναγά-
16 γῃς ἐντεῦθεν. Καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα χάριν παρὰ σοὶ ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου, ἀλλ' ἢ συμπορευομένου σου μεθ' ἡμῶν; καὶ (ψ) ἐνδοξασθήσομαι ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα
17 ἐπὶ τῆς γῆς ἐστι. (ω) Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιήσω· εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιον
18 ἐμοῦ, καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας. Καὶ (α)
19 λέγει, Ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν. Καὶ εἶπεν, Ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου, καὶ καλέσω τῷ (β) ὀνόματί μου, Κύριος ἐναντίον σου· καὶ ἐλεήσω, ὃν ἂν ἐλεῶ,
20 καὶ οἰκτειρήσω, ὃν ἂν οἰκτείρω. Καὶ εἶπεν, Οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου, καὶ
21 ζήσεται. Καὶ εἶπε κύριος, Ἰδοὺ τόπος παρ'
22 (γ) ἐμοί, στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας. Ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ
23 χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω. Καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρα, καὶ τότε (δ) ὄψει τὰ ὀπίσω μου· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί σοι.

MS.A. (υ) γνωστῶς ἴδω σε, ὅπως ὦ (υ) ἐνώπιόν σου, (φ) Καὶ εἶπε πρὸς (χ) Εἰ μὴ σὺ αὐτὸς συμπορεύσῃ μεθ' ἡμῶν, μὴ (ψ) ἐνδοξασθησόμεθα (ω) Εἶπεν δὲ (α) λέγει, Δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. Καὶ (β) ὀνόματι κυρίου ἐναντίον (γ) ἐμοῦ, καὶ στήσῃ (δ) ὄψῃ

ΚΕΦ. λδ'.

1 ΚΑὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας λιθίνας, καθὼς καὶ αἱ πρῶται, καὶ ἀνάβηθι (α) πρός με εἰς τὸ ὄρος· καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν (β) ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώ-
2 ταις, (γ) ἃς συνέτριψας. Καὶ γίνου ἕτοιμος εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἀναβήσῃ (δ) ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινά, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους.

MS.A. Κεφ. λδ'. (α) εἰς τὸ ὄρος πρός με. (β) ἐπὶ ταῖς (γ) ἃς τὸ (δ) εἰς τὸ

Et dixit Moyses ad Dominum, Ecce tu mihi dicis, Deduc populum hunc, tu autem non demonstrâsti mihi, quem simul mittas mecum. Tu autem dixisti mihi, Scio te præ omnibus, & gratiam habes apud me. Si ergò inveni gratiā in conspectu tuo, ostende mihi temetipsum, (c) manifestè ut videam te, ut sim (d) inveniens gratiam ante te, & ut sciam, quia populus tuus gens (e) magna hæc. Et ait, Ipse antecedam te, & requiem dabo tibi. Et ait ad eum, Si non tu ipse simul (f) veneris, ne me educas hinc. Et quomodo notum erit verè, quia inveni gratiam apud te & ego, & populus tuus, nisi simul incedente te nobiscum? Et glorificabor & ego & populus tuus præter omnes gentes, quæcunque super terram sunt. Et dixit Dominus ad Moysen, Et hoc tibi verbum, quod dixisti, faciam: Invenisti enim gratiam in conspectu meo, et scio te præ omnibus. Et ait, Ostende mihi (g) teipsum. Et dixit, Ego transibo (h) prior te gloriâ meâ, et vocabo (i) nomine meo, Dominus ante te; et miserebor, cui misertus ero; & misericordiā præstabo, cui misericordiā præstitero. Et dixit, Non poteris videre faciem meā. Non enim videbit homo faciem meā, & vivet. Et dixit Dominus, Ecce penes me, stabis (k) supra petrā. Statim verò, ut transibit gloria mea, & ponam te in (l) caverna petræ: et tegā manu mea super te, donec transeam. Et auferam manū, & tunc videbis posteriora mea: facies autem mea non videbitur tibi.

CAP. XXXIV.

ET dixit Dominus ad Moysen, (a) Excide tibi duas tabulas lapideas, (b) sicut & primas, & ascende ad me in montem: & scribam super tabulas verba, quæ erant in tabulis primis, quas contrivisti. Et esto paratus in mane, & ascendes in montem Sina, & stabis mihi illic super summitatem montis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 Dixit autem Moses ad Dominum, Vide quòd tu dixeris mihi, Ascendere fac populum istum, tu verò non ostendisti mihi quem missurus sis mecum. Tu etiam dixisti, Novi te nomine, imò invenisti gratiam in oculis
13 meis. Igitur si inveni gratiam in oculis tuis, ostende mihi viam tuam, & agnoscam te, quatenus inveniam gratiam in oculis tuis: & considera quòd populus tuus iste, popu-
14 lus est magnus. Et dixit Dominus ad Mosen,
15 Coram me vade, & requiem dabo tibi. Ait illi, Si tu non abieris nobiscum, ne ascen-
16 dere facias nos hinc. In quo enim cognoscetur nunc quòd invenerim gratiam in oculis tuis ego & populus tuus, nisi cùm abieris nobiscum, simulque distincti ego & populus tuus ab omnibus populis qui sunt
17 super faciem; terræ? Dixit Dominus ad Mosen, Juxta verbum tuum hoc quod dixisti, faciam; quoniam invenisti gratiam in
18 oculis meis, & agnoscam te nomine. Dixit
19 autem, Ostende mihi gloriam tuam. Ait, Ego transire faciam cunctam beatitudinem meam ante te, & clamabo nomen meum Domini ante te, & propitiabor cui pro-
20 pitiabor, & miserebor cujus miserebor. Et dixit, Non potes videre faciem meam, quia
21 non videt me homo & vivit. Ait etiam Dominus ad Mosen, Ecce locus est ante me,
22 sta supra petram. Quumque pertransierit gloria mea, ponā te in spelunca petræ, et descēdere faciā manū meā super te, donec trā-
23 siero. Tollamq; manū meā, & videbis posteriorē partē meā, facies verò mea non videbitur.

CAP. XXXIV.

1 PRæterea dixit Dñs ad Mosen, Præcide tibi duas tabulas lapideas priorū instar, &
2 scribā super tabulas sermones qui erāt super tabulas priores quas fregisti. Et esto paratus mane, & ascende mane ad montem Sinai, & sta illic in vertice montis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

[illegible]

12 Dixitq; Moyses corã Dño; vi-
de ꝙ tu dicis mihi, Ascendere
fac populũ istũ; & tu non in-
dicâsti mihi quẽ missurus sis
mecũ: tu enim dixisti, Voca-
vi te ex nomine; & etiã inve-
13 nisti gratiã corã me. Et nunc,
si inveni obsecro gratiam in
conspectu tuo, ostende mihi
viã bonitatis tuæ; & cogno-
scã misericordiã tuã, ut inve-
niã gratiã in conspectu tuo:
notumq; est corã te, ꝙ popu-
14 lus iste est popul⁹ tu⁹. Et ait:
Majestas mea ibit, & requiẽ
15 dabo tibi. Et dixit corã eo: Si
non perrexerit majestas tua
nobiscũ, ne ascendere facias
16 nos hinc. In quo enim scietur
hic, ꝙ invenimus gratiã corã
te, ego et popul⁹ tu⁹; nisi cum
ambulaverit majestas tua no-
biscũ: ut fiãt nobis miracu-
la; & dividamur ego et popu-
lus tu⁹ ab omni populo, qui
17 est sup faciẽ terræ. Dixitque
Dñs ad Moysen; Verbũ quoq;
istud, ꝙ locut⁹ es, faciã: quia
invenisti gratiã corã me; &
18 vocavi te ex nomine. Et ait:
Ostende mihi obsecro, glori-
19 am tuã. Et dixit, Ego transire
faciã omnẽ *bonitatẽ* meã sup
faciẽ tuã; & vocabo in nomi-
ne Dñi corã te: et miserebor,
cui miserebor; et clemens e-
20 ro, cui clemens ero. Et dixit;
Non poteris videre faciẽ *ma-
jestatis* meæ: non enim vide-
21 bit me homo, et vivet. Dixit-
que Dñs; Ecce loc⁹ est parat⁹
in cõspectu meo: et stabis su-
22 pra petrã. Eritq; cum transi-
erit gloria mea, ponam te in
cavernã petræ: et protegã te
23 verbo meo, donec transeã. Et
auferã verbũ gloriæ meæ; &
videbitur id ꝙ est post me: &
quæ sunt coram me non ap-
parebunt.

CAP. XXXIV.

1 DIxitque Dñs ad Moysen;
Dola tibi duas tabulas lapi-
deas, sicut priores: & scribã
sup tabulas, verba quæ erant
sup tabulas priores, quas cõ-
2 fregisti, Et esto parat⁹ manè:
et ascendes manè in montem
Sinai, stabisque corã me ibi,
super verticem montis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixit autem Moses Domino, 12
*Vide, tu dixisti mihi, Ascen-
dere fac populum istum; tu
autem non indicâsti mihi
quem missurus es mecũ. Tu
quoque dixisti, Cognovi te
ex nomine, atque etiam in-
venisti gratiam in oculis me-
is. Nunc autem quæso, si in-* 13
*veni gratiam in oculis tuis,
demonstra mihi quæso vias
tuas, & cognoscam te, ut
inveniam gratiam in oculis
tuis; & vide quia populus
tuus est gens ista. Et dixit,* 14
*(c) Facies meæ ibunt, & fa-
ciam te requiescere. Respon-* 15
*dit autem, Nisi (d) facies
tuæ iverint, ne educas me
hinc. In quo cognoscetur* 16
*nunc quòd inveni gratiam in
oculis tuis, ego, & populus
tuus? nonne in eo quòd ve-
nies nobiscum, ut (e) mira-
biles simus, ego, & populus
tuus præ omnibus populis qui
sunt super faciẽ terræ. Dixit* 17
*præterea Dominus Mosi,
Etiam verbum hoc quod
dixisti, faciam; nam inve-
nisti gratiam in oculis meis,
& cognovi te ex nomine.
Et respondit, Ostende mihi* 18
quæso gloriam tuam. Tum 19
*dixit, Ego transire faciam
omne bonum meum super fa-
ciem tuam, & vocabo nomen
Domini ante te, gratiámque
præstabo cui gratiam præsta-
bo, & miserebor cujus mise-
rebor. Dixitque, Non poteris* 20
*videre faciem meam; quia
non videbit me homo & vi-
vet. Et dixit Dominus, Ecce* 21
*locus est mecum, stabisque
super petram. Cùm verò* 22
*transibit gloria mea ponam te
in foramine petræ, & tegam
te manu meâ donec transe-
am. Postea auferam manum* 23
*meam, & videbis posteriora
mea; sed facies meæ non vi-
debuntur.*

CAP. XXXIV.

DIxit autem Dominus 1
*Mosi, Sculpe tibi duas tabu-
las lapideas sicut priores, ut
scribam super tabulas verba
quæ erant super tabulas prio-
res quas fregisti. Et esto pa-* 2
*ratus manè ut ascendas ma-
nè in montem Sinai, & ibi
adstes mihi in vertice mõtis.*

VER. SAM. (c) Beneplacitũ meũ ibit, & ducam te (d) beneplacitum tuum iverit, (e) liberati

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Præterea dixit Musa ad Deum, Tu nôsti 12
*quòd dixeris mihi; Extrahe hanc plebem,
& non indicâsti mihi quem missurus es
mecũ. Et tu jam dixisti, Equidem nobili-
tavi nomen tuũ, & invenisti gratiã apud
me. Itaque si inveni gratiam apud te, in-* 13
*dica mihi vias beneplaciti tui, ut notum
faciam te, ut inveniam gratiam apud te:
& respice populum tuum, gentem tuam
hanc. Dixit ei, Lux mea ambulabit tecum* 14
donec quiescere faciam te. Dixit, Si non 15
*ambulaverit lux tua nobiscum ex nunc, ne
ascendere facias nos hinc. Et in quo scie-* 16
*tur quòd invenerim gratiã apud te ego et
plebs tua, nisi ambulet lux tua nobiscum,
& distinguamur ego & plebs tua ab omni
populo qui sunt super faciem terræ? Dixit* 17
*Deus Musæ, Hanc rem quam postulâsti,
faciam quoque tibi, eò quòd inveneris gra-
tiam apud me, & nobilitaverim nomen
tuum. Ait, Ostende mihi etiam lumen* 18
tuum. Inquit, Ego transire faciam totum 19
*lumen meum in tua præsentia, et prædica-
bo nomen Dei ante te, et propitiabor cui
propitiabor, et miserebor cui miserebor. Et* 20
*dixit, Non poteris videre faciẽ Angeli mei,
quoniã nemo videt eũ, & vivit. Et dixit,* 21
*Ecce apud me est locus: sta supra silicem.
Cùmq; transire faciam ante te lumen me-* 22
*um, ponam te in foramine silicis, et obum-
brabo te nube meâ, ut transeas pacatè. De-* 23
*inde auferã nubẽ meã, ut videas posteri-
ora Angeli mei, nã faciẽ ejus non videtur.*

CAP. XXXIV.

DEinde dixit De⁹ Musæ, Excinde duas 1
*tabulas gemmeas sicuti priores, et scri-
bam super eas verba quæ erant super du-
as tabulas priores quas fregisti. Et esto* 2
*paratus in crastinum, et ascende cras ad
montem Sinai, et expecta me ibi super
verticem montis.*

monte toto in videatur ne vir etiam &, tecum ascendet non vir Et
3 ואיש לא־יעלה עמך וגם־איש אל־ירא בכל־ההר
.hujus montis regione è pascant ne bos &, pecus etiam
גם־הצאן והבקר אל־ירעו אל־מול ההר ההוא:
Mosch *manicavit* Et. priores sicut lapideas tabulas duas dolavit Et
4 ויפסל שני־לחת אבנים כראשנים וישכם משה
Dominus præcepit quemadmodū, Sinai montē in ascendit &, matutino in
בבקר ויעל אל־הר סיני כאשר צוה יהוה
descendit Et *lapidum* tabulas duas sua manu in accepit & : ei
5 אתו ויקח בידו שני לחת אבנים: וירד
.Domini *nomine in* invocavit Et .ibi eo cum stetit &, nube in Dominus
יהוה בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יהוה:
,Dominus ,Dominus :clamavit Et *ejus facies super* Dominus transivit Et
6 ויעבר יהוה על־פניו ויקרא יהוה יהוה
.veritate &, misericordiā mult⁹ & *narium longus gratiosus &, misericors*, Deus
אל רחום וחנון ארך אפים ורב־חסד ואמת:
,prævaricationem &, iniquitatem ferens, millibus misericordiam Servans
7 נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע
super patrum iniquitatem visitans, *purificabit non purificando* & :peccatū &
וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על־
.quartos super & tertios super, filiorum filios super &, filios
בנים ועל־בני בנים על־שלשים ועל־רבעים:
Si : dixit Et *procidit* &, terrā in se incurvavit &, Mosch festinavit Et
8 וימהר משה ויקד ארצה וישתחו: ויאמר אם־
9 dominus nunc vadat, domine tuis oculis in gratiam inveni quæso
נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך־נא אדני
,nostræ iniquitati parces &, *ipse cervice durus* popul⁹ quia, *nostro interiori in*
בקרבנו כי עם־קשה־ערף הוא וסלחת לעוננו
feriens ego Ecce : dixit Et .nos hæreditabis &, nostro peccato &
10 ולחטאתנו ונחלתנו: ויאמר הנה אנכי כרת
non quæ, mirabilia faciam, tuo populo omni coram fœdus
ברית נגד כל־עמך אעשה נפלאת אשר לא־
omnis videbit & : gentibus omnibus in &, terra omni in sunt creata
נבראו בכל־הארץ ובכל־הגוים וראה כל־
quia, Domini opus *,ejus interiori in tu cujus* populus
העם אשר־אתה בקרבו את־מעשה יהוה כי־
quod tibi Serva .tecum *faciens* ego quod, *ipse formidabilis*
11 נורא הוא אשר אני עשה עמך: שמר־לך את אשר
,Emoræum tua facie à *ejiciens* ego Ecce .hodie tibi *præcipiens* ego
אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את־האמרי
.Jebusæum &, Chivvæum &, Perizæum &, Chittæum &, Chenahanæum &
והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסי:
tu quam, terram habitanti fœdus ferias fortè ne, tibi *Observare*
12 השמר לך פן־תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה
Quoniam .*tuo interiori* in laqueum in sit fortè ne, *eam super ingrediens*
13 בא עליה פן־יהיה למוקש בקרבך: כי את־
ejus lucos &, confringetis eorum statuas & *,frangetis* eorum *altaria*
מזבחתם תתצון ואת־מצבתם תשברון ואת־אשריו
Dominus Nam .alteri Deo te incurvabis non Quia .succidetis
14 תכרתון: כי לא תשתחוה לאל אחר כי יהוה
.*ipse* zelotes Deus, ejus nomen zelotes
קנא שמו אל קנא הוא:

Versio VULG. LAT.

3 Nullus ascendat tecum, nec
videatur quispiam per totum
montem : boves quoq; & oves
4 nō pascantur è contra. Excidit
ergò duas tabulas lapideas,
quales anteà fuerant : & de
nocte consurgens adscendit in
montem Sinai, sicut præcepe-
rat ei Domin⁹, portans secum
5 tabulas. Cúmque descendisset
Dominus per nubem, stetit
Moyses cum eo, invocans no-
6 men Domini. Quo transeun-
te coram eo, ait ; Dominator
Domine Deus, misericors &
clemens, patiens & multæ mi-
7 serationis, ac verax, Qui cu-
stodis misericordiam in mil-
lia ; qui aufers iniquitatem,
& scelera, atque peccata, nul-
lúsq; apud te per se innocens
est : qui reddis iniquitatem
patrum filiis ac nepotibus, in
tertiam & quartam progeni-
8 em. Festinúsque Moyses, cur-
vatus est pronus in terram, &
9 adorans, Ait ; Si inveni gra-
tiam in conspectu tuo Domi-
ne, obsecro ut gradiaris no-
biscum (populus enim duræ
cervicis est) & auferas iniqui-
tates nostras atque peccata,
10 nósque possideas. Respondit
Dominus, Ego inibo pactum
vidèntibus cunctis, signa faci-
am quæ nunquam visa sunt
super terram, nec in ullis gen-
tibus : ut cernat populus iste,
in cujus est medio, opus Do-
mini terribile quod facturus
11 sum. Observa cuncta quæ ho-
die mando tibi : ego ipse eji-
ciam ante faciem tuam A-
morrhæum, & Chananæum,
& Hethæū, Pherezæum quo-
que, & Hevæum, & Jebu-
12 sæum, Cave ne unquam cum
habitatoribus terræ illius jun-
gas amicitias, quæ sint tibi in
13 ruinam. Sed aras eorum de-
strue, confringe statuas, lu-
14 cósque succide. Noli adorare
Deum alienum. Dominus, Ze-
lotes nomen ejus, Deus est
æmulator.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Καὶ μηδεὶς ἀναβήτω μετὰ (ε) σοῦ, μηδὲ ὀφθή-
τω ἐν παντὶ τῷ ὄρει· καὶ τὰ πρόβατα (ζ) καὶ
βόες μὴ νεμέσθωσαν πλησίον τοῦ ὄρους ἐκείνου.
4 Καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας, (η) καθά-
περ καὶ αἱ πρῶται. καὶ ὀρθρίσας (θ) Μωυσῆς,
ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινὰ, (ι) καθότι συν-
έταξεν αὐτῷ κύριος· καὶ ἔλαβε (κ) Μωυσῆς
5 τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας. Καὶ κατέβη
κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, καὶ
6 ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου. Καὶ παρῆλθε
κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσε, (λ)
Κύριος ὁ θεὸς οἰκτίρμων, καὶ ἐλεήμων, μα-
7 κρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινὸς, Καὶ
δικαιοσύνην διατηρῶν (μ) καὶ ἔλεος εἰς χι-
λιάδας, ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁ-
μαρτίας, (ν) καὶ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἐπάγων
(ξ) ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἐπὶ
τέκνα τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν.
8 Καὶ σπεύσας Μωυσῆς, κύψας ἐπὶ τὴν γῆν
9 προσεκύνησε. Καὶ εἶπεν, Εἰ (ο) εὕρηκα
χάριν ἐνώπιόν σου, συμπορευθήτω ὁ (π) κύ-
ριός μου μεθ' ἡμῶν· ὁ λαὸς γὰρ σκλη-
ροτράχηλός ἐστι· καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς (ρ) ἁμαρ-
τίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθά
10 σοι. Καὶ (σ) εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἰδοὺ
ἐγὼ (τ) τίθημί σοι διαθήκην ἐνώπιον παν-
τὸς τοῦ λαοῦ σου, ποιήσω ἔνδοξα, ἃ οὐ γέγονεν
ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει. καὶ ὄψεται
πᾶς ὁ λαὸς, ἐν οἷς εἶ σὺ, τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι
11 θαυμαστά ἐστιν, ἃ ἐγὼ (υ) ποιήσω σοι. Πρόσε-
χε σὺ πάντα, ὅσα ἐγὼ (φ) ἐντέλλομαί σοι,
ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβάλλω (χ) πρὸ προσώπου ὑμῶν
τὸν Ἀμορραῖον, (ψ) καὶ Χαναναῖον, καὶ Φερεζαῖ-
ον, καὶ Χετταῖον, καὶ Εὐαῖον, καὶ Γεργεσαῖον, καὶ
12 Ἰεβουσαῖον. Πρόσεχε σεαυτῷ, (ω) μή ποτε
θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς
γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ εἰς αὐτὴν, (α) μή σοι γέ-
13 νηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν. Τοὺς βωμοὺς αὐτῶν
καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν (β) συντρίψε-
τε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυ-
πτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε (γ) ἐν πυρί.
14 Οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσητε (δ) θεοῖς ἑτέροις·
ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς, Ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς
ζηλωτής ἐστι.

Et nemo ascendat tecū, neque cō- 3
pareat in omni monte: & oves &
boves non pascāt propè montem
illū. Et excidit duas tabulas la- 4
pideas, sicut & primæ. Et manè
surgens Moyses, ascendit in mon-
tē Sina, sicut præcepit ei Domi-
nus: Et sumpsit Moyses duas ta-
bulas lapideas. Et descēdit Domi- 5
nus in nube, et stetit ei illic, et (ε)
vocavit nomine Domini. Et trans- 6
iit Dominus ante faciem ejus, et
vocavit, (δ) Dominus Deus mise-
ricors, et miserator, longanimis,
et multæ misericordiæ, et verax,
Et justitiā servans & (ε) miseri- 7
cordiā in millia, auferens iniqui-
tates, & injustitias, & peccata. Et
reum non purificavit, inducens
iniquitates patrū super filios, &
super filios filiorū, in tertiam &
quartam progeniem. Et festinans 8
Moyses, procumbēs in terrā ado-
ravit. Et dixit, Si inveni gratiā 9
in conspectu tuo, simul ambulet
Dominus meus nobiscū: Populus
enim duræ cervicis est: et aufe-
res tu peccata nostra, et iniquita-
tes nostras, & erimus tibi. Et di- 10
xit Dominus ad Moysen, Ecce ego
pono tibi testamentum corā omni
populo tuo, faciam gloriosa, quæ
facta non sunt in omni terra, &
omni natione. Et videbit omnis
populus, in quibus es tu, opera Do-
mini, quia mirabilia sunt, quæ
ego faciā tibi. Attende tu omnia, 11
quæcūq; ego mandē tibi. Ecce ego
ejicio ante faciem vestrā Amor-
rhæum, & Chananæū, & Phere-
zæum, & Chettæū, & Euæū, &
Gergesæū, et Jebusæum. Attende 12
tibi, nequando (f) ponas testamen-
tū iis qui sedēt super terram, in
quā ingredieris in eam, (g) ne
tibi fiat offendiculum in vobis.
Aras eorū destruetis, et statuas 13
eorum conteretis, et lucos eorum
excidetis, & (h) sculptilia deo-
rū eorū comburetis in igni. Non 14
enim adorabitis (i) deos alios.
Dominus enim Deus, (k) Zelans
nomen, Deus zelator est.

MS.A. (ε) σοῦ, καὶ μηδεὶς ὀφθήτω (ζ) καὶ αἱ βόες (η) καθὼς αἱ (θ) Μωυσῆς τὸ πρωΐ, ἀνέβη (ι) καθὰ (κ) Μωυσῆς μεθ' ἑαυτοῦ τὰς (λ) Κύριος, κύριος ὁ θεὸς (μ) καὶ ποιῶν ἔλεος (ν) καὶ τὸν ἔνοχον οὐ καθαριεῖ, (ξ) ἁμαρτίας (ο) εὗρον (π) κύριος μεθ' ἡμῶν (ρ) ἁμαρτίας, καὶ (σ) ἐλάλησεν (τ) τίθημι διαθήκην (υ) ποιήσω. Πρόσεχε (φ) ἐντέλλομαί (χ) ἀπὸ προσώπου σου τὸν (ψ) καὶ τὸν Χαναναῖον, καὶ τὸν Χετταῖον, καὶ τὸν Φερεζαῖον, καὶ τὸν Εὐαῖον, καὶ τὸν Γεργεσαῖον, καὶ τὸν Ἰεβουσαῖον. (ω) μήποτε διαθῇ διαθήκην (α) μήποτε γένηται (β) συντρίψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ (γ) πυρί. (δ) θεῷ ἑτέρῳ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

Nemo autem ascendat tecum, & nemo vi- 3
deatur in toto monte : imò nec oves neque
boves pascantur è regione montis illius.
Præcidit itaque duas tabulas lapideas simi- 4
les antecedentibus : & consurgens Moses
mane, ascendit ad montem Sinai, quemad-
modum præceperat ei Dominus, accepitque
duas tabulas lapideas in manu sua. Et de- 5
scendens Dominus in nube, stetit ibi cum
eo, & clamavit nomen *hoc*, Dominus. Et 6
transiens Dominus coram eo, exclamavit
Dominus, *dicens*, Dominus est Deus miseri-
cors & clemens, longanimis, plurimæ bo-
nitatis & veritatis ; Servans beneficium us- 7
que ad millia generationum, condonans
peccata atque delicta, & justificando
non justificans, visitans scelera patrum
super filios & super filios filiorum super
tres & super quatuor generationes. Et 8
festinans Moses, corruit super terram, &
adoravit. Dixitque, Si inveni gratiam in 9
oculis tuis Domine mi, pergat nunc Domi-
nus meus inter nos, quoniam popul⁹ est du-
ræ cervicis : & dimitte scelera nostra &
peccata nostra, nosque possideas. Et respon- 10
dit, Ecce ego statuam pactum corā universo
populo faciamq; res peculiares quibus si-
miles non fuerunt factæ in tota terra & in
omnibus gentibus : & videbit universus
populus iste cujus in medio tu es, terribile
esse opus Domini quod facturus sum tecum.
Observa id quod præcipio tibi hodiè. En 11
ego destructur⁹ sum à conspectu tuo Chana-
næos, & Amoræos, & Hethæos, & Perezæ-
os, & Hevæos, & Jebusæos. Cave nē statuas 12
fœd⁹ cum incolis terræ ad quos tu pergis,
ne sint tibi offendiculo. Aras eorū evellito, & 13
statuas eorū confringito, & deos eorū con-
cidito. Ne adores deū alienū: quoniā Dñs 14
Zelotes est nomen ejus, Deus est æmulator.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

ואנש לא יסק עמך ואף אנש לא
יתחזי בכל טורא אף ענא ותורי
לא ירעון לקביל טורא ההוא׃ ופסל
תרין לוחי אבניא כקדמאי ואקדים
משה בצפרא וסלק לטורא דסיני
כמא די פקד יי יתיה ונסיב בידיה
תרין לוחי אבניא׃ ואתגלי יי בענגא
ואתעתד עמיה תמן וקרא בשמא
דיי׃ ואעבר יי שכינתיה על אפוהי
וקרא יי יי אלהא רחמנא וחננא
מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון
וקשוט׃ נטר טיבו לאלפי דרין
שביק לעוין ולמרוד ולחובין סלח
לדתיבין לאוריתיה ולדלא תיבין
לא מזכי מסער חובי אבהן על
בנין ועל בני בנין מרדין לדר
תליתאי ועל דר רביעאי׃ ואוחי
משה וכרע על ארעא וסגיד׃ ואמר
אם כען אשכחית רחמין קדמך
יהך כען שכינתא דיי בינאנא
עם קשי קדל הוא ותשבוק
לחובנא ולחטאנא ותחסננא׃ ואמר
הא אנא גזר קים קדם כל עמך
אעביד פרישן די לא אתברין
בכל ארעא ובכל עממיא ויחזון כל
עממיא די את ביניהון ית עובדא
דיי ארי דחיל הוא די אנא עביד
עמך׃ טר לך ית די אנא מפקדך
יומא דין הא אנא מתריך מן
קדמך ית אמוראי וכנענאי וחתאי
ופריזאי וחואי ויבוסאי׃ אסתמר לך
דלמא תגזר קים ליתיב ארעא ד
את עלל עלה דלמא יהי לתקלא
בינך׃ ארי ית אגוריהון תתרעון
וית קמתהון תתברון וית אשריהון
תקצצון׃ ארי לא תסגוד לטעות
עממיא ארי יי קנא שמיה אל קנא
הוא׃

3 Nullusq; vir ascendat tecū; neq; videatur vir per totum montē: oves quoq; et boves non pascantur è regione mō-
4 tis illius. Dolavitq; duas tabulas lapideas, sicut priores; & surrexit Moyses mane, & ascendit in montē Sinai; sicut præceperat ei Dñs: & tulit in manu ejus duas tabulas
5 lapideas. Et revelat⁹ est Dñs in nube; & stetit cum eo ibi: et invocavit in nomine Dñi.
6 Et transire fecit Dñs majestatē suā sup faciē ej⁹, et invocavit: Dñe Dñe; Deus misericors, & clemens: patiens, et multa faciens bona, et ve-
7 ritatē. Custodiens bonitatem in mille generationes; dimittens iniquitatem, et scelera, et peccata: parcens eis qui convertuntur ad legē suam; et non justificans eos qui non convertuntur; visitans peccata patrū in filios, & in filios filiorū sceleratorum, in generationē tertiā, et in ge-
8 nerationē quartā. Festinavitque Moyses: et incurvat⁹ est
9 sup terram, & adoravit. Et ait, Si nunc inveni gratiā in conspectu tuo, eat obsecro majestas Dñi inter nos: quia popul⁹ duræ cervicis est; & dimittes delicta nostra et pec-
10 cata, et possidebis nos. Et ait, Ecce ego inibo pactū: coram omni populo tuo faciā mirabilia, quæ nunquā fuerūt creata in universā terrā, et in omnib⁹ populis: *Videbūtq; omnes populi, in quorum* medio tu es, op⁹ Dñi, quia terribile est, ꝙ ego facio tecum.
11 Observa tibi, omnia quæ ego præcipio tibi hodie: ecce ego ejiciam à facie tuâ, Amorræos, et Chananæos; et Ethæos, et Pheresæos; et Evæos, et Je-
12 busæos. Cave tibi, ne fortè ineas pactū cū *habitatore* terræ, ad quā tu ingredieris: ne fortè sit in scandalū in medio
13 tui. Sed aras eorū destruetis; et statuas eorū confringetis:
14 et lucos eorū succidetis. Non enim adorabis idola populorū: quia Dñs zelotes nomen eius; Deus zelotes est.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

3–14 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

3–14 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Nec quisquam ascendat tecum, neque etiam aliquis conspiciatur in universo monte; ne quidem ovis, aut bos pascent è regione montis istius. 3
Et dolavit Moses duas tabulas lapideas similes prioribus; postea surrexit summo mane, & ascendit in montem Sinai sicut præceperat ei Dominus, accepitque in manu sua duas tabulas lapideas. 4
Et descendit Dominus in nube, & ibi stetit cum eo, & invocavit nomen Domini. 5
Et transivit Dominus super faciem ejus, & clamavit, Domine, Domine, Deus misericors, & (a) clemens, tardus ad iram, & multæ misericordiæ & veritatis, 6
Conservans misericordiam in millia, auferens iniquitatem, prævaricationem, & peccata; cui innocens innocens erit, visitans iniquitatem patrum super filios, & super filios filiorum, & super tertiam & quartam generationem. 7
Festinans verò Moses, incurvavit se in terram, & adoravit. 8
Dixitque, Quæso si inveni gratiam in oculis tuis Domine, veniat quæso Dominus meus in mediū nostri, quoniam populus iste est duræ cervicis, & parcas iniquitatibus nostris, & peccatis nostris, nósque possideas. 9
Et dixit, Ecce ego percutio fœdus coram omni populo tuo: faciam mirabilia quæ facta non sunt in omni terra, neque in omnibus gentibus, videbitque omnis populus in cujus es medio opus Domini; nam terribile est id quod ego facio tecum. 10
Observa quod ego præcipio tibi hodie; ecce ego ejicio à facie tua Chananæos, & Amorrhæos, & Hethæos, & Gergesæos, & Pherezæos, & Hevæos, & Jebusæos. 11
Cave tibi ne ferias fœdus cum incolis terræ ad quam tendis, ne sit in laqueū in medio tui. 12
Ideò altaria eorum destruetis, & statuas eorum confringetis, & lucos eorum (b) succidetis. 13
Quoniam non adorabitis deum alienum; nam Dominus Zelator est, nomen ejus est, Deus zelator. 14

VER. SAM. (a) condonans, (b) eradicabitis.

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*ولا يصعد انسان معك * ولا يرى شي من الجبل * حتى ان الغنم والبقر لا ترعى فيما يليه * فنحت
موسى لوحين جوهر كالاولين * وادلج عند الغداة * وصعد الى جبل سيناي كما امره الله واخذ
معه اللوحين * فتجلى ملك الله في الغمام * ووقف نوره معه هناك * ونادى باسم الله * ولما مر
ملك الله بين يديه ناداه الله القادر الرحيم الرؤف طويل الامهال كثير الافضال والاحسان * حافظ
الفضل للالوف غافر الذنب والجرم والخطية * يبري ولا يبري * ومطالب بذنوب الاباء مع البنين
والثوالث والروابع المذنبين * فاسرع موسى وخر الى الارض وسجد * وقال ان وجدت حظا عندك
يا رب * اذ يسير ملكك فيما بيننا * وهم قوم صعاب الرقاب * فاغفر ذنوبنا وخطيتنا واصطفنا
* قال ها انا اعهد عهدا * وحذاء جميع قومك اصنع اعجوبات ما لم يخلق مثله في جميع
العالم بين الامم * فينظر القوم الذين انت فيما بينهم صنع الله * وان الذي اصنعه معك مخيف
* فاحفظ ما انا امرك به اليوم * ها انا طارد بين يديك الاموريين والكنعانيين والحثيين
والفرزيين واليبوسيين * فاحذر ان تعهد عهدا لاهل البلد الذي انت داخل اليه * كي
لا يكونوا وهقا فيما بينكم * بل تنقض مذابحهم * ودكاكهم فكسروا * واقطعوا سواريهم * ولا
تسجد لمعبود اخر * لان الله اسمه المعاقب * وهو يقدر على ان يعاقب *

Et nè ascendat quisquā tecū, neq; appareat in ullâ parte montis, imò neq; oves, neq; boves pascāt in cōfinib⁹ ejus. 3
Excīdit igitur Musa duas tabulas gemeas sicut priores, & consurrexit manè, & ascendit ad monte Sinai, sicut præcepit ei Deus, & accepit secū duas tabulas. 4
Et apparuit Angel⁹ Dei in nubib⁹, et stetit lumen ejus cū illo ibi, et invocavit nomen Dei. 5
Et cùm transisset Angelus Dei ante illū, vocavit illum, Deus omnipotens, misericors, propitius, longanimis, abundans beneficiis, & gratiis, 6
Custodiens favorē in mille, remissor delicti & reatus & peccati, qui justificat & non justificatur, & examinans delicta patrum cū filiis, et tertiâ, & quartâ generatione, peccantib⁹. 7
Et festinavit Musa, et prostravit se super terrā, adoravitq;. 8
Et dixit, Si inveni gratiam apud te, O Domine, igitur ambulet Angelus tu⁹ inter nos, quā ipsi sunt plebs aspera cervicib⁹. Remitte delicta nostra, & peccatū nostrū, et elige nos. 9
Dixit, Ecce ego paciscor pactum, & in conspectu universi populi tui patrabo miracula quibus non est editum simile in toto orbe terrarum inter gentes, & videbit cœtus inter quos tu es, opus Dei, et quòd ea quæ facturus sum tecum, terribilia sunt. 10
Observa id quod præcipio tibi hodie. Ecce ego expulsurus sum ante te Amoræos, & Chananæos, et Hethæos, et Pherezæos, et Jebusæos. 11
Cave nè paciscaris pactum cum incolis regionis ad quam tu ingressurus es, ut nè sint laqueus inter vos. 12
Sed destrues altaria eorū, tumulósq; eorum confringe, & scindite arbores eorum proceras, 13
Et ne adores adorabile aliud, quoniam Dei nomen est, Remunerator, et ipse potest remunerare. 14

ספר שמות : לד

,eorum deos post fornicentur & ,terræ habitanti fœdus ferias fortè Ne
15 פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם
,ejus sacrificio de comedas & ,te ad clamet & ,eorum diis sacrificent &
וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ׃
post ejus filiæ fornicentur & ,tuis filiis ejus filiabus de accipias Et
16 וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי
.earum deos post tuos filios faciant fornicari & ,ipsarum deos
אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃
infermentatorũ Solennitatem .tibi facies non fusionis Deos
17 18 אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ׃ אֶת־חַג הַמַּצּוֹת
tibi præcepi quæ ,infermentata comedes diebus Septem .custodies
תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ
es egressus primitivorum mense in quia ,Abib mensis tempore in
לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ
,erit memorata tua possessio omnis & ,mihi matricis apertio Omnis .Ægypto de
19 מִמִּצְרָיִם׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר
non si Et .agno in redimes asini apertionem Et .agni & ,bovis apertio
20 פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא
,redimes tuorũ filiorũ primogenitũ Omne .illum excervicabis ,redemeris
תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה
die in & ,servies diebus Sex .vacue meæ facies conspicientur non &
21 וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם
solennitatẽ Et .cessabis messe in & ,aratione In .cessabis septimo
22 הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת׃ וְחַג
collectionis festũ Et .triticorũ messis primitias ,tibi facies hebdomadarũ
שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף
omnis conspicietur anno in vicibus Tribus .anni revolutione
23 תְּקוּפַת הַשָּׁנָה׃ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־
Quia .Israel Dei Domini dominatoris faciebus cum tuus masculus
24 זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי־
non Et .tuum terminum dilatabo & ,tuis faciebus à gentes ejiciam
אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־
Domini facies ad apparendũ ad ,te ascẽdendo in ,tuam terram vir concupiscet
יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה
,fermentatũ super immolabis Non .anno in vicibus tribus ,tui Dei
25 אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ
.trãsit solẽnitatis sacrificiũ mane ad pernoctabit neq; ,mei sacrificii sanguinẽ
דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח׃
DOMINI domum adduces tuæ terræ primitivorũ Principium
26 רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה
DOMINUS dixit Et .suæ matris lacte in hœdum coques Non .tui Dei
27 אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
os super quia :hæc verba tibi Scribe :Mosch ad
אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־פִּי
.Israel cum & ,fœdus tecum pepigi istorum verborum
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל׃
.noctes quadraginta & dies quadraginta DOMINO cum ibi fuit Et
28 וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה
tabulis super scripsit & :bibit non aquam & ,edit non Panem
לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת
.verba decem ,fœderis verba
אֵת דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים׃

Versio VULG. LAT.

15 Ne ineas pactum cum homini-
b' illarum regionum: ne, cùm
fornicati fuerint cum diis suis,
& adoraverint simulachra eo-
rum, vocet te quispiã ut com-
16 edas de immolatis. Nec u-
xorem de filiabus eorũ accipi-
es filiis tuis: ne, postquam ipsæ
fuerint fornicatæ, fornicari
faciant & filios tuos in deos
17 suos. Deos conflatiles non fa-
18 cies tibi. Sollennitatem azy-
morum custodies. Septem di-
ebus vescéris azymis, sicut
præcepi tibi, in tempore men-
sis novorum: mense enim ver-
ni temporis egressus es de Æ-
19 gypto. Omne quod aperit vul-
vam generis masculi, meum
erit de cunctis animantibus,
tam de bobus, quàm de ovib',
20 meum erit. Primogenitum a-
sini redimes ove: sin autem
nec pretium pro eo dederis,
occidetur. Primogenitũ filio-
rũ tuorũ redimes: nec appa-
rebis in conspectu meo vacu-
21 us. Sex dieb' operaberis, die
septimo cessabis arare & me-
22 tere. Sollennitatẽ hebdoma-
darũ facies tibi in primitiis
frugũ messis tuæ triticeæ, &
sollennitatem, quando redeun-
te anni tempore cuncta con-
23 duntur. Trib' temporib' anni
apparebit omne masculinũ tu-
um in conspectu omnipoten-
24 tis Dñi Dei Israel. Cùm enim
tulero gentes à facie tua, & di-
latavero terminos tuos, null'
insidiabitur terræ tuæ, ascen-
dente te, & apparẽte in con-
spectu Dñi Dei tui ter in anno.
25 Non immolabis super fermen-
to sanguinẽ hostiæ meæ: neq;
residebit manè de victima sol-
26 lennitatis Phase. Primitias
frugũ terræ tuæ offeres in do-
mo Dñi Dei tui. Non coques
27 hœdũ in lacte matris suæ. Di-
xitq; Dñs ad Moysen, Scribe
tibi verba hæc, quib' & tecũ
28 & cum Israel pepigi fœd'. Fu-
it ergò ibi cum Dño quadra-
ginta dies & quadraginta no-
ctes: panẽ non comedit, & a-
quã non bibit, & scripsit in ta-
bulis verba fœderis decem.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

15 Μή ποτε (ε) θῇς διαθήκην τοῖς (ζ) ἐγκα-
θημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκπορνεύσωσιν ὀπί-
σω τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐ-
τῶν, καὶ καλέσωσί σε, καὶ φάγῃς (η) τῶν αὐτῶν,
16 Καὶ λάβῃς τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου,
καὶ τῶν θυγατέρων σου (θ) δῷς τοῖς υἱοῖς αὐτῶν,
ἐκπορνεύσωσιν αἱ θυγατέρες σου ὀπίσω τῶν
θεῶν (ι) αὐτῶν, καὶ (κ) ἐκπορνεύσωσιν οἱ υἱοί σου
17 ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. Καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ
18 ποιήσεις σεαυτῷ. Καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων
φυλάξῃ. ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, καθάπερ
ἐντέταλμαί σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν
νέων· ἐν γὰρ (λ) μηνὶ τῶν νέων ἐξῆλθες ἐξ Αἰ-
19 γύπτου. Πᾶν διανοῖγον μήτραν, ἐμοὶ τὰ (μ)
ἀρσενικά, πᾶν πρωτότοκον μόσχου, καὶ πρω-
20 τότοκον προβάτου. Καὶ πρωτότοκον ὑποζυ-
γίου λυτρώσῃ προβάτῳ· ἐὰν δὲ μὴ (ν) λυτρώσῃ
αὐτό, τιμὴν δώσεις. πᾶν πρωτότοκον τῶν
υἱῶν σου λυτρώσῃ. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κε-
21 νός. Ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, (ξ) τῇ δὲ ἑβδόμῃ κα-
ταπαύσεις· τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμήτῳ (ο) κα-
22 τάπαυσις. Καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις
μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ (π) πυροῦ· καὶ ἑορτὴν συν-
23 αγωγῆς μεσοῦντος τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τρεῖς και-
ροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου
24 ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ Ἰσραήλ. Ὅταν γὰρ
ἐκβάλω τὰ ἔθνη (ρ) πρὸ προσώπου σου, καὶ
(σ) πλατύνω τὰ ὅριά σου, οὐκ ἐπιθυμήσει
οὐδεὶς τῆς γῆς σου, ἡνίκα (τ) ἂν ἀναβαίνῃς
ὀφθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τρεῖς
25 καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ. Οὐ σφάξεις ἐπὶ ζύμῃ αἷ-
μα (υ) θυμιαμάτων μου, καὶ οὐ κοιμηθήσεται εἰς
26 τὸ πρωῒ (φ) θύματα ἑορτῆς τοῦ πάσχα. Τὰ
πρωτογενήματα τῆς γῆς σου (χ) θήσεις εἰς
τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα
27 ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. Καὶ εἶπε κύριος
πρὸς Μωυσῆν, Γράψον σεαυτῷ τὰ ῥήματα
ταῦτα· ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαί
28 σοι διαθήκην, καὶ τῷ Ἰσραήλ. Καὶ ἦν ἐκεῖ
Μωυσῆς (ψ) ἐναντίον κυρίου (ω) τεσσαράκον-
τα ἡμέρας, καὶ (ω) τεσσαράκοντα νύκτας·
ἄρτον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε. καὶ ἔγραψεν
ἐπὶ (α) τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα ταῦτα
τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους.

Nè fortè ponas testamentum iis 15
qui sedent super terram, & for-
nicentur post deos eorum, & im-
molent diis eorum, & vocent te,
& comedas (l) de eis, Et accipias 16
de filiabus eorum filiis tuis, &
de filiabus tuis des filiis eorum,
& fornicentur filiæ (m) tuæ post
deos eorum, & (n) fornicentur
filii tui post deos eorum. Et deos 17
fusiles nè feceris tibi. Et solen- 18
nitatem azymorum servabis. Se-
ptem diebus comedes azyma, si-
cut mandavi tibi, in tempore in
mense novorum: nam in mense
novorum exisli de Ægypto. Omne 19
adaperiens vulvam, mihi mascu-
lina, omne primitivum vituli, &
primitivum ovis, Et primitivum 20
subjugalis redimes ove: si autem
non redemeris illud, pretium da-
bis. Omne primogenitum filiorũ
tuorum redimes. Non apparebis
in conspectu meo inanis. Sex die- 21
bus operaberis, septimo autem
requiesces: (o) satione & messe
requies. Et solennitatem hebdo- 22
madarum facies mihi, (p) prin-
cipium messionis tritici: & so-
lennitatem collectionis median-
te anno. Tribus temporibus anni 23
apparebit omne masculum tuum
in conspectu Domini Dei Israel.
Cùm enim ejecero gentes ante fa- 24
ciem tuam, & dilatavero fines
tuos, non concupiscet quisquam
(q) terram tuam, cùm ascendes
videri in conspectu Domini Dei
tui per tria tempora anni. Non 25
mactabis super fermentum san-
guinem (r) incensorum meorum;
& non dormient in mane (s) sa-
crificia solennitatis paschæ. Pri- 26
mitias terræ tuæ pones in domo
Domini Dei tui. Nõ coques agnũ
in lacte matris suæ. Et dixit Do- 27
minus ad Moysen, Scribe tibi
verba hæc. Nam super sermoni-
bus posui tibi testamẽtũ, et ipsi Is-
raeli. Et fuit ibi Moyses ante Do- 28
minũ quadraginta diebus, &
quadraginta noctibus: pane non
manducavit, et aquam non bibit.
Et scripsit in tabulis verba hæc
testamenti, istos decem sermones.

MS.A. (ε) διαθῇ (ζ) ἐγκαθημένοις πρὸς ἀλλοφύλους ἐπὶ τῆς (η) τῶν θυσιῶν αὐτῶν, (θ) δώσεις (ι) αὐτῶν. Καὶ θεοὺς χωνευτοὺς (κ) ἐκπορνεύσουσιν (λ) τῷ μηνὶ (μ) ἀρσενικά, πρωτότοκον (ν) λυτρώσῃ, τιμὴν δώσεις αὐτοῦ. πᾶν (ξ) τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ (ο) καταπαύσεις. (π) πυρῶν· (ρ) ἀπὸ (σ) ἐμπλατυνῶ (τ) ἐὰν (υ) θυσιασμάτων (φ) θυμίαμα (χ) εἰσοίσεις εἰς (ψ) ἔναντι (ω) τεσσαράκοντα (α) τῶν δύο πλακῶν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 18 [illegible]
[illegible]
19 20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
[illegible]
25 26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Ne ineas pactum cum habitatoribus terræ, 15
ne cùm aberraverint post simulacra sua, &
sacrificaverint diis suis, vocent te, come-
dasq; de sacrificiis eorum. Et ducas de fili- 16
abus eorum *uxores* filiis tuis, filiasque tuas
des filiis eorum, & aberrent filiæ tuæ post
deos eorum, seducantque filiæ eorum filios
tuos post deos suos. Deos fusiles ne feceris 17
tibi. *De paschate.* Festum azymorum ob- 18
servabis: septem diebus comedes azymum,
quemadmodum præcepi tibi, in tempo-
re mensis florum: quoniam in men-
se florum egressus es ex Ægypto. Omne a- 19
periens vulvam, meum est, & omne primo-
genitum pecudum tuarum, boum, & agno- 20
rum. Omne autem primogenitum jumenti
redimes agno: & nisi redemeris illud, occi-
des illud. Omnem primogenitum filiorum
tuorum redimes. Et ne appareatis coram me
vacui. Sex diebus operaberis, & in die se- 21
ptimo quiesces: in seminibus, & in messe
quiesces. *De festo hebdomadum.* Item festum 22
hebdomadum facies tibi initio messis triti-
ceæ. Et solennitatem collectionis expirante
anno. Trib' vicibus in anno appareat omnis 23
memoria tua corã Dño Deo Israelis. Nam 24
destruã gentes à conspectu tuo, & dilatabo
terminum tuum, nec concupiscet quisquam
terrã tuã, quamdiu ascendes ut appareas co-
rã Dño Deo tuo trib' vicibus in anno. Ne 25
mactes super fermentato sanguinẽ victimæ. 26
Et ne pernoctet usque ad matutinũ victima
festi paschatis. Primitias proventuum terræ
tuæ afferes Dño Deo tuo. Ne comedas hœdũ
in lacte matris suæ. Et dixit Dñs ad Mosen, 27
Scribe tibi hos sermones, quoniam propter
hos sermones inivi tecum fœd' & cum uni- 28
verso Israele. Fuit autem ibi cum Dño qua-
draginta dies & quadraginta noctes: pa-
nem non comedit, & aquam non bibit; scri-
psitque super tabulas lapideas verba fœde-
res, decem sermones.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

דלמא תגזר קים ליתיב ארעא
15 ויטעון בתר טעותהון וידבחון
לטעותהון ויקרון לך ותיכול
16 מדבחיהון: ותסב מבנתהון לבנך
ויטעין בנתהון בתר טעותהון ויטעין
17 ית בנך בתר טעותהון: דחלן דמתכא
לא תעביד לך: ית חגא דפטיריא
18 תטר שבעא יומין תיכול פטירא
כמא די פקדתך לזמן ירחא
דאביבא ארי בירחא דאביבא
נפקתא ממצרים: כל פתח ולדא
19 דילי הוא וכל בעירך דכרין תקדיש
בכור תור ואמר: ובוכרא דחמרא
20 תפרוק באמרא ואם לא תפרוק
ותנקפיה כל בוכרא דבנך תפרוק
ולא יתחזון קדמי ריקנין: שתא
21 יומין תפלח וביומא שביעאה תנוח
בזרועא ובחצדא תנוח: וחגא
22 דשבועיא תעביד לך בכורי חצד
חטין וחגא דכנשא במפקא דשתא:
תלת זמנין בשתא יתחזון כל
23 דכורך קדם רבון עלמא יי אלהא
דישראל: ארי אתריך עממין מן
24 קדמך ואפתי ית תחומך ולא יחמד
אנש ית ארעך במסקך לאתחזאה
קדם יי אלהך תלת זמנין בשתא:
25 לא תכוס על חמיע דם פסחי ולא
יביתון לצפרא בר ממדבחא תרבי
ניכסת חגא דפסחא: ריש בכורי
26 ארעך תיתי לבית מקדשא דיי אלהך
לא תיכלון בשר בחלב: ואמר יי
27 למשה כתב לך ית פתגמיא האלין
ארי על מימר פתגמיא האלין
גזרית עמך קים ועם ישראל: והוה
28 תמן קדם יי ארבעין יממין וארבעין
לילון לחמא לא אכל ומיא לא
אשתי וכתב על לוחיא ית פתגמי
קימא עשרא פתגמין:

Targum Onkelos.

15 Ne forte ineas pactū cum *ha-*
bitatore terræ: & errabūt post
idola sua, & sacrificabunt ido-
lis suis; & vocabunt te, ut com-
16 edas de sacrificiis eorum. Et
tollas de filiabus suis filiis tuis:
& errabunt filiæ suæ post ido-
la sua; & errare facient filios
17 tuos post idola sua. Deos con-
18 flatiles non facies tibi. Solen-
nitatē azymorū custodies: se-
ptem diebus comedes azyma,
sicut præcepi tibi; in tempore
mensis novarū frugum: Quo-
niā in mense novarū frugum
19 egressus es de Ægypto. Omne
quod aperit vulvā meū est: &
omnes masculos primogenitos
in pecoribus tuis sanctificabis;
primogenitum bovis & agni.
20 Primogenitū autē asini redi-
mes pro agno, & si non rede-
meris, truncabis caput illius:
omne primogenitū filiorū tuo-
rū redimes; & non apparebūt
21 corā me vacui. Sex diebus ope-
raberis; in die autē septimo re-
quiesces: in seminationis tem-
22 pore & messis quiesces. So-
lennitatē quoq; hebdomada-
rum facies tibi; in primitiis
messis tritici: & solennitatē
quando egrediente anno fru-
23 ctus congregantur. Tribus tem-
poribus in anno, apparebit o-
mnis masculus tuus corā domi-
natore seculi Domino, Deo Is-
24 rael. Ejiciam enim populos à
facie tuā; & dilatabo terminū
tuum: neq; concupiscet homo
terram tuā; cum ascenderis, ut
appareas coram Dño Deo tuo,
25 tribus temporibus in anno. Non
immolabis super fermēto san-
guinem Phase mei: neq; ma-
nebunt usq; manè extra altare
adipes victimæ solennitatis.
26 Primitias terræ tuæ offeres in
domū sanctuarii Domini Dei
tui: Non *comedetis* carnē cum
27 lacte. Dixitq; Dñs ad Moysen;
Scribe tibi verba hæc: quia
per sermonē horum verborū,
pepigi tecum fœdus, & cum
28 Israel. Fuitq; ibi *coram* Domi-
no, quadraginta diebus & qua-
draginta noctibus; panē non
comedit, & aquam non bibit:
& scripsit super tabulis decem
verba fœderis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

VER. SAM.

15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Ne fortè ferias fœdus cum in- 15
colis terræ, et fornicentur post
deos alienos, et sacrificent diis
eorum; vocentq; te, et es com-
edas sacrificium ejus. Acci- 16
pias quoque de filiabus eius
filiis tuis, et fornicentur filiæ
ejus post deos ipsarum, forni-
cari quoq; faciant filios tuos
post deos ipsarum: Deos con- 17
flatiles non facies tibi. Festū 18
azymorū observabis; septem
diebus comedes azyma, sicut
præcepi tibi in tempore mensis
novorum, eò quod in eo egres-
sus es de Ægypto. Quidquid 19
aperit vulvā meum est; omne
etiam pecus tuum quod pepe-
rerit masculum, primogenitū
bovis aut ovis. Primogeni- 20
tum verò asini redimes ove,
& nisi redimas eum, decolla-
bis eum; omnem quoque pri-
mogenitū hominis inter filios
tuos redimes: neque aliquis
videbit faciem meā vacuus.
Sex diebus operaberis, sed die 21
septimo quiesces; in aratione
& in messe quiesces. Solen- 22
nitatem etiā septimanarū fa-
cies tibi, primitias messis triti-
ceæ, & festum collectionis in
revolutione anni. Tribus vici- 23
bus in anno videbit omnis
masculus tuus faciem arcæ
Domini Dei Israel. Nam eji- 24
ciam gentes multas à facie
tua, & dilatabo terminos tu-
os; neque desiderabit quis ter-
ram tuam, cùm ascendes ad
videndū faciem Domini Dei
tui ter quotannis. Non immo- 25
labis cum fermentato sangui-
nem sacrificii mei, neque per-
noctabit ad matutinum usque
sacrificiū festi paschalis. Pri- 26
mitias primogenitorum terræ
tuæ afferes in domum Domini
Dei tui. Non coques hœdum
in lacte matris suæ. Dixit 27
autem Dominus Mosi, Scribe
tibi verba hæc; nam juxta
formam verborum istorum
percutiam tecum fœdus, &
cum Israele. Mansitq; ibi co- 28
ram Domino quadraginta di-
ebus, et quadraginta noctibus:
panem non edit, et aquas non
bibit, scripsitq; in tabulis ver-
ba fœderis decem verbis.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * كيلا تعاهد عهدا مع اهل البلد * فيطغوا في اتباع معبوداتهم ويذبحوا لها ويدعوك فتاكل
16 من ذبائحهم * وتزوج بنيك بناته فتطغي بناته في اتباع معبوداتهن ويطغين بنيك ايضا
17 18 * ومعبودا مسبوكا لا تصنع لك * وحج الفطير فاحفظه * سبعة ايام كل فطيرا حسب ما امرتك
في وقت شهر الفريك * لانك خرجت من مصر في شهر الفريك * واول ما يولد فهو لي مما ذكرته
19 20 من جميع ماشيتك من اوائل البقر والغنم * وبكر الحمير فافده بشاة * وان لم تفده فاقفه
21 وجميع بكور بنيك افدهم ولا تحضروا مقدسي فارغين * وفي ستة ايام اخدم * وفي اليوم
22 السابع اسبت * حتى تسبت في وقت الحرث والحصاد * وحج الاسابيع تصنعه لك بواكير حصاد
23 الحنطة * وحج الجمع في نهاية السنة * ثلاث مرات في السنة تحضر جميع رجالك بين يدي
24 السيد الله اله اسرائيل * فاني اقرض الامم من بين يديك واوسع تخمك * ولا يغصب احد ارضك
25 اذا صعدت لتحضر بين يدي الله ربك ثلاث مرات في السنة * ولا تذبح فصحي على خمير
26 ولا تبت شحومه الى الغداة * واوائل بواكير ارضك فات بها الى بيت الله ربك * ولا تطبخ
27 الجدي بلبن امه * ثم قال الله لموسى * اكتب لك هذا الكلام * لاني من اجله عهدت معك
28 عهدا ومع بني اسرائيل * واقام ثم مناجيا لله اربعين يوما واربعين ليلة * لم ياكل طعاما ولم
يشرب ماء * وكتب له على اللوحين كلام العهد العشر الكلمات *

Et nè pactum ineas cum incolis regionis, 15
& seducantur in sectando adoranda sua,
& immolent eis, & vocent te, & come-
das ex sacrificiis eorum: Et conjungas 16
matrimonio filios tuos cum filiabus eorū:
& seducantur filiæ ejus in sectandis ado-
randis suis, & seducant filios tuos etiam.
Et adorandum fusum nè facias tibi. Et 17 18
celebritatem azymorum observa: septem
diebus comede azyma, secundùm quod
præcepi tibi in tempore mensis maturescen-
tis segetis, eò quòd exieris ex Ægypto
mense maturescentis segetis. Et primū 19
quodque genitum, meū est ex iis quæ com-
memoravi ex omnibus jumentis tuis: pri-
mitiæ boum & oviū. Et primogenitum asi- 20
norum redime ove; et si non redemeris,
decolla illud: & omnes primogenitos fi-
liorum tuorum, redime: et nè compareatis
ante me vacui. Et in sex diebus ministra, 21
& die septimo sabbathiza: adeò sabba-
thizabis tempore arationis et messis. Et 22
solemnitatem hebdomadarum facies tibi
primitias messis tritici, et solemnitatē col-
lectionis in fine anni. Tribus vicibus in 23
anno comparebunt omnes viri tui ante Do-
minum Deum, Deum Israil; Quoniam 24
succidam gentes à conspectu tuo, & dila-
tabo fines tuos, et nemo vim inferet ter-
ræ tuæ, cùm ascenderis ad comparendum
inter manus Dei Domini tui tribus vicibus
in anno. Et nè mactes pascha meum su- 25
per fermentum, et nè pernoctent adipes e-
jus in crastinum. Et primitias præcociū 26
terræ tuæ, affer in domū Dei Domini tui:
& nè coquas hœdum in lacte matris suæ.
Rursus dixit Deus Musæ, Scribe tibi hunc 27
sermonem, quoniā ego propter illum pactus
sum tecum pactū et cum filiis Israil. Et 28
mansit ibi colloquens cum Deo quadragin-
ta diebus et quadraginta noctibus, non
manducavit cibum, neque bibit aquam: et
scripsit sibi super ambas tabulas sermo-
nem fœderis, decem verba.

ספר שמות : לה

testimonii tabulæ duæ & ,Sinai monte è Mosch *descendendo in* fuit Et
29 ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לחת העדת
quod cognovit non Mosch & ,monte è *eum descendendo in* ,Mosch manu in
ביד־משה ברדתו מן־ההר ומשה לא־ידע כי
,Aharon vidit Et .eo cum *ipsum loquendo in* ,*suarum facierū* cutis *promicuisset*
30 קרן עור פניו בדברו אתו : וירא אהרן
:ejus *facierum* cutis *promicabat* ecce & :Mosch Israel filii omnes &
וכל־בני ישראל את־משה והנה קרן עור פניו
sunt reversi &,Mosch eos *ad* clamavit Et .eum ad *accedendo ab* timuerunt &
31 וייראו מגשת אליו : ויקרא אלהם משה וישבו
Mosch est locutus & ,synagoga in *Prælati* omnes & ,Aharon eum ad
אליו אהרן וכל־הנשאים בעדה וידבר משה
eis præcepit & :Israel filii omnes appropinquaverunt postea Et .eos ad
32 אלהם : ואחרי־כן נגשו כל־בני ישראל ויצום
.Sinai monte in secum DOMINUS est locutus quæ omnia
את כל־אשר דבר יהוה אתו בהר סיני :
.velamen *suæ faciei* super *dedit* & ,eis cum *loquendo à* Mosch consummavit Et
33 ויכל משה מדבר אתם ויתן על־פניו מסוה :
removebat ,eo cum loquendum ad Dominum ante Mosch *veniendo in* Et
34 ובבא משה לפני יהוה לדבר אתו יסיר
,Israel filios ad est locutus &,est egressus Et .*eū egredi usq;* ,velamen
את־המסוה עד־צאתו ויצא ודבר אל־בני ישראל
quod Mosch *facies* Israel filii videbant Et.erat jussus quod
35 את אשר יצוה : וראו בני־ישראל את־פני משה כי
super velamen Mosch reducebat &:Mosch *facierū* cutis *promicuisset*
קרן עור פני משה והשיב משה את־המסוה על־
.eo cum loquendum ad *se venire usque* ,suā faciem
פניו עד־באו לדבר אתו :

CAP. XXXV. לה

dixit & ,Israel filiorum synagogam omnem Mosch fecit congregare Et
1 ויקהל משה את־כל־עדת בני־ישראל ויאמר
.ea faciendū ad Dominus præcepit quæ verba Hæc :eos ad
אלהם אלה הדברים אשר־צוה יהוה לעשת אתם :
vobis erit septima die in & ,*functio* fiet diebus Sex
2 ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם
,*functionem* eo in *faciens* Omnis .Domino cessationis *quies* ,sanctitas
קדש שבת שבתון ליהוה כל־העשה בו מלאכה
die in ,vestris habitaculis omnibus in ignem accenderis Non ,morietur
3 יומת : לא־תבערו אש בכל משבתיכם ביום
:dicendo ,Israel filiorum synagogā omnem ad Mosch dixit Et .*cessationis*
השבת : ויאמר משה אל־כל־עדת בני־ישראל לאמר
4 *vobiscum* à Accipite :dicendo ,Dominus præcepit quod verbum Hoc
5 זה הדבר אשר־צוה יהוה לאמר : קחו מאתכם
elevationem eam afferet,*ejus cor spontaneum* Omnis .Domino *elevationem*
תרומה ליהוה כל נדיב לבו יביאה את תרומת
,purpuram & ,hyacinthum Et .æs & ,argentum & ,aurum ,DOMINI
6 יהוה זהב וכסף ונחשת : ותכלת וארגמן
,rubricatas arietum pelles Et .*capras* & ,byssum &,cocci vermiculum &
7 ותולעת שני ושש ועזים : וערת אילם מאדמים
.Sittim ligna & ,taxorum pelles &
וערת תחשים ועצי שטים :

Versio VULG. LAT.

29 Cúmque descenderet Moyses
de monte Sinai, tenebat duas
tabulas testimonii, et ignora-
bat quòd cornuta esset facies
sua ex consortio sermonis
30 Dñi. Videntes autē Aaron et
filii Israel cornutam Moysi
faciem,timuerūt propè acce-
31 dere. Vocatíque ab eo, reversi
sunt tam Aaron quàm princi-
32 pes synagogæ. Et postquā lo-
cutus est ad eos, venerunt ad
eum etiam omnes filii Israel:
quibus præcepit cuncta quæ
audierat à Domino in monte
33 Sinai. Impletísq; sermonibus,
34 posuit velamen super faciem
suam. Quod ingressus ad Do-
minū, & loquens cum eo, au-
ferebat donec exiret, et tunc
loquebatur ad filios Israel
omnia quæ sibi fuerant impe-
35 rata. Qui videbant faciē egre-
dientis Moysi esse cornutā, sed
operiebat ille rursus faciem
suam si quādo loquebatur
ad eos.

CAP. XXXV.

1 IGitur congregatā omni tur-
bā filiorum Israel, dixit ad
eos; Hæc sunt quæ jussit Dñs
2 fieri. Sex diebus facietis opus:
septimus dies erit vobis san-
ctus, sabbatum, & requies
Domini: qui fecerit opus in
3 eo, occidetur. Non succen-
detis ignem in omnibus ha-
bitaculis vestris per diem
4 sabbati. Et ait Moyses ad
omnem catervam filiorum
Israel, Iste est sermo quem
præcepit Dominus, dicens;
5 Separate apud vos primitias
Domino. Omnis volunta-
rius & prono animo offerat
6 eas Domino: aurum & ar-
gentum, & æs, Hyacinthum
& purpuram, coccúmque bis
tinctum, & byssum, pilos ca-
7 prarum, Pellésque arietum
rubricatas, & janthinas, ligna
setim,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

29 Ὡς δὲ κατέβαινε Μωυσῆς (β) ἐκ τοῦ ὄρους,
καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ τῶν χειρῶν Μωυσῆ.
καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ (γ) ἐκ τοῦ ὄρους, Μω-
υσῆς οὐκ ᾔδει ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις (δ)
τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ
30 λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ. Καὶ εἶδεν Ἀαρὼν καὶ
πάντες (ε) οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ τὸν
Μωυσῆν, καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις (ζ)
τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἐφο-
31 βήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ. Καὶ ἐκάλεσεν αὐ-
τοὺς Μωυσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς αὐτὸν Ἀ-
αρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς·
32 καὶ ἐλάλησεν (η) αὐτοῖς Μωυσῆς. Καὶ μετὰ
ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες (θ)
οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάν-
τα, (ι) ὅσα ἐνετείλατο κύριος πρὸς αὐτὸν
33 ἐν τῷ ὄρει Σινά. Καὶ ἐπειδὴ (κ) κατέ-
παυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ
34 πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα. Ἡνίκα δ' ἂν
εἰσεπορεύετο Μωυσῆς ἔναντι κυρίου λαλεῖν
αὐτῷ, περιῃρεῖτο τὸ κάλυμμα (λ) ἕως τοῦ ἐκ-
πορεύεσθαι· καὶ ἐξελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς
35 Ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. Καὶ
εἶδον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον (μ) Μω-
υσέως, ὅτι δεδόξασται. Καὶ περιέθηκε Μω-
υσῆς (ν) κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον (ξ) ἑαυ-
τοῦ, ἕως ἂν εἰσέλθῃ συλλαλεῖν αὐτῷ.

MS.A. (β) ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινά, καὶ ἰδοὺ αἱ πλάκες (γ) ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ Μω-
υσῆς (δ) τοῦ χρωτὸς (ε) οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ (ζ) τοῦ χρωτὸς (η) Μωυσῆς πρὸς
αὐτούς. (θ) οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραήλ. καὶ (ι) ὅσα ἐλάλησεν κύριος (κ) κατέ-
παυσεν Μωυσῆς λαλῶν (λ) ἕως οὗ (μ) Μωυσῆ, (ν) τὸ κάλυμμα (ξ) αὐτοῦ.

ΚΕΦ. λε'.

1 Καὶ συνήθροισε Μωυσῆς (α) πᾶσαν συν-
αγωγὴν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ (β) εἶπεν, Οὗτοι οἱ
2 λόγοι, οὓς εἶπε κύριος ποιῆσαι αὐτούς. Ἓξ
ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδό-
μῃ (γ) κατάπαυσις· ἅγια σάββατα· ἀνά-
παυσις κυρίῳ. πᾶς ὁ ποιῶν (δ) ἔργον ἐν αὐ-
3 τῇ, τελευτάτω. Οὐ καύσετε πῦρ ἐν πάσῃ
κατοικίᾳ ὑμῶν (ε) τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων.
4 ἐγὼ κύριος. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς πᾶσαν
συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραήλ, λέγων, Τοῦτο τὸ
5 ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, λέγων, Λάβετε
παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ
καταδεχόμενος τῇ καρδίᾳ, οἴσουσι τὰς
ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν,
6 ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν διη-
νησμένον, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρί-
7 χας αἰγείας, Καὶ δέρματα κριῶν (ζ) ἠρυθρο-
δανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα καὶ ξύλα
ἄσηπτα.

MS.A. (α) πᾶσαν τὴν συναγωγὴν (β) εἶπεν πρὸς αὐτούς, Οὗτοι (γ) κα-
τάπαυσις· ἅγιον σάββατον· ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. (δ) ἐν αὐτῇ ἔργον,
(ε) ἐν τῇ (ζ) ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ἅγια ἤνεγκαν. Πᾶς

19 Ut autem descendebat Moyses
de monte, et duæ tabulæ in ma-
nibus Moysi. Descendente autem
ipso de monte, Moyses non scie-
bat, quia glorificatus est aspectus
(t) cutis faciei suæ, in loquendo
30 eum sibi. Et vidit Aaron & om-
nes seniores Israel Moysen, et e-
rat glorificatus aspect° cutis fa-
ciei ejus: & timuerunt appropin-
31 quare ei. Et vocavit eos Moyses,
et conversi sunt ad eum Aaron,
et omnes principes synagogæ. Et
32 locut° est eis Moyses. Et post hæc
accesserunt ad eum omnes filii
Israel: & mandavit eis omnia,
quæcunque mandaverat Domin°
ad eum in monte Sina. Et post-
33 quàm cessavit loqui ad eos, im-
posuit super faciem suam vela-
men. Quando autem ingredie-
34 batur Moyses ante Dominum, ut
loqueretur ei, demebat velamen,
quoadusque egrederetur. Et e-
gressus loquebatur omnibus filiis
Israel, quæcunque mandaverat
ei Dominus. Et videbant filii Is-
35 rael faciem Moysis, quia glorifi-
cata est. Et circumponebat Moy-
ses velamen super faciem suam,
quoadusque ingrederetur collo-
qui cum eo.

CAP. XXXV.

1 ET congregavit Moyses om-
nem synagogam filiorum Israel,
& dixit, Hæc verba, quæ dixit
2 Domin° facere ea. Sex dieb° fa-
cies opera: die autē septimo re-
quies. Sancta sabbata, requies
Domino. Omnis faciens opus in
3 eo, moriatur. Non accendetis ig-
nem in omni habitaculo vestro in
die sabbatorū. Ego Dominus. Et
4 ait Moyses ad omnē synagogā fi-
liorū Israel, dicens, Hoc est ver-
bū, quod præcepit Dominus, di-
5 cens, Sumite à vobis ipsis dem-
ptionē Domino. Et omnis susci-
piens corde, ferent primitias Do-
6 mino, aurū, argentū, æs, Hyacin-
thū, purpurā, coccū duplex ne-
tum, et byssū tortā, et pilos capri-
7 nos, Et pelles arietū rubricatas,
et pelles hyacinthinas, et ligna
imputribilia.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 ܘܟܕ ܢܚܬ ܡܘܫܐ ܡܢ ܛܘܪܐ ܕܣܝܢܝ ܘܬܪܬܝܢ ܠܘܚܐ ܕܣܗܕܘܬܐ ܒܐܝܕܗ ܕܡܘܫܐ ܟܕ ܢܚܬ ܡܢ ܛܘܪܐ. ܘܡܘܫܐ ܠܐ ܝܕܥ ܕܐܙܠܓ ܡܫܟܐ ܕܐܦܘܗܝ ܟܕ ܡܠܠ ܥܡܗ ܐܠܗܐ.
30 ܘܚܙܐ ܐܗܪܘܢ ܘܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܘܫܐ ܕܐܙܠܓ ܡܫܟܐ ܕܐܦܘܗܝ ܕܡܘܫܐ. ܘܕܚܠܘ ܠܡܬܩܪܒܘ ܠܘܬܗ.
31 ܘܩܪܐ ܐܢܘܢ ܡܘܫܐ ܘܐܬܘ ܠܘܬܗ ܐܗܪܘܢ ܘܟܠܗܘܢ ܪܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܘܡܠܠ ܡܘܫܐ ܥܡܗܘܢ.
32 ܘܒܬܪܟܢ ܐܬܩܪܒܘ ܠܘܬܗ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܦܩܕ ܐܢܘܢ ܟܠ ܡܕܡ ܕܡܠܠ ܥܡܗ ܡܪܝܐ ܒܛܘܪܐ ܕܣܝܢܝ.
33 ܘܟܕ ܫܠܡ ܡܘܫܐ ܠܡܡܠܠܘ ܥܡܗܘܢ ܣܡ ܥܠ ܐܦܘܗܝ ܣܘܕܪܐ.
34 ܘܡܐ ܕܥܐܠ ܗܘܐ ܡܘܫܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܠܡܡܠܠܘ ܥܡܗ ܡܥܒܪ ܗܘܐ ܠܣܘܕܪܐ ܥܕܡܐ ܕܢܦܩ. ܘܢܦܩ ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܕܡ ܕܡܬܦܩܕ ܗܘܐ.
35 ܘܚܙܝܢ ܗܘܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܐܦܘܗܝ ܕܡܘܫܐ ܕܐܙܠܓ ܡܫܟܐ ܕܐܦܘܗܝ ܕܡܘܫܐ. ܘܡܥܒܪ ܗܘܐ ܡܘܫܐ ܣܘܕܪܐ ܡܢ ܐܦܘܗܝ ܟܕ ܥܐܠ ܗܘܐ ܠܡܡܠܠܘ ܥܡܗ.
1 ܘܟܢܫ ܡܘܫܐ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܐܢܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܥܒܕ ܐܢܘܢ.
2 ܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܬܥܒܕ ܥܒܕܐ ܘܝܘܡܐ ܕܝܢ ܫܒܝܥܝܐ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ ܩܕܝܫܐ ܫܒܬܐ ܘܢܝܚܐ ܠܡܪܝܐ. ܘܟܠ ܕܥܒܕ ܒܗ ܥܒܕܐ ܢܬܩܛܠ.
3 ܠܐ ܬܘܩܕܘܢ ܢܘܪܐ ܒܟܠܗܝܢ ܡܥܡܪܝܟܘܢ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ.
4 ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܗܢܐ ܗܘ ܦܬܓܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܥܒܕ.
5 ܣܒܘ ܡܢܟܘܢ ܦܪܫܘܬܐ ܠܡܪܝܐ. ܟܠ ܓܒܪ ܕܐܬܪܥܝ ܒܠܒܗ ܢܝܬܐ ܦܪܫܘܬܐ ܠܡܪܝܐ ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ ܘܢܚܫܐ.
6 ܘܬܟܠܬܐ ܘܐܪܓܘܢܐ ܘܨܒܥܐ ܙܚܘܪܝܬܐ ܘܒܘܨܐ ܥܙܝܠܐ ܘܡܥܙܐ.
7 ܘܡܫܟܐ ܕܕܟܪܐ ܣܡܘܩܐ ܘܡܫܟܐ ܣܐܣܓܘܢܐ ܘܩܝܣܐ ܕܫܐܛܐ.

19 Quúmq; descendisset Moses de monte Sinai,
duæ tabulæ testimonii erant in manu ipsius
Mosis descēdetis de monte: Moses autem non
noverat quod nitida facta esset pellis vultûs
30 sui quando allocutus est eum Deus. Videns
verò Aharon & omnis Israel vultum Mosis,
quòd *scilicet* nitida facta fuisset pellis vultûs
31 Mosis, timuerūt accedere ad eū. Vocavit autē
eos Moses, venerúntq; ad eū Aharon & oēs
principes cōgregationis, et locut° est Moses
32 cū eis. Ac tunc accesserūt ad eū cūcti filii Is-
rael, mandavítq; eis omnia quæ locut° fuerat
33 De° cū eo in mōte Sinai. Quúmq; finē fecisset
Moses alloquēdi eos, iniecit sup faciem suā
34 sudariū. Et quoties ingrediebatur Moses
corā Dño ut loqueretur cum eo, auferebat
sudariū illud quoadusq; egrederetur: et e-
35 grediens referebat genti Isaeliticæ ꝙ præ-
cipiebatur. Videbántq; filii Israel vultū Mo-
sis quòd splēdida facta esset pellis faciei Mo-
sis: auferebátq; Moses sudarium à facie sua
quādo ingrediebantur ad loquendū cū eo.

CAP. XXXV.

1 ET cōgregavit Moses universū cœtū fili-
orū Israel, dixítq; ad eos; Hi sunt sermones
2 quos mandavit Dñs faciēdos. Sex dieb° fa-
cies op°, dies autē septim° erit sanctus, sab-
bathū, requies, sacrū Dño: quicúnq; fecerit
3 in eo op°, interficietur. Ne accēderitis ignē
in cūctis habitaculis vestris in die sabbathi.

Repetitio cōstructionis tabernaculi tēporū.

4 Dixítq; Moses universæ cōgregationi filio-
rū Israel, Iste est sermo quem præcepit Dñs
5 faciendū. Capite à vobis separationē Dño:
omnis vir ꝙ excogitavit in corde suo, affe-
rat separationē Dño, aurū, et argentū, & æs,
6 Et flavū sericū, et purpurā, et tincturā coc-
7 cineā, et byssū tortā, et pilos caprarū, Et
pelles arietum rubras, & pelles subnigri
coloris, & ligna hebeni,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

29 והוה כד נחת משה מטורא דסיני
ותרין לוחי סהדותא בידא דמשה
במיחתיה מן טורא ומשה לא
ידע ארי סגי זיו יקרא דאפוהי
במללותיה עמיה: וחזא אהרן וכל
30 בני ישראל ית משה והא סגי זיו
יקרא דאפוהי ודחילו מלאתקרבא
לותיה: וקרא להון משה ותבו
31 לותיה אהרן וכל רברביא
בכנישתא ומליל משה עמהון:
32 ובתר כן אתקריבו כל בני ישראל
ופקדנון ית כל די מליל יי עמיה
33 בטורא דסיני: ושיצי משה מלמללא
עמהון ויהב על אפוהי בית אפי
34 וכד עליל משה לקדם יי למללא
עמיה מעדי ית בית אפוהי עד
מפקיה ונפק וממלל עם בני ישראל
35 ית די מתפקד: וחזן בני ישראל ית
אפי משה ארי סגי זיו יקרא ד
משה ומתיב משה ית בית אפיא על
אפוהי עד דעליל למללא עמיה:

1 וכנש משה ית כל כנשתא דבני
ישראל ואמר להון אלין פתגמיא
די פקיד יי למעבד יתהון: שתא
2 יומין תתעביד עבידתא וביומא
שביעאה יהי לכון קודשא שבא
שבתא קדם יי כל דיעביד ביה
3 עבידתא יתקטיל: לא תבערון
אשתא בכל מותבניכון ביומא
4 דשבתא: ואמר משה לכל כנשתא
דבני ישראל למימר דין פתגמא
5 די פקד יי למימר: סבו מנכון
אפרשותא קדם יי כל דיתרעי לביה
ייתי ית אפרשותא קדם יי דהבא
6 וכספא ונחשא: ותכלא וארגונא
וצבע זהורי ובוץ ומעזי: ומשכי
7 דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי
שטין:

TARGUM ONKELOS.

29 Et factum est cum descendisset Moyses de monte Sinai, duæ tabulæ testimonii erant in manibus Moysi, cùm descendisset de monte: Moyses autē nesciebat, quod multiplicatus esset splēdor gloriæ vultus sui, cùm
30 loqueretur cum eo. Viditque Aaron & omnes filii Israel Moysen; & ecce multiplicatus erat splendor gloriæ vult⁹ ej⁹: timueruntq; accedere ad eum.
31 Et vocavit eos Moyses; & reversi sunt ad eum Aaron & omnes principes cōgregationis: & locutus est Moyses cum eis.
32 Et postea accesserunt omnes filii Israel: et præcepit eis omnia quæ locutus est Dn̄s cum eo in
33 monte Sinai. Cúmq; consummasset Moyses loqui cum eis: posuit super faciē suā velamē.
34 Et cùm ingrediebatur Moyses in conspectū Dn̄i, ut loqueretur cum eo; auferebat velamen *suum*, donec exiret: et egrediebatur, & loquebatur cum filiis
35 Israel, quod præceptū erat. Videbántq; filii Israel *vultum* Moysi; quia multus erat splendor gloriæ vultus Moysi: & reducebat Moyses velamē super faciem suam, donec ingrederetur ad loquendum cum eo.

CAP. XXXV.

1 Congregavitq; Moyses omnē cœtum filiorum Israel, & ait eis: Hæc sunt verba quæ præcepit Dn̄s ut faciatis ea.
2 Sex diebus fiet opus: in die autē septimo, erit vobis requies sabbati sancti coram Dn̄o: omnis qui fecerit in eo opus, oc-
3 cidetur. Non succendetis ignē in omnibus habitationib⁹ ve-
4 stris, in die sabbati. Et ait Moyses ad omnē congregationem filiorū Israel, dicens: Iste est sermo quem præcepit Do-
5 minus, dicens. Tollite ex vobis primitias coram Domino; omnis qui fuerit voluntarius ex corde suo, afferat primitias coram Domino: aurum
6 & argentum, & æs. Et hyacinthum & purpuram, & coccinum, & byssum & pilos ca-
7 prarum. Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna setim.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

29 *Accidit autem descendente Mose de monte Sinai, ut duæ tabulæ testamenti essent in manu ejus. Cùm autem Moses descenderet de monte, nesciebat quòd radiaret cutis faciei suæ ex colloquio ejus.*
30 *Et conspexit Aaron, & omnes filii Israel Mosen, & ecce radiabat cutis faciei ejus; ideò timuerunt ad eum accedere.*
31 *Sed vocavit eos Moses, et reversi sunt ad eum Aaron & omnes principes congregationis, locutúsque est eis Moses.*
32 *Et postea accesserunt ad eum omnes filii Israel, præcepítq; eis omnia quæ dixerat ei Dominus in monte Sinai.*
33 *Postquam verò cessavit Moses loqui cum eis, posuit velamen super faciem suam.*
34 *Sed cùm ibat Moses ante Dominum ut loqueretur cum eo, removebat velamen donec egrederetur: egressus autem, loquebatur filiis Israel omnia quæ præcipiebat ei.*
35 *Viderunt autem filii Israel faciem Mosis, quòd radiaret cutis faciei Mosis, & reponeret velamen super faciem suam donec cum eo locutum iret.*

CAP. XXXV.

1 *Et convocavit Moses universam congregationem filiorum Israel, dixitq; eis, Hæc sunt verba quæ præcepit Dominus ut faciatis:*
2 *Sex diebus opus fiet, sed dies septimus erit vobis sanctus; Sabbatum erit quietis Domino; quicunque in eo fecerit opus, morietur.*
3 *Non accendetis ignem in omnibus habitationibus vestris die Sabbati.*
4 *Locutusq; est præterea Moses universæ congregationi filiorum Israel, dicens; Hæc sunt verba quæ præcepit Dominus, dicens,*
5 *Accipite de vobis oblationem Domino: Quicunque est spontanei cordis afferet oblationem Domini, aurū, argentum, et æs,*
6 *Hyacinthum, & purpuram, et coccum dibaphum, & byssum & pilos caprinos,*
7 *Et pelles arietum rubricatas, & pelles janthinas, & ligna Setim.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 فلما نزل موسي من طور سينين ولوحا الشهادة في يديه في نزوله من الجبل * وموسي لم
يعلم ان وجهه قد بص حين كلمه الله * رأي هرون وسائر بني اسرائيل ان وجهه قد بص
30 خافوا ان يتقدموا اليه * ثم دعي موسي بهم فرجع اليه هرون وجميع اشراف الجماعة
31 فكلمهم * وبعد ذلك تقدم سائر بني اسرائيل فامرهم بجميع ما كلمه الله به في طور سينين
32 * فلما فرغ من كلامهم جعل البرقع علي وجهه * وكان اذا دخل بين يدي الله لمخاطبته ينزع
33 البرقع الي ان يخرج * ثم يخرج ويكلم بني اسرائيل بجميع ما يوصي به * حتي ينظر جميعهم
34 قد بص * ثم يرد البرقع علي وجهه الي وقت دخوله لمخاطبته * الفصل الخامس والثلثون
35 * ثم جمع موسي جماعة بني اسرائيل وقال لهم * هذه الامور التي امر الله ان تصنعوها
1 ستة ايام تصنع الصنائع * واليوم السابع يكون لكم قدسا * عطلة هي سبت لله * كل من
2 عمل فيه عملا يقتل * ولا تشعلوا النار في جميع مساكنكم في يوم السبت * ثم قال موسي
3 لجماعة بني اسرائيل * هذا الامر الذي امر الله به * ايتوا من عندكم برفيعة لله * كل من
4 تسمح نفسه ياتي برفيعة لله من الذهب والفضة والنحاس * ومن الاسمانجوني والارجوان وصبغ
5 القرمز والبز المشزور * وجلود كباش ادمة وجلود دارش وخشب سنط *
6
7

29 *Et cùm descenderet Musa de monte Sinain, & ambas tabulas testimonii haberet præ manibus suis dum descenderet de monte; & Musa ignoraret quòd facies sua jam splenduisset quando locutus est cum eo Deus,*
30 *Vidit Haron & omnes filii Israil faciem ejus jam splenduisse, et timuerunt accedere ad eum.*
31 *Deinde vocavit eos Musa, & reversus est ad eum Haron & omnes nobiliores cœtûs, et allocutus est eos.*
32 *Et posteà accesserunt omnes filii Israil, & præcepit eis omnia quæ locutus erat ei Deus in monte Sinain.*
33 *Et cùm cessâsset loqui cùm eis, posuit velum super faciem suam.*
34 *Solebat autem cùm ingrederetur ante Deum ut colloqueretur cum eo, auferre velum quousque exiret. Deinde exibat, et loquebatur cum filiis Israil omnia quæ præcipiebantur sibi;*
35 *Ita ut viderent omnes quòd ipse jam splenduisset. Deinde reducebat velum super faciem suam, usque ad tempus quo ingrediebatur ad colloquendum cum eo.*

CAP. XXXV.

1 *Deinde congregavit Musa turbam filiorum Israil, & dixit eis; Hæ sunt res quas jussit Deus ut faceretis.*
2 *In sex diebus exercebuntur artes, & dies septimus erit vobis sacer: cessatio est, sabbatum Deo. Quicunque operatus fuerit in eo opus, occidetur.*
3 *Et nè accendatis ignem in omnibus habitationibus vestris in diē sabbati:*
4 *Præterea dixit Musa turbæ filiorum Israil, Hoc est mandatum quod præcepit Deus.*
5 *Afferte de vestro oblationem Deo: quicunque liberalis est, afferat oblationem Deo ex auro, & argento, & ære,*
6 *Ex hyacintho, & purpura, et tinctura croci, et bysso retortâ,*
7 *Et pellibus arietum conditis, & pellibus nigris, & ligno Santo.*

ספר שמות : לה

,aromatum suffimento &,unctionis oleo ,aromata & ,luminari oleum Et
8 ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים׃
.pectorali & ,superhumerali plenitudinum lapides & ,onychis lapides Et
9 ואבני־שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן׃
præcepit quæ omnia facient & ,venient ,vobis in corde *sapienti omnis* Et
10 וכל־חכם־לב בכם יבאו ויעשו את כל־אשר צוה
,ejus operimentum & ,ejus tentorium ,Tabernaculum .Dominus
11 יהוה׃ את־המשכן את־אהלו ואת־מכסהו את־
& ,ejus columnas ,ejus vectes ,ejus tabulas & ,ejus *uncinos*
קרסיו ואת־קרשיו את־בריחו את־עמדיו ואת־
velum & ,*operculum* ,ejus vectes & ,Arcam .ejus bases
12 אדניו׃ את־הארן ואת־בדיו את־הכפרת ואת פרכת
panem & ,ejus vasa omnia & ,ejus vectes & ,Mensam .*tegminis*
13 המסך׃ את־השלחן ואת־בדיו ואת־כל־כליו ואת לחם
,ejus lucernas & ,ejus vasa & ,luminaris candelabrum Et .facierum
14 הפנים׃ ואת־מנרת המאור ואת־כליה ואת־נרתיה
,ejus vectes & ,suffimenti altare Et .luminaris oleum &
15 ואת שמן המאור׃ ואת־מזבח הקטרת ואת־בדיו
tegmen & ,aromatum suffimentum & ,unctionis oleum &
ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים ואת־מסך
cribrum & ,holocausti Altare .tabernaculi ostio ostii
16 הפתח לפתח המשכן׃ את מזבח העלה ואת־מכבר
,concham ,ejus vasa omnia & ,ejus vectes ,ei quod *æris*
הנחשת אשר־לו את־בדיו ואת־כל־כליו את־הכיר
,ejus bases & ,ejus columnas ,atrii *Fundas* .ejus basin &
17 ואת־כנו׃ את קלעי החצר את־עמדיו ואת־אדניה
paxillos & ,tabernaculi Paxillos .atrii portæ *tegmen* &
18 ואת מסך שער החצר׃ את־יתדת המשכן ואת־יתדת
ministrandum ad ministerii Vestes .eorum funiculos & ,atrii
19 החצר ואת־מיתריהם׃ את־בגדי השרד לשרת
vestes & ,sacerdoti Aharon sanctitatis vestes ,sanctitate in
בקדש את־בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת־בגדי
filiorum cœtus omnis sunt egressi Et .sacerdotio fungendũ ad ejus filiorũ
20 בניו לכהן׃ ויצאו כל־עדת בני־
eum excitavit quem vir omnis venerunt Et .Moseh *facibus* à Israel
21 ישראל מלפני משה׃ ויבאו כל־איש אשר־נשאו
eum ejus spiritus fecit spontaneum quem omnis & ,suum cor
לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו
,*conventus* tabernaculi *functionem* ad Domini *elevationem* attulerunt
הביאו את־תרומת יהוה למלאכת אהל מועד
viri venerunt Et .sanctitatis vestes ad & ,ejus *servitium* omne ad &
22 ולכל־עבדתו ולבגדי הקדש׃ ויבאו האנשים
,inaurem &,fibulam attulerunt corde spontaneus omnis ,mulieribus *super*
על־הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם
agitavit qui vir omnis Et .auri vas omne ,*subligaculum* & ,anulũ &
וטבעת וכומז כל־כלי זהב וכל־איש אשר הניף
eo cum est inventus *quo* vir omnis Et .DOMINO auri *agitationem*
23 תנופת זהב ליהוה׃ וכל־איש אשר־נמצא אתו
pelles & ,*capræ* & ,byssus & ,cocci vermiculus & ,purpura & ,hyacinthus
תכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים וערת
.adduxerunt ,taxorum pelles & ,rubricatæ arietum
אילם מאדמים וערת תחשים הביאו׃

Versio VULG. LAT.

8 Et oleum ad luminaria con-
cinnanda, & ut conficiatur
unguentum, & thymiama
9 suavissimum, Lapides ony-
chinos, & gemmas ad orna-
tum superhumeralis & rati-
11 onalis. Quisquis vestrûm
sapiens est, veniat, & faciat
quod Dominus imperavit.
Tabernaculum scilicet, & te-
ctum ejus, atque operimen-
tum, annulos, & tabulata
cum vectibus, paxillos &
12 bases. Arcam & vectes, pro-
pitiatorium, & velum quod
13 ante illud oppanditur. Men-
sam cum vectibus & vasis,
& propositionis panibus.
14 Candelabrum ad luminaria
sustentanda, vasa illius, & lu-
cernas, & oleum ad nutri-
15 menta ignium. Altare thy-
miamatis, & vectes, & ole-
um unctionis & thymiama
ex aromatibus: Tentorium
16 ad ostium tabernaculi. Al-
tare holocausti, & craticu-
lam ejus æneam cum vecti-
bus & vasis suis: labrum &
17 basim ejus. Cortinas atrii
cum columnis & basibus,
tentorium in foribus vesti-
18 buli, Paxillos tabernaculi
& atrii cum funiculis suis.
19 Vestimenta, quorum usus est
in ministerio sanctuarii, ve-
stes Aaron pontificis ac fi-
liorum ejus, ut sacerdotio
20 fungantur mihi. Egressáque
omnis multitudo filiorum
Israel de conspectu Moysi,
21 Obtulerunt mente prom-
ptissimâ atque devotâ primi-
tias Domino, ad faciendum
opus tabernaculi testimonii.
Quidquid ad cultum & ad
vestes sanctas necessarium
22 erat, Viri cum mulieribus
præbuerunt, armillas & in-
aures, annulos & dextralia:
omne vas aureum in do-
naria Domini separatum est.
23 Si quis habebat hyacin-
thum, & purpuram, coc-
cúmque bis tinctum, bys-
sum & pilos caprarum, pel-
les arietum rubricatas, &
ianthinas.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

9 Καὶ λίθους σαρδίου, καὶ λίθους εἰς
τὴν γλυφὴν εἰς τὴν ἐπωμίδα καὶ
10 (η) τὸν ποδήρη. Καὶ πᾶς σοφὸς (θ)
τῇ καρδίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν (ι) ἐργα-
ζέσθω πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.
11 Τὴν σκηνὴν, καὶ τὰ παραρρύματα,
(κ) καὶ τὰ καταλύμματα, καὶ τὰ
διατόνια, καὶ τοὺς μοχλοὺς, καὶ τοὺς
12 στύλους, Καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυ-
ρίου, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ
ἱλαστήριον αὐτῆς, καὶ τὸ καταπέ-
τασμα, καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ
τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους τοὺς
τῆς σμαράγδου, (λ) καὶ τὸ θυμίαμα,
καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὴν
τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη (μ) αὐ-
τῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς καὶ
πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσι-
αστήριον καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ
τὰς στολὰς τὰς ἁγίας Ἀαρὼν τοῦ ἱε-
19 ρέως, Καὶ τὰς στολὰς ἐν αἷς (ν) λει-
τουργήσουσιν ἐν αὐταῖς, καὶ τοὺς χιτῶ-
νας τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν τῆς ἱερατείας, καὶ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμί-
20 αμα τῆς συνθέσεως. Καὶ ἐξῆλθε πᾶσα
συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ Μωυσῆ.
21 Καὶ ἤνεγκαν ἕκαστος ὧν ἔφερεν ἡ καρ-
δία αὐτῶν, (ξ) καὶ ὅσοις ἔδοξε τῇ ψυ-
χῇ (ο) αὐτῶν, ἀφαίρεμα· καὶ ἤνεγκαν
ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα τὰ ἔρ-
γα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς
πάντα τὰ κάτεργα αὐτῆς, καὶ εἰς
22 πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου. Καὶ ἤνεγ-
καν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν (π) γυναικῶν,
πᾶς ᾧ ἔδοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν
σφραγῖδας, καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίους,
καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, πᾶν
23 σκεῦος χρυσοῦν. Καὶ πάντες ὅσοι
ἤνεγκαν (ρ) ἀφαιρέματα χρυσίου
κυρίῳ, (σ) καὶ παρ' ᾧ εὑρέθη βύσ-
σος· καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ
δέρματα κριῶν (τ) ἠρυθροδανωμέ-
να, ἤνεγκαν.

Et lapides sardii, & lapi- 9
des in sculpturam ad su-
perhumerale (a) & tuni-
cam talarem. Et omnis sa- 10
piens corde in vobis, veni-
ens operetur omnia quæ-
cunque præcepit Dominus.
Tabernaculum, & propu- 11
gnacula, & (b) operimenta,
& circulos, & vectes,
& columnas, Et arcam 12
testimonii & gestatoria e-
jus, & propitiatorium ejus,
& velum, & tentoria a-
trii, & columnas ejus,
et lapides smaragdi, et in-
censum, et oleum unctionis,
et mensam, et omnia vasa
ejus, et candelabrum lumi-
nis, et omnia vasa ejus, et
altare, et omnia vasa ejus, et
stolas sanctas Aaron sacer-
dotis, Et stolas in quibus 19
ministrabunt in (c) eis, et
tunicas filiis Aaron sacerdo-
tii, et oleum chrismatis,
et incensum compositionis.
Et exivit omnis synagoga 20
filiorum Israel à Moyse.
Et attulerunt unusquisque, 21
quorum ferebat cor eo-
rum, et (d) quibus vi-
sum est animæ eorum,
demptionem. Et attule-
runt demptionem Domino
ad omnia opera taberna-
li testimonii, et ad omnia
ministeria ejus, et ad om-
nes stolas sancti. Et at- 22
tulerunt viri ab uxoribus,
omnis, cui visum est men-
ti, attulerunt sigilla et
inaures, et annulos, et
torques, et dextralia, om-
ne vas aureum. Et om- 23
nes quicunque attulerunt
demptiones auri Domino,
et apud quem inventa est
byssus: Et pelles hyacin-
thinas, (e) et pelles a-
rietum rubricatas attule-
runt

MS.A. (η) εἰς τὸν (θ) τῇ διανοίᾳ (ι) ἐργαζέσθω ὅσα (κ) καὶ
τὰ γλύμματα, καὶ τὰ διατόνια, καὶ (λ) καὶ τὰ θυμιάματα, καὶ τὸ
(μ) αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν
λυχνίαν τοῦ φωτὸς καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὰς στολὰς (ν) λει-
τουργοῦσιν ἐν αὐτῷ ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ τοὺς (ξ) καὶ οἷς ἔδοξεν (ο) αὐτῶν, ἀπήν-
εγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς (π) γυναικῶν αὐτῶν, πᾶς (ρ) ἀφαίρεμα
(σ) καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκινον,
καὶ βύσσος· (τ) ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ἅγια, ἤνεγκαν. Πᾶς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Et oleum ad accendendum, & aromata pro 8
oleo unctionis, & pro thure odoratissimo,
Et lapides berylli, & lapides cõnexionis pro 9
ephod, & pro thorace. Et omnes sapientes 10
corde qui sunt inter vos veniant, faciántq;
quicquid præcepit Dñs. Tabernaculum, & 11
tentorium ejus, & operimentum ejus, & fu-
niculos ejus, & asseres ejus, & vectes ejus, &
columnas ejus, & fulcra ipsius; Arcam quo- 12
que, & vectes ejus, & propitiatorium, & ve-
lum ostii tentorii; Mensam quoque, & vectes 13
ejus, & omnia vasa ipsius; & panem facie-
rum: Item candelabrum in quo *lucernas* 14
accendunt, & vasa ejus, & lucernas ejus, nec-
non oleum quo accenduntur: Præterea altare 15
thymiamatis, & vectes ejus, & oleum uncti-
onis, & thus aromaticum, & velum ostii ta- 16
bernaculi: Item altare holocausti, & basim
ejus æneam, & vectes ejus, cunctáque vasa 17
ipsius; & concham, ejúsq; basim. Ordines
etiam atrii, & columnas ejus, & fulcra ejus, 18
& velum ostii atrii. Et clavos tabernaculi, 19
& clavos atrii, & funiculos eorum. Vestes
quoque sanctitatis Aharoni sacerdoti, & ve- 20
stes filiis ejus pro munere sacerdotali. Egressa
igitur omnis congregatio filiorum Israel à 21
conspectu Mosis, Attulerunt unusquisq; quod
cogitavit in corde suo, & unusquisque quod
meditatus est in spiritu suo: attulerunt in-
quam separationem Domino ad opus taber-
naculi temporis, & ad omne ministerium 22
ipsius, & pro vestibus sanctitatis. Afferebant
autẽ tam viri quã mulieres: omnes qui cogi-
taverũt in corde suo, attulerũt armillas, et in-
aures, et annulos, et murenulas, et omnia vasa 23
aurea. Et omnis vir qui separavit separationẽ
auri Dño, Omnísq; vir apud quẽ inventũ est
flavũ sericum, & purpura, et tinctura cocci-
nea, et byssus, et pili caprarum, et pelles arie-
tũ rubræ, et pelles subnigri coloris, attulerũt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

8 ומשחא לאנהורותא ובוסמיא
למשח רבותא ולקטורת בוסמיא:
9 ואבני בורלא ואבני אשלמותא
לשקעא באפודא ובחושנא: 10 וכל
חכימי לבא דבכון ייתון ויעבדון ית
כל די פקיד יי: 11 ית משכנא ית
פרסיה וית חופאיה ית פורפוהי
וית דפוהי ית עברוהי ית עמודוהי
וית סמכוהי: 12 ית ארונא וית אריחוהי
ית כפורתא וית פרוכתא דפרסא:
13 ית פתורא וית אריחוהי וית כל
מנוהי וית לחים אפיא: 14 וית מנרתא
דאנהורי וית מנהא וית בוציניהא
וית משחא דאנהורותא: 15 וית
מדבחא דקטורת בוסמיא וית
אריחוהי וית משחא דרבותא וית
קטורת בוסמיא וית פרסא דתרעא
לתרע משכנא: 16 ית מדבחא דעלתא
וית סרדא דנחשא דיליה ית
אריחוהי וית כל מנוהי ית כיורא
וית בסיסיה: 17 ית סרדי דרתא ית
עמודוהי וית סמכהא וית פרסא
דתרע דרתא: 18 ית סכי משכנא וית
סכי דרתא וית אטוניהון: 19 ית
לבושי שמושא לשמשא בקודשא
ית לבושי קודשא לאהרן כהנא
וית לבושי בנוהי לשמשא: 20 ונפקו
כל כנשתא דבני ישראל מן קדם
משה: 21 ואתו כל גבר דאתרעי לביה
וכל די אשלמת רוחיה יתיה איתיו
ית אפרשותא קדם יי לעבידת
משכן זמנא ולכל פולחניה
וללבושי קודשא: 22 ומיתן גבריא על
נשיא כל דאתרעי לביה איתיו
שירין ושבבין ועזקן ומחוך כל מן
דדהב וכל גבר דארים ארמות
דהבא קדם יי: 23 וכל גבר דאשתכח
עמיה תכלא וארגונא וצבע זהורי
ובוץ ומעזי ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא איתיו:

Targum ONKELOS.

8 Et oleũ ad luminaria: aromata in unguentũ unctionis, & in
9 thymiama aromatũ. Et lapides onychinos; & lapides ut impleant cælaturas quæ sunt in superhumerali & in rationali.
10 Omnésq; sapientes corde, qui sunt in vobis, veniant et faciãt
11 omnia quæ præcepit Dñs. Tabernaculũ; & tentoriũ ejus, & operimentũ ejus: fibulas ejus & tabulas ejus; vectes ejus, & columnas ejus, & bases ejus.
12 Arcã & vectes ejus, propitiatoriũ, et velũ quod extenditur.
13 Mensam & vectes ejus, & omnia vasa ejᵒ: & panẽ propo-
14 sitionis. Et candelabrũ illuminationis, & vasa ejus, & lucernas ejus: & oleũ ad illuminã-
15 dum. Altaréq; incẽsi aromatũ, & vectes ejus; & oleũ unctionis, & thymiama aromatũ: & tentoriũ ostii, ad portã taber-
16 naculi. Altare holocausti, et rete æneũ ejus; & vectes ejus, & omnia vasa ejus: labrũ, & ba-
17 sim ejus. Cortinas atrii, columnasq; ejus, & bases *earum*: et
18 tentoriũ portæ atrii. Paxillos tabernaculi, & paxillos atrii,
19 & funiculos ejus. Vestes ministerii, ut ministrent in sanctuario: vestesq; sanctas Aaron sacerdotis; & vestes filiorũ ejus,
20 ut ministrent. Egressáq; est omnis cõgregatio filiorũ Israel,
21 de conspectu Moysi. Et venerunt omnes viri, qui ex corde suo se obtulerunt: & omnis qui habuit spiritum perfectũ, obtulit primitias coram Domino, in opus tabernaculi fœderis, & ad omnem cultum
22 ejus; & ad vestes sanctas. Obtuleruntq; viri cum mulieribus: omnes ex corde voluntario obtulerunt armillas & inaures, *&* annulos & dextralia, & omne vas aureum; & omnis vir qui separavit primitias auri coram Domino.
23 Omnísq; apud quem inventus est hyacinthus & purpura, & coccinum, & byssus & pili caprarum; & pelles arietum rubricatæ, & pelles hyacinthinæ, obtulerunt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

8–23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

8–23 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 *Et oleum luminari, & aromata oleo unctionis, et incenso odorifero,*
9 *Et lapides onychinos, & lapides (a) insititios pro Ephod & Rationali.*
10 *Omnis autem sapiens corde inter vos veniet, & faciet omnia quæ præcepit Dominus.*
11 *Tabernaculũ et tentoriũ ejus, et operimentum ejus, et circulos ejus, et asseres ejus, & vectes ejus, & columnas ejus, et*
12 *bases ejus, Arcam, & vectes ejus, et propitiatorium, et velum operimenti,*
13 *Mensam, & vectes ejus, & omnia vasa ejus, & panem propositionis,*
14 *Candelabrum luminaris, & omnia vasa ejus, & oleum luminaris,*
15 *Altare incensi, & vectes ejus, & oleum unctionis, & incensum odoriferum & oleum portæ pro porta tabernaculi,*
16 *Altare holocausti, & craticulam æream quæ est ipsius, & vectes ejus, & omnia vasa ejus, labrum et basim ejus,*
17 *Tapetes ocellatos atrii, et columnas ejus, et bases ejus, et aulæum portæ atrii,*
18 *Paxillos tabernaculi, et paxillos atrii, et funes eorum,*
19 *Et vestes ministerii ad ministrandum in sanctuario; & vestes sanctitatis Aaroni sacerdoti, et vestes filiorũ ejus, ut sacerdotio fungãtur.*
20 *Postcà egressa est omnis congregatio filiorum Israel à conspectu Mosis.*
21 *Et obtulerunt unusquisque quod tulerat cor suum, et unusquisque id ad quod voluntariè commoverat eum spiritus ejus, attulerunt oblationem Domino in opus tabernaculi testimonii, et ad omne ministerium ejus, & ad vestes sanctitatis.*
22 *Et attulerunt viri cum mulieribus, omnis spontaneus corde attulit fibulam, et inaures, annulos, torquem, & dextralia, omnem supellectilem auream: nam unusquisque obtulit oblationem auream Domino.*
23 *Vir etiam omnis apud quem inventa est hyacinthus, & purpura, & coccus dibaphus, et byssus, & pili caprini, et pelles arietum rubricatæ, et pelles janthinæ, attulit.*

VER. SAM. (a) conjunctionum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 * ودهن للاضاءة وطيب لدهن المسح ولبخور الاصماغ * 9 وحجارة بلور وحجارة النظام للصدر
10 والبدنة * وكل حكيم فيكم يجيئون ويصنعون ما امر الله به * 11 المسكن وخباءه وغطاءه وعراه
وكلاليبه وعوارضه وعمده وقواعده * 12 والصندوق ودهوقه * والغشاء * والحجلة * 13 والمائدة ودهوقها
وجميع آنيتها * والخبز الموجه * 14 ومنارة الاضاءة وآنيتها وسرجها * ودهن الاضاءة * 15 ومذبح البخور
ودهوقه * ودهن المسح * وبخور الاصماغ * وستر باب المسكن * 16 ومذبح الصعيدة * والسرد النحاس
الذي له * ودهوقه وجميع آنيته * والحوض ومقعده * 17 وقلوع السرادق وعمده وقواعده وستر
بابه * 18 واوتاد المسكن والسرادق واطنابهما * 19 وثياب الوشي للخدمة في القدس * وثياب
القدس لهرون الامام * وثياب بنيه للامامة * 20 ثم خرج جماعة بني اسرائيل من بين يدي
موسى * 21 واتى كل امرئ مما راى فيه رايه * وكل من سخت نفسه اتى برفيعة لله لصنعة خباء
المحضر وجميع عمله وثياب القدس * 22 اتى بذلك الرجال مع النساء * ومن كان سخيا اتى باشياء
حتى اتى بشنف وشنف وخاتم وتركية وسائر آنية الذهب * وكل من عزل عزلة من
الذهب لله * 23 وكل من وجد عنده اسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وشعر مرعزي وجلود كبوش
ادم وجلود دارش اتوا به *

8 *Et oleum ad accendendum, & aromata pro oleo unctionis, & thus gummi.*
9 *Et lapides chrystalli, & lapides compositionis pro pectorali & thorace.*
10 *Et omnes sapientes in vobis venient, & facient quidquid præcepit Deus:*
11 *Habitaculum, et tentorium ejus, & operculum ejus, & ansas ejus, et tabulas ejus et transversa ejus, & columnas ejus, et bases ejus;*
12 *Et arcam, et ejus vectes, et operimentum, & velũ;*
13 *Et mensam & ejus vectes, & omnia vasa ejus, et panem propositum;*
14 *Et candelabrum illuminationis, & vasa ejus, & lucernas ejus, & oleum illuminationis,*
15 *Et altare incensi, & vectes eius, & oleum unctionis, & thus gummi, & velum portæ habitaculi;*
16 *Et altare elevationis, & craticulam æneam ipsius, & vectes eius, & omnia vasa eius, et labrum, & basim eius;*
17 *Et vela atrii, & columnas eius, & bases eius, & velum portæ eius;*
18 *Et paxillos habitaculi et atrii, & funiculos amborum,*
19 *& vestes phrygias ad ministrandum in sanctuario. Et vestes sanctitatis Haroni sacerdoti, et vestes filiorum ejᵒ pro sacerdotio.*
20 *Deinde egressi sunt cœtus filiorum Israil è conspectu Musæ.*
21 *Et attulit quilibet vir quod incidit in animũ suum: & quilibet cujus anima liberalis erat, attulit oblationem Deo ad confectionem tentorii conventûs, & omnium operum eius, & vestium sanctitatis.*
22 *Attuleruntque hæc viri cum mulieribus: & qui erat liberalis, attulit varia, adeóque attulit monile, et inaurem, et annulum, et zonam scutulatam, et omnia vasa auri. Et omnis qui segregavit segregationem ex auro Deo,*
23 *Et omnis apud quem reperta est hyacinthus, et purpura, et tinctura croci, et byssus, et pili caprarum, et pelles arietum conditæ, et pelles nigræ, attulerunt ea.*

ספר שמות : לו

adduxerunt ,æris & ,argenti elevationem elevans Omnis
24 כל־מרים תרומת כסף ונחשת הביאו את
,Sittim ligna *eo cum est inventum quo* omnis Et .Domini elevationem
תרומת יהוה וכל אשר נמצא אתו עצי שטים
sapiens mulier Omnisque .*adduxerunt servitii functionem omnem* ad
25 לכל־מלאכת העבדה הביאו : וכל־אשה חכמת־
& ,hyacinthum ,netum attulerunt &,neverũt suis manib⁹ in,corde
לב בידיה טוו ויביאו מטוה את־התכלת ואת־
mulieres omnes Et .byssum & ,cocci vermiculum ,purpuram
26 הארגמן את־תולעת השני ואת־השש : וכל־הנשים
.capras neverunt ,sapientia in *eas earum cor extulit quas*
אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את־העזים :
plenitudinum lapides & ,onychis lapides attulerunt *Prælati* Et
27 והנשאם הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים
,luminari oleum & ,aroma Et .pectorali & ,superhumerali
28 לאפוד ולחשן : ואת־הבשם ואת־השמן למאור
mulier & ,vir Omnis .aromatum suffimento & ,unctionis oleo &
29 ולשמן המשחה ולקטרת הסמים : כל־איש ואשה
opus omne ad afferendum ad ,*eos* ipsorũ cor fecerat spõtaneos quos
אשר נדב לבם אתם להביא לכל־המלאכה
filii attulerunt ,Mosch *manu in faciendum ad* ,Dominus præcepit quod
אשר צוה יהוה לעשות ביד־משה הביאו בני־
:Israel filios ad Mosch dixit Et .Domino *devotionem* Israel
30 ישראל נדבה ליהוה : ויאמר משה אל־בני ישראל
,Chur filii ,Uri filium Besalel ,nomine in Dominus vocavit ,Videte
ראו קרא יהוה בשם בצלאל בן־אורי בן־חור
,sapientia *in* Dei spiritus eum replevit Et .Jehudah *tribui*
31 למטה יהודה : וימלא אתו רוח אלהים בחכמה
cogitandũ ad Et .opere omni *in* & ,scientia *in* & ,intelligentia *in*
32 בתבונה ובדעת ובכל־מלאכה : ולחשב
.ære in & ,argento in & ,auro in faciendum ad ,cogitationes
מחשבת לעשת בזהב ובכסף ובנחשת :
faciendum ad ,*ligni artificio* in & ,complendum ad *lapidis artificio* in Et
33 ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות
ipsius corde in dedit docendum ad Et .cogitationis opere omni in
34 בכל־מלאכת מחשבת : ולהורת נתן בלבו
eos Replevit .Dan *tribui* Achisamach filium Aholiab & ,ipsum
35 הוא ואהליאב בן־אחיסמך למטה־דן : מלא אתם
,*cogitantis* & ,*fabri functionem omnem* faciendum ad ,cordis sapientia
חכמת־לב לעשות כל־מלאכת חרש וחשב
,bysso in & ,cocci vermiculo in ,purpura in & ,hyacintho in *recamantis* &
ורקם בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשש
.cogitationes cogitantes & ,*functionem omnẽ* facientes ,*texentis* &
וארג עשי כל־מלאכה וחשבי מחשבת :

CAP. XXXVI. לו

quibus ,corde sapiens vir omnis & ,Aholiab & ,Besalel fecit Et
1 ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם־לב אשר
faciendũ ad ,sciendũ ad ,*ipsis in* intelligentiam & sapientiam Dñs dedit
נתן יהוה חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשת
.Domin⁹ præcepit *quibus omnibus*,sanctitatis *servitii functionem omnem*
את־כל־מלאכת עבדת הקדש לכל אשר־צוה יהוה :

Versio VULG. LAT.

24 Argenti ærisque metalla, ob-
tulerunt Domino, lignáque
25 setim in varios usus. Sed &
mulieres doctæ, quæ neve-
rant, dederunt hyacinthum,
purpuram, & vermiculum, ac
26 byssum, Et pilos caprarum,
sponte propriâ cuncta tribu-
27 entes. Principes verò obtu-
lerunt lapides onychinos &
gemmas ad superhumerale &
28 rationale, Aromatáque &
oleum ad luminaria concin-
nanda, & ad præparandum
unguentum, ac thymiama o-
doris suavissimi componen-
29 dum. Omnes viri & mulie-
res mente devotâ obtulerunt
donaria, ut fierent opera quæ
jusserat Dominus per manum
Moysi. Cuncti filii Israël vo-
luntaria Domino dedicave-
30 runt. Dixitque Moyses ad
filios Israël, Ecce, vocavit Do-
minus ex nomine Beseleel fi-
lium Uri filii Hur de tribu
31 Juda, Implevítque eum spi-
ritu Dei, sapientiâ & intelli-
gentiâ, & scientiâ et omni do-
32 ctrinâ, Ad excogitandum,
& faciendum opus in auro &
33 argento, & ære, Sculpen-
dísque lapidibus, & opere
carpentario: quidquid fabrè
34 adinveniri potest, Dedit in
corde ejus: Ooliab quoque fi-
lium Achisamech de tribu
35 Dan: Ambos erudivit sapi-
entiâ, ut faciant opera abie-
tarii, polymitarii ac pluma-
rii, de hyacintho ac purpurâ,
coccóque bis tincto, & bysso,
& texant omnia, ac nova
quæque reperiant.

CAP. XXXVI.

1 Fecit ergò Beseleel, et Ooli-
ab, et omnis vir sapiens qui-
bus dedit Dominus sapienti-
am et intellectum, ut scirent
fabrè operari quæ in usus San-
ctuarii necessaria sunt, et quæ
præcepit Dominus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν (υ) ἀφαίρεμα, ἤνεγ-
καν ἀργύριον καὶ χαλκὸν, τὰ ἀφαι-
ρέματα κυρίῳ· καὶ παρ' οἷς εὑρέθη ξύ-
λα (φ) ἄσηπτα, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα
25 τῆς (χ) κατασκευῆς ἤνεγκαν. Καὶ πᾶσα
γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶ νή-
θειν, ἤνεγκαν νενησμένα, τὴν ὑάκινθον,
καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ
26 τὴν βύσσον. Καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς
ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν σοφίᾳ, ἔνησαν
27 τὰς τρίχας τὰς αἰγείας. Καὶ οἱ ἄρχον-
τες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγ-
δου, καὶ τοὺς λίθους τῆς πληρώσεως εἰς
28 τὴν ἐπωμίδα, (ψ) καὶ τὸ λογεῖον, Καὶ
τὰς συνθέσεις, καὶ εἰς τὸ ἔλαιον τῆς
χρίσεως, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος.
29 Καὶ πᾶς ἀνὴρ (ω) καὶ γυνὴ, ὧν ἔφερεν ἡ
διάνοια αὐτῶν εἰσελθόντας ποιεῖν πάν-
τα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε κύριος ποι-
ῆσαι αὐτὰ διὰ Μωυσῆ, ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ
30 Ἰσραὴλ ἀφαίρεμα κυρίῳ. Καὶ εἶπε Μωυ-
σῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Ἰδοὺ ἀνακέ-
κληκεν ὁ θεὸς ἐξ ὀνόματος τὸν Βεσελε-
ὴλ τὸν (α) τοῦ Οὐρίου τὸν Ὢρ, ἐκ φυλῆς
31 Ἰούδα, Καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα θεῖ-
ον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης
32 πάντων, Ἀρχιτεκτονεῖν κατὰ πάντα τὰ
ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονίας, ποιεῖν τὸ χρυσί-
33 ον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν χαλκὸν, Καὶ
λιθουργῆσαι τὸν λίθον, καὶ κατεργά-
ζεσθαι τὰ ξύλα, καὶ ποιεῖν ἐν παντὶ ἔρ-
34 γῳ σοφίας. Καὶ (β) προβιβάσαι γε ἔδω-
κεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῷ τε, καὶ τῷ Ἐλι-
ὰβ τῷ τοῦ Ἀχισαμὰχ, ἐκ φυλῆς Δάν.
35 Καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς (γ) σοφίας,
συνέσεως, διανοίας, πάντα συνιέναι ποι-
ῆσαι τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, καὶ τὰ ὑφαντὰ
καὶ ποικιλτὰ ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ, καὶ τῇ
βύσσῳ, ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας,
ποικιλίας.

MS.A. (υ) ἀφαίρεμα, ἀργύριον καὶ χαλκὸν ἤνεγκαν, τὰ ἀφαιρέματα (φ) ἄσηπτα, εἰς (χ) κατασκευῆς (ψ) καὶ εἰς τὸ λογεῖον τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἔλαιον (ω) ἡ γυνὴ, (α) τοῦ Οὐρὶ υἱοῦ Ὢρ, (β) προβιβάσαι ἔδωκεν (γ) σοφίας διανοίας, συνιέναι πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, τὰ ὑφαντὰ, καὶ τὰ ποικιλτὰ.

ΚΕΦ. λϛʹ

1 Καὶ ἐποίησε Βεσελεὴλ καὶ Ἐλιὰβ,
καὶ πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σο-
φία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, συνιέναι
ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, κατὰ τὰ ἅγια
(α) καθήκοντα, κατὰ πάντα ὅσα συν-
έταξε κύριος.

MS. A. Κεφ. λϛʹ. (α) τὰ καθήκοντα,

Et omnis (f) demens demptionem, attulerunt argentum & æs, demptiones Domino: & apud quos inventa sunt ligna imputribilia, et ad omnia opera fabricationis attulerunt. 24
Et omnis mulier sapiens mente, manibus nere, attulerunt neta, hyacinthum, & purpuram, & coccum, & byssum. 25
Et omnes mulieres, quibus visum est (g) menti earum in sapientia, neverunt pilos caprinos. 26
Et principes attulerunt lapides smaragdi, & lapides plenitudinis ad superhumerale, & rationale, 27
& (h) compositiones. Et ad oleum unctionis, & compositionem incensi. 28
Et omnis vir & mulier, quorum ferebant mens eorum, ut intrantes facerent omnia opera, quæcunque præcepit Dominus facere ea per Moysen, attulerunt filii Israel demptionem Domino. 29
Et dixit Moyses filiis Israel, Ecce revocavit Deus ex nomine Beseleel filium Urii, qui Or, de tribu Juda, 30
Et implevit eum spiritu divino sapientiæ, & intellectûs, & scientiæ omnium, 31
Ad fabricandum secundùm omnia opera architectonicæ, ad fabricandum aurum, & argentum, & æs, 32
Et operandum lapides, & operandum ligna, & faciendum in omni opere sapientiæ. 33
Et proficere dedit in mente & ei, & Eliab filio Achisamach de tribu Dan. 34
Et implevit eos sapientiâ, intellectu, mente, ut omnia scirent facere opera sancti, textilia, & varia, texere cocco, & bysso, facere omne opus architectonicum varietatis. 35

CAP. XXXVI.

Et fecit Beseleel & Eliab, & omnis sapiens mente, cui data est sapientia & scientia in his, ad sciendum ad faciendum omnia opera (a) pertinentia ad sancta, juxta omnia quæ præcepit Dominus. 1

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
1 [illegible]

Omnes qui separaverant separationem argenti & æris, attulerunt separationem Dño: & omnis apud quem inventũ est lignum hebeni pro omni opere ministerii, attulit. 24
Omnis etiã mulier sapiens corde, manibus suis nebat, & afferebãt quod nendo operatæ fuerant, *nempe* flavum sericum, & purpuram, & tincturam coccineam, & byssum tortam. 25
Omnésq; mulieres quæ cogitaverant in corde suo, sapienter neverunt pilos. 26
Principes autem attulerũt lapides berylli, & lapides consertionis pro ephod & pro thorace. 27
Et aromata, & oleum ad accendendum, & oleum unctionis, & thus suavissimum. 28
Omnis vir & mulier qui decreverant in corde suo afferre pro omni opere quod præceperat Dñs ut fieret per manum Mosis, afferebant filii Israel separationem Dño. 29
Et dixit Moses ad filios Israel, Videte quòd vocaverit Dominus nominatim Basielem filium Uri, filii Hur de tribu Juda; 30
Et impleverit eum spiritu Dei, in sapientia, & intelligentia, & scientia, & in omni opere: 31
Ad excogitandas adinventiones, ad operandum in auro, & in argento, & in ære, 32
Et in architectura lapillorum ad eos coaptandos, & in dolatura lignorum ad fabrefaciendum omne opus artificiosum. 33
Deditque in cor ejus ut docere possit, ipse & Elihab filius Ahisemach de tribu Dan. 34
Implevit eos sapientiâ cordis ad agendum omne opus fabri, artificis, & pictoris in flavo serico, & bysso, & tincturâ coccineâ, & texturâ: facientes omne opus, & excogitantes omnem adinventionem. 35

CAP. XXXVI.

Fecit itaq; Basiel & Elihab & omnis vir sapiens corde in quibus dederat Dñs sapientiam & intellectum ad sciendum & agendum omne opus & ministerium sanctuarii, quemadmodum præceperat Dominus. 1

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

24 כל דארים ארמות כסף ונחש
אתיאו ית אפרשותא קדם יי וכל
די אשתכח עמיה אעי שטין לכל
עבידת פולחנא איתיאו: 25 וכל
אתתא חכימת לבא בידהא מעזלא
ומיתן כד עזל ית תכלא ית ארגונא
26 ית צבע זהורי וית בוצא: וכל
נשיא דאתרעי לבהון עמהן בחוכמא
27 עזלן ית מעזיא: ורברביא איתיו
ית אבני בורלא וית אבני
אשלמותא לשקעא באפודא
28 ובחושנא: וית בוסמא וית משחא
לאנהורותא ולמשחא דרבותא
29 ולקטורת בוסמיא: כל גבר ואתתא
דאתרעי לבהון יתהון לאיתאה
לכל עבידתא די פקיד יי למעבד
30 בידא דמשה איתיאו בני ישראל
נדבתא קדם יי: ואמר משה לבני
ישראל חזו דרבי יי בשום בצלאל
31 בר אורי בר חור לשבטא דיהודה
ואשלים עמיה רוח נבואה מן
32 קדם יי בחכמתא בסוכלתנו ובמדע
33 ובכל עבידא: ולאלפא אומנן
למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא
34 ובאומנות אבן טבא לאשלמא
ובנגרות אעא למעבד בכל עבידת
35 אומנן: ולאלפא יהב בלביה הוא
ואהליאב בר אחיסמך לשבטא
דדן: אשלים עמהון חכימות לבא
למעבד כל עבידת נגר ואומן
בתכלא ובארגונא בצבע זהורי
ובבוצא ומחי עבדי כל עבידא
ומלפי אומנון: לו
1 ועבד בצלאל ואהליאב וכל גבר
חכים לבא דיהב יי חוכמתא
וסוכלתנותא בהון למדע למעבד
ית כל עבידת פולחן קודשא
לכל די פקד יי:

Targum Onkelos.

24 Omnis qui ſeparavit primitias argenti & æris, obtulerunt primitias coram Dño: & omnis apud quem inventa ſunt ligna ſetim, ad omne opus miniſterii,
25 obtulerunt. Omníſq; mulier ſapiens corde manibus ſuis nebat: & adducebant hyacinthũ, purpuram, coccinũ, & byſſum,
26 quæ neverant. Et omnes mulieres, quæ volebant cum ſapientia cordis earũ, nebant pi-
27 los caprarũ. Principes autem obtulerunt lapides onychinos, & lapides ad implendas cælaturas quæ erant in ſuperhume-
28 rali & in rationali. Et aromata, & oleum; ad luminaria, & ad oleum unctionis, & ad thy-
29 miama aromatum. Omnis vir & mulier qui voluerunt ex corde ſuo; ut offerrent ad omne opus, quod præceperat Dñs fieri per manum Moyſi: obtulerunt filii Iſrael voluntariè
30 coram Domino. Dixítq; Moyſes filiis Iſrael; Videte quòd vocavit Dominus ex nomine, Beſeleel filiũ Uri filii Hur, de
31 tribu Juda. Et implevit eum ſpiritu *prophetiæ* à facie Domini: ſapientiâ, intelligentiâ
32 & ſcientia, in omni opere. Et ut diſcat artes: ut faciat in auro
33 & argento, & ære. Et in arte gemmaria, ut gemmis cælaturas impleat, & in opere fabri lignarii: ut faciat in omni ope-
34 re artificis. Et ut doceat, dedit in corde ejus: ipſe, & Ooliab filius Achiſamech, de tribu
35 Dan. Implevit eos ſapientiâ cordis, ut faciant in omni opere capentarii & artificis; & polymitarii in hyacintho & purpura, in coccino, & in byſſo, & textoris: *facientes omne opus* & *docentes* artifices.

CAP. XXXVI.

1 FEcítque Beſeleel et Ooliab, & omnis vir ſapiens corde, quibus dedit Dominus ſapientiam & intelligentiam; ut facerent omne opus miniſterii ſanctuarii: juxta omnia quæ præcepit Dominus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

24 *Omnis quoque óſſerens oblationem elevationis, argenti, et æris attulit oblationem Domino: omnis præterea apud quem inventa ſunt ligna Setim in opus miniſterii, attu-*
25 *lit. Et omnis mulier ſapiens corde manibus ſuis nevit, & et attulit netum, hyacinthum, et purpuram, et coccum dibaphum, et byſſum.*
26 *Omneſq; mulieres quarum cor extulerat ipſas in ſapientia, neverunt pilos caprinos.*
27 *Principes autem attulerunt lapides onychinos, et lapides (b) inſititios pro ephod & rationali.*
28 *Et aromata, et oleum luminaris, & pro oleo unctionis, et pro incenſo odorifero.*
29 *Omnes autem viri et mulieres quorũ cor erat ſpontaneum, attulerunt in omne opus id quod præceperat Dominus faciendum per manum Moſis. Obtulerunt filii Iſrael voluntaria munera Domino.*
30 *Et dixit Moſes filiis Iſrael, Videte, vocavit Dominus ex nomine Beſeleel filium Hor de tribu Juda;*
31 *Et replevit eum ſpiritu Dei in ſapientia, et intelligentia, et ſcientiâ, et in omni opere;*
32 *Et ad excogitandum artificia, ad operandum in auro, in argento, et ære;*
33 *Et in fabrefactura lapidis ad (c) ſculpendum, et in fabrefactura ligni ad faciendum omne opificium artificioſum.*
34 *Atq; ut doceret dedit in cor ipſius et Eliab filii Achiſamach de tribu Dan.*
35 *Implevit eos ſapientiâ cordis, ut faciant omne opus, fabri, plumarii, et acupictoris in hyacintho, in purpura, et cocco dibapho, et in byſſo; Textoris quoque fecerunt omne opus, et varia artificia excogitârunt.*

CAP. XXXVI.

1 E*T fecit Beſeleel, et Eliab, cæteriq; omnes ſapientes corde, quibus dederat Dominus ſapientiam, et intelligentiam ut ſcirent facere omne opus in uſum ſanctuarii juxta omnia quæ præceperat Dominus.*

VER. SAM. (b) completionum (c) aptè inſerendum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * وكل من رفع رفيعة من فضة او نحاس اتي بها الله * وكل من وجد عنده حسب سنط لجميع
25 صنعة العمل اتي به * وكل امراة تحسن بان تغزل بيدها اتت بالاسمانجون والارجوان وصبغ
26 القرمز والعشر مغزولا * وكل امراة بلغ من بصرها غزل المرعزي غزلته * والاشراف اتوا بحجارة
28 البلور وحجارة النظام للصدرة والبدنة * والطيب والدهن للاضاءة ودهن المسح والبخور
29 المصموغ * كذلك كل رجل وامراة سخت انفسهم ان ياتوا بشي لجميع الصناعة التي امر الله
30 بان تصنع على يد موسي اتوا به سخاء لله * ثم قال موسي لبني اسرائيل . انظروا ان الله قد
31 نوه باسم بصلائيل بن اوري بن حور من سبط يهودا * واكمل فيه علما من عنده بحكمة
32 وفهم ومعرفة بجميع الصنائع * وحذقا بالمهن بصناعة الذهب والفضة والنحاس . وخرط حجارة
33 الجوهر للنظام * ونجر الخشب وعمل سائر صنائع المهن * والعلم بالتعليم جعل في قلبه هو
35 واهلياب بن اخيسامك لسبط دان * واكمل في قلوبهما الحكمة في ان يصنعا كل صنعة استاذ
وحاذق وراقم في الاسمانجون والارجوان وصبغ القرمز والعشر وصنعة الحائك . فهما صانعا كل
صنعة وحاذقان بالمهن *

* الفصل السادس والثلثون *

1 * فليصنع بصلائيل واهلياب وسائر الحكماء ممن جعل الله فيهم الحكمة وفهما ان يعرفوا ويعملوا
جميع صنعة اعمال القدس حسب ما امر الله به *

Et omnis qui obtulit oblationem ex argento aut ære, attulit eam Deo: & omnis apud quẽ repertum eſt lignum Santum ad omne artificium operis, attulit illud. 24
Et omnis mulier perita nendi manu ſuâ, attulit hyacinthum, et purpuram, et tincturam croci, et byſſum netam. 25
Et omnis mulier perſpicax in nendo pilos caprarum, nevit illos. 26
Nobiles autem attulerunt lapides chryſtalli, & lapides compoſitionis pro pectorali et thorace, 27
Et thymiama, et oleum ad accendendum, & oleum unctionis, & incenſum gummi. 28
Sic quilibet vir, & mulier qui libenti animo attulerunt aliquid ad omne opus quod præceperat Deus ut fieret per manum Muſæ, attulerunt ſponte Deo. 29
Deinde dixit Muſa filiis Iſrail, Videte quòd Deus vocârit nomine Baſlail filium Uri, filii Hur de Tribu Juda, 30
Et compleverit in illo ſcientiam à ſe inditam *cum ſapientia, & intellectu, et peritia in omnibus artibus:* 31
Et ſagacitatem in peritia artis auri, & argenti, & æris, et ſculpturæ lapidum gemmeorum ad compoſitionem: 32
Et fabrefactione lignorum, & exercitio omnium artium ſagacitatis. 33
Et ſcientiam cum arte docendi poſuit in corde ipſius et Abliab filii Abiſamach de tribu Dan. 34
Et complevit in cordibus amborum ſapientiam, ut efficiant omne opus Magiſtri, et Periti, et Phrygionis in hyacintho, et purpura, et tincturâ croci, & byſſo, eo arte textoris. Ambo facientes omnem artem, et periti ambo in ſagaciter indagando. 35

CAP XXXVI.

*F*Aciant igitur Baſlail & Abliab, et omnes ſapientes in quibus poſuit Deus ſapientiam et intelligentiam, ut ſciant et faciant omne artificium operum ſanctuarii, ſecundùm id quod præcepit Deus.* 1

ספר שמות : לו

virum omnem ad & ,Aholiab ad & ,Besalel ad Mosch clamavit Et
2 ויקרא משה אל־בצלאל ואל־אהליאב ואל כל־איש
quem omnem,ejus corde in sapientiam Dñs dedit cui ,corde sapientem
חכם־לב אשר נתן יהוה חכמה בלבו כל אשר
,illam faciendum ad functionem ad appropinquandū ad ,ej' cor eū extulit
נשאו לבו לקרבה אל־המלאכה לעשת אתה:
filii attulerant quam elevationem omnem Mosch facie à tulerunt Et
3 ויקחו מלפני משה את כל־התרומה אשר הביאו בני
ipsi & :illam faciendum ad ,sanctitatis servitii functionem ad ,Israel
ישראל למלאכת עבדת הקדש לעשת אתה והם
omnes venerunt Et.matutino in matutino in devotionē adhuc eum ad attulerunt
4 הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר: ויבאו כל־
vir vir :sanctitatis functionem omnem facientes ,sapientes
החכמים העשים את כל־מלאכת הקדש איש־איש
:dicendo Mosch ad dixerunt Et ,facientes ipsi quam sua functione à
5 ממלאכתו אשר־המה עשים: ויאמרו אל־משה לאמר
quam functionem ad ,servitii sufficientia præ offerendo populus Multiplicātes
מרבים העם להביא מדי העבדה למלאכה אשר־
fecerunt transire & ,Mosch præcepit Et .illam faciendum ad Dñs præcepit
6 צוה יהוה לעשת אתה: ויצו משה ויעבירו
functionem ultrà faciant ne ,mulier & Vir :dicēdo,castrametatione in vocē
קול במחנה לאמר איש ואשה אל־יעשו־עוד מלאכה
functio Et .adducendo ab popul' est prohibit' Et .sanctitatis elevationē ad
7 לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא: והמלאכה
,illam faciendum ad ,functionem omnem ad earum sufficientia erat
היתה דים לכל־המלאכה לעשות אתה
,functionem facientibus in,corde sapiēs omnis fecerunt Et.superabundandū &
8 והותר: ויעשו כל־חכם־לב בעשי המלאכה
,purpura & ,hyacintho & ,retorta bysso ,cortinas decem ,tabernaculum
את־המשכן עשר יריעת שש משזר ותכלת וארגמן
Longitudo .eas fecit cogitantis opere :Cherubim ,cocci vermiculo &
9 ותולעת שני כרבים מעשה חשב עשה אתם: ארך
quatuor latitudo & ,cubito in viginti & octo ,unius cortinæ
היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע
conjunxit Et.cortin's omnibus una Mensura .unius cortinæ ,cubito in
10 באמה היריעה האחת מדה אחת לכל־היריעת: ויחבר
conjunxit cortinas quinq; & ,unam ad unam cortinas quinque
את־חמש היריעת אחת אל־אחת וחמש יריעת חבר
labio super hyacinthi laqueolos fecit Et .unam ad unam
11 אחת אל־אחת: ויעש ללאת תכלת על שפת
labio in fecit sic :conjunctione in extremitate ab ,unius cortinæ
היריעה האחת מקצה במחברת כן עשה בשפת
Laqueolos Quinquaginta .secundæ conjunctione in ,extremæ cortinæ
12 היריעה הקיצונה במחברת השנית: חמשים ללאת
extremo in fecit laqueolos quinquaginta & ,una cortina in fecit
עשה ביריעה האחת וחמשים ללאת עשה בקצה
unam laqueoli oppositi :secundæ conjunctione in quæ cortinæ
היריעה אשר במחברת השנית מקבילת הללאת אחת
conjunxit & ,auri uncinos quinquaginta fecit Et unam ad
13 אל־אחת: ויעש חמשים קרסי זהב ויחבר
.unum tabernaculū fuit &,uncinis in unam ad unam cortinas
את־היריעת אחת אל־אחת בקרסים ויהי המשכן אחד:

Versio VULG. LAT.

2 Cúmque vocâsset eos Moy-
ses, & omnem eruditum
virum, cui dederat Domi-
nus sapientiam, & qui
sponte suâ obtulerant se ad
3 faciendum opus, Tradidit
eis universa donaria filio-
rum Israel. Qui cùm in-
starent operi, quotidie ma-
nè vota populus offerebat.
4 Undè artifices venire com-
5 pulsi, Dixerunt Moysi;
Plus offerebat populus quàm
6 necessarium est. Jussit er-
gò Moyses præconis voce
cantari: Nec vir nec mu-
lier quidquam offerat ultrà
in opere Sanctuarii. Sícque
cessatum est à muneribus
7 offerendis, Eò quòd ob-
lata sufficerent & supera-
8 bundarent. Fecerúntque
omnes corde sapientes ad
explendum opus tabernacu-
li, cortinas decem de bys-
so retorta, & hyacintho,
& purpurâ, coccóque bis
tincto, opere vario, &
9 arte polymitâ. Quarum u-
na habebat in longitudine
viginti octo cubitos, & in
latitudine quatuor. Una
mensura erat omnium cor-
10 tinarum. Conjunxítq; cor-
tinas quinque, alteram al-
teri, & alias quinque sibi
11 invicem copulavit. Fecit
& ansas hyacinthinas in o-
ra cortinæ unius ex utroque
latere, & in ora cortinæ
12 alterius similiter, Ut con-
tra se invicem venirent
ansæ, & mutuò jungeren-
13 tur. Undè & quinquaginta
fudit circulos aureos, qui
morderent cortinarum an-
sas, & fieret unum taber-
naculum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ ἐκάλεσε Μωυσῆς (β) Βεσελεὴλ καὶ Ἐλιὰβ, καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν σοφίαν, ᾧ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἑκουσίως βουλομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε συντελεῖν αὐ-
3 τά. Καὶ ἔλαβον παρὰ Μωυσῆ πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν αὐτά. καὶ αὐτοὶ προσεδέχοντο ἔτι τὰ προσφερόμενα παρὰ τῶν φερόντων (γ) τὸ πρωΐ.
4 Καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κατὰ τὸ
5 αὐτοῦ ἔργον, (δ) ὃ εἰργάζοντο αὐτοί. Καὶ (ε) εἶπε πρὸς Μωυσῆν, Ὅτι πλῆθος φέρει ὁ λαὸς (ζ) κατὰ τὰ ἔργα ὅσα συνέτα-
6 ξε κύριος ποιῆσαι. Καὶ προσέταξε Μωυσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ, λέγων, Ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηκέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ
7 λαὸς ἔτι προσφέρειν. Καὶ τὰ ἔργα (η) ἦν αὐτοῖς ἱκανὰ εἰς τὴν κατασκευὴν ποι-
8 ῆσαι, καὶ προσκατέλιπον. (θ) Καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς ἐν τοῖς ἐργαζομένοις τὰς στολὰς τῶν ἁγίων, αἵ εἰσιν Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. καὶ (ι) ἐποίησε τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσίου τρίχες, ὥστε συνυφάναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ τῇ πορφύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ διανενησμένῳ, (κ) καὶ τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησαν αὐτό· ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν (λ) μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα (μ) συμπεπλεγμένα καθ' ἑαυτό· ἐξ αὐτοῦ (ν) ἐποίησαν αὐτὸ κατὰ τὴν αὐτοῦ ποίησιν ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν ἀμφοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου συμπεπορπημένους καὶ περισεσιαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους καὶ ἐκκεκολαμμένους ἐκκόλαμμα σφραγῖδος ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος, λίθους μνημοσύνου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

Et vocavit Moyses Beseleel, & Eliab, & omnes habentes sapientiam, cui dedit Deus scientiam in corde, & omnes qui sponte vellent ire ad opera, ut consummarent ea.
3 Et acceperunt à Moyse omnes (b) demptiones, quas attulerant filii Israel ad omnia opera sancti, ad faciendum ea. Et ipsi recipiebant adhuc quæ offerebantur ab offerentibus (c) manè.
4 Et accesserunt omnes sapientes, facientes opera sancti, unusquisque juxta opus suum, quod ipsi operabantur.
5 Et (d) dixit ad Moysen, Quia multum affert populus (e) secundùm opera quæcunque præcepit Dominus facere.
6 Et constituit Moyses, & per præconem pronunciavit in castris, dicens, Vir & mulier non adtrà operentur in primitias sancti. Et prohibitus est populus ultrà offerre.
7 Et opera erant eis sufficientia ad fabricationem ad faciendum: & superfuerunt.
8 Et fecit omnis sapiens, in iis qui operabantur stolas (f) sanctorum, quæ sunt Aaron sacerdoti, sicut præcepit Dominus Moysi. Et fecit superhumerale ex auro, & hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, & bysso tortâ. Et sectæ sunt laminæ auri capilli, ut contexerentur cum hyacintho, et purpurâ, & cum cocco neto, & bysso tortâ: opus textile fecerunt illud: superhumeralia continentia ex utrisque (g) partibus, opus textile ad invicem (h) complicata ad seipsum. Ex eo fecerunt illud secundùm ipsius facturam, ex auro, & hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, et bysso tortâ, sicut præcepit Dominus Moysi. Et fecerunt utrosque lapides smaragdi, constrictos, et conclusos auro. Sculptos, et excisos excisione sigilli ex nominibus filiorum Israel. Et imposuit eos super humeros superhumeralis, lapides memorialis filiorum Israel, sicut præcepit Dominus Moysi.

MS.A. (β) τὸν Βεσελεὴλ (γ) τὸ πρωῒ πρωΐ. Καὶ παρεγίνοντο (δ) ὃ αὐτοὶ ἠργάζοντο. (ε) εἶπαν πρὸς Μωυσῆν, λέγοντες, Ὅτι (ζ) παρὰ τὰ (η) ἱκανὰ ἦν αὐτοῖς (θ) Καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς (ι) ἐποίησαν (κ) καὶ σὺν τῇ (λ) μερῶν αὐτοῦ, ἔργον (μ) συμπεπλεγμένον (ν) ἐποίησαν ἐκ χρυσίου,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

Et convocavit Moses Bassielem & Elihab: 2
omnémq; virú sapientem corde in cujus cor
indiderat Dñs sapientiam, omnem inquam e-
um qui aliquid meditat' fuerat in corde suo,
ut accederet ad opus ut perficeret illud. Ac- 3
ceperúntq; à conspectu Mosis omnem sepa-
rationem quam attulerant filii Israel ad fa-
brefactionem tabernaculi temporis: ut illud
perficerent, & illi quidem afferebant adhuc
ad ipsum separationes à matutino ad matu- 4
tinum. Et attulerunt omnes sapientes qui fa-
ciebant opus sanctuarii quisq; ex opere quod
ipsi faciebant. Dixerúntq; ad Mosen, Exce- 5
dit populus in afferendo; satis habetur ope-
ris pro re quam præcepit Dñs faciendā. Im- 6
peravit ergò Moses, & proclamaverunt præ-
cones in castris, atque dixerunt; Vir aut mu-
lier ne faciant ultrà opus ad separationē pro
sanctuario: & destiterunt populus ab affe- 7
rēdo. Nam materia jam aderat sufficiens uni- 8
verso operi perficiendo, imò superabunda-
vit. Fecerūt ergò omnes sapiētes corde & qui
vacabant operi, tabernaculū decē cortinarū
ex bysso torta, flavo serico, & purpura, &
tincturâ coccinea: cherub opere artificis fe- 9
cerunt illas. Longitudo cortinæ unius viginti
octo erat cubitorum, & latitudo cortinæ uni-
us quatuor cubitorum; mensura eadem omni- 10
bus cortinis. Et copulârunt quinq; cortinas
simul, & quinq; cortinas copulârunt alteram 11
cum altera. Et fecerunt ansas flavo-sericeas
super limbum cortinæ unius ex latere com-
missuræ, itidem fecerunt in limbo cortinæ 12
latere commissuræ alterius. Quinquaginta an-
sulas fecerunt cortinæ uni, & quinquaginta
ansulas fecerūt in latere cortinæ uni' in com-
missura altera: oppositæq; erāt ansæ una è re- 13
gione alteri'. Fecerūt etiā quinquaginta glo-
bulos aureos, & copulaverūt cortinas unā cū
altera, globulis: factūq; est tabernaculū, unū.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

וקרא משה לבצלאל ולאהליאב
ולכל גבר חכים לבא די יהב יי
חוכמתא בלביה כל דאתרעי לביה
למקרב לעבידתא למעבד יתה:
ונסיבו מן קדם משה ית כל
אפרשותא די אתיאו בני ישראל
לעבידת פולחן קודשא למעבד יתה
ואנון מיתן ליה עוד נדבתא בצפר
בצפר: ואתו כל חכימיא דעבדין ית
כל עבידת קודשא גבר גבר
מעבידתיה דאנון עבדין: ואמרו
למשה למימר מסגן עמא לאתאה
מסת פולחנא לעבידתא דפקיד
למעבד יתה: ופקיד משה ואעברו
כרוז במשריתא למימר גבר ואתא
לא יעבדון עוד עבידתא לאפרשות
קודשא ופסק עמא מלאיתאה:
ועבידתא הות מסת לכל עבידתא
למעבד יתה ויתרת: ועבדו כל
חכימי לבא בעבדי עבידתא ית
משכנא עשר יריען דבוץ שזיר
ותכלא וארגונא וצבע זהורי צורת
כרובין עובד אומן עבד יתהון:
אורכא דיריעתא חדא עשרין ותמני
אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא
חדא משחתא חדא לכל יריעתא:
ולפף ית חמש יריען חדא עם חדא
וחמש יריען לפף חדא עם חדא:
ועבד ענובין דתכלא על ספתא
דיריעתא חדא מסטרא בית לופי
כן עבד בספתא דיריעתא בסטרא
בית לופי תנינא: חמשין ענובין עבד
ביריעתא חדא וחמשין ענובין עבד
בסטרא דיריעתא דבית לופי תנינא
מכונן ענוביא חדא לקבל חדא:
ועבד חמשין פורפין דדהב ולפף
ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא
והוה משכנא חד:

Targum Onkelos.

2 Vocavitq; Moyses Beseleel & Ooliab, et omnē virū sapientē corde, in cuj⁹ corde dedit Dn̄s sapientiā: & omnē qui sponte
3 se obtulit, ad faciendū opus. Et tulerunt de conspectu Moysi, omnes primitias quas obtulerāt filii Israel, ad opus ministerii sanctuarii, ut facerent illud: ipsi quoq; offerebāt ei munera voluntaria, mane mane:
4 Veneruntq; omnes sapientes, qui faciebāt omne op⁹ sanctuarii, unusquisq; ab opere suo
5 quod ipsi faciebant. Et locuti sunt ad Moysen dicentes; Plus offert popul⁹, quā necessarium est ad opus ministerii; quod præcepit Dn̄s ut facerent illud.
6 Præcepitq; Moyses, & transire fecerunt præconem per castra, dicentē: Vir et mulier non faciant ultrà opus ad primitias sanctuarii: Cessavitq; populus
7 à munerib⁹ offerendis. Et quod factū erat, sufficiebat ad omne opus quod faciendū erat: &
8 superabundabat. Fecerúntque omnes sapientes corde, de his qui faciebāt opus tabernaculi, decem cortinas: de bysso retortā, & hyacintho & purpura, & coccino; cum figuris Cherubim, opere artificis fecit eas.
9 Longitudo unius cortinæ viginti & octo cubitorū erat, & latitudo quatuor cubitorum: mensura una erat omniū cor-
10 tinarū. Conjunxitq; quinque cortinas, unā cū alia: et quinq; cortinas alias conjunxit unam
11 cum alia. Fecitq; ansas ex hyacintho in ora cortinæ unius, in latere quo jungenda erat: & sic fecit in ora cortinæ alterius, in latere quo jungenda e-
12 rat. Quinquaginta ansas fecit in cortina una: & quinquaginta ansas fecit in lätere cortinæ alterius quo jungenda e-
13 rat: erant enim ansæ una è regione alterius. Fecitq; quinquaginta fibulas aureas: & conjunxit cortinas unam cum alia fibulis; & factum est tabernaculum unum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et vocavit Dominus Beseleel, 2
et Eliab; et omnem virum sapientem corde in quorū corde dederat Dominus sapientiam, omnes qui extulerant cor suum ut accederent ad opus fa-
ciendum. Et sustulerunt à fa- 3
cie Mosis omnem oblationem quam attulerant filii Israel ad opus ministerii Sanctuarii ut facerent illud: ipsi etiam afferebāt adhuc ad eum spontanea munera singulis matuti-
nis, Veneruntq; omnes sapien- 4
tes facientes omne genus operum Sanctuarii, unusquisque ab opere suo quod ipsi facie-
bant. Et locuti sunt Mosi, di- 5
centes, Multa populus offert ultrà id quod sufficit ministerio operis quod præcepit
Dominus faciendum. Tum 6
præcepit Moses, vocemq; penetrare fecit per castra, dicentem; Vir & mulier non faciant ampliùs opus in oblationem Sanctuarii: finemq; fecit populus afferendi. Et 7
materia fuit ipsis sufficiēs ad omne opus ut facerent illud,
& superbundarent. Et fece- 8
runt omnes sapientes corde inter artifices operum, tabernaculū: fecerunt decem cortinas ex bysso recortâ, hyacintho, et purpurâ, et cocco bis tincto (a) Cherubim operis
plumarii fecit eas. Longitu- 9
do cortinæ unius decem erat & octo cubitorum, & latitudo quatuor cubitorum cortinæ uni⁹: mensura una erat omni-
bus cortinis. Et junxit quin- 10
que cortinas unam ad alte-
ram. Fecit etiam ansulas hy- 11
cinthinas super oram cortinæ unius in extremitate in commissura; sic fecit in ora cortinæ extremæ in cōmissura se-
cunda. Quinquaginta ansas 12
fecit in cortina una, & quinquaginta ansas fecit in extremitate cortinæ quæ est in commissura secunda, oppositæ erant ansæ una ad alteram.
Fecit quoque quinginta cir- 13
culos aureos, & junxit cortinas unam ad alteram cum circulis, fuitq; tabernaculum unum.

VER. SAM. (a) Picturas

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * ثم نادي بهما وبساير الحكماء الذين جعل الله فيهم الحكمة * كل من راي رايه في التقدم الي
الصنعة ليعمل فيها. فقبضوا من قدام موسي جميع الرفيعة التي جاء بها بنو اسرايل لصنعة
3 عمل القدس ليعمل منها * وعاد القوم في ان ياتوه مما يسخون به في الغداة * حتي اتي جميع
4 الحكماء الصانعين صنعة القدس كل امري منهم من فن صنعته التي يصنعونها * فقالوا لموسي
5 القوم مكثرون من ان ياتوا بافضل من كفاية عمل الصنعة التي امر الله بان تعمل * فامر موسي
6 فنودي بصوت في المعسكر قولا. كل رجل وامراة لا ياتوا بشي بعد هذا من رفيعة القدس
7 فامتنع القوم من المجي بشي * وكان فيما اتوا به كفاية لجميع الصنعة التي عملت منه
8 ووصل * فصنع كل حكيم من الصانع نفس المسكن عشر شقق من عشر مشزور واسمانجون
9 وارجوان وصبغ قرمز. صورا صنعة حاذق صنعوها * طول كل شقة ثمان وعشرين ذراعا في عرض
10 اربع اذرع. مساحة واحدة لكل الشقق * وخيط خمس شقق الواحدة الي الاخري. وخمس شقق
11 خيطها وجعل الواحدة منها الي حاشية الاخري * وعمل عري اسمانجون علي حاشية الشقة الواحدة
12 من طرف المخيطة. وكذلك صنع بحاشية الشقة المطرقة من المخيطة الثانية * صنع خمسين عروة في
13 حاشية الشقة الواحدة. وخمسين عروة في طرف الشقة التي في المخيطة الثانية متقابلات * وعمل
خمسين شظية ذهب ولفق الشقاق كل واحدة منها الي الاخري بالشظايا. فصار ذلك مسكنا واحدا

Deinde accersivit ambos cum omnibus sapientibus in quibus collocavit Deus sapientiam, & omnibus quibus sponte visum est ut accederent ad opus peragendum: et acceperunt à conspectu Musæ omnem oblationem quam attulerant filii Israil ad fabricam operis sanctuarii, ut construere- 2
tur ex ipsa. Et adhuc plebs afferebant 3
ei quod liberaliter largiebantur, mane.
Ita ut venirent omnes sapientes facientes 4
opus sanctuarii, quilibet ex ipsis secundùm speciē artis suæ quam faciebat, Di- 5
cebántque Musæ; Populus excedunt in afferendo plusquam requiritur ad complendū opus quod jussit Deus fieri. Præ- 6
cepitque Musa, & indictus est voce per castra sermo. Nullus vir aut mulier afferat quicquam posthac ex oblatione sanctuarii. Et cohibuit se populus ab afferenda re ulla. Nam quod attulerant fu- 7
it sufficiens omni operi quod factum est
ex ipso, & superfuit. Fecit ergò quili- 8
bet in artibus ipsummet habitaculum decem cortinas de bysso retorta, et hyacintho, et purpura, & tinctura croci, Picturas ar-
tificio sagacissimâ fecerunt eas. Longitu- 9
do cujuslibet cortinæ erat viginti & octo cubitorum, et latitudo quatuor cubitorum, unam mensuram habebant omnes cortinæ.
Et consuit quinque cortinas unam cum al- 10
tera, & quinque cortinas consuit, & po-
suit unam ex eis ad marginē alteri⁹. Et 11
fecit ansas hyacinthi super marginem cortinæ uni⁹ ab extremitate illi⁹ quæ consuta erat: et sic fecit margini cortinæ positæ
ad latus secundæ consutæ. Fecit quin- 12
quaginta ansas in ora cortinæ unius, & quinquaginta ansas in extremitate cortinæ quæ est in consuta secunda, sese respi-
cientes. Et fecit quinquaginta orbiculos 13
auri, & copulavit cortinas unamquamque ex eis cum alia, orbiculis: & factum est illud, habitaculum unum.

ספר שמות : לו

undecim :tabernaculum super *tentorio caprarum* cortinas fecit Et
14 ויעש יריעת עזים לאהל על־המשכן עשתי־עשרה
,*cubito in* triginta unius *cortinæ* Longitudo .*eas* fecit cortinas
15 יריעת עשה אתם : ארך היריעה האחת שלשים באמה
una Mensura .unius cortinæ latitudo cubitorum quatuor &
וארבע אמות רחב היריעה האחת מדה אחת
,seorsum cortinas quinque conjunxit Et .cortinis undecim
16 לעשתי עשרה יריעת : ויחבר את־חמש היריעת לבד
super quinquaginta laqueolos fecit Et .seorsum cortinas sex &
17 ואת־שש היריעת לבד : ויעש ללאת חמשים על
fecit laqueolos quinquaginta &:cōjūctione in extremæ cortinæ *labio*
שפת היריעה הקיצנה במחברת וחמשים ללאת עשה
æris uncinos fecit Et .secundæ *conjungentis* cortinæ *labio super*
18 על־שפת היריעה החברת השנית : ויעש קרסי נחשת
fecit Et .*unum existendum ad* ,*tentorium* conjungendum ad ,quinquaginta
19 חמשים לחבר את־האהל להית אחד : ויעש
operimentum & ,rubricatis arietum pellibus tentorio operimentum
מכסה לאהל ערת אילם מאדמים ומכסה
tabernaculo tabulas fecit Et .*desuper* taxorum pellibus
20 ערת תחשים מלמעלה : ויעש את־הקרשים למשכן
,tabulæ longitudo cubitorum Decem .stantes Sittim lignis
21 עצי שטים עמדים : עשר אמת ארך הקרש
Duæ .unius tabulæ latitudo cubiti dimidii & ,cubiti &
22 ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד : שתי
omnibus fecit sic :*unam ad una incastratæ* uni tabulæ *manus*
ידת לקרש האחד משלבת אחת אל־אחת כן עשה לכל
viginti ,tabernaculo tabulas fecit Et .tabernaculi tabulis
23 קרשי המשכן : ויעש את־הקרשים למשכן עשרים
bases quadraginta Et .austrum ad meridiei *angulum* ad tabulas
24 קרשים לפאת נגב תימנה : וארבעים אדני־
sub bases Duas .tabulis viginti sub fecit argenti
כסף עשה תחת עשרים הקרשים שני אדנים תחת־
tabula sub bases duas & ,ejus *manibus* duabus una tabula
הקרש האחד לשתי ידתיו ושני אדנים תחת־הקרש
angulum ad ,*secundæ* tabernaculi *costæ* Et .ejus *manibus* duabus ,una
25 האחד לשתי ידתיו : ולצלע המשכן השנית לפאת
,argenteas earum bases quadraginta Et .tabulas viginti fecit ,*aquilonis*
26 צפון עשה עשרים קרשים : וארבעים אדניהם כסף
tabula sub bases duas & ,una tabula sub bases duas
שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש
.tabulas sex fecit ,*mare ad* tabernaculi lateribus Et .*una*
27 האחד : ולירכתי המשכן ימה עשה ששה קרשים :
.lateribus in tabernaculi *costis* fecit tabulas duas Et
28 ושני קרשים עשה למקצעת המשכן בירכתים :
,ejus caput ad *consummatæ erunt* pariter & ,*infra ab* geminatæ fuerunt Et
29 והיו תואמם מלמטה ויחדו יהיו תמים אל־ראשו
.angulis duobus ipsis ambabus fecit sic :unum annulum ad
אל־הטבעת האחת כן עשה לשניהם לשני המקצעת :
:bases sedecim ,argenteæ earum bases & ,tabulæ octo fuerunt Et
30 והיו שמנה קרשים ואדניהם כסף ששה עשר אדנים
.*una tabula* sub *bases duæ bases duæ*
שני אדנים שני אדנים תחת הקרש האחד :

Versio VULG. LAT.

14 Fecit & saga undecim de pi-
lis caprarum ad operiendum
15 tectum tabernaculi. Unum
sagum in longitudine habe-
bat cubitos triginta, & in la-
titudine cubitos quattuor :
unius mensuræ erant omnia
16 saga. Quorum quinque jun-
xit seorsum, & sex alia sepa-
17 ratim. Fecitq; ansas quinqua-
ginta in ora sagi unius, &
quinquaginta in ora sagi al-
terius,ut sibi invicem junge-
18 rentur. Et fibulas æneas quin-
quaginta, quibus necteretur
tectum, ut unum pallium ex
19 omnibus sagis fieret. Fecit &
opertorium tabernaculi de
pellibus arietum rubricatis :
aliúdq; desuper velamentum
20 de pellibus ianthinis. Fecit
& tabulas tabernaculi de li-
21 gnis Setim stantes. Decem cu-
bitorum erat longitudo ta-
bulæ unius : & unum ac se-
mis cubitum latitudo retine-
22 bat. Binæ incastraturæ erant
per singulas tabulas, ut altera
alteri jungeretur. Sic fecit in
omnibus tabernaculi tabulis.
23 E quibus viginti ad plagam
Meridianam erant contra
24 Austrum, Cum quadraginta
basibus argenteis. Duæ bases
sub una tabula ponebantur
ex utraque parte angulorum,
ubi incastraturæ laterum in
25 angulis terminantur. Ad pla-
gam quoque tabernaculi, quæ
respicit ad Aquilonem, fecit
26 viginti tabulas, Cum qua-
draginta basibus argenteis,
duas bases per singulas tabu-
27 las. Contra Occidentem ve-
rò, id est, ad eam partem ta-
bernaculi, quæ mare respicit,
28 fecit sex tabulas, Et duas a-
lias per singulos angulos ta-
29 bernaculi retró. Quæ junctæ
erant à deorsum usque sur-
sum, & in unam compagi-
nem pariter ferebantur. Ita
fecit ex utraque parte per an-
30 gulos : Ut octo essent simul
tabulæ, & haberent bases ar-
genteas sedecim, binas scilicet
bases sub singulis tabulis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

(ξ) κ̀ ἐποίησαν λογεῖον, ἔργον ὑφαντὸν (ο) ποικιλίᾳ, κτ̀ τὸ ἔργον τ̃ ἐπωμίδ☉, ἐκ χρυσίε, κ̀ ὑακίνθε, κ̀ πορφύρας, κ̀ κοκκίνε διανενησμένε, κ̀ βύσσε κεκλωσμένης. τετράγωνον διπλεν ἐποίησαν τὸ λογεῖον· σπιθαμῆς τὸ (π) μῆκ☉, κ̀ σπιθαμῆς τὸ (ρ) εὖρ☉ διπλεν. κ̀ συνυφάνθη ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον. στίχ☉ λίθων, σάρδιον κ̀ τοπάζιον κ̀ σμάραγδ☉, ὁ στίχ☉ ὁ εἷς· κ̀ ὁ στίχ☉ ὁ δεύτερ☉, ἄνθραξ κ̀ σάπφειρ☉ κ̀ ἴασπις· καὶ ὁ στίχ☉ ὁ τρίτ☉, λιγύριον κ̀ ἀχάτης κ̀ ἀμέθυς☉· κ̀ ὁ στίχ☉ ὁ τέταρτ☉, χρυσόλιθ☉ κ̀ βηρύλλιον κ̀ ὀνύχιον περικεκυκλωμένα χρυσίῳ, κ̀ συνδεδεμένα (σ) χρυσίῳ. κ̀ οἱ λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ (τ) δώδεκα, ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐγγεγλυμμένα εἰς σφραγῖδας, ἕκας☉ ἐκ τε ἑαυτε ὀνόματ☉ εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. κ̀ ἐποίησαν ἐπὶ τὸ λογεῖον (υ) κρωσσὰς συμπεπλεγμένας, ἔργον ἐμπλοκίε, ἐκ χρυσίε καθαρε. κ̀ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσᾶς, κ̀ δύο δακτυλίες (φ) χρυσες· κ̀ ἐπέθηκαν τὸς δύο δακτυλίες τὸς χρυσες ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τε λογείε. κ̀ ἐπέθηκαν τὰ ἐμπλόκια ἐκ χρυσίε ἐπὶ (χ) τὸς δακτυλίες ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τε λογείε· κ̀ εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια· κ̀ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας· κ̀ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸς ὤμες τ̃ ἐπωμίδ☉ ἐξεναντίας κτ̀ (ψ) πρόσωπον. κ̀ ἐποίησ̃ δύο δακτυλίες χρυσες, κ̀ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια ἐπ᾽ ἄκρε τε (ω) λογείε, κ̀ ἐπὶ τὸ ἄκρον τε ὀπισθίε τ̃ ἐπωμίδος ἔσωθεν. κ̀ ἐποίησαν δύο δακτυλίες χρυσες, κ̀ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ ἀμφοτέρες τὸς ὤμες τ̃ ἐπωμίδ☉ κάτωθεν αὐτε, κτ̀ πρόσωπον κατὰ τ̃ συμβολὴν ἄνωθεν τ̃ συνυφῆς τῆς ἐπωμίδ☉.

Et fecerunt rationale, opus textile varietate, juxta opus superhumeralis, ex auro, & hyacintho, & purpurá, & cocco neto, & bysso tortá. Quadrangulum duplex fecerunt rationale : spithami longitudo : & spithami latitudo duplex. Et contexta est in eo textura lapidaria quatuor ordinum. Ordo lapidum, sardius, & topazius, & smaragdus, ordo unus : & ordo secundus, carbunculus, & sapphirus, & iaspis : & ordo tertius, ligurius, & achates, et amethystus : et ordo quart⁹, chrysolith⁹, et beryllus, et onychinus, circundati auro, et colligati auro. Et lapides erant ex nominibus filiorum Israel duodecim, ex nominibus eorum (i) excalpta in sigillis, unusquisque ex suo ipsius nomine in duodecim tribus. Et fecerunt super rationale catenulas complicatas, opus complicationis, ex auro puro. Et fecerunt duas aspidiscas (k) aureas, et duos annulos aureos : et imposuerunt duos annulos aureos ad utraque principia rationalis : et imposuerunt complicationes ex auro in (l) annulos super utrasque partes rationalis : et in duas commissuras duas complicationes : (m) et imposuerunt in duas aspidiscas : et imposuerunt in duos humeros superhumeralis ex adverso secundùm faciem. Et fecerunt duos annulos aureos, et imposuerunt ad duas alas (n) super summitatem rationalis, et ad summitatem dorsi ipsius superhumeralis ab intus. Et fecerunt duos annulos aureos, et imposuerunt ad utrosque humeros superhumeralis ab imo ej⁹, secundùm faciem ad commissurā desuper contexturæ superhumeralis.

MS.A. (ξ) ἐποίησαν τὸ λογεῖον, (ο) ποικιλίας, (π) μῆκ☉ αὐτε, κ̀ (ρ) εὖρ☉ αὐτε διπλεν. (σ) ἐν χρυσίῳ. (τ) δώδεκα, κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐγγεγλυμμένα σφραγῖδας, (υ) κροσσὸς (φ) τὸς χρυσες· (χ) τὸς δύο δακτυλίες (ψ) πρόσωπον αὐτε. καὶ (ω) λογείε, ἐπὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

Præterea fecerunt cortinas ex pilis ad ex- 14
pandendum super tabernaculum, undecim
cortinas fecerunt eas. Longitudo cortinæ 15
unius, triginta cubitorum : latitudo verò
ejusdem cortinæ, quatuor cubitorum: men-
sura una undecim cortinis. Et conjunxit 16
quinque cortinas simul, & sex cortinas si-
mul. Fecitq; ansulas, quinquaginta ansulas 17
super labium cortinæ à latere commis-
suræ : & quinquaginta ansulas fece-
runt super labium cortinæ in comissura 18
altera. Et fecerunt globulos æneos quinqua-
ginta, ad componendum tabernaculum, ut
fieret unum. Fecerunt quoque tegumenta 19
tabernaculo ex pellibus arietum rubris, &
tegmina pellium subnigri coloris desuper. 20
Fecerunt etiam asseres tabernaculo de ligno 21
hebeni, stantes. Decem cubitorum longi-
tudo asseris unius, cubiti cum dimidio cu- 22
biti, latitudo asseris unius. Duo cardines
asseri uni, & duo cardines asseri alteri, æ-
quales unus è regione alterius. Sic fecerũt 23
omnibus asseribus tabernaculi. Et fecerunt
asseres tabernaculo, viginti asseres ad latus 24
venti Meridionalis. Et quadraginta fulcra
argentea fecerunt sub viginti asseribus, bi-
na fulcra sub assere uno pro binis cardinib⁹
ej⁹, et bina fulcra sub assere uno pro binis 25
cardinibus ej⁹, fecerũt. Et ad lat⁹ alterũ ta-
bernaculi, *nempe* ad latus venti Septētriona- 26
lis, fecit viginti asseres. Et quadraginta
fulcra argentea, gemina fulcra sub assere 27
uno, & gemina fulcra sub assere altero. Et
ad oras tabernaculi ab Occidente, fecerunt 28
sex asseres. Et duos asseres fecerunt angulo 29
tabernaculi, in extremitatibus eorum, Fue-
runtque gemini ex parte inferiori, & capi-
ta eorum simul erumpebant super annulum
unum : sic fecerunt ambobus in utroque 30
angulo. Fuerunt igitur octo asseres, & fulcra
eorum argentea sexdecim : duo fulcra sub
assere uno, & duo fulcra sub assere altero.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

14 Fecitq; cortinas de pilis caprarũ, ad extẽdendũ super tabernaculũ: undecim cortinas fe-
15 cit. Longitudo cortinæ unius triginta cubitorũ erat; & quatuor cubitorũ erat latitudo unius cortinæ: unius mensuræ
16 erant undecim cortinæ. Et conjunxit quinq; cortinas seorsum: & sex cortinas seorsũ.
17 Fecitq; ansas quinquaginta in ora cortinæ, in latere quo jungenda erat: & quinquaginta ansas fecit in ora cortinæ alterius, in loco quo jungẽda erat.
18 Fecitq; fibulas æneas quinquaginta: ut conjungeretur taber-
19 naculum, ut esset unũ. Et fecit coopertorium tabernaculi, de pellibus arietum rubricatis: coopertoriumq; aliud de pel-
20 lib⁹ hyacinthinis desuper. Fecitq; tabulas tabernaculi de li-
21 gnis setim stantes. Decẽ cubitorum erat longitudo tabulæ: & cubiti & dimidii erat lati-
22 tudo tabulæ unius. Duos cardines fecit in unaquaq; tabula; & duabus incastraturis erant conjunctæ, una cum alia: sic fecit in omnibus tabulis taber-
23 naculi. Et fecit tabulas tabernaculi, viginti ad latus meridi-
24 anũ. Et quadraginta bases argenteas fecit, sub viginti tabulis: duæ bases sub tabula una, in duobus cardinibus ejus; & duæ bases sub tabula alia, in
25 duobus cardinibus ejus. Et in latere secundo tabernaculi, ad plagã septentrionalẽ, fecit vi-
26 ginti tabulas. Et quadraginta bases de argento: duæ bases erant sub tabula una; & duæ
27 bases sub alia tabula. Et in posteriori parte occidentali ta-
28 bernaculi fecit sex tabulas. Et duas tabulas fecit in angulis
29 tabernaculi extremis. Et erant conjunctæ ab inferiori parte: simulq; erant conjunctæ in capite suo, in annulo uno: sic fe-
30 cit in duobus angulis. Fueruntq; octo tabulæ; & bases earum argenteæ, sedecim bases erant: binæ bases sub unaquaq; tabulã.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

14 *Fecit quoque cortinas ex pilis caprinis pro tentorio super tabernaculum undecim corti-*
15 *nas fecit illas. Longitudinem cortinæ unius, triginta cubitorum, & quatuor cubitorum latitudinem cortinæ unius; mensurã unam undecim cor-*
16 *tinis. Junxit quoque quinque cortinas separatim, & sex*
17 *cortinas separatim. Et fecit ansas quinquaginta ad oram cortinæ unius extremæ in cõmissura: quinquaginta quoque ansas fecit ad oram cor-*
18 *tinæ commissuræ secundæ. Et fecit circulos æreos quinquaginta, ad conjugendum ten-*
19 *torium ut esset unum. Fecitque operimentum tentorio de pellibus arietinis rubricatis, & operimentum de pellibus*
20 *janthinis desuper. Fecit præ-tereà asseres tabernaculo de*
21 *lignis Setim (b) rectis: Decem cubitorum longitudinem asseris unius, cubiti & dimidii cubiti latitudinem*
22 *asseris unius. Duas incastraturas asseri uni correspondentes, alteram alteri: Sic fecit omnib⁹ asseribus tabernaculi.*
23 *Fecit etiam asseres pro tabernaculo; viginti asseres ad la-*
24 *tus Meridionale. Et quadraginta bases argenteas fecit sub viginti asseribus; duas bases sub uno assere pro duabus incastraturis, & duas bases sub uno assere pro dua-*
25 *bus incastraturis. Et ad latus secundum tabernaculi versùs Septentrionem, fecit viginti*
26 *asseres. Et quadraginta bases eorum argenteas, duas bases sub assere uno, & duas bases*
27 *sub assere uno. Et ad latera tabernaculi versùs Occiden-*
28 *tem, fecit sex asseres. Duos quoque asseres fecit ad angulos tabernaculi in duobus la-*
29 *teribus. Et geminati sunt infernè simul, fueruntq; geminati ad caput ejus in annulo uno; sic fecit ambobus ad duos angulos.*
30 *Fueruntque octo asseres & bases eorum argenteæ, sedecim bases: unicuique asseri duæ bases.*

VER. SAM. (b) stantes.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

14 *Et fecit cortinas ex pilis caprarum, ut extenderet super habitaculum, undecim cor-*
15 *tinas. Longitudo cortinæ unius triginta cubitorum, in latitudine quatuor cubitorum: & fecit mensuram unam iis o-*
16 *mnibus. Et consuit quinque ex eis sepa-*
17 *ratim, & sex separatim. Et fecit quinquaginta ansulas super oram cortinæ extremæ in connexa una, & quinquaginta ansulas super oram cortinæ quæ est in*
18 *consuta altera. Et fecit fibulas ex ære, quinquaginta fibulas ad connectendum*
19 *tentorium, ut esset unum. Et fecit operculum tentorio ex pellibus arietum conditis & operimentum ex pellibus nigris su-*
20 *per illud. Et fecit tabulas habitaculi ex*
21 *ligno Santo, erectas: Quælibet tabula habebat longitudinem decem cubitorum,*
22 *in latitudine cubiti & dimidii; Et fe-cit duos cardines cuilibet tabulæ quæ o-*
23 *mnes erant lingulatæ. Et posuit viginti*
24 *ex eis ad plagam flatûs Australis. Et collocavit quadraginta bases argenti sub eis, cuilibet tabulæ ex eis duas bases pro*
25 *duobus cardinibus ejus. Et posuit ad la-tus habitaculi secundum, ex parte Aqui-*
26 *lonari, viginti tabulas. Et bases earum ex argento, cuilibet tabulæ duas bases.*
27 *Et in tergo habitaculi ex parte Occiden-*
28 *tali fecit sex tabulas. Et duas tabulas in ambobus angulis habitaculi à tergo ad*
29 *Occidentem. Et erant æquales deorsũ, & erant omnes æquales sursum in uno circulo. Sic fecit singulis duobus angu-*
30 *lis. Fuerunt ergò octo tabulæ, & bases earum ex argento: sexdecim bases, cuilibet tabulæ duæ bases.*

ספר שמות : לו

tabernaculi costæ tabulis quinque ,Sittim lignis vectes fecit Et

31 ויעש בריחי עצי שטים חמשה לקרשי צלע־המשכן

tabernaculi costæ tabulis vectes quinque Et .unius

32 האחת : וחמשה בריחם לקרשי צלע־המשכן

lateribus in tabernaculi tabulis vectes quinque Et .secunda

השנית וחמשה בריחם לקרשי המשכן לירכתים

medio in penetrandum ad medium vectem fecit Et .mare ad

33 ימה : ויעש את־הבריח התיכן לברח בתוך

texit tabulas Et .extremum ad extremo ab ,tabularum

34 הקרשים מן־הקצה אל־הקצה : ואת־הקרשים צפה

texit & :vectibus domos ,auro fecit earum anulos & ,auro

זהב ואת־טבעתם עשה זהב בתים לבריחם ויצף את־

,purpura & ,hyacintho velum fecit Et .auro vectes

35 הבריחם זהב : ויעש את־הפרכת תכלת וארגמן

illud fecit cogitantis opere :retorta bysso & ,cocci vermiculo &

ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב עשה אתה

eas texit & ,Sittim columnas quatuor ei fecit Et .Cherubim

36 כרבים : ויעש לה ארבעה עמודי שטים ויצפם

fecit Et .argenti bases quatuor eis fudit Et. auri earũ capitella ,auro

זהב וויהם זהב ויצק להם ארבעה אדני־כסף : ויעש

vermiculo & ,purpura & ,hyacintho tabernaculi ostium ad tentorium

37 מסך לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת

,quinque ejus columnas Et .recamantis opere ,retorta bysso & ,cocci

38 שני ושש משזר מעשה רקם : ואת־עמודיו חמשה

earum bases & ,auro earũ cingula & :earum capita texit & ,earum uncinos &

ואת־וויהם וצפה ראשיהם וחשקיהם זהב ואדניהם

.æris quinque

חמשה נחשת :

CAP. XXXVII. לז

,duorum cubitorum :Sittim lignis arcam Besalel fecit Et

1 ויעש בצלאל את־הארן עצי שטים אמתים

,cubiti & ,ejus latitudo dimidii & cubiti & ,ejus longitudo dimidii &

וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה

extra ab & ,demo à mundo auro eam texit Et .ejus altitudo dimidii &

2 וחצי קמתו : ויצפהו זהב טהור מבית ומחוץ

,auri anulos quatuor illi fudit Et .circum auri coronam ei fecit &

3 ויעש לו זר זהב סביב : ויצק לו ארבע טבעת זהב

,unus ejus costa super anulos duos & ,ejus angulis quatuor super

על ארבע פעמתיו ושתי טבעת על־צלעו האחת

lignorum vectes fecit Et .secundo ipsius latere super anulos duos &

4 ושתי טבעת על־צלעו השנית : ויעש בדי עצי

super anulos in vectes introduxit Et .auro eos texit & ,Sittim

5 שטים ויצף אתם זהב : ויבא את־הבדים בטבעת על

auro propitiatoriũ fecit Et .arcam portandum ad ,arcæ costas

6 צלעת הארן לשאת את־הארן : ויעש כפרת זהב

dimidii & ,cubiti & ,ejus longitudo dimidii &,cubitorum duorũ :mundo

טהור אמתים וחצי ארכה ואמה וחצי

eos fecit ductili :auro Cherubim duos fecit Et .ejus latitudo

7 רחבה : ויעש שני כרבים זהב מקשה עשה אתם

.propitiatorii extremitatib[9] duabus à

משני קצות הכפרת :

Versio VULG. LAT.

31 Fecit & vectes de lignis Setim, quinque ad continendas tabulas unius lateris taberna-
32 culi, Et quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra hos, quinque alios vectes ad Occidentalem plagam tabernaculi contra
33 mare. Fecit quoque vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum
34 perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit, fusis basibus eorum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci possent: quos & ipsos laminis aureis ope-
35 ruit. Fecit & velum de hyacintho, & purpurâ, vermiculo, ac bysso retortâ, opere polymitario, variũ atque distin-
36 ctum. Et quattuor columnas de lignis Setim, quas cum capitibus deauravit, fusis basi-
37 bus earum argenteis. Fecit & tentoriũ in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpurâ, vermiculo, byssóq; retortâ, o-
38 pere plumarii. Et columnas quinque cum capitibus suis, quas operuit auro, bassésq; earum fudit æneas.

CAP. XXXVII.

1 Fecit autem Beseleel & arcam de lignis Setim, habentẽ duos semis cubitos in longitudine, & cubitum ac semissem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit & dimidii: vestivitque eam auro purissimo intus ac foris.
2 Et fecit illi coronam auream
3 per gyrum, Conflans quattuor annulos aureos per quattuor angulos ejus: duos annulos in latere uno, & duos in al-
4 tero. Vectes quoque fecit de lignis Setim, quos vestivit au-
5 ro, Et quos misit in annulos, qui erant in lateribus arcæ ad
6 portandum eam. Fecit & propitiatorium, id est, oraculum, de auro mundissimo, duorum cubitorum & dimidii in longitudine, & cubiti ac semis in
7 latitudine. Duos etiam Cherubĩ ex auro ductili, quos posuit ex utraq; parte propitiatorii.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

κ) συνέσφιγξε τὸ λογεῖον ἀπὸ τ̃ δακτυλίων τ̃ ἐπ' αὐτ̃ εἰς τοὺ̀ δακτυλίες τ̃ ἐπωμίδ☉, συνεχομένυς ἐκ τῆς ὑακίνθυ, συμπεπλεγμένυς εἰς τὸ ὕφασμα τ̃ ἐπωμίδ☉, ἵνα μὴ χαλᾶ) τὸ λογεῖον ἀπὸ τ̃ ἐπωμίδ☉, καθὰ συνέταξε κύει☉ τῷ Μωυσῆ. κ) ἐποίησε τὸν ὑποδύτlω ὑπὸ τ̃ ἐπωμίδα, ἔργον ὑφαντὸν, ὅλον ὑακίνθινον. τὸ ᵹ περιςόμιον τ̃ ὑποδύτυ ἐν τῷ μέσῳ διϋφασμένον (α) συμπλεκτὸν, ὤαν ἔχον κύκλῳ τὸ περιςόμιον (β) ἀδιάλυτον. κ) ἐποίησαν ἐπὶ τ̃ λώματ☉ τ̃ ὑποδύτυ κάτωθεν ὡς ἐξανθέσης ῥόας ῥοΐσκοις, ἐξ ὑακίνθυ, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνυ νενησμένυ, καὶ βύσσυ, κεκλωσμένης. καὶ ἐποίησαν κώδωνας χρυσῦς, καὶ ἐπέθηκαν τὺς κώδωνας ἐπὶ τὸ λῶμα τ̃ ὑποδύτυ κύκλῳ ἀνὰ μέσον τῶν ῥοΐσκων· κώδων χρυσῦς κ) ῥοΐσκος (γ) ἐπὶ τ̃ λώματ☉ τ̃ ὑποδύτυ κύκλῳ, εἰς τὸ λειτεργεῖν, καθὰ συνέταξε κύρι☉ τῷ Μωυσῆ. κ) ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνυς, ἔργον ὑφαντὸν, Ἀαρὼν καὶ τοῖς ὑιοῖς αὐτ̃, κ) τὰς κιδάρεις ἐκ βύσσυ, κ) τ̃ μίτραν ἐκ βύσσυ, (δ) κ) τὰ περισκελῆ ἐκ βύσσυ κεκλωσμένης, κ) τὰς ζώνας αὐτῶν ἐκ βύσσυ, κ) ὑακίνθυ, κ) πορφύρας, κ) κοκκίνυ νενησμένυ, ἔργον ποικιλτ̃, ὃν τρόπον συνέταξε κύρι☉ τῷ Μωυσῆ. κ) ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυσῦν, ἀφόρισμα τ̃ ἁγίυ, χρυσίυ καθαρ̃. κ) ἔγραψεν ἐπ' αὐτ̃ (ε) γράμματα ἐκτετυπωμένα σφραγῖδ☉, Ἁγίασμα κυρίῳ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ λῶμα ὑακίνθινον, ὥστε ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τὴν μίτραν ἄνωθεν, ὃν τρόπον συνέταξε κύει☉ τῷ Μωυσῆ.

MS.A. (α) συνπλεκτὸν, ὤιαν (β) διάλυτον. (γ) ἐπὶ τὸ λῶμα (δ) κ) περισκελῆ (ε) τὰ γράμματα

ΚΕΦ. λζ'.

Καὶ ἐποίησαν τῇ σκηνῇ δέκα αὐλαίας· ὀκτὼ κ) εἴκοσι (α) πήχεων μῆκ☉ τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, τὸ αὐτὸ (β) ἦν πάσαις·

MS.A. (α) πηχῶν (γ) ἦξ πάσαι·

Et constrinxit rationale ab annulis qui super ipsum, ad annulos superhumeralis continentes ex hyacintho complicatos ad contexturam superhumeralis, ut non diffluat rationale à superhumerali, sicut præcepit Dominus Moysi. Et fecerunt subuculam sub superhumerali, opus textile totum hyacinthinum. Peristomium autem subuculæ in medio pertextum complicatum, oram habens in circuitu, peristomium indissolubile. Et fecerunt super marginem subuculæ ab imo, quasi florentis mali punici corymbos ex hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, & bysso tortâ. Et fecerunt tintinnabula aurea: & imposuerunt tintinnabula ad marginem subuculæ in circuitu inter mala punica: tintinnabulum aureum, & malum punicum super marginem subuculæ in circuitu, ad ministrandum, sicut constituit Dominus Moysi. Et fecerunt tunicas byssinas, opus textile, Aaron, & filiis ejus, & cidaras ex bysso, & mitram ex bysso, & feminalia ex bysso torta, & zonas eorum ex bysso, & hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, opus variatoris, quemadmodum præcepit Dominus Moysi. Et fecerunt laminam auream, separationem sanctitatis, auri puri. Et scripsit super eam literas figuratas sigillo, Sanctificationem Domino. Et imposuerunt (e) super marginem hyacinthinũ, ut supercaderet super mitrã desuper, quemadmodũ præcepit Domin[9] Moysi.

CAP. XXXVII.

Et fecerunt tabernaculo decem aulæa: octo & viginti cubitorum longitudo aulæi unius: eadem erat omnibus;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Fecerunt etiã vectes de ligno hebeni: quinq; 31
pro asseribus lateris unius tabernaculi. Et 32
quinq; vectes pro asseribus alterius lateris
tabernaculi, & quinque vectes pro asseribus
tabernaculi ad margines eorũ ab Occidente.
Et fecerunt vectem medium ad transfodien- 33
dos asseres ab hoc latere ad illud. Asseres au- 34
tem obduxit auro, & annulos eorum fece-
runt aureos locum vectibus: ipsósq; vectes
obduxit auro. Præterea fecerunt tegumentũ 35
ex flavo serico, & purpura, & tinctura coc-
cinea, & bysso tortâ, opere artificis elabora-
tum fuit, *imaginibus repræsentantibus* Che-
rubim. Fecitq; ei quatuor columnas hebeni: 36
& obduxit eas auro: & capitella earum au-
ro: & fecerunt eis quatuor fulcra argentea.
Fecit quoque velum ostio tabernaculi ex fla- 37
vo serico, & purpura, & tinctura coccinea,
& bysso tortâ, opere imaginum. Columnas 38
ejus quinque, & linimenta capitum illarum,
& linimentum ipsarum ex auro: & fulcra
earum quinque ex ære.

CAP. XXXVII.

Fecit quoq; Basliel arcã de ligno hebeni, 1
cujus longitudo erat duorũ cubitorum cum
dimidio, & cubiti cũ dimidio latitudo ejus,
& cubiti cum dimidio altitudo ejus. Texitq; 2
eam auro puro intus & foris, fecitq; ei coro-
nam auream per ambitum. Et conflavit illi 3
quatuor annulos aureos super quatuor angu-
los ejus: duos annulos super latus ejus unum,
& duos annulos super latus ejus alterum. Fe- 4
cit etiam vectes de ligno hebeni, & texit eos
auro. Et immisit vectes in annulos in laterib[9] 5
arcæ, ad portandam arcam. Fecitq; propitia- 6
toriũ ex auro puro, longitudine duorũ cubi-
torũ cum dimidio, & cubiti cum dimidio la-
titudine. Fecit quoq; duos Che- 7
rubim ex auro, fusiles fecit eos,
in duob[9] laterib[9] propitiatorii.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

31 ועבד עברי דאעי שטין חמשא לדפי
32 סטר משכנא חד: וחמשא עברי
לדפי סטר משכנא תנינא וחמשא
עברין לדפי משכנא לסופיהון
33 מערבא: ועבד ית עברא מציעאה
לאעברא בגו דפיא מן סיפי לסיפי:
34 וית דפיא חפא דהבא וית
עזקתהון עבד דהבא אתרא
לעבריא וחפא ית עבריא דהבא:
35 ועבד ית פרכתא דתכלא וארגונא
וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן
עבד יתה צורת כרובין: ועבד לה
36 ארבעא עמודי שטין וחפנון דהבא
וויהון דהבא ואתיך להון ארבעא
סמכין דכסף: ועבד פרסא לתרע
37 משכנא תכלא וארגונא וצבע זהורי
ובוץ שזיר עובד צייר: וית עמודוהי
38 חמשא וית וויהון וחפא רישיהון
וכבושיהון דהבא וסמכיהון חמשא
דנחשא:

לז

1 ועבד בצלאל ית ארונא דאעי שטין
תרתין אמין ופלגא אורכיה ואמתא
ופלגא פותייה ואמתא ופלגא
2 רומיה: וחפהי דהב דכי מגיו ומברא
ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור:
3 ואתיך ליה ארבע עזקן דדהב על
ארבע זויתיה ותרתין עזקן על
סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה
4 תנינא: ועבד אריחי דאעי שטין
5 וחפא יתהון דהבא: ואעיל ית
אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא
6 למטל ית ארונא: ועבד כפורתא
דדהב דכי תרתין אמין ופלגא
7 אורכה ואמתא ופלגא פותיה: ועבד
תרין כרובין דדהב נגיד עבד יתהון
מתרין סטרי כפורתא:

Targum ONKELOS.

31 Et fecit quinq; vectes de lignis
setim, ad continendas tabulas
32 unius lateris tabernaculi. Et
quinq; vectes fecit ad conti-
nendas tabulas alterius lateris
tabernaculi: & quinq; vectes
fecit ad continendas tabulas
partis posterioris tabernaculi,
33 ad occidentem. Et fecit vectẽ
medium; ut mitteretur per
medias tabulas, à summo usq;
34 ad summum. Tabulásque co-
operuit auro, & annulos ea-
rum fecit ex auro, ut essent
loca vectibus: vectes quoq;
35 cooperuit auro. Fecitque velũ,
de hyacintho & purpurâ, &
coccino, & bysso retortâ: ope-
re artificis fecit illud, cũ figu-
36 ris Cherubim. Et fecit ei qua-
tuor columnas de lignis setim;
& cooperuit eas auro, & capi-
ta earũ erãt ex auro: & fudit
eis quatuor bases de argento.
37 Fecitq; tentoriũ in ostio taber-
naculi; de hyacintho et purpu-
ra, et coccino, & bysso retorta:
38 opere polymitarii. Et columnæ
ejus quinq; cum capitib[9] suis:
& cooperuit capita earum &
cælaturas earum auro: basésq;
earum fecit quinq; ex ære.

CAP. XXXVII.

1 ET fecit Beseleel arcam de
lignis setim: duorum cubi-
torum & dimidii erat longi-
tudo ejus, & latitudo ejus cu-
biti & dimidii; & altitudo
2 cubiti & dimidii. Et coope-
ruit eam auro mundissimo, in-
tus & foris: fecitq; illi circulũ
3 aureũ per circuitũ. Et fudit ei
quatuor annulos aureos, super
quatuor angulos ej[9]: duo an-
nuli in latere uno, & duo an-
4 nuli in latere altero. Et fecit
vectes de lignis setim: & coo-
5 peruit eos auro. Et induxit ve-
ctes per annulos, qui erãt in la-
terib[9] arcæ, ad portandũ arcã.
6 Fecitq; propitiatoriũ ex auro
mundissimo: duorũ cubitorum
& dimidii erat longitudo ej[9];
& latitudo cubiti & dimidii.
7 Fecitq; duos Cherubim de au-
ro; *ductiles* fecit eos ex duobus
lateribus propitiatorii.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Fecerunt quoq; vectes quin- 31
que de lignis Setim asseribus
ex parte una tabernaculi. Et 32
quinque vectes asseribus ex
parte secunda tabernaculi;
& quinque vectes asseribus
ex parte tabernaculi ver-
sùs latera Occidentalia. Fe- 33
citq; vectem intermediũ qui
penetrabat per medium asse-
rum ab extremo ad extremũ.
Asseres autem texit auro, & 34
annulos eorum fecit aureos
(c) qui asseribus inferendis
inserviebant, texitq; vectes
auro. Fecit quoque velum ex 35
hyacintho, et purpura, et cocco
dibapho, et bysso retortâ; cum
eo fecit (d) Cherubim operis
plumarii. Et fecit ei quatuor 36
columnas Setim, quas texit
auro; & uncinos earum au-
reos, quibus conflavit quatuor
bases argenteas. Et fecit au- 37
læum ad portam tabernaculi
ex hyacintho, et purpura, &
cocco bis tincto, & bysso re-
tortâ, opus acu-pictoris. Co- 38
lumnas ejus quinque, et unci-
nos earum, texitq; auro capita
earum, & arcus earum; bases
verò earum quinque æreas.

CAP. XXXVII.

DEinde fecit Beseleel ar- 1
cam de lignis Setim;
duorum cubitorum cum di-
midio longitudinem ejus, &
cubiti cum dimidio latitudi-
nem ejus, cubiti quoque cum
dimidio altitudinem ejus. Et 2
texit eam auro puro, inte-
riùs & exteriùs texit eam;
fecitque ei coronam aure-
am in circuitu. Fuditque 3
ei quatuor annulos aureos
super quatuor angulos ejus;
& duos annulos super latus
ejus secundùm. Fecit etiam 4
vectes de lignis Setim, et texit
eos auro. Et immisit vectes in 5
annulos super latera arcæ, ut
cum iis arca deferretur. Fecit 6
præterea propitiatorium ex
auro puro: duorum cubito-
rum cum dimidio longitudi-
nem ejus. Fecit quoque duos 7
Cherubim ex auro ductili: fe-
cit eos duabus extremitatibus
propitiatorii.

VER. SAM. (c) pro locis vectibus (d) Picturas

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 *وعمل عوارض من خشب السنط، خمس عوارض لتخاخ جانب المسكن الواحد، وخمسا لتخاخ
32 جانب المسكن الثاني *وخمس عوارض لتخاخ المسكن الذي في المؤخر غربا *وعمل العارضة
33 الوسطى عارضة في وسط التخاخ من الطرف الى الطرف *وغشى التخاخ بالذهب، وعمل حلقها
34 من الذهب مواضع العوارض وغشى العوارض بالذهب *وعمل الحجلة من اسمانجون وارجوان
35 وصبغ قرمز وعشر مسرور، صنعة حاذق صنعها صورا *وعمل لها اربعة اعمدة من خشب السنط
36 وغشاهن بالذهب *وعمل روافيهن من ذهب، وصاغ لهن اربع قواعد فضة، وعمل ستر الباب
37 الخباء من اسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وعشر مسرور عمل رقام *وجعل اعمدته خمسة
38 وجعل روافيها وتغشية رووسها وطليها من الذهب، وخمس قواعدها من نحاس.

*الفصل السابع والثلثون.

1 *وعمل بصلايل الصندوق من خشب السنط
2 وجعل ذراعين ونصفا طوله، وذراعا ونصفا عرضه، وذراعا ونصفا سمكه *وغشاه بذهب خالص
3 من داخل وخارج، وعمل له ريح ذهب دايرا *وصاغ له اربع حلقات من ذهب على اربعة
4 اركانه، وجعل كلي حلقتين من جهته الواحدة، وكلي حلقتين من جهته الاخرى *وعمل
5 دهوق خشب سنط، وغشاها بالذهب *وادخل الدهوق في الحلق على جانبي الصندوق لحمل
6 التابوت بها *وجعل الغشاء من ذهب خالص، طوله ذراعان ونصف، وعرضه ذراع ونصف.
7 *وعمل صورتين من ذهب، مصمتين عملهما في طرفي الغشاء.

Et fecit transversa ex ligno Santo, quin- 31
que transversa pro tabulis lateris habita-
culi unius, & quinque pro tabulis lateris
secundi habitaculi. Et quinque transver- 32
sa pro tabulis habitaculi quæ sunt in post-
eriori parte ad Occidentem. Et fecit 33
transversum medium trajectũ per medi-
um tabularum ab extremitate ad extre-
mitatem. Et cooperuit tabulas auro, & 34
fecit ansas ejus ex auro, loca transversis,
& cooperuit transversa auro. Et fecit 35
velũ ex hyacintho, & purpura, & tinctu-
ra croci, & bysso retortâ, opere sagacissi-
mi fecit illud, Figuras. Et fecit ei quatuor 36
columnas ex ligno Santo, & cooperuit eas
auro, Et fecit capitella earum ex auro, 37
et fudit eis quatuor bases aureas: et fecit
velum ostio tabernaculi ex hyacintho, &
purpura, & tinctura croci, & bysso retor-
tâ, & quidem opere Phrygio. Et fecit 38
columnas ejus quinque, & fecit capitella
earum, & linimentum capitum earum ex
auro, et quinque bases earum ex ære.

CAP. XXXVII.

ET fecit Basłail arcam ex ligno, San- 1
to, et constituit duorum cubitorũ longitu-
dinem ejus, & cubiti ac dimidii latitudi-
nem ejus, et cubiti ac dimidii crassitiem e-
jus. Et cooperuit eam auro purissimo in- 2
tus & foris, & fecit ei coronam auream
per circuitum. Et conflavit ei quatuor 3
ansulas ex auro super quatuor angulos
ejus, et posuit binas ansulas ex una parte
unius, & binas ansulas ex altera parte.
Et fecit vectes ex ligno Santo, et coope- 4
ruit eos auro: Et immisit vectes in an- 5
sas super utrumque latus arcæ ad gestan-
dum iis tabernaculum. Et fecit operi- 6
mentum ex auro purissimo, habens lon-
gitudinem duorum cubitorum & dimi-
dii, et latitudinem unius cubiti et dimi-
dii. Et fecit duas Figuras ex auro, va- 7
cuas fecit eas in ambabus extremitatibus
operimenti.

ספר שמות : לז

;inde extremo ab unum Cherub & ;hinc extremo ab unum Cherub
8 כרוב אחד מקצה מזה וכרוב־אחד מקצה מזה
.ejus extremitatibus duabus à Cherubim fecit ;propitiatorio à
מן־הכפרת עשה את־הכרבים משני קצוותו׃
suis alis in tegentes ;supernè alas extendentes Cherubim erant Et
9 ויהיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם
propitiatorium Ad .suum fratrem ad vir eorum facies &,propitiatoriū super
על־הכפרת ופניהם איש אל־אחיו אל־הכפרת
:Sittim lignis mensam fecit Et .Cherubim facies erant
10 היו פני הכרבים׃ ויעש את־השלחן עצי שטים
cubiti & ,ejus latitudo cubiti & ,ejus longitudo duorum cubitorum
אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה
coronam ei fecit & ,mundo auro eam texit Et .ejus statura dimidii &
11 וחצי קמתו׃ ויצף אתו זהב טהור ויעש לו זר
fecit & ,circum palmi clausuram ei fecit Et .circum auream
12 זהב סביב׃ ויעש לו מסגרת טפח סביב ויעש
anulos quatuor ei fudit Et .circum ipsius clausuræ auri coronam
13 זר־זהב למסגרתו סביב׃ ויצק לו ארבע טבעת
quatuor qui ,angulis quatuor super anulos dedit & ,auri
זהב ויתן את־הטבעת על ארבע הפאת אשר לארבע
vectibus domus ,anuli erant clausuræ regione E .ejus pedibus
14 רגליו׃ לעמת המסגרת היו הטבעת בתים לבדים
:Sittim lignis vectes fecit Et .mensam portandum ad
15 לשאת את־השלחן׃ ויעש את־הבדים עצי שטים
fecit Et .mensam portandum ad auro eos texit &
16 ויצף אתם זהב לשאת את־השלחן׃ ויעש את־
,ejus cochlearia & ,ejus scutellas ,mensam super quæ vasa
הכלים אשר על־השלחן את־קערתיו ואת־כפתיו
auro ;eis in libabitur quibus medios calamos & ,ejus cyathos &
ואת־מנקיתיו ואת־הקשות אשר יסך בהן זהב
fecit ductile :puro auro candelabrum fecit Et .mundo
17 טהור׃ ויעש את־המנרה זהב טהור מקשה עשה
,ejus poma ,ejus calices ,ejus calamus & ,ejus Hastile .candelabrum
את־המנרה ירכה וקנה גביעיה כפתריה
.ejus laterib' è egredientes calami sex Et ,fuerunt ipso ex ,ejus flores &
18 ופרחיה ממנה היו׃ וששה קנים יצאים מצדיה
candelabri calami tres & ,uno ipsius latere ex candelabri calami Tres
שלשה קני מנרה מצדה האחד ושלשה קני מנרה
,uno calamo in amygdalati scyphi Tres .secundo ejus latere ex
19 מצדה השני׃ שלשה גבעים משקדים בקנה האחד
,uno calamo in amygdalati scyphi tres & ,flos & pomum
כפתר ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה אחד
.candelabro è egredientibus calamis sex sic :flos & ,pomum
כפתר ופרח כן לששת הקנים היצאים מן־המנרה׃
.ejus flores & ,ejus poma ,amygdalati scyphi quatuor candelabro in Et
20 ובמנרה ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה׃
duobus sub sphærula & ,ipso ex calamis duobus sub pomum Et
21 וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני
sex :ipso ex calamis duobus sub pomum & ,ipso ex calamis
הקנים ממנה וכפתר תחת־שני הקנים ממנה לששת
.ipso ex egredientibus calamis
הקנים היצאים ממנה׃

Versio VULG. LAT.

8 Cherub unum in summitate
unius partis, & Cherub al-
terum in summitate partis
alterius: duos Cherubim in
singulis summitatibus propi-
9 tiatorii, Extendentes alas, &
tegentes propitiatorium, séq;
mutuò & illud respicientes.
10 Fecit & mensam de lignis Se-
tim in longitudine duorum
cubitorum, & in latitudine u-
nius cubiti, quæ habebat in
altitudine cubitū ac semissē.
11 Circumdeditq; eam auro mun-
dissimo, & fecit illi labium au-
12 reum per gyrum, Ipsiq; labio
coronam auream interrasilem
quattuor digitorum, & super
eandem, alteram coronam au-
13 ream. Fudit & quattuor cir-
culos aureos, quos posuit in
quattuor angulos per singulos
pedes mensæ contra coro-
14 nam. Misitque in eos vectes,
15 ut posset mensa portari. Ipsos
quoque vectes fecit de lignis
Setim, & circumdedit eos au-
16 ro. Et vasa ad diversos usus
mensæ, acetabula, phialas,
& cyathos, & thuribula, ex
auro puro, in quibus offeren-
17 da sunt libamina. Fecit &
candelabrum ductile de auro
mundissimo. De cujus vecte
calami, scyphi, sphærulæq; ac
18 lilia procedebant. Sex in u-
troque latere, tres calami ex
parte una, & tres ex altera.
19 Tres scyphi in nucis modum
per calamos singulos, sphæru-
læque simul & lilia: & tres
scyphi instar nucis in calamo
altero, sphærulæque simul
& lilia. Æquum erat o-
pus sex calamorum, qui
procedebant de stipite can-
20 delabri. In ipso autem ve-
cte erant quattuor scyphi
in nucis modum, sphæru-
læque per singulos simul
21 lilia. Et sphærulæ sub duo-
bus calamis per loca tria,
qui simul sex fiunt calami
procedentes de vecte uno.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς. καὶ ἐποίησαν τὸ καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον (γ) ὑφαντὸν χερουβίμ. καὶ ἐπέθηκαν αὐτὸ ἐπὶ τέσσαρας στύλους ἀσήπτους κατακεχρυσωμένους (δ) ἐν χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. καὶ ἐποίησαν τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον (ε) ὑφαντὸν χερουβίμ. καὶ τοὺς στύλους αὐτῶν πέντε, καὶ τοὺς (ζ) κρίκους, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ τὰς ψαλίδας αὐτῶν κατεχρύσωσαν χρυσίῳ. (η) καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν πέντε χαλκαῖ. καὶ ἐποίησαν τὴν αὐλὴν τὰ πρὸς Λίβα, ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν (θ) εἴκοσι. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς Βορρᾶν, ἑκατὸν ἐφ' (ι) ἑκατόν. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς Νότον, ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν (κ) εἴκοσι. καὶ τὸ κλίτος τὸ (λ) πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι (μ) πεντήκοντα πήχεων. στῦλοι αὐτῶν δέκα, (ν) καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς Ἀνατολὰς πεντήκοντα πήχεων ἱστία, πεντεκαίδεκα (ξ) πηχῶν τὸ κατὰ νώτου. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ ἐπὶ τοῦ Νώτου τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πεντεκαίδεκα (ο) πήχεων. στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. (π) πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς σκηνῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης·

& quatuor cubitorum latitudo aulæi (a) unius. Et fecerunt velamen ex hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, & bysso tortâ, opus textile Cherubim. Et imposuerunt illud super quatuor columnas imputribiles inauratas in auro. Et capita earum aurea: & bases earum quatuor argenteæ. Et fecerunt velamen ostii tabernaculi testimonii ex hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, & bysso tortâ, opus textile Cherubim. Et columnas (b) earum quinque: & circulos, & capita earum, & arcus earum inauraverunt auro. Et bases earum quinque æreæ. (c) Et fecerunt atrium, quà ad (d) Africum, tentoria atrii de bysso tortâ (e) centum per centum. Et columnæ eorum viginti, & bases earum viginti. (f) Et latus quod est ad Aquilonem, centum per centum. Et (g) latus quod ad Austrum, centum per centum. Et columnæ eorum viginti, & bases earum viginti. Et latus quod est ad mare, (h) aulæa quinquaginta cubitorum. Columnæ eorum decem, & bases earum decem. Et latus quod est ad Orientem, quinquaginta cubitorum tentoria: (i) Quindecim cubitorum, quod est à dorso. Et columnæ eorum tres, & bases earum tres. Et à dorso secundo hinc & hinc secundùm portam atrii, aulæa (k) quindecim cubitorum. Columnæ eorum tres, & bases earum tres. Omnia aulæa tabernaculi, ex bysso tortâ:

MS. A. (γ) χερουβείν· (δ) χρυσίῳ· (ε) ὑφαντοῦ χερουβείν. καὶ τοὺς χερουβείν, καὶ τοὺς στύλους (ζ) κρίκους αὐτῶν· καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν (η) καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν πέντε χαλκᾶς. (θ) εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ (ι) ἑκατόν· καὶ οἱ στῦλοι (κ) εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ (λ) κατὰ (μ) πεντήκοντα. στῦλοι (ν) καὶ βάσεις (ξ) πήχεων τὰ κατὰ (ο) πήχεων. καὶ οἱ στῦλοι (π) πᾶσαι αἱ πύλαι αἱ τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

Cherub unum in ejus latere hinc, & cherub 8
alterum inde in altero ejus latere: super pro-
pitiatorium fecit cherubim in duobus lateri-
bus ejus. Erantq; cherubim pandentes alas 9
suas supernè, & obumbrantes alis suis pro-
pitiatorium: & facies eorum oppositæ una
alteri, super propitiatorium erant facies che-
rubim. Fecit etiam mensam de ligno hebeni, 10
cujus longitudo erat duorum cubitorum, &
cubiti latitudo, & cubiti cum dimidio alti-
tudo. Et obduxit eam auro mundo: fecitq; 11
ei coronam auream super labium ejus per
circuitum. Et fecit ei limbum *mensura lichæ* 12
per ambitum, fecitq; ei coronam auream su-
per limbum ejus per ambitum. Et conflavit 13
ei quatuor annulos aureos, & posuit annu-
los in quatuor angulis, super quatuor pedes 14
ejus. E regione limbi ejus erant annuli ejus, 15
locus vectibus ad gestandam mensam. Et fe-
cit vectes de ligno hebeni, obduxitque eos 16
auro, ut iis gestaretur mensa. Fecit & vasa
quæ super mensam *ponenda erant, nempe* phi-
alas ejus, & cochlearia ej', & scutellas, ejus,
& libatoria quibus libatur, ex auro mundo. 17
Et fecit candelabrum ex auro puro, confla-
tile fecit candelabrum: basis ejus, & calami
ejus, & lances ejus, & poma ejus, & lilia
ejus ex ipso erant. Et sex calami prodibant 18
ex ejus latere, tres calami candelabri ex ejus
latere uno, & tres calami candelabri ex al-
tero latere ipsius. Tres lances erant infixæ 19
in calamo uno cum pomis & liliis: & tres
lances infixæ in calamo uno, cum pomis & li-
liis: itidémq; in sex calamis prodeuntibus ex
ipso candelabro. Et in candelabro quatuor 20
erant lances infixæ cum pomis & liliis. Po- 21
mum sub duobus calamis qui ex ipso erant,
& pomum sub duobus calamis qui ex ipso
erant, & pomum sub duobus calamis qui ex
ipso erant: hoc pacto sex calamis prodeun-
tibus ex ipso candelabro.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

כרובא חד מסטרא מכא וכרובא חד מסטרא מכא מן כפורתא עבד ית כרוביא מתרין סטרוהי: והוו כרוביא פריסין גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקבל כפורתא הוו אפי כרוביא: ועבד ית פתורא דאעי שטין תרתין אמין ארכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה: וחפא יתיה דהב דכי ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור: ועבד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור סחור ועבד זיר דדהב לגדנפיה סחור סחור: ואתיך ליה ארבע עזקן דדהב ויהב ית עזקתא על ארבע זויתא די לארבע רגלוהי: לקביל גדנפא הואה עזקתא אתרא לאריחיא למטל ית פתורא: ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דהבא למטל ית פתורא: ועבד ית מניא דעל פתורא ית מגיסוהי וית בזיכוהי וית מכילתיה וית קשותא די אתנסך בהין דהב דכי: ועבד ית מנרתא דדהב דכי נגיד עבד ית מנרתא שידה וקנה כלידהא חזורהא ושושנהא מנה הוו: ושתא קנין נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא מסטרה חד ותלתא קני מנרתא מסטרה תניאנא: תלתא כלידין מצירין בקנא חד חזור ושושן ותלתא כלידין מצירין בקניא חד חזור ושושן כן לשתא קנין דנפקין מן מנרתא: ובמנרתא ארבעא כלידין מצירין חזורהא ושושנהא: וחזור תחות תרין קנין דמנה וחזור תחות תרין קנין דמנה וחזור תחות תרין קנין דמנה לשתא קנין דנפקין מנה:

TARGUM ONKELOS.

8 Cherub unum in latere uno hinc; & Cherub alterũ in latere altero illinc: ex propitiatorio fecit Cherubim, ex duobus
9 lateribus ejus. Et erant Cherubim extendentes alas suas sursum, tegentes alis suis sup propitiatoriũ; & facies uniuscujusq; eorũ erat è regione alterius: cõtra propitiatoriũ erãt
10 facies Cherubim. Fecítq; mẽsã de lignis setim: duorũ cubitorũ longitudo ej⁹, & cubiti uni⁹ latitudo ej⁹; & cubiti & dimi-
11 dii altitudo ejus. Et operuit eã auro mũdissimo: fecítq; ei cir-
12 culũ aureũ, per gyrũ. Et fecit ei coronã interrasilem, altam pugillo per circuitum: & fecit circulũ aureũ ipsi coronæ in-
13 terrasili, per gyrum. Et fudit ei quatuor annulos aureos: & posuit annulos super quatuor angulos ejus, qui erant ad qua-
14 tuor pedes ejus. Cõtra coronã interrasilem fuerunt annuli; ut per eos mitterentur vectes, ut
15 portaretur mensa. Fecítq; vectes de lignis setim; & operuit eos auro: ut in iis portaretur
16 mensa. Et fecit vasa quæ erant super mensa; acetabula ejus & phialas, & thuribula; & cyathos in quibus offerenda erant libamina: de auro mundissimo
17 fecit ea. Fecítq; candelabrum de auro mundissimo: ductile fecit illud, hastile & calamum ej⁹; scyphi ejus, sphærulæ ejus
18 & lilia ejus, ex ipso erant. Et sex calami egrediebãtur de lateribus ejus: tres calami ex latere uno candelabri; & tres ca-
19 lami ex latere altero. Tres scyphi figurati erant in calamo uno, sphærula & lilium: et tres scyphi figurati in calamo alio, sphærula & liliũ: sic fecit in sex calamis, qui egrediebantur
20 de candelabro. Et in candelabro erant quatuor scyphi, figurati, sphærulæ ejus & lilia,
21 Sphærulǎq; sub duobus calamis ejus, & sphærula sub duobus calamis ejus, & sphærula sub duobus calamis ejus: sic fecit in sex calamis, qui egrediebantur ex eo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cherub unũ ab extremo hinc, & Cherub alterum ab extremo illinc, à propitiatorio fecit Cherubim à duab⁹ extremitatib⁹ 9
ejus. Et extendebant Cherubim alas desuper, tegentes cum alis suis propitiatorium, faciésque eorum erant unius ad alterum; in propitiatorium
respiciebant Cherubim. Fecit 10
quoque mensam de lignis Setim: duorum cubitorum erat longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, cubiti quoque cum dimidio altitudo ejus. Et 11
texit eum auro puro, fecitque ei coronam auream in circuitu. Fecit etiam ei (a) cingu- 12
lum palmare in circuitu, fecit quoque limbum aureum (b) cingulo ejus in circuitu. Et 13
fudit quatuor annulos aureos, posuitq; annulos super quatuor angulos qui sunt ad quatuor pedes ejus. E regione (c) 14
cinguli fuerunt annuli: thecæ erant pro vectibus ut ferretur mensa. Postea fecit vectes de 15
lignis Setim, & texit eos auro ad ferendam mensam. Fecit 16
etiam vasa quæ sunt super mensam, catinos ejus, & cochlearia ejus, & emunctoria ejus, et scyphos ejus cum quibus libabatur, ex auro purissimo. Fecitque quoque cande- 17
labrum ex auro puro; ductile fecit candelabrum: hastilia ejus, calami ejus, scyphi ejus, sphærulæ ejus, & flores ejus ex ipso extabant. Sex vero 18
calami egrediebantur de lateribus ejus; tres calami candelabri de latere uno, & tres calami candelabri de latere secundo. Tres scyphi amygda- 19
lati in calamo uno, (d) sphærula, & flos, & tres scyphi amygdalati in calamo altero, (e) sphærula & flos. Sic factum est sex calamis egredientibus è candelabro.
In candelabro autem quatuor 20
erant scyphi amygdalati, (f) sphærulæ ejus, & flores ejus.
Et (g) sphærula sub duobus 21
calamis ex eo; & (h) sphærula sub duobus calamis ex eo; (i) et sphærula sub duobus calamis ex eo; sex calamis exeuntibus de candelabro.

VER. SAM. (a) tæniam palmarem (b) tæniæ (c) tæniæ (d) pomum, (e) pomum (f) poma (g) pomum (h) pomum (i) pomum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 *الصورة الواحدة في الطرف من جهة * والصورة الاخرى في الطرف من جهة * من الغشاء عمل
9 الصورتين في كلي طرفيه * فصارت الصورتان باسطتين اجنحتهما من فوق مظللين اجنحتهما
10 على الغشاء * ووجه كل واحدة الى الاخرى * والى الغشاء كانت اوجههما * وعمل الخوان من خشب
11 السنط * وجعل طوله ذراعين * وعرضه ذراعا * وسمكه ذراعا ونصفا * وغشاه بالذهب الخالص *
12 وعمل له ريح ذهب دايرا * وعمل له حافة مقدار قبضة مما يدور * وعمل ريح ذهب لحافته
13 دايرا * وصاغ له اربع حلقات ذهب * وجعلها على اربع الجهات التي لاربع ارجله * امام
14 الحافة كانت الحلق * مواضع للدهوق لحمل الخوان * وعمل الدهوق من خشب السنط
15 وغشاها بالذهب ليحمل بها الخوان * وعمل الانية التي على الخوان * قصاعه وصحافه ومداهنه
16 ومعالقه التي ينضح بها من ذهب خالص * وعمل المنارة من ذهب خالص * مصمتة
17 عملها * وارجلها وقصبها وجاماتها وتفاحها وسوسنها منها كانت * وست قصبات خارجات من
18 جانبيها * ثلاث منها من جانبها الواحد * وثلاث من جانبها الاخر * وثلاث جامات ملوزات
19 في كل قصبة * وتفاحة وسوسنة * كذلك عمل في الست القصبات الخارجات من المنارة * وفي المنارة
20 اربع جامات ملوزات * وتفاحها وسوسانها * وتفاحة تحت كل قصبتين منها للست القصبات
21 الخارجات منها *

Unam figuram in extremitate ex una parte, & figuram alteram in extremitate ex altera parte veli: fecit ambas figuras in utraque ejus extremitate. 8
Et erant ambæ figuræ extendentes alas suas desuper, obumbrantes alis suis super operimentum, et facies uniuscujusque ad alterum, & ad velum erat facies ambarum. 9
Et fecit mensam de ligno Santo, et fecit longitudinem ejus duorum cubitorum, & latitudinem ejus unius cubiti, & crassitiem ejus unius cubiti & dimidii. 10
Et cooperuit eam auro purissimo, & fecit ei coronam auri per circuitum. 11
Et fecit ei limbum ad mensuram pugilli per circuitum, & fecit coronam auri limbo ejus circumcirca. 12
Et conflavit ei quatuor ansas auri, & collocavit eas in quatuor lateribus quatuor pedum ejus. 13
Ante limbum erant ansulæ, loca vectibus ad portandum mensam. 14
Et fecit vectes de ligno Santo, & texit eos auro, ut eis gestaretur mensa. 15
Et fecit vasa quæ erant super mensam: paropsides ejus, & capsellas ejus, & vasa ejus unguentaria, & cochlearia ejus quibus libatur, ex auro purissimo. 16
Et fecit candelabrum ex auro purissimo, fusile fecit illud: & pedes ejus, & calami ejus, & calices ejus, & mala punica ejus, & lilia ejus ex ipso erant. 17
Et sex calami exeuntes è duobus lateribus ejus, tres ex uno ejus latere, & tres ex altero ipsius latere. 18
Et tres calices amygdalati erant in quolibet calamo, & malum punicum, & lilium. Sic fecit in sex calamis exeuntibus è candelabro. 19
Et in candelabro quatuor calices amygdalati, & mala punica ejus, & lilia ejus. 20
Et malum punicum sub singulis duobus calamis ejus: sex calamis exeuntibus ex ipso. 21

ספר שמות : לח

ductile *illud* Totum .fuerunt ipso ex ,eorum calami & ,eorum *Poma*
22 כפתריהם וקנתם ממנה היו כלה מקשה
,ejus forcipes &,septem ejus lucernas fecit Et .puro auro ,unum
23 אחת זהב טהור : ויעש את־נרתיה שבעה ומלקחיה
,ipsum fecit puri auri Talento puro auro ejus receptacula &
24 ומחתתיה זהב טהור : ככר זהב טהור עשה אתה
:Sittim lignis suffimenti altare fecit Et .ejus vasa omnia &
25 ואת כל־כליה : ויעש את־מזבח הקטרת עצי שטים
cubiti duo & *quadrata* ,ejus latitudo cubitus & ,ejus longitudo cubitus
אמה ארכו ואמה רחבו רבוע ואמתים
,puro auro illud texit Et .ejus cornua fuerunt ipso Ex.ej⁹ *statura*
26 קמתו ממנו היו קרנתיו : ויצף אתו זהב טהור את־
coronam ei fecit Et .ejus cornua & ,circum ejus parietes & ,ejus tectũ
גגו ואת־קירתיו סביב ואת־קרנתיו ויעש לו זר
super ej⁹ coronam *desubter* ei fecit auri anulos duos Et .circum auri
27 זהב סביב : ושתי טבעת זהב עשה־לו מתחת לזרו על
portandũ ad vectibus *domos in* ,ejus lateribus duobus super ejus *costis duabus*
שתי צלעתיו על שני צדיו לבתים לבדים לשאת
.auro eos texit & ,Sittim lignis vectes fecit Et .eis *in* illud
28 אתו בהם : ויעש את־הבדים עצי שטים ויצף אתם זהב :
aromatum suffimentum & ;sanctificationem ,unctionis oleum fecit Et
29 ויעש את־שמן המשחה קדש ואת־קטרת הסמים
.pigmentarii opere ,purum
טהור מעשה רקח :

CAP. XXXVIII. לח

cubitorum Quinque .Sittim lignis holocausti altare fecit Et
1 ויעש את־מזבח העלה עצי שטים חמש אמות
trium & *quadrata*,ejus latitudo cubitorum quinque & ,ipsius longitudo
ארכו וחמש אמות רחבו רבוע ושלש
:ejus angulis quatuor super ,ej⁹ cornua fecit Et .ej⁹ *statura* cubitorum
2 אמות קמתו : ויעש קרנתיו על ארבע פנתיו
omnia fecit Et .ære illud texit & :ejus cornua erant ipso ex
3 ממנו היו קרנתיו ויצף אתו נחשת : ויעש את־כל־
aspersoria pelves & ,scopas & ,lebetes ,altaris vasa
כלי המזבח את־הסירת ואת־היעים ואת־המזרקת את־
fecit Et .ære fecit ej⁹ vasa omnia : receptacula & ,*tridentes*
4 המזלגת ואת־המחתת כל־כליו עשה נחשת : ויעש
infra ab ej⁹ ambitũ subter *æris* *retis* opere cribrum altari
למזבח מכבר מעשה רשת נחשת תחת כרכבו מלמטה
extremitatibus quatuor in anulos quatuor fudit Et.ej⁹ mediũ ad usq;
5 עד־חציו : ויצק ארבע טבעת בארבע הקצות
lignis vectes fecit Et .vectibus *domos* ,*æris* *cribro*
6 למכבר הנחשת בתים לבדים : ויעש את־הבדים עצי
anulos in vectes introduxit Et .ære eos texit & ,Sittim
7 שטים ויצף אתם נחשת : ויבא את־הבדים בטבעת
fecit *tabularum Vacuum* .eis in ipsum portandũ ad ,altaris *costis super*
על צלעת המזבח לשאת אתו בהם נבוב לחת עשה
speculis *in* : *æris* ejus basim & ,*æris* concham fecit Et .illud
8 אתו : ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת
.ecclesiæ tabernaculi ostium *excubabant* quæ *exercentium*
הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד :

Versio VULG. LAT.

22 Et sphærulæ igitur, & calami
ex ipso erant, universa ductilia
23 ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem cũ emunctoriis
suis, & vasa ubi ea quæ emuncta sunt extinguantur, de auro
24 mundissimo. Talentũ auri appendebat, candelabrum cum
25 omnib⁹ vasis suis. Fecit & altare thymiamatis de lignis setim, p quadrũ singulos habens
cubitos, & in altitudine duos:
è cujus angulis procedebant
26 cornua. Vestivitq; illud auro
purissimo, cum craticula ac
27 parietib⁹ et cornib⁹. Fecitq; ei
coronam aureolam per gyrũ,
& duos annulos aureos sub
corona per singula latera, ut
mittantur in eos vectes, &
28 possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit de lignis setim, & operuit laminis aureis.
29 Composuit & oleũ ad sanctificationis ungentũ, & thymiama de aromatib⁹ mundissimis, opere pigmentarii.

CAP. XXXVIII.

1 FEcit & altare holocausti de
lignis setim, quinq; cubitorum
per quadrũ, & triũ in altitu-
2 dine : Cujus cornua de angulis procedebant, operuitque
3 illud laminis æneis. Et in usus
ejus paravit ex ære vasa diversa, lebetes, forcipes, fuscinulas, uncinos, & igniũ re-
4 ceptacula. Craticulámq; ejus
in modum retis fecit æneam,
& subter eam in altaris medio
5 arulam, Fusis quattuor annulis
p totidẽ retiaculi summitates,
ad immittendos vectes ad por-
6 tandum : Quos & ipsos fecit
de lignis setim, & operuit la-
7 minis æneis : Induxitque in
circulos, qui in lateribus altaris eminebant. Ipsum autem altare non erat solidum,
sed cavum ex tabulis, & in-
8 tus vacuum. Fecit & labrum
æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

κὰ αἱ βάσεις τῶν (ρ) ςύλων αὐτῆς χαλκαῖ, κὰ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, κὰ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ, καὶ οἱ ςῦλοι περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ, (σ) πάντες οἱ ςῦλοι τῆς αὐλῆς. καὶ (τ) τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποικιλτοῦ ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης· εἴκοσι πήχεων τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος πέντε πήχεων ἐξισούμενον τοῖς ἱςίοις τῆς αὐλῆς. καὶ οἱ ςῦλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. * καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ, * καὶ αὐτοὶ περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. καὶ αὕτη ἡ σύνταξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καθὰ συνετάγη Μωυσῇ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν Λευιτῶν διὰ Ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ Βεσελεὴλ ὁ τοῦ (υ) Οὐρείου, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἐποίησε καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. καὶ Ἐλιὰβ ὁ τοῦ Ἀχισαμὰχ, ἐκ φυλῆς Δὰν, ὃς ἠρχιτεκτόνησε τὰ ὑφαντὰ (φ) καὶ τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ ποικιλτικὰ, ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ καὶ τῇ βύσσῳ.

Et bases columnarum eorum æreæ, & ansæ earum argenteæ : & capita earum inargentata argento, & columnæ inargentatæ argento, omnes columnæ atrii. Et velamen portæ atrii opus variatoris de hyacintho, & purpurâ, & cocco neto, & bysso tortâ : viginti cubitorum longitudo, & altitudo & latitudo quinque cubitorum, exæquatum tentoriis atrii. Et columnæ eorum quatuor, & bases earum quatuor æreæ, & ansæ earum argenteæ, & capita earum inargentata argento. Et omnes pali atrii in circuitu ærei, & ipsi inargentati argento. Et hæc est constructio tabernaculi testimonii, sicut præceptum fuerat Moysi ministerium esse Levitarum per Ithamar filium Aaron sacerdotis. Et Beseleel filius Urii de tribu Juda, fecit sicut præcepit Dominus Moysi. Et Eliab filius Achisamach, de tribu Dan, qui architectonatus est textilia, & consutilia, & diversi coloris (!) texere de cocco & bysso.

MS.A. (ρ) ςύλων χαλκαῖ, (σ) κὰ πάντες (τ) τὸ καταχάλυμμα τῆς *, * (υ) Οὐρὶ, (φ) κὰ ῥαφιδευτὰ κὰ ποικιλτὰ,

ΚΕΦ. λη'.

ΚΑὶ ἐποίησε Βεσελεὴλ τὴν (α) κιβωτὸν, κὰ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν κὰ (β) ἔξωθεν· κὰ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους (γ) χρυσοῦς· δύο ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἓν, κὰ δύο ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον, εὐρεῖς τοῖς διωςῆρσιν, ὥςε αἴρειν αὐτὴν ἐν αὐτοῖς. κὰ ἐποίησε τὸ ἱλαςήριον (δ) ἐπάνωθεν τῆς κιβωτοῦ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, (ε) κὰ τοὺς δύο χερουβὶμ χρυσοῦς·

CAP. XXXVIII.

ET (a) fecit Beseleel (b) arcam, & deauravit eam auro puro intus et (c) extra : et fudit ei quatuor annulos aureos : duos ad latus unum, et duos ad latus secundum, capaces vectibus ad portandum eam in eis. Et fecit propitiatorium desuper arcæ ex auro puro, et duos Cherubim aureos :

MS.A. (α) κιβωτὸν, δύο πήχεων κὰ ἡμίσους τὸ μῆκος αὐτῆς, κὰ πήχεως κὰ ἡμίσους τὸ πλάτος αὐτῆς, κὰ πήχεως κὰ ἡμίσους τὸ ὕψος αὐτῆς. Καὶ κατεχρύσωσεν (β) ἔξωθεν· κὰ ἐποίησεν αὐτῇ κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ· κὰ ἐχώνευσεν (γ) χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς. δύο ἐπὶ τὸ (δ) ἄνωθεν (ε) κὰ ἐποίησεν δύο χερουβεὶν χρυσοῦς κὰ χερὼβ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 ܘܫܘܫܢܝܗ ܘܩܢܝܗ ܡܢܗ ܗܘܘ. ܟܠܗ ܕܢܣܟܬܐ ܚܕܐ ܕܕܗܒܐ ܕܟܝܐ. *ܘܥܒܕ ܫܪܓܝܗ ܫܒܥܐ.
23 ܘܡܠܩܛܝܗ ܘܡܚܬܝܗ ܕܕܗܒܐ ܕܟܝܐ. *ܡܢ ܟܟܪܐ ܕܕܗܒܐ ܕܟܝܐ ܥܒܕܗ ܘܠܟܠܗܘܢ ܡܐܢܝܗ.
24 *ܘܥܒܕ ܡܕܒܚܐ ܕܒܣܡܐ ܕܩܝܣܐ ܕܫܐܓܐ. ܐܡܬܐ ܐܘܪܟܗ ܘܐܡܬܐ ܦܬܝܗ ܡܪܒܥ. ܘܬܪܬܝܢ ܐܡܝܢ ܪܘܡܗ.
25 ܡܢܗ ܗܘܝ ܩܪܢܬܗ. *ܘܚܦܝܗܝ ܕܗܒܐ ܕܟܝܐ. ܠܐܓܪܗ ܘܠܣܘܪܗ ܚܕܪܢܐܝܬ ܘܠܩܪܢܬܗ.
26 ܘܥܒܕ ܠܗ ܟܠܝܠܐ ܕܕܗܒܐ ܚܕܪܢܐܝܬ. *ܘܬܪܬܝܢ ܥܙܩܢ ܕܕܗܒܐ ܥܒܕ ܠܗ ܡܢ ܬܚܝܬ ܟܠܝܠܗ.
27 ܥܠ ܬܪܬܝܢ ܙܘܝܬܗ. ܥܠ ܬܪܝܢ ܓܒܘܗܝ. ܐܬܪܐ ܠܩܢܝܐ ܕܢܫܩܠܘܢܗ ܒܗܘܢ.
28 *ܘܥܒܕ ܩܢܝܐ ܕܩܝܣܐ ܕܫܐܓܐ. ܘܚܦܐ ܐܢܘܢ ܕܗܒܐ. *ܘܥܒܕ ܡܫܚܐ ܕܡܫܝܚܘܬܐ
29 ܕܩܘܕܫܐ. ܘܒܣܡܐ ܕܒܣܡܐ ܕܟܝܐ. ܥܒܕܐ ܕܡܒܣܡܢܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܚ *

1 *ܘܥܒܕ ܡܕܒܚܐ ܕܥܠܬܐ ܕܩܝܣܐ ܕܫܐܓܐ. ܚܡܫ ܐܡܝܢ ܐܘܪܟܗ. ܘܚܡܫ ܐܡܝܢ ܦܬܝܗ ܡܪܒܥ. ܘܬܠܬ ܐܡܝܢ ܪܘܡܗ.
2 *ܘܥܒܕ ܩܪܢܬܗ ܥܠ ܐܪܒܥ ܙܘܝܬܗ. ܡܢܗ ܗܘܝ ܩܪܢܬܗ. ܘܚܦܝܗܝ ܢܚܫܐ.
3 *ܘܥܒܕ ܟܠܗܘܢ ܡܐܢܘܗܝ ܕܡܕܒܚܐ. ܩܕܪܐ ܘܡܢܚܪܐ ܘܡܢܩܝܬܐ. ܘܡܫܪܦܬܐ ܘܡܚܬܝܬܐ.
4 ܟܠܗܘܢ ܡܐܢܘܗܝ ܥܒܕ ܢܚܫܐ. *ܘܥܒܕ ܠܡܕܒܚܐ ܣܪܕܐ ܐܝܟ ܥܒܕܐ ܕܡܨܝܕܬܐ ܕܢܚܫܐ.
5 ܠܬܚܬ ܡܢ ܣܦܪܗ ܠܬܚܬ ܥܕܡܐ ܠܦܠܓܗ. *ܘܐܫܕ ܐܪܒܥ ܥܙܩܢ ܒܐܪܒܥ ܙܘܝܬܗ.
6 ܕܣܪܕܐ ܕܢܚܫܐ. ܐܬܪܐ ܠܩܢܝܐ. *ܘܥܒܕ ܩܢܝܐ ܕܩܝܣܐ ܕܫܐܓܐ. ܘܚܦܐ ܐܢܘܢ ܢܚܫܐ.
7 *ܘܐܥܠ ܩܢܝܐ ܒܥܙܩܬܐ ܥܠ ܓܒܘܗܝ ܕܡܕܒܚܐ. ܕܢܫܩܠܘܢܗ ܒܗܘܢ. ܚܠܝܠ ܕܠܘܚܐ ܥܒܕܗ.
8 *ܘܥܒܕ ܟܝܘܪܐ ܕܢܚܫܐ. ܘܒܣܝܣܗ ܕܢܚܫܐ. ܒܡܚܙܝܬܐ ܕܢܫܐ ܕܐܬܝܢ ܗܘܝ ܠܡܨܠܝܘ. ܒܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ.

Et poma ejus & calami ejus ex ipso erant : 22
totum erat fusuræ unius ex auro purissimo.
Fecit & lucernas ejus septem, & forcipes 23
ejus, & emunctoria ejus ex auro purissimo.
Ex talento auri mundi fecit ipsum & omnia 24
vasa ejus. Fecit etiam altare thuris de ligno 25
hebeni, cujus longitudo erat cubiti, & cubiti latitudo, quadratum, & duorum cubitorum altitudo : ex ipso erant cornua ejus.
Et obduxit illud auro puro, tectum *scilicet* 26
ejus, & parietes eius undequaque, & cornua eius : fecítque illi coronam auream per
circuitum. Et duos annulos aureos fecit ei 27
sub eius corona in duobus angulis eius, ad
utrumque latus illius, locum vectibus, ut iis 28
gestaretur. Et fecit vectes ex lignis hebeni, 29
& obduxit eos auro. Et fecit oleum unctionis sanctitatis, & thus odorum purissimum ex materia aromatica.

C A P. XXXVIII.

FEcit etiam altare holocausti de ligno he- 1
beni quinque cubitorum longitudinis, &
quinque cubitorum latitudinis, quadratum,
& trium cubitorum altitudinis. Fecitque 2
cornua eius in quatuor angulis eius : ex
ipso erant cornua eius : & obduxit illud
ære. Et fecit cuncta instrumenta altaris, le- 3
betes, & cacabos, & sartagines, & cola, &
fuscinulas, & thuribula, omnia denique
vasa fecit ex ære. Fecit quoque altari crati- 4
culam [illegible] modum retis sub extremitatibus
eius, [illegible]imo usque ad medium eius. Et con- 5
flavit ei quatuor annulos in quatuor angulis basis æneæ, locum vectibus. Et fecit ve- 6
ctes de ligno hebeni, & obduxit eos ære.
Et inseruit vectes in annulos in lateribus 7
altaris, ut iis gestaretur : cavum ex asseribus
fecit illud. Fecit quoque concham æneam, 8
& basim eius æneam, inter speculas mulierum quæ veniebant ad orandum, in ostio
tabernaculi temporis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

חזוריהון וקניהון מנה הוו כולה
נגידא חדא דדהב דכי: ועבד
בוצינהא שבעא וצבתהא ומחתיתהא
דדהב דכי: ככרא דדהב דכי עבד
יתה וית כל מנהא: ועבד ית
מדבחא דקטרת בוסמיא דאעי
שטין אמתא אורכיה ואמתא פותיה
מרבע ותרתין אמין רומיה מניה
הואה קרנוהי: וחפא יתיה דהב
דכי ית איגריה וית כותלוהי סחור
סחור וית קרנוהי ועבד ליה זיר
דדהב סחור סחור: ותרתין עזקן
דדהב עבד ליה מלרע לזיריה על
תרתין זויתיה על תרין סטרוהי
לאתרא לאריחיא למטל יתיה בהון:
ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא
יתהון דהבא: ועבד ית משחא
דרבותא קודשא וית קטרת
בוסמיא דכי עובד בוסמנו:

לח

ועבד ית מדבחא דעלתא דאעי
שטין חמש אמין אורכיה וחמש
אמין פותיה מרבע ותלת אמין
רומיה: ועבד קרנוהי על ארבע
זויתיה מניה הואה קרנוהי וחפא
יתיה נחשא: ועבד ית כל מני
מדבחא ית פסכתרותא וית
מגרופיתא וית מזרקיא וית צנוריתא
וית מחתיתא כל מנוהי עבד נחשא:
ועבד למדבחא סרדא עובד מצדתא
דנחשא תחות סובביה מלרע עד
פלגיה: ואתיך ארבע עזקן בארבע
זויתא לסרדא דנחשא אתרא
לאריחיא: ועבד ית אריחיא דאעי
שטין וחפא יתהון נחשא: ואעיל
ית אריחיא בעזקתא על סטרי
מדבחא למטל יתיה בהון חליל
לוחין עבד יתיה: ועבד ית כיורא דנחשא וית בסיסיה
דנחשא במחזית נשיא דאתין לצלאה בתרע משכן זמנא:

Targum Onkelos.

22 Sphærulæ ej⁹ & calami ej⁹ ex ipso erant: omnia simul ductilia,
23 ex auro mũdissimo. Fecitq; septẽ lucernas ej⁹: & forcipes ej⁹ et thuribula ej⁹, ex auro mũ-
24 dissimo. Ex talẽto auri mũdissimi fecit illud: & omnia vasa
25 ej⁹. Fecitq; altare incensi aromatũ, de lignis setim: longitudo ej⁹ erat cubiti uni⁹ & latitudo ej⁹ cubiti uni⁹, quadrangulũ erat, & duorũ cubitorum erat altitudo ej⁹; ex ipso fue-
26 rũt cornua ej⁹. Operuitq; illud auro mundissimo, tectũ ejus et parietes ej⁹ p gyrũ, & cornua ej⁹: & fecit ei circulũ aureũ p
27 circuitũ. Et duos annulos aureos fecit ei subter circulũ ejus, in duob⁹ angulis ej⁹, super duo latera ej⁹: ut per eos inducerentur vectes, ut portaretur
28 in eis. Fecitq; vectes de lignis
29 setim: & operuit eos auro. Et fecit oleũ sanctæ unctionis; et thymiama aromatũ mundissimũ: opere aromatarii.

CAP. XXXVIII.

1 Fecitq; altare holocausti, de lignis setim: quinq; cubitorũ erat lõgitudo ej⁹, et quinq; cubitorũ latitudo ej⁹, quadrãgulũ erat; et triũ cubitorũ altitudo
2 ej⁹. Fecitq; cornua ej⁹, sup quatuor angulos ej⁹; ex ipso erant cornua ej⁹: et cooperuit illud
3 ære. Et fécit oĩa vasa altaris, lebetes & batilla, & acetabula; & fuscinulas, & thuribula: o-
4 mnia vasa ej⁹ fecit ex ære. Fecitq; ei craticulã, opere retis ex ære: sub circulo ej⁹ deorsũ,
5 usq; ad dimidiũ ej⁹. Et fudit ei quatuor annulos, in quatuor angulis craticulæ æreæ: ut per
6 eos inducerẽtur vectes. Fecitq; vectes de lignis setim: & ope-
7 ruit eos ære. Et induxit vectes p annulos, in laterib⁹ altaris; ut portaretur cum eis: conca-
8 vum ex tabulis fecit illud. Et fecit labrum ex ære; & basim ejus ex ære: de speculis mulierum, quæ veniebant ut orarent in ostio tabernaculi fœderis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22–29 [illegible]

1–8 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22–29 [illegible]

1–8 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

(i) Sphærulæ eorum, et cala- 22
mi eorum ex ipso extabant: omnia ductilia ex eodem auro puro. Fecit etiam lucernas 23
ejus septem, & emunctoria ejus, & suppositoria ejus ex auro puro. Ex massa auri puri 24
fecit ea, et omnia vasa ejus. Fecit autem altare incensi de 25
lignis Setim, cubitalis erat longitudo ejus, et cubitalis latitudo ejus; quadratum erat, sed bicubitalis erat altitudo ejus; ex ipso cornua ejus. Texit quoq; illud auro puro, 26
tectum ejus, & parietes ejus in circuitu, et coronam ejus, & fecit ei coronam auream in circuitu. Duos etiam annulos 27
aureos fecit ei subter coronam ejus super duas costas ejus, ad duo latera ejus, in receptacula vectium quibus illud portetur. Fecit quoq; vectes il- 28
los de lignis Setim, & texit eos auro. Fecit etiam oleum 29
unctionis sanctum, & incensum ex aromatibus puris opere (k) pigmentarii.

CAP. XXXVIII.

Fecit & altare holocausto- 1
rũ ex lignis Setim; quinque cubitorum longitudine, et quinque cubitorũ latitudine, sed trium cubitorum erat altitudo ejus. Fecit etiam cor- 2
nua ejus super quatuor angulos ejus, ex ipso procedebant cornua ejus, et texit illud ære. Fecit quoque omnia vasa 3
altaris, ollas, & palas, & crateres, & fuscinulas, & ignis receptacula; omnia vasa ejus fecit ærea. Fecit 4
præterea altari craticulam opere reticulato æneã, sub (a) ambitum ejus infernè usque ad ejus medium. Et con- 5
flavit quatuor annulos in quatuor extremitatibus craticula ænea excipiendis vectibus. Fecit etiam vectes de li- 6
gnis Setim, & texit eos ære. Et introduxit vectes in an- 7
nulos super latera altaris, ut cum iis gestaretur: concavum tabulatum fecit illud. Fecit 8
etiam labrum æneum, & basim ejus æream cum speculis mulierum (b) convenientium, quæ conveniebant ad portam tabernaculi testimonii.

VER. SAM. (i) poma (k) aromatarii. (a) latus (b) turmalium, turmatim convenientium,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

رمانها وقصبها منها كانت * كلها مصمتة واحدة من ذهب خالص * وصنع سرجها سبعة
وكلبتيها وجامرها من ذهب خالص * من بدرة ذهب خالص عملها وكل انيتها * وعمل مذبح
البخور من خشب السنط * وجعل طوله ذراعا وعرضه ذراعا مربعا * وسمكه ذراعين منه
سروفه * وغشاه ذهبا خالصا سطحه وحيطانه بالدور وسروفه * وعمل له زيج ذهب دائر
وعمل حلقتي ذهب عمل له تحت زيجه من جهتيه على جانبيه مكانا للدهوف ليحمل بها * وعمل
الدهوف من خشب السنط * وغشاها بالذهب * وعمل دهن المسح قدسا * وبخور الاصماغ خالصا
صنعة عطار * الفصل الثامن والثلثون * وعمل مذبح الصعيدة من
خشب السنط * وجعل خمس اذرع طوله وخمس اذرع عرضه مربعا * وثلث اذرع سمكه * وعمل
سروفه على اربع زواياه * منه كانت سروفه * وغشاه بنحاس * وعمل كل انية المذبح الصنان والمغارف
والكرانيب والمناشل والمجامر كل انيته عملها من نحاس * وعمل له سردا على صنعة شبكة نحاس
سرحيته من اسفل يبلغ الى نصفه * وصاغ اربع حلقات في اربعة الاطراف لسرد النحاس مكانا
للدهوف * وعمل الدهوف من خشب السنط * وغشاها بالنحاس * وادخل الدهوف في الحلقات
على جانبي المذبح ليحمله بها * وعمله من الواح مجوفة * وصنع الحوض ومقعده من نحاس *
مرائي المجتمعات الى باب خباء المحضر *

Mala punica ejus, & calami ejus ex ipso 22
erant. Totum erat fusura una ex auro purissimo. Et fecit lucernas ejus septem, 23
& forcipes ejus, & focos ejus ex auro purissimo. Ex talento auri puri fecit illud, 24
& omnia vasa ejus. Et fecit altare 25
thuris ex ligno Santo, & fecit longitudinem ejus cubiti, & latitudinem ejus cubiti, quadratum; & crassitiem eius duorum cubitorum: ex ipso erant pinnæ ejus. Et texit illud auro purissimo, su- 26
perficiem ejus, & parietes ejus per circuitum, & pinnas ejus: & fecit ei co- 27
ronã aureã per circuitũ. Et duas ansulas auri fecit ei sub corona eius, ex duab⁹ partib⁹ e.⁹ super duo eius latera, locũ vectib⁹, 28
ut gestaretur eis. Et fecit vectes ex ligno 29
Santo, & texit eos auro. Et fecit oleum unctionis, sanctitatem, & incensum gummi purissimum, artificio aromatarii.

CAP. XXXVIII.

Et fecit altare oblationis ex ligno 1
Santo, & fecit quinque cubitorum longitudinem eius, & quinque cubitorũ latitudinem eius, quadratũ; & triũ cubitorum crassitiem eius. Et fecit pinnas 2
eius super quatuor angulos eius: ex ipso erant pinnæ eius, & texit illud ære. Et fecit omnia vasa altaris, canistra, et 3
cochlearia, et forcipes, et extractoria, et focos: omnia vasa eius fecit ex ære. Et fecit ei craticulam iuxta artifici- 4
um retis æris sub propatulo eius deorsum, pervenientem ad medium eius. Et con- 5
flavit quatuor ansulas in quatuor extremitatibus craticulæ æris, locum vectibus. Et fecit vectes ex ligno Santo, & texit 6
eos ære. Et immisit vectes in ansas super 7
duo latera altaris, ad gestandum illud eis: et construxit illud ex tabulis concavis. Et fecit labrum et ejus sedile ex 8
ære, à speculis mulierum turmatim collectarũ usq; ad portã tentorii tabernaculi.

ספר שמות : לח

atrii *Fundæ* .austrum ad meridiei *angulum* ad atrium fecit Et
9 ויעש את־החצר לפאת נגב תימנה קלעי החצר
earum bases & ,viginti *earum* Columnæ .*cubito in* centum ,retorta bysso
10 שש משזר מאה באמה : עמודיהם עשרים ואדניהם
.argento *earum cincturæ* & ,columnarum uncini : ære viginti
עשרים נחשת ווי העמודים וחשקיהם כסף :
,viginti earum Columnæ .*cubito in* cētum aquilonis *angulum* ad Et
11 ולפאת צפון מאה באמה עמודיהם עשרים
.argēto *earū cincturæ* & ,colūnarum uncini :ære viginti earum bases &
ואדניהם עשרים נחשת ווי העמודים וחשקיהם כסף :
earū columnæ ,*cubito in* quinquaginta *fundæ* ,*maris angulum* ad Et
12 ולפאת־ים קלעים חמשים באמה עמודיהם
.argēto *earum cincturæ* &,columnarū uncini, decem earū bases & ,decem
עשרה ואדניהם עשרה ווי העמדים וחשוקיהם כסף :
.cubitorum quinquaginta, Ortum ad Orientis *angulum* ad Et
13 ולפאת קדמה מזרחה חמשים אמה :
,tres *earum* columnæ : *scapulam ad* cubitorum quindecim *Fundæ*
14 קלעים חמש־עשרה אמה אל־הכתף עמודיהם שלשה
portā ad ; inde & hinc secundā *humerum* ad Et .tres earum bases &
15 ואדניהם שלשה : ולכתף השנית מזה ומזה לשער
, tres *earum* columnæ : cubitorum quindecim *fundæ* atrii
החצר קלעים חמש עשרה אמה עמדיהם שלשה
.retorta bysso circum atrii *fundæ Omnes* .tres *earum* bases &
16 ואדניהם שלשה : כל־קלעי החצר סביב שש משזר :
earum cincturæ &,columnarum uncini , ære *columnis* bases Et
17 והאדנים לעמדים נחשת ווי העמודים וחשוקיהם
omnes ,argento cinctæ ipsæ & ,argento earū capita *tectum* & ,argēto
כסף וצפוי ראשיהם כסף והם מחשקים כסף כל
,hyacintho ,*recamātis* opere atrii portæ *tentorium* Et .atrii columnæ
18 עמדי החצר : ומסך שער החצר מעשה רקם תכלת
cubiti viginti Et .retorta bysso & ,cocci vermiculo & ,purpura &
וארגמן ותולעת שני ושש משזר ועשרים אמה
fundarum regione è cubitorum quinque latitudine in *statura* &,lōgitudo
ארך וקומה ברחב חמש אמות לעמת קלעי
: ære quatuor earum bases & ,quatuor *earum* columnæ Et .atrii
19 החצר : ועמדיהם ארבעה ואדניהם ארבעה נחשת
.argento *earum cincturæ* & ,earum capita *tectum* Et .argento earū uncini
וויהם כסף וצפוי ראשיהם וחשקיהם כסף :
Ipsa *æris* circum *atrio & ,tabernaculo* clavi omnes Et
20 וכל־היתדת למשכן ולחצר סביב נחשת : אלה
21 *ea super fuit visitatum* quia , testimonii tabernaculi ,tabernaculi *visitata*
פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על־פי
.sacerdotis Aharon filii Ithamar manu in ,Levitarum *servitium Mosis*
משה עבדת הלוים ביד איתמר בן־אהרן הכהן :
fecit , Jehudah *tribui* Chur filii Uri filius Besalel Et
22 ובצלאל בן־אורי בן־חור למטה יהודה עשה את
Aholiab eo cum Et .Mosch Dominus præcepit quæ omnia
23 כל־אשר־צוה יהוה את־משה : ואתו אהליאב
,hyacintho in *recamans &,cogitans* & ,artifex,Dan *tribui* Achisamach filius
בן־אחיסמך למטה־דן חרש וחשב ורקם בתכלת
.bysso & , cocci vermiculo in & ,purpura in &
ובארגמן ובתולעת השני ובשש :

Versio VULG. LAT.

9 Fecit & atrium, in cujus Austra-
li plaga erant tentoria de bysso
10 retorta, cubitorum centum, Co-
lumnæ æneæ viginti cum basibus
suis, capita columnarū, & tota
11 operis cælatura, argentea. Æquè
ad Septentrionalem plagam ten-
toria; columnæ, basésque & ca-
pita columnarum ejusdem men-
suræ, & operis ac metalli, erant.
12 In ea verò plaga, quæ ad Occi-
dentem respicit, fuerunt tentoria
cubitorū quinquaginta, columnæ
decem cum basibus suis æneæ, &
capita columnarū, et tota operis
13 cælatura, argentea. Porrò con-
tra Orientem quinquaginta cu-
14 bitorū paravit tentoria: E qui-
bus quindecim cubitos colu-
mnarum trium, cum basibus suis,
15 unum tenebat latus: Et in parte
altera (quia inter utraq; introi-
tū tabernaculi fecit) quindecim
æquè cubitorū erant tentoria,
columnæq; tres, & bases totidē.
16 Cuncta atrii tentoria byssus re-
17 torta texuerat. Bases columnarū
fuére æneæ capita autem earū
cum cunctis cælaturis suis ar-
gentea: sed & ipsas columnas
18 atrii vestivit argento. Et in in-
troitu ejus opere plumario fecit
tentorium ex hyacintho, purpu-
ra, vermiculo, ac bysso retortā,
quod habebat viginti cubitos in
longitudine, altitudo verò quinq;
cubitorum erat, juxta mensurā,
quam cuncta atrii tentoria ha-
19 bebant. Columnæ autem in in-
gressu fuére quatuor cum ba-
sibus æneis, capitáq; earū & cæ-
20 laturæ argenteæ. Paxillos quoque
tabernaculi & atrii per gyrum
21 fecit æneos. Hæc sunt instrumen-
ta tabernaculi testimonii, quæ
enumerata sunt juxta præceptū
Moysi in ceremoniis Levitarum
per manum Ithamar filii Aaron
22 sacerdotis: Quæ Beseleel filius
Uri filii Hur de tribu Juda, Do-
mino per Moysen jubente, com-
23 pleverat, Juncto sibi socio Ooli-
ab filio Achisamech de tribu
Dan: qui & ipse artifex ligno-
rum egregius fuit, & polymita-
rius, atq; plumari' ex hyacintho,
purpura, vermiculo & bysso.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

χερὰβ ἕνα ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἱλαστηρίου τὸ ἕν, καὶ χερὰβ ἕνα ἐπὶ τὸ ἄκρον (ζ) τοῦ ἱλαστηρίου τὸ δεύτερον, σκιάζοντα ταῖς πτέρυξιν (η) αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον. καὶ ἐποίησε τὴν τράπεζαν τὴν προκειμένην ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας (θ) δακτυλίους, δύο ἐπὶ τοῦ κλίτους τοῦ ἑνὸς, καὶ δύο ἐπὶ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου, εὐρεῖς, ὥστε αἴρειν τοῖς διωστῆρσιν ἐν αὐτοῖς. καὶ τοὺς διωστῆρας τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς τραπέζης ἐποίησε, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς (ι) χρυσίῳ. καὶ ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, (κ) τά τε τρυβλία, καὶ τὰς θυίσκας, καὶ τοὺς κυάθους, καὶ τὰ σπονδεῖα, ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς, χρυσᾶ. καὶ ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἣ φωτίζει, χρυσῆν, στερεὰν τὸν καυλὸν, καὶ τοὺς καλαμίσκους ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῆς· ἐκ τῶν καλαμίσκων αὐτῆς οἱ βλαστοὶ ἐξέχοντες, τρεῖς ἐκ τούτου, καὶ τρεῖς ἐκ τούτου, ἐξισούμενοι ἀλλήλοις· καὶ τὰ λαμπάδια αὐτῶν, ἅ ἐστιν ἐπὶ τῶν (λ) ἄκρων, καρυωτὰ ἐξ αὐτῶν. καὶ τὰ (μ) ἐνθέμια ἐξ αὐτῶν, ἵνα ὦσιν οἱ λύχνοι ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ τὸ ἐνθέμιον τὸ ἕβδομον, (ν) τὸ ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ λαμπαδίου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἄνωθεν, στερεὸν ὅλον χρυσοῦν. καὶ ἑπτὰ (ξ) λύχνους ἐπ᾽ αὐτῆς χρυσοῦς, καὶ τὰς λαβίδας αὐτῶν χρυσᾶς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας (ο) αὐτῶν χρυσᾶς. οὗτος περιηργύρωσε τοὺς στύλους, καὶ ἐχώνευσε (π) τῷ στύλῳ δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ κατεχρύσωσε τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος χρυσίῳ· καὶ ἐποίησε τὰς ἀγκύλας χρυσᾶς. οὗτος ἐποίησε καὶ τοὺς κρίκους τῆς σκηνῆς χρυσοῦς, καὶ τοὺς κρίκους τῆς αὐλῆς, καὶ κρίκους εἰς τὸ ἐκτείνειν (ρ) τὸ καταπέτασμα ἄνωθεν χαλκοῦς. οὗτος ἐχώνευσε τὰς κεφαλίδας τὰς (σ) ἀργυρᾶς τῆς σκηνῆς, καὶ τὰς κεφαλίδας τὰς χαλκᾶς τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς. καὶ ἀγκύλας (τ) ἐποίησεν τοῖς στύλοις ἀργυρᾶς, ἐπὶ τῶν στύλων. οὗτος περιηργύρωσεν (υ) αὐτάς. οὗτος ἐποίησε τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς χαλκοῦς.

MS.A. (ζ) τὸ δεύτερον τοῦ ἱλαστηρίου, (η) αὐτῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἐπὶ τὸ (θ) δακτυλίους χρυσοῦς, δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον, εὐρεῖς, (ι) χρυσίῳ καθαρῷ, καὶ (κ) τὰ τρυβλία (λ) ἄκρων αὐτῶν, καρυωτὰ (μ) ἐνθέμια αὐτῶν, (ν) τὸ ἐπ᾽ ἄκρου (ξ) λύχνους αὐτῇ ἐπ᾽ αὐτῆς (ο) αὐτῆς (π) τοῖς στύλοις (ρ) ἄνωθεν τὸ καταπέτασμα χαλκοῦς. (σ) ἀργυρᾶς τοῖς στύλοις, καὶ τὰς (τ) ἐπιθέματα ἀργυρᾶς (υ) αὐτούς.

Cherub unum ad summitatem propitiatorii unum, & cherub unum ad summitatem propitiatorii secundam, obumbrantes alis suis super propitiatorium. Et fecit mensam ipsam propositam ex auro puro, & fudit ei quatuor annulos, duos super latus unum, & duos super latus secundum, capaces vectibus ad portandum eam in eis. Et duas vectes arcæ & mensæ fecit, & deauravit eos auro. Et fecit vasa mensæ, catinos, & mortariola, & cyathos, & libatoria, in quibus libabit in eis, aurea. Et fecit candelabrum, quod illuminat, aureum, solidum stipite, & calamos ex utrisque partibus ejus: è calamis ejus germina extantia, tria ex hoc, et tria ex hoc, exæquata invicem: & lampades eorū, quæ sunt super summitates in modū nucis, ex eis. Et enthemia ex eis, ut sint lucernæ super ea. Et enthemium septimum, quod est super summitatem lampadis, super verticem desuper, solidum totum aureum. Et septem lucernas super illud aureas, et forcipes ejus aureos, et emunctoria eorum aurea. Hic inargentavit columnas, et fudit columnæ annulos aureos, et deauravit vectes auro. Et deauravit columnas velaminis auro: et fecit ansulas aureas. Hic fecit et circulos tabernaculi aureos, et circulos atrii, et circulos ad extendendum velamen desuper æreos. Hic fudit capita argentea tabernaculi, et capita ærea ostii tabernaculi, et ostium atrii. Et ansulas fecit columnis argenteas super columnas. Hic inargentavit eas. Hic fecit palos tabernaculi, et palos atrii æreos.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Fecit præterea atrium ad lat' vēti Meridi- 9
onalis: ordines *etiam* atrii ex bysso torta,
centum cubitorum. Columnas eorū vigin-
ti, & fulcra earum viginti ex ære, capitella 10
columnarū & linimētum earum ex argen-
to. Et ad latus Septētrionale *ordines* centū 11
cubitorum, columnas eorum viginti, & ful-
cra earum viginti ex ære, & capitella colu-
mnarū earumq; linimētum ex argēto. Et ad 12
lat' Occidētale ordines quinquaginta cubi-
bitorum, columnas eorum decem, earum-
que fulcra decē, & capitella colūnarum, ea-
rumque linimentum ex argento. Ad latus 13
autem venti Orientalis, quinquaginta cubi-
torū ordines. Et quindecim cubitorū ad lat' 14
colūnas eorū tres, & fulcra earū tria. Et ad
lat' alterum ab utraq; parte ostii atrii, or- 15
dines quindecim cubitorum *cuilibet* lateri;
columnas eorū tres, & fulcra earū tria. O- 16
mnes autē ordines atrii per ambitū, erāt ex
bysso torta. Fulcra verò columnarū ex ære, et 17
capita columnarū, earumq; linimētum ex ar-
gēto, & liniméta capitellorū earū ex argēto:
quin & ipsæ contectæ erāt argēto, omnes in-
quam columnæ atrii. Velū verò portæ atrii, 18
erat op' pictoris, ex flavo serico, et purpurā,
et tincturā coccineā, et bysso tortā: viginti
cubitorum longitudinis, altitudinis verò at-
que latitudinis quinq; cubitorum, è regio-
ne ordinum atrii. Columnæ eorum quatuor, 19
& earum fulcra quatuor ex ære, et capitel-
la earum ex argēto, et linimētum capitum e-
arum, et linimētū ipsarū ex argēto. Omnes 20
deniq; clavi tabernaculi et atrii per circui-
tum, erāt ænei. Hi sunt numeri tabernaculi, 21
tabernaculi *inquam* testimonii, qui recēsiti
fuerunt juxta verbum oris Mosis, et ministe-
rium Levitarum per manum Ithamar filii
Aharonis sacerdotis. Et Basliel quidē filius 22
Uri filii Hur de tribu Juda, fecit quicquid
præceperat Dñs Mosi. Cum eo autē erat Eli- 23
hab fili' Ahisemach de tribu Dan, faber, &
opifex, & pictor in flavo serico, & in purpurā, & in tincturā, coccineā, & in bysso.

תרגום אונקלוס

9 ועבד ית דרתא לרוח עבר דרומא
10 סרדי דרתא דבוץ שזיר מאה
באמין: עמודיהון עסרין וסמכיהון
עסרין דנחשא ווי עמודיא וכבושיהון
11 דכסף: ולרוח צפונא מאה אמין
עמודיהון עסרין וסמכיהון עסרין
דנחשא ווי עמודיא וכבושיהון דכסף:
12 ולרוח מערבא סרדין חמשין אמין
עמודיהון עסרא וסמכיהון עסרא
ווי עמודיא וכבושיהון כסף: ולרוח
13 קדומא מדנחא חמשין אמין: סרדין
14 חמש עסרי אמין לעברא עמודיהון
תלתא וסמכיהון תלתא: ולעברא
15 תנינא מכא ומכא לתרע דרתא
סרדין חמש עסרי אמין עמודיהון
תלתא וסמכיהון תלתא: כל סרדי
16 דרתא סחור סחור דבוץ שזיר:
17 וסמכיא לעמודיא דנחשא ווי עמודיא
וכבושיהון כסף וחפוי רישיהון
דכסף ואנון מכבשין כסף כל עמודי
18 דרתא: ופרסא דתרע דרתא עובד
צייר תכלא וארגונא וצבע זהורי
ובוץ שזיר ועסרין אמין ארכא
ורומא בפותיא חמש אמין לקבל
סרדי דרתא: ועמודיהון ארבעא
19 וסמכיהון ארבעא דנחשא וויהון
כסף וחפוי רישיהון וכבושיהון
20 כסף: וכל סכיא למשכנא ולדרתא
סחור סחור דנחשא: אלין מנייני
21 משכנא משכנא דסהדותא דאת
אתמניאו על מימרא דמשה
פולחן ליואי בידא דאיתמר בר
אהרן כהנא: ובצלאל בר אורי
22 בר חור לשבטא דיהודה עבד
ית כל די פקיד יי ית משה: ועמיה
23 אהליאב בר אחיסמך לשבטא
דדן נגר ואומן וצייר בתכלא
ובארגונא ובצבע זהורי ובבוצא:

Targum Onkelos.

9 Fecitq; atriú: in cuj⁹ australi
plaga erãt cortinæ de bysso re-
10 torta, centú cubitorú. Colúnæ
earú erãt viginti; et bases earú
viginti, ex ære: capita colúna-
rú et cælaturæ earú erãt ex ar-
11 gẽto. Et in plagã Septẽtrionali
erant cortinæ centú cubitorú;
colúnæ earum viginti, et bases
earú viginti, ex ære: capita co-
lúnarú, & cælaturæ erãt de ar-
12 gento. Et in plaga Occidẽtali
fuerũt cortinæ quinquagita cu-
bitorú; columnæ earú decẽ, et
bases earum decẽ: capita co-
lũnarú et cælaturæ earum ex
13 argẽto. Et in plaga Orientali
erat spatiú quinquaginta cu-
14 bitorú. Quindecim cubitorum
cortinæ erãt in uno latere: co-
lumnæ earú tres, & bases earú
15 tres. Et in latere secundo ostii
atrii, hinc et inde, erãt cortinæ
quindecim cubitorú: columnæ
earum tres, & bases earú tres.
16 Omnes cortinæ atrii, p circui-
17 tum, erãt de bysso retorta. Et
bases columnarú erãt ex ære:
capita colúnarú et cælaturæ ea-
rú fuerũt de argento; & *operi-
mentũ capitũ* earú *erat argẽ-
teum:* illæ quoq; oẽs colúnæ
18 atrii cælatæ erãt argento. Et
tentoriú ostii atrii fecit opere
polymitarii; ex hyacintho &
purpurã, & coccino, & bysso
retorta: viginti cubitorú erat
lõgitudo ej⁹; & ãltitudo *in la-
titudine* ej⁹ quinq; cubitorum
erat, juxta altitudinẽ cortina-
19 rum atrii. Et columnæ ej⁹ qua-
tuor, & bases earú quatuor ex
ære: uncini earú erãt ex argẽ-
to; & *operimẽta capitũ* earú,
et *cælaturæ* earum, *argenteæ:*
20 Oẽsq; paxilli tabernaculi &
atrii, p circuitum, erãt ex ære.
21 *Hæ sunt numerationes* taber-
naculi testimonii, quæ enume-
ratæ sunt juxta præceptú Moy-
si: ministerium Levitarum, p
manú Ithamar filii Aarõ sacer-
22 dotis. Beseleel enim fili⁹ Uri
filii Hur, de tribu Júda, fecit
omnia quæ præcepit Dñs ad
23 Moysen. Et cú eo Ooliab fili⁹
Achisamech, de tribu Dan, fa-
ber lignari⁹ & artifex: & po-
lymitari⁹, in hyacintho & pur-
pura, & coccino, & bysso.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible] 23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible] 23 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Fecit autem atrium ad plagã 9
Meridionalẽ: Tapetes ocella-
ti erant ex bysso retorta cen-
tum cubitorum. Columnæ eo- 10
rum viginti, & bases earum
viginti; uncini columnarum, et
(c) arcus earum (d) argentei.
Ad plagam quoq; Septentrio- 11
nalem centũ erant cubitorum;
columnæ eorũ viginti, & ba-
ses earũ viginti æreæ: uncini
columnarum, & (e) arcus ea-
rum (f) argentei. Et ad pla- 12
gam Occidentalem, tapetes o-
cellati erant quinquaginta
cubitorum; columnæ eorũ de-
cem, & bases earum decem;
uncini columnarum, & (g)
arcus earum (h) argentei. Ad 13
plagã quoq; Orientalem, quin-
quaginta erant cubitorũ. Ta- 14
petes ocellati quindecim cu-
bitorum ad latus; columnæ
eorum tres, & bases ea-
rum tres. Et ad latus secun- 15
dum ex utraque parte portæ
atrii tapetes ocellati quinde-
cim cubitorum: columnæ eo-
rum tres, et bases earum tres.
Omnes tapetes atrii in circui- 16
tu erant ex bysso retorta. Sed 17
bases columnarũ erant æreæ,
uncini verò earũ argentei, o-
perculũ quoq; capitum earũ
argenteũ: ipsæ autẽ (i) cinctæ
erant argento per omnes co-
lumnas atrii. Aulæum verò 18
portæ atrii opus erat acu-pi-
ctum ex hyacintho, & purpu-
ra, & cocco bis tincto, et bysso
retortã: viginti quoque cubi-
torum fuit longitudo, & al-
titudo cum latitudine quin-
que cubitorũ ex adversò ta-
petum atrii. Columnæ autem 19
eorum quatuor, et bases earũ
quatuor æreæ, uncini argentei,
& operculum capitũ earum,
et (k) arcus earũ (l) argentei.
Omnes autem paxilli taberna- 20
culi et atrii in circuitu ærei
fuerunt. Ista est recensio ta- 21
bernaculi, tabernaculi testi-
monii, quod recensitũ est jus-
su Mosis in ministerium Le-
vitarũ per manus Ithamar fi-
lii Aaron Sacerdotis. Beseleel 22
autem filius Huri, filii Hur de
tribu Juda fecit omnia quæ
præceperat Dominus Mosi. Et 23
cum eo Oliab filius Achisa-
mach de tribu Dan, artifex,
et plumarius, et acu-pictor in
hyacintho, & in purpura, & in
cocco dibapho, & in bysso.

VER. SAM. (c) linimentum (d) argenteum. (e) linimentum (f) argenteum. (g) linimentum (h) argenteum. (i) obductæ (k) linimentũ (l) argenteum.

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

9 وعمل السرادق فلوعا من جهة مهب الجنوب من عسر مسرور طولها مايه ذراع * واعمدتها
10 عسرون* وقواعدها عسرون من نحاس* ورزافين الاعمده وطلاوها فضه* ومن جهة الشمال ما
11 طوله مايه ذراع* واعمدتها عسرون* وقواعدها عسرون من نحاس* ورزافين الاعمده وطلاوها من
12 فضه* ومن جهة الغرب فلوع طولها خمسون ذراعا* واعمدتها عسر* وقواعدها عسر* ورزافين
13 الاعمده وطلاوها من الفضه* ومن جهة المسرق خمسون ذراعا* منها فلوع خمسه عسر ذراعا
14 للكم* اعمدتها ثلثه* وقواعدها ثلث* وللكم الثاني من هنا وهنا من باب السرادق فلوع خمسه
15 عسر ذراعا* اعمدتها ثلثه* وقواعدها ثلث* وجميع فلوع السرادق مستديرا من عسر مسرور
16 وجميع قواعد عمدها من نحاس* ورزافين العمد وطلاوها من فضه وعسا روسها ايضا من فضه
17 كما ان جميعها مطلية بالفضة* وستر باب السرادق مصنوع صنعة راقم* طوله عسرون ذراعا من
18 اسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وعسر مسرور ورفعه الذي هو عرضه خمس اذرع بازاء فلوع
19 السرادق* واعمدة ذلك اربعه* وقواعدها من نحاس ورزافينها من فضه* وعساء روسها وطلاوها من
20 الفضه* وجميع اوتاد المسكن والسرادق مما يدور من نحاس* وهذا عدد ما دخل في المسكن
21 مسكن السهادة الذي عد بامر موسي* وحمله الي اللويانيه على يد ايثامار بن هرون الامام*
22 والذي صنعه بصلاييل بن اوري بن حور من سبط يهودا على حسب ما امر الله موسي به* ومعه
23 اهلياب بن احيساماخ من سبط دان استاذ وحاذق وراقم بالاسمانجون والارجوان وصبغ القرمز والعس

Et fecit tentorium, nempe vela ex parte 9
unde flat Auster, ex bysso retorta, habentia
longitudinem centũ cubitorũ. Et colu- 10
mnas ejus viginti, & bases earũ viginti ex
ære; et capitella columnarũ, et linimentum
earũ ex argento. Et ex parte Aquilonis, ha- 11
bentia longitudinẽ centũ cubitorũ, et co-
lumnas eorum viginti, et bases earum vi-
ginti ex ære; et capitella columnarum, &
linimentum earum ex argento. Ex parte 12
verò Occidentis, vela lõgitudinis quinqua-
ginta cubitorum, et columnas eorum decẽ,
et bases earũ decẽ, et capitella colũnarũ,
et linimentũ earũ ex argento. Et ex parte 13
Orientis, quinquaginta cubitorũ. Ex quibus 14
vela fuerũt quindecim cubitorũ pro ma-
nica una: colũnæ eorũ tres, et bases earũ
tres. Et pro manica secũda hinc et inde ad 15
januã tentorii, vela quindecim cubitorum,
habẽtia colũnas tres, et bases tres. Et uni- 16
versa vela tentorii circũcirca, ex bysso re-
torta. Et universæ bases colũnarũ eorũ ex 17
ære, et capitella columnarum, et linimentũ
earũ ex argento, et operimentũ capitũ ea-
rũ etiã ex argento, sicuti et ipsæ totæ tectæ
erant argento. Et velũ januæ tentorii fa- 18
ctũ erat artificio Phrygionis, longitudinis
viginti cubitorũ ex hyacintho, et purpura, et
tinctura croci, et bysso retortã, et altitudi-
nis nempe latitudinis quinq; cubitorum,
cõtra vela tentorii. Et columnæ illi⁹ qua- 19
tuor, et bases earum ex ære, et capitella
earũ ex argento, et operimentũ capitũ ea-
rũ, et linimentũ earũ ex argento. Et omnes 20
paxilli habitaculi, et tẽtorii per circuitũ ex
ære. Et hic est numer⁹ rerum quæ ingressæ 21
sũt in habitaculũ, habitaculũ testimonii,
quæ numeratæ fuerũt jussu Musæ, & qua-
rũ gestatio spectat ad Levitas, per manũ I-
thamar filii Haron sacerdotis. Et quæ effe- 22
cit Beslail fili⁹ Uri, filii Hur de tribu Juda,
secũdũm quod præceperat De⁹ Musæ. Et 23
cũ illo Ahliab fili⁹ Ahisamach de tribu Dan
magister, et perspicax, et Phrygio in hyacin-
tho, et purpura, et tinctura croci, & bysso.

ספר שמות: לח

fuit & : ſanctitatis opere omni in opus ad factum aurum Omne
24 כל־הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהי
triginta & ,ſeptingentorum & ,talenti viginti & novem elevationis aurum
זהב התנופה תשע ועשרים ככר ושבע מאות ושלשים
,taléta centû ſynagogæ viſitatorum argentû Et ,ſanctitatis ſeclo in ,ſicli
25 שקל בשקל הקדש: וכסף פקודי העדה מאת ככר
ſeclo in ,ſicli ſeptuaginta & quinque & ,ſeptingenti & ,mille &
ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל בשקל
,ſanctitatis ſeclo in ,ſicli dimidium ,capiti Bekagh ,ſanctitatis
26 הקדש: בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש
,ſupra &,annorum viginti filio à ,viſitatos ſuper tranſeunti omni
לכל העבר על־הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה
,quingentis & ,millibus tribus & ,millibus ſexcentis
לשש־מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
baſes fundendum ad argenti talenta cêtum fuit Et ,quinquaginta &
27 וחמשים: ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני
,talentis centum ,baſes centum ,veli baſes & ,ſanctitatis
הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הככר
,quinque & ,ſeptingentis & ,mille Et ,baſi Talentum
28 ככר לאדן: ואת־האלף ושבע המאות וחמשה
,ipſarum capita texit & ,columnis uncinos fecit ſeptuaginta &
ושבעים עשה ווים לעמודים וצפה ראשיהם
millia duo &,talenta ſeptuaginta elevationis æs Et ,eas cinxit &
29 וחשק אתם: ונחשת התנופה שבעים ככר ואלפים
tabernaculi oſtii baſes eo in fecit Et ,ſicli quadringenti &
30 וארבע־מאות שקל: ויעש בה את־אדני פתח אהל
,ei quod æris cribrum & ,æris altare & ,conventus
מועד ואת מזבח הנחשת ואת־מכבר הנחשת אשר־לו
& ,circum atrii baſes Et ,altaris vaſa omnia &
31 ואת כל־כלי המזבח: ואת־אדני החצר סביב ואת־
omnes & ,tabernaculi palos omnes & ,atrii portæ baſes
אדני שער החצר ואת כל־יתדת המשכן ואת־כל־
,circum atrii palos
יתדת החצר סביב:

CAP. XXXIX. לט

veſtes fecerunt cocci vermiculo & ,purpura & ,hyacintho ex Et
1 ומן־התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי־
ſanctitatis veſtes fecerunt & :ſanctitate in miniſtrandû ad miniſterii
שרד לשרת בקדש ויעשו את־בגדי הקדש
.Moſeh DOMINUS præcepit quemadmodû ,Aharon quæ
אשר לאהרן כאשר צוה יהוה את־משה:
vermiculo & ,purpura & ,hyacintho ,auro ſuperhumerale fecit Et
2 ויעש את־האפד זהב תכלת וארגמן ותולעת
fila abſcidit &,auri laqueos extenderunt Et ,retorta byſſo &,cocci
3 שני ושש משזר: וירקעו את־פחי הזהב וקצץ פתילם
medio in & ,purpuræ medio in & ,hyacinthi medio in faciendum ad
לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן ובתוך
Scapulas ,cogitantis opere ,byſſi medio in & ,cocci vermiculi
4 תולעת השני ובתוך השש מעשה חשב: כתפת
,conjungebatur extremitatibus duabus ſuper : ſe copulantes ei fecerunt
עשו־לו חברת על־שני קצותו חבר:

Verſio VULG. LAT.

24 Omne aurum quod expenſum eſt in opere Sanctuarii, & quod oblatum eſt in donariis, viginti novem talentorum fuit, & ſeptingentorum triginta ſiclorum, ad menſu-
25 ram Sanctuarii. Oblatum eſt autem ab his qui tranſierunt ad numerum à viginti annis & ſuprà, de ſexcentis tribus millibus, & quingentis quin-
26 quaginta armatorum. Fuerunt prætereà centum talenta argenti, è quibus conflata ſunt baſes Sanctuarii, & introi-
27 tus ubi velum pendet. Centum baſes factæ de talentis centum, ſingulis talentis per
28 baſes ſingulas ſupputatis. De mille autem ſeptingentis & ſeptuaginta quinque, fecit capita columnarum, quas &
29 ipſas veſtivit argento. Æris quoque oblata ſunt talenta ſeptuaginta duo millia, &
30 quadringenti ſuprà ſicli, Ex quibus fuſæ ſunt baſes in introitu tabernaculi teſtimonii, & altare æneum cum craticula ſua, omniáque vaſa quæ ad uſum ejus per-
31 tinent, Et baſes atrii tam in circuitu quàm in ingreſſu ejus, & paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

CAP. XXXIX.

1 De hyacintho verò & purpura, vermiculo ac byſſo, fecit veſtes, quibus indueretur Aaron quando miniſtrabat in ſanctis, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
2 Fecit igitur ſuperhumerale de auro, hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo
3 retortâ, opere polymitario; Inciditque bracteas aureas, & extenuavit in fila, ut poſſent torqueri cum priorum
4 colorum ſubtegmine, Duáſque oras ſibi invicem copulatas in utroque latere ſummitatum,

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

οὗτος ἐποίησε τὸ θυσιαστήριον (φ) τὸ χαλκοῦν ἐκ τῶν πυρείων τῶν χαλκῶν, (χ) ἃ ἦσαν τοῖς ἀνδράσι τοῖς καταστασιάσασι μετὰ τῆς Κορὲ συναγωγῆς. οὗτος ἐποίησε πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου, (ψ) καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ τὴν βάσιν, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς κρεάγρας τὰς χαλκᾶς. οὗτος ἐποίησε (ω) θυσιαστηρίῳ παράθεμα, ἔργον δικτυωτὸν κάτωθεν τοῦ πυρείου (α) ὑπὸ αὐτὸ ἕως τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ τέσσαρας δακτυλίους ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ παραθέματος τοῦ θυσιαστηρίου χαλκοῦς, εὐρεῖς τοῖς μοχλοῖς, ὥστε αἴρειν (β) ἐν αὐτοῖς τὸ θυσιαστήριον. οὗτος ἐποίησε τὸ ἔλαιον (γ) τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ. οὗτος ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσασῶν, αἳ ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἔπηξεν αὐτήν. καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα, ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς (δ) χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS.A. (φ) χαλκοῦν (χ) ἃ ἦν (ψ) καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ τὰς (ω) τῷ θυσιαστηρίῳ πρόθεμα, (α) εἰς αὐτὸ (β) τὸ θυσιαστήριον ἐν αὐτοῖς. (γ) τοῦ χρίσματος (δ) χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν εἰσπορευομένων.

ΚΕΦ. λθʹ.

Πᾶν τὸ χρυσίον, ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο (α) χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς, ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα,

MS.A. (α) ἐκ χρυσίου

Cum Tranſlatione LATINA.

Hic fecit altare æreum, ex thuribulis æreis, qui fuerunt viris illis, qui moverunt ſeditionem cum ſynagoga Core. Hic fecit omnia vaſa altaris, & focum ejus, & baſim, & phialas, & fuſcinulas æreas. Hic fecit altari additamentum, opus reticulatum ab imo foci ſub ipſo uſque ad dimidium ejus. Et impoſuit ei quatuor annulos è quatuor partibus additamenti altaris æreos capaces vectibus ad portandum in eis altare. Hic fecit oleum unctionis ſanctum, & compoſitionem incenſi, purum opus unguentarii. Hic fecit labrum æreum, & baſim ejus æream ex ſpeculis earum, quæ jejunaverunt apud portas tabernaculi teſtimonii, in qua die fixit illud. Et fecit labrum, ut lavent ex eo Moyſes & Aaron, & filii ejus, manus ſuas, & pedes, ingredientibus ipſis in tabernaculum teſtimonii, vel quando accedent ad altare ad miniſtrandum, lavabantur ex eo; ſicut præcepit Dominus Moyſi.

CAP. XXXIX.

Omne (a) aurum, quod elaboratum eſt ad opera ſecundùm omnem operationem ſanctorum, fuit auri ejus, quod primitiarum, novem & viginti talenta,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

24 Totum aurum quod adhibitum fuit operi in omni opere Sanctuarii, fuit aurum ſeparationis, viginti novem talentorum, & ſeptingentorum triginta ſiclorum ſecundùm ſiclum
25 ſanctuarii. Argentum verò cenſûs congregationis fuit centum talentorum, & mille ſeptingentorum & ſeptuaginta ſiclorum ſe-
26 cundùm ſiclum ſanctuarii : Siclus pro capite, *nempe* dimidium ſicli, ſecundùm ſiclos ſanctuarii : omnes qui tranſierunt ſub numerum à filio viginti annorum & ultra, fuerunt ſexcenta millia, & tria millia, & quin-
27 genti quinquaginta. Et fuerunt centum talenta argenti ad conflanda fulcra ſanctuarii, & fulcra veli, centum fulcra ex cen-
28 tum talentis, talentum pro fulcro. Et ex mille ſeptingentis ſeptuaginta quinque ſiclis, fecit capitella columnis, & linimenta
29 capitibus earum, eáſque texit argento. Totum verò æs ſeparationis fuit ſeptuaginta talentorum, & duorum millium quadrin-
30 gentorum ſiclorum. Et fecit ex eo fulcra portæ tabernaculi temporis, & altare æneum, cunctáque vaſa altaris, & ful-
31 cra atrii per circuitum. Et fulcra portæ atrii, omnéſque clavos tabernaculi, & omnes clavos atrii per circuitum.

CAP. XXXIX.

1 Ex flavo ſerico autem, & ex purpura, & ex tinctura coccinea, fecerunt veſtes miniſterii ad miniſtrandum in ſanctuario : fece-
2 runt & veſtes ſanctitatis Aharoni quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Fecerunt etiam ephod ex auro, flavo ſerico, &
3 purpura, & tinctura coccinea, & byſſo tortâ. Et extenuârunt bracteas aureas, & inciderunt fila ad immittendum inter flavum ſericum, & inter purpuram, & inter tincturam coccineam, & inter byſſum, opere ar-
4 tificis. Humeros fecerunt ei coaptatos, ad ambo ipſius latera coaptatos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE. LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

24 כל דהבא דאתעביד לעבידתא
בכל עבידת קודשא והוה דהב
אפרשותא עסרין ותשע ככרין
ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי
25 קודשא: וכסף מניני כנשתא מאה
ככרין ואלף ושבע מאה ושבעין
וחמש סלען בסלעי קודשא: תקלא
26 לגולגלתא פלגות סלעא בסלעי
קודשא לכל דעבר על מניניא
מבר עסרין שנין ולעילא לשית
מאה ותלתא אלפין וחמש מאה
27 וחמשין: והוה מאה ככרי כספא
לאתכא ית סמכי קודשא וית סמכי
פרוכתא מאה סמכין למאה ככרין
28 ככרא לסמכא: וית אלף ושבע
מאה ושבעין וחמשא עבד ווין
לעמודיא וחפי רישיהון וכבש
29 יתהון: ונחש ארמותא שבעין ככרין
ותרין אלפין וארבע מאה סלעין
30 ועבד בה ית סמכי תרע משכן
זמנא וית מדבחא דנחשא וית
סרדא דנחשא די ליה וית כל מני
31 מדבחא: וית סמכי דרתא סחור
סחור וית סמכי תרע דרתא וית
כל סכי משכנא וית כל סכי דרתא
סחור סחור: לט
1 ומן תכלא וארגונא וצבע זהורי
עבדו לבושי שמושא לשמשא
בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא
2 די לאהרן כמא די פקיד יי ית
משה: ועבד ית אפודא דדהבא
3 תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
שזיר: ורדידו ית טסי דדהבא
וקציצו חוטין למעבד בגו תכלא
ובגו ארגונא ובגו צבע זהורי ובגו
4 בוצא עובד אומן: כתפין עבדו ליה
מלפפין על תרין סטרוהי מלפף:

24 Omne aurũ, quod factũ est in omni opere sanctuarii, & quod oblatũ est, fuit viginti & novẽ talentorũ, & septingentorũ & triginta siclorum in pondere
25 sanctuarii. Argentum autẽ numeratorũ congregationis fuit centum talentorũ; & mille & septingentorũ, & septuaginta & quinque siclorũ, in pondere
26 sanctuarii. Unum pondus oblatũ est p singula capita, quod est dimidium sicli, in pondere sanctuarii: quod oblatum est ab omnibus qui transierunt ad numeros, à viginti annis & supra; de sexcentis & tribus millibus, & quingentis &
27 quinquaginta. Fuerũtq; centũ talenta argenti; ex quo conflatæ sunt bases sanctuarii, & bases tentorii: centũ talenta pro centum basibus, talentum
28 pro base. De mille autem & septingentis & septuaginta & quinque siclis, fecit uncinos columnarum: & operuit capita earum, & fecit cælatu-
29 ras earum. Æs quoque oblationis fuit septuaginta talentorum: & duo millia & qua-
30 dringentorũ siclorũ. Ex quo fecit bases ostii tabernaculi fœderis; & altare æneum, & craticulam ejus æneam: &
31 omnia vasa altaris. Et bases atrii per circuitum; & bases ostii atrii: & omnes paxillos tabernaculi, & omnes paxillos atrii, per circuitum.

CAP. XXXIX.

1 De hyacintho autẽ & purpura, & coccino, fecerunt vestes ministerii, ad ministrãdum in sanctuario: fecerũntque vestes sanctas Aarõ; sicut
2 præcepit Dñs Moysi. Fecitq; superhumerale; ex auro, et hyacintho et purpura, et coccino,
3 & bysso retorta. Extẽderũtq; bracteas aureas, et inciderunt fila: ut facerent in medio hyacinthi, et in medio purpuræ, & in medio coccini, & in me-
4 dio byssi: opere artificis. Humerulos fecerunt ei, conjunctos: in duobus lateribus ejus jungebantur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARIATANUS.

VER. SAM.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 Omne aurum elaboratum est pro omni opere Sanctuarii, fuit autem aurum oblationis novem et viginti talentorum, et septingentorum, et triginta siclorũ juxta siclum Sanctu-
25 arii. Argentum verò recensitorũ congregationis fuit centum talentorum, & mille septingentorum, et septuaginta
26 quinque siclorum. Dimidium viritim, dimidium sicli, juxta siclum Sanctuarii pro omni transeunte per recensionem, à filio viginti annorũ et supra, pro sexcentis et tribus millibus, et quingentis, et quinqua-
27 ginta. Et facta sunt centum talenta argenti ad conflandas bases Sanctuarii, et bases veli: centum basei centum ta-
28 lentis, talentum basi. Ex mille autem et septingentis septuaginta quinque siclis fecit uncinos pro columnis; et texit capita earũ et (m) cinxit eas.
29 Æris verò oblatio fuit septuaginta talentorum, et duorum millium quindringentorũ si-
30 clorum. Et fecit cum eo bases portæ tabernaculi testimonii, & altare æneum, & craticulam æneam quæ erat ad altare, et omnia instrumenta alta-
31 ris, Et bases atrii in circuitu, & bases portæ atrii, et omnes paxillos tabernaculi, et omnes paxillos atrii in circuitu.

CAP. XXXIX.

1 Ex hyacintho autem, & purpura, & cocco bis tincto fecerunt vestes ministratorias ad ministrandum in sanctuario: fecerunt etiam vestes sanctitatis Aaroni, sicut
2 præceperat Dominus Mosi. Et fecerunt Ephod ex auro, hyacintho, et purpura, et cocco bis
3 tincto, & bysso retortã. (a) Extenderuntq; bracteas auri, & absciderunt fila ut texerentur in medio hyacinthi, & in medio purpuræ, & in medio cocci dibaphi, et in medio
4 byssi opere plumario. Scapulas fecit illi sibi copulatas quas in duabus extremitatibus conjunxit.

VER. SAM. (m) obduxit (a) Extenuarúntque.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 *واما الذهب الذي عمل في الصناعة لجميع صنايع القدس *فكانت جملته وهو ذهب الرفيعة تسعا
وعشرين بدرة *وسبع مائة وثلثين مثقالا بمثقال القدس *واما الفضة فكان ما حصل منها
من معدودي الجماعة مائة بدرة *والف وسبعمائة وخمسة وسبعين مثقالا بمثقال القدس *من بدل
لكل جمجمة وزنها نصف مثقال بمثقال القدس من كل من جاز عليه العدد من ابن عشرين سنة
فصاعدا لستمائة الف وثلثة الف وخمس مائة وخمسين *فكان من مائة بدرة الورق ان
صنع منها قواعد القدس وقواعد الحجلة *وذلك مائة قاعدة من مائة بدرة كل قاعدة
من بدرة *والالف وسبع المائة والخمسة والسبعون مثقالا صنع منها رزافين للعمد *وغشى
رؤوسها وطوقها *واما نحاس العزل فبلغ سبعين قنطارا *والفين واربع مائة مثقال *فصنع
31 منه قواعد باب خباء المحضر ومذبح النحاس ومسرد النحاس الذي له *وجميع انيته *وقواعد
السرادق بما يدور *وقواعد بابه *وجميع اوتاد المسكن واوتاد السرادق دايرا *
*الفصل التاسع والثلثون *ومن الاسمانجوني والارجوان وصبغ القرمز صنعوا ثياب وشي
للخدمة في القدس *بعد ما صنعوا ثياب القدس التي لهرون *كما امر الله موسى به *وعمل الصدرة
من ذهب واسمانجوني وارجوان وصبغ قرمز وعشى مسروق *وذلك انهم ارقوا صفايح الذهب ثم
قصوها سلوكا *وعملوها مع الاسمانجوني والارجوان وصبغ القرمز والعشى صنعة حاذق *وصنعوا
لها جنبين خيطين *في طرفيها خيطا *

24 At verò auri, quod adhibitũ est in opificio, omnib° operibus sanctuarii, summa fuit (auri scilicet oblationis) fuit inquã, viginti novẽ talentorũ, & septingentorũ & triginta siclorũ in siclo sanctuarii.
25 At verò argenti summa collecta ab iis qui numerati sunt de cœtu, fuit centũ talentorũ, & mille et septingentorũ et septuaginta quinq; siclorũ in siclo sanctuarii.
26 Dimidiũ cuilibet calvitiei, pondo dimidii sicli in siclo sanctuarii, à quolibet super quẽ transiuit numerus, à filio viginti annorũ et ulteriùs, pro sexcentis millibus, & tribus millibus & quingentis et quinquaginta.
27 Factũmq; est ut ex centũ talentis argenti, conflatæ sint bases sanctuarii, et bases veli: videlicet centũ bases ex centũ talentis, quælibet basis ex talẽto.
28 Et ex mille & septingentis et septuaginta quinq; siclis, fecit capitella columnis, & operimentũ, capitũ earũ, & limentum earũ.
29 Æs verò separationis pervenit ad septuaginta cantaria, & bis mille & quadringẽtos siclos.
30 Fecitq; ex eo bases portæ tentorii conventus, & altare æris, & craticulã æneã ipsius, & universa vasa ejus, et
31 bases tentorii per circuitũ, Et bases portæ ejus, et omnes paxillos habitaculi, et paxillos tentorii per circuitum.

CAP. XXXIX.

1 Et de hyacintho, et purpura, et tinctura croci fecerunt vestes acu-pictas ad ministrandum in sanctuario, posteaquam fecerant vestes sacras Haronis, uti
2 præceperat Deus Mosi. Et fecit pectorale de auro, et hyacintho, et purpurã, et
3 tincturã croci, et bysso retortã. Et id quidem, quoniam attenuãrunt laminas auri, deinde inciderunt eas in fila, et
4 neverunt ea cum hyacintho, et purpura, et tinctura croci, et bysso, artificio peritissimi: Et fecerunt ei duas margines consutas, in utroque latere ejus consutæ fuerunt.

ספר שמות : לט

ej^s op^s fecũdũ ipsum ipso ex, illud super quod ej^s superhumeralis artificiũ Et
5 וחשב אפדתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו
retorta bysso & , cocci vermiculo & , purpura & , hyacintho , auro
זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר
fecerunt Et .Mosch DOMINUS præcepit quemadmodum
6 כאשר צוה יהוה את־משה : ויעשו את־
sigilli aperitionibus apertos , auri ocellaturis circundatos onychis lapides
אבני השהם מסבת משבצת זהב מפתחת פתוחי חותם
humeris super eos posuit Et .Israel filiorum nominibus super
7 על־שמות בני ישראל : וישם אתם על כתפת
præcepit quemadmodũ ,Israel filiis memoriæ lapides, superhumeralis
האפד אבני זכרון לבני ישראל כאשר צוה
, cogitantis opere pectorale fecit Et .Mosch Dominus
8 יהוה את־משה : ויעש את־החשן מעשה חשב
,cocci vermiculo & ,purpura & ,hyacintho ,auro superhumeralis opus sicut
כמעשה אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני
.pectorale fecerunt duplicatum ,fuit Quadratum .retorta bysso &
9 ושש משזר : רבוע היה כפול עשו את־החשן
.duplicatum ,ejus latitudo palmus & ,ejus longitudo Palmus
זרת ארכו וזרת רחבו כפול :
Smaragdus, Rubinus :Ordo :lapidis ordines quatuor eo in repleverunt Et
10 וימלאו־בו ארבעה טורי אבן טור אדם פטדה
,Carbunculus :secundus ordo Et .unus ordo , Chrysolithus &
11 וברקת הטור האחד : והטור השני נפך
,Achates ,Ligurius : tertius ordo Et .Adamas & ,Sapphirus
12 ספיר ויהלם : והטור השלישי לשם שבו
circundati ,Jaspis & ,Onyx , Tharsis ;quartus ordo Et .Amethystus &
13 ואחלמה : והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסבת
filiorũ nominibus super lapides Et. suis plenitudinib^s in auri ocellaturis
14 משבצת זהב במלאתם : והאבנים על־שמת בני־
,sigilli aperitionibus eorũ nominib^s super duodecim ipsi Israel
ישראל הנה שתים עשרה על־שמתם פתוחי חתם
fecerunt Et .tribubus duodecim suo nomine super unusquisque
15 איש על־שמו לשנים עשר שבט : ויעשו
.puro auro, complicationis opere terminationis catenas pectorale super
על־החשן שרשרת גבלת מעשה עבת זהב טהור :
dederunt & : auri anulos duos & ,auro ocellaturas duas fecerunt Et
16 ויעשו שתי משבצת זהב ושתי טבעת זהב ויתנו את־
dederunt Et .pectoralis extremitatibus duabus super anulos duos
17 שתי הטבעת על־שני קצות החשן : ויתנו
extremitatibus super , anulis duobus super auri funes duos
שתי העבתת הזהב על־שתי הטבעת על־קצות
dederunt funium duorum extremitates duas Et .pectoralis
18 החשן : ואת שתי קצות שתי העבתת נתנו
e superhumeralis scapulis super eas dederũt & : ocellaturis duab^s super
על־שתי המשבצת ויתנם על־כתפת האפד אל־
super posuerunt & , auri anulos duos fecerunt Et .ejus faciei regione
19 מול פניו : ויעשו שתי טבעת זהב וישימו על־
latus ad quod ejus labium super ,pectoralis extremitatibus duabus
שני קצות החשן על־שפתו אשר אל־עבר
.domum in superhumeralis
האפד ביתה :

Versio VULG. LAT.

5 Et balteum ex eisdem colori-
bus, sicut præceperat Dominus
6 Moysi. Paravit & duos lapi-
des onychinos, astrictos & in-
clusos auro, & sculptos arte
gemmariâ nominibus filiorũ
7 Israel : Posuitque eos in late-
ribus superhumeralis, in mo-
nimentum filiorum Israel, si-
cut præceperat Domin^s Moysi.
8 Fecit & rationale opere po-
lymito juxta opus superhume-
ralis, ex auro, hyacintho, pur-
pura, coccóque bis tincto, &
9 bysso retortâ : Quadrangu-
lum, duplex, mensuræ palmi.
10 Et posuit in eo gemmarum
ordines quatuor. In primo
versu erat sardius, topazius,
11 smaragdus. In secundo, car-
bunculus, sapphirus, & ia-
12 spis. In tertio, liguri^s, achates,
13 & amethystus. In quarto,
chrysolithus, onychinus, &
beryllus, circumdati & in-
clusi auro per ordines suos,
14 Ipsique lapides duodecim,
sculpti erant nominibus duo-
decim tribuum Israel, sin-
guli per nomina singulorum.
15 Fecerunt in rationali & ca-
tenulas sibi invicem cohæ-
rentes, de auro purissimo :
16 Et duos uncinos, totidémque
annulos aureos. Porrò annu-
los posuerunt in utroque la-
17 tere rationalis, E quibus pen-
derent duæ catenæ aureæ, quas
inseruerunt uncinis, qui in su-
perhumeralis angulis emine-
18 bant. Hæc & antè & retrò
ita conveniebant sibi, ut su-
perhumerale & rationale
19 mutuò necterentur, Stricta
ad balteum, & annulis for-
tiùs copulata, quos junge-
bat vitta hyacinthina, ne
laxa fluerent, & à se in-
vicem moverentur, sicut præ-
cepit Dominus Moysi,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

(β) κ̀ ἑπτακόσιοι εἴκοσι σίκλοι κτ̀ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· καὶ ἀργυρίυ ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ (γ) χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε σίκλοι· δραχμὴ μία τῇ (δ) κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τῦ σίκλυ, κτ̀ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. πᾶς ὁ παραπορευόμενος τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετῦς κ̀ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξήκοντα μυριάδας, (ε) καὶ τρισχίλιοι πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. κ̀ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τῦ ἀργυρίυ εἰς τὴν χώνευσιν (ζ) τῶν ἑκατὸν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, κ̀ εἰς τὰς κεφαλίδας τῦ καταπετάσματος, ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον (η) τῇ κεφαλίδι. κ̀ τὸς (θ) χιλίυς ἑπτακοσίυς ἑβδομηκονταπέντε σίκλυς (ι) ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας (κ) τοῖς στύλοις· καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτύς. κ̀ ὁ χαλκὸς τῦ ἀφαιρέματος (λ) ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ χίλιοι πεντακόσιοι σίκλοι. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτῦ τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τῦ μαρτυρίυ, καὶ τὰς βάσεις (μ) τῆς αὐλῆς κύκλῳ, κ̀ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὸς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τὸς πασσάλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὸ παράθεμα τὸ (ν) χαλκῦν τῦ θυσιαστηρίυ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τῦ θυσιαστηρίυ, κ̀ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τῆς σκηνῆς τῦ μαρτυρίυ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν.

& septingenti (β) viginti sicli juxta siclum sanctum : & argenti demptio à visitatis viris synagogæ centum talenta, & mille septingenti septuaginta quinque sicli : drachma una capiti, dimidium sicli, juxta siclum sanctum. Omnis transiens ad visitationem à vigesimo anno & suprà, ad sexaginta myriadas, & tri mille quingenti & quinquaginta. Et facta sunt centum talenta argenti in conflationem centum capitellorum tabernaculi, & in capitella velaminis ; centum capitella ad centum talenta, talentum capitello. Et mille illos septingentos septuaginta quinque siclos fecit in ansulas columnis : & inauravit capitella earum, & ornavit eas. Et æs demptionis, (c) septuaginta talenta, & mille quingenti sicli. Et fecerunt ex eo bases ostii tabernaculi testimonii, & bases atrii in circuitu, & bases portæ atrii, & palos tabernaculi, & palos atrii in circuitu, et additamentum æreum altaris, & omnia vasa altaris, & omnia instrumenta tabernaculi testimonii. Et fecerunt filii Israel, sicut præcepit Dominus Moysi, ita fecerunt.

MS.A. (β) καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα σίκλοι (γ) χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε (δ) κεφαλῇ, καὶ τὸ (ε) καὶ τρισχιλίυς καὶ πεντακοσίυς καὶ πεντήκοντα. (ζ) τῶν κεφαλίδων (η) ἐν τῇ (θ) χιλίυς καὶ ἑπτακοσίυς καὶ ἑβδομηκονταπέντε (ι) ἐποίησαν (κ) τῶν στύλων. (λ) τετρακόσια ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι σίκλοι. (μ) τῆς σκηνῆς κύκλῳ, (ν) χαλκῦν κύκλῳ τῦ θυσιαστηρίυ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]

Et zona ephod ex ipso erat, ejusdemq; arti- 5
ficii, ex auro, & flavo serico, & purpurâ, &
tincturâ coccineâ, & bysso tortâ, quemad-
modum præceperat Domin^s Mosi. Fecerunt 6
quoque lapides berylli insertos & ob-
firmatos in auro, cælatos cælaturis sigilli,
juxta nomina filiorum Israel. Posuitque eos 7
super humeros ephod, lapides monimenti
pro filiis Israel, quemadmodum præceperat
Domin^s Mosi. Item fecerunt thoracem ope- 8
re artificis, juxta op^s ephod, ex auro, & fla-
vo serico, & pupurâ, & tincturâ coccineâ,
& bysso torta : Quadrat^s erat & duplicat^s: 9
fecerunt ergò propitiatorium palmi longi-
tudine, & palmi latitudine, idq; duplicatũ. 10
Et aptaverunt in eo quatuor ordines lapidũ.
Ordo prim^s, sardius, & topazius, & carbũ- 11
culus, ordo un^s. Et ordo alter, hyacinthus, 12
& sapphirus, & lyncurium. Et ordo tertius, 13
achates, & amethystus, & sardonyx. Et
ordo quart^s, chrysolythus, & beryllus, & ia-
spis: complexi & obfirmati in auro erant in 14
in connexione sua. Hi verò lapides juxta
nomina erãt filiorũ Israel, duodecim secun-
dùm nomina eorum, sculpti ut exculpi solet
sigillum : juxta cujuslibet nomen erant, pro 15
duodecim tribub^s. Fecerunt etiã super pro-
pitiatorium catenulas duplices, opere torti- 16
tili, ex auro purissimo. Fecerunt & duas fi-
bulas aureas, duosque annulos aureos, &
posuerunt duos illos annulos in duob^s late- 17
rib^s propitiatorii. Et applicuerunt duas con-
sertas catenulas aureas duob^s annulis qui 18
erãt in duob^s laterib^s propitiatorii. Et duas
catenulas tortiles quæ in utroque latere, a-
ptãrunt duab^s fibulis, & aplicuerũt eas duo- 19
b^s humeris ephod ab anteriore ipsi^s parte.
Fecerũt quoq; duos annulos aureos, & po-
suerũt eos super duo latera propitiatorii, in-
per extremitatẽ quæ est ad lat^s ephod, intrin-
secùs.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE. LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

והמין תקוניה די עלוהי מניה הוא
כעובדיה דהבא תכלא וארגונא
וצבע זהורי ובוץ שזיר כמא דפקיד
יי ית משה: ועבדו ית אבני בורלא
משקען מרמצן בדהב גליפן כתב
מפרש על שמהת בני ישראל:
ושוי יתהון על כתפי אפודא אבני
דוכרנא לבני ישראל כמא די פקיד
יי ית משה: ועבד ית חושנא עובד
אומן כעובד אפודא דהבא תכלא
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר:
מרבע הוה עיף עבדו ית חושנא
זרתא אורכיה וזרתא פותיה עיף:
ואשלימו ביה ארבע סדרין דאבן
טבא סדרא קדמאה סמקן ירקן
וברקן סדרא חד: וסדרא תנינא
אזמרגדין שבזיז וסבהלום: וסדרא
תליתאה קנכירי טרקיא ועין עגלא:
וסדרא רביעאה כרום ימא ובורלא
ופנתירי משקען מרמצן דדהב
באשלמותהון: ואבניא על שמהת
בני ישראל אנון תרתא עסרי על
שמהתהון כתב מפרש כגלוף
דעזקא גבר על שמיה לתריסר
שבטין: ועבדו על חושנא תכין
מתחמן עובד גדילו דדהב דכי:
ועבדו תרתין מרמצן דדהב ותרתין
עזקן דדהב ויהבו ית תרתין עזקתא
על תרין סטרי חושנא: ויהבו
תרתין גדילן דדהב על תרתין
עזקתא על סטרי חושנא: וית
תרתין גדילן דעל תרין סטרוהי
יהבו על תרתין מרמצתא ויהבנון
על כתפי אפודא לקבל אפוהי:
ועבדו תרתין עזקן דדהב ושויאו
על תרין סטרי חושנא על ספתיה
די לעברא דאפודא לגיו:

5 Et balteus ornamenti sui, qui erat juxta illud, ex ipso erat, juxta op⁹ ej⁹ : ex auro, hyacintho & purpura, & coccino, & bysso retorta : sicut præcepit
6 Dñs Moysi. Fecerúntque duos lapides onychinos, inclusos in cælaturis aureis : *sculptos scripturâ distinctâ*, ꝑ nomina filio-
7 rũ Israel. Et posuit eos in humerulis superhumeralis, in lapides memoriales filiis Israel : Sicut præceperat Dñs Moysi.
8 Fecitq; rationale opere artificis, juxta op⁹ superhumeralis : ex auro, hyacintho et purpurâ, & coccino, & bysso retortâ.
9 Quadratũ erat, duplicatũ fecerũt rationale : palmi uni⁹ erat longitudo ej⁹, & latitudo ejus palmi uni⁹, duplicatũ erat.
10 Et impleverũt in eo quatuor ordines lapidis pretiosi : in primo ordine erat sardius,
11 topazi⁹, & carbunculus. Et in secundo ordine; smaragdus,
12 sapphir⁹, et iaspis. In tertio autẽ ordine; liguri⁹, achates, &
13 amethyst⁹. In quarto autẽ ordine; chrysolith⁹, onychin⁹, & beryll⁹ : inclusi *cælaturis aureis* fuerunt, in impletionibus
14 suis. Ipsi autẽ lapides duodecim erant, juxta nomina filiorum Israel : scripti scripturâ distincta quasi sculpturâ annuli, singuli lapides ꝑ nomina sin-
15 gulorũ, ꝑ duodecim trib⁹. Fecerũntq; in rationali catenulas sibi invicẽ cohærentes, opere fimbriæ : ex auro mundissimo.
16 Et fecerũt duos uncinos aureos, & duos annulos aureos : & posuerunt duos annulos in
17 duob⁹ laterib⁹ rationalis. Posuerũtq; duas fimbrias aureas in duob⁹ annulis, qui erãt in la-
18 terib⁹ rationalis. Et duas fimbrias, quæ erant in duob⁹ laterib⁹ ej⁹, posuerũt in duob⁹ uncinis : posuerúntque eas in humerulis superhumeralis, con-
19 tra faciem ej⁹. Feceruntq; duos annulos aureos, et posuerũt eos in duob⁹ lateribus rationalis : qui erant in ora ej⁹, quæ est à regione superhumeralis, intrinsecus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VER. SAM.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cingulum autem Ephod ejus quod erat super ipsum ab ab ipso extabat tanquam opus ejus, ex auro, hyacintho, & purpura, & cocco dibapho, & bysso retortâ, sicut præceperat Dominus Mosi. Fecerunt etiã 5
lapides onychinos inclusos fundis aureis, insculptos sculpturis sigilli, secundùm nomina filiorũ Israel. Posueruntq; eos super scapulas Ephod, in 6
lapides memoriales filiis Israel, sicut præcepit Domin⁹ Mosi. Et fecerunt rationale opere 7
plumario juxta opus Ephod, ex auro, hyacintho, et purpura, & cocco dibapho, et bysso retortâ. Quadratũ duplicatũ fecit 8
rationale, spithamæ longitudine, & spithamæ latitudine. 9
Et (b) inseruerunt in eo quatuor ordines lapidum; ordo 10
hic est, Sardius, Topazius, & Smaragdus, ordo primus. Or-
do verò secundus, Carbunculus, saphirus, & Adamas. Et 11
ordo tertius, Ligurius, Achates, & Amethystus. Et ordo 12
quartus, Chrysolithus, Onyx, 13
& Iaspis; circundati erant fundis aureis in incastraturis suis. Lapides autem secun-
dùm nomina filiorum Israel 14
erant duodecim; secundùm nomina eorum fuerunt sculpturæ sigilli, uniuscujusque secundùm nomen suum pro duodecim tribubus Israel. Et 15
fecerunt in rationali catenas terminales opere plectili ex auro puro. Fecerunt quoque 16
duas ocellaturas aureas, & duos annulos aureos; et posuerunt duos annulos super duas extremitates rationalis.
Posuerunt quoque duas (c) 17
catenas aureas in duobus annulis ad extremitates rationalis: Duas etiam extremita- 18
tes duarum (d) catenarum posuerunt super duas ocellaturas, & posuerunt eas super humeros Ephod ad partem ejus anteriorem. Fece- 19
runt præterea duos annulos aureos, quos posuerunt super duas extremitates rationalis, ad oram illius quæ est super juncturam Ephod interiorem.

VER. SAM. (b) aptaverunt (c) tortiles catenas (d) tortilium catenarum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وسفيجها الذي عليها مثلها في صنعها من ذهب واسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وعسر
مسرور حسب ما امر الله به موسي * وعملوا حجري البلور يحيط بهما عيون الذهب منقوشا
عليهما كنقش الخاتم اسماء بني اسرائيل * وصيروها في جنبي الصدرة حجري ذكر بني اسرائيل
حسب ما امر الله به موسي * وصنع البدنة صنعة حاذق كصنعة الصدرة * من ذهب
واسمانجون وارجوان وصبغ قرمز وعسر مسرور * صنعوها مربعة مطوية * طولها شبر وعرضها شبر
* ونظموا فيها اربعة اسطر حجارة * السطر الاول منها ياقوت احمر وزبرجد واصفر * والسطر الثاني
كحلي ومها وبهرمان * والسطر الثالث جزع وسبح وفيروزج * والسطر الرابع ازرق وبلور
ويشب * وتحيط بها عيون ذهب في نظمها * وعلي الحجارة اسماء بني اسرائيل * لانها اثني عشر
اسمايهم كنقش الخاتم نقش اسماء الاثني عشر سبطا * وصنعوا في البدنة سلسلتين معتدلتين صنعة
ضفر من الذهب الخالص * وصنعوا عيونا من الذهب * وحلقتين من الذهب * وجعلوا
الحلقتين في طرفي البدنة * وعلقوا ضفيرتي الذهب في الحلقتين في طرفي البدنة
* وعلقوا طرفي الضفيرتين الاخرين في العيون التي جعلوها علي جنبي الصدرة في مقدمها
* وصنعوا ايضا حلقتين من ذهب * فصيروهما في طرفي البدنة في الحاشية التي الي جانب
الصدرة من داخل *

Et vitta ejus quæ erat super illam, similis erat ei in artificio suo, ex auro, & hyacintho, & purpura, & tinctura croci, & bysso retortâ : secundùm id quod præceperat Deus Musæ. 5
Et fecerunt duos lapides chrystalli, inclusos ocellis auri, super quos sculpta erant veluti sculptura annuli nomina filiorum Israil. 6
Et posuerunt eos in duabus marginibus pectoralis, duos lapides memoriæ filiorum Israil, secundùm quod præceperat Deus Musæ. 7
Et fecit thoracem artificio peritissimi secundùm artificium pectoralis, ex auro, & hyacintho, & purpura, & tinctura croci, & bysso retortâ. 8
Fecerunt eam quadratam, complicatam : ejusque longitudo erat palmus, & latitudo palmus. 9
Et composuerunt in ea quatuor ordines lapidum : primus ordo ex eis erat pyropus, & smaragdus, & topazius. 10
Et ordo secundus, hyacinthus, & adamas, & sardonyx. 11
Et ordo tertius, lyncurius, & achates, & amethystus. 12
Et ordo quartus, chrysolithus, & beryllus, & iaspis.
Et ambiebant eos ocelli aurei in connexione eorum. 13
Et super lapides nomina filiorum Israil erant, quia erant duodecim juxta nomina eorum : veluti sculpturam annuli sculpsit nomina duodecim tribuum. 14
Et fecerunt in thorace duas catenas æquales, artificio tortili, ex auro purissimo. 15
Et fecerunt ocellos ex auro, & duas ansas ex auro : & posuerunt utramque ansam in ambabus extremitatibus thoracis. 16
Et appenderunt duas catenas auri duabus ansis, in duabus extremitatibus thoracis. 17
Et appenderunt duas extremitates duarum catenarum alias, ad ocellos quos posuerant super duas margines pectoralis, in anteriori ejus parte. 18
Et fecerunt etiam duas ansas ex auro, & posuerunt eas in ambabus extremitatibus thoracis, in ora quæ est ad latus pectoralis intrinsecus. 19

ספר שמות : לט

scapulis duabus super eos dederunt & ,auri annulos duos fecerunt Et
20 ויעשו שתי טבעת זהב ויתנם על־שתי כתפת
,ejus conjunctioni contra ejus faciem regione à infra ab superhumeralis
האפד מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו
ipsius annulis ab pectorale levaverunt Et .superhumeralis artificio desuper
21 ממעל לחשב האפד : וירכסו את־החשן מטבעתיו
artificio super existendum ad ,hyacinthi filo in superhumeralis annulos ad
אל־טבעת האפד בפתיל תכלת להית על־חשב
,superhumerali desuper pectorale amovebitur non & ,superhumeralis
האפד ולא־יזח החשן מעל האפד
pallium fecit Et .Moseh Dominus præcepit quemadmodum
22 כאשר צוה יהוה את־משה : ויעש את־מעיל
pallii os Et .hyacinthinum totum ,textoris opere superhumeralis
23 האפד מעשה ארג כליל תכלת : ופי־המעיל
.scinderetur ne circum ejus ori labrum ,loricæ os sicut ,ejus medio in
בתוכו כפי תחרא שפה לפיו סביב לא יקרע :
,purpura & ,hyacintho malogranata pallii fimbriis super fecerunt Et
24 ויעשו על־שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן
dederunt & ,puri auri tintinnabula fecerunt Et .retorti cocci vermiculo &
25 ותולעת שני משזר : ויעשו פעמני זהב טהור ויתנו
circum pallii fimbriis super ,malogranatorum medio in tintinnabula
את־הפעמנים בתוך הרמנים על־שולי המעיל סביב
tintinnabulum ,malogranatum & Tintinnabulum .malogranatorum medio in
26 בתוך הרמנים : פעמן ורמן פעמן
quemadmodum ,ministrandum ad ,circum pallii fimbriis super malogranatum &
ורמן על־שולי המעיל סביב לשרת כאשר
opere bysso tunicas fecerunt Et .Moseh Dominus præcepit
27 צוה יהוה את־משה : ויעשו את־הכתנת שש מעשה
ornamenta & ,bysso cidarim Et .ejus filiis & ,Aharon ,texentis
28 ארג לאהרן ולבניו : ואת המצנפת שש ואת־פארי
baltheum Et .retorta bysso lini collectoria & ,bysso mitrarum
29 המגבעת שש ואת־מכנסי הבד שש משזר : ואת־האבנט
opere cocci vermiculo & ,purpura & ,hyacintho & ,retorta bysso
שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה
fecerunt Et .Moseh Dominus præcepit quemadmodum ,recamatis
30 רקם כאשר צוה יהוה את־משה : ויעשו את־
scripturâ ea super scripserunt & ,mundo auro sanctitatis coronæ florem
ציץ נזר־הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב
filum eam super dederunt Et .Domino sanctitas :sigilli apertionum
31 פתוחי חותם קדש ליהוה : ויתנו עליו פתיל
præcepit quemadmodum ,desuper cidarim super dandum ad ,hyacinthi
תכלת לתת על־המצנפת מלמעלה כאשר צוה
tentorii ,habitaculi opus omne consummavit Et .Moseh Dominus
32 יהוה את־משה : ותכל כל־עבדת משכן אהל
Dominus præcepit quæ omnia juxta ,Israel filii fecerunt Et .conventus
מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה
,Moseh ad tabernaculum attulerunt Et .fecerunt sic ,Moseh
33 את־משה כן עשו : ויביאו את־המשכן אל־משה
,ejus vectes ,ejus tabulas ,ejus uncinos ,ejus vasa omnia & ,tentorium
את־האהל ואת־כל־כליו קרסיו קרשיו בריחו
.ejus bases & ,ejus columnas &
ועמדיו ואדניו :

Versio VULG. LAT.

20 Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam hyacin-
21 thinam, Et capitium in superiori parte contra medium, orámque per gyrum capitii
22 textilem : Deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac
23 bysso retortâ : Et tintinnabula de auro purissimo, quæ posuerunt inter malogranata, in extrema parte tunicæ per
24 gyrum : Tintinnabulum autem aureum, & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præce-
25 perat Dominus Moysi. Fecerunt & tunicas byssinas opere textili Aaron & filiis
26 ejus : Et mitras cum coronu-
27 lis suis ex bysso : Feminalia
28 quoq; linea, byssina : Cingulum verò de bysso retorta, hyacintho, purpurâ, ac vermiculo bis tincto, arte plumariâ, sicut præceperat Dominus
29 Moysi. Fecerunt & laminam sacræ venerationis de auro purissimo, scripserúntque in ea opere gemmario, Sanctum
30 Domini : Et strinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, sicut præceperat Dominus
31 Moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi & tecti testimonii : fecerúntque filii Israel cuncta quæ præce-
32 perat Dominus Moysi. Et obtulerunt tabernaculum & tectum & universam supellectilem, annulos, tabulas, vectes, columnas ac bases,
33 Opertorium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de ianthinis pellibus,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

τὸ δὲ λοιπὸν χρυσίον τῆς ἀφαιρέματος ἐποίησαν σκεύη εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐτοῖς ἔναντι κυρίου. καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον, καὶ πορφύραν, καὶ τὸ (ξ) κόκκινον ἐποίησαν στολὰς λειτουργικὰς Ἀαρὼν, ὥστε λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ. καὶ ἤνεγκαν τὰς στολὰς πρὸς Μωυσῆν, καὶ τὴν σκηνὴν, καὶ τὰ σκεύη (ο) αὐτῆς, τὰς βάσεις καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς (π) στύλους· καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς· καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ· καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, λύχνους τῆς καύσεως, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός· καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, καὶ (ρ) πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς· καὶ τοὺς (σ) ἄρτους τοὺς προκειμένους· καὶ τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν Ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερατείαν· καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς (τ) στύλους· καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς· καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς, (υ) καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα αὐτῆς·

(d) Reliquum verò aurum demptionis fecerunt vasa ad ministrandum in eis coram Domino. Et (e) reliquam hyacinthum, & purpuram, & coccum fecerunt stolas ministratorias Aaron, ad ministrandum in eis in sancto. Et attulerunt stolas ad Moysen, & tabernaculum, & vasa ejus, bases, & vectes ejus, & columnas: & arcam testamenti, & vectes ejus: & altare, & omnia vasa ejus: & oleum unctionis, & incensum compositionis, & candelabrum purum, & lucernas ejus, lucernas incensionis, & oleum luminis: & mensam propositionis, & omnia vasa ejus: & panes ipsos propositos; & stolas sancti, quæ sunt Aaron, & stolas filiorum ejus ad sacerdotium: & tentoria atrii, & columnas; & velamen ostii tabernaculi, & portæ atrii; & omnia vasa tabernaculi, & omnia instrumenta ejus:

MS.A. (ξ) κόκκινον, καὶ βύσσον ἐποίησαν (ο) αὐτῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς (π) στύλους, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, (ρ) πάντα αὐτῆς τὰ σκεύη· (σ) ἄρτους τῆς προθέσεως· καὶ τὰς (τ) στύλους, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς· καὶ τὰ (υ) καὶ τὰ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]

Fecerunt etiam duos annulos aureos, & inseruerunt eos in duobus humeris ephod, intrinsecùs, ab anteriore ejus parte, è regione commissuræ ipsius, supra singulum ephod : 20
Et appenderunt propitiatorium ab annulis suis ad annulos ephod filo flavo-serico, ut esset super cingulum ephod : nec separabatur propitiatorium desuper ephod, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et 21 22
fecerunt perizoma ephod, artificio textili, perfectissimo, ex flavo serico. Os autem perizomatis in medio ipsius erat, instar oris loricæ : & limbus attollebatur ori ejus circumcirca, ne dirumperetur. Fecerúntque ad 23 24
fimbrias perizomatis granata ex flavo serico, & purpura, & tinctura coccinea, & bysso tortâ. Et fecerunt tintinabula ex auro puro, & appenderunt tintinnabula inter granata super fimbrias perizomatis circumcirca, ad ministrandum, quemadmodum præceperat Domin⁹ Mosi. Fecerunt & tunicam byssinam opere textili, Aharoni & filiis ejus. Et cidarim byssinam, & gloriam pileorum byssinorum, & perizoma byssinum. Et cingulum ex bysso torta, flavo serico, & purpura, & tinctura coccineâ, opere pictoris prout mandaverat Dñs Mosi. Et fecerunt coronam nazareatûs sanctitatis ex auro purissimo, & scripserunt super eam scripturam instar cælaturæ sigilli, Sanctum Domino. Et inseruerunt ei filum flavo-sericeum, ut esset super cidarim, sursum, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Absolverunt ergò totum opus tabernaculi temporis, & fecerunt filii Israel omnia quæ præceperat Dominus Mosi, ita fecerunt. Attulerúntque tabernaculum ad Mosen, tabernaculum *inquam* & omnia instrumenta ipsius, & ansas ejus, & orbiculos ejus, & asseres ejus, & clavos ejus, & vectes ejus, & columnas ejus, & fulcra ejus. 25 27 28 29 30 31 32 33

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

[illegible]

TARGUM ONKELOS.

20 Feceruntq; duos annulos ex
auro: et posuerunt eos in du-
ob[9] humerulis superhumera-
lis inferi[9], contra faciem ejus;
è regione juncturæ, supra bal-
21 theum suphumeralis. Et con-
junxerunt rationale ex annu-
lis suis ad annulos superhu-
meralis vittâ hyacinthinâ, ut
esset sup baltheum superhu-
meralis; ut non recederet ra-
tionale à superhumerali: si-
cut præceperat Dñs Moysi.
22 Feceruntq; pallium superhu-
meralis, opere textoris: totũ
23 hyacinthinum. Et os pallii *du-
plicatum* in medio ejus, sicut
os loricæ: ora erat per circu-
itum oris ej[9], ut non rumpe-
24 retur. Feceruntq; in inferiori
parte pallii malogranata; ex
hyacintho & purpura, & coc-
25 cino, retorto. Feceruntq; tin-
tinabula de auro mundissimo:
& posuerunt tintinabula in
medio malorũ granatorũ, in
inferiore parte pallii per cir-
cuitũ; in medio malorũ gra-
26 natorũ. Tintinabulũ & ma-
lũ granatũ, tintinabulũ et ma-
lũ granatum, in inferiori par-
te pallii per circuitũ: ad mi-
nistrandum, sicut præceperat
27 Dñs Moysi. Feceruntq; tuni-
cas ex bysso, opere textoris:
28 Aaron & filiis ej[9]. Et tiarã ex
bysso, & pileos in decorem ex
bysso: & femoralia *linea* ex
29 bysso retorta. Balteũ quoq; ex
bysso retortâ, & hyacintho et
purpurâ, et coccino, opere po-
lymitarii: sicut præceperat
30 Dñs Moysi. Et fecerunt lami-
nam coronã sanctitatis, ex au-
ro mundissimo: & scripserũt
sup eã *sicut sculptura annuli*,
scripturã distinctã, Sanctum
31 Dño. Et posuerunt in eã vittã
hyacinthinã, ut poneretur sup
mitrã: sicut præceperat Dñs
32 Moysi. Perfectumq; est omne
opus tabernaculi fœderis: fe-
ceruntq; filii Israel; juxta om-
nia quæ præceperat Dominus
33 Moysi, ita fecerunt. Adduxe-
runtq; tabernaculum ad Moy-
sen; & omnia vasa ejusdem
tabernaculi: fibulas ejus tabu-
las ejus, vectes ejus; & colu-
mnas ejus, & bases ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Fecerunt adhuc duos annu- 20
los, quos posuerunt super
duos humeros Ephod infer-
nè, è regione faciei ejus,
prope juncturam ipsius supra
cingulũ Ephod. Et (e) eleva- 21
verunt rationale ex annulo
suo ad annulum Ephod cum
filo hyacinthino, ut extaret
super cingulum Ephod; &
non separaretur rationale ab
Ephod, sicut præceperat Do-
minus Mosi, fecerunt præ-
terea (f) Urim & (g) Thu-
mim sicut præceperat Domi-
nus Mosi. Deinde fecerunt 22
pallium opere textoris totum
hyacinthinum. Os verò pal- 23
lii fuit in medio ejus in for-
mam loricæ: limbus fuit ori
ejus ne disrumperetur. Fe- 24
cerunt quoque super margi-
nem pallii mala punica ex
hyacintho, & purpura, &
cocco dibapho, & bysso re-
tortâ. Et fecerunt tintinna- 25
bula auri puri, & posue-
runt tintinnabula super mar-
ginem pallii in circuitu in
medio malorum punicorum.
Tintinnabulum aureum, & 26
malum punicũ ad marginem
pallii in circuitu ad mini-
strandum, sicut præcepit Do-
minus Mosi. Fecerunt etiam 27
tunicas byssinas opere texto-
ris Aaroni & filiis ejus. Et 28
cidarim byssinam, & orna-
menta tiararum byssinarum,
& femoralia linea ex bysso
retorta; Et baltheum ex bysso 29
retorta, hyacintho, & pur-
pura, & cocco dibapho opere
acu-picto, sicut præceperat
Dominus Mosi. Fecerunt 30
quoq; laminam coronam san-
ctitatis ex auro puro, &
scripserunt super eam scri-
pturâ sculpturæ sigilli, San-
ctum Domino. Posueruntq; 31
super eam filum hyacinthi-
num, ut poneretur super cida-
rim supernè, sicut præcepit
Dominus Mosi. Et perfectum 32
est omne ministerium taber-
naculi, tentorii testimonii:
fecerunt autem filii Israel
sicut preceperat Dominus
Mosi: sic fecerunt. Postea 33
attulerunt tabernaculum ad
Mosen, tentorium, & omnia
vasa ejus, ansas ejus, asseres
ejus, vectes ejus, columnas
ejus, & bases earum.

VER. SAM. (e) constrinxerunt (f) Elucidationes (g) Perfectiones

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et fecerunt etiã duas ansas aureas, et po- 20
suerunt eas contra duas margines pecto-
ralis deorsũ, ex anteriori parte ipsius, ante
ejus connexionem, supra zonam ejus. Et 21
strinxerunt thoracẽ ab ansis ejus usq; ad
ansas pectoralis filo hyacinthino, ut esset
supra zonã ejus, et non amoveretur ab ea,
sicut præcepit Deus Musæ. Et fecit pluvi- 22
viale pectoralis artificio textoris, totum
ex hyacintho. Et ejus caput in medio sui, 23
sicut os loricæ: et margo circundabat os
ejus, ut ne discerperetur. Et fecerunt in 24
fimbria mala punica ex hyacintho, et pur-
purâ, et tincturâ croci retorti. Et fecerunt 25
tintinnabula ex auro purissimo, et posuerũt
tintinnabula inter malogranata in fimbria
pluvialis per circuitum. Tintinnabulum, & 26
malũ punicũ in fimbria ejus per circuitũ,
ut ministraretur eo, sicut præcepit Deus
Musæ. Et fecerunt tunicas de bysso, arti- 27
ficio textoris, Haroni & filiis ejus. Et cida- 28
rim de bysso, & cucullas pretiosas de bysso,
Et cingulum de bysso retorta, & hyacin- 29
to, & purpurâ, & tincturâ croci, artificio
Phrygionis, sicut jussit De[9] Musæ. Et fece- 30
rũt vittam diadematis sanctuarii de auro
purissimo, et scripserũt super eã scriptionẽ
veluti scripturam annuli, SanctumDeo. Et 31
collocavit super illud filum hyacinthi, ut
apponeretur super cidarim desuper, ut
præceperat Deus Musæ. Expletum est igi- 32
tur omne opus habitaculi, scilicet tento-
rium conventûs, & cum fecissent filii Is-
rail omnia que præcepit Deus, Musæ, At- 33
tulerunt habitaculum ad Musam, & ten-
torium, & omnia vasa ejus, & fibu-
las ejus, & tabulas ejus, & transversa
ejus, & columnas ejus, & bases eius.

ספר שמות : מ

opertorium & ,rubricatarum arietum pellium opertorium Et
34 ואת־מכסה עורת האילם המאדמים ואת־מכסה
testimonii Arcam tegumenti velum & ,taxorum pellium
35 ערת התחשים ואת פרכת המסך: את־ארון העדת
,ej^9 vasa omnia ,Mensam .propitiatorium & ,ejus vectes &
36 ואת־בדיו ואת הכפרת: את־השלחן את־כל־כליו
,ej^9 lucernas ,mundum Candelabrum .facierum panem &
37 ואת לחם הפנים: את־המנרה הטהרה את־נרתיה
.luminaris oleum & ,ej^9 vasa omnia & ,ordinationis lucernas
נרת המערכה ואת־כל־כליה ואת שמן המאור:
,aromatũ suffimentũ & ,unctionis oleum & ,auri altare Et
38 ואת מזבח הזהב ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים
cribrum & ,æris Altare .tabernaculi ostii tegumentum &
39 ואת מסך פתח האהל: את מזבח הנחשת ואת־מכבר
& ,concham ,ej^9 vasa omnia & ,ej^9 vectes ,illi quod æris
הנחשת אשר־לו את־בדיו ואת־כל־כליו את־הכיר ואת־
& ,ejus bases &,ej^9 columnas ,atrii Funda .ejus basim
40 כנו: את קלעי החצר את־עמדיה ואת־אדניה ואת־
vasa omnia &,ej^9 palos & ,ejus funes ,atrii portæ tegumentum
המסך לשער החצר את־מיתריו ויתדתיה ואת כל־כלי
ministrãdũ ad ministerii Vestes .conventus tentorio tabernaculi servitii
41 עבדת המשכן לאהל מועד: את־בגדי השרד לשרת
vestes & ,sacerdoti Aharon sanctitatis vestes ,sanctitate in
בקדש את־בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת־בגדי
Dominus præcepit quæ omnia Juxta.sacerdotio fungẽdũ ad ej^9 filiorũ
42 בניו לכהן: ככל אשר־צוה יהוה
vidit Et .servitium omne ,Israel filii fecerunt sic ,Moseh
43 את־משה כן עשו בני ישראל את כל־העבדה: וירא
præcepit quẽadmodũ,illud fecerũt ecce & ,opus omne Moseh
משה את־כל־המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה
.Moseh eis benedixit & : fecerũt sic ,Dominus
יהוה כן עשו ויברך אתם משה:

CAP. XL. מ

mensis die In : dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: ביום־החדש
2 conventus tentorium tabernaculum eriges ,mensis una in ,primi
הראשון באחד לחדש תקים את־משכן אהל מועד:
arcam super teges & ,testimonii arcam ibi pones Et
3 ושמת שם את ארון העדות וסכת על־הארן את־
,ej^9 ordinationẽ ordinabis & ,mensam introduces Et .velum
4 הפרכת: והבאת את־השלחן וערכת את־ערכו
.ejus lucernas facies ascendere &,candelabrum introduces &
והבאת את־המנרה והעלית את־נרתיה:
: testimonii arca coram suffimentũ ad aureum altare dabis Et
5 ונתתה את־מזבח הזהב לקטרת לפני ארון העדת
altare dabis Et .tabernaculo ostii tegumentum pones &
6 ושמת את־מסך הפתח למשכן: ונתתה את מזבח
dabis Et .conventus tentorii tabernaculi ostio coram holocausti
7 העלה לפני פתח משכן אהל־מועד: ונתת את־
.aquas ibi dabis & ,altare inter &,convent^9 tabernaculũ inter conchã
הכיר בין־אהל מועד ובין המזבח ונתת שם מים:

Versio VULG. LAT.

34 Velum, arcam, vectes, propi-
35 tiatorium, Mensam cum vasis
suis & propositionis pani-
36 bus : Candelabrum, lucer-
nas & utensilia earum cum
37 oleo. Altare aureum, & un-
guentum, & thymiama ex a-
38 romatibus. Et tentorium in
39 introitu tabernaculi. Altare
æneum, retiaculum, vectes,
& vasa ejus omnia : labrum
cum basi sua : tentoria atrii,
& columnas cum basibus su-
40 is. Tentorium in introitu a-
trii, funiculósque illius & pa-
xillos. Nihil ex vasis defuit,
quæ in ministerium taberna-
culi, & in tectum fœderis
41 jussa sunt fieri. Vestes quo-
que, quibus sacerdotes u-
tuntur in Sanctuario, Aaron
42 scilicet & filii ejus, Obtule-
runt filii Israel, sicut præce-
43 perat Dominus. Quæ post-
quam Moyses cuncta vidit
completa, benedixit eis.

CAP. XL.

1 LOcutúsque est Dominus
2 ad Moysen, dicens; Mense
primo, primâ die mensis, eri-
ges tabernaculum testimonii,
3 Et pones in eo arcam, demit-
4 té sque ante illam velum. Et
illatâ mensâ, pones super eam
quæ ritè præcepta sunt.
Candelabrum stabit cum lu-
5 cernis suis, Et altare aure-
um in quo adoletur incen-
sum, coram arca testimonii.
Tentorium in introitu taber-
6 naculi pones, Et antè illud
7 altare holocausti. Labrum in-
ter altare & tabernaculum,
quod implebis aquâ.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

Καὶ τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν (φ) ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ (χ) καλύμματα ὑακίνθινα, καὶ τῶν λοιπῶν τὰ ἐπικαλύμματα· καὶ τοὺς πασσάλους, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τὰ (ψ) εἰς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ὅσα συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν (ω) ἀποσκευήν. καὶ εἶδε Μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα, καὶ ἦσαν πεποιηκότες αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν αὐτά, καὶ (α) εὐλόγησεν αὐτοὺς Μωυσῆς.

Et opercula pelles arietum rubricatas, & operimenta hyacinthina & cæterorum superoperimenta, & palos, & omnia instrumenta quæ ad opera tabernaculi testimonii. Quæcunque præcepit Dominus Moysi, sic fecerunt filii Israel omnem apparatum. Et vidit Moyses omnia opera, Et fecerant ea quemadmodum præceperat Dominus Moysi, sic fecerant ea, Et benedixit eos Moyses.

MS.A. (φ) ἐρυθροδανωμένα, (χ) κατακαλύμματα, δέρματα ὑακίνθινα, (ψ) εἰς ἔργα (ω) παρασκευήν. (α) ηὐλόγησεν

KΕΦ. μ'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυ-
2 σῆν, λέγων, Ἐν (α) ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ
μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ, στή-
σεις τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου.
3 Καὶ θήσεις τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν
4 τῷ καταπετάσματι. Καὶ εἰσοίσεις
τὴν τράπεζαν, καὶ προθήσεις τὴν
πρόθεσιν αὐτῆς. καὶ εἰσοίσεις τὴν
λυχνίαν, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους
5 αὐτῆς. Καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον
τὸ χρυσοῦν, εἰς τὸ θυμιᾶν (β)
ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἐπιθή-
σεις κάλυμμα καταπετάσματος ἐπὶ
τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ-
6 ρίου. Καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρ-
πωμάτων θήσεις παρὰ τὰς θύρας
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

CAP. XL.

ET locutus est Dominus 1
ad Moysen, dicens, In 2
die una mensis primi in
neomenia statues taberna-
culum testimonii. Et po- 3
nes arcam testimonii, &
teges arcam velamine. Et 4
inferes mensam, & (a)
propones propositionem ejus.
Et inferes candelabrum, &
impones lucernas ejus. Et po- 5
nes altare aureum, ad incen-
sandum coram arca. Et
impones operimentum vela-
minis super ostium taberna-
culi testimonii. Et altare 6
(b) holocaustomatum po-
nes apud januas taberna-
culi testimonii.

MS.A. Κεφ. μ'. (α) ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς (β) ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου. Καὶ θήσεις τὸ κάλυμμα τοῦ καταπετάσματος

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Et tegumentum ex pellibus arietum rubris, 34
& operimentum ex pellibus arietum subni-
gris, & velum januæ tegumenti. Arcam te- 35
stimonii, & vectes ejus, & propitiatorium.
Et mensam, cunctaque vasa ejus, & panem 36
facierum. Et candelabrum mundum ejus- 37
que lucernas, & lucernas ordinum ejus, &
cuncta vasa ipsius, & oleum quod accende-
bant. Et altare aureum, & oleum unctionis, 38
& incensum aromaticum, & velum ostii
tabernaculi. Et altare æneum, & craticu- 39
lam ipsius æneam, et vectes ejus, et omnia
ejus instrumenta, et concham ejusque basim.
Et ordines atrii, et columnas ejus, et fulcra 40
ejus, et velum portæ atrii, et funiculos ejus,
et clavos ejus, omnia denique vasa ministe-
rii tabernaculi temporis. Et vestes mini- 41
sterii ad ministrandum in sanctuario,
et vestes sanctitatis pro Aharone sacer-
dote, et vestes pro filiis ejus ad munus 42
sacerdotale. Quemadmodum præceperat
Dominus Mosi, ita fecerunt filii Israel opus 43
universum. Vidit igitur Moses totum opus,
et ecce fecerant illud prout mandaverat Do-
minus Mosi, ita fecerant, et benedixit eis
Moses.

CAP. XL.

DIxitque Dominus ad Mosen, In primo 1
mensis primi erige tabernaculum temporis. 2
Et pone illic arcam testimonii, et expande 3
super arcam operimentum. Et introduc 4
mensam, et pone ordines : et infer cande-
labrum, et accende lucernas ejus. Et pone 5
altare aureum ad incensum adolendum, ante
arcam testimonii : et apta velum ostio ta- 6
bernaculi. Et pone altare holocausti ante 7
ostium tabernaculi temporis. Et pone con-
cham inter tabernaculum temporis et alta-
re, et injice in eam aquas.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

34 וית חופאה דמשכי דכרי מסמקי
וית חופאה דמשכי ססגונא וית
פרוכתא דפרסא: 35 ית ארונא
דסהדותא וית אריחוהי וית
כפורתא: 36 ית פתורא ית כל מנוהי
וית לחים אפיא: 37 ית מנרתא
דכיתא ית בוצינהא בוציני סדרא
וית כל מנהא וית משחא
דאנהורותא: 38 וית מדבחא דדהבא
וית משחא דרבותא וית קטורת
בוסמיא וית פרסא דתרע משכנא:
39 ית מדבחא דנחשא וית קנקלא
דנחשא דיליה ית אריחוהי וית כל
מנוהי ית כיורא וית בסיסיה:
40 ית סרדי דרתא ית עמודהא וית
סמכהא וית פרסא לתרע דרתא
ית אטונוהי וסכהא וית כל מני
פולחן משכנא למשכן זמנא: 41 ית
לבושי שמושא לשמשא בקודשא
ית לבושי קודשא לאהרן כהנא
וית לבושי בנוהי לשמשא: 42 ככל
די פקיד יי ית משה כן עבדו בני
ישראל ית כל פולחנא: 43 וחזא משה
ית כל עבידתא והא עבדו יתה
כמא די פקיד יי כן עבדו ובריך
יתהון משה: ם

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 ביומא
דירחא קדמאה בחד לירחא תקים
ית משכנא משכן זמנא: 3 ותשוי
תמן ית ארונא דסהדותא ותטליל
על ארונא ית פרוכתא: 4 ותעיל ית
פתורא ותסדר ית סדרוהי ותעיל
ית מנרתא ותדלק ית בוצינהא:
5 ותתן ית מדבחא דדהבא לקטורת
בוסמיא לקדם ארונא דסהדותא
ותשוי ית פרסא דתרעא למשכנא:
6 ותתן ית מדבחא דעלתא לקדם
תרע משכנא משכן זמנא: 7 ותתן ית
כיורא בין משכן זמנא ובין
מדבחא ותתן תמן מיא:

34 Et opertorium de pellibus arietum rubricatis, et opertorium de pellibus hyacinthinis: velum quoque quod extenditur.
35 Arcam testimonii, & vectes ejus: & propitiatorium.
36 Mensam, & omnia vasa ejus; & panem propositionis.
37 Candelabrum mundissimum, & lucernas quæ ordinantur, & omnia vasa ejus: & oleum ad illuminandum.
38 Altare aureum; & oleum unctionis, & thymiama aromatum: tentoriumque quod erat in ostio tabernaculi.
39 Altare æneum, & reticulum ejus æneum; vectes ejus, & omnia vasa ejus: labrum, & basim ejus.
40 Cortinas atrii, cum columnis suis & cum basibus suis, velum quoque ad ostium atrii, funiculos ejus, & paxillos ejus: & omnia vasa ministerii tabernaculi fœderis.
41 Vestes quoque ministerii, ad ministrandum in sanctuario: vestes sanctas Aaron sacerdotis; & vestes filiorum ejus, ut ministrent.
42 Juxta omnia quæ præcepit Dominus Moysi; ita fecerunt filii Israel omne opus.
43 Viditque Moyses omne opus, & ecce fecerunt illud, sicut præceperat Dominus ita fecerunt: benedixitque eis Moyses.

CAP. XL.

1 Locutusque est Dominus
2 cum Moyse dicens. In mense primo, primâ die mensis, eriges tabernaculum fœderis.
3 Et pones ibi arcam testimonii: et cooperies super arcam
4 velamine. Et inferes mensam; et ordinabis ordinem ejus: et inferes candelabrum; & incendes lucernas ejus.
5 Ponesque altare aureum, in quo adoletur thymiama aromatum, coram arcâ testimonii: ponesque velum in
6 ostio tabernaculi. Et pones altare holocausti, ante ostium tabernaculi fœderis.
7 Et pones labrum, inter tabernaculum fœderis, & altare: & pones ibi aquam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

34 Et operimenta pellium arietinarum rubricatarum, & operimenta pellium janthinarum, & velum tegumenti.
35 Arcam testamenti, & vectes ejus, & propitiatoriū.
36 Mensam, & omnia vasa ejus, & panem propositionum.
37 Candelabrū mundum, & lucernas ejus, lucernas ordine dispositas, & omnia vasa ejus, & oleum luminaris.
38 Altare aureum, & oleum unctionis, & incensum aromatum, & operimentum portæ tabernaculi.
39 Altare (b) æreum & craticulam ejus æream, & vectes ejus, & omnia instrumenta ejus, labrum & basim ejus.
40 Tapetes ocellatos atrii, & columnas ejus, & bases ejus, & aulæum portæ atrii, funes eius, & clavos eius, & omnia vasa ministratoria tabernacli pro tentorio testimonii.
41 Vestes ministerii ad ministrandum in Sanctuario, et vestes sanctitatis Aaronis sacerdotii, et vestes filiorum eius ad sacerdotio fungendum.
42 Secundùm omnia quæ præcepit Dominus Mosi, sic fecerunt filii Israel universum ministerium.
43 Viditque Moses universum opus; et ecce fecerant illud sicut præceperat Dominus, sic fecerant, ideò benedixit eis Moses.

CAP. XL.

1 Et locutus est Dominus
2 Mosi, dicens; Mense primo, primâ die mensis eriges tabernaculum, tentorium testimonii,
3 Et pones ibi arcam testamenti, et teges arcam cum
4 propitiatorio, Et introduces mensam, et dispones ordinem ipsius, et introduces candelabrum, et accendes lucernas
5 eius; Collocabis etiam altare aureum incensi coram arca testamenti, et pones aulæum
6 portæ tabernaculi; Pones quoque altare holocausti coram porta tabernaculi, tento-
7 rii testimonii. Et pones labrum inter tentorium testimonii, et inter altare, ponésque ibi aquam.

VER. SAM. (b) holocaustorum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 * والغطاء من جلود التيوس الادم * والغطاء من الدارس * والسجف المسدول * وصندوق الشهادة
36 ودهوقه * وغشائه * والخوان وجميع انيته * والخبز الموجه * والمنار الخالصة * وسرجها سرج
38 النضود * وجميع انيتها * ودهن الاضاءة * ومذبح الذهب * ودهن المسح * وبخور الصموغ * وستر
39 باب الخباء * ومذبح النحاس * وسرد النحاس الذي له * ودهوقه * وجميع انيته * والحوض ومقعده * وقلوع
40 السرادق * وعمده * وقواعده * وستر بابه واطنابه * واوتاده * وساير انية عمل المسكن لخباء المحضر
41 * وثياب الوشي للخدمة في القدس * وثياب القدس لهرون الامام * وثياب بنيه للامامة * على حسب
43 ما امر الله به موسى صنعوا بنو اسرايل جميع العمل * فلما راى موسى جميع الصناعة ووجدهم
1 قد صنعوها كما امر الله * بارك عليهم موسى * الفصل الاربعون * ثم كلم الله موسى
2 قايلا * انصب في اول يوم من الشهر الاول المسكن باب خباء المحضر * وصير فيه صندوق الشهادة
3 واستر عليه بالسجف * ثم ادخل المايدة وصف صفيها * ثم ادخل المنار واسرج سرجها * ثم
5 اجعل مذبح الذهب للبخور بين يدي صندوق الشهادة * وعلق ستر باب المسكن * ثم اجعل
6 مذبح القرابين بين يدي خباء المحضر * ثم اجعل الحوض بين خباء المحضر والمذبح
7 واجعل فيه ماء *

34 Et operculum de pellibus hircorum conditis, & operculum de pellibus nigris, & velum coopertum.
35 Et arcam testimonii,
36 & vectes ejus, & operculū ejus. Et mensā, & omnia vasa ejus: & panem propositum.
37 Et candelabrum purissimum, & lucernas ejus, lucernas ordinationis: & omnia ejus vasa, & oleum accensionis.
38 Et altare auri, et oleum unctionis, et thus gummi: et velum portæ tentorii.
39 Et altare æris, et rete æneum ipsius, et vectes ejus, et omnia ejus vasa, et lacum et ejus sedile.
40 Et vela tentorii, et columnas eius, et bases eius, et velum portæ eius, et funiculos eius, et paxillos eius, cunctáque vasa operis habitaculi pro tentorio conventûs.
41 Et vestes Phrygias ad ministrandum in sanctuario, et vestes sanctitatis Haroni Pontifici, et vestes filiorum eius pro sacerdotio.
42 Secundùm quod præcepit Deus Musæ, fecerunt filii Israil omne opus.
43 Et cùm vidisset Musa totum opus, et reperisset eos fecisse prout præceperat Deus, benedixit illis Musa.

CAP. XL.

1 Deinde locutus est Deus ad Musam,
2 dicens, Erige, in primo die mensis primi habitaculum, ianuam tentorii conventûs.
3 Et pone in eo arcam testimonii, et tege il-
4 lam velo. Deinde introduc mensam, et ordina utramque ordinem eius. Deinde infer candelabrum, et apta lucernas eius.
5 Deinde colloca altare aureum pro incenso
6 ante arcam testimonii. Et appende velum portæ habitaculi. Deinde colloca altare oblationum ante tentorium conventûs.
7 Tum pone labrum inter tentorium conventûs et altare, et pone in eo aquam.

ספר שמות : מ

.atrii porta *tegumentum* dabis & ,circum atrium pones Et
8 ושמת את־החצר סביב ונתת את־מסך שער החצר:
omnia & ,tabernaculum unges & ,unctionis oleum accipies Et
9 ולקחת את־שמן המשחה ומשחת את־המשכן ואת־כל־
.sanctitas erit & : ejus vasa omnia & ,illud sanctificabis & ,eo in quæ
אשר־בו וקדשת אתו ואת־כל־כליו והיה קדש:
sanctificabis &;ej^9 vasa omnia & ,holocausti altare unges Et
10 ומשחת את־מזבח העלה ואת־כל־כליו וקדשת
unges Et .sanctitatum sanctitas altare erit & ,altare
11 את־המזבח והיה המזבח קדש קדשים: ומשחת את־
facies appropinquare Et .illam sanctificabis &,ejus basim & ,concham
12 הכיר ואת־כנו וקדשת אתו: והקרבת את־
eos lavabis &:*conventus* tabernaculi ostium ad ej^9 filios & ,Aharon
אהרן ואת־בניו אל־פתח אהל מועד ורחצת אתם
unges & :sanctitatis vestes Aharon facies induere Et .aquis in
13 במים: והלבשת את־אהרן את בגדי הקדש ומשחת
ejus filios Et .mihi fungetur sacerdotio &,eum sanctificabis & ,eum
14 אתו וקדשת אתו וכהן לי: ואת־בניו
eos unges Et .tunicis eos facies induere &,facies appropinquare
15 תקריב והלבשת אתם כתנת: ומשחת אתם
erit & :mihi sacerdotio fungētur & ,eorū patrem unxisti quēadmodū
כאשר משחת את־אביהם וכהנו לי והיתה
.eorū generationes in seculi sacerdotiū in eorū *unctionem* eis *existendum* ad
להית להם משחתם לכהנת עולם לדרתם:
sic ,ei Dominus præcepit quæ omnia juxta : Moseh fecit Et
16 ויעש משה ככל אשר צוה יהוה אתו כן
,*mensis uno in* ,secundo anno in ,primo mense in fuit Et .fecit
17 עשה: ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש
dedit & ,tabernaculum Moseh fecit erigi Et .tabernaculū est erectum
18 הוקם המשכן: ויקם משה את־המשכן ויתן את־
erexit & ,ejus vectes *dedit* & ,ejus tabulas fecit ponere & ,ejus bases
אדניו וישם את־קרשיו ויתן את־בריחיו ויקם
posuit & ,tabernaculū super tentorium extendit Et .ejus columnas
19 את־עמודיו: ויפרש את־האהל על־המשכן וישם
præcepit quemadmodum : *desuper* illud super *tentorii* operimentum
את־מכסה האהל עליו מלמעלה כאשר צוה
,arca in testimonium *dedit*que ,*cepit* Et .Moseh Dominus
20 יהוה את־משה: ויקח ויתן את־העדת אל־הארן
arcam super propitiatorium *dedit* &,arca *super* vectes posuit &
וישם את־הבדים על־הארן ויתן את־הכפרת על־הארן
posuit & ,tabernaculum in arcam introduxit Et .*desuper*
21 מלמעלה: ויבא את־הארן אל־המשכן וישם את
præcepit quēadmodū testimonii arcam super operuit & ,*tegumenti* velum
פרכת המסך ויסך על ארון העדות כאשר צוה
tabernaculo in mensam posuit Et .Moseh DOMINUS
22 יהוה את־משה: ויתן את־השלחן באהל
.velum extra ,aquilonem ad tabernaculi *femur super conventus*
מועד על ירך המשכן צפנה מחוץ לפרכת:
quēadmodum,Domino coram panis ordinationem eam super ordinavit Et
23 ויערך עליו ערך לחם לפני יהוה כאשר
.Moseh Dominus præcepit
צוה יהוה את־משה:

EXODUS.

Versio VULG. LAT.

8 Circumdabísque atrium ten-
9 toriis, & ingressum ejus. Et
assumpto unctionis oleo, un-
ges tabernaculum cum va-
sis suis, ut sanctificentur.
10 Altare holocausti & omnia
11 vasa ejus. Labrum cum ba-
si sua : omnia unctionis
oleo consecrabis, ut sint
12 Sancta sanctorum. Appli-
cabísque Aaron & filios ejus
ad fores tabernaculi testi-
13 monii, & lotos aquâ In-
dues sanctis vestibus, ut mi-
nistrent mihi, & unctio e-
orum in sacerdotium sem-
14 piternum proficiat. Fecít-
que Moyses omnia quæ præ-
15 ceperat Domin^9. Igitur men-
se primo anni secundi, pri-
mâ die mensis, collocatum
16 est tabernaculum. Erexít-
que Moyses illud, & po-
suit tabulas ac bases & ve-
ctes, statuítque columnas,
17 Et expandit tectum super
tabernaculum, imposito de-
super operimento, sicut Do-
18 minus imperaverat. Posuit
& testimonium in arca,
subditis infrà vectibus, &
19 oraculum desuper. Cúm-
que intulisset arcam in ta-
bernaculum, appendit ante
eam velum, ut expleret
20 Domini jussionem. Posu-
it & mensam in taberna-
culo testimonii ad plagam
Septentrionalem extra ve-
21 lum. Ordinatis coram pro-
positionis panibus, sicut
præceperat Dominus Moysi.
22 Posuit & candelabrum in
tabernaculo testimonii à re-
gione mensæ in parte Au-
23 strali, Locatis per ordi-
nem lucernis juxta præce-
ptum Domini.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

Καὶ περιθήσεις (γ) τὴν σκηνὴν, καὶ πάν-
9 τα τὰ αὐτῆς ἁγιάσεις κύκλῳ. Καὶ λήψῃ
τὸ ἔλαιον (δ) τοῦ χρίσματος, καὶ χρίσεις
τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ
ἁγιάσεις αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐ-
10 τῆς, καὶ ἔσαι ἁγία. Καὶ χρίσεις τὸ θυσι-
αστήριον τῶν καρπωμάτων, καὶ (ε) πάντα
τὰ σκεύη αὐτοῦ· καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσιαστή-
ριον, καὶ ἔσαι τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁ-
12 γίων. Καὶ προσάξεις Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς
αὐτοῦ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
13 τυρίου, καὶ λούσεις αὐτοὺς ὕδατι. Καὶ ἐνδύ-
σεις Ἀαρὼν τὰς στολὰς τὰς ἁγίας, καὶ χρί-
σεις αὐτὸν, καὶ ἁγιάσεις αὐτὸν, καὶ ἱερατεύ-
14 σει μοι. Καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ
15 ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας. Καὶ ἀλείψεις
αὐτοὺς ὃν τρόπον ἤλειψας τὸν πατέρα αὐ-
τῶν, καὶ ἱερατεύσουσί μοι. καὶ ἔσαι, ὥστε εἶναι
αὐτοῖς χρίσμα ἱερατείας εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς
16 τὰς γενεὰς αὐτῶν. Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς
πάντα, (ζ) ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος,
17 οὕτως ἐποίησε. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ
τῷ (η) πρώτῳ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐκπο-
ρευομένων αὐτῶν ἐξ Αἰγύπτου, νουμηνίᾳ
18 ἐστάθη ἡ σκηνή. Καὶ ἔστησε Μωυσῆς τὴν
σκηνὴν, καὶ ἐπέθηκε τὰς (θ) κεφαλίδας,
καὶ διενέβαλε τοὺς μοχλοὺς, καὶ ἔστησε τοὺς
19 (ι) στύλους. Καὶ ἐξέτεινε τὰς αὐλαίας ἐπὶ
τὴν σκηνὴν, καὶ ἐπέθηκε τὸ κατακάλυμμα
τῆς σκηνῆς ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καθὰ συν-
20 έταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ λαβὼν τὰ
μαρτύρια ἐνέβαλεν εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ (κ)
ὑπέθηκε τοὺς διωστῆρας ὑπὸ τὴν κιβωτὸν,
21 Καὶ εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν σκη-
νὴν, καὶ ἐπέθηκε τὸ κατακάλυμμα τοῦ
καταπετάσματος, καὶ ἐσκέπασε τὴν κιβω-
τὸν τοῦ μαρτυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύ-
22 ριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ (λ) ἐπέθηκε τὴν
τράπεζαν εἰς τὴν σκηνὴν (μ) τοῦ μαρ-
τυρίου, τὸ πρὸς βορρᾶν ἔξωθεν τοῦ κατα-
23 πετάσματος τῆς σκηνῆς. Καὶ προσέθη-
κεν ἐπ' αὐτῆς ἄρτους τῆς προθέσεως (ν)
ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύρι-
ος τῷ Μωυσῇ.

Et (c) circumpones taberna-
culum, & omnia ejus sancti-
ficabis in circuitu. Et sumes 9
oleum unctionis, & unges
tabernaculum, & omnia quæ
in eo, & sanctificabis illud,
& omnia vasa ejus, & erunt
sancta. Et unges altare ho- 10
locaustomatum, & omnia va-
sa eius: & sanctificabis altare,
& erit altare sanctum sancto-
rum. Et adduces Aaron & fi- 12
lios eius ad januam taberna-
culi testimonii, & lavabis eos
aquâ. Et indues Aaron sto- 13
las sanctas, & unges eum,
& sanctificabis eum, & sa-
cerdotio fungetur mihi. Et 14
filios ejus adduces, & indu-
es eos tunicas. Et lines eos 15
quemadmodum linivisti pa-
trem eorum, & sacerdotio
fungentur mihi. Et erit, ut
sit ipsis chrisma sacerdotii in
seculum, in progenies eorum.
Et fecit Moyses omnia, quæ 16
præcepit ei Dominus, ità fe-
cit. Et factum est in mense pri- 17
mo, anno secundo egredienti-
bus ipsis de Ægypto in neo-
meniâ constitutum est taber-
naculum. Et statuit Moyses 18
tabernaculum, & imposuit ca-
pitella, & injecit vectes, &
statuit columnas, Et extendit 19
aulæa super (d) tabernacu-
lum, & imposuit coperimen-
tum tabernaculi super illud de-
super, sicut præcepit Dominus
Moysi. Et sumens testimonia 20
injecit in arcam, Et supposuit
vectes (e) sub arcâ. Et intulit 21
arcam in tabernaculum, & im-
posuit coperimentum velami-
nis, & texit arcam testimonii,
quemadmodum præceperat Do-
minus Moysi. Et imposuit mensam 22
in tabernaculo testimonii, quâ ad
Aquilonem, extra velamen taber-
naculi. Et apposuit in ea panes 23
propositionis ante Dominum,
quemadmodum præceperat Do-
minus Moysi.

MS.A. (γ) τὴν αὐλὴν κύκλῳ. (δ) τῆς χρίσεως, (ε) πάντα αὐ-
τοῦ τὰ σκεύη· (ζ) ὅσα συνέταξεν κύριος, (η) πρώτῳ. δευτέρῳ (θ)
κεφαλίδας αὐτῆς, καὶ (ι) στύλους αὐτῆς. Καὶ (κ) ἐπέθηκεν (λ) ἔθηκεν (μ)
τοῦ μαρτυρίου ἐπὶ τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς βορρᾶν (ν)
ἐναντίον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Et fige atrium per ambitum, & impone ve- 8
lum ostio atrii. Et accipe oleum unctionis, 9
& unge tabernaculum & quicquid contine-
tur in illo, & sanctifica illud cum omnibus
vasis ejus, eritque sanctum. Unge etiam al- 10
tare holocausti & omnia vasa ejus, & san-
ctifica altare, eritq; altare sanctū sanctorum.
Unge & concham ejusque basim, & sanctifi- 11
ca eas. Et admove Aharonem & filios ejus ad 12
ostium tabernaculi temporis, & ablue eos
aquis. Et indue Aharonem vestib^9 sanctita- 13
tis, & unge eum, & sanctifica illum, & sa-
cerdotio mihi fungetur. Filios quoque ejus 14
accedere fac, & indue eos tunicis. Et unge 15
eos quemadmodum unxisti Aharonem fra-
trem tuum, & sacerdotio mihi fungentur :
eritque eis unctio illorum in sacerdoti-
um, in perpetuum, ad posteritates eorum.
Fecit igitur Moses omnia quæ præcepit ei 16
Domin^9, ita fecit. Factumque est ut primâ 17
mensis primi, anno secundo, primo die he-
bdomadis, erectum sit tabernaculum. Erexit- 18
que Moses tabernaculum, fixitq; clavos ejus,
& posuit asseres ej^9, & inseruit vectes ejus,
& erexit columnas ejus. Extenditque tegu- 19
mentum super tabernaculum, & apposuit
illi operculum pelliceum desuper, quemad-
modum præceperat Dñs Mosi. Et tulit, repo- 20
suitque testimonium in arcam, & posuit ve-
ctes super arcā, imposuitq; propitiatoriū ar- 21
cæ desuper. Et intulit arcā in tabernaculum,
& accipiens velum januæ operculi, expan-
dit super arcam testimonii, quemadmo-
dum præceperat Dñs Mosi. Posuitque men- 22
sam in tabernaculo temporis, in extremita-
tib^9 tabernaculi, ab Occidente, extra ope- 23
rimentum. Et ordinavit super eam ordines
panis coram Dño, prout jusserat Dominus
Mosi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

8 ותשוי ית דרתא סחור סחור ותתן
9 ית פרסא דתרע דרתא: ותסב ית
משחא דרבותא ותרבי ית משכנא
וית כל די ביה ותקדש יתיה וית
10 כל מנוהי ויהי קודשא: ותרבי ית
מדבחא דעלתא וית כל מנוהי
ותקדש ית מדבחא ויהי מדבחא
11 קודש קודשין: ותרבי ית כיורא
12 וית בסיסיה ותקדש יתיה: ותקרב
ית אהרן וית בנוהי לתרע משכן
13 זמנא ותסחי יתהון במיא: ותלביש
ית אהרן ית לבושי קודשא ותרבי
14 יתיה ותקדש יתיה וישמש קדמי:
וית בנוהי תקרב ותלביש יתהון
15 כתונין: ותרבי יתהון כמא די
רביתא ית אבוהון וישמשון קדמי
ותהי למהוי להון רבותהון
16 לכהנות עלם לדריהון: ועבד משה
17 ככל די פקד יי יתיה כן עבד: והוה
בירחא קדמאה בשתא תניתא בחד
18 לירחא אתקם משכנא: ואקים
משה ית משכנא ויהב ית סמכוהי
ושוי ית דפוהי ויהב ית עברוהי
19 ואקים ית עמודוהי: ופרס ית
פרסא על משכנא ושוי ית חופאה
דמשכנא עלוהי מלעילא כמא די
20 פקד יי ית משה: ונסיב ויהב ית
סהדותא בארונא ושוי ית אריחיא
על ארונא ויהב ית כפורתא על
21 ארונא מלעילא: ואעל ית ארונא
למשכנא ושוי ית פרוכתא דפרסא
ואטיל על ארונא דסהדותא כמא
22 די פקיד יי ית משה: ויהב ית
פתורא במשכן זמנא על צדא
דמשכנא צפונא מברא לפרוכתא:
23 וסדר עלוהי סדרין דלחם קדם יי
כמא די פקיד יי ית משה:

8 Ponesque atrium per circuitû: et pones tentorium ostii 9 atrii. Tollesque oleum unctionis; & unges tabernaculum, & omnia quæ in eo sunt: & sanctificabis illud, & omnia vasa ejus, & erit 10 sanctum. Et unges altare holocausti, & omnia vasa ejus: sanctificabisque altare; & erit altare sanctum sanctorum. 11 Et unges labrum, et basim ejus: & sanctificabis illud. 12 Applicabisque Aaron, & filios ejus, ad ostium tabernaculi fœderis: & lavabis eos 13 aquis. Et indues Aaron vestibus sanctis: & unges eum, sanctificabisq; illum ut mini- 14 stret coram me. Filios quoque ejus applicabis: & in- 15 dues eos tunicis. Et unges eos, sicut unxisti patrem eorum; & ministrabunt coram me: & ut sit eis unctio sua in sacerdotium sempiternum, 16 in generationibus suis. Fecitque Moyses: juxta omnia quæ præceperat ei Dominus, 17 ita fecit. Factumque est in mense primo, in anno secundo, prima die mensis; ere- 18 ctum est tabernaculum. Erexitque Moyses tabernaculum, & posuit bases ejus; & imposuit tabulas ejus, & posuit vectes ejus: & erexit co- 19 lumnas ejus. Et expandit tentorium super tabernaculum; & posuit coopertorium tabernaculi super illud, desuper: sicut præceperat Domi- 20 nus Moysi. Tulitque & posuit testimonium in arca, & posuit in arca vectes: & posuit propitiatorium super ar- 21 cam, desuper. Et intulit arcam in tabernaculum, & posuit velum extentum, ut protegeret super arcam testimonii: sicut præceperat 22 Dominus Moysi. Posuitque mensam in tabernaculo fœderis, in latere tabernaculi ad Aquilonem: extra velum. 23 Et ordinavit super ea ordines panum, coram Domino: sicut præceperat Dominus Moysi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

8–23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

8–23 [illegible]

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et dispones atrium in circuitu, & pones aulæum portæ atrii: 8
Sumes quoque oleum unctionis, et unges tabernaculum, & omnia quæ sunt in eo, et sanctificabis illud, & omnia vasa ejus, & erit sanctum. 9
Unges præterea altare holocaustorum, & omnia vasa ejus; et sanctificabis altare ut sit altare, sanctum sanctorum. 10
Unges etiam labrũ, & basim ejus, & sanctificabis illud. 11
Et offeres Aaronem et filios ejus ad portam tabernaculi testimonii, & lavabis eos aquâ. 12
Et indues Aaronem vestibus sanctitatis, ungésque eum, et sanctificabis eum, et sacerdotio fungetur mihi. 13
Filios quoque ejus accedere facies, & indues eos tunicis. 14
Et unges eos sicut unxisti patrem eorum, ut sacerdotio fungantur mihi, permanebit autem in eis (a) unctio eorum ad sacerdotium sempiternum, in generationibus eorum. 15
Et fecit Moses juxta omnia quæ præceperat ei Dominus, ita fecit. 16
Et factum est mense primo anni secundi post egressum eorum ex Ægypto, primâ die mensis, ut erigeretur tabernaculum. 17
Erexit igitur Moses tabernaculum, & posuit bases ejus, & collocavit asseres ejus, & posuit vectes ejus & erexit columnas eius. 18
Et expandit tentorium super tabernaculum, & disposuit tegumentum tentorii super ipsum supernè, sicut præceperat Dominus Mosi. 19
Accepit etiam, & posuit testimonium in arca, posuit quoque vectes super arcam, & posuit propitiatorium super arcã supernè. 20
Et introduxit arcam in tabernaculum, et disposuit velum tegumenti, & texit arcã testamenti, sicut præceperat Dominus Mosi. 21
Posuit autem mensam in tentorio testimonii ad latus tabernaculi septentrionale extra velum. 22
Et ordinavit super eam ordinem panis coram Domino, sicut præceperat Dominus Mosi. 23

VER. SAM. (a) excellentia eorum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 ثم اضرب السرادق مستديرا * وعلق ستر بابه * ثم خذ من دهن المسح وامسح المسكن
9 وجميع ما فيه * وقدسه وجميع انيته فيصير قدسا * وامسح ايضا مذبح الصعيدة وجميع
10 انيته وقدسه * فيصير من خواص الاقداس * وامسح ايضا الحوض ومقعده وقدسهما * وقدم
11 هرون وبنيه الى باب خباء المحضر فاغسلهم بالماء * والبس هرون ثياب القدس * وامسحه وقدسه
12 ليقوم لي * وقدم بنيه والبسهم ثوبيات * وامسحهم كما مسحت اباهم ليتولوا لي * ويكون مسحهم
13 لهم امامة الدهر لاجيالهم * وعمل موسى بجميع ما امر الله به * وذلك انه لما كان الشهر الاول
14 من السنة الثانية اليوم الاول منه نصب المسكن * فاول ما نصبه وضع قواعده * وركب عليه
15 الواحه * وجعل فيها عوارضه * واقام عمده * ثم بسط الخباء عليه * وصير الغطاء عليه
16 من فوق * كما امر الله * ثم اخذ الشهادة فوضعها في الصندوق * وعلق عليه الدهوق *
17 وجعل عليه الغشاء * ثم ادخله الى المسكن * وعلق حلة الستر وستر بها * كما امر
18 الله * ثم جعل المائدة في خباء المحضر في جانب المسكن الشمالي من خارج السجف * ووضع
19 عليها صف خبز بين يدي سكينة الله * كما امر الله *

Deinde tende tentorium per circulum, & appende velum januæ ejus. 8
Deinde accipe de oleo unctionis, & unge habitaculum, & quicquid in eo est, & sanctifica illud, & omnia vasa ejus, & fiet sanctum. 9
Unge quoque altare elevationis, & cuncta vasa ejus, & sanctifica illud, & fiet de præcipuis sanctorum. 10
& unge etiam labrum, & sedile ejus, et sanctifica ambo. 11
Et adduc Haronem, et filios ejus ad januam tentorii conventûs, et lava eos aquâ. 12
Et vesti Haronem vestibus sanctuarii, et unge illum, ac sanctifica illum, ut sacerdotio fungatur mihi. 13
Et adduc filios ejus, et vesti eos tunicis. 14
Et unge eos sicuti unxisti patrem eorum, ut sacerdotio fungantur mihi: & erit unctio eorum illis sacerdotium æternitatis in generationes suas. 15
Et fecit Musa omnia quæ præcepit ei Deus. 16
Cùm enim fuisset mensis primus anni secundi, primâ die ipsius erexit habitaculum. 17
Et cùm primùm illud erigeret, posuit bases ejus, & composuit super illud tabulas ejus, et immisit in eas transversa ejus, et erexit columnas ejus. 18
Deinde extendit tentorium super illud, et posuit operculum super illud desuper, sicut præceperat ei Deus. 19
Deinde accepit testimonium, et posuit illud in arca, et appendit ei vectes, et imposuit super illam velum. 20
Deinde introduxit illam in habitaculum, et appendit aulæum velaminis, eoque velavit illam, ut præceperat ei Deus. 21
Deinde posuit mensam in tabernaculo conventûs, in latere habitaculi Septentrionali, extra velũ. 22
Et ordinavit super illam ordinem panis ante habitaculũ Dei, quemadmodum præceperat ei Deus. 23

ספר שמות: מ

firmus super ,mensam contra *convent⁹* tabernaculo in candelabrum *posuit* Et
24 וישם את־המנרה באהל מועד נכח השלחן על ירך
,Domino coram lucernas *fecit ascendere* Et .meridiem in tabernaculi
25 המשכן נגבה: ויעל הנרת לפני יהוה
altare posuit Et .Mosch Dominus præcepit quēadmodum
26 כאשר צוה יהוה את־משה: וישם את־מזבח
illo super fecit suffire Et .velo coram *conventus* tabernaculo in *auri*
27 הזהב באהל מועד לפני הפרכת: ויקטר עליו
.Mosch Dominus præcepit quemadmodū,aromatum suffimentū
קטרת סמים כאשר צוה יהוה את־משה:
holocausti altare Et .tabernaculi *ostii tegumentum* posuit Et
28 וישם את־מסך הפתח למשכן: 29 ואת מזבח העלה
illo super *fecit ascendere & ,conventus* tentorii tabernaculi ostium ad posuit
שם פתח משכן אהל־מועד ויעל עליו
Dominus præcepit quēadmodum *munus* & ,holocaustum
את־העלה ואת־המנחה כאשר צוה יהוה את־
inter & conventus tabernaculū inter concham posuit Et .Mosch
30 משה: וישם את־הכיר בין־אהל מועד ובין
Mosch ea ex lavabunt Et .lavandū ad aquas ibi *dedit* & :altare
31 המזבח ויתן שמה מים לרחצה: ורחצו ממנו משה
ad *eos ingrediendo* In .suos pedes & ,suas manus,ejus filii & Aharon &
32 ואהרן ובניו את־ידיהם ואת־רגליהם: בבאם אל־
quēadmodū ,se lavabūt ,altare ad *eos approximando in* & *convent⁹* tabernaculū
אהל מועד ובקרבתם אל־המזבח ירחצו כאשר
circum atrium erexit Et .Mosch Dominus præcepit
33 צוה יהוה את־משה: ויקם את־החצר סביב
consummavit & ,atrii *portæ tegumentum dedit & ,altare & ,tabernaculum*
למשכן ולמזבח ויתן את־מסך שער החצר ויכל
,*conventus* tabernaculum nubes operuit Et .opus Mosch
34 משה את־המלאכה: ויכס הענן את־אהל מועד
Mosch potuit non Et .tabernaculum implevit Domini gloria &
35 וכבוד יהוה מלא את־המשכן: ולא־יכל משה
gloria & ,nubes illud super *habitavit* quia,*convent⁹* tabernaculū ad ingredi
לבוא אל־אהל מועד כי־שכן עליו הענן וכבוד
desuper nubes *ascendendo in* ,Et .tabernaculum replevit Domini
36 יהוה מלא את־המשכן: ובהעלות הענן מעל
.suis profectionib⁹ cunctis in Israel filii proficiscebātur,tabernaculo
המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם:
.*ejus sustolli* diem ad usq; proficiscebātur non &,nubes *ascenderet* non ū Et
37 ואם־לא יעלה הענן ולא יסעו עד־יום העלתו:
nocte *erit* ignis & ,die tabernaculū super Domini nubes Quia
38 כי ענן יהוה על־המשכן יומם ואש תהיה לילה
.corā profectionibus cunctis in Israel domus omnis oculis in eo in
בו לעיני כל־בית־ישראל בכל־מסעיהם:

Versio VULG. LAT.

24 Posuit & altare aureum sub
tecto testimonii contra ve-
25 lum, Et adolevit super eo in-
censum aromatum, sicut jusse-
26 rat Dominus Moysi. Posuit
& tentorium in introitu ta-
27 bernaculi testimonii, Et al-
tare holocausti in vestibulo
testimonii, offerens in eo ho-
locaustum, & sacrificia, ut
28 Dominus imperaverat. La-
brum quoque statuit inter ta-
bernaculum testimonii & al-
29 tare,implens illud aquâ. La-
verúntque Moyses & Aaron
ac filii ejus manus suas &pe-
30 des, Cùm ingrederentur te-
ctum fœderis, & accederent
ad altare, sicut præceperat
31 Dominus Moysi. Erexit &
atrium per gyrum tabernacu-
li & altaris, ducto in introitu
ejus tentorio. Postquam o-
32 mnia perfecta sunt, Operuit
nubes tabernaculum testimo-
nii, & gloria Domini imple-
33 vit illud. Nec poterat Moyses
ingredi tectum fœderis, nube
operiente omnia, & majesta-
te Domini coruscante, quia
34 cuncta operuerat. Si quando
nubes tabernaculum desere-
bat, proficiscebantur filii If-
35 rael per turmas suas. Si pen-
debat desuper, manebant in
36 eodem loco. Nubes quip-
pe Domini incubabat per di-
em tabernaculo, & ignis in
nocte, videntibus cunctis po-
pulis Israel per cunctas man-
siones suas.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, εἰς τὸ κλίτος τῆς σκη-
νῆς τὸ πρὸς Νότον. 25 Καὶ ἐπέθηκε τοὺς
λύχνους αὐτῆς (ν) ἔναντι κυρίου, ὃν τρό-
πον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
26 Καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυ-
σοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἀπέν-
αντι τοῦ καταπετάσματος, 27 Καὶ ἐθυ-
μίασεν ἐπ᾽ αὐτοῦ θυμίαμα τῆς συν-
θέσεως, (ξ) καθάπερ συνέταξε κύ-
ριος τῷ Μωυσῇ. 29 Καὶ τὸ θυσιαστήριον
τῶν καρπωμάτων ἔθηκε παρὰ τὰς θύ-
33 ρας τῆς (ο) σκηνῆς. Καὶ ἔστησε
τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς, καὶ
τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ συνετέλεσε Μωυ-
34 σῆς πάντα τὰ ἔργα. Καὶ ἐκάλυψεν
ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου·
καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή.
35 Καὶ οὐκ (π) ἠδυνάσθη Μωυσῆς εἰσ-
ελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου,
ὅτι ἐπεσκίαζεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἡ νεφέλη,
καὶ δόξης κυρίου (ρ) ἐνεπλήσθη ἡ
36 σκηνή. Ἡνίκα δ᾽ ἂν ἀνέβη ἡ νεφέλη
ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσαν οἱ
υἱοὶ Ἰσραὴλ σὺν τῇ ἀπαρτίᾳ αὐτῶν.
37 Εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ ἀνε-
ζεύγνυσαν (σ) ἕως ἡμέρας, ἧς ἀνέ-
38 βη ἡ νεφέλη. Νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς
σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ᾽ αὐ-
τῆς νυκτὸς ἐναντίον παντὸς Ἰσραήλ,
ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυγαῖς αὐτῶν.

*

MS.A. (ν) ἐναντίον (ξ) ὃν τρόπον συνέταξεν (ο) σκηνῆς. Καὶ συνετέλεσεν (π) ἐδυνήσθη (ρ) ἐπλήσθη (σ) ἕως τῆς ἡμέρας,

* Ἔξοδος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου.

Et posuit candelabrum in ta- 24
bernaculo testimonii, ad latus
tabernaculi quod ad Austrum.
Et imposuit lucernas ejus 25
ante Dominum, quemadmo-
dum præceperat Dominus
Moysi. Et posuit altare au- 26
reum in tabernaculo testimo-
nii è regione velaminis, Et 27
super illud incensavit incen-
sum compositionis, quemad-
modum præceperat Dominus
(f) Moysi. Et altare holo- 29
caustorum posuit apud janu-
as (g) tabernaculi. Et (h)
statuit atrium in circuitu
tabernaculi, & alta-
ris. Et consummavit Moy-
ses omnia opera. Et operu- 34
it nubes tabernaculum testi-
monii: & gloriâ Domini
impletum est tabernaculum.
Et non potuit Moyses in- 35
gredi in tabernaculum te-
stimonii, quia obumbrabat
super ipsum nubes, & glo-
riâ Domini impletum erat
tabernaculum. Quando au- 36
tem ascendebat nubes à ta-
bernaculo, (i) disjunge-
bant filii Israel cum sar-
cinis suis. Si autem non 37
ascendebat nubes, non dis-
jungebant usque ad diem,
quâ ascendebat nubes. Nu- 38
bes enim erat super taber-
naculum die, & ignis erat
super ipsum nocte coram
omni Israel in omnibus dis-
junctionibus eorum.

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible] *
[illegible] *
[illegible] *

Et posuit candelabrum in tabernaculo, è re- 24
gione mensæ, in extremitatibus tabernaculi,
à Meridie. Accenditque lucernas ejus ante 25
Dominum, sicut imperaverat Dominus Mo-
si. Et collocavit altare aureum in taberna- 26
culo temporis, ante velum. Extulitque su- 27
per illud thus aromaticum, quemadmodum
præceperat Dñs Mosi. Et appendit velum 28
ostio tabernaculi. Et altare holocausti po- 29
suit in ostio tabernaculi, & extulit super il-
lud holocaustum & farinam, quemadmodum
præceperat Dominus Mosi. Et collocavit 30
concham inter tabernaculum temporis &
altare, injecitque illuc aquam ad lavandum.
Lavabantque Moses & Aharon & filii ejus 31
manus suas & pedes suos. Quando ingre- 32
diebantur in tabernaculum temporis, &
quando accedebant ad altare, lavabant,
quemadmodum præceperat Dominus Mosi.
Et erexit atrium per circuitum tam taber- 33
naculo quàm altari: appenditque velum
ostio tabernaculi, & absolvit Moses opus.
Et obtexit nubes tabernaculum temporis, & 34
honore Domini repletū est tabernaculum.
Nec potuit Moses ingredi tabernaculum 35
temporis, eò quòd incubuisset super illud
nubes, & honor Domini replésset taber- 36
naculum. Quoties autem nubes attollebatur 37
de super tabernaculum, proficiscebantur fi-
lii Israel in cunctis profectionibus suis. Si 38
verò non attollebatur nubes, non proficisce-
bantur usq; ad diem quo sustolleretur. Nam
nubes Dñi super tabernaculo interdiu, &
ignis erat in eo noctu, & coram universa
gente Israelitica in omnib⁹ profectionib⁹
suis.

Finis hujus libri secundi Legis, in quo continentur quidē capita viginti sex, versus autem ter mille sexcenti viginti sex.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

24 ושוי ית מנרתא במשכן זמנא
לקביל פתורא על שדא דמשכנא
דרומא : 25 ואדליק בוציניא קדם יי
כמא דפקיד יי ית משה : 26 ושוי ית
מדבחא דדהבא במשכן זמנא קדם
פרוכתא : 27 ואקטר עלוהי קטורת
בוסמין כמא דפקיד יי ית משה :
28 ושוי ית פרסא דתרעא למשכנא :
29 וית מדבחא דעלתא שוי בתרע
משכנא משכן זמנא ואסיק עלוהי
ית עלתא וית מנחתא כמא ד
פקיד יי ית משה : 30 ושוי ית כיורא
בין משכן זמנא ובין מדבחא ויהב
תמן מיא לקדוש : 31 ומקדשין מניה
משה ואהרן ובנוהי ית ידיהון
וית רגליהון : 32 במעלהון למשכן
זמנא ובמקרבהון למדבחא
מקדשין כמא דפקיד יי ית משה :
33 ואקים ית דרתא חזור חזור
למשכנא ולמדבחא ויהב ית
פרסא דתרע דרתא ושיצי משה
ית עבידתא : 34 וחפא ענגא ית משכן
זמנא ויקרא דיי אתמלי ית
משכנא : 35 ולא יכיל משה למיעל
למשכן זמנא ארי שרא עלוהי
ענגא ויקרא דיי אתמלי ית
משכנא : 36 ובאסתלקות ענגא
מעלוהי משכנא נטלין בני ישראל
בכל מטלניהון : 37 ואם לא מסתלק
ענגא ולא נטלין עד יומא
אסתלקותיה : 38 ארי ענן יקרא דיי
על משכנא ביממא וחזו אשתא
הוי בליליא ביה לעיני כל בית
ישראל בכל מטלניהון :

24 Posuitque candelabrum in tabernaculo fœderis, é regione mensæ : in latere australi tabernaculi.
25 Et incendit lucernas coram Domino : sicut præceperat Dominus Moysi.
26 Et posuit altare aureum in tabernaculo fœderis : coram velo.
27 Et adolevit super eo incensum aromatum : sicut præceperat Dominus Moysi.
28 Et posuit tentorium in ostio tabernaculi.
29 Et altare holocausti posuit in ostio tabernaculi fœderis : & obtulit super eo holocaustum, & munus ; sicut præceperat Dominus Moysi.
30 Posuitque labrum inter tabernaculum fœderis & inter altare : & posuit ibi aquã, ad lavandũ.
31 Laveruntque ex eo, Moyses, & Aaron & filii ejus, manus suas & pedes suos.
32 Cum ingrederentur tabernaculum fœderis, & cum accederent ad altare, lavabantur : sicut præceperat Dominus Moysi.
33 Erexitque atrium per circuitum tabernaculi et altaris ; & posuit velum in ostio atrii : & perfecit Moyses omne opus.
34 Et operuit nubes tabernaculũ fœderis : et gloria Domini implevit tabernaculum.
35 Et non poterat Moyses ingredi tabernaculũ fœderis ; eò quòd manebat super illud nubes : & gloria Domini impleverat tabernaculum.
36 Et cum elevabatur nubes desuper tabernaculũ, proficiscebantur filii Israel: per omnes mansiones suas.
37 Et si non elevabatur nubes : non proficiscebantur, usque in diem quâ elevabatur.
38 Nubes enim *gloriæ* Domini erat super tabernaculum per diem ; & *visio* ignis erat in eo per noctem : in oculis omnis domus Israel, in omnibus mansionibus suis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24–38 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24–38 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 *Posuit verò candelabrum in tentorio tabernaculi è regione mensæ ad latus tabernaculi Meridionale.*
25 *Et accendit lucernas coram Domino, sicut præceperat Dominus Mosi.*
26 *Posuit & altare aureum in tabernaculo testimonii è regione veli.*
27 *Et adolevit super illud incensum aromatum coram Domino, sicut præceperat Dominus Mosi.*
28 *Et posuit aulæum portæ tabernaculi.*
29 *Altare etiam holocausti posuit è regione portæ tabernaculi in tentorio testimonii, & obtulit super illud holocaustũ, & oblationẽ, sicut præceperat Dominus Mosi.*
30 *Posuit quoque labrum inter tentorium testimonii, & inter altare, posuitque ibi aquam ad lavandum.*
31 *Et lavit ex ea Moses Aaronem, & filios eius, manus eorum, & pedes eorum.*
32 *Cùm ingrediebantur ad tabernaculum testimonii, & cùm accedebant ad altare, lavabantur, sicut præceperat Dominus Mosi.*
33 *Erexit etiam atrium circa tabernaculum, & altare, & posuit aulæum portæ atrii. Et perfecit Moses omne opus.*
34 *Tunc operuit nubes tentorium testimonii, & gloria Domini replevit tabernaculum.*
35 *Et non potuit Moses intrare in tentorium testimonii, quia residebat super illud nubes, & gloria Domini repleverat tabernaculum.*
36 *Cùm autem ascendebat nubes à tabernaculo, proficiscebantur filii Israel in omnibus itineribus suis.*
37 *Si verò non ascenderet nubes, neque proficiscebantur usque ad diem ascensûs ipsius.*
38 *Nubes enim Domini erat super tabernaculum interdiu, & ignis erat in eo noctu ante oculos omnis domûs Israel, in omnibus itineribus eorum.*

Iste liber secundus Sectionum est ducentarum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 ثم صير المنار في خباء الحضر حذاء المائدة في جانب المسكن الجوفي * 25 واسرج السرج
بين يدي سكينة الله كما امر الله * 26 ثم صير مذبح الذهب في خباء الحضر بين يدي السجف
27 وبخر عليه من بخور الصماغ كما امر الله * 28 ثم علق ستر الباب على المسكن * 29 وصير مذبح
القرابين على باب خباء الحضر * وقرب عليه صعيده وهديه كما امر الله * 30 ثم صير الحوض
بين خباء الحضر والمذبح * وجعل فيه ماء للغسل * 31 فيغسل منه موسى وهرون وبنوه ايديهم
وارجلهم في دخولهم الى خباء الحضر * 32 وفي تقدمهم الى المذبح يغسلوها كما امر الله * 33 ثم صير
السرادق حول المسكن والمذبح وعلى ستر بابه * واكمل موسى جميع الصناعة * 34 ثم غطى
الغمام خباء الحضر ونور الله ملا المسكن * 35 ولم يطق موسى ان يدخل الى خباء الحضر
لكون الغمام عليه * ونور الله مالي المسكن * 36 فكان الغمام اذا ارتفع عن المسكن يرحل
بنو اسرائيل الى جميع مراحلهم * 37 وان لم يرتفع لم يرحلوا الى يوم ارتفاعه * 38 لان غماما من
عند الله كان على المسكن نهارا * وكانت فيه النار ليلا بحضرة جميع بني اسرائيل في
جميع مراحلهم *

* تم السفر الثاني من التورية المقدسة بحمد الله وعونه وحسن توفيقه
والحمد لله رب العالمين *

24 *Deinde posuit candelabrum in tabernaculo conventûs, è regione mensæ, in latere habitaculi Aquilonari.*
25 *Et aptavit lucernas ante habitaculum Dei, sicuti præceperat ei Deus.*
26 *Deinde posuit altare auri in in tentorio conventûs, ante velum;*
27 *Et adolevit super illud incensum gummi, ut præceperat ei Deus.*
28 *Deinde appendet velũ portæ super habitaculum.*
29 *Et posuit altare oblationum ad januam tentorii conventûs, & obtulit super illud elevationem & munus, sicut præceperat ei Deus.*
30 *Deinde posuit labrum inter tentorium conventûs et altare, & posuit in eo aquam ad lotionem.*
31 *Et lavabunt in eo Musa, & Haron, & filii eius manus suas & pedes suos, in ingressu eorum ad tentorium conventûs.*
32 *Et in accessu eorum ad altare, lavabunt eos, sicut præcepit ei Deus.*
33 *Deinde tetendit tentoriũ circa habitaculum & altare & super velum januæ ejus. Et complevit Musa omne opus.*
34 *Deinde cooperuit nubes tentorium conventûs, & lumine Dei plenum erat habitaculum.*
35 *Et non potuit Musa ingredi tentorium conventûs, eò quòd esset nubes super illud, & lumen Dei impleret habitaculum.*
36 *Et quando nubes elevabatur ex habitaculo, discedebant filii Israil ad omnes suas profectiones.*
37 *Et si non elevabatur, non discedebant usque ad diem elationis ejus.*
38 *Quoniam nubes à conspectu Dei erat super habitaculum per diem, & erat in eo ignis per noctem in conspectu omnium filiorum Israil, in omnibus mansionibus suis.*

Absolutus est liber secundus Legis sacrosanctæ, cum gloria Dei, ejusque auxilio, & optima ejus providentiâ. quare laus Deo Domino creaturarum.

ספר ויקרא : א
CAPUT I. א

1 ויקרא אל־משה וידבר יהוה אליו מאהל מועד לאמר׃
2 דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם אדם כי־יקריב מכם קרבן ליהוה מן־הבהמה מן־הבקר ומן־הצאן תקריבו את־קרבנכם׃
3 אם־עלה קרבנו מן־הבקר זכר תמים יקריבנו אל־פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני יהוה׃
4 וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו׃
5 ושחט את־בן הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים את־הדם וזרקו את־הדם על־המזבח סביב אשר־פתח אהל מועד׃
6 והפשיט את־העלה ונתח אתה לנתחיה׃
7 ונתנו בני אהרן הכהן אש על־המזבח וערכו עצים על־האש׃
8 וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את־הראש ואת־הפדר על־העצים אשר על־האש אשר על־המזבח׃
9 וקרבו וכרעיו ירחץ במים והקטיר הכהן את־הכל המזבחה עלה אשה ריח־ניחוח ליהוה׃
10 ואם־מן־הצאן קרבנו מן־הכשבים או מן־העזים לעלה זכר תמים יקריבנו׃
11 ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני יהוה וזרקו בני אהרן הכהנים את־דמו על־המזבח סביב׃
12 ונתח אתו לנתחיו ואת־ראשו ואת־פדרו וערך הכהן אתם על־העצים אשר על־האש אשר על־המזבח׃

Versio VULG. LAT.

CAP. I.

1 VOcavit autem Moysen, & locutus est ei Dominus de tabernaculo testimonii, dicens;
2 Loquere filiis Israel, et dices ad eos; Homo qui obtulerit ex vobis hostiam Domino de pecoribus, id est, de bobus & ovibus offe-
3 rens victimas, Si holocaustum fuerit ejus oblatio, ac de armento; masculum immaculatũ offeret ad ostium tabernaculi, ad placandum sibi Dominum.
4 Ponétque manum super caput hostiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem ejus
5 proficiens. Immolabítque vitulum coram Domino, & offerent filii Aaron sacerdotes sanguiném ejus, fundentes per altaris circuitum, quod est ante ostium tabernaculi.
6 Detractâque pelle hostiæ, ar-
7 tus in frusta concident, Et subjiciét in altari ignem, strue
8 lignorum antè compositâ. Et membra quæ sunt cæsa: desuper ordinantes, caput videlicet, & cuncta quæ adhærent
9 jecori, Intestinis & pedibus lotis aquâ: adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum & suavem odorem
10 Domino. Quòd si de pecoribus oblatio est, de ovibus sive de capris holocaustum, masculum absque macula
11 offeretur. Immolabítq; ad latus altaris, quod respicit ad Aquilonem, coram Domino: sanguinem verò illius fundent super altare filii Aaron per
12 circuitum. Dividentq; membra, caput, & omnia quæ adhærent jecori: & ponent super ligna, quibus subjiciendũs est ignis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. α'.

1 ΚΑὶ ἀνεκάλεσε (α) Μωυσῆν, καὶ ἐλάλησε κύριος αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
2 τυρίου, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν (β) ἐὰν προσαγάγῃ δῶρα τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῶν (γ) κτηνῶν καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε τὰ δῶρα
3 ὑμῶν. Ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄμωμον προσάξει πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, προσοίσει αὐτὸ δεκτὸν (δ) ἐναντίον
4 κυρίου. Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ,
5 ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. Καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου· καὶ προσοίσουσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα, καὶ προσχεοῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ-
6 ρίου. Καὶ (ε) ἐκδείραντες τὸ ὁλοκαύ-
7 τωμα, μελιοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, Καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ (ζ) ἐπιστοιβά-
8 σουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. Καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς (η) τὰ διχοτομήματα, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ (θ) ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
9 Τὰ δὲ ἐγκοίλια καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ (ι) ἐπιθήσουσιν οἱ ἱερεῖς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· κάρπωμά ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ
10 κυρίῳ. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀπό τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων (κ) εἰς ὁλοκαυτώματα,
11 ἄρσεν ἄμωμον προσάξει αὐτό. Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου πρὸς βορρᾶν ἔναντι κυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
12 Καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ· καὶ ἐπιστοιβάσουσιν (λ) οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.

MS.A. (α) Μωσῆν, (β) ἐὰν προσφέρῃ (γ) κτηνῶν, ἀπὸ (δ) ἔναντι (ε) δείραντες (ζ) στοιβάσουσιν (η) ἐπὶ τὰ (θ) καὶ τὰ ξύλα ἐπὶ τοῦ (ι) ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς (κ) εἰς ὁλοκαύτωμα (λ) αὐτὸ οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὰ ξύλα ἐπὶ τοῦ

CAP. I.

ET (a) revocavit Moysen, & locutus est Dominus ei ex tabernaculo testimonii, dicens, 1
Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Homo ex vobis si afferat munera Domino, de pecoribus & de bobus & de ovibus offeretis munera vestra. 2
Si (b) holocaustoma munus ejus, de bobus masculum immaculatum adducet ad ostium tabernaculi testimonii, offeret illud acceptabile ante Dominum. 3
Et imponet manum super caput holocausti acceptabile ei, ad depropitiandum pro ipso. 4
Et jugulabunt vitulum ante Dominum: & offerent filii Aaron (c) sacerdotes sanguinem, & effundent sanguinem ad altare in circuitu quod est super januas tabernaculi testimonii. 5
Et decoriantes holocaustoma, membratim dividet illud per membra. 6
Et imponent filii Aaron sacerdotes ignem super altare: & constipabunt ligna super ignem. 7
Et (d) constipabunt filii Aaron sacerdotes membra divisa, & caput, & (e) adipem super ligna quæ super ignem, quæ sunt super altare. 8
(f) Interanea verò, & pedes lavabunt aquâ. (g) Et imponent sacerdotes omnia super altare: holocaustum est (h) sacrificium odor suavitatis Domino. 9
Si autem de ovibus munus ejus Domino, & de agnis, & de hædis in holocaustomata, masculum immaculatum adducet illud. 10
Et imponet manum super caput ejus: & jugulabunt illud à latere altaris ad Aquilonem ante Dominum: & effundent filii Aaron sacerdotes sanguinem eius super altare in circuitu. 11
Et divident illud per membra, & caput, & adipem: Et constipabunt sacerdotes ea super ligna quæ super ignem quæ super altare. 12

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܣܦܪܐ ܕܟܗܢܐ. ܬܠܝܬܝܐ ܕܢܡܘܣܐ

ܩܦܠܐܘܢ ܐ

[illegible]

LIBER SACERDOTUM, TERTIUS LEGIS.

CAP. I.

VOcavit autem Dominus Mosen, & allocutus est eum è tabernaculo temporis, di- 1
cens; Loquere cum filiis Israel, & dic eis; 2
Unusquisq; vestrûm cùm obtulerit oblationem Dño ex animantibus, de bobus & de ovib^9 offeretis oblationes vestras. Si holo- 3
caustum fuerit oblatio ejus de bob^9, masculus sit sine macula: adducet illum ad ostiũ tabernaculi temporis, offeretque illud ad placationem sibi obtinendam à Dño. Ponet 4
autẽ manũ suã super caput oblationis suæ, & placabitur ei, ut indulgentiã ipsi conce-
dat. Et mactabit filium bovis corã Dño, & 5
admovebunt sacerdotes filii Aharonis sanguinem, spargentq; sanguinem super altare per ambitum in ostio tabernaculi temporis.
Deinde detrahet pellem holocausti, & disse- 6
cabit membra ejus. Dabuntq; sacerdotes fi- 7
lii Aharonis ignem super altare, & struent ligna super ignem. Disponentq; sacerdotes 8
filii Aharonis membra & caput & adipem super ligna quæ sunt in igne qui est super altare. Intestina verò ejus & crura ejus lavabit 9
aquis, elevabitque eum sacerdos totũ ad altare: holocaustũ est, sacrificiũ in odorem suffit^9 Dño. Si verò ex ovib^9 fuerit sacrifici- 10
um ej^9, ex agnis *scilicet* aut ex capris in holocaustũ, masculũ sine macula offeret illum.
Et mactabit eum super margines altaris, ab 11
Aquilonari latere ipsi^9 corã Dño: spargentq; sacerdotes filii Aharonis sanguinẽ ej^9 super altare per circuitũ. Et dissecabit membra 12
ej^9, & caput ej^9, & adipẽ illi^9, disponetque super ligna quæ sunt in igne qui est super altare.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

א

וקרא למשה ומליל יי עמיה
1 ממשכן זמנא למימר: מליל עם
בני ישראל ותימר להון אנש ארי
2 יקריב מנכון קורבנא קדם יי מן
בעירא מן תורא ומן ענא תקרבון
ית קורבנכון: אם עלתא קורבניה
3 מן תורי דכר שלים יקריביניה
לתרע משכן זמנא יקריב יתיה
לרעוא ליה קדם יי: ויסמוך ידיה
על ריש עלתא ויתרעי ליה לכפרא
4 עלוהי: ויכוס ית בר תורי קדם יי
ויקרבון בני אהרן כהניא ית דמא
5 ויזרקון ית דמא על מדבחא סחור
סחור די בתרע משכן זמנא: וישלח
ית עלתא ויפליג יתה לאיברהא:
ויתנון בני אהרן כהנא אשתא על
6 מדבחא ויסדרון אעיא על אשתא:
7 ויסדרון בני אהרן כהניא ית
איבריא וית רישא וית תרבא על
8 אעיא די על אשתא די על מדבחא:
וגויה וכרעוהי יחליל במיא ויסיק
כהנא ית כולא למדבחא עלתא
9 קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי:
ואם מן ענא קורבניה מן אמריא
או מן בני עזיא לעלתא דכר
10 שלים יקרביניה: ויכוס יתיה על
שידא דמדבחא ציפונא קדם יי
ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמיה
11 על מדבחא סחור סחור:
ויפליג יתיה לאברוהי וית רישיה
וית תרביה ויסדר כהנא יתהון
12 על אעיא די על אשתא די על
מדבחא:

TARGUM ONKELOS.

LEVITICI

CAP. I.

1 VOcavit autem Moysen:
& locutus est Dominus cum
eo, de tabernaculo fœderis,
2 dicens. Loquere cum filiis Is-
rael, & dices eis; Homo qui
obtulerit ex vobis oblationē
coram Domino: de pecorib⁹,
de bobus & de ovibus, offere-
3 tis oblationes vestras. Si ho-
locaustum fuerit ejus oblatio
de bobus; masculū integrum
offerat: ad ostium tabernacu-
li fœderis offerat illum; ut sit
ei placabile coram Domino.
4 Imponetque manum suā sup
caput holocausti: & accepta-
bile erit ei, ad propitiandum
5 pro eo. Immolabitq; vitulum
coram Dño: & offerent filii
Aaron sacerdotes sanguinem;
& aspergent sanguinē super
altare, per circuitum, q̄ est
in ostio tabernaculi fœderis.
6 Et detrahet pellem holocau-
sti: & dividet illud per mem-
7 bra ejus. Et ponent filii Aa-
ron sacerdotis ignem super
altare: & ordinabunt ligna
8 super ignem. Ordinabúntque
filii Aaron sacerdotes, mem-
bra, caput & adipem: super
ligna quæ sunt super ignē, qui
9 est sup altare. Interiora autē
ejus et pedes ej⁹ lavabit aquâ:
& incendet sacerdos omnia
sup altare; *holocaustū* est, obla-
tio quæ suscipitur cum bene-
10 placito coram Dño. Si autem
de filiis ovium fuerit oblatio
ejus de arietibus, aut de filiis
caprarum, in holocaustum:
masculum integrum offeret.
11 Immolabítque eum ad latus
Aquilonis altaris, corā Dño:
& spargent filii Aaron sacer-
dotes sanguinē illi⁹ sup altare,
12 per circuitū. Dividétq; illum
per membra ej⁹; caput ej⁹, &
adipē ej⁹: et ordinabit sacer-
dos mēbra sup ligna quæ sunt
sup ignem, qui est sup altare.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

TEXTUS ET VERSIONIS SAMAR. Translatio Latina.

CAP. I.

VOcavit autem Moysen, 1
& locutus est ei Dominus de
tabernaculo testimonii, di-
cens; Loquere filiis Israel, 2
dicens eis; Cùm homo ex
vobis offeret munus Domino,
de animalibus, de bobus, de
pecudibus offeretis munera
vestra. Si munus ejus, holo- 3
caustum fuerit de bobus,
masculum immaculatum of-
feret eum; ad ostium taber-
naculi testimonii adducet
eum, (a) ut acceptabilis sit
coram facie Domini. Ponét- 4
que manum suam super ca-
put holocausti, ut acceptabile
sit ei ad expiandum ipsum.
Et jugulabit vitulum coram 5
Domino, offeréntque filii Aa-
ron sacerdotes sanguinem,
& fundent sanguinem in
circuitu super altare quod est
ad ostium tabernaculi testi-
monii. Excoriabunt quoq; 6
holocaustum, & divident il-
lud in membra sua. Et po- 7
nent filii Aaron sacerdotes
ignem super altare, & dispo-
nent ligna super ignē. Dispo- 8
nent etiam filii Aaron sacer-
dotes membra illa & caput,
& adipem super ligna quæ
sunt in igne qui est super al-
tare. Et intestinum eius, & 9
crura eius lavabunt in aquis,
adolebitq; sacerdos omnia
super altare: holocaustum
est hoc, (b) sacrificium ignitū
odoris suavis Domino. Si 10
verò de pecudibus holocau-
stum est munus eius Domino,
de ovibus & capris mascu-
lum immaculatum offeretis
illud, ad ostium tabernaculi
testimonii adducet eum. Et 11
jugulabit eum ad latus Sep-
tentrionale altaris corā Domino:
fundéntq; filii Aarō sacerdo-
tes sanguinē ej⁹ super altare
in circuitu. Et divident eū in 12
membra sua, & caput eius
& adipem eius disponet sa-
cerdos super ligna quæ sunt
in igne qui est super altare.

VER. SAM. (a) ad placamentum corā (b) oblatio est

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بسم الله الرحمن الرحيم *

* السفر الثالث • وهو سفر الاحبار *

* الفصل الاول *

1 2 ودعا الله موسي خاطبه من خباء المحضر قائلا * خاطب بني اسرائيل قائلا • اي انسان منكم
3 قرب قربانا لله من البهائم • فليقربه من البقر والغنم * ان كان قربانه صعيده من البقر • فليقربه
4 ذكرا صحيحا • ويقربه الي باب المحضر مرضيا عند الله * ويسند يده علي راس الصعيده • فيرضي
5 عنه ويغفر له * ويذبح الثور بين يدي سكينة الله • وليقدم بنو هرون الائمه الدم • ويرشه الامام
6 عند المذبح الذي عند باب خباء المحضر مستديرا * ويسلخ الصعيده • ويعضيها اعضاء * ويشعل
7 8 بنو هرون الامام نارا علي المذبح • وينضدوا عليها حطبا * وينضد بنو هرون الائمه الاعضاء
9 والراس والقصبة علي الحطب الذي علي النار التي علي المذبح * وجوفه واكارعه فليغسلها
10 بالماء • ويقتر الامام الكل علي المذبح صعيدا • قربان مقبول مرضي هو عند الله * وان كان قربانه
11 هو من الغنم الضان او المعز صعيدا • فليقربه ذكرا صحيحا * ويذبحه الي جانب المذبح شماليا
12 بين يدي سكينة الله • ويرش بنو هرون الائمه دمه علي المذبح دائرا * ويعضيه اعضاء
ويضدها مع راسه وقصبته علي الحطب الذي علي النار التي علي المذبح •

IN NOMINE DEI MISERICORDIS MISERATORIS.

LIBER TERTIUS:

Estque Liber Pontificum.

CAPUT I.

VOcavitq; Deus Musam, & loquutus 1
est ad eum de tentorio conventûs,
dicens; Loquere filiis Israil, dicens, 2
Quicunque ex vobis obtulerit sacrificium
Deo de pecoribus, offerat illud de bobus
& ovibus. Si fuerit sacrificium ipsius 3
elevatio de bobus, offerat eum masculum
integrum, & adducat illum ad januam
tentorii conventûs, placabilem apud De-
um. Imponátque manum suam capiti 4
elevationis, & placabitur ei, & dimit-
tetur ei. Mactabitque vitulum ante ha- 5
bitaculum Dei: Et offerant filii Haron
sacerdotes sanguinem, spargatque illum
sacerdos apud altare quod est prope ja-
nuam tentorii conventûs, circumcirca.
Detrahatque pellem elevationis, dividat- 6
que illum membratim. Accendantque filii 7
Haron sacerdotes ignem super altari, con-
gerantque super eum ligna. Et disponant 8
filii Haron sacerdotes membra & caput
et iecur super ligna quæ sunt super ignē
qui est super altari. Ventremque ejus & 9
crura eius lavet aquâ, & adoleat sacer-
dos omnia super altari in elevationem:
sacrificium acceptum & placabile est a-
pud Deum. Sin autem oblatio ejus fu- 10
erit de ovibus, aut capris in holocaustum,
offerat eum masculum integrū. Et mactet 11
eum ad latus altaris, Aquilonem versûs,
coram habitaculo Dei: spargántque filii
Haron sacerdotes sanguinem ejus super
altare per gyrum. Dividantque illum in 12
membra, astruantque illa cum capite ejus
ac jecinore ipsius super lignis quæ sunt
super ignem qui est super altari.

ספר ויקרא : ב

facerdos faciet appropinquare &,aquis in lavabit crura & ,inteftinã Et
13 והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את־
quietis odoris ignitio ipfa Afcenfio .altare fuper faciet fuffire &,omnia
הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח
,Domino ejus appropinquatio afcenfio ave de fi Et .Domino
14 ליהוה: ואם מן־העוף עלה קרבנו ליהוה
.fuã appropinquationẽ columbæ filiis de vel ,turturibus de faciet accedere &
והקריב מן־התרים או מן־בני היונה את־קרבנו:
.ipfius caput contorquebit & ,altare ad facerdos ipfum offeret Et
15 והקריבו הכהן אל־המזבח ומלק את־ראשו
.altaris parietẽ fuper ej^9 fanguis exprimetur &,altare fuper faciet fuffire Et
והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח:
apud eam projiciet & : ipfi^9 pluma cũ ej^9 veficulam removebit Et
16 והסיר את־מראתו בנצתה והשליך אתה אצל
,ipfi^9 alis cũ eam findet Et .cineris locum in orientem ad altare
17 המזבח קדמה אל־מקום הדשן: ושסע אתו בכנפיו
quæ ,ligna fuper ,altari in facerdos eam faciet fuffire &,dividet non
לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה על־העצים אשר
.Domino quietis odoris ignitio ipfa Afcenfio .ignem fuper
על־האש עלה הוא אשה ריח ניחח ליהוה:

CAP. II. ב

,DOMINO muneris appropinquationẽ faciet appropinquare cùm anima Et
1 ונפש כי־תקריב קרבן מנחה ליהוה
eam fuper dabit &,oleũ eam fuper fundet Et.ej^9 appropinquatio erit fimila
סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה
cõprehendet & ,facerdotes Aharon filios ad eam afferet Et .thus
2 לבנה: והביאה אל־בני אהרן הכהנים וקמץ
omne fuper ipfius oleo de &,ejus fimila de fuã pugillum plenum inde
משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל־
Ignitio .altari fuper ejus memoriale facerdos faciet fuffire & ,ipfius thus
לבנתה והקטיר הכהן את־אזכרתה המזבחה אשה
,Aharon ,munere de refiduum Et .DOMINO quietis odoris
3 ריח ניחח ליהוה: והנותרת מן־המנחה לאהרן
.DOMINI ignitionibus de fanctitatum Sanctitas .ipfius filiis &
ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:
fimila ,clibani coctionem,muneris appropinquationẽ feceris appropinquare cùm Et
4 וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סלת
uncta infermentatorum lagana & ,oleo in confufæ infermentatæ placentæ
חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים
fimila ,tua oblatio fartagine fuper munus fi Et .oleo in
5 בשמן: ואם־מנחה על־המחבת קרבנך סלת
fundes & ,frufta eam Seca .erit azyma oleo in confufa
6 בלולה בשמן מצה תהיה: פתות אתה פתים ויצקת
,tua appropinquatio frixorii munus fi Et ipfa Munus .oleum eã fuper
7 עליה שמן מנחה הוא: ואם־מנחת מרחשת קרבנך
fiet quod facrificium afferes Et .fiet oleo in fimila
8 סלת בשמן תעשה: והבאת את־המנחה אשר יעשה
,facerdotem ad illud offeret Et .DOMINO iis ex
מאלה ליהוה והקריבה אל־הכהן
.altare ad illud faciet accedere &
והגישה אל־המזבח:

Verfio VULG. LAT.

13 Inteftina verò & pedes lavabunt aquâ. Et oblata omnia adolebit facerdos fuper altare, in holocauftum & odorem fuaviffimum Domino.
14 Si autem de avibus, holocaufti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis columbæ,
15 Offeret eam facerdos ad altare: & retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco, decurrere faciet fanguinem fuper crepidinem altaris.
16 Veficulam verò gutturis & plumas, projiciet propè altare ad Orientalem plagam, in loco in quo cineres effundi folent,
17 Confringetque afcellas ejus, & non fecabit, neque ferro dividet eam, & adolebit fuper altare, lignis igne fuppofito. Holocauftum eft & oblatio fuaviffimi odoris Domino.

CAP. II.

1 Anima cùm obtulerit oblationem facrificii Domino, fimila erit ejus oblatio, fundétque fuper eam oleum, & ponet thus,
2 Ac deferet ad filios Aaron facerdotes: quorum unus tollet pugillum plenum fimilæ & olei, ac totum thus, & ponet memoriale fuper altare, in odorem
3 fuaviffimum Domino. Quod autem reliquum fuerit de facrificio, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum fanctorum de oblationibus Domini.
4 Cùm autem obtuleris facrificium coctum in clibano: de fimila, panes fcilicet abfque fermento, confperfos oleo, & lagana azyma oleo lita.
5 Si oblatio tua fuerit de fartagine, fimilæ confperfæ oleo & abfque fermento,
6 Divides eam minutatim, & fundes fuper eam oleum.
7 Sin autem de craticula fuerit facrificium, æquè fimila oleo confpergetur.
8 Quam offerens Domino, trades manibus facerdotis.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

13 Καὶ τὰ ἐγκοίλια, κὴ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδαλι. καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάνλα, κὴ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον· κάρπωμά ἐςι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας (μ) τῷ κυρίῳ.
14 Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν κάρπωμα (ν) προσφέρει δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, κὴ προσοίσει ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν περιςερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ.
15 Καὶ (ξ) προσοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαςήριον, καὶ ἀποκνίσει τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον, κὴ ςραγγιεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαςηρίου.
16 Καὶ ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς πλεροῖς, κὴ ἐκβαλεῖ αὐτὸ παρὰ τὸ θυσιαςήριον κατ' Ἀναλολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ.
17 Καὶ ἐκκλάσει αὐτὸ ἐκ τῶν πλερύγων, καὶ οὐ διελεῖ, κὴ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός. κάρπωμά ἐςι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

MS.A. (μ) κυρίῳ. (ν) προσφέρῃ δῶρον τῷ (ξ) προσοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ

13 Et inteftina, & pedes lavabunt aquâ. Et offeret facerdos omnia, & imponet fuper altare: holocauftum eft facrificium odor fuavitatis Domino.
14 Si autem de volatilibus holocauftum offert munus fuum Domino, & offeret de turturibus, vel de columbis munus fuum.
15 Et offeret illud facerdos ad altare, & (i) retorquebit caput, & imponet facerdos fuper altare, & exftillabit fanguinem ad bafim altaris.
16 Et auferet (k) veficulam gutturis cum plumis, & projiciet eam apud altare ad Orientem in locum cineris:
17 Et effringet eam ab alis, & non (l) dividet, & (m) imponet eam facerdos fuper altare fuper ligna, quæ fuper ignem. Holocauftum eft facrificium odor fuavitatis Domino.

ΚΕΦ. β'.

1 Ἐὰν δὲ ψυχὴ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν τῷ κυρίῳ, σεμίδαλις ἔςαι τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ λίβανον· θυσία ἐςί.
2 Καὶ οἴσει πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς ἱερεῖς· κὴ δραξάμενος ἀπ' αὐτῆς πλήρη τὴν δράκα ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως σὺν τῷ ἐλαίῳ, κὴ πάνλα τὸν λίβανον αὐτῆς, κὴ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον· θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
3 Καὶ τὸ λοιπὸν ἀπὸ τῆς θυσίας Ἀαρὼν κὴ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἅγιον τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν θυσιῶν κυρίου.
4 Ἐὰν δὲ (α) προσφέρῃ δῶρον θυσίαν πεπεμμένην ἐκ κλιβάνου δῶρον κυρίῳ ἐκ σεμιδάλεως, ἄρλους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, κὴ λάγανα ἄζυμα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ.
5 Ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ τηγάνου τὸ δῶρόν σου, σεμίδαλις πεφυραμένη ἐν ἐλαίῳ, ἄζυμα (β) ἐςι.
6 Καὶ διαθρύψεις αὐλὰ κλάσμαλα, κὴ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐλὰ ἔλαιον· θυσία ἐςὶ κυρίῳ.
7 Ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ ἐσχάρας τὸ δῶρόν (γ) σου, σεμίδαλις ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται.
8 Καὶ προσοίσει τὴν θυσίαν ἣν ἂν (δ) ποιήσῃ ἐκ τούτων τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσει πρὸς τὸν ἱερέα.

MS.A. Κεφ. δ'. (α) προσφέρῃς (β) ἔςαι. (γ) σου, ἐν ἐλαίῳ (δ) ποιῇ

CAP. II.

1 Si verò anima offerat munus facrificium Domino, fimila erit munus ejus, & effundet oleum fuper illud, & imponet thus fuper illud: (a) facrificium eft.
2 Et afferet ad filios Aaron facerdotes: & faciens de ea (b) plenum pugillum de fimila cum oleo, & omne thus ejus, & imponet facerdos memoriale ejus fuper altare: facrificium odor fuavitatis Domino.
3 Et reliquum de facrificio eft Aaron & filiis ejus, fanctum fanctorum de facrificiis Domini.
4 Si autem offeras munus facrificiũ coctũ (c) ex clibano munus Domino ex fimila, panes azymos confperfos in oleo, & lagana azyma peruncta in oleo.
5 Si autem facrificium de fartagine munus tuum, fimila confperfa in oleo, azyma eft.
6 Et comminues ea in frufta, et effundes fuper ea oleum facrificium eft Domino.
7 Si autem facrificium de craticula munus tuum, fimila in oleo fiet.
8 Et (d) offeret facrificium quodcunque fecerit de his Domino, & afferet ad facerdotem.

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]

CAP. II.

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]

13 Exta verò ipfius, & crura ejus lavabit aquâ, offeretque illum facerdos integrum, attoletque eum ad altare: holocauftum eft, facrificium in odorem quietis Domino.
14 Si verò ex avibus holocauftum fuerit facrificium ej^9 Domino, offeret de turturibus Domino, aut ex pullis columbæ facrificium fuum.
15 Afferetque illud facerdos ad altare, & contorquebit caput ejus, attolletque ad altare, colabitque fanguinem ejus fuper parietem altaris per circuitum.
16 Et ponet veficulam ej^9 cum cibo ipfi^9, projicietq; eã ad lat^9 altaris, ab Oriente, in locum cineris.
17 Et findet eum inter alas fuas, at non divider: attolletque eum facerdos ad altare fuper ligna quæ funt fuper ignem: holocauftum eft, facrificium in odorem fuffitûs Domino.

CAP. II.

1 Anima verò cum offeret facrificium farinæ Domino, fimila erit oblatio ejus, fundetque fuper illam oleum, & ponet fuper illam incenfum.
2 Afferetque illam ad facerdotem filium Aharonis, capietque inde plenum pugillum fuum de fimila, deque oleo quod eft fuper totum incenfum, & attollet facerdos memoriam ejus fuper altare, facrificium in odorem fuaveolentiæ Domino.
3 Et quod remanebit ex farina, Aharonis erit & filiorum ejus: Sanctum fanctorum eft de oblationibus Domini.
4 Cùm verò obtuleris facrificium farinæ coctæ in clibano, fimila erit, placentæ infermentatæ fubactæ oleo, & lagana infermentata fubacta oleo.
5 Si verò farina fuper fartaginem, fuerit oblatio tua, fimila infermentata fubacta oleo erit.
6 Et comminue eam in buccellas, & funde oleum fuper farinam illam.
7 Si verò farina crateris perforati fuerit oblatio tua, farina fimilaginis cum oleo conficietur.
8 Et afferes farinam quæ conficietur ex his Domino, offerefque eam facerdoti, attolletque eam ad altare Domino.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

וגווא וכרעיא יחליל במיא ויקריב כהנא ית כולא ויסיק למדבחא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ואם מן עופא עלתא קורבניה קדם יי ויקריב מן שפניניא או מן בני יונה ית קורבניה: ויקרביניה כהנא למדבחא וימלוק ית רישיה ויסיק למדבחא ויתמצי דמיה על כותל מדבחא: ויעדי ית זפקיה באוכליה וירמי יתיה בסטר מדבחא קדומא לאתר דמוקדין קטמא: ויפריק יתיה בגדפוהי לא יפריש ויסיק יתיה כהנא למדבחא על אעיא די על אשתא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי:

ב

ואנש ארי יקריב קורבן מנחתא קדם יי סולתא יהי קורבניה ויריק עלה משחא ויתן עלה לבונתא: וייתנה לות בני אהרן כהניא ויקמוץ מתמן מלי קומציה מסלתה וממשחה על כל לבונתה ויסיק כהנא ית אדכרתה למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ודאשתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קודש קודשין מקרבניא דיי: וארי תקרב קורבן מנחתא מאפה תנורא סלתא גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח: ואם מנחתא על מסריתא קורבנך סולתא דפילא במשח פטיר תהי: בצע יתה בצועין ותריק עלה משחא מנחתא היא: ואם מנחתא דרדתא קרבנך סלתא במשח תתעבד: ותיתי ית מנחתא די יתעבד מאלין קדם יי ויקרבנה לות כהנא ויקרבנה לות מדבחא:

13 Inteſtina auté et pedes lavabit aquâ: et offeret ſacerdos omnia, et adolebit in altari; *holocauſtũ* eſt, oblatio quæ ſuſcipitur cũ beneplacito co-
14 rã Dño. Si auté de avib⁹ fuerit holocauſtũ oblationis ejus corãDño: offeret de turturib⁹ aut de filiis columbæ, oblatio-
15 né ſuã. Offeretq; eã ſacerdos ad altare, Et retorquebit ad collũ caput ej⁹, et adolebit in altare: et decurrere faciet ſãguiné ej⁹ ſup parieté altaris.
16 Et auferet veſiculam gutturis cum fimo ſuo: & projiciet illam ad latus altaris, ad Oriétalem plagã; in locũ in quo ef-
17 fundunt cineré. Confringátque illud per alas ſuas, non dividat: & adolebit eum ſacerdos in altari, ſuper ligna quæ ſunt ſup igné: holocauſtũ eſt, oblatio quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino.

CAP. II.

1 HOmo auté cùm obtulerit oblationé muneris corã Dño, ſimila erit ej⁹ oblatio: fundétque ſup eam oleum, & ponet
2 ſup eã thus. Et afferet eam ad filios Aaron ſacerdotes: & tollet inde ſacerdos plenum pugillũ ſuũ, de ſimila ejus, & de oleo ejus, cum toto thure ejus: et adolebit memoriale ejus in altari; oblatio eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito
3 corã Dño. Quod auté reliquũ fuerit de munere, erit Aaron & filiis ejus: ſanctũ ſanctorũ
4 eſt de oblationibus Dñi. Et quando obtuleris oblationé muneris cocti in clibano: de ſimilâ placentas azymas conſperſas oleo, et lagana azyma,
5 quæ uncta ſint oleo. Si autem ſacrificiũ de ſartagine fuerit oblatio tua: ſimila conſperſa
6 oleo, azyma erit. Divides eam minutatim; et effundes ſuper
7 eam oleũ: mun⁹ eſt. Si autem ſacrificiũ de craticulâ fuerit oblatio tua: ex ſimila cum o-
8 leo fiat. Et afferes ſacrificium quod fit ex his corã Dño: & offeres illud ad ſacerdotem, offeretque illud ad altare.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

13 *Inteſtinum autem, & crura ejus lavabit in aquis, et offeret ſacerdos omnia, adolebitq; ſuper altare: holocauſtũ eſt hoc, (c) ſacrificiũ ignitum odoris ſuavis Domino.*
14 *Si verò de volatilibus holocauſtũ eſt munus ejus Domino, tum offeret de turturibus, aut de columbis munus ſuum.*
15 *Offerétque illud ſacerdos ad altare, et retorquebit caput ej⁹, & adolebit ſuper altare, exprimet quoque ſanguinẽ ejus (d) ad baſim altaris.*
16 *Et auferet ingluviem ejus cum (e) pluma ejus, & projiciet eam juxta altare ad Orientem, in locum cinerum.*
17 *Et findet eã in alis, ſed non ſeparabit; adolebitque eam ſacerdos ſuper altare, ſuper ligna quæ ſunt in igne: holocauſtum eſt hoc; (f) ſacrificium ignitũ odoris ſuavis Domino.*

CAP. II.

1 *ANima autem ſi offerat munus, oblationem Domino, ſimila erit mun⁹ ejus: effundétque ſuper eam oleũ, et ponet ſuper eam thus; oblatio erit iſta.*
2 *Et afferes eam ad filios Aaron ſacerdotes, ut colligant ex ea pugillum ſuũ plenum de ſimila ejus & de oleo ejus ſuper omne thus ejus, & adoleat ſacerdos memoriale ejus ſuper altare; (a) ſacrificium ignitum erit odoris ſuavis Domino.*
3 *Quod autem ſupererit de oblatione, erit Aaronis & filiorum ejus Sanctum ſanctorum de ſacrificiis ignitis Domini.*
4 *Cùm verò offeres munus, oblationem coctam in clibano, panes erunt azymi ex ſimila, conſperſi oleo, & lagana azyma inuncta oleo.*
5 *Si autem oblatio ſuper ſartaginem fuerit munus tuum, ſimila conſperſa oleo azyma erit.*
6 *Comminues eam in fruſta, & infundes ſuper eam oleum: oblatio hæc erit.*
7 *Et ſi oblatio (b) de craticula fuerit munus tuum, ſimilam cum oleo facies.*
8 *Et afferes oblationem quæ fiet ex iſtis ad Dominum, & offeret ſacerdoti, ut eam applicet altari.*

VER. SAM. (c) oblatio eſt (d) juxta parietem (e) ſordibus (f) oblatio (a) munus erit (b) de lebete

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 والبطن والاكارع يغسلها بالماء * ويقدم الامام الكل * ويعمل على المذبح صعيده * قربان مقبول
14 مرضي عند الله * وان كان قربانه من الطير صعيده لله * فليقربه ذلك من الشفانين او من فراخ
15 الحمام * ويقدمه الامام الي المذبح ويفصل راسه * ثم يعمل على المذبح * ويصفي دمه على حائط
16 المذبح * وينزع حوصلته مع فانصته * ويطرحهما في جانب المذبح شرقيا * موضع الرماد * ويفصله
17 من جناحيه * ولا يفرزها * ثم يعمل الامام على المذبح على الحطب الذي على النار * وهو صعيده
قربان مرضي عند الله * الفصل الثاني * وايما انسان قرب قربان
1 هدية لله وكان قربانه سميدا * فليصب عليه دهنا ويجعل عليه لبانا * وليأت بها الي بعض بني
2 هرون الائمة * ويقبض منها مل قبضته * من سميدها ومن دهنها ومن جميع لبانها * ويعمل فوحها
3 ذلك على المذبح * فهو مقبول مرضي عند الله * والفاضل منها لهارون وبنيه * من خواص
4 الاقداس من قربان الله * وان قرب هدية من خبز التنور * فليكن جرادق سميد فطير ملتوتة
5 بدهن * ورقاق فطير ممسوحة بدهن * وان كان قربانك هدية على الطابق * فليكن فطيرا
6 من سميد ملتوتة بدهن * وانثرها ثرودا * وصب عليها دهنا * بذلك يكون هدية * وان كان
7 قربانك هدية من صنعة الطاجن * فليعمل سميذا بدهن * وات بالهدية التي عملت من
8 احدي هذه لله * ويقدمها الي الامام يقدمها الي المذبح

Et ventrẽ & crura lavent aquâ, offeratq; ſacerdos omnia, et adoleat ea ſuper altari in oblationẽ: ſacrificiũ acceptũ placabile apud Deum. 13
Et ſi fuerit ſacrificium ejus de volatilib⁹, in oblationẽ Deo offerat illud de turturib⁹, aut de pullis columbarũ. 14
Admoveatq; illud ſacerdos altari, ſecetq; caput ejus, ac deinde adoleat illud ſuper altari, percoletq; ſanguinẽ ipſius ſuper parietẽ altaris. 15
Avellatq; gurgulionẽ ejus cum veſicula ejus, & projiciat utrumq; ad latus altaris, ad Orientẽ, in locum cineris. 16
Secetq; illud ab alis ejus, nec ſeparat eas. Deinde adoleat illud ſacerdos ſuper altari ſuper lignis quæ ſunt ſuper igni: eſtque oblatio, ſacrificium placabile apud Deum. 17

CAP. II.

ET quicunq; obtulerit ſacrificium muneris Deo, fueritq; oblatio ejus ſimilago, fundat ſuper eam oleum, ponatque ſuper illa thus. 1
Feratque illam ad aliquem ex filiis Haron ſacerdotibus, capiatque ex ipſa plenitudinem pugilli ſui, nempe ex ſimilagine ipſius, & ex oleo, atque ex omni thure illius: adoleatque fragrantiam illam ipſius ſuper altare: eſt enim accepta, & placabilis apud Deum. 2
Et quod remanet ex ipſa, erit Haroni, & filiis ejus, ex præcipuis ſacrorum, de ſacrificio Dei. 3
Et ſi obtuleris munus ex pane clibani, ſint placentæ ſimilaginis azymæ, ſubactæ oleo: & lagana azyma uncta oleo. 4
Et ſi fuerit oblatio tua munus ſuper ſartaginem, ſit azymum ex ſimilagine ſubactum oleo. 5
Et comminue illud in buccellas & funde ſuper illud oleum: per hoc erit munus. 6
Et ſi fuerit oblatio tua munus de opere frixorii, facito ſimilam cum oleo. 7
Et affer munus quod feciſti ex aliquo horum Deo, & offeres illud ſacerdoti, qui admovebit illud ad altare. 8

faciet suffire & ,ejus memoriale munere de sacerdos faciet elevare Et
9 והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר
,munere de residuum Et .Domino quietis odoris Ignitio .altari in
10 המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה: והנותרת מן המנחה
Omne .Domini ignitionibus de sanctitatum Sanctitas .ej* filiis & ,Aharon
11 לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה: כל
,fermentatã fiet non ,Domino appropinquare facietis quod munus
המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ
ignitionẽ eo de suffire facietis non mel omne & ,fermentũ omne quia
כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה
ad & ,Domino ea facietis accedere principii Appropinquationem .Domino
12 ליהוה: קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואל
appropinquationem omnem Et .quietis odorem in ascendent non altare
13 המזבח לא יעלו לריח ניחח: וכל קרבן
tui Dei fœderis sal facies cessare non & ,salies sale in tui muneris
מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך
.sal offeres tua oblatione omni Super .tuo munere desuper
מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח:
spicam teneram ,Domino primitiarum munus feceris appropinquare si Et
14 ואם תקריב מנחת בכורים ליהוה אביב
sacrificium offeres spicæ viridis contusum triticum ,igne in tostam
קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת
.thus eam super pones & ,oleum eam super dabis Et .tuarũ primitiarũ
15 בכוריך: ונתת עליה שמן ושמת עליה לבנה
,ej* cõtuso frumẽto de ,ej* memoriale sacerdos faciet suffire Et .illa Munus
16 מנחה היא: והקטיר הכהן את אזכרתה מגרשה
.Domino Ignitio .ipsius thus omne super ejus oleo de &
ומשמנה על כל לבנתה אשה ליהוה:

CAP. III. ג

ipse bove de si ,ejus appropinquatio pacificorum sacrificium si Et
1 ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא
facies ad eã faciet accedere integrũ ,fœminã sive masculũ sive ,facis appropinquare
מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני
eum immolabit & ,suæ oblationis caput super suã manũ faciet Et .Domini
2 יהוה: וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו
sanguinem sacerdotes Aharon filii spargent & ,conventus tabernaculi ostium
פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את הדם
ignitionẽ pacificorum sacrificio de offeret Et .circuitu in altare super
3 על המזבח סביב: והקריב מזבח השלמים אשה
adipem omnem & ,intestinum operientem adipem :Domino
ליהוה את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב
qui adipem & ,renes duos Et .intestinum super qui
4 אשר על הקרב: ואת שתי הכלית ואת החלב אשר
super ,hepate super fibram & ,iliis super qui ,ipsis super
עלהן אשר על הכסלים ואת היתרת על הכבד על
,altari in Aharon filii illum facient suffire Et .eam removebit renibus
5 הכליות יסירנה: והקטירו אתו בני אהרן המזבחה
odoris Ignitio .ignem super quæ ,ligna super quæ ,ascensionem super
על העלה אשר על העצים אשר על האש אשה ריח
sacrificium in ejus appropinquatio pecore de si Et .Domino quietis
6 ניחח ליהוה: ואם מן הצאן קרבנו לזבח
.eum faciet accedere integrum ,fœminam vel masculum ,Domino pacificorum
שלמים ליהוה זכר או נקבה תמים יקריבנו:

Versio VULG. LAT.

9 Qui cùm obtulerit eam, tol-
let memoriale de sacrificio, &
adolebit super altare, in odo-
10 rem suavitatis Dño. Quicquid
autem reliquum est, erit Aa-
ron, & filiorum ejus, Sanctum
sanctorũ de oblationib⁹ Dñi.
11 Omnis oblatio, quæ offertur
Dño, absque fermento fiet,
nec quidquã fermenti ac mel-
lis adolebitur in sacrificio Do-
12 mino. Primitias tantùm eorũ
offeretis ac munera : super
altare verò non imponentur
13 in odorem suavitatis. Quid-
quid obtuleris sacrificii, sale
condies, nec auferes sal fœ-
deris Dei tui de sacrificio tuo.
In omni oblatione tua offeres
14 sal. Si autem obtuleris munus
primarum frugum tuarũ Dño
de spicis adhuc virentibus,
torrebis igni, & confringes in
morem farris, & sic offeres
15 primitias tuas Dño, Fundens
supra oleum, & thus impo-
16 nens, quia oblatio Dñi est. De
qua adolebit sacerdos in me-
moriam muneris, partem far-
ris fracti, & olei, ac totũ thus.

CAP. III.

1 QUòd si hostia pacificorũ
fuerit ejus oblatio, & de bo-
bus voluerit offerre, marem si-
ve feminã, immaculata offeret
2 coram Dño. Ponétq; manum
super caput victimæ suæ, quæ
immolabitur in introitu ta-
bernaculi testimonii, fundét-
que filii Aaron sacerdotes san-
guinem per altaris circuitum.
3 Et offerent de hostia pacifi-
corum in oblationem Domi-
no, adipem qui operit vitalia,
& quicquid pinguedinis est
4 intrinsecus : Duos renes cum
adipe quo teguntur ilia, &
reticulum jecoris cum renun-
5 culis. Adolebúntque ea super
altare in holocaustum, lignis
igne supposito : in oblatio-
nem suavissimi odoris Domi-
6 no. Si verò de ovibus fuerit
ejus oblatio & pacificorum
hostia, sive masculum obtule-
lerit sive feminam, immacu-
lata erunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

9 Καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ἀφελεῖ
ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς καὶ
ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κάρπω-
10 μα ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ. Τὸ δὲ καταλειφθὲν
ἀπὸ τῆς θυσίας, Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου.
11 Πᾶσαν θυσίαν, ἣν ἂν προσφέρητε κυρίῳ, οὐ
ποιήσετε ζυμωτόν· πᾶσαν γὰρ ζύμην, καὶ πᾶν
μέλι οὐ προσοίσετε ἀπ' αὐτοῦ, καρπῶσαι κυ-
12 ρίῳ δῶρον. Ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐτὰ κυ-
ρίῳ, ἐπὶ δὲ τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἀναβιβασθή-
13 σεται εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. Καὶ πᾶν δῶ-
ρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται· οὐ διαπαύ-
σετε (ε) ἅλας διαθήκης κυρίου ἀπὸ θυσια-
σμάτων ὑμῶν (ζ) ἐπὶ παντὸς δώρου ὑμῶν
14 προσοίσετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἅλας. Ἐὰν
δὲ (η) προσφέρῃς θυσίαν (θ) πρωτογεννη-
μάτων τῷ κυρίῳ, νέα πεφρυγμένα χίδρα
ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ· καὶ (ι) προσοίσεις τὴν θυ-
15 σίαν τῶν (κ) πρωτογεννημάτων. Καὶ ἐπιχε-
εῖς ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὴν
16 λίβανον, θυσία ἐστί. Καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς
τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χίδρων σὺν τῷ
ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς· κάρπωμά
ἐστι κυρίῳ.

Et accedens ad altare, auferet
sacerdos de sacrificio memoriale 9
ejus, et imponet sacerdos super
altare holocaustũ: odor suavita-
tis Domino. Quod autẽ remansit
de sacrificio, Aaron et filiis ej*, 10
sancta sanctorum de holocaustis
Domini. Omne sacrificiũ, quod-
cũq; offeratis Domino, non faci- 11
etis fermentatũ: omne enim fer-
mentũ, et omne mel non offeretis
de eo ad efferendũ Domino mu-
nus. De primitiis offeretis ea Do- 12
mino, super altare autem non
importabuntur in odorẽ suavita-
tis Domino. Et omne mun* sacri-
ficij vestri sale salietur: nõ omit- 13
tetis sales testamenti Domini ã
sacrificiis vestris. Super omne
munus vestrum offeretis Domino
Deo vestro sales. Si autẽ offeras
sacrificiũ primarũ frugũ Domi- 14
no, (ε) novas torrefactas spicas
virẽtes, cõminutas Domino: &
offeres sacrificiũ primarum fru-
gũ. Et effũdes oleũ super illud, et 15
impones th* super illud, sacrifi-
ciũ est. Et offeret sacerdos me- 16
moriale ej* de farib* cũ oleo et
omne thus ej*: hostia est Domino.

MS.A. (ε) ἅλα (ζ) ἀπὸ παντὸς (η) προσφέρῃ (θ) πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ, ἄπεφθον νέα (ι) προσοίσῃ (κ) πρωτογεννημάτων.

ΚΕΦ. γ'.

1 Ἐὰν δὲ (α) θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτοῦ
τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν βοῶν (β) αὐτὸ
προσαγάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε θῆλυ, ἄ-
2 μωμον προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. Καὶ ἐπι-
θήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ
σφάξει (γ) αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς
θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεοῦσιν
οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυ-
3 σιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ. Καὶ
προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου κάρ-
πωμα κυρίῳ, τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν
κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας.
4 Καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν,
τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥ-
5 πατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ. Καὶ ἀνοί-
σουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον (δ) ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ἐπὶ
τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου·
6 κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ. Ἐὰν δὲ
ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ (ε) θυ-
σία σωτηρίου τῷ κυρίῳ, ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἄμω-
μον προσοίσει αὐτό.

CAP. III.

SI autem sacrificiũ salutaris 1
munus ejus Domino, siquidem ex
bobus illud (α) adduxerit, sive
masculinũ sive femininum, im-
maculatũ adducet illud ãte Do-
minũ. Et imponet manũ super 2
caput muneris, et jugulabit illud
(β) ante Dominũ apud januas ta-
bernaculi testimonii: Et effundẽt 3
filii Aarõ sacerdotes sãguinẽ su-
per altare (γ) holocaustomatũ in
circuitu. Et offerent de sacrificio
salutaris oblatione Domino, adi-
pẽ qui cooperit (δ) ventrẽ, et o-
mnẽ adipẽ, qui super ventrẽ. Et 4
duos renes, et adipem qui super
ipsos, qui super femora, et (ε) pen-
nã quæ super jecur cũ renibus
auferet. Et offerẽt ea filii Aarõ 5
sacerdotes super altare super ho-
locaustomata super ligna, quæ
super ignẽ (ϛ) super altare: hostia
odor suavitatis Domino. Si autẽ 6
(ζ) de ovibus munus ejus, sacri-
ficiũ salutaris Domino, mascu-
linum sive fœmininum, immacu-
latum offeret illud.

MS.A. Κεφ. γ' (α) θυσίαν (β) αὐτοῦ (γ) αὐτὸ παρὰ τὰς (δ) τὰ ἐπὶ τὰ (ε) θυσίαν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

9 ܘܢܦܪܘܫ ܟܗܢܐ ܡܢ ܣܡܝܕܐ ܕܘܟܪܢܗ. ܘܢܣܩ ܠܡܕܒܚܐ ܩܘܪܒܢܐ ܕܪܝܚ ܒܣܡܐ ܠܡܪܝܐ.
10 ܘܕܡܫܬܚܪ ܡܢ ܣܡܝܕܐ. ܠܐܗܪܘܢ ܘܠܒܢܘܗܝ. ܩܘܕܫ ܩܘܕܫܝܢ ܡܢ ܩܘܪܒܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ.
11 ܟܠ ܣܡܝܕܐ ܕܡܩܪܒܝܢ ܠܡܪܝܐ. ܠܐ ܬܬܥܒܕ ܚܡܝܥܐ. ܡܛܠ ܕܟܠ ܚܡܝܪ. ܘܟܠ ܕܒܫ.
12 ܠܐ ܬܣܩܘܢ ܡܢܗ ܩܘܪܒܢܐ ܠܡܪܝܐ. * ܩܘܪܒܢܐ ܘܪܫܝܬܐ. ܬܩܪܒܘܢ ܐܢܘܢ ܠܡܪܝܐ. ܘܥܠ
13 ܡܕܒܚܐ ܠܐ ܢܣܩܘܢ ܠܪܝܚ ܒܣܡܐ. * ܘܟܠܗ ܩܘܪܒܢܐ ܕܣܡܝܕܟ. ܒܡܠܚܐ ܬܡܠܚܝܘܗܝ. ܘܠܐ
14 ܬܒܛܠ ܡܠܚܐ ܕܩܝܡܗ ܕܐܠܗܟ ܡܢ ܣܡܝܕܟ. ܥܠ ܟܠ ܩܘܪܒܢܝܟ ܬܩܪܒ ܡܠܚܐ. * ܘܐܢ
ܬܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ ܕܒܟܘܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܠܐ ܕܡܚܪܟܐ ܒܢܘܪܐ. ܦܪܝܟܬܐ ܡܢܩܝܬܐ ܬܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ
15 ܕܒܟܘܪܝܟ. * ܘܬܪܡܐ ܡܫܚܐ ܥܠܘܗܝ ܥܡ ܠܒܘܢܬܐ. ܩܘܪܒܢܐ ܗܘ. * ܘܢܣܩ ܟܗܢܐ ܕܘܟܪܢܗ.
16 ܡܢ ܦܪܝܟܬܐ ܘܡܢ ܡܫܚܐ. ܥܠ ܟܠܗ ܠܒܘܢܬܐ. ܩܘܪܒܢܐ ܠܡܪܝܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܓ *

1 * ܘܐܢ ܕܒܚܐ ܫܠܡܐ ܩܘܪܒܢܗ. ܐܢ ܡܢ ܬܘܪܐ ܗܘ ܡܩܪܒ. ܕܟܪܐ ܐܘ ܢܩܒܬܐ ܕܠܐ ܡܘܡ ܢܩܪܒ
2 ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܢܣܡܘܟ ܐܝܕܗ ܥܠ ܪܫ ܩܘܪܒܢܗ. ܘܢܟܣܘܗܝ ܒܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ.
3 ܘܢܙܪܩܘܢ ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ ܕܡܐ ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܚܕܪ ܚܕܪ. * ܘܢܩܪܒ ܡܢ ܕܒܚܐ ܫܠܡܐ. ܩܘܪܒܢܐ
4 ܠܡܪܝܐ. ܬܪܒܐ ܕܡܚܦܐ ܠܓܘܐ. ܘܟܠܗ ܬܪܒܐ ܕܥܠ ܓܘܐ. * ܘܬܪܬܝܢ ܟܘܠܝܢ. ܘܬܪܒܐ
5 ܕܥܠܝܗܝܢ. ܕܥܠ ܦܣܝܐ. ܘܚܪܙܐ ܕܟܒܕܐ ܥܡ ܟܘܠܝܬܐ ܢܥܒܪܝܘܗܝ. * ܘܢܣܩܘܢܗ ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ
6 ܠܡܕܒܚܐ. ܥܠ ܥܠܬܐ ܘܥܠ ܩܝܣܐ ܕܥܠ ܢܘܪܐ. ܩܘܪܒܢܐ ܠܪܝܚ ܒܣܡܐ ܠܡܪܝܐ. * ܘܐܢ
ܡܢ ܥܢܐ ܩܘܪܒܢܗ ܠܕܒܚܐ. ܥܠܬܐ ܠܡܪܝܐ. ܕܟܪܐ ܐܘ ܢܩܒܬܐ ܕܠܐ ܡܘܡ ܢܩܪܒܝܘܗܝ.

Et separabit sacerdos ex farina memoriã il- 9
lius, attoletque ad altare sacrificiũ in odorẽ
suaveolentiæ Dño. Et quod remanebit ex 10
farina, Aharonis erit & filiorũ ej⁹: Sanctũ
sanctorũ de sacrificiis Dñi. Omnis farina 11
quã offeretis Dño, ne fiat fermentata : nam
omne fermentũ & omne mel, ne extuleritis
ex eo oblationẽ Dño. Oblationes & pri- 12
mitias offeretis ea Dño, at super altare non
ascendẽt in odorem suaveolentiæ. Omnem 13
oblationem farinæ tuæ sale condies, nec ab-
rogabis salem fœderis Dei tui à farina tua:
super cuncta sacrificia tua offeres salem. Si 14
verò obtuleris sacrificium, præcocium Dño,
manipulum tostũ igne, spicas frictas, purga-
tas offeres sacrificiũ precociũ tuorum. Da- 15
bisq; oleũ super illud cum incenso: oblatio
est. Attolletq; sacerdos memoriã ej⁹ de spi- 16
cis frictis, deque oleo super totum incensum,
sacrificium Domino.

CAP. III.

QUòd si oblatio pacifica fuerit sacrifici- 1
um ejus: si de bobus quidem offerat, mascu-
lum aut fœminam sine macula offeret co-
ram Dño. Imponetq; manum suam super 2
caput oblationis suæ, mactabitq; eam in ostio
tabernaculi temporis, & spargent sacerdo-
tes filii Aharonis sanguinem super altare
per circuitum. Offeretq; de sacrificio paci- 3
fico oblationem Dño, velum quod tegit in-
testinum, & omnem adipem quæ est super 4
intestinum. Et duos renes, & adipem quæ
est super illos à latere, & septum jecinoris 5
una cum renibus ponet. Attollentque eam
sacerdotes filii Aharonis ad altare, super ho-
locaustum, & super ligna quæ sunt super
ignem: sacrificium in odorem suaveolentiæ 6
Dño. Si verò ex ovibus fuerit oblatio ejus
ad sacrificium, holocaustum Dño : mascu-
lum aut fœminã sine macula offeret eum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

[illegible]

9 Et separabit sacerdos de sacrificio memoriale ej⁹, & adolebit in altari: oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito corã Dño.
10 Quod autẽ reliquũ fuerit de sacrificio, erit Aaron et filiis ej⁹: sanctũ sanctorũ erit de oblationib⁹ Dñi.
11 Omne mun⁹ ꝙ offertur corã Dño, non fiet fermentatum: quoniã omne fermentũ, & omne mel, non adolebitis ex eo
12 oblationẽ corã Dño. In oblationẽ primitiarum offeretis ea corã Dño: & in altare nõ incendantur, ut suscipiantur
13 cum beneplacito. Omnem enim oblationem sacrificii tui sale salies: nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: sup omnẽ oblationẽ tuã offe-
14 res sal. Si autẽ obtuleris mun⁹ primitiarũ corã Dño: de spicis virentib⁹ torrefactis igne, confractis ac teneris, offeres
15 mun⁹ primitiarũ tuarum. Et pones sup illud oleũ, ponesq;
16 sup illud thus: munus est. Et adolebit sacerdos memoriale ejus, de granis ejus confractis & de oleo ej⁹, cum toto thure ejus: oblatio est corãDomino.

CAP. III.

1 ET si hostia sanctificationũ fuerit oblatio ejus: si de bob⁹ ipse obtulerit; sive masculũ sive fœminã, integrũ offeret
2 corã Dño. Imponetq; manum suã sup caput oblationis suæ; & immolabit eam in ostio tabernaculi fœderis: et aspergent filii Aaron sanguinẽ ejus
3 per circuitũ altaris. Et offeret de hostiã sanctificationũ oblationẽ corã Dño: adipem qui operit intestina, et totum
4 adipẽ qui sup intestina. Et duos renes, et adipẽ qui est sup eos, & qui est sup ilia: & reticulum quod est super jecur;
5 cum renib⁹ auferet illud. Adolebuntq; ea filii Aaron sup altare, in holocaustum quod est super ligna, quæ sunt super ignem: Oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito co-
6 rã Dño. Si autem de ovib⁹ fuerit oblatio ejus, in hostiam sanctificationum coram Domino: masculum aut fœminã, integrum offeret.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

VER. SAM. (c) oblatio est (d) oblationibus (e) munus (f) absque gluma (g) oblatio est (a) integrum (b) oblationem (c) oblatio est odoris (d) integros

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

9 Posteà elevabit sacerdos de oblatione memoriale ejus, & adolebit super altare, (c) sacrificiũ est ignitũ odoris suavis Domino.
10 Quod autem residuũ erit de oblatione, Aaronis erit et filiorum ej⁹: Sanctum sanctorum erit ex (d) sacrificiis ignitis Domini.
11 Nulla oblatio quam offeretis Domino fiet fermentata: ex nullo enim fermento, neque ex ullo melle offeretis (e) sacrificium ignitum Domino.
12 Munus primitiarum offeretis eas Domino, sed super altare non importabuntur in odorẽ suavitatis.
13 Omne autem munus oblationũ tuarũ in sale salies, nec cessare facies sal fœderis Dei tui de oblationibus tuis; super omnia munera tua offeres sal.
14 Si verò offeras oblationem primitiarum Domino, spicã teneram, tostã igne, spicam virentem (f) comminutã offeres, oblationẽ primitiarum tuarum.
15 Ponésque super eã oleum, & impones super eam thus: hæc est oblatio.
16 Et adolebit sacerdos memoriale ejus de frumento ej⁹ contuso, et de oleo ejus, & insuper omne thus ejus; (g) sacrificium est ignitum Domino.

CAP. III.

1 SI autem sacrificium pacificorum fuerit mun⁹ ejus; si de bobus ipse offert, sive masculum, sive fœminam, (a) immaculatũ offeret illum coram Domino.
2 Et imponet manum suã super caput muneris sui, et jugulabit illud ad ostium tabernaculi testimonii; et fundent filii Aaron sacerdotes sanguinem super altare in circuitu.
3 Offeret quoque de sacrificio pacificorum (b) sacrificiũ ignitũ Domino, adipem tegentem intestina et omnẽ adipẽ qui est super intestina,
4 Et duos renes, omnemq; adipẽ qui est super eos, qui est super ilia; reticulum etiã quod est super jecur, cum renibus removebit.
5 Adolebuntq; ea filii Aaron in altari cum holocausto quod est super ligna quæ sunt in igne qui est super altare: (c) sacrificium est ignitum odoris suavis Domino.
6 Si autẽ de ovibus fuerit munus ejus in sacrificium pacificorum Domino, masculum aut fœminam (d) immaculatos offeret illos.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

9 Attolletq; de illo fragrantiã eius, adolebitq; illã super altare, sacrificiũ acceptũ, placabile apud Deũ.
10 Et residuum ejus erit Haroni et filiis ejus, de præcipuis sacrorũ, ex oblatione Dei.
11 Omnia munera quæ offeretis Deo, non fient ex fermento: quia ex omni fermento, et ex omni melle non offeretis sacrificiũ crematũ Deo.
12 Sed in sacrificiũ primitiũ offeretis utrumq; Deo, et ad altare non ascendãt in acceptionẽ gratã.
13 Et omnes oblationes munerũ tuorum condi sale, & ne subtrahas sal (quia fœdus est Domini tui) ex munere tuo: et cũ omnibus sacrificiis tuis offer sal.
14 Et si obtuleris munus primitiarũ Deo, granũ flavescens, frictũ igne, molitum, ex pinguiori offer illud.
15 Et pone super eo oleum, et superpone
16 illi thus: per id est munus. Et adolebit sacerdos memoriam ipsius de molito, atq; oleo ejus cum toto thure illius, sacrificium Deo.

CAP. III.

1 ET si fuerit sacrificiũ ejus hostia pacis de bobus, mascul⁹ seu fœmina: offerat illũ
2 integrum ante habitaculũ Dei. Et imponet manus suas super caput sacrificii sui, & mactabit illud ad januã tentorii conventûs, & spargent filii Haron sacerdotes sanguinem super altare circumquaque.
3 Et offerat de victima pacis sacrificium Deo, adipem quæ velat ventrem, & totam pinguedinem quæ est super ventre:
4 Et ambos renes, & adipem quæ est super utrumque, & quæ est super intestina, & redundantiam jecoris cum renibus
5 avellet: Adolebitque ea sacerdos super altari, sacrificium acceptum, placabile apud Deum.
6 Et si fuerit oblatio ejus de ovibus, sacrificium pacis Deo, masculus aut fœmina: integrum offeret illud.

faciet accedere & ,suā appropinquationē facies appropinquare ipse agnum Si
7 אם־כשב הוא־מקריב את־קרבנו והקריב
caput super suam manum fulciet Et .Domini facies ad ipsum
8 אתו לפני יהוה: וסמך את־ידו על־ראש
sparget &,conventus tabernaculi facies ad eum mactabit &,suæ appropinquationis
קרבנו ושחט אתו לפני אהל מועד וזרקו
faciet appropinquare Et.undiquaq; altare super ej* sanguinem Aharon filii
9 בני אהרן את־דמו על־המזבח סביב: והקריב
,integram caudam ,ej* adipem ,Domino ignitionē pacificorū sacrificio de
מזבח השלמים אשה ליהוה חלבו האליה תמימה
,intestinum operientem adipem & ;eā removebit dorsi spinæ regione è
לעמת העצה יסירנה ואת־החלב המכסה את־הקרב
& ,renes duos Et .intestinum super qui adipem omnem &
10 ואת כל־החלב אשר על־הקרב: ואת שתי הכלית ואת־
super fibram & ,ilia super qui ,eis super qui adipem
החלב אשר עלהן אשר על־הכסלים ואת־היתרת על־
: altari in sacerdos eū faciet suffire Et.eā removebit renib* super ,hepate
11 הכבד על־הכלית יסירנה: והקטירו הכהן המזבחה
,ejus appropinquatio capra si Et .Domino ignitionis cibum
12 לחם אשה ליהוה: ואם עז קרבנו
super suam manum fulciet Et .Domini facies ad eā faciet appropinquare &
13 והקריבו לפני יהוה: וסמך את־ידו על־
filii spargent & :conventus tabernaculi facies ad eam mactabit &,ej* caput
ראשו ושחט אתו לפני אהל מועד וזרקו בני
faciet appropinquare Et .undiquaque altare super ej* sanguinem Aharon
14 אהרן את־דמו על־המזבח סביב: והקריב
operientem adipem ,Domino ignitionem suā appropinquationē ea ex
ממנו קרבנו אשה ליהוה את־החלב המכסה
Et .intestinum super qui adipem omnem & ,intestinum
15 את־הקרב ואת כל־החלב אשר על־הקרב: ואת
,ilia super qui ,eis super qui adipem & ,renes duos
שתי הכלית ואת־החלב אשר עלהן אשר על־הכסלים
.eam removebit renibus super ,hepate super fibram &
ואת־היתרת על־הכבד על־הכלית יסירנה:
omnis:quietis odorē in ignitionis Cib* .altari in sacerdos ea suffire faciet Et
16 והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה לריח ניחח כל־
cunctis in vestras generationes per seculi Statutum .Domino adeps
17 חלב ליהוה: חקת עולם לדרתיכם בכל־
.comedetis non sanguinē omnē &,adipē omnem ,vestris habitaculis
מושבתיכם כל־חלב וכל־דם לא תאכלו:

CAP. IV. ד

filios ad Loquere : dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני
2 præceptis omnib* ex ignorantia in peccaverit cùm Anima:dicendo Israel
ישראל לאמר נפש כי־תחטא בשגגה מכל מצות
sacerdos Si .his ex uno ab fecerit & ,fient non quæ Domini
3 יהוה אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה: אם־הכהן
suo peccato super faciet accedere &,populi delictum ad peccaverit unctus
המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו
.peccatum in Domino integrum bovis filiū juvencū,peccavit quod
אשר חטא פר בן־בקר תמים ליהוה לחטאת:

Versio VULG. LAT.

7 Si agnum obtulerit coram Do-
8 mino, Ponet manum suam
super caput victimæ suæ : quæ
immolabitur in vestibulo ta-
bernaculi testimonii:fundéntque
filii Aaron sanguinem ej*
9 per circuitum altaris. Et offe-
rent de pacificorum hostia
sacrificium Domino: adipem
10 & caudam totam Cum re-
nibus, & pinguedinem quæ
operit ventrem atque univer-
sa vitalia, & utrumque re-
nunculum cum adipe qui est
juxta ilia,reticulúmque jeco-
11 ris cum renunculis. Et adole-
bit ea sacerdos super altare
in pabulum ignis & oblatio-
12 nis Domini. Si capra fuerit
ejus oblatio, & obtulerit eam
13 Domino, Ponet manum su-
am super caput ejus : immo-
labitque eam in introitu ta-
bernaculi testimonii. Et fun-
dent filii Aaron sanguinem
14 ejus per altaris circuitū. Tol-
lentque ex ea in pastum ignis
Dominici, adipem qui ope-
rit ventrem, & qui tegit uni-
15 versa vitalia : Duos renuncu-
los cum reticulo quod est su-
per eos juxta ilia, & arvinam
16 jecoris cum renunculis. Ado-
lebitque ea super altare sacer-
dos, in alimoniam ignis, &
suavissimi odoris. Omnis a-
17 deps, Domini erit. Jure per-
petuo in generationibus &
cunctis habitaculis vestris :
nec sanguinem nec adipem
omnino comedetis.

CAP. IV.

1 Locutúsque est Dominus
2 ad Moysen, dicens ; Loquere
filiis Israel, Anima, quæ pec-
caverit per ignorantiam, &
de universis mandatis Domi-
ni, quæ præcepit ut non fie-
3 rent, quidpiam fecerit : Si sa-
cerdos, qui unctus est, pec-
caverit , delinquere faci-
ens populum , offeret pro
peccato suo,vitulum immacu-
latum Domino.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Ἐὰν ἄρνα προσαγάγῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ,
8 προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. Καὶ ἐπιθή-
σει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώ-
ρου αὐτοῦ, καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύ-
ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσ-
χεοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα
9 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. Καὶ προσοί-
σει ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου (ζ) κάρ-
πωμα τῷ κυρίῳ· τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀ-
σφὺν ἄμωμον σὺν ταῖς ψόαις περιελεῖ αὐ-
τό· (η) καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ κατακαλύ-
πτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ
10 τῆς κοιλίας, Καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ
τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρί-
ων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν
11 τοῖς νεφροῖς περιελὼν, Ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· (θ) ὀσμὴ εὐωδίας
12 κάρπωμα κυρίῳ. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν αἰγῶν
τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσάξει ἔναντι κυρίου.
13 Καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ, καὶ σφάξουσιν (ι) αὐτὸ ἔναντι κυ-
ρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ
ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύ-
14 κλῳ. Καὶ ἀνοίσει (κ) ἀπ' αὐτοῦ κάρπωμα
κυρίῳ τὸ στέαρ (λ) τὸ κατακαλύπτον τὴν
κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλί-
15 ας, Καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, (μ) καὶ
πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μη-
ρίων, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νε-
16 φροῖς περιελεῖ. Καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον· κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας τῷ
17 κυρίῳ. πᾶν τὸ στέαρ τῷ κυρίῳ Νόμιμον
εἰς τὸν αἰῶνα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν πά-
σῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. πᾶν στέαρ καὶ πᾶν αἷ-
μα οὐκ ἔδεσθε.

MS.A. (ζ) κάρπωμα τῷ θεῷ· τὸ (η) καὶ τὸ στέαρ τῆς κοιλίας, Καὶ ἀμ-
φοτέρους (θ) ὀσμὴν (ι) αὐτὸν (κ) ἐπ' αὐτοῦ (λ) τὸ κάλυπτον (μ) καὶ τὸ στέαρ

ΚΕΦ. δ'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέ-
γων, Ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ ἔναντι κυρίου ἀκου-
σίως (α) ἀπὸ πάντων τῶν προσταγμάτων
κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ ποιήσῃ ἕν τι ἀπ'
3 αὐτῶν· Ἐὰν μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος
ἁμάρτῃ (β) τοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν, καὶ
προσάξει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥ-
μαρτε, μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τῷ κυρίῳ
περὶ τῆς (γ) ἁμαρτίας.

MS.A. Κεφ. δ'. (α) ἀπὸ τῶν (β) τὸν λαὸν (γ) ἁμαρτίας αὐτοῦ. Καὶ

Si agnum adduxerit munus su- 7
um, adducet illud ante Domi-
num. Et imponet manum super 8
caput muneris sui, & jugulabit
illud apud januas tabernaculi
testimonii:Et profundent filii A-
aron sacerdotes sanguinem su-
per altare in circuitu. Et offe- 9
ret de sacrificio salutaris ho-
stiam Domino : adipem & (b)
lumbum immaculatum cum ili-
bus auferet illum : & omnem
adipem qui cooperit ventrem,
& omnem adipem qui super
ventrem , Et utrosque renes , 10
& adipem qui super ipsos , e-
um qui super femora, & pen-
nam quæ super jecur cum re-
nibus auferens , Offeret sacer- 11
dos super altare : odor sua-
vitatis hostia Domino. Si au- 12
tem de capris munus ejus, &
adducet ante Dominum. Et 13
imponet manus super caput e-
jus,et jugulabunt illud ante Do-
minum apud januas taberna-
culi testimonii: & effundent
filii Aaron sacerdotes sangui-
nem super altare in circuitu.
Et offeret de eo hostiam Do- 14
mino, adipem qui cooperit ven-
trem , & omnem adipem qui
super ventrem, Et utrosque 15
renes , & omnem adipem qui
super eos , qui super femora,
& pennam jecoris cum renibus
auferet. Et offeret sacerdos 16
super altare : hostia odor sua-
vitatis Domino. Omnis adeps
Domino Legitimum in secu- 17
lum in progenies vestras , in
omni habitatione vestra. Omnem
adipem & omnem sanguinem
non comedetis.

CAP. IV.

ET locutus est Dominus ad 1
Moysen, dicens, Loquere ad fi- 2
lios Israel, dicens, Anima si
peccaverit ante Dominum(a)non
sponte de omnibus præceptis Do-
mini, quæ non oportet facere ,
& fecerit unum aliquid de eis :
Siquidem princeps sacerdotum 3
qui unctus est peccaverit,ut po-
pulus peccaret, & adducet
pro peccato suo,quod peccavit,
vitulum è bobus immaculatum,
Domino pro peccato.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 12 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]

At si ex agnis obtulerit oblationem suam, 7
adducet eum coram Dño. Et imponet ma- 8
num suam super caput oblationis suæ, ma-
ctabitque eam coram Dño in ostio taber-
naculi temporis : & spargent filii Aharonis
sanguinem ejus super altare per ambitum.
Offeret autem è sacrificio holocausti obla- 9
tionem Dño, adipem ejus, & caudam ejus
integram,usque ad dorsi crepidinem facies
eam, unà cum velo quod tegit intestinum,
totáque adipe quæ est super intestinum.
Duos etiam renes cum adipe quæ est super 10
ipsos quæ est ad latus,& septum jecoris cum
renibus facies. Elevabitque illud sacerdos 11
ad altare in panem sacrificii Dño. Si verò 12
holocaustum ex capris fuerit sacrificium
ejus, afferet illam coram Dño. Imponetq; 13
manum suam super caput ipsius,& mactabit
eam coram tabernaculo temporis, spar-
gentque filii Aharon sanguinem ejus super
altare per circuitum. Offeret autem ex ea 14
oblationem Dño, velum quod tegit abdo-
men,& totā adipem quæ est super abdomen.
Et duos renes, & adipem quæ est super i- 15
psos ad latus,& septum jecoris unà cum re- 16
nibus faciet. Attolletque ea sacerdos ad al-
tare in panem sacrificii, in odorem suave- 17
olentiæ. Omnis adeps, Domini est. Statu-
tum perpetuum posteritati vestræ. In cunctis
habitaculis vestris omnem adipem & o-
mnem sanguinem ne comederitis.

CAP. IIII.

Locutusque est Dominus cum Mose, & 1
dixit ad eum; Loquere cum filiis Israel, & 2
dic eis, Anima cùm peccaverit per errorem
in omnia interdicta Domini quæ non sunt
agenda, feceritque unum ex ipsis ; Si sacer- 3
dos unctus deliquerit delicta populi, offe-
ret pro peccato quod commisit, juvencum
bubulum sine macula Dño pro peccato suo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

אם אמר הוא מקרב ית קרבניה
ויקריב יתיה קדם יי: ויסמוך ית
ידיה על ריש קרבניה ויכוס יתיה
קדם משכן זמנא ויזרקון בני אהרן
ית דמיה על מדבחא סחור סחור:
ויקרב מנכסת קודשיא קרבנא
קדם יי תרביה אליתא שלמתא
לקביל שזרתא יעדנה וית תרבא
דחפי ית גוא וית כל תרבא די על
גוא: וית תרתין כולין וית תרבא די
עליהן די על גססיא וית חצרא
דעל כבדא על כליתא יעדנה:
ויסקניה כהנא למדבחא לחם
קורבנא קדם יי: ואם מן בני עזא
קרבניה ויקרבניה קדם יי: ויסמוך
ית ידיה על רישיה ויכוס יתיה
קדם משכן זמנא ויזרקון בני אהרן
ית דמיה על מדבחא סחור סחור:
ויקרב מניה קרבניה קרבנא קדם
יי ית תרבא דחפי ית גוא וית כל
תרבא די על גוא: וית תרתין כוליין
וית תרבא די עליהן די על גססיא
וית חצרא דעל כבדא על כליתא
יעדנה: ויסקנון כהנא למדבחא
לחם קרבנא לאתקבלא ברעוא
כל תרבא קדם יי: קים עלם
לדריכון בכל מותבניכון כל
תרבא וכל דמא לא תיכלון:

ד

ומליל יי עם משה למימר: מליל
עם בני ישראל למימר אנש ארי
יחוב בשלו מכל פקודיא דיי דלא
כשרין לאתעבדא ויעבד מן חד
מנהון: אם כהנא רבא יחוב
לחובת עמא ויקרב על חובתיה די
חב תור בר תורי שלים קדם יי
לחטאתא:

7 Si agnũ ipse obtulerit in oblationẽ suã: offeret eũ coram
8 Dño. Et imponet manũ suam sup caput oblationis suæ; & immolabit eam ante tabernaculũ fœderis: & aspergent filii Aaron sanguinẽ ej' per cir-
9 cuitũ altaris. Offeretque de hostiã sanctificationũ oblationẽ corã Dño: adipẽ ej', caudã integrã, contra dorsũ auferet eam: & totũ adipẽ, qui est
10 sup intestina. Et duos renes, & adipẽ qui est super eos, qui est juxta ilia: & reticulũ ꝙ est super jecur, cum renunculis
11 auferet illud. Et adolebit ea sacerdos in altari: pabulum
12 oblationis est coram Dño. Si autem de capris fuerit oblatio ejus: offeret eã corã Dño.
13 Et imponet manũ suã sup caput ejus, immolabitq; eã ante tabernaculũ fœderis: & aspergent filii Aaron sanguinem ej'
14 ꝑ circuitũ altaris. Offeretq; ex eo oblationẽ ej' corã Dño: adipẽ qui operit intestina, & totũ adipẽ qui est sup intesti-
15 na. Et duos renes, & adipem qui est sup eos, qui est juxta ilia: & reticulum ꝙ est super jecur, cum renunculis auferet
16 illud. Adolebitq; ea sacerdos in altari: pabulum oblationis est, ut suscipiatur cum beneplacito; omnis adeps coram
17 Dño offeretur. Pacto sẽpiterno in generationib' vestris, in cunctis habitationib' vestris: omnem adipem & omnem sanguinem non comedetis.

CAP. IV.

1 LOcutúsque est Dominus
2 cum Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel, dicens: Homo qui peccaverit per ignorantiam de universis mandatis Domini, quæ non decent fieri: & fecerit unum ex eis.
3 Si sacerdos magnus peccaverit, pro delicto populi: offeret pro peccato suo quod peccavit, vitulum integrum coram Domino pro peccato.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Si agnum obtulerit munus suum tum adducet illum ante 7
Dominum, Et imponet manum suam super caput muneris sui, jugulabitq; eum coram tabernaculo testimonii; et effundent filii Aaron sanguinẽ super altare in circuitu. 8
Et offeret de sacrificio pacificorum sacrificium ignitum Domino; adipem ejus, caudam integram(e) quæ est juxta spinam dorsi removebit: adipẽ tegentem intestina, & omnẽ adipem qui est super intestina: 9
Duos quoque renes, & adipem qui est super eos, & super ilia, & reticulum quod est super jecur cum renibus removebit, 10
Et adolebit sacerdos super altare: cibus est (f) sacrificii igniti Domino. 11
Si verò capra fuerit munus ejus, tum adducet eam corã Domino; 12
Et imponet manũ super caput ejus, & mactabit eam coram tabernaculo testimonii; fundéntque filiĩ Aaron sacerdotes sanguinem ejus super altare in circuitu. 13
Et offeret ex eo mun' ej', (g) incensum Domino, adipem tegentem intestina, & omnem adipem qui est super intestina; 14
Duos quoque renes, & adipem qui est super eos, & super ilia, et reticulum jecoris cum renibus auferet. 15
Et adolebit ea sacerdos super altare, cibus est (h) incensi in odorem suavitatis Domino: 16
Omnis adeps Domino. Statutum est perpetuum in generationibus vestris, in omnibus habitationibus vestris, omnem adipem & omnem sanguinem non comedetis. 17

CAP. IV.

ET locutus est Dominus Mosi, dicens; 1
Loquere filiis Israel, dicendo; Anima cum peccaverit per errorẽ contra quævis præcepta Domini quæ non sunt facienda, & fecerit contra unum ex iis. 2
Si sacerdos unctus peccaverit ad reatum populi, offeret pro peccato suo quod peccavit vitulum filium bovis (a) immaculatum pro peccato. 3

VER. SAM. (e) usque ad orthopygium (f) oblationis (g) sacrificiũ (h) sacrificii (a) integrum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 فان قرب قربانه من الضان * فليقدمه بين يدي الله * 8 ويسند يده على راسه * ويذبحه عند
9 باب خباء المحضر * ويرش بنو هرون دمه على المذبح مستديرا * ويقرب منه قربانا لله * شحمة الالية
10 صحيحة يقلعها الى امام العصعص * والشحم المغطي الجوف * وساير الشحم الذي عليه * والكليتين
11 والشحم الذي عليهما وعلى الاحشاء * وزيادة الكبد مع الكليتين ينزعها * فيقتر ذلك الامام
12 على المذبح مع الصعيدة التي على الحطب الذي على النار قربانا محرقا لله * وان كان قربانه من
الغنم ذبح سلامة لله ذكرا او انثى * فصحيحا يقربه * وان كان قربانه من الماعز * فليقربه بين يدي
13 سكينة الله * ويسند يده على راسه * ويذبحه بين يدي خباء المحضر * ويرش بنو هرون دمه
14 على المذبح مستديرا * ويقرب منه قربانا لله * الترب معطي الجوف * وجميع الشحم الذي على
15 الجوف * والكليتين والشحم الذي عليهما وعلى الاحشاء * وزيادة الكبد مع الكليتين ينزعها
16 * ويقترها قربانا محرقا مرضيا مقبولا * كل شحم كذاك لله * 17 رسم الدهر على مر اجيالكم في جميع
مساكنكم * كل شحم وكل دم لا تاكلوهما * الفصل الرابع * 1 ثم كلم الله موسى
2 تكليما * مر بني اسرايل قايلا * اي انسان اخطا سهوا في شي من ما نهى الله عن فعله
3 فعمل واحدة منه * وان اخطا الامام الممسوح على سبيل خطا الناس * فليقرب من اجل خطيته
التي اخطاها ربا من البقر صحيحا ذكاه لله *

Quòd si obtulerit sacrificium suum de agnis, afferat illud coram Deo: 7
Et ponat manum suam super caput ejus, & juguet illud prope januam tentorii præsentiæ, & spargent filii Haron sanguinem ejus super altare circumcirca. 8
Et offeret ex eo sacrificium Deo, adipem caudæ integram quam avellet usque ad uropygium, & adipem quæ tegit ventrem, & totam pinguedinem quæ est super illo, 9
Et ambos renes, & adipem quæ est super ipsis & super intestinis, & redundantiam jecoris cum ambobus renibus avellet. 10
Adolebitq; ea sacerdos super altare, cum oblatione quæ est super lignis quæ sunt super igne, in sacrificium combustum Deo. 11
Et si fuerit sacrificium ejus ex ovibus victima pacis Deo, masculus aut fœmina, integrum offeret eum. 12
Et si fuerit sacrificium ejus de capris, afferat illud coram habitaculo Dei:
Et ponat manum suam super caput ejus, & juguet illud coram tentorio conventûs: spargentque filii Haron sanguinem ejus super altare circumcirca. 13
Et offeret ex eo sacrificium Deo, adipem tegentẽ ventrẽ, & omnẽ pinguedinem quæ est super ventre, 14
Et ambos renes, & adipẽ quæ est super ipsis & super intestinis, & redundantiam jecinoris cum renibus avellet: 15
Adolebitque ea in sacrificium combustum, placabile, acceptum. Omnis adeps similiter erit Deo. 16
Præceptum sempiternum super decursum generationum vestrarum, in omnibus habitationibus vestris. Omnem adipem, & omnẽ sanguinem ne comedatis. 17

CAP. IV.

ITem loquutus est Deus ad Musâ sermonem: 1
Præcipe filiis Israil, dicens; Quicunque homo peccaverit per errorem in re aliqua ex iis quarum actionem prohibuit Deus, operatusque fuerit aliquam ex eis. 2
Et si peccaverit sacerdos unctus, juxta morem peccandi hominum, afferat propter peccatum suum quod peccavit, vitulum de bobus integrum in expiationem Deo, 3

ספר ויקרא : ד

:Domini facies ad *conventus* tabernaculi ostium ad juvencum adferet Et
4 והביא את־הפר אל־פתח אהל־מועד לפני יהוה
facies ad juvencum mactabit & ,juvenci caput super suā manum *fulciet* &
וסמך את־ידו על־ראש הפר ושחט את־הפר לפני
ad eum afferet & ,juvēci sanguine de unctus sacerdos accipiet Et .Dñi
5 יהוה: ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אתו אל־
asperget &,sanguine in suū digitū sacerdos tinget Et .*conventus* tabernaculū
6 אהל מועד: וטבל הכהן את־אצבעו בדם והזה
.sanctitatis *veli faciebus cum Domini facies ad* vicibus septem sanguine de
מן־הדם שבע פעמים לפני יהוה את־פני פרכת הקדש:
aromatum suffimenti altaris cornua super sanguine de sacerdos *dabit* Et
7 ונתן הכהן מן־הדם על־קרנות מזבח קטרת הסמים
juvenci sanguinē totum & ,*conventus* tabernaculo in quod Domini facies ad
לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל־דם הפר
.convent⁹ tabernaculi ostium *quæ ascensionis* altaris fundamentū ad effundet
ישפך אל־יסוד מזבח העלה אשר־פתח אהל מועד:
operientem adipem ,eo ex levabit *peccati* juvenci adipem totū Et
8 ואת־כל־חלב פר החטאת ירים ממנו את־החלב המכסה
duos Et .intestinum super qui adipem totum & ,intestinum
9 על־הקרב ואת כל־החלב אשר על־הקרב: ואת שתי
& ,ilia super qui ,eis super qui ,adipem & ,renes
הכלית ואת־החלב אשר עליהן אשר על־הכסלים ואת־
Quemadmodū .eam removebit renibus *super* ,hepate *super* fibram
10 היתרת על־הכבד על־הכליות יסירנה: כאשר
altare super sacerdos ea faciet suffire & ,pacificorū sacrificii bove à *levabitur*
יורם משור זבח השלמים והקטירם הכהן על מזבח
,ejus capite *super* ,ej⁹ carnem totam & ,juvenci pellem Et .*ascensionis*
11 העלה: ואת־עור הפר ואת־כל־בשרו על־ראשו
faciet exire Et .ipsius fimo & ,ipsius intestino & ,ejus cruribus *super* &
12 ועל־כרעיו וקרבו ופרשו: והוציא
ad mundum locum ad *castrametationē* extra ad ,juvencum totum
את־כל־הפר אל־מחוץ למחנה אל־מקום טהור אל־
cineris effusionē super ,igne in lignis super eum cōburet & ,cineris *effusionē*
שפך הדשן ושרף אתו על־עצים באש על־שפך הדשן
fuerit absconditū & ,erraverint Israel congregatio omnis si Et .cōburetur
13 ישרף: ואם כל־עדת ישראל ישגו ונעלם
,Domini præceptis oñibus ex unū fecerint & ;cōgregationis oculis ab *verbū*
דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל־מצות יהוה
peccaverūt quo peccatū fuerit scitū Et .deliquerint & ,*fient* non quæ
14 אשר לא־תעשינה ואשמו: ונודעה החטאת אשר חטאו
,*peccatum ad* bovis filium juvencū congregatio *facient appropinquare* & ,*eo super*
עליה והקריבו הקהל פר בן־בקר לחטאת
cōgregationis seniores *fulciēt* Et .*cōventus* tabernaculi facies ad eū adducēt &
15 והביאו אתו לפני אהל מועד: וסמכו זקני העדה
juvencū mactabit &,Domini facies ad juvenci caput super suas manus
את־ידיהם על־ראש הפר לפני יהוה ושחט את־הפר
juvenci sanguine de unctus sacerdos afferet Et .Domini facies ad
16 לפני יהוה: והביא הכהן המשיח מדם הפר
,sanguine de suū digitū sacerdos tinget Et .conventus tabernaculū ad
17 אל־אהל מועד: וטבל הכהן אצבעו מן־הדם
.*veli faciebus cum Domini facies ad* vicibus septem asperget &
והזה שבע פעמים לפני יהוה את פני הפרכת:

Versio VULG. LAT.

4 Et adducet illum ad ostium
tabernaculi testimonii coram
Domino, ponétque manum
super caput ejus, & immola-
5 bit eum Domino. Hauriet
quoque de sanguine vituli,
inferens illum in tabernacu-
6 lum testimonii. Cúmque in-
tinxerit digitum in sanguine,
asperget eo septies coram Do-
mino contra velum Sanctu-
7 arii. Ponétque de eodem
sanguine super cornua alta-
ris thymiamatis gratissimi
Domino, quod est in taber-
naculo testimonii: omnem
autem reliquum sanguinem
fundet in basim altaris holo-
causti in introitu tabernacu-
8 li. Et adipem vituli auferet
pro peccato, tam eum qui vi-
talia operit, quàm omnia
9 quæ intrinsecùs sunt. Duos
renunculos, & reticulum
quod est super eos juxta ilia,
& adipem jecoris cum re-
10 nunculis, Sicut aufertur de
vitulo hostiæ pacificorum:
& adolebit ea super altare
11 holocausti. Pellem verò &
omnes carnes, cum capite &
pedibus & intestinis & fimo,
12 Et reliquo corpore, efferet
extra castra in locum mun-
dum, ubi cineres effundi so-
lent: incendétque ea super
lignorum struem, quæ in lo-
co effusorum cinerum crema-
13 buntur. Quod si omnis turba
Israel ignoraverit, & per im-
peritiam fecerit quod contra
14 mandatum Domini est, Et
postea intellexerit peccatum
suum, offeret pro peccato suo
vitulum, adducétque eum ad
15 ostium tabernaculi. Et po-
nent seniores populi manus
super caput ejus coram Do-
16 mino. Immolatóque vitulo
in conspectu Domini, Infe-
17 ret sacerdos, qui unctus est,
de sanguine ejus in taberna-
culum testimonii, Tincto di-
gito aspergens septies contra
velum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

4 Καὶ προσάξει τὸν μόσχον παρὰ τὴν θύραν τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθή-
σει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου
ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξει τὸν μόσχον ἐνώπιον κυ-
5 ρίου. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ τετελειω-
μένος τὰς χεῖρας ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου,
(δ) καὶ εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρ-
6 τυρίου. Καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ
αἷμα, καὶ προσρανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἑπτάκις
ἔναντι κυρίου, κατὰ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον.
7 Καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μό-
σχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιά-
ματος τῆς συνθέσεως τοῦ (ε) ἐναντίον κυρίου, ὅ
ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ αἷ-
μα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυ-
σιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ὅ ἐστι παρὰ
8 τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. (ζ) Καὶ
πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μόσχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας, περιελεῖ
ἀπ' αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὰ ἐν-
δόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων,
9 Καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' (η)
αὐτῶν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν
τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ
10 αὐτὸ, Ὃν τρόπον (θ) ἀφαιρεῖται αὐτὸ ἀπὸ τοῦ
μόσχου τοῦ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ
ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς καρπώσεως.
11 Καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν σάρ-
κα σὺν τῇ κεφαλῇ, καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις καὶ
12 τῇ κοιλίᾳ καὶ τῇ κόπρῳ. Καὶ ἐξοίσουσιν ὅ-
λον τὸν μόσχον ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον
καθαρὸν, οὗ ἐκχεοῦσι τὴν σποδιὰν, καὶ κατακαύ-
σουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν πυρί· ἐπὶ τῆς ἐκ-
13 χύσεως τῆς σποδιᾶς καυθήσεται. Ἐὰν δὲ πᾶσα
συναγωγὴ Ἰσραὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, καὶ
λάθῃ ῥῆμα ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ
ποιήσωσι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυ-
14 ρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελήσωσι, Καὶ
γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτον ἐν
αὐτῇ, καὶ προσάξει ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ
βοῶν ἄμωμον περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ προσάξει
αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ-
15 ρίου. Καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συν-
αγωγῆς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον
16 ἔναντι κυρίου. Καὶ εἰσοίσει ὁ ἱερεὺς ὁ χρι-
στὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου εἰς τὴν σκηνὴν
17 τοῦ μαρτυρίου. Καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δά-
κτυλον ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ
ἑπτάκις ἔναντι κυρίου (ι) κατενώπιον τοῦ κα-
ταπετάσματος τοῦ ἁγίου.

MS.A. (δ) καὶ οἴσει αὐτὸ ἐπὶ τὴν (ε) ἔναντι κυρίου, (ζ) Καὶ τὸ πᾶν
στέαρ (η) αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν (θ) ἀφῃρεῖται (ι) ἐνώπιον

4 Et adducet vitulū apud ostiū ta-
bernaculi testimonii, ante Domi-
nū, & imponet manū suā super
caput vituli ante Dominum, &
jugulabit vitulū coram Domino.
5 Et sumens sacerdos qui unctus
qui cōsummat⁹ manus de sangui-
ne vituli, et inferet illum in ta-
bernaculū testimonii. Et intinget
6 sacerdos digitum in sanguine, et
asperget de sanguine septies ante
Dominū, contra velum sanctum.
7 Et imponet sacerdos de sangui-
ne vituli super cornua altaris in-
censi compositionis quod est ante
Dominū, quod est in tabernaculo
testimonii. Et omnē sanguinē vi-
tuli effundet ad basim altaris ho-
locaustomatum, quod est apud
januas tabernaculi testimonii.
8 Et omnē adipem vituli qui pec-
cati, auferet ab eo adipem operi-
entem intestina, & omnē adipem
qui super intestina, Et duos re-
9 nes, & adipē qui super ipsos, qui
est super femora, & pennam quæ
super jecur cum renibus auferet
ipsum, Quemadmodū aufertur
10 ipse à vitulo sacrificii salutaris, et
offeret sacerdos super altare ho-
locausti, Et pellē vituli, et omnē
11 ejus carnem cum capite, & ex-
tremitatibus et (b) ventre et fimo.
12 Et efferent totum vitulum extra
castra in locum mundum ubi ef-
fundunt cinerem: & comburent
eum super ligna in igni: super ef-
fusione cineris cremabitur. Si au-
13 tem omnis synagoga Israel igno-
raverit (c) non sponte, (d) & la-
tuerit verbum ab oculis syna-
gogæ, & fecerint unum de omni-
bus mandatis Domini, (e) quod
non fiet, & deliquerint, Et inno-
14 tuerit eis peccatum, quod pecca-
verunt in eo, & adducet synago-
ga vitulum ex bobus immacula-
tum pro peccato, & adducet eum
apud januas tabernaculi testi-
monii. Et imponent seniores syn-
15 agogæ manus suas super caput
vituli ante Dominum, & jugula-
bunt vitulum ante Dominum. Et
16 inferet (f) sacerdos qui unctus
de sanguine vituli in tabernacu-
lum testimonii. Et tinget sacer-
17 dos digitum de sanguine vituli,
& asperget septies ante Domi-
num ad faciem velaminis san-
cti.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 * ܘܢܝܬܝܘܗܝ ܠܬܘܪܐ ܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܢܣܡܘܟ ܐܝܕܗ ܥܠ ܪܝܫܗ.
5 ܘܢܟܣܘܗܝ ܠܬܘܪܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܢܣܒ ܟܗܢܐ ܡܫܝܚܐ ܡܢ ܕܡܗ ܕܬܘܪܐ. ܘܢܥܠܝܘܗܝ
6 ܠܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܘܢܨܒܘܥ ܟܗܢܐ ܨܒܥܗ ܒܕܡܐ. ܘܢܪܣ ܡܢ ܕܡܐ ܫܒܥ ܙܒܢܝܢ ܩܕܡ
7 ܡܪܝܐ. ܠܘܩܒܠ ܦܪܣܐ ܕܩܘܕܫܐ. * ܘܢܬܠ ܟܗܢܐ ܡܢ ܕܡܐ ܥܠ ܩܪܢܬܗ ܕܡܕܒܚܐ ܕܒܣܡܐ
ܕܒܣܡܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܘܢܫܘܕ ܟܠܗ ܕܡܗ ܕܬܘܪܐ. ܥܠ ܫܬܐܣܘܗܝ ܕܡܕܒܚܐ
8 ܕܥܠܬܐ. ܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܘܬܪܒܐ ܟܠܗ ܕܬܘܪܐ ܕܚܛܗܐ. ܢܦܪܘܫ ܡܢܗ. ܬܪܒܐ
9 ܕܡܚܦܐ ܠܓܘܐ. ܘܟܠܗ ܬܪܒܐ ܕܥܠ ܓܘܐ. * ܘܬܪܬܝܢ ܟܘ̈ܠܝܢ. ܘܬܪܒܐ ܕܥܠܝܗܝܢ ܕܥܠ ܚܨܐ.
10 ܘܚܪܒܐ ܕܟܒܕܐ ܥܡ ܟܘ̈ܠܝܬܐ ܢܦܪܘܫ. * ܐܝܟ ܕܡܬܦܪܫ ܡܢ ܬܘܪܐ ܕܕܒܚܬܐ ܕܥܠܬܐ. ܘܢܣܩ
11 ܐܢܘܢ ܟܗܢܐ ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܕܥܠܬܐ. * ܘܡܫܟܗ ܕܬܘܪܐ. ܘܟܠܗ ܒܣܪܗ. ܥܡ ܦܪܬܗ. ܘܥܡ
12 ܪܝܫܗ. ܘܥܡ ܟܪ̈ܥܘܗܝ. ܘܥܡ ܓܘܗ. * ܘܠܟܠܗ ܬܘܪܐ ܢܦܩ ܠܒܪ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ.
ܠܕܘܟܬܐ ܕܕܟܝܐ. ܠܐܬܪ ܕܫܕܝܢ ܩܛܡܐ. ܘܢܘܩܕܝܘܗܝ ܥܠ ܩܝܣܐ ܕܥܠ ܢܘܪܐ. ܠܐܬܪ ܕܫܕܝܢ ܩܛܡܐ.
13 ܢܬܘܩܕ. * ܘܐܢ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܢܛܥܘܢ. ܘܢܬܛܫܐ ܡܠܬܐ ܡܢ ܥܝܢܝܗܘܢ ܕܟܢܘܫܬܐ.
14 ܘܢܥܒܕܘܢ ܚܕ ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܕܠܐ ܡܬܥܒܕܢ. ܘܢܬܚܝܒܘܢ. * ܘܡܐ ܕܐܬܝܕܥܬ
ܚܛܝܬܐ ܕܚܛܘ ܒܗ. ܢܩܪܒܘܢ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܬܘܪܐ ܚܕ ܒܪ ܬܘܪܐ ܠܚܛܗܐ. ܘܢܝܬܘܢܝܘܗܝ
15 ܩܕܡ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܘܢܣܡܟܘܢ ܩܫܝܫܐ ܕܟܢܘܫܬܐ ܐܝܕܝܗܘܢ ܥܠ ܪܝܫܗ ܕܬܘܪܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ.
16 ܘܢܟܣܘܢܝܘܗܝ ܠܬܘܪܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܢܥܠ ܟܗܢܐ ܡܫܝܚܐ. ܡܢ ܕܡܗ ܕܬܘܪܐ ܠܡܫܟܢ
17 ܙܒܢܐ. * ܘܢܨܒܘܥ ܟܗܢܐ ܨܒܥܗ ܒܕܡܐ. ܘܢܪܣ ܫܒܥ ܙܒܢܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܠܘܩܒܠ ܦܪܣܐ.

Adducetque invencum ad ostium taberna- 4
culi temporis corā Dño, imponetq; manū
suā super caput ej⁹, mactabitq; juvencū co-
rā Dño. Capietq; sacerdos unctus è sangui- 5
ne juvenci, afferetq; eum ad ostium taber-
naculi temporis. Et intinget sacerdos digi- 6
tum suum sanguine, spargetq; de sanguine
septē vicib⁹ corā Dño, vers⁹ velū sanctuarii.
Dabitq; sacerdos è sanguine super cornua 7
altaris incēsi aromatici corā Dño, in taber-
naculo temporis: Et effundet totū sangui-
nē iuvenci super radices altaris holocausti,
in ostio tabernaculi temporis. Adipem ve- 8
rò totā juvenci peccati separabit ab eo, *vi-*
delicet velū quod tegit abdomē, totāq; adi-
pem quæ est super abdomē. Duos etiā renes, 9
& adipē quæ super illis est ad lat⁹, et septūje-
cinoris unà cum renib⁹ faciet: Quemadmo- 10
dū fit separatio ex juvenco sacrificii holo-
causti, attolletq; ea sacerdos super altare ho-
locausti. Pellem verò juvenci, totāq; carnē 11
ej⁹, cū fimo ej⁹, & cum capite ejus, & cum
cum crurib⁹ ej⁹, & cum intestinis ejus; To- 12
tum deniq; juvencum efferet extra castra ad
locū mundū ubi projiciunt cinerē: combu-
retq; eum super ligna quæ sunt super ignem:
ubi projicitur cinis, comburetur. Quòd si 13
univers⁹ cœt⁹ Israelis aberrēt, & latuerit ea
res oculos cœt⁹, & commiserint aliquod ex
omnib⁹ interdictis Dñi quæ non sūt agēda, 14
& rei facti fuerint, Ac postea notū fiat pec-
catū in quo peccaverint: offerēt tot⁹ cœt⁹
juvencū unū bubulū pro peccato, afferentq; 15
eum ante tabernaculū temporis. Et impo-
nent seniores cœt⁹ man⁹ suas super caput ju-
vēci corā Dño, & mactabunt juvēcum corā 16
Dño. Afferetq; sacerdos unct⁹ de sanguine 17
juvēci ad januā tabernaculi tēporis: Et in-
tinget sacerdos digitū suum sanguine, spar-
getque septies coram Dño versus velum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

4 Et adducet vitulũ ad oſtiũ ta-
bernaculi fœderis, in cõſpectu
Dñi: & imponet manum ejus
ſup caput vituli, et immola-
5 bit vitulũ corã Dño. Et tollet
ſacerdos magnus de ſanguine
vituli: et inferet eũ in taber-
6 naculũ fœderis. Et tinget ſa-
cerdos digitũ ſuũ in ſanguine:
et aſperget de ſanguine ſepties
corã Dño, contra velũ ſanctu-
7 arii. Ponetq; ſacerdos de ſan-
guine ſup cornua altaris thy-
miamatis aromatũ, corã Dño,
ꝙ eſt in tabernaculo fœderis:
oẽm autẽ ſanguinẽ vituli fun-
det in fundamento altaris ho-
locauſti, ꝙ eſt in oſtio taber-
8 naculi fœderis. Et totũ adipẽ
bovis qui offertur pro pecca-
to, ſeparabit ab eo: adipẽ qui
operit inteſtina, & oẽm adi-
9 pẽ qui eſt ſup inteſtina. Et du-
os renes, et adipẽ qui eſt ſuper
eos, et qui eſt ſup ilia: et reti-
culũ ꝙ eſt ſup jecur, cum re-
10 nib⁹ offerat illud. Sicut ſepa-
ratũ eſt de vitulo hoſtiæ ſan-
ctificationũ: et adolebit ea ſa-
cerdos ſup altare holocauſti.
11 Et pellẽ vituli, et oẽm carnẽ
ej⁹, cũ capite et cum pedibus:
et *inteſtina* ej⁹, et *fimum* ejus.
12 Efferetq; oẽm vitulum extra
caſtra in locũ mundum, in lo-
cum ubi cinis funditur; incen-
detq; eũ igne ſup ligna: in lo-
co ubi cinis funditur combu-
13 retur. Si autẽ oĩs congregatio
Iſrael ignoraverit, et occultũ
fuerit verbũ ab oculis eccle-
ſiæ: et fecerint contra unũ de
omnib⁹ præceptis Dñi, ꝙ non
14 decet fieri, et peccaverint. Et
poſtea notũ fuerit peccatũ in
quo peccaverunt: offeret ec-
cleſia vitulũ de bob⁹ pro pec-
cato; et adducent eũ corã ta-
15 bernaculo fœderis. Imponẽt-
que ſeniores congregationis
man⁹ ſuas ſup caput vituli, co-
ram Dño: et immolabit vitulũ
16 corã Dño. Et inferet ſacerdos
magn⁹ de ſanguine vituli, in
17 tabernaculum fœderis. Et tin-
get ſacerdos digitũ ſuũ in ſã-
guine: et aſperget ſepties co-
ram Domino, contra velum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Tranſlatio Latina.

Et adducet vitulũ ad oſtium 4
tabernaculi teſtimonii coram
Domino, et imponet manũ ſuã
ſuper caput vituli, mactabitq;
vitulũ coram Domino. Et ac- 5
cipiet ſacerdos unctus, cujus
(b) conſecrata eſt manus, de
ſanguine vituli, ut afferat eũ
ad oſtium tabernaculi teſti-
monii. Intinget quoq; ſacer- 6
dos digitũ ſuũ in ſanguine,
et aſperget de ſanguine ſepti-
es cum digito ſuo coram Do-
mino, anteriora veli ſancti.
Poſtea imponet ſacerdos de 7
ſanguine ſuper cornua altaris
thymiamatis aromatũ coram
Domino, quod eſt in taberna-
culo teſtimonii; et omnẽ ſan-
guinem effundet ad baſim al-
taris holocauſti, quod eſt ad
oſtium tabernaculi teſtimonii.
Omnem autẽ adipem vituli 8
pro peccato auferet ab eo; adi-
pem etiam tegentem inteſtina,
et omnem adipem qui eſt ſu-
per inteſtina; Duos quoq; re- 9
nes, et adipẽ qui eſt ſuper eos,
qui eſt ſuper ilia, et reticulũ
quod eſt ſuper jecur cum re-
nibus, auferet, Quemadmodũ 10
aufertur de bove ſacrificii
pacificorũ; et adolebit ea ſa-
cerdos ſuper altari holocauſti.
Pellẽ quoq; vituli et omnem 11
carnem ejus, cum capite eius,
et cum crurib⁹ eius, et ventre
eius, et ſtercore eius. Et edu- 12
cent totũ vitulũ extra caſtra
in locum purũ ad effuſionem
cinerum: et cõburent eum ſu-
per ligna in igne; ad effuſionẽ
cinerũ cremabitur. At ſi uni- 13
verſa congregatio Iſrael er-
raverit, fueritq; res abſcondi-
ta ab oculis congregationis, fe-
ceritq; unũ ex omnib⁹ man-
datis Domini quæ non ſunt
facienda, et rei fuerint; Poſtea 14
cognitum fuerit peccatum,
quod perpetraverunt, tum of-
feret congregatio vitulum, fi-
lium bovis (c) immaculatum
in peccatũ, et adducent eum
ante tabernaculum teſtimonii.
Imponent autem ſeniores con- 15
gregationis manus ſuas ſuper
caput vituli coram Domino:
et mactabit vitulum ante fa-
ciem Domini. Deferet quoque 16
ſacerdos uncti⁹ de ſanguine in
tabernaculum teſtimonii. Tin- 17
getq; ſacerdos digitum ſuum
in ſanguine, & aſperget de
ſanguine ſepties corã Domino
anteriora veli ſancti.

VER. SAM. (b) com-
pleta eſt (c) integrum

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et ducat taurum ad januã tentorii præ- 4
ſentiæ coram habitaculo Dei, et ponat ma-
num ſuam ſuper caput ejus, & juguler
eum ibi. Et ſumet ſacerdos unctus ali- 5
quid ex ſanguine ejus, inferetque illum in
tentorium præſentiæ. Et intinget digitum 6
ſuum eo, & ſparget ex ipſo ſeptem vici-
bus ante habitaculum Dei è regione veli
ſanctuarii. Deinde ponet ex ſanguine 7
ſuper angulos altaris thuris gummi, quod
eſt ante habitaculum Dei in tentorio præ-
ſentiæ, et reliquum ſanguinẽ fundet propè
fundamentum altaris elevationis quod eſt
ad januam tentorii præſentiæ. Et omnẽ 8
adipem vituli expiationis avellet, nempe
adipem quæ tegit ventrem, & reliquam
pinguedinem quæ eſt ſuper ventrem. Et 9
ambos renes: et adipẽ quæ eſt ſuper ipſos
& ſuper inteſtina, & redundantiam je-
cinoris cum ambobus renibus avellet, Eo 10
modo quo tollitur ex mactatione tauri pa-
cis, et adolebit ea ſacerdos ſuper altare e-
levationis. Et pellem tauri, et totam car- 11
nem ejus cum capite ejus, et pedibus ipſius,
et ventre ejus, et fimo ejus. Educet ſimul 12
extra caſtra in locum mundum, in locũ ci-
neris, et igne comburet ea cum lignis: ſuper
locum cineris comburentur. Et ſi pecca- 13
verit cœtus ex omnibus filiis Iſrail, latue-
ritque res ejus oculos turbæ, feceritque
aliquam ex prohibitionibus Dei quæ non
fiunt, & deliquerint: Deinde cognitum 14
fuerit peccatum quod commiſerunt, offerat
cœtus vitulum ex bobus in expiationem.
Adducent eum ante tentorium præſentiæ,
Ponántque ſeniores turbæ manus ſuas ſu- 15
per caput vituli ante ſanctuarium Dei, &
mactabunt taurum ante habitaculum Dei.
Et inferet ſacerdos unctus ex ejus ſan- 16
guine partem in tentorium præſentiæ,
Eoq; intinget digitum ſuum, & ſparget 17
ex eo ſeptem vicibus ante habitaculum
Dei contra velum.

ספר ויקרא : ד

18 וּמִן־הַדָּם יִתֵּן עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל־הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
19 וְאֵת כָּל־חֶלְבּוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה׃
20 וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה־לּוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם׃
21 וְהוֹצִיא אֶת־הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֵת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטַּאת הַקָּהָל הוּא׃
22 אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם׃
23 אוֹ־הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים׃
24 וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא׃
25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה׃
26 וְאֶת־כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ׃
27 וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם׃
28 אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׃
29 וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה׃
30 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃

Versio VULG. LAT.

18 Ponétque de eodem sanguine in cornibus altaris, quod est coram Domino in tabernaculo testimonii: reliquum autem sanguinem fundet juxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio tabernaculi testimonii.
19 Omnémq; ejus adipem tollet, & adolebit super altare.
20 Sic faciens & de hoc vitulo quo modo fecit & priús: & rogante pro eis sacerdote, propitius erit eis Dominus.
21 Ipsum autem vitulum efferet extra castra, atque comburet sicut & priorem vitulum: quia est pro peccato multitudinis.
22 Si peccaverit princeps, & fecerit unum è pluribus per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur,
23 Et posteà intellexerit peccatum suum, offeret hostiã Domino, hircũ de capris immaculatum.
24 Ponétq; manum suam super caput ejus: cúmq; immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram Domino, quia pro peccato est,
25 Tinget sacerdos digitũ in sanguine hostiæ pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, & reliquum fundens ad basim ejus.
26 Adipem verò adolebit suprà, sicut in victimis pacificorum fieri solet: rogabitq; pro eo sacerdos, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.
27 Quòd si peccaverit anima per ignorantiam de populo terræ, ut faciat quidquam de his quæ Domini lege prohibentur, atque delinquat,
28 Et cognoverit peccatum suum, offeret capram immaculatam.
29 Ponétq; manum super caput hostiæ quæ pro peccato est, & immolabit eam in loco holocausti.
30 Tollétque sacerdos de sanguine in digito suo: & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim ejus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

18 Καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων τῆς συνθέσεως, ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν (κ) καρπώσεων, τοῦ πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
19 Καὶ τὸ πᾶν στέαρ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
20 Καὶ ποιήσει τὸν μόσχον, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸν μόσχον τὸν τῆς ἁμαρτίας, οὕτω ποιηθήσεται. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῶν ὁ ἱερεύς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.
21 Καὶ ἐξοίσουσι τὸν (λ) μόσχον ὅλον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσι τὸν μόσχον, ὃν τρόπον κατέκαυσαν τὸν μόσχον τὸν πρότερον· ἁμαρτία συναγωγῆς ἐστιν.
22 Ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ (μ) αὐτοῦ, ἣ οὐ ποιηθήσεται, ἀκουσίως, καὶ ἁμάρτῃ καὶ πλημμελήσῃ,
23 Καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, (ν) ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον.
24 Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου· καὶ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, (ξ) οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου· ἁμαρτία ἐστί.
25 Καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων· καὶ τὸ πᾶν αἷμα αὐτοῦ ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων.
26 Καὶ τὸ πᾶν στέαρ αὐτοῦ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥσπερ τὸ στέαρ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.
27 Ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελήσῃ,
28 Καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ οἴσει χίμαιραν ἐξ αἰγῶν, θήλειαν ἄμωμον οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτε.
29 Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτήματος αὐτοῦ· καὶ σφάξουσι τὴν χίμαιραν τὴν τῆς ἁμαρτίας (ο) ἐν τῷ τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα.
30 Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῷ δακτύλῳ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων· καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου.

MS.A. (κ) καρπώσεων τῶν πρὸς τὴν θύραν τῆς (λ) μόσχον ἔξω (μ) αὐτῶν, (ν) ἣν ἡμάρτησεν ἐν (ξ) οὗ (ο) ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσιν

Et de sanguine imponet sacerdos super cornua altaris (g) incensorum compositionis, quod est coram Domino, quod est in tabernaculo testimonii. Et omnem sanguinem effundet ad (h) basim altaris holocaustorum, quod est apud ostium tabernaculi testimonii. 18
Et omnem adipem auferet ab eo, & offeret super altare. 19
Et faciet vitulum, quemadmodum fecerat vitulum, qui peccati, sic fiet. Et deprecabitur pro eis sacerdos, & dimittetur eis peccatum. 20
Et efferent vitulum totũ extra castra, et comburent vitulũ, quemadmodũ combusserunt vitulum priorem: peccatum synagogæ est. 21
Si autẽ princeps peccaverit, et fecerit unum de omnib^9 mãdatis Domini Dei ei^9, quod non fiet, non sponte, & peccaverit, & deliquerit, 22
Et innotuerit ei peccatum, quod peccavit in eo, & offeret munus suum hircum ex capris masculum immaculatum. 23
Et imponet manum super caput hirci: & iugulabunt illum in loco, ubi iugulant holocaustomata coram Domino: peccatum est. 24
Et imponet sacerdos de sanguine, qui peccati, digito super cornua altaris holocaustomatum: & omnem sanguinem eius effundet ad basim altaris holocaustomatum. 25
Et omnem adipẽ ei^9 offeret super altare, sicut adipem sacrificii salutaris. Et deprecabitur pro eo sacerdos de peccato eius, & dimittetur ei. 26
Si autem anima una peccaverit non sponte de populo terræ, in faciendo unum de mandatis Domini, quod non fiet, & deliquerit, 27
Et innotuerit ei peccatum, quod peccavit in eo, & feret capellam ex capris, fœminam immaculatam feret pro peccato, quod peccavit. 28
Et imponet manum super caput peccati sui: & iugulabunt capellam, quæ peccati, in loco, ubi iugulant holocaustomata. 29
Et sumet sacerdos de sanguine eius digito, & imponet super cornua altaris holocaustomatum: & omnem sanguinem eius effundet apud basim altaris. 30

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

De sanguine etiam ponet super cornua altaris quod est coram Domino in tabernaculo temporis: totum verò sanguinem effundet super radices altaris holocausti, in ostio tabernaculi temporis. 18
Totam autem adipem ejus separabit ab eo, attollétq; ad altare. 19
Facietq; juvenco *huic* quemadmodum fecerat juvenco peccati, sic *inquam* faciet ei: & indulgentiã rogabit pro eis sacerdos, & condonabitur eis. 20
Juvencum verò educent extra castra, eúmq; comburent sicut combussit juvencum primũ: peccatum est cœtûs. 21
Si verò princeps peccaverit, & commiserit unum ex omnib^9 interdictis Dñi Dei sui quæ non sunt agenda, per errorem, & reus factus fuerit; 22
Si consci^9 fiat peccati in quo peccavit, afferat oblationẽ suam, hircum caprarum masculum sine macula: 23
Imponátq; manum suam super caput hirci, & mactet eum in loco in quo mactavit holocaustum coram Dño: peccatum est. 24
Sumetque sacerdos de sanguine peccati digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti: & sanguinem ejus effundet super radices altaris holocausti. 25
Totam verò ejus adipem attollet ad altare sicut adipem sacrificii holocausti: & indulgentiam precabitur ei sacerdos pro peccato quod commisit, & remittetur ei. 26
Si verò anima aliqua ex populo terræ peccaverit per errorem, & fecerit aliquod ex interdictis Dñi quæ non sunt facienda, & reus factus fuerit; 27
Si innotuerit ei peccatum quod perpetravit, afferet mun^9 suum capellam, fœminam sine macula pro peccato quod commisit: 28
Imponetque manum suam super caput peccati, & mactabit peccatum in loco in quo mactatur holocaustum. 29
Et accipiet sacerdos de sanguine peccati digito suo, spargetque super cornua altaris holocausti: totumq; sanguinem fundet super radices altaris holocausti. 30

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ומן דמא יתן על קרנת מדבחא די
קדם יי די במשכן זמנא וית כל
דמא ישוד ליסודא דמדבחא
דעלתא די בתרע משכן זמנא:
וית כל תרביה יפריש מניה ויסק
למדבחא: ויעביד לתורא כמא
דעבד לתורא דחטאתא כן יעבד
ליה ויכפר עליהון כהנא וישתבק
להון: ויפק ית תורא למברא
למשריתא ויוקיד יתיה כמא די
אוקיד ית תורא קדמאה חטאת
קהלא הוא: אם רבא יחוב ויעביד
חד מכל פקודיא דיי אלהיה דלא
כשרין לאתעבדא בשלו ויחוב:
או אתידע ליה חובתיה די חב בה
וייתי ית קורבניה צפיר בר עזין דכר
שלים: ויסמוך ידיה על ריש צפירא
ויכוס יתיה באתרא דיכוסין ית
עלתא קדם יי חטאתא הוא: ויסב
כהנא מדמא דחטאתא באצבעיה
ויתן על קרנת מדבחא דעלתא
וית דמיה ישוד ליסודא דמדבחא
דעלתא: וית כל תרביה יסק
למדבחא כתרב נכסת קודשיא
ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה
וישתבק ליה: ואם אנש חד יחוב
בשלו מעמא דארעא במעבדיה חד
מפקודיא דיי דלא כשרין
לאתעבדא ויחוב: או אתידע ליה
חובתיה די חב וייתי קורבניה
צפירת עזין שלימתא נקובתא על
חובתיה די חב: ויסמוך ית ידיה
על ריש חטאתא ויכוס ית חטאתא
באתרא דעלתא: ויסב כהנא
מדמה באצבעיה ויתן על קרנת
מדבחא דעלתא וית כל דמה
ישוד ליסודא דמדבחא:

Targum ONKELOS.

18 Et de sanguine ponet super cornua altaris, quod est in tabernaculo fœderis corã Dño: et totũ sanguinẽ fundet in fundamento altaris holocausti, qđ est in ostio tabernaculi fœde-
19 ris. Et totũ adipem separabit ex eo: & adolebit in altari.
20 Faciétq; de hoc vitulo sicut fecit de vitulo pro peccato, ita faciet ei; & propitiabit pro eis
21 sacerdos, & dimittetur eis. Educétq; vitulũ extra castra; & comburet eum, sicut combussit vitulũ priorẽ: quia pro pecca-
22 to congregationis est. *Si* princeps peccaverit: & fecerit contra unũ de omnib⁹ præceptis Dñi Dei sui, quod non decet fieri, per ignorantiã, & de-
23 liquerit. Si notũ fuerit ei peccatum suum, in quo peccavit: afferet oblationẽ suã hircum de capris, masculum integrũ.
24 Imponétq; manum suã super caput hirci; & immolabit eum, in loco ubi immolatur holocaustum coram Dño: pro pec-
25 cato enim est. Tolletq; sacerdos de sanguine hostiæ pro peccato digito suo; & ponet super cornua altaris holocausti: & sanguinẽ ejus effundet ad fundamentum altaris holo-
26 causti. Et totum adipẽ ejus adolebit in altari, sicut adipẽ hostiæ sanctificationum: & propitiabit pro eo sacerdos super
27 peccato ej⁹, & dimittetur ei. Si autẽ vir unus de populo terræ peccaverit per ignorantiam: ut faciat contra unum de præceptis Domini quod non decet
28 fieri, & deliquerit. Si notum fuerit ei peccatũ suum in quo peccavit: adducet oblationem suã, caprã fœminã integram, pro peccato suo quod pecca-
29 vit. Imponetq; manum suam super caput hostiæ quæ est pro
30 peccato: & immolabit eam in loco holocausti. Tolletq; sacerdos de sanguine ejus in digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti: & totum sanguinem fundet ad fundamentum altaris.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18–30 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

18–30 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

18 *De sanguine etiam ponet sacerdos super cornua altaris thymiamatis aromatũ coram Domino, quod est in tabernaculo testimonii: Omnem etiam sanguinem fundet ad basim altaris holocausti, quod est ad portã tabernaculi testimonii.*
19 *Omnem quoq; adipem ejus tollet ab eo, et adolebit super al-*
20 *tare. Et faciet vitulo, sicut fecit vitulo pro peccato: sic fiet ei, ut expiet eos sacerdos,*
21 *& remittatur eis. Ideò educet vitulum extra castra, & comburet eum sicut combussit vitulum priorem; peccatum*
22 *congregationis est. Cùm princeps peccaverit, & fecerit per errorem unum ex omnibus mandatis Domini Dei sui quæ non sunt facienda, reusq; fu-*
23 *erit. Aut cognitum fuerit ei peccatum suum quod perpetravit, tum adducet munus suum hircum caprarum, ma-*
24 *sculum (d) immaculatum: Et imponet manum suam super caput hirci, mactabitq; eum in loco in quo mactaverunt holocaustum coram Domino;*
25 *peccatum est hoc. Accipiet etiam sacerdos de sanguine peccati cum digito suo, & imponet super cornua altaris holocausti, & sanguinem ejus effundet ad basin altaris ho-*
26 *locausti. Omnem præterea adipem ej⁹ adolebit super altare, sicut adipem sacrificii pacificorũ, et expiabit eũ sacerdos à peccato suo, & remittetur*
27 *ei. Si verò anima aliqua de populo terræ peccaverit per errorem, faciendo unum de omnib⁹ mandatis Domini quæ non sunt facienda, reaq; fue-*
28 *rit. Postea cognitum fuerit ei peccatum suum quod perpetravit, tum afferet munus suum, capellã ex capris, fœminã (e) immaculatã, pro peccato*
29 *suo quod peccavit. Et ponet manum suam super caput hostiæ pro peccato, mactabitq; hostiam in loco in quo*
30 *mactant holocaustum. Sumet quoq; sacerdos de sanguine ejus cum digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti; omnem verò sanguinem ejus effundet ad basin altaris holocausti.*

VER. SAM. (d) integrum; (e) integram,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* ويصب منه علي اركان المذبح الذي بين يدي سكينة الله الذي في خباء الحضر وباقيه
يصبه عند اساس مذبح الصعيدة الذي عند باب خباء الحضر * وجميع شحمه يرفعه منه
ويبخر علي المذبح * ويعمل به كما عمل بثور دكاة الامام * وكذلك يعمل به ويستغفر عنهم فيغفر
لهم * ويخرج جميع الثور الي خارج العسكر * فيحرقه كما احرق الثور الاول * هو دكاة الجوق * وان
اخطا سري فعمل واحدة من محارم الله التي لا تعمل سهوا فاثم * ثم علم بخطيته التي
اخطاها * فلياتِ بقربانه عتودا من المعز ذكرا صحيحا * ويسند يده علي راسه * ويذبحه في
موضع ذبح الصعيدة بين يدي سكينة الله * بذلك ما يكون دكاة * وياخذ الامام من دمه
شيا باصبعه * ويجعله علي اركان مذبح الصعيدة * وسايره يصبه عند مذبح الصعيدة * وجميع
شحمه يبخر علي المذبح كشحم ذبح السلامة * ويستغفر عنه الامام خطيته فيغفر له * وان اخطا
انسان من عوام البلد سهوا وعمل واحدة من محارم الله التي لا تجوز ان تعمل فاثم * ثم عرف
خطيته التي اخطاها * فلياتِ بقربانه انثي من المعز صحيحة من اجل خطيته التي اخطاها *
ويسند يده علي راسها * ويذبحها في موضع الصعيدة * وياخذ الامام من دمها باصبعه شيا
ويجعله علي اركان مذبح الصعيدة * وساير دمها يصبه عند اساس المذبح *

Et fundet ex eo super angulos altaris quod est ante habitaculum Dei quod est in tentorio præsentiæ, & residuum ejus fundet prope fundamentũ altaris elevationis quod est propè januam tentorii 18
præsentiæ. Omnémque adipem ejus tol- 19
let ex eo, et adolebit eam super altari. Et 20
faciet de eo sicuti fecit de tauro expiationis sacerdotis, sic etiam faciet de eo, et veniam postulabit pro eis, & parcetur illis.
Et educet totum taurum extra exercitũ, 21
comburétque illum quemadmodum combussit taurum priorẽ: ipse est expiatio cœ-
tûs. Et si peccaverit nobilis, feceritque 22
aliquod ex interdictis Dei quæ non aguntur, per errorem, deliqueritque: Dein- 23
de cognoverit peccatum suum quod perpetravit: afferat pro sacrificio suo hœdũ
ex capris masculum integrum. Et ponat 24
manum suam super caput ejus, & mactet eum in loco ubi mactavit elevationẽ ante
habitaculũ Dei: per id erit expiatio. Ac- 25
cipiétque sacerdos de sanguine ejus aliquid digito suo, ponétque eum super angulis altaris elevationis: & reliquum
ipsius fundet prope altare elevationis. Et 26
cunctam adipem ipsius adolebit super altari velut adipem victimæ pacis: postulabitque veniam sacerdos pro peccato ej⁹,
& dimittetur ei. Et si peccaverit quis 27
ex plebe regionis per errorem, egeritque aliquod ex interdictis Dei quæ non licet
operari, & deliquerit: Deinde notifica- 28
tum fuerit ei peccatum suum quod peccavit, afferat sacrificium suum, fœminam ex capris integrã, pro peccato suo quod com-
misit. Et ponat manum suam, super ca- 29
put ejus, & mactet eam in loco elevatio-
nis. Et sumet sacerdos de sanguine ejus 30
digito suo aliquantum, ponetque eum super angulis altaris elevationis, & reliquũ sanguinem illius fundet ad fundamentum altaris.

ספר ויקרא: ה

defuper adeps eft remotus quemadmodū ,removebit ejus adipem totum Et
31 ואת־כל־חלבה יסיר כאשר הוסר חלב מעל 31
quietis odorē in altare fuper facerdos faciet fuffire & :pacificorū facrificio
זבח השלמים והקטיר הכהן המזבחה לריח ניחח
fi Et .ei dimittetur & ,facerdos eum fuper expiabit & :Domino
32 ליהוה וכפר עליו הכהן ונסלח לו: ואם 32
eam adducet integram feminā ,peccatum ad fuū appropinquationē adduxerit agnū
כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה:
peccatum ad eam mactabit & ,peccati caput fuper fuā manum fulciet Et
33 וסמך את־ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת 33
fanguine de facerdos accipiet Et .afcenfionem mactabit quo loco in
34 במקום אשר ישחט את־העלה: ולקח הכהן מדם 34
totum & ,afcenfionis altaris cornua fuper dabit &,fuo digito in peccati
החטאת באצבעו ונתן על־קרנת מזבח העלה ואת־כל־
ejus adipem totum Et .altaris fundamentum ad effundet ej⁹ fanguinē
35 דמה ישפך אל־יסוד המזבח: ואת־כל־חלבה 35
,pacificorum facrificio à agni adeps eft remotus quemadmodum ,removebit
יסיר כאשר יוסר חלב הכשב מזבח השלמים
expiabit &:Domini ignitiones fuper altari in ea facerdos adolebit &
והקטיר הכהן אתם המזבחה על אשי יהוה וכפר
.ei dimittetur & ,peccavit quod fuo peccato fuper facerdos eum fuper
עליו הכהן על־חטאתו אשר־חטא ונסלח לו:

CAP. V. ה·

teftis ipfe & ,adjurationis vocem audierit & ,peccaverit cùm anima Et
1 ונפש כי־תחטא ושמעה קול אלה והוא עד 1
Vel.fuam iniquitatem portabit &,annunciaverit non fi ,fcivit vel vidit vel
2 או ראה או ידע אם־לוא יגיד ונשא עונו: או 2
feræ cadaver in vel immundam rem omnem in tetigerit quæ anima
נפש אשר תגע בכל־דבר טמא או בנבלת חיה
reptilis cadaver in vel ,immundi animalis cadaver in vel ,immundæ
טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ
cùm Vel .deliquit &,immundus ipfe & ,eo ab fuerit abfconditum & ;immundi
3 טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם: או כי 3
fiet qua ,ejus immunditiam omnem ad hominis immunditiam in tetigerit
יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר
.deliquit & fcivit ipfe & ,ab eo fuerit abfconditum & ,ea in immundus
יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם:
vel malefaciendum ad ,labiis in proferendū ad juraverit cùm anima Vel
4 או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או 4
juramento in homo proferet quod omne ad benefaciendum ad
להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה
.iftis ex uno in deliquit & ,fcivit ipfe & ,eo ab fuerit abfconditum &
ונעלם ממנו והוא־ידע ואשם לאחת מאלה:
peccavit quod fuerit confeffa & ,iftis ex uno in deliquerit cùm ,erit Et
5 והיה כי־יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא 5
,fuo peccato fuper Domino fuum delictum adducet Et .eo fuper
6 עליה: והביא את־אשמו ליהוה על חטאתו 6
caprarum hircam vel ,agnam pecoribus è fœminam ,peccavit quod
אשר חטא נקבה מן־הצאן כשבה או־שעירת עזים
.ejus peccato à facerdos eum fuper expiabit &:peccatum ad
לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו:

Verfio VULG. LAT.

31 Omnem autem adipem auferens, ficut auferri folet de victimis pacificorum, adolebit fuper altare in odorem fuavitatis Domino : rogabitq; pro eo, & dimittetur ei.
32 Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem fcilicet immaculatam,
33 Ponet manum fuper caput ejus, & immolabit eā in loco ubi folent cædi holocauftorū
34 hoftiæ. Sumétq; facerdos de fanguine ejus digito fuo, & tangens cornua altaris holocaufti, reliquū fundet ad ba-
35 fim ejus. Omnem quoq; adipem auferens, ficut auferri folet adeps arietis, qui immolatur pro pacificis; cremabit fuper altare in incenfum Domini : rogabitq; pro eo, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.

CAP. V.

1 SI peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, teftifq; fuerit quòd aut ipfe vidit, aut confcius eft : nifi indicaverit, portabit iniquitatem fuam.
2 Anima, quæ tetigerit aliquid immundum, five quod occifū à beftia eft, aut per fe mortuum, aut quodlibet aliud reptile : & oblita fuerit immunditiæ fuæ, rea eft, & deli-
3 quit: Et fi tetigerit quidquam de immunditia hominis, juxta omnem impuritatem quâ pollui folet, oblitáq; cognoverit poftea, fubjacebit delicto.
4 Anima, quæ juraverit, & protulerit labiis fuis, ut vel malè quid faceret vel benè, & idipfum juramento & fermone firmaverit, oblitáque poftea intellexerit delictum
5 fuum, Agat pœnitentiam pro
6 peccato, Et offerat de gregibus agnam five capram, orabitque pro ea facerdos & pro peccato ejus.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

31 Καὶ πᾶν τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ ἀπὸ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. Ἐὰν
32 δὲ πρόβατον προσενέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ (π) περὶ τῆς ἁμαρτίας, θῆλυ ἄμωμον προσ-
33 οίσει αὐτό. Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ τῆς ἁμαρτίας· καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
34 τα. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ, ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου (ϛ) τῆς ὁλοκαρπώσεως· καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλο-
35 καυτώσεως. Καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ προβάτου ἐκ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου. καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

31 Et omnem adipem auferet, quemadmodum aufertur adeps à facrificio falutari. Et offeret facerdos fuper altare in odorem fuavitatis Domino. Et depropitiabit pro eo facerdos, et dimittetur ei. Si autem ovem
32 obtulerit mun⁹ fuū pro peccato, fœminā immaculatā offeret
33 illud. Et imponet manum fuper caput ejus quæ peccati : & jugulabunt eam in loco, ubi jugulant holocaufomata.
34 Et fumens facerdos de fanguine ejus quæ peccati digito, imponet fuper cornua altaris holocauftionis : et om-
35 nem eius fanguinem effundet apud bafim altaris holocauftionis. Et omnem eius adipem aufeset, quemadmodum aufertur adeps ovis de facrificio falutaris. Et imponet eum facerdos fuper altare fuper holocauftoma Domini. Et depropitiabit pro eo facerdos de peccato quod peccavit, & dimittetur ei.

MS.A. (π) εἰς ἁμαρτίαν, (ϛ) τῆς ὁλοκαυτώσεως

ΚΕΦ. ε'

1 Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμάρτῃ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὁρκισμοῦ, καὶ οὗτος μάρτυς ἢ ἑώρακεν ἢ σύνοιδεν, ἐὰν μὴ ἀπαγγείλῃ, λήψεται
2 τὴν ἁμαρτίαν. (α) Ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἥτις ἐὰν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ θνησιμαίου, ἢ θηριαλώτου ἀκαθάρτου, ἢ τῶν (β) θνησιμαίων βδελυγμάτων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκα-
3 θάρτων, Ἡ ἅψηται ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, ἧς ἂν ἀψάμενος μιανθῇ, καὶ ἔλαθεν αὐτὸν, μετὰ τοῦτο
4 δὲ γνῷ, καὶ πλημμελήσῃ. Ἡ ψυχὴ ἡ ἄνομος, ἡ διαστέλλουσα τοῖς χείλεσι κακοποιῆσαι ἢ καλῶς ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν διαστείλῃ ὁ ἄνθρωπος μεθ' ὅρκου, καὶ λάθῃ αὐτὸν πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ οὗτος γνῷ, καὶ ἁ-
5 μάρτῃ ἕν τι τούτων. Καὶ (γ) ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν περὶ ὧν ἡμάρτηκε κατ' αὐτῆς.
6 Καὶ οἴσει περὶ ὧν ἐπλημμέλησε κυρίῳ, περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτε, θῆλυ ἀπὸ τῶν προβάτων, ἀμνάδα ἢ χίμαιραν ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία.

CAP. V.

1 SI autē anima peccaverit, et audierit vocē jurationis, et ipfe teftis, vel vidit, vel cōfci⁹ fuit, fi nō annunciaverit, accipiet (a)
2 peccatū. Anima illa quæcunq; tetigerit omnem rem immundam, aut morticinum, aut à beftia captum, (b) immundum, aut morticina (c) abominationum immundarum, aut morticina (d) pecorum (e) immundo-
3 rum, Aut tetigerit De immunditia hominis, ab omni immunditia eius, quamcunq; tangens (f) inquinatus fuerit, et latuit eum, poft hoc autē cognoverit,
4 etiā deliquerit. (g) Anima iniqua, diftinguens labiis malefacere aut benefacere, fecundum omnia quæcunque diftinxerit homo cū jurejurando, et latuerit eū (h) ante oculos, et id cognoverit, et peccaverit unum
5 quiddā ex his. (i) Et confitebitur peccatū pro quib⁹ peccavit
6 (k) advers⁹ ipfū. Et offeret pro iis quæ deliquit Domino, pro peccato, quod peccavit fœminā ab ovibus, agnā aut capellā de capris pro peccato. Et exorabit pro eo facerdos pro peccato eius quod peccavit, & remittetur illi peccatum.

MS.A. (α) Ἡ ψυχὴ ἥτις (β) θνησιμαίων, ἢ τῶν βδελυγμάτων (γ) ἐξαγορεύσῃ

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 * ܘܟܠܗ ܬܪܒܗ ܢܥܒܕ ܡܢܗ. ܐܝܟܢܐ ܕܡܬܥܒܕ ܬܪܒܐ ܡܢ ܕܒܚܐ ܕܡܥܠܬܐ. ܘܢܣܩ ܟܗܢܐ
ܠܡܕܒܚܐ. ܠܪܝܚ ܢܝܚܐ. ܩܘܪܒܢܐ ܠܡܪܝܐ. ܘܢܚܣܐ ܥܠܘܗܝ ܟܗܢܐ. ܘܢܫܬܒܩ ܠܗ.
32 * ܘܐܢ ܡܢ ܐܡܪܐ ܢܝܬܐ ܩܘܪܒܢܗ ܠܚܛܗܐ. ܢܩܒܬܐ ܕܠܐ ܡܘܡ ܢܝܬܐ. * ܘܢܣܡܘܟ ܐܝܕܗ ܥܠ
33 ܪܫܗ ܕܚܛܗܐ. ܘܢܟܘܣܘܢܝܗ ܠܚܛܗܐ ܒܕܘܟܬܐ ܕܢܟܣܝܢ ܠܥܠܬܐ. * ܘܢܣܒ ܟܗܢܐ ܡܢ
34 ܕܡܐ ܕܚܛܗܐ ܒܨܒܥܗ. ܘܢܪܣ ܥܠ ܩܪܢܬܗ ܕܡܕܒܚܐ ܕܥܠܬܐ. ܘܫܪܟܗ ܕܕܡܗ. ܢܐܫܘܕ
35 ܥܠ ܫܬܐܣܘܗܝ ܕܡܕܒܚܐ. * ܘܟܠܗ ܬܪܒܗ. ܢܥܒܕ ܐܝܟ ܕܥܒܕ ܠܬܪܒܐ ܕܐܡܪܐ ܡܢ ܕܒܚܐ
ܕܡܥܠܬܐ. ܘܢܣܩ ܐܢܘܢ ܟܗܢܐ ܠܡܕܒܚܐ. ܥܠ ܩܘܪܒܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܘܢܚܣܐ ܥܠܘܗܝ ܟܗܢܐ
ܡܢ ܚܛܗܐ ܕܚܛܐ. ܘܢܫܬܒܩ ܠܗ. * ܦܣܩܐ * ܗ *
1 * ܘܢܦܫܐ ܟܕ ܬܚܛܐ. ܘܬܫܡܥ ܩܠܐ ܕܡܘܡܬܐ. ܘܗܘ ܣܗܕ ܐܘ ܚܙܐ ܐܘ ܝܕܥ. ܐܢ ܠܐ ܢܚܘܐ.
2 ܢܩܒܠ ܚܛܝܬܗ. * ܐܘ ܢܦܫܐ ܕܬܬܩܪܒ ܠܟܠ ܨܒܘ ܕܛܡܐ. ܐܘ ܠܦܓܪܐ ܕܚܝܘܬܐ ܛܡܐܬܐ:
ܐܘ ܠܦܓܪܐ ܕܒܥܝܪܐ ܛܡܐܐ. ܐܘ ܠܦܓܪܐ ܕܪܚܫܐ ܛܡܐܐ. ܘܢܛܥܐ ܡܢܗ. ܘܗܘ ܐܬܛܡܐ
3 ܘܚܛܐ. * ܐܘ ܟܕ ܬܬܩܪܒ ܒܛܡܐܘܬܐ ܕܒܪܢܫܐ. ܠܟܠ ܛܡܐܘܬܐ ܕܬܬܛܡܐ ܒܗ. ܘܢܛܥܐ ܡܢܗ.
4 ܘܗܘ ܝܕܥ ܕܚܛܐ. * ܐܘ ܢܦܫܐ ܟܕ ܬܐܡܐ ܒܣܦܘܬܗ ܠܡܒܐܫܘ ܐܘ ܠܡܛܒܘ.
ܒܟܠ ܕܡܦܩ ܒܪܢܫܐ ܒܡܘܡܬܐ. ܘܢܛܥܐ ܡܢܗ. ܘܗܘ ܝܕܥ ܕܚܛܐ ܒܚܕܐ ܡܢ ܗܠܝܢ.
5 * ܘܢܗܘܐ ܟܕ ܢܚܛܐ ܒܚܕܐ ܡܢ ܗܠܝܢ. ܘܢܘܕܐ ܕܚܛܐ ܒܗܝ. * ܢܝܬܐ ܩܘܪܒܢܗ ܠܡܪܝܐ
6 ܥܠ ܚܛܗܐ ܕܚܛܐ. ܢܩܒܬܐ ܡܢ ܥܢܐ ܐܡܪܬܐ. ܐܘ ܨܦܪܬܐ ܕܥܙܐ ܠܚܛܗܐ. ܘܢܚܣܐ ܥܠܘܗܝ
ܟܗܢܐ ܡܢ ܚܛܗܗ.

31 Cunctum verò adipé ejus tollet ab eo, quemadmodum tollitur adeps è facrificio holocaufti, attollétque eum facerdos ad altare in odorem fuaveolentiæ, oblationem Dño. Et veniam precabitur ei facerdos, & condona-
32 bitur illi. Quòd fi de agnis afferat munus fuum pro peccato, fœminam fine macula af-
33 ferat. Et imponet manum fuam fuper caput peccati, mactabitq; peccatum in loco in quo
34 mactatur holocauftum. Sumétq; facerdos de fanguine peccati digito fuo, & fparget fuper cornua altaris holocaufti : reliquum verò fanguinem ejus effundet fuper radices alta-
35 ris. Et univerfum adipem ejus faciet, quemadmodum fecit adipem agni facrificii holocaufti : & attollet ea facerdos ad altare fuper oblationes Dñi : & expiabit eum facerdos à peccato quod commifit, & remittetur ei.

CAP. V.

1 ANima verò cum peccaverit, audieritque vocem juramenti, ipfeq; fuerit teftis, five viderit, five confcius fuerit, nifi indicaverit, re-
2 cipiet peccatū fuum. Aut anima quæ tetigerit omné rem immundā, five corpus animantis immundi, five corpus jumenti immūdi, five corpus reptilis immundi, idq; neglexerit, cum tamen ipfe contaminatus fit atq; deli-
3 querit. Aut fi tetigerit immunditiā hominis, quamcunq; immunditiam quā fe contaminaverit, eamq; contempferit, cùm tamen ipfe
4 novit fe peccâffe. Aut anima cùm juraverit proferens labiis fe malefacturum aut benefacturū in omnibus quæ proferre folet homo cum juramento, idq; neglexerit, & tamé ipfe
5 novit fe peccâffe in aliquo ex his. Fiet ut cùm peccaverit in uno ex his, & fall⁹ fuerit fe pec-
6 câffe ea in re : Afferat oblationem fuam Dño pro peccato quod cómifit, fœminam agnam ex ovibus, aut capellā caprarum pro peccato fuo: & expiabit cū facerdos ab ipfi⁹ peccato.

תרגום אונקלוס

31 וית כל תרבה יעדי כמא דאתעדא
תרב מעל נכסת קודשיא ויסק
כהנא למדבחא לאתקבלא ברעוא
קדם יי ויכפר עלוהי כהנא
32 וישתביק ליה: ואם אמר ייתי
קרבניה לחטאתא נוקבא שלימתא
33 ייתנה: ויסמוך ית ידיה על ריש
חטאתא ויכוס יתה לחטאתא
34 באתרא די יכוס ית עלתא: ויסב
כהנא מדמא דחטאתא באצבעיה
ויתן על קרנת מדבחא דעלתא
וית כל דמה ישוד ליסודא
35 דמדבחא: וית כל תרבה יעדי כמא
דמתעדי תרב אמר מנכסת קודשיא
ויסק כהנא יתהון למדבחא על
קרבניא דיי ויכפר עלוהי כהנא
מחובתיה די חב וישתביק ליה:

ה

1 ואנש ארי יחוב וישמע קל מומי
והוא סהיד או חזא או ידע אם לא
2 יחוי ויקביל חוביה: או אנש די יקרב
בכל מדעם מסאב או בנבלת חיתא
מסאבא או בנבלת בעירא מסאבא
או בנבלת רחיש מסאב ויהי מכסא
3 מניה והוא מסאב וחב: או ארי
יקרב בסואבת אנשא לכל
סואבתיה די יסתאב בה ויהי מכסא
4 מניה והוא ידע וחב: או אנש ארי
יקיים לפרשא בספון לאבאשא
או לאיטבא לכל די יפריש אנשא
בקיום ויהי מכסא מניה והוא
5 ידע וחב לחדא מאלין: ויהי ארי
יחוב לחדא מאלין ויודי די חב
6 עלה: וייתי ית חובתיה לקדם יי
על חובתיה די חב נוקבא מן ענא
אמרתא או צפירת עזין לחטאתא
ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה:

Targum Onkelos.

31 Et omnẽ adipem ejus auferet,
ficut aufertur adeps de hoftiâ
fanctificationũ : adolebitque
facerdos in altari, ut fufcipia-
tur cum beneplacito corã Do-
mino : & propitiabit pro eo
32 facerdos, & dimittetur ei. Et fi
de ovibus adduxerit in oblati-
onẽ pro peccato : fœminã in-
33 tegram offerat. Imponétq; ma-
num fuam fuper caput victimæ
quæ fit pro peccato: & immo-
labit eam pro expiatione, in
loco ubi immolatur holocau-
34 ftum. Tollétq; facerdos de fan-
guine victimæ quæ fit pro pec-
cato in digito fuo, & ponet fu-
per cornua altaris holocaufti:
& omnem fanguinẽ fundet ad
35 fundamentũ altaris. Et totum
adipem ejus auferet, ficut abla-
tus eft adeps arietis hoftiæ fan-
ctificationum : adolebitq; ea
facerdos in altari, fuper obla-
tiones Domini: & propitiabit
pro eo facerdos, pro peccato
fuo q̃ peccavit, et dimittetur ei

CAP, V.

1 ET fi homo peccaverit, Et
audierit vocẽ adjurantis; &
ipfe fuerit teftis, aut vidit, aut
confci⁹ eft : fi non indicaverit,
2 portabit iniquitatem fuã. Aut
homo qui tetigerit in omnẽ rẽ
immundã: aut in cadaver be-
ftiæ immundæ, aut in cadaver
jumenti immundi, aut in cada-
ver reptilis immundi : & fue-
rit celatũ ab eo; & polluatur
3 ipfe, & peccaverit. Aut cum
tetigerit immunditiã hominis;
juxta omnẽ immunditiam ej⁹,
qua immundus fit : & fuerit
celatum ab eo, & poftea ipfe
4 fcierit, quod peccavit. Aut ho-
mo qui juraverit proferens la-
biis fuis ut malefaciat aut be-
ne, juxta omnia quæ profert
homo cũ juramento, & occul-
tatũ fuerit : et poftea ipfe fci-
erit quòd peccavit in uno ex
5 his. Confitebitur peccatum in
6 quo peccavit. Et afferet pro
peccato fuo in confpectu Dñi,
pro peccato fuo quo peccavit,
fœminã de ovib⁹ aut caprã de
capris : & propitiabit pro eo
facerdos, & pro peccato fuo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Tranflatio Latina.

Omnem autem adipem ejus 31
auferet, ficut abftulit adipem
de facrificio pacificorum, &
adolebit facerdos fuper alta-
re, in odorem fuavitatis Do-
mino, ut expiet eum facer-
dos & remittatur ei. Si au- 32
tem ovem obtulerit munus
fuum pro peccato, fœminam
(f) immaculatam offeret eam.
Et imponet manum fuam fu- 33
per caput peccati, mactabitq;
eã pro peccato in loco in quo
mactabunt holocauftum. Ac- 34
cipiet quoq; facerdos de fan-
guine peccati cùm digito fuo,
& ponet fuper cornua altaris
holocaufti; omnem verò fan-
guinem ejus effundet ad ba-
fim altaris holocaufti. Omnem 35
autem adipem ejus auferet, fi-
cut abftulit adipem de facrifi-
cio pacificorum; & adolebit
facerdos fuper altare in (g)
facrificium ignitum Domini,
ut expiet eum facerdos de
peccato fuo quod peccavit, et
remittatur ei.

CAP. V.

CUm autem anima pecca- 1
verit, & audierit vo-
cem juramenti, aut ipfe teftis
fuerit, aut viderit, aut cogno-
verit, nifi revelaverit, feret
(a) iniquitatem fuã. Vel cùm 2
anima tetigerit rem quamvis
immundam, aut cadaver feræ
immundæ, aut cadaver ju-
menti immundi, aut cadaver
reptilis immundi, & latuerit
eum, ipfe immundus eft, et (b)
deliquit. Vel cùm tetigerit 3
immunditiem hominis fecun-
dùm omnẽ immunditiem ej⁹
quâ polluitur, et latuerit eum,
ipfeq; refciverit, tum reus e-
rit. Aut anima cùm juraverit 4
temerè pronunciando labiis
fuis ad malefaciendum aut
benefaciendum fecundum o-
mnia quæ temerè pronunciat
homo juramento fuo, & latu-
erit eum, pofteaq; cognoverit,
tum reus eft unius ex iftis.
Cùm igitur peccaverit in uno 5
ex iftis, & confeffus fuerit id
in quo peccavit; Tum afferet 6
oblationẽ Domino pro pecca-
to fuo quod peccavit, fœminã
de ovibus, agnã vel capellam
de capris pro peccato : Et ex-
piabit eum facerdos de pecca-
to fuo quod peccavit, & re-
mittetur ei.

VER. SAM. (*f*) integram (*g*) oblationem (*a*) reatum ejus. (*b*) reus factus eft.

Verfio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 وجميع شحمها ينزعه كما ينزع شحم الماعز من ذبح السلامة * ويصعد الامام على المذبح على
32 قرابين الله ويستغفر له الامام فيغفر له * وان هو جاء بقربانه من الضان * فلياتِ به انثي صحيحة *
33 ويسند يده على راسها * ويذبحها للذكاة في موضع الصعيدة * وياخذ الامام من دمها باصبعه 34
35 شيا * ويجعله على اركان مذبح الصعيدة * وسائر دمها يصبه عند اساسه * وجميع شحمها ينزعه
كما ينزع شحم الضان من ذبح السلامة * ويصعد الامام على المذبح على قربان الله * ويستغفر عنه
الامام خطيته التي اخطاها فيغفر له * الفصل الخامس *
1 واي انسان اخطا بان سمع صوت تحريج * وهو شاهد او راي الحرج من اجله او علمه ان
2 لم يخبر به فقد حمل وزره * او انسان دنا بشي من الامور النجسة * او جيفة بهيمة نجسة او
3 بميتة شي من الدبيب النجس * وخفي عنه ذلك * فهو نجس واثم * او دنا بنجاسة انسان من
4 البشر من النجاسات التي سبيلها ان ينجس بها * وخفي عنه فاثم وهو عالم بما فعل * او انسان
حلف بلفظ سفه لاساءة او احسان على جميع ما يلفظ الانسان به في اليمين * وخفي عنه ذلك
5 ثم علم بما فعل * واثم في واحدة من هذا * فاذا اثم في واحدة منها * ثم اقر بما اخطا فيه *
6 فلياتِ بقربانه لله من اجل خطيته التي اخطاها انثي من الغنم نعجة او معزي لله ذكاة *
ويستغفر الامام خطيته *

Et omnem adipem ejus avellet quemodo 31
avellitur adeps caprarum de victima pa-
cis, & adolebit eam facerdos fuper altari
fuper facrificiis Dei : & veniam petet pro
eo facerdos, & remittetur ei. Et fi ipfe 32
attulerit facrificium fuum de ovibus, of-
ferat illud fœminam integram: Et po- 33
nat manum fuam fuper caput ejus, et ma-
ctet eam in expiationem in loco elevatio-
nis. Et accipiet facerdos de fanguine ejus 34
digito fuo aliquantulum, ponetque eum
fuper angulos altaris elevationis, & reli-
quum fanguinem ejus fundet prope funda-
mentum illius. Et omnem adipem ejus 35
avellet ficuti avellitur adeps ovili de fa-
crificio pacis, et adolebit eam facerdos fu-
per altari fuper facrificio Dei. Et veniam
petet facerdos pro peccato ejus quod pa-
travit, & dimittetur ei.

CAP. V.

ET quicunq; homo peccaverit eò quòd 1
audierit vocem juramenti, et ipfe teftis eft,
aut vidit id propter quod juratum eft, aut
novit illud : nifi notificaverit illud, jam
portavit culpam fuam. Aut fi quis teti- 2
gerit aliquam ex rebus immundis, aut ca-
daver jumenti immundi, aut cadaver ali-
cujus reptilis immundi, & ignotum fue-
rit hoc ipfi, immundus efto, & deliquit.
Vel fi tetigerit immunditiam alicujus ex 3
hominibus, ex iis immunditiis quibus fo-
litũ eft coinquinari, & latuerit eum, et de-
liquerit fciens quod egit. Vel quicunque 4
juraverit fermone ftulto, ad nocumentum
vel beneficium, de omni eo quod profert
homo cum juramento, et latuerit hoc eum,
deinde fciverit quod fecit : et deliquerit
in uno ex illis. Cùm ergò peccaverit in 5
uno ex iis, deinde confeffus fuerit id in
quo peccavit: Afferat oblationem fuam 6
Deo pro peccato fuo quod commifit, fœmi-
nam de ovibus, agnam aut capram ad ex-
piationem, & petet veniam facerdos pro
peccato ipfius.

ספר ויקרא : ה

7 ואם לא תגיע ידו די שה והביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה ליהוה אחד לחטאת ואחד לעלה:
8 והביא אתם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל:
9 והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח חטאת הוא:
10 ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו:
11 ואם לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני יונה והביא את קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבנה כי חטאת היא:
12 והביאה אל הכהן וקמץ הכהן ממנה מלוא קמצו את אזכרתה והקטיר המזבחה על אשי יהוה חטאת הוא:
13 וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לכהן כמנחה:
14 וידבר יהוה אל משה לאמר:
15 נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי יהוה והביא את אשמו ליהוה איל תמים מן הצאן בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם:
16 ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישתו יוסף עליו ונתן אתו לכהן והכהן יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו:
17 ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות יהוה אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו:
18 והביא איל תמים מן הצאן בערכך לאשם אל הכהן וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע ונסלח לו:

Versio VULG. LAT.

7 Sin autem non potuerit of-
ferre pecus, offerat duos turtu-
res, vel duos pullos columba-
rum, Dño, unum pro peccato,
& alterum in holocaustum.
8 Dabítq; eos sacerdoti: qui pri-
mum offerens pro peccato, re-
torquebit caput ejus ad pen-
nulas, ita ut collo hæreat, &
9 non penitus abrumpatur. Et
asperget de sanguine ejus pa-
rietem altaris: quidquid au-
tem reliquum fuerit, faciet di-
stillare ad fundamentum ejus,
10 quia pro peccato est. Alterum
verò adolebit in holocaustũ,
ut fieri solet: rogabítq; pro eo
sacerdos & pro peccato ejus,
11 & dimittetur ei. Quòd si non
quiverit manus ejus duos of-
ferre turtures, aut duos pullos
columbarum, offeret pro pec-
cato suo similæ partem ephi
decimam. Non mittet in eam
oleum, nec thuris aliquid im-
ponet, quia pro peccato est.
12 Tradétq; eam sacerdoti: qui
plenum ex ea pugillum hauri-
ens, cremabit super altare, in
monimentum ejus qui obtule-
13 rit, Rogans pro illo & expi-
ans; reliquã verò partem ipse
14 habebit in munere. Locutúsq;
est Dñs ad Moysen, dicens,
15 Anima, si prævaricans cere-
monias, per errorem, in his
quæ Domino sunt sanctifica-
ta, peccaverit, offeret pro deli-
cto suo arietem immaculatum
de gregibus, qui emi potest
duobus siclis, juxta pondus
16 Sanctuarii. Ipsúmq; quòd in-
tulit damni restituet, & quin-
tam partem ponet suprà, tra-
dens sacerdoti, qui rogabit
pro eo offerens arietem, & di-
17 mittetur ei. Anima si pecca-
verit per ignorantiam, fece-
ritque unum ex his quæ Do-
mini lege prohibentur, &
peccati rea intellexerit ini-
18 quitatem suam, Offeret arie-
tem immaculatum de gregi-
bus sacerdoti, juxta mensu-
ram æstimationémque pecca-
ti: qui orabit pro eo, quia ne-
sciens fecerit: & dimittetur
ei.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Ἐὰν δὲ μὴ (δ) ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν (ε) εἰς τὸ πρόβατον, οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, δύο τρυγόνας, ἢ δύο (ζ) νεοσσοὺς περιστερῶν κυρίῳ, ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ
8 ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ προσάξει ὁ ἱερεὺς τὸ (η) περὶ τῆς ἁμαρτίας πρότερον. καὶ ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν κεφαλὴν
9 αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ. Καὶ ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου· τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ αἵματος καταστραγγιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστη-
10 ρίου· (θ) ἁμαρτία γάρ ἐστι. Καὶ τὸ δεύτερον (ι) ποιήσει ὁλοκαύτωμα, ὡς καθήκει. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς (κ) περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς
11 ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. Ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ (λ) ἡ χεὶρ αὐτοῦ ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο (μ) νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ οὗ ἥμαρτε τὸ δέκατον τοῦ οιφὶ (ν) σεμιδάλεως περὶ ἁμαρτίας. οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽ αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει (ξ) ἐπ᾽ αὐτῷ λίβανον,
12 ὅτι περὶ ἁμαρτίας ἐστί. Καὶ οἴσει αὐτὸ πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ (ο) δραξάμενος ὁ ἱερεὺς ἀπ᾽ αὐτῆς πλήρη τὴν δράκα, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων
13 κυρίῳ· (π) ἁμαρτία ἐστί. Καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν (ρ) ἀφ᾽ ἑνὸς τούτων, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, (σ) ὡς
14 ἡ θυσία τῆς σεμιδάλεως. Καὶ ἐλάλησε κύριος
15 πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Ψυχὴ ἢ ἂν λάθῃ αὐτὸν λήθη, καὶ ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἀπὸ τῶν ἁγίων κυρίου, καὶ οἴσει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυρίου σίκλων, (τ) τῷ σίκλῳ τῶν ἁγίων, περὶ οὗ ἐ-
16 πλημμέλησε. Καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποτίσει αὐτό, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ᾽ αὐτό, καὶ δώσει αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμε-
17 λείας, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. (υ) Καὶ ἡ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ οὐκ ἔγνω,
18 καὶ πλημμελήσῃ, καὶ λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν, Καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων τιμῆς ἀργυρίου εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ, ἧς ἠγνόησε, καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

Si autem non valet manus eius, quod satis est in ovem, afferet pro peccato suo, quod peccavit, duos turtures, aut duos pullos columbarum Domino, unum pro peccato, et unum pro holocaustomate. 7
Et afferet ea ad sacerdotem: et adducet sacerdos, quod pro peccato, prius. Et retorquebit sacerdos caput eius à vertebra, & non dividet. 8
Et asperget de sanguine eius, quod pro peccato, super parietem altaris: reliquum autem sanguinis destillabit ad basim altaris: peccatum enim est. 9
Et secundum faciet holocaustoma, sicut decet. Et exorabit sacerdos pro eius peccato, quod peccavit: & dimittetur ei. 10
Si autem non invenit manus eius par turturum, vel duos pullos columbarum, et feret munus suum pro quo peccavit, decimã partem ephi similæ pro peccato. Non effundet oleum super illud, neque super illud imponet thus, quia pro peccato est. 11
Et afferet illud ad sacerdotem. Et faciens sacerdos de ea plenum pugillum, memoriale eius imponet super altare holocaustomatum Domino: peccatum est. 12
Et exorabit pro eo sacerdos pro peccato ej', quod peccavit de uno horũ: et dimittetur ei: reliquũ autem erit sacerdoti, ut sacrificium similæ. 13
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, 14
Anima quæcunque latuerit eum (l) oblivio, et peccaverit non (m) sponte à sanctis Domini, et afferet delicti sui Domino arietem immaculatũ de ovibus, pretio argenti siclorũ, (n) siclo sanctorũ, pro quo deliquit. 15
Et quod peccavit à sanctis, reddet illud, et quintas adjiciet super illud, et dabit eas sacerdoti. Et sacerdos exorabit pro eo in ariete delicti, et dimittetur ei. 16
Et anima quæcunque peccaverit, et fecerit unũ ab omnibus præceptis Domini, quæ non oportet fieri, et non agnoverit, et deliquerit, et acceperit (o) peccatũ, 17
Et afferet arietẽ immaculatũ de ovibus pretio argenti (p) in delictum ad sacerdotẽ. Et exorabit pro eo sacerdos propter eius ignorantiam quam ignoravit, & ipse non scivit, & remittetur illi. 18

M S.A. (δ) ἰσχύι (ε) εἰς πρόβατον, (ζ) νεοσσοὺς (η) περὶ ἁμαρτίας (θ) ἁμαρτίας (ι) ποιήσει ὁλοκαύτωμα (κ) περὶ ἁμαρτίας (λ) αὐτοῦ ἡ χεὶρ ζεῦγος (μ) νεοσσοὺς (ν) σεμίδαλιν (ξ) ἐπ᾽ αὐτὸ (ο) δραξάμενος ἀπ᾽ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη (π) ἁμαρτίας (ρ) ἐφ᾽ ἑνὸς (σ) ὡς ἡ θυσία (τ) τοῦ σίκλου (υ) Καὶ ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ καὶ ποιήσῃ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

At si non habeat facultatẽ afferendi agnam, 7
afferat oblationem peccati sui duos turtures,
aut duos pullos columbæ: unum pro peccato,
& alterũ ad holocaustum. Afferet autem eos 8
ad sacerdotẽ, qui offeret introducétq; priùs
eum qui pro peccato est, & contorquebit ca-
put ejus è regione cervicis ejus, ita tamen ut
non separet. Spargétq; de sanguine peccati 9
super parietem altaris: & quod remanebit
ex sanguine, percolabit ad radices altaris:
peccatum est. Alterum verò faciet in holo- 10
caustum, juxta ritum ej': & expiabit eum sa-
cerdos pro peccato quod peccavit, & remit-
tetur ei. Quòd si non habeat facultatem affe- 11
rendi duos turtures aut duos pullos columbi-
nos, afferat oblationẽ suã pro peccato quod
cõmisit, unam ex decem partib' modii simi-
laginem pro peccato: at non effundat oleum
super illã, nec ponat super eã incensum, quia
peccatum est. Afferátq; eam sacerdoti capi- 12
átq; sacerdos ex ea plenam volã suam in mo-
nimentum, attollátq; eam ad altare super ob-
lationes Dñi: peccatum est. Et indulgentiam 13
tribuet illi sacerdos pro peccato quod com-
misit in aliquo horũ, & remittetur ei: erítq;
sacerdotis quemadmodũ farina. Et loquutus 14
est Dñs cum Mose, dixítq; ad eum; Anima 15
cùm cõmiserit iniquitatẽ & peccaverit per
errorẽ in sacris Dñi, afferat oblationem suã
Dño, arietem sine macula ex ovibus integri
valoris, nempe argenti siclorum in siclo san-
ctuarii pro oblatione. Rem verò sacram in 16
qua peccavit, rependat, & quintã ejus partẽ
superaddat illi, afferátq; sacerdoti: & sacer-
dos indulgentiã dabit illi per arietem obla-
tionis, & remittetur ei. Et si peccaverit ani- 17
ma, & fecerit unum ex interdictis Dñi quæ
non sunt facienda, nec resciverit se peccasse,
recipiet peccatum suum. Is afferet arietẽ sine 18
macula ex ovib' juxta valorem, munus sacer-
doti: & indulgentiã tribuet illi sacerdos pro
errore quem cõmisit inscius, & remittetur ei.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואם לא תמטי ידיה כמסת שיתא
וייתי ית חובתיה די חב תרין
שפנינין או תרין בני יונה קדם יי
לחטאתא וחד לעלתא: וייתי יתהון
לכהנא ויקריב ית די לחטאתא
בקדמיתא וימלוק ית רישיה מקבל
קדליה ולא יפריש: וידי מדמא
דחטאתא על כותל מדבחא
ודישתאר בדמא יתמצי ליסודא
דמדבחא חטאתא הוא: וית תניינא
יעביד עלתא כדחזי ויכפר עלוהי
כהנא מחובתיה די חב וישתבק
ליה: ואם לא תדביק ידיה לתרין
שפנינין או לתרין בני יונה וייתי
ית קורבניה די חב חד מן עסרא
בתלת סאין סולתא לחטאתא לא
ישוי עלה משחא ולא יתן עלה
לבונתא ארי חטאתא היא: וייתינה
לות כהנא ויקמוץ כהנא מנה מלי
קומציה ית אדכרתה ויסק למדבחא
על קורבניא דיי חטאתא היא:
ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה די
חב מחדא מאלין וישתביק ליה
ותהי לכהנא כמנחתא: ומליל יי עם
משה למימר: אנש ארי ישקר שקר
ויחוב בשלו מקודשיא דיי וייתי ית
אשמיה קדם יי דכר שלים מן ענא
בפורסניה כסף סלעין בסלעי
קודשא לאשמא: וית די חב מן
קודשא ישלם וית חומשיה יוסף
עלוהי ויתן יתיה לכהנא וכהנא
יכפר עלוהי בדכרא דאשמא
וישתביק ליה: ואם אנש ארי יחוב
ויעביד חד מכל פקודיא דיי דלא
כשרין לאתעבדא ולא ידע וחב
ויקבל חוביה: וייתי דכר שלים מן
ענא בפורסניה לאשמא לות כהנא
ויכפר עלוהי כהנא על שלותיה
דאשתלי והוא לא ידע וישתבק ליה:

TARGUM ONKELOS.

7 Si autē nō suffecerit man⁹ ejus
ut possit offerre agnū: adducat
pro delicto suo, quo peccavit,
duos turtures aut duos filios
colūbæ corā Dño: unum pro
peccato, & unū in holocaustū.
8 Afferátq; eos ad sacerdotē; &
offerat primū illū qui est pro
peccato: & retorquebit caput
ejus cōtra dorsū ej⁹, & non di-
9 vidat. Et asperget de sanguine
hostiæ pro peccato sup parietē
altaris: & decurrere faciet q̄
reliquū est de sanguine ad fun-
damentū altaris: pro peccato
10 enim est. Et alterū faciet holo-
caustū, sicut decet: & propitia-
bit pro eo sacerdos pro pecca-
to suo quo peccavit, & dimit-
11 tetur ei. Et si nō suffecerit ma-
n⁹ ej⁹ ad duos turtures, aut ad
duos filios columbæ: afferat
oblationē suā pro peccato suo
quo peccavit, decimā partē tri-
um satorū similæ pro peccato:
nō ponet sup eā oleū, neq; da-
bit sup eā thus; quia pro pec-
12 cato est. Tradétq; eā sacerdoti:
& tollet ex ea sacerdos plenū
pugillū suū in monumētū ej⁹,
& adolebit in altari, sup obla-
tiones Dñi: pro peccato enim
13 est. Propitiabitq; pro eo sacer-
dos pro peccato suo, quo pec-
cavit in uno ex his, & dimitte-
tur ei: & erit sacerdoti sicut mu-
14 n⁹. Locutúsq; est Dñs cū Moyse
15 dicēs. Homo qui prævaricatus
fuerit prævaricationē, & pec-
caverit per ignorantiā, in his
quæ sanctificata sunt Dño: af-
ferat pro peccato suo corā Dño
arietē integrū de ovibus, æsti-
mationis duorū siclorū argēti
in siclis sanctuarii, pro delicto.
16 Et id q̄ peccavit in sancto re-
stituet, & quintā partē addet
sup illud; & dabit illud sacer-
doti: & sacerdos propitiabit
pro eo in ariete qui offertur
pro delicto, dimittetúrque ei.
17 Homo autē qui peccaverit, &
fecerit cōtra unū ex omnibus
præceptis Dñi q̄ nō decet fie-
ri, & p ignorantiā peccaverit,
18 suscipiet iniquitatē suā. Et af-
feret masculū integrū de ovi-
bus, juxta æstimationē delicti,
ad sacerdotē: & propitiabit
pro eo sacerdos pro errore suo
quo erravit, & ipse ignoravit,
dimittetúrque ei.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

VER. SAM. (c) integrum (d) reatum suum. (e) integrum

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Quòd si non assequatur ma- 7
nus ejus valorem ovis, tum
afferet Domino pro peccato
suo quod peccavit duas tur-
tures, aut duos pullos colum-
bæ; unum pro peccato, & al-
terum in holocaustum. Affe- 8
rétq; eos ad sacerdotem, et of-
fret illum qui est pro peccato
primùm, cujus sacerdos con-
torquebit caput è regione cer-
vicis, sed non separabit. Et 9
asperget de sanguine peccati
ad parietem altaris; quódque
reliquum erit de sanguine ex-
primetur ad basim altaris:
hæc est hostia pro peccato. Se- 10
cundum autem faciet holo-
caustū juxta consuetudinem,
ut expiet eum sacerdos de
peccato suo quod peccavit, et
remittatur ei. Quòd si non 11
assequatur manus ejus duas
turtures, aut duos pullos co-
lumbarum, tunc afferet mu-
nus suum pro eo quod pecca-
vit decimam partem Ephæ si-
milæ pro peccato: non effun-
det super eā oleum, neq; ponet
super eam thus, quia peccatū
est. Abducetq; eam ad sacer- 12
dotem qui colliget ex ea ple-
num pugillum suum, memo-
rale ejus, et adolebit super al-
tare pro sacrificiis ignitis Do-
mini: peccatum est hoc. Et ex- 13
piabit eū sacerdos de peccato
suo quod peccavit in uno ex
istis, et remittatur ei, eritq; sa-
cerdoti sicut sacrificiū similæ.
Et locutus est Dominus Mosi, 14
dicens; Anima, cùm prævari- 15
cando prævaricata fuerit, et
peccaverit, per errorē in san-
ctitates Domini, afferet hostiā
Domino pro delicto suo, arietē
(c) immaculatū de ovibus se-
cundùm æstimationē tuā, ar-
genti siclorū juxta siclū san-
ctuarii pro delicto. Quod au- 16
tem peccavit in sanctitatem
reddet, et quintā partē ejus
superaddet, dabitq; eā sacer-
doti, ut sacerdos expiet eū in
ariete delicti, et remittatur ei.
Si verò anima aliqua pecca- 17
verit, faciens unū ex omnib⁹
mādatis Domini, quæ non sunt
facienda, et non cognoverit, et
rea erit, et portabit (d) iniqui-
tatē suā; Tū afferet ad sacer- 18
dotem pro peccato arietem (e)
immaculatū de ovib⁹ secun-
dùm æstimationē tuā: et ex-
piabit eum sacerdos ab errore
suo quem erraverat, et non co-
gnoverat, et remittetur ei.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 *فان لم تنل يده مقدار شاة فليات بقربانه بسبب خطيئته شفنينين او فرخي حمام لله احدهما
8 للذكاة والآخر للصعيدة * فاذا اتى بهما الى الامام فليقرب الذي للذكاة اولا ويفصل راسه مما
9 يلي قفاه ولا يفرق * وينضح من دمه شيا على حائط المذبح والفاضل من الدم يراق على اساسه
10 بذلك يكون ذكاة * والثاني يعمله صعيدة على السنن * ويستغفر عنه الامام من خطاياه التي
11 اخطاها فيغفر له * فان لم تنل يده ثمن شفنينين او فرخي حمام فليات بقربانه بسبب ما
اخطأ فيه عشر الويبة سميذا للذكاة لا يصب عليها دهنا ولا يجعل عليها لبانا لانها ذكاة
12 * فاذا اتى بها الى الامام قبض الامام منها ملء قبضته فوحها فقتر على المذبح مع قرابين الله بذلك
13 تصير ذكاة * ويستغفر عنه الامام خطيئته التي اخطاها بواحدة من هذه فيغفر له وتصير للامام
14 15 كسائر الهدايا * ثم كلم الله موسى تكليما قال * اي انسان نكث نكثا واخطأ سهوا في شي
16 من اقداس الله فليات بقربانه لله وهو كبش صحيح من الغنم * بقيمته مثاقيل فضة للقرابين
والذي اخطأ فيه من القدس فليسلم مثله وخمسه يزيد عليه ويعطه للامام * والامام يستغفر
17 عنه بكبش القربان فيغفر له * واي انسان اخطأ في ان فعل واحدة من محارم الله التي لا
18 تفعل ولم يعلم بانه قد اثم وحمل وزره * فليات بكبش صحيح من الغنم بقيمته للقربان الى
الامام * ويستغفر عنه الامام سهوته التي سهاها وهو لا يعلم فيغفر له *

Quòd si non assequatur man⁹ ejus valo- 7
rem ovis, afferat in sacrificium suum pro
peccato suo duas turtures, aut duos pullos
columbarū Deo: unum pro expiatione, &
alterum pro oblatione. Cumque attulerit 8
utrumq; sacerdoti, admoveat illū qui est
pro expiatione priùs, et secet caput ejus à
parte contigua dorso ej⁹, nec separet illud.
Et sparget de sanguine ejus aliquantum 9
super parietem altaris, et residuum sangui-
nis, fundetur super fundamentum ejus: in
hoc erit expiatio. Et secundū faciet ho- 10
locaustum juxta consuetudinē, et veniam
petet pro eo sacerdos pro peccatis ejus quæ
commisit, et parcetur ei. Quòd si non pos- 11
sederit manus ejus pretium duarū turtu-
rum, aut duorum pullorū columbarū, af-
ferat sacrificium suum propter id in quo
peccavit, decimam partē Vaibæ de simi-
lagine in expiationem: non fundet super eā
oleum, nec ponet super illa incensum, quia
expiatio est. Cumq; attulerit ei sacerdoti, 12
sumet sacerdos ex ea plenitudinē pugilli
sui de suffitu ej⁹, et adolebit eū super altare
cum sacrificiis Dei: per hoc fiet expiatio.
Et veniā petet pro eo sacerdos pro peccato 13
ejus quod cōmisit in aliquo ex his, et con-
donabitur ei: et erit sacerdotis ut reliqua
dona. Deinde loquutus est Deus ad Mu- 14
sam locutionem. Dixit, Quicunq; propha- 15
nationē cōmiserit, et peccaverit per erro-
rem in aliquo ex sacris Dei, afferat sacri-
ficium suum Deo, nempe arietē integrum
ex ovibus, Cujus pretium erunt sicli ar- 16
genti pro sacrificiis. Et ei in quo peccavit
ex sacris, det æquivalens: et quintam ejus
partē addet super illo, et dabit sacerdoti;
et sacerdos veniam petet pro eo per arietē
sacrificii, et dimittetur ei. Et quicunque 17
peccaverit faciendo aliquod ex interdi-
ctis Dei quæ non sunt facienda, nec agno-
verit se deliquisse, portaveritq; scelus su-
um: Afferat arietē integrum ex ovibus in 18
valore suo pro sacrificio, ad sacerdotē: &
veniam petet sacerdos pro errore ipsius
quem cōmisit nesciens, et condonabitur ei.

ספר ויקרא : ו

.Domino deliquit delinquendo :illud Delictum
19 אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַיהוָה׃

CAP. VI. ו

,peccaverit cùm Anima :dicendo Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא
2 fuerit mentiens & ,Dominum in prævaricationem fuerit prævaricata &
וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ
vi occupavit vel,rapina in vel,manus positione in vel,commendatione in suo proximum in
בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ־בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק
juraverit &,ea in fuerit mentitus &,amissionem invenit Vel .suum proximum
3 אֶת־עֲמִיתוֹ׃ אוֹ־מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֶשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע
peccando homo fecerit quæ omnibus ex uno super ,falsum super
עַל־שָׁקֶר עַל־אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא
rapinam reddet &,deliquerit &,peccaverit cum erit Et .ipsis in
4 בָהֵנָּה׃ וְהָיָה כִּי־יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת־הַגְּזֵלָה
quæ commendationem vel,vi usurpavit quam usurpationem vel ,rapuit quam
אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת־הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת־הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר
quo omni ab Vel .invenit quod amissum vel ,eo cum est commendata
5 הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת־הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא׃ אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־
ejus quintum &,ejus capite in illud reddet &,falsum in eo super juraverit
יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו
Et .sui delicti die in illud dabit,ei ipsum cui :illud super addet
יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ׃ וְאֶת־
6 tua ordinatione in pecore è integrum arietem ,Domino adducet suum delictum
אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ
,Domini facies ad sacerdos illū super expiabit Et.sacerdotem ad delictum ad
7 לְאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
delinquendo faciet quæ omnibus ex uno super ei dimittetur &
וְנִסְלַח לוֹ עַל־אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה
Aharon Præcipe :dicendo Mosch ad Dominus est locut' Et.eo in
8 בָהּ׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־אַהֲרֹן
9 super Ascensio ipsa ascensionis lex Hæc :dicendo ,ejus filiis &
וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל
altaris ignis Et .mane usque nocte tota altare super ustionem
מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ
lini feminalia & ,lini indumento sacerdos induet Et .eo in erit accensus
10 תּוּקַד בּוֹ׃ וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד
ignis comedet quod ,cinerem levabit &,suam carnem super induet
יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ
exuet Et .altare apud illum ponet & ,altare super ascensionem
11 אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ וּפָשַׁט
ad cinerem faciet exire & ,alias vestes induet &,suas vestes
אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־
altari super ignis Et .mundum locum ad ,castrametationem extra
12 מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃ וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
ligna sacerdos eo super accendet Et .extinguetur non ,eo in erit accensus
תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים
faciet suffire & ,ascensionem illud super ordinabit & :matutino in ,matutino in
בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר
.pacificorum adipes illud super
עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃

Versio VULG. LAT.

19 Quia per errorem deliquit in Dominum.

CAP. VI.

1 LOcutus est Dominus ad
2 Moysen, dicens; Anima quæ peccaverit, & contempto Domino, negaverit proximo suo depositum quod fidei ejus creditum fuerit, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam fe-
3 cerit, Sive rem perditam invenerit, & inficians insuper pejeraverit, & quodlibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus
4 solent peccare homines, Con-
5 victa delicti, reddet Omnia quæ per fraudem voluit obtinere, integra, & quintam insuper partem domino cui
6 damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum sacerdoti, juxta æstimationem mensurámq; de-
7 licti, Qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ faciendo
8 peccavit. Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens;
9 Præcipe Aaron & filiis ejus: Hæc est lex holocausti; Cremabitur in altari totâ nocte usque manè: ignis ex eodem
10 altari erit: Vestietur tunicâ sacerdos & feminalibus lineis: tolletque cineres quos vorans ignis exussit, & po-
11 nens juxta altare, Spoliabitur prioribus vestimentis, indutúsque aliis, efferet eos extra castra, & in loco mundissimo usque ad favillam con-
12 sumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subjiciens ligna manè per singulos dies, &, imposito holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Ἐπλημμέλησε (φ) γὸ πλημμέλειᾳ ἔναντι κυρίου.

MS.A. (φ) γὸ πλημμέλησιν ἔναντι

ΚΕΦ. ϛ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, (α) ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, κὶ παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου, κὶ ψεύσηται τὰ πρὸς τὸν πλησίον ἐν παραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ ἁρπαγῆς, ἢ ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον,
3 Ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, κὶ ψεύσηται περὶ αὐτῆς, κὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων, ὧν ἐὰν ποιήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ὥστε ἁ-
4 μαρτεῖν ἐν τούτοις. Καὶ ἔσαι ἡνίκα ἐὰν ἁμάρτῃ, κὶ πλημμελήσῃ, κὶ ἀποδῷ τὸ ἅρπαγμα, ὃ (β) ἥρπασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παραθήκην, ἥτις παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν εὗρεν ἀπὸ παντὸς πράγματος, οὗ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως, κὶ ἀποτίσει αὐτὸ τὸ κεφάλαιον, κὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ' αὐτό· τίνος ἐστὶν, αὐτῷ ἀποδώσει ᾗ ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ.
5 Καὶ τῆς πλημμελείας αὐτοῦ (γ) οἴσει τῷ κυρίῳ κριὸν ἀπὸ τῶν προβάτων ἄμωμον, τι-
6 μῆς, εἰς ὃ ἐπλημμέλησε. Καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου, κὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων ὧν ἐποί-
7 ησε κὶ ἐπλημμέλησεν (δ) ἐν αὐτῷ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
8 Ἔντειλαι (ε) τῷ Ἀαρὼν, κὶ τοῖς υἱοῖς αὐ-
9 τοῦ, λέγων, Οὗτος ὁ νόμος τῆς ὁλοκαυτώσεως. αὐτὴ ἡ ὁλοκαύτωσις ἐπὶ τῆς καύσεως αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ· κὶ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστηρίου καυ-
10 θήσεται ἐπ' αὐτοῦ, οὐ σβεσθήσεται. Καὶ ἐνδύσεται ὁ ἱερεὺς χιτῶνα λινοῦν, κὶ περισκελὲς λινοῦν (ζ) ἐνδύσεται περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, κὶ ἀφελεῖ τὴν κατακάρπωσιν, ἣν ἂν (η) καταναλώσῃ τὸ πῦρ, τὴν ὁλοκαύτωσιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ παραθήσει αὐτὸ ἐχό-
11 μενον τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ ἐκδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, κὶ ἐνδύσεται στολὴν ἄλλην· κὶ ἐξοίσει τὴν κατακάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμ-
12 βολῆς εἰς τόπον καθαρόν. Καὶ πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καυθήσεται (θ) ἀπ' αὐτοῦ, κὶ οὐ σβεσθήσεται, κὶ (ι) καύσει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωΐ, κὶ στοιβάσει ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὁλοκαύτωσιν, κὶ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ στέαρ τοῦ σωτηρίου.

MS.A. (α) Ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ, (β) ἥρπασεν, τὸ (γ) οἴσει κυρίῳ (δ) αὐτῷ. (ε) Ἀαρὼν (ζ) ἐνδύσεται τὸ (η) καταναλώσει (θ) ἐπ' αὐτῷ, (ι) καύσει ὁ ἱερεὺς ἐπ' αὐτὸ ξύλα τὸ πρωΐ, κὶ

(φ) Deliquit enim delicto ante Dominum. 19

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Anima quæcunque peccaverit, & despiciens despexerit mandata Domini, & mentitus fuerit, (a) quæ sunt ad proximum, (b) in deposito, aut de (c) societate, aut de (d) rapina, aut (e) injuriam fecerit aliquam proximo, Aut invenerit perditionem, et mentitus fuerit de ea, et juraverit injustè de uno ab omnibus, quæcunq; fecerit homo, ita ut peccet in his. Et erit cùm peccaverit, et deliquerit, et (g) reddat rapinam, quam rapuit, aut nocumentum, quod nocuit, aut depositum, quod depositum est apud eum, aut perditionem, quam invenit ab omni re, pro qua juravit de ea injustè; et restituet ipsum caput, et quintam adjiciet super illud: cujus est, ipsi reddet, quâ die convictus (h) fuerit. Et delicti sui offeret Domino arietem de ovibus sine macula, pretio, in quod deliquit. Et exorabit pro eo sacerdos ante Dominum: et remittetur illi de uno ab omnibus, quæ fecit, et deliquit in eo. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Præcipe Aaron, et filiis eius, dicens, Ista lex holocausti. Ista holocaustosis super incensionem eius, super altare totam noctem usque in mane: et ignis altaris ardebit super illud; non extinguetur. Et induet sacerdos tunicam lineam; et feminale lineum induet circa corpus suum. Et auferet (k) catacarposin, quam consumpserit ignis, illam (l) holocaustosin ab altari: et apponet illud iuxta altare. Et exuet stolam suam, et induet stolam aliam: et abjiciet catacarposin extra castra in locum mundum. Et ignis super altare ardebit (m) ab eo, et non extinguetur. Et exuet super illud sacerdos ligna (n) manè manè; et stipabit super illud holocaustosin; et superponet super illud adipem salutaris.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA..

19 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Munus est: pro peccato afferat munus Dño. 19

CAP. VI.

LOcutus est etiam Dñs cum Mose, & dixit 1
ad eum; Anima cùm peccaverit, & cōmiserit 2
iniquitatem contra Dñm, & denegaverit proximo suo depositum aut communē negotiationem man', aut rapuerit, aut fraudaverit proximū suū: Aut invenerit rem amissā, 3
& negaverit eam, & juraverit cum mēdacio super quamlibet rem ex his quas facit homo ad peccandū in ipsis: Fiet ut cùm peccaverit, 4
& reus fact' fuerit, reddat quod rapuit violenter, aut fraudationem quam fraudavit, aut depositum quod sibi creditū fuit, aut rem amissam quam invenit: Aut demū omne id su- 5
per quod juravit cum mendacio, restituat illud in sorte principali, quintā ei superaddens partem: Et illi ad quem pertinet reddat illud in die oblationis suæ. Oblationem verò 6
suam afferet Domino arietem sine macula de ovibus integri pretii, in oblationem Domino. Et indulgentiam petet illi sacerdos co- 7
ram Dño, & remittetur ei, pro qualibet re quam facere solet homo, inque ea peccare.
De igne sanctuarii, quòd extingui non debeat. 8
Præterea loquut' est Dñs cum Mose, & dixit 9
ad eum; Præcipe Aharoni & filiis ejus, & dic ad eos; Hæc est lex holocausti, ejus holocausti quod ardebit super arā totā nocte usq; mane. 10
Tum ignis aræ sit ardēs in ipsa: tum induet sacerdos vestimentū byssinū, & vestes byssinas induet super carnē suam: seponétq; cinerem quē voravit ignis, nēpe holocaustū quod erat super altare, ut ponat eum ad lat' altaris. Et 11
exuet sacerdos vestes suas, induetq; vestes alias, & asportabit cinerē extra castra in locum mundū. Et ignis sit ardens super altare, & ne 12
extinguatur: cōgerétq; super eū sacerdos ligna à matutino ad matutinū, aptabitq; super eū holocaustū, attolletq; sup eū adipē pacificorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

אשמא הוא על חובתיה דהוא חב
אשמא יקריב קדם יי׃
ומליל יי עם משה למימר׃ אנש ארי
יחוב וישקר שקר קדם יי ויכדב
בחבריה בפקדנא או בשותפות ידא
או בגזילא או עשק ית חבריה׃
או אשכח אבידתא וכדב בה
ואשתבע על שקרא על חדא מכל
די יעבד אנשא למחב בהן׃ ויהי
ארי יחטי ויחוב ויתיב ית גזלא די
גזל או ית עושקא די עשק או ית
פקדנא די אתפקד עמיה או ית
אבידתא די אשכח׃ או מכל די
אשתבע עלוהי לשקרא וישלם
יתיה ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי
לדי הוא דיליה יתניניה ביומא
דחובתיה׃ וית אשמיה ייתי קדם
יי דכר שלים מן ענא בפורסניה
לאשמא לות כהנא׃ ויכפר עלוהי
כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא
מכל די יעביד למחב בה׃ ומליל יי
עם משה למימר׃ פקד ית אהרן
וית בנוהי למימר דא אוריתא
דעלתא היא עלתא דמתוקדא על
מדבחא כל ליליא עד צפרא
ואשתא דמדבחא תהי יקדא ביה׃
וילבש כהנא לבושין דבוץ ומכנסין
דבוץ ילבש על בסריה ויפריש ית
קטמא די תיכול אשתא ית עלתא
על מדבחא וישויניה בסטר
מדבחא׃ וישלח ית לבושוהי וילבש
לבושין אוחרנין ויפק ית קטמא
למברא למשריתא לאתר דכי׃
ואשתא על מדבחא תהי יקדא
ביה לא תטפי ויבער עלה כהנא
אעין בצפר בצפר ויסדר עלה עלתא
ויסק עלה תרבי נכסת קודשיא׃

TARGUM ONKELOS.

19 Pro delicto enim est: & pro peccato suo quo ipse peccavit, pro delicto offerat corã Dño.

CAP. VI.

1 LOcutusq; est Dñs cũ Moyse
2 dicens. Homo qui peccaverit, & prævaricatus fuerit coram Dño: et mentitus fuerit contra proximũ suũ in deposito, aut commercio manus, aut in rapina; aut vim fecerit proximo
3 suo. Aut invenit rem perditã et negavit eã, & juravit falsò: super unũ ex omnibus quæ fecit
4 homo, ut peccet in eis. Eritq; quando peccaverit, & deliquerit: restituat rapinã quam rapuit, aut violentiã quã intulit, aut depositũ quod commendatum fuit apud eum: aut rem
5 perditam quam invenit. Aut quicquid ex omnibus quibus falsò juravit: reddetq; illud integrũ, & quintã partẽ addet super illud: illi cui pertinet da-
6 bit illud, in die delicti sui. Pro delicto autẽ suo afferat coram Dño, arietẽ integrũ de ovibus, juxta æstimationẽ delicti, tra-
7 datq; eum sacerdoti. Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, & dimittetur ei: pro unoquoq; ex omnibus quæ fa-
8 ciendo peccavit in eo. Locutusq; est Dominus cum Moyse
9 dicens. Præcipe Aaron & filiis ejus dicens; Hæc est lex holocausti: quòd holocaustum cremabitur in altari tota nocte, usq; mane; & ignis altaris
10 erit incensus in eo. Vestieturq; sacerdos vestimentis de bysso, & femoralib⁹ de bysso vestietur super carnẽ suã: & separabit cinerem, quẽ exussit ignis holocausti super altare: & po-
11 net eum in latere altaris. Spoliabiturq; vestimentis suis, & vestietur aliis vestibus: educetque cinerẽ extra castra, in loco
12 mundissimo. Ignis autẽ erit incensus in eodẽ altari, nunquã extinguetur; & incendet in eo sacerdos ligna mane mane: & ordinabit sup eo holocaustũ; adolebitq; super eo adipes hostiæ sanctificationum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Delictum hoc deliquit, delictum est Domino. 19

CAP. VI.

POstea locutus est Dominus 1
Mosi, dicens, Anima cùm 2
peccaverit, et (a) prævaricata fuerit prævaricationem adversùs Dominum, mentitaq; fuerit in proximum suum in deposito, aut negotiationis societate, aut rapto; aut vim intulerit proximo suo, Aut in- 3
venerit rem perditam, & negaverit eam, & juraverit mendaciter super uno ex omnib⁹ quæ facit homo, ita ut peccet in iis. Fiet igitur cùm 4
peccaverit, & reus fuerit, ut reddat raptum quod rapuit, aut extortum quod extorsit, aut depositum quod ipsi commendatum est, aut rem perditã quam invenit, Aut quod- 5
libet pro quo falsò juravit: Restituet autẽ illud in capite suo, & superaddet quintam partem ejus; ei cujus erat, dabit illud in die oblationis suæ. Oblationem verò offeret Do- 6
mino, arietem (b) immaculatum ex ovibus juxta æstimationem tuam in peccatum. Et expiabit eum sacerdos co- 7
ram Domino, & remittetur ei unumquodque ex omnibus quæ fecerit (c) delinquendo. Præterea locutus est Domi- 8
nus Mosi, dicens; Præcipe A- 9
aroni, & filiis ejus, dicens; Hæc est lex holocausti; istud holocaustum est propter incensionem super altare totã nocte usq; ad mane, ignis autem altaris accendetur in eo. Induet igitur sacerdos vestes 10
lineas, induet quoque femoralia linea super carnem suam, & tollet cinerem quem consumpsit ignis cum holocausto super altare, & ponet eum prope altare. Postea expo- 11
liabit vestimenta sua, & induet vestimenta alia, efferetque cinerem extra castra in locum purum. Ignis autem 12
super altare ardebit, non extinguetur: accendetq; super eo sacerdos ligna singulis matutinis, & disponet super eo holocaustum, & adolebit super eo adipem pacificorum.

VER. SAM. (a) defraudaverit falsitate (b) integrum, (c) ut reatum obeat in eo.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 هو قربان اثم عن اثمه الذي اثمه * الفصل السادس * ثم كلم الله
موسى قائلا * اي انسان اخطا ويكذب كذبا يعهده لله بجحده صاحبه وديعة * او معاملة او
غصب او غشم صاحبه * او وجد ضالة وجحدها وحلف على ذلك كاذبا من جميع ما يعمل الانسان
فيخطي فيه * اذا اخطا واثم فليرد الغصب الذي غصبه والغشم الذي غشمه * او الوديعة
التي اودعت عنده * او الضالة التي وجدها * او ما سوى ذلك مما حلف عليه باطلا * فليرده
بذاته ويزيد عليه اخماسه * ويعطيه الذي هو له في يوم اعترافه بذنبه * وليات بقربانه لله
كبشا صحيحا من الغنم بقيمته للقربان الى الامام * ويستغفر عنه الامام بين يدي سكينة الله
ويغفر له اية خلة فعلها من جميع ما يعمله فياثم فيه * ثم كلم الله موسى قائلا * مر هارون
وبنيه بان يقول لهم * هذه شريعة الصعيدة * هي الصعيدة التي توضع على وقود المذبح كل
الليل الى الغداة * ونار المذبح توقد عليه * ويلبس الامام قميصا من عشر * وسراويل عشر يلبس
على بدنه * ويرفع الرماد الذي تاكل النار الصعيدة على المذبح * فيصيره اياه * ويجعله
على المذبح * ثم يسلخ ثيابه ويلبس ثيابا اخر ويخرج الرماد الى خارج العسكر الى موضع طاهر * والنار
على المذبح تتقد فيه ولا تطفا * ويشعل عليها الامام حطبا في كل غداة * ويصعد عليها
الصعيدة * ويقتر عليها شحوم السلامة *

Ipsum est sacrificium delicti, pro delicto ipsius quod commisit. 19

CAP. VI.

ADhuc loquutus est Deus ad Musam, 1
dicens; Quicunq; peccaverit, & pro- 2
phanans prophanaverit pactũ suum erga Deum, negaveritque proximo suo depositum, aut societatem: vel vim intulerit, aut deceperit proximum suum: Vel invene- 3
rit rem amissam, & negaverit illam, & juraverit de ea falsò, ex omnibus iis quæ facit homo, & peccat in iis: Cùm pecca- 4
verit, atque deliquerit, restituat rapinam quam violenter abstulit ab eo, et deceptionem quã decepit eum; aut depositum quod depositum fuit apud ipsum, aut rem amissam quam invenit; Aut aliud quidpiam 5
præter hæc, de quo juravit falsò, restituat illudmetipsum, addetq; super illud quintam partem, et dabit illud ei cujus est, in die quã confitebitur culpam suam. Affe- 6
ratq; sacrificiũ suum Deo arietẽ integrũ ex ovibus, juxta æstimationem illius competentem sacrificio, ad sacerdotem: Et 7
rogabit veniã pro eo sacerdos coram habitaculo Dei, & condonabitur illi quælibet res quã operat⁹ fuerit ex omnib⁹ iis quas operando deliquit in eis. Item loquutus 8
est Deus ad Musam, dicens; Præcipe Ha- 9
roni et filiis ejus, dicendo ad eos; Hæc est lex holocausti, ejus scil. holocausti quod ponitur super incendio altaris totã nocte usque mane. Et verò ignis altaris ardebit super illo, Et induetur sacerdos tunicã 10
byssinã, & femoralibus byssi induetur super corpus suum, tolletq; cinerem (nempe holocaustũ) quem comedit ignis, super altare: Ponetq; eum, et collocabit illũ prope 11
altare. Deinde exuet se vestibus suis, et induet se aliis vestimentis, et educet cinerẽ extra exercitũ ad locum mundũ. Ignis 12
autẽ super altare erit, ardebitq; in eo, nec extinguetur: incendetq; super eũ sacerdos ligna quolibet mane, et cõgeret super ea holocaustũ, adolebitq; super illis adipes paci

ספר ויקרא : ו

13 אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה׃
14 וזאת תורת המנחה הקרב אתה בני אהרן לפני יהוה אל פני המזבח׃
15 והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אזכרתה ליהוה׃
16 והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה׃
17 לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם׃
18 כל זכר בבני אהרן יאכלנה חק עולם לדרתיכם מאשי יהוה כל אשר יגע בהם יקדש׃
19 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
20 זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו ליהוה ביום המשח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב׃
21 על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחח ליהוה׃
22 והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה חק עולם ליהוה כליל תקטר׃
23 וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל׃
24 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
25 דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני יהוה קדש קדשים הוא׃
26 הכהן המחטא אתה יאכלנה במקום קדש תאכל בחצר אהל מועד׃
27 כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש׃

Versio VULG. LAT.

13 Ignis est iste perpetuus, qui
nunquam deficiet in altari.
14 Hæc est lex sacrificii & libamentorum, quæ offerent filii
Aaron coram Domino, & co-
15 ram altari. Tollet sacerdos
pugillum similæ, quæ conspersa est oleo, & totum thus,
quod super similã positum est:
adolebitq; illud in altari, in
monimentum odoris suavissi-
16 mi Domino. Reliquam autem
partem similæ comedet Aaron cum filiis suis, absque fermento: & comedet in loco
17 sancto atrii tabernaculi. Ideò
autem non fermentabitur,
quia pars ejus in Domini offertur incensum. Sanctum
sanctorum erit, sicut pro pec-
18 cato atque delicto. Mares
tantùm stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis Domini. Omnis qui tetigerit il-
19 la, sanctificabitur. Locutúsq;
est Dominus ad Moysen, di-
20 cens, Hæc est oblatio Aaron,
& filiorum ejus, quam offerre debent Domino in die unctionis suæ. Decimam partem ephi offerent similæ in
sacrificio sempiterno, medium ejus manè, & medium
21 ejus vesperé: Quæ in sartagine oleo conspersa frigetur.
Offeret autem eam calidã, in
odorem suavissimum Dño,
22 Sacerdos, qui jure patri successerit, & tota cremabitur in
23 altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet
24 ex eo. Locutus est autem Do-
25 minus ad Moysen, dicens, Loquere Aaron & filiis ejus, Ista
est lex hostiæ pro peccato: In
loco ubi offertur holocaustum, immolabitur coram Domino. Sanctum sanctorum est.
26 Sacerdos qui offert, comedet
eam in loco sancto, in atrio
27 tabernaculi. Quidquid tetigerit carnes ejus, sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in
loco sancto.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

13 Καὶ πῦρ διαπαντὸς καυθήσεται ἐπὶ τὸ
14 θυσιαστήριον, οὐ σβεσθήσεται. Οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν οἱ υἱοὶ
Ἀαρὼν ἔναντι κυρίου, ἀπέναντι τοῦ θυσια-
15 στηρίου. Καὶ ἀφελεῖ ἀπ' αὐτοῦ τῇ δρακὶ ἀπὸ
τῆς σεμιδάλεως τῆς θυσίας σὺν τῷ ἐλαίῳ
αὐτῆς, καὶ (κ) σὺν παντὶ τῷ λιβάνῳ αὐτῆς
τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς θυσίας· καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον (λ) κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας,
16 τὸ μνημόσυνον αὐτῆς τῷ κυρίῳ. Τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπ' αὐτῆς ἔδεται Ἀαρὼν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ· ἄζυμα βρωθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔδον-
17 ται αὐτήν. Οὐ πεφθήσεται ἐζυμωμένη.
μερίδα αὐτὴν ἔδωκα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου· ἅγια (μ) ἁγίων ἐστίν,
ὥσπερ τὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὥσπερ τὸ τῆς
18 πλημμελείας. Πᾶν ἀρσενικὸν τῶν ἱερέων
ἔδονται αὐτήν. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς
γενεὰς ὑμῶν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου. πᾶς ὃς (ν) ἐὰν ἅψηται αὐτῶν, ἁγια-
19 σθήσεται. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μω-
20 υσῆν, (ξ) λέγων, Τοῦτο τὸ δῶρον Ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃ προσοίσουσι κυρίῳ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἂν χρίσῃς αὐτόν· τὸ
δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμιδάλεως εἰς θυσίαν
διαπαντὸς, τὸ ἥμισυ αὐτῆς πρωΐ, καὶ
21 τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ δειλινόν. Ἐπὶ τηγάνου
ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται, πεφυραμένην οἴσει αὐτὴν ἑλικτὰ, θυσίαν ἐκ κλασμάτων,
22 θυσίαν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. Ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ποιήσει αὐτήν. νόμος αἰώνιος· ἅπαν
23 ἐπιτελεσθήσεται. Καὶ πᾶσα θυσία ἱερέως
24 ὁλόκαυτος ἔσται, καὶ οὐ βρωθήσεται. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
25 Λάλησον τῷ Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
λέγων, Οὗτος ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας· ἐν (ο)
τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα, (π) σφάξουσι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου· ἅγια
26 ἁγίων ἐστίν. Ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτὴν, ἔδεται αὐτήν. ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
27 Πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἁγιασθήσεται. καὶ ᾧ ἐὰν ἐπιῤῥαντισθῇ ἀπὸ τοῦ
αἵματος αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἱμάτιον, ὃ ἐὰν
ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτὸ, πλυθήσεται ἐν τόπῳ
ἁγίῳ.

Et ignis semper ardebit super altare; non extinguetur. Ista lex 13
sacrificii, quod adducent illud filii Aaron ante Dominum, coram 14
altari. Et ab eo auferet pugillo 15
de simila sacrificii cum oleo ejus,
& cum omni thure ejus, quæ
sunt super sacrificium: & efferet super altare hostiam, odorem
suavitatis, memoriale ejus Domino. Residuum autem ejus man- 16
ducabit Aaron, & filii ejus: azyma comedetur in loco sancto:
in atrio tabernaculi testimonii
manducabunt eam. Non coque- 17
tur fermentata. Partem hanc
dedi eis ab hostiis Domini. Sancta sanctorum sunt, sicut quod
peccati, & sicut quod delicti. Omne masculinum sacerdo- 18
tum comedent eam. Legitimum æternum in progenies vestras ab hostiis Domini. Omnis
qui tetigerit eas, sanctificabitur.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Istud donum Aaron, 19
& filiorum ejus, quod offerent 20
Domino, in die, quâcunq; unxeris eum, decimam partem ephi
similaginis in sacrificium semper: dimidium ejus manè, &
dimidium ejus vesperi. Super
sartaginem in oleo fiet: conspersam afferet eam, (o) circumvoluta, sacrificium de fragmentis, 21
sacrificium in odorem suavitatis
Domino. Sacerdos unctus, qui pro
eo ex filiis ejus, faciet eam. Lex 22
æterna: omne consummabitur.
Et omne sacrificium sacerdotis
(p) holocaustum erit; & non edetur. Et locutus est Dominus 23
ad Moysen, dicens, Loquere ad 24
Aaron, & filios ejus, dicens, Hæc 25
lex peccati. In loco ubi jugulant
holocaustoma, jugulabunt quæ
pro peccato ante Dominum:
sancta sanctorum sunt. Sacerdos qui offeret illud, manducabit illud. In loco sancto comedetur, in atrio tabernaculi testimonii. Omnis tangens carnes e- 26
jus, sanctificabitur. Et cuicunq; 27
aspersum fuerit de sanguine ejus super vestimentum, (q) quicunque aspersus fuerit super illud; lavabitur in loco sancto.

MS.A. (κ) σὺν τῷ (λ) κάρπωμα· ὀσμὴ (μ) ἁγίων, ὥσπερ (ν) ἂν (ξ) λέγων, * Λάλησον Ἀαρὼν (ο) τόπῳ ᾧ σφάζουσιν (π) σφάξουσιν τὰς ἁμαρτίας

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA..

Et ignis perpetuò sit accensus super altare, 13
& ne extinguatur. Et hæc est lex farinæ. Of- 14
ferent illam filii Aharonis coram Dño ante
altare: Et separabit ex eo quantum capere 15
poterit vola sua, ex similagine *scilicet* farinæ, & ex oleo, & ex toto thure quod est super farina, attollétque ad altare in odorem
placabilem, memoriam Dño. Quod autem 16
remanebit ex ea, comedent Aharon & filii
ejus: infermentata comedetur in loco sancto,
in atrio tabernaculi temporis comedent illam. Ne coquatur fermentata. Partem eo- 17
rum dedi illam ipsis ex oblationibus meis:
sanctum sanctorum est sicut peccatum & sicut oblatio. Omnis masculus è filiis Aharo- 18
nis comedent illud: constitutio sit perpetua
posteritatibus vestris de sacrificiis Dñi: quicunque tetigerit ea, sanctificabitur. Loqu- 19
tus est etiam Dominus cum Mose, & dixit
ad eum; Hæc est oblatio Aharonis, & filio- 20
rum ejus, quam offerent Domino in die quâ
ungentur. Una ex decem *partibus* modii similaginis farinæ jugiter, dimidium ejus manè,
& dimidium ejus vespere, jugiter. Super sar- 21
taginem in oleo fiet, recentem faciet eam:
& comminue farinam in plures buccellas,
& offer odorem suffitûs Dño. Et sacerdos 22
qui ungetur post eum de filiis ejus, idem faciet statutum perpetuum Domino, integrè
attolles. Tota verò farina sacerdotis, integrè 23
fiet, & non comedetur. Item loquutus est 24
Dñs cum Mose, & dixit ad eum; Loquere 25
cum Aharone & cum filiis ejus, & dic eis,
Hæc est lex peccati. In loco in quo mactatur
holocaustum, mactetur peccatum coram Do-
mino: sanctum sanctorum est. Et sacerdos 26
qui expiabit illud, comedet illud: in loco
sancto comedatur, in atrio tabernaculi tem- 27
poris. Quicunq; tetigerit carnem ejus, sanctificabitur: & si sparsum fuerit de sanguine
ejus super vestem *aliquam*, vestis super quam
aspersum fuerit, lavetur in loco sancto.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum ONKELOS.

13 Ignis semper erit ardens super
14 altare, nunquã extinguetur. Et
hæc est lex muneris: quod of-
ferent filii Aaron in conspectu
15 Dñi, coram altari. Separabitq;
ex eo pugillo suo de simila
muneris & de oleo ejus, & to-
tum thus quod est super mun⁹:
& adolebit illud in altari, ut
memoriale ejus suscipiatur cũ
16 beneplacito, corã Dño. Quod
autẽ reliquũ fuerit ex eo, com-
edent Aaron & filii ejus: azy-
mum comedetur in loco san-
cto; in atrio tabernaculi fœde-
17 ris comedent illud. Non coque-
tur fermentatum; partem enim
eorum dedi eis de oblationib⁹
meis: sanctum sanctorum erit,
sicut hostia quæ fit pro pecca-
18 to & pro delicto. Omnis ma-
scul⁹ de filiis Aarõ comedet il-
lud; legitimũ sempiternũ erit
in generationibus vestris, de
oblationibus Dñi: omnis qui
tetigerit illud, sanctificabitur.
19 Locutusq; est Dñs cum Moyse
20 dicens. Hæc est oblatio Aaron
& filiorum ej⁹, quam offerent
coram Dño in die unctionis
suæ; decimã partem trium sa-
torũ similæ in munere perpe-
tuo: dimidiã partem ejus ma-
ne; & dimidiam partem ejus
21 vesperi. In sartagine cum oleo
fiet, tenerã offerat eam: cocta
atque in frusta concisa offera-
tur, ut suscipiatur munus cum
22 beneplacito corã Dño. Sacer-
dos autẽ de filiis suis, qui ungẽ-
dus est pro eo, faciet illud: le-
gitimum sempiternum erit co-
ram Dño, totum cremabitur.
23 Omnéq; mun⁹ sacerdotis totũ
24 cremabitur, nõ comedatur. Lo-
cutusq; est Dominus cũ Moyse
25 dicens. Loquere cum Aaron &
cũ filiis ej⁹ dicens; Hæc est lex
sacrificii pro peccato: in loco
ubi immolatur holocaustum,
immolabitur hostia pro pecca-
to, corã Dño; sanctũ sanctorũ
26 est. Sacerdos, qui propitiat in
sanguine ejus, comedet eam: in
loco sãcto comedetur; in atrio
27 tabernaculi fœderis. Omnis
qui tetigerit carnẽ ej⁹ sãctifi-
cabitur: et qui asperserit de sã-
guine ej⁹ sup vestimentũ, illud, q̃ fuerit aspersũ, lavabitur in loco sãcto.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Ignis perpetuus ardebit super 13
altare, non extinguetur. Ista 14
etiam est lex oblationis libati-
onum: adducent eam filii A-
aron coram Domino ante al-
tare; Et auferet ex ea cum 15
pugillo suo de simila oblatio-
nis, & de oleo ejus, & omne
thus quod est super oblatio-
nem adolebitq; super altare:
(d) sacrificium est ignitum
odoris suavis, memoriale Do-
mino. Quod autem residuum 16
erit ex ea, comedent Aaron et
filii ejus: azyma comedetur
in loco sancto, in atrio taber-
naculi testimonii comedent
eam. Non coquetur fermenta- 17
ta, partem eorum dedi eam de
(e) sacrificiis ignitis Domi-
ni: sanctum sanctorum hæc
est, sicut oblatio pro peccato et
pro delicto. Omnis masculus 18
inter filios Aaron comedet
eam: (f) statutum est æter-
num in generationib⁹ vestris
de (g) incensis Domini, o-
mnis qui tetigerit ea, sanctifi-
cabitur. Et locutus est Domi- 19
nus Mosi, dicens; Hoc est mu- 20
nus Aaronis, et filiorum ejus,
quod offerent Domino in die
quo unxeris eum; Decimam
Epha farinæ in oblationem
perpetuã; dimidium ejus ma-
nè, et dimidiũ ejus inter duas
vesperas. Super sartaginem in 21
oleo fiet, frictam afferes eam:
(h) decocta oblationis frusta-
tim offeres, odorem suavita-
tis Domino. Sacerdos unctus 22
loco ipsius de filiis ejus faciet
eam: (i) statutum est æternũ
Domino, universa adolebitur.
Nam omnis oblatio sacerdotis 23
integra erit, non comedetur.
Deinde locutus est Dominus 24
Mosi, dicens; Loquere Aa- 25
roni et filiis ejus, dicens; Hæc
est lex oblationis pro peccato
in loco in quo mactabis holo-
caustum, mactabis peccatum,
coram Domino: sanctitas san-
ctitatũ hæc est. Sacerdos qui 26
offert eam, comedet eã; in lo-
co sancto comedetur, in atrio
tabernaculi testimonii. Qui- 27
cunque tetigerit carnem ejus
sanctificabitur; et cum asper-
serit quis de sanguine ejus su-
per vestẽ, quod aspersum fu-
erit, lavabitur in loco sancto.

VER. SAM. (d) oblatio est odoris (e) oblationibus (f) portio est æterna (g) sacrificiis (h) secabis munus in frusta, et (i) portio est æterna Domino,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Propterea oportet ut ardeat ignis semper 13
super altari, & non extinguatur. Et hæc 14
est lex muneris. ut offerant illud filii Ha-
ron ante habitaculũ Dei coram altari. Et 15
pugillo suo tollat ex eo, nempe, ex simila
ejus, et oleo ejus, & totum thus quod est
super utrumque, & adoleat odorem illius
super altare, acceptum placabilem apud
Deum. Et residuum ipsius comedet Ha- 16
ron & filii ejus: azymum comedetur in
loco sancto, in atrio tentorii præsentiæ cõ-
edent illud. Non coquetur fermentatum. 17
Constitui illud in portionem ipsorum ex
sacrificiis meis: ex præcipuis sacrorum est,
veluti expiatio et sacrificium delicti. O- 18
mnis masculus ex filiis Haron comedet il-
lud, constitutione sæculorum in progenies
vestras, de sacrificiis Dei: omnis tangens
ea, sanctificabitur. Iterum alloquutus 19
est Deus Musam, dicens; Hoc est sacri- 20
ficiũ Haronis et filiorum ej⁹, quod offerent
Deo à die unctionis suæ. Decimam par-
tem Vaibæ ex simila in munus semper, di-
midium ejus mane, & dimidium vespere.
Super sartaginem in oleo facies largam 21
placentam, quam afferes imminutam in
particulas, offeresque illam gratam, placa-
bilem Deo. Et similiter sacerdos succes- 22
sor de filiis suis post eum faciet eam, con-
stitutione sempiternâ Deo: adolebitur to-
ta. Et omnia munera sacerdotis adole- 23
buntur integra, nec comedentur. Et lo- 24
cutus est Deus ad Musam locutionem:
Dic Haroni & filiis ejus; Hæc est lex ex- 25
piationis. In loco in quo mactatur holo-
caustum, mactabitur expiatio, ante habita-
culum Dei: ex præcipuis sacrorum est.
Sacerdos expians per illud, comedet il- 26
lud: & in loco sancto comedetur, in atrio
tentorii præsentiæ. Quicunque tetigerit 27
carnem ejus, sanctificabitur. Et si asper-
sum fuerit de sanguine qui spargetur ex
eo, super vestem, lavetur in loco sancto.

æra vase in si Et .confringetur eo in bullietur quo testæ vas Et
28 וכלי־חרש אשר תבשל־בו ישבר ואם־בכלי נחשת
masculus Omnis .aquis in inundabitur & ,tergetur & ,fuerit bullita
29 בשלה ומרק ושטף במים: כל־זכר
omne Et .ipsa sanctitatum Sanctitas .illud comedet sacerdotes inter
30 בכהנים יאכל אתה קדש קדשים הוא: וכל־
expiandū ad ,convent' tabernaculū ad ej' sanguine de adducetur quod peccatum
חטאת אשר יובא מדמה אל־אהל מועד לכפר
.comburetur igne In .comedetur non ,sanctitate in
בקדש לא תאכל באש תשרף:

CAP. VII. ז

quo loco In .ipsa sanctitatum Sanctitas .delicti lex ista Et
1 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: במקום אשר
2 sparget ej' sanguinem & ,delictum mactabunt ,ascensionem mactabunt
ישחטו את־העלה ישחטו את־האשם ואת־דמו יזרק
faciet appropinquare ejus adipem totum Et .circuitu in altare super
3 על־המזבח סביב: ואת כל־חלבו יקריב
Et .intestinum operientem adipem & ,caudam ,eo ex
4 ממנו את האליה ואת־החלב המכסה את־הקרב: ואת
,iliis super qui ,eis super qui adipem & ,renes duos
שתי הכלית ואת־החלב אשר עליהן אשר על־הכסלים
faciet suffire Et .illam removebit renibus super ,hepate super fibram &
5 ואת־היתרת על־הכבד על־הכלית יסירנה: והקטיר
Omnis .istud Delictum .Domino ignitionem altari in sacerdos ea
6 אתם הכהן המזבחה אשה ליהוה אשם הוא: כל־
Sanctitas .comedetur sancto loco In .illud cōedet sacerdotes inter mascul'
זכר בכהנים יאכלנו במקום קדוש יאכל קדש
Sacerdos .eis una Lex .delictum sic ,peccatū Sicut .ipsa sanctitatum
7 קדשים הוא: כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן
faciens appropinquare sacerdos Et .erit ei ,eo in expiabit qui
8 אשר יכפר־בו לו יהיה: והכהן המקריב את־
.erit ei ,sacerdoti fecit accedere quam ,ascensionis pellis :viri ascensionem
עלת איש עור העלה אשר הקריב לכהן לו יהיה:
,sartagine in factum omne & ,clibano in coquetur quod munus omne Et
9 וכל־מנחה אשר תאפה בתנור וכל־נעשה במרחשת
omne Et .erit ipsi ,ipsum offerentis sacerdoti ,craticula super &
10 ועל־מחבת לכהן המקריב אתה לו תהיה: וכל־
,erit Aharon filiis omnibus ,aridum & ,oleo in mixtum munus
מנחה בלולה־בשמן וחרבה לכל־בני אהרן תהיה
quod pacificorum sacrificii lex hæc Et .suum fratrem secundum viro
11 איש כאחיו: וזאת תורת זבח השלמים אשר
,illud fecerit appropinquare confessione super Si .Domino faciet appropinquare
12 יקריב ליהוה: אם על־תודה יקריבנו
confusas infermētatas placētas cōfessionis sacrificio super faciet appropinquare &
והקריב על־זבח התודה חלות מצות בלולת
,frictam similam & ,oleo in uncta infermentatorum lagana & ,oleo in
בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת
faciet appropinquare fermētati panis placētis Super .oleo in confusas placētas
13 חלת בלולת בשמן: על־חלת לחם חמץ יקריב
.suorum pacificorum confessionis sacrificio super suam oblationem
קרבנו על־זבח תודת שלמיו:

Versio VULG. LAT.

28 Vas autē fictile, in quo cocta
est, confringetur: quòd si vas
æneum fuerit, defricabitur,
29 & lavabitur aquâ. Omnis
mascul' de genere sacerdo-
tali vescetur de carnib' ejus,
quia Sanctum sanctorum est.
30 Hostia enim quæ cæditur
pro peccato, cuj' sanguis in-
fertur in tabernaculū testimo-
nii ad expiandum in Sanctua-
rio, non comedetur, sed cō-
buretur igni.

CAP. VII.

1 HÆc quoq; lex hostiæ pro
delicto, Sancta sanctorū est:
2 Idcircò ubi immolabitur ho-
locaustum, mactabitur & vi-
ctima pro delicto: sanguis
ej' p gyrum altaris fundetur.
3 Offerent ex ea caudā & adipē
4 qui operit vitalia: Duos re-
nunculos, & pinguedinē quæ
juxta ilia est, reticulúmq; je-
5 coris cum renunculis. Et ado-
lebit ea sacerdos super alta-
re: incensum est Dñi pro de-
6 licto. Omnis mascul' de sacer-
dotali genere, in loco sancto
vescetur his carnibus, quia
7 Sāctū sāctorum est. Sicut pro
peccato offertur hostia, ita &
pro delicto: utriusq; hostiæ lex
una erit: ad sacerdotē, qui eam
8 obtulerit, pertinebit. Sacer-
dos qui offert holocausti vi-
9 ctimā, habebit pellē ejus. Et
omne sacrificium similæ, quod
coquitur in clibano, & quid-
quid in craticula, vel in sar-
tagine præparatur, ejus erit
10 sacerdotis à quo offertur: Sive
oleo conspersa, sive arida fu-
erint, cunctis filiis Aaron
mensura æqua p singulos di-
11 videtur. Hæc est lex hostiæ
pacificorum, quæ offerunt
12 Domino. Si pro gratiarum
actione oblatio fuerit, offe-
rent panes absque fermento
conspersos oleo, & lagana
azyma uncta oleo, coctámque
similā, & collyridas olei ad-
13 mistione conspersas: Panes
quoque fermentatos, cum
hostia gratiarum, quæ immo-
latur pro pacificis:

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἐὰν ἑψηθῇ ἐν αὐ-
τῷ, συντριβήσεται. ἐὰν δὲ ἐν σκεύει χαλκῷ
ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτὸ, καὶ ἐκκλύσει ὕδατι.
29 Πᾶς ἄρσην ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτά·
30 ἅγια ἁγίων ἐστὶ (ρ) κυρίου. Καὶ πάντα τὰ
περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν (σ) ἐὰν εἰσενεχθῇ
ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ
μαρτυρίου ἐξιλάσασθαι (τ) ἐν τῷ ἁγίῳ, οὐ
31 βρωθήσεται· ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. Καὶ
οὗτος ὁ νόμος τοῦ κριοῦ τοῦ περὶ τῆς πλημμελείας.
32 ἅγια ἁγίων ἐστίν. Ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ
ὁλοκαύτωμα, σφάξουσι τὸν κριὸν τῆς πλημ-
μελείας ἔναντι κυρίου. καὶ τὸ αἷμα προσχεεῖ
33 ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. Καὶ πᾶν
τὸ στέαρ αὐτοῦ προσοίσει ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὴν
ὀσφὺν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὰ
ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδο-
34 σθίων, Καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ
ἐπ᾽ αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λο-
βὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς,
35 περιελεῖ αὐτά. Καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα τῷ κυρίῳ· περὶ
36 πλημμελείας ἐστί. Πᾶς ἄρσην ἐκ τῶν ἱερέ-
ων ἔδεται αὐτά· ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἔδονται αὐ-
37 τά· ἅγια ἁγίων ἐστίν. Ὥσπερ τὸ περὶ τῆς
ἁμαρτίας, οὕτω καὶ τὸ τῆς πλημμελείας· νόμος
εἷς αὐτῶν. ὁ ἱερεὺς ὅστις ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ,
38 αὐτῷ ἔσται. Καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ προσάγων ὁλο-
καύτωμα ἀνθρώπου, τὸ δέρμα τῆς ὁλοκαυτώ-
39 σεως, (υ) ἧς προσφέρει αὐτὸς, αὐτῷ ἔσται. Καὶ
πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσεται ἐν τῷ κλιβά-
νῳ, καὶ πᾶσα ἥτις ποιηθήσεται ἐπ᾽ ἐσχάρας, ἢ
ἐπὶ τηγάνου, τοῦ ἱερέως τοῦ προσφέροντος αὐ-
40 τὴν, αὐτοῦ ἔσται. Καὶ πᾶσα θυσία ἀναπε-
ποιημένη ἐν ἐλαίῳ, (φ) καὶ μὴ ἀναπεποιη-
μένη, πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν ἔσται ἑκάστῳ
τὸ ἴσον.

MS.A. (ρ) κυρίου. (σ) ἂν (τ) ἐν τόπῳ ἁγίῳ, (υ) ἣν αὐτὸς προσφέρει,
(φ) καὶ μὴ, πᾶσι

ΚΕΦ. ζ΄.

1 ΟὟτος ὁ νόμος θυσίας σωτηρίου, ἣν
2 προσοίσουσι κυρίῳ. Ἐὰν (α) μὲν περὶ αἰνέσε-
ως προσφέρῃ αὐτὴν, καὶ προσοίσει ἐπὶ τῆς
θυσίας τῆς αἰνέσεως ἄρτους ἐκ σεμιδάλε-
ως ἀναπεποιημένους ἐν (β) ἐλαίῳ, καὶ λά-
γανα ἄζυμα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ
3 σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ. Ἐπ᾽
ἄρτοις ζυμίταις προσοίσει (γ) τὰ δῶρα
αὐτοῦ ἐπὶ θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου.

MS.A. (α) μέντοι (β) ἐλαίῳ, λάγανα (γ) τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐπὶ θυ-
σίαν

Et vas testaceum in quocunque
fuerit coctum in eo, conteretur. 28
Si autem in vase æreo coctum
fuerit, defricabit illud, & diluet
aquâ. Omnis masculus in sacer-
dotibus comedet ea: Sancta san- 29
ctorum sunt Domino. Et omnia
quæ pro peccato sunt, quorum- 30
cunq; illatum fuerit à sanguine
eorum in tabernaculum testimo-
nii exorari in sancto, non edetur:
in igni cremabitur. Et ista est lex
arietis, qui pro delicto. Sancta 31
sanctorum sunt. In loco in quo
jugulant holocaustum, jugulabunt 32
arietē delicti ante Dominum. Et
sanguinem effundet ad basim al-
taris in circuitu. Et omnē adipē
ejus offeret ex eo, et lumbum, & 33
omne adipem operientē intesti-
na, & omnē adipem, qui super
intestina, Et duos renes, & adipē
qui super eos, qui super femora, 34
et pennam quæ super jecur, cum
renibus, auferet ea. Et offeret ea
sacerdos super altare, hostiam Do- 35
mino: pro delicto est. Omnis mas-
culus ex sacerdotibus comedet 36
ea: in loco sancto comedent ea:
sancta sanctorum sunt. Quema-
dò quod pro peccato, ita et quod 37
delicti: lex una est eorum. Sacer-
dos quicunq; exorabit in eo, ipsi
erit. Et sacerdos adducens holo-
caustoma hominis, pellis holocau- 38
sti, quod ipse offert, ipsi erit. Et
omne sacrificium quodcunq; fi- 39
et in clibano, & omne quodcun-
que fiet super craticulam, vel su-
per sartaginem, sacerdotis offe-
rentis illud, ipsi erit. Et omne 40
sacrificium refectum in oleo, &
non refectum, omnibus filiis A-
aron erit, cuique æquale.

CAP. VII.

HÆc est lex sacrificii (a) sa- 1
lutaris, quod offerent Domino. Si- 2
quidem (b) pro laudatione offe-
rat illud, & offeret super sacri-
ficium laudationis (c) panes ex
simila factos in oleo, & laga-
na azyma uncta in oleo, & simi-
lam (d) conspersam in oleo. Su- 3
per panes fermentatos offeret
munera sua (e) super sacrificio
laudationis salutaris.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]

Et vas testaceum in quo coctum fuerit, fran- 28
gatur. Quòd si in vase æneo coquatur, abs-
tergatur, & lavetur aquâ. Quilibet mascu- 29
lus de filiis Aharon, comedat illud, quoni-
am sanctum sanctorum est. Et omne pecca- 30
tum de cujus sanguine ingredietur taberna-
culum tentorii ad expiandum in sanctuario,
non comedetur, sed igne ardebit.

CAP. VII.

HÆc est verò lex sacrificii, sanctum san- 1
ctorum est. In loco ubi mactant holocau- 2
stum pacificum, mactabunt sacrificium: &
sanguinem ejus spargent super altare per
ambitum. Omnemque ejus adipem offeret 3
ex eo, caudam, & velum quod tegit abdo-
men; Et duos renes, eorúmque adipem, 4
& septum jecoris cum renibus faciet. At- 5
tolletque ea sacerdos ad altare sacrificium
Domino: peccatum est. Quilibet masculus 6
de filiis Aharon, comedent illud: in loco
sancto comedetur: sanctum sanctorum est.
Instar peccati sit istud sacrificium, lex ea- 7
dem sit vobis: & ad sacerdotem qui per il-
lud expiat, pertinebit. Sacerdos qui offert 8
pro peccato alicujus viri holocaustum paci-
ficum, pellis holocausti pacifici quod offert,
ipsi' sacerdotis erit. Et omnis farina quæ co- 9
quitur in clibano, & quicquid conficitur in
frixorio & super sartaginem, ad sacerdotem
qui offert illud, pertinebit. Omnis autem fa- 10
rina quæ subigitur oleo, quæque arida est, ad
omnes filios Aharonis pertinebit, cuilibet
prout continget illi. Hæc est lex sacrificii 11
holocausti quod offertur Domino. Si pro 12
gratiarum actione offerat illud, offeret super
sacrificio gratiarum actionis suæ placentas
infermentatas, subactas oleo, & lagana in-
fermentata uncta oleo. Super placenta panis 13
fermentati offeret munus suum pro sacrificio
holocausti gratiarum actionis suæ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

28 ומן דחסף די תתבשל ביה יתבר ואם במנא דנחשא תתבשל ויתמרק וישתטף במיא:
29 כל דכורא בכהניא ייכול יתה קודש קודשין היא:
30 וכל חטאתא די יתעל מדמה למשכן זמנא לכפרא בקודשא לא תתאכל בנורא תתוקד:

ז

1 ודא אוריתא דאשמא קודש קודשין היא:
2 באתרא די יכסון ית עלתא יכסון ית אשמא וית דמיה יזרוק על מדבחא סחור סחור:
3 וית כל תרביה יקריב מניה ית אליתא וית תרבא דחפי ית גוא:
4 וית תרתין כלין וית תרבא די עליהן די על גססיא וית חצרא דעל כבדא על כליתא יעדנה:
5 ויסיק יתהון כהנא למדבחא קרבנא קדם יי אשמא הוא:
6 כל דכורא בכהניא ייכלנה באתר קדיש יתאכל קודש קודשין הוא:
7 כחטאתא כן אשמא אוריתא חדא להון כהנא די מכפר ביה דיליה יהי:
8 וכהנא דמקרב ית עלת גבר משך עלתא די יקרב לכהנא דיליה יהי:
9 וכל מנחתא די תתאפי בתנורא וכל דיתעבד ברדתא ועל מסריתא לכהנא דמקריב יתה דיליה תהי:
10 וכל מנחתא דפילא במשח ודלא פילא לכל בני אהרן תהי גבר כאחוהי:
11 ודא אוריתא דנכסת קודשיא די יקריב קדם יי:
12 אם על תודתא יקרבנה ויקרב על נכסת תודתא גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח וסולתא רביכא גריצן דפילן במשח:
13 על גריצן דלחם חמיע יקריב קרבניה על נכסת תודת קודשוהי:

Targum Onkelos.

28 Vas autem fictile in quo cocta est, confringetur: si autẽ in vase æneo fuerit cocta; defricabitur et lavabitur aqua.
29 Omnis mascul⁹ de sacerdotib⁹ cõedet illã: sanctũ sanctorũ est.
30 Omnis autem hostia pro peccato, cujus sanguis infertur in tabernaculum fœderis, ad expiandum in sanctuario, non comedetur: sed igni comburetur.

CAP. VII.

1 Et hæc est lex hostiæ pro delicto: sanctum sanctorũ est.
2 In loco ubi immolãt holocaustum, immolabunt hostiam pro delicto: sanguinem autem ej⁹ sparget per circuitum altaris.
3 Et totum adipẽ ejus offeret ex ea: caudam, & adipẽ qui operit intestina.
4 Et duos renes, & adipem qui est super eos, qui est juxta ilia: & reticulũ quod est super jecur, cum renibus auferat eum.
5 Et adolebit ea sacerdos in altari, in oblationẽ corã Domino: pro delicto enim est.
6 Omnis masculus ex sacerdotibus comedet eam: in loco sancto comedetur; sanctum sanctorũ est.
7 Sicut hostia quæ offertur pro peccato, sic erit hostia quæ offertur pro delicto; lex una erit eis: sacerdos qui propitiat cũ ea, ej⁹ erit.
8 Sacerdos autẽ qui offert holocaustũ viri; pellis holocausti erit sacerdotis ejus qui offert illud.
9 Et omne mun⁹ quod coquitur in clibano, & omne quod fit in craticula & in sartagine, ad sacerdotẽ qui offert illud pertinebit.
10 Et omne mun⁹ conspersum oleo, & quod non est conspersum, omnibus filiis Aaron erit, æqualiter dividatur inter fratres.
11 Et hæc est lex hostiæ sanctificationum, quæ offertur coram Dño.
12 Si pro gratiarum actione obtulerit eam: offeret pro hostia gratiarum actionis placẽtas azymas conspersas oleo; & lagana azyma uncta oleo: & collyridas similæ conspersas oleo.
13 Cum placentis panis fermentati offeret oblationem suam, pro hostia gratiarum actionis sanctificationum ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

28 Vas quoq; fictile in quo cocta fuerit, cõfringetur: Si verò in vase æneo cocta fuerit, et tergetur, et aquã lavabitur.
29 Omnis mascul⁹ inter sacerdotes cõedet eam, sanctitas sanctitatum hæc est.
30 Sed omnis oblatio pro peccato, de cujus sanguine attulerit ad tabernaculum testimonii ad expiationẽ faciendam in sanctuario, non comedetur; igne comburetur.

CAP. VII.

1 Ista autẽ est lex hostiæ pro delicto, sanctitas est sanctitatũ.
2 In loco in quo mactabunt holocaustum, mactabunt et delictũ; et sanguinem ejus fundent super altare in circuitu.
3 Omnem quoq; adipem ejus afferet ex eo, caudam, & adipem tegentem intestina,
4 Et omnem adipem qui est super intestina, & duos renes, et adipem qui est super eos juxta ilia, et reticulũ quod est super jecur cum renibus auferet.
5 Adolebitq; ista sacerdos super altare, (a) sacrificium ignitũ Domino, hostia pro peccato est hæc.
6 Omnis mascul⁹ inter sacerdotes comedet illã: in loco sancto comedetur, sanctitas sanctitatum hæc est.
7 Hostiis pro peccato et pro delicto lex una est; ad sacerdotẽ qui cum ea expiaverit, pertinebit.
8 Sacerdos verò qui obtulerit holocaustum alicujus, pellis holocausti quod obtulerit, sacerdotis ipsi⁹ erit.
9 Omnis quoque oblatio similæ quæ coquetur in (b) clibano, et quodcunq; fiet in craticula, aut in sartagine, ad sacerdotem pertinebunt qui eã obtulit.
10 Et omnis oblatio conspersa oleo, vel arida, omniũ filiorum Aaronis erit, unius ut alterius.
11 Hæc etiam est lex sacrificii pacificorũ quod offerent Domino.
12 Si pro gratiarum actione offert illud, tum offeret pro sacrificio gratiarũ actionis placentas azymas cõspersas oleo, et lagana azyma uncta oleo, & similã frictam, placentas conspersas oleo.
13 Super placentas panis fermentati offeret munus suum pro sacrificio gratiarum actionis pacificorum suorum.

VER. SAM. (a) oblatio est (b) lebete,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 وإناء الخزف الذي يطبخ فيه يكسر فإن طبخ في إناء نحاس فليجرد ويغسل بالماء * وكل
29 ذكر من الأئمة يأكلها إذ هي من خواص الأقداس * وكل ذبيحة يدخل يسير من دمها إلى خباء
30 المحضر يستغفر به فلا تؤكل بل تحرق بالنار * الفصل السابع *
1 وهذه سيرة قربان الإثم * هو أيضا من خواص الأقداس * في موضع ذبح الذبائح يذبح قربان
2 الإثم * ودمه يرش على المذبح مستديرا * وجميع شحمه يرفع منه * الألية والترب المعطي الجوف *
3 والكليتان والشحم الذي عليهما على الأحشاء * وزيادة الكبد مع الكليتين ينزعها * ويصعدها
4 الإمام على المذبح قربانا لله * بذلك ما يصير قربان الإثم * كل ذكر من الأئمة يأكله في موضع
5 مقدس يؤكل * لأنه من خواص الأقداس * قربان الإثم كالخطاة * سيرة واحدة لهما * الإمام
6 الذي يكفر به له يكون * والإمام إذا قرب صعيدة إنسان * جلدها بعد تقريبها له يكون * وكل
7 هدية مما يخبز في التنور أو يعمل في طاجن أو على طابق * يكون للإمام المقرب لها * وكل
8 هدية ملتوتة بالدهن أو جافة * لجميع بني هرون * يكون الواحد فيها كالآخر * وهذه سيرة
9 ذبح السلامة الذي يقربه لله * إن قربه شكرا فليقرب معه جرادق فطير ملتوتة بدهن ورقاق
10 فطير ممسوحة بدهن * وسميذا رخا جرادق ملتوتة بالدهن * مع جرادق خبز خمير يقرب
11 قربانه * مع ذبح شكر سلامته *

28 Et vas argillæ in quo decoctum fuerit, frangetur: quòd si decoctum fuerit in vase æneo, radatur, & lavetur aquâ.
29 Et omnis masculus ex sacerdotibus comedet illud, cùm ipsum sit è præcipuis sacrorũ.
30 Et omnis expiatio de cujus sanguine aliquid infertur in tentorium præsentiæ ut per eum venia postuletur, nè comedatur, sed comburatur igne.

CAP. VII.

1 Et hæc est lex sacrificii delicti: ipsum quoque est ex præcipuis sacrorum.
2 In loco mactationis expiationis mactabitur sacrificium delicti, & sanguis ejus spargetur super altare circumcirca.
3 Et tota adeps ejus tolletur ex ipso, cauda, & pinguedo tegens ventrem, & ambo renes, & pinguedo quæ est super ipsis, super intestinis;
4 Et redundantiam jecinoris cum duobus renibus tollet.
5 Adolebitq; ea sacerdos super altare, sacrificium Deo. Per hoc autẽ fiet sacrificium delicti.
6 Omnis masculus è sacerdotibus comedet illud, & in loco sancto comedetur, quia est de præcipuis sacrorum.
7 Sacrificium delicti est veluti expiatio, lex una utrique: sacerdos qui per illud expiaverit, ipsius erit.
8 Et sacerdos cum obtulerit holocaustum alicujus, ejus pellẽ post ipsius oblationẽ habebit.
9 Et omne munus ex iis quæ coquuntur in clibano, aut fiunt in frixorio, aut super sartaginem, erit sacerdoti illud offerenti.
10 Et omne munus subactum oleo, vel aridum, omnibus filiis Haron erit: participabit unus in ipso sicut alter.
11 Et hæc est lex sacrificii pacis, quod offeret Deo.
12 Si obtulerit illud in gratiarum actionem, offerat cum eo placentas azymas subactas oleo, & lagana azyma uncta oleo, & farinam largam, placentas subactas oleo.
13 Cum placentis panis fermentati offeret oblationem suam, cum sacrificio gratiarum actionis pacis suæ.

ספר ויקרא : ז

oblationem appropinquatione omni ex unum eo ex facie appropinquare Et
14 והקריב ממנו אחד מכל־קרבן תרומה
caro Et .erit ipsi pacificorum sanguinem spargenti Sacerdoti .Domino
15 ליהוה לכהן הזרק את־דם השלמים לו יהיה : ובשר
Non .comedetur ejus oblationis die in ,ejus pacificorum confessionis sacrificii
זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא־
sacrificium devotio vel votum si Et .mane usque eo ex dimittet
16 יניח ממנו עד־בקר : ואם־נדר או נדבה זבח
:comedetur ,suum sacrificium illum facere prope die in ejus appropinquationis
קרבנו ביום הקריבו את־זבחו יאכל
,sacrificii carne de residuum Et .comedetur eo ex residuum & ,crastino à &
17 וממחרת והנותר ממנו יאכל : והנותר מבשר הזבח
fuerit comestum comedendo si Et .comburetur igne in ,tertia die in
18 ביום השלישי באש ישרף : ואם האכל יאכל
,acceptum erit non ,tertia die in ejus pacificorum sacrificii carne de
מבשר־זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה
anima & ;erit Corruptum ,illi reputabitur non ,illud faciens appropinquare
המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש
tetigerit quæ caro Et .portabit suam iniquitatem ,eo ex comedens
19 האכלת ממנו עונה תשא : והבשר אשר־יגע
omnis ,carnem &:comburetur igne in ,comedetur non ,immundum omne in
בכל־טמא לא יאכל באש ישרף והבשר כל־
sacrificio de carne comederit quæ anima Et .carnem comedet mundus
20 טהור יאכל בשר : והנפש אשר־תאכל בשר מזבח
excidetur & ,ipsum super ejus immunditia &,Domino quod pacificorum
השלמים אשר ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה
,immundum omne in tetigerit cum anima Et .suis populis è ipsa anima
21 הנפש ההוא מעמיה : ונפש כי־תגע בכל־טמא
abominatione omni in vel ,immundum jumento in vel ,hominis immunditiam in
בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל־שקץ
,Domino quod pacificorum sacrificii carne de comederit & ,immundam
טמא ואכל מבשר־זבח השלמים אשר ליהוה
ad Dominus est locutus Et .suis populis è ipsa anima excidetur &
22 ונכרתה הנפש ההוא מעמיה : וידבר יהוה אל־
Omnem :dicendo ,Israel filios ad Loquere :dicendo ,Mosen
23 משה לאמר : דבר אל־בני ישראל לאמר כל־
,cadaveris adeps Et .comedetis non capræ &,agni & ,bovis adipem
24 חלב שור וכשב ועז לא תאכלו : וחלב נבלה
non comedendo sed ,functionem omnem in fiet ,rapti adeps &
וחלב טרפה יעשה לכל־מלאכה ואכל לא
quo animali de adipem comedens omnis Nam .illum comedetis
25 תאכלהו : כי כל־אכל חלב מן־הבהמה אשר
comedens anima excidetur &,Domino ignitionem eo ex facie appropinquare
יקריב ממנה אשה ליהוה ונכרתה הנפש האכלת
cunctis in comedetis non sanguinem omnem Et .suis populis è
26 מעמיה : וכל־דם לא תאכלו בכל
quæ anima Omnis .jumentum ad & volatile ad ,vestris habitationibus
27 מושבתיכם לעוף ולבהמה : כל־נפש אשר־
.suis populis è illa anima excidetur & sanguinem omnem comederit
תאכל כל־דם ונכרתה הנפש ההוא מעמיה :
:dicendo ,Mosen ad Dominus est locutus Et
28 וידבר יהוה אל־משה לאמר :

Versio VULG. LAT.

14 Ex quibus unus pro primitiis offeretur Dño, & erit sacerdotis, qui fundet hostiæ
15 sanguinem. Cujus carnes eâdem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam
16 usque mane. Si voto, vel sponte quispiam obtulerit hostiam, eâdem similiter edetur die: sed & si quid in crastinum remanserit, vesci
17 licitum est. Quidquid autem terti' invenerit dies, ignis ab-
18 sumet. Si quis de carnibus victimæ pacificorum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potiùs quæcunque anima tali se edulio contaminaverit, prævaricationis rea
19 erit. Caro, quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur igni: qui fuerit mundus, ve-
20 scetur ex ea. Anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de
21 populis suis. Et quæ tetigerit immunditiam hominis, vel jumenti, sive omnis rei quæ polluere potest, & comederit de hujuscemodi carnibus, interibit de populis
22 suis. Locutúsque est Domi-
23 nus ad Moysen, dicens, Loquere filiis Israel, Adipem ovis, & bovis, & capræ,
24 non comedetis. Adipem cadaveris morticini, & ejus animalis quod à bestia captum est, habebitis in va-
25 rios usus. Si quis adipem, qui offerri debet in incensum Domini, comederit, peribit
26 de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quàm de pecoribus.
27 Omnis anima, quæ ederit sanguinem, peribit de po-
28 pulis suis. Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

4 Καὶ προσάξει ἓν ἀπὸ πάντων τῶν δώρων
αὐτοῦ, ἀφαίρεμα κυρίῳ. τῷ ἱερεῖ τῷ προσχέ-
5 οντι τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται. Καὶ
τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐ-
τῷ ἔσται. καὶ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ δωρεῖται, βρωθή-
σεται. οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ
6 πρωΐ. Καὶ ἐὰν εὐχὴ ᾖ, ἢ ἑκούσιον θυσι-
άζῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσα-
γάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται, καὶ τῇ
7 αὔριον. Καὶ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν
τῆς θυσίας ἕως ἡμέρας τρίτης, ἐν πυρὶ κα-
8 τακαυθήσεται. Ἐὰν δὲ φαγὼν φάγῃ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχθήσεται
αὐτῷ τῷ προσφέροντι αὐτό· οὐ (δ) λογι-
σθήσεται αὐτῷ, μίασμά ἐστιν· ἡ δὲ ψυχὴ
ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπ' αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λή-
9 ψεται. Καὶ κρέα ὅσα (ε) ἐὰν ἅψηται παν-
τὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται· ἐν πυρὶ κα-
τακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα.
10 Ἡ δὲ ψυχὴ ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν
τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυρίου, καὶ ἡ
ἀκαθαρσία αὐτοῦ (ζ) ἐπ' αὐτῷ, ἀπολεῖται
11 ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. (η) Καὶ
ἡ ψυχὴ ἣ ἂν ἅψηται παντὸς πράγματος
ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου,
ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ
παντὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, καὶ φάγῃ
ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου,
ὅ ἐστι κυρίου, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ
12 τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Καὶ ἐλάλησε κύριος
13 πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον τοῖς
υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων, Πᾶν στέαρ βοῶν,
14 καὶ προβάτων, καὶ αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. Καὶ
στέαρ (θ) θνησιμαίων καὶ θηριαλώτων ποι-
ηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον, καὶ εἰς βρῶσιν
15 (ι) οὐ βρωθήσεται. Πᾶς ὁ ἔσθων στέαρ
ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ' αὐ-
τῶν κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ
16 ἐκείνη (κ) ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Πᾶν αἷμα
οὐκ ἔδεσθε ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν,
(λ) ἀπό τε τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ τῶν πε-
17 τεινῶν. Πᾶσα ψυχὴ ἣ ἂν φάγῃ αἷμα,
ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ λαοῦ
18 αὐτῆς. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυ-
σῆν, λέγων,

Et offeret unum de omnibus
muneribus suis, (f) demptio- 4
nem Domino: sacerdoti, qui
effundit sanguinem salutaris,
ipsi erit. Et carnes sacrificii
laudationis salutaris, ipsi erunt: 5
& in qua die donum offer-
tur, manducabitur: non dere-
linquent ex eo usque in mane.
Quòd si votum fuerit, aut 6
voluntarium sacrificaverit
munus suum, quâcunque die
obtulerit sacrificium suum, e-
detur, & crastinâ die. Et quod 7
superfuerit de carnibus sacri-
ficii usque in diem tertium; in
igne cremabitur. Si autem 8
manducans manducaverit ex
carnibus die tertiâ; (g) non
erit acceptum ei, qui offert
illud: (h) non reputabitur ei;
inquinatio est. Anima autem,
si qua manducaverit ex eo;
peccatum accipiet. Et carnes, 9
(i) quæcunque tetigerint omne
immundum, non manduca-
buntur: in igni cremabuntur.
Omnis mundus manducabit
carnes. Anima autem, quæ- 10
cunque manducaverit de car-
nibus sacrificii salutaris, quod
est (k) Domini, & immunditia
ejus super ipsum; peribit ani-
ma illa de populo suo. Et a- 11
nima, quæcunque tetigerit
omnem rem immundam, vel
ab immunditia hominis, vel
quadrupedum immundorum,
vel omnis abominationis im-
mundæ, & manducaverit
ex carnibus sacrificii salu-
taris, quod est Domini; peri-
bit anima illa de populo suo.
Et loquutus est Dominus 12
ad Moysen, dicens, Loquere fi- 13
liis Israel, dicens, Omnem adi-
pem boum, & ovium, & ca-
prarum non edetis. Et adeps 14
morticinorum, & à fera captivo-
rum (l) fiet in omne opus: &
in esca non edetur. Omnis, qui 15
adipem edit ex pecori-
bus, ex quibus (m) offeret de
eis hostiam Domino; peribit a-
nima illa de populo suo. Omnem 16
sanguinem non edetis in omni
habitatione vestra, & à pecoribus, & à volatilibus. Omnis anima, quæcunque 17
manducaverit sanguinem, peribit anima illa de populo suo. Et locutus est Domi- 18
nus ad Moysen, dicens,

MS.A. (δ) λογίσεται (ε) ἂν (ζ) ἐπ' αὐτοῦ, (η) Καὶ ψυχὴ (θ) θνησιμαίου, καὶ θηριάλωτον οὐ ποιηθήσεται (ι) οὐ φάγεται. (κ) ἐκ τοῦ (λ) ἀπό τε τῶν πετεινῶν καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Et cùm quis obtulerit unã ex his omnib' ob- 14
lationib' separationis Dño, ad sacerdoté qui
spargit sanguiné holocausti, pertinebit. Caro 15
auté sacrificii holocausti gratiarum actionis,
eadé die quâ illud offeret, comedetur, & non
relinquetur ex ea quicquá usq; mane. Quòd 16
si votú fuerit, aut separatio, sacrificium obla-
tionis ejus, eodem die quo offertur sacrificiú,
comedetur: & in die quoque postero, si quid
remanserit ex eo, iterum comedetur. Si quid 17
auté remanserit ex carne sacrificii ad dié ter-
tium, igne comburetur. Et si omnino quidpi- 18
am comedatur è carne sacrificii holocausti in
die tertio non erit acceptú: & ei offert illud,
non reputabitur, sed erit abominãdum: quin
& anima quæ comederit ex ipso, peccatú re-
cipiet. Et caro quæ tetigerit quidpiá immun- 19
dum, non comedetur, sed caro illa combure-
tur: & quicunq; mund' fuerit, comedet car-
né. Et anima quæ comederit ex carne sacrifi- 20
cii pacifici Dñi, immunditia suá existente su-
per eá, pereat anima ejusmodi è populo suo.
Et anima cùm tetigerit quamcunq; immun- 21
ditiá hominis, aut jumentum immundú, aut
quodlibet reptile immundú, & comederit de
carne sacrificii holocausti Dñi, pereat anima
illa de populo suo. Et loquut' est Dñs cum 22
Mose, dixitq; ad eum; Loquere cum filiis Is- 23
rael, & dic eis, Omné adipé boum & agnorú
& caprarum ne comederitis. Et adeps cada- 24
veris, & adeps *pecudis* ejus quæ devorata est
à bellua, adhibebitur ad oñe op', sed nequa-
quã comedetis eam. Nam quicunq; comede- 25
rit adipé de jumentis ex quib' offertur sacri-
ficium Dño, pereat anima quæ comederit, de
populo suo. Et omné sãguiné nè comederitis, 26
in cunctis habitationibus vestris, sive avis si-
ve juméti. Omnis anima quæ cóederit san- 27
guiné, pereat ejusmodi anima de populo suo.
Loquut' est etiá Dñs cú Mose, dixitq; ad eú; 28

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

14 ויקריב מניה חד מכל קרב
אפרשותא קדם יי לכהנא דיזרק
ית דם נכסת קודשיא דיליה יהי
15 ובסר נכסת תודת קודשוהי ביומ
קרבניה יתאכיל לא יצנע מניה עד
16 צפרא: ואם נדרא או נדבתא נכסת
קרבניה ביומא די יקריב נכסתיה
יתאכיל וביומא דבתרוהי ודישתאר
17 מניה יתאכיל: ודישתאר מבשר
נכסתא ביומא תליתאה בנורא
18 יתוקד: ואם אתאכלא יתאכיל
מבסר נכסת קודשוהי ביומא
תליתאה לא יהי לרעוא דמקרב
יתיה לא יתחשב ליה מרחק יהי
ואנש דיכול מניה חוביה יקביל
19 ובסר קודשא די יקרב בכל מסאב
לא יתאכל בנורא יתוקד ובסר
קודשא כל דידכי לקודשא ייכול
20 בסר קודשא: ואנש די ייכול בסרא
מנכסת קודשיא די קדם יי וסובתיה
עלוהי וישתיצי אנשא ההוא
21 מעמיה: ואנש ארי יקרב בכל
מסאב בסואבת אנשא או בבעירא
מסאבא או בכל רחש מסאב וייכול
מבשר נכסת קודשיא די קדם יי
22 וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: ומליל
23 יי עם משה למימר: מליל עם בני
ישראל למימר כל תרב תור ואמר
24 ועז לא תיכלון: ותרב נבילא ותרב
תבירא יתעבד לכל עבידא ומיכל
25 לא תיכלוניה: ארי כל דיכול תרבא
מן בעירא די יקרבון מנה קרבנא
קדם יי וישתיצי אנשא דייכול
26 מעמיה: וכל דמא לא תיכלון
בכל מותבניכון דעופא ודבעירא
27 כל אנש דייכול כל דמא וישתיצי
28 אנשא ההוא מעמיה: ומליל יי
עם משה למימר:

Targum ONKELOS.

14 Offeretq; ex ea unú ex omni oblatione, separatú corã Dño: & illius sacerdotis erit qui aspsit sanguiné hostiæ sancti-
15 ficationum. Caro auté hostiæ gratiarum actionis sanctificationum ej⁹, eadé die qua offertur, comedetur: non remanebit
16 ex ea quicquã usq; mane. Si auté voto vel sponte obtulerit hostiã; eadé die quã offertur hostia, comedetur: & in die quoq; crastina, si quid reman-
17 serit ex ea, comedetur. Et quod remanserit de carne hostiæ in
18 dié tertiã, igni comburetur. Si auté comestum fuerit quicquã de carne hostiæ sanctificationum in die tertia, non erit in beneplacito: neq; existimabitur ei qui offeret eam, abominabile erit: & homo qui comederit ex ea, peccatũ suscipiet.
19 Caro auté sanctificata quæ tetigerit omne immundum, non comedetur; sed igni comburetur: & quicunq; fuerit mund⁹ ad comedendum carné sanctificatam, comedat carné sancti-
20 ficatam. Homo auté qui comederit carné hostiæ sanctificationum, quæ est corã Dño; & immunditia ejus fuerit in eo: exterminabitur homo ille de
21 populo suo. Et homo qui tetigerit omne immundũ; sive immunditiã hominis, aut jumentum immundum, aut *omne reptile immundũ*; & comederit de carne hostiæ sanctificationum quæ est corã Dño: exterminabitur homo ille de popu-
22 lo suo. Locutusq; est Dñs cũ
23 Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel, dicens: Omné adipem bovis & agni, & capræ,
24 non comedetis. Adeps autem cadaveris morticini & adeps animalis confracti à bestia, fiet in omne opus: & nequaquam
25 comedetis eum. Quia omnis qui comederit adipé pecoris, ex quo offertur oblatio coram Dño: exterminabitur homo qui comederit de populo suo.
26 Et omné sanguiné non comedetis, in omnibus habitationibus vestris: tam de ovibus quã
27 de pecoribus. Omnis homo qui comederit omnem sangui-
28 nem: exterminabitur homo ille de populo suo. Locutusq; est Dominus cum Moyse dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et offeret ex eo unũ de omnibus muneribus elevationem 14
Domini; ad sacerdotem qui fudit sanguinem pertinebit.
Caro autem sacrificii gratia- 15
rum actionis pacificorũ ejus, in die quo offertur, comedetur: Nihil residuum fiet ex eo usque ad mane. Media pars
Legis. Quod si votum, vel 16
spontaneum sacrificium fuerit munus ejus, in die quo offeret sacrificium suum, comedetur; & quod residuũ erit, die crastinâ comedetur. Sed quod 17
residuum erit de carne sacrificii die tertiâ, igne cremabitur. Quod si comedendo cõ- 18
edatur de carne sacrificii pacificorum die tertiâ, non erit acceptus offerens illud; non reputabitur illi: (c) abominatio erit: anima quoque quæ comederit ex eo (d) iniquitatem suã portabit. Caro etiam 19
quæ tetigerit quodlibet immundum, non comedetur, igne comburetur caro illa: omnis mundus comedet carnẽ. Ani- 20
ma autem quæ comederit carnem de sacrificio pacificorum quæ sunt Domini, et immunditiæ ejus super eam: (e) exterminabitur anima illa de populo suo. Aut anima cũ te- 21
tigerit rẽ quãvis immundã immunditie hominis, vel jumentũ immundũ, vel quodvis reptile immundũ, et cõederit de carne sacrificii pacificorũ Domini, (f) exterminabitur etiã anima illa de populo suo. Et locut⁹ est Domin⁹ 22
Mosi, dicens, Loquere filiis 23
Israel, dicens, Nullum adipem bovis, et agni, et capræ comedetis. Adeps tamẽ morticini, 24
et adeps à feris rapti fiet in omne opus, verùm comedendo non comedetis eum. Nam 25
quicunque comederit adipem jumenti de quo obtulerit sacrificiũ ignitum Domino, (g) exterminabitur anima illa quæ comederit de populo suo. Nul- 26
lum sanguinem comedetis in generationib⁹ vestris, tam de volatilib⁹ quàm de jumentis. Omnis anima quæ comederit 27
quemlibet sanguinẽ, (h) exterminabitur anima illa de populis suis. Et locutus est Domi- 28
nus Mosi, dicens;

VER. SAM. (c) rejectaneum erit: (d) reatum (e) eradicabitur (f) extirpabitur (g) extirpabitur (h) eradicabitur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 فليقرب من ذلك واحدا من كل قربان رفيعة لله * الامام الذي ينضح دم ذبائح السلامة له
15 يكون * ولحم ذبح شكر السلامة في يوم قربانه يوكل * لا يبقي منه شيا الى الغداة * وان كان ذبح
16 قربانه نذرا او تبرعا * فليوكل في يوم تقريبه لله * وفي غده يوكل ما فضل منه * والفاضل
17 من لحم الذبح يحرق بالنار * فان اكل منه في اليوم الثالث فليس يرتضي * والمقرب له لا يحسب
18 له بل يكون حسيسا * واي انسان اكل منه شيا فقد حمل وزره * ولحم الاقداس ان دنا بشي من
19 النجاسات * فلا يوكل بل يحرق بالنار * والطاهر منه فلا ياكله الا طاهر * واي انسان اكل لحما من ذبح
20 السلامة الذي هو لله ونجاسته عليه * فينقطع ذلك الانسان من قومه * واي انسان لامس شيا
21 من النجاسات نجاسات انسان او بهيمة نجسة او من الدبيب النجس فاكل من ذبح السلامة الذي
22 23 هو لله * فينقرض ايضا ذلك الانسان من قومه * ثم كلم الله موسي قايلا * مر بني اسرايل قايلا
24 كل شحم بقر وضان وماعز لا تاكلوه * وشحم النبيلة والسقيمة يستعمل في كل صنعة واكلا لا
25 تاكلوه * فان من ياكل شحما من البهيمة التي يقرب منها قربان لله * ينقطع ذلك الانسان الاكل
26 27 له من قومه * وكل دم لا تاكلوه في جميع مساكنكم من الطير والبهايم * اي انسان اكل
28 شيا من الدم * ينقطع ذلك الانسان من قومه * ثم كلم الله موسي قايلا *

Offerat autem ex eis unum ex quolibet sacrificio, holocaustum Deo: sacerdos qui 14
spargit sanguinem sacrificiorum pacis, ipsum habebit. Et caro sacrificii gratiarũ 15
actionis pacis, in die oblationis suæ comedetur: non relinquet ex ipsa quicquam in crastinum. Quòd si fuerit sacrificium 16
oblationis ejus ex voto, aut sponte, comedatur in die quâ offeretur Deo, & in crastino comedetur quod superfuit ex ipso.
Et quod superfuerit ex carne sacrificii, com- 17
buretur igne. Et si comestum fuerit ex ea 18
in die tertia, non acceptabitur: et offerenti illam non reputabitur, sed erit despecta: & quicunq; homo comederit aliquid ex ipsa, jam portavit culpam suam. Et caro 19
sacrorum si tetigerit ullam ex immunditiis, non comedetur, sed comburetur igne: & eam quæ fuerit munda, non comedet nisi mundus. Et quicunq; comederit car- 20
nem de sacrificio pacis quod ad Deũ pertinet, dũ immunditia sua est super ipsum, abscindetur homo ille à gente sua. Et 21
quicunque contrectaverit aliquam ex immunditiis, immunditiis hominis aut belluæ immundæ, vel ex reptili immundo, comederitq; ex sacrificio pacis quod ad Deum pertinet, succindetur etiam ille homo à gente sua. Etiam loquutus est Deus 22
ad Musam, dicens; Præcipe filiis Israil, 23
dicens; Omnem adipem boum, & ovium, & caprarum, nè comedant. Et verò a- 24
deps cadaveris & pecudis ægrotantis adhibebitur in omni opere, at comestione nè comedant eam. Quoniam qui comederit 25
adipẽ ex jumento de quo offertur sacrificiũ Deo, abscindetur homo ille comedens eam à gente sua. Et omnem sanguinẽ nè 26
comedetis in omnibus habitationibus vestris, ex volatilibus & pecoribus. Qui- 27
cunque comederit aliquid ex ex sanguine, succindetur ille homo à gente sua. 28
Item locutus est Deus ad Musam, dicens;

ספר ויקרא : ח

facrificium faciem Accedere :dicendo ,Ifrael filios ad Loquere

29 דבר אל־בני ישראל לאמר המקריב את־זבח

facrificio de Dño fuam oblationem adducet ,Domino fuorū pacificorum

שלמיו ליהוה יביא את־קרבנו ליהוה מזבח

adipem ,Domini ignitiones adducent ejus Manus.fuorum pacificorū

30 שלמיו׃ ידיו תביאינה את אשי יהוה את־החלב

ipfum elevandum ad pectufculum ,illum adducet pectufculo fuper

על־החזה יביאנו את החזה להניף אתו

,adipem facerdos faciet fuffire Et .Domino coram elevationem

31 תנופה לפני יהוה׃ והקטיר הכהן את־החלב

dextrum armum Et .ejus filiis & Aharon pectus erit Et .altare fuper

32 המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו׃ ואת שוק הימין

facienti Accedere.veftrorū pacificorū facrificiis è,facerdoti elevatione dabitis

33 תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמיכם׃ המקריב

armus erit ipfi,Aharon filiis è adipem & ,pacificorum fanguinem

את־דם השלמים ואת־החלב מבני אהרן לו תהיה שוק

exaltationis armum & ,elevationis pectus Quia .diftributione in dexter

34 הימין למנה׃ כי את־חזה התנופה ואת שוק התרומה

dedi & ;eorum pacificorum facrificiis è ,Ifrael filiis à cepi

לקחתי מאת בני־ישראל מזבחי שלמיהם ואתן

filiis à fecuili ftatutum in ejus filiis & ,facerdoti Aharon ea

אתם לאהרן הכהן ולבניו לחק־עולם מאת בני

;Dñi ignitionibus de ci' fuorū unctio &,Aharon unctio Hæc .Ifrael

35 ישראל׃ זאת משחת אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה

Quas .Domino facerdotio fungendum ad eos fecit appropinquare die in

36 ביום הקריב אתם לכהן ליהוה׃ אשר

filiis à illis eum ungendo die in ,eis dandum ad Dominus præcepit

צוה יהוה לתת להם ביום משחו אתם מאת בני

afcenfioni lex Hæc.eorū generationibus in feculi ftatutum ,Ifrael

37 ישראל חקת עולם לדרתם׃ זאת התורה לעלה

,pacificorum facrificio &,plenitudinibus &,culpatorio &,peccatorio & ,muneri

למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים׃

cum præcipere die in,Sinai monte in Mofeh Dominus præcepit Quam

38 אשר צוה יהוה את־משה בהר סיני ביום צותו

Domino fuas approximationes faciendum accedere ad ,Ifrael filiis

את־בני ישראל להקריב את־קרבניהם ליהוה

.Sinai deferto in

במדבר סיני׃

CAP. VIII. ח

,Aharon Tolle :dicendo ,Mofeh ad Dominus eft locutus Et

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ קח את־אהרן 2

& unctionis oleum & ,veftes & ,eo cum ejus filios &

ואת־בניו אתו ואת הבגדים ואת שמן המשחה ואת

,infermentatorū caniftrū & ,arietes duos & ,peccatoris juvencum

פר החטאת ואת שני האילים ואת סל המצות׃

fecit Et .conventus tabernaculi oftium ad congrega cœtum omnem &

3 ואת כל־העדה הקהל אל־פתח אהל מועד׃ ויעש 4

cœtus eft congregatus Et .ei Dominus præcepit quemadmodum Mofeh

משה כאשר צוה יהוה אתו ותקהל העדה

Hoc :cœtum ad Mofeh dixit Et .conventus tabernaculi oftium ad

5 אל־פתח אהל מועד׃ ויאמר משה אל־העדה זה

.faciendum ad ,Dominus præcepit quod verbum

הדבר אשר־צוה יהוה לעשות׃

Verfio VULG. LAT.

29 Loquere filiis Ifrael, dicens,
Qui offert victimā pacifico-
rum Dño, offerat fimul &
facrificium, id eft, libamenta
30 ejus. Tenebit manibus adi-
pem hoftiæ, & pectufculum:
cúmque ambo oblata Do-
mino confecraverit, tradet
31 facerdoti, Qui adolebit a-
dipem fuper altare, pectuf-
culum autem erit Aaron &
32 filiorum ejus. Armus quo-
que dexter de pacificorum
hoftiis cedet in primitias fa-
33 cerdotis. Qui obtulerit fan-
guinem & adipem, filiorum
Aaron, ipfe habebit & ar-
mum dextrum in portione
34 fua. Pectufculum enim e-
levationis, & armum fepa-
rationis tuli à filiis Ifrael de
hoftiis eorum pacificis, &
dedi Aaron facerdoti, & fi-
liis ejus lege perpetuâ, ab
35 omni populo Ifrael. Hæc eft
unctio Aaron & filiorum e-
jus in ceremoniis Domini,
die quâ obtulit eos Moyfes,
ut facerdotio fungerentur,
36 Et quæ præcepit eis dari
Dominus à filiis Ifrael reli-
gione perpetuâ in genera-
37 tionibus fuis. Ifta eft lex
holocaufti, & facrificii pro
peccato atque delicto, &
pro confecratione & paci-
38 ficorum victimis: Quam
conftituit Dominus Moyfi
in monte Sinai, quando
mandavit filiis Ifrael, ut of-
ferrent oblationes fuas Dño
in deferto Sinai.

CAP. VIII.

1 LOcutúfque eft Dominus
2 ad Moyfen, dicens, Tolle
Aaron cum filiis fuis, veftes
eorum, & unctionis oleum,
vitulum pro peccato, duos
arietes, caniftrū cum azymis,
3 Et congregabis omnē cœtū
4 ad oftium tabernaculi. Fecit
Moyfes ut Domin' imperave-
rat. Congregatâq; omni tur-
bâ ante fores tabernaculi,
5 Ait; Ifte eft fermo, quem juf-
fit Dominus fieri.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

29 Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων,
Ὁ προσφέρων θυσίαν (μ) σωτηρίου, οἴσει
τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ καὶ ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ
30 σωτηρίου. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσοίσουσι τὰ
καρπώματα κυρίῳ· τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στη-
θυνίου, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος προσοίσει
αὐτά, ὥστε (ν) ἐπιτιθέναι δόμα ἔναντι κυ-
31 ρίου. Καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τοῦ
θυσιαστηρίου. καὶ ἔσται τὸ στηθύνιον Ἀαρὼν
32 καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Καὶ τὸν βραχίονα τὸν
δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ τῶν
33 θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. Ὁ προσφέρων
τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ
τῶν υἱῶν Ἀαρὼν, αὐτῷ ἔσται ὁ βραχίων ὁ
34 δεξιὸς ἐν μερίδι. Τὸ γὰρ στηθύνιον τοῦ ἐπι-
θέματος καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος
εἴληφα παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυ-
σιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὰ Ἀ-
αρὼν τῷ ἱερεῖ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, νόμιμον
35 αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Αὕτη ἡ χρί-
σις Ἀαρὼν, καὶ ἡ χρίσις τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀπὸ
τῶν καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ προση-
γάγετο αὐτοὺς τοῦ ἱερατεύειν τῷ κυρίῳ,
36 Καθὰ ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐτοῖς ᾗ
ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐ-
37 τῶν. Οὗτος ὁ νόμος τῶν ὁλοκαυτωμά-
των, καὶ θυσίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, καὶ τῆς
πλημμελείας, καὶ τῆς τελειώσεως, καὶ τῆς θυσίας
38 τοῦ σωτηρίου, Ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύ-
ριος τῷ Μωυσῇ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, ᾗ ἡμέ-
ρᾳ ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, προσφέ-
ρειν τὰ δῶρα αὐτῶν ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρή-
μῳ Σινᾶ.

MS A. (μ) σωτηρίου κυρίου, οἴσει (ν) ἐπιθεῖναι

ΚΕΦ. η΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Λάβε Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως,
καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοὺς δύο
3 κριοὺς, καὶ τὸ κανοῦν τῶν ἀζύμων. Καὶ πᾶσαν
τὴν συναγωγὴν ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύ-
4 ραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ἐποίησε
Μωυσῆς ὃν τρόπον (α) συνέταξεν αὐτῷ
κύριος. καὶ ἐξεκκλησίασε τὴν συναγωγὴν
ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ
5 εἶπε Μωυσῆς τῇ συναγωγῇ, (β) Τοῦτό
ἐστι τὸ ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι.

MS.A. (α) αὐτῷ συνέταξεν κύριος. (β) Τοῦτό ἐστιν τὸ ῥῆμα, τοῦτό ἐστιν ὃ ἐνετείλατο

Et filiis Ifrael loqueris, dicens, 29
Qui offert (n) facrificium falu-
taris, afferet munus fuum Domi-
no, & de facrificio falutaris. Ma- 30
nus ejus offerent hoftiam Domi-
no: adipem, qui fuper pectufcu-
lum, & pennam jecoris offeret ea,
ita ut imponatur donum ante
Dominum. Et offeret facerdos 31
(o) adipem fuper altare: & erit
pectufculum Aaron, & filiis e-
jus. Et brachium dextrum dabi- 32
tis demptionem facerdoti de facri-
ficiis (p) falutaris veftri. Qui of- 33
fert fanguinem falutaris, & adi-
pem ex filiis Aaron, ipfi erit bra-
chium dextrum in parte. Pe- 34
ctufculum enim impofitionis, &
brachium demptionis accepi à fi-
liis Ifrael de facrificiis falutaris
veftri, & dedi ea Aaron facerdo-
ti & filiis ejus, legitimum æter-
num à filiis Ifrael. Hæc unctio 35
Aaron, & unctio filiorum ejus ab
hoftiis Domini, in qua die appli-
cuit eos facerdotio fungi Domi-
no; Sicut præcepit Dominus dare 36
illis, quâ die unxit illos à filiis
Ifrael, legitimum æternum in
progenies eorum. Hæc lex eft ho- 37
locauftorum, & facrificii, &
pro peccato, & delicto, & con-
fummatione, & facrificio falu-
taris; Sicut mandavit Dominus 38
Moyfi in monte Sina, quâ die
præcepit filiis Ifrael offerre mu-
nera fua ante Dominum in de-
ferto Sina.

CAP. VIII.

ET locutus eft Dominus ad 1
Moyfen, dicens; Sume Aaron, 2
& filios ejus, & ftolas (a) ejus,
& oleum unctionis, & vitulum,
qui pro peccato, & duos arietes,
& caniftrum azymorum. Et om- 3
nem fynagogam convoca ad oftium
tabernaculi teftimonii. Et fe- 4
cit Moyfes, ficut præcepit ei Do-
minus. Et evocavit fynagogam
ad oftium tabernaculi teftimonii.
Et dixit Moyfes fynagogæ; Hoc 5
eft verbum, quod mandavit Do-
minus facere.

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

Loquere cum filiis Ifrael, & dic eis; Qui of- 29
feret facrificium pacificum Domino, adducat
oblationem fuam Domino de facrificio ho-
locaufti. Manus ejus afferant oblationem 30
Domini, & adipem quæ fuper pectufculum
eft afferat cum ipfo pectufculo cujus fepara-
tio feparatur coram Domino. Elevabitque 31
facerdos adipem ad altare, pectufculum ve-
rò Aharonis erit & filiorum ejus. Et armum 32
dexterum dabitis feparationem Domino de
facrificiis veftris pacificis. Qui obtulerit fan- 33
guinem & adipem holocaufti de filiis Aha-
ron, is habebit pro portione armum dexte-
rum. Nam pectufculum feparationis & ar- 34
mum feparationis accepi à filiis Ifrael de fa-
crificiis eorum pacificis, & dedi ea Aharoni
facerdoti & filiis ejus, ftatuto fempiterno à
filiis Ifrael. Hæc eft unctio Aharonis, & un- 35
ctio filiorum ejus de facrificiis Domini, in
die quo admovebitur ad miniftrandum Do-
mino: Quemadmodum præcepit Dominus 36
dandum ipfis à filiis Ifrael in die quâ unxit
eos, ftatuto fempiterno in generationes eo-
rum. Hæc eft lex combuftionis holocaufti, & 37
farinæ, & peccati, & oblationis, & comple-
menti, & facrificii holocaufti: Quam præ- 38
cepit Dominus Mofi in monte Sinai, in die
quâ præcepit ei de filiis Ifrael, ut offerret fa-
crificia eorum Domino, in deferto Sinai.

C A P. VIII.

Unctio Aharonis & filiorum ejus.

LOquutus eft etiam Dominus cum Mofe, 1
& dixit ad eum; Duc Aharonem, & 2
filios ejus cum eo, & accipe veftes, & oleum
unctionis, & bovem peccati, & duos arietes,
& caniftrum azymi. Et congrega totum 3
cœtum ad oftium tabernaculi temporis. Fe- 4
cit igitur Mofes quemadmodum præcepit ei
Dominus, & congregatus eft totus cœtus
coram tabernaculo temporis. Dixitque Mo- 5
fes ad omnem cœtum, Hoc eft mandatum
quod mandavit Dominus faciendum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

29 מליל עם בני ישראל למימר
דמקרב ית נכסת קודשוהי קדם
יי ייתי ית קרבניה קדם יי מנכסת
קודשוהי : ידוהי ייתון ית קורבניא
30 דיי ית תרבא על חדיא ייתיניה
ית חדיא לארמא יתיה ארמותא
31 קדם יי : ויסק כהנא ית תרבא
למדבחא ויהי חדיא לאהרן
32 ולבנוהי : וית שוקא דימינא תתנון
אפרשותא לכהנא מנכסת
33 קודשיכון : דמקריב ית דם נכסת
קודשיא וית תרבא מבני אהרן דיל
ליה יהי שוקא דימינא לחולק :
34 ארי ית חדיא דארמותא וית שוקא
דאפרשותא נסבית מן בני ישראל
מנכסת קודשיהון ויהבית יתהון
לאהרן כהנא ולבנוהי לקים עלם
35 מן בני ישראל : דא רבות אהרן
ורבות בנוהי מקורבניא דיי ביומא
דיקרבון יתהון לשמשא קדם יי :
36 די פקד יי למתן להון ביומא
דירבון יתהון מן בני ישראל קים
37 עלם לדריהון : דא אוריתא לעלתא
למנחתא ולחטאתא ולאשמא
ולקורבניא ולנכסת קודשיא : די
38 פקד יי ית משה בטורא דסיני
ביומא דפקדיה ית בני ישראל
לקרבא ית קורבניהון קדם יי
במדברא דסיני :

ח

1 ומליל יי עם משה למימר : קריב
2 ית אהרן וית בנוהי עמיה וית
לבושיא וית משחא דרבותא וית
תורא דחטאתא וית תרין דכרין
3 וית סלא דפטיריא : וית כל
כנשתא כנוש לתרע משכן זמנא :
4 ועבד משה כמא די פקיד יי יתיה
ואתכנשת כנשתא לתרע משכן
5 זמנא : ואמר משה לכנשתא דין
פתגמא די פקיד יי למעבד :

TARGUM ONKELOS.

29 Loquere cum filiis Iſrael, dicens: Qui offert victimam ſanctificationum ejus coram Domino; afferat oblationem ſuam coram Domino de hoſtia ſanctificationum ejus.
30 Man⁹ ej⁹ afferant oblationes Dñi: adipẽ cum pectuſculo afferat, ut elevetur pectuſculum
31 elevatione corã Dño. Et adolebit ſacerdos adipẽ in altari: eritque pectuſculũ Aaron &
32 filiis ej⁹. Armũ quoq; dextrũ dabitis pro primitiis ſacerdoti, de hoſtia ſanctificationum
33 veſtrarũ. Qui obtulerit ſanguinẽ hoſtiæ ſanctificationum et adipẽ, de filiis Aarõ: ipſius erit arm⁹ dexter in portionem
34 ſuã. Quia pectuſculũ elevationis et armũ ſeparationis tuli à filiis Iſrael, de hoſtia pacificorũ ſuorũ: et dedi ea Aaron ſacerdoti et filiis ej⁹ pacto ſempiterno, à filiis Iſrael.
35 Hæc eſt unctio Aaron & unctio filiorũ ej⁹, de oblationibus Dñi: in die quã obtulerunt eos, ut mi-
36 niſtrarent coram Dño. Quæ præcepit Dñs dari eis à filiis Iſrael, in die qua unxerunt eos: fœdere ſempiterno in ge-
37 nerationib⁹ ſuis. Hæc eſt lex holocauſti, & muneris, & ſacrificii pro peccato, & pro delicto: et oblationũ, et hoſtiæ
38 ſanctificationũ. Quã præcepit Dñs Moyſi in monte Sinai: in die qua mandavit filiis Iſrael, ut offerrent oblationes ſuas coram Domino, in deſerto Sinai.

CAP. VIII.

1 Locutúſq; eſt Domin⁹ cum
2 Moyſe dicens. Applica Aaron & filios ejus cum eo, & veſtes, & oleum unctionis: & vitulum pro peccato, & duos arietes, & caniſtrum azymo-
3 rum. Omnemq; cœtum congrega, ad oſtium tabernaculi
4 fœderis. Fecitque Moyſes, ſicut præceperat ei Dominus: & congregatus eſt cœtus ad oſtium tabernaculi fœderis.
5 Dixitque Moyſes congregationi: Iſte eſt ſermo, quem juſſit Dominus fieri.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

29 Præterea filiis Iſrael loquēris, dicens; Qui obtulerit ſacrificium pacificorum ſuorum Domino, afferet munus ſuum Domino de ſacrificio pacificorum ſuorum.
30 Manus ejus afferent (i) ſacrificium ignitũ Domino: adipem qui eſt ſuper pectuſculum afferent, pectuſculum ut ventiletur ventilatione coram Domino.
31 Et adolebit ſacerdos adipem ſuper altare, eritque pectuſculum Aaronis, et filiorũ ejus.
32 Armum quoque dextrum dabitis elevationem ſacerdoti de ſacrificiis pacificorum veſtrorũ.
33 Offerentis ſanguinem pacificorum et adipem ex filiis Aaron, ipſius erit armus dexter in portionem.
34 Nam pectuſculum in ventilationis oblationem, et armum in elevationẽ accepi de filiis Iſrael ex ſacrificiis pacificorum eorum, et dedi ea Aaroni ſacerdoti, et filiis ejus in (k) ſtatutum æternum de filiis Iſrael.
35 Hæc (l) unctio Aaronis, & (m) unctio filiorum ejus de (n) incenſis Domini in die quo offeret eos, ut ſacerdotio fungantur Domino,
36 Quæ præcepit Domin⁹ dare illis eo die quo unxit illos inter filios Iſrael; (o) ſtatutum eſt æternum in generationibus veſtris.
37 Hæc eſt lex holocauſti, & oblationis ſimilæ, & pro peccato, & pro delicto, & pro conſecrationibus, & pro ſacrificio pacificorum,
38 Quæ præcepit Dominus in monte Sinai, in die quo præcepit filiis Iſrael ut offerrent munera ſua Domino in deſerto Sinai.

CAP. VIII.

1 ET locut⁹ eſt Domin⁹ Moſi,
2 dicens; Sume Aaronem, & filios ejus cum eo, & veſtes, & oleum unctionis, & vitulum pro peccato, & duos arietes, & caniſtrum azymorum;
3 Et omnem Congregationem congrega ad portam tabernaculi teſtimonii.
4 Et fecit Moſes ſicut ei præceperat Dominus: congregavit igitur congregationem ad oſtiũ tabernaculi teſtimonii.
5 Dixitque Moſes Congregationi, Hæc eſt res quam præcepit fieri Dominus,

VER. SAM. (i) oblationes (k) portionem æternam (l) eſt excellentia (m) excellentia (n) oblationibus (o) portio eſt æterna

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

29 Loquere cum filiis Iſrail, dicendo ad ipſos de iis qui offerent victimam pacis Deo; Qui attulerit ſacrificiũ ſuũ Deo de victi-
30 ma pacis, Ambæ manus ejus geſtabunt ſacrificia Dei, nempe adipem cum pectore: afferet illud ſecum, & agitatione agitabit illud Deo.
31 Adolebitque ſacerdos adipem ſuper altari: ac tum manebit pectus Haroni et filiis eius.
32 Et armum dexterũ date ſacerdoti, oblationem de ſacrificiis pacis veſtræ.
33 Offerens ſanguinem pacis & adipẽ ex filiis Haron, ipſe habebit armum dexterum in portionem.
34 Nam pectus agitationis, & armum oblationis accepi à filiis Iſrail ex ſacrificiis pacis eorum, & dedi ea Haroni ſacerdoti & filiis ejus in conſtitutionem ſæculi, à filiis Iſrail.
35 Hæc eſt portio Haronis & filiorum ejus de ſacrificiis Dei, à die quo acceſſerint ut fungantur ſacerdotio Deo:
36 Quam præcepit Deus ut daretur ipſis à die unctionis eorum à filiis Iſrail, in conſtitutionẽ ſæculi, in generationes eorum.
37 Hæc eſt lex holocauſti, & muneris, & expiationis, & ſacrificii delicti, et complementi, & victimæ pacis:
38 Quam præcepit Deus Muſæ in monte Sinain, in die quã præcepit filiis Iſrail ut offerrent ſacrificia ſua Deo in deſerto Sinai.

CAP. VIII.

1 ITem locutus eſt Deus ad Muſã, dicens;
2 Admove Haronem & filios ejus cum eo, & veſtes, et oleum unctionis, & vitulum expiationis, & duos arietes, & ciſtã azymorum;
3 Et omnem cœtum congrega ad januam tabernaculi præſentiæ.
4 Fecitq; Muſa ſicuti mandavit Deus: & congregatus eſt cœtus ad januam tabernaculi præſentiæ.
5 Et dixit eis Muſa, Hæc eſt præceptum cujus mandavit Deus executionem;

ספר ויקרא : ח

eos lavit & :ej* filios & ,Aharon Moseh fecit appropinquare Et
6 ויקרב משה את־אהרן ואת־בניו וירחץ אתם
,baltheo in illâ cinxit & ,tunicam eâ super dedit Et aquis in
7 במים : ויתן עליו את־הכתנת ויחגר אתו באבנט
cinxit & ,superhumerale eum super dedit &,pallium eum induit &
וילבש אתו את־המעיל ויתן עליו את־האפד ויחגר
eum super posuit Et .eo cū eū cinxit & ,superhumeralis artificio in eum
8 אתו בחשב האפד ויאפד לו בו : וישם עליו
.Thummim & ,Urim pectorali in dedit & ,pectorale
את־החשן ויתן אל־החשן את־האורים ואת־התמים :
cidarim super posuit & : ejus caput super cidarim posuit Et
9 וישם את־המצנפת על־ראשו וישם על־המצנפת
quemadmodum,sanctitatis coronā ,auri florem ,ej* facierū regione è
אל־מול פניו את ציץ הזהב נזר הקדש כאשר
oleum Moseh cepit Et .Moseh Dominus præcepit
10 צוה יהוה את־משה : ויקח משה את־שמן
: illo in quæ omnia & ,tabernaculum unxit & ,unctionis
המשחה וימשח את־המשכן ואת־כל־אשר־בו
,vicibus septem altare super illo ex aspersit Et .ea sanctificavit &
11 ויקדש אתם : ויז ממנו על־המזבח שבע פעמים
,ej* solidationē & ,concham &,ejus vasa omnia & ,altare unxit &
וימשח את־המזבח ואת־כל־כליו ואת־הכיר ואת־כנו
unxit & ,Aharon caput super unctiōis oleo ex fudit Et.ea sanctificādū ad
12 לקדשם : ויצק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח
,Aharon filios Moseh fecit appropinquare Et .eū sanctificādū ad eum
13 אתו לקדשו : ויקרב משה את־בני אהרן
: mitras eis vinxit &,baltheo eos cinxit &,tunicas eos fecit induere &
וילבשם כתנת ויחגר אתם אבנט ויחבש להם מגבעות
juvencum fecit accedere Et .Moseh Dominus præcepit quēadmodum
14 כאשר צוה יהוה את־משה : ויגש את פר
juvenci caput super suas manus ejus filii & ,Aharon firmavit & ,peccati
החטאת ויסמך אהרן ובניו את־ידיהם על־ראש פר
cornua super dedit &,sanguinem Moseh cepit &,mactavit Et .peccati
15 החטאת : וישחט ויקח משה את־הדם ויתן על־קרנות
sanguinem & ,altare expiavit &,suo digito in undiquaq; altaris
המזבח סביב באצבעו ויחטא את־המזבח ואת־הדם
.illud super expiandū ad illud sanctificavit &,altaris fundamentū ad fudit
יצק אל־יסוד המזבח ויקדשהו לכפר עליו :
,jecoris fibram & ,intestinum super qui adipem totum tulit Et
16 ויקח את־כל־החלב אשר על־הקרב ואת יתרת הכבד
.altari in Moseh fecit suffire &:eorum adipem & ,renes duos &
ואת־שתי הכלית ואת־חלבהן ויקטר משה המזבחה :
ejus fimum & ,ejus carnem & ,ejus pellem & ,juvencum Et
17 ואת־הפר ואת־ערו ואת־בשרו ואת־פרשו
Dominus præcepit quēadmodum,castrametationem extra igne in combussit
שרף באש מחוץ למחנה כאשר צוה יהוה
fulcierunt & : ascensionis arietem fecit appropinquare Et .Moseh
18 את־משה : ויקרב את איל העלה ויסמכו
:mactavit Et .arietis caput super suas manus ejus filii & , Aharon
19 אהרן ובניו את־ידיהם על־ראש האיל : וישחט
.undiquaque altare super sanguinem Moseh sparsit &
ויזרק משה את־הדם על־המזבח סביב :

Versio VULG. LAT.

6 Statímque obtulit Aaron, & filios ejus. Cúmque lavisset
7 eos, Vestivit pontificem subuculâ lineâ, accingens eum balteo, & induens eum tunicâ hyacinthinâ, & desuper
8 humerale imposuit, Quod astringens cingulo aptavit rationali, in quo erat Doctrina
9 & Veritas. Cidari quoque texit caput; & super eam, contra frontem, posuit laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut præcepe-
10 rat ei Dominus. Tulit & unctionis oleum, quo linivit tabernaculum cum omni supel-
11 lectili sua, Cúmque sanctificans aspersisset altare septem vicibus, unxit illud, & omnia vasa ejus, labrúmque cum ba-
12 si sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput Aaron,
13 unxit eum, & consecravit. Filios quoque ejus oblatos vestivit tunicis lineis, & cinxit balteis, imposuítque mitras, ut jusserat Dominus.
14 Obtulit & vitulum pro peccato, cúmque super caput ejus posuisset Aaron, & filii ejus,
15 manus suas, Immolavit eum, hauriens sanguinem, et tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum, quo expiato et sanctificato, fudit reliquum sanguinem ad fundamenta ej*,
16 Adipem verò qui erat super vitalia, et reticulum jecoris, duósque renunculos cum arvinulis suis, adolevit super al-
17 tare. Vitulum cum pelle et carnibus, & fimo, cremans extra castra, sicut præceperat
18 Dominus. Obtulit & arietem in holocaustum: super cujus caput cùm imposuissent Aaron & filii ejus manus suas,
19 Immolavit eum, & fudit sanguinem ejus per circuitum altaris.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Καὶ προσήνεγκε Μωυσῆς τὸν Ἀαρὼν, καὶ τοὺς
7 υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι. Καὶ ἐνέδυσεν (γ) αὐτὸν τὸν χιτῶνα, καὶ ἔζωσεν (δ) αὐτὸν τὴν ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν (ε) αὐτὸν τὸν ὑποδύτην,
8 καὶ ἐπέθηκεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα, Καὶ συνέζωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν ποίησιν τῆς ἐπωμίδος, καὶ συνέσφιγξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ· καὶ ἐπέθηκεν (ζ) ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ λογεῖον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὴν Δήλωσιν καὶ τὴν Ἀλήθειαν.
9 Καὶ ἐπέθηκε τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν μίτραν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν τὸ καθηγιασμένον ἅγιον, ὃν
10 τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ
11 ἔλαβε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, Καὶ (η) ἔρρανεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἑπτάκις. καὶ ἔχρισε τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐτὸ, καὶ (θ) πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ ἡγίασεν αὐτά· καὶ ἔχρισε τὴν σκηνὴν, καὶ (ι) πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ
12 ἡγίασεν αὐτήν. Καὶ ἐπέχεε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀαρών· καὶ
13 ἔχρισεν αὐτὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν. Καὶ προσήγαγε Μωυσῆς τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν, καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἔζωσεν αὐτοὺς ζώνας, καὶ περιέθηκεν αὐτοῖς κιδάρεις, (κ) καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
14 Καὶ προσήγαγε Μωυσῆς τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἐπέθηκεν Ἀαρὼν (λ) καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας
15 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ ἔλαβε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῷ δακτύλῳ, καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον. (μ) καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτὸ, τοῦ ἐξ-
16 ιλάσασθαι (ν) ἐπ᾽ αὐτοῦ. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκε Μωυσῆς
17 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Καὶ τὸν (ξ) μόσχον, καὶ τὴν βύρσαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ, κατέκαυσεν αὐτὰ πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
18 Καὶ προσήγαγε Μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐπέθηκεν Ἀαρὼν (ο) καὶ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. Καὶ
19 ἔσφαξε Μωυσῆς τὸν κριόν· καὶ προσέχεε Μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. Καὶ τὸν κριὸν ἐκρεανόμησε κατὰ μέλη· καὶ ἀνήνεγκε Μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ μέλη, καὶ τὸ στέαρ· καὶ τὴν κοιλίαν, καὶ τοὺς πόδας ἔπλυνεν ὕδατι.

MS.A. (γ) αὐτοὺς (δ) αὐτοὺς (ε) αὐτοῖς ἐπενδύτην, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ τὴν (ζ) ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ (η) ἔρανεν ἐπ᾽ αὐτοῦ (θ) πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν (ι) πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ (κ) καθὰ (λ) καὶ υἱοὶ Ἀαρὼν τὰς (μ) καὶ ἐξέχεεν τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν (ν) περὶ αὐτοῦ. (ξ) μόσχον, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, καὶ τὴν βύρσαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ, καὶ κατέκαυσεν (ο) καὶ οἱ υἱοὶ

Et applicuit Moyses Aaron, et filios ej*, et lavit eos aquâ. Et vestivit eū tunicā, et cinxit eū zonā, et induit eū subuculā, et imposuit super eū superhumerale. 6 7
Et præcinxit illū secundum factirā superhumeralis. et constrinxit eum in ipso, & imposuit super eum rationale, et imposuit super rationale (b) Manifestationē et Veritatē. 8
Et imposuit mitram super caput ejus, et imposuit super mitrā secundum faciē ejus laminā auream illam sanctificatū sanctū, sicut præceperat Dominus Mosi. 9
Et sumpsit Moyses de oleo unctionis, Et aspersit de eo super altare septies. Et unxit altare, et sanctificavit illud, et omnia ej*, et labrum, et basim ejus, et sanctificavit ea: et unxit tabernaculum, et omnia vasa ejus, et sanctificavit illud. 10 11
Et effudit Moyses de oleo unctionis super caput Aaron: et unxit eū, et sanctificavit eum. 12
Et applicuit Moyses filios Aaron, et induit eos (c) tunicas, et cinxit eos zonis, et circumposuit eis cidaras, sicut præcepit Dominus Mosi. 13
Et adduxit Moyses vitulū qui pro peccato. Et imposuit Aaron et filii ejus manus super caput vituli qui pro peccato. 14
Et jugulavit eū. Et sumpsit Moyses de sanguine, et imposuit super cornua altaris in circuitu digito, (d) et mundavit altare. Et sanguinem effudit ad basim altaris, et sanctificavit illud, ad exorandum super illud. 15
Et sumpsit Moyses omnem adipem qui super intestina, et pennam quæ super jecur, et utrosque renes, et adipem qui super eos, et obtulit Moyses super altare. 16
Et vitulum et pellem ejus, et carnes ejus, et fimum ejus combussit in igni extra castra, quemadmodum præcepit Dominus Mosi. 17
Et adduxit Moyses arietem qui in holocaustum. Et imposuit Aaron, et filii ejus manus suas super caput arietis. 18
Et jugulavit Moyses arietem: et effudit Moyses sanguinem super altare in circuitu. 19
Et arietem in frusta concidit membratim: et obtulit Moyses caput, et membra & adipem: & ventrem et pedes lavit aquâ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 ܘܩܪܒ ܡܘܫܐ ܠܐܗܪܘܢ ܘܠܒܢܘܗܝ. ܘܐܣܚܝ ܐܢܘܢ ܒܡܝܐ. * ܘܐܠܒܫܗ ܟܘܬܝܢܐ. ܘܐܣܪܗ ܒܗܡܝܢܐ. ܘܐܚܕܗ
7 ܒܫܪܝܢܐ. ܘܐܣܪ ܚܨܘܗܝ ܒܙܪܙܐ. ܘܣܡ ܥܠܘܗܝ ܦܕܬܐ. ܘܐܣܪܗ
8 ܒܗܡܝܢܐ ܕܦܕܬܐ. * ܘܣܡ ܥܠܘܗܝ ܚܘܫܢܐ. ܘܣܡ ܥܠ ܚܘܫܢܐ ܝܕܥܬܐ ܘܩܘܫܬܐ. * ܘܣܡ
9 ܡܨܢܦܬܐ ܒܪܫܗ. ܘܣܡ ܥܠ ܡܨܢܦܬܐ ܠܘܩܒܠ ܐܦܘܗܝ ܟܠܝܠܐ ܕܕܗܒܐ. ܟܠܝܠܐ ܕܩܘܕܫܐ.
10 ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. * ܘܢܣܒ ܡܘܫܐ ܡܫܚܐ ܕܡܫܝܚܘܬܐ. ܘܡܫܚ ܡܫܟܢܐ
11 ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܒܗ. ܘܩܕܫ ܐܢܘܢ. * ܘܐܕܝ ܡܢܗ ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܫܒܥ ܙܒܢܝܢ. ܘܡܫܚ
12 ܠܡܕܒܚܐ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܡܐܢܘܗܝ. ܘܠܟܝܘܪܐ. ܘܠܩܘܪܣܗ. ܘܡܫܚ ܘܩܕܫ ܐܢܘܢ. * ܘܐܫܕ ܡܢ
13 ܡܫܚܐ ܕܡܫܝܚܘܬܐ ܥܠ ܪܫܗ ܕܐܗܪܘܢ. ܘܡܫܚܗ ܘܩܕܫܗ. * ܘܩܪܒ ܡܘܫܐ ܠܒܢܘܗܝ ܕܐܗܪܘܢ.
ܘܐܠܒܫ ܐܢܘܢ ܟܘܬܝܢܐ. ܘܐܣܪ ܐܢܘܢ ܗܡܝܢܐ. ܘܥܒܕ ܠܗܘܢ ܟܘܒܥܐ. ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ
14 ܠܡܘܫܐ. * ܘܩܪܒ ܬܘܪܐ ܕܚܛܗܐ. ܘܣܡܘ ܐܗܪܘܢ ܘܒܢܘܗܝ ܐܝܕܝܗܘܢ ܥܠ ܪܫܗ
15 ܕܬܘܪܐ ܕܚܛܗܐ. * ܘܢܟܣܗ. ܘܢܣܒ ܡܘܫܐ ܡܢ ܕܡܐ ܒܨܒܥܗ. ܘܝܗܒ ܥܠ ܩܪܢܬܗ ܕܡܕܒܚܐ
ܚܕܪܢܐܝܬ. ܘܚܣܝ ܠܡܕܒܚܐ. ܘܕܡܐ ܐܫܕ ܠܥܩܪܗ ܕܡܕܒܚܐ. ܘܩܕܫܗ ܘܚܣܝܗ.
16 * ܘܢܣܒ ܟܠܗ ܬܪܒܐ ܕܥܠ ܓܘܐ. ܘܚܨܪܐ ܕܟܒܕܐ. ܘܬܪܬܝܢ ܟܘܠܝܢ ܘܬܪܒܗܝܢ.
17 ܘܐܣܩ ܡܘܫܐ ܠܡܕܒܚܐ. * ܘܠܬܘܪܐ ܘܠܡܫܟܗ ܘܠܒܣܪܗ ܘܠܦܪܬܗ ܐܘܩܕ ܒܢܘܪܐ
18 ܠܒܪ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ. ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. * ܘܩܪܒ ܕܟܪܐ ܕܥܠܬܐ. ܘܣܡܘ
19 ܐܗܪܘܢ ܘܒܢܘܗܝ ܐܝܕܝܗܘܢ ܥܠ ܪܫܗ ܕܕܟܪܐ. * ܘܢܟܣܗ. ܘܙܪܩ ܡܘܫܐ ܕܡܐ ܥܠ ܡܕܒܚܐ
ܚܕܪܢܐܝܬ.

Et admovit Moses Aharonem & filios ejus, 6
& lavit eos aquâ. Et induit eum tunicâ, & 7
præcinxit eum Zonâ, & circundedit eum thorace, & accinxit perizomate lumbos ej*, & imposuit super eum ephod, & præcinxit eum cingulo ephod. Posuitque super illud 8
thoracem, & posuit super thoracem, Notitia & Veritas. Deinde posuit tiaram in capite ejus, 9
posuitque super tiaram è regione vultûs ejus, coronam aureā, coronā sanctitatis, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Deinde accipiens Moses oleum unctionis, 10
finxit tabernaculum, & quicquid erat in illo, & sanctificavit ea. Et sparsit ex 11
eo super altare septem vicibus: & unxit altare & omnia vasa ejus, & labrum ejusque basim unxit & consecravit ea. Et effudit ex 12
oleo unctionis in caput Aharonis, & unxit eum, & consecravit illum. Et admovens 13
Moses filios Aharonis, induit eos tunicis, & accinxit eos zonis, fecitque eis pileolos, quemadmodum præceperat Dñs Mosi. Et 14
accedere fecit bovem peccati, posueruntq; Aharon & filii ejus manus suas super caput bovis peccati, Et mactavit illū. 15
Sumensq; Moses de sanguine digito suo, sparsit super cornua altaris per circuitum, & expiavit altare, & sanguinem fudit ad radices altaris, 16
& sanctificavit illud, & expiavit illud. Deinde sumens totum adipem tegentem abdomen, & septum jecinoris, & duos renes eorumque adipem, evexit Moses ad altare. 17
Bovem autem & pellem ejus, & carnem ej*, & fimum ipsius igne combussit extra castra, 18
quemadmodum præceperat Dñs Mosi. Præterea adduxit arietem combustionis holocausti, & posuerunt Aharon & filii ejus manus suas super caput arietis. Et mactavit 19
eum Moses, sparsitque sanguinem ipsius super altare per ambitum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

וקריב משה ית אהרן וית בנוהי
ואסחי יתהון במיא: ויהב עלוהי
ית כתונא וזריז יתיה בהמינא
ואלביש יתיה ית מעילא ויהב
עלוהי ית אפודא וזריז יתיה
בהמין אפוד ואתקין ליה ביה: ושוי
עלוהי ית חושנא ויהב בחושנא
אוריא וית תומיא: ושוי ית
מצנפתא על רישיה ושוי על
מצנפתא לקביל אפוהי ית ציצא
דדהבא כלילא דקודשא כמא די
פקד יי ית משה: ונסב משה ית
משחא דרבותא ורבי ית משכנא
וית כל די ביה וקדיש יתהון: ואדי
מניה על מדבחא שבע זמנין ורבי
ית מדבחא וית כל מנוהי וית
כיורא וית בסיסיה לקדשותהון:
ואריק ממשחא דרבותא על רישא
דאהרן ורבי יתיה לקדשותיה:
וקריב משה ית בני אהרן
ואלבשנון כתונין וזריז יתהון
המינין ואתקין להון כובעין כמא
די פקד יי ית משה: וקריב ית תורא
דחטאתא וסמך אהרן ובנוהי ית
ידיהון על ריש תורא דחטאתא:
ונכס ונסב משה ית דמא ויהב
על קרנת מדבחא סחור סחור
באצבעיה ודכי ית מדבחא וית
דמא אריק ליסודא דמדבחא
וקדשיה לכפרא עלוהי: ונסב ית
כל תרבא די על גוא וית חצר
כבדא וית תרתין כוליין וית
תרבהן ואסיק משה למדבחא:
וית תורא וית משכיה וית בסריה
וית אוכליה אוקיד בנורא מברא
למשריתא כמא די פקד יי ית
משה: וקרב ית דכרא דעלתא
וסמכו אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דכרא: ונכס וזרק
משה ית דמא על מדבחא סחור סחור:

6 Applicavitq; Moyses Aaron, et filios ej⁹: et lavavit eos a-
7 quâ. Et posuit sup eũ tunicã, et accinxit eum balteo, et induit eum pallio, et posuit sup eum superhumerale: et accinxit eum balteo superhumera-
8 lis, ornavitque eum in eo. Et posuit sup eum rationale: & posuit in rationale Urim &
9 Thummim. Et posuit cidarim super caput ejus: & super cidarim contra faciem ejus, posuit laminam auream, coronam sanctitatis; sicut præ-
10 ceperat Dominus Moysi. Tulitque Moyses oleum unctionis; & unxit tabernaculũ, et omnia quæ in eo erant: et san-
11 ctificavit ea. Aspersitq; ex eo super altari, septies: & unxit altare, et omnia vasa ejus; & labrum, et basim ejus, ut san-
12 ctificaret ea. Effuditq; de oleo unctionis sup caput Aaron: & unxit eum, ut sanctificaret
13 eum. Applicavitque Moyses filios Aaron; & vestivit eos tunicis, & cinxit eos balteis; & ornavit eos mitris: sicut præceperat Dominus Moysi.
14 Et obtulit vitulum pro peccato: & imposuit Aaron & filii ejus manus suas super caput vituli qui offerebatur pro
15 peccato. Immolavitque eum, & tulit Moyses sanguinem; & posuit super cornua altaris per circuitum digito suo, & mundavit altare: reliquum autem sanguinem fudit ad fundamentum altaris; & sanctificavit illud, ut expiaret il-
16 lud. Tulitque omnem adipem qui erat super intestina; & reticulum jecoris, & duos renes & adipem eorum: & adolevit Moyses in altari.
17 Vitulũ auté et pellé ej⁹, et carné ej⁹ et fimũ ej⁹, combussit igni extra castra: sicut præce-
18 perat Dñs Moysi. Et obtulit arietem holocausti: & imposuerunt Aaron & filii ejus manus suas super caput arie-
19 tis. Immolavitq; eum: & aspersit Moyses sanguinem ejus per circuitum altaris.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

VER. SAM.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et accedere fecit Moses Aa- 6
ronem, & filios ejus, & lavit
vit eos in aquis. Posteà po- 7
suit super eum tunicam, &
cinxit eum baltheo; & vesti-
vit eum pallio, posuitque su-
per eum Ephod, & constrin-
xit eum cingulo Ephod, et a-
micivit eum cum eo. Posuit 8
etiam super eum rationale,
deditque super rationale (a)
Urim & Thummim. Impo- 9
suitq; cidarim super caput e-
jus, & posuit super cidarim è
regione faciei ejus laminam
auream, coronam sanctitatis,
sicut præceperat Dominus
Mosi. Deinde cepit Moses 10
oleum unctionis, & unxit ta-
bernaculum, & omnia quæ e-
rant in eo; et sanctificavit ea.
Aspersit quoque de eo super 11
altare septies, & unxit alta-
re, & omnia vasa ejus, & la-
brum, & basim ejus, ut san-
ctificaret illa. Deinde effudit 12
de oleo unctionis super caput
Aaronis, & unxit eum ut
sanctificaret eum. Et acce- 13
dere fecit Moses filios Aaro-
nis, & induit eos tunicis, &
cinxit eos balthеis, & redi-
mivit eos tiaris, sicut præce-
perat Dominus Mosi. Ad- 14
duxit etiã vitulum pro pec-
cato, & imposuerunt Aaron,
& filii ejus manus suas su-
per caput vituli pro peccato.
Et jugulavit, & cepit Moses 15
sanguinẽ, et posuit super cor-
nua altaris in circuitu cum
digito suo: mundavitque al-
tare, & sanguinem effudit ad
basim altaris, & sanctifica-
vit illud; ut expiationes fie-
rent super illo. Posteà ac- 16
cepit omnem adipem qui est
super intestina, & reticulum
hepatis, & duos renes, & a-
dipem eorũ, & adolevit Mo-
ses super altare. Vitulum 17
autem, & pellem ejus, et car-
nem ejus, & fimum ejus com-
bussit igne extra castra, sicut
præcepit Domin⁹ Mosi. Ad- 18
duxit quoque arietem holo-
causti, et imposuerunt Aaron,
& filii ejus manus suas su-
per caput arietis. Et macta- 19
vit, & fudit Moses, sangui-
nem super altare in circui-
tu.

VER. SAM. (a) Elucidationes & Perfectiones.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فقدم هارون وبنيه وغسلهم بالماء * وجعل عليه القميص * وقلده الزنار والبسه الممطر * وجعل
عليه الصدرة * وشدها منها وصدرها * وصير عليه البدنة * وجعل فيها الانوار والصحاح
* وصير العمامة على راسه وجعل دونها مما يلي وجهه عصابة الذهب تاج القدس * حسبما امر
الله به موسي * واخذ موسي دهن المسح ومسح منه المسكن وجميع ما فيه وقدسهما * ونضح منه
على المذبح سبع نضحات * ومسح المذبح وجميع انيته * والحوض ومقعده وقدسها * وصب من
دهن المسح على راس هرون وقدسه * وقدم موسي بني هرون * والبسهم قمصانا * وقلدهم
زنانير والبسهم قلانس * حسبما امر الله به موسي * ثم قدم رب الذكاة واسند هرون وبنوه ايديهم
على راسه * فذبحه موسي * واخذ شيا من دمه وجعل على اركان المذبح مستديرا باصبعه
وذكاه * وباقي الدم صبه عند اساسه * وقدسه واستغفر عنه * واخذ موسي جميع
الثرب الذي على الجوف وزيادة الكبد والكليتين وشحمهما * وصير ذلك على المذبح
* والرب مع جلده ولحمه مع خثيه احرقه بالنار خارج المعسكر * كما امر الله موسي به * ثم قدم
كبش الصعيدة * فاسند هرون وبنوه ايديهم على راسه * فذبحه موسي ونضح الدم
على المذبح مستديرا *

Admovitque Haronem & filios ejus, & 6
lavit eos aquâ. Et imposuit ei subuculam 7
& cinxit illum zona, & induit eum plu-
viali, & posuit super eum pectorale, strin-
xitque illum eometipso, & cinxit pectus
ejus ipso. Et posuit super illud thoracem, 8
& posuit in illo Dilucidationes & Veri-
tates. Et posuit cidarim super caput ejus, 9
& posuit sub illa à parte contigua faciei
ipsius vittam aureã, diadema sanctitatis,
juxta id quod præceperat Deus Musæ. Et 10
sumpsit Musa oleum unctionis, & unxit
ipso habitaculum & quicquid erat in illo,
& sanctificavit utraque. Et aspersit de 11
illo super altare septem aspersiones, &
unxit altare, & omnia vasa ejus, & ur-
nam ac basim ejus, & sanctificavit ea. Et 12
effudit de oleo unctionis super caput Ha-
ronis, & sanctificavit illum. Admovitq; 13
Musa filios Haronis, & induit eos subu-
culis, & cinxit eos zonis, & vestivit eos
cucullis, secundũ id quod præceperat Deus
Musæ. Deinde obtulit vitulũ expiationis, 14
imposueruntque Haron & filii ejus manus
suas super caput ejus. Et mactavit eũ Mu- 15
sa, sumpsitq; aliquantulũ de sanguine ejus,
& posuit super angulos altaris circũcirca
digito suo, & expiavit illud, & reliquũ
sanguinẽ fudit propè fundamentũ ipsius,
& sanctificavit illud, & veniã impetra-
vit pro eo. Accepitq; Musa totam adipem
quæ est super ventre, & redundantiã je- 16
cinoris, et ambos renes, ac pinguedinẽ eorũ,
& adolevit ea super altari. Et vitulũ cũ 17
pelle ej⁹, et carnẽ ips⁹ cũ ej⁹ fimo, cõbussit
igne extra castra, sicuti præcepit De⁹ Musæ.
Deinde admovit arietem holocausti, impo- 18
sueruntq; Haron et filii ejus man⁹ suas su-
per caput ejus. Et mactavit eum Musa, et 19
sparsit sanguinem super altare in gyrum.

ספר ויקרא: ח

,caput Mosch fecit suffire &:ipsius frusta in *truncavit* arietem Et
20 ואת האיל נתח לנתחיו ויקטר משה את הראש
lavit *genua* & ,intestinum Et .adipem & ,frusta &
21 ואת הנתחים ואת הפדר: ואת הקרב ואת הכרעים רחץ
ipse Ascensio .altari in arietem totum Mosch fecit suffire&:aquis in
במים ויקטר משה את כל האיל המזבחה עלה הוא
Dñs præcepit quemadmodum ,Domino *ipse Ignitio* .quietis odorem in
לריח ניחח אשה הוא ליהוה כאשר צוה יהוה
arietem ,secundum arietem fecit appropinquare Et .Mosch
22 את משה: ויקרב את האיל השני איל
caput super suas manus ejus filii & ,Aharon *fulcierunt* & ,*plenitudinum*
המלאים ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש
super *dedit* & ,ejus sanguine de Mosch cepit & ,mactavit Et .arietis
23 האיל: וישחט ויקח משה מדמו ויתן על
,dexteræ ejus manus pollicem super & ,dexteræ Aharon auris *cartilaginem*
תנוך אזן אהרן הימנית ועל בהן ידו הימנית
,Aharon filios fecit appropinquare Et .dexteri ejus pedis pollicē super &
24 ועל בהן רגלו הימנית: ויקרב את בני אהרן
,dexteræ eorum auris *cartilaginem* super sanguine de Mosch *dedit* &
ויתן משה מן הדם על תנוך אזנם הימנית
eorum pedis pollicem super & ,dexteræ eorum manus pollicē super &
ועל בהן ידם הימנית ועל בהן רגלם
.undiquaque altari super sanguinem Mosch sparsit & :dexteri
הימנית ויזרק משה את הדם על המזבח סביב:
super qui adipem totum & ,*caudam* & ,adipem *cepit* Et
25 ויקח את החלב ואת האליה ואת כל החלב אשר על
,eorū adipem & ,renes duos & ,jecoris fibram & ,intestinū
הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי הכלית ואת חלבהן
facies ad quæ infermentatorū canistro de Et .dextrum armum &
26 ואת שוק הימין: ומסל המצות אשר לפני
,unam *olei* panis placentam & ,unam *azymi placentam* tulit ,*Domini*
יהוה לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת
.dextrum armum super & ,adipes super posuit & :unum laganū &
ורקיק אחד וישם על החלבים ועל שוק הימין:
ea agitavit &:ej' filiorū volas super &,Aharō volas super omnia *dedit* Et
27 ויתן את הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו וינף אתם
,eorū volis *desuper* ea Mosch cepit Et .*Domini facies ad agitationem*
28 תנופה לפני יהוה: ויקח משה אתם מעל כפיהם
.quietis odorē in *ea Plenitudines* .*ascensionem* super altari in fecit suffire Et
ויקטר המזבחה על העלה מלאים הם לריח ניחח
illud elevavit &,pectus Mosch cepit Et .Domino *ipsa Ignitio*
29 אשה הוא ליהוה: ויקח משה את החזה וינפהו
fuit Mosch ipsi ;plenitudinum ariete ex ,*Domini facies ad* elevationē
תנופה לפני יהוה מאיל המלאים למשה היה
Mosch cepit Et .Mosch Dominus præcepit queādmodū ,*distributioni* in
30 למנה כאשר צוה יהוה את משה: ויקח משה
,Aharō super aspersit&,altare super qui sanguine de & ,unctionis oleo ex
משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן
sanctificavit Et.secū ej' filiorū vestes super &,ej' filios super &,ej' vestes super
על בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו ויקדש
.Secū ej' filiorum vestes & ,ejus filios & ,ejus vestes ,Aharon
את אהרן את בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו אתו:

Versio VULG. LAT.

20 Ipsúmque arietem in frusta concidens, caput ejus, & artus, & adipem adolevit igni,
21 Lotis priùs intestinis & pedibus, totúmque simul arietem incendit super altare, eò quòd esset holocaustum suavissimi odoris Domino, sicut
22 præceperat ei. Obtulit & arietem secundum, in consecratione sacerdotum: posuerúntque super caput ejus Aaron & filii ejus manus suas.
23 Quem cùm immolâsset Moyses, sumens de sanguine ejus, tetegit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manûs ejus dextræ, similiter
24 & pedis. Obtulit & filios Aaron, cúmque de sanguine arietis immolati tetegisset extremum auriculæ singulorum dextræ, & pollicem manûs ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circuitum:
25 Adipem verò, & caudam, omnémque pinguedinem quæ operit intestina, reticulúmque jecoris, & duos renes cum adipibus suis & armo dextro
26 separavit. Tollens autem de canistro azymorum, quod erat coram Domino, panem absq; ferméto unū, & collyridam conspersam oleo, laganúmque, posuit super adipes,
27 & armum dextrum, Tradens simul omnia Aaron & filiis ejus. Qui postquam levave-
28 runt ea coram Domino, Rursum suscepta de manibus eorum, adolevit super altare holocausti, eò quòd consecrationis esset oblatio, in odorem suavitatis, sacrificii Do-
29 mino. Tulítque pectusculum, elevans illud coram Domino, de ariete consecrationis, in partem suam, sicut præcepe-
30 rat ei Dominus. Assuménsq; unguentum, & sanguinem qui erat in altari, aspersit super Aaron & vestimenta ejus, & super filios illius ac vestes eorum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Καὶ ἀνήνεγκε Μωυσῆς ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. (π) ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· κάρπωμά ἐστι τῷ κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ.
21 Καὶ προσήγαγε Μωυσῆς τὸν κριὸν, τὸν δεύτερον (ρ) κριὸν τελειώσεως· καὶ ἐπέθηκεν Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν
22 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. Καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ ἔλαβε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς Ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ.
23 Καὶ προσήγαγε Μωυσῆς τοὺς υἱοὺς Ἀαρών· καὶ ἐπέθηκε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα (σ) τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα (τ) τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν. καὶ προσέχεε Μωυσῆς τὸ αἷμα
24 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. Καὶ ἔλαβε τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐ-
25 τῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν· Καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως, τοῦ ὄντος ἔναντι (υ) κυρίου, καὶ ἔλαβεν ἄρτον ἕνα ἄζυμον, καὶ ἄρτον ἐξ ἐλαίου ἕνα, καὶ λάγανον ἕν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ στέαρ, καὶ τὸν
26 βραχίονα τὸν δεξιόν· Καὶ ἐπέθηκεν ἅπαντα ἐπὶ τὰς χεῖρας Ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐ-
27 τὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ Μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας· κάρπωμά
28 ἐστι τῷ κυρίῳ. Καὶ λαβὼν Μωυσῆς τὸ στηθύνιον, (φ) ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως. καὶ ἐγένετο Μωυσῇ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο
29 κύριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ (χ) προσέρρανεν ἐπὶ Ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς (ψ) αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν
30 υἱῶν αὐτοῦ μετ' (ω) αὐτοῦ. * Καὶ ἡγίασεν Ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

Et obtulit Moyses totum arietem super altare. Holocaustoma est in odorem suavitatis: hostia est Domino, sicut præcepit Dominus Moysi. 21 *Et adduxit Moyses arietem, arietem illum secundum consummationis. Et imposuit Aaron & filii ejus manus suas super caput arietis.* 22 *Et jugulavit eum. Et sumpsit Moyses de sanguine ejus, & imposuit super pennam auris dextræ Aaron, & super summitatem manûs dexteræ, & super summitatem pedis dexteri.* 23 *Et applicuit Moyses filios Aaron: & imposuit Moyses de sanguine super pennas aurium dexterorum, & super summitatem manuum eorum dexterarum, & super summitates pedum eorum dexterorum. Et effudit Moyses sanguinem super altare in circuitu.* 24 *Et sumpsit adipem, & lumbum, & adipem qui super ventrem, & pennam jecoris, & ambos renes, & adipem qui super eos, & brachium dextrum:* 25 *Et de canistro consummationis, quod est ante Dominum, sumpsit panem unum azymum, & panem ex oleo unum, & laganum unum: & imposuit super adipem, & brachium dextrum.* 26 *Et imposuit omnia super manus Aaron, & super manus filiorum ejus, & obtulit ea demptionem ante Dominum.* 27 *Et sumpsit Moyses ex manibus eorum, & obtulit ea Moyses super altare, super holocaustoma consummationis, quod est odor suavitatis: hostia est Domino.* 28 *Et sumens Moyses pectusculum, abstulit illud impositionem ante Dominum, de ariete consummationis. Et factum est Moysi in parte, sicut præcepit Dominus Moysi.* 29 *Et sumpsit Moyses de oleo unctionis, & de sanguine qui super altare, & aspersit super Aaron, & stolas ejus, & filios ejus, & stolas filiorum ejus cum eo.* 30 *Et sanctificavit Aaron, & stolas ejus, & filios ejus, & stolas filiorum ejus cum eo.*

MS. A. (π) ὁλοκαύτωμα ὅ ἐστιν (ρ) κριὸν τῆς τελειώσεως· (σ) τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν (τ) χειρῶν αὐτῶν τῶν (υ) κυρίου, ἔλαβεν (φ) ἀφεῖλεν τὸ ἐπίθεμα (χ) προσέρρανεν (ψ) αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, (ω) αὐτοῦ * Καὶ εἶπεν Μωυσῆς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

20 Ipsum verò arieté dissecuit membratim: & elevavit Moses caput, & membra, & adipem. 21 Intestinū verò & crura lavit aquâ: levavitq; Moses arietem integrum ad altare, combustioné pro holocausto, in odoré suffit' sacrificium Dño, quemadmodū præcepit Dñs Mosi. 22 Et adduxit arieté secundum, arieté compleméti, posuéruntq; Aharon & filii ej' man' suas super caput arietis. 23 Et mactavit eum Moses, & accepit de sanguine ej', & sparsit super auriculam auris Aharonis dextræ, & super pollicé manûs ej' dextræ, & super pollicé pedis ej' dextri. 24 Et accedere fecit filios Aharonis, sparsitq; Moses de sanguine super auriculas auriū eorū dexterarū, & super pollices manuū eorum dexterarū, & sup pollices pedū eorū dexterorum: sparsit etiā Moses super altare per ambitū. 25 Et accepit adipé, & caudā, totumq; velum quod tegit abdomé, & septū jecinoris, duosq; renes & adipé eorū, & armum dexterum. 26 Et de canistro azymi quod erat coram Dño, accepit placentā unam infermentatā, et placentā unā olei, et laganū unū: Posuitq; super adipé et sup armū dexterū, 27 & posuit ea omnia in manibus Aharonis & in manib' filiorum ejus, & separavit ea separationé corā Dño. 28 Deinde sumpsit ea Moses è manib' eorum, & elevavit ea ad altare in combustioné holocausti, ut esset compleméntum in odoré suffit' sacrificium Dño. 29 Et accipiens Moses pectusculum, separavit illud separationé corā Dño: & ex ariete compleméti facta fuit portio Mosi, quemadmodum præceperat Dñs Mosi. 30 Accepit etiā Moses ex oleo unctionis, & ex sanguine qui erat super altare, sparsitq; super Aharoné & super vestes ej', & super filios ej', necnon super vestes filiorum ej' cum illo; & consecravit Aharoné vestesq; ipsi', & filios ejus & vestes filiorum ejus cum eo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

20 ויח דכרא פלג לאברוהי ואסק
משה ית רישא וית אבריא וית
21 תרבא: וית גוא וית כרעיא חליל
במיא ואסיק משה ית כל דכרא
למדבחא עלתא הוא לאתקבלא
22 ברעוא קורבנא הוא קדם יי כמא
די פקד יי ית משה: וקרב ית
דכרא תנינא דכר קורבניא וסמכו
23 אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש
דכרא: ונכס ונסב משה מדמיה
ויהב על רום אודנא דאהרן
דימינא ועל אליון ידיה דימינא
24 ועל אליון רגליה דימינא: וקריב ית
בני אהרן ויהב משה מן דמא על
רום אודנהון דימינא ועל אליון
ידיהון דימינא ועל אליון רגלהון
25 דימינא וזרק משה ית דמא על
מדבחא סחור סחור: ונסיב ית
תרבא וית אליתא וית כל תרבא
26 די על גוא וית חצר כבדא וית
תרתין כולין וית תרבהון וית שוקא
דימינא: ומסלא דפטיריא די קדם
27 יי נסב גריצתא פטירתא חדא
וגריצתא דלחם משח חדא ואספוג
28 חד ושוי על תרביא ועל שוקא
דימינא: ויהב ית כולא על ידי
אהרן ועל ידי בנוהי וארים יתהון
29 ארמא קדם יי: ונסיב משה יתהון
מעל ידיהון ואסיק למדבחא על
עלתא קורבניא אנון לאתקבלא
ברעוא קורבנא הוא קדם יי: ונסב
30 משה ית חדיא וארימיה ארמא
קדם יי מדכר קורבניא למשה הוה
לחולק כמא די פקיד יי ית משה:
ונסיב משה ממשחא דרבותא ומן
דמא די על מדבחא וארי על אהרן
על לבושוהי ועל בנוהי ועל
לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית
אהרן ית לבושוהי וית בנוהי וית לבושי בנוהי עמיה:

20 Arieté quoq; divisit per mébra ejus: & adolevit Moyses
21 caput, et membra, et adipé. Et intestina et genua lavit aquâ: adolevitq; Moyses totú arietem in altari; holocaustú est ut suscipiatur cú beneplacito, oblatio est coram Dño; sicut
22 præceperat Dñs Moysi. Obtulitq; arieté secundú oblationum: et imposuerunt Aaró & filii ejus man⁹ suas sup ca-
23 put arietis. Immolavitq; eum: & tulit Moyses de sanguine ej⁹, & posuit sup extremú auriculæ dextræ Aaron: & sup pollicé man⁹ ej⁹ dextræ, et super pollicé pedis ej⁹ dextri.
24 Obtulitq; filios Aaron; et posuit Moyses de sanguine sup extremú auriculæ eorú dextræ, et sup pollicem manus eorú dextræ, et sup pollicé pedis eorú dextri: aspersitque Moyses sanguiné per circuitú
25 altaris. Tulitq; adipé et caudã, et totú adipé qui est sup intestina: et reticulú jecoris, & duos renes & adipé eorú: et
26 armú dextrum. De canistro quoq; azymorú, q erat coram Dño, tulit placentã azymã unã, et collyridam panis oleati unã, et laganú unú: et posuit sup adipes, et sup armú dexte-
27 rum. Posuitq; oía in manib⁹ Aaron, et in manib⁹ filiorum ej⁹: et elevavit ea elevatione
28 corã Dño. Tulitq; ea Moyses de manib⁹ eorú, et adolevit in altari sup holocaustum: oblationes enim sunt, ut suscipiãtur cum beneplacito; oblatio
29 est corã Dño. Tulitq; Moyses pectusculum, et elevavit illud elevatione corã Dño: de ariete oblationum fuit in portionem Moysi, sicut præceperat
30 ei Dñs. Et tulit Moyses de oleo unctionis, et de sanguine qui erat super altare: et aspersit super Aaron, super vestimenta ejus; & super filios ejus, & super vestes filiorum ejus cum eo: Sanctificavitque Aaron, & vestimenta ejus; & filios ejus, & vestes filiorum ejus cum eo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 Arietemq; divisit in membra sua; caput autem adolevit Moses, et membra, & adipē.
21 Intestina verò, & crura lavit aquâ, & adolevit Moses omnem arietem super altare: holocaustum est hoc in odore suavitatis (b) sacrificiũ ignitum Domino, sicut præcepit Dominus Mosi.
22 Et obtulit arietem secundum, arietem (c) consecrationum: imposuerunt quoque Aaron & filii ejus manus suas super caput arietis.
23 Et mactavit, & accepit Moses de sanguine ejus, & posuit super lobum auris dexteræ Aaron, et super pollicem manûs ejus dexteræ, & super pollicem pedis ejus dexteri.
24 Et accedere fecit filios Aaron, & posuit Moses de sanguine super lobum auris eorum dexteræ, & super pollicem manûs eorum dexteræ, & super pollicem pedis eorũ dexteri: deinde fudit Moses sanguinē super altare in circuitu.
25 Sed cepit adipem cum cauda, & omnem adipem qui est super intestina, & reticulum jecoris, & duos renes, & adipem eorum, & armum dextrum.
26 De canistro etiam azymorum quod est corã Domino, sumpsit placentam azymam unam, & placentam panis cum oleo unam, & laganum unum, posuitque super adipes & super armum dexterum.
27 Et posuit hoc ōmne super volas Aaronis, & super volas filiorum ejus, & ventilavit ea ventilatione coram Domino.
28 Posteà accepit ista Moses de volis eorum, adolevitque in altari cum holocausto: (d) consecrationes sunt istæ in odorem suavitatis, (e) sacrificium ignitum Domino.
29 Accepitq; Moses pectusculũ, & ventilavit illud ventilatione coram Domino de ariete (f) consecrationum: Mosi fuit in portionem, sicut præceperat Dominus Mosi.
30 Et sumpsit Moses de oleo unctionis, et de sanguine qui erat super altare, quæ sparsit super Aaron, et super vestes ejus, et super filios ejus, & super vestes filiorum ejus cum eo: sanctificavitq; Aaronem, & vestes ejus, & filios ejus, et vestes filiorum ejus cum eo.

VER. SAM. (b) oblatio est (c) completionis: (d) completiones (e) oblatio est (f) impletionum:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وعضا موسي الكبش اعضا * وقتر الراس والاعضا والقصبه * والبطن والاكارع غسلها بالما
وقتر موسي جميع الكبش على المذبح * هو صعيده مقبول مرضي قربانا لله * كما امر الله موسي * ثم
قدم الكبش الثاني كبش الكمال * واسند هرون وبنوه ايديهم على راسه * فذبحه موسي واخذ
من دمه شيا فجعله على شحمة اذن هرون اليمني * وعلى ابهام يده اليمني * وعلى ابهام رجله اليمني
* ثم قدم بني هرون * وجعل من الدم شيا على شحمات اذانهم اليمنيات * وعلى اباهيم ايديهم
اليمنيات * واباهيم ارجلهم اليمنيات * ورش موسي باقي الدم مستديرا * واخذ الترب والاليه وجميع
الشحم الذي على الجوف وزيادة الكبد والكليتين وشحمهما والساق اليمني * ومن سل الفطير
الذي بين يدي الله اخرج جردقة فطير وجردقة خبز مدهون ورقاقة * وصيرها على الشحوم
والساق اليمني * وجعل الكل على يد هرون وعلى يد بنيه * وحركه تحريكا لله * ثم اخذها موسي
من بين ايديهم * وقترها على المذبح مع الصعيده * لانها قربان كمال لله مقبول مرضي * ثم اخذ
موسي القص * وحركه تحريكا بين يدي الله * وكان لموسي نصيبا من كبش الكمال كما امر الله
موسي * ثم اخذ موسي من دهن المسح ومن الدم الذي على المذبح * فنضح على هرون
وثيابه وبنيه وثياب بنيه معه * وقدسهم اجمعين *

20 Et partitus est Musa arietem membratim: & adolevit caput, & membra, & hepar.
21 Ventrem verò & crura lavit aquâ: adolevitque Musa totũ arietem super altari: Ipse est oblatio, acceptus, placans, sacrificium Deo, uti præcepit Deus Musæ.
22 Deinde admovit arietem secundũ, arietem complementi, posueruntq; Haron et filii ejus manus suas super caput ejus.
23 Et mactavit illum Musa, sumpsitque è sanguine ipsius aliquantulum, posuitque illũ super auriculam auris Haron dexteræ, & super pollicem pedis ejus dexteri.
24 Postea admovit filios Haronis, & posuit parum sanguinis super auriculis aurium eorum dexterarum, & super pollicibus manuum eorum dexterarum, & pollicibus pedum ipsorum dexterorum: sparsitque Musa reliquum sanguinem circumcirca.
25 Et accepit adipem, & caudam, & omnem pinguedinem quæ est super ventre, & redundantiam jecinoris, & ambos renes, & adipem eorum, & armum dexterum.
26 Et ex canistro azymorum quod est in conspectu Dei, eduxit placentam azymam, placentam panis uncti, & laganum, & posuit ea super adipes & armum dexterum.
27 Posuitque omnia super manu Haronis, & super manu filiorum ejus, & agitatione agitavit ea Deo.
28 Deinde accepit ea Moses è manibus eorum, & adolevit illa super altari cum holocausto, eò quòd sit sacrificium complementi Deo, acceptum placabile.
29 Postea accepit Musa pectus, & agitavit illud agitatione coram Deo, fuitque Musæ portio de ariete complementi, sicut præcepit Deus Musæ.
30 Deinde accepit Musa ex oleo unctionis, & sanguine qui erat super altari sparsitque super Haronem & vestes ejus, & filios ejus ac vestes filiorum ejus cum ipso, & sanctificavit eos omnes.

carnem ... Fulite: ej' filios ad & ,Aharon ad Mosch dixit Et
31 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת־הַבָּשָׂר
qui panem & ;eam comedetis ibi & ,conventus tabernaculi ostiō
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשָׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
, Aharon : dicendo , præcepi quemadmodum , plenitudinum canistro in
בְּסַל הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי לֵאמֹר אַהֲרֹן
igne in ,pane in & ,carne in relictum Et .eam comedent ejus filii &
32 וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ׃ וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלָּחֶם בָּאֵשׁ
septem egrediemini non conventus tabernaculi ostio ex Et .comburetis
33 תִּשְׂרֹפוּ׃ וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת
diebus septem quia,vestrarū plenitudinū dies complendi diem ad usque,diebus
יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מִלֻּאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת יָמִים
,Domin' præcepit ,hac die in fecit Quēadmodū .vestrā manum complebit
34 יְמַלֵּא אֶת־יֶדְכֶם׃ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְהוָה
conventus tabernaculi ostium Et .vos super expiando ad faciendum ad
35 לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ וּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד
custodiam custodietis & ,diebus septem nocte & die manebitis
תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וָלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת
,Aharon fecit Et .sum jussus sic quia : moriemini non & ,Domini
36 יְהוָה וְלֹא תָמוּתוּ כִּי־כֵן צֻוֵּיתִי׃ וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן
.Mosch manu in Dominus præcepit quæ verba omnia ej' filii &
וּבָנָיו אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

CAP. IX. ט

,ejus filios ad &,Aharon ad Mosch clamavit ,octava die in fuit Et
1 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו
filium vitulum tibi Cape : Aharon ad dixit Et .Israel seniores ad &
2 וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־
facies ad fac appropinquare & integros ascensionem in ariete & ,peccatum in bovis
בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי
caprarum hircū Capite :dicendo ,loquēris Israel filios ad Et .Domini
3 יְהוָה׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־עִזִּים
,bove Et .ascensionem in integros anni filios agnum & ,vitulū & ,peccatū in
לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה׃ וְשׁוֹר
munus & , Domini facies ad sacrificandum ad pacifica in arietem &
4 וָאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה
.vos ad visus est Dominus hodie quia , oleo in confusum
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם׃
:conventus tabernaculi facies ad Mosch præcepit quæ tulerunt Et
5 וַיִּקְחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד
.Domini facies ad steterunt & ,cœtus omnis appropinquaverūt &
וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
:facietis Dominus præcepit quod verbum Hoc : Mosch dixit Et
6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ
:Aharon ad Mosch dixit Et .Domini gloria vos ad conspicietur &
7 וְיֵרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן
tuā ascensionem & ,tuum peccatum fac & altare ad Appropinqua
קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ
expia & ,populi appropinquationē fac & ,populo pro & ,te pro expia &
וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר
.Dominus præcepit quemadmodum ,eis pro
בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃

Versio VULG. LAT.

31 Cúmque sanctificâsset eos in
vestitu suo, præcepit eis, di-
cens ; Coquite carnes ante
fores tabernaculi,& ibi com-
edite eas, panes quoq; conse-
crationis edite, qui positi sūt
in canistro, sicut præcepit mi-
hi Dñs, dicens; Aaron & fi-
32 lii ejus comedent eos : Quid-
quid autē reliquum fuerit de
carne & panibus, ignis absu-
33 met. De ostio quoq; taberna-
culi non exibitis septem die-
bus,usque ad diem quo com-
plebitur temp' consecrationis
vestræ, septem enim dieb' fi-
34 nitur consecratio. Sicut &
impræsentiarum factum est,ut
ritus sacrificii compleretur.
35 Die ac nocte manebitis in ta-
bernaculo observantes custo-
dias Dñi, ne moriamini : sic
36 enim mihi præceptum est. Fe-
cerúntque Aaron & filii ejus
cuncta quæ locutus est Dñs
per manum Moysi.

CAP. IX.

1 FActo autem octavo die,vo-
cavit Moyses Aaron & filios
ejus, ac majores natu Israel,
2 dixitque ad Aaron ; Tolle de
armento vitulum pro pecca-
to,et arietem in holocaustum,
utrumque immaculatum, &
3 offer illos coram Dño. Et ad
filios Israel loquêris, Tollite
hircum pro peccato, & vitu-
lum atque agnum anniculos,
& sine macula,in holocaustū,
4 Bovem & arietem pro pacifi-
cis : & immolate eos coram
Dño, in sacrificio singulorum
similam conspersam oleo offe-
rentes : hodie enim Dñs ap-
5 parebit vobis. Tulerunt ergò
cuncta quæ jusserat Moyses ad
ostium tabernaculi : ubi cùm
6 omnis multitudo astaret, Ait
Moyses, Iste est sermo, quem
præcepit Dñs, Facite, & ap-
7 parebit vobis gloria ejus. Et
dixit ad Aaron, Accede ad al-
tare, & immola pro peccato
tuo : offer holocaustum,& de-
precare pro te & pro populo,
cúmque mactaveris hostiam
populi, ora pro eo, sicut præ-
cepit Dominus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

31 Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Ἀαρὼν, καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ, Ἑψήσατε τὰ κρέα ἐν τῇ αὐλῇ
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τόπῳ ἁγίῳ,
καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτὰ, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς
ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως, ὃν τρόπον
συντέτακταί μοι, λέγων, Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ
32 αὐτοῦ φάγονται (α) αὐτά. Καὶ τὸ κατα-
λειφθὲν τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἐν πυρὶ
33 (β) κατακαύσατε. Καὶ ἀπὸ τῆς θύρας
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ
ἡμέρας, (γ) ἕως ἡμέρα πληρωθῇ, ἡμέρα
τελειώσεως ὑμῶν. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας τελειώσει
34 τὰς χεῖρας ὑμῶν, Καθάπερ ἐποίησεν ἐν
τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣ ἐνετείλατο κύριος τοῦ
35 ποιῆσαι, ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. Καὶ
ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου
καθήσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας, (δ) ἡμέραν καὶ
νύκτα. φυλάξεσθε τὰ φυλάγματα κυρίου,
ἵνα μὴ ἀποθάνητε· οὕτω γὰρ ἐνετείλατό μοι
36 κύριος ὁ θεός. Καὶ ἐποίησεν Ἀαρὼν
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους, οὓς
συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS A. (α) ταῦτα. (β) κατακαυθήσεται. (γ) ἕως ἡμέρα ἐπληρώθη τελειώσεως (δ) ἡμέρας καὶ νύκτας. φυλάξασθε

Et dixit Moyses ad Aaron, & filios ejus, Coquite carnes in (f) atrio tabernaculi testimonii in loco sancto ; & ibi comedite eas,& panes qui in canistro consummationis, quemadmodum præceptum est mihi, dicens, Aaron, & filii ejus comedent ea. 32 Et residuum carnium & panum in igni comburite. 33 Et ex ostio tabernaculi testimonii non egrediemini septem dies, (g) donec dies impleatur, dies consummationis vestræ. Septem enim diebus consummabit manus vestras, 34 Sicut fecit in die hac, quā præcepit Dominus ad faciendum, ad depropiciandum pro vobis. 35 Et ad ostium tabernaculi testimonii sedebitis septem dies, die ac nocte. Custodietis custodias Domini, ut non moriamini : Ita enim mandavit mihi Dominus Deus. 36 Et fecit Aaron & filii ejus, omnia verba quæ præcepit Dominus Moysi.

ΚΕΦ. θ'.

1 ΚΑὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκά-
λεσε Μωυσῆς Ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,
2 καὶ τὴν γερουσίαν Ἰσραήλ. Καὶ εἶπε Μωυ-
σῆς πρὸς Ἀαρὼν, Λάβε σεαυτῷ μοσχάρι-
ον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς
ὁλοκαύτωμα, ἄμωμα· καὶ προσένεγκε
3 αὐτὰ ἔναντι κυρίου. Καὶ τῇ γερουσίᾳ Ἰσ-
ραὴλ λάλησον, λέγων, Λάβετε χίμαρον ἐξ
αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον,
καὶ ἀμνὸν (α) ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάρπωσιν,
4 ἄμωμα, Καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν
σωτηρίου ἔναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν πε-
φυραμένην ἐν ἐλαίῳ· ὅτι σήμερον (β)
5 κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. Καὶ ἔλαβον (γ)
καθὸ ἐνετείλατο Μωυσῆς ἀπέναντι τῆς σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσῆλθη πᾶσα συν-
6 αγωγὴ, καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου. Καὶ εἶπε
Μωυσῆς, Τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ εἶπε κύριος, Ποι-
ήσατε. καὶ ὀφθήσεται ἐν (δ) ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου.
7 Καὶ εἶπε Μωυσῆς τῷ Ἀαρὼν, Πρόσελθε πρὸς
τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς ἁμαρ-
τίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου, καὶ (ε) ἐξ-
ίλασαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου σου· καὶ ποί-
ησον τὰ δῶρα τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ
αὐτῶν, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS.A. Κεφ. θ'. (α) εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐνιαύσιον, (β) ὀφθήσεται κύριος ἐν ὑμῖν. (γ) καθὼς (δ) ὑμῖν δόξα (ε) ἐξιλάσῃ

CAP. IX.

1 ET factum est die octavo, vocavit Moyses Aaron,& filios ejus & (a) seniores Israel. 2 Et dixit Moyses ad Aaron, Sume tibi vitulum ex bobus pro peccato, & arietem in holocaustum, sine macula : & offer ea ante Dominum. 3 Et senioribus Israel loquere,dicens, Accipite hircum ex capris unum pro peccato, (b) & vitulum, & agnum anniculum in holocarposim, sine macula, 4 Et vitulum & arietem in sacrificium salutaris ante Dominum, et similam conspersam in oleo : quoniam hodie Dominus videbitur in vobis. 5 Et sumpserūt, sicut mandavit Moyses, ante tabernaculum testimonii. Et accessit omnis synagoga, et steterunt ante Dominum. 6 Et dixit Moyses, Hoc est verbum, quod dixit Dominus; Facite,et videbitur in vobis gloria Domini. 7 Et dixit Moyses ad Aaron, Accede ad altare, et fac quod pro peccato tuo,et holocaustum tuum,et exora pro te,et pro domo tua: et fac munera populi, et exora pro eis, sicut mandavit Dominus Moysi.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

31 Et dixit Moses ad Aaroné & ad filios ej', Coquite carné in ostio tabernaculi temporis, ibiq; comedite eam cum pane qui est in canistro compleméti, quemadmodum jussū est mihi, ut Aharon & filii ejus comederēt eā. 32 Et quod remanebit ex carne & ex pane, igne comburetis. 33 Et de ostio tabernaculi tēporis ne egrediamini septé dieb', donec absolvantur dies compleméti vestri : nam septé dieb' complebuntur man' vestræ. 34 Quēadmodum feci in die ista, sic præcepit Dñs faciēdum & expiādum pro vobis. 35 Et in ostio tabernaculi temporis sedete septé dieb' diu noctuque, & observate observationes Dñi, ut ne moriamini :ita enim mihi mandatū est. 36 Fecit itaq; Aharon & filii ej' omnes sermones quos præceperat Dñs per manum Mosis.

CAP. IX.

1 FActúmq; est in die octavo, ut convocaret Moses Aharonem & filios ejus, seniores que filiorum Israel; 2 Diceretque ad Aharon, Tolle tibi vitulum unum bubulum pro peccato, & arieté exorté maculā in holocaustum pacificum,& offer coram Dño. 3 Filiis autem Israel dixit, Tollite vobis hircum caprarum pro peccato, & vitulum, & agnum anniculos in quibus nulla sit macula, ad combustioné holocausti. 4 Et bovem, atq; arieté ad sacrificium pacificum corā Dño,& farinā subactā oleo : quoniā hodie apparitur' est vobis Dñs. 5 Tulerunt igitur quicquid præcepit eis Moses, & venerunt ante tabernaculum temporis : & accedēs univers' cœtus, steterunt corā Dño. 6 Dixitq; Moses, Iste est sermo quē præcepit Dñs ut faceretis, & apparebit super vos gloria Dñi. 7 Deinde dixit Moses ad Aharoné, Accede ante altare, & offer peccatum tuum & holocaustum tuum pacificum, & fac expiationem pro te & pro populo : & offer sacrificium populi, & fac expiationem pro eis quemadmodum præcepit Dominus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

31 ואמר משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית בסרא בתרע משכן זמנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא די בסל קורבניא כמא דאתפקדית למימר אהרן ובנוהי ייכלוניה: 32 ודאשתאר בבשרא ובלחמא בנורא תוקדון: 33 ומתרע משכן זמנא לא תפקון שבעא יומין עד יום מישלם יומי קורבניכון ארי שבעא יומין יתקרב ית קורבניכון: 34 כמא דעבד ביומא הדין פקיד יי למעבד לכפרא עליכון: 35 ובתרע משכן זמנא תיתבון יימם ולילי שבעא יומין ותטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארי כן אתפקדית: 36 ועבד אהרן ובנוהי ית כל פתגמיא די פקיד יי בידא דמשה:

ט

1 והוה ביומא תמינאה קרא משה לאהרן ולבנוהי ולסבי ישראל: 2 ואמר לאהרן סב לך עגל בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא שלמין וקריב קדם יי: 3 ועם בני ישראל תמלל למימר סבו צפיר בר עזי לחטאתא ועגל ואמר בני שנא שלמין לעלתא: 4 ותור ודכר לנכסת קודשיא לדבחא קדם יי ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דין יקרא דיי מתגלי לכון: 5 ונסיבו ית די פקיד משה לקדם משכן זמנא וקריבו כל כנשתא וקמו קדם יי: 6 ואמר משה דין פתגמא די פקיד יי תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיי: 7 ואמר משה לאהרן קרב למדבחא ועבד ית חטאתך וית עלתך וכפר עלך ועל עמא ועביד ית קורבן עמא וכפר עליהון כמא די פקיד יי:

31 Dixitque Moyses ad Aaron et
ad filios ejus; Coquite carnẽ
in ostio tabernaculi fœderis:
& ibi comedetis eam, et pa-
nem qui est in canistro obla-
tionũ: sicut *præceptũ est mihi,*
dicendo; Aaron et filii ejꝰ com-
32 edent ea. Quod autẽ reliquũ
fuerit de carne et pane, igni
33 comburetis. Et de ostio taber-
naculi fœderis non exibitis
septẽ diebꝰ; usq; quo comple-
antur dies oblationis vestræ:
quia septẽ diebꝰ offeretur ob-
34 latio vestra. Sicut factum est
hodie; præcepit Dñs fieri, ad
35 propitiandũ pro vobis. Et in
ostio tabernaculi fœderis ma-
nebitis die ac nocte, septem
diebus; et custodietis custodi-
am verbi Domini, & non mo-
riemini: sic enim præceptum
36 est mihi. Fecitque Aaron &
filii ejus, juxta omnia verba
quæ præcepit Dominus per
manum Moysi.

CAP. IX.

1 ET factũ est in die octavo,
vocavit Moyses Aarõ & filios
2 ejus: et seniores Israel. Dixitq;
ad Aaron; Tolle tibi vitulũ de
bobus pro peccato, & arietem
in holocaustum, integros: &
3 offer coram Dño. Et cum fi-
liis Israel loquẽris, dicens:
Tollite hircum de capris pro
peccato; & vitulum et agnum
anniculos, integros, in holo-
4 caustum. Et bovem et arietẽ
pro hostia sanctificationũ, ad
sacrificandum corã Domino;
& munus similæ conspersæ o-
leo: quoniam hodie revela-
5 bitur vobis gloria Dñi. *Tule-*
runtq; ea quæ jusserat Moyses
ante tabernaculũ fœderis: ac-
cessitq; omnis congregatio, et
6 stetit corã Dño. Et ait Moyses;
Hoc verbũ, ꝙ præcepit Dñs,
facite: et revelabitur vobis
7 gloria Dñi. Dixitq; Moyses ad
Aaron: Accede ad altare &
fac sacrificiũ tuum pro pecca-
to, et holocaustũ tuũ; & pro-
pitia pro te; & pro populo: et
fac oblationẽ populi, et propi-
tia pro eo; sicut præcepitDñs.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VER. SAM.

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

31 *Tum dixit Moses Aaroni, et* 31
filiis ejus, Coquite carnem ad
ostium tabernaculi testimonii
in loco sancto; et ibi comede-
tis eam, & panem qui est in
canistro (f) consecrationum, si-
cut præcepi, dicens, Aaron et
filii ejus comedent ea. Quod 32
autem residuum erit de car-
ne & de pane, igne combure-
tis. De porta quoque taber- 33
naculi testimonii non egredie-
mini septem diebus usque ad
diem quo completi fuerint di-
es (g) consecrationum vestra-
rum; septem enim diebus (h)
consecrabit manus vestras.
Sicut fecit in die ista, præce- 34
perat Dominus ut faceret ad
expiandum vos. Ad ostiũ 35
quoque tabernaculi testimonii
sedebitis diu noctúque septẽ
diebus, ut custodiatis custodi-
am Domini, & non moriami-
ni, quoniam sic præcepi. Et 36
fecit Aaron, et filii ejꝰ omnia
verba quæ præceperat Domi-
nus per manum Mosis.

CAP. IX.

FActúmque est die octavo 1
ut vocaret Moses Aaronẽ
et filios ejus, et seniores Isra-
el. Tum dixit Aaroni, Sume 2
tibi vitulum filium bovis pro
peccato, et arietem in holo-
caustum, (a) immaculatos, &
adduc coram Domino. Se- 3
nioribus quoque Israel loquẽ-
ris, dicens; Accipite hircum
de capris in sacrificium pro
peccato, & vitulum, et agnũ,
anniculos (b) immaculatos in
holocaustum; Et bovem & 4
arietem in pacifica ad sacrifi-
candũ coram Domino, et ob-
lationem conspersã oleo, quo-
niam hodiè Dominus appru-
it vobis. Et acceperunt quæ 5
præceperat Moses in conspe-
ctu tabernaculi testimonii, &
accesserunt omnis Congrega-
tio, & steterunt coram Domi-
no. Dixitque Moses, Hæc 6
est res quam præcepit Domi-
nus ut faciatis, & apparuit
eis gloria Domini. Dixitq; 7
Moses Aaroni, Accede ad al-
tare, & fac peccatum tuum,
& holocaustum tuum, & ex-
pia pro te & pro populo; fac
quoque munus populi & ex-
pia pro eis, sicut præcepit Do-
minus.

VER. SAM. (f) completio-
num (g) completionum vestra-
rum; (h) implebit (a) integros,
(b) integros

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * وقال موسى لهارون وبنيه اطبخوا هذا اللحم عند باب خباء المحضر وثم ايضا فكلوه مع الخبز
الذي في سل الكمال كما امرت وقلت هارون وبنوه ياكلونه * وما فضل من اللحم والخبز فاحرقوه 32
بالنار * ومن باب خباء المحضر لا تخرجوا سبعة ايام الى يوم فراغ كمالكم * فان سبعة ايام تكمل 33
واجباتكم وكما عمل بكم اليوم كذلك امر الله ان يعمل ويستغفر عنكم * وعند باب خباء المحضر 34 35
فاجلسوا ليلا ونهارا سبعة ايام وتحفظوا احفاظ الله ولا تهلكوا لاني كذا امرت * وعمل هرون وبنوه 36
بجميع الاوامر التي امر الله موسى بها * الفصل التاسع *
1 * فلما كان اليوم الثامن دعا فيه موسى بهارون وبنيه وشيوخ اسرائيل * وقال لهرون خذ لك 2
عجلا من البقر للذكاة وكبشا للصعيدة صحيحين * وقربهما بين يدي الله * ومر بني اسرائيل 3
قائلا خذوا عتودا من الماعز للذكاة وعجلا وخروفا ابني سنة صحاحا للصعيدة * وثورا وكبشا 4
للسلامة يذبحان بين يدي الله وهدية ملتوتة بدهن * لان هذا اليوم ملك الله متجل
لكم * فقدموا ما امر الله به موسى الى باب خباء المحضر وتقدم جميع الجمع ووقفوا بين 5
يدي الله * قال موسى هذا الامر الذي امركم الله به اعملوه يتجلى لكم نور الله * وقال 6 7
لهرون تقدم الى المذبح واعمل ذكاتك وصعيدتك واستغفر لك ولقومك * واعمل قربان القوم
واستغفر عنهم كما امر الله *

Dixitque Musa ad Haronem & filios 31
ejus, Coquite istam carnem prope januam
tabernaculi præsentiæ; & ibi quoque com-
edite eam cum pane qui est in canistro
complementi, sicut præcepi, ac dixi; Ha-
ron & filii ejus comedent eam. Et quod 32
supererit de carne & pane, comburite i-
gni. Et è janua tabernaculi præsentiæ ne 33
egrediamini septem dies, usque ad diem
consummationis complementi vestri. Nam 34
septem diebus complebuntur debita vestra;
& quemadmodũ factum est vobis hodie,
ita mandavit Deus fieri, & veniam postu-
lari pro vobis. Atque ad januam taber- 35
naculi præsentiæ sedete nocte ac die septẽ
dies, & custodite observantias Dei, & ne
pereatis: quoniam sic præceptum est mihi.
Fecitque Haron & filii ejus omnia præ- 36
cepta quæ mandavit Deus Musæ.

CAP. IX.

CUmque fuisset dies octavus, vocavit 1
in eo Musa Haronem & filios ejus, &
seniores Israil. Dixitque Haroni, Sume 2
tibi vitulum de bobus in expiationem, et
arietem in holocaustum ambos integros, et
offer eos coram Deo. Et præcipe filiis Is- 3
rail, dicens; Accipite hædum de capris in
expiationem, et vitulum atque agnum, u-
trumque anniculum, integros in holocau-
stum: Et taurum atque arietem pro pace, 4
ut mactentur ambo coram Deo: et munus
subactum oleo, quia hoc die angelus Dei
apparitorus est vobis. Adduxerunt ergò 5
quæ præcepit Deus Musæ, ad ostium ta-
bernaculi præsentiæ: accessitque totus
cœtus, steteruntque coram Deo. Ait Mu- 6
sa, Hoc est mandatum quod præcepit
vobis Deus, exequimini illud, et apparebit
vobis splendor Dei. Et dixit Haroni, Ac- 7
cede ad altare, et fac expiationem tuam
atque holocaustum tuum, et postula veni-
am tibi et populo tuo: et fac sacrificium
populi, et veniam pete pro eis, uti præce-
pit Deus.

ספר ויקרא : ט

8 ויקרב אהרן אל־המזבח וישחט את־עגל החטאת אשר־לו :
9 ויקרבו בני אהרן את־הדם אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על־קרנות המזבח ואת־הדם יצק אל־יסוד המזבח :
10 ואת־החלב ואת־הכלית ואת־היתרת מן־הכבד מן־החטאת הקטיר המזבחה כאשר צוה יהוה את־משה :
11 ואת־הבשר ואת־העור שרף באש מחוץ למחנה :
12 וישחט את־העלה וימצאו בני אהרן אליו את־הדם ויזרקהו על־המזבח סביב :
13 ואת־העלה המציאו אליו לנתחיה ואת־הראש ויקטר על־המזבח :
14 וירחץ את־הקרב ואת־הכרעים ויקטר על־העלה המזבחה :
15 ויקרב את קרבן העם ויקח את־שעיר החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטאהו כראשון :
16 ויקרב את־העלה ויעשה כמשפט :
17 ויקרב את־המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על־המזבח מלבד עלת הבקר :
18 וישחט את־השור ואת־האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני אהרן את־הדם אליו ויזרקהו על־המזבח סביב :
19 ואת־החלבים מן־השור ומן־האיל האליה והמכסה והכלית ויתרת הכבד :
20 וישימו את־החלבים על־החזות ויקטר החלבים המזבחה :
21 ואת החזות ואת שוק הימין הניף אהרן תנופה לפני יהוה כאשר צוה משה :
22 וישא אהרן את־ידו אל־העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים :
23 ויבא משה ואהרן אל־אהל מועד ויצאו ויברכו את־העם וירא כבוד־יהוה אל־כל־העם :

Versio VULG. LAT.

8 Statimque Aaron accedens ad
altare, immolavit vitulum
9 pro peccato suo. Cujus san-
guinem obtulerunt ei filii sui:
in quo tingens digitum, teti-
git cornua altaris, et fudit re-
10 siduũ ad basim ejus. Adipém-
que, & renunculos, ac reticulũ
jecoris, quæ sunt pro peccato,
adolevit super altare, sicut
præceperat Dominus Moysi.
11 Carnes verò & pellem ejus
extra castra combussit igni.
12 Immolavit & holocausti victi-
mam: obtulerúntque ei filii
sui sanguinem ejus, quẽ fudit
13 per altaris circuitum. Ipsam
etiam hostiam in frusta conci-
sam, cum capite & membris
singulis, obtulerũt: quæ omnia
super altare cremavit igni,
14 Lotis aquâ priùs intestinis &
15 pedibus. Et pro peccato po-
puli offerens, mactavit hir-
16 cum: expiatóque altari, Fecit
17 holocaustum, Addens in sacri-
ficio libamenta, quæ pariter
offeruntur; & adolens ea su-
per altare, absque ceremo-
18 niis holocausti matutini. Im-
molavit & bovem atque ari-
etẽ, hostias pacificas populi:
obtulerúntque ei filii sui san-
guinem, quem fudit super al-
19 tare in circuitum. Adipem
autem bovis, & caudam arie-
tis, renunculósque cum adi-
pibus suis, & reticulum jeco-
20 ris, Posuerunt super pectora:
cúmque cremati essent adi-
21 pes super altare, Pectora eo-
rum, & armos dextros sepa-
ravit Aaron, elevans coram
Domino, sicut præceperat
22 Moyses. Et extendens manus
ad populum, benedixit ei.
Sícque completis hostiis pro
peccato, & holocaustis, &
23 pacificis, descendit. Ingressi
autem Moyses & Aaron in
tabernaculum testimonii, &
deinceps egressi, benedixerunt
populo. Apparuitque gloria
Domini omni multitudini.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

8 Καὶ προσῆλθεν Ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστή-
ριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς
9 (ζ) ἁμαρτίας αὐτοῦ. Καὶ προσήνεγκαν οἱ
υἱοὶ Ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ ἔβαψε
τὸν δάκτυλον εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν
ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ τὸ αἷμα
10 ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ
τὸ στέαρ καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥ-
πατος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον ἐνετείλατο
11 κύριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν
βύρσαν κατέκαυσεν αὐτὰ πυρὶ, ἔξω τῆς
12 παρεμβολῆς. Καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλοκαύτω-
μα· καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν τὸ αἷ-
μα πρὸς αὐτόν· καὶ προσέχεεν ἐπὶ τὸ θυ-
13 σιαστήριον κύκλῳ. Καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα
προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη αὐτὰ καὶ τὴν
(η) κεφαλὴν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
14 Καὶ ἔπλυνε τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πόδας ὕ-
δατι· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα
15 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Καὶ προσήνεγκε τὸ
δῶρον τοῦ λαοῦ· καὶ ἔλαβε τὸν χίμαρον
τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· καὶ ἔσφαξεν
(θ) αὐτὸν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτὸν, καθὰ καὶ
16 τὸν πρῶτον. Καὶ προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύ-
17 τωμα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει. Καὶ
προσήνεγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὰς χεῖ-
ρας ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ πρω-
18 ϊνοῦ. Καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον, καὶ τὸν κριὸν
τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου τῆς τοῦ λαοῦ. καὶ προσ-
ήνεγκαν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ προσέχεε πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύ-
19 κλῳ. Καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ τοῦ
κριοῦ τὴν ὀσφὺν, καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον
ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ
τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος·
20 καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύνια. Καὶ
ἀνήνεγκε τὰ στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
21 Καὶ τὸ στηθύνιον, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δε-
ξιὸν ἀφεῖλεν Ἀαρὼν ἀφαίρεμα ἔναντι κυ-
ρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
22 Καὶ ἐξάρας Ἀαρὼν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν
λαὸν, εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ κατέβη ποιή-
σας τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὰ (ι) ὁλο-
23 καυτώματα, καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου. Καὶ εἰσ-
ῆλθε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐξελθόντες (κ) εὐλόγησαν πάν-
τα τὸν λαόν. καὶ (λ) ὤφθη δόξα κυρίου παντὶ
τῷ λαῷ.

MS. A. (ζ) ἁμαρτίας. Καὶ (η) κεφαλὴν, καὶ ἐπέθηκεν (θ) αὐτὸ, καὶ ἐκα-
θέρισεν καθὼ καὶ τὸ πρῶτον. (ι) ὁλοκαυτώματα τοῦ σωτηρίου. (κ) εὐλό-
γησαν (λ) ὤφθη ἡ δόξα

Et accessit Aaron ad altare, & 8
jugulavit vitulum illum pro
peccato suo. Et attulerunt filii 9
Aaron sanguinem ad eum: &
tinxit digitum in sanguine, &
imposuit super cornua altaris:
& sanguinem effudit ad ba-
sim altaris. Et adipem & re- 10
nes & pennam jecoris, ejus quæ
pro peccato, obtulit super altare,
quemadmodum mandavit Do-
minus Moysi. Et carnes & 11
pellem, combussit ea igni extra
castra. Et jugulavit holocau- 12
stoma: & attulerunt filii
Aaron sanguinem ad eum: &
effudit super altare in circuitu.
Et holocaustoma obtulerunt (e) 13
illud secundum membra: ea, &
caput, imposuit super altare.
Et lavit ventrem & pedes 14
aquâ: & imposuit super ho-
locaustoma super altare. Et 15
obtulit munus populi: & sum-
psit hircum pro peccato populi,
& jugulavit eum: & mun-
davit eum, sicut & primum. 16
Et obtulit holocaustoma, &
fecit illud, sicut decet. Et ob- 17
tulit sacrificium, & implevit
manus de eo, & imposuit su-
per altare absque holocausto
matutino. Et jugulavit vitu- 18
lum, & arietem sacrificii sa-
lutaris, ejus qui populi. Et at-
tulerunt filii Aaron sanguinem
ad eum: et effudit ad altare
in circuitu. Et adipem, qui de 19
vitulo, & ariete, lumbum &
adipem qui operit super ven-
trem, & ambos renes, et adi-
pem qui super eos, et pennam
quæ super jecur: Et imposuit
adipes super pectuscula. Et 20
obtulit adipes super altare. Et 21
pectusculum, & brachium dex-
trum abstulit Aaron, demptio-
nem ante Dominum; quemad-
modum præcepit Dominus Moy-
si. Et extollens Aaron manus 22
super populum, benedixit eos: et
descendit cùm fecisset illud pro
peccato, & ipsa holocausto-
mata, & illa salutaria. Et in- 23
travit Moyses & Aaron in ta-
bernaculum testimonii. Et ex-
euntes benedixerunt omnem po-
pulum. Et apparuit gloria Do-
mini omni populo.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Accessit ergò Aharon ad altare, & mactavit 8
vitulum peccati suum. Et obtulerunt Aha- 9
roni filii sui sanguinem, & intinxit digitum
suum sanguine, sparsitque super cor-
nua altaris: & *reliquum* sanguinem effu-
dit super radices altaris. Adipem verò cum 10
renibus & septo jecoris *tollens* ex peccato,
extulit ad altare quemadmodum præcepe-
rat Dñs Mosi. Carnẽ autem & pellem igne 11
combussit extra castra. Mactavit etiam ho- 12
locaustum pacificum, & porrexerunt Aha-
roni filii sui sanguinem, sparsitq; eum su-
per altare per ambitum. Holocaustum quo- 13
que pacificum advexerunt ei, & secuit illud
membratim, & caput elevavit ad altare.
Lavitq; intestina cum crurib⁹, & evexit ho- 14
locaustum pacificum ad altare. Deinde ad- 15
duxit oblationem populi, & accipiens hir-
cum peccati populi mactavit eum, & mun-
davit illum instar præcedentis. Et obtulit 16
holocaustũ pacificum, fecitq; illud juxta ri- 17
tum suum. Attulit & farinã, implensq; manũ
suã ex ea, elevavit super altare, præter ho-
locaustũ pacificũ hirci. Mactavit etiam bo- 18
vẽ & arietẽ, sacrificium pacificum populi:
& porrexerunt filii Aharonis sanguinẽ ipsũ,
sparsitq; eum super altare circumcirca. Et 19
adipẽ bovis atque arietis, & caudã, necnon
velamina intestinorũ, & renes atq; septũ je-
cinoris. Posuitq; adipẽ super pectuscula, & 20
adipẽ quidẽ elevavit ad altare: Pectuscula 21
verò cum armo dextero separavit Aharon
separationẽ corã Dño, prout jussus fuerat
Moses. Et elevavit Aharon man⁹ suas super 22
populum, & benedixit eis: tum descendit
postquã obtulit peccatum, & holocaustum
pacificũ, & sacrificiũ pacificum. Et ingressi 23
sunt Moses & Aharon tabernaculum tempo-
ris, egressiq; benedixerunt populum, & apparuit gloria Dñi corã universo populo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

וקרב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטאתא די ליה: וקריבו בני אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא: וית תרבא וית כוליתא וית חצרא מן כבדא מן חטאתא אסיק למדבחא כמא די פקיד יי ית משה: וית בשרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא: ונכיס ית עלתא ואמטיו בני אהרן ליה ית דמא וזרקיה על מדבחא סחור סחור: וית עלתא אמטיו ליה לאיברהא וית רישא ואסיק על מדבחא: וחליל ית גוא וית כרעיא ואסיק על עלתא למדבחא: וקריב ית קרבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא ונכסיה וכפר בדמיה כקדמאה: וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי: וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מנה ואסיק על מדבחא בר מעלת צפרא: ונכס ית תורא וית דכרא נכסת קודשיא די לעמא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור סחור: וית תרביא מן תורא ומן דכרא אליתא וחפי גוא וכוליתא וחצר כבדא: ושויאו ית תרביא על חדותא ואסיק תרביא למדבחא: וית חדותא וית שוקא דימינא ארים אהרן ארמא קדם יי כמא די פקיד משה: וארים אהרן ית ידוהי לעמא וברכנון ונחת מלמעבד חטאתא ועלתא ונכסת קודשיא: ועל משה ואהרן למשכן זמנא ונפקו ובריכו ית עמא ואתגלי יקרא דיי לכל עמא:

TARGUM ONKELOS.

8 Accessitq; Aaron ad altare: et
immolavit vitulum pro pecca-
9 to suo. Obtuleruntq; filii Aa-
rō ei sanguinē: et tinxit digitū
suū in sanguine, et posuit sup
cornua altaris: et reliquum sā-
guinē fudit ad fundamentū al-
10 taris. Adipē autē et renes, et
reticulum jecoris de sacrificio
pro peccato, adolevit in alta-
ri: sicut præceperat Dominus
11 Moysi. Carnem autem et pel-
lem combussit igni extra ca-
12 stra. Immolavitque holocau-
stum: et applicaverunt filii
Aaron ei sanguinē, et aspersit
eum per circuitum altaris.
13 Holocaustum autem applica-
verunt ei per membra ejus di-
visum, et caput: et adolevit
14 super altare. Lavitq; intestina
et pedes: & adolevit in alta-
15 ri super holocaustum. Et ob-
tulit oblationem populi: et tu-
lit hircum pro peccato popu-
li; et immolavit eum et expia-
vit in sanguine ejus, sicut ante
16 fecerat. Et obtulit holocau-
stum: et fecit illud sicut dece-
17 bat. Obtulitque munus: et im-
plevit manum suam ex eo, &
adolevit super altare: absque
18 holocausto matutino. Immo-
lavitque bovem, & arietem
hostiæ sanctificationum popu-
li: et applicaverunt filii Aa-
ron ei sanguinem, & aspersit
19 eum per altaris circuitum. A-
dipes quoque de bove: & de
ariete, caudam et quod operit
intestina, et renes, et reticulū
20 jecoris. Et posuerunt adipes
super pectora: adolevitq; adi-
21 pes in altari. Pectora autem et
femur dexterum elevavit Aa-
ron elevatione coram Domi-
no: sicut præceperat Moyses.
22 Levavitque Aaron manus suas
ad populum, & benedixit eis:
& descendit postquam fece-
rat hostiam pro peccato, &
holocaustum, et victimam san-
23 ctificationum. Et ingressus est
Moyses et Aaron in taberna-
culum fœderis; & egressi
sunt, & benedixerunt populo:
& revelata est gloria Domini
omni populo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum accessit Aaron ad alta- 8
re, & mactavit vitulum pro
peccato suo. Et attulerunt 9
filii Aaronis sanguinem ad e-
um, & tinxit digitum suum
in sanguine, posuitque super
cornua altaris, & sanguinem
fudit ad basim altaris. Adi- 10
pem verò et renes, & reticu-
lum jecoris ex oblatione pro
peccato adolevit super altare,
sicut præceperat Dominus Mo-
si. Carnem autem, & pellem 11
combussit igne extra castra.
Postea mactavit holocaustū, 12
& filii Aaronis tradiderunt
ei sanguinem, & fudit eum
super altare in circuitu. Ho- 13
locaustum quoq; porrexerunt
ei in frusta sua cum capite,
et adolevit super altare. La- 14
vit etiam intestina, & crura,
et adolevit holocaustū super
altare. Deinde obtulit mu- 15
nus populi, & accepit hircum
pro peccato populi, macta-
vitque, & mundavit eum si-
cut primum. Et obtulit ho- 16
locaustum, & fecit secundùm
id quod constitutū erat. Ob- 17
tulit quoque oblationem simi-
læ, et implevit volas suas ex
ea, & adolevit super altare,
præter holocaustum matuti-
num. Mactavit quoque bo- 18
vem & arietem, sacrificium
pacificorum pro populo: Et at-
tulerunt filii Aaronis sangui-
nem ad eum, quem fudit su-
per altare in circuitu. Adi- 19
pes etiam de bove, & de ari-
ete, caudam, & quod operit
renes, & reticulum jecoris.
Posueruntq; adipes super pe- 20
ctuscula, & adolevit adipes
super altare. Pectuscula ve- 21
rò, & armum dexterum ven-
tilavit Aaron ventilatione co-
ram Domino, sicut præcepe-
rat Dominus Mosi. Post 22
hæc elevavit Aaron ma-
num suam super populum
& benedixit ei; & descen-
dit postquam fecisset obla-
tionem pro peccato, & ho-
locaustum, & pacifica. Et 23
ingressi sunt Moses &
Aaron in tabernaculum te-
stimonii; & egressi benedi-
xerunt populo: Tum ap-
paruit gloria Domini omni
populo.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 * فتقدم هرون الى المذبح فذبح عجل الذكاة الذي له * فقدم بنو هرون الدم اليه * فغمس
9 اصبعه فيه وجعل منه على اركان المذبح * وباقي الدم صبه عند اساس المذبح * والثرب والكلى
10 وزيادة الكبد من الذكاة قترها على المذبح كما امر الله موسى * ولحمه وجلده حرقهما بالنار خارج
11 المعسكر * ثم ذبح الصعيدة وبلغ بنو هرون الدم اليه * ورشه على المذبح مستديرا * ثم بلغوا
12 اليه اعضاء الصعيدة مع الراس * وقتر ذلك على المذبح * وغسل الجوف والاكارع * وقتر ذلك مع
13 الصعيدة على المذبح * ثم قدم قربان القوم * فاخذ عتود الذكاة الذي لهم * فذبحه وذكى به
14 كالاول * ثم قدم الصعيدة وصنعها كالرسم * ثم قدم الهدية وملأ كفه منها * وقتر ذلك على
15 المذبح ما خلا صعيدة الغداة * وذبح الثور والكبش ذبيحتي السلامة الذين للقوم * وبلغ بنو هرون
16 اليه الدم ورشه على المذبح مستديرا * والشحوم من الثور ومن الكبش * الالية والمغطي الكلى
17 وزيادة الكبد * فجعلوا الشحوم مع القصوص * وقتر الشحوم على المذبح * والقصوص والساق
18 اليمنى حركها هرون تحريكا بين يدي الله * حسب ما امر الله به موسى * ثم شال
19 هرون يديه الى القوم * وبارك عليهم بعد ان نزل من عمل الذكاة والصعيدة وذبائح السلامة
20 * ثم دخل موسى وهرون الى خباء المحضر * وخرجا وباركا على القوم * وتجلى على القوم كرم الله
21
22
23

Accessit ergò Haron ad altare, et mactavit 8
vitulum expiationis suum; Obtuleruntque 9
filii Haron sanguinē ipsi, et intinxit digi-
tū suū in illo, posuitq; ex eo super angu-
los altaris: et reliquum sanguinem fundit
propè fundamentum altaris: Adipē verò, 10
et renes, & superfluitatē jecinoris de ex-
piatione adolevit super altari, sicuti man-
davit Deus Musæ. Et carnē ejus, pellémq; 11
ipsius combussit igni extra castra. Deinde 12
mactavit holocaustum, attuleruntque filii
Haronis sanguinem ipsi, & sparsit eum su-
per altare circumcirca. Tum attulerunt ei 13
membra holocausti cum capite, & adolevit
ea super altare. Et lavit ventrem & cru- 14
ra, adolevitque ea cum holocausto super
altari. Deinde obtulit sacrificium turbæ, 15
sumpsitque hœdum expiationis ipsorum, et
mactavit eum, atque expiavit per illum ut
per primum. Postea obtulit holocaustum, 16
fecitque illud juxta constitutionem. De- 17
inde admovit munus, & implevit volam
suam illo, & adolevit illud super altari
præter oblationem matutinam. Mactavit- 18
que taurum & arietem, duo sacrificia pa-
cis populi. Attuleruntque filii Haronis san-
guinem ad ipsum, & sparsit eum super
altare per gyrum. Et adipes ex tauro & ex 19
ariete; caudam, & tegmen renum, & re-
dundantiam jecoris. Posueruntque adipes 20
cum pectoribus, & adolevit adipes super
altari. Et pectora & armum dextrum agi- 21
tavit Haron agitatione coram Deo, juxta
id quod præceperat Deus Musæ. Post hæc 22
levavit Haron manus suas ad populum,
benedixitque eis postquam descendit ab
opere expiationis, & oblationis, & sa-
crificiorum pacis. Tum ingressi sunt Mu- 23
sa & Haron ad tabernaculum præsentiæ;
exieruntque ambo, & benedixerunt popu-
lo; apparuitque super populum gloria Dei.

ספר ויקרא : י

ascensionem altare super comedit &, Domini faciebus à ignis est egressus Et

24 וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הָעֹלָה

suas facies super ceciderunt & jubilarunt & populus omnis vidit & : adipes &

וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם :

CAP. X. י

suum thuribulum quisque , Abihu & , Nadab , Aharon filii tulerunt Et

1 וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ

fecerunt propinquare & : suffimentum ea super posuerunt & , ignem ea in dederunt &

וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִיבוּ

est egressus Et . eis praecepit non quod , alienum ignem Domini facies ad

2 לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם : וַתֵּצֵא

. Domini facies ad sunt mortui & , eos comedit & , Domini faciebus à ignis

אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי יְהוָה :

Dominus est locutus quod Hoc : Aharon ad Moseh dixit Et

3 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה

populi omnis facies super & , sanctificabor meis propinquis In : dicendo

לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם

, Misael ad Moseh clamavit Et . Aharon siluit Et . glorificabor

4 אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם אַהֲרֹן : וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־מִישָׁאֵל

: eos ad dixit & : Aharon patrui Uzziel filios Elsaphan ad &

וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֻזִּיאֵל דֹּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם

ad sanctitatis faciebus è vestros fratres portate , Appropinquate

קִרְבוּ שְׂאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי־הַקֹּדֶשׁ אֶל־

suis tunicis in eos portaverunt & , appropinquaverunt Et . castrametationem extra

5 מִחוּץ לַמַּחֲנֶה : וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֻם בְּכֻתֳּנֹתָם

dixit Et . Moseh est locutus quemadmodum , castrametationem extra ad

6 אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה : וַיֹּאמֶר

vestra Capita : ejus filios Ithamar ad & , Elhazar & , Aharon ad Moseh

מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר בָּנָיו רָאשֵׁיכֶם

super & , moriemini non & , dissuetis non vestra vestimenta & , nudetis ne

אַל־תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא־תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ וְעַל

flebunt , Israel domus omnis vestri fratres Et . fervescet ira coetum omnem

כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ

conventus tabernaculi ostio ex Et . Dominus combussit quam combustionem

7 אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה : וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

Domini unctionis oleum quia , moriamini fortè ne , egrediemini non

לֹא תֵצְאוּ פֶּן־תָּמֻתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה

Dominus est locutus Et . Moseh verbum juxta fecerunt & : vos super

8 עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה : וַיְדַבֵּר יְהוָה

, tu bibas ne siceram & Vinum : dicendo , Aharon ad

9 אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר : יַיִן וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ אַתָּה

: moriemini non & ; conventus tabernaculum in vos intrando in tecum tui filii &

וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ

inter & sanctitatem inter dividendo ad Et . vestras generationes in seculi statutum

10 חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם : וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין

filios docendum ad Et . mundum inter & immundum inter & , pollutionem

11 הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר : וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי

manu in eos ad Dominus est locutus quae , statuta omnia Israel

יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־

. Moseh

מֹשֶׁה :

Versio VULG. LAT.

24 Et ecce egressus ignis à Dño, devoravit holocaustũ, & adipes qui erãt sup altare. Quod cùm vidissẽt turbæ, laudaverũt Dñm, ruẽtes in facies suas.

CAP. X.

1 ARreptisq; Nadab & Abiu filii Aaron thuribulis, posuerũt ignẽ, & incẽsum desuper, offerẽtes corã Dño ignẽ alienum: quod eis præceptum nõ
2 erat. Egressúsq; ignis à Dño, devoravit eos: & mortui sunt
3 corã Dño. Dixitque Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus est Dñs; Sanctificabor in iis qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Quod au-
4 diens tacuit Aaron. Vocatis autẽ Moyses Misaële & Elisaphã filiis Oziel, patrui Aaron, ait ad eos, Ite & tollite fratres vestros de conspectu Sanctuarii, & asportate extra ca-
5 stra. Confestimq; pergentes, tulerunt eos sicut jacebãt, vestitos lineis tunicis, & ejecerunt foràs; ut sibi fuerat im-
6 peratum. Locutúsq; est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar, filios ejus, Capita vestra nolite nudare, & vestimẽta nolite scindere, ne fortè moriamini, & super omnem cœtum oriatur indignatio. Fratres vestri, & omnis domus Israel, plangãt incẽdium
7 quod Dñs suscitavit. Vos autẽ non egrediemini fores tabernaculi, alioquin peribitis: oleum quippe sanctæ unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia juxta præceptum
8 Moysi. Dixit quoque Dñs ad
9 Aaron, Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis, tu & filii tui, quando intratis in tabernaculum testimonii, ne moriamini: quia præceptum sempiternum est in ge-
10 nerationes vestras. Et ut habeatis scientiã discernẽdi inter sanctum & profanum, in-
11 ter pollutum & mundum: Doceatísque filios Israel omnia legitima mea, quæ locutus est Dñs ad eos per manũ Moysi.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τά τε ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα. καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς, καὶ ἐξέστη, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον.

ΚΕΦ. ι΄.

1 ΚΑὶ λαβόντες (α) οἱ δύο υἱοὶ Ἀαρὼν Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ, ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, (β) ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτὸ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον (γ) ἐπ᾽ αὐτὸ θυμίαμα, καὶ προσήνεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλλότριον, ὃ οὐ
2 προσέταξε κύριος αὐτοῖς. Καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς, καὶ
3 ἀπέθανον ἔναντι κυρίου. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Ἀαρὼν, Τοῦτό ἐστιν, ὃ εἶπε κύριος, λέγων, Ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ συναγωγῇ δοξασθήσο-
4 μαι. καὶ κατενύχθη Ἀαρών. Καὶ ἐκάλεσε Μωυσῆς τὸν (δ) Μισαδὰη, καὶ τὸν Ἐλισαφὰν, υἱοὺς Ὀζιὴλ, υἱοὺς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς Ἀαρὼν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Προσέλθατε καὶ ἄρατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ προσώπου τῶν
5 ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβολῆς. Καὶ προσῆλθον, καὶ (ε) ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον εἶπε
6 Μωυσῆς. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Ἀαρὼν καὶ Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειμμένους, Τὴν κεφαλὴν ὑμῶν οὐκ ἀποκιδαρώσετε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν οὐ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός· (ζ) οἱ δὲ ἀδελφοὶ ὑμῶν πᾶς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν
7 ἐμπυρισμὸν, ὃν ἐνεπυρίσθησαν ὑπὸ κυρίου. Καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε· (η) τὸ ἔλαιον γὰρ τῆς χρίσεως τὸ παρὰ κυρίου, ἐφ᾽
8 ὑμῖν. καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα Μωυσῆ. Καὶ
9 ἐλάλησε κύριος τῷ Ἀαρὼν, λέγων, Οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα (θ) ἐὰν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
10 Διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ
11 τῶν καθαρῶν, Καὶ (ι) συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἅπαντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτοὺς διὰ χειρὸς Μωυσῆ.

MS. A. (α) οἱ υἱοὶ (β) ἔθηκαν (γ) ἐπ᾽ αὐτὰ θυμιάματα, (δ) Μισαδαὶ, (ε) ἦραν ἐν τοῖς (ζ) οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πᾶς οἶκος (η) τὸ γὰρ ἔλαιον (θ) ἂν (ι) συμβιβάσεις

Et exiit ignis à Domino, & devoravit quæ super altare, & holocaustomata, & adipes: Et vidit omnis populus, & (d) mente excessit; & ceciderunt in faciem. 24

CAP. X.

ET sumentes duo filii Aaron Nadab et Abiud, unusquisq; thuribulum suũ, imposuerunt super illud ignem, et injecerunt super illud incensum: et obtulerunt ante Dominum ignẽ alienum, quem non præceperat Dominus eis. Et exiit ignis à Domino, & devoravit eos: & mortui sunt ante Dominum. Et dixit Moyses ad Aaron, Hoc est, quod dixit Domin' dicens; In iis qui mihi appropinquant, sanctificabor; & in omni synagoga glorificabor. Et cõpunctus est Aaron. Et vocavit Moyses Misadae, & Elisaphan, filios Oziel, (a) filios fratris patris Aaron; & dixit eis, Accedite & tollite fratres vestros à facie sanctorum extra castra. Et accesserunt, & sustulerunt eos in tunicis suis extra castra; quemadmodum dixit Moyses. Et dixit Moyses ad Aaron, et Eleazar, & Ithamar, filios ejus reliquos, Caput vestrum cidarã non denudabitis, & vestimenta vestra non discindetis; ut non moriamini, & super omnem synagogam erit indignatio. Fratres autem vestri, omnis domus Israel, plorabunt incendium, quo incensi sunt à Domino. Et ab ostio tabernaculi testimonii non egrediemini; ut non moriamini: oleum enim unctionis quod est à Domino, super vos est. Et fecerunt juxta verbum Moysi. Et locutus est Dominus ad Aaron, dicens; Vinum & siceram non bibetis, tu, & filii tui tecum, cùm intrabitis in tabernaculum testimonii, aut cùm accedetis ad altare; & non moriemini. (b) Legitimum æternum in progenies vestras, Distinguere inter medium sanctorum & contaminatorum, & inter medium immundorum & mundorum, Et (c) instruere filios Israel omnia legitima, quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

Et egressus est ignis à conspectu Dñi, devo- 24
ravitq; super altare adipẽ holocausti pacifici: quod vidẽs univers' popul', laudes dederunt, & prociderũt super facies suas.

CAP. X.

ACcipientes autẽ filii Aharonis Nadab & 1
Abihu quisq; thuribulũ suum, & posuerunt in ea ignem, impositoq; in iis thure, attulerunt corã Dño ignẽ extraneum, extra temp',
quem non præceperat eis. Et egressus ignis 2
à conspectu Dñi, devoravit eos, & mortui
sunt corã Dño. Et ait Moses ad Aharonẽ, 3
Hoc est quod dixit Dñs, In iis qui mihi propinquiores sunt, sanctificabor; & in conspectu totius populi glorificabor: & tacuit A-
haron. Advocavit autẽ Moses Mansael & 4
Elisaphã filios Uziel patrui Aharonis, & dixit ad eos, Accedite, tollite fratres vestros à
conspectu sãctuarii extra castra. Et accedẽ- 5
tes tulerunt eos in tunicis eorum, et asportaverunt eos extra castra, quemadmodũ di-
xerat Moses. Dixit etiã Moses ad Aharonẽ, 6
et ad Eliazar, & ad Ithamar filios Aharonis qui supererãt ei, Capita vestra nè nudetis, & vestimẽta vestra nè scindatis, ut non moriamini, fiatque indignatio super univer-
sã congregationẽ. Omnes autẽ fratres vestri 7
domestici Israelis lugebũt incẽdia quæ incẽdit Dñs. Vos verò ex ostio tabernaculi tẽ-
poris ne exeatis, ut nè moriamini, quoniã o- 8
leũ unctionis Dñi est super vos, fecerũt juxta
verbũ Mosis. Et loquut' est Dñs cũ Aharone, 9
dixitq, ad eum; Vinum & sicerã ne bibas, tu, et filii tui tecũ, cùm ingrediemini tabernaculũ tẽporis, ne moriamini: statutũ sit sẽpi-
ternũ in posteritates vestras. Ut discernatis 10
inter sacrum & profanum, & inter immun-
dum & mundum. Et docebis filios Israel 11
omnia statuta quæ dixit eis Dñs per manum Mosis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

24 ונפקת אשתא מן קדם יי ואכלת
על מדבחא ית עלתא וית תרביא
וחזא כל עמא ושבחו ונפלו על
אפיהון׃

1 ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר
מחתיתיה ויהבו בהון אשתא
ושויאו עלה קטרת בוסמין וקריבו
קדם יי אשתא נוכרתא די לא פקיד
2 יתהון׃ ונפקת אשתא מן קדם יי
3 ואכלת יתהון ומיתו קדם יי׃ ואמר
משה לאהרן הוא די מליל יי
למימר בקריבי אתקדש ועל אפי
כל עמא אתיקר ושתיק אהרן׃
4 וקרא משה למישאל ולאלצפן
בני עזיאל אח אבוהי דאהרן ואמר
להון קריבו טולו ית אחיכון מן
קדם אפי קודשא למברא
5 למשריתא׃ וקריבו ונטלונון
בכתוניהון למברא למשריתא
6 כמא די מליל משה׃ ואמר משה
לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוהי
רישיכון לא תרבון פרוע
ולבושיכון לא תבזעון ולא
תמותון ועל כל כנשתא יהי רוגזא
ואחיכון כל בית ישראל יבכון ית
7 יקידתא די אוקיד יי׃ ומתרע משכן
זמנא לא תפקון דלמא תמותון
ארי משח רבותא דיי עליכון ועבדו
8 כפתגמא דמשה׃ ומליל יי לאהרן
9 למימר׃ חמר ומרוי לא תשתי את
ובנך עמך במיעלכון למשכן זמנא
ולא תמותון קים עלם לדריכון׃
10 ולאפרשא בין קודשא ובין חולא
11 ובין מסאבא ובין דכיא׃ ולאלפא
ית בני ישראל ית כל קימיא די
מליל יי להון בידא דמשה׃

24 Egressusque est ignis à facie Dni; & consumpsit holocaustum, et adipes qui erant sup altare: viditq; omnis popul⁹, & laudaverunt; et ceciderunt super facies suas.

CAP. X.

1 Tulerũtq; filii Aarõ Nadab & Abiu, unusquisq; thuribulum suum, et dederunt in eis ignẽ, & posuerunt sup eum incensum aromatum: et obtulerunt corã Dño ignẽ alienum,
2 ꝙ non præceperat eis. Egressusq; est ignis à facie Dni, & devoravit eos: et mortui sunt
3 corã Dño. Dixitq; Moyses ad Aaron; Hoc est ꝙ locutus est Dñs dicens, in his qui appropinquant mihi sanctificabor; & in conspectu omnis populi glorificabor: & tacuit Aarõ.
4 Vocavitq; Moyses Misael & Elisaphã, filios Oziel patrui Aarõ: et ait ad eos; Accedite, et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii; et aspor-
5 tate extra castra. Accesseruntq; et asportaverunt eos cum tunicis suis, extra castra: sicut
6 locut⁹ fuerat Moyses. Dixitq; Moyses ad Aarõ, et ad Eleazar et Ithamar filios ej⁹, Nolite nutrire comam capitis vestri, nec scindatis vestimenta vestra, ut non moriamini; & sup omnẽ cœtum sit indignatio: et fratres vestri et omnis dom⁹ Israel plangent incẽdi-
7 um, ꝙ succendit Dñs. Et de ostio tabernaculi fœderis non egrediamini, ne forte moriamini; quoniã oleum unctionis sanctæ Dñi est sup vos: feceruntque juxta verbum Moysi.
8 Locutusq; est Dñs ad Aaron,
9 dicens. Vinum et quicquid inebriare potest, non bibas tu et filii tui tecum, quando ingrediemini in tabernaculum fœderis, ut non moriamini: Præceptũ sẽpiternũ erit in ge-
10 nerationes vestras. Et ad dividendũ inter sanctũ et prophanũ: et inter pollutũ et mundũ.
11 Et ut doceatis filios Israel omnia legitima, quæ locut⁹ est iis Dominus per manum Moysi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24 [illegible]

CAP. X. 1–11 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24 [illegible]

CAP. X. 1–11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 *Egressus est quoque ignis à facie Domini, & consumpsit super altare holocaustum, & adipes: viditque omnis populus, & laudantes ceciderunt super facies suas.*

CAP. X.

1 *Acceperunt autẽ filii Aaron, Nadab, & Abihu, unusquisque thuribulum suum, posuerũntque in eis ignẽ; & incensum desuper, & obtulerunt coram Domino ignẽ alienum, quem non præceperat*
2 *eis. Sed egressus ignis à facie Domini consumpsit eos, & mortui sunt coram Domino.*
3 *Dixitq; Moses Aaroni, Ecce quod locutus est Dominus, dicens; In appropinquantibus ad me sanctificabor, & in conspectu omnis populi glorificabor; & siluit Aaron.*
4 *Vocavit autem Moses Misaelem, et Elisaphan filios Uzielis patrui Aaronis, dixitque eis; Accedite, tollite fratres vestros à facie sanctuarii extra*
5 *castra. Et accesserunt, et deportaverunt eos cum tunicis eorum extra castra, sicut di-*
6 *xerat Moses. Postea dixit Moses Aaroni, & Eleazaro, & Ithamar filiis ejus, Capita vestra non denudabitis, et vestimenta vestra non discindetis, & non moriemini; sed super omnem Congregationem erit indignatio, fratrésque vestri, & omnis domus Israel plorabunt incendium quod*
7 *incendit Dominus. De porta autem tabernaculi testimonii non egredieminì nè moriamini; quoniam oleum (a) unctionis Domini super vos; & fecerunt secundùm verbũ*
8 *Mosis. Et locutus est Dominus Mosi, dicens;*
9 *Vinum, & siceram non bibes, tu, & filii tui tecum cùm ingrediemini in tabernaculum testimonii, ut non moriamini: statutum est æternum in genera-*
10 *tionibus vestris. Ut distinguatis inter sanctum, & inter prophanum, inter immun-*
11 *dum, & inter mundum; Atq; ut doceatis filios Israel omnia mandata quæ locutus est Dominus vobis in manu Mosis.*

VER. SAM. *(a) excellentiæ*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 بان خرجت نار من عند الله فاكلت علي المذبح الصعيده والشحوم * فنظر القوم فاربوا
ووقعوا علي وجوههم * الفصل العاشر *
1 ثم اخذ ابنا هرون ناداب وابيهو كل رجل مجمره فجعلا فيهما نارا * وصيرا عليهما بخورا وقربا
2 بين يدي الله نارا غريبه ما لم يامرهم الله به * فخرجت نار من عند الله فاكلتهما * وماتا بين
3 يدي الله * فقال موسي لهرون * هو ما قال الله اني اتعظم بالمقربين الي وبحضرة جميع الجمع
4 اتكرم * فسكت هرون * ثم دعا موسي ميشايل والصافان ابني عزايل عم هارون * فقال لهما
5 تقدما فاحملا اخويكما من بين يدي القدس الي خارج المعسكر * فتقدما وحملاهما بثوبيهما الي
6 خارج المعسكر * كما امر الله موسي * وقال موسي لهرون وللعازار ولايثامار ابنيه * ارؤسكم لا
تشعثوا * وثيابكم لا تمزقوا ولا تهلكوا * وعلي جميع الجمع يسخط * واخوانكم كل بني اسرائيل هم
7 يبكون علي الحريق الذي احرقه الله * ومن باب خباء المحضر لا تخرجوا لئلا تهلكوا * لان دهن
8 مسحة الله عليكم * فعملوا بما امر موسي * ثم كلم الله هرون قائلا * لا تشرب خمرا ومسكرا انت
9 وبنوك معك عند دخولكم الي خباء المحضر لئلا تهلكوا * رسم الدهر علي مر اجيالكم * ولتفصلوا
10 بين القدس وبين البذل والنجس والطاهر * ولتعلموا بني اسرائيل بجميع الرسوم التي امركم
11 بها الله علي يد موسي *

24 *Siquidem exiit ignis à Deo, & comedit super altari holocaustum & adipes: viditque populus, & clamaverunt, & ceciderunt super facies suas.*

CAP. X.

1 *Deinde acceperunt duo filii Haronis Nadab & Abihu unusquisque thuribulum suum, & posuerunt super eis incensum, obtuleruntq; coram Deo ignem exterum, quem*
2 *non præceperat eis Deus. Exiitque ignis à conspectu Dei, & comedit ambos, &*
3 *mortui sunt coram Deo. Et ait Musa Haroni, Hoc est quod dixit Deus; Magnificabor in proximis mihi, & in conspectu totius populi glorificabor; tacuitque Ha-*
4 *ron. Tum vocavit Musa Misauil & Alsafan duos filios Oziail patrui Haronis, dixitque ambobus; Accedite, & asportate duos fratres vestros de conspectu sanctu-*
5 *arii extra castra. Accesserúntque, & portaverunt ambos in vestibus eorum extra*
6 *castra, sicuti præceperat Deus Musæ. Et ait Musa ad Haronem & ad Eleazar & ad Ithamar filios ejus; Capita vestra nè sinatis inculta, & vestes vestras nè laceretis, ut non pereatis, & in universum populum ira concitetur: at fratres vestri omnes filii Israil, ipsi plorabunt incendium*
7 *quod incendit Deus. Et ex janua tabernaculi præsentiæ nè exeatis, nè forte pereatis, nam oleum unctionis Dei super vos est.*
8 *Feceruntque quod præcepit Musa. Deinde locutus est Deus ad Haronem, dicens;*
9 *Nè bibas vinum aut quid inebrians, tu, et filii tui tecum in ingressu vestro ad tabernaculũ præsentiæ, nè pereatis: Præceptum*
10 *seculi est super seriem generationum vestrarum. Et ut discernatis inter sanctum & inter prophanum, & pollutum & mun-*
11 *dum: Et ut declaretis filiis Israil omnia mandata quæ præcepi vobis per manum Musæ.*

ספר ויקרא : יא

Ithamar ad & ,Elhazar ad & ,Aharon ad Mosch est locutus Et
12 וידבר משה אל־אהרן ואל־אלעזר ואל־איתמר
:Domini *ignitionibus ex* relictum *munus* *Capite* :relictos, ej⁹ filios
בניו הנותרים קחו את־המנחה הנותרת מאשי יהוה
.*ipsa* sanctitatū sanctitas quia ,altare juxta *azyma* illud comedite &
ואכלוה מצות אצל המזבח כי קדש קדשים הוא:
statutū & *tuum* statutum quia ,sancto loco in illud comedetis Et
13 ואכלתם אתה במקום קדוש כי חקך וחק־
Et .sum jussus sic quia ,Domini ignitionibus de *illud* tuorū filiorū
14 בניך הוא מאשי יהוה כי־כן צויתי: ואת
loco in comedetis exaltationis armum & ,elevationis pectus
חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום
statutū & *tuū* statutū quia : tecum tuæ filiæ & ,tui filii & tu mundo
טהור אתה ובניך ובנתיך אתך כי־חקך וחק־
Armum .Israel filiorum pacificorū sacrificiis de sunt data tuis filiis
15 בניך נתנו מזבחי שלמי בני ישראל: שוק
adducent adipum *ignitiones* super *agitationis* pectus & ,exaltationis
התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו
tecum tuis filiis & tibi erit Et .Domini *facies ad agitationem agitandū ad*
להניף תנופה לפני יהוה והיה לך ולבניך אתך
hircum Et .Dominus præcepit quemadmodum ,seculi statutum in
16 לחק־עולם כאשר צוה יהוה: ואת שעיר
efferbuit ira & .cōbustus erat ecce & ,Mosch quæsivit quærendo *peccati*
החטאת דרש דרש משה והנה שרף ויקצף
: dicendo ,relictos Aharon filios Ithamar *super* & ,Elhazar *super*
על־אלעזר ועל־איתמר בני אהרן הנותרים לאמר:
sanctitas quia:*sanctitatis* loco in *peccatum* comedistis non Cur
17 מדוע לא־אכלתם את־החטאת במקום הקדש כי קדש
,*cœtus perversitatem* portandū ad vobis dedit ipsam & ;*ipsa* sanctitatum
קדשים הוא ואתה נתן לכם לשאת את־עון העדה
adductus est non En ?Domini *facies ad* eos super expiandū ad
18 לכפר עליהם לפני יהוה: הן לא־הובא את־
illum comedetis comedendo :intrinsecus sanctitatem in ejus sanguis
דמה אל־הקדש פנימה אכול תאכלו אתה
: Mosch ad Aharon est locutus Et .præcepi quēadmodum ,sanctitate in
19 בקדש כאשר צויתי: וידבר אהרן אל־משה
facies ad eorū *ascensionem* & eorum *peccatum* obtulerunt hodie En
הן היום הקריבו את־חטאתם ואת־עלתם לפני
erit bonū an,hodie *peccatum comedam* & :hæc sicut *me* *vocaverunt* & ,Domini
יהוה ותקראנה אתי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב
.ejus oculis in *fuit bonum* & ,Mosch audivit Et ?Domini oculis in
20 בעיני יהוה: וישמע משה וייטב בעיניו:

CAP. XI. יא

Loquimini : eos ad dicendo ,Aharon ad & Mosch ad Domin⁹ est locut⁹ Et
1 וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר אלהם: דברו
2 omni ex ,comedetis *quam* *vivens* *Hæc* : dicendo ,Israel filios ad
אל־בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל־
findens & ,ungulā *unguiscans* Omne .terram super quod animali
3 הבהמה אשר על־הארץ: כל מפרסת פרסה ושסעת
.comedetis *illud* ,*animali in* ruminationē faciens ascendere,ungularū fissurā
שסע פרסת מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו:

Versio VULG. LAT.

12 Locutúsq; est Moyses ad Aarō, & ad Eleazar, & Ithamar, filios ej⁹, qui erāt residui; Tollite sacrificiū, quod remāsit de oblatione Dñi, & comedite illud absq; fermento juxta altare, quia Sanctum sanctorum est.
13 Comedetis autē in loco sancto: quod datum est tibi & filiis tuis de oblationib⁹ Dñi, sicut
14 præceptum est mihi. Pectusculum quoq; quod oblatum est, & armum qui separat⁹ est, edetis in loco mundissimo, tu et filii tui, & filiæ tuæ tecum: tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus
15 filiorum Israel: Eò quòd armum & pect⁹, & adipes qui cremātur in altari, elevaverūt corā Dño, & pertineāt ad te, & ad filios tuos, lege perpe-
16 tuâ, sicut præcepit Dñs. Inter hæc, hircum, qui oblat⁹ fuerat pro peccato, cùm quæreret Moyses, exustum reperit: iratúsq; contra Eleazar & Ithamar, filios Aaron qui remāse-
17 rāt, ait; Cur non comedistis hostiā pro peccato in loco sācto, quæ Sāncta sāctorum est, & data vobis ut portetis iniquitatē multitudinis, & rogetis pro ea in conspectu Dñi;
18 Præsertim cùm de sāguine illius non sit illatum intra sancta, & comedere debueritis eā in Sanctuario, sicut præce-
19 ptum est mihi? Respōdit Aaron, Oblata est hodiè victima pro peccato, et holocaustū corā Dño: mihi autē accidit quod vides. Quomodò potui comedere eā, aut placere Dño in ceremoniis mēte lugubri?
20 Quod cùm audisset Moyses, recepit satisfactionem.

CAP. XI.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moy-
2 sen & Aarō, dicēs; Dicite filiis Israel, Hæc sunt animalia quæ comedere debetis de cūctis
3 animātib⁹ terræ. Omne quod habet divisam ungulam, & ruminat in pecoribus, comedetis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA

12 Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Ἀαρὼν καὶ πρὸς
Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς
καταλειφθέντας, Λάβετε τὴν θυσίαν τὴν κα-
ταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου,
καὶ φάγεσθε ἄζυμα (κ) παρὰ τὸ θυσιαστήρι-
13 ον· ἅγια ἁγίων ἐστί. Καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν
τόπῳ ἁγίῳ· νόμιμον γάρ σοι ἐστί, καὶ νόμι-
μον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ τῶν καρπωμά-
14 των κυρίου· οὕτω γὰρ ἐντέταλταί μοι. Καὶ τὸ
στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχίονα
τοῦ ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ,
σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὁ οἶκός σου μετὰ σοῦ· νό-
μιμον γάρ σοι, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου
ἐδόθη ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου τῶν υἱῶν
15 Ἰσραήλ. Τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος,
καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
καρπωμάτων τῶν στεάτων προσοίσουσιν ἀ-
φόρισμα (λ) ἀφορίσαι ἔναντι κυρίου. καὶ ἔσται
σοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου
μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον, ὃν τρόπον
16 συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ τὸν χί-
μαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν ἐξεζή-
τησε (μ) Μωυσῆς· καὶ ὅδε (ν) ἐνεπεπύριστο.
καὶ ἐθυμώθη Μωυσῆς ἐπὶ Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθά-
μαρ (ξ) τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς καταλελειμμέ-
17 νους, λέγων, Διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; ὅτι γὰρ ἅγια ἁγί-
ων ἐστί, τοῦτο ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα ἀφέ-
λητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐξ-
18 ιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κυρίου. Οὐ γὰρ
εἰσήχθη τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον. κατὰ
πρόσωπον ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁ-
19 γίῳ, ὃν τρόπον μοι συνέταξε κύριος. Καὶ
ἐλάλησεν Ἀαρὼν πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
Εἰ σήμερον προσαγηόχασι τὰ περὶ τῆς ἁ-
μαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα αὐ-
τῶν ἔναντι κυρίου, καὶ συμβέβηκέ μοι (ο) τοι-
αῦτα, καὶ φάγομαι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας σή-
20 μερον, μὴ ἀρεστὸν ἔσται κυρίῳ; Καὶ ἤκουσε
(π) Μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ.

Et dixit Moyses ad Aaron, & 12
ad Eleazar, & Ithamar, filios
Aaron reliquos; Sumite sacrifi-
cium residuum ab hostiis Domi-
ni, & comedetis azyma jux-
ta altare: sancta sancto-
rum sunt. Et comedetis illud 13
in loco sancto: legitimum
enim tibi est, & legitimum fi-
liis tuis, hoc ab hostiis Domini:
sic enim mandatum est mihi.
Et pectusculum segregationis, 14
& brachium demptionis man-
ducabitis in loco sancto, tu &
filii tui, & domus tua tecum:
legitimum enim tibi, & legi-
timū filiis tuis datū est de sacri-
ficiis (d) salutaris filiorum Isra-
el. Brachium demptionis, & 15
pectusculum segregationis su-
per hostias adipum offerent ad
segregandum segregationem an-
te Dominum. Et erit tibi, &
filiis tuis, & filiabus tuis tecum,
legitimum æternum; quemad-
modùm præcepit Dominus Moy-
si. Et caprum, qui pro pecca- 16
to, quærens quæsivit Moyses:
Ille verò incensus fuerat. Et
indignatus est Moyses in Elea-
zar & Ithamar, filios Aaron qui
reliqui erant, dicens; Quare non 17
comedistis illud quod fuit pro
peccato, in loco sancto? quoni-
am enim sancta sanctorum sunt,
hoc dedit vobis edere, ut aufe-
ratis peccatum synagogæ, & ex-
oretis pro eis ante Dominum. Non 18
enim illatū est de sanguine ej⁹ in
sanctum. Ante faciem intus ede-
tis illud in loco sancto, quomodò
mihi constituit Dominus. Et lo- 19
cutus est Aaron ad Moysen, di-
cens, Si hodie obtulerunt quæ
pro peccato illorum sunt, & ho-
locausta sua ante Dominum, &
contigerunt mihi talia, & come-
dam quæ pro peccato hodiè, num-
quid placitum erit Deo? Et au- 20
divit Moyses, & placuit ei.

⁂ MS.A. (κ) περὶ τοῦ θυσιαστηρίου· (λ) ἀφοριεῖς (μ) Μωσῆς· (ν) ἐμπεπύριστο. (ξ) τοὺς ἱερεῖς τοὺς υἱοὺς (ο) ταῦτα, (π) Μωσῆς,

ΚΕΦ. ια'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ
2 Ἀαρὼν, λέγων, Λαλήσατε τοῖς υἱοῖς Ἰσρα-
ήλ, λέγοντες, Ταῦτα τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε
ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.
3 Πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν, καὶ ὀνυχιστῆρας
ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκι-
σμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα (α) φάγεσθε.

CAP. XI.

ET locutus est Dominus ad 1
Moysen & Aaron, dicens, Loqui-
mini filiis Israel, dicentes; Hæc 2
sunt pecora, quæ comedetis de o-
mnibus pecoribus quæ super ter-
ram. Omne pecus quod ungulam 3
dividit, et (r) fissuras findit dua-
rū ungularū, et reducit ruminati-
onē in pecorib⁹: hæc mãducabitis,

MS.A. (α) φάγεσθε. Ἀπὸ τῶν ἀναγόντων

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Dixitque Moses ad Aharonem, & ad Eli- 12
zar, & ad Ithamar filios Aharonis qui su-
perfuerant ei, Sumite farinā quæ remāsit ex
oblationib⁹ Dñi, & comedite illā infermē-
tatā ad lat⁹ altaris, quoniā sacro-sancta est.
Et comedite illā in loco sācto, quia jus tuū 13
est, & jus filiorū tuorū tecū, de oblationi-
bus Dñi; nam ita jussus sum. Pectusculum 14
etiā separationis, & armū separationis com-
edite in loco mundo, tu, & filii tui, atque fi-
liæ tuæ tecū: siquidē jus tuū est, & jus fili-
orū tuorū tecū, concessum de sacrificiis pa-
cificis filiorū Israel. Nam armū separatio- 15
nis & pectusculum separationis, super obla-
tionē adipis afferēt ad separandā separatio-
nem corā Dño: eritq; tibi & filiis tuis te-
cum statutum perpetuū, quemadmodū præ-
cepit Dñs. Hircū etiā peccati diligēter quæ- 16
sivit Moses, & ecce combustus erat: & ira-
t⁹ adversùs Eleazar et advers⁹ Ithamar filios
Aharonis qui supererāt ei, dixit ad eos; Qua 17
de causa non cōedistis peccatū in loco sācto,
quū sit sacro-sāctū, illudq; dederim vobis ad
tollēdū peccatū cœtûs, & expiādū pro eis
corā Dño? Ecce nō ingreditur de sāguine ej⁹ 18
in sanctuarium interi⁹. Utinam comedissetis
illud in sanctuario, quemadmodū præceptū
mihi fuit, ut Aharon & filii ejus comederēt
illud. Respondit Aharon ad Mosen, En ho- 19
die obtulerūt peccata sua & holocausta sua
pacifica corā Dño, & tamē acciderūt mihi
hæc omnia: quid si comedissem peccatū ho-
die, num decorū fuisset corā Dño? Quod 20
cùm audisset Moses, boni consuluit.

CAP. XI.

Distinctio ciborum.

ET loquut⁹ est Dñs cum Mose & cum A- 1
harone, dixitq; ad eos; Loquimini cum fili- 2
is Israel, et dicite eis, Hoc animal eritis com-
edentes ex omni jumēto quod est in terra.
Omne illud cujus ungula fissa est & divisa 3
in duo, ruminatque, illud comedite.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

12 ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר
ועם איתמר בנוהי דאשתארו
סבו ית מנחתא דאשתארת
מקרבניא דיי ואכלוהא פטיר
בסטר מדבחא ארי קדש קודשין
13 היא: ותיכלון יתה באתר קדיש
ארי חולקך וחלק בנך היא
מקרבניא דיי ארי כן אתפקדית:
14 וית חדיא דארמותא וית שוקא
דאפרשותא תיכלון באתר דכי
את ובנך ובנתך עמך ארי חולקך
וחלק בנך אתיהיבו מנכסת
15 קודשיא דבני ישראל: שוקא
דאפרשותא וחדיא דארמותא על
קורבני תרביא ייתון לארמא ארמא
קדם יי ויהי לך ולבנך עמך לקים
16 עלם כמא די פקד יי: וית צפירא
דחטאתא מתבע תבעיה משה והא
אתוקד ורגיז על אלעזר ועל
17 איתמר בני אהרן דאשתארו
למימר: מדין לא אכלתון ית
חטאתא באתר קדיש ארי קודש
קודשין היא ויתה יהב לכון לסלחא
על חובי כנשתא לכפרא עליהון
18 קדם יי: הא לא אתעל מדמה לבית
קודשא גואה מיכל תיכלון יתה
19 בקודשא כמא די פקדית: ומליל
אהרן עם משה הא יומא דין קריבו
ית חטאתהון וית עלותהון קדם יי
וערעא יתי עקן כאלין ואלו
אכלית חטאתא יומא דין התקין
20 קדם יי: ושמע משה ושפר
בעינוהי: יא
1 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר
2 להון: מלילו עם בני ישראל למימר
דא חיתא די תיכלון מכל בעירא
3 די על ארעא: כל דסדיקא פרסתא
ומטלפא טלפין פרסתהא מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון:

12 Locutúsq; est Moyses cũ Aarõ, et cũ Eleazar et cũ Ithamar filiis ej⁹ qui residui fuerãt: Tollite mun⁹ ꝙ remansit de oblationib⁹ Dñi, et cõedite illud azymum in latere altaris: quia sanctum sanctorum est.
13 Cõedetísq; illud in loco sancto; quia portio tua et portio filiorum tuorum est de oblationib⁹ Dñi: sic enĩ mihi præceptũ est.
14 Pectusculũ quoq; elevationis, et femur ꝙ separatũ est, edetis in loco mũdo, tu, et filii tui et filiæ tuæ tecũ: quoniã portio tua et portio filiorũ tuorũ est, quæ data sunt de hostiã sãctificationum filiorũ Israel.
15 Femur ꝙ separatũ est, et pect⁹ elevationis, cũ oblatiõib⁹ adipũ offerẽt; ut elevẽtur elevatione corã Dño: eritq; tibi et filiis tuis tecũ in pactũ sempiternũ; sicut præcepit Dñs.
16 Hircũ autẽ qui oblat⁹ fuerat pro peccato requirens requisivit Moyses, et ecce exust⁹ erat: et irat⁹ est contra Eleazar & cõtra Ithamar filios Aarõ, qui remanserant, dicẽs.
17 Quare nõ cõedistis hostiã pro peccato in loco sãcto? sanctũ enĩ sanctorũ est: & eã tradidit vobis ad parcendũ super peccata cõgregationis, ad propitiandum pro eis corã Dño.
18 Ecce nõ est illatũ de sanguine illi⁹ in domũ sanctuarii intrinsec⁹: et ideo debueratis eã cõedere in sanctuario, sicut præceptũ est mihi.
19 Locutúsq; est Aarõ cum Moyse, Ecce hodie obtulerũt hostias pro peccatis suis et holocausta sua corã Dño, et acciderunt mihi tales tribulatiões: et si cõedissẽ hodie hostiã pro peccato, nũquid rectũ
20 esset coram Dño? Audivítq; Moyses; et placuit in oculis ej⁹.

CAP. XI.

1 LOcutúsq; est Domin⁹ cum Moyse & Aaron, dicens eis.
2 Loquimini cum filiis Israel, dicentes: Hæc sunt animalia quæ comedere debetis, de cunctis animalibus quæ sunt super ter-
3 ram. Omne quod dividit plantã in duas ungulas, & ruminat in animalib⁹, illud comedetis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 Locutusque est Moses Aaroni, & Eleazaro, & Ithamar filiis ejus residuis; Accipite oblationem similæ residuam de (b) sacrificiis ignitis Domini, & comedite illam azymã (c) juxta altare, quia sanctitas sanctitatum hæc est.
13 Comedetis autem illam in loco sancto, quia portio tua, & portio filiorum tuorũ illa est de (d) sacrificiis ignitis Domini, sic enim præcepi.
14 Pectusculum ventilationis, & armum elevationis comedetis in loco mundo, tu, & filii tui, et filiæ tuæ tecum: quoniam portio tua, & portio filiorũ tuorum data sunt de sacrificiis pacificorum filiorum Israel.
15 Armum elevationis, & pectusculum ventilationis cum (e) incensis adipum afferent, ut ventilatione ventiletur coram Domino; et erit tibi, filiisque tuis, & filiabus tuis tecum in (f) statutum æternum sicut præcepit Dominus.
16 Hircũ verò pro peccato quærendo quæsivit Moses, & ecce combustus fuerat; ideò iratus est in Eleazarum, & in Ithamar filios Aaronis residuos, dicens;
17 Quare non comedistis peccatum in loco sancto; nam sanctum sanctorum hoc est: Illud dedit vobis ut porteris (g) iniquitatẽ congregationis, & expietis eos coram Domino.
18 Ecce non est illatus sanguis ejus in sanctuarium intrinsecus: comedendo comedetis illud in sanctuario sicut præcepi.
19 Dixitq; Aaron Mosi, Ecce hodiè obtulerunt peccatum suum, & holocaustum suum coram Domino, et contigerunt mihi talia; si comedam (h) peccatum hodiè, nunquid placitum erit
20 in oculis Domini? Et audivit Moses, & placitum fuit oculis ejus.

CAP. XI.

1 ET locutus est Dominus Mosi & Aaroni, dicens
2 eis; Loquimini filiis Israel, dicentes, Hæc sunt animantia quæ comedetis ex omnibus bestiis quæ sunt super terram.
3 Quicquid dividit ungulã, et findit fissurã duarũ ungularum, reducens ruminationẽ, inter bestias illam comedetis.

VER. SAM. (b) oblationibus (c) ad latus (d) oblationibus (e) sacrificiis (f) portionem æternam (g) reatum (h) expiationem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * ثم كلم موسى هرون والعازار وايثامار ولديه الباقيين * خذوا الهدية الفاضلة من قرابين الله *
13 وكلوها فطيرا بجانب المذبح * لانها من خواص الاقداس * وجائز ان تاكلوها ايضا في ساير بقاع
14 الموضع المقدس اذ هو رزقك ورزق بنيك من قربان الله * لاني كذا امرت * واما قص التحريك
وساق الرفيعة فكلوهما في موضع مقدس * انت وبنوك وبناتك معك * فانهما رزقك ورزق
15 ولديك قد اعطيتموها من ذبائح سلامة بني اسرايل * كذلك ساق الرفيعة وقص التحريك مع
الشحوم المحرقة يوتى بها لتحرك تحريكا بين يدي الله * فتكون لك ولبنيك رسم الدهر كما امر الله *
16 * والتمس موسى عتود الذكاة فاذا هو قد احرق * فسخط على العازار وايثامار ابني هرون الباقيين *
17 وقال لهم ما بالكم لم تاكلوا الذكاة في موضع مقدس لانها من خواص الاقداس * والله اعطاكم
18 اياها لتحملوا وزر الجمع وتستغفروا عنهم بين يدي الله * وايضا هوذا لم يدخل من دمها الى
19 القدس الجواني * فقد كان يجب ان تاكلوها في القدس كما امرتكم * فقال له هارون هوذا اليوم
الذي قرب ذكاتهم وصعيدهم بين يدي الله وافتني مثل هذه المصائب * فلو اكلت الذكاة
20 اليوم هل كان ذلك حسنا عند الله * فلما سمع موسى ذلك حسن عنده *

* الفصل الحادي عشر *

1 * وكلم الله موسى وهارون فقال لهما
2 * كلما بني اسرايل وقولا لهم * هذا الحيوان الذي يجوز لكم ان تاكلوه من جميع البهايم التي
3 على الارض * كل مظلفة بظلف * ومفرق ظلفها تفريقا * ومصعدة اجترارا من البهايم فكلوها *

12 * Tum locutus est Musa ad Haronem, & Eleazar, & Ithamar duos filios ejus superstites; Accipite munus quod superfuit è sacrificiis Dei, & comedite illud azymum ad lat⁹ altaris, quia est de præcipuis sacrorum.
13 Et licet ut comedatis illud quoque in omnibus partibus loci sancti, cum sit demensum tuũ & demensum filiorum tuorum de sacrificio Dei; quoniam ita mandatum fuit mihi.
14 At verò pectus agitationis, & armum holocausti comedite in loco sancto, tu, & filii tui, & filiæ tuæ tecum; demensum enim tuum sunt, & demensum amborum filiorum tuorum, quæ concessa sunt vobis de sacrificiis pacis filiorum Israil.
15 Similiter armus holocausti, & pectus agitationis cum adipibus crematu, afferantur ut agitentur agitatione coram Deo, & sint tibi & filiis tuis statuto perpetuo, sicuti mandavit Deus.
16 Quæsivit autẽ Musa hœdũ expiationis, & ecce jam combustus fuerat; iratusque est contra Eleazar & Ithamar filios Haronis superstites, &
17 ait illis; Quare non comedistis expiationem in loco sancto? siquidem est de præcipuis sacrorum, et Deus dedit eam vobis, ut portaretis delictum populi, & veniam postularetis pro ipsis coram Deo.
18 Quin etiam ecce non ingressus est de sanguine ipsius ad sanctuariũ internũ. Decebat autem ut comederetis eã in sanctuario, sicut mandavi vobis.
19 Dixit ad eum Haron, Ecce hodie etiamsi obtulerim expiationẽ eorum & holocaustum eorum coram Deo, evenerunt mihi talia accidentia; si ergò comedissem expiationem hodie, nunquid fuisset
20 illud gratum apud Deum? Cùmque audisset hoc Musa, placuit illi.

CAP. XI.

1 ET allocutus est Deus Musam & Haronem, dixitque eis;
2 Loquimini ad filios Israil, & dicite illis; Hoc est animal quod licet vobis comedere ex omnibus animantibus quæ sunt super terram.
3 Omne habens ungulam, & cujus ungula est divisa divisione, & educens ruminationem ex animantibus, comedite.

ספר ויקרא : יא

ruminationem ascendere facientibus de comedetis non hoc Verùm
4 אך את־זה לא תאכלו ממעלי הגרה
ruminationẽ *faciens* ascẽdere quia ,Camelus .ungulã *ungulis secantib⁹* de &
ומִמפרסי הפרסה את־הגמל כי־מעלה גרה
Et .vobis *ipse* immundus ,*dividens ipse* non ungulam & ,ipse
5 הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא לכם: ואת־
,*dividet* non ungulam & :ipse ruminationẽ *faciens* ascẽdere quia ,cunicul⁹
השפן כי־מעלה גרה הוא ופרסה לא יפריס
ruminationẽ *faciens* ascẽdere quia ,lepus Et .vobis *ipse* immundus
6 טמא הוא לכם: ואת־הארנבת כי־מעלת גרה
Et .vobis *ipse* immundus ,dividit non ungulam & ,ipse
7 הוא ופרסה לא הפריסה טמאה הוא לכם: ואת־
ipse & ,ungulæ fissuram *findens* & ,ipse ungulam *dividens* quia ,sus
החזיר כי־מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא
non eorum carne De .vobis *ipse* immundus ,*ruminabit* non ruminationẽ
8 גרה לא־יגר טמא הוא לכם: מבשרם לא
.vobis *ista* Immunda .tangetis non eorum cadaver *in* & :comedetis
תאכלו ובנבלתם לא תגעו טמאים הם לכם:
ei quod Omne .aquis in quæ omnibus ex comedetis Hoc
9 את־זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר־לו
.comedetis ea ,fluminibus in & ,marib⁹ in ,aquis in *squama & pinnula*
סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אתם תאכלו:
,torrentib⁹ in & ,maribus in ,*squama & pinnula ei non cui omne* Et
10 וכל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים
abominatio;aquis in quæ vivente anima omni de &,aquarũ reptili omni ex
מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ
;comedetis non eorum carne de :vobis erunt abominatio Et .vobis *ipsa*
11 הם לכם: ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו
pinna *ei* non cui Omne .abominabimini eorum cadaver &
12 ואת־נבלתם תשקצו: כל אשר אין־לו סנפיר
abominabimini ista Et .vobis *istud* abominatio ,aquis in squama &
13 וקשקשת במים שקץ הוא לכם: ואת־אלה תשקצו
;gryphus & aquila :*ipsa* abominatio,comedẽtur non ;volatili ex
מן־העוף לא יאכלו שקץ הם את־הנשר ואת־הפרס
.*sua specie in* pica & ,volatica & ,marina aquila &
14 ואת העזניה: ואת־הדאה ואת־האיה למינה:
,accipiter & ,*ululæ* filia Et .*sua specie in* corvus omnis
15 16 את כל־ערב למינו: ואת בת היענה ואת־התחמס
,mergulus & ,*falco* Et .*sua specie in* astur & ,*phthitica* &
17 ואת־השחף ואת־הנץ למינהו: ואת־הכוס ואת־השלך
,*philostorgus* & ,*cuculus* & ,*civetta* & ,*noctivaga* &
18 ואת־הינשוף: ואת־התנשמת ואת־הקאת ואת־הרחם:
& ,*montigallus* & ,*sua specie in furibunda avis* ,ciconia Et
19 ואת החסידה האנפה למינה ואת־הדוכיפת ואת־
abominatio quatuor super ambulans volucris reptile Omne .vespertilio
20 העטלף: כל שרץ העוף ההלך על־ארבע שקץ
,volucris reptili omni ex comedetis hoc Veruntamen .vobis *illud*
21 הוא לכם: אך את־זה תאכלו מכל שרץ העוף
ejus pedes desuper crura *ei* cui ,quatuor super ambulante
ההלך על־ארבע אשר־לא כרעים ממעל לרגליו
.terram super eis *in* saltandum ad
לנתר בהן על־הארץ:

Versio VULG. LAT.

4 Quidquid autem ruminat
quidem, & habet ungulam,
sed non dividit eam, sicut
camelus & cætera, non com-
edetis illud, & inter immun-
5 da reputabitis. Chœrogryl-
lus qui ruminat, ungulám-
que non dividit, immun-
6 dus est. Lepus quoque : nam
& ipse ruminat, sed ungu-
7 lam non dividit. Et sus,
qui cùm ungulam dividat,
8 non ruminat. Horum car-
nibus non vescemini, nec
cadavera contingetis, quia
9 immunda sunt vobis. Hæc
sunt quæ gignuntur in aquis,
& vesci licitum est. Omne
quod habet pinnulas &
squamas, tam in mari quàm
in fluminibus & stagnis,
10 comedetis. Quidquid autem
pinnulas & squamas non
habet, eorum quæ in aquis
moventur & vivunt, abo-
11 minabile vobis, Execran-
dúmque erit: carnes eorum
non comedetis, & mortici-
12 na vitabitis. Cuncta quæ
non habent pinnulas & squa-
mas in aquis, polluta erunt.
13 Hæc sunt quæ de avibus
comedere non debetis, &
vitanda sunt vobis : Aqui-
lam, & gryphen, & haliæ-
14 etum, Et milvum ac vul-
15 turem juxta genus suum, Et
omne corvini generis in si-
16 militudinem suam, Struthio-
nem, & noctuam, & la-
rum, & accipitrem juxta
17 genus suum : Bubonem, &
18 mergulum, & ibin, Et cy-
gnum, & onocrotalum, &
19 porphyrionem, Herodionem
& charadrion juxta genus
suum : upupam quoque, &
20 vespertilionem. Omne de
volucribus quod graditur su-
per quatuor pedes, abomi-
21 nabile erit vobis. Quidquid
autem ambulat quidem super
quatuor pedes, sed habet lon-
giora retrò crura, per quæ
salit super terram,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

4 Πλὴν ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε, ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας· τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, ὁπλὴν δὲ οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
5 Καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο
6 ὑμῖν. Καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκά-
7 θαρτον τοῦτο ὑμῖν. Καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ ἀνάγει μηρυκισμὸν, ἀκάθαρτον τοῦτο
8 ὑμῖν. Ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε, καὶ τῶν (β) θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε· ἀ-
9 κάθαρτα ταῦτα ὑμῖν. Καὶ ταῦτα, ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τοῖς (γ) ὕδασι. πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ (δ)
10 ἐν τοῖς χειμάῤῥοις, ταῦτα φάγεσθε. Καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες ἐν τῷ ὕδατι, ἢ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χειμάῤῥοις, ἀπὸ πάντων ὧν ἐρεύγεται τὰ ὕδατα, καὶ ἀπὸ πάσης (ε) ψυχῆς τῆς ζώσης ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμά ἐστι, καὶ
11 βδελύγματα ἔσονται ὑμῖν. Ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐκ ἔδεσθε, καὶ τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν
12 βδελύξεσθε. Καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς (ζ) πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι,
13 βδέλυγμα τοῦτό (η) ἐστιν ὑμῖν. Καὶ (θ) ταῦτα, ἃ βδελύξεσθε ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ οὐ βρωθήσεται, βδέλυγμά ἐστι· τὸν ἀετὸν, καὶ τὸν
14 (ι) γρύπα, καὶ τὸν ἁλιαίετον, Καὶ τὸν (κ) γύπα, καὶ
15 τὸν ἴκτινον, καὶ τὰ ὅμοια (λ) αὐτῷ· Καὶ στρουθὸν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ τὰ ὅμοια (μ) αὐτῷ·
16 Καὶ πάντα κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ ἱέ-
17 ρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· Καὶ νυκτικόρα-
18 κα, καὶ καταῤῥάκτην, καὶ ἶβιν, Καὶ πορφυρίω-
19 να, καὶ πελεκᾶνα, καὶ (ν) κύκνον, Καὶ ἐρωδιὸν, καὶ χαραδριὸν, καὶ τὰ ὅμοια (ξ) αὐ-
20 τῷ· καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα. Καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ (ο)
21 τέσσαρα, βδελύγματά ἐστιν ὑμῖν. Ἀλλὰ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ (ο) τέσσαρα, ἃ ἔχει σκέλη ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πηδᾷν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς.

Tantùm ab his non manducabitis, ab iis quæ reducunt ruminationem, & ab iis (b) quæ dividunt ungulas, & findunt fissuras unguium : camelum, quoniam reducit ruminationem hoc, ungulam autem non dividit; immundum hoc vobis. Et (c) leporem, (d) quia reducit ruminationem hoc, et ungulam non dividit; immundum hoc vobis. Et chœrogryllum, quoniam reducit ruminationem hoc, & ungulam non dividit; immundum hoc vobis. Et suem, quoniã hoc dividit ungulam, & findit fissuras ungulæ, & hoc non reducit ruminationem; immundũ hoc vobis. De carnibus eorũ non comedetis, et morticina eorum non tangetis: immunda hæc vobis. Et hæc sunt, quæ comedetis ex omnibus, quæ in aquis. Omnia quibuscũq; sunt eis alæ, et squamæ in aquis, et in maribus, et in torrentibus, hæc comedetis. Et omnia quibuscũq; non sũt eis alæ, neq; squamæ in aqua, vel in marib⁹, et in torrentib⁹, de omnib⁹, quæ eructant aquæ, et de omni anima vivente in aqua, abominatio est, & abominationes erunt vobis. De carnibus eorum non comedetis, et morticina eorũ abominabimini. Et omnia quibuscunque non sunt eis alæ, neque squamæ, ex iis quæ in aqua; hoc abominatio est vobis. Et hæc sunt, quæ abominabimini de volatilibus et non comedentur: abominatio est. Aquila, et gryphã, et halietũ, Et vulturem, & milvũ, et similia ei: Et struthionẽ, et noctuã, et larũ, et similia ei: Et omnẽ corvũ, et similia ei: et accipitrẽ, et similia ei: Et nycticoracẽ, et mergulum, et ibim, Et porphyrionẽ, et pelecanẽ, & cygnum, Et herodionẽ, & charadrion, & similia ei: & upupã, & vespertilionem. Et omnia reptilia volatiliũ, quæ gradiuntur super quatuor: abominationes erunt vobis. Sed ista comedetis de reptilibus volatiliũ, quæ gradiuntur super quatuor, quæ habẽt crura desuper pedes suos, ad saltandũ in ipsis super terram.

4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21

MS.A. (β) θνησιμαίων οὐκ ἅψεσθε, ὅτι ἀκάθαρτα (γ) ὕδασιν. (*) καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, (δ) ἐν χειμάῤῥοις, (ε) ψυχῆς ζώσης (ζ) πτερύγια, καὶ λεπίδες ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμα (η) ἔσται (θ) ταῦτα βδελύξεσθε (ι) γύπα, (κ) γρύπα καὶ ἰκτῖνα (λ) αὐτῶν· (μ) αὐτῶν· (*) καὶ νυκτικόρακα, (ν) κύκνον, (*) καὶ γλαῦκα, καὶ ἐρωδιὸν, (ξ) αὐτῶν· (ο) τέσσαρα,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 [Syriac text illegible]
5 [Syriac text illegible]
6 [Syriac text illegible]
7 [Syriac text illegible]
8 [Syriac text illegible]
9 [Syriac text illegible]
10 [Syriac text illegible]
[Syriac text illegible]
11 [Syriac text illegible]
12 [Syriac text illegible]
13 [Syriac text illegible]
14 [Syriac text illegible]
15 [Syriac text illegible]
16 [Syriac text illegible]
17 [Syriac text illegible]
18 [Syriac text illegible]
19 [Syriac text illegible]
20 [Syriac text illegible]
21 [Syriac text illegible]
[Syriac text illegible]

Hæc verò non comedetis ex iis quæ rumi- 4
nãt, & ex iis quorum bifidæ sunt ungulæ.
Camelus qui ruminat, ejus autem ungula
non est bifida, immundus esto vobis. Et 5
cuniculus qui ruminat, sed ejus ungula
non est bifida, immundus esto vobis. Et 6
lepus qui ruminat, ejus tamen ungula non
est fissa, immundus esto vobis. Sus etiam 7
cujus ungula fissa est, & separata in duo,
tamen non ruminat, immundus esto vo-
bis. Ex eorum carne non comedetis, & 8
eorum corpora non tangetis : immunda
enim sunt vobis. Et hæc comeditis ex 9
omnibus quæ sunt in aquis. Omne quod
habet alas & squamas in aquis, tam in
maribus quam influminibus, comedite. O- 10
mne autem quod non habet alas & squamas
tam in maribus quam in fluminibus, inter
universum reptile aquarum, & inter omnem
animam viventem aquatilem : Immunda 11
sunt vobis, & ex eorum carne ne come-
deritis, & eorum corpora immunda re- 12
putabitis. Quicquid igitur caret alis &
squamis in aquis, immundum vobis esto.
Hæc autem horrete ex volatilibus, nec 13
comedentur, eò quòd immunda sint : A-
quila, & milvus, Et corvus in species 14
suas; Et struthio, & nisus in species 15
suas; Et noctua, & piscator piscium, Et 16
pelicanus, & nycticorax, & cygnus, & 17
psittacus, Et ciconia, & falco in spe- 18
cies suas; Et gallina silvestris, & pavo: 19
Omnis etiam proles volatilis gradien- 20
tis super quatuor, immunda vobis esto.
Hæc autem comedite ex omni prole vo- 21
latilis gradiente super quatuor, habente
ungulas super pedes suos quibus salit su-
per terram.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

4 ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא ומסדיקי פרסתא ית גמלא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה ליתוהי מסדיק מסאב הוא לכון: 5 וית טפזא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון: 6 וית ארנבא ארי מסקא פשרא היא ופרסתה לא סדיקא מסאבא היא לכון: 7 וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטלפא טלפין פרסתיה והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכון: 8 מבסרהון לא תיכלון ובנבלתהון לא תקרבון מסאבין אנון לכון: 9 ית דין תיכלון מכל די במיא כל די ליה ציצין וקלפין במיא בימיא ובנחליא יתהון תיכלון: 10 וכל די לית ליה ציצין וקלפין בימיא ובנחליא מכל רחשא דמיא ומכל נפשא חיתא די במיא שקצא אנון לכון: 11 ושקצא יהון לכון מבסרהון לא תיכלון וית נבלתהון תשקצון: 12 כל די לית ליה ציצין וקלפין במיא שקצא הוא לכון: 13 וית אלין תשקצון מן עופא לא יתאכלון שקצא אנון ית נשרא וית עזא ועזיא: 14 ודיתא וטרפיתא לזנה: 15 ית כל עורבא לזניה: 16 וית בת נעמיתא וית ציצא וית צפר שחפא וית נצא לזנוהי: 17 וקדיא ושלינונא וקפופא: 18 ובותא וקתא וירקרקא: 19 וחוריתא ואבו לזנה ונגר טורא ועטלפא: 20 כל רחשא דעופא דמהלך על ארבע שקצא הוא לכון: 21 ברם ית דין תיכלון מכל רחשא דעופא דמהלך על ארבע די ליה קרסלין מעלוי רגלוהי לקפצא בהון על ארעא:

4 Veruntamé hæc non comede-
tis, de ruminantib⁹ & de di-
videntib⁹ ungulā: camel⁹ qui
ruminat, & ungulam non di-
vidit; immundus erit vobis.
5 Chirogryllus quoque qui ru-
minat, et ungulā non dividit:
6 immundus erit vobis. Et lepus
qui ruminat, & ungulam non
dividit: immundus erit vo-
7 bis. Et ſus qui dividit ungu-
lam, & in duas ungulas plan-
tam dividit, ſed ipſe non ru-
minat: immund⁹ erit vobis.
8 De carnib⁹ eorum non come-
detis, et cadavera eorum non
tangetis: immunda erunt vo-
9 bis. Hæc auté comedetis, de
omnibus quæ ſunt in aquis:
omnia quæ habent pénulas et
ſquamas in aquis, in mari &
in torrentibus, ea comedetis.
10 Et ꝙ non habet pennulas &
ſquamas in mari & in torren-
tibus, de omni reptili aquarū,
& omni anima viventi eorum
quæ ſunt in aquis, abominabi-
11 le erit vobis. De carnibus eo-
rum non comedetis, et cadave-
12 ra eorum vitabitis. Omne ꝙ
nō habet pennulas et ſquamas
in aquis, abominabile erit vo-
13 bis. Hæc quoq; vitabitis de a-
vib⁹; non comedentur, quia vi-
tanda ſunt: aquilā, et gryphū,
14 et haliætum. Et milvū, ac vul-
15 turé juxta gen⁹ ſuum. Et om-
16 nem corvum in genere ſuo. Et
filiam ſtruthionis, & noctuam
& larum: & accipitrem juxta
17 gen⁹ ſuum. Buboné et mergu-
18 lum, et ibin. Et cygnum & o-
nocrotalum, & porphyrioné.
19 Et herodionem, & charadri-
on juxta genus ſuum: et upu-
20 pam, & veſpertilionem. O-
mne reptile de volucribus,
quod graditur ſuper quatuor
pedes, abominabile erit vo-
21 bis. Veruntamen hæc come-
detis, de omnibus reptibili-
bus avium gradientium ſu-
per quatuor pedes, quicquid
habet genua deſuper pe-
des ejus, per quæ ſalit ſuper
terram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

4–21 [illegible]

VER. SAM.

4–21 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Verùm iſtas non comedetis de reducentibus ruminationem, & de dividentibus ungulam; Camelum, quoniam reducit quidem ruminationē, ſed non dividit ungulā: Immundus erit iſte vobis. 4
Cuniculum quoque, quoniā reducit quidem ruminationem, ſed ungulam non dividet: Immundus erit vobis. 5
Et leporem, quia reducit quidem ruminationem, ſed ungulam non dividit: immundus erit vobis. 6
Et porcum, quoniam dividit quidem ungulam, & findit fiſſuram ungulæ, ſed ipſe ruminationem non ruminat: immundus erit vobis. 7
De carne eorum non comedetis, neque cadavera eorum tangetis. Hæc erunt immunda vobis. 8
Iſta autem comedetis de omnib⁹ quæ ſunt in aquis. Omne quod habet pinnulas, & ſquamas in aquis, in mari, & in fluminibus, illud comedetis. 9
Sed omne quod non habet pinnulas, & ſquamas in aquis, in mari, & in fluminibus, de omni reptili aquarum, & de omni anima vivente in aquis, hoc vobis erit abominatio. 10
Itaque abominatio erunt vobis; de carne eorum non comedetis, cadavera quoque eorum abominabimini: 11
Quidquid enim non habet pinnulas, & ſquamas in aquis, abominatio erit vobis. 12
Hæc autem abominabimini de volatilibus; non comedetis, abominatio ſunt. Aquila, & (a)gryphus, & Haliætus, 13
Et vultur, & milvus ſecundùm ſpeciem ſuam; 14
Et omnis corvus ſecundùm ſpeciem ſuam; 15
Et ſtruthio, & noctua, et larus ſecundùm ſpeciem ſuam, & accipiter, 16
Et nycticorax, 17 *& (b) mergulus, & ibis,*
Et (c) porphyrion, & pelecanus, et (d) cygnus, 18
Et (e) ciconia, & herodion ſecundùm ſpeciem ſuam; upupa quoque & veſpertilio: 19
Omne quoque reptile volatilium ambulans ſuper quatuor, abominatio erit vobis. 20
Verùm hæc comedetis ex omni reptili volatilium gradientiū ſuper quatuor, ex quæ habent crura deſuper pedes ſuos, ad ſaltandum cum eis ſuper terram. 21

VER. SAM. (a) accipiter (b) milvus (c) bubo (d) ulula (e) hirundo

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* واما هذه فلا تاكلوها من المصعدات اجترارا * ومن المظلفة بالاظلاف * الجمل فانه مصعد اجترار
غير مظلف بظلف * وهو نجس لكم * والوبر فانه ايضا مصعد اجترار غير مظلف بظلف *
فهي نجسة لكم * والارنب فانها مصعدة اجترار وغير مظلفة بظلف * فهي نجسة لكم * والخنزير
فانه مظلف بظلف وظلفه معرف تعريفا وهو لا يجتر اجترارا * وهو نجس لكم * لا تاكلوا شيا
من لحومها * وبنبايلها لا تدنوا * نجسة هي لكم * وهذا ما يجوز ان تاكلوه من جميع ما في
الماء * كل ما له اجنحة وفلوس في البحار والاودية فكلوه * وكل ما ليس له اجنحة وفلوس في
البحار والاودية في جميع دبيب الماء وجميع الحيوان الذي فيه * فهو رجس لكم * وسبيل
كونها رجسا لكم هو ان لا تاكلوا من لحومها وبنبايلها ترجسوا * كذاك كل ما ليس له اجنحة
وفلوس في الماء رجس هو لكم * وهذا ما ترجسون من الطير ولا توكل لانها انجاس * النسر والعقاب
والعنقاء * والحداة والصدي وصنوفها * وجميع الغربان واصنافها * والنعام * والخطاف * والساف
والبازي لاصنافها * والبوم * والرخ * والبلسق * والساهين * والقيق * والرخم * والصقر * والببغاء
لاصنافها * والهدهد * والخساف * وجميع الطير السالك على اربع ارجل فهو رجس لكم * واما هذا
فكلوه من جميع دبيب الطائر السالك علي اربع ارجل * ما له كراعان فوق رجليه ليثب
بهما على الارض *

At verò hæc nè comedatis ex educentibus ruminationem, et ex habentibus ungulas: Camelum, nā eſt eliciens ruminationē, non tamen habet ungulam, eſtq; vobis immundus. 4
Et cuniculum, nā is etiam elicit ruminationē, non tamen habet ungulā, immundus eſt vobis. 5
Et lepus educit quidem ruminationem, at non eſt inſtructus ungulā, ideò immundus eſt vobis. 6
Et ſus quia habet ungulam, ejuſque ungula eſt diviſa diviſione, tamen non ruminat ruminationem, eſt etiam vobis immundus. 7
Nè comedatis quidquam ex carnibus eorum, & cadavera eorum nè tangatis, immunda ſunt vobis. 8
Et hoc eſt quod licet vobis cōedere ex omni eo quod eſt in aqua. Omne quod habet alas & ſquamas in maribus & fluminibus, comedite. 9
Et omne quod non habet alas & ſquamas in maribus & fluminibus inter omne reptile aquæ & omne animal quod eſt in illa, eſt abominabile vobis. 10
Quod autem ea ſint vobis abominanda, eſt ut non comedatis de carnibus eorum, & cadavera eorum horreatis. 11
Similiter omne quod non habet alas & ſquamas in aqua, immundum eſt vobis. 12
Et hoc eſt quod abominabimini ex volatilibus, & quæ non comedentur quia immunda ſunt: Aquila & oſſifraga, & gryphus, 13
Et milvus, & bubo, ac ſpecies eorum; 14
Et omnes corvi, ac ſpecies eorum; 15
Et ſtruthiones, & cypſelus, & aquila marina, & accipiter in ſpecies ſuas; 16
Et noctua, & vultur & niſus, 17
Et falco, & cygnus, & anates ſylveſtres, 18
Et ſacer, et pſittacus in ſpecies ſuas, & upupa, & veſpertilio: 19
Et omne volatile gradiens ſuper quatuor pedes eſt vobis abominabile. 20
Sed iſtud comedite ex omni reptili volante, incedente ſuper quatuor pedes: Quod habet duo crura ſuper pedes ſuos, quibus ſaliat ſuper terram, 21

ספר ויקרא : יא

attacum & ,*sua specie in* Locustam .comedetis eis ex Ista
22 את־אלה מהם תאכלו את־הארבה למינו ואת־הסלעם
.*sua specie in* bruchum & , *sua specie in* ophiomachum & ,*sua specie in*
למינהו ואת־החרגל למינהו ואת־החגב למינהו׃
illud abominatio ,pedes quatuor *ei* cui volucris reptile omne Et
23 וכל שרץ העוף אשר־לו ארבע רגלים שקץ הוא
,eorum cadaver *in* *attingens* Omnis .vos polluetis his Et .vobis
24 לכם׃ ולאלה תטמאו כל־הנגע בנבלתם
,eorũ cadavere de *portans* omnis Et .vesperam ad usque erit immundus
25 יטמא עד־הערב׃ וכל־הנשא מנבלתם
Omne .vesperam ad usque erit immundus & ,sua vestimenta lavabit
26 יכבס בגדיו וטמא עד־הערב׃ לכל־
ipsum non fissuram & , ungulam *dividens* *ipsum* quod animal
הבהמה אשר הוא מפרסת פרסה ושסע איננה
.vobis *ipsa* immunda,*facient ascendere ipsum* nõ ruminationẽ & , *findens*
שסעת וגרה איננה מעלה טמאים הם לכם
super ambulans omne Et .erit immundus ,ea *in* *attingens* Omnis
27 כל־הנגע בהם יטמא׃ וכל הולך על־
.vobis *ipsa* immunda ,*quatuor super ambulante vivente omni in* suas volas
כפיו בכל־החיה ההלכת על־ארבע טמאים הם לכם
.vesperam ad usque erit immundus,eorum cadaver *in* *tangens* Omnis
כל־הנגע בנבלתם יטמא עד־הערב׃
erit immundus &,sua vestimenta lavabit ,eorum cadaver *portans* Et
28 והנשא את־נבלתם יכבס בגדיו וטמא
immundum vobis hoc Et .vobis *ipsa* immunda ;vesperã ad usque
29 עד־הערב טמאים המה לכם׃ וזה לכם הטמא
.*sua specie in* rubeta & , mus & ,mustela :terram super *reptante reptili in*
בשרץ השרץ על־הארץ החלד והעכבר והצב למינהו׃
.talpa & ,*limax* & ,stellio & ,*lacerta* & ,*viverra* Et
30 והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת׃
,*ea in tangens omnis :reptili omni in* ,vobis immunda Ista
31 אלה הטמאים לכם בכל־השרץ כל־הנגע בהם
ceciderit quod omne Et .vesperam ad usque erit immundus ,*eorum morte in*
32 במתם יטמא עד־הערב׃ וכל אשר־יפל
,vestis *vel ligni vase omni ex* ,erit immundũ ,*eorũ morte in* eis ex *illud super*
עליו מהם במתם יטמא מכל כלי־עץ או בגד
aquas in,*eis in* opus fiet *quo* vas omne:saccus aut,pellis aut
או־עור או שק כל־כלי אשר־יעשה מלאכה בהם במים
vas omne Et .mundabitur &,vesperã ad usque erit immundũ &,ducetur
33 יובא וטמא עד־הערב וטהר׃ וכל־כלי־
,ej[9] medio in quod omne ,ej[9] medium in eis ex ceciderit *cujus testæ*
חרש אשר־יפל מהם אל־תוכו כל אשר בתוכו
comedetur qui *cibo omni* Ex .confringetis ipsum &,erit immundũ
34 יטמא ואתו תשברו׃ מכל־האכל אשר יאכל
bibetur qui potus omnis &:erit immund[9],aqua *eũ super* venerit *quem*
אשר יבוא עליו מים יטמא וכל־משקה אשר ישתה
eorum cadavere de ceciderit quod omne Et .erit immundus ,vase omni in
35 בכל־כלי יטמא׃ וכל אשר־יפל מנבלתם
; *ipsa* Immunda.*diruetur* Chytropodes &,Clibanus .erit immundũ ,*illud super*
עליו יטמא תנור וכירים יתץ טמאים הם
.vobis erunt immunda &
וטמאים יהיו לכם׃

Versio VULG. LAT.

22 Comedere debetis, ut est bru-
ch[9] in genere suo, & attac[9] atq;
ophiomach[9], ac locusta, singula
23 juxta gen[9] suum. Quidquid au-
tẽ ex volucrib[9] quatuor tan-
tùm habet pedes, execrabile
24 erit vobis. Et quicunq; mor-
ticina eorum tetigerit, pollu-
etur, & erit immund[9] usq; ad
25 vesperũ. Et si necesse fuerit ut
portet quidpiã horũ mortu-
um, lavabit vestimenta sua,
& immund[9] erit usq; ad occa-
26 sum solis. Omne animal quod
habet quidẽ ungulã, sed nõ di-
vidit eã, nec ruminat, immũdũ
erit: & qui tetigerit illud, con-
27 taminabitur. Quod ambulat
super man[9], ex cunctis animã-
tib[9] quæ incedunt quadrupe-
dia, immundum erit : qui te-
tigit morticina eorum, pollu-
28 etur usq; ad vesperum. Et qui
portaverit hujuscemodi cada-
vera, lavabit vestiméta sua, &
immund[9] erit usq; ad vesperũ:
quia omnia hæc immũda sunt
29 vobis. Hæc quoq; inter pollu-
ta reputabuntur de his quæ
movẽtur in terrã ; mustela et
mus & crocodil[9], singula juxta
30 gen[9] suum, Mygale, & chamæ-
leon, & stellio, & lacerta, &
31 talpa. Omnia hæc immunda
sunt. Qui tetigerit morticina
eorum, immundus erit usq; ad
32 vesperum. Et super quod ce-
ciderit quidquã de morticinis
eorum, polluetur, tam vas li-
gneum & vestimẽtum, quàm
pelles et cilicia: et in quocun-
que fit op[9], tingẽtur aquã, et
polluta erunt usque ad vespe-
rum; et sic posteã mundabun-
33 tur. Vas autẽ fictile in quod
horum quidquam intrò ce-
ciderit, polluetur, et idcircò
34 frangendum est. Omnis cibus,
quem comedetis, si fusa fuerit
super eum aqua, immundus
erit : et omne liquens quod
bibitur de universo vase, im-
35 mundum erit. Et quidquid de
morticinis hujuscemodi ceci-
derit super illud, immundum
erit : sive clibani, sive chy-
tropodes, destruentur, et im-
mundi erunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

22 Καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν· Τὸν βροῦ-
χον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ τὸν ἀττά-
κην, καὶ τὰ ὅμοια (π) αὐτῷ· καὶ ὀφιομάχην,
καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ
23 ὅμοια αὐτῇ. Πᾶν ἑρπετὸν ἀπὸ τῶν πετεινῶν,
οἷς εἰσι τέσσαρες πόδες, βδελύγματά (ρ) ἐστιν
24 ὑμῖν, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. Πᾶς ὁ ἁ-
πτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος
25 ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνη-
σιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ (σ) ἱμάτια αὐτοῦ,
26 καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ ἐν πᾶ-
σι τοῖς κτήνεσιν ὅ ἐστι διχηλοῦν ὁπλὴν, καὶ
ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζει, καὶ μηρυκισμὸν (τ) οὐ
μηρυκᾶται, ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν. πᾶς ὁ
ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος
27 ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ πᾶς ὃς πορεύεται ἐπὶ
χειρῶν ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις, ἃ πορεύεται
ἐπὶ τέσσαρα, ἀκάθαρτά (υ) ἐστιν ὑμῖν. πᾶς
ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκά-
28 θαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ ὁ αἴρων τῶν
θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ (φ) ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἀκά-
29 θαρτα ταῦτά (χ) ἐστιν ὑμῖν. Καὶ ταῦτα ὑ-
μῖν ἀκάθαρτα ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ τῆς
γῆς· (ψ) ἡ γαλῆ, καὶ ὁ μῦς, καὶ ὁ κροκόδειλος ὁ
30 χερσαῖος, Μυγάλη, καὶ χαμαιλέων, καὶ χαλα-
31 βώτης, καὶ σαῦρα, καὶ ἀσπάλαξ. Ταῦτα (ω)
ἀκάθαρτα ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ
τῆς γῆς. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν τεθνηκό-
32 των, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ πᾶν
ἐφ' ὃ ἂν ἐπιπέσῃ (α) ἀπ' αὐτῶν ἐπ' αὐτὸ τε-
θνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσται ἀπὸ παντὸς
σκεύους (β) ξυλίνου ἢ ἱματίου ἢ δέρματος ἢ
σάκκου. πᾶν σκεῦος ὃ (γ) ἂν ποιηθῇ ἔργον
ἐν αὐτῷ, εἰς ὕδωρ βαφήσεται, καὶ ἀκάθαρτον
33 ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ καθαρὸν ἔσται. Καὶ
πᾶν σκεῦος ὀστράκινον εἰς ὃ (δ) ἐὰν πέσῃ
ἀπὸ τούτων ἔνδον, ὅσα ἐὰν ἔνδον ᾖ, ἀκά-
34 θαρτα ἔσται, καὶ αὐτὸ συντριβήσεται. Καὶ πᾶν
βρῶμα, ὃ ἔσθεται, εἰς ὃ (ε) ἂν ἐπέλθῃ ἐπ'
αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσται· καὶ πᾶν ποτὸν,
ὃ πίνεται ἐν παντὶ ἀγγείῳ, ἀκάθαρτον ἔσται.
35 Καὶ πᾶν ὃ ἐὰν (ζ) ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτὸ, ἀκάθαρτον ἔσται·
κλίβανοι καὶ χυτρόποδες καθαιρεθήσονται.
ἀκάθαρτα ταῦτά ἐστι, καὶ ἀκάθαρτα ταῦτα
ὑμῖν ἔσονται.

MS.A. (π) αὐτῷ· καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ· καὶ τὸν ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. Πᾶν (ρ) ὑμῖν ἐστιν, (σ) ἱμάτια, καὶ (τ) οὐκ ἀναμαρυκᾶται (υ) ἔσται (φ) ἱμάτια, καὶ (χ) ὑμῖν ἐστιν. (ψ) γαλῆ, (ω) ἀκάθαρτά ἐστιν ὑμῖν (α) ἀπὸ τῶν τεθνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον (β) ξυλίνου, ἢ δερματίνου, ἢ σάκκου. (γ) ἐὰν (δ) ἂν (ε) ἐὰν (ζ) πέσῃ

Cum Translatione LATINA.

Et hæc comedetis de eis: Bru- 22
chum, & similia ei : & attacum,
et similia ei: & ophiomachũ, et si-
milia ei: & locustã, & similia ei.
Omne reptile de volatilibus, qui- 23
b[9] sunt quatuor pedes, abomina-
tiones sunt vobis, et in his pollue-
mini. Omnis qui tãgit morticina 24
eorũ, immundus erit usq; ad ve-
sperã. Et omnis qui tollit morti- 25
cina eorum, lavabit vestimenta
sua; & immundus erit usq; ad
vesperã. Et in omnibus pecori- 26
b[9], quod est dividens ungulã, &
findit fissuras ungularum, & non
ruminat ruminationẽ; immunda
erunt vobis. Omnis qui tangit
morticina eorum, immundus erit
usq; ad vesperam. Et omnis gra- 27
diens super manus in omnib[9] be-
stiis, quæ gradiuntur super qua-
tuor, immunda sunt vobis. Omnis
qui tangit morticina eorum, im-
mundus erit usq; ad vesperã. Et 28
qui tollit morticina eorum, lava-
bit vestimenta sua; & immundus
erit usq; ad vesperam. Immunda
hæc sunt vobis. Et hæc vobis im- 29
munda ex reptilibus, quæ super
terram; mustela, & mus, & croco-
dilus terrestris, Mygale, & cha- 30
mæleõ, et (e) chalabotes, & lacer-
ta, et talpa. Hæc immunda vobis 31
ex omnibus reptilibus quæ super
terram. Omnis tangens ea mor-
tua, immundus erit usq; ad ve-
sperã. Et omne in quod inciderit 32
de eis super illud de mortuis
ipsis, immundum erit, de omni
vase ligneo, vel veste, vel pelle,
vel sacco. Omne vas in quo fa-
ctũ fuerit op[9] in eo, in aqua mer-
getur; & immundum erit usque
ad vesperam: et mundum erit. Et 33
omne vas testaceum in quod ce-
ciderit ex eis intus, quæcunque
fuerint intus, immunda erunt: et
illud conteretur. Et omnis cibus, 34
qui manducatur, in quemcunque
venerit super illud aqua, immun-
dus erit : et omne potabile, quod
bibitur in omni vase, immundum
erit. Et omne in quod inciderit 35
de morticinis eorum in illud,
immundum erit : clibani et chy-
tropodes destruentur. Immun-
da hæc sunt, et immunda hæc
vobis erunt.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]

Hæc *inquam* comedetis ex ipsis : Locustam 22
juxta genus suum, & locustam majorẽ alis
carentẽ juxta gen[9] suum. Omnis verò *alia* 23
proles volucris habẽs quatuor pedes, im-
munda esto vobis. Et istis polluemini : qui- 24
cunque tetigerit corpora eorum, erit pollu-
t[9] usq; ad vesperã. Et quicunq; portaverit 25
corpora eorum, lavabit vestes suas, & erit
pollutus usq; ad vesperã. Et omne jumẽtum 26
cuj[9] ungula fissa quidẽ est, sed non est divisa
in duo, neq; ruminat, immundum est vobis:
et quicunq; tetigerit illud, immund[9] erit usq;
ad vesperã. Et quicquid graditur sup manus 27
suas, omneq; animal ꝙ graditur sup quatuor,
immundum esto vobis : & quicunq; tetige-
rit corpora eorum, erit immundus usq; ad
vesperã. Et qui gestaverit corpora eorum, 28
abluet vestes suas, eritq; immund[9] usq; ad
vesperã : immunda enim sunt vobis. Ista 29
quoq; immũda sunt in omni reptili ꝙ repit
super terrã: mustela, & mus, et crocodilus in
species suas; Et lacerta, et talpa, et salamãdra, 30
& stellio, & centipeda. Hæc immunda sũt in 31
omni reptili; quisquis tetigerit ea cùm mor-
tua fuerint, erit pollut[9] usq; ad vesperã. Et 32
omnis super quẽ ceciderit ex iis cùm mor-
tua fuerint, polluetur: & omne vas ligneum,
aut vestimẽtũ, aut pellis, aut alia quæcunq;
vasa quæ inserviunt alicui operi, in aquis in-
tingẽtur, eruntq; immunda usq; ad vesperã, 33
& tum mundabuntur. Omne quoque vas
fictile in quod inciderit aliquod ex his, quic-
quid ipsum fuerit, immundũ erit ; & ipsum 34
vas confringite. Et omnis cib[9] comestibilis
super quem ceciderint aquæ, polluetur : &
omnis pot[9] qui bibitur in quolibet vase, pol- 35
luetur. Demũ, omne id super quod ceciderit
aliquid è corporibus eorũ, erit immundũ :
clibanus, & coquina destruentur : immun-
da enim sunt, & immunda erunt vobis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

22 ית אלין מנהון תיכלון ית גובא
לזנוהי וית רשונא לזנוהי וית
חרגולא לזנוהי וית חגבא לזנוהי
23 וכל ריחשא דעופא דיליה ארבע
24 רגלין שקצא הוא לכון: ולאלין
תסתאבון כל דיקרב בנבלתהון
25 יהי מסאב עד רמשא: וכל דיטול
מנבלתהון יצבע לבושוהי ויהי
26 מסאב עד רמשא: לכל בעירא ד
היא סדיקא פרסתא וטלפין ליתהא
מטלפא ופשרא ליתהא מסקא
27 מסאבין אינון לכון כל דיקרב בהון
יהי מסאב: וכל דמהלך על ידוהי
בכל חיתא דמהלכא על ארבע
מסאבין אנון לכון כל דיקרב
28 בנבלתהון יהי מסאב עד רמשא:
ודיטול ית נבלתהון יצבע לבושוהי
ויהי מסאב עד רמש מסאבין אנון
29 לכון: ודין לכון דמסאב בריחשא
דרחיש על ארעא חולדא ועכברא
30 וצבא לזנוהי: ויל אוכותא וחלטתא
31 וחומטא ואשותא: אלין דמסאבין
לכון בכל ריחשא כל דיקרב בהון
32 במותהון יהי מסאב עד רמשא:
וכל דיפל עלוהי מנהון במותהון
יהא מסאב מכל מאן דאע או
לבוש או משך או שקא כל מאן
די תתעבד עבידתא בהון במיא
33 יתעל ויהי מסאב עד רמשא וידכי:
וכל מאן דחסף דיפיל מנהון
לגויה כל די בגויה יסתאב ויתיה
34 תתברון: מכל מיכל די מתאכל
די יעלון עלוהי מיא יהי מסאב
וכל משקי די ישתתי בכל מאן יהי
35 מסאב: וכל דיפל מנבלתהון עלוהי
יהי מסאב תנור וכירים יתרעון
מסאבין אנון ומסאבין יהון לכון:

Targum ONKELOS.

22 Hæc ſunt quæ ex eis cōedetis;
locuſtā juxta genus ſuū, & at-
tacū: atq; ophiomachū in ge-
nere ſuo; & bruchū in genere
23 ſuo. Oñe autē reptile aviū, ꝙ
habet quatuor pedes, abomi-
24 nabile erit vobis. Propter hæc
quoq; immūdi eritis: oñis qui
tetigerit morticinia eorū, erit
25 immundus uſq; ad veſperā. Et
qui portaverit de morticiniis
eorū: lavabit veſtimēta ſua, &
erit immundus uſq; ad veſpe-
26 ram. Omne animal ꝙ dividit
ungulā, & plantā non dividit,
nec ruminat, immundū eſt vo-
bis: omnis qui tetigerit *ea*, e-
27 rit immundus. Et omne quod
ambulat ſuper manus ſuas, ex
omnib' animantib' quæ gra-
diuntur ſuper quatuor pedes,
immundum erit vobis: omnis
qui tetigerit cadavera eorum,
erit immund' uſq; ad veſperā.
28 Et qui portaverit cadavera e-
orū, lavabit veſtimenta ſua, &
erit immund' uſq; ad veſperā:
immunda enim erunt vobis.
29 Hæc quoq; erūt vobis polluta,
in reptilibus quæ reptant ſup
terrā: Muſtela & mus, & cro-
30 codilus juxta genus ſuum. Et
mygale & chamæleon, & ſtel-
31 lio: & lacerta, & talpa. Hæc
immunda ſunt vobis ex omni-
bus reptilibus: omnis qui te-
tigerit morticinia eorum, erit
32 immundus uſq; ad veſperā. Et
omnis ſup quem ceciderit de
morticiniis eorū, erit immun-
dus; vas autē ligneū, & veſtis
aut pellis, aut ſaccus; omne vas
in quo fit opus: immittetur in
aquis, & erit immundū uſque
ad veſperā, et poſtea erit mun-
33 dū. Omne autem vas fictile, in
quo aliquid horū introceciderit:
omnia quæ ſunt in eo pol-
luta erunt, illud autē frāgetis.
34 Et omnis cib' qui comeditur,
ſuper quo effuſa fuerit aqua, &
aliquid horū tetigerit, immū-
d' erit: & oñis potus qui bibi-
tur, in oñi vaſe erit immund'.
35 Et omnia, ſup quæ de his mor-
ticiniis aliquid ceciderit, erūt
immūda: cliban' & chytropo-
des frāgētur, immūda ſunt: &
immunda erunt vobis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22–35 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22–35 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

22 Hæc de iſtis comedetis, bru-
chum ſecundùm ſpeciē ſuam,
et attacum ſecundùm ſpeciem
ſuā, et ophiomachū ſecundū
ſpeciem ſuā, et locuſtam ſe-
23 cundùm ſpeciem ſuam. Sed
omne reptile volans cui ſunt
quatuor pedes, abominatio erit
24 vobis. In his autē polluemini:
quicunq; tetigerit morticiniū
eorū, immundus erit uſq; ad
25 veſperā. Et quicunque porta-
verit morticiniū eorū, lavabit
veſtimenta ſua, & lavabit in
aquis, immundusq; erit uſque
26 ad veſperā. Omnes beſtiæ quæ
dividunt ungulas, ſed fiſſurā
non findunt, neque rumina-
tionem reducunt, immundæ e-
runt vobis; quicunque tetige-
27 rit eas, polluetur. Quodcunq;
etiam graditur ſuper manus
ſuas in omnibus animantibus
gradientibus ſuper quatuor,
immundū erit vobis: quicunq;
tetigerit morticina eorum, im-
mundus erit uſq; ad veſperā.
28 Et qui portaverit de mortici-
nis eorum, lavabit veſtimenta
ſua, & immundus erit uſq; ad
veſperā: hæc erunt immunda
29 vobis. Hoc quoque erit vobis
immundum in reptili reptan-
te ſuper terram; et muſtela, et
mus, et crocodilus ſecundùm
30 ſpeciem ſuam. Et (ſ) mygale, et
chamæleon, ſtellio, et lacerta,
31 et talpa. Hæc erunt vobis im-
munda ex omni reptili: qui-
cunque tetigerit ea in morte
eorum, immundus erit uſq; ad
32 veſperam. Et quodcunque ce-
ciderit ſuper ea dum mortua
fuerint, immundum erit, ex
omni vaſe, ligno, aut veſte, aut
ſacco; inſtrumentū omne cum
quo fit opus aliquod, ad aquas
adducet, et immundum erit
uſq; ad veſperā, poſtea mun-
33 datum erit. Omne etiam vas
fictile intra quod ceciderit a-
liquid ex eis, quidquid erit
intus, immundum erit; et illud
34 confringetis. Omnis quoque ci-
b' qui comeditur, ſuper quem
venerit aqua, immundus erit;
et omnis potus qui bibitur in
quolibet vaſe, immundus erit.
35 Præterea omne in quod ceci-
derit de morticino eorum, im-
mundum erit: Clibani, et chy-
tropedes deſtruentur, immun-
da hæc ſunt, & immunda
erunt vobis.

VER. SAM. (ſ) aranea,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 هذا ما تاكلونه منهم * الجراد وصنوفه * والدبا وصنوفه * والحرجل وصنوفه * والجندب وصنوفه
23 24 * وسائر دبيب الطير الذي له اربع ارجل فهو رجس لكم * ومن هذه فانجسوا * كل من دنا
25 بنبايلها ينجس الي المغيب * وكل من حمل شيا من نبايلها يغسل ثيابه وينجس الي المغيب *
26 من جميع البهائم التي هي مظلفه بظلف * وبعيرها ليست معرقه * واجترارا ليس هي مصعده *
27 فهي نجسه لكم * كل من دنا بها ينجس * وكل سالك علي كفيه من جميع الوحش السالك علي اربع
28 هو نجس لكم * كل من دنا بنبايلها ينجس الي المغيب * ومن حمل شيا من نبايلها يغسل ثيابه
29 وينجس الي المغيب * كذاك هي انجاس لكم * وهذا النجس لكم من الدبيب الداب علي الارض
30 31 الخلد * والفار * والضب * واصنافه * والورل * والحرذون * والعطاءة * والحرباء * وسام ابرص * هذه النجسه
32 لكم من جميع الدبيب * كل من دنا بها في حال موتها ينجس الي المغيب * وكل ما وقع عليه منها
سي بعد موتها ينجس * من جميع انية الخشب او ثوب او جلد او مسح وكل انيه يعمل بها
33 صنعه * يدخل في الماء وينجس الي المغيب ويطهر * وكل اناء خزف وقع منها سي الي داخله * كل
34 ما في داخله ينجس واياه فاكسر * من جميع الطعام الذي يوكل مما يداخله الماء ينجس
35 وجميع الشراب الذي يشرب في كل اناء ينجس * وكل ما وقع من نبايلها سي عليه ينجس
من تنور ومستوقد فانقضوهما لانهما نجسان * وكذلك حكم كل ما هو لكم نجس *

Illud eſt quod comedetis ex ipſis: Locuſtæ, 22
et ſpecies earū, & bruch', & ſpecies ej',
& cicadæ, & ſpecies earū, & locuſtæ
viride, & ſpecies earum. Reliqua verò 23
reptilia volantia, habentia quatuor pedes,
ſūt abominabilia vobis, & ab iis abhorre-
bitis. Quicūq; tetigerit cadavera eorū, 24
polluetur uſq; ad occaſū. Et quicūq; ge- 25
ſtaverit aliquid è cadaverib' eorū, lava-
bit veſtes ſuas, & erit immund' uſq; ad
occaſū. Ex omnib' animalib' ea quæ ha- 26
bent quidē ungulā, at non fuerint biſida,
neq; ruminationē eliciunt, immūda ſūt
vobis: quicunq; tetigerit illa, polluetur. Et 27
omne gradiens ſuper volas ſuas ex omni-
b' animantib' ambulantib' ſuper quatuor,
immundū eſt vobis: quicūq; tetigerit ca-
davera eorū, erit immūd' uſq; ad occa-
ſū. Et qui geſtaverit aliquid è cadaveri- 28
b' eorū, lavabit veſtes ſuas, eritq; immū-
d' uſq; ad occaſū: hoc pacto ſūt vobis im-
munda. Et hoc eſt immundum vobis ex 29
reptili repente ſuper terram: talpa, &
mures, & chalcis, ac ſpecies eorū; Et ſa- 30
lamandra, et crocodilus, & lacertus, &
lacerta major, et ſtellio. Iſta ſunt immun- 31
da vobis ex omnib' reptilib'. Quicunq;
tetigerit ea in ſtatu mortis eorū, polluetur
uſq; ad occaſū. Et omne ſuper quod ceci- 32
derit aliquid ex ipſis poſt mortē eorū, pol-
luetur. Ex omnib' vaſis ligneis, aut veſte,
aut pelle, aut cilicio, & omnib' vaſis in
quib' fit op', ſic ingredientur in aquā, tū
polluentur uſq; ad occaſū, & mundabun-
tur. Et intra quodcunq; vas argillæ ali- 33
quid ex ipſis ceciderit, quicquid erit intra
illud polluetur: ipſū verò frangito. Omnis 34
cib' qui comeditur, in quē ingreditur a-
qua, polluetur. Et omnis pot' qui bibitur in
quolibet vaſe, polluetur. Et omne ſuper 35
quod ceciderit è cadaverib' eorū aliquid,
polluetur. Si ſuper clibanū aut focū, de-
ſtruite utrumq;, ambo enim ſūt immundi;
& ſimile judicium eſto de omni eo quod
eſt vobis immundum.

ספר ויקרא : יב

36 אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע בנבלתם יטמא׃
37 וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא׃
38 וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם׃
39 וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב׃
40 והאכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב והנשא את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב׃
41 וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל׃
42 כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השרץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם׃
43 אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם׃
44 כי אני יהוה אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ׃
45 כי אני יהוה המעלה אתכם מארץ מצרים להית לכם לאלהים והייתם קדשים כי קדוש אני׃
46 זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ׃
47 להבדיל בין הטמא ובין הטהר ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל׃

CAP. XII. יב

1 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
2 דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא׃
3 וביום השמיני ימול בשר ערלתו׃

Versio VULG. LAT.

36 Fontes verò & cisternæ, & omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum
37 eorum tetigerit, polluetur. Si ceciderit super sementem,
38 non polluet eam. Si autem quispiam aquâ sementem perfuderit, & posteà morticinis tacta fuerit, illicò pol-
39 luetur. Si mortuum fuerit animal, quod licet vobis comedere, qui cadaver ejus tetigerit, immundus erit usque
40 ad vesperum. Et qui comederit ex eo quidpiam, sive portaverit; lavabit vestimenta sua, & immundus erit us-
41 que ad vesperum. Omne quod reptat super terram, abominabile erit, nec assumetur in ci-
42 bum. Quidquid super pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, sive per humum trahitur, non comede-
43 tis, quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quidquam
44 eorum, ne immundi sitis. Ego enim sum Dominus Deus vester: sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili, quod movetur super ter-
45 ram. Ego enim sum Dñs, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego
46 sanctus sum. Ista est lex animantium ac volucrum, & omnis animæ viventis, quæ movetur in aqua, & reptat in
47 terra, Ut differentias noveritis mundi & immundi, & sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.

CAP. XII.

1 Locutúsque est Dominus
2 ad Moysen, dicens; Loquere filiis Israel, & dices ad eos; Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies separationis men-
3 struæ. Et die octavo circumcidetur infantulus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

36 Πλὴν πηγῶν ὑδάτων καὶ λάκκου καὶ συναγωγῆς ὕδατος, ἔσται καθαρόν. ὁ δὲ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος
37 ἔσται. Ἐὰν δὲ (η) ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόριμον,
38 ὃ σπαρήσεται, καθαρὸν ἔσται. Ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέσῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκά-
39 θαρτόν ἐστιν ὑμῖν. Ἐὰν δὲ (θ) ἀποθάνῃ τῶν κτηνῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν (ι) φαγεῖν τοῦτο, ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκά-
40 θαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ ὁ ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησιμαίων τούτων, πλυνεῖ τὰ (κ) ἱμάτια, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ αἴρων ἀπὸ θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρ-
41 τος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ πᾶν ἑρπετόν, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, βδέλυγμα (λ) ἔσται
42 τοῦτο ὑμῖν· οὐ βρωθήσεται. Καὶ πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ κοιλίας, καὶ πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ τέσσαρα διαπαντός, ὃ πολυπληθεῖ ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ φάγεσθε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα
43 ὑμῖν ἐστι. Καὶ οὐ μὴ βδελύξητε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις, καὶ
44 οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν αὐτοῖς, Ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἁγιασθήσεσθε, καὶ ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· καὶ οὐ μιανεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς
45 κινουμένοις ἐπὶ τῆς γῆς, Ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου εἶναι ὑμῶν θεός. καὶ (μ) ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι
46 ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος. Οὗτος ὁ νόμος περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πετεινῶν καὶ πάσης ψυχῆς τῆς κινουμένης ἐν τῷ ὕδατι, καὶ πά-
47 σης ψυχῆς ἑρπούσης ἐπὶ τῆς γῆς, Διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ ἐσθιόμενα, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ μὴ ἐσθιόμενα.

MS.A. (η) ἐπιπέσῃ τῶν (θ) ἀποθάνῃ ἀπὸ τῶν (ι) τοῦτο φαγεῖν, (κ) ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ αἴρων (λ) τοῦτο ἔσται ὑμῖν· (μ) ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι

ΚΕΦ. ιβ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Γυνὴ ἥτις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ ἄρσεν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἀφέδρου
3 αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ.

Tantum de fontib⁹ aquarū, et laccu, et congregatione aquarum, erit mundum. Qui autē tangit morticina eorum, immund⁹ erit. Si autē 36
inciderit de morticinis eorum super omne semen seminabile, quod 37
seminabitur, mundū est. Si autem effusa fuerit aqua super omne semen, et inciderit de morticinis eorū super illud; immundū est vobis. Si autē mortuum fuerit de pecoribus, quod est vobis comedere 38
illud; qui tangit morticina eorum, immundus erit usque ad vesperam. Et qui manducat de 39
morticinis eorum; lavabit vestes, & immundus erit usque ad vesperam: & qui tollit de morticinis eorum; lavabit vestes, & lavabitur aquâ, & immundus erit usque ad vesperam. Et omne 40
reptile quod repit super terram, abominatio erit hoc vobis: non 41
manducabitur. Et omnis gradiens super ventrem, & omnis gradiens super quatuor semper, quod multiplicat pedibus in omnibus reptilibus repentibus super terrā; non comedetis illud, quoniā abominatio vobis est. Et non faciatis 42
abominabiles animas vestras in omnibus reptilibus repentibus super terram: & non polluemini in his, & non immundi eritis in eis: Quoniā ego sum Domin⁹ Deus 43
vester: Et sanctificabimini, & sancti eritis; quoniam sanctus sum ego Dominus Deus vester. Et non polluetis animas vestras in omnibus reptilibus, quæ moventur 44
super terram: Quoniam ego sum Dominus, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essē De⁹ vester. Et eritis sancti: quia sanct⁹ sum ego Domin⁹. Hæc est lex de pecoribus, et 45
volatilibus, & omni anima, quæ movetur in aqua, & omni anima repente super terrā, Ad distinguendū inter immunda et munda, (f) & inter vivificantia quæ manducantur, & inter vivificantia quæ non manducantur. 46 47

CAP. XII.

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicēs, Loquere filiis Israel, 1
et dices ad eos, Mulier, quæcūque cōceperit semē, et pepererit masculū; et immunda erit septē dies: 2
secundùm dies secessionis (a) purgationis ejus, immunda erit. Et in 3
die octavo circumcidet carnem præputii ejus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Verùm fontes, & cisternæ, & congeries aquarum erūt mundæ: et quisquis tetigerit corpora 36
eorum, erit immundus. Quòd si ceciderit è 37
corporib⁹ eorum super omne feminabile de femine quod seminatur, mundum esto. At si 38
fusæ fuerint aquæ super *aliquod* seminabile, ac tum ceciderit *quicquam* ex eorum corporib⁹ super illud, immundū esto vobis: et si moria- 39
tur *aliquod* ex jumētis quæ munda sunt vobis ad comedendum, quicunq; tetigerit corpus ejus, erit immundus usq; ad vesperam: & qui 40
comederit ex ejus corpore, abluat vestes suas, sitq; immund⁹ usq; ad vesperam: et qui portaverit ex ejus corpore, lavet vestimenta sua, sitque immundus usq; ad vesperam. Præterea 41
omne reptile quod reptat super terram, immundum est vobis, ne comedatis. Et omne 42
quod serpit super ventrem suum, & omne quod incedit super quatuor aut super plures pedes ex omni reptili quod reptat super terram, Ne polluamini in ipsis: quoniam ego 43
sum Dñs Deus vester, imò sanctificabimini 44
& eritis sancti, quia ego sanct⁹ sū. Ne polluatis animas vestras in ullo reptili reptanti super terram. Ego enim sum Dñs Deus vester 45
qui extraxi vos è terra Ægypti, ut essem vobis Deus: eritis ergò sancti, quia ego sanct⁹ sum. 46
Hæc est lex jumenti, & volatilis, & omnis animæ vivētis quæ reptat in aquis, & omnis animæ reptantis in terra. Et ad discrimen ponendū inter immundū & mundū, & inter animal 47
comestibile, et inter animal non comestibile.

CAP. XII.

Lex de ea quæ parit.

Et locutus est Dominus cum Mose, dixitq; 1
ad eum; Loquere cum filiis Israel, & dicito eis, Mulier cùm conceperit & genuerit 2
masculum, erit immunda septem dieb⁹: juxta dies menstrui sui erit immunda. Et die octavo 3
circuncident carnem præputii ejus *masculi*.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

36 ברם מעין וגוב בית כנישת מיא
יהי דכי ודיקרב בנבלתהון יהי
37 מסאב: וארי יפל מנבלתהון על
כל בר זרע זרוע די יזדרע דכי הוא:
38 וארי יתיהבון מיא על בר זרעא
ויפל מנבלתהון עלוהי מסאב הוא
לכון: וארי ימות מן בעירא דהיא
39 לכון למיכל דיקרב בנבלתה יהי
מסאב עד רמשא: ודייכול מנבלתה
40 יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד
רמשא ודיטול ית נבלתה יצבע
לבושוהי ויהא מסאב עד רמשא:
וכל ריחשא דרחיש על ארעא שקצא
41 הוא לא יתאכיל: כל דמהלך על
42 מעוהי וכל דמהלך על ארבע עד
כל סגיות רגלין לכל ריחשא דרחיש
על ארעא לא תיכלינון ארי שקצא
אנון: לא תשקצון ית נפשתכון
43 בכל ריחשא דרחיש ולא תסתאבון
בהון ותסתאבון פון בהון: ארי אנא
44 יי אלהכון ותתקדשון ותהון
קדישין ארי קדיש אנא ולא תסאבון
ית נפשתיכון בכל ריחשא דרחיש
45 על ארעא: ארי אנא יי דאסקית יתכון
מארע דמצרים למהוי לכון לאלה
ותהון קדישין ארי קדיש אנא: דא
46 אוריתא דבעירא ודעופא וכל נפשא
חיתא דרחשא במיא ודכל נפשא
47 דרחשא על ארעא: לאפרשא בין
מסאבא ובין דכיא ובין חיתא
דמתאכלא ובין חיתא די לא
מתאכלא: יב
1 ומליל יי עם משה למימר: מליל
2 עם בני ישראל למימר אתתא ארי
תעדי ותליד דכר ותהי מסאבא
שבעא יומין כיומי ריחוק סובתה
3 תהי מסאבא: וביומא תמינאה
יתגזר בסרא דערלתיה:

Targum Onkelos.

36 Veruntamen fons & cisterna,
ubi aquæ congregantur, erunt
mũda: qui autẽ tetigerit mor-
37 ticinia eorũ, erit immund⁹. Et
si ceciderit de morticiniis eo-
rũ, sup omnẽ semẽtẽ seminatã
38 quæ seminatur, mũda erit. Et si
effusa fuerit aqua sup semẽtẽ,
& ceciderit de morticiniis eo-
rũ sup eã: immũda erit vobis.
39 Et quando mortuũ fuerit ani-
mal, ꝙ licet vobis comedere:
qui tetigerit cadaver ej⁹, erit
40 immund⁹ usq; ad vesperã. Et
qui comederit de ej⁹ cadavere;
lavabit vestimenta sua, & erit
immundus usq; ad vesperã: &
qui portaverit cadaver ejus;
lavabit vestimenta sua, & erit
41 immundus usq; ad vesperã. Et
oẽe reptile, ꝙ reptat sup ter-
rã; abominabile est, non com-
42 edatur. Oẽe ꝙ graditur super
ventrẽ suũ, & oẽe ꝙ graditur
sup quatuor pedes, oẽe quoq;
ꝙ habet multos pedes, ex oẽi
reptili ꝙ reptat sup terrã: non
comedẽtur, quia abominabilia
43 sunt. Non contaminabitis ani-
mas vestras, in omni reptili ꝙ
reptat: nec polluemini in eis;
44 ne sitis immundi in eis. Quo-
niã ego Dñs Deus vester: san-
ctificamini, & eritis sãcti; quia
ego sanct⁹ sum: & non pollua-
tis animas vestras, in oẽi repti-
45 li ꝙ reptat sup terrã. Quia ego
Dñs, qui eduxi vos è terrã Æ-
gypti, ut sim vobis in Deũ: e-
ritisq; sancti; quia ego sanctus
46 sum. Ista est lex animantiũ &
volucrũ, et omnis animæ vivẽ-
tis, quæ movetur in aquis: &
omnis animãtis, ꝙ reptat sup
47 terrã. Ad dividendũ inter im-
mundũ, et mundũ: et inter ani-
mal ꝙ comeditur, & inter ani-
mal quod non comeditur.

CAP. XII.

1 LOcutusq; est Dñs cũ Moyse
2 dicens. Loquere cum filiis Is-
rael, dicens; Mulier quãdo cõ-
ceperit, & pepererit masculũ:
erit immũda septẽ dieb⁹; juxta
dies separationis menstrui e-
3 jus erit immunda. Et in die
octavo, circuncidetur caro
præputii ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TETX. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tantùm fons aquarum, et pu- 36
teus, congregatio aquarum,
erunt mũda; sed qui tetige-
rit morticina eorũm, immun-
dus erit. Cùm autem ceciderit de 37
morticino eorũ super semẽ, se-
men quod seminabitur, mundũ
erit. Cùm verò posita fuerit a- 38
qua super semen, et ceciderit
de morticinio eorũ super illud,
immundũ erit vobis. Cùm etiã 39
mortua fuerit bestia quæ vo-
bis est in cibum, qui tetigerit
cadaver ipsius, immundus erit
usque ad vesperam. Quique 40
comederit de cadavere ipsius,
lavabit vestimenta sua, et im-
mundus erit usq; ad vesperã.
Et qui portaverit cadaver e-
jus, lavabit vestimenta sua, et
immund⁹ erit usque ad vespe-
ram. Omne etiã reptile repens 41
super terrã, abominabile erit;
non comedetur. Quidquid 42
graditur super ventrem, &
quidquid graditur super qua-
tuor, usque ad omne multipli-
cans pedes inter omnia repti-
lia reptantia super terrã, non
comedetu, nam abominatio
sunt. Ne contaminetis animas 43
vestras in omni reptili reptã-
te, neque polluamini in eis,
neque coinquinemini. Quoni- 44
am ego Dominus Deus vester,
ideò sanctificabimini, et san-
cti eritis, quia sanctus ego
sum. Non polluetis igitur ani-
mas vestras in omni reptili
reptante super terram. Quo- 45
niam ego sum Dominus Deus
vester qui ascendere feci vos
de terra Ægypti, ut sim vobis
in Deum, ut sitis sancti, quia
sanctus ego sum. Hæc est lex 46
bestiæ, et volatilis, et omnis
animæ viventis, moventis se
in aquis, & omnis animæ re-
ptantis super terram. ut di- 47
stinguatur inter immundum,
et inter mundum, et inter ani-
mal quod comeditur, et inter
animal quod non comeditur.

CAP. XII.

PRæterea locutus est Domi- 1
nus Mosi, dicens; Loque- 2
re filiis Israel, dicens; Cùm
mulier susceperit semen, et pe-
pererit masculum, immunda
erit septem diebus; juxta dies
separationis languoris sui
menstrui immunda erit. Die 3
autem octavo circumcidetur
caro præputii ejus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

أمّا المعين والبير ومجمع الماء فذلك يكون طاهرا * ومن دنا بنبايلها فيها فينجس * وان وقع
من نبايلها شي على شي من النبات والحب الذي يزرع فهو طاهر * وان جعل ماء عليه
ووقع من نبايلها شي عليه فهو نجس لكم * واذا مات من الحيوان الذي هو طلق لكم ان
تأكلوه من دنا بنبيلته فلينجس الى المغيب * ومن اكل منها يغسل ثيابه وينجس الى المغيب * ومن
حمل منها شيا يغسل ثيابه وينجس الى المغيب * وجميع الدبيب الدابّ على الأرض فهو رجس
لا يؤكل * وكل ما سلك على صدره والسالك على أربع الى كلما كثرت أرجله من جميع الدبيب
الدابّ على الأرض لا تأكلوها فانها ارجاس * لا ترجسوا نفوسكم بشي من الدبيب الدابّ
على الأرض لأني الله ولا تترجسوا به فتعصوني بذلك * انا الله ربكم فتقدسوا وكونوا مقدسين
فاني قدوس * ولا تنجسوا انفسكم بشي من الدبيب الدابّ على الأرض * لأني الله المصعد
لكم من بلد مصر لأكون لكم الها * فكونوا مقدسين لأني القدوس * هذه شريعة البهائم
والطير وجميع النفوس الحية الدابة في الماء * وكل نفس ساعية على الأرض * تفريقا بين النجس
والطاهر * وبين الحيوان الذي يؤكل والذي لا يؤكل * الفصل الثاني عشر
ثم كلم الله موسى تكليما * مر بني اسرائيل قائلا * أية امراة علقت فولدت ذكرا فلتنجس
سبعة ايام * كأيام بعد حيضها يكون حكم نجاستها * وفي اليوم الثامن يختن قلفة إحليله

At verò fons, et puteus, et cõgeries aquæ 36
erunt munda: at qui tetigerit cadavera
eorum in iis, erit immund⁹. Et si ceciderit 37
aliquid è cadaverib⁹ eorũ super aliquod
germen aut semen quod seminatur, tamẽ
erit mundũ. Quòd si ponatur aqua super 38
ipsum, ac tum cadat è cadaverib⁹ eorum
aliquid super ipsum, erit vobis immundũ.
Et cùm mortuum fuerit aliquod ex ani- 39
malib⁹ quæ permissũ est vobis comedere,
qui tetigerit ej⁹ cadaver, sit immund⁹ usq;
ad occasũ. Et qui comederit ex ipso, lava- 40
bit vestimenta sua, et erit immund⁹ usque
ad occasũ: & qui portaverit aliquid ex
ipso, lavabit vestes suas, & erit immund⁹
usq; ad occasũ. Et omne reptile repens 41
super terram est abominabile, non come-
detur. Et omne quod incedit super pectus 42
suum, & incedens super quatuor usque
ad omne quod habet plures pedes, ex
omni reptili repente super terram, ne com-
edatis ea: quoniã abominabilia sunt. Ne 43
fœdetis animas vestras in ullo ex reptilib⁹
reptantibus super terrã, quoniam ego sum
Deus: & ne polluamini in illo, et contra-
dicatis mihi in hoc. Ego sum Deus Do- 44
minus vester: sanctificamini & estote
sancti, quia ego Sanct⁹ sũ: & ne fœdetis
animas vestras in ullo ex reptilib⁹ repen-
tib⁹ super terrã. Quia ego sũ De⁹ edu- 45
cens vos è regione Ægypti, ut essem vobis
Deus: estote ergò sancti, quia ego sũ San-
ctus. Hæc est lex animaliũ & volucrũ, 46
& omniũ, animarũ viventiũ, repentiũ in
aquis, et omnis animæ ambulantis super
terrã: Dividens inter immũdũ, et mundũ, 47
et inter animal quod comeditur, & quod
non comeditur. CAP. XII.

ITè locut⁹ est De⁹ ad Musã locutione: 1
Præcipe filiis Israel, dicens; Quæcũq; 2
mulier cõceperit, et pepererit masculũ, erit
immunda septem dieb⁹: secundùm dies
recessũs menstrui ejus erit judicium im-
munditiæ ipsius. Et in die octavo circun- 3
cidetur præputium veretri ejus.

ספר ויקרא: יב

,purificationis sanguine in manebit ,diebus tribus &,diebus triginta Et
4 וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה
usque , veniet non sanctuarium ad & ,tanget non sanctitatē omnē in
בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא־תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־
erit immūda&,pepererit fœminā si Et .ej* purificationis dies complendū ad
5 מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃ וְאִם־נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה
diebus sex &,dieb* sexaginta &,suā separationē juxta duab* hebdomadib*
שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים
ej* purificationis dies complendo in Et .purificationis sanguinib* super manebit
6 תֵּשֵׁב עַל־דְּמֵי טָהֳרָה׃ וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ
columbæ filiū &,ascensionem in sui anni filium agnū adducet ,filiæ vel ,filio
לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן־יוֹנָה
.sacerdotem ad conventus tabernaculi ostium ad ,peccatum in turturē vel
אוֹ־תֹר לְחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן׃
mūdabitur &,eā super expiabit & ,Dominī facies ad ipsū faciet appropinquare Et
7 וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה
.fœminam vel ,masculum parientis lex Hæc.suorum sanguinū vena à
מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה׃
duos accipiet & ,agnelli sufficentiā ej* man* invenerit non si Et
8 וְאִם־לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־
:peccatum ad unum &,ascensionem ad unum ,colūbæ filios duos vel,turtures
תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת
.mundabitur & ,sacerdos eā super expiabit &
וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׃

CAP. XIII. יג

Homo :dicendo ,Aharon ad & ,Moseh ad Dominus est locut* Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ אָדָם
fuerit & ,candor vel ,inhærentia vel ,tumor ej* carnis cute in fuerit cum
2 כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ־סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה
,sacerdotem Aharon ad adducetur & ,lepræ tactum in ej* carnis cute in
בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן
sacerdos videbit Et .sacerdotibus ej* filiis è unum ad vel
3 אוֹ אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־
plagæ aspectus &,albus versus fuerit tactu in pil* Et.carnis cute in tactum
הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ לָבָן וּמַרְאֵה הַנֶּגַע
,sacerdos eū videbit & :ipse lepræ tactus,ej* carnis cute præ profundus
עָמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
non profund* &,ej* carnis cute in ipse albus candor si Et .eum polluet &
4 וְטִמֵּא אֹתוֹ׃ וְאִם־בַּהֶרֶת לְבָנָה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעָמֹק אֵין־
faciet claudere &,albus est versus non ej* pilus & ,cute præ ejus aspect*
מַרְאֶהָ מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָה לֹא־הָפַךְ לָבָן וְהִסְגִּיר
,septima die in sacerdos eū videbit Et.diebus septem tactum sacerdos
5 הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃ וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
eū faciet claudere &,cute in tact* se expādit nō,ej* oculis in stetit tactus ecce &
וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ
septima die in eum sacerdos videbit Et .secundò dieb* septem sacerdos
6 הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
eum mundabit &,cute in tactus se diffuderit nec ,tact* subobscur* ecce &,secundò
שֵׁנִית וְהִנֵּה כֵּהָה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ
.erit mund* &,sua vestimenta lavabit & ,ipsa inhærentia ,sacerdos
הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִוא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃

Versio VULG. LAT.

4 Ipsa verò triginta trib* dieb* manebit in sāguine purificationis suæ. Omne sāctū non tāget, nec ingredietur in Sanctuariū, donec impleantur dies purificationis suæ.
5 Sin autē fœminā pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus, juxta ritum fluxûs menstrui, & sexaginta sex dieb* manebit in sanguine purificationis suæ.
6 Cúmq; expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, sive pro filia, deferet agnū anniculū in holocaustum, & pullū columbæ sive turturem pro peccato, ad ostium tabernaculi testimonii, & tradet sacerdoti, Qui offeret
7 illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mundabitur à profluvio sanguinis sui: ista est lex parientis masculū aut fœminam.
8 Quòd si non invenerit man* ej*, nec potuerit offerre agnū, sumet duos turtures vel duos pullos columbarū unū in holocaustū, et alterū pro peccato: orabitq; pro ea sacerdos, & sic mūdabitur.

CAP. XIII.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moysen
2 et Aaron, dicens; Homo, in cuj* cute et carne ort* fuerit divers* color sive pustula, aut quasi lucens quidpiā, id est plaga lepræ, adducetur ad Aaron sacerdotē, vel ad unum quemlibet filiorum
3 ejus. Qui cùm viderit leprā in cute, & pilos in album mutatos, colorem, ipsámq; speciem lepræ humiliorem cute, carne reliquā; plaga lepræ est, & ad arbitrium
4 ej* separabitur. Sin autē lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliquā, et pili coloris pristini, recludet eum sacerdos
5 septem diebus: Et considerabit die septimo: & siquidem lepra ultrà non creverit, nec transierit in cute priores terminos, rursum
6 recludet eum septē dieb* aliis. Et die septimo contemplabitur: si obscurior fuerit lepra, & non creverit in cute, mundabit eum, quia scabies est: lavabitq; homo vestimenta sua, & mundus erit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

4 Καὶ (α) τριάκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. παντὸς ἁγίου οὐχ ἅψεται, καὶ εἰς τὸ ἁγιαστήριον οὐκ εἰσελεύσεται, (β) ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσε-
5 ως αὐτῆς. Ἐὰν δὲ θῆλυ τέκῃ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται δὶς ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὴν (γ) ἄφεδρον αὐτῆς· καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας (δ) καὶ ἓξ καθεσθή-
6 σεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. Καὶ ὅταν ἀναπληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς ἐφ' υἱῷ ἢ ἐπὶ θυγατρί, προσοίσει ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ νοσσὸν περιστερᾶς, (ε) ἢ τρυγόνα περὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, πρὸς τὸν
7 ἱερέα. Καὶ (ζ) προσοίσει αὐτὸν ἔναντι κυρίου· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαριεῖ αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς. Οὗτος ὁ νόμος τῆς τικτούσης ἄρσεν ἢ θῆλυ.
8 Ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἀμνόν, καὶ λήψεται δύο τρυγόνας ἢ δύο (η) νοσσοὺς περιστερῶν, μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.

καὶ δέκα καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ. (β) ... (δ) καὶ μίαν καθήσεται (ε) ἢ δύο ζυγόνας (ζ) ...

ΚΕΦ. ιγ'

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ
2 Ἀαρὼν, λέγων, (α) Ἀνθρώπῳ ἐάν τινι γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτοῦ οὐλὴ (β) σημασίας τηλαυγὴς, καὶ γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτοῦ ἁφὴ (γ) λέπρας, ἀχθήσεται πρὸς Ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἢ ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν ἱ-
3 ερέων. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἐν δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ θρὶξ (δ) ἐν τῇ ἁφῇ μεταβάλῃ λευκή, καὶ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτός, ἁφὴ λέπρας ἐστί· καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ μιανεῖ αὐτόν.
4 Ἐὰν (ε) δὲ τηλαυγὴς λευκὴ ᾖ ἐν τῷ δέρματι τοῦ (ζ) χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ταπεινὴ μὴ ᾖ ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτοῦ οὐ μετέβαλε τρίχα λευκήν, αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν
5 ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ μένει ἐναντίον αὐτοῦ, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύ-
6 τερον. Καὶ ὄψεται (η) ὁ ἱερεὺς αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ τὸ δεύτερον, καὶ ἰδοὺ ἀμαυρὰ ἡ ἁφή, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ (θ) δέρματι· καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, σημασία γάρ ἐστι. καὶ πλυνάμενος τὰ (ι) ἱμάτια αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται.

Et triginta tres dies sedebit in 4
sanguine suo (b) immūdo. Omne quod sanctū est, nō cōtinget, et in sanctuariū non intrabit, donec impleti fuerint dies purificationis ej*.
Si autē fœminā pepererit, et immūda erit bis septem dies, secundum 5
purgationē ej*: et sexaginta dies et sex sedebit in sanguine suo immūdo. Et cū impleti fuerint dies puri- 6
ficationis (c) ejus pro filio, aut pro filia, offeret agnū anniculum sine macula in holocaustū, et pullū columbæ, (d) aut turturē pro peccato ad ostiū tabernaculi testimonii, ad sacerdotē. Et offeret eū ante Dominū: et exorabit pro ea sacerdos, et 7
purificabit eā à fōte sanguinis ej*. Hæc est lex parientis masculū, vel fœminam. Si autē non invenerit 8
man* ej* quod satis est in agnū, et accipiet duos turtures, aut duos pullos columbar, unū in holocaustū, et unū pro peccato. Et exorabit pro ea sacerdos, et mundabitur.

MS.A. *(α) τεσσαράκοντα ἡμέρας ... (β) ἕως οὗ πληρωθῶσιν (γ) ἄφεδρον ... (ζ) προσοίσει ἔναντι (η) νεοσσοὺς

CAP. XIII.

ET locut* est Domin* ad Moysen 1
et Aaron, dicens, Homini si cui fa- 2
cta fuerit in cute corporis ej* cicatrix signi (a) lucida, et fact* fuerit in (b) cute carnis ej* (c) tact* lepræ, ducetur ad Aaron sacerdotē vel unū filiorū ej* sacerdotū. Et 3
videbit sacerdos tactū in cute carnis ej*, et pil* in tactu mutat* fuerit alb*, et aspect* ipsi* tact* (d) humilis à cute carnis, tact* lepræ est. Et videbit sacerdos, et (e) inquinabit eum. Si autē & lucid* al- 4
b* erit in cute carnis ej*, et humilis non fuerit aspect* ej* à cute, et pil* ej* (f) nō mutavit pilū albū, ipse autē est obscur*, et segregabit sacerdos tactū septē dieb*. Et vide- 5
bit sacerdos tactū die septimo: & ecce tact* manet corā ipso, (g) nō est commutat* tact* in cute, & segregabit illū sacerdos septē dieb* secundò. Et videbit illū sacerdos 6
die septimo secundò: et ecce obscur* tact*, nō est cōvers* tact* in cute: et purgabit eū sacerdos, (h) significatio enim est. Et lavans vestimenta sua, mundus erit.

MS.A. (α) Ἀνθρώπῳ τινὶ ἐὰν γένηται (β) σημασία (γ) λέπρας, καὶ ... (ε) τηλαυγὴς (ζ) χρωτὸς, καὶ ... ἱερεὺς τῇ (θ) δέρματι· καθαριεῖ (ι) ἱμάτια, καθαρὸς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 ܘܬܠܬܝܢ ܘܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܬܬܒ ܥܠ ܕܡܐ ܕܟܝܐ. ܘܒܟܠ ܡܕܡ ܕܩܕܝܫ ܠܐ ܬܬܩܪܒ. ܘܠܡܩܕܫܐ ܠܐ ܬܥܘܠ. ܥܕܡܐ ܕܢܬܡܠܘܢ ܝܘܡܝ ܕܘܟܝܗ̇.
5 ܘܐܢ ܢܩܒܬܐ ܬܐܠܕ ܬܗܘܐ ܛܡܐܐ ܐܪܒܥܣܪ ܝܘܡܝܢ ܐܝܟ ܕܒܝܬ ܕܘܫܗ̇. ܘܫܬܝܢ ܘܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܬܬܒ ܥܠ ܕܡܐ ܕܟܝܐ.
6 ܘܡܐ ܕܡܠܘ ܝܘܡܝ ܕܘܟܝܗ̇ ܥܠ ܒܪܐ ܐܘ ܥܠ ܒܪܬܐ ܬܝܬܐ ܐܡܪܐ ܒܪ ܫܢܬܗ ܠܥܠܬܐ ܘܦܪܘܓܐ ܐܘ ܫܘܦܢܝܢܐ ܠܚܛܗܐ ܠܬܪܥ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܠܘܬ ܟܗܢܐ.
7 ܘܢܩܪܒܝܘܗܝ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܘܢܚܣܐ ܥܠܝܗ̇ ܟܗܢܐ ܘܬܬܕܟܐ ܡܢ ܡܒܘܥܐ ܕܕܡܗ̇. ܗܢܐ ܢܡܘܣܐ ܕܝܠܕܬܐ ܕܟܪܐ ܐܘ ܢܩܒܬܐ.
8 ܘܐܢ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܐܝܕܗ̇ ܕܬܝܬܐ ܐܡܪܐ ܬܣܒ ܬܪܝܢ ܫܘܦܢܝܢܐ ܐܘ ܬܪܝܢ ܦܪܘܓܐ ܕܝܘܢܐ ܚܕ ܠܚܛܗܐ ܘܚܕ ܠܥܠܬܐ. ܘܢܚܣܐ ܥܠܝܗ̇ ܟܗܢܐ ܘܬܬܕܟܐ.

1 ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܥܡ ܐܗܪܘܢ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ.
2 ܒܪܢܫܐ ܕܢܗܘܐ ܒܡܫܟܐ ܕܒܣܪܗ ܫܘܡܐ ܐܘ ܓܪܒܐ ܐܘ ܒܗܪܐ. ܘܢܗܘܐ ܒܡܫܟܐ ܕܒܣܪܗ ܡܚܘܬܐ ܕܣܓܘܪܐ. ܢܝܬܘܢܝܗܝ ܠܘܬ ܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ ܐܘ ܠܘܬ ܚܕ ܡܢ ܒܢܘܗܝ ܟܗܢܐ.
3 ܘܢܚܙܝܗ̇ ܟܗܢܐ ܠܡܚܘܬܐ ܒܡܫܟܐ ܕܒܣܪܗ. ܘܣܥܪܐ ܕܒܡܚܘܬܐ ܐܢ ܐܬܗܦܟ ܠܚܘܪܐ. ܘܚܙܘܗ̇ ܕܡܚܘܬܐ ܥܡܝܩ ܡܢ ܡܫܟܐ ܕܒܣܪܗ. ܡܚܘܬܐ ܕܣܓܘܪܐ ܗܝ. ܘܢܚܙܝܗ̇ ܟܗܢܐ ܘܢܛܡܝܘܗܝ.
4 ܘܐܢ ܒܗܪܐ ܚܘܪܐ ܗܘ ܒܡܫܟܐ ܕܒܣܪܗ. ܘܥܡܝܩ ܠܐ ܗܘ ܚܙܘܗ ܡܢ ܡܫܟܐ. ܘܣܥܪܗ ܠܐ ܐܬܗܦܟ ܠܚܘܪܐ. ܢܚܒܫܝܘܗܝ ܟܗܢܐ ܠܡܚܘܬܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ.
5 ܘܢܚܙܝܘܗܝ ܟܗܢܐ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ. ܘܐܢ ܡܚܘܬܐ ܩܡܬ ܒܕܘܟܬܗ̇ ܘܠܐ ܦܫܬ ܡܚܘܬܐ ܒܡܫܟܐ. ܢܚܒܫܝܘܗܝ ܟܗܢܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ܐܚܪܢܝܢ.
6 ܘܢܚܙܝܘܗܝ ܟܗܢܐ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ ܬܪܝܢܐ. ܘܐܢ ܥܡܝܐ ܡܚܘܬܐ ܘܠܐ ܦܫܬ ܡܚܘܬܐ ܒܡܫܟܐ. ܢܕܟܝܘܗܝ ܟܗܢܐ ܓܪܒܐ ܗܝ. ܘܢܚܠܠ ܢܚܬܘܗܝ ܘܢܕܟܐ.

Et triginta tribus diebus manebit super sanguinem purum: & omne sanctum non tanget, & ad sanctuarium non ingredietur, donec impleantur dies purgationis ejus. 4
Quòd si fœminā pariat, erit immunda quatuordecim diebus, juxta menstruum suum, & sexaginta sex dieb* sedebit super sanguinem mundum. 5
Cúmq; exacti fuerint dies purificationis suæ pro filio aut filia, afferat agnum anniculum in holocaustum pacificum, & turturem aut pullum columbæ pro peccato, ad ostium tabernaculi temporis, ad sacerdotem. 6
Adducétq; eam coram Dño, & indulgentiam petet pro ea sacerdos, & purgabitur à fluxu sanguinis sui. Hæc est lex ejus quæ parit masculum aut fœminā. 7
At si non habeat facultatē afferendi agnū, accipiet duas turtures aut duos pullos columbarū, unum pro peccato, & alterū pro holocausto pacifico: & propitiabitur illi sacerdos, ac mundabitur. 8

CAP. XIII.

Lex de plaga lepræ.

ET locutus est Dominus cum Mose, & cum Aharone, & dixit eis; 1
Cùm fuerit in cute carnis alicujus hominis cicatrix, & elephantiasis, & macula, fueritque in cute carnis ejus cicatrix plagæ lepræ: adducant eum ad Aharonem sacerdotem, aut ad aliquem ex filiis ejus sacerdotibus. 2
Et videbit sacerdos plagā in cute carnis ejus, & pilum plagæ versum esse ad albedinem contrahendā, & aspectum plagæ profundiorē esse cute carnis ej*; plaga est lepræ: & considerabit eā sacerdos, & contaminabit illā. 3
Si verò macula candicaverit in cute carnis ejus, & profunda est, nec deprehēditur à cute, & pil* non est versus ad candorē contrahendū: recludat sacerdos plagam septem dieb*. 4
Tum considerabit eam sacerdos in die septimo: si steterit plaga in loco suo, & non diffluxit plaga per cutem, reprimat eam sacerdos septem diebus aliis. 5
Rursus consideret eam sacerdos post septem dies alios: si extincta est plaga, nec progressa est, plaga est cutis: mundabit eam sacerdos, quia impetigo est: & lavabit vestes suas, & mundabitur. 6

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

4 ותלתין ותלתא יומין תתיב בדכו
דכו בכל קודשא לא תקרב
ולמקדשא לא תיעול עד משלם
5 יומי דכותה: ואם נוקבתא תליד
ותהי מסאבא ארבעה עשר
כריחוקה ושתין ושתא יומין תתיב
6 על דם דכו: ובמשלם יומי דכותה
לברא או לברתא תיתי אמר בר
שתיה לעלתא ובר יונה או שפנינא
לחטאתא לתרע משכן זמנא לות
7 כהנא: ויקרביניה קדם יי ויכפר עלה
ותדכי מסואבת דמהא דא אוריתא
דילדתא לדכר או לנקבא: ואם לא
8 תשכח ידה כמסת אמרא ותסב
תרין שפנינין או תרין בני יונה חד
לעלתא וחד לחטאתא ויכפר עלה
כהנא ותדכי: יג
1 ומליל יי עם משה ועם אהרן
2 למימר: אנש ארי יהי במשך
בשריה עמקא או עדיא או בהרא
ויהי במשך בסריה למכתש סגירו
ויתיתי לות אהרן כהנא או לות
3 חד מבנוהי כהניא: ויחזי כהנא ית
מכתשא במשך בשרא ושערא
במכתשא אתהפיך למחור ומחזי
מכתשא עמיק ממשך בסריה
מכתש סגירות הוא ויחזיניה כהנא
4 ויסאיב יתיה: ואם בהרא חורא היא
במשך בסריה ועמיק לית מחזהא
מן משכא ושערה לא אתהפיך
למחור ויסגר כהנא ית מכתשא
5 שבעא יומין: ויחזיניה כהנא ביומא
שביעאה והא מכתשא קם כד
הוה לא אוסיף מכתשא במשכא
6 ויסגריניה כהנא שבעא יומין תניינות:
ויחזי כהנא יתיה ביומא שביעאה
תנינות והא עמא מכתשא ולא אוסיף
מכתשא במשכא וידכיניה כהנא
עדיתא היא ויצבע לבושוהי וידכי:

Targum Onkelos.

4 Et triginta & trib⁹ dieb⁹, manebit in sanguine purificationis: omne sanctū non tāget, & in sanctuariū non ingredietur, donec cōpleantur dies purifi-
5 cationis ej⁹. Si autem fœminā pepererit; erit immūda quatuordecim dieb⁹, juxta ritū separationis mēstrui: & sexaginta & sex dieb⁹, manebit in san-
6 guine purificationis. Et cùm cōpleti fuerīt dies purificationis suæ, pro filio sive pro filiā: afferet agnū anniculū in holocaustū; & filiū colūbæ aut turturē pro peccato: ad ostiū tabernaculi fœderis, ad sacerdo-
7 tē. Offeretq; illū corā Dño, et propitiabit pro eâ; & mundabitur ab immūditia sanguinis sui: Hæc est lex parientis ma-
8 sculū aut fœminā. Si autē non invenerit man⁹ ej⁹ pretiū, quod possit sufficere ad emendū agnū: sumet duos turtures, aut duos filios colūbæ; ūnū in holocaustū, & unū pro peccato: & propitiabit pro eâ sacerdos, & munda erit.

CAP. XIII.

1 Locutusq; est Dñs cū Moyse
2 & Aarō, dicens. Homo in cuj⁹ cute carnis fuerit diversus color aut pustula, aut lucens aliquid; & fuerit in cute carnis ejus in plagā lepræ: adducetur ad Aaron sacerdotē, aut ad unum de filiis suis sacerdotib⁹.
3 Et videbit sacerdos plagam in cute carnis, & si capill⁹ plagæ versus est in albedinē, & aspectus plagæ profundior est cute carnis ej⁹; plaga lepræ est: videbitq; eā sacerdos, et immun-
4 dū judicabit eum. Si autē macula alba est in cute carnis ej⁹, et aspectus ej⁹ non est profundior cute; & capillus non est versus in albū: recludet sacerdos eū, qui habet plagā, septē
5 dieb⁹. Videbitq; eū sacerdos in die septimo: & si plaga stetit sicut erat, & non crevit plaga in cute: recludet eū sacerdos,
6 septē dieb⁹ aliis. Videbitq; eū sacerdos iterū in die septimo: & si obscura fuerit plaga, & nō crevit plaga in cute: mundum judicabit eum sacerdos, pustula enim est; & lavabit vestimēta sua, & mundabitur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Triginta autem tribus diebus 4
sedebit in sanguine purificationis: nihil sanctū tanget, neq; in sanctuarium ingredietur, donec completi fuerint dies
purificationis. Si autem fœ- 5
minā pepererit, tum immunda erit duas septimanas juxta separationem suam, et sexaginta dieb⁹ sedebit super sanguines purificationis. Cum 6
autem completi fuerint dies purificationis filii aut filiæ afferet agnum anniculum in holocaustum, et pullū columbæ, aut turturem (a) pro peccato ad ostiū tabernaculi testimonii ad sacerdotem. Et offeret 7
eum coram Domino, expiabitque eā sacerdos, & purificabit eam à fluxu sanguinis sui. Hæc est lex illius quæ peperit
masculū aut fœminā. Quod 8
si non invenerit man⁹ ejus id quod satis est in agnum, tum accipiet duos turtures, aut duos pullos columbæ: unum pro peccato, et alterum in holocaustum, & expiabit eam sacerdos, & mundabit eam.

CAP. XIII.

Et locutus est Dominus 1
Mosi & Aaroni, dicens; 2
Homo cum in cute carnis ejus fuerit tumor, vel scabies, vel macula alba, fueritq; in cute carnis ejus juxta plagā lepræ, adducetur Aaronem sacerdotem, vel ad unum ex filiis ejus sacerdotibus; Et videbit 3
sacerdos plagam in cute carnis; sed pilus in plaga mutatus est in album, aspectusq; plagæ profundior est cute carnis ej⁹, plaga lepræ hæc est: videbitq; sacerdos, et pollutū pronuntiabit eum. Verùm si 4
macula alba est in cute carnis ejus, et profundior non apparet cute, & pilus non est mutatus in album, tum includet sacerdos plagam septem diebus; Videbitq; sacerdos die 5
septimā, et ecce plaga stat in oculis ejus, non diffudit se plaga per cutem, tum includet eum sacerdos septem diebus secundò. Videbitq; sacer- 6
dos die septimo iterū, et ecce subobscura est plaga, non diffundit se plaga per cutem, mundum judicabit eum sacerdos: Scabies est, lavabitque vestimenta sua, & mundabitur.

VER. SAM. (a) in expiationem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

4 وثلثة وثلثين يوما تقيم في دم الطهر * لا تلمس شيا من الاقداس * ولا تدخل الي القدس الي
5 كمال ايام طهرها * فان ولدت ابنة فلتكن اسبوعين كحكم حيضها * وستة وستين يوما تقيم
6 علي دم الطهر * وعند تمام ايام طهرها لابن كان او ابنة * تاتي بخروف ابن سنة للصعدة * وفرخ
حمام او شفنين للكفارة الي باب خبا الحضر الي الامام * يقربه بين يدي الله * ويستغفر عنها
7 وتطهر من نبع دمها * هذه شريعة الوالدة للذكر والانثي * فان لم تنل يدها مقدار شاة
8 فلتاخذ شفنين او فرخي حمام * احدهما للصعدة * والاخر للكفارة * ويستغفر عنها الامام
فتطهر * الفصل الثالث عشر * ثم كلم الله موسي وهرون قائلا * اي انسان كان
1 2 في جلد بدنه شامة * او عارضة * او بقعة * او صار في جلد بدنه بلاء البرص * فليوت به الي هرون الامام
3 او واحد من بنيه الايمة * فينظر الامام البلاء في جلد البدن * فان كان فيه شعر قد انقلب ابيض
ومنظر البلاء عميق من جلد بدنه * فهو بلوي البرص * فاذا راه كذلك فلينجسه
4 فان كانت بقعة بيضاء في جلد بدنه ليس منظرها عميقا من الجلد * وشعرها لم ينقلب
5 ابيض * فليعقه سبعة ايام * ثم ينظره في اليوم السابع * فان وقف البلاء بعينه ولم ينفش في الجلد
6 فليعقه سبعة ايام ثانية * ثم ينظره في اليوم السابع ثانية * فان كبا البلاء ولم ينفش في الجلد
فليطهره فانها عارضة * ويغسل ثيابه ويطهر

Et triginta ac tres dies manebit in sanguine purificationis. Non tanget quicquā 4
ex sacris, neq; ingredietur in sanctuariū usq; ad cōplementū dierū purificationis
suæ. Quòd si pepererit fœminā, immunda sit 5
duab⁹ hebdomadis secundùm iuditium menstrui sui: & sexaginta sex dies permanebit in sanguine purificationis. Et ad 6
cōplementū dierū purificationis suæ pro filio sive filia, afferet agnū anniculū in holocaustū, & pullū colūbarū aut turturē in expiationē, ad ostiū tabernaculi præsentiæ, ad sacerdotem. Qui offeret eum 7
corā Deo, et veniā postulabit pro ipsa, et mundabitur à fluxu sanguinis sui. Hæc est lex partûs pro masculo, et fœmina.
Quòd si non pertingat manus ejus ad va- 8
lorē ovis, accipiat duos turtures, vel duos pullos colūbarū, unū eorū in holocaustū, et alterū in expiationē: veniamq; postulabit sacerdos pro ipsa, et mundabitur.

CAP. XIII.

Deinde locutus est De⁹ ad Musam et 1
Haronem, dicens; Quilibet homo in cuj⁹ 2
corporis cute fuerit nævus, aut accidens, aut macula; aut facta fuerit in corpore ejus plaga lepræ, ducatur ad Haronem sacerdotē, vel aliquē ex filiis ejus sacer-
dotū⁹. Inspiciet autē sacerdos plagā in 3
cute corporis: & si fuerint in ipsa pili jam permutati in albos, et aspect⁹ plagæ fuerit profundior cute corporis ejus; est plaga lepræ. Cùmq; viderit eū hujusmodi, immun-
dū faciat illū. At si fuerit macula al- 4
ba in cute corporis ej⁹, cujus aspectus non sit profundior cute, & pili ejus non evaserint albi; retineat eū septē dies. Deinde 5
considerabit eū in die septimo. Et quidē si persisterit plaga eadē, nec diffuderit sese in cute, sistat eū septē dieb⁹ secundò. De- 6
inde videat eum in die septimo iterum. Quòd si desederit plaga, neq; extensa fuerit per cutē, mundet eū; est enim accidens: & lavabit vestes suas, & mundabitur.

ספר ויקרא : יג

ad eam videri post cute in inhærentia se diffuderit diffundendo si Et
7 ואם־פשה תפשה המספחת בעור אחרי הראתו אל־
sacerdotem ad secundò videbitur & ,ejus mundationem ad sacerdotem
הכהן לטהרתו ונראה שנית אל־הכהן׃
eum polluet & ,cute in inhærentia se diffudit ecce & ,sacerdos videbit Et
8 וראה הכהן והנה פשתה המספחת בעור וטמאו
,homine in fuerit cùm lepræ Tactus ipsa lepra ,sacerdos
9 הכהן צרעת הוא׃ נגע צרעת כי תהיה באדם
albus tumor ecce & ,sacerdos videbit Et .sacerdotem ad adducetur &
10 והובא אל־הכהן׃ וראה הכהן והנה שאת־לבנה
: tumore in vivæ carnis vivacitas & ,album pilum vertit ipse & ,cute in
בעור והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת׃
nec ,sacerdos eum polluet & ,ej° carnis cute in ipsa inveterata Lepra
11 צרעת נושנת הוא בעור בשרו וטמאו הכהן ולא
lepra floruerit florendo si Et .ipse immund° quia,eũ faciet claudere
12 יסגרנו כי טמא הוא׃ ואם־פרוח תפרח הצרעת
ad usq;& ej° capite è tactus cutem omnem lepra operuerit & ,cute in
בעור וכסתה הצרעת את כל־עור הנגע מראשו ועד־
,sacerdos videbit Et .sacerdotis oculorum aspectum omnem ad ej° pedes
13 רגליו לכל־מראה עיני הכהן׃ וראה הכהן
,tactum mundificabit &,ej° carnem omnem lepra operuit ecce &
והנה כסתה הצרעת את־כל־בשרו וטהר את־הנגע
,viva caro eo in conspici die in Et .ipse mundus ,alb° est versus ipse tot°
14 כלו הפך לבן טהור הוא׃ וביום הראות בו בשר חי
viva caro eũ polluet & ,vivam carnem sacerdos videbit Et.erit immund°
15 יטמא׃ וראה הכהן את־הבשר החי וטמאו הבשר החי
, viva caro fuerit reversa cùm Vel .ipse lepra ; ipsa immunda
16 טמא הוא צרעת הוא׃ או כי־ישוב הבשר החי
ecce & ,sacerdos eũ videbit Et .sacerdotem ad veniet & ,album in cõversa &
17 ונהפך ללבן ובא אל־הכהן׃ וראהו הכהן והנה
.ipse mundus ,tactum sacerdos mundificabit & ;album in tactus est conversus
נהפך הנגע ללבן וטהר הכהן את־הנגע טהור הוא׃
fuerit Et:fuerit sanata &,inflammatio ej° cute in eo in fuerit cùm caro Et
18 ובשר כי־יהיה בו־בערו שחין ונרפא׃ והיה
19 ,impense rufus albus splendor vel ,albus tumor inflammationis loco in
במקום השחין שאת לבנה או בהרת לבנה אדמדמת
ej° aspectus ecce & ,sacerdos videbit Et .sacerdotem ad cõspicietur &
20 ונראה אל־הכהן׃ וראה הכהן והנה מראה
,sacerdos eũ polluet & ,albus fuerit versus ej° pil° & ,cute præ humilis
שפל מן־העור ושערה הפך לבן וטמאו הכהן
illam viderit si Et .germinavit ulcere in ,ipse lepræ tactus
21 נגע־צרעת הוא בשחין פרחה׃ ואם יראנה
præ ipsa non humilis & ,albus pilus ea in non ecce & ,sacerdos
הכהן והנה אין־בה שער לבן ושפלה איננה מן־
septem sacerdos eam faciet recludere & ;subobscura ipsa & ,cute
העור והיא כהה והסגירו הכהן שבעת
, eam sacerdos polluet & ,cute in se diffuderit diffundendo si Et .diebus
22 ימים׃ ואם־פשה תפשה בעור וטמא הכהן אתו
ipsa plaga
נגע הוא׃

Versio VULG. LAT.

7 Quòd si postquam à sacer-
dote visus est, & redditus
munditiæ, iterùm lepra cre-
8 verit, adducetur ad eum, Et
immunditiæ condemnabitur.
9 Plaga lepræ si fuerit in ho-
mine, adducetur ad sacerdo-
10 tem, Et videbit eum. Cúmq;
color albus in cute fuerit, &
capillorum mutaverit aspe-
ctum, ipsa quoque caro viva
11 apparuerit : Lepra vetustissi-
ma judicabitur, atque inolita
cuti. Contaminabit itaque
eum sacerdos, & non reclu-
det, quia perspicuæ immun-
12 ditiæ est. Sin autẽ effloruerit
discurrens lepra in cute, & o-
peruerit omnẽ cutem à capite
usque ad pedes, quidquid sub
aspectum oculorum cadit,
13 Considerabit eum sacerdos,
& teneri leprâ mundissimâ
judicabit : eò quòd omnis in
candorẽ versa sit, & idcircò
14 homo mundus erit. Quando
verò caro vivens in eo ap-
15 paruerit, Tunc sacerdotis ju-
dicio polluetur, & inter im-
mundos reputabitur, caro
enim viva si lepra aspergitur,
16 immunda est. Quòd si rur-
sum versa fuerit in alborem,
& totum hominẽ operuerit,
17 Considerabit eum sacerdos,
& mundum esse decernet.
18 Caro autem & cutis in qua
19 ulcus natũ est sanatũ, Et in lo-
co ulceris cicatrix alba appa-
ruerit, sive subrufa, adducetur
20 homo ad sacerdotem : Qui,
cùm viderit locum lepræ hu-
miliorem carne reliquâ, &
pilos versos in candorem,
contaminabit eum : plaga
enim lepræ orta est in ul-
21 cere. Quòd si pilus coloris
est pristini, & cicatrix sub-
obscura, & vicinâ carne non
est humilior, recludet eum
22 septem diebus : Et si quidem
creverit, adjudicabit eum
lepræ.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

7 Ἐὰν δὲ μεταβαλοῦσα μεταπέσῃ ἡ σημα-
σία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν
τὸν ἱερέα (κ) τοῦ καθαρίσαι αὐτὸν, καὶ ὀφθή-
σεται τὸ δεύτερον τῷ ἱερεῖ. καὶ ὄψεται
αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ μετέπεσεν ἡ ση-
8 μασία ἐν τῷ δέρματι, Καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ
9 ἱερεὺς· λέπρα ἐστί. Καὶ ἁφὴ λέπρας ἐὰν
γένηται (λ) ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἥξει πρὸς τὸν
10 ἱερέα. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ οὐλὴ
λευκὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ αὕτη μετέβαλε
τρίχα λευκὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς τῆς σαρ-
11 κὸς τῆς ζώσης ἐν τῇ οὐλῇ, Λέπρα παλαιου-
μένη (μ) ἐστὶν ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς,
καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν, ὅτι
12 ἀκάθαρτός ἐστιν. Ἐὰν δὲ (ν) ἀνθοῦσα ἐξ-
ανθήσῃ λέπρα ἐν τῷ δέρματι, καὶ (ξ) κα-
λύψῃ ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τῆς ἁφῆς ἀ-
πὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, καθ' ὅλην τὴν ὅρα-
13 σιν τοῦ ἱερέως. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ
ἐκάλυψεν ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τοῦ χρω-
τὸς, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν, ὅτι
14 πᾶν μετέβαλε λευκὸν, καθαρόν ἐστι. Καὶ ᾗ
ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρὼς ζῶν, μιαν-
15 θήσεται. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸν (ο) χρῶ-
τα τὸν ὑγιῆ, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ χρὼς ὁ ὑγιὴς,
ὅτι ἀκάθαρτός ἐστι· λέπρα ἐστίν. Ἐὰν δὲ
16 ἀποκατασταθῇ ὁ χρὼς ὁ ὑγιὴς, καὶ μεταβάλῃ
17 λευκὴ, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα. Καὶ
ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ
εἰς τὸ λευκὸν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν (π)
ἁφὴν, καθαρός ἐστι. Καὶ σὰρξ ἐὰν γένη-
18 ται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ ἕλκος, καὶ ὑγια-
19 σθῇ, Καὶ γένηται ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἕλκους οὐλὴ
λευκὴ, ἢ τηλαυγὴς λευκαίνουσα, ἢ πυρρί-
20 ζουσα, καὶ ὀφθήσεται τῷ ἱερεῖ. Καὶ ὄψεται
ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις ταπεινοτέρα τοῦ
δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτῆς μετέβαλεν εἰς
λευκὴν, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ὅτι λέ-
21 πρα ἐστὶν ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. Ἐὰν δὲ
ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ θρὶξ
λευκὴ, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος
τοῦ χρωτὸς, καὶ αὐτὴ ᾖ ἀμαυρὰ, καὶ ἀφοριεῖ
22 αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας. Ἐὰν δὲ διαχύ-
σει διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἁφὴ λέπρας ἐστίν· ἐν τῷ ἕλ-
κει ἐξήνθησεν.

MS.A. (κ) τὸ καθαρίσαι (λ) ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, (μ) ἐστὶν, ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτός ἐστιν, καὶ (ν) ἐξανθοῦσα ἐξανθήσῃ ἡ λέπρα (ξ) καλύψει (ο) χρῶτα ὑγιῆ (π) ἁφὴν, καὶ καθαρὸς ἔσται.

Si autem (i) conversa, mutata fu-
erit significatio in cute, post- 7
quàm vidit illum sacerdos, ut
purgaret eum, & videbitur denuò
à sacerdote. Et videbit eum sacer-
dos, et ecce (k) commutata est si-
gnificatio in cute, Et inquinabit 8
eum sacerdos: lepra est. Et tactus 9
lepræ si factus fuerit in homine, et
veniet ad sacerdotem. Et videbit 10
sacerdos, & ecce cicatrix alba
in cute, et hæc mutavit pilum al-
bum, & à sano carnis vivæ in ci-
catrice; Lepra veterascens est in 11
cute carnis ejus, et inquinabit eum
sacerdos, & (l) segregabit eum,
quia immundus est. Si autem flo- 12
rescens effloruerit lepra in cute,
& operuerit lepra omnem cutem
tactûs à capite usque ad pedes,
secundùm totum aspectum sacer-
dotis. Et videbit sacerdos, et ecce 13
operuit lepra omnem cutem car-
nis; & mundabit eum sacerdos
(m) in tactu, quoniam omne mu-
tavit album, & mundum est. Et 14
quacunque die visa fuerit in eo
caro viva; inquinabitur. Et vide- 15
bit sacerdos (n) carnem sanam;
& inquinabit eum caro sana, quo-
niam immundus est: lepra est. Si 16
autem restituta fuerit caro sana,
(o) & conversus fuerit albus, &
veniet ad sacerdotem. Et videbit 17
sacerdos, et ecce conversus est ta-
ctus in album, et purgabit sacer-
dos tactum, mundus est. Et caro, 18
si facta fuerit in cute ejus ulcus, et
sanatum fuerit, Et facta fuerit in 19
loco ulceris cicatrix alba, vel lu-
cida albescens, vel rubescens; et
videbitur à sacerdote. Et vide- 20
bit sacerdos, et ecce aspectus hu-
milior cute, et pilus ejus conver-
sus est in album, et inquinabit e-
um sacerdos, quoniam lepra est: in
ulcere effloruit. Si autem viderit 21
sacerdos, et ecce non est in eo pi-
lus albus, et humilis non fuerit
à cute carnis, & ipse fuerit ob-
scurus, & segregabit eum sacer-
dos septem dies. Si autem diffu- 22
sione diffundatur in cute, & in-
quinabit eum sacerdos, tactus le-
præ est: in ulcere effloruit.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]

Si verò ulteriùs processerit plaga per cutem 7
postquam consideravit eam sacerdos, et mun-
davit illam, ostendant eam iterum sacerdoti.
Inspiciétq; sacerdos: si irrepsit plaga in cu- 8
tem, contaminet eam sacerdos, quia lepra est.
Et quidem plaga lepræ cùm fuerit in homi- 9
ne, adducant eum ad sacerdotem. Inspiciatq; 10
sacerdos: si cicatrix alba fuerit in cute, &
ipsius pilus versus sit ad albescendum, & si-
gnum carnis vivæ *appareat* in cicatrice:
Lepra est inveterata in cute carnis ejus, pol- 11
lutum declaret eum sacerdos, nec recludat
eam, quandoquidem immundus est. Quòd 12
si volando volaverit lepra per cutem ejus, te-
gátq; lepra totâ ejus pellem ab ipsius capite
usq; ad pedes ej°, quicquid *scilicet* deprehen-
dunt oculi sacerdotis: Consideret sacerdos: 13
si texit lepra totâ carnem ejus, mundet sacer-
dos plagâ (tota enim *caro* versa est in cando-
rem) siquidem munda est. In die autem quâ 14
apparebit in eo caro viva, erit immundus.
Et considerabit sacerdos carnem vivam, & 15
immundam pronuntiabit carnem vivam:
immunda enim est, quia lepra est. At si ver- 16
sa fuerit caro viva ad albescendum, addu-
cant eum ad sacerdotem: Videatq; sacerdos: 17
si versa est plaga ad albescendum, mun-
det sacerdos plagam, quia is mundus est. Et 18
caro si habuerit ulcus in cute sua, & sana-
tum fuerit, Manseritque in loco ulceris ci- 19
catrix alba, aut macula alba sive rubra:
ostendant eam sacerdoti. Considerabit au- 20
tem illam sacerdos, & quidem si aspectus e-
jus humilior est pelle, & pilus ejus versus est
ad albescendum: contaminet eam sacerdos
eo quòd plaga est lepræ, & in ulcere crevit.
Sin autem viderit sacerdos nullum esse in 21
ea pilum candidum, nec eam evasisse hu-
miliorem cutæ, sed æqualem esse: occludat
eam sacerdos septem diebus. At si ulteriùs 22
progrediatur in pelle, contaminet eam sa-
cerdos, quoniam plaga est lepræ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואם אוספא תוסיף עדיתא במשכא
בתר דאתחזי לכהנא לדכיותיה
ויתחזי תנינות לכהנא: ויחזי כהנא
והא אוספת עדיתא במשכא
ויסאביניה כהנא סגירותא היא:
מכתש סגירו ארי תהי באנשא
ויתיתי לות כהנא: ויחזי כהנא והא
עמקא חורא במשכא והיא הפכת
שערא לחיור ורושם בסרא חיא
בעמיקתא: סגירות עתיקא היא
במשך בסריה ויסאביניה כהנא
לא יסגריניה ארי מסאב הוא: ואם
מסגא תסגי סגירותא במשכא
ותחפי סגירותא ית כל משך
מכתשא מרישיה ועד רגלוהי לכל
חיזו עיני כהנא: ויחזי כהנא והא
חפת סגירותא ית כל בסריה וידכי
ית מכתשא כוליה אתהפיך לחיור
דכי הוא: וביומא דיתחזי ביה
בסרא חיא יהי מסאב: ויחזי כהנא
ית בסרא חיא ויסאביניה בסרא
חיא מסאב הוא סגירותא היא: או
ארי יתוב בסרא חיא ויתהפיך
לחיור וייתי לות כהנא: ויחזיניה
כהנא והא אתהפיך מכתשא לחיור
וידכי כהנא ית מכתשא דכי הוא:
ואנש ארי יהי ביה במשכיה שחנא
ואתסי: ויהי באתר שחנא עמקא
חורא או בהרא חורא סמקא ויתחזי
לכהנא: ויחזי כהנא והא מחזהא
מכיך מן משכא ושערה אתהפיך
לחיור ויסאביניה כהנא מכתש
סגירותא היא בשחנא סגיאת: ואם
יחזינה כהנא והא לית בה שער חיור
ומכיכא ליתהא מן משכא והיא
עמיא ויסגריניה כהנא שבעא יומין:
ואם אוספא תוסיף במשכא
ויסאב כהנא יתיה מכתשא היא:

Targum ONKELOS.

7 Si autē rursus creverit pustula
in cute, postquam visa est à sa-
cerdote ut mundaret eū: ostē-
8 detur iterū sacerdoti. Et vide-
bit sacerdos; & si crevit pu-
stula in cute, immundū judica-
bit eū sacerdos, lepra enim est.
9 Plaga lepræ si fuerit in homi-
10 ne: adducetur ad sacerdotē. Et
videbit sacerdos, & si macula
alba est in cute, & capll' ejus
versus est in albedinē; & signū
vivæ carnis fuerit in macula.
11 Lepra vetustissima est in cute
carnis suæ; & contaminabit eū
sacerdos: nō recludet eū; quia
12 immund' est. Et si crescēs cre-
verit lepra in cute; & operue-
rit lepra omnē cutem plagæ, à
capite ej' usq; ad pedes ejus:
oñia quæ oculi sacerdotis pos-
13 sunt videre. Videbit sacerdos;
et si operuerit lepra omnē car-
nē ej', mundā judicabit plagā:
tota enim versa est in albedi-
nē, & ideo mund' est homo.
14 In die autē quo apparuerit in
ea caro viva, erit immundus.
15 Videbitq; sacerdos carnem vi-
vā, & contaminabit eā: caro e-
nim viva leprosa immunda
16 est. Si enim caro viva versa
fuerit in albedinem; adduce-
17 tur ad sacerdotem. Videbit-
que eam sacerdos, & si versa
est plaga in albedinem: mun-
dam judicabit plagam sacer-
18 dos, mundus enim est. Homo
autem in cujus cute fuerit
19 scabies, & sanata est. Et in
loco ulceris fuerit macula
alba, aut macula subrufa:
20 videbitur à sacerdote. Vide-
bitque sacerdos, & si aspe-
ctus ejus humilior est cute &
capilli ejus versi sunt in al-
bedinem: contaminabit eum
sacerdos, quia plaga lepræ est
21 crescens in ulcere. Si autem
viderit eam sacerdos, & si
non est in ea capillus albus;
neq; est humilior cute, & ipsa
est obscura: recludet eum
22 sacerdos septem diebus. Si
autem rursus creverit in cute:
contaminabit eum sacerdos,
quia plaga lepræ est.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sed si diffundendo diffuderit 7
se scabies per cutē postquam
ostendit se sacerdoti ut mun-
daretur, ostendet se secundò
sacerdoti. Et videbit sacer- 8
dos, et ecce diffudit se scabies
per cutem, tum immundū ju-
dicabit eum sacerdos: lepra
hæc est. Cùm autem plaga le- 9
præ fuerit in homine, adduce-
tur ad sacerdotem. Videbitq; 10
sacerdos, & ecce tumor albus
est in cute, hicq; mutavit pi-
lum in album, inestq; sanitas
carnis vivæ in tumore; Lepra 11
est inveterata in cute carnis
ejus: tum judicabit eum im-
mundum sacerdos; non inclu-
det eum, quoniam immun-
dus est. Si verò germinando 12
germinaverit lepra in cute,
fueritque plaga à capite ejus
usq; ad pedes ejus secundùm
omnem aspectū oculorum sa-
cerdotis; Videritq; sacerdos, 13
& ecce operuit lepra omnem
carnem ejus, tum mundam
judicabit plagam: tota muta-
ta est in albedinem, munda
est. Ab eo autem die quo con- 14
specta fuerit in eo caro viva,
immundus erit. Considerabitq; 15
sacerdos carnem viventem,
& pollutionis damnabit eum
caro viva; immundus est, lepra
est. Aut si redierit caro viva, 16
& mutata fuerit in albā, tum
veniet ad sacerdotem. Vide- 17
bitq; sacerdos, & ecce muta-
ta est plaga in albam, tum ju-
dicabit sacerdos plagā mun-
dam, mundus est. Cùm verò 18
fuerit in carne ulcus, et sana-
tum fuerit, Fueritq; in loco 19
ulceris tumor albus, aut ma-
cula alba rubescens, tum con-
spicietur à sacerdote. Et vi- 20
debit sacerdos, & ecce con-
spectus ejus humilior est cu-
te, et pilus ejus mutatus est in
album, tum immundum pro-
nunciabit eum sacerdos; plaga
lepræ in ulcere effloruit. Si 21
autem viderit sacerdos, &
ecce non est in eo pilus albus,
& humilior non est cute, sed
est subobscura, includet eum
sacerdos septem diebus. Si 22
diffundendo sese diffuderit
per cutem, immundum pro-
nunciabit eum sacerdos; pla-
ga est

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 *وان نفشت العارضة في جلده بعد ما اري الامام فطهر * فليور ثانية * فاذا راها الامام قد
8 نفشت فلينجسها فانها برص * اذا كان بانسان بلوي برص فاتي به الي الامام * فنظر فاذا
9
10
11 شامة بيضاء في جلده * وقد انقلب الشعر ابيض * او جزء من لحم نقي في الشامة * فهو برص
12 عتيق في جلد بدنه * فلينجسه الامام ولا يقفه اذ هو نجس * وان انتشر البرص في البدن
13 حتي يغطي بدن المبتلي من راسه الي رجليه جميع منظر عيني الامام * فنظر الامام فاذا
14 قد غطي البرص جميع بدنه * فليطهره اذ قد انقلب كله ابيض * فهو طاهر * واي
15 يوم ظهر فيه لحم نقي فلينجس * بان يري الامام اللحم النقي فينجسه * لان الجزء من
16 اللحم النقي مع البرص نجس هو * وان رجع اللحم النقي فانقلب ابيض * فليجي الي
17
18 الامام * فاذا نظر الامام ان البلاء قد انقلب ابيض * فليطهره انه طاهر * واي انسان كان
19 في جلد بدنه قرح فبرا * فصار في موضعه شامة بيضاء او بقعة بيضاء تحمر * فليور الامام
20 * فان راي الامام منظرها مستفلا من الجلد * وشعرها قد انقلب ابيض * فلينجسه فانها
21 بلوي برص قد انتشر في القرح * وان هو نظرها ولم يكن فيها شعر ابيض * وليس
22 مستفلة من الجلد بل كابية * فيقفه الامام سبعة ايام * وان هي نفشت في الجلد فلينجسه
فانها بلاء *

* At si dilatatum fuerit accidens per cutem 7
ejus postquam ostensus est sacerdoti, &
mundavit eum: ostendatur illi secundò.
Et cùm viderit illud sacerdos extensum 8
esse, immundū faciat illud, quoniā lepra
est. Cùm fuerit in aliquo plaga lepræ, ad- 9
ductusque fuerit ad sacerdotem, Viderit- 10
que, & ecce nævus albus in pelle ipsius,
& jam versi sunt pili in albos, aut pars
carnis mundata est in nævo; Ea est lepra 11
vetusta in pelle corporis ejus: immundum
faciat illum sacerdos, & ne retineat
eum, cùm sit immundus. Quòd si pro- 12
tensa fuerit lepra in corpore, ita ut co-
operiat corpus inflicti à capite ejus usque
ad pedes ipsius, totum aspectum oculorum
sacerdotis: Videritque sacerdos quòd 13
jam texerit lepra totum corpus ejus;
mundet eum, eò quòd evaserit totus al-
bus; est enim mundus. Et quacunque die 14
apparebit in ipso caro munda, fiat im-
mundus. Videbit quippe sacerdos carnem 15
mundam, & polluet eum: quia pars car-
nis munda cum lepra, immunda est. Quòd 16
si reversa fuerit caro munda, & in al-
bam conversa, veniat ad sacerdotem.
Cùmque viderit sacerdos plagam versam 17
esse in albam, mundet eum: mundus
enim est. Et quilibet homo in cujus cor- 18
poris cute fuerit ulcus, & sanatum fuerit,
Factaque fuerit in loco ejus cicatrix alba, 19
aut macula alba rubricata, ostendatur
sacerdoti. Quòd si viderit sacerdos 20
aspectum illius profundiorem pelle, &
pilos ejus jam evasisse albos, immundum
efficiat eum: est enim plaga lepræ
quæ jam extensa est in ulcere. Si verò 21
ipse viderit eam, nec fuerint in ipsa
pili albi, neque fuerit profundior pelle,
sed defes fuerit: detineat eum sacerdos
septem diebus. Verùm si ipsa diffusa est 22
in pelle, immundum faciat illum, est enim
plaga.

ספר ויקרא: יג

infestimationis cōbustio, se diffudit non, splendor steterit ea pro si Et
23 ואם־תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה צרבת השחין
ejus cute in fuerit cùm caro Vel .sacerdos eum purificabit &, ipsa
24 הוא וטהרו הכהן: או בשר כי־יהיה בערו
,impense rufus, albus splendor,combustionis vivacitas fuerit &,ignis adustio
מכות־אש והיתה מחית המכוה בהרת לבנה אדמדמת
albus pilus est cōversus ecce &, sacerdos eam videbit Et .albus vel
25 או לבנה: וראה אתה הכהן והנה נהפך שער לבן
adustione in, ipsa lepra, cute præ profundus ej^9 aspect^9 &,splendore in
בבהרת ומראה עמק מן־העור צרעת הוא במכוה
si Et .ipse lepræ tactus, sacerdos eum polluet & ; floruit
26 פרחה וטמא אתו הכהן נגע צרעת הוא: ואם
humilis &, albus pilus candore in non ecce &, sacerdos eam viderit
יראנה הכהן והנה אין־בבהרת שער לבן ושפלה
septem sacerdos eā faciet recludere & ,rugata ipsa &, cute præ ipsa non
איננה מן־העור והוא כהה והסגירו הכהן שבעת
diffundendo-que si, septimo die in sacerdos eum videbit Et .diebus
27 ימים: וראהו הכהן ביום השביעי אם־פשה
si Et .ipsa lepræ tactus: eam sacerdos polluet &,cute in sese diffuderit
28 תפשה בעור וטמא הכהן אתו נגע צרעת הוא: ואם־
rugata ipsa &, cute in se diffudit non, candor steterit ea pro
תחתיה תעמד הבהרת לא־פשתה בעור והוא כהה
combustionis ardor quia, sacerdos eū mundabit & ipsa combustionis tumor
שאת המכוה הוא וטהרו הכהן כי־צרבת המכוה
vel, capite in, plaga eo in fuerit cùm mulier sive vir Et .ipsa
29 הוא: ואיש או אשה כי־יהיה בו נגע בראש או
ej^9 aspectus ecce & : plagam sacerdos videbit Et : barba in
30 בזקן: וראה הכהן את־הנגע והנה מראהו
, sacerdos eum polluet &, subtilis flavus pilus ea in &, cute præ profund^9
עמק מן־העור ובו שער צהב דק וטמא אתו הכהן
viderit cùm Et .ipse barbæ vel capitis lepra, ipse convulsio
31 נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא: וכי־יראה
profundus ejus aspectus non ecce &, convulsionis tactum sacerdos
הכהן את־נגע הנתק והנה אין־מראהו עמק
sacerdos faciet recludere &, eo in non niger pilus &, cute præ
מן־העור ושער שחר אין בו והסגיר הכהן את־
die in tactum sacerdos videbit Et .diebus septem convulsionis tactum
32 נגע הנתק שבעת ימים: וראה הכהן את־הנגע ביום
,flavus pilus eo in fuerit nec, convulsio se diffudit non ecce &, septima
השביעי והנה לא־פשה הנתק ולא־היה בו שער צהב
sed, se radet Et : cute præ profundus non convulsionis aspectus &
33 ומראה הנתק אין עמק מן־העור: והתגלח ואת־
septem convulsionem sacerdos faciet recludere & : radet non convulsionē
הנתק לא יגלח והסגיר הכהן את־הנתק שבעת
ecce &, septima die in convulsionem sacerdos videbit Et .secundò dieb^9
34 ימים שנית: וראה הכהן את־הנתק ביום השביעי והנה
, cute præ profundus ipse non ej^9 aspect^9 & : cute in convulsio se diffudit non
לא־פשה הנתק בעור ומראהו איננו עמק מן־העור
.erit mundus &, sua vestimēta lavabit & : sacerdos eum mundabit &
וטהר אתו הכהן וכבס בגדיו וטהר:

Versio VULG. LAT.

23 Sin autem steterit in loco
suo, ulceris est cicatrix, &
24 homo mundus erit. Caro
autem & cutis quam ignis
exusserit, & sanata albam
sive rufam habuerit cicatri-
25 cem, Considerabit eam sacer-
dos, & ecce versa est in al-
borem, & locus ejus reliquâ
cute est humilior: contami-
nabit eum, quia plaga lepræ
26 in cicatrice orta est. Quòd
si pilorum color non fuerit
immutatus, nec humilior
plaga carne reliquâ, & ipsa
lepræ species fuerit sub-
obscura, recludet eum se-
27 ptem diebus, Et die septimo
contemplabitur: si creverit
in cute lepra, contaminabit
28 eum. Sin autem in loco suo
candor steterit non satis cla-
rus, plaga combustionis est,
& idcircò mundabitur, quia
29 cicatrix est combusturæ. Vir,
sive mulier, in cujus capite
vel barba germinaverit le-
pra, videbit eos sacerdos.
30 Et siquidem humilior fue-
rit locus carne reliquâ, &
capillus flavus, solitóque sub-
tilior; contaminabit eos,
quia lepra capitis ac barbæ
31 est. Sin autem viderit locum
maculæ æqualem vicinæ car-
ni, & capillum nigrum; re-
cludet eum septem diebus,
32 Et die septimo intuebitur.
Si non creverit macula, &
capillus sui coloris est, &
locus plagæ carni reliquæ
33 æqualis: Radetur homo abs-
que loco maculæ, & inclu-
detur septem diebus aliis.
34 Si die septimo visa fuerit
stetisse plaga in loco suo,
nec humilior carne reliquâ,
mundabit eum; lotísque vesti-
bus suis, mundus erit.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

23 Ἐὰν δὲ κατὰ χώραν μείνῃ τὸ τηλαύγημα καὶ
μὴ διαχέηται, οὐλὴ τοῦ ἕλκους ἐστὶ, καὶ καθαριεῖ
24 αὐτὸν ὁ ἱερεύς. Καὶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ
δέρματι αὐτοῦ κατάκαυμα πυρὸς, (*) καὶ γέ-
νηται ἐν τῷ δέρματι (ρ) αὐτοῦ τὸ ὑγιασθὲν τοῦ
κατακαύματος αὐγάζον τηλαυγὲς λευκὸν,
25 ὑποπυῤῥίζον, ἢ ἔκλευκον· Καὶ ὄψεται (σ) αὐ-
τὸ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλε θρὶξ λευκὴ εἰς
τὸ αὐγάζον, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ
δέρματος, λέπρα ἐστὶν· ἐν τῷ κατακαύματι
ἐξήνθησε. καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἁφὴ λέ-
26 πρας ἐστίν. Ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ οὐκ
ἔστιν ἐν τῷ αὐγάζοντι θρὶξ λευκὴ, καὶ ταπει-
νὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος, αὐτὸ δὲ ἀμαυ-
ρὸν, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέ-
27 ρας. Καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ἑβδόμῃ. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται ἐν τῷ
δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἁφὴ λέ-
28 πρας ἐστίν· ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. Ἐὰν
δὲ κατὰ χώραν μείνῃ τὸ αὐγάζον, καὶ μὴ διαχυ-
θῇ ἐν τῷ δέρματι, αὐτὸ (τ) δὲ ἀμαυρὸν
ᾖ, οὐλὴ τοῦ κατακαύματός ἐστι, καὶ καθαριεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεύς· ὁ γὰρ χαρακτὴρ τοῦ κατακαύ-
29 ματός ἐστι. Καὶ (υ) ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ἐὰν γέ-
νηται ἐν αὐτοῖς ἁφὴ λέπρας ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ
30 ἐν τῷ πώγωνι· Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν,
καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς ἐγκοιλοτέρα τοῦ δέρμα-
τος, ἐν αὐτῇ δὲ θρὶξ ξανθίζουσα λεπτὴ, καὶ
μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς· θραῦσμά ἐστι, (φ) λέπρα
31 τῆς κεφαλῆς ἢ λέπρα τοῦ πώγωνός ἐστι. Καὶ
ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ (χ) θραύσμα-
τος, καὶ ἰδοὺ οὐχ ἡ ὄψις ἐγκοιλοτέρα τοῦ δέρ-
ματος, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ,
καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ (ψ) θραύσμα-
32 τος ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ διεχύθη τὸ
θραῦσμα, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐ-
τῇ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη
33 ἀπὸ τοῦ δέρματος· Καὶ ξυρηθήσεται τὸ δέρ-
μα, τὸ δὲ θραῦσμα οὐ ξυρηθήσεται, καὶ ἀφοριεῖ
ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτε-
34 ρον. Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ διεχύθη τὸ
θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι μετὰ τὸ ξυρηθῆναι
αὐτὸν, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοί-
λη ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ
ἱερεὺς, καὶ πλυνάμενος τὰ ἱμάτια, καθαρὸς
ἔσται.

Si autē in loco manserit lucidi-
tas, & non diffundatur; cicatrix 23
ulceris est: & mundabit eum sa-
cerdos. Et caro si facta fuerit in 24
cute ejus combustio ignis, et fa-
ctum fuerit in cute ejus, quod sa-
natum est ex cōbustione, clarum,
lucidum, albū, subrubescens, vel
exalbidum: Et videbit eū sacer- 25
dos, et ecce conversus est pil^9 al-
bus in splendidum, et aspect^9 ejus
humilis à cute; lepra est: in com-
bustione effloruit. Et inquinabit
eum sacerdos, tactus lepræ est. Si 26
autē viderit sacerdos, & ecce nō
est in splendido pilus alb^9, et hu-
mile non fuerit à cute, ipsum au-
tem obscurum; & segregabit eum
sacerdos septem dies. Et videbit 27
eum sacerdos die septimo. Si au-
tē diffusione diffundatur in cute;
& inquinabit eū sacerdos: tact^9
lepræ est; in ulcere effloruit. Si 28
autē in loco manserit splendidū,
neq; fuerit diffusum in cute, ipse
autē obscur^9 fuerit; cicatrix cō-
bustionis est, & mundabit eum
sacerdos: character enim cōbusti-
onis est. Et viro vel mulieri si 29
factus fuerit in eis tactus lepræ
in capite vel in barba: Et videbit 30
sacerdos tactum, & ecce aspectus
ejus depressior cute, in ipso autē
pilus flavescens subtilis; et inqui-
nabit eum sacerdos: vulnus est; le-
pra capitis, vel lepra barbæ est. Et 31
si viderit sacerdos tactum vul-
neris, & ecce non est aspectus de-
pressior cute, & pilus flavescens
non est in eo; & segregabit sa-
cerdos tactum vulneris septē di-
es. Et videbit sacerdos tactum 32
die septimo: & ecce non est dif-
fusum (o) vulnus, & pilus fla-
vescens non est in eo, & aspectus
vulneris non est depressus à cu-
te: Et radetur cutis, vulnus au- 33
tem non radetur: & segregabit
sacerdos vulnus septem dies se-
cundò. Et videbit sacerdos vul- 34
nus die septimo, & ecce non est
diffusum vulnus in cute postquā
ille rasus est, & aspectus vul-
neris non est depressus à cute: &
mundabit eum sacerdos; &
lavans vestes, mundus erit.

MS.A. (*) (ρ) αὐτοῦ ὑγιασθὲν (σ) αὐτὸ (τ) δὲ ἀμαυρὸς, ἢ οὐλὴ (υ) ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ (φ) λέπρα ἐστὶν τῆς (χ) τραύματος, (ψ) τραύματος

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]

Sin autem in loco suo steterit macula, nec 23
irrepserit, cicatrix est ulceris: mundet eam
sacerdos. Et si in cute carnis alicujus fuerit 24
adustio ignis, fueritq; in cicatrice adustionis
macula alba aut rubra vel candicans: Consi- 25
deret sacerdos: si versus est pilus ad albescen-
dum in macula, & hujus aspectus profundior
fuerit cute, lepra est, & in adustionem irre-
psit: contaminet eam sacerdos, quoniam pla-
ga est lepræ. Quòd si videat sacerdos non ad- 26
esse in macula pilum album, & eam non esse
humiliorem cute, sed æqualem, occludat eam
sacerdos septem diebus. Inspiciatq; sacerdos 27
in die septimo: si progressa est macula in
cute, contaminet illam sacerdos, quia plaga
est lepræ. At si in loco suo stetit macula, nec 28
processit in cute, sed æqualis est, cicatrix est
adustionis: mundet eam sacerdos, quia ci-
catrix est adustionis. Et vir sive mulier si ha- 29
buerit cicatricem in capite suo, aut in barba
sua: Consideret sacerdos plagam: si aspectus 30
ejus profundior est pelle, & si adest in ea pi-
lus subflavus tenuis, immundam censeat eam
sacerdos, siquidem plaga est lepræ capitis aut
barbæ. Sin autem viderit sacerdos plagam, 31
nec humilior fuerit aspectus ejus cute, & pi-
lus niger non adsit in ea: recludat sacerdos
plagam illam septem diebus. Tum confide- 32
rabit sacerdos plagam die septimo: si non
progressa est plaga, & si non sit in ea pilus
subflavus, & aspectus plagæ non sit profun-
dior pelle: Tondeat latera plagæ, ipsam ve- 33
rò ne tondeat: ac tum recludat sacerdos
plagam septem diebus aliis. Consideretq; sa- 34
cerdos plagam in die septimo: si non pro-
gressa est plaga in cute, & aspectus ejus non
est profundior cute, mundet eam sacerdos:
lavabitque vestimenta sua, & mundabitur.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואם באתרהא קמת בהרתא לא
אוסיפת רושם שיחנא היא וידכיניה
כהנא: או אנש ארי יהי במשכיה
כואה דנור ותהי רושם כואה בהרא
חורא סמקא או חורא: ויחזי יתה
כהנא והא אתהפיך שערא למחור
בבהרתא ומחזהא עמיק מן משכא
סגירות היא בכואה סגיאת ויסאב
יתיה כהנא מכתש סגירותא היא:
ואם יחזינה כהנא והא לית
בבהרתא שער חור ומכיכא ליתהא
מן משכא והיא עמיא ויסגרינה
כהנא שבעא יומין: ויחזיניה
כהנא ביומא שביעאה אם
אוספא תוסף במשכא ויסאב
כהנא יתיה מכתש סגירותא היא:
ואם באתרהא קמת בהרתא לא
אוסיפת במשכא והיא עמיא עמק
כואה היא וידכיניה כהנא ארי
רושם כואה היא: וגבר או אתתא
ארי יהי ביה מכתשא ברישא או
בדקן: ויחזי כהנא ית מכתשא והא
מחזוהי עמיק מן משכא וביה שער
סומק דעדק ויסאב יתיה כהנא
נתקא הוא סגירות רישא או דקנא
הוא: וארי יחזי כהנא ית מכתש
נתקא והא לית מחזוהי עמיק מן
משכא ושער אוכם לית ביה ויסגר
כהנא ית מכתש נתקא שבעא יומין
ויחזי כהנא ית מכתשא ביומא
שביעאה והא לא אוסיף נתקא
ולא הוה ביה שער סומק ומחזי
נתקא לית עמיק מן משכא: ויגלח
סחרני נתקא ודעם נתקא לא יגלח
ויסגר כהנא ית נתקא שבעא יומין
תנינות: ויחזי כהנא ית נתקא
ביומא שביעאה והא לא אוסיף
נתקא במשכא ומחזוהי ליתוהי
עמיק מן משכא וידכי יתיה כהנא ויצבע לבושוהי וידכי:

Targum Onkelos.

23 Et si in loco suo steterit macu-
la, nec crevit; cicatrix ulceris
est: & mũdabit eum sacerdos.
24 Homo auté in cujus cute fue-
rit exustio ignis: & fuerit ci-
catrix combustionis, macula
alba subrufa, aut totaliter alba.
25 Videbit eam sacerdos, & si pi-
lus ejusdẽ maculæ versus est in
albedinẽ, & aspectus ejus pro-
fundior est cute; lepra est cre-
scens in combustione: & con-
taminabit eum sacerdos; quia
26 plaga lepræ est. Si auté vide-
rit eam sacerdos, & non est pi-
lus albus in maculâ illâ; neq;
est humilior cute, & est subob-
scura: recludet eum sacerdos
27 septẽ diebus. Et videbit eum
sacerdos in die septimo: si cre-
scens creverit in cute; conta-
minabit eũ sacerdos, quia pla-
28 ga lepræ est. Si auté loco suo
stetit macula, nec crevit in cu-
te, & ipsa est obscura; macula
combustionis est: & mundabit
eum sacerdos; quia cicatrix
29 combustionis est. Vir auté sive
mulier, in cujus capite aut bar-
30 ba fuerit plaga. Videbit sacer-
dos plagã, & si aspectus ejus
fuerit profundior cute, & in
ipsa fuerit capillus flav' tenu-
issimus: contaminabit eum sa-
cerdos, quia lepra capitis sive
31 barbæ est. Et si viderit sacer-
dos plagam lepræ, & aspectus
ejus non est profundior cute,
& capillus niger non est in
eo: recludet sacerdos plagam
32 lepræ septem diebus. Et vide-
bit sacerdos plagam in die se-
ptimo: & si non crevit lepra,
nec est in ea capillus flavus:
& aspectus lepræ non est pro-
33 fundior cute. Tondebit in
circuitu lepræ, & leprã ipsam
non tondebit: & recludet
sacerdos lepram septem die-
34 bus aliis. Et videbit sacer-
dos lepram in die septimo,
& si non crevit lepra in cute,
& aspectus ejus non est pro-
fundior cute: mundum judi-
cabit eum sacerdos; & la-
vabit vestimenta sua, & mun-
dabitur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Si verò sub ea steterit, macu- 23
la alba non diffuderit se, cica-
trix est ulceris, mundabitque
cum sacerdos. Aut cùm fue- 24
rit caro in cujus pelle adustio
sit ignis, et sanata ista adustio,
facta fuerit macula alba ru-
bescens, aut alba. Et viderit 25
eam sacerdos: et ecce mutatus
est pilus in album in macula
candida, et aspectus ejus pro-
fundior est pelle; lepra est in
adustione germinans; cum pro-
nuntiabit eum immundum sa-
cerdos, plaga lepræ est. Si au- 26
tem viderit sacerdos, & ecce
non est in macula candida pi-
lus albus, neque ipsa humilior
est cute, sed est subobscura;
tum includet eum sacerdos
septem diebus. Videbitque sa- 27
cerdos die septimo si diffun-
dendo diffuderit se per cu-
tem, & immundum judicabit
eum sacerdos, plaga lepræ est.
Quòd si sub ea steterit ma- 28
cula candida, non diffuderit
se per cutem, fueritque sub-
obscura, tumor est adustionis:
mundũ pronuntiabit eum sa-
cerdos, cicatrix enim est ad-
ustionis. Vir etiam aut mu- 29
lier cùm fuerit in eis plaga, in
capite, vel in barba; Et viden- 30
ti sacerdoti plagam, aspectus
ejus fuerit humilior pelle, fue-
ritque in eo pilus flavescens,
tenuis immundũ judicabit e-
um sacerdos: porrigo est, lepra
capitis aut barbæ. Cùm autem 31
viderit sacerdos plagã porri-
ginis, et ecce non est aspectus
ejus profundior pelle ejus, ca-
pillusque niger non est in ea,
tum includet sacerdos plagã
porriginis septem diebus. Vi- 32
debitque sacerdos porriginem
die septimo; sed ecce non dif-
fudit se porrigo, neque est in
eo pilus flavescens, neq; aspe-
ctus porriginis est in eo pro-
fundior pelle. Tunc radetur, 33
sed porriginem non radet; in-
cludetq; sacerdos porriginem
septem diebus secundò. Consi- 34
derabitque sacerdos porrigi-
nem die septimo; sed ecce non
diffudit se porrigo per cutem,
aspectúsque ejus non est pro-
fundior cute, tum mundum
judicabit eum sacerdos, et la-
vabit vestimenta sua, mun-
dúsque erit.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * وان وقفت مكانها لم تنفش * فهي من اثر القرح * فليطهره الامام * واي انسان كان في جلده
24 كي نار ثم صار جرح الكي بقعة بيضاء تحمر او بيضاء فقط * فلينظرها الامام * فان انقلب الشعر
25 ابيض * وكان منظرها عميقا من الجلد * فذلك برص انتشر في الكي فلينجسه الامام * فان راها
26 وليس فيها شعر ابيض * وليست مستفلة من الجلد بل كابية * فليعقه سبعة ايام * ثم ينظره
27 الامام في اليوم السابع * فان تفشت في الجلد * فلينجسه لانها بلوى البرص * وان وقفت مكانها لم
28 تنفش في الجلد وهي كابية * فهي من اثر الكي * فليطهره الامام فانها تسويط الكي * واي
29 رجل او امراة كان به بلاء في راسه او لحيته * فلينظره الامام * فان كان منظره عميقا من
30 الجلد وفيه شعر دقيق اصهب * فلينجسه الامام فانه كلف * وهو برص الراس او اللحية * فان راه
31 وليس منظره عميقا من الجلد وليس فيه شعر اسود * فليعقه سبعة ايام * ثم ينظره في اليوم
32 السابع * فان لم يتفش الكلف * ولم يبق فيه شعر اصهب * ومنظر الكلف ليس عميقا من
33 الجلد * فليحلق ولا يحلق الكلف * فليعق الامام الكلف سبعة ايام ثانية * ثم ينظره
34 الامام في اليوم السابع * فان هو لم يتفش في الجلد ومنظره مع ذلك ليس عميقا من الجلد
فليطهره ويغسل ثيابه ويطهر *

* Si autem perstiterit in loco suo, nec exten- 23
sa fuerit, est ex vestigio ulceris: mundet
illum sacerdos. Et in cujuscunque homi- 24
nis pelle fuerit exustio ignis, deinde pars
exustionis evaserit maculâ albâ rubrica-
tâ, vel albâ tantùm: Videat eam sacer- 25
dos: & si versi fuerint pili in albos, fue-
ritq; aspectus illius profundior pelle, illa
erit lepra extensa in exustione: contami-
net eum sacerdos. Quòd si viderit eam, 26
& non fuerint in ipsa pili albi, neque
fuerit profundior pelle, sed desederit; de-
tineat eum sacerdos septem dies. Posteà 27
videat eum sacerdos in die septimo: &
si protensa fuerit in pelle, contaminet il-
lum, quia est plaga lepræ. Quòd si man- 28
serit in loco suo, nec excurrerit in pelle,
et deses fuerit; ea est ex vestigio inustio-
nis: mundet illum sacerdos, est enim nota
adustionis. Et quicunque vir aut mulier 29
habuerit plagam in capite aut barba, Vi- 30
deat eum sacerdos: sique fuerit aspectus
ejus profundior pelle, fuerintque in illa
pili tenues rufi, contaminet illum sacer-
dos, quia est pustula, estque lepra capitis
aut barbæ. Quòd si aspexerit eam, & a- 31
spectus illius non fuerit profundior pelle,
nec fuerint in ea pili nigri, detineat illum
septem diebus. Deinde videat eum die se- 32
ptimo: & si non diffluxerint pustulæ, nec
remanserint in ipsis pili rufi, & aspectus
pustularum non fuerit profundior pelle:
Radat sese, at non radat pustulas: deti- 33
neatque sacerdos pustulas septem dies se-
cundò. Deinde intuebitur eum sacerdos 34
in die septimo. Quòd si ipsæ non discur-
rerint in pelle, & aspectus earum adhæc
non sit profundior pelle, mundet eum: &
lavet vestes suas, & mundabitur.

ספר ויקרא : יג

35 ואם פשה יפשה הנתק בעור אחרי טהרתו׃
36 וראהו הכהן והנה פשה הנתק בעור לא יבקר הכהן לשער הצהב טמא הוא׃
37 ואם בעיניו עמד הנתק ושער שחר צמח בו נרפא הנתק טהור הוא וטהרו הכהן׃
38 ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרת בהרת לבנת׃
39 וראה הכהן והנה בעור בשרם בהרת כהות לבנת בהק הוא פרח בעור טהור הוא׃
40 ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא׃
41 ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבח הוא טהור הוא׃
42 וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם צרעת פרחת הוא בקרחתו או בגבחתו׃
43 וראה אתו הכהן והנה שאת הנגע לבנה אדמדמת בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר׃
44 איש צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו הכהן בראשו נגעו׃
45 והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא׃
46 כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו׃
47 והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים׃
48 או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור׃
49 והיה הנגע ירקרק או אדמדם בבגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הכהן׃
50 וראה הכהן את הנגע והסגיר את הנגע שבעת ימים׃

Versio VULG. LAT.

35 Sin autem post emundationem rursus creverit macula in cute,
36 Non quæret ampliùs utrùm capillus in flavum colorem sit immutatus, quia apertè immundus est.
37 Porrò si steterit macula, & capilli nigri fuerint, noverit hominem sanatum esse, & confidenter eum pronuntiet mundum.
38 Vir, sive mulier, in cujus cute candor apparuerit,
39 Intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi, & hominem mundum.
40 Vir, de cujus capite capilli fluunt, calvus & mundus est.
41 Et si à fronte ceciderunt pili, recalvaster & mundus est.
42 Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus,
43 Et hoc sacerdos viderit, condemnabit eum haud dubiè lepræ, quæ orta est in
44 calvitio. Quicunque ergò maculatus fuerit leprâ, & separatus est ad arbitrium
45 sacerdotis, Habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum
46 se clamabit. Omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habita-
47 bit extra castra. Vestis lanea sive linea, quæ lepram
48 habuerit In stamine atque subtegmine, aut certè pellis, vel quidquid ex
49 pelle confectum est, Si albâ vel rufâ maculâ fuerit infecta, lepra reputabitur, ostendetúrque sacer-
50 doti. Qui consideratam recludet septem diebus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

35 Ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐ-
36 τόν· Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ διακέχυται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι, οὐκ ἐπισκέψεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς τριχὸς τῆς ξανθῆς, ὅτι
37 ἀκάθαρτός ἐστιν. Ἐὰν δὲ ἐνώπιον (ω) μείνῃ ἐπὶ χώρας τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ μέλαινα ἀνατείλῃ ἐν αὐτῷ, ὑγίακε τὸ θραῦσμα, καθαρός ἐστι, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς.
38 Καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ, ἐὰν γένηται ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζον-
39 τα λευκανθίζοντα· Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκανθίζοντα, ἀλφὸς (α) ἐστιν, ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ,
40 καθαρός ἐστι. Ἐὰν δέ τινι μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ, φαλακρός ἐστιν, καθαρός ἐστιν.
41 Ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ
42 αὐτοῦ, ἀναφάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστιν. Ἐὰν δὲ γένηται ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ ἁφὴ λευκὴ ἢ πυῤῥίζουσα, λέπρα ἐστὶν ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ.
43 Καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς λευκὴ ἢ πυῤῥίζουσα ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ (β) φαλαντώματι αὐτοῦ, ὡς εἶδος λέπρας ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς
44 αὐτοῦ, Ἄνθρωπος λεπρός (γ) ἐστι· μιάνσει μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ
45 ἁφὴ αὐτοῦ. Καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφὴ, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔστω παραλελυμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ (δ) ἀκάλυπτος, καὶ περὶ τὸ στόμα αὐτοῦ (ε) περιβαλέσθω, καὶ ἀκάθαρτος
46 κεκλήσεται. Πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας (ζ) ἐὰν ᾖ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἁφὴ, ἀκάθαρτος ὢν (η) ἀκάθαρτος ἔσται· κεχωρισμένος καθήσεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς (θ) αὐτοῦ ἔσται ἡ διατρι-
47 βή. Καὶ ἱματίῳ ἐὰν γένηται (ι) ἁφὴ ἐν αὐτῷ λέπρας ἐν ἱματίῳ ἐρέῳ, ἢ ἐν ἱματίῳ
48 (κ) στιππυΐνῳ, Ἢ ἐν στήμονι, ἢ ἐν κρόκῃ, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν δέρ-
49 ματι, ἢ ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι, Καὶ γένηται ἡ ἁφὴ χλωρίζουσα ἢ (λ) πυῤῥίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργασίμου δέρματος, ἁφὴ λέπρας ἐστί· καὶ
50 δείξει τῷ ἱερεῖ· Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας.

35 *Si autem diffusione diffusum fuerit vulnus in cute, postquam ille mundatus fuit:*
36 *Et videbit sacerdos, & ecce diffusum est vulnus in cute, non considerabit sacerdos de pilo flavo, quoniam immundus est.*
37 *Si autem coràm manserit in loco vulnus, & pilus niger repullulet in eo; sanatum est vulnus; mundus est, & mundabit eum sacerdos.*
38 *Et viro, vel mulieri, si facti fuerint in cute carnis ejus splendores splendentes albescentes:*
39 *Et videbit sacerdos, & ecce in cute carnis ejus splendores splendentes albescentes; impetigo est: efflorescit in cute carnis ejus; mundus est.*
40 *Si autem alicui effluxerint pili è capite ejus, calvus est; mundus est.*
41 *Si autem secundùm faciem glabrum fuerit caput ejus, recalvus est; mundus est.*
42 *Si autem factus fuerit in calvitie ejus vel in recalvitie ejus tactus albus, vel rubescens, (q) lepra est in calvitie ejus, vel in recalvitie ejus.*
43 *Et videbit eum sacerdos, & ecce aspectus tactûs est albus, vel rubescens in calvitie ejus, vel in recalvitie ejus, sicut species lepræ in cute carnis ejus;*
44 *Homo leprosus est: inquinatione inquinabit eum sacerdos, in capite ejus tactus est.*
45 *Et leprosus, in quo est tactus, vestimenta ejus dissuta sint, & caput ejus revelatum, & circa os ejus contegatur: & immundus vocabitur.*
46 *Omnibus diebus, quibuscunque fuerit super eum tactus, (r) immundus cùm sit, immundus erit: separatus sedebit, extra castra erit conversatio ejus.*
47 *Et vestimento si factus fuerit tactus in eo lepræ, in vestimento laneo, aut in vestimento stupeo,*
48 *Aut in stamine, aut in subtegmine, aut in lineis, aut in laneis, vel in pelle, vel in omni operaria pelle,*
49 *Et factus fuerit tactus virescens, vel rubescens in pelle, vel in vestimento, vel in stamine, vel in subtegmine, vel in omni vase operaria pellis; tactus lepræ est: & ostendet sacerdoti.*
50 *Et videbit sacerdos tactum, & segregabit sacerdos tactum septem dies.*

MS.A. (ω) μείνῃ τὸ θραῦσμα ἐπὶ χώρας, καὶ (α) ἐστιν, καθαρός ἐστι, ἐξανθεῖ (β) ἀναφαλαντώματι (γ) ἐστιν· μιανεῖ αὐτὸν (δ) ἀκατακάλυπτος, (ε) περιβαλέσθω, (ζ) ἂν ᾖ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἁφὴ, (η) ἀκάθαρτός ἐστιν· (θ) ἔσται αὐτοῦ ἡ (ι) ἐν αὐτῷ ἁφὴ λέπρας (κ) στιππυΐνῳ, (λ) πυῤῥίζουσα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

35 Quòd si ulteriùs progrediatur plaga in cute postquam mundatus est:
36 Videat sacerdos; progressa est plaga in cute, ne inquirat sacerdos de pilo fulvo, nam immundus est.
37 Si verò in loco suo steterit plaga, & pilus niger pullulaverit in ea, sanata est plaga, quia munda est: mundet eam sacerdos.
38 Et vir seu mulier, si fuerit in cute carnis eorum macula candicans aut alba,
39 Videat sacerdos; si adsit in cute carnis eorum macula alba vel rubra, elephantiasis crevit in cute: mundus est.
40 Et vir, si defluat pilus ejus, & calvus fiat, mundus est.
41 Et si è regione faciei ejus defluxerint pili ejus, recalvaster est: mundus est.
42 Si verò fuerit in calvitie ejus, aut in recalvatione ipsius plaga alba aut rubra, lepra est abundans in calvitie ejus, aut in recalvatione ipsius.
43 Videat sacerdos cicatricem plagæ: si candida aut rubra evasit in ejus calvitie aut recalvatione, instar aspectûs lepræ quæ est in cute carnis;
44 Leprosus est homo ille, & immundus est: polluat eam sacerdos, quoniam plaga in ejus capite est.
45 Qui verò est leprosus, & extat in eo plaga, hujus vestimenta sint lacera, & caput ejus sit nudatum, & labia sua involvat, & pollutum vocitet semetipsum.
46 Omnibus diebus quibus fuerit in eo plaga, erit immundus: & quia immundus est, seorsim habitabit, & extra castra erit mansio ejus.
47 In veste verò si fuerit plaga lepræ, in veste *inquam* lanea, seu in veste linea:
48 Aut in stamine, aut in subtegmine lineo sive laneo: aut in pelle, aut in qualibet materia pellicea:
49 Fueritque plaga *illa* viridis aut rubra in veste, aut in pelle, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in quolibet instrumento pelliceo; plaga est lepræ: ostendant illud sacerdoti.
50 Inspiciatque sacerdos plagam, & recludat sacerdos plagam septem diebus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

35 ואם אוספא יוסיף נתקא במשכא
בתר דכותיה: 36 ויחזיניה כהנא והא
אוסיף נתקא במשכא לא יבקר
כהנא לשער סומק מסאב הוא:
37 ואם כד הוה קם נתקא ושער אוכם
צמח ביה אתסי נתקא דכי הוא
וידכיניה כהנא: 38 וגבר או אתתא ארי
יהי במשך בסרהון בהרן בהרן
חורן: 39 ויחזי כהנא והא במשך
בסרהון בהרן עמין חורן בהקא
הוא סגי במשכא דכי הוא: 40 וגבר ארי
יתר שער רישיה קריח הוא דכי
הוא: 41 ואם מקביל אפוהי יתר שער
רישיה גלוש הוא דכי הוא: 42 וארי
יהי בקרחותא או בגלושתא מכתש
חור סמוק סגירות סגיא היא
בקרחותיה או בגלושותיה: 43 ויחזי
יתיה כהנא והא עמיק מכתשא חור
סמוק בקרחותיה או בגלושותיה
כמחזי סגירות משך בסרא: 44 גבר
סגיר הוא מסאב הוא סאבא
יסאבניה כהנא ברישיה מכתשיה:
45 וסגירא די ביה מכתשא לבושוהי
יהון מבזעין ורישיה יהי פריע ועל
שפם כאביל יתעטף ולא תסתאבון
ולא תסתאבון יקרי: 46 כל יומין די
מכתשא ביה יהי מסאב מסאב הוא
בלחודוהי יתיב מברא למשריתא
מותביה: 47 ולבושא ארי יהי ביה
מכתש סגירו בלבוש עמר או
בלבוש כיתן: 48 או בשתיא או בערבא
לכיתנא ולעמרא או במשכא או
בכל עבידת משך: 49 ויהי מכתשא
ירוק או סמוק בלבושא או במשכא
או בשתיא או בערבא או בכל מאן
דמשך מכתש סגירותא הוא ויתחזי
לכהנא: 50 ויחזי כהנא ית מכתשא
ויסגר ית מכתשא שבעא יומין:

Targum ONKELOS.

35 Si auté rursus creverit lepra in cute: post emundationem suã.
36 Videbit eum sacerdos; & si crevit lepra in cute: non curabit sacerdos de capillo flavo,
37 quia immund⁹ est. Si auté lepra stetit sicut antea erat, & capill⁹ niger ortus est in eâ, sanata est lepra, mundus est: & mundum
38 judicabit eum sacerdos. Vir auté sive mulier, in quorum cute
39 carnis fuerint maculæ albæ. Videbit sacerdos, et si in cute carnis eorũ sunt maculæ subobscuræ albæ: macula coloris cãdidi est crescẽs in cute, mun-
40 dúsq; est. Vir auté cuj⁹ capilli capitis fluunt: calv⁹ est, mun-
41 dus est. Si auté contra faciem suã fluxerint capilli capitis e-
42 jus: recalvaster est, mundusq; est. Et si fuerit in calvitio aut in recalvatione, plaga alba subrufa: lepra est crescens in calvitio ejus, aut in recalvatione
43 ejus. Videbitq; eum sacerdos, & si macula plagæ alba fuerit & subrufa, in calvitio ejus aut in recalvatione ejus: sicut aspectus lepræ cutis car-
44 nis. Vir leprosus est, immund⁹ est: contaminans contaminabit eum sacerdos, in ca-
45 pite ejus est plaga ejus. Leprosus auté in quo fuerit plaga, vestimenta ejus erunt scissa, & caput ejus erit nudũ; & os ej⁹ involvetur panno, sicut lugẽs: & nõ contaminemini neq; im-
46 mundi sitis, clamabit. Cunctis dieb⁹ quib⁹ habuerit plagam, erit immund⁹, immundus enim est: solus habitabit; extra ca-
47 stra *erit* habitatio ej⁹. Et vestis in quâ fuerit plaga lepræ; in veste laneâ, aut in veste lineâ.
48 Aut in stamine vel in subtegmine, de lino aut de lanâ: aut in pelle; vel in quocunq;
49 quod factũ est ex pelle. Si fuerit plaga pallida aut rufa, in veste aut in pelle, vel in stamine aut in subtegmine, aut in quacunq; veste pelliceâ; plaga lepræ est: ostendeturq; sacer-
50 doti. Et videbit sacerdos plagam: & recludet eam septem diebus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sed si diffundendo diffuderit 35
se porrigo per cutem post purgationem suam; Videritq; sa- 36
cerdos, et ecce diffudit se porrigo per cutem, non inquiret sacerdos pilum flavescentem, immundus est. Si verò in ocu- 37
lis ejus steterit porrigo, pilusque niger effloruerit in ea, sanata est porrigo, mundus est, mundumq; judicabit eum sa-
cerdos. Vir autem, aut muli- 38
er, cùm fuerint in carne eorũ maculæ candidæ albescentes.
Videritq; sacerdos, et ecce in 39
cute carnis eorum maculæ sunt (a) subobscuræ, candicantes, impetigo est florescens in cute, mundus est. Vir etiam 40
cùm depilabitur caput ejus, calvus est, mundus est. Si ve- 41
rò ab angulo faciei ejus depiletur caput ejus, recalvus est, mund⁹ est. Cùm autẽ fuerit in 42
calvitie ejus, aut in recalvitie plaga alba rubescens, lepra est efflorescens in calvitie ejus, aut in recalvitie. Videbitq; 43
eum sacerdos; et ecce tumor est plagæ albus rubescens in calvitie ejus, aut recalvitie, sicut aspectus lepræ in cute carnis. Homo est leprosus, 44
immundus est; immundum judicabit eum sacerdos, in capite est plaga ejus. Leprosi au- 45
tem in quo fuerit plaga vestes erunt dissutæ, caput ejus erit nudatum, sed (b) labiis erit contectus, immundusq; erit, immundus vocabitur. Omni- 46
bus diebus quibus plaga erit in eo, pollutus erit: immundus est, solus habitabit, extra castra erit habitatio ejus. Quum 47
autem in vestimento fuerit plaga lepræ, in vestimento laneo, aut vestimento lineo, Aut 48
in stamine, aut in subtegmine, lineis, aut laneis, aut in pelle, aut in quovis opere 49
pelliceo. Fueritq; plaga virescens aut rubescens in vestimento aut in pelle, aut in stamine, aut in subtegmine aut in omni vase pelliceo, plaga lepræ est, videbitq; eam sa-
cerdos. Et visâ plagâ, sacer- 50
dos includet plagam septem diebus.

VER. SAM. *(a)* Subsidentes albæ, *(b)* super mystace erit obvelatus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

35 *وان تفشى الكلف في بدنه بعد طهره *فنظر الامام وقد تفشى في الجلد فلا يفحص عن
36 37 الشعر الاصهب بتحري فانه نجس *وان هو بعينه وقف ونبت فيه شعر اسود فقد برئ وهو
38 39 طاهر فليطهره الامام *واي رجل او امراة كان في جلد بدنه بقع بقع بيض *فلينظر الامام
40 فاذا كان في جلود ابدانهم بقع كابية في بياضها فهو بهق انتشر في الجلد وهو طاهر *واي
41 انسان انتثف شعر راسه فهو اصلع وهو طاهر *وان كان مما يلي وجهه فهو اجلح وهو طاهر
42 *وان كان في الصلعة او في الجلحة بلاء ابيض محمر فيمكن ان يكون برصا قد انتشر في
43 صلعته او في جلحته *فلينظرها الامام فان كانت شامة البلاء بيضاء محمرة في صلعته او في
44 جلحته على سبيل مناظر برص سائر جلد البدن واحكامها *فهو رجل ابرص وهو نجس
45 فلينجسه الامام تنجيسا فان بلاءه في راسه *والابرص الذي به البلاء يجب ان تكون ثيابه
46 ممزقة وراسه شعثا ويلثم على شاربه وينادي النجس النجس *طول ما اقام به البلاء ينجس لانه
47 نجس وليجلس منفردا في خارج المعسكر *واي ثوب كان فيه بلاء البرص من ثوب صوف او كتان
48 49 *او سدى او لحمة من كتان او صوف او في جلد او في ما صنع منه *وكان البلاء اخضر او احمر
في الثوب او في الجلد او السدى او اللحمة او في شيء من آلة الجلود فذلك هو بلوى
50 البرص فليوره الامام *فينظر الامام ويعوقه سبعة ايام *ثم ينظر في اليوم السابع

Et si expansæ fuerint pustulæ in corpore e- 35
jus post mundationem ipsius; Viderit que 36
eas sacerdos jam protensas esse in cute: nè investiget de pilis subrubeis cum solicitudine: nam immund⁹ est. Quòd si ipsæ 37
eædem steterint, pullulaverintque in ipsis pili nigri, jam sanatus est, & est mundus: mundet illum sacerdos. Et quicunque 38
vir aut mulier habuerit in cute corporis sui varias maculas albas, Consideret sa- 39
cerdos: et cùm fuerint in cutibus corporum eorum maculæ desidentes in suo albore, sunt albugines extensæ in cute, & ipse mund⁹ est. Et quilibet homo cuj⁹ pili 40
capitis lapsi sunt, calvus est, et est mundus. Et si id accidat à parte quæ est contigua 41
faciei ejus, recalvaster est, & est mundus. Quòd si fuerit in calvitie aut in recal- 42
vatione plaga candida subrubea, fieri potest ut sit lepra diffusa in calvitie ejus aut in recalvatione ipsius. Inspiciat ergò eã 43
sacerdos: et si macula plagæ fuerit alba, mista rubore in calvitie ejus vel in recalvatione ipsius, qualis cerni solet lepra in reliqua cute corporis, ejusdemque condi-
tionis; Est homo leprosus, & est immun- 44
dus: contaminet eum sacerdos contaminatione, quia plaga ejus est in capite ipsi-
us. Et leprosi in quo est plaga, oportet ve- 45
stimenta esse discissa, & caput ejus incultum, & victam ducere super pilos labiorum suorum, & clamare, Immundus, im-
mund⁹. Quamdiu perstiterit in ipso pla- 46
ga, contaminabitur, quia immundus est: et sedeat separatus extra castra. Et in qua- 47
cunque veste fuerit plaga lepræ ex veste lanea sive linea: Aut stamine sive sub- 48
tegmine lineo aut laneo; vel in pelle, aut in eo quod ex ipsa confectum est: Et fue- 49
rit plaga illa viridis aut rubra in veste, vel in pelle, vel stamine, aut in aliquo ex instrumentis pelliceis: illa est plaga lepræ; idcirco ostendatur sacerdoti. Et inspiciet 50
illud sacerdos, detinebitq; illud septẽ dies: deinde intuebitur illud in die septimo,

ספר ויקרא : יד

,veste in plaga *se diffuderit cùm* ,septimo die in tactum videbit Et
51 וראה את־הנגע ביום השביעי כי־פשה הנגע בבגד
sit quod omni in ,pelle in vel ,*intertexto in* vel ,*ductili filo in* vel
או־בשתי או־בערב או בעור לכל אשר־יעשה
,*ipse immundus tactus* :*corrodens* lepra :*opificium ad* pelle
העור למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא:
,lana in *intertextum* vel *ductile filum* vel ,vestem Comburetque
52 ושרף את־הבגד או את־השתי או את־הערב בצמר
:*tactus* eo in fuerit quo *pellis vas* omne vel ,*linis in* vel
או בפשתים או את־כל־כלי העור אשר־יהיה בו הנגע
viderit si Et .comburetur igne in ,*ipsa* pungens lepra quia
53 כי־צרעת ממארת הוא באש תשרף: ואם יראה
vel *producto filo in* vel ,veste in *tactus sese diffudit* non ecce & ,sacerdos
הכהן והנה לא־פשה הנגע בבגד או בשתי או
lavabunt & sacerdos præcipiet Et .*pellis vase* omni in vel ,*intertexto* in
54 בערב או בכל־כלי עור: וצוה הכהן וכבסו
.secundò diebus septem *eum* faciet claudere & ,*tactus eo in quod*
את אשר־בו הנגע והסגירו שבעת־ימים שנית:
verit non *ecce* & ,*tactus* *est lotus* postquam sacerdos videbit Et
55 וראה הכהן אחרי הכבס את־הנגע והנה לא־הפך
igne in ,*ipse immundus* :*se diffudit non tactus* & ,suum oculum *tactus*
הנגע את־עינו והנגע לא־פשה טמא הוא באש
si Et .sua recalvatione in vel ,suo calvitio in *ipsa* Fossio .*eum* combures
56 תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בגבחתו: ואם
franget & ,*ille est lotus* postquam ,*tactus rugatus* ecce & ,sacerdos viderit
ראה הכהן והנה כהה הנגע אחרי הכבס אתו וקרע
.*intertexto* de vel ,*ductili filo* de vel ,pelle de vel ,veste de *eum*
אתו מן־הבגד או מן־העור או מן־השתי או מן־הערב:
,*intertexto in* vel ,*ductili filo* in vel ,veste in amplius fuerit conspecta si Et
57 ואם־תראה עוד בבגד או־בשתי או־בערב
cum eum combures igne in :*ipsa germinescens* ,*pellis vase* omni in vel
או בכל־כלי־עור פרחת הוא באש תשרפנו את
vel ,*intertextum* vel ,*ductile filum* vel ,vestem Et .*tactus eo in quo*
58 אשר־בו הנגע: והבגד או־השתי או־הערב או־
lavabitur &,tactus eis ab recedet & ,lavabis quod *pellis vas* omne
כל־כלי העור אשר תכבס וסר מהם הנגע וכבס
vel ,*lanæ vestis* ,*lepræ tactus* lex Hæc .erit mundũ & ,secundò
59 שנית וטהר: זאת תורת נגע־צרעת בגד הצמר או
,*pellis vasis* omnis vel ,*intertexti* vel ,*ductilis fili* vel ,*linerum*
הפשתים או השתי או הערב או כל־כלי־עור
.*illud polluendum ad* vel ,*illud mundandum* ad
לטהרו או לטמאו:

CAP. XIV. יד

erit Ista :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus,Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: זאת תהיה
.facerdotem ad adducetur & ;suæ mundationis die in leprosi lex
2 תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל־הכהן:
,sacerdos videbit & :*castrametationem* extra ad sacerdos egredietur Et
3 ויצא הכהן אל־מחוץ למחנה וראה הכהן
.infecto lepra à lepræ *tactus est sanatus* ecce &
והנה נרפא נגע־הצרעת מן־הצרוע:

Versio VULG. LAT.

51 Et die septimo rursus aspiciens si deprehenderit crevisse, lepra perseverans est: pollutum judicabit vestimentum, & omne in
52 quo fuerit inventa. Et idcircò comburetur flammis.
53 Quòd si eam viderit non
54 crevisse, Præcipiet, & lavabunt id in quo lepra est, recludétque illud se-
55 ptem diebus aliis. Et cùm viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse lepram, immundum judicabit, & igne comburet, eò quòd infusa sit in superficie vestimenti,
56 vel per totum, lepra. Sin autem obscurior fuerit locus lepræ, postquàm vestis est lota, abrumpet eum,
57 & à solido dividet. Quòd si ultrà apparuerit in his locis quæ priùs immaculata erant, lepra volatilis & vaga: debet igne combu-
58 ri. Si cessaverit, lavabit aquâ ea quæ pura sunt, secundò, & munda erunt.
59 Ista est lex lepræ vestimenti lanei & linei, staminis atque subtegminis, omnísque supellectilis pelliceæ, quomodò mundari debeat, vel contaminari.

CAP. XIV.

1 LOcutúsque est Dominus
2 ad Moysen, dicens, Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: Adducetur
3 ad sacerdotem. Qui egressus de castris, cùm invenerit lepram esse mundatam,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

51 Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· ἐὰν δὲ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν τῷ δέρματι, κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ποιηθῇ δέρματα ἐν τῇ ἐργασίᾳ, λέπρα ἔμμονός
52 ἐστιν ἡ ἁφὴ, ἀκάθαρτός ἐστι. Κατακαύσει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν στήμονα, ἢ τὴν κρόκην ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, (μ) ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ ἁφὴ, ὅτι λέπρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ
53 κατακαυθήσεται. Ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ μὴ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει
54 δερματίνῳ· Καὶ συντάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ πλυνεῖ ἐφ᾽ οὗ ἐὰν ᾖ ἐπ᾽ αὐτοῦ ἡ ἁφὴ, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον.
55 Καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ πλυθῆναι (ν) αὐτὸ τὴν ἁφὴν, καὶ (ξ) ἥδε οὐ μὴ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ τὴν ὄψιν, καὶ ἡ ἁφὴ οὐ διαχεῖται, ἀκάθαρτόν ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ἐστήρικται ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν
56 τῇ κρόκῃ. Καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ ᾖ ἀμαυρὰ ἡ ἁφὴ μετὰ τὸ πλυθῆναι (ο) αὐτὸ, ἀπορρήξει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ (π) τοῦ στήμονος, ἢ ἀπὸ τῆς (ρ) κρόκης, ἢ ἀπὸ τοῦ
57 δέρματος. Ἐὰν δὲ ὀφθῇ ἔτι ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, λέπρα ἐξανθοῦσά ἐστιν, ἐν
58 πυρὶ κατακαυθήσεται ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφή. Καὶ τὸ ἱμάτιον, ἢ ὁ στήμων, ἢ ἡ κρόκη, ἢ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, ὃ πλυθήσεται, καὶ ἀποστήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ ἁφὴ, καὶ πλυθήσεται (σ) τὸ
59 δεύτερον, καὶ καθαρὸν ἔσται. Οὗτος ὁ νόμος ἁφῆς λέπρας (τ) ἱματίου ἐρεοῦ, ἢ στυππυίνου, ἢ στήμονος, ἢ κρόκης, ἢ παντὸς σκεύους δερματίνου, εἰς τὸ καθαρίσαι αὐτὸ, ἢ μιᾶναι αὐτό.

Et videbit sacerdos tactum in die septimo: si autem diffusus fuerit tactus in vestimento, vel in stamine, vel in subtegmine, vel in pelle, secundùm omnia quæcunque facta fuerint pelles in operatione; lepra (ſ) permanens est 51
ipse tactus: immundus est. Comburet vestimenta, vel stamen, vel subtegmen in laneis, vel in lineis, aut in omni vase pelliceo, in quocunque fuerit in eo tactus: quoniam lepra permanens est, in igni 52
comburetur. Si autem viderit sacerdos, & non diffundatur tactus in vestimento, vel in stamine, vel in subtegmine, vel in omni vase pelliceo; Et præcipiet 53
sacerdos, & lavabit in quocunque fuerit in eo tactus: & segregabit sacerdos tactum septem dies 54
secundò. Et aspiciet sacerdos, postquàm lotum fuerit ipsum in tactu, & ipse non commutavit tactus aspectum, & tactus non diffunditur: immundum est, in igni comburetur: (t) fixit se in vestimento, vel in stamine, vel in 55
subtegmine. Et si viderit sacerdos, & fuerit obscurus tactus, postquàm ipsum lotum fuerit, disrumpet illud à vestimento, vel à stamine, vel à subtegmine, vel à 56
pelle. Si autem apparuerit adhuc in vestimento, vel in stamine, vel in subtegmine, vel in omni vase pelliceo, lepra efflorescens est: in igni comburetur id, in quo est 57
tactus. Et vestimentũ, vel stamen, vel subtegmen, vel omne vas pelliceum, quod lavabitur, & abscedet ab eo tactus: & lavabitur secundò, & erit mundum. Hæc est 58
lex tactûs lepræ vestimenti lanei, vel stupei, vel staminis, vel subtegminis, vel omnis vasis pellicei, ut illud mundetur, vel illud inquinetur. 59

MS.A. (μ) ἐν ᾧ ἐὰν γένηται ἡ ἁφὴ, ὅτι λέπρα, ἐν πυρὶ (ν) αὐτὸ (ξ) οὐ μὴ μετέβαλεν τὴν ὄψιν ἡ ἁφὴ, καὶ (ο) αὐτὸν, (π) τοῦ δέρματος, ἢ ἀπὸ τοῦ στήμονος, (ρ) κρόκης. Ἐὰν δὲ ὀφθήσεται ἐν τῷ (σ) τὸ δεύτερον, καθαρὸν (τ) ἱματίου, ἢ στήμονος,

ΚΕΦ. ιδʹ.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Οὗτος ὁ νόμος τοῦ λεπροῦ. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ, καὶ προσαχθήσεται πρὸς
3 τὸν ἱερέα. Καὶ ἐξελεύσεται ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἰᾶται ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας ἀπὸ τοῦ λεπροῦ.

CAP. XIV.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Hæc est lex leprosi. Quâcunque die mundatus fuerit, & adducetur ad sacerdotem. Et exibit sacerdos extra castra, & aspiciet sacerdos, & ecce sanatur tactus lepræ à leproso. 1 2 3

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Et consideret sacerdos plagã in die septimo: si processit plaga in veste, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in pelle quæ adhibetur ad opus: plaga est lepræ amaræ: immundum est. 51
Comburat sacerdos vestem aut stamen, aut subtegmen laneum sive lineum, aut quodvis instrumentum pelliceum in quo fuerit plaga: igne *inquam* comburant illud, quia lepra est 52
atrox. At si videat sacerdos non irrepsisse plagam in veste, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in quocunq; vase pelliceo; Præcipiet 53
sacerdos, & lavabunt id in quo est plaga: ac tum recludet eam sacerdos septẽ dieb' aliis. 54
Et considerabit sacerdos plagam postquam abluerunt illam: si non immutatus est aspect' plagæ, & plaga non est immutata, immundum est, combure illud igne, plaga est in ejus novitate aut vetustate. Quòd si viderit sacerdos 55
æqualem esse plagam postquam lotum fuit *illud*, scindat, tollatq; eam à veste, aut à pelle, aut à stamine, aut à subtegmine. Quòd si denuò apparuerit in veste, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in quolibet vase pelliceo; comburat illud igne, quoniam crevit in eo plaga. Et vestis, sive stamen, sive subtegmen, sive quodcunq; instrumentum quod mundatur quodq; lavatur, & à quo recessit plaga; lavetur duabus vicibus, & fiet mundus. Hæc est lex plagæ lepræ in veste lanea sive linea, aut stamine, sive subtegmine, aut quocunque instrumento pelliceo; ad emundandum, aut contaminandum ipsum. 56 57 58 59

CAP. XIV.

ET loquutus est Dominus cum Mose, dixitque ad eum; Hæc est lex leprosi in die quo purificabitur: Adducant eum ad sacerdotem, Egredieturque sacerdos extra castra, inspicietque sacerdos: si sanata est plaga lepræ ab homine, 1 2 3

תרגום אונקלוס

51 ויחזי ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל די יתעביד משכא לעבידא סגירות מחסרא מכתשא מסאב הוא: 52 ויוקיד ית לבושא או ית שתיא או ית ערבא בעמרא או בכיתנא או ית כל מאן דמשך דיהי ביה מכתשא ארי סגירות מחסרא היא בנורא תתוקד: 53 ואם יחזי כהנא והא לא אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך: 54 ויפקיד כהנא ויחורון ית דביה מכתשא ויסגריניה שבעא יומין תנינות: 55 ויחזי כהנא בתר דחוורו ית מכתשא והא לא שנא מכתשא מן כד הוה ומכתשא לא אוסיף מסאב הוא בנורא תוקדניה תברא היא בשחיקותיה או בחדתותיה: 56 ואם חזא כהנא והא עמא מכתשא בתר דחוורו יתיה ויבזע יתיה מן לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא: 57 ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך סגיא היא בנורא תוקדניה ית דביה מכתשא: 58 ולבושא או שתיא או ערבא או כל מאן דמשך דיחורון ויעדי מנהון מכתשא ויצטבע תנינות וידכי: 59 דא אוריתא דמכתש סגירו לבוש עמר או כתנא או שתיא או ערבא או כל מאן דמשך לדכואיה או לסאבותיה:

יד

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 דא תהי אוריתא דסגירא ביומא דדכותיה ויתיתי לות כהנא: 3 ויפוק כהנא למברא למשריתא ויחזי כהנא והא איתסי מכתשא דסגירותא מן סגירא:

Targum Onkelos.

51 Videbitq; plagã in die septimo; & si crevit in veste, vel in stamine aut in subtegmine, aut in pelle, aut in quocunq; quod ex pelle fit: lepræ corrodentis
52 est plaga, immũd⁹ erit. Et comburet vestẽ, aut stamẽ aut subtegmen, laneũ aut lineum; aut quamcunq; vestẽ pelliceam, in qua fuerit plaga: quia lepra corrodẽs est, igne comburetur.
53 Et si viderit sacerdos, ꝙ non crevit plaga in vestimento, aut in stamine vel in subtegmine:
54 aut in omni veste pelliceâ. Jubebit sacerdos, & lavabũt illud in quo fuerit plaga: & recludet
55 illud septẽ dieb⁹ aliis. Videbitq; sacerdos postquã laverũt locũ plagæ, & si non est mutata plaga ab eo quod erat, neq; crevit plaga; immundũ erit, igni combures illud: corrosio enim est, in vetustate suâ vel in
56 novitate suâ. Et si viderit sacerdos, ꝙ plaga sit subobscura, postquã laverunt eãm: abrumpet eam à vestimento aut de pelle, aut de stamine aut de
57 subtegmine. Et si ultrà apparuerit in vestimento, aut in stamine vel in subtegmine, aut in quacunq; veste pelliceâ multiplicata est: igni combures il-
58 lud in quo est plaga. Vestis autem, aut stamen aut subtegmẽ, aut omnis vestis pellicea quæ lota fuerit; & recesserit ab eis plaga: lavabitur secundò, &
59 sic mundabitur. Hæc est lex plagæ lepræ, vestis laneæ aut lineæ, aut staminis vel subtegminis; aut omnis supellectilis pelliceæ: quomodo mundari debeat, vel contaminari.

CAP. XIV.

1 LOcutúsq; est Dominus ad
2 Moysen dicens. Hæc est lex leprosi, in die emundationis suæ: adducetur ad sacerdotem.
3 Et egredietur sacerdos, extra castra: & videbit sacerdos, & si sanata fuerit lepra leprosi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

51 Sed videns plagam die septimo, quòd diffuderit se plaga
52 ista in vestimento, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in pelle secundùm omne quod fit pellis in opificiũ, lepra permanens est plaga hæc, immunda est. Combureiq; vestimentũ, aut stamen, aut subtegmen laneum, aut lineum, aut omne vas pelliceum in quo fuerit plaga; quoniam lepra permanens hæc est, igne comburetur.
53 Si autem viderit sacerdos, at ecce non diffudit se plaga in vestimento, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in omni
54 vase pelliceo. Tum (c) præcipiet sacerdos ut lavent id in quo fuit plaga: sed includet illud septem dieb⁹ secun-
55 dò. Videbitq; sacerdos postquam lota fuerit plaga: sed ecce non mutavit plaga (d) oculos suos, neque plaga diffudit se, immunda res est, igne eam comburent: (e) corrosio est in calvitie ejus aut in recalvitie.
56 Sed si viderit sacerdos, et ecce (f) subobscura est plaga, postquam laverunt eã, tum (g) abrumpent eam de veste, aut pelle, aut de stamine, aut de subtegmine.
57 Sed si conspiciatur adhuc in veste, aut in stamine, aut in subtegmine, aut in quovis vase pelliceo, efflorescit; igne combures id in quo est plaga.
58 Vestimentum autem, stamen, aut subtegmen, aut omne vas pelliceum quod laveris, & à quo recesserit plaga, lavabis secundò, & mundum erit.
59 Hæc est lex plagæ lepræ, vestimenti lanei, aut linei, aut staminis, aut subtegminis, aut omnis vasis pellicei, ut mundum judicetur, aut pollutum.

CAP. XIIII.

1 ET locutus est Dominus Mosi, dicens;
2 Hæc erit lex leprosi in die mundationis suæ; tum adducetur ad sacerdotem.
3 Sacerdos verò egredietur extra castra; videbitq; sacerdos, at ecce sanata est plaga lepræ de leproso.

VER. SAM. (c) separabit eum (d) aspectũ suum, (e) macula est in deteriori ejus parte, aut in meliori. (f) subsidens (g) abscindent eam de

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

51 * فان تفشي في الثوب او السدي او اللحمة او في الجلد وجميع ما يعمل من الجلد مصوغا فذلك البلا برص ماحق وهو نجس
52 * فليحرق الثوب او السدي او اللحمة كان من صوف او كتان او جميع آلة الجلود الذي يكون فيه البلا لانه برص ماحق لذلك يحرق بالنار
53 * فان راه الامام لم يتفش في الثوب او السدي او اللحمة او جميع آلة الجلود
54 * فليامر بغسله ويسجنه ايام ثانية
55 * ثم ينظره الامام بعد ما غسل فان كان لم ينقلب لونه ولم يتفش فهو نجس ويحرق بالنار فهي مهلكة كانت في سحقه او ريبته
56 * فان راه قد خبا بعد ما غسل فليحرقه من الثوب او من الجلد ويقطعه من السدي او من اللحمة
57 * وان ظهر زيادة في الثوب او السدي او اللحمة او جميع آلة الجلود فهي المدبس فليحرق بالنار الذي فيه البلا
58 * والثوب او السدي او اللحمة او جميع آلة الجلود ان غسلت فزال عنها البلا فلتغسل ثانية ويطهر
59 * هذه سريعة بلوى البرص في ثوب الصوف او الكتان او السدي او اللحمة او شي من آلة الجلود ليطهر او لينجس

* الفصل الرابع عشر *

1 * ثم كلم الله موسي قايلا
2 * هذه تكون سريعة الابرص في وقت طهره ان يوتي بخبره الي الامام
3 * فيخرج الامام الي خارج العسكر فاذا نظر ان الابرص قد شفي من بلوي البرص

51 Quòd si extensa fuerit in veste, aut stamine, aut subtegmine, aut in pelle, & in omni eo quod fit ex pelle compositum: illa plaga est, lepra corrumpens, estque immundum;
52 Ideò comburatur vestis, sive stamen, sive subtegmen, sive fuerit ex lana, sive ex lino, sive omnia instrumenta pellicea in quibus est plaga, quoniam est lepra perniciosa: proptereà comburetur igni.
53 Quòd si viderit eam sacerdos non esse extensam in veste, aut in stamine, aut subtegmine, aut omni instrumento pelliceo;
54 Præcipiat ut lavetur, & detineat illud
55 septem diebus, secundò. Deinde inspiciet illud sacerdos postquam lotum est: & si non immutatus fuerit color ejus, neque extensa fuerit, immundum est, & amburatur igne: est enim pernicies existens in rasa vel in vecta ipsius panni superficie.
56 Quòd si viderit eam delituisse postquam lotus est, rumpat illam ex veste, aut ex pelle; et scindat illam ex stamine, aut ex subtegmine.
57 Et si apparuerit superfluitas in veste, aut stamine, aut subtegmine, omnique instrumento pelliceo, ipsa est lepra excurrens: comburatur igne id in quo est
58 plaga. Et vestis, vel stamen, vel subtegmen, vel quodlibet instrumentum pelliceum, si lota fuerint, abscesseritque ab ipsis plaga, laventur secundò, & mundabuntur.
59 Hæc est lex plagæ lepræ in veste lanea, & linea, aut stamine, aut subtegmine, aut aliquo ex instrumentis pelliceis, ut mundetur, vel ut polluatur.

CAP. XIV.

1 ITem allocutus est Deus Musam, dicens;
2 Hæc erit lex leprosi in tempore mundationis ejus: ut deferatur fama ejus ad sacerdotem.
3 Exibitque sacerdos extra castra; cùmque viderit leprosum curatum esse à plaga lepræ,

ספר ויקרא : יד

4 וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות
טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב
5 וצוה הכהן ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים
חיים
6 את הצפר החיה יקח אתה ואת עץ הארז ואת
שני התולעת ואת האזב וטבל אותם ואת הצפר
החיה בדם הצפר השחטה על המים החיים
7 והזה
על המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח
את הצפר החיה על פני השדה
8 וכבס המטהר את בגדיו
וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר
יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת
ימים
9 והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את
ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל
שערו יגלח וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו
במים וטהר
10 וביום השמיני יקח שני כבשים תמימם
וכבשה אחת בת שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת
11 מנחה בלולה בשמן ולג אחד שמן והעמיד הכהן
המטהר את האיש המטהר ואתם לפני יהוה פתח
12 אהל מועד
ולקח הכהן את הכבש האחד
והקריב אתו לאשם ואת לג השמן והניף אתם
13 תנופה לפני יהוה
ושחט את הכבש במקום אשר
ישחט את החטאת ואת העלה במקום הקדש כי
כחטאת האשם הוא לכהן קדש קדשים הוא
14 ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן על תנוך
אזן המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל
15 בהן רגלו הימנית
ולקח הכהן מלג השמן
ויצק על כף הכהן השמאלית

Versio VULG. LAT.

4 Præcipiet ei qui purificatur,
ut offerat duos passeres vivos pro se, quibus vesci licitum est, & lignum cedrinum,
vermiculúmque & hyssopum.
5 Et unum ex passeribus immolari jubebit in vase fictili
6 super aquas viventes. Alium autem vivum cum ligno cedrino, & cocco & hyssopo,
tinget in sanguine passeris
7 immolati, Quo asperget illum, qui mundandus est, septies, ut jure purgetur: & dimittet passerem vivum, ut in
8 agrum avolet. Cúmque laverit homo vestimenta sua, radet omnes pilos corporis, & lavabitur aquâ: purificatúsque ingredietur castra, ita duntaxat ut maneat extra tabernaculum suum septem di-
9 ebus. Et die septimo radet capillos capitis, barbámq; & supercilia, ac totius corporis pilos. Et lotis rursum vesti-
10 bus & corpore, Die octavo assumet duos agnos immaculatos, & ovem anniculam absque macula, & tres decimas similæ in sacrificium, quæ conspersa sit oleo, & seorsum
11 olei sextarium. Cúmque sacerdos purificans hominem, statuerit eum, & hæc omnia coram Domino in ostio ta-
12 bernaculi testimonii, Tollet agnum, & offeret eum pro delicto, oleíque sextarium. Et oblatis ante Dominum omni-
13 bus, Immolabit agnum, ubi solet immolari hostia pro peccato, & holocaustum, id est, in loco Sancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia: Sancta sanctorum est.
14 Assuménsque sacerdos de sanguine hostiæ, quæ immolata est pro delicto, ponet super extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & super pollices manûs dextræ & pe-
15 dis: Et de olei sextario mittet in manum suam sinistram,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

4 Καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ λήψονται τῷ κεκαθαρισμένῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρὰ, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκι-
5 νον, καὶ ὕσσωπον. Καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ σφάξουσι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς ἀγγεῖον ὀ-
6 στράκινον ἐφ᾽ ὕδατι ζῶντι. Καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν λήψεται αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, (α) καὶ τὸ κλωστὸν κόκκινον, καὶ τὸ ὕσσωπον, καὶ βάψει αὐτὰ καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ σφαγέντος ἐφ᾽
7 ὕδατι ζῶντι. Καὶ περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν καθαρισθέντα ἀπὸ τῆς λέπρας ἑπτάκις, καὶ καθαρὸς ἔσται· καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς
8 τὸ πεδίον. Καὶ πλυνεῖ ὁ καθαρισθεὶς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ξυρηθήσεται αὐτοῦ πᾶσαν τὴν τρίχα, καὶ λούσεται ἐν ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ διατρίψει ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἑπτὰ ἡ-
9 μέρας. Καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ξυρηθήσεται πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν πώγωνα, καὶ τὰς (β) ὀφρῦς, καὶ πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ ξυρηθήσεται· καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδα-
10 τι, καὶ καθαρὸς ἔσται. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται δύο (γ) ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ πρόβατον (δ) ἄμωμον ἐνιαύσιον, καὶ τρία δέκατα σεμιδάλεως εἰς θυσίαν πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ, καὶ κοτύλην ἐλαίου μί-
11 αν. Καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς (ε) ὁ καθαρίζων, τὸν ἄνθρωπον τὸν καθαριζόμενον, καὶ ταῦτα ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
12 τυρίου. Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα, καὶ προσάξει αὐτὸν τῆς πλημμελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὰ ἀφόρισμα
13 ἔναντι κυρίου. Καὶ σφάξουσι τὸν ἀμνὸν ἐν τόπῳ, (ζ) οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ ἁγίῳ. ἔστι γὰρ τὸ περὶ ἁμαρτίας, ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελείας ἐστὶ
14 τῷ ἱερεῖ· ἅγια ἁγίων ἐστί. Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ πο-
15 δὸς τοῦ δεξιοῦ. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς κοτύλης τοῦ ἐλαίου, ἐπιχεεῖ ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν.

4 Et præcipiet sacerdos, & sument ei qui mundatus est, (a) duas aviculas viventes mundas, & lignum cedrinum, & coccum tortum, & hyssopum.
5 Et præcipiet sacerdos, & jugulabunt aviculam unam in vase testaceo super aquam viventem.
6 Et aviculam viventem sumet illam, & lignum cedrinum, & coccum tortum, & hyssopum; & tinget ea, & aviculam viventem in sanguine aviculæ jugulatæ super aquam viventem.
7 Et asperget super mundatum à lepra septies, & mundus erit: & emittet aviculam viventem in campum.
8 Et lavabit mundatus vestimenta sua, & radetur omnem pilum suum, & lavabitur in aqua; & mundus erit. Et post hæc ingredietur in castra, & manebit extra domum suam septem dies.
9 Et erit die septimo, radetur omnem pilum suum, caput suum, & barbam, & supercilia, & omnem pilum suum radetur: & lavabit vestimenta, & lavabitur corpus ejus aquâ, & mundus erit.
10 Et die octavo sumet duos agnos sine macula anniculos, et ovem sine macula anniculam, et tres decimas similæ in sacrificium conspersæ in oleo, et (b) cotylam olei unam.
11 Et sistet sacerdos mundans, hominem qui mundatur, et hæc ante Dominum, ad ostium tabernaculi testimonii.
12 Et sumet sacerdos agnum unum, et offeret eum qui delicti, et cotylam olei: et separabit ea separationem ante Dominum.
13 Et jugulabunt agnum in loco, in quo jugulant holocaustomata, et ea quæ pro peccato, in loco sancto. Est enim illud pro peccato, sicut illud delicti est sacerdoti: Sancta sanctorum sunt.
14 Et sumet sacerdos de sanguine ejus qui delicti, et imponet sacerdos super pennam auris dexteræ ejus, qui mundatur, et super summitatem manûs dextræ, et super summitatem pedis dextri.
15 Et sumens sacerdos de cotyla olei, effundet super manum sacerdotis sinistram.

MS.A. (α) καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, (β) ὀφρύας, (γ) ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους, καὶ (δ) ἐνιαύσιον ἄμωμον, (ε) καθαρίζων (ζ) οὗ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

4 Præcipiet sacerdos, afferéntque pro eo qui mundand[us] est duas aviculas vivas, mundas, & lignum cedrinum, & tincturâ coccineam, atq; hyssopum.
5 Præcipiet etiam sacerdos mactabúntq; aviculam unam in vase testaceo super fontem aquarum.
6 Deinde capiet alteram aviculam illam vivam, & lignum cedrinum, & tincturam coccineam, atq; hyssopum: intingétq; tam hæc quàm aviculam vivam sanguine aviculæ quæ immolata est super aquas fontis.
7 Spargétq; super illum qui mundandus est à lepra, septem vicib[us], ac mundabitur: & avolare faciet aviculâ vivam versùs campum.
8 Et lavabit vestiméta sua is qui múdand[us] est, & tondebit cunctos pilos suos, & abluet se aquâ, atq; mundabitur: ac postea ingredietur in castra, & manebit extra tabernaculû suum septem diebus.
9 Et in die septimo radet omnes pilos suos, caput suum, & barbam suam, & supercilia sua: omnes deniq; pilos suos radet, lavabitq; vestimenta sua, abluétq; carnem suam aquâ, & emundabitur.
10 Et in die octavo accipiet duos agnos in quibus nulla sit macula, & agnam unam anniculam in qua nulla sit macula, & tres decimas similaginis subactæ oleo, & libatorium olei.
11 Constituet autem sacerdos purificans tam hominem illum qui purificandus est quàm ista coram Dño in ostio tabernaculi temporis.
12 Et accipiet sacerdos agnum unum, offeretq; eum pro peccato, & libatorium olei, separabitq; ea sacerdos separationem coram Dño.
13 Et immolabit agnum in loco in quo immolatur peccatum & holocaustum pacificum, in loco *scilicet* sacro: illud enim qui pro peccato est, munus est sacerdotis & sacro-sanctus.
14 Tolletque sacerdos de sanguine peccati, spargetq; sacerdos super auriculâ auris dexteræ ejus qui purificand[us] est, & super pollicem manûs ejus dexteræ, & super pollicem pedis ejus dexteri.
15 Deinde tollet sacerdos libatorium unum olei fundetque super manum sinistram sacerdotis.

תרגום אונקלוס

ויפקיד כהנא ויסב למדכי תרתין
צפרין חיין דכין ואעא דארזא וצבע
זהורי ואזובא: ויפקיד כהנא ויכוס
ית צפרא חדא למאן דחסף על מי
מבוע: ית צפרא חיתא יסב יתה וית
אעא דארזא וית צבע זהורי וית
אזובא ויטבול יתהון וית צפרא
חיתא בדמא דצפרא דנכיסא על
מי מבוע: וידי על דמדכי מן
סגירותא שבע זמנין וידכיניה
וישלח ית צפרא חיתא על אפי
חקלא: ויצבע דמדכי ית לבושוהי
ויגלח ית כל שעריה ויסחי במיא
וידכי ובתר כן יעול למשריתא
ויתיב מבר למשכניה שבעא יומין
ויהי ביומא שביעאה יגלח ית כל
סעריה ית רישיה וית דקניה וית
גביני עינוהי וית כל סעריה יגלח
ויצבע ית לבושוהי ויסחי ית בסריה
במיא וידכי: וביומא תמינאה יסב
תרין אמרין שלמין ואמרתא חדא
בת שתה שלמתא ותלתא עסרונין
סולתא מנחתא דפילא במשח
ולוגא חד דמשחא: ויקים כהנא
דמדכי ית גברא דמדכי ויתהון קדם
יי בתרע משכן זמנא: ויסב כהנא
ית אמרא חד ויקריב יתיה לאשמא
וית לוגא דמשחא וירים יתהון
ארמא קדם יי: ויכוס ית אמרא
באתר די יכוס ית חטאתא וית
עלתא באתר קדיש ארי כחטאתא
אשמא הוא לכהנא קודש קודשין
הוא: ויסב כהנא מדמא דאשמא
ויתן כהנא על רום אודנא דמדכי
דימינא ועל אליון ידיה דימינא
ועל אליון רגליה דימינא: ויסב
כהנא מלוגא דמשחא ויריק על
ידא דכהנא דסמלא:

Targum Onkelos.

4 Præcipiet sacerdos, ut tollant
ei qui mundand⁹ est, duos passeres vivos, mundos: & lignũ
cedri, & coccinũ, & hyssopũ.
5 Præcipietq; sacerdos, ut immolent passerẽ unũ, in vase fictili
6 super aquas fontis. Passerem
autẽ vivum tollet, & lignum
cedrinum, & coccinum, et hyssopũ: & tinget ea & passerẽ
vivum in sanguine passeris im-
7 molati, super aquas fontis. Et
asperget septies super illũ qui
mundand⁹ est à leprâ: & mundabit eum; & dimittet passerẽ
8 vivum super faciẽ agri. Lavabitq; ille qui mundand⁹ est vestiméta sua, & tondebit omnes
pilos suos, & lavabitur aquâ,
& sic mundabitur; & postea
ingredietur in castra: & manebit extra tabernaculum suũ se-
9 ptem diebus. Eritq; in die septimo, tondebit omnes capillos capitis sui, & barbæ suæ, &
palpebras oculorum ejus; omnésq; pilos suos tondebit: et
lavabit vestimenta sua, lavabitq; carnem suã aquis, & sic
10 mundabitur. In die autẽ octavo sumet duos agnos integros,
& agnam unam anniculã integram: & tres decimas similæ
in mun⁹, quæ cõspersa sit oleo;
11 & sextarium unũm olei. Et statuet sacerdos qui emundat, virum qui mundandus est & ea,
corã Domino, in ostio taber-
12 naculi fœderis. Et tollet sacerdos agnum unum, & offeret illum pro delicto, & olei sextarium: & elevabit ea elevatio-
13 ne corã Dño. Immolabitq; agnũ, in loco in quo immolatur hostia pro peccato & holocaustum, in loco sancto: quia
sicut pro peccato, ita est pro
delicto, ad sacerdotẽ pertinet;
14 sanctum sanctorum est. Tollétq; sacerdos de sanguine hostiæ pro delicto: et ponet sacerdos super extremum auriculæ
dextræ ej⁹ qui mundatur, et super pollicẽ manus ejus dextræ,
& super pollicem pedis ejus
15 dextri. Tollétq; sacerdos de
sextario olei: & fundet super
manum sacerdotis sinistram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

VER. SAM.

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum præcipiet sacerdos ut 4
accipiant pro mundando duos passeres vivos mundos, &
lignum cedrinum, et dibaphũ
coccineum, et hyssopum. Præ- 5
cipietq; sacerdos ut mactent
passerẽ unum in vase testaceo 6
ad aquas viventes. Sed passerem vivum accipiet, lignumque cedrinum, & dibaphum
coccineum, et hyssopum; et tinget ea, et passerem vivum, in
sanguine passeris mactati super aquas viventes. Et asper- 7
get super mundandũ à lepra
septies, & mundabit eum;
postea dimittet passerem vi- 8
vum in faciem campi. Lavabitque is qui mundat se vestimenta sua, et radet omnem
pilum suum; se autem lavabit
in aquis, & mundus erit;
postea verò ingredietur in
castra, et habitabit extra tentorium suum septem diebus.
Die autem septimo radetur 9
omnis pilus ejus, caput ejus,
barba ejus, & supercilia oculorum ejus, omnisque pilus
ejus radetur: lavabitq; vestimenta sua, lavabit quoq; carnem suã in aquis, et erit mun-
dus. Die verò octavo accipiet 10
duos agnos (a) immaculatos
anniculos, et agnam unam
anniculam (b) immaculatam,
tresque decimas similæ oblationem conspersam oleo, &
sextarium unum olei. Et sistet 11
sacerdos mundans hominem
mundandum, & illa coram
Domino ad ostium tabernaculi testimonii. Deinde accipiet 12
sacerdos agnum unum, offerétque eum in delictum, &
sextarium olei, & ventilabit
ea ventilatione corã Domino.
Mactabit autem agnũ in loco 13
in quo mactant sacrificium
pro peccato, & holocaustum,
in loco sancto: nam sicut sacrificium pro peccato, ita &
pro delicto ad sacerdotem
pertinet, sanctitas sanctitatũ
est. Accipiet quoque sacerdos 14
de sanguine delicti quem ponet super lobum auris dextræ
ejus qui mundatur, & super
pollicẽ manûs ejus dexteræ,
& super pollicem pedis ejus
dexteri. Accipiet etiam sacer- 15
dos de sextario olei, & effundet super volam sacerdotis sinistram.

VER. SAM. (a) integros (b) integram,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* امر عما يجب فيه * فيامر الامام بان يوجد للمتطهر عصفوران طاهران * وعود ارز وحرير قرمز
وصعتر * ثم يامر الامام بذبح احدهما في اناء خزف على ماء نبيع * وليأخذ العصفور الحي
وعود الارز والحرير القرمز والصعتر * ويغمس ذلك مع العصفور الحي في دم العصفور المذبوح
على الماء الذي من نبيع * وينضح على المتطهر من البرص من ذلك سبع مرات * ويطهره
ويطلق العصفور الحي على وجه الصحراء * ثم يغسل المتطهر ثيابه ويحلق جميع شعره
ويرحض بالماء ويطهر وبعد ذلك يدخل الى المعسكر ويقيم في خارج منزله سبعة ايام * فاذا كان
ايضا في اليوم السابع يحلق جميع شعر راسه ولحيته وحواجب عينيه مع ساير شعره ويغسل
ثيابه ويرحض بدنه بالماء ويطهر * وفي اليوم الثامن يقدم حملين صحيحين * ورخلا ابنة سنتها
صحيحة * وثلثة اعشار من سميذ هدية ملتوتة بدهن * وقارورة دهن * ويقف الامام الرجل
المتطهر واياها بين يدي الله عند باب خباء المحضر * وياخذ الامام احد الخروفين ليقربه عن
الاثم * وقارورة الدهن * ويحركهما تحريكا بين يدي الله * ثم يذبحه في الموضع الذي يذبح
الذكاة والصعيدة في موضع القدس * لان قربان الاثم هو كالذكاة للامام من خواص الاقداس
* ثم ياخذ من دمه شيا ويجعل ذلك على شحمة اذن المتطهر اليمنى * وعلى ابهام يده اليمنى
وابهام رجله اليمنى * وياخذ الامام من قارورة الدهن ما يصبه على كفه اليسرى *

Præcipiet quod conveniet circa illum. 4
Mandabit ergò sacerdos ut accipiantur ei
qui mundandus est, duo passeres mundi,
& lignum cedri, et sericum coccineum, et
hyssopus. Deinde præcipiet sacerdos ut 5
juguletur alter eorũ in vase fictili super
aquam fontis. Et accipiat passerẽ vivum, 6
& lignum cedrinum, et sericum coccineũ,
et hyssopum; et intingat ea simul cum passere vivo in sanguine passeris jugulati super aquam quæ est de fonte. Et spargat 7
super mundandum à lepra ex ipso septem
vicibus, & mundet eum, & dimittat passerẽ vivum super faciem campi. Posteà 8
lavabit is qui mundatur, vestes suas, &
radet omnes pilos suos, & lavabit sese aquâ, et mundabitur: & posthæc ingredietur in castra, et manebit extra habitaculũ
suum septem dies. Cumq; fuerit etiam in 9
die septimo, radet omnes pilos capitis sui,
et barbã suam, et supercilia oculorũ suorum, cum reliquis pilis suis, et lavabit vestes suas, et lavabit corpus suum aquâ, &
mundabitur. Et in die octavo offeret duos 10
agnos integros, et ovem filiã anni sui integram, et tres decimas ex simila donum
subactũ oleo, et alabastrum olei. Sistetq; 11
sacerdos virum mundandum & illa, corã
Deo apud ostium tabernaculi præsentiæ.
Et accipiet sacerdos alterum è duobus a- 12
gnis, ut offerat illũ pro delicto, & alabastrum olei, et agitabit utrumq; agitatione
coram Deo. Deinde mactabit eum in loco 13
in quo mactat expiationem & holocaustum, in loco sanctuarii: quia sacrificium
delicti pertinet sicut expiatio ad sacerdotem, ex præcipuis sacrorum. Posteà ac- 14
cipiet ex sanguine illius aliquantulum, et
ponet illum super auriculam auris dextræ
ejus qui mundatur, et super pollicem manus ejus dextræ, & pollicem pedis ejus
dextri. Et accipiet sacerdos de alabastro 15
olei id quod infundet super volã suã læva.

ספר ויקרא : יד

16 וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהִזָּה מִן־הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה׃

17 וּמִיֶּתֶר הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דַּם הָאָשָׁם׃

18 וְהַנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּטַּהֵר וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה׃

19 וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־הַחַטָּאת וְכִפֶּר עַל־הַמִּטַּהֵר מִטֻּמְאָתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה׃

20 וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהֵר׃

21 וְאִם־דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לִתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן׃

22 וּשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְהָיָה אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה׃

23 וְהֵבִיא אֹתָם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטָהֳרָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה׃

24 וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְאֶת־לֹג הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃

25 וְשָׁחַט אֶת־כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית׃

26 וּמִן־הַשֶּׁמֶן יִצֹק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית׃

27 וְהִזָּה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה׃

28 וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם׃

Versio VULG. LAT.

16 Tingétque digitum dextrum
in eo, & adsperget coram
17 Domino septies. Quod autem reliquum est olei in læva manu, fundet super extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & super pollices manûs ac pedis dextri, & super sanguinem qui effusus est pro de-
18 licto, Et super caput e-
19 jus. Rogabitque pro eo coram Domino, & faciet sacrificiũ pro peccato. Tunc
20 immolabit holocaustum, Et ponet illud in altari cum libamentis suis, & homo
21 ritè mundabitur. Quòd si pauper est, & non potest manus ejus invenire quæ dicta sunt, pro delicto assumet agnum ad oblationem, ut roget pro eo sacerdos, decimámque partem similæ conspersæ oleo in sacrificium, & olei sex-
22 tarium, Duósque turtures sive duos pullos columbæ, quorum unus sit pro peccato, & alter in holocau-
23 stum. Offerétque ea die octavo purificationis suæ sacerdoti, ad ostium tabernaculi testimonii coram Do-
24 mino. Qui suscipiens agnum pro delicto & sextarium olei, levabit simul.
25 Immolatóque agno, de sanguine ejus ponet super extremum auriculæ dextræ illius qui mundatur, & super pollices manûs ejus ac pe-
26 dis dextri: Olei verò partem mittet in manum suam
27 sinistram, In quo tingens digitum dextræ manûs adsperget septies coram Dño.
28 Tangétque extremũ dextræ auriculæ illius qui mundatur, & pollices manûs ac pedis dextri, in loco sanguinis qui effusus est pro delicto.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

16 Καὶ βάψει τὸν δάκτυλον τὸν δεξιὸν ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς (η) χειρὸς αὐτοῦ τῆς ἀριστερᾶς· καὶ ῥανεῖ (θ) τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις
17 ἔναντι κυρίου. Τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον (ι) τὸ ὂν ἐν τῇ χειρὶ, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ
18 αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. Τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέν-
19 τος. Καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου· καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς (κ) περὶ τοῦ καθαριζομένου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ· καὶ μετὰ
20 τοῦτο σφάξει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα. Καὶ (λ) ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ τὴν θυσίαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔναντι κυρίου· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ καθαρι-
21 σθήσεται. Ἐὰν δὲ πένηται, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ μὴ εὑρίσκῃ, λήψεται ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα, ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ δέκατον σεμιδάλεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ κοτύλην ἐλαίου
22 (μ) μίαν, Καὶ δύο τρυγόνας, ἢ δύο (ν) νεοσσοὺς περιστερῶν, ὅσα εὗρεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἔσται ἡ μία περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἡ μία εἰς ὁλοκαύτωμα.
23 Καὶ προσοίσει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸ καθαρίσαι αὐτὸν, πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι
24 κυρίου. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τῆς πλημμελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, ἐπιθή-
25 σει αὐτὰ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. Καὶ σφάξει τὸν (ξ) ἀμνὸν τὸν τῆς πλημμελείας, καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ (ο) ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ
26 ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιχεεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱε-
27 ρέως τὴν ἀριστεράν. Καὶ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ τῷ δεξιῷ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ ἀριστερᾷ ἑπτάκις ἔναντι
28 κυρίου. Καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας.

Et tinget digitum dextrum de oleo, quod est super manum suam 16
sinistram: & sparget digito septies ante Dominum. Residuum 17
autem oleum, quod est in manu, imponet sacerdos super pennam auris dextræ ejus, qui mundatur, & super summitatem manûs dextræ, & super summitatem pedis dextri, super locum sanguinis, ejus qui deliquit. Residuum 18
autem oleum, quod in manu sacerdotis, imponet sacerdos super caput ejus qui mundatus est. Et exorabit pro eo sacerdos ante Domi- 19
num. Et faciet sacerdos illud quod pro peccato, & exorabit sacerdos pro eo, qui mundatur à peccato ejus: & post hoc jugulabit sacerdos holocaustum. Et offeret sacer- 20
dos holocaustum, & sacrificium super altare ante Dominum: & exorabit pro eo sacerdos, & mundabitur. Si autem paupertate la- 21
boret, & manus ejus non inveniat; sumet agnum unum, in quod deliquit in demptionem, ut exoret pro eo, et decimam similæ conspersæ in oleo in sacrificium, & cotylam olei unam, Et duos turtures, 22
vel duos pullos columbarum, quæcunque invenit manus ejus: & erit unum pro peccato, & unum in holocaustum. Et offeret 23
ea die octavo, ut ipse mundetur, ad sacerdotem, ad ostium tabernaculi testimonii ante Dominum. Et 24
sumens sacerdos agnum delicti, & cotylam olei, imponet ea impositionem ante Dominum. Et jugu- 25
labit agnum qui delicti, & sumet sacerdos de sanguine qui delicti, et imponet super pennam auris dextræ ejus qui mundatur, & super summitatem manûs dextræ, & super summitatem pedis dextri. Et de oleo effundet sacerdos 26
in manum sacerdotis sinistram. Et 27
asperget sacerdos digito dextro de oleo, quod in manu ejus sinistra, septies ante Dominum. Et 28
imponet sacerdos de oleo, quod in manu ejus, super pennam auris dextræ ejus qui mundatur, & super summitatem manûs ejus dextræ, & super summitatem pedis ejus dextri, in locum sanguinis, ejus qui deliquit.

MS.A. (η) χειρὸς τῆς (θ) ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ (ι) τὸ ἐν (κ) περὶ τοῦ ἀκαθάρτου καθαριζομένου (λ) οἴσει (μ) μίαν, Ἢ δύο (ν) νεοσσοὺς (ξ) ἀμνὸν τῆς (ο) ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ τοῦ καθαριζομένου, καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

Intinget etiã sacerdos digitũ suũ dexterum in 16
oleo quod est in manu sua sinistra: spargetq;
sacerdos ex oleo digiti sui septem vicibus corã
Dño. Quod autem remanebit ex oleo in manu 17
sacerdotis, sparget sacerdos super auriculã auris dextræ ejus qui mundandus est, et super pollicem manus ejus dextræ, & super pollicẽ pedis ejus dextri, super locum sanguinis peccati. Et 18
quod remanebit ex oleo quod est in manu sacerdotis, projiciat in caput ejus qui purificatur,
& expiabit pro eo sacerdos corã Dño. Præte- 19
rea offeret sacerdos hostiã quæ est pro peccato, et expiabit pro eo qui purificatur ab immũditia sua, & postea mactabit holocaustũ pacificũ. Attolletq; sacerdos holocaustũ pacificũ, 20
& farinam ad altare, expiabitq; pro eo sacerdos, & mundabitur. Quòd si is pauper sit, nec 21
habeat facultatem, tollat agnum unũ pro peccato separationis, ut expietur pro eo: & unam ex decem *partibus* modii similaginis farinæ subactæ oleo in sacrificium, et libatoriũ unum
olei; Duosq; turtures, aut duos pullos colũbæ, 22
quod *scilicet* fuerit in ejus facultate: eritque unus pro peccato, & alter in holocaustũ. Af- 23
feret autem eos in die octavo ad sacerdotem, ut purificet eum, ad ostiũ tabernaculi tempo-
ris coram Dño. Tum accipiet sacerdos agnũ 24
unũ, et libatoriũ olei: separabitq; ea sacerdos
separationem coram Dño. Mactabitq; agnum 25
peccati: & accipiens sacerdos de sanguine peccati, sparget super auriculam auris dextræ ejus qui mundatur, & super pollicem manûs ejus dextræ, & super pollicẽ pedis ejus dexte-
ri. Et de oleo fundet sacerdos in manum sini- 26
stram sacerdotis: Spargetq; sacerdos digito 27
suo dextero de oleo quod habet in manu sua
sinistra, septem vicibus coram Dño. Spargetq; 28
sacerdos ex oleo quod est in manu sua super auriculã auris dexteræ ejus qui mundatur, & super pollicẽ manûs ejus dextræ, & super pollicem pedis ejus dextri, in loco sanguinis peccati.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

16 ויטבול כהנא ית אצבעיה דימינא מן משחא די על ידיה דסמאלא וידי מן משחא באצבעיה שבע זמנין קדם יי׃
17 ומשאר משחא די על ידיה יתן כהנא על רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על דמא דאשמא׃
18 ודישתאר במשחא די על ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי ויכפר עלוהי כהנא קדם יי׃
19 ויעביד כהנא ית חטאתא ויכפר על דמדכי מסובתיה ובתר כן יכוס ית עלתא׃
20 ויסק כהנא ית עלתא וית מנחתא למדבחא ויכפר עלוהי כהנא וידכי׃
21 ואם מסכן הוא ולית ידיה מדבקא ויסב אמר חד אשמא לארמא לכפרא עלוהי ועסרונא סולתא חד דפיל במשח למנחתא ולוגא דמשחא׃
22 ותרתין שפנינין או תרין בני יונה די תדביק ידיה ויהי חד חטאתא וחד עלתא׃
23 וייתי יתהון ביומא תמינאה לדכותיה לות כהנא לתרע משכן זמנא קדם יי׃
24 ויסב כהנא ית אמרא דאשמא וית לוגא דמשחא וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי׃
25 ויכוס ית אמרא דאשמא ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתן על רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא׃
26 ומן משחא יריק כהנא על ידא דכהנא דסמאלא׃
27 וידי כהנא באצבעיה דימינא מן משחא די על ידיה דסמאלא שבע זמנין קדם יי׃
28 ויתן כהנא מן משחא די על ידיה על רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא׃

TARGUM ONKELOS.

16 Et tinget sacerdos digitũ manus suæ dextræ in oleo, quod est in manu ejus sinistrâ: & asperget de oleo digito suo se-
17 pties, coram Domino. Et de reliquo oleo, quod est in manu ejus, ponet sacerdos super extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & super pollicẽ manus ejus dextræ, & super pollicem pedis ejus dextri: super sanguinem hostiæ quæ of-
18 fertur pro delicto. Et quod reliquum est, de oleo quod est super manum sacerdotis, ponet super caput ejus qui mundatur: & propitiabit pro eo sa-
19 cerdos corã Dño. Faciétq; sacerdos hostiã pro peccato; & propitiabit pro eo qui mũdatur, ab immũditia sua: & post-
20 ea immolabit holocaustum. Et adolebit sacerdos holocaustũ & mun⁹, in altari: & propitiabit pro eo sacerdos, & sic mũ-
21 dabitur. Et si paup est, & man⁹ ej⁹ nõ sufficit: tollet agnũ unũ pro delicto, ut elevetur ad propitiandũ pro eo: & decimam unã similæ conspersæ oleo pro
22 munere, & sextarium olei. Et duos turtures, aut duos filios columbæ, quos invenerit man⁹ ej⁹: & erit un⁹ pro peccato, &
23 unus in holocaustũ. Et adducet eos in die octavo emundationis suæ ad sacerdotẽ, ad ostium tabernaculi fœderis corãDño.
24 Et tollet sacerdos agnũ qui offertur pro delicto, & sextariũ olei: et elevabit ea sacerdos e-
25 levatione, corã Dño. Immolabitq; agnũ pro delicto: et tollet sacerdos de sanguine hostiæ pro delicto, et ponet sup extremũ auriculæ dextræ ej⁹ qui mũdatur; & sup pollicẽ man⁹ ejus dextræ, & sup pollicẽ pedis ej⁹
26 dextri. Et de oleo fundet sacer-
27 dos sup manũ sinistrã suã. Et aspget sacerdos digito suo man⁹ dextræ de oleo ꝗ est in manu sinistra ejus, septies corã Dño.
28 Ponétq; sacerdos de oleo ꝗ est in manu ej⁹, sup extremũ auriculæ dextræ ej⁹ qui mundatur, & sup pollicẽ man⁹ ej⁹ dextræ, & sup pollicẽ pedis ej⁹ dextri: in loco sanguinis qui effusus est pro delicto.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

16 Tingetq; sacerdos digitũ suum dexterum ex oleo quod est super volã ejus sinistram, et asperget de oleo septies co-
17 ram Domino. De reliquo autem olei quod est super volam ejus, ponet sacerdos super lobum auris dexteræ ejus qui mundatur, & super pollicem manûs ejus dexteræ, & super pollicẽ pedis ejus dexteri, ul-
18 tra sanguinem hostiæ pro delicto. Residuũ verò olei quod est super volã sacerdotis, po-
19 net super caput ejus qui mundatur, ut expiet eum sacerdos coram Domino. Præterea faciet sacerdos hostiam pro peccato, et expiabit eum qui mundatur de immunditie sua; postea verò mactabit holo-
20 caustum. Offeretq; sacerdos holocaustum, & oblationem similæ super altare coram Domino, & expiabit eum sacer-
21 dos, & mundabitur. Si verò pauper fuerit, manusq; ejus ista non assequatur, tum accipiet agnum unum hostiã pro delicto, in hostiam ventilationis, ut expiet eum; et decimam similæ unam conspersam oleo in oblationem, & sextarium
22 olei. Duos quoq; turtures, aut duos pullos columbæ, quos assequetur man⁹ ejus: quorũ unus erit hostia pro peccato, alter
23 verò holocaustum. Et adducet ista die octavo ad sacerdotem, ut purificet eum ad ostiũ tabernaculi testimonii coram
24 Domino. Accipiet autem sacerdos agnum pro delicto, & sextariũ olei, et ventilabit ea ventilatione coram Domino.
25 Postea mactabit agnũ pro delicto, sumetq; sacerdos de sanguine delicti, et ponet super lobum auris dexteræ ejus qui mundatur, & super pollicem manûs ejus dexteræ, et super
26 pollicẽ pedis ejus dexteri. De oleo quoq; effundet sacerdos
27 super volã sacerdotis sinistrã. Et asperget sacerdos cũ digito suo dextero de oleo quod est super volã suam sinistrã,
28 septies corã Domino. Ponetq; sacerdos de oleo quod est in vola sua super lobum auris dexteræ ejus qui mundatur, et super pollicem manûs ejus dexteræ, et super pollicem pedis ejus dexteri, in loco sanguinis hostiæ pro delicto.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

ثم يغمس اصبعه اليمنى في الدهن الذي على يده اليسرى * وينضح منه سبع مرات بين
يدي الله * ثم يضع من باقيه شيئا على شحمة اذن المتطهر اليمنى * وعلى ابهام يده اليمنى * وعلى
ابهام رجله اليمنى على دم قربان الاثم * والفاضل منه يصبه على راس المتطهر * ويستغفر له بين
يدي الله * ثم يعمل الامام الذكاة * ويستغفر عن المتطهر من نجاسته * وبعد ذلك يذبح
الصعيدة * ثم يصعد الصعيدة والهدية على المذبح * ويستغفر له الامام ويطهر * وان كان فقيرا لا
تنال يده ذلك * فليقرب خروفا واحدا قربان الاثم للتحريك ليستغفر عنه * وعشر سميذ ملتوتا
بدهن هدية * وقارون دهن * وسفنينين او فرخي حمام على حسب ما تنال يده * فيكون
احدهما ذكاة والاخر صعيدة * وليات بذلك في اليوم الثامن من اول طهره الى الامام الى باب
خباء المحضر بين يدي الله * وياخذ الامام خروف قربان الاثم وقارون الدهن * ويحركهما تحريكا
بين يدي الله * ثم يذبحه وياخذ من دمه شيئا ويجعله على شحمة اذن المتطهر اليمنى * وعلى
ابهام يده اليمنى وابهام رجله اليمنى * ويصب شيئا من الدهن في كفه اليسرى * وينضح
باصبعه اليمنى منه سبع مرات بين يدي الله * ويضع باقي الدهن الذي في كفه على شحمة
اذن المتطهر اليمنى * وعلى ابهام يده اليمنى * وابهام رجله اليمنى على دم قربان الاثم *

16 Deinde intinget digitum suum dexterum oleo quod est super manum suam lævam, spargetq; ex eo septem vicibus corã Deo.
17 Posteà ponet ex ejus residuo parum super auriculam auris dexteræ mundandi, & super pollicem manûs ejus dexteræ, et super pollicem pedis ejus dexteri, super sanguinem sacrificii delicti.
18 Et quod remanebit ex ipso, fundet super caput mundandi, et veniam postulabit pro eo coram Deo.
19 Deinde faciet sacerdos expiationem, & veniam petet pro purificando ab immunditia sua: et posteà mactabit holocaustum.
20 Ac deinde attollet holocaustum & munus super altare, & veniam rogabit pro illo sacerdos, ac mundabitur.
21 Si verò fuerit pauper, nec pertingat manus ejus ad hæc, afferat agnum unum in sacrificium delicti ad agitationem, ut venia postuletur pro ipso, & decimam similæ subactam oleo in munus, & alabastrum olei:
22 Et duos turtures, aut duos pullos columbarum, juxta id quod assequetur manus ejus: eritque unus eorum expiatio, et alter holocaustum.
23 Afferat autem hæc, in die octava post principium mundationis suæ, ad sacerdotem, ad ostium tabernaculi præsentiæ coram Deo.
24 Sumétque sacerdos agnum sacrificii delicti, et alabastrum olei, agitabitq; ambo agitatione corã Deo:
25 Deinde mactabit eum, & accipiet de sanguine ejus aliquantum, ponétque eum super auriculam auris mundandi dexteræ, et super pollicem manûs ejus dexteræ, et pollicem pedis ipsius dexteri,
26 Fundétque aliquantum olei in volam suam sinistram:
27 Et digito suo dextero sparget ex eo septẽ vicibus ante Deum.
28 Ponétque reliquum sanguinẽ qui est in vola sua, super auriculam auris mundandi dexteræ, et super pollicem manûs ejus dexteræ, & pollicem pedis ejus dexteri, super sanguinem sacrificii delicti.

ספר ויקרא : יד

super dabit ,sacerdotis volam super quod oleo de residuum Et
29 והנותר מן־השמן אשר על־כף הכהן יתן על־
faciet Et .Domini facies ad eum super expiandum ad ,se mundantis caput
30 ראש המטהר לכפר עליו לפני יהוה: ועשה
attinget quibus ex ,columbæ filiis de vel ,turturibus de unum
את־האחד מן־התרים או מן־בני היונה מאשר תשיג
& ,delictum unum ,ejus manus attigerit Quod .ejus manus
31 ידו: את אשר־תשיג ידו את־האחד חטאת ואת־
se mundantem super sacerdos expiabitq; :munere super ascensionem unum
האחד עלה על־המנחה וכפר הכהן על המטהר
non cujus ,lepræ tactus eo in cui lex Ista .Domini facies ad
32 לפני יהוה: זאת תורת אשר־בו נגע צרעת אשר לא־
ad Dominus est locutus Et.suam mundationem in ejus manus assequetur
33 תשיג ידו בטהרתו: וידבר יהוה אל־
terram ad fueritis ingressi Cùm :dicendo ,Aharon ad & ,Mosch
34 משה ואל־אהרן לאמר: כי תבאו אל־ארץ
lepræ tactum dedero & ,apprehensionem in vobis dans ego quam ,Chenahan
כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת
nunciabit &,domus ei cujus veniet Et.vestræ apprehensionis terræ domo in
35 בבית ארץ אחזתכם: ובא אשר־לו הבית והגיד
præcipiet Et.domo in mihi conspicietur tactus Tanquam:dicendo ,sacerdoti
36 לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית: וצוה
videndum ad sacerdos ingrediatur antequã domum verrent &,sacerdos
הכהן ופנו את־הבית בטרם יבא הכהן לראות
ingredietur postea Et .domo in quod omne polluatur non & ,tactum
את־הנגע ולא יטמא כל־אשר בבית ואחר כן יבא
ecce & ,tactum videbit Et .domum videndam ad sacerdos
37 הכהן לראות את־הבית: וראה את־הנגע והנה
,subrufæ vel ,subvirides ,nigræ domus parietibus in tactus
הנגע בקירת הבית שקערורת ירקרקת או אדמדמת
domo è sacerdos egredietur Et .pariete præ humilis earum aspectus &
38 ומראיהן שפל מן־הקיר: ויצא הכהן מן־הבית
.diebus septem domum faciet claudere & ,domus ostium ad
אל־פתח הבית והסגיר את־הבית שבעת ימים:
se diffudit ecce & :videbit & ,septimo die in sacerdos revertetur &
39 ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה
lapides eruent & ,sacerdos præcipiet :domus parietib⁹ in tactus
40 הנגע בקירת הבית: וצוה הכהן וחלצו את־האבנים
in ,civitatem extra ad eos projicient & ,tactus eis in quibus
אשר בהן הנגע והשליכו אתהן אל־מחוץ לעיר אל־
,undiquaque domo à jubebit radere domum Et .immundum locum
41 מקום טמא: ואת־הבית יקצע מבית סביב
in civitatem extra ad exciderunt quem pulverem effundent &
ושפכו את־העפר אשר הקצו אל־מחוץ לעיר אל־
pro ad adducent & ,alios lapides capient Et .immundum locum
42 מקום טמא: ולקחו אבנים אחרות והביאו אל־תחת
si Et .domum linet & ,capiet alium pulverem & :lapidibus
43 האבנים ועפר אחר יקח וטח את־הבית: ואם־
removit postquam ,domo in germinaverit &,tactus fuerit reversus
ישוב הנגע ופרח בבית אחר חלץ את־
.liniri post & ,domum fecisse abscindi post & ,lapides
האבנים ואחרי הקצות את־הבית ואחרי הטוח:

Versio VULG. LAT.

29 Reliquam autem partem o-
lei, quæ est in sinistra ma-
nu, mittet super caput pu-
rificati, ut placet pro eo
30 Dominum. Et turturem si-
ve pullum columbæ offe-
31 ret, Unum pro delicto,
& alterum in holocaustum
32 cum libamentis suis. Hoc
est sacrificium leprosi, qui
habere non potest omnia
33 in emundationem sui. Lo-
cutúsque est Dominus ad
Moysen & Aaron, dicens,
34 Cùm ingressi fueritis ter-
ram Chanaan, quam ego
dabo vobis in possessionem,
si fuerit plaga lepræ in æ-
35 dibus, Ibit cujus est do-
mus, nuntians sacerdoti, &
dicet; Quasi plaga lepræ
videtur mihi esse in domo
36 mea. At ille præcipiet ut
efferant universa de domo,
priusquàm ingrediatur eam;
& videat utrùm leprosa sit,
ne immunda fiant omnia
quæ in domo sunt. Intra-
bitque posteà ut consideret
37 lepram domûs. Et cùm vi-
derit in parietibus illi⁹ quasi
valliculas pallore sive rubore
deformes, & humiliores su-
38 perficie reliquâ, Egredi-
etur ostium domûs, & sta-
tim claudet illam septem
39 diebus. Reversúsque die
septimo, considerabit eam.
Si invenerit crevisse le-
40 pram, Jubebit erui lapi-
des in quibus lepra est, &
projici eos extra civitatem
41 in locum immundum. Do-
mum autem ipsam radi in-
trinsecus per circuitum, &
spargi pulverem rasuræ ex-
tra urbem in locum im-
42 mundum. Lapidésque alios
reponi pro his qui ablati fu-
erint, & luto alio liniri do-
43 mum. Sin autem postquàm
eruti sunt lapides, & pulvis
erasus, & alia terra lita,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

29 Τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τὸ ὂν ἐ-
πὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν (π) τοῦ καθαρισθέντος· καὶ ἐξιλάσεται
30 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. Καὶ ποι-
ήσει (ρ) μίαν ἀπὸ τῶν τρυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν
(σ) νοσσῶν τῶν περιστερῶν, καθότι εὗρεν αὐτοῦ
31 ἡ χείρ, Τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν
εἰς ὁλοκαύτωμα σὺν τῇ θυσίᾳ· καὶ ἐξιλάσεται
ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομένου ἔναντι κυ-
32 ρίου. Οὗτος ὁ νόμος ἐν ᾧ ἐστιν ἡ (τ) ἁφὴ
τῆς λέπρας, καὶ τοῦ μὴ εὑρίσκοντος τῇ χειρὶ
33 εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐλάλησε κύ-
34 ριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρών, λέγων, Ὡς
ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῶν Χαναναίων, ἣν
ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν ἐν κτήσει, καὶ δώσω ἀ-
φὴν λέπρας ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου
35 ὑμῖν· Καὶ ἥξει τινὸς αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ (υ)
ἀναγγελεῖ τῷ ἱερεῖ, λέγων, Ὥσπερ ἁφὴ
36 ἑώραταί (φ) μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. Καὶ προστάξει
ὁ ἱερεὺς ἀποσκευάσαι τὴν οἰκίαν, πρὸ τοῦ
(χ) εἰσελθόντα τὸν ἱερέα ἰδεῖν τὴν ἁφήν, καὶ οὐ
μὴ ἀκάθαρτα γένηται ὅσα (ψ) ἂν ᾖ ἐν τῇ
οἰκίᾳ· καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς
37 καταμαθεῖν τὴν οἰκίαν. Καὶ ὄψεται τὴν (ω) ἁ-
φήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰ-
κίας, κοιλάδας (α) χλωριζούσας, ἢ πυρρι-
ζούσας, καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν ταπεινοτέρα τῶν τοί-
38 χων. Καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐπὶ
τὴν θύραν τῆς οἰκίας, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν
39 οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ὄψεται τὴν οἰκίαν,
(β) καὶ ἰδοὺ διεχύθη ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς
40 οἰκίας. Καὶ προστάξει ὁ ἱερεύς, καὶ ἐξελοῦσι τοὺς
λίθους ἐν οἷς ἐστιν ἡ ἁφή, καὶ ἐκβαλοῦσιν αὐτοὺς
ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. (γ)
41 Καὶ τὴν οἰκίαν ἀποξύσουσιν ἔσωθεν κύκλῳ,
καὶ ἐκχεοῦσι τὸν (δ) χοῦν τὸν ἀπεξυσμένον ἔξω
42 τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. Καὶ λή-
ψονται λίθους ἀπεξυσμένους ἑτέρους, καὶ ἀντι-
θήσουσιν ἀντὶ τῶν λίθων· καὶ χοῦν ἕτερον λή-
43 ψονται, καὶ ἐξαλείψουσι τὴν οἰκίαν. Ἐὰν δὲ
ἐπέλθῃ (ε) πάλιν ἡ ἁφή, καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ
οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς λίθους, καὶ μετὰ τὸ
ἀποξυσθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ μετὰ τὸ ἐξα-
λειφθῆναι,

Residuum autem de oleo, quod est
in manu sacerdotis, imponet su- 29
per caput mundati: & exorabit
pro eo sacerdos ante Dominum.
Et faciet unum de turturibus, vel
de pullis columbarum, sicut in- 30
venit ejus manus, Unum pro pec-
cato, & unum in holocaustum 31
simul cum sacrificio: & exora-
bit sacerdos pro eo, qui mundatur,
ante Dominum. Hæc lex ejus,
in quo est tactus lepræ, & non 32
invenit manu ad mundationem
suam. Et locutus est Dominus
ad Moysen & Aaron, dicens, 33
Cùm ingressi fueritis in terram
Chananæorum, quam ego do vo- 34
bis (c) in possessione, & dabo ta-
ctum lepræ in domibus terræ pos-
sessæ vobis; Et veniet cujus est
ipsius domus, & adnuntiabit sa- 35
cerdoti, dicens, Quasi tactus vi-
sus est mihi in domo. Et præci-
piet sacerdos vasis vacuare do- 36
mum, priusquàm ingressus sacer-
dos videat tactum, & non fiant
immunda, quæcunque fuerint
in domo: & post hæc ingredie-
tur sacerdos ad cognoscendam
domum. Et aspiciet tactum; &
ecce tactus in parietibus domûs, 37
cavitates viridantes, vel rube-
scentes, & aspectus eorum hu-
milior parietibus. Et egressus sa-
cerdos è domo ad ostium domûs, 38
& segregabit sacerdos domum
septem dies. Et redibit sacerdos
die septimo, & aspiciet domum: 39
& ecce diffusus est tactus in pa-
rietibus domûs. Et præcipiet
sacerdos, & eruent lapides, in 40
quibus est tactus; & ejicient e-
os extra civitatem in locum im-
mundum. Et domum radent ab
intus in circuitu, & effundent 41
pulverem rasum extra civitatem
in locum immundum. Et sument
alios lapides rasos, & ponent pro 42
lapidibus: & pulverem alium
sument, & liniant domum. Si au-
tem redierit rursum tactus, & 43
repullulârit in domo, postquàm e-
ruti fuerunt lapides, et postquàm
domus fuerit rasa, & postquàm
linita,

MS.A. (π) τοῦ καθαριζομένου· (ρ) μίαν τῶν (σ) νεοσσῶν (τ) ἁφὴ λέπρας, (υ) ἀναγγείλῃ (φ) μου (χ) εἰσελθόντα ἰδεῖν τὸν ἱερέα τὴν οἰκίαν, καὶ οὐ (ψ) ἐὰν (ω) ἁφὴν ἐν τοῖς τοίχοις, (α) χλωριζούσας, καὶ ἡ ὄψις (β) καὶ ἰδοὺ * ὁ διεχύθη (γ) Καὶ ἀποξύσουσιν τὴν οἰκίαν ἔσωθεν (δ) χοῦν ἔξω τῆς (ε) πάλιν ἁφή,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 * ܘܡܕܡ ܕܡܫܬܚܪ ܡܢ ܡܫܚܐ ܕܒܐܝܕܗ ܕܟܗܢܐ. ܢܙܪܘܩ ܒܪܫܗ ܕܗܘ ܕܡܬܕܟܐ. ܘܢܚܣܐ
30 ܥܠܘܗܝ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܢܩܪܒ ܡܢ ܫܘܦܢܢܐ. ܐܘ ܡܢ ܒܢܝ ܝܘܢܐ. ܡܢ ܡܕܡ ܕܡܫܟܚܐ
31 ܐܝܕܗ. * ܘܢܗܘܐ ܚܕ ܚܠܦ ܚܛܗܐ. ܘܚܕ ܠܥܠܬܐ ܥܠ ܣܡܝܕܐ. ܘܢܚܣܐ ܟܗܢܐ ܩܕܡ
32 ܡܪܝܐ ܥܠ ܗܘ ܕܡܬܕܟܐ. * ܗܢܘ ܢܡܘܣܐ ܕܡܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܡܚܘܬܐ ܕܓܪܒܐ. ܕܠܐ ܡܫܟܚܐ ܐܝܕܗ
33 34 ܕܢܬܕܟܐ. * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܥܡ ܐܗܪܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܡܐ ܕܥܠܬܘܢ ܠܐܪܥܐ
35 ܕܟܢܥܢ ܕܐܢܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܝܪܬܘܬܐ. ܘܐܬܠ ܡܚܘܬܐ ܕܓܪܒܐ ܒܒܝܬ ܐܪܥܐ ܕܝܪܬܘܬܟܘܢ. * ܢܐܬܐ
ܡܪܗ ܕܒܝܬܐ. ܘܢܚܘܐ ܠܟܗܢܐ. ܘܢܐܡܪ ܠܗ. ܐܝܟ ܡܚܘܬܐ ܕܓܪܒܐ ܐܬܚܙܝܬ ܠܝ ܒܒܝܬܐ.
36 * ܢܦܩܘܕ ܟܗܢܐ. ܘܢܣܦܩܘܢܗ ܠܒܝܬܐ. ܥܕܠܐ ܢܥܘܠ ܟܗܢܐ ܢܚܙܝܘܗ ܠܡܚܘܬܐ. ܕܠܐ
37 ܢܬܛܡܐ ܟܠ ܕܐܝܬ ܒܒܝܬܐ. ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ ܢܥܘܠ ܟܗܢܐ. * ܘܢܚܙܝܗ ܠܡܚܘܬܐ. ܘܗܐ ܡܚܘܬܐ
38 ܒܫܘܪܐ ܕܒܝܬܐ: ܡܚܦܐ ܕܝܘܪܩܢ ܐܘ ܕܣܘܡܩܢ: ܘܚܙܘܗܝܢ ܥܡܝܩ ܡܢ ܫܘܪܐ. * ܢܦܘܩ
ܟܗܢܐ ܠܒܪ ܡܢ ܒܝܬܐ: ܘܢܩܘܡ ܠܘܬ ܬܪܥܗ. ܘܢܚܘܕ ܐܢܘܢ ܠܒܝܬܐ ܗܘ. ܫܒܥܐ
39 ܝܘܡܝܢ. * ܘܢܗܦܘܟ ܟܗܢܐ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܝܥܝܐ. ܘܢܚܙܐ. ܐܢ ܐܬܦܫܛܬ ܡܚܘܬܐ ܒܫܘܪܐ
40 ܕܒܝܬܐ. * ܢܦܩܘܕ ܟܗܢܐ. ܘܢܫܠܚܘܢ ܐܢܝܢ ܠܟܐܦܐ ܕܐܝܬ ܒܗܝܢ ܡܚܘܬܐ ܕܓܪܒܐ. ܘܢܪܡܘܢ
41 ܐܢܝܢ ܠܒܪ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ. ܠܐܬܪܐ ܛܡܐܐ. * ܘܒܝܬܐ ܗܘ ܢܓܪܕܘܢܗ ܡܢ ܠܓܘ. ܚܕܪ ܚܕܪ. ܘܢܫܕܘܢ
42 ܥܦܪܐ ܕܓܪܕܘ. ܠܒܪ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ. ܠܐܬܪܐ ܛܡܐܐ. * ܘܢܣܒܘܢ ܟܐܦܐ ܐܚܪܢܝܬܐ. ܘܢܥܠܘܢ
43 ܚܠܦ ܟܐܦܐ. ܘܥܦܪܐ ܐܚܪܢܐ ܢܣܒܘܢ. ܘܢܛܘܫܘܢܗ ܠܒܝܬܐ. * ܘܐܢ ܬܗܦܘܟ ܡܚܘܬܐ ܘܬܦܪܥ
ܒܒܝܬܐ ܡܢ ܒܬܪ ܕܐܫܬܠܚܘ ܟܐܦܐ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܐܬܓܪܕ ܒܝܬܐ ܘܐܬܛܫ.

Et quod remanebit ex oleo quod est in manu 29
sacerdotis, sparget super caput ejus qui puri-
ficatur, & expiabit pro eo coram Dño. Offe- 30
ret etiam ex turturibus aut ex pullis colum-
barum, *videlicet* ex eo quod in sua facultate
fuerit. Eritque unus pro peccato, & alter in 31
holocaustum super farinam: & indulgentiam
rogabit sacerdos coram Domino pro eo qui
mundatur. Hæc est lex ejus in quo est plaga 32
lepræ, qui habere nequit quo mundetur. Et 33
loquutus est Dominus cum Mose et cum Aha-
rone, dixitque eis; Cùm ingrediemini ter- 34
ram Chanaan quam ego daturus sum vobis
hæreditatem, & dedero plagam lepræ in ter-
ra hæreditatis vestræ: Veniat dominus do- 35
mûs, indicetque sacerdoti, ac dicat illi,
Quasi plaga lepræ visa mihi est in domo. Ju- 36
bebit sacerdos, & evacuabunt domum an-
tequam ingrediatur sacerdos visurus pla-
gam, ne immundum fiat quicquid est in do-
mo: & postea ingredietur sacerdos. Vide- 37
bit autem plagam, & ecce plaga in pariete
domûs, *videlicet* crustæ virides aut rubicun-
dæ, earumque aspectus profundior pariete:
Exeat sacerdos extra domum, stetque ad ja- 38
nuam ipsius, occludatque domum illam septé
diebus. Et redeat sacerdos in die septimo, 39
videatque: si progressa est plaga in pariete
domûs, Jubebit sacerdos, & eruent lapides 40
illos in quibus est plaga lepræ, & projicient
eos extra civitatem, in locum immundum.
Domum verò illam radent intrinsecùs per 41
ambitum, projicientque pulverem quem ra-
serunt, extra civitatem in locum immundum.
Sumentque lapides alios, introducentq; pro 42
lapidibus illis: Et pulverem alium ascende- 43
re facient, linientque domum. Quòd si pro-
tensa fuerit plaga, & creverit in domo post-
quam ablati sunt lapides, & postquam abra-
sa est domus, atque obducta;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

19 ודישתאר מן משחא די על ידא
30 דכהנא יתן על רישא דמדכי
לכפרא עלוהי קדם יי׃ ויעביד ית
חד מן שפניניא או מן בני יונא
31 מדתדביק ידיה׃ ית דתדביק ידיה
ית חד חטאתא וית חד עלתא על
מנחתא ויכפר כהנא על דמדכי
32 קדם יי׃ דא אוריתא די ביה מכתש
סגירו דלא תדבק ידיה בדכותיה׃
33 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר׃
34 ארי תעלון לארעא דכנען די אנא
יהיב לכון לאחסנא ואתן מכתש
סגירו בבית ארע אחסנתכון׃ ויעול
35 דדי ליה ביתא ויחוי לכהנא למימר
כמכתשא אתחזי לי בביתא׃ ויפקד
36 כהנא ויפנון ית ביתא עד לא יעול
כהנא למחזי ית מכתשא ולא
יסתאב כל די בביתא ובתר כן יעול
כהנא למחזי ית ביתא׃ ויחזי ית
37 מכתשא והא מכתשא בכותלי
ביתא פחתן ירקן או סמקן ומחזיהן
מכיך מן כתלא׃ ויפוק כהנא מן
38 ביתא לתרע ביתא ויסגר ית ביתא
39 שבעא יומין׃ ויתוב כהנא ביומא
שביעאה ויחזי והא אוסיף מכתשא
40 בכותלי ביתא׃ ויפקיד כהנא
וישלפון ית אבניא די בהן מכתשא
ויךמון יתהן למברא לקרתא לאתר
41 מסאב׃ וית ביתא יקלפון מגיו
סחור סחור וירמון ית עפרא די
קליפו למברא לקרתא לאתר
42 מסאב׃ ויסבון אבנין אחרנין
ויעלון לאתר אבניא ועפר אחרן
43 יסב וישוע ית ביתא׃ ואם יתוב
מכתשא ויסגי בביתא בתר דשליפו
ית אבניא ובתר דקליפו ית ביתא
ובתר דאתשע׃

Targum Onkelos.

29 Quod autē reliquū est, de oleo quod est super manū sacerdotis, ponet super caput ejus qui mundatur: ad propitiandum
30 pro eo coram Dño. Facietq; unum de turturibus, aut de filiis columbæ; quem invenerit
31 man⁹ ejus. Unum pro peccato, & unum in holocaustū, super munus: propitiabitq; sacerdos pro eo qui mundatur, coram
32 Domino. Hæc est lex ejus in quo est plaga*lepræ: cujus manus non invenit ad mundatio-
33 nem suā. Locutúsq; est Dñs cū
34 Moyse & Aarō, dicens. Quando ingressi fueritis terrā Chanaan, quam ego dabo vobis in possessionem: & dedero plagam lepræ in domo terræ pos-
35 sessionis vestræ. Veniet ille cujus est domus; & nuntiabit sacerdoti, dicens: Quasi plaga
36 visa est mihi in domo. Præcipiétq; sacerdos, ut efferantur omnia quæ sunt in domo, antequam ingrediatur sacerdos ad videndā plagā; ut non contaminentur omnia quæ in domo sunt: & postea intrabit sacer-
37 dos ad videndā domū. Videbítq; plagam, & siquidē plaga fuerit in parietib⁹ dom⁹, quasi valliculæ pallidæ aut subrufæ: & aspectus earū fuerit humi-
38 lior pariete. Egredietur sacerdos de domo, ad ostium dom⁹: & claudet domum septem die-
39 bus. Revertetúrq; sacerdos in die septimo: & si viderit crevisse plagam in parietibus do-
40 mus. Jubebit sacerdos, & eruent lapides in quibus fuerit plaga: & projicient eos extra
41 castra, in locum immundū. Domum autē radent intrinsecus, per circuitum: & projicient pulverem, quem raserunt, extra civitatem in locum immundū.
42 Tollentq; alios lapides, & inducent eos in locū lapidū priorum: & alius pulvis sumatur
43 ut liniatur domus. Et si reversa fuerit plaga & creverit in domo, postquā eruerunt lapides: & postquam raserunt domum, & postquam linita est.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

29–43 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

29–43 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

29 Residuum autem olei quod est in vola sacerdotis ponet super caput illius qui mundatur, ut
30 expiet eum corā Domino. Faciet etiā unum de turturibus, aut de pullis colūbæ quos as-
31 secuta fuerit manus ejus. Eorum quæ assecuta fuerit man⁹ ejus, unum erit pro peccato, et alterum in holocaustū præter oblationem similæ, et expiabit mundandum coram Domino.
32 Hæc est lex ejus in quo est plaga lepræ, cujus manus non potest assequi quod ad emun-
33 datione suā requiritur. Præterea locut⁹ est Dominus Mo-
34 ses et Aaroni, dicens; Cùm ingressi fueritis in terrā Chanaan quam ego dedi vobis in possessionem, & dedero plagā lepræ in domum terræ posses-
35 sionis vestræ: Tùm veniet ille ad quem pertinet domus et renuntiabit sacerdoti, dicens; Velut plaga apparet mihi in
36 domo. Præcipietq; sacerdos ut evacuent domum illā antequam ingrediatur sacerdos ad plagā inspiciendam, ne aliquid eorum quæ sunt in domo contaminetur: & posthæc ingredietur sacerdos ut videat
37 domum. Considerabit igitur plagam sacerdos; et ecce plaga est in parietibus domûs, cavitates virescentes, aut rubescentes, aspectusq; ejus de-
38 pressior est pariete: Tum egredietur sacerdos de domo ad portā domûs, & includet do-
39 mum septem diebus. Revertetur; sacerdos die septimo, et videbit, et ecce diffudit se
40 plaga per parietem dom⁹. Tum præcipiet sacerdos ut eruantur lapides in quib⁹ est plaga, quos projicient extra urbem
41 in locum pollutum. Domum verò abradent intrinsecus in circuitu, et effundent pulverē quem exciderint, extra urbem
42 in locum pollutum. Accipient quoq; alios lapides, & reponent in locum lapidum istorum, pulveremq; alium su-
43 ment, et linient domū. Si autem revertatur plaga, & efflorat in domo postquam eruti sunt lapides, et postquam abrasa est domus, & postquam linita est,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 وباقيه يصبه على راس المتطهر * ويستغفر عنه بين يدي الله * ثم يعمل من السمسين او
30 فرخي الحمام على ما نالت يده * احدهما ذكاة * والاخر صعيده مع الهدية * ويستغفر عنه بين
31 يدي الله * هذه شريعة من كانت به بلوى برص * ولم تنل يده في وقت طهره * ثم
32 الله موسى وهرون قايلا * اذا دخلتم الى بلد كنعان الذي انا معطيكموه حوزا فاحللت بلوى
33 البرص في بعض بيوت ارض حوزكم * فليات الذي له البيت الى الامام ويقل قايلا * قد
34 ظهر لي في البيت شبه برص * فيامر الامام بتفريغ البيت قبل ان يدخل لينظر البلا
35 لئلا يتنجس جميع ما فيه * وبعد ذلك يدخل فينظر البيت * فان راى البلا فاذا في حيطان البيت
36 خطوط خضر او حمر * ومنظرهن مستفل من الحائط * فيخرج من البيت الى بابه * ويغلقه
37 سبعة ايام * ثم يرجع في اليوم السابع * فان كان البلا قد تفشى في حيطان البيت * فليامر
38 بان يقلع الحجارة التي فيهن البلا * ويرمي الى خارج القرية الى موضع نجس * ويقشر البيت
39 من داخل مستديرا * ويرموا بالتراب الذي قشروه الى خارج القرية الى موضع نجس * وليأخذ
40 حجارة فيدخلوها في مواضع تلك الحجارة * وترابا اخر ياخذ ويطين البيت * فان عاد البلا
41 وانتشر في البيت بعد ما قلعت الحجارة وبعد قشر البيت والطين *

29 Et residuum illius ponet super caput mundandi, veniamq; postulabit pro ipso ante
30 Deum. Deinde faciet de duobus turturibus, aut duobus pullis columbarum (prout possederit manus ejus)
31 Unum in expiationem, et alterū in holocaustū cum munere, et veniam petet pro ipso coram Deo.
32 Hæc est lex ejus in quo fuerit plaga lepræ, nec habuerit facultatem, in tempore mundationis suæ.
33 Locutus est etiam Deus ad Musam et Haronem, dicens;
34 Cùm ingressi fueritis in regionem Canaan quam ego daturus sum vobis possessionem, et immisero plagam lepræ in aliquas domos terræ possessionis vestræ:
35 Veniat is cujus est dom⁹ ad sacerdotem, et nunciet ei, dicens; Apparuit mihi in domo simile quid lepræ.
36 Mandabitq; sacerdos ut evacuetur domus antequam ingrediatur ad videndam plagam, ut non polluantur omnia quæ sunt in ipsa: & posteà ingredietur, et inspiciet eam.
37 Et si viderit plagam, et ecce in parietibus domûs lineæ subviridis aut subrubeæ, earumq; aspectus est inferior
38 pariete: Egrediatur è domo ad januam ipsius, detineátque eam septem diebus.
39 Deinde revertatur die septimâ: & si plaga extensa fuerit in parietib⁹ domûs,
40 Mandet ut evellantur lapides in quibus est plaga, & projiciantur extra civitatem in locum immundum:
41 Et abradatur domus intrinsecùs circumquaque, & projiciant pulverem quem abraserunt, extra civitatem in locum immundum:
42 Et accipiant lapides, immittantq; illos in loca illorum lapidum: & terram aliam accipiet, & oblinet domum.
43 Quòd si reversa fuerit plaga, & extensa in domo postquam avulsi sunt lapides, & post abrasionem domûs, & lutum;

ספר ויקרא: טו

lepra ,domo in *tactus se diffudit ecce* &,videbit & ,sacerdos ingredietur Et

44 ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת

,domum Destruetq; :est immunda,domo in est dolore afficiens

מַמארת הוא בבית טמא הוא: ונתץ את הבית את

45 *ad facies exire* & ,domus pulverem universum & ,ejus ligna & ,ej⁹ lapides

אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית והוציא אל

omnibus domum in *ingrediens* Et.immundum locum in civitatem extra

46 מחוץ לעיר אל מקום טמא: והבא אל הבית כל

,domo in *jacens* Et.vesperam ad usque erit immund⁹,eã jussit claudere dieb⁹

47 ימי הסגיר אתו יטמא עד הערב: והשכב בבית

.sua vestimenta lavabit ,domo in *comedens* & :sua vestimenta lavabit

יכבס את בגדיו והאכל בבית יכבס את בגדיו:

se diffudit non ecce & ,viderit &,sacerdos fuerit ingressus ingrediendo si Et

48 ואם בא יבא הכהן וראה והנה לא פשה

sacerdos *mundabit* & ,*domum* *oblini* *post* domo in *tactus*

הנגע בבית אחרי הטח את הבית וטהר הכהן

purificandum ad capiet Et *tactus* est *sanatus* quia :domum

49 את הבית כי נרפא הנגע: ולקח לחטא את

.hyssopum &,vermiculi coccum &,cedri lignum & ,passeres duos domum

הבית שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזב:

.vivas aquas super *testæ* *vas* *ad* unum passerem Mactabitq;

50 ושחט את הצפר האחת אל כלי חרש על מים חיים:

,vermiculi coccum & ,hyssopum & ,cedri lignum capiet Et

51 ולקח את עץ הארז ואת האזב ואת שני התולעת

,mactati passeris sanguinem in ea tinget & ,vivum passerem &

ואת הצפר החיה וטבל אתם בדם הצפר השחוטה

.vicibus septem domum *ad* asperget & :vivis aquis in &

ובמים החיים והזה אל הבית שבע פעמים:

,vivis aquis in & ,passeris sanguine in domum purificabit Et

52 וחטא את הבית בדם הצפור ובמים החיים

.vermiculi cocco in & ,hyssopo in &,cedri ligno in & ,vivo passere in &

ובצפר החיה ובעץ הארז ובאזב ובשני התולעת:

:agri *facies* *ad* civitatem extra *ad* vivum passerem dimittet Et

53 ושלח את הצפר החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה

omni lex Ista .erit munda & ,domum *super* expiabitque

54 וכפר על הבית וטהר: זאת התורה לכל

55 ,tumori Et ,domui & ,vestis lepræ Et .*capitis scabiei* & ,lepræ *tactui*

נגע הצרעת ולנתק: ולצרעת הבגד ולבית: ולשאת

56 *die in* & ,immundum *die in* docendum ad .*candori* & ,*inhærentiæ* &

ולספחת ולבהרת: להורת ביום הטמא וביום

57 .lepræ lex Ista *mundum*

הטהר זאת תורת הצרעת:

CAP. XV. טו

:dicendo ,Aharon ad & ,Mosch ad Dominus est locutus Et

1 וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:

cùm vir Vir :eos ad dicetis & ,Israel filios ad Loquimini

2 דברו אל בני ישראל ואמרתם אלהם איש איש כי

ipse immundus,suum fluxum sua *carne* de fluens fuerit

יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא:

Versio VULG. LAT.

44 Ingressus sacerdos viderit reversam lepram, & parietes respersos maculis, lepra est perseverans, & immunda
45 domus. Quam statim destruent, & lapides ejus ac ligna, atque universum pulverem projicient extra oppidum in
46 locum immundum. Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit usque ad
47 vesperum. Et qui dormierit in ea, & comederit quidpiam, lavabit vestimenta sua.
48 Quòd si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo, postquàm denuò lita fuerit, purificabit eam redditâ sanitate.
49 Et in purificationem ejus sumet duos passeres, lignúmq; cedrinû, & vermiculum atque hyssopum.
50 Et immolato uno passere in vase
51 fictili super aquas vivas, Tollet lignum cedrinum, et hyssopum, & coccum, & passerem vivum, et tinget omnia in sanguine passeris immolati, atque in aquis viventibus, & asper-
52 get domum septies, Purificabitque eam tam in sanguine passeris quàm in aquis viventibus, & in passere vivo, lignóque cedrino, & hyssopo,
53 atque vermiculo. Cúmque dimiserit passerem avolare in agrum liberè, orabit pro do-
54 mo, & jure mundabitur. Ista est lex omnis lepræ & percus-
55 suræ: Lepræ vestium & do-
56 morum, Cicatricis & erumpentium papularum, lucentis maculæ, & in varias species,
57 coloribus immutatis, Ut possit sciri quo tempore mundum quid, vel immundum sit.

CAP. XV.

1 Locutúsq; est Dominus ad
2 Moysen & Aaron, dicens, Loquimini filiis Israel, et dicite eis; Vir, qui patitur fluxum seminis, immundus erit,

---

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

44 Καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεύς, καὶ ὄψεται εἰ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέπρα ἔμμονός
45 ἐστιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστι. Καὶ καθελοῦσι τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν χοῦν ἐξοίσουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
46 Καὶ ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἀφωρισμένη ἐστὶν, ἀκάθαρτος
47 ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ ὁ κοιμώμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἔσθων ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται
48 ἕως ἑσπέρας. Ἐὰν δὲ παραγινόμενος εἰσέλθῃ ὁ ἱερεὺς καὶ ἴδῃ, καὶ (ζ) ἰδοὺ διαχύσει οὐ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν,
49 ὅτι ἰάθη ἡ ἁφή. Καὶ λήψεται ἀφαγνίσαι τὴν οἰκίαν, δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρὰ, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον.
50 Καὶ σφάξει τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστρά-
51 κινον ἐφ᾽ ὕδατι ζῶντι. Καὶ λήψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ τὸ ὕσσωπον, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν· καὶ βάψει αὐτὸ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ᾽ ὕδατι ζῶντι· καὶ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν οἰ-
52 κίαν ἑπτάκις. Καὶ ἀφαγνιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ὀρνιθίῳ τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κεδρίνῳ, καὶ ἐν τῷ ὑσσώπῳ, καὶ ἐν τῷ κε-
53 κλωσμένῳ κοκκίνῳ. Καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν (η) ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐξιλάσεται περὶ τῆς οἰκίας, καὶ καθαρὰ
54 ἔσται. Οὗτος ὁ νόμος κατὰ πᾶσαν ἁφὴν λέ-
55 πρας, καὶ θραύσματος, Καὶ τῆς λέπρας ἱματίου,
56 καὶ οἰκίας, Καὶ οὐλῆς, καὶ σημασίας, καὶ τοῦ αὐγά-
57 ζοντος, Καὶ τοῦ ἐξηγήσασθαι ᾗ ἡμέρα ἀκάθαρτον, καὶ ᾗ ἡμέρα καθαρισθήσεται· αὗτος ὁ νόμος τῆς λέπρας.

Et ingredietur sacerdos, & aspiciet si diffusus est tactus 44
in domo: lepra permanens est in domo; immunda est. Et
destruent domum, & ligna ejus, & lapides ejus, & omnem pulverem efferent extra ci- 45
vitatem in locum immundum. Et
qui ingreditur in domum omnibus diebus, quibus segregata est, im- 46
mundus erit usque ad vesperam.
Et qui dormit in domo, lavabit vestimenta sua, & immundus e- 47
rit usque ad vesperam. Et qui manducat in domo, lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperam. Si autem acce-
dens intraverit sacerdos, & viderit, & ecce diffusione diffusus 48
non est tactus in domo, postquam linita fuit domus; & mundabit sacerdos domũ, quia sanatus est tactus. Et sumet ad purificandã
domũ, duas aviculas viventes 49
mundas, et lignum cedrinum, et coccum tortum, & hyssopum. Et
jugulabit aviculam unam in va- 50
se testaceo super aquam viventem. Et sumet lignum cedrinum,
& coccum tortum, & hyssopum, 51
& aviculã viventẽ: et tinget ea in sanguine aviculæ jugulatæ super aquã viventẽ; & asperget in eis super domum septies. Et
purificabit domum in sanguine 52
aviculæ, et in aqua vivente, et in avicula vivente, et in ligno cedrino, & in hyssopo, & in cocco
torto. Et emittet aviculã viven- 53
tem extra civitatem in campum, et exorabit pro domo, et munda
erit. Hæc est lex secundùm om- 54
nem tactum lepræ, et ulceris, Et 55
lepræ vestimenti, & domûs,
Et cicatricis, & significationis, et 56
(d) splendentis, Et declarandi 57
quâ die immundum, et quâ die mundabitur. Hæc est lex lepræ.

MS A. (ζ) ἰδοὺ οὐ διαχύσει οὐ διακέχυται (η) ἔξω πόλεως

ΚΕΦ. ιε΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀ-
2 αρὼν, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, Ἀνδρὶ ἀνδρὶ ᾧ ἐὰν γένηται ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος (α) αὐτοῦ, ἡ ῥύσις αὐτοῦ ἀκάθαρτός ἐστι.

CAP. XV.

Et locutus est Dominus ad 1
Moysen et Aaron, dicens, Loquere filiis Israel, et dices eis; Viro, 2
viro, cuicunque fuerit fluor ex corpore ejus, fluor ejus immundus est.

MS.A. (α) αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
[illegible]
[illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
[illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

Ingredietur sacerdos, & considerabit; si pro- 44
gressa est plaga in domo, lepra sæva est in
ipsa domo, immunda est. Evellant domum, 45
lapides ejus, & ligna ejus, totumq; pulverem
ipsius, & educant eam extra civitatem ad
locum immundum, eamq; igne comburant.
Et quicunque ingredietur in domum illam 46
cunctis diebus quibus occlusa est, erit im-
mundus usque ad vesperam. Et quicunque 47
dormiet intra locum illum, lavabit vestimen-
ta sua: & quicunque comederit intra locum
illum, abluet vestimenta sua. Si verò sacer- 48
dos ingressus viderit haud crevisse plagam in
domo postquã obduxerunt domũ, mundabit
sacerdos domũ illam, quoniam sanata est pla-
ga ipsius. Accipiet autem ad purificandam 49
domum illam, duas aviculas vivas, mundas,
& lignum cedrinum, & hyssopum, & tinctu-
ram coccineam. Præcipietq; sacerdos, & ma- 50
ctabunt aviculã unam in vase testaceo supra
fontem aquarũ. Deinde capiet aviculam illam 51
vivam alterã, & lignũ cedrinum, & hyssopũ,
atque tincturam coccineam: intingetq; hæc
ipsa in sanguine aviculæ illius immolatæ, &
in aquis vivis, spargetq; super domum illam
septem vicibus. Et emundabit domum san- 52
guine aviculæ, & aquis vivis, & aviculã vivã,
& ligno cedrino, & hyssopo, & tincturã coc-
cineã. Et avolare faciet aviculã vivam extra 53
civitatẽ versùs campum: & expiabit pro do-
mo, & mundabitur. Ista lex erit omnib⁹ pla- 54
gis lepræ: Et plagæ lepræ vestis, & domus: 55
Et cicatrici, atque elephantiasi, necnon ma- 56
culæ: Et ad distinguendum inter immundum 57
& mundum: Hæc *inquam* est lex lepræ.

CAP. XV.

Lex de immunditia fluxûs.

PRæterea loquutus est Dominus cum Mose 1
& cum Aharone, dixitque ad eos; Lo- 2
quimini cum filiis Israel, & dicite eis; Qui-
libet cùm fluxerit ex ejus carne fluxus ipsius,
immundus est.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס.

44 ויעול כהנא ויחזי והא אוסיף מכתשא בביתא סגירות מחסרא היא בביתא מסאב הוא:
45 ויתרעון ית ביתא ית אבנוהי וית אעוהי וית כל עפר ביתא ויפק למברא לקרתא לאתר מסאב:
46 ודיעול לביתא כל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד רמשא:
47 ודישכוב בביתא יצבע ית לבושוהי ודייכול בביתא יצבע ית לבושוהי:
48 ואם מעל יעול כהנא ויחזי והא לא אוסיף מכתשא בביתא בתר דאתשע ית ביתא וידכי כהנא ית ביתא ארי אתסי מכתשא:
49 ויסב לדכאה ית ביתא תרתין צפרין ואע דארזא וצבע זהורי ואזובא:
50 ויכוס ית צפרא חדא למאן דחסף על מי מבוע:
51 ויסב ית אעא דארזא וית אזובא וית צבע זהורי וית צפרא חיתא ויטבול יתהון בדמא דצפרא נכסתא ובמי מבוע ויַדי לביתא שבע זמנין:
52 וידכי ית ביתא בדמא דצפרא ובמי מבועא ובצפרא חיתא ובאעא דארזא ובאזובא ובצבע זהורי:
53 וישלח ית צפרא חיתא למברא לקרתא לאפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי:
54 דא אוריתא לכל מכתש סגירותא ולנתקא:
55 ולסגירות לבושא ולביתא:
56 ולעמקא ולעדיא ולבהרא:
57 לאלפא ביום מסאבא וביום דכיא דא אוריתא דסגירותא:

טו

1 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר:
2 מלילו עם בני ישראל ותימרון להון גבר גבר ארי יהי דאב מבשריה דוביה מסאב הוא:

Targum ONKELOS.

44 Ingredietur sacerdos, & si viderit crevisse plagã in domo: lepra corrosiva est in domo, immunda erit.
45 Et diruent domum, lapides ejus et ligna ejus; & omnẽ pulverẽ domus: educéntq; extra civitatem, in locũ immundũ.
46 Et quicunq; intraverit domum, omnibus diebus quibus clausa est: erit immundus usq; ad vesperam.
47 Et qui dormierit in domo, lavabit vestimenta sua: & qui comederit in domo, lavabit vestimenta sua.
48 Et si introiens intraverit sacerdos, & viderit, & ecce non crevit plaga in domo, postquam linita fuerit domus: mundabit sacerdos domum; quia sanata est plaga.
49 Tollantúrq; in emundatione domus duo passeres: & lignũ cedrinum, & coccinum, & hyssopum.
50 Immolabitq; passerem unum; in vase fictili, super aquas fontis.
51 Et tollet lignum cedrinum, et hyssopum, & coccinum, & passerem vivum: & tinget ea in sanguine passeris immolati, & in aquis fontis: & asperget domum septies.
52 Purificabitq; domum, in sanguine passeris; & in aquis fontis: & in passere vivo, & in ligno cedrino, & in hyssopo, & in coccino.
53 Et dimittet passerem vivum extra urbem, super faciem agri: & expiabit domum, & mundabitur.
54 Ista est lex, omnis plagæ lepræ & lepræ capitis.
55 Et vestis, & domus.
56 Et maculæ diversi coloris & pustulæ, & lucentis maculæ.
57 Et ad docendum qua die contaminanda est, & qua die mundanda est: Ista est lex lepræ.

CAP. XV.

1 LOcutúsq; est Domin⁹ cum
2 Moyse & Aaron, dicens. Loquimini cum filiis Israel, & dicetis eis: Vir vir quando fluxerit de carne ejus fluxus seminis, immundus erit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

44 Et venerit sacerdos, videritq́; & ecce refloruit plaga in domo; lepra est permanens in domo, immunda est.
45 Ideò diruent domum, lapides ejus, & ligna ejus, omnémque pulverem domûs (b) deportabunt extra civitatem in locum pollutum.
46 Qui autem ingressus fuerit domum omnibus diebus quib⁹ inclusit eam, immundus erit usq; ad vesperã.
47 Qui verò dormierit in domo, lavabit vestimenta sua: quique comederit in domo, lavabit vestimenta sua.
48 Si autem veniendo veniat sacerdos, videatq́; & ecce non refloruit plaga in domo postquam linivit domum, mundam pronuntiabit sacerdos domum, quia sanata est plaga.
49 Accipient autem ad expiandam domum duos passeres, & lignum cedrinum, et dibaphum coccineum, et hyssopum.
50 Mactabitq́; passerem unum in vase testaceo super aquas vivas:
51 Sumétque lignum cedrinum, et dibaphum coccineum, & hyssopum, & passerem vivum, & tinget ea in sanguine passeris mactati, & in aquis vivis, aspergetq́; super domum septies.
52 Et expiabit domum cum sanguine passeris, & cum aquis vivis, & cum passere vivo, & cum ligno cedrino, et cum dibapho coccineo, & cum hyssopo.
53 Postea emittet passerem vivum extra urbem super faciem agri, expiataq́; erit domus, & munda.
54 Hæc est lex omnis plagæ lepræ, & porriginis,
55 Et lepræ vestimenti, & domûs,
56 Et tumoris, & (c) scabici, & maculæ albæ.
57 Ut doceatur quâ die res immunda sit, & quâ die munda: hæc est lex lepræ.

CAP. XV.

1 ET locutus est Dominus Mosi & Aaroni, dicens,
2 Loquimini filiis Israel, dicetisq́; illis; Vir quicunque effluens erit de carne sua fluxum suum, immundus est.

VER. SAM. (b) vastabunt (c) crustæ abscessus,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

44 * فدخل الامام ونظر فاذا قد تفشي البلا في البيت * فهو برص ماحق في البيت وهو نجس *
45 * فلينقضه من حجارته وخشبه وجميع ترابه * ويرم ذلك الي خارج القرية الي موضع نجس * ومن
46 دخل الي البيت طول الايام التي وقف فيها * فلينجس الي المغيب * ومن اضطجع فيه
47 فليغسل ثيابه * وكذلك من اكل فيه فليغسل ثيابه * فان دخل الامام فنظر فاذا لم يفش
48 البلا في البيت بعد تطيينه فليطهره * فان البلا قد براء * وياخذ لتكفيره عصفورين
49 وعود ارز وحرير قرمز * وصعترا * ويذبح احدهما علي اناء من خزف علي ماء نبيع * وياخذ عود
50 الارز والصعتر وحرير القرمز * والعصفور الحي * ويغمسها في دم العصفور المذبوح والماء النبيع
51 وينضح ذلك علي البيت سبع مرات * ويكفره بدم العصفور والماء النابع والعصفور الحي وعود
52 الارز والصعتر وحرير القرمز * ويطلق العصفور الحي خارج القرية علي وجه الصحراء * ويستغفر
53 عن البيت فيطهر * هذه شريعة لجميع بلاء البيوت * وللكلف * ولبلوي الثياب والمنازل
54 * وللشامة والعارضة والبقعة * والعدوي في وقت التطهير والتنجيس * هذه شريعة البلاء *

* الفصل الخامس عشر *

1 * ثم كلم الله موسي وهرون قايلا * كلما بني اسرائيل وقولا لهم اي رجل كان ذا ابنا من احليله
2 مذوبه ذاك هو نجس *

44 Ingressúsque fuerit sacerdos, viderítque, & ecce extensa est plaga in domo: ipsa est lepra perniciosa in domo, estque immunda.
45 Destruat illam à lapidibus ejus, et trabibus ejus, omnique terrâ ipsius, cons projiciat extra civitatẽ in locum immundum.
46 Et quicunque intraverit domum omnibus diebus quibus detenta fuit, pollutus usque ad occasum.
47 Et qui dormierit in illa, lavet vestimenta sua: & similiter, qui comederit in ea, lavet vestimenta sua.
48 Sin autem ingressus fuerit sacerdos, viderítque non esse extensam plagam in domo postquã oblita fuit, mundet illam, quia plaga curata jam est.
49 Sumétque ad expiationem ejus duos passeres, & lignum cedrinum, et sericum coccineum, atque hyssopum:
50 Mactetque alterum eorum super vas fictile, super aquam fontis;
51 Et accipiet lignum cedri, et hyssopum, & sericum coccineum, & passerẽ vivum, intingétque illa in sanguine passeris jugulati, & aquâ fontis, bisq́; asperget domum septem vicibus:
52 Et expiabit eam sanguine passeris, & aquâ fontis, & passere vivo, & ligno cedrino, & hyssopo, & serico coccineo.
53 Dimittétque passerẽ vivum extra civitatem super faciem campi, veniamq́; postulabit pro domo, et mundabitur.
54 Ista est lex pro omni plaga domorum,
55 & pro pustulis;
56 Atque pro plaga vestium, & domiciliorum;
57 Et pro nævo, atque accidente, & maculâ: Et pro declaratione circa tempus purificationis, et contaminationis: Hæc est lex plagæ.

CAP. XV.

1 ET jam allocutus est Deus Musam &
2 Haronem, dicens; Loquimini ad filios Israil, & dicite illis; Quicunque vir fuerit patiens fluxum seminis è vereto suo, fluxus ille ipsius immundus est.

כפר ויקרא : טו

3 וזאת תהיה טמאתו בזובו רר בשרו את־זובו או־החתים בשרו מזובו טמאתו הוא׃
4 כל־המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל־הכלי אשר־ישב עליו יטמא׃
5 ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב׃
6 והישב על־הכלי אשר־ישב עליו הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב׃
7 והנגע בבשר הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב׃
8 וכי־ירק הזב בטהור וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב׃
9 וכל־המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא׃
10 וכל־הנגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד־הערב והנושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב׃
11 וכל אשר יגע־בו הזב וידיו לא־שטף במים וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב׃
12 וכלי־חרש אשר־יגע־בו הזב ישבר וכל־כלי־עץ ישטף במים׃
13 וכי־יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים חיים וטהר׃
14 וביום השמיני יקח־לו שתי תרים או שני בני יונה ובא לפני יהוה אל־פתח אהל מועד ונתנם אל־הכהן׃
15 ועשה אתם הכהן אחד חטאת והאחד עלה וכפר עליו הכהן לפני יהוה מזובו׃
16 ואיש כי־תצא ממנו שכבת־זרע ורחץ במים את־כל־בשרו וטמא עד־הערב׃

Ver. VULG. LAT.

3 Et tunc judicabitur huic vitio subjacere, cùm per singula momenta adhæserit carni ej⁹, atq; concreverit fœd⁹ humor.
4 Omne stratû, in quo dormierit, immundû erit, et ubicunq;
5 sederit. Si quis hominû tetigerit lectû ej⁹, lavabit vestiméta sua: et ipse lot⁹ aquâ, immun-
6 d⁹ erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederat, & ipse lavabit vestimenta sua: et lot⁹ aquâ, immund⁹ erit usq; ad
7 vesperû. Qui tetigerit carnem ej⁹, lavabit vestimenta sua: & ipse lot⁹ aquâ, immundus
8 erit usq; ad vesperû. Si salivâ hujuscemodi homo jecerit super eû qui mund⁹ est, lavabit vestimenta sua: et lot⁹ aquâ, immund⁹ erit usq; ad vesperû.
9 Sagma, super quo sederit, im-
10 mundû erit. Et quidquid sub eo fuerit qui fluxû seminis patitur, pôllutû erit usq; ad vesperû. Qui portaverit horû aliquid, lavabit vestimenta sua: & ipse lot⁹ aquâ, immund⁹ e-
11 rit usq; ad vesperû. Oîs, quem tetigerit qui talis est, non lotis ante manib⁹, lavabit vestiméta sua: et lot⁹ aquâ, immund⁹
12 erit usq; ad vesperû. Vas fictile ꝙ tetigerit, confringetur: vas autê ligneû lavabitur a-
13 quâ. Si sanat⁹ fuerit qui hujuscemodi sustinet passioné, numerabit septê dies post emûdationê sui, & lotis vestib⁹ & toto corpore in aquis viven-
14 tib⁹, erit mund⁹. Die autem octavo sumet duos turtures, aut duos pullos columbæ, & veniet in conspectum Dñi ad ostium tabernaculi testimo-
15 nii, dabítq; eos sacerdoti. Qui faciet unû pro peccato, et alterû in holocaustû: rogabitq; pro eo corâ Dño, ut emunde-
16 tur à fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semê coitûs, lavabit aquâ omne corp⁹ suû: et immund⁹ erit usq; ad vesperû.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

3 Καὶ οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ· ῥέων γόνον ἐκ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ῥύσεως ἧς συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ῥύσεως, αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ· πᾶσαι αἱ ἡμέραι ῥύσεως σώματος αὐτοῦ, ᾗ συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ῥύσεως, ἀκα-
4 θαρσία αὐτοῦ ἐστι. Πᾶσα κοίτη (β) ἐφ᾽ ἧς ἂν κοιμηθῇ (γ) ἐπ᾽ αὐτῆς ὁ γονοῤῥυής, ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ
5 ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονοῤῥυής, ἀκάθαρτον ἔσται. Καὶ ἄνθρωπος, ὃς (δ) ἐὰν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδα-
6 τι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ σκεύους ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ ὁ γονοῤῥυής, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέ-
7 ρας. Καὶ ὁ (ε) ἁπτόμενος τοῦ χρωτὸς τοῦ γονοῤῥυοῦς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδα-
8 τι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Ἐὰν (ζ) δὲ προσσιελίσῃ ὁ γονοῤῥυὴς ἐπὶ τὸν καθαρόν, πλυνεῖ τὰ (η) ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδα-
9 τι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. (θ) Καὶ πᾶν ἐπίσαγμα ὄνου, ἐφ᾽ ὃ (ι) ἂν ἐπιβῇ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονοῤῥυής, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέ-
10 ρας. Καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος (κ) ὅσα ἂν ᾖ ὑποκάτω αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ αἴρων αὐτά, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑ-
11 σπέρας. Καὶ ὅσων ἐὰν ἅψηται ὁ γονοῤῥυής, καὶ τὰς χεῖρας οὐ (λ) νένιπται ὕδατι, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀ-
12 κάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ (μ) ἂν ἅψηται ὁ γονοῤῥυής, συντριβήσεται· καὶ σκεῦος ξύλινον νιφήσεται ὕ-
13 δατι, καὶ καθαρὸν ἔσται. Ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ὁ γονοῤῥυὴς ἐκ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐξαριθμήσεται (ν) αὐτῷ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸν (ξ) καθαρισμὸν αὐτοῦ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται.
14 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται ἑαυτῷ δύο τρυγόνας, ἢ δύο (ο) νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ ἔναντι κυρίου ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσει αὐτὰ τῷ ἱ-
15 ερεῖ. Καὶ ποιήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου (π)
16 ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ. Καὶ ἄνθρωπος, (ρ) ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.

MS.A. (β) ἐφ᾽ ᾗ (γ) ἐπ᾽ αὐτῇ (δ) ἂν (ε) ἁπτόμενος χρωτὸς (ζ) προσσιελίσῃ (η) ἱμάτια, καὶ (θ) Καὶ ἐπὶ πᾶν (ι) ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ (κ) ὃς ἐὰν (λ) νένιπται, πλυνεῖ (μ) ἐὰν (ν) ἑαυτῷ (ξ) καθαρισμόν, καὶ (ο) νεοσσοὺς (π) περὶ τῆς (ρ) ὃς ἐὰν

Et hæc est lex immunditiæ ejus. Fluens genituram è corpore suo, ex fluore quo constitit corpus ejus per fluorem, hæc immunditia ejus in eo: (a) omnes dies fluxionis corporis ejus, quâ constitit corpus ejus per fluxionem, immunditia ej⁹ est. 3
Omnis lectus super quem dormierit super eum, qui fluorem seminis patitur, immundus est: et omne vas, super quod sederit super illud, qui fluorem seminis patitur, immundum erit. 4
Et homo quicunq; tetigerit lectum ej⁹, lavabit vestimenta sua, et lavabitur aquâ, et immundus erit usq; ad vesperam. 5
Et qui sedet super vas, super quod sederit, qui fluorem seminis patitur, lavabit vestimenta sua, et lavabitur aquâ, et immundus erit usq; ad vesperam. 6
Et qui tangit carnem ejus, qui fluorem seminis patitur, lavabit vestimenta, et lavabitur aquâ, et immundus erit usq; ad vesperam. 7
Si autem sputaverit is, qui fluorem seminis patitur, super mundum; lavabit vestimenta sua, & lavabitur aquâ, & immundus erit usque ad vesperam. 8
Et omne (b) stramen asini, in quodcunque ascenderit super illud, qui fluorem seminis patitur, immundum erit usque in vesperam. 9
Et omnis tangens, quæcunq; fuerint sub eo, immundus erit usque in vesperam: Et qui tollit ea, lavabit vestimenta sua, et lavabitur aquâ, & immundus erit usq; in vesperam. 10
Et quæcunq; tetigerit, qui fluorê seminis patitur, et man⁹ non lavit aquâ, lavabit vestimenta, et lavabit corp⁹ aquâ, & immundus erit usq; in vesperam. 11
Et vas testaceum, quodcunque tetigerit, qui fluorem seminis patitur, contereturur: & vas lignum lavabitur aquâ, & mundum erit. 12
Si autem mundatus fuerit is, qui fluorem seminis patitur, à fluxu suo; & enumerabit sibi septem dies ad purificationem suam, & lavabit vestimenta sua, & (c) lavabit corpus aquâ, & mundus erit. 13
Et die octavo sumet sibi duos turtures, vel duos pullos columbarum, & feret ea ante Dominum ad januas tabernaculi testimonii, & dabit ea sacerdoti. 14
Et faciet ea sacerdos; unum pro peccato, & unum in holocaustum: & exorabit pro eo sacerdos ante Dominum à fluxu ejus. 15
Et homo, cuicunque exierit ex eo concubitus seminis; & lavabit aquâ omne corpus suum, et immundus erit usque in vesperam. 16

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Hæc autem erit immunditia fluxûs ejus: sive 3
profluat caro ejus, ac semen emittat; sive ob-
strusa sit caro ejus quin emittat semê, immun-
ditia ipsius est. Et omne stratû super quo dor- 4
mierit sic fluês, erit immundû: et omne instru-
mentû super quo sederit, erit immundum. Et 5
vir qui tetigerit ej⁹ cubile, lavabit vestimenta
sua, & abluet se aquâ, eritq; immundus usq; ad
vesperam. Et qui sederit super instrumentum 6
super quod sedit qui fluxum patitur, lavabit
vestimenta sua, & abluet se aquâ, & erit im-
mundus usque ad vesperam. Et qui tetigerit 7
carnem, fluxû patientis, eluet vestimenta sua,
& lavabit se aquâ, eritq; immundus usque ad
vesperam. Et si conspuerit is qui fluxum pati- 8
tur in eum qui mundus est, eluet vestimenta
sua, & lavabit se aquâ, & erit immundus usq;
ad vesperam. Omne quoque *jumentum* in 9
quo equitaverit is qui fluxum patitur, erit im-
mundum. Et quicunq; tetigerit quicquid sub 10
eo fuerit, erit immundus usque ad vesperam,
et qui gestaverit illa, eluet vestiméta sua, lava-
bitq; se aquâ, & erit immûd⁹ usq; ad vesperâ.
Et quicunque tetigerit eum qui fluxum pati- 11
tur, nec dum laverat manus suas aquis, abluet
vestimenta sua, & lavabit se aquis, eritq; im-
mundus usq; ad vesperam. Et vas testaceum 12
quod tetigerit is qui fluxum patitur, franga-
tur: omne autem vas ligneum aut æneum, la-
vetur aquis. Quòd si mundetur is qui fluxum 13
patitur, à fluxu suo, numeret sibi septem dies,
& mundetur: lavetque vestimenta sua, &
abluet carnem suam aquis vivis, & munda-
bitur. Et in die octavo capiat sibi duas tur- 14
tures aut duos pullos columbæ, eosq; afferat
coram Dño, ad ostium tabernaculi temporis,
& det illos sacerdoti. Facietq; illos sacerdos, 15
unum pro peccato, & alterum pro sacrificio
pacifico: & expiabit eum sacerdos à fluxu
ejus coram Dño. Vir autem è quo egredietur 16
semen cubitûs, abluat aquâ totam carnem su-
am, fitque immundus usque ad vesperam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ודא תהי סובתיה בדוביה דיב
בשריה ית דוביה או חתים בסריה
מדוביה סובתיה היא׃ כל משכבא
די ישכוב עלוהי דובנא יהי מסאב
וכל מנא דיתיב עלוהי יהי מסאב׃
וגבר די יקרב במשכביה יצבע
לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב
עד רמשא׃ ודיתיב על מנא דיתיב
עלוהי דובנא יצבע לבושוהי
ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃
ודיקרב בבסר דובנא יצבע
לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב
עד רמשא׃ וארי ירוק דובנא בדכיא
ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי
מסאב עד רמשא׃ וכל מרכבא די
ירכב עלוהי דובנא יהי מסאב׃ וכל
דיקרב בכל די יהי תחותוהי יהי
מסאב עד רמשא ודיטול יתהון
יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי
מסאב עד רמשא׃ וכל דיקרב ביה
דובנא וידוהי לא שטף במיא יצבע
לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב
עד רמשא׃ ומאן דחסף די יקרב
ביה דובנא יתבר וכל מאן דאע
ישתטף במיא׃ וארי ידכי דובנא
מדוביה וימני ליה שבעא יומין
לדכותיה ויצבע לבושוהי ויסחי
בסריה במי מבוע וידכי׃ וביומא
תמינאה יסב ליה תרתין שפנינין
או תרין בני יונה וייתי לקדם יי
לתרע משכן זמנא ויתנינון לכהנא׃
ויעבד יתהון כהנא חד חטאתא
וחד עלתא ויכפר עלוהי כהנא קדם
יי מדוביה׃ וגבר ארי תפוק
מניה שכבת זרעא ויסחי במיא
ית כל בשריה ויהי מסאב עד
רמשא׃

Targum Onkelos.

3 Et hæc erit immunditia ej⁹ in fluxu suo: quando liquens humor fluit de carne ejus, aut quãdo désus adhæret carni ej⁹;
4 immunditia ej⁹ est. Omne stratú, in quo cubuerit qui fluxum seminis patitur, erit immundú: & omne vas, in quo sederit, e-
5 rit immundú. Et vir qui tetigerit stratú ej⁹: lavabit vestiméta sua, & lavabitur aquis, & erit
6 immundus usq; ad vesperá. Et quicunq; sederit sup vas, super quo sederit ille qui fluxũ patitur: lavabit vestimenta sua, & lavabitur aquis, & erit immun-
7 dus usq; ad vesperá. Et qui tetigerit carné illius qui fluxú patitur: lavabit vestiméta sua, & lavabitur aquis, & erit immú-
8 dus usq; ad vesperá. Et quando spuerit ille qui fluxũ patitur, super eum qui mund⁹ est: lavabit vestimenta sua, et lavabitur aquis, & erit immund⁹ usq; ad
9 vesperá. Et omnis equitatura, super quá equitaverit ille qui
10 fluxú patitur, erit immunda. Et omnis qui tetigerit omne quod sub eo fuerit, erit immúd⁹ usq; ad vesperá: & qui portaverit illud; lavabit vestimenta sua, & lavabitur aquis, & erit im-
11 mund⁹ usq; ad vesperá. Et oĩs qué tetigerit ille qui fluxú patitur, & man⁹ suas nó abluerat aquis: lavabit vestimenta sua, & lavabitur aquis, & erit im-
12 mund⁹ usq; ad vesperá. Vas autem fictile, quod tetigerit ille qui patitur fluxú, cófringetur: & omne vas ligneú abluetur a-
13 quis. Et quãdo ille qui fluxú patitur, múdat⁹ fuerit à fluxu suo; numerabuntur ei septé dies ab emundatione sua, & lavabit vestiméta sua: lavabitq; carné suá aquis fontis, & sic munda-
14 bitur. In die auté octavo sumet sibi duos turtures, aut duos filios columbæ; & adducet in conspectu Dñi ad ostiú tabernaculi fœderis, dabitq; eos sa-
15 cerdoti. Et faciet sacerdos unú ex eis pro peccato, & unum in holocaustú: & propitiabit pro eo sacerdos corá Dño à fluxu
16 suo. Vir auté, de quo egreditur semé coit⁹, lavabit aquis omné carné suá, & erit immúd⁹ usq; ad vesperá.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Hæc autem erit immunditia 3
ejus in fluxu ejus: despumat caro ejus fluxũ suum, aut cohibita est caro ej⁹ à fluxu suo, immundus est omnibus diebus quibus fluit caro ejus, aut cohibita est caro ej⁹ à fluxu suo; immunditia ej⁹ hæc est. Omne 4
cubile super quo dormierit fluens, immundum est: omne quoque vas super quo sederit, immundum est. Vir etiam qui 5
tetigerit cubile ejus, lavabit vestimenta sua, et lavabitur in aquis, immundusq; erit usque ad vesperam. Et qui se- 6
derit super vas super quod sederit fluens, lavabit vestimenta sua, & lavabitur in aquis, immundusq; erit usq; ad vesperam. Quis etiam tetige- 7
rit carnem fluentis, lavabit vestimenta sua, & lavabitur in aquis, immundusq; erit usque ad vesperam. Cùm etiam 8
spuerit fluens in mundum, lavabit vestimenta sua, et lavabitur in aquis, immundusq; erit usq; ad vesperã. Et omne 9
sagma super quod equitaverit fluens, immundũ erit. Omnis 10
etiam qui tetigerit quodcunq; fuerit sub eo, immundus erit usque ad vesperam; qui verò tulerit ea, lavabit vestimenta sua, et lavabitur in aquis, immundusq; erit usque ad vesperam. Omnis etiam quem te- 11
tigerit fluens antequam manũ suam abluerit aquis, lavabit vestimenta sua, et lavabitur in aquis, immundúsq; erit usque ad vesperã. Vas quoque 12
testaceum quod tetigerit fluens, cõfringetur; sed omne vas ligneum lavabitur in aquis. Cùm autem mundabitur à 13
fluxu suo, tum numerabit sibi septẽ dies pro purificatione sua: postea lavabit vestimenta sua, abluetq; carnem suam in aquis vivis, mundusq; erit. Die autem octavo accipiet si- 14
bi duos turtures, aut duos pullos columbæ, venietq; ante faciem Domini ad ostium tabernaculi testimonii, et dabit eos sacerdoti. Facietq; eos sa- 15
cerdos, unum pro peccato, & alterum holocaustum, et expiabit eum sacerdos coram Domino à fluxu suo. Cùm etiam 16
à viro exierit concubitus seminis, lavabit in aquis totam carnem suam, et immundus erit usque ad vesperam.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 * وهذه صفة ذوبه الذي تكون به نجاسته • اما ان يجعل احليله الذوب كالريال • او يكتم
منه • فتلك نجاسته * وحكمه ان يكون كل موضع يضطجع عليه ينجس * وكل اناء يجلس عليه 4
ينجس * واي انسان دنا من مضجعه • فليغسل ثيابه • ويرحض بالماء • وينجس الى المغيب * ومن 5
جلس على الالة التي يجلس عليها الذايب • فليغسل ثيابه • ويرحض بالماء • وينجس الى المغيب 6
* ومن دنا بجسد الذايب • فليغسل ثيابه • ويرحض بالماء • وينجس الى المغيب * وان بصق الذايب 7
على الطاهر • فليغسل ثيابه ويرحض بالماء وينجس الى المغيب * وكل مركب يركب عليه 8
الذايب ينجس * وكل من دنا بشي يكون تحته • كذلك ينجس الى المغيب * ومن حمل شيا منه 9
يغسل ثيابه • ويرحض بالماء • وينجس الى المغيب * وجميع ما دنا به الذايب ولم يغسل يداه بالماء 10
فليغسل ثيابه • ويرحض • وينجس الى المغيب * واي اناء خزف دنا به الذايب فليكسر • وكل 11
اناء خشب دنا به • فليغسل بالماء * واذا هو طهر من ذوبه فليحص سبعة ايام لطهره • ويغسل 12
ثيابه • ويرحض بدنه بماء من ينبوع ويطهر * وفي اليوم الثامن يجي بيمامتين او فرخي 13
حمام الى الامام الى باب خباء الحضر * ويعمل الامام احدهما ذكاة • والاخر صعيده * ويستغفر عنه 14
بين يدي الله من ذوبه * واي رجل خرج منه نطفه • فليغسل جميع بدنه بالماء • وينجس 15
الى المغيب • 16

Et hæc est conditio fluxûs ejus, in quo 3
consistet immunditia ipsius: vel enim efficiet veretrum ejus fluxum veluti salivã, vel occluditur ab illa: eaque est immunditia ipsius. Judicium autem ejus est, ut 4
omnis locus in quo cubabit, polluatur: & omne instrumentũ super quo sedebit, polluatur. Et quicunque homo tetigerit le- 5
ctum ejus, lavet vestimenta sua, & abluat se aquâ, et contaminetur usque ad occasum. Et qui sederit super instrumentis 6
super quibus sedebit patiens fluxũ seminis, lavet vestimenta sua, & lavet se aquâ, & polluatur usque ad occasum. Et 7
qui tetigerit corpus emittentis semen, lavet vestes suas, abluatque se aquâ, & contaminetur usque ad occasum. Et si expue- 8
rit qui semen emittit, super purum, lavet vestimenta sua, abluátque se aquâ, et contaminabitur usque ad occasum. Et quic- 9
quid ad equitatum pertinet, si conscendat illud qui fluxum patitur, erit immundũ.
Et omnis qui tetigerit rem quæ fuerit sub- 10
ter illum, similiter contaminabitur usque ad occasum; et qui gestaverit aliquid ex ipsis, lavabit vestimenta sua, lavabítque seipsũ aquâ, & polluetur usque ad occa-
sum. Et omne quod tetigerit effundens 11
semen antequã laverit seipsum aquâ, lavet vestimenta sua, & abluat se, & contaminetur usque ad occasum. Et quod- 12
libet vas fictile quod tetigerit effundens semen, frangatur. Et omne vas ligneum quod tetigerit, lavetur aquâ. Et quando 13
ipse mundatus fuerit à fluxu suo, numeret septem dies purificationi suæ, & lavet vestimenta sua, et lavet corpus suum aquâ fontis, et mundabitur. Atq; in die octavo 14
afferet duos turtures, aut duos pullos columbarum ad sacerdotẽ, ad ostium tabernaculi præsentiæ: Facietq; sacerdos unũ 15
ex ipsis expiationem, & alterum holocaustum: veniamq; petet pro ipso in conspectu Dei pro fluxu ipsius. Et quicunq; vir à 16
quo exierit pollutio, lavet totum corp⁹ suum aquâ, sitq; immund⁹ usq; ad occasum.

ספר ויקרא : טו

,feminis cubitus eam super fuerit quam pellis omnis &,vestis omnis Et
17 וכל־בגד וכל־עור אשר־יהיה עליו שכבת־זרע
quâ mulier Et.vesperam ad usq; erit immundus &,aquis in lavabitur &
18 וכבס במים וטמא עד־הערב: ואשה אשר
erūt immundi &,aquis in se abluēt &,feminis cubatione ea cum vir cubuerit
ישכב איש אתה שכבת־זרע ורחצו במים וטמאו
ejus fluxus fuerit sanguis ,fluens fuerit cum mulier Et .vesperam ad usq;
19 עד־הערב: ואשה כי־תהיה זבה דם יהיה זבה
,eam in tangens omnis &:sua separatione in erit diebus septem ,ejus carne in
בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל־הנגע בה
,sua separatione in illud super cubuerit quod omne Et.vesperā ad usq; erit immūd°
20 יטמא עד־הערב: וכל אשר־תשכב עליו בנדתה
omnis Et.erit immundū,illud super sederit quod omne & :erit immundum
21 יטמא וכל אשר־תשב עליו יטמא: וכל־
erit immūd°&,aquis in se abluet&,suas vestes lavabit,ej° cubile in tangens
הנגע במשכבה יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
,eo super sederit quo vas omne in tangens omnis Et .vesperam ad usq;
22 עד־הערב: וכל־הנגע בכל־כלי אשר־תשב עליו
.vesperā ad usq; erit immund°&,aquis in se abluet &,sua vestiméta lavabit
יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב:
sedens ipsa quo vas super vel ,ipsum cubile super si Et
23 ואם על־המשכב הוא או על־הכלי אשר־הוא ישבת־
cubando si Et .vesperam ad usq; erit immund°,illud in ipsum tangēdo in eo super
24 עליו בנגעו־בו יטמא עד־הערב: ואם שכב
erit immundus &,eo super ejus menstruum fuerit & ,ea cum vir cubuerit
ישכב איש אתה ותהי נדתה עליו וטמא
.erit immundū,illud super cubuerit quod cubile omne & ,diebus septem
שבעת ימים וכל־המשכב אשר־ישכב עליו יטמא:
tempore absque multis diebus sui sanguinis fluxum fluxerit cū mulier Et
25 ואשה כי־יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת־
fluxus dies omnes ,sua elongatione super fluxerit cum vel ,suæ elongationis
נדתה או כי־תזוב על־נדתה כל־ימי זוב
cubile Omne .ipsa immūda erit sui menstrui dies secūdū suæ imūnditiæ
26 טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה הוא: כל־המשכב
erit suæ separationis cubile sicut sui flux° dieb° omnib° eo super jacuerit quo
אשר־תשכב עליו כל־ימי זובה כמשכב נדתה יהיה־
immūnditiā juxta erit imūdū,illud super sederit quod vas omne & :ei
לה וכל־הכלי אשר תשב עליו טמא יהיה כטמאת
,suas vestes lavabit &:erit immund°,ea in tangens omnis Et .suæ separationis
27 נדתה: וכל־הנוגע בם יטמא וכבס בגדיו
fuerit mundata si Et.vesperam ad usq; erit immund°&,aquis in se abluet &
28 ורחץ במים וטמא עד־הערב: ואם־טהרה
.mundabitur postea & ,dies septem sibi numerabit &,suo fluxu à
מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר:
:columbæ filios duos vel ,turtures duos sibi capiet octavo die in Et
29 וביום השמיני תקח־לה שתי תרים או שני בני יונה
.conventus tabernaculi ostium ad sacerdotem ad eos adducet &
והביאה אותם אל־הכהן אל־פתח אהל מועד:
:ascensionem unum & ,peccatum unum sacerdos faciet Et
30 ועשה הכהן את־האחד חטאת ואת־האחד עלה
.ejus immunditiæ fluxu à Domini facies ad sacerdos eam super expiabit &
וכפר עליה הכהן לפני יהוה מזוב טמאתה:

Versio VULG. LAT.

17 Vestē & pellē, quā habue-
rit,lavabit aquâ, et immun-
18 da erit usq; ad vesperū.Mu-
lier, cum qua coïerit, lava-
bitur aquâ,et immunda erit
19 usq; ad vesperū.Mulier,quæ
redeunte mense,patitur flu-
xū sanguinis,septē dieb° se-
20 parabitur.Oīs qui tetigerit
eā,immund° erit usq; ad ve-
21 sperū. Et in quo dormierit
vel sederit dieb° separatio-
22 nis suæ,polluetur. Qui teti-
gerit lectū ej°,lavabit vesti-
menta sua:et ipse lot° aquâ,
immundus erit usq; ad ve-
23 sperū. Omne vas,super quo
illa sederit,quisquis attige-
rit,lavabit vestimenta sua :
& ipse lot° aquâ, pollut° e-
24 rit usq; ad vesperū.Si coïe-
rit cum ea vir tempore san-
guinis menstrualis, immun-
d° erit septē dieb°:et omne
stratū,in quo dormierit pol-
25 luetur. Mulier,quæ patitur
multis dieb° fluxū sanguinis
non in tempore menstruali,
vel quæ post menstruū san-
guinē fluere non cessat,quā-
diu subjacet huic passioni,
immunda erit quasi sit in tē-
26 pore menstruo, Omne stra-
tū in quo dormierit, et vas
in quo sederit,pollutū erit.
27 Quicunq; tetigerit ea,lava-
bit vestimenta sua: & ipse
lot° aquâ,immund° erit us-
28 que ad vesperū. Si steterit
sanguis,et fluere cessaverit,
numerabit septem dies pu-
29 rificationis suæ. Et die o-
ctavo offeret pro se sacer-
doti duos turtures,aut duos
pullos columbarum, ad o-
stium tabernaculi testimo-
30 nii. Qui unum faciet pro
peccato , & alterum in
holocaustum : rogabitque
pro eo coram Domino, &
pro fluxu immunditiæ e-
jus.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

17 Καὶ πᾶν ἱμάτιον, καὶ πᾶν δέρμα ἐφ᾽ ὃ (σ) ἂν ᾖ
ἐπ᾽ αὐτὸ κοίτη σπέρματος, καὶ πλυθήσεται ὕ-
18 δατι, καὶ ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ γυνὴ
ἐὰν κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ᾽ αὐτῆς κοίτην σπέρμα-
τος, καὶ λούσονται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως
19 ἑσπέρας. Καὶ γυνὴ ἥτις (τ) ἂν ᾖ ῥέουσα (υ) αἵ-
ματι, καὶ ἔσται ἡ ῥύσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι αὐ-
τῆς, ἑπτὰ ἡμέρας (φ) ἔσται ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐ-
20 τῆς. Πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται
21 ἕως ἑσπέρας. Καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν κοιτάζηται ἐπ᾽
αὐτὸ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, ἀκάθαρτον ἔσται· καὶ
πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπικαθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, ἀκάθαρτον
22 ἔσται. Καὶ πᾶς ὃς (χ) ἂν ἅψηται τῆς κοίτης
αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ
σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑ-
23 σπέρας. Καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος παντὸς σκεύους οὗ
ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑ-
24 σπέρας. Ἐὰν δὲ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς οὔσης, ἢ ἐπὶ
τοῦ σκεύους οὗ (ψ) ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτῷ (ω) ἐν
τῷ ἅπτεσθαι αὐτὸν αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
ἑσπέρας. ἐὰν δὲ (α) κοίτῃ κοιμηθῇ τις μετ᾽ αὐ-
τῆς, καὶ γένηται ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ᾽ (β)
αὐτῷ, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ πᾶσα
κοίτη ἐφ᾽ ᾗ ἂν κοιμηθῇ (γ) ἐπ᾽ αὐτῇ, ἀκά-
25 θαρτος ἔσται. Καὶ γυνὴ ἐὰν ῥέῃ ῥύσει αἵματος
ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς,
ἐὰν καὶ ῥέῃ μετὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς, πᾶσαι αἱ ἡμέ-
ραι ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡ-
μέραι τῆς (δ) ἀφέδρου αὐτῆς, ἔσται ἀκάθαρτος.
26 Καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἣν ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῆς
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως, κατὰ τὴν κοίτην τῆς
ἀφέδρου, ἔσται αὐτῇ. καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὃ ἂν
καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, ἀκάθαρτον ἔσται κατὰ τὴν ἀκα-
27 θαρσίαν τῆς ἀφέδρου. Πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀ-
κάθαρτος ἔσται, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται
τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέ-
28 ρας. Ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ῥύσεως, καὶ ἐξα-
ριθμήσεται αὐτῇ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα κα-
29 θαρισθήσεται. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ (ε) λή-
ψεται αὐτῇ δύο τρυγόνας, ἢ δύο (ζ) νεοσσοὺς περι-
στερῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα ἐπὶ τὴν θύραν
30 τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν
μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα·
καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου
ἀπὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς.

Et omnis vestis, & omnis pellis, 17
super quam fuerit super eam con-
cubitus seminis ; & lavabitur a-
quâ, & immunda erit usque in
vesperam. Et mulier, si cubuerit
vir cum ea concubitum seminis ; 18
& lavabuntur aquâ , & im-
mundi erunt usque in vesperam.
Et mulier, quæcunque fuerit flu-
ens sanguine, & erit fluxus e- 19
jus in corpore ejus ; septem dies
erit in purgatione sua. Omnis
tangens eam erit immundus us- 20
que in vesperam. Et omne super
quodcunque cubuerit super illud 21
in purgatione sua, immundum e-
rit : & omne, super quodcunque
sederit super illud, immundum
erit. Et omnis quicunque tetige-
rit lectum ejus ; lavabit vesti- 22
menta sua, & lavabit corpus su-
um aquâ, & immundus erit us-
que in vesperam. Et omnis tan-
gens omne vas, in quo sederit su- 23
per illud, lavabit vestimenta sua,
& lavabitur aquâ, & immun-
dus erit usque in vesperam. Si
autem dum ea in lecto est, vel in 24
vase, in quo sederit super illud
tangente eo illam ; immundus e-
rit usque in vesperam. Si autem
cubitu cubuerit quis cum ea, &
facta fuerit immunditia ejus su-
per ipsum ; immundus erit septem
dies. Et omnis lectus, super quem
cubuerit super illum, immundus
erit. Et mulier, si fluat fluxu san-
guinis plures dies, non in tem- 25
pore purgationis suæ , si etiam
fluat post purgationem suam ;
omnes dies fluoris immunditiæ e-
jus, sicut dies purgationis ejus, e-
rit immunda. Et omnis lectus su-
per quem cubuerit super illū om- 26
nes dies fluoris, secundùm le-
ctum purgationis erit ei. Et omne
vas, super quod sederit super il-
lud, immundum erit secundùm
immunditiam purgationis. Omnis
tangens eam immundus erit ; & 27
lavabit vestimenta, & lavabit
corpus aquâ, & immundus erit
usque in vesperam. Si autem 28
mundata fuerit à fluore ; & enu-
merabit sibi septem dies ; & post
hæc mundabitur. Et die octavo 29
sumet hæc duos turtures, vel du-
os pullos columbarum, & feres ea ad sacerdotem ad ostiū tabernaculi testimonii. Et
faciet sacerdos unum pro peccato, & unum in holocaustum : & exorabit pro ea sacer- 30
dos ante Dominum à fluore immunditiæ ejus.

MS.A. (σ) ἐὰν (τ) ἐὰν (υ) αἵματι, ἔσται (φ) ἔσται (χ) ἐὰν (ψ) ἐὰν αὐτὸ κάθηται (ω) ἐν δὲ τῷ (α) κοίτῃ τις κοιμηθῇ μετ᾽ (β) αὐτῷ, καὶ ἀκάθαρτος (γ) ἐπ᾽ αὐτῆς, (δ) ἀφέδρου, ἀκάθαρτος ἔσται. Καὶ πᾶσαν κοίτην ἐφ᾽ ἣν (ε) λήψεται δύο (ζ) νεοσσοὺς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

Et omnis vestis aut stratū super quod cecide- 17
rit semen cubitûs,lavabitur aquis,& erit im-
mundū usq; ad vesperam.Et mulier apud quā 18
cubaverit vir cubatione seminis,lavabunt se,
uterque aquâ, & erunt immundi usq; ad ve-
speram. Mulier verò quando patietur fluxum 19
sanguinis ;maneat fluxus ejus in carne ipsius,
& septem diebus sedeat in menstruo suo : &
quicunq; tetigerit eam,erit immundus usq; ad
vesperam. Et omnis res super quam jacuerit 20
in menstruo suo, erit immunda : Et omnis
res super quam sederit,erit immunda. Et qui- 21
cunq; tetigerit lectū ejus, lavabit vestes suas,
& abluet se aquis, & erit immundus usq; ad
vesperam. Et quicunque tetigerit quodlibet 22
instrumentū super quo illa sederit,eluet vesti-
menta sua,& lavabit se aquis, eritq; immun-
dus usq; ad vesperam. Et si cubile aut instru- 23
mentū super quod illa sedet,tetigerit,erit im-
mund° usq; ad vesperam. Et si jacuerit cum 24
ea vir, decideritque ex ejus menstruo super
ipsum,erit immund° septem diebus:Et omne
cubile super quo ille jacuerit,erit immūdum.
Et mulier cùm fluxerit fluxus ejus dieb° mul- 25
tis extra tempus menstrui sui, aut si fluxū pa-
tiatur ultra menstruum suum:omnes dies qui-
bus fluxum patietur in immunditia sua, tan-
quam dies menstrui ejus censebuntur, & erit
immūda. Et omne cubile super quo jacuerit 26
omnibus diebus fluxûs sui,velut cubile men-
strui ejus erit ipsi. Et omne instrumentū super
quo sederit,erit immundū non secus ac dieb°
menstrui ejus. Et quicunq; tetigerit ea,pollu- 27
etur : & lavabit vestes suas,abluetq; se aquis,
& erit impurus usq; ad vesperā. Si vero mun- 28
data fuerit à fluxu suo,numerabit sibi septem
dies,ac deinde mundabitur. Et in die octavo 29
sumet sibi duas turtures aut duos pullos co-
lumbæ, afferetq; eos sacerdoti ad ostium ta-
bernaculi. Et is faciet illos,alterum pro pec- 30
cato,& alterū pro holocausto:& expiabit eā
sacerdos à sanguine immūditiæ ej° corā Dño.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

[illegible]

17 Omnis autē vestis et oīs pel-
lis, sup qua fuerit semē coit⁹,
lavabitur aquis, et erit immū-
18 da usq; ad vesperā. Mulier autē
cū qua vir cubuerit coitu se-
minis; uterq; lavabitur aquis,
et erunt immundi usq; ad ve-
19 sperā. Mulier autē quæ patitur
fluxum sanguinis in carne sua,
septē dieb⁹ erit quasi menstru-
ata; et oīs qui tetigerit eā, erit
20 immūd⁹ usq; ad vesperā. Et oīs
qui cubuerit cū eā in mēstruo
suo, erit immund⁹: et oñe sup
21 ꝗ sederit, erit immundum. Et
oīs qui tetigerit stratū ej⁹: la-
vabit vestimēta sua, et lavabi-
tur aquis, et erit immund⁹ usq;
22 ad vesperā. Et oīs qui tetigerit
oñe vas, sup ꝗ sederit: lavabit
vestimēta sua, et lavabitur a-
quis, et erit immund⁹ usq; ad
23 vesperā. Et si cubuerit ille in
strato, vel in vase in quo ipsa
sedit, cū tetigerit illud: immū-
24 d⁹ erit usq; ad vesperā. Et si
cubans cubuerit vir cū ea, &
menstruū ej⁹ fuerit in ea; erit
immūd⁹ septē dieb⁹: et omne
stratū, sup ꝗ cubuerit, erit im-
25 mundū. Et mulier cuj⁹ sāguis
fluxerit diebus multis, præter
temp⁹ menstrui sui; vel quando
fluxerit post menstruū suū: cū-
ctis diebus quibus fluxerit im-
munditia ejus, sicut in diebus
menstrui sui erit, immunda e-
26 rit. Omne stratū in quo cubu-
erit omnib⁹ diebus fluxus sui,
quasi stratū menstrui sui erit:
et oñe vas in quo sederit, im-
mundū erit, quasi immunditia
27 menstrui sui. Et oīs qui tetige-
rit illud, erit immund⁹: et lava-
bit vestimenta sua, lavabiturq;
aquis, et erit immund⁹ usq; ad
28 vesperā. Si autē mundata fue-
rit à fluxu suo: numerabit sibi
septē dies, et postea munda-
29 bitur. In die autem octavo tol-
let sibi duos turtures, aut duos
filios columbæ; & adducet eos
ad sacerdotem, ad ostium ta-
30 bernaculi fœderis. Facietq; sa-
cerdos unū pro peccato, et u-
num in holocaustū: & propi-
tiabit pro ea sacerdos coram
Dño, à fluxu immunditiæ suæ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

17 Omne quoque vestimentum,
et omnis pellis super quæ fue-
rit concubitus seminis, lava-
buntur in aquis, & immun-
da erunt usque ad vesperam.
18 Mulier autem cùm concubu-
erit vir ejus cum ea concubi-
tu seminis, lavabuntur in a-
quis, immundique erunt usq;
19 ad vesperam. At cùm mulier
fuerit fluens, sanguinemq; e-
miserit in carne sua, septem
diebus manebit in separatione
sua: quicunque tetigerit eam
immundus erit usque ad ve-
20 speram. Atq; id omne super
quo dormierit in separatione
sua, immundum erit: et id o-
mne super quo sederit, im-
21 mundum erit. Quicunque
tetigerit cubile ejus, lavabit
vestimenta sua, & lavabitur
in aquis; immundúsque erit
22 usq; ad vesperā. Omnis quoq;
qui tetigerit quodcunque vas
super quo sederit, lavabit ve-
stimenta sua, & lavabitur in
aquis, immundusq; erit usque
23 ad vesperam. Si autem illa
super cubili est, aut super vasa
in quo ipsa sedet, qui tetigerit
illa, immundus erit usque ad
24 vesperā. Si verò concumben-
dò concubuerit cum ea vir e-
jus, factáque fuerit immun-
ditia separationis ejus super
eum, immundus erit septem
diebus: omne cubile super quo
dormierit, immundum erit.
25 Cùm autem mulier fluxerit
fluxu sanguinis sui pluribus
diebus, non in tempore men-
strui sui; aut cùm fluxerit
post separationem suam men-
struam, omnibus diebus flux⁹
immunditiæ suæ juxta dies
menstrui sui, immunda erit.
26 Omne cubile super quo dor-
mierit omnibus diebus fluxûs
sui, sicut cubile separationis
suæ menstruæ erit illi: omne
quoque vas super quo sede-
rit, immundum erit, secun-
dùm immunditiem menstruæ
27 separationis suæ. Quicun-
que tetigerit ea, immundus e-
rit; et lavabit vestimenta sua,
& lavabitur in aquis, & im-
mundus erit usque ad vespe-
28 ram. Si verò purgata fue-
rit à fluxu suo, tum numera-
bit sibi septem dies, & posteà
29 munda erit. Die autem octavo
sumet sibi duos turtures, aut
duos pullos columbæ, et ad-
ducet eos sacerdoti ad ostium
30 tabernaculi testimonii. Facie-
etq; sacerdos unū pro peccato, et alterū holocaustū, et expiabit eā sacerdos corā Domino à fluxu immunditiæ suæ.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

17 Et quælibet vestis, aut pellis, super quā ce-
ciderit aliquid ex ipsa, lavetur aquâ, &
18 polluatur usq; ad occasū. Et quælibet mu-
lier cū qua concubuerit vir, interveniente
pollutione, laventur ambo aquâ, & pollu-
19 antur usq; ad occasū. Et quæcunq; mulier
fuerit fluxū patiens, idq; causâ sanguinis
qui resolvitur in vulva ipsius, maneat se-
ptē dies in menstruo suo: & omnis qui te-
20 tigerit illam, polluetur usq; ad occasū. Et
omne super quod cubabit in suo menstruo,
polluetur, & omne super quod sedebit, pol-
21 luetur. Et omnis qui tetigerit lectum ejus,
lavet vestimenta sua, abluatq; se aquâ, pol-
22 luaturq; usq; ad occasū. Et qui tetigerit
aliquod è vasis super quod ipsa sederit,
lavabit vestes suas, & lavabit se aquâ, &
23 polluetur usq; ad occasū. Et si fuerit super
lectū ejus, & super vas super quod ipsa
sederit, res aliqua tangens illud, polluetur
24 ea res usq; ad occasū. Et si accubuerit cū
ea vir, jā incurrit judiciū menstrui illius,
polluetúrq; septē dieb⁹: & omnis lect⁹ su-
25 per quo ipse cubaverit, polluetur. Et quæ-
cunq; mulier, cuj⁹ sanguis fluxerit multis
dieb⁹ extra temp⁹ menstrui sui, vel in fine
ipsius, sit in omnibus diebus flux⁹ immun-
ditiæ suæ sicut in diebus menstrui sui, im-
26 munda. Et omnis lect⁹ super quo cubabit
longitudine dierū flux⁹ sui, sit ei veluti
lect⁹ menstrui ejus, & omne vas super
quod sedebit, sit immūdū juxta immundi-
tiā quam contrahit dum ipsa est in men-
27 struo suo. Et quicunq; tetigerit ullā ejus
partē, polluatur; & lavet vestimenta sua,
et lavet se aquâ, et polluatur usq; ad oc-
28 casū. Quòd si ipsa mundata fuerit à mē-
struo suo, numeret septē dies, & postea
29 mūdabitur. Et in die octavo accipiet duos
turtures, aut duos pullos columbarū, &
afferet eos sacerdoti ad ostiū tabernaculi
30 præsentiæ. Et faciet sacerdos unū ex ipsis
expiationem, & alterū holocaustū: &
veniam postulabit pro ipsa coram Deo pro
fluxu immunditiæ ejus.

ספר ויקרא : יו

morientur non &,suis immūditiis ab Israel filios separabitis Et
31 והזרתם את־בני־ישראל מטמאתם ולא ימתו
.eorum medio in quod meum tabernaculū eos polluendo in, sua immunditia in
בטמאתם בטמאם את־משכני אשר בתוכם :
, seminis cubatio eo ex egreditur cujus & ,fluentis lex Ista
32 זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת־זרע
suū fluxum fluentis & sua separatione in dolentis Et .ea in se polluendum ad
33 לטמאה־בה : והדוה בנדתה והזב את־זובו
.immunda cum jacuerit qui viro &,fœmina in &,masculo in
לזכר ולנקבה ולאיש אשר ישכב עם־טמאה :

CAP. XVI. טז

filii duo mori post ,Moseh ad Dominus est locut⁹ Et
1 וידבר יהוה אל־משה אחרי מות שני בני
Dixitque.sunt mortui & ,Domini facies ad eos faciendo accedere in,Aharon
2 אהרן בקרבתם לפני־יהוה וימתו : ויאמר
ingrediatur nō &,tuū fratrē Aharon ad Loquere : Moseh ad Dominus
יהוה אל־משה דבר אל־אהרן אחיך ואל יבא
, pectoris facies ad velum in domo à sanctitatem ad tempore omni in
בכל־עת אל־הקדש מבית לפרכת אל־פני הכפרת
super conspiciar nube in Quia.moriatur non & , arcam supra quod
אשר על־הארן ולא ימות כי בענן אראה על־
juvéco cum :sanctitatem in Aharon ingredietur isto In .propitiatorium
3 הכפרת : בזאת יבא אהרן אל־הקדש בפר
sanctitatis lini Tunica .ascensionem in ariete & ; peccatum in bovis filio
4 בן־בקר לחטאת ואיל לעלה : כתנת־בד קדש
, se accinget lini baltheo in &,ej⁹ carnē super erūt lini feminalia &,se induet
ילבש ומכנסי־בד יהיו על־בשרו ובאבנט בד יחגר
aquis in abluet & :hæc sanctitatis vestes :se involvet lini cidari in &
ובמצנפת בד יצנף בגדי־קדש הם ורחץ במים את־
duos capiet Israel filiorum cœtu à Et .ea induet &,suā carnē
5 בשרו ולבשם : ומאת עדת בני ישראל יקח שני־
faciet appropinquare Et.ascensionē in unū arietē &,peccatum in caprarum hircos
6 שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה : והקריב
.sua domo pro &,se pro expiabit &:sibi quod peccati juvencū Aharon
אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו ובעד ביתו :
Domini facies ad eos faciet stare & ,hircos duos capiet Et
7 ולקח את־שני השעירם והעמיד אתם לפני יהוה
hircos ambos super Aharon dabit Et .conventus tabernaculi ostium ad
8 פתח אהל מועד : ונתן אהרן על־שני השעירם
.Ghazazel unam fortem & ,Domino unam fortem ;fortes
גרלות גורל אחד ליהוה וגורל אחד לעזאזל :
fors eū super ascenderit cui hircum Aharō faciet appropinquare Et
9 והקריב אהרן את־השעיר אשר עלה עליו הגורל
eum super ascenderit cui hircus Et .peccatum eum faciet &,Domino
10 ליהוה ועשהו חטאת : והשעיר אשר עלה עליו
sillū super expiandū ad ,Domini facies ad vivus statuetur ,Ghazazel fors
הגורל לעזאזל יעמד־חי לפני יהוה לכפר עליו
.desertum in Ghazazel ad eum mittendū ad
לשלח אתו לעזאזל המדברה :

Versio VULG. LAT.

31 Docebitis ergò filios Israel ut caveant immunditiam, & non moriantur in sordibus suis, cùm polluerint taberna-
culum meum quod est inter
32 eos. Ista est lex ejus, qui pa-
titur fluxum seminis , & qui
33 polluitur coitu, Et quæ menstruis temporibus separatur, vel quæ jugi fluit sanguine, & hominis, qui dormierit cum ea.

CAP. XVI.

1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron , quando offerentes ignem ali-
2 enum interfecti sunt. Et præcepit ei, dicens ; Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium ; quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca , ut non moriatur (quia in nube apparebo super oracu-
3 lum,) Nisi hæc antè fece-
rit : Vitulum pro peccato offeret , & arietem in ho-
4 locaustum. Tunicâ lineâ ve-
stietur , feminalibus lineis verenda celabit ; accingetur zonâ lineâ , cidarim lineam imponet capiti ; hæc enim vestimenta sunt sancta : quibus cunctis , cùm lotus fu-
5 erit , induetur. Suscipiétque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato , & unum arietem in holocaustum.
6 Cúmque obtulerit vitulum, & oraverit pro se & pro do-
7 mo sua, Duos hircos stare faciet coram Domino in ostio
8 tabernaculi testimonii : Mitténsque super utrumque sortem, unam Domino, & alte-
9 ram capro emissario : Cujus exierit sors Domino , offeret
10 illum pro peccato : Cujus autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram Domino , ut fundat prêces super eo , & emittat eum in solitudinem.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

31 Καὶ εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν· καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν (η)ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, ἐν τῷ μιαίνειν αὐτοὺς τὴν σκηνήν μου τὴν ἐν αὐτοῖς.
32 Οὗτος ὁ νόμος τοῦ γονοῤῥυοῦς· καὶ ἐάν τινι ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ὥστε μι-
33 ανθῆναι ἐν αὐτῇ. Καὶ τῇ αἱμοῤῥοούσῃ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, καὶ ὁ γονοῤῥυὴς ἐν τῇ ῥύσει αὐτοῦ τῷ ἄρσενι ἢ τῇ θηλείᾳ, (θ)καὶ τῷ ἀνδρὶ, ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἀποκαθημένης.

MS.A. (η) ἀκαθαρσίαν, ἐν (θ) καὶ ἐν τῷ

ΚΕΦ. ιϛ΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, μετὰ τὸ τελευτῆσαι τοὺς δύο υἱοὺς Ἀαρὼν ἐν τῷ προσάγειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυ-
2 ρίου, καὶ ἐτελεύτησαν. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς (α) Μωυσῆν, Λάλησον πρὸς Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πᾶσαν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται· ἐν
3 γὰρ νεφέλῃ ὀφθήσομαι ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. Οὕτως εἰσελεύσεται Ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον· ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς
4 ὁλοκαύτωμα. Καὶ χιτῶνα λινοῦν ἡγιασμένον ἐνδύσεται, καὶ περισκελὲς λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς (β) αὐτοῦ, καὶ ζώνῃ λινῇ ζώσεται, καὶ κίδαριν λινῆν περιθήσεται, ἱμάτια ἅγιά ἐστι· καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ
5 ἐνδύσεται αὐτά. Καὶ παρὰ τῆς συναγωγῆς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ λήψεται δύο (γ) χιμάρους ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν ἕνα
6 εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ προσάξει Ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται
7 περὶ αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Καὶ λήψεται τοὺς δύο(δ)χιμάρους, καὶ στήσει αὐτοὺς ἔναντι κυρίου
8 παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ἐπιθήσει Ἀαρὼν ἐπὶ τοὺς δύο (γ) χιμάρους κλήρους· κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον
9 ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ. Καὶ προσάξει Ἀαρὼν τὸν (ε) χίμαρον, ἐφ᾽ ὃν ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ κλῆρος τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσει περὶ ἁμαρ-
10 τίας. Καὶ τὸν (ε) χίμαρον, ἐφ᾽ ὃν ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ κλῆρος τοῦ ἀποπομπαίου, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κυρίου, τοῦ ἐξιλάσασθαι ἐπ᾽ αὐτοῦ, ὥστε ἀποστεῖλαι αὐτὸν εἰς τὴν (ζ) ἀποπομπὴν, καὶ ἀφήσει αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον.

MS.A. (α) Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον (β) αὐτοῦ, καὶ κίδαρις περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ζώνῃ λινῇ ζώσεται, ἁγίασμά ἐστιν· καὶ λούσεται (γ) χιμάῤῥους (δ) χειμάῤῥους, (ε) χείμαῤῥον, (ζ) ἀποπομπὴν, ἀφήσει

Cum Translatione LATINA.

Et abstinentes facietis filios Israel ab immunditiis suis : & non 31
morientur propter immunditiam suam, in eo, quod ipsi inquinent tabernaculum meum, quod in eis. Hæc est lex ejus, qui patitur fluorem seminis : & si cui 32
exeat ex eo concubitus seminis, ut inquinetur in eo. Et ei quæ patitur fluorē sanguinis in purgatione sua, (d) & qui patitur 33
fluxū seminis in fluxu suo, masculo, vel fœminæ, & viro, quicunq; dormierit cum menstruata.

CAP. XVI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, postquam defuncti erant duo filii Aaron, dum ipsi offerrent ignē alienum ante Dominum, & defuncti sunt. Et 1
dixit Dominus ad Moysen, Loquere ad Aaron fratrem tuum ; & non intret omni horâ in sanctum interius velamine ad faciem propitiatorii , quod est super arcam testimonii, & non morietur : In nube enim videbor super propitiatorium. Sic 2
intrabit Aaron in sanctum : in vitulo ex bobus pro peccato, & (a) arietem in holocaustum. Et 3
tunicam lineam sanctificatam induet: & femorale (b) lineum erit super corpus ejus, & zonâ lineâ cingetur, et cidarim lineam circumponet ; vestimenta sancta sunt : et lavabit aquâ omne corpus suum, et induet ea. Et à synagoga filiorum Is- 4
rael accipiet duos hircos ex capris pro peccato, et arietem unum in holocaustum. Et offeret 5
Aaron vitulum, qui pro peccato suo, et exorabit pro se et domo sua. Et sumet duos illos 6
hircos, et statuet eos ante Dominum apud ostium tabernaculi 7
testimonii. Et imponet Aaron super duos hircos sortes : sortem 8
unam Domino, et sortem unam (c) emissario. Et adducet Aaron 9
hircum, super quem supervenit super eum sors Domino, et offeret pro peccato. Et hircum super quē 10
supervenit super eum sors emissarii, statuet eum viventem ante Dominum, ad orandum super eū, ut emittat eum in emissionem, et dimittet eum in desertum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]

Igitur hortabimini filios Israel *ut sibi caveant* ab immunditia sua, & non moriantur in 31
immunditia sua, nec polluāt tabernaculum meū ꝙ est inter eos. Ista lex erit ei qui fluxū 32
patitur, & ei de quo egreditur semē cubit⁹ ꝑ ꝙ redditur impur⁹. Et menstruatæ quæ fuerit 33
in menstruo suo : & fluxum patiēti qui habuerit fluxū suū, mascul⁹ sive fœmina, & viro qui iacuerit cum impura: ut scilicet mūdentur aut contaminentur.

CAP. XVI.

Lex expiationis peccatorum populi, quæ fit semel in anno, decimo die lunæ Octobris.

ET locut⁹ est Dñs cū Mose postquā obierūt 1
duo filii Aharonis quādo obtulerūt ignē exterū corā Dño & mortui sunt. Dixitque 2
Dñs ad Mosen, Loquere cū Aharone fratre tuo ut ne ingrediatur quocūq; tēpore ad sāctuariū intra velū januæ ꝙ est ante propitiatoriū arcæ, ne fortè moriatur; nam in nube 3
sum apparitur⁹ supra propitiatoriū. Cum hoc autem ingredietur Aharon sanctuarium; cum juvēco bubulo pro peccato, et ariete pro ho- 4
locausto pacifico. Et tunicâ byssinâ sanctuarii induetur, & vestes byssinæ erūt sup carné ej⁹, & zonâ byssinâ accingetur, & tiaram byssinā ponet in capite suo, hæc enim vesti- 5
mēta sūt sāctuarii : lavabit autē aquis carnē suā, ac tum induet ea. Et à cœtu filiorū Is- 6
rael accipiet duos hircos caprarū pro peccato, & arietē unū pro holocausto. Afferetq; 7
cū isto Aharō bovē peccati suū, & expiabit pro se & pro domo sua. Deinde accipiet du- 8
os hircos, & sistet eos vivos coram Domino, in ostio tabernaculi temporis. Et jaciet Aharon sortes super duos hircos, sor- 9
tem unam pro Domino, & sortem alteram pro Azazael. (*i.e. Deo fortissimo.*) Adducetq; 10
Aharō hircū super quē cecidit sors Dñi, & faciet eum pro peccato. Hirc⁹ autē super quē cecidit sors Azazael, manebit viv⁹ corā Dño, ut propitiatio fiat super eum, & amandent illum ad Azazael in desertum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ותפרשון ית בני ישראל
מסואבתהון ולא ימותון בסואבתהון
בסאביהון ית משכני די ביניהון:
דא אוריתא דדובנא ודי תפוק מניה
שכבת זרעא לאסתאבא בה:
ולדסובתא בריחוקה ולדדאיב
ית דוביה לדכר ולנוקבא ולגבר
די ישכוב עם מסאבתא:

ומליל יי עם משה בתר דמיתו
תרין בני אהרן בקרוביהון אשתא
נוכריתא קדם יי ומיתו: ואמר
יי למשה מליל עם אהרן אחוך
ולא יהי עליל בכל עדן לקודשא
מגיו לפרוכתא לקדם כפורתא
די על ארונא ולא ימות ארי
בעננא אנא מתגלי על בית
כפורתא: בדא יהי עליל אהרן
לקודשא בתור בר תורי לחטאתא
ודכר לעלתא: כתונא דבוצא
דקודשא ילבש ומכנסין דבוץ יהון
על בסריה ובהמינא דבוצא יסר
ומצנפתא דבוצא יחית ברישיה
לבושי קודשא אנון ויסחי במיא
ית בסריה וילבישנון: ומן כנשתא
דבני ישראל יסב תרין צפירי עזין
לחטאתא ודכר חד לעלתא: ויקריב
אהרן ית תורא דחטאתא דיליה
ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה:
ויסב ית תרין צפירין ויקים יתהון
קדם יי בתרע משכן זמנא: ויתן
אהרן על תרין צפירין עדבין עדבא
חד לשמא דיי ועדבא חד לעזאזל:
ויקריב אהרן ית צפירא די סליק
עלוהי עדבא לשמא דיי ויעבדניה
חטאתא: וצפירא די סליק עלוהי
עדבא לעזאזל יתקם כד חי קדם יי
לכפרא עלוהי לשלחא יתיה
לעזאזל למדברא:

31 Et separabitis filios Israel ab immunditiis suis: ut non moriantur in immunditiis suis, cùm polluerint tabernaculum
32 meum, quod est inter eos. Ista est lex ejus qui patitur fluxum seminis; et à quo egreditur semen
33 coitus, ut polluatur in eo. Et ejus quæ est polluta menstruo; et illius à quo fluxus fluit, tam masculi quam fœminæ: et viri qui cubuerit cum immunda.

CAP. XVI.

1 Locutusq; est Dñs cũ Moyse, postquam mortui sunt duo filii Aarõ, quando obtulerunt ignẽ alienũ corã Dño, et mor-
2 tui sunt. Dixitq; Dñs ad Moysen; Loquere cum Aaron fratre tuo: ut non ingrediatur omni tempore ad sanctuariũ, intra velũ: coram propitiatorio, quod est sup arcã, ut non moriatur; quoniã in nube ego apparebo super propitiatorium.
3 Cum hoc ingredietur Aaron in sanctuarium: cum vitulo de bobus pro peccato, et ariete
4 in holocaustum. Tunica linea sancta vestietur, & feminalia linea erunt sup carnem ejus: & balteo lineo accingetur, et cidarim lineam ponet in capite suo: vestimenta sancta sunt; & lavabit aquis carnem suam,
5 & sic vestietur eis. Et tollet à congregatione filiorum Israel duos hircos caprarum pro peccato: et arietem unum in
6 holocaustum. Offeretq; Aarõ vitulum suum, quod est pro peccato: et propitiabit pro se, et pro hominibus domus
7 suæ. Tolletque duos hircos: & stare faciet eos coram Domino, in ostio tabernaculi fœ-
8 deris. Et mittet Aaron super duos hircos sortes: sortem unam nomini Domini, & sor-
9 tem unam Azazel. Offeretque Aaron hircum, cujus sors exierit in nomine Domini: &
10 faciet eum pro peccato. Hircum autem, cujus sors exierit Azazel, statuet vivum coram Domino, ut propitiet in eo: & ut mittat eum ad Azazel in desertum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

31 32 33 [illegible]

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 [illegible]

VER. SAM.

31 32 33 [illegible]

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

31 Admonebitis autem filios Israel de immunditiis suis, ut non moriantur in immunditiis suis, polluendo tabernaculum meum quod est in medio eorum.
32 Hæc est lex fluentis et illius à quo exit concubitus seminis in quo polluitur,
33 Et (a) laborantis in menstruo suo, & fluentis fluxum suum, tam masculi quam fœminæ, viri quoque qui cum immunda dormierit.

CAP. XVI.

1 Et locutus est Dominus Mosi postquam mortui sunt duo filii Aaron, cùm offerentes coram Domino mortui sunt.
2 Dixit autem Dominus Mosi, Loquere Aaroni fratri tuo, ut non ingrediatur omni tempore in sanctuarium intra velum, ante faciem propitiatorii quod est super arcam, ut non moriatur; quoniam in nube (a) apparebo in propitiatorio.
3 In hoc ingredietur Aaron in sanctuarium: in vitulo filio bovis pro peccato, & ariete in holocaustũ.
4 Tunicam quoque lineam sanctã induet, & femoralia linea erunt super carnem ejus; baltheúmque lineum cinget, & cidarim lineam circumponet sibi: vestimenta ista sancta sunt; lavabit etiã in aquis omnem carnẽ suã, et induet ea.
5 De congregatione autem filiorum Israel accipiet duos hircos caprarum, & arietem unum in holocaustum.
6 Sed offeret Aaron vitulum pro peccato suo, expiabitque pro se, & pro domo sua.
7 Duos verò hircos accipiet, & exhibebit eos coram Domino ad ostium tabernaculi testimonii.
8 Dabitque Aaron super duos hircos sortes, sortem unã pro Domino, & sortem alteram pro hirco Emissario.
9 Et offeret Aaron hircum super quẽ ascendit sors pro Domino, faciétque eum pro peccato.
10 Hircum verò super quem ascendit sors pro Emissario, exhibebit vivum coram Domino, ut expiet super eum, dimittátque eum in Emissarium in desertum.

VER. SAM. (a) abundantis (a) conspiciat

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فيجب ان يجنب بنو اسرائيل نجاستهم * ولا يهلكوا بنجاستهم اذا هم نجسوا مسكني الذي
بينهم * هذه شريعة الذائب ومن يخرج منه نطفة للنجس بها * والحائض في طمثها والفائض
ذوبه من ذكر وانثى * ورجل يضاجع نجسة * الفصل السادس عشر *
* ان الله كلم موسى بعد موت ابني هرون اذ تقدما بين يدي الله على ما بين فماتا * وقال له مر
هرون اخاك بان لا يدخل في كثير من الاوقات الى القدس من داخل السجف الى حضرة
الغشاء الذي على الصندوق لئلا يموت * لاني مجلي ملاكي بالغمام فوق الغشاء * بهذه الامور
يدخل هارون الى القدس * بان يحضر ثورا من البقر للذكاة * وكبشا للصعيدة * وان يلبس
ثوبه من عشر مقدسه بعد ان يكون على بدنه سراويل من عشر * ويتقلد زنارا من عشر يخص
ويعتم بعمامة مثل ذلك * فهذه ثياب القدس * يغسل بدنه بماء ويلبسها * وليأخذ من عند
جماعة بني اسرائيل عتودين للذكاة * وكبشا للصعيدة * فيبتدي اولا فيقدم ثور الذكاة الذي
له * ويستغفر له ولاهل بيته * ثم يأخذ العتودين ويقيمهما بين يدي الله عند باب خباء المحضر
* ويلقي عليهما سهمين * احدهما لبيت الله * والاخر لجبل عزاز * فيقدم العتود الذي وقع
عليه السهم لبيت الله * ويصنعه فيه للذكاة * والعتود الذي وقع عليه السهم لجبل عزاز
يوقف حيا بين يدي الله ليستغفر عليه * ثم يطلق في جبل عزاز *

31 Oportet ergò ut evitent filii Israil immunditiam suam, & non pereant in immunditia sua, si ipsi polluerint habitaculum meum quod est inter ipsos.
32 Hæc est lex patientis fluxum seminis: & ejus è quo exit pollutio per quam contaminatur: & patientis menstruum in immunditia sua: & ejus cujus fluit semen, tam masculi quàm fœminæ; et viri qui concubuerit cum immunda. CAP. XVI.
1 Locutus est autẽ Deus cum Musa post mortem duorũ filiorũ Haronis, quando accesserunt ante Deum, (ut jam ostensum est) mortuiq; sunt.
2 Dixitq; ei, Præcipe Haroni fratri tuo ne ingrediatur crebris temporibus ad sanctuarium intra velum, ad conspectum tegminis quod super arcã, ne moriatur: quia ego revelaturus sum Angelum meum in nubibus supra tegmen.
3 Hisce rebus ingredietur Haron in sanctuarium: ut sistat vitulum de bobus in expiationem, & arietem in holocaustum.
4 Et ut induatur tunicâ byssinâ sacrâ, posteaquã fuerint super corpus ejus femoralia ex bysso; & præcingat se cingulo ex bysso paraxet imponat sibi cidarim similem; hæc enim sunt indumenta sanctuarii.
5 Lavabit corpus suũ aquâ, & induetur ipsis. Accipietq; à cœtu filiorum Israil duos hædos in expiationem, et arietem in holocaustum,
6 Incipietq; priùs, et offeret vitulum expiationis suum; & veniam precabitur sibi et domesticis suis.
7 Deinde accipiet utrumque hædum, & sistet eos ante Deum prope januam tabernaculi præsentiæ.
8 Et jaciet super ambos duas sortes, unam earum pro domo Dei, alteram pro monte Azaz.
9 Et admovebit hædum super quem cecidit sors pro domo Dei, facietq; illum in ipsa domo ad expiationem,
10 Et hædus super quem cecidit sors pro monte Azaz, sistetur vivus coram Deo, ut venia postuletur super ipso, ac deinde dimittetur in monte Azaz.

ספר ויקרא : יו

,se pro expiabit & ;sibi quod peccati juvencum Aharon facies accedere Et
11 והקריב אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו
capiet Et ;sibi quod peccati juvencũ mactabit &:sua domo pro &
12 ובעד ביתו ושחט את־פר החטאת אשר־לו: ולקח
,Domini faciebus à altari desuper ignis prunis thuribulum plenum
מלא־המחתה גחלי־אש מעל המזבח מלפני יהוה
domo à adducet & :tenui aromatum suffimento suarũ volarũ plenitudini &
ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית
,Domini facies ad ignem super suffimentum Dabitque .velum in
13 לפרכת: ונתן את־הקטרת על־האש לפני יהוה
,testimonium super quod ,propitiatorium suffimenti nubes operiet &
וכסה ענן הקטרת את־הכפרת אשר על־העדות
suo digito in asperget &,juvenci sanguine de Tollẽtque .morietur non &
14 ולא ימות: ולקח מדם הפר והזה באצבעו
vicibus septem asperget tectorii facies ad &:orientẽ ad tectorii facies super
על־פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע־פעמים
quod peccati hircum Mactabitque .suo digito in sanguine de
15 מן־הדם באצבעו: ושחט את־שעיר החטאת אשר
faciet & :velum in domo è ad ejus sanguinem adducet & ,populo
לעם והביא את־דמו אל־מבית לפרכת ועשה
illum asperget & :juvenci sanguini fecit quod secũdũ ej' sanguinẽ
את־דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו
sanctuarium super expiabit Et operimenti facies ad & ,tectorium super
16 על־הכפרת ולפני הכפרת: וכפר על־הקדש
cunctis in eorũ prævaricationib' à & ,Israel filiorum immunditiis ab
מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל־
medio in eis cũ cõmoranti conventꝰ tabernaculo faciet sic & ,eorũ peccatis
חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך
,conventus tabernaculo in erit non homo omnis Et.eorũ immunditiarum
17 טמאתם: וכל־אדם לא־יהיה באהל מועד
,se pro expiabit & :eũ egredi ad usque,sanctitate in expiandũ ad illũ veniendo in
בבאו לכפר בקדש עד־צאתו וכפר בעדו
ad Exibitque .Israel ecclesia universa pro & ,sua domo pro &
18 ובעד ביתו ובעד כל־קהל ישראל: ויצא אל־
sanguine de capiẽtq; se super expiabit & ,Domini facies ad quod altare
המזבח אשר־לפני יהוה וכפר עליו ולקח מדם
.undiquaq; altaris cornua super dabit & ,hirci sanguine de & ,juvenci
הפר ומדם השעיר ונתן על־קרנות המזבח סביב:
, vicibus septem suo digito in sanguine de illud super asperget Et
19 והזה עליו מן־הדם באצבעו שבע פעמים
.Israel filiorum immunditiis ab illud sanctificabitq; illud mundabit &
וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל:
;altare & ,conventus tabernaculũ & sanctuarium expiando ab cõplebit Et
20 וכלה מכפר את־הקדש ואת־אהל מועד ואת־המזבח
suas man' ambas Aharon fulciet Et.vivum hircum faciet appropinquare &
21 והקריב את־השעיר החי: וסמך אהרן את־שתי ידו
iniquitates omnes illud super cõfitebitur & ,vivi hirci caput super
על ראש השעיר החי והתודה עליו את־כל־עונת
:eorũ peccatis omnib' in eorũ prævaricationes omnes & ,Israel filiorum
בני ישראל ואת־כל־פשעיהם לכל־חטאתם
.desertũ ad,opportuni viri manu in mittet &,hirci caput super eas dabit &
ונתן אתם על־ראש השעיר ושלח ביד־איש עתי המדברה:

Versio VULG. LAT.

11 His ritè celebratis, offeret
vitulum, & rogans pro se &
pro domo sua, immolabit
12 eum. Assumptóque thuri-
bulo quod de prunis altaris
impleverit, & hauriens ma-
nu compositum thymiama in
incensum, ultra velum in-
13 trabit in sancta: Ut positis
super ignem aromatibus, ne-
bula eorum & vapor operiat
oraculum, quod est supra te-
stimonium, & non moriatur.
14 Tollet quoq; de sanguine vi-
tuli, & asperget digito septies
contra propitiatorium ad O-
15 rientem. Cúmque mactave-
rit hircum pro peccato po-
puli, inferet sanguinem ejus
intra velum; sicut præce-
ptum est de sanguine vituli,
ut aspergat è regione oracu-
16 li, Et expiet Sanctuarium ab
immunditiis filiorum Israel,
& à prævaricationibus eorú,
cunctísque peccatis. Juxta
hunc ritum faciet tabernacu-
lo testimonii, quod fixum est
inter eos, in medio sordium
17 habitationis eorum. Nul-
lus hominum sit in taberna-
culo, quando pontifex San-
ctuarium ingreditur, ut roget
pro se, & pro domo sua, &
pro universo cœtu Israel,
18 donec egrediatur. Cùm au-
tem exierit ad altare quod
coram Domino est, oret pro
se; & sumptum sanguinem
vituli atque hirci, fundat su-
per cornua ejus per gyrum:
19 Aspergénsque digito septies,
expiet, & sanctificet illud ab
immunditiis filiorum Israel.
20 Postquàm emundaverit San-
ctuarium, & tabernaculum,
& altare, tunc offerat hir-
21 cum viventem: Et positâ
utrâque manu super caput e-
jus, confiteatur omnes ini-
quitates filiorum Israel, &
universa delicta atque pecca-
ta eorum: quæ imprecans ca-
piti ejus, emittet illum per
hominem paratum, in deser-
tum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

11 Καὶ προσάξει Ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς (η)
ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ
οἴκου· καὶ σφάξει τὸν μόσχον περὶ τῆς ἁμαρτίας (θ)
12 αὐτοῦ. Καὶ λήψεται τὸ πυρεῖον πλῆρες ἀνθρά-
κων πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ ἀπέναντι
κυρίου· καὶ πλήσει τὰς χεῖρας θυμιάματος
συνθέσεως λεπτῆς, καὶ εἰσοίσει ἐσώτερον τοῦ κα-
13 ταπετάσματος. Καὶ ἐπιθήσει τὸ θυμίαμα
ἐπὶ τὸ πῦρ ἔναντι κυρίου· καὶ καλύψει ἡ ἀτμὶς
τοῦ θυμιάματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρ-
14 τυρίων, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. Καὶ λήψεται ἀπὸ
τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ τῷ δακτύλῳ
ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον (ι) κατὰ ἀνατολάς· κατὰ πρό-
σωπον τοῦ ἱλαστηρίου ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵ-
15 ματος τῷ δακτύλῳ. Καὶ σφάξει τὸν (κ) χίμα-
ρον τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ, ἔναντι
κυρίου· καὶ (λ) εἰσοίσει τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐσώτε-
ρον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ποιήσει τὸ αἷμα
αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μόσχου·
καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, κατὰ
16 πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου. Καὶ ἐξιλάσεται τὸ
ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ
ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἁ-
μαρτιῶν αὐτῶν. καὶ (μ) οὕτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τοῦ
μαρτυρίου τῇ ἐκτισμένῃ ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ
17 τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν. Καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐκ
ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰσπορευομέ-
νου αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἕως ἂν ἐξ-
έλθῃ· καὶ ἐξιλάσεται (ν) περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου
αὐτοῦ, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς υἱῶν Ἰσρα-
18 ήλ. Καὶ ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ὂν
ἀπέναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσεται (ξ) ἐπ' αὐτοῦ· καὶ
λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦ (ο) χιμάρου, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέ-
19 ρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. Καὶ ῥανεῖ (π) ἐπ'
αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις,
καὶ καθαριεῖ αὐτὸ, καὶ ἁγιάσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀ-
20 καθαρσιῶν (ρ) τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ συντελέσει
ἐξιλασκόμενος τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ
μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ περὶ τῶν ἱερέων
καθαριεῖ. καὶ (σ) προσάξει τὸν χίμαρον τὸν ζῶντα·
21 Καὶ ἐπιθήσει Ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν τοῦ (τ) χιμάρου τοῦ ζῶντος, καὶ ἐξαγο-
ρεύσει ἐπ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν υἱῶν
Ἰσραήλ, καὶ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ πά-
σας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰς
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ (τ) χιμάρου τοῦ ζῶντος· καὶ
ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἑτοίμου εἰς τὴν
ἔρημον.

MS.A. (η) ἁμαρτίας τὸν αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μόνον, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Καὶ σφάξει (θ) τὸν αὐτοῦ. (ι) κατ' ἀνατολάς· (κ) χείμαῤῥον (λ) εἰσοίσουσιν ἀπὸ τοῦ (μ) οὕτως (ν) περὶ αὐτοῦ, (ξ) ἀπ' αὐτοῦ· (ο) χειμάῤῥου, (π) ἐπ' αὐτοῦ (ρ) υἱῶν (σ) προσάξει Ἀαρὼν τὸν χείμαῤῥον (τ) χειμάῤῥου

Et adducet Aaron vitulũ qui pro 11
peccato suo, & exorabit pro se-
ipso, et domo: et jugulabit vitulũ
pro peccato suo. Et sumet thuri- 12
bulũ plenũ carbonũ ignis de al-
tari, quod est corã Domino: & im-
plebit manꝰ incenso compositionis
subtilis, & inferet intra velum.
Et imponet incensum super ignẽ 13
ante Dominum: & operiet vapor
incensi propitiatoriũ, quod est su-
per testimonia; & non morietur. Et 14
sumet de sanguine vituli, &
asperget digito super propitiato-
rium ad Orientem: ad faciẽ pro-
pitiatorii asperget septies de san-
guine digito. Et jugulabit hircũ 15
qui pro peccato, eum qui pro po-
pulo, ante Dominum: & inferet
de sanguine ejus intra velum, &
faciet sanguinem ejus, quemadmo-
dùm fecit sanguinem vituli: &
asperget sanguinem ejus super
propitiatorium, secundùm faciem
propitiatorii. Et exorabit (d) 16
sanctum ab immunditiis filiorum
Israel, & ab injustitiis eorum pro
omnibus peccatis eorum. Et sic fa-
ciet tabernaculo testimonii, quod
creatum est in eis in medio im-
munditiæ eorum. Et omnis homo 17
non erit in tabernaculo testimo-
nii, ingrediente eo ad exoran-
dum in sancto, donec exierit: &
exorabit pro seipso, & domo sua,
& pro omni synagoga filiorum
Israel. Et egredietur ad altare, 18
quod est ante Dominum, & ex-
orabit super illud: & sumet de
sanguine vituli, & de sanguine
hirci, & imponet super cornua al-
taris in circuitu. Et asperget super 19
illud de sanguine septies digito,
& mundabit illud, & sanctifi-
cabit illud ab immunditiis filio-
rum Israel. Et perficiet exorans 20
sanctum, & tabernaculum testi-
monii, & altare; & pro sacerdo-
tibus mundabit. Et adducet hir-
cum illum viventem; Et imponet 21
Aaron manꝰ suas super caput hir-
ci viventis, et confitebitur super
eo omnes iniquitates filiorum Is-
rael, & omnes injustitias eorum,
& omnia peccata eorum:
& imponet eas super caput hir-
ci viventis; & emittet in manu
hominis parati in eremum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Tum admovebit Aharõ bovẽ peccati suũ, 11
& expiabit pro seipso & pro domo sua, ma-
ctabitque bovẽ peccati. Deinde capiet thu- 12
ribulum plenum carbonibus ignitis ex alta-
ri quod est corã Dño, & pugillos suos ple-
nos thure odorum optimorum: & ingredie-
tur intra velũ januæ. Ponetq; thus super i- 13
gnem coram Dño, & operiet nubes thuris
propitiatorium quod est super arcã, ne mori-
atur. Deinde accipiet de sãguine bovis, spar- 14
getq; digito suo versꝰ propitiatoriũ, ab Ori-
entali ipsius plaga: & coram propitiatorio
sparget septẽ vicibꝰ ex sanguine digito suo.
Tum jugulabit hircum pro peccato populi, 15
inferetq; sanguinẽ ejꝰ intra velum januæ,
& faciet de sanguine ejꝰ quemadmodũ fecit
de sanguine bovis, spargẽs eum super pro- 16
pitiatoriũ & corã propitiatorio. Et expia-
bit sanctuariũ ab immunditia filiorũ Israel,
& ab eorũ iniquitate, atq; ab omnibꝰ pec-
catis eorũ: idemque faciet tabernaculo tem-
poris quod habitat cum eis in medio im- 17
munditiæ eorũ. Nemo autẽ sit in tabernacu-
lo temporis quãdo ingredietur ad expiãdũ
in sanctuario, donec egrediatur: expiabit au-
tẽ pro se ipso & pro domo sua, & pro uni- 18
verso cœtu filiorũ Israel expiabit. Tum e-
gredietur ad altare qđ est corã Dño, & expi-
abit sup illud: et accipiẽs de sãguine bovis
et de sãguine hirci, sparget super cornua al- 19
taris p ambitũ. Sparget autẽ sup illud è san-
guine digito suo septẽ vicibꝰ, et purgabit atq;
sanctificabit illud ab immũditia filiorũ Is- 20
rael. Cúmq; finẽ fecerit expiãdi sanctuariũ,
& tabernaculũ tẽporis, & altare, admove- 21
bit hircũ vivũ: Ponetq; Aharõ ambas manꝰ
suas super caput hirci vivi, & confitebitur
super ipsum omnem stultitiam filiorum Is-
rael, & omnem iniquitatem eorum, cuncta-
que eorum scelera: imponetque ea capiti
hirci, & per manũ viri *ad hoc* parati, a-
mandabit eum in desertum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

11 ויקרב אהרן ית תורא דחטאתא
די ליה ויכפר עלוהי ועל אנש
ביתיה ויכוס ית תורא דחטאתא
12 די ליה: ויסב מלי מחתיתא גומרין
דאשא מעלוי מדבחא מן קדם
ומלי חפנוהי קטורת בוסמין דקיקין
13 ויעל מגיו לפרוכתא: ויתן ית
קטורת בסמיא על אשתא קדם
ויחפי ענן קטרתא ית כפורתא די
14 על סהדותא ולא ימות: ויסב מדמא
דתורא וידי באצבעיה על אפי
כפורתא קדומא ולקדם כפורתא
15 ידי שבע זמנין מן דמא באצבעיה:
ויכוס ית צפירא דחטאתא דילעמא
ויעל ית דמיה למגיו לפרוכתא
16 ויעביד לדמיה כמא די עבד לדמא
דתורא וידי יתיה על כפורתא
ולקדם כפורתא: ויכפר על קודשא
מסואבת בני ישראל וממרדיהון
לכל חטאיהון וכן יעבד למשכן
17 זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון
וכל אנש לא יהי במשכן זמנא
במעליה לכפרא בקודשא עד
מפקיה ויכפר עלוהי ועל אנש
18 ביתיה ועל כל קהלא דישראל:
ויפוק למדבחא די קדם יי ויכפר
עלוהי ויסב מדמא דתורא ומדמא
19 דצפירא ויתן על קרנת מדבחא
סחור סחור: וידי עלוהי מן דמא
20 באצבעיה שבע זמנין וידכיניה
ויקדשניה מסואבת בני ישראל:
21 וישצי מלכפרא על קודשא ועל
משכן זמנא ועל מדבחא ויקרב
ית צפירא חיא: ויסמוך אהרן ית
תרתין ידוהי על ריש צפירא חיא
ויודי עלוהי ית כל עויתי בני
ישראל וית כל מרדיהון לכל
חטאיהון ויתן יתהון על ריש
צפירא וישלח ביד גבר דזמין למהך למדברא:

TARGUM ONKELOS.

11 Et offeret Aaron vitulum pro
peccato suo; et propitiabit pro
se, et pro hominib⁹ dom⁹ suæ:
immolabitq; vitulũ pro pecca-
12 to suo. Et tollet thuribulũ ple-
nũ prunis ignis, desup altare
de conspectu Dñi; et plenũ pu-
gillũ suũ thymiamatis aroma-
tũ minutarum: et ingredietur
13 intra velũ. Et ponet thymiama
aromatũ sup ignẽ corã Dño:
et cooperiet nebula incensi
propitiatoriũ, q̃ est supra te-
14 stimoniũ, ut nõ moriatur. Tol-
letq; de sanguine vituli; et asp-
get digito suo sup faciẽ propi-
tiatorii, ad oriẽtẽ: et corã pro-
pitiatorio aspget septies de sã-
15 guine digito suo. Immolabitq;
hircũ q̃ est pro peccato popu-
li, et inferet sanguinẽ ej⁹ intra
velũ: et faciet de sanguine ej⁹,
sicut fecit de sanguine vituli;
et aspgeteũ sup propitiatoriũ,
16 et corã propitiatorio. Et expi-
abit sup sanctuariũ, ab immũ-
ditiis filiorũ Israel; et à præva-
ricationib⁹ eorũ, cũctisq; pec-
catis eorũ: Et sic faciet taber-
naculo fœderis, q̃ collocatur cũ
eis, in medio contaminationũ
17 eorũ. Nullusq; vir sit in taber-
naculo fœderis, quãdo ingre-
ditur ut propitiet in sanctua-
rio, donec egrediatur: et pro-
pitiabit pro se, et pro homini-
b⁹ dom⁹ suæ; et pro oĩi eccle-
18 siã Israel. Egredieturq; ad al-
tare, q̃ est corã Dño, et expia-
bit illud: et tollet de sanguine
vituli, et de sanguine hirci; &
ponet sup cornua altaris, per
19 circuitũ. Et aspget sup eũ se-
pties, de sãguine cũ digito suo:
et mũdabit illud et sanctifica-
bit illud, ab immũditiis filiorũ
20 Israel. Et postquam cessaverit
expiare sup sanctuariũ; & sup
tabernaculũ fœderis, et sup al-
21 tare: offeret hircum vivũ. Po-
netque Aaron ambos manus
suas sup caput hirci vivi: et
cõfitebitur sup eũ omnes ini-
quitates filiorum Israel; et om-
nes prævaricationes eorum,
omniaq; peccata eorum: et
dabit ea super caput hirci; et
mittet eum per manum viri
parati, ut eat in solitudinem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Offerétque Aaron vitulum 11
pro peccato suo, & expiabit
pro se, & pro domo sua, ma-
ctans vitulũ pro peccato suo.
Sumet etiam plenum thuribu- 12
lum carbonum ignis de altari,
quod est ante Dominum, &
plenos pugillos suffitûs odo-
ramentorum tenuium, et affe-
ret ea intra velum. Impo- 13
nétque suffitum super ignem
ante Dominum, obtegetq; fu-
mus suffitûs propitiatorium
quod est super testimonium, et
non morietur. Posteà acci- 14
piet de sanguine vituli, asper-
gétque digito suo super pro-
pitiatorium ad Orientem, &
ante faciẽ propitiatorii asper-
get septies de sanguine digito
suo. Mactabitque hircum 15
pro peccato populi, & inferet
sanguinem ejus intra velum,
faciétque sanguini ejus sicut
fecit sanguini vituli, asper-
gens eum super propitiatoriũ,
& ante faciem propitiatorii.
Expiabit quoque sanctuarium 16
ab immunditiis filiorũ Isra-
el, & à prævaricationib⁹ co-
rum pro omnibus (a) peccatis
eorum: sic etiam faciet taber-
naculo testimonii habitanti
vobiscum in medio immun-
ditiarum vestrarum. Nul- 17
lúsque homo erit in taberna-
culo testimonii cùm ingredie-
tur ad propitiandum in san-
ctuario donec exierit: propi-
tiationem autem faciet pro se,
& pro domo sua, et pro omni
Congreg tione Israel. Dein- 18
de egredietur ad altare quod
est ante Dominum, & expia-
bit illud, accipiénsque de san-
guine vituli & de sanguine
hirci, ponet super cornua alta-
ris in circuitu. Et asperget 19
super eum de sanguine digito
suo septies, mundabitq; illud,
& sanctificabit illud ab im-
munditiis filiorum Israel.
Cùm autem perfecerit expia- 20
re sanctuarium, & tabernacu-
lum testimonii, et altare, tunc
offeret hircum viventẽ. Im- 21
ponétque Aaron ambas man⁹
suas super caput hirci viven-
tis, & confitebitur super il-
lum omnes (c) iniquitates fi-
liorum Israel, & omnes præ-
varicationes eorũ secundùm
omnia peccata eorum, ponetq;
illa super caput hirci, et emit-
tet per manum hominis para-
ti in desertum.

VER. SAM. (b) debitis (c) maculas

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 ويقدم هرون ثانيه رب الذكاة الذي له * ويستغفر له ولاهل بيته * ثم يذبحه * ثم ياخذ ملء المجمر
12 جمر نار من فوق المذبح من بين يدي الله * وملء حفنتيه من بخور الاصماغ المدقوق * ويدخل
13 الجميع الي داخل السجف * وليلق ذلك البخور علي النار بين يدي الله * حتي يغطي ضباب
14 البخور الغطاء الذي علي الصندوق * فانه لا يموت * ثم ياخذ من دم الرب شيا * فينضحه باصبعه
15 قبالة الغطاء شرقا مرة واحدة * ثم ينضح بين يديه منه سبع مرات * ثم يذبح عتود الذكاة
الذي للقوم * ويدخل من دمه شيا الي داخل السجف * فيصنع به كما صنع بدم الرب بان
16 ينضح منه قبالة الغطاء وبين يديه * فيستغفر في القدس عن معاصي بني اسرايل وجرائمهم
وجميع ذنوبهم * وكذلك يصنع من الدمين في خباء المحضر الذي هو ساكن معهم فيما بين
17 معاصيهم * ولا يكن احد من الناس في خباء المحضر حين يدخل ليستغفر عنه في القدس الي ان
18 يخرج وقد استغفر له ولاهل بيته ولجميع جوق الاسرايليين * ثم يخرج الي المذبح الذي بين يدي
19 الله * فيستغفر عنه بان ياخذ من دم الرب ودم العتود مجموعين * فيصنع علي اركانه مستدير *
20 وينضح علي سطحه منه باصبعه سبع مرات * فيطهره ويقدسه من معاصي بني اسرايل * فاذا فرغ
21 من الاستغفار في القدس وفي خباء المحضر وعند المذبح * قدم العتود الحي * فاسند يديه علي راسه
واقر بذنوب بني اسرايل وجرائمهم وجميع خطاياهم * فاذا تلاها عند راس العتود * بعث به مع رجل معد له الي البر

Et adducet Haron secundò vitulũ expi- 11
ationis suũ: veniamq; petet pro se, & pro-
genie dom⁹ suæ, tum mactabit eũ. Deinde 12
accipiet pleno thuribulo carbones ignis
desuper altare à conspectu Dei, & plenis
ambob⁹ pugillis suis ex thure gummi at-
trito, introducetq; omnia intus velũ. Et 13
projiciat thus illud super igne corã Deo,
ita ut cooperiat nebula thuris velũ quod
est super arca: nam ipse non morietur.
Deinde accipiet de sanguine vituli ali- 14
quantũ, spargetq; illũ digito suo contra
velũ ad Orientẽ, unâ vice: ac tũ asper-
get ante illud ex ipso septẽ vicib⁹. Postea 15
mactabit hœdũ expiationis illũ qui est po-
puli, & introducet è sanguine ips⁹ ali-
quid intra velũ: agetq; de illo quemad-
modũ egit de sanguine vituli, aspergens
ex ipso cõtra velũ, & ante illud. Veni- 16
amq; precabitur in sãctuario pro pecca-
catis filiorũ Israil, & delictis eorũ, &
omnib⁹ culpis eorũ. Et eodẽ modo faciet
de utroq; sãguine in tentorio præsentiæ
quod habitat cũ ipsis inter rebelliones eo-
rũ. Nec sit quisquã ex hominib⁹ in tento- 17
rio præsentiæ quãdo ingredietur ad postu-
lãdã pro se veniã in sanctuario, donec
egrediatur postquã veniã petierit sibi &
domesticis suis, & toti cœtui Israilitarũ.
Deinde exibit ad altare quod est in con- 18
spectu Dei, veniãq; postulabit pro eo, ac-
cipiendo de sãguine vituli & de sãguine
hœdi simul junctis, ponendoq; super late-
rib⁹ ejus circumcirca. Postea sparget su- 19
per ejus superficiẽ ex ipso, digito suo se-
ptẽ vicib⁹, mundabitq; illud, atq; sãctifi-
cabit illud à rebellionib⁹ filiorũ Israil. Cúmq; 20
expleverit postulationẽ veniæ in sãctuario,
& in tentorio præsentiæ, et apud altare, of-
feret hœdũ vivũ: Ponetq; man⁹ suas super 21
caput ej⁹, et cõfitebitur culpas filiorũ Israil,
et delicta eorũ, et omnia peccata eorũ. Cúm-
que recitaverit illa ad caput hœdi, mittet
eũ per virũ parat̃ ad illũ, in desertum.

ספר ויקרא : יו

terram in eorum iniquitates omnes se super hircus portabit Et
22 ונשא השעיר עליו את־כל־עונתם אל־ארץ
in Aharon veniet Et .deserto in hircum dimittet &:sejunctionis
23 גזרה ושלח את־השעיר במדבר׃ ובא אהרן אל־
induerat quas lini vestes exuet & conventus tabernaculum
אהל מועד ופשט את־בגדי הבד אשר לבש
suâ carnem abluet Et ibi eas reponet &,sanctitati in illo ingrediendo in
24 בבאו אל־הקדש והניחם שם׃ ורחץ את־בשרו
faciet & egredietur Et suas vestes induet & sancto loco in aquis in
במים במקום קדוש ולבש את־בגדיו ויצא ועשה
pro & se pro expiabit & populi ascensionem & suam ascensionem
את־עלתו ואת־עלת העם וכפר בעדו ובעד
altari in faciet fumare peccati adipem Et populo
25 העם׃ ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה׃
sua vestimenta lavabit Ghazazel ad hircum emittens Et
26 והמשלח את־השעיר לעזאזל יכבס בגדיו
in ingredietur postea & aquis in suam carnem abluet &
ורחץ את־בשרו במים ואחרי־כן יבוא אל־
peccati hircum & peccati juvencum Et castrametationem
27 המחנה׃ ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת
educet sanctuario in expiandum ad eorum sanguis est illatus quorum
אשר הובא את־דמם לכפר בקדש יוציא
eorum pelles igne in comburent & castrametationem extra ad
אל־מחוץ למחנה ושרפו באש את־ערתם
lavabit ea comburens Et eorum fimum & eorum carnem &
28 ואת־בשרם ואת־פרשם׃ והשרף אתם יכבס
ingredietur postea & aquis in suam carnem abluet & sua vestimenta
בגדיו ורחץ את־בשרו במים ואחרי־כן יבוא
seculi statutum in vobis erit Et castrametationem in
29 אל־המחנה׃ והיתה לכם לחקת עולם
vestras animas affligetis mensis decima in septimo mense in
בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את־נפשתיכם
peregrinans peregrinus & indigena facietis non functionem omnem &
וכל־מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר
mundandum ad vos super expiabit hac die in Quia vestri medio in
30 בתוככם׃ כי־ביום הזה יכפר עליכם לטהר
mundabimini Domini facies ad vestris peccatis omnibus ab vos
אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו׃
vestras animas affligetis & vobis ipsa quietis Cessatio
31 שבת שבתון היא לכם ועניתם את־נפשתיכם
cujus & eum unget quem sacerdos expiabit Et seculi statuto
32 חקת עולם׃ וכפר הכהן אשר־ימשח אתו ואשר
induet Et suo patre pro ministrandum ad ejus manum implebit
ימלא את־ידו לכהן תחת אביו ולבש
sanctuarium expiabit Et sanctitatis vestes lini vestes
33 את־בגדי הבד בגדי הקדש׃ וכפר את־מקדש
super & expiabit altare & conventus tabernaculum & sanctitatis
הקדש ואת־אהל מועד ואת־המזבח יכפר ועל
expiabit ecclesiæ populum cunctum super & sacerdotes
הכהנים ועל־כל־עם הקהל יכפר׃

Versio VULG. LAT.

22 Cúmque portaverit hircus
omnes iniquitates eorum in
terram solitariam, & dimis-
23 sus fuerit in deserto, Rever-
tetur Aaron in tabernaculum
testimonii, & depositis ve-
stibus, quibus priùs indutus
erat cùm intraret Sanctuari-
24 um, relictísque ibi, Lavabit
carnem suam in loco sancto,
induetúrque vestibus suis,
Et postquàm egressus obtu-
lerit holocaustum suum, ac
plebis, rogabit tam pro se
25 quàm pro populo. Et adi-
pem, qui oblatus est pro
peccatis, adolebit super al-
26 tare. Ille verò, qui dimi-
serit caprum emissarium, la-
vabit vestimenta sua & cor-
pus aquâ, & sic ingredie-
27 tur in castra. Vitulum au-
tem & hircum, qui pro
peccato fuerant immolati,
& quorum sanguis illatus est
in Sanctuarium ut expiatio
compleretur, asportabunt fo-
ràs castra, & comburent i-
gni tam pelles quàm carnes
28 eorum ac fimum. Et quicun-
que combusserit ea, lavabit
vestimenta sua & carnem a-
quâ, & sic ingredietur in ca-
29 stra. Eritque vobis hoc le-
gitimum sempiternum: Men-
se septimo, decimâ die men-
sis, affligetis animas ve-
stras, nullúmque opus faci-
etis, sive indigena, sive ad-
vena qui peregrinatur inter
30 vos. In hac die expiatio
erit vestri, atque mundatio
ab omnibus peccatis vestris:
coram Domino mundabimi-
31 ni. Sabbatum enim requie-
tionis est, & affligetis ani-
mas vestras religione perpe-
32 tuâ. Expiabit autem sacer-
dos, qui unctus fuerit, & cu-
jus manus initiatæ sunt ut sa-
cerdotio fungatur pro patre
suo: induetúrque stolâ lineâ,
33 & vestibus sanctis, Et expia-
bit sanctuarium & taberna-
culum testimonii atque alta-
re, sacerdotes quoque & uni-
versum populum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

22 Καὶ λήψεται ὁ (υ) χίμαρος ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀ-
δικίας αὐτῶν εἰς γῆν ἄβατον· καὶ ἐξαποστελεῖ
23 τὸν (χ) χίμαρον εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ εἰσελεύσεται
Ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκδύ-
σεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν, ἣν ἐνδεδύκει, εἰσπο-
ρευομένου αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον, καὶ ἀποθήσει αὐ-
24 τὴν ἐκεῖ. Καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι
ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ
ἐξελθὼν ποιήσει τὸ (φ) ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ
τὸ ὁλοκάρπωμα τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ
αὐτοῦ, (χ) καὶ περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ λα-
25 οῦ, ὡς περὶ τῶν ἱερέων. Καὶ τὸ στέαρ τὸ περὶ
τῶν ἁμαρτιῶν ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
26 Καὶ ὁ ἐξαποστέλλων τὸν (κ) χίμαρον τὸν διε-
σταλμένον εἰς ἄφεσιν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ
λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα
27 εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ τὸν
μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν (κ) χί-
μαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὧν τὸ αἷμα
εἰσηνέχθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἐξοί-
σουσιν αὐτὰ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατα-
καύσουσιν αὐτὰ ἐν πυρί, καὶ τὰ δέρματα αὐ-
τῶν καὶ τὰ κρέα αὐτῶν καὶ τὴν κόπρον αὐ-
28 τῶν. Ὁ δὲ κατακαίων αὐτά, πλυνεῖ τὰ ἱμά-
τια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ
μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβο-
29 λήν. Καὶ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον
ἐν τῷ μηνὶ τῷ (ψ) ἑβδόμῳ δεκάτῃ τοῦ μη-
νός· ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ
πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ὁ αὐτόχθων, καὶ ὁ
30 προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν. Ἐν
γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται περὶ ὑ-
μῶν, καθαρίσαι ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁ-
μαρτιῶν ὑμῶν ἔναντι κυρίου, καὶ καθαρισθή-
31 σεσθε. Σάββατα σαββάτων ἀνάπαυσις
αὕτη ἔσται ὑμῖν· καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυ-
32 χὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. Ἐξιλάσεται
ὁ ἱερεὺς ὃν ἂν χρίσωσιν αὐτόν, καὶ ὃν ἂν τε-
λειώσωσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἱερατεύειν με-
τὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στο-
33 λὴν τὴν λινῆν, στολὴν ἁγίαν. Καὶ ἐξιλά-
σεται τὸ ἅγιον τοῦ ἁγίου, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ
μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐξιλάσεται, καὶ
περὶ τῶν ἱερέων, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς
ἐξιλάσεται.

Et tollet hircus super seipsum injustitias eorum in terram inviam: Et emittet hircum in eremum. Et ingredietur Aaron in tabernaculum testimonii, & exuet stolam lineam quam induerat, ingrediente eo in sanctum, & deponet eam ibi. Et lavabit corpus suum aquâ in loco sancto, & induet stolam suam: & exiens faciet holocaustum suum, & holocarpoma populi, & exorabit pro se, & pro domo sua, & pro populo, sicut pro sacerdotibus. Et adipem qui pro peccatis, offeret super altare. Et qui emittit hircum segregatum in dimissionem, lavabit vestimenta, & lavabit corpus suum aquâ; & post hæc ingredietur in castra. Et vitulum qui pro peccato, & hircum qui pro peccato, quorum sanguis illatus est ad exorandum in sancto, efferent ea extra castra, & comburent ea in igni, & pelles eorum, & carnes eorum, & fimum eorum. Qui autem combusserit ea, lavabit vestimenta, & lavabit corpus suum aquâ & post hæc ingredietur in castra. Et erit hoc vobis legitimum sempiternum in mense septimo, in decima mensis. Humiliabitis animas vestras, & omne opus non facietis, indigena, & proselytus qui appositus est in vobis. In hac enim die exorabit pro vobis ad mundandum vos ab omnibus peccatis vestris ante Dominum, & mundabimini. Sabbata sabbatorum, (e) requies hæc erit vobis: & humiliabitis animas vestras; legitimum sempiternum. Exorabit sacerdos, quem unxerint eum, & quem consummaverint manus ejus ad fungendum sacerdotio post patrem ejus; & induet stolam lineam, stolam sanctam. Et exorabit sanctum sancti; & tabernaculum testimonii, & altare exorabit: et pro sacerdotibus, et pro omni synagoga exorabit.

MS·A. (υ) χείμαῤῥος (φ) ὁλοκάρπωμα (χ) καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ,* ὡς περὶ τῶν (ψ) ἑβδόμῳ· ταπεινώσατε

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]

22 Et feret super se hircus ille omnem iniquitatem eorum, ad terram incultam. Et relinquet hircum in deserto.
23 Et ingredietur Aharon ad tabernaculum temporis, & exuet se vestibus byssinis quibus induitur quando ingreditur in sanctuarium, & relinquet eas ibi.
24 Tum lavabit carnem suam aquis in loco sacro: & induens vestimenta sua, egredietur, & offeret holocaustum suum pacificum, & holocaustum pacificum populi, & expiabit pro se & pro populo.
25 Adipem autem peccati attollet ad altare.
26 Ille verò qui amandat hircum ad Azazael, lavabit vestimenta sua, abluetque se aquis, & postea ingredietur ad castra.
27 Bovem autem peccati, & hircum peccati de quorum sanguine ingreditur ad expiandum in sanctuarium, efferent extra castra: & igne comburent pellem eorum, & carnem eorum, & fimum eorum.
28 Et is qui combusserit ea, eluet vestimenta sua, & lavabit carnem suam aquis, ac tunc ingredietur ad cœtum.
29 Sit etiam vobis hæc lex perpetua. *De expiatione.* In mense septimo, in decima die ipsius mensis, humiliate animas vestras, & ullum opus ne feceritis vos, nec ii qui convertútur ad me, qui commorantur inter vos.
30 Quoniam in die eadem expiabitur pro vobis, ut mundemini ab omnibus peccatis vestris: coram Domino mundabimini.
31 Sabbathum & requies sit vobis: & humiliate animas vestras. Lex sit hæc sempiterna.
32 Et expiabit sacerdos qui ungitur, quique perficit manus suas ad ministrandum post patrem suum, & induet vestimenta byssina & indumenta sanctuarii.
33 Et expiabit sanctum sanctorum: & tabernaculum temporis, & altare expiabit: & sacerdotes, totumque populum congregationis expiabit.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

22 ויטול צפירא עלוהי ית כל עויתהון
לארע לא יתבא וישלח ית
23 צפירא במדברא : ויעול אהרן
למשכן זמנא וישלח ית לבשי
בוצא די לבש במעליה לקודשא
24 ויצנענון תמן : ויסחי ית בשריה
במיא באתר קדיש וילבש ית
לבושוהי ויפוק ויעבד ית עלתיה
וית עלת עמא ויכפר עלוהי ועל
25 עמא : וית תרבא דחטאתא יסק
26 למדבחא : ודמוביל ית צפירא
לעזאזל יצבע לבושוהי ויסחי ית
בשריה במיא ובתר כן ייעול
27 למשריתא : וית תורא דחטאתא
וית צפירא דחטאתא די אתעל
מדמהון לכפרא בקודשא יפקון
למברא למשריתא ויוקדון
28 בנורא ית משכהון וית בשרהון
וית אוכליהון : ודמוקיד יתהון
יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה
29 במיא ובתר כן ייעול למשריתא :
ותהא לכון לקים עלם בירחא
שביעאה בעשרא לירחא תענון ית
נפשתכון וכל עבידא לא תעבדון
30 יציביא וגיוריא דיתגיירון בינכון :
ארי ביומא הדין יכפר עליכון
לדכאה יתכון מכל חוביכון קדם
31 יי תדכון : שבא שבתא היא לכון
ותענון ית נפשתיכון קים עלם :
32 ויכפר כהנא די ירבי יתיה
יקריב ית קורבניה לשמשא
33 תחות אבוהי וילבש ית לבושי
בוצא לבושי קודשא : ויכפר
על מקדש קודשא ועל משכן
זמנא ועל מדבחא יכפר ועל
כהניא ועל כל עמא דקהלא
יכפר :

TARGUM ONKELOS.

22 Portabitque hircus sup se omnes iniquitates eorum, ad terram inhabitabilem: et dimit-
23 tet hircum per solitudiné. Et ingredietur Aaron tabernaculũ fœderis; et exuet vestimenta linea, quib' vestitus fuerat quando ingress' est in sanctu-
24 arium: & reponet ea ibi. Lavabitq; carnem suam aquis in loco sancto, vestieturq; vestibus suis: & egredietur, & faciet holocaustum suum, et holocaustum populi; & propiti-
25 abit pro se, & pro populo. Adipem auté sacrificii pro pec-
26 cato adolebit sup altare. Et qui duxerit hircum Azazel, lavabit vestimenta sua, et lavabit carnem suam aquis: & postea ingredietur in castra.
27 Vitulum auté pro peccato & hircum qui offertur pro peccato, quorũ sanguis illatus est ad expiandum in sanctuario, *efferet* extra castra: et comburent igni pelles eorum et car-
28 nes, et fimũ eorũ. Et qui combusserit ea, lavabit vestimenta sua, lavabitq; carné suã aquis: & postea ingredietur in ca-
29 stra. Eritq; vobis in legitimũ sempiternum: in mense septimo, in decima die mensis affligetis animas vestras, nullumq; opus facietis; tam indigenæ, quàm advenæ qui peregrinan-
30 tur inter vos. Quia in hâc die expiatio erit vestri, ut mundemini: ab omnibus peccatis vestris coram Dño mundabimi-
31 ni. Sabbatum requietionis erit vobis; affligetisq; animas vestras: legitimum sempiternũ
32 erit. Propitiabitque sacerdos qui unctus fuerit, et cujus oblatio oblata est, ut ministret pro patre suo: indueturque vestibus lineis, vestibus san-
33 ctis. Et expiabit super sanctuarium sanctitatis; & super tabernaculum fœderis, & super altare quoque expiabit: & super omnem populum ecclesiæ expiabit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

22 Portabitque hircus super se (d) omnes iniquitates eorum in terram solitariam, posteà
23 dimittet arietẽ in desertum. Intrabit autem Aaron in tabernaculum testimonii, & exuet vestimenta linea quæ induit cùm ingrederetur in sanctuariũ, et (e) deponet illa
24 ibi. Cùmque laverit carnem suam in aquis in loco sancto, induet vestimenta sua, & egredietur, faciétque holocaustum suum, & holocaustum populi sui; propitiationem quoque faciet pro se, &
25 pro populo. Adipémque hostiæ pro peccato adolebit su-
26 per altare. Qui verò emisit hircum in Azazel lavabit vestimenta sua, abluétque carnem suam in aquis, & posteà
27 ingredietur in castra. Vitulum autem pro peccato, & hircum pro peccato quorum sanguis illatus est ad propitiationem faciendam in sanctuarium educet extra castra, et comburet igne pelles eorum, et carnem eorum, & fimum eo-
28 rum. Qui verò combusserit ea lavabit vestimenta sua, abluétque carnem suam aquâ et posteà ingredietur in castra.
29 Erit autem hoc vobis in statutum æternum. Mense septimo decima mensis (f) affligetis animas vestras, nullumq; opus facietis, indigena, & peregrinus qui peregrinatur in
30 medio vestrûm. Quoniam die isto expiabit vos, ut mundemini ab omnibus (g) iniquitatibus vestris: coram Domi-
31 no mundabimini. Sabbatum requietionis hoc erit vobis; affligetis enim (h) animas vestras, statutum est æter-
32 num. Expiabit sacerdos ille quem unxerit, & cujus (i) consecraverit manum ut sacerdotio fungatur pro patre suo; ideò induet vestimenta
33 linea, vestimenta sancta. Expiabitque sanctuariũ sanctitatis, & tabernaculum testimonii, altare etiam expiabit; pro sacerdotibus, & pro omni populo congregationis, expiabit.

VER. SAM. (d) omnia debita (e) manè relinquet (f) jejunio affligetis (g) debitis (h) jejunio animas (i) perfecerit

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * فهو يحمل العتود على عنقه عن جميع ذنوبهم الى ارض منقطعة * ثم يطلقه في البر * ثم
23 يدخل هارون الى خباء المحضر فيخرج المجمر * ثم ينزع الثياب العشر التي لبسها في دخوله الى
24 القدس * ويدعها هناك * ثم يغسل بدنه بالماء في موضع مقدس * ويلبس ثيابه المعلومة
25 ويخرج فيقرب صعايده وصعايد القوم * ويستغفر له ولهم * وشحوم الدكوات يقترها على المذبح
26 * والمطلق العتود في جبل عزاز يغسل ثيابه ويرحض بدنه بالماء * وبعد ذلك يدخل الى المعسكر
27 * واما رب الذكاة وعتود الذكاة الذين ادخل من دمهما شي للاستغفار في القدس * فليخرج الى
28 خارج المعسكر * فيحرق بالنار جلودهما ولحومهما * واقتابهما * والمحرق لهما يغسل ثيابه ويرحض
29 بدنه بالماء * وبعد ذلك يدخل الى المعسكر * فيكون ذلك لكم رسم الدهر في اليوم العاشر من
الشهر السابع * ان تجيعوا انفسكم * وشيا من العمل لا تعملوا * الصريح والغريب الدخيل فيما
30 بينكم * وفي هذا اليوم يستغفر عنكم ليطهركم * كما بينت * فمن جميع خطاياكم بين
31 يدي الله فاطهروا * وسبت هي عطلة لكم اذ تجيعون انفسكم * رسم الدهر * وكذلك يستغفر
32 الامام الذي يمسح ويكمل واجبه ليقوم مكان ابيه * فيلبس ثياب العشر ثياب القدس * فيستغفر
33 في خاص الاقداس في خباء المحضر * وعند المذبح يستغفر عن الائمة وعن ساير الجوق *

Et is portabit hœdum super collum suum pro omnibus culpis eorum, in terram sejunctam: ac dimittet illum in deserto. De- 22
inde ingredietur Haron in tabernaculum præsentiæ, educetque thuribulum, ac postea exuet se vestimentis byssinis quibus indutus fuerat in ingressu suo ad sanctuarium, & relinquet ea ibi. Deinde lavabit corpus suum aquâ in loco sancto, indueturque vestimentis suis notis: et egredietur, offeretq; holocausta populi, veniamq; postulabit sibi et ipsis. Adipes autem expiationũ adolebit super altari. Qui verò dimisit hœdum in monte Azaz, lavabit vestes suas, tùm abluet corpus suum aquâ, ac postea ingredietur in castra. At verò vitulũ expiationũ, et hœdum expiationis, è quorum sanguine immissum est aliquantum pro postulatione veniæ in sanctuarium, educat extra castra, & amburat pelles amborũ, & carnes eorum, & ventres eorum. Et qui amburet ea, lavabit vestimenta sua, & abluet corpus suum aquâ, & postea ingredietur in castra. Eritque hoc vobis præceptum sæculi in die decima mensis septimi: ut affligatis fame vosipsos, & quicquã ex operibus ne faciatis, sive indigena sit sive advena peregrinus inter vos. Et in ista die veniam petet pro vobis, ut mundet vos, quemadmodum declaravi. Ab omnibus igitur peccatis vestris in conspectu Dei, mundamini. Et sabbathum erit, otium vobis, quum affligetis fame vosmetipsos: mandatum sempiternum. Et sic veniam postulabit sacerdos qui ungetur & perficiet debitum suum ad exercendum munus sacerdotale loco patris sui. Induet enim se vestimentis byssinis, vestimentis sanctuarii. Veniamque petet in præcipuis sacrorum in tabernaculo præsentiæ: & apud altare veniam petet pro sacerdotibus & pro toto cœtu.

סֵפֶר וַיִּקְרָא : יז

Israel filios *super* expiandũ ad seculi statutũ in vobis hoc Eritque

34 וְהָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

præcepit quod juxta Fecitque .anno in semel suis peccatis omnib⁹ ab

מִכָּל־חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה

.Mosch Dominus

יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

CAP. XVII. יז

,Aharon ad Loquere : dicendo ,Mosch ad Dominus est locut⁹ Et

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 2 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן

istud : eos ad dices & ,Israel filios omnes ad & ,ej⁹ filios ad &

וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה

Israel domo è *vir* Vir : dicendo Dominus præcepit quod verbum

3 הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר׃ אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל

qui vel ,*castrametatione* in caprã vel ,agnum vel ,bovem mactaverit *qui*

אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר

non *convent⁹* tabernaculi ostium ad Et .*castrametationẽ* extra mactaverit

4 יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא

facies ad ,Domino *appropinquationẽ faciendum appropinquare ad* eũ adduxerit

הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי

:fudit sanguinem : illi viro reputabitur sanguis : Domini tabernaculi

מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ

adducant ut Propterea .sui populi medio è ille vir excidetur &

5 וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ

,*agri facies super sacrificantes ipsi* quæ ,sua sacrificia Israel filii

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה

;sacerdotẽ ad *convent⁹* tabernaculi ostium ad Domino ea adducãt &

וֶהֱבִיאֻם לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן

sacerdos sparget Et .ea Domino pacificorum sacrificia sacrificent &

6 וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם׃ וְזָרַק הַכֹּהֵן

,*convent⁹* tabernaculi ostium *ad* Domini altare super sanguinem

אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

adhuc sacrificabũt nõ Et .Domino quietis odorẽ in adipem faciet suffire &

7 וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד

seculi Statutum .*eos post fornicãtes ipsi quos* , *pilosis* sua sacrificia

אֶת־זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם

vir Vir : dices eos ad Et .eorũ generationib⁹ in eis hoc erit

8 תִּהְיֶה־זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם׃ וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ

qui ,vestri medio in *peregrinabitur* qui *peregrino* è & , Israel domo è

מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־

conventus tabernaculi ostium ad Et .sacrificiũ vel ,*ascensionem fecerit ascendere*

9 יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ־זָבַח׃ וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

ipse vir excidetur & ,Domino illud faciendũ ad ,illud adduxerit nõ

לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא

peregrinante peregrino è & , Israel domo è vir vir Et .suis populis è

10 מֵעַמָּיו׃ וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר

animã in meas facies dabo & ;sanguinẽ omnẽ comederit qui ,eorũ medio in

בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ

.sui populi medio è eam excidam & ,sanguinem comedentem

הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃

Versio VULG. LAT.

34 Eritque vobis hoc legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israel, & pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur, sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dominus
2 ad Moysen, dicens; Loquere Aaron & filiis ejus, & cunctis filiis Israel, dicens ad eos; Iste est sermo quem mandavit Dominus, dicens;
3 Homo quilibet de domo Israel, si occiderit bovem aut ovem, sive capram, in castris
4 vel extra castra, Et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit: quasi si sanguinem fuderit, sic peribit
5 de medio populi sui. Ideò sacerdoti offerre debent filii Israel hostias suas, quas occident in agro, ut sanctificentur Domino ante ostium tabernaculi testimonii, & immolent eas hostias pacifi-
6 cas Domino. Fundétque sacerdos sanguinem super altare Domini ad ostium tabernaculi testimonii, & adolebit adipem in odorem suavi-
7 tatis Domino: Et nequaquam ultrà immolabunt hostias suas dæmonibus, cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis & po-
8 steris eorum. Et ad ipsos dices; Homo de domo Israel, & de advenis qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive victimam,
9 Et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam, ut offeratur Domino, inter-
10 ibit de populo suo. Homo quilibet de domo Israel, & de advenis qui peregrinantur inter eos, si comederit sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & disperdam eam de populo suo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

34 Καὶ ἔςαι τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, (ω) καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS.A. (ω) καθάπερ

ΚΕΦ. ιζ΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον πρὸς Ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πρὸς (α) πάντας υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετεί-
3 λατο κύριος, λέγων, Ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων (β) τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, (γ) ὃς ἐὰν σφάξῃ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβο-
4 λῇ, καὶ ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, Καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε ποιῆσαι αὐτὸ εἰς ὁλοκαύτωμα ἢ σωτήριον (δ) κυρίῳ δεκτὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· καὶ ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ αὐτὸ, (ε) ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς κυρίου· καὶ λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ αἷμα· αἷμα ἐξέχεεν· (ζ) ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
5 τῆς. Ὅπως ἀναφέρωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν, ὅσας ἂν αὐτοὶ (η) σφάξουσιν ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ οἴσουσιν τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ θύσουσι θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ
6 αὐτά. Καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ ἀπέναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἀνοίσει
7 τὸ στέαρ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. Καὶ οὐ θύσουσιν (θ) ἔτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς ματαίοις, οἷς αὐτοὶ ἐκπορνεύουσιν ὀπίσω αὐτῶν. νόμιμον αἰώνιον ἔςαι ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑ-
8 μῶν. Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, (ι) ἢ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς
9 ἂν ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ (κ) θυσίαν, Καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, (ζ) ἐξολοθρευθήσε-
10 ται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν φάγῃ πᾶν αἷμα, καὶ ἐπιςήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἔσθουσαν τὸ αἷμα, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ (λ) αὐτῆς.

MS.A. (α) πάντας τοὺς υἱοὺς (β) ἢ τῶν (γ) ὃς ἂν (δ) κυρίου (ε) ὥστε μὴ προσενέγκαι δῶρον κυρίῳ (ζ) ἐξολεθρευθήσεται (η) σφάξωσιν (θ) ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῶν (ι) καὶ ἀπὸ (κ) θυσίαν, Ἐπὶ (λ) αὐτοῦ.

34 Et erit hoc vobis legitimum sempiternum ad exorandum pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorum. Semel in anno fiet, sicut præcepit Dominus Moysi.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Loquere ad A-
2 aron, & ad filios ejus, & ad omnes filios Israel, & dices ad eos, Hoc est verbum, quod mandavit Dominus, dicens; Homo,
3 homo filiorum Israel, (a) vel proselytorum, qui appositi sunt in vobis, quicunque jugulaverit vitulum, aut ovem, aut capram in castris, & quicunque jugulaverit extra castra, Et ad ostium
4 tabernaculi testimonii non attulerit, ut faciat illud in holocaustum vel salutare Domino, acceptum in odorem suavitatis: & quicunque jugulaverit extra, & nõ attulerit illud, ut offerat munus Domino ante tabernaculum Domini; & imputabitur homini illi sanguis: sanguinem effudit; disperdetur anima illa ex populo suo. ut offerant filii Israel sa-
5 crificia sua, quæcunque ipsi jugulaverint in campis; & ferant Domino ad ostia tabernaculi testimonii ad sacerdotem; & sacrificabunt sacrificium salutaris
6 Domino ea. Et effundet sacerdos sanguinem super altare in circuitu ante Dominum apud januas tabernaculi testimonii: & offeret adipem in odorem suavitatis Do-
7 mino. Et nõ sacrificabũt amplius sacrificia sua vanis, quib⁹ ipsi fornicantur post eos. Legitimũ sempiternũ erit vobis in progenies vestras. Et dices ad eos, Ho-
8 mo, homo filiorũ Israel, vel de filiis proselytorũ, qui appositi sunt in vobis, quicunq; fecerit holo-
9 caustũ vel sacrificiũ, Et ad ostiũ tabernaculi testimonii non attulerit, ut faciat illud Domino, disperdetur homo ille de populo
10 suo. Et homo, homo filiorũ Israel, aut de proselytis, qui appositi sunt in vobis, quicunque ederit omnẽ sanguinẽ; & statuã faciem meã super animã, quæ manducat sanguinẽ, & perdã illam de populo suo.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 ܘܬܗܘܐ ܠܟܘܢ܂ ܗܕܐ ܢܡܘܣܐ ܠܥܠܡ܂ ܕܢܬܚܣܐ ܥܠ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܟܠܗܘܢ *
ܚܛܗܝܗܘܢ܂ ܚܕܐ ܒܫܢܬܐ܂ ܘܥܒܕܘ ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ܂ * ܩܦܠܐܘܢ * ܝܙ *
* ܢܡܘܣܐ ܕܩܘܪܒܢܐ ܘܕܕܒܚܐ܂ ܕܠܐ ܢܬܢܟܣܘܢ ܠܒܪ ܡܢ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ܂ ܘܡܛܠ ܕܠܫܐܕܐ ܡܕܒܚܝܢ
ܗܘܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܦܣܩ ܥܠܝܗܘܢ ܕܝܢܐ ܐܝܟ ܕܥܠ ܡܐܫܕܝ ܕܡܐ܂ ܘܥܠ ܡܢ ܕܐܟܠ
1 * ܕܡܐ * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ܂ * ܡܠܠ ܥܡ ܐܗܪܘܢ ܘܥܡ ܒܢܘܗܝ܂
2
3 ܘܥܡ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܗܢܐ ܦܘܩܕܢܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܐܡܪ܂ * ܓܒܪ
ܓܒܪ ܡܢ ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܕܢܟܘܣ ܬܘܪܐ ܐܘ ܐܡܪܐ ܐܘ ܥܙܐ ܒܡܫܪܝܬܐ܆ ܐܘ ܕܢܟܘܣ ܠܒܪ ܡܢ
4 ܡܫܪܝܬܐ܂ * ܘܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܠܐ ܢܝܬܝܘܗܝ܂ ܕܢܩܪܒܝܘܗܝ ܩܘܪܒܢܐ ܠܡܪܝܐ ܩܕܡ
ܡܫܟܢܗ ܕܡܪܝܐ܂ ܕܡܐ ܢܬܚܫܒ ܠܗ ܠܓܒܪܐ ܗܘ܂ ܡܛܠ ܕܕܡܐ ܐܫܕ܂ ܘܢܐܒܕ ܓܒܪܐ ܗܘ
5 ܡܢ ܓܘ ܥܡܗ܂ * ܡܛܠ ܕܢܗܘܘܢ ܡܝܬܝܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܕܒܚܝܗܘܢ ܕܢܟܣܝܢ ܥܠ ܐܦܝ
ܚܩܠܐ܂ ܘܢܝܬܘܢ ܐܢܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ܂ ܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܠܘܬ ܟܗܢܐ܂ ܘܢܕܒܚܘܢ ܐܢܘܢ
6 ܕܒܚܐ ܕܫܠܡܐ ܠܡܪܝܐ܂ * ܘܢܙܪܘܩ ܟܗܢܐ ܕܡܐ ܥܠ ܡܕܒܚܗ ܕܡܪܝܐ܂ ܒܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ܂
7 ܘܢܣܩ ܬܪܒܐ ܠܪܝܚܐ ܢܝܚܐ ܠܡܪܝܐ܂ * ܘܠܐ ܢܕܒܚܘܢ ܬܘܒ ܕܒܚܝܗܘܢ ܠܫܐܕܐ ܕܛܥܝܢ ܒܬܪܝܗܘܢ܂
8 ܢܡܘܣܐ ܠܥܠܡ ܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܕܪܝܗܘܢ܂ * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܓܒܪ ܓܒܪ ܡܢ ܒܝܬ
ܐܝܣܪܝܠ܆ ܘܡܢ ܓܝܘܪܐ ܕܡܬܬܘܬܒܝܢ ܒܝܢܬܟܘܢ܆ ܕܢܣܩ ܥܠܬܐ ܐܘ
9 ܕܒܚܬܐ܂ * ܘܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ܂ ܠܐ ܢܝܬܝܘܗܝ ܠܡܥܒܕܗ ܩܕܡ ܡܪܝܐ܂ ܢܐܒܕ ܓܒܪܐ ܗܘ
10 ܡܢ ܓܘ ܥܡܗ܂ * ܘܓܒܪ ܓܒܪ ܡܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܡܢ ܓܝܘܪܐ ܕܡܬܬܘܬܒܝܢ ܒܝܢܬܟܘܢ܂ ܕܢܐܟܘܠ
ܟܠ ܕܡ܂ ܐܬܠ ܪܘܓܙܝ ܒܢܦܫܐ ܕܐܟܠܐ ܕܡܐ܂ ܘܐܘܒܕܝܗ ܡܢ ܓܘ ܥܡܗ܂

34 * Erit autẽ vobis ista lex in perpetuũ, ut expiatio fiat pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorũ semel in anno. Fecerunt igitur quemadmodũ præcepit Dominus Mosi.

CAP. XVII.

Lex oblationũ & sacrificiorũ, quòd non sint mactanda extra tabernaculũ temporis. Et quia dæmonib⁹ sacrificabant filii Israel, idcirco in ipsos & in eum qui comedit sanguinem, mortis decernit sententiã, tanquam in effundentes sanguinem.

1 ETiam locut⁹ est Dñs cũ Mose, dixitq; ad
2 eum; Loquere cum Aharone & cum filiis ejus & cum omnibus filiis Israel, & dicens; Hoc est præceptũ quod jussit Dñs dicẽdum:
3 Quicunq; è domo Israel mactaverit bovem, aut agnũ, aut caprã in castris, vel mactave-
4 rit extra castra, Et ad ostium tabernaculi temporis non attulerit illum, ut eum offerat sacrificiũ Dño corã tabernaculo Dñi: sanguis reputabitur viro illi, quia sanguinẽ fudit: &
5 peribit homo ille de medio populi sui. Ad hoc, ut sint afferẽtes filii Israel sacrificia sua quæ mactabũt super faciẽ campi. Adducẽt autẽ ea corã Dño ad ostium tabernaculi temporis ad sacerdotẽ, eaq; mactabũt sacri-
6 ficia pacifica Dño. Et sparget sacerdos sanguinẽ super altare Dñi in ostio tabernaculi temporis, attolletque adipem in odorẽ be-
7 nevolẽtiæ Dño. Nec ultra mactẽt sacrificia sua dæmonib⁹ post quos aberrãt. Hæc lex perpe-
8 tua sit ipsis in posteritates eorũ. Dic etiã eis; Quicunq; è domo Israel, & ex iis qui convertũtur ad me qui commorantur inter vos, extulerit holocaustũ pacificũ aut sacrificiũ,
9 Et ad ostium tabernaculi temporis non attulerit illud, ut illud offerat corã Dño, pere-
10 at homo ille de medio populi sui. Et quicunque ex filiis Israel, & ex iis qui convertũtur ad me qui habitant inter vos, comederit sanguinẽ, dabo irã meam in animã quæ comederit sãguinẽ, et perdã eã de medio populi sui.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

34 ותהי דא לכון לקים עלם לכפרא
על בני ישראל מכל חוביהון חדא
בשתא ועבד כמא די פקיד יי
ית משה:

יז

1 ומליל יי עם משה למימר: מליל עם
2 אהרן ועם בנוהי ועם כל בני
ישראל ותימר להון דין פתגמא
די פקיד יי למימר: גבר גבר מבית
3 ישראל די יכוס תור או אמר או
עזא במשריתא או די יכוס מברא
למשריתא: ולתרע משכן זמנא
4 לא איתיה לקרבא קרבנא קדם
קדם משכנא דיי דמא יתחשב
לגברא ההוא דמא אשד וישתיצי
אנשא ההוא מעמיה: בדיל די ייתון
5 בני ישראל ית דבחיהון די אנון
דבחין על אפי חקלא וייתונון
יי לתרע משכן זמנא לות כהנא
ויכסון נכסת קודשין קדם יי
6 וזרוק כהנא ית דמא על מדבחא
דיי בתרע משכן זמנא ויסק תרבא
לאתקבלא ברעוא קדם יי: ולא
7 ידבחון עוד ית דבחיהון לשדין
די אנון טען בתריהון קים עלם
תהא דא להון לדריהון: ולהון
8 תימר גבר גבר מבית ישראל
ומן גיוריא דיתגירון בינכון
די יסק עלתא או נכסת
9 קודשיא: ולתרע משכן זמנא
לא ייתניה למעבד יתיה
קדם יי וישתיצי אנשא ההוא
10 מעמיה: וגבר גבר מבית ישראל
ומן גיוריא דיתגירון בינכון די
יכול כל דמא ואתן רוגזי באנשא
דייכול ית דמא ואשתיצי יתיה מ
עמיה:

TARGUM ONKELOS.

34 Eritque vobis hoc legitimum sempiternum, ad propitiandum pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorum semel in anno: fecitque sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XVII.

1 LOcutusq; est Domin' cum
2 Moyse dicens. Loquere cum Aaron, et cum filiis ejus, & cum omnibus filiis Israel; & dices eis: Iste est sermo quem
3 præcepit Dñs, dicens. Vir vir de domo Israel, qui occiderit bovem aut agnum, sive *capras*, in castris: aut qui occiderit
4 extra castra. Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit illud, ut offeratur in oblationem coram Domino, coram tabernaculo Domini: sanguis reputabitur illi viro, sanguinem fudit; & peribit
5 homo ille de *populo suo*. Ut afferant filii Israel sacrificia sua, quæ sacrificant super faciem agri: afferantq; ea *coram Domino*, ad ostium tabernaculi fœderis, ad sacerdotem: & immolent hostias sanctas
6 coram Domino. Aspergetque sacerdos sanguinem super altare Domini, in ostio tabernaculi fœderis: et adolebit adipem, ut suscipiatur volun-
7 tariè coram Domino. Et non sacrificabunt ultrà sacrificia sua dæmonibus; post quos ipsi errant: legitimum sempiternum erit hoc illis, in genera-
8 tionibus suis. Et ad ipsos dices; Vir vir de domo Israel, & de advenis qui peregrinantur inter vos: qui obtulerit holocaustum, sive victimam san-
9 ctificatam. Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit eam, ut faciat eam coram Domino: exterminabitur homo
10 ille de *populo suo*. Et vir vir de domo Israel, & de peregrinis qui peregrinantur inter vos, qui comederit omnem sanguinem: ponam furorem meum in homine, qui comederit sanguinem; et disperdã eum de medio populi sui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.

Translatio Latina.

Hoc autem erit vobis in præceptum æternum ad expiandos omnes filios Israel ab omnibus (k) peccatis eorum semel in anno: Et fecit sicut præceperat Dominus Mosi. 34

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus Mosi, dicens; 1
Loquere Aaroni, & filiis ejus, & omnibus filiis Israel; dices autem eis, Hoc est verbum quod præcepit Dominus, 2
dicens; Quicunque vir de domo Israel qui mactaverit bovem, aut agnum, aut caprã in castris, aut qui mactaverit 3
extra castra, Et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit illud ut faciat illud holocaustum, aut pacifica Domino ad expiationem vestram in odorem suavitatis: Et qui mactaverit illud extra, & ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit, ad offerendum illud munus Domino ante tabernaculum Domini, sanguis imputabitur huic homini; sanguinẽ effudit, ideò (a) exterminabitur homo ille de medio populorum suorum. 4
Propter hoc, ut afferant filii Israel sacrificia sua quæ sacrificant in agris, & afferant ea Domino ad ostium tabernaculi testimonii ad sacerdotem, sacrificentq; illa sacrificia pacifica Domino. 5
Sparget autẽ sacerdos sanguinem super altare Domini quod est ad ostium tabernaculi testimonii, adolebitque adipẽ in odorem suavitatis Domino. 6
Et non sacrificabunt ampliùs sacrificia sua dæmonibus post quos ipsi fornicabantur: hoc erit eis statutum æternum in generationibus eorum. 7
Dices præterea eis, Vir quicunque de domo Israel, de advenis qui peregrinantur vobiscum, qui holocaustum fecerit aut sacrificium; 8
Et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit illud ut faciat illud Domino, (b) exterminabitur vir iste de populis suis. 9
Homo quicunq; fuerit de domo Israel, aut de advenis qui peregrinantur in medio vestri, qui comederit quemlibet sanguinem, & (c) ponam faciẽ meã adversùs istius animam comedentem sanguinem, & (d) exterminabo illam de medio populi sui. 10

VER. SAM. (k) debitis (a) eradicabitur (b) extirpabitur (c) excitabo iram meam (d) extirpabo

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فيكون هذا لكم رسم الدهر * أن يستغفر كذاك عن بني إسرائيل من خطاياهم من واحدة في
السنة * فصنع هرون كما أمر الله موسي * الفصل السابع عشر *
* ثم كلم الله موسي قائلاً * مر هرون وبنيه وسائر بني إسرائيل وقل لهم * هذا الأمر الذي أمر
الله به * أي رجل من بني إسرائيل يذبح ثورا * أو كبشا * او عنزا في المعسكر او خارجه * ولا يأتي
به الي باب خباء المحضر فيقربه اذ هو قربان الله بين يدي مسكنه * فهو يحسب عليه كمن
قد سفك دم إنسان * فينقطع ذلك الإنسان من بين قومه * لكي يأتوا بنو إسرائيل بذبائحهم
التي لعلهم يذبحوها علي وجه الصحراء * فيجيئوا بها بين يدي الله الي باب خباء المحضر فيذبحوها
ذبائح سلامة الله * ويرش الإمام دمها علي مذبح الله الذي عند باب خباء المحضر * ويقتر شحمها
مقبولا مرضيا عند الله * ولا يذبحوا أبدا ذبائحهم للشياطين الذين هم يطغون في تبعهم * فيكون
لهم ذلك رسم الدهر لأجيالهم * وقل لهم أي رجل من بني إسرائيل ومن الغريب الداخل فيما
بينهم يحرق صعيدة او ذبحا * والي باب خبا المحضر لا يأتي به ليقربه كذاك لله * فينقطع ذلك
الإنسان من بين قومه * واي رجل من الإسرائيليين والغرباء الداخلين فيما بينهم يأكل شيئا
من الدم * احللت غضبي به وقطعته من بين قومه *

Eritque id vobis statutũ sempiternum, ut postuletur venia tali modo pro filiis Israil de omnibus peccatis eorum unâ vice in anno. Fecitque Haron sicuti præcepit Deus Musæ. 34

CAP. XVII.

ITem allocutus est Deus Musam, dicens; 1
Præcipe Haroni, & filiis ejus, & omnibus filiis Israil, & dic illis; Hoc est mandatũ, quod mandavit Deus. 2
Quicunq; vir è filiis Israil mactaverit taurum, aut arietem, sive caprã in castris, aut extra illa; 3
Nec tulerit eum ad ostiũ tabernaculi præsentiæ, obtuleritq; eum (cùm sit sacrificium Dei) in conspectu habitaculi ejus: reputabitur id illi ac si effudisset sanguinẽ humanum: proinde abscindetur talis homo à populo suo. 4
Quatenus afferant filii Israil sacrificia sua quæ fortè sacrificabunt super faciem agri, afferant inquam illa coram Deo ad portam tabernaculi præsentiæ, & mactent ea sacrificia pacis Dei. 5
Spargetque sacerdos sanguinẽ eorũ super altare Dei quod est propè januã tabernaculi præsentiæ, & adolebit adipẽ eorũ acceptabilem, placabilem apud Deum. 6
Et ne sacrificent unquam sacrificia sua demonis in quorum sectatione ipsi seducuntur: & erit hoc ipsis præceptum sæculi, in generationes suas. 7
Et dic eis, Quicunque vir de filiis Israil, & de advena alienigena inter ipsos cremabit holocaustum aut sacrificium, 8
Et ad ostium tabernaculi præsentiæ non feret illud, ut sacrificet illud similiter Deo; abscindetur talis homo à populo suo. 9
Et quicunque vir ex Israilitis, & advenis peregrinis inter ipsos ipsos comederit quidquam sanguinis, immittam iram meam in ipsum, & abscindam eum à populo suo. 10

Versio Hebraica (ספר ויקרא : יח)

, altare super vobis eum dedi ego & ,ipsa sanguine in carnis anima Quia
11 כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על־המזבח
.expiabit anima in ipse sanguis quia : vestras animas super expiandum ad
לכפר על־נפשתיכם כי־הדם הוא בנפש יכפר :
comedet non vobis ex anima Omnis : Israel filiis dixi Idcirco
12 על־כן אמרתי לבני ישראל כל־נפש מכם לא־תאכל
.sanguinem comedet non,vestri medio in peregrinās peregrin* &:sanguinē
דם והגר הגר בתוככם לא־יאכל דם :
,eorū medio in peregrinātē peregrino ē & ,Israel filiis ē vir vir Et
13 ואיש איש מבני ישראל ומן־הגר הגר בתוכם
effundet &,comedetur quæ avis vel ,viventis venationem fuerit venat* qui
אשר יצוד ציד חיה או־עוף אשר יאכל ושפך
,ej* sanguis,carnis ois anima Quia .pulvere in illū operiet & ,ej* sanguinē
14 את־דמו וכסהו בעפר : כי־נפש כל־בשר דמו
:comedetis nō carnis omnis Sanguinē:Israel filiis Dixique.ipse ej* anima in
בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל־בשר לא תאכלו
omnis Et.excidetur,illū comedēs ois.ipsa ej* sanguis carnis ois anima quia
15 כי נפש כל־בשר דמו הוא כל־אכליו יכרת : וכל־
lavabit &,peregrino in & indigena in,raptū & ,cadaver comederit quæ anima
נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס
.erit mūd*&,vesperā ad usq;erit immūd*&,aquis in se abluet&,suavestiméta
בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב וטהר :
.suā perversitatē portabit &,abluerit non suā carnē & ,se laverit non si Et
16 ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו :

CAP. XVIII. יח

, Israel filios ad Loquere : dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר : דבר אל־בני ישראל
2 opus Secundùm .vester Deus Dominus Ego : eos ad dices &
ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם : כמעשה
3 terræ op* secundū & :facietis non ,ea in habitâstis qua , Ægypti terræ
ארץ־מצרים אשר ישבתם־בה לא תעשו וכמעשה ארץ־
eorū statutis in &,facietis non ,illuc vos adducens ego quò ,Chenaān
כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם
,servabitis mea statuta & , facietis mea Judicia .ambulabitis non
4 לא תלכו : את־משפטי תעשו ואת־חקתי תשמרו
,mea statuta custodietis Et .vester Deus Domin* Ego .eis in ambulandū ad
ללכת בהם אני יהוה אלהיכם : ושמרתם את־חקתי
5 Ego .eis in vivet & ,homo ea faciet quæ ,mea judicia &
ואת־משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני
revelandū ad,accedetis non suæ carnis reliquiæ omnes ad vir Vir .Domin*
6 יהוה : איש איש אל־כל־שאר בשרו לא תקרבו לגלות
nuditatē & ,tui patris Nuditatem .DOMINUS Ego .nuditatem
ערוה אני יהוה : ערות אביך וערות
7 .ej* nuditatem revelabis non : ipsa tua Mater .revelabis non tuæ matris
אמך לא תגלה אמך הוא לא תגלה ערותה :
tui patris Nuditas .revelabis non tui patris uxoris Nuditatem
8 ערות אשת־אביך לא תגלה ערות אביך
.ipsa
הוא :

Versio VUL. LAT.

11 Quia anima carnis in sãguine
est: & ego dedi illum vobis,
ut super altare in eo expietis
pro animabus vestris, & san-
12 guis pro animæ piaculo sit. Id-
circò dixi filiis Israel, Omnis
anima ex vobis non comedet
sanguinē, nec ex advenis qui
13 peregrinãtur apud vos. Homo
quicunq; de filiis Israel, & de
advenis qui peregrinantur a-
pud vos, si venatione atq; au-
cupio ceperit ferā vel avem,
quib* vesci licitū est, fundat
sanguinē ej*, et operiat illum
14 terrā. Anima enim omnis car-
nis in sanguine est: Unde dixi
filiis Israel, Sãguinē univer-
sæ carnis non comedetis, quia
anima carnis in sanguine est :
& quicũq; cõederit illū, inte-
15 ribit. Anima quæ comederit
morticinū, vel captū à bestia,
tā de indigenis, quā de adve-
nis, lavabit vestimenta sua et
semetipsū aquā, & contamina-
tus erit usq; ad vesperū: et hoc
16 ordine mūd* fiet. Quòd si nō
laverit vestiméta sua & cor-
pus, portabit iniquitatem suā.

CAP. XVIII.

1 LOcut* est Dñs ad Moysen,
2 dicens; Loquere filiis Israel, &
dices ad eos, Ego Dñs De* ve-
3 ster. Juxta consuetudinē ter-
ræ *Ægypti*, in qua habitâstis,
non facietis : & juxta morem
regionis Chanaan, ad quam
ego introducturus sum vos, nō
agetis, nec in legitimis eorū
4 ambulabitis. Facietis judicia
mea, & præcepta mea serva-
bitis, & ambulabitis in eis.
Ego Dominus Deus vester.
5 Custodite leges meas atq; ju-
dicia, quæ faciens homo, vi-
6 vet in eis. Ego Dominus. O-
mnis homo ad proximam san-
guinis sui non accedet, ut re-
velet turpitudinem ejus. Ego
7 Dñs. Turpitudinem patris tui,
& turpitudinem matris tuæ
non discooperies : mater tua
est, non revelabis turpitudi-
8 nem ejus. Turpitudinē uxoris
patris tui non discooperies :
turpitudo enim patris tui est.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστι· καὶ
ἐγὼ δέδωκα αὐτὸ ὑμῖν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου
ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· τὸ γὰρ αἷ-
12 μα αὐτοῦ (μ) ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται. Διὰ τοῦ-
το εἴρηκα τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, Πᾶσα ψυχὴ ἐξ
ὑμῶν οὐ φάγεται αἷμα· καὶ ὁ προσήλυτος ὁ
13 προσκείμενος ἐν ὑμῖν οὐ φάγεται αἷμα. Καὶ
ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, (ν) ἢ
τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς
ἂν θηρεύσῃ θήρευμα θηρίον ἢ πετεινόν, ὃ
ἔσθεται, καὶ ἐκχεεῖ τὸ (ξ) αἷμα, καὶ καλύψει αὐ-
14 τὸ τῇ γῇ. Ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα
αὐτοῦ ἐστι. καὶ εἶπα τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, Αἷμα
πάσης σαρκὸς οὐ φάγεσθε, ὅτι ἡ ψυχὴ πάσης
σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστι· πᾶς ὁ ἔσθων αὐτό,
15 (ο) ἐξολοθρευθήσεται. Καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις
φάγεται θνησιμαῖον, ἢ θηριάλωτον ἐν τοῖς
αὐτόχθοσιν, ἢ ἐν τοῖς προσηλύτοις, πλυνεῖ
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρ-
τος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρὸς ἔσται.
16 Ἐὰν δὲ μὴ πλύνῃ τὰ ἱμάτια, καὶ τὸ σῶμα μὴ
λούσηται ὕδατι, καὶ λήψεται ἀνόμημα αὐτοῦ.

MS. A. (μ) ἀντὶ τῆς ψυχῆς (ν) καὶ τῶν (ξ) αἷμα αὐτοῦ, καὶ (ο) ἐξολεθρευθήσεται.

ΚΕΦ. ιη'.

1 ΚΑὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
2 Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
3 αὐτούς, Ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Κατὰ τὰ
ἐπιτηδεύματα (α) Αἰγύπτου, ἐν ᾗ κατῳκήσατε
(ϐ) ἐπ' αὐτῇ, οὐ ποιήσετε· καὶ κατὰ τὰ ἐπιτη-
δεύματα γῆς Χαναάν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑ-
μᾶς ἐκεῖ, οὐ ποιήσετε, (γ) καὶ τοῖς νομίμοις
4 αὐτῶν οὐ πορεύσεσθε. Τὰ κρίματά μου ποιήσετε,
καὶ τὰ προστάγματά μου (δ) φυλάξεσθε, καὶ πο-
ρεύεσθε ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.
5 Καὶ (ε) φυλάξεσθε πάντα τὰ προστάγματά
μου, καὶ πάντα τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε
αὐτά· ἃ (ζ) ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται
6 ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Ἄνθρω-
πος ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖα σαρκὸς
αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται ἀποκαλύψαι ἀσχημο-
7 σύνην. ἐγὼ κύριος. Ἀσχημοσύνην πατρός σου,
καὶ ἀσχημοσύνην μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις,
μήτηρ γάρ σου (η) ἐστιν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν
8 ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην γυναικὸς
πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀσχημοσύνη
πατρός σου ἐστίν.

MS. A. (α) γῆς Αἰγύπτου, (ϐ) ἐπ' αὐτῆς, (γ) καὶ ἐν τοῖς (δ) φυλάξεσθε (ε) φυλάξασθε (ζ) ποιήσας ἄνθρωπος, (η) ἐστιν, καὶ οὐκ

Anima enim omnis carnis, san- 11
guis ejus est. Et ego dedi illum
vobis ad altare ad exorandū pro
animab vestris: sanguis enim ej**
pro anima exorabit. Propterea 12
dixi filiis Israel, Omnis anima ex
vobis non edet sanguinē: & pro-
selytus qui apposit est in vobis,*
non edet sanguinē. Et homo, ho- 13
mo filiorū Israel, vel proselyto-
rū, qui appositi sunt in vobis, qui-
cunq; venat fuerit venationem,*
bestiā vel volatile, quod come-
detur; et effundet sanguinē, et ope-
riet eū terrâ. Anima enim omnis 14
carnis sanguis ejus est. Et dixi fi-
liis Israel, Sanguinē omnis carnis
non manducabitis, quoniā anima
omnis carnis sanguis ej est: om-*
nis qui comedit illum, extermi-
nabitur. Et omnis anima quæcūq; 15
comedet morticinum, vel à fera
captū in indigenis vel in proselу-
tis, lavabit vestimenta sua, et la-
vabitur aquâ, & immund erit*
usq; in vesperā; et mund erit. Si* 16
autē non absterserit vestimenta,
& corpus non laverit aquâ; et ac-
cipiet iniquitatem suam.

CAP. XVIII.

ET ait Dominus ad Moysen, 1
dicens; Loquere filiis Israel, et di- 2
ces ad eos, Ego Domin Deus ve-*
ster. Secundum instituta Ægy- 3
pti, in qua (a) habitâstis in ea, non
facietis : & secundum instituta
terræ Chanaan, in quam ego in-
duco vos illuc, non facietis, & in
legitimis eorum non ambulabitis.
Judicia mea facietis, et præcepta 4
mea custodietis, & ambulabitis in
eis. Ego Dominus Deus vester. Et 5
custodietis omnia præcepta mea,
et omnia judicia mea, & facietis
ea: (b) quæ si fecerit ea homo,
vivet in eis. Ego Dominus Deus
vester. Homo, homo ad omnia do- 6
mestica carnis suæ non ingredi-
etur ad revelandam turpitudi-
nem. Ego Dominus. Turpitudi- 7
nem patris tui, & turpitudinem
matris tuæ non revelabis : (c)
mater enim tua est; non reve-
labis turpitudinem ejus. Tur- 8
pitudinem uxoris patris tui
non revelabis ; turpitudo patris
tui est.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

Nam anima omnis carnis, sanguis est: & ego 11
dedi eum vobis super altare in expiationem
animarū vestrarū : nam sanguis expiat ani-
mā. Propterea dixi filiis Israel, Nulla ani- 12
ma ex vobis comedat sanguinē: & ii qui con-
vertuntur ad me qui commorantur vobiscū,
ne comedant sanguinē. Et quicunq; ex filiis 13
Israel, & ex iis qui convertuntur ad me qui
habitant inter vos, venatus fuerit venationē
feræ aut volucris comestibilis, effundat san-
guinē ejus, & contegat eum pulvere : Quia 14
anima omnis carnis, sanguis est. Dic etiam
filiis Israel, Sanguinē omnis carnis ne come-
deritis, quia anima omnis carnis, sanguis est:
& quicunq; comederit illū, peribit. Et omnis 15
anima quæ comederit cadaver aut quod dis-
cerptum est à fera, tam ex vobis quàm ex iis
qui convertuntur ad me qui degunt inter vos,
abluat vestiméta sua, lavetq; se aquâ, & sit
immundus usq; ad vesperā, ac tum munda- 16
bitur. Quòd si nō abluat vestiméta sua, & car-
nē suā non lavet, recipiet peccatū suū.

CAP. XVIII.

Lex peccatorum quæ si committantur, sube-
unt sententiam mortis, ejusdemq; sunt rati-
onis in omnibus sæculis.

ET locut* est Dñs cum Mose, dixitq; ad eū; 1
Loquere cum filiis Israel, & dic eis, Ego 2
sum Dñs De* vester. Secundùm opera terræ 3
Ægypti in qua habitastis, ne faciatis. Et se-
cūdùm opera terræ Chanaā quò sum vos in-
troducturus, ne feceritis, & in legib* eorū ne
ambulaveritis. Sed facite judicia mea, & cu- 4
stodite præcepta mea, inq; iis ambulate: ego
sū Dñs De* vester. Observate mādata mea & 5
judicia mea, quoniā homo qui fecerit ea, vi-
vet per illa: ego sū Dñs. Nemo vestrūm ad a- 6
liū proximū suū carnalē accedat ad detegēdū
dedec* : ego sum Dñs. Dedec* patris tui, & 7
dedec* matris tuæ ne detegas : mater tua est,
ne detegas dedec* ejus. Dedec* uxoris patris 8
tui ne detegas, dedecus est enim patris tui.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

11 ארי נפש בסרא בדמא היא ואנא
יהבתיה לכון על מדבחא לכפרא
על נפשתיכון ארי דמא הוא על
12 נפשא מכפר: על כן אמרית לבני
ישראל כל אנש מנכון לא ייכול
דמא וגיוריא דיתגיירון בינכון
13 לא ייכלון דם: וגבר גבר מבני
ישראל ומן גיוריא דיתגיירון
בינכון די יצוד צידא חיתא או
עופא די מתאכל וישוד ית דמיה
14 ויכסיניה בעפרא: ארי נפש כל
בסרא דמיה בנפשיה הוא ואמרית
לבני ישראל דם כל בסרא לא
תיכלון ארי נפש כל בסרא
15 דמיה היא כל דיכליניה ישתיצי:
וכל אנש די ייכול נבילא ותבירא
ביציבא ובגיוריא ויצבע לבושוהי
16 ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא
וידכי: ואם לא יצבע ובסריה לא
יסחי ויקביל חוביה:

יח

1 ומליל יי עם משה למימר: מליל עם
2 בני ישראל ותימר להון אנא יי
3 אלהכון: כעובדי עמא דארעא
דמצרים די יתבתון בה לא
תעבדון וכעובדי עמא דארעא
דכנען די אנא מעיל יתכון לתמן
לא תעבדון ובנימוסיהון לא
4 תהכון: ית דיני תעבדון וית קימי
תטרון להלכא בהון אנא יי אלהכון:
5 ותטרון ית קימי וית דיני די יעבד
יתהון אנשא ויחי בהון בחיי
6 עלמא אנא יי: גבר גבר לכל קריב
בשריה לא תקרבון לגלאה עריא
7 אנא יי: עירית אבוך ועירית אמך לא
תגלי אמך היא לא תגלי עריתה:
8 עירית אתת אבוך לא תגלי עירית אבוך היא:

Targum Onkelos.

11 Quoniã anima carnis in sanguine est: et ego dedi eũ vobis, ad expiandum sup altare pro animab⁹ vestris: quia san-
12 guis pro animâ expiat. Idcirco dixi filiis Israel; Omnis homo ex vobis non comedet sãguiné: et peregrini, qui peregrinantur inter vos, non com-
13 edent sanguiné. Et vir vir de filiis Israel, et de peregrinis qui peregrinantur inter vos, qui venat⁹ fuerit venationé bestiæ aut avis, quib⁹ vesci licitũ est: fundet sãnguiné ej⁹, et operiet
14 eum terrâ. Anima enim omnis carnis in sanguine ej⁹ est: et ego dixi filiis Israel; Sanguiné oĩs carnis nõ comedetis: quoniã anima oĩs carnis in sãguine ej⁹ est; oĩs qui cõederit eũ,
15 peribit. Et omnis qui cõederit morticiniũ vel cõfractũ à bestia, de indigenis vel advenis: lavabit vestimenta sua, & lavabitur aquâ, et erit immundus usq; ad vesperam, et erit
16 mũd⁹. Si auté nõ lavaverit vestiméta, neq; carné suã lavaverit: suscipiet iniquitaté suam.

CAP. XVIII.

1 Locutusq; est Dñs cũ Moy-
2 se dicens. Loquere cũ filiis Israel, et dices ad eos: Ego sum
3 Dñs Deus vester. Juxta opera populi terræ Ægypti, in quâ habitâstis, non facietis: & juxta opera populi terræ Chanaã, ad quã vos introducturus sũ, nõ facietis; neq; in legitimis
4 eorũ ambuletis. Judicia enim mea facietis, et pacta mea servabitis, ut ambuletis in eis: e-
5 go Dñs De⁹ vester. Custodietisq; pacta mea, et judicia mea; quæ faciens homo vivet in eis
6 vita sépiterna: ego Dñs. Vir vir ad omné proximã carnis suæ nõ accedet ut revelet tur-
7 pitudiné: ego Dñs. Turpitudiné patris tui, et turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, nõ revelabis tur-
8 pitudiné ej⁹. Turpitudiné uxoris patris tui nõ discooperies: turpitudo enim patris tui est.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Nam anima carnis in sanguine est; ego autẽ dedi eum vobis super altare ad expiandas animas vestras; sanguis enim ille animam expiabit. 11
Ideò dixi vobis, Nulla anima de vobis comedet sanguinẽ: neq; advena peregrinans in medio vestri comedet sanguinem. 12
Quicunq; vir de domo Israel, aut de advenis peregrinantibus in medio vestri, qui venatus fuerit venatione feram aut avẽ quæ comeditur, fundet sanguinem ejus, et operiet eum in pulvere. 13
Quoniã anima omnis carnis sanguis ejus est, in anima ejus est. Dixi quoq; filiis Israel, Sanguinẽ omnis carnis non comedetis, quoniam anima omnis carnis est sanguis ejus: quicunque comederit illum, (e) exterminabitur. 14
Omnis quoque anima quæ comederit morticiniũ, aut à fera raptum, & ex indigenis & ex advenis, lavabit vestimenta sua, lavabiturq; in aquis, & immund⁹ erit usque ad vesperã. 15
Si verò non laverit se, et carnem suã non abluerit, portabit iniquitatem suam. 16

CAP. XVIII.

Locutúsque est Dominus Mosi, dicens, 1
Loquere filiis Israel, dices autem eis, Ego sum Dominus Deus vester. 2
Secundùm instituta terræ Ægypti in qua habitâstis, non facietis: neque secundùm instituta terræ Chanaan in quã vos introduco, facietis; neque in statutis eorũ ambulabitis. 3
Iudicia mea facietis, & mandata mea custodietis, ut ambuletis in eis, ego sum Dominus Deus vester. 4
Custodietis igitur mandata mea, & judicia mea, quæ cùm fecerit homo, vivet in eis: Ego Dominus. 5
Nullus homo ad proximã carnis suæ accedet ad revelandam turpitudinẽ: Ego Dominus. 6
Turpitudinẽ patris tui, & turpitudinem matris tuæ non revelabis; mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus. 7
Turpitudinem uxoris patris tui non revelabis: turpitudo patris tui est. 8

VER. SAM. (e) eradicabitur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 *لان نفس البشريين جميعهم الدم مسكنها ولذلك جعلته لكم على المذبح ليستغفر به عن
12 نفوسكم * لان الدم كذلك يكفر عن النفس * ولذلك قلت لبني اسرائيل كل انسان منكم لا ياكل
دما حتى الغريب الدخيل فيما بينكم * لا ياكل دما * واي رجل من الاسرائيلية ومن الغرباء 13
الدخيلين فيما بينهم صاد صيدا من الوحش والطير الذين يوكلان حلالا فليصب دمه ويواريه
14 بالتراب * لان نفوس البشريين كل واحد منها في دم كل واحد منهم * ولاني قلت لبني اسرائيل دم
بشري لا تاكلوا * اذ نفوس كل البشر الدم مسكنها وكل من اكله يقطع * واي رجل اكل 15
ميتة او فريسة من الصريح والغريب فليغسل ثيابه ويرحض بالماء ويتنجس الى الليل ثم يطهر
16 * فان هو لم يغسلها او لم يرحض بدنه فقد زاد في حمل وزره * الفصل الثامن عشر
1 * ثم كلم الله موسى قائلا * كلم بني اسرائيل وقل لهم * انا الله ربكم * كصنيع اهل بلد مصر 2 3
الذي اقمتم به لا تصنعوا * وكصنيع اهل بلد كنعان الذي انا مدخلكم اليه فلا تصنعوا
4 ولا برسومهم لا تسيروا * احكامي فاصنعوا * ورسومي فاحفظوا * وسيروا بها * انا الله ربكم اجازيكم
5 خيرا * واحفظوا رسومي واحكامي * فان جزاء من عمل بها ان يحيى الحياة الدائمة * انا الله الدائم
6 البقاء * وكل رجل منكم الى نسيب ذاته لا يتقدم ليكشف سوءتها * انا الله الناهيكم عن ذلك * وقلت 7
سوءة ابيك * وسوءة امك لا تكشف * اما سوءة امك فهي امك نفسها * لا تكشفن سوءتها * واما سوءة 8
ابيك فهي زوجة ابيك * فلا تكشفن سوءتها *

Quoniam animæ carneorum omnium domicilium, sanguis est: et idcircò constitui illum vobis super altare, ut venia petatur per ipsum pro animabus vestris. nam sanguis hoc pacto expiat animam. 11
Et propterea dixi filiis Israil, Omnis homo è vobis ne cõedat sanguinẽ: imo advena peregrinus inter vos ne cõedat sanguinẽ. 12
Et quicunq; vir ex Israilitis, et ex advenis peregrinis inter vos, venat⁹ fuerit venationẽ ex belluis ac volucribus quæ cõeduntur licitè, fundat sanguinẽ ejus, et abscondat eum pulvere: 13
Quoniam singulæ animæ carneorum sunt in sanguine singulorum ex ipsis: et quia dixi filiis Israil, Sanguinem carne prædiorum ne cõedatis, cùm animarum omnium carneorum domicilium sit sanguis: et quicunq; cõederit eum, abscindetur. 14
Et quicunq; vir cõederit cadaver aut prædam, sive indigena fuerit sive colon⁹, lavet vestes suas, et abluat se aquâ, et polluatur usq; ad noctẽ, ac deinde mundabitur. 15
Quòd si ipse non laverit eas, vel non laverit corpus suum aquâ, jam auxit pondus culpæ suæ. 16

C A P. XVIII.

Est etiã allocut⁹ De⁹ Musã, dicens, 1
Loquere cũ filiis Israil, & dic eis, Ego sũ De⁹ Domin⁹ vester. 2
Secundũ op⁹ incolarũ regionis Ægypti in qua mansistis, ne operemini: et secundùm op⁹ incolarũ regionis Canaã in quã ego introductur⁹ sum vos, ne faciatis, et in ritib⁹ eorũ ne ambuletis. 3
Iudicia mea facite, et præcepta mea servate, et in ipsis ambulate: Ego sum De⁹ Domin⁹ vester, retribuã vobis bonum. 4
Et servate mandata mea, & judicia mea: quoniã retributio ej⁹ qui operabitur illa, est ut vivat vitã æternã. Ego sum De⁹ æternè manens. 5
Et nullus vir ex vobis ad consanguineã suã accedat, ut detegat turpitudinẽ ej⁹. Ego sum De⁹ interdicens vobis hoc: 6
Et dixi, Turpitudinẽ patris tui, et turpitudinẽ matris tuæ ne detegas. Et verò turpitudinẽ matris tuæ, quia est ipsamet mater tua, ne detegas ullo modo turpitudinẽ ejus: 7
At verò turpitudinem patris tui, quia est uxor patris tui, ne detegas ullo modo turpitudinem illius. 8

ספר ויקרא : יח

genitæ ,tuæ matris filiæ vel ,tui patris filiæ tuæ sororis Nuditatem
9 ערות אחותך בת־אביך או בת־אמך מולדת
filiæ Nuditatem.carū turpitudinē revelabis nō , foris genitæ vel , domi
10 בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותן: ערות בת־
.ipsa tua nuditas quia:earū nuditatē revelabis nō ,tuæ filiæ filiæ vel ,tui filii
בנך או בת־בתך לא תגלה ערותן כי ערותך הנה:
tua soror ,tui patris natæ ,tui patris uxoris filiæ Nuditatem
11 ערות בת־אשת אביך מולדת אביך אחותך
non tui patris sororis Nuditatem .ejus nuditatem revelabis non : ipsa
12 הוא לא תגלה ערותה: ערות אחות־אביך לא
non tuæ matris sororis Nuditatem .ipsa tui patris caro : revelabis
13 תגלה שאר אביך הוא: ערות אחות־אמך לא
tui patris fratris Nuditatem .ipsa tuæ matris caro quia , revelabis
14 תגלה כי־שאר אמך הוא: ערות אחי־אביך
.ipsa tui patrui uxor , accedes non ejus uxorem ad : revelabis non
לא תגלה אל־אשתו לא תקרב דדתך הוא:
non : ipsa tui filii uxor , revelabis non tuæ nurus Nuditatem
15 ערות כלתך לא תגלה אשת בנך הוא לא
nuditas:revelabis non,tui fratris uxoris Nuditatem .ej' nuditatē revelabis
16 תגלה ערותה: ערות אשת־אחיך לא תגלה ערות
: revelabis non ej' filiæ & uxoris Nuditatem .ipsa tui fratris
17 אחיך הוא: ערות אשה ובתה לא תגלה
revelandū ad accipies non ejus filiæ filiam & ,ejus filii filiam
את־בת־בנה ואת־בת־בתה לא תקח לגלות
ad uxorem Et .ipsa Nefas .ipsæ caro , ejus nuditatem
18 ערותה שארה הנה זמה הוא: ואשה אל־
ej' nuditatem revelandum ad ,lacessendum ad ,accipies non ejus sororem
אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה
suæ immunditiæ separatione in mulierem ad Et .ej' vitâ in eam super
19 עליה בחייה: ואל־אשה בנדת טמאתה
tui proximi uxorem ad Et .ejus nuditatem revelandū ad accedas non
20 לא תקרב לגלות ערותה: ואל־אשת עמיתך
.ea in polluendum ad , semen in ,tuum concubitum dabis non
לא־תתן שכבתך לזרע לטמאה־בה:
pollues non & ,regnanti faciendū transire ad dabis non tuo semine è Et
21 ומזרעך לא־תתן להעביר למלך ולא תחלל
cubabis non masculo Cum .Dominus Ego .tui Dei nomen
22 את־שם אלהיך אני יהוה: את־זכר לא תשכב
non animali omni in Et .ipsa abominatio : mulieris concubitus
23 משכבי אשה תועבה הוא: ובכל־בהמה לא־
,animalis facies ad stabit nō mulier Et.eo in te polluendū ad,tuū cōcubitū dabis
תתן שכבתך לטמאה־בה ואשה לא־תעמד לפני בהמה
omnib' in Quia.his omnib' in polluamini Ne .hoc Confusio .ei accubendū ad
24 לרבעה תבל הוא: אל־תטמאו בכל־אלה כי בכל־
se polluit Et.vestris facieb' à emittens ego quas ,gentes se polluerunt his
25 אלה נטמאו הגוים אשר־אני משלח מפניכם: ותטמא
.suos habitatores terra evomuit &:ei super ej' iniquitatē visitavi & ,terra
הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את־ישביה:
omnib' ex facietis nō & ,mea judicia &,mea statuta vos custodietis Et
26 ושמרתם אתם את־חקתי ואת־משפטי ולא תעשו מכל
.vestri medio in peregrinās peregrin' & , indigena , istis abominationib'
התועבת האלה האזרח והגר הגר בתוככם:

Versio VUL. LAT.

9 Turpitudinem sororis tuæ ex
patre, sive ex matre, quæ do-
mi vel foris genita est, non re-
10 velabis. Turpitudinē filiæ fi-
lii tui vel neptis ex filia non
revelabis: quia turpitudo tua
11 est. Turpitudinē filiæ uxoris
patris tui, quam peperit patri
tuo, & est soror tua, non re-
12 velabis. Turpitudinē sororis
patris tui non discooperies:
13 quia caro est patris tui. Tur-
pitudinē sororis matris tuæ
non revelabis, eò quòd caro
14 sit matris tuæ. Turpitudinem
patrui tui non revelabis, nec
accedes ad uxorē ej', quæ tibi
15 affinitate conjūgitur. Turpi-
tudinē nur' tuæ nō revelabis,
quia uxor filii tui est, nō dis-
16 cooperies ignominiā ej'. Tur-
pitudinē uxoris fratris tui nō
revelabis: quia turpitudo fra-
17 tris tui est. Turpitudinē uxo-
ris tuæ & filiæ ejus non reve-
labis. Filiā filii ej', & filiā filiæ
illius non sumes, ut reveles
ignominiā ej': quia caro illi'
sunt, & talis coit' incest' est.
18 Sororē uxoris tuæ in pellica-
tum illius non accipies, nec
revelabis turpitudinē ejus ad-
19 huc illâ vivēte. Ad mulierem
quæ patitur menstrua, non ac-
cedes, nec revelabis fœdita-
20 tē ej'. Cum uxore proximi tui
non coibis, nec seminis com-
21 mistione maculaberis. De se-
mine tuo non dabis ut conse-
cretur idolo Moloch, nec pol-
lues nomē Dei tui. Ego Dñs.
22 Cum masculo non commisce-
aris coitu fœmineo, quia abo-
23 minatio est. Cum omni peco-
re nō coibis, nec maculaberis
cum eo. Mulier nō succūbet
jumento, nec miscebitur ei:
24 quia scelus est. Nec polluami-
ni in omnib' his, quib' con-
taminatæ sunt universæ gē-
tes, quas ego ejiciam ante con-
25 spectum vestrum, Et quibus
polluta est terra: cujus ego
scelera visitabo, ut evomat
26 habitatores suos. Custodite le-
gitima mea atq; judicia, & nō
faciatis ex omnib' abominati-
onib' istis, tā indigena quàm
colon' qui peregrinātur apud
vos.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

9 Ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς σου ἐκ πατρός σου
ἢ ἐκ μητρός σου, (θ) ἐνδογενοῦς ἢ γεγεννημέ-
νης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις ἀσχημοσύνην (ι)
10 αὐτῶν. Ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου, (κ) ἢ
θυγατρὸς θυγατρός σου, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν
ἀσχημοσύνην αὐτῶν, (λ) ὅτι σὴ ἀσχημοσύνη ἐστίν.
11 Ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικὸς πατρός σου
οὐκ ἀποκαλύψεις, ὁμοπατρία ἀδελφή σου ἐστίν,
οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς.
12 Ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου οὐκ ἀπο-
13 καλύψεις, (μ) οἰκεία γὰρ πατρός σου ἐστίν. Ἀ-
σχημοσύνην ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκα-
14 λύψεις, οἰκεία γὰρ μητρός σου ἐστίν. Ἀσχημο-
σύνην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις,
καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ, συγ-
15 γενὴς γάρ σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην νύμφης σου
οὐκ ἀποκαλύψεις, γυνὴ γὰρ υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ ἀπο-
16 καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημο-
σύνην γυναικὸς ἀδελφοῦ σου οὐκ (ν) ἀποκαλύ-
17 ψεις, ἀσχημοσύνη ἀδελφοῦ σου ἐστίν. Ἀσχημο-
σύνην γυναικὸς καὶ θυγατρὸς αὐτῆς οὐκ ἀπο-
καλύψεις· τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν θυ-
γατέρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀποκαλύ-
ψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, οἰκεῖαι γάρ σου
18 εἰσίν· ἀσέβημά ἐστι. Γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς
οὐ λήψῃ ἀντίζηλον ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύ-
19 νην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς. Καὶ πρὸς
γυναῖκα ἐν χωρισμῷ ἀκαθαρσίας αὐτῆς (ξ) οὐκ
εἰσελεύσῃ ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς.
20 Καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου οὐ δώσεις
κοίτην σπέρματός σου, ἐκμιανθῆναι πρὸς
21 αὐτήν. Καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματός σου οὐ δώσεις
λατρεύειν ἄρχοντι, καὶ οὐ βεβηλώσεις τὸ ὄνο-
22 μα τὸ ἅγιον. ἐγὼ κύριος. Καὶ μετὰ ἄρσενος οὐ
κοιμηθήσῃ κοίτην (ο) γυναικείαν, βδέλυγμα
23 γάρ ἐστι. Καὶ πρὸς πᾶν τετράπουν οὐ (π) δώ-
σεις τὴν κοίτην σου εἰς σπερματισμόν, ἐκμιαν-
θῆναι πρὸς αὐτό. καὶ γυνὴ οὐ στήσεται πρὸς πᾶν
24 τετράπουν βιβασθῆναι, μυσαρὸν γάρ ἐστι. Μὴ
μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τούτοις· ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις
ἐμιάνθησαν τὰ ἔθνη, ἃ ἐγὼ (ρ) ἐξαποστέλλω
25 πρὸ προσώπου ὑμῶν· Καὶ (σ) ἐξεμιάνθη ἡ
γῆ, καὶ ἀνταπέδωκα ἀδικίαν (τ) αὐτοῖς δι'
αὐτήν, καὶ προσώχθισεν ἡ (υ) γῆ τοῖς ἐγκαθη-
26 μένοις ἐπ' αὐτῆς. Καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ (φ)
νόμιμά μου, καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ οὐ
ποιήσετε ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τού-
των ὁ (χ) ἐγχώριος, καὶ ὁ προσγενόμενος
προσήλυτος ἐν ὑμῖν.

*Turpitudinem sororis tuæ ex pa-
tre tuo, aut ex matre tua, quæ 9
domi nata est, vel quæ foris nata
est, nō revelabis turpitudinē ea-
rū. Turpitudinē filiæ filii tui, vel
filiæ filiæ tuæ, non revelabis tur- 10
pitudinē earū; quoniā turpitudo
tua est. Turpitudinē filiæ uxoris
patris tui non revelabis; ex eodem 11
patre soror tua est: non revela-
bis turpitudinem ejus. Turpitu-
dinem sororis patris tui non re- 12
velabis: domestica enim patris tui
est. Turpitudinem sororis matris
tuæ non revelabis: domestica 13
enim matris tuæ est. Turpi-
tudinem fratris patris tui non 14
revelabis, & ad uxorem ejus non
introibis: cognata enim tua est.
Turpitudinem nurûs tuæ non re-
velabis: uxor enim filii tui est: 15
non revelabis turpitudinē ejus.
Turpitudinem uxoris fratris tui
non revelabis: turpitudo fratris 16
tui est. Turpitudinem uxoris, &
filiæ ejus, non revelabis: filiam 17
filii ejus, & filiam filiæ ejus non
accipies ad revelandum turpitu-
dinem earum; domesticæ enim
tuæ sunt: impium factum est. (d)
Uxorem super sororem ejus non 18
accipies pellicem ad revelandum
turpitudinem ejus super eam, ad-
huc vivente eā. Et ad mulierem
in segregatione immunditiæ ejus 19
non accedes revelare turpitudi-
nem ejus. Et ad uxorem proximi
tui non dabis concubitū seminis 20
tui, inquinari ad eam. Et à semi-
ne tuo non dabis servire (e) prin- 21
cipi: et nō prophanabis nomē san-
ctū. Ego Dominus. Et cum mas-
culo non cubabis concubitū mu- 22
liebre: (f) abominatio enim est.
Et ad omne quadrupes non dabis
concubitum tuum in seminatio- 23
nē, ut inquineris ad illud. Et mu-
lier non stabit ad omne quadru-
pes, ut inscendatur: scelestū enim
est. Ne inquinemini in omnibus 24
his. In omnib' enim his inquina-
tæ sunt gētes, quas ego emitto à
facie vestra. Et inquinata est ter- 25
ra, & retribui injustitiam ipsis
propter eā, et exhorruit terra eos,
qui insidēt super eā. Et custodi- 26
etis omnia legitima mea, et omnia
præcepta mea: et non facietis de
omnib' abominationib' [illegible] indi-
gena, et addit' proselyt' [illegible] vobis.*

MS.A. (θ) ἐνδογενοῦς, γεγεννημένης ἢ ἔξω, (ι) αὐτῆς. (κ) ἢ θυγατρός, οὐκ (λ) ὅτι ἀσχημοσύνη (μ) οἰκεία γὰρ * μητρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην ἀδελφοῦ (ν) ἀποκαλύψεις· γυνὴ γὰρ ἀδελφοῦ σου ἐστίν. (ξ) οὐ προσελεύσῃ (ο) γυναικός, (π) δώσεις κοίτην (ρ) ἐξαποστελῶ (σ) ἐμιάνθη (τ) αὐτῆς (υ) γῆ ἐν τοῖς ἐγκαθημένοις (φ) νόμιμά μου, καὶ οὐ ποιήσετε (χ) ἐγχώριος, ἢ ὁ προσήλυτος ὁ προσγενόμενος ἐν ὑμῖν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
[illegible]

* Dedecus patris tuæ, filiæ patris tui, aut filiæ 9
matris tuæ, genitæ ex patre tuo aut ex alio
viro, ne detegas dedecus ejus. Dedecus filiæ 10
filii tui, aut filiæ filiæ tuæ, ne detegas dedec'
earū: nam dedec' tuū est. Dedec' filiæ uxo- 11
ris patris tui genitæ à patre tuo, ne detegas:
soror tua est, ne detegas dedecus ejus. Dede- 12
cus sororis patris tui, ne detegas: proxima
enim est patris tui. Dedecus sororis matris 13
tuæ, ne detegas, quia proxima est matris tuæ.
Dedecus uxoris patrui tui, ne detexeris, & ad 14
uxorem ejus ne accesseris, quia uxor patrui
tui est: ne detexeris dedecus ejus. Dedecus nu- 15
rûs tuæ, ne detexeris, quia uxor filii tui est: ne
detegas dedecus ejus. Dedec' uxoris fratris 16
tui, ne detegas, dedecus est enim fratris tui.
Ignominiā mulieris & filiæ ejus, aut filiæ filii 17
ejus, sive filiæ filiæ ejus ne detegas, neve ac-
cedas ad revelandā turpitudinē earū: cogna-
tæ enim sunt, & scelus est. Et uxorē supra so- 18
rorē suam ne duxeris, neve afflixeris eam, &
detexeris turpitudinē ej' super ipsā, dum ad- 19
huc vivit. Et ad mulierē dum est in menstruo
immūditiæ suæ, ne accesseris ad revelādā ej' 20
verecūdiā. Et in uxorē proximi tui ne injece- 21
ris semē cōcubit' tui, & polluaris in ea. Et de
semine tuo ne injicias ad gravidādā alienā;
& ne prophanes nomen Dei tui: Ego sum 22
Dñs. Et cum masculo ne concūbas coitu fœ- 23
mineo, quoniā abominādū est. Et in omne
jumētū ne projicias semē tuū, & polluaris in
eo. Et mulier ne stet corā jumēto ut affiliatur 24
ab eo, quoniā nefanda res est. Ne polluami-
ni in his omnib': nam in his omnib' polluerūt
se populi quos ego ejecturus sum è conspectu 25
vestro. Et *quia* polluta est terra, ideo punivi
scel' ej' super ipsā, & evacuavit se terra ha- 26
bitatoribus suis. Custodite statuta mea, &
judicia mea, & ne committatis unū ex his
omnibus peccatis, nec vos, nec ii qui conver-
tuntur ad me, qui degunt inter vos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

9 ערית אחתך בת אבוך או בת אמך
דילידא מן אבוך מן אתתא אוחרי
או מן אמך מן גבר אוחרן לא תגלי
10 עריתהן : ערית בת ברך או בת
ברתך לא תגלי עריתהן ארי עריתך
11 אנין : ערית בת אתת אבוך דיליד
מן אבוך אחתך היא לא תגלי
12 עריתה: ערית אחת אבוך לא תגלי
קריבת אבוך היא: ערית אחת אמך
13 לא תגלי ארי קריבת אמך היא:
14 ערית אח אבוך לא תגלי לאתתיה
לא תקרב אתת אח אבוך היא:
15 ערית כלתך לא תגלי אתת ברך
היא לא תגלי עריתה: ערית אתת
16 אחוך לא תגלי ערית אחוך
17 היא: ערית אתתא וברתה לא תגלי
ית בת ברה וית בת ברתה לא
תסב לגלאה עריתה קריבן אנין
עיצת חטאין היא : ואתתא עם
18 אחתה לא תסב לאעקא לה לגלאה
עריתה עלה בחיהא : ולאתתא
19 בריחוק סאובתה לא תקרב לגלאה
20 עריתה : ובאתת חברך לא תתן
שכבתך לזרעא לאסתאבא בה:
21 ומבנך לא תתן לאעברא למולך
ולא תחיל ית שמא דאלהך אנא
22 יי: ודכורא לא תשכוב משכבי
אתתא תועבתא היא: ובכל בעירא
23 לא תתן שכובתך לאסתאבא בה
ואתתא לא תקום קדם בעירא
לשלטא בה תבלא הוא: לא
24 תסתאבון בכל אלין ארי בכל אלין
אסתאבו עממיא דאנא מגלי
25 קדמיכון: ואסתאבת ארעא ואסערית
חובה עלה ורוקינת ארעא ית
26 יתבהא: ותטרון אתון ית קימי וית
דיני ולא תעבדון מכל תועבתא האלין
יציבא וגיורא דיתגיירון ביניכון

9 Turpitudinẽ sororis tuæ filiæ patris tui, aut filiæ matris tuæ, quæ genita est à patre tuo ex aliã uxore, aut à matre tuã ex alio viro: nõ discooperies tur-
10 pitudinẽ earũ. Turpitudinẽ filiæ filii tui, aut filiæ filiæ tuæ, nõ revelabis turpitudinẽ ea-
11 rũ: quia turpitudo tua est. Turpitudinẽ filiæ uxoris patris tui, quæ genita est a patre tuo, non revelabis quia soror tua est: nõ
12 revelabis turpitudinẽ ej⁹. Turpitudinẽ sororis patris tui nõ discooperies: consanguinea e-
13 nim patris tui est. Turpitudinẽ sororis matris tuæ nõ revelabis: quia consanguinea matris
14 tuæ est. Turpitudinẽ patrui tui nõ revelabis: ad uxorẽ ej⁹ nõ accedes; uxor enĩ patrui tui est.
15 Turpitudinẽ nur⁹ tuæ nõ revelabis: uxor enim filii tui est; nõ discooperies turpitudinẽ ej⁹.
16 Turpitudinẽ uxoris fratris tui non revelabis: quia turpitudo
17 fratris tui est. Turpitudinẽ mulieris et filiæ ej⁹ nõ revelabis: filiã filii ej⁹, aut filiã filiæ ejus nõ accipies, ut reveles turpitudinẽ ej⁹; consanguineæ enim
18 sunt, cõsiliũ peccatorũ est. Et uxorẽ cũ sorore suã non accipies: ut sit ei in tribulationẽ; nec discooperies turpitudinẽ
19 illi⁹, illa vivente. Et ad mulierẽ in mẽstruo immũditiæ suæ, nõ accedes, ne reveles turpi-
20 tudinẽ ej⁹. Et cũ uxore proximi tui nõ cubabis seminis cõmixtione: ut contamineris in
21 eã. Et de *filiis tuis* nõ dabis, ut *transferãtur* ad Moloch: et nõ violabis nomen Dei tui, ego
22 Dñs. Et cũ masculo nõ coibis coitu muliebri: abominatio e-
23 nim est. Et cũ oĩni jumento nõ coibis, ut contamineris cũ eo: neq; mulier stabit corã jumẽto, ut succũbat ei, scel⁹ enĩ est.
24 Ne polluamini in omnib⁹ his: quia in omnib⁹ his cõtaminati sunt populi, quos ego ejiciã
25 ante conspectũ vestrũ. Et contaminata est terra; et visitavi scel⁹ ej⁹ sup eã: et evomuit ter-
26 ra habitatores suos. Vos aũtẽ custodietis legitima mea, et judicia mea; et non facietis ex omnib⁹ abominationib⁹ istis: nec indigenæ, nec peregrini qui peregrinantur inter vos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

VER. SAM.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

VER. SAM. (a) amita tua est. (b) meretricium est. (c) indignatio est.

TEXT ET VER. SAM
Translatio Latina.

9 *Turpitudinem sororis tuæ, filiæ patris tui, aut filiæ matris tuæ, natæ domi, vel natæ foris, non revelabis turpitudinem earum.*
10 *Turpitudinẽ filiæ filii tui, aut filiæ filiæ tuæ, non revelabis turpitudinẽ earum; quia turpitudo tua hæc est.*
11 *Turpitudinem filiæ uxoris patris tui genitæ patri tuo, soror tua est, non revelabis turpitudinẽ ej⁹.*
12 *Turpitudinẽ sororis patris tui non revelabis; propinqua patris tui est.*
13 *Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis; propinqua matris tuæ est.*
14 *Turpitudinẽ fratris patris tui non revelabis, et ad uxorẽ ej⁹ non acce-*
15 *des, (a) affinitate tibi conjungitur. Turpitudinem nurũs tuæ non revelabis, uxor filii tui est, non revelabis turpitudinem ejus.*
16 *Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis; turpitudo fratris tui est.*
17 *Turpitudinem uxoris et filiæ ejus non revelabis: filiam filii ejus, & filiã filiæ ejus non accipies ad revelandam turpitudinem ejus; consanguineæ*
18 *sunt, (b) scelus est. Uxorem quoque cum sorore sua non accipies in afflictionem, revelando turpitudinẽ ejus super*
19 *eam, adhuc ipsã vivente. Et ad uxorem in separatione immunditiæ suæ non accedes ad revelandã turpitudinẽ ejus.*
20 *Nec uxori proximi tui dabis concubitum tuum in semine,*
21 *ut polluaris cum ea. Neque de semine tuo dabis ad serviendum Moloc: neque prophanabis nomen Dei tui, ego Dominus.*
22 *Neque cum masculo cubabis concubitu mulibri; abominatio hæc est.*
23 *Nec ulli bestiæ dabis concubitũ tuum ut polluaris cum ea; mulier quoque non stabit ante bestiam ut incubet sibi, (b) confusio est.*
24 *Non polluemini in omnibus istis; nam in omnibus istis pollutæ sunt gentes quas ego ejicio à facie vestra.*
25 *Ideò polluta est terra, & visitavi iniquitatem ejus super eam, vomuitque terra habitatores suos.*
26 *Custodietis igitur præcepta mea, & judicia mea, nihilque facietis ex omnibus abominationibus istis, tam indigena quam advena peregrinans inter vos.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 وسوه اختك ابنة ابيك او ابنة امك المولوده داخلا او خارجا * فلا تكشف سوها *
10 ابنة ابنك او بنت ابنتك فلا تكشفها لانهما سوتك * سوه ابنة زوجة ابيك المولوده من ابيك
11 هي التي بين ابيها اختك فلا تكشفن سوها * سوه اخت ابيك فلا تكشف لانها نسيبة
12 ابيك * وسوه اخت امك فلا تكشف لانها نسيبه امك * وسوه عمك لا تكشف * وذلك ان لا
13 تتقدم الى زوجته اذ هي كعمتك * وسوه كنتك فلا تكشف * وهي زوجة ابنك فلا تكشفها * ولا
14 زوجة اخيك فلا تكشف * لانها كسوه اخيك * وسوه امراه وبنتها فلا تكشفن * وسوه ابنها
15 ابنة ابنها * وابنة ابنتها لا تتخذهما لتكشف سوتهما اذ هن نسايب * فهي فاحشه * وامراه مع
16 اختها لا تتخذ لتكون ضرتها * لتكشف سوتها معها في حياتها * والى امراه في حيض
17 لا تتقدم لتكشف سوتها * ومع زوجة صاحبك لا تجعل مضاجعتك لانسال ولا للنجس بها * ولا
18 من نسلك للتعريب للصنم * ولا تبذل اسم ربك انا الله المعاقب * والذكر فلا تضاجع على سنن
19 مضاجعة النساء فانها كريهه * ومع شي من البهايم لا تجعل مضاجعتك لتنجس بها *
20 الامراه لا تقف بين يدي بهيمه لتروها فانها ابده * لا تعصوني بشي من هذه * فان
21 عصاة الامم الذين انا طاردهم من بين ايديكم * ولما نجس اهل الارض طالبتهم بذنوبهم
22 وسبب البلد اهله * فاحفظوا انتم رسومي واحكامي * ولا تصنعوا شيا من هذه المكاره
23 والعريب الدخيل فيما بينكم *

Et turpitudinẽ sororis tuæ, filiæ patris tui, aut filiæ matris tuæ, quæ genita est intra vel extra, ne detegas turpitudinẽ ejus. 9
Et turpitudinem filiæ filii tui, vel filiæ filiæ tuæ, neutrã detegas, quia utraq; est turpitudo tua. 10
Turpitudinẽ filiæ uxoris patris tui genitæ à patre tuo, quæ scilicet declarata est esse soror tua, ne detegas ullo modo turpitudinẽ ej⁹. 11
Turpitudinẽ sororis patris tui ne detegas, quoniã est cõsanguinea patris tui. 12
Et turpitudinẽ sororis matris tuæ ne detegas, quia est consanguinea matris tuæ. 13
Et turpitudinẽ patrui tui ne detegas, hoc est, ne accedas ad uxorẽ ej⁹, cum ipsa sit quasi amita tua. 14
Et turpitudinem nurũs tuæ ne detegas: est enim uxor filii tui, ne detegas eã. 15
Et turpitudinẽ uxoris fratris tui ne detegas, quia est veluti turpitudo fratris tui. 16
Et turpitudinẽ mulieris ac turpitudinẽ filiæ ejus ne detegas uspiã. Et similiter filiã filii ej⁹, & filiã filiæ ej⁹ ne assumas, ut detegas turpitudinẽ utriusq; cum sint consanguineæ: est enim obscœnitas. 17
Et mulierẽ cum sorore sua ne sumas, ut sit ipsius rivalis, ad detegendã turpitudinẽ ejus, cũ ipsa in vita illius. 18
Et ad mulierẽ in menstruo immunditiæ suæ, ne accedas ad detegendã turpitudinẽ ej⁹. 19
Et cũ uxore proximi tui ne facias accubitũ tuũ ad generationẽ, neq; ad coinquinandũ te in ipsa. 20
Et nẽ des de stirpe tua ad offerendũ idolo, & nẽ violes nomen Domini tui: ego sum Deus vependens. 21
Et cũ masculo ne coëatur juxta mores coëundi cũ mulieribus, quoniã abominatio est. 22
Et cum ullo ex jumentis ne facias cõcubitũ tuũ, ut contamineris cũ ipso. Similiter, mulier non stet ante jumentũ ut coëat cũm illo, quia pernicies est æterna. 23
Ne cõtradicatis mihi in ulla harũ rerum, quoniã in similibus rebus cõtradixerunt mihi populi quos ego expulsur⁹ sum è cõspectu vestro. 24
Et quando polluti sunt incolæ terræ, exegi ab ipsis scelera eorũ, & dispersit regio habitatores suos. 25
Custodite igitur vos mandata mea, et judicia mea, et ne faciatis quicquã ex his abominationib⁹, tã indigena quã advena peregrin⁹ inter vos. 26

qui terræ homines fecerunt iſtas abominationes omnes Quia
27 כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
,vos terra evomat non Et .terra ſe polluit & : vos ante
28 לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ׃ וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם
.vos ante quæ ,gentem evomuit queadmodū ,eam vos cõtaminãdo in
בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם׃
,iſtis abominationibus omnibus ex fecerit qui omnis Quia
29 כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה
cuſtodietis Et .ſui populi interiori ex facientes animæ excidentur &
30 וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם׃ וּשְׁמַרְתֶּם
ſunt facta quæ,abominationū ſtatutis è faciendū non ad ,meam cuſtodiam
אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ
.veſter Deus Dominus Ego .eis in vos polluatis neque,veſtras facies ad
לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

CAP. XIX. יט

omnem ad Loquere :dicendo ,Moſeh ad Dominu' eſt locut' Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־כָּל־
ſanctus quia ,eritis Sancti : eos ad dices & ,Iſrael filiorum cœtum
2 עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ
ſuum patrem & ſuā matrem Vir .veſter Deus Dominus ego
3 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו
.veſter Deus Dominus ego : ſervabitis meas ceſſationes & ,timeatis
תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
.vobis facietis non fuſilis deos & ,inutilia ad reſpiciatis Ne
4 אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם
ſacrificium ſacrificaveritis cùm Et .veſter Deus Dominus Ego
5 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח
die In .illud ſacrificabitis veſtram voluntatem ad ,Domino pacificorum
6 שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ׃ בְּיוֹם
diem ad uſque reſiduum Et .craſtino à & ,comedetur vos ſacrificandi
זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם
die in fuerit comeſtum comedendo ſi Et .comburetur igne in ,tertium
7 הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם
ſuā iniquitatē ,illud comedentes Et .acceptabitur non ,illud corruptum ,tertio
8 הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה׃ וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ
ipſa anima excidetur & ,polluit Domini ſanctitatem quia:portabit
יִשָּׂא כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
conſummabis non,veſtræ terræ meſſem vos metendo in Et .ſuis populis è
9 מֵעַמֶּיהָ׃ וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה
tuā vineam Et .colliges non tuæ meſſis ſpicilegiū & ,metēdo tui agri angulū
10 פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃ וְכַרְמְךָ
relinques peregrino &,afflicto :colliges non tuæ vineæ granū & ,racemabis non
לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב
non & ,furabimini Non .veſter Deus Dominus Ego :ea
11 אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ לֹא תִּגְנֹבוּ וְלֹא־
furabitis non Et .ſuū proximū in quiſque fraudabitis non & ,negabitis
12 תְכַחֲשׁוּ וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃ וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ
.Dominus Ego .tui Dei nomen polluet & : falſum in meo nomine in
בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃

Verſio VULG. LAT.

27 Omnes enim execrationes
iſtas fecerunt accolæ terræ,qui
fuerunt ante vos,& polluerũt
28 eam. Cavete ergò ne & vos
ſimiliter evomat, cùm paria
feceritis,ſicut evomuit gentē,
29 quæ fuit ante vos. Omnis anima,
quæ fecerit de abominationibus
his quidpiā, peribit
30 de medio populi ſui. Cuſtodite
mandata mea. Nolite facere
quæ fecerunt hi qui fuerunt
ante vos,& ne polluamini
in eis.Ego Dñs De' veſter.

CAP. XIX.

1 LOcut' eſt Dñs ad Moyſen,
2 dicens; Loquere ad omnem
cœtum filiorum Iſrael, & dices
ad eos, Sancti eſtote,quia
ego ſanctus ſum, Dñs Deus
3 veſter. Unuſquiſq; patrem ſuum,
& matrem ſuam timeat.
Sabbata mea cuſtodite. Ego
4 Dñs Deus veſter. Nolite converti
ad idola, nec deos con-
5 flatiles faciatis vobis. Ego
Dñs Deus veſter. Si immolaveritis
hoſtiam pacificorum
6 Dño, ut ſit placabilis, Eo die
quo fuerit immolata,comedetis
eam, & die altero : quidquid
autem reſiduum fuerit in
diem tertium, igne combure-
7 tis. Si quis poſt biduum comederit
ex ea, profanus erit, &
8 impietatis reus : Portabitque
iniquitatem ſuam, quia ſanctum
Dñi polluit, & peribit
anima illa de populo ſuo.
9 Cùm meſſueris ſegetes terræ
tuæ, nõ tondebis uſq; ad ſolũ
ſuperficiem terræ:nec rema-
10 nentes ſpicas colliges. Neque
in vinea tua racemos & grana
decidentia congregabis,
ſed pauperibus & peregrinis
carpenda dimittes. Ego Dñs
11 Deus veſter. Non facietis furtum.
Non mentiemini, nec
decipiet unuſquiſque proxi-
12 mũ ſuum. Non perjurabis in
nomine meo, nec pollues nomen
Dei tui. Ego Dominus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

27 (Πάντα γὰρ τὰ βδελύγματα ταῦτα ἐποίησαν
οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς, οἱ ὄντες (ψ)
28 πρότερον ὑμῶν, καὶ ἐμιάνθη ἡ γῆ.) Καὶ ἵνα
μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ ἐν τῷ μιαίνειν
ὑμᾶς αὐτὴν, ὃν τρόπον προσώχθισε (α) τοῖς
29 ἔθνεσι τοῖς πρὸ ὑμῶν. Ὅτι πᾶς ὃς ἐὰν ποιήσῃ
ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τούτων,
(α) ἐξολοθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ποιοῦσαι
30 ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. Καὶ φυλάξετε τὰ προστάγματά
μου, ὅπως μὴ ποιήσητε ἀπὸ πάντων
(β) τῶν νομίμων τῶν ἐβδελυγμένων, ἃ γέγονε
πρὸ τοῦ ὑμᾶς· καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν (γ) αὐτοῖς,
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.

MS.A. (ψ) πρότεροι ὑμῶν, ἐμιάνθη (α) ἐν τοῖς (α) ἐξολεθρευθήσονται (β) τῶν ἀνόμων (γ) αὐτοῖς· ἐγὼ

ΚΕΦ. ιθʹ.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον τῇ συναγωγῇ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Ἅγιοι ἔσεσθε, (α)
3 ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Ἕκαστος
(β) πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω, καὶ
τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε. ἐγὼ κύριος ὁ Θε-
4 ὸς ὑμῶν. Οὐκ ἐπακολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ
θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσετε ὑμῖν. ἐγὼ κύριος
5 ὁ Θεὸς ὑμῶν. Καὶ ἐὰν θύσητε θυσίαν σωτηρίου
6 τῷ κυρίῳ, (γ) δεκτὴν ὑμῶν θύσετε. Ἧ ἂν ἡμέρᾳ
θύσητε, βρωθήσεται, καὶ τῇ αὔριον· καὶ ἐὰν
καταλειφθῇ ἕως ἡμέρας τρίτης, ἐν πυρὶ κατα-
7 καυθήσεται. Ἐὰν δὲ βρώσει βρωθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
8 τρίτῃ, ἄθυτόν ἐστιν, οὐ δεχθήσεται. Ὁ δὲ ἔσθων
αὐτὸ, ἁμαρτίαν λήψεται, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου
ἐβεβήλωσε· καὶ (δ) ἐξολοθρευθήσονται αἱ ψυ-
9 χαὶ αἱ ἔσθουσαι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. Καὶ ἐκθερι-
ζόντων ὑμῶν τὸν θερισμὸν τῆς γῆς (ε) ὑμῶν, οὐ
συντελέσετε τὸν θερισμὸν ὑμῶν τοῦ ἀγροῦ σου
ἐκθερίσαι· καὶ τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου
10 οὐ συλλέξεις. Καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐκ ἐπανα-
τρυγήσεις, οὐδὲ τοὺς ῥῶγας τοῦ ἀμπελῶνός σου
συλλέξεις· τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ κα-
ταλείψεις αὐτά. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.
11 Οὐ κλέψετε, οὐ ψεύσεσθε, (ζ) οὐδὲ συκοφαντή-
12 σει ἕκαστος τὸν πλησίον. Καὶ οὐκ ὀμεῖσθε τῷ ὀνόματί
μου ἐπ᾽ ἀδίκῳ, καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ (η)
ὄνομα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν. (θ) ἐγώ εἰμι
κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.

MS.A. (α) ὅτι ἐγὼ ἅγιος κύριος (β) πατέρα αὐτοῦ φοβείσθω, καὶ τὰ (γ) δεκτὴν (δ) ἐξολεθρευθήσονται (ε) ὑμῶν, * τοῦ ἀγροῦ σου ἐκθερίσαι. (ζ) οὐ συκοφαντήσει (η) ὄνομα τοῦ Θεοῦ (θ) ἐγὼ κύριος

Omnes enim abominationes 27
fecerunt homines terræ, qui erant ante vos; & inquinata eſt
terra. Et ut non exhorreſcat vos 28
terra, dum vos illam inquinatis,
quemadmodùm exhorruit gentes, quæ ante vos. Quoniam o- 29
mnis,quicunque fecerit de omnibus abominationibus his, exterminabuntur animæ,quæ faciunt,
de populo ſuo. Et cuſtodietis 30
præcepta mea, ut non faciatis de omnibus legitimis abominatis,
quæ facta ſunt ante vos : & non inquinabimini in eis; quoniam ego Dominus Deus veſter.

CAP. XIX.

ET locutus eſt Dominus ad 1
Moyſen, dicens,Loquere ſynago- 2
gæ filiorum Iſrael, & dices ad eos, Eſtote ſancti, quia ſanctus
ego Dominus Deus veſter. Unuſ- 3
quiſq; patrem ſuum, & matrem ſuā timeat, & ſabbata mea cu-
ſtodietis. Ego Dominus Deus ve-
ſter. Non ſequemini idola, & de- 4
os fuſiles non facietis vobis. Ego
Dominus Deus veſter. Et ſi ſa- 5
crificetis ſacrificium ſalutaris Domino, (α) acceptum veſtrum
ſacrificabitis. Quâ utique die 6
ſacrificabitis,comedetur,& craſtinâ : et ſi reſiduum fuerit uſq;
in diē tertiā,in igni comburetur.
Si autē manducatione mãducatũ 7
fuerit die tertiâ, inſacrificabile eſt,nõ accepicbitur. Qui au- 8
tē manducat illud, peccatũ accipiet; quoniā ſancta Domini prophanavit:et diſperdētur anima,
quæ cõederint,de populo ſuo. Et 9
permetentibus vobis meſſē terræ veſtræ,nõ perficietis meſſē veſtrā
agri tui permetere:et quæ de meſſione tua deciderint, nõ colliges:
Et vineā tuā nõ revindemiabis, 10
neq; grana vineæ tuæ colliges: mendico,et proſelyto derelinques
ea. Ego ſũ Domin' De' veſter. Nõ 11
furtũ facietis, non mentiemini, neq; calumniā faciet unuſquiſq;
proximo ſuo. Et nõ jurabitis nomi- 12
ne meo ſuper injuſto,et nõ prophanabitis nomē ſanctū Dei veſtri. Ego
ſum Dominus Deus veſter.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Nam omnia hujuſmodi peccata fecerunt in- 27
colæ regionis qui vos præceſſerunt,& polluta
eſt terra. Ne polluatis terram, ut non egerat 28
vos quemadmodum egeſſit populos qui ante
vos fuerunt. Nam quicunque fecerit unum 29
ex omnibus hiſce peccatis, peribunt animæ
talia facientes de medio populi ſui. Cuſto- 30
dite ergò obſervantias meas, & ne faciatis
juxta ullam ex legibus peccatorum quæ commiſerunt
anteceſſores veſtri,& ne polluamini
in ipſis : ego ſum Dominus Deus veſter.

CAP. XIX.

PRæterea locutus eſt Dominus cum Moſe, 1
dixitq; ad eum ; Loquere cum univerſo cœ- 2
tu filiorum Iſrael, & dic eis ; Eſtote ſancti,
quia ſanctus ſum : ego ſum Dominus Deus
veſter. Unuſquiſque patrem ſuum,& matrem 3
ſuam veremini : & ſervate mandata mea,
quoniam ego ſum Dñs Deus veſter. Ne con- 4
vertamini poſt dæmones, & deos fuſiles ne
feceritis vobis : ego ſum Dñs Deus veſter.
Et ſi mactetis ſacrificia pacifica Dño, *ita ut* 5
ſint grata mactate illa. Et in die quo macta- 6
buntur, comedentur, & in die poſtero comedentur:
& quod remanebit ad diem tertium,
igne comburetur, & non comedetur. Quòd 7
ſi omnino comedatur in die tertio,execrabile
erit, & non erit acceptum. Et qui comederit 8
ex eo, peccatum recipiet : eò quòd ſanctitatem
Domini prophanaverit, peribit
anima illa à populo ſuo. Et cùm meſſueritis 9
meſſem terræ veſtræ, ne exactè metatis margines
agrorum veſtrorum : & ſpecilegium
meſſis veſtræ ne colligatis. Et vineas veſtras 10
ne racemetis : & grana decidentia olivarum
veſtrarum ne legeritis: ſed relinquite ea pauperibus,
& iis qui convertuntur ad me,degentibus
inter vos;quia ego ſum Dñs De' veſter.
Ne furemini. Nemētiamini. Ne fraudetis quiſquam 11
proximum ſuum. Ne juretis per nomen 12
meum falsò, & prophanetis nomen
Dei veſtri : Ego ſum Dominus,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ארי ית כל תועבתא האלין עבדו אנשי ארעא די קדמיכון ואסתאבת ארעא׃ ולא תרוקן ארעא יתכון בסאוביכון יתה כמא די רוקינת ית עמא די קדמיכון׃ ארי כל די יעבד מכל תועבתא האלין וישתיצון נפשתא דיעבדן מגו עמהון׃ ותטרון ית מטרת מימרי בדיל דלא למעבד מנימוסי תועבתא דאתעבידא קדמיכון ולא תסתאבון בהון אנא יי אלהכון׃

יט

ומליל יי עם משה למימר׃ מליל עם כל כנשתא דבני ישראל ותימר להון קדישין תהון ארי קדישא אנא יי אלהכון׃ גבר מן אמיה ומן אבוהי תהון דחלין וית יומי שביא דילי תטרון אנא יי אלהכון׃ לא תתפנון בתר טעון ודחלן דמתכא לא תעבדון לכון אנא יי אלהכון׃ וארי תכסון נכסת קודשין קדם יי לרעוא לכון תכסוניה׃ ביומא דתנכסון יתאכל ומיומא דבתרוהי ודישתאר עד יומא תליתאה בנורא יתוקד׃ ואם אתאכלא יתאכל ביומא תליתאה מרחק הוא לא יהי לרעוא׃ ודייכלניה חוביה יקביל ארי ית קודשא דיי אחיל וישתיצי אנשא ההוא מעמיה׃ ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא דחקלך למחצד ולקטא דחצדך לא תלקט׃ וכרמך לא תעולל ונתרא דכרמך לא תלקט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון אנא יי אלהכון׃ לא תגנבון ולא תכדבון ולא תשקרון אנש בחבריה׃ ולא תשתבעון בשמי לשקרא ותחיל ית שמא דאלהך אנא יי׃

TARGUM ONKELOS.

27 Omnes enim abominationes istas fecerunt viri terræ, qui fuerunt ante vos: et polluta est
28 terra. Et non evomet vos terra, cum contaminaveritis eã: sicut evomuit populos, qui fu-
29 erunt ante vos. Quia omnis qui fecerit ex omnibus abominationibus istis; exterminabuntur animæ quæ fecerint ta-
30 lia de medio populi sui. Custodietisq; custodiã verbi mei, ut non facietis de morib⁹ abominabilib⁹ qui facti sunt ante vos, et polluamini in eis: Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

1 LOcutusq; est Domin⁹ cum
2 Moyse dicens. Loquere cum omi cœtu filiorũ Israel, et dices eis, Sancti eritis: quia ego sanctus sum Domin⁹ Deus ve-
3 ster. Unusquisq; matrem suam et patrem suum timebit; et dies sabbatorum meorũ custodietis: Ego Domin⁹ Deus ve-
4 ster. Nolite respicere ad idola; neq; Deos conflatiles facietis vobis: Ego Dñs Deus vester.
5 Et si immolaveritis hostiam sanctificatam coram Dño; vo-
6 luntariè immolabitis eam. In die quâ immolabitur comedetur, et sequenti die: quod autem reliquum fuerit usque in diem tertium, igni combu-
7 retur. Et si comestum fuerit in die tertio; abominatio erit,
8 non erit placabile. Et qui cõederit ex eo, suscipiet iniquitatem suam; quoniam sanctũ Domini prophanavit: et exterminabitur homo ille de po-
9 pulo suo. Cumque messueritis messem terræ vestræ, non consummabis metere angulum agri tui: neque recolliges remanentes spicas messis tuæ.
10 Neq; in vinea tua colliges racemos post vindemiam remanentes; neq; grana decidentia vineæ tuæ congregabis: sed pauperibus & peregrinis dimittes ea; Ego Dñs Deus ve-
11 ster. Non facietis furtũ: et non negabitis neq; mentiemini, unusquisq; contra proximũ suũ.
12 Nec jurabitis in nomine meo falsè: neq; prophanabis nomẽ Dñi Dei tui, Ego Dominus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

27 Quoniam omnes abominationes istas fecerunt homines terræ qui fuerunt ante vos, et
28 polluta est terra. Et non evomet vos terra, eò quòd contaminâstis eam, sicut evomuit gentem quæ erat ante vos.
29 Quicunque enim fecerint aliquã ex abominationibus istis, (d) exterminabuntur animæ quæ fecerint de medio populi
30 sui. Custodietis igitur observationes meas, ut nihil faciatis ex statutis abominationum quæ factæ sunt ante vos, neq; polluamini in eis, quoniam ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

1 LOcutus est præterea Do-
2 minus Mosi dicens; Loquere ad omnem Congregationẽ filiorum Israel, dices autẽ eis; Sancti estote, quoniam sanctᵘ ego Dominus Deus vester.
3 Unusquisque matrem suam et patrem suum timebitis, sabbataque mea observabitis: ego sum Dominus Deus vester.
4 Nè convertamini ad idola, neque deos fusiles faciatis vobis ego Dominus Deus ve-
5 ster. Cùm autem sacrificabitis sacrificium pacificorum Domino, ad arbitrium vestrũ sacrificabitis illud.
6 In die quâ sacrificaveritis comedetur, & crastinâ; sed residuũ usque ad diem tertium, igne
7 comburetur. Si autem comedendo comedatur die tertio, (a) abominabile erit, non ac-
8 ceptabitur. Et qui comederit illud, iniquitatẽ suam portabit; quia sanctum Domini prophanavit, (b) exterminabiturque anima ista de populis
9 suis. Cùm verò messueritis messẽ terræ vestræ, non consummabis angulum agri tui metendo, neque spicilegium
10 messis tuæ colliges. Vineam quoque tuam non vacemabis, neque granum vineæ tuæ colliges: Pauperi & advenæ relinques ca: ego Domiⁿ Deᵘ
11 vester. Non furabimini, neq; mentiemini, neque alter alte-
12 rum decipietis. Neque jurabitis per nomen meum falsò, neque prophanabis nomen Dei tui: ego Dominus.

VER. SAM. (d) extirpabuntur (a) irritum erit, (b) eradicabiturque

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

إذ جميع هذه المكاره صنعه أهل البلد الذين من قبلكم حتى نجس * لئلا يسبيكم البلد إذا
نجستموه . كما سبى الأمم الذين من قبلكم * واعلموا أن من صنع شيا من هذه المكاره تقطع
منهم تلك النفوس الصانعات من بين قومها * واحفظوا ما استحفظتم . لئلا تصنعوا من رسوم
المكاره التي صنعت من قبلكم . ولا تعصوني بها . أنا الله ربكم أجزيكم خيرا .
. الفصل التاسع عشر . * ثم كلم الله موسى قائلا * مر جماعة بني إسرائيل وقل
لهم . كونوا مقدسين لأني الله ربكم القدوس * ليخف كل إنسان أمه وأباه . واحفظوا سبوتي . أنا الله
أجازيكم خيرا * لا تولوا إلى الأوثان ومعبودات مسبوكات لا تصنعوا لكم . أنا الله ربكم الواحد * وإذا
ذبحتم ذبح سلامة لله . فعلى ما يرتضي منكم اذبحوه . بأن يكون يؤكل في يوم ذبحكم ومن
غده * وما بقي إلى اليوم الثالث . فليحرق بالنار * وإن أكل منه شي في اليوم الثالث . فهو
كالاخس لا يقبل * وآكله قد حمل جرمه لما بدل أقداس الله . ويقطع ذلك الإنسان من بين
قومه * وإذا حصدتم زرع بلدكم . فلا تستقص جهة من ضيعتك فتحصدها . ولقاط زرعك
فلا تلقطه * وكرمك فلا تعسه . ومفرط كرمك فلا تلقطه . بل اتركها للضعيف والغريب . أنا الله
ربكم أجازيكم خيرا * لا تسرقوا . ولا تجحدوا . ولا ينكث كل امرئ منكم بصاحبه * ولا تحلفوا
باسمي كذبا . فإنك إن بدلت اسم ربك فأنا الله المعاقب .

27 Cùm omnes istas execrationes fecerint gentes regionis quæ fuerunt ante vos, atq; adeo polluta sit.
28 Ne disperdat vos regio cùm inquinaveritis eã, sicuti dispersit populos qui fuerunt ante vos.
29 Et scitote quòd qui fecerit aliquam ex his execrationibus, abscindentur tales animæ facientes hæc à populo suo.
30 Et servate quæ demandata sunt vobis, ut ne faciatis ritus abominationum quæ factæ sunt ante vos, & ne contradicatis mihi in ipsis. Ego Deus Dominus vester retribuam vobis bonum.

CAP. XIX.

1 LOcutus est etiam Deus cum Musa,
2 dicens; Manda cœtui filiorum Israil, & dic eis; Estote sancti.
3 Vereatur unusquisq; homo matrẽ suã & patrem suum. Et servate sabbatha mea: ego Deus retribuã vobis bonũ.
4 Ne convertamini ad idola, & adorabilia fusilia ne faciatis vobis: ego sum Deus Dominus vester solus.
5 Et cùm sacrificaveritis sacrificium pacis Deo, eâ ratione ut à vobis acceptetur sacrificate illud: ita scilicet ut comedatur die sacrificii vestri, & alterâ die:
6 Et quod remanebit ad diem tertiã, comburatur igne.
7 Et si quid ex ipso comestum fuerit in die tertia, ipsum veluti irritum non acceptabitur.
8 Et comedens illud, jam tulit iniquitatem suam, eò quòd violaverit sacra Dei, abscindeturque homo ille à populo suo.
9 Et cùm messueritis segetem regionis vestræ, ne penitùs conficias partem agri tui, ac metas eam: Et spicilegium segetis tuæ, ne colligas.
10 Et vineam tuam ne exactè perquiras, & acinos cadentes vineæ tuæ ne colligas; sed desine illa imbecilli & advenæ: ego Deus Dominus vester retribuam vobis bonum.
11 Ne furemini, & ne mentiamini, & nemo vestrûm violet pactum cum proximo suo.
12 Et ne juretis per nomen meum falsò, quia si violaveris nomen Domini tui, ego sum Deus castigans.

ספר ויקרא: יט

mercenarii opus pernoctabit Nō .rapies neque,*tuū socium* *opprimes* Non
13 לא־תעשק את־רעך ולא תגזל לא־תלין פעלת שכיר
dabis non *cæci facies ad* & ,surdo maledices Non .mane usque *tecum*
14 אתך עד־בקר: לא־תקלל חרש ולפני עור לא תתן
facietis Non .Dominus Ego .tuo Deo à timebis sed :offendiculum
15 מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה: לא־תעשו
:magni *facies decorabis* neque ,*tenuis facies* *feres* non:judicio in iniquitatē
עול במשפט לא־תשא פני־דל ולא תהדר פני גדול
;tuos populos in *detractor* ibis Non .tuū proximum judicabis justitia in
16 בצדק תשפט עמיתך: לא־תלך רכיל בעמיך
habeas odio Ne .Dominus Ego :tui *socii* sanguinē *super* stabis Non
17 לא תעמד על־דם רעך אני יהוה: לא־תשנא
ne &,tuum proximum corripies Corripiendo.tuo corde in tuū fratrem
את־אחיך בלבבך הוכח תוכיח את־עמיתך ולא־
filios *observabis* non &,te ulcisceris Non .peccatum illo super *feras*
18 תשא עליו חטא: לא־תקם ולא־תטר את־בני
.DOMINUS Ego .te sicut tuum *socium* diliges Et .tui populi
19 עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה: את־
.*promiscuis* facies *accumbere* non tuum Animal .custodietis mea Statuta
חקתי תשמרו בהמתך לא־תרביע כלאים
non *lini & lanæ intertextarum* vestis & :*mistionib*ᵒ feres non tuū Agrum
שדך לא־תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא
muliere cum concubuerit cūm vir Et .te super ascendet
20 יעלה עליך: ואיש כי־ישכב את־אשה
non redimendo & ,viro desponsata ancilla *ipsa* &,feminis concubitu
שכבת־זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא
Non .*erit animadversio* ,ei fuerit data non *libertas* vel,fuerit redempta
נפדתה או חפשה לא נתן־לה בקרת תהיה לא
suum delictum adducet Et .manumissa est non quia ,morientur
21 יומתו כי־לא חפשה: והביא את־אשמו
expiabit Et .delicti arietem,*conventus* tabernaculi ostium ad Domino
22 ליהוה אל־פתח אהל מועד איל אשם: וכפר
ejᵒ peccatum *super* *Domini facies ad* delicti ariete in sacerdos eū super
עליו הכהן באיל האשם לפני יהוה על־חטאתו
cūm Et .peccavit quod,suo peccato *de* ei parcetur & : peccavit quod
23 אשר חטא ונסלח לו מחטאתו אשר חטא: וכי־
,cibi arborē omnem plantaveritis & ,terram ad fueritis ingressi
תבאו אל־הארץ ונטעתם כל־עץ מאכל
vobis erit annis Tribus .ejᵒ fructum ,ejᵒ præputium *præputiabitis* &
וערלתם ערלתו את־פריו שלש שנים יהיה לכם
omnis erit quarto anno in Et .comedetur non .*præputiati*
24 ערלים לא יאכל: ובשנה הרביעת יהיה כל־
quinto anno in Et .DOMINO *laudum* sanctitas ejus fructus
25 פריו קדש הלולים ליהוה: ובשנה החמישת
.ejus proventum vobis *faciendum addere ad*,ejᵒ fructum comedetis
תאכלו את־פריו להוסיף לכם תבואתו
Non .sanguine *super* comedetis Non .vester Deus DOMINUS Ego
26 אני יהוה אלהיכם: לא תאכלו על־הדם לא
,*præstigiabimini* neque ,*auguriabimini*
תנחשו ולא תעוננו:

Versio VULG. LAT.

13 Non facies calumniam pro-
ximo tuo, nec vi opprimes
eū. Non morabitur opus mer-
cenarii tui apud te usq; mane.
14 Non maledices surdo, nec co-
rā cæco pones offendiculū :
sed timebis Dñm Deū tuum;
15 quia ego sum Dñs. Non faci-
es quod iniquū est, nec inju-
stè judicabis. Non consideres
personam pauperis, nec hono-
res vultū potentis. Justè judi-
16 ca proximo tuo. Non eris cri-
minator, nec susurro in popu-
lo. Non stabis contra sangui-
17 nē proximi tui. Ego Dñs. Non
oderis fratrem tuum in corde
tuo, sed publicè argue eum,
ne habeas super illo peccatū.
18 Non quæras ultionē, nec me-
mor eris injuriæ civiū tuorū.
Diliges amicū tuū sicut tei-
19 psum. Ego Dñs. Leges meas
custodite. Jumētū tuū non fa-
cies coire cum alterius generis
animantibᵒ. Agrū tuū non se-
res diverso semine. Veste, quæ
ex duobus texta est, non in-
20 duēris. Homo si dormierit
cum muliere coitu seminis,
quæ sit ancilla etiam nubilis,
& tamē pretio non redēpta,
nec libertate donata: vapula-
bunt ambo, & non moriētur,
21 quia non fuit libera: Pro de-
licto autē suo offeret Dño ad
ostium tabernaculi testimonii,
22 arietem. Orabitque pro eo
sacerdos, & pro peccato ejᵒ
coram Dño, & repropitiabi-
tur ei, dimittetúrq; peccatum.
23 Quando ingressi fueritis ter-
ram, & plantaveritis in ea li-
gna pomifera, auferetis præ-
putia eorum: poma, quæ ger-
minant, immūda erunt vobis,
24 nec edetis ex eis. Quarto au-
tem anno omnis fructus eorū
sanctificabitur, laudabilis Do-
25 mino. Quinto autē anno com-
edetis fructus, congregantes
poma quæ proferunt. Ego Do-
26 minus Deus vester. Non com-
edetis cum sanguine. Non au-
gurabimini, nec observabitis
somnia.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

13 Οὐκ ἀδικήσεις τὸν πλησίον, καὶ (ι) οὐχ ἁρπᾶ-
καὶ οὐ μὴ κοιμηθήσεται ὁ μισθὸς (κ) τοῦ μισθω-
14 τοῦ σου παρὰ σοὶ ἕως πρωΐ. Οὐ κακῶς ἐ-
ρεῖς κωφόν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ οὐ (λ) προσ-
θήσεις σκάνδαλον· καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν
15 θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Οὐ
ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει· οὐ λήψῃ πρόσω-
πον πτωχοῦ, (μ) οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσω-
πον δυνάστου. ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖς τὸν πλη-
16 σίον σου. Οὐ πορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου.
οὐκ ἐπισυστήσῃ (ν) ἐφ' αἷμα τοῦ πλησίον σου. ἐγώ
17 εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Οὐ μισήσεις τὸν
ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου. ἐλεγμῷ ἐλέγ-
ξεις τὸν πλησίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁ-
18 μαρτίαν. Καὶ οὐκ ἐκδικᾶταί σου ἡ χείρ· καὶ οὐ
μηνιεῖς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐγώ εἰμι κύ-
19 ριος. Τὸν νόμον μου φυλάξεσθε. τὰ κτήνη
σου οὐ κατοχεύσεις ἑτεροζύγῳ· καὶ τὸν ἀμπε-
λῶνά σου οὐ κατασπερεῖς διάφορον· καὶ ἱμάτι-
ον ἐκ δύο ὑφασμένον κίβδηλον οὐκ ἐπι-
20 βαλεῖς σεαυτῷ. Καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ
γυναικὸς κοίτην σπέρματος, καὶ (ξ) αὕτη
ἡ οἰκέτις διαπεφυλαγμένη ἀνθρώπῳ, καὶ
αὕτη λύτροις οὐ λελύτρωται, ἢ ἐλευθερία οὐκ
ἐδόθη αὐτῇ, ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτοῖς, οὐκ ἀπο-
21 θανοῦνται, ὅτι οὐκ ἀπηλευθερώθη. Καὶ
προσάξει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ πα-
ρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου κριὸν
22 πλημμελείας. Καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱε-
ρεὺς ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας ἔναντι
κυρίου περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφε-
θήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν.
23 Ὅταν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος
ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν, καὶ (ο) καταφυ-
τεύσετε πᾶν ξύλον βρώσιμον, καὶ περικα-
θαριεῖτε τὴν ἀκαθαρσίαν (π) αὐτοῦ· ὁ καρ-
πὸς αὐτοῦ τρία ἔτη ἔσται ὑμῖν (ρ) ἀπερι-
24 κάθαρτος, οὐ βρωθήσεται. Καὶ τῷ ἔτει τῷ
τετάρτῳ ἔσται πᾶς ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος
25 αἰνετὸς τῷ κυρίῳ. Ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ
φάγεσθε τὸν καρπόν, πρόσθεμα ὑμῖν τὰ
γεννήματα αὐτοῦ. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς
26 ὑμῶν. Μὴ ἔσθετε ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ οὐκ (σ)
οἰωνιεῖσθε, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε.

MS.A. (ι) οὐκ ἁρπάσεις· (κ) τοῦ μισθίου παρὰ σοὶ (λ) προθήσεις (μ) οὐ θαυμάσεις (ν) ἐφ' αἵματι (ξ) αὕτη οἰκέτις (ο) καταφυτεύσητε (π) αὐτοῦ· τρία ἔτη (ρ) ἀπερικάθαρτον, (σ) οἰωνεῖσθε, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε.

Non nocebis proximo, & non ra- 13
pies. Et non dormiet merces
mercenarii tui usq; mane. Non 14
maledices surdum; & ante cæ-
cum non appones scandalum. Et
timebis Dominum Deum tuum.
Ego sum Dominus Deus vester.
Non facietis injustum in judi- 15
cio: non sumes faciem men-
dici: (c) neque admiraberis fa-
ciem potentis. In justitia judi-
cabis proximum tuum. Non am- 16
bulabis dolo in gente tua: non
(d) instabis in sanguinem pro-
ximi tui. Ego sum Dominus Deus
vester. Non odio habebis fratrem 17
tuum animo tuo: arguendo ar-
gues proximum tuum; & non
accipies propter illum peccatum.
Et non (e) vindicabitur manus 18
tua: et non irascēris filiis popu-
li tui. Et diliges proximum sicut
teipsum. Ego sum Dominus. Le- 19
gem meam custodietis. Pecora
tua non dabis in admissuram a-
nimali diversi generis: et vineā
tuam nō seminabis (f) differente:
et vestimentum ex duobᵒ textum
adulteratū nō injicies tibipsi. Et 20
si quis cubuerit cū muliere cubi-
tū seminis, et hæc fuerit famula
reservata homini, et hæc redem-
ptionibus redempta non est, liber-
tas ei data non est: animadversi-
erit eis: non morientur, quia in li-
bertatē vindicata non est. Et ad- 21
ducet delicti sui Domino apud o-
stium tabernaculi testimonii ari-
etem delicti. Et exorabit pro eo 22
sacerdos in ariete delicti ante
Dominū pro peccato, quod pec-
cavit: et remittetur ei peccatum,
quod peccavit. Quando autē in- 23
gressi fueritis in terrā, quā Do-
minᵒ Deᵒ vester dat vobis, et plan-
taveritis omne lignum (g) mandu-
cabile, & (h) circummundabitis
immunditiam ejus. Fructus ejus
tres annos erit vobis immundus:
non comedetur. Et anno quarto 24
erit omnis fructus ejus sanctus,
laudabilis Domino. In anno autē 25
quinto comedetis fructum; ad-
jectio est vobis genimina ejᵒ. Ego
sum Dominus Deus vester. (i) Nō
edetis super montes, & non au- 26
gurabimini, neque auspicabimini.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

Ne opprimas proximum tuum, & ne ab- 13
ducas eum violenter. Ne pernoctet mer-
ces mercenarii apud te usque mane. Ne con- 14
tumeliis affeceris surdum. Et coram cæco ne
posueris offendiculum, sed time Deum tuum:
Ego sum Dñs. Ne committatis iniquitatē in 15
judicio, ne suscipias vultum pauperis, neque
vultum magnatis, sed cum justitia judica pro-
ximum tuum. Ne detrectes populum tuum, 16
& ne insistas in sanguine proximi tui; quia
ego sum Dñs. Ne oderis fratrem tuum in cor- 17
de tuo, sed arguendo argue proximum tuum,
ut ne propter eum suscipias peccatum. Ne 18
servaveris inimicitias contra populares tu-
os, sed dilige proximum tuū ut teipsum: Ego
sum Dñs. Custodite præcepta mea. Jumenta 19
vestra ne coire faciatis mixtim: & vestes
mixtas ac diversas ne induatis: & agros ve-
stros ne seratis mixtim. Et vir qui cubaverit 20
cum muliere cubitum semini, eaque fuerit
ancilla empta ab ipso viro, & redemptione
nondum fuerit redempta, & libertas non fu-
erit ei concessa; inquisitiones fiant de ipsis,
at non occidentur, quoniam illa non est ma-
numissa. Afferet autem *vir ille* sacrificium 21
suum Dño ad ostium tabernaculi temporis,
arietem pro peccato. Et expiabit eū sacerdos 22
per arietem peccati coram Dño, pro peccato
quod commisit: & condonabitur illi pecca-
tum quod peccavit. Et cùm ingrediemini 23
terram, & plantabitis omnigenas arbores
comestibiles, relinquite eas tribus annis, &
ne comedatis è fructibus earum. Et anno 24
quarto erunt omnes fructus earum sanctitas
& laus Domino. Quinto autem anno come- 25
dite fructus earum, & uberes reddent vobis
proventus: Ego sum Dominus Deus vester.
Ne comedatis sanguinem. Ne auguremini 26
per animal alatum. Ne vaticinemini.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

לא תעשוק ית חברך ולא תינוס
לא תבית אגרא דאגירא לותך עד
צפרא: לא תלוט דלא שמע וקדם
דלא חזי לא תשים תקלא ותדחל
מאלהך אנא יי: לא תעבדון שקר
בדין לא תסב אפי מסכינא ולא
תהדר אפי רבא בקושטא תדיניה
לחברך: לא תיכול קורצין בעמך
לא תקום על דמא דחברך אנא יי:
לא תשני ית אחוך בלבך אוכחא
תוכח ית חברך ולא תקבל עלוהי
ליה חובא: לא תקום ולא תטר
דבבו לבני עמך ותרחמיה לחברך
כותך אנא יי: ית קימי תטרון בעירך
לא תרכיב עירובין חקלך לא
תזרע עירובין ולבוש עירובין
שעטנזא לא יסק עלך: וגבר ארי
ישכוב ית אתתא שכבת זרעא
והיא אמתא אחידא לגבר ואתפרקא
לא אתפרקת בכספא או חירותא
לא אתיהבת לה בשטר בקורתא
תהי בדין לא ימותון ארי לא
אתחררת: וייתי ית אשמיה
קדם יי לתרע משכן זמנא דכרא
לאשמא: ויכפר עלוהי כהנא
בדכרא דאשמא קדם יי על
חובתיה די חב וישתביק ליה
מחובתיה די חב: וארי תיעלון
לארעא ותצבון כל אילן דמיכל
ותרחקון רחקא ית אביה תלת
שנין יהי לכון מרחק לאתרחקא לא
יתאכיל: ובשתא רביעתא יהי
כל אביה קודש תושבחן קדם יי
ובשתא חמישתא תיכלון ית
אביה לאוספא לכון עללתיה
אנא יי אלהכון: לא תיכלון
על דמא לא תנחשון ולא תעוננון

Targum ONKELOS.

13 Non facies calumniã proximo
tuo, neq; vi aliquid ſuorũ ac-
cipies: non manebit merces
mercenarii apud te uſq; mane.
14 Non maledicas ei qui non au-
dit, & corã non vidente non
ponas offendiculũ: & timebis
Dominũ Deũ tuũ, Ego Dñs.
15 Non facietis falſitatẽ in judi-
cio; neq; accipies faciem pau-
peris, nec honorabis faciem
principis: in veritate judica-
16 bis proximũ tuũ. Nõ eris cri-
minator in populo tuo; neq;
ſtabis contra ſanguinẽ proxi-
17 mi tui: Ego Dñs. Non oderis
fratrẽ tuũ in corde tuo: argu-
ens argues proximũ tuũ, et nõ
18 ſuſcipies pro eo peccatũ. Non
quæras ultionẽ neq; obſerva-
bis inimicitias filiis populi
tui; diligeſq; proximũ tuum
19 ſicut teipſum: Ego Dñs. Pacta
mea ſervabitis: jumẽta tua nõ
facias coire cũ alteri⁹ generis
animantib⁹; agrũ tuũ non ſe-
res cõmixtione ſeminũ: & ve-
ſtimentũ ꝙ ex cõmixtione la-
næ & lini contextum eſt, non
20 aſcendat ſuper te. Et ſi vir
cubuerit cũ muliere coitu ſe-
minis, et ipſa eſt ancilla deſpõ-
ſata viro; & redemptione non
eſt redempta argento, neq; li-
bellus libertatis datus eſt ei:
vapulabit ipſa, non moriẽtur,
21 quia non eſt redempta. Addu-
cetq; pro delicto ſuo corã Dño,
ad oſtiũ tabernacili fœderis,
22 arietẽ pro delicto. Propitia-
bitq; pro eo ſacerdos in ariete
qui offertur pro delicto corã
Dño, pro peccato ſuo quo pec-
cavit: & dimittetur ei peccatũ
23 ej⁹ quo peccavit. Et quãdo in-
greſſi fueritis terrã, & planta-
veritis omnẽ arborẽ pomife-
rã; fruct⁹ ejus erit vobis pro-
hibitus: tribus annis non com-
24 edatur. Anno autẽ quarto erit
oĩs fruct⁹ ej⁹ ſanctificatus lau-
25 dantib⁹ corã Dño. In anno au-
tẽ quinto cõedetis fructũ ej⁹,
ut addatur vobis fructus ejus:
26 Ego Dñs De⁹ veſter. Nõ com-
edetis ſuper ſanguinẽ: non au-
gurabimini, neq; obſervabitis
horas.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Non opprimes proximum tu- 13
um, neque rapies; neque per-
noctabit opus mercenarii te-
cum uſq; mane. Non maledi- 14
ces ſurdo, neque ante cæcum
pones ſcandalum, ſed timebis
Deum tuũ: Ego Dominus. Non 15
ages perverſè in judicio, ne-
que acceptabis faciem pauper-
ris, neque (c) honorabis fa-
ciem potentis: in juſtitia ju-
dicabis proximum tuum. Non 16
incedes detractor in populo
tuo; non ſtabis adverſus ſan-
guinem proximi tui: Ego Do-
minus. Non habebis odio fra- 17
tres tuos in corde tuo: corri-
piendo corripies proximũ tu-
um, non feres ſuper illo pec-
catum. Non ulciſcẽris, neque 18
obſervabis filios populi tui, ſed
diliges proximũ tuũ ſicut te:
Ego Dominus. Mandata mea 19
cuſtodietis: beſtiam tuam non
facies coire cum diverſis ſpe-
ciebus; neq; agrum tuum ſe-
minabis diverſis ſpeciebus;
neq; veſtimentum ex diverſis
ſpeciebus (d) adulteratum
aſcendere facies ſuper te. Cùm 20
etiam vir dormierit cum mu-
liere concubitu ſeminis, ipſa
autem ancilla eſt deſponſata
viro, ſed redimendo non eſt
redempta, aut libertas ei non
eſt data; (e) animadverſio erit
ei, non morietur, eò quòd non
ſit manumiſſa. Afferet quoq; 21
Domino oblationem pro de-
licto ad oſtium tabernacu-
li teſtimonii, arietem delicti.
Expiabitq; eum ſacerdos cum 22
ariete delicti coram Domino
à peccato quod peccavit, &
remiſſio fiet ei à peccato quod
peccavit. Cùm præterea in- 23
greſſi fueritis in terram, &
plantaveritis quamlibet arbo-
rem manducabilem; tum am-
putabitis præputium ejus fru-
ctum ejus: tribus annis erit
vobis immundus, non come-
detur. Sed anno quarto erit 24
omnis fructus ejus ſanctitas,
laudabilis Domino. Anno ve- 25
rò quinto comedetis fructum
ejus, ut augeatur vobis pro-
ventus ejus: Ego Dominus
Deus veſter. Non comedetis 26
ſuper ſanguinem, nec augura-
bimini, neque obſervabitis
portenta.

VER. SAM. (c) magnatem parvifacies: (d) variegatum (e) flagellatio

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 ولا تعسم صاحبك * ولا تغصبه * ولا تبت اجرة الاجير عندك الى الغداة * لا تشتم اصم * وبين
14 يدي الاعمى لا تضع معثرا * وخف ربك انا الله المعاقب * لا تصنعوا جورا في الحكم * ولا تحابوا
15 فقيرا * ولا تجلوا عظيما * بل احكم فيما بين قومك بالعدل * ولا تمض ماحلا بقومك * ولا
16 تقم على دم صاحبك * انا الله المعاقب * لا تشنأ اخاك في قلبك بل عظه عظة * ولا تحمل عنه
17 وزرا * لا تنتقم ولا تحقد على قومك * واحبب لصاحبك مثل ما تحب لنفسك * انا الله اجازيك خير
18 * ورسومي فاحفظوها * بهائمك لا تنزها من نوعين * وضياعك لا تزرعها من نوعين * وثوب
19 من نوعين ملتحمين صوف وكتان لا يعل عليك * واي رجل ضاجع امراة مضاجعة انسال
20 وهي امة مخطوبة لرجل * وفداء لم تفد * ولم يدفع عتقها اليها * فلتك محدودة * ولا يقتلا اذ لم
21 تعتق * فليات بقربانه لله الى باب خباء المحضر كبشا لقربان الاثم * فيستغفر الامام عنه بين
22 يدي الله عن خطيئته التي اخطا * فيغفر له ذلك * واذا تدخلون الى البلد * فتغرسون كل شجر
23 مطعم * فحرموا ثمره تحريما * ثلاث سنين يكون عليكم محرما * لا يوكل * وفي السنة الرابعة
24 يكون جميع ثمره مقدسا موهلا لله * وفي السنة الخامسة تاكلون ثمره * فاني الله ربكم ازيد
25 لكم في غلته * ولا تاكلوا مع الدم * ولا تتطيروا * ولا تتفاءلوا *

Et ne opprimas proximum tuũ, et violen- 13
tiã ne inferas illi, et ne remaneat merces
mercenarii apud te in craſtinum. Et ne af- 14
ficias injuriâ ſurdum, et ante cæcũ ne po-
nas offendiculũ; & time Deum tuum: Ego
ſum Deus caſtigans. Ne faciatis perverſi- 15
tatẽ in judicio, et ne ſumatis perſonã pau-
peris, et ne revereamini magnatem: ſed ju-
dica inter populũ tuũ cum juſtitia. Et ne 16
vadas calumnians populum tuum, & ne
inſurgas adverſùs ſanguinẽ proximi tui:
Ego ſum Deus caſtigans. Ne odio habeas 17
fratrem tuum in corde tuo: ſed commone
illum cõmonitione, et ne portes pro eo ini-
quitatem. Ne vindictam ſumas, et ne ſer- 18
ves odiũ adverſùs populum tuũ, et dilige
proximũ tuũ quemadmodùm diligis te-
ipſum: Ego Deus retribuam tibi bonum. Et 19
mandata mea ſervate. Jumenta tua ne co-
ire facias ex duabus ſpeciebus: et rura tua
ne ſeras ex duabus ſpeciebus: et veſtis ex
duabus ſpeciebus contextis, lanâ et lino,
non aſcendat ſuper te. Et quicunq; vir 20
concubuerit cum muliere accubitu genera-
tionis dum ipſa eſt ancilla deſponſata vi-
ro, & pretio non eſt redempta, neq; con-
ceſſa eſt ipſi libertas ejus, puniatur ad ex-
emplum; at non occidantur, cùm non ſit
manumiſſa. Ferat autẽ vir oblationem ſu- 21
am Deo ad januam tabernaculi præſentiæ,
arietem in oblationem delicti. Veniamq; 22
poſtulabit ſacerdos pro eo per ipſum co-
ram Deo pro peccato ejus quod commiſit,
& condonabitur illud ipſi: Et cùm in- 23
grediemini in regionem, & plantabitis
omnes arbores frugiferas, interdicite fru-
ctus earum interdictione. Tribus annis e-
runt vobis interdicti, nec comedentur. Et 24
in anno quarto erunt omnes fructus earũ
ſancti, digni Deo. Et in anno quinto com- 25
edetis fructus earum; quoniam ego Deus
Dominus veſter augebo vobis fructus ea-
rum. Et ne comedatis cum ſanguine, & ne 26
auſpicemini, & ne ominemini.

angulum corrumpes non & ,vestri capitis angulũ circumdabitis Non
27 לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת
scripturam & :vestra carne in dabitis non animæ incisionẽ Et .tuæ barbæ
28 זקנך: ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת
polluas Ne .Dominus Ego .vobis in dabitis non exarationis
29 קעקע לא תתנו בכם אני יהוה: אל־תחלל את־
impleatur & ,terra fornicetur non & ,eam facias fornicari ut ,tuã filiam
בתך להזנותה ולא־תזנה הארץ ומלאה
meũ sanctuariũ & ,custodietis mea Sabbatha machinatione terra
30 הארץ זמה: את־שבתתי תשמרו ומקדשי
ad & ,pythones ad respicietis Ne .Dominus Ego .metuetis
31 תיראו אני יהוה: אל־תפנו אל־האבת ואל־
Dominus Ego .eis in vos polluendũ ad ,quæratis ne sciolos
הידענים אל־תבקשו לטמאה בהם אני יהוה
timebis & ,senis facies decorabis & ,consurges canitiei faciebus A .vester Deus
32 אלהיכם: מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת
peregrinus tecum fuerit peregrinatus cum Et .Dominus Ego .tuo Deo à
33 מאלהיך אני יהוה: וכי־יגור אתך גר
erit ,vobis ex indigena Tanquam .eum populabitis non ,vestra terra in
34 בארצכם לא תונו אתו: כאזרח מכם יהיה
peregrini quia ,ut sicut eum diliges & :vobiscũ peregrinans ,peregrin⁹
לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי־גרים
facietis Non .vester Deus Dominus Ego .Ægypti terra in fuistis
35 הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: לא־תעשו
,justitiæ Stateræ .mensura in & ,pódere in ,mensurã in ,judicio in iniquitatẽ
36 עול במשפט במדה במשקל ובמשורה: מאזני צדק
Dominus Ego .vobis erit justum hin & ,justitiæ epha ,justitiæ lapides
אבני־צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם אני יהוה
custodietis Et .Ægypti terra è vos feci exire qui ,vester Deus
37 אלהיכם אשר־הוצאתי אתכם מארץ מצרים: ושמרתם
.Dominus Ego .ea facietis & ,mea judicia omnia & ,mea statuta omnia
את־כל־חקתי ואת־כל־משפטי ועשיתם אתם אני יהוה:

CAP. XX. כ

Israel filios ad Et :dicendo Mosch ad Dominus est locut⁹ Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: ואל־בני ישראל
peregrinante peregrino de & ,Israel filiis de vir Vir :dices
2 תאמר איש איש מבני ישראל ומן־הגר הגר
.morietur moriendo ,Molech ipsi suo semine de dederit qui ,Israel in
בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת
meas facies dabo ego Et .lapide in eum lapident terræ Populus
3 עם הארץ ירגמהו באבן: ואני אתן את־פני
quia :sui populi interiori ex eum faciam succidere & ,ipsum virum in
באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי
,meũ sanctuariũ contaminaret ut ,Molech ipsi dedit suo semine de
מזרעו נתן למלך למען טמא את־מקדשי
abscondere abscondendo si Et .meæ sanctitatis nomen polluendum ad &
4 ולחלל את־שם קדשי: ואם העלם יעלימו
suo semine de ipsũ dando in ,illo viro à suos oculos terræ populus
עם הארץ את־עיניהם מן־האיש ההוא בתתו מזרעו
:eum interficiat non ut ,Molech
למלך לבלתי המית אתו:

Versio VULG. LAT.

27 Neq; in rotundũ attondebitis
28 comá : nec radetis barbá. Et
sup mortuo nõ incidetis carnẽ
vestrã neq; figuras aliquas aut
stigmata facietis vobis. Ego
29 Dñs. Ne prostituas filiã tuã,
ne contaminetur terra, & im-
30 pleatur piaculo. Sabbata mea
custodite, & Sanctuarium me-
31 um metuite. Ego Domin⁹. Nõ
declinetis ad magos, nec ab
ariolis aliquid sciscitemini, ut
polluamini per eos. Ego Do-
32 min⁹ De⁹ vester. Corã cano
capite cõsurge, & honora
personã senis: & time Domi-
nũ Deũ tuum. Ego sum Do-
33 min⁹. Si habitaverit advena
in terra vestra, & morat⁹ fue-
rit inter vos, non exprobre-
34 tis ei : Sed sit inter vos quasi
indigena : & diligetis eum
quasi vosmetipsos: fuistis enim
& vos advenæ in Terra Æ-
gypti. Ego Domin⁹ De⁹ ve-
35 ster. Nolite facere iniquum
aliquid in judicio, in regula,
36 in pondere, in mensura. Sta-
tera justa, & æqua sint pon-
dera, justus modius, æquúsq;
sextari⁹. Ego Domin⁹ De⁹ ve-
ster, qui eduxi vos de terra
37 Ægypti. Custodite omnia præ-
cepta mea, & universa judi-
cia, & facite ea. Ego Domi-
nus.

CAP. XX.

1 LOcutúsq; est Dominus ad
2 Moysen, dicens. Hæc loquéris
filiis Israel: Homo de filiis Is-
rael, & de advenis qui habi-
tant in Israel; si quis dederit
de semine suo idolo Moloch,
morte moriatur : popul⁹ ter-
3 ræ lapidabit eum. Et ego po-
nã faciẽ meã contra illũ: suc-
cidámq; eũ de medio populi
sui, eò quòd dederit de semi-
ne suo Moloch, & contamina-
verit Sanctuariũ meũ, ac pol-
luerit nomẽ sanctum meum.
4 Quòd si negligens populus
terræ, & quasi parvipendens
imperiũ meum, dimiserit ho-
minẽ qui dedit de semine suo
Moloch, nec voluerit eum
occidere;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

27 Οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν, οὐδὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑ-
28 μῶν. Καὶ ἐντομίδας (τ) οὐ ποιήσετε ἐπὶ ψυ-
χῇ ἐν τῷ σώματι ὑμῶν· καὶ γράμματα στι-
κτὰ οὐ ποιήσετε ἐν ὑμῖν. (υ) ἐγώ εἰμι κύρι-
29 ος ὁ θεὸς ὑμῶν. Οὐ βεβηλώσεις τὴν θυγατέ-
ρα σου ἐκπορνεῦσαι αὐτήν· καὶ οὐκ ἐκπορνεύ-
σει ἡ γῆ, καὶ ἡ γῆ (φ) πλησθήσεται ἀνομίας.
30 Τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγί-
31 ων μου φοβηθήσεσθε. ἐγώ εἰμι κύριος. Οὐκ
(χ) ἐπακολουθήσετε ἐγγαστριμύθοις, καὶ τοῖς
ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθήσεσθε, ἐκμιανθῆ-
ναι ἐν αὐτοῖς. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
32 Ἀπὸ προσώπου πολιοῦ ἐξαναστήσῃ, καὶ τιμή-
σεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοβηθήσῃ τὸν
33 θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Ἐὰν
δέ τις προσέλθῃ (ψ) ὑμῖν προσήλυτος ἐν
34 τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ θλίψετε αὐτόν, (ω) Ὡς ὁ
αὐτόχθων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ προσήλυτος ὁ
προσπορευόμενος πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀγαπή-
σεις αὐτὸν ὡς σεαυτόν· ὅτι προσήλυτοι ἐ-
γενήθητε ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ
35 θεὸς ὑμῶν. Οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει,
ἐν μέτροις καὶ ἐν σταθμίοις καὶ ἐν ζυγοῖς. Ζυ-
36 γὰ δίκαια καὶ σταθμία δίκαια καὶ χοῦς δί-
καιος (α) ἔσται ἐν ὑμῖν. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ
θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰ-
37 γύπτου. Καὶ (ϛ) φυλάξεσθε πάντα τὸν νόμον
μου, καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιή-
σετε αὐτά. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

MS.A. (τ) ἐπὶ ψυχῆς οὐ ποιήσετε ἐν (υ) ἐγὼ κύριος (φ) ἐμπλησθήσεται (χ) ἐπακολουθήσεσθε (ψ) προσήλυτος ὑμῖν ἐν (ω) Ὡς αὐτόχθων (α) ἔσται ὑμῖν. (ϛ) φυλάξασθε

ΚΕΦ. κ΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις, Ἐὰν
τις ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, (α) ἢ ἀπὸ τῶν
γεγενημένων προσηλύτων (β) ἐν Ἰσραὴλ, ὃς
ἂν δῷ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντι, θανά-
τῳ θανατούσθω· τὸ ἔθνος τὸ ἐπὶ τῆς γῆς
3 λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις. Καὶ ἐγὼ
ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον
ἐκεῖνον, καὶ ἀπολῶ αὐτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὅτι
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἔδωκεν ἄρχοντι, ἵνα
μιάνῃ τὰ ἅγιά μου, καὶ βεβηλώσῃ τὸ ὄνομα
4 τῶν ἡγιασμένων μοι. Ἐὰν δὲ ὑπερόψει ὑπερ-
ίδωσιν οἱ αὐτόχθονες τῆς γῆς τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν τῷ
δοῦναι αὐτὸν τοῦ σπέρματος αὐτοῦ (γ) ἄρχον-
τι, τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτὸν,

MS.A. (α) ἢ τῶν προσγεγενημένων προσηλύτων (β) ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τοῦ (γ) ἄρχοντι, μὴ

27 Non facietis (s) sisoem ex coma capitis vestri : neq; corrumpetis (t) aspectũ barbæ vestræ. Et in-
28 cisiones non facietis super (u) animã in corpore vestro : (x) & literas impressas non facietis in
29 vobis. Ego sum Domin⁹ De⁹ vester. Non prophanabis filiã tuam prostituendo eã: & non fornicabitur terra, & terra implebitur
30 (o) iniquitate. Sabbata mea custodietis, & à sanctis meis timebi-
31 tis. Ego sum Dominus. Non sequemini (p) ventriloquos, & incantatoribus non adhærebitis, ut inquinemini in eis. Ego sum
32 Domin⁹ Deus vester. A facie cani exurges: & honorabis faciem senioris, Et timebis Deũ tuũ. Ego
33 sum Dominus Deus vester. Si quis autẽ advenerit vobis advena in terra vestra; non affligetis eum;
34 Tanquam indigena erit in vobis proselytus accedens ad vos; & diliges eum sicut teipsum: quoniam proselyti fuistis in terra Ægypto. Ego sum Dominus Deus ve-
35 ster. Non facietis injustum in judicio, in mensuris, & in ponderi-
36 bus, & in stateris. Stateræ justæ & pondera justa, & congius justus erit in vobis. Ego sum Do-
37 min⁹ Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti. Et custodietis omnẽ legẽ meã, & omnia præcepta mea, & facietis ea. Ego sum Dominus Deus vester.

CAP. XX.

1 ET locutus est Dominus ad
2 Moysen, Dicens; Et filiis Israel loquéris; Si quis de filiis Israel, vel de iis qui facti sunt proselyti in Israel, quicunq; dederit de semine suo (a) principi, morte moriatur: gens quæ super terram, la-
3 pidabunt eum in lapidibus. Et ego statuam faciem meam super hominem illum : & perdam eum de populo ejus: quia de semine suo dedit principi, ut inquinaret sancta mea, & prophanaret nomen sanctificatorum
4 mihi. Si autem (b) despectione despexerint indigenæ terræ oculis suis ab homine illo, dum ille daret de semine suo principi, ut non occidant ipsum;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

Ne nutriatis comam capitum vestrorum, & 27
ne vitietis imi labii pilos in barbis vestris,
Et incisiones pro anima *aliqua* ne faciatis in 28
carne vestra, & scripturas punctorum ne fa-
ciatis vobis: ego sum Dñs De⁹ vester. Ne per- 29
mittas filiæ tuæ scortari, ut ne scortetur terra,
& impleatur terra peccato. Sed custodite 30
mandata mea, & sanctuarium meũ veremini:
Ego sum Dñs. Ne eatis post magos & hario- 31
los, & ne consulatis eos, ut ne polluamini in
eis: ego sum Dñs De⁹ vester. A conspectu senis 32
consurge, & honora eum qui senior te est, &
metue Deum tuum: ego sum Dñs De⁹ tu⁹. Et 33
cùm habitaverit vobiscum is qui convertitur
ad me, ne sitis ei molesti: Sed sicut vos & ex 34
vobis sit. Et eos qui convertuntur ad me, &
commorantur vobiscum, diligite eos ut vos
ipsos : quia vos etiam incolæ fuistis in terra
Ægypti: ego sum Dominus Deus vester. Ne 35
faciatis iniquitatem in judicio, in statera, &
in pondere, & in mensura. Statera æquitatis, 36
& mensura æquitatis, & hemina æquitatis
sint vobis: ego sum Dominus Deus vester, qui
extraxi vos è terra Ægypti. Custodite omnia 37
præcepta mea, & omnia judicia mea, & ex-
equimini ea : Ego sum Dominus.

CAP. XX.

Sententia mortis apud omnes posteritates servanda.

ET locutus est Dominus cum Mose, Di- 1
xítq; ad eum; Dicito filiis Israel, Qui- 2
cunq; è filiis Israel & ex iis qui convertun-
tur ad me degentibus in Israele, projecerit
ex semine suo in *mulierem* alienigenam, oc-
cidendo occidatur vir ejusmodi : & populus
terræ obruent eum lapidibus. Et ego dabo 3
furorem meum in viro illo, & perdam eum
de medio populi sui, eò quòd projecerit se-
men suum in extraneam, ut pollueret sanctu-
arium meum, & prophanaret nomen sancti-
tatis meæ. Et si avertant oculos suos popu- 4
lus terræ à viro illo qui projecit è semine
suo in extraneam, nec interficiant eum;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

לא תקפון פאתא דרישכון ולא
תחבל ית פאתא דדקנך: וחבול על
מית לא תתנון בבסרכון ורושם
חריתין לא תתנון בכון אנא יי:
לא תחיל ית ברתך לאטעיותה
ולא תטעי ארעא ותתמלי ארעא
עצת חטאין: ית יומי שביא דילי
תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין
אנא יי: לא תתפנון בתר בדין
וזכורו לא תתבעון לאסתאבא
בהון אנא יי אלהכון: מן קדם
דספר באוריתא תקום ותהדר אפי
סבא ותדחל מאלהך אנא יי: וארי
יתגיר עמכון גיורא בארעכון לא
תונון יתיה: כיציבא מנכון יהי לכון
גיורא דיתגיר עמכון ותרחם ליה
כותך ארי דיירין הויתון בארעא
דמצרים אנא יי אלהכון: לא
תעבדון שקר בדין במשחתא
במתקלא ובמכלתא: מאזנון דקשוט
מתקלין דקשוט מכילן דקשוט
והינין דקשוט יהון לכון אנא יי
אלהכון די אפקית יתכון מארעא
דמצרים: ותטרון ית כל קימי וית
כל דיני ותעבדון יתהון אנא יי:

כ

ומליל יי עם משה למימר: ולבני
ישראל תימר גבר גבר מבני ישראל
ומן גיוריא דיתגירון בישראל די
יתן מזרעיה למולך אתקטלא
יתקטל עם בית ישראל ירגמוניה
באבנא: ואנא אתן ית רוגזי בגברא
ההוא ואשצי יתיה מגו עמיה ארי
מזרעיה יהב למולך בדיל לסאבא
ית מקדשי ולאחלא ית שמא
דקודשי: ואם מכבש יכבשון עמא
בית ישראל ית עיניהון מן גברא
ההוא בדיהב מזרעיה למולך בדיל דלא לקטלא יתיה:

Targum Onkelos.

27 Neq; in rotundū attondebitis comā capitis vestri: neq; lædes
28 comā barbæ tuæ. Et læsionem super mortuū non dabitis in carne vestrā; & stigmata sculpta non facietis in vobis: Ego
29 Dn̄s. Non prophanabis filiam tuā, ut facias eā fornicari: & non fornicabitur terra, ne im-
30 pleatur terra scelere. Dies autē sabbatorū meorū observabitis; & domū sanctuarii mei
31 metuite: Ego Dn̄s. Nolite declinare ad magos, & hariolos; nolite sciscitari *eos*, ut polluamini in eis: Ego Dn̄s De⁹ ve-
32 ster. Corā eo qui est doct⁹ in lege consurges, & honorabis faciē senis: et timebis Deū tuū,
33 Ego Dn̄s. Si peregrinat⁹ fuerit vobiscum peregrinus in terra
34 vestra, non decipiatis eū. Sicut indigena ex vobis erit vobis peregrin⁹ qui peregrinabitur apud vos, & diliges eum sicut teipsum; quia peregrini fuistis in terra Ægypti: Ego Dn̄s De⁹
35 vester. Non facietis falsitatē in judicio: in regula, in pōdere, et
36 in mensura. Statera recta pondera recta, mensura recta & modius rect⁹ erūt vobis: Ego Dn̄s De⁹ vester, qui eduxi vos
37 de terra Ægypti. Custodietisque omnia legitima mea, & omnia judicia mea; & facietis ea: Ego Dominus.

CAP. XX.

1 LOcutusq; est Domin⁹ cum
2 Moyse dicens. Ad filios autem Israel dices: Vir vir de filiis Israel, & de advenis qui peregrinantur in Israel, qui dederit de semine suo idolo Moloch, occisione occidetur: populus domus Israel lapidabit
3 eum lapidibus. Ego quoq; ponam iram meā in viro illo, & disperdā illū de medio populi sui: quoniam de semine suo dedit Moloch; ut cōtaminaret sanctuariū meū, & ut violaret
4 nomen sanctū meū. Si autē avertētes averterint popul⁹ domus Israel oculos suos à viro illo, cū dederit de semine suo Moloch: ut nō interficiāt eum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Neque in rotundum attondebitis angulum capitis vestri, neque corrumpetis angulum 27
barbæ vestræ. Et incisionē pro anima non dabitis in carne vestra, neque scripturam stigmatum facietis in vobis; Ego 28
Dominus. Ne polluas filiam tuā prostituendo eam, ut non fornicetur terra, et impleatur terra (f) scelere. Sabbata mea 29
servabitis, et sanctuariū meum reverebimini; Ego Dominus. Neque declinetis ad Py- 30
thones, et ariolos ut inquiratis, ut polluamini in eis; ego Dominus Deus vester. Ante 31
canitiem consurges, & honorabis faciem senis, et timebis à Deo tuo; Ego Dominus. Cùm 32
autē peregrinabitur vobiscū advena in terra vestra, non affligetis eum. Sicut indigenus 33
ex vobis, erit vobis advena peregrinans vobiscum: diligesq; eum sicut te, quoniam peregrini fuistis in terra Ægypti: Ego Domin⁹ Deus tuus. 34
Non ages perversè in judicio, in regula, in pondere, et in 35
mensura. Stateræ justæ, pondera justa, Epha justum, & Hin justum erunt vobis: Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti. 36
Custodietis igitur omnia mādata mea, et omnia judicia mea, et facietis ea: Ego Domin⁹ 37

CAP. XX.

ET locutus est Dominus 1
Mosi, dicens; Præterea 2
filiis Israel dices, Quicunque de domo Israel, aut de Advenis peregrinantibus in Israel dederit de semine suo Moloc, (a) morte morietur: populus terræ lapide lapidabunt eum.
Ponamq; ego (b) faciem meam 3
in virum istum, & (c) exterminabo illum de medio populi sui: quoniam de semine suo dedit Moloc, ut contaminaret sanctuarium meū, et prophanaret nomen sanctitatis meæ. Si 4
autem abscondendo absconderit populus terræ oculos suos ab homine isto cùm dat de semine suo Moloc, ut non interficiat eum;

VER. SAM. (f) fornicatione. (a) occidendo occidatur: (b) furorem meum (c) extirpabo

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 * ولا تجذوا زوايا رؤوسكم * ولا تستاصل زوايا لحيتك * وخدشا على ميت لا تجعلوا في ابدانكم
28 وكتابة وسم لا تجعلوا فيكم . انا الله المعاقب * ولا تبذل ابنتك للفجور . كيلا يفجر اهل الارض
30 فيمتلي فواحش * سبوتي فاحفظوها ومقدسي فوقروه . انا الله شرفتهما * ولا تولوا الى المسعودين
31 والعرافين . ولا تطلبوا ان تعصوني بذلك . انا الله ربكم عالم الغيب * من بين يدي ذي
32 الشيبة فقم . وبر وجه الشيخ . وخف ربك . انا الله المعاقب * واذا سكن غريب معكم في بلدكم فلا
34 تضطروه * وليكن لكم كصريح منكم الغريب الدخيل فيما بينكم * واحبب له كما تحب لنفسك
35 لانه طال ما كنتم غرباء في بلد مصر . انا الله ربكم اجمعين * لا تفعلوا غشا في الحكم
36 ولا في المساحة * والوزن والمكيال * بل موازين عادلة * وصنجات عادلة * واكيال عادلة . واقساط
37 عادلة يكون لكم . انا الله ربكم العدل المخرج لكم من ارض مصر * واحفظوا جميع رسومي
1 واحكامي واعملوا بها . انا الله اجازيكم خيرا . * الفصل العشرون . * ثم كلم الله موسى قائلا
2 * مر بني اسرائيل ايضا وقل لهم . اي انسان من بني اسرائيل ومن الغرباء الدخيلين فيما بينهم
3 يعطي من نسله للصنم . فليقتل قتلا . وهو ان يرجمه اهل بلده بالحجارة * وانا احل غضبي بذلك
الانسان . فاقطعه من بين قومه . اذا اعطى من نسله للصنم لكي ينجس مقدسي ويبذل اسمي
4 المقدس * وان تغافل اهل البلد تغافلا عن ذلك الانسان في اعطائه من نسله للصنم فلم يقتلوه

Neq; abjiciatis duos angulos capitis vestri: & nè eradices angulos barbæ tuæ. 27
Et laniatū pro mortuo ne efficiatis in corporib⁹ vestris, & scripturā inustionis ne faciatis in vobis: ego De⁹ castigans. Et ne 28
prostituas filiam tuam ad fornicandū, ne fornicentur habitatores terræ, & impleatur turpitudinibus. Sabbatha mea servate, 29
& sanctuarium meum veneramini: ego Deus nobilitavi ambo. Et ne declinetis 30
ad magos & hariolos: & ne quæratis contradicere mihi in hoc: ego sum Deus Dominus vester sciens absentia. A con- 31
spectu habentis canos surge, & honora vultū senis, & time Dominū tuū: ego Deus castigans. Et cùm habitaverit peregrin⁹ vobiscū in regione vestra, ne lædatis eū. 32
Et sit vobis tanquam indigena ex vobis, advena qui est peregrin⁹ inter vos: & dilige eū sicuti diligis animam tuam: quoniam longū fuit tempus quo fuistis advenæ in regione Ægypti: ego sū De⁹ Dominus vestrûm omnium. Ne committatis 33
dolum in judicio, neque in dimensione, & pondere, ac mensura: Sed stateræ æquæ, 34
& bilances æquæ, & mensuræ justæ, ac heminæ justæ erunt vobis: ego Deus Dominus vester justissim⁹, educens vos è terra Ægypti. Et custodite omnia præcepta 35
mea, & judicia mea, & operamini illa: ego Deus retribuam vobis bonum. 36

CAP. XX.

ALlocut⁹ est etiam De⁹ Musā, dicens; 1
Præcipe filiis Israil quoque, & dic illis; 2
Quicūq; homo ex filiis Israil, & ex advenis peregrinis inter eos dederit de de stirpe sui idolo, occidatur occisione: atq; hoc quidē ut lapident eū incolæ patriæ suæ lapidib⁹. Et ego immittā furorem 3
meū in homine illū, & abscindā eū de medio gentis suæ, cùm dederit de stirpe sua idolo, ut coinquinaret sanctuariū meum, et violaret nomen meū sanctū. Quòd 4
si dissimulaverint incolæ patriæ dissimulatione illo cū homine, in eo quòd dederit de stirpe sua idolo, nec interfecerint eum;

ספר ויקרא : כ

5 ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל הזנים אחריו לזנות אחרי המלך מקרב עמם׃
6 והנפש אשר תפנה אל האבת ואל הידענים לזנות אחריהם ונתתי את פני בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו׃
7 והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם׃
8 ושמרתם את חקתי ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם׃
9 כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו׃
10 ואיש אשר ינאף את אשת איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפת׃
11 ואיש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם׃
12 ואיש אשר ישכב את כלתו מות יומתו שניהם תבל עשו דמיהם בם׃
13 ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם׃
14 ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהן ולא תהיה זמה בתוככם׃
15 ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו׃
16 ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם בם׃
17 ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערות אחתו גלה עונו ישא׃

Versio VULG. LAT.

5 Ponam faciem meam super hominē illum, & super cognationem ejus, succidámque & ipsum, & omnes qui consenserunt ei ut fornicaretur cum Moloch, de me-
6 dio populi sui. Anima, quæ declinaverit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam
7 de medio populi sui. Sanctificamini & estote sancti, quia ego sum Dominus Deus ve-
8 ster. Custodite præcepta mea, & facite ea: Ego Dominus
9 qui sanctifico vos. Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur: patri, matrique maledixit, sanguis ejus
10 sit super eum. Si mœchatus quis fuerit cum uxore alterius, & adulteriū perpetraverit cū cōjuge proximi sui, morte moriantur & mœch⁹ & adul-
11 tera. Qui dormierit cū noverca sua, & revelaverit ignominiā patris sui, morte moriantur ambo: sanguis eorum sit super
12 eos. Si quis dormierit cum nura sua, uterq; moriatur, quia scel⁹ operati sūt: sanguis eorū
13 sit super eos. Qui dormierit cū masculo coitu fœmineo, uterq; operat⁹ est nefas, morte moriantur: sit sanguis eorum
14 super eos. Qui supra uxorem filiam, duxerit matrem ejus, scel⁹ operat⁹ est: vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantū nefas in medio vestri.
15 Qui cum jumento & pecore coierit, morte moriatur: pe-
16 cus quoq; occidite. Mulier, quæ succubuerit cuilibet jumento, simul interficietur cum eo: sanguis eorū sit super eos.
17 Qui acceperit sororem suam, filiam patris sui, vel filiā matris suæ, & viderit turpitudinem ejus, illáque conspexerit fratris ignominiā: nefariam rem operati sūt: occidentur in conspectu populi sui, eò quòd turpitudinem suam mutuò revelaverint, et portabunt iniquitatem suam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἀπολῶ αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ, ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτὸν εἰς τοὺς ἄρ-
6 χοντας ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. Καὶ (δ) ψυχὴ ἣ ἂν ἐπακολουθήσῃ ἐγγαστριμύθοις ἢ ἐπαοιδοῖς, ὥστε ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
7 Καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, (ε) ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύ-
8 ριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά. ἐγὼ
9 (ζ) κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς. Ἄνθρωπος ἄνθρωπος, (η) ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐ-
10 τοῦ κακῶς εἶπεν; ἔνοχος ἔσται. Ἄνθρωπος ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα ἀνδρὸς, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα τοῦ πλησίον, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ὁ μοιχεύων καὶ
11 ἡ μοιχευομένη. (θ) Καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεκάλυψε, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἀμφότεροι ἔνοχοί
12 εἰσι. (θ) Καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ νύμφης αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι,
13 ἠσεβήκασι γὰρ, ἔνοχοί εἰσιν. Καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικὸς, βδέλυγμα (ι) ἐποίησαν ἀμφότεροι, θανά-
14 τῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. Ὃς ἂν λάβῃ γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, ἀνόμημά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν καὶ
15 αὐτὰς, καὶ οὐκ ἔσται (κ) ἀνομία ἐν ὑμῖν. Καὶ ὃς ἂν δῷ κοιτασίαν αὐτοῦ ἐν τετράποδι, θανάτῳ θανατούσθω, καὶ τὸ τετράπουν ἀπο-
16 κτενεῖτε. Καὶ γυνὴ, ἥτις προσελεύσεται πρὸς πᾶν κτῆνος βιβασθῆναι αὐτὴν (λ) ὑπ' αὐτοῦ, ἀποκτενεῖτε τὴν γυναῖκα καὶ τὸ κτῆνος, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί
17 εἰσιν. Ὃς ἂν λάβῃ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐκ πατρὸς αὐτοῦ ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καὶ αὕτη ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὄνειδός ἐστιν, (μ) ἐξολοθρευθήσονται ἐνώπιον υἱῶν γένους αὐτῶν. ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν κομιοῦνται.

MS. A. (δ) ψυχὴ ἐὰν (ε) ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἅγιός εἰμι. Καὶ (ζ) κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἁγιάζων (η) ὃς εἴπῃ κακῶς τὸν (θ) Ἐάν τις (ι) ἐποίησαν, ἀμφότεροι θανατούσθωσαν (κ) ἀνόμημα (λ) ἀπ' αὐτοῦ, (μ) ἐξολοθρευθήσονται

Et statuam faciem meam super hominem illum, & cognationem 5 *ejus: & perdam eum, & omnes consentientes ei, ut fornicaretur (c) ipse in principes, de populo suo. Et anima quæcunque secuta* 6 *fuerit ventriloquos, aut incantatores, ut fornicetur post eos; statuam faciem meam super animam illam, & perdam eam de populo ejus. Et eritis sancti, quia* 7 *sanctus ego Dominus Deus vester. Et custodietis præcepta mea,* 8 *& facietis ea. Ego Dominus qui sanctifico vos. Homo, homo, qui-* 9 *cunque (d) maledixerit patrem suum, vel matrem suam; morte moriatur. Patrem suum, vel matrem suam maledixit? reus erit. Homo quicunque adulteraverit* 10 *uxorem viri, aut quicunque adulteraverit uxorem proximi; morte moriantur, qui adulterat, & quæ adulteratur. Et si quis dor-* 11 *mierit cum uxore patris sui, turpitudinem patris sui revelavit; morte moriantur: utrique rei sunt. Et si quis dormierit cum* 12 *nuru sua; morte moriantur utrique: impie enim egerunt, rei sunt. Et quicunque cubuerit cum ma-* 13 *sculo cubitum mulieris; abominationem fecerunt utrique: morte moriantur, rei sunt. Quicunque* 14 *acceperit mulierem, & matrem ejus, iniquitas est: in igni comburent eum & eas; & non erit iniquitas in vobis. Et quicunque* 15 *dederit concubitum suum in quadrupede; morte moriatur: & quadrupedem occidetis. Et mulier* 16 *quæcunq; accesserit ad omne pecus, ascendi illam ab eo; interficietis mulierem & pecus: morte moriantur, rei sunt. Quicunque acce-* 17 *perit sororem suam ex patre suo, aut ex matre sua, & viderit turpitudinem ejus, & ipsa viderit turpitudinem illius; improperium est: exterminabuntur in conspectu filiorum (e) generis eorum: turpitudinem sororis suæ revelavit; (f) peccatum accipient.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

Ponam ego iram meā in viro illo & in co- 5
gnatione ipsi⁹, & perdā eum cum omnibus
qui post eū aberrant, eò quòd aberrent post 6
extraneam, de medio populi sui. Et anima
quæ abierit post magos & divinos, atque ab-
erraverit post eos, dabo furorem meum in
ejusmodi anima, perdamq; eam de medio po-
puli sui. Sanctificamini, & estote sancti, quia 7
ego sum Dn̄s Deus vester. Custodite manda- 8
ta mea, & exequimini illa: ego sum Dn̄s qui
sanctifico vos. Et vir qui contumeliis affece- 9
rit patrē suum & matrem suam, morte ple-
ctatur: patrem suum matremq; suam con-
tumeliis affecit, *ideo* sanguis ejus super ipsum.
Et vir qui mœchatus fuerit cum uxore alicu- 10
jus, & adulterium commiserit cum uxore pro-
ximi sui, morte plectantur tum adulter, cum 11
adultera. Vir qui dormierit cum uxore pa-
tris sui, ignominiam patris sui detexit: *ideo*
morte plectantur ambo, & sanguis eorum sit 12
super ipsos. Homo qui dormierit cū nuru sua
morte mulctetur ambo: quia peccatū cōmi- 13
serūt, sāguis eorū sit super ipsos. Et qui cuba-
verit cum masculo concubitu muliebri, abo-
minationē cōmiserūt: occidēdo occidatur u- 14
terque, & sāguis eorū super ipsos. Et qui du-
xerit uxorem & matrem ejus, scelus hoc est:
igne comburent eum & ipsas: ut non sit sce- 15
lus inter vos. Et qui concubuerit cum ju-
mento, morte mulctetur: quin & ipsum ju- 16
mentum lapidetur. Et mulier quæ accesserit
ad jumentum ut assiliatur ab eo, occidite tam
mulierem quàm jumentum: morte plectan- 17
tur, & sanguis eorum sit super ipsos. Et qui
duxerit sororem suam filiam patris sui aut
filiam matris suæ, videritque turpitudinem
ejus, & ipsa quoque viderit ejus turpitudi-
nem, opprobrium est, pereant in præsentia
popularium suorum: dedecus sororis suæ re-
texit, crimen suum recipiant.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואשוי אנא ית רוגזי בגברא
ההוא ובסעדוהי ואשיצי יתיה
וית כל דטען בתרוהי למטעי
בתר מולך מגו עמהון: ואנש
דיתפני בתר בידין וזכורו למטעי
בתריהון ואתן ית רוגזי באנשא
ההוא ואשיצי יתיה מגו עמיה:
ותתקדשון ותהון קדישין ארי אנא
אלהכון: ותטרון ית קימי ותעבדון
יתהון אנא יי מקדשכון: ארי גבר
גבר די ילוט ית אבוהי וית אמיה
אתקטלא יתקטל אבוהי ואמיה
לט קטלא חיב: וגבר די יגוף ית
אתת גבר די יגוף ית אתת חבריה
אתקטלא יתקטל גיפא וגיפתא:
וגבר די ישכוב ית אתת אבוהי
עריתא דאבוהי גלי אתקטלא
יתקטלון תרויהון קטלא חיבין:
וגבר די ישכוב ית כלתיה אתקטלא
יתקטלון תרויהון תבלא עבדו
קטלא חיבין: וגבר די ישכוב ית
דכורא משכבי אתתא תועבתא
עבדו תרויהון אתקטלא יתקטלון
קטלא חיבין: וגבר די יסב ית אתתא
וית אמה עיצת חטאין היא בנורא
יוקדון יתיה ויתהן ולא תהי עיצת
חטאין ביניכון: וגבר די יתן
שכובתיה בבעירא אתקטלא יתקטל
וית בעירא תקטלון: ואתתא די
תקרב לות בעירא למשלט בה
ותקטול ית אתתא וית בעירא
אתקטלא יתקטלון קטלא חיבין:
וגבר די יסב ית אחתיה בת אבוהי
או בת אמיה ויחזי ית עריתה
והיא תחזי ית עריתיה קלנא הוא
וישתיצון לעיני בני עמהון ערית
אחתיה גלי חוביה יקבל:

Targum Onkelos.

5 Ponam ego furorem meum contra illum virum, & contra fautores ejus: & disperdam eũ de medio populi sui, & omnes qui errant post eum, ut erra-
6 rent post Moloch. Homo autem qui declinaverit ad magos & ariolos, ut erret post eos: dabo furorem meum in homine illo, & disperdam e-
7 um de medio populi sui. Et sanctificabimini, & eritis sancti: quia ego Dominus Deus
8 vester. Custodietisq; legitima mea, & facietis ea: Ego Domi-
9 nus qui sanctifico vos. Vir enim qui maledixerit patri suo & matri suæ, occisione occidatur: patri enim suo & matri suæ maledixit, reus est mor-
10 tis. Et vir qui fornicatus fuerit cum uxore viri, & qui mœchatus fuerit cum uxore proximi sui: interfectione interficientur adulter & adulte-
11 ra. Et vir qui coierit cum uxore patris sui, turpitudinem patris sui revelavit: occisione occidentur ambo, rei sunt
12 mortis. Vir autem qui concubuerit cum nuru suâ, occisione occidentur ambo: scelus ope-
13 rati sunt, rei sunt mortis. Et vir qui concubuerit cum masculo coitu muliebri, abominationem fecerunt ambo: occisione occidentur, rei sunt
14 mortis. Et vir qui acceperit uxorem cum matre suâ, scelus est: igni comburent eum & illas, & non erit scelus inter
15 vos. Vir autẽ qui coierit cum jumento, occisione occidatur:
16 jumentũ quoque occidite. Et mulier quæ accesserit ad jumentũ, ut succumbat ei, occides mulierẽ & jumentũ quoquẽ: occisione occidantur, rei
17 occisionis sunt. Et vir qui acceperit sororem suã, filiã patris sui aut filiã matris suæ, & viderit turpitudinem ejus, illa quoq; conspexerit turpitudinẽ illius, ignominia est; & exterminabuntur coram oculis filiorum populi sui: turpitudinẽ sororis suæ discooperuit, iniquitatem suam suscipiet.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 *Tunc ponã ego (d) faciem meam in hominem istũ et in familiã ejus, et (e) exterminabo ipsum de medio populi sui, et omnes fornicantes post ipsum, ut in fornicationẽ post Moloc*
6 *inducant. Animam quoq; quæ converterit se ad Pythones, et ariolos, ut fornicari faciat post illos, et ponam (f) faciẽ meã in animã istam atq; (g) exterminabo illam de medio*
7 *populi sui. Ideò eritis sancti, quia sanct⁹ ego Domin⁹ Deus*
8 *vester. Custodietis igitur omnia mandata mea, et facietis ea, ego Dominus sanctificans*
9 *vos. Cùm quis maledixerit patri suo aut matri suæ, (h) morte morietur: Patri suo, & matri suæ maledixit, sanguis*
10 *ejus in eo. Vir autẽ qui adulteravit mulierem, vir qui adulteravit uxorem proximi sui, (i) morte moriantur adulter & adultera. Vir quoq; qui*
11 *concubuerit cum uxore patris sui, turpitudinem patris sui revelavit, (k) morte moriẽtur ambo, sanguines eorum in eis.*
12 *Vir etiã qui concubuerit cum nuru sua, (l) morte moriẽtur ambo; (m) confusionem fecerunt: sanguines eorũ in eis.*
13 *Vir præterea qui concubuerit cum masculo concubitib⁹ mulieris, abominationẽ fecerunt, morte morientur ambo; sanguines eorũ in eis. Vir autem*
14 *qui acceperit cum uxore matrem ejus, (n) scelus est; igne comburetis eum et eas, ut non sit scelus in medio vestri. Sed*
15 *vir qui dederit concubitum suum bestiæ, morte morietur; bestiã quoq; occidetis. Muli-*
16 *erem quoque quæ accesserit ad quãcunq; bestiã ad succumbendum illi, et occides mulierem illã et bestiã: morte morientur; sanguines eorũ in eis.*
17 *Et vir qui acceperit sororem suã, filiã patris sui, aut filiã matris suæ, et viderit turpitudinem ejus, ipsa quoq; viderit turpitudinem illius, opprobriũ est, (o) exterminabuntur in oculis filiorũ populi sui; turpitudinem sororis suæ revelavit, iniquitatem suã portabit.*

VER. SAM. (d) furorẽ meum (e) eradicabo (f) furorem meum (g) extirpabo (h) occisione occidetur: (i) occisione occidẽtur (k) occisione occidẽtur (l) occisione occidẽtur (m) Indignationem concitãrunt, (n) meretricia est; (o) extirpabũtur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

احلل عصبي بذلك الانسان وبمجانسه فاقطعه وجميع الطاعين تبعه وراء الصنم من بين
قومهم* واي انسان ولي الي المسعودين والعرافين ليطغي الناس تبعهم* احلل عصبي بذلك
الانسان فقطعه من بين قومه* فتقدسوا وكونوا مقدسين* لاني انا الله ربكم القدوس*
واحفظوا رسومي واعملوا بها* لاني انا الله مقدسكم* واي انسان لعن اباه وامه فليقتل قتلا
لما لعن اباه وامه* فقد حل دمه* واي رجل زنا بزوجة رجل* او زنا بامراة صاحبه* فليقتل
الزاني والزانيه قتلا* واي رجل ضاجع زوجة ابيه فقد كشف سوءة ابيه* فليقتلا جميعا* فقد
حل دمهما* واي رجل ضاجع كنته* فليقتلا جميعا* ولما صنعا داهية حل دمياهما* واي رجل
ضاجع ذكرا على فن مضاجعة النساء* فقد صنعا جميعا كريهة* وليقتلا* فقد حل دمياهما
واي رجل اخذ امراة وامها فتلك فاحشة فليحرق هو وهما على البدل* ولا تكن فيما بينكم
فاحشة* واي رجل جعل مضاجعته مع بهيمة* فليقتل قتلا* والبهيمة ايضا فاقتلوها* واية
امراة تقدمت الي بهيمة ليبروها* فاقتل المراة والبهيمة لما صنعا داهية* فقد حل دمهما بذلك*
واي رجل اخذ اخته ابنة ابيه او ابنة امه* فنظر الي سوءتها ونظرت الي سوءته* فذلك
عار* فليقطعا من حضرة قومهما* ولما كشف سوءة اخته فقد حمل وزره*

5 *Immittã irã meã in hominẽ illũ, & in cognatos ejus, scindãq; eũ, & omnes errantes cũ eo post idolũ, à gente sua. Et*
6 *quicũq; diverterit ad magos et divinos, ut seducat homines post eos, immittã furorẽ meũ in eũ hominẽ, et scindã illũ à populo*
7 *suo. Sãctificãmini ergò, & estote sancti, quia ego sũ De⁹ Domin⁹ vester sanctus.*
8 *Et servate mandata mea, & exequimini*
9 *illa, quia ego sum De⁹ sãctificans vos. Et quicũq; maledixerit patri suo & matri suæ, occidatur occisione: eò quòd maledixerit patri suo et matri suæ, jã licit⁹ fact⁹ est sãguis ej⁹.*
10 *Et quicũq; fornicatus fuerit cũ uxore viri, aut fornicat⁹ fuerit cũ uxore proximi sui, occidãtur fornicator et fornicatrix occisione.*
11 *Et quicũq; vir cõcubuerit cũ uxore patris sui, jã detexit turpitudinẽ patris sui: interficiãtur ambo simul, nã licit⁹ est sãguis amborũ.*
12 *Et quicũq; vir cõcubuerit cũ nuru sua, interficiãtur ambo simul: & quãdoquidẽ cõmiserunt perniciẽ æternã, licit⁹ fact⁹ est sãguis utriusq;.*
13 *Et quicũq; vir coierit cũ masculo more coëundi cũ mulierib⁹, jam operati sunt simul abominationẽ, & ambo interficiãtur: nã licit⁹ jã fact⁹ est sãguis amborũ.*
14 *Et quicunq; sumpserit mulierẽ & matrẽ ejus, illud turpitudo est: cõburatur ipse, & ambæ illæ promiscuè; & ne sit obscœnitas inter vos.*
15 *Et quicũq; vir fecerit accubitum suum cum jumento, interficiatur interfectione; & jumentũ quoq; occidite.*
16 *Et quæcunq; mulier accesserit ad jumentum ut saliat eã, interfice mulierẽ & jumentum, eò quòd patraverint rẽ perniciosãtã: licit⁹ jã fact⁹ est sanguis eorũ in hoc.*
17 *Et quicunque vir acceperit sororẽ suam, filiam patris sui, aut filiam matris suæ, videritque ipse turpitudinẽ ejus, & ipsa viderit turpitudinem illius: illud dedecus est, & abscindantur ambo à conspectu gentis suæ: & quoniam revelavit turpitudinem sororis suæ, jam portavit inquitatem suam*

ספר ויקרא : כא

ejus nuditatē revelaverit & ,infirma muliere cum concubuerit qui vir Et
18 וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת־עֶרְוָתָהּ
fuccidētur &,ej* fanguinis venam revelaverit ipfa & ,nudaverit ejus venam
אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִוא גִּלְּתָה אֶת־מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ
fororis & ,tuæ matris fororis nuditatē Et .fui populi interiori ex ipfi ambo
שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם׃ 19 וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת
fuam perverfitatem ,nudavit fuam carnem quia :difcooperies non tui patris
אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי אֶת־שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם
nuditatem ,fui patrui uxore cum concubuerit qui vir Et .portabunt
20 יִשָּׂאוּ׃ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדָתוֹ עֶרְוַת
.morientur orbi ,portabunt fuum peccatum : revelavit fui patrui
דֹּדוֹ גִּלָּה חֶטְאָם יִשָּׂאוּ עֲרִירִים יָמֻתוּ׃
Nuditatem .ipfa feparatio ,fui fratris uxorem acceperit qui vir Et
21 וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא עֶרְוַת
omnia cuftodietis Et .erunt filiis abfque ,revelavit fui fratris
22 אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־
evomet non & ,ea facietis & ,mea judicia omnia & ,mea ftatuta
חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָקִיא
.ea in habitandū ad ,illuc vos faciens intrare ego quā ,terra vos
אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לָשֶׁבֶת בָּהּ׃
.veftris facietibus à emittens ego quam ,gentis ftatutis in ambuletis ne Et
23 וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקֹּת הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם
: vobis dixi Et .eis in attædiatus fum & ,fecerunt ifta omnia quia
24 כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה עָשׂוּ וָאָקֻץ בָּם׃ וָאֹמַר לָכֶם
poffidendū ad ,vobis eam dabo ego & ,eorum humum poffidebitis Vos
אַתֶּם תִּירְשׁוּ אֶת־אַדְמָתָם וַאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם לָרֶשֶׁת
qui ,vefter Deus Dominus Ego .melle & lacte fluentem terrā ,eam
אֹתָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־
animal inter facietis feparare Et .populis à vos feci feparare
25 הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים׃ וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין־הַבְּהֵמָה
non & ,mundā ad immundam avem inter & ,immundā ad mundum
הַטְּהֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין־הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהֹר וְלֹא־
quod omni in & ,volatili in & ,animali in veftras animas abominemini
תְשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר
eritis Et .immundū in vobis feparavi quod ,humi reptabit
26 תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטַמֵּא׃ וִהְיִיתֶם
.populis à vos feparavi & :Dominus ego fanctus quia ,fancti mihi
לִי קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וָאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים
,divinus vel ,pytho eis in fuerit cum mulier five vir Et .mihi exiftendum ad
27 לִהְיוֹת לִי׃ וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי
.eos in eorum fanguines : eos obruent lapide In .morientur moriendo
מוֹת יוּמָתוּ בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם׃

CAP. XXI. כא

,Aharon filios facerdotes ad Dic : Mofeh ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן
: fuis populis in fe cōtaminabit nō anima In : eos ad dices &
2 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא־יִטַּמָּא בְּעַמָּיו׃ כִּי אִם־
fuo filio in &,fuo patre in & ,fua matre in ,cum ad propinquo ,fua carne in
לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ
.fuo fratre in & ,fua filia in &
וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו׃

Verfio VULG. LAT.

18 Qui coïerit cū muliere in fluxu
menftruo, & revelaverit turpi-
tudinē ej*,ipfáq; aperuerit fon-
tē fanguinis fui, interficientur
19 ambo de medio populi fui. Tur-
pitudinem materteræ et amitæ
tuæ nō difcooperies : qui hoc
fecerit, ignominiā carnis fuæ
nudavit ; portabunt ambo ini-
20 quitatē fuā. Qui coïerit cū u-
xore patrui, vel avunculi fui, &
revelaverit ignominiā cognati-
onis fuæ, portabunt ambo pec-
catū fuū: abfq; liberis morien-
21 tur. Qui duxerit uxorē fratris
fui, rem facit illicitā; turpitudi-
nē fratris fui revelavit: abfque
22 liberis erunt. Cuftodite leges
meas, atq; judicia, & facite ea:
ne & vos evomat terra quā in-
23 traturi eftis & habitaturi. No-
lite ambulare in legitimis na-
tionū, quas ego expulfurus fum
ante vos. Omnia enim hæc fe-
24 cerunt, & abominat* fū eas. Vo-
bis autē loquor, Poffidete terrā
eorū, quā dabo vobis in hære-
ditatē, terram fluentē lacte &
melle. Ego Dñs De* vefter, qui
feparavi vos à cæteris populis.
25 Separate ergò & vos jumentum
mūdū ab immundo, & avē mun-
dam ab immunda : ne polluatis
animas veftras in pecore, & avi-
b*, & cunctis quæ moventur in
terra, & quæ vobis oftendi effe
26 polluta. Eritis mihi fancti, quia
fanct* fū ego Dñs, & feparavi
vos à cæteris populis, ut effetis
27 mei. Vir, five mulier, in quib*
pythonic*, vel divinationis fu-
erit fpirit*, morte moriantur:
lapidib* obruent eos ; fanguis
eorū fit fuper illos.

CAP. XXI.

1 DIxit quoque Dominus ad
Moyfen, Loquere ad facer-
dotes filios Aaron, & dices ad
eos; Ne contaminetur facerdos
in mortibus civium fuorum,
2 Nifi tantùm in confanguineis,
ac propinquis, id eft, fuper pa-
tre, & matre, & filio, & filia,
fratre quoque,

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

18 Καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀπο-
καθημένης, καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσχημοσύνην
αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀπεκάλυψε, καὶ αὕτη
ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος αὐτῆς, (μ)
ἐξολοθρευθήσονται ἀμφότεροι (ν) ἐκ τῆς γενε-
19 ᾶς αὐτῶν. Καὶ ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός
σου, καὶ ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις·
τὴν γὰρ οἰκειότητα (ξ) ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν
20 ἀποίσονται. Ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ τῆς συγγενοῦς
αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἀπε-
21 κάλυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. Ὃς (ο) ἐὰν
λάβῃ γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία
ἐστίν· ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀπεκά-
22 λυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. Καὶ φυλάξασθε
πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰ κρίματά
(π) μου, καὶ ποιήσετε αὐτά, καὶ οὐ μὴ προσ-
οχθίσῃ (ρ) ὑμῖν ἡ γῆ, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑ-
23 μᾶς ἐκεῖ κατοικεῖν ἐπ' αὐτῆς. Καὶ οὐχὶ πορεύ-
εσθε τοῖς νομίμοις τῶν ἐθνῶν, οὓς (σ) ἐξαπο-
στέλλω ἀφ' ὑμῶν· ὅτι ταῦτα πάντα ἐποίησαν,
24 καὶ ἐβδελυξάμην αὐτούς. Καὶ εἶπα ὑμῖν,
Ὑμεῖς κληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐγὼ
δώσω ὑμῖν αὐτὴν ἐν κτήσει, γῆν ῥέουσαν γάλα
καὶ μέλι. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς διώρισα
25 ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. Καὶ ἀφοριεῖτε
αὐτοὺς ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ
ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων, (τ) καὶ ἀ-
ναμέσον τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκα-
θάρτων. καὶ οὐ βδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν
τοῖς κτήνεσι, καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς, καὶ ἐν πᾶ-
σι τοῖς ἑρπετοῖς τῆς (υ) γῆς, ἃ ἐγὼ ἀφώρισα
26 ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσίᾳ. Καὶ (φ) ἔσεσθέ μοι ἅ-
γιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑ-
μῶν, ὁ ἀφορίσας ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐ-
27 θνῶν, (χ) εἶναί μοι. Καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν
γένηται αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδὸς,
θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι, λίθοις
(ψ) λιθοβολήσετε αὐτούς, ἔνοχοί εἰσι.

MS.A. (ν) ἐκ τοῦ γένους (ξ) ἀπεκάλυψας (ο) ἂν (π) μου ποιεῖν αὐτά, (ρ) ὑμᾶς
(σ) ἐξαποστελῶ (τ) καὶ τῶν πετεινῶν τῶν ἀκαθάρτων καὶ τῶν καθαρῶν. καὶ οὐ (υ) γῆς
ἐγὼ (φ) ἔσεσθε ἐμοί (χ) εἶναι ἐμοί. (ψ) λιθοβολήσατε

ΚΕΦ. κα'.

1 ΚΑὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Εἰ-
πὸν τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, Ἐν ταῖς ψυχαῖς οὐ (α) μιανθή-
2 σονται ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, Ἀλλ' ἢ ἐν τῷ οἰκείῳ
τῷ ἔγγιστα αὐτῶν, ἐπὶ πατρὶ (β) καὶ μητρὶ, καὶ υἱοῖς
καὶ θυγατράσιν, ἐπ' ἀδελφῷ

MS.A. (α) μιανθήσεται (β) καὶ ἐπὶ μητρὶ, καὶ ἐπὶ υἱοῖς, καὶ ἐπὶ θυγατράσιν,

Et vir quicunq; dormierit cum muliere menftruata, et revelaverit turpitudinē ejus, fontē ej* revelavit, et ipfa revelavit fluxū fanguinis fui: exterminabuntur utriq; de progenie ipforum. 18
Et turpitudinē fororis patris tui, & fororis matris tuæ non revelabis: confanguinitatē enim revelavit; peccatū reportabunt. 19
Quicunq; dormierit cum (ξ) cognata fua, turpitudinē cognationis fuæ revelavit; fine filiis morientur. 20
Quicunq; acceperit uxorem fratris fui, immunditia eft: turpitudinem fratris fui revelavit; fine filiis (h) morientur. 21
Et cuftodite omnia præcepta mea, & judicia mea, & facietis ea: (i) & non exhorrefcet vos terra, in quā ego introduco vos illuc ad habitandum fuper eā. 22
Et non ambulate legitimis gentiū, quos expello à vobis: quoniam hæc omnia fecerunt, & abominatus fum eos. 23
Et dixi vobis, Vos hæreditabitis terrā eorū: et ego dabo vobis eā in poffeffione, terram fluentē lac & mel. Ego Dominus De* vefter, qui diftinxi vos ab omnib* gentibus. 24
Et fegregabitis vofmetipfos inter mediū pecorū mundorum, et inter mediū pecorum immundorum, et inter medium volucrum mundarū & immundarū. Et non execrabiles facietis animas veftras in pecorib*, et in volucrib*, et in omnib* reptilib* terræ, quæ ego fegregavi vobis in immunditiā. 25
Et eritis mihi fancti, quia ego fanct* fū Domin* De* vefter, qui fegregavi vos ex omnib* gentib*, ut fitis mihi. 26
Et vir aut mulier, quicunq; eorū fuerit ventriloquus, aut incantator; morte moriantur ambo: lapidibus lapidabitis eos; rei funt. 27

CAP. XXI.

ET dixit Dominus ad Moyfen, dicens, Dic facerdotibus filiis Aaron, & dices ad eos, In animab* non inquinabuntur in gente eorum, 1
Nifi in propinquo, qui proximus eft eis; fuper patrem, & matrem, & filios & filias, fuper fratrem, 2

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

Et qui concubuerit cum muliere menftruum patiente, & retexerit ejus ignominiam & fluxum menftrui ejus, & ipfa quoque detexerit profluvium fanguinis fui; pereant ambo de medio populi fui. 18
Et dedecus fororis patris tui, & fororis matris tuæ ne detegas: confanguineæ enim funt, & crimen eft. 19
Et quicunq; dormierit cum uxore patrui fui, ignominiam patrui fui detexit: fcelus fuum recipiant, & abfq; liberis moriantur. 20
Vir fi ducat uxorem fratris fui, fcelus eft: quia dedecus fratris fui detexit, abfq; liberis moriantur. 21

De præceptis & judiciis.

Servate cuncta præcepta mea & judicia mea, & facite ea, ut non evomat vos terra ad quā ego fum vos introductur* ut habitetis in illa. 22
Et ne ambuletis in lege gentiū quas ego fum expulfurus à confpectu veftro: quia enim hæc omnia fecerunt, tædio mihi fuerunt: 23
Et dixi vobis quòd vos jure hæreditario poffidebitis terrā eorum, & ego eam dabo vobis, & poffidebitis eam, terrā fluentem lacte & melle: ego fum Dñs Deus vefter qui fegregavi vos à gentibus. 24
Difcrimen facite inter jumentū purū mundū & immundum, & inter volucre purū & impurum: & ne polluatis animas veftras in jumentis & in volucribus & in omni reptili terræ quæ fegregavi vobis ad immūditiam. 25
Et eritis fancti, quia ego Dñs fanctus fum, & felegi vos à populis, ut effetis mei. 26
Et vir five mulier in quibus fuerint venefici aut harioli, occidēdo occidantur, & verò lapidib* obruēt eos, & fanguis eorū erit fuper ipfos. 27

CAP. XXI.

Lex facerdotum.

ET dixit Dñs ad Mofē, Dic facerdotib* filiis Aharonis ut fuper anima mortui non polluantur in populo fuo. 1
Nonnifi in cognato fuo fibi propinquo, in patre *fcilicet* fuo, & in matre fua, & in filio fuo, & in filia fua, & in fratre fuo, 2

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

וגבר די ישכוב עם אתתא סאבא
ויגלי ית עריתה ית קלנה גלי והיא
תגלי ית סואבת דמהא וישתיצון
תרויהון מגו עמהון: ועירית אחת
אמך ואחת אבוך לא תגלי ארי ית
קריביה גלי חוביהון יקבלון: וגבר
די ישכוב עם אתת אח אבוהי
עריתא דאח אבוהי גלי חוביהון
יקבלון דלא ולד ימותון: וגבר די
יסב ית אתת אחוהי מרחקא היא
עריתא דאחוהי גלי דלא ולד יהון:
ותטרון ית כל קימי וית כל דיני
ותעבדון יתהון ולא תרוקן יתכון
ארעא די אנא מעיל יתכון תמן
למתב בה: ולא תהכון בנימוסי
עממיא די אנא מגלי מן קדמיכון
ארי ית כל אלין עבדו ורחיק מימרי
יתהון: ואמרית לכון אתון תירתון
ית ארעהון ואנא אתננה לכון
למירת יתה ארע עבדא חלב ודבש
אנא יי אלהכון די אפרשית יתכון
מן עממיא: ותפרשון בין בעירא
דכיא למסאבא ובין עופא מסאבא
לדכיא ולא תשקצון ית נפשתכון
בבעירא ובעופא ובכל די תרחיש
ארעא די אפרשית לכון לסאבא:
ותהון קדמי קדישין ארי קדיש אנא
יי ואפרשית יתכון מן עממיא למהוי
פלחין קדמי: וגבר או אתתא ארי
יהי בהון בידין או זכורו אתקטלא
יתקטלון באבנא ירגמון יתהון
קטלא חיבין: כא
ואמר יי למשה אמר לכהניא בני
אהרן ותימר להון על מית לא
יסתאב בעמיה: אלהן לקריביה
דקריב ליה לאמיה ולאבוהי
ולבריה ולברתיה ולאחוהי:

Targum ONKELOS.

18 Vir autē qui coierit cū muliere immundā, & discooperuerit turpitudinē ejus, ignominiā ejus revelavit; ipsa quoq; discooperuit immunditiā sanguinis sui: & exterminabūtur am-
19 bo de medio populi sui. Turpitudinem sororis matris tuæ & sororis patris tui nō discoperies: quoniā cognatā suā discooperuit, peccatū suum suscipi-
20 ent. Vir autē qui coierit cum uxore patrui sui, turpitudinē patrui sui discooperuit: iniquitatē suā suscipient, absq; li-
21 beris morientur. Vir autē qui acceperit uxorem fratris sui, quasi menstruata est: turpitudinē fratris sui discooperuit,
22 absq; filiis erunt. Custodietisq; omnia legitima mea, & omnia judicia mea; & facietis ea: ut nō ejiciat vos terra, ad quā ego ītroduco vos ut habitetis in eā.
23 Et non ambuletis in legitimis populorū, quos ego trāsmigrare faciā ante vos: quia omnia hæc fecerunt, & abominatū est
24 eos verbū meū. Vobis autē dixi, Vos possidebitis terrā eorū; & ego dabo eam vobis, ut possideatis eā, terrā fluentē lacte & melle: Ego Dñs De' vester,
25 qui separavi vos de populis. Et separabitis inter animal mundum et immundū, & inter avē mundā & immundā: & non contaminabitis animas vestras in animalibus & in avibus, in omni quod reptat in terrā, quæ separavi ut essent vobis im-
26 munda. Eritisq; corā me sancti; quia sanctus ego Dñs: & separavi vos de populis, ut servia-
27 tis corā me. Vir autē aut mulier in quib' fuerint pythones vel divinationes, occisione occidentur: lapidibus obruent eos, rei mortis sunt.

CAP. XXI.

1 Dixitq; Dñs ad Moysen; Loquere ad sacerdotes filios Aaron: dicésq; eis; Nullus contaminetur sup mortuū in populo
2 suo. Nisi cōsanguineis suis, qui propinqui sunt ei: pro matre sua & pro patre suo; & pro filio suo & pro filiā suā, & pro fratre suo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 [illegible]

1 2 [illegible]

VER. SAM.

18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 [illegible]

1 2 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

18 Vir etiā qui concubuerit cum muliere menstruata, et revelaverit turpitudinem ejus, fontem turpitudinis; ipsa quoque retexerit fontē sanguinis sui, (p)exterminabuntur ambo de medio populi sui.
19 Turpitudinem sororis patris tui, & sororis matris tuæ non revelabis; quia consanguineam nudavit, iniquitatem suum portabunt.
20 Præterea, quicunq; cubuerit cum uxore patrui sui, turpitudinem patrui sui revelavit; peccatum suum portabunt, steriles morientur.
21 Cùm quis acceperit uxorem fratris sui, immunditia est; turpitudinem fratris sui revelavit, steriles erunt.
22 Custodietis igitur omnia mādata mea, et omnia judicia mea, facietisq; ea, ut non evomat vos terra in quā ego vos introduco ad habitandum in ea.
23 Et non ambulabitis in mandatis gentium quas ego ejicio à facie vestra; nam hæc omnia fecerunt, & tæduit me illarum.
24 Et dixi vobis, Vos possidebitis terram illarū, & ego dabo illā vobis in possessionem, terrā fluentem lacte & melle: ego Dominus Deus vester, qui separavi vos de populis.
25 Separabitis ergò animal mundū ab immundo, et volatile immundum à mundo, ut non faciatis abominabiles animas vestras in animalibus & volatilibus, & in omni quod repit super terrā, quod distinxi vobis ut immundum esset.
26 Et eritis mihi sancti; quoniam ego Dominus, qui segregavi vos de populis, ut sitis mei.
27 Vir autem, et mulier apud quos fuerit Pytho, aut ariolus, morte morientur; lapidib' obruetis eos, sanguis eorum in eis.

CAP. XXI.

1 Et dixit Dominus Mosi, Loquere sacerdotibus filiis Aaron, dices autem eis; Nullus in mortuo contaminabit se in populo suo.
2 Præterquam in carne sua cognata sibi, in patre suo, & in matre sua, in filio suo, & filia suā, in fratre suo.

VER. SAM. (p) extirpabuntur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 وأي رجل ضاجع امراة حائضا فكشف سوءتها وعرى ينبوعها * وهي كشفت ينبوع دمها
19 فليقطعا جميعا من بين قومهما * وسوءة خالتك وعمتك فلا تكشف * لان من عرى نسيبه فقد
20 حمل وزره * واي رجل ضاجع زوجة عمه فقد كشف سوءة عمه * ولانهما حملا وزرهما يموتان
21 عقيمين * واي رجل اخذ زوجة اخيه التي هي متبعدة منه * فلما كشف سوءة اخيه يموتان
22 عقيمان * فاحفظوا جميع رسومي واحكامي واعملوا بها * ولا يستبدكم البلد الذي انا مدخلكم
23 اليه لتحوزوه * ولا تسيروا بسنن الامم الذين انا طاردهم من بين ايديكم * لانهم لما صنعوا
24 جميع هذه قليتهم * وقلت لهم حاكما انتم تحوزون بلدهم * وانا اعطيكم اياه حوزا * بلدا
25 يفيض اللبن والعسل * انا الله ربكم الذي افرزتكم من بين الامم * فميزوا البهيمة الطاهرة
من النجسة * والطائر الطاهر من النجس * ولا ترجسوا انفسكم بالبهيمة والطائر وسائر ما يدب
26 على الارض الذي افرزته لكم للتنجيس * وكونوا لي مقدسين لاني انا الله القدوس افرزتكم
27 من الامم لتكونوا لي خاصة * واي رجل وامراة كان واحد منهما مسعودا او عرافا * فليقتلا
قتلا * وبالحجارة يرجموهما * فقد حلت دماؤهما * الفصل الحادي والعشرون *
1 ثم قال الله لموسى * مر الائمة بني هرون وقل لهم * لا ينجس كل واحد منكم بميت من قومه
2 الا بنسيبه الاقرب اليه * امه وابيه * وابنه وابنته * واخيه *

18 Et quicunq; vir concubuerit cum muliere menstruata, detexeritq; turpitudinē ejus, & nudaverit fontem ej', & ipsa detexerit fontem sanguinis sui, abscindantur ambo simul à populo suo.
19 Et turpitudinem materteræ tuæ, & amitæ tuæ ne detegas; quoniā qui nudaverit consanguineā suā, jā portavit iniquitatem suā.
20 Et quicunq; vir concubuerit cū conjuge patrui sui, jā detexit turpitudinē patrui sui: & quia portaverūt ambo iniquitatē suam, morientur ambo orbi.
21 Et quicūq; vir acceperit uxorē fratris sui quæ est remota ab ipso, quandoquidē detexit turpitudinē fratris sui, morientur ambo orbi.
22 Custodite igitur omnia præcepta mea & judicia mea, & facite illa, & non disperget vos regio ad quā ego introducturus sū vos ut possideatis illam.
23 Et ne ambuletis per viam gentiū quas ego expulsurus sum è conspectu vestro. Quia enim fecerūt omnia hæc, execrat' sū eos valdè:
24 Dixiq; eis tanquam judex, quòd vos possidebitis regionem eorū, & ego dabo vobis eam in possessionem: regionem manantem lacte & melle. Ego Deus Domin' vester qui separavi vos à gentib'.
25 Separate ergò jumentū mūdū ab immūdo, & volatile mūdū ab immūdo: & ne inquinetis animas vestras in jumento, & volatili, & omni eo quod repat super terrā, quæ separavi vobis ob immūditiam.
26 Et estote mihi sancti, quia ego De' sanctus sejunxi vos à gentibus, ut essetis mihi peculiū.
27 Et quicūque vir aut mulier, quorum alter fuerit magus vel hariolus, interfectione interficiantur; & quidem lapidibus obruent eos: nam liciti facti sunt sanguines eorum.

CAP. XXI.

1 Item dixit Deus Musæ, Præcipe sacerdotibus filiis Haronis, & dic eis; Ne contaminetur quisquam vestrûm in defuncto ex gente sua,
2 Nisi in consanguineo sibi propinquiore, matre suâ, & patre suo, & filio suo, & filiâ suâ, & fratre suo,

ספר ויקרא : כא

3 ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא׃
4 לא יטמא בעל בעמיו להחלו׃
5 לא יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת׃
6 קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשי יהוה לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש׃
7 אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קדש הוא לאלהיו׃
8 וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש אני יהוה מקדשכם׃
9 ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף׃
10 והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם׃
11 ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא׃
12 ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני יהוה׃
13 והוא אשה בבתוליה יקח׃
14 אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה׃
15 ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה מקדשו׃
16 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
17 דבר אל אהרן לאמר איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו׃
18 כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח או חרם או שרוע׃

Versio VULG. LAT.

3 Et sorore virgine quæ non est
4 nupta viro: Sed nec in principe populi sui contaminabi-
5 tur. Non radent caput, nec barbam, neq; in carnibus suis
6 facient incisuras. Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen ejus: incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideò sancti erunt.
7 Scortum & vile prostibulum non ducent uxorem, nec eam quæ repudiata est à marito: quia consecrati sunt Deo suo,
8 Et panes propositionis offerunt. Sint ergò sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus,
9 qui sanctifico eos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro, & violaverit nomen patris sui, flammis exuretur.
10 Pontifex, id est, sacerdos maximus inter fratres suos, super cujus caput fusum est unctionis oleum, & cujus manus in sacerdotio consecratæ sunt, vestitúsq; est sanctis vestibus, caput suum non discooperiet,
11 vestimenta non scindet; Et ad omnem mortuum non ingredietur omninò: super patre quoque suo & matre non
12 contaminabitur. Nec egredietur de sanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum sanctæ unctionis Dei super e-
13 um est. Ego Dominus. Vir-
14 ginem ducet uxorem: Viduam autem & repudiatam, & sordidam, atque meretricem non accipiet, sed puellam de
15 populo suo: Ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suæ: quia ego Dominus qui sanctifico eum.
16 Locutúsque est Dominus ad
17 Moysen, dicens; Loquere ad Aaron, Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo
18 suo, Nec accedet ad ministerium ejus: si cæcus fuerit, si claudus, si parvo vel grandi vel torto naso,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Καὶ ἐπ' ἀδελφῇ παρθένῳ τῇ ἐγγιζούσῃ αὐτῷ, τῇ (γ) μὴ ἐκδεδομένῃ ἀνδρὶ, ἐπὶ ταύ-
4 ταις (δ) μιανθήσεται. Οὐ μιανθήσεται ἐξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ εἰς βεβήλωσιν αὐτοῦ.
5 Καὶ φαλάκρωμα οὐ (ε) ξυρηθήσεσθε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ νεκρῷ· καὶ τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος οὐ ξυρήσονται· καὶ ἐπὶ τὰς σάρκας αὐτῶν οὐ κατατε-
6 μοῦσιν ἐντομίδας. Ἅγιοι ἔσονται τῷ Θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν· τὰς γὰρ θυσίας κυρίου δῶρα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν αὐτοὶ προσφέρουσι, καὶ ἔσονται ἅγιοι.
7 Γυναῖκα πόρνην καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται καὶ γυναῖκα ἐκβεβλημένην ἀπὸ ἀνδρὸς (ζ) αὐτῆς, ὅτι ἅγιός ἐστι κυρίῳ τῷ Θεῷ
8 αὐτοῦ. Καὶ (η) ἁγιάσεις αὐτόν. τὰ δῶρα κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν οὗτος προσφέρει, ἅγιος ἔσται· ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐ-
9 τούς. Καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν βεβηλωθῇ τοῦ ἐκπορνεῦσαι, τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς κα-
10 τακαυθήσεται. Καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, τοῦ ἐπικεχυμένου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐλαίου τοῦ χριστοῦ, καὶ τετελειωμένου ἐνδύσασθαι τὰ ἱμάτια, τὴν κεφαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσει, καὶ τὰ ἱμάτια οὐ διαῤῥήξει,
11 Καὶ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται, ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ μητρὶ
12 αὐτοῦ οὐ μιανθήσεται, Καὶ ἐκ τῶν ἁγίων οὐκ ἐξελεύσεται, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἅγιον ἔλαιον τὸ χρι-
13 στὸν τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτῷ. ἐγὼ κύριος. (θ) Οὗ-
14 τος γυναῖκα παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται. Χήραν δὲ (ι) καὶ ἐκβεβλημένην καὶ βεβηλωμένην καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ λή-
15 ψεται γυναῖκα. Καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ ἁ-
16 γιάζων αὐτόν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
17 Μωυσῆν, λέγων, Εἶπον Ἀαρὼν, Ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, τινὶ (κ) ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται (λ) προσφέρειν τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ.
18 Πᾶς ἄνθρωπος (μ) ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται· ἄνθρωπος (ν) τυφλὸς, ἢ χωλὸς, ἢ κολοβόριν, ἢ ὠτότμητος·

Et super sororem virginem, quæ propinqua est ei, quæ tradita non 3
est viro: Super his inquinabitur. Non (a) inquinabitur subito 4
in populo suo ad prophanationem suam. Et calvitium non rademini (b) caput super mortuum 5
& aspectum barbæ non radent: & super carnes suas non secabunt sectiones. Sancti erunt Deo 6
suo, & non prophanabunt nomen Dei sui. Sacrificia enim Domini munera Dei sui, ipsi offerunt, &
erunt sancti. Mulierem meretricem, & prophanam non accipient, & mulierem ejectam à viro 7
suo: quoniam sanctus est Domino Deo suo. Et sanctificabis eum: 8
munera Domini Dei vestri iste offert: sanctus erit; quoniam sanctus ego Dominus, qui sanctifico eos. Et filia hominis sacerdotis si prophanata fuerit ad fornicandum, nomen patris sui illa 9
prophanat; super ignem comburetur. Et sacerdos (c) magnus 10
ex fratribus suis, cui fusum est super caput ex oleo (d) Christo, & qui (e) consummatus est ad induenda vestimenta, caput (f) non nudabit cidari, et vestimenta non
scindet; Et ad omnem animam 11
mortuam non introibit: super patrem suum, & super matrem suam non inquinabitur; Et de san- 12
ctis non exibit, & non prophanabit sanctificatum Dei sui: quoniam sanctum oleum Christum
Dei super ipsum. Ego Dominus.
Hic uxorem virginem de genere 13
suo accipiet. Viduam autem, & 14
ejectam, & prophanatam, & meretricem, has non accipiet; sed virginem ex populo suo, accipiet
uxorem. Et non prophanabit se- 15
men suum in populo suo. Ego
Dominus, qui sanctifico eum. Et 16
locutus est Dominus ad Moysen,
dicens; Dic ad Aaron, Homo de 17
genere tuo in progenies vestras, cuicunque fuerit in eo macula, non ingredietur ad offerendum
munera Dei sui. Omnis homo, 18
cui est in eo macula, non ingredietur: homo cæcus vel claudus, vel naso mutilato, vel auribus sectis;

MS. A. (γ) μὴ ἐγγιζούσῃ ἀνδρὶ, (δ) μιανθήσεσθαι * ἐξάπινα (ε) ξυρήσεται (ζ) αὐτῆς· ἅγιός ἐστιν τῷ κυρίῳ Θεῷ (η) ἁγιάσει (θ) Οὗτος παρθένον (ι) καὶ ἐδεδηγυγμένην, καὶ βεβηλωμένην (κ) ἐὰν ᾖ ἐν (λ) προσφέρειν (μ) ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ (ν) χωλὸς, ἢ τυφλὸς,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

[illegible]

Et in sorore sua virgine sibi propinqua 3
quæ non fuerit maritata, polluetur. Ne 4
polluatur in magnate populi sui, ut ne
prophanetur. Et ne depilent depilationes in 5
capitibus suis, & pilos barbarum suarum in
imo labio ne radant, & in carne sua ne incidant incisuras. Sed sint sancti Deo suo, neque 6
prophanent nomen Dei sui, quoniam sacrificia Domini, panem *videlicet* Dei sui ipsi
offerunt: Sint ergò sancti. Uxorem fornica- 7
riam & prophanam ne ducant, & mulierem
repudiatam à marito suo ne ducant, quia sanctus est Deo suo. Sanctifica eum quia, pa- 8
nem Dei tui ipse offert: sanctus sit apud te,
quia sanctus est: ego sum Dominus qui sanctifico vos. Et filia sacerdotis cùm cœperit 9
scortari, patrem suum ipsa prophanat: igne
comburatur. Et sacerdos major fratribus 10
suis, super cujus caput funditur oleum unctionis, & qui perficit manus suas ad assumendas vestes, caput suum ne detegat, &
vestimenta sua ne laceret: Et super ullam 11
animam mortui ne ingrediatur, & in patre
suo matreque suâ ne prophanetur: Et è san- 12
ctuario ne egrediatur, neve prophanet sanctuarium Dei sui, siquidem corona olei unctionis Dei sui super ipsum est: ego sum
Dominus. Et hic idem uxorem virginem 13
ducat. Viduam vero & repudiatam scorta- 14
tione prophanam, ullam *inquam* ex his ne
ducat: sed virginem ex populo suo ducat
uxorem. Et ne prophanet semen suum in po- 15
pulo suo; quia ego sum Dominus sanctificans
eum. Et locutus est Dominus cum Mose, di- 16
xitque ad eum; Loquere cum Aharone, & 17
dic ei, Vir de semino tuo in generationibus
suis, qui habuerit in se vitium, ne accedat ad
offerendum panem Dei sui. Nam quicunque 18
habuerit in se vitium, ne accedat: homo
claudus, aut cæcus, aut simus, aut scissam
habens aurem;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ולאחתיה בתולתא דקריבא ליה
די לא הות לגבר לה יסתאב: לא
יסתאב רבא בעמיה לאחלותיה:
לא ימרטון מרט ברישיהון ופאת
דקנהון לא יגלחון ובבשרהון לא
יחבלון חבול: קדישין יהון קדם
אלההון ולא יחלון שמא דאלההון
ארי ית קורבניא דיי קרבן אלההון
אנון מקרבין ויהון קדישין: אתתא
מטעיא ומחללא לא יסבון ואתתא
דמתרכא מבעלה לא יסבון ארי
קדיש הוא קדם אלהיה: ותקדשניה
ארי ית קרבן אלהך הוא מקרב
קדיש יהא לך ארי קדיש אנא יי
מקדשכון: ובת גבר כהן ארי תתחל
למטעי מקדושת אבוהא היא
מתחלא בנורא תתוקד: וכהנא
דיתרבא מאחוהי די יתרק על
רישיה משחא דרבותא ודיקריב ית
קרבניה למלבש ית לבושיא ית
רישיה לא ירבי פרוע ולבושוהי
לא יבזע: ועל כל נפשת מיתא לא
יעול לאבוהי ולאמיה לא יסתאב:
ומן מקדשא לא יפוק ולא יחליל ית
מקדשא דאלהיה ארי כליל משח
רבות אלהיה עלוהי אנא יי: והוא
אתתא בבתולהא יסב: ארמלא
ומתרכא וחלילא מטעיא ית אלין
לא יסב אלהן בתולתא מעמיה
יסב אתתא: ולא יחל זרעיה בעמיה
ארי אנא יי מקדשיה: ומליל יי עם
משה למימר: מליל עם אהרן
למימר גבר מבנך לדריהון די יהי
ביה מומא לא יקרב לקרבא קורבן
אלהיה: ארי כל גבר די ביה מומא
לא יקרב גבר עויר או חגיר או חריס
או שריע:

TARGUM ONKELOS.

3 Et pro sorore suâ virgine quæ propinqua est ei, quæ non est nupta viro: pro his contami-
4 nabitur. Non contaminetur princeps in populo suo, ut nõ
5 prophanet se. Non depilabunt capita sua, & comâ barbæ nõ tondebunt: & in carne suâ nõ
6 incidãt incisionẽ. Sancti erunt in conspectu Dei sui, & non violabunt nomẽ Dei sui: quia oblationes Dñi Dei sui ipsi of-
7 ferunt, eruntq; sancti. Mulierẽ meretricẽ & violatam non accipient in uxorẽ, & mulierem quæ repulsa est à viro suo non accipient: quoniã sanctus est
8 corã Deo suo. Sanctificabisq; eum; quia oblationem Dei tui ipse offert: sanct⁹ erit tibi; quia sanctus sum, ego Dñs qui san-
9 ctifico vos. Filia autẽ viri sacerdotis quæ violata fuerit fornicatione: sanctificationẽ patris sui ipsa violavit, igni com-
10 buretur. Sacerdos autẽ maximus qui unctus est de fratribus suis, super cujus caput effusum est oleum unctionis, & cujus oblatio oblata est ut induatur vestimentis; in capite suo non nutriat comã, & vestimẽta sua
11 non scindat. Et sup omnẽ animam mortui non ingrediatur; pro patre suo & pro matre sua
12 non contaminetur. Et de sanctuario non egrediatur, neq; prophanet sanctuariũ Dei sui: quia corona olei unctionis Dei
13 sui est super eũ, Ego Dñs. Ipse autẽ uxorẽ virginẽ accipiet.
14 Viduam autẽ & repudiatã, & prophanatã meretricẽ non accipiet: nisi virginẽ de populo
15 suo accipiet uxorẽ. Et non prophanabit semẽ suũ in populo suo: quia Ego Dominus sancti-
16 fico eum. Locutúsq; est Domi-
17 nus cũ Moyse dicens. Loquere cum Aarõ, dicens: Vir de filiis tuis in generationibus suis in quo fuerit macula, non accedet ut offerat oblationem Dei sui.
18 Omnis enim vir in quo fuerit macula, non accedet: Vir cæcus, aut claud⁹, aut diminutus, aut superfluus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

3 Et sorore suâ virgine ei propinquâ, quæ non fuit viro; in
4 ea contaminabit se. Non contaminabit se dominus in populo suo ad seipsum prophanandum.
5 Non decalvabunt calvitium in capite suo, et angulum barbæ suæ non radent, neque in carne sua incident
6 incisionem. Sancti erunt Deo suo, & non prophanabunt nomen Dei sui; quoniam (a) sacrificia ignita Domini, panem Dei sui ipsi offerunt, eruntq;
7 sancti. Mulierem meretricem, & prophanam non accipient, neq; mulierem repudiatam à viro accipient; quia sanctus
8 est Deo suo. Sanctificabis itaque eum, quoniam panem Dei sui ipse offert, sanctus erit tibi; nam sanctus ego Domi-
9 nus sanctificans eos. Filia autem hominis sacerdotis si prophanaverit se ad fornicandum, patrem suum ipsa prophanavit, igne comburetur.
10 Sacerdos verò magn⁹ præ fratribus suis, super cujus caput effusum est oleum unctionis, & cujus manus consecrata est ut induat vestimenta, caput suum non nudabit, & vesti-
11 menta sua non disrumpet; Neque ad ullam animam mortui ingredietur: pro patre suo, et pro matre sua non contami-
12 nabit se. Neq; de sanctuario egredietur, ut non prophanet sanctuarium Dei sui; quoniã corona olei (b) unctionis Dei sui super eum: Ego Dominus.
13 Ipse quoq; mulierẽ virginem
14 ducet. Viduã et repudiatam, et prophanam, et meretricem, istas non ducet; sed virginem de populo suo ducet uxorem.
15 Et non prophanabit semen suum in populo suo; quoniã ego
16 Dominus sanctificans eum. Et locutus est Dominus Mosi, di-
17 cens, Loquere Aaroni, dicens; Vir de semine tuo in generationibus suis in quo erit macula, non accedet ad offeren-
18 dum panem Dei sui. Nam vir quicunq; in quo fuerit macula non accedet, vir cæcus, aut claudus, aut membris mutilus, aut excrescens,

VER. AM. (a) oblationes Domini, (b) excellentiæ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* واخته البكر القريبة اليه وهي التي لم تصر لرجل. فيها يتنجس * ولا يتنجس بخطير في قومه. فانها
يبذله * ولا ينتفوا نتفا من شعر روسهم. وزوايا لحاهم لا يحلقوها. وفي ابدانهم لا يخدشوا خدشا.
* وليكونوا قديسين لربهم. ولا يبذلوا اسمه. لانهم اذ هم مقربون قرابين الله ربهم الدايمة.
ويصيرون مقدسين * بامراة فاجرة ومبذولة لا يتزوجوا. وبامراة مطلقة من بعلها لا يتزوجوا.
فان كل واحد منهم مقدس لربه * فقدسه بالالزام. لانه يقرب قربان ربك الدايم. فليكن لك
مقدسا كما اني الله ربكم القدوس مقدسكم * واي ابنة رجل امام تبذلت فجرت. فقد
فضحت اباها. فلتحرق بالنار * والامام الكبير من اخوته الذي يصب على راسه دهن المسح
ويكمل واجبه بلبس الثياب. فلا يشعث راسه. وثيابه لا يمزقها * والى اي انسان ميت لا
يدخل. حتى انه بابيه وامه لا يتنجس * ومن المقدس لا يخرج وراءهما. ولا يبذل تقديس ربه.
فانه لما صار تاج مسح ربه عليه. انا الله شرفته * وهو فلا يتزوج الا بامراة بكر * واما ارملة او
مطلقة. ومبذولة وفاجرة فلا يتزوج باحداهن. الا بامراة بكر من قومه يتزوج * ولا يبذل
نسله بسواها من قومه. لاني الله ربكم مقدسه * ثم كلم الله موسى قايلا * مر هرون وقل له
اي رجل من نسلك على مر اجيالهم يكن فيه عيب. لا يتقدم ليقرب قربان ربه * اذ كل رجل
فيه عيب لا يتقدم * فمن ذلك الاعمى. والزمن. والاخرس. والخامع *

3 Et sorore suâ virgine sibi proximiore, estq; illa quæ non facta fuit viro: in hac quidem polluetur.
4 Et nè polluatur in viro nobili in populo suo, hoc enim prophanabit eum.
5 Et nè vellicent vellicationem de crinibus capitis sui, & angulos barbarum suarum nè radant, & in corporibus suis nè ducant laniatus.
6 Et sint sancti Domino suo, & nè violent nomen ejus: quoniam cùm ipsi offerant sacrificia Dei Domini sui æterna, fient etiam sancti.
7 Mulierem adulteram et violatam nè ducant in matrimonium: & mulierem repudiatam à marito suo nè ducant in matrimonium: nam quilibet eorum sanctus est
8 Domino suo. Sanctifica ergò eum assiduè, quia offert sacrificium Domini tui juge: sitque tibi sanctus, sicut ego Deus Dominus vester sanctus, sanctificans sum vos.
9 Et quæcunq; filia viri sacerdotis prostituit se, atque fornicata est, jam dehonestavit patrem suum: comburatur igne.
10 Et sacerdos summus inter fratres suos, super cujus caput infunditur oleum unctionis, et qui perficit munus suum induendo se vestibus: nè incultum sinat caput suum, et indumenta sua nè scindat.
11 Et ad ullum hominem mortuum nè ingrediatur, & nè cum patre quidem suo & matre suâ contaminetur.
12 Et de sanctuario non egrediatur post eos, & non prophanet sanctificationem Domini sui: quia quando positum fuit diadema unctionis Domini sui super eum, ego Deus nobilitavi illũ.
13 Et hic ipse non inibit matrimonium nisi cum muliere virgine.
14 At verò viduam, aut repudiatam, ac violatam, et fornicariam, nullam istarum ducat in matrimonium: sed mulierem virginẽ ex gente sua ducat in matrimonium:
15 Et nè prophanet stirpẽ suam per aliam mulierem de gente sua; quia ego sum Deus Dominus vester sanctificans e-
16 um. Locutus est etiam Deus cum Musa,
17 dicens; Manda Haroni, & dicito illi; Quicunque vir de semine tuo in seriem generationum suarum, in quo fuerit macula, non accedet ad offerendam oblationem Domini sui: Omnis enim vir in quo est macula, non accedet. Ex his est
18 cæcus, & mancus, & mutus, & claudus;

ספר ויקרא : כב

vel,gibbosus Vel.man⁹ fractio vel ,pedis fractio eo in fuerit cui vir Vel
19 או איש אשר יהיה בו שבר רגל או שבר יד : או גבן או
20 contusus vel,perpetua scabies vel,furditia scabies vel,suo oculo in albugo vel ,minutus
דק או תבלל בעינו או גרב או ילפת או מרוח
non,sacerdotis Aharon seminе è ,macula eo in cui vir Omnis.testiculo
21 אשך : כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הכהן לא
panem ,eo in macula :Domini ignitiones faciendum appropinquare ad accedet
יגש להקריב את אשי יהוה מום בו את לחם
sanctitatibus de sui Dei Panem.faciendum appropinquare ad accedet non sui Dei
22 אלהיו לא יגש להקריב : לחם אלהיו מקדשי
non velum ad Verumtamen .comedet sanctitatibus de & ,sanctitatum
23 הקדשים ומן הקדשים יאכל : אך אל הפרכת לא
polluet non & :eo in macula quia ,accedet non altare ad &,ingredietur
יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל
Mosch est locutus Et .eos sanctificans Dominus ego quia ;mea sanctuaria
24 את מקדשי כי אני יהוה מקדשם : וידבר משה
.Israel filios omnes ad & ,ejus filios ad & ,Aharon ad
אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל :

CAP. XXII. כב

ad & ,Aharon ad Loquere :dicendo Mosch ad Dominus est locut⁹ Et
1 וידבר יהוה אל משה לאמר : דבר אל אהרן ואל
2 nomen . polluant non &,Israel filiorum sanctitatibus à separētur &,ej⁹ filios
בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם
:eos ad Dic .Dominus Ego .mihi sanctificantes ipsi quæ ,meæ sanctitatis
3 קדשי אשר הם מקדשים לי אני יהוה : אמר אלהם
vestro semine omni ex accesserit qui vir omnis ,vestris generationib⁹ In
לדרתיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם
ej⁹ immūditia &,Dño Israel filii sanctificaverint quas ,sanctificationes ad
אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל ליהוה וטמאתו
vir Vir .Dominus Ego .meis facieb⁹ à ipsa anima excidetur &,eū super
4 עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני יהוה : איש איש
comedet non sanctitatib⁹ in ,fluens vel ,lepra infectus ipse & Aharon semine è
מזרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל
cui vir vel ,animæ immundū omne in tangens Et.se mundet quo usque
עד אשר יטהר והנגע בכל טמא נפש או איש אשר
omne in tetigerit qui vir vel .seminis concubitus eo ex egreditur
5 תצא ממנו שכבת זרע : או איש אשר יגע בכל
omnem ad ,ei fiat immunditia quo hominem vel ,ei fiat immunditia quo reptile
שרץ אשר יטמא לו או באדם אשר יטמא לו לכל
,vesperā ad usq; erit immūda &,illud in tetigerit quæ Anima.ejus immunditiā
6 טמאתו : נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב
.aquis in suam carnem lavabit quinimo ,sanctificationibus de comedet non &
ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים :
quia:sanctificationib⁹ de comedet postea & :se mundabit & ,sol ingredietur Et
7 ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי
Ego .eo in se polluat ut,comedet non raptum & ,cadaver Et .ipse ejus panis
8 לחמו הוא : נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני
,peccatum se super portabunt non & ,meam custodiam custodient Et .Dñs
9 יהוה : ושמרו את משמרתי ולא ישאו עליו חטא
.eos sanctificans Dominus Ego .eam polluerint cum ,eo in morientur &
ומתו בו כי יחללהו אני יהוה מקדשם :

Ver. VUL. LAT.

19 Si fracto pede,si manu, Si
20 gibb⁹,si lipp⁹,si albuginem
habens in oculo,si jugē sca-
biē,si impetiginē in corpo-
21 re,vel hernios⁹. Oīs qui ha-
buerit maculā de semine A-
arō sacerdotis,non accedet
offerre hostias Dño,nec pa-
22 nes Deo suo. Vescetur tamē
panib⁹ qui offerūtur in San-
23 ctuario,Ita duntaxat,ut in-
tra velū non ingrediatur,
nec accedat ad altare, quia
maculā habet, et contami-
nare non debet Sanctuariū
meū. Ego Dñs qui sanctifi-
24 co eos. Locut⁹ est ergò Moy-
ses ad Aaron,et ad filios ej⁹,
et ad oēm Israel,cuncta quæ
fuerant sibi imperata.

CAP. XXII.

1 LOcut⁹ quoq; est Dñs ad
2 Moysen,dicens,Loquere ad
Aaron et ad filios ej⁹,ut ca-
veant ab his quæ consecrata
sunt filiorum Israel,& non
contaminent nomen sancti-
ficatorū mihi,quæ ipsi offe-
3 runt. Ego Dñs. Dic ad eos,et
ad posteros eorū ; Oīs ho-
mo, qui accesserit de stirpe
vestra ad ea quæ consecrata
sunt, et quæ obtulerunt filii
Israel Dño, in quo est im-
munditia,peribit corā Dño.
4 Ego sum Dñs. Homo de se-
mine Aaron, qui fuerit le-
prosus,aut patiens fluxū se-
minis, non vescetur de his
quæ sanctificata sunt mihi,
donec sanetur. Qui tetigerit
immundū sup mortuo,et ex
quo egreditur semen quasi
5 coit⁹, Et qui tangit reptile,
et quodlibet immundū,cuj⁹
6 tact⁹ est sordid⁹, Immundus
erit usq; ad vesperū,et non
vescetur his quæ sanctifica-
ta sunt : sed cū laverit carnē
7 suā aquā, Et occubuerit sol,
tunc mundatus vescetur de
sanctificatis,quia cib⁹ illius
8 est. Morticinū et captū à be-
stia non comedent,nec pol-
luētur in eis. Ego sum Dñs.
9 Custodiant præcepta mea,
ut non subjaceant peccato,
et moriātur in Sanctuario,
cùm polluerint illud. Ego
Dñs qui sanctifico eos.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

19 (ξ) Ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ σύντριμμα χει-
20 ρὸς, ἢ σύντριμμα ποδὸς, Ἢ κυρτὸς, ἢ ἔφηλος, ἢ
(ο) πτίλλος τοὺς ὀφθαλμούς· ἢ ἄνθρωπος (π) ᾧ
ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώρα ἀγρία, ἢ λειχὴν, ἢ μονόρ-
21 χις. Πᾶς (ρ) ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος ἐκ τοῦ σπέρμα-
τος Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, (σ) οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ προσενεγκεῖν
τὰς θυσίας (τ) τῷ θεῷ σου, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ· τὰ
22 δῶρα τοῦ θεοῦ οὐ προσελεύσεται προσενεγκεῖν. Τὰ
δῶρα τοῦ θεοῦ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων
23 φάγεται. Πλὴν πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύ-
σεται, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐγγιεῖ, ὅτι μῶμον
ἔχει. καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ (υ) θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι
24 ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. Καὶ (φ) ἐλά-
λησε Μωυσῆς πρὸς Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ.

19 *Vel homo, cuicunque fuerit in eo confractio manûs, vel con-*
20 *fractio pedis; Vel gibbosus, vel (ξ) ephelus, vel (ο) maculosus oculos; vel homo, cui fuerit in eo scabies agrestis, vel impetigo, vel unic⁹ testiculus.*
21 *Omnis homo, cui est in eo macula ex semine Aaron sacerdotis, non appropinquabit ad offerendū sacrificia Deo suo, quoniā macula est in eo: munera Dei non ingredietur offerre.*
22 *Munera Dei, sancta sanctorū, et è sanctis comedet.*
23 *Tantummodò ad velamen non ingredietur, et ad altare non appropinquabit; quoniā maculā habet. Et non prophanabit sanctum Dei sui: quoniam ego sum Dominus, qui sanctifico eos.*
24 *Et locutus est Moyses ad Aaron, & filios ejus, & ad omnes filios Israel.*

MS.A. (ξ) Ἄνθρωπος ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ (ο) πτίλος τοῖς ὀφθαλμοῖς, (π) ὃς ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ (ρ) ὃς ἐστιν ἐν (σ) οὐ προσεγγιεῖ (τ) τοῦ θεοῦ (υ) θεοῦ, ὅτι (φ) ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν,

ΚΕΦ. κβʹ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Εἶ-
2 πον Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· καὶ προσεχέτωσαν
ἀπὸ τῶν (α) ἁγίων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ οὐ βεβηλώσουσι
τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ ἁγιάζουσί μοι.
3 ἐγὼ κύριος. Εἶπον αὐτοῖς, Εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν
πᾶς ἄνθρωπος, ὃς ἂν προσέλθῃ ἀπὸ (β) παντὸς
τοῦ σπέρματος ὑμῶν πρὸς τὰ ἅγια, ὅσα ἂν ἁγιά-
ζωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία
αὐτοῦ (γ) ἐπ᾽ αὐτῷ ᾖ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ
4 ἐκείνη ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Καὶ
ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ
(δ) οὗτος λεπρᾷ ἢ γονορρυεῖ, τῶν ἁγίων οὐκ ἔδεται, ἕως
ἂν καθαρισθῇ. καὶ ὁ ἁπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας
ψυχῆς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη
5 (ε) σπέρματος, Ἢ ὅστις ἂν ἅψηται παντὸς ἑρπετοῦ
ἀκαθάρτου, ὃ μιανεῖ αὐτὸν, ἢ ἐπ᾽ ἀνθρώπῳ, ἐν ᾧ
6 μιανεῖ αὐτὸν κατὰ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ· Ψυ-
χὴ (ζ) ἥτις ἐὰν ἅψηται αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕ-
ως ἑσπέρας. οὐκ ἔδεται ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἐὰν μὴ λού-
7 σηται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, Καὶ δύῃ ὁ ἥλιος,
καὶ καθαρὸς ἔσται· καὶ τότε φάγεται τῶν ἁγίων, ὅτι
8 (η) ἄρτος αὐτοῦ ἐστι. Θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον
(θ) οὐ φάγεται, μιανθῆναι αὐτὸν ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ
9 κύριος. Καὶ (ι) φυλάξονται τὰ φυλάγματά μου,
ἵνα μὴ λάβωσι δι᾽ αὐτὰ ἁμαρτίαν, καὶ ἀποθά-
νωσι (κ) δι᾽ αὐτὰ, ἐὰν βεβηλώσωσιν αὐτά. ἐγὼ
κύριος ὁ θεὸς ὁ ἁγιάζων αὐτούς.

CAP. XXII.

1 *ET locut⁹ est Dominus ad*
2 *Moysen, dicens, Dic Aaron, & filiis ej⁹: et attendant à sanctis filiorū Israel, et non prophanabunt nomen sanctū meū, quæcunq; ipsi sanctificant mihi. Ego Domin⁹.*
3 *Dicas illis, In progenies vestras omnis homo, quicunq; accesserit ab omni semine vestro ad sancta, quæcunque sanctificaverint filii Israel Domino, et fuerit immunditia ej⁹ in illo, exterminabitur anima illa à me. Ego Dominus De⁹ vester.*
4 *Et homo ex semine Aarō sacerdotis, et hic laborat leprā, vel patitur fluxū seminis; de sanctis non comedet, donec mundat⁹ fuerit. Et quicunq; tetigerit omnē immunditiā animæ; vel homo cuicunque exierit ex eo cubit⁹ seminis;*
5 *Vel quicunq; tetigerit omne reptile immundum, quod inquinabit eum; vel super hominē, in quo inquinabit ipsum secundùm omnē immunditiā ej⁹:*
6 *Anima quæcunq; tetigerit ea, immunda erit usq; ad vesperā. Non edet de sanctis, nisi laverit corpus suum aquā,*
7 *Et occiderit sol, et mund⁹ erit: et tunc edet de sanctis, quoniam panis ej⁹ est.*
8 *Morticinum, & à fera captum, non comedet ad inquinandum se in iis. Ego Domin⁹.*
9 *Et custodiant custodias meas; ut non accipiant propter eas peccatum, et moriantur propter eas, si prophanaverint eas. Ego Dominus Deus, qui sanctifico eos.*

MS.A. (α) ἁγίων υἱῶν (β) παντὸς σπέρματος (γ) ἐπ᾽ αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται (δ) οὗτος λεπρὸς, ἢ γονορρυής, (ε) σπέρματος, Ὅστις (ζ) ἥτις ἂν ἅψηται (η) ἄρτος ἐστὶν αὐτοῦ. (θ) οὐκ ἔδεται, (ι) φυλάξουσιν (κ) δι᾽ αὐτὸ, ἐὰν δὲ βεβηλώσωσιν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 Aut is in quo fuerit fractio pedis, vel fractio
20 manûs : Aut curvus, aut pusillus, aut depilata habens supercilia, aut qui apertis oculis nihil videt, aut is qui habet albugines in oculis suis, aut in quo est scabies, aut gibbosus, aut unum
21 habens testiculum : Omnis *inquam* homo qui habuerit in se vitium de semine Aharonis sacerdotis, ne accedat ad offerendam oblatio-
22 nem Domini, quia vitium in ipso est. Panem
23 Dei sui in sancto sanctorū è sacris comedet; Verùm intra velum januæ ne ingrediatur, & ad altare ne accedat, quia vitium in eo est;
24 & ne prophanet sanctuarium meum ; quia ego sum Dominus qui sanctifico eos. Retulit ergò Moses *hæc* Aharoni & filiis ejus, omnibusque filiis Israel.

CAP. XXII.

1 PRæterea locutus est Dominus cum Mose,
2 dixitque ad eum ; Dic Aharoni & filiis ejus ut abstineant à sacris filiorum Israel, nec polluant nomen sanctitatis meæ, quoniam ipsi
3 sanctificati sunt mihi : ego sum Dominus. Dic eis in posteritates eorum, Quicunque tetigerit de universo semine vestro sacra quæ consecrant filii Israel Domino, immunditiā suā existente super ipsum, pereat anima illa
4 è conspectu oculorum meorum : ego sum Dominus. Ullus quispiam de semine Aharonis, dum leprosus est aut fluxū patiens, è sacris ne comedat donec mundetur. Et qui tetigerit quamcunq; immunditiam animæ, aut homo è
5 quo exit semen cōcubitûs : Aut homo qui tetigerit quodcunq; reptile quod est immundū, vel hominem qui fuerit immund⁹ in qualibet
6 immunditia sua : Omnis *inquam* anima quæ tetigerit eum, erit immunda usque ad vesperam, & non comedet de sacris, nisi laverit
7 carnem suam aquis. Et verò ad occasum solis mundabitur, ac tunc comedet è sacris, quia
8 panis illius est. Et cadaver laceratum à fera ne comedat, ut ne polluatur in ipso : ego
9 sum Dñs. Et custodiant observationes meas, ut ne recipiant super se peccata, & moriantur in iis, eò quòd polluerint animas suas : ego sum Dominus qui sanctifico eos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum ONKELOS.

19 Aut vir in quo fuerit fractura
20 pedis; aut fractura manus. Aut
gibbus aut lippus, aut albugi-
né habens in oculo: aut scabié
habens, aut impetiginé; aut ha-
21 bens contritos testiculos. Oĩs
vir de semine Aarō sacerdotis
in quo est macula, non acce-
dat ut offerat oblationes Dñi:
macula enim est in eo, non ac-
cedat ut offerat oblationem
22 Dei sui. De sanctificatis au-
tem quæ offeruntur Deo suo
vescetur, & de sanctis sāctorū.
23 Veruntamé intra velū nō in-
grediatur, neq; ad altare acce-
dat, quia macula est in eo: nec
violet sanctuaria mea; quia e-
24 go Dñs sanctifico eos. Locu-
tusq; est Moyses cum Aaró, &
cū filiis ej⁹: et cū omnib⁹ filiis
Israel. CAP. XXII.
1 Locutúsq; est Dñs cū Moy-
2 se dicés: Loquere cū Aarō
& cū filiis ej⁹, ut separétur ab
his quæ sanctificata sunt à fi-
liis Israel, quæ ipsi sanctificant
in conspectu meo; & non vio-
labunt nomen sanctū meū: E-
3 go Dñs. Dic eis; Omnis vir de
omni semine vestro in gene-
rationib⁹ vestris, qui tetigerit
ea quæ sanctificata sunt corá
Dño à filiis Israel, & immun-
ditia ej⁹ est in eo: peribit ho-
mo ille à conspectu meo, Ego
4 Dñs. Vir vir de semine Aaró,
qui fuerit leprosus aut patiés
fluxū seminis, non vescetur de
his quæ sanctificata sūt, donec
mundetur: & qui tetigerit
oĩe immūdū animæ, aut vir ex
quo egreditur semen coitus.
5 Aut vir qui tetigerit oĩe repti-
le quo immund⁹ fit: aut homi-
né quo immundus fit, juxta
6 omné immunditā ejus. Homo
qui tetigerit eū, erit immund⁹
usq; ad vesperā: & non come-
det de sanctificatis, nisi laverit
7 carné suā aquis. Et cum occu-
buerit sol & mundatus fuerit,
comedet de his quæ sanctifi-
cata sunt, quoniam cibus illius
8 est. Morticiniū auté et ꝙ con-
fractū est à bestia, nō comedet,
ne immūd⁹ fiat in eo: Ego Dñs.
9 Custodientq; custodiam verbi
mei, ut non suscipiant pro eo
peccatū, & moriantur in eo quando prophanaverint illud: Ego Dñs qui sanctifico eos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Aut vir in quo erit fractio 19
pedis, aut fractio manus. Aut 20
gibbosus, aut (c) lippus, aut in
cujus oculo est suffusio, aut
jugis scabies, aut (d) impetigo,
aut contusus testiculo. Nullus 21
vir in quo est macula de se-
mine Aaron sacerdotis, offe-
ret (e) sacrificia ignita Do-
mini: macula est in eo, non ac-
cedet ad offerendum panem
Dei sui. De sanctitatibus san- 22
ctitatum et de sanctis, com-
edet. Veruntamen ad velum 23
non ingredietur, et ad altare
non accedet, quia macula est
in eo; ut non prophanet sanctu-
ariū meum, quia ego Domin⁹
sanctificans eos. Et locutus est 24
Moses Aaroni, et filiis ejus,
et omnibus filiis Israel.
CAP. XXII.
Locutus est præterea Do- 1
minus Mosi, dicens; Lo- 2
quere Aaroni, et filiis ejus, ut
separentur à sanctitatibus fi-
liorum Israel, et non propha-
nent nomen sanctitatis meæ in
iis quæ ipsi sanctificant mihi:
Ego Domin⁹. Dic eis, In gene- 3
rationibus vestris, quicunque
accesserit ex omni semine ve-
stro ad sanctificationes quas
sanctificaverunt filii Israel
Domino dum immunditia ej⁹
est in eo, (a) exterminabitur
anima illa à facie mea: Ego
Dominus. Quicunque de se- 4
mine Aaronis leprosus fuerit,
aut seminis fluxum patiens,
sanctificata non comedet do-
nec mundetur: quique tetige-
rit quodvis immundū animæ,
aut vir à quo exierit concu-
bitus seminis, Aut vir qui te- 5
tigerit quodlibet reptile im-
mundū quo contaminatus est,
aut hominem qui contamina-
tus est in eo, secundùm omnē
immunditiā ejus; Anima quæ 6
tetigerit ista, contaminata est
usq; ad vesperā: ideò non cō-
edet de sanctificatis, nisi lave-
rit carnem suā in aquis. Cùm 7
occiderit sol, tum munda erit;
et postea comedet de sanctifi-
catis, quia panis ejus est. Mor- 8
ticinum, et à fera captum, non
comedent, ad polluendū se in
eo: Ego Dominus. Sed custodi- 9
ent custodiam meam, ut non
portent propter illud peccatū,
et moriantur in eo, quoniam
prophanaverint eam: Ego Do-
minus sanctificans eos.

VER. SAM. (c) nanus, (d) fufures capitis, (e) oblationes (a) extirpabitur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Seu vir in quo est fractio pedis, aut fra- 19
ctio manûs, Vel gibbosus, vel lusciosus, 20
vel is in cujus oculis sunt albugines, aut
in quo est scabies, vel impetigines, vel her-
nia: Similiter omnis vir in quo fuerit vi- 21
tium de stirpe Haronis sacerdotis, nè acce-
dat ad offerenda sacrificia Dei: & quod-
cunque fuerit illud vitium in ipso, ad sa-
crificium Dei nè accedat ut offerat illud.
Attamen demensum Domini sui tam ex 22
privatis sacrorū, quàm communib⁹, man-
ducabit. At verò ad velum non ingredia- 23
tur, neq; accedat ad altare, cùm sit in ipso
macula: et non prophanet sanctuaria mea;
quia ego sum Deus sanctificans illa. Præ- 24
cepit igitur Musa hæc Haroni & filiis e-
jus, atque omnibus filiis Israil.
CAP. XXII.
Item locut⁹ est De⁹ ad Musam, dicens; 1
Præcipe Haroni et filiis ejus, ut abstine- 2
ant à sacris filiorū Israil, & non propha-
nent quod ego vocavi sanctum ex iis quæ
ipsi sanctificant mihi: ego Deus nobilitavi
illa. Dic eis, In series generationum ve- 3
strarum quicunque vir de stirpe vestra
accesserit ad sancta quæ sanctificabunt
filii Israil dum obicem habet immunditiæ
sibi annexum, abscindetur anima illa à
mundo meo, quia ego De⁹ castigans. Qui- 4
cunque vir ex stirpe Haronis, quamdiu
fuerit leprosus, aut seminis fluxum pati-
ens, non comedat de sacris donec munde-
tur. Et qui tetigerit immunditiam mortui,
aut exierit ex eo coïtus prolis: Aut vir 5
qui tetigerit quodlibet reptile, quo solet
quis contaminari pro ratione immunditiæ
ejus: Quicunque igitur homo tetigerit 6
aliquid ex his, polluatur usq; ad noctem,
et non comedat de sacris donec lavet se
ipsum aquâ. Cùmque occiderit sol, jam 7
mundatus est, & deinde comedet ex sa-
cris; quia est cibus ejus. Mortuum et ægro- 8
tum non manducet, nec contradicat mihi
in hoc: ego sum Deus castigans. Custodi- 9
ant igitur quod monui eos, et non portent
propter illud iniquitatem; pereantque causâ ipsius; violantes illud: quia ego sum Deus sanctificans illud.

ספר ויקרא: כב

,sacerdotis Inquilinus.sanctificationem comedet non extraneus omnis Et
10 וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן
acquisierit cùm sacerdos Et .sanctificationem comedet non ,mercenarius &
11 וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ׃ וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה
ipsi ,ejus domus natus & ,eo in comedet ipse ,sui argenti acquisitione animā
נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ הֵם
,extraneo viro fuerit cùm sacerdotis filia Et .ejus cibo in comedent
12 יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ׃ וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר
cùm sacerdotis filia Et .comedet non sanctitatum elevatione in ipsa
13 הִוא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל׃ וּבַת־כֹּהֵן כִּי
domum ad fuerit reversa &,ei non semen &,expulsa & ,vidua fuerit
תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל־בֵּית
extraneus omnis Et.comedet sui patris pane de ;suæ pueritiæ juxta,sui patris
אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל־זָר
,ignorantia in sanctitatem comederit cum vir Et .eo in comedet non
14 לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ וְאִישׁ כִּי־יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה
non Et .sanctitatem sacerdoti dabit &,eā super ejᵒ quintam addet &
15 וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ׃ וְלֹא
.Domino elevabunt quæ Israel filiorū sanctificata contaminabunt
יְחַלְּלוּ אֶת־קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר־יָרִימוּ לַיהוָה׃
eos comedendo in ,delicti perversitatem seipsos facient portare Et
16 וְהִשִּׂיאוּ אוֹתָם עֲוֺן אַשְׁמָה בְּאָכְלָם אֶת־
est locutus Et .eos sanctificans Dominus ego Quia .eorum sanctitates
17 קָדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ וַיְדַבֵּר
ad & ,Aharon ad Loquere :dicendo Moseh ad Dominus
18 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־
vir Vir :eos ad dices & ,Israel filios omnes ad &,ejus filios
בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
fecerit accedere qui ,Israel in peregrino à & ,Israel domo è
מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב
quæ sua spontanea omnia in & ,sua vota omnia in suā appropinquationē
קָרְבָּנוֹ לְכָל־נִדְרֵיהֶם וּלְכָל־נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר־
integrum vestrā voluntatē Ad :ascensionem in Domino fecerint appropinquare
19 יַקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה׃ לִרְצֹנְכֶם תָּמִים
,macula eo in quo Omne .capris in & ,agnis in ,bove in masculum
20 זָכָר בַּבָּקָר בַּכְּשָׂבִים וּבָעִזִּים׃ כֹּל אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם
vir Et .vobis erit beneplacitū ad non quia ,facietis appropinquare non
21 לֹא תַקְרִיבוּ כִּי־לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם׃ וְאִישׁ
vel ,votū separandum ad ,Domino pacificorum sacrificium obtulerit cùm
כִּי־יַקְרִיב זֶבַח־שְׁלָמִים לַיהוָה לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ
macula omnis;beneplacitū ad erit integrum :pecore in vel ,bove in,devotionē ad
לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל־מוּם
,scabies vel ,verruca vel,concisum vel,fractum vel Cæcum .eo in erit non
22 לֹא יִהְיֶה־בּוֹ׃ עַוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר אוֹ־חָרוּץ אוֹ־יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב
igniticem & :Domino illa facietis appropinquare non ,impetigo vel
אוֹ יַלֶּפֶת לֹא־תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיהוָה וְאִשֶּׁה
agnum & ,bovem Et .Domino altare super his ex dabitis non
23 לֹא־תִתְּנוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה׃ וְשׁוֹר וָשֶׂה
.acceptabitur non votū in & ,eum facies spontaneum,contractū & excrescentem
שָׂרוּעַ וְקָלוּט נְדָבָה תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֵדֶר לֹא יֵרָצֶה׃

Ver. VULG. LAT.

10 Omnis alienigena non comedet de sanctificatis, inquilinᵒ sacerdotis et mercenariᵒ non
11 vescentur ex eis. Quem auté sacerdos emerit, & qui vernaculᵒ domûs ejᵒ fuerit, hi com-
12 edent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his quæ sanctificata sunt, & de primitiis non ve-
13 scetur. Sin auté vidua, vel repudiata, et absq; liberis reversa fuerit ad domū patris sui: sicut puella consueverat, alitur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis
14 non habet potestatem. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam partem cum eo quod comedit, & dabit sacerdoti in san-
15 ctuariū. Nec contaminabunt sanctificata filiorū Israel, quæ
16 offerunt Dño. Ne fortè sustineant iniquitaté delicti sui, cū sanctificata comederint. Ego
17 Dñs qui sanctifico eos. Locutúsq; est Dñs ad Moysen, di-
18 cens, Loquere ad Aaron et filios ejᵒ & ad omnes filios Israel, dicésq; ad eos, Homo de domo Israel, & de advenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationem suam, vel vota solvens, vel sponte offerens, quidquid illud obtulerit in holocaustū Domi-
19 ni, Ut offeratur per vos, masculᵒ immaculatus erit ex bo-
20 bus, et ovibᵒ, & ex capris. Si maculam habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile.
21 Homo qui obtulerit victimā pacificorū Domino, vel vota solvens, vel sponte offerens, tam de bobᵒ quàm de ovibᵒ, immaculatum offeret, ut acceptabile sit: oīs macula non
22 erit in eo. Si cæcū fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas, aut scabiem, aut impetiginem: non offeretis ea Dño, nec adolebitis ex eis
23 super altare Dñi. Bovem & ové, aure et caudâ amputatis, voluntariè offerre potes, votū auté ex eis solvi non potest.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἅγια. πάροικος
11 ἱερέως, ἢ μισθωτὸς, οὐ φάγεται ἅγια. Ἐὰν δὲ ἱερεὺς κτήσηται ψυχὴν ἔγκτητον ἀργυρίου, οὗτος φάγεται (λ) ἐκ τῶν ἄρτων αὐτοῦ· καὶ οἱ οἰκογενεῖς
12 αὐτοῦ, καὶ οὗτοι φάγονται τῶν ἄρτων αὐτοῦ. Καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἀλλο-
13 γενεῖ, αὐτὴ τῶν (μ) ἀπαρχῶν ἁγίων οὐ φάγεται. Καὶ θυγάτηρ ἱερέως ἐὰν γένηται (ν) χήρα ἢ ἐκβεβλημένη, σπέρμα δὲ (ξ) μὴ ᾖ αὐτῇ, ἐπαναστρέψει ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν κατὰ τὴν νεότητα αὐτῆς· ἀπὸ τῶν ἄρτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς φάγεται. καὶ πᾶς
14 ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἀπ᾽ αὐτῶν. Καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν φάγῃ ἅγια κατ᾽ ἄγνοιαν, καὶ προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ ἐπ᾽ (ο) αὐτὸ, καὶ δώσει τῷ
15 ἱερεῖ τὸ ἅγιον. Καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὰ ἅγια τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἃ αὐτοὶ (π) ἀφαιροῦσι τῷ κυρίῳ.
16 Καὶ ἐπάξουσιν ἐφ᾽ ἑαυτοὺς ἀνομίαν πλημμελείας ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς τὰ ἅγια αὐτῶν, ὅτι ἐ-
17 γὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. Καὶ ἐλάλησε κύ-
18 ριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ πάσῃ συναγωγῇ Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, (ρ) ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων πρὸς αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ, ὃς ἂν προσενέγκῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ὁμολογίαν αὐτῶν, ἢ κατὰ πᾶσαν αἵρεσιν αὐτῶν, ὅσα ἂν προσενέγκωσι τῷ θεῷ εἰς ὁλο-
19 καύτωμα· Δεκτὰ ὑμῖν ἄμωμα ἄρσενα ἐκ τῶν βουκολίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων καὶ ἐκ τῶν αἰγῶν.
20 Πάντα ὅσα ἂν ἔχῃ μῶμον ἐν αὐτῷ, οὐ προσά-
21 ξουσι (σ) κυρίῳ, διότι οὐ δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. Καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν προσενέγκῃ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, διαστείλας (τ) εὐχὴν ἢ κατὰ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, ἐκ τῶν βουκολίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων, ἄμωμον ἔσται εἰς δεκτὸν,
22 πᾶς μῶμος οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ. Τυφλὸν ἢ συντετριμμένον ἢ γλωσσότμητον ἢ μυρμηκιῶντα ἢ ψωραγριῶντα ἢ λειχῆνας ἔχοντα, οὐ προσάξουσι (υ) ταῦτα τῷ κυρίῳ, καὶ εἰς κάρπωσιν οὐ δώσετε ἀπ᾽ αὐτῶν ἐπὶ τὸ θυσια-
23 στήριον τῷ κυρίῳ. Καὶ μόσχον ἢ πρόβατον ὠτότμητον, ἢ κολοβόκερκον (φ) σφάγια ποιήσεις αὐτὰ σεαυτῷ, (χ) εἰς δὲ εὐχήν σου οὐ δεχθήσεται.

Et omnis alienigena non comedet 10 *sancta. Inquilinus sacerdotis, vel mercenarius, non comedet sancta. Si autem sacerdos possederit animam emptam argento, hic edet de* 11 *panibus ejus: et vernaculi ejus, & hi edent de panibus ejus. Et filia* 12 *hominis sacerdotis, si fuerit viro alienigenæ, hæc de primitiis sanctis non edet. Et filia sacerdotis si facta* 13 *fuerit vidua, vel ejecta, semen autem non fuerit ei, redibit in domum paternam secundùm juventutem suam, de panibus patris sui comedet. Et omnis alienigena non comedet de eis. Et homo, quicunque comede-* 14 *rit sancta per ignorantiam, & adjiciet quintas illius super illud, & dabit sacerdoti sanctum. Et non* 15 *prophanabunt sancta filiorum Israel, quæ ipsi segregant Domino. Et* 16 *inducent super seipsos iniquitatem delicti, dum ipsi comedunt sancta eorum, quia ego Dominus qui sanctifico eos. Et locutus est Domi-* 17 *nus ad Moysen, dicens; Loquere* 18 *ad Aaron, & filios ejus, & omni synagogæ Israel; & dices ad eos, Homo, homo de filiis Israel, vel de proselytis, qui adjecti sunt ad eos in Israel, quicunque obtulerit munera sua secundùm confessionē suā, vel secundùm omnem electionē ipsorū, quæcunque obtulerint Domino in holocaustoma: Accepta vobis sine* 19 *macula, masculina, ex armentis boum, vel ex ovibus, vel ex capris. Omnia, quæcunque habue-* 20 *rint maculam in se, non adducent Domino, propterea quòd non acceptum erit vobis. Et homo, quicunque* 21 *obtulerit sacrificiū salutaris Domino, distinguens votū, vel secundùm electionem, vel in festivitatibus vestris, ex armentis boum, vel ex ovibus, sine macula erit ad placitum; omnis macula non erit in eo. Cæ-* 22 *cum, vel confractum, vel sectum linguā, vel formiculosa, vel scabiosa, vel habentia impetigines, non adducent hæc Domino, & in hostiam non dabitis de eis super altare Domino. Et vitulum, aut ovem se-* 23 *ctam auribus, vel mutilatam caudā, jugulata facies ea tibiipsi; in votum autem tuum non accipietur.*

MS.A. (λ) ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ· (μ) ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων οὐ (ν) χήρα ἐκβεβλημένη, (ξ) μὴ ἦν αὐτῇ, (ο) αὐτὸ, δώσει (π) προσφέρουσιν (ρ) οἱ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προσηλύτων (σ) κυρίῳ, ὅτι οὐ δεκτὸν ὑμῖν ἐστιν. (τ) εὐχὴν κατὰ αἵρεσιν ἐν ταῖς (υ) αὐτὰ (φ) σφάγια ἀποθήσεις αὐτὰ (χ) εἰς εὐχήν σου οὐ προσδεχθήσεται.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 * ܘܟܠ ܢܘܟܪܝܐ ܠܐ ܢܐܟܘܠ ܩܘܕܫܐ. ܬܘܬܒܐ ܕܟܗܢܐ ܘܐܓܝܪܐ ܠܐ ܢܐܟܘܠ ܩܘܕܫܐ. * ܘܟܗܢܐ
11 ܕܩܢܐ ܢܦܫܐ ܒܙܒܢܐ ܕܟܣܦܗ. ܗܘ ܢܐܟܘܠ ܡܢ ܠܚܡܗ. ܘܝܠܝܕܝ ܒܝܬܗ ܗܢܘܢ ܢܐܟܠܘܢ
12 ܡܢ ܠܚܡܗ. * ܘܒܪܬ ܟܗܢܐ ܟܕ ܬܗܘܐ ܠܓܒܪܐ ܢܘܟܪܝܐ. ܐܦ ܗܝ ܡܢ ܦܪܫܘܬܐ
13 ܕܩܘܕܫܐ ܠܐ ܬܐܟܘܠ. * ܘܒܪܬ ܟܗܢܐ ܟܕ ܬܗܘܐ ܐܪܡܠܬܐ ܐܘ ܫܒܝܩܬܐ ܘܒܢܝܐ ܠܝܬ ܠܗ̇. ܘܬܗܦܘܟ ܠܘܬ ܐܒܘܗ̇. ܐܝܟ ܛܠܝܘܬܗ̇ ܡܢ ܠܚܡܗ ܕܐܒܘܗ̇ ܬܐܟܘܠ. ܘܟܠ ܢܘܟܪܝܐ ܠܐ ܢܐܟܘܠ
14 ܩܘܕܫܐ. * ܘܓܒܪܐ ܕܢܐܟܘܠ ܩܘܕܫܐ ܒܫܠܘ. ܢܘܣܦ ܚܕ ܡܢ ܚܡܫܐ ܥܠܘܗܝ. ܘܢܬܠ
15 ܠܟܗܢܐ ܩܘܕܫܐ. * ܘܠܐ ܢܛܡܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܩܘܕܫܐ ܕܡܦܪܫܝܢ ܠܡܪܝܐ.
16 * ܘܢܩܒܠܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܚܛܗܐ ܘܥܘܠܐ ܟܕ ܐܟܠܝܢ ܩܘܕܫܝܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܕܡܩܕܫ ܐܢܘܢ.
17 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ.
18 * ܡܠܠ ܥܡ ܐܗܪܘܢ ܘܥܡ ܒܢܘܗܝ ܘܥܡ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܓܒܪ ܓܒܪ ܡܢ ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ܘܡܢ ܓܝܘܪܐ ܕܡܬܬܘܝܢ ܒܐܝܣܪܝܠ. ܕܢܩܪܒ ܩܘܪܒܢܗ ܠܟܠ ܢܕܪܝܗܘܢ ܘܠܟܠ ܦܘܪܫܢܝܗܘܢ ܕܡܩܪܒܝܢ ܠܡܪܝܐ ܠܝܩܕܐ.
19 * ܠܪܥܘܬܟܘܢ ܕܟܪܐ ܕܠܝܬ ܒܗ ܡܘܡܐ ܡܢ ܬܘܪܐ ܘܡܢ ܐܡܪܐ ܘܡܢ ܥܙܐ.
20 * ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܒܗ ܡܘܡܐ ܠܐ ܬܩܪܒܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ ܠܪܥܘܬܐ.
21 * ܘܓܒܪܐ ܕܢܩܪܒ ܢܟܣܬܐ ܕܩܘܕܫܐ ܠܡܪܝܐ. ܠܡܦܪܫ ܢܕܪܐ ܐܘ ܦܘܪܫܢܐ ܡܢ ܬܘܪܐ ܐܘ ܡܢ ܥܢܐ. ܕܠܐ ܡܘܡܐ ܢܗܘܐ ܠܪܥܘܬܐ. ܟܠ ܡܘܡ ܠܐ ܢܗܘܐ ܒܗ.
22 ܕܥܘܝܪ ܐܘ ܬܒܝܪ ܐܘ ܡܚܝܠ ܐܘ ܓܪܒ ܐܘ ܚܪܝܒ. ܠܐ ܬܩܪܒܘܢ ܗܠܝܢ ܠܡܪܝܐ. ܘܩܘܪܒܢܐ ܠܐ ܬܬܠܘܢ ܡܢܗܘܢ ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܠܡܪܝܐ.
23 * ܘܬܘܪܐ ܘܐܡܪܐ ܕܦܣܝܩ ܐܕܢܐ ܐܘ ܦܣܝܩ ܕܘܢܒܐ. ܦܘܪܫܢܐ ܬܥܒܕ ܐܢܘܢ. ܘܠܢܕܪܐ ܠܐ ܢܬܩܒܠ.

Nullus alienigena comedat sanctum: hospes 10 sacerdotis, & mercenarius ne comedat sanctum. Cùm autem sacerdos emerit aliquem, 11 is qui emptus est ejus pecuniā, comedet de pane ipsius: & nati domi ejus, ipsi comedent 12 de pane ipsius: Et filia sacerdotis cùm fuerit viro extraneo, etiam ipsa de separatione 13 sanctorū non comedet. Et filia sacerdotis cùm fuerit vidua aut repudiata, nec liberos habuerit, & redierit ad patrem suum, non secus ac in pueritia sua de pane patris sui comedet: omnis autem extraneus ne comedat sanctum. 14 Et cùm quis comederit sanctum per errorem, addat unam ex quinq; *partibus* super illud, & 15 det sacerdoti sanctum. Ne igitur prophanent 16 filii Israel sancta quæ separant Domino, Tollantq; super se scelus & peccata, comedentes de sanctis suis: ego enim sum Dñs sanctificans eos. *Lex de votis & oblationibus, quod offerri debeant sine macula Domino.* 17 Locutus est etiam Dominus cum Mose, di- 18 xitque ad eum, Loquere cum Aharone & cum filiis ejus, cumque omnibus filiis Israel, & dic eis, Quicunq; de domo Israel, & ex iis qui convertuntur ad me degentibus in Israële, obtulerit munus suum ex omnibus votis vestris, & ex omnibus separationibus vestris quas offertis Domino in holocaustum 19 pacificum: Ad hoc ut sit acceptum, afferat 20 masculum in quo nulla sit macula ex bobus, aut ex agnis, aut ex capris. Omne verò in 21 quo aliquod fuerit vitium ne offeratis; quia non erit vobis ad placationem. Et vir qui obtulerit sacrificium pacificum Domino, & separaverit votum vel separationem ex bobus aut ex ovibus, cùm nullum habeat in se vitium: erit acceptum, dummodò nullum sit in 22 eo vitium. Quod cæcum est, aut fractum, aut impetigine laborat, aut imbecillum est, aut scabiosum, aut ulcerosum, ne offeratis: ullum ex his ne ponatis super altare Domino. 23 Bovem autem & agnum, cujus auris est fissa aut cauda decurtata, pro separatione quidem facies: at verò pro voto non erit acceptus.

תרגום אונקלוס

10 וכל חלוני לא ייכול קודשא
תותבא דכהנא ואגירא לא ייכול
קודשא: 11 וכהנא ארי יקני נפש קנין
כספיה הוא ייכול ביה וילידי ביתיה
אנון ייכלון בלחמיה: 12 ובת כהנא
ארי תהי לגבר חלוני היא באפרשות
קודשיא לא תיכול: 13 ובת כהנא ארי
תהי ארמלא ומתרכא ובר לית
לה ותתוב לבית אבוהא כרביותה
מלחמא דאבוהא תיכול וכל חלוני
לא ייכול ביה: 14 וגבר ארי ייכול
קודשא בשלו ויוסף חומשיה
עלוהי ויתן לכהנא ית קודשא:
15 ולא יחלון ית קודשיא דבני ישראל
ית די יפרשון קדם יי: 16 ויקבלון
עליהון עוין וחובין במיכלהון
בסואבא ית קודשיהון ארי אנא
יי מקדשהון: 17 ומליל יי עם משה
למימר: 18 מלל עם אהרן ועם בנוהי
ועם כל בני ישראל ותימר להון
גבר גבר מבני ישראל ומן גיורא
בישראל די יקריב קורבניה לכל
נדריהון ולכל נדבתהון די יקרבון
קדם יי לעלתא: 19 לרעוא לכון שלים
דכורא בתוריא באמריא ובעזיא:
20 כל די ביה מומא לא תקרבון ארי
לא לרעוא יהי לכון: 21 וגבר ארי
יקריב נכסת קודשיא קדם יי
לפרשא נדרא או לנדבא
בתורי או בענא שלים יהי לרעוא
כל מומא לא יהי ביה: 22 עויר או
תביר או פסיק או יבלן או גרבן
או חזזן לא תקרבון אלין קדם
יי וקורבנא לא תתנון מנהון על
מדבחא קדם יי: 23 ותור ואמר
יתיר וחסיר נדבתא תעביד יתיה
ולנדרא לא יהי לרעוא:

Targum Onkelos.

10 Omnis autẽ extraneꝰ nõ com-
edet id ꝙ ſanctificatum eſt: in-
quilinꝰ ſacerdotis & mercena-
rius ejus non comedet illud ꝙ
11 ſanctificatũ eſt. Sacerdos autẽ
ſi emerit animã pretio pecuniæ
ſuæ, ipſa cõedet ex eo: verna-
culi autẽ domꝰ ejꝰ, ipſi veſcẽtur
12 pane ſuo. Filia autẽ ſacerdotis
ſi fuerit nupta viro alieno; ipſa
nõ comedet de his quæ ſancti-
13 ficata & ſeparata ſunt. Et filia
ſacerdotis ſi fuerit vidua vel
repudiata, & filiꝰ nõ fuerit ei;
& reverſa fuerit in domũ pa-
tris ſui, ſicut erat in pueritia
ſua; de pane patris ſui cõedet:
omnis autẽ extraneus nõ com-
14 edet ex eo. Vir autẽ qui come-
derit id ꝙ ſanctificatũ eſt per
ignorantiã: addet quintã par-
tẽ ſup illud ꝙ ſanctificatũ eſt,
15 & dabit ſacerdoti. Et nõ vio-
labunt ea quæ ſanctificata ſunt
à filiis Iſrael: quæ ſeparata
16 ſunt corã Dño. Et ſuſcipient
ſup ea iniquitates & peccata;
cum comederint ea & cũ con-
taminaverint ea quæ ſanctifi-
cata ſunt: quia ego Dñs ſancti-
17 fico eos. Locutúſq; eſt Dñs cum
18 Moyſe dicens. Loquere cũ Aa-
rõ & cũ filiis ejꝰ, & cũ omni-
bus filiis Iſrael; & dices eis:
Vir vir de domo Iſrael & de
peregrinis qui habitãt in Iſra-
el, qui obtulerit oblationẽ ſuã
omnibꝰ votis ſuis & omnibus
oblationibꝰ ſpõtaneis ſuis, quæ
obtulerint corã Dño in holo-
19 cauſtũ. Ut placabile ſit pro vo-
bis: maſculꝰ integer erit ex bo-
bus, aut ex agnis vel capris.
20 Omne in quo fuerit macula nõ
offeretis: quia nõ erit pro vo-
21 bis placabile. Vir autẽ qui ob-
tulerit victimã ſanctificationũ
corã Dño, vota ſolvens aut
ſponte offerẽs, de bobus aut de
ovibꝰ: integrũ erit, ut ſit placa-
bile; omnis macula nõ erit in
22 eo. Si cæcũ fuerit aut confra-
ctum, aut ſucciſũ aut papulas
habens, aut ſcabiẽ, aut impeti-
ginẽ; nõ offeretis ea corã Dño:
neq; oblationẽ ponetis ex eis
23 ſup altare corã Dño. Bos & a-
gnꝰ, ſi fuerit ſupfluꝰ vel dimi-
nutus: voluntariè facies eum, & pro voto non erit placabilis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10–23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

10–23 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Nullus alienigena comedet 10
ſanctum, inquilinus ſacerdo-
tis, neq; mercenarius comedet
ſanctum. Cùm verò ſacerdos 11
acquiſiverit animam acquiſi-
tione argenti ſui, iſte comedet
illud: Vernaculi quoq; come-
dent panem ejus. Filia autem 12
ſacerdotis cum fuerit viro
extraneo, oblationem elevati-
onis ſanctificatorũ non com-
edet. Sed filia ſacerdotis cùm 13
fuerit vidua, et repudiata, ſe-
menq; ipſi non fuerit, et rever-
ſa fuerit ad domũ patris ſui,
ſicut in pueritia ſua, de pane
patris ſui comedet; ſed nullus
alienigena comedet eum. Vir 14
quoq; qui comederit ſanctum
per errorem, ſuperaddet quin-
tam partem ejus, et dabit ſa-
cerdoti quod ſanctũ eſt. Ita- 15
que non prophanabunt ſancti-
ficata filiorũ Iſrael, quæ ele-
vabunt Domino. Inducent e- 16
nim in ſe ipſos (b) iniquita-
tem delicti, cum manducave-
rint ſanctificata eorum; nam
ego Dominꝰ ſanctificans eos.
Et locutus eſt Dominus Moſi, 17
dicens; Loquere Aaroni, et fi- 18
liis ejus, omnibuſq; filiis Iſra-
el; dices autem, eis Qui-
cunq; de domo Iſrael, & de
advenis peregrinantibꝰ in Iſ-
rael qui obtulerit munꝰ ſuum
ſecundùm omnia vota ſua, et
ſecundùm ſpontanea ſua quæ
offeruntur Domino in holo-
cauſtum. Pro arbitrio veſtro 19
(c) immaculatum maſculum
ex bobꝰ, ex agnis, et ex capris.
Nihil in quo fuerit macula, 20
offeretis; non enim erit vobis
in expiationem. Cùm quis etiã 21
offeret ſacrificiũ pacificorum
Domino, ſolvendo votum aut
ſpontaneã oblationem tam de
bobus quàm de pecudibꝰ, (d)
immaculata erunt ad expia-
tionem: nulla macula erit in
eis. Cæcum, aut fractum, aut 22
conciſum, aut verrucatum,
aut ſcabioſum, aut impetigi-
noſum, non offeretis iſta Do-
mino, neque dabitis ex iſtis
(e) ſacrificia ignita ſuper al-
tare Domino. Bovem quidem 23
& ovem membris exereſcen-
tes, aut mutilos oblationem
voluntariã facies, ſed in vo-
tum non acceptabuntur.

VER. SAM. (b) reatum (c) integrum (d) integra (e) oblationes

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وكل اجنبي فلا ياكل قدسا * حتى ضيف الامام واجير لا ياكل قدسا * واي امام اشترى انسانا بماله 10
فهو ياكل منه * وكذلك ولائده هم ياكلون من طعامه * واي ابنة امام تزوجت رجلا اجنبيا 11
فهي لا تاكل من رفائع الاقداس * واي ابنة امام صارت ارملة او مطلقة * ولا نسل لها فلتعد 13
الى بيت ابيها كحكم صباها * ومن طعام ابيها تاكل * وسائر الاجنبيين لا ياكلون منه * واي 14
انسان اكل شيا من الاقداس سهوا * فليرد عليه مثل خمسه * ويدفعه الى الامام عن القدس * ولا 15
يبذلوا اقداس بني اسرائيل وما يرفعونه لله * فيحملوا عنها ذنوبا وآثاما * اذا اكلوا كذلك اقداسهم 16
لاني الله مقدسهم * ثم كلم الله موسى قائلا * مر هرون وبنيه وسائر الاسرائيلية وقل لهم اي رجل 17 18
من الاسرائيلية او من الغرباء الداخلين فيهم شاء ان يقرب قربانا على ضروب من نذورهم او
تبرعهم الذي يقربونه لله صعيدة * فالمرضي منكم ان يكون صحيحا ذكرا من البقر والضان 19
والماعز * وما فيه عيب فلا تقربوه * فانه لا يرضى منكم * وكذلك اي انسان شاء ان يقرب ذبح 20
سلامة لله تسويغ نذرا او تبرعا من الغنم او من البقر * فالصحيح هو المرضي منه * لا يكن 21
فيه عيب * من عوراء * او مكسور * او مبتور او ذات ثؤلول * او جرب * او حزاز * فلا تقربوها 22
لله * ولا تجعلوا منها قربانا على المذبح لله * واي ثور او شاة عامن * او قليط * فاصنعه على جهة 23
التبرع * وعلى جهة النذر لا يرضى *

Et omnis advena non comedat ſacrum, 10
nedùm hoſpes ſacerdotis, nec mercenarius
ejus comedat ſanctum. Et quicunque ſa- 11
cerdos emerit hominem pecuniã ſuã, ipſe
comedet ex eo: & ſimiliter procreati ejus
comedent ex cibo ipſius. Et ſiqua filia ſa- 12
cerdotis matrimonium contraxerit cum
viro extraneo, ipſa non comedet ex holo-
cauſtis ſacrorum. Et quæcunque filia ſa- 13
cerdotis facta fuerit vidua, aut repudiata,
nec ſtirpem habuerit, revertatur ad do-
mum patris ſui ſecundùm uſum pueritiæ
ſuæ, & de cibo patris ſui comedat: omnes
verò advenæ non veſcentur ipſo. Et qui- 14
cunque homo comederit aliquid ex ſacris
per errorem, addat ſuper illud æquivalens
quintæ ejus parti, & det illud ſacerdoti
pro ſacro. Et nè violent ſacra filiorum 15
Iſrail, & quod offerent Deo. Portẽtque 16
pro ipſis culpas et iniquitates, comedentes
hoc pacto ſacra eorum: quoniam ego ſum
Deus ſanctificans eos. Locutus eſt quoque 17
Deus ad Muſam, dicens; Præcipe Haro- 18
ni & filiis ejus, & reliquis Iſraelitis, &
dic eis; Quicunque vir ex Iſraelitis, aut
ex advenis ingredientibus inter eos, vo-
luerit offerre ſacrificium diverſis modis
ex votis ſuis, vel ex ſpontaneis ſuis quæ
offerant Deo in holocauſtum: Accepta- 19
bitur quidem à vobis ſi fuerit integer ma-
ſculus ex bobus, & ovibus, & capris. At 20
id in quo fuerit vitium, nè offeratis illud,
quoniam non acceptabitur à vobis. Et 21
ſimiliter quicunq; voluerit offerre ſacri-
ficium pacis Deo ex dono, ex voto, vel
ſponte, ex ovibus aut ex bobus: quod fue-
rit integrum acceptabitur ab ipſo: non ſit
in eo vitium. Monoculum, aut fractum, 22
aut ſciſſum, vel habens verrucas, vel ſca-
biem, vel impetiginem, nè offeratis Deo, et
nè ponatis ex ipſis ſacrificium ſuper al-
tare Deo. Et quemcunque taurum, vel 23
ovem apertè vitiatam, aut nanam, fac il-
lam pro dono ſpontaneo: at verò pro vo-
to non acceptabitur.

ספר ויקרא : כג

facietis appropinquare non *excisum & ,evulsum & ,contusum & ,Compressum*
24 ומעוך וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו
extranei filii manu de Et .facietis non vestra terra in & ,Domino
25 ליהוה ובארצכם לא תעשו : ומיד בן־נכר
quia ,istis omnibus ex vestri Dei panem *facietis appropinquare* non
לא תקריבו את־לחם אלהיכם מכל־אלה כי
.vobis placeant non ;eis in macula ,eis in eorum corruptio
משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם :
vel ,Bos :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
26 וידבר יהוה אל־משה לאמר : שור או־
27 sub diebus septem fuerit & ,fuerit natus cùm capra vel ,agnus
כשב או־עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת
appropinquationem in acceptabitur deinceps & ,octavo die à & ,sua matre
אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן
non ejus filium & ipsum ,pecus vel bovem Et .Domino *ignitionis*
28 אשה ליהוה : ושור או־שה אתו ואת־בנו לא
confessionis sacrificium sacrificaveritis cum Et .una die in mactabitis
29 תשחטו ביום אחד : וכי־תזבחו זבח־תודה
.comedetur ipsa die In .sacrificabitis vestrâ voluntate ad ,Domino
30 ליהוה לרצנכם תזבחו : ביום ההוא יאכל
custodietis Et .Dominus Ego .mane usque eo ex relinquetis non
31 לא־תותירו ממנו עד־בקר אני יהוה : ושמרתם
polluetis non Et .Dominus Ego .ea facietis & ,mea præcepta
מצותי ועשיתם אתם אני יהוה : ולא תחללו את־
32 Ego .Israel filiorum medio in me sanctificabo & ,meæ sanctitatis nomen
שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני
,Ægypti terra è vos *exire Faciens* .vos sanctificans Dominus
33 יהוה מקדשכם : המוציא אתכם מארץ מצרים
.Dominus Ego .Deum in vobis *existendum ad*
להיות לכם לאלהים אני יהוה :

CAP. XXIII. כג

filios ad Loquere :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר : דבר אל־בני
2 vocabitis *quos* ,Domini *Conventus* :eos ad dices & ,Israel
ישראל ואמרת אלהם מועדי יהוה אשר־תקראו
dicbus Sex *,mei conventus ipsi Isti* .sanctitatis convocationes *eos*
אתם מקראי קדש אלה הם מועדי : ששת ימים
3 convocatio ,requiei *cessatio* septima die in & *;opificium fiet*
תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא־
Domino *ipsa Cessatio* .facietis non *functionem Omnem* .sanctitatis
קדש כל־מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה
convocationes ,Domini *conventus Isti* .vestris habitationibus cunctis in
4 בכל מושבתיכם : אלה מועדי יהוה מקראי
mense In .suo tempore statuto in *eas* vocabitis quas ,sanctitatis
5 קדש אשר־תקראו אתם במועדם : בחדש
transitus ,duas vesperas inter mensis decima quarta in ,primo
הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח
infermentatorũ solenitas ,huius mensis die decima quinta in Et .Domino
6 ליהוה : ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות
.comedetis infermentata diebus Septem .Domino
ליהוה שבעת ימים מצות תאכלו :

Versio VULG. LAT.

24 Omne animal, quod vel con-
tritis, vel tusis, vel sectis ab-
latisque testiculis est, non of-
feretis Domino, & in terra
vestra hoc omninò ne facia-
25 tis. De manu alienigenæ non
offeretis panes Deo vestro,
& quidquid aliud dare vo-
luerit : quia corrupta & ma-
culata sunt omnia : non sus-
26 cipietis ea. Locutúsque est
Dominus ad Moysen, dicens,
27 Bos, ovis, & capra, cùm ge-
nita fuerint, septem diebus
erunt sub ubere matris suæ :
die autem octavo, & dein-
ceps offerri poterunt Domi-
28 no. Sive illa bos, sive ovis,
non immolabuntur unâ die
29 cum fœtibus suis. Si immo-
laveritis hostiam pro gratia-
rum actione Domino, ut pos-
30 sit esse placabilis, Eodem die
comedetis eam, non remane-
bit quidquam in mane alte-
rius diei. Ego Dominus,
31 Custodite mandata mea, &
32 facite ea. Ego Dominus. Ne
polluatis nomen meũ sanctũ,
ut sanctificer in medio filiorũ
Israel. Ego Dominus qui san-
33 ctifico vos, Et eduxi de terra
Ægypti, ut essem vobis in De-
um. Ego Dominus.

CAP. XXIII.

1 Locutúsque est Dominus
2 ad Moysen, dicens, Loquere
filiis Israel, & dices ad eos ;
Hæ sunt feriæ Domini, quas
3 vocabitis sanctas. Sex die-
bus facietis opus : dies septi-
mus, quia sabbati requies est,
vocabitur sanctus. Omne o-
pus non facietis in eo. Sab-
batum Domini est in cunctis
4 habitationibus vestris. Hæ
sunt ergò feriæ Domini san-
ctæ, quas celebrare debetis
5 temporibus suis. Mense pri-
mo, quarta-decimâ die mensis
ad vesperum, Phase Domini
6 est. Et quinta-decimâ die men-
sis hujus, solennitas azymo-
rum Domini est. Septem die-
bus azyma comedetis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Θλαδίαν καὶ ἐκτεθλιμμένον καὶ (†) ἐκτο-
μίαν καὶ ἀπεσπασμένον, (ω) οὐ προσάξεις
αὐτὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν οὐ ποιή-
25 σετε. Καὶ ἐκ χειρὸς ἀλλογενοῦς οὐ προσοί-
σετε τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ πάντων
τούτων· (α) ὅτι φθάρματά ἐστιν ἐν αὐτοῖς,
μῶμος ἐν αὐτοῖς, οὐ δεχθήσεται ταῦτα ὑ-
26 μῖν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
27 λέγων, Μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα, ὡς ἂν
τεχθῇ, καὶ ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τὴν μητέ-
ρα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ καὶ ἐπέκεινα δε-
28 χθήσεται εἰς δῶρα, κάρπωμα κυρίῳ. Καὶ
(β) μόσχον καὶ πρόβατον, αὐτὴν καὶ τὰ παι-
29 δία αὐτῆς, οὐ σφάξεις ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Ἐὰν
δὲ θύσῃς θυσίαν εὐχὴν χαρμοσύνης κυ-
ρίῳ, εἰς δεκτὸν ὑμῖν θύσετε αὐτό. Αὐτῇ
30 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ βρωθήσεται· οὐκ ἀπολεί-
ψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τοπρωΐ. ἐγώ εἰμι
31 κύριος. Καὶ φυλάξετε τὰς ἐντολάς μου, καὶ
32 ποιήσετε αὐτάς. Καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄ-
νομα τοῦ ἁγίου, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν μέσῳ
τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων
33 ὑμᾶς, Ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύ-
πτου, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός. ἐγὼ κύριος.

MS.A. (†) ἐκτομίαν (ω) οὐ προσάξετε (α) ὅτι φθαρτά ἐστιν ἐν αὐτοῖς, οὐ δεχθήσεται (β) μόσχον ἢ πρόβατον, αὐτὴν ἢ τὰ

Cui sunt testiculi contriti, & 24
cui contusi, & exsecti, & avulsi,
non offeres ea Domino : et super
terram vestram non facietis. Et 25
de manu alienigenæ non offeretis
munera Dei vestri ex omnibus
his : quoniam vitia sunt in eis,
macula in eis, non accipientur
hæc vobis. Et locutus est Do- 26
minus ad Moysen, dicens, Vitu- 27
lum, aut ovem, aut capram,
cùm natum fuerit, & erit se-
ptem diebus sub (a) matre : die
autem octavo, & ultrà, accipi-
etur in munera, hostiam Domi-
no. Et vitulum, & ovem, ipsam 28
& filios ejus, non jugulabis in
die uno. Si autem sacrificaveris 29
sacrificium votum gratiarum a-
ctionis Domino, ad placitum vo-
bis sacrificabitis illud. Illa ipsa 30
die comedetur : non relinquetis
de carnibus in mane. Ego sum 31
Dominus. Et custodietis man-
data mea, & facietis ea. Et non 32
prophanabitis nomen sancti : &
sanctificabor in medio filiorum
Israel. Ego Dominus, qui sancti-
fico vos, Qui eduxi vos de ter- 33
ra Ægypti, ut sim vester Deus.
Ego Dominus.

ΚΕΦ. κγ'.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
2 Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτούς, Αἱ ἑορταὶ κυρίου ἃς καλέσετε αὐ-
τὰς κλητὰς ἁγίας, αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταί
3 μου. Ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, (α) τῇ δὲ
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις
κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶν ἔργον οὐ ποι-
ήσεις· σάββατά ἐστι τῷ (β) κυρίῳ ἐν πά-
4 σῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. Αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ
(γ) κυρίῳ κληταὶ ἅγιαι, ἃς καλέσετε
5 αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Ἐν τῷ
πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἀναμέσον τῶν ἑσπερι-
6 νῶν πάσχα τῷ κυρίῳ. Καὶ ἐν τῇ πεντε-
καιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴ
τῶν ἀζύμων τῷ κυρίῳ. ἑπτὰ ἡμέρας ἄ-
ζυμα ἔδεσθε.

MS.A. (α) καὶ τῇ ἡμέρᾳ (β) κυρίῳ ὑμῶν ἐν πάσῃ (γ) κυρίῳ, καὶ αὐ-
ταὶ * ἁγίας καλέσατε αὐτάς

CAP. XXIII.

Et dixit Dominus ad Moy- 1
sen, dicens, Loquere ad filios Is- 2
rael, & dices ad eos ; Solennia
Domini, quæ vocabitis ea vocata
sancta, ista sunt solennia mea.
Sex diebus facies opera : septimo 3
autem die sabbata, requies vo-
cata sancta Domino. Omne opus
non facies. Sabbata sunt Domi-
no in omni habitatione vestra.
Hæ sunt solennitates Domino vo- 4
catæ sanctæ, quas vocabitis eas
in temporibus earum. In primo 5
mense in quartâ-decimâ die men-
sis inter medium vesperarum,
Pascha Domino. Et in quintâ-de- 6
cimâ die mensis hujus, solennitas
azymorum Domino. Septem die-
bus azyma comedetis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

Et quod est contusum, & resectum, & ru- 24
ptum, ne offeratis Domino, neque sacrifice-
tis in terra vestra. Et de manu filii alienige- 25
narum ne offeratis panem Dei vestri ex his
omnibus, quia vitiosa sunt, & vitiũ est in eis:
nec accipientur à vobis. Locutus est etiam 26
Dominus cum Mose, dixitq; ad eum ; Bos, 27
aut agnus, aut hædus quum natus fuerit, ma-
neat septem diebus post matrem suam : & ab
octavo die ac deinceps grata erit oblatio
ejus in munus Domino. Et bovem aut pecu- 28
dem, ipsam cum fœtu suo ne mactetis in die
eodem. Et si mactaveritis victimam gratiarũ 29
actionis Domino, ita ut grata sit mactate eã.
Et in eodemmet die comedatur, nec reserve- 30
tis ex ea in crastinum : Ego sum Dominus. 31
Custodite mandata mea, & exequimini ea : 32
Ego sum Dominus. Et ne prophanetis nomen
sanctitatis meæ, ut sanctificer inter filios Isra- 33
el : Ego sum Dominus sanctificans vos ; Qui
eduxi vos è terra Ægypti, ut essem vobis
Deus : Ego sum Dominus.

CAP. XXIII.

De festis diebus.

Et locutus est Dominus cum Mose, dixitq; 1
ad eum ; Loquere cum filiis Israel, & dic 2
eis, Festivitates Domini quas vocabitis cele-
bres ac sanctas, hæ sunt festivitates meæ.

De Sabbatho.

Sex diebus facietis opus, in die verò septimo 3
sabbatum erit & quies : sanctum sit Domino,
& ullum opus ne feceritis : sabbathum sit Do-
mino in cunctis habitationibus vestris. Hæ 4
sunt solennitates Domini celebres ac sanctæ,
quas celebrabitis temporibus suis.

De Paschate.

Mense primo, quartadecimâ mensis inter 5
vesperas, pascha est Domino. Et quintadeci-
mâ hujus ejusdem mensis, festum azymorum
est Domino : septem diebus azyma comedetis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ודי מריס ודי רסיס ודי שליף ודי
גזיר לא תקרבון קדם יי ובארעכון
לא תעבדון: ומן בר עממיא לא
תקרבון ית קורבן אלהכון מכל
אלין ארי חבולהון בהון מומא
בהון לא לרעוא יהון לכון: ומליל
יי עם משה למימר: תור או אמר
או עזא ארי יתיליד ויהי שבעא
יומין בתר אמיה ומיומא תמינאה
ולהלא יתרעי לקרבא קרבנא
קדם יי: ותורתא או שיתא לה
ולברה לא תכסון ביומא חד:
וארי תכסון נכסת תודתא קדם יי
לרעוא לכון תכסון: ביומא ההוא
יתאכל לא תשארון מניה עד
צפרא אנא יי: ותטרון פקודי
ותעבדון יתהון אנא יי: ולא תחלון
ית שמא דקודשי ואתקדש בגו
בני ישראל אנא יי מקדשכון:
דאפיק יתכון מארעא דמצרים
למהוי לכון לאלהא אנא יי:

כג

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם
בני ישראל ותימר להון מועדיא
דיי די תערעון יתהון מערעי קדיש
אלין אנון מועדי: שתא יומין
תתעבד עבידתא וביומא שביעאה
שבא שבתא מערע קדיש כל
עבידא לא תעבדון שבתא היא
קדם יי בכל מותבניכון: אלין
מועדיא דיי מערעי קדיש די
תערעון יתהון בזמניהון: בירחא
קדמאה בארבעת עשרא לירחא
בין שמשיא פסחא קדם יי
ובחמשת עשרא יומא לירחא הדין
חגא דפטיריא קדם יי שבעא יומין
פטירא תיכלון:

Targum Onkelos.

24 Animal autē quod habet con-
tritos vel tusos, aut enervatos
aut sectos testiculos; non offe-
retis illud coram Dño: neq; in
25 terrâ vestrâ hoc facietis. Et de
manu filii populorum non of-
feretis oblationem Deo vestro,
ex omnib⁹ his: quia corruptio
eorum in eis est, macula est
in eis; non erit placabile vo-
26 bis. Locutusq; est Domin⁹ cum
27 Moyse dicens. Bos aut agnus
aut capra cum nati fuerint,
septem diebus erunt cum ma-
tre suâ: a die autem octavo &
deinceps erunt acceptabiles,
ut offerantur in oblatione co-
28 ram Domino. Bovem aut ovem
non immolabitis una die cum
29 filio suo. Cum autem immola-
veritis hostiam gratiarum acti-
onis coram Domino: ut sit pro
vobis placabilis, immolabitis
30 eam. Eadem die comedatur;
non relinquatis ex ea usq; ma-
31 ne: Ego Dominus. Custodie-
tisq; præcepta mea, & facie-
32 tis ea: Ego Dominus. Et non
violabitis nomen sanctum me-
um, & sanctificabor in medio
filiorum Israel: Ego Dominus
33 qui sanctifico vos. Qui eduxi
vos de terrâ Ægypti, ut sim
vobis in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

1 Locutusq; est Dominus cum
2 Moyse dicens. Loquere cum fi-
liis Israel, & dices ad eos; so-
lennitates Domini quas voca-
bitis *vocationes sanctas*, hæ
3 sunt solennitates meæ. Sex di-
ebus facies opus: die autem se-
ptimo sabbatum requiei est,
vocatione sancta; omne opus
non facietis in eo: sabbatū est
coram Domino in cunctis ha-
4 bitationibus vestris. Hæ sunt
solennitates Domini, *vocatio-
nes sanctæ*, quas vocabitis in
5 temporib⁹ suis. Mense primo,
quartadecimâ mensis ad ve-
speram, Phase coram Domino
6 est. Quintadecima autem die
mensis hujus, solennitas azy-
morum est coram Domino:
septem diebus azyma come-
detis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]

כג

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]

כג

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Compressum, & contusum, & avulsum, & exectum non of- 24
feretis Domino, neque in ter-
ra vestra hæc facietis. De ma- 25
nu quoque filii alienigenæ non
offeretis panem Dei vestri ex
omnibus istis: quoniam cor-
ruptiones sunt in eis, macula
in eis; non expiabunt vos.
Et locutus est Dominus Mo- 26
si, dicens; Bos, aut agnus, 27
aut capra, cum nati fue-
rint, erunt septem diebus
sub matre sua, atque à die
octava & deinceps, accepta-
buntur in munus (f) sacri-
ficiorum ignitorum Domino.
Neque bovem, neque ovem, 28
ipsos & fœtus ejus, immola-
bitis in uno die. Cùm etiam 29
sacrificabitis sacrificium lau-
dis Domino, pro arbitrio ve-
stro sacrificabitis illud. In 30
illo die comedetur, & nihil
reliquum facietis ex eo usque
ad mane: Ego Dominus.
Custodietis igitur præcepta 31
mea, & facietis ea. Et non 32
prophanabitis nomen sancti-
tatis meæ, & sanctificabor
in medio filiorū Israel: Ego
Dominus sanctificans eos, E- 33
duxi vos de terra Ægypti, ut
essem vobis in Deum: Ego
Dominus.

CAP. XXIII.

Et locutus est Dominus 1
Mosi, dicens; Loquere 2
filiis Israel, dices autem eis;
Solemnitates Domini quas
vocabitis convocationes san-
ctas, istæ sunt solemnitates
meæ. Sex diebus fiet opus, et 3
die septimo Sabbatum erit
quietis, convocatio sancta;
nullum opus facietis, Sabba-
tum erit Domino in omnibus
habitationibus vestris. Istæ 4
autem sunt solemnitates Do-
mini, convocationes sanctæ
quas convocabitis in tempore
suo. In mense primo, decimâ 5
quartâ die mensis inter duas
vesperas, pascha erit Domino.
Et decimâ quintâ die mensis 6
istius festum erit azymorum
Domino: septem diebus azy-
ma comedetis.

VER. SAM. *(f)* sacrificiorum Domino.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* والممروس * والمدقوق * والمنصل * والمقطوع * ولا تقربوها لله * وفي بلدكم فلا تصنعوها * ومن يد الـ
لا تقبلوا * قربان ربكم الدائم وفيه شي من هذه العيوب * لان فسادها معها * وهو العيب الذي
هو فيها * فلا يرتضى منكم * ثم كلم الله موسى قائلا * اي عجل * او حمل * او جدي ولد * فليقم
سبعة ايام مع امه * ومن اليوم الثامن فصاعدا يرتضي ان يقرب قربانا لله * والبقر * والنعجة لا
تذبحوها وولدها في يوم واحد * واذا ذبحتم ذبح شكر لله * فعلى ما يرتضي منكم اذبحوه * بان
يكون يوكل في ذلك اليوم فقط * ولا تبقوا منه الى الغداة * انا الله امرت بذلك * فاحفظوا وصاياي
واعملوا بها لاني الله اجازيكم خيرا * ولا تبذلوا اسم قدسي * بل اقدس فيما بين بني اسرائيل
اني الله مقدسكم * المخرج لكم من ارض مصر لاكون لكم الها انا الله المعاقب *
* الفصل الثالث والعشرون *
* ثم كلم الله موسى قائلا * مر بني اسرائيل
وقل لهم * اعياد الله التي يجب ان تسموها باسماء خاصة * هذه هي اعيادي * ستة ايام تصنع
الصنائع * وفي اليوم السابع عطلة هي سبت واسم مقدس * كل صناعة لا تعملوا * كذاك هي
سبت لله في جميع مساكنكم * وهذه اعياد الله التي اسماوها خاصة * التي يجب ان تسموها
خاصة في اوقاتها * في الشهر الاول * في اليوم الرابع عشر منه * بين العروبين فصح لله * وفي اليوم
الخامس عشر من هذا الشهر حج الفطير لله * سبعة ايام يجب ان تاكلوا فطيرا *

Et contusum, & contritum, atque muti- 24
latum cornibus, & exsectum ne offeratis
Deo, & in patria vestra ne faciatis illa.
Et de manu cujusquam ne accipiatis sa- 25
crificium Domini vestri sempiternū, dum
fuerit in ipso aliquod ex his vitiis, quia
corruptio ejus cum ipso est, videlicet viti-
um ipsum quod est in illo; non enim acce-
ptabitur à vobis. Tum locutus est D.⁹ ad 26
Musam, dicens; Quicunque vitulus, 27
aut agnus, vel hœdus natus fuerit, maneat
septem dies cum matre sua: et à die octa-
va et deinceps admittetur ut offeratur in
sacrificium Deo. Et vaccam, atque a- 28
gnum ne mactetis cum filio suo in eadem
die. Et cùm mactaveritis sacrificiū gra- 29
tiarū actionis Deo, tali modo ut accepte-
tur à vobis sacrificate illud: Ita ut com- 30
edatur in illa die tantùm, et non serve-
tis ex ipso ad crastinum: ego Deus man-
davi hoc. Custodite præcepta mea, & 31
exequimini illa; quia ego Deus retribuam
vobis bonum. Et nè prophanetis nomen 32
sanctitatis meæ, sed sanctificer inter filios
Israil, quia ego sum Deus sanctificator
vester, Educens vos è terra Ægypti, ut 33
essem vobis Deus: ego Deus castigator.

CAP. XXIII.

Præterea locutus est Deus ad Musam, 1
dicens; Præcipe filiis Israil, & dic 2
eis; Festa Dei, quæ oportet ut appelletis
nominibus particularibus, hæc sunt festa
mea. Sex diebus facies opera, & in die 3
septimo otium est, sabbathum, & nomen
sanctum, omne opus ne faciatis: hac rati-
one est sabbathum Deo in omnibus habita-
culis vestris. Et hi sunt dies festi Dei, 4
quorum nomina præcipua sunt, quos opor-
tet ut nominetis peculiariter temporibus
suis. In mense primo, in die quartade- 5
cima ipsius, inter utrumque occasum, est
Pascha Deo. Et in die quintadecima hu- 6
jus mensis solennitas est azymorum Deo.
Septē diebus oportet ut comedatis azyma.

functionem Omnem ,vobis erit sanctitatis convocatio ,primo die In
7 ביום הראשון מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת
septem Domino ignitionem offeretis Et .facietis non servitutis
8 עבדה לא־תעשו׃ והקרבתם אשה ליהוה שבעת
functionum Omnem .sanctitatis convocatio septimo die In .diebus
ימים ביום השביעי מקרא־קדש כל־מלאכת
:dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et .facietis non servitutis
9 עבדה לא תעשו׃ וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
ad fueritis ingressi Cum :eos ad dices & ,Israel filios ad Loquere
10 דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם כי־תבאו אל־
adducetis & ,ejus messem messueritis & ,vobis dans ego quam ,terram
הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את־קצירה והבאתם
agitabit Et .sacerdotem ad vestræ messis initii Homer
11 את־עמר ראשית קצירכם אל־הכהן׃ והניף את־
cessationis crastino à :vestram voluntatẽ ad Domini facies ad Homer
העמר לפני יהוה לרצנכם ממחרת השבת
:Homer vos agitandi die in facietis Et .sacerdos illud elevabit
12 יניפנו הכהן׃ ועשיתם ביום הניפכם את־העמר
ejus munus Et .Domino ascensionem in sui anni filium integrum agnum
13 כבש תמים בן־שנתו לעלה ליהוה׃ ומנחתו
odorem Domino ignitionem ,oleo cum confusæ similæ decimas duas
שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה ליהוה ריח
tostum & ,panem Et .Hin quartam vini ejus libamen Et .quietis
14 ניחח ונסכה יין רביעת ההין׃ ולחם וקלי
ad usque ,hujus diei corpus ad usq; comedetis non tenerum spicam &
וכרמל לא תאכלו עד־עצם היום הזה עד
seculi Statutum .vestri Dei appropinquationem vos adducere
הביאכם את־קרבן אלהיכם חקת עולם
vobis numerabitis Et .vestris habitaculis cunctis in vestris generationib' in
15 לדרתיכם בכל משבתיכם׃ וספרתם לכם
Septem .elevationis Homer vos adducere die à ,cessationis crastino à
ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר התנופה שבע
septimi sabbathi crastino à Usque .erunt consummatæ cessationes
16 שבתות תמימת תהיינה׃ עד ממחרת השבת השביעת
novum munus facietis appropinquare & :dies quinquaginta numerabitis
תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה
Duo .elevationis panem adducetis vestris habitaculis Ex .Domino
17 ליהוה׃ ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתים
primitiæ coquentur fermento ,erunt similæ decimis duabus
שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים
agnos septem panem super facietis appropinquare Et .Domino
18 ליהוה׃ והקרבתם על־הלחם שבעת כבשים
,duo arietes & ,unus bovis filius juvencus Et .anni filios integros
תמימם בני שנה ופר בן־בקר אחד ואילם שנים
odoris ignit.,eorum libamina &,corũ munus & ,Domino ascensio erunt
יהיו עלה ליהוה ומנחתם ונסכיהם אשה ריח־
,peccatum in unum ,caprarum hircum facietis Et .Domino quietis
19 ניחח ליהוה׃ ועשיתם שעיר־עזים אחד לחטאת
.pacificorum sacrificium in anni filios agnos duos &
ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים׃

Versio VULG. LAT.

7 Dies primus erit vobis cele-
berrim', sanctúsque: omne o-
p' servile non facietis in eo.
8 Sed offeretis sacrificium in i-
gne Dño septẽ dieb'. Dies au-
tem septimus erit celebrior et
sanctior: nullúmq; servile op'
9 facietis in eo. Locutúsque est
10 Dñs ad Moysẽ, dicens, Loque-
re filiis Israel, et dices ad eos;
Cũ ingressi fueritis terrã, quã
ego dabo vobis, et messueritis
segetẽ, feretis manipulos spi-
carũ, primitias messis vestræ,
11 ad sacerdotẽ. Qui elevabit fa-
sciculũ corã Dño, ut accepta-
bile sit pro vobis, altero die
sabbati, et sanctificabit illum.
12 Atq; in eodẽ die quo manipu-
lus consecratur, cædetur agn'
immaculat' annicul' in holo-
13 caustũ Dñi. Et libamenta of-
ferentur cum eo, duæ decimæ
similæ conspersæ oleo in in-
censũ Dñi, odorémq; suavissi-
mum: liba quoq; vini, quarta
14 pars hin. Panẽ, et polentã, &
pultes non comedetis ex sege-
te, usque ad diem quã offere-
tis ex ea Deo vestro. Præce-
ptum est sempiternum in ge-
nerationibus, cunctísque ha-
15 bitaculis vestris. Numerabitis
ergò ab altero die Sabbati, in
quo obtulistis manipulũ pri-
mitiarum, septem hebdoma-
16 das plenas, Usque ad alteram
diem expletionis hebdomadæ
septimæ, id est, quinquaginta
dies: & sic offeretis sacrifi-
17 cium novum Domino Ex om-
nibus habitaculis vestris, pa-
nes primitiarum duos de du-
abus decimis similæ fermen-
tatæ, quos coquetis in primi-
18 tias Domini. Offeretísque
cum panibus septem agnos
immaculatos anniculos, &
vitulum de armento unum,
& arietes duos, & erunt in
holocaustum cum libamentis
suis, in odorem suavissimum
19 Domino. Facietis & hircum
pro peccato, duósque agnos
anniculos hostias pacifico-
rum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Καὶ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν·
8 πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. Καὶ προσά-
ξετε ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας.
(δ) καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑ-
9 μῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. Καὶ ἐ-
10 λάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Εἶπον
τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Ὅ-
ταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑ-
μῖν, καὶ θερίζητε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ (ε) οἴσε-
τε τὸ δράγμα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν
11 πρὸς τὸν ἱερέα. Καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἔναντι
κυρίου δεκτὸν ὑμῖν· τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης
12 ἀνοίσει (ζ) αὐτὸ ὁ ἱερεύς. Καὶ ποιήσετε ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐν ᾗ (η) ἂν φέρητε τὸ δράγμα, πρόβα-
τον ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα τῷ
13 κυρίῳ. Καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ δύο δέκατα σε-
μιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ· θυσία
τῷ κυρίῳ, ὀσμὴ εὐωδίας (θ) κυρίῳ· καὶ σπον-
14 δὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον τοῦ ἲν οἴνου. Καὶ ἄρτον,
καὶ πεφρυγμένα χίδρα νέα οὐ φάγεσθε ἕως εἰς
αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἕως ἂν προσενέγκη-
τε ὑμεῖς τὰ (ι) δῶρα τῷ θεῷ ὑμῶν. νόμι-
μον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ
15 κατοικίᾳ ὑμῶν. Καὶ ἀριθμήσετε (κ) ὑμῖν ἀ-
πὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας
ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέμα-
16 τος, ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους, Ἕως τῆς ἐπ-
αύριον τῆς (λ) ἐσχάτης ἑβδομάδος ἀριθμήσετε
πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοίσετε θυσίαν
17 νέαν τῷ κυρίῳ. Ἀπὸ τῆς κατοικίας ὑμῶν προσ-
οίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους· ἐκ δύο
δεκάτων σεμιδάλεως ἔσονται, ἐζυμωμένοι
πεφθήσονται (μ) πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ.
18 Καὶ (ν) προσάξετε μετὰ τῶν ἄρτων ἑπτὰ ἀ-
μνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ μόσχον ἕνα ἐκ
(ξ) βουκολίου, καὶ κριοὺς δύο (ο) ἀμώμους, καὶ
ἔσονται ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ· καὶ αἱ θυσίαι
αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν (π) θυσία ὀσμὴ
19 εὐωδίας τῷ κυρίῳ. Καὶ ποιήσουσι (ρ) χίμα-
ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ δύο ἀ-
μνοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν
ἄρτων τοῦ (σ) πρωτογεννήματος.

Et dies prima vocata sancta erit 7
vobis: omne opus servile non facie-
tis. Et adducetis holocaustomata 8
Domino septem dies. Et dies septi-
ma vocata sancta erit vobis: omne
opus servile non facietis. Et locu- 9
tus est Dominus ad Moysen, di-
cens, Dic filiis Israel, & dices ad 10
eos; Cùm intraveritis in terram,
quam ego do vobis, et messueritis
messem ejus, & feretis manipulũ
primitiam messis vestræ ad sacer-
dotem. Et offeret manipulum co- 11
ram Domino, acceptum vobis: cra-
stina die à prima offeret illum
sacerdos. Et facietis in die, in 12
quacunq; attuleritis manipulum,
ovem sine macula anniculam in
holocaustoma Domino. Et sacrifi- 13
cium ipsius, duas decimas similæ
refectæ in oleo: (sacrificiũ Domi-
no, odor suavitatis Domino:) et
libamen ejus, quartã partẽ hin vi-
ni. Et panem, et (a) fricta chidra 14
nova non comedetis usq; in hunc
ipsum diem, quoadusque obtule-
ritis vos munera Deo vestro. Le-
gitimum sempiternum in proge-
nies vestras in omni habitatione
vestra. Et numerabitis vobis à 15
die crastino (b) sabbatorum, à
die, quo obtuleritis (c) manipu-
lum superpositionis, septem septi-
manas (d) integras, usque ad 16
crastinum ultimæ septimanæ nu-
merabitis quinquaginta dies, &
offeretis sacrificium novum Do-
mino. De habitatione vestra of- 17
feretis panes, superpositionem,
duos panes: ex duabus decimis
similæ erunt: fermentati coquen-
tur de primis frugibus Domino.
Et adducetis cum panibus septem 18
agnos sine macula anniculos, &
vitulum unum ex armento boũ,
& arietes duos sine macula; &
erunt holocaustoma Domino: &
sacrificia eorum, & libamina e-
orum, sacrificium odor suavita-
tis Domino. Et facient hircum 19
ex capris unum pro peccato, &
duos agnos anniculos in sacrifi-
cium salutaris cum panibus primæ frugis.

MS.A. (δ) καὶ ἡ ἑβδόμη ἡμέρα κλητὴ (ε) οἴσεται τὰ δράγματα ἀπαρχὴν (ζ) αὐτὸ (η) ἐὰν (θ) τῷ κυρίῳ· καὶ σπονδὴ αὐτοῦ (ι) δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν. νόμιμον αἰώνιον ἐν πάσῃ (κ) ὑμεῖς ἀπὸ (λ) ἐσχάτης ἑβδόμης (μ) πρωτογεννημάτων (ν) προσάξει (ξ) βουκολίου (ο) ἀμώμους ἔσονται (π) θυσίαν ὀσμὴν (ρ) χίμαρρον (σ) πρωτογεννήματος.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 ܝܘܡܐ ܩܕܡܝܐ܂ ܩܪܝܐ ܘܩܕܝܫܐ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ܂ ܘܟܠ ܥܒܕܐ ܕܦܘܠܚܢܐ ܠܐ ܬܥܒܕܘܢ܂ * ܘܩܪܒܘ
8 ܩܘܪܒܢܐ ܠܡܪܝܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ܂ ܘܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ ܩܪܝܐ ܘܩܕܝܫܐ ܢܗܘܐ܂ ܘܟܠ ܥܒܕܐ ܕܦܘܠܚܢܐ ܠܐ ܬܥܒܕܘܢ܂
9 ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ܂ * ܡܠܠ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂
10 ܡܐ ܕܥܠܬܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܐܢܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ܂ ܘܬܚܨܕܘܢ ܚܨܕܗ܂ ܐܝܬܘ ܟܪܟܐ ܕܪܫ ܚܨܕܟܘܢ ܠܘܬ ܟܗܢܐ܂
11 * ܘܢܦܪܫ ܟܪܟܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܠܪܥܘܬܐ܂ ܘܡܢ ܒܬܪ ܝܘܡܐ ܐܚܪܢܐ ܢܦܪܫܝܘܗܝ ܟܗܢܐ܂
12 * ܘܬܥܒܕܘܢ ܒܝܘܡܐ ܕܦܪܫܝܢ ܐܢܬܘܢ ܟܪܟܐ܂ ܐܡܪܐ ܒܪ ܫܢܬܗ ܕܠܐ ܡܘܡ܂ ܠܥܠܬܐ ܠܡܪܝܐ܂
13 * ܘܩܘܪܒܢܗ ܬܪܝܢ ܬܡܢܝܢ ܣܡܝܕܐ ܕܦܝܟܐ ܒܡܫܚܐ ܩܘܪܒܢܐ ܠܡܪܝܐ ܠܪܝܚܐ ܒܣܝܡܐ܂ ܘܢܘܣܟܗ ܚܡܪܐ ܪܒܝܥܝܬܐ ܕܗܝܢܐ܂
14 * ܘܠܚܡܐ ܘܩܠܝܐ ܘܦܪܝܟܐ ܠܐ ܬܐܟܠܘܢ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܗܢܐ ܕܡܝܬܝܢ ܐܢܬܘܢ ܩܘܪܒܢܐ ܠܐܠܗܟܘܢ܂ ܢܡܘܣܐ ܕܠܥܠܡ ܠܕܪܝܟܘܢ ܒܟܠ ܡܥܡܪܝܟܘܢ܂
15 * ܘܡܢܘ ܠܟܘܢ ܡܢ ܒܬܪ ܝܘܡܐ ܕܡܝܬܝܢ ܐܢܬܘܢ ܟܪܟܐ ܕܦܘܪܫܢܐ܂ ܫܒܥ ܫܒܘܥܝܢ ܡܫܡܠܝܢ ܢܗܘܝܢ ܠܟܘܢ܂
16 * ܥܕܡܐ ܠܦܠܓܗ ܕܫܒܘܥܐ ܫܒܝܥܝܐ ܡܢܘ ܚܡܫܝܢ ܝܘܡܝܢ܂ ܘܩܪܒܘ ܣܡܝܕܐ ܚܕܬܐ ܠܡܪܝܐ܂
17 * ܡܢ ܡܥܡܪܝܟܘܢ ܐܝܬܘ ܠܚܡܐ ܕܦܘܪܫܢܐ܂ ܬܪܬܝܢ ܓܪܝܨܢ ܕܬܪܝܢ ܬܡܢܝܢ ܣܡܝܕܐ ܢܗܘܝܢ܂ ܘܚܡܝܥܢ ܢܬܐܦܝܢ ܒܘܟܪܐ ܠܡܪܝܐ܂
18 * ܘܩܪܒܘ ܥܠ ܠܚܡܐ ܫܒܥܐ ܐܡܪܐ ܒܢܝ ܫܢܬܗܘܢ ܕܠܐ ܡܘܡ܂ ܘܬܘܪܐ ܚܕ ܒܪ ܬܘܪܐ܂ ܘܕܟܪܐ ܬܪܝܢ܂ ܢܗܘܘܢ ܥܠܬܐ ܠܡܪܝܐ܂ ܘܣܡܝܕܗܘܢ ܘܢܘܣܟܗܘܢ ܩܘܪܒܢܐ ܠܪܝܚܐ ܒܣܝܡܐ ܠܡܪܝܐ܂
19 * ܘܥܒܕܘ ܨܦܝܪܐ ܕܥܙܐ ܚܕ ܠܚܛܗܐ܂ ܘܬܪܝܢ ܐܡܪܐ ܒܢܝ ܫܢܬܗܘܢ ܠܕܒܚܬܐ ܕܫܠܡܐ܂

Dies primus, celebris & sanctus erit vobis, 7
& ullum opus servitutis ne feceritis. Et of- 8
ferte munera Domino septem diebus: &
dies septimus erit celebris ac sanctus, &
quodcunque opus servile ne feceritis.

De manipulo messis.

Et locutus est Dominus cum Mose, dixitq; ad 9
eum; Loquere cum filiis Israel, & dic eis, 10
Quum ingressi fueritis terram quam daturus
sum vobis, & messueritis messem ejus, afferte
manipulum initii messis vestræ sacerdoti.
Qui separabit manipulum coram Domino 11
in beneplacitum, & post diem alterum sepa-
rabit eum sacerdos. Facietis etiam in die quo 12
separabitis manipulum, agnum anniculum
in quo nulla sit macula, holocaustum pacificũ
Domino. Ejusq; munus erit duarum deci- 13
marum de duobus modiis similaginis subactæ
oleo, munus *inquam* Domino in odorem suf-
fitûs: ejus verò libamen, vinum erit, quarta
pars heminæ. Et panem, necnon placentas 14
frixas, atq; spicas tostas ne comedatis usq; ad
diem quo attuleritis oblationem Deo vestro:
lege perpetuã ad posteritates vestras in cun-
ctis habitationibus vestris. Numerate autem 15
vobis à die postero illi diei quo offeretis ma-
nipulum separationis, sex hebdomades, *quæ* 16
quidem integræ erunt vobis. Usq; ad mediam
hebdomadem septimam numerate quinqua-
ginta dies, & offerte farinam, de nova, Domi- 17
no. Ex habitationibus vestris afferte panem
separationis: duæ placentæ ex duabus deci-
mis similaginis erunt, & fermentatæ co-
quentur primitiæ Domino. Et offerte præter 18
panem, septem agnos anniculos in quibus
nullum sit vitium, & juvencum unum bovi-
num, duosque arietes: erunt ii holocaustum
pacificum Domino; similago verò eorum, &
libatio eorum *erit* oblatio in odorem suave- 19
olentiæ Domino. Facite quoque hircum u-
num caprarum pro peccatis, & duos agnos
anniculos pro sacrificio pacifico.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ביומא קדמאה מערע קדיש יהי
לכון כל עבידת פולחן לא תעבדון
ותקרבון קרבנא קדם יי שבעא
יומין ביומא שביעאה מערע קדיש
כל עבידת פולחן לא תעבדון
ומלל יי עם משה למימר: מלל עם
בני ישראל ותימר להון ארי תעלון
לארעא די אנא יהיב לכון ותחצדון
ית חצדה ותיתון ית עומרא ריש
חצדכון לות כהנא: וירים ית
עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר
יומא טבא ירימניה כהנא: ותעבדון
ביום ארמתכון ית עומרא אמר
שלים בר שתיה לעלתא קדם יי:
ומנחתיה תרין עשרונין סולתא
דפילא במשח קרבנא קדם יי
לאתקבלא ברעוא ונסכיה חמרא
רבעות הינא: ולחם וקלי ופירוכ
לא תיכלון עד כרן יומא הדין
עד איתאיכון ית קורבנא דאלהכון
קים עלם לדריכון בכל מותבניכון
ותמנון לכון מבתר יומא טבא
מיום איתאיכון ית עומרא
דארמותא שבע שבוען שלמן יהוין
עד מבתר שבועתא שביעתא
תמנון חמשין יומין ותקרבון
מנחתא חדתא קדם יי: ממותבניכון
תיתון לחם ארמותא תרתין גריצן
תרין עשרונין סולתא יהוין חמיע
יתאפין בכורין קדם יי: ותקרבון
על לחמא שבעא אמרין שלמין
בני שנא ותור בר תורי חד ודכרין
תרין יהון עלתא קדם יי ומנחתהון
ונסכיהון קרבן דמתקבל ברעוא
קדם יי: ותעבדון צפיר בר עזין חד
לחטאתא ותרין אמרין בני שנא
לנכסת קודשיא:

TARGUM ONKELOS.

7 In die primo erit vobis vocatio sancta: omne opus servile
8 non facietis. Et offeretis oblationé corã Dño, septem diebus: in die septimo vocatio sancta erit vobis; omne opus
9 servile non facietis. Locutúsq;
10 est Dñs cum Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos; Cum ingressi fueritis terrã, quam ego dabo vobis, & messueritis messẽ ejus: afferetis manipulũ primitiarum messis
11 vestræ ad sacerdoté. Et elevabit sacerdos manipulum corã Dño, ut acceptabile sit pro vobis: post diem festivitatis ele-
12 vabit eum sacerdos. Facietísq; in die quo elevatur manipulus, agnum integrum anniculum, in
13 holocaustũ corã Dño. Munus auté ejus erit duæ decimæ similæ conspersæ oleo, in oblationem corã Dño, ut suscipiatur cum beneplacito: & libamentũ ejus quarta pars hin vi-
14 ni. Pané auté & grana torrefacta et polentã nõ comedetis, usq; ad diem hanc; donec offeratis oblationem Dei vestri: legitimum sempiternũ erit generationibus vestris, in cunctis
15 habitationibus vestris. Et numerabitis vobis ab altero die festivitatis, à die in quo offeretis manipulũ elevationis, septé
16 hebdomadas integras. Usq; ad alterã dié expletionis hebdomadæ septimæ, numerabitis quinquaginta dies: & afferetis
17 munus novum corã Dño. De habitationibus vestris afferetis pané elevationis, duæ placentæ ex duabus decimis similæ erunt, fermentatæ coquentur,
18 in primitias corã Dño. Offeretísq; cum pane septé agnos integros anniculos; & vitulum de bobus unũ, & arietes duos: erunt in holocaustum coram Domino; & munera eorum & libamenta eorum, ut suscipiatur oblatio voluntariè coram
19 Domino. Facietísq; hircum unum de capris, pro peccato: & duos agnos anniculos in hostiam sanctificationum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Die primo convocatio sancta 7
erit vobis: nullũ opus servile
facietis; Sed offeretis (a) sa- 8
crificia ignita Domino septem
diebus, et die septimo convocatio erit sancta: nullum opus
servile facietis. Locutusq; est 9
Dominus Mosi, dicens; Lo- 10
quere filiis Israel, dices autem
eis; Cùm ingressi fueritis in
terram quam ego dedi vobis,
et messueritis messem ejus, tum
adducetis manipulum, primitias messis vestræ ad sacer-
dotem; Et ventilabit manipu- 11
lum coram Domino, ut sit acceptabile pro vobis: à crastina Sabbati ventilabit illum
sacerdos. Facietis quoque eo 12
die quo ventilabitis manipulum, agnum (b) immaculatum
anniculũ in holocaustum Domino: Et oblationem ejus, du- 13
as decimas similæ conspersæ
oleo; (c) sacrificium ignitũ est
Domino, odor suavitatis; libamen autem ejus vini quartam partem Hin. Panem verò, 14
et tostam spicã, et (d) teneram
non comedetis usque ad illum
ipsum diem, quo obtuleritis
munus Dei vestri: præceptum
est æternum in generationibus
vestris, in omnibus habitationibus vestris. Postea numera- 15
bitis vobis à crastina Sabbati, à die quo obtuleritis manipulum ventilationis, septem Sabbata integra erunt.
Usque ad crastinum Sabbati 16
septimi numerabitis quinquaginta dies, ut offeratis oblationem novam Domino. De ha- 17
bitationibus vestris adducetis
panem ventilationis; duo panes duabus decimis similæ erunt: fermento coquentur primitiæ Domino. Et offeretis 18
cum pane septem agnos (e)
immaculatos anniculos, et vitulum filium bovis unum, arietes etiã duos (f) immaculatos erunt holocaustum Domino: oblatio insuper eorum,
et libamina eorum (g) sacrificium erunt ignitum odoris
suavitatis Domino. Facietis 19
quoque hircũ caprarũ, unum
pro peccato, et duos agnos anniculos in sacrificium pacificorum.

VER. SAM. (a) oblationem (b) integrum (c) oblatio (d) absque gluma (e) integros (f) integros (g) oblatio

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وفي اليوم الاول منها اسم مقدس يكون لكم * وكل صناعة مكسب لا تصنعوا * وقربوا قرابين
لله في هذه السبعة الايام * واليوم السابع اسم مقدس * وكل صناعة مكسب لا تصنعوا * ثم كلم 8
الله موسي قائلا * مر بني اسرائيل وقل لهم * اذا تدخلون الي البلد الذي انا معطيكم 10
فاحصدوا من زرعها * واتوا بغمر اول حصادكم الي الامام * فيحركه بين يدي الله علي ما 11
يرضي منكم * وليكن تحريكه له في غد العطلة * وقربوا في يوم تحريككم له حملا صحيحا 12
ابن سنة صعيدة لله * ومعه من البر عشران من سميذ ملتوت بدهن * قربانا مقبولا مرضيا لله 13
ومزاجه من الخمر ربع قسط * وخبزا وسويقا وفريكا لا تاكلوا الي ذات ذلك اليوم * الي ان تاتوا 14
بقربان ربكم * رسم الدهر علي مر اجيالكم في جميع مساكنكم * واحصوا من غد العطلة 15
من يوم جيئتكم بغمر التحريك سبعة اسابيع تامة تكون * والي غد السبت السابعة فيحصي 16
جميع ما تحصونه خمسين يوما * وقربوا قربانا جديدا لله * بان تاتوا من مساكنكم بخبز 17
للتحريك * رغيفين من عشرين * سميذا يكونان * وخميرا يخبزان * هما بكورا لله * وقربوا مع 18
الرغيفين سبعة حملان صحاح بني سنة * وثورا من البقر * وكبشا يكونان صعيدة لله * وقربهما
ومزاجهما قربانا مقبولا مرضيا عند الله * وقربوا ايضا عتودا من الماعز للذكاة * وحملين ابني 19
سنة لذبح السلامة *

Et in prima die ex ipsis, nomen sanctum 7
erit vobis, & omne opus lucri ne faciatis.
Et offerte sacrificia Deo in his septem di- 8
ebus, et dies septimus est nomen sanctum,
& omne opus lucri ne faciatis. Locutus 9
est quoq; Deus cum Musa, dicens; Manda 10
filiis Israil, & dicito illis; Cùm ingrediemini ad regionem quam ego daturus
sum vobis, metite ex segete ejus, et afferte
manipulum primæ messis vestræ ad sacerdotem. Movebitque illum coram Deo 11
modo quo accepteur à vobis: & sit motio
ipsius in crastina die otii. Et offerte in die 12
quã movebitis eum, agnum integrum filium anni sui, in holocaustum Deo: Et cum 13
eo, ex frumento duas decimas similæ subactæ oleo in sacrificium acceptabile placabile Deo: & temperamentum ejus ex
vino, quartam partem heminæ. Panem 14
verò, et hordeum torrefactum, & frumentum perfricatum, ne comedatis usque ad
illum ipsum diem, donec afferatis oblationem Domini vestri: Præceptum sempiternum in seriem generationum vestrarum,
in omnibus habitationibus vestris. Et numerate à crastino otii, à die quã afferetis 15
manipulum motionis, septem hebdomadas, quæ integræ erunt. Et ad crastinum 16
sabbathi septimi, fiet omne quod numerabitis quinquaginta dies: & offerte oblationem novam Deo. Afferentes de domi- 17
ciliis vestris panem ad motionem, panes
duos de duabus decimis, qui ex simila erunt, & fermentati coquentur, eruntque
primitiæ Deo. Et offerte cum duobus pa- 18
nibus septem agnos integros, filios unius
anni: & taurum de bobus, & arietem,
qui ambo erunt holocaustum Deo: & triticum utriusque, atque temperamentum
utriusque, sacrificium acceptum placabile
apud Deum. Et offerte quoque hædum 19
de capris in expiationem, & duos agnos
filios unius anni in hostiam pacis.

ספר ויקרא : כג

facies ad elevationem primitiarum panem super eos sacerdos elevabit Et
20 והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני
sacerdoti Domino erunt Sanctitas agnis duobus super Domini
יהוה על־שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן׃
erit sanctitatis Convocatio hujus diei corpore in vocabitis Et
21 וקראתם בעצם היום הזה מקרא־קדש יהיה
seculi Statutum facietis non servitutis functionem Omnem vobis
לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו חקת עולם
metendo in Et vestris generationibus in, vestris habitaculis cunctis in
22 בכל־מושבתיכם לדרתיכם׃ ובקצרכם
metendo in tui agri angulum finietis non, vestræ terræ messem
את־קציר ארצכם לא־תכלה פאת שדך בקצרך
eas relinquetis peregrino & afflicto :colliges non tuæ messis spicilegium &
ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם
Mosch ad Dominus est locutus Et vester Deus Dominus Ego
23 אני יהוה אלהיכם׃ וידבר יהוה אל־משה
septimo mense In :dicendo, Israel filios ad Loquere :dicendo
24 לאמר׃ דבר אל־בני ישראל לאמר בחדש השביעי
vociferationis memoriale, requies vobis erit mensis una in
באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה
facietis non servitutis functionem Omnem sanctitatis convocatio,
25 מקרא־קדש׃ כל־מלאכת עבדה לא תעשו
Dominus est locutus Et Domino ignitionem facietis appropinquare &
26 והקרבתם אשה ליהוה׃ וידבר יהוה
hujus septimi mensis decimo in Veruntamen :dicendo, Mosch ad
27 אל־משה לאמר׃ אך בעשור לחדש השביעי הזה
affligetis &, vobis erit sanctitatis Convocatio ipse expiationum dies
יום הכפרים הוא מקרא־קדש יהיה לכם ועניתם
omnem Et Domino ignitionem facietis accedere &, vestras animas
28 את־נפשתיכם והקרבתם אשה ליהוה׃ וכל־
ipse expiationum dies quia :hujus diei corpore in facietis non functionem
מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא
omnis Quia vestri Dei Domini facies ad vos super expiandum ad
29 לכפר עליכם לפני יהוה אלהיכם׃ כי כל־
excidetur & istius die corpore in fuerit afflicta non quæ anima
הנפש אשר לא־תענה בעצם היום הזה ונכרתה
functionem omnem fecerit quæ anima omnis Et suis populis è
30 מעמיה׃ וכל־הנפש אשר תעשה כל־מלאכה
interiori ex ipsam animam faciam perdere & istius diei corpore in
בעצם היום הזה והאבדתי את־הנפש ההוא מקרב
seculi Statutum facietis non functionem Omnem sui populi
31 עמה׃ כל־מלאכה לא תעשו חקת עולם
quietis Cessatio. vestris habitationibus cunctis in, vestris generationib⁹ in
32 לדרתיכם בכל משבתיכם׃ שבת שבתון
vespera in mensis nona In vestras animas affligetis & :vobis hic
הוא לכם ועניתם את־נפשתיכם בתשעה לחדש בערב
est locutus Et vestro sabbatho cessabitis vesperam ad usque vespera à
33 מערב עד־ערב תשבתו שבתכם׃ וידבר
:dicendo, Mosch ad Dominus
יהוה אל־משה לאמר׃

Versio VULG. LAT.

20 Cúmque elevaverit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent
21 in usum ejus. Et vocabitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum: omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis, &
22 generationibus vestris. Postquàm autem messueritis segetem terræ vestræ, non secabitis eam usque ad solum: nec remanentes spicas colligetis, sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. Ego sum Dominus Deus ve-
23 ster. Locutúsque est Domi-
24 nus ad Moysen dicens, Loquere filiis Israel; Mense septimo, primâ die mensis, erit vobis sabbatum, memoriale, clangentibus tubis, & voca-
25 bitur sanctum. Omne opus servile non facietis in eo, & offeretis holocaustum Domi-
26 no. Locutúsque est Dominus
27 ad Moysen, dicens; Decimo die mensis hujus septimi, dies expiationum erit celeberrimus, & vocabitur sanctus: affligetísque animas vestras in eo, & offeretis holocaustum
28 Domino. Omne opus servile non facietis in tempore diei huj⁹: quia dies propitiationis est, ut propitietur vobis Do-
29 minus Deus vester. Omnis anima, quæ afflicta non fuerit die hâc, peribit de populis
30 suis. Et quæ operis quidpiã fecerit, delebo eam de popu-
31 lo suo. Nihil ergò operis facietis in eo. Legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus, & habi-
32 tationibus vestris. Sabbatum requietionis est, & affligetis animas vestras die nono mensis: A vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbata
33 vestra. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν ἄρτων τοῦ (τ) πρωτογεννήματος ἐπίθεμα (υ) ἐναντίον κυρίου μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν· ἅγια ἔσονται
21 τῷ κυρίῳ. τῷ ἱερεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται. Καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν κλητήν· ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ κατοι-
22 κίᾳ ὑμῶν. Καὶ ὅταν θερίζητε τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις· τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ (φ) ὑπολείψεις αὐτά. ἐγὼ (χ) κύριος ὁ θεὸς
23 ὑμῶν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
24 λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων, Τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου μιᾷ τοῦ μηνὸς ἔσται ὑμῖν ἀνάπαυσις, μνημόσυνον σαλ-
25 πίγγων· κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. Πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε· καὶ προσάξετε
26 ὁλοκαύτωμα (ψ) κυρίῳ. Καὶ ἐλάλησε
27 κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου, ἡμέρα ἐξιλασμοῦ· κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ προσάξετε
28 ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. Πᾶν ἔργον οὐ (ω) ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· ἔστι γὰρ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ
29 ὑμῶν. Πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθήσεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, (α)
30 ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει ἔργον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ
31 ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις κατοικίαις ὑμῶν.
32 Σάββατα σαββάτων ἔσται ὑμῖν· καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ἀπὸ ἐνάτης τοῦ μηνός, ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέρας σαββατιεῖτε τὰ σάββατα ὑμῶν.
33 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

Et (e) imponet ea sacerdos cum panibus primæ frugis superpositionem ante Dominum cum duobus agnis: sancta erunt Domino. Sacerdoti offerenti illa, ei erunt. Et vocabitis hanc diem (f) vocatam: sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea. Legitimum sempiternum in progenies vestras in omni habitatione vestra. Et cùm messueritis messem terræ vestræ, non consummabitis residuum messis agri tui, dum tu metis: & quæ decidunt de messe tua, non colliges. Mendico, & proselyto relinques ea. Ego Dominus Deus vester. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens; Loquere filiis Israel, dicens; Mensis septimi unâ mensis erit vobis requies, memoriale (g) tubarum: vocata sancta erit vobis. Omne opus (h) servile non facietis: & adducetis holocaustoma Domino. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Et decimâ mensis septimi hujus, dies propitiationis: vocata sancta erit vobis. Et humiliabitis animas vestras, & adducetis holocaustoma Domino. Omne opus non facietis in hac ipsa die: est enim dies propitiationis hæc vobis, ad propitiandum pro vobis, ante Dominum Deum vestrum. Omnis anima, quæcunque non humiliabitur in hac ipsa die, exterminabitur de populo suo. Et omnis anima, quæcunque faciet opus in hac ipsa die, peribit anima illa de populo suo. Omne opus non facietis. Legitimum sempiternum in progenies vestras in omnibus habitationibus vestris. Sabbata sabbatorum erunt vobis: & humiliabitis animas vestras. A nona mensis, à vespera usque ad vesperam sabbatizabitis sabbata vestra. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens,

MS.A. (τ) πρωτογεννήματος (υ) ἔναντι (φ) ὑπολείψῃ (χ) κύριος θεὸς (ψ) τῷ κυρίῳ. (ω) ποιήσετε αὐτῇ τῇ, (α) ἐξολοθρευθήσεται

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 Et separabit eos sacerdos præter panem primitiarum, separationem coram Dño, supra duos agnos: sacra erunt coram Dño pro sa-
21 cerdote. Et vocate diem istum Celebrem & sanctum, & ullum opus servile ne faciatis. Lege sempiternâ in generationes vestras, in
22 cunctis habitationib⁹ vestris. Cúmq; messueritis messem frugum vestrarum, ne perfectè fecetis margines agrorum vestrorum in messe vestra, & spicilegium messis vestræ ne colligatis, sed pauperib⁹, & iis qui convertuntur ad me relinquite ea: ego sum Dñs De⁹ vester.

De memoria clangoris.

23 Et locutus est Dominus cum Mose dixitq; ad
24 eum; Loquere cum filiis Israel, & dic eis; In primo mensis, mensis *inquam* septimi erit vobis quies, & memoria clangoris. Celebris
25 ac sanctus *dies* erit vobis: Et ullum opus servile ne feceritis: & offerte sacrificium Dño.

De indulgentia.

26 Locutus est etiam Dominus cum Mose, di-
27 xitq; ad eum; Loquere cum filiis Israel, & dic eis; In decimo mensis hujus septimi, dies est indulgentiæ: celebris ac sanctus erit vobis: & humiliate animas vestras, & offerte sa-
28 crificia Dño. Et ullum opus ne feceritis in hoc eodem die, quia dies est indulgentiæ ad indulgentiam impetrandam pro vobis apud
29 Dominum Deum vestrum. Nam omnis anima quæ sese non humiliaverit in hoc eodem die,
30 peribit à populo suo. Et omnis anima quæ fecerit quodlibet opus in hoc eodem die, pe-
31 ribit anima illa de medio populi sui. Omne igitur opus ne feceritis: lex esto perpetua in generationes vestras, in cunctis habitationib⁹
32 vestris. Sabbathum sabbathorum est vobis, & humiliate animas vestras. Nonâ die mensis, in vespera, inter vesperas, à vespera usque ad vesperam sabbathizate sabbatha vestra.

De festo tabernaculorum.

33 Præterea locutus est Dominus cum Mose, dixitque ad eum;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ויְרים כהנא יתהון על לח[ם]
בכוריא ארמא קדם יי על תרין
אמרין קודשא יהון קדם יי לכהנא:
ותערעון בכרן יומא הדין מערע
קדיש יהי לכון כל עבידת פולחן
לא תעבדון קים עלם בכל
מותבניכון לדריכון: ובמחצדכון
ית חצדא דארעכון לא תשיצי
פאתא דחקלך בחצדך ולקטא
דחצדך לא תלקט לעניי ולגיורי
תשבוק יתהון אנא יי אלהכון:
ומליל יי עם משה למימר: מליל
עם בני ישראל למימר בירחא
שביעאה בחד לירחא יהא לכון
ניחא דוכרן יבבא מערע קדיש:
כל עבידת פולחן לא תעבדון
ותקרבון קורבנא קדם יי: ומליל
יי עם משה למימר: ברם
בעשרא לירחא שביעאה הדין
יומא דכפוריא הוא מערע קדיש
יהי לכון ותענון ית נפשתכון
ותקרבון קרבנא קדם יי: וכל
עבידא לא תעבדון בכרן יומא
הדין ארי יומא דכפוריא הוא
לכפרא עליכון קדם יי אלהכון:
ארי כל אנש די לא יתעני
בכרן יומא הדין וישתיצי מעמיה:
וכל אנש די יעביד כל עבידא
בכרן יומא הדין ואוביד ית
אנשא ההוא מגו עמיה: כל
עבידא לא תעבדון קים עלם
לדריכון בכל מותבניכון: שבת
שבתא הוא לכון ותענון ית
נפשתכון בתשעה לירחא
ברמשא מרמשא עד רמשא
תנוחון ניחכון: ומליל יי עם
משה למימר:

Targum Onkelos.

20 Et elevabit eos sacerdos cum pane primitiarum elevatione coram Domino, cum duobus agnis: sanctificata erunt coram Domino, & sacerdoti pertinebunt.
21 Et vocabitis hunc eundẽ diem, *vocatio* sancta erit vobis; omne opus servile non facietis: legitimum sempiternum erit, in cunctis habitationibus vestris, & generationibus vestris.
22 Et quando messueritis segetem terræ vestræ, non consummabis metere angulum agri tui cum messueris; neq; colliges decidentes spicas messis tuæ: sed pauperi & peregrino dimittes eas; Ego Dominus Deus vester.
23 Locutúsq; est Dominus cum Moyse dicens.
24 Loquere cum filiis Israel, dicens: In mense septimo prima die mensis, erit vobis requies; memoriale clangoris, & vocatio sancta.
25 Omne opus servile non facietis: & offeretis oblationem coram Domino.
26 Locutúsq; est Dominus cum Moyse dicens.
27 Veruntamen in decima die mensis hujus septimi dies expiationum erit, vocatio sancta erit vobis; & affligetis animas vestras: & offeretis oblationem coram Domino.
28 Et omne opus non facietis, in hac eadem die: quia dies expiationum est, ad propitiandum pro vobis corã Domino Deo vestro.
29 Omnis enim homo qui non afflixerit se, in hac eadem die: exterminabitur de populo suo.
30 Et omnis homo qui fecerit omne opus, in hac eadem die: disperdam hominem illum de medio populi sui.
31 Nullum opus facietis in eo: legitimum sempiternum erit generationibus vestris, in cunctis habitationibus vestris.
32 Sabbatum requietionis erit vobis, & affligetis animas vestras: in die nono mensis ad vesperam, à vespere usq; ad vesperam requiescetis in requiẽ vestra.
33 Locutúsq; est Dominus cum Moyse dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 *Et ventilabit sacerdos ea cum pane primitiarum ventilatione corã Domino cũ duob^9 agnis; sanctitas erunt Domino pro sacerdote.*
21 *Et convocabitis in illo ipso die, convocatio sancta erit vobis; nullum opus servile facietis: præceptum est æternum in omnibus habitationib^9 vestris ad generationes vestras.*
22 *Cùm verò messueritis messem terræ, non cõsũmabis angulũ agri tui metendo, neq; spicilegium messis tuæ colliges: pauperi et advenæ relinques ea: ego Domin^9 Deus tuus.*
23 *Et locutus est Domin^9 Mosi, dicens;*
24 *Loquere filiis Israel, dicens; Mense septimo, in prima mensis erit vobis requies, memoriale clangoris, convocatio sancta.*
25 *Nullum opus servile facietis, sed offeretis (h) sacrificia ignita Domino.*
26 *Insuper locutus est Dominus Mosi, dicens;*
27 *Præterea decimã mensis septimi istius dies expiationum erit: convocatio sancta erit vobis, & (i) affligetis animas vestras, et offeretis (k) sacrificia ignita Domino.*
28 *Nullumq; opus facietis in illo ipso die; quia dies expiationum est ad expiandũ vos coram Domino Deo vestro.*
29 *Quare omnis anima quæ non (l) fuerit afflicta in illo ipso die, (m) exterminabitur de populis suis.*
30 *Omnis quoque anima quæ fecerit quodlibet opus in illo ipso die, & perdam animam illam de medio populorũ suorum.*
31 *Nullum opus facietis: præceptum est æternum ad omnes generationes vestras in omnibus habitationibus vestris.*
32 *Sabbatum quietis erit vobis, ut (n) affligatis animas vestras in nonâ mensis ad vesperam: à vespera ad vesperam celebrabitis Sabbatum vestrum.*
33 *Locutus est adhuc Dominus Mosi, dicens;*

VER. SAM. (h) sacrificium Domino. (i) jejunio affligatis (k) sacrificiũ Domino. (l) Jejunaverit (m) extirpabitur (n) jejunio affligatis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * فيحرك منهما ما يجب الامام مع رغيفي البكور كبشين بين يدي الله * وليكن عن الحملين
21 وليكن قدسا لله يدفع الى الامام * وسموا ذات ذلك اليوم اسما مقدسا يكون لكم * وكل صنعة
22 مكسب لا تصنعوا رسم الدهر في جميع مساكنكم على مر اجيالكم * واذا حصدتم زرع
ارضكم فلا تستقص جهة صيعتك في حصادك * وسقاط زرعك فلا تلقطه للضعيف والغريب
23 24 اتركهما انا الله ربكم اجازيكم خيرا * ثم كلم الله موسى قائلا * مر بني اسرائيل وقل لهم
25 في اليوم الاول من الشهر السابع يكون لكم عطلة وتدويت جلبة واسم مقدس * وكل
26 صناعة مكسب لا تعملوا وقربوا قربانا لله * ثم كلم الله موسى تكليما * اما العاشر من هذا الشهر
27 السابع فهو يوم الغفران اسما مقدسا يكون لكم واجيعوا انفسكم * وقربوا قربانا زيادة لله * وكل
28 عمل لا تعملوا في ذات هذا اليوم * لانه يوم غفران لكم يستغفر فيه عنكم بين يدي الله
29 الاهكم * وكل انسان بالغ لا يصوم في ذات هذا اليوم فينقطع من قومه * وكل انسان يصنع
30 31 شيا من العمل في ذات هذا اليوم * ابيد ذلك الانسان من بين قومه * كذاك شيا من الصنائع
32 لا تعملوا رسم الدهر لاجيالكم في جميع مساكنكم * هي عطلة سبت لكم وتجيعوا انفسكم
33 من عشية التسعة في الشهر الى العشاء التالي له وتعطلوا عطلتكم * ثم كلم الله موسى تكليما

20 *Movebitq; ex ipsis sacerdos quod conveniet, unà cum duobus panibus primitiarũ, motione coram Deo: sitque pro duobus agnis, & sit sacrum Deo, deturq; sacerdoti.*
21 *Et vocate eundem illũ diem nomine sancto, quod erit vobis: et omne opus lucri ne faciatis: statutum sæculi in omnibus habitaculis vestris, in decursum generationum vestrarum.*
22 *Cumq; messueritis segetẽ terrarum vestrarũ, ne exactè perquiras extremitatem ruris tui in messe tua: & decidua seminis tui ne colligas: imbecilli atq; peregrino omitte ambo: Ego Deus Domin^9 vester retribuam vobis bonum.*
23 *Item allocutus est Deus Musam, dicens;*
24 *Manda filiis Israil, et dic illis; In prima die mensis septimi, erit vobis otium, & clangor tubæ resonans, & nomen sanctum.*
25 *Et omne opus lucri ne faciatis, & offerte sacrificium Deo.*
26 *Locutus est etiam Deus ad Musam locutionem.*
27 *At verò decimus hujus mensis septimi est dies remissionis; nomen sanctum erit vobis: & affligite fame animas vestras, & sacrificate sacrificium, supererogationem Deo.*
28 *Et omne opus ne faciatis in hac ipsa die, quia est dies remissionis vobis, in quo venia postulabitur pro vobis coram Deo, Deo vestro.*
29 *Et omnis homo puber qui non jejunabit in hac ipsamet die, abscindetur à gente sua.*
30 *Et omnis homo qui fecerit aliquod opus in hac eadem die, perdam hunc hominem de medio populi sui.*
31 *Itaque ullum ex operibus ne faciatis, præcepto sæculi ad generationes vestras, in omnibus habitaculis vestris.*
32 *Est otium sabbathi vobis: & affligite fame vosmetipsos à vespera noni diei mensis usque ad vesperam subsequentem, & otiamini otium vestrum.*
33 *Etiam allocutus est Deus Musam his verbis;*

mensis die decima quinta In :dicendo ,Israel filios ad Loquere
34 דבר אל־בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש
.Domino diebus septem tegumentorum solennitas ,hujus septimi
השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים ליהוה׃
non servitutis functionem Omnem .sanctitatis convocatio primo die In
35 ביום הראשון מקרא־קדש כל־מלאכת עבדה לא
:Domino ignitionem facietis appropinquare diebus Septem .facietis
36 תעשו׃ שבעת ימים תקריבו אשה ליהוה
offeretis & :vobis erit sanctitatis convocatio octavo die in
ביום השמיני מקרא־קדש יהיה לכם והקרבתם
.facietis non servitutis functionem Omnem .ipsa Retentio .Domino ignitionē
אשה ליהוה עצרת הוא כל־מלאכת עבדה לא תעשו׃
Convocationes eos vocabitis quos ,Domini conventus Isti
37 אלה מועדי יהוה אשר־תקראו אתם מקראי
munus & ,ascensionem ,Domino ignitionem faciendum accedere ad ,sanctitatis
קדש להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה
sabbatha Præter .suo die in diei verbum libamina & ,sacrificium
38 זבח ונסכים דבר־יום ביומו׃ מלבד שבתת
præter & ,vestra vota omnia præter & ,vestra dona præter & ,Domini
יהוה ומלבד מתנותיכם ומלבד כל־נדריכם ומלבד
quinta in Veruntamen .Domino dabitis quæ vestra spontanea omnia
39 כל־נדבותיכם אשר תתנו ליהוה׃ אך בחמשה
,terræ proventum vos colligendo in ,septimi mensis die decima
עשר יום לחדש השביעי באספכם את־תבואת הארץ
prima die In .diebus septem Domini tripudium tripudiabitis
תחגו את־חג־יהוה שבעת ימים ביום הראשון
die in vobis capietis Et .cessatio octava die in & ,cessatio
40 שבתון וביום השמיני שבתון׃ ולקחתם לכם ביום
ligni ramum & ,palmarum curvitates ,decoris ligni fructum primo
הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ־
vestri Dei Domini faciei ad lætabimini & ,torrentis salices & ,complicati
עבת וערבי־נחל ושמחתם לפני יהוה אלהיכם
diebus septem ,Domino tripudium illud tripudiabitis Et .diebus septem
41 שבעת ימים׃ וחגתם אתו חג ליהוה שבעת ימים
septimo mense In .vestris generationibus in seculi Statutum .anno in
בשנה חקת עולם לדרתיכם בחדש השביעי
Omnis .diebus septem habitabitis tegumentis In .illud tripudiabitis
42 תחגו אתו׃ בסכת תשבו שבעת ימים כל־
sciant ut .tegumentis in habitabunt Israel in indigena
43 האזרח בישראל ישבו בסכת׃ למען ידעו
,Israel filios feci habitare tegumentis in quia ,vestræ generationes
דרתיכם כי בסכות הושבתי את־בני ישראל
.vester Deus Dominus Ego .Ægypti terra è eos me educendo in
בהוציאי אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם׃
.Israel filios ad Domini statas ferias Moseh est locut' Et
44 וידבר משה את־מעדי יהוה אל־בני ישראל׃

CAP. XXIV. כד

:dicendo ,Moseh ad DOMINUS est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃

Versio VULG. LAT.

34 Loquere filiis Israel, A quinto-
decimo die mensis huj' septi-
mi, erunt feriæ tabernaculo-
35 rum septem diebus Dño. Dies
prim' vocabitur celeberrim'
atq; sanctissimus: omne opus
36 servile non facietis in eo. Et
septem diebus offeretis holo-
causta Domino. Dies quoque
octavus erit celeberrimus at-
que sanctissimus, & offeretis
holocaustum Domino: est e-
nim cœtus atque collectæ:
omne op' servile non facietis
37 in eo. Hæ sunt feriæ Dñi, quas
vocabitis celeberrimas atque
sanctissimas, offeretisq; in eis
oblationes Dño, holocausta et
libamenta juxta ritum unius-
38 cujusq; diei. Exceptis sabba-
tis Dñi, donisq; vestris, et quæ
offeretis ex voto, vel quæ
39 sponte tribuetis Domino. A
quinto-decimo ergò die men-
sis septimi, quando congrega-
veritis omnes fructus terræ
vestræ, celebrabitis ferias Do-
mini septem diebus. Die pri-
mo & die octavo erit sabba-
40 tum, id est, requies. Sume-
tisque vobis die primo fru-
ctus arboris pulcherrimæ,
spathulásque palmarum, &
ramos ligni densarum fron-
dium, & salices de torrente,
& lætabimini coram Domino
41 Deo vestro. Celebrabitisque
solennitatem ejus septem di-
ebus per annum. Legitimum
sempiternum erit in genera-
tionibus vestris. Mense septi-
42 mo festa celebrabitis, Et ha-
bitabitis in umbraculis se-
ptem diebus. Omnis, qui de
genere est Israel, manebit in
43 tabernaculis: Ut discant po-
steri vestri, quòd in taberna-
culis habitare fecerim filios
Israel, cùm educerem eos de
terra Ægypti. Ego Dñs Deus
44 vester. Locutúsq; est Moyses
super solennitatibus Dñi ad
filios Israel.

CAP. XXIV.

1 ET locutus est Dominus ad
Moysen, dicens,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

34 Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, Τῇ
πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τού-
του, ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ κυρίῳ.
35 Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία· πᾶν
36 ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. Ἑπτὰ ἡμέρας
προσάξετε (β) ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ,
καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑ-
μῖν. καὶ προσάξετε (γ) ὁλοκαυτώματα κυ-
ρίῳ· ἐξόδιόν ἐστι. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ
37 ποιήσετε. Αὗται (δ) ἑορταὶ κυρίῳ, ἃς κα-
λέσετε κλητὰς ἁγίας, ὥστε προσενέγκαι
καρπώματα τῷ κυρίῳ, ὁλοκαυτώματα καὶ
θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς αὐτῶν τὸ καθ' ἡμέ-
38 ραν εἰς ἡμέραν, Πλὴν τῶν σαββάτων κυ-
ρίου, καὶ πλὴν τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ πλὴν πα-
σῶν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν τῶν ἑκουσίων ὑ-
39 μῶν, ἃ ἂν δῶτε τῷ κυρίῳ. Καὶ ἐν τῇ πεντε-
καιδεκάτῃ (ε) ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδό-
μου τούτου, ὅταν συντελέσητε τὰ (ζ) γενήμα-
τα τῆς γῆς, ἑορτάσετε τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέ-
ρας. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυσις, καὶ τῇ
40 ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις. Καὶ (η) λή-
ψεσθε τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου
ὡραῖον, καὶ κάλλυνθρα φοινίκων, καὶ κλάδους
(θ) ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλά-
δους ἐκ χειμάῤῥου, εὐφρανθῆναι ἔναντι κυ-
41 ρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ.
Νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν· ἐν
τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσετε αὐτήν.
42 Ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας.
πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσει
43 ἐν σκηναῖς, Ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ
ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατῴκισα τοὺς
υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με αὐτοὺς
ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑ-
44 μῶν. Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τὰς ἑορτὰς
κυρίου τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

Loquere filiis Israel, dicens, 34
Quinta-decima mensis septimi
hujus, solennitas tabernaculorum
septem dies Domino. Et dies pri-
ma vocata sancta: omne opus 35
servile non facietis. Septem di- 36
ebus adducetis holocaustomata
Domino. Et dies octava voca-
ta sancta erit vobis. Et addu-
cetis holocaustomata Domino:
(i) Exodium est. Omne opus ser-
vile non facietis. Hæ solenni- 37
tates Domino, quas vocabitis vo-
catas sanctas, ad offerendum ho-
stias Domino, holocaustomata,
& sacrificia eorum, & libamina
eorum, quod secundùm diem
in diem, Præter sabbata Domi- 38
ni, & præter munera vestra, &
præter omnia vota vestra, &
præter spontanea vestra, quæcun-
que dederitis Domino. Et in 39
quinta-decima die mensis septi-
mi hujus, cùm consummaveritis
genimina terræ, festum celebra-
bitis Domino septem dies. Die
primo requies, & die octavo re-
quies. Et sumetis die primo, 40
fructum ligni (k) speciosum, &
spatulas (l) palmarum, & ramos
ligni densos, & salices, & agni
ramos de torrente, ad (m) lætan-
dum ante Dominum Deum ve-
strum (n) Septem diebus anni. 41
Legitimum sempiternum in pro-
genies vestras; In mense septimo
solennitatem istam celebrabitis.
In tabernaculis habitabitis septem 42
dies. Omnis indigena in Israel,
habitabit in tabernaculis, ut sci- 43
ant progenies vestræ, quòd in ta-
bernaculis habitare feci filios
Israel, cùm educerem eos de
terra Ægypti. Ego Dominus Deus
vester. Et locutus est Moyses so- 44
lennitates Domini filiis Israel.

MS.A. (β) ὁλοκαύτωμα τῷ (γ) ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ (δ) αἱ ἑορταὶ τῷ κυρίῳ, (ε) τῇ ἡμέρᾳ (ζ) γενήματα (η) λήψεσθε τῇ πρώτῃ καρπὸν (θ) ξύλων

ΚΕΦ. κδ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
λέγων,

CAP. XXIV.

ET locutus est Dominus ad 1
Moysen, dicens,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
[illegible]
37 [illegible]
[illegible]
38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
[illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]

Loquere cum filiis Israel, & dic eis, In quin- 34
tadecima mensis hujus septimi, celebrate
festum tabernaculorum septem diebus co-
ram Domino. Dies primus, celebris ac san- 35
ctus erit vobis, & omne opus servile ne fe-
ceritis Septem diebus: & offerte sacrifi- 36
cium Domino: & dies octavus, celebris ac
sanctus erit vobis: & offerte sacrificium
Domino: & congregamini, & ullum opus
servile ne feceritis. Hæc sunt festa Domini 37
quæ vocabitis solennia & sancta, & in qui-
bus offeretis sacrificia Domino, holocausta
pacifica, & farinam, & libamen, & victi-
mas pro jure debito cuicunque diei; Præter 38
sabbatha Domini, & præter oblationes ve-
stras, & præter dona vestra, & præter omnia
vota vestra, ac præter omnem separationem
vestram quam tribuitis Domino. Verunta- 39
men in quintodecimo mensis septimi, quan-
do colligetis proventus terræ, celebrate di-
em festum Domino septem diebus. Primo
die erit otium, & die octavo, requies. Capite 40
vobis in die primo fructus arborum pul-
chrarum, poma aurea, & medullas palma-
rum, & myrtum, & salices. Et lætamini 41
coram Domino Deo vestro septem diebus,
ô cuncti Israelitæ, & celebrate diem hunc
festum Domino, septem diebus in anno, lege
sempiterna in generationes vestras: mense
septimo celebrate eum. In tabernaculis ma- 42
nete septem diebus: omnes Israelitæ ma-
neant in tabernaculis: ut sciant posteri 43
vestri quòd in tabernaculis manere fecerim
filios Israel postquam eduxi eos è terra Æ-
gypti: ego sum Dñs Deus vester. Retulit 44
ergò Moses filiis Israel festa Domini.

C A P. XXIV.

De Lucerna:

LOcutusque est Dominus cum Mose, & 1
dixit ad eum;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

34 מליל עם בני ישראל למימר בחמישת עשרא יומא לירחא שביעאה הדין חגא דמטליא שבעא יומין קדם יי׃
35 ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת פולחן לא תעבדון׃
36 שבעא יומין תקרבון קורבנא קדם יי ביומא תמינאה מערע קדיש יהי לכון ותקרבון קורבנא קדם יי כנישין תהון כל עבידת פולחן לא תעבדון׃
37 אלין מועדיא דיי די תערעון יתהון מערעי קדיש לקרבא קורבנא קדם יי עלתא ומנחתא נכסת קודשין ונסכין פתגם יום ביומיה׃
38 משבייא דיי ובר ממתנתכון ובר מכל נדריכון ובר מכל נדבתכון די תתנון קדם יי׃
39 ברם בחמשת עשרא יומא לירחא שביעאה במכנשכון ית עללתא דארעא תחגון ית חגא דיי שבעא יומין ביומא קדמאה ניחא וביומא תמינאה ניחא׃
40 ותסבון לכון ביומא קדמאה פירי אילנא אתרוגין ולולבין והדסין וערבין דנחל ותחדון קדם יי אלהכון שבעא יומין׃
41 ותחגון יתיה חגא קדם יי שבעא יומין בשתא קים עלם לדריכון בירחא שביעאה תחגון יתיה׃
42 במטליא תיתבון שבעא יומין כל יציבא בישראל יתבון במטליא׃
43 בדיל דידעון דריכון ארי במטלת ענני אותבית ית בני ישראל באפקותי יתהון מארעא דמצרים אנא יי אלהכון׃
44 ומליל משה ית סדרי מועדיא דיי ואלפינון לבני ישראל׃

כד

1 ומליל יי עם משה למימר׃

Targum Onkelos.

34 Loquere cum filiis Israel, dicens: In quinta decima die mensis septimi hujus festivitas umbraculorum erit, septé diebus coram Domino. 35 In die primo vocatio sancta erit: omne op⁹ servile non facietis. 36 Septem diebus offeretis oblationes coram Domino: in die octava vocatio sancta erit vobis, & offeretis oblationé corã Domino, collecti enim eritis: omne opus servile non facietis. 37 Hæ sunt solennitates Domini, quas vocabitis vocatione sancta: ut offeratur oblatio coram Domino; holocaustũ & munus, & hostia sanctificationum, & libamenta, juxta ritum uniuscujusq; diei. 38 Exceptis sabbatis Dñi: & exceptis donis vestris, et exceptis omnibus votis vestris, & exceptis his quæ sponte offeretis corã Dño. 39 Veruntamen in quintadecima die mensis septimi, quando congregaveritis fruct⁹ terræ, solennizabitis solennitatem corã Dño septem dieb⁹: in die primo erit requies, & in die octavo erit requies. 40 Sumetisq; vobis in die primo fructum arboris citrei, & spatulas palmarum, & myrtum, & salices torrentis: & lætabimini coram Domino Deo vestro septem diebus. 41 Et solennizabitis hanc solennitatem coram Dño, septem diebus per annum: legitimũ sempiternum erit generationibus vestris; in mense septimo celebrabitis eã. 42 In umbraculis habitabitis septé diebus: omnes indigenæ in Israel habitabunt in umbraculis. 43 Ut sciant generationes vestræ, quia in umbraculo *nubium* habitare feci filios Israel, quando eduxi eos de terra Ægypti: Ego Dominus Deus vester. 44 Locutúsq; est Moyses ordinem solennitatum Domini: & docuit eas filios Israel.

C A P. XXIV.

1 Locutúsque est Dominus cum Moyse dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

34–44 [illegible]

1 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

34–44 [illegible]

1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

34 Loquere filiis Israel, dicens; Decimo quinto die mensis septimi hujus, festum erit tabernaculorum septem diebus Domino. 35 Die primo convocatio erit sancta: nullum opus servile facietis. 36 Septem diebus offeretis (o) sacrificia ignita Domino, die etiã octavã convocatio sancta erit vobis, ut offeratis (p) sacrificia ignita Domino: festum hoc est interdictionis, ideò nullũ opus servile facietis. 37 Istæ sunt solennitates Domini quib⁹ convocabitis convocationes sanctas ad offerendum (q) sacrificia ignita Domino, holocaustum, oblationem similæ, sacrificiũ, et libamina juxta ritum uniuscujusque diei: 38 Præter Sabbata Domini, & præter omnia munera vestra, et præter vota vestra, & præter spontaneas vestras oblationes quas dabitis Domino. 39 Præterea, decimo quinto die mensis septimi, cum collegeritis proventum terræ, celebrabitis festum Domino septem diebus, die primo requies erit, et die octavo requies. 40 Sumetis autẽ vobis die primo fructũ arboris speciosum, spatulas palmarum, & ramos ligni (r) plectilis, et salices torrentis: & lætabimini coram Domino Deo vestro septem diebus. 41 Celebrabitis autem illud festum Domino septem diebus quotannis. Præceptum est æternũ in generationibus vestris, mense septimo celebrabitis illud. 42 In tabernaculis habitabitis septẽ diebus; omnis indigena in Israel habitabit in tabernaculis: 43 Ut sciant generationes vestræ quod in tabernaculis habitare feci filios Israel cùm eduxi eos de terra Ægypti; Ego Dominus Deus vester. 44 Et edixit Moses solennitates Domini filiis Israel.

CAP. XXIIII.

1 Et locutus est Dominus Mosi, dicens;

VER. SAm. (o) oblationem (p) oblationem (q) sacrificium Domino; (r) densis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 مر بني اسرايل وقل لهم من اليوم الخامس عشر من هذا الشهر السابع حج المظال سبعة ايام لله * 35 في اليوم الاول اسم مقدس * كل صنعة مكسب لا تعملوا * 36 وفي هذه السبعة الايام قربوا قربانا لله * وفي اليوم الثامن اسم مقدس يكون لكم * وقربوا قربانا زيادة لله * وامكثوا في مقدسه وكل صناعة مكسب لا تعملوا * 37 هذه اعياد الله التي يجب ان تسموها باسماء خاصة * وتقربوا فيها قرابين لله * من صاعدة وذبح ومنحة ومزاج واجب كل يوم في يومه * 38 ما خلا سبوت الله * وما خلا عطاياكم ونذوركم وتبرعكم التي تجعلونها لله * 39 واما في اليوم الخامس عشر من الشهر السابع في اوان جمعكم غلة الارض فلتحجوا لله سبعة ايام * وفي اليوم الاول منها عطلة * وفي اليوم الثامن عطلة * 40 وخذوا لكم في اليوم الاول من ثمر شجر الاترج * ومن لب النخل * ومن اغصان عود على صنعة الضفر * ومن غرب الوادي * وافرحوا به بين يدي الله ربكم سبعة ايام * 41 وحجوا ذلك حجا لله سبعة ايام في السنة كذلك * رسم الدهر على احيالكم * في الشهر السابع تحجونه * 42 واجلسوا في المظال سبعة ايام لامري * وكل صريحي من بني اسرايل فليجلسوا في المظال * 43 لكي يعلم احيالكم اني انا الله ربكم اجلست بني اسرايل في ظلال من غمامي حين اخرجتهم من ارض مصر * 44 فخاطب موسى بني اسرايل باعياد الله *

* الفصل الرابع والعشرون *

1 ثم كلم الله موسى قائلا *

34 Præcipe filiis Israil, et dic eis; A die quintadecima hujus mensis septimi, solennitas est Tabernaculorum septem diebus Domino. 35 In die prima nomen sanctum est: omne opus lucri nè faciatis. 36 Et in his septem diebus offeretis sacrificium Deo: & in die octava nomen sanctum erit vobis: et offerte sacrificiũ, supererogatione Deo: & manete in sanctuario ejus: & omne opus lucri nè faciatis. 37 Hi sunt dies festi Dei, quos oportet ut nominetis nominibus peculiaribus, et offeratis in ipsis sacrificia Deo ex holocaustis, et victimis, et frumento, & temperamento vini, debito scilicet singulorũ dierum: 38 Præter sabbatha Dei, & præter dona vestra, & vota vestra, & spontaneas concessiones vestras quas facietis Deo. 39 At verò in die decimaquinta mensis septimi, tempore quo colligetis annonã terræ, celebrate solennitatẽ Deo septem diebus. Et in die prima ex ipsis, erit otium, & in die octava, otium. 40 Et sumite vobis in die prima de fructibus arborum malorum aureorum, et de medulla palmarũ, et de ramis ligni textili artificio confertis, & de populo fluviali: et lætamini in ipsa coram Deo Domino vestro septem diebus. 41 Et celebrate hoc solennitatẽ Deo septem diebus in anno, hoc modo; præcepto sæculi in seriem generationum vestrarum. In mense septimo celebrabitis eam, 42 & sedete in tabernaculis septem diebus ad op⁹ meum. Et omnis indigena ex filiis Israil, sedeat in tabernaculis: 43 Ut sciant generationes vestræ quòd ego Deus Dominus vester sedere fecerim filios Israil in umbra nubium mearum, quandò eduxi eos è terra Ægypti. 44 Sermonem fecit ergò Musa ad filios Israil de diebus festis Dei.

CAP XXIV.

1 Item locutus est Deus ad Musam, dicens;

ספר ויקרא : כד

contusum purū olivæ oleum te ad capiant & ,Israel filiis Præcipe
2 צו את־בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית
testimonii velum Extra .semper lucernā faciendū ascendere ad ,luminari
3 למאור להעלת נר תמיד: מחוץ לפרכת העדת
facies ad mane usque vespera à Aharon eam disponet conventus tentorio in
באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד־בקר לפני
candelabrū Super .vestris generationibus in seculi Statutum .semper Domini
4 יהוה תמיד חקת עולם לדרתיכם: על המנרה
accipies Et .semper Domini facies ad lucernas disponet mundum
5 הטהרה יערך את־הנרות לפני יהוה תמיד: ולקחת
decimarum duarum :placentas duodecim eam coques & ,similam
סלת ואפית אתה שתים עשרה חלות שני עשרנים
Sex dispositionibus duabus eas pones Et .una placenta erit
6 יהיה החלה האחת: ושמת אותם שתים מערכות שש
super dabis Et .Domini facies ad mundam mensam super dispositione
7 המערכת על השלחן הטהר לפני יהוה: ונתת על־
hoc igitur memoriale in panem ad erit & ,mundum thus dispositionem
המערכת לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה אשה
Domini facies ad eum disponet sabbathi die in sabbathi die In .Domino
8 ליהוה: ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה
,Aharon erit Et seculi fœdere Israel filiis à ,semper
9 תמיד מאת בני־ישראל ברית עולם: והיתה לאהרן
hoc sanctitatum sanctitas quia ,sancto loco in eum comedēt &,ej* filiis &
ולבניו ואכלהו במקום קדש כי קדש קדשים הוא
mulieris filius est egressus Et .seculi statuto Domini ignitionibus de ei
10 לו מאשי יהוה חק־עולם: ויצא בן־אשה
:Israel filiorum medio in ,Ægyptii viri filius ipse & ,Israelitidis
ישראלית והוא בן־איש מצרי בתוך בני ישראל
.Israelita vir & ,Israelitidis filius castrametatione in sunt jurgati &
וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי:
.maledixit & ,nomen Israelitidis mulieris filius nuncupavit Et
11 ויקב בן־האשה הישראלית את־השם ויקלל
filia Selomith ejus matris nomen & :Moseh ad eum adduxerunt Et
ויביאו אתו אל־משה ושם אמו שלמית בת־
eis exponendum ad ,custodia in eum posuerunt Et .Dan tribui Dibri
12 דברי למטה־דן: ויניחהו במשמר לפרש להם
:dicendo Moseh ad Dominus est locutus Et .Domini ore super
13 על־פי יהוה: וידבר יהוה אל־משה לאמר:
omnes fulciant & ,castrametationem extra ad maledicum Educ
14 הוצא את־המקלל אל־מחוץ למחנה וסמכו כל־
omnis eum lapident & ,ejus caput super suas manus audientes
השמעים את־ידיהם על־ראשו ורגמו אתו כל־
cūm vir Vir :dicendo ,loquēris Israel filios ad Et .cœtus
15 העדה: ואל־בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי־
nomen nuncupans Et .suum peccatum portabit & ,suo Deo maledixerit
16 יקלל אלהיו ונשא חטאו: ונקב שם־
.cœtus omnis eum in lapidabunt Lapidando .morietur moriendo ,Domini
יהוה מות יומת רגום ירגמו־בו כל־העדה
.morietur ,nomen eum nuncupando in ,indigena sic ,peregrin* Sicut
כגר כאזרח בנקבו שם יומת:

Versio VULG. LAT.

2 Præcipe filiis Israel, ut afferant tibi oleum de olivis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas jugiter,
3 Extra velum testimonii in tabernaculo fœderis. Ponétque eas Aaron à vespere usque ad mane coram Dño, cultu ritúq; perpetuo in generationib' ve-
4 stris. Super candelabrū mundissimum ponentur semper in
5 cōspectu Dñi. Accipies quoq; similā, et coques ex ea duodecim panes, qui singuli ha-
6 bebunt duas decimas. Quorū senos altrinsecus super mensam purissimam coram Dño
7 statues. Et pones super eos thus lucidissimum, ut sit panis in monimentum oblati-
8 onis Dñi. Per singula sabbata mutabuntur coram Dño suscepti à filiis Israel fœdere
9 sempiterno. Erúntq; Aaron & filiorum ejus, ut comedant eos in loco sancto: quia Sanctum sanctorum est de sacrificiis Domini jure perpetuo.
10 Ecce autem egressus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro Ægyptio inter filios Israel, jurgatus est in castris cum viro Is-
11 raelita. Cúmque blasphemâsset nomen, & maledixisset ei, adductus est ad Moysen. (Vocabatur autem mater ejus Salumith, filia Dabri
12 de tribu Dan.) Miserúntque eum in carcerem, donec nôssent quid juberet Dominus.
13 Qui locutus est ad Moysen,
14 Dicens, Educ blasphemum extrà castra, & ponant omnes qui audierunt, manus suas super caput ejus, & lapidet
15 eum populus universus. Et ad filios Israel loquéris; Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum su-
16 um. Et qui blasphemaverit nomen Dñi, morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ λαβέτωσάν (α) σοι ἔλαιον ἐλάϊνον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, καῦσαι λύχνον διαπαντός,
3 Ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ καύσουσιν αὐτὸ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ (β) ἀπὸ ἑσπέρας ἕως πρωῒ ἐνώπιον κυρίου ἐνδελεχῶς, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς
4 γενεὰς ὑμῶν. Ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύσετε τοὺς λύχνους (γ) ἐναντίον κυρίου
5 ἕως εἰς τὸ πρωΐ. Καὶ λήψεσθε σεμίδαλιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἄρτους· δύο δεκάτων
6 ἔσται ὁ ἄρτος ὁ εἷς. Καὶ ἐπιθήσετε αὐτοὺς δύο θέματα, ἓξ ἄρτους τὸ ἓν θέμα ἐπὶ τὴν τράπε-
7 ζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυρίου. Καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καθαρὸν καὶ ἅλα, καὶ ἔσονται εἰς ἄρτους εἰς ἀνάμνησιν προκεί-
8 μενα τῷ κυρίῳ. Τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων (δ) προσθήσεται ἔναντι κυρίου διαπαντὸς ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, διαθήκην αἰώνιον.
9 Καὶ ἔσται Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ἔστι γὰρ ἅγια τῶν ἁγίων. τοῦτο (ε) αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θυσιαζομένων τῷ
10 κυρίῳ, νόμιμον αἰώνιον. Καὶ ἐξῆλθεν υἱὸς γυναικὸς Ἰσραηλίτιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς Αἰγυπτίου ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· καὶ ἐμαχέσαντο ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ τῆς Ἰσραηλίτιδος,
11 καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ Ἰσραηλίτης. Καὶ ἐπονομάσας (ζ) ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς Ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα κατηράσατο. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς Μωυσῆν. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σαλωμειθ θυγάτηρ (η) Δαβρεὶ ἐκ τῆς φυλῆς
12 Δάν. Καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν (θ) εἰς φυλακὴν διακρῖναι αὐτὸν διὰ προστάγματος κυ-
13 ρίου. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
14 λέγων, Ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσιν πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν
15 πᾶσα ἡ συναγωγή. Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λάλησον, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καταράσηται θεόν, ἁμαρ-
16 τίαν λήψεται. Ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα κυρίου, θανάτῳ θανατούσθω· λίθοις λιθοβολείτω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ Ἰσραήλ. ἐάν τε προσήλυτος ἐάν τε αὐτόχθων, ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα κυρίου, τελευτάτω.

MS.A (α) μοι (β) ἀφ' ἑσπέρας (γ) ἔναντι κυρίου ἕως πρωΐ. (δ) προσθήσεται (ε) αὐτῷ (ζ) υἱὸς (η) Δαβρὶ (θ) ἐν φυλακῇ

Præcipe filiis Israel; & sumant tibi oleum de olivis mundum expressum ad lumen: ut ardeat lucerna semper, 2
Extra velum in tabernaculo testimonii. Et accendent (a) illud Aaron & filii ejus à vespera usque in mane coram Domino indesinenter: legitimū sempiternum in progenies vestras. 3
Super candelabrum mundum accendetis lucernas ante Dominum usque in mane. 4
Et sumetis similaginem, & facietis eam duodecim panes: de duabus decimis erit unus panis. 5
Et imponetis eos duas positiones: sex panes unam positionem super mensam mundam ante Dominum. 6
Et imponetis super positionem thus mundum, (b) & sal: & erunt in (c) panes ad rememorationem proposita Domino. 7
Die sabbatorum apponentur ante Dominum semper (d) coram filiis Israel, (e) testamentum sempiternum. 8
Et erunt Aaron & filiis ejus. Et edent ea in loco sancto: sunt enim sancta sanctorum. Hoc erit (f) eorum, de iis quæ offeruntur Domino, legitimum sempiternum. 9
Et exiit filius mulieris Israelitidis, & hic erat filius Ægyptii inter filios Israel: & rixati sunt in castris, is qui erat ex Israelitide, & homo Israelita. 10
Et cùm nominâsset filius mulieris Israelitidis (g) nomen, maledixit: & adduxerunt eum ad Moysen. Et nomen matris ejus Salomith filia Dabri de tribu Dan. 11
Et deposuerunt eum in custodiam, ut judicaretur de illo per præceptum Domini. 12
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, 13
Ejice illum, qui maledixit, extra castra: & imponent omnes qui audierunt, manus suas super caput ejus, & lapidabunt eum omnis synagoga. 14
Et filiis Israel loquere, & dices ad eos; (h) Homo, quicunque maledixerit Deum, peccatum accipiet. 15
Nominans autem nomen Domini, morte moriatur: lapidibus lapidet eum omnis synagoga Israel. Sive proselytus, sive indigena, cùm ipse nominat nomen Domini, moriatur. 16

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

Præcipe filiis Israel, afferantq; tibi oleū olearū purū expressum, ad accendendas lucernas jugiter 2
Extra velū januæ testimonii in tabernaculo temporis. Sitq; disponens eas Aharon à vespera usq; ad matutinū corā Dño jugiter, lege perpetuā in posteritates vestras. 3
Super candelabro magno disponet lucernas coram Domino jugiter. 4
Accipe quoq; similaginem, & pinse duodecim placentas, è duobus decimis erit placenta una. 5
Et dispone eas in duos ordines, senas in *quolibet* ordine, super mensa pura coram Domino semper, lege perpetuā in posteritates vestras. 6
Et pone super ordines thus purū coram Domino: sitq; pro pane, monimento, atq; sacrificio Domino. 7
In die sexto disponet eas Aharon coram Domino jugiter, ex dono filiorū Israel. Statuto sempiterno 8
Pertinebit ad Aharonem & filios ejus, comedentq; illum in loco sancto, quoniam sanctum sanctorum est ipsi de oblationibus Domini, lege sempiternā. 9

Crimen peccatorum: & blasphemia filii cujusdam Israelitica: & quomodo lata fuit in eum sententia mortis.

Egressus est autem filius mulieris Israelitidis (atq; hic filius hominis erat Ægyptii) in medium filiorum Israel: jurgatiq; sunt in castris filius Israelitidis, & quidam Israelita. 10
Et exprimens filius Israelitidis Nomē, blasphemavit. Adduxerunt ergò eum ad Mosen (nomen autē matris ejus erat Selomith, filia Debri de tribu Dan,) 11
Et clauserunt eum in custodia, ut explicaretur eis *sententia* ab ore Dñi. 12
Igitur locutus est Dñs cum Mose, dixitq; ad eum; 13
Educite eum qui blasphemavit extra castra, & omnes quotquot audierunt eum, ponant manus suas super caput ejus, & lapidibus obruant eum. 14
Et cum filiis Israel loquere, & dicito eis; Quicunq; homo cùm blasphemaverit Deum suum, recipiet peccatū suum. 15
Et quicunq; expresserit nomen Domini, occidendo occidatur, & lapidando lapidabunt eū universus cœtus. Tam is qui convertetur ad me, quàm filius Israel, cùm expresserit nomen meum, interficietur. 16

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

[illegible]

Targum Onkelos.

2 Præcipe filiis Iſrael, ut tollant
tibi oleum de olivis contuſis
puriſſimũ, ut luceat: ut incen-
3 dantur lucernæ jugiter. Extra
velum teſtimonii in taberna-
culo fœderis, ordinabit eas
Aarõ à veſpere uſq; mane co-
ram Dño jugiter: legitimum
ſempiternũ erit in generatio-
4 nibus veſtris. Super candela-
brũ mundiſſimũ diſponet lu-
5 cernas, corã Dño ſemper. Tol-
léſq; ſimilam, & coques ex eã
duodecim placentas: ex duab⁹
decimis erit unaquæq; placen-
6 ta. Ponéſq; eas duobus ordini-
bus, ſex in ordine uno, ſuper
menſam mundiſſimã corã Do-
7 mino. Et pones ſuper ordinẽ
panis thus puriſſimũ: & erit
in monumentũ panis oblatio-
8 nis corã Dño. Per ſingula ſab-
bata ordinabit eum corã Do-
mino jugiter, à filiis Iſrael pa-
9 cto ſempiterno. Eritq; Aaron
& filiis ejus, ut comedant eum
in loco ſancto: quia ſanctum
ſanctorũ eſt ei de oblationibus
Domini, pacto ſempiterno.
10 Egreſſúſq; eſt filius mulieris
Iſraelitidis; ipſe autẽ erat filius
viri Ægyptii, in medio filiorũ
Iſrael: & rixati ſunt in caſtris,
filius mulieris Iſraelitidis, &
11 vir Iſraelita. Et explanavit fili-
us mulieris Iſraelitidis nomen,
& blaſphemavit; & adduxerũt
eum ad Moyſen: nomẽ autem
matris ejus erat Selomith filia
12 Dabri, de tribu Dan. Ligave-
runtq; eum in carcere, donec
exponeretur eis per ſententiam
13 verbi Dñi. Locutúſq; eſt Dñs
14 cum Moyſe dicens. Educ bla-
ſphemũ extra caſtra, et imponãt
omnes qui audierunt manus
ſuas ſuper caput ejus: & lapi-
dabunt eũ omnis congregatio.
15 Et cum filiis Iſrael loquéris
dicens: Vir vir qui blaſphema-
verit coram Deo ſuo, ſuſcipiet
16 iniquitatem ſuam. Et qui ex-
planaverit nomen Domini,
occiſione occidetur; lapida-
tione lapidabunt eum omnis
congregatio: tam advena
quàm indigena cùm explana-
verit nomen, interficiatur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Præcipe filiis Iſrael ut accipi- 2
ent tibi oleum olivæ purum
contuſum pro luminari, ad ac-
cendendas lucernas jugiter.
Extra velum teſtimonii in ta- 3
bernaculo fœderis diſponet il-
lud Aaron, et filii ejus à ve-
ſpera uſq; ad mane corã Do-
mino jugiter: præceptum eſt
æternũ in generationibus ve-
ſtris. Super candelabrũ mun- 4
dum diſponet lucernas coram
Domino uſque mane. Sumes 5
quoq; ſimilam, & coques ex
ea duodecim placentas; duæ
decimæ erũt in placenta una.
Et pones eas per duos ordi- 6
nes: ſex in ordine ſuper men-
ſam mundam coram Domino.
Poneſq; ſuper ordinem illum 7
thus purum, eritq; pro pane in
memoriale (a) ſacrificiorum
ignitorum Domino. Unoquoq; 8
die Sabbati diſponet illũ co-
ram Domino jugiter: cum fi-
liis Iſrael fœdus eſt ſempiter-
num. Pertinebit autem ad A- 9
aronem, & ad filios ejus, &
comedent eum in loco ſancto,
quoniam ſanctitas ſanctita-
tum eſt ei ex (b) ſacrificiis
ignitis Domini; (c) præceptũ
eſt æternum. Et egreſſus eſt fi- 10
lius mulieris Iſraelitidis, ipſe
autem erat filius hominis Æ-
gyptii, in mediũ filiorum Iſ-
rael, & rixati ſunt in caſtris
filius Iſraelitidis, et vir Iſra-
elita. Sed filius mulieris Iſ- 11
raelitidis execratus eſt No-
men, & maledixit, & ad-
duxerunt eum ad Moyſen:
(Nomen autem matris ejus
erat Salomith, filia Dabri de
tribu Dan,) Poſueruntq; eum 12
in cuſtodiam, ut judicium eſ-
ſet iis juxta os Domini. Et lo- 13
cutus eſt Dominus Moſi, di-
cens; Educ maledicentem ex- 14
tra caſtra, ponantq; omnes qui
audierunt, manus ſuas ſuper
caput ejus, lapidabuntque
eum omnis congregatio. Filiis 15
autem Iſrael loquéris dicens;
Quicunque maledixerit Deo
ſuo, portabit (d) peccatũ ſuũ.
Execranſq; nomẽ Domini, (e) 16
morte morietur; lapidando
lapidabit eum omnis congre-
gatio; tam advena quam in-
digena cùm execratus fuerit
Nomen, (f) morietur.

VER. SAM. (a) oblationis (b) muneribus (c) portio eſt æterna. (d) reatum (e) occiſione occidetur; (f) interficietur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Manda filiis Iſraïl ut afferant tibi oleum 2
olivæ purum ex attrito, ad accendendum:
ut aptentur ipſo lucernæ ſemper. Extra 3
velũ teſtimonii, in tabernaculo præſentiæ,
diſponet id Haron à nocte ad matutinum
in conſpectu Dei ſemper, ſtatuto ſæculi ad
decurſum generationum veſtrarum. Et 4
ſuper candelabrum mundum diſponet eas
ante Deum ſemper. Et accipe ſimilam, 5
et confice ex ea duodecim panes: ſit autem
quilibet panis ex duabus decimis. Et pone 6
eos in duos ordines: in quolibet ordine ſex,
diſpoſitos ſuper menſa munda in conſpe-
ctu Dei: Et pone ſuper ordinatos panes 7
thus ſuaviſſimum ſitq; ſuper panem in o-
dorem oblatum Deo. Et in omni die ſab- 8
bathi ordinabis eos coram Deo ſemper à
filiis Iſraïl, fœdere ſempiterno. Deinde 9
tolletur pro Harone & filiis ejus, ut come-
dant illum in loco ſancto, quia ipſorũ eſt
ex præcipuis ſacris de ſacrificio Dei, ſta-
tuto ſempiterno. Cumq; ſurrexiſſet filius 10
mulieris cujuſdam Iſraelitidis, iſſeque fi-
lius viri Ægyptii, inter filios Iſraïl, jur-
gatus eſt in caſtris iſte filius Iſraelitidis
cum viro Iſraelita: Et conviciatus eſt fi- 11
lius Iſraelitidis Nomen, & blaſphemavit
illud, adduxeruntque eum ad Muſam:
(erátque nomen matris ejus Salumith, fi-
lia Dabri de tribu Dan,) Et poſuerunt eũ 12
in carcere, ut appareret ipſis cauſa illius
à Domino: Tum loquutus eſt Deus cum 13
Muſa, dicens; Educ blaſphemum extra 14
caſtra, & imponant omnes qui audierunt
eum, manus ſuas ſuper caput ejus, & la-
pident eum omnes homines præſentes. Et 15
præcipe filiis Iſraïl, & dicito illis; Qui-
cunque blaſphemaverit Dominum ſuum,
jam portavit iniquitatem maximam. Et 16
qui blaſphemaverit illum hoc pacto, occi-
ſione occidatur, lapidéntque eum omnes
homines præſentes lapidatione: Advena ac
indigena pariter, uteruis eorum blaſphe-
maverit Nomen, occidatur.

ספר ויקרא : כה

moriatur moriendo ,hominis animam omnem percusserit cùm vir Et
17 ואיש כי יכה כל־נפש אדם מות יומת
vir Et .anima pro animam ,eam restituet,animalis animam percutiens Et
18 ומכה נפש־בהמה ישלמנה נפש תחת נפש : ואיש
19 .ei fiat sic ,fecit quod secundum :suâ proximâ in maculã dederit cùm
כי־יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו :
quod Juxta .dente pro dentem,oculo pro oculum ,fractura pro fracturam
20 שבר תחת שבר עין תחת עין שן תחת שן כאשר
,animal percutiens Et .eum in dabitur sic ,hominem in maculam dederit
21 יתן מום באדם כן ינתן בו : ומכה בהמה
;vobis erit unum Judicium .moriatur ,hominem percutiens & :illud reddet
22 ישלמנה ומכה אדם יומת : משפט אחד יהיה לכם
est locutus Et .vester Deus Dominus ego quia :erit indigena sic peregrin° sicut
23 כגר כאזרח יהיה כי אני יהוה אלהיכם : וידבר
,castrametationis extra ad maledicentem eduxerunt & ,Israel filios ad Moseh
משה אל־בני ישראל ויוציאו את־המקלל אל־מחוץ למחנה
præcepit quemadmodum fecerunt Israel filii Et .lapide eum obruerunt &
וירגמו אתו אבן ובני־ישראל עשו כאשר צוה
.Moseh Dominus
יהוה את־משה :

CAP. XXV. כה

filios ad Loquere :dicendo ,Sinai monte in Moseh ad Domin° est locut° Et
1 וידבר יהוה אל־משה בהר סיני לאמר : דבר אל־בני
2 ego quam ,terram ad fueritis ingressi Cùm :eos ad dices & ,Israel
ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל־הארץ אשר אני
seminabis annis Sex .Domino sabbathum terra sabbatizabit & ,vobis dans
3 נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה : שש שנים תזרע
.ejus proventum colliges & ,tuam vineam putabis annis sex & ,tuum agrū
שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את־תבואתה :
.Domino sabbathum ,terræ erit requiei cessatio ,septimo anno in Et
4 ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה
tuæ messis nascens Sponte .putabis non tuā vineam & ,seres non tuum Agrum
5 שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר : את ספיח קצירך
requiei annus:vindemiabis non tuarū separationū uvas & ,metes non
לא תקצור ואת־ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון
,tibi ,vescendum ad vobis terræ cessatio erit Et .terræ erit
6 יהיה לארץ : והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך
peregrinantibus,tuo advenæ & ,tuo mercenario & ,tuæ ancillæ & ,tuo servo &
ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים
ejus provent° omnis erit ;tua terra in quæ viventi & ,tuo animali Et.tecum
7 עמך : ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל־תבואתה
septem annos septem ,annorum sabbatha septem tibi numerabis Et.vescendū ad
8 לאכל : וספרת לך שבע שבתת שנים שבע שנים שבע
quadraginta & novem ,annorum sabbathorum septem dies tibi erunt &:vicibus
פעמים והיו לך ימי שבע שבתת השנים תשע וארבעים
decima in ,septimo mense in jubilationis tubam facies transire Et .anni
9 שנה : והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור
.vestra terra universa in tubam facietis transire :expiationum die in ,mensis
לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל־ארצכם :

Ver. VUL. LAT.

17 Qui pcusserit, & occiderit hominem, morte moriatur.
18 Qui pcusserit animal, reddet vicariū, id est, animam
19 pro anima. Qui irrogaverit maculā cuilibet civiū suorum : sicut fecit, sic fiet ei.
20 Fracturā pro fractura, oculū pro oculo, denté pro dente restituet. Qualem inflixerit maculā, talé sustinere coge-
21 tur. Qui pcusserit jumentū, reddet aliud. Qui pcusserit
22 hominé, punietur. Æquū judiciū sit inter vos, sive pegrin°, sive civis peccaverit: quia ego sum Dñs Deus ve-
23 ster. Locutúsque est Moyses ad filios Israel: et eduxerūt eū, qui blasphemaverat, extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Fecerúntq; filii Israel, sicut præceperat Dñs Moysi.

CAP. XXV.

1 LOcutúsq; est Domin° ad Moysé in monte Sinai,
2 dicés; Loquere filiis Israel, et dices ad eos, Quando ingressi fueritis terrā quā ego dabo vobis, sabbatizes sab-
3 batum Dño. Sex annis seres agrū tuū, et sex annis putabis vineam tuā, colligésque
4 fruct° ej°. Septimo auté anno sabbatum erit terræ, requietionis Dñi: agrum non seres, et vineā non putabis.
5 Quæ sponte gignit humus, non metes: et uvas primitiarū tuarū nó colliges quasi vindemiā: ann° enim requi-
6 etionis terræ est. Sed erunt vobis in cibū, tibi et servo tuo, ancillæ & mercenario tuo, et advenæ, qui peregri-
7 nantur apud te. Jumétis tuis et pecoribus, oīa quæ na-
8 scūtur præbebūt cibū. Numerabis quoq; tibi septem hebdomadas annorū, id est, septies septé, quæ simul faciunt annos quadraginta
9 novem. Et clanges buccinā mense septimo, decimā die mensis, propitiationis tépore in universa terra vestra.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

17 Καὶ (ι) ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν ἀν-
18 θρώπου, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. Καὶ ὃς ἂν πατάξῃ κτῆνος, καὶ ἀποθάνῃ, ἀποτισάτω
19 ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. Καὶ ἐάν τις δῷ μῶμον τῷ πλησίον, ὡς ἐποίησεν αὐτῷ, ὡσαύτως ἀν-
20 τιποιηθήσεται αὐτῷ· Σύντριμμα ἀντὶ συντρίμματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καθότι ἂν δῷ μῶμον τῷ ἀνθρώπῳ,
21 (κ) οὕτω δοθήσεται αὐτῷ. Ὃς ἂν πατάξῃ ἄν-
22 θρωπον, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. Δικαίωσις μία ἔσται τῷ προσηλύτῳ (λ) καὶ τῷ ἐγχωρίῳ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
23 Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· καὶ ἐξήγαγον τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις. καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐποίησαν (μ) καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS.A. (ι) ἄνθρωπος ἐὰν (κ) οὕτως (λ) καὶ ἐγχωρίῳ, (μ) καθὰ

ΚΕΦ. κε΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐν τῷ
2 ὄρει Σινᾶ, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς (α) αὐτούς, Ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀναπαύσεται ἡ γῆ, ἣν ἐγὼ δίδω-
3 μι ὑμῖν, σάββατα τῷ κυρίῳ. Ἓξ ἔτη σπερεῖς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἓξ ἔτη τεμεῖς τὴν ἄμπελόν σου, καὶ
4 συνάξεις τὸν καρπὸν αὐτοῦ. Τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ σάββατα. ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ, σάββατα τῷ κυρίῳ. τὸν ἀγρόν σου οὐ σπερεῖς, καὶ τὴν ἄμπελόν
5 σου οὐ τεμεῖς, Καὶ τὰ αὐτόματα (β) ἀναβαίνοντα τοῦ ἀγροῦ σου οὐκ ἐκθερίσεις, καὶ τὴν σταφυλὴν τοῦ ἁγιάσματός (γ) σου οὐκ ἐκτρυγήσεις. ἐνιαυτὸς ἀ-
6 ναπαύσεως ἔσται τῇ γῇ. Καὶ ἔσται τὰ σάββατα τῆς γῆς βρώματά σοι, καὶ τῷ παιδί σου, καὶ τῇ παιδίσκῃ σου, καὶ τῷ μισθωτῷ σου, καὶ τῷ πα-
7 ροίκῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς σέ. Καὶ τοῖς κτήνεσί σου, καὶ τοῖς θηρίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ σου ἔ-
8 σται πᾶν τὸ (δ) γένημα αὐτοῦ εἰς βρῶσιν. Καὶ ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἀναπαύσεις ἐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἑπτάκις· καὶ ἔσονταί σοι ἑπτὰ ἑβδομά-
9 δες ἐτῶν ἐννέα καὶ (ε) τεσσαράκοντα ἔτη. Διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνῇ ἐν πάσῃ τῇ γῇ (ζ) ὑμῶν ἐν τῷ μηνὶ τῷ (η) ἑβδόμῳ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνός. τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱλασμοῦ διαγγελεῖτε σάλπιγγι ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν.

MS.A. (α) αὐτούς, Ἐὰν εἰσέλθητε (β) τὰ ἀναβαίνοντα (γ) μου (δ) γένημα. (ε) τεσσαράκοντα ἔτη. Καὶ διαγγελεῖτε (ζ) ὑμῶν τῷ (η) ἑβδόμῳ τοῦ μηνὸς τῇ δεκάτῃ. τῇ ἡμέρᾳ

Et homo quicunque percusserit animā 17
hominis, & mortuus fuerit, morte moriatur. Et quicunq; percusserit pe- 18
cus, & mortuum fuerit; reddat animam pro anima. Et si quis dederit 19
maculā proximo; sicut fecit ei, ita vicissim fiet ipsi. Cōtritionē pro con- 20
tritione, oculū pro oculo, dentē pro dente: quemadmodum utiq; dederit maculā hominis, ita dabitur ei. Qui- 21
cunq; percusserit hominē, & mortuus fuerit; morte moriatur. (i) Justifi- 22
catio una erit proselyto, & indigenæ: quoniā ego sū Dominus Deus vester. Et locutus est Moyses filiis 23
Israel. Et eduxerunt eū, qui maledixit, extra castra: et lapidaverunt illum in lapidib°. Et filii Israel fecerunt, sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

ET locutus est Dominus ad Moy- 1
sen in monte Sina, dicens, Loquere 2
filiis Israel, & dices ad eos; Cū introieritis in terrā, quā ego do vobis; & (a) requiescet terra, quā ego do vobis, Sabbata Domino. Sex annis 3
seminabis agrum tuum; & sex annis putabis vineam tuam, & congregabis fructū ejus. Anno autem 4
septimo sabbata :- requies erit terræ, Sabbata Domino. Agrum tuum non seminabis, & vineam tuam non putabis: Et quæ ab se surgunt de agro 5
tuo, non metes; & uvam (b) sanctificationis tuæ non vindemiabis. Annus requietis erit terræ. Et erunt 6
sabbata terræ (c) escæ tibi, & puero tuo, & ancillæ tuæ, & mercenario tuo, & inquilino, quā applicatus est ad te: Et pecoribus tuis, & bestiis, 7
quæ sunt in terra tua, erit omnis fructus ej° in escam. Et enumerabis 8
tibiipsi septem requietes annorū, septem annos septies. Et erunt tibi septem septimanæ annorū, novē & quadraginta anni. Annunciabitis tubæ voce 9
in omni terra vestra in mense septimo, decimā mensis. Die propitiationis annuntiabitis tubā in omni terra vestra.

Versio SIRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Et si quis occiderit quamcunq; animam hominis, occidendo occidatur. Et qui interfecerit animā jumenti, restituat animam pro anima. Et si quis inferat vitium in proximum suum, quale intulit vitium in proximum suum, tale inferatur in eum: Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente: quale intulit vitium proximo suo, tale inferatur ei. Et qui occiderit jumentum, reddat ipsum: Et qui occiderit animam, occidatur. Judicium idem sit vobis: tam erga eum qui convertitur ad me, quàm erga filiū Israel, pari ratione fiat: ego sum Dñs Deus vester. Retulit ergò Moses ad filios Israel: & educentes eum qui blasphemaverat extra castra, obruerunt eum lapidib°, & mortuus est. Feceruntq; filii Israel quemadmodum præcepit Dñs Mosi.
17
18
19
20
21
22
23

CAP. XXV.

Lex quâ indicitur ut quiescat terra septimo quoque anno, cedatque in emolumentum pauperum. Et ut post annos quinquaginta retrocedat domino suo.

PRæterea locutus est Dñs cum Mose in monte Sinai, & dixit ad eum ;Loquere cum filiis Israel, & dic eis; Cùm ingressi fueritis terram quam daturus sum vobis hæreditatem, sabbathizet terra sabbathum Dño. Sex annis seretis agros vestros, & sex annis putabitis vineas vestras, & sex annis colligite provent° vestros. Annus verò septimus sabbathum sabbathorum sit terræ, sitq; apud vos sabbathū Dño: agros vestros non seretis, & vineas vestras non putabitis, Et sponte nascens frumentum messis vestræ non metetis, & uvas palmitum vestrorū non colligetis: annus quietis sit terræ. Eritq; vobis sabbathum terræ in cibum, vobis, & servis vestris, & ancillis vestris, & mercenariis vestris, & peregrinis habitantib° vobiscum, Et jumentis vestris, & bestiæ quæ est in terris vestris: erit inquam vobis totus provent° in cibū. Et numerate vobis septé annos hebdomadarios, hoc est septem annos repetitos septem vicibus: eruntq; vobis dies septem annorum hebdomadalium, quadraginta novem anni. Et clangite buccinā sonorā in decimo die mensis septimi: in die indulgentiæ clangite buccinā in tota terra vestra.
1
2
3
4
5
6
7
8
9

9 [illegible]

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

17 וגבר ארי יקטול כל נפשא דאנשא אתקטלא יתקטל׃ 18 ודיקטול נפש בעירא ישלמנה נפשא חלף נפשא׃ 19 וגבר ארי יתן מומא בחבריה כמא דעבד כן יתעבד ליה׃ 20 תברא חלף תברא עינא חלף עינא שנא חלף שנא כמא דיתן מומא באנשא כן יתיהב ביה׃ 21 ודיקטול בעירא ישלמנה ודיקטול אנשא יתקטל׃ 22 דינא חד יהא לכון כגיורא כיציבא יהא ארי אנא יי אלהכון׃ 23 ומליל משה עם בני ישראל ואפיקו ית דארגיז למברא למשריתא ורגמו יתיה אבנא ובני ישראל עבדו כמא די פקיד יי ית משה׃

25:1 ומליל יי עם משה בטורא דסיני למימר׃ 2 מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארעא די אנא יהיב לכון ותשמט ארעא שמטתא קדם יי׃ 3 שית שנין תזרע חקלך ושית שנין תכסח כרמך ותכנוש ית עללתה׃ 4 ובשתא שביעיתא ניח שמטתא יהי לארעא שמטתא קדם יי חקלך לא תזרע וכרמך לא תכסח׃ 5 ית כתא דחצדך לא תחצוד וית ענבי שבקך לא תקטוף שנת שמטתא יהי לארעא׃ 6 ותהי שמטת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך ולתותבך דדירין עמך׃ 7 ולבעירך ולחיתא די בארעך תהי כל עללתה למיכל׃ 8 ותמני לך שבע שמטין דשנין שבע שנין שבע זמנין ויהון לך יומי שבע שמטין דשנין ארבעין ותשע שנין׃ 9 ותעבר שופר יבבא בירחא שביעאה בעשרא לירחא ביומא דכפוריא תעברון שופר בכל ארעכון׃

TARGUM ONKELOS.

17 Vir autem qui occiderit oẽm animã hominis, occisione occidatur.
18 Et qui occiderit animã animalis, solvet eam: animã pro animã.
19 Vir autem qui posuerit maculã in proximo: sicut fecit, sic fiet ei.
20 Fracturã pro fractura, oculũ pro oculo, dentẽ pro dente: qualẽ maculã posuerit in homine, talis fiet in eo.
21 Et qui occiderit animal, restituet illud: et qui occiderit
22 hominẽ occidatur. Judiciũ unũ erit vobis, tam peregrino quam indigenæ: quia ego Dñs
23 De⁹ vester. Locutusq; est Moyses cũ filiis Israel: et eduxerũt eum qui blasphemaverat extra castra, et lapidaverunt eũ lapidib⁹: filii autẽ Israel fecerunt, sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

1 Locutusq; est Dñs cũ Moy-
2 se in monte Sinai, dicens. Loquere cum filiis Israel, et dices ad eos; Quando ingressi fueritis in terram, quam ego dabo vobis: dimittetur terra quie-
3 scere corã Dño. Sex annis seminabis agrũ tuũ, et sex annis putabis vineã tuã: et colliges
4 fruct⁹ ej⁹. Anno autẽ septimo requies remissionis erit terræ, remissio erit corã Dño: agrũ tuũ non feres, et vineam tuã
5 non putabis. Quæ sponte nascuntur messis tuæ non metes, & uvas quas tibi reliquisti nõ vindemiabis: ann⁹ enim remis-
6 sionis erit terræ. Eritq; remissio terræ vobis in cibum; tibi, et servo tuo, et ancillæ tuæ: et mercenario tuo, et inquilino
7 tuo, qui habitant tecũ. Jumentis quoque tuis, et bestiis quæ sunt in terra tua, erit oĩs fru-
8 ct⁹ ej⁹ in cibũ. Numerabisque tibi septẽ hebdomadas annorũ, septies septẽ annos: erũtq; tibi dies septẽ hebdomarũ annorũ, quadraginta et novẽ an-
9 ni. Et transire facies clangorẽ buccinæ per universã terram tuam, in mense septimo in decima die mensis, in die expiationum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

17 Et vir cùm percusserit, quã-
libet animam hominis, morte
18 interficiatur. Sed qui percusserit animam bestiæ, restituet
19 eam, animã pro anima. Cùm etiam aliquis dederit maculã proximo suo, sicut fecit, sic
20 fiet ei. Fractio pro fractione, oculus pro oculo, dens pro dente; sicut dedit maculam
21 homini, sic dabitur illi. Et qui percusserit bestiam reddet eam, sed qui percusserit ho-
22 minem, (g) morietur. Judicium unum erit vobis: sicut advenæ sic erit indigenæ, quoniam ego Dominus Deus
23 tuus. Locutus est autẽ Moses filiis Israel, & eduxerunt maledicentem extra castra, et lapidaverunt eum lapide: feceruntq; filii Israel sicut præceperat Dominus Mosi.

CAP. XXV.

1 Posthæc locutus est Domi-
nus Mosi in monte Sinai, di-
2 cens; Loquere filiis Israel, dices autem eis; Cùm ingressi fueritis in terrã quam ego dedi vobis, Sabbatizabit terra
3 Domino. Sex annis seminabis agrum tuum, & sex annis vindemiabis vineam tuam, et
4 colliges proventum ejus. Sed anno septimo Sabbatũ quietis erit terræ, Sabbatum Domino; agrum tuum non seminabis, & vineam tuam non vinde-
5 miabis. Sponte nascentia messis tuæ non metes, et uvas (a) sanctificationis tuæ non amputabis: annus quietis erit
6 terræ. Eritque Sabbatum terræ vobis ad comedendum, tibi, & servis tuis, & ancillis tuis, & mercenariis tuis, & inquilinis peregrinantib⁹ te-
7 cum; Et jumentis tuis, & feris quæ sunt in terra tua: erit omnis proventus ejus in
8 cibum. Numerabis autẽ tibi septẽ Sabbata annorum, septẽ annos septies: Eruntque tibi dies septem Sabbatorum annorum, quadraginta novem
9 anni. Tunc transire facies tubam clangoris mense septimo, decimã mensis; in die expiationum transire facietis tubam per omnem terram vestram.

VER. SAM. (g) interficietur. (a) coronæ tuæ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 وَاَيّ انسانٍ قتل احدًا من نفوس الناس * فليقتل قتلًا * 18 ومن قتل بهيمة فليسلم مثلها راسًا
بدل راسٍ * 19 واي انسانٍ جعل عيبًا في احدٍ من امته * فليصنع به كما صنع * 20 الكسر بدل الكسر
والعين بدلها والسن بدلها كما يجعل عيبًا في انسانٍ كذلك يجعل فيه عليه * 21 ومن ضرب بهيمة
فمات فليغرم ومن ضرب انسانًا فمات فليقتل * 22 وليكن لكم حكم واحد يساوي فيه الدخيل
والصريحي لاني انا الله ربكم الواحد * 23 فكلم موسى بذلك بني اسرائيل واخرجوا الشاتم الى خارج
العسكر فرجموه بالحجارة * وصنعوا في سائر ما نزل عليهم * بما امر الله تعالى به موسى *
* الفصل الخامس والعشرون * 1 ثم كلم الله موسى في طور سينين قائلًا * 2 مُر
بني اسرائيل وقل لهم اذا تدخلون الى البلد الذي انا معطيكم * فعطلوا الارض عطلة لله * 3 وليكن
ست سنين تزرع صنعتك وست سنين تدفع كرمك * وتجمع غلاتهما * 4 وفي السنة السابعة
هي سبت لله فلا تزرع صنعتك ولا تدفع كرمك * 5 وخلف زرعك لا تحصده والعادي من عنبك
لا تقطفه * لانها سنة عطلة للارض * 6 وليكن ما ينبت في الارض المعطلة لكم
لعبدك * ولامتك * ولاجيرك * وضيفك المقيم معك * 7 ولبهائمك * وللوحش الذي في ارضك
يكون جميع غلاتها اكلا * 8 ثم احص سبع سني عطلة * وذلك سبع سنين سبع مرات * فيصير
جملة ذلك تسعًا واربعين سنة * 9 واضرب ببوق تجلب في اليوم العاشر من الشهر السابع
يوم الغفران * اضربوا فيه بالبوق في جميع بلدكم *

17 Et quicunque interfecerit aliquem ex animabus hominum, occidatur occisione.
18 Et qui interfecerit jumentũ, tradat simile illi, caput pro capite.
19 Et quicunq; fecerit vitiũ in aliquo ex gente sua, fiat in ipso sicuti fe-
20 cit: Pro fractura, fractura; & pro oculo, alter; & pro dente, alter: Prout fecerit vitium in aliquo, sic fiet in ipso ad modum illius.
21 Et qui percusserit jumentum, & mortuum fuerit, tenetur ad illud. Et qui percusserit hominẽ, ac mortuus fuerit, interficiatur.
22 Et sit vobis judicium unum, in quo æquabitur peregrinus & indigena; quia ego sum Deus Dominus vester unus.
23 Locutusque est adhæc Musa filios Israil: et eduxerunt blasphemum extra castra, obrueruntque eum lapidibus, feceruntque quidquid delapsum est ad eos, quod scilicet præcepit Deus excelsus Musæ.

CAP. XXV.

1 Locutus est quoque Deus cum Musa in monte Sinain, dicens; Præcipe filiis Israil,
2 & dicito illis; Quando ingrediemini in regionem quam ego daturus sum vobis, otiari facite terram otium Deo.
3 Et quidem sex annis feres agrum tuum; & sex annis putabis vineam tuam, & colliges fruges amborum.
4 Et in anno septimo otium est, sabbathum Deo: & non feres agrum tuum, nec putabis vineam tuam:
5 Et succedaneum sementis tuæ ne metas, & dissitum ex uva tua ne colligas, quia est annus otii terræ.
6 Et quod pullulabit in terra otiante vobis, sit cibus tibi, & servo tuo, & ancillæ tuæ, mercenario tuo, & hospiti tuo degentibus tecum;
7 Et jumentis tuis, & bestiis quæ sunt in terra tua, erunt omnes fruges ejus in cibum.
8 Deinde numera septem annos otii, atque eos quidem septem annos septies; fitque summa eorum, quadraginta novem annorum.
9 Et clange tubã crepitante in die decima mensis septimi, nempe die remissionis: clangite in ipsa tubis in tota regione vestra.

ספר ויקרא : כה

10 וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל־ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל־אחזתו ואיש אל־משפחתו תשבו׃
11 יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את־ספיחיה ולא תבצרו את־נזריה׃
12 כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן־השדה תאכלו את־תבואתה׃
13 בשנת היובל הזאת תשבו איש אל־אחזתו׃
14 וכי־תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל־תונו איש את־אחיו׃
15 במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני־תבואת ימכר־לך׃
16 לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך׃
17 ולא תונו איש את־עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם׃
18 ועשיתם את־חקתי ואת־משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על־הארץ לבטח׃
19 ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה׃
20 וכי תאמרו מה־נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את־תבואתנו׃
21 וצויתי את־ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את־התבואה לשלש השנים׃
22 וזרעתם את השנה השמינת ואכלתם מן־התבואה ישן עד השנה התשיעת עד־בוא תבואתה תאכלו ישן׃
23 והארץ לא תמכר לצמתת כי־לי הארץ כי־גרים ותושבים אתם עמדי׃
24 ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ׃

Versio VULG. LAT.

10 Sanctificabisq; annum quin-
quagesimum, & vocabis re-
missionem cunctis habitatori-
bus terræ tuæ: ipse est enim
jubileus. Revertetur homo ad
possessionem suam, & unus-
quisque rediet ad familiam
11 pristinam: Quia jubileus est
& quinquagesim' annus. Non
seretis, neq; metetis sponte in
agro nascētia, et primitias vi-
12 demiæ non colligetis, Ob sā-
ctificationē jubilei, sed statim
13 oblata comedetis. Anno jubi-
lei redient omnes ad possessi-
14 ones suas. Quando vendes
quidpiam civi tuo, vel emes
ab eo, ne contristes fratrem
tuum, sed juxta numerum an-
15 norum jubilei emes ab eo, Et
juxta supputationem frugum
16 vendet tibi. Quanto plures
anni remanserint post jubile-
um, tanto crescet & pretium:
& quanto minus temporis nu-
meraveris, tanto minoris
& emptio constabit: tempus
17 enim frugum vendet tibi. No-
lite affligere contribules ve-
stros, sed timeat unusquisque
Deum suum, quia ego Dñs
18 Deus vester. Facite præcepta
mea, & judicia custodite, &
implete ea, ut habitare pos-
sitis in terra absque ullo pa-
19 vore, Et gignat vobis humus
fructus suos, quibus vescami-
ni usque ad saturitatem, nul-
lius impetum formidantes.
20 Quòd si dixeritis, Quid com-
edemus anno septimo, si non
severimus, neque collegeri-
21 mus fruges nostras? Dabo be-
nedictionem meam vobis an-
no sexto, & faciet fructus tri-
22 um annorum. Seretisque anno
octavo, & comedetis veteres
fruges usq; ad nonū annum:
donec nova nascantur, edetis
23 vetera. Terra quoque non
vendetur in perpetuum: quia
mea est, & vos advenæ et co-
24 loni mei estis, Unde cuncta
regio possessionis vestræ sub
redemptionis conditione
vendetur.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ (θ)ἁγιάσετε τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐν-
ιαυτὸν, καὶ διαβοήσετε ἄφεσιν ἐπὶ τῆς γῆς πᾶ-
σι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν. ἐνιαυτὸς ἀφέσεως
σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν· καὶ ἀπελεύσεται (ι)
εἷς ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος εἰς
11 τὴν πατριὰν αὐτοῦ ἀπελεύσεσθε. Ἀφέσεως ση-
μασία αὕτη, τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυ-
τὸς ἔσται ὑμῖν. οὐ σπερεῖτε, (κ) οὐδὲ ἀμήσετε
τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα αὐτῆς, καὶ οὐ τρυ-
12 γήσετε τὰ ἡγιασμένα αὐτῆς, Ὅτι ἀφέσεως
σημασία ἐστίν. ἅγιον ἔσται ὑμῖν· ἀπὸ τῶν πεδί-
13 ων φάγεσθε τὰ (λ)γενήματα αὐτῆς. Ἐν τῷ
ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελεύσε-
14 ται εἰς τὴν ἔγκτησιν αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἀποδῷ πρᾶ-
σιν τῷ πλησίον σου, (μ)ἐὰν δὲ καὶ κτήσῃ παρὰ
τοῦ πλησίον σου, μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν
πλησίον. (ν)κατὰ ἀριθμὸν ἐτῶν μετὰ τὴν σημασίαν
15 κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον, Κατὰ ἀριθμὸν ἐν-
16 ιαυτῶν γενημάτων ἀποδώσεταί σοι. Καθότι
ἂν πλεῖον τῶν ἐτῶν (ξ)πληθυνεῖ τὴν ἔγκτησιν αὐ-
τοῦ, καὶ καθότι ἂν ἔλαττον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσῃ
τὴν ἔγκτησιν αὐτοῦ· ὅτι ἀριθμὸν (ο)γενημάτων
17 αὐτοῦ, οὕτως ἀποδώσεταί σοι. (π)Μὴ θλιβέτω
ἄνθρωπος τὸν πλησίον. καὶ φοβηθήσῃ κύριον
18 τὸν θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Καὶ
ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά (ρ)μου, καὶ πά-
σας τὰς κρίσεις μου, καὶ φυλάξασθε, καὶ ποιήσετε
(σ) αὐτά, καὶ (τ) κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς
19 πεποιθότες. Καὶ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια
αὐτῆς, καὶ φάγεσθε εἰς πλησμονήν, καὶ κατοική-
20 σετε πεποιθότες ἐπ' αὐτῆς. (υ)Ἐὰν δὲ λέγητε,
Τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τού-
τῳ, ἐὰν μὴ σπείρωμεν μηδὲ συναγάγωμεν
21 τὰ (φ)γενήματα ἡμῶν; Καὶ (χ)ἀποστελῶ
τὴν εὐλογίαν μου ὑμῖν ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ, καὶ
ποιήσει τὰ (ψ)γενήματα αὐτῆς εἰς τὰ τρία
22 ἔτη. Καὶ σπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὄγδοον, καὶ φά-
γεσθε ἀπὸ τῶν (ω)γενημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ
ἔτους τοῦ ἐνάτου· ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ (α)γένημα
23 αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. Καὶ ἡ γῆ οὐ
πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν· ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ
γῆ, διότι προσήλυτοι καὶ πάροικοι ὑμεῖς ἐστε
24 ἐναντίον μου. Καὶ κατὰ πᾶσαν γῆν κατασχέσεως
ὑμῶν, λύτρα δώσετε τῆς γῆς.

Et sanctificabitis annū, quinquagesimū annum, & acclamabitis 10
remissionē super terram omnibus
inhabitantibus eam. Annus remissionis, significatio hæc erit vobis:
& redibit unusquisq; in possessionē suam, & unusquisq; in (e)familiam suā redibitis. Remissionis 11
significatio hæc, annus quinquagesimus, annus erit vobis. Non seminabitis neque metetis, quæ ab se
surgunt ex ea: neq; vindemiabitis
sanctificata ejus, Quoniā remissionis significatio est. Sanctum erit 12
vobis: de campis comedetis fructus
ejus. In anno remissionis significationis ipsius redibit (f)rursus in 13
possessionē suā. Si autem (g)vendideris venditionē proximo tuo, 14
si autē & emeris à proximo tuo;
nō affligat homo proximū: secundum numerū annorū post significationē emes à proximo; Secundùm numerū annorū fructuū vendet tibi. 15
Secundùm quod plus annorū, multiplicabit emptionē suā: 16
& secundùm quod min' annorū,
minuet emptionē suā: quoniā numerum fructuum suorū, sic vendet tibi. Non affliget homo proximum. Et timebis Dominum Deum 17
tuum. Ego sum Domin' De' vester.
Et facietis omnes justificationes 18
meas, & omnia judicia mea, &
custodietis et facietis ea: et habitabitis super terrā fidentes. Et dabit terra proventus suos; & comedetis ad saturitatē: & habitabitis 19
fidentes super eā. Si autē dicitis, 20
Quid comedem' in anno isto septimo, nisi seminaverimus, neque
collegerimus fructus nostros? Et 21
mitto benedictionē meā vobis in
anno sexto: & faciet fruct' suos
in tres annos. Et seminabitis anno 22
octavo: & comedetis de fructibus
veteres usque ad annum nonum:
quoadusq; venerit fructus ejus,
comedetis veteres veterum. Et 23
terra nō venundabitur in (i)confirmationem: mea est enim terra,
propter quod proselyti & incolæ
vos estis ante me. Et per omnem 24
terram possessionis vestræ, (k)redemptionem dabitis terræ.

MS.A. (θ) ἁγιάσατε (ι) εἷς καὶ ἕκαστος (κ) οὐδὲ μὴ ἀμήσητε (λ) γενήματα αὐτῆς· Ἔσται ἔτη τῆς ἀφέσεως· σημασία αὐτῇ ἐπανελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. (μ)ἐὰν καὶ (ν)κατὰ ἀριθμὸν * ἐνιαυτοῦ γενημάτων ἀποδώσεταί (ξ)πληθύνῃ τὴν ἔγκτησιν αὐτοῦ, καθότι ἂν *ἐλαττονώσῃ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ· (ο) γενημάτων (π) Μὴ θλιψάτω (ρ) μου καὶ πάσας (σ) αὐτάς, (τ)κατοικήσετε πεποιθότες. (υ) Ἐὰν λέγητε, (φ) γενήματα (χ) ἀποστελῶ (ψ) γενήματα (ω) γενημάτων (α)γένημα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Et sanctificate annum illum, quinquagesi- 10
mum *videlicet* annum, & proclamate liber-
tatem in terra omnibus habitatoribus ejus:
& reversio sit vobis, & redite quilibet ad hæ-
reditatem suam, & unusquisque ad familiam
suam. Et reversio in anno quinquagesimo 11
erit vobis: non feretis terrā vestrā, neq; me-
tetis sponte nascens frumētū ejus, neq; vin-
demiabitis pampinos ejus. Quoniā reversio 12
est, & sanctum erit vobis: & de agro com-
edite proventus in anno isto reversionis: & 13
redite unusquisque ad hæreditatem suam.
Et si vendideris venditionem aliquam socio 14
tuo, aut si quid emeris à socio tuo, ne deci-
piatis alter alterum In numero annorū. Post 15
reversionē eme à socio tuo, & juxta numerū 16
annorū proventûs, vendat tibi. Juxta multi-
tudinē annorū crescet venditio ejus, & juxta
paucitatē annorū minuetur venditio ejus:
nam pro ratione numeri annorū proventûs,
vendet tibi. Et ne fraudetis quisque fratrem 17
suū, sed time Deū tuum: ego enim sum Do- 18
min' De' tuus. Facite præcepta mea, & ob-
servate judicia mea, & exequimini ea, & 19
commoramini in terra cum quiete. Redde-
que terra fructus suos, & comedetis atque sa-
turabimini, & sedebitis in ea cum tranquil- 20
litate. Quòd si dicatis, Quid comedemus in
anno septimo, quandoquidē non ferem' neq; 21
colligemus provent' ejus? Mittā vobis bene- 22
dictiones meas in anno sexto, producetque
proventum trium annorum. Et feretis in an-
no octavo, & comedetis ex annona veteri
usque ad annum nonum: quoad ingrediatur 23
annona, estote comedentes veterem. Ter-
ra verò in rei veritate non vendetur in per-
petuum, quoniam mea est terra; vos autem in- 24
colæ estis et peregrini apud me: Idcirco in
universa terra hæreditatis vestræ, redempti-
onem terræ concedite.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

10 ותקדשון ית שנת חמשין שנ
ותקרון חירותא בארעא לכל
יתבהא יובלא היא תהא לכ
ותתובון גבר לאחסנתיה וגבר
לזרעיתיה תתובון: יובלא היא
11 חמשין שנין תהי לכון לא תזרע
ולא תחצדון ית כתהא ולא תקטפ
ית שבקהא: ארי יובלא היא
12 קודשא תהי לכון מן חקלא תיכלון
ית עללתה: בשתא דיובלא הדא
13 תתובון גבר לאחסנתיה: וארי
14 תזבנון זבינין לחברך או תזבנון מ
חברך לא תונון גבר ית אחוה
במנין שניא בתר יובלא ת
15 מן חברך במנין שני עללתא י
לך: לפום סגיאות שניא תס
16 זבינוהי ולפום זעירות שניא ת
זבינוהי ארי מנין עללתא הוא מ
לך: ולא תונון גבר ית חבריה
17 ותדחל מאלהך ארי אנא
אלהכון: ותעבדון ית קימי וית
18 תטרון ותעבדון יתהון ותיתבון על
ארעא לרוחצן: ותתן ארעא א
19 ותיכלון למשבע ותיתבון לרוח
עלה: וארי תימרון מה ניכול בשתא
20 שביעתא הא לא נזרע ולא נכנ
ית עללתנא: ואפקד ית ברכ
21 לכון בשתא שתיתאה ותעביד ית
עללתא לתלת שנין: ותזרעון ית
22 שתא תמינאה ותיכלון מן עללתא
עתיקא עד שתא תשיעתא עד
מעל עללתה תיכלון עתיקא:
23 וארעא לא תזדבן לחלוטין ארי
דילי ארעא ארי דיירין
ותותבין אתון קדמי: ובכל
24 ארע אחסנתכון פורקנא ת
לארעא:

10 Et sanctificabitis annum quinquagesimum, et vocabitis libertatē in terrâ cunctis habitatoribus ejus: jubileus erit vobis; et revertetur unusquisque homo ad hæreditatem suam, & unusquisque revertetur
11 ad familiam suam. Jubileus est, annus quinquagesimus erit vobis: non seminabitis, neque metetis quæ sponte nascuntur in terrâ, neque putabitis reli-
12 quias ejus. Quia jubileus est, sanctus erit vobis: de agro
13 comedetis fructus ejus. In anno jubilei hujus, revertemini unusquisque ad possessionem
14 suam. Et quando vendideris venditionem proximo tuo, aut quando emeris de manu proximi tui: non decipiat vir fra-
15 trem suum. Juxta numerum annorum post jubileum emes à proximo tuo: juxta numerum annorum frugum vendet
16 tibi. Secundum multitudinem annorum multiplicabis emptionem, et secundum paucitatem annorum minues emptionem: quia numerum frugum
17 vendit tibi. Et non decipiet proximum vir suum; timebisque Deum tuum: quia ego
18 Dominus Deus vester. Et facietis legitima mea; et judicia mea custodietis, facietisq; ea: et habitabitis confidenter in
19 terrâ. Dabitq; terra fructum suum, et comedetis in saturitatem: et habitabitis confi-
20 denter in eâ. Et si dixeritis; Quid manducabimus in anno septimo? ecce non seminabimus, nec colligemus fruct⁹ no-
21 stros. Mandabo benedictionē meam vobis in anno sexto: et faciet fructus pro trib⁹ annis.
22 Seretisque anno octavo, & comedetis de fructu veteri: usque ad annū nonum, donec veniant fructus ejus, edetis ve-
23 tera. Terra autem non vendetur in perpetuum; quia mea est terra: advenæ enim et co-
24 loni estis vos coram me. Et in omni terra possessionis vestræ dabitis redemptionem terræ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[Samaritan text, verses 10–24]

VER. SAM.

[Samaritan text, verses 10–24]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

10 Et sanctificabitis annum illū, annum nempe quinquagesimum, et prædicabitis (b) libertatem in terra omnibus habitantibus in ea: Jubilæus hic erit vobis. Tum revertemini unusquisque in possessionem suam, unusquisque etiam ad familiam suam revertemini.
11 Jubilæus hic est, annus quinquaginta annorum erit vobis; non seminabitis, neque metetis sponte nascentia ejus, neq; amputabitis (c) sanctificatio-
12 nes ejus: Nam jubilæus hic sanctus erit vobis; agri proventum comedetis.
13 In anno quoque jubilæi istius revertemini unusquisque ad possessi-
14 onem suam. Cum etiam vendideris aliquid proximo tuo, aut acquisiveris de manu proximi tui, non affligetis quisq; fratrem suum.
15 Juxta numerum annorum post jubilæum acquires de proximo tuo; juxta numerum annorū proventûs, vendet tibi.
16 Pro ratione multitudinis annorū, multiplicabis emptionē ejus, et pro ratione paucitatis annorū, diminues emptionē ejus; quoniam numerum proventûs ipse
17 vendit tibi. Itaq; nemo opprimet proximum suum; timebis enim Deum tuum: ego sum
18 Dominus Deus vester. Ideò facietis præcepta mea, & judicia mea servabitis, & facietis ea, habitabitisque super terram confidentèr.
19 Et dabit terra fructum suum, et comedetis ad saturitatem, & habitabitis confidentèr super
20 eā. Quòd si dixeritis, Quid comedem⁹ anno septimo, ecce non seminabimus, neque colligemus proventus nostros:
21 Tunc præcipiam benedictioni meæ pro vobis in anno sexto, & faciet proventū suum pro
22 tribus annis. Seminabitis verò anno octavo, & comedetis de proventu ejus veteri usque ad annum nonum; usq; quo venerit proventus ejus, comedetis veterem.
23 Terra igitur non vendetur absolutè, quoniam mea est terra; fuistis enim peregrini & inquilini apud me.
24 Ideò in omni terra possessionis vestræ, redemptionem dabitis terræ.

VER. SAM. (b) promulgationem (c) coronas ejus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وقدسوا هذه سنة الخمسين * ونادوا بعتق في البلد لجميع اهله * فيكون لكم اطلاقا يرجع فيه
كل امري الي عشيرته والي حوزه * ومن شروط هذه سنة الاطلاق سنة الخمسين * ان لا تزرعوا فيها
ولا تحصدوا خلفها * ولا تقطفوا فرادها * لانها سنة الاطلاق تكون لكم مقدسة * ومن الصحرا
تاكلون غلاتها مباحة * وفي هذه سنة الاطلاق يرجع كل امري الي حوزته * واذا بعت بيعا لصاحبك
او ابتعت منه * فلا يغبن كل واحد منكما اخاه * باحصا سنين من بعد سنة الاطلاق تشتري من
صاحبك وباحصا غلتها يبيعكها * فعلي قدر جملة السنين يجب ان يكثر له الثمن * وعلي
قدر قلتها يجب ان يقل له * لانه انما يبيعك غلات محصاة * ولا يغبن الواحد صاحبه * وخف ربك
فاني الله ربكم المعاقب * واعملوا برسومي واحكامي واحفظوها * واسكنوا البلد وانتم امنين
* تخرج لكم الارض ثمرها * فتاكلونه هنيا * وتقيموا بها وانتم امنين * فان قلتم ما ناكل في السنة السابعة
اذ لا نزرع ولا نجمع غلاتها * فاني امر ببركتي لكم في السنة السادسة * فتكفيكم غلتها ثلث سنين
* وتزرعون في السنة الثامنة وانتم تاكلون من غلتها عتيقا الي السنة التاسعة * الي تجي غلتها
تاكلون عتيقا * والارض فلا تبع بتاتا لانها لي * وانما انتم سكان واضياف لي * وفي جميع بلد
حوزكم اجعلوا ولاية للارض *

Et sanctificate hunc annum quinquagesimum, et clamate libertatem in regione omnibus incolis ejus. Eritq; vobis remissio, ut redeat in ipso unusquisq; ad familiam 10
suam, & ad possessionem suam. Et ex conditionibus hujusce anni remissionis, anni scilicet quinquagesimi est, ut non seratis in ipso, neque metatis ejus succedanea, neque putetis uvam ejus dissitam: Quia an- 11
nus est remissionis, erit vobis sanctus. Et de campo comedetis fruges ejus liberè. Et 12
in isto anno remissionis redibit unusquisq; ad possessionem suam. Cùmque vendideris 13
venditionem proximo tuo, vel emeris ab ipso, neuter vestrûm fraudet fratrē suum. 14
Numero annorum post annum remissionis emes à proximo tuo, & juxta numerum 15
proventûs eorum, vendet eum tibi. Igitur secundùm summam annorum oportet ut crescat ei pretiū, & secundùm paucitatem eorum decet ut minuatur ei: quandoquidē ipse vendit tibi proventus supputatos. 16
Et ne fraudet alter proximum suum, & time Dominum tuum: quia ego sum Deus 17
Dominus vester castigans. Et facite mandata mea & judicia mea, & servate illa, 18
& inhabitate regionem tuti in me. Educet vobis terra fructus suos, & comedetis eos 19
pacificè, & habitabitis in illa tuti. Et si dixeritis, Quid comedemus in anno septimo, si non seruerimus, neque collegerimus fruges ejus? Ego mandabo benedictionem 20
meam vobis anno sexto, & sufficient vobis fruges ejus tribus annis. Et feretis in 21
anno octavo dum adhuc comedetis de frugibus ejus veteribus ad annum nonum: usque ad adventum frugum ejus, comedetis veteres. Et terra ne vendatur in 22
perpetuum, quia mea est: at verò vos incolæ atque hospites estis mihi. Et in omni 23
regione possessionis vestræ constituite curaturam terræ. 24

ספר ויקרא : כה

venerit & , sua possessione de vendiderit &, tu* frater fuerit attenuat* Cũ
25 כי־ימוך אחיך ומכר מאחזתו ובא
.sui fratris venditionem redimet & ,eum ad propinquus illud redimens
גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו׃
invenerit &, ej* manus attigerit & ,redimens ei erit non cùm vir Et
26 ואיש כי לא יהיה־לו גאל והשיגה ידו ומצא
,ej* venditionis annos computabit Et .ejus redemptionis sufficientiam quasi
27 כדי גאלתו׃ וחשב את־שני ממכרו
redibit & : sibi vendidit qui viro excrescens restituet &
והשיב את־העדף לאיש אשר מכר־לו ושב
reddendi sufficientiam ej* manus invenerit non si Et .suã apprehensionem ad
28 לאחזתו׃ ואם לא־מצאה ידו די השיב
: Iobel annum ad usque ,illam ementis manu in ej* venditio erit & ,ei
לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת היובל
vir Et .suam possessionem ad revertetur & , Iobel in egredietur &
29 ויצא ביבל ושב לאחזתו׃ ואיש
ej* redemptio erit & , muri civitatis habitationis domum vẽdiderit cum
כי־ימכר בית־מושב עיר חומה והיתה גאלתו
.ej* redemptio erit diebus ,ejus venditionis annum consummandi ad usque
עד־תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו׃
, integrum annum sibi complendum ad usque fuerit redempta non si Et
30 ואם לא־יגאל עד־מלאת לו שנה תמימה
excisionem ad murus non cui ,civitate in quæ domus cõsurget &
וקם הבית אשר־בעיר אשר־לא חמה לצמיתת
domus Et .Iobel in egredietur non : ej* generationes in illam ementi
31 לקנה אתו לדרתיו לא יצא ביבל׃ ובתי
terræ agrum super ,undiquaque murus eis non quibus atriorum
החצרים אשר אין־להם חמה סביב על־שדה הארץ
civitatum Et .egredietur Iobel in & ,ei erit redemptio :reputabitur
32 יחשב גאלה תהיה־לו וביבל יצא׃ וערי
.Levitis erit seculi redemptio,eorũ possessionis urbiũ domorũ,Levitarũ
הלוים בתי ערי אחזתם גאלת עולם תהיה ללוים׃
civitas &,domus venditio egredietur & ,Levitis à redimet qui Et
33 ואשר יגאל מן־הלוים ויצא ממכר־בית ועיר
,eorum possessio ipsa,Levitarum urbium dom* quia:Iobel in ej* apprehẽsionis
אחזתו ביבל כי בתי ערי הלוים הוא אחזתם
non eorũ civitatum suburbii ager Et .Israel filiorum medio in
34 בתוך בני ישראל׃ ושדה מגרש עריהם לא
fuerit attenuat* cùm Et .eis hoc seculi apprehensio quia ,vendetur
35 ימכר כי־אחזת עולם הוא להם׃ וכי־ימוך
peregrinus ; eo in corroborabis &,tecum ejus manus nutaverit & ,tuus frater
אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר
;incremẽtũ & usuram eo cum à accipias Ne .tecum vivet & , advena &
36 ותושב וחי עמך׃ אל־תקח מאתו נשך ותרבית
dabis non tuũ Argentum .tecum tu* frater vivet & :tuo Deo à timebis &
37 ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך׃ את־כספך לא־תתן
Dominus Ego .tuum cibum dabis non incremento in & ,usurã ad ei
38 לו בנשך ובמרבית לא־תתן אכלך׃ אני יהוה
vobis dandum ad ,Ægypti terra è vos feci exire qui ,vester Deus
אלהיכם אשר־הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם
.Deum in vobis existendum ad,Chenahan terram
את־ארץ כנען להיות לכם לאלהים׃

Versio VULG. LAT.

25 Si attenuatus frater tuus, vendiderit possessiunculam suam, & voluerit propinquus ejus, potest redimere quod ille vẽ-
26 diderat. Sin autem non habuerit proximum, & ipse pretium ad redimendum potuerit
27 invenire : Computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit : & quod reliquum est, reddet emptori, sicque re-
28 cipiet possessioné suam. Quòd si non invenerit manus ej* ut reddat pretium, habebit emptor quod emerat, usque ad annum jubileum. In ipso enim omnis venditio redibit ad dominum, & ad possessoré pri-
29 stinum. Qui vendiderit domum intra urbis muros, habebit licentiam redimendi, donec unus impleatur an-
30 nus. Si non redemerit, & anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eã, & posteri ejus in perpetuum, & redimi non poterit, etiam in
31 jubileo. Sin autem in villa fuerit domus, quæ muros non habet, agrorum jure vendetur, si antè redempta non fuerit in jubileo, revertetur ad do-
32 minum. Ædes Levitarum, quæ in urbibus sunt, semper pos-
33 sunt redimi. Si redẽptæ non fuerint, in jubileo revertẽtur ad dominos, quia dom* urbiũ Levitarum pro possessionibus
34 sunt inter filios Israel. Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna
35 est. Si attenuatus fuerit frater tu*, & infirm* manu, & susceperis eum quasi advenam & peregrinũ, & vixerit tecum.
36 Ne accipias usuras ab eo, nec amplius quam dedisti. Time Deum tuum, ut vivere possit
37 frater tuus apud te. Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, & frugum superabun-
38 dantiam non exiges. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut darem vobis terram Chanaan, & essem vester Deus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

25 Ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ (β) ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ ὁ (γ) ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ λυτρώσεται τὴν
26 πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τινι ὁ ἀγχιστεύων, (δ) καὶ εὐπορηθῇ τῇ χειρὶ, καὶ εὑ-
27 ρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱκανὸν, λύτρα αὐτοῦ, Καὶ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τῆς πράσεως αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀνθρώπῳ, ᾧ ἀπέδοτο (ε) αὐτὸ αὐ-
28 τῷ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ (ζ) μὴ εὐπορηθῇ αὐτοῦ ἡ χεὶρ τὸ ἱκανὸν, ὥστε (η) ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ πρᾶσις τῷ κτωμένῳ αὐτὰ ἕως τοῦ ἕκτου ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ (θ) ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει, καὶ ἀπελεύσεται
29 εἰς (ι) τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. Ἐὰν δέ τις ἀποδῶται οἰκίαν οἰκητὴν ἐν πόλει τετειχισμένῃ, καὶ ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ· ἐνιαυτὸς ἡμε-
30 ρῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς. Ἐὰν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως ἂν πληρωθῇ αὐτῆς ἐνιαυτὸς ὅλος, κυρωθήσεται ἡ οἰκία ἡ οὖσα ἐν πόλει τῇ ἐχούσῃ τεῖχος, βεβαίως τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέ-
31 σει. Αἱ δὲ οἰκίαι αἱ ἐν ἐπαύλεσιν, αἷς (κ) οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς τεῖχος κύκλῳ, πρὸς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς (λ) λογισθήσονται· λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔ-
32 σονται, καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. Καὶ αἱ πόλεις τῶν Λευιτῶν, οἰκίαι τῶν (μ) πόλεων κατασχέσεως αὐτῶν, λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται τοῖς
33 Λευίταις. Καὶ ὃς (ν) ἂν λυτρώσηται παρὰ τῶν Λευιτῶν, καὶ ἐξελεύσεται ἡ διάπρασις αὐτῶν οἰκιῶν πόλεως κατασχέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει, ὅτι οἰκίαι τῶν πόλεων τῶν Λευιτῶν κατάσχεσις αὐτῶν ἐν
34 μέσῳ υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ οἱ ἀγροὶ ἀφωρισμένοι ταῖς πόλεσιν αὐτῶν οὐ πραθήσονται, ὅτι κατάσχεσις
35 αἰωνία τοῦτο αὐτῶν ἐστιν. Ἐὰν δὲ πένηται ὁ (ξ) ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀδυνατήσῃ ταῖς χερσὶ (ο) παρὰ σοὶ, ἀντιλήψῃ αὐτοῦ ὡς προσηλύτου καὶ παροίκου, καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου
36 μετὰ σοῦ. Οὐ λήψῃ παρ' αὐτοῦ τόκον, οὐδὲ ἐπὶ πλήθει· καὶ φοβηθήσῃ τὸν (π) Θεόν σου. ἐγὼ
37 κύριος. καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ. Τὸ ἀργύριόν σου οὐ δώσεις αὐτῷ ἐπὶ τόκῳ, (ρ) καὶ ἐπὶ πλεονασμῷ οὐ δώσεις αὐτῷ τὰ βρώματά
38 σου. Ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, δοῦναι ὑμῖν τὴν γῆν Χαναὰν, ὥστε εἶναι ὑμῶν Θεός.

25 Si autem (β) inopiâ laboret frater tuus, qui tecum, & vendiderit de possessione sua, & venerit (γ) propinquus, qui propè est ei, & redimet venditionem fratris sui.
26 Si cui autem non fuerit propinquus, & abundaverit manu, & inventum ipsi fuerit, quod satis sit, redemptio ejus,
27 Et computabit annos venditionis ejus, & reddet, quod superest, homini, cui venditum erat illud ei, & redibit in possessionem suam.
28 Si autem non abundaverit ejus manus, quod satis est, ut reddat ei, & erit venditio ei, qui emit ea, usque ad sextum annum remissionis; & egredietur in remissione, & redibit in possessionem suam.
29 Si quis autem vendiderit domum habitabilem in civitate murata, & erit (ν) redemptio ejus : donec compleatur annus dierum, erit redemptio ejus.
30 Si autem non fuerit redempta, dum impletus fuerit ejus annus totus, confirmabitur domus, quæ est in civitate habente murũ, stabiliter ei, qui emit eã, in progenies ejus, & non egredietur in remissione.
31 Domus autem quæ in vicis, in quibus non est in eis murus in circuitu, ad agrum terræ cõputabuntur : redemptibiles semper erunt, & in remissione egredientur.
32 Et civitates Levitarum, domus civitatum possessionis eorum, redemptibiles semper erunt Levitis.
33 Et quicunque redemerit à Levitis, & egredietur venditio (ο) ipsarum domarum civitatis possessionis eorum in remissione, quoniam domus civitatum Levitarum, possessio eorum in medio filiorum Israel.
34 Et agri segregati civitatibus eorum non vendentur, quoniã possessio æterna hoc eorum est.
35 Si autẽ (ρ) paupertate laboret frater tuus, qui tecum est, & non valeat manibus apud te, suscipe eũ tanquam proselytũ, & incolam, & vivet frater tuus tecum.
36 Non accipies ab eo usuram, neque super multiplicationem: & timebis Deum tuum. Ego Dominus. Et vivet frater tuus tecum.
37 Argentum tuum non dabis ei pro usura, & pro excrescentia non dabis ei escas tuas.
38 Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypto, ad dandum vobis terram Chanaan, ut sim Deus vester.

MS. A. (β) ἀποδώσεται (γ) ἀγχιστεύων ἐγγίζων ἔγγιστα αὐτοῦ, καὶ (δ) καὶ εὑρεθῇ τῇ χειρὶ, καὶ εὑρεθῇ (ε) αὐτὸν ἑαυτῷ, (ζ) μὴ εὑρεθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ (η) ἀποδοῦναι αὐτὰ, καὶ (θ) ἐξελεύσεται τὴν ἄφεσιν, καὶ (ι) τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ. (κ) οὐκ ἔστιν αὐταῖς (λ) λογισθήτωσαν· (μ) πόλεων αὐτῶν κατασχέσεως, (ν) ἐὰν λυτρωσάμενος (ξ) ἀδελφός σου, καὶ ἀδυνατήσῃ (ο) παρὰ σοῦ, (π) Θεόν. ἐγὼ (ρ) καὶ πλεονασμὸν οὐ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

25 Et si in paupertaté redact* fuerit frater tuus, & vẽdiderit parté hæreditatis suæ, veniat cõsanguine* ejus sibi propinquior, redimatq; vẽditioné fratris sui.
26 Quòd si nemo adsit qui redimat, & ille facultaté habuerit, & invenerit quod sufficiat redẽptioni suæ :
27 Supputet annos venditionis suæ, & restituat superfluũ viro qui emit ab eo, & revertatur ad hæreditaté suã.
28 Si verò non habuerit facultaté tantã ut satisfaciat illi, manebit vẽditio firma ei qui emit ipsam, usq; ad annũ reversionis : & exibit tẽpore reversionis ; ille verò revertetur ad hæreditaté suã.
29 Et si quis vendat domiciliũ in urbe muros habẽte, habebit ius redimẽdi eã usq; ad finé anni emptionis suæ : à *certo* tẽpore ad *certum* temp* erit facultas redimẽdi eã.
30 Si verò non redimatur donec finiat annus integer, manebit dom* *ejusmodi quæ est* in urbe habẽte muros firmiter ei qui emerat illam, eritq; posteris ej*, neq; egredietur ex ea tempore reversionis.
31 Dom* auté plagarũ quas non ambiũt muri, tãquã ager terræ reputabũtur, jus redemptionis habebũt, & tempore reversionis emptor egredietur.
32 Quòd auté ad civitates Levitarũ, & domos quæ sunt in civitatib* hæreditatis eorũ, jus redimẽdi perpetuũ habebũt Levitæ.
33 Et si quis ex Levitis redimat redẽptioné, exibit *emptor* ab emptione dom* et civitatis hæreditatis ej* tempore reversionis : quoniã dom* quæ sunt in civitatib* Levitarũ, ipsæ sunt hæreditas eorũ inter filios Israel.
34 Ager verò qui fuerit in extremitatib* civitatũ eorũ, nõ vẽdetur, quoniã is hæreditari* est ipsis in æternũ.
35 Et si ad inopiã redactus fuerit frater tuus, & inclinaverit manũ suã tecũ, ne teneas eũ quasi incolã & quasi peregrinũ, sed vivat tecum.
36 Ne accipias ab eo conventiones & fœn*: & time Deum tuum, vivatq; frater tu* tecum.
37 Pecuniã tuã ne dederis cũ pacto, & cũ usura nè dederis cibum tuum.
38 Ego sum Dñs De* vester qui eduxi vos è terra Ægypti, ut darem vobis terrã Chanaan, & essem vobis Deus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס

25 ארי יתמסכן אחוך ויזבין מאחסנתיה וייתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק ית זביני אחוהי׃
26 וגבר ארי לא יהי ליה פריק ותדביק ידיה וישכח כמסת פורקניה׃
27 ויחשב ית שני זבינוהי ויתיב ית מותרא לגבר די זבין ליה ויתוב לאחסנתיה׃
28 ואם לא אשכחת ידיה כמסת דיתיב ליה ויהון זבינוהי ביד דזבן יתיה עד שתא דיובלא ויפוק ביובלא ויתוב לאחסנתיה׃
29 וגבר ארי יזבין בית מותב בקרתא מקפא שור ויהי פורקניה עד משלם שתא דזבינוהי עדן בעדן יהי פורקניה׃
30 ואם לא יתפרק עד משלם ליה שתא שלמתא ויקום ביתא די בקרתא די ליה שורא לחלוטין לדזבן יתיה לדרוהי לא יפוק ביובלא׃
31 ובתי פצחיא די לית להון שור מקף סחור סחור על חקל ארעא יתחשבון פורקנא יהי להון וביובלא יפקון׃
32 וקרוי ליואי בתי קרוי אחסנתהון פורקן עלם יהא לליואי׃
33 ודי יפרוק מן ליואי ויפוק זביני ביתא וקרוי אחסנתהון ביובלא ארי בתי קרוי ליואי אנון אחסנתהון בגו בני ישראל׃
34 וחקל רוח קרויהון לא יזדבן ארי אחסנת עלם הוא להון׃
35 וארי יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך ותתקף ביה ותותב ויחי עמך׃
36 לא תסב מניה חבוליא ורביתא ותדחל מאלהך ויחי אחוך עמך׃
37 ית כספך לא תתן ליה בחבוליא וברביתא לא תתן מיכלך׃
38 אנא יי אלהכון די אפקית יתכון מארעא דמצרים למתן לכון ית ארעא דכנען למהוי לכון לאלהא׃

Targum ONKELOS.

25 Quando pauper factus fuerit frater tuus, et vendiderit de possessione suâ: veniet redemptor ejus qui propinquus est ei, & redimet quod frater suus
26 vendidit. Vir autem cui non fuerit redemptor: et attigerit manus ejus, et invenerit quantum sufficit ad redemptionem
27 ejus. Computabit annos venditionis, et reddet quod amplius fuerit viro cui vendidit: et rever-
28 tetur ad possessionem suam. Et si non invenerit manus ejus, quantum sufficit ut reddat ei: erit illud quod vendidit in manu emptoris ejus, usque ad annum jubilei: et egredietur in jubileo, et revertetur ad possessionem
29 suam. Vir autem qui vendiderit domum habitationis intra urbis murum, erit redemptio ejus donec impleatur annus venditionis: tanto tempore erit redem-
30 ptio ejus. Et si non fuerit redempta, donec compleatur annus integer: erit domus quæ est in urbe murata illius qui emit eam in perpetuum, in generationibus suis: non egredietur in ju-
31 bileo. Ædes autem ruris, quæ non habent murum per circuitum, sicut ager terræ existimabuntur: redemptio erit eis, et in jubi-
32 leo egredientur. Et urbes Levitarum, et domus urbium possessionum suarum in æternum possunt redimi: redemptio enim sem-
33 piterna erit Levitis. Et qui de Levitis redemerit, egredietur venditio domus et urbis possessionis ejus in jubileo: quia domus urbium Levitarum sunt possessio eorum, in medio fili-
34 orum Israel. Ager autem spatii urbium suarum non vendetur: quia possessio sempiterna est
35 eis. Et quando pauper factus fuerit frater tuus, & declinaverit manus ejus ad te: suscipies eum, quasi advenam et inquilinum,
36 et vivet tecum. Non accipies ab eo usuram neque fœnus; et timebis Deum tuum: et vivet frater tuus te-
37 cum. Argentum tuum non dabis ei ad usuram: et pro fœnore non
38 dabis cibum tuum. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terrâ Ægypti: ut darem vobis terram Chanaan; ut essem vobis in Deum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

VER. SAM.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

25 Quòd si attenuatus sit frater tuus, & vendiderit possessionem suam, tum veniet redemptor ejus, propinquus ejus, & redimet venditionem fratris sui.
26 Sed cùm viro non fuerit redemptor, & assecuta fuerit manus ejus, atque invenerit quod satis est redemptioni suæ;
27 Tum computabit annos venditionis suæ, & restituet quod superest homini cui vendidit, et redibit in possessionem suam.
28 At si non inveniat manus ejus id quod satis est ut restituat ei, tum erit venditio ejus in manu acquirentis eam usque ad annum jubilæi; sed egredietur in anno jubilæi, & revertetur in possessionem suam.
29 Cùm etiam vir vendiderit domum habitationem urbis muratæ, durabit redemptio ejus donec compleatur annus venditionis ejus: dierum erit redemptio ejus.
30 Quòd si non redimat donec completus fuerit annus integer, tum confirmabitur domus quæ est in civitate murata in perpetuum ei qui acquisivit eam in generationes ejus: non egredietur in jubilæo.
31 Domus autem quæ sunt in vicis quibus non est murus in circuitu, juxta agrum terræ reputabuntur; redemptio erit ei, & in jubilæo egredietur.
32 Quòd ad urbes Levitarum, domorum civitatum possessionis eorum redemptio perpetua erit Levitis.
33 Ideò qui redemerit à Levitis, egredietur de vendita domo, & civitate possessionis eorum in jubilæo, quoniam domus civitatum Levitarum sunt possessio ipsorum in medio filiorum Israel.
34 Neque agri (d) suburbii civitatum eorum vendentur, quoniam possessio æterna est eis.
35 Prætereà cùm attenuatus fuerit frater tuus, et vacillaverit manus ejus tecum, confirmabis eum, peregrinum, et inquilinum, frater enim tuus vivet tecum.
36 Nè accipias ab eo (e) fœnus, & incrementum; timebis enim Deum tuum: vivétque tecum frater tuus.
37 Argentum tuum non dabis ei (f) in fœnus, & in incrementum non dabis cibum tuum.
38 Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos de terra Ægypti, ut darem vobis terram Chanaan, ut sim vobis in Deum.

VER. SAM. (d) spatii (e) duplum, (f) in duplum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 وإذا تماهن أخوك فباع شيأ من حوزه * فليأت وليه الأقرب إليه فيدوي بيع أخيه *
26 وأي رجل لم يكون له ولي فنالت يده فأصاب مقدار فكاكه *
27 فليحسب سني بيعه * ويرد الفاضل إلى الرجل الذي باعه * ويرجع إلى حوزه *
28 وإن لم تنل يده مقدار ما يرد عليه * فليبق بيعه في يد المشتري إلى سنة الإطلاق * ويخرج فيها * ويرجع هو إلى حوزه *
29 وأي رجل باع بيتا مسكنا في قرية لها سور * فيكون بالخيار إلى انقضاء سنة من يوم بيعه * فيكون له فكاكه حولا *
30 وإن لم يفكه إلى أن يكمل له سنة تامة * فقد ثبت البيت الذي في القرية التي لها سور بتاتا للمشتري ولأجياله ولا يخرج في سنة الإطلاق *
31 وبيوت الأرباض التي ليس لها سور يحيط بها * فمثل ضياع الأرض تحسب بأن يكون لها ولاية * وتخرج في الإطلاق *
32 وأما قرى اللاويين وبيوت قرى حوزهم * فلهم أن يفكوها أبدا *
33 فمن اشترى ذلك منهم * فليخرج عنه كل بيت مبيع وقرية حوزه في سنة الإطلاق * لأن بيوتهم وقراهم هي حوزهم فيما بين بني إسرائيل *
34 وضياع في قراهم لا تبع حوز الدهر لهم *
35 وإذا تماهن أخوك ومالت يده معك فاسنده بأن يكون لك ساكنا وضيفا فيعيش معك *
36 ولا تأخذ منه عينة ولا ربا * وخف من ربك حتى يعيش أخوك معك *
37 ولا تدفع إليه ورقك وطعامك بعينة ولا بربا *
38 لأني الله ربكم المخرج لكم من بلد مصر لأعطيكم بلد كنعان فأكون لكم إلها *

25 Cúmq; debilitatus fuerit frater tuus, vendideritq; aliquid è possessione sua, veniat curator ejus sibi propinquior, & curet venditionem fratris sui.
26 Et quicunque homo non habuerit curatorem, & potuerit manus ejus, inveneritq; valorem redemptionis suæ:
27 Computet annos venditionis suæ, & reddat quod superest viro cui vendidit, & revertatur ad possessionem suam.
28 At si non attigerit manus ejus quantum restituat illi, maneat venditio ejus in manu emptoris ipsius usque ad annum remissionis, & egredietur in ipso, & ille revertetur ad possessionem suam.
29 Et quicunque vir vendiderit domum seu habitaculum in civitate habente murum, erit ad arbitrium ejus usque ad finem anni à die venditionis suæ: habebit enim jus redimendi eam spatio anni.
30 Et nisi redemerit eam quousque compleatur annus integer, jam remansit domus quæ est in civitate habente murum, firma emptori & generationibus ejus: & non egredietur in anno remissionis.
31 Domus autem pagorum non habentium murum eos circundantem, quasi agri terræ computabuntur: ita ut sit ipsis curatura, & egrediantur in dimissione.
32 Quòd autem ad civitates Levitarum, & domus civitatum possessionis eorum, jus habent eas redimendi semper:
33 Ac proinde qui emerit talia ab ipsis, exeat ab eo omnis domus vendita & civitas possessionis ejus in anno remissionis: quia domus eorum & civitates eorum sunt possessio ipsorum inter filios Israil.
34 Et agri qui sunt in civitatibus eorum, ne vendantur, quia sunt dominium sempiternum ipsorum.
35 Cúmque debilitatus fuerit frater tuus, nutaveritque manus ejus tecum, corrobora eum per hoc, ut sit tibi cohabitator & hospes, vivátque tecum.
36 Et ne accipias ab eo fœnus neque usuram: & time Dominum tuum, ut vivat tecum.
37 Et ne des illi argentum tuum & cibum tuum in creditum neque cum usura.
38 Quia ego Deus Dominus vester eduxeus vos de regione Ægypti, dabo vobis regionem Chanaan, eróque vobis Deus.

ספר ויקרא : כה

39 וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר־לָךְ לֹא־
40 תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד׃ כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב
41 יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ׃ וְיָצָא
מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־
42 אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב׃ כִּי־עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
43 אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד׃ לֹא־
44 תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ׃ וְעַבְדְּךָ
וַאֲמָתְךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ־לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם
45 מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאָמָה׃ וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים
הַגָּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם
אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לַאֲחֻזָּה׃
46 וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת
אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
47 אִישׁ בְּאָחִיו לֹא־תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ׃ וְכִי תַשִּׂיג
יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ עִמּוֹ
וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר׃
48 אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו
49 יִגְאָלֶנּוּ׃ אוֹ־דֹדוֹ אוֹ בֶן־דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ־
מִשְּׁאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ־הִשִּׂיגָה יָדוֹ
50 וְנִגְאָל׃ וְחִשַּׁב עִם־קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת
הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי
51 שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ׃ אִם־עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן
52 יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ׃ וְאִם־מְעַט נִשְׁאַר
בַּשָּׁנִים עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל וְחִשַּׁב־לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב
53 אֶת־גְּאֻלָּתוֹ׃ כִּשְׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא־
יִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶיךָ׃

Versio VULG. LAT.

39 Si paupertate compulsus ven-
diderit se tibi frater tuus, non
eum opprimes servitute fa-
40 mulorum. Sed quasi merce-
narius & colonus erit: usque
ad annum jubileum operabi-
41 tur apud te. Et posteà egredi-
etur cum liberis suis, & re-
vertetur ad cognationem &
ad possessioné patrum suorũ.
42 Mei enim servi sunt, & ego
eduxi eos de terra Ægypti,
non veneant conditione ser-
43 vorum. Ne affligas eum per
potentiam, sed metuito Deum
44 tuum. Servus & ancilla sint
vobis de nationibus quæ in
45 circuitu vestro sunt. Et de ad-
venis qui peregrinãtur apud
vos, vel qui ex his nati fuerint
in terra vestra, hos habebitis
46 famulos. Et hæreditario jure
transmittetis ad posteros, ac
possidebitis in æternum. Fra-
tres autem vestros filios Isra-
el ne opprimatis per potenti-
47 am. Si invaluerit apud vos
man⁹ advenæ atq; peregrini,
& attenuatus frater tuus ven-
diderit se ei, aut cuiquam de
48 stirpe ejus; Post venditionem
potest redimi. Qui voluerit ex
fratribus suis, redimet eum,
49 Et patruus, & patruelis, &
consanguineus, & affinis. Sin
autem & ipse potuerit, redi-
50 met se, Supputatis duntaxat
annis à tempore venditionis
suæ usq; ad annum jubileum:
& pecuniâ, quâ venditus fu-
erat, juxta annorum numerum
& rationem mercenarii sup-
51 putatâ. Si plures fuerint anni
qui remanent usque ad jubi-
leũ, secundùm hos reddet &
52 pretium. Si pauci, ponet ra-
tionem cum eo juxta anno-
rum numerum, & reddet em-
ptori quod reliquũ est anno-
53 rũ, Quibus antè servivit mer-
cedib⁹ imputatis. Non affliget
eum violenter in conspectu
tuo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

39 Ἐὰν δὲ ταπεινωθῇ ὁ ἀδελφός σου παρὰ σοί,
καὶ πραθῇ σοι, οὐ δουλεύσει σοι δουλείαν οἰκέτου.
40 (σ) Ὡς μισθωτὸς ἢ πάροικος ἔσται σοι· ἕως
41 τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως ἐργᾶται παρὰ σοί, Καὶ
ἐξελεύσεται τῇ ἀφέσει, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται (τ) εἰς τὴν γενεὰν αὐτοῦ, εἰς
42 τὴν κατάσχεσιν τὴν πατρικὴν ἀποδραμεῖται. Διότι
οἰκέταί μου εἰσὶν οὗτοι, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰ-
43 γύπτου. οὐ πραθήσεται ἐν πράσει οἰκέτου. Οὐ
κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ, καὶ φοβηθήσῃ
44 κύριον τὸν θεόν σου. Καὶ παῖς καὶ παιδίσκη ὅ-
σοι ἂν γένωνταί σοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὅσοι κύ-
κλῳ σου εἰσίν, ἀπ' αὐτῶν (υ) κτήσεσθε δοῦλον
45 καὶ δούλην. Καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν παροίκων τῶν
ὄντων ἐν ὑμῖν, ἀπὸ τούτων κτήσεσθε καὶ ἀπὸ
τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅσοι ἂν γένωνται ἐν τῇ γῇ
46 ὑμῶν, ἔστωσαν ὑμῖν εἰς κατάσχεσιν. Καὶ καταμε-
ριεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέκνοις ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς· καὶ
ἔσονται ὑμῖν κατόχιμοι εἰς τὸν αἰῶνα. (φ) Τῶν δὲ
ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἕκαστος τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ (χ) κατατενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς
47 μόχθοις. Ἐὰν δὲ εὕρῃ ἡ χεὶρ τοῦ προσηλύτου
ἢ τοῦ παροίκου τοῦ παρὰ σοί, καὶ ἀπορηθεὶς ὁ ἀ-
δελφός σου πραθῇ τῷ προσηλύτῳ ἢ τῷ πα-
ροίκῳ τῷ παρὰ (ψ) σοί, ἢ ἐκ γενετῆς προσ-
48 ηλύτῳ, Μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτῷ, λύτρωσις
ἔσται αὐτῷ· εἷς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτρώσεται αὐ-
49 τόν. Ἀδελφὸς (ω) πατρὸς αὐτοῦ ἢ υἱὸς ἀδελφοῦ
πατρὸς, λυτρώσεται αὐτόν, ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν
σαρκῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς (α) φυλῆς αὐτοῦ λυτρώσεται
αὐτόν. ἐὰν δὲ εὐπορηθεὶς ταῖς χερσὶ (β) λυτρώ-
50 σηται ἑαυτόν, Καὶ συλλογιεῖται πρὸς τὸν κεκτημέ-
νον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους οὗ ἀπέδοτο ἑαυτὸν αὐ-
τῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως. καὶ ἔσται τὸ
ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ὡς μισθίου ἔτος ἐξ
51 ἔτους ἔσται μετ' αὐτοῦ. Ἐὰν δέ τινι (γ) πλεῖον
τῶν ἐτῶν ᾖ, πρὸς ταῦτα ἀποδώσει τὰ λύτρα
52 αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς πράσεως αὐτοῦ. Ἐὰν
δὲ ὀλίγον καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τὸν ἐν-
ιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ συλλογιεῖται αὐτῷ κα-
τὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ
53 Ὡς μισθωτὸς ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἔσται μετ'
αὐτοῦ. οὐ (δ) κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ
ἐνώπιόν σου.

Si autem humiliatus fuerit frater 39
tuus apud te, & venditus fuerit
tibi, non serviet tibi servitutem
famuli. Tanquã mercenarius, vel 40
incola erit tibi: usq; ad annum
remissionis operabitur apud te. Et 41
egredietur (q) remissione, & filii
ejus cum eo: & redibit ad proge-
niem suam; ad possessionem pa-
ternam recurret. Propterea quòd 42
famuli mei sunt isti, quos e-
duxi de terra Ægypti: non ven-
detur in venditione famuli. Non 43
distendes eũ in labore, & timebis
Dominũ Deum tuũ. Et puer, & 44
ancilla, quicunq; fuerint tibi ex
gentibus, quicunq; in circuitu tuo
sunt; ex eis emetis servũ, et servã.
Et ex filiis incolarũ, qui sunt in 45
vobis, ex his emetis, et ex cognatis
eorũ quicũq; facti fuerint in ter-
ra vestra, sint vobis in possessioné.
Et distribuetis eos filiis vestris 46
post vos: & erunt vobis (r) possessi
in æternũ. Ex fratribus aut vе-
stris filiis Israel, unusquisq; fra-
trẽ suum, non (s) distendet eũ in
laboribus. Si aut invenerit ma- 47
nus proselyti vel incolæ, qui apud
te; & ad inopiam redactus frater
tuus venditus fuerit proselyto,
vel incolæ, qui apud te; vel ex
stirpe proselyto; Postquàm vendi- 48
tus ei fuerit; redemptio erit ejus:
unus fratrum ejus redimet eum.
Frater patris ej⁹, vel fili⁹ fratris 49
patris redimet eũ; vel ex propin-
quis carnium ejus de tribu ejus
redimet eum. Si autem abundans
factus manibus, redimat seipsum,
Et (t) computabit cum eo qui e- 50
mit eum, ab anno quo vendidit
seipsum ei, usq; ad annum remis-
sionis. Et erit argentum venditio-
nis ejus, tanquam (u) mercenarii:
annum ex anno erit cum eo. Si 51
cui autem plus annorum fuerit;
ad hæc reddet redemptionem su-
am de argento venditionis suæ.
Si autem parum restet de annis 52
ad annum remissionis; & compu-
tabit ei secundùm annos ejus,
& reddet redemptionem suam,
Tanquam mercenarius. Annum 53
ex anno erit cum illo. Non af-
fliges eum in labore coram te.

MS.A. (σ) Ὡς ὁ μισθωτὸς (τ) εἰς τὴν γῆν ἑαυτοῦ, (υ) κτήσεσθε (φ) τῶν ἀδελφῶν (χ) κατατενεῖ ἐν τοῖς (ψ) σοὶ ἐκ (ω) πατρὸς, ἢ υἱὸς (α) φυλῆς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. (β) λυτρώσηται (γ) πλεῖον (δ) κατατενίσῃς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

39 40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
[illegible]
45 [illegible]
[illegible]
46 [illegible]
[illegible]
47 [illegible]
[illegible]
49 [illegible]
[illegible]
50 [illegible]
[illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]

Et si ad paupertatem deveniat frater tuus, & 39
vendat se tibi, ne utaris eo more servorũ. Sed 40
veluti mercenari⁹, & veluti hospes sit apud
te: usq; ad annum reversionis erit apud te.
Ac tũ egredietur à te, ipse, & filii ej⁹ cũ eo, 41
& revertetur ad familiã suã, & ad hæredita-
tẽ patrũ suorũ redibit. Quoniã servi mei sũt, 42
quos eduxi è terra Ægypti, *ideo* non vendẽtur
venditione servorũ. Neq; servire facies eum 43
servitutẽ durã, sed time Deũ tuũ. At servi 44
vestri & ancillæ vestræ quos habueritis, ex
gentibus quæ circũ vos sũt, ex ipsis emetis
servos & ancillas. Et præterea ex filiis pe- 45
regrinorũ habitãtiũ vobiscũ, ex ipsis posside-
bitis, & ex familiis eorũ quæ vobiscũ sunt
quas procreaverũt in terra vestra, erũtque
vobis in hæreditatem. Et hos hæreditario 46
jure transmittite ad filios vestros post vos,
ut eos hæreditario jure possideant: atque
in perpetuum his ad servitium utemini, fra-
tribus autem vestris filiis Israel, ne utamini
alter altero ad servitium durum. Et si in- 47
valuerint man⁹ hospitis & peregrini qui tecũ
est, & in paupertatẽ redact⁹ fuerit frater tu-
us apud ipsũ, seq; vendiderit hospiti & pere-
grino qui tecũ est, aut alicui nato ex familia
peregrini qui tecũ est: Postquã empt⁹ fue- 48
rit, jus redemptionis habebit: aliquis ex fra-
trib⁹ ej⁹ redimet eũ. Vel certè patru⁹ ej⁹, vel 49
fili⁹ patrui ej⁹ redimet eũ, vel proxim⁹ ej⁹ car-
nalis ex ej⁹ familia, redimet eum. Demũ, si fa-
cultatẽ habuerit sese redimẽdi, Supputabit 50
cũ emptore suo ab anno quo se vẽdidit ei
usq; ad annũ reversionis, eritq; pecunia *quã*
dabit emptori suo usq; ad annum reversionis,
juxta numerum annorum: secundùm di-
es mercenarii agetur cum eo. Et si restẽt ad- 51
huc multi anni, secundùm illos restituat re-
dẽptionẽ suã ex pecunia quã empt⁹ est. Si ve- 52
rò pauci restẽt anni usq; ad annũ reversionis,
subducat rationẽ cum eo, & pro ratione an-
norũ suorum restituat redẽptionẽ suã. Quẽ- 53
admodum cum mercenario per singulos an-
nos agetur cum eo. Ne servire faciat cum
sæviter in præsentia tua.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס

[illegible]

TARGUM ONKELOS.

39 Si autem pauper factus fuerit
frater tuus tecum, et vendide-
rit se tibi: non serviet tibi ser-
40 vitute famulorum. Quasi mer-
cenarius et quasi colonus erit
tecum: usque ad annum jubi-
41 lei serviet tibi. Egredieturque
à te, ipse et filii ej⁹ cum eo: et
revertetur ad cognationem su-
am, et ad possessionem patrum
42 suorum revertetur. Quia servi
mei sunt, quos eduxi de terrâ
Ægypti: non vendantur ven-
43 ditione servorum. Non servi-
at tibi servitute durâ: et time-
44 bis Deum tuum. Servus autem
tuus et ancilla tua sint tibi de
populis qui sunt in circuitu ve-
stro, ex eis possidebitis servos
45 & ancillas. De filiis quoque
incolarum incircuncisorum
qui habitant vobiscum, ex eis
possidebitis; et de cognationi-
bus suis quæ sunt vobiscû, quæ
natæ sunt in terrâ vestrâ:
46 eruntq; vobis in possessionê. Et
dimittetis eos in possessionê
hæreditariam filiis vestris post
vos; in æternum serviant vo-
bis: fratres autem vestri filii
Israel non serviant servitute
durâ, neq; vir dominetur fra-
47 tris sui graviter. Et quando in-
valuerit man⁹ incircuncisi in-
colæ qui habitat apud te; &
pauper factus fuerit frater tu⁹
apud illum: et vendiderit se in-
circunciso incolæ qui est apud
te, aut cuiquam de cognatio-
48 ne peregrini. Postquam ven-
ditus fuerit, redemptio erit
ei: un⁹ de fratribus suis redi-
49 met eum. Aut patruus ej⁹, aut
filius patrui sui, aut consangui-
neus carnis suæ de cognatione
suâ redimet eum: aut si value-
50 rit manus ejus, redimet se. Et
computabit cum emptore suo
ab anno quo vendidit se ei,
usque ad annum jubilei: et erit
argentum venditionis suæ ju-
xta numerum annorum; juxta
51 dies mercenarii erit cû eo. Si
plures fuerint anni, juxta eos
reddet redemptionem suam.
52 Et si pauci anni remâserit usq;
ad annû jubilei, computabitur
ei: juxta annos ejus reddet re-
53 dêptionê suâ. Sicut mercena-
ri⁹ singulorû annorum erit a-
pud eum: nôn serviet ei violenter ante oculos tuos.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

Translatio Latina.

Et cùm attenuatus fuerit fra- 39
ter tuus tecum, vendideritque
se tibi, non facies servire eum
servitutem servi: Sicut mer- 40
cenarius, & inquilinus erit
tecum; usque ad annum ju-
bilæi serviet tibi. Et egredie- 41
tur à te, ipsi, & filii ejus cum
eo, redibitque ad familiâ su-
am, & ad possessionem patrû
suorum revertetur. Quoniâ 42
servi mei sunt isti quos eduxi
de terra Ægypti; non venden-
tur venditione servili. Non 43
dominaberis ei cum (g) sævi-
tia, sed timebis Deum tuum.
Ex servis tuis, & ancillis tuis 44
quæ sunt tibi ex gentibus fi-
nitimis comparabitis servum
sive ancillam. De filiis quoq; 45
incolarum qui peregrinantur
apud vos comparabitis, & de
familiis eorum qui sunt vo-
biscum, qui nati sunt in ter-
ra vestra; eruntque vobis in
possessionem. Facietis quoque 46
vos possessores eorum pro filiis
vestris post vos in hæredita-
riam possessionem: in perpe-
tuum facietis servire eos; sed
fratribus tuis filiis Israel, vir
fratri suo non dominabitur
cum (h) sævitia. Cùm autem 47
assecuta fuerit manus peregri-
ni et incolæ qui est tecum, at-
tenuatusque fuerit frater tu⁹
cum eo, vendideritq; se pere-
grino, et incolæ qui est tecum
vel stirpi de familia peregri-
ni. Postquam vendiderit se, 48
redemptio erit illi, unus de
fratribus ejus redimet eum.
Aut patru⁹ ejus, aut filius pa- 49
trui ejus redimet eum, aut de
propinquis carnis ejus, de fa-
milia ejus redimet, eum: aut
si assecuta fuerit manus ejus,
tum redimet se. Supputabitq; 50
cum emptore suo ab anno quo
vendidit se ei usq; ad annum
jubilæi; eritq; argentum ven-
ditionis ej⁹ secundùm nume-
rum annorum: secundùm
dies mercenarii fiet illi. Si 51
adhuc plurimi fuerint ex an-
nis, pro ratione eorum resti-
tuet redemptionem suâ de ar-
gento acquisitionis suæ. Si 52
verò pauci supersint ex annis
usque ad annum jubilæi, sup-
putabit ei; pro ratione anno-
rum suorum restituet redem-
ptionem suam. Quasi merce- 53
narius annuus erit cum eo:
non dominabitur ei cum (i)
sævitia in oculis tuis.

VER. SAM. (g) duritie, (h) duritie. (i) duritie

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Cúmq; debilitatus fuerit frater tu⁹ tecû, 39
vendideritque seipsum tibi; ne servire fa-
cias eû servitute mancipiorû: Sed tanquâ 40
mercenarius & hospes erit tecum, & usq;
ad annum remissionis serviet tibi. Deinde 41
egredietur à te, ipse, ac filii sui secum, re-
verteturq; ad familiâ suâ, et possessionem
patrum suorum. Quoniam servi mei sunt 42
quos ego eduxi è regione Ægypti, ne ergò
vendantur venditione mancipiorum. Ne 43
domineris in eum cum depressione, et time
Dominû tuû. Et servus tu⁹ & ancilla tua 44
quos habebis, ex gentibus quæ sunt circa
vos possidebitis servos & ancillas. Atque 45
etiâ ex incolis degentib⁹ vobiscum, emetis,
et ex stirpe ipsorum natâ in regione vestra
erunt vobis in possessionem. Hæreditate 46
transmittetis eos ad filios vestros, ut is qui
hæreditate transmittit possessionê, & ute-
mini servitute eorum semper. At verò in
quemquâ fratrû vestrorum filiorû Israil,
nemo ex filiis Israil dominium exerceat in
eum cum depressione. Cúmq; potens factus 47
fuerit advena aut degens tecum, infirma-
tusque fuerit frater tuus cum eo, & ven-
diderit seipsum advenæ aut habitanti te-
cû, seu originibus familiæ peregrini: Post- 48
quam emptus fuerit, erit ei redemptio. A-
liquis ex fratribus ejus redimet eum: Aut 49
patru⁹ ejus, aut filius patrui ejus, aut quis
consanguineus ipsi⁹ vel familiæ ejus redi-
met eum, vel certè poterit manus ejus, se-
seque redimet: Rationê subducat cû em- 50
ptore suo ab anno quo se vendidit ipsi, us-
que ad annum remissionis, et subtrahat pre-
tium emptionis suæ juxta numerum anno-
rum; sitque cum ipso in eis, veluti diebus
mercenarii. Quòd si supersint multi anni, 51
secundùm ipsos reddet redemptionem su-
am, habitâ ratione pretii emptionis suæ. Si 52
autem superfuerint ex ipsis pauci usq; ad
annû remissionis, ponat rationê cum ipso,
et juxta illos reddet redemptionê suâ. Et 53
in sûma, oportet ut sit cû eo tanquâ mer-
cenarius annuus, et non exerceat dominiû
in illum cum depressione in præsentia tua.

ספר ויקרא: כו

slobel anno in egredietur & ,his in se redemerit non si Et
54 ואם־לא יגאל באלה ויצא בשנת היבל
mei servi ,servi Israel filii mihi Quia .secum ej' filii & ,ipse
55 הוא ובניו עמו׃ כי־לי בני־ישראל עבדים עבדי
Dominus Ego .Ægypti terra e eos feci exire quos ,ipsi
הם אשר־הוצאתי אותם מארץ מצרים אני יהוה
.vester Deus
אלהיכם׃

CAP. XXVI. כו

non statuam & ,sculptile & ,vana vobis facietis Non
1 לא־תעשו לכם אלילם ופסל ומצבה לא־
,vestra terra in dabitis non specularionis lapidem & ,vobis erigetis
תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו בארצכם
.vester Deus DOMINUS ego Quia .eum super vos incurvandum ad
להשתחות עליה כי אני יהוה אלהיכם׃
.DOMINUS Ego timebitis meũ sanctuariũ & ,custodietis mea Sabbatha
2 את־שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה׃
feceritis & ,servaveritis mea præcepta &,ambulaveritis meis decretis in Si
3 אם־בחקתי תלכו ואת־מצותי תשמרו ועשיתם
,suã productionẽ terra dabit &;suo tẽpore in vestras pluvias dabo Et :ea
4 אתם׃ ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה
, vindemiam tritura vobis assequetur Et .suũ fructũ dabit agri arbor &
5 ועץ השדה יתן פריו׃ והשיג לכם דיש את־בציר
,satietatem ad vestrũ panẽ comederis & :sementẽ apprehendet vindemia &
ובציר ישיג את־זרע ואכלתם לחמכם לשבע
;terra in pacem dabo Et .vestra terra in fiduciam ad habitabitis &
6 וישבתם לבטח בארצכם׃ ונתתי שלום בארץ
e malam viventem faciam cessare & :exterrens non & ,jacebitis &
ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן־
persequemini Et .vestra terra in transibit non gladius & ,terra
7 הארץ וחרב לא־תעבר בארצכם׃ ורדפתם
persequẽtur Et .gladium ad vestras facies ad cadent & :vestros inimicos
8 את־איביכם ונפלו לפניכם לחרב׃ ורדפו
:persequẽtur milliaria vobis ex centum & :centum ,quinque vobis ex
מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו
me vertam Et .gladium ad vestras facies ad vestri inimici cadent &
9 ונפלו איביכם לפניכם לחרב׃ ופניתי
:vos faciam multiplicare & ,vos faciam fructificare & ,vos ad
אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם
inveterascens vetus comedetis Et .vobiscum meũ pactum statuam &
10 והקמתי את־בריתי אתכם׃ ואכלתם ישן נושן
meam habitationem ponam Et .egredi facietis novi facie à vetus &
11 וישן מפני חדש תוציאו׃ ונתתי משכני
ambulabo Et .vos mea anima reprobabit non & :vestri-medio in
12 בתוככם ולא־תגעל נפשי אתכם׃ והתהלכתי
mihi eritis vos & ;Deum in vobis ero & ,vestri medio in
בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו־לי
.populum in
לעם׃

Versio VULG. LAT.

54 Quòd si per hæc redimi non
potuerit, anno jubileo egre-
55 dietur cum liberis suis. Mei
enim sunt servi, filii Israel,
quos eduxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

1 EGo Dominus Deus vester.
Non facietis vobis idolum &
sculptile, nec titulos erigetis,
nec insignem lapidem pone-
tis in terra vestra, ut adore-
tis eum. Ego enim sum Domi-
2 nus Deus vester. Custodite
sabbata mea & pavete ad
Sanctuarium meum. Ego Do-
3 minus. Si in præceptis meis
ambulaveritis, & mandata
mea custodieritis, & feceritis
ea, dabo vobis pluvias tem-
4 poribus suis. Et terra gignet
germen suum, & pomis ar-
5 bores replebuntur. Appre-
hendet messium tritura vin-
demiam, & vindemia occu-
pabit sementem: & comede-
tis panem vestrum in saturi-
tate, & absq; pavore habitabi-
6 tis in terra vestra. Dabo pa-
cem in finibus vestris: dor-
mietis, & non erit qui exter-
reat. Auferam malas besti-
as: & gladius non transibit
7 terminos vestros. Perseque-
mini inimicos vestros, & cor-
8 ruent coram vobis. Perse-
quentur quinque de vestris
centum alienos, & centum de
vobis decem millia: cadent
inimici vestri gladio in con-
9 spectu vestro. Respiciam vos,
& crescere faciam: multi-
plicabimini, & firmabo pa-
10 ctum meum vobiscum. Com-
edetis vetustissima veterum,
& vetera novis superve-
11 nientibus projicietis. Po-
nam tabernaculum meum in
medio vestri, & non abjiciet
12 vos anima mea. Ambulabo
inter vos, & ero Deus vester,
vosque eritis populus meus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

54 Ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται (ε) κατὰ ταῦτα, ἐξελεύ-
σεται (ζ) ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτὸς
55 καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Ὅτι ἐμοὶ οἱ
υἱοὶ Ἰσραὴλ (η) οἰκέται εἰσίν, παῖδές μου
οὗτοί εἰσιν, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰ-
γύπτου.

MS.A. (ε) μετὰ ταῦτα (ζ) ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς (η) οἰκέ-
ται, παῖδές μου

ΚΕΦ. κϛʹ.

1 ΕΓὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Οὐ ποιήσετε
ὑμῖν αὐτοῖς χειροποίητα, οὐδὲ γλυπτά,
οὐδὲ στήλην ἀναστήσετε ὑμῖν, οὐδὲ λίθον σκο-
πὸν θήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν προσκυνῆσαι
2 αὐτῷ. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Τὰ
σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων
3 μου φοβηθήσεσθε. ἐγώ εἰμι κύριος. Ἐὰν
τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐν-
τολάς μου φυλάσσησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς,
4 Καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ
ἡ γῆ δώσει τὰ (α) γενήματα αὐτῆς, καὶ τὰ
ξύλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν
5 αὐτῶν. Καὶ καταλήψεται ὑμῖν (β) ὁ ἀλοητὸς
τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται
τὸν σπόρον. καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς
πλησμονήν· καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας
ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πόλεμος οὐ δι-
6 ελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. Καὶ δώσω
εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν· καὶ κοιμηθή-
σεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ ἐκφοβῶν. καὶ
ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς (γ) ὑμῶν.
7 Καὶ διώξεσθε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦν-
8 ται ἐναντίον ὑμῶν φόνῳ. Καὶ διώξονται ἐξ
ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατὸν ὑμῶν διώ-
ξονται μυριάδας· καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ
9 ὑμῶν ἐναντίον ὑμῶν μαχαίρᾳ. Καὶ ἐπι-
βλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ ὑμᾶς, καὶ πλη-
θυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ'
10 ὑμῶν. Καὶ φάγεσθε παλαιὰ καὶ παλαιὰ
παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων
11 ἐξοίσετε. Καὶ θήσω (δ) τὴν σκηνήν μου
ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχή μου
12 ὑμᾶς. Καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν. καὶ
ἔσομαι ὑμῶν Θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι
λαός.

MS.A. (α) γενήματα (β) ὁ ἀμητὸς τὸν τρυγητόν, (γ) ὑμῶν,*
καὶ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. Καὶ διώξεσθε (δ) τὴν
διαθήκην μου (ε) μου λαός.

Si autem non redimatur per hæc; egredietur in anno remissionis, ipse & filii ejus cum eo. 54
Quia mihi filii Israel famuli sunt: pueri mei hi sunt, quos eduxi de terra Ægypti. 55

CAP. XXVI.

EGo Dominus Deus vester. Non facietis vobisipsis manu-facta, neq; sculptilia, neq; titulum erigetis vobis, neque lapidem signum ponetis in terra vestra ad adorandum illum. Ego sum Dominus Deus vester. 1
Sabbata mea custodietis, & à sanctis meis timebitis. Ego sum Dominus. 2
Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea; 3
Et dabo pluviam vobis in tempore suo, & terra dabit genimina sua, & ligna camporum reddent fructum suum: 4
Et comprehendet vobis trituratio vindemiã, & vindemia comprehendet sationem: & manducabitis panem vestrum ad saturitatem: & habitabitis cum securitate super terram vestram, (a) & bellũ non pertransibit per terram vestram. 5
Et dabo pacẽ in terra vestra: & dormietis, & non erit qui vos exterreat. Et exterminabo bestias malas de terra vestra. 6
Et persequemini inimicos vestros: & cadent in conspectu vestro cæde. 7
Et persequentur ex vobis (b) quinque centum; & centum ex vobis persequentur decem millia: & cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. 8
Et respiciam super vos: & augebo vos; & multiplicabo vos: & statuam testamentum meũ vobiscum. 9
Et manducabitis vetera, & vetera veterum: & ejicietis vetera à conspectu novorum. 10
(c) Et ponam tabernaculum meum in vobis: et non abominabitur anima mea vos. 11
Et inambulabo inter vos. Et ero Deus vester, & vos eritis mihi populus. 12

Versio SIRIACA cum Interpretatione LATINA.

54 [illegible]
55 [illegible]

CAP. XXVI.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Quòd si non redimatur hisce modis, egredi- 54
etur in anno reversionis, ipse, et filii ejus cum
eo. Nam filii Israel mihi sunt servi, servi mei 55
sunt, quos eduxi è terra Ægypti: ego sum
Dominus Deus vester.

CAP. XXVI.

NE feceritis vobis cultus idolorum, & sta- 1
tuas ne erigatis vobis, & lapides adoratio-
num ne faciatis in terra vestra, nec adoretis
eos: ego sum Dñs De⁹ vester. Præcepta mea 2
servate, & sanctuarium meum reveremini:
ego sum Dominus.

Compensatio operum bonorum.

Si in legibus meis ambulaveritis, & præ- 3
cepta mea servaveritis, & feceritis ea;
Dabo pluvias vestras suo tempore, & ter- 4
ra proferet proventus suos, & arbor cam-
pi reddet fructus suos: Et apprehendet 5
tritura vindemiam, & vindemia apprehen-
det sementem, & comedetis panem atq; sa-
turabimini, et sedebitis in terra vestra pa- 6
catè. Daboque pacem in terra vestra, et dor-
mietis, nec erit qui terreat vos: & extin-
guam malam bestiam de terra; & gladius
non transibit in terra vestra. Et persequemi- 7
ni hostes vestros, cadentque ante vos gladio.
Et persequẽtur quinq; ex vobis centũ, & cẽ- 8
tũ ex vobis persequẽtur myriades: & cadent
hostes vestri ante vos gladio. Et convertar ad 9
vos, et copiosos ac multos reddã vos, & statuã
fœdus meũ vobiscum. Et comedetis vetus in- 10
veteratum, & vetus è conspectu novi edu-
cetis. Et ponam tabernaculum meum inter 11
vos, neque nauseabit vos anima mea. Et in- 12
cedam inter vos, eroque vobis Deus, & vos
eritis mihi populus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

54 ואם לא יתפרק באלין ויפוק בשתא
דיובלא הוא ובנוהי עמיה: ארי
55 דילי בני ישראל עבדין עבדי
אנון דאפקית יתהון מארעא
דמצרים אנא יי אלהכון:

כו

1 לא תעבדון לכון טעון וצלם וקמא
לא תקימון לכון ואבן סגידא לא
תתנון בארעכון למסגד עלה ארי
2 אנא יי אלהכון: ית יומי שביא
דילי תטרון ולבית מקדשי תהון
3 דחלין אנא יי: אם בקימי תהכון
וית פקודי תטרון ותעבדון יתהון:
4 ואתן מטריכון בעדנהון ותתן
ארעא עללתה ואילן חקלא יתן
5 אביה: ויערע לכון דישא לקטפא
וקטפא יערע לאפקי בר זרעא
ותיכלון לחמכון למשבע ותיתבון
6 לרוחצן בארעכון: ואתן שלמא
בארעא ותשרון ולית דמניד
ואבטל חיתא בישתא מן
ארעא ודקטלין בחרבא לא
7 יעדון בארעכון: ותרדפון ית
בעלי דבביכון ויפלון קדמיכון
8 לחרבא: וירדפון מנכון חמשא
מאה ומאה מנכון לרבותא יערקון
ויפלון בעלי דבביכון קדמיכון
9 לחרבא: ואתפני במימרי
לאיטבא לכון ואפיש יתכון ואסגי
יתכון ואקים ית קימי עמכון:
10 ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא
11 מן קדם חדתא תפנון: ואתן
משכני בינכון ולא ירחק מימרי
12 יתכון: ואשרי שכנתי בינכון
ואהוי לכון לאלה ואתון תהון
קדמי לעם:

TARGUM ONKELOS.

54 Si autem per hæc non fuerit
redemptus: egredietur in an-
no jubilei, ipse & filii ejus
55 cum eo. Quia servi mei sunt
filii Israel, quos eduxi de ter-
ra Ægypti: Ego Dominus
Deus vester.

CAP. XXVI.

1 Non facietis vobis idola,
nec imaginem & statuam
erigetis vobis; & lapidem
adorationis non facietis in
terrâ vestrâ, ut adoretis super
eum: quia ego Dominus De-
2 us vester. Dies sabbatorum
meorum custodite, & domum
sanctuarii mei metuite: Ego
3 Dominus. Si in legitimis meis
ambulaveritis, & præcepta
mea custodieritis, & feceritis
4 ea. Dabo pluviam vestram in
temporibus suis: & dabit ter-
ra fructum suum, & arbor a-
5 gri dabit poma sua. Et appre-
hendet vobis tritura vindemi-
am, et vindemia apprehendet
pullulationem sementis: &
comedetis panem vestram in
saturitate; & habitabitis cō-
6 fidenter in terrâ vestrâ. Da-
bóque pacem in terrâ; & ma-
nebitis, & non erit qui com-
moveat vos: et cessare faciam
bestiam malam de terrâ; & oc-
cidentes gladio non transibũt
7 per terram vestram. Et perse-
quemini inimicos vestros: &
corruent coram vobis in gla-
8 dio. Persequentúrque quinq;
ex vobis centum, & centum
ex vobis fugabunt decem mil-
lia: & cadent inimici vestri
9 coram vobis in gladio. Et
aspiciam vos in verbo meo ut
benefaciam vobis; & cresce-
re vos faciam, & multiplica-
bo vos: & statuam pactum
10 meum vobiscum. Comedetis-
que vetera veterum: & vetera
11 propter nova efferetis. Dabó-
que tabernaculum meum in-
ter vos: & non abjiciet vos
12 verbum meum. Et habitare
faciam majestatem meam in-
ter vos, & ero vobis in De-
um: & vos eritis coram me in
populum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

54 [illegible]
55 [illegible]

כו

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

54 [illegible]
55 [illegible]

כו

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Si verò non redimatur per 54
ista, egredietur in anno jubilei,
ipse, et filii ejus cum eo. Quo- 55
niā mihi sunt filii Israel ser-
vi, servi mei sunt quos eduxi
de terra Ægypti: Ego Domi-
nus Deus vester.

CAP. XXVI.

Non facietis vobis idola, 1
et sculptile; neque titulum eri-
getis vobis: lapidem quoque
(a) in signum non ponetis vo-
bis in terra vestra ut adoretis
illum, quoniam ego Dominus
Deus vester. Sabbatha mea 2
custodietis, et sanctuarii meū
reverebimini: Ego Dominus.
Si in mandatis meis ambula- 3
veritis, et præcepta mea custo-
dieritis, & feceritis ea; Da- 4
bo quoque (b) pluviam ve-
stram in tempore suo, & da-
bit terra proventum suum, &
lignum agri dabit fructum
suum. Assequeturq; pro vo- 5
bis trituratio vindemiam, &
vindemia assequetur semen-
tem: comedetisque panē ve-
strūm ad saturitatem, & ha-
bitabitis confidenter in terra
vestra. Dabo quoque pacē 6
terræ, & dormietis; nihilque
erit terrefaciens; extermina-
bo enim bestiam malā de ter-
ra, neque glad. *transibit per*
terram vestram. Sed perse- 7
quemini inimicos vestros, &
cadent ante vos gladio. Et 8
quinque ex vobis persequen-
tur centum; & centum ex
vobis decē millia persequen-
tur; cadéntque inimici ve-
stri ante vos gladio. Et (c) 9
respiciam ad vos, et fructifi-
care vos faciam, & multipli-
cabo vos, & confirmabo fœ-
dus meum vobiscum. Et 10
comedetis vetus veterascens;
& vetera propter nova ejici-
etis. Ponámque tabernacu- 11
lum meum in medio vestrûm,
& non fastidiet vos anima
mea: Sed ambulabo in me- 12
dio vestrî, et ero vobis in De-
um, vosque eritis mihi in po-
pulum.

VER. SAM. (a) ad dirigen-
dum (b) imbres vestros (c) be-
nevolus ero vobis,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

54 * وان لم يفتك بهذه الامور فليخرج في سنة الاطلاق هو وبنوه معه * لان بني اسرايل عبيد لي
55 * اذ هم عبيدي الذين اخرجتهم من بلد مصر * انا الله ربكم *

* الفصل السادس والعشرون *

1 * ولا تصنعوا لكم اوثانا * وتماثيل ونصبا لا تقيموا لكم * وحجرا مزخرفا لا تصنعوا في بلدكم
2 لتسجدوا له * انا الله ربكم واحد * سبوتي فاحفظوها * ومقدسي فهابوه * انا الله اجازيكم
3 خيرا * الان ان سرتم على رسومي * وحفظتم وصاياي وعملتم بها * انزل غيوثكم في وقتها
4 واخرجت الارض اداها وشجر الصحراء يخرج ثمره * حتى يدرك لكم الدياس القطاف * والقطاف
5 يدرك البزار * وتاكلوا طعامكم هنيا * وتقيموا واثقين في بلدكم * واجعل السلامة في الارض
6 فتضطجعون وليس مزعج * واعطل شر الحيوان المفسد من الارض * وسيف لا يمر في بلدكم
7 * واذا كلبتم اعداءكم * وقعوا بين ايديكم تحت سيفكم * حتى يكلب منكم الخمسة
8 مايه * والمايه منكم يكلب ربوه * ويقع اعداوكم بين ايديكم وتحت اسيافكم * واقبل
9 اليكم واعزكم واكثركم واوفي بعهدي لكم * وتاكلون العتيق المعتق * فتخرجون
10 العتيق من حضرة الحديث * واجعل مسكني فيما بينكم * ولا اقليكم * واسير نوري فيما
11 بينكم * واكون لكم الها * وانتم تكونون لي حزبا *
12

Et nisi redemerit sese his rebus, egre- 54
diatur in anno remissionis, ipse, ac filii ejus
cum eo: quoniam filii Israil servi sunt
mihi. Cùm ipsi sint servi mei quos e- 55
duxi de regione Ægypti: ego Deus Do-
minus vester.

CAP. XXVI.

Et ne faciatis vobis simulachra: & 1
sculptile, ac titulum ne erigatis vo-
bis: & lapidem elaboratum ne operemini
in patria vestra ut adoretis eum: ego De-
us Dominus vester unus. Sabbatha mea ser- 2
vate, & sanctuarium meum veremini:
ego Deus retribuam vobis bonum. Itaque 3
si ambulaveritis secundùm statuta mea,
& custodieritis mandata mea, & feceri-
tis illa; Descendere faciam imbres ve- 4
stros tempore suo, producetque terra pro-
ventus suos, & arbores campi proferent
fructus suos: Ita ut assequatur apud vos 5
tritura vindemiam, & vindemia asse-
quatur sementem: & comedatis ci-
bum vestrum pacificè, & habitetis se-
curi in patria vestra. Et ponam tranquil- 6
litatem in terra, & cubabitis, nec erit qui
terreat: & cessare faciam malignitatem
bestiæ vastantis de terra: et gladius non
transibit per regionem vestram. Cúmque 7
prosequemini inimicos vestros, cadent co-
ram vobis sub gladio vestro. Ita ut quin- 8
que ex vobis persequantur centū, & cen-
tum ex vobis persequantur decem millia:
& cadent inimici vestri ante vos, & sub
gladiis vestris. Et respiciam ad vos, faci- 9
amq; vos fœtificare, ac multiplicabo vos,
& persolvam fœdus meum vobis. Et com- 10
edetis vetus inveteratum, educetisq; ve-
tus è conspectu novi. Et ponā domicilium 11
meum inter vos, & non horrebo vos: Et 12
ambulare faciā splendorē meū inter vos,
et ero vobis Deus, et vos eritis mihi cœtus.

ספר ויקרא : כו

terra è vos feci egredi qui ,vester Deus DOMINUS Ego
13 אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ
,vestri jugi vectes confregi & :servi eis existendo non à ,Ægypti
מצרים מהית להם עבדים ואשבר מטת עלכם
neque ,mihi audieritis non si Et .firmiter vos feci incedere &
14 ואולך אתכם קוממיות: ואם לא תשמעו לי ולא
meis decretis in si Et .ista præcepta omnia feceritis
15 תעשו את כל המצות האלה: ואם בחקתי
non ad ,vestra anima fuerit abominata mea judicia si & ;reprobaveritis
תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי
ego Etiam :meũ pactum irritũ faciendum ad,mea præcepta omnia faciendum
16 עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי: אף אני
,phthisim , terrorem vos super faciã visitare &,vobis hæc faciam
אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת
feretis &:animam afficientes dolore &,oculos cõsumentes ,æstum ardorem &
ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם
meas facies dabo Et .vestri inimici illud comedent &,vestrũ semen vacuum in
17 לריק זרעכם ואכלהו איביכם: ונתתי פני
:vos in dominabuntur & :vestris inimicis coram cædemini & ,vos in
בכם ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם
ad usque si Et .vos persequens non & ,fugietis &,vos odio habentes
שנאיכם ונסתם ואין רדף אתכם: ואם עד
super septies vos corripiendum ad addam & ,mihi audieritis non hæc
18 אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם שבע על
dabo &,vestræ fortitudinis superbiam conteram Et .vestra peccata
חטאתיכם: ושברתי את גאון עזכם ונתתי
19 cõsumetur Et .æs sicut vestram terram &,ferrũ sicut vestros cœlos
את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשה: ותם
20 lignum & , suam productionem vestra terra dabit non & ,vestra virtus vanũ in
לריק כחכם ולא תתן ארצכם את יבולה ועץ
nec,occursu in mecum ambulaveritis si Et .suum fructũ dabit non terræ
21 הארץ לא יתן פריו: ואם תלכו עמי קרי ולא
,septies percussionem vos super addam & ,mihi audire volueritis
תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע
orbabit & , agri viventem vos in mittam Et.vestra peccata juxta
22 כחטאתיכם: והשלחתי בכם את חית השדה ושכלה
desolabũtur &:vos minuet ac,vestrum animal succidet & ,vos
אתכם והכריתה את בהמתכם והמעיטה אתכם ונשמו
ambulaveritis sed,mihi fueritis eruditi nõ his in si Et .vestræ viæ
23 דרכיכם: ואם באלה לא תוסרו לי והלכתם
:occursu in vobiscum ego etiam ambulabo Et .occursive mecum
24 עמי קרי: והלכתי אף אני עמכם בקרי
.vestra peccata super septies ego etiam vos percutiam &
והכיתי אתכם גם אני שבע על חטאתיכם:
colligemini &,fœderis vindictam vindicantẽ gladium vos super inducam Et
25 והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם
dabimini & ,vestri medio in pestilentiam mittam Et .vestras civitates ad
אל עריכם ושלחתי דבר בתוככם ונתתם
.inimici manu in
ביד אויב:

Versio VULG. LAT.

13 Ego Dominus Deus vester,
qui eduxi vos de terra Ægy-
ptiorum, ne serviretis eis: &
qui confregi catenas cervi-
cum vestrarum, ut incedere-
14 tis erecti. Quòd si non audi-
eritis me, nec feceritis omnia
15 mandata mea, Si spre-
veritis leges meas, & judi-
cia mea contempseritis,
ut non faciatis ea quæ à me
constituta sunt, & ad irritum
16 perducatis pactũ meum; Ego
quoque hæc faciam vobis:
Visitabo vos velociter in
egestate, & ardore, qui confi-
ciat oculos vestros, & consu-
mat animas vestras. Frustrà
seretis semẽtẽ, quæ ab hostib⁹
17 devorabitur. Ponam faciem
meam contra vos, & corrue-
tis coram hostibus vestris, &
subjiciemini his qui oderunt
vos: fugietis, nemine perse-
18 quente. Sin autem nec sic o-
bedieritis mihi, addam cor-
reptiones vestras septuplùm
19 propter peccata vestra. Et
conteram superbiam duritiæ
vestræ: dabóque vobis cœ-
lum desuper sicut ferrum, &
20 terram æneam. Consume-
tur incassùm labor vester, non
proferet terra germen, nec ar-
21 bores poma præbebunt. Si
ambulaveritis ex adverso mi-
hi, nec volueritis audire me,
addam plagas vestras in se-
ptuplum propter peccata ve-
22 stra. Immittámque in vos be-
stias agri, quæ consumant
vos, & pecora vestra, & ad
paucitatem cuncta redigant:
desertæque fient viæ vestræ.
23 Quòd si nec sic volueritis re-
cipere disciplinam, sed am-
bulaveritis ex adverso mi-
24 hi: Ego quoque contra vos
adversus incedam, & percu-
tiam vos septies propter pec-
25 cata vestra. Inducámque su-
per vos gladium ultorem fœ-
deris mei. Cúmque confu-
geritis in urbes, mittam pe-
stilentiam in medio vestri: &
trademini in manibus hosti-
um.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

13 Ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγα-
γὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν
δούλων· καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυ-
γοῦ ὑμῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς μετὰ παρρησί-
14 ας. Ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου, μηδὲ ποιή-
15 σητε τὰ προστάγματά μου ταῦτα, Ἀλλὰ ἀ-
πειθήσητε αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασί μου
προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑμᾶς μὴ
ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκε-
16 δάσαι τὴν διαθήκην μου, Καὶ ἐγὼ ποιήσω
οὕτως ὑμῖν· καὶ (ζ) ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τὴν
ἀπορίαν, τήν τε ψώραν, καὶ (η) τὸν ἴκτε-
ρα σφακελίζοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ
τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἐκτήκουσαν· καὶ σπερεῖ-
τε διακενῆς τὰ σπέρματα ὑμῶν, καὶ ἔδον-
17 ται οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν. Καὶ ἐπιστήσω τὸ
πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐν-
αντίον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται
ὑμᾶς οἱ μισοῦντες ὑμᾶς, καὶ φεύξεσθε οὐ-
18 θενὸς διώκοντος ὑμᾶς. Καὶ ἐὰν ἕως τού-
του μὴ ὑπακούσητέ μου, καὶ προσθήσω τοῦ
παιδεῦσαι ὑμᾶς ἑπτάκις ἐπὶ ταῖς ἁμαρ-
19 τίαις ὑμῶν. Καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν τῆς
ὑπερηφανίας ὑμῶν· καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν
ὑμῖν σιδηροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλ-
20 κῆν. Καὶ ἔσται εἰς κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν· καὶ
οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον αὐτῆς, καὶ
τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ ὑμῶν οὐ δώσει τὸν καρ-
21 πὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν μετὰ ταῦτα (θ) πορεύη-
σθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε ὑπακούειν μου,
προσθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁ-
22 μαρτίας ὑμῶν. Καὶ (ι) ἀποστέλλω ἐφ' ὑμᾶς
τὰ θηρία τὰ ἄγρια τῆς γῆς, καὶ κατέδε-
ται ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσει τὰ κτήνη ὑμῶν,
καὶ ὀλιγοστοὺς (κ) ποιήσω ὑμᾶς, καὶ ἐρημω-
23 θήσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐὰν
μὴ παιδευθῆτε, ἀλλὰ (λ) πορεύησθε πρός
24 με πλάγιοι, Πορεύσομαι κἀγὼ μεθ' ὑμῶν
θυμῷ πλαγίῳ, καὶ πατάξω ὑμᾶς κἀγὼ
25 ἑπτάκις ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν. Καὶ ἐ-
πάξω ἐφ' ὑμᾶς μάχαιραν ἐκδικοῦσαν δίκην
διαθήκης, καὶ καταφεύξεσθε εἰς τὰς πόλεις
ὑμῶν· καὶ ἐξαποστελῶ θάνατον εἰς ὑ-
μᾶς, καὶ παραδοθήσεσθε εἰς (μ) χεῖρας
τῶν ἐχθρῶν.

Ego sum Dominus Deus vester, 13
qui eduxi vos de terra Ægypti,
cum essetis servi; & contrivi
vinculum jugi vestri; & duxi
vos cum fiducia. Si autem non
obedieritis mihi, neque feceritis 14
præcepta mea hæc, Sed increduli 15
li fueritis illis, & judicia mea
exhorruerit anima vestra, (d) ut
non faciatis omnia mandata
mea, ut dissipetis testamentum
meum; Et ego faciam sic vobis: 16
& obfirmabo super (e) vos ege-
statem, & scabiem, & morbum
regium (f) consumentem oculos
vestros, & animam vestram
liquefacientem. Et seminabitis
frustra semina vestra; & com-
edent adversarii vestri. Et ob- 17
firmabo faciem meam in vos:
& cadetis ante inimicos ve-
stros: (g) & persequentur vos,
qui oderunt vos: & fugietis
nemine persequente vos. Et si 18
usque adhuc non obedieritis mi-
hi; & apponam castigare (h)
vos septies in peccatis vestris.
Et conteram contumeliam su- 19
perbiæ vestræ: & ponam cæ-
lum vobis ferreum; & terram
vestram tanquam æneam. Et 20
erit frustra fortitudo vestra: &
non dabit terra vestra semen
suum; & lignum agri vestri
non dabit fructum suum. Et si 21
post hæc ambulaveritis obliqui,
& nolueritis obedire mihi; ad-
jiciam vobis plagas septem se-
cundùm peccata vestra. Et (i) 22
mitto in vos bestias agrestes ter-
ræ; & comedent vos, & con-
sument pecora vestra: (k) &
paucos faciam vos, & deserta
fient viæ vestræ. Et in his si 23
non eritis castigati, sed ambu-
laveritis erga me obliqui, Am- 24
bulabo & ego vobiscum (l) fu-
rore obliquo: & percutiam vos
& ego septies pro peccatis ve-
stris. Et inducam super vos gla- 25
dium vindicantem vindictam
testamenti; & confugietis in
civitates vestras, & emittam
mortem in vos; & trademini
in manus inimicorum.

MS.A. (ζ) ἐπισυστήσω (η) τὸν ἴκτερον, καὶ σφακελίζοντας τοὺς (θ) πορεύεσθε (ι) ἀποστελῶ (κ) ποιήσει (λ) πορεύσησθε (μ) χεῖρας ἐχθρῶν. Εἰς τὸ θλῖψαι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

Ego sum Dñs De⁹ vester qui eduxi vos è terra 13
Ægypti ne essetis ipsis servi, et fregi jugũ ser-
vitutis vestræ, & incedere vos feci staturã
protensã.

Vltio & vindicta operum malorum.

Si verò me non audieritis, nec feceritis o- 14
mnia ista præcepta: Si leges meas spreveritis, 15
& judicia mea fastidierit anima vestra, nec
feceritis omnia mandata mea, & fœdera mea
abrogaveritis; Ego etiam hoc pacto faciam 16
vobis: visitabo vos phthisi, & leprã, & ele-
phantiasi, & fluxu consumente oculos, & li-
quefaciente animam: & feretis semẽ vestrũ
frustrà, comedentq; illud inimici vestri. Et 17
dabo iram meã in vobis, & profligabimini
corã hostib⁹ vestris, & dominabuntur vobis
osores vestri, & fugietis cùm nemo sit qui
persequatur vos. Quòd si nec per ista obtẽ- 18
peraveritis mihi, iterũ castigabo vos septuplò
plus propter peccata vestra. Et frangã fastũ 19
roboris vestri, reddamq; cœlum vestrũ instar
ferri, & terram vestram instar æris. Et con- 20
sumetur fortitudo vestra in vanum, & terra
vestra non dabit provent⁹ suos, & arbores
terræ non reddent fructus suos. Quòd si am- 21
buletis mecũ contumaciter, nec velitis obe-
dire mihi, addam super vos flagella in septu-
plum pro peccatis vestris. Immittãq; in vos 22
bestiam campi, & orbabit vos, perdetque ju-
mẽta vestra, & imminuet vos, & desolabun-
tur viæ vestræ. Et si adhuc in his minimè e- 23
rudiamini, & incedatis mecum pertinaciter;
Incedam etiam ego vobiscum pervicacitèr, 24
& percutiam vos ego quoque in septuplum
propter peccata vestra. Et adducam super 25
vos gladium qui rependitur pro mercede
fœderis, et aufugietis ad urbes vestras: et
mittam in vos mortalitatem, et trademini in
manum hostium vestrorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

13 Ego Dñs De⁹ vester, qui edu-
xi vos de terrá Ægypti, ne ser-
viretis eis : et confregi jugũ
populorũ ex vobis; et duxi vos
14 in libertate. Si autẽ non obe-
dieritis verbo meo: nec fece-
ritis omnia præcepta hæc.
15 Et si legitima mea spreveri-
tis, et judicia mea abominatã
fuerit anima vestra: ut nõ faci-
atis omnia præcepta mea, ut
16 immutetis pactũ meum. Ego
quoq; hæc faciã vobis, visita-
bóq; vos in conturbatione, e-
gestate et ardore; obscurantib⁹
oculos, et expirare facientib⁹
animã : seminabitisq; in vanũ
semẽ vestrũ, et cõedent illud
17 inimici vestri. Ponamq; iram
meã contra vos, et conteremi-
ni corã inimicis vestris: et do-
minabuntur vestri qui oderũt
vos; et fugietis nemine perse-
18 quente vos. Et si in his non
obedieritis verbo meo : addã
corripere vos septies sup pec-
19 cata vestra. Et convertã gloriã
fortitudinis vestræ : daboque
cœlos qui sunt sup vos fortes
sicut ferrũ, ut nõ deferant plu-
viã; et terrã quæ est subter vos
forté sicut æs, nec faciet fruct⁹.
20 Consumeturq; incassũ fortitu-
do vestra : et non dabit terra
germẽ suum, neq; arbor terræ
21 dabit fructũ suũ. Et si ambula-
veritis corã me in duritiã, &
nolueritis obedire verbo meo:
addã inducere sup vos percus-
sionẽ, septuplũm juxta peccata
22 vestra. Immittamq; in vos be-
stias agri, et absq; liberis faci-
ent vos; et consummabunt pe-
cora vestra, et diminuent vos:
23 et desertæ erũt viæ vestræ. Et
si in his non fueritis correpti
verbo meo : et ambulaveritis
24 corã me in duritiã. Ambulabo
ego durè vobiscũ: et ego quo-
que percutiã vos septies pro-
25 pter peccata vestra. Et inducã
sup vos occisores gladio, &
ulciscentur in vos ultionem,
pro eo quod transgressi fuistis
verba legis; et cõgregabimini
in urbib⁹ vestris: et immittam
pestilentiã in medio vestri; et
trademini in manu hostis.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

13 Ego Domin⁹ Deus vester qui
eduxi vos de terra Ægypti,
nè essetis eis servi; et confre-
gi (d) vectes jugi vestri, &
(e) qui ambulare feci vos cũ
14 fiducia. At si non audieritis
me, & non feceritis omnia
15 mandata hæc; Si præcepta
mea (f) contempseritis, & si
judicia mea fastidierit anima
vestra, ita ut non faciatis o-
mnia præcepta mea ad irri-
16 tandum fœdus meum: Ego
etiam faciam hoc vobis; nempe
(g) visitabo vos in morbo, cũ
tabe, & ardore (h) consumen-
tibus oculos, & cruciantibus
animam; seminabitis quoque
in vanum semen vestrum, nã
comedent illud inimici vestri.
17 Ponam etiam (i) faciem meam
contra vos, & (k) percutiemi-
ni coram inimicis vestris, &
dominabuntur vobis qui ode-
runt vos: fugietis etiam, &
nemo erit vos persequens.
18 Quòd si usq; ad hæc non au-
dieritis me, tum addam casti-
gare vos septies propter pec-
19 cata vestra. Frangamq; su-
perbiam obfirmationis vestræ,
dabóque cœlum vestrum sicut
ferrum, terrámque vestram
20 sicut æs. Et consumetur in
vanum virtus vestra, neq; da-
bit terra vestra proventum
suum, neque lignum agri da-
21 bit fructum suum. Quòd si
ambulaveritis mecum (l) ex
adverso, & non veneritis ad
obediendum mihi, addam etiã
plagã septies secundùm pec-
22 cata vestra. Mittam enim
adversùm vos feram agri, et
orbabit vos, exterminabitque
animalia vestra, & diminuet
vos, desertæq; fient viæ ve-
23 stræ. Quòd si per ista non
estis mihi castigati, sed am-
bulaveritis mecum (m) ex ad-
24 verso, Ambulabo quoq; ego
vobiscum (n) ex adverso, per-
cutiámque vos etiam ego se-
25 pties propter peccata vestra.
Et inducã super vos gladium
ulciscentem vindictam fœde-
ris, & colligemini ad civita-
tes vestras, mittámque pestem
in medium vestri, & trade-
mini in manus inimici.

VER. SAM. (d) virgas (e) adduxi vos mecum fœderatos. (f) nauseaveritis, (g) imittam super vos malum, (h) excæcantibus (i) iram (k) confringemini (l) protervè, (m) protervè, (n) pertinaciter,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 Ego Deus Dominus vester qui eduxi vos
è regione Ægypti, ne essetis ipsis servi, &
confregi feras carceris vestri, & feci vos
14 liberos. At si non audieritis me, & obedi-
veritis, & non feceritis omnia mandata
15 hæc, Et neglexeritis statuta mea, et abomi-
natæ fuerint animæ vestræ judicia mea ut
non operemini mandata mea, ac denique
16 violaveritis pactũ meum; Ego etiam exer-
cebo in vobis has pœnas: dominari faciã in
vos repente talem febrim phthisicã, & ca-
lidã, ut tumidos reddat oculos vestros, et
debilitet animas vestras: & feretis semen
vestrũ in cassũ, aut comedent illud inimi-
17 ci vestri. Et immittã furorẽ meum in vos,
& propulsabimini à conspectu inimicorũ
vestrorũ, & dominabuntur in vos osores
18 vestri, et fugietis nemine vos persequente.
Et si nihilominus non audieritis me, addã
ad correptionẽ vestrã septuplum pro pec-
19 catis vestris: Et frangã potentiam roboris
vestri, & reddã cœlum vestrum quasi fer-
20 rum, & terram vestram quasi æs. Et con-
sumetur fortitudo vestra frustrà, & non
producet terra vestra proventũ suum, &
arbores campi non proferent fructus suos.
21 Et si ambulaveritis mecum pervicaciter,
& nolueritis audire me, adjiciã vobis fla-
gellum septuplicatũ juxta peccata vestra.
22 Et dimittam adversùm vos bestias campi,
& orbabunt ex vobis, succidentq; ex ju-
mentis vestris, & minuent numerum ve-
23 strum, & desolabuntur viæ vestræ. Et nisi
erudiamini mihi per hæc supplicia, & in-
24 cedatis mecum torviter: Incedam ego quo-
que vobiscum cum torvitate, & percu-
tiam vos septuplum pro peccatis vestris.
25 Et retribuam vobis gladium ulciscentem
ultionem fœderis, & convenietis ad urbes
vestras, mittamque pestem inter vos, &
trademini in manum inimici.

ספר ויקרא : כו

26 בְּשִׁבְרִי לָכֶם מַטֵּה־לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחְמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהֵשִׁיבוּ לַחְמְכֶם בַּמִּשְׁקָל וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׂבָּעוּ׃
27 וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וַהֲלַכְתֶּם עִמִּי בְּקֶרִי׃
28 וְהָלַכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת־קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף־אָנִי שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם׃
29 וַאֲכַלְתֶּם בְּשַׂר בְּנֵיכֶם וּבְשַׂר בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ׃
30 וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בָּמֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמָּנֵיכֶם וְנָתַתִּי אֶת־פִּגְרֵיכֶם עַל־פִּגְרֵי גִּלּוּלֵיכֶם וְגָעֲלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם׃
31 וְנָתַתִּי אֶת־עָרֵיכֶם חָרְבָּה וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת־מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם׃
32 וַהֲשִׁמֹּתִי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃
33 וְאֶתְכֶם אֱזָרֶה בַגּוֹיִם וַהֲרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם חָרֶב וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָּה׃
34 אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כֹּל יְמֵי הֳשַׁמָּה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצָת אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ׃
35 כָּל־יְמֵי הָשַּׁמָּה תִּשְׁבֹּת אֵת אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ׃
36 וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם וְהֵבֵאתִי מֹרֶךְ בִּלְבָבָם בְּאַרְצֹת אֹיְבֵיהֶם וְרָדַף אֹתָם קוֹל עָלֶה נִדָּף וְנָסוּ מְנֻסַת־חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף׃
37 וְכָשְׁלוּ אִישׁ־בְּאָחִיו כְּמִפְּנֵי־חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃
38 וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם׃
39 וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם יִמַּקּוּ בַּעֲוֺנָם בְּאַרְצֹת אֹיְבֵיכֶם וְאַף בַּעֲוֺנֹת אֲבֹתָם אִתָּם יִמָּקּוּ׃

Versio VULG. LAT.

26 Postquàm confregero bacu-
lum panis vestri : ita ut de-
cem mulieres in uno clibano
coquent panes, & reddant eos
ad pondus : & comedetis, &
27 non saturabimini. Sin autem
nec per hæc audieritis me,
sed ambulaveritis contra me:
28 Et ego incedam adversùs vos
in furore contrario, & corri-
piam vos septem plagis,pro-
29 pter peccata vestra, Ita ut
comedatis carnes filiorum ve-
strorum & filiarum vestrarũ.
30 Destruam excelsa vestra, &
simulachra confringam. Ca-
detis inter ruinas idolorum
vestrorum, & abominabitur
31 vos anima mea; In tantum ut
urbes vestras redigam in so-
litudinem, & deserta faciam
Sanctuaria vestra, nec recipi-
am ultrà odorem suavissi-
32 mum. Disperdámque terram
vestram, & stupebunt su-
per eâ inimici vestri, cùm
33 habitatores illius fuerint. Vos
autem dispergam in gentes
& evaginabo post vos gladi-
um, eritque terra vestra de-
serta, & civitates vestræ diru-
34 tæ. Tunc placebunt terræ
sabbata sua cunctis diebus
solitudinis suæ, quando fue-
35 ritis In terra hostili : sabba-
tizabit, & requiescet in sab-
batis solitudinis suæ, eò quòd
non requieverit in sabbatis
vestris quando habitabatis in
36 ea. Et qui de vobis remanse-
rint, dabo pavorem in cordi-
bus eorum in regionibus ho-
stium :terrebit eos sonitus fo-
lii volantis, & ita fugient
quasi gladium : cadent, nul-
37 lo persequente. Et corruent
singuli super fratres suos qua-
si bella fugientes, nemo ve-
strûm inimicis audebit resi-
38 stere. Peribitis inter gentes,
& hostilis vos terra consu-
39 met. Quòd si & de iis aliqui
remanserint, tabescent in ini-
quitatib⁹ suis, in terra inimi-
corũ suorũ,et propter peccata
patrũ suorũ & sua,affligentur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

26 Ἐν τῷ θλίψαι ὑμᾶς σιτοδείᾳ ἄρτων,
καὶ πέψουσι δέκα γυναῖκες τοὺς ἄρτους
ὑμῶν ἐν κλιβάνῳ ἑνὶ, καὶ ἀποδώσουσι τοὺς
ἄρτους ὑμῶν ἐν σταθμῷ, καὶ φάγεσθε, καὶ οὐ
27 μὴ ἐμπλησθῆτε. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τούτοις μὴ ὑ-
πακούσητέ μου, καὶ (ν) πορεύησθε πρός με
28 πλάγιοι, Καὶ αὐτὸς πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν
ἐν θυμῷ πλαγίῳ, καὶ παιδεύσω ὑμᾶς ἐγὼ
29 ἑπτάκις κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. Καὶ φά-
γεσθε τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν, καὶ τὰς
30 σάρκας τῶν θυγατέρων ὑμῶν φάγεσθε. Καὶ
ἐρημώσω τὰς στήλας ὑμῶν, καὶ (ξ) ἐξολο-
θρεύσω τὰ ξύλινα χειροποίητα ὑμῶν, καὶ
θήσω τὰ κῶλα ὑμῶν ἐπὶ τὰ κῶλα τῶν
εἰδώλων ὑμῶν, καὶ προσοχθιεῖ ἡ ψυχή μου
31 ὑμῖν. Καὶ θήσω τὰς πόλεις ὑμῶν ἐρή-
μους, καὶ ἐξερημώσω τὰ ἅγια ὑμῶν, καὶ
οὐ μὴ ὀσφρανθῶ τῆς ὀσμῆς τῶν θυσιῶν
32 ὑμῶν. Καὶ ἐξερημώσω ἐγὼ τὴν γῆν ὑ-
μῶν, καὶ θαυμάσονται ἐπ' αὐτῇ οἱ ἐχθροὶ
33 ὑμῶν, οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Καὶ δια-
σπερῶ ὑμᾶς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐξαναλώσει
ὑμᾶς ἐπιπορευομένη ἡ μάχαιρα, καὶ ἔσται
ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, καὶ αἱ πόλεις ὑμῶν
34 ἔσονται ἔρημοι. Τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ
τὰ σάββατα (ο) αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέ-
ρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς ἔ-
35 σεσθε ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν· τότε
σαββατιεῖ ἡ γῆ, καὶ εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ
σάββατα αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς
ἐρημώσεως αὐτῆς· σαββατιεῖ ἃ οὐκ ἐ-
σαββάτισεν ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν, ἡ-
36 νίκα κατῳκεῖτε αὐτήν. Καὶ τοῖς καταλει-
φθεῖσιν ἐξ ὑμῶν (π) ἐπάξω δειλίαν
εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχ-
θρῶν αὐτῶν· καὶ διώξεται αὐτοὺς φωνὴ
φύλλου φερομένου, καὶ φεύξονται ὡς φεύγον-
τες ἀπὸ πολέμου, καὶ πεσοῦνται οὐθενὸς διώ-
37 κοντος. Καὶ ὑπερόψεται ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελ-
φὸν ὡσεὶ ἐν πολέμῳ, οὐθενὸς κατατρέχον-
τος· καὶ οὐ δυνήσεσθε ἀντιστῆναι τοῖς ἐχ-
38 θροῖς ὑμῶν. Καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσι,
καὶ κατέδεται ὑμᾶς ἡ γῆ τῶν ἐχθρῶν ὑ-
39 μῶν. Καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀφ' ὑμῶν,
καταφθαρήσονται διὰ τὰς (ρ) ἁμαρτίας
αὐτῶν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέ-
ρων αὐτῶν· ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν
τακήσονται.

*In tribulando vos penuriâ pa-
num, & coquent decem mulie-
res panes vestros in clibano uno;
& reddent panes vestros in pon-
dere : & comedetis, & non sa-
turabimini. Si autem in his non 27
obedieritis mihi, & ambulaveri-
tis erga me obliqui; Et ipse am- 28
bulabo vobiscum in furore ob-
liquo; & castigabo ego vos se-
pties secundùm peccata vestra;
Et comedetis carnes filiorum 29
vestrorum, & carnes filiarum
vestrarum comedetis. Et desola- 30
bo titulos vestros; & disper-
dam lignea manu-facta vestra;
& ponam cadavera vestra su-
per cadavera idolorum vestrorũ;
& exhorrescet anima mea vos.
Et ponam urbes vestras deser- 31
tas; & desolabo sancta vestra;
& non olfaciam odorem sacri-
ficiorum vestrorum. Et desolabo 32
ego terram vestram : & mira-
buntur super eam inimici vestri,
inhabitantes in eâ. Et disper- 33
gam vos in gentes : & con-
sumet vos perambulans gladius;
& erit terra vestra deserta; &
civitates vestræ erunt desertæ.
Tunc (m)benè sentiet terra sab- 34
bata sua omnes dies desolationis
suæ : & vos eritis In terra ini-
micorum vestrorum. Tunc sab- 35
batizabit terra; & benè sentiet
terra sabbata sua omnes dies
desolationis suæ : sabbatizabit,
quæ non sabbatizavit in sabbatis
vestris, quando inhabitabatis e-
am. Et eis qui residui fuerint 36
ex vobis superducam (n) servi-
tutem in cor eorum in terra ini-
micorum suorum: & persequetur
eos (o) vox folii volantis; &
fugient, sicut fugientes de bello;
& cadent nemine persequente.
Et despiciet frater fratrem, sic- 37
ut in bello nemine incurrente;
& non poteritis resistere inimi-
cis vestris. Et peribitis in 38
gentes : & comedet vos terra
inimicorum vestrorum. Et qui 39
residui fuerint ex vobis, cor-
rumpentur propter peccata sua,
& propter peccata patrum suo-
rum : in terra inimicorum suo-
rum tabescent.*

MS. A. (ν) πορεύσησθε πλάγιοι (ξ) ἐξολεθρεύσω (ο) αὐτῆς καὶ πάσας (π) ἐπάξω δειλίαν εἰς (ρ) ἁμαρτίας ὑμῶν· ἐν τῇ γῇ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]

Et frangã culmũ frumenti vestri, & pinsent 26
decem mulieres panem vestrũ in uno cliba-
no, dabuntque vobis panẽ in pondere, &
comedetis & non saturabimini. Et si adhuc 27
in his non audieritis me, & ambulaveritis
mecum contumaciter : Etiam ego ambulabo 28
vobiscũ cum furore & contumaciâ, & casti-
gabo vos septuplò plus propter peccata ve-
stra. Et comedetis carnẽ filiorũ vestrorũ, & 29
carnem filiarũ vestrarũ devorabitis. Et de- 30
struã fana vestra, perdamq; idola vestra, &
projiciam cadavera vestra super cadavera
idolorum vestrorum, & fastidiet vos anima
mea. Et redigã urbes vestras in solitudinem, 31
& desolabo sanctuariũ vestrũ, nec olfaciam
odorẽ suffitûs vestri. Et vastabo etiã ego ter- 32
rã, & obstupescent super eam inimici vestri
qui inhabitabunt illam. Vos autem disper- 33
dam inter populos, & distringã post vos gla-
dium, eritq; terra vestra in vastationem, &
urbes vestræ fient in solitudinem. Et tunc 34
fruetur terra sabbathis suis cunctis diebus
desolationis suæ, dũ vos eritis in terra inimi-
corũ vestrorũ : tunc requiescet terra, & fru-
etur sabbathis suis. Cunctis diebus desolati- 35
onis suæ quiescet, eò quòd non quieverit in
sabbathis vestris, cùm habitaretis in ea. Qui 36
autem superstites fuerint in vobis, indã pa-
vorem in cor eorũ in terris hostiũ eorum, &
propellet eos strepitus folii pulsantis, fugi-
entque ac si fugerent à conspectu gladii, &
corruent, nemine eos persequente: Et impin- 37
gent alter in alterum ut à conspectu gladii,
cùm nemo sit qui persequatur eos, nec erit
illis consistentia coram inimicis suis. Et peri- 38
bitis inter gentes, devorabitque vos terra
inimicorũ vestrorum. Et qui superstites fue- 39
rint in vobis, tabescent in scelere suo in ter-
ra inimicorum suorum : quinetiam in scele-
re patrum suorum ipsi tabescent.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

בראתבר לכון סעיד מיכלא ויפין
עשר נשין לחמכון בתנורא חד
ויתיבן לחמכון במתקלא ותיכלון
ולא תשבעון: ואם בדא לא תקבלון
למימרי ותהכון קדמי בקשיו: ואהך
עמכון בתקוף רגז ואדרי יתכון אף
אנא שבע על חוביכון: ותיכלון
בשר בניכון ובשר בנתכון תיכלון:
ואשיצי ית במתכון ואקצץ ית
חניסנסיכון ואתן ית פגריכון על
פגרי טעותכון וירחק מימרי יתכון:
ואתן ית קרויכון חרבא ואצדי ית
מקדשיכון ולא אקבל ברעוא קרבן
כנישתכון: ואצדי אנא ית ארעא
ויצדון עלה בעלי דבביכון דיתבין
בה: ויתכון אבדר בין עממיא ואגרי
בתריכון דקטלין בחרבא ותהי
ארעכון צדיא וקרויכון יהוין חרבא:
בכן תרעי ארעא ית שמטהא כל
יומין דצדיאת ואתון בארע בעלי
דבביכון בכן תשמט ארעא ותרעי
ית שמטהא: כל יומין דצדיאת
תשמט ית די לא שמטת בשמטיכון
כד הויתון יתבין עלה: ודישתארון
בכון ואעיל תברא בלבהון
בארעתא דסנאיהון וירדוף יתהון
קל טרפא דשקיף ויערקון כמערק
מן קדם דקטלין בחרבא ויפלון
ולית דרדיף: ויתקלון גבר באחוהי
כמקדם דקטלין בחרבא ורדיף
לית ולא תהי לכון סיעא קדם
בעלי דבביכון: ותיבדון בין עממיא
ותגמר יתכון ארע בעלי דבביכון:
ודישתארון בכון יתמסון בחוביהון
בארעתא בעלי דבביכון ואף בחובי
אבהתהון בישיא דאחידין בידיהון
יתמסון:

26 Cum confregero vobis ſuſten-
tationẽ cibi : et coquent decẽ
mulieres panẽ veſtrũ in uno
clibano ; et reducent panẽ ve-
ſtrũ in pondere: et cõedetis, et
27 non ſaturabimini. Et ſi in hoc
non obedieritis verbo meo: et
ambulaveritis corã me in duri-
28 tia. Ambulabo vobiſcũ in ira
furoris: corripiamq; ego quo-
que vos ſepties propter pecca-
29 ta veſtra. Et cõedetis carnẽ fi-
liorũ veſtrorũ: et carnẽ filiarũ
30 veſtrarũ comedetis. Et deſtruã
excelſa veſtra, et ſuccidã ſimu-
lachra veſtra; et dabo cadave-
ra veſtra ſup cadavera idolo-
rũ veſtrorũ: et abominabitur
31 vos verbũ meũ. Et dabo civi-
tates veſtras in ſolitudinẽ ; et
deſerta faciã ſanctuaria veſtra:
et nõ ſuſcipiã voluntariè obla-
32 tionẽ cõgregationis veſtræ. Et
deſertã ego faciã terrã: et de-
ſerti erunt ſup ea inimici ve-
33 ſtri, qui habitãt in ea. Vos autẽ
diſpergã inter populos; et im-
mittã poſt vos occiſores gla-
dio: et erit terra veſtra deſer-
ta; et civitates veſtræ erunt in
34 ſolitudinẽ. Tunc cõplacebunt
terræ requietiones ej⁹, cunctis
dieb⁹ quib⁹ fuerit deſerta, &
vos in terra inimicorũ veſtro-
rũ: tunc dimittetur terra quie-
ſcere, et cõplacebũt ei requie-
35 tiones ſuæ. Cũctis dieb⁹ quib⁹
fuerit deſerta, dimittetur qui-
eſcere: eõ quòd nõ dimittebatur
in annis requietionis veſtræ,
36 quãdo habitabatis in ea. Et qui
de vobis remanſerint, inducam
pavorẽ in cordib⁹ eorũ, in ter-
rã hoſtiũ ſuorũ: et perſequetur
eos ſonitus folii decidentis; et
fugient ſicut fugiũt à facie oc-
ciſorũ gladio, cadẽtq; nemine
37 perſequẽte. Et corruent unuſ-
quiſq; in fratrẽ ſuũ, quaſi fugi-
entes à facie occiſorũ gladio,
nemine perſequẽte: et nõ erit
vobis reſiſtentia ante inimicos
38 veſtros. Et peribitis inter po-
pulos: et conſumet vos terra
39 inimicorũ veſtrorũ. Et qui re-
liqui fuerint ex vobis, tabe-
ſcent iniquitatib⁹ ſuis, in terrã
inimicorũ veſtrorũ: propter
peccata quoq; peſſima patrum
ſuorum quæ apprehenderunt manibus ſuis, tabeſcent.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Poſtquã confregero vobis ba- 26
culum panis, coquent decem
mulieres panem veſtrum in
clibano uno, & reddent panẽ
veſtrum in pondere; comede-
tiſque, & non ſaturabimini.
Quòd ſi in hoc non audieri- 27
tis me, ſed ambulaveritis me-
cum (o) ex adverſo, Ambula- 28
bo quoque vobiſcũ in (p) fu-
rore contrario, & caſtigabo
vos etiam ego ſepties propter
peccata veſtra. Comedetis e- 29
nim carnẽ filiorum veſtrorũ,
& carnẽ filiarum veſtrarum
comedetis. Et deſtruam ex- 30
celſa veſtra, & excidam ve-
ſtra ſimulachra ſolis, & po-
nã cadavera veſtra ſuper ca-
davera idolorum veſtrorum,
& abominabitur vos anima
mea. Ponámque urbes ve- 31
ſtras in ſolitudinem, et deſo-
labo ſanctuariũ veſtrum, nec
olfaciam odorem ſuavitatum
veſtrarum. Deſolabo quoq; 32
ego terram, & ſtupebunt ſu-
per eam inimici veſtri habi-
tantes in ea. Deinde vos di- 33
ſpergam in gentes, & evagi-
nabo poſt vos gladium, eritq;
terra veſtra deſerta, & urbes
veſtræ vaſtabuntur. Tunc 34
complacebit terra in ſabbathis
ſuis omnibus diebus vaſtitatis
ſuæ; vóſque eritis in terra ini-
micorum veſtrorum: Tunc
ſabbathizabit terra, & com-
placebit in ſabbathis ſuis. O- 35
mnibus dieb⁹ deſolationis ſuæ
ſabbatizabit, eò quòd non
ſabbatizavit in ſabbathis ve-
ſtris cum habitaretis in ea.
Reſiduis verò ex vobis, indu- 36
cam mollitiem in cor eorum
in terris inimicorum ſuorum;
& perſequetur eos ſonus folii
(q) agitati, & fugient fugã
gladii; cadentq;, & non erit
qui perſequatur: Et impin- 37
gent alter in alterum, ſicut à
facie gladii, nulluſq; erit per-
ſequens, nulláque erit in vobis
conſiſtentia in conſpectu ini-
micorum veſtrorum. Sed pe- 38
ribitis in gentib⁹, et conſumet
vos terra inimicorum veſtro-
rum. Reſidui autem ex vobis 39
(r) contabeſcent in iniquitati-
bus ſuis in terris inimicorum
ſuorum; atque etiam propter
iniquitates patrum ſuorum in
ſeſe (s) contabeſcent.

VER. SAM. (o) pervicaciter, (p) in æſtu pertinaciæ, (q) decidentis, (r) cruciabuntur (s) cruciabuntur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * واكسر لكم معونة الطعام ويخبز كثير من النساء طعاما في تنور واحد ويردونه في الميزان
27 وتاكلون ولا تشبعون * وان لم تسمعوا لي وتطيعوا بهذه العقوبات وسلكتم معي لجاجا * سرت انا
28 ايضا بعقوبة اللجاج وادبتكم سبعا على خطاياكم * فتاكلون لحوم بنيكم وبناتكم * وابيد بيعكم
29 واقطع اندادكم والقي اجسادكم على اجساد طواغيتكم واقليكم * واجعل قراكم خرابا واوحش
30 معابدكم ولا اقبل ولا ارضي قربانكم * واوحش البلد منكم ويستوحشون منه اعداوكم المقيمون
31 به * واذريكم فيما بين الامم واجرد وراءكم السيف فتصير ارضكم وحشة وقراكم خرابا * حينئذ
32 تستوفي الارض عطلها طول ايام وحشها وانتم في بلد اعدائكم حينئذ تسبت الارض فتستوفي
33 عطلها * وبسبب طول وحشها ان تتعطل لما لم تعطلوها في عطلكم في مقامكم بها * والباقون
34 منكم ادخل الجبن في قلوبهم في بلدان اعدائهم حتى انهم لو لحقهم صوت ورقة مندفعة
35 لهربوا كالهرب من السيف ووقعوا وليس طالب هناك * وعثر بعضهم ببعض كما يكون ذلك من
36 قبل السيف وليس هناك طالب ولا يكون لكم ثبات بين ايدي اعدائكم * وتبادون في الامم
37 وتبيدكم ارض اعدائكم * والباقون منكم يخشعون بذنوبهم في بلدان اعدائهم وايضا
38 بذنوب ابائهم التي هي معهم يخشعون *
39

Et frangã vobis ſubſidiũ cibi, et coquent 26
multæ mulieres panẽ in clibano uno, &
reddent illum in ſtatera, et comedetis &
non ſaturabimini. Et niſi audieritis me, o- 27
bedieritiſq; per hæc ſupplicia, et ambula-
veritis mecum pertinaciter: Ambulabo ego 28
etiam cum ſupplicio pervicaciæ: et corripiã
vos ſeptuplũ pro peccatis veſtris. Et com- 29
edetis carnes filiorum veſtrorum filiarũq;
veſtrarum. Et deſtruam templa veſtra, & 30
abſcindam ſimulachra veſtra, et projiciam
corpora veſtra ſuper corpora idolorũ ve-
ſtrorum, et abominabor vos. Et faciam ur- 31
bes veſtras dirutas, et deſolabo ſanctuaria
veſtra, et non accipiam, nec gratum habebo
ſacrificium veſtrum. Et deſertã vobis fa- 32
ciam regionem, et horrebunt ipſam inimici
veſtri degentes in illa. Et diſpergam vos 33
inter gentes, et evaginabo poſt vos gladi-
um, fietque terra veſtra deſerta, et urbes
veſtræ dirutæ. Tunc ulciſcetur terra otiũ 34
ſuũ omnib⁹ dieb⁹ ſolitudinis ſuæ: dũ vos
eritis in regione inimicorum veſtrorum,
tunc vaſtabitur terra, et ulciſcetur otium
ſuum. Et cauſã diuturnæ ſolitudinis ejus, 35
erit ut otietur, eò quòd otiari non feciſtis
eam in otio veſtro, dum habitaretis in illa.
Et qui remanſerint ex vobis, immittã pa- 36
vorem in corda eorum in regionibus ho-
ſtium eorum, ita ut ſi contigerit eis ſtre-
pitus folii agitati, fugiant quaſi fugerent
gladium, et corruant, cùm non ſit ibi inſe-
quens: Et offendant alter in altero, ac ſi 37
eſſet id à conſpectu gladii, nec ſit illic per-
ſequutor: nec erit vobis conſiſtentia ante
inimicos veſtros. Et diſperdemini inter 38
gentes, & conſumet vos terra hoſtiũ ve-
ſtrorum. Et ſuperſtites ex vobis ſupplica- 39
bunt pro delictis ſuis in regionibus inimi-
corum ſuorum; atq; etiam pro delictis pa-
trum ſuorũ, quæ ſecũ ſunt, ſupplicabunt.

ספר ויקרא : כו

40 וְהִתְוַדּוּ אֶת־עֲוֹנָם וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בִי וְאַף אֲשֶׁר־הָלְכוּ עִמִּי בְּקֶרִי׃
41 אַף־אֲנִי אֵלֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי וְהֵבֵאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אוֹ־אָז יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם׃
42 וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃
43 וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם וְתִרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בָּהְשַׁמָּה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי גָּעֲלָה נַפְשָׁם׃
44 וְאַף־גַּם־זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא־מְאַסְתִּים וְלֹא־גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃
45 וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃
46 אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד־מֹשֶׁה׃

CAP. XXVII. כז

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת לַיהוָה׃
3 וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
4 וְאִם־נְקֵבָה הִוא וְהָיָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל׃
5 וְאִם מִבֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר עֶשְׂרִים שְׁקָלִים וְלַנְּקֵבָה עֲשֶׂרֶת שְׁקָלִים׃
6 וְאִם מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים כָּסֶף׃

Versio VULG. LAT.

40 Donec confiteantur iniquitates suas, & majorum suorum, quibus prævaricati sunt in me, & ambulaverunt
41 ex adverso mihi. Ambulabo igitur & ego contra eos, & inducam illos in terram hostilem, donec erubescat incircumcisa mens eorum: tunc orabunt pro impietatibus
42 suis. Et recordabor fœderis mei, quod pepigi cum Jacob, & Isaac, & Abraham. Ter-
43 ræ quoque memor ero: Quæ cùm relicta fuerit ab eis, complacebit sibi in sabbatis suis, patiens solitudinem propter illos. Ipsi verò rogabunt pro peccatis suis, eò quòd abjecerint judicia mea, & leges
44 meas despexerint. Et tamen etiam cùm essent in terra hostili, non penitus abjeci eos, neque sic despexi ut consumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim sum Dominus Deus eo-
45 rum. Et recordabor fœderis mei pristini, quando eduxi eos de terra Ægypti in conspectu gentium, ut essem Deus eorum. Ego Dominus. Hæc sunt judicia atque præcepta & leges, quas dedit Dominus inter se & filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

1 Locutúsq; est Dñs ad Moy-
2 sen, dicens; Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Homo qui votum fecerit, & spoponderit Deo animam suã, sub æ-
3 stimatione dabit pretium. Si fuerit mascul⁹ à vigesimo anno usq; ad sexagesimũ annum, dabit quaquaginta siclos argenti ad mensurã Sanctuarii.
4 Si mulier, triginta. A quin-
5 to autem anno usque ad vigesimum, masculus dabit viginti siclos: fœmina decem. Ab
6 uno mense usque ad annum quintum, pro masculo dabuntur quinque sicli: pro fœmina, tres.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

40 Καὶ ἐξαγορεύσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, κ(αὶ) τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι παρέβησαν κ(αὶ) ὑπερεῖδόν με, κ(αὶ) ὅτι ἐπορεύθησαν
41 ἐναντίον (σ) μου πλάγιοι, Καὶ ἐγὼ ἐπορεύθην μετ᾽ αὐτῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ· κ(αὶ) ἀπολῶ αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. τότε ἐντραπήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος, κ(αὶ) τότε εὐδοκήσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐ-
42 τῶν. Καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης Ἰακὼβ, κ(αὶ) τῆς διαθήκης Ἰσαὰκ, κ(αὶ) τῆς διαθήκης
43 Ἀβραὰμ μνησθήσομαι· Καὶ τῆς γῆς μνησθήσομαι, (τ) κ(αὶ) ἡ γῆ ἐγκαταλειφθήσεται ἀπ᾽ αὐτῶν. τότε προσδέξεται ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς, ἐν τῷ ἐρημωθῆναι αὐτὴν δι᾽ αὐτούς. κ(αὶ) αὐτοὶ προσδέξονται τὰς αὐτῶν ἀνομίας, ἀνθ᾽ ὧν τὰ κρίματά μου ὑπερεῖδον, κ(αὶ) τοῖς προστάγμασί μου προσώχθισαν τῇ ψυχῇ αὐ-
44 τῶν. Καὶ οὐδ᾽ ὡς ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οὐχ ὑπερεῖδον αὐτοὺς, οὐδὲ προσώχθισα αὐτοῖς ὥστε ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐτούς. (υ) ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.
45 Καὶ μνησθήσομαι (φ) διαθήκης αὐτῶν τῆς προτέρας, ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἔναντι τῶν ἐθνῶν, τοῦ εἶναι αὐτῶν θεός. ἐγώ εἰμι κύριος. Ταῦτα τὰ κρίματά μου, κ(αὶ) τὰ προστάγματά μου, κ(αὶ) ὁ νόμος ὃν ἔδωκε κύριος ἀναμέσον αὐτοῦ κ(αὶ) ἀναμέσον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ ἐν χειρὶ Μωυσῆ.

MS. A. (σ) ἐμοῦ (τ) κ(αὶ) ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ὑπ᾽ αὐτῶν. (υ) ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος (φ) αὐτῶν τῆς διαθήκης τῆς

ΚΕΦ. ΚΖ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, κ(αὶ) ἐρεῖς αὐτοῖς, Ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν ὥστε τιμὴν τῆς
3 ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, Ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος ἀπὸ εἰκοσαετοῦς (α) ἕως ἑξηκονταετοῦς, ἔσται αὐτοῦ ἡ τιμὴ πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου τῷ σταθμῷ τῷ ἁγίῳ.
4 Τῆς δὲ θηλείας ἔσται ἡ συντίμησις τριάκοντα δί-
5 δραχμα. Ἐὰν δὲ ἀπὸ πενταετοῦς (β) ἕως εἴκοσι ἐτῶν, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος εἴκοσι δίδραχμα· τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα.
6 Ἀπὸ δὲ μηνιαίου ἕως πενταετοῦς, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος πέντε (γ) δίδραχμα· τῆς δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀργυρίου.

MS. A. (α) ἕως ἑξηκοστοῦ ἔτους, (β) ἕως εἰκοστοῦ ἔτους, ἔσται ἡ (γ) δίδραχμα ἀργυρίου· τῆς δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα. Ἐὰν δὲ

40 *Et confitebuntur peccata sua, et peccata patrum suorum, quoniam prævaricati sunt, & despexerunt me, & quoniam ambulaverunt coram me obliqui;*
41 *Et ego ambulavi cum eis in furore obliquo: & perdam eos in terra inimicorum eorum. Tunc confundetur cor eorum (p) incircumcisum; & tunc (q) bene sentient peccata sua.*
42 *Et recordabor testamenti Jacob, & testamenti Isaac, & testamenti Abraham recordabor:*
43 *Et terræ recordabor; & terra derelinquetur ab eis. Tunc accipiet terra sabbata sua, cùm ipsa desolata fuerit propter eos: & ipsi (r) accipient iniquitates suas, pro eo quòd judicia mea despexerunt, & præcepta mea exhorruerũt animo suo.*
44 *Veruntamen neq; cùm essent in terra inimicorum suorum, despexi eos: neq; exhorrui eos, ut delerem illos dissipando testamentũ meũ quod erga illos. Ego enim sum Dominus Deus eorum.*
45 *Et recordabor testamenti eorum prioris: cũ eduxi eos de terra Ægypti, de domo servitutis, coram gentibus, ut sim eorum Deus. Ego sum Dominus. Hæc sunt judicia mea, & præcepta mea, & lex, quã dedit Dominus inter se, et inter filios Israel, in monte Sina in manu Moysi.*

CAP. XXVII.

1 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens;*
2 *Loquere filiis Israel, & dices eis, Quicunq; voverit votum (a) tanquam pretium animæ suæ Domino;*
3 *Erit pretium masculi, à viginti annis usq; ad sexaginta annos, erit ejus pretiũ quinquaginta didrachma argenti pondere ipso sancto.*
4 *Fœminæ autem erit æstimatio triginta didrachma.*
5 *Si autem à quinq; annis usq; ad viginti annos; erit pretium masculi viginti didrachma: fœminæ autem, decem didrachma.*
6 *Ab uno autẽ mense usq; ad quinq; annos; erit pretiũ masculi quinque didrachma: fœminæ autem, tria didrachma argenti.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

Et fatebuntur iniquitatẽ suã & iniquitatẽ 40
patrũ suorum, scelus *inquam* suum quod per-
petrârunt in me: Et quia incesserunt mecum
contumaciter, Etiam ego incedam cum eis 41
contumaciter, & adducã eos ad terrã hostiũ
suorũ: & tũc frangetur cor eorũ incircũci-
sũ, ac tũc oblectabũtur iniquitate suã. Et re- 42
cordabor fœderis mei quod cum Jacobo *pe-
pigi*, & fœderis mei cum Isahac, & fœderis
mei cum Abraham recordabor, & terræ re-
cordabor. Et terra deseretur ab eis, fruetur- 43
que sabbathis suis cùm privata fuerit eis: &
ipsi delectabuntur iniquitate suã, eò quòd
contempserint judicia mea, & mandata mea
fastidierit anima eorum. Imò etiã quãdo fu- 44
erunt in terra inimicorũ suorũ, non asper-
natus sum eos, neq; repuli eos, nec perdidi
eos, nec irritũ feci pactũ meũ quod cũ ipsis 45
pepigeram: Sed recordat⁹ sum erga eos pacti
prædecessorũ, quia ego sum Dñs De⁹ eorum
qui eduxi eos è terra Ægypti in conspectu 46
gentiũ, & fui eis De⁹: ego sum Dñs. Hæc
sunt præcepta & leges ac judicia, quæ dedit
Dñs inter se & filios Israel in monte Sinai
per manũ Mosis.

CAP. XXVII

Lex votorum, & animarum, ac domûs quæ redimitur pretio.

Locut⁹ est etiã Dñs cum Mose, dixitq; ad 1
eum; Loquere cum filiis Israel, & dices; 2
Cùm quis separaverit votum pretio anima-
rum Dño, Erit pretiũ masculi à filio viginti 3
annorũ usq; ad filiũ sexaginta annorum, erit
inquam pretium ej⁹ quinquaginta siclorũ ar-
genti juxta siclum sanctuarii. Si verò fuerit 4
fœmina, erit pretium ejus triginta siclorum.
Quòd si à filio quinque annorum ad filium 5
viginti annorum, erit pretium masculi vi-
ginti siclorum, & fœminæ decem siclorum.
Si verò à filio mensis usque ad filium quinq; 6
annorum, erit pretium masculi quinque si-
clorum argenti, fœminæ verò trium siclorũ.

תרגום אונקלוס

TARGUM ONKELOS.

40 Et confitebuntur peccata sua,
et peccata patrum suorũ; pro-
pter prævaricationẽ quã præ-
varicati sunt corã me: et quod
ambulaverunt coram me in
41 duritiã. Ego quoq; incedã cum
eis in duritia; et inducam eos
in terram inimicorum suorũ:
aut tunc conteretur insipiens
cor eorum, et tunc placabunt
42 pro iniquitatibus suis. Recor-
daborque fœderis mei ꝙ pe-
pigi cum Jacob: et pacti mei
quod pepigi cum Isaac, et eti-
am pacti mei quod pepigi cũ
Abraham ego recordabor, ter-
43 ræ quoq; ego recordabor. Et
terra relicta erit ab eis, et cõ-
placebit sibi requietionib⁹ su-
is, cũ deserta fuerit ab eis; illi
quoq; placabũt pro iniquita-
tib⁹ suis: maledictiones pro
benedictionib⁹ inducã supeos;
eò ꝙ abjecerint legitima mea,
& judicia mea abominata sit
44 anima eorum. Attamen etiam
cum essent in terra inimicorũ
suorum, non reliqui eos neque
abjeci ut consumerem eos; ut
immutem pactum meum cum
eis: quia ego Dominus Deus
45 eorum. Et recordabor eis pa-
cti priorum: quos eduxi de ter-
rã Ægypti ante oculos popu-
lorum, ut essem eis in Deum,
46 Ego Dominus. Hæc sunt pacta
& judicia, & leges; quæ dedit
Domin⁹ inter verbum ejus, et
inter filios Israel: in monte
Sinai, per manum Moysi.

CAP. XXVII.

1 LOcutúsq; est Dñs cũ Moy-
2 se dicens. Loquere cũ filiis Is-
rael, et dices ad eos; Vir qui
voverit votum, in æstimatione
3 animarũ corã Dño. Si fuerit
æstimatio masculi, à vigiti an-
nis usq; ad sexagita annos: erit
pretiũ ej⁹, quinquaginta sicli
4 argẽti in siclis sanctuarii. Et si
fœmina fuerit: erit pretiũ ejus
5 triginta sicli. Et ab ætate quin-
que annorũ, usq; ad viginti an-
nos; erit pretium masculi vi-
ginti sicli: et fœminæ decem
6 sicli. Et si fuerit ab ætate
mensis, usque ad ætatem quin-
que annorum; erit pretium
masculi quinque sicli: & fœ-
minæ tres sicli argenti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et confitebuntur iniquitatem 40
suã, et iniquitatẽ patrum suo-
rum secundùm (t) prævarica-
tionẽ quam prævaricati sunt
adversùs me: atq; etiã quòd
ambulaverunt mecum (u) ex
adverso, Ego etiam ambula- 41
bo cum eis (x) ex adverso, &
introducam eos in terrã ini-
micorum suorũ. Vel tunc hu-
miliabitur cor eorũ incircum-
cisum, & tunc expiabunt ini-
quitatem suam. Sed recorda- 42
bor fœderis mei cum Jacobo,
atq; etiam fœderis mei cum I-
saaco, insuper et fœderis mei
cum Abrahamo recordabor,
terræ quoq; recordabor. Dum 43
enim terra relinquetur ab eis,
& complacebit in sabbathis
suis ab ipsis desolata, tum ipsi
exolvent iniquitatẽ suã: pro-
pterea quòd judicia mea spre-
verunt, & præcepta mea abo-
minata est anima eorũ. Atq; 44
hoc insuper, dum erunt in ter-
ris inimicorum suorum non
spernam eos, neque abomina-
bor eos, ut consumam eos, &
frangam fœd⁹ meum cum eis;
quoniam ego Dominus Deus
eorum. Sed recordabor te- 45
stamenti primi cùm eduxi eos
de terra Ægypti in oculis gen-
tium, ut essem eis in Deum:
ego Dominus. Hæc sunt præ- 46
cepta, & judicia, & leges
quas posuit Dominus inter se,
et inter filios Israel in monte
Sinai per manum Mosis.

CAP. XXVII.

ET locut⁹ est Domin⁹ Mo- 1
si, dicens; Loquere filiis 2
Israel, dices autem eis; Cùm
quis (a) voto consecraverit
animas Domino, juxta æsti-
mationẽ tuam id facies. Erit 3
autem æstimatio tua, masculi
à viginti annis usq; ad sexa-
ginta annos; pretium verò æ-
stimationis tuæ, quinquaginta
siclorum argenti juxta siclum
sanctuarii. Si verò fœmina 4
fuerit, erit æstimatio tua tri-
ginta siclorum. Si autem à 5
quinque annis usq; ad viginti
annos, erit æstimatio tua, ma-
sculi viginti siclorum; & fœ-
minæ decem siclorum. Si au- 6
tem ab uno mense usque ad
quinque annos, erit æstimatio
tua, masculi quinque siclorũ
argenti; et fœminæ, æstima-
tio tua trium siclorũ argenti.

VER. SAM. (t) falsitatem quã perfide egerunt (u) pervicaciter, (x) pertinaciter, (a) voto separaverit

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

الفصل السابع والعشرون

Quòd si confessi fuerint delicta sua, & 40
delictum patrum suorũ in prævaricatione
sua quando prævaricati sunt in me, ac etiã
ambulationem suam mecum protervè, nec
tamen eos pœnituerit; Ego quoq; incedam 41
cum eis cũ pervicacia, & introducam eos
in regiones inimicorum suorum aliorum,
quoad frangatur cor eorum dolosum, vel
donec ulciscantur scelera eorum. Et recor- 42
dabor pacti mei quod cum Jacob, ac etiã
pacti mei quod cũ Isḥac, atq; etiam pacti
mei quod cum Ebrahim recordabor ipsis,
& terræ eorũ; Terræ quæ derelicta est ab 43
eis, et ulta est otium suũ cùm deserta fo-
ret ab eis, & ipsi pœnas luerint culparum
suarum. Hæc erit retributio eorum, et pars
retributionis eorum, si neglexerint judicia
mea, & præcepta mea abominatæ fuerint
animæ eorum. Et cum his quoq; rebus dum 44
erunt in patria inimicorum suorum, non
negligam eos, neque execrabor eos, neque
dissolvam pactum meum cum ipsis: quia
ego sum Deus Dominus eorum. Et recor- 45
dabor erga eos fœderis antecessorum quos
eduxi è regione Ægypti in præsentia popu-
lorum, ut essem ipsis Deus: ego Deus verax
in promisso. Hæc sunt præcepta, et judicia, 46
atq; signa quæ posuit Deus inter se & in-
ter filios Israil in Monte Sinain per ma-
num Musæ.

CAP. XXVII.

ITem locutus est Deus cum Musa, dicens; 1
Præcipe filiis Israil, & dic eis; Quicun- 2
que homo donaverit votum ex animabus
Deo, æstimetur. Erit autem æstimatio 3
masculi à filio viginti annorum usque ad
sexaginta annos, quinquaginta siclorum
argenti juxta siclum sanctuarii. Et si fue- 4
rit fœmina, æstimatio ejus erit triginta.
Quòd si fuerit filius quinque annorum ad 5
viginti, æstimatio masculi erit viginti
siclorum, & fœminæ decem. Et si fuerit 6
à filio unius mensis ad quinque annos, æ-
stimatio masculi erit quinque siclorum
argenti, & fœminæ trium.

ספר ויקרא: כז

,tua *ordinatio* erit & ,mascul* si , supra & annorum sexaginta filio à si Et
7 ואם מבן־ששים שנה ומעלה אם־זכר והיה ערכך
est aestimatio si Et .sicli decem ,fœminæ & : sicli quindecim
8 חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם־מך
eum faciet *ordinare* &,sacerdote coram eũ faciet stare &,tua *ordinatione ab ipse*
הוא מערכך והעמידו לפני הכהן והעריך אתו
.sacerdos eũ *faciet ordinare*,vovẽtis man* *apprehendet quod ei Super* .sacerdos
הכהן על־פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן:
,Domino *appropinquationem eo ex facient appropinquare quo* animal si Et
9 ואם־בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליהוה
Non .sanctitas erit Domino *eo ex* dederit *quo* omne
10 כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה־קדש: לא
.bono *in* malum vel ,malo *in* bonum,illud cõmutabit neque,illud permutabit
יחליפנו ולא־ימיר אתו טוב ברע או־רע בטוב
,illud erit & , animali *in* animal commutaverit commutando si Et
ואם־המר ימיר בהמה בבהמה והיה־הוא
, immundum animal omne si Et .sanctitas erit *ejus cõmutatio* &
11 ותמורתו יהיה־קדש: ואם כל־בהמה טמאה
statuet & ,DOMINO *appropinquationẽ eo ex faciẽt appropinquare non quo*
אשר לא־יקריבו ממנה קרבן ליהוה והעמיד
bonum inter illud sacerdos *ordinabit* Et .*sacerdotis aspectum ad* animal
12 את־הבהמה לפני הכהן: והעריך הכהן אתה בין טוב
redimendo si Et .erit sic,sacerdos ô,tuã ordinationẽ juxta:*mali inter &*
13 ובין רע כערכך הכהן כן יהיה: ואם־גאל
cum vir Et .tuam *ordinationem super* ejus quintã addet &,illud redemerit
14 יגאלנה ויסף חמישתו על־ערכך: ואיש כי־
sacerdos eã *ordinabit* & ,Domino sanctitatem suã domum sanctificaverit
יקדש את־ביתו קדש ליהוה והעריכו הכהן
sic , sacerdos eam *ordinaverit* quod secundũ,*malem inter & bonam inter*
בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן כן
quintam addet & ,suã domum redemerit sanctificans si Et .*consistabit*
15 יקום: ואם־המקדיש יגאל את־ביתו ויסף חמישית
agro de si Et .ipsi erit & , eum super *tuæ ordinationis* argenti
16 כסף־ערכך עליו והיה לו: ואם משדה
ei ad tua æstimatio erit & ,Domino vir sanctificaverit suæ *apprehensionis*
אחזתו יקדיש איש ליהוה והיה ערכך לפי
.argenti siclis quinquaginta in hordeorum *chomer semen* ,ej* *seminis*
זרעו זרע חמר שעורים בחמשים שקל כסף:
.*stabit* tuã *ordinationẽ* juxta,suũ agrũ sanctificaverit Iobel anno ab Si
17 אם־משנת היבל יקדיש שדהו כערכך יקום:
sacerdos ei supputabit & ,suũ agrum sanctificaverit Iobel post si Et
18 ואם־אחר היבל יקדיש שדהו וחשב־לו הכהן
; Iobel annum ad usque,*residuorum annorum ei super* argentum
את־הכסף על־פי השנים הנותרת עד שנת היבל
redemerit redimendo si Et .tua ordinatione de diminuetur &
19 ונגרע מערכך: ואם־גאל יגאל את־
tuæ ordinationis argenti *quintam* addet & ;eum *sanctificans* agrum
השדה המקדיש אתו ויסף חמשית כסף־ערכך
si & ,agrum redemerit non si Et .ei *stabit* & ,eum super
20 עליו וקם לו: ואם־לא יגאל את־השדה ואם־
.ultrà redimetur non ;alteri viro agrum vendiderit
מכר את־השדה לאיש אחר לא יגאל עוד:

Versio VULG. LAT.

7 Sexagenarius & ultrà,mascul*
dabit quindecim siclos: fœmi-
8 na decem. Si pauper fuerit,&
æstimationẽ reddere non va-
lebit, stabit coram sacerdote:
& quantum ille æstimaverit,
& viderit eum posse reddere,
9 tantum dabit. Animal autem,
quod immolari potest Domi-
no, si quis voverit, sanctum
10 erit. Et mutari non poterit,
id est, nec melius malo, nec
pejus bono: quòd si mutaverit,
& ipsum quòd mutatum est,
& illud pro quo mutatum est,
11 consecratum erit Domino. A-
nimal immundum, quod im-
molari Domino non potest, si
quis voverit, adducetur ante
12 sacerdotem. Qui judicans u-
trùm bonum an malũ sit, sta-
13 tuet pretium. Quòd si dare vo-
luerit is qui offert, addet su-
pra æstimationẽ quintam par-
14 tem. Homo si voverit domum
suam,& sanctificaverit Domi-
no,considerabit eam sacerdos,
utrùm bona an mala sit: et juxta
pretiũ, quod ab eo fuerit con-
15 stitutum, venumdabitur. Sin
autem ille qui voverat, volue-
rit redimere eam, dabit quin-
tam partẽ æstimationis suprà,
16 & habebit domum. Quòd si
agrũ possessionis suæ voverit,
& cõsecraverit Domino, juxta
mensuram sementis æstimabi-
tur pretium: si triginta modiis
hordei seritur terra, quinqua-
ginta siclis venumdetur argen-
17 ti. Si statim ab anno incipien-
tis jubilei voverit agrũ, quan-
to valere potest, tanto æstima-
18 bitur. Sin autem post aliquan-
tum temporis; supputabit sa-
cerdos pecuniam juxta anno-
rum, qui reliqui sunt, numerũ
usq; ad jubileum, & detrahe-
19 tur ex pretio. Quòd si voluerit
redimere agrum ille qui vo-
verat, addet quintam partem
æstimatæ pecuniæ, & posside-
20 bit eum. Sin autem noluerit
redimere, sed alteri cuilibet
fuerit venumdatus, ultrà eum
qui voverat redimere non po-
terit.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

7 Ἐὰν δὲ ἀπὸ ἑξήκοντα ἐτῶν καὶ ἐπάνω, ἐὰν
μὲν ἄρσεν ᾖ, ἔσαι ἡ (δ) τιμὴ αὐτῦ πεντε-
καίδεκα δίδραχμα ἀργυρίε· ἐὰν δὲ θή-
8 λεια, δέκα δίδραχμα. Ἐὰν δὲ ταπεινὸς
ᾖ τῇ τιμῇ, ςήσεται ἐναντίον τῦ ἱερέως·
καὶ τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. καθάπερ ἰ-
σχύει ἡ χεὶρ τῦ εὐξαμένε, τιμήσεται αὐ-
9 τὸν ὁ ἱερεύς. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν
προσφερομένων ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυ-
ρίῳ, ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τέτων τῷ κυρίῳ, ἔσαι
10 ἅγιον. Οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονη-
ρῷ, ὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων
ἀλλάξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσαι αὐτὸ
11 καὶ τὸ (ε) ἄλλαγμα ἅγια. Ἐὰν δὲ πᾶν
κτῆνος ἀκάθαρτον, ἀφ' ὧν ὐ προσφέρε-
ται ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, ςήσει
12 τὸ κτῆνος (ζ) ἔναντι τῦ ἱερέως. Καὶ
(η) τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον
καλῦ καὶ ἀναμέσον πονηρῦ· καὶ καθό-
τι ἂν (θ) τιμήσηται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς, ὕτω
13 ςήσεται. Ἐὰν δὲ λυτρύμενος λυτρώσηται
αὐτὸ, προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον πρὸς τὴν
14 τιμὴν αὐτῦ. Καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν (ι)
ἁγιάσῃ τὴν οἰκίαν αὐτῦ (κ) ἁγίαν τῷ κυ-
ρίῳ, καὶ τιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς ἀναμέ-
σον καλῆς καὶ ἀναμέσον πονηρᾶς· ὡς ἂν
τιμήσηται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, (λ) ὕτω ςαθή-
15 σεται. Ἐὰν δὲ ὁ ἁγιάσας αὐτὴν (μ) λυτρῶ-
ται τὴν οἰκίαν αὐτῦ, προσθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ
ἐπίπεμπτον τῦ (ν) ἀργυρίε τῆς τιμῆς, καὶ
16 ἔσαι αὐτῷ. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῦ ἀγρῦ τῆς κα-
τασχέσεως αὐτῦ ἁγιάσῃ ἄνθρωπος τῷ κυ-
ρίῳ, καὶ ἔσαι ἡ τιμὴ κατὰ τὸν σπόρον αὐτῦ,
κόρε κριθῶν πεντήκοντα δίδραχμα ἀρ-
17 γυρίε. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῦ ἐνιαυτῦ τῆς ἀφέ-
σεως ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτῦ, κατὰ τὴν τι-
18 μὴν αὐτῦ ςήσεται. Ἐὰν δὲ ἔσχατον μετὰ τὴν
ἄφεσιν ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτῦ, προσλο-
γιεῖται αὐτῷ ὁ ἱερεὺς τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὰ
ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ἕως εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς
ἀφέσεως, καὶ ἀνθυφαιρεθήσεται ἀπὸ τῆς
19 συντιμήσεως αὐτῦ. Ἐὰν δὲ (ξ) λυτρῶται
τὸν ἀγρὸν ὁ ἁγιάσας αὐτὸν, προσθήσει τὸ
ἐπίπεμπτον τῦ ἀργυρίε πρὸς τὴν τιμὴν
20 αὐτῦ, καὶ ἔσαι αὐτῷ. Ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται
τὸν ἀγρὸν, καὶ ἀποδῶται τὸν ἀγρὸν ἀν-
θρώπῳ ἑτέρῳ, ὐκέτι μὴ λυτρώσηται αὐτόν.

MS.A. (δ) τιμὴ πεντεκαίδεκα (ε) ἄλλαγμα ἅγιον. (ζ) ἐναντίον (η) τιμήσει (θ) τιμήσεται ὁ ἱερεὺς, ὕτως (ι) ἁγιάσει (κ) ἅγιον (λ) ὕτως (μ) λυτρώσηται (ν) ἀργυρίε, καὶ ἔσαι (ξ) λυτρῶται

Cum Translatione LATINA.

Si autem à sexaginta annis, & 7
suprà; siquidem masculus fue-
rit, erit pretium ejus quinde-
cim didrachma argenti: si au-
tem fœmina, decem didrach-
ma. Si autem humilis fuerit 8
pretio, stabit ante sacerdotem;
& æstimabit eum sacerdos. Sicut
valet manus ejus, qui vovit; æ-
stimabit eum sacerdos. Si autem 9
de pecoribus quæ offeruntur de
eis munus Domino; quicunque
dederit de eis Domino, erit san-
ctũ. Non permutabit illud bonũ 10
malo, neque malũ bono. Si autẽ
permutans permutaverit illud,
pecus pecori; ipsũ & permutatio
erunt sancta. Si autem omne pe- 11
cus immundum, de quibus non
offertur de eis munus Domino;
statuet pecus ante sacerdotem.
Et æstimabit illud sacerdos in- 12
ter bonum & inter malum: &
prout æstimaverit illud sacer-
dos; sic statuetur. Si autem re- 13
dimens redemerit illud; adjici-
et quintas ad pretium ejus. Et 14
homo, quicunque sanctificave-
rit domum suam sanctam Do-
mino; & æstimabit eam sacer-
dos (b) inter bonam & malam:
quomodocunque æstimaverit e-
am sacerdos, sic constabit. Si 15
autem qui (c) sanctificavit eam,
redimat domum suam; adjici-
et super illud quintas argenti
pretii; & erit ei. Si autem de 16
agro possessionis suæ sanctifica-
verit homo Domino; & erit
pretium secundùm sementem e-
jus, pro coro hordei quinqua-
ginta didrachma argenti. Si au- 17
tem ab (d) anno remissionis san-
ctificaverit agrum suum, secun-
dùm pretium ejus statuetur. Si 18
autem ultimo post remissionem
sanctificaverit agrum suum;
computabit ei sacerdos argen-
tum ad annos, qui restant us-
que ad annum remissionis; &
subducetur ab æstimatione illi-
us. Si autem redimat agrum 19
is qui sanctificavit eum, adji-
ciet quintas argenti ad pretium
ejus; & erit ipsi. Si autem non 20
redimat agrum, & vendat a-
grum homini alteri; non ultrà
redimet eum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]

Porrò si fuerit masculus à filio sexaginta an- 7
norum & ultra, erit pretium ejus quindecim
siclorũ, fœminæ verò decẽ siclorum. Quòd 8
si pauperior fuerit quàm *ut solvere possit* pre-
tiũ, sistent eum corã sacerdote, præfinietq;
pretiũ ej* sacerdos: & pro facultate ejus qui
voverit votũ, sic præfiniet pretium ej* sacer-
dos. Et si pecus fuerit de quo offerunt sa- 9
crificium Dño, quicquid dabit ex eo, sanctũ
erit Dño. Non commutabit ipsum bonum 10
cum malo, nec malum cum bono: & si com-
mutando commutaverit animal cum anima-
li, tam ipsum quàm id cum quo commuta-
tum est, erunt sacra. Si verò animal est im- 11
mundum de quo non offerunt sacrificium
Dño, sistent animal corã sacerdote: Et præ- 12
finiet pretium ejus sacerdos inter bonum &
malum, & prout præfiniet pretium ejus sa-
cerdos, ita fiet. Quòd si redimendo redimat 13
illud, addat unam ex quinque *partibus* super
pretium ejus. Et si quis consecret domũ suam 14
consecrationem Dño, præfiniat pretium ejus
sacerdos inter bonam ac malã: & quemad-
modum præfiniet pretium ejus sacerdos, ita
firmum manebit. Et si is qui consecrat, redi- 15
mat domum suam, addat quintam partem
pecuniæ pretii ejus super ipsam, & pertine-
bit ad eum. Si verò ex agro hæreditatis suæ 16
consecret quis Dño, erit pretium ejus pro ra-
tione sementis ejus. Spatium in quo seri po-
test corus hordei, *æstimabitur* quinquaginta
siclis argenteis. Et si ab anno reversionis con- 17
secraverit agrum suum, juxta pretium ejus ita
decernet. At si post reversionem consecrave- 18
rit agrum suum, supputet ei sacerdos pecu-
niam secundùm annos qui restant usq; ad an-
num reversionis, & subtrahatur ex ejus pre-
tio. Quòd si redimendo redimere voluerit 19
agrum is qui consecrat illum, addat quintã
partem pecuniæ pretii ejus super ipsum, & 20
erit ejus. At si non redemerit agrũ, cumque
vendiderit alteri viro, non redimetur ampli*.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

7 ואם מבר שתין שנין ולעילא אם
דכורא ויהי פרסניה חמש עסרי
סלעין ולנקבתא עשר סלעין:
8 ואם מסכן הוא מפורסניה
ויקימניה קדם כהנא ויפרוס יתיה
כהנא על מימר די תדביק יד נדרא
יפרסניה כהנא: ואם בעירא די
9 יקרבון מנה קרבנא קדם יי כל די
יתן מנה קדם יי יהי קודשא: לא
10 יחליפניה ולא יעבר יתיה טב
בביש או ביש בטב ואם חלפא
יחליף בעירא בבעירא ויהי הוא
וחלופיה יהי קודשא: ואם כל
11 בעירא מסאבא די לא יקרבון מנה
קורבנא קדם יי ויקים ית בעירא
12 קדם כהנא: ויפרוס כהנא יתה בין
טב ובין ביש כפרסן כהנא כן יהי:
13 ואם מפרק יפרקנה ויוסף חומשה
על פורסניה: וגבר ארי יקדיש ית
14 ביתיה קודשא קדם יי ויפרסניה
כהנא בין טב ובין ביש כמא די פרוס
יתיה כהנא כן יקום: ואם דאקדיש
15 יפרוק ית ביתיה ויוסף חומש כסף
פרסניה עלוהי ויהי ליה: ואם
16 מחקל אחסנתיה יקדיש גבר קדם
יי ויהי פרסניה לפום זרעיה בית
זרע כור סעורין בחמשין סלעין
17 דכסף: אם משתא דיובלא יקדיש
חקליה כפורסניה יקום: ואם בתר
18 יובלא יקדיש חקליה ויחשיב ליה
כהנא ית כספא על פום שניא
דאשתארא עד שתא דיובלא
ויתמנע מפרסניה: ואם מפרק
19 יפרוק ית חקלא דאקדיש יתיה
ויוסף חומש כסף פרסניה עלוהי
20 ויקום ליה: ואם לא יפרוק ית
חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר
אוחרן לא יתפרק עוד:

Targum ONKELOS.

7 Si fuerit ab ætate sexaginta
annorũ & deinceps, erit pre-
tium masculi quindecim sicli:
8 & fœminæ decem sicli. Et si
fuerit pauper, & non potest
reddere æstimationem suam;
stabit coram sacerdote, & æsti-
mabit eum sacerdos: quantum
valuerit manus voventis, æsti-
9 mabit eum sacerdos. Animal
autem quod offerri potest in
oblatione coram Dño: si quis
obtulerit illud corã Dño, erit
10 sanctũ. Non immutabit illud;
neq; permutabit bonum pro
malo, aut malũ pro bono: &
si permutãs permutaverit ani-
mal pro animali; ipsum &
illud pro quo mutatũ est, erit
11 sanctũ. Et si omne animal im-
mundum fuerit, quod offerri
non potest corã Dño: statuet
12 animal corã sacerdote. Et ap-
pretiabit illud sacerdos, sive
sit bonũ sive malũ: juxta æsti-
mationem sacerdotis, ita erit.
13 Et si redimens redemerit il-
lud: addet quintam partẽ su-
14 per æstimationem ejus. Vir
autem qui sanctificaverit do-
mum suam sanctificatione co-
ram Domino; æstimabit eam
sacerdos, sive sit bona sive sit
mala: juxta æstimationẽ sacer-
15 dotis, sic statuetur. Et si ille qui
sanctificavit redemerit domũ
suã: addet quintã partẽ super
æstimationem ejus, & habebit
16 eam. Et si de agro possessionis
suæ sanctificaverit vir coram
Dño, erit pretiũ ej' juxta mẽ-
surã sẽmẽtis ej': si coro ordei
seminetur, æstimabitur quin-
17 quaginta siclis argenti. Si ab
anno jubilei consecraverit
agrũ suũ: juxta æstimationẽ
18 ejus stabit. Et si post jubileum
consecraverit agrum suũ: sup-
putabit ei sacerdos argentum,
juxta numerũ annorũ qui reli-
qui sunt, usq; ad annũ jubilei:
& diminuetur ex pretio ejus.
19 Si autẽ redimens redemerit a-
grũ, ille qui consecravit illũ:
addet quintã partẽ argenti su-
per æstimationẽ ej', et habebit
20 eum. Et si nõ redemerit agrũ,
& vendiderit agrum viro al-
teri: non redimetur ampliùs.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Si verò à sexaginta annis & 7
supra; si masculi, tum erit
æstimatio tua quindecim si-
clorum; fœminæ verò, decem
siclorum. Si verò pauperior 8
fuerit æstimatione tuá, stare
facietis eum coram sacerdote,
tum æstimabit eum sacerdos;
juxta id quod assequetur ma-
nus voventis, æstimabit eum
sacerdos. Si autem animal 9
fuerit de quo offertur munus
Domino, quidquid ex eo da-
bit Domino, erit sanctum: Non 10
mutabit illud, neque commu-
tabit bonũ pro malo, aut ma-
lum pro bono: Si autem cõ-
mutando commutaverit ani-
mal pro animali, ipsum et cõ-
mutatio ejus erunt sancta. Si 11
quodlibet animal fuerit im-
mundum de quo non offertur
mun' Domino, sistet animal il-
lud coram sacerdote. Et æsti- 12
mabit illud sacerdos inter
bonum & inter malum; se-
cundùm æstimationẽ tuam ô
sacerdos, sic erit. Si autem 13
redimendo redemerit illud,
addet quintam partem ejus
super æstimationem tuã. Cùm 14
etiam quis sanctificaverit do-
mum suam sanctam Domi-
no, æstimabit eam sacerdos
inter bonam & inter malam:
secundùm quod æstimaverit
eam sacerdos, ita statuetur.
Si autem sanctificans rede- 15
merit domum suam, addet
quintam partem argenti æsti-
mationis tuæ super eam, &
illius erit. Si verò de agro 16
possessionis suæ sanctificave-
rit quis Domino, erit æstima-
tio tua pro ratione seminis
sui; semen Cori hordei pro
quinquaginta siclis argenti.
Si autem ab anno Jubilæi 17
sanctificaverit agrum suum,
secundùm æstimationem tuã
statuetur. Quòd si post jubi- 18
læum sanctificaverit agrum
suum, computabit ei sacerdos
argentum pro ratione annorũ
residuorũ usq; ad annum ju-
bilæi, & subducetur de æsti-
matione tua. Et si redimendo 19
redimat agrum qui sanctifi-
cavit illum, addet quintam
partem argenti æstimationis
tuæ super eum, & confirma-
bitur illi. Si autem non rede- 20
merit agrum, sed vendiderit
agrum homini alteri, non re-
dimetur ampliùs.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 8 وان كان من ابن ستين سنة فصاعدا * فقيمة الذكر خمسة عشر مثقالا * والانثى عشرة * وان
كان مهينا من القيمة فليوقف بين يدي الامام ويقومه * حسب ما تنال يد الناذر كذلك
9 يقومه الامام * وان كان بهيمة يصلح ان يقرب منها قربانا لله * فكل ما يجعل من ذلك لله يكون
10 قدسا لله بعينه * لا يبدله ويعين جيدا برديء * ولا رديا بجيد * فان غير بهيمة ببهيمة * فقد صار
11 هو وبدله قدسا * وان كانت بهيمة نجسة * او ما لا يقرب منه قربان لله * فليوقف بين يدي
12 13 الامام * فيقومها على جودتها * او رداءتها ويكون الاوجب كما قوم الامام * وان شاء فكاكها
14 فليرد على القيمة خمسها * واي رجل اقدس بيته قدسا لله فليقومه الامام على جودته او رداءته
15 16 وكما قومه كذلك يجب * فان شاء المقدس فكاك منزله * فليرد على قيمته خمسها ويكون له * وان
اقدس انسان لله شيئا من ضيعة حوزه * فلتكن القيمة على قدر بذره * كل مبذر كر من
17 18 شعير بخمسين مثقال فضة * فان اقدس ضيعة من سنة الاطلاق * فالقيمة ثابتة بحالها * فان
اقدسها بعد سنة الاطلاق فليحسب له الامام الدراهم على قدر السنين الباقيات الى سنة الاطلاق
19 فينقص من قيمته * وان شاء مقدس الضيعة ان يفكها فليرد على القيمة خمسها فتجب له
20 * وان لم يفكها * وباعها الامام لرجل آخر * فلا يفك ابدا *

Et si fuerit à filio sexaginta annorũ & 7
supra, æstimatio masculi erit quindecim
siclorum, & fœminæ decem. Et si fuerit 8
impar æstimationi, sistatur ante sacerdo-
tem, & æstimabit eũ: quantũ poterit man'
voventis, tanti æstimabit illũ sacerdos. Et 9
si fuerit animal idoneum ut offeratur ex
ipso sacrificiũ Deo, omne quod dicabitur
ex his Deo, erit sacrũ Deo ipsummet. Non 10
mutabit illud, neq; cõmutabit bonum
cum malo, nec malũ cũ bono. Et si cõmu-
taverit animal cũ animali, factum est ipsũ
& illud cum quo cõmutatum est, sacrum.
Quòd si fuerit animal immundum, aut ex 11
quo non offertur Deo sacrificiũ, sistatur
corã sacerdote: Æstimabitq; illud juxta 12
bonitatẽ ej', vel improbitatẽ ipsi'; eritq;
ratũ prout æstimaverit sacerdos. Et si vo- 13
luerit redemptionẽ ej', addat super æstima-
tionẽ illi' quintã partẽ. Et quicunq; cõse- 14
cratione cõsecraverit domũ suã Deo,
æstimet illã sacerdos secundũ bonitatem
vel pravitatẽ ej': & quanti æstimaverit
eã, sic ratũ erit. Quòd si voluerit conse- 15
crans redimere domũ suã, addat super
æstimationẽ ej' quintã ej' partẽ, & erit
ipsius. Et si quis sacraverit Deo partẽ agri 16
possessionis suæ, sit æstimatio juxta semen-
tẽ ej': quilibet locus in quo seminari potest
Cor' hordei, æstimabitur quinquaginta siclis
argenti. Et si cõsecraverit agrũ suum ab 17
anno remissionis, æstimatio manens est in
statu suo. Quòd si cõsecravit eũ post an- 18
nũ remissionis, numeret ei sacerdos pecu-
niã juxta annos residuos ad annũ remis-
sionis, detrahatq; de valore ipsi'. Et si vo- 19
luerit qui cõsecravit agrum, redimere il-
lum, addat super æstimationẽ ej' quintã
ipsius partẽ, & cedet ei. Et nisi redemerit 20
eum, vendideritq; illum sacerdos alii viro,
non redimitur unquam.

Textus Hebraicus cum interlineari Latina

ager ‖ sicut ,Domino sanctitas ,Jobel in eum exeundo in ager erit Et
21 והיה השדה בצאתו ביבל קדש ליהוה כשדה
agrum si Et .ejus apprehensio erit sacerdoti :anathematis
22 החרם לכהן תהיה אחזתו : ואם את שדה
sanctificaverit ,suæ possessionis agro de non qui ,suæ emptionis
מקנתו אשר לא משדה אחזתו יקדיש
ad usq; tuæ ordinationis numerum sacerdos ei supputabit Et : Domino
23 ליהוה : וחשב לו הכהן את מכסת הערכך עד
sanctitatem ,ipsa die in tuam ordinationem dabitque : Jobel annum
שנת היבל ונתן את הערכך ביום ההוא קדש
eum emit quem ad ager revertetur Jobel anno In .Domino
24 ליהוה : בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו
erit tua ordinatio omnis Et .terræ possessio ipsi quem ad ,eo ab
25 מאתו לאשר לו אחזת הארץ : וכל ערכך יהיה
Veruntamen .Sechel erit obolorum Viginti .sanctuarii siclo in
26 בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל : אך
sanctificabit non ,animali in Domino primitiabitur quod primogenitū
בכור אשר יבכר ליהוה בבהמה לא יקדיש
si Et .ipse Domino ,agnus sive ,bos sive :illud vir
27 איש אתו אם שור אם שה ליהוה הוא : ואם
ejus quintam addet & ,tua æstimatione in redimet & ,immundo animali in
בבהמה הטמאה ופדה בערכך ויסף חמשתו
Veruntamē .tua æstimatione in vendetur &,redimatur non si & :eā super
28 עליו ואם לא יגאל ונמכר בערכך : אך
quæ omnibus ex Domino vir occidēt quam occisionem omnem
כל חרם אשר יחרם איש ליהוה מכל אשר
,vendetur non ejus possessionis agro ab & ,animali & ,homine ab ,ei
לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר
.Domino ipsum sanctitatum sanctitas anathema omne :redimetur neq;
ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא ליהוה :
:redimetur non ,homine ab occidetur quod cherem Omne
29 כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה
,terræ semine de terræ decima omnis Et .morietur moriendo
30 מות יומת : וכל מעשר הארץ מזרע הארץ
redimendo si Et .Domino sanctitas ,illud Domino ,ligni fructu de
31 מפרי העץ ליהוה הוא קדש ליהוה : ואם גאל
omnis Et .eam super addet ejus quintā ,sua decima de vir redemerit
32 יגאל איש ממעשרו חמשיתו יסף עליו : וכל
decimum ,virga sub transibit quod omne ,pecoris & ,bovis decima
מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי
,malum ad bonum inter quæret Non .Domino sanctitas erit
33 יהיה קדש ליהוה : לא יבקר בין טוב לרע
,illud erit & ,illud cōmutaverit cōmutando si Et .illud permutabit non &
ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא
præcepta Ista .redimetur non ,sanctitas erit ,ejus cōmutatio &
34 ותמורתו יהיה קדש לא יגאל : אלה המצות
monte in ,Israel filios ad Moseh Dominus præcepit quæ
אשר צוה יהוה את משה אל בני ישראל בהר
.Sinai
סיני :

Versio VULG. LAT.

21 Quia cùm jubilei venerit dies,
sanctificatus erit Domino, &
possessio consecrata ad jus
22 pertinet sacerdotum. Si ager
emptus est, & non de posses-
sione majorum sanctificatus
23 fuerit Domino; Supputabit
sacerdos juxta annorum nu-
merum usque ad jubileum,
pretium : & dabit ille qui
24 voverat eum, Domino. In
jubileo autem revertetur ad
priorem dominum, qui ven-
diderat eum, & habuerat in
25 sorte possessionis suæ. Omnis
æstimatio siclo sāctuarii pon-
derabitur. Siclus viginti obo-
26 los habet. Primogenita quæ
ad Dominum pertinent, nemo
sanctificare poterit & vovere:
sive bos, sive ovis fuerit, Do-
27 mini sunt. Quod si immundum
est animal, redimet qui obtu-
lit, juxta æstimationem tuam,
& addet quintā partem pre-
tii. Si redimere noluerit, ven-
detur alteri quantocumque à
28 te fuerit æstimatum. Omne
quod Domino consecratur,
sive homo fuerit, sive animal,
sive ager, non vendetur, nec
redimi poterit. Quidquid se-
mel fuerit consecratum, san-
ctum sanctorum erit Domino.
29 Et omnis consecratio, quæ
offertur ab homine, non re-
dimetur, sed morte morie-
30 tur. Omnes decimæ terræ, sive
de frugibus, sive de pomis ar-
borum, Domini sunt, & illi
31 sanctificantur. Si quis autem
voluerit redimere decimas
suas, addet quintam partem
32 earum. Omnium decima-
rum bovis & ovis & capræ,
quæ sub pastoris virga tran-
seunt, quidquid decimum ve-
nerit, sanctificabitur Domino.
33 Non eligetur nec bonum nec
malum, nec altero commuta-
bitur. Si quis mutaverit, &
quod mutatum est, & pro quo
mutatum est, sanctificabitur
Domino, & non redimetur.
34 Hæc sunt præcepta, quæ man-
davit Dominus Moysi ad fi-
lios Israel in monte Sinai.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

21 Ἀλλ᾽ ἔσαι ὁ ἀγρὸς ἐξεληλυθυίας τῆς ἀφέ-
σεως ἅγιος τῷ κυρίῳ, ὥσπερ ἡ γῆ ἡ ἀ-
φωρισμένη τῷ ἱερεῖ ἔσαι (ο) κατάσχεσις αὐ-
22 τοῦ. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ οὗ κέκτηται, ὅς οὐκ
ἔστιν ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ,
23 ἁγιάσῃ τῷ κυρίῳ, Λογιεῖται πρὸς αὐτὸν
ὁ ἱερεὺς τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἐκ τοῦ ἐνι-
αυτοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τὴν τιμὴν
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ (π) ἁγίαν τῷ κυρίῳ.
24 Καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς ἀφέσεως ἀποδο-
θήσεται ὁ ἀγρὸς τῷ ἀνθρώπῳ παρ᾽ οὗ κέ-
κτηται αὐτὸν, οὗ ἦν ἡ κατάσχεσις τῆς γῆς.
25 Καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσαι σαθμίοις ἁγίοις· εἴ-
26 κοσι ὀβολοὶ ἔσαι τὸ δίδραχμον. Καὶ πᾶν
πρωτότοκον ὃ ἐὰν γένηται ἐν τοῖς κτήνεσί
σου, ἔσαι τῷ κυρίῳ, καὶ (ρ) οὐ καθαγιάσει
αὐτὸ οὐδείς· ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρό-
27 βατον, τῷ κυρίῳ ἐστίν. Ἐὰν δὲ τῶν τε-
τραπόδων τῶν ἀκαθάρτων (σ) ἀλλάξῃ
κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ προσθήσει τὸ ἐπί-
πεμπτον πρὸς αὐτὸ, καὶ ἔσαι αὐτῷ· ἐ-
ὰν δὲ μὴ λυτρῶται, πραθήσεται κατὰ τὸ τί-
28 μημα αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ἀνάθεμα, ὃ (τ) ἂν
ἀναθῇ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ ἀπὸ πάντων,
ὅσα αὐτῷ ἐστὶν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους,
καὶ ἀπὸ ἀγροῦ κατασχέσεως αὐτοῦ, οὐκ ἀποδώ-
σεται, οὐδὲ λυτρώσεται. πᾶν ἀνάθεμα ἅγιον
29 ἁγίων ἔσαι τῷ κυρίῳ. Καὶ πᾶν ὃ ἐὰν
ἀνατεθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ (υ) λυτρω-
θήσεται, ἀλλὰ θανάτῳ θανατωθήσεται.
30 Πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ σπέρμα-
τος τῆς γῆς, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου,
τῷ κυρίῳ (φ) ἐστὶν, ἅγιον τῷ κυρίῳ. Ἐὰν
31 δὲ λυτρῶται λύτρῳ ἄνθρωπος τὴν δεκά-
την αὐτοῦ, τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει (χ)
32 πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔσαι αὐτῷ. Καὶ πᾶσα δε-
κάτη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ πᾶν ὃ ἂν ἔλ-
θῃ ἐν τῷ ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέ-
33 κατον ἔσαι ἅγιον τῷ κυρίῳ. Οὐκ ἀλλάξεις
καλὸν (ψ) πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ·
ἐὰν δὲ ἀλλάσσων (ω) ἀλλάξῃς αὐτὸ, καὶ τὸ
ἄλλαγμα αὐτοῦ ἔσαι ἅγιον, οὐ λυτρωθήσεται.
34 Αὗταί εἰσιν αἱ ἐντολαὶ, ἃς ἐνετείλατο κύ-
ριος τῷ Μωυσῇ πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ
ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ.

*

MS.A. (ο) κατάσχεσις. Ἐὰν (π) ἅγιον (ρ) καθαγιάσει οὐδείς. (σ) ἀλλάξει (τ) ἐὰν (υ) λυτρώσεται, (φ) ἐστὶν, * ἁγίων τῷ (χ) πρὸς αὐτὸ, (ψ) πονηρῷ· * ἐὰν δὲ (ω) ἀλλάξεις

* Λευιτικόν.

Sed erit ager postquàm exierit 21
remissio, sanctus Domino: tan-
quam terra, quæ segregata est
sacerdoti, erit possessio ejus. Si 22
autem de agro quem acquisivit,
qui non est de agro possessionis
suæ, sanctificaverit Domino:
Supputabit erga eum sacerdos 23
finem pretii ex anno remissio-
nis; & reddet pretium in die il-
la sanctum Domino. Et in anno 24
remissionis reddetur ager homi-
ni, à quo acquisivit eum, cujus
erat possessio terræ. Et omne
pretium erit ponderibus sanctis:
Viginti oboli erit didrachma. 25
Et omne primogenitum, quod- 26
cumq; natum fuerit in pecoribus
tuis, erit Domino; & nemo san-
ctificabit illud: sive vitulum,
sive ovem; Domino erit. Si au-
tem quadrupedum immundo- 27
rum, permutabis juxta pretium
ejus; & adjiciet quintas ad il-
lud: & erit ipsi. Si autem non
redimat, vendetur secundùm
æstimationem ejus. Omnis au- 28
tem (τ) consecratio, quæcunque
consecraverit homo Domino de
omnibus, quæ ipsi sunt, ab ho-
mine usque ad pecus, & de agro
possessionis suæ, non vendetur,
neque redimetur. Omnis conse-
cratio, sanctum sanctorum erit
Domino. Et omnis consecratio, 29
quæ consecrata fuerit ab homi-
nibus, non redimetur: sed morte
morietur. Omnis decima terræ, de 30
semine terræ, & fructu ligni,
Domino est, sanctum Domino.
Si autem redimat redemptione 31
homo decimam suam, quintam
adjiciet ad illud: & erit ipsi.
Et omnis decima boum, & ovi- 32
um, & quodcunque venerit in
numerum sub virga, decimum
quodque erit sanctum Domino.
Non permutabis bonum malo, 33
neq; malum bono. Si autem per-
mutans permutaveris illud; &
permutatio ejus erit sancta:
non redimetur. Hæc sunt man- 34
data, quæ mandavit Dominus
Moysi ad filios Israel in monte
Sina.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Sed erit ager, cùm exierit ad annum reversi- 21
nis, sacer Domino: sicut ager anathematis
sacerdoti cedet in hæreditatem. Si verò a- 22
grum emptitium, non autem agrum hæredi-
tarium consecret quis Domino, Supputet sa- 23
cerdos pretium ejus usque ad annum reversi-
onis, dabitq; pretium ejus in die illo conse-
crationem Domino. In anno verò reversio- 24
nis revertetur ager ad eum à quo eum eme-
rat, ad eum *scilicet* ad quem pertinet hæredi-
tas terræ. Totum autem pretium ejus fiet per 25
siclum sanctuarii: viginti autem obolorum est 26
siclus. At verò primogenitum quod jure pri-
mogenituræ dicatur Domino ex pecoribus,
ne consecret illud homo: si bos fuerit aut 27
agnus, Domini est. At si fuerit animal immun-
dum, redimatur pretio, addatq; super illud
quintam partem: & nisi redimatur, vendatur 28
pretio. At verò omne anathema quod devo-
verit quispiam Domino ex omnibus quæ ha-
bet sive hominem, sive jumentum, sive agrum
hæreditatis suæ non vendetur, neque redime-
tur: omne anathema sacrosanctum est Domi- 29
no. Nullum anathema quod dedicatum est
ab homine, redimetur, sed occidendo occi- 30
detur. Omnis etiam decima terræ, tam de
semine terræ, quàm de fructibus arborum, 31
Domini est, & sacra est Domino. Et si redi-
mere quis voluerit *aliquid* ex decima sua, 32
addat super illud quintam partem. Et omnis
decima boum, & ovium, omnisque *animan-*
tis quod transit sub virga pastoris, erit san- 33
ctum Domino. Non disquirat inter bonum
& malum, & inter malum & bonum, neve
commutet illud: quòd si commutando com-
mutaverit illud, tam hoc, quàm id cum quo 34
commutatur, fiet sanctum, nec redimetur.
Hæc sunt præcepta quæ mandavit Dominus
Mosi de filiis Israel in Monte Sinai.

Continentur hæc in libro Sacerdotum qui ter-
tius est in Lege, versus bis mille qua-
dringenti quinquaginta quatuor.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

21 ויהי חקלא במפקיה ביובלא
קודשא קדם יי כחקל חרמא
לכהנא תהי אחסנתיה: ואם
22 ית חקל זבינוהי דלא מחקל
אחסנתיה יקדיש קדם יי: ויחשב
23 ליה כהנא ית נסיב פרסניה עד
שתא דיובלא ויתין ית פורסניה
ביומא ההוא קודשא קדם יי:
24 בשתא דיובלא יתוב חקלא
לדזבניה מניה לדי ליה אחסנת
25 ארעא: וכל פרסניה יהי בסלעי
קודשא עשרין מעין יהא סלעא:
26 ברם בוכרא די יתבכר קדם יי
בבעירא לא יקדיש גבר יתיה אם
27 תור אם אמר דיי הוא: ואם
בבעירא מסאבא ויפרוק בפורסניה
ויוסף חומשיה עלוהי ואם לא
יתפריק ויזדבן בפרסניה: ברם
28 כל חרמא די יחרים גבר קדם יי
מכל די ליה מאנשא ובעירא
ומחקל אחסנתיה לא יזדבן ולא
יתפרק כל חרמא קודש קודשין
הוא קדם יי: כל חרמא די
29 יתחרם מן אנשא לא יתפרק
אתקטלא יתקטל: וכל מעשר
30 ארעא מזרעא דארעא מפירי
אילנא דיי הוא קודשא קדם יי:
31 ואם מפרק יפרוק גבר ממעשריה
חומשיה יוסף עלוהי: וכל מעשר
32 תורין ועאן כל די יעבר תחות
חוטרא עשיראה יהי קודשא
33 קדם יי: לא יבקר בין טב לביש
ולא יחלפניה ואם חלפא
יחלפניה ויהי הוא וחלופיה
יהי קודשא לא יתפרק: אלין
34 פקודיא די פקד יי ית משה לות
בני ישראל בטורא דסיני:

Targum Onkelos.

21 Et cum egressus fuerit ager
in jubileo, erit consecratus
coram Domino, sicut ager
anathematis: in possessionem
22 sacerdotis erit. Et si agrum ali-
quis consecravit coram Domi-
no, quem emerat, qui non est
23 de agro possessionis suæ. Æsti-
mabit sacerdos summam pre-
tii ejus, usque ad annum jubi-
lei: & dabit pretium ejus in
die illâ; sanctum erit coram
24 Domino. In anno autem Ju-
bilei revertetur ager ei à
quo emit eum, cujus est pos-
25 sessio terræ. Omnis autem æ-
stimatio erit in siclis sanctua-
rii: viginti obolos habet si-
26 clus. Veruntamen primoge-
nitum quod ad Dominũ per-
tinet in pecoribus, nemo san-
ctificabit illud: sive bos fuerit
27 sive agnus, Dñi enim est. Et si
de animalibus immundis est,
redimetur juxta æstimationem
ejus, & addet quintam partẽ
super illud: & si non fuerit
redemptum, vendetur juxta æ-
28 stimationẽ suam. Veruntamen
omne anathema, quod anathe-
matizaverit vir coram Dño,
de omnibus quæ ad eum per-
tinent, ab homine & jumento
& ab agro possessionis suæ,
non vendetur nec redimetur:
omne anathema sanctũ sancto-
29 rum est corã Domino. Omne
anathema quod anathemati-
zatũ est ab homine, non redi-
metur: sed occisione occide-
30 tur. Et omnes decimæ terræ,
de semine terræ, & de fructu
arboris, Domini sunt: sanctæ
31 sunt corã Dño. Et si redimens
redemerit vir de decimis suis:
addet quintam partem super
32 eas. Omnisq; decimatio boum
& ovium, omne decimũ quod
transierit sub virga, erit sãn-
33 ctificatũ corã Dño. Nõ requi-
rat inter bonũ & malũ, neque
cõmutet illud: si autem cõmu-
tans cõmutaverit illud; illud
& id pro quo cõmutatũ est,
erit sanctificatũ, non redime-
34 tur. Hæc sunt præcepta quæ
mandavit Dominus Moysi ad
filios Israel, in monte Sinai.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Erit autem ager cùm venerit 21
dies jubilæi sanctus Domino;
sicut ager consecratus sacer-
dotis erit possessio ejus. Quòd 22
si agrum acquisitionis suæ, qui
non est de agro possessionis
suæ sanctificaverit quis Do-
mino; Computabit ei sacerdos 23
numerum æstimationis tuæ
usque ad annum jubilæi, da-
bitq; æstimationem tuã in die
illo sanctam Domino. In an- 24
no jubilæi revertetur ager ad
eum à quo acquisivit eum, ad
eum cujus erat possessio ter-
ræ. Omnis autem æstimatio 25
tua erit juxta siclum sanctu-
arii: Siclus viginti obolorum
erit. Veruntamen omne pri- 26
mogenitum quod offeritur Do-
mino de animalib*, nemo san-
ctificabit illud, sive bovem
sive ovem, Domini est. Si au- 27
tem de animalibus immundis,
tum redimet secundùm æsti-
mationem tuam, & addet
quintam partem super illud:
si verò non redemerit, vende-
tur secundùm æstimationem
tuam. Omne etiam anathema 28
quod quis devovet Domino
ex omni quod ad ipsum per-
tinet, ex homine, & pecore, et
ex agro possessionis suæ non
vendet, neq; redimet: Omne
anathema sanctum erit Do-
mino. Omne anathema quod 29
devotum fuerit ab homine,
non redimetur; (b) moriendo
morietur. Omnis decima ter- 30
ræ, de semine terræ, & de
fructu arboris, Domini est:
sanctum est Domino. Et si re- 31
dimendo redemerit quis de
decima sua, quintam partem
ejus addet super eam. Omnis 32
quoque decima boum, et ovi-
um, cujuslibet trãseuntis sub
virga, decimum erit sanctum
Domino. Non discernet inter 33
bonum et malum, neque com-
mutabit illud: Si verò com-
mutando cõmutaverit illud;
ipsum, & commutatio ejus
erunt sancta: non redimetur.
Hæc sunt præcepta quæ præ- 34
cepit Dominus Mosi pro filiis
Israel in monte Sinai.

Iste liber tertius sectio-
num est centum et tri-
ginta.

VER. SAM. (b) occisio-
ne occidetur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

*ويكون عند خروجها من يد المشتري في سنة الاطلاق قدسا لله كضياع الصوافي * ويصير
للامام * وان اقدس لله من ضيعة اشتراها وليست له بحوز * فليحسب له الامام بسط القيمة من
سنته الى سنة الاطلاق * فيدفعها في ذلك اليوم قدسا لله * وترجع الضيعة في سنة الاطلاق للبايع
الذي اشتراها منه الذي له رقبة الارض * وجميع قيمتك يكون بمثاقيل القدس * كل مثقال
عشرون دانقا * واما بكر يبكر لله من البهايم * فلا يحتاج ان يقدسه انسان * ان كان من الغنم
او هو من البقر * وان اقدس شيا من البهايم النجسة * فليفده بقيمته * ويرد عليها خمسها * وان لم
يفتكها * فليبع بقيمته * واما كل صواف يجعله الانسان لله من جميع ما له * من عبد وبهايم *
وضيعة حوز * فلا يباع ولا يفتك * بل يكون من خواص الاقداس لله * وكل متلف يستحق
التلف من الناس * فلا يفدى * بل يقتل قتلا * وجميع اعشار الارض من حبها ومن ثمر الشجر
فهو لله قدسا * وان افتك انسان شيا من اعشاره * فليرد عليه خمس ثمنه * وجميع اعشار
البقر والغنم ما يجر منه تحت العصا * فالعشر منه يكون قدسا لله * لا يفحص عن جيد او
ردي * ولا يعين * فان عين * فقد صار هو وبديله قدسا لله * لا يفك * هذه الوصايا التي
امر الله بها موسى لبني اسرايل في جبل سينا *

*تم السفر الثالث بحمد الله ومنه وكرمه * والحمد لله رب العالمين *

Eritque cùm egredietur è manu ementis 21
in anno remissionis, sacer Deo sicut a-
gri ultronei, fietque sacerdotis. Et si 22
consecraverit Deo agrum aliquem quem
emit, non autẽ erat possessionis suæ: Com- 23
putet ei sacerdos vigorem pretii, ab anno
suo usque ad annum remissionis, tradatq;
illud in ea die sacratum Deo. Redibitq; 24
ager in anno remissionis ad venditorem à
quo emerat illum, ad quem pertinebat pro-
prietas terræ. Et omnis æstimatio tua erit 25
in siclis sanctuarii: quilibet siclus, viginti
oboli. Primogenitum autem quod offer- 26
tur Deo ex animantibus, non est opus ut
consecret eum quispiam, sive fuerit ex o-
vibus sive ex bobus. Et si consecraverit 27
ullum ex animantibus immundis, permu-
tet illud cum valore suo, et addat ei quin-
tam partem ipsius: et nisi redemerit illud,
vendatur juxta valorem ejus. Omne au- 28
tem optione delectum quod constituet ho-
mo Deo ex omnibus quæ habet, ex servo,
& animantibus, & agro dominii sui, non
vendetur, neque redimetur: sed erit ex
præcipuis sacrorum Deo. Et omnis perdi- 29
tus, qui meretur interire ex hominibus, nè
redimatur, sed occisione occidatur. Et 30
omnes decimæ terræ ex leguminibus ejus,
& ex fructibus arborum, sunt Deo sacræ.
Et si quis redemerit aliquid è decimis 31
suis, addat super illud quintam partem
pretii ejus. Et ex omnibus decimis boum 32
& ovium transeuntium sub baculo, deci-
mum ex ipsis erit sacrum Deo. Non in- 33
vestigabit de malo vel de bono, nec per-
mutabit illud. Et si permutaverit illud,
fiet ipsum & id in quod permutatum est,
sacrum Deo: non redimetur. Hæc sunt 34
præcepta quæ mandavit Deus per Musam
filiis Israil, in monte Sinai.

Absolutus est liber tertius cum laude Dei, ejusque beneficio, ac munificentiâ:

Et laus Deo Domino creaturarum.

ספר במדבר : א

CAP. I. א

1 וידבר יהוה אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר׃
2 שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם׃
3 מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן׃
4 ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא׃
5 ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן אליצור בן שדיאור׃
6 לשמעון שלמיאל בן צורישדי׃
7 ליהודה נחשון בן עמינדב׃
8 ליששכר נתנאל בן צוער׃
9 לזבולן אליאב בן חלן׃
10 לבני יוסף לאפרים אלישמע בן עמיהוד למנשה גמליאל בן פדהצור׃
11 לבנימן אבידן בן גדעני׃
12 לדן אחיעזר בן עמישדי׃
13 לאשר פגעיאל בן עכרן׃
14 לגד אליסף בן דעואל׃
15 לנפתלי אחירע בן עינן׃
16 אלה קריאי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם׃
17 ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות׃
18 ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתילדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם׃
19 כאשר צוה יהוה את משה ויפקדם במדבר סיני׃
20 ויהיו בני ראובן בכר ישראל תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות לגלגלתם כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃

Versio VULG. LAT.

CAP. I.

1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen in deserto Sinai in tabernaculo fœderis, primâ die mẽsis secundi, anno altero egressionis eorũ ex Æ-
2 gypto, dicens; Tollite sũmã universæ congregationis filiorũ Israel per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quidquid
3 sex' est masculini A vigesimo anno & suprà, omnium virorũ fortium ex Israel, & numerabitis eas per turmas
4 suas, tu & Aaron. Erúntq; vobiscũ principes tribuum ac domorũ in cognationi-
5 bus suis, Quorum ista sunt nomina: De Reuben, Elisur
6 filius Sedeur. De Simeõ, Sa-
7 lamiel filius Surisaddai. De Juda, Nahasson filius Ami-
8 nadab. De Issachar, Natha-
9 nael fili' Suar. De Zabulon,
10 Eliab filius Helon. Filiorũ autẽ Joseph, de Ephraim, Elisama filius Ammiud. De Manasse, Gamaliel fili' Pha-
11 dassur. De Benjamin, Abi-
12 dan fili' Gedeonis. De Dan, Ahiezer filius Amisaddar.
13 De Aser, Phegiel fili' Ochrã.
14 De Gad, Eliasaph fili' Duel.
15 De Nephthali, Ahira filius
16 Enan. Hi nobilissimi principes multitudinis per trib' & cognationes suas, & ca-
17 pita exercitûs Israel: Quos tulerunt Moyses & Aaron cũ omni vulgi multitudine:
18 Et congregaverunt primo die mensis secundi, recẽsentes eos per cognationes, & domos, ac familias, & capita, & nomina singulorum, à
19 vigesimo anno & suprà, Sicut præceperat Dñs Moysi. Numeratiq; sunt in deserto
20 Sinai. De Ruben primogenito Israelis per generationes & familias ac domos suas, & nomina capitũ singulorum, omne quod sexûs est masculini à vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. α'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ Σινᾶ, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου, ἔτους δευτέρου ἐξ-
2 ελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, λέγων, Λάβετε ἀρχὴν πάσης (α) συναγωγῆς Ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐ-
3 τῶν· πᾶς ἄρσην Ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν δυνάμει Ἰσραὴλ, ἐπισκέψασθε αὐτοὺς σὺν δυνάμει αὐτῶν· σὺ
4 καὶ Ἀαρὼν ἐπισκέψασθε αὐτούς. Καὶ μεθ' ὑμῶν ἔσονται (β) ἕκαστος κατὰ φυλὴν ἑκάστου
5 ἀρχόντων, κατ' οἴκους πατριῶν ἔσονται. Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες παρεστήσονται μεθ' ὑμῶν. τῶν Ῥουβὴν, Ἐλι-
6 σοὺρ υἱὸς (γ) Σεδιούρ. Τῶν Συμεὼν, Σαλα-
7 μιὴλ υἱὸς Σουρισαδαί. Τῶν Ἰούδα, Ναασσὼν
8 υἱὸς Ἀμιναδάβ. Τῶν Ἰσσάχαρ, Ναθαναὴλ
9 υἱὸς Σωγάρ. Τῶν Ζαβουλὼν, Ἐλιὰβ υἱὸς
10 Χαιλών. Τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ τῶν Ἐφραὶμ, Ἐλισαμὰ υἱὸς (δ) Ἐμιούδ. τῶν Μανασσῆ, Γα-
11 μαλιὴλ υἱὸς (ε) Φαδασσούρ. Τῶν Βενιαμὶν,
12 Ἀβιδὰν υἱὸς Γαδεωνί. Τῶν Δὰν, Ἀχιέζερ
13 υἱὸς Ἀμισαδαί. Τῶν Ἀσὴρ, Φαγαιὴλ υἱὸς Ἐ-
14 χράν. Τῶν Γὰδ, Ἐλισὰφ υἱὸς Ῥαγουήλ.
15 Τῶν Νεφθαλὶ, Ἀχιρὲ υἱὸς Αἰνάν. Οὗτοι ἐ-
16 πίκλητοι τῆς συναγωγῆς, ἄρχοντες τῶν φυλῶν κατὰ πατριὰς αὐτῶν, χιλίαρχοι Ἰσραὴλ εἰσι.
17 Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν τοὺς ἄνδρας τούτους τοὺς ἀνακληθέντας ἐξ ὀνόματος.
18 Καὶ (ζ) πᾶσαν τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους· (η) καὶ ἐπηξονοῦσαν κατὰ γενέσεις αὐτῶν, κατὰ πατριὰς αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν κατὰ
19 κεφαλὴν αὐτῶν, Ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ· καὶ ἐπεσκέπησαν ἐν τῇ ἐ-
20 ρήμῳ τῇ Σινᾶ. Καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν πρωτοτόκου Ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,

MS.A. (α) Συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατ' οἴκους (β) ἕκαστος, ἕκαστος κατὰ (γ) Ἐδιούρ. (δ) Σεμιούδ. τῶν Μανασσῆ, (ε) Φαδασούρ. Τῶν Βενιαμεὶν, (ζ) πᾶσαν συναγωγὴν ἐξεκκλησίασαν ἐν μιᾷ (η) καὶ ἐπισκέπησαν κατὰ

CAP. I.

1 ET locutus est Domin' ad Moysen in deserto Sina, in tabernaculo testimonii, in una mensis secundi, anno secundo, egressis ipsis de terra
2 Ægypti, dicens; Sumite (a) principium omnis synagogæ Israel secundùm cognationes, secundùm domos patriarum eorum, secundùm numerũ ex nomine eorũ, (b) secundùm caput eorum. Omnis masculus
3 A viginti annis & suprà, omnis egrediens in virtute Israel, recognoscite eos cum virtute eorum: tu, & Aaron recognoscite eos.
4 Et vobiscum erunt unusquisque secundùm tribum uniuscujusque principum: secundùm domos patriarum erunt.
5 Et hæc sunt nomina virorum, qui quidem assistent vobiscum. Ex iis qui Ruben, Elisur filius Sediur.
6 Ex iis qui Symeon, Salamiel filius Surisadæ.
7 Ex iis qui Juda, Naasson filius Aminadab.
8 Ex iis qui Issachar, Nathanael fili' Sogar.
9 Ex iis qui Zabulon, Eliab filius Chelon.
10 Ex filiis Joseph qui Ephræm, Elisama filius Emiud: ex iis qui Manasse, Gamaliel filius Phadasur.
11 Ex iis qui Benjamin, Abidan filius Gadeoni.
12 Ex iis qui Dan, Achiezer filius Amisadai.
13 Ex iis qui Aser, Phagaiel filius Echran.
14 Ex iis qui Gad, Elisaph fili' Raguel.
15 Ex iis qui Nephthali, Achire filius Ænan.
16 Hi (c) evocati synagogæ, principes tribuum secundùm familias eorum, (d) chiliarchi Israel sunt.
17 Et sumpsit Moyses & Aaron viros hos evocatos ex nomine.
18 Et omnem synagogam congregaverunt in una mensis anni secundi: & (e) recensuerunt secundùm progenies eorum, secundùm familias eorũ, secundùm numerum nominum eorum, à viginti annis & suprà, omne masculinũ secundùm caput eorum,
19 Quemadmodùm præcepit Dominus Moysi: & recogniti sunt in deserto ipsius
20 Sina. Et fuerunt filii Ruben primogeniti Israel secundùm propinquitates eorum, secundùm populos eorũ, secundùm domos familiarum eorũ, secundùm numerum nominũ eorũ, secundùm caput eorum, omnia masculina à viginti annis & suprà, omnis egrediens in virtute,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

LIBER QUARTUS LEGIS, qui vocatur Liber Numeri.

CAP. I.

1 ET locut' est Dñs cũ Mose in deserto Sinai in tabernaculo temporis, primo *die* mensis secundi, anno secundo ab egressu filiorũ Israel de terra Ægypti, dixitq; ad eũ;
2 Tolle summã numeri capitũ universi cœt' filiorũ Israel per familias suas, juxta domũ patrũ suorũ, cum numero nominũ, omnẽ masculũ per capita sua.
3 A filio viginti annorũ & supra, omnẽ egredientẽ ad militiã in Israele recẽsebis eos in militia sua, tu, & Aharõ frater tu'.
4 Vobiscũ autẽ erũt singuli viri ex *unaquaq;* Tribu, quorũ quisq; erit caput dom' patris sui.
5 Hæc verò sunt nomina virorũ qui stabũt vobiscũ: de *tribu* Rubil, Elisur fili' Sedaur.
6 De Simeõ, Selamuel fili' Sur-sadai.
7 De Juda, Nahson filius Aminadab.
8 De Isachar, Nathaniel fili' Saar.
9 De Zebolõ, Eliab fili' Halum.
10 De filiis Joseph & Aphrẽ, Elisema fili' Amihud. De Manasse, Gamaliel fili' Pharsur.
11 De Benjamẽ, Abidã fili' Gedeoni.
12 De Dan, Ahiazar fili' Amisadai.
13 De Asir, Phagiel fili' Achrã.
14 De Gad, Eliasaph fili' Ravel.
15 De Nephtali, Ahida fili' Ainan.
16 Hi præclarissimi cœtûs, magnates in Tribu dom' patrũ suorũ, duces sunt milliũ Israelis.
17 Duxerũt ergò Moses & Aharon viros istos qui nominatim expressi sunt.
18 Et congregaverunt universum cœtum primo *die* mensis secundi: numeratiq; fuerunt per familias suas, juxta domum patrum suorum numero nominum, à filio viginti annorum & supra, per capita sua,
19 Quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Numeravit autem eos in deserto Sinai.
20 Fuerúntq; filii Rubil primogeniti Israelis juxta generationes suas, per familias suas, perq; domos patrum suorum, juxta numerum nominum, omnis masculus per capita sua, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

א

ומליל יי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא בחד לירחא תנינא בשתא תניתא למפקהון מארעא דמצרים למימר: קבילו ית חושבן כל כנשתא דבני ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן כל דכורא לגולגלתהון: מבר עשרין שנין ולעיל כל נפק חילא בישראל תמנון יתהון לחיליהון את ואהרן: ועמכון יהון גברא גברא לשבטא גבר ריש לבית אבהתוהי הוא: ואלין שמהת גבריא די יקומון עמכון לראובן אליצור בר שדיאור: לשמעון שלמיאל בר צורי שדי: ליהודה נחשון בר עמינדב: לישׂשכר נתנאל בר צוער: לזבולן אליאב בר חילן: לבני יוסף לאפרים אלישמע בר עמיהוד למנשה גמליאל בר פדה צור: לבנימן אבידן בר גדעוני: לדן אחיעזר בר עמי שדי: לאשר פגעיאל בר עכרן: לגד אליסף בר דעואל: לנפתלי אחירע בר עינן: אלין מערעי כנשתא רברבי שבטי אבהתהון רישי אלפיא דישראל אנון: ונסיב משה ואהרן ית גבריא האלין די אתפרשו בשמהן: וית כל כנשתא כנשו בחד לירחא תנינא ואתיחסו על זרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא לגולגלתהון: כמא די פקיד יי ית משה ומנינון במדברא דסיני: והוו בני ראובן בוכרא דישראל תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן לגולגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפק חילא:

Targum Onkelos.

CAP. I.

1 LOcutúsq; est Dñs cũ Moy-
se in deserto Sinai, in taberna-
culo fœderis: in prima die mẽ-
sis secundi, in anno secundo e-
gressionis eorũ de terra Ægy-
2 pti, dicens. Suscipe summã oĩs
cœtus filiorũ Israel, p cognati-
ones suas & per domos patrũ
suorũ: juxta numerũ nominũ
eorũ, omniũ masculini sex⁹ p
3 capita eorũ. A viginti annis et
supra, omnium egredientiũ ad
exercitũ in Israel: numerabitis
eos p turmas suas, tu & Aarõ.
4 Et vobiscũ erunt, unus vir de
unaquâq; tribu: qui princeps
5 sit domus patrũ suorũ. Et hæc
sunt nomina virorum, qui sta-
bunt vobiscũ: De Ruben, Eli-
6 sur filius Sedeur. De Simeon,
7 Selumiel filius Surisaddai. De
Judâ, Naason fili⁹ Aminadab.
8 De Issachar, Nathanael filius
9 Suar. De Zabulon, Eliab filius
10 Helon. Filiorũ autẽ Joseph; de
Ephraim, Elisama fili⁹ Amiud:
de Manasse, Gamaliel filius
11 Phadasur. De Benjamin, Abi-
12 dan filius Gedeonis. De Dan,
13 Ahiezer filius Amisaddai. De
14 Aser, Phegiel fili⁹ Ochran. De
15 Gad, Eliasaph fili⁹ Dehuel. De
16 Neptali, Aira filius Enan. Hi
sunt nuncupati cõgregationis,
principes tribuũ patrũ suorũ:
17 capita sunt milliũ Israel. Tu-
litque Moyses & Aaron viros
istos, quorũ nomina exposita
18 sunt. Et omnẽ cœtũ congre-
gaverunt, in prima die mensis
secundi; & numerati sunt per
familias suas, ac domos patrũ
suorũ: juxta numerũ nominũ
eorũ, à viginti annis & supra,
19 p capita eorũ. Sicut præcepit
DñsMoysi: numeravitq; eos in
20 deserto Sinai. Fueruntq; filii
Ruben primogeniti Israel, per
generationes suas & familias
suas, p domos patrũ suorũ: per
numerũ nominũ eorũ, p capi-
ta eorum; omnes masculi à vi-
ginti annis & supra, omnes
egredientes ad exercitum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VERSIONIS SAM.

Translatio Latina.

CAPUT I.

ET locutus est Dominus 1
Mosi in deserto Sinai, in
tabernaculo testimonii, in pri-
mâ mẽsis secundi, anno secũ-
do postquam egressi sunt de
terra Ægypti, dicens; Accipite 2
summam congregationis filio-
rum Israel secundùm famili-
as eorum, secundùm domum
patrũ eorũ cũ numero nomi-
nũ, omnẽ masculũ secundùm
capita eorũ: A filio viginti an- 3
norũ et supra, omnẽ exeuntẽ
ad bellũ in Israel: recensebis
eos secundùm turmas suas,
tu, & Aaron. Et vobiscum 4
erunt singuli per tribus; vir
princeps domûs patrum suo-
rum aderit. Hæc autem sunt 5
nomina virorum qui adsistent
vobis; pro Ruben, Elisur filius
Sediur. Pro Simeone, Salamiel 6
filius Surisadai. Pro Juda, Na- 7
hasson filius Aminadab. Pro 8
Issachar, Nathanael fil⁹ Suar.
Pro Zabulone, Eliab filius 9
Helon. Pro filiis Joseph, pro 10
Ephraimo, Elisama filius E-
miud: pro Manasse, Gamaliel
filius Phadassur. Pro Benja- 11
min, Abidan filius Gideonis.
Pro Dan, Achiezer filius 12
Amisadai. Pro Aser, Phe- 13
gajel filius Ochran. Pro Gad, 14
Elisaph filius Daguel. Pro 15
Nephtali, Abira fili⁹ Æaan.
Hi fuerunt deputati à con- 16
gregatione principes tribuum
patrum suorum, capita milli-
um Israel erant ipsi. Assum- 17
psit autem Moses & Aaron
homines istos qui de nomine
evocati sunt. Omnẽ etiam cõ- 18
gregationem convocaverunt
primâ mensis secundi, & (a)
natales suos professi sunt se-
cundùm familias suas, secun-
dùm domũ patrũ suorũ cum
numero nominum, à viginti
annis et supra, secundùm ca-
pita sua. Sicut præceperat Do- 19
minus Mosi, sic recensuit eos
in deserto Sinai. Fuerunt autẽ 20
filii Ruben primogeniti Israel,
per generationes suas, secun-
dùm familias suas, secundũ
domum patrum suorum cum
numero nominum, per capita
sua, omnis masculus à vigin-
ti annis & supra, omnis egre-
diens ad bellum,

VER. SAM. (a) ordinati sunt secundùm

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بسم الله الرحمن الرحيم * السفر الرابع * وهو سفر العدد * الفصل الاول

وكلم الله موسي في برية سينين في خباء الحضري اليوم الاول من الشهر الثاني من السنة الثانية لخروجهم من بلد مصر قائلا * ارفعوا جملة جماعة بني اسرائيل لعشائرهم وبيوت اباءهم باحصاء اسماء كل ذكر لجماجمهم * من ابن عشرين سنة فصاعدا كل من يخرج الي الجيش في اسرائيل تحصيهم انت وهرون * وليكن معكم رجل من كل سبط وذلك الرجل هو رئيس بيت ابيه * وهذه اسماء الرجال الذين يقومون معكم * من راوبين اليصور بن شدياور * ومن شمعون سلوميايل بن صوري شداي * ومن يهوذا نحشون بن عميناداب * ومن يساخار نثانايل بن صوعار * ومن زبولون الياب بن حيلون * ومن بني يوسف فمن افرايم اليشاماع بن عميهود ومن منسا جمليايل بن فداصور * ومن بنيامين ابيدان بن جدعوني * ومن دان احيعازر بن عمي شداي * ومن اسير فجعيايل بن عكران * ومن جاد الياساف بن دعوايل * ومن نفتالي احيرع بن عينان * هولاء دعاة الجماعة اشراف اسباط اباءهم وهم روساء الوف في اسرائيل * فاخذ موسي وهارون هولاء الرجال الذين شرحت اسماوهم * وجمع سائر الجماعة في اليوم الاول في الشهر الثاني * فتناسبوا لعشائرهم وبيت اباءهم باحصاء الاسماء من ابن عشرين سنة فصاعدا لجماجمهم * كما امر الله موسي عدهم في برية سينين * فكان المعدودون من بني راوبين بكر اسرائيل *

IN NOMINE DEI MIsericordis Clementissimi.

LIBER QUARTUS, nempe Liber NUMERI.

CAPUT I.

ET locutus est Deus ad Musam in de- 1
serto Sinain, in tabernaculo præsentiæ,
die primâ mensis secundi, anni secundi ab
exitu eorum è regione Ægypti, dicens;
Tollite summam filiorum Israil in fami- 2
lias suas, & domos patrum suorum, cum
numero nominũ cujuslibet masculi in ca-
pita sua. A filio viginti annorum et de- 3
inceps, omnem qui egreditur ad exercitũ
filiorum Israil, numerabis eos, tu, & Ha-
ron. Sitque vobiscum vir ex singulis tri- 4
bubus, isque vir sit princeps domûs patris
sui. Et hæc sunt nomina virorum qui ad- 5
erunt vobiscum: Ex Raubin, Elisur filius
Sedijaur. Et ex Simeon, Salumiail filius 6
Suri-Saddai. Et ex Jehudha, Nahsun 7
filius Amminadab. Et ex Issachar, Na- 8
thanail filius Suar. Et ex Zabulon, Eliab 9
filius Hilun. Et ex filiis Joseph, ex Ephra- 10
im quidem Elisamaa filius Ammihud: ex
Manasse verò, Gamaliail filius Phada-
sur. Et ex Benjamin, Abidan filius Ge- 11
deoni. Et ex Dan, Ahiazar filius Ammi- 12
saddai. Et ex Asir, Fagajail filius A- 13
chran. Et ex Gadh, Eliasaph filius Da- 14
uail. Et ex Nephtali, Ahirau filius Ai- 15
nan. Isti sunt nominatissimi cœtûs, no- 16
bilissimi tribuum patrum suorum, & ipsi
sunt capita millium filiorum Israil.
Sumpserunt ergò Musa et Haron hos vi- 17
ros quorum narrata sunt nomina. Et 18
congregaverunt totum cœtum in prima
die, in mense secundo: desumptaque fuit
genealogia eorum in stirpes eorum, &
domum patrum suorum, cum numero no-
minum, à filio viginti annorum & su-
pra, per capita eorum. Sicuti præcepe- 19
rat Deus Musæ, numeravit eos in deserto
Sinain. Fueruntque qui eo modo nume- 20
rati sunt, ex filiis Raubin primogeniti
Israil,

ספר במדבר : א

21 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
22 לִבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָיו בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
23 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃
24 לִבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
25 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃
26 לִבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
27 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
28 לִבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
29 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
30 לִבְנֵי זְבוּלֻן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
31 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה זְבוּלֻן שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
32 לִבְנֵי יוֹסֵף לִבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
33 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה אֶפְרָיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃

Versio VULG. LAT.

21 Quadraginta sex millia quingenti.
22 De filiis Simeon per generationes et familias ac domos cognationū suarum recensiti sunt per nomina & capita singulorum, omne quod sexûs est masculini à vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum,
23 Quinquaginta novem millia trecenti.
24 De filiis Gad per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum à viginti annis et supra, omnes qui ad bella procederent,
25 Quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta.
26 De filiis Juda per generationes & familias ac domos cognationū suarum, per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
27 Recensiti sunt septuaginta quatuor millia sexcenti.
28 De filiis Issachar, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorū à vigesimo anno et supra, omnes qui ad bella procederent,
29 Recensiti sunt quinquaginta quatuor millia quadringenti.
30 De filiis Zabulon per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorū à vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
31 Quinquaginta septem millia quadringenti.
32 De filiis Joseph, filiorum Ephraim per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
33 Quadraginta millia quingenti.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

21 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ῥουβὴν, ἓξ καὶ (θ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
22 Τοῖς υἱοῖς Συμεὼν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
23 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Συμεὼν, ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι.
26 Τοῖς υἱοῖς Ἰούδα κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
27 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι.
28 Τοῖς υἱοῖς Ἰσσάχαρ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
29 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰσσάχαρ, τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
30 Τοῖς υἱοῖς Ζαβουλὼν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
31 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ζαβουλὼν, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες (ι) καὶ τετρακόσιοι.
32 Τοῖς υἱοῖς Ἰωσὴφ υἱοῖς Ἐφραὶμ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
33 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραὶμ, (θ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
34 Τοῖς υἱοῖς (κ) Μανασσῆ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
35 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς (λ) Μανασσῆ, δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.
36 Τοῖς υἱοῖς (μ) Βενιαμὶν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,

21 *Recognitio eorũ de tribu Ruben, sex & quadraginta millia, & quingenti.*
22 *(f) Filiis Symeon secundũ propinquitates eorũ, secundũ populos eorum, secũdũ domos familiarũ eorũ, secundũ numerũ nominũ eorũ, secundũ caput eorũ, omnia masculina à viginti annis & supra, omnis procedens in virtute,*
23 *Recognitio eorum de tribu Symeon, novem & quinquaginta millia, & trecenti.*
26 *(g) Filiis Juda secundum propinquitates eorũ, secundũ populos eorum, secundùm domos familiarum eorũ, secundũ numerũ nominũ eorum, secundũ caput eorũ, omnia masculina à viginti annis & supra, omnis procedens in virtute,*
27 *Recognitio eorũ de tribu Juda, quatuor & septuaginta millia, & sexcenti.*
28 *Filiis Issachar secundũ propinquitates eorũ, secundũ populos eorũ, secundũ domos familiarũ eorum, secundũ numerũ nominũ eorũ, secundùm caput eorum, omnia masculina à viginti annis & supra, omnis procedẽs in virtute,*
29 *Recognitio eorũ de tribu Issachar, quatuor & quinquaginta millia, et quadringenti.*
30 *Filiis Zabulõ secundum propinquitates eorũ, secundùm populos eorum, secundùm domos familiarum eorum, secundùm numerum nominum eorum, secundùm caput eorũ, omnia masculina à viginti annis & supra, omnis procedẽs in virtute,*
31 *Recognitio eorum de tribu Zabulon, septem & quinquaginta millia, & quadringenti.*
32 *Filiis Joseph, filiis Ephraim secundùm propinquitates eorum, secundùm populos eorum, secundùm domos familiarum eorum, secundùm numerum nominum eorum, secundùm caput eorum, omnia masculina à viginti annis, & supra, omnis procedẽs in virtute,*
33 *Recognitio eorum de tribu Ephraim, quadraginta millia, & quingenti.*
34 *Filiis Manasse secundùm propinquitates eorum, secundùm populos eorum, secundũ domos familiarũ eorũ, secundũ numerum nominum eorum, secundùm caput eorum, omnia masculina à viginti annis & supra, omnis procedens in virtute,*
35 *Recognitio eorum de tribu Manasse, duo & viginti millia, & ducenti.*
36 *Filiis Benjamin secundùm propinquitates eorum, secundùm populos eorum, secundùm domos familiarum eorum, secundùm numerum nominum eorum, secundùm caput eorum, omnia masculina à viginti annis & supra, omnis procedens in virtute,*

MS.A. (θ) τεσσαράκοντα (ι) καὶ πεντακόσιοι. (κ) Μαννασῆ (λ) Μαννασῆ. (μ) Βενιαμεὶν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]

21 Numerus *inquam* eorum qui erant de tribu Rubil, fuit quadraginta sex millium & quingentorũ.
22 Filii Simeon per generationes suas, perque familias suas, juxta domos patrũ suorum, & numerũ nominũ, omnis masculus per capita sua, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele:
23 Numerus *inquam* tribûs Simeonis, fuit quinquaginta novem millium & trecentorum.
24 Filii Gad per generationes suas, perque familias suas, juxta domos patrũ suorũ, juxta numerum nominũ, omnis masculus per capita sua, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele :
25 Numerus *inquam* tribûs Gad, fuit quadraginta quinq; millium & sexcentorum quinquaginta.
26 Filii Juda per generationes suas, perq; familias suas, juxta domos patrũ suorum, & numerũ nominũ, à filio viginti annorũ & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele :
27 Numerus *inquam* tribûs Juda, fuit septuaginta quatuor millium & sexingentorum.
28 Filii Issachar per generationes suas, perq; familias suas, & domos patrum suorum, juxta numerum nominũ, à filio viginti annorũ & supra, omnis egrediens ad exercitũ in Israele :
29 Numerus *inquam* tribus Issachar, fuit quinquaginta quatuor millium & quadringentorum.
30 Filii Zebolon per generationes suas, perque familias suas, domosq; patrum suorũ, & numerum nominum, à filio viginti annorũ & supra, omnis egrediens ad militiã in Israele:
31 Numerus *inquam* tribûs Zebolon, fuit quinquaginta septẽ millium & quadringentorũ.
32 Filii verò Joseph, filii Aphrem per generationes suas, perque familias suas, & domos patrum suorum, ac numerũ nominũ, à filio viginti annorũ & supra, omnis egrediens ad militiã in Israele:
33 Numer⁹ *inquam* tribûs Aphrẽ, fuit quadraginta milliũ & quingẽtorũ.

תרגום אונקלוס

21 מניניהון לשבטא דראובן ארבעין ושתא אלפין וחמש מאה: 22 לבני שמעון תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון מנינוהי במנין שמהן לגולגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפק חילא: 23 מניניהון לשבטא דשמעון חמשין ותשעה אלפין ותלת מאה: 24 לבני גד תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 25 מניניהון לשבטא דגד ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה וחמשין: 26 לבני יהודה תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 27 מניניהון לשבטא דיהודה שבעין וארבעא אלפין ושית מאה: 28 לבני יששכר תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 29 מניניהון לשבטא דיששכר חמשין וארבעא אלפין וארבע מאה: 30 לבני זבולן תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 31 מניניהון לשבטא דזבולן חמשין ושבעא אלפין וארבע מאה: 32 לבני יוסף לבני אפרים תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 33 מניניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין וחמש מאה:

Targum Onkelos.

21 Numeratique sunt de tribu Ruben, quadraginta & sex millia & quingenti.
22 De filiis Simeon, per generationes suas & familias suas, & per domos patrum suorum: recensiti sunt juxta numerum eorum, per capita eorũ; omnes masculi à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.
23 Recensitique sunt de tribu Simeon, quinquaginta & novem millia & trecenti.
24 De filiis Gad, per generationes suas per familias suas, per domos patrum suorum: juxta numerum nominũ eorum, à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.
25 Numeratique sunt de tribu Gad, quadraginta quinque millia & sexcenti & quinquaginta.
26 De filiis Juda, per generationes suas per familias suas, per domos patrum suorum: juxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.
27 Recensitiq; sunt de tribu Juda, septuaginta quatuor millia & sexcenti.
28 De filiis Issachar, per generationes suas & familias suas, & domos patrum suorũ: juxta numerum nominum eorum, à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.
29 Numeratiq; sunt de tribu Issachar quinquaginta quatuor millia & quadringenti.
30 De filiis Zabulon, per generationes suas & familias suas, et domos patrum suorũ: per numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes
31 egredientes in exercitum. Numerati sunt de tribu Zabulon, quinquaginta septem millia
32 & quadringenti. De filiis Joseph de filiis Ephraim, per generationes suas per familias suas, per domos patrũ suorũ: juxta numerum nominũ eorũ à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.
33 Numerati sunt de tribu Ephraim, quadraginta millia & quingenti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

21–33 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

21–33 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

21 Recensiti eorum de tribu Ruben, quadraginta sex millia et quingenti.
22 De filiis Simeon, per generationes suas, secundùm familias suas, secundùm domũ patrum suorum, (b) recensiti eorum cum numero nominum, secundùm capita sua, omnis masculus à viginti annis et supra, omnis egrediens ad bellum:
23 Recensiti eorum de tribu Simeon, quinquaginta novem millia, et trecenti.
24 De filiis Gad, per generationes suas, secundùm familias suas, secundùm domum patrum suorum, cum numero nominum, à viginti annis & supra, omnis egrediens ad bellum:
25 Recensiti eorũ de tribu Gad, quadraginta quinq; millia et sexcenti et quinquaginta.
26 De filiis Juda per generationes suas, secundùm familias suas, secundùm domũ patrum suorum, cum numero nominũ, à viginti annis et supra, omnis egrediens ad bellum:
27 Recensiti eorum de tribu Juda, septuaginta quatuor millia et sexcenti.
28 De filiis Issachar, generationes eorũ, secundũ familias eorum, secundùm domũ patrum eorũ, cum numero nominum, à viginti annis et supra, omnis egrediens ad bellum:
29 Recensiti eorum de tribu Issachar, quinquaginta quatuor millia et quadringenti.
30 De filiis Zabulon, generationes eorũ, secundùm familias eorum, secundùm domum patrum eorum, cum numero nominum, à viginti annis et supra, omnis egrediens ad bellũ:
31 Recensiti eorum de tribu Zabulon, quinquaginta septem millia & quadringenti.
32 De filiis Joseph: de filiis Ephraim, generationes eorum, secundùm familias eorum, secundùm domum patrum eorum, cum numero nominum, à viginti annis & supra, omnis egrediens ad bellum:
33 Recensiti eorum de tribu Ephraim, quadraginta millia & quingenti.

VER. SAM. (b) 'negotiatio

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

ستة واربعين الفا وخمسماية	Quadraginta sex millia & quingenti.	21
والمعدودون كذلك من بني سمعون	Et qui numerati sunt eodem modo ex filiis Simeon,	22
تسعة وخمسون الفا وثلثماية	Quinquaginta novem millia & trecenti.	23
كذلك من بني جاد	Similiter ex filiis Gadh,	24
خمسة واربعون الفا وستماية وخمسون	Quadraginta quinque millia & sexcenti quinquaginta.	25
والمعدودون كذلك من بني يهوذا	Et numerati similiter ex filiis Jehudha,	26
اربعة وسبعون الفا وستماية	Septuaginta quatuor millia & sexcenti.	27
والمعدودون كذلك من بني يساخار	Et numerati similiter ex filiis Isachar,	28
اربعة وخمسون الفا واربع ماية	Quinquaginta quatuor millia & quadringenti.	29
والمعدودون كذلك من بني زبولون	Et numerati similiter de filiis Zabulon,	30
سبعة وخمسون الفا واربع ماية	Quinquaginta septem millia & quadringenti.	31
*والمعدودون كذلك من بني يوسف * فمن افرايم*	Et numerati eodem modo ex filiis Joseph: ex Ephraim quidem,	32
اربعون الفا وخمسماية	Quadraginta millia & quingenti.	33

domum *ad* ,suas familias *ad* ,*eorum* generationes ,Menasseh Filiis
34 לבני מנשה תולדתם למשפחתם לבית
omnis ,supra & ,annorum viginti filio à nominum *numero in* ,suorū patrū
אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל
triginta & duo ,Menasseh *tribui* eorum *Visitati* .*exercitum* egrediens
35 יצא צבא: פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים
,suas familias *ad* ,*eorum* generationes Binjamin Filiis .ducenti & millia
36 אלף ומאתים: לבני בנימן תולדתם למשפחתם
,annorum viginti filio à ,nominum *numero in* ,suorū patrum domum *ad*
לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה
,Binjamin *tribui* eorum *Visitati* .*exercitum* egrediens omnis ,supra &
37 ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה בנימן
,*eorū* generationes ,Dan Filiis .quadringenti & ,millia triginta & ,quinque
38 חמשה ושלשים אלף וארבע מאות: לבני דן תולדתם
viginti filio à nominum *numero in* ,suorū patrū domū *ad* ,suas familias *ad*
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים
tribui eorum *Visitati* .*exercitum* egrediens omnis ,supra & ,annorum
39 שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה
,Aser Filiis .septingenti & ,millia sexaginta & duo ,Dan
40 דן שנים וששים אלף ושבע מאות: לבני אשר
numero in ,suorum patrum domū *ad* ,suas familias *ad* ,*eorum* generationes
תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר
.*exercitum* egrediens omnis ,supra & ,annorum viginti filio à ,nominū
שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
.quingenti & ,millia quadraginta & ,unū ,Aser *tribum ad* eorū *Visitati*
41 פקדיהם למטה אשר אחד וארבעים אלף וחמש מאות:
,suorū patrū domum *ad* ,suas familias *ad* ,*eorū* generationes Naphtali *Filii*
42 בני נפתלי תולדתם למשפחתם לבית אבתם
egrediens omnis ,supra & ,annorum viginti filio à ,nominum *numero in*
במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא
,millia quinquaginta & ,tria Naphtali *tribum ad* eorum *Visitati* .*exercitum*
43 צבא: פקדיהם למטה נפתלי שלשה וחמשים אלף
,Aharon & Mosch *visitavit* quos *visitati* Isti .quadringenti &
44 וארבע מאות: אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן
domum *ad* unus vir :viri duodecim ,Israel *prælati* &
ונשיאי ישראל שנים עשר איש איש־אחד לבית
domum *ad* Israel filiorum *visitati* omnes fuerunt Et .fuerūt suorū patrū
45 אבתיו היו: ויהיו כל־פקודי בני־ישראל לבית
exercitum egrediens omnis,supra & ,annorum viginti filio à,suorū patrū
אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא
tria & ,millia sexcenta ,*visitati* omnes fuerunt Et .Israel in
46 בישראל: ויהיו כל־הפקדים שש־מאות אלף ושלשת
,suorū patrū tribū *ad* Levitæ Et .quinquaginta & quingenti & ,millia
47 אלפים וחמש מאות וחמשים: והלוים למטה אבתם
,Moseh ad Dominus est locutus Et .eorū medio in sunt *visitati* non
48 לא התפקדו בתוכם: וידבר יהוה אל־משה
eorum *caput* & ,*visitabis* non Levi *extensionem* Veruntamen :dicendo
49 לאמר: אך את־מטה לוי לא תפקד ואת־ראשם
.Israel filiorum medio in ,*tolles* non
לא תשא בתוך בני ישראל:

Versio VULG. LAT.

34 Porrò filiorum Manasse per
generationes & familias ac
domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina sin-
gulorum à viginti annis &
suprà, omnes qui poterant ad
35 bella procedere, Triginta duo
36 millia ducenti. De filiis Ben-
jamin per generationes & fa-
milias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt nomi-
nib⁹ singulorum à vigesimo
anno & suprà, omnes qui po-
terant ad bella procedere,
37 Triginta quinque millia qua-
38 dringenti. De filiis Dan per
generationes & familias ac
domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus sin-
gulorum à vigesimo anno &
suprà, omnes qui poterant ad
39 bella procedere, Sexaginta
40 duo millia septingenti. De fi-
liis Aser per generationes &
familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per
nomina singulorum à vigesi-
mo anno & suprà, omnes qui
poterant ad bella procedere,
41 Quadraginta millia & mille
42 quingenti. De filiis Neph-
thali per generationes & fa-
milias ac domos cognationū
suarum recensiti sunt nomini-
bus singulorum à vigesimo
anno & suprà, omnes qui po-
terant ad bella procedere,
43 Quinquaginta tria millia qua-
44 dringenti. Hi sunt, quos nu-
meraverunt Moyses & Aaron,
& duodecim principes Israel,
singulos per domos cognatio-
45 nū suarum. Fuerúntq; omnis
numerus filiorum Israel per
domos & familias suas à vi-
gesimo anno & suprà, qui po-
terant ad bella procedere,
46 Sexcenta tria millia virorum
47 quingenti quinquaginta. Le-
vitæ autem in tribu familia-
rum suarum non sunt nume-
48 rati cum eis. Locutúsque est
Dominus ad Moysen, dicens,
49 Tribum Levi noli numerare,
neque pones summam eorum
cum filiis Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

37 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς (υ) Βενια-
μὶν, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρα-
[24] κόσιοι. Τοῖς υἱοῖς Γὰδ κατὰ συγγενείας αὐτῶν,
κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν,
κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφα-
λὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσα-
ετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
[25] δυνάμει, Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
Γὰδ, πέντε καὶ (θ) τεσσαράκοντα χιλιάδες
38 καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. Τοῖς υἱοῖς Δὰν
κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ'
οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνο-
μάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ
39 ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, Ἡ ἐπί-
σκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Δὰν, δύο καὶ ἑξή-
40 κοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς
Ἀσὴρ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐ-
τῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀ-
νομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρ-
σενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ
41 ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, Ἡ ἐπίσκε-
ψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ἀσὴρ, μία καὶ (θ) τεσ-
42 σαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. Τοῖς
υἱοῖς Νεφθαλὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ
δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν,
κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν
αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς
καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
43 δυνάμει, Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυ-
λῆς Νεφθαλὶ, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλι-
44 άδες καὶ τετρακόσιοι. Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις,
ἣν (ξ) ἐπεσκέψαντο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν
καὶ οἱ ἄρχοντες Ἰσραὴλ, (ο) δώδεκα ἄν-
δρες· ἀνὴρ εἷς κατὰ φυλὴν μίαν, κατὰ
45 φυλὴν οἴκων (π) πατριᾶς ἦσαν. Καὶ ἐ-
γένετο πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις (ρ) υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ σὺν δυνάμει αὐτῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς
καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατά-
46 ξασθαι ἐν Ἰσραὴλ, Ἑξακόσιαι χιλιάδες
καὶ τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκον-
47 τα. Οἱ δὲ Λευῖται (σ) ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς
αὐτῶν οὐκ ἐπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσρα-
48 ήλ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
49 γων, Ὅρα, τὴν φυλὴν Λευὶ οὐ συνεπισκέψῃ,
καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ (τ) ἐν μέσῳ
υἱῶν Ἰσραήλ.

Recognitio eorum de tribu Benjamin, quinque & triginta millia, & quadringenti. Filiis Gad secundum propinquitates eorum, secundum populos eorum, secundum domos familiarum eorum, secundum numerum nominum eorum, secundum caput eorum, omnia masculina à viginti annis & suprà, omnis procedens in virtute, Recognitio eorum de tribu Gad, quinque & quadraginta millia, & sexcenti, & quinquaginta. Filiis Dan secundum propinquitates eorum, secundum populos eorum, secundum domos familiarum eorum, secundum numerum nominum eorum, secundum caput eorum, omnia masculina à viginti annis & suprà, omnis procedens in virtute, Recognitio eorum de tribu Dan, duo & sexaginta millia, & septingenti. Filiis Aser secundum propinquitates eorum, secundum populos eorum, secundum domos familiarum eorum, secundum numerum nominum eorum, secundum caput eorum, omnia masculina à viginti annis & suprà, omnis procedens in virtute, Recognitio eorum de tribu Aser, unum & quadraginta millia, & quingenti. Filiis Nephthali secundum propinquitates eorum, secundum populos eorum, secundum domos familiarum eorum, secundum numerum nominum eorum, secundum caput eorum, omnia masculina à viginti annis & suprà, omnis procedens in virtute, Recognitio eorum de tribu Nephthali, tria & quinquaginta millia, & quadringenti. Hæc est recognitio, quam recognouerunt Moyses & Aaron, & principes Israel, duodecim viri: vir unus secundum tribum unam, secundum tribum domorum ipsius familiæ fuerunt. Et fuit omnis recognitio filiorum Israel cum virtute eorum à viginti annis & suprà, omnis procedens ad standum in acie in Israel, Sexcenta millia, & ter mille, & quingenti, & quinquaginta. Levitæ autem de tribu familiæ eorum non fuerunt recogniti in filiis Israel. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens; Vide, tribum Levi ne simul recognoscas, & numerum eorum ne sumas in medio filiorum Israel.

MS.A. (υ) Βενιαμεὶν, (ξ) ἐπεσκέψατο (ο) δώδεκα ἄρχοντες (π) πατριᾶς αὐτῶν ἦσαν. (ρ) τῶν υἱῶν (σ) ἐκ τῆς πατριᾶς αὐτῶν οὐ συνεπεσκέπησαν (τ) ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 ܘܠܒܢܝ ܡܢܫܐ ܠܬܘܠܕܬܗܘܢ. ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. ܒܡܢܝܢܐ ܕܫܡܗܐ.
35 ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܟܠ ܢܦܩ ܚܝܠܐ ܒܐܝܣܪܝܠ. * ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܫܒܛܐ ܕܡܢܫܐ.
36 ܬܠܬܝܢ ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܡܐܬܝܢ. * ܘܠܒܢܝ ܒܢܝܡܝܢ ܠܬܘܠܕܬܗܘܢ.
ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. ܒܡܢܝܢܐ ܕܫܡܗܐ. ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ.
37 ܟܠ ܢܦܩ ܚܝܠܐ ܒܐܝܣܪܝܠ. * ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܫܒܛܐ ܕܒܢܝܡܝܢ. ܬܠܬܝܢ ܘܚܡܫܐ
38 ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ. * ܘܠܒܢܝ ܕܢ ܠܬܘܠܕܬܗܘܢ. ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ.
ܒܡܢܝܢܐ ܕܫܡܗܐ. ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܟܠ ܢܦܩ ܚܝܠܐ ܒܐܝܣܪܝܠ.
39 ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܫܒܛܐ ܕܕܢ. ܫܬܝܢ ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܫܒܥܡܐܐ. * ܘܠܒܢܝ ܐܫܝܪ
40 ܠܬܘܠܕܬܗܘܢ. ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. ܒܡܢܝܢܐ ܕܫܡܗܐ. ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ
41 ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܟܠ ܢܦܩ ܚܝܠܐ ܒܐܝܣܪܝܠ. * ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܫܒܛܐ ܕܐܫܝܪ. ܐܪܒܥܝܢ ܘܚܕ
42 ܐܠܦܝܢ ܘܚܡܫܡܐܐ. * ܘܠܒܢܝ ܢܦܬܠܝ ܠܬܘܠܕܬܗܘܢ. ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ.
ܒܡܢܝܢܐ ܕܫܡܗܐ. ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܟܠ ܢܦܩ ܚܝܠܐ ܒܐܝܣܪܝܠ.
43 ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܫܒܛܐ ܕܢܦܬܠܝ. ܚܡܫܝܢ ܘܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ. * ܗܠܝܢ ܡܢܝܢܐ
44 ܕܡܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܘܪܘܪܒܢܘܗܝ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܬܪܥܣܪ ܓܒܪܝܢ. ܓܒܪܐ ܚܕ ܠܒܝܬ ܐܒܗܘܗܝ
45 ܗܘܘ. * ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܡܢܝܢܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ
46 ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܟܠ ܢܦܩ ܚܝܠܐ ܒܐܝܣܪܝܠ. * ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܡܢܝܢܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ
47 ܫܬܡܐܐ ܘܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܘܚܡܫܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ. * ܘܠܘܝܐ ܕܝܢ ܠܫܒܛܐ ܕܐܒܗܝܗܘܢ ܠܐ
48 ܐܬܡܢܝܘ ܒܝܢܬܗܘܢ. * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܫܒܛܐ ܕܠܘܝ ܠܐ ܬܡܢܐ.
49 ܘܚܘܫܒܢܗܘܢ ܠܐ ܬܣܒ ܒܝܢܝ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.

Filii Manasse per generationes suas, perque familias suas, domos patrum suorum, & numerū nominum, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele: Numerus *inquam* tribûs Manasse, fuit triginta duorum millium & ducentorum. Filii Benjamin per generationes suas, perque familias suas, domos patrum suorum, ac numerum nominum, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele: Numerus *inquam* tribûs Benjamen, fuit triginta quinque millium & quadringentorum. Filii Dan per generationes suas, perque familias suas, domos patrum suorum, & numerum nominum, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele: Numerus *inquam* tribûs Dan, fuit sexaginta trium millium & septingentorum. Filii Asir per generationes suas, perque familias suas, domos patrum suorum, & numerum nominum, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele: Numerus *inquam* tribûs Asir, quadraginta unius millium, & quingentorum. Filii verò Nephtali per generationes suas, perque familias suas, domos patrum suorum, & numerum nominum, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad exercitum in Israele: Numerus *inquam* tribûs Nephtali, fuit quinquaginta trium millium & quadringentorum. Hi sunt numeri quos numeravit Moses & Aharon, & magnates Israelis, duodecim *videlicet* viri, singuli de domo patris sui. Fuerunt itaq; omnes numeri filiorum Israel per domos patrum suorum, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad militiam in Israele: Fuerunt *inquam* omnes numeri filiorum Israel, sexcenta triginta millia, & quingenti quinquaginta. Levitæ verò & tribus patrum suorum, non fuerunt numerati inter eos. Locutusque est Dominus cum Mose, & dixit ad eum; Tribum Levi ne numeres, & censum eorum ne tollas inter filios Israel.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

34 לבני מנשה תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר
עשרין שנין ולעילא כל נפיק
35 חילא: מניניהון לשבטא דמנשה
36 תלתין ותרין אלפין ומאתן: לבני
בנימן תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן
מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק
37 חילא: מניניהון לשבטא דבנימן
תלתין וחמשא אלפין וארבע
38 מאה: לבני דן תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן מבר עשרין שנין
39 ולעילא כל נפק חילא: מניניהון
לשבטא דדן שתין ותרין אלפין
40 ושבע מאה: לבני אשר תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין
שמהן מבר עשרין שנין ולעילא
41 כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא
דאשר ארבעין וחד אלפין וחמש
42 מאה: בני נפתלי תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן מבר עשרין שנין
43 ולעילא כל נפיק חילא: מניניהון
לשבטא דנפתלי חמשין ותלתא
44 אלפין וארבע מאה: אלין מניניא
די מנא משה ואהרן ורברבי
ישראל תרי עשר גברין גברא
45 חד לבית אבהתוהי הוו: והוו כל
מניני בני ישראל לבית אבהתהון
מבר עשרין שנין ולעילא כל
46 נפיק חילא בישראל: והוו כל
מניניא שית מאה ותלתא אלפין
47 וחמש מאה וחמשין: וליואי
לשבטא דאבהתהון לא אתמניאו
48 ביניהון: ומליל יי עם משה למימר:
49 ברם ית שבטא דלוי לא תמני
וית חושבנהון לא תקביל בגו
בני ישראל:

Targum ONKELOS.

34 De filiis Manasse, per generationes suas & familias suas, & domos patrũ suorum: juxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes
35 egredientes in exercitum. Numerati sunt de tribu Manasse, triginta duo millia & ducenti.
36 De filiis Benjamin, per generationes suas & familias suas, & domos patrum suorum: juxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes
37 egredientes in exercitum. Recensiti sunt de tribu Benjamin, triginta & quinq; millia &
38 quadringenti. De filiis Dan p generationes suas & familias suas, & domos patrum suorũ: juxta numerũ nominũ eorũ à vicesimo anno & supra, omnes
39 egredientes in exercitum. Recensiti sunt de tribu Dan, sexaginta duo millia & septingen-
40 ti. De filiis Aser, per generationes suas & familias suas, & domos patrũ suorũ: juxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes
41 egredientes in exercitum. Numerati sunt de tribu Aser, quadraginta millia & mille &
42 quingenti. Filii Neptali, per generationes suas per familias suas, & domos patrum suorũ: juxta numerum nominum eorum à viginti annis & supra, omnes egredientes in exerci-
43 tum. Numerati sunt de tribu Neptali, quinquaginta tria
44 millia et quadringenti. Hi sunt numerati, quos numeravit Moyses & Aaron, et duodecim principes Israel: singuli per
45 domos patrum suorum. Fueruntq; omnes qui numerati sunt de filiis Israel, per domos patrum suorum: à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum in Israel.
46 Fuerunt omnes qui numerati sunt, sexcenta tria millia, &
47 quingenti et quinquaginta. Levitæ autem, in tribu patrum suorum, non sunt numerati in-
48 ter eos. Locutúsq; est Dominus
49 cum Moyse dicens. Veruntamẽ tribũ Levi non numerabis, & summã eorum non suscipies, in medio filiorum Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

34–49 [illegible]

VER. SAM.

34–49 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

De filiis Manasse, generationes eorũ, secundùm familias eorũ, secundùm domum patrum eorum, cum numero nominum à viginti annis et supra, omnis egrediens ad ad bellum: Recensiti eorũ de tri- 34
bu Manasse, triginta duo millia & ducenti. De filiis Ben- 35
jamin, generationes eorum secundùm familias eorum, secundùm domum patrum eorum, cum numero nominum à viginti annis & supra, omnis egrediens ad bellum: Recensi- 36
ti eorum de tribu Benjamin, triginta quinq; millia et qua- 37
dringenti. De filiis Dan, generationes eorum secundùm familias eorũ, secundùm domũ patrũ suorũ, cum numero nominũ, à filio viginti annorum & supra, omnis egrediens ad 38
bellum: Recensiti eorum de 39
tribu Dan, sexaginta duo millia et septingenti. De filiis A- 40
ser per generationes suas, secundùm familias suas, secũdùm domũ patrũ suorũ, cum numero nominũ, à filio viginti annorũ et supra, omnis egrediens ad bellũ: Recensiti eorũ 41
de tribu Aser, unum & quadraginta millia & quingenti.
De filiis Nephtali per genera- 42
tiones suas, secundùm familias suas, secundùm domum patrum suorum, cum numero nominum à viginti annis & supra, omnis egrediens ad bellum: Recensiti eorum de tribu 43
Nephtali, quinquaginta tria millia & quadringenti. Hi 44
sunt recensiti quos recensuit Moses, & Aaron, & principes Israelis: duodecim viri, vir unus pro tribu una, juxta tribum domûs patrum suorum fuerunt. Fuerunt autẽ omnes 45
recensiti filiorum Israel per turmas suas à viginti annis & supra, omnis egrediens ad bellum in Israel: Fu- 46
erunt igitur omnes recensiti, sexcenta tria millia, et quingenti quinquaginta. Levitæ 47
verò secundũ tribum patrum suorum recensiti non fuerunt inter eos. Et locutus est Do- 48
minus Mosi, dicens; Tribum 49
Levi nullo modò recensebis, neque summam eorum capies in medio filiorum Israel.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 وفي منسا * اثنان وثلاثون الفا ومايتان *
35
36 والمعدودون كذلك من بني بنيامين * خمسة وثلاثون الفا واربع ماية *
37
38 والمعدودون كذلك من بني دان * اثنان وستون الفا وسبع ماية *
39
40 والمعدودون كذلك من بني اشير * احد واربعون الفا وخمس ماية *
41
42 والمعدودون كذلك من بني نفتالي * ثلثة وخمسون الفا واربع ماية *
43
44 هاولاء المعدودون الذين عدهم موسي وهارون واشراف بني اسرايل الاثنا عشر رجلا كل
45 واحد منهم شريف في بيت ابايه * وكان من عده منهم منسوبا الي بيت ابايه * من ابن
46 عشرين سنة فصاعدا * ممن يخرج في جيوشهم * فكذلك جملتهم ستماية الف وثلثة الاف
47 وخمس ماية وخمسون * واما اللاويون فلم يعدوا معهم لسبط اباهم * ثم كلم الله موسي
49 قايلا * اما سبط لوي فلا تعده * ولا ترفع جملتهم فيما بين بني اسرايل *

Ex Manasse verò, 34
Triginta duo millia & ducenti. 35

Et numerati similiter ex filiis Benjamin, 36
Triginta quinque millia & quadringenti. 37

Et numerati similiter ex filiis Dan, 38
Sexaginta duo millia & septingenti. 39

Et numerati eo modo ex filiis Aser, 40
Quadraginta unum millia & quingenti. 41

Et numerati sic de filiis Nephtali, 42
Quinquaginta tria millia & quadringenti. 43

Isti sunt recensiti quos numeravit Musa, & Haron, & Nobiles filiorum Israil, duodecim viri quorum quilibet erat nobilissimus in domo patrum suorum. 44
Et fuerunt ii quos numeravit ex ipsis, desumpti per domum patrum suorum, à filio viginti annorum & supra, ex iis qui egrediuntur in exercitibus suis: 45
Fuit inquam summa eorum, sexingenta millia, & tria millia, & quingenti quinquaginta. 46
At verò Levitæ non fuerunt numerati cum ipsis in tribum patrum suorum. 47
Præterea locutus est Deus cum Musa, dicens; 48
Verùm tribum Livi ne numeres, neque tollas summam eorum inter filios Israil. 49

ספר במדבר : ב

super & ,testimonii tabernaculo super Levitas fac visitare tu Et
50 ואתה הפקד את־הלוים על־משכן העדת ועל
tabernaculum portabunt Ipsi .ei quæ omnibus super &,ejꝰ vasis omnibꝰ
כל־כליו ועל כל־אשר־לו המה ישאו את־המשכן
tabernaculum circum & ,ei ministrabunt ipsi & ;ejus vasa omnia &
ואת־כל־כליו והם ישרתהו וסביב למשכן
,Levitæ illud faciẽt descẽdere,tabernaculũ proficiscẽdo in Et.castrametabũtur
51 יחנו׃ ובנסע המשכן יורידו אתו הלוים
propinquum extraneꝰ & :Levitæ illud faciẽt stare,tabernaculũ castrametãdo in &
ובחנת המשכן יקימו אתו הלוים והזר הקרב
,suam castrametationẽ super vir ,Israel filii castrametabũtur Et.morietur
52 יומת׃ וחנו בני ישראל איש על־מחנהו
castrametabũtur Levitæ Et .suos exercitꝰ ad suũ vexillũ super unusquisq; &
53 ואיש על־דגלו לצבאתם׃ והלוים יחנו
.Israel filiorum cœtũ super furor erit non &,testimonii tabernaculum circum
סביב למשכן העדת ולא־יהיה קצף על־עדת בני ישראל
fecerunt Et .testimonii tabernaculi custodiam Levitæ custodient Et
54 ושמרו הלוים את־משמרת משכן העדות׃ ויעשו
.fecerunt sic ,Moseh Dominus præcepit quæ omnia juxta :Israel filii
בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את־משה כן עשו׃

CAP. II. ב

Unusquisque :dicendo ,Aharon ad & Moseh ad Dominus est locutꝰ Et
1 וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר׃ איש
2 :Israel filii castrametabũtur,suorũ patrũ domui signis in,suũ vexillum super
על־דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל
castrametantes Et .castrametabuntur conventus tentorium circum regione e
3 מנגד סביב לאהל־מועד יחנו׃ והחנים
.suos exercitus ad Jehudah castrametationis vexillũ ,ortũ ad ,orientem ad
קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה לצבאתם
,ejꝰ exercitꝰ Et .Hamminadab filiꝰ Nachson ,Jehudah filiis prælatus Et
4 ונשיא לבני יהודה נחשון בן־עמינדב׃ וצבאו
castrametantes Et .sexcenti & ,millia septuaginta & quatuor ,eorũ visitati &
5 ופקדיהם ארבעה ושבעים אלף ושש מאות׃ והחנים
filius Nethaniel ,Issachar filiis prælatus Et .Issachar tribus eum super
עליו מטה יששכר ונשיא לבני יששכר נתנאל בן־
-quadrin&,millia quinquaginta&quatuor,ejꝰ visitati &,ejꝰ exercitꝰ Et.Suhar
6 צוער׃ וצבאו ופקדיו ארבעה וחמשים אלף וארבע
.Chelon filius Eliab ,Zebulun filiis prælatus & ,Zebulun Tribus .genti
7 מאות׃ מטה זבולן ונשיא לבני זבולן אליאב בן־חלן׃
.quadringenti & ,millia quinquaginta & septẽ,ejꝰ visitati &,ejꝰ exercitꝰ Et
8 וצבאו ופקדיו שבעה וחמשים אלף וארבע מאות׃
octoginta & ,millia centum ,Jehudah castrametationi visitati Omnes
9 כל־הפקדים למחנה יהודה מאת אלף ושמנים
prius ,suos exercitus ad quadringenti & ,millia sex & ,millia
אלף וששת־אלפים וארבע־מאות לצבאתם ראשנה
.suos exercitus ad austrum ad Reuben castrametationis Vexillũ.proficiscẽtur
10 יסעו׃ דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם
,ejus exercitus Et .Sedeur filius Elisur Reuben filiis prælatus Et
11 ונשיא לבני ראובן אליצור בן־שדיאור׃ וצבאו
.quingenti & ,millia quadraginta & sex ,ejus visitati &
ופקדיו ששה וארבעים אלף וחמש מאות׃

Ver. VUL. LAT.

50 Sed cõstitue eos sup taber-
naculũ testimonii et cuncta
vasa ejꝰ, et quidquid ad ce-
remonias ptinet. Ipsi porta-
bunt tabernaculũ et oĩa u-
tensilia ejꝰ: et erũt in mini-
sterio, ac p gyrũ tabernacu-
51 li metabũtur. Cũm profici-
scendũ fuerit, deponent Le-
vitæ tabernaculũ: cũm ca-
strametandũ, erigent. Quis-
quis externorũ accesserit,
52 occidetur. Metabuntur autẽ
castra filii Israel unusquisq;
p turmas et cuneos atq; ex-
53 ercitũ suũ. Porrò Levitæ p
gyrũ tabernaculi figent ten-
toria, ne fiat indignatio sup
multitudinẽ filiorũ Israel,
& excubabunt in custodiis
54 tabernaculi testimonii. Fe-
cerũt ergò filii Israel juxta
omnia quæ præceperat Dñs
Moysi. CAP. II.
1 Locutúsq; est Dominꝰ ad
Moysẽ et Aarõ, dicens,
2 Singuli p turmas, signa, atq;
vexilla, et domos cognatio-
nũ suarũ, castrametabũtur
filii Israel, p gyrũ taberna-
culi fœderis. Ad Orientem
3 Judas figet tentoria per tur-
mas exercitûs sui: eritque
princeps filiorũ ejꝰ Nahas-
4 son filius Aminadab. Et oĩs
de stirpe ejꝰ summa pugnã-
tium, septuaginta quatuor
5 millia sexcenti. Juxta eũ ca-
strametati sunt de tribu Is-
sachar, quorũ princeps fuit
6 Nathanael filiꝰ Suar. Et oĩs
numerꝰ pugnatorũ ejꝰ, quin-
quaginta quatuor millia
7 quadringenti. In tribu Za-
buló princeps fuit Eliab fi-
8 liꝰ Helon. Oĩs de stirpe ejꝰ
exercitꝰ pugnatorum quin-
quaginta septẽ millia qua-
9 dringẽti. Universi qui in ca-
stris Judæ annumerati sunt,
fuerũt centũ octoginta sex
millia quadringenti: et per
turmas suas primi egredié-
10 tur. In castris filiorũ Ruben
ad Meridianum plagam erit
princeps Elisur filiꝰ Sedeur.
11 Et cũctꝰ exercitꝰ pugnatorũ
ejꝰ qui numerati sunt, quadra-
ginta sex millia quingenti.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

50 Καὶ σὺ ἐπίσκεψαι τοὺς Λευίτας ἐπὶ τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ
ἐπὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ (υ) ἀροῦσιν αὐτοὶ
τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ
λειτουργήσουσιν ἐν (φ) αὐτῇ, καὶ κύκλῳ τῆς σκη-
51 νῆς παρεμβαλοῦσι. Καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν
σκηνὴν, καθελοῦσιν αὐτὴν οἱ Λευῖται, καὶ ἐν τῷ
παρεμβάλλειν τὴν σκηνὴν, (χ) ἀναστήσουσι. καὶ
ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανέτω.
52 Καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἀνὴρ ἐν
τῇ (ψ) ἑαυτοῦ τάξει, καὶ ἀνὴρ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἡ-
53 γεμονίαν, σὺν δυνάμει αὐτῶν. Οἱ δὲ Λευῖται
(ω) παρεμβαλέτωσαν ἐναντίοι κύκλῳ τῆς σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ἁμάρτημα ἐν
υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ φυλάξουσιν οἱ Λευῖται αὐτοὶ
54 τὴν φυλακὴν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ἐποί-
ησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, κατὰ πάντα (α) ἃ ἐνετείλατο
κύριος τῷ Μωυσῇ καὶ Ἀαρὼν, οὕτως ἐποίησαν.

Et tu constitue Levitas super taber- 50
naculũ testimonii, et super omnia va-
sa ejus, et super omnia, quæcumq; sunt
in eo. Levabunt ipsi tabernaculum, &
omnia vasa ejus: et ipsi ministrabunt
in eo, et in circuitu tabernaculi ca-
strametabuntur. Et in promovendo 51
tabernaculum, deponent ipsum Levi-
tæ; et in collocando tabernaculum, e-
rigent. Et alienigena qui accesserit,
moriatur. Et castrametabuntur filii 52
Israel, vir in suo ipsius ordine, et vir
secundùm suum ipsius principatum,
cum virtute ipsorum. Levitæ autem 53
castramitentur adversi in circuitu ta-
bernaculi testimonii. Et non erit pec-
catum in filiis Israel. Et custodient
Levitæ ipsi custodiã tabernaculi te-
stimonii. Et fecerunt filii Israel secun- 54
dùm omnia quæ mandavit Dominus
Moysi & Aaron, ita fecerunt.

MS.A. (υ) αὐτοὶ ἀροῦσιν τὴν (φ) αὐτῷ, κύκλῳ (χ) ἀναστήσουσιν αὐτήν. καὶ (ψ) αὐτοῦ (ω) παρεμβαλέτωσαν (α) ὅσα ἐνετείλατο

ΚΕΦ. β'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀ-
2 αρὼν, λέγων, Ἄνθρωπος (α) ἐχόμενος αὐτοῦ
κατὰ τάγμα, κατὰ σημαίας, κατ' οἴκους πατρι-
ῶν αὐτῶν, (β) παρεμβαλέτωσαν οἱ υἱοὶ Ἰσρα-
ὴλ (γ) ἐναντίοι κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ-
3 ρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. (δ) Καὶ
οἱ παρεμβάλλοντες πρῶτοι κατὰ ἀνατολὰς,
τάγμα παρεμβολῆς Ἰούδα σὺν δυνάμει
αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Ἰούδα, Ναασσὼν υἱὸς
4 Ἀμιναδάβ. Δύναμις αὐτοῦ (ε) οἱ ἐπεσκεμ-
μένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες
5 καὶ ἑξακόσιοι. Καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχό-
μενοι φυλῆς Ἰσσάχαρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Ἰσ-
6 σάχαρ, Ναθαναὴλ υἱὸς Σωγάρ. Δύναμις αὐ-
τοῦ (ε) οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ πεντή-
7 κοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. Καὶ οἱ παρ-
εμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς Ζαβουλὼν, καὶ ὁ
ἄρχων τῶν υἱῶν Ζαβουλὼν, Ἐλιὰβ υἱὸς Χαι-
8 λών. Δύναμις αὐτοῦ (ε) οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἑ-
πτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
9 Πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐκ (ζ) τῆς παρεμβο-
λῆς Ἰούδα, (η) ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες
καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι, σὺν δυνάμει
10 αὐτῶν (θ) πρῶτοι ἐξαροῦσι. Τάγματα παρεμ-
βολῆς Ῥουβὴν πρὸς λίβα (ι) δύναμις αὐτῶν, καὶ
11 ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Ῥουβὴν, Ἐλισοὺρ υἱὸς (κ) Σεδιούρ. Δύναμις αὐτοῦ (ε) οἱ ἐπι-
σκεμμένοι, ἓξ καὶ (λ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.

CAP. II.

Et locutus est Dominus ad Moy- 1
sen & Aaron, dicens, Homo, conti- 2
guus secundùm ordinem suum, se-
cundùm signa, secundùm domos fa-
miliarum suarum, castramitentur fi-
lii Israel ex adverso: in circuitu ta-
bernaculi testimonii castrametabun-
tur filii Israel. Et castrametantes 3
primi ad Orientem, ordo castrorum
Juda cum virtute eorum: & princeps
filiorum Juda, Naasson filius Ami-
nadab. Virtus ejus, ii, qui recogniti, 4
quatuor et septuaginta millia, et sex-
centi. Et castrametantes juxtà de tri- 5
bu Issachar: & princeps filiorum Is-
sachar, Nathanael filius Sogar. Virtus 6
ejus, qui recogniti, quatuor & quin-
quaginta millia, & quadringenti. Et 7
castrametantes juxtà de tribu Zabu-
lon: et princeps filiorum Zabulon, He-
liab filius Chalon. Virtus ejus, ii, qui 8
recogniti, septe & quinquaginta mil-
lia, & quadringenti. Omnes recogniti 9
de castris Juda, centum octuaginta
millia, et sex mille, & quadringen-
ti; cum virtute sua primi promove-
bunt. (a) Ordines castrorum Ru- 10
ben ad Africum virtus eorum: &
princeps filiorũ Rubẽ Helisur filꝰ Se-
diur. Virtus eorũ, ii, qui recogniti, sex 11
& quadraginta millia, & quingenti.

MS.A. (α) ἐχόμενος κατὰ τάγμα αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὰς σημαίας, (β) παρεμ-
βαλέτωσαν (γ) ἐναντίον κυρίου (δ) Καὶ οὗτοι (ε) οἱ ἠριθμημένοι, (ζ) τῆς φυλῆς
(η) ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα (θ) πρῶτοι ἀναζεύξουσιν. Τάγμα (ι) σὺν δυνά-
μει (κ) Ἐδιούρ. (λ) τεσσεράκοντα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

50 [illegible]
[illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
[illegible]
54 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

Sed præfice Levitas tabernaculo testimonii, 50
& omnibꝰ vasis ejus, & rebus quibusq; quæ
sunt in eo. Ipsi portabunt tabernaculum &
cuncta vasa ejꝰ, ipsiq; ministrabunt ei, & circa
tabernaculum erunt castrametantes. Et cùm 51
proficisceretur tabernaculum, inclinabũt illud
Levitæ: cúmq; castrametabitur tabernaculũ,
erigent illud Levitæ: & extraneꝰ qui acces-
serit ad illud, occidetur. Castrametabuntur 52
autem filii Israel, unusquisq; in agmine suo,
& quisque in turma sua, per exercitus suos.
Levitæ verò erunt manentes circa tabernacu- 53
lum testimonii, ne accidat indignatio adver-
sùs congregationem filiorum Israel. Excuba-
bunt ergò Levitæ in excubia tabernaculi te- 54
stimonii. Et fecerunt filii Israel quemadmo-
dum præcepit Dñs Mosi, sic inquam fecerunt.

CAP. II.

Locutus est etiam Dñs cum Mose, & cum 1
Aharone, dixitq; ad eos; Unusquisq; ex filiis 2
Israel in agmine suo, in locis domûs patrum
suorũ castrametabitur: è regione & circum
tabernaculũ temporis castra figet. Qui verò 3
castra ponet primi ad plagã Orientalem, erit
turma castrorũ Judæ per exercitũ suũ: & prin-
ceps filiorũ Judæ, Nahson filiꝰ Aminadab: Et 4
numerus exercitûs ejus, septuaginta quatuor
millia & sexcenti. Qui autem castrametabun- 5
tur prope illum, erunt tribꝰ Isachar: & prin-
ceps filiorũ Isachar, Nathaniel filius Soar: Et 6
numerꝰ exercitûs ejus, quinquaginta quatuor
millia & quadringenti. Et tribus Zebolon: 7
princeps autem filiorum Zebolon, Eliab filiꝰ
Halon: Et numerus exercitûs ejus, quinqua- 8
ginta septem millia & quadringenti. Totus 9
numerꝰ castrorum Judæ, centũ octoginta sex
millia & quadringenti, per exercitus suos: hi
primò proficiscentur. Turma verò castrorum 10
Rubil, ab Austro p exercitũ suũ: & princeps 11
filiorũ Rubil, Elisur filiꝰ Sedaur: Et numerus
exercitûs ejus, quadraginta
sex millia & quingenti.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

50 ואת מני ית ליואי על משכנא
דסהדותא ועל כל מנוהי ועל כל
די ליה אנון יטלון ית משכנא
וית כל מנוהי ואנון ישמשנניה
וסחור סחור למשכנא ישרון:
51 ובמטל משכנא יפרקון יתיה ליואי
ובמשרי משכנא יקימון יתיה ליואי
וחלוני דיקרב יתקטיל: וישרון בני
52 ישראל גבר על משריתיה וגבר
על טקסיה לחיליהון: וליואי ישרון
סחור סחור למשכנא דסהדותא
53 ולא יהי רגזא על כנשתא דבני
ישראל ויטרון ליואי ית מטרת
משכנא דסהדותא: ועבדו בני
54 ישראל ככל די פקיד יי ית משה
כן עבדו: ב
1 ומליל יי עם משה ועם אהרן
2 למימר: גבר על טקסיה באתין
לבית אבהתהון ישרון בני ישראל
מלקביל סחור סחור למשכן זמנא
3 ישרון: ודישרון קדומא מדינחא
טקס משרית יהודה לחיליהון ורבא
לבני יהודה נחשון בר עמינדב:
4 וחיליה ומניניהון שבעין וארבעה
5 אלפין ושית מאה: ודישרון סמיכין
עלוהי שבטא דיששכר ורבא לבני
6 יששכר נתנאל בר צוער: וחיליה
ומנינוהי חמשין וארבעא אלפין
7 וארבע מאה: שבטא דזבולן ורבא
8 לבני זבולן אליאב בר חלון:
וחיליה ומנינוהי חמשין ושבעא
9 אלפין וארבע מאה: כל מנינא
למשרית יהודה מאה ותמנן ושתא
אלפין וארבע מאה לחיליהון
10 בקדמיתא נטלין: טקס משרית
ראובן דרומא לחיליהון ורבא
לבני ראובן אליצור בר שדיאור:
11 וחיליה ומנינוהי ארבעין ושתא
אלפין וחמש מאה:

Targum Onkelos.

50 Tu auté constitue Levitas super tabernaculum testimonii, & super omnia vasa ejus, & super omnia quæ ad illud pertinent: ipsi portabunt tabernaculũ & omnia vasa ejus, & ipsi ministrabunt in eo: & per gyrum tabernaculi metabuntur.
51 Et cũ proficiscetur tabernaculũ, deponẽt illud Levitæ; & quando collocabitur tabernaculũ, erigẽt illud Levitæ: extraneus auté qui accesserit, interficiatur.
52 Castrametabuntur auté filii Israel, unusquisq; per mansioné suam & unusquisq; juxta vexillũ suũ, per turmas eorũ.
53 Levitæ auté metabuntur per gyrum tabernaculi testimonii; & non erit indignatio super congregationé filiorum Israel: & custodient Levitæ custodiã tabernaculi testimonii.
54 Feceruntq; filii Israel: juxtà omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt.

CAP. II.

1 LOcutusq; est Dominus cum
2 Moyse & Aaron, dicens. Singuli juxta vexillum suum per signa & per domos patrũ suorum castrametabuntur filii Israel: per gyrũ contra tabernaculũ fœderis castrametabũtur.
3 Vexillũ castrorũ Juda erit ad Orienté per exercit⁹ suos: & princeps filiorũ Juda, Naason
4 filius Aminadab. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, fuerunt septuaginta qua-
5 tuor millia et sexcẽti. Et qui castrametatur juxta eum, erit trib⁹ Isachar: & princeps filiorũ Isachar, Nathanael fili⁹ Suar.
6 Et exercit⁹ ejus & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquagita quatuor millia et quá-
7 dringenti. De tribu filiorum Zabulon, princeps fuit Eliab
8 filius Helon. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta septé mil-
9 lia & quadringenti. Omnes qui numerati sunt de castris Juda, fuerunt centum & octoginta sex millia & quadringéti per turmas suas: primò pro-
10 ficiscantur. Vexillum castrorũ Rubé erit ad Meridié p turmas suas: et princeps filiorũ Rubé,
11 Elisur fili⁹ Sedeur. Et exercit⁹ ej⁹ et qui numerati sunt ex eo, quadraginta sex millia et quingenti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

50 ࠅࠀࠕࠄ ࠄࠐࠒࠃ ࠀࠕ ࠄࠋࠅࠉࠌ ࠏࠋ ࠌࠔࠊࠍ ࠄࠏࠃࠕ ࠅࠏࠋ ࠊࠋ ࠊࠋࠉࠅ ࠅࠏࠋ ࠊࠋ ࠀࠔࠓ ࠋࠅ ࠄࠌࠄ ࠉࠔࠀࠅ ࠀࠕ ࠄࠌࠔࠊࠍ ࠅࠀࠕ ࠊࠋ ࠊࠋࠉࠅ ࠅࠄࠌࠄ ࠉࠔࠓࠕࠄࠅ ࠅࠎࠁࠉࠁ ࠋࠌࠔࠊࠍ ࠉࠇࠍࠅ
51 ࠅࠁࠍࠎࠏ ࠄࠌࠔࠊࠍ ࠉࠅࠓࠉࠃࠅ ࠀࠕࠅ ࠄࠋࠅࠉࠌ ࠅࠁࠇࠍࠕ ࠄࠌࠔࠊࠍ ࠉࠒࠉࠌࠅ ࠀࠕࠅ ࠄࠋࠅࠉࠌ ࠅࠄࠆࠓ ࠄࠒࠓࠁ ࠉࠅࠌࠕ
52 ࠅࠇࠍࠅ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠀࠉࠔ ࠏࠋ ࠌࠇࠍࠄࠅ ࠅࠀࠉࠔ ࠏࠋ ࠃࠂࠋࠅ ࠋࠑࠁࠀࠕࠌ
53 ࠅࠄࠋࠅࠉࠌ ࠉࠇࠍࠅ ࠎࠁࠉࠁ ࠋࠌࠔࠊࠍ ࠄࠏࠃࠕ ࠅࠋࠀ ࠉࠄࠉࠄ ࠒࠑࠐ ࠏࠋ ࠏࠃࠕ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠅࠔࠌࠓࠅ ࠄࠋࠅࠉࠌ ࠀࠕ ࠌࠔࠌࠓࠕ ࠌࠔࠊࠍ ࠄࠏࠃࠅࠕ
54 ࠅࠉࠏࠔࠅ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠊࠊࠋ ࠀࠔࠓ ࠑࠅࠄ ࠉࠄࠅࠄ ࠀࠕ ࠌࠔࠄ ࠊࠍ ࠏࠔࠅ
ࠁ
1 ࠅࠉࠃࠁࠓ ࠉࠄࠅࠄ ࠀࠋ ࠌࠔࠄ ࠅࠀࠋ ࠀࠄࠓࠍ ࠋࠀࠌࠓ
2 ࠀࠉࠔ ࠏࠋ ࠃࠂࠋࠅ ࠁࠀࠕࠕ ࠋࠁࠉࠕ ࠀࠁࠕࠌ ࠉࠇࠍࠅ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠌࠍࠂࠃ ࠎࠁࠉࠁ ࠋࠀࠄࠋ ࠌࠅࠏࠃ ࠉࠇࠍࠅ
3 ࠅࠄࠇࠍࠉࠌ ࠒࠃࠌࠄ ࠌࠆࠓࠇࠄ ࠃࠂࠋ ࠌࠇࠍࠄ ࠉࠄࠅࠃࠄ ࠋࠑࠁࠀࠕࠌ ࠅࠍࠔࠉࠀ ࠋࠁࠍࠉ ࠉࠄࠅࠃࠄ ࠍࠇࠔࠅࠍ ࠁࠍ ࠏࠌࠉࠍࠃࠁ
4 ࠅࠑࠁࠀࠅ ࠅࠐࠒࠃࠉࠄࠌ ࠀࠓࠁࠏࠄ ࠅࠔࠁࠏࠉࠌ ࠀࠋࠐ ࠅࠔࠔ ࠌࠀࠅࠕ
5 ࠅࠄࠇࠍࠉࠌ ࠏࠋࠉࠅ ࠌࠈࠄ ࠉࠔࠔࠊࠓ ࠅࠍࠔࠉࠀ ࠋࠁࠍࠉ ࠉࠔࠔࠊࠓ ࠍࠕࠍࠀࠋ ࠁࠍ ࠑࠅࠏࠓ
6 ࠅࠑࠁࠀࠅ ࠅࠐࠒࠃࠉࠅ ࠀࠓࠁࠏࠄ ࠅࠇࠌࠔࠉࠌ ࠀࠋࠐ ࠅࠀࠓࠁࠏ ࠌࠀࠅࠕ
7 ࠌࠈࠄ ࠆࠁࠅࠋࠍ ࠅࠍࠔࠉࠀ ࠋࠁࠍࠉ ࠆࠁࠅࠋࠍ ࠀࠋࠉࠀࠁ ࠁࠍ ࠇࠋࠍ
8 ࠅࠑࠁࠀࠅ ࠅࠐࠒࠃࠉࠅ ࠔࠁࠏࠄ ࠅࠇࠌࠔࠉࠌ ࠀࠋࠐ ࠅࠀࠓࠁࠏ ࠌࠀࠅࠕ
9 ࠊࠋ ࠄࠐࠒࠃࠉࠌ ࠋࠌࠇࠍࠄ ࠉࠄࠅࠃࠄ ࠌࠀࠕ ࠀࠋࠐ ࠅࠔࠌࠍࠉࠌ ࠀࠋࠐ ࠅࠔࠔࠕ ࠀࠋࠐࠉࠌ ࠅࠀࠓࠁࠏ ࠌࠀࠅࠕ ࠋࠑࠁࠀࠕࠌ ࠓࠀࠔࠍࠄ ࠉࠎࠏࠅ
10 ࠃࠂࠋ ࠌࠇࠍࠄ ࠓࠀࠅࠁࠍ ࠕࠉࠌࠍࠄ ࠋࠑࠁࠀࠕࠌ ࠅࠍࠔࠉࠀ ࠋࠁࠍࠉ ࠓࠀࠅࠁࠍ ࠀࠋࠉࠑࠅࠓ ࠁࠍ ࠔࠃࠉࠀࠅࠓ
11 ࠅࠑࠁࠀࠅ ࠅࠐࠒࠃࠉࠅ ࠔࠔࠄ ࠅࠀࠓࠁࠏࠉࠌ ࠀࠋࠐ ࠅࠇࠌࠔ ࠌࠀࠅࠕ

VERSIO SAMARITANA.

50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
ࠁ
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

50 *Tu autem constitue Levitas super tabernaculũ testimonii, et super omnia vasa ejus, & super omne quod ad ipsum pertinet: Illi portabunt tabernaculum, et omnia vasa ejus, et ipsi ministrabunt illi, et circa tabernaculum castrametabuntur.*
51 *Cumq; deducendum erit tabernaculum, descendere facient illud Levitæ; et cùm requiescet tabernaculum, erigent illud Levitæ: (c) alienigena autem accedens, (d) morietur.*
52 *Et castrametabuntur filii Israel unusquisq; secundùm castra sua, et unusquisque juxta (e) latus suum per turmas suas.*
53 *Sed Levitæ castrametabuntur circa tabernaculum testimonii; et non erit indignatio super congregationem filiorum Israel, et custodiant Levitæ custodiã tabernaculi testimonii.*
54 *Feceruntq; filii Israel secundùm omnia quæ præcepit Dominus Mosi, sic fecerunt.*

CAP. II.

1 *ET locutus est Dominus Mosi et Aaroni, dicens;*
2 *unusquisq; secundum vexilla sua sub signis juxta domũ patrum suorum castrametabitur; filii Israel ex adverso in circuitu tabernaculi testimonii castrametabũtur.*
3 *Primùm autem castrametabitur ab Oriente (a) vexillum castri Juda per turmas suas, princepsq; filiorum Juda erit Naasson filius Aminadab:*
4 *Et turmæ ejus, et recensiti ejus, septuaginta quatuor millia et sexcenti.*
5 *Et castrametabitur juxta eos tribus Issachar, princepsq; filiorũ Issachar, Nathanael filius Sohar:*
6 *Turmæ autem ejus, & recensiti ejus, quinquaginta quatuor millia et quadringenti.*
7 *Et tribus Zebulon; Princeps autem filiorum Zabulon, Eliab filius Helon:*
8 *Et turmæ ejus, et recensiti ejus, quinquaginta septem millia & quadringenti.*
9 *Omnes recensiti de castris Juda, centũ octoginta et sex millia et quadringenti, secundùm turmas suas, primum proficiscentur.*
10 *Vexillũ castrorũ Ruben ad Meridiem erit per turmas suas: princeps autem filiorũ Ruben, Elisur filius Seduer:*
11 *Et turmæ ejus, et recensiti ejus, quadraginta sex millia & quingenti.*

VER. SAM. (c) extraneus (d) occidetur. (e) locum (a) Noridum versùs

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

50 * وانت فوكل اللاويين على مسكن الشهادة وانيته وجميع ماله * فهم يحملون المسكن
51 وجميع انيته * وهم يخدمونه * وحواليه ينزلون * وفي رحيله هم يقوضونه * وفي نزوله ينصبونه *
52 وان اجنبي تقدم الي ذلك فليقتل * وينزل بنو اسرائيل كل سبط في عسكره في مركز على
53 جنوده * واللاويون ينزلون حوالي مسكن الشهادة لئلا يكون سخط على جماعة
54 اسرائيل * ويحفظ اللاويون ما استحفظوه من ذلك * فصنع بنو اسرائيل كجميع ما امر الله به موسى
1 وهارون * * الفصل الثاني * * وكلم الله موسى وهارون قايلا * كل سبط في مركزه
2 بعلامات لبيوت اباهم ينزل بنو اسرائيل حذاء خباء الحضر وحواليه ينزلون * والنازلون في المشرق
3 مركز عسكر يهوذا لجيوشهم * ورئيسهم نحشون بن عمي ناداب * وعدد جيشه اربعة وسبعون
4 الفا وستمائة * والنازلون الي جانبه سبط يساخار * ورئيسهم نثنيل بن صوعار * وعدد جيشه
5 وخمسون الفا واربع مائة * والي جانبه سبط زبولون * ورئيسهم الياب بن حيلون * وعدد جيشه
6 سبعة وخمسون الفا واربع مائة * فذلك جميع عدد عسكر يهوذا مائة الف وثمانون الفا
7 الف واربع مائة لجيوشهم وهم اولا يرحلون * مركز عسكر راوبين في التيمن لجيوشهم ورئيسهم
8 اليصور بن شداور * وعدد جيشه ستة واربعون الفا وخمسمائة *

50 *Et tu præfice Levitas habitaculo testimonii, & vasis ejus, & omnibus quæ ipsi sunt. Ipsi enim portabunt habitaculum, & omnia vasa ejus, & ipsi ministrabunt ei, et circa illud habitabunt.*
51 *Et in ej⁹ discessu ipsi dissolvent illud: et in ejus quiete, figent illud. Et quicunque advena accesserit ad illud, interficiatur.*
52 *Et castrametabuntur filii Israil, quælibet tribus in exercitu suo, in castris suis, per turmas suas.*
53 *Et Levitæ diversabuntur circa habitaculum testimonii, ne sit furor super filios Israil: et custodiant Levitæ quod admoniti sunt circa hoc.*
54 *Fecerunt igitur filii Israil quicquid præcepit Deus Musæ & Haroni.*

CAP. II.

1 *ET allocutus est Deus Musam et Haronẽ, dicens;*
2 *unaquæque Tribus in meta sua, sub vexillis domorum patrum suorum castrametabuntur filii Israil, è regione tabernaculi præsentiæ & circa illud castrametabuntur.*
3 *Et qui castrametabuntur ad Orientem, erunt castra exercitûs filiorum Jehudha in turmas suas: et princeps eorum, Nahshun filius Amminadhab;*
4 *Et numerus exercitûs ejus, septuaginta quatuor millia & sexingenti.*
5 *Et qui castrametabuntur ad latus ejus, tribus Issachar: et princeps eorum, Nathanail filius Suar:*
6 *Et numerus exercitûs ejus, quinquaginta quatuor millia & quadringenti.*
7 *Et ad latus ejus, tribus Zabulon: et princeps eorum, Eliab filius Hilun:*
8 *Et numerus exercitûs ejus, quinquaginta septem millia et quadringenti.*
9 *Atque hic est totus numerus exercitûs Jehudha, centum millia, et octoginta millia, et sex millia, et quadringenti, in turmas suas: et ipsi priùs castra movebunt.*
10 *Meta exercitûs Raubin ad Meridiẽ, in turmas suas: et princeps eorum, Elisur filius Sedaur:*
11 *Et numerus exercitûs ejus, quadraginta sex millia & quingenti.*

ספר במדבר : ב

,Simhon filiis prælatus Et .Simhon tribus eum super castrametantes Et
12 והחונם עליו מטה שמעון ונשיא לבני שמעון
,novem ,eorum visitati &,ejus exercitus Et .Surisaddai filius Selumiel
13 שלמיאל בן־צורי שדי: וצבאו ופקדיהם תשעה
,Ghad filiis prælatus &:Ghad extensio Et .trecenti & millia quinquaginta &
14 וחמשים אלף ושלש מאות: ומטה גד ונשיא לבני גד
quinque ,eorum visitati & ,ejus exercitus Et .Rehuel filius Eliasaph
15 אליסף בן־רעואל: וצבאו ופקדיהם חמשה
visitati Omnes .quinquaginta & ,sexcenti & ,millia quadraginta &
16 וארבעים אלף ושש מאות וחמשים: כל־הפקדים
-quadrin&,millia quinquaginta &,unū &,millia centū ,Reubē castrametationi
למחנה ראובן מאת אלף ואחד וחמשים אלף וארבע־
.proficiscentur secundi Et .suos exercitus ad quinquaginta & ,genti
מאות וחמשים לצבאתם ושנים יסעו:
medio in Levitarum castrametatio ,conventus tentorium proficiscetur Et
17 ונסע אהל־מועד מחנה הלוים בתוך
unusquisque,proficiscentur sic ,castrametabūtur Quemadmodum .castrorum
המחנת כאשר יחנו כן יסעו איש
suos exercit* ad Ephraī castrametationis Vexillū.sua vexilla ad ,sua manu super
18 על־ידו לדגליהם: דגל מחנה אפרים לצבאתם
.Hammihud filius Elisamah Ephraim filiis prælatus Et ,mare ad
ימה ונשיא לבני אפרים אלישמע בן־עמיהוד:
.quingenti & millia quadraginta ,eorum visitati & ejus exercit* Et
19 וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף וחמש מאות:
filius Ghamliel ,Manasseh filiis prælatus & :Manasseh tribus eum super Et
20 ועליו מטה מנשה ונשיא לבני מנשה גמליאל בן־
,millia triginta & ,duo ,eorum visitati & ,ejus exercitus Et .Pedasur
21 פדהצור: וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף
filius Abidan Binjamin filiis prælatus Et.Binjamin tribus Et .ducenti &
22 ומאתים: ומטה בנימן ונשיא לבני בנימן אבידן בן־
,millia triginta & quinque ,eorum visitati &,ejus exercitus Et.Ghidhoni
23 גדעני: וצבאו ופקדיהם חמשה ושלשים אלף
,millia centum Ephraim castrametationi visitati Omnes .quadringenti &
24 וארבע מאות: כל־הפקדים למחנה אפרים מאת אלף
.proficiscentur tertii & :suos exercitus ad centum & ,millia octo &
ושמנת־אלפים ומאה לצבאתם ושלשים יסעו:
prælatus & :suos exercitus ad ,aquilonem ad Dan castrametationis Vexillum
25 דגל מחנה דן צפנה לצבאתם ונשיא
,ejus exercitus Et .Hammisaddai filius Achihezer ,Dan filiis
26 לבני דן אחיעזר בן־עמישדי: וצבאו
castrametantes Et.septingenti & millia sexaginta & ,duo ,eorum visitati &
27 ופקדיהם שנים וששים אלף ושבע מאות: והחנים
.Hocran filius Paghiel ,Aser filiis prælatus Et.Aser extensio eum super
עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר פגעיאל בן־עכרן:
& ,millia quadraginta & ,unum ,eorum visitati & ,ejus exercitus Et
28 וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים אלף וחמש
filius Achirah ,Naphtali filiis prælatus Et.Naphtali extensio Et.quingenti
29 מאות: ומטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אחירע בן־
,millia quinquaginta & ,tria ,eorum visitati &,ej* exercitus Et .Henan
30 עינן: וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף
.quadringenti &
וארבע מאות:

Versio VULG. LAT.

12 Juxta eum castrametati sunt
de tribu Simeon: quorū prin-
ceps fuit Salamiel filius Suri-
13 saddai. Et cunct* exercit* pu-
gnatorū ej* qui numerati sunt,
quinquaginta novē millia tre-
14 centi. In tribu Gad princeps
15 fuit Eliasaph, fili* Duel. Et cū-
ct* exercitus pugnatorū ejus
qui numerati sunt, quadragin-
ta quinq; millia sexcenti quin-
16 quaginta. Omnes qui recēsiti
sunt in castris Ruben, centum
quinquaginta millia & mille
quadringenti quinquaginta
per turmas suas : in secundo
17 loco proficiscētur. Levabitur
autem tabernaculū testimonii
per officia Levitarū & turmas
eorū. Quomodò erigetur, ità
et deponetur. Singuli per lo-
ca et ordines suos proficiscen-
18 tur. Ad occidentalē plagā e-
runt castra filiorū Ephraim,
quorū princeps fuit Elisama
19 fili* Ammiud. Cunct* exercit*
pugnatorū ejus qui numerati
sunt, quadraginta millia quin-
20 genti. Et cū eis trib* filiorum
Manasse, quorū princeps fuit
21 Gamaliel fili* Phadassur. Cun-
ctúsq; exercit* pugnatorū ejus
qui numerati sunt, triginta duo
22 millia ducenti. In tribu filiorū
Benjamin princeps fuit Abi-
23 dan filius Gedeonis. Et cunct*
exercit* pugnatorū ej* qui re-
censiti sunt, triginta quinque
24 millia quadringenti. Omnes
qui numerati sunt in castris E-
phraim, centū octo millia cētū
per turmas suas : tertii profi-
25 ciscentur. Ad Aquilonis partē
castrametati sunt filii Dan :
quorū princeps fuit Ahiezer
26 fili* Ammisaddai. Cunct* exer-
cit* pugnatorū ej* qui nume-
rati sunt, sexaginta duo millia
27 septingēti. Juxta eū fixére tē-
toria de tribu Aser : quorū prī-
ceps fuit Phegiel fili* Ochran.
28 Cunct* exercit* pugnatorū ej*
qui numerati sunt, quadragin-
29 ta millia et mille quingēti. De
tribu filiorū Nephthali prin-
ceps fuit Ahira filius Enam.
30 Cunctus exercitus pugnatorū
ejus, quinquaginta tria millia
quadringenti.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

12 Καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυ-
λῆς Συμεών, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Συ-
13 μεών, Σαλαμιὴλ υἱὸς Σουρισαδαί. Δύναμις
αὐτοῦ (ς) οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἐννέα καὶ πεντή-
14 κοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. Καὶ οἱ παρ-
εμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ Γάδ, καὶ ὁ
ἄρχων τῶν υἱῶν Γάδ, Ἐλισὰφ υἱὸς Ῥαγουήλ.
15 Δύναμις αὐτοῦ (ς) οἱ ἐπεσκεμμένοι, πέντε καὶ
(λ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ
16 πεντήκοντα. Πάντες (ς) οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς
παρεμβολῆς (μ) Ῥουβὴν, ἑκατὸν πεντήκον-
τα μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πεν-
τήκοντα, σὺν δυνάμει αὐτῶν (ν) δεύτεροι
17 ἐξαροῦσι. Καὶ ἀρθήσεται ἡ σκηνὴ τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν Λευιτῶν (ξ) μέ-
σον τῶν παρεμβολῶν. (ο) ὡς καὶ παρεμβα-
λοῦσιν, οὕτω καὶ ἐξαροῦσιν ἕκαστος ἐχόμενος
18 (π) καθ' ἡγεμονίας. Τάγμα παρεμβολῆς
Ἐφραὶμ παρὰ θάλασσαν σὺν δυνάμει αὐ-
τῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Ἐφραίμ, Ἐλι-
19 σαμὰ υἱὸς Ἐμιούδ. Δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπε-
σκεμμένοι, (λ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ
20 πεντακόσιοι. Καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχό-
μενοι φυλῆς (ρ) Μανασσῆ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν
υἱῶν (ρ) Μανασσῆ, Γαμαλιὴλ υἱὸς Φαδασ-
21 σούρ. Δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, δύο
22 καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι. Καὶ οἱ
παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς (σ) Βενι-
αμίν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν (σ) Βενιαμίν,
23 Ἀβιδὰν υἱὸς Γαδεωνί. Δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐ-
πεσκεμμένοι, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιά-
24 δες καὶ τετρακόσιοι. Πάντες (ς) οἱ ἐπε-
σκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς Ἐφραίμ, ἑκα-
τὸν χιλιάδες καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν,
σὺν δυνάμει αὐτῶν (τ) τρίτοι ἐξαροῦσι.
25 Τάγμα παρεμβολῆς Δὰν πρὸς Βορρᾶν
σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Δάν,
26 Ἀχιέζερ υἱὸς (υ) Ἀμισαδαί. Δύναμις αὐ-
τοῦ (ς) οἱ ἐπεσκεμμένοι, δύο καὶ ἑξήκοντα
27 χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. Καὶ οἱ παρεμ-
βάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ Ἀσήρ, καὶ ὁ
ἄρχων τῶν υἱῶν Ἀσήρ, (φ) Φαγεὴλ υἱὸς Ἐ-
28 χράν. Δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, μία
καὶ (λ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακό-
29 σιοι. Καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυ-
λῆς Νεφθαλί, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν Νεφθαλί,
30 Ἀχιρὲ υἱὸς Αἰνάν. Δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπε-
σκεμμένοι, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες
καὶ τετρακόσιοι.

MS.A (μ) Ῥουβὴν, μία καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν χιλιάδες (ν) δεύτεροι ἀναζεύξουσιν. (ξ) ἀνὰ μέσον τῶν (ο) ὡς παρεμβάλλουσιν, οὕτως καὶ ἀναζεύξουσιν (π) κατὰ τάγμα αὐτῶν. (ρ) Μαννασσῆ, (σ) Βενιαμείν, (τ) τρίτοι ἀναζεύξουσιν (υ) Σαμισαδαί. (φ) Φαγαιήλ

Cum Translatione LATINA.

Et castrametantes juxta eum de 12
tribu Symeon: & princeps filiorum
Symeon, Salamiel filius Surisade.
Virtus ejus, ii, qui recogniti, no- 13
vem & quinquaginta millia, &
trecenti. Et castrametantes juxta 14
eum tribus Gad: & princeps filio-
rum Gad, Helisaph filius Raguel.
Virtus ejus, ii, qui recogniti, quin- 15
que & quadraginta millia, &
sexcenti, & quinquaginta. Omnes 16
recogniti de castris Ruben, centum
quinquaginta unum millia, et qua-
dringenti, & quinquaginta; cum
virtute sua secundi promovebunt.
Et levabitur tabernaculum testi- 17
monii; et castra Levitarum medi-
um castrorum. Et sicut castrame-
tabuntur, ita et promovebunt, unus-
quisque juxtà, secundùm princi-
patus. Ordo castrorum Ephræm a- 18
pud mare cum virtute eorum : &
princeps filiorum Ephræm, Elisama
filius Emiud. Virtus eorum, ii, qui 19
recogniti, quadraginta millia, &
quingenti. Et castrametantes juxtà 20
de tribu Manasse : & princeps fi-
liorum Manasse, Gamaliel filius
Phadassur. Virtus ejus, ii, qui re- 21
cogniti, duo & triginta millia, &
ducenti. Et castrametantes juxtà 22
de tribu Benjamin: & princeps fi-
liorum Benjamin, Abidan fili Ga-*
deoni. Virtus ejus, ii, qui recogni- 23
ti, quinque & triginta millia, &
quadringenti. Omnes qui recogniti 24
de castris Ephræm, centum millia,
& octo mille, & centum; cum vir-
tute sua tertii promovebunt. Ordo 25
castrorum Dan ad Aquilonem cum
virtute eorum : & princeps filio-
rum Dan, Achiezer filius Amisa-
dæ. Virtus ejus, ii, qui recogniti, duo 26
& sexaginta millia, & septingen-
ti. Et castrametantes juxta eum 27
tribus Aser : et princeps filiorum
Aser, Phageel filius Echran. Vir- 28
tus ejus, ii, qui recogniti, unum &
quadraginta millia, et quingenti.
Et castrametantes juxtà, de tribu 29
Nephthali : & princeps filiorum
Nephthali, Achire filius Anan.
Virtus ejus, ii, qui recogniti, tria 30
et quinquaginta millia, et qua-
dringenti.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

Et qui juxta eum castrametabuntur, erit tri- 12
bus Simeon : & princeps filiorum Simeon,
Selamuel filius Suri-Sadai : Et numerus exer- 13
citûs ejus, quinquaginta novem millia & tre-
centi. Tribus quoque Gad : & princeps fili- 14
orū Gad, erat Eliasaph fili* Ravel: Et numer* 15
exercitûs ejus, quadraginta quinq; millia &
sexcenti quinquaginta. Totus numer* castro- 16
rum Rubil, centū quinquaginta unum millia
& quadringenti quinquaginta per exercitus
suos, post primos proficiscebâtur. Proficisce- 17
batur autem tabernaculū temporis, exercitus
videlicet Levitarū, in medio castrorū: quem-
admodū castrametabantur, ita proficiscebantur,
tur, unusquisque cum turma sua per exercitus
suos. Turma verò castrorum Aphrem, per ex- 18
ercitū suum, ab Occidente *castrametabatur* :
& princeps filiorum Aphrem, Elisema filius
Amihud : Et numer* exercitûs ej*, quadraginta 19
millia & quingēti. Porrò, qui castrametabātur 20
prope hunc, erat trib* Manasse : & princeps
filiorū Manasse, Gamaliel filius Pharsur: Et 21
numer* exercitûs ejus, triginta duo millia &
ducenti. Et trib* Benjamen : princeps autem 22
filiorū Benjamen, Abidan filius Gedeoni: Et 23
numer* exercitûs ej*, triginta quinque millia
& quadringenti. Universus numerus castro- 24
rum Aphrem, centum & octo millia & cen-
tum per exercitus suos: post secundos profi-
ciscentur. Turma verò castrorum Dan, ab A- 25
quilone per exercitus suos *castrametabitur* :
princeps autem filiorum Dan, Ahiasar fili* A-
misadai : Et numer* exercit* ej*, sexaginta duo 26
millia & septingenti. Porrò, qui castrameta- 27
bâtur juxta eū, erat trib* Asir: & princeps fi-
liorū Asir, Phagiel fili* Achran: Et numer* ex- 28
ercit* ej*, quadragita unū millia & quingēti.
Trib* quoque Nephtali: & princeps filiorum 29
Nephtali, Ahida fili* Ainā : Et numer* exerci- 30
t* ej*, quinquagita tria millia & quadringēti.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ודי שרן סמיכין עלוהי שבטא
דשמעון ורבא לבני שמעון
שלמיאל בר צורי שדי: וחיליה
ומניניהון חמשין ותשע אלפין
ותלת מאה: ושבטא דגד ורבא
לבני גד אליסף בר רעואל: וחיליה
ומניניהון ארבעין וחמשא אלפין
ושית מאה וחמשין: כל מניניא
למשרית ראובן מאה וחמשין וחד
אלפין וארבע מאה וחמשין
לחיליהון בתניתא נטלין: ונטיל
משכן זמנא משרית ליואי בגו
משריתא כמא די שרן כן נטלין
גבר על אתריה לטקסיהון: טקס
משרית אפרים לחיליהון מערבא
ורבא לבני אפרים אלישמע בר
עמיהוד: וחיליה ומניניהון ארבעין
אלפין וחמש מאה: ודסמיכין עלוהי
שבטא דמנשה ורבא לבני מנשה
גמליאל בר פדהצור: וחיליה
ומניניהון תלתין ותרין אלפין
ומאתן: ושבטא דבנימן ורבא לבני
בנימן אבידן בר גדעוני: וחיליה
ומניניהון תלתין וחמשא אלפין
וארבע מאה: כל מניניא למשרית
אפרים מאה ותמני אלפין ומאה
לחיליהון ותליתיתא נטלין: טקס
משרית דן צפונא לחיליהון ורבא
לבני דן אחיעזר בר עמי שדי:
וחיליה ומניניהון שתין ותרין
אלפין ושבע מאה: ודישרן סמיכין
עלוהי שבטא דאשר ורבא לבני
אשר פגעיאל בר עכרן: וחיליה
ומניניהון ארבעין וחד אלפין וחמש
מאה: ושבטא דנפתלי ורבא לבני
נפתלי אחירע בר עינן: וחיליה
ומניניהון חמשין ותלתא אלפין
וארבע מאה:

Targum Onkelos.

12 Et qui castametantur juxta eũ, sunt viri tribus Simeon: & princeps filiorum Simeon, Sa-
13 lamiel filius Surisaddai. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta nové millia & trecenti.
14 Et in tribu filiorum Gad, princeps fuit Eliasaph filius Re-
15 huel. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quadraginta quinq; millia &
16 sexcenti & quinquaginta. Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, fuerunt centum quinquaginta millia & mille & quadringẽti & quinquaginta, per turmas suas: secundò
17 proficiscantur. Et proficiscatur tabernaculũ fœderis & castra Levitarum in medio castrorũ: quomodo castrametentur, ita proficiscantur; singuli in loco
18 suo, per vexilla sua. Vexillum castrorum Ephraim per exercitum suum erit ad Occidentem: & princeps filiorum Ephraim, Elisama filius Amiud.
19 Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, quadraginta
20 millia & quingenti. Et juxta eum tribus Manasse: & princeps filiorũ Manasse, Gamaliel
21 filius Phadasur. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, triginta duo millia & du-
22 centi. In tribu filiorum Benjamin, princeps fuit Abidan fi-
23 lius Gideonis. Et exercitus ej' & qui numerati sunt ex eo, triginta quinq; millia & qua-
24 dringenti. Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, fuerunt centum octoginta millia & centum, per turmas suas:
25 tertiò proficiscantur. Vexillũ castrorum Dan erit ad Aquilonem, per turmas suas: & princeps filiorũ Dan, Ahiazer fili'
26 Ammisaddai. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, fuerunt sexaginta duo millia &
27 septingenti. Et qui castrametãtur juxta eũ trib' Aser: & princeps filiorum Aser, Phegiel fi-
28 lius Ochran. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, quadraginta millia & mille &
29 quingenti. Et juxta eum trib' Neptali: & princeps filiorum Neptali, Haira filius Enan. Et exercitus ejus & qui numerati sunt ex eo, quinquaginta tria millia & quadringenti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

12–30 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

12–30 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 Castrametabitur autem juxta eum tribus Simeon, princeps verò filiorum Simeon, Salamiel filius Surisadai;
13 Et turmæ ejus, et recensiti ej', quinquaginta novem millia et trecenti.
14 Tribus quoque Gad, & princeps filiorũ Gad, Elisaph filius Daguel;
15 Et turmæ ejus, & recensiti ejus, quadraginta quinque millia, & sexcenti quinquaginta.
16 Omnes recensiti in castris Ruben, centum & quinquaginta millia, et mille quadringenti quinquaginta: per turmas suas secundi proficiscebantur.
17 Cùm proficiscetur tabernaculum testimonii, castrum Levitarũ erit in medio castrorum: sicut castrametabitur ita proficiscentur, unusquisq; ad (b) latus suum secundùm vexilla sua.
18 Vexillum castrorũ Ephraim per turmas suas erit ad Occidentem, et princeps filiorum Ephraim, Elisama fili' Emiud;
19 Et turmæ ejus, & recensiti ejus, quadraginta millia & quingenti.
20 Juxta eum erit tribus Manasse, & princeps filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadassur;
21 Et turmæ ejus, et recensiti ejus, triginta duo millia & ducenti.
22 Tribus quoq; Benjamin, & princeps filiorum Benjamin, Abidan filius Gedeonis;
23 Et turmæ ejus, & recensiti ejus, triginta quinque millia & quadringenti.
24 Omnes recensiti in castris Ephraim, centum et octo millia et centum per turmas suas: & tertii proficiscebantur.
25 Vexillum castrorum Dan ad Septentrionem erit per turmas suas, et Princeps filiorum Dan, Achiezer filius Amisadai;
26 Et turmæ ejus, & recensiti ejus, sexaginta duo millia et septingenti.
27 Castrametabitur autem juxta eum tribus Aser, & princeps filiorum Aser, Phagajel filius Ochran;
28 Et turmæ ej', et recensiti ejus, unum & quadraginta millia & quingenti.
29 Tribus quoq; Nephtali, & princeps filiorum Nephtali, Ahira filius Ænan;
30 Et turmæ ejus, & recensiti ejus, quinquaginta tria millia & quadringenti.

VER. SAM. (b) locum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* والنازلون الي جانبه سبط شمعون * وسريهم سلوميايل بن صوري سداي * وعدد جيشه
تسعة وخمسون الفا وثلثماية * والي جانبه سبط جاد * وسريهم الياساف بن دعوايل * وعدد
جيشه خمسة واربعون الفا وستماية وخمسون * فذلك جميع عسكر راوبين * ماية الف واحد
وخمسون الفا واربع ماية وخمسون لجيوشهم * يرحلون ثانيهم * ويرحل خباء المحضر عسكر
اللاويين في وسط العساكر * وكما هم ينزلون كذاك يرحلون * كل فرق في مكانه وركن * ومركز
عسكر افرايم لجيوشهم في المغرب * وسريهم اليساماع بن عميهود * وعدد جيشه اربعون الفا وخمس
ماية * والي جانبه سبط منسا وسريهم جمليايل بن فداصور * وعدد جيشه اثنان وثلثون الفا
ومايتان * والي جانبه سبط بنيامين * وسريهم ابيدان بن جدعوني * وعدد جيشه خمسة
وثلثون الفا واربع ماية * فذاك جميع عسكر افرايم * ماية الف وثمانية الف وماية لجيوشهم
ويرحلون ثالثا * ومركز عسكر دان في الشمال لجيوشهم * وسريهم احيعازر بن عمي سداي
* وعدد جيشه اثنان وستون الفا وسبع ماية * والي جانبه سبط اشر * وسريهم فعجايل بن
عكران * وعدد جيشه احد واربعون الفا وخمس ماية * والي جانبه سبط نفتالي * وسريهم احيرع
بن عينان * وعدد جيشه ثلثة وخمسون الفا واربع ماية *

12 Et qui castrametabuntur ad latus ipsius, tribus Simeon: & princeps eorum Salumiail filius Suri-saddai:
13 Et numerus exercitûs ejus, quinquaginta novem millia et trecenti.
14 Et ad latus ejus, Tribus Gad: et princeps eorum, Eliasaph filius Dauail:
15 Et numerus exercitûs ejus, quadraginta quinque millia, & sexcenti quinquaginta.
16 Atq; hic est universus exercitus Raubin, centum millia, viginti unum millia, & quadringenti quinquaginta, in turmas suas: proficiscentur secundi post eos.
17 Et proficiscetur tabernaculum præsentiæ, exercitus Levitarum, in medio exercituum: & quomodo ipsi castrametabuntur, eodem modo proficiscentur: unaquæque secta in loco suo, & metâ suâ.
18 Et meta exercitûs Ephraim in turmas suas, ad Occidentem: & princeps eorum, Elisama filius Ammihudh.
19 Et numerus exercitûs ejus, quadraginta millia & quingenti.
20 Et ad latus ipsius, Tribus Manasse: & princeps eorum Gamaliail filius Phadasur:
21 Et numerus exercitûs ejus, triginta duo millia & ducenti.
22 Et ad latus ejus, Tribus Benjamin: & princeps eorum, Abidhan filius Gedeoni:
23 Et numerus exercitûs ejus, triginta quinque millia & quadringenti.
24 Atque iste est totus exercitus Ephraim, centum millia & octo millia, ac centum, in turmas suas: & proficiscentur tertio loco.
25 Et meta exercitûs Dan, ad Aquilonem, in turmas suas: & princeps eorum, Abiazar filius Ammi-saddai:
26 Et numerus exercitûs ejus, sexaginta duo millia & septingenti.
27 Et ad latus ejus, Tribus Asir: & princeps eorum, Fagajail filius Achran:
28 Et numerus exercitûs ejus, quadraginta unum millia & quingenti.
29 Et ad latus ejus, Tribus Nephtali: & princeps eorum, Abiraa filius Ainan:
30 Et numerus exercitûs ejus, quinquaginta tria millia & quadringenti.

ספר במדבר : ג

quinquaginta & ,septẽ &,millia centum,Dan *castrametationis visitati* Omnes

31 כל הפקדים למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים

Isti ,sua vexilla *ad* proficiscentur *postremum ad*,sexcenti & ,millia

32 אלף ושש מאות לאחרנה יסעו לדגליהם : אלה

visitati omnes ,suorum patrum domum *ad* Israel filiorum *visitati*

פקודי בני ישראל לבית אבתם כל פקודי

,millia tria & ,millia sexcenta ,suos exercitus *ad* castrorum

המחנת לצבאתם שש מאות אלף ושלשת אלפים

medio in *sunt visitati* non Levitæ Et .quinquaginta & ,quingenti &

33 וחמש מאות וחמשים : והלוים לא התפקדו בתוך

.Mosch Dominus præcepit quemadmodum ,Israel filiorum

בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה :

,Mosch Dominus præcepit quæ omnia juxta :Israel filii fecerunt Et

34 ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה

unusquisque sunt profecti sic & ,sua vexilla *ad* sunt castrametati sic

כן חנו לדגליהם וכן נסעו איש

.suorum patrum domum *super* suas familias ad

למשפחתיו על בית אבתיו :

CAP. III. ג

cum Dominus est locut° die in ,Mosch & ,Aharon generationes istæ Et

1 ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יהוה את

Primogenitus :Aharon filiorũ nomina hæc Et .Sinai monte in Mosch

2 משה בהר סיני : ואלה שמות בני אהרן הבכר

Aharon filiorum nomina Ista .Ithamar & ,Elhazar ,Abihu & ,Nadab

3 נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר : אלה שמות בני אהרן

.*sacerdotio fungendũ ad eorũ* manum *implevit* quorum ,*unctorum* ,sacerdotum

הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן :

est *faciendo accedere in*,*Domini facies ad* Abihu & Nadab est mortuus Et

4 וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקרבם

fuerunt non filii & ,Sinai deserto in *Domini facies ad* extraneum ignem

אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא היו

.*sui patris* Aharõ *facies super* Ithamar &,Elhazar sacerdotio est funct° & :eis

להם ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם :

extensionem appropinquare Fac :dicendo ,Mosch ad Dominus est locut° Et

5 וידבר יהוה אל משה לאמר : הקרב את מטה

6 .ei ministrabunt & ,*sacerdotis* Aharon *facies ad* eam facies stare & ,Levi

לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו :

tentorii facies ad cœtus omnis custodiam & ,ejus custodiam custodient Et

7 ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל

vasa omnia custodient Et .tabernaculi servitutẽ serviendũ ad,*conventus*

8 מועד לעבד את עבדת המשכן : ושמרו את כל כלי

serviendum ad ,Israel filiorum custodiam & *conventus* tentorii

אהל מועד ואת משמרת בני ישראל לעבד את

,dati:ej° filiis & ,Aharon Levitas dabis Et .tabernaculi servitutẽ

9 עבדת המשכן : ונתתה את הלוים לאהרן ולבניו נתונם

ejus filios & Aharon Et .Israel filiis à ei *ipsi* dati

10 נתונם המה לו מאת בני ישראל : ואת אהרן ואת בניו

.morietur *propinquans* extraneus Et.suũ sacerdotium custodient & ,*visitabis*

תפקד ושמרו את כהנתם והזר הקרב יומת :

:dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et

11 וידבר יהוה אל משה לאמר :

Versio VULG. LAT.

31 Omnes qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem millia sexcenti: et novissimi profici-
32 scentur. Hic numer° filiorum Israel, per domos cognationũ suarum & turmas divisi exercitûs, sexcenta tria millia
33 quingenti quinquaginta. Levitæ autem non sunt numerati inter filios Israel: sic enim
34 præceperat Dñs Moysi. Fecerúntq; filii Israel juxta omnia quæ mandaverat Dñs. Castrametati sunt per turmas suas, & profecti per familias ac domos patrum suorum.

CAP. III.

1 HÆ sunt generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dñs ad Moysen in
2 monte Sinai. Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenit° ejus Nadab, deindè Abiu, &
3 Eleazar, & Ithamar. Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt, & quorum repletæ & consecratæ manus ut sacerdotio funge-
4 rentur. Mortui sunt enim Nadab & Abiu, cùm offerrent ignem alienum in conspectu Dñi in deserto Sinai, absque liberis: functíq; sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram
5 Aaron patre suo. Locutúsq; est Dñs ad Moysen, dicens,
6 Applica tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, &
7 excubent, Et observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo
8 testimonii, Et custodiant vasa tabernaculi, servientes in
9 ministerio ejus. Dabísque dono Levitas Aaron & filiis ejus, quibus traditi sunt à filiis
10 Israel. Aaron autem & filios ejus constitues super cultum sacerdotii. Externus, qui ad ministrandum accesserit, mo-
11 rietur. Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

31 Πάντες (χ) οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς Δάν, (ψ) ἑκατὸν καὶ πεντηκονταεπτὰ χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι, ἔσχατοι ἐξαροῦσι κατὰ τάγμα αὐτῶν.
32 Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν παρεμβολῶν σὺν ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ (ω) τρισχίλιοι πεντακόσιοι πεντήκοντα.
33 Οἱ δὲ Λευῖται οὐ συνεπεσκέπησαν (α) ἐν αὐτοῖς, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ
34 Μωυσῇ. Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ (β) Ἰσραὴλ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ· οὕτω παρενέβαλον κατὰ τάγμα αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐξῆρον ἕκαστος ἐχόμενοι κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν.

31 Omnes recogniti, de castris Dan, centum et quinquaginta septem millia, et sexcenti: ultimi promovebunt secundùm ordinem suum.
32 Hæc est recognitio filiorum Israel, secundùm domos familiarum eorum. Omnis recognitio castrorum cum virtutibus eorum, sexcenta millia, et ter mille quingenti quinquaginta.
33 Levitæ autem non fuerunt simul recogniti in eis, sicut mãdavit Domin° Moysi.
34 Et fecerunt filii Israel omnia quæcunq; præcepit Domin° Moysi. Sic castrametati sunt secundùm ordinẽ suum: et sic promoverunt unusquisq; juxtà, secundùm populos suos, secundùm domos familiarum suarum.

MS.A. (χ) οἱ ἀριθμηθέντες (ψ) ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν, ἔσχατοι ἀναζεύξουσιν κατὰ (ω) τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. (α) αὐτοῖς, (β) Ἰσραὴλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ· οὕτω

ΚΕΦ. γ'.

1 Καὶ αὗται αἱ γενέσεις Ἀαρὼν καὶ Μωυσῆ, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος τῷ Μωυσῇ (α) ἐν ὄρει Σινᾶ.
2 Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἀαρών· πρωτότοκος Ναδὰβ, καὶ Ἀβιοὺδ, (β)
3 Ἐλεάζαρ, καὶ Ἰθάμαρ. Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἀαρὼν, οἱ (γ) ἱερεῖς οἱ ἠλειμμένοι, οὓς ἐτελείωσαν τὰς (δ) χεῖρας αὐτῶν ἱερατεύειν.
4 Καὶ ἐτελεύτησε Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ ἔναντι κυρίου, προσφερόντων αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου, ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ, καὶ παιδία οὐκ ἦν αὐτοῖς. καὶ ἱεράτευσεν Ἐλεάζαρ καὶ
5 Ἰθάμαρ μετὰ Ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Καὶ ἐ-
6 λάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάβε τὴν (ε) φυλὴν Λευὶ, καὶ στήσεις αὐτοὺς ἐναντίον Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ λειτουργήσουσιν αὐτῷ, καὶ
7 φυλάξουσι τὰς φυλακὰς αὐτοῦ, Καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ
8 μαρτυρίου, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. Καὶ φυλάξουσι πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. Καὶ δώ-
9 σεις τοὺς Λευίτας (ζ) Ἀαρὼν, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι. (η) δεδομένοι δόμα οὗτοί
10 μοι εἰσὶν ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καταστήσεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ φυλάξουσι τὴν ἱερατείαν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν βωμὸν, (θ) καὶ ἔσω τοῦ καταπετάσματος. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος,
11 ἀποθανεῖται. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

CAP. III.

1 ET hæ sunt generationes Aaron et Moysi, in qua die locut° est Dominus Moysi in monte Sina. Et
2 hæc sunt nomina filiorũ Aaron. Primogenit° Nadab, et Abiud, Eleazar, et Ithamar. Hæc sunt no-
3 mina filiorum Aaron, sacerdotes qui uncti sunt, quorum consummaverunt man° eorum sacerdotio fungi. Et mortu° est Nadab et
4 Abiud ante Dominum, offerentib° ipsis ignẽ alienum ante Dominũ in deserto Sina. Et filii non fuerunt eis. Et sacerdotio funct° est Eleazar et Ithamar cum Aaron
5 patre suo. Et locut° est Domin° ad
6 Moysen, dicens, Accipe tribũ Levi, et constitues eos in conspectu Aaron sacerdotis, et ministrabunt ei, et custodient (a) custodias ej°,
7 Et custodias filiorũ Israel ante tabernaculum testimonii, ad operandum opera tabernaculi. Et cu-
8 stodient omnia vasa tabernaculi testimonii, & custodias filiorum Israel secundùm omnia opera tabernaculi. Et dabis Levitas Aarõ
9 et filiis ej° sacerdotib°. Dati munere hi mihi sunt ex omnib° filiis Is-
10 rael. Et Aarõ, et filios ej° cõstitues super tabernaculũ testimonii. Et custodient sacerdotium suum, et omnia, quæ ad altare, et intra velum. Et (b) alienigena qui tetigerit, morietur. Et locut°
11 est Dominus ad Moysen, dicens,

MS.A. (α) ἐν τῷ ὄρει (β) καὶ Ἐλεάζαρ, (γ) ἱερεῖς καὶ οἱ (δ) χεῖρας τοῦ ἱερατεύειν. (ε) φυλὴν τοῦ Λευὶ, (ζ) Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τοῖς (η) δόμα δεδομένοι οὗτοι μόνοι εἰσὶν (θ) καὶ τὰ ἔσω

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]

CAP. III.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

31 Universus numerus castrorum Dan, centum quinquaginta septem millia & sexcenti: ul-
32 timi post turmas proficiscentur. Hi sunt numeri filiorum Israel per domos patrum suorum, universi *inquam* numeri castrorum per exercitus suos, sexcenta tria millia, &
33 quingenti quinquaginta. Levitæ verò & tribus patrum eorum, non fuerit numerata inter filios Israel, quemadmodum præceperat Do-
34 minus Mosi. Fecerunt itaque filii Israel quicquid mandaverat Dominus Mosi, sic *inquam* fecerunt, & sic proficiscebantur per turmas suas, & sic castrametabantur, unusquisque in castris suis, pro domo patris sui.

CAP. III.

1 CÆterùm istæ sunt generationes Aharonis & Mosis in die quo locutus est Dominus
2 cum Mose in monte Sinai. Et hæc sunt nomina filiorum Aharonis: Primogenitus ejus,
3 Nadab, & Abihu, & Eliazar, & Ithamar. Et hæc sunt nomina filiorum Aharonis sacerdotis, qui uncti fuerant, & perfecerant manus
4 suas ad sacerdotium. Mortui sunt autem Nadab & Abihu coram Dño, cùm obtulerunt ignem peregrinum coram Dño in deserto Sinai, & filios non habuerunt: & sacerdotio functi sunt Eliazar & Ithamar filii Aharonis
5 patris sui. Et locutus est Dñs cum Mose, di-
6 xitq; ad eum; Admove tribum Levi, & constitue eam coram Aharone sacerdote ut mi-
7 nistrent ei, Custodiantq; custodiam ejus, & custodiam universi cœtûs coram Domino,
8 ante tabernaculum temporis, ut exerceant ministerium tabernaculi. Præterea custodient omnia vasa tabernaculi temporis, & custodiam filiorum Israel, ut obeant ministeri-
9 um tabernaculi. Denique dabis ipsos Levi-
10 tas Aharoni & filiis ejus: dono enim dati sunt ei de medio filiorum Israel. Aharoni verò & filiis ejus præcipe ut custodiant sacerdotium suum: & alienus qui accesserit, interficiatur.
11 Locutus est etiam Dñs cum Mose, & ait illi,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

31 כל־מניניא למשרית דן מאה
וחמשין ושבעא אלפין ושית מאה
בבתריתא נטלין לטקסיהון: אלין
32 מניני בני־ישראל לבית אבהתהון
כל־מניני משריתא לחיליהון שית
מאה ותלתא אלפין וחמש מאה
33 וחמשין: וליואי לא אתמניאו בגו
בני ישראל כמא די־פקיד יי ית
34 משה: ועבדו בני ישראל ככל די
פקיד יי ית משה כן שרן לטקסיהון
וכן נטלין גבר לזרעיתהון על־בית
אבהתוהי: ג
1 ואלין תולדת אהרן ומשה ביומא
דמליל יי עם־משה בטורא דסיני:
2 ואלין שמהת בני־אהרן בוכרא
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:
3 אלין שמהת בני אהרן כהניא
דאתרביאו די־אתקרב קורבנהון
4 לשמשא: ומית נדב ואביהוא קדם
יי בקרוביהון אשתא נוכריתא
קדם יי במדברא דסיני ובנין
לא־הוו להון ושמש אלעזר
ואיתמר על־אפי אהרן אבוהון:
5 ומליל יי עם־משה למימר: קריב
6 ית־שבטא דלוי ותקים יתיה קדם
אהרן כהנא וישמשון יתיה: ויטרון
7 ית־מטרתיה וית־מטרת כל־
כנשתא קדם משכן זמנא למפלח
ית־פולחן משכנא: ויטרון ית כל
8 מני משכן זמנא וית־מטרת בני
ישראל למפלח ית־פולחן משכנא:
9 ותתן ית־ליואי לאהרן ולבנוהי
מסירין יהיבין אנון ליה מן בני
10 ישראל: וית אהרן וית בנוהי תמני
ויטרון ית־כהונתהון וחילוני
11 דיקרב יתקטל: ומליל יי עם־משה
למימר:

TARGUM ONKELOS.

31 Omnes qui numerati sunt in
castris Dan, fuerunt centum
quinquaginta septem millia &
sexcenti: novissimè proficis-
32 cantur. Hi sunt qui numerati
sunt de filiis Israel per domos
patrum suorum: omnes qui
numerati sunt in castris per ex-
ercitum suum, sexcenta tria
millia, & quingenti & quin-
33 quaginta. Levitæ autem non
sunt numerati inter filios Isra-
el: sicut præceperat Dominus
34 Moysi. Feceruntq; filii Israel:
juxta omnia quæ præcepit Dñs
Moysi, ita castrametabantur
per vexilla sua, & ita profici-
scebantur, singuli per familias
suas, & per domum patrum
suorum.

CAP. III.

1 ET hæ sunt generationes
Aaron & Moysi: in die qua lo-
cutus est Dñs *cum Moyse* in
2 monte Sinai. Et hæc sunt no-
mina filiorum Aaron, primo-
genitus ejus Nadab: & Abiu;
3 Eleazar, & Ithamar. Hæc no-
mina filiorum Aaron, sacer-
dotũ qui uncti sunt: & quo-
rum oblatio oblata est, ut mi-
4 nistrarent. Mortuusq; est Na-
dab & Abiu coram Domino,
quando obtulerunt ignẽ alie-
num corã Domino in deserto
Sinai; & filii non fuerunt eis:
& ministravit Eleazar & Itha-
mar in conspectu Aaron pa-
5 tris sui. Locutusq; est Dñs cũ
6 Moyse dicens. Applica tribũ
Levi, & statue eam coram Aa-
ron sacerdote: & ministrabunt
7 ei. Et custodient custodiã ejus,
& custodiã omnis congrega-
tionis, ante tabernaculũ fœde-
ris: ut serviant in ministerio
8 tabernaculi. Et custodiant o-
mnia vasa tabernaculi fœde-
ris, & custodiã filiorũ Israel:
ut serviãt in ministerio taber-
9 naculi fœderis. Dabisq; Levi-
tas Aaron & filiis ejus: cui da-
ti traditiq; sunt à filiis Israel.
10 Aaron autẽ & filios ejus con-
stitues, ut custodiant sacerdo-
tiũ suũ: alien⁹ autem qui ac-
11 cesserit, occidetur. Locutusq;
est Dñs cum Moyse dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Omnes recensiti castrorum 31
Dan, centum quinquaginta
septem millia & sexcenti:
postremi proficiscebantur se-
cundùm vexilla sua. Isti re- 32
censiti sunt de filiis Israel se-
cundùm domum patrum suo-
rum: Omnes recensiti castro-
rum juxta turmas suas, sex-
centa tria millia, et quingenti
quinquaginta. Levitæ autem 33
recensiti non fuerunt inter fi-
lios Israel, sicut præceperat
Dominus Mosi. Fecerunt au- 34
te filii Israel secundũ omnia
quæ præceperat Dominus Mo-
si: Sic castrametati sunt se-
cundùm vexilla sua, & sic
profecti sunt, unusquisque se-
cundùm familias suas, per
domum patrum suorum.

CAP. III.

ISta autem sunt generatio- 1
nes Aaronis & Mosis in
die quo locutus est Dominus
Mosi in monte Sinai. Hæc 2
quoque sunt nomina filiorum
Aaronis, primogenit⁹ Nadab,
& Abihu, Eleazar & Itha-
mar. Hæc sunt nomina filio- 3
rum Aaronis sacerdotum un-
ctorum, (a) quorum consecra-
vit manũ ut sacerdotio fun-
gerentur. Mortui autem sunt 4
Nadab et Abihu cũ offerrent
ignem (b) alienum coram Do-
mino in deserto Sinai: filii
autem non erant eis, ideò sa-
cerdotio functi sunt Elea-
zar, & Ithamar coram Aa-
rone patre suo. Postea locu- 5
tus est Dominus Mosi, dicens;
Appropinquare fac tribũ Le- 6
vi, ut constituas eam coram
Aarone sacerdote, ministrét-
que illi. Et custodiant custo- 7
diam ejus, & custodiã omnis
congregationis corã taberna-
culo testimonii, ad faciendum
ministerium tabernaculi. Cu- 8
stodient quoq; omnia vasa ta-
bernaculi testimonii, et custo-
diam filiorum Israel, ad faci-
endum ministerium taberna-
culi. Dabisq; Levitas Aaroni, 9
et filiis ejus: Dati sunt, dati
sunt hi mihi de medio filiorũ
Israel. Aaronem autem et fi- 10
lios ejus præficies, et custodi-
ent sacerdotium suum; nam
(c) alienigena qui accesserit,
(d) morietur. Et locutus est 11
Dominus Mosi, dicens;

VER. SAm. (a) qui complèrunt locum suum (b) extraneum (c) extraneus (d) occidetur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * فذلك جميع عسكر دان مايه وسبعة وخمسون الفا وستماية * ويرحلون اخيرا بجيوشهم * هولا
32 معدودون بني اسرايل لبيوت اباهم * جملة عدد العساكر بجيوشهم ستماية الف وثلثة الاف
33 وخمسماية وخمسون * واللواويون لم يحصوا في جملة بني اسرايل كما امر الله موسي * ثم صنع
34 بنوا اسرايل جميع ما امر الله موسي * كذلك نزلوا في مراكزهم * وكذلك رحلوا * كل سبط
لعشايرهم على بيوت اباهم * الفصل الثالث * وهذه نسبة قوم موسي
1 وهارون في وقت خطاب الله لموسي في برية سينين * وهذه اسماء بني هارون * ناداب البكر وابيهو
2 والعازار وايثامار * هذه اسماء بني هارون الايمة المسوحين الذين كمل واجبهم للامامة * ومات
3 ناداب وابيهو بين يدي الله عند قربا نارا غريبة بين يدي الله في برية سيناي * ولم يكن لهما
4 بنون * وام العازار وايثامار بحضرة هارون ابيهما * فكلم الله موسي قايلا * قدم سبط لوي
5 فقعهم بين يدي هارون الامام فيخدموه * ويحفظوا حفظه وحفظ الجماعة بين يدي قبة
6 الحضر * ويخدموا خدمة المسكن * ويحفظوا جميع انية قبة الحضر * ويحفظ بني اسرايل
7 ويخدموا خدمة المسكن * وادفع اللواويين الي هارون وبنيه * مسلمون معطون هم له
8 من بني اسرايل * ووكل هارون وبنيه علي ان يحفظوا امامتهم * واي اجنبي تقدم اليها فليقتل
9 * ثم كلم الله موسي قايلا *

Atque iste est universus exercitus Dan, 31
centum quinquaginta septem millia &
sexcenti: & proficiscentur postremo lo-
co, per turmas suas. Hi sunt recensiti fi- 32
liorum Israil in domos patrum suorum:
summa numeri exercituum in turmas su-
as, sexcenta millia, & tria millia, &
quingenti quinquaginta. Levitæ autem 33
non fuerunt numerati inter summam fili-
orum Israil, sicuti præcepit Deus Musæ.
Feceruntque filii Israil omnia quæ man- 34
davit Deus Musæ: eo modo diversati sunt
in castris suis, atq; eo modo profecti sunt:
unaquæque tribus in familias suas, juxta
domos patrum suorum.

CAP. III.

ATque hæc est genealogia gentis Mu- 1
sæ & Haronis quo tempore collocu-
tus est Deus cum Musa in deserto Sinain.
Et hæc sunt nomina filiorum Haronis: 2
Nadab primogenitus, & Abihu, & Elea-
zar, & Ithamar. Hæc sunt nomina filio- 3
rum Haronis sacerdotum unctorum, quo-
rum debitum expletum fuerat ad munus
sacerdotii. Mortuique sunt Nadab et A- 4
bihu in conspectu Dei, eò quòd obtulis-
sent ignem exterum coram Deo in deserto
Sinai, nec fuerunt eis filii: functique sunt
sacerdotio Eleazar & Ithamar in præ-
sentia Haronis patris sui. Locutusque est 5
Deus cum Musa, dicens; Admove tri- 6
bum Levi, & siste illos ante Haronem sa-
cerdotem, ut famulentur ei. Et custodiant 7
custodiam ejus, et custodiam congregatio-
nis ante tabernaculum præsentiæ: & mi-
nistrent ministerium habitaculi. Et custo- 8
diant omnia vasa tabernaculi præsentiæ,
et custodiam filiorum Israil, et ministrent
ministerium habitaculi. Et da Levitas 9
Haroni & filiis ejus: addicti atque do-
nati sunt ei de filiis Israil. Et committe 10
curam Haroni & filiis ejus custodiendi
sacerdotium suum: & quicunque advena
accesserit ad illud, occidatur. Item lo- 11
cutus est Deus cum Musa, dicens;

pro ,Israel filiorum medio è Levitas accepi ecce ego Et
12 ואני הנה לקחתי את־הלוים מתוך בני ישראל תחת
Levitæ mihi erunt & :Israel filiis à vulvæ apertione primogenito omni
כל־בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלוים׃
primogenitum omne me percutiente die in ,primogenitum omne mihi Quia
13 כי לי כל־בכור ביום הכתי כל־בכור
.Israel in primogenitum omne mihi sanctificavi ,Ægypti terra in
בארץ מצרים הקדשתי לי כל־בכור בישראל
est locutus Et .Dominus Ego .erunt mihi ,animal ad usque homine Ab
14 מאדם עד־בהמה לי יהיו אני יהוה׃ וידבר
filios Visita :dicendo ,Sinai deserto in Mosch ad Dominus
15 יהוה אל־משה במדבר סיני לאמר׃ פקד את־בני
masculum Omnem .suas familias ad ,suorum patrum domum ad Levi
לוי לבית אבתם למשפחתם כל־זכר
ei super Mosch eos visitavit Et .eos visitabis ,supra & mensis filio à
16 מבן־חדש ומעלה תפקדם׃ ויפקד אתם משה על־פי
,suis nominibus in Levi filii isti fuerunt Et .erat jussus quemadmodũ ,Domini
17 יהוה כאשר צוה׃ ויהיו־אלה בני־לוי בשמתם
Gherson filiorum nomina hæc Et .Merari & ,Chehath & ,Gherson
18 גרשון וקהת ומררי׃ ואלה שמות בני־גרשון
,suas familias ad Chehath filii Et .Simhi & ,Libni ,suas familias ad
19 למשפחתם לבני ושמעי׃ ובני קהת למשפחתם
,suas familias ad Merari filii Et .Huzziel & ,Chebron ,Ishar & ,Hamram
20 עמרם ויצהר חברון ועזיאל׃ ובני מררי למשפחתם
.suorum patrum domum ad Levi familiæ ipsæ Istæ .Musi & ,Machli
מחלי ומושי אלה הם משפחת הלוי לבית אבתם׃
ipsæ Istæ .Simhi familia & ,Libni familia Gherson Ipsi
21 לגרשון משפחת הלבני ומשפחת השמעי אלה הם
filio à masculi omnis numero in eorum Visitati .Ghersuni familiæ
22 משפחת הגרשני׃ פקדיהם במספר כל־זכר מבן־
.quingenti & ,millia septem ,eorum visitati ,supra & ,mensis
חדש ומעלה פקדיהם שבעת אלפים וחמש מאות׃
mare ad castrametabuntur tabernaculum post Ghersuni Familiæ
23 משפחת הגרשני אחרי המשכן יחנו ימה׃
custodia Et .Lael filius Eliasaph ,Ghersuni patris domus prælatus Et
24 ונשיא בית־אב לגרשני אליסף בן־לאל׃ ומשמרת
25 tentorium & ,tabernaculum ,conventus tentorio in Gherson filiorum
בני־גרשון באהל מועד המשכן והאהל
,atrii funda Et .conventus tentorii ostii tegumentum &,ej' operimentum
26 מכסהו ומסך פתח אהל מועד׃ וקלעי החצר
altare super & ,tabernaculum super quod atrii ostii operimentum &
ואת־מסך פתח החצר אשר על־המשכן ועל־המזבח
Chehath ipsi Et .ejus servitium omne ad ejus funes & ,undiquaque
סביב ואת מיתריו לכל עבדתו׃ ולקהת
27 ,Chebroni familia &, Ishari familia & Hamrami familia
משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי ומשפחת החברני
numero In .Chehathi familiæ ipsæ Istæ .Huzzieli familia &
28 ומשפחת העזיאלי אלה הם משפחת הקהתי׃ במספר
,sexcenti & ,millia octo ,supra & ,mensis filio à masculi omnis
כל־זכר מבן־חדש ומעלה שמנת אלפים ושש מאות
.sanctitatis custodiam custodientes
שמרי משמרת הקדש׃

Versio VULG. LAT.

12 Ego tuli Levitas à filiis Is-
rael pro omni primogenito,
qui aperit vulvam in filiis Is-
rael, eruntque Levitæ mei.
13 Meum est enim omne primo-
genitum: ex quo percussi pri-
mogenitos in terra Ægypti,
sanctificavi mihi quidquid
primum nascitur in Israel: ab
homine usque ad pecus, mei
14 sunt. Ego Dominus. Locu-
túsque est Dominus ad Moy-
sen in deserto Sinai, dicens;
15 Numera filios Levi per do-
mos patrum suorum & fami-
lias, omnem masculum ab u-
16 no mense & suprà. Nume-
ravit Moyses, ut præceperat
17 Dominus. Et inventi sunt fi-
lii Levi per nomina sua, Ger-
son & Caath & Merari. Filii
18 Gerson: Lebni & Semei. Fi-
19 lii Caath: Amram & Jesaar,
20 Hebron & Oziel. Filii Me-
21 rari: Moholi & Musi. De
Gerson fuére familiæ duæ,
22 Lebnitica, & Semeitica. Qua-
rum numeratus est popul' se-
xûs masculini ab uno mense
& suprà, septem millia quin-
23 genti. Hi post tabernaculum
metabuntur ad Occidentem,
24 Sub principe Eliasaph filio
25 Laël. Et habebunt excubias
26 in tabernaculo fœderis, I-
psum tabernaculum & ope-
rimentum ejus, tentorium
quod trahitur ante fores tecti
fœderis, & cortinas atrii:
tentoriũ quoque quod appen-
ditur in introitu atrii taber-
naculi, & quidquid ad ritum
altaris pertinet, funes taber-
naculi, & omnia utensilia e-
27 jus. Cognatio Caath habebit
populos Amramitas & Jesaa-
ritas & Hebronitas & Ozie-
litas. Hæ sunt familiæ Caa-
thitarum recensitæ per no-
28 mina sua. Omnes generis ma-
sculini ab uno mense & su-
prà, octo millia sexcenti, ha-
bebunt excubias Sanctuarii,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

12 (ι)Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα τοὺς Λευίτας ἐκ μέ-
σου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου
διανοίγοντος μήτραν παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ·
λύτρα αὐτῶν ἔσονται, καὶ ἔσονται ἐμοὶ οἱ Λευῖται.
13 Ἐμοὶ γὰρ πᾶν πρωτότοκον. ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐπά-
ταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτου, (κ)
ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν Ἰσραήλ.
ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἔσονται. ἐ-
14 γὼ κύριος. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυ-
15 σῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ, λέγων, Ἐπίσκεψαι
τοὺς υἱοὺς Λευὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ
δήμους (λ) αὐτῶν. πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαί-
16 ου καὶ ἐπάνω, (μ) ἐπισκέψασθε αὐτούς. Καὶ
ἐπεσκέψαντο αὐτοὺς Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν
διὰ φωνῆς (ν) κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξεν
17 αὐτοῖς κύριος. Καὶ ἦσαν οὗτοι (ξ) οἱ υἱοὶ Λευὶ
ἐξ ὀνομάτων αὐτῶν· Γεδσὼν, Καὰθ, καὶ Με-
18 ραρί. Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Γεδ-
19 σὼν κατὰ δήμους αὐτῶν· Λοβενὶ καὶ Σεμεΐ. Καὶ
υἱοὶ Καὰθ κατὰ δήμους αὐτῶν· (ο) Ἀμρὰμ καὶ
20 Ἰσσαὰρ, Χεβρὼν καὶ Ὀζιήλ. (π) Καὶ υἱοὶ Με-
ραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν Μοολὶ, καὶ (ρ) Μουσί.
οὗτοί εἰσι δῆμοι τῶν Λευιτῶν κατ' οἴκους πα-
21 τριῶν αὐτῶν. Τῷ Γεδσὼν δῆμος τοῦ Λοβενὶ,
καὶ δῆμος τοῦ Σεμεΐ. οὗτοι δῆμοι τοῦ Γεδσών.
22 Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν παντὸς ἀρ-
σενικοῦ ἀπὸ μηνιαίου καὶ (σ) ἐπάνω, ἡ ἐπί-
σκεψις αὐτῶν, ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι.
23 Καὶ οἱ υἱοὶ Γεδσὼν ὀπίσω τῆς σκηνῆς παρ-
24 εμβαλοῦσι (τ) παρὰ θάλασσαν. Καὶ ὁ ἄρχων
οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου τοῦ Γεδσὼν, Ἐλισὰφ
25 υἱὸς Δαήλ. Καὶ ἡ φυλακὴ υἱῶν Γεδσὼν ἐν
26 τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, Ἡ σκηνὴ, καὶ τὸ κά-
λυμμα, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ
τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς οὔ-
σης ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ κατάλοιπα πάν-
27 των τῶν ἔργων αὐτοῦ. Τῷ Καὰθ δῆμος
ὁ (υ) Ἀμρὰμ εἷς, καὶ δῆμος ὁ (φ) Ἰσσαὰρ
εἷς, καὶ δῆμος ὁ Χεβρὼν εἷς, καὶ δῆμος ὁ
Ὀζιὴλ εἷς. οὗτοί (χ) εἰσιν οἱ δῆμοι τοῦ
28 Καὰθ κατὰ ἀριθμόν. Πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ
μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακό-
σιοι, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων.

Cum Translatione LATINA.

Et ecce ego assumpsi Levitas de 12
medio filiorum Israel pro omni
primogenito adaperiente vulvam
à filiis Israel. Redemptiones eo-
rum erunt: et erunt mihi Levitæ.
Mihi enim omne primogenitum. In 13
qua die percussi omne primogeni-
tum in terra Ægypti, sanctificavi
mihi omne primogenitum in Is-
rael: ab homine usque ad pecus,
mihi erunt. Ego Dominus. Et lo- 14
cutus est Dominus ad Moysen in
deserto Sina, dicens, Recognosce 15
filios Levi secundùm domos fa-
miliarum eorum, secundùm popu-
los eorum. Omne masculinum ab
uno mense & suprà, recognoscite
eos. Et recognoverunt eos Moy- 16
ses & Aaron per vocem Domini,
quemadmodùm præcepit eis Domi-
nus. Et fuerunt hi filii Levi ex 17
nominibus eorum: (c) Gedson,
Caath, & Merari. Et hæc sunt 18
nomina filiorum Gedson secun-
dùm populos eorum, Lobeni, &
Semei. Et filii Caath secundùm 19
populos eorum, Amram, & Issa-
ar, Chebron, & Oziel. Et filii
Merari secundùm populos eorum, 20
Mooli, & Musi. Hi sunt populi
Levitarum secundùm domos fa-
miliarum eorum. Ipsi Gedson po- 21
pulus ipsius Lobeni, & popul' ipsi'
Semei. Hi populi Gedson. Recogni- 22
tio eorum secundùm numerum
omnis masculini ab uno mense &
suprà, recognitio eorum, septem
mille, & quingenti. Et filii Gedson 23
post tabernaculum castrametabun-
tur ad Mare. Et princeps domûs 24
familiæ populi ipsius Gedson, Eli-
saph filius Dael. Et custodia filio- 25
rum Gedson in tabernaculo testi-
monii, Ipsum tabernaculum, et o- 26
perimentũ, & cooperimentũ ostii
tabernaculi testimonii, et tentoria
atrii, et velamen portæ atrii, quod
est super tabernaculũ, & reliqua
omniũ operũ ej'. Ipsi Caath popu- 27
l', qui Amrã, un'; & popul', qui
Issaar, un'; et popul', qui Chebron,
un'; et popul', qui Oziel, unus. Hi
sunt populi ipsi' Caath, secundùm
numerum. Omne masculinum ab 28
uno mense & suprà, octo mille & sexcenti, custodientes custodias sanctorum.

MS.A (ι) Καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἴληφα (κ) ἡγίασα (λ) αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν. πᾶν (μ) ἀριθμήσονται αὐτούς. Καὶ ἠρίθμησεν (ν) κυρίου, καθὰ συνέταξεν (ξ) υἱοὶ (ο) Ἀμβρὰμ (π) καὶ οὗτοι υἱοὶ (ρ) Ὁμουσί. (σ) ἐπάνω, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, (τ) κατὰ θάλασσαν. (υ) Ἀμβρὰμ (φ) Σαὰρ (χ) εἰσιν δῆμοι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]

Ecce ego accepi Levitas de medio filiorum 12
Israel pro omni primogenito aperiẽte quam-
cunque vulvam de filiis Israel, ut sint mihi
Levitæ; Nam meum est omne primogenitum. 13
In die quâ interfeci omnia primogenita quæ
erant in terra Ægypti, consecravi mihi omne
primogenitum filiorum Israel: ab homine
usque ad animantia, mea erunt: Ego sum Do-
minus. Præterea locutus est Dominus cum 14
Mose in monte Sinai, dixitq; ad eum; Re- 15
cense filios Levi per familias suas, & domos
patrũ suorum: omnem masculum à filio men-
sis & supra, recensebis. Recensuit itaque eos 16
Moses juxta verbũ oris Domini, prout fuerat
ei mandatum. Fuerunt autem hi filii Levi per 17
nomina sua: Gerson, & Cahath, & Merari.
Et hæc sunt nomina filiorum Gerson per fa- 18
milias suas: Lebni, & Semei. Filii verò Ca- 19
hath juxta familias suas, Amram, & Jeshar,
& Hebron, & Uziel. Porrò filii Merari juxta 20
familias suas, Mahli & Musi. Hæ sunt familiæ
Levitarum juxta domos patrum suorum. Ad 21
Gersonem *pertinebat* familia Lebni, & fa-
milia Semei: Hæ sunt familiæ Gersonis. Et 22
numerus eorum, numerando omnem mascu-
lum à filio mensis & supra, septem millia &
quingenti. Familia Gersonis post tabernacu- 23
lum castrametentur ab Occidente. Et prin- 24
ceps domûs paternæ Gersonis, Eliasaph fi-
lius Eliab. Et custodia filiorum Gersonis in 25
tabernaculo temporis, erit tabernaculum, &
velũ januæ ejus, & tentorium ejus, & tento-
rium ostii tabernaculi temporis: Et vela atrii, 26
& aulæum januæ atrii quod imminet taber-
naculo & altari per ambitum: item super fu-
niculos ejus, cunctáq; ejus ministeria *erit eo-*
rum custodia. Ad Cahath verò *pertinet* fami- 27
lia Amram, & familia Jeshar, & familia He-
brõ, & familia Uziel: Hæ sunt familiæ Cahath.
Porrò numerus eorum, numerando omnem 28
masculũ à filio mensis & supra, octo millia &
sexcenti custodientes custodiam sanctuarii.

תרגום אונקלוס

ואנא הא קרבית ית ליואי מגו בני
ישראל חלף כל בוכרא פתח ולדא
מבני ישראל ויהון משמשין קדמי
ליואי: ארי דילי כל בכרא ביומא
דקטלית כל בכרא בארע דמצרים
אקדשית קדמי כל בכרא בישראל
מאנשא עד בעירא די לי יהון אנא
יי: ומליל יי עם משה במדברא
דסיני למימר: מני ית בני לוי לבית
אבהתהון לזרעיתהון כל דכורא
מבר ירחא ולעילא תמנינון: ומנא
יתהון משה על מימרא דיי כמא די
אתפקד: והוו אלין בני לוי
בשמהתהון גרשון וקהת ומררי:
ואלין שמהת בני גרשון לזרעיתהון
לבני ושמעי: ובני קהת לזרעיתהון
עמרם ויצהר חברון ועזיאל: ובני
מררי לזרעיתהון מחלי ומושי אלין
אנון זרעית ליואי לבית אבהתהון:
לגרשון זרעית לבני וזרעית שמעי
אלין אנון זרעית גרשון: מניניהון
במנין כל דכורא מבר ירחא
ולעילא מניניהון שבעא אלפין
וחמש מאה: זרעית גרשון אחורי
משכנא ישרון מערבא: ורב בית
אבא לבית גרשון אליסף בר לאל:
ומטרת בני גרשון במשכן זמנא
משכנא ופרסא חופאיה ופרסא
דתרע משכן זמנא: וסרדי דרתא
וית פרסא דתרע דרתא די על
משכנא ועל מדבחא סחור סחור
וית אטונוהי לכל פולחניה:
ולקהת זרעית עמרם וזרעית יצהר
וזרעית חברון וזרעית עזיאל אלין
אנון זרעית קהת: במנין כל
דכורא מבר ירחא ולעילא תמניא
אלפין ושית מאה נטרי מטרת
קודשא:

Targum Onkelos.

12 Ego auté ecce applicavi Levitas ad me de medio filiorum Israel, pro omni primogenito qui aperit vulvá de filiis Israel: ministrabuntq; Levitæ in
13 conspectu meo. Meú est enim omne primogenitú: in die quo occidi omne primogenitú in terra Egypti, sanctificavi corá me oñe primogenitú in Israel, ab homine usq; ad pecus: mei
14 sunt, ego Dñs. Locutúsq; est Dñs cum Moyse, in deserto Si-
15 nai, dicens. Numera filios Levi, p domos patrú suorú et familias suas: omnes masculos ab uno mense et supra nume-
16 rabitis eos. Numeravitq; eos Moyses juxta verbú Dñi: sicut
17 mandatú fuerat ei. Fuerút auté hi filii Levi per nomina sua;
18 Gersó, et Caath, & Merari. Et hæc sunt nomina filiorú Gerson per familias suas; Lobni,
19 et Semei. Et filii Caath p familias suas; Amrá et Isaar; et
20 Hebron, et Oziel. Filii autem Merari per familias suas, Moli et Musi: hæ sunt familiæ Levitarú, per domos patrú su-
21 orú. De Gerson fuit familia Lobni, et familia Semei: hæ
22 sunt familiæ Gerson. Numeratiq; sunt ex eis juxta numerum omniú masculorú, ab uno mése et supra: fuitq; numer⁹ eorum septé millia & quingenti.
23 Familiæ Gersó castrametabútur post tabernaculum ad Oc-
24 cidentem. Et princeps domus patrum Gersonitarum, Elia-
25 saph filius Lael. Sub custodia auté filiorú Gersó in tabernaculo fœderis erit tabernaculú et operimentum, quo tegetur, tentoriumq; q in ostio taber-
26 naculi fœderis. Et cortinæ atrii, et tentoriú q est in ostio atrii, q circuit altare et tabernaculú: et funiculi ejus, juxta
27 omnem cultú ejus. De Caath auté fuit familia Amram et familia Isaar, & familia Hebron, & familia Oziel: hæ
28 sunt familiæ Caath. Juxta numerum omnium masculorum, ab uno mense & supra: octo millia et sexcenti, custodientium custodiam sanctuarii.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Ego autem ecce accepi Levitas de medio filiorum Israel pro omni primogenito adapeviente vulvá inter filios Israel: redemptiones eorú erunt; 12
eruntq; mihi Levitæ. Nam meus est omnis primogenitus: in die quo(e) percussi omnem primogenitú in terra Ægypti, sanctificavi mihi omne primogenitú in Israel, ab homine ad pecus; mei sunt ait Dominus. 13
Et locutus est Dominus Mosi 14
in deserto Sinai, dicens; Re- 15
cense filios Levi secundùm domum patrum suorú, secundùm familias suas; omnem masculú à filio mensis et supra, recensebis eos. Et recensu- 16
it eos Moses secundùm verbum Domini, sicut præceperat ei. Isti autem fuerunt filii Le- 17
vi cum nominibus suis, Gerson, Caath, et Merari. Hæc 18
quoq; sunt nomina filiorum Gerson secundùm familias suas, Lobni et Semei. Et filii 19
Caath secundùm familias suas, Amrá, et Issar, Hebron, & Oziel. Filii verò Merari se- 20
cundùm familias suas, Moholi, & Musi: Istæ sunt familiæ Levi secundùm domú patrum suorum. Gersonis, fami- 21
lia Lobnitarú; et familia Semeitarum: Istæ sunt familiæ Gersonitarum. Recensiti auté 22
eorum juxta numerum omnium masculorum à filio mensis et supra, recensiti eorum, septé millia et quingenti. Fa- 23
milia Gersonitarum post tabernaculum castrametabitur ad Occidentem. Princeps au- 24
tem domûs patris Gersonitarum, Eliasaph filius Lael. Cu- 25
stodia verò filiorú Gerson in tabernaculo testimonii, ipsum tabernaculum, et(f) tentoriú, et operimentú ejus, et velamé portæ tabernaculi testimonii,
Et tapetes occllati atrii, et ve- 26
lamen portæ atrii quod est super tabernaculum et super altare in circuitu, et funes ejus pro omni ministerio ej⁹. Caath 27
verò, familia Amramitarú, et familia Issaaritarum, et familia Hebronitarú, et familia Ozielitarum. Istæ sunt familiæ Caathitarú juxta numerú 28
omnium masculorum à filio mensis et supra, octo millia et sexcenti, custodientes custodiam sanctuarii.

VER. SAM. (e) occidi (f) tegumentum,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * فاني قد شرفت اللاويين من بني اسرائيل بدل كل بكر اول بطن من بني اسرائيل فيصير
13 اللاويون لي * كما كان لي كل بكر في يوم اهلاكي كل بكر في بلد مصر اقدست لي كل بكر فيما
14 بين بني اسرائيل من انسان الى بهيمة كذلك يصير هولاء انا الله شرفتهم * ثم كلم الله موسى في
15 برية سينين قائلا * عد بني لاوي لبيت اباهم وعشايرهم كل ذكر من ابن شهر فصاعدا
16 تعدهم * فعدهم موسى على قول الله كما امر * فهولاء كانوا بنو لاوي باسمائهم جرسون وقهات
18 ومراري * وهذان اسما ابني جرسون لبني وشمعي لقبائلهما * وبنو قهات لعشايرهم عمرام
20 ويصهار وحبرون وعزيال * وابنا مراري لعشايرهما محلي وموشي هذه عشاير اللاويين
21 لبيت اباهم * لجرسون عشير لبني وعشير شمعي هذه عشايرهم * عددهم باحصاء كل ذكر
23 من ابن شهر فصاعدا سبعة الف وخمس مائة * وعشايرهم ينزلون وراء المسكن في المغرب
24 * وشريفهم الياساف بن لايل * وحفظهم من خباء المحضر * المسكن والخباء وغشاوه وستر باب
26 خباء المحضر * وقلوع السرادق وستر بابه الذي على المسكن والمذبح مستديرا واطنابها وسائر
27 خدمتها * ولقهات عشير عمرام وعشير يصهار وعشير حبرون وعشير عزيال هذه عشاير
28 * باحصاء كل ذكر من ابن شهر فصاعدا ثمانية الف وستمائة حافظوا بحفظ القدس

Quoniá jam nobilitavi Levitas inter filios Israil pro omni primogenito primi partûs ex filiis Israil; ideò Levitæ fient 12
mei. Quemadmodum fuit meum omne primogenitum in die quâ perdidi omne primogenitum in regione Ægypti, sanctificavi mihi omne primogenitum inter filios Israil, ab homine usque ad pecus: ita fient hi, ego Deus nobilitavi eos. Etiá lo- 13
cutus est Deus ad Musam in deserto Sinain, dicens; Recense filios Livi in do- 14
mum patrum suorum, & familias suas: omnes masculos à filio unius mensis & 15
supra, numerabis. Numeravit igitur eos Musa juxta dictum Dei, quemadmodum 16
præcepit. Et hi fuerunt filii Livi per nomina sua: Girson, & Cahath, et Merari. 17
Et hæc sunt duo nomina filiorum Girson: 18
Lebni, & Semei, juxta familias utriusq;.
Et filii Cahath in familias suas, Amram, 19
et Jeshar, & Hebron, et Oziail. Et duo 20
filii Merari per familias suas, Mahli, & Musi. Hæ sunt familiæ Levitarum juxta
domum patrum eorum. Girsoni, familia 21
Lebni, & familia Semei. Istæ sunt familiæ eorum. Numerus eorum, recensendo 22
omnem masculum à filio unius mensis & supra, septem millia & quingenti. Et fa- 23
miliæ eorum castrametabuntur retrò habitaculum ad Occidenté. Et princeps eo- 24
rum, Eliasaph filius Lail. Et custodia eo- 25
rum circa tabernaculum præsentiæ, erit habitaculum, & tentorium, et tegmen ej⁹; & cortina januæ tabernaculi præsentiæ,
Et vela atrii, et velamen januæ ejus, quod 26
est super habitaculum & altare per circuitum, & funiculi eorum, & reliquum eorum ministerium. Cahath autem habet fa- 27
miliam Amram, & familiam Jeshar, & familiam Hebron, & familiam Oziail:
Hæ sunt familiæ ejus. Numerando omnē 28
masculum à filio mensis & deinceps, octo millia & sexcenti, custodientes custodiam sanctuarii:

ספר במדבר : ג

tabernaculi *femur super* castrametabuntur Chehath filiorum Familiæ
29 מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן
Elisaphan ,Chehathi familiis patris domus prælatus Et .Austrum ad
30 תֵּימָנָה׃ וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי אֱלִיצָפָן
,candelabrum & ,mensa & ,arca eorum custodia Et .Huzziel filius
31 בֶּן־עֻזִּיאֵל׃ וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה
,operimentum & ,eis in ministrabunt quibus ,sanctitatis vasa & ,altaria &
וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ
Aharon filius Elhazar Levi prælatorum prælatus Et .ejus servitium omne &
32 וְכֹל עֲבֹדָתוֹ׃ וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן
Merari Ipsi .sanctitatis custodiam custodientium præfectura ,sacerdotis
33 הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃ לִמְרָרִי
familiæ ipsæ Istæ .Musi familia & ,Machli familia
מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת
,supra & ,mensis filio à masculi omnis numero in eorum visitati Et .Merari
34 מְרָרִי׃ וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה
familiis patris domus prælatus Et .ducenti & millia sex
35 שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃ וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת
castrametabuntur tabernaculi *femur Super* .Abichail filius Suriel ,Merari
מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ
,tabernaculi asseres ,Merari filiorum custodiæ visitatio Et .aquilonem ad
36 צָפֹנָה׃ וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן
omne & ,ejus vasa omnia & ,ejus bases & ,ejus columnæ & ,ejus vectes &
וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכֹל
,earum bases & ,undiquaque atrii columnæ Et .ejus servitium
37 עֲבֹדָתוֹ׃ וְעַמֻּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם
,tabernaculi facies ad castrametantes Et .earum funes & ,earum clavi &
וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם׃ וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן
38 ,Aharon & ,Moseh orientem ad conventus tentorii facies ad ,orientem ad
קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
filiorum custodiam ad ,sanctuarii custodiam custodientes ejus filii &
וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי
Levitarum visitati Omnes .morietur appropinquans extraneus & :Israel
יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם
39 ,eorum familias ad Domini os super ,Aharon & ,Moseh visitavit quos
אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם
,millia viginti & duo supra & ,mensis filio à masculus omnis
כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃
primogenitum omnem Visita :Moseh ad Dominus dixit Et
40 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכֹר
numerum tolle & :supra & ,mensis filio à ,Israel filiis masculum
זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וְשָׂא אֵת מִסְפַּר
Pro .Dominus Ego ,mihi Levitas capies Et .eorum nominum
41 שְׁמֹתָם׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת
pro Levitarum animal & ,Israel filiis in primogenito omni
כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בֶּהֱמַת הַלְוִיִּם תַּחַת
,Moseh visitavit Et .Israel filiorum animali in primogenito omni
כָּל־בְּכוֹר בְּבֶהֱמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה
42 filiis in primogenitum omnem ,ei Dominus præcepit quemadmodum
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי
.Israel
יִשְׂרָאֵל׃

Versio VULG. LAT.

29 Et castrametabuntur ad Me-
30 ridianam plagam. Princépsque eorum erit Elisaphan fi-
31 lius Oziel. Et custodient arcam, mensámque, & candelabrum, altaria, & vasa Sanctuarii, in quibus ministratur, & velum, cunctámque hujuscemodi supellecti-
32 lem. Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis, erit super excubitores custodiæ
33 Sanctuarii. At verò de Merari erunt populi Moholitæ & Musitæ recensiti per no-
34 mina sua. Omnes generis masculini ab uno mense & su-
35 prà, sex millia ducenti. Princeps eorum Suriel filius Abihaiel : in plaga Septentrio-
36 nali castrametabuntur. Erunt sub custodia eorum tabulæ tabernaculi, & vectes, & columnæ, ac bases earum, & omnia quæ ad cultum hu-
37 juscemodi pertinent. Columnæque atrii per circuitum cum basibus suis, & pa-
38 xilli cum funibus. Castrametabuntur ante tabernaculum fœderis, id est, ad Orientalem plagam, Moyses & Aaron cum filiis suis, habentes custodiam Sanctuarii in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accesserit, morietur.
39 Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyses & Aaron, juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense uno & suprà, fuerunt viginti duo millia.
40 Et ait Dominus ad Moysen, Numera primogenitos sexûs masculini de filiis Israel ab uno mense & suprà, & ha-
41 bebis summam eorum. Tolléſque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israel, ego sum Dominus : & pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filio-
42 rum Israel. Recensuit Moyses, sicut præceperat Domin[us], primogenitos filiorum Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

29 Οἱ δῆμοι τῶν υἱῶν Καὰθ παρεμβαλέτωσαν ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς κατὰ Λίβα.
30 Καὶ ὁ ἄρχων οἴκου (ψ) πατριῶν τῶν δή-
31 μων τοῦ Καὰθ, Ἐλισαφὰν υἱὸς Ὀζιήλ. Καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἡ κιβωτὸς, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὰ σκεύη τοῦ ἁγίου ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ πάντα τὰ
32 ἔργα αὐτῶν. Καὶ ὁ ἄρχων (ω) ἐπὶ τῶν ἀρχόντων τῶν Λευιτῶν, Ἐλεάζαρ (α) ὁ υἱὸς Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καθεσταμένος φυ-
33 λάσσειν τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων. Τῷ Μεραρὶ δῆμος ὁ Μοολὶ, καὶ δῆμος (β) ὁ
34 Μουσί. Οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ Μεραρί. Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ἑξακισχίλιοι
35 καὶ πεντήκοντα. Καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τοῦ δήμου τοῦ Μεραρὶ, Σουριὴλ υἱὸς Ἀβιχαίλ. ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς παρεμβα-
36 λοῦσι πρὸς Βορρᾶν. Ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλακῆς υἱῶν Μεραρὶ, τὰς κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ
37 σκεύη αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, Καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς (γ) πασσάλους, καὶ τοὺς κά-
38 λους αὐτῶν. (δ) Οἱ παρεμβάλλοντες κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου (ε) ἀπὸ ἀνατολῆς, Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τοῦ ἁγίου εἰς τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ὁ ἀλλογενὴς (ζ) ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται.
39 Πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν Λευιτῶν, οὓς ἐπεσκέψατο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου κατὰ δήμους αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνι-
40 αίου καὶ ἐπάνω, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Ἐπίσκεψαι πᾶν πρωτότοκον ἄρσεν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω· (η) καὶ
41 λάβετε τὸν ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος. Καὶ λήψῃ τοὺς Λευίτας ἐμοὶ, ἐγὼ κύριος, ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν Λευιτῶν ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων ἐν τοῖς κτήνεσι τῶν υἱῶν
42 Ἰσραήλ. Καὶ ἐπεσκέψατο Μωυσῆς ὃν τρόπον ἐνετείλατο (θ) κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

Populi filiorum Caath castrametabuntur à latere tabernaculi ad 29
Africum. Et princeps domûs 30
familiarum populorum ipsius Caath, Helisaphan filius Oziel. Et
custodia eorum; arca, & mensa, 31
& candelabrum, & altaria, & vasa sancti, quibusque ministrabunt in ipsis, & coopertimentum, & omnia opera earum. Et prin-
ceps super principes Levitarum, 32
Eleazar filius Aaron sacerdotis, constitutus custodire custodias sanctorum. Ipsi Merari populus, 33
qui Mooli; & populus, qui Musi. Hi sunt populi ipsius Merari. Recognitio eorum secundùm nu-
merum, omne masculinum ab u- 34
no mense & suprà, sex mille, & quinquaginta. Et princeps
domûs familiarum populi Me- 35
rari, Suriel filius Habichal. A latere tabernaculi castrametabuntur ad Aquilonem. Recog-
nitio custodiæ filiorum Merari; 36
capita tabernaculi, & vectes ejus, & columnas ejus, & bases ejus, & omnia vasa eorum, & opera eorum, Et columnas a-
trii in circuitu, & bases earum, 37
& paxillos, & funes earum. Castrametantes ad faciem taber-
naculi testimonii ab Oriente, Moy- 38
ses, & Aaron, & filii ejus, custodientes custodias sancti ad custodias filiorum Israel. Et alienigena, qui tetigerit, morietur.
Omnis recognitio Levitarum, 39
quos recognovit Moyses & Aaron per vocem Domini secundùm populos eorum, omne masculinum ab uno mense & suprà, duo & viginti millia. Et di-
xit Dominus ad Moysen, di- 40
cens, Recognosce omne primogenitum masculinum filiorum Israel ab uno mense & suprà : & accipite numerum ex nomine. Et sumes Levitas mi-
hi, Ego Dominus, pro omnibus 41
primogenitis filiorum Israel; & pecora Levitarum pro omnibus primogenitis in pecoribus filiorum
Israel. Et recognovit Moyses, 42
quemadmodum mandavit Dominus, omne primogenitum in filiis Israel.

MS.A (ψ) πατριῶν δήμων (ω) ὁ ἐπὶ (α) υἱὸς (β) ὁ Ὁμουσί. (γ) πασσάλους αὐτῶν, καὶ (δ) Καὶ οἱ (ε) ἀπὸ ἀνατολῶν, (ζ) ὁ προσπορευόμενος, (η) καὶ λάβε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐξ (θ) κύριος αὐτῷ πᾶν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]

Igitur familia domûs Cahath castra ponent 29
prope margines tabernaculi ab Austro. Prin- 30
ceps autem domûs patrum familiæ Cahath,
erat Elizaphan fili[us] Uziel. Eorumq; custodia 31
erit arca, & mensa, & candelabrum, & altare,
& instrumenta sanctuarii quibus ministrant,
& velū januæ, cum universo ejus ministerio.
Princeps autem principum Levitarum, Elia- 32
zar filius Aharonis sacerdotis præfect[us] custo-
dientium custodiam sanctuarii. Et ad Merari 33
pertinet familia Mahli, & familia Musi. Hæ
sunt familiæ Merari. Numerus verò illorum, 34
numerando omnem masculum à filio mensis
& supra, sex millia & ducenti. Caput autem 35
domûs patrum familiæ Merari, Suriel filius
Abihel, ad imam partem tabernaculi castra-
metabuntur ab Aquilone. Officiū autem cu- 36
stodiæ filiorum Merari, erunt asseres taberna-
culi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & fulcra
ejus, & omnia vasa ipsius, cum universo ipsius
ministerio. Item columnæ atrii per ambitum, 37
& funes earum, & fulcra earū, earumq; vela.
Porrò qui castrametabuntur ante tabernacu- 38
lum ab Oriente, ante tabernaculum temporis,
ad plagam Orientalem; erunt Moses & Aha-
ron atque filii ejus, observantes custodiam
sanctuarii præter custodiam filiorum Israel:
& peregrin[us] qui accesserit, occidetur. Omnes 39
numeri Levitarū quos recensuit Moses juxta
verbum oris Dñi, omnis masculus à filio men-
sis & supra, viginti duo millia. Locutus est 40
etiā Dñs cum Mose, & ait illi; Recense omnes
primogenitos mares filiorum Israel, à filio
mensis & supra: Et accipe numerum nominū 41
eorum; offeresq; mihi Levitas (ego sum Dñs)
pro omnibus primogenitis filiorum Israel, &
jumenta Levitarum pro omnibus primogeni-
tis jumentorum filiorum Israel. Recensuit 42
itaque Moses, quemadmodum præceperat ei
Dñs, omnes primogenitos filiorum Israel.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

29 וזרעית בני־קהת ישרון על־צדא
30 דמשכנא דרומא: ורב בית אבא
לזרעית קהת אליצפן בר־עזיאל:
31 ומטרתהון ארונא ופתורא ומנרתא
ומדבחיא ומני קודשא די ישמשון
בהון ופרסא וכל פולחניה:
32 ואמרכלא דממנא על־רברבי
ליואי אלעזר בר־אהרן כהנא
דמתחות ידוהי ממנן נטרי מטרת
קודשא: 33 למררי זרעית מחלי
וזרעית מושי אלין אנון זרעית
מררי: 34 ומנינהון במנין כל־דכורא
מבר־ירחא ולעילא שתא אלפין
ומאתן: 35 ורב בית אבא לזרעית
מררי צוריאל בר־אביחיל על־שדא
דמשכנא ישרון צפונא: 36 ודמסיר
למטר בני מררי דפי משכנא
ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי וכל־
מנוהי וכל פולחניה: 37 ועמודי
דרתא סחור־סחור וסמכיהון
וסכיהון ואטוניהון: 38 ודי שרן קדם
משכנא קדומא קדם משכן זמנא
מדינחא משה ואהרן ובנוהי נטרין
מטרת מקדשא למטרת בני
ישראל וחילוני דיקרב יתקטל:
39 כל־מניני ליואי די מנא משה
ואהרן על־מימרא דיי לזרעיתהון
כל־דכורא מבר־ירחא ולעילא
עשרין ותרין אלפין: 40 ואמר יי
למשה מני כל־בוכרא דכורא לבני
ישראל מבר־ירחא ולעילא וקבל
ית מנין שמהתהון: 41 ותקריב ית
ליואי קדמי אנא יי חלף כל־בוכרא
בבני ישראל וית בעירא דליואי
חלף כל־בוכרא בבעירא דבני
ישראל: 42 ומנא משה כמא די פקיד
יי יתיה ית כל־בוכרא בבני ישראל:

Targum Onkelos.

29 Familiæ filiorũ Caath castrametabuntur ad Meridianũ la-
30 tus tabernaculi. Et princeps dom⁹ patrũ familiarũ Caath,
31 Elisaphã fili⁹ Oziel. Eruntque sub custodia eorũ, arca et mẽsa, et candelabrũ et altaria, et vasa quib⁹ ministratur in sanctuario: et tentoriũ, et omne
32 ꝙ ad ej⁹ cultũ pertinet. Præposit⁹ autem qui constitut⁹ est sup principes Levitarũ, Eleazar fili⁹ Aaron sacerdotis: & sub manu ej⁹ erũt constituti illi, qui custodiũt custodiã san-
33 ctuarii. De Merari fuit familia Mooli, et familia Musi: hæ sunt
34 familiæ Merari. Omnesq; masculi qui numerati sũt ex eo, ab uno mense et suprà: sex millia
35 et ducenti. Et princeps domus patris familiarũ Merari, Suriel filius Abihail: castrametabunturq; ad latus Aquilonare
36 tabernaculi. Hæc autẽ tradita sunt in custodiã filiorũ Merari: tabulæ tabernaculi; et vectes ej⁹, et columnæ ej⁹ et bases ej⁹: et omnia vasa ejus, et omnia quæ ad cultũ ej⁹ perti-
37 nent. Et columnæ atrii ꝑ circuitũ, et bases earũ: et paxilli
38 earũ, et funes earũ. Et qui castrametabuntur ante tabernaculum ad Orientalem plagam ante tabernaculũ fœderis, erunt Moyses et Aaron et filii sui, custodientes custodiã sanctuarii, in custodiã filiorũ Israel: Extrane⁹ autẽ qui accesse-
39 rit, occidetur. Omnes qui numerati sunt de Levitis, quos numeravit Moyses et Aarõ juxta verbũ Dñi, ꝑ familias suas: omnes masculi ab uno mẽse et suprà, fuerũt viginti duo
40 millia. Dixitq; Dñs ad Moysẽ, Numera omnes primogenitos masculos de filiis Israel, ab uno mense et suprà: et suscipe
41 summã nominũ eorum. Et applicabis Levitas in cõspectu meo, Ego Dñs, pro omni primogenito filiorũ Israel: et pecora Levitarũ, pro universis primogenitis pecorũ filiorum
42 Israel. Numeravitque Moyses omnes primogenitos filiorum Israel, sicut præceperat ei Dñs.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Familia filiorum Caath castrametabitur ad latus tabernaculi Australe. Princeps au- 29 30
tem domûs patris familiæ Caathitarum, Elisaphan filius Oziel. Custodia autem eorum erit, arca, & mensa, candela- 31
brum, & altaria, et vasa sanctuarii cum quib⁹ ministrant, et velamen, et labrũ, et basis ej⁹, et omne ministeriũ eorũ.
Princeps autem principũ Levitarũ erit Eleazar filius Aaronis sacerdotis: Præfectura custodientium custodiam sanctuarii erit illius. Merari 32 33
quoq; familia Mahalitarum, & familia Musitarum: istæ sunt familiæ Merari. Recensiti autem eorum, cum numero omnium masculorum à mense & suprà, sex millia & ducenti. Princeps autem 34 35
domûs patris familiæ Merari, Suriel fili⁹ Abihel: ad latus tabernaculi Septentrionale castrametabuntur. Et (g) præfectura custodiæ filiorũ Merari, asseres tabernaculi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & bases ejus, & omnia vasa ejus, & omne ministerium ejus. Et columnæ atrii in cir- 36
cuitu, et bases earum, et paxilli earum, & funes earum. Castrametabuntur autem coram tabernaculo ad Orientem: ante, inquam, tabernaculum testimonii ad Orientem, Moses, Aaron, et filii ejus, custodientes custodiam sanctuarii pro custodia filiorum Israel: extraneus verò qui accesserit, 37 38
morietur. Omnes recensiti Levitarum quos recensuit Moses juxta verbum Domini, secundùm familias suas, omnis masculus à mense & suprà, viginti duo millia. Et locutus 39
est Dominus Mosi, Recense omnem primogenitum masculum filiorum Israel à mense & suprà; et accipe numerum nominum eorum. Accipies au- 40
tem Levitas pro me, ego Dominus; pro omni primogenito inter filios Israel: Bestias quoque Levitarum pro omni primogenito bestiarum filiorum Israel. Et recensuit Moses, sicut præceperat ei Dominus, omnem primogenitum inter filios Israel. 41 42

VER. SAM. (g) negotiatio

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 30 * وعشايرهم ينزلون الي جانب المسكن في الجنوب * وشريف بيت ابه عشاير قهات اليصافان
31 بن عزايل * وحفظهم الصندوق * والمايده * والمنار * والمذبح * واواني القدس التي يستخدمون
32 بها * والستر وجميع خدمتهم * وشريف اشراف اللاويين العازار بن هارون الامام * موكل بحافظي
33 34 حفاظ القدس * ولمراري عشير المحلي * وعشير موسي * هاتان عشيرتاه * عددهم باحصا كل
35 ذكر من ابن شهر فصاعدا سته الف ومايتان * وشريفهم صوريايل بن ابيحايل * وينزلون الي
36 جانب المسكن الشمالي * ووكاله حفظ بني مراري تخاتج المسكن * واسهابه * وعمده * وقواعده
37 وكل انيته وخدمته * وعمد السرادق مستديرا * وقواعدها * واوتادها * واطنابها * والنازلون بين
38 يدي المسكن بين يدي خبا المحضر في المشرق * موسي وهارون وابناه * حافظي حفظ
39 المسكن وحفظ بني اسرايل * واي اجنبي تقدم الي ذلك فليقتل * فكذلك جميع عدد
40 اللاويين الذين عدهم موسي وهارون علي قول الله بجيوشهم * اثنان وعشرون الفا * ثم قال
41 الله لموسي * عد كل بكر ذكر من بني اسرايل من ابن شهر فصاعدا * وارفع احصا اسمايهم
42 * وخذ لي اللاويين الذين شرفتهم بدل كل بكر من بني اسرايل * وبهايمهم بدل كل بكر
من بهايم بني اسرايل * فعد موسي كما امر الله كل بكر في بني اسرايل *

Et familiæ eorum castrametabuntur ad latus habitaculi, ad Meridiem. Et princeps domûs gentis familiarum Cahath, Elisaphan filius Ozail. Et custodia eorum erit arca, & mensa, & candelabrum, & altare, & utensilia sanctuarii quibus utuntur, & velum, & omne ministerium eorum. Et princeps principum Levitarum, Elazar filius Haronis sacerdotis præfectus observantium custodiam sanctuarii. Merari verò habet familiam Mahli, & familiam Musi: Hæ duæ sunt familiæ ejus. Numerus eorum, computando omnem masculum à filio mensis & suprà, sex millia & ducenti. Et princeps eorum, Suriail filius Abihail: & castrametabuntur ad latus habitaculi Septentrionale. Et cura custodiæ filiorum Merari, erunt tabulæ habitaculi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & bases illius, & omnia vasa ejus, atque ministerium ejus. Et columnæ velorum atrii per gyrum, & bases eorum, & pali eorum, & funes eorum. Et castrametantes ante habitaculum, coram tabernaculo præsentiæ ad Orientem, erunt Musa & Haron, & duo filii ejus servantes custodiam habitaculi, & custodiam filiorum Israil. Et quicunque advena accesserit ad illud, interficiatur. Itaque universus numerus Levitarum quos numeraverunt Musa & Haron secundùm dictum Dei in turmas suas, viginti duo millia. Tum dixit Deus Musæ, Numera omnem primogenitum masculum ex filiis Israil, à filio mensis & suprà, & tolle numerum nominum eorum, Et accipe mihi Levitas quos nobilitavi, pro omni primogenito de filiis Israil; & jumenta eorum, pro omni primogenito ex jumentis filiorum Israil. Numeravit ergò Musa, sicut præcepit ei Deus; omnem primogenitum in filiis Israil. 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42

ספר במדבר : ד

,mensis filio à nominum *numero in* masculus primogenitus omnis fuit Et
43 וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ
,septuaginta & ,tres ,millia viginti & ,duo ,eorum *visitatis* ad ,supra &
וָמַעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים
Cape :dicendo Moseh ad Dominus est locutus Et .ducenti &
44 וּמָאתָיִם : וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר : 45 קַח
animal & ,Israel filiis in primogenito omni pro Levitas
אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֶּהֱמַת
Et .Dominus Ego .Levitæ *mihi* erunt &,eorum animali pro Levitarum
הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה : 46 וְאֵת
super superabundantium ,ducentorum &,septuaginta & ,trium *redemptiones*
פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמָּאתָיִם הָעֹדְפִים עַל־
,quinque capies Et .Israel filiorum primogenito à *Levitas*
הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : 47 וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת
Viginti .capies sanctuarii *siclo in* *capiti* siclos quinque
חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים
redemptiones ejus filiis &,Aharon argentum dabis Et .Sechel *gerah*
גֵּרָה הַשָּׁקֶל : 48 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵ
,redemptionis argentum Moseh accepit Et .eis *in* *superabundantium*
הָעֹדְפִים בָּהֶם : 49 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֵת כֶּסֶף הַפִּדְיוֹם
primogenito A .Levitarum redemptiones *super superabundantibus* ex
מֵאֵת הָעֹדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם : 50 מֵאֵת בְּכוֹר
-tre &,sexaginta & quinque ,argentum accepit Israel filiorum
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכָּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ
argentum Moseh dedit Et .sanctitatis *siclo in* ,mille & ,centos
51 מֵאוֹת וָאֶלֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ : וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף
quemadmodum ,Domini *et super* ejus filiis & ,Aharon redemptionum
הַפְּדֻיִם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר
.Moseh Dominus præcepit
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה :

CAP. IV. ד

Tolle :dicendo ,Aharon ad & Moseh ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר : 2 נָשֹׂא
,suas familias *ad* ,Levi filiorum medio è Chehath filiorum *caput*
אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
usq; & ,supra & ,annorum triginta filio A .suorum patrum domum *ad*
לְבֵית אֲבֹתָם : 3 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד
,exercitum ad ingredientem omnem ,annorum quinquaginta filium ad
בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא לַצָּבָא
filiorum *servitium* Hoc .*conventus tentorio* in *functionem faciendum* ad
לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד : 4 זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־
,Aharon veniet Et .sanctitatum *sanctitate* ,*conventus* tentorio in ,Chehath
קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים : 5 וּבָא אַהֲרֹן
velum facient descendere & ,*castrametationem proficiscendo in*,ejus filii &
וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת פָּרֹכֶת
eam super ponent Et .testimonii arcam illo in operient & ,operimenti
הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֵת אֲרֹן הָעֵדֻת : 6 וְנָתְנוּ עָלָיו
,desuper *hyacinthi totam* vestem expandent & ,taxi pellis operimentū
כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמָעְלָה
.ejus vectes ponent &
וְשָׂמוּ בַּדָּיו :

Versio VULG. LAT.

43 Et fuerunt masculi per nomina sua, à mense uno et suprà, viginti duo millia du-
44 centi septuaginta tres. Locutúsque est Dominus ad
45 Moysen, dicens; Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Israel, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum: erúntque Levitæ mei.
46 Ego sum Dominus. In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorū Is-
47 rael, Accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram Sanctuarii. Siclus habet viginti obolos.
48 Dabísque pecuniā Aaron & filiis ejus, pretium eorū
49 qui suprà sunt. Tulit igitur Moyses pecuniam eorum qui fuerant ampliùs, & quos redemerant à Levitis,
50 Pro primogenitis filiorum Israel, mille trecentorum sexaginta quinque siclorum
51 juxta pondus Sanctuarii. Et dedit eam Aaron & filiis ejus, juxta verbū quod præceperat sibi Dominus.

CAP. IV.

1 Locutusq; est Dominus ad Moysen & Aaron,
2 dicens; Tolle summam filiorum Caath de medio Levitarum per domos & fa-
3 milias suas, A trigesimo anno & suprà, usque ad quinquagesimum annum, omnium qui ingrediuntur ut stent & ministrent in ta-
4 bernaculo fœderis. Hic est cultus filiorum Caath: Tabernaculū fœderis, et San-
5 ctum sanctorum Ingredientur Aaron & filii ejus, quando movenda sunt castra, & deponent velum quod pendet ante fores, involvéntque eo arcam testi-
6 monii. Et operient rursum velamine ianthinarum pellium, extendéntque desuper pallium totum hyacinthinum, & inducent vectes.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

43 Καὶ ἐγένοντο πάντα τὰ (ι) πρωτότοκα τὰ ἀρσενικὰ κατὰ ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι (κ) χιλιάδες καὶ τρεῖς καὶ ἑβδο-
44 μήκοντα καὶ διακόσιοι. Καὶ ἐλάλησε κύριος
45 πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάβε τοὺς Λευΐτας ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων (λ) υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν Λευιτῶν ἀντὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν, καὶ ἔσονται ἐμοὶ οἱ Λευῖται. ἐγὼ
46 κύριος. Καὶ τὰ λύτρα τριῶν καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίων οἱ πλεονάζοντες παρὰ τοὺς Λευΐτας ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν Ἰσρα-
47 ήλ. Καὶ λήψῃ πέντε σίκλους κατὰ κεφαλὴν, κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον λήψῃ, (μ) εἴκοσι
48 ὀβολοὺς τοῦ σίκλου. Καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λύτρα τῶν πλεονα-
49 ζόντων ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς τὸ (ν) ἀργύριον τὰ λύτρα τῶν πλεοναζόντων εἰς
50 τὴν ἐκλύτρωσιν τῶν Λευιτῶν, Παρὰ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔλαβε τὸ (ξ) ἀργύριον, χιλίους τριακοσίους ἑξηκονταπέν-
51 τε σίκλους, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. Καὶ ἔδωκε Μωυσῆς τὰ λύτρα τῶν πλεοναζόντων Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS.A. (ι) πρωτότοκα ἀρσενικὰ (κ) χιλιάδες τρεῖς (λ) τῶν υἱῶν (μ) εἴκοσι ὀβολοὶ ὁ σίκλος. (ν) ἀργύριον λύτρα (ξ) ἀργύριον, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους καὶ χιλίους, κατὰ τὸν

ΚΕΦ. δ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ
2 Ἀαρὼν, λέγων, Λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν Καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν Λευὶ, κατὰ δήμους
3 αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, (α) Ἀπὸ εἰκοσι καὶ πέντε ἐτῶν καὶ ἐπάνω ἕως πεντήκοντα ἐτῶν, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν, ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ἐν τῇ σκη-
4 νῇ τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν (β) Καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
5 ἅγιον τῶν ἁγίων. Καὶ (γ) εἰσελεύσεται Ἀαρὼν καὶ (δ) υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξαίρῃ ἡ παρεμβολὴ, καὶ καθελοῦσι τὸ καταπέτασμα τὸ συσκιάζον, καὶ κατακαλύψουσιν ἐν αὐτῷ τὴν
6 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ κατακάλυμμα δέρμα ὑακίνθινον, καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὅλον ὑακίνθινον ἄνωθεν, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς.

MS.A. (α) Ἀπὸ εἰκοσιπέντε καὶ ἐπάνω (β) Καὰθ * ἐκ μέσου υἱῶν Λευὶ, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἐν τῇ σκηνῇ (γ) εἰσελεύσονται (δ) οἱ υἱοὶ

Et fuerunt omnia primogenita masculina secundùm numerū ex nomine ab uno mense & suprà, ex recognitione eorum, duo & viginti millia, & tres, & septuaginta, & ducenti. Et locutus 43
est Dominus ad Moysen, dicens, 44
Sume Levitas pro omnibus primogenitis filiorum Israel, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum: & erunt mihi Levitæ. Ego 45
Dominus. Et redemptiones trium, 46
& septuaginta, & ducentorum, qui superant ad Levitas ex primogenitis filiorum Israel. Et accipies quinque siclos secundùm 47
caput, juxta didrachmum sanctū accipies: viginti obolos ipsius sicli. Et dabis argentum Aaron et 48
filiis ejus, redemptiones superantium in eis. Et accepit Moyses argentum, redemptiones superantium ad redemptionem Levitarum, 49
A primogenitis filiorum Israel accepit argentum, mille trecentos 50
sexaginta quinque siclos, juxta siclum sanctum. Et dedit Moyses redemptiones eorum qui superabant, Aaron & filiis ejus, 51
per vocem Domini, quemadmodum præcepit Dominus Moysi.

CAP. IV.

Et locutus est Dominus ad 1
Moysen & Aaron, dicens, (a) 2
Sume caput filiorum Caath de medio filiorum Levi, secundùm populos eorum, secundùm domos familiarum eorum, A (b) viginti 3
& quinque annis & suprà, usq; ad quinquaginta annos: omnis ingrediens ministrare, facere omnia opera in tabernaculo testimonii. Et hæc sunt opera filiorum 4
(c) Caath in tabernaculo testimonii. Sanctum sanctorum. Et ingredietur Aaron & filii ejus, 5
cùm promovebunt castra: & deponent velum obumbrans, & cooperient in eo arcam testimonii.
Et super illud imponent coopertimentū pellem hyacinthinā; et injicient super eam vestimentū totum hyacinthinum desuper, & trajicient gestatoria. 6

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

43 ܘܗܘܘ * ܟܠ ܒܘܟܪܐ ܕܟܪܐ ܒܡܢܝܢܐ ܕܫܡܗܐ. ܡܢ ܒܪ ܝܪܚܐ ܘܠܥܠ. ܡܢܝܢܗܘܢ. ܥܣܪܝܢ
44 ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ. ܘܡܐܬܝܢ. ܘܫܒܥܝܢ ܘܬܠܬܐ. * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ.
45 * ܩܪܒ ܠܠܘܝܐ. ܚܠܦ ܟܠ ܒܘܟܪܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܒܥܝܪܐ ܕܠܘܝܐ. ܚܠܦ ܒܥܝܪܗܘܢ.
46 ܘܢܗܘܘܢ ܠܝ ܠܘܝܐ. ܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ. * ܘܠܦܘܪܩܢܐ ܕܡܐܬܝܢ ܘܫܒܥܝܢ ܘܬܠܬܐ ܕܝܬܝܪܝܢ ܥܠ
47 ܠܘܝܐ ܒܘܟܪܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. * ܣܒ ܚܡܫܐ ܚܡܫܐ ܣܐܠܝܢ ܠܪܝܫܐ. ܒܡܬܩܠܐ ܕܩܘܕܫܐ ܣܒ.
48 ܥܣܪܝܢ ܡܥܝܢ ܠܡܬܩܠܐ. * ܘܗܒ ܟܣܦܐ ܕܦܘܪܩܢܐ ܕܝܬܝܪܝܢ ܒܗܘܢ. ܠܐܗܪܘܢ ܘܠܒܢܘܗܝ.
49 * ܘܢܣܒ ܡܘܫܐ ܟܣܦܐ ܕܦܘܪܩܢܐ. ܡܢ ܗܢܘܢ ܕܝܬܝܪܝܢ ܥܠ ܦܘܪܩܢܐ
50 ܕܠܘܝܐ. * ܡܢ ܒܘܟܪܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܢܣܒ ܟܣܦܐ. ܐܠܦ ܘܬܠܬܡܐܐ. ܘܫܬܝܢ ܘܫܬܐ
51 ܣܐܠܝܢ. ܒܡܬܩܠܐ ܕܩܘܕܫܐ. * ܘܝܗܒ ܡܘܫܐ ܟܣܦܐ ܕܦܘܪܩܢܐ. ܠܐܗܪܘܢ ܘܠܒܢܘܗܝ
ܐܝܟ ܡܠܬܗ ܕܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ.
* ܩܦܠܐܘܢ * ܕ *
1 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܥܡ ܐܗܪܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܩܒܠܘ ܚܘܫܒܢܐ ܕܒܢܝ ܩܗܬ.
2 ܡܢ ܓܘ ܒܢܝ ܠܘܝ. ܒܫܪܒܬܗܘܢ. ܘܒܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. * ܡܢ ܒܪ ܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ.
3 ܘܥܕܡܐ ܠܒܪ ܚܡܫܝܢ ܫܢܝܢ. ܟܠ ܕܥܐܠ ܠܚܝܠܐ. ܠܡܥܒܕ ܥܒܕܐ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܗܢܘ
4 ܦܘܠܚܢܐ ܕܒܢܝ ܩܗܬ ܕܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܩܘܕܫ ܩܘܕܫܐ. * ܘܢܥܘܠ ܐܗܪܘܢ ܘܒܢܘܗܝ ܡܐ
5 ܕܫܩܠܐ ܡܫܪܝܬܐ. ܘܢܚܬܘܢ ܦܪܣܐ ܕܬܪܥܐ. ܘܢܟܣܘܢ ܒܗ ܩܒܘܬܐ ܕܣܗܕܘܬܐ.
* ܘܢܦܪܣܘܢ ܥܠܝܗ ܬܟܣܝܬܐ ܕܡܫܟܐ ܣܡܘܩܐ. ܘܢܦܪܣܘܢ ܠܒܘܫܐ ܟܠܗ ܕܐܪܓܘܢܐ. ܡܢ
6 ܠܥܠ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܡܘܫܚܬܗ.

Fueruntque omnes primogeniti mares juxta 43
numerum nominum, à filio mensis & supra,
numerus eorū *inquam* fuit, viginti duo millia
& ducenti septuaginta tres. Præterea locu- 44
tus est Dominus cum Mose, dixitque ad eum;
Offer Levitas pro omnibus primogenitis fi- 45
liorum Israel: & jumenta Levitarum pro ju-
mentis eorum, eruntq; Levitæ mihi: ego sum
Dominus. Ad redimendos autem ducentos 46
septuaginta tres, quibus primogeniti filio-
rum Israel excedunt Levitas: Accipe quinos 47
siclos ad singula capita, juxta siclum sanctua-
rii: accipe viginti obolos in siclum. Et da 48
pecuniam redemptionis eorum qui supersunt
in ipsis, Aharoni & filiis ejus. Accepit ergò 49
Moses pecuniam redemptionis ab iis qui ex-
cedebant redemptionem Levitarum, A pri- 50
mogenitis filiorum Israel. Accepit autem
argenti mille trecentos & sexaginta sex si-
clos, juxta siclum sanctuarii. Deditque Moses 51
pecuniam redemptionis Aharoni & filiis e-
jus, juxta verbum oris Domini, quemadmo-
dum præceperat Dominus Mosi.

CAP. IV.

Et locutus est Dominus cum Mose & cum 1
Aharone, dixitque ad eos; Capite summam 2
filiorum Cahath de medio filiorum Levi, per
familias suas, perque domos patrum suorum,
A filio triginta annorum & supra, usque ad 3
filium quinquaginta annorum, omnium pro-
cedentium ad militiam, ut exequantur opus
in tabernaculo temporis. Hoc erit munus fi- 4
liorum Cahath, quod in tabernaculo tempo-
ris, *nempe* in sancto sanctorum *obibunt*. Et 5
ingredietur Aharon cum filiis suis quando
proficiscentur castra, deponentq; velum ja-
nuæ protensum, eóq; tegent arcā testimonii.
Et expandent super eam operimentum pellis 6
cæruleæ, & explicabunt pallium integrum
flavo-sericeum desuper, ponentq; vectes ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

43 והוו כל בוכריא דכוריא במנין
שמהן מבר ירחא ולעילא
למניניהון עשרין ותרין אלפין
44 מאתן ושבעין ותלתא: ומליל יי
45 עם משה למימר: קריב ית ליואי
חלף כל בוכרא בבני ישראל וית
בעירא דליואי חלף בעירהון ויהון
46 משמשין קדמי ליואי אנא יי: וית
פורקן מאתן שבעין ותלתא דיתירין
47 על ליואי מבוכריא דבני ישראל:
ותסב חמש חמש סלעין לגולגלתא
48 בסלעי קודשא תסב עשרין מעין
סלעא: ותתן כספא לאהרן
49 ולבנוהי פורקן דיתירין בהון:
ונסיב משה ית כסף פורקנהון מן
50 דיתירין על פריקי ליואי: מן בוכריא
דבני ישראל נסיב ית כספא
51 אלף ותלת מאה ושתין וחמש
סלעין בסלעי קודשא: ויהב משה
ית כסף פריקיא לאהרן ולבנוהי
על מימרא דיי כמא די פקיד יי
ית משה:

ד

1 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר:
2 קבילו ית חשבן בני קהת מגו בני
לוי לזרעיתהון לבית אבהתהון:
3 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר
חמשין שנין כל דאתי לחילא
למעבד עבידתא במשכן זמנא:
4 דין פלחן בני קהת במשכן זמנא
5 קודש קודשיא: ויעול אהרן ובנוהי
במטל משריתא ויפרקון ית
פרכתא דפרסא ויכסון בה ית
6 ארונא דסהדותא: ויתנון עלוהי
חופאה דמשך ססגונא ויפרסון
לבוש גמיר תכלא מלעילא
וישוון אריחוהי:

Targum Onkelos.

43 Fueruntq; omnes masculi primogeniti, juxta numerũ nominum eorũ qui numerati sunt, ab uno mense et supra, viginti duo millia et ducenti et septu-
44 aginta & tres. Locutúsque est Dñs cum Moyse dicens. Ap-
45 plica Levitas pro omni primogenito filiorũ Israel, et pecora Levitarũ pro pecoribus eorũ: et ministrabunt Levitæ
46 corã me, Ego Dñs. Et à ducentis & septuaginta et trib⁹, qui excedunt numerum Levitarũ, qui redimendi sunt de primo-
47 genitis filiorum Israel. Tolles quinq; siclos per singula capita, in siclis sanctuarii; viginti
48 obolos habet siclus. Dabisque argentũ eorũ qui redimendi sunt, qui excedunt Levitas, A-
49 aron et filiis ej⁹. Tulitq; Moyses argentum eorum qui fuerunt ampli⁹, quos redemerat à
50 Levitis. Pro primogenitis filiorum Israel tulit argenti mille et trecentos et sexaginta si-
51 clos, in siclis sanctuarii. Deditque Moyses argentũ redemptorum Aaron & filiis ejus, juxta verbum Domini: sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. IV.

1 Locutúsque est Dñs cum Moyse et cum Aaron, dicens.
2 Suscipite summã filiorum Caath de medio filiorum Levi: per familias suas, per domos
3 patrum suorum. A triginta annis et supra, et usque ad quinquaginta annos: omnium qui veniunt per turmas, ut ministrent ministerium in taberna-
4 culo fœderis. Hic est cultus filiorum Caath in tabernaculo fœderis: sanctum sanctorum.
5 Ingredienturque Aaron & filii ejus, quando movenda sunt castra; & deponent velum quod pendet: & cooperient
6 eo arcam testimonii. Et ponent super illud velamen ex pellibus hyacinthinis; et expandent desuper pallium totum hyacinthinum: & ponent vectes ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

43–51; 1–6 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

43–51; 1–6 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

43 *Fuerunt autem omnes primogeniti masculi, secundum numerum nominum, à filio mensis & supra, juxta recensionem eorum, viginti duo millia & ducenti septuaginta*
44 *tres. Et locutus est Dominus*
45 *Mosi, dicens; Sume Levitas pro omnibus primogenitis filiorum Israel, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque mei Levitæ,*
46 *ait Dominus. Pro redemptionibus autem ducentorum & septuaginta trium qui abundant super Levitas ex pri-*
47 *mogenitis filiorum Israel, Accipies quinos siclos per capita; juxta siclum sanctuarii accipies, siclũ viginti obolorum.*
48 *Dabisq; argentum Aaroni & filiis ejus, redemptionem su-*
49 *perabundantium in eis. Et accepit Moses argentũ redemptionis eorũ ab his qui superabundabant ad redemptionem*
50 *Levitarum; De primogenitis filiorum Israel accepit (b) argentum, mille & trecentos sexaginta quinque, juxta siclũ*
51 *sanctuarii. Deditq; Moses argentum redemptionum Aaroni & filiis ejus, juxta verbum Domini, sicut præceperat Dominus Mosi.*

CAP. IIII.

1 *Et locutus est Dominus*
2 *Mosi & Aaroni, dicens; Sume summam filiorum Kaath de medio filiorũ Levi secundum familias suas per domũ*
3 *patrum suorum, A filio triginta annorum & supra, usque ad quinquaginta, omne euntem ad bellum, ut faciat opus in tabernaculo testimo-*
4 *nii. Hoc est ministerium filiorum Caath in tabernaculo testimonii, Sanctum Sancto-*
5 *rum. Ingredietur autem Aaron & filii ejus cum proficiscentur castra, & descendere facient velum operimenti, & operient cum eo arcam testi-*
6 *monii. Et ponent super illud tegumenta pellium janthinarum, extendentq; super illud vestem totam hyacinthinam desuper, ponent quoque vectes ejus.*

VER. SAM. *(b) zuzim,*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فكان كل بكر ذكر باحصاء اسمائهم كذلك اثنين وعشرين الفا ومائتين وثلاثة وسبعين * فكلم
الله موسى قائلا * خذ اللاويين بدل كل بكر من بني اسرائيل * وبهائم اللاويين بدل بهائمهم
فيصيروا لي . انا الله شرفتهم * واما فداء المائتين والثلاثة والسبعين الزائدين على اللاويين
من بكور بني اسرائيل * فخذ خمسة مثاقيل لكل جمجمة منهم فضة بمثقال القدس . كل
مثقال عشرون دانقا * وادفع الفضة الى هرون وبنيه فداء الفاضلين عليهم * فاخذ موسى
فضة الفداء من الزائدين على مفدى اللاويين * من بكور بني اسرائيل اخذ تلك الفضة
وهي الف وثلثماية وخمسة وستون مثقالا بمثقال القدس * ودفعها الى هرون وبنيه على قول
الله كما امر *

* الفصل الرابع *

* ثم كلم الله موسى وهرون قائلا * ارفعا جملة بني قهات من بني لاوي بعشائرهم وبيوت
اباءهم * من ابن ثلاثين سنة فصاعدا الى ابن خمسين سنة كل من يدخل الى الجيش . ليعمل
صناعة في خباء المحضر * وهذه خدمة بني قهات في خباء المحضر خاص الاقداس * ويدخل
هرون وبنوه عند رحيل العسكر فيهبطون السجف المستور ويغطون به صندوق الشهادة
* ويجعلون عليه جلود دارش . ويبسطون ثوبا جملته اسمانجون فوقه . ويصلحون اقوائه *

43 *Fueruntque omnes primogeniti masculi, recensitis nominibus eorum hoc pacto, viginti duo millia & ducenti septuaginta*
44 *tres. Locutúsque est Deus cum Musa,*
45 *dicens; Sume Levitas pro omni primogenito ex filiis Israil, & jumenta Levitarum pro jumentis eorum, fiántque mihi: ego Deus nobilitavi eos. At verò pro du-*
46 *centis septuaginta tribus excedentibus Levitas de primogenitis filiorum Israil,*
47 *Accipe quinque siclos per singula capita eorum argenteos, in siclo sanctuarii; quilibet siclus viginti obolorum: Et da ar-*
48 *gentum Haroni & filiis ejus pro redemptione eorum qui excedunt illos. Sumpsit*
49 *igitur Musa argentum redemptionis ab excedentibus redemptos Levitarum; A*
50 *primogenitis filiorum Israil sumpsit illud argentum, fuitque mille trecenti sexaginta quinque sicli, in siclo Sanctuarii. Et*
51 *dedit illud Haroni & filiis ejus, juxta sermonem Dei, quemadmodum præceperat illi.*

CAP. IV.

1 *Et jam allocutus est Deus Musam &*
2 *Haronem, dicens; Tollite summam filiorum Cahath ex filiis Levi in familias*
3 *suas, & domos patrum suorum, A filio triginta annorum & suprà, usque ad filium quinquaginta annorum, omnis ingredientis ad exercitum, ut faciat opus aliquod in tabernaculo præsentiæ. Et hoc est*
4 *ministerium filiorum Cahath in tabernaculo præsentiæ, præcipuo sacrorum. In-*
5 *grediuntur enim Haron & filii ejus ad discessum exercitûs, & parabunt velum coopertum, & tegent ipso arcam testimo-*
6 *nii: Et ponent super illud pelles subnigras, & extendent indumentum totum hyacinthinum super illud, & adaptabunt vectes ejus.*

ספר במדבר : ד

ponent & ,hyacinthi vestem expandent facierum mensam super Et
7 ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו
& ,mundatoria & ,cochlearia & ,scutellas eam super
עליו את־הקערת ואת־הכפת ואת־המנקית ואת
.erit eam super jugis panis & libaminis calamos medios
קשות הנסך ולחם התמיד עליו יהיה:
eam operient & ,cocci vermiculi vestem ea super expandent Et
8 ופרשו עליהם בגד תולעת שני וכסו אתו
vestem capient Et .ejus vectes ponent & ,taxi pellis opertorio in
9 במכסה עור תחש ושמו את־בדיו: ולקחו בגד
& ,ejus lucernas & ,luminaris candelabrum operient & ,hyacinthi
תכלת וכסו את־מנרת המאור ואת־נרתיה ואת־
quibus ,ejus olei vasa omnia & ,ejus receptacula & ,ejus emunctoria
מלקחיה ואת־מחתתיה ואת כל־כלי שמנה אשר
ad ejus vasa omnia & ,illud ponent Et .eis in ei ministrabunt
10 ישרתו־לה בהם: ונתנו אתה ואת־כל־כליה אל־
altare super Et .perticam super dabunt & ,taxi pellis opertorium
11 מכסה עור תחש ונתנו על־המוט: ועל מזבח
operimento in illud operient & ,hyacinthi vestem expandent auri
הזהב יפרשו בגד תכלת וכסו אתו במכסה
vasa omnia capient Et .ejus vectes ponent & ,taxi pellis
12 עור תחש ושמו את־בדיו: ולקחו את־כל־כלי
vestem ad dabunt & ,sanctitate in eis in ministrabunt quibus ministerii
השרת אשר ישרתו־בם בקדש ונתנו אל־בגד
dabunt & ,taxi pellis operimento in ea operient & ,hyacinthi
תכלת וכסו אותם במכסה עור תחש ונתנו
vestem illud super expandent & ,altare excinerabunt Et .perticam super
13 על־המוט: ודשנו את־המזבח ופרשו עליו בגד
ministrabunt quibus ,ejus vasa omnia illud super dabunt Et .purpuræ
14 ארגמן: ונתנו עליו את־כל־כליו אשר ישרתו
,scopas & ,tridentes ,receptacula ,eis in illud super
עליו בהם את־המחתת את־המזלגת ואת־היעים
illud super expandent Et .altaris vasa omnia ,aspersoria &
ואת־המזרקת כל כלי המזבח ופרשו עליו
,Aharon perficiet Et .ejus vectes ponent & ,taxi pellis operimentum
15 כסוי עור תחש ושמו בדיו: וכלה אהרן־
,sanctitatis vasa omnia & ,sanctitatem operiendum ad ejus filii &
ובניו לכסת את־הקדש ואת־כל־כלי הקדש
,Chehath filii venient postea & ,castrametationem proficiscendo in
בנסע המחנה ואחרי־כן יבאו בני־קהת
eum Ista .moriantur & ,sanctitatem ad tangent non & ,portandum ad
לשאת ולא־יגעו אל־הקדש ומתו אלה משא
Aharon filii Elhazar præfectura Et .conventus tentorio in Chehath filiorum
16 בני־קהת באהל מועד: ופקדת אלעזר בן־אהרן
juge munus & ,aromatum suffimentum & ,luminaris oleum sacerdotis
הכהן שמן המאור וקטרת הסמים ומנחת התמיד
eo in quæ omnium & ,tabernaculi omnis visitatio ,unctionis oleum &
ושמן המשחה פקדת כל־המשכן וכל־אשר־בו
.ejus vasis in & ,sanctitate in
בקדש ובכליו:

Versio VULG. LAT.

7 Mensam quoq; propositionis
involvent hyacinthino pal-
lio, et ponent cum ea thuribu-
la, & mortariola, cyathos &
crateras ad liba fundenda :
8 panes semper in ea erunt. Ex-
tendéntq; desuper palliũ coc-
cineum, quod rursum operi-
ent velamento ianthinarum
pellium, & inducent vectes.
9 Sument & pallium hyacinthi-
num, quo operient candela-
brum cum lucernis & forci-
pibus suis & emunctoriis &
cunctis vasis olei, quæ ad con-
cinnandas lucernas necessaria
10 sunt. Et super omnia ponent
operimentũ ianthinarum pel-
11 lium, & inducent vectes. Nec
non & altare aureum invol-
vent hyacinthino vestimento,
& extendent desuper operi-
mentũ ianthinarũ pelliũ, in-
12 ducéntq; vectes. Omnia vasa,
quibus ministratur in Sanctu-
ario, involvent hyacinthino
pallio, & extendent desuper
operimentũ ianthinarum pel-
13 lium, inducéntque vectes. Sed
& altare mundabunt cinere,
& involvent illud purpureo
14 vestimento, Ponéntque cum
eo omnia vasa, quibus in mi-
nisterio ejus utuntur, id est,
ignium receptacula, fuscinu-
las ac tridentes, uncinos &
batilla. Cuncta vasa altaris
operient simul velamine ian-
thinarum pellium, & indu-
15 cent vectes. Cúmque invol-
verint Aaron et filii ejus San-
ctuariũ et omnia vasa ejus in
commotione castrorum, tunc
intrabunt filii Caath ut por-
tent involuta : et non tangent
vasa Sanctuarii, ne moriantur.
Ista sunt onera filiorum Ca-
ath in tabernaculo fœderis.
16 Super quos erit Eleazar filius
Aaron sacerdotis, ad cujus
curam pertinet oleum ad con-
cinnandas lucernas, et com-
positionis incensum, et sacri-
ficium, quod semper offertur,
et oleum unctionis, et quid-
quid ad cultum tabernaculi
pertinet, omniúmq; vasorum
quæ in Sanctuário sunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Καὶ ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν προκειμένην ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ τὰς θυίσκας, καὶ τοὺς κυάθους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει· καὶ οἱ ἄρτοι οἱ διαπαντὸς ἐπ' αὐτῆς ἔσονται.
8 Καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον κόκκινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ (ε) διεμβαλοῦσι δι' αὐτῆς τοὺς ἀναφορεῖς.
9 Καὶ λήψονται ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσι τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἀγγεῖα τοῦ (ζ) ἐλαίου οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς.
10 Καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν αὐτὴν ἐπ' ἀναφορέων.
11 Καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐπικαλύψουσιν ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ (η) καλύψουσιν αὐτὸ καλύμματι (θ) δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ.
12 Καὶ λήψονται πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις· καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὰ καλύμματι (θ) δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ ἀναφορεῖς. (ι)
13 Καὶ τὸν καλυπτῆρα ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπικαλύψουσιν ἐπ' αὐτὸ ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον.
14 Καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ (κ) σκεύη ὅσοις λειτουργοῦσιν ἐπ' αὐτῷ ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὸν καλυπτῆρα, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ (λ) διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ. καὶ λήψονται ἱμάτιον πορφυροῦν, καὶ συγκαλύψουσι τὸν λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ ἐμβαλοῦσιν (μ) αὐτὸ εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ ἀναφορεῖς.
15 Καὶ συντελέσουσιν Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καλύπτοντες τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν παρεμβολήν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται (ν) υἱοὶ Καὰθ αἴρειν, καὶ οὐχ ἅψονται τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. ταῦτα ἀροῦσιν οἱ υἱοὶ Καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
16 Ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ υἱὸς Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, τὸ ἔλαιον τοῦ φωτὸς, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἡμέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλης τῆς σκηνῆς, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐν τῷ (ξ) ἁγίῳ, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις.

MS.A. (ε) διεμβαλοῦσιν τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς. (ζ) ἐλαίου αὐτῆς ὅσοις λειτουργοῦσιν (η) ἐπικαλύψουσιν (θ) δέρματι ὑακινθίνῳ (ι) Καὶ ἐπιθήσεις τὸν καλυπτῆρα ἐπὶ τὸ (κ) σκεύη αὐτοῦ ὅσοι λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, (λ) ἐμβαλοῦσιν (μ) αὐτὰ (ν) οἱ υἱοὶ (ξ) ἁγίῳ, καὶ ἐν

7 Et super mensam propositam inji-
cient super eam vestimentum to-
tum purpureum, & patellas, &
cochlearia, & cyathos, & libato-
ria, in quibus libat : & panes, qui
8 semper super eam erunt. Et inji-
cient super eam vestimentum coc-
cineum, et operient eam operimen-
to pelliceo hyacinthino, (d) et tra-
9 jicient per eam gestatoria. Et su-
ment vestimentum hyacinthinum,
et operient candelabrum, quod lu-
cet, et lucernas ejus, et forcipes ej',
et receptacula ejus, & omnia vasa
10 olei, quibus ministrant in eis. Et
injicient illud & omnia vasa e-
jus in operimentum pelliceum hy-
acinthinum, & imponent illud su-
11 per gestatoria. Et super altare au-
reum (e) adoperient vestimentum
hyacinthinum, & operient illud
operimento pelliceo hyacinthino, et
12 trajicient gestatoria ejus. Et su-
ment omnia vasa ministratoria,
quibus ministrant in ipsis in san-
ctis, & injicient in vestimentum
hyacinthinum, & operient ea o-
perimento pelliceo hyacinthino : et
13 imponent super gestatoria. Et (f)
opertorium imponet super altare, et
adoperient super illud vestem to-
14 tam purpuream. Et imponent su-
per illud omnia vasa, quibus mi-
nistrant super illud in eis, & igni-
um receptacula, & fuscinulas, &
phialas, & opertorium, & omnia
vasa altaris. Et injicient super il-
lud operimentum pelliceũ hyacin-
thinum; & trajicient gestatoria
ejus. Et (g) sument vestimentum
purpureum, & cooperient labrum,
& basim ejus ; & injicient illud
in operimentum pelliceum hyacin-
thinum : & imponent super ge-
15 statoria. Et consummabunt Aaron
& filii ejus, operientes sancta, &
omnia vasa sancta, in promoven-
do castra. Et post hæc introibunt fi-
lii Caath, ad levandum; et non tan-
gent sancta, ut non moriantur. Hæc
levabunt filii Caath in tabernacu-
16 lo testimonii. Visitator Eleazar fi-
lius Aaron sacerdotis, oleum lumi-
nis, & incensum compositionis, &
sacrificium quotidianum, & ole-
um unctionis, super-intendentia to-
tius tabernaculi, et quæcunq; sunt
in eo in sancto, in omnibus operi-
bus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 * ܘܥܠ ܦܬܘܪܐ ܕܐܦܐ ܢܦܪܣܘܢ ܢܚܬܐ ܕܐܪܓܘܢܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܒܗ ܡܙܪ̈ܩܐ. ܘܟܣ̈ܐ.
8 ܘܡܢܩܝ̈ܬܐ. ܘܬܪ̈ܘܕܐ ܕܢܘܩܒܐ ܕܢܣܟܐ. ܘܠܚܡܐ ܐܡܝܢܐ ܥܠܘܗܝ ܢܗܘܐ. * ܘܢܦܪܣܘܢ ܥܠܘܗܝ
ܢܚܬܐ ܕܙܚܘܪܝܬܐ. ܘܢܚܦܘܢܝܗ ܒܟܣܝܐ ܕܡܫ̈ܟܐ ܕܣܡܩܘܢܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܩܦܝܣܘܗܝ.
9 * ܘܢܣܒܘܢ ܢܚܬܐ ܕܐܪܓܘܢܐ. ܘܢܟܣܘܢ ܡܢܪܬܐ ܕܢܗܝܪܐ. ܘܫܪ̈ܓܝܗ. ܘܡܩܛ̈ܡܢܝܗ. ܘܦܝ̈ܢܟܝܗ.
10 ܘܟܠܗܘܢ ܡܐ̈ܢܝ ܕܡܫܚܐ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܗ ܒܗܘܢ. * ܘܢܥܛܦܘܢܝܗ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܡܐ̈ܢܝܗ.
11 ܒܟܣܝܐ ܕܡܫ̈ܟܐ ܕܣܡܩܘܢܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܥܠ ܩܦܝܣܘܗܝ. * ܘܥܠ ܡܕܒܚܐ ܕܕܗܒܐ. ܢܦܪܣܘܢ
ܢܚܬܐ ܫܠܡܬܐ ܕܐܪܓܘܢܐ. ܘܢܚܦܘܢܝܗ ܒܟܣܝܐ ܕܡܫ̈ܟܐ ܕܣܡܩܘܢܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܩܦܝܣܘܗܝ.
12 * ܘܢܣܒܘܢ ܟܠܗܘܢ ܡܐ̈ܢܐ ܕܬܫܡܫܬܐ ܕܡܫܡܫܝܢ ܒܗܘܢ ܒܩܘܕܫܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܐܢܘܢ ܒܢܚܬܐ
13 ܕܐܪܓܘܢܐ. ܘܢܚܦܘܢ ܐܢܘܢ ܒܟܣܝܐ ܕܡܫ̈ܟܐ ܕܣܡܩܘܢܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܥܠ ܩܦܝܣܐ. * ܘܢܕܟܘܢܗ
14 ܠܡܕܒܚܐ. ܘܢܦܪܣܘܢ ܥܠܘܗܝ ܢܚܬܐ ܕܐܪܓܘܢܐ. * ܘܢܣܝܡܘܢ ܥܠܘܗܝ ܟܠܗܘܢ ܡܐ̈ܢܘܗܝ ܕܡܫܡܫܝܢ
ܥܠܘܗܝ ܒܗܘܢ. ܡܚܬܝܬܐ ܘܡܫܪ̈ܓܬܐ. ܘܡܓ̈ܪܦܬܐ ܘܡܙ̈ܪܩܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܡܐ̈ܢܝ
15 ܡܕܒܚܐ. ܘܢܦܪܣܘܢ ܥܠܘܗܝ ܟܣܝܐ ܕܡܫ̈ܟܐ ܕܣܡܩܘܢܐ. ܘܢܣܝܡܘܢ ܩܦܝܣܘܗܝ. * ܘܡܐ ܕ
ܫܠܡܘ ܐܗܪܘܢ ܘܒܢܘܗܝ. ܠܡܟܣܝܘ ܩܘܕܫܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܡܐ̈ܢܝ ܕܩܘܕܫܐ. ܡܐ ܕܫܩܠܝܢ
ܡܫܪܝܬܐ. ܘܒܬܪ ܗܢܐ ܢܥܠܘܢ ܒܢܝ̈ ܩܗܬ ܠܡܫܩܠ. ܘܠܐ ܢܬܩܪܒܘܢ ܠܩܘܕܫܐ. ܘܠܐ ܢܡܘܬܘܢ. ܗܠܝܢ
16 ܐܢܘܢ ܡܛܥܢܝ̈ܬܐ ܕܒܢܝ̈ ܩܗܬ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܘܣܘܥܪܢܗ ܕܐܠܝܥܙܪ ܒܪܗ ܕܐܗܪܘܢ
ܟܗܢܐ. ܥܠ ܡܫܚܐ ܕܡܢܗܪܝܢ. ܘܥܠ ܒܣܡܐ ܕܒܣ̈ܡܐ. ܘܥܠ ܩܘܪܒܢܐ ܐܡܝܢܐ. ܘܡܫܚܐ ܕܡܫܝܚܘܬܐ.
ܣܘܥܪܢܐ ܕܟܠܗ ܡܫܟܢܐ. ܘܕܟܠ ܡܐ ܕܐܝܬ ܒܗ. ܘܕܩܘܕܫܐ. ܘܕܡܐ̈ܢܘܗܝ.

Et super mensam facierum expandent palli- 7
um flavo-sericeũ, & ponent in ea phialas, &
calices, & libatoria, & cochlearia libationis
perforata : & panis jugiter sit super eam.
Pandentque super eam pannum coccineum, 8
& operient eam tegumento pellium cærule-
arum, ponentque vectes ejus. Sument etiam 9
pallium flavo-sericeum, operientque cande-
labrum lucens, ejusque lucernas, & muncto-
ria ejus, & lances ejus, cunctaque vasa olei
quibus ei ministrant. Et obvolvent ipsum & 10
omnia vasa ejus operimento pellium cæru-
learum, imponentq; vectibus ejus. Et super 11
altare aureum expandent pannum integrum
flavo-sericeum, tegentque illud operimento
pellium cærulearum, & inducent vectes ejus.
Et accipientes omnia instrumenta ministerii, 12
quibus ministrant sanctuario, ponent ea in
panno flavo-sericeo, & operient illa tegu-
mento pellium cærulearum, ponentq; super
vectes. Et purgabunt altare, pandentque 13
super illud pannum purpureum. Ponentque 14
cum eo cuncta vasa quibus ministrant super
illud : thuribula, & fuscinulas, & radulas,
& cola, cunctaque vasa altaris : & expan-
dent super illud operimentum pellium cæru-
learum, ejusque vectes inducent. Cúmque 15
finierint Aharon & filii ejus tectionem san-
ctuarii, omniumq; vasorum sanctuarii, quan-
do movenda erunt castra, tunc intrabunt fi-
lii Cahath ad bajulandum, neque tamen at-
tingant sanctuarium, ne moriantur. Hæc
sunt onera filiorum Cahath, quæ in taberna- 16
culo temporis *bajulabunt*. Cura autem
Eliazar filii Aharonis sacerdotis, erit de oleo
quod accendunt, & incenso aromatico, & fa-
rinâ perpetuâ, & oleo unctionis. Curam ha-
bebit totius tabernaculi, & omnium quæ in
eo sunt, & sanctuarii, ejusque vasorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ועלי פתורא דלחם אפיא יפרסון לבוש תכלא ויתנון עלוהי ית מגיסיא וית בזיכיא וית מכילתא וית קסות נסוכא ולחם תדירא עלוהי יהי : ויפרסון עליהון לבוש צבע זהורי ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי : ויסבון לבוש תכלא ויכסון ית מנרתא דאנהורי וית בוציניהא וית צבתהא וית מחתיתהא וית כל מני שמושא די ישמשון לה בהון : ויתנון יתה וית כל מנהא לחופאה דמשך ססגונא ויתנון על אריחא : ועל מדבחא דדהבא יפרשון לבוש תכלא ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי : ויסבון ית כל מני שמושא די ישמשון בהון בקודשא ויתנון ללבוש תכלא ויכסון יתהון בחופאה דמשך ססגונא ויתנון על אריחא : ויספון ית קטמא דמדבחא ויפרסון עלוהי לבוש ארגון : ויתנון עלוהי ית כל מנוהי די ישמשון עלוהי בהון ית מחתיתא וית צנוריתא וית מגרפיתא וית מזרקיא כל מני מדבחא ויפרסון עלוהי חופאה דמשך ססגונא וישוון אריחוהי : וישיצי אהרן ובנוהי לכסאה ית קודשא וית כל מני קודשא במטל משריתא ובתר כן יעלון בני קהת למטל ולא יקרבון לקודשא ולא ימותון אלין מטול בני קהת במשכן זמנא : ודמסיר לאלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהורותא וקטורת בוסמיא ומנחתא תדירא ומשחא דרבותא מטרת כל משכנא וכל די ביה בקודשא ובמנוהי :

TARGUM ONKELOS.

7 Et sup mensâ panis propositionis expandét palliû hyacinthinû: et ponent sup eâ thuribula et mortariola, et cyathos, et crateras libamentorû: et pa-
8 nes erunt sup ea semp. Et expandent sup eam palliû coccineû, et cooperient eam coopertorio de pellibus hyacinthinis: et ponent vectes ejus.
9 Tollentq; palliû hyacinthinû, et cooperient candelabrû luminaris, et lucernas ej⁹, et forcipes ej⁹, et thuribula ejus: & omnia vasa ministerii ej⁹, quibus utuntur in ministerio ej⁹.
10 Et ponét illud, et oïa vasa ej⁹, in coopertoriû de pellib⁹ hyacinthinis: et ponét sup vecté.
11 Et sup altare aureû extendent palliû hyacinthinû; et cooperient illud operimento de pellib⁹ hyacinthinis: et ponét ve-
12 ctes ejus. Et tollét omnia vasa ministerii ej⁹, quib⁹ ministrât in sanctuario, et ponent ea in pallio hyacinthino; et cooperient illud coopertorio pelliû hyacinthinarû: et ponét super
13 vectem. Colligentque cineré de altari: et expandent sup
14 illud pallium purpureum. Et ponent super illud omnia vasa ejus, quib⁹ ministrant sup illud; thuribula et fuscinulas, & batilla & phialas; omniáq; vasa altaris: et extendent super ea opertoriû hyacinthinarum pellium, et ponent vectes
15 ejus. Et consummabit Aaron & filii ejus cooperire sanctuarium & omnia vasa sanctuarii, quando movenda sunt castra: & postea ingredientur filii Caath, ut portent ea; & non tangant sancta, ut non moriantur: hæc sunt onera filiorum Caath in tabernaculo
16 fœderis. Et quæ tradita sunt Eleazar filio Aaron sacerdotis, hæc sunt; Oleum ad luminaria, & incensum aromatum; & juge sacrificium, & oleum unctionis: & ad curam ejus pertinet totum tabernaculum, & omnia quæ sunt in sanctuario, & vasa ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et super mensam (a) propositionum extendent vestem hyacinthinam, ponentq; super eâ catinos, & cochlearia, & emundatoria, & cyathos libationis: panis autem super eam semper erit. Extendent quoq; super ea operimentum, vestem coccineam; & tegent illam cum tegumento pellium janthinarum, ponéntque vectes ejus. Accipient etiam vestem hyacinthinâ, & operient candelabrum luminaris, et lucernas ejus, & emunctoria ejus, & suppositoria ejus, et omnia vasa olei cum quibus ministrant. Ponentq; illud, & omnia vasa ejus in tegumento pellium janthinarum, imponentq; super vectem. Super quoque altare aureum extendent vestem hyacinthinam, et operient illud operimento pellium janthinarum, ponentq; vectes ejus. Postea sument omnia vasa ministerii cum quibus ministrant in sanctuario, et ponent in vestem hyacinthinam, et operient ea cum operimento pellium janthinarum, et imponent super vectē. Et removebunt cineres ab altari, et extendent super illud vestem purpuream. Ponentq; super eam omnia vasa ejus cum quibus ministrant super illud, thuribula, fuscinulas, et (b) phialas, et crateres, omnia vasa altaris: et extendent super illud tegumentū pellium janthinarum, et ponent vectes ejus. Accipient quoq; vestem purpuream, et tegent labrum, et basim ejus, et injicient illud in operimentum pellium janthinarum, et imponent super vectem. Cùm autem perfecerit Aaron, et filii ejus tegere sanctuariū et (c) vasa sanctuarii in promotione castrorum, tum postea venient filii Caath ad asportandum; sed non attingent sanctuarium, ne moriantur. Hæc sunt onera filiorū Caath in tabernaculo testimonii. (d) Præfectura autē Eleazari filii Aaronis sacerdotis, oleum erit luminaris, et incensum aromatum, et oblatio perpetua, et oleum unctionis: cura totius tabernaculi, et omnium quæ sunt in eo; in sanctuario, & in vasis ejus.

VER. SAM. (a) acceptationis (b) ollas, (c) omnia (d) Negotiatio

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA

وعلى المائدة الموجهة يبسطون ثوب اسمانجون ويجعلون عليه القصاع والدروج والمعا
ومداهن الرش والخبز الدائم يكون عليها * ويبسطون عليها صبغ قرمز * ويغطوها بغشاء
جلود دارس * ويصلحون اوتادها * وليأخذوا ثوب اسمانجون فيغطوا به منار الاضاءة وسراجها
ابيها ودوات كلبتيها ومجامرها وجميع انية دهنها التي يخدموها بها * ويجعلوها وجميع انيتها
غشاء جلود دارس * ويضعوا ذلك على الدهق * وعلى مذبح الذهب فليبسطوا ثوب اسمانجون
ويغطوه بغشاء جلود دارس * ويصلحون اوتاده * وياخذوا جميع انية الخدمة التي يخدمون
في القدس * فيجعلوها في ثوب اسمانجون * ويغطوها بغشاء جلود دارس * ويضعوها على الدهق
ويرمدوا المذبح * ويبسطوا عليه ثوب ارجوان * ويجعلوا عليه جميع انيته التي يخدمون عليه
بها * المجامر والمناشل والمجارف والكرانيب وسائر انية المذبح * ويبسطوا عليه غشاء جلود دارس
ويصلحوا دهوقه * فاذا فرغ هرون وبنوه من تغطية القدس وجميع انيته عند رحيل العسكر
فبعد ذلك يدخل بنو قهات فيحملوها * ولا يدنوا من القدس فيهلكون * هذه صفة حمل
بني قهات لخباء المحضر * ووكالة العازار بن هرون الامام * على دهن الاضاءة وبخور الاصماغ و
الدائم * ودهن المسح * فذلك وكالة المسكن وجميع ما فيه من القدس وانيته *

7 Et super mensam propositam extendent vestimentum hyacinthinum, et ponent super illo pollubra, & phialas, & cochlearia, & vasa olei aspersionis: & panis
8 perpetuus erit super illa. Et extendent super eam tincturam coccineam, et cooperient illam velamine pellium subnigrarum, & aptabunt vectes ejus.
9 Et sument operimentum hyacinthinum, tegántque illo candelabrum illuminationis, & cuncta vasa ejus, & forcipes ejus, & thuribula ejus, & omnia vasa unguenti ejus, quibus
10 ministrant ei. Et ponant ea cum omnibus vasis ejus in tegmine pellium subnigrarum, faciántque ea super vectibus.
11 Et super altare aureum extendant veste hyacinthi, et cooperiant illam velamine pellium subnigrarum, & aptent vectes ejus.
12 Et accipiant omnia vasa ministerii, quibus ministrant in sanctuario, ponántque illa in veste hyacinthina, & cooperiant ea tegmine pellium subnigrarum, ponántque
13 illa super vectibus. Et repurgent altare cineribus; & extendant super illud vesti-
14 mentum purpureum. Et ponant super illud omnia vasa illius, quibus ministrant super ipsum: thuribula, & extractoria, et palas, & forcipes, & reliqua vasa altaris: & extendant super illud velum pellium nigrarum, apténtque vectes ejus.
15 Cúmque finierint Haron et filii ejus contectionem sanctuarii, et omnium vasorum ejus, ad discessum exercitûs, tunc ingredientur filii Cahath, & portabunt ea: & ne tangant sanctuarium, ne pereant. Hâc ratione gestabunt filii Cahath tabernacu-
16 lum præsentiæ. Et cura Eleazari filii Haronis sacerdotis erit de oleo accensionis, & incenso gummi, & frumento perpetuo, & oleo unctionis: videlicet cura habitaculi, & omnium quæ in illo sunt; tam sanctuarii, quàm vasorum ejus.

ספר במדבר : ד

excidatis Ne :dicendo ,Aharon ad & Moseh ad Dñs est locutus Et
17 18 וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר׃ אל־תכריתו
,eis facite hoc Et :Levitarum medio è Chehathi familiarum *virgam*
19 את־שבט משפחת הקהתי מתוך הלוים׃ וזאת עשו להם
,sanctitatum sanctitatem *eos appropinquando* In:morientur non &,vivent &
וחיו ולא ימתו בגשתם את־קדש הקדשים
suũ *servitium* super *virum virum* :eos ponent &,venient ej° filii & Aharon
אהרן ובניו יבאו ושמו אותם איש איש על־עבדתו
,sanctitatem *absorbere juxta,videndũ ad* ingrediẽtur non Et .suum onus *ad* &
20 ואל־משאו׃ ולא־יבאו לראות כבלע את־הקדש
Tolle :dicendo ,Moseh ad Dominus est locut° Et.morientur &
21 ומתו׃ וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ נשא את־
22 .suas familias *ad*,suorũ patrũ domum *ad*,ipsos etiam ,Gerson filiorum *caput*
ראש בני גרשון גם־הם לבית אבתם למשפחתם׃
annorum quinquaginta filiũ ad usq; ,supra & ,annorum triginta filio A
23 מבן שלשים שנה ומעלה עד בן־חמשים שנה
serviendum ad ,militiam militandum ad ingredientem omnem ,eos *visitabis*
תפקד אותם כל־הבא לצבא צבא לעבד
,Gersuni familiarum *servitium* Hoc .*conventus tentorio in servitium*
24 עבדה באהל מועד׃ זאת עבדת משפחת הגרשני
& ,tabernaculi cortinas portabunt Et .*onus in* & ,faciendum ad
25 לעבד ולמשא׃ ונשאו את־יריעת המשכן ואת־
illud super quod taxi operimentum &:ej° operimentũ,*conventus* tentorium
אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר־עליו
,atrii *fundas* Et .*conventus* tentorii ostiũ ad tegumentũ & ,desuper
26 מלמעלה ואת־מסך פתח אהל מועד׃ ואת קלעי החצר
super & ,tabernaculum super quod ,atrii portæ ostii tegumentum &
ואת־מסך פתח שער החצר אשר על־המשכן ועל־
.*eorum servitii* vasa omnia & ,eorum funes & ,undiquaq; altare
המזבח סביב ואת מיתריהם ואת־כל־כלי עבדתם
,Aharon *os Super* .facient & ,eis fiet quod omne Et
27 ואת כל־אשר יעשה להם ועבדו׃ על־פי אהרן
omne ad ,Gersuni filiorum *servitium* omne erit ejus filiorum &
ובניו תהיה כל־עבדת בני הגרשני לכל־
eos super commendabitis Et .eorum *servitium omne ad* & ,eorum *onus*
משאם ולכל עבדתם ופקדתם עליהם
familiarum *servitium* Hoc .eorum onus omne custodia in
28 במשמרת את כל־משאם׃ זאת עבדת משפחת
manũ in eorum custodia & ,*conventus tentorio* in Gersuni filiorum
בני הגרשני באהל מועד ומשמרתם ביד
,suas familias *ad* ,Merari Filios .sacerdotis Aharon filii Ithamar
29 איתמר בן־אהרן הכהן׃ בני מררי למשפחתם
,annorum triginta filio A .*eos visitabis* suorum patrum domum *ad*
30 לבית־אבתם תפקד אתם׃ מבן שלשים שנה
omnem ,eos *visitabis* annorum quinquaginta filium ad usque & ,supra &
ומעלה ועד בן־חמשים שנה תפקדם כל־
hæc Et .*conventus tentorii servitium* *serviendum ad,exercitum* ad ingrediente
31 הבא לצבא לעבד את־עבדת אהל מועד׃ וזאת
Asseres :*conventus* tentorio in ,*eorum servitium omne ad* ,eorum oneris custodia
משמרת משאם לכל־עבדתם באהל מועד קרשי
.ejus bases & ejus columnæ & ,ejus vectes & ,tabernaculi
המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו׃

Versio VULG. LAT.

17 Locutúsq; est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens,
18 Nolite perdere populum Caath de medio Levitarũ :
19 Sed hoc facite eis, ut vivant, & non moriantur, si tetigerint Sancta sanctorũ. Aaron & filii ejus intrabũt, ipsiq; disponent opera singulorũ,& divident quid
20 portare quis debeat. Alii nullâ curiositate videant quæ sunt in Sanctuario, priusquã involvantur: alio-
21 quin morientur. Locutúsque est Dominus ad Moy-
22 sen, dicens, Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias & cog-
23 nationes suas; A triginta annis & suprà, usq; ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & ministrant in tabernaculo
24 fœderis. Hoc est officium
25 familiæ Gersonitarum; Ut portent cortinas tabernaculi, & tectũ fœderis operimentum aliud, & super omnia velamen ianthinum, tentoriúmque quod pendet in introitu tabernaculi fœ-
26 deris. Cortinas atrii, & velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos, et vasa ministerii,
27 Jubente Aaron & filiis ej°, portabunt filii Gerson : & scient singuli cui debeant
28 oneri mancipari. Hic est cultus familiæ Gersonitarũ in taberculo fœderis, erúntq; sub manu Ithamar
29 filii Aaron sacerdotis. Filios quoque Merari per familias & domos patrum suorum
30 recensebis ; A triginta annis & suprà, usq; ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui & cultum fœ-
31 deris testimonii. Hæc sunt onera eorũ : Portabunt tabulas tabernaculi,et vectes ej°, colũnas ac bases earũ.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

17 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀ-
18 αρὼν, λέγων, Μὴ (ο) ὀλοθρεύσητε τῆς φυλῆς τοῦ
19 δήμου τὸν Καὰθ ἐκ μέσου τῶν Λευιτῶν. Τοῦ-
το ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ ζήσονται καὶ οὐ μὴ ἀπο-
θάνωσι, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ
ἅγια τῶν ἁγίων· Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ (π)
προσπορευέσθωσαν, καὶ καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕ-
20 καστον κατὰ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ, Καὶ οὐ μὴ εἰσέλ-
θωσιν ἰδεῖν ἐξάπινα (ρ) τὰ ἅγια, καὶ ἀπο-
21 θανοῦνται. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυ-
22 σῆν, λέγων, Λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν (σ)
Γεδσὼν, καὶ τούτους κατ' οἴκους πατριῶν αὐ-
23 τῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, Ἀπὸ πέντε καὶ εἰκο-
σαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς (τ)
ἐπίσκεψαι αὐτοὺς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος
λειτουργεῖν, (υ) ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ
24 σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. Αὕτη ἡ λειτουργία τοῦ
(φ) δήμου τοῦ Γεδσὼν, λειτουργεῖν καὶ αἴρειν.
25 Καὶ ἀρεῖ τὰς δέρρεις τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν σκη-
νὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ (χ) κάλυμμα αὐτοῦ, καὶ
τὸ κατακάλυμμα τὸ ὑακίνθινον τὸ ὂν (ψ)
ἐπ' αὐτοῦ ἄνωθεν, καὶ τὸ (χ) κάλυμμα τῆς θύ-
26 ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, Καὶ τὰ ἱστία τῆς
αὐλῆς, ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ
(ω) περισσὰ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ (α) λει-
τουργικὰ ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ποιήσουσι.
27 Κατὰ στόμα Ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔσται ἡ
λειτουργία τῶν υἱῶν Γεδσὼν κατὰ πάσας τὰς
λειτουργίας (β) αὐτῶν, καὶ κατὰ πάντα τὰ ἔργα
αὐτῶν. καὶ ἐπισκέψῃ αὐτοὺς (γ) ἐξ ὀνόματος
28 πάντα τὰ ἀρτὰ ὑπ' αὐτῶν. Αὕτη ἡ λειτουργία
τῶν υἱῶν Γεδσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐν χειρὶ Ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ
29 Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. Οἱ υἱοὶ Μεραρὶ κατὰ δή-
μους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἐπισκέψα-
30 σθε αὐτοὺς, Ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπά-
νω ἕως πεντηκονταετοῦς ἐπισκέψασθε αὐτοὺς,
πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν τὰ ἔργα τῆς
31 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ταῦτα τὰ φυλάγ-
ματα τῶν αἰρομένων ὑπ' αὐτῶν κατὰ πάντα τὰ
ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· τὰς
κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς (δ) μοχλοὺς, καὶ
τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ
(ε) κατακάλυμμα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν, καὶ
οἱ στύλοι αὐτῶν, καὶ τὸ (ζ) κατακάλυμμα
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς,

Et locutus est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens, Ne exterminetis de (h) tribu populũ Caath, de medio Levitarũ. Hoc facite eis, et vivent, et non morientur, (i) accedentibus ipsis ad sancta sanctorũ. Aaron & filii ejus accedant, & collocabunt eos unumquemq; secundùm gestationẽ suam, Et non ingrediantur videre confestim sancta; et morientur. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Accipe principium filiorũ Gedson: & hos secundùm domos familiarũ eorum, secundùm populos eorũ, A quinq; & viginti annis & suprà, usq; ad quinquaginta annos recognosce eos: omnis ingrediens ministrare, facere opera ej° in tabernaculo testimonii. Hoc est ministeriũ populi Gedson, ministrare, & levare. Et levabit pelles tabernaculi, et tabernaculũ testimonii, et operimentũ ej°, et (k) cooperimentum hyacinthinũ, quod est super ipsũ desuper, & (l) operimentũ ostii tabernaculi testimonii, Et tentoria atrii, quæcunq; super tabernaculum testimonii, & quæ supervant, & omnia vasa ministratoria, quæcunq; ministrãt in eis facient. Juxta os Aaron, et filiorum ej°, erit ministeriũ filiorũ Gedsõ, secundùm omnia ministeria eorũ, et secundùm omnia opera eorũ. Et recognosces eos ex nomine, omnia quæ levanda sunt ab eis. Hoc est ministerium filiorum Gedson in tabernaculo testimonii: et custodia eorum in manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filii Merari secundùm populos eorũ, secundùm domos familiarium eorum, recognoscite eos, A quinq; et viginti annis et suprà, usq; ad quinquaginta annos recognoscite eos: omnis ingrediens ministrare opera tabernaculi testimonii. Et hæ sunt observationes eorũ, quæ levantur ab eis secundùm omnia opera eorũ in tabernaculo testimonii: (m) capitella tabernaculi, et vectes, et columnas ejus, et bases ej°: (n) et coperimentũ et bases eorum, et columnæ eorum, & cooperimentum ostii tabernaculi,

MS.A. (ο) ἐξολεθρεύσητε (π) εἰσπορευέσθωσαν, (ρ) τὸ ἅγιον, (σ) Γεδσὼν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, Ἀπὸ (τ) ἐπισκέψασθε (υ) καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ (φ) δήμου Γεδσὼν, (χ) κατακάλυμμα (ψ) ἐπ' αὐτοῦ (ω) περισσὰ αὐτῶν, καὶ (α) λειτουργικὰ αὐτῶν, καὶ ὅσα (β) αὐτῶν, κατὰ πάντα τὰ ἀρτὰ δι' αὐτῶν. (γ) ἐξ ὀνομάτων (δ) μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ (ε) κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς, καὶ (ζ) κάλυμμα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 30 [illegible]
31 [illegible]

Et locut° est Dñs cum Mose & cum Aharone, 17
dixitq; ad eos ; Ne perdatis tribum familiæ 18
Cahath de medio Levitarum : Sed hoc facite 19
eis ac vivant, ne moriantur cùm introierint
in Sancta sanctorum. Aharon & filii ejus in-
gredictur, & curá demandabũt unicuiq; eorũ
officii sui atque oneris sui. Et ne ingrediantur 20
ad videndũ cùm tegetur sanctuarium, ne mo-
riantur. Locutus est etiam Dñs cum Mose, & 21
ait illi; Sume quoque censum filiorum Gerson 22
per familias suas, & domos patrum suorum.
A filio viginti annorum & supra, usque ad 23
filium quinquaginta annorum recensebis eos,
omnem accedẽtem ad pugnandũ in exercitu,
& exequendum ministerium in tabernaculo
temporis. Hoc est officium familiæ Gerson in 24
ministrando & bajulando. Bajulabunt corti- 25
nas tabernaculi, & tabernaculũ temporis, &
velum januæ ipsius, & tegumentum cæruleum
quod est super illud supernè, & velum januæ
tabernaculi temporis : Et vela atrii, & tegu- 26
mentũ vestibuli januæ atrii, quod est super ta-
bernaculũ & super altare per ambitum: funes
etiam eorum, omniaq; instrumenta ministerii
ipsorũ, *demum* quidquid facient & ministra-
bunt. A verbo oris Aharonis & filiorũ ejus 27
pendebit totũ officium filiorũ Gerson, quoad
universum onus eorum, totumq; ministerium
ipsorum: & præficietis eis custodiã super uni-
versum onus eorũ. Hoc est munus familiæ fi- 28
liorum Gerson quod in tabernaculo temporis
obibunt : & custodia eorũ erit per manũ Itha-
mar filii Aharonis sacerdotis. Filios quoque 29
Merari, per familias suas, perq; domos patrum
suorũ numerabis eos. A filio triginta annorũ 30
& supra, usque ad filiũ quinquaginta annorũ
numerabis eos, omnẽ accedẽtem ad pugnan-
dum in exercitu, & ad exercendũ ministeriũ
in tabernaculo temporis. Hæc autẽ est custo- 31
dia oneris eorũ & universi eorũ ministerii in
tabernaculo temporis. Asseres tabernaculi &
vectes ejus, & columnæ ejus, & fulcra ipsius.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

17 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר: 18 לא תשיצון ית שבטא זרעית קהת מגו ליואי: 19 ודא עבידו להון ויחון ולא ימותון במקרבהון לקודש קודשיא אהרן ובנוהי יעלון וימנון יתהון גבר גבר על פולחניה ולמטוליה: 20 ולא יעלון למחזי כד מכסן ית מני קודשא ולא ימותון: 21 ומליל יי עם משה למימר: 22 קביל ית חשבן בני גרשון אף אנון לבית אבהתהון לזרעיתהון: 23 מבר תלתין שנין ולעילא עד בר חמשין שנין תמני יתהון כל דאתי לחילא חילא למפלח פולחנא במשכן זמנא: 24 דין פולחן זרעית גרשון למפלח ולמטל: 25 ויטלון ית יריעת משכנא וית משכן זמנא חופאיה וחופאה דססגונא די עלוהי מלעילא וית פרסא דתרע משכן זמנא: 26 וית סרדי דרתא וית פרסא דמעלנא דתרע דרתא די על משכנא ועל מדבחא סחור סחור וית אטוניהון וית כל מני פלחנהון וית כל דיתמסר להון ויפלחון: 27 על מימר אהרן ובנוהי יהי כל פלחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל פלחנהון ותמנון עליהון במטרא ית כל מטולהון: 28 דין פולחן זרעית בני גרשון במשכן זמנא ומטרתהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: 29 בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון תמני יתהון: 30 מבר תלתין שנין ולעילא עד בר חמשין שנין תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פלחן משכן זמנא: 31 ודא מטרת מטולהון לכל פלחנהון במשכן זמנא דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי:

Targum Onkelos.

17 Locutúsq; est Dñs cum Moy-
18 se & cum Aaron, dicens. Nolite consumere tribũ cognationũ Caath, de medio Levitarum.
19 Et hoc facite eis, ut vivãt & non moriantur, quando accedent ad sancta sanctorum: Aaron et filii ej⁹ intrabunt, & constituent eos unumquemq; sup ministeriũ suũ et sup on⁹
20 suũ. Et non ingrediantur ad videndũ, quando operiuntur vasa sanctuarii, ut non moriantur.
21 Locutúsq; est Dñs cum
22 Moyse dicens. Accipe quoque summã filiorũ Gersõ: p domus patrũ suorũ, p cognationes suas.
23 A triginta annis & suprà, usq; ad quinquaginta annos numerabis eos: omnes qui veniunt ad ministrandũ per turmas suas in ministerio taber-
24 naculi fœderis. Hoc est ministerium cognationum Gerson,
25 ut ministrent et portẽt. Portabúntq; cortinas tabernaculi, et tentorium tabernaculi fœderis, et opertoriũ hyacinthinum q͞ est sup illud: & tentoriũ ostii tabernaculi fœderis.
26 Et cortinas atrii, et tentoriũ q͞ est in introitu ostii atrii, q͞ est sup tabernaculũ et sup altare p circuitũ; et funiculos eorũ, et omnia vasa ministerii eorũ: et omnia quæ eis tradita sunt,
27 ut ministrent. Juxta verbũ Aaron et filiorũ ej⁹ erit omne ministeriũ filiorũ Gersõ, p oĩa onera sua, et per omnia ministeria sua: et constituetis super eos in custodia omnia onera
28 eorum. Hoc est ministeriũ cognationũ filiorũ Gerson in tabernaculo fœderis: quorũ custodia erit in manu Ithamar fi-
29 lii Aaron sacerdotis. Filios Merari per familias suas, et per domos patrũ suorũ nume-
30 rabis. A triginta annis et supra, usq; ad quinquaginta annos numerabis eos: omnes qui veniunt per turmas, ut ministrent ministeriũ tabernaculi
31 fœderis. Et hæc est custodia oneris eorũ, juxta omne ministeriũ suũ in tabernaculo fœderis: tabulæ tabernaculi, & vectes ejus, et columnæ ejus & bases ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

17 Et locutus est Dominus Mosi
18 & Aaroni, dicens; Ne exterminetis tribũ familiæ Caathitarum de medio Levitarũ.
19 Hoc facite eis ut vivant, & non moriantur. Cùm accedent ad Sancta Sanctorum Aaron & filii ejus, ingredientur, & applicabunt unumquemq; eorum ad ministerium suum, et onus suum.
20 Sed non ingredientur ut intueantur cùm operitur sanctuarium, ne moriantur.
21 Et locutus est Domi-
22 nus Mosi, dicens; Tolle summam filiorum Gerson, etiam hos secundùm domum patrũ suorum per familias suas.
23 A filio triginta annorum & supra, usque ad filium quinquaginta annorum recensebis eos, omnem euntẽ ut militet militiam, ut ministret ministerium in tabernaculo testimonii.
24 Hoc erit opus familiæ Gersonitarũ, ad ministrandũ, et ad
25 portandum. Portabunt enim cortinas tabernaculi, et tentorium testimonii, et operimentũ ejus, operimentum janthinum quod est super illud desuper, & aulæum portæ tabernaculi
26 testimonii, Et tapetes ocellatos atrii, & aulæum ostii portæ atrii quæ est juxta tabernaculum, & juxta altare in circuitu, & funes eorum, & omnia vasa ministerii eorum, & quidquid erit eis faciendum, (ſ) facient.
27 Juxta verbum Aaronis & filiorum ejus, fiet omne ministerium filiorum Gersonis in omnibus oneribus eorum, & in omni ministerio eorum: committetis quoq; ipsorum custodiæ omne onus eorũ.
28 Hoc erit ministerium familiæ filiorum Gersonis in tabernaculo testimonii, & custodia eorum sub manu Ithamar filii Aaronis
29 sacerdotis. Filios Merari secundùm familias suas, secundùm domum patrum suorum, recensebis.
30 A filio triginta annorum & supra, usq; ad quinquaginta annos recensebis eos, omnem euntem ad bellum, ad faciendum opus tabernaculi testimonii.
31 Hæc est autem functio oneris eorum in omni ministerio eorum in tabernaculo testimonii, asseres tabernaculi, & vectes ejus, et columnæ ejus, et bases ejus,

VER. SAM. (ſ) ministrabunt.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 ثم كلم الله موسي وهرون قائلا * 18 لا تقطعوا عشائر بني قهات من بين اللاويين * 19 بل اصنعوا بهم هذه الخلة التي يكون بها ولا يهلكون بدنوهم الي خاص الاقداس. يدخل هرون وبنوه ويولوهم كل فريق منهم على خدمته وحمله * 20 ولا يدخلوا فينظروا عند تغطية القدس فيهلكون * 21 وكلم الله موسي قائلا * 22 ارفع جملة بني جرشون هم ايضا لبيت اباهم وعشائرهم * 23 من ابن ثلاثين سنة فصاعدا الى ابن خمسين سنة تعدهم * كل من يدخل الجيش لخدمة خباء الحضر * 24 وهذه خدمتهم على عمل وحمل * 25 يحملون سقاف المسكن وخباء الحضر * وغطاءه وغطاء الادم الذي عليه من فوق * وستر باب خباء الحضر * 26 وقلوع السرادق وستر بابه التي على المسكن والمذبح مستديره * واطنابها * وكل آنية خدمتها * وكل ما يصلح لها هم يخدمون فيه * 27 على قول هرون وبنيه يكون جميع خدمة بني جرشون من حملهم وسائر عملهم * وعدوا عليهم بحفظ جميع حملهم * 28 هذه خدمة عشائر بني جرشون في خباء الحضر * وحفظها على يد ايثامار بن هرون الامام * 29 وبني مراري لعشائرهم وبيوت اباهم تعدهم * 30 من ابن ثلاثين سنة فصاعدا الى ابن خمسين سنة * كل من يدخل الجيش لخدمة خباء الحضر * 31 وهذا حفظ حملهم * وسائر عملهم في خباء الحضر * الواح المسكن * وامهاجه * واعمدته * وقواعده *

17 Habuit quoque Deus cum Musa et Haron
18 sermonem hujusmodi: Ne scindatis fami-
19 lias filiorum Cahath à Levitis; Sed adhibete erga illos hanc gratiam quâ vivant, nec pereant accedendo ad præcipuum sacrorum. Ingredietur Haron & filii ejus, & præficient singulas sectas ex ipsis ministerio suo, & oneri suo.
20 Et ne intreat ut videant cùm tegetur sanctuarium, ne pereant.
21 Et locutus est Deus cum Musa, di-
22 cens; Extrahe summam filiorum Girson etiam, in domum patrum suorum, & familias suas,
23 A filio triginta annorum & supra, usque ad filium annorum quinquaginta numerabis eos: omnem qui ingreditur ad exercitũ in obsequium tabernaculi præsentiæ.
24 Et istud est ministerium eorum quoad opus, & quoad onus.
25 Gestabunt cortinas habitaculi, & tabernaculum præsentiæ, ejusque velum, & velum pellis nigræ quod est super illud desuper, & tegumentum tabernaculi præsentiæ,
26 Et vela atrii, & cortinam januæ ejus, quæ sunt super habitaculum et altare circumquaque, & funiculos eorum, & reliqua instrumenta ministerii eorum: denique quicquid pertinet ad illa, ipsi ministrabunt illud.
27 Juxta dictum Haronis & filiorum ejus erit omne ministerium filiorũ Girson, quoad bajulationẽ eorum & cuncta opera ipsorum, & recensete eis custodiã omnium quæ portare debent.
28 Hoc est ministerium familiarum filiorum Girson in tabernaculo præsentiæ, & earum custodia, per manum Ithamar filii Haronis sacerdotis.
29 Et filios Merari per familias eorum, domosq; patrum, eorum numerabis,
30 A filio triginta annorum & supra, ad filium quinquaginta annorum: omnem ingredientem in turmam ad obsequiũ tabernaculi præsentiæ.
31 Et hæc est custodia oneris eorum, et omnium operum eorum in tabernaculo præsentiæ. Tabulæ habitaculi, & vectes ejus, & columnæ, ejus ac bases ejus,

ספר במדבר : ד

,earũ funes &,earũ clavi &,earũ bases & ,undiquaque atrii columnæ Et
32 ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם
visitabitis nominibus in &,earum servitio omni &,earum vasis omnib⁹ cũ
לכל־כליהם ולכל עבדתם ובשמת תפקדו את־
,Merari filiorũ familiarum servitium Hoc .eorum oneris custodiæ vasa
33 כלי משמרת משאם : זאת עבדת משפחת בני מררי
Aharon filii Ithamar manu in ,conventus tentorio in ,eorum servitio omni
לכל־עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן־אהרן
filios cætus prælati & ,Aharon & ,Mosch visitavit Et .sacerdotis
34 הכהן : ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את־בני
triginta filio A .suorum patrum domum ad & ,suas familias ad ,Chehathi
35 הקהתי למשפחתם ולבית אבתם : מבן שלשים
ingredienté oẽm ,annorum quinquaginta filiũ ad usq; & ,supra & ,annorum
שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה כל־הבא
eorum visitati fuerunt Et .conventus tentorio in servitium ad ,exercitum ad
36 לצבא לעבדה באהל מועד : ויהיו פקדיהם
Isti .quinquaginta & septingenti millia duo ,suas familias ad
37 למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים : אלה
quos ,conventus tentorio in servientis omnis ,Chehathi familiarum visitati
פקודי משפחת הקהתי כל־העבד באהל מועד אשר
visitati Et .Mosch manu in DOMINI os super Aharon &,Mosch visitavit
38 פקד משה ואהרן על־פי יהוה ביד־משה : ופקודי
.suorum patrum domum. ad & ,suas familias ad ,Gerson filiorum
בני גרשון למשפחותם ולבית אבתם :
quinquaginta filium ad usque &,supra & ,annorum triginta filio A
39 מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים
.conventus tentorio in servitium ad,exercitum ad ingrediens omnis ,annorũ
שנה כל־הבא לצבא לעבדה באהל מועד :
,suorum patrum domum ad ,suas familias ad eorum visitati fuerunt Et
40 ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם
visitati Isti .triginta & ,sexcenti & ,millia duo
41 אלפים ושש מאות ושלשים : אלה פקודי
visitavit quos,convent⁹ tẽtorio in servientis omnis,Gerson filiorũ familiarum
משפחת בני גרשון כל־העבד באהל מועד אשר פקד
filiorum familiarum visitati Et .DOMINI os super Aharon & ,Mosch
42 משה ואהרן על־פי יהוה : ופקודי משפחת בני
triginta filio A :suorum patrum domum ad,suas familias ad Merari
43 מררי למשפחתם לבית אבתם : מבן שלשים
ingrediens omnis,annorũ quinquaginta filiũ ad usque &,supra &,annorum
שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה כל־הבא
eorum visitati fuerunt Et .conventus tentorio in servitium ad exercitum ad
44 לצבא לעבדה באהל מועד : ויהיו פקדיהם
visitati Isti .ducenti & millia tria ,eorum familias ad
45 למשפחתם שלשת אלפים ומאתים : אלה פקודי
DOMINI os super Aharõ & Mosch visitavit quos,Merari filiorum familiarũ
משפחת בני מררי אשר פקד משה ואהרן על־פי יהוה
prælati &,Aharõ & ,Mosch visitavit quos visitati Omnes .Mosch manu in
46 ביד־משה : כל־הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי
.suorũ patrum domum ad & ,suas familias ad ,Levitas ,Israel
ישראל את־הלוים למשפחתם ולבית אבתם :

Versio VULG. LAT.

32 Columnas quoque atrii per circuitum cum basibus & paxillis & funibus suis. Omnia vasa & supellectilem ad numerum accipient, sic-
33 que portabunt. Hoc est officium familiæ Meraritarum & ministerium in tabernaculo fœderis: eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sa-
34 cerdoris. Recensuerunt igitur Moyses & Aaron & principes synagogæ filios Caath per cognationes & domos pa-
35 trum suorum, A triginta annis & suprà, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fœderis.
36 Et inventi sunt duo millia
37 septingenti quinquaginta. Hic est numerus populi Caath, qui intrant tabernaculum fœderis: hos numeravit Moyses & Aaron juxta sermonem Domini per manum Moysi.
38 Numerati sunt & filii Gerson per cognationes & domos pa-
39 trum suorum, A triginta annis & suprà, usque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo fœde-
40 ris. Et inventi sunt duo
41 millia sexcenti triginta. Hic est populus Gersonitarum, quos numeraverunt Moyses & Aaron juxta verbum Do-
42 mini. Numerati sunt & filii Merari per cognationes & do-
43 mos patrũ suorum, A triginta annis & suprà, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos rit⁹ tabernaculi fœderis.
44 Et inventi sunt tria millia
45 ducenti. Hic est numerus filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses & Aaron juxta imperium Dñi per manum
46 Moysi. Omnes qui recensiti sunt de Levitis, & quos recenseri fecit ad nomen, Moyses & Aaron & principes Israel, per cognationes & domos patrum suorum,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

32 Καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς κάλους αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ λειτουργήματα αὐτῶν· ἐξ ὀνομάτων ἐπισκέψασθε αὐτούς, καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς φυλακῆς τῶν αἰρομένων ὑπ' αὐτῶν.
33 Αὕτη ἡ λειτουργία δήμου υἱῶν Μεραρὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἐν χειρὶ Ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
34 Καὶ ἐπεσκέψατο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες Ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς Καὰθ κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν,
35 Ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν
36 καὶ (η) ποιεῖν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, (θ) δισχίλιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα.
37 Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου Καὰθ, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καθὰ ἐπεσκέψατο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν διὰ φωνῆς
38 κυρίου, ἐν χειρὶ Μωυσῆ. Καὶ ἐπεσκέπησαν (ι) υἱοὶ Γεδσὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους
39 πατριῶν αὐτῶν, Ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω (κ) ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν
40 τῇ σκηνῇ τοῦ (λ) μαρτυρίου. Καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δισχίλιοι ἑξακόσιοι τρι-
41 άκοντα. Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν Γεδσών, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, οὓς ἐπεσκέψατο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν
42 διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ Μωυσῆ. Ἐπεσκέπησαν δὲ καὶ δῆμος υἱῶν Μεραρὶ κατὰ δήμους
43 αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, Ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν πρὸς
44 τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. (μ) Καὶ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τρισχίλιοι καὶ δι-
45 ακόσιοι. Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν Μεραρί, οὓς ἐπεσκέψατο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν διὰ
46 φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ Μωυσῆ. Πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι, οὓς ἐπεσκέψατο Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ οἱ (ν) ἄρχοντες Ἰσραὴλ τοὺς Λευίτας, κατὰ (ξ) δήμους καὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν,

Cum Translatione LATINA.

32 Et columnas atrii in circuitu, et bases earum, & columnas veli portæ atrii, & bases earũ, & paxillos earum, et funes earum, & omnia vasa earum, & omnia ministeria earum: ex nomine recognoscite eos, & omnia vasa custodiæ eorum, quæ levantur ab eis.
33 Hæc est ministerium populi filiorum Merari in omnibus operibus eorum in tabernaculo testimonii in manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.
34 Et recognovit Moyses et Aaron & principes Israel, filios Caath secundum populos eorũ, secundum domos familiarum eorum,
35 A quinq; & viginti annis & suprà, usq; ad quinquaginta annos: omnis ingrediens ministrare & facere in tabernaculo testimonii.
36 Et fuit recognitio eorum secundum populos eorũ, bis mille septingenti quinquaginta.
37 Hæc est recognitio populi Caath: omnis qui ministrat in tabernaculo testimonii; sicut recognovit Moyses & Aaron, per vocem Domini in manu Moysis.
38 Et recogniti sunt filii Gedson secundum populos eorum, secundum domos familiarum eorum,
39 A quinq; & viginti annis & suprà, usq; ad quinquaginta annos omnis ingrediens ministrare & facere opera in tabernaculo testimonii.
40 Et fuit recognitio eorum secundum populos eorũ, secundũ domos familiarum eorũ bis mille sexcenti triginta.
41 Hæc est recognitio populi filiorũ Gedson, omnis ministrans in tabernaculo testimonii, quos recognovit Moyses et Aaron, per vocẽ Domini in manu Moysis.
42 Recogniti autẽ sunt et popul⁹ filiorũ Merari secundũ populos eorũ, secundũ domos familiarũ eorum,
43 A quinq; & viginti annis & suprà, usque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ministrare ad opera tabernaculi testimonii.
44 Et fuit recognitio eorũ secundũ populos eorũ, secundũ domos familiarum eorũ, ter mille, & ducenti.
45 Hæc est recognitio populi filiorũ Merari, quos recognovit Moyses & Aaron, per vocẽ Domini in manu Moysis.
46 Omnes recogniti, quos recognovit Moyses & Aaron, & principes Israel, Levitas, secundum populos, & secundum domos familiarũ eorũ,

MS.A. (η) ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ (θ) δισχίλιοι διακόσιοι πεντήκοντα. (ι) οἱ υἱοὶ (κ) καὶ ἕως (λ) μαρτυρίου.* κατὰ δήμους (μ) Καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις τῆς συγγενείας αὐτῶν κατ' οἴκους (ν) ἄρχοντες υἱῶν Ἰσραὴλ (ξ) δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

*ܘܥܡܘܕܝ ܕܕܪܬܐ. ܚܕܪܝܗ. ܘܣܡܟܝܗܘܢ. ܘܣܟܝܗܘܢ.
32 ܘܐܫܠܝܗܘܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܡܐܢܝܗܘܢ.
33 ܘܟܠܗ ܦܘܠܚܢܗܘܢ. ܒܫܡܗܐ ܡܢܘ ܡܐܢܐ ܕܢܛܘܪܬܐ ܕܡܫܩܠܗܘܢ. *ܗܢܘ ܦܘܠܚܢܐ
ܕܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܡܪܪܝ. ܘܟܠܗ ܦܘܠܚܢܗܘܢ. ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܒܐܝܕܐ ܕܐܝܬܡܪ ܒܪܗ ܕܐܗܪܘܢ
34 ܟܗܢܐ. *ܘܡܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܘܪܘܪܒܢܐ ܕܟܢܘܫܬܐ. ܠܒܢܝ ܩܗܬ. ܠܫܪܒܬܗܘܢ.
35 ܘܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. *ܡܢ ܒܪ ܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܘܥܕܡܐ ܠܒܪ ܚܡܫܝܢ ܫܢܝܢ. ܟܠ
36 ܕܥܐܠ ܠܚܝܠܐ. ܠܦܘܠܚܢܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. *ܘܗܘܐ ܡܢܝܢܗܘܢ ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ
37 ܘܫܒܥ ܡܐܐ. ܘܚܡܫܝܢ. *ܗܠܝܢ ܡܢܝܢܐ ܕܫܪܒܬܐ ܕܩܗܬ. ܟܠ ܕܦܠܚ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ.
38 ܕܡܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ. ܒܡܠܬܗ ܕܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܒܐܝܕܐ ܕܡܘܫܐ. *ܘܡܢܝܢܐ ܕܒܢܝ ܓܪܫܘܢ
39 ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܘܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. *ܡܢ ܒܪ ܬܠܬܝܢ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܘܥܕܡܐ ܠܒܪ ܚܡܫܝܢ
40 ܫܢܝܢ. ܟܠ ܕܥܐܠ ܠܚܝܠܐ. ܠܦܘܠܚܢܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. *ܘܗܘܐ ܡܢܝܢܗܘܢ ܠܫܪܒܬܗܘܢ.
41 ܘܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ. ܘܫܬ ܡܐܐ. ܘܬܠܬܝܢ. *ܗܠܝܢ ܡܢܝܢܐ ܕܫܪܒܬܐ
ܕܒܢܝ ܓܪܫܘܢ. ܟܠ ܕܦܠܚ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܕܡܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ. ܒܡܠܬܗ ܕܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ.
42 *ܘܡܢܝܢܐ ܕܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܡܪܪܝ ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܘܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. *ܡܢ ܒܪ ܬܠܬܝܢ
43 ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܘܥܕܡܐ ܠܒܪ ܚܡܫܝܢ ܫܢܝܢ. ܟܠ ܕܥܐܠ ܠܚܝܠܐ. ܠܦܘܠܚܢܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ.
44 *ܘܗܘܐ ܡܢܝܢܗܘܢ ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܘܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ. ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ. ܘܡܐܬܝܢ. *ܗܠܝܢ
45 ܡܢܝܢܐ ܕܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܡܪܪܝ. ܕܡܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ. ܒܡܠܬܗ ܕܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܒܐܝܕܐ
46 ܕܡܘܫܐ. *ܟܠ ܡܢܝܢܐ ܕܡܢܐ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ. ܘܪܘܪܒܢܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܠܠܘܝܐ ܠܫܪܒܬܗܘܢ
ܘܠܒܝܬ ܐܒܗܝܗܘܢ.

32 Præterea columnæ atrii per circuitũ, & fulcra earũ, & paxilli earũ, & funes earũ, cum omnib⁹ instrumẽtis earũ, & universo ipsarũ ministerio: nominatim recẽsete vasa custodiæ oneris eorũ.
33 Hoc est officiũ familiæ filiorũ Merari, & omne ministeriũ ipsorũ in tabernaculo temporis, per manũ Ithamar filii Aharonis sacerdotis.
34 Numeravit ergò Moses & Aharõ atq; magnates congregationis filios Cahath per familias suas, perq; domos patrũ suorũ,
35 A filio triginta annorũ & supra, usq; ad filiũ quinquaginta annorũ, omnẽ accedẽtem ad exercitũ pro ministerio tabernaculi temporis.
36 Fuitq; numerus eorũ per familias suas, duo millia septingenti quinquaginta.
37 Hi sũt numeri familiæ Cahath, omnis ministrantis in tabernaculo temporis, quos numeravit Moses & Aharõ juxta sermonẽ oris Dñi, per manũ Mosis.
38 Porrò, numer⁹ filiorum Gersõ per familias suas, & domos patrũ suorũ,
39 Ab eo qui natus erat triginta annos & supra, usq; ad eum qui annos quinquaginta natus erat, omnis accedens ad exercitum, in ministerium tabernaculi temporis:
40 Fuit inquam numer⁹ eorũ per familias suas, perque domos patrũ suorũ, duo millia sexcenti triginta.
41 Isti sunt numeri familiæ filiorũ Gerson, omnis ministrãtis in tabernaculo temporis, quos recẽsuit Moses & Aharõ ex sermone oris Domini.
42 At verò numer⁹ familiæ filiorũ Merari per familias suas, & domos patrũ suorũ,
43 A filio triginta annorũ & supra, usq; ad filiũ quinquaginta annorum, omnis procedẽtis ad exercitũ, in ministeriũ tabernaculi temporis:
44 Numer⁹ inquam eorũ per familias suas, perq; domos patrũ suorũ, fuit tria millia & ducẽti.
45 Hi sunt numeri familiæ filiorũ Merari, quos numeravit Moses & Aharõ juxta verbum oris Dñi, per manum Mosis.
46 Omnis itaq; numerus quem numeravit Moses & Aharon cum magnatibus Israelis de Levitis per familias suas, & domos patrum suorum,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

ועמודי דרתא סחור
וסמכיהון וסכיהון ואטוניהון לכל
מניהון ולכל פלחנהון ובשמהן
תמנון ית מני מטרת מטולהון
פלחן זרעית בני מררי לכל
פלחנהון במשכן זמנא בידא
דאיתמר בר אהרן כהנא: ומנא
משה ואהרן ורברבי כנשתא ית בני
קהת לזרעיתהון ולבית אבהתהון:
מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר
חמשין שנין כל דאתי לחילא
לפלחנא במשכן זמנא:
מניניהון לזרעיתהון תרין אלפין
שבע מאה וחמשין: אלין מניני
זרעית קהת כל דפלח במשכן
זמנא די מנא משה ואהרן על
מימרא דיי בידא דמשה: ומניני
בני גרשון לזרעיתהון ולבית
אבהתהון: מבר תלתין שנין
ולעילא ועד בר חמשין שנין
דאתי לחילא לפולחנא במשכן
זמנא: והוו מניניהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון תרין אלפין ושית
מאה ותלתין: אלין מניני זרעית
בני גרשון כל דפלח במשכן זמנא
די מנא משה ואהרן על מימר דיי:
ומניני זרעית בני מררי לזרעיתהון
לבית אבהתהון: מבר תלתין שנין
ולעילא ועד בר חמשין שנין
דאתי לחילא לפלחנא במשכן
זמנא: והוו מניניהון לזרעיתהון
תלתא אלפין ומאתן: אלין מניני
זרעית בני מררי די מנא משה
ואהרן על מימרא דיי בידא דמשה:
כל מניניא די מנא משה ואהרן
ורברבי ישראל ית ליואי
לזרעיתהון ולבית אבהתהון:

32 Et columnæ atrii p circuitũ, & bases earum, & paxilli, & funiculi earum; omniáq; vasa earũ omnis ministerii sui: & per nomina constituetis vasa
33 custodiæ oneris eorũ. Hoc est ministerium cognationis filiorũ Merari, juxta omne ministeriũ eorũ in tabernaculo fœderis: p manũ Ithamar filii A-
34 aron sacerdotis. Numeravitque Moyses et Aaron & principes cõgregationis filios Caath, per famalias suas et domos
35 patrum suorũ. A triginta annis & supra, usq; ad quinquaginta annos: omnes qui veniunt per turmas, ad ministrandũ in
36 tabernaculo fœderis. Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas, duo millia septingenti & quinquagin-
37 ta. Hi sunt qui numerati sunt de cognatione Caath, omnes qui ministrabant in tabernaculo fœderis: quos numeravit Moyses & Aaron, juxta verbũ
38 Dñi per manũ Moysi. Numeratiq; sunt filii Gerson, per cognationes suas et per domos
39 patrum suorũ. A triginta annis et supra, usq; ad quinquaginta annos: omnes qui veniunt per turmas, ad ministrandũ in tabernaculo fœderis.
40 Fueruntq; qui numerati sunt ex eis, p familias suas & domos patrũ suorũ, duo millia
41 sexcenti & triginta. Hi sunt qui numerati sunt de familiis filiorũ Gerson, omnes ministrantes in tabernaculo fœderis: quos numeravit Moyses et
42 Aaron, juxta verbũ Dñi. Et qui numerati sunt de familiis filiorũ Merari, per familias suas & per domos patrum su-
43 orum. A triginta annis et supra, usq; ad quinquaginta annos: omnes qui veniunt per turmas ad ministrandũ in ta-
44 bernaculo fœderis. Fueruntq; qui numerati sunt ex eis p familias suas, tria millia et du-
45 centi. Hi sunt qui numerati sunt de familiis filiorũ Merari: quos numeravit Moyses et Aaron, juxta verbũ Dñi p manũ
46 Moysi. Omnes Levitæ numerati sunt quos numeravit Moyses et Aaron et principes Israel, per familias & per domos patrum suorum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et columnæ atrii in circuitu, 32
& bases ejus, et paxilli ejus, & funes ejus cum omnibus vasis ejus, & cum omni ministerio eorum: de nomine autẽ recensebitis omnia vasa functionis oneris eorum. Hoc est 33
ministerium familiæ filiorum Merari, secundùm omne ministerium eorum in tabernaculo testimonii, sub manu Ithamar filii Aaronis sacerdotis. Et recensuit Moses, & 34
Aaron, et principes congregationis filios Caathitarum secundùm familias suas, secundùm domũ patrum suorum, A filio triginta annorũ 35
& supra, usque ad filiũ quinquaginta annorum, omnem euntem ad bellũ ad ministrandum in tabernaculo testimonii: Et fuerunt recensiti eo- 36
rũ secundùm familias suas, mille septingenti et quinquaginta. Hi fuerunt recensiti 37
familiæ Caathitarum, omnis serviens in tabernaculo testimonii, quem recensuit Moses & Aaron juxta verbum Domini in manu Mosis. Recen- 38
siti autem filiorum Gersonis secundùm familias suas, secundùm domũ patrũ suorũ, A filio triginta annorũ et su- 39
pra, usq; ad quinquaginta annos; omnis exiens ad bellũ ad ministrandum in tabernaculo testimonii: Fuerunt inquam 40
recensiti eorũ secundùm familias suas, secundùm domũ patrum suorum, mille sexcenti et triginta. Hi fuerunt re- 41
censiti familiæ filiorum Gersonis, omnis serviens in tabernaculo testimonii, quẽ recensuit Moses et Aaron, juxta verbum Domini. Et re- 42
censiti familiæ filiorum Merari secundùm familias suas, secundũ domũ patrũ suorũ A filio triginta annorum et 43
supra, usque ad quinquaginta annos, omnis exiens ad bellum ad ministrandum in tabernaculo testimonii: Fuerunt igi- 44
tur recensiti eorũ secundùm familias suas, tria millia, & ducenti. Hi fuerunt recen- 45
siti familiæ filiorum Merari quos recensuit Moses & Aaron, juxta verbum Domini per manum Mosis. Omnes 46
recensiti quos recensuit Moses, & Aaron, et principes Israel, de Levitis secundùm familias suas, secundùm domum patrum suorum,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وعمد السرادق مستديرا * وقواعدها * واوتادها * واطنابها * وجميع انيتها * وساير اعمالها * وعدوا باسماء جميع انية حفظ حملهم * — Columnæque tentorii circumcirca, & bases ejus, ac pali ejus, ejusque funiculi, & omnia instrumenta ipsius, cunctaque opera ejus, & recensete nomina omnium vasorum custodiæ oneris eorum. 32

* هذه خدمة بني مراري في خباء المحضر على يد ايثامار بن هارون الامام * — Hoc est munus filiorum Merari in tabernaculo præsentiæ per manum Ithamar filii Haronis sacerdotis. 33

* فعد موسي وهرون واشراف الجماعة بني قهات * لعشايرهم لبيت اباىهم * — Numeraverunt igitur Musa & Haron, principesque congregationis, filios Cahath in familias eorum, in domum patrum eorum, 34

* من ابن ثلاثين سنة فصاعدا الي ابن خمسين سنة * كل الداخل للجيش لخدمة خباء المحضر * — A filio triginta annorum & supra, ad filium quinquaginta annorum, omnem ingredientem ad turmam in obsequium tabernaculi præsentiæ: 35

* وكان عددهم الفين وسبع ماية وخمسين * — Fuitque numerus eorum, duo millia & septingenti quinquaginta. 36

* وعدوا بني جرسون كذلك * — Et numeraverunt filios Girson similiter: 38

* فكان عددهم الفين وستماية وثلاثين * — Fuitque numerus eorum duo millia sexcenti triginta. 40

* وعدوا بني مراري * — Et numeraverunt filios Merari; 42

* فكان عددهم ثلاثة الاف ومايتين * — Fuitque numerus eorum, tria millia & ducenti. 44

ספר במדבר : ה

47 מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה כל־הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל
48 מועד׃ ויהיו פקדיהם שמנת אלפים וחמש מאות
49 ושמנים׃ על־פי יהוה פקד אותם ביד־משה איש איש על־עבדתו ועל־משאו ופקדיו אשר־צוה יהוה את־משה׃

CAP. V. ה

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
2 צו את־בני ישראל וישלחו מן־המחנה כל־צרוע וכל־זב וכל
טמא לנפש׃
3 מזכר עד־נקבה תשלחו אל־מחוץ למחנה תשלחום ולא יטמאו את־מחניהם אשר אני
שכן בתוכם׃
4 ויעשו־כן בני ישראל וישלחו אותם אל־מחוץ למחנה כאשר דבר יהוה אל־משה
כן עשו בני ישראל׃
5 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
6 דבר אל־בני ישראל איש או־אשה כי יעשו מכל־חטאת האדם למעל מעל ביהוה ואשמה הנפש
ההוא׃
7 והתודו את־חטאתם אשר עשו והשיב את־אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר
אשם לו׃
8 ואם־אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב ליהוה לכהן מלבד איל הכפרים
אשר יכפר־בו עליו׃
9 וכל־תרומה לכל־קדשי בני־ישראל אשר־יקריבו לכהן לו יהיה׃
10 ואיש את־קדשיו לו יהיו איש אשר־יתן לכהן לו יהיה׃
11 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
12 דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי־תשטה אשתו ומעלה בו מעל׃

Versio VULG. LAT.

47 A triginta annis & suprà, usque ad annum quinquagesimum, ingredientes ad ministerium tabernaculi, & o-
48 nera portanda, Fuerunt simul octo millia quingenti
49 octoginta. Juxta verbum Domini recensuit eos Moyses, unumquemque juxta officium & onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

CAP. V.

1 LOcutúsque est Dominus
2 ad Moysen, dicens, Præcipe filiis Israel, ut ejiciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit, pollutúsque
3 est super mortuo. Tam masculum, quàm fœminam ejicite de castris, ne contaminent ea cùm habitaverim
4 vobiscum. Fecerúntque ita filii Israel, & ejecerunt eos extra castra, sicut locutus e-
5 rat Dominus Moysi. Locutúsque est Dominus ad Moy-
6 sen, dicens, Loquere ad filios Israel; Vir, sive mulier, cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deli-
7 querint, Confitebuntur peccatum suum, & reddent ipsum caput, quintámque partem desuper, ei in quem
8 peccaverint. Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, & erit sacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, ut sit placa-
9 bilis hostia. Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filii Israel, ad sacerdotem perti-
10 nent: Et quidquid in Sanctuarium offertur à singulis, et traditur manibus sacerdo-
11 tis, ipsius erit. Locutúsque est Dominus ad Moysen, di-
12 cens, Loquere ad filios Israel, & dices ad eos; Vir, cujus uxor erraverit, maritúmque contemnens,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

47 Ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς τὸ ἔργον τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἔργα τὰ αἰρόμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ (ο) μαρτυρίου.
48 Καὶ ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεπέντες, ὀκτακισ-
49 χίλιοι πεντακόσιοι ὀγδοήκοντα. Διὰ φωνῆς (π) κυρίου ἐπεσκέψατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ Μωυσῆ, ἄνδρα κατ᾽ ἄνδρα ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ ὧν αἴρουσιν αὐτοί. καὶ ἐπεσκέπησαν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

MS.A. (ο) μαρτυρίου. Ἐγενήθησαν οἱ ἐπι[...] πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. (π) κυρίου ὡς ἐπεσκ[...]

ΚΕΦ. ε΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Πρόσταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐξαποστειλάτωσαν (α) ἐκ τῆς παρεμβολῆς πάντα λεπρόν, καὶ πάντα γονοῤῥυῆ, καὶ πάν-
3 τα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ, Ἀπὸ ἀρσενικοῦ ἕως θηλυκοῦ, ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ (β) οὐ μὴ μιανοῦσι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ καταγίνομαι ἐν αὐ-
4 τοῖς. Καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· καὶ (γ) ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καθὰ ἐλάλησε κύριος (δ) Μωυ-
5 σῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. Καὶ ἐ-
6 λάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων, Ἀνὴρ ἢ γυνή, ὅστις (ε) ἂν ποιήσῃ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ παριδὼν
7 παρίδῃ καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη, Ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν, (ζ) ἣν ἐποίησε, καὶ ἀποδώσει τὴν πλημμέλειαν· τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ᾽ αὐτό,
8 καὶ ἀποδώσει τίνι ἐπλημμέλησεν αὐτῷ. Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τῷ ἀνθρώπῳ (η) ὁ ἀγχιστεύων, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα πρὸς αὐτόν, τὸ πλημμέλημα τὸ ἀποδιδόμενον (θ) τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσται, πλὴν τοῦ κριοῦ (ι) τοῦ ἱλασμοῦ, δι᾽ οὗ ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ περὶ αὐτοῦ.
9 Καὶ πᾶσα (κ) ἀπαρχὴ κατὰ πάντα τὰ ἁγιαζόμενα ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ, ὅσα ἐὰν προσφέ-
10 ρωσι κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ αὐτῷ ἔσται· Καὶ ἑκάστου τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται· καὶ ἀνήρ, ὃς ἂν
11 δῷ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται. Καὶ ἐλάλησε κύ-
12 ριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, (λ) καὶ ὑπεριδοῦσα παρίδῃ αὐτόν,

MS.A. (α) ἐκ τῆς συναγωγῆς πάντα (β) οὐ μιανοῦσιν (γ) ἐξαπέστειλαν ἔξω [...] (δ) τῷ Μωυσῇ, (ε) ἐὰν ποιήσῃ ἀπὸ τῶν (ζ) ἣν ἡμάρτεν, καὶ (η) ἀγχιστεύων, (θ) τῷ κυρίῳ, (ι) τοῦ ἐξιλασμοῦ, (κ) ἀπαρχὴ καὶ πάντα (λ) καὶ παριδοῦσα αὐτὸν ὑπερίδῃ, Καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]

A filio viginti annorũ & supra, usq; ad filiũ quinquaginta annorũ: quicunq; veniebat ad excercitũ ad peragendũ op' circa ministeriũ bajulationis in tabernaculo temporis: 47
Numer' *inquam* eorũ fuit octo millia quingenti & octo. Ex sententia oris Dñi numeravit eos per manũ Mosis, unumquemq; super officiũ suũ, & super onus suum: Numeravit autem eos prout mandaverat Dñs Mosi. 48 49

CAP. V.

LOcutus est etiã Dñs cum Mose, & ait illi; 1
Præcipe filiis Israel ut expellant extra castra 2
omnẽ leprosũ, & omnem qui fluxum patitur, omnẽq; pollutũ in anima sua. A masculo usq; 3
ad fœminã, expelletis eos extra castra, & ne polluant castra vestra, quoniã ego habito inter vos. Et fecerunt sic filii Israel, expulerũtque eos extra castra: & quemadmodũ dixit 4
Dñs Mosi, ita fecerunt filii Israel.

Lex de peccato.

Præterea locut' est Dñs cum Mose, dixitq; 5
ad eum; Dic filiis Israel, Vir sive mulier, si commiserint *aliquod* ex quibuscũq; peccatis hominũ, & fecerint iniquitatẽ corã Dño; 6
condemnetur anima ejusmodi: Et confiteantur peccata sua quæ commiserunt, & recidat peccatũ ej' in caput suum, & quintam partẽ superaddat ei, reddatq; illi ad quem pertinet peccatum. Verùm si non sit viro illi quisquã consãguine', afferat vice peccati pro seipso, peccatum quod offerri solet pro eo coram Dño; eritq; sacerdotis: excepto ariete expiationis per quem fit expiatio pro illo. Et omnis separatio omniũ sacrorũ quæ offerũt filii Israel sacerdoti, ipsi' erunt. Et cujuslibet viri sancta, ipsius erunt: & quod quispiam dederit sacerdoti, ipsius erit. 7 8 9 10

Lex de spiritu Zelotypiæ.

Et locutus est Dominus cum Mose, dixitque 11
ad eum; Loquere cum filiis Israel, & dic eis; Cujuscunque viri uxor cùm desipuerit, commiseritque in eum scelus, 12

[illegible]

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

47 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי למפלח פלחן פלחנא ופלחן מטול במשכן זמנא : 48 והוו מנייניהון תמניא אלפין וחמש מאה ותמנן : 49 על מימרא דיי מנא יתהון בידא דמשה גבר גבר על פלחניה ועל מטוליה ומניניה די פקיד יי ית משה :

ה

1 ומליל יי עם משה למימר : 2 פקיד ית בני ישראל וישלחון מן משריתא כל דסגיר וכל דדאב וכל דמסאב לטמי נפשא דאנשא : 3 מדכר עד נוקבא תשלחון למברא למשריתא תשלחונון ולא יסאבון ית משריתהון די שכנתי שריא בינהון : 4 ועבדו כן בני ישראל ושלחו יתהון למברא למשריתא כמא די מליל יי עם משה כן עבדו בני ישראל : 5 ומליל יי עם משה למימר : 6 מליל עם בני ישראל גבר או אתתא ארי יעבדון מכל חובי אנשא לשקרא שקר קדם יי ויחוב אנשא ההוא : 7 ויודון ית חוביהון די עבדו ויתיב ית חובתיה ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי ויתן לדחב ליה : 8 ואם לית לגבר פריק לאתבא חובתא ליה חובתא דאתותב קדם יי לכהנא בר מדכר כפוריא די יכפר ביה עלוהי : 9 וכל אפרשותא לכל קדשיא דבני ישראל די יקרבון לכהנא די ליה יהי : 10 וגבר ית מעשר קדשוהי די ליה יהון גבר די יתן לכהנא די ליה יהי : 11 ומליל יי עם משה למימר : 12 מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר גבר ארי תסטי אתתיה ותשקר ביה שקר

47 A triginta annis & suprà, usq; ad quinquaginta annos: omnes qui ingrediuntur ad ministrãdum ministerium cult' et ministerium oneris in taberna-
48 culo fœderis. Fueruntque qui numerati sunt ex eis, octo millia & quingenti et octoginta.
49 Juxta verbum Dñi constituit eos per manum Moysi, unumquemq; sup ministeriũ suũ et sup on' suũ: et numerati sunt sicut præceperat Dñs Moysi.

CAP. V.

1 LOcutusq; est Dñs cũ Moy-
2 se dicens. Præcipe filiis Israel, ut ejiciant de castris omnem leprosũ, et omnem qui patitur fluxum seminis: et omnem qui pollutus est pollutione animæ.
3 A masculo usq; ad fœminam ejicietis, extra castra ejicietis eos: ut non contaminẽt castra eorũ; quia majestas mea habitat
4 inter eos. Fecerúntq; ita filii Israel, et ejecerunt eos extra castra: sicut locut' fuerat Dñs cũ Moyse, ita fecerunt filii Is-
5 rael. Locutúsq; est Dñs cum
6 Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel: Vir aut mulier cũ fecerint ex omnibus peccatis hominis, ut prævaricẽtur prævaricationẽ corã Dño: et deli-
7 querit homo ille. Confitebuntur peccata sua, quæ fecerunt: & reddent ipsũ caput quo peccaverunt, et quintã partẽ addent sup illud: et dabitur ei
8 cui peccaverũt. Et si non vixerit homo ille, neque habuerit propinquũ cui reddatur illud in quo peccaverũt; illudq; reddetur pro peccato corã Dño ad sacerdotẽ pertinet: excepto ariete expiationũ, qui offertur
9 ut expiet sup eum. Et omnes primitiæ omniũ sanctificatorũ filiorũ Israel, quæ offerunt sa-
10 cerdoti, ipsi' erunt. Et decimæ sanctificatæ uniuscujusq;, ipsi' erunt: et vir qui dederit sacer-
11 doti, ipsius erit. Locutusq; est
12 Dñs cũ Moyse dicens. Loquere cũ filiis Israel, et dices ad eos: vir cuj' uxor erraverit, et prævaricata fuerit in eum prævaricationem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

VER. SAM.

47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

47 A filio triginta annorum & supra, usque ad filium quinquaginta annorũ, omnis egrediens ad faciendum opus ministerii, & opus oneris in ta-
48 bernaculo testimonii: Fuerunt inquam recensiti eorum, octo millia & quingenti, &
49 octoginta. Juxta verbum Domini recensuit eos in manu Mosis, unumquemque juxta ministerium suum, & onus suum, & munus suum, sicut præceperat Dominus Mosi.

CAP. V.

1 ET locutus est Dominus
2 Mosi, dicens; Præcipe filiis Israel, ut emittant ex castris omnem leprosum, & omnem fluentem, & omnem
3 pollutum super animam. A masculo usque ad fœminã emittetis; extra castra emittetis eos, ut non polluant castra eorum, quia ego habito in me-
4 dio eorum. Et fecerunt sic filii Israel, & emiserunt eos extra castra sicut dixerat Dominus Mosi, ita fecerunt fi-
5 lii Israel. Et locutus est Do-
6 minus Mosi, dicens; Loquere filiis Israel, dicens; Vir aut mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis hominis ad prævaricandum prævaricationem in Dominum, & deli-
7 querit anima illa; Tum confitebuntur peccatum suum quod fecerunt, et reddet delictum suum in capite suo, & quintam partẽ ejus addet super illud, dabitque ei adver-
8 sùs quem deliquit. Quòd si non est viro propinquus (a) cui restituatur delictum, delictũ restitutum Domino, sacerdotis erit; præter arietem expiationũ cum quo propitiabitur pro
9 eo. Omnis quoque oblatio elevationis inter omnes sanctificationes filiorum Israel quam offerent sacerdoti, ipsius erit.
10 Et cujusque sanctificationes, ipsius erunt: quicunque etiã dederit sacerdoti, ipsius erit.
11 Et locutus est Dominus Mosi,
12 dicens; Loquere filiis Israil, dicésque eis; Cùm cujuscunq; viri uxor declinaverit, & prævaricata fuerit adversùs eum prævaricationem;

VER. SAM. (a) cujus manui

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

48 وكان عدد اللاويين كذلك ثمانية آلاف وخمسمائة وثمانين * على قول الله عدّهم موسى
49 كل فريق في عمله وحمله وعدده *

الفصل الخامس

1 وكلم الله موسى قائلا * مر بني إسرائيل بأن ينفوا من العسكر كل أبرص * وكل ذايب * وكل نجس
2 لميت * من ذكر إلى أنثى * فلينفوهم إلى خارج العسكر * ولا ينجسوا عساكرهم الذي أنا ساكنه
3 فيما بينهم * فصنع كذلك بنو إسرائيل ونفوهم إلى خارج العسكر كما أمر الله موسى كذلك صنع
4 بنو إسرائيل * ثم كلم الله موسى قائلا * قل لبني إسرائيل أي رجل أو امرأة يصنع شيئا من خطايا
5 الناس * فينكث نكثا بعهد الله فيأثم * ثم يقر بخطيئته التي صنعها * فليرد الظلامة برأسها
6 ويزد عليها خمسها * ويدفعها إلى من ظلمه * وإن لم يكن للمظلوم ولي لترد الظلامة عليه
7 فلتكن الظلامة المردودة لله * وهي للإمام سوى كبش الغفران * ويستغفر به عنه * وكل رفيعة
8 من جميع أقداس بني إسرائيل فللإمام إذا دفعوها * له تكون * وكل امرئ يكون له أقداسه
9 إليه * إلى الإمام يدفعها فتكون له * ثم كلم الله موسى قائلا * مر بني إسرائيل وقل لهم أي
10 رجل حادت زوجته فخانت خيانة * بأن ضاجعها رجل مضاجعة إنسال *

Fuitq; numerus Levitarum hoc pacto, octo
48 millia quingenti & octoginta. Juxta
49 dictum Dei numeravit eos Musa, unamquamq; sectam ad opus suum, & onus suum, numerumque suum.

CAP. V.

1 ET allocutus est Deus Musam, dicens;
2 Præcipe filiis Israil, ut expellant è castris omnem leprosum, & omnẽ fluxũ patientem, & omnẽ pollutũ mortuo. A masculo
3 usque ad fœminam: expellant autem eos extra castra, & ne polluant exercitũ suũ quem ego inhabito inter eos. Feceruntq; sic
4 filii Israil, expuleruntque illos extra castra: sicuti præceperat Deus Musæ, ita
5 fecerunt filii Israil. Item allocutus est
6 Deus Musam, dicens; Dic filiis Israil, Quicunque vir seu mulier commiserit aliquod ex peccatis hominum, solveritque aliquatenus pactum Dei, & deliquerit,
7 Ac postea confessus fuerit peccatum suum quod fecit, restituat damnum idem numero, & addat super illud quintam ejus partem, detque illud ei cui damnum intu-
8 lit. Et si non fuerit damnum patienti curator cui restituatur damnum, sit damnum illud quod restituetur, Deo, nempè sacerdoti; præter arietem veniæ per quem po-
9 stulabitur venia pro ipso. Et omnem oblationem ex omnibus sacris filiorum Israil, date sacerdoti; ipsius erit. Et cujuslibet
10 viri res consecratæ, ipsius sunt: sacerdo-
11 ti dabit illas, eruntque ipsius. Item locu-
12 tus est Deus Musam, dicens; Manda filiis Israil, & dic eis; Cujuscunque viri uxor erraverit, fraudemque commiserit, eò quòd concubuerit cum illa vir concubitu generationis,

ספר במדבר : ה

oculis absfuerit abscoditâ &,seminis cubatione ea cum vir jacuerit Et

13 ושכב איש אתה שכבת זרע ונעלם מעיני

non ipsa &,eam in non testis & ,fuerit polluta ipsa &,latuerit & ,sui viri

אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא

fuerit zelatus & ,zeli spiritus eum super transierit Et.fuerit deprehensa

14 נתפשה : ועבר עליו רוח קנאה וקנא את

,zeli spiritus eû super transierit vel:fuerit polluta ipsa &,suam uxorem

אשתו והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה

faciet venire Et :fuerit polluta non ipsa &,suam uxorem fuerit zelatus &

15 וקנא את אשתו והיא לא נטמאה : והביא

ejus appropinquationem adducet & ,sacerdotem ad suam uxorem vir

האיש את אשתו אל הכהן והביא את קרבנה

eam super effundet non : hordeorum farinæ ephah decimam ,eam super

עליה עשירת האיפה קמח שערים לא יצק עליו

ipsum;zelotypiarū munus quia ,thus eam super dabit non &,oleum

שמן ולא יתן עליו לבנה כי מנחת קנאת הוא

eam faciet appropinquare Et.perversitatē memorantis memoriæ munus

16 מנחת זכרון מזכרת עון : והקריב אתה

sacerdos capiet Et .DOMINI facies ad eam stare faciet & ,sacerdos

17 הכהן והעמדה לפני יהוה : ולקח הכהן

pavimento in erit qui pulvere de & ,testæ vase in sanctas aquas

מים קדשים בכלי חרש ומן העפר אשר יהיה בקרקע

sacerdos faciet stare Et aquas ad dabit &,sacerdos capiet,tabernaculi

18 המשכן יקח הכהן ונתן אל המים : והעמיד הכהן

dabit &,mulieris caput nudabit &,Domini facies ad mulierem

את האשה לפני יהוה ופרע את ראש האשה ונתן

manu in Et.ipsa zelotypiarū munus ,memoriæ munus ejus volas super

על כפיה את מנחת הזכרון מנחת קנאת הוא וביד

eam adjurabit Et execrantes amaræ aquæ erunt sacerdotis

19 הכהן יהיו מי המרים המאררים : והשביע אתה

si &,tecum vir concubuit non si :mulierem ad dicet & ,sacerdos

הכהן ואמר אל האשה אם לא שכב איש אתך ואם

amaris aquis ab esto libera,tuo viro sub immunditiam declinâsti non

לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים

quia &,tuo viro sub declinâsti quia tu Et istis execrantibus

20 המאררים האלה : ואת כי שטית תחת אישך וכי

,tuum virum præter suum concubitum te in vir dedit & ,es polluta

נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך :

sacerdos dicet &,maledictionis juramēto in mulierē sacerdos adjurabit Et

21 והשביע הכהן את האשה בשבעת האלה ואמר הכהן

medio in adjurationem in & ,maledictionē in te Dominus Det:mulierē ad

לאשה יתן יהוה אותך לאלה ולשבעה בתוך

,intumescēte tuū uterū & ,cadens tuū femur Domin' dando in,tui populi

עמך בתת יהוה את ירכך נפלת ואת בטנך צבה :

uterum inflandū ad,tua viscera in istæ maledicentes aquæ veniant Et

22 ובאו המים המאררים האלה במעיך לצבות בטן

scribet Et .amen, Amen : mulier dicet Et .femur faciendū cadere ad &

23 ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן : וכתב את

amaras aquas ad delebit & ,libro in sacerdos has maledictiones

האלת האלה הכהן בספר ומחה אל מי המרים :

,amaritudines in maled.iliōis immittētes aquæ eā in ingred.entur &,maledicentes amaras aquas mulieri dabit potū Et

24 והשקה את האשה את מי המרים המאררים ובאו בה המים המאררים למרים :

Versio VUL. LAT.

13 Dormierit cum altero viro,
& hoc maritus deprehende-
re non quiverit, sed latet
adulterium, & testibus argui
non potest, quia non est in-
14 venta in stupro : Si spiritus
zelotypiæ concitaverit virum
contra uxorem suam, quæ
vel polluta est, vel falsâ su-
15 spicione appetitur, Adducet
eam ad sacerdotem, & offe-
ret oblationem pro illa, deci-
mam partem sati farinæ hor-
deaceæ : non fundet super
eam oleum, nec imponet
thus : quia sacrificium zelo-
typiæ est, & oblatio investi-
16 gans adulterium. Offeret
igitur eam sacerdos, & statu-
17 et coram Domino. Assu-
métque aquam sanctam in
vase fictili, & pauxillum ter-
ræ de pavimento tabernacu-
18 li mittet in eam. Cúmque
steterit mulier in conspectu
Domini, discooperiet caput
ejus, & ponet super manus
illius sacrificium recordatio-
nis, & oblationem zeloty-
piæ : ipse autem tenebit a-
quas amarissimas, in quibus
cum execratione maledicta
19 congessit. Adjurabítque eam,
& dicet ; Si non dormivit
vir alienus tecum, & si non
polluta es deserto mariti
thoro, non te nocebunt aquæ
istæ amarissimæ, in quas ma-
20 ledicta congessi. Sin autem
declinâsti à viro tuo, atque
polluta es, & concubuisti
21 cum altero viro; His maledi-
ctionibus subjacebis : Det
te Dominus in maledictio-
nem, exemplúmque cuncto-
rum in populo suo: putrescere
faciat femur tuum, & tumens
22 uterus tuus disrumpatur. In-
grediantur aquæ maledictæ in
ventrem tuum, & utero tu-
mescente putrescat femur.
Et respondebit mulier, A-
23 men, Amen. Scribétque sa-
cerdos in libello ista maledi-
cta, & delebit ea aquis ama-
rissimis, in quas maledicta
24 congessit. Et dabit ei bibere.
Quas cùm exhauserit,

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

13 Καὶ κοιμηθῇ (μ) τις μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρ-
ματος, καὶ λάθῃ ἐξ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, (ν) αὐτὴ δὲ ᾖ μεμιασμένη,
καὶ μάρτυς (ξ) μὴ ἦν μετ' αὐτῆς, καὶ αὐτὴ μὴ
14 ᾖ συνειλημμένη, Καὶ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα
ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
(ο) αὐτὴ δὲ μεμίανται· ἢ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦ-
μα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐ-
15 τοῦ, αὐτὴ δὲ μὴ ᾖ μεμιασμένη, Καὶ ἄξει ὁ
ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν
ἱερέα, (π) καὶ προσοίσει τὸ δῶρον περὶ αὐ-
τῆς, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ ἄλευρον κρίθινον·
οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει
ἐπ' αὐτὸ λίβανον· ἔστι γὰρ θυσία ζηλοτυπί-
ας, θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα ἁ-
16 μαρτίαν. Καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ
17 στήσει αὐτὴν ἔναντι κυρίου. Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς
ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγείῳ ὀστρακίνῳ, καὶ
τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς
18 τὸ ὕδωρ. Καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἔν-
αντι κυρίου, καὶ ἀποκαλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς
γυναικὸς, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς
τὴν θυσίαν τοῦ μνημοσύνου, τὴν θυσίαν τῆς ζη-
λοτυπίας, ἐν δὲ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται τὸ ὕ-
δωρ τοῦ ἐλεγμοῦ (ρ) τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου.
19 Καὶ ὁρκιεῖ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἐρεῖ τῇ γυναι-
κὶ, Εἰ μὴ κεκοίμηταί τις μετὰ σοῦ, εἰ μὴ πα-
ραβέβηκας μιανθῆναι (σ) ὑπὸ τὸν ἄνδρα τὸν
σεαυτῆς, ἀθῶα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλεγ-
20 μοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου. Εἰ δὲ σὺ παρα-
βέβηκας ὕπανδρος οὖσα, ἢ μεμίανσαι, καὶ ἔ-
δωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοὶ, πλὴν τοῦ ἀν-
21 δρός σου· Καὶ ὁρκιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐν
τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐρεῖ ὁ ἱερεὺς
τῇ γυναικὶ, Δῴη σε κύριος ἐν ἀρᾷ καὶ ἐνόρκιον
ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν
μηρόν σου διαπεπτωκότα, καὶ τὴν κοιλίαν σου
22 πεπρησμένην. Καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τὸ
ἐπικαταρώμενον τοῦτο εἰς τὴν κοιλίαν σου
πρῆσαι γαστέρα, καὶ διαπεσεῖν μηρόν σου. Καὶ
23 ἐρεῖ ἡ γυνὴ, Γένοιτο, γένοιτο. Καὶ γράψει ὁ
ἱερεὺς τὰς ἀρὰς ταύτας εἰς βιβλίον, καὶ ἐξ-
αλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικατα-
24 ρωμένου. Καὶ ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ
ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου· καὶ εἰσελεύσεται εἰς
αὐτὴν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦ ἐλεγμοῦ.

Et cubuerit quis cum ea concubi- 13
tum seminis, & latuerit ab oculis
viri sui, & absconderit, ipsa au-
tem sit inquinata; & testis non sit
cum ea, & ipsa non sit deprehen-
sa, Et supervenerit ei spiritus ze- 14
landi, & zelet uxorem suam, ipsa
autem inquinata est: vel super-
venerit ei spiritus zelandi, &
zelet uxorem suam, ipsa autem
non sit inquinata; Et adducet 15
homo uxorem suam ad sacer-
dotem; & offeret munus pro ea,
decimam œphi farinam hordea-
ceam: non effundet super ipsam
oleum; neq; imponet super eam
thus. Est enim sacrificium ze-
lotypiæ, sacrificium memorialis,
rememorans peccatum. Et addu- 16
cet eam sacerdos, & statuet eam
ante Dominum. Et sumet sacer- 17
dos aquam mundam viventem
in vase testaceo, & de terra quæ
est super pavimentum taberna-
culi testimonii: & sumens sacer-
dos injiciet in aquam. Et statuet 18
sacerdos mulierem ante Domi-
num; & revelabit caput mulie-
ris; & dabit super manus ejus
sacrificium memorialis, sacrifi-
cium zelotypiæ: in manu autem
sacerdotis erit (d) aqua argutio-
nis, quæ maledicitur, hujus. Et 19
adjurabit eam sacerdos, & dicet
mulieri, Si non concubuit quis te-
cum; si non prævaricata es, ut in-
quinareris sub viro tuo; innocens
esto ab aqua argutionis, quæ ma-
ledicitur, hujus. Si autem præva- 20
ricata es, cùm sub viro sis, vel
inquinata es, & dedit quis con-
cubitum suum in te præter virū
tuū: Et adjurabit sacerdos mu- 21
lierē in juramentis maledictio-
nis hujus, et dicet sacerdos muli-
eri, Det te Dominus in maledi-
ctū, & (e) execramentū in me-
dio populi tui, in dando Dominus
femur tuū collapsum, & ventrē
tuum diruptum. Et ingredietur 22
aqua quæ maledicitur hæc in
ventrē tuū, ad dirumpendum u-
terum, & faciendum cadere fe-
mur tuum. Et dicet mulier, Fiat,
fiat. Et scribet sacerdos maledi- 23
cta hæc in libro, & delebit in a-
qua argutionis, quæ maledici-
tur. Et potabit mulierē de aqua 24
argutionis quæ maledicitur. Et intrabit in eam aqua, quæ maledicitur, argutionis.

MS.A. (μ) μετ' αὐτῆς τις (ν) αὐτὴ δὲ μὴ ᾖ μεμιασμένη, (ξ) μὴ ᾖ μετ' αὐτῆς, (ο) αὐτὴ μεμίανται, (π) καὶ οἴσει (ρ) τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο. (σ) πρὸς τὸν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
16 17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Et dormierit vir cum ea accubitu seminis, 13
idque lateat oculos mariti ej', & occultū sit
ei, ipsa verò sit immunda, & testis non ad-
sit contra illam, & ipsa non sit deprehensa;
Invadat autem maritū ej' spiritus zelotypiæ, 14
& zelo concitetur contra uxorem suam,
sive ipsa contaminata fuerit, sive non fu-
erit contaminata, aut invadat eum spiritus
zelotypiæ, ac zelo concitetur adversus uxorē
suā, tametsi non fuerit polluta: Afferat vir 15
ille oblationē suā ad sacerdotē, unā ex decem
partib' modii farinæ hordeaceæ: at non fun-
dat super eā oleū, nec ponat super eam thus,
quoniā farina est Zelotypiæ, farina est me- 16
moriæ commemorans peccatū. Accedere fa- 17
ciat eam sacerdos, stetq; corā Dño. Accipi-
atq; sacerdos aquā sanctā in vase fictili, &
de pulvere qui est ad radices altaris capiat
sacerdos, & projiciat in aquā. Deinde statu- 18
at sacerdos mulierē corā Dño, & nudet caput
mulieris, ponatq; super man' ejus farinā me-
moriæ, farinā zelotypiæ, & in manu sacer-
dotis sint aquæ amaræ scrutatrices: Et obte- 19
stetur sacerdos mulierē, dicatq; ad eā, Si non
dormivit quisquā tecū, neq; desipuisti, neq;
te polluisti *cum alio* præter maritū tuū; im-
munis esto ab his aquis amaris scrutatricib'.
Verùm si desipuisti *cum alio* præter maritū 20
tuū, teq; polluisti, & dormivit apud te vir a-
lius quàm maritus tu'; Obtestetur sacerdos 21
mulierē cum execrationib' maledictionū, di-
catq; sacerdos mulieri, Det te Dñs in maledi-
ctionē & execrationē in medio populi tui,
putrescere faciat Dñs femora tua, & intu-
mescere ventrē tuū: Et ingrediantur aquæ 22
istæ scrutatrices in uterū tuū, inflentq; visce-
ra tua, & putrescere faciant femora tua, di-
catq; mulier illa, Amē, amē. Et scribat sacer- 23
dos maledictiones istas in libro, easque de-
leat aquis scrutatricib'. Ac tum potū præbe- 24
beat mulieri aquas amaras scrutrices: & in-
grediētur in eam aquæ scrutatrices ad eam
perscrutandam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

וישכוב גבר יתה שכבת זרעא ויהי
מכסא מעיני בעלה ומטמרא והיא
מסאבא וסהיד לית בה והיא לא
אתאחדת: ויעבר עלוהי רוח קנאה
ויקני ית אתתיה והיא אסתאבת או
עבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית
אתתיה והיא לא מסאבא: וייתי
גברא ית אתתיה לות כהנא וייתי
ית קרבנה עלה חד מן עסרא
בתלת סאין קמחא דסערין לא
יריק עלוהי משחא ולא יתן עלוהי
לבונתא ארי מנחת קנאתא הוא
מנחת דכרנא מדכרת חובא:
ויקריב יתה כהנא ויקימנה קדם יי:
ויסב כהנא מי כיור במן דחסף
ומן עפרא די יהי ביסודי משכנא
יסב כהנא ויתן למיא: ויקים כהנא
ית אתתא קדם יי ויפרע ית רישא
דאתתא ויתן על ידהא ית מנחת
דכרנא מנחת קנאתא היא וביד
דכהנא יהון מי מריריא מלטטיא:
ויומי יתה כהנא ויימר לאתתא אם
לא שכב גבר יתך ואם לא סטית
לאסתאבא בר מבעליך הוי זכאה
ממיא מריריא מלטטיא האלין: ואת
ארי סטית בר מבעליך וארי
אסתאבת ויהב גבר בך ית
שכובתיה בר מבעליך: ויומי כהנא
ית אתתא במומתא דלוטא ויימר
כהנא לאתתא יתן יי יתיך ללוט
ולמומי בגו עמיך בדיתן יי ית
ירכיך מסיא וית מעיכי נפיחין:
ויעלון מיא מלטטיא האלין
במעיכי לאפחא מעין ולאמסאה
ירכין ותימר אתתא אמן אמן: ויכתוב
ית לוטיא האלין כהנא בספרא
וימחוק למיא מריריא: וישקי ית
אתתא ית מיא מריריא מלטטיא
ויעלון בה מיא מלטטיא למרירין:

TARGUM ONKELOS.

13 Et concubuerit vir cum ea, coitu ſeminis: & occultũ atque abſconditũ fuerit ab oculis viri ſui, et ipſa eſt contaminata: & null' teſtis eſt contra eam,
14 neq; ipſa eſt deprehenſa. Aut ſpiritus zelotypiæ tranſierit ſuper eum, et zelaverit uxorẽ ſuã, et ipſa polluta fuerit: vel ſpirit' zelotypiæ tranſierit ſup eum, & zelaverit uxorem ſuã, & ipſa non fuerit contamina-
15 ta. Adducet vir uxorẽ ſuam ad ſacerdotẽ: et adducet cum ea oblationẽ ſuã, decimã partem triũ ſatorũ farinæ hordeaceæ: non effundet ſup eã oleũ, nec ponet ſup eã thus; quia mun' zelotypiæ eſt, mun' recordationis commemorans peccata.
16 Offeretq; eã ſacerdos: & ſta-
17 tuet eã corã Dño. Et tollet ſacerdos aquas luteris in vaſe fictili: & de pulvere, qui eſt in fundamento tabernaculi, tollet ſacerdos, et mittet eum in
18 aquas. Et ſtatuet ſacerdos mulierẽ corã Dño: et diſcooperiet caput mulieris, et ponet in manib' ej' munus recordationis, mun' zelotypiæ eſt: et in manu ſacerdotis erunt aquæ
19 amaræ maledictæ. Adjurabitque eam ſacerdos, et dicet mulieri; Si non concubuit vir tecum, et ſi non declinâſti ut cõtaminata eſſes, excepto viro tuo: eris innoxia ab aquis iſtis
20 amariſſimis maledictis. Et ſi tu declinâſti à viro tuo, et polluta es: et concubuit vir tecũ,
21 excepto viro tuo. Adjurabitq; ſacerdos mulierem juramento maledictionis: et dicet ſacerdos mulieri; Dabit te Dñs in maledictionẽ et juramentũ in medio populi tui: cùm dederit Dominus femur tuum putridum, et viſcera tua tumen-
22 tia. Ingredienturq; aquæ iſtæ maledictæ in utero tuo, et tumere facient viſcera et computreſcere femur: et dicet mu-
23 lier, Amen, Amen. Scribetque ſacerdos maledictiones has in libello: et delebit illas in a-
24 quis amariſſimis. Et dabit bibere mulieri aquas amariſſimas et maledictas: ingredienturque in eam aquæ maledictæ in maledictionem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

ces. (e) putreſcens, (f) declaratrices (g) putrificiendum (h) declaratricibus, (i) declaratrices in declarationem.

TEXT. ET VER. SAM.
Tranſlatio Latina.

Et concubuerit homo cum ea concubitu ſeminis, abſconditúmque fuerit ab oculis viri ſui, & occultum fuerit: ipſa autem polluta eſt, et teſtis nullus eſt in eam, neque deprehenſa eſt. Tranſit tamen ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, & zelatur uxorem ſuã, ipſa verò polluta eſt: vel tranſit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, et zelatur uxorem ſuam, ipſa tamen polluta non eſt. Tum adducet vir ille uxorem ſuã ad ſacerdotem, afferetq; munus ejus (b) pro ea; decimam Epha farinæ hordeaceæ: non effundet ſuper eam oleũ, neq; ponet ſuper eam thus, quia oblatio zelotypiæ eſt, oblatio memorialis commemorans iniquitatem. Et accedere faciet eam ſacerdos, ſiſtétque eam ante Dominum. Poſteà accipiet ſacerdos aquas ſanctas in vaſe teſtaceo, et de pulvere qui erit in pavimento tabernaculi accipiet ſacerdos, et ponet in aquam. Et ſiſtet ſacerdos mulierem ante Dominum, & denudabit caput mulieris, & ponet ſuper volas ejus oblationẽ memorialis, oblatio zelotypiæ hæc eſt: tunc in manu ſacerdotis erunt aquæ (c) amaræ (d) maledictionem afferentes. Et adjurabit eam ſacerdos, & dicet mulieri; Si non concubuit vir tecum, & ſi non declinâſti ut polluereris ſub viro tuo, munda eſto ab aquis amaris iſtis maledictionem afferentibus: Tu autẽ ſi declinâſti ſub viro tuo, & ſi polluta es, et dedit vir in te concubitum ſuũ præter virum tuum, (Adjurabit inquam ſacerdos mulierem adjuratione maledictionis, dicétque ſacerdos mulieri;) Det te Domin' in execrationem, & in adjurationẽ in medio populi tui, dando femur tuum (e) collapſũ, et ventrem tuum intumeſcentem. Ingrediantúrq; aquæ iſtæ (f) maledictionem afferentes in viſcera tua ad inflandũ ventrẽ, & ad (g) dejiciendum femur; et dicet mulier, Amen, amen. Deinde ſcribet execrationes iſtas ſacerdos in libro, & delebit in aquis amaris. Et potabit mulierẽ aquis amaris (h) maledictionẽ afferentib'; atq; ingredientur in eã aquæ (i) maledictionem afferentes in amaritudinem.

VER. SAM. (b) cum ea; (c) Probationis. (d) declaratri-

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وخفي ذلك عن زوجها. واستترت وهي نجسة * وشاهد ليس عليها. وهي لم تضبط * وخطر بباله
راي غيرة. فغار عليها وهي نجسة. او عبر عليه روح الغيرة. فغار على زوجته وهي غير نجسة
* فلياتِ ذلك الرجل بزوجته الى الامام. وياتِ بقربانها معها عشرية من دقيق الشعير. لا يصب
عليها دهنا. ولا يجعل فوقها لبانا. لانها قربان الغين يذكر بالذنوب * فيقدمها الامام. ويقيمها
بين يدي الله * وياخذ الامام من الماء المقدس في انية خزف. ومن التراب الذي يكون في عرصة
المسكن ياخذ. ويلقي في الماء * ويقيمها بين يدي الله. ويكشف راسها. ويجعل على يديها قربان
الذكر قربان الغين. وليمسك في يده الماء المر اللاعن * ويحلفها ويقل لها. ان كان رجل لم
يضاجعك. ولم تحيدي الى نجاسة غير زوجك * فابرئي من هذا الماء المر اللاعن * وان كنت
قد حدت الى غير زوجك. وتنجست به. وجعل غير فيك مضاجعته * يحلفها على ذلك بيمين
الحرج ويقول لها * يجعلك الله مسبة وعيدا بين قومك عما يجعل الله وركك ساقطة وبطنك
وارما * وذلك اذا صار هذا الماء المر اللاعن في امعائك. فيرمي البطن ويسقط الورك. ويقول
المراة امين امين * ويكتب الامام هذه اللعنات في كتاب. ويمحوه بالماء المر * ويسقيها الماء المر
اللاعن. فيستحيل فيها مرا.

Et latuerit hoc maritum ejus, ſeſéque celaverit cùm eſſet polluta, & teſtis non ſit adverſùs eã, nec ipſa deprehenſa fuerit: 13
Et venerit in animũ ej' opinio zelotypiæ, zelaveritque eam, cùm ipſa reverà ſit immunda: vel tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelaveritq; uxorem ſuam, cùm ipſa non ſit immunda; 14
Ducat talis vir uxorem ſuam ad ſacerdotem, & ferat ſacrificium ejus cum ipſa, decimam partem vaibæ de farina hordei: non effundet ſuper eã oleum, nec ponet ſuper eã thus, quia eſt ſacrificium zelotypiæ, in memoriã reducens delicta. 15
Et admovebit eam ſacerdos, ſiſtetque illam coram Deo. 16
Et accipiet ſacerdos ex aqua ſanctificata, in vaſis argillæ: et ex pulvere qui erit in pavimento habitaculi accipiet, injicietq; in aquam. 17
Siſtátque eam ante Deum, & detegat caput ejus, ponátque ſuper manus ejus ſacrificium memoriæ, ſacrificium zelotypiæ, & teneat manu ſuâ aquam amaram maledicentem. 18
Et adjuret eam, & dicat illi; Si vir non concubuit tecum, nec declinâſti ad immunditiã alterius quàm mariti tui, ſana eſto ab hac aqua amara maledicente: 19
At ſi declinâſti ad alium præter maritum tuum, & polluta es cum eo, poſuítque alter præter illum in te concubitum ſuum; 20
Adjurabit eam hac de re jurejurando ſtricto, & dicet illi; Faciat te Deus contumeliam & juramentum inter populum tuum, per hoc quòd efficiet Deus fœmur tuum decidens, & uterum tuum tumidum. 21
Nam cùm fuerit hæc aqua amara maledicens in inteſtinis tuis, labefaciet uterum, & cadere faciet fœmur: & dicet mulier, Amen, amen. 22
Et ſcribet ſacerdos has maledictiones in libro, et delebit eas aquâ amarâ. 23
Et potabit eam aquâ amarâ maledicente, & vertetur in ipſa in amaritudinem. 24

ספר במדבר : ו

elevabit &,zelotypiarū munus mulieris manu è sacerdos capiet Et
25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֵת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף
.altare super eam *faciet appropinquare &,Domini facies ad* munus
אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃
faciet suffire &,ejus memoria cum munere de sacerdos *comprehendet* Et
26 וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר
ei potū dabit Et.aquas mulieri potū dabit postea &,altare super
27 הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם׃ וְהִשְׁקָהּ
prævaricationē fuerit prævaricata &,fuerit polluta si,erit Et .aquas
אֶת־הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל
,*amaras in maledictionem immittentes aquæ* eam in *ingredientur* & ,suū virū in
בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים
maledictionē in mulier erit & ;ej° femur cadet &,ej° uter° tumescet &
וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה
: ipsa munda sed ,mulier fuit polluta non si Et .sui populi *interiori* in
28 בְּקֶרֶב עַמָּהּ׃ וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא
quod ,zelotypiarum lex Hæc .semine seminabitur &,erit innocēs &
29 וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע׃ זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר
quod viri Vel .fuerit polluta & ,suo viro sub mulier declinaverit
30 תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׃ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
stare fecerit &,suā uxorem fuerit zelat° &,zelotypiæ spirit° *eū super transierit*
תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד
legem omnem sacerdos ei fecerit & , *Domini facies ad* mulierem
אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה
portabit ipsa mulier & :iniquitate ab vir erit innocens Et .hanc
31 הַזֹּאת׃ וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֺן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא
.*suam perversitatem*
אֶת־עֲוֺנָהּ׃

CAP. VI. ו

,Israel filios ad Loquere :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
votum vovendo *mirificaverit* cū mulier vel Vir :eos ad dices &
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר
Acetum.se separabit sechar & vino A .DOMINO se separandū ad ,*separati*
3 נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה׃ מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ
,bibet non *uvarum madefactionem omnē* & ,bibet non sechar acetum &,vini
יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה
,*suæ separationis* diebus Omnibus.comedet non siccas & ,*virides* uvas &
4 וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל׃ כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ
non cortice ad usq; & acinis ab ,vini vite è fiet quod omni ab
מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא
super transibit non novacula,*suæ separationis* voti diebus Omnibus .comedet
5 יֹאכֵל׃ כָּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־
Sanctus .Domino se separabit quibus dies *complendum ad usque*,ej° caput
רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר לַיהוָה קָדֹשׁ
ejus separari diebus Omnibus .sui capitis capilli *medietatē magnificando* ,erit
6 יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ׃ כָּל־יְמֵי הַזִּירוֹ
suæ matri & ,suo *Patri* .veniet non mortui animam *super* ,DOMINO
7 לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׃ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
separatio quia ,*eos moriendo in* eis se polluet non , *suæ sorori* &,suo *fratri*
לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא־יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר
.ejus caput super sui Dei
אֱלֹהָיו עַל־רֹאשׁוֹ׃

Versio VULG. LAT.

25 Tollet sacerdos de manu ej°
sacrificium zelotypiæ, & ele-
vabit illud coram Domino,
imponétq; illud super altare:
26 ita duntaxat ut priùs Pugil-
lū sacrificii tollat de eo quod
offertur, & incendat super
altare : & sic potū det mulieri
27 aquas amarissimas. Quas cùm
biberit, si polluta est, & con-
tépto viro adulterii rea, per-
transibunt eam aquæ maledi-
ctionis, & inflato ventre com-
putrescet femur: eritque mu-
lier in maledictioné, & in ex-
28 emplū omni populo. Quòd
si polluta non fuerit, erit in-
29 noxia, & faciet liberos. Ista est
lex zelotypiæ; Si declinaverit
mulier à viro suo, et si polluta
30 fuerit, Maritúsque zelotypiæ
spiritu concitat° adduxerit eā
in conspectu Dñi, & fecerit ei
sacerdos juxta omnia quæ scri-
31 pta sunt : Maritus absq; culpa
erit, & illa recipiet iniquita-
tem suam.

CAP. VI.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moy-
2 sen, dicens, Loquere ad filios
Israel, & dices ad eos; Vir, si-
ve mulier, cùm fecerint vo-
tum ut sanctificentur, & se
voluerint Domino consecra-
3 re : A vino, & omni quod
inebriare potest, abstinebunt.
Acetū ex vino, & ex qualibet
alia potione, & quidquid de
uva exprimitur, non bibent:
uvas recétes siccásq; non com-
4 edent Cunctis diebus quibus
ex voto Dño consecrantur :
quidquid ex vinea esse potest,
ab uva passa usque ad aci-
5 num, non comedent. Omni
tempore separationis suæ no-
vacula non transibit per caput
ejus, usque ad completū diem
quo Dño consecratur. Sanct°
erit crescente cæsarie capitis
6 ejus. Omni tempore conse-
crationis suæ super mortuum
non ingredietur, Nec super
7 patris quidem & matris &
fratris sororísq; funere conta-
minabitur, quia consecratio
Dei sui super caput ejus est.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

25 Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς γυναι-
κὸς τὴν θυσίαν τῆς ζηλοτυπίας, καὶ ἐπιθήσει
τὴν θυσίαν ἔναντι κυρίου, καὶ προσοίσει αὐτὴν
26 (τ) πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Καὶ δράξεται ὁ
ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐ-
τῆς, καὶ (υ) ἀνοίσεται αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον,
καὶ μετὰ ταῦτα ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ.
27 Καὶ ἔσται (φ) ἐὰν ᾖ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λά-
θῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν
τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ ἐπικαταρώμενον, καὶ
πρησθήσεται τὴν κοιλίαν, καὶ διαπεσεῖται ὁ μη-
ρὸς αὐτῆς, καὶ ἔσται ἡ γυνὴ εἰς ἀρὰν τῷ λαῷ
28 αὐτῆς. Ἐὰν δὲ μὴ μιανθῇ ἡ γυνή, καὶ καθαρὰ ᾖ,
καὶ ἀθῴα ἔσται καὶ ἐκσπερματιεῖ σπέρμα. Οὗ-
29 τος ὁ νόμος τῆς ζηλοτυπίας, ᾧ ἂν παραβῇ ἡ
30 γυνὴ ὕπανδρος οὖσα, καὶ μιανθῇ· Ἢ ἄνθρω-
πος (χ) ὃς ἐὰν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα
ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ (ψ)
στήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει
αὐτῇ ὁ ἱερεὺς πάντα τὸν νόμον τοῦτον,
31 Καὶ ἀθῷος ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἁμαρτί-
ας· καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς.

Et sumet sacerdos de manu mu-
lieris sacrificiū zelotypiæ, et im- 25
ponet sacrificium ante Dominū :
et offeret illud ad altare. Et tol-
let pugillo sacerdos de sacrificio 26
memoriale ejus ; et offeret illud
super altare : & post hæc potabit
mulierem de aqua. Et erit, si fue- 27
rit inquinata, & latendo latuerit
virum suum; & intrabit in eam
aqua maledicta redargutionis: et
(f) inflabitur ventre, & decidet
femur ejus: et erit mulier in ma-
ledictum populo suo. Si autē nō 28
fuerit inquinata mulier, et mun-
da erit, & innocens erit, et semi-
nare faciet semen. Hæc est lex 29
zelotypiæ, cuicumq; prævaricata
fuerit mulier, quæ sub viro est, et
inquinata fuerit, Aut homo cui 30
supervenerit super eum spiritus
zelandi, et zelaverit uxorē suā,
Et statuet uxorē suam ante Do-
minum ; & faciet ei sacerdos 31
omnem legem hanc; Et innocens
erit homo à peccato : & mulier
illa accipiet peccatum suum.

MS.A. (τ) ἐπὶ τὸ (υ) ἀνοίσει (φ) ἐὰν μὲν ᾖ μεμιαμμένη (χ) οὗ ἐὰν (ψ) στήσει

ΚΕΦ. ς΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, Ἀνὴρ ἢ γυνή, ὃς (α) ἂν μεγά-
λως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν κυ-
3 ρίῳ, Ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα (β) ἁγνισθήσεται·
καὶ ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται·
καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς οὐ πίεται· καὶ
σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδα οὐ φάγεται.
4 Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ· ἀπὸ
πάντων ὅσα γίνεται ἐξ ἀμπέλου, οἶνον ἀπὸ
5 στεμφύλων ἕως γιγάρτου οὐ φάγεται. Πάσας τὰς
(γ) ἡμέρας τοῦ ἁγνισμοῦ ξυρὸν οὐκ ἐπελεύσε-
ται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἕως ἂν πληρωθῶσιν
αἱ ἡμέραι, (δ) ὅσας ηὔξατο κυρίῳ· ἅγιος
6 ἔσται τρέφων κόμην τρίχα κεφαλῆς Πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς κυρίῳ ἐπὶ πάσῃ ψυ-
7 χῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται. Ἐπὶ πα-
τρὶ (ε) καὶ μητρί, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελ-
φῇ, οὐ μιανθήσεται ἐπ' αὐτοῖς, ἀποθανόντων
αὐτῶν, ὅτι εὐχὴ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ ἐπὶ κε-
φαλῆς αὐτοῦ.

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad 1
Moysen, dicens, Loquere filiis Is- 2
rael, et dices ad eos, Vir aut mu-
lier, quicumq; (a) magnè voverit
votum, purificandi puritatē Do-
mino; A vino & sicera tempera- 3
bit: & acetum ex vino, & ace-
tum ex sicera non bibet: & quæ-
cumq; conficiuntur ex uva, non
bibet: et uvā recentē & uvam
passam non comedet Omnibus 4
diebus voti sui : ab omnibus
quæcumq; fiunt ex vite, vinum à
corticibus uvæ, usque ad aci-
num non comedet Omnibus die- 5
bus purificationis. Novacula non
superveniet super caput ejus, do-
nec impleantur dies, quoscumque
vovit Domino. Sanct° erit nutri-
ens comā capillum capitis Omni- 6
b° dieb° voti Domino. Super omnē
animam mortuam non ingredie-
tur. Super patrem, & matrem, & 7
super fratrem, & super sororem,
non inquinabitur in eis; cum illi
mortui fuerint: quoniam votum
Dei ejus in eo super caput ejus.

MS.A. (α) ἐὰν (β) ἁγνισθήσεται· ἀπὸ οἴνου, καὶ ὄξος (γ) ἡμέρας τῆς εὐ-
χῆς τοῦ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ ξυρὸν (δ) ὡς ηὔξατο (ε) καὶ ἐπὶ μητρί,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
[illegible]

Et accipiat sacerdos è manib° mulieris fari- 25
nā zelotypiæ, separetq; farinā ante Dñm, &
attollat eam ad altare. Attollatque sacerdos 26
de farina memoriam ej°, & efferat ad arā: Ac 27
tunc potandas præbeat aquas mulieri; quod
si polluerit sese, & commiserit scelus contra
maritū suū, ingressæq; fuerint in eam aquæ
scrutatrices, eamque perscrutatæ fuerint, &
inflat° fuerit uterus ej°, & computruerint fe-
mora ej° : erit mulier illa in maledictionem
in medio populi sui. At verò si non fuerit 28
polluta mulier illa, sed munda est; innoxia
erit, parietque masculū. Hæc est lex zeloty- 29
piæ, cùm desipuerit mulier *cum alio* præter
maritū suū, seseq; polluerit; Aut cùm intro- 30
ierit in maritū spirit° zelotypiæ, & zelo fu-
erit emulatus erga uxoré suā, & statuerit u-
xorā corā Dño, & fecerit illi sacerdos hanc
universam legé. Eritq; innocés vir ille à pec- 31
cato, mulier verò illa recipiet peccatū suū.

CAP. VI.

Lex de Nazaræo.

LOcutúsq; est Dñs cum Mose, & dixit ad 1
eum; Loquere cum filiis Israel, & dic eis, Vir 2
sive mulier qui separationé fecerit; & vove-
rit votū abstinétiæ, seséque abdicaverit Dño;
A vino & à sicera abstinebit, acetū vini, & 3
acetū siceræ non bibet omnéq; macerationē
uvarū non bibet, & uvas recétes ac passas
non comedet, Cunctis dieb° abstinétiæ suæ, 4
Quicquid conficitur ex vite vini, à vinaceis
usque ad acinos, non comedet, Cunctis dieb° 5
abstinétiæ suæ. Et novacula non transibit su-
per caput ej° : donec expleātur dies quibus
abstinétiā vovit Dño, sanct° erit. Et nutriet
capillos capitis sui, Cunctis dieb° quib° abs- 6
tinentiā vovit Dño. Et super animā mortui
non ingredietur. Et in patre suo matreq; sua, 7
& in fratre suo, & sorore suā non polluet se-
se in morte eorū : quia corona Dei sui est su-
per caput ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

25 ויסב כהנא מידא דאתתא ית מנחת
קנאתא וירים ית מנחתא קדם יי
26 ויקריב יתה למדבחא : ויקמוץ
כהנא מן מנחתא ית אדכרתה
27 ויסיק למדבחא ובתר כן ישקי ית
אתתא ית מיא : וישקנה ית מיא
ותהי אם אסתאבת ושקרת שקר
בבעלה ויעלון בה מיא מלטטיא
למרר ויפחון מעהא ותתמסי ירכה
ותהי אתתא ללוטא בגו עמה :
28 ואם לא אסתאבת אתתא ודכיא
היא ותפוק זכאה ותעדי עדוי : דא
29 אוריתא דקנאתא די תסטי אתתא
בר מבעלה ותסתאב : או גבר די
30 תעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית
אתתיה ויקים ית אתתא קדם יי
ויעביד לה כהנא ית כל אוריתא
31 הדא : ויהי זכאה גברא מחובין
ואתתא ההיא תקבל ית חובה :

1 ומליל יי עם משה למימר : מליל עם
2 בני ישראל ותימר להון גבר או
אתתא ארי יפריש למדר נדר נזירא
3 למזר קדם יי : מחמר חדת ועתיק
יזר חל דחמר חדת וחל דחמר
עתיק לא ישתי וכל מתרות ענבין
לא ישתי וענבין רטיבין ויבישין לא
4 ייכול : כל יומי נזריה מכל דיתעביד
מגפנא דחמרא מפורצנין ועד
5 עצורין לא ייכול : כל יומי נדר
נזריה מספר לא יעבר על רישה
עד משלם יומיא דיזר קדם יי
קדיש יהי מרבי פרוע שער רישה :
6 כל יומין דינזר קדם יי על נפשא
7 דמיתא לא יעול : לאבוהי ולאמיה
לאחוהי ולאחתיה לא יסתאב
להון במותהון ארי נזרא דאלהיה
על רישיה :

TARGUM ONKELOS.

25 Tollétque sacerdos de manu mulieris sacrificiũ zelotypiæ: et elevabit mun⁹ coram Dño; 26 et offeret illud in altari. Et tollet sacerdos de munere plenũ pugillũ; et adolebit in altari: et postea dabit bibere mu-
27 lieri aquas. Et cum propinaverit ei aquas, si illa polluta est, et prævaricavit prævaricationẽ contra maritũ suũ: ingredientur in eam aquæ maledictæ in maledictionẽ; et tumescent viscera ej⁹, et computrescet femur ej⁹: et erit mulier in maledictionem in medio
28 populi sui. Si autẽ mulier non est polluta, sed munda est: egredietur innoxia, et conci-
29 piet conceptionẽ. Ista est lex zelotypiæ: quando declinaverit mulier à viro suo, et conta-
30 minata fuerit. Aut viri, super quem transierit spiritus zelotypiæ, et zelaverit uxorẽ suã: statuetq; uxorẽ corã Dño; facietq; ei sacerdos juxta omnẽ
31 legẽ hanc. Et erit vir innocẽs à peccatis: et mulier illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

1 LOcutúsq; est Dñs cũ Moy-
2 se dicens. Loquere cum filiis Israel; et dices eis: Vir sive mulier, cum fecerint votũ naza-
3 ræi, ut separetur corã Dño. A vino novo et veteri separetur; acetũ ex vino novo, et acetum ex vino veteri non bibat: & quicquid de uvis exprimitur nõ bibat; uvas quoq; virides
4 et siccas non comedet. Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus, de omnibus quæ fiunt de vite vini, à granulis usq;
5 ad folliculos, nõ cõedat. Cunctis dieb⁹ quib⁹ ex voto fuerit nazaræ⁹, novacula non transibit sup caput ej⁹: usq, ad complementũ dierũ quibus fuerit nazaræus corã Dño, sãct⁹ erit; crescere dimittet cæsariẽ ca-
6 pillorũ capitis sui. Cunctis dieb⁹ quib⁹ fuerit nazaræ⁹ corã Dño, sup animã mortui nõ in-
7 gredietur. Neq; cõtaminabitur pro patre vel pro matre suã, aut pro fratre vel sorore suã, si mortui fuerint: quia corona Dei sui est super caput ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

VER. SAM. (k) declaratrices in declarationem (l) putrescet (a) vinosum (b) corona

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

25 *Accipiétque sacerdos de manu mulieris oblationem zelotypiæ, & ventilabit oblationẽ ante Dominum, et afferet eam*
26 *ad altare. Et elevabit sacerdos de oblatione memoriale ejus, & adolebit super altare,*
27 *& postea potabit mulierem aquis. Et bibendas dabit ei aquas. Continget autẽ si polluta est, & prævaricata fuerit prævaricationem in virum suũ, ut ingrediantur aquæ in eam (k) maledictionẽ afferentes in amaritudinem; intumescétque venter ejus, & (l) decidet femur ejus, eritq; mulier illa in execrationem in medio*
28 *populi sui. Si verò polluta non est mulier illa, sed munda est, & innocens erit, et pro-*
29 *creabit liberos. Hæc est lex zelotypiæ, & illius mulieris quæ declinavit sub viro suo,*
30 *& polluta fuit; Vel viri super quẽ transivit spiritus zelans, & zelotypiã motus est in uxorem suam, tum sistet uxorem ante Dominum, et faciet ei sacerdos juxta omnem*
31 *legem istam. Et innocens erit maritus ab iniquitate, sed mulier ista portabit iniquitatem suam.*

CAP. VI.

1 *ET locutus est Dominus*
2 *Mosi, dicens; Loquere filiis Israel, dices autem eis; Vir aut mulier cùm separaverit se ad vovendum votum Nazaræi ut se consecret Do-*
3 *mino, A vino et scerâ abstinebis; acetum vini, & acetũ siceræ non bibet, & omne (a) expressum ex uvis non bibet; neque uvas virentes et siccas*
4 *comedet. Omnibus dieb⁹ Nazaræatûs sui ex omni quod fit ex vite vini, ab acinis usq;*
5 *ad corticem non comedet. Omnibus diebus voti Nazaræatûs sui novacula non transibit super caput ejus: donec impleti fuerint dies quibus se consecravit Domino, sanctus erit, nutriens cæsariem capilli*
6 *capitis sui. Omnibus diebus consecrationis suæ Domino, ad animã mortui non ingre-*
7 *dietur. Pro patre suo, & pro matre sua, & pro fratre suo, & pro sorore sua non contaminabit se cùm morientur, quoniam (b) consecratio Dei sui est super caput ejus.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وياخذ من يدها قربان الذكر * ويحركه بين يدي الله * ويقدمه الي المذبح * ويقبض منه
ويبخر على المذبح * وبعد ذلك يسقيها الماء * فاذا سقاها * فان كانت قد نجست وخانت زوجها
خيانة * استحال فيها مرا * وورم بطنها * وسقطت وركها * وصارت مسبة فيما بين قومها * وان لم
تنجس بل هي طاهر * بريت وحملت حملا * هذه سريعة الغيرة * في ان تحيد امراة عن
زوجها فتنجس * او رجل يخطر بباله راي غيرة فيغار على زوجته * فليقفها بين يدي الله
ويصنع بها الامام جميع ما في هذه الشريعة * حتي يبرا الرجل من الوزر * وتلك الامراة تحمل
وزرها * * الفصل السادس * * وكلم الله موسي قايلا * مر بني
اسرايل وقل لهم * اي رجل او امراة سوغ بنذر نسك لينسك لربه * فمن الخمر والمسكر
ينسك * حتي كل خمر وكل مسكر لا يشربه * وكل نقيع العنب لا يشربه * وعنبا رطبا ويابسا لا
ياكل * وطول ايام نسكه من كل ما يعمل من جفن الخمر ومن العرصن الي الزج لا ياكل
* وطول ايام نذر نسكه لا يمر حالق على راسه * الي ان تتم الايام التي ينسكها لله يكون
مقدسا * ويربي فرع شعر راسه * وطول ايام نسكه لله * الي حضن ميت لا يدخل * حتي ابيه وامه
واخيه واخته * لا يتنجس بهم في موتهم * لان نسك ربه عليه *

25 *Et accipiet de manu ejus sacrificium memoriæ, & movebit illud coram Deo, ad-*
26 *movebitque illud ad altare. Et accipiet pugillum ex ipso, adolebitque illud super*
27 *altare, & postea potabit eam aquâ. Cùmq; potaverit eam, si polluta fuerit, & cõmiserit in maritũ suũ fraudẽ; mutabitur in ipsa in amaritudinẽ, intumescetq; uterus ejus, & cadet femur ejus, fietq; contu-*
28 *melia inter populũ suũ. At si polluta non fuerit, sed est pura, salva erit, & fœtum*
29 *concipiet. Ista est lex zelotypiæ, si declinaverit mulier à marito suo, & polluta fu-*
30 *erit; Vel si viro cuipiã venerit in mentem suspicio zelotypiæ, zelaveritq; mulierem suã; sistat eam ante Deum, & faciat in*
31 *ipsa sacerdos quicquid est in hac lege: Ad hoc, ut innocens sit vir à culpa, & illa mulier portet iniquitatem suam.*

CAP. VI.

1 *ET allocutus est Deus Musam, dicens;*
2 *Præcipe filiis Israil, & dic eis; Quicunq; vir aut mulier sponte emiserit votum abs-*
3 *tinentiæ ut abstineat Domino suo, A vino & ab eo quod inebriare potest, abstinebit; ita ut omne vinũ, & omne quod inebriat, non bibat: & omne quod fit per madefactionẽ uvarum, non bibat: & uvas re-*
4 *centes & siccas, non comedat. Et longitudine dierum abstinentiæ suæ, ex omnibus quæ fiunt ex vitib⁹ vini, & ab acinis*
5 *usq; ad vinaceã, non comedat. Et longitudine dierum voti abstinentiæ suæ non transibit novacula super caput ejus: donec cõpleantur dies quibus abstinentiã vovit Deo, erit sanct⁹, & nutriet cæsariem comæ*
6 *capitis sui. Et longitudine dierum abstinentiæ suæ Deo, ad præsentiam mortui*
7 *non ingredietur. Adhuc & in patre suo, & matre suâ, & fratre suo, ac sorore suâ non contaminabitur in morte eorum, quia abstinentia Domini sui super ipsum est.*

ספר במדבר : ו

fuerit mortu* cùm Et .DOMINO *ipse* sanct* sui Nazaræat* dieb* Omnib*
8 כל ימי נזרו קדש הוא ליהוה : וכי ימות
9 radet &:ej* Nazaræat* caput polluerit & ,subito *momento in eũ super* mortu*
מת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח
die in Et .illud radet septima die in:suæ purificationis die in suũ caput
10 ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו : וביום
,sacerdotẽ ad,columbæ filios duos vel ,turtures duos *adducet* octava
השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה אל הכהן
peccatum in unum sacerdos faciet Et .*conventus tentorii* ostium ad
11 אל פתח אהל מועד : ועשה הכהן אחד לחטאת
: animam super peccavit *quo* de eũ super expiabit &,*ascensionem in unum* &
ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש
DOMINO separabit Et .illa die in suum caput sanctificabit &
12 וקדש את ראשו ביום ההוא : והזיר ליהוה את
dies & : *culpam in sui anni filium* agnum *adducet &* ,sui Nazaræat* dies
ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם והימים
lex hæc Et .ej* Nazaræat* fuit pollut* quoniam ,cadent primi
13 הראשנים יפלו כי טמא נזרו : וזאת תורת
ostium ad seipsum adducet,ej* Nazaræat* dies *complendi* die In .*separati*
הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח
:DOMINO *suam appropinquationẽ faciet appropinquare* Et .*conventus tentorii*
14 אהל מועד : והקריב את קרבנו ליהוה
filiam unam agnam & ,*ascensionem* in unum *integrum sui anni filium* agnum
כבש בן שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת
.*pacifica in* perfectum unum arietem & ,*peccatum in* perfectam *sui anni*
שנתה תמימה לחטאת ואיל אחד תמים לשלמים :
lagana & ,oleo *cum confusas* placentas ,similæ infermentatorũ canistrum Et
15 וסל מצות סלת חלת בלולת בשמן ורקיקי
.eorum libamina & ,eorum munus & ;oleo in inuncta infermẽtatorum
מצות משחים בשמן ומנחתם ונסכיהם :
,*ejus peccatum* faciet & ,*Domini faciet ad* sacerdos *faciet appropinquare* Et
16 והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את חטאתו
Domino pacificorum sacrificium faciet arietem Et .illius *ascensionẽ* &
17 ואת עלתו : ואת האיל יעשה זבח שלמים ליהוה
.ej* libamen & ejus munus sacerdos faciet &,infermẽtatorũ canistro *super*
על סל המצות ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו :
capiet &,sui Nazaræat* caput *convent* tentorii* ostium Nazaræus radet Et
18 וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח
sacrificiũ subter qui ignem super *dabit* &,sui Nazaræat* capitis *capillum*
את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח
placẽtã & ,ariete ab *bullitum* brachium sacerdos capiet Et .pacificorum
19 השלמים : ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל וחלת
volas super *dabit* &,unum azymum laganum & ,canistro e unam *azymam*
מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי
ea *agitabit* Et .ejus Nazaræatus fuerit rasus postquam *separati*
20 הנזיר אחר התגלחו את נזרו : והניף אותם
pectus *super sacerdoti illud* sanctitas :*Domini faciet ad agitationem* sacerdos
הכהן תנופה לפני יהוה קדש הוא לכהן על חזה
.vinũ *separatus bibat postea* & :*exaltationis armum super* &,elevationis
התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין

Versio VUL. LAT.

8 Omnibus diebus separationis
9 suæ sanctus erit Dño. Sin au-
tem mortuus fuerit subitò quis-
piam coram eo, polluetur ca-
put consecrationis ejus : quod
radet illicò in eadem die pur-
gationis suæ, & rursum septi-
10 ma. In octava autem die offe-
ret duos turtures, vel duos pul-
los columbæ, sacerdoti in in-
11 troitu fœderis testimonii. Fa-
ciétque sacerdos unũ pro pec-
cato, & alterum in holocau-
stum : & deprecabitur pro eo,
quia peccavit super mortuo :
sanctificabitque caput ejus in
12 die illo. Et consecrabit Dño
dies separationis illius, offerens
agnum anniculũ pro peccato :
ita tamen ut dies priores irriti
fiant, quoniã polluta est sancti-
13 ficatio ejus. Ista est lex conse-
crationis. Cùm dies, quos ex
voto decreverat, complebun-
tur: adducet eum ad ostium ta-
14 bernaculi fœderis, Et offeret
oblationem ej* Dño, agnum an-
niculũ immaculatũ in holocau-
stũ, & ovẽ anniculã immacu-
latã pro peccato; & arietẽ im-
15 maculatũ, hostiã pacificã, Cani-
strũ quoq; panũ azymorũ qui
conspersi sint oleo, & lagana
absque fermento, uncta oleo,
16 ac libamina singulorũ. Quæ of-
feret sacerdos corã Dño, & fa-
ciet tam pro peccato, quàm in
17 holocaustũ. Arietẽ verò immo-
labit hostiã, pacificã Dño, offe-
rẽs simul canistrũ azymorũ, &
libamenta quæ ex more deben-
18 tur. Tunc radetur Nazaræ* an-
te ostium tabernaculi fœderis
cæsarie consecrationis suæ :
tollétque capillos ejus, & po-
net super ignem, qui est sup-
positus sacrificio pacificorum.
19 Et armũ coctum arietis, tor-
támq; absq; fermẽto unã de ca-
nistro, & laganum azymum u-
num, & tradet in man* Naza-
ræi, postquã rasum fuerit caput
20 ejus. Susceptãq; rursum ab eo,
elevabit in conspectu Dñi : &
sanctificata sacerdotis erunt,
sicut pectusculum, quod separa-
ri jussũ est, & femur. Post hæc
potest bibere Nazaræ* vinum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

8 Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἅγιος
9 ἔσται κυρίῳ. Ἐὰν δέ τις (ζ) ἀποθάνῃ ἐπ' αὐτῷ ἐξάπινα, παραχρῆμα μιανθήσεται ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ· καὶ ξυρήσεται τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ· τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ξυρηθήσεται. (η) Καὶ τῇ ἡ-
10 μέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνας, ἢ δύο (θ) νεοσσοὺς περιστερῶν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ποι-
11 ήσει ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ ὧν ἥμαρτε περὶ τῆς ψυχῆς· καὶ ἁγιάσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ (ι) ἡ-
12 μέρᾳ, Ἧ ἡγιάσθη κυρίῳ, τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. καὶ προσάξει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμέλειαν. καὶ αἱ ἡμέραι (κ) αἱ πρότεραι ἄλογοι ἔσονται, ὅτι ἐμιάνθη (λ) ἡ κεφαλὴ εὐχῆς
13 αὐτοῦ. Καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσῃ ἡμέρας εὐχῆς αὐτοῦ, προσοίσει αὐτὸς παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
14 μαρτυρίου. Καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ἕνα (μ) εἰς ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἀμνάδα ἐνιαυσίαν (ν) μίαν ἄμωμον εἰς ἁμαρτίαν, καὶ (ξ) κριὸν ἕνα ἄ-
15 μωμον εἰς σωτήριον, Καὶ κανοῦν ἀζύμων σεμιδάλεως ἄρτους ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ,
16 καὶ θυσίαν αὐτῶν, καὶ σπονδὴν αὐτῶν. Καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει τὸ περὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα
17 αὐτοῦ. Καὶ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν σωτηρίου (ο) τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῷ κανῷ τῶν ἀζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σπον-
18 δὴν αὐτοῦ. Καὶ ξυρήσεται ὁ ηὐγμένος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐστιν (π) ὑπὸ τὴν θυ-
19 σίαν τοῦ σωτηρίου. Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν βραχίονα ἑφθὸν ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ ἄρτον (ρ) ἕνα ἄζυμον ἀπὸ τοῦ κανοῦ, καὶ λάγανον ἄζυμον ἕν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ ηὐγμένου μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν (σ) τὴν εὐχὴν αὐτοῦ.
20 Καὶ προσοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου· ἅγιον ἔσται τῷ ἱερεῖ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀφαιρέματος. καὶ μετὰ ταῦτα, πίεται ὁ ηὐγμένος οἶνον.

MS.A. (ζ) θανάτῳ ἀποθάνῃ (η) Τῇ ἡμέρᾳ (θ) νεοσσοὺς (ι) ἡμέρᾳ Ἡγίασεν κυρίῳ πάσας τὰς (κ) αἱ πρότερον (λ) κεφαλὴ (μ) εἰς ὁλοκαύτωμα, (ν) ἄμωμον μίαν (ξ) κριὸν ἄμωμον (ο) κυρίῳ (π) ἐπὶ τὴν (ρ) ἄζυμον ἕνα (σ) τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Omnibus diebus voti sui san- 8
ctus erit Domino. Si quis autem 9
mortuus fuerit super eum repen-
tè, statim inquinabitur caput vo-
ti ejus; & radetur caput suum,
quã die mundabitur : die septi-
mo radetur. Et die octavo feret 10
duos turtures, vel duos pullos
columbarum ad sacerdotem, ad
januas tabernaculi testimonii.
Et faciet sacerdos unum pro 11
peccato; & unum in holocau-
stum. Et depropitiabit pro eo sa-
cerdos, de quibus peccavit pro
anima : & sanctificabit caput
suum in die illa, Quã sanctifi- 12
catus est Domino, dies voti. Et
adducet agnum anniculum in
delictum. Et priores dies innu-
merati erunt; quoniam inquina-
tum fuit caput voti ejus. Et hæc 13
est lex ejus qui vovit, Quãcun-
que die impleverit dies voti sui,
offeret ipse ad januas taberna-
culi testimonii. Et offeret munus 14
suum Domino agnum annicu-
lum sine vitio unum in holo-
caustoma, & agnam anniculam
unam sine vitio in peccatum, &
arietem unum sine vitio in salu-
tare, Et canistrum azymorum 15
similæ panes refectos in oleo, &
lagana azyma uncta in oleo, &
sacrificium eorum, & libamen
eorum. Et offeret sacerdos an- 16
te Dominum; & faciet quod
pro peccato ejus, & holocaustum
ejus. Et arietem faciet sacrifi- 17
cium salutaris Domino super ca-
nistro azymorum. Et faciet sa-
cerdos sacrificium ejus, & li-
bamen ejus. Et radetur, qui vo- 18
vit, ad januas tabernaculi testi-
monii caput voti sui; & imponet
capillos super ignem, qui est sub
sacrificio salutaris. Et sumet sa- 19
cerdos brachium coctum de a-
riete, & panem unum azymum
de canistro, & laganum azymum
unum; & imponet super manus
ejus, qui vovit; postquam ipse ra-
sus fuerit (b) votum suum. Et of- 20
feret ea sacerdos impositionẽ an-
te Dominũ. Sanctũ erit sacerdoti
super pectusculũ impositionis, et
super brachiũ demptionis. Et
post hæc bibat, qui vovit, vinũ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

Cunctis dieb* abstinẽtiæ suæ sanct* est Dño. 8
Quòd si moriatur mortuus super eum subitò, 9
polluetur caput abstinentiæ ej* : idcirco radet
caput suũ in die quo mundabitur, et quidẽ ad
diẽ septimũ radet illud. Die verò octavo af- 10
ferat duos turtures aut duos pullos columba-
rũ ad sacerdotẽ, ad ostiũ tabernaculi tem-
poris. Offeretq; sacerdos unũ pro peccato, 11
& alterũ in holocaustũ pacificũ, & expiabit
eũ sacerdos pro peccato ꝙ commisit in a-
nima *mortui*, & consecrabit caput ej* in eo-
dẽ illo die. Et observabit corã Dño abstinẽ- 12
tiã dierũ Nazaræatûs sui : adducetq; agnum
unũ anniculum pro oblatione: dies verò pri-
ores irriti erunt, eò quòd polluta sit ejus
abstinẽtia. Hæc est lex Nazaræi. In die quo 13
expirabunt dies abstinẽtiæ ejus, adducẽt eum
ad ostium tabernaculi temporis: Offeretque 14
sacrificium suum Dño, agnum unum annicu-
lum in quo nulla sit macula, pro holocausto:
& offeret oviculã unã anniculã in qua non sit
macula, pro peccato : & arietẽ unum in quo
nulla sit macula, pro sacrificio pacifico: Cani- 15
strum quoq; infermẽtatorũ, placẽtas simila-
ginis subactas oleo, cũ farina eorũ & libati-
one eorũ. Offeratq; illud sacerdos corã Dño, 16
& offerat peccatum ej*, atq; holocaustum ej*
pacificum. Arietẽ verò faciat pro sacrificio 17
pacifico Dño ultra canistrum azymi, faciatq;
sacerdos farinã ej*, & libationẽ ipsi*. Radet- 18
que Nazaræ*, in ostio tabernaculi tẽporis, ca-
put nazaræatûs sui : tolletq; pilos capitis na-
zaræatûs sui, & projiciet in ignem subjectum
sacrificio pacifico. Et accipiẽs sacerdos ar- 19
mum coctum ex ariete, & placẽtã unã infer-
mẽtatã de canistro, & laganum unum in-
fermẽtatum, imponet manib* Nazaræi post-
quã raserit Nazaræatum suum. Et separabit 20
ea sacerdos separatione corã Dño : sacra e-
runt sacerdoti ultra pectusculum separatio-
nis, & ultra armum separationis : ac tunc
bibet Nazaræus vinum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

כל יומי נזריה קדיש הוא קדם יי
וארי ימות מיתא עלוהי בתכף
שלו ויסאב ריש נזריה ויגלח רישיה
ביומא דדכותיה ביומא שביעאה
יגלחניה: וביומא תמינאה ייתי
תרתין שפנינין או תרין בני יונה
לות כהנא לתרע משכן זמנא:
ויעביד כהנא חד לחטאתא וחד
לעלתא ויכפר עלוהי מדחב על
מיתא ויקדיש ית רישיה ביומא
ההוא: ויזיר קדם יי ית יומי נזריה
וייתי אמר בר שתיה לאשמא
ויומיא קדמאי יבטלון ארי אסתאב
נזריה: ודא אוריתא דנזירא
ביום משלם יומי נזריה ייתי יתיה
לתרע משכן זמנא: ויקריב ית
קרבניה קדם יי אמר בר שתיה
שלים חד לעלתא ואמרתא חדא
בת שתהא שלמתא לחטאתא ודכר
חד שלים לנכסת קודשיא: וסל
פטיר סולתא גריצן דפילן במשח
ואספוגין פטירין דמשיחין במשח
ומנחתהון ונסכיהון: ויקריב כהנא
קדם יי ויעביד ית חטאתיה וית
עלתיה: וית דכרא יעביד נכסת
קודשיא קדם יי על סלא דפטיריא
ויעביד כהנא ית מנחתיה וית
נסכיה: ויגלח נזירא בתרע משכן
זמנא ית ריש נזריה ויסב ית שער
ריש נזריה ויתן על אשתא די
תחות דודא דנכסת קודשיא: ויסב
כהנא ית דרעא בשילא מן דכרא
וגריצתא פטירתא חדא מן סלא
ואספוג פטיר חד ויתן על ידי נזירא
בתר דיגלח ית נזריה: וירים יתהון
כהנא ארמא קדם יי קודשא הוא
לכהנא על חדיא דארמותא ועל
שקא דאפרשותא ובתר כן ישתי
נזירא חמרא:

8 Cunctis diebus quibus fuerit Nazaræus, sanctus erit coram
9 Dño. Et si quispiã mortu⁹ fuerit corã eo subitò ipso ignorante, polluetur caput consecrationis ej⁹: et tondebit caput suũ in die emundationis suæ; in die septimâ tonde-
10 bit illud. In die autem octava adducet duos turtures vel duos filios columbæ, ad sacerdotẽ ad ostiũ tabernaculi fœde-
11 ris. Facietq; sacerdos unũ pro peccato, & unũ in holocaustũ; et propitiabit pro eo qui peccavit sup mortuo: et sanctificabit caput ej⁹ in die illa. Et
12 consecrabit corã Dño dies separationis illius; et adducet agnum anniculũ pro delicto: et dies priores fiant irriti; eo quod polluta est sanctificatio ej⁹.
13 Ista est lex Nazaræi, in die in quo expleti fuerint dies sanctificationis ej⁹, adduceturque ad ostiũ tabernaculi fœderis.
14 Et offeret oblationẽ suã corã Dño, agnũ unũ anniculũ integrum in holocaustum, et agnã unã integrã pro peccato: et arietẽ unũ integrũ in hostiam
15 sanctificationũ. Et canistrum azymorũ, et placentas ex similâ consperſas oleo, et lagana azyma uncta oléo: et munera
16 sua, et libamina sua. Et offeret ea sacerdos corãDño: et faciet sacrificiũ pro peccato et holo-
17 caustũ ej⁹. Et offeret arietem hostiæ sanctificationum coram Dño, cum canistro azymorũ: offeretq; sacerdos mun⁹ et li-
18 bamentũ ejus. Et tondebit in ostio tabernaculi fœderis caput consecrationis suæ: et tollet capillos capitis consecrationis suæ; et ponet sup ignem, qui est sub lebete in quo coquuntur carnes hostiæ sanctifi-
19 cationũ. Tollétque sacerdos brachiũ coctũ arietis; et placentam azymam unam de canistro, et laganum azymum unum: et ponet super manus nazaræi, postquam totondit
20 caput consecrationis suæ. Elevabitq; ea sacerdos elevatione coram Domino: et quod sanctificatum est erit sacerdotis, cum pectusculo elevationis et cum femore quod separatũ est: et postea bibet Nazaræus vinum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Omnibus diebus Nazaræatûs 8
sui sanctus erit Domino. Si 9
autem mortuus fuerit super eum mortalis derepente derepente, et pollutum fuerit caput Nazaræatûs ejus, radet caput suũ in die purificationis suæ;
die septimo radet illud. Die 10
verò octavo afferet duos turtures, aut duos pullos columbarum sacerdoti ad portam tabernaculi testimonii. Faciétque sacerdos u- 11
num pro peccato, & alterum in holocaustum, & expiabit eum de eo quòd peccavit in animam suam, & sanctificabit caput ej⁹ in die illo. Et con- 12
secrabit Domino dies Nazaræatûs sui, afferétque agnum anniculum pro delicto: Dies autẽ priores irriti erunt, quoniam pollutus fuit Nazaræatus ejus. Hæc est autem lex 13
Nazaræi; eo die quo impleti sunt dies Nazaræatûs ejus, sistet eum ad portam tabernaculi testimonii; Et offeret 14
munus suum Domino, agnum anniculum immaculatum unum in holocaustum, et agnã unam anniculam immaculatam pro peccato, & arietem unum immaculatum in hostiã pacificam: Et canistrum azy- 15
morum, similam placentarũ conspersarum oleo, & lagana azyma inuncta oleo, & oblationem eorum, et libamina eorum. Quæ offeret sacerdos 16
ante Dominum, & faciet peccatum ejus, et holocaustum ejus. Arietem etiam faciet in 17
sacrificium pacificarũ Domino cum canistro azymorum, facietq; sacerdos oblationem ejus, & libamẽ ejus. Posteà 18
radet Nazaræus ad portam tabernaculi testimonii caput Nazaræatûs sui, & accipiet (c) cæsariem capitis Nazaræatûs sui, imponetq; super ignem qui est subter sacrificiũ pacificorum: Accipiet etiam 19
sacerdos armum coctum de ariete, & placentam azymã unam de canistro, & laganum azymum unum, & imponet super volam Nazaræi postquam abrasus fuerit Nazaræatus ejus. Et ventilabit 20
ea sacerdos ventilationẽ ante Dominum, sanctum hoc est; sacerdotis erit præter pectusculum ventilationis, & præter armum elevationis: & posteà bibet Nazaræus vinũ.

VER. SAM. (c) de cæsarie

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* كذلك كل ايام نسكه مقدس هو لله* فان مات معه ميت بغتة او غفلة* فقد قطع اول نسكه
فليحلق راسه في يوم طهره* وذلك اليوم السابع يحلقه* وفي اليوم الثامن ياتي بشفنين او
فرخي حمام الى الامام* الى باب خباء المحضر* يعمل احدهما ذكاة* والاخر صعيدة* ويستغفر عنه
مما اخطا في امر ميت* ويقدس راسه في ذلك اليوم* وينسك لله ايام نسكه* وياتي بحمل ابن
سنته لقربان الاثم* والايام المتقدمة تسقط لما انقطع نسكه* وهذه شريعة الناسك* في يوم كمال
ايام نسكه ياتي بها الى باب خباء المحضر* فيقرب قربانه لله حملا ابن سنته صحيحا للصعيدة* ورخلة
ابنة سنتها صحيحة للذكاة* وكبشا صحيحا لذبح السلامة* وسل فطير جرادق فطير ملتوتة بدهن*
ورقاق فطير ممسوح بدهن* والبر والمزاج الذي معها* فيقدمها الامام بين يدي الله* ويصنع
ذكاته وصعيدته* والكبش يصنعه ذبح السلامة لله مع سلة الفطير* ثم يصنع البر والمزاج اللذين
معها* ويحلق الناسك عند باب خباء المحضر شعر راسه* وياخذه ويلقيه على النار التي تحت ذبح
السلامة* وياخذ الامام الذراع مطبوخة من ذلك الكبش* وجردقة واحدة* ورقاقة واحدة من
الفطير* ويضع ذلك على كفي الناسك بعد حلقه شعره* ويحرك الجميع تحريكا بين يدي
الله* وليكن قدسا للامام مع قص التحريك وساق الرفيعة* وبعد ذلك يشرب الناسك خمرا*

Similiter omnib⁹ diebus abstinentiæ suæ 8
sanct⁹ est Deo. Et si moriatur cum ipso 9
mortu⁹ aliquis subitò aut ex improviso, jam obtruncatũ est initiũ abstinentiæ ej⁹: quapropter radat caput suũ in die purificationis suæ, et quidẽ die septimâ radet illud.
Et in die octava afferet duos turtures, aut 10
duos pullos columbarum ad sacerdotẽ, ad ostium tabernaculi præsentiæ: Quorum u- 11
num faciet expiationem, alterum holocaustum: utrumq; rogabit pro eo, eò quòd peccaverit in re mortui. Sanctifica- 12
bitq; caput suum in illa die, & abstinebit Deo diebus abstinentiæ suæ. Afferetque agnum filium ejusdem anni in sacrificium delicti: et dies antecedentes subtrahentur, eò quòd truncata sit abstinentia ejus. Et 13
ista est lex abstinentis: in die cõplementi dierũ abstinentiæ suæ, afferet ea ad ostium tabernaculi præsentiæ. Offeretque sacrifi- 14
cium suũ Deo, agnũ filiũ ejusdẽ anni integrũ in oblationẽ, et agnã anniculã integrã in expiationẽ, & arietẽ integrũ in victimã pacis: Et canistrũ azymorum, 15
placentarum azymorum subactarum oleo, & laganorum azymorum unctorum oleo, & triticũ ac tẽperamentũ quæ cum ipsis sunt. Offeretq; ea sacerdos corã Deo, fa- 16
cietq; expiationẽ ejus, atq; holocaustum ipsius. Et arietẽ faciet victimã pacis Deo 17
unà cum canistro azymorũ: deinde faciet triticũ ac tẽperamentũ quæ cũ ipsis sunt. Radetq; abstinens apud januã tabernaculi 18
præsentiæ, capillos capitis sui, accipietque illos et projiciet eos super ignẽ qui est sub victima pacis. Sumetq; sacerdos brachium 19
coctum de illo ariete, & placentã unam, & laganũ unũ de azymis, ponetq; ea super utraq; vola abstinentis post abrasionem crinium ej⁹: movebitq; omnia motione ante Deum. Sintq; sacra Sacerdoti unà cum 20
pectore motionis & armo oblationis: et post hæc bibit abstinens vinum.

ספר במדבר : ו

super DOMINO suâ appropinquationi voverit qui Nazaræi lex Hæc

21 וזאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על־

,voverit quod ejus voti os juxta:ej^{9} man^{9} attinget quod præter,suâ separationem

נזרו מלבד אשר תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר

,Mosch ad Dominus est locut^{9} Et.sui Nazaræat^{9} legem super ,faciet sic

22 כן יעשה על תורת נזרו : וידבר יהוה אל־משה

benedicetis Sic:dicendo,ejus filios ad & Aharon ad Loquere :dicendo

23 לאמר : דבר אל־אהרן ואל־בניו לאמר כה תברכו

:te custodiat &,Domin^{9} tibi Benedicat .eis dicendo ,Israel filiis

24 את־בני ישראל אמור להם : יברכך יהוה וישמרך :

Dominus Elevet.tui misereatur &,te ad suas facies Dominus faciat Lucere

25 יאר יהוה פניו אליך ויחנך : ישא יהוה

26 super meû nomen ponent Et .pacem tibi ponat & ,te ad suas facies

פניו אליך וישם לך שלום : ושמו את־שמי על־

27 .eis benedicam ego & ,Israel filios

בני ישראל ואני אברכם :

CAP. VII. ז

,illud unxit &,tabernaculum erigere Mosch complere die in fuit Et

1 ויהי ביום כלות משה להקים את־המשכן וימשח אתו

:ej^{9} vasa omnia & ,altare & ej^{9} vasa omnia &,illud sanctificavit &

ויקדש אתו ואת־כל־כליו ואת־המזבח ואת־כל־כליו

,Israel prælati fecerunt appropinquare Et .ea sanctificavit & ,ea unxit &

2 וימשחם ויקדש אתם : ויקריבו נשיאי ישראל

super stantes ipsi ,extensionum prælati ipsi ,suorû patrum domus capita

ראשי בית אבתם הם נשיאי המטת הם העמדים על־

sex ,Domini facies ad suâ appropinquationem adduxerût Et .visitatos

3 הפקדים : ויביאו את־קרבנם לפני יהוה שש־

,prælatis duobus super plaustrum,boves duodecim &,operimenti plaustra

עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על־שני הנשאים

dixit Et .tabernaculi facies ad ea fecerunt accedere & ,uni bovem &

4 ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן : ויאמר

faciendû ad erunt & ,eis cum à Cape :dicendo ,Mosch ad Dominus

5 יהוה אל־משה לאמר : קח מאתם והיו לעבד

viro ,Levitis ea dabis Et .conventus tentorii opus

את־עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל־הלוים איש

,bovem & ,plaustra Mosch accepit Et .sui servitii os juxta

6 כפי עבדתו : ויקח משה את־העגלת ואת־הבקר

quatuor & ,plaustra Duo .Levitas ad ea dedit &

7 ויתן אותם אל־הלוים : את שתי העגלות ואת ארבעת

quatuor Et .eorum servitii os juxta ,Gherson filiis dedit boves

8 הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם : ואת ארבע

,eorum servitii os juxta ,Merari filiis dedit boves octo & ,plaustra

העגלת ואת שמנת הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם

:ded't non Chehath filiis Et .sacerdotis Aharon filii Ithamar manu in

9 ביד איתמר בן־אהרן הכהן : ולבני קהת לא נתן

fecerunt accedere Et .ferent humero in ,eos super sanctitatis servitium quia

10 כי־עבדת הקדש עלהם בכתף ישאו : ויקריבו

fecerût accedere &,eum ungi die in altaris dedicationem prælati

הנשאים את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו

.altaris facies ad suam appropinquationem prælati

הנשיאם את־קרבנם לפני המזבח :

Versio VULG. LAT.

21 Ista est lex Nazaræi, cùm voverit oblationē suā Dño tempore consecrationis suæ, exceptis his quæ invenerit manus ejus. Juxta quod mente devoverat, ita faciet ad perfectionē sanctificationis suæ.
22 Locutúsque est Dñs ad Moy-
23 sen, dicens, Loquere Aaron & filiis ejus, Sic benedicetis
24 filiis Israel, & dicetis eis; Benedicat tibi Dñs, & custodiat
25 te. Ostendat Dñs faciē suam
26 tibi, & misereatur tui. Convertat Dñs vultū suū ad te, &
27 det tibi pacem. Invocabúntq; nomē meū super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 FActum est autem in die quâ complevit Moyses tabernaculum, & erexit illud, unxítque & sanctificavit cum omnibus vasis, altare similiter & omnia
2 vasa ejus: Obtulerunt principes Israel & capita familiarū, qui erant per singulas tribus, præfectiq; eorum qui nume-
3 rati fuerant, Munera coram Dño, sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulêre duo duces, & unum bovem singuli, obtulerúntq; ea in conspectu taber-
4 naculi, Ait autem Dominus
5 ad Moysen, Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, & trades ea Levitis
6 juxta ordinē ministerii sui. Itaque cùm suscepisset Moyses plaustra & boves, tradidit eos
7 Levitis. Duo plaustra & quatuor boves dedit filiis Gerson, juxta id quod habebant neces-
8 sarium. Quatuor alia plaustra & octo boves dedit filiis Merari, secundùm officia & cultum suum, sub manu Ithamar
9 filii Aaron sacerdotis. Filiis autem Caath non dedit plaustra & boves: quia in Sanctuario serviūt, & onera pro-
10 priis portant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die quâ unctum est, oblationē suā ante altare.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

21 Οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου, ὃς ἂν εὔξηται κυρίῳ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς εὐχῆς, χωρὶς ὧν ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, κατὰ δύναμιν (τ) τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ἣν ἂν εὔξηται (υ) κατὰ νόμον
22 ἁγνείας. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
23 λέγων, Λάλησον Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, Οὕτως εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ,
24 (φ) λέγοντες αὐτοῖς, Εὐλογήσαι σε κύ-
25 ριος, καὶ φυλάξαι σε. Ἐπιφάναι κύριος τὸ
26 πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐλεήσαι σε. Ἐπάραι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σὲ, καὶ
27 δῴη σοι (χ) εἰρήνην. Καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ κύριος εὐλογήσω αὐτούς.

21 Hæc est lex ejus qui vovit, quicunq; voverit mun^{9} suum Domino pro voto, absq; iis quæ invenerit manus ejus, secundùm potentiam voti sui, quod utiq; vo-
22 verit juxta legē puritatis. Et locut^{9} est Dominus ad Moysen, di-
23 cens; Loquere Aaron, et filiis ej^{9}, dicens, Sic benedicetis filios Isra-
24 el, dicentes eis; Benedicat te Dominus, et custodiat te. Illuminet
25 Domin^{9} faciem suā super te, &
26 misereatur tui. Elevet Domin^{9} faciē suā super te, et det tibi pacē.
27 Et imponent nomen meum super filios Israel, & ego Dominus benedicam eos.

MS. A. (τ) εὐχῆς αὐτοῦ, ἧς ἂν (υ) κατὰ τὸν νόμον (φ) λέγοντες αὐτοῖς Καὶ ἐπιθήσουσιν τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ κύριος εὐλογήσω αὐτούς. Εὐλογήσαι σε (χ) εἰρήνην. Καὶ ἐγένετο

ΚΕΦ. ζ΄.

1 ΚΑὶ ἐγένετο (α) ᾗ ἡμέρα συνετέλεσε Μωυσῆς, ὥστε ἀναστῆσαι τὴν σκηνὴν, καὶ ἔχρισεν αὐτὴν, καὶ ἡγίασεν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὰ, καὶ ἡγίασεν αὐ-
2 τά. Καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες Ἰσραὴλ, δώδεκα ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν. (β) οὗτοι οἱ ἄρχοντες φυλῶν, οὗτοι οἱ (γ) παρεστη-
3 κότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. Καὶ ἤνεγκαν (δ) τὸ δῶρον αὐτῶν ἔναντι κυρίου, ἓξ ἁμάξας λαμπηνικὰς, καὶ δώδεκα βόας· ἅμαξαν παρὰ δύο ἀρχόντων, καὶ μόσχον παρὰ ἑκάστου· (ε) καὶ
4 προσήγαγον ἐναντίον τῆς σκηνῆς. Καὶ εἶπε
5 κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργικὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς Λευίταις, ἑκάστῳ κατὰ τὴν αὐτοῦ λειτουργίαν.
6 Καὶ λαβὼν Μωυσῆς τὰς ἁμάξας καὶ τοὺς
7 βόας, ἔδωκεν αὐτὰ (ζ) τοῖς Λευίταις. Καὶ τὰς δύο ἁμάξας καὶ τοὺς τέσσαρας βόας ἔδωκε τοῖς υἱοῖς Γεδσὼν κατὰ τὰς λειτουργίας
8 αὐτῶν. Καὶ τὰς τέσσαρας ἁμάξας καὶ τοὺς ὀκτὼ βόας ἔδωκε τοῖς υἱοῖς Μεραρὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ Ἰθάμαρ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
9 Καὶ τοῖς υἱοῖς Καὰθ (η) οὐ δέδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ ἁγίου ἔχουσιν· ἐπ' ὤμων ἀροῦ-
10 σιν. Καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἔχρισεν αὐτὸ, καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου.

CAP. VII.

1 ET factum est quâ die consummavit Moyses, ut erigeret tabernaculū; et unxit illud, et sanctificavit illud, et omnia vasa ejus; et altare, et omnia vasa ejus:
2 et unxit ea, et sanctificavit ea: Et obtulerunt principes Israel, duodecim principes domorū familiarū suarū. Hi sunt principes tribuū, ibi assistētes super (a) recog-
3 nitione. Et tulerunt mun^{9} suum ante Dominum, sex vehicula (b) lampenica, & duodecim boves; vehiculū à duob^{9} principib^{9}, & vitulū ab unoquoq;. Et adduxe-
4 runt ante tabernaculum. Et ait
5 Domin^{9} ad Moysen, dicens, Accipe ab eis, et erunt ad opera ministratoria tabernaculi testimonii; et dabis ea Levitis, unicuiq; se-
6 cundùm ministerium ej^{9}. Et sumens Moyses vehicula, et boves,
7 dedit ea Levitis. Et duo vehicula, et quatuor boves dedit filiis Gedson, secundū ministeria eo-
8 rū. Et quatuor vehicula, et octo boves dedit filiis Merari, secundū ministeria eorū, per Ithamar filium Aaron sacerdotis. Et filiis
9 Caath non dedit; quoniā ministeria ipsius sancti habent: super humeros levabunt. Et obtulerunt
10 principes in dedicationem altaris, in die quâ unxit illud: & obtulerunt principes munera sua è regione altaris.

MS. A. (α) τῇ ἡμέρᾳ ᾗ συνετέλεσεν (β) οὗτοι ἄρχοντες (γ) παρεστηκότες (δ) τὰ δῶρα (ε) καὶ προσήνεγκαν ἐναντίον (ζ) Λευίταις. Τὰς (η) οὐκ ἔδωκεν,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

21 Hæc est lex nazaræi qui voverit Dño oblationē pro nazaræatu suo, præter id quod possibile erit manib^{9} ej^{9}: juxta requisita ad votum q̃ emiserit, sic faciet, secundùm legē na-
22 zaræatûs sui. *De benedictione.* Et locutus est Dñs cum Mose, dixitque ad eum; Loque-
23 re cum Aharone & cum filiis ejus, & dic illis, Hoc pacto sitis benedicentes filiis Israel,
24 dicite eis; Benedicat tibi Dñs, & custodiat
25 te: Illuminet Dñs vultum suum super te, te-
26 que vivificet: Attollat Dñs faciē suā super te,
27 faciatq; tibi pacē. Ponent ergò nomē meū super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII. *Initiatio altaris.*

1 FActum est autē ut quo die absolvit Moses erectionē tabernaculi, ungeret illud, & sanctificaret illud unà cum omnib^{9} vasis ej^{9}: necnon altare, cunctáq; vasa ipsi^{9} ungeret
2 & consecraret. Et attulerunt magnates filiorū Israel, capita domorū patrū suorū, qui prin-
3 cipes erāt tribuū, qui præerāt censib^{9}: Attulerunt *inquam* oblationes suas corā Dño, sex plaustra instructa, & duodecim boves: plaustrum in duos quosq; principes, & bovem in
4 singulos, adduxerúntq; ea ante tabernaculū.
5 Et dixit Dñs ad Mosen, Accipe ab eis, sintque ad ministrādū cultum tabernaculi temporis: eaq; trade Levitis, unicuiq; pro ratio-
6 one ministerii sui. Accipiens igitur Moses
7 boves ac plaustra, tradidit ea Levitis. Duo plaustra & quatuor boves dedit filiis Gersō, prout requirebatur ministerio eorū. Et qua-
8 tuor plaustra cum octo bob^{9} dedit filiis Merari pro necessitate ministerii eorū, per manum Ithamar filii Aharonis sacerdotis. Fili-
9 is verò Cahath nil dedit, quia ministerium sanctuarii erat ipsis injunctum, & humeris
10 propriis portabant. Obtulerunt etiam principes oblationem renovationis altaris: in die quâ unxerunt illud; obtulerunt *inquam* principes oblationes suas coram Domino.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

דא אוריתא דנזירא די ידר קרבניה
קדם יי על נזיריה בר מדתדבק
ידיה כפום נדריה די ידר כן יעבד
על אוריתא דנזיריה: ומליל יי עם
משה למימר: מלל עם אהרן ועם
בנוהי למימר כדין תברכון ית בני
ישראל כד יימרון להון: יברכנך
יי ויטרנך: ינהר יי שכנתיה לך
וירחם יתך: יסב יי אפיה לותך
וישוי לך שלם: וישוון ית ברכת
שמי על בני ישראל ואנא אברכנון

ז

והוה ביומא דשיצי משה לאקמא
ית משכנא ורבי יתיה וקדיש
יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא
וית כל מנוהי ורבינון וקדיש
יתהון: וקריבו רברבי ישראל
רישי בית אבהתהון אנון רברבי
שבטיא אנון דקימין על מנינא
ואיתיאו ית קרבנהון קדם יי שית
עגלן כד מחפין ותרי עשר תורין
עגלתא על תרין רברביא ותורא
לחד וקריבו יתהון לקדם משכנא
ואמר יי למשה למימר: קבל מנהון
ויהון למפלח ית פלחן משכן
זמנא ותתן יתהון ללואי גבר
כמסת פלחניה: ונסיב משה ית
עגלתא וית תורי ויהב יתהון
ללואי: ית תרתין עגלן וית
ארבעא תורי יהב לבני גרשון
כמסת פלחנהון: וית ארבע עגלן
וית תמניא תורין יהב לבני מררי
כמסת פלחנהון בידא דאיתמר בר
אהרן כהנא: ולבני קהת לא יהב
ארי פלחן קודשא עליהון בכתפא
נטלין: וקריבו רברביא ית חנכת
מדבחא ביומא דרביו יתיה וקריבו
רברביא ית קרבנהון לקדם מדבחא

21 Ista est lex nazaræi, qui voverit oblationẽ suã corã Dño super consecratione suã, exceptis his quæ invenerit manus ejus: juxta votũ suũ quod vovit, ita faciet, juxta legẽ consecratio-
22 nis suæ. Locutusq; est Dñs cũ
23 Moyse dicens. Loquere cum Aaron & cũ filiis ejus dicens; Sic benedicetis filiis Israel:
24 dicetisque eis. Benedicat tibi
25 Dñs, et custodiat te. Ostendat Dñs majestatem suam tibi, &
26 misereatur tui. Auferat Dñs irã suã à te, et ponat tibi pa-
27 cem. Ponentq; benedictionem nominis mei sup filios Israel: & ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 FActúmq; est in die quo cõplevit Moyses erigere tabernaculũ, unxit illud et sanctificavit illud et omnia vasa ejus, altare quoque & omnia vasa ejus: et unxit ea, et sanctificavit
2 ea. Obtulerúntq; principes Israel, capita domus patrũ suorũ: ipsi sunt principes tribuũ, qui steterunt sup eos qui numerati
3 sunt. Obtuleruntq; oblationes suas corã Dño, sex plaustra tecta et duodecim boves; unum plaustrum pro duobus principibus, et bovẽ pro uno: obtu-
4 leruntq, corã tabernaculo. Et dixit Dñs ad Moysen dicens.
5 Suscipe ab eis, ut sint ad ministrandũ ministeriũ tabernaculi fœderis: et trades ea Levitis, juxta id quod unicuiq; opus est
6 ad ministerium suũ. Tulitque Moyses plaustra, et boves: &
7 tradidit Levitis. Duo plaustra & quatuor boves dedit filiis Gerson: juxta necessitatẽ mi-
8 nisterii sui. Et quatuor plaustra et octo boves dedit filiis Merari: juxta necessitatẽ ministerii sui, per manũ Ithamar
9 filii Aaron sacerdotis. Filiis autem Caath nihil dedit: quia ministerium sanctuarii erat super eos, & humeris
10 portabant. Obtuleruntque principes in dedicationem altaris, in die quo unxerunt illud: obtulerúntq; principes oblationes suas ante altare.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

21 [illegible]
22
23
24
25
26
27
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

VERSIO SAMARITANA.

21 [illegible]
22
23
24
25
26
27
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

TEXT ET VER. SAM. Translatio Latina.

21 Hæc est lex Nazaræi qui vovit munus suum Domino pro Nazaræatu suo, præter hoc quod assequetur manus ejus; pro ratione voti quod vovit, sic faciet secundum legẽ Na-
22 zaræatûs sui. Et locutus est
23 Dominus Mosi, dicens; Loquere Aaroni, & filiis ejus, dicens; Sic benedicetis filiis
24 Israel, dicendo illis; Benedicat tibi Dominus, & custo-
25 diat te: Lucere faciat Dominus (d) faciem suam super te,
26 & misereatur tui: Attollat Dominus faciem suam super te, & ponat super te pa-
27 cem. Ponéntque nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 FActúmque est in die quo perfecit Moses erectionẽ tabernaculi, ut ungeret illud, et sanctificaret illud, & omnia vasa ejus; & altare, & omnia vasa ejus; unxit inquã
2 ea, & sanctificavit ea. Tum obtulerunt principes Israel, capita domûs patrum suorũ, ipsi principes tribuum, ipsi
3 præfecti super recensitos: Et attulerunt munus suum coram Domino, sex plaustra (a) concamerata, & duodecim boves: plaustrum duo principes, & bovem unus; et obtulerunt ea ante tabernaculum.
4 Et locutus est Dominus Mosi,
5 dicens; Accipe ab illis ut inserviant ministerio tabernaculi testimonii, dabísque ea Levitis, unicuiq; pro ratione
6 ministerii sui. Et accepit Moses plaustra, et boves, dedítq;
7 illa Levitis. Duo plaustra, & quatuor boves dedit filiis Gersonis pro ratione ministe-
8 rii eorum. Et quatuor plaustra, & octo boves dedit filiis Merari pro ratione ministerii eorum sub manu Ithamar filii
9 Aaronis sacerdotis. Sed filiis Caath non dedit, quoniã ministerium sanctuarii ad eos pertinet; super humeros por-
10 tabunt. Et obtulerunt principes in dedicatione altaris eo die quo inunxit illud; obtulerunt autem principes munus suum ante altare.

VER. SAM. (d) benevolentiam (a) militaria,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

هذه شريعة من نذران يكون ناسكا * وقربانه لله عن نسكه * سوى ما تناله يده * وليكن ذلك
بمقدار مدة نسكه بحسب شريعة النسك * ثم كلم الله موسى قائلا * مر هرون وبنيه وقل لهم
كذا فبركوا بني اسرائيل معولا لهم * يبارك فيك الله * ويحفظك * ويضي بنور وجهه عليك ويرئف
ويقبل بفضله اليك * ويصير لك السلم * فيتلوا اسمي على بني اسرائيل * وانا ابارك عليهم
الفصل السابع * ولما كان يوم فراغ موسى من نصب المسكن * مسحه وقدسه
وجميع انيته والمذبح وجميع انيته ومسحها وقدسها * وقرب اشراف بني اسرائيل روساء بيوت
ابائهم الاسباط وهم الحاضرون عددهم * فاتوا بقرابينهم لله ست عجل مصيبة واثني عشر ثورا
عجلة لكل سريعين * وثور لكل واحد * فقدموها بين يدي المسكن * فقال الله لموسى قولا
خذها منهم * تكن لخدمة خباء المحضر * وادفعها الى كل فريق من اللاويين حسب خدمتهم
فاخذ موسى العجل والبقر فدفعها الى اللاويين * عجلتين منها واربع بقرات لبني جرشون
حسب خدمتهم * واربع عجلات وثمان بقرات لبني مراري حسب خدمتهم * والجميع على يد ايثامار
بن هرون الامام * ولبني قهات لم يدفع شيا * لان خدمة القدس عليهم * انما يحملونه على
اكتافهم * ولما قرب الاشراف دسن المذبح في يوم مسحه * وقدموا قرابينهم بين يدي المذبح

Hæc est lex ejus qui voverit se fore abstinente, nec non sacrificii ejus Deo pro abstinentia sua, præter ea quæ inveniet manus ejus. Atque id, juxta mensuram spatii abstinentiæ ejus, restringat illũ ad legẽ abstinentiæ. 21
Præterea locutus est Deus cum 22
Musa, dicens; Manda Haroni & filiis e- 23
jus, & dic eis; Sic benedicite filiis Israil, dicentes illis: Benedicat tibi Deus, & cu- 24
stodiat te: Et accendat splendorem vultũ 25
sui super te, & propitietur tibi: Et addu- 26
cat propositum suam ad te, & faciat tibi pacem. Et recitabitis nomen meum super 27
filios Israil, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

CUmque fuisset dies quâ finivit Musa 1
erectionem habitaculi, unxit illud, & sanctificavit illud, et cuncta vasa ejus, et altare omniáq; vasa illius, & unxit ea, et
sanctificavit illa. Obtuleruntque nobiles 2
filiorum Israil, principes domorum patrum suorum, tribuũ, hi nempe quorum numerus
præsens est: Attulerunt inquã sacrificium 3
suum Deo sex currus tectos, & duodecim boves: currum unum in binos principes, & bovem unum in singulos: obtuleruntq;
ea ante habitaculum. Dixitq; Deus Musæ 4
sermonem. Accipe ea ab ipsis, ut sint pro 5
ministerio tabernaculi præsentiæ, & da ea unicuique sectæ Levitarum juxta ministe-
rium eorum. Accepit igitur Musa currus 6
et boves, dedítq; eos Levitis. Duos currus 7
ex ipsis, & quatuor boves, filiis Girson secundum ministeriũ eorũ. Et quatuor, cur- 8
rus et octo boves, filiis Merari juxta ministeriũ eorũ: et omnia quidẽ per manus Ithamar filii Haronis sacerdotis. Et filiis Ca- 9
hath nihil dedit, quia ministerium Sanctuarii ipsis incubit, etenim portant illud super humeros suos. Cũmq; obtulissent principes 10
munus altaris in die unctionis ejus, obtulissentque sacrificia sua ante altare,

ספר במדבר: ז

unus prælatus ,diem in unus Prælatus : Moscheh ad DOMINUS dixit Et

11 ויאמר יהוה אל־משה נשיא אחד ליום נשיא אחד

.altaris dedicationē ad suā appropinquationem facient appropinquare diem in

ליום יקריבו את־קרבנם לחנכת המזבח

Nachson,suā appropinquationem prima die in faciens appropinquare fuit Et

12 ויהי המקריב ביום הראשון את־קרבנו נחשון

,una argenti scutella ej⁹ oblatio Et .Jehudah tribu ē Hamminadab filius

13 בן־עמינדב למטה יהודה: וקרבנו קערת־כסף אחת

septuaginta argentea una phiala ,ejus pondus centum & triginta

שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים

confusa simila plenæ ipsæ ambæ ,sanctitatis sieclo in sieclorum

שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה

.suffitu plena auri decem ,una I'ola .munus in oleo cum

14 בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:

.ascensionē in sui anni filium unus agnus ,unus aries ,bovis fili⁹ un⁹ Juvēcus

15 פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה:

16 boves pacificorum sacrificium in Et : peccatum in unus caprarum Hircus

17 שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר

anni filii agni ,quinque hirci duces ,quinque arietes ,duo

שנים אילם חמשה עתודים חמשה כבשים בני־שנה

die In .Hamminadab filii Nachson appropinquatio Hæc .quinque

18 חמשה זה קרבן נחשון בן־עמינדב: ביום

.Issachar prælatus ,Suhar filius Nethanel fecit appropinquare secunda

השני הקריב נתנאל בן־צוער נשיא יששכר:

triginta ,unam argenti scutellam suam appropinquationē fecit Appropinquare

19 הקרב את־קרבנו קערת־כסף אחת שלשים

sieclo in sieclorū septuaginta,argenteā unā phialam ,ej⁹ pondus centum &

ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל

.munus in oleo cum confusa simila plenas ipsas ambas,sanctitatis

הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:

unum Juvencum .suffitu plenum aureorū decem unum Cochlear

20 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד

21 .ascensionem in sui anni filium unum agnum ,unum arietem ,bovis filium

בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה:

boves pacificorum sacrificium in Et : peccatum in unum caprarum Hircum

22 שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר

23 anni filios agnos ,quinque duces hircos ,quinque arietes ,duos

שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה

tertia die In .Suhar filii Nethanel appropinquatio Hæc .quinque

24 חמשה זה קרבן נתנאל בן־צוער: ביום השלישי

scutella ejus Appropinquatio.Chelō filius Eliab ,Zebulun filiis prælatus

25 נשיא לבני זבולן אליאב בן־חלן: קרבנו קערת־

,argenti una phiala ,ej⁹ pondus centum & triginta ,una argenti

כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף

confusa simila plenæ ipsæ ambæ:sanctitatis sieclo in sieclorū septuaginta

שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה

.suffitu plenum aureorum decem unum Cochlear .munus in oleo cum

26 בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:

.ascensionē in sui anni filius unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvēcus

27 פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה:

Versio VULG. LAT.

11 Dixitque Dñs ad Moysen, Sin-
guli duces per singulos dies of-
ferant munera in dedicati-
12 onem altaris. Primo die ob-
tulit oblationem suam Nahas-
son filius Aminadab de tribu
13 Juda. Fuerúntque in ea, ace-
tabulum argenteū pondo cen-
tum triginta siclorum; phiala
argentea habens septuaginta si-
clos, juxta pondus Sanctuarii:
utrumque plenum similā con-
14 spersā oleo in sacrificium. Mor-
tariolum ex decem siclis aure-
15 is, plenum incenso. Bovem de
armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocaustum.
16 Hircúmq; pro peccato. Et in sa-
17 crificio pacificorū boves duos,
arietes quinque, hircos quinq;,
agnos anniculos quinque. Hæc
est oblatio Nahasson filii Ami-
18 nadab. Secundo die obtulit
Nathanael filius Suar, dux de
19 tribu Issachar, Acetabulum ar-
genteū appendēs centū trigin-
ta siclos; phialam argenteam
habētē septuaginta siclos, juxta
pondus Sanctuarii: utrumque
plenum similā conspersā oleo
20 in sacrificium. Mortariolum
aureū habēs decē siclos, plenū
21 incenso. Bovem de armento,
& arietem, & agnum annicu-
22 lū in holocaustū. Hircumque
23 pro peccato. Et in sacrificio
pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. Hæc
fuit oblatio Nathanael filii Su-
24 ar. Tertio die princeps filiorū
Zabulon, Eliab filius Helon;
25 Obtulit acetabulū argenteum
appēdēs centū triginta siclos;
phialā argenteā habentē septu-
aginta siclos, ad pond⁹ Sanctu-
arii: utrumque plenum similā
conspersā oleo in sacrificium.
26 Mortariolum aureum appen-
dens decem siclos, plenum in-
27 censo. Bovem de armento, &
arietem, & agnum anniculum
in holocaustum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

11 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἄρχων εἷς
καθ' ἡμέραν, ἄρχων καθ' ἡμέραν προσοί-
σουσι τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυ-
12 σιαστηρίου. Καὶ ἦν ὁ (θ) προσφέρων ἐν τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, Ναασσὼν
υἱὸς Ἀμιναδὰβ, ἄρχων τῆς φυλῆς Ἰούδα.
13 Καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον
ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ·
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων
κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σε-
μιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς
14 θυσίαν. Θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη
15 θυμιάματος. Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕ-
να, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.
16 Καὶ (ι) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτί-
17 ας. Καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο,
κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυ-
σίας πέντε. (κ) Τοῦτο δῶρον Ναασσὼν υἱοῦ Ἀ-
18 μιναδάβ. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσ-
ήνεγκε Ναθαναὴλ υἱὸς Σωγάρ, ὁ ἄρχων τῆς
19 φυλῆς Ἰσσάχαρ. Καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον
αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑ-
βδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον·
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
20 μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐσκην μίαν
21 δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. Μόσχον
ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύ-
22 σιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ι) χίμαρον ἐξ αἰ-
23 γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς θυσίαν σω-
τηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους
πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Τοῦτο τὸ δῶ-
24 ρον Ναθαναὴλ υἱοῦ Σωγάρ. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ
τρίτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν Ζαβουλών, Ἐλιὰβ
25 υἱὸς Χαιλών. Τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀρ-
γυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐ-
τοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα
σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμ-
φότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
26 μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐσκην μί-
αν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
27 Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα
ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

Et dixit Dominus ad Moysen, 11
Princeps unus (c) quotidiè, prin-
ceps quotidiè offerent dona sua
in dedicationem altaris. Et fuit 12
offerens in die prima donum su-
um, Naasson filius Aminadab,
princeps tribûs Juda. Et obtulit 13
donum suum, patellam argente-
am unam, triginta & centum
pondus ejus; phialam unā argen-
team, septuaginta siclorum juxta
siclum sanctum: utraque plena si-
milæ refectæ in oleo ad sacrifi-
cium. Mortariolum unum decem 14
aureorum, plenum incensi. Vitu- 15
lum unum ex bobus, arietem u-
num, agnum unum anniculum in
holocaustum. Et hircum ex ca-
pris unum pro peccato. Et in sa- 16
crificium salutaris, vitulas du- 17
as, arietes quinque, hircos quin-
que, agnas anniculas quinque.
Hoc est donum Naasson filii A-
minadab. Die secundâ obtulit 18
Nathanael filius Sogar, princeps
tribûs Issachar. Et obtulit donum 19
suum, patellam argenteam unā,
triginta & centum pondus ejus;
phialam unam argenteā, septua-
ginta siclorum juxta siclum san-
ctum: utraque plena simile refe-
ctæ in oleo in sacrificium. Mor-
tariolum unum decē aureorum, 20
plenum incensi. Vitulum unum 21
ex bobus, arietem unum, agnum
unum anniculum in holocau-
stum. Et hircum ex capris unum 22
pro peccato. Et in sacrificium 23
salutaris, vitulas duas, arietes
quinque, hircos quinque, agnas
anniculas quinque. Hoc est do-
num Nathanael filii Sogar. Die 24
tertiâ princeps filiorum Zabulon,
Heliab filius Chelon. Donum su- 25
um, patellam argenteam unam,
triginta & centum pondus ejus;
phialam unam argenteam, septu-
aginta siclorum juxta siclum
sanctum: utraque plena simila
refectæ in oleo in sacrificium.
Mortariolum unum decem au- 26
reorum, plenum incensi. Vitulum 27
unum ex bobus, arietem unum,
agnum unum anniculum in ho-
locaustum.

MS.A. (θ) προσφέρων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ, Ναασσὼν (ι) χείμαρρον (κ) οὗτο τὸ δῶρον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܚܕ ܚܕ ܪܒܐ ܒܝܘܡܐ. ܢܩܪܒܘܢ ܩܘܪܒܢܝܗܘܢ. ܠܚܘܕܬܗ
12 ܕܡܕܒܚܐ. * ܘܗܘܐ ܕܩܪܒ ܒܝܘܡܐ ܩܕܡܝܐ ܩܘܪܒܢܗ. ܢܚܫܘܢ ܒܪ ܥܡܝܢܕܒ. ܪܫ ܫܒܛܐ
13 ܕܒܝܬ ܝܗܘܕܐ. * ܩܘܪܒܢܗ. ܦܝܠܟܐ ܚܕ ܕܣܐܡܐ. ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܡܬܩܠܗ. ܘܦܝܠܐ
ܚܕ ܕܣܐܡܐ. ܫܒܥܝܢ ܡܬܩܠܝܢ. ܒܡܬܩܠܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܬܪܝܗܘܢ ܡܠܝܢ ܣܡܝܕܐ ܕܦܝܠܐ
14 ܒܡܫܚܐ. ܠܩܘܪܒܢܐ. * ܘܡܩܛܪܬܐ ܚܕܐ ܕܥܣܪܐ. ܕܕܗܒܐ. ܘܡܠܝܐ ܒܣܡܐ. * ܘܬܘܪܐ ܚܕ
15 ܒܪ ܬܘܪܐ. ܘܕܟܪܐ ܚܕ. ܘܐܡܪܐ ܚܕ ܒܪ ܫܢܬܗ. ܠܥܠܬܐ. * ܘܨܦܝܪܐ ܚܕ ܕܥܙܐ. ܠܚܛܗܐ.
16 * ܘܠܕܒܚܐ ܕܫܠܡܐ. ܬܘܪܐ ܬܪܝܢ. ܘܕܟܪܐ ܚܡܫܐ. ܘܓܕܝܐ ܚܡܫܐ. ܘܐܡܪܐ ܒܢܝ ܫܢܬܗܘܢ ܚܡܫܐ.
17 ܗܢܘ ܩܘܪܒܢܗ ܕܢܚܫܘܢ ܒܪ ܥܡܝܢܕܒ. * ܘܒܝܘܡܐ ܬܪܝܢܐ ܩܪܒ ܪܫ ܫܒܛܐ ܕܐܝܣܟܪ
18 ܢܬܢܐܝܠ ܒܪ ܨܘܥܪ. * ܩܘܪܒܢܗ. ܦܝܠܟܐ ܚܕ ܕܣܐܡܐ. ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܡܬܩܠܗ.
19 ܘܦܝܠܐ ܚܕ ܕܣܐܡܐ. ܫܒܥܝܢ ܡܬܩܠܝܢ. ܒܡܬܩܠܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܬܪܝܗܘܢ ܡܠܝܢ ܣܡܝܕܐ
ܕܦܝܠܐ ܒܡܫܚܐ. ܠܩܘܪܒܢܐ. * ܘܡܩܛܪܬܐ ܚܕܐ ܕܥܣܪܐ ܕܕܗܒܐ. ܘܡܠܝܐ ܒܣܡܐ. * ܘܬܘܪܐ
20 ܚܕ ܒܪ ܬܘܪܐ. ܘܕܟܪܐ ܚܕ. ܘܐܡܪܐ ܚܕ ܒܪ ܫܢܬܗ. ܠܥܠܬܐ. * ܘܨܦܝܪܐ ܚܕ ܕܥܙܐ. ܠܚܛܗܐ.
21
22 * ܘܠܕܒܚܐ ܕܫܠܡܐ. ܬܘܪܐ ܬܪܝܢ. ܘܕܟܪܐ ܚܡܫܐ. ܘܓܕܝܐ ܚܡܫܐ. ܘܐܡܪܐ ܒܢܝ ܫܢܬܗܘܢ ܚܡܫܐ.
23 ܗܢܘ ܩܘܪܒܢܗ ܕܢܬܢܐܝܠ ܒܪ ܨܘܥܪ. * ܘܒܝܘܡܐ ܬܠܝܬܝܐ. ܩܪܒ ܪܫ ܫܒܛܐ ܕܙܒܘܠܘܢ.
24 ܐܠܝܐܒ ܒܪ ܚܠܘܢ. * ܩܘܪܒܢܗ. ܦܝܠܟܐ ܚܕ ܕܣܐܡܐ. ܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܡܬܩܠܗ.
25 ܘܦܝܠܐ ܚܕ ܕܣܐܡܐ. ܫܒܥܝܢ ܡܬܩܠܝܢ. ܒܡܬܩܠܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܬܪܝܗܘܢ ܡܠܝܢ ܣܡܝܕܐ
ܕܦܝܠܐ ܒܡܫܚܐ. ܠܩܘܪܒܢܐ. * ܘܡܩܛܪܬܐ ܚܕܐ ܕܥܣܪܐ ܕܕܗܒܐ. ܘܡܠܝܐ ܒܣܡܐ. * ܘܬܘܪܐ
26
27 ܚܕ ܒܪ ܬܘܪܐ. ܘܕܟܪܐ ܚܕ. ܘܐܡܪܐ ܚܕ ܒܪ ܫܢܬܗ. ܠܥܠܬܐ.

Et ait Dñs ad Mosen, Singuli principes sin- 11
gulis diebus offerent oblationes suas ad re-
novationē altaris. Factumq. est ut qui obtu- 12
lit in primo die oblationē suam, fuerit Nah-
son filius Aminadab princeps tribûs domûs
Juda. Ejus oblatio fuit pollubrum unum ar- 13
genteū, centum & triginta *siclorum* pondo:
& colum unum argenteum septuaginta si-
clorum in siclo sanctuarii: ambo plena fari-
nâ subactâ oleo, in oblationē. Et calix unus 14
decē *siclorum* aureus, & plenus aromatibus,
Et juvencus unus filius bovis, & aries unus, 15
& agnus unus anniculus, in holocaustum; Et 16
hircus unus caprarum, pro peccato. Pro sa- 17
crificio verò pacifico, juvenci duo, & arie-
tes quinque, & hœdi quinque, & agni anni-
culi quinque: Hæc est oblatio Nahson filii A-
minadab. Et in die secundo obtulit princeps 18
tribûs Isachar, Nathaniel fili⁹ Soar. Ejus ob- 19
latio fuit pollubrum unū argenteū, centū ac
triginta pondo : & colum unū argenteum
septuaginta siclorum in siclo sanctuarii: utra-
que plena farinâ subactâ oleo, in oblationē;
Et calix unus decem *siclorum* aureus, & ple- 20
nus aromatibus, Et juvencus unus bovinus, 21
& aries unus, & agnus unus anniculus, pro
holocausto; Et hircus unus caprarum, pro 22
peccato. Pro sacrificio autē pacifico, boves 23
duo, & arietes quinque, & hœdi quinque, &
agni anniculi quinque : Hæc est oblatio Na-
thanielis filii Soar. Et in die tertio obtulit 24
princeps tribûs Zebolon, Eliab filius Halon.
Oblatio ejus fuit pollubrum unum argenteū, 25
cujus pondus erat centum ac triginta *siclo-*
rum : & colum unum argenteū septuaginta
siclorum in siclo sanctuarii : ambo plena fa-
rinâ subactâ oleo, pro dono; Et calix unus de- 26
cem *siclorum* aureus, & plenus aromatibus;
Et juvencus unus bovinus, & aries unus, & 27
agnus unus anniculus, pro holocausto.

תרגום אונקלוס

ואמר יי למשה רבא חד ליומא
רבא חד ליומא יקרבון ית קרבנהון
לחנכת מדבחא: והוה דמקריב
ביומא קדמאה ית קרבניה נחשון
בר עמינדב לשבטא דיהודה:
וקרבניה מגסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוי מתקלה מזרקא
חד כספא מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן
סלתא דפילא במשח למנחתא:
בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דהוא
דדהב מליא קטורת בוסמיא:
תור חד בר תורי דכר חד אמר
חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשא
תורין תרין דכרין חמשא
חמשא אמרין בני שנה חמשא
קורבנא דנחשון בר עמינדב:
ביומא תנינא קריב נתנאל בר
צוער רבא שבטא דיששכר: קריב
ית קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מורקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון
מלאן סולתא דפילא במשח
למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר
סלעין היא דדהב מליא קטורת
בוסמין: תור חד בר תורי דכר
אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשא תורין תרין דכרין
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה
חמשא דין קורבן נתנאל בר צוער:
ביומא תליתאה רבא לבני זבולן
אליאב בר חילון: קורבניה מניסתא
דכסף חדא מאה ותלתין סלעין
הוא מתקלה מורקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין בסלעי
קודשא תרויהון מלאן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזיכא
חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין
תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:

TARGUM ONKELOS.

11 Dixitq; Dñs ad Moysen: Singu-
li principes per singulos dies
offerant oblationes suas in de-
12 dicationẽ altaris. Qui autẽ ob-
tulit primo die oblationẽ suã,
fuit Naasõ fili⁹ Aminadab de
13 tribu Juda. Et oblatio ej⁹ fuit
acetabulũ argenteũ unũ, cen-
tũ et triginta siclos appende-
bat: phiala una argẽtea, appẽ-
dens septuaginta siclos in siclis
sanctuarii: ambo plena similâ
conspersâ oleo pro munere.
14 Mortariolũ unũ aureũ appen-
dens decẽ siclos auri, plenũ in-
15 censo aromatũ. Vitulus un⁹ de
bob⁹, aries un⁹, agn⁹ anniculus
16 un⁹ in holocaustũ. Hircus de
capris un⁹ pro peccato. Et in
17 sacrificiũ sãctificationũ obtu-
lit boves duos, arietes quinq;
hœdos quinque, agnos anni-
culos quinq;: hæc est oblatio
18 Naason filii Aminadab. In die
secundo obtulit Nathanael fi-
19 li⁹ Suar, princeps Isachar. Ob-
tulitq; oblationẽ suã, acetabu-
lũ argenteũ unũ, centũ et tri-
ginta siclos appendebat: phi-
alã unã argenteam, appenden-
tem septuaginta siclos in siclis
sanctuarii: ambo plena similâ
conspersa oleo pro munere.
20 Mortariolum unum appen-
dens decem siclos auri, plenũ
21 incenso aromatum. Vitulum
unum de bobus, arietem unũ,
agnum anniculum unum in
22 holocaustum. Hircum de ca-
23 pris unum pro peccato. Et in
victimam sanctificationũ bo-
ves duos, arietes quinq; hœ-
dos quinque, agnos anniculos
quinque: hæc est oblatio Na-
24 thanael filii Suar. In die ter-
tio princeps filiorum Zabu-
25 lon, Eliab fili⁹ Helon. Obtu-
lit oblationem suam, aceta-
bulum argenteum unum, ap-
pendens centum & triginta
siclos: phialam unam argen-
team, appendentem septuagin-
ta siclos in siclis sanctuarii:
ambo plena similâ conspersâ
26 oleo pro munere. Mortario-
lum unum appendens decem
siclos auri, plenum incenso
27 aromatum. Vitulum unum de
bobus, arietem unum, ag-
num unum anniculum in ho-
locaustum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Dixitque Dominus Mosi, 11
Princeps unus per diem, prin-
ceps unus per diem offerent
munus suum pro dedicatione
altaris. Obtulit autem die 12
primo munus suum Nahasson
filius Aminadab pro tribu Ju-
da. Munúsque ejus, fuit 13
scutella argentea una, cen-
tum & triginta pondus ejus:
phiala una argentea septua-
ginta siclorum juxta siclum
sanctuarii; ambæ plenæ simi-
lâ conspersâ oleo in oblatio-
nem. Cochlear unum decem 14
aureorum plenum incenso.
Vitulus unus filius bovis, ari- 15
es unus, agnus unus annicu-
lus in holocaustũ: Et hircus 16
caprarum unus pro peccato.
Et pro sacrificio pacificorum 17
boves duo, arietes quinque,
hirci quinque, agni anniculi
quinque; hoc est munus Na-
hasson filii Aminadab. Die 18
secundo obtulit Nathanael
filius Soar princeps Issachar.
Obtulit munus suum, scutel- 19
lam argenteam unam, centum
& triginta pondus ejus; phi-
alam unam argenteam, septu-
aginta siclorum juxta siclum
sanctuarii, ambæ plenæ fari-
nâ conspersâ oleo in oblatio-
nem. Cochlear unum decem 20
aureorum plenum incenso.
Vitulum unum filium bovis, 21
arietem unum, agnum unum
anniculum in holocaustum.
Et hircum caprarum unum 22
pro peccato. Et pro sacrifi- 23
cio pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos
quinque, agnos anniculos
quinque; hoc est munus Na-
thanaelis filii Soar. Die ter- 24
tiâ princeps filiorum Zabu-
lon, Eliab filius Helon. Mu- 25
nus autem ejus, scutella ar-
gentea una, centum & tri-
ginta pondus ejus, phiala ar-
gentea una, septuaginta siclo-
rum juxta siclum sanctuarii,
ambæ plenæ similâ conspersâ
oleo in oblationem. Cochlear 26
unum aureum decem siclo-
rum plenum incenso. Vitu- 27
lus unus filius bovis, aries u-
nus, agnus unus anniculus in
holocaustum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

قال الله لموسي * سريف واحد في كل يوم يقرب قربانه دسنا للمذبح *

فكان المقرب في اليوم الاول قربانه نحسون بن عميناداب من سبط يهوذا *

وكان قربانه قصعة من فضة وزنها مايه وثلثون مثقالا * وكريب فضة وزنة سبعون مثقالا * كلاهما مملوان سميذا ملتوتا بدهن للهدية *

وبرجا من ذهب وزنه عشر مثاقيل مملوا بخورا *

وثورا من البقر * وكبشا * وحملا ابن سنته للصعيدة *

وعتودا من المعز للذكاة *

ولذبح السلامة بقرتين * وخمسة اكبش * وخمسة عتدان * وخمسة حملان في سنة * هذا قربان نحسون بن عميناداب *

وفي اليوم الثاني قرب قربانه نثنايل بن صوعار سريف في يساخار * مثل ذلك *

وفي اليوم الثالث قرب الياب بن حيلون سريف في زبولون مثل ذلك *

Dixit Deus Musæ, Princeps unus singulis diebus offeret sacrificium suum, munus altari. 11

Fuitque qui obtulit primâ die sacrificium suum, Nahsun filius Amminadhab de tribu Jehuda. 12

Et fuit sacrificium ejus pollubrum ex argento, ponderis centum triginta siclorum; et phiala argentea, ponderis septuaginta siclorum: utraq; plena similâ subactâ oleo, in donum. 13

Et capsella aurea ponderis decem siclorum thure. 14

Et taurus de bobus, & aries, & agnus filius anni sui, in holocaustum. 15

Et hœdus de capris, in expiationem. 16

Et in victimam pacis, duæ vaccæ, & quinque arietes, & quinque hœdi, & quinque agni filii unius anni. Istud est sacrificium Nahsun filii Amminadhab. 17

Et in die secunda obtulit sacrificium suũ Nathanail filius Suar, princeps filiorum Issachar, simile prædicto. 18

Et in die tertia obtulit Eliab filius Hilon, princeps filiorum Zabulon, simile illi. 24

ספר במדבר : ז

28 boves pacificorum sacrificium in Et *peccatum in* unus caprarum Hircus
29 שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר
anni filii agni , quinque *duces* hirci ,quinque arietes ,duo
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה
, quarta die In .Chelon filii Eliab *appropinquatio* Hæc .quinque
30 חמשה זה קרבן אליאב בן־חלן: ביום הרביעי
ej⁹ *Appropinquatio* .Sedeur filius Elisur , Reuben *filiis prælatus*
31 נשיא לבני ראובן אליצור בן־שדיאור: קרבנו
una phiala , ejus pondus centum & triginta , una *argenti* scutella
קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
simila plenæ ipsæ ambæ;sanctitatis *siclo in*,siclorum septuaginta ,*argenti*
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
plenum,aureorum decem unum Cochlear .*munus* in oleo *cum confusa*
32 בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
sui anni filius unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvencus .suffitu
33 קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
sacrificium in Et .*peccatum in* unus caprarum Hircus .*ascensionem* in
34 לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח
35 agni ,quinque *duces* hirci ,quinque arietes ,duo boves pacificorum
השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים
die In .Sedeur filii Elisur *appropinquatio* Hæc .quinque *anni filii*
36 בני־שנה חמשה זה קרבן אליצור בן־שדיאור: ביום
.Surisaddai filius Selumiel , Simhon *filiis prælatus* , quinta
החמישי נשיא לבני שמעון שלמיאל בן־צורישדי:
phiala,ej⁹ pondus centum & triginta ,una *argenti* scutella ej⁹ *Appropinquatio*
37 קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק
plenæ ipsæ ambæ;sanctitatis *siclo in* siclorum septuaginta *argenti* una
אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
, aureorum decem unum Cochlear .*munus* in oleo *cum confusa* simila
38 סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
unus agnus , unus aries ,bovis filius unus Juvencus .suffitu plenum
39 מלאה קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
.*peccatum in* unus caprarum Hircus .*ascensionem* in *ejus anni filius*
40 בן־שנתו לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת:
arietes , quinque *verveces* , duo boves pacificorũ *sacrificium in* Et
41 ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
appropinquatio Hæc : quinque *anni filii* agni , quinque
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן
,Ghad *filiis prælatus* sexta die In .Surisaddai filii Selumiel
42 שלמיאל בן־צורישדי: ביום הששי נשיא לבני גד
, una *argenti* scutella ejus *Appropinquatio* .Dehuel filius Eliasaph
43 אליסף בן־דעואל: קרבנו קערת־כסף אחת
septuaginta ,*argenti* una phiala , ejus pondus centum & triginta
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים
confusa simila plenæ ipsæ ambæ : sanctitatis *siclo in* siclorum
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
plenum ,aureorum decem unum Cochleare .*munus* in oleo *cum*
44 בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
.suffitu
קטרת:

Versio VULG. LAT.

28 Hircúmque pro peccato. Et
29 in sacrificio pacificorum, boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc est oblatio Eli-
30 ab filii Helon. Die quarto princeps filiorum Ruben, Eli-
31 sur filius Sedeur, Obtulit acetabulum argenteum appendẽs centum triginta siclos; phialam argenteam habentẽ septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii: utrumque plenum similâ conspersâ oleo in sacrifi-
32 cium. Mortariolum aureũ appendens decem siclos, plenum
33 incẽso. Bovẽ de armẽto, &
arietem, & agnum anniculum
34 in holocaustum. Hircúmque
35 pro peccato. Et in hostias pacificorum, boves duos, arietes quinque, hircos quinq;, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Elisur filii Sedeur.
36 Die quinto princeps filiorum Simeon, Salamiel filius Suri-
37 saddai, Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos; phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii: utrumque plenum similâ conspersâ oleo in sacrificium.
38 Mortariolum aureum appẽdens decẽ siclos, plenum in-
39 censo. Bovẽ de armẽto, &
arietẽ, & agnum anniculum
40 in holocaustum. Hircúmque
41 pro peccato. Et in hostias pacificorum, boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Salamiel filii Su-
42 risaddai. Die sexto princeps filiorum Gad, Eliasaph filius
43 Duel, Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos; phialam argenteam habentẽ septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii: utrumque plenum similâ conspersâ oleo in sacrificium.
44 Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ (ι) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ-
29 τίας. Καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον Ἐλιὰβ υἱοῦ
30 Χαιλών. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἄρχων τῶν
31 υἱῶν Ῥουβὴν, Ἐλισοὺρ υἱὸς Σεδιούρ. Τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀνα-
32 πεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάμα-
33 τος. Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, (λ) ἀ-
34 μνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ
35 (ι) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις (μ) δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον Ἐλισοὺρ υἱοῦ
36 Σεδιούρ. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ ἄρχων τῶν
37 υἱῶν Συμεὼν, Σαλαμιὴλ υἱὸς Σουρισαδαί. Τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσί-
38 αν. Θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυ-
39 μιάματος. Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.
40 Καὶ (ι) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ-
41 τίας. Καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον Σαλαμι-
42 ὴλ υἱοῦ Σουρισαδαί. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν Γὰδ, Ἐλισὰφ υἱὸς Ῥα-
43 γουήλ. Τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπε-
44 ποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

MS.A (λ) ἀμνὸν ἐνιαύσιον (μ) δύο, * τράγους

Et hircum ex capris unum pro 28
peccato. Et in sacrificium sa- 29
lutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. Hoc est donum Heliab filii Chælon. Die 30
quartâ princeps filiorum Ruben, Helisur filius Sedíur. Do- 31
num suum, patellam argenteam unam, triginta & centum pondus ejus; phialam unam argenteam, septuaginta siclorum juxta siclum sanctum: utraque plena similæ refectæ in oleo ad sacrificium. Mortariolum u- 32
num decem aureorum, plenum incensi. Vitulum unum ex bo- 33
bus, arietem unum, agnum unum anniculum in holocaustum. Et 34
hircum ex capris unum pro peccato. Et in sacrificium saluta- 35
ris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. Hoc est donum Helisur filii Sedíur. Die 36
quintâ princeps filiorum Symeon, Salamiel filius Surisadæ. Donum suum, patellam argen- 37
team unam, triginta & centum pondus ejus; phialam unam argenteam, septuaginta siclorum juxta siclum sanctum: utraque plena similæ refectæ in oleo ad sacrificium. Mortariolum unum 38
decem aureorum, plenum incensi. Vitulum unum ex bobus, ari- 39
etem unum, agnum unum anniculum in holocaustum. Et hir- 40
cum ex capris unum pro peccato. Et in sacrificium salutaris, 41
vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. Hoc est donum Salamiel filii Surisadæ. Die 42
sextâ princeps filiorum Gad, Elisaph filius Raguel. Donum 43
suum, patellam argenteam unam, triginta & centum pondus ejus; phialam unam argenteam, septuaginta siclorum juxta siclum sanctum: utraque plena similæ refectæ in oleo ad sacrificium. Mortariolum u- 44
num decem aureorum, plenum incensi.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]

Et hircus unus caprarum, pro peccato. Pro 28
sacrificio autem pacifico, juvenci duo, & 29
arietes quinque, & hœdi quinque, & agni anniculi quinque : Hæc est oblatio Eliab filii Halon. Et in die quarto obtulit prin- 30
ceps tribûs Rubil Elisur filius Sedaur. Ob- 31
latio ejus fuit pollubrum unum argenteum, centum ac triginta pondo : & colum unum septuaginta siclorum in siclo sanctuarii : utraque plena farinâ subactâ oleo, pro mu-
nere. Et calix unus decem *siclorum* aureus, 32
& plenus aromatibus. Et juvencus unus bu- 33
bulus, & aries unus, & agnus unus anniculus, pro holocausto. Et hircus unus capra- 34
rum pro peccato. Pro sacrificio autem pa- 35
cifico, juvenci duo, & arietes quinque, & hœdi quinque, & agni anniculi quinque:
Hæc est oblatio Elisur filii Sedaur. Quintâ 36
verò die obtulit princeps tribûs Simeon
Selamuel filius Sur-sadai. Ejus oblatio fuit 37
pollubrum unum argenteum, centum ac triginta pondo : & colum unum argenteum septuaginta siclorum in siclo sanctuarii : ambo plena farinâ subactâ oleo, pro munere.
Et calix unus decem *siclorum* aureus, & ple- 38
nus aromatibus. Et juvencus unus filius bo- 39
vis, & aries unus, & agnus unus anniculus, 40
pro holocausto. Et hircus unus caprarum, 41
pro peccato. Pro sacrificio autem pacifico, juvenci duo, & arietes quinque, & hœdi quinque, & agni anniculi quinque : Hæc est 42
oblatio Selamuelis filii Sursadai. Die sextâ obtulit princeps tribûs Gad Eliasaph filius 43
Rauelis. Ejus oblatio fuit pollubrum unum argenteum, centum ac triginta *siclorum* pondo : & colum unum argenteum septuaginta siclorum in siclo sanctuarii : utraque plena 44
farinâ subactâ oleo, pro dono. Et calix unus decem *siclorum* aureus, & plenus aromatibus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשיא תורין תרין
דכרין חמשא גדיי חמשא אמרין
בני שנה חמשא דין קורבן אליאב
בר חילון: ביומא רביעאה רבא
לבני ראובן אליצור בר שדיאור:
קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה
מתקלה מורקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין בסלעי
קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזכא
חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר
תורי דכר חד אמר חד בר שתיה
לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין
תרין דכרין חמשא גדיי חמשא
אמרין בני שנה חמשא דין קורבן
אליצור בר שדיאור: ביומא
חמישאה רבא לבני שמעון שלמיאל
בר צורישדי: קורבניה מניסתא
דכסף חד מאה ותלתין סלעין הוה
מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה
שבעין סלעין בסלעי קודשא
תרויהון מלן סולתא דפילא
במשח למנחתא: בזכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמין: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה
לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין
תרין דכרין חמשא גדיי חמשא
אמרין בני שנה חמשא דין קורבן
שלמיאל בר צורישדי: ביומא
שתיתאה רבא לבני גד אליסף בר
דעואל: קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מורקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון
מלן סולתא דפילא במשח
למנחתא: בזכא חדא מתקל עשר
סלעין היא דדהב מליא קטורת
בוסמין:

Targum Onkelos.

28 Hircũ unũ de capris pro peccato.
29 Et in hostiam sanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Eliab filii Helon.
30 In die quarto princeps filiorum Ruben, Elisur filius Sedeur.
31 Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum appendens centum & triginta siclos: phialam argenteam unam, appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro munere.
32 Mortariolum unum appendens decem siclos auri, plenum
33 incenso aromatum. Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum
34 unum in holocaustum. Hircũ de capris unum pro peccato.
35 Et in hostiam sanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Elisur filii
36 Sedeur. In die quinto princeps filiorum Simeon, Selu-
37 miel filius Surisaddai. Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum, appendens centum & triginta siclos: phialam unam argenteam, appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro munere.
38 Mortariolum unum appendens decem siclos auri, ple-
39 num incenso aromatum. Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum
40 unum in holocaustum. Hircum de capris unum pro pec-
41 cato. Et in sacrificiũ sanctificationum obtulit boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Selumiel
42 filii Surisaddai. In die sexto princeps filiorum Gad, Elia-
43 saph filius Deuel. Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum, centum & triginta siclos appendebat: phialam unam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro
44 munere. Mortariolũ unũ appendens decẽ siclos auri, plenum incenso aromatum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

28 *Et hircus caprarum unus*
29 *pro peccato. Et pro sacrificio pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hoc est munus Eli-*
30 *ab filii Helon. Die quartâ princeps filiorum Ruben, E-*
31 *lisur filius Sedeur. Munus autem ejus, fuit scutella argentea una, centum & triginta pondus ejus; phiala una argentea septuaginta siclorum juxta siclum sanctuarii: ambæ plenæ similâ conspersâ oleo in*
32 *oblationem. Cochlear unum aureum decem siclorum, ple-*
33 *num incenso. Vitulus unus filius bovis, aries unus, agnus unus anniculus in*
34 *holocaustum. Hircus caprarum unus pro peccato.*
35 *Et pro sacrificio pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hoc est mu-*
36 *nus Elisur filii Sedeur. Die quintâ princeps filiorum Simeonis, Salamiel filius Su-*
37 *risadai. Munus autem ejus fuit scutella argentea una, centum & triginta pondus ejus; phiala una argentea septuaginta siclorum juxta pondus sanctuarii: ambæ plenæ similâ conspersâ oleo in oblatio-*
38 *nem. Cochlear unum aureum decem siclorum, ple-*
39 *num incenso. Vitulus unus filius bovis, aries unus, agnus unus anniculus in*
40 *holocaustum. Et hircus caprarum unus pro peccato.*
41 *Et pro sacrificio pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hoc est munus Salamiel filii Su-*
42 *risadai. Die sextâ princeps filiorum Gad, Elisaph filius*
43 *Duel. Munus autem ejus, scutella argentea una; centum & triginta pondus ejus; phiala una argentea septuaginta siclorum juxta siclum sanctuarii: ambæ plenæ similâ conspersâ oleo*
44 *in oblationem. Cochlear unum aureum decem siclorum, plenum incenso.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 *وفي اليوم الرابع قرب الیصور بن سدیاور سريف بني راوبين * مثل ذلك *

Et in die quarta obtulit Elisur filius Sadaur, princeps filiorum Raubin, ut illud. 30

36 *وفي اليوم الخامس قرب سلوميايل بن صوري سداي سريف بني سمعون * مثل ذلك

Et in die quinta obtulit Salumjail filius Suri-Saddai, princeps filiorum Simeon, ut illud. 36

42 *وفي اليوم السادس قرب الياساف بن دعوايل سريف بني عاد * مثل ذلك *

Et in die sexta obtulit Eliasaph filius Dauail, princeps filiorum Gadh, similè illi. 42

ספר במדבר : ז

sui anni filius unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvencus
45 פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
pacificorum sacrificio in Et .peccatum in unus caprarum Hircus .ascensione in
46 לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים
47 anni filii agni ,quinque arietes ,quinque vervecez ,duo boves
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה
septima die In .Dehuel filii Eliasaph appropinquatio Hæc .quinque
48 חמשה זה קרבן אליסף בן־דעואל: ביום השביעי
scutella ej⁹.Appropinquatio.Hammihud fili⁹ Elisamah,Ephraim filiis prælatus
49 נשיא לבני אפרים אלישמע בן־עמיהוד: קרבנו קערת־
argenti una phiala :ejus pondus centum & triginta ,una argenti
כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
conspersa simila plenæ ipsæ ambæ :sanctitatis siclo in siclorũ septuaginta
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
suffitu plenum,aureorum decem unum Cochleare .munus in oleo cum
50 בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
sui anni filius unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvencus
51 פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
pacificorum sacrificium in Et .peccatum in unus caprarum Hircus .ascensione in
52 לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים
53 anni filii agni ,quinque aries ,quinque vervecez ,duo boves
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה
octava die In .Hammihud filii Elisamah appropinquatio Hæc .quinque
54 חמשה זה קרבן אלישמע בן־עמיהוד: ביום השמיני
scutella ej⁹.Appropinquatio.Pedahsur fili⁹ Ghamliel ,Menasseh filiis prælatus
55 נשיא לבני מנשה גמליאל בן־פדהצור: קרבנו קערת־
argenti una phiala ,ejus pondus centum & triginta ,una argenti
כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
simila plenæ ipsæ ambæ : sanctitatis siclo in ,siclorũ septuaginta
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
plenum ,aureorum decem unum Cochleare .munus in oleo cum conspersa
56 בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
suffitu .Juvenc⁹ unus filius bovis ,unus vervex ,unus agnus filius anni sui
57 קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
pacificorum sacrificium in Et .peccatum in unus caprarũ Hircus .ascensione in
58 לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים
59 anni filii agni ,quinque arietes ,quinque vervecez ,duo boves
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה
nona die In .Pedahsur filii Ghamliel appropinquatio Hæc .quinque
60 חמשה זה קרבן גמליאל בן־פדהצור: ביום התשיעי
scutella ej⁹.Appropinquatio .Ghidhoni fili⁹ Abidan ,Binjamin filiis prælatus
61 נשיא לבני בנימן אבידן בן־גדעני: קרבנו קערת־
argenti una phiala ,ejus pondus centum & triginta ,una argenti
כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
conspersa simila plenæ ipsæ ambæ :sanctitatis siclo in siclorũ septuaginta
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
plenum ,aureorum decem unum Cochleare .munus in oleo cum
62 בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
.suffitu
קטרת:

Ver. VUL. LAT.

45 Bovem de armento, & arietẽ,
& agnum anniculũ in holo-
46 caustum. Hircúmq; pro pec-
47 cato. Et in hostias pacificorũ,
boves duos, arietes quinq;,
hircos quinq;, agnos annicu-
48 los quinque. Hæc fuit obla-
tio Eliasaph filii Duel. Die
septimo princeps filiorũ E-
phraim, Elisama filius Am-
49 miud, Obtulit acetabulum
argenteum appendens centũ
triginta siclos, phialam argen-
team habentẽ septuaginta si-
clos, ad pondus Sanctuarii:
utrumq; plenum similâ con-
spersâ oleo in sacrificium.
50 Mortariolum aureum appen-
dens decem siclos, plenum
51 incenso. Bovem de armento,
& arietem, & agnum annicu-
52 lum in holocaustum. Hir-
53 cúmq; pro peccato. Et in ho-
stias pacificorum, boves duos,
arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinq;.
Hæc fuit oblatio Elisama
54 filii Ammiud. Die octavo
princeps filiorum Manasse,
Gamaliel filius Phadassur,
55 Obtulit acetabulum argen-
teum appendens centum tri-
ginta siclos; phialam argen-
team habentem septuaginta
siclos, ad pondus Sanctuarii:
utrumque plenum similâ con-
spersâ oleo in sacrificium.
56 Mortariolum aureum appen-
dens decem siclos, plenum in-
57 censo. Bovem de armento,
& arietem, & agnum annicu-
58 lum in holocaustum. Hircúm-
59 que pro peccato. Et in ho-
stias pacificorum, boves duos,
arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quin-
que. Hæc fuit oblatio Ga-
60 maliel filii Phadassur. Die
nono princeps filiorum Ben-
jamin, Abidan filius Gedeo-
61 nis, Obtulit acetabulum argẽ-
teum appẽdens centũ triginta
siclos; phialâ argenteâ haben-
tẽ septuaginta siclos, ad pōd*
Sãctuarii: utrũq; plenũ similâ
62 conspersâ oleo in sacrificiũ. Et
mortariolũ aureũ appendens
decem siclos, plenum incenso.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

45 Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, (λ) ἀμνὸν ἕ-
46 να ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ι) χίμα-
47 ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς
θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέν-
τε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
τε. τοῦτο τὸ δῶρον Ἐλισὰφ υἱοῦ Ῥαγουήλ.
48 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἄρχων τῶν υἱῶν Ἐ-
49 φραίμ, Ἐλισαμὰ υἱὸς Ἐμιούδ. Τὸ δῶρον
αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ
ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν,
ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν
ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀνα-
πεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐ-
50 σκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάμα-
51 τος. Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, (λ) ἀ-
52 μνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ν)
53 χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς
θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
τοῦτο τὸ δῶρον Ἐλισαμὰ υἱοῦ Ἐμιούδ.
54 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἄρχων τῶν υἱῶν (ξ)
55 Μανασσῆ, Γαμαλιὴλ υἱὸς (ο) Φαδασσούρ. Τὸ
δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ
ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν,
ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγι-
ον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπε-
56 ποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐσκην
μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
57 Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, (λ) ἀμνὸν
58 ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ι) χί-
59 μαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς
θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέν-
τε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
τοῦτο τὸ δῶρον Γαμαλιὴλ υἱοῦ Φαδασσούρ.
60 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν (π)
61 Βενιαμίν, Ἀβιδὰν υἱὸς Γαδεωνί. Τὸ δῶρον
αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα
καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀρ-
γυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σί-
κλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμι-
δάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυ-
62 σίαν. Θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλή-
ρη θυμιάματος.

Vitulum unum ex bobus, arietem 45
unum, agnum unum anniculum
in holocaustum. Et hircum ex 46
capris unum pro peccato. Et in 47
sacrificium salutaris, vitulas du-
as, arietes quinque, hircos quin-
que, agnas anniculas quinque.
Hoc est donum Elisaph filii
Raguel. Die septimâ princeps fi- 48
liorum Ephraim, Elisama filius
Emiud. Donum suum, patel- 49
lam argenteam unam, triginta
& centum pondus ejus; phia-
lam unam argenteam, septua-
ginta siclorum juxta siclum san-
ctum: utraque plena simila re-
fectæ in oleo ad sacrificium.
Mortariolum unum decem au- 50
reorum, plenum incensi. Vitulum 51
unum ex bobus, arietem unum,
agnum unum anniculum in ho-
locaustum. Et hircum ex capris 52
unum pro peccato. Et in sacri- 53
ficium salutaris, vitulas duas,
arietes quinque, hircos quinque,
agnas anniculas quinque. Hoc
est donum Elisama filii Emi-
ud. Die octavâ princeps filio- 54
rum Manasse, Gamaliel filius
Phadassur. Donum suum, patellã 55
argenteam unam, triginta &
centum pondus ejus; phialam
unam argenteam, septuaginta si-
clorum juxta siclum sanctum;
utraque plena simila refectæ in
oleo ad sacrificium. Mortario- 56
lum unum decem aureorum, ple-
num incensi. Vitulum unum ex 57
bobus, arietem unum, agnum u-
num anniculum in holocaustum.
Et hircum ex capris unum pro 58
peccato. Et in sacrificium saluta- 59
ris, vitulas duas, arietes quinq;,
hircos quinque, agnas anniculas
quinque. Hoc est donum Gama-
liel filii Phadassur. Die nonâ 60
princeps filiorum Benjamin, A-
bidan filius Gedeoni. Donũ suũ, 61
patellam argenteam unã, trigin-
ta & centum pondus ejus; phia-
lã unam argenteam, septuagin-
ta siclorum juxta siclum sanctũ;
utraq; plena simile refectæ in o-
leo ad sacrificium. Mortariolum 62
unum decem aureorum, plenum
incensi.

MS.A. (ν) χείμαρον (ξ) Μαννασσῆ, (ο) Φαδασσούρ. (π) Βενιαμείν.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]

Et juvencus unus filius bovis, & aries unus, 45
& agnus unus anniculus, pro holocausto. Et 46
hircus unus caprarum, pro peccato. Pro sa- 47
crificio autem pacifico, juvenci duo, & arie-
tes quinque, & hœdi quinque, & agni anni-
culi quinque. Hæc est oblatio Eliasaph filii
Ravelis. In die septimo obtulit princeps tri- 48
bûs Aphrem, Elisema filius Amihud. Ejus 49
oblatio fuit pollubrum unum argenteũ, cen-
tum ac triginta pondo: & colum unum ar-
genteum septuaginta siclorum in siclo sanctu-
arii: utraque plenâ farinâ subacta oleo, pro
oblatione. Et calix unus decem siclorum au- 50
reus, & plenus aromatibus. Et juvencus unus 51
bubulus, & aries unus, & agnus unus an-
niculus pro holocausto. Et hirc⁹ unus capra- 52
rũ, pro peccato. Pro sacrificio autem pacifico, 53
juvenci duo, & arietes quinq; & hœdi quinq;
& agni anniculi quinque. Hoc est mun⁹ Elisa-
ma filii Amihud. Et in die octavo obtulit 54
princeps tribûs Manasse, Gamaliel fili⁹ Phar-
sur. Ejus oblatio fuit pollubrum unum ar- 55
genteum, centum ac triginta pondo: & co-
lum unum argenteum septuaginta siclorum
in siclo sanctuarii: ambo plena farinâ subacta
oleo, pro munere. Et calix unus decem si- 56
clorum aureus, & plenus aromatibus. Et 57
juvencus unus filius bovis, & aries unus, &
agnus unus anniculus, pro holocausto. Et 58
hircus unus caprarum pro pro peccato. Pro 59
sacrificio verò pacifico, juvenci duo, & arie-
tes quinque, & hœdi quinque, & agni an-
niculi quinque. Hæc est oblatio Gamalielis
filii Pharsur. Et in die nono obtulit princeps 60
tribûs Benjamen, Abidan fili⁹ Gedeoni. Ob- 61
latio ejus fuit pollubrum unum argenteum,
centum ac triginta siclorum: & colum unum
argenteum septuaginta siclorum in siclo san-
ctuarii: utraque plena farinâ subacta oleo,
pro oblatione. Et calix unus decem siclorum 62
aureus, & plenus aromatibus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latinâ.

תרגום אונקלוס

45 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
בר שתיה לעלתא׃ צפיר בר עזין
46 חד לחטאתא׃ ולנכסת קודשיא
47 תורין תרין דכרין חמשא גדיין
חמשא אמרין בני שנה חמשא
דין קרבן אליסף בר דעואל׃ ביומא
48 שביעאה רבא לבני אפרים
אלישמע בר עמיהוד׃ קורבניה
49 מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מזרקא חד
דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן
50 סולתא דפילא במשח למנחתא׃
בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא
51 דדהב מליא קטורת בוסמין׃ תור
חד בר תורי דכר חד אמר חד בר
52 שתיה לעלתא׃ צפיר בר עזין חד
53 לחטאתא׃ ולנכסת קודשיא תורין
תרין דכרין חמשא גדיין חמשא
אמרין בני שנה חמשא דין קרבן
54 אלישמע בר עמיהוד׃ ביומא
תמינאה רבא לבני מנשה גמליאל
55 בר פדהצור׃ קורבניה מניסתא
דכסף חדא מאה ותלתין סלעין
הוה מתקלה מזרקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין בסלעי
56 קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא׃ בזכא
57 חדא מתקל עשר סלעין היא
דדהב מליא קטורת בוסמין׃ תור
חד בר תורי דכר חד אמר חד בר
58 שתיה לעלתא׃ צפיר בר עזין חד
59 לחטאתא׃ ולנכסת קודשיא תורין
תרין דכרין חמשא גדיין חמשא
אמרין בני שנה חמשא דין קרבן
60 גמליאל בר פדהצור׃ ביומא
תשיעאה רבא לבני בנימן אבידן
61 בר גדעוני׃ קורבניה מניסתא
דכסף חדא מאה ותלתין סלעין
הוה מתקלה מזרקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין בסלעי
קודשא תרויהון מלן סולתא
62 דפילא במשח למנחתא׃ בזכא
חדא מתקל עשר סלעין היא
דדהב מליא קטורת בוסמין׃

Targum Onkelos.

45 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum
46 unum in holocaustũ. Hircum de capris unum pro peccato.
47 Et in victimam sanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Eliasaph filii Deuel.
48 In die septimo princeps filiorum Ephraim, Elisama filius
49 Amiud. Obtulit oblationem suã, acetabulũ argenteũ unũ, appendens centum & triginta siclos: phialam unam auream, appendentẽ septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro
50 munere. Mortariolum unum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum.
51 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum unum anni-
52 culum in holocaustũ. Hircum unum de capris pro peccato.
53 Et in hostiam sanctificationũ boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est obla-
54 tio Elisama filii Amiud. In die octavo princeps filiorum Manasse, Gamaliel filius Pha-
55 dasur. Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum, appendens centum & triginta siclos: phialam argenteam unam, appendentẽ septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ con-
56 spersâ oleo pro munere. Mortariolum unum appendens decem siclos auri, plenum in-
57 censo aromatum. Vitulum unum de bobus, arietem unũ, agnum anniculum unum in
58 holocaustum. Hircum de ca-
59 pris unum pro peccato. Et in hostiam sanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Gamaliel filii Pha-
60 dasur. In die nono princeps filiorum Benjamin, Abidan
61 filius Gedeonis. Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum, appendens centum & triginta siclos: phialam unam argenteam, appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro
62 munere. Mortariolum unum aureum appendens decem siclos, plenum incenso aromatum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible] 45–62

VERSIO SAMARITANA.

[illegible] 45–62

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latinâ.

Vitulus unus filius bovis, 45
aries unus, agnus unus anniculus in holocaustum. Et hir- 46
cus caprarum unus pro peccato. Et pro sacrificio pa- 47
cificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hoc est munus Eli-
saph filii Duel. Die se- 48
ptimâ princeps filiorum Ephraim, Elisama filius A-
miud. Munus autem ejus, 49
scutella argentea una, centum & triginta pondus ejus; phiala una argentea septuaginta siclorum juxta siclum sanctuarii: ambæ plenæ similâ conspersâ oleo in oblationem. Cochlear unum 50
aureum decem siclorum, plenum incenso. Vitulus unus 51
filius bovis, aries unus, agnus unus anniculus in holocaustum. Et hircus ca- 52
prarum unus pro peccato.
Et pro sacrificio pacifico- 53
rum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hoc est munus Elisamæ filii Amiud.
Die octavâ princeps filio- 54
rum Manasse, Gamaliel filius Phadassur. Munus au- 55
tem ejus fuit scutella argentea una, centum & triginta pondus ejus; phiala una argentea septuaginta siclorum juxta siclum sanctuarii: ambæ plenæ similâ conspersâ oleo in oblationem. Cochlear unum de- 56
cem aureorum, plenum incenso. Vitulus unus filius 57
bovis, aries unus, agnus unus anniculus in holocaustum. Et hircus capra- 58
rum unus pro peccato. Et 59
pro sacrificio pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: hoc est munus Gamaliel filii Phadassur. Die nonâ princeps 60
filiorum Benjamin, Abidan filius Gedeonis. Mu- 61
nus autem ejus fuit scutella argentea una, centum & triginta pondus ejus; phiala una argentea septuaginta siclorum juxta siclum sanctuarii: ambæ plenæ similâ conspersâ oleo in oblationem. Cochlear unum 62
decem aureorum, plenum incenso.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

48 * وفي اليوم السابع قرب اليسماع بن عميهود سريس بني افرايم * مثل ذلك *

Et in die septima obtulit Elisama filius Ammihud, princeps filiorum Ephraim, simile illi. 48

54 * وفي اليوم الثامن قرب جمليائيل بن فداصور سريس بني منسا * مثل ذلك *

Et in die octava obtulit Gamaliel filius Fadasur, princeps filiorum Manasse, ut illud. 54

60 * وفي اليوم التاسع قرب ابيدان بن جدعوني سريس بني بنيامين * مثل ذلك *

Et in die nona obtulit Abidan filius Gedeoni princeps, filiorum Benjamin, simile illi. 60

ספר במדבר : ז

fui anni filius unus agnus ,unus vervex ,bovis filius unus Juvencus
63 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
pacificorum sacrificiũ in Et :peccatum in unus caprarum Hircus .ascensionẽ in
64 לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
65 anni filii agni ,quinque arietes ,quinque vervecer ,duo boves
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
,decima die In .Ghidhoni filii Abidan appropinquatio Hæc .quinque
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃ בַּיּוֹם הָעֲשִׂירִי 66
scutella ej^9 Appropinquatio.Hamisaddai fili^9 Achihefer ,Dan filiis prælatus
67 נָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־
,argenti una phiala ,ejus pondus centum & triginta ,una argenti
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
confusa simila plenæ ipsæ ambæ :sanctitatis seclo in seclorũ septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
.suffitu plenum,aureorum decem unum Cochleare .munus in oleo cum
68 בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
fui anni filius unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvencus
69 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
pacificorum sacrificiũ in Et .peccatum in unus caprarum Hircus .ascensionẽ in
70 לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
71 anni filii agni ,quinque arietes ,quinque vervecer ,duo boves
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
undecima die In .Hamisaddai filii Achihefer oblatio Hæc .quinque
72 חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ בְּיוֹם עַשְׁתֵּי עָשָׂר
scutella ej^9 Appropinquatio.Hochran fili^9 Paghiel ,Aser filiis prælatus ,die
73 יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־
,argenti una phiala ,ejus pondus centum & triginta ,una argenti
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
simila plenæ ipsæ ambæ ;sanctitatis seclo in ,seclorũ septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת
plenum ,aureorum decem unum Cochleare .munus in oleo cum confusa
74 בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
fui anni filius unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvenc^9 .suffitu
75 קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
pacificorum sacrificiũ in Et .peccatum in unus caprarũ Hircus .ascensionẽ in
76 לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
77 anni filii agni ,quinque arietes ,quinque vervecer ,duo boves
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
duodecima die In .Hochran filii Paghiel appropinquatio Hæc .quinque
78 חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר
scutella ej^9 Appropinquatio.Henan fili^9 Achirah,Naphthali filiis prælatus ,die
79 יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־
,argenti una phiala ,ejus pondus centum & triginta ,una argenti
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
confusa simila plenæ ipsæ ambæ :sanctitatis seclo in seclorũ septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
.suffitu plenum ,aureorum decem unum Cochleare .munus in oleo cum
80 בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
.ascensionẽ in ej^9 anni fili^9 unus agnus ,unus aries ,bovis filius unus Juvenc^9
81 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃

Versio VULG. LAT.

63 Bovẽ de armento, & arietẽ, &
agnum anniculũ in holocaustum.
64 Hircúmque pro peccato. Et in
65 hostias pacificorũ, boves duos,
arietes quinq;, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. Hæc
fuit oblatio Abidã filii Gedeo-
66 nis. Die decimo princeps filiorũ
Dan, Ahiezer fili^9 Ammisaddai,
67 Obtulit acetabulũ argenteũ ap-
pendens centum triginta siclos;
phialam argenteã habentẽ se-
ptuaginta siclos, ad pond^9 San-
ctuarii: utrũq; plenũ similã cõ-
68 spersã oleo in sacrificiũ. Mor-
tariolũ aureũ appendens decem
69 siclos, plenũ incenso. Bovẽ de
armento, & arietẽ, & agnũ an-
70 niculũ in holocaustũ. Hircúmq;
71 pro peccato. Et in hostias paci-
ficorũ, boves duos, arietes quin-
que, hircos quinq;, agnos anni-
culos quinq;. Hæc fuit oblatio
72 Ahiezer filii Ammisaddai. Die
undecimo princeps filiorũ Aser,
73 Phegiel fili^9 Ochrã, Obtulit a-
cetabulũ argenteũ appendens
centũ triginta siclos; phialã ar-
genteã habentem septuagina si-
clos, ad pond^9 Sanctuarii: utrum-
que plenum similã cõspersã oleo
74 in sacrificium. Mortariolum au-
reum appendẽs decẽ siclos, ple-
75 num incenso. Bovẽ de armento,
& arietẽ, & agnum anniculum
76 in holocaustum. Hircúmq; pro
77 peccato. Et in hostias pacifico-
rum, boves duos, arietes quinq;,
hircos quinq;, agnos anniculos
quinq;. Hæc fuit oblatio Phe-
78 giel filii Ochrã. Die duodecimo
princeps filiorum Nephthali,
79 Ahira fili^9 Enan, Obtulit ace-
tabulum argenteum appendẽs
centũ triginta siclos; phialam
argenteam habentem septua-
ginta siclos, ad pondus Sanctu-
arii: utrumq; plenũ similã oleo
80 consperssã in sacrificium. Mor-
tariolum aureum appendens de-
81 cem siclos, plenum incenso. Bo-
vem de armento, & arietem,
& agnum anniculum in holo-
caustum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

63 Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, (λ) ἀμνὸν ἕ-
64 να ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ι) χίμα-
65 ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς
θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέν-
τε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
τε. τοῦτο τὸ δῶρον (ς) Ἀβιδὰν υἱοῦ Γαδεω-
66 νί. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν
67 Δὰν, Ἀχιέζερ υἱὸς Ἀμισαδαί. Τὸ δῶρον
αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ
ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν,
ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν
ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀνα-
68 πεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυί-
σκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάμα-
69 τος. Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν
70 ἕνα (σ) ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ι) χί-
71 μαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς
θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
τοῦτο τὸ δῶρον Ἀχιέζερ υἱοῦ Ἀμισαδαί.
72 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν Ἀ-
σὴρ, (τ) Φαγαιὴλ υἱὸς Ἐχράν. Τὸ δῶρον αὐτοῦ,
73 τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν
ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδο-
μήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγι-
ον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπε-
74 ποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. Θυΐσκην
μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
75 Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν (υ)
76 ἐνιαύσιον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. Καὶ (ι) χί-
77 μαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ εἰς
θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέν-
τε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
τε. τοῦτο τὸ δῶρον Φαγαιὴλ υἱοῦ Ἐχράν.
78 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ δωδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν
79 Νεφθαλί, Ἀχιρὲ υἱὸς Αἰνάν. Τὸ δῶρον
αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα
καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ· φιάλην μίαν ἀρ-
γυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σί-
κλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμι-
δάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυ-
80 σίαν. Θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλή-
81 ρη θυμιάματος. Μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κρι-
ὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύ-
τωμα.

Vitulum unum ex bobus, arietem 63
unum, agnum unum anniculum
in holocaustum. Et hircum ex 64
capris unum pro peccato. Et in 65
sacrificium salutaris, vitulas du-
as, arietes quinque, hircos quin-
que, agnas anniculas quinque.
Hoc est donum Abidan filii Ga-
deoni. Die decimâ princeps fi- 66
liorum Dan, Achiezer filius A-
misadæ. Donum suum, patel- 67
lam argenteam unam, triginta
& centum pondus ejus; phia-
lam unam argenteam, septua-
ginta siclorum juxta siclum san-
ctum: utraque plena simila re-
fectæ in oleo ad sacrificium.
Mortariolum unum decem au- 68
reorum, plenum incensi. Vitulum 69
unum ex bobus, arietem unum,
agnum unum anniculum in ho-
locaustum. Et hircum ex capris 70
unum pro peccato. Et in sacri-
ficium salutaris, vitulas duas, 71
arietes quinque, hircos quinque,
agnas anniculas quinque. Hoc
est donum Achiezer filii Ami-
sadæ. Die undecimâ princeps fi- 72
liorum Aser, Phagiel filius E-
chran. Donum suum, patellam 73
argenteam unam, triginta &
centum pondus ejus; phialam
unam argenteam, septuaginta si-
clorum juxta siclum sanctum:
utraque plena simila refectæ in
oleo ad sacrificium. Mortario- 74
lum unum decem aureorum, ple-
num incensi. Vitulum unum ex 75
bobus, arietem unum, agnum an-
niculum unum in holocaustum.
Et hircum ex capris unum pro 76
peccato. Et in sacrificium saluta- 77
ris, vitulas duas, arietes quinq;,
hircos quinque, agnas anniculas
quinque. Hoc est donum Phagiel
filii Echran. Die duodecimâ 78
princeps filiorum Nephthali, A-
chire filius Ænan. Munus suum, 79
patellam argenteam unã, trigin-
ta & centum pondus ejus; phia-
lã unam argenteam, septuagin-
ta siclorum juxta siclum sanctũ;
utraq; plena simila refectæ in o-
leo ad sacrificium. Mortariolum 80
unum decem aureorum, plenum
incensi. Vitulum unum ex bobus, arietem unum, agnum anniculum unum in ho- 81
locaustum.

MS.A. (ς) Ἀβειδὰν (σ) ἐνιαύσιον ἄμωμον εἰς (τ) Φαγαιὴλ (υ) ἐνιαύσιον εἰς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

63 Et juvencus unus filius bovis, & aries unus,
& agnus unus anniculus, pro holocausto.
64 Et hircus unus caprarum, pro peccato.
65 Pro sacrificio verò pacifico, duo juvenci,
& arietes quinque, & hœdi quinque, & agni
anniculi quinque. Hæc est oblatio Abidan
66 filii Gedeoni. Die verò decimâ obtulit
princeps tribûs Dan, Ahiazar filius Amisa-
67 dai. Ejus oblatio fuit pollubrum unum ar-
genteum, centum ac triginta siclorum pon-
do: & colum unum argenteum septuaginta
siclorum in siclo sanctuarii: utraque plena
68 farinâ subactâ oleo, pro munere: Et calix
unus decem *siclorum* aureus, & plenus aro-
69 matibus: Et juvencus unus filius bovis, &
aries unus, & agnus unus anniculus, pro ho-
70 locausto: Et hircus unus caprarum, pro pec-
71 cato. Pro sacrificio autem pacifico, juvenci
duo, & arietes quinque, & agni anniculi
quinque. Hæc est oblatio Ahiazar filii Ami-
72 sadai. Die undecimo obtulit princeps tribûs
73 Asir, Phagiel filius Achran. Ejus oblatio fu-
it pollubrum unum argenteum, centum ac
triginta pondo: & colum unum argenteum
septuaginta siclorum in siclo sanctuarii: am-
bo plena farinâ subactâ oleo, pro munere:
74 Et calix unus decem *siclorum* aureus, plenus
75 aromatibus: Et juvencus unus bubulus, &
aries unus, & agnus unus anniculus, pro ho-
76 locausto: Et hircus unus caprarum, pro pec-
77 cato. Pro sacrificio autem pacifico, juvenci
duo, & arietes quinque, & hœdi quinque,
& agni anniculi quinque. Hæc est oblatio
78 Phagiel filii Achran. Die verò duodecimâ
obtulit princeps tribûs Nephtali, Ahida fili-
79 us Ainan. Ejus oblatio fuit pollubrum
unum argenteum, cujus pondus erat cen-
tum ac triginta siclorum in siclo sanctuarii:
utraque plena farinâ subactâ oleo, in obla-
80 tionem: Et calix unus decem *siclorum* aure-
81 us, plenus aromatibus: Et juvencus unus fi-
lius bovis, & aries unus, & agnus unus an-
niculus pro holocausto:

תרגום אונקלוס

63 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: 64 צפיר בר עזי חד לחטאתא: 65 ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אבידן בר גדעוני: 66 ביומא עשיראה רבא לבני דן אחיעזר בר עמי שדי: 67 קורבניה מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: 68 בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין: 69 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: 70 צפיר בר עזין חד לחטאתא: 71 ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אחיעזר בר עמי שדי: 72 ביומא חד עשר יומין רבא לבני אשר פגעיאל בר עכרן: 73 קורבניה מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: 74 בזכא חד מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא 75 קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה 76 לעלתא: צפיר בר עזין חד 77 לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן פגעיאל בר עכרן: 78 ביומא תרי עשר יומין רבא לבני נפתלי אחירע בר 79 עינן: קורבניה מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא במשח 80 למנחתא: בזכא חדא מתקל עשר 81 סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:

Targum Onkelos.

63 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum
64 unum in holocaustum. Hircum de capris unum pro pec-
65 cato. Et in sacrificiũ sanctificationum obtulit boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Abi-
66 dan filii Gedeonis. In die decimo princeps filiorum Dan, Ahiezer filius Amisaddai.
67 Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum centum & triginta siclos appendebat: phialam unam argenteam, appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ con-
68 spersâ oleo pro munere. Mortariolum unum aureum appendens decem siclos, ple-
69 num incenso aromatum. Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum
70 unum in holocaustum. Hircum de capris pro peccato.
71 Et in victimam sanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Ahiezer filii
72 Amisaddai. In die undecimo princeps filiorum Aser, Phe-
73 giel filius Ochran. Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum, appendens centum & triginta siclos: phialam unam argenteam, appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro munere.
74 Mortariolum unum appendens decem siclos auri, ple-
75 num incenso aromatum. Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum unum an-
76 niculum in holocaustum. Hircum unum de capris pro pec-
77 cato. Et in hostiam sanctificationum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est oblatio Phegiel filii
78 Ochran. In die duodecimo princeps filiorum Neptali, A-
79 hira filius Enan. Obtulit oblationem suam, acetabulum argenteum unum, appendens centum & triginta siclos: phialam argenteam unam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarii: ambo plena similâ conspersâ oleo pro
80 munere. Mortariolũ unũ appendens decẽ siclos auri, ple-
81 num incenso aromatũ. Vitulũ unum de bobus, arietem unũ, agnum anniculum unum in holocaustum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

63 64 65 66 67 68 69 70 72 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Vitulus unus filius bovis, 63
aries unus, agnus unus an-
niculus in holocaustum. Et 64
hircus caprarum unus pro
peccato. Et pro sacrificio 65
pacificorum, boves duo, ari-
etes quinque, hirci quinque,
agni anniculi quinque; hoc
est munus Abidan filii Ge-
deonis. Die decimâ princeps 66
filiorum Dan, Achiezer fi-
lius Amisadæ. Munus au- 67
tem ejus fuit scutella ar-
gentea una, centum & tri-
ginta pondus ejus; phiala
una argentea, septuaginta
siclorum juxta siclum san-
ctuarii, ambæ plenæ similâ
conspersâ oleo in oblatio-
nem. Cochlear unum de- 68
cem aureorũ plenum incen-
so. Vitulus unus filius bovis, 69
aries unus, agnus unus an-
niculus in holocaustum. Et 70
hircus caprarum unus pro
peccato. Et pro sacrificio pa- 71
cificorum, boves duo, ari-
etes quinque, hirci quinque,
agni anniculi quinque; hoc
est munus Achiezer filii A-
misadæ. Die undecimâ prin- 72
ceps filiorum Aser, Pha-
gajel filius Ochran. Mu- 73
nus autem ejus fuit scu-
tella argentea una, centum
& triginta pondus ejus;
phiala una argentea septua-
ginta siclorum juxta siclum
sanctuarii, ambæ plenæ si-
milâ conspersâ oleo in obla-
tionem. Cochlear unum aure- 74
um siclorum decem, plenum
incenso. Vitulus unus fili- 75
us bovis, aries unus, agnus
unus anniculus in holocau-
stum. Et hircus caprarum 76
unus pro peccato. Et pro sacri- 77
ficio pacificorum, boves duo,
arietes quinque, hirci quin-
que, agni anniculi quinque:
hoc est munus Phagajel fi-
lii Ochran. Die duodeci- 78
mâ princeps filiorum Neph-
tali, Ahira filius Ænan.
Munus autem ejus fuit scu- 79
tella argentea una, centum
& triginta pondus ejus;
phiala una argentea septua-
ginta siclorum juxta siclum
sanctuarii, ambæ plenæ si-
milâ conspersâ oleo in ob-
lationem. Cochlear unum 80
aureum decem siclorum, ple-
num incenso. Vitulus unus 81
filius bovis, aries unus,
agnus unus anniculus in
holocaustum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

66 وفي اليوم العاشر قرب احيعازر بن عمي سداي سريط سبط دان * مثل ذلك *

Et in die decima obtulit Ahiezer filius Ammi-sadai, princeps filiorum Dan, ut illud. 66

72 وفي اليوم الاحد عشر قرب فغعيايل بن عكران سريط سبط اسر * مثل ذلك *

Et in die undecima obtulit Faghajail filius Achran, princeps filiorum Aser, ut illud. 72

78 وفي اليوم الثاني عشر قرب احيراع بن عينان سريط سبط نفتالي * مثل ذلك *

Et in die duodecima obtulit Ahira filius Ainan, princeps filiorum Nephtali, ut illud. 78

ספר במדבר : ח

82 שעיר־עזים אחד לחטאת׃
83 ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתודים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן אחירע בן־עינן׃
84 זאת חנכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתים עשרה מזרקי־כסף שנים עשר כפות זהב שתים עשרה׃
85 שלשים ומאה הקערה האחת כסף ושבעים המזרק האחד כל כסף הכלים אלפים וארבע־מאות בשקל הקדש׃
86 כפות זהב שתים־עשרה מלאת קטרת עשרה עשרה הכף בשקל הקדש כל־זהב הכפות עשרים ומאה׃
87 כל־הבקר לעלה שנים עשר פרים אילם שנים־עשר כבשים בני־שנה שנים עשר ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת׃
88 וכל בקר זבח השלמים עשרים וארבעה פרים אילם ששים עתדים ששים כבשים בני־שנה ששים זאת חנכת המזבח אחרי המשח אתו׃
89 ובבא משה אל־אהל מועד לדבר אתו וישמע את־הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על־ארן העדת מבין שני הכרבים וידבר אליו׃

CAP. VIII. ח

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
2 דבר אל־אהרן ואמרת אליו בהעלתך את־הנרת אל־מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות׃
3 ויעש כן אהרן אל־מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה יהוה את־משה׃
4 וזה מעשה המנרה מקשה זהב עד־ירכה עד־פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה יהוה את־משה כן עשה את־המנרה׃
5 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃

Versio VULG. LAT.

82 Hircúmque pro peccato. Et in
83 hostias pacificorũ, boves duos, arietes quinq;, hircos quinque, agnos anniculos quinq;. Hæc fuit oblatio Ahira filii Enan.
84 Hæc in dedicatione altaris oblata sunt à principib⁹ Israel, in die quâ consecratũ est: Acetabula argentea duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola
85 aurea duodecim: Ita ut centũ triginta siclos argenti haberet unum acetabulũ, & septuaginta siclos haberet una phiala: id est, in cõmune vasorum omniũ ex argento, sicli duo millia
86 quadringẽti, pondere Sãctuarii. Mortariola aurea duodecim plena incenso, denos siclos appendentia pondere Sanctuarii: id est, simul auri sicli centũ vi-
87 ginti. Boves de armento in holocaustũ duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & libamenta eorũ; hirci duo-
88 decim pro peccato. In hostias pacificorũ, boves viginti quatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedicatione
89 altaris, quando unctũ est. Cúmq; ingrederetur Moyses tabernaculũ fœderis, ut consuleret oraculũ, audiebat vocẽ loquẽtis ad se de propitiatorio, qđ erat super arcã testimonii inter duos Cherubim: unde & loquebatur ei.

CAP. VIII.

1 Locutúsq; est Dñs ad Moysẽ,
2 dicẽs, Loquere Aaron, & dices ad eũ; Cùm posueris septẽ lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur præcipe, ut lucernæ contra Boreã è regione respiciãt ad mensã panũ propositionis: contra eã par-
3 tẽ, quã candelabrũ respicit, lucere debebunt. Fecitq; Aaron, et imposuit lucernas sup candelabrũ, ut præceperat Dñs Moysi.
4 Hæc autẽ erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius stipes, quàm cũcta quæ ex utroq; calamorum latere nascebātur: juxta exemplũ qđ ostendit Dñs Moysi, ita operatus est candela-
5 brũ. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

82 Καὶ (α) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ-
83 τίας. Καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον Ἀχιρὲ υἱοῦ Αἰ-
84 νάν. Οὗτος ὁ ἐγκαινισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτὸ, παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· τρυβλία ἀργυρᾶ (β) δώδεκα, φιάλαι ἀργυραῖ δώδεκα, θυΐσκαι χρυσαῖ
85 δώδεκα. Τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τρυβλίον τὸ ἓν, καὶ ἑβδομήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία. πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν σκευῶν, δισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι (χ) σίκλοι· σίκλοι,
86 ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. Θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα, πλήρεις (ψ) θυμιάματος· πᾶν τὸ χρυσίον τῶν θυϊσκῶν, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χρυ-
87 σοῖ. Πᾶσαι αἱ (ω) βόες αἱ εἰς ὁλοκαύτωσιν, μόσχοι δώδεκα, κριοὶ δώδεκα, ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι (α) δώδεκα, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν· καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδε-
88 κα περὶ ἁμαρτίας. Πᾶσαι αἱ βόες εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις εἰκοσιτέσσαρες, κριοὶ ἑξήκοντα, τράγοι (β) ἑξήκοντα ἐνιαύσιοι, ἀμνάδες ἑξήκοντα ἐνιαύσιαι ἄμωμοι. αὕτη ἡ (γ) ἐγκαίνωσις τοῦ θυσιαστηρίου, μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ μετὰ
89 τὸ χρῖσαι αὐτόν. Ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι Μωυσῆν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐτῷ, καὶ ἤκουσε τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἀναμέσον τῶν δύο (δ) χερουβὶμ· καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

MS.A. (β) δώδεκα, * θυΐσκαι (χ) σίκλοι, ἐν τῷ (ψ) θυμιάματος * φιάλας ἀργυρᾶς δώδεκα, ἡ θυΐσκη ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. πᾶν (ω) βόες εἰς (α) δώδεκα, αἱ (β) ἑξήκοντα, ἀμνάδες ἑξήκοντα ἐνιαύσιοι (γ) ἐγκαίνωσις (δ) χερουβίμ.

ΚΕΦ. η'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον τῷ Ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, Ὅταν ἐπιτιθῇς τοὺς λύχνους ἐκ μέρους, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας φωτιοῦσιν οἱ ἑπτὰ
3 λύχνοι. Καὶ ἐποίησεν οὕτως Ἀαρών. ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας ἐξῆψε τοὺς λύχνους αὐτῆς, καθὰ συνέταξε κύ-
4 ριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ αὕτη ἡ κατασκευὴ τῆς λυχνίας· στερεὰ χρυσῆ, ὁ (α) καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς στερεὰ ὅλη· κατὰ τὸ εἶδος ὃ ἔδειξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποί-
5 ησε τὴν λυχνίαν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

MS.A. (α) καυλὸς, καὶ τὰ

Cum Translatione LATINA.

82 *Et hircum ex capris unũ pro peccato. Et in sacrificium salutaris,*
83 *vitulas duas, arietes quinq;, hircos quinque, agnas anniculas quinq;. Hoc est donum Achire filii Ænan. Hæc est dedicatio al-*
84 *taris quâ die unxit illud, à principibus filiorum Israel: patellæ argenteæ duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim. Triginta et centũ*
85 *siclorum patella una, & septuaginta siclorum phiala una Omne argentum vasorum, bis mille, & quadringenti sicli. Sicli in siclo*
86 *sancto. Mortariola aurea duodecim, plena incensi. Omne aurum mortariolorum, viginti et centum*
87 *aurei. Omnes boves quæ in holocaustosim, vituli duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & sacrificia eorum, et libamina eorum: et hirci ex capris*
88 *duodecim pro peccato. Omnes boves in sacrificiũ salutaris, vitulæ viginti quatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta (d) anniculi, agnæ sexaginta anniculæ immaculatæ. Hæc est dedicatio altaris, (e) postquã implevit ma-*
89 *n⁹ suas, et postquã unxit eum. In ingrediendo Moysen in tabernaculum testimonii ad loquendum ei, et audiebat vocẽ Domini loquentis ad se desuper propitiatorio, quod est super arcã testimonii inter duos Cherubim. Et loquebatur ad eum.*

CAP. VIII.

1 *Et locutus est Dominus ad*
2 *Moysen, dicens, Loquere ad Aaron; et dices ad eum, Cùm imposueris lucernas à parte, secundùm faciẽ candelabri lucebunt*
3 *septẽ lucernæ. Et fecit sic Aaron. Ab una parte secundum faciem candelabri accendit lucernas ejus, sicut præcepit Dominus Moysi.*
4 *Et hæc est structura candelabri: solidum aureum, stipes ejus, et lilia ejus, solidum totum: secundum speciem, quam ostendit Dominus Moysi, sic fecit candelabrum.*
5 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens,*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

82 Et hircus unus caprarum, pro peccato. Pro
83 sacrificio verò pacifico, juvenci duo, & arietes quinque, & hœdi quinque, & agni anniculi quinque. Hæc est oblatio Ahida filii Ainan.
84 Hoc est munus renovationis altaris in die quo fuit unctum, *oblatum* à magnatibus Israelis: pollubra duodecim argentea, & coli duodecim argẽtea, et calices duodecim aurei.
85 Centum ac triginta erat pond⁹ pollubri unius argentei: & septuaginta, coli unius: totum argentum vasorum, bis mille & quadringenti, juxta siclũ sanctuarii.
86 Calices vero aurei duodecim pleni aromatibus: decẽ siclorum erat quilibet calix, in siclo sanctuarii: totũ aurum calicum, centum ac viginti.
87 Omnes verò juvenci pro holocausto, duodecim, & arietes duodecim, & agni anniculi duodecim, cum eorum similagine: & hirci caprarum, duodecim pro peccato.
88 Omnes autem juvenci pro sacrificio pacifico, viginti quatuor, & arietes sexaginta, & hœdi sexaginta, & agni anniculi sexaginta, Hæc est renovatio altaris postquam fuit unctum.
89 Cúmq; intrâsset Moses in tabernaculũ temporis, audivit vocem loquentẽ secum: è propitiatorio qđ est super arcam testimonii, ex inter duo Cherubim est eũ allocuta.

CAP. VIII. *De Lucerna.*

1 Præterea locutus est Dominus cum Mose,
2 dixitq; ad eum; Loquere cum Aharone & dic illi; Cùm accenderis lucernam coram facie candelabri, sint ardentes septem lucer-
3 næ. Fecitq; sic Aharon septem lucernas ante faciem candelabri, & accendit lucernas ejus,
4 quemadmodũ præcepit Dominus Mosi. Atq; hoc erat opus candelabri quod fusura erat aureâ: ab ejus basi usque ad verticem ipsius fusura erat, juxta visionem quam ostenderat Dominus Mosi. Hoc *inquam* est opus candelabri. *Selectio Levitarum.*
5 Locutus est etiam Dñs cum Mose, & ait illi

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

82 צפיר בר עזין חד לחטאתא:
83 ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קורבן אחירע בר עינן:
84 דא חנכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה מן רברבי ישראל מגיסי כספא תרתא עסרי מזרקי כספא תרי עסר בזיכי דדהבא תרתא עסרי:
85 מאה ותלתין סלעין דכספא מתקלא דמגיסתא חדא ושבעין דמזרקא חד כל כסף מניא תרין אלפין וארבע מאה בסלעי קודשא:
86 בזיכי דדהבא תרתא עסרי מלין קטורת בוסמיא מתקל עסר סלעין הוי מתקלא דבזיכא בסלעי קודשא כל דהב בזיכיא מאה ועשרין:
87 כל תורי לעלתא תרי עסר תורין דכרין תרי עסר אמרין בני שנא תרי עסר ומנחתהון וצפירי בר עזי תרי עסר לחטאתא:
88 וכל תורי לנכסת קודשיא עסרין וארבעה תורין דכרין שתין גדיין שתין אמרין בני שנא שתין דא חנוכת מדבחא בתר דרביאו יתיה:
89 וכד עליל משה למשכן זמנא למללא עמיה ושמע ית קלא דמתמלל עמיה מעלוי כפורתא די על ארונא דסהדותא מבין תרין כרוביא ומתמלל עמיה:

ח

1 ומליל יי עם משה למימר:
2 מליל עם אהרן ותימר ליה באדלקותך ית בוציניא לקביל אפי מנרתא יהון מנהרין שבעא בוציניא:
3 ועבד כן אהרן לקביל אפי מנרתא אדליק בוצינהא כמא די פקיד יי ית משה:
4 ודין עובד מנרתא נגידא דדהב עד שידה עד שושנהא נגידא היא כחיזו די אחזי יי ית משה כן עבד ית מנרתא:
5 ומליל יי עם משה למימר:

Targum ONKELOS.

82 Hircũ de capris unũ pro pec-
83 cato. Et in hostiã sanctificationũ boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque: hæc est ob-
84 latio Ahira filii Enan. Ista est dedicatio altaris, in die qua unxerunt illud, à principibus Israel: oblata sunt acetabula argentea duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola
85 aurea duodecim. Centũ & triginta siclos argenti appendebat acetabulũ unũ, & septuaginta appendebat phiala una: omne argẽtũ vasorũ, duo millia & quadringẽti sicli, in siclis
86 sanctuarii. Mortariola aurea duodecim plena incenso aromatũ, unumquodq; mortariolũ appendebat decem siclos auri, in siclis sanctuarii: omne aurũ mortariolorũ fuit centũ
87 & viginti sicli. Oẽs boves in holocaustũ fuerũt duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munera eorũ: & hirci caprarũ duodecim
88 pro peccato. Omnesq; boves in hostiã sanctificationum viginti & quatuor boves fuerũt: arietes sexaginta, hœdi sexaginta, agni anniculi sexaginta: hæc est dedicatio altaris, post-
89 quam unxerunt illud. Cùmq; ingrederetur Moyses in tabernaculũ fœderis, ad loquendũ cum eo: audiebat vocem loquentis secum, desuper propitiatorio quod est super arcam testimonii, de medio duorum Cherubim: loquebaturq; cum eo.

CAP. VIII.

1 LOcutúsq; est Domin⁹ cum
2 Moyse dicens. Loquere cum Aaron, & dices ad eum: Cùm accenderis lucernas, contra faciem candelabri lucebunt
3 septem lucernæ. Fecítque ita Aaron, contra faciem candelabri accendit lucernas: sicut præceperat Dominus Moysi.
4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili *erat*, ab hastili ejus usq; ad lilium ejus erat ductile: juxta visionem quam ostendit Domin⁹ Moysi,
5 ita fecit candelabrum. Locutúsq; est Dominus cum Moyse dicens:

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

82 83 84 85 86 87 88 89 1 2 3 4 5 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

82 83 84 85 86 87 88 89 1 2 3 4 5 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et hircus caprarum unus pro 82
peccato. Et pro sacrificio pa- 83
cificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque; hoc est munus Ahiræ filii Ænan.
Hæc fuit dedicatio altaris ex 84
principibus Israelis in die quo unctum est; scutellæ argenteæ duodecim, phialæ argenteæ duodecim, cochlearia aurea
duodecim. Centum et trigin- 85
ta siclorum, scutella una argentea; & septuaginta, phiala una: omne argentum vasorum, duo millia & quadringenti, juxta siclum san-
ctuarii. Cochlearia aurea duo- 86
decim plena incenso. Unumquodque cochlear decem juxta siclum sanctuarii: omne aurum cochlearium, centum
& viginti. Omnes boves in 87
holocaustum, duodecim vituli, arietes duodecim, & oblatio eorum; & hirci caprarum
duodecim pro peccato. Et 88
omnes boves sacrificii pacificorũ, viginti quatuor vituli, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni anniculi sexaginta; hæc fuit dedicatio altaris
postquam(b) unctum est. Cùm 89
verò ingrediebatur Moses in tabernaculum testimonii, ut loqueretur cum eo, tum audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonii inter duos Cherubim, loquebatúrque ad eum.

CAP. VIII.

ET locutus est Dominus 1
Mosi, dicens; Loquere Aaro- 2
ni, dicesq; ei, Cùm accendes lucernas ante faciem candelabri, lucebunt septem lucer-
næ. Sicq; fecit Aaron ante 3
faciem candelabri, accendit lucernas ejus sicut præceperat Dominus Mosi. Hæc au- 4
tem erat factura candelabri, ductile erat ex auro; usque ad hastile suum, & flores suos, ductile erat: Sicut exemplar quod ostenderat Dominus Mosi, sic fecit candelabrum. Deinde locutus est 5
Dominus Mosi, dicens;

VER. SAM. (b) unxit illud.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

84 * هذه جملة دشن المذبح في يوم مسحه من اشراف بني اسرايل * من قصاع الفضة اثنا
85 عشر * ومن كرانيب الفضة اثنا عشر * ومن دروج الذهب اثنا عشر * كل قصعة من ماية وثلثين
مثقال فضة * وكل كرنيب من سبعين * فذلك جميع فضة الانية الفي مثقال واربع ماية مثقال
86 بمثقال القدس * ودروج الذهب الاثنا عشر المملوة بخورا * كل درج منها من عشر مثاقيل
87 بمثقال القدس * فذلك جميع ذهب الدروج ماية وعشرين مثقالا * وجميع بقر الصعيدة اثنا
عشر * والكباش اثنا عشر * والحملان بنو سنة اثنا عشر * والبر معهم * والعتدان اثنا عشر للذكاة
88 * وجميع بقر ذبايح السلامة اربع وعشرون * وستون كبشا * وستون عتودا * وستون حملا بنو سنة * هذا
89 دشن المذبح بعد ما مسح * وكان موسى اذا دخل خباء المحضر ليتكلم يسمع الصوت يخاطبه من
1 فوق الغشاء الذي على صندوق الشهادة من بين الكروبين فيخاطبه * الفصل الثامن
2 * ثم كلم الله موسى قايلا * مر هارون وقل له * اذا اسرجت السرج فالى ما يلي وجه المنارة
3 تضي سبعها * فصنع هارون كذلك واسرج سرج المنارة الى ما يلي وجهها كما امر الله موسى
4 * وهذه صناعة المنارة * مصمتة من ذهب * حتى ارجلها وسوسنها مصمتة * بالمنظر الذي
5 اري الله موسى كذلك صنعها * ثم كلم الله موسى قايلا *

Hæc est summa munerũ altaris in die un- 84
ctionis ejus, oblatorum à principib⁹ filiorum Israil. Ex pollubris argenteis, duodecim; & ex phialis argenteis, duodecim;
& ex capsellis aureis, duodecim. Omne 85
pollubrum constabat ex centũ & triginta siclis argenti; & qualibet phiala, ex septuaginta. Itaq; totũ argentũ vasorũ, duo millia siclorũ, et quadringenti sicli, in siclo
sanctuarii. Et capsellæ aureæ duodecim, 86
plenæ thuris: qualibet capsella ex ipsis constabat ex decem siclis, in siclo sanctuarii. Itaq; totum aurum capsellarum,
fuit centum viginti sicli. Et omnes 87
boves holocausti, duodecim, & hirci duodecim, & agni anniculi duodecim, & frumentum cum ipsis; & hædi duode-
cim in expiationem. Et omnes boves 88
victimarum pacis, viginti quatuor, & sexaginta arietes, & sexaginta hædi, & sexaginta agni filii unius anni. Hoc fuit
mun⁹ altaris postquã unctũ est. Cùmque 89
ingrederetur Musa tabernaculũ præsentiæ ut loqueretur, audiebat vocem illam colloquentem secum desuper velo quod erat super arcã testimonii, ex inter duo Cherubim, loquebaturque cum eo.

CAP. VIII.

PRæterea locutus est De⁹ cum Musa, di- 1
cens; Præcipe Haroni, & dic ei; Cùm a- 2
ptaveris lucernas ad eam partem ad quã respicit facies candelabri, accendes eas
septem. Fecitq; Haron ita, & aptavit lu- 3
cernas candelabri ad eam partẽ in quam respicit facies ej⁹ sicuti præcepit De⁹ Musæ. Et hoc est artificiũ candelabri: solidum 4
erat ex auro; imò etiam pedes ejus & lilia ej⁹ solida: juxta visionem quã ostendit Deus Musæ, ita fabricavit illud. Item 5
locutus est Deus ad Musam, dicens;

ספר במדבר : ח

eos purificabis & ,Israel filiorum medio è Levitas Cape

6 קח את־הלוים מתוך בני ישראל וטהרת אתם׃

peccati aquas eos super Sparge. eos purificandû ad eis facies sic Et

7 וכה־תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת

sua vestimeta lavent & ,suâ carnem omnê super novaculâ facient transire &

והעבירו תער על־כל־בשרם וכבסו בגדיהם

confusam similam, ejus munus & ,bovis filiû juvencû capient Et .se purificabût &

8 והטהרו׃ ולקחו פר בן־בקר ומנחתו סלת בלולה

.peccatum in capies bovis filium secundum juvencum & ,oleo cum

בשמן ופר־שני בן־בקר תקח לחטאת׃

facies côgregare & ,conventus tentorii facies ad Levitas facies appropinquare Et

9 והקרבת את־הלוים לפני אהל מועד והקהלת

faciet ad Levitas facies appropinquare Et .Israel filiorum cœtum omnem

10 את־כל־עדת בני ישראל׃ והקרבת את־הלוים לפני

faciet elevare Et .Levitas super suas manus Israel filii fulcient & : Domini

11 יהוה וסמכו בני־ישראל את־ידיהם על־הלוים׃ והניף

.Israel filiis à Domini conspectus ad elevatione Levitas Aharon

אהרן את־הלוים תנופה לפני יהוה מאת בני ישראל

fulcient Levitæ Et .Domini servitutem serviendum ad erunt &

12 והיו לעבד את־עבדת יהוה׃ והלוים יסמכו את־

& ,peccatum unum fac Et .juvencorû caput super suas manus

ידיהם על ראש הפרים ועשה את־האחד חטאת ואת־

facies stare Et .Levitas super expiandû ad ,Domino ascensionem unum

13 האחד עלה ליהוה לכפר על־הלוים׃ והעמדת

agitatione eos facies agitare & :ejus filiorû facies ad &,Aharô facies ad Levitas

את־הלוים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אתם תנופה

.Israel filiorum medio è Levitas facies dividere Et .Domino

14 ליהוה׃ והבדלת את־הלוים מתוך בני ישראל

serviendum ad Levitæ ingredientur postea Et .Levitæ mihi erût &

15 והיו לי הלוים׃ ואחרי־כן יבאו הלוים לעבד את־

Quia .elevationem eos facies elevare & ,eos purificabis & ;conventus tentorio

אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה׃ כי

omnis apertione pro ,Israel filiorum medio è mihi ipsi dati :dati

16 נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל־

meus Quia .mihi eos accepi ,Israel filiis à omni primogenito vulvæ

רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי׃ כי לי

me percutere die in : animali in & homine in ,Israel filiis in primogenit⁹ omnis

17 כל־בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי

.mihi eos sanctificavi ,Ægypti terra in primogenitum omne

כל־בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי׃

.Israel filiis in primogenito omni pro Levitas cepi Et

18 ואקח את־הלוים תחת כל־בכור בבני ישראל׃

filiorum medio è ejus filiis & ,Aharon datos Levitas dedi Et

19 ואתנה את־הלוים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני

,conventus tentorio in Israel filiorum servitutem serviendum ad ,Israel

ישראל לעבד את־עבדת בני־ישראל באהל מועד

,plaga Israel filiis in fit non & : Israel filios super expiandum ad &

ולכפר על־בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף

.sanctitatem ad Israel filii accedendo in

בגשת בני־ישראל אל־הקדש׃

Versio VULG. LAT.

6 Tolle Levitas de medio filio-
rum Israel, & purificabis eos,
7 Juxta hunc ritû : Aspergan-
tur aquâ lustrationis, & ra-
dant omnes pilos carnis suæ.
Cúmque laverint vestimenta
8 sua, & mundati fuerint, Tol-
lent bovem de armentis, &
libamentum ejus similam
oleo conspersam: bovem au-
tem alterum de armento tu
9 accipies pro peccato. Et ap-
plicabis Levitas coram taber-
naculo fœderis, convocatâ
omni multitudine filiorum
10 Israel. Cúmque Levitæ fue-
rint coram Domino, ponent
filii Israel manus suas super
11 eos. Et offeret Aaron Levi-
tas, munus in conspectu Do-
mini à filiis Israel, ut serviant
12 in ministerio ejus. Levitæ
quoque ponent manus suas
super capita boû, è quib⁹ unû
facies pro peccato, & alterum
in holocaustum Domini, ut de-
13 preceris pro eis. Statuésque
Levitas in conspectu Aaron
& filiorum ejus, & consecra-
14 bis oblatos Domino. Ac sepa-
rabis de medio filiorû Israel,
15 ut sint mei. Et postea ingredi-
entur tabernaculum fœderis,
ut serviant mihi. Sicq; puri-
ficabis & consecrabis eos in
oblationem Dñi: quoniá do-
no donati sunt mihi à filiis
16 Israel. Pro primogenitis quæ
aperiunt omnem vulvam in
17 Israel, accepi eos. Mea sunt
enim omnia primogenita fili-
orum Israel, tam ex hominibus
quàm ex jumentis. Ex die quo
percussi omne primogenitum
in terra Ægypti, sanctificavi
18 eos mihi. Et tuli Levitas pro
cunctis primogenitis filiorum
19 Israel: Tradidíque eos dono
Aaron & filiis ejus de medio
populi, ut serviant mihi pro
Israel in tabernaculo fœderis,
& orent pro eis, ne sit in po-
pulo plaga, si ausi fuerint ac-
cedere ad Sanctuarium.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Λάβε τοὺς Λευίτας ἐκ (β) μέσου υἱῶν Ἰσρα-
7 ὴλ, καὶ ἀφαγνιεῖς αὐτούς. Καὶ (γ) οὕτω ποι-
ήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν· (δ) περιρ-
ρανεῖς αὐτοὺς ὕδωρ ἁγνισμοῦ· καὶ ἐπελεύ-
σεται ξυρὸν (ε) ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα αὐτῶν,
καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ καθαροὶ
8 ἔσονται. Καὶ λήψονται μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν,
καὶ τούτου θυσίαν σεμίδαλιν ἀναπεποιη-
μένην ἐν ἐλαίῳ· καὶ μόσχον ἐνιαύσιον ἐκ βο-
9 ῶν λήψῃ περὶ ἁμαρτίας. Καὶ προσάξεις
τοὺς Λευίτας ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου· καὶ συνάξεις πᾶσαν συναγωγὴν
10 υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ προσάξεις τοὺς Λευίτας
ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσρα-
ὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Λευίτας.
11 Καὶ ἀφοριεῖ Ἀαρὼν τοὺς Λευίτας ἀπόδομα
ἔναντι κυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· καὶ
12 ἔσονται ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου. Οἱ δὲ
Λευῖται ἐπιθήσουσι τὰς (ζ) χεῖρας ἐπὶ τὰς
κεφαλὰς τῶν μόσχων· καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα
περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα
13 κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτῶν. Καὶ στή-
σεις τοὺς Λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἔναντι
Ἀαρὼν, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπο-
δώσεις αὐτοὺς (η) ἀπόδομα ἔναντι κυρίου.
14 Καὶ διαστελεῖς τοὺς Λευίτας ἐκ μέσου υἱῶν
15 Ἰσραήλ· καὶ (θ) ἔσονταί μοι. Καὶ μετὰ
ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ Λευῖται ἐργάζεσθαι
τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ κα-
θαριεῖς αὐτούς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἔναντι
κυρίου· ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένοι οὗ-
16 τοί μοι εἰσὶν ἐκ μέσου υἱῶν Ἰσραήλ· Ἀντὶ
τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μήτραν πρω-
τοτόκων πάντων ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἴ-
17 ληφα αὐτοὺς ἐμοί. Ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρω-
τότοκον (ι) ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ (κ) ἀπὸ ἀν-
θρώπου ἕως κτήνους. ᾟ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν
πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτου, ἡγίασα αὐ-
18 τοὺς ἐμοί, Καὶ ἔλαβον τοὺς Λευίτας ἀντὶ
19 παντὸς πρωτοτόκου ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ
ἀπέδωκα τοὺς Λευίτας ἀπόδομα δεδομέ-
νους Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐκ μέσου υἱῶν
Ἰσραὴλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν υἱῶν Ἰσρα-
ὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξιλά-
σκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν
τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ (λ) προσεγγίζων πρὸς
τὰ ἅγια.

Sume Levitas de medio filiorum
Israel, & purificabis eos. Et sic 6
facies eis purificationem eorum: 7
Asperges eos aquâ purificationis;
& superveniet novacula super
omne corpus eorum, & lavabunt
vestimenta sua: & mundi e-
runt. Et sument vitulum unum 8
ex bobus, & hujus sacrificium
similam confectam in oleo. Et
vitulum anniculum ex bobus
sume pro peccato. Et adduces 9
Levitas ante tabernaculum testi-
monii: & congregabis omnem
synagogam filiorum Israel. Et
adduces Levitas ante Dominum: 10
& imponent filii Israel manus
suas super Levitas. Et segrega- 11
bit Aaron Levitas, munus ante
Dominum à filiis Israel: & e-
runt, ut operentur opera Do-
mini. Levitæ autem imponent 12
manus super capita vitulorum:
& facies unum pro peccato, &
unum in holocaustum Domino ad
exorandû pro eis. Et statues Le- 13
vitas ante Dominum, & ante A-
aron, & ante filios ejus: & do-
nabis illas donum ante Dominû.
Et distingues Levitas de medio 14
filiorum Israel: & erunt mihi.
Et post hæc ingredientur Levitæ 15
ad operandum opera tabernacu-
li testimonii: & mundabis eos, &
donabis eos ante Dominû: quo-
niâ donû, donati hi mihi sunt de
medio filiorû Israel: Pro adaper- 16
ientib⁹ omnê vulvâ primogenitis
omnib⁹ ex filiis Israel sumpsi eos
mihi. Quoniam mihi omne pri- 17
mogenitum in filiis Israel ab ho-
minibus usque ad pecus. Quâ
die percussi omne primogenitum
in terra Ægypti, sanctificavi eos
mihi: Et sumpsi Levitas pro om- 18
ni primogenito in filiis Israel.
Et donavi Levitas donum, do- 19
natos Aaron & filiis ejus de
medio filiorum Israel, ad ope-
randum opera filiorum Israel
in tabernaculo testimonii, &
propitiandum pro filiis Israel:
Et non erit in filiis Israel (a) ac-
cedens ad sancta.

MS.A. (β) μέσου τῶν υἱῶν (γ) οὕτως ποιήσεις τὸν ἁγιασμὸν (δ) περι-
ρανεῖς (ε) ἐπὶ τὸ (ζ) χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ (η) ἀπόδομα κυρίῳ. Καὶ (θ) ἔσονται
ἐμοί. (ι) ἐξ υἱῶν (κ) ἀπὸ ἀνθρώπου (λ) προσεγγίζων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πρὸς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

Sume Levitas de medio filiorum Israel, & 6
purifica eos. Hoc modo fac illis, & purifica 7
eos, Sparge super eos aquas peccati, & transi-
re faciant novaculâ super totâ carnê suam,
laventque vestimenta sua, & sese purificent.
Deinde sumant juvencum unum filium bo- 8
vis, cum oblatione sua, *nempe* pollubro
uno pleno farinâ subactâ oleo: & juvencum
alterum filiû bovis offer pro peccato. Et acce- 9
dere fac Levitas ante tabernaculum tempo-
ris, & congrega totum cœtum filiorum Isra- 10
el. Et admove Levitas coram Dño, impo-
nentque filii Israel manus suas super Levitas.
Et separabit Aharon Levitas separatio- 11
nem coram Domino ex parte filiorum Is-
rael: eruntque ad obeundum ministeri-
um Domini. Et Levitæ ponent manus suas 12
super caput juvenci: & fac unum pro pecca-
to, & alterum in holocaustum Domino, ut
indulgentia impetretur pro Levitis. Et 13
statue Levitas ante Aharonem & filios ejus,
ut separet eos separationem Domino. Et 14
separa Levitas è medio filiorum Israel, e-
runtque mei Levitæ. Et post hæc ingredi- 15
entur Levitæ, ac ministrabunt in taberna-
culo temporis. Itaque purifica eos, & se-
para eos separationem coram Domino.
Quoniam dono sunt mihi donati de medio 16
filiorum Israel, *idcirco* pro omni aperiente
vulvam inter mares filiorum Israel, dedica-
vi eos mihi. Quoniam mea sunt omnia 17
primogenita filiorum Israel, ab hominibus
usque ad jumenta: in die quo occidi omnia
primogenita quæ erant in terra Ægypti,
consecravi eos mihi. Et obtuli Levitas 18
pro primogenitis filiorum Israel. Et dedi 19
ipsos Levitas dono Aharoni & filiis ejus è
medio filiorum Israel, ad obeundum mini-
sterium filiorum Israel in tabernaculo tem-
poris, & ad expiandum pro filiis Israel,
& ne contingat inter filios Israel mors repen-
tina, quû accesserint filii Israel ad sanctuariû.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס

6 קָרֵיב יָת לֵיוָאֵי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּתְדַכֵּי יָתְהוֹן : 7 וּכְדֵין תַּעְבֵּיד לְהוֹן לְדַכּוֹאֵיהוֹן אַדִּי עֲלֵיהוֹן מֵי חַטָּאתָא וְיַעְבְּרוּן מַסְפָּר עַל כָּל בִּשְׂרְהוֹן וִיחַוְּרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן וְיִדַּכּוּן : 8 וְיִסְּבוּן תּוֹר בַּר תּוֹרֵי וּמִנְחָתֵיהּ סוֹלְתָּא דְּפִילָא בִמְשַׁח וְתוֹר תִּנְיָן בַּר תּוֹרֵי תִּסַּב לְחַטָּאתָא : 9 וּתְקָרֵיב יָת לֵיוָאֵי לִקְדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וּתְכַנֵּישׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : 10 וּתְקָרֵיב יָת לֵיוָאֵי קֳדָם יְיָ וְיִסְמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לֵיוָאֵי : 11 וִירִים אַהֲרֹן יָת לֵיוָאֵי אֲרָמָא קֳדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן לְמִפְלַח יָת פָּלְחָנָא דַיְיָ : 12 וְלֵיוָאֵי יִסְמְכוּן יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרַיָא וַעֲבֵיד יָת חַד חַטָּאתָא וְיָת חַד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל לֵיוָאֵי : 13 וּתְקִים יָת לֵיוָאֵי קֳדָם אַהֲרֹן וְקֳדָם בְּנוֹהִי וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ : 14 וְתַפְרֵישׁ יָת לֵיוָאֵי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי : 15 וּבָתַר כֵּן יֵעֲלוּן לֵיוָאֵי לְמִפְלַח יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא וּתְדַכֵּי יָתְהוֹן וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא : 16 אֲרֵי אַפְרָשָׁא מַפְרְשִׁין אִנּוּן לִי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פָּתַח כָּל וַלְדָּא בּוּכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרֵיבִית יָתְהוֹן קֳדָמַי : 17 אֲרֵי דִילִי כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא בְּיוֹמָא דְּקַטְלִית כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אַקְדֵּשִׁית יָתְהוֹן קֳדָמַי : 18 וְקָרֵיבִית יָת לֵיוָאֵי חֲלָף כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל : 19 וִיהַבִית יָת לֵיוָאֵי מְסִירִין לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פָּלְחַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֵי בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא :

Targum Onkelos.

6 Applica Levitas de medio filiorum Israel: & mundabis eos. 7 Et ita facies eis ut mundentur; Asperge super eos aquas lustrationis: & transire facient novaculam super omnem carnem suam; & lavabunt vestimenta sua, & mundi erunt. 8 Tollentque vitulum de bobus, & munus ejus erit simila conspersa oleo: bovem autem secundum tolles de bobus pro peccato. 9 Applicabisque Levitas coram tabernaculo fœderis: & congregabis omnem 10 cœtum filiorum Israel. Et applicabis Levitas coram Domino: & imponent filii Israel manus suas super Levitas. 11 Elevabitque Aaron Levitas elevatione corā Dño à filiis Israel: & erunt ministrantes 12 ministeriū Dñi. Levitæ autem imponent manus suas super caput boum: & faciat unum pro peccato & unum in holocaustum coram Domino, ad propitiandum super Levitas. 13 Statuesque Levitas in conspectu Aaron & in conspectu filiorum ejus: & elevabis eos elevatione in conspectu Domi-14 ni. Et separabis Levitas de medio filiorū Israel: ut sint ministrantes Levitæ coram me. 15 Et posteà ingredientur Levitæ, ut ministrent in tabernaculo fœderis: & mundabis eos, & elevabis eos elevatione. 16 Quoniam separatione separati sunt mihi, de medio filiorum Israel: pro omni primogenito aperiente omnem vulvam de filiis Israel, applicavi eos 17 *coram me.* Quia meum est omne primogenitum in filiis Israel, in hominibus & in jumentis: in die quo interfeci omne primogenitum in terrâ Ægypti, sanctificavi eos co-18 ram me. Applicavique Levitas pro omni primogenito fi-19 liorum Israel. Dedique Levitas *traditos* Aaron & filiis ejus, de medio filiorum Israel: ut serviant pro filiis Israel in tabernaculo fœderis, ad propitiandum pro filiis Israel: ut non sit in filiis Israel mors, cum accesserint ad sanctuariū.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

6 Accipe Levitas de medio filiorum Israel, et purificabis eos. 7 Sic autem facies eis ut purifices eos: asperge super eos aquas expiationis, & transire faciant novaculam super omnem carnem suam, laventque vestimenta sua, et mundi 8 erunt. Accipient etiam vitulum de armento, & oblationem ejus similam conspersam oleo; & vitulum alterum de armento accipies (a) pro pec-9 cato. Et accedere facies Levitas ante tabernaculum testimonii, & convocabis omnē congregationem filiorum Is-10 rael. Et accedere facies Levitas ante Dominum, imponentq; filii Israel manus suas 11 super Levitas. Et offeret Aaron Levitas ventilatione coram Domino de filiis Israel, ut possint operari ministeria 12 Domini. Levitæ autem imponent manus suas super caput vitulorum, (b) facitoq; unum pro peccato, & alterum holocaustum Domino ad expian-13 dum Levitas. Sistesq; Levitas coram Aarone, & coram filiis ejus, & ventilabis eos 14 ventilationem Domino. Separabisq; Levitas de medio filiorum Israel, meiq; erunt Le-15 vitæ. Postea ingredientur Levitæ ad faciendū ministeriū tabernaculi testimonii, purificabisq; eos, & ventilabis 16 eos ventilationem. Quoniam dati sunt, illi mihi de medio filiorum Israel; pro omni primogenito aperiente vulvam inter filios Israel accepi illos 17 mihi. Meus est enim omnis primogenitus ex filiis Israel, ex hominibus, & ex bestiis: à die quo percussi omnem primogenitum in terra Ægypti, 18 sanctificavi illos mihi. Et ac-19 cepi Levitas pro omni primogenito ex filiis Israel. Dediq; Levitas donum Aaroni & filiis ejus de medio filiorum Israel ad faciendum ministerium filiorum Israel in tabernaculo testimonii, & ad expiandum filios Israel, ut non sit inter filios Israel plaga cùm accedent filii Israel ad sanctuarium.

VER. SAM. (a) in expiationem. (b) facietque

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 قدم اللاويين من بين بني اسرايل فطهرهم * وكذا فاصنع لهم من تطهيرهم * 7 انضح عليهم من ماء الذكاة * ويمروا الموسى على ابدانهم * ويغسلوا ثيابهم ويطهروا * 8 ويقربوا ثورا من البقر ومعه برسميذ ملتوت بدهن * وثورا اخر من البقر خذه للذكاة * 9 وقدمهم بين يدي خبآء الحضر * واجمع جماعة بني اسرايل * 10 وقدمهم بين يدي الله * ويسند بنو اسرايل ايديهم عليهم * 11 ويرفعهم هارون رفا بين يدي الله من بين بني اسرايل * فيكونوا يخدمون خدمة الله * 12 واللاويون يسندون ايديهم على ارؤس الثورين * واصنع احدهما ذكاة * والاخر صعيدة لله * واستغفر عنهم * 13 وقفهم بين يدي هرون وبنيه * وارفعهم رفا لله * 14 وافرزهم من بني اسرايل ويكونوا لي * 15 وبعد ذلك يدخل اللاويون ليخدموا خباء الحضر وقد طهرتهم وارفعهم رفا * 16 لانهم مسلمون لي من بني اسرايل بدل كل بكر فاتح بطن من بني اسرايل اخذتهم لي * 17 كما كان لي كل بكر مما بين بني اسرايل من انسان الى بهيمة وذلك اني في يوم اهلاكي كل بكر في بلد مصر * 18 اقدستهم لي * كذلك اخذت اللاويين بدلهم * 19 وجعلتهم لهارون وبنيه من بين بني اسرايل * ليخدموا خدمتهم في خباء الحضر ويستغفروا عنهم * ولا يحل بهم وباء اذا هم تقدموا الى القدس *

6 Admove Levitas de filiis Israil, et munda eos: sic autē age cum eis quoad mun-7 dationem ipsorum. Sparge super eos de aqua expiationis, & ducant novaculā super corpora sua, laventque vestes suas, et 8 mundentur. Et offerant taurum de bobus, et cum ipso frumentū simile subactæ oleo: Et taurum alterum de bobus accipe in ex-9 piationem. Et accedere fac illos ante tentorium præsentiæ: et congrega cœtum fi-10 liorum Israil. Et approxima illos coram Deo, & imponent filii Israil manus suas 11 super eos. Et circumducet eos Haron circunductione coram Deo de filiis Israil, eruntque ministrantes ministerium Dei. 12 Et Levitæ imponent manus suas capitibus utriusque tauri: Et fac unum eorum expiationem, & alterum holocaustum Deo, & 13 veniam postula pro ipsis. Et siste eos ante Haronem et filios ejus, & circunduc eos 14 circunductione Deo. Et separa illos à fi-15 liis Israil, & erunt mihi. Et post hæc ingredientur Levitæ ad serviendum tabernaculo præsentiæ, cùm jam mundaveris 16 eos, & circunduxeris illos. Ipsi enim facti sunt mihi ex filiis Israil pro omni primogenito aperiente uterum: ex filiis Israil 17 accepi eos mihi. Quemadmodum meum erat omne primogenitum ex filiis Israil ab homine ad jumentum, (Atque id quidem, quia in die quâ perdidi omne primogenitum in regione Ægypti, sanctificavi eos 18 mihi) Sic accepi Levitas pro eis, & con-19 stitui eos Haroni et filiis ejus de medio filiorum Israil: ut exerceant ministeriū suum in tabernaculo præsentiæ, & veniā postulent pro eis, & non grassetur in eis pestis si quando ipsi accesserint ad sanctuarium.

ספר במדבר: ט

Levitis Israel filiorum *cætus* omnis & ,Aharon &,Mosch fecit Et.
20 ויעש משה ואהרן וכל־עדת בני־ישראל ללוים
fecerunt sic ,Levitis Mosch Dominus præcepit quæ omnia Juxta
ככל אשר־צוה יהוה את־משה ללוים כן־עשו
,sua vestimenta laverunt &,Levitæ se purificaverũt Et .Israel filii eis
21 להם בני־ישראל: ויתחטאו הלוים ויכבסו בגדיהם
eos *super* expiavit & *:Domini facies ad* elevationẽ eos Aharon fecit elevare &
וינף אהרן אתם תנופה לפני יהוה ויכפר עליהם
serviendum ad Levitæ sunt ingressi postea Et .eos *purificandos ad*,Aharon
22 אהרן לטהרם: ואחרי־כן באו הלוים לעבד את־
:ejus *filiorum aspectum ad* &,Aharon *facies ad conventus tentorio* in suum *servitium*
עבדתם באהל מועד לפני אהרן ולפני בניו
fecerunt sic ,Levitis super Mosch Dominus præcepit quemadmodum
כאשר צוה יהוה את־משה על־הלוים כן עשו
:Levitis quod Hoc .dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et .eis
23 להם: וידבר יהוה אל־משה לאמר: זאת אשר ללוים
24 militandum ad *ingredietur* ,supra & ,annorum viginti & quinque filio à
מבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבא
annorum quinquaginta filio à Et .*conventus tentorii ministerio* in militiam
25 צבא בעבדת אהל מועד: ומבן חמשים שנה
ministrabit Et .ultra *serviet* non & ,*servitii exercitu ab* revertetur
26 ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד: ושרת את־
servitium & ,custodiam custodiendũ ad *conventus tentorio* in suis fratrib⁹ cum
אחיו באהל מועד לשמר משמרת ועבדה
.eorum custodiis in Levitis facies Sic .*serviet* non
לא יעבד ככה תעשה ללוים במשמרתם:

CAP. IX. ט

,secundo anno in Sinai deserto in Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה במדבר־סיני בשנה השנית
facient Et :dicendo ,primo mense in Ægypti terra è *eos egrediendo*
2 לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר: ויעשו
-quarta In .suo statuto tempore in *transitum* Israel filii
3 בני־ישראל את־הפסח במועדו: בארבעה
ipsum facietis ,vesperas duas inter ista mense in die decima
עשר־יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו
,ejus *judicia omnia* juxta &,ejus statuta omnia Juxta.suo statuto tempore in
במעדו ככל־חקתיו וככל־משפטיו
faciendum ad ,Israel filios ad Mosch est locutus Et .ipsum facietis
4 תעשו אתו: וידבר משה אל־בני ישראל לעשת
decima quarta-in ,primo in *transitum* fecerunt Et .*transitum*
5 הפסח: ויעשו את־הפסח בראשון בארבעה עשר
quæ omnia Juxta .Sinai deserto in vesperas duas inter mensis die
יום לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר
fuit Et .Israel filii fecerunt sic ,Mosch Dominus præcepit
6 צוה יהוה את־משה כן עשו בני ישראל: ויהי
potuerunt non & ,hominis animam *ad* immundi erant qui homines
אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא־יכלו
,Mosch *facies ad* appropinquaverunt &;ipsa die in *transitum* facere
לעשת־הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה
.ipsa die in Aharon *aspectus ad* &
ולפני אהרן ביום ההוא:

Versio VULG. LAT.

20 Fecerúntque Moyses & Aaron, & omnis multitudo filiorum Israel super Levitis quæ præceperat Dominus
21 Moysi. Purificatiq; sunt, & laverunt vestimenta sua. Elevavitq; eos Aaron in conspectu Dñi, et oravit pro eis,
22 Ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum fœderis coram Aaron & filiis ejus. Sicut præceperat Dominus Moysi de Levitis,
23 ita factum est. Locutúsque est Dominus ad Moysen, di-
24 cens ; Hæc est lex Levitarum, A viginti quinque annis & suprà, ingredientur ut ministrent in tabernaculo
25 fœderis. Cúmque quinquagesimum annum ætatis impleverint, servire cessabunt.
26 Eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo fœderis, ut custodiant quæ fibi fuerint commendata, opera autem ipsa non faciant. Sic dispones Levitis in custodiis suis.

CAP. IX.

1 Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, anno secundo postquàm egressi sunt de terra Ægypti, men-
2 se primo, dicens ; Faciant filii Israel Phase in tempore
3 suo, Quarta-decimâ die mensis hujus ad vesperam, juxta omnes ceremonias &
4 justificationes ejus. Præcepítque Moyses filiis Israel ut
5 facerent Phase. Qui fecerunt tempore suo : quarta-decimâ die mensis ad vesperam, in monte Sinai. Juxta omnia quæ mandaverat Dominus Moysi, fecerunt filii
6 Israel. Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere Phase in die illo, accedentes ad Moysen & Aaron,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ (μ) πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ τοῖς Λευίταις καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ περὶ τῶν Λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ.
21 Καὶ ἡγνίσαντο οἱ Λευῖται, (ν) καὶ ἐπλύναντο τὰ ἱμάτια· καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς Ἀαρὼν ἀπόδομα ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσατο περὶ αὐτῶν Ἀαρὼν
22 ἀφαγνίσασθαι αὐτούς. Καὶ μετὰ ταῦτα (ξ) εἰσῆλθον οἱ Λευῖται λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἔναντι Ἀαρὼν, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ· καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ περὶ
23 τῶν Λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
24 (ο) Τοῦτό ἐστι τὸ περὶ τῶν Λευιτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, (π) εἰσελεύσονται ἐνεργεῖν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
25 Καὶ ἀπὸ πεντηκονταετοῦς ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουργίας (ρ) καὶ οὐκ ἐργάται ἔτι.
26 Καὶ λειτουργήσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν φυλακὰς, ἔργα δὲ οὐκ ἐργᾶται. οὕτως ποιήσεις τοῖς Λευίταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν.

MS.A· (μ) πᾶσα συναγωγὴ (ν) καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἀπέδωκαν (ξ) εἰσήλθοσαν (ο) τοῦτ' ἐστιν (π) εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίαν ἐν ἔργοις ἐν τῇ (ρ) καὶ οὐχὶ

20 Et fecit Moyses, & Aaron, & omnis synagoga filiorum Israel Levitis, secundùm quæ præcepit Dominus Moysi de Levitis, ita fecerunt eis filii Israel.
21 Et purificati sunt Levitæ, & laverunt vestimenta : & donavit eos Aaron donum ante Dominum, & exoravit pro eis Aaron ad purificandos eos.
22 Et post hæc intrârunt Levitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo testimonii ante Aaron, & ante filios ejus : sicut præcepit Dominus Moysi de Levitis, sic fecerunt eis.
23 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens,
24 Hoc (b) est, quod de Levitis : à quinto & vigesimo anno & suprà, introibunt (c) operari in tabernaculo testimonii.
25 Et à quinquagenario recedet à ministratione, & non operabitur ultrà.
26 Et ministrabit frater ejus in tabernaculo testimonii, (d) custodire custodias : opera autem non operabitur. Sic facies Levitis in custodiis eorum.

ΚΕΦ. Θ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐν
2 τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, λέγων, Εἶπον, καὶ ποιείτωσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πάσχα καθ'
3 ὥραν αὐτοῦ, Τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου πρὸς ἑσπέραν, ποιήσεις αὐτὸ (α) κατὰ καιροὺς· κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις
4 αὐτό. Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς
5 Ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πάσχα. Ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ (β) ἐρήμῳ τοῦ Σινᾶ. καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ.
6 Καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες οἳ ἦσαν ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδύναντο ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ προσῆλθον ἐναντίον Μωυσῆ καὶ Ἀαρὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

MS.A. (α) κατὰ καιρὸν αὐτοῦ· κατὰ τὸν (β) ἐρήμῳ Σινᾶ.

CAP. IX.

1 Et locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sina in anno secundo, egressis ipsis de terra Ægypti, in mense primo, dicens ;
2 Dic, & faciant filii Israel Pascha juxta tempus ejus,
3 Quartâ & decimâ die mensis primi ad vesperam, facies illud secundùm tempora : secundùm legem ejus, & secundùm constitutionem ejus, facies illud.
4 Et locutus est Moyses filiis Israel, ut facerent Pascha.
5 Incipiente quartâ & decimâ die mensis in deserto Sina. Sicut præcepit Dominus Moysi, ita fecerunt filii Israel.
6 Et affuerunt viri, qui erant immundi super animam hominis, & non poterant facere Pascha in die illa. Et accesserunt ante Moysen & Aaron in die illa.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 * ܘܥܒܕܘ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܘܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܠܘܝܐ. ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ
21 ܠܡܘܫܐ ܥܠ ܠܘܝܐ. ܗܟܢܐ ܥܒܕܘ ܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܐܬܕܟܝܘ ܠܘܝܐ ܘܚܘܪܘ
ܡܐܢܝܗܘܢ. ܘܦܪܫ ܐܢܘܢ ܐܗܪܘܢ ܠܠܘܝܐ ܦܘܪܫܢܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܚܣܐ ܥܠܝܗܘܢ ܐܗܪܘܢ.
22 ܘܕܟܝ ܐܢܘܢ. * ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ ܥܠܘ ܠܘܝܐ. ܠܡܦܠܚ ܦܘܠܚܢܗܘܢ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܩܕܡ
ܐܗܪܘܢ. ܘܩܕܡ ܒܢܘܗܝ. ܘܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܥܠ ܠܘܝܐ. ܗܟܢܐ ܥܒܕܘ ܠܗܘܢ
23 ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܗܢܐ ܢܗܘܐ ܢܡܘܣܐ ܠܠܘܝܐ.
24 ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ ܘܠܥܠ. ܢܐܬܐ ܠܡܬܡܢܝܘ ܒܚܝܠܐ: ܠܬܫܡܫܬܐ ܕܡܫܟܢ
25 ܙܒܢܐ. * ܘܡܢ ܒܪ ܚܡܫܝܢ ܫܢܝܢ. ܢܬܗܦܟ ܡܢ ܚܝܠܐ ܕܬܫܡܫܬܐ. ܘܬܘܒ. ܠܐ ܢܦܠܘܚ.
26 * ܘܢܫܡܫ ܠܐܚܘܗܝ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܠܡܛܪ ܡܛܪܬܐ. ܘܦܘܠܚܢܐ ܠܐ ܢܦܠܘܚ. ܗܟܢܐ ܬܥܒܕ ܠܠܘܝܐ
ܒܡܛܪܬܗܘܢ. * ܦܣܘܩܐ * ܟ * ܕܠܐ ܦܘܪܫܐ.

1 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܒܡܕܒܪܐ ܕܣܝܢܝ. ܒܫܢܬܐ ܬܪܬܝܢ ܡܢ ܡܦܩܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ
2 ܡܢ ܡܨܪܝܢ. ܒܝܪܚܐ ܩܕܡܝܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܢܥܒܕܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܦܨܚܐ ܒܙܒܢܗ.
3 * ܒܐܪܒܥܣܪ ܒܝܪܚܐ ܗܢܐ. ܒܝܬ ܪܡܫܐ ܢܥܒܕܘܢܗ ܒܙܒܢܗ. ܐܝܟ ܟܠܗܘܢ ܦܘܩܕܢܘܗܝ
4 ܘܐܝܟ ܟܠܗܘܢ ܕܝܢܘܗܝ. ܢܥܒܕܘܢܗ. * ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܕܢܥܒܕܘܢ ܦܨܚܐ.
5 * ܒܐܪܒܥܣܪܐ. ܒܝܪܚܐ ܩܕܡܝܐ. ܒܝܬ ܪܡܫܐ. ܒܡܕܒܪܐ ܕܣܝܢܝ. ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ.
6 ܗܟܢܐ ܥܒܕܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. * ܓܒܪܐ ܕܝܢ ܐܢܫܝܢ ܗܘܘ ܛܡܐܝܢ ܒܢܦܫܐ ܕܒܪܢܫܐ. ܠܐ ܐܫܒܩܘܢ
ܠܡܥܒܕ ܦܨܚܐ ܒܝܘܡܐ ܗܘ.

20 Fecerunt itaque Moses & Aharon, atque universa congregatio filiorum Israel Levitis quemadmodum præcepit Dominus Mosi de Levitis, sic *inquam* fecerunt eis filii Israel.
21 Et purificaverunt sese Levitæ, & laverunt vestimenta sua, separavitque Aharon Levitas separationem coram Domino, & expiavit illos Aharon, & purificavit illos.
22 Et deinde ingressi sunt Levitæ ad obeundum ministerium suum in tabernaculo temporis coram Aharone, & coram filiis ejus : & quemadmodum præcepit Dominus Mosi de Levitis, ita fecerunt iis filii Israel.
23 Et locutus est Dominus cum Mose, dixitque ad eum ;
24 Hæc erit lex Levitis : A filio viginti quinque annorum & supra, veniet ut adscribatur in militiam, ad ministerium tabernaculi temporis.
25 A filio autem quinquaginta annorum revertetur ab exercitu ministerii, & ampliùs non serviet.
26 Sed serviet fratribus suis in observanda custodia, nullum autem opus faciet. Sic age cum Levitis in observationibus eorum.

CAP. IX.

De Paschate.

1 Et locutus est Dominus cum Mose in deserto Sinai, anno secundo ab exitu filiorum Israel ex Ægypto, mense primo, dixitque ad eum ;
2 Celebrent filii Israel Pascha suo tempore.
3 Quartadecimâ *die* mensis hujus inter vesperas celebrent illud in tempore suo : juxta omnia præcepta ejus, & juxta omnia ipsius judicia celebrent illud.
4 Itaque dixit Moses ad filios Israel, ut celebrarent Pascha
5 In quartadecima *die* mensis primi inter vesperas, in deserto Sinai. Quemadmodum præcepit Dominus Mosi, sic fecerunt filii Israel.
6 Homines verò quosdam, qui polluti erant in anima hominum, non admiserunt ad celebrandum Pascha in die illa.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

20 ועבד משה ואהרן וכל כנשתא
דבני ישראל לליואי ככל די פקיד
יי ית משה לליואי כן עבדו להון
21 בני ישראל: ואדכיאו ליואי וחורו
לבושיהון וארים אהרן יתהון ארמא
קדם יי וכפר עליהון אהרן
22 לדכיותהון: ובתר כן עלו ליואי
למפלח ית פולחנהון במשכן
זמנא קדם אהרן וקדם בנוהי כמא
די פקיד יי ית משה על ליואי כן
23 עבדו להון: ומליל יי עם משה
24 למימר: דא די לליואי מבר חמש
ועשרין שנין ולעילא ייתי לחילא
25 חילא בפולחן משכן זמנא: ומבר
חמשין שנין יתוב מחיל פלחנא
26 ולא יפלח עוד: וישמש עם אחוהי
במשכן זמנא למטר מטרא
ופולחנא לא יפלח כדין תעביד
לליואי במטרתהון:

ט

1 ומליל יי עם משה במדברא דסיני
בשתא תניתא למפקהון מארעא
דמצרים בירחא קדמאה למימר:
2 ויעבדון בני ישראל ית פסחא
3 בזמניה: בארבעת עסרא יומא
בירחא הדין בין שמשיא תעבדון
יתיה בזמניה ככל גזרתיה וככל
4 דחזי ליה תעבדון יתיה: ומליל
משה עם בני ישראל למעבד פסחא:
5 ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת
עסרא יומא לירחא בין שמשיא
במדברא דסיני ככל די פקיד יי ית
6 משה כן עבדו בני ישראל: והוו
גבריא די הוו מסאבין לטמי נפשא
דאנשא ולא יכילו למעבד פסחא
ביומא ההוא וקריבו קדם משה
וקדם אהרן ביומא ההוא:

Targum Onkelos.

20 Fecitque Moyses & Aaron & omnis congregatio filiorũ Israel super Levitis, juxta omnia quæ præceperat Dñs Moysi de Levitis, ita fecerunt eis filii
21 Israel. Et mundati sunt Levitæ, & lavaverunt vestimenta sua, & elevavit eos Aaron elevatione corã Dño: et expiavit eos Aaron, ut emundarentur.
22 Et postea ingressi sunt Levitæ ad ministrandũ ministeriũ suũ in tabernaculo fœderis, corã Aaron et coram filiis ejus: sicut præceperat Domin. Moysi super Levitis, ita fecérunt eis.
23 Locutusque est Dominus cum
24 Moyse dicens. Ista est lex Levitarum: à viginti quinque annis & supra, ingredientur ut per turmas suas serviant in
25 tabernaculo fœderis. Et à quinquaginta annis, revertentur ab exercitu ministrantium: et non servient ampli-
26 us. Ministrabúntque cum fratribus suis in tabernaculo fœderis, ut custodiant custodiam; & servitute non serviant: ita facies Levitis in custodiis suis.

CAP. IX.

1 Locutúsque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai, in anno secundo egressionis eorum de terrâ Ægypti, in
2 mense primo, dicens. Faciant filii Israel Phase in tempore
3 suo. In quartadecima die mensis hujus ad vesperam facietis illud, in tempore suo: juxta omnem ritum suum & juxta omnia quæ ei pertinent,
4 facietis illud. Locutúsque est Moyses cum filiis Israel, ut fa-
5 cerent Phase. Fecerúntque Phase in mense Nisã, in quarta decima die mensis ad vesperam, in deserto Sinai: juxta omnia que præceperat Dñs Moysi, ita fecerunt filii Israel.
6 Fueruntque quidam viri qui erant immundi pro immunditia animæ hominis, et non potuerunt facere Phase in die illo: accesserúntq; in cõspectũ Moysi & in conspectum Aaron in die illo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Fecitq; Moses, & Aaron, & omnis congregatio filiorũ Israel Levitis secundùm omnia quæ præceperat Domin. Mosi de Levitis, sic fecerunt eis filii Israel. Et (c) purificaverũt 20
se Levitæ, & laverunt vestimenta sua, et ventilavit Aaron eos ventilatione ante Dominum, & expiavit eos Aaron ut mundi essent. Et post 21
ea ingressi sunt Levitæ ut facerent ministerium suum in tabernaculo testimonii coram Aarone, & coram filiis ejus: 22
sicut præceperat Dominus Mosi de Levitis, sic fecerunt eis. Et locutus est Dominus 23
Mosi, dicens; Hoc est quod 24
de Levitis, à viginti quinque annis & supra, ingredietur ad militandam militiam in ministerio tabernaculi testimonii. Sed à quinquaginta an- 25
nis, revertetur de militia ministerii, & non serviet amplius. (d) Ministrabit autem 26
fratribus suis in tabernaculo testimonii ut custodiat custodiam, sed ministerium non faciet. Sic (e) facies Levitis in custodiis eorum.

CAP. IX.

Et locutus est Dominus 1
Mosi in deserto Sinai, anno secundo egressûs eorum de terra Ægypti, mense primo,
dicens; Facient autem filii 2
Israel Pascha in tempore suo.
Decimaquartâ die, in mense 3
isto, inter duas vesperas facient illud in temporib. ejus: secundùm omnia præcepta ejus, & secundùm omnia judicia ejus facietis illud. Lo- 4
cutusq; est Moses filiis Israel ut facerent Pascha. Et fece- 5
runt Pascha in primo, in decimaquartâ die mensis, inter duas vesperas in deserto Sinai: secundùm omnia quæ præceperat Dominus Mosi, sic fecerunt filii Israel. Affue- 6
runt autem viri qui polluti erant super animam hominis, & non poterant facere Pascha in illo die: tunc accesserunt ante Mosen, & ante Aaronem in illo die;

VER. SAM. (c) expiaverunt (d) Docebit autem fratres suos (e) facietis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 *فصنع موسى وهارون في جماعة بني اسرائيل للدوابيين كجميع ما امر الله به موسى في
21 سبلهم * كذلك صنعوا بهم * فتذكوا وغسلوا ثيابهم * ورفعهم هرون رفا بين يدي الله * واستغفر
22 عنهم * وطهرهم * وبعد ذلك دخلوا ليخدموا خباء المحضر بين يدي هرون وبنيه * كجميع
23 24 ما امر الله موسى بسبيلهم كذلك صنعوا بهم * ثم كلم الله موسى تكليما * هذا رسم للدوابيين
25 من ابن خمس وعشرين سنة فصاعدا يدخل للجيش لخدمة خباء المحضر * ومن ابن
26 خمسين سنة يرجع عنه ولا يخدمه ابدا * لكن يخدمه اخوته * ويحفظ خباء المحضر واما خدمته
الاولى فلا يعاطها * كذا فاصنع بهم في حفظهم *

* الفصل التاسع *

1 * وقبل ذلك كلم الله موسى في برية سيناي * في السنة الثانية لخروجهم من ارض مصر في
2 3 الشهر الاول قائلا * ليصنع بنو اسرائيل الفصح في وقته * في اليوم الرابع عشر من هذا الشهر
4 بين العروبين فليصنعوه في وقته * كجميع رسومه واحكامه فليصنعوه * فكلم موسى بني اسرائيل
5 في عمل الفصح * فعملوه في الشهر الاول في اليوم الرابع عشر منه بين العروبين في برية سيناي *
6 كجميع ما امر الله موسى صنع بنو اسرائيل * فكان فيهم اناس تنجسوا بميت من الناس * فلم
يجز لهم ان يصنعوا الفصح في ذلك اليوم * فتقدموا فيه بين يدي موسى وهرون *

Fecerunt igitur Musa & Haron in cœtu filiorum Israil Levitis secundùm omnia quæ præcepit Deus de ipsis, ita fecerunt eis. 20
Et expiati sunt, & laverunt vestimenta sua, & circunduxit eos Haron circunductione in conspectu Dei, veniamque postulavit pro eis, & mundavit illos. Et 21
postea ingressi sunt ut ministrarent tabernaculo præsentiæ coram Harone & filiis ejus: secundùm omnia quæ præcepit De. Musæ de re ipsorum, sic fecerunt eis. Et- 22
iam allocutus est Deus Musæ locutione: 23
Hæc est constitutio Levitarum: à filio 24
viginti quinque annorum & deinceps, ingredietur in turmã ad ministerium tabernaculi præsentiæ: Et à filio quinquagin- 25
ta annorum revertetur ab ipso, nec serviet ei unquam: Sed servient ei fratres ejus. 26
Custodiet quidẽ tabernaculum præsentiæ, at ministerio suo primo ne det operam. Sic facito illis in custodia eorum.

CAP. IX.

Et ante hæc locut. est Deus cum Musa in deserto Sinai, anno secundo ab 1
exitu eorum è terra Ægypti, mense primo,
dicens; Agant filii Israil Pascha tem- 2
pore suo. In die quartadecima ex hoc 3
mense, inter utrumq; occasum agant illud tempore suo: secundũ omnes ritus ejus,
& judicia ejus agant illud. Locutus est 4
ergò Musa cum filiis Israil de faciendo
Paschate. Et fecerunt illud mense primo, 5
die quartadecimâ ex ipso, inter utrumque occasum, in deserto Sinai: secundùm omnia quæ mandavit De. Musæ, fecerunt
filii Israil. Fuerunt autem nonnulli inter 6
eos, qui inquinati fuerant in mortuo ex hominibus, unde non licebat eis facere Pascha in illa die: accesserunt igitur in ipsa die ante Musam & Haronem,

.hominis animã ad immundi Nos :eum ad ipsi homines dixerunt Et
7 ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם
Domini appropinquationem faciendum appropinquare non ad ,diminuemur quid Ad
למה נגרע לבלתי הקריב את־קרבן יהוה
:Moseh eos ad dixit Et ?Israel filiorum medio in suo statuto tẽpore In
8 במעדו בתוך בני ישראל: ויאמר אלהם משה
ad Dominus est locut' Et .vobis Dñs præcipiat quid audiam & ,State
9 עמדו ואשמעה מה־יצוה יהוה לכם: וידבר יהוה אל־
cùm vir Vir :dicendo ,Israel filios ad Loquere :dicendo Moseh
10 משה לאמר: דבר אל־בני ישראל לאמר איש איש כי־
vel ,vobis longinqua via in vel ,animam ad immundus fuerit
יהיה טמא לנפש או בדרך רחקה לכם או
quarta in,secundo mense In.Domino transitũ faciet &,vestris generationib'
11 לדרתיכם ועשה פסח ליהוה: בחדש השני בארבעה
infermentatis super :ipsum facient vesperas duas inter die decima
עשר יום בין הערבים יעשו אתו על־מצות
os & ,manè usque eo ex facient reliquũ Non.illud comedẽt amaritudinib' &
12 ומררים יאכלהו: לא־ישאירו ממנו עד־בקר ועצם
.illud facient Pesach statutũ omne secundum :eo in confringent non
לא ישברו־בו ככל־חקת הפסח יעשו אתו:
facere cessaverit & ,fuerit non via in & ,mundus ipse qui vir Et
13 והאיש אשר־הוא טהור ובדרך לא־היה וחדל לעשות
appropinquationem quia:suis populis è ipsa anima excidetur & ,transitum
הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן
vir portabit sui peccatũ,suo statuto tẽpore in fecit accedere non Domini
יהוה לא הקריב במעדו חטאו ישא האיש
Pesach fecerit & ;peregrinus vobiscum fuerit peregrinatus cùm Et .ipse
14 ההוא: וכי־יגור אתכם גר ועשה פסח
.faciet sic ejus judicium secundum & ,Pesach statutum secundum;Domino
ליהוה כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה
die In Et .terræ indigenæ &,peregrino & ,vobis erit unum Statutum
15 חקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ: וביום
:testimonii :tentoriũ tabernaculum nubes operuit ,tabernaculum erigendi
הקים את־המשכן כסה הענן את־המשכן לאהל העדת
.mane usque ignis aspectus sicut tabernaculum super erit vespera in &
ובערב יהיה על־המשכן כמראה־אש עד־בקר:
.noctè ignis aspectus & ,illud operiet Nubes :semper erit Sic
16 כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה־אש לילה:
proficiscebantur ea post- & ,tentorio desuper nubem sustolli et ad Et
17 ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו
castrametabantur ibi ,nubes ibi manebat quo loco in & :Israel filii
בני ישראל ובמקום אשר ישכן־שם הענן שם יחנו
,Israel filii proficiscebantur Domini os super .Israel filii
18 בני ישראל: על־פי יהוה יסעו בני ישראל
habitaret quibus ,diebus Omnibus :castrametabantur Domini os super &
ועל־פי יהוה יחנו כל־ימי אשר ישכן
nubem prolongando in Et .castrametabantur ,tabernaculum super nubes
19 הענן על־המשכן יחנו: ובהאריך הענן
Israel filii custodiebant & ,multis diebus tabernaculum super
על־המשכן ימים רבים ושמרו בני־ישראל את־
.proficiscebantur non & ,Domini custodiam
משמרת יהוה ולא יסעו:

Versio VULG. LAT.

7 Dixerunt eis, Immundi sumus
super anima hominis. Quarè
fraudamur ut non valeamus
oblationem offerre Domino
in tempore suo inter filios
8 Israel? Quibus respondit
Moses, State, ut consulam quid
præcipiat Dominus de vobis.
9 Locutúsque est Dominus ad
10 Moysen, dicens, Loquere filiis
Israel; Homo qui fuerit im-
mundus super anima, sive in
via procul in gente vestra, fa-
11 ciat Phase Domino In mense
secundo, quartadecimâ die
mensis ad vesperam: cum
azymis & lactucis agrestibus
12 comedent illud. Non relin-
quent ex eo quidpiam usque
manè, & os ejus non confrin-
gent, omnem ritum Phase
13 observabunt. Si quis au-
tem & mundus est, & in iti-
nere non fuit, & tamen
non fecit Phase, exter-
minabitur anima illa de po-
pulis suis, quia sacrificiũ Do-
mino non obtulit tempore
suo: peccatum suum ipse por-
14 tabit. Peregrinus quoq; & ad-
vena si fuerint apud vos, fa-
cient Phase Domino juxta ce-
remonias & justificationes
ejus. Præceptũ idem erit apud
vos tam advenæ quàm indi-
15 genæ. Igitur die quà erectum
est tabernaculũ, operuit illud
nubes. A vespere autem super
tentorium erat quasi species
16 ignis usque mané. Sic fiebat
jugiter: per diem operiebat
illud nubes, & per noctem
17 quasi species ignis. Cúmque
ablata fuisset nubes, quæ ta-
bernaculum protegebat, tunc
proficiscebantur filii Israel:
& in loco ubi stetisset nubes,
18 ibi castrametabantur. Ad im-
perium Dñi proficiscebantur,
& ad imperium illi' figebant
tabernaculũ. Cunctis diebus
quibus stabat nubes super
tabernaculum, manebant in
19 eodem loco. Et si evenisset ut
multo tempore maneret su-
per illud, erant filii Israel in
excubiis Domini, & non pro-
ficiscebantur,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι (γ) πρὸς αὐ-
τόν, Ἡμεῖς ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου·
μὴ οὖν ὑστερήσωμεν (δ) προσενέγκαι τὸ δῶ-
ρον κυρίῳ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν
8 Ἰσραήλ; Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Μωυσῆς,
Στῆτε αὐτοῦ, καὶ ἀκούσομαι τί ἐντελεῖται κύ-
9 ριος περὶ ὑμῶν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
10 Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσρα-
ήλ, λέγων, Ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν
γένηται ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, ἢ
ἐν ὁδῷ (ε) μακρὰν ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γενε-
11 αῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα (ζ) κυρίῳ Ἐν
τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐν τῇ τεσσαρεσκαι-
δεκάτῃ (η) ἡμέρᾳ· τὸ πρὸς ἑσπέραν ποι-
ήσουσιν αὐτό, ἐπ' ἀζύμων καὶ πικρίδων φά-
12 γονται αὐτό. Οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς
τὸ πρωΐ, καὶ ὀστοῦν οὐ (θ) συντρίψουσιν ἀπ'
αὐτοῦ· κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα ποιήσουσιν αὐ-
13 τό. Καὶ ἄνθρωπος ὃς (ι) ἐὰν καθαρὸς ᾖ,
καὶ ἐν ὁδῷ μακρὰν οὐκ ἔστι, καὶ ὑστερήσῃ (κ)
ποιῆσαι τὸ πάσχα, (λ) ἐξολοθρευθήσεται ἡ
ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον
κυρίῳ οὐ προσήνεγκε κατὰ τὸν καιρὸν αὐτοῦ· ἁ-
μαρτίαν αὐτοῦ λήψεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
14 Ἐὰν δὲ προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος
ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ (μ) ποιήσῃ τὸ πάσχα κυ-
ρίῳ, κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα, καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν
(ν) αὐτοῦ ποιήσει αὐτό· νόμος εἷς ἔσται ὑ-
μῖν, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ αὐτόχθονι τῆς
15 γῆς. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐστάθη ἡ σκηνή, ἐκά-
λυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνήν, τὸν οἶκον τοῦ
μαρτυρίου. καὶ τὸ ἑσπέρας ἦν (ξ) ἐπὶ τῆς σκη-
16 νῆς ὡς εἶδος πυρὸς ἕως πρωΐ. Οὕτως ἐ-
γίνετο διαπαντός· ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν
αὐτὴν ἡμέρας, καὶ εἶδος πυρὸς τὴν νύκτα.
17 Καὶ ἡνίκα ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς,
καὶ μετὰ ταῦτα (ο) ἀπῆραν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ·
καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἂν ἔστη ἡ νεφέλη, ἐκεῖ (π)
18 παρενέβαλον οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. Διὰ προστά-
γματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσ-
ραήλ, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι.
πάσας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς σκιάζει ἡ νεφέλη
ἐπὶ τῆς σκηνῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσ-
19 ραήλ. Καὶ ὅταν ἐφέλκηται ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς
σκηνῆς ἡμέρας πλείους, καὶ φυλάξονται οἱ υἱοὶ
Ἰσραὴλ τὴν φυλακὴν τοῦ θεοῦ, καὶ οὐ μὴ
ἐξάρωσι.

Et dixerunt viri illi ad eũ, Nos 7
immundi super animâ hominis.
Nunquid igitur fraudandi eri-
mus offerre donum Domino jux-
ta temp' suum in medio filiorum
Israel? Et dixit ad eos Moyses, 8
State istic, & audiã quid præci-
piet Dominus de vobis. Et locu- 9
tus est Dominus ad Moysen, di-
cens, Loquere filiis Israel, dicens, 10
Homo, homo, quicunq; fuerit im-
mundus super animam hominis,
vel in via longè à vobis, vel in
generationibus vestris, & faciet
Pascha Domino In mense secun- 11
do in quarta & decima die; ad
vesperã facient illud, super azy-
ma, & picridas comedent illud.
Non relinquent de eo in manè, et 12
os non confringent de eo: secun-
dùm legẽ ipsius Paschæ facient
illud. Et (a) homo quicunq; mun- 13
dus fuerit, & in via longè non
est, & defuerit facere Pascha;
exterminabitur anima illa de po-
pulo suo, quia donum Domino nõ
obtulit juxta temp' ejus: pecca-
tum suum accipiet homo ille. Si 14
autẽ accesserit ad vos proselytus
in terra vestra, et fecerit Pascha
Domino; secundùm legem ipsius
Paschæ, et secundùm cõstitutio-
nem ejus faciet illud. Lex una
erit vobis, & proselyto, & indi-
genæ terræ. Et die quã statutum 15
est tabernaculum, texit nubes ta-
bernaculum, (b) domum testimo-
nii. Et vesperè erat super taber-
naculum velut species ignis usq;
manè. Ità fiebat semper: nubes 16
tegebat illud die, & species ignis
nocte. Et cùm ascendisset nu- 17
bes à tabernaculo, & postea pro-
movebant filii Israel: & in loco
ubicunq; steterat nubes, ibi ca-
stra collocabant filii Israel. Per 18
præceptum Domini castra (c) col-
locabunt filii Israel, & per præ-
ceptum Domini promovebunt.
Omnes dies in quibus obumbrat
nubes super tabernaculum, in ca-
stris erunt filii Israel. Et quando 19
(d) protraxerit nubes super ta-
bernaculum dies plures; & cu-
stodient filii Israel custodiam
Dei, & non promovebunt.

MS.A. (γ) πρὸς αὐτούς, (δ) ὥστε προσενέγκαι (ε) μακρὰν ἢ ἐν ὑμῖν, (ζ) τῷ κυρίῳ (η) ἡμέρᾳ· πρὸς (θ) συντρίψεται (ι) ἂν (κ) τοῦ ποιῆσαι (λ) ἐξολοθρευθήσεται (μ) ποιήσει (ν) αὐτοῦ ἕτως ποιήσει (ξ) ἐπὶ τῆς γῆς ὡς (ο) ἀπῆρον (π) παρενέβαλλον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]

Dixeruntque ad eos viri illi, Nos polluti 7
sumus in anima hominis, cur prohibemur,
nec offerimus oblationem Dñi tempore suo
inter filios Israel? Ait illis Moses, State in 8
loco vestro, & audiam quid præcipiat Do-
minus de vobis. Locutus est ergò Dñs cum 9
Mose, & dixit ad eum; Loquere cum filiis 10
Israel, & dic eis; Unusquisque cùm fuerit
contaminatus in anima, vel in via est lon-
ginqua, aut in habitaculis vestris, celebret
Pascha Dño. Quartâ decimâ mensis secun- 11
di, inter vesperas celebrent illud: super azy-
mo & amaritudine comedant illud. Nihil re- 12
linquant ex eo usque mane, & os non fran-
gant in eo: juxta omnem ritum Paschatis ce-
lebrent illud. Homo verò qui mundus est, 13
nec fuerit in via, & non celebrârit Pascha in
tempore suo; pereat anima illa de populo
suo, eò quòd non obtulerit oblationem Dñi
tempore suo: peccatum recipiet vir hujus-
modi. Et cùm demorat' fuerit vobiscũ is qui 14
ad me convertitur, feceritque Pascha Dño;
juxta præceptum Paschatis, & juxta judicia
ejus, ita faciet. Lex eadem sit vobis, & ei qui
convertitur ad me, atque hospiti terræ. Por- 15
rò, quo die erectum fuit tabernaculum, obte-
xit nubes tabernaculum temporis & velum
januæ testimonii: & in eadem vespera facta
est super tabernaculum quasi species ignis us-
que ad matutinum. Sic fiebat semper, & nu- 16
bes tegebat illud interdiu, & species ignis
noctu. Cúmque sustolleretur nubes à taber- 17
naculo, tunc proficiscebantur filii Israel: & in
loco in quo residebat nubes, ibi castrameta-
bantur filii Israel. Et quidem ad verbum oris 18
Dñi proficiscebantur filii Israel, & ad ver-
bum oris Dñi castrametabantur: cunctis
diebus quibus manebat nubes super taber-
naculum, residebant. Cúmque moram fa- 19
ceret nubes super tabernaculum diebus mul-
tis, observabant filii Israel custodiam Domi-
ni, nec proficiscebantur.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואמרו גבריא האנון ליה אנחנא
מסאבין לטמי נפשא דאנשא למא
נתמנע בדיל דלא לקרבא ית
קרבנא דיי בזמניה בגו בני ישראל:
ואמר להון משה אוריכו עד דאשמע
מה דאתפקד מן קדם יי על דלכון:
ומליל יי עם משה למימר: מליל עם
בני ישראל למימר גבר גבר ארי
יהי מסאב לטמי נפשא דאנשא
או באורח רחיקא לכון או לדריכון
ויעביד פסחא קדם יי: בירחא תנינא
בארבעת עסרא יומא בין שמשיא
יעבדון יתיה על פטיר ומררין
ייכלוניה: לא ישארון מניה עד
צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל
גזירת פסחא יעבדון יתיה: וגברא
דהוא דכי ובאורח לא הוה ויתמנע
למעבד פסחא וישתיצי אנשא
ההוא מעמיה ארי קרבנא דיי לא
קריב בזמניה חוביה יקבל גברא
ההוא: וארי יתגיר עמכון גיורא
ויעביד פסחא קדם יי כגזירת פסחא
וכדחזי ליה כן יעביד קימא חדא
לכון ולגיורא וליציבא דארעא:
וביומא דאתקם ית משכנא חפא
עננא ית משכנא למשכנא
דסהדותא וברמשא הוי על
משכנא כחיזו אשתא עד צפרא:
כן הוי תדירא עננא חפי ליה וחיזו
אשתא בליליא: ולפום אסתלקות
עננא מעלוי משכנא ובתר כן נטלין
בני ישראל ובאתרא דשרי תמן
עננא תמן שרן בני ישראל: על
מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל
מימרא דיי שרן כל יומין דשרי
עננא על משכנא שרן: ובאורכות
עננא על משכנא יומין סגיאין
ויטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין

Targum Onkelos.

7 Atq; dixerunt ei viri illi; Nos
sumus immundi pollutione
animæ hominis: quare prohi-
bemur ut non offeram' obla-
tionẽ Dñi in tempore suo, in
8 medio filiorũ Israel? Dixitque
eis Moyses: Expectate donec
audiã, quid præcipiat Dñs sup-
9 re vestrã. Locutúsq; est Dñs cũ
10 Moyse dicens. Loquere cum
filiis Israel, dicens: Vir vir ex
vobis aut de generationib' ve-
stris, qui fuerit immund' pol-
lutione animæ hominis aut in
viã longinquã, faciet Phase
11 corã Dño. In mense secundo,
in quarta decima die mensis
ad vesperã facient illud: cum
azymis et herbis amaris come-
12 dent illud. Non relinquent ex
eo usq; mane, et os non con-
fringent in eo: juxta omnẽ ri-
13 tum Phase facient illud. Vir
autẽ qui fuerit mund', et in iti-
nere non fuerit, et desierit fa-
cere Phase, exterminabitur ho-
mo ille de populo suo: quia ob-
lationẽ Dñi non obtulit in tẽ-
pore suo, peccatũ suũ suscipi-
14 et vir ille. Et quando peregri-
nat' fuerit apud vos peregri-
nus, et fecerit Phase corã Dño;
juxta ritũ Phase, et sicut ei per-
tinet, ita faciet: præceptũ unũ
erit vobis; et peregrinis, atque
15 indigenis terræ. In die autem
qua erectũ est tabernaculum,
cooperuit nubes tabernaculũ
testimonii: et in vespere erat
super tabernaculũ quasi visio
16 ignis, usq; mane. Sic erat jugi-
ter; nubes operiebat illud:
17 et visio ignis per noctẽ. Et cũ
elevata fuisset nubes desuper
tabernaculum, postea profici-
scebantur filii Israel: et in lo-
co ubi manebat nubes, ibi
18 manebant filii Israel. Per ver-
bum Dñi proficiscebantur filii
Israel, et p verbũ Dñi castra-
metabãtur: cunctis dieb' qui-
bus manebat nubes sup taber-
19 naculũ, manebant illi. Et quã-
do longo tempore manebat
nubes sup tabernaculũ, et die-
bus multis: custodiebant filii
Israel custodiam verbum Dñi,
et non proficiscebantur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Dixeruntq; ad eum viri isti, 7
Nos polluti sumus super ani-
mã mortui, quare resecamur,
ut non offeramus munus Do-
mino in temporibus suis in
medio filiorum Israel? Et 8
dixit eis Moses, Subsistite, et
audiã quid præceperit Domi-
nus vobis. Et locut' est Domi- 9
nus Mosi, dicens; Loquere fili- 10
is Israel, dicens; Quicunque
fuerit pollutus super animã,
aut in via longinqua à vobis,
aut à generationibus vestris,
faciet etiam pascha Domino.
Mense secundo, decimã quar- 11
tã die, inter duas vesperas
facient illud; cum azymis et
amaritudinibus comedent il-
lud. Nihil residuum facient 12
de eo usque ad mane, neque os
confringent in eo: secundùm
omnia præcepta Paschatis fa-
cient illud. Vir autem qui 13
mundus erit, & in via non
fuerit, et (a) omittet facere
Pascha, exterminabitur ani-
ma illa de populis suis, quo-
niam munus Domini non ob-
tulit in temporibus suis: pec-
catum suum portabit vir ille.
Cum etiam cõmorabitur vo- 14
biscum peregrinus, feceritq;
Pascha Domino, secundùm
præcepta Paschatis, et secun-
dùm judicia ejus, sic faciet:
præceptum unum erit vobis, et
peregrino, & indigenæ terræ.
In die verò quo erectum est 15
tabernaculum, operuit nubes
tabernaculum versus tento-
rium testimonii; vespere au-
tem erat super tabernaculum
sicut species ignis usque mane.
Sic fuit semper; nubes tege- 16
bat illud, & species ignis no-
cte. Ubi autem ascendisset nu- 17
bes à tabernaculo, post hæc
proficiscebantur filii Israel:
in loco verò in quo requiesce-
bat nubes, ibi castrametaban-
tur filii Israel. Juxta os Do- 18
mini proficiscebantur filii Is-
rael, & juxta os Domini ca-
strametabantur: omnibus die-
bus quibus requiescebat nubes
super tabernaculũ, castrame-
tabantur. Cùm autem mo- 19
rabatur nubes super taberna-
culum diebus multis, custo-
diebant filii Israel custodiam
Domini, & non proficisce-
bantur.

VER. SAM. (a) spernet

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وقالوا نحن انجاس من الناس • فلا نمنع ان نقرب مثل قربان الله في وقته فيما بين بني
اسرايل * قال لهم موسي • تواحي اسمع ما يامر الله به فيكم * فكلم الله موسي قايلا • مر
بني اسرايل وقل لهم • اي انسان كان نجسا من ميت • او في سفر • منكم او من اجيالكم
فليصنع فسحا لله * في الشهر الثاني في اليوم الرابع عشر منه يصنعونه في وقته • ومع فطير
ومرار ياكلونه * ولا يبقوا منه شيا الي الغداة • ولا يكسروا منه عظما وكساير رسوم الفصح
فليصنعوه * واي رجل كان طاهرا • ولم يكن في سفر • وامتنع ان يعمل الفصح • يقطع
ذلك الانسان من بين قومه • اذ لم يقرب قربانا لله في وقته • فقد حمل ذلك الرجل وزره * وان
دخل فيكم دخيل • فليصنع فصحا لله • كرسم الفصح وحكمه كذلك يصنع • اذ سنة واحدة
تجب ان تكون لكم للدخيل وصريح الامة * وفي يوم نصب المسكن غطا الغمام علي خبا
الشهادة • وفي الليل يكون عليه كمنظر نار الي الغداة * كذلك يكون دايما • الغمام يغطيه
نهارا • ومنظر النار ليلا * وعلي قدر ارتفاع الغمام عن الخباء • فبعد ذلك يرحل بنو اسرايل وفي
اي موضع يسكن الغمام • ثم ينزل بنو اسرايل * عن امر الله يرحل بنو اسرايل • وعن امره
ينزلون • فهم طول مدة ما يسكن الغمام علي المسكن مقيمون * وان طال الغمام علي
المسكن اياما كثيرة • فيحفظ بنو اسرايل حفظ الله • فلا يرحلوا •

Dixeruntque, Nos immundi sumus pro- 7
pter homines, ne prohibeamur offerre ut
oblationem Dei tempore suo, inter filios Is-
rail. Dixit eis Musa, Manete ut audiam 8
quid præcipiat Deus de vobis. Locutusq; 9
est Deus cum Musa, dicens; Præcipe fi- 10
liis Israil, & dicito illis; Quicunque ho-
mo fuerit immundus propter mortuum,
aut fuerit in itinere tam ex vobis, quam
ex progenieb' vestris, faciat Pascha Deo.
In mense secundo in die quartadecima i- 11
psius facient illud tempore suo: & cum
azymis, atque amaritudinibus comedent
illud. Et ne relinquant ex eo quidquam 12
in crastinum, & ne frangant ex eo os ul-
lum, & juxta cunctos ritus Paschatis a-
gant illud. Et quicunq; vir fuerit mun- 13
dus, nec fuerit in itinere, & abstinuerit à
celebrando Paschate; abscindetur homo
ille de medio gentis suæ, eò quòd non ob-
tulerit sacrificium Deo tempore suo: jam
enim portavit talis homo iniquitatem su-
am. Et si ingressus fuerit inter vos alie- 14
nigena, faciet Pascha Deo: secundùm ce-
remoniam Paschatis et judicium ejus, sic
faciat: quandoquidem eandẽ legem con-
venit esse vobis, alienigenæ, & indigenæ
populi. Et in die erectionis habitaculi o- 15
peruit nubes tabernaculum testimonii, &
nocte erat super illud quasi aspectus ignis
usque mane. Sic erat jugiter: Nubes ope- 16
riebat illud die, & aspectus ignis nocte.
Et secundùm elevationem nubium è ta- 17
bernaculo, ita deinde proficiscebantur filii
Israil: & ubicunque quiescebat nu-
bes, ibi diversabantur filii Israil. Ad 18
imperium Dei proficiscebantur filii Is-
rail, & ad jussum ejus diversabantur.
Nam quanto temporis intervallo quiesce-
bat nubes super habitaculum, tanto ma-
nebant: At si persistebat nubes super ha- 19
bitaculo multos dies, observabant filii Is-
rail excubias Dei, & non discedebant.

ספר במדבר : י

Et erat cùm esset nubes diebus numeri super tabernaculum,
10 ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על־המשכן
super os Domini castrametabantur & super os Domini proficiscebantur.
על־פי יהוה יחנו ועל־פי יהוה יסעו :
Et erat cùm esset nubes à vespera usque mane, & sustollebatur nubes
21 ויש אשר יהיה הענן מערב עד־בקר ונעלה הענן
in mane & proficiscebantur: vel die, & nocte, & sustollebatur nubes,
בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן
& proficiscebantur. Vel duobus dieb' vel mense, vel diebus, in prolongando
22 ונסעו : או־ימים או־חדש או־ימים בהאריך
nubem super tabernaculum ad manendum super illud, castrametabantur
הענן על־המשכן לשכן עליו יחנו
filii Israel, & non proficiscebantur: & in sustolli eam proficiscebantur.
בני־ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו :
Super os DOMINI castrametabantur, & super os DOMINI
23 על־פי יהוה יחנו ועל־פי יהוה
proficiscebantur: custodiam DOMINI servabant super os DOMINI
יסעו את־משמרת יהוה שמרו על־פי יהוה
in manu Moseh.
ביד־משה :

CAP. X. י

Et locutus est DOMINUS ad Moseh, dicendo: Fac tibi duas
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר : עשה לך שתי
2 tubas argenti ductile facies eas, & erunt tibi
חצוצרת כסף מקשה תעשה אתם והיו לך
ad convocationem coetus, & ad profectionem castrorum. Et clangent
למקרא העדה ולמסע את־המחנות : ותקעו
3 in eis, & convenient ad te omnis coetus ad ostium tentorii conventionis.
בהן ונועדו אליך כל־העדה אל־פתח אהל מועד :
Et si in una clanxerint, & convenient ad te principes, capita
4 ואם־באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים ראשי
millium Israel. Et clangetis jubilationem, & proficiscentur
5 אלפי ישראל : ותקעתם תרועה ונסעו
castra castrametantium ad orientem. Et clangetis vociferationem
המחנות החנים קדמה : ותקעתם תרועה
6 secundo, & proficiscentur castra castrametantium ad meridiem:
שנית ונסעו המחנות החנים תימנה
jubilationem clangent in profectionibus suis. Et in congregare faciendo
תרועה יתקעו למסעיהם : ובהקהיל
7 congregationem, clangetis, & non taratantarizabitis. Et filii
את־הקהל תתקעו ולא תריעו : ובני
8 Aharon sacerdotis clangent in tubis: & erunt vobis
אהרן הכהנים יתקעו בחצצרות והיו לכם
in statutum seculi in generationes vestras. Et quando venietis ad bellum
לחקת עולם לדרתיכם : וכי־תבאו מלחמה
9 in terra vestra super coarctantem coarctantem vos, & taratantarizabitis
בארצכם על־הצר הצרר אתכם והרעתם
in tubis, & memorabimini ad aspectum Domini Dei vestri, & salvi eritis
בחצצרת ונזכרתם לפני יהוה אלהיכם ונושעתם
ab inimicis vestris.
מאיביכם :

Versio VULG. LAT.

20 Quot dieb' fuisset nubes super
tabernaculum. Ad imperium
Dñi erigebant tentoria, & ad
imperium illius deponebant.
21 Si fuisset nubes à vespere usq;
manè, & statim diluculò tabernaculum reliquisset, proficiscebantur: & si post diem
& noctem recessisset, dissipa-
22 bant tentoria. Si verò biduo
aut uno mense vel longiori
tempore fuisset super tabernaculum, manebant filii Israel
in eodem loco, & non proficiscebantur: statim autem ut
recessisset, movebant castra.
23 Per verbum Domini figebant
tentoria, & per verbum illius
proficiscebantur: erántque in
excubiis Dñi juxta imperium
ej' per manum Moysi.

CAP. X.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moy-
2 sen, dicens, Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quib'
convocare possis multitudinem quando movenda sunt
3 castra. Cúmq; increpueris tubis, cōgregabitur ad te omnis
turba ad ostium tabernaculi
4 fœderis. Si semel clangueris,
venient ad te principes, &
5 capita multitudinis Israel. Si
autē prolixior atque concisus
clangor increpuerit, movebunt castra primi qui sunt ad
6 Orientalem plagam. In secundo autem sonitu & pari ululatu tubæ, levabunt tentoria
qui habitant ad Meridiem. Et
juxta hunc modum reliqui
facient, ululantibus tubis in
7 profectionem. Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor
erit, & non concisè ulula-
8 bunt. Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis: éritque hoc legitimum sempiternum in generationibus ve-
9 stris. Si exieritis ad bellum de
terra vestra contra hostes qui
dimicant adversùm vos, clangetis ululantibus tubis, & erit
recordatio vestri corā Dño
Deo vestro, ut eruamini de
manibus inimicorum vestrorum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Καὶ ἔσται ὅταν (ρ) σκεπάζῃ ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀριθμῷ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διὰ φωνῆς κυρίου παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προστάγματος
21 κυρίου (σ) ἀπαροῦσι. Καὶ ἔσται ὅταν γένηται ἡ νεφέλη ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ, καὶ ἀναβῇ ἡ νεφέλη τοπρωΐ, καὶ ἀπαροῦ-
22 σιν ἡμέρας ἢ (τ) νυκτός. Μηνὸς ἡμέρας πλεοναζούσης τῆς νεφέλης σκιαζούσης ἐπ' αὐτῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ,
23 καὶ οὐ μὴ ἀπάρωσιν. Ὅτι διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. τὴν φυλακὴν κυρίου (υ) ἐφυλάξαντο διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ Μωυσῆ.

10 Et erit cùm texerit nubes dies numero super tabernaculum, per vocem Domini in castris erunt: & per præceptum Domini pro-
21 movebunt. Et erit, cùm fuerit nubes à vespera usque ad manè, & ascenderit nubes manè; & promovebunt die,
22 vel nocte. (e) Mense diei, abundante nube obumbrante super illud, in castris erunt filii Israel, et nō promovebunt. Quo-
23 niam per præceptum Domini promovebunt. Custodiam Domini custodierunt, per præceptum Domini manu Moysi.

MS.A. (ρ) σκεπάσῃ (σ) ἐξαροῦσιν. (τ) νυκτός. Καὶ ἀναβῇ ἡ νεφέλη, ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ μηνὸς ἡμέρας· πλεοναζούσης ἐπ' αὐτῆς, παρεμβάλωσιν (υ) ἐφύλαξαν

ΚΕΦ. ι'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἀργυρᾶς· ἐλατὰς ποιήσεις αὐτάς· καὶ ἔσονταί σοι ἀνακαλεῖν τὴν συναγωγήν,
3 καὶ ἐξαίρειν τὰς παρεμβολάς. Καὶ σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς, καὶ συναχθήσεται πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ
4 μαρτυρίου. Ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ σαλπίσωσι, προσελεύσονται πρὸς σὲ πάντες οἱ ἄρ-
5 χοντες ἀρχηγοὶ Ἰσραήλ. Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ
6 αἱ παρεμβάλλουσαι ἀνατολάς· Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι (α) Λίβα· καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ (β) παρεμβάλλουσαι παρὰ θάλασσαν· καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ (γ) παρεμβάλλουσαι πρὸς Βορρᾶν. Σημασίᾳ σαλπιοῦσιν ἐν τῇ ἐξάρσει αὐτῶν.
7 Καὶ ὅταν συναγάγητε τὴν συναγωγήν,
8 σαλπιεῖτε, καὶ οὐ σημασίᾳ. Καὶ οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον εἰς
9 τὰς γενεὰς ὑμῶν. Ἐὰν δὲ ἐξέλθητε εἰς πόλεμον ἐν τῇ γῇ ὑμῶν πρὸς τοὺς ὑπεναντίους τοὺς ἀνθεστηκότας ὑμῖν, (δ) καὶ σημανεῖτε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἀναμνησθήσεσθε ἔναντι κυρίου, καὶ διασωθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.

CAP. X.

1 ET locut' est Domin' ad Moy-
2 sen, dicens, Fac tibi duas tubas argenteas: ductiles facies eas: & erunt tibi ad revocandam syna-
3 gogam, & promovenda castra. Et clanges in illis: & congregabitur omnis (a) synagoga ad ostium
4 tabernaculi testimonii. Si autem in (b) una clangent, accedent ad te omnes principes (c)
5 Duces Israel. Et clangetis significationem: & promovebunt castra applicantia ad Orientem.
6 Et clangetis significationem secundam: & promovebunt castra applicantia ad Africum. Et clangetis significationem tertiam: et promovebunt castra applicantia juxta Mare. Et clangetis significationem quartam: & promovebunt castra applicantia ad Aquilonem. Significatione clangent in promo-
7 tione eorum. Et quando (d) congregabitis synagogam, clangetis, & non significatione.
8 Et filii Aaron sacerdotes clangent tubis. Et erit vobis legitimum sempiternum in proge-
9 nies vestras. Si autem exibitis in bellum in terra vestra erga adversarios, qui steterunt contra vos; & significabitis tubis: & erit recordatio vestri coram Domino; & salvabimini de inimicis vestris.

MA.S. (α) Νότον· (β) παρεμβάλλουσαι θάλασσαν· (γ) παρεμβάλλουσαι Βορρᾶν. (δ) καὶ σαλπιεῖτε ταῖς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 * ܘܐܝܬ ܙܒܢܐ ܕܗܘܐ ܥܢܢܐ ܝܘܡܬܐ ܡܢܝܢܐ ܥܠ ܡܫܟܢܐ. ܒܡܠܬܗ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ.
21 ܫܪܝܢ. ܘܒܡܠܬܗ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ ܫܩܠܝܢ. * ܘܐܝܬ ܙܒܢܐ ܕܗܘܐ ܥܢܢܐ ܥܠ ܡܫܟܢܐ.
ܡܢ ܪܡܫܐ ܘܥܕܡܐ ܠܨܦܪܐ. ܘܡܫܬܩܠ ܥܢܢܐ ܒܨܦܪܐ: ܘܫܩܠܝܢ. ܐܘ ܐܝܡܡܐ ܐܘ ܠܠܝܐ. ܘܡܫܬܩܠ
22 ܥܢܢܐ. ܘܫܩܠܝܢ. * ܐܘ ܝܘܡܬܐ. ܐܘ ܝܪܚܐ. ܐܘ ܡܢ ܥܕܢ ܠܥܕܢ ܟܡܐ ܕܡܘܪܟ ܥܢܢܐ ܠܡܫܪܐ
ܥܠ ܡܫܟܢܐ. ܗܟܢܐ ܫܪܝܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܘܠܐ ܫܩܠܝܢ. ܘܡܐ ܕܡܫܬܩܠ ܥܢܢܐ. ܫܩܠܝܢ.
23 * ܒܡܠܬܗ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܫܪܝܢ: ܘܒܡܠܬܗ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܫܩܠܝܢ. ܘܡܛܪܬܗ ܕܡܪܝܐ
ܢܛܪܝܢ. ܐܝܟ ܡܠܬܗ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܒܐܝܕܐ ܕܡܘܫܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ *

1 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܥܒܕ ܠܟ ܬܪܬܝܢ ܩܪܢܬܐ ܕܣܐܡܐ. ܕܢܩܝܫܬܐ
2 ܥܒܕ ܐܢܝܢ. ܘܢܗܘܝܢ ܠܟ. ܠܡܩܪܐ ܠܟܢܘܫܬܐ. ܘܠܡܫܩܠܘ ܡܫܪܝܬܐ. * ܘܢܩܪܘܢ ܒܗܝܢ.
3 ܘܢܬܟܢܫܘܢ ܠܘܬܟ. ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ. ܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܘܐܢ ܒܚܕܐ ܢܩܪܘܢ.
4 ܢܬܟܢܫܘܢ ܠܘܬܟ ܪܘܪܒܢܐ. ܘܪܝܫܝ ܐܠܦܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. * ܘܬܝܒܒܘܢ ܒܩܪܢܐ. ܘܢܫܩܠܘܢ
5 ܡܫܪܝܬܐ ܕܫܪܝܢ ܠܡܕܢܚܐ. * ܘܬܝܒܒܘܢ ܒܩܪܢܐ. ܕܬܪܬܝܢ. ܘܢܫܩܠܘܢ ܡܫܪܝܬܐ ܕܫܪܝܢ ܠܬܝܡܢܐ.
6 ܒܩܪܢܐ ܢܩܪܘܢ ܠܡܫܩܠܝܗܘܢ. * ܘܡܐ ܕܟܢܫܝܢ ܐܢܬܘܢ ܟܢܘܫܬܐ. ܬܩܪܘܢ. ܘܠܐ
7 ܬܝܒܒܘܢ. * ܘܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ ܢܩܪܘܢ ܒܩܪܢܬܐ. ܘܢܗܘܝܢ ܠܟܘܢ ܢܡܘܣܐ ܠܥܠܡ
8 ܠܕܪܝܟܘܢ. * ܘܐܢ ܢܐܬܐ ܩܪܒܐ ܠܐܪܥܟܘܢ. ܥܠ ܒܥܠܕܒܒܐ ܕܩܝܡܝܢ ܠܟܘܢ. ܬܩܪܘܢ ܒܩܪܢܬܐ.
9 ܘܢܬܕܟܪܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ. ܘܬܬܦܪܩܘܢ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܝܟܘܢ.

10 Quandoque verò manebat nubes diebus numerosis super tabernaculum, ad verbum oris Domini residebant in castris, & ad verbum
21 oris Domini proficiscebantur. Aliquando etiam manebat nubes super tabernaculum à vespera usque ad matutinum, & sustollebatur nubes manè, ac proficiscebantur: aut die ac nocte, *ac tum* sustollebatur nubes, & profi-
22 ciscebantur. Aut diebus, aut mensibus, aut de momento ad momentum: quamdiu protrahebat nubes moram super tabernaculum, tamdiu morabantur filii Israel, nec proficiscebantur; cum verò sustollebatur nubes, profi-
23 ciscebantur. Ad verbum oris Domini castrametabantur, & ad verbum oris Domini proficiscebantur; & excubias Domini observabant, juxta verbum oris Domini per manum Mosis.

CAP. X.

1 LOcutus est etiam Dominus cum Mose,
2 dixitque ad eum; Fac tibi duas tubas argenteas, ductiles fac eas: & inserviant tibi ad convocandum cœtum, & ad movenda ca-
3 stra. Clangent enim iis, & recipiet sese ad te universus cœtus ad ostium tabernaculi
4 temporis. Et quidem si unâ clanxerint, se recipient ad te magnates & capita millium Is-
5 raelis. Tubâ verò canent, & proficiscentur castra quæ sita sunt ad Orientem.
6 Canent etiam tubâ secundò, & proficiscentur castra quæ jacent ad Meridiem: tubâ clan-
7 gent in profectionibus suis. Cùm autem congregabitis cœtum, clangite, & ne canatis.
8 Filii autem Aharonis sacerdotis clangent tubis: eruntque vobis lex perpetua in posteri-
9 tates vestras. Et si adveniat bellum in terram vestram, adversùs aggressores qui vos aggredientur, canite tubis, & fiet vestri memoria coram Domino Deo vestro, & eruemini ab hostibus vestris.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

ואית דהוי ענגא יומין דמנין על
משכנא על מימרא דיי שרן ועל
מימרא דיי נטלין : ואית דהוי ענגא
מרמשא ועד צפרא ומסתלק
ענגא בצפרא ונטלין או יממ
ולילי ומסתלק ענגא ונטלין
או תרין יומין או ירחא או עדן
בעדן באורכות ענגא על משכנא
למשרי עלוהי שרן בני ישראל
ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין
על מימרא דיי שרן ועל מימרא
דיי נטלין ית מטרת מימרא
דיי נטרין על מימרא דיי בידא
דמשה :

י

ומליל יי עם משה למימר : עביד
לך תרתין חצוצרן דכסף נגיד
תעביד יתהין ויהוין לך לארעא
כנשתא ולאטלא ית משריתא :
ויתקעון בהין ויזדמנון לותך כל
כנשתא לתרע משכן זמנא :
ואם בחדא יתקעון ויזדמנון לותך
רברביא רישי אלפיא דישראל :
ותתקעון יבבתא ויטלון משריתא
דשרן קדומא : ותתקעון יבבתא
תנינות ויטלון משריתא דשרן
דרומא יבבא יתקעון למטלניהון :
ובמכנש ית קהלא תתקעון ולא
תיבבון : ובני אהרן כהניא יתקעון
בחצוצרתא ויהוין לכון לקים
עלם לדריכון : וארי תעלון
לאגחא קרבא בארעכון על
מעיקי דמעיקין לכון ותיבבון
בחצוצרתא ויעול דכרנכון
לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון
מסנאיכון :

20 Et si erat nubes super taber-
naculum diebus paucis: juxta
verbum Domini manebant, et
juxta verbum Domini pro-
21 ficiscebantur. Et aliquando
erat nubes à vespere usq; ma-
ne; et elevabatur nubes mane,
& proficiscebantur: aut post
diem & noctê elevabatur nu-
22 bes, et proficiscebantur. Aut
duobus diebus, vel uno mense
aut longiori tempore, tanto
tempore quanto manebat nu-
bes super tabernaculum, ma-
nebant filii Israel et non pro-
ficiscebantur: et quando ele-
23 vabatur, proficiscebantur. Ju-
xta verbum Dñi manebant, &
juxta verbum Dñi proficisce-
bantur: custodiam verbi Dñi
custodiebant, juxta verbum
Domini per manum Moysi.

CAP. X.

1 Locutúsq; est Dñs cũ Moy-
2 se dicens. Fac tibi duas tubas
de argento, ductili facies eas:
et erunt tibi ad convocandam
congregationé, et ad moven-
3 da castra. Et clangent cum eis:
et conveniet ad te omnis con-
gregatio, ad ostiũ tabernaculi
4 fœderis. Et si cum unâ clan-
guerint: conveniét ad te prin-
5 cipes capita milliũ Israel. Clã-
getisq; ululatione: et move-
bũt castra illi, qui sunt ad Ori-
6 entalé plagã. Clangetisq; ite-
rũ ululatione; et movebunt ca-
stra illi, qui habitãt ad Austra-
lé plagã: ululatione clangent
7 in profectione suâ. Et quando
congreganda est ecclesia, clã-
8 getis et non ululabitis. Filii au-
tem Aaron sacerdotes clangent
tubis: et erit vobis in legiti-
mum sempiternum, in genera-
9 tionibus vestris. Et quando in-
gressi fueritis ad præliandum
in terra vestrâ, contra hostes
qui tribulant vos, clangetis tu-
bis: ut veniat recordatio ve-
stri in bonum coram Domino
Deo vestro; ut eruamini de
inimicis vestris.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sed fiebat ut cùm esset nubes 20
dieb' paucis super tabernacu-
lum, ut juxta os Domini ca-
stametarentur, & juxta os
Domini proficiscerentur. Fie- 21
bat etiam ut cùm esset nubes
à vespera usque mane, &
ascenderet nubes mane, ut
proficiscerentur; vel diem et
noctem, & ascendebat nubes,
tum proficiscebantur. At cùm 22
duos dies, aut mensem, aut
dies protrahebat nubes com-
morationem super tabernacu-
lum, castrametabantur filii
Israel, & non proficisceban-
tur; cùm autem ascenderet,
proficiscebantur. Juxta os 23
Domini castrametabantur, et
juxta os Domini proficisce-
bantur. Custodias Domini
custodiebant juxta os Domi-
ni sub manu Mosis.

CAP. X.

Et locutus est Dominus 1
Mosi, dicens; Fac tibi duas 2
tubas argenteas, ductiles fa-
cies eas: eruntq; tibi in con-
vocationem congregationis, et
ad promovenda castra. Et 3
clangent cum eis, & convo-
cabitur ad te omnis con-
gregatio ad ostium taberna-
culi testimonii. Si autem in 4
unâ clanxerint, tum conve-
nient ad te principes, capita
millium Israel. Cùm autem 5
clangetis concisum sonum,
proficiscentur castra eorum
qui metati sunt ad Orientem.
Et cùm clangetis cõcisum so- 6
nũ secundò, tum proficiscetur
castra eorum qui metati sunt
ad Septentrionem: concisum
sonum clangent in profectio-
nibus suis. Sed cùm convo- 7
cabitis convocationem, clan-
getis; verùm sonum non fran-
getis. Filii autem Aaron sa- 8
cerdotes clangent cum tubis,
eritq; vobis in præceptum per-
petuum in generationibus ve-
stris. Cùm verò exibitis ad 9
bellum in terra vestra adver-
sùs hostem coarctantem vos,
tum conciso sono clangetis
cum tubis, & recordatio erit
vestrî ante Dominum Deum
vestrum, & salvabimini ab
inimicis vestris.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وربما كان الغمام اياما نحصاة على المسكن * فهم على قول الله ينزلون * وعلى قوله يرحلون *
* وربما كان الغمام من المساء الى الصباح ثم يرتفع بالغداة فيرحلون * او نهارا وليلا ثم يرتفع
فيرحلون * او يومين * او شهرا * او حولا * اذا طالت مدة الغمام على المسكن فسكن
عليه * فبنو اسرائيل مقيمون غير راحلين * وفي ارتفاعه يرحلون * كذلك على قول الله ينزلون
وعلى قوله يرحلون * يحفظون ما استحفظهم من قوله بيد موسى *

* الفصل العشرون *

* وكلم الله موسى قائلا * اصنع بوقين من فضة مصمتين يكونان لك لدعوة الجماعة ورحيل
العساكر * وان ضرب بهما اجتمع اليك كل الجماعة الى باب خباء المحضر * وان ضرب باحدهما
اجتمع اليك الاشراف روساء الوف بني اسرائيل * وانفخوا نفخة مجلبة يرحل بها العساكر
النازلة في المشرق * وانفخوا نفخة مجلبة ثانية يرحل بها العساكر النازلة في الجنوب * كذلك
ينفخون نفخا لرحيلهم * وفي تجميع الجوق فانفخوا نفخا ولا تجلبوا * وبنو هرون الائمة
يضربون بالابواق * وليكن ذلك لكم رسم الدهر على مر اجيالكم * واذا دخلتم الى حرب في
بلدكم مع العدو المعادي لكم فجلبوا بالابواق * فاذا نوهتم بين يدي الله ربكم تغاثون من
اعدائكم *

Et quandoque manebat nubes numeratis 20
diebus super habitaculum: & ipsi juxta
sermonem Dei castra figebant, & juxta
sermonem illius proficiscebantur. Et ali- 21
quando erat nubes à vespere usque mane,
ac deinde elevabatur in matutino, & pro-
ficiscebantur: sive diem ac noctem, ac de-
inde sustollebatur, ac proinde castra ma-
vebant. Sive duas dies, sive mensem, sive 22
annum: quoties durabat intervallum nu-
bis super habitaculum, manebátque super
illud, etiam filii Israil persistentes erant,
nec discedebant: cùm autem tollebatur,
discedebant. Itaque ad dictũ Dei castra- 23
metabantur, & ad dictum ejus discede-
bant, observantes sermonem quem man-
daverat observari ab eis per manũ Musæ.

CAP X.

Et allocutus est Deus Musam, dicens; 1
Confice duas buccinas ex argento fu- 2
siles, quæ erunt tibi ad vocandum cœtum,
& ad movendos exercitus. Et si canatur 3
ambabus, conveniet ad te tota congrega-
tio ad ostium tabernaculi præsentiæ. Et 4
si canatur alterâ ex ipsis, congregabuntur
ad te principes, capita millium filiorũ Is-
rail. Et flate flatum varium, eoque profi- 5
ciscentur exercitus diversantes ad Ori-
entem: Et flate flatum varium secundâ 6
vice, eoque proficiscentur exercitus diver-
santes ad Meridiem: istiusmodi flatu fla-
bunt ad discessum eorum. In collectione 7
autem turmæ, flate simpliciter, & ne va-
rietis cantum. Et filii Haronis sacerdotes 8
canent buccinis: sitq; id vobis præceptum
sempiternum in fluxum generationum ve-
strarum. Cùmque ingressi fueritis ad 9
prælium in regione vestra cum hoste vobis
infenso, permiscete sonitum tubarũ: nam
cùm cecineritis tubâ coram Deo Domino
vestro, adjuvabimini contra inimicos ve-
stros.

ספר במדבר : י

10 וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יהוה אלהיכם׃
11 ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת׃
12 ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכן הענן במדבר פארן׃
13 ויסעו בראשנה על פי יהוה ביד משה׃
14 ויסע דגל מחנה בני יהודה בראשנה לצבאתם ועל צבאו נחשון בן עמינדב׃
15 ועל צבא מטה בני יששכר נתנאל בן צוער׃
16 ועל צבא מטה בני זבולן אליאב בן חלן׃
17 והורד המשכן ונסעו בני גרשון ובני מררי נשאי המשכן׃
18 ונסע דגל מחנה ראובן לצבאתם ועל צבאו אליצור בן שדיאור׃
19 ועל צבא מטה בני שמעון שלמיאל בן צורישדי׃
20 ועל צבא מטה בני גד אליסף בן דעואל׃
21 ונסעו הקהתים נשאי המקדש והקימו את המשכן עד באם׃
22 ונסע דגל מחנה בני אפרים לצבאתם ועל צבאו אלישמע בן עמיהוד׃
23 ועל צבא מטה בני מנשה גמליאל בן פדהצור׃
24 ועל צבא מטה בני בנימן אבידן בן גדעוני׃
25 ונסע דגל מחנה בני דן מאסף לכל המחנת לצבאתם ועל צבאו אחיעזר בן עמישדי׃

Verſio VULG. LAT.

10 Si quando habebitis epulum,
& dies feſtos, & calendas,
canetis tubis ſuper holocau-
ſtis, & pacificis victimis, ut
ſint vobis in recordationem
Dei veſtri. Ego Dominus
11 Deus veſter. Anno ſecundo,
menſe ſecundo, vigeſimâ die
menſis, elevata eſt nubes
de tabernaculo fœderis.
12 Profectique ſunt filii Iſrael
per turmas ſuas de deſerto
Sinai, & recubuit nubes in
13 ſolitudine Pharan. Move-
runtque caſtra primi juxta
imperium Domini in manu
14 Moyſi. Filii Juda per tur-
mas ſuas: quorum princeps
erat Nahaſſon filius Amina-
15 dab. In tribu filiorum Iſſa-
char fuit princeps Natha-
16 nael filius Suar. In tribu
Zabulon erat princeps Eli-
17 ab filius Helon. Depoſitum-
que eſt tabernaculum, quod
portantes egreſſi ſunt filii
18 Gerſon & Merari. Profe-
ctique ſunt & filii Ruben,
per turmas & ordinem ſu-
um: quorum princeps erat
19 Heliſur filius Sedeur. In
tribu autem filiorum Sime-
on, princeps fuit Salamiel
20 filius Suriſaddai. Porrò in
tribu Gad erat princeps E-
21 liaſaph filius Duel. Profe-
ctique ſunt & Caathitæ por-
tantes Sanctuarium. Tam-
diu tabernaculum portaba-
tur, donec venirent ad ere-
22 ctionis locum. Moverunt
caſtra & filii Ephraim per
turmas ſuas, in quorum ex-
ercitu princeps erat Eliſa-
23 ma filius Ammiud. In tri-
bu autem filiorum Manaſſe
princeps fuit Gamaliel filius
24 Phadaſſur. Et in tribu Ben-
jamin erat dux Abidan fi-
25 lius Gedeonis. Noviſſimi
caſtrorum omnium profecti
ſunt filii Dan per turmas
ſuas, in quorum exercitu
princeps fuit Ahiezer filius
Ammiſaddai.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς εὐφροσύνης ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις ὑμῶν, σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξιν ἐπὶ τοῖς ὁλοκαυτώμασι, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ὑμῶν· καὶ ἔσαι ὑμῖν ἀνάμνησις ἔναντι τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐγὼ κύριος ὁ
11 θεὸς ὑμῶν. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
12 Καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ σὺν ἀπαρτίαις αὐτῶν ἐν τῇ (ε) ἐρήμῳ Σινᾶ. καὶ ἔστη ἡ νεφέλη ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Φαράν.
13 Καὶ ἐξῆραν πρῶτοι διὰ φωνῆς κυρίου
14 ἐν χειρὶ Μωυσῆ, Καὶ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς (ζ) υἱῶν Ἰούδα πρῶτοι σὺν δυνάμει αὐτῶν· καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, Ναασσὼν υἱὸς Ἀμιναδάβ.
15 Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν Ἰσ-
16 σάχαρ, Ναθαναὴλ υἱὸς Σωγάρ. Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν Ζαβου-
17 λὼν, Ἐλιὰβ υἱὸς Χαιλών. Καὶ καθελοῦσι τὴν σκηνὴν, καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ Γεδσὼν, καὶ οἱ υἱοὶ (η) Μεραρὶ, οἱ αἴ-
18 ροντες τὴν σκηνήν. Καὶ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς Ῥουβὴν σὺν δυνάμει αὐτῶν· καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν,
19 Ἐλισοὺρ υἱὸς Σεδιούρ. Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν Συμεὼν, Σαλαμιὴλ
20 υἱὸς Σουρισαδαί. Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν Γάδ, Ἐλισὰφ ὁ τοῦ Ῥα-
21 γουήλ. Καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ Καὰθ αἴροντες τὰ ἅγια· καὶ στήσουσι τὴν σκηνὴν ἕως παραγένωνται. Καὶ ἐξαροῦσι
22 τάγμα παρεμβολῆς Ἐφραὶμ σὺν δυνάμει αὐτῶν· καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως
23 αὐτῶν, Ἐλισαμὰ υἱὸς (θ) Σεμιούδ. Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν (ϑ) Μα-
24 νασσῆ, Γαμαλιὴλ ὁ τοῦ Φαδασσούρ. Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν (ι) Βενι-
25 αμὶν, Ἀβιδὰν ὁ τοῦ Γαδεωνί. Καὶ ἐξαροῦσι τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν Δὰν ἔσχατοι πασῶν τῶν παρεμβολῶν σὺν δυνάμει αὐτῶν· καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, Ἀχιέζερ ὁ τοῦ (κ) Ἀμισαδαί.

10 *Et in diebus lætitiæ veſtræ, & in ſolennitatibus veſtris, & in Neomeniis veſtris, clangetis tubis ſuper holocauſtomata, & ſuper ſacrificia ſalutarium veſtrorum: & erit vobis rememoratio coram Deo veſtro. Ego Dominus Deus*
11 *veſter. Et factum eſt in anno ſecundo, in menſe ſecundo, vigeſimâ menſis, aſcendit nubes à tabernaculo teſtimonii.*
12 *Et promoverunt filii Iſrael cum vaſis ſuis in deſerto Sina: & ſtetit nubes in deſerto Pharan.*
13 *Et promoverunt primi per vocem Domini in manu Moyſi.*
14 *Et promoverunt ordo caſtrorum filiorum Juda primi cum virtute ſua: & ſuper virtutem eorum, Naaſſon filius Aminadab.*
15 *Et ſuper virtutem tribûs filiorum Iſſachar, Nathanael filius Sogar.*
16 *Et ſuper virtutem tribûs filiorum Zabulon, Eliab filius Chelon.*
17 *Et deponent tabernaculum: & promovebunt filii Gedſon, & filii Merari, qui ſunt levantes tabernaculum.*
18 *Et promoverunt ordo caſtrorum Ruben cum virtute ſua: & ſuper virtutem eorum, Eliſur filius Sediur.*
19 *Et ſuper virtutem tribûs filiorum Symeon, Salamiel filius Suriſade.*
20 *Et ſuper virtutem tribûs filiorum Gad, Heliſaph filius Raguel.*
21 *Et promovebunt filii Caath, levantes ſancta: & ſtare facient tabernaculum, quoadusque acceſſerint.*
22 *Et promovebunt ordo caſtrorum Ephraim cum virtute ſua: & ſuper virtutem eorum, Eliſama filius Semiud.*
23 *Et ſuper virtutem tribûs filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſſur.*
24 *Et ſuper virtutem tribûs filiorum Benjamin, Abidan filius Gadeoni.*
25 *Et promovebunt ordo caſtrorum filiorum Dan, ultimi omnium caſtrorum cum virtute ſua: & ſuper virtutem eorum, Achiezer filius Amiſadai.*

MS.A. (ε) ἐρήμῳ τοῦ Σινᾶ. (ζ) τῶν υἱῶν (η) Μεραρὶ αἴροντες (θ) Ἐμιούδ. (ϑ) Μανασσῆ, (ι) Βενιαμεὶν, Ἀβιδὰν υἱὸς Γαδεωνί. (κ) Μισαδαί.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 Item in die gaudiorum veſtrorum, & initii menſium veſtrorum, & ſolennitatum veſtrarum, clangite tubis ſuper holocauſta veſtra & ſuper ſacrificia veſtra pacifica, fientque vobis in memoriam apud Deum veſtrum:
11 ego ſum Dñs Deus veſter. Factum eſt autem anno ſecundo, decimâ *die* menſis ſecundi, ſublata eſt nubes à tabernaculo teſtimonii.
12 Et profecti ſunt filii Iſrael per profectiones ſuas è deſerto Sinai, ſubſtititq; nubes in de-
13 ſerto Pharan. Profecti ſunt autem primo loco juxta verbum oris Domini, internuntio
14 Moſe, Profecti ſunt *inquam* primò, turma caſtrorum filiorum Juda, & exercitus eorum: dux autem exercitûs, erat Nahſon filius
15 Aminadab. Et dux exercitûs tribûs filiorum
16 Iſachar, Nathaniel filius Soar: Et dux exercitûs tribûs filiorum Zebolon, Eliab filius
17 Halon. Et depoſuerunt tabernaculum, & profecti ſunt filii Gerſon & filii Merari por-
18 titores tabernaculi. Profecta eſt etiam turma caſtrorum Rubil & exercitus eorum: dux autem exercitûs, erat Eliſur filius Sedaur.
19 Et dux exercitûs tribûs filiorum Simeon,
20 Selamuel filius Surſadai. Et dux exercitûs tribûs filiorum Gad, Eliaſaph filius Rauelis.
21 Proficiſcebantur autem filii Cahath portitores tabernaculi, erigebantque tabernaculum
22 donec *iſti* venirent. Deinde profecta eſt turma caſtrorum Aphrem per exercitum ſuum: princeps autem exercitûs, erat Eliſe-
23 ma filius Amihud. Et princeps exercitûs
24 tribûs Manaſſe, Gamaliel filius Pharſur. Et princeps exercitûs tribûs Benjamen, Abi-
25 dan filius Gedeoni. Tum proficiſcebatur turma caſtrorum filiorum Dan, cogebatque omnia agmina & copias eorum: dux autem exercitûs tribûs filiorum Dan, erat Ahiazar filius Amiſadai.

תרגום אונקלוס

10 וביום חדותכון ובמועדיכון ובדישי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קודשיכון ויהון לכון לדכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון:
11 והוה בשתא תניתא בירחא תנינא בעסרין לירחא אסתלק ענגא מעלוי משכנא דסהדותא:
12 ונטלו בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא ענגא במדברא דפארן:
13 ונטלו בקדמיתא על מימרא דיי בידא דמשה:
14 ונטל טקס משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל חיליה נחשון בר עמינדב:
15 ועל חילא שבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער:
16 ועל חילא שבטא דבני זבולן אליאב בר חילון:
17 ומתפרק משכנא ונטלין בני גרשון ובני מררי נטלי משכנא:
18 ונטל טקס משרית ראובן לחיליהון ועל חיליה אליצור בר שדיאור:
19 ועל חילא שבטא דבני שמעון שלמיאל בר צורי שדי:
20 ועל חילא שבטא דבני גד אליסף בר דעואל:
21 ונטלין בני קהת נטלי מקדשא ומקימין ית משכנא עד מיתיהון:
22 ונטל טקס משרית בני אפרים לחיליהון ועל חיליה אלישמע בר עמיהוד:
23 ועל חילא שבטא דבני מנשה גמליאל בר פדה צור:
24 ועל חילא שבטא דבני בנימן אבידן בר גדעוני:
25 ונטל טקס משרית בני דן מכנש לכל משריתא לחיליהון ועל חיליה אחיעזר בר עמישדי:

Targum ONKELOS.

10 Et in die lætitiæ vestræ & in solennitatibus vestris, et in kalendis vestris, clangetis tubis super holocaustis vestris, & super hostiis sanctificationum vestrarum: et erunt vobis in recordationem coram Deo vestro; Ego Domi-
11 nus Deus vester. Et factum est in anno secundo, in mense secundo, in vicesima die mensis: elevata est nubes desuper tabernaculum testi-
12 monii. Profectique sunt filii Israel per mansiones suas, à deserto Sinai: & mansit nubes in deserto Pharan.
13 Profectique sunt primò: juxta verbum Domini per ma-
14 num Moysi. Discessitque primò vexillum castrorum filiorum Juda, per turmas suas: & super exercitum ejus erat princeps, Naason filius Ami-
15 nadab. Et super exercitum tribus filiorum Isachar, fuit
16 Nathanael filius Suar. Et super exercitum tribus filiorum Zabulon, fuit Eliab fili-
17 us Helon. Depositumque est tabernaculum: & profecti sunt filii Gerson & filii Merari, portantes tabernacu-
18 lum. Discessitq; vexillum castrorum Ruben, per turmas suas: & super exercitum ejus erat princeps, Eli-
19 sur filius Sedeur. Et super exercitum tribus filiorum Simeon fuit princeps, Selumi-
20 el filius Surisaddai. Et super exercitum tribus filiorum Gad, fuit Eliasaph filius
21 Duel. Profectique sunt filii Caath, portantes sanctuarium: et erigebatur taberna-
22 culum donec venirent. Profectumque est vexillum castrorum filiorum Ephraim, per turmas suas: et super exercitum ejus fuit princeps, Elisama filius Amiud.
23 Et super exercitum tribus filiorum Manasse, Gamaliel fi-
24 lius Phadasur. Et super exercitum tribus filiorum Benjamin, fuit Abidan filius Ge-
25 deonis. Profectúmque est vexillum castrorum filiorum Dan per turmas suas, recolligens omnia castra: & super exercitum ejus fuit princeps, Ahiezer filius Amisaddai.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

VER. SAM.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

10 *In die quoq; lætitiæ vestræ, & in solennitatib⁹ vestris, et in capitib⁹ mensium vestrorū, clangetis cum tubis super holocausta vestra, & super sacrificia pacificorū vestrorū, & erunt vobis in memoriale ante Dominum Deū vestrum: Ego Dominus Deus vester. Et locutus est Domin⁹ Mosi, dicens; Satis est vobis habitâsse in monte isto, revertimini, et proficiscimini; & venite in montem Amorrhæorū, et ad omnes vicinos ejus in compestria, in montes, et in planiciem, ad Meridiē, et ad litt⁹ maris. Terra Chananæorū, et Libani usque ad fluviū magnum, fluviū Euphratis: Videte, dedi ante faciem vestrā terrā illam: ingredimini, et possidete terrā quam juravi patribus vestris, Abrahā, Isaaco, & Jacob, me daturum semini eorū post eos. Et factū*
11 *est anno secundo, mense secundo, vicesimâ mensis, ut ascēderet nubes de tabernaculo testi-*
12 *monii. Itaque profecti sunt filii Israel secundùm profectiones suas de deserto Sinai, et man-*
13 *sit nubes in deserto Pharan. Et profecti sunt primi juxta mandatū Domini per manū Mosis;*
14 *Profectum inquam, est vexillū castrorū filiorum Juda primū secundū turmas suas; & super exercitū ejus Naasson fili-*
15 *us Aminadab. Et super exercitum tribûs filiorum Issachar,*
16 *Nathanael filius Suar. Et super exercitū trib⁹ filiorū Zabulon,*
17 *Eliab filius Helon. Postea depositum est tabernaculū; profectiq; filii Gerson et filii Merari, portaverunt tabernaculū.*
18 *Tum profectū est vexillū filiorū Ruben per turmas suas, et super exercitum ejus, Elisur*
19 *filius Sediur. Et super exercitum tribûs filiorum Simeonis,*
20 *Salamiel filius Surisadai. Et super exercitum tribûs filiorū*
21 *Gad, Elisaph filius Duel. Tum profecti sunt Caathitæ portantes sanctuarium: stare autem fecerunt tabernaculum, donec*
22 *ipsi advenirent. Deinde profectum est vexillum castrorū filiorum Ephraim per turmas suas; & super exercitum ejus,*
23 *Elisama filius Emiud. Super exercitum verò tribûs filiorū Manasse, Gamaliel filius Pha-*
24 *dassur. Et super exercitum tri-bûs filiorum Benjamin, Abidan*
25 *filius Gedeonis. Et profectū est vexillum castrorum filiorum Dan, colligens omnia castra per exercitus suos: et super exercitum ejus, Achiezer filius Amisade.*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * وفي يوم فرحكم واعيادكم وروس شهوركم فاضربوا بالابواق على صعايدكم وذبائح
سلامتكم * فيكون لكم ذكرا بين يدي الله ربكم * انا الله ربكم امرت بذلك * ولما كان في 11
الشهر الثاني من السنة الثانية في عشرين منه ارتفع الغمام عن مسكن الشهادة * فرحل بنو 12
اسرائيل الى مراحلهم من برية سيناء * وسكن الغمام في برية فاران * فكان اول رحلهم عن 13
امر الله بيد موسي * ان رحل عسكر مركب يهودا في المقدمة بجيوشهم * وعلى جيوشه نحسون 14
بن عميناداب * وعلى جيش سبط يساخار نثنائيل بن صوعار * وعلى جيش سبط زبولون الياب بن 15 16
حيلون * ثم فصل المسكن * فرحل بنو جرسون وبنو مراري حاملينه * ثم رحل مركز عسكر 17 18
راوبين بجيوشهم * وعلى جيشه اليصور بن شديئور * وعلى جيش سبط شمعون شلوميئيل بن 19
صوريشداي * وعلى جيش سبط جاد الياساف بن دعوائيل * ثم رحل القهاتيون حاملي 20 21
المقدس * وقد نصب المسكن الى مجيهم * ثم رحل مركز عسكر افرايم بجيوشهم * وعلى جيشه 22
اليشاماع بن عميهود * وعلى جيش سبط منسا جمليئيل بن فداصور * وعلى جيش سبط بنيامين 23 24
ابيدان بن جدعوني * ثم رحل عسكر دان على ساقة سائر العساكر بجيوشهم * وعلى جيشه 25
اخيعازر بن عمي شداي *

Et in die lætitiæ vestræ, et festis vestris, et principiis mensium vestrorum, clangite tubis super holocausta vestra & sacrificia vestra pacifica, eritq; vobis ad memoriam in conspectu Dei Domini vestri: ego De⁹ Domin⁹ vester præcepi hoc. 10
Cumque fuisset mensis secundus anni secundi, in vigesima die ex ipso, elevata est nubes de habitaculo testimonii. 11
Profectique sunt filii Israil per diversoria sua è deserto Sinai, et quievit nubes in deserto Pharan. 12
Fuit autem primus discessus eorum de mandato Dei per manum Musæ, 13
ut discesserit exercitus castrorum filiorum Ihudha in fronte per turmas suas: et super turmis ejus, Nahson filius Amminadhab. 14
Et super exercitu tribûs Issachar, Nathanail filius Suar. 15 16
Et super exercitu tribûs Zabulon, Eliab filius Hilon. 17
Deinde dissolutū est habitaculum, profectique sunt filii Gerson & filii Merari gestantes illud. 18
Posteà discesserunt castra exercitûs Reubin per turmas suas: et super exercitum ejus, Elisur filius Sedhiaur. 19
Et super exercitum tribûs Simeon, Salumjail filiᵘ Suri-Saddai. 20
Et super exercitū tribûs Gad, Eliasaph filius Dauail. 21
Deinde castra moverunt Cahathitæ gestantes sanctuarium: et jam erectum erat habitaculum ad adventum ipsorum. 22
Posteà discesserunt castra exercitûs Ephraim per turmas suas: & super exercitum ejus, Elisamaas filius Ammihud. 23
Et super exercitu tribûs Manasse, Gamaliel filius Phadasur. 24
Et super exercitu tribûs Benjamin, Abidan filiᵘ Gedeoni. 25
Deinde profectus est exercit⁹ Dan ad calcē omnium exercituum, per turmas suas: et super exercitu ejus, Ahiazar filius Ammi-Saddai.

ספר במדבר : יא

26 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ וְעַל־
super Et .Hocran filius Paghiel ,Aser filiorum exercitionis exercitum super Et
27 צְבָא מַטֵּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ אֵלֶּה מַסְעֵי
profectiones Ista .Henan filius Achirah ,Naphtali filiorum exercitionis exercitum
28 בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם וַיִּסָּעוּ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב
Chobab ad Mosch dixit Et .sunt profecti & :suos exercitus ad Israel filiorum
29 בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם
locum ad nos Proficiscentes :Mosch socerum Midianitæ Rehuel filium
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ אֶתֵּן לָכֶם לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ
tibi benefaciemus &,nobiscum Ito :vobis dabo eum ,Dominus dixit quem
כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ
ibo Non :eum ad dixit Et .Israel super bonum est locutus Dominus quia
30 כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֵךְ׃ וַיֹּאמֶר אַל־נָא
quæso Ne :dixit Et .ibo meam cognationē ad &,meam terram ad quinimo
31 תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ
nobis eris &,deserto in nostra castrametari nosti idcirco quia :nos derelinquas
לְעֵינָיִם׃ וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר
quod ,iboc bonum erit &,nobiscum ieris cum ,erit Et .oculos in
32 יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ׃ וַיִּסְעוּ מֵהַר
monte è sunt profecti Et .tibi benefaciemus & ,nobiscum Dominus benefaciet
33 יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם
eos ante proficiscens Domini fœderis arca &:dierum trium via Domini
דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה׃ וַעֲנַן יְהוָה
Domini nubes Et .requiem eis explorandum ad ,dierum trium via
34 עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה׃ וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן
arca proficiscendo in erat Et .castrametatione de eos proficiscendo in ,die in eos super
35 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ
fugiant &,tui inimici dispergantur & ,Domine Surge :Mosch dicebat &
מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה
Domine Revertere :dicet eam quiescendo in Et .tuis faciebus à te habentes odio
36 רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃
.Israel millium millia decem

CAP. XI. יא

1 וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע
audivit & :Domini auribus in fuit malum, injuste conquerentes ut populus fuit Et
יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל
comedit & ,Domini ignis in exarsit & ,ejus nasus est iratus & ,Dominus
2 בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה׃ וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל
oravit & ,Mosch ad populus clamavit Et .castrametationis extremitate in
3 מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ׃ וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם
loci nomen vocavit Et .ignis est absorptus & ;Dominum ad Mosch
הַהוּא תַּבְעֵרָה כִּי־בָעֲרָה בָם אֵשׁ יְהוָה׃
.DOMINI ignis eis in exarsit quia ,Incendium ,ipsius
4 וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה
concupiscentiam concupiverunt ,ejus interiori in quæ promiscua collectio Et
וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי
Quis :dixerunt & ,Israel filii etiam fleverunt &,sunt reversi &
5 יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר׃ זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם
Ægypto in comederemus quem piscis Recordamur .carnē nos faciet comedere
חִנָּם אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת־הֶחָצִיר וְאֶת־
& ,porri & ,peponum & cucumerum gratis
הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִים׃
.alliorum & ,ceparum

Ver. VUL. LAT.

26 In tribu autē filiorū Aser erat
princeps Phegiel fili⁹ Ochrā.
27 Et in tribu filiorū Nephthali
princeps fuit Ahira fili⁹ Enā.
28 Hæc sunt castra, et profectio-
nes filiorū Israel per turmas
suas, quando egrediebantur.
29 Dixitq; Moyses Hobab filio
Raguel Madianitæ, cognato
suo; Proficiscimur ad locum,
quē Dñs daturus est nobis: veni
nobiscū, ut benefaciam⁹ tibi:
quia Dñs bona promisit Isra-
30 eli. Cui ille respondit, Non
vadam tecum, sed revertar in
terrā meā, in qua natus sum.
31 Et ille, Noli, inquit, nos relin-
quere: tu enim nôsti in quib⁹
locis p desertū castra ponere
debeamus, et eris ductor no-
32 ster. Cúmq; nobiscū veneris,
quidquid optimū fuerit ex o-
pib⁹, quas nobis traditur⁹ est
33 Dñs, dabimus tibi. Profecti
sunt ergò de monte Dñi viā
triū dierum, arcáque fœderis
Dñi præcedebat eos, per dies
tres providens castrorū locū.
34 Nubes quoq; Dñi sup eos e-
35 rat p diē cū incederēt. Cúm-
que elevaretur arca, dicebat
Moyses, Surge Dñe, & dissi-
pentur inimici tui; et fugiant
qui oderunt te, à facie tua.
36 Cùm autē deponeretur, aie-
bat, Revertere, Dñe, ad mul-
titudinem exercitûs Israel.

CAP. XI.

1 INtereà ortum est murmur
populi, quasi dolentium pro
labore, contra Dñm. Quod
cùm audisset Dñs, irat⁹ est.
Et accensus in eos ignis Do-
mini devoravit extremam
2 castrorū partem. Cúmq; cla-
mâsset popul⁹ ad Moysen, o-
ravit Moyses ad Dominum,
3 & absorptus est ignis. Voca-
vitq; nomen loci illi⁹, Incen-
sio: eò q incensus fuisset cō-
4 tra eos ignis Domini. Vulg⁹
quippe promiscuū, q ascen-
derat cū eis, flagravit deside-
rio, sedens & flens, junctis si-
bi pariter filiis Israel, & ait,
Quis dabit nobis ad vescen-
5 dū carnes? Recordamur pi-
sciū quos comedebam⁹ in Æ-
gypto gratis: in mentē no-
bis veniūt cucumeres, et pe-
pones, porriq; et cepe, et allia.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

26 Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν Ἀσὴρ, (λ) Φαγεὴλ υἱὸς Ἐχράν. 27 Καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν Νεφθαλὶ, (μ) Ἀχιρὲ υἱὸς Αἰνάν. 28 Αὗται αἱ στρατιαὶ υἱῶν Ἰσραὴλ· καὶ ἐξῆρεαν σὺν δυνάμει αὐτῶν. 29 Καὶ εἶπε Μωυσῆς τῷ Ὀβὰβ υἱῷ Ῥαγουὴλ τῷ Μαδιανίτῃ (ν) τῷ γαμβρῷ Μωυσῆ, Ἐξαίρομεν ἡμεῖς εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπε κύριος, Τοῦτον δώσω ὑμῖν· δεῦρο μεθ' ἡμῶν, καὶ εὖ σε ποιήσομεν, ὅτι κύριος ἐλάλησε καλὰ περὶ Ἰσραήλ. 30 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Οὐ πορεύσομαι, (ξ) ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν μου, καὶ εἰς τὴν γενεάν μου. 31 Καὶ εἶπε, Μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς, (ο) οὗ ἕνεκεν ἦσθα μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἔσῃ ἐν ἡμῖν πρεσβύτης. 32 Καὶ ἔσται ἐὰν πορευθῇς μεθ' ἡμῶν, καὶ ἔσται τὰ ἀγαθὰ (π) ἐκεῖνα ὅσα ἂν ἀγαθοποιήσῃ κύριος ἡμᾶς, καὶ εὖ σε ποιήσομεν. 33 Καὶ ἐξῆρεαν ἐκ τοῦ ὄρους κυρίου ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἡ (ρ) κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου προεπορεύετο προτέρα αὐτῶν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν κατασκέψασθαι αὐτοῖς ἀνάπαυσιν. [35] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν κιβωτὸν, καὶ εἶπε Μωυσῆς, Ἐξεγέρθητι (σ) κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου, φυγέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντές σε. 36 Καὶ ἐν τῇ καταπαύσει εἶπεν, Ἐπίστρεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ Ἰσραήλ. [34] Καὶ ἡ νεφέλη ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέρας, ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς.

MS. A. (λ) Φαγαιὴλ (μ) Ἀχιρὲ (ν) γαμβρῷ (ξ) ἀλλ' εἰς (ο) οὗ ἕνεκεν (π) ἐκεῖνα ἃ ἂν (ρ) κιβωτὸς διαθήκης (σ) κύριε, διασκορπισθήτωσαν

ΚΕΦ. ιά.

1 Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἔναντι κυρίου. καὶ ἤκουσε κύριος, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. καὶ ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε μέρος τι τῆς παρεμβολῆς. 2 Καὶ ἐκέκραξεν ὁ λαὸς πρὸς Μωυσῆν. καὶ ηὔξατο Μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ ἐκόπασε τὸ πῦρ. 3 Καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Ἐμπυρισμός· ὅτι ἐξεκαύθη ἐν (α) αὐτοῖς παρὰ κυρίου. 4 Καὶ ὁ ἐπίμικτος ὁ ἐν αὐτοῖς (β) ἐπεθύμησεν ἐπιθυμίαν· καὶ καθίσαντες ἔκλαιον καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ εἶπαν, Τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα; 5 Ἐμνήσθημεν τοὺς ἰχθύας, οὓς ἠσθίομεν ἐν Αἰγύπτῳ δωρεὰν, καὶ τοὺς (γ) σικύους, καὶ τοὺς πέπονας, καὶ τὰ πράσα, καὶ τὰ (δ) κρόμμυα, καὶ τὰ σκόρδα.

MS. A. (α) αὐτοῖς πῦρ παρὰ (β) ἐπεθύμησε (γ) σικύας (δ) κρόμμυα,

Et super virtutem tribûs filiorum Aser, Phageel filius Echran. 26
Et super virtutem tribûs filiorum Nephthali, Achire filius Ænan. 27
Hæ sunt acies filiorum Israel: & promoverunt cum virtute sua. 28 Et dixit Moyses ipsi (c) Obab filio Raguel Madianitæ socero Moysi, 29 Promovemus nos in locum, quem dixit Dominus, Hunc dabo vobis: Veni nobiscum, & bene tibi faciemus, quoniam Dominus locutus est bona de Israel. Et dixit ad eum, Non ibo: sed ad terram meam, & ad progeniem meam. 30 Et dixit, Ne derelinquas nos, quoniam fuisti nobiscum in deserto; & eris in nobis presbyter. 31 Et erit, si iveris nobiscum, & erunt bona illa quæcunque benefaciet nobis Dominus; & bene tibi faciemus. 32 Et promoverunt à monte Domini viam trium dierum. Et arca testamenti Domini præcedebat prior eis viam trium dierum ad explorandam eis requietem. 33 Et factum est in promovendo arcam, & dixit Moyses; Exurge Domine, & dissipentur inimici tui: fugiant omnes, qui odio habent te. [35] Et in requiete dixit, Revertere Domine, millia, decem millia in Israel. 36 Et (fuit) nubes fuit obumbrans super eos die, dum promoverent ipsi è castris. [14]

CAP. XI.

ET erat populus murmurans mala ante Dominum. Et audivit Dominus, & indignatus est irâ. Et accensus est in eis ignis à Domino, & devoravit partem quandam castrorum. 1 Et clamavit populus ad Moysen. Et oravit Moyses ad Dominum, & cessavit ignis. 2 Et vocatum est nomen loci illius, Incendium: quia accensus est in eis à Domino. 3 Et promiscuus qui erat in eis, concupivit concupiscentiam: & sedentes flebant & filii Israel, & dicebant, Quis nos cibabit carnibus? 4 Recordati sumus piscium, quos edebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & alliorum. 5

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 ܘܪܝܫܐ ܕܚܝܠܗ ܕܫܒܛܐ ܕܒܢܝ ܐܫܝܪ ܦܓܥܐܝܠ ܒܪ ܥܟܪܢ. * 27 ܘܪܝܫܐ ܕܚܝܠܗ ܕܫܒܛܐ ܕܒܢܝ ܢܦܬܠܝ ܐܚܝܕܥ ܒܪ ܥܝܢܢ. * 28 ܗܠܝܢ ܡܫܩܠܢܝܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܒܚܝܠܘܬܗܘܢ. * 29 ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܚܘܒܒ ܒܪ ܪܥܘܐܝܠ ܡܕܝܢܝܐ ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ ܫܩܠܝܢܢ ܠܐܬܪܐ ܕܐܡܪ ܡܪܝܐ ܕܠܗ ܐܬܠ ܠܟܘܢ ܬܐ ܥܡܢ ܘܢܛܐܒ ܠܟ ܡܛܠ ܕܡܪܝܐ ܡܠܠ ܛܒܬܐ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ. * 30 ܐܡܪ ܠܗ ܠܐ ܐܙܠ ܐܠܐ ܠܐܪܥܝ ܘܠܐܬܪܐ ܕܐܬܝܠܕܬ ܒܗ ܐܙܠ. * 31 ܐܡܪ ܠܗ ܡܘܫܐ ܠܐ ܬܫܒܘܩܝܢ ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܝܕܥ ܐܢܬ ܡܫܪܝܢ ܒܡܕܒܪܐ ܘܬܗܘܐ ܠܢ ܐܝܟ ܥܝܢܐ. * 32 ܘܐܢ ܬܐܙܠ ܥܡܢ ܡܢ ܛܒܬܐ ܕܡܛܐܒ ܠܢ ܡܪܝܐ ܢܛܐܒ ܠܟ. * 33 ܘܫܩܠܘ ܡܢ ܛܘܪܐ ܕܡܪܝܐ ܐܘܪܚܐ ܕܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܘܐܪܘܢܐ ܕܩܝܡܗ ܕܡܪܝܐ ܫܩܠ ܩܕܡܝܗܘܢ ܐܘܪܚܐ ܕܚܕ ܝܘܡܐ ܠܡܛܝܒܘ ܠܗܘܢ ܡܫܪܝܐ. * 34 ܘܥܢܢܐ ܕܡܪܝܐ ܥܠܝܗܘܢ ܗܘܐ ܒܐܝܡܡܐ ܟܕ ܫܩܠܝܢ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ. * 35 ܘܗܘܐ ܟܕ ܫܩܠ ܐܪܘܢܐ ܐܡܪ ܡܘܫܐ ܩܘܡ ܡܪܝܐ ܘܢܬܒܕܪܘܢ ܒܥܠܕܒܒܝܟ ܘܢܥܪܩܘܢ ܣܢܐܝܟ ܡܢ ܩܕܡܝܟ. * 36 ܘܟܕ ܢܚ ܐܡܪ ܗܦܘܟ ܡܪܝܐ ܠܪܒܘܬܐ ܘܠܐܠܦܝ ܕܐܝܣܪܝܠ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܐ *

1 ܘܗܘܐ ܥܡܐ ܡܪܛܢ ܘܒܐܫ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܘܫܡܥ ܡܪܝܐ ܘܬܚܡܬ ܚܡܬܗ ܘܝܩܕܬ ܒܗܘܢ ܢܘܪܐ ܕܡܪܝܐ ܘܐܟܠܬ ܒܣܛܪ ܡܫܪܝܬܐ. * 2 ܘܩܥܘ ܥܡܐ ܠܘܬ ܡܘܫܐ ܘܨܠܝ ܡܘܫܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܘܫܠܝܬ ܢܘܪܐ. * 3 ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܕܐܬܪܐ ܗܘ ܝܩܕܢܐ ܡܛܠ ܕܝܩܕܬ ܒܗܘܢ ܢܘܪܐ ܕܡܪܝܐ. * 4 ܘܚܠܝܛܐ ܕܒܝܢܬܗܘܢ ܪܓܒܘ ܪܓܬܐ ܘܬܘܒ ܐܒܟܝܘ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܡܪܘ ܡܢܘ ܢܘܟܠܢ ܒܣܪܐ. * 5 ܐܬܕܟܪܢ ܢܘܢܐ ܕܐܟܠܝܢ ܗܘܝܢ ܒܡܨܪܝܢ ܡܓܢ ܘܩܛܘܬܐ ܘܦܩܘܥܐ ܘܟܪܬܐ ܘܒܨܠܐ ܘܬܘܡܐ.

Et dux exercitûs tribûs Asir, Phagiel filius Achran. 26 Et dux exercitûs tribûs Nephtali, 27 Ahida filius Ainan. Hæ sunt profectiones 28 filiorum Israel per exercitus suos. Et dixit 29 Moses ad Hobab filium Rauelis Medianitam socerum Mosis, Proficiscimur ad regionem de qua dixit Dominus, Ipsam dabo vobis: veni nobiscum, & bene tibi erit; nam Dominus locutus est bonum de Israele. Respondit ei, Non vadam nisi ad terram meam, 30 vadam ad locum ubi sum natus. Ait illi 31 Moses, Ne deseras nos: tu enim nôsti habitationem nostram in deserto, erísque nobis charus ut oculi. Et si abieris nobiscum, ex 32 eo bono quod largiturus est nobis Dominus, largiemur tibi. Itaq; profecti sunt de monte 33 Domini itinere trium dierum, & arca fœderis Domini profecta est ante eos itinere diei unius, ut præpararet eis mansionē. Et nubes 34 Domini super ipsos erat interdiu quando proficiscebantur è castris. Factúmq; est ut 35 cùm discessisset arca, diceret Moses, Surge Domine, & confringantur osores tui, & fugiant inimici tui à conspectu tuo. Cùm 36 vero quievisset, diceret, Convertere Domine ad myriades & ad millia Israelis.

CAP. XI.

1 Cúmque murmurâssent populus, displicuit coram Domino, audivítque Dominus, & æstuavit furor ejus, & incensus est in eis ignis Domini, devoravítque ambientes castrorum 2 extremitates. Et clamaverunt populus ad Mosen, oravítque Moses coram Domino, & 3 sedatus est ignis. Vocavítque nomen loci illius, Incendium, eò quòd incensus esset in 4 eos ignis Domini. Plebs quippe promiscua quæ erat inter eos, concupierunt concupiscentiā, & denuò flere fecerunt filios Israel, dicentes; O quis pascat nos carnibus? 5 Recordati sumus piscium quos comedebam⁹ in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & allii.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

26 ועל חילא שבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן:
27 ועל חילא שבטא דבני נפתלי אחירע בר עינן:
28 אלין מטלני בני ישראל לחיליהון ונטלו:
29 ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמוהי דמשה נטלין אנחנא לאתרא די אמר יי יתיה אתן לכון אתא עמנא ונוטיב לך ארי יי מליל לאיתאה טבא על ישראל:
30 ואמר ליה לא איזיל אלהין לארעי ולילדותי איזיל:
31 ואמר לא כען תשבוק יתנא ארי על כן ידעתא כד הוינא שרן במדברא וגבורן דאתעבידא לנא חזיתא בעינך:
32 ויהי ארי תיזיל עמנא ויהי טבא ההוא די יוטיב יי עמנא ונוטיב לך:
33 ונטלו מטורא דאתגלי עליה יקרא דיי מהלך תלתא יומין וארון קימא דיי נטיל קדמיהון מהלך תלתא יומין לאתקנא להון אתר בית משרי:
34 וענן יקרא דיי מטליל עליהון ביממא במטלהון מן משריתא:
35 והוה במטל ארונא ואמר משה אתגלי יי ויתבדרון סנאך ויערקון בעלי דבבך מן קדמך:
36 ובמשריה אמר תוב יי שרי ביקרך בגו רבבת אלפיא דישראל:

יא
1 והוה עמא כד מסתקפין ביש קדם יי ושמיע קדם יי ותקיף רוגזיה ודליקת בהון אשתא מן קדם יי ושיצית בסיפי משריתא:
2 וצוח עמא על משה וצלי משה קדם יי ואשתקעת אשתא:
3 וקרא שמא דאתרא ההוא דליקתא ארי דליקת בהון אשתא מן קדם יי:
4 וערברבין די ביניהון שאילו שאלתא ותבו ובכו אף בני ישראל ואמרו מן יוכלננא בסרא:
5 דכירין אנחנא ית נוניא דהוינא אכלין במצרים מגן ית בוציניא וית אבטיחיא וכרתי ובצלי ותומי:

26 Et sup exercitũ trib' filiorum Aser, fuit Phegiel fili' Ochrã.
27 Et sup exercitũ trib' filiorum Neptali, fuit Ahira fili' Enan.
28 Hæ sunt profectiones filiorum Israel: profectiq; sunt per turmas suas.
29 Dixitq; Moyses ad Obab filiũ Raguel Madianitã, socerum Moysi: Proficiscimur nos ad locũ de quo dixit Dñs, quòd daret eũ nobis: veni nobiscũ, & benefaciem' tibi; quia Dñs locut' est, ut adduceret bo-
30 na super Israel. Dixitq; ei, Non vadam: sed ad terrã meã, & ad
31 cognationẽ meã ibo. Et ait; Ne, obsecro, derelinquas nos: tu enim nôsti, quomodo castrametati sum' in deserto; & magnalia quæ facta sunt nobis vi-
32 disti oculis tuis. Eritq; si veneris nobiscum: benefaciem' tibi de bono illo, quo Dñs benefa-
33 ciet nobis. Profectiq; sunt de monte in quo revelata est gloria Dñi, itinere triũ dierũ: & arca fœderis Dñi præcedebat eos itinere triũ dierũ, ut præ-
34 pararet eis locũ mansionis. Et nubes gloriæ Dñi obumbrabat sup eos per diẽ: quando profi-
35 ciscebantur de castris. Et factũ est cum levaretur arca, dicebat Moyses: Revelare Dñe; ut dispergãtur hostes tui, & fugiant ini-
36 mici tui à facie tuã. Et cũ resideret, dicebat: Revertere Dñe; habita cũ gloria tua in medio multitudinis millium Israel.

CAP. XI.

1 ERatq; popul' quasi murmurantes mala corã Dño: & auditũ est corã Dño, & iratus est furor ej'; & accensus est in eis ignis a facie Dñi, & devoravit
2 extremam partẽ castrorũ. Clamavitq; popul' ad Moysen: & oravit Moyses coram Dño, &
3 absorpt' est ignis. Appellavitq; nomen loci illius, Incensio: eò quòd accensus fuisset in eos
4 ignis à facie Dñi. Et promiscui qui erãt inter eos, petierũt petitionẽ: & reversi sunt filii Israel & ploraverunt, atq; dixerũt; Quis dabit nobis carnes ad
5 vescendũ? Memores sum' piscium, quos cõedebam' in Ægypto gratis: & cucumerum, & peponum; & porrorum & cæparum, & alliorum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

26 Et super exercitũ trib' filiorũ Aser, Phagajel fili' Ochrã.
27 Et super exercitũ tribûs filiorũ Nephtali, Achira fili' Ænan.
28 Hæ sunt profectiones filiorũ Israel per turmas suas cùm proficiscebãtur.
29 Et dixit Moses Hobab filio Reguel Madianitæ socero Mosis, Proficiscimur nos ad locum de quo dixit Dominus, Hunc dabo vobis. Veni nobiscũ, et benefaciem' tibi, quia Dominus locutus est bonũ super Israel.
30 Et respondit ei, Non ibo sed (a) ad terrã meã, et ad cognationẽ meã ibo.
31 Dixit verò, Ne quæso, derelinquas nos; nam ideò nôsti castrametationes nostras in deserto, et fuisti nobis (b) pro oculis.
32 Fietq; cùm iveris nobiscũ, et acciderit bonũ illud quod benefaciet Dominus nobis, ut benefaciamus etiam tibi.
33 Et profecti sunt à monte Domini viã trium dierũ: arca autẽ fœderis Domini proficiscebatur ante illos viã trium dierũ, ut exploraret eis (c) requiem.
34 Et nubes Domini erat super eos diu cùm proficiscebantur de castris.
35 Cum autẽ proficiscebatur arca, dicebat Moses; Surge Domine, et dispergãtur inimici tui, et fugiant qui oderunt te à facie tua.
36 Cum verò quiesceret, (d) dicebat; Revertere Domine, myriades millium Israel.

CAP. XI.

1 POstea fuit populus velut (a) cõquerens de malis in aurib' Domini, et audivit Domin', et exarsit ira ej', accensusq; est in eos ignis Domini, et consumpsit partẽ castrorũ.
2 Et clamavit popul' ad Mosen, oravitq; Moses Dominũ, et (b) absorptus est ignis.
3 Et vocavit nomẽ loci isti', Tabbera, quoniam exarserat in eos ignis Domini.
4 Vulg' autem promiscuũ quod erat in medio ejus concupivit concupiscentiam, sederuntq; et fleverunt etiam filii Israel, et dixerunt (c) quis nos comedere faciet carnẽ.
5 Recordamur piscium quos cõedim' in Ægypto gratis, cucumerũ, et peponum, et porrorũ, et ceparum, et alliorum.

VER. SAM. (a) ad ostia mea, (b) in necessariis. (c) castrametationem. (d) dictum est; (a) vociferans (b) extinct' (c) utinam

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * وعلى جيش سبط اشير فجعائيل بن عكران * 27 وعلى جيش سبط نفتالي احيرع بن عينان * 28 هذه
مراحل بني اسرائيل بجيوشهم فلما رحلوا * 29 قال موسى لحوباب بن رعوائيل المديني حميه انا راحلون
الى الموضع الذي قال الله اعطيكم اياه فتعال معنا نحسن اليك فان الله قد وعد آل اسرائيل
30 خيرا * قال لا امضي الا الى ارضي ومولدي * 31 قال يا هذا لا تتركنا فانك تعلم انك في طول
32 مقامنا في البرية كنت لنا كابصارنا * فان سرت معنا فاي خير يحسن الله به الينا نحسن اليك
33 به * فرحلوا من جبل الله مسافة ثلاثة ايام * وصندوق عهده يسير بين ايديهم مسافة تلك
34 الثلاثة الايام ليختار لهم مستقرا * وغمامه عليهم نهارا اذا رحلوا من المعسكر * 35 وكان الرسم عند
36 رحيل الصندوق ان يقول موسى قم يا رب ليتبدد اعداؤك ويهرب شانئوك من بين يديك * وان
يقول عند نزوله رد يا رب نورك الى ربوات الوف اسرائيل * الفصل الحادي عشر
1 * وكان القوم كمغتمين الشر بين يدي الله * فسمع الله ذلك واشتد غضبه واشتعلت نار فاحرقت
2 في طرف العسكر * فصرخ القوم الى موسى * فدعا ربه * فغارت النار * 3 وسمى ذلك الموضع المشعلة
4 لما اشتعلت فيهم نار الرب * واللفيف الذين فيما بينهم تشهوا شهوة * فرجع بنو اسرائيل ايضا
5 معهم * فبكوا وقالوا من يطعمنا لحما * قد ذكرنا السمك الذي كنا ناكله بمصر مجانا * والقثاء
والبطيخ * والكراث * والبصل * والثوم *

26 Et super exercitu tribûs Asir, Phagajail filius Achran.
27 Et super exercitu tribûs Nephtali, Ahira filius Ainan.
28 Ista sunt diversoria filiorum Israil per turmas suas. Cumque castra movissent,
29 Dixit Musa ad Hobab filium Rauail Medianitæ cognatum suum, Sanè profecturi sumus ad locum quem dixit Deus, Dabo vobis eum: veni nobiscum, benefaciemus tibi; nam Deus pollicitus est stirpi Israil bonum.
30 Respondit, Non ibo nisi ad terrã meam et locum meum natalem.
31 Dixit, Heus vir, ne deseras nos: tu quidem nôsti quòd quamdiu mansimus in deserto fueris nobis velut oculi nostri:
32 Quòd si ieris nobiscum, ex quocunque bono quod fecerit De' erga nos, erga te faciemus.
33 Profecti sunt igitur de monte Dei itinere trium dierũ, & arca fœderis ejus ibat ante eos itinere illorum trium dierum, ut seligeret ipsis mansionem.
34 Et verò nubes erat super illis per diem quando proficiscebantur è castris.
35 Eratq; consuetudo, ut discedente arcã, diceret Musa, Surge O Domine, & dissipabuntur inimici tui, et fugient osores tui à conspectu tuo.
36 Et ut diceret eã quiescente, Converte O Domine, splendorem tuum ad myriades millium Israil.

CAP. XI.

1 ERat autem populus quasi intent' malo coram Deo. Audivitque Deus hoc, & invaluit furor ejus, & incensus est ignis ejus, combussitque in extremitate exercitûs.
2 Clamavitque populus ad Musam, et deprecatus est Dominum suum, & absorptus est ignis.
3 Et vocavit illum locum, Incensionem: eò quòd incensus sit in ipsis ignis Domini.
4 Et turba promiscua quæ erat inter eos, flagravit cupiditate quâdam: reversiq; sunt filii Israil etiam cum ipsis, luxerũntque, & dixerunt; Quis cibabit nos carne?
5 Recordati enim sumus piscium quos edebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, et porrorum, & cepatum, & alliorum.

ספר במדבר : יא

6 ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו :
7 והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדלח :
8 שטו העם ולקטו וטחנו ברחים או דכו במדכה ובשלו בפרור ועשו אתו עגות והיה טעמו כטעם לשד השמן :
9 וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו :
10 וישמע משה את העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר אף יהוה מאד ובעיני משה רע :
11 ויאמר משה אל יהוה למה הרעת לעבדך ולמה לא מצתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי :
12 האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו :
13 מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה :
14 לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני :
15 ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי :
16 ויאמר יהוה אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך :
17 וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך :

Versio VULG. LAT.

6 Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man.
7 Erat autem Man quasi semen coriandri, coloris bdellii.
8 Circuibátque populus, & colligens illud, frangebat molâ, sive terebat in mortario, coquens in olla, & faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati.
9 Cúmque descenderet nocte super castra ros, descendebat pariter & Man.
10 Audivit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorii sui. Iratúsque est furor Domini valdè: sed & Moysi intoleranda res visa est.
11 Et ait ad Dominum, Cur afflixisti servum tuum? quarè non invenio gratiam coram te? & cur imposuisti pondus universi populi hujus super me?
12 Nunquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi; Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terram, pro qua jurâsti patribus eorum?
13 Undè mihi carnes ut dem tantæ multitudini? flent contra me, dicentes, Da nobis carnes ut comedamus.
14 Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia gravis est mihi.
15 Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me, & inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.
16 Et dixit Dominus ad Moysen, Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nôsti quòd senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciésque ibi stare tecum,
17 ut descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradámque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

6 Νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος. οὐδὲν
7 πλὴν εἰς τὸ μάννα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Τὸ δὲ μάννα ὡσεὶ σπέρμα κορίου ἐστὶ, καὶ τὸ
8 εἶδος (ε) αὐτοῦ εἶδος κρυστάλλου. Καὶ διεπορεύετο ὁ λαὸς, καὶ συνέλεγον, καὶ ἤληθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ, καὶ ἔτριβον ἐν τῇ θυΐᾳ, καὶ ἥψουν αὐτὸ ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐποίουν αὐτὸ ἐγκρυφίας. καὶ ἦν ἡ ἡδονὴ
9 αὐτοῦ ὡσεὶ γεῦμα ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου. Καὶ ὅταν κατέβη ἡ δρόσος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν νυκτὸς, κατέβαινε τὸ μάννα ἐπ'
10 αὐτῆς. Καὶ ἤκουσε Μωυσῆς κλαιόντων αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, (ζ) ἕκαστον ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφόδρα· καὶ ἔναντι Μωυσῆ ἦν πο-
11 νηρόν. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς κύριον, Ἱνατί ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διατί οὐχ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθεῖναι (η) τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ τούτου ἐπ'
12 ἐμέ; Μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον (θ) πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, ἢ ἐγὼ (ι) ἔτεκον αὐτούς; ὅτι λέγεις μοι, Λάβε (κ) αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα, (λ) εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας
13 τοῖς πατράσιν αὐτῶν; (μ) Πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ; ὅτι κλαίουσιν (ν) ἐπ' ἐμοὶ, λέγοντες, Δὸς ἡμῖν κρέα,
14 ἵνα φάγωμεν. Οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι (ξ) βαρύτερόν
15 μοι ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο. Εἰ δ' οὕτω σὺ ποιεῖς μοι, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα ἔλεος παρὰ σοὶ, ἵνα μὴ ἴδω τὴν
16 κάκωσίν μου. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ, (ο) οὓς αὐτὸς σὺ οἶδας, ὅτι οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς αὐτῶν· καὶ ἄξεις αὐτοὺς (π) πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρ-
17 τυρίου, καὶ στήσονται ἐκεῖ μετὰ σοῦ. Καὶ καταβήσομαι, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοὶ, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς· καὶ συναντιλήψονται μετὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ οἴσεις αὐτοὺς σὺ μόνος.

Nunc autem anima nostra arida. Nihil præter in manna oculi nostri. 6
Manna autem quasi semen (a) coriandri est, & species ejus species crystalli. 7
Et perambulabat populus, & colligebant, & molebant illud in mola, & conterebant in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant illud subcineritia. 8
Et erat suavitas ejus tanquam quod gustatur, laganum (b) ex oleo.
Et quando descendebat ros super castra nocte, descendebat manna super ea. 9
Et audivit Moyses plorantes illos secundùm populos suos, unumquemque ad ostium suum. 10
Et indignatus est irâ Dominus valdè: & coram Moyse fuit malum.
Et dixit Moyses ad Dominum, ut quid afflixisti servum tuum, & quarè non inveni gratiam coram te, imponendo impetum populi hujus super me? 11
Nunquid ego in utero concepi omnem populum hunc? aut ego peperi eos? quoniam dicis mihi, Accipe illum in sinum tuum, quasi tollat nutrix lactantem, in terram quam jurâsti patribus eorum? 12
Undè mihi carnes ad dandum omni populo huic? quoniam plorant super me, dicentes, Da nobis carnes, ut edamus. 13
Non potero ego solus ferre populum hunc: quia (c) gravius est mihi verbum hoc. 14
Si autem sic tu facis mihi, occide me interemptione, si inveni misericordiam apud te, ut non videam afflictionem meam. 15
Et dixit Dominus ad Moysen, Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu ipse nôsti, quòd hi sunt seniores populi, & scribæ eorum: & adduces eos ad tabernaculum testimonii, & stabunt illic tecum. 16
Et descendam, & loquar ibi tecum. Et auferam de spiritu, qui est in te, & superponam super eos: & sustinebunt tecum impetum populi, & non portabis eos tu solus. 17

MS.A. (ε) αὐτοῦ ὡς εἶδος (ζ) ἕκαστος κατὰ τὴν θύραν αὐτοῦ. (η) τὴν ὀργὴν (θ) τὸν πάντα λαὸν (ι) τέτοκα (κ) αὐτοὺς (λ) εἰς γῆν (μ) Πόθεν κρέα (ν) ἐπ' ἐμὲ, (ξ) βαρύ μοι (ο) οὓς σὺ αὐτὸς οἶδας, (π) εἰς τὴν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

6 Et nunc ecce languida est anima nostra, & nihil suppetit præter Manna quod est ob oculos nostros.
7 Manna verò quasi semen erat coriandri, candidum, & oculus (*nempe fulgor*) ejus similis oculo chrystalli.
8 Et circumeuntes populus, colligebant illud, molebantque illud molâ, & conterebant illud in mortario, & coquebant illud in olla, conficiebantque ex eo placentam cujus sapor similis erat sapori *placentæ* subactæ oleo.
9 Et cùm descenderet ros super castra noctu, descendebat super eum Manna.
10 Audivit ergò Moses populum flentem per familias suas, unumquemque in ostio tabernaculi sui: & exarsit ira Domini, & in oculis quoque Mosis intoleranda res fuit.
11 Dixitque Moses ad Dominum, Domine mi, quare malum intulisti servo tuo? & quare non inveni misericordiam in oculis tuis, ut rejeceris in me totum pondus populi hujus?
12 Num ego concepi hunc universum populum? aut nunquid ego totum ipsum genui, ut dicas mihi, Gestita eum in sinu tuo quemadmodum gestitat nutritius infantem, ad terram pro qua juravi patribus eorum?
13 Unde mihi caro ut dem huic universo populo flenti ad me, atque dicenti, Da nobis carnem ut manducemus?
14 Non possum ferre solus hunc universum populum, quia gravior me est.
15 Si ita mecum agas, interfice me nece, si inveni misericordiam in oculis tuis, & ne videam malum meum.
16 Et ait Dominus ad Mosen, Convoca mihi septuaginta viros ex senioribus Israelis quos tu nôsti esse capita populi, eisque scribas, & adduc eos ad tabernaculum temporis, sintque illic tecum parati:
17 Descendamque, & loquar tecum ibi, detraham que de spiritu qui super te est, & ponam super eos, ferentque tecum onus populi hujus, & non feres tu solus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

6 וכען נפשנא תאיבא לית כל מדעם
7 אלהן למנא עיננא: ומנא כבר זרע
גדא הוא וחיזויה כחיזו בדולחא:
8 שטן עמא ולקטין דצבי טחין
בריחיא או דצבי דאיך במדוכתא
ומבשלין ליה בקדרא ועבדין
יתיה גריצן והוה טעמיה כטעם
9 דליש במשחא: וכד נחית טלא
על משריתא ליליא נחית מנא
10 עלוהי: ושמע משה ית עמא בכן
לזרעיתהון גבר בתרע משכניה
ותקיף רוגזא דיי לחדא ובעיני
11 משה ביש: ואמר משה קדם
יי למה אבאישתא לעבדך ולמה
לא אשכחית רחמין קדמך לשואה
12 ית מטול כל עמא הדין עלי: האב
אנא לכל עמא הדין ואם בני
אנון דאמרת לי סוברהי בתוקפך
כמא דמסובר תורבינא ית ינקא
על ארעא דקימתא לאבהתוהי:
13 מנן לי בשרא למתן לכל עמא
הדין ארי בכן עלי למימר הב
14 לנא בשרא וניכול: לית אנא
יכיל בלחודי לסוברא ית כל
15 עמא הדין ארי יקיר מני: ואם
כדין את עבד לי קטלני כען
קטול אם אשכחית רחמין
16 קדמך ולא אחזי בבישתי: ואמר
יי למשה כנוש קדמי שבעין
גברא מסבי ישראל די ידעת
ארי אנון סבי עמא וסרכוהי
ותדבר יתהון למשכן זמנא
17 ויתעתדון תמן עמך: ואתגלי
ואמלל עמך תמן וארבי מן רוחא
די עלך ואשוי עליהון ויסוברון
עמך במטול עמא ולא תסובר את
בלחודך:

Targum Onkelos.

6 Nunc autem anima nostra est
desiderans, nihil aliud respi-
ciunt oculi nostri nisi Man.
7 Erat autem Man quasi semen
coriandri: & color ejus quasi
8 color bdellii. Dispergebatur
populus & colligebant illud,
& qui volebat frangebat mo-
la, & qui volebat terebat in
mortario; & coquebant illud
in olla, & faciebant ex eo pla-
centas: & erat sapor ejus, quasi
9 sapor panis oleati. Cúmque
descenderet ros nocte super
castra, descendebat Man super
10 eum. Audivítque Moyses po-
pulū flentē per familias suas,
singulos in ostio tabernaculi
sui: iratusq; est furor Dñi val-
de; & in oculis Moysi displi-
11 cuit. Dixitque Moyses coram
Dño; Quare malefecisti servo
tuo? & cur non inveni mise-
ricordiā in conspectu tuo: ut
poneres ōnus ōis populi huj[us]
12 super me? Nunquid pater
ego sum universi populi huj[us]?
aut filii mei sunt illi: ut dicas
mihi, Porta eum in fortitudine
tua, sicut portat nutrix lacten-
tem, super terram de qua ju-
13 râsti patribus suis? Unde ha-
beo carnem, ut dem universo
populo huic? quia flent con-
tra me, dicentes; Da nobis
14 carnem, ut manducemus. Non
possum ego solus sustinere om-
nem populum hunc: quia gra-
15 vior me est. Et si ita tu facies
mihi, interfice me obsecro, si
inveni misericordiam in ocu-
lis tuis: & non videbo malū
16 meum. Dixitq; Domin[us] Moy-
si; Congrega coram me se-
ptuaginta viros de senioribus
filiorum Israel: quos tu nôsti
quòd sint senes populi, &
præfecti ejus: & duces eos
ad tabernaculum fœderis, &
17 stabunt ibi tecum. Et reve-
labor, & loquar tecum ibi:
& augebo de spiritu qui est
super te, & ponam super
eos: & sustinebunt tecum
onus populi; & non sustine-
bis tu solus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6–17 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6–17 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

6 Nunc autem anima nostra a-
rida est, (d) nihil præterquam
7 ad Manna ocul[us] noster. Man-
na verò erat quasi semen co-
riandri, et aspectus ejus quasi
8 aspectus Bdellii. Perambula-
bat autem populus, & colli-
gebat, molebatque cum molis
aut conterebat cum morta-
rio, & coquebat in ollis, fa-
ciebatq; cum eo subcinerici-
os: erat autem sapor ejus sicut
9 sapor lagani ex oleo. Cùm
verò descendebat ros super
castra noctu, descendebat
10 Manna super eum. Et au-
divit Moses populum flen-
tem per familias suas, unus-
quisque ad portam taberna-
culi sui, exarsitq; ira Domi-
ni valdè, displicuit etiam o-
11 culis Mosis. Dixitq; Moses
Domino, Quare afflixisti ser-
vum tuum, & quare non in-
veni gratiam in oculis tuis,
ut poneres onus omnis populi
12 istius super me? Egóne con-
cepi omnem populum istum?
num ego genui eum, quòd di-
cis mihi, Porta illum in sinu
tuo sicut portat alumnus la-
ctentem, in terram quam ju-
13 râsti patribus ejus? Unde
mihi caro ad dandū univer-
so huic populo; nam plorant
post me, dicentes; Da nobis
14 carnem ut manducemus. Non
potero ego solus portare uni-
versum populum istum, quia
15 gravior me est. Si autem ita
facis mihi, occidendo me
quæso, occide: si quoque in-
veni gratiam in oculis tuis,
16 non videam afflictionem me-
am. Et dixit Dominus Mosi,
Collige mihi septuaginta viros
de (e) senioribus Israel, quos
nôsti (f) seniores esse po-
puli, & (g) præfectos ejus,
ducesq; eos ad tabernaculum
17 testimonii; & stabunt ibi
tecum. Et descendam, &
loquar tecum ibi, seponamq;
de spiritu qui est super te, &
ponam super eos, portabuntq;
tecum onus populi, ut non
portes illud tu solus.

VER. SAM. (d) non est sufficientia, solùm ad Manna aspectus noster. (e) sapientibus (f) sapientes (g) scribas

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * والان فنفوسنا يابسة اذ ليس لنا شي * وانما عيوننا الى المن ممدودة * وكان المن كبزر الكزبر
7 ولونه كلون اللولو * يطوف القوم فيلتقطونه * ويطحنون منه في الرحا * او يدقون بالمدق
8 ويطبخون منه في البرام * ويصنعون منه ملة * ويكون طعمه حلاوة بدسم * وعند نزول الطل على
9 العسكر ليلا ينزل المن عليه * فلما سمع موسي القوم يبكون لعشايرهم كل امري على باب خبايه
10 اشتد غضب الله جدا * وساء ذلك موسي * قال موسي لم ابتليت عبدك * ولم لم اجد حظا عندك
11 اذ صيرت كلفة جميع هولاء القوم علي * هل انا حملتهم ام ولدتهم * اذ قلت لي سسهم كانك
12 تحملهم في حجرك كما يحمل الحاضن الرضيع * الى البلد الذي اقسمت لابايهم عليه * من اين
13 لي لحم لاعطي هذا الجمع * اذ يبكون فيقولون اعطنا لحما ناكله * لست اطيق انا وحدي
14 ان اسوسهم * بل هو ثقيل علي * وان كنت الرسمة عقوبة فاجعلها اماتتي * ان وجدت حظا
15 عندك ولا ارى بليتي * فقال الله لموسي اجمع لي سبعين رجلا من شيوخ بني اسرايل الذين
16 تعلم انهم شيوخهم وعرفاوهم * وخذهم الى خباء المحضر يقفوا ثم معك حتي اجلي خطابي
17 * فاخاطبك هناك * وافيدهم من النور الذي على وجهك * واجعله عليهم * فيعاونوك على
سياسة القوم * ولا تسوسهم انت وحدك *

6 Et modò animæ nostræ aridæ sunt, cùm
nihil habeamus, & quidem oculi nostri
7 ad Man sint protensi. Erat autem Man
veluti semen coriandri, & color ejus ve-
8 lut color unionum. Vagabatur populus,
colligebátque illud, & molebant ex eo
molâ, aut tundebant illud pistillo, & co-
quebant ex eo in ollis, & faciebant ex eo
placentas: eratq; sapor ejus dulcedo cum
9 suavitate. Et ad descensum roris super
castra noctu, descendebat Man super eum.
10 Cumque audîsset Musa populum lugentes
per familias suas, unumquemque ad ostiū
tentorii sui, invaluit furor Dei valdè, &
11 displicuit id Musæ. Dixit Musa, Quare
tentâsti famulum tuum? et cur non inve-
ni fortunam apud te, ut posueris pondus
12 totius populi hujus super me? Num ego
concepi eos, aut partui eos, ut dixeris
mihi; Duc eos, ac si portares eos in sinu
tuo, quemadmodū portat nutrix lactentē,
ad regionem de qua jurâsti patribus eo-
13 rum? Unde mihi caro ut dem huic populo
flenti, ac dicenti; Da nobis carnem ad
14 manducandum. Non possum ego solus re-
15 gere eos, sed grave mihi est. Quòd si
me astringis ad hoc in pœnam, verte eam
mihi in mortem, si reperi sortem apud te,
16 & non videam miseriam meam. Dixit
Deus Musæ, Congrega mihi septuaginta
viros ex senioribus filiorum Israel, quos
noveris esse seniores eorum ac principalio-
res eorum, & duc illos ad tabernaculum
præsentiæ, maneántque ibi tecum donec
17 revelem colloquium meum. Loquar enim
tecum illic, & impertiar eis de splendore
qui est super vultu tuo, ponámque eum
super illos, & adjuvabunt te in guberna-
tione populi, & non reges eos tu solus.

ספר במדבר : יא

18 וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְּכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם׃

19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמָיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֲשָׂרָה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם׃

20 עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם׃

21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֵּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים׃

22 הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמָצָא לָהֶם׃

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיַד יְהוָה תִּקְצָר עַתָּה תִרְאֶה הֲיִקְרְךָ דְבָרִי אִם־לֹא׃

24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֵת דִּבְרֵי יְהוָה וַיֶּאֱסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל׃

25 וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיָּאצֶל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסָפוּ׃

26 וַיִּשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה׃

27 וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה׃

28 וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם׃

Versio VULG. LAT.

18 Populo quoque dices, Sanctificamini; cras comedetis carnes: ego enim audivi vos dicere, Quis dabit nobis escas carnium? bene nobis erat in Ægypto. Ut det vobis Dominus carnes, & comedatis;
19 Non uno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec vi-
20 ginti quidem, Sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras, & vertatur in nauseam, eò quòd repuleritis Dominum, qui in medio vestri est, & fleveritis coram eo, dicentes, Quarè egressi
21 sumus ex Ægypto? Et ait Moyses, Sexcenta millia peditum hujus populi sunt. Et tu dicis, Dabo eis esum car-
22 nium mense integro? Numquid ovium & boum multitudo cædetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabun-
23 tur, ut eos satient? Cui respondit Dominus, Numquid manus Domini invalida est? Jam nunc videbis utrùm me'
24 sermo opere compleatur. Venit igitur Moyses, & narravit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israel, quos stare fe-
25 cit circa tabernaculum. Descenditque Dominus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris. Cúmque requievisset in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ultrà cessave-
26 runt. Remanserant autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requievit Spiritus: nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant ad
27 tabernaculum. Cúmque prophetarent in castris, cucurrit puer, & nuntiavit Moysi, dicens; Eldad & Medad pro-
28 phetant in castris. Statim Josue filius Nun, minister Moysi, & electus è pluribus, ait; Domine mi Moyses, prohibe eos.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

18 Καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς, Ἁγνίσασθε εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα· ὅτι ἐκλαύσατε ἔναντι κυρίου, λέγοντες, Τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα; ὅτι καλὸν (ρ) ἡμῖν ἐστιν ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ δώσει κύριος ὑμῖν (σ) φαγεῖν κρέα, καὶ
19 φάγεσθε κρέα. Οὐχ ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας, οὐδὲ δέ-
20 κα ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας, Ἕως μηνὸς ἡμερῶν φάγεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν μυκτήρων ὑμῶν· καὶ ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κυρίῳ, ὅς ἐστιν ἐν ὑμῖν, καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ, λέγοντες, Ἱνατί ἡμῖν ἐξελθεῖν ἐξ Αἰγύπτου;
21 Καὶ εἶπε Μωυσῆς, Ἑξακόσιαι χιλιάδες πεζῶν ὁ λαὸς, ἐν οἷς εἰμι ἐν αὐτοῖς· καὶ σὺ εἶπας, (τ) Κρέα δώσω αὐτοῖς φαγεῖν,
22 καὶ φάγονται μῆνα ἡμερῶν. Μὴ πρόβατα καὶ βόες σφαγήσονται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς; ἢ πᾶν τὸ ὄψος τῆς θαλάσσης (υ) συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει
23 αὐτοῖς; Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, (φ) Μὴ χεὶρ κυρίου οὐκ ἐξαρκέσει; ἤδη γνώσῃ εἰ ἐπικαταλήψεταί σε ὁ λόγος μου
24 ἢ οὔ. Καὶ ἐξῆλθε Μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥήματα κυρίου. καὶ συνήγαγεν ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς
25 κύκλῳ τῆς σκηνῆς. Καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ (χ) ἐλάλησε πρὸς αὐτόν. καὶ παρείλατο ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ (ψ) ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους. ὡς δὲ ἐπανεπαύσατο (ω) πνεῦμα ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐπροφήτευσαν, καὶ οὐκ ἔτι
26 προσέθεντο. Καὶ κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνομα τῷ ἑνὶ Ἐλδὰδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ Μωδάδ· καὶ ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς (α) πνεῦμα· καὶ οὗτοι ἦσαν τῶν καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἦλθον (β) πρὸς τὴν σκη-
27 νήν· Καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. Καὶ προσδραμὼν ὁ νεανίσκος, ἀπήγγειλε (γ) Μωυσῇ· καὶ εἶπε, λέγων, Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ προφητεύουσιν ἐν τῇ
28 παρεμβολῇ. Καὶ ἀποκριθεὶς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ὁ παρεστηκὼς Μωυσῇ ὁ (δ) ἐκλεκτὸς, εἶπε, Κύριε Μωυσῆ, κώλυσον αὐτούς.

MS. A. (ρ) ὑμῖν (σ) κρέα φαγεῖν, (τ) Κρέας δώσω αὐτοῖς, καὶ (υ) συναχθήσεται, καὶ (φ) Μὴ ἡ χεὶρ κυρίου οὐχὶ ἐξαρκέσει; (χ) ἐλάλησεν κύριος πρὸς (ψ) ἐπ' αὐτῷ, (ω) ἐπ' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, (α) τὸ πνεῦμα· (β) εἰς τὴν (γ) τῷ Μωυσῇ· (δ) ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, εἶπεν, Κύριέ μου Μωυσῆ

Cum Translatione LATINA.

Et populo dices, Purificamini in crastinum, & comedetis carnes: quoniam plorâstis ante Dominum, dicentes, Quis nos cibabit carnibus? quia bonum est nobis in Ægypto. Et dabit vos Dominus carnes ad edendum, & edetis carnes. 18
Non diem unum edetis, neque duos, neque quinque dies, neque decem dies, neque viginti dies. 19
Usque ad mensem dierum edetis, donec exeat è naribus vestris: & erit vobis in (d) choleram; quoniam increduli fuistis Domino, qui est in vobis: & plorâstis ante eum, dicentes, ut quid nobis exire de Ægypto? 20
Et dixit Moyses, Sexcenta millia peditum populus, in quibus sum in eis: & tu dixisti, Carnes dabo eis comedere, & comedent mensem dierum. 21
Numquid oves & boves occidentur illis, & sufficient illis? Aut omne (e) edulium maris congregabitur eis, & sufficiet eis? 22
Et dixit Dominus ad Moysen, Numquid manus Domini non sufficiet? Jam cognosces, si (f) supercomprehendet te verbum meum, an non. 23
Et egressus Moyses, et locut' est ad populum verba Domini. Et cōgregavit septuaginta viros de senioribus populi: & statuit eos in circuitu tabernaculi. 24
Et descendit Dominus in nube, & locutus est ad eum. Et abstulit de spiritu qui super ipsum, & superposuit super septuaginta viros seniores. Ut autem requievit spiritus super eos, et prophetârūt, & non ultrà (g) adjecerunt. 25
Et remanserunt duo viri in castris, nomen uni Heldad, & nomen secundo Modad: & requievit super eos spiritus: & hi erant ex descriptis, & non venerant ad tabernaculum: Et prophetâtunt in castris. 26
Et accurrens adolescens, annuntiavit Moysi: & dixit, dicens, Heldad & Modad prophetant in castris. 27
Et respondens Jesus Nave, qui adstabat Moysi (h) electus ille, dixit, (i) Domine Moyses, prohibe eos. 28

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]

18 Dixit autem Moses ad populum, Sanctificamini cras ut comedatis carnem: flevistis enim coram Dño, atque dixistis, O quis pascat nos carnibus? nam melius erat nobis in Ægypto: dabitque vobis Dñs carnem ut edatis.
19 Non die uno comedetis eam, neque duob' diebus, nec quinque diebus, neque decem diebus, neque viginti diebus.
20 Usque ad mensem dierum comedetis eam, donec exeat è naribus vestris, fiatq; vobis cruditas: eò quòd spreveritis Dominum qui est inter vos, & fleveritis coram Domino, atque dixeritis, Cur heu egressi sumus ex Ægypto?
21 Dixitq; Moses coram Domino, Sexcenta millia virorum peditum est populus inter quos ego sum, & tu dixisti, Carnem dabo eis ut comedant mense dierum.
22 Si oves bovesq; mactentur illis, quid facient ipsis? & si omnes pisces maris capiantur eis, ad quem usque gradum sufficient illis?
23 Respondit Dominus Mosi, Manus Dñi supplebit: modò videbis utrùm eveniat sermo me', an non.
24 Egressus itaque Moses, retulit populo sermones Domini: & congregans septuaginta viros de senioribus populi, statuit eos circa tabernaculum.
25 Descenditq; Dominus in nube, & locutus est cum eo: & detrahens de spiritu qui erat super eum, posuit super septuaginta viros seniores: cúmq; requievisset super eos spirit', prophetaverunt, & non per-
26 rexerunt. Remanserant autem duo viri in castris; nomen unius, Eldad, & nomen alterius, Midad; requievitq; super eos spiritus, (nam ipsi quoque scripti fuerant, at non venerant ad tabernaculum,) & prophetaverunt in ca-
27 stris. Et cucurrit adolescens, & indicavit Mosi, dixitq; ad eum, Eldad & Midad, en prophe-
28 tant in castris! Et respondens Hula filius Nun minister Mosis ab adolescentia sua, dixit ad eum, Domine mi Mose, prohibe eos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

18 ולעמא תימר אזדמנו למחר
ותיכלון בסרא ארי בכיתון קדם יי
למימר מאן יוכלננא בסרא ארי
טב לנא במצרים ויתן יי לכון בסרא
19 ותיכלון: לא יומא חד תיכלון ולא
תרין יומין ולא חמשא יומין ולא
20 עסרא יומין ולא עסרין יומין: עד
ירח יומין עד די תקוצון ביה ויהי
לכון לתקלא חלף דקצתון ית
מימרא דיי דשכנתיה שריא
ביניכון ובכיתון קדמוהי למימר
21 למה דנן נפקנא ממצרים: ואמר
משה שית מאה אלפין גברא
רגלאה עמא די אנא ביניהון ואת
אמרת בסרא אתן להון ויכלון ירח
22 יומין: העאן ותורין יתנכסון להון
היספקון להון אם ית כל נוני ימא
23 יתכנשון להון היספקון להון:
ואמר יי למשה המימרא דיי יתעכב
24 כען תחזי היערענך פתגמי אם לא:
ונפק משה ומליל עם עמא ית
פתגמיא דיי וכנש שבעין גברא
מסבי עמא ואקים יתהון סחרנות
25 משכנא: ואתגלי יי בעננא ומליל
עמיה ורבי מן רוחא די עלוהי ויהב
על שבעין גברא סביא והוה כד
שרת עליהון רוח נבואה ומתנבאן
26 ולא פסקין: ואשתארו תרין גברין
במשריתא שום חד אלדד ושום
תנינא מידד ושרת עליהון רוח
נבואה ואנון בכתיביא ולא נפקו
למשכנא ומתנבאן במשריתא:
27 ורהט עולימא וחוי למשה ואמר
אלדד ומידד מתנבאן במשריתא:
28 ואתיב יהושע בר נון משומשניה
דמשה מעולימוהי ואמר רבוני
משה אסרנון:

TARGUM ONKELOS.

18 Populo quoq; dices, Præparamini in craftinū, et comedetis carnem: quia plorastis coram Dño, dicentes; Quis dabit nobis carnem ad manducandum? bene enim erat nobis in Ægypto: dabitq; Dñs vobis carnē,
19 et comedetis. Non uno die, nec duobus: nec quinque diebus, nec decem diebus, nec
20 viginti diebus. Sed usque ad mensem dierū, donec in fastidium eam habeatis, & sit vobis in scandalum: eò quòd in fastidium fuit vobis verbū Domini, cujus majestas habitat inter vos; & plorastis coram eo, dicentes; ut quid egressi
21 sumus de Ægypto? Et ait Moyses: Sexcenta millia virorum sunt populi hujus, inter quos ego habito: et tu dixisti, Dabo eis carnem, ut comedant
22 mense dierū. Nunquid si oves et boves occidantur eis, sufficient eis? aut si omnes pisces maris congregentur eis, nunquid
23 sufficient eis? Dixitque Dominus ad Moysen; Nunquid verbū Dñi impeditur? nunc videbis utrū accidat tibi ver-
24 bum meū, annon. Egressusq; est Moyses, et locut⁹ est cū populo verba Dñi: et congregavit septuaginta viros de senioribus populi; et statuit eos per
25 circuitum tabernaculi. Revelatúsq; est Dñs in nube, et locutus est cū eo: et auxit de spiritu qui erat in eo; et dedit sup septuaginta viros seniores: factúmq; est, cū requievisset in eis spirit⁹ prophetiæ; prophetaverunt, et nequaquā cessave-
26 runt. Remanserāt autē duo viri in castris, nomē uni⁹ Eldad, et nomen secundi Medad, et requievit sup eos spiritus prophetiæ; & ipsi erant descripti; & non exierant ad tabernaculum: et prophetabant in ca-
27 stris. Cucurrit autem puer; & narravit Moysi, & ait: Eldad & Medad prophetant in ca-
28 stris. Responditque Josue filius Nun, minister Moysi à pueritiā suā, et ait: Domine mi Moyses, mitte eos in carcerem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18–28 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

18–28 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

18 Ad populum autem dices, Sāctificate vos die crastinā, ut manducetis carnem: quoniam flevistis in aurib⁹ Domini, dicendo, Quis faciet nos comedere carnem? nam bene nobis erat in Ægypto: dabit igitur Dominus vobis carnem, &
19 comedetis. Non diem unum comedetis, & non duos dies, & non quinque dies, & non decem dies, neq; viginti dies:
20 usque ad mensem dierū, donec exeat de naribus vestris, sitq; vobis in nauseam, (b) eò quòd sprevistis Dominum qui est in medio vestrū, et flevistis ante faciē ej⁹, dicendo, Quare egressi sumus ex Ægypto?
21 Dixit autem Moses, Sexcenta millia peditum populus in cujus medio ego sum; tu verò dixisti, Carnem dabo eis, & comedent mensem dierum.
22 Numquid oves et boves jugulabuntur eis, ut sufficiat illis? Si pisces omnes maris colligantur illis, sufficientne il-
23 lis? Respondit q; Domin⁹ Mosi, Num manus Domini abbreviata est? tu videbis an accidat tibi verbum meum, necne.
24 Egressusq; est Moses, et dixit populo verba Domini: et congregavit septuaginta viros de (i) senioribus populi, & statuit eos in circuitu taber-
25 naculi. Tum descendit Dominus in nube, locutusq; est illi, & separavit de spiritu qui erat super eum, & dedit super septuaginta viros (k) seniores: factumque est cum requiesceret super eos spiritus, ut prophetarent, sed non
26 ultra (l) addiderunt. Et relicti sunt duo viri in castris; nomen unius, Eldad, et nomen alterius, Modad: requievit quoq; super eos spiritus, ipsi enim erat inter descriptos; quanquam egressi non essent ad tabernaculum, pro-
27 phetārunt in castris. Cucurritque puer, et nuntiavit Mosi, dicens; Eldad et Modad
28 prophetant in castris. Et respondit Josue filius Nun minister Mosis ex electis ejus, & dixit, Domine mi Moses, prohibe illos.

VER. SAM. (b) videte, (i) sapientibus (k) sapientes: (l) congregati sunt,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * وقل للقوم * استعدوا لغد حتى تأكلوا لحما * لأجل ما بكيتم بين يدي الله وقلتم * من
19 يطعمنا لحما * وما كان أصلح مصر لنا * يعطيكم الله لحما تأكلونه * لا يوم * ولا اثنين * ولا
20 خمسة * ولا عشرة * ولا عشرين * الا الى ايام شهر * الى ان يخرج من انفكم ويصير لكم هرا * لأجل
ما رفضتم نور الله الذي فيما بينكم * وبكيتم بين يديه وقلتم * لم اخرجنا من مصر
21 * قال موسى ستمائة الف راجل القوم الذين انا فيما بينهم * وانت قلت اني اعطيهم لحما
22 يأكلونه شهرا * فمن اغنا بهم * أغنم وبقر تذبح لهم فتكفيهم * او جميع سمك البحر يحاش لهم
23 فيقنعهم * فقال الله لموسى * هل قدرة الله تقصر * الآن تنظر أيوافقكم كلامي أم لا * فخرج
24 موسى وأخبر القوم بجميع كلام الله * وجمع سبعين رجلا من شيوخهم * ووقفهم حوالي
25 الخباء * فتجلى ملاك الله في الغمام * وخاطبه الله * وافاد من النور الذي عليه * وجعل ذلك على
26 السبعين رجلا الشيوخ * فلما استقر عليهم ذلك النور تنبوا * ولم يحتاجوا الى عوده * وبقي رجلان
في المعسكر * اسم احدهما الداد * واسم الثاني ميداد * فاستقرت عليهما النبوة * وهما من
27 المكتوبين * لم يخرجا الى الخباء بل تنبيا في المعسكر * فاحضر غلام * فاخبر موسى وقال * الداد
28 وميداد متنبيان في المعسكر * فاجابه يوشع بن نون خادم موسى من تلاميذه وقال * يا سيدي
يا موسى احبسهما *

18 Et dic populo, Præparamini in crastinum ut comedatis carnem: pro eo quòd planxistis coram Deo, & dixistis; Quis cibabit nos carne? & quanto melior erat nobis Ægyptus? dabit vobis Deus carnem
19 quam comedatis. Non unā die, nec duabus, nec quinque, nec decem, nec viginti,
20 sed ad dies mensis: Donec exeat è naribus vestris, & fiat vobis in squalorem, eò quòd despexeritis splendorem Dei qui est inter vos, & fleveritis coram eo, et dixeritis; Quare eduxit nos de Ægypto?
21 Dixit Musa, Sexcenta millia peditum est populus inter quos ego sum, & tu dixisti, Equidem dabo eis carnem ad edendum
22 mense. Quis satisfaciat eis? num oves et boves jugulabuntur ipsis, et sufficient eis? An omnes pisces maris congregabuntur
23 ipsis, et satisfacient eis? Dixit Deus Musæ, Num potentia Dei abbreviata est? nunc videbis utrum eveniat vobis sermo meus,
24 an non. Et egressus est Musa, et narravit populo totum sermonem Dei, & collegit septuaginta viros ex senioribus eorum, &
25 constituit eos circa tabernaculum. Et apparuit angelus Dei in nube, & allocutus est illum Deus, impertitúsque est de splendore qui erat super eum, & posuit illum super septuaginta viros seniores. Cumq; quievisset super eis ille splendor, prophe-
26 tārunt, & non eguerunt iterationis. Remanserant autem duo viri in castris; nomen unius eorum, Eldadh, & nomen secundi, Midadh, quievitque super eos prophetia: & ambo erant ex iis qui scripti fuerant, at non exierunt ad tabernaculū,
27 sed prophetārunt in castris. Accurrit ergò puer, nuntiavitque Musæ, ac dixit;
28 Eldadh & Midadh sunt prophetantes in castris. Et respondit ei Jusa filius Nun, famulus Musæ, de discipulis ejus, et ait; O Domine mi, O Musa, cohibe utrumque.

ספר במדבר : יב

populum omnem det quis Et?mihi tu zelans Num :Mosch ei dixit Et
29 וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם
collegit Et eos super suũ spiritũ Dominus det quòd ,prophetas Domini
30 יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם׃ וַיֵּאָסֵף
profectus ventus Et .Israel seniores & ipse ,castrametationem ad Mosch
31 מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְרוּחַ נָסַע
castrametationem super dimisit &,mari è coturnices abripuit &,Dño à
מֵאֵת יְהוָה וַיָּגָז שַׂלְוִים מִן־הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה
castrametationis circuitus ,illuc diei via circiter & huc diei via circiter
כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה
die tota populus surrexit Et .terræ facies super cubitis duob° ferè &
32 וּכְאַמָּתַיִם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ׃ וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם
coturnicem collegerunt & ,crastini die tota & ,nocte tota & ipsa
הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכֹל יוֹם הַמָּחֳרָת וַיַּאַסְפוּ אֶת־הַשְּׂלָו
expandendo sibi expanderunt Et .cumulos decem collegit diminuens
הַמַּמְעִיט אָסַף עֲשָׂרָה חֳמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ
antequam ,eorum dentes inter ipsa adhuc Caro .castrametationis circuitus
33 סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה׃ הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם
populo in Domin° percussit &,populũ in est irat° Domini nasus &,esset concisa
יִכָּרֵת וְאַף יְהוָה חָרָה בָעָם וַיַּךְ יְהוָה בָּעָם
Chibroth ,ipsius loci nomen vocavit Et .valde magna percussione
34 מַכָּה רַבָּה מְאֹד׃ וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת
Chibroth De concupiscentes populum sepelierunt ibi quia :Hattaavah
35 הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים׃ מִקִּבְרוֹת
.Chaseroth in fuerunt &,Chaseroth in popul° sunt profecti Hattaavah
הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת׃

CAP. XII. יב

propter occasione super Mosch in Aharon &,Miriam est locuta Et
1 וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֹדוֹת הָאִשָּׁה
:dixerat Et.acceperat Æthiopissam uxorē quia :ceperat quam Æthiopissæ
2 הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי־אִשָּׁה כֻשִׁית לָקָח׃ וַיֹּאמְרוּ
nobis in etiam Nonne ?Dominus est locut° Mosch in certè tantum Nunquid
הֲרַק אַךְ־בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַּם־בָּנוּ
mansuetus præ valde mansuetus Mosch vir Et .Dominus audivit Et?est locut°
3 דִּבֵּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה׃ וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל
statim Dominus dixit Et .humi facies super qui homine
4 הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְאֹם
ad vos tres Egredimini :Miriam ad & ,Aharon ad & ,Mosch ad
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל־
Dominus descendit Et .ipsi tres sunt egressi Et .conventus tentorium
5 אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלָשְׁתָּם׃ וַיֵּרֶד יְהוָה
:Miriam & ,Aharon vocavit & tentorii ostium stetit & ,nubis columna in
בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם
fuerit Si :mea verba nunc Audite :dixit Et .ipsi ambo sunt egressi &
6 וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרָי אִם־יִהְיֶה
loquar somnio in ,ipsum notum ero ad visione in Dominus ,vester propheta
נְבִיאֲכֶם יְהוָה בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־
ipse fidelis mea domo omni in ,Mosch meus servus sic Non .eo in
7 בּוֹ׃ לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃

Ver. VUL. LAT.

29 At ille; Quid, inquit, æmula-
ris pro me? quis tribuat ut
oĩs populus prophetet, & det
30 eis Dñs Spiritũ suũ? Rever-
súsque est Moyses, & majores
31 natu Israel in castra. Vent°
autem egrediens à Dño arre-
ptans trans mare coturnices
detulit, & demisit in castra i-
tinere quantum uno die con-
fici potest, ex omni parte ca-
strorũ per circuitũ, volabánt-
que in aere duob° cubitis al-
32 titudine super terrã. Surgens
ergò popul° toto die illo, &
nocte, ac die altero, cõgrega-
vit coturnicũ, qui parũ, decẽ
coros: & siccaverunt eas per
33 gyrũ castrorũ. Adhuc carnes
erant in dentib° eorũ, nec de-
fecerat hujuscemodi cib°: &
ecce furor Domini concitatus
in populũ, percussit eũ plagã
34 magnã nimis. Vocatúsq; est
ille locus, Sepulchra concupi-
scentiæ: ibi enim sepelierunt
populũ qui desideraverat. E-
gressi autem de Sepulchris
concupiscentiæ, venerunt in
Haseroth, & manserunt ibi.

CAP. XII.

1 LOcutáque est Maria & A-
aron contra Moysen propter
2 uxorem ejus Æthiopissam. Et
dixerunt, Num per solũ Moy-
sen locutus est Dominus?
Nónne & nobis similiter est
locutus? Quod cùm audisset
3 Dominus, (Erat enim Moy-
ses vir mitissimus super om-
nes homines qui morabantur
4 in terra.) Statim locutus est
ad eum, & ad Aaron & Ma-
riam, Egredimini vos tantùm
tres ad tabernaculum fœde-
5 ris. Cúmque fuissent egressi,
Descendit Dominus in co-
lumna nubis, & stetit in in-
troitu tabernaculi vocans A-
aron & Mariam. Qui cùm is-
6 sent, Dixit ad eos, Audite ser-
mones meos: Si quis fuerit
inter vos propheta Domini,
in visione apparebo ei, vel
per somnium loquar ad il-
7 lum. At non talis servus me°
Moyses, qui in omni domo
mea fidelissimus est.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

29 Καὶ (ε) εἶπε Μωυσῆς αὐτῷ, Μὴ ζηλοῖς ἐ-
μέ; κ̀ τίς δῴη πάντα τ̀ λαὸν κυρίου προ-
φήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
30 ἐπ' αὐτούς; Καὶ ἀπῆλθε Μωυσῆς εἰς τὴν
παρεμβολὴν αὐτὸς κ̀ οἱ πρεσβύτεροι Ἰσ-
31 ραήλ. Καὶ πνεῦμα ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, κ̀
ἐξεπέρασεν ὀρτυγομήτραν (ζ) ἀπὸ τ̃ θα-
λάσσης· κ̀ ἐπέβαλεν ἐπὶ τ̀ παρεμβολὴν ὁ-
δὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, κ̀ ὁδὸν ἡμέρας ἐν-
τεῦθεν, κύκλῳ τ̃ παρεμβολῆς, ὡσεὶ (η) δί-
32 πηχυ ἀπὸ τ̃ γῆς. Καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ὅλην
τ̀ ἡμέραν, κ̀ ὅλην τ̀ νύκτα, κ̀ ὅλην τὴν
ἡμέραν (θ) τ̀ ἐπαύριον, κ̀ συνήγαγον τ̀
ὀρτυγομήτραν· ὁ τὸ ὀλίγον, συνήγαγε δέ-
κα κόρους· κ̀ ἔψυξαν ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύ-
33 κλῳ τ̃ παρεμβολῆς. Τὰ κρέα ἔτι ἦν ἐν
τοῖς ὀδοῦσιν αὐτ̃ πρὶν ἢ ἐκλείπειν· κ̀ κύ-
ριος ἐθυμώθη εἰς τ̀ λαόν, κ̀ ἐπάταξε (ι)
κύριος τ̀ λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα.
34 Καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τ̃ τόπου ἐκείνου,
Μνήματα τ̃ ἐπιθυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τ̀
λαὸν τ̀ ἐπιθυμητήν. ἀπὸ Μνημάτων (κ)
ἐπιθυμίας ἐξῆρεν ὁ λαὸς εἰς Ἀσηρώθ· κ̀
ἐγένετο ὁ λαὸς ἐν Ἀσηρώθ.

MS.A. (ε) εἶπεν αὐτῷ Μωυσῆς, Μὴ ζηλοῖς σύ μοι; κ̀ (ζ) ἀπὸ θα-
λάσσης· (η) δίπηχυν (θ) τῇ ἐπαύριον, (ι) κύριος ἐν τῷ λαῷ πληγὴν
(κ) τῆς ἐπιθυμίας

ΚΕΦ. ιβ'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε Μαριὰμ κ̀ Ἀαρὼν κατὰ
Μωυσῆ, ἕνεκεν τῆς γυναικὸς τῆς Αἰ-
θιοπίσσης (α) ἣν ἔλαβε Μωυσῆς, ὅτι
2 γυναῖκα Αἰθιόπισσαν ἔλαβε. Καὶ εἶπαν,
Μὴ Μωυσῇ μόνῳ (β) λελάληκε κύριος;
οὐχὶ (γ) κ̀ ἡμῖν ἐλάλησε; κ̀ ἤκουσε κύ-
3 ριος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς πραῢς
σφόδρα παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
4 ὄντας ἐπὶ τ̃ γῆς. Καὶ εἶπε κύριος παρα-
χρῆμα πρὸς Μωυσῆν, (δ) κ̀ Ἀαρὼν, καὶ
Μαριάμ, Ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τ̀
5 σκηνὴν τ̃ μαρτυρίου· Καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς
εἰς τ̀ σκηνὴν τ̃ μαρτυρίου. καὶ κατέβη
κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης, κ̀ ἔστη ἐπὶ τ̃ θύ-
ρας τ̃ σκηνῆς τ̃ μαρτυρίου. κ̀ ἐκλήθησαν
Ἀαρὼν κ̀ Μαριάμ· κ̀ ἐξήλθοσαν ἀμφότεροι.
6 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀκούσατε τ̃ λόγων
μου. ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν κυρίῳ, ἐν ὁ-
ράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι, κ̀ ἐν ὕπνῳ
7 λαλήσω αὐτῷ. Οὐχ (ε) οὕτως ὁ θεράπων
μου Μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστι.

MS.A. (α) ἧς ἔλαβεν (β) ἐλάλησεν (γ) κ̀ ἐν ὑμῖν (δ) κ̀ Μαριάμ, κ̀
Ἀαρών, Ἐξέλθατε (ε) οὕτως ὡς ὁ

Et dixit Moyses ei, Nunquid 29
(k) æmularis me? Et quis det
omnem populum Domini pro-
phetas, cùm dederit Dominus
spiritum suum super eos? Et 30
abiit Moyses in castra, ipse &
seniores Israel. Et spiritus ex- 31
iit à Domino, & (l) transtulit
coturnicem à mari: & injecit
super castra, viam diei hinc, &
viam diei hinc, in circuitu ca-
strorum, quasi bicubitum à ter-
ra. Et exurgens populus totam 32
diem, & totam noctem, & to-
tam diem crastinam; & congre-
gavit coturnicem: qui parum,
congregavit decem coros: &
refrigeraverunt sibi refrigeria
in circuitu castrorum. Carnes ad- 33
huc erant in dentib° eorũ, ante-
quàm deficerent: et Domin° indi-
gnat° est in populum, & percussit
(m) Dominus populum plagam
magnam valdè. Et vocatum est 34
nomen loci illius, Sepulchra con-
cupiscentiæ: quia illic sepelie-
runt populum concupitorem. A
Sepulchris concupiscentiæ pro-
movit populus in Aseroth: &
fuit populus in Aseroth.

CAP. XII.

ET locuta est Maria & Aa- 1
ron contra Moysen, propter uxo-
rem Æthiopissam, quam sumpsit
Moyses; quoniam uxorem Æ-
thiopissam sumpsit. Et dixerunt, 2
Nunquid soli Moysi locutus est
Dominus? Nonne & nobis lo-
cutus est? Et audivit Dominus.
Et homo Moyses mansuetus val- 3
dè præter omnes homines qui es-
sent super terram. Et dixit Do- 4
minus statim ad Moysen, & Aa-
ron, & Mariam, Exite vos tres
ad tabernaculum testimonii. Et 5
exierunt ipsi tres ad tabernaculũ
testimonii. Et descendit Dominus
in columna nubis, et stetit super
ostium tabernaculi testimonii.
Et vocati sunt Aaron et Maria;
et exierunt ambo. Et dixit ad e- 6
os, Audite verba mea. Si fuerit
propheta ex vobis Domino, in vi-
sione ei agnoscar, et in somno
loquar ei. Non sic famulus meus 7
Moyses; in tota domo mea fide-
lis est.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 * ܐܡܪ ܠܗ ܡܘܫܐ. ܠܐ ܬܛܢܢܝ. ܡܢ ܢܬܠ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܡܪܝܐ ܢܒܝܐ. ܡܛܠ ܕܝܗܒ
30 ܡܪܝܐ ܪܘܚܗ ܥܠܝܗܘܢ. * ܘܥܠ ܡܘܫܐ ܠܡܫܪܝܬܐ. ܗܘ ܘܣܒܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. * ܘܪܘܚܐ
31 ܢܦܩܬ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܐܣܩܬ ܣܠܘܝ ܡܢ ܝܡܐ. ܘܐܪܡܝܬ ܥܠ ܡܫܪܝܬܐ. ܐܝܟ ܡܪܕܐ
ܝܘܡܐ. ܘܡܪܕܐ ܝܘܡܐ. ܚܕܪܝܗ ܕܡܫܪܝܬܐ. ܘܐܝܟ ܬܪܬܝܢ ܐܡܝܢ ܥܠ ܐܦܝ ܐܪܥܐ. * ܘܩܡ
32 ܥܡܐ ܟܠܗ ܝܘܡܐ ܗܘ. ܘܟܠܗ ܠܠܝܐ ܘܟܠܗ ܝܘܡܐ ܕܒܬܪܗ. ܘܟܢܫܘ ܣܠܘܝ. ܕܙܥܘܪ ܟܢܫ
ܥܣܪܐ ܟܘܪܝܢ. ܘܫܛܚܘ ܠܗܘܢ ܫܛܝܚܬܐ ܚܕܪܝܗ ܕܡܫܪܝܬܐ. * ܒܣܪܐ ܥܕܟܝܠ ܒܝܬ
33 ܫܢܝܗܘܢ. ܘܠܐ ܥܒܪ. ܘܚܡܬܗ ܕܡܪܝܐ ܬܩܦܬ ܥܠ ܥܡܐ. ܘܡܚܐ ܡܪܝܐ ܠܥܡܐ. ܡܚܘܬܐ
34 ܪܒܬܐ ܛܒ. * ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܕܐܬܪܐ ܗܘ. ܩܒܪܐ ܕܪܓܬܐ. ܡܛܠ ܕܬܡܢ ܩܒܪܘ ܥܡܐ ܕܪܓܝܓ.
35 * ܡܢ ܩܒܪܐ ܕܪܓܬܐ ܫܩܠܘ ܥܡܐ ܠܚܨܪܘܬ. ܘܗܘܘ ܒܚܨܪܘܬ.
* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܒ *
1 * ܘܡܡܠܠܐ ܗܘܘ ܡܪܝܡ ܘܐܗܪܘܢ ܥܠ ܡܘܫܐ. ܡܛܠ ܐܢܬܬܐ ܟܘܫܝܬܐ ܕܢܣܒ. ܡܛܠ ܕܐܢܬܬܐ
2 ܟܘܫܝܬܐ ܢܣܒ. * ܘܐܡܪܘ. ܕܠܡܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܒܠܚܘܕ ܡܠܠ ܡܪܝܐ. ܗܐ ܐܦ ܥܡܢ
3 ܡܠܠ. ܘܫܡܥ ܡܪܝܐ. * ܘܓܒܪܐ ܡܘܫܐ ܡܟܝܟ ܗܘܐ ܛܒ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ
4 ܕܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܡܢ ܫܠܝ ܠܡܘܫܐ ܘܠܐܗܪܘܢ ܘܠܡܪܝܡ. ܦܘܩܘ ܬܠܬܝܟܘܢ
5 ܠܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܘܢܦܩܘ ܬܠܬܝܗܘܢ. * ܘܢܚܬ ܡܪܝܐ ܒܥܡܘܕܐ ܕܥܢܢܐ. ܘܩܡ ܒܬܪܥ
6 ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܘܩܪܐ ܠܐܗܪܘܢ ܘܠܡܪܝܡ. ܘܢܦܩܘ ܬܪܝܗܘܢ. * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܫܡܥܘ
ܡܠܝ. ܐܢ ܢܗܘܐ ܢܒܝܘܬܟܘܢ. ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܒܚܙܘܐ ܡܬܚܙܐ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܘܒܚܠܡܐ ܡܡܠܠ
7 ܐܢܐ ܥܡܟܘܢ. * ܠܐ ܗܘܐ ܗܟܢܐ ܥܒܕܝ ܡܘܫܐ. ܐܠܐ ܒܟܠܗ ܒܝܬܝ ܡܗܝܡܢ ܗܘ.

Ait illi Moses, Ne mihi zelum concitaveris: 29
ô quis reddat universum populum Dñi pro-
phetas, quia *scilicet*, dederat Dominus spiritũ
suum super illos. Deinde ingressus est Moses 30
in castra, ipse atque seniores Israelis. Et ven- 31
tus profectus à conspectu Domini, & educens
coturnices è mari, projecit super castra, iti-
nere diei hinc, & itinere diei illinc circum ca-
stra, & ferè duob° cubitis super faciem terræ.
Surrexitq; populus totâ die illâ, totâq; nocte, 32
& totâ die sequenti, & collegerunt cotur-
nices: qui parum collegit, collegit decem
acervos; & expanderunt sibi expansiones cir-
ca castra. Dum caro esset adhuc inter dentes 33
eorum, & nondum transiisset, invaluit furor
Domini super populum, & percussit Dominus
populum plagâ admodum magnâ. Vocavitq; 34
nomen loci illius, Sepulchra concupiscentiæ,
eò quòd ibi sepelissent populum qui flagra-
verat concupiscentiâ. De Sepulchris concu- 35
piscentiæ profecti sunt populus ad Haseroth,
& manserunt in Haseroth.

CAP. XII.

OBlocuta est autem Maria & Aharon de 1
Mose ob causam mulieris Æthiopissæ quam
duxerat; nam uxorem Æthiopissam duxerat:
Et dicunt, Num cum Mose tantùm locutus 2
est Dominus? en etiam nobiscum locutus
est: Audivitq; Dominus. Vir autem Moses 3
humillimus erat omnium hominum qui erant
super terrã. Et ait Dominus ex improviso ad 4
Mosen & ad Aharonem & ad Mariam, Egre-
dimini vos tres ad tabernaculum temporis:
& egressi sunt ipsi tres. Descenditque Do- 5
minus in columna nubis, ac stetit in ostio ta-
bernaculi temporis, & vocavit Aharonem
& Mariam, egressique sunt ipsi duo. Et ait 6
illis Dominus, Audite nunc sermones meos.
Si fiat prophetia vestra, ego Dominus in vi-
sione appareo vobis, & in somnio loquor
vobiscum. At non sic servus meus Moses, sed 7
in tota domo mea fidelis est.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

29 ואמר ליה משה הקנאתי את מקני
לי רעינא פון דיהון כל עמא די
נביאין ארי יתן יי ית רוח נבואתיה
30 עליהון: ואתכנש משה למשריתא
31 הוא וסבי ישראל: ורוחא נשל מן
קדם יי ואפרח שלוין מן ימא ורמא
על משריתא כמהלך יומא לכא
וכמהלך יומא לכא סחור סחור
למשריתא וכרום תרתין אמין על
32 אפי ארעא: וקם עמא כל יומא
ההוא וכל ליליא וכל יומא
דבתרוהי וכנשו ית שליו דאזער
33 כנש עשרא דגורין ושטחו להון
משטיחין סחור סחור למשריתא:
בסרא עד כען בין שניהון עד לא
34 פסק ורגזא דיי תקיף בעמא וקטל
יי בעמא קטול סגי לחדא: וקרא
35 ית שמא דאתרא ההוא קברי
דמשאלי ארי תמן קברו ית עמא
דשאילו: מקברי דמשאלי נטלו
עמא לחצרות והוו בחצרות:

יב

1 ומלילת מרים ואהרן במשה על
2 עסק אתתא שפירתא דנסיב ארי
אתתא שפירתא דנסיב רחיק:
ואמרו הלחוד ברם עם משה מליל
3 יי הלא אף עמנא מלל ושמיע קדם
4 יי: וגברא משה ענותן לחדא מכל
אנשא די על אפי ארעא: ואמר
יי בתכיף למשה ולאהרן ולמרים
5 פוקו תלתיכון למשכן זמנא ונפקו
תלתיהון: ואתגלי יי בעמודא
6 דעננא וקם בתרע משכנא וקרא
אהרן ומרים ונפקו תרויהון: ואמר
שמעו כען פתגמי אם יהון לכון
נביאין אנא יי בחזון אנא מתגלי
7 ליה בחלמין אנא ממלל עמיה: לא כן
עבדי משה בכל ביתי מהימן הוא:

TARGUM ONKELOS.

29 Dixitque ei Moyses; Nunquid æmularis tu æmulationem meam? vellẽ q omnis populus Dñi prophetarent; et q daret Dñs spiritũ prophetiæ suæ
30 sup eos. Collectusq; est Moyses in castra: ipse, et seniores
31 Israel. Ventus autẽ egressus est à facie Dñi, et volare fecit coturnices de mari: et projecit eas juxta castra itinere uni° diei hinc, et itinere uni° diei illinc, per circuitũ castrorũ: et quasi altitudine duorũ cubitorũ sup
32 faciẽ terræ. Surrexitq; populus toto die illo et totâ nocte, ac toto die sequenti, et collegerũt coturnices; qui minus collegit, congregavit decem acervos: et extenderunt eas p gyrũ ca-
33 strorũ. Adhuc erat caro in dentib° eorũ, antequã deficeret: & furor Dñi irat° est contra populũ, et occidit Dñs in populo occisione magnâ valde.
34 Vocavitq; nomẽ loci illi°, Sepulchra desiderantiũ: quia ibi sepelierũt populũ qui deside-
35 ravit. De sepulchris desiderantiũ profect° est popul° in Aseroth: et manserunt in Aseroth.

CAP. XII.

1 LOcutáq; est Maria et Aharõ contra Moysen, propter uxorẽ pulchrã quã acceperat: quoniam uxorẽ pulchrã quam
2 accepit, repulit. Dixeruntque; Nunquid cum solo Moyse locutus est Dñs? nonne etiã nobiscũ locutus est? & auditum
3 est coram Dño. Vir autẽ Moyses erat mitis valde: præ omnibus hominibus, qui erant su-
4 per faciẽ terræ. Dixitque Dñs repente, ad Moysen et Aaron, et Mariã; Egredimini vos tres ad tabernaculũ fœderis: et e-
5 gressi sunt illi tres. Et revelat° est Dñs in columnâ nubis, et stetit in ostio tabernaculi: & vocavit Aarõ & Mariam; &
6 egressi sunt ambo. Et ait, Audite nunc sermones meos: Si fuerint in vobis prophetæ, ego Dominus in visionibus apparebo *eis*, p somnia loquar eis.
7 Non est ita serv° me° Moyses: in oñi populo meo fidelis est.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina

Dixitque illi Moses, Num æmularis tu pro me? Et (m) quis dabit universum populũ prophetas esse? eò quòd dederit Dominus spiritum suum super eos. 29
Et recepit se Moses in castra, ipse, & (n) seniores Israel. 30
Tum spiritus profect° est à Domino, & transtulit coturnicem à mari, diffuditq; in castra velut itinere diei hinc, & velut itinere diei illinc circum castra, & velut duos cubitos super faciẽ terræ. 31
Et surrexit populus toto die isto, & totâ nocte, & toto die crastino, & collegerunt coturnices: qui minimum, collegit decem Coros; & mactatione mactaverunt eas circum castra. 32
Caro adhuc erat inter dentes eorum, antequam concisa esset, et ira Domini exarsit in populum, et (o) percussit Dominus populum (p) plagâ magnâ valdè. 33
Et vocatum est nomen loci istius, Sepulchra (q) concupiscentiæ, quoniam ibi sepelierunt populum concupiscentem. 34
De sepulchris concupiscentiæ profectus est populus in Haseroth, & manserunt in Haseroth. 35

CAP. XII.

ET locuta est Maria, & Aaron in Mosen propter uxorem Æthiopissam quã acceperat; nam uxorem Æthiopissã acceperat. 1
Et dixerunt, Nunquid tantùm per Mosen locutus est Dominus? nonne etiam per nos locutus est? & audivit Dominus. 2
Vir autem (a) Moses mansuet° erat valdè, præ omnibus hominibus qui erant super faciem terræ. 3
Dixitq; Dominus repentè Mosi, & Aaroni, & Mariæ; Egredimini vos tres ad tabernaculum testimonii; et egressi sunt illi tres. 4
Et descendit Dominus in columna nubis, et stetit ad portam tabernaculi, & vocavit Aaronem et Mariam, & egressi sunt ambo. 5
Quibus dixit, Audite nunc verba mea, si fuerit vestrûm propheta Domini, in visione (b) apparebo ei, & in somnio loquar cum illo. 6
Non ita de servo meo Mose, in omni domo mea fidelis est. 7

VER. SAM. (m) utinam detur (n) sapientes (o) occidit (p) occisione (q) desiderii, (a) ejus (b) notum faciendo

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* قال له موسي هل تغار لي ليت جميع امة الله صاروا انبياء بان يجعل من نوره ونبوته عليهم
* فلما انضم موسي الي العسكر هو وشيوخ بني اسرايل * هبت ريح من عند الله فقطعت سلوي
من البحر والقته علي المعسكر مسير يوم كذا عن يمين حواليه وشمال حواليه وارتفاعه من الارض مثل ذراعين
* فاقام القوم باقي يومهم وليلتهم وطول نهار غدهم * جمعوا السلوي * اقلهم جمع عشرة اكوام
وسطحوها لهم سطحا حوالي المعسكر * اللحم بعد بين اسنانهم قبل ان يمضغوه * اذا اشتد غضب
الله عليهم * فضربهم ضربة عظيمة جدا * وسمي ذلك الموضع قبور الشهوة * لانهم دفنوا فيها
القوم المشتهين * ورحلوا منه الي حصيروت * الفصل الثاني عشر * فلما اقاموا
بها * تكلمت مريم وهرون في موسي بسبب الامراة الحبشية التي تزوجها * لانه كان قد اعتزل
عنها * فقالا ان كان من اجل النبوة * افتراه وحده فقط خاطبه الله * اليس قد خاطبنا ايضا
فسمع الله ذلك * وكان موسي رجلا خاشعا جدا * اكثر من جميع الناس الذين علي وجه الارض
* فقال الله عاجلة لموسي وهرون ومريم * اخرجوا ثلاثتكم الي خباء الحضر * فخرجوا ثلاثتهم
* فتجلي ملاك الله بعمود غمام * قام علي باب الخباء ونادي * يا هرون ويا مريم * فخرجا كلاهما
* قال اسمعا كلامي * ان يكن نبيكما انا الله تعرفت به في رويا او خاطبته في حلم * فليس
كذلك عبدي موسي * بل في جميع امتي امين هو

Dixit ei Musa, Num æmularis mihi? utinã tota gens Dei fierent prophetæ, ponendo de lumine suo & de prophetia suâ super eos. 29
Cùmq; se recepisset Musa ad exercitum, ipse, ac senes filiorum Israil, 30
Flavit ventus de conspectu Dei, transtulitque coturnices è mari, & projecit eos super castra itinere unius diei: sic dextrorsum & sinistrorsũ circa illa, & elevabantur à terra quasi duobus cubitis. 31
Et mansit populus reliquâ die ac nocte suâ, & totâ die crastinâ, collegeruntq; coturnices. Minimus eorum collegit decem cumulos: & extenderunt eos sibi extensionem circa castra. 32
Caro adhuc erat inter dentes eorum, antequam mandissent eam, & ecce invaluit furor Dei adversùs eos, & percussit eos percussione magnâ valdè. 33
Vocavitq; nomen illius loci, Sepulchra concupiscentiæ, quia sepelierunt in eis populũ concupiscentem: & profecti sunt ex iis ad Hasiroth. 34

CAP. XII.

CUmque mansissent in illa, oblocuta est Maria & Haron in Musam propter mulierem Æthiopissam cum qua conjugatus fuerat, quia separaverat se ab ea. 1
Et dixerunt, Sanè si de prophetia agitur, an fortè ipsum tantummodo allocutus est Deus? nonne allocutus est nos etiam? Et audivit hoc Deus. 2
Erat autem Musa vir humilis nimis, plusquã omnes homines qui sunt super faciem terræ. 3
Et ait Deus derepente Musæ, & Haroni, & Mariæ; Egredimini vos tres ad tabernaculum præsentiæ: Et egressi sunt ipsi tres. 4
Apparuitque Angelus Dei in columna nubis, stetit super ostium tabernaculi, & clamavit; O Haron & ô Maria, & exierunt ambo simul. 5
Ait, Audite sermonem meum; Si fuerit propheta alteruter vestrûm, ego Deus notificavi me illi per visionem, aut allocutus sum eum in somnio. 6
At non sic servo meo Musæ, sed apud totam gentem meam certum est 7

ספר במדבר : יג

ænigmatibus in non & visione & , eo *in* loquar os ad Ore
8 פה אל־פה אדבר־בו ומראה ולא בחידת
loqui timuistis non cur Et ,*contemplabitur Domini ideam &*
ותמנת יהוה יביט ומדוע לא יראתם לדבר
.abiit & ,eos *in* DOMINI *nasus* est iratus Et ?Mosch *in* meū servū *in*
9 בעבדי במשה: ויחר־אף יהוה בם וילך:
leprosa Miriam ecce & ,*tentorio desuper* recessit nubes Et
10 והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת
.leprosa ecce & ,Miriam ad Aharon respexit &:nix sicut
כשלג ויפן אהרן אל־מרים והנה מצרעת:
nunc ne ,mi DOMINE *me In* : Mosch ad Aharon dixit Et
11 ויאמר אהרן אל־משה בי אדני אל־נא
.peccavimus quia &,egimus stultè quia ; peccatum nos super ponas
תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו:
matrice de ipso exeundo in qui : mortuus sicut sit *nunc* Ne
12 אל־נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם
Mosch clamavit Et .ejus carnis dimidium consumitur &,suæ matris
אמו ויאכל חצי בשרו:
13 ויצעק משה
.eam nunc sana , quæso Deus : dicendo , DOMINUM ad
אל־יהוה לאמר אל נא רפא נא לה:
spuendo ejus pater Et : Mosch ad DOMINUS dixit Et
14 ויאמר יהוה אל־משה ואביה ירק
Excludatur ? diebus septem erubuisset nonne ,ejus *facies* in spuisset
ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר
.*colligetur* postea & ,*castrametationem extra ab* diebus septem
שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף:
.diebus septem *castrametationem extra ab* Miriam est exclusa Et
15 ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים
.Miriam *congregari usque* est profectus non populus Et
והעם לא נסע עד־האסף מרים:

CAP. XIII. יג

sunt castrametati & ,Chaseroth è populus sunt profecti postea Et
1 ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו
: dicendo ,Mosch ad DOMINUS est locutus Et .Paran deserto in
2 במדבר פארן: וידבר יהוה אל־משה לאמר:
quam ,Chenáhan terram explorent & viros tibi Mitte
3 שלח־לך אנשים ויתרו את־ארץ כנען אשר־
extensioni unum virum unum Virum .Israel filiis *dans* ego
אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה
eos misit Et .*eis in prælatum* omnem ,mittetis suorum patrum
4 אבתיו תשלחו כל נשיא בהם: וישלח אתם
capita viri ipsi universi : Domini *os super* Paran deserto è Mosch
משה ממדבר פארן על־פי יהוה כלם אנשים ראשי
Extensioni .eorum nomina hæc Et *illi* Israel filiorum
5 בני־ישראל המה: ואלה שמותם למטה
.Chori filius Saphat ,Simhon *Extensioni* .Zacchur filius Sammuah,Reuben
6 ראובן שמוע בן־זכור: למטה שמעון שפט בן־חורי:
.Jephunneh filius Chaleb ,Jehudah *Extensioni*
7 למטה יהודה כלב בן־יפנה:

NUMERI. Versio VULG. LAT.

8 Ore enim ad os loquor ei :
& palam,& non per ænigma-
ta & figuras Dominum vi-
det. Quarè ergò non timui-
stis detrahere servo meo
9 Moysi ? Iratúsque contra eos,
10 abiit. Nubes quoque recessit
quæ erat super tabernacu-
lum : & ecce Maria apparu-
it candens leprâ quasi nix.
Cúmque respexisset eam Aa-
ron & vidisset perfusam le-
11 prâ, Ait ad Moysen, Obse-
cro, domine mi, ne imponas
nobis hoc peccatum quod
12 stultè commisimus. Ne fiat
hæc quasi mortua, & ut abor-
tivū quod projicitur de vulva
matris suæ. Ecce jam medium
carnis ejus devoratum est à
13 lepra. Clamavítque Moyses
ad Dominum, dicens, Deus,
14 obsecro, sana eam. Cui re-
spondit Dominus , Si pater
ejus spuisset in faciem illius,
nónne debuerat saltem se-
ptem diebus rubore suffundi?
Separetur septem diebus extra
castra, & posteà revocabitur.
15 Exclusa est itaq; Maria extra
castra septem diebus: & popu-
lus non est motus de loco illo,
donec revocata est Maria.

CAP. XIII.

1 PRofectúsque est populus
de Haseroth, fixis tentoriis in
2 deserto Pharan. Ibíque lo-
cutus est Dominus ad Moysen,
3 dicens, Mitte viros, qui con-
siderent terram Chanaan,
quam datur° sum filiis Israel,
singulos de singulis tribubus,
4 ex principibus. Fecit Moyses
quod Dominus imperaverat,
de deserto Pharan mittens
principes viros : quorum ista
5 sunt nomina. De tribu Ru-
ben, Sammua filium Zechur.
6 De tribu Simeon, Saphat fi-
7 lium Huri. De tribu Juda,
Caleb filium Jephone.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

8 Στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει,
καὶ οὐ δι᾽ αἰνιγμάτων, καὶ τὴν (ζ) δόξαν
9 κυρίου εἶδε· καὶ διατί οὐκ ἐφοβήθητε κα-
ταλαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωυ-
σῆ; Καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ᾽ αὐτοῖς,
10 καὶ (η) ἀπῆλθεν. Καὶ ἡ νεφέλη (θ) ἀ-
πέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς· καὶ ἰδοὺ Μαριὰμ
λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν
Ἀαρὼν (ι) ἐπὶ Μαριάμ, καὶ ἰδοὺ λε-
11 πρῶσα. Καὶ εἶπεν Ἀαρὼν πρὸς Μωυ-
σῆν, Δέομαι κύριε· μὴ συνεπιθῇ ἡ-
μῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν καθ᾽ ὅτι
12 ἡμάρτομεν. Μὴ (κ) γένηται ὡσεὶ ἴσον
θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκπορευόμενον
ἐκ μήτρας μητρός, καὶ κατεσθίει τὸ ἥμισυ
13 τῶν σαρκῶν αὐτῆς. Καὶ ἐβόησε Μωυ-
σῆς πρὸς κύριον, λέγων, Ὁ θεὸς δέο-
14 μαί σου· ἴασαι αὐτήν. Καὶ εἶπε κύριος
πρὸς Μωυσῆν, Εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύ-
ων ἐνέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς,
οὐκ ἐντραπήσεται ἑπτὰ ἡμέρας; (λ) ἀφ-
ορισθήτω ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω τῆς παρεμβο-
15 λῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται. Καὶ ἀ-
φωρίσθη Μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς
ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν, ἕως
(μ) ἐκαθαρίσθη Μαριάμ.

MS.A. (ζ) δόξαν μου εἶδεν· (η) ἀπῆλθον. (θ) ἀπῆλθεν (ι) ἐπὶ Μαριάμ, (κ) γένοιτο (λ) ἀφορισθήσεται ἔξω (μ) καθαρισθῇ

ΚΕΦ. ιγ´.

1 ΚΑὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ
Ἀσηρὼθ, καὶ (α) παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρή-
2 μῳ τοῦ Φαράν. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
3 Μωυσῆν, λέγων, Ἀπόστειλον σεαυτῷ ἄν-
δρας, καὶ κατασκεψάσθωσαν τὴν γῆν τῶν
Χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσ-
ραὴλ εἰς κατάσχεσιν· ἄνδρα ἕνα κατὰ
φυλὴν, κατὰ δήμους πατριῶν αὐτῶν ἀπο-
στελεῖς αὐτούς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν.
4 Καὶ (β) ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς Μωυσῆς
ἐκ τῆς ἐρήμου Φαρὰν διὰ φωνῆς κυρίου·
πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν Ἰσραὴλ οὗ-
τοι· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν.
5 Τῆς φυλῆς Ῥουβὴν, (γ) Σαμουὴλ υἱὸς (δ)
6 Ζακχούρ. Τῆς φυλῆς Συμεὼν, Σαφὰτ υἱὸς
7 Σουρί. Τῆς φυλῆς Ἰούδα, Χάλεβ υἱὸς
Ἰεφοννῆ.

MS.A. (α) παρενέβαλεν (β) ἀπέστειλεν (γ) Σαμαλιὴλ (δ) Ζακχού.

Cum Translatione LATINA.

Os ad os loquar ei, in specie, 8
& non per ænigmata: & glo-
riam Domini vidit. Et quare 9
non timuistis detrahere servo
meo Moysi? Et ira (a) furo- 10
ris Domini super eos: & abiit.
Et nubes discessit à tabernacu-
lo: & ecce Maria leprosa, si-
cut nix. Et respexit Aaron su-
per Mariam; & ecce leprosa.
Et ait Aaron ad Moysen, Pre- 11
cor, domine: nè imposueris no-
bis peccatum; quoniam igno-
ravimus, quoniam peccavi-
mus. Nè fiat tanquam æqua- 12
le morti, ut abortus ejectus de
vulva matris, & comedit di-
midium carnium ejus. Et cla- 13
mavit Moyses ad Dominum,
dicens, Deus, precor te: sana
eam. Et dixit Dominus ad 14
Moysen, Si pater ejus expuens
expuisset in faciem ejus; non
confundetur septem dies? Se-
gregetur septem diebus extra
castra, & post hæc ingredie-
tur. Et segregata est Maria 15
extra castra septem diebus. Et
populus non promovit, quoad-
usque mundata est Maria.

CAP. XIII.

ET post hæc promovit popu- 1
lus ex Aseroth, & castrameta-
ti sunt in deserto Pharan. Et 2
locutus est Dominus ad Moy-
sen, dicens, Mitte tibi viros,
& considerent terram Chananæ-
orum, quam ego do filiis Isra- 3
el in possessionem; virum unum
per tribum: secundùm popula
familiarum eorum mittes eos,
omnem ducem ex eis. Et emisit 4
eos Moyses è deserto Pharan
per vocem Domini. Omnes
viri duces filiorum Israel hi:
et hæc nomina eorum. De tribu 5
Ruben, Samael filius Zachur.
De tribu Symeon, Saphat fi- 6
lius Suri. De tribu Juda, Cha- 7
leb filius Jephonnæ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
5 [illegible]
7 [illegible]

Ab ore ad os loquor cum eo; per visum, & 8
non per figuram; & gloriam Domini vi-
dit: quare non veriti estis obloqui in ser-
vum meum Mosen? Et excanduit ira Do- 9
mini adversùs eos, & abiit. Et nubes re- 10
cessit à tabernaculo, & ecce Maria leprosa
facta est veluti nix: & conversus Aharon
ad Mariam, vidit eam leprosam esse. Di- 11
xítque Aharon ad Mosen, Obsecro te do-
mine mi, ne reputes nobis peccatum, quòd
stultè egerimus, quódque peccaverimus.
Et ne simus veluti mortuus qui egressus 12
est ex utero matris suæ, cujus dimidia ca-
ro corrosa est. Clamavit itaque Moses ad 13
Dominum, ac dixit; Quæso Deus sana il-
lam. Et ait Dominus ad Mosen, Si pater 14
ejus sputum expuisset in faciem ejus, de-
ceret eam rubore suffundi septem diebus.
Sedeat septem diebus extra castra, ac tunc
ingredietur. Sedit ergò Maria extra castra 15
septem diebus: & populus non sunt profe-
cti donec regressa esset Maria.

CAP. XIII.

ET tunc discesserunt populus de Hase- 1
roth, & castrametati sunt in deserto Pha-
ran. Et locutus est Dominus cum Mose, 2
dixítque ad eum; Mitte viros ut explorent 3
terram Chanaan quam ego sum daturus fi-
liis Israel: singulos viros è *qualibet* tribu
patrum suorum, mitte; omnes præcipuos
qui sunt inter eos. Misit ergò eos Moses 4
de deserto Pharan juxta verbum oris Do-
mini: omnes viri *illi* principes erant Israe-
lis. Hæc autem nomina eorum: De tribu 5
Rubil, Semu filius Zachor. De tribu Si- 6
meon, Saphat filius Hadi. De tribu Juda, 7
Caleb filius Jophna.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LAT.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ממלל עם ממלל מלל
עמיה בחיזו ולא בחד
ובדמות יקרא דיי מסתכל
ומא דין לא דחלתון
למללא בעבדי במשה
ותקיף רגזא דיי בהון
ואסתלק: ועננא אסתלק
מעלוי משכנא והא מרים
חורא כתלגא ואתפני אהרן
למרים והא סגירא: ואמר
אהרן למשה בבעו רבוני
לא כען תשוי עלנא חובא
דאטפשנא ודסרחנא: לא
כען תתרחק דא מביננא
אחתנא היא צלי כען על
בשרא מיתא הדין ותת
ויתסי: וצלי משה קדם יי
למימר אלהא בבעו אסי
כען יתה: ואמר יי למשה
ואילו אבוהא מנזף נזף בה
הלא תתכלם שבעא יומין
תסתגר שבעא יומין מברא
למשריתא ובתר כן
תתכנש: ואסתגרת מרים
מברא למשריתא שבעא
יומין ועמא לא נטל עד
דאתכנשת מרים:

יג

ובתר כן נטלו עמא מחצרות
ושרו במדברא דפארן:
ומליל יי עם משה למימר:
שלח לך גברין ויאללון ית
ארעא דכנען די אנא יהב
לבני ישראל גברא חד
גברא חד לשבטא
דאבהתוהי תשלחון כל
רבא דבהון: ושלח יתהון
משה ממדברא דפארן על
מימרא דיי כלהון גברין
רישי בני ישראל אנון: ואלין
שמהתהון לשבטא דראובן שמוע בר זכור: לשבטא
דשמעון שפט בר חורי: לשבטא דיהודה כלב בר יפנה

8 Verbo ad verbum loquor cum eo, per visioné, et non per ænigmata; similitudinem gloriæ Dñi contemplatur: et quare non timuistis loqui contra servum
9 meú Moysé? Iratúsq; est furor Dñi contra eos, &
10 abiit. Nubes auté elevata est desuper tabernaculú; et ecce Maria erat alba quasi nix: Respexitq; Aaró Mariam, et ecce erat leprosa.
11 Dixitq; Aaró ad Moysen: Obsecro Dñe mi, ne imponas nunc nobis peccatú; quia insipienter et in-
12 iquè egimus. Ne obsecro separetur hæc à nobis: quia soror nostra est; ora obsecro, super carné mortuam hanc, quæ est in ea,
13 ut sanetur. Oravitq; Moyses coram Domino, dicens: Deus, obsecro, sana
14 eam nunc. Dixitque Dominus ad Moysen: Et si pater ejus increpans increpasset eam, nonne erubesceret septem diebus? Recludatur septem diebus extra castra, & post-
15 ea revocabitur. Reclusáque est Maria extra castra septem diebus: populus autem non est profectus, donec revocata est Maria.

CAP. XIII.

1 ET posthæc profect⁹ est populus de Aseroth: et castrametati sunt in deserto
2 Pharan. Locutúsque est Dominus cum Moyse di-
3 cens. Mitte tibi viros, ut explorent terram Chanaan; quam ego dabo filiis Israel: singulos viros de unaquaque tribu patrum suorum mittetis, omnem principem qui in eis est.
4 Misítque eos Moyses à deserto Pharan, juxta verbú Dñi: omnes hi viri capita
5 filiorú Israel erant. Et hæc
6 sunt nomina eorú: De tribu Ruben, Semua fili⁹ Zachur. De tribu Simeon,
7 Saphat fili⁹ Hori. De tribu Juda, Caleb fili⁹ Jephone.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 Os ad os (c) loquar illi; in visione, & non in (d) ænigmatibus, et (e) similitudinib⁹ Dominum conspiciet: quare igitur non timuistis loqui adversus servum meum Mosen?
9 Et exarsit ira Domini in eos, & abiit;
10 Nubésque recessit à tabernaculo: tum ecce Maria leprosa erat sicut nix; respexitque Aaron in Mariam, at ecce leprosa erat.
11 Dixitq; Aaron Mosi, Obsecro domine mi, ne quæso, ponas super nos peccatum quod stultè egimus, & quod peccavimus:
12 Nè sit quæso velut (f) mortuus; cujus, cùm egreditur de matrice matris suæ, jam consumpta est dimidia pars carnis ejus.
13 Et clamavit Moses ad Dominū, dicens; (g) Deus quæso, sana nunc illam.
14 Respondítq; Dominus Mosi, Si (h) pater ejus expuendo expuisset in faciem ejus, nonne septem dies (i) pudore confunderetur? concludatur septem dies extra castra, & posteà revocabitur.
15 Et conclusa est Maria extra castra septē diebus, populusq; profectus non est donec revocaretur Maria.

CAP XIII.

1 ET postea profectus est populus de Haseroth, & castrametati est in deserto Pharan. Tum dixit Moses filiis Israil, Venistis usque ad montē Amorrhæorū quem Dominus Deus noster dedit nobis. Vide, dedit Domin⁹ Deus tuus ante faciem tuam terrā: ascende, posside, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum; vade, ne timeas, neque (a) terrearis. Et accesserunt ad Mosen, & dixerunt, Mittam⁹ viros ante faciem nostram, ut perscrutentur nobis terram, & referant nobis verbum, viam per quam ascendemus, & urbes ad quas ibimus. Et placuit res ista in oculis
2 Mosis. Et locut⁹ est Domin⁹ Mo-
3 si, dicens; Mitte viros, ut explorent terrā Chanaan quam ego dedi filiis Israel: unumquemq; virum pro tribu patrum suorum mittes, omnes principes inter eos.
4 Misitq; eos Moses de deserto Pharan juxta mandatum Domini; omnes viri illi capita erant filiorū Israel.
5 Hæc autem sunt nomina eorum:
6 de tribu Ruben, Samua Zecur. De tribu Simeonis, Saphat filius Hu-
7 ri. De tribu Juda, Caleb filius Jephone.

VER. SAM. (c) locutus sum (d) similitudinibus, (e) elucidationem Domini (f) occisus [illegible] Potens, pulcher, (h) in adductione ipsius expuendo expuatur (i) perficerentur? (a) humilieris.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* اني بغير واسطة اخاطبه ورويا لا باحاديث وصور الله المخلوقة له يراها * فما بالكما لم تخافا
ان تتكلما في عبدي موسي * فاشتد غضب الله عليهما * فارتفع نورهما * فكما زال الغمام عن
الخباء * فاذا مريم بيضا كالثلج * فلما التفت هرون الي مريم * فاذا هي برصا * فقال لموسي يا
سيدي لا تجعل علينا خطية فيما جهلنا واخطانا * ولا تبق هذه كسقط خرج من بطن امه
وقد هراء نصف جسمه * فدعا موسي ربه قايلا اللهم فاشفها * فقال الله له ولو ان اباها بصق في
وجهها الم يجب ان تستحي منه سبعة ايام * فلتبق كذاك في خارج المعسكر وبعد ذلك تنضم
اليه * فوقفت مريم في خارج المعسكر ولم يرحل القوم الي حين انضمامها * الفصل الثالث عشر
* وبعد ذلك رحل القوم من حصيروث ونزلوا في برية فاران * ثم كلم الله موسي تكليما * ابعث
برجال يرودوا بلد كنعان الذي انا معطيه لبني اسرايل * رجلا واحدا من سبط ابايه فابعثوه
كل شريف منهم * فبعث بهم موسي في برية فاران علي قول الله وكلهم رجال روساء بني اسرايل
* وهذه اسماوهم * من سبط راوبين سموع بن زكور * ومن سبط شمعون سافاط بن حوري * ومن
سبط يهودا كالب بن يفنا *

8 Me sine medio colloqui cum eo, & visiones non per ænigmata ac figuras Dei ipsi creatas, illum videre. Quæ igitur vestra mens est, ut non timueritis loqui adver-
9 sùs servum meum Musam? Et invaluit ira Dei in utrumque, sublatusque est
10 splendor ejus. Et statim ac discessit nubes de tabernaculo, ecce Mariam albā sicut nivē: Cúmque conversus esset Haron ad
11 Mariā, ecce erat leprosa. Dixitq; ad Musam, O domine mi, ne constituas adversùs nos peccatū pro eo quod insipienter com-
12 misimus atque peccavim⁹: Et ne maneat hæc tanquā abortivus qui exiit è ventre matris suæ, dimidio corpore jā putrido.
13 Quare deprecat⁹ est Musa Dominū suū,
14 dicens; De⁹, sana illā. Ait illi De⁹, Et si pater ejus expuisset in faciem ejus, nonne oporteret ut erubesceret ab ipso septē diebus? maneat sic extra castra, & postea re-
15 cipiet se ad illa. Mansit ergò Maria extra castra, nec discessit popul⁹ usq; ad tempus reversionis ejus. CAP. XIII.
1 POsthæc discessit popul⁹ ex Hasiroth, &
2 versati sūt in deserto Pharan. Præterea
3 locutus est Deus cū Musa sermonē: Mitte viros ad explorandā regionē Chanaan quā ego daturus sū filiis Israil: virum unū de tribu patrum suorum mittite eos,
4 omnē principem ex ipsis. Misit itaq; eos Musa per desertū Pharan juxta dictum Dei: & erant omnes viri principes filio-
5 rū Israil. Et hæc nomina eorū. De tribu
6 Raubin, Samua filius Zacur. Et de tribu
7 Simeon, Saphat filius Huri. Et de tribu Ihudha, Calib filius Jefouna.

ספר במדבר : יג

8 למטה יששכר יגאל בן־יוסף: למטה אפרים הושע 9
בן־נון: למטה בנימן פלטי בן־רפוא: למטה 10 11
זבולן גדיאל בן־סודי: למטה יוסף למטה 12
מנשה גדי בן־סוסי: למטה דן עמיאל בן־גמלי: 13
14 למטה אשר סתור בן־מיכאל: למטה נפתלי 15
16 נחבי בן־ופסי: למטה גד גאואל בן־מכי:
17 אלה שמות האנשים אשר־שלח משה לתור
את־הארץ ויקרא משה להושע בן־נון יהושע:
18 וישלח אתם משה לתור את־ארץ כנען
ויאמר אלהם עלו זה בנגב ועליתם את־ההר:
19 וראיתם את־הארץ מה־הוא ואת־העם הישב
עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם־רב:
20 ומה הארץ אשר־הוא ישב בה הטובה הוא אם־רעה
ומה הערים אשר־הוא יושב בהנה הבמחנים אם
21 במבצרים: ומה הארץ השמנה הוא אם־רזה היש־
בה עץ אם־אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ
והימים ימי בכורי ענבים: ויעלו ויתרו 22
את־הארץ ממדבר־צן עד־רחב לבא חמת:
23 ויעלו בנגב ויבא עד־חברון ושם אחימן ששי
ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני
24 צען מצרים: ויבאו עד־נחל אשכל ויכרתו משם
זמורה ואשכול ענבים אחד וישאהו במוט בשנים
25 ומן־הרמנים ומן־התאנים: למקום ההוא קרא
נחל אשכול על אדות האשכול אשר־כרתו משם בני
26 ישראל: וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום:

Versio VULG. LAT.

8 De tribu Issachar, Igal filium
9 Joseph. De tribu Ephraim,
10 Osee filium Nun. De tribu
Benjamin, Phalti filium Ra-
11 phu. De tribu Zabulon, Ged-
12 diel filium Sodi. De tribu Jo-
seph, sceptri Manasse, Gad-
13 di filium Susi. De tribu Dan,
14 Ammiel filium Gemalli. De
tribu Aser, Sthur filium Mi-
15 chael. De tribu Nephthali,
16 Nahabi filium Vapsi. De tri-
bu Gad, Guel filium Machi.
17 Hæc sunt nomina virorum,
quos misit Moyses ad consi-
derandam terram : vocavit-
que Osee filium Nun, Josue.
18 Misit ergò eos Moyses ad con-
siderandam terram Chanaan,
& dixit ad eos ; Ascendite
per meridianã plagam. Cúm-
que veneritis ad montes
19 Considerate terram, qualis
sit ; & populum qui habita-
tor est ejus : utrùm fortis sit an
infirmus : si pauci numero
20 an plures : Ipsa terra, bona
an mala : urbes quales, mura-
21 tæ an absque muris : Humus,
pinguis an sterilis, nemorosa
an absque arboribus. Confor-
tamini, & afferte nobis de
fructibus terræ. Erat autem
tempus quando jam præco-
22 quæ uvæ vesci possunt. Cúm-
que ascendissent, explorave-
runt terram à deserto Sin, us-
que Rohob intrantibus E-
23 math. Ascenderúntque ad me-
ridiem, & venerunt in He-
bron, ubi erant Achiman &
Sisai & Tholmai filii Enac.
Nam Hebron septem annis
ante Tanim urbem Ægypti
24 condita est. Pergentesque
usque ad Torrentem botri,
absciderunt palmitem cum u-
va sua, quem portaverunt in
vecte duo viri. De malis quo-
que granatis & de ficis loci
25 illius tulerunt. Qui appellat*
est Nehelescol, id est, Tor-
rens botri, eò quòd botrum
portassent inde filii Israel.
26 Reversique exploratores ter-
ræ post quadraginta dies,
omni regione circuitâ,

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

8 Τῆς φυλῆς Ἰσσάχαρ, (ε) Ἰλαὰλ υἱὸς Ἰω-
9 σήφ. Τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ, Αὐσὴ υἱὸς
10 Ναυή. Τῆς φυλῆς (ζ) Βενιαμίν, Φαλ-
11 τὶ υἱὸς Ῥαφού. Τῆς φυλῆς Ζαβουλών,
12 Γουδιὴλ υἱὸς Σουδί. Τῆς φυλῆς Ἰωσὴφ
τῶν υἱῶν (η) Μανασσῆ, Γαδδὶ υἱὸς Σουσί.
13 Τῆς φυλῆς Δάν, Ἀμιὴλ υἱὸς Γαμαλί. Τῆς
14 φυλῆς Ἀσήρ, Σαθοὺρ υἱὸς Μιχαήλ. Τῆς
15 φυλῆς Νεφθαλί, (θ) Ναβὶ υἱὸς Σα-
16 βί. Τῆς φυλῆς Γάδ, Γουδιὴλ υἱὸς (ι)
17 Μακχί. Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν,
οὓς ἀπέστειλε Μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν
γῆν. καὶ ἐπωνόμασε Μωυσῆς τὸν Αὐσὴ
18 υἱὸν Ναυή, Ἰησοῦν. Καὶ ἀπέστειλεν αὐ-
τοὺς Μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν Χα-
ναάν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀνάβητε
ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀναβήσεσθε εἰς τὸ
19 ὄρος, Καὶ ὄψεσθε τὴν γῆν τίς ἐστι, καὶ τὸν
λαὸν τὸν ἐγκαθήμενον ἐπ᾽ αὐτῆς. (κ) εἰ
ἰσχυρός ἐστιν ἢ ἀσθενής, (λ) ἢ ὀλίγοι εἰσὶν
20 ἢ πολλοί. Καὶ τίς ἡ γῆ εἰς ἣν οὗτοι ἐγ-
κάθηνται (μ) ἐπ᾽ αὐτῆς, ἢ καλή ἐστιν ἢ
πονηρά· καὶ τίνες αἱ (ν) πόλεις ἃς οὗτοι
κατοικοῦσιν ἐν αὐταῖς, εἰ ἐν τειχή-
21 ρεσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις. Καὶ τίς ἡ γῆ, ἢ
πίων ἢ παρειμένη· εἰ ἔστιν ἐν αὐτῇ δέν-
δρα ἢ οὔ· καὶ προσκαρτερήσαντες, λήψεσθε
ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι,
22 ἡμέραι ἔαρος, πρόδρομοι σταφυλῆς. Καὶ
ἀναβάντες κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
ἐρήμου Σὶν ἕως (ξ) Ῥοόβ, εἰσπορευομένων
23 Αἱμάθ. Καὶ ἀνέβησαν κατὰ τὴν ἔρημον,
(ο) καὶ ἀπῆλθον ἕως Χεβρών, καὶ ἐκεῖ (π)
Ἀχιμάν, καὶ Σεσσί, καὶ Θελαμί, γενεαὶ Ἐ-
νάχ. καὶ Χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη πρὸ
24 τοῦ Τάνιν Αἰγύπτου. Καὶ ἤλθοσαν ἕως φά-
ραγγος βότρυος, καὶ κατεσκέψαντο αὐτήν·
καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν στα-
φυλῆς ἕνα ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ (ρ) ἦραν αὐτὸν
ἐπ᾽ ἀναφορεῦσι, καὶ ἀπὸ τῶν ῥοῶν, καὶ ἀπὸ
25 τῶν (σ) συκῶν. Καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον
ἐπωνόμασαν Φάραγξ βότρυος, διὰ τὸν
βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ.
26 Καὶ (τ) ἀπέστρεψαν ἐκεῖθεν κατασκεψά-
μενοι τὴν γῆν μετὰ (υ) τεσσαράκοντα
ἡμέρας.

MS. A. (ε) Ἰγὰλ (ζ) Βενιαμείν, (η) Μαννασσῆ, (θ) Ναβὰ υἱὸς Ἰαβί. (ι) Μαχί. (κ) ἢ ἰσχυρός (λ) εἰ ὀλίγοι (μ) ἐπ᾽ αὐτήν, ἢ καλή (ν) πόλεις εἰς ἃς (ξ) Ῥοώβ, (ο) καὶ ἦλθον (π) Ἀχιμάν, καὶ Σεμεΐ, καὶ Θελαμεί, γενεαὶ Ἐνάκ. (ρ) ἦραν (σ) σύκων. Τὸν (τ) ἀπέστρεψαν (υ) τεσσαράκοντα

De tribu Issachar, Ilaal filius
Joseph. De tribu Ephraim, Au- 9
se filius Naue. De tribu Ben- 10
jamin, Phalti filius Raphu. De
tribu Zabulon, Gudiel filius 11
Sudi. De tribu Joseph filio-
rum Manasse, Gaddi filius Susi. 12
De tribu Dan, Amiel filius
Gamali. De tribu Aser, Sa- 13
thur filius Michael. De tribu 14
Nephthali, Nabi filius Sabi. De 15
tribu Gad, Gudiel filius Ma- 16
chi. Hæc nomina virorum, quos
misit Moyses ad consideran- 17
dam terram. Et cognominavit
Moyses Ause filium Naue, Je-
sum. Et misit eos Moyses ad
explorandam terram Chanaan; 18
& dixit ad eos, Ascendite
istâ eremo, & ascendetis in
montem: Et videbitis terram,
quæ sit; & populum, qui insi- 19
det super eam: si fortis est, an
infirmus; si pauci sunt, an mul-
ti. Et quæ terra, in qua isti 20
insident super eam: utrùm bona
est, an mala: & quæ civita-
tes, in quibus isti habitant in eis;
si in muratis, vel in non mu-
ratis. Et quæ terra, utrùm pin- 21
guis, an macra; si sunt in ea ar-
bores, an non. Et constanter
agentes, sumetis de fructibus
terræ. Et dies erant dies veris,
præcursores uvæ. Et ascenden- 22
tes consideraverunt terram à
deserto Sin usque Roob, in-
trantibus Æmath. Et ascen- 23
derunt secundùm desertum, &
abierunt usque Chebron. Et ibi
Achiman, & Sessi, & Thela-
mi, progenies Enach. Et Che-
bron septem annis ædificata est
ante Tanim Ægypti. Et vene- 24
runt usque ad vallem botri; &
consideraverunt eam: & ab-
sciderunt indè palmitem, &
botrum uvæ unum super eum:
& tulerunt illum super gesta-
toria: & de malis punicis, & de
ficubus. Et locum illum cogno- 25
minaverunt, Valla botri, pro-
pter botrum, quem absciderunt
indè filii Israel. Et reverterunt 26
indè, cùm considerassent ter-
ram, post quadraginta dies.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

De tribu Isachar, Negael filius Joseph. De
tribu Aphrem, Hosa filius Nun. De tri-
bu Benjamen, Phalti filius Daphu. De tri-
bu Zebolon, Gadiel filius Suri. De tribu
Joseph, tribu Manasse, Gadi filius Susi. De
tribu Dan, Gamaliel filius Gamli. De
tribu Asir, Sathur filius Malchiel. De tri-
bu Nephtali, Nahbi filius Vopsi. De tribu
Gad, Guojel filius Machir. Hæc sunt no-
mina virorum quos misit Moses ad explo-
randam terram, appellavitque Moses Hosa
filium Nun, Jesum. Et misit eos Moses ad
explorandam terram Chanaan, dixitque ad
eos, Ascendite hoc pacto ad Austrum,
& conscendite montem. Et considerate
terram quid ea sit, & populum in eadem
gentem, num fortis sit an debilis, num exi-
guus sit an copiosus. Et qualis sit terra
quam incolunt, pinguisne sit, num sint in
ea arbores, an non. Et forti estote animo
& accipite de fructibus terræ: dies au-
tem illi dies erant præcocium uvarum.
Ascenderunt itaque, & exploraverunt ter-
ram à deserto Sin usque ad Rehob quæ est
in ingressu ad Hamath. Et ascenderunt
ad Austrum, & venerunt usque ad He-
bron, ibique erant Ahiman, & Sisai, &
Tulmai, filii gigantum. Hebron autem
exstructa fuerat septem annis ante Soan
quæ est in Ægypto. Et venerunt usque ad
torrentem botri, indeque decerpserunt
palmitem ac botrum unum uvarum, &
portaverunt cum vecte inter duos, & ac-
ceperunt de malogranatis & de ficubus.
Locum autem illum vocaverunt, Torren-
tem botri, propter botrum quem decerpse-
runt inde filii Israel. Et reversi sunt ab
exploratione terræ post quadraginta dies.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

8 לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף:
9 לשבטא דאפרים הושע בר נון:
10 לשבטא דבנימן פלטי בר רפוא:
11 לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי:
12 לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי בר סוסי:
13 לשבטא דדן עמיאל בר גמלי:
14 לשבטא דאשר סתור בר מיכאל:
15 לשבטא דנפתלי נחבי בר ופסי:
16 לשבטא דגד גאואל בר מכי:
17 אלין שמהת גבריא די שלח משה לאללא ית ארעא וקרא משה להושע בר נון יהושע:
18 ושלח יתהון משה לאללא ית ארעא דכנען ואמר להון סקו דא בדרומא ותסקון לטורא:
19 ותחזון ית ארעא מה היא וית עמא דיתיב עלה התקיף הוא אם חלש הזעיר הוא אם סגי:
20 ומה ארעא די הוא יתיב בה הטבא היא אם בישא ומה קרויא די הוא יתיב בהן הבפצחין אם בכרכין:
21 ומה ארעא העתירא היא אם מסכינא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאבא דארעא ויומיא יומי בכורי ענבין:
22 וסליקו ואלילו ית ארעא ממדברא דצין עד רחוב למטי חמת:
23 וסליקו בדרומא ואתא עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחברון שבע שנין אתבניאת קדם טאנס דמצרים:
24 ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן עוברא ואתכל ענבין חד ונטלוהי באריחא בתרין ומן רמוניא ומן תאניא:
25 לאתרא ההוא קרא נחלא דאתכלא על עסק אתכלא די קצו מתמן בני ישראל:
26 ותבו מלאללא ית ארעא מסוף ארבעין יומין:

8 De tribu Issachar, Igal filius
9 Joseph. De tribu Ephraim, O-
10 see fili⁹ Nun. De tribu Benja-
11 min, Phalti filius Raphu. De
tribu Zabulon, Gaddiel filius
12 Sodi. De tribu Joseph, de tri-
bu Manasse; Gaddi filius Susi.
13 De tribu Dan, Amiel filius
14 Gemali. De tribu Aser, Sethur
15 filius Michael. De tribu Ne-
16 ptali, Naabi filius Vapsi. De
tribu Gad, Geüel filius Machi.
17 Hæc sunt nomina virorũ, quos
misit Moyses ad explorandã
terram: vocavitq; Moyses O-
18 see filium Nun, Josue. Et misit
eos Moyses, ad explorandam
terram Chanaan: et dixit ad
eos; Ascendite hac per meri-
diem; et ascendetis ad monté.
19 Et videbitis terram, qualis est:
et populum qui habitat in ea;
utrum fortis sit, an infirmus;
20 utrum pauci sint, an multi. Et
qualis sit terra, in quâ habitat;
utrum bona sit, an mala: &
quales urbes, in quibus habi-
tat; si sunt absque muris, an
21 muratæ. Et qualis est terra, si
est abundans an sterilis; & si
sunt in ea arbores, an non; &
confortabimini, et tolletis de
fructibus terræ: Dies autem
erant quando primæ uvæ ma-
22 turescunt. Ascenderuntque, &
exploraverunt terram: à de-
serto Sin usque Roob, ad in-
23 troitum Emath. Ascenderunt-
que ad Meridiem, & venerunt
usque ad Hebron: et ibi erant
Haiman, Sesai & Tolmai, fi-
lii gigantum: & Hebron se-
ptem annis antequam Thanes
24 Ægypti condita est. Et vene-
runt usque ad torrentem bo-
tri, et absciderunt inde pal-
mitem, & botrum unũ uva-
rum; & portaverunt eum
duo viri in vecte: de malis
quoque granatis, & de ficis.
25 Appellatúsque est locus ille;
Torrens botri: propter bo-
trum quem absciderũt inde fi-
26 lii Israel. Reversique sunt ab
exploratione terræ, post qua-
draginta dies.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

De tribu Issachar, Igael filius 8
Joseph. De tribu Ephraim, 9
Josue filius Nun. De tribu 10
Benjamin, Phalti fili⁹ Raphu.
De tribu Zabulon, Gediel fi- 11
lius Sodi. De tribu Joseph, 12
de tribu Manasse, Gaddi fili⁹
Susi. De tribu Dan, Amiel fi- 13
lius Gamali. De tribu Aser, 14
Sathur filius Michael. De 15
tribu Nephtali, Nahabi filius
Vapsi. De tribu Gad, Guel 16
filius Mechi. Hæc sunt nomi- 17
na virorum quos misit Moses
ad explorandum terram: vo-
cavitque Moses Josue filium
Nun, Josue. Misit igitur 18
eos ad explorandam terram
Chanaan, Dixitque illis; A-
scendite hâc per Meridiẽ, a-
scendetis quoque in montem.
Et considerabitis terram quæ- 19
nam illa sit, & populum ha-
bitantem in ea; num fortis est
an infirmus, num paucus an
multus. Et quænã terra est 20
quam inhabitat, num bona an
mala: & quænam urbes quas
inhabitat, num (b) in castris,
an in munitionibus: Et quæ- 21
nam terra, num pinguis an
macra; an sint in ea arbores,
nécne. Confortabimini autẽ,
et decerpetis de fructu terræ:
dies autem illi erant dies pri-
mitiarum uvarum. Iverunt 22
autem, & venerunt; & ex-
ploraverunt terram à deserto
Sin usque (c) Rohob, venien-
tibus Hemath. Et ascende- 23
runt per Meridiem, & vene-
runt usque Hebron, & ibi
Achiman, & Sisai, & Tol-
mai, filii Anach. Hebron autẽ
septem annis ædificata est (d)
ante Sohan Ægypti. Et ve- 24
nerunt usque ad torrentem
Æschol, & absciderunt inde
palmitem, & botrum uvarum
unum, quem cum vecte duo
ferebant, & de malis punicis,
& de ficubus. Locum illum 25
vocaverunt, Torrentem Æs-
chol, propter botrum quẽ ab-
sciderant inde filii Israel. Et 26
reversi sunt ab exploratione
terræ post finem quadraginta
dierum.

VER. SAM. *(b)* stratæ an excelsæ: *(c)* Plateam, *(d)* è regione climatis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

وَمِن سبط يساخار يغال بن يوسف * ومن سبط افرايم هوسيع بن نون * ومن سبط بنيامين
فلطي بن رافو * ومن سبط زبولون جدايل بن سودي * ومن ساير سبط يوسف من سبط منسا
جدي بن سوسي * ومن سبط دان عميايل بن جملي * ومن سبط اشر ستور بن ميخايل * ومن
سبط نفتالي نحبي بن وفسي * ومن سبط جاد جاوايل بن ماخي * وهذه اسماء الرجال الذين بعث
بهم موسي ليتجسسوا البلد * وسمي موسي هوسيع بن نون يهوسوع * ولما بعث بهم موسي ليتجسسوا
بلد كنعان * قال لهم اصعدوا اولا الي الداروم * ثم اصعدوا الي الجبل * وانظروا الي البلد
والشعب المقيم بها اهو شديد ام مسترخ * اقليل هو ام كثير * وما الارض التي هو ساكنها اجيدة
هي ام رديه * وما القري التي هو ساكنها ارباض ام حصون * وماهية الارض اهي سمينة ام
مهزولة * وهل فيها شجر مغروس ام لا * وتشددوا وخذوا من ثمرها * وهذا الفصل ايام بكور
العنب * فصعدوا وتجسسوا البلد من برية صين الي رحوب الي حماة * فصعدوا اولا الي الداروم
وجاوا الي حبري * وثم احيمان وششاي وتلماي بنو الجبابرة * وكانت حبري قد بنيت قبل
مصر سبع سنين * وجاوا الي وادي العنقود * وقطعوا من ثم حبلة وعنقود عنب واحدا * وحملوه
بالدهق فيما بين اثنين * ومن الرمان ومن التين * فلذلك سمي الموضع وادي العنقود * بسبب
العنقود الذي قطعه من ثم بنو اسرايل * ورجعوا من روم البلد بعد اربعين يوما *

Et de tribu Issachar, Jeghal filius Joseph. 8
Et de tribu Ephraim, Hosia filius Nun. Et 9
de tribu Benjamin, Phalti filius Rafu. Et 10
de tribu Zabulon, Gadjail filius Sudi. Et 11
de tota tribu Joseph, de tribu Manasse, 12
Gaddi filius Susi. Et de tribu Dan, Amjail 13
fili⁹ Gemalli. Et de tribu Aser, Sethur fili⁹ 14
Michail. Et de tribu Nephtali, Nabbi fili⁹ 15
Vaphsi. Et de tribu Gad, Gauail filius 16
Machi. Et hæc sunt nomina virorũ quos 17
misit Musa ad explorandã regionẽ. Et
appellavit Musa Hosiã filiũ Nun, Jo-
husua. Cúmq; misisset eos Musa ad ex- 18
plorandã regionẽ Chanaan, dixit eis;
Ascendite priùs ad Meridiem, deinde
ascendite ad montẽ, Et considerate regio- 19
nẽ, & populũ commorantem in illa, utrũ
sit fortis an debilis, utrum paucus sit an
copiosus. Et qualisnam sit terra quam 20
ipse inhabitat, utrum bona sit an mala;
& qualesnam sint urbes in quibus ipse
habitat, num suburbia an arces. Qualita- 21
tem etiam terræ, pinguisne sit an macra:
& utrùm sint in ea arbores plantatæ, an
non: & roboremini, & accipite de
fructibus ejus, quippe hæc tempestas dies
est primitiarum, dies uvarum. Ascen- 22
derunt igitur, & explorârunt regionem
à deserto Sin ad Rehob, ad Hamat. Et a- 23
scenderunt priùs ad Meridiem, & vene-
runt ad Hebri: ibique erant Ahiman, &
Sisai, & Tolmai, filii gigantum. Et verò
Hebri ædificata jam fuerat ante metropo-
lim Ægypti septem annis. Veneruntque 24
ad vallem botri, & absciderunt inde
palmitem ac botrum uvarum unum, &
portaverunt cum vecte inter duos, & de
malis punicis, & de ficubus. Et pro- 25
pterea vocatus est ille locus, Vallis
botri, propter botrum quem absciderunt illinc filii Israil. Et redierunt ab 26
exploratione regionis post quadraginta
dies.

ספר במדבר: יג

omnem ad & , Aharon ad & , Mosch ad venerunt &,abierunt Et
27 וילכו ויבאו אל־משה ואל־אהרן ואל־כל־
: Cades in Paran desertum in Israel filiorum cœtum
עדת בני־ישראל אל־מדבר פארן קדשה
eos videre fecerunt & ,cœtui omni & , verbum eis converterunt &
וישיבו אתם דבר ואת־כל־העדה ויראום את־
ad Venimus : dixerunt & ,ei narraverunt Et .terræ fructum
28 פרי הארץ: ויספרו־לו ויאמרו באנו אל־
, ipsa melle & lacte fluens etiam & : nos misisti quam terram
הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא
: terra in habitans , populus fortis quia Exceptio .ejus fructus hic &
29 וזה־פריה: אפס כי־עז העם הישב בארץ
Hanach natos etiam & ; valde magnæ munitæ urbes &
והערים בצרות גדלת מאד וגם־ילדי הענק
, Chittæus & ,meridiei terra in habitans Hamalech .ibi vidimus
30 ראינו שם: עמלק יושב בארץ הנגב והחתי
habitans Chenahanæus & , monte in habitans Emoræus & ,Jebusæus &
והיבוסי והאמרי יושב בהר והכנעני יושב
populum Caleb tacere fecit Et .Iarden manum super &,mare super
31 על־הים ועל יד הירדן: ויהס כלב את־העם
quia ,eam hæreditabimus & ,ascendamus Ascendendo:dixit & , Mosch ad
אל־משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי־
ascenderunt qui viri Et .ei prævalebimus prævalendo
32 יכול נוכל לה: והאנשים אשר־עלו
robustus quia ; populum ad ascendere poterimus Non : dixerunt ,eo cum
עמו אמרו לא נוכל לעלות אל־העם כי־חזק
exploraverunt quam , terræ infamiam exire fecerunt Et .nobis-præ ipse
33 הוא ממנו: ויציאו דבת הארץ אשר תרו
ea in transivimus qua Terra : dicendo ,Israel filios ad eam
אתה אל־בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה
omnis & ; ipsa suos habitatores comedens terra , eam explorandum ad
לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל־
.mensurarum viri ,ejus medio in vidimus quem populus
העם אשר־ראינו בתוכה אנשי מדות:
de Hanac filios pavere consternantes vidimus ibi Et
34 ושם ראינו את־הנפילים בני ענק מן־
sic & , locustæ sicut nostris oculis in fuimus & : terrore consternantibus
הנפלים ונהי בעינינו כחגבים וכן
.eorum oculis in eramus
היינו בעיניהם:

Versio VULG. LAT.

27 Venerunt ad Moysen & Aaron & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique eis & omni multitudini ostenderunt fructus ter-
28 ræ. Et narraverunt, dicentes, Venimus in terram, ad quam misisti nos, quæ reverà fluit lacte & melle, ut ex his fructibus cognosci po-
29 test. Sed cultores fortissimos habet, & urbes grandes atque muratas. Stirpem Enac vidimus
30 ibi. Amalec habitat in Meridie, Hethæus, & Jebusæus, & Amorrhæus in montanis: Chananæus verò moratur juxta mare & circa fluenta Jor-
31 danis. Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait; Ascendamus, & possideamus terram, quoniam poteri-
32 mus obtinere eam. Alii verò, qui fuerunt cum eo, dicebant; Nequaquàm ad hunc populum valemus ascendere, quia
33 fortior nobis est. Detraxéruntque terræ, quam inspexerant, apud filios Israel, dicentes; Terra, quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus, quem aspeximus,
34 proceræ staturæ est. Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

27 Καὶ πορευθέντες ἦλθον πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ, εἰς τὴν ἔρημον Φαρὰν Κάδης· καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥῆμα καὶ πάσῃ (φ) συναγωγῇ, καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς.
28 Καὶ διηγήσαντο αὐτῷ, καὶ εἶπαν, (χ) Ἤλθαμεν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ οὗτος ὁ καρπὸς αὐτῆς.
29 Ἀλλ' ἢ ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ (ψ) κατοικοῦν ἐπ' αὐτῆς, καὶ πόλεις ὀχυραὶ τετειχισμέναι μεγάλαι σφόδρα. καὶ τὴν γενεὰν (ω) Ἐνὰχ ἑωράκαμεν ἐκεῖ.
30 Καὶ Ἀμαλὴκ κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς Νότον· καὶ ὁ Χετταῖος, καὶ ὁ Εὐαῖος, καὶ ὁ Ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ Ἀμορραῖος κατοικεῖ ἐν τῇ ὀρεινῇ· καὶ ὁ Χαναναῖος κατοικεῖ παρὰ θάλασσαν, καὶ παρὰ τὸν Ἰορδάνην ποταμόν.
31 Καὶ κατεσιώπησε Χάλεβ τὸν λαὸν πρὸς Μωυσῆν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Οὐχὶ, ἀλλὰ ἀναβάντες ἀναβησόμεθα, καὶ (α) κατακληρονομήσομεν αὐτὴν, ὅτι δυνατοὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς.
32 Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ συναναβάντες (β) μετ' αὐτοῦ, εἶπαν, Οὐκ ἀναβαίνομεν, ὅτι οὐ μὴ δυνώμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔθνος, ὅτι (γ) ἰσχυρότερον ἡμῶν ἐστι μᾶλλον.
33 Καὶ ἐξήνεγκαν ἔκστασιν τῆς γῆς ἣν κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, λέγοντες, Τὴν γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κατασκέψασθαι, γῆ κατέσθουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστι· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἑωράκαμεν ἐν αὐτῇ, ἄνδρες ὑπερμήκεις.
34 Καὶ ἐκεῖ ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας, καὶ ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν.

27 Et profecti venerunt ad Moysen, & Aaron, & ad omnem synagogam filiorum Israel, in desertum Pharan Cades. Et responderunt eis verbum & omni synagogæ; & ostenderunt fructum terræ.
28 Et narraverunt ei, & dixerunt, Venimus in terram, in quam misisti nos, terram fluentem lac & mel: & hic fructus ejus.
29 Nisi quòd audax est gens, quæ habitat super eam; & civitates munitæ muratæ, magnæ valdè. Et progeniem Enach vidimus ibi.
30 Et Amalec habitat in terra, quæ ad Austrum. Et Chetæus, & Eveus, & Jebusæus, & Amorrhæus habitat in montana. Et Chananæus habitat juxta mare, & juxta Jordanem flumen.
31 Et tacere fecit Chaleb populum erga Moysen: & dixit ei, Nequaquam, sed ascendentes (a) ascendemus, & hæreditabimus eam: quoniam valentes valebimus erga eos.
32 Et homines qui simul ascenderant cum eo, dixerunt, Non ascendemus: quoniam non poterimus ascendere ad gentem, quia fortior est nobis magis.
33 Et protulerunt (b) pavorem terræ, quam exploraverunt eam, ad filios Israel, dicentes; Terram, quam transivimus eam explorare, terra comedens eos, qui habitant super eos, est. Et omnis populus, quem vidimus in ea, viri prælongi.
34 Et ibi vidimus gigantes, & eramus in conspectu (c) eorum, sicut locustæ: sed & sic eramus coram illis.

MS.A. (φ) τῇ συναγωγῇ, (χ) Ἤλθομεν (ψ) κατοικοῦν τὴν γῆν, καὶ αἱ πόλεις (ω) Αἰνὰκ (α) κατακληρονομήσωμεν (β) μετ' αὐτοῦ, (γ) ἰσχυρότερόν ἐστιν ἡμῶν μᾶλλον.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 ܘܐܙܠܘ ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܡܘܫܐ ܘܠܘܬ ܐܗܪܘܢ. ܘܠܘܬ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܒܢܝ ܝܣܪܐܝܠ.
ܠܡܕܒܪܐ ܕܦܐܪܢ ܠܪܩܡ. ܘܐܦܢܝܘ ܦܬܓܡܐ ܠܗ. ܘܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ.
28 ܘܚܘܝܘ ܐܢܘܢ ܦܐܪܐ ܕܐܪܥܐ. ܘܐܫܬܥܝܘ ܠܗܘܢ. ܘܐܡܪܘ. ܐܙܠܢ ܠܐܪܥܐ ܕܫܕܪܬܢ.
29 ܘܡܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ. ܘܗܠܝܢ ܦܐܪܝܗ. ܒܪܡ ܕܝܢ ܥܫܝܢ ܥܡܐ ܕܝܬܒܝܢ
30 ܒܐܪܥܐ. ܘܩܘܪܝܐ ܥܫܝܢܢ. ܘܪܘܪܒܢ. ܘܐܦ ܓܢܒܪܐ ܚܙܝܢ ܬܡܢ. ܥܡܠܝܩ
ܝܬܒ ܒܐܪܥܐ ܕܬܝܡܢܐ. ܘܚܬܝܐ ܘܝܒܘܣܝܐ ܘܐܡܘܪܝܐ. ܝܬܒܝܢ ܥܠ ܝܕ ܝܡܐ. ܘܥܠ
31 ܝܘܪܕܢܢ. ܘܫܬܩ ܟܠܒ ܠܥܡܐ ܡܢ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ. ܡܣܩ ܢܣܩ ܘܢܐܪܬܝܗ.
32 ܡܛܠ ܕܡܫܟܚܝܢ ܚܢܢ ܠܗ. ܓܒܪܐ ܕܝܢ ܕܣܠܩܘ ܥܡܗ. ܐܡܪܝܢ. ܠܐ ܡܫܟܚܝܢܢ
33 ܠܡܣܩ ܥܠ ܥܡܐ. ܡܛܠ ܕܥܫܝܢ ܗܘ ܡܢܢ. ܘܐܦܩܘ ܫܘܥܐ ܕܐܪܥܐ ܗܢܘܢ
ܕܐܠܬܘܗ. ܠܒܢܝ ܝܣܪܐܝܠ. ܘܐܡܪܝܢ ܠܗܘܢ. ܐܪܥܐ ܕܥܒܪܢ ܒܗ ܡܐܠܬܢܗ.
ܐܪܥܐ ܐܟܠܐ ܠܥܡܘܪܝܗ ܗܝ. ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܕܚܙܝܢ ܒܓܘܗ. ܓܒܪܐ ܐܢܘܢ ܕܡܫܘܚܬܐ.
34 ܘܬܡܢ ܚܙܝܢ ܓܢܒܪܐ. ܒܢܝ ܓܢܒܪܐ. ܕܡܢ ܓܢܒܪܐ. ܘܗܘܝܢ ܒܥܝܢܝܗܘܢ
ܐܝܟ ܩܡܨܐ. ܘܗܟܢܐ ܗܘܝܢ ܒܥܝܢܝܗܘܢ.

Et venientes ad Mosen, & ad Aharonem, atque universam congregationem filiorum Israel, ad desertum Pharan ad Recem, responsum dederunt ei & universæ congregationi, & ostenderunt eis fructus terræ. Et narraverunt eis, ac dixerunt; Ivimus ad terram ad quam nos misisti, & quidem fluit lacte & melle, & hi sunt fructus ejus. Veruntamen fortis est populus qui terram incolit, & urbes munitæ sunt & maximæ: quin & filios gigantum vidimus ibi. Amalec commoratur in terra Australi; & Hethæi, & Jebusæi, & Amoræi commorantur secus mare & secus Jordanem. Compescuit autem Caleb populum à Mose, dicens; Ascendamus omnino, & possidebimus eam, nam pollemus viribus in eam. Viri autem qui cum eo ascenderant, dicebant, Non possumus ascendere contra populum, quia fortior est nobis. Et divulgârunt famam terræ hi qui eam exploraverant, filiis Israel; & aiunt illis, Terra per quam transivimus, quamque exploravimus, terra devorans habitatores suos est; totúsque populus quem vidimus in ipsa, viri sunt proceræ staturæ. Ibi quoque vidimus gigantes filios gigantum de gigantibus, fuimusque in oculis eorum quasi locustæ; sic inquam fuimus, in oculis eorum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LAT.

תרגום אונקלוס

ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל למדברא דפארן לרקם ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא ואחזיאונון ית אבא דארעא: ואשתעיאו ליה ואמרו אתינא לארעא די שלחתנא ואף עבדא חלב ודבש היא ודין אבהא: לחוד ארי תקיף עמא דיתיב בארעא וקרויא כריכן רברבן לחדא ואף בני גבריא חזינא תמן: עמלקאה יתיב בארע דרומא וחתאה ויבוסאה ואמוראה יתיב בטורא וכנענאה יתיב על ימא ועל כיף ירדנא: ואצית כלב ית עמא למשה ואמר מסק נסק ונירת יתה ארי מיכל נכול לה: וגבריא די סליקו עמיה אמרו לא נכול למסק לות עמא ארי תקיף הוא מננא: ואפיקו שום ביש על ארעא די אלילו יתה לות בני ישראל למימר ארעא די עברנא בה לאללא יתה ארעא מקטלא יתבהא היא וכל עמא די חזינא בגוה אנשין דמשחן: ותמן חזינא ית גבריא בני ענק מן גבריא והוינא בעיני נפשנא כקמצין וכן הוינא בעיניהון:

TARG. ONKEL.

27 Et abierunt, & venerunt ad Moysen & ad Aaron, & ad omnem cœtú filiorú Israel, in desertum Pharan in Cades: & retulerunt eis verba, & omni cœtui; & ostenderunt eis
28 fructum terræ. Et narraverunt ei, atque dixerunt; Venimus in terram ad quam misisti nos: et fluit lacte & melle, & hic est fructus ej⁹.
29 Sed populus qui habitat in eâ, fortis est: & civitates muratæ & grandes valde; filios quoque gigantum vidimus ibi.
30 Amalech habitat in terrâ australi: & Ethæus, & Jebusæus & Amorræus habitant in monte; & Chananæus habitat juxta mare, & juxta
31 ripam Jordanis. Et silere fecit Caleb populum propter Moysen: & ait; Ascendêtes ascendemus & possidebimus eam; quoniam poterimus
32 obtinere eam. Viri autem qui ascenderunt cum eo, dixerunt; Non poterimus ascendere ad populum: quia fortior
33 nobis est. Et detraxerunt terræ, quam exploraverant, apud filios Israel dicentes: Terra per quam transivimus, ut exploraremus eam, terra occidens habitatores suos est; & in omni populo quem vidimus in eâ, erant viri magnæ staturæ.
34 Ibique vidimus gigantes filios Enac de gigantibus: & videbamur apud nosmetipsos quasi locustæ; & sic fuimus in oculis eorum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

27 Iverunt igitur, & venerunt ad Mosen, & Aaronem, & ad omnem congregationem filiorũ Israel in desertum Pharan in Cades, retuleruntque eis rem, & omni cœtui, et ostenderunt illis fructum terræ.
28 Narraveruntque ei, & dixerunt; Venimus in terram ad quam misisti nos; hæc certè, fluit lacte & melle: En fructus
29 ejus! Tantummodò fortis est popul⁹ qui habitat in terra; urbes quoque sunt munitæ, & magnæ valdè; filios etiam Anach vidimus ibi.
30 Amalec habitat in terra ad Meridiem: Hethæi verò et Hevæi, & Jebusæi, & Amorrhæi habitant in monte, sed Chananæi habitant juxta mare, & ad latus Iordanis.
31 Et (e) compescuit Caleb populum adversum Mosen, dixitque ei; Ascendendo ascendemus, & possidebimus eam, quia prævalendo prævalebimus ei.
32 Sed viri qui ascenderant cum eo, dixerunt; Non poterimus ascendere ad populũ istum, quoniam fortior est ille nobis.
33 Et evulgaverunt infamiam terræ quam exploraverant filiis Israel, dicendo; Terra per quam transivimus ad explorandam eam, terra est consumens habitantes in ea; omnisque populus quem vidimus in medio ejus, homines sunt proceræ staturæ.
34 Ibi quoque vidimus gigantes, filios Anach de gigantibus; & fuimus in oculis nostris sicut locustæ, & sic fuimus in oculis eorum. Tum murmuraverunt filii Israel in tentoriis suis, & dixerunt; Cùm odisset nos Dominus, eduxit nos de terra Ægypti, ut daret nos in manum Amorrhæorum ad disperdendum nos: Quò nos ascendemus? cum fratres nostri (f) liquescere fecerint cor nostrum, dicendo; Populus major est, & numerosior nobis; urbes magnæ sunt, & munitæ usque (g) ad cœlos, atque etiam filios Anach vidimus ibi. Et dixit Moses filiis Israel, Ne (h) consternemini, neque timeatis ab iis; Dominus Deus vester, qui incedit ante faciem vestram, ipse pugnabit pro vobis secundum omnia quæ fecit vobiscum in Ægypto in oculis vestris, & in deserto. Nam vidisti quod portat (i) te Dominus Deus tuus sicut portat vir filium suum, per omnem viam quam ivistis, usque dum veniretis ad locum istum: sed propter rem istam non creditis Domino Deo vestro qui incedit ante faciem vestram per viam, ut inquirat vobis locum pro castrametationibus vestris; in igne per noctem ad illuminandum vos in via quam ambulatis, & in nube per diem.

VER. SAM. (e) quietavit (f) humiliaverint (g) in altum, (h) desolati sitis, (i) nos

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 *وساروا حتى جاوا الى موسى وهرون وساير جماعة بنى اسرايل الى برية فاران الى رقيم * فاجابوهما
28 بالخبر وساير الجماعة * واروهم ثمر الارض * وقصوا عليه وقالوا * صرنا الى البلد الذى بعث
29 تنا اليه * وحقا انه يفيض اللبن والعسل * وهذا ثمره * حلا ان القوم المقيمين به عزيزون
30 والقرى حصينة عظيمة جدا * ورأينا ثم ايضا اولاد الجبابرة * والعمالقة مقيمون ببلد
الداروم * والحيثيون واليبوسيون والاموريون مقيمون فى الجبل * والكنعانيون مقيمون على
31 البحر * وعلى شاطى الاردن * فاسكت كالب القوم الى قول موسى وقال * بل نصعد صعودا
32 ونحوزهم * فانا نطيقهم * والقوم الذين صعدوا معه قالوا * لا نطيق ان نصعد الى القوم * لانهم
33 اشد منا * واخرجوا شناعة على البلد الذى راوه الى بنى اسرايل وقالوا * البلد الذى مررنا
34 فيه هو بلد يهلك اهله * وجميع القوم الذين رايناهم فيه ذوو مساحة * ورأينا ثم العلوج
بنى الجبابرة من علوجهم * فصرنا فى عيوننا كالجراد * وكذلك كنا فى عيونهم *

27 Et ambulârunt, donec venissent ad Musam & Haronem, totumq; cœtum filiorum Israil, ad desertum Pharan in Racim. Et retulerunt utriq; nuntium, totique cœtui, & ostenderunt eis fructus terræ.
28 Et narraverunt ipsi cœtui, & dixerunt; Ivimus ad regionem ad quam misisti nos, & verè manat lacte & melle, & hi sunt fructus ejus.
29 Attamen populi degentes in ea, fortes sunt, & urbes munitæ ac magnæ nimis, & vidimus ibi quoque filios gigantum.
30 Et Amalecitæ habitant in regione Meridionali: & Hethæi, & Jebusæi, & Amoræi habitant in monte, & Chananæi commorantur ad mare & ad littus Jordanis.
31 Acquiescere autem fecit Calib populum sermoni Musæ, & ait; Imò ascendemus ascensione, & possidebimus illos, quoniam valemus adversùs eos.
32 Homines verò qui abierant cum ipso, dixerunt; Non valemus ascendere ad populum, quia fortiores nobis sunt.
33 Et evulgârunt execrationem de regione quam explorârant, apud filios Israil, ac dixerunt; Regio per quam transivimus, est regio perdens incolas suas, & universus populus quem vidimus in ipsa, sunt magnæ mensuræ.
34 Et vidimus ibi robustos filios gigantum ex fortissimis eorum; & facti sumus in oculis nostris quasi locustæ, & tales fuimus in oculis eorum.

ספר במדבר : יד

CAP. XIV. יד

fleverunt &,suam vocem dederunt & , cœtus omnis elevavit Et
1 ותשא כל־העדה ויתנו את־קולם ויבכו
Aharon super &,Moseh super murmuraverũt Et .ipsa nocte in populus
2 העם בלילה ההוא : וילנו על־משה ועל־אהרן
Utinam : cœtus omnis eos ad dixerunt & , Israel filii omnes
כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל־העדה לו־
.essemus mortui utinã ,hoc deserto in.vel ; Ægypti terra in essem⁹ mortui
מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו־מתנו :
cadendum ad , hanc terram ad nos facit venire Dominus quid ad Et
3 ולמה יהוה מביא אתנו אל־הארץ הזאת לנפל
bonum nonne ? prædam in erunt nostri parvuli & nostræ uxores,gladio in
בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב
:suũ fratrem ad unusquisque dixerunt Et ?Ægyptum in reverti nobis
4 לנו שוב מצרימה : ויאמרו איש אל־אחיו
Aharõ & Moseh cecidit Et .Ægyptum in revertamur & ,caput Demus
5 נתנה ראש ונשובה מצרימה : ויפל משה ואהרן
.Israel filiorum cœtus concionis omnis facies ad , suas facies super
על־פניהם לפני כל־קהל עדת בני ישראל :
explorantibus de Jephunneh filius Chaleb & ,Nun filius Jehosuah Et
6 ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה מן־התרים
cœtum omnem ad dixerunt Et .sua vestimenta sciderunt ,terram
7 את־הארץ קרעו בגדיהם : ויאמרו אל־כל־עדת
explorandã ad ea in transivimus quæ Terra : dicendo , Israel filiorũ
בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור
Domin⁹ nobis in valeat Si .valde valde terra bona , eam
8 אתה טובה הארץ מאד מאד : אם־חפץ בנו יהוה
quæ terram,nobis eã dabit & ;hanc terram ad nos faciet venire &
והביא אתנו אל־הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־
ne Dominum in Veruntamen .melle & lacte fluens ipsa
9 הוא זבת חלב ודבש : אך ביהוה אל־
noster panis quia;terræ populum timeatis ne vos & : rebelles sitis
תמרדו ואתם אל־תיראו את־עם הארץ כי לחמנו
ne , nobiscum Dominus & , eis desuper eorum umbra Recessit .ipsi
הם סר צלם מעליהם ויהוה אתנו אל־
.lapidibus in eos obruere cœtus omnis dixerunt Et .eos timeatis
10 תיראם : ויאמרו כל־העדה לרגום אתם באבנים
filios omnes ad conventus tentorio in est visa Domini gloria Et
וכבוד יהוה נראה באהל מועד אל־כל־בני
me spernent quò Usque : Moseh ad Dominus dixit Et .Israel
11 ישראל : ויאמר יהוה אל־משה עד־אנה ינאצני
quæ , signis omnibus in me in credent non quò usque & ,iste popul⁹
העם הזה ועד־אנה לא־יאמינו בי בכל האתות אשר
faciam & ,eum expellam & ,peste in eũ Percutiam ?ej⁹ interiori in feci
12 עשיתי בקרבו : אכנו בדבר ואורשנו ואעשה
.Dominum ad Moseh dixit Et .eo præ robustam &,magnam gentẽ in te
13 אתך לגוי־גדול ועצום ממנו : ויאמר משה אל־יהוה
istum populum tua virtute in fecisti ascendere quòd,Ægyptii audient Et
ושמעו מצרים כי־העלית בכחך את־העם הזה
.ejus interiori e
מקרבו :

Versio VULG. LAT.

CAP. XIV.

1 IGitur vociferãs omnis tur-
2 ba flevit nocte illã. Et mur-
murati sunt contra Moysen
& Aaron cuncti filii Israel,
3 dicentes ; Utinam mortui es-
semus in Ægypto : & in hac
vasta solitudine utinam pere-
amus, & non inducat nos Do-
minus in terram istam, ne ca-
damus gladio, & uxores ac li-
beri nostri ducantur captivi.
Nónne melius est reverti in
4 Ægyptum ? Dixerúntque al-
ter ad alterum , Constitua-
mus nobis ducem , & rever-
5 tamur in Ægyptum. Quo au-
dito Moysés & Aaron cecide-
runt proni in terram coram
omni multitudine filiorum Is-
6 rael. At verò Josue filius Nun,
& Caleb filius Iephone, qui
& ipsi lustraverant terram ,
7 sciderunt vestimenta sua. Et
ad omnem multitudinem fili-
orum Israel locuti sunt, Ter-
ra, quam circuivimus, valdè
8 bona est. Si propitius fuerit
Dominus,inducet nos in eam,
& tradet humum lacte: &
9 melle manantem. Nolite re-
belles esse contra Dominum :
neque timeatis populum ter-
ræ hujus , quia sicut panem
ita eos possumus devorare.
Recessit ab eis omne præsidi-
um : Dominus nobiscum est,
10 nolite metuere. Cúmque cla-
maret omnis multitudo, & la-
pidibus eos vellet opprimere,
apparuit gloria Domini super
tectum fœderis cunctis filiis
11 Israel. Et dixit Dominus ad
Moysen , Usquequò detrahet
mihi populus iste ? Quousq;
non credent mihi , in omni-
bus signis quæ feci coram eis?
12 Feriam igitur eos pestilentiã,
atque consumam : te autem
faciam principem super gen-
tem magnam , & fortiorem
13 quàm hæc est. Et ait Moyses
ad Dominum , Ut audiant
Ægyptii, de quorum medio
eduxisti populum istum,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. ιδ'.

1 ΚΑὶ ἀναλαβοῦσα πᾶσα ἡ συναγωγὴ,
(α) ἐνέδωκε φωνήν· καὶ ἔκλαιεν ὁ λαὸς ὅ-
2 λην τὴν νύκτα ἐκείνην. Καὶ διεγόγγυζον ἐπὶ
Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ·
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς πᾶσα ἡ συναγωγὴ,
3 Ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ,
ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, εἰ ἀπεθάνομεν. καὶ
ἱνατί κύριος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύ-
την πεσεῖν ἐν πολέμῳ; αἱ γυναῖκες ἡ-
μῶν καὶ τὰ (β) παιδία ἔσονται εἰς διαρπα-
γήν. νῦν οὖν (γ) βέλτιόν ἐστιν ἀποστραφῆναι
4 εἰς Αἴγυπτον. Καὶ εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ,
Δῶμεν ἀρχηγὸν, καὶ ἀποστρέψωμεν εἰς Αἴ-
5 γυπτον. Καὶ ἔπεσε Μωυσῆς καὶ Ἀα-
ρὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐναντίον πάσης συν-
6 αγωγῆς υἱῶν Ἰσραήλ. Ἰησοῦς δὲ ὁ τοῦ
Ναυὴ, καὶ Χάλεβ ὁ τοῦ Ἰεφοννὴ τῶν κατα-
σκεψαμένων τὴν γῆν, διέῤῥηξαν τὰ ἱμάτια
7 αὐτῶν. Καὶ εἶπαν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν
υἱῶν Ἰσραὴλ, λέγοντες, Ἡ γῆ ἣν κατεσκε-
ψάμεθα αὐτὴν, ἀγαθή ἐστι σφόδρα σφόδρα.
8 Εἰ αἱρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς
τὴν γῆν ταύτην, καὶ δώσει αὐτὴν ἡμῖν· γῆ ἥ-
9 τις ἐστὶ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ
κυρίου μὴ ἀποστάται γίνεσθε. ὑμεῖς δὲ μὴ
φοβηθῆτε τὸν λαὸν τῆς γῆς, ὅτι κατά-
βρωμα ἡμῖν ἐστιν· ἀφέστηκε γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ'
αὐτῶν. ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν· μὴ φοβη-
10 θῆτε αὐτούς. Καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγω-
γὴ καταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ
ἡ δόξα κυρίου ὤφθη (δ) ἐν τῇ νεφέλῃ ἐπὶ
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου (ε) πᾶσι τοῖς
11 υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυ-
σῆν, Ἕως τίνος παροξύνει με ὁ λαὸς οὗ-
τος; καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύουσί μοι (ζ) ἐπὶ
πᾶσι τοῖς σημείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐ-
12 τοῖς; Πατάξω αὐτοὺς θανάτῳ, καὶ ἀπολῶ
αὐτούς· καὶ ποιήσω σε καὶ τὸν οἶκον τοῦ πα-
τρός σου εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ
13 τοῦτο. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς κύριον,
Καὶ ἀκούσεται Αἴγυπτος, ὅτι (η) ἀνή-
γαγες τῇ ἰσχύϊ σου τὸν λαὸν τοῦτον ἐξ αὐ-
τῶν.

MS.A. (α) ἔδωκεν (β) παιδία ἡμῶν εἰς διαρπαγὴν ἔσονται. (γ) βέλτιον ἡμῖν ἐστιν (δ) ἐν νεφέλῃ (ε) ἐν πᾶσιν (ζ) ἐν πᾶσιν τοῖς θαυμασίοις, οἷς (η) ἀνήγαγες ἐν ἰσχύϊ

CAP. XIV.

ET resumens omnis synago- 1
ga, edidit vocem : & flevit po-
pulus totam noctem illam. Et 2
murmuraverunt in Moysen &
Aaron omnes filii Israel : &
dixerunt ad eos omnis synagoga,
Utinam mortui essemus in terra 3
Ægypto ; vel in deserto hoc,
(a) si mortui essemus. Et ut
quid Dominus introducit nos
in terram hanc ad cadendum
in bello ? uxores nostræ, &
parvuli erunt in direptionem.
Nunc igitur melius est reverti
in Ægyptum. Et dixerunt alter
alteri, Demus ducem, & re- 4
vertamur in Ægyptum. Et ce- 5
cidit Moyses & Aaron in fa-
ciem ante omnem synagogam
filiorum Israel. Jesus autem fi-
lius Naue, & Chaleb filius Je- 6
phonne, de iis qui explorave-
runt terram, disciderunt vesti-
menta sua. Et dixerunt ad omnẽ 7
synagogã filiorum Israel, dicen-
tes, Terra quã exploravimus eã,
bona est valdè valdè. Si eligit 8
nos Dominus, introducet nos in
terram hanc, & dabit eam no-
bis: terra, quæ quidem est fluens
lac & mel. Sed à Domino no- 9
lite fieri apostatæ. Vos autem ne
timueritis populum terræ ; quo-
niam cibus nobis sunt. Abces-
sit enim tempus ab eis : Domi-
nus autem in nobis : nolite ti-
mere eos. Et ait omnis synagoga 10
lapidare eos in lapidibus. Et
gloria Domini apparuit in nube
super tabernaculum testimonii
omnibus filiis Israel. Et di- 11
xit Dominus ad Moysen, Quous-
que irritat me populus iste ? &
quousq; non credent mihi in om-
nibus signis, quæ feci in eis ? Per- 12
cutiam eos morte, & perdam
eos: & faciam te, et (b) domum
patris tui in gentem magnam,
& multò magis quàm hæc.
Et dixit Moyses ad Dominum, 13
Et audiet Ægyptus, quòd eduxi-
sti fortitudine tuã populum hunc
ex eis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* [illegible] * יד *

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]

CAP. XIV.

ITaque vociferans universa congregatio, 1
extulerũt vocẽ suã cũ fletu, & flevit popul⁹
noctè illã fletu magno. Et murmurãtes in illo 2
die adversùs Mosen & adversùs Aharonem
omnes filii Israel, dixerunt eis universa tur-
ba ; O utinã mortui essemus per manũ Dñi
in terra Ægypti, vel certè in deserto isto ô
utinam mortui essemus. Quare introducit 3
nos Dñs in terram hanc ut occumbamus gla-
dio, & uxores nostræ ac familiæ nostræ sint
prædæ ? præstantius erat nobis quando mo-
rabamur in Ægypto. Dixeruntque alter ad 4
fratrẽ suum, Venite faciamus nobis ducem,
& revertamur in Ægyptum. Corruerunt au- 5
tem Moses & Aharon super facies suas corã
universo cœtu congregationis filiorũ Israel.
Et Jesu fili⁹ Nun, necnon Caleb filius Joph- 6
na qui fuerant de exploratoribus terræ, lace-
raverunt vestes suas ; Et dixerunt universæ 7
congregationi filiorũ Israel, Terra per quam
transivimus ad explorandam eam, optima
terra est valdè. Si gratos nos habeat Dñs, 8
cùm introducet nos in terrã istam, tùm dabit
nobis terrã illã quæ fluit lacte & melle. Mo- 9
dò contra Dñm ne rebelletis : vos verò ne
formidetis populũ terræ, quia panis noster
sunt : recedet enim robur eorum ab eis,
& Dñs nobiscũ est, ne formidetis eos. Dixe- 10
runt autẽ universa turba ut obruerẽt eos la-
pidibus. Verùm gloria Dñi apparuit in nube
in tabernaculo temporis in conspectu omni- 11
um filiorum Israel. Dixitq; Dñs ad Mosen,
Usquequo ad iracundiam provocabunt me
populus iste ? & usquequo non credent mi- 12
hi in omnibus signis quæ feci inter eos? Per-
cutiam illos mortalitate, & perdam eos, fa-
ciamq; te in gentẽ majorem & robustiorem 13
ipsis. Ait autem Moses ad Dñm, Audient
Ægyptii de quorũ medio eduxisti in fortitu-
dine tua populum istum,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

הרגום אונקלוס

יד

ואריםת כל כנשתא ויהבו ית קלהון ובכו עמא בליליא ההוא׃ ואתרעמו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ואמרו להון כל כנשתא לוי דמיתנא בארעא דמצרים או במדברא הדין לוי דמיתנא׃ ולמה יי מעיל יתנא לארעא הדא למפל בחרבא נשנא וטפלנא יהון לבזא הלא טב לנא דנתוב למצרים׃ ואמרו גבר לאחוהי נמני רישא ונתוב למצרים׃ ונפל משה ואהרן על אפיהון קדם כל קהל כנשתא דבני ישראל׃ ויהושע בר נון וכלב בר יפנה מן מאללי ית ארעא בזעו לבושיהון׃ ואמרו לכל כנשתא דבני ישראל למימר ארעא די עברנא בה לאללא יתה טבא ארעא לחדא לחדא׃ אם רעוא בנא קדם יי ויעל יתנא לארעא הדא ויתנה לנא ארעא די היא עבדא חלב ודבש׃ ברם במימרא דיי לא תמרדון ואתון לא תדחלון מן עמא דארעא ארי בידנא מסירין אנון עדא תוקפהון מנהון ומימרא דיי בסעדנא לא תדחלון מנהון׃ ואמרו כל כנשתא למרגם יתהון באבניא ויקרא דיי אתגלי במשכן זמנא לכל בני ישראל׃ ואמר יי למשה עד אימתי יהון מרגזין קדמי עמא הדין ועד אימתי לא יהימנון במימרי בכל אתיא די עבדית בניהון׃ אמחנון במותא ואשצנון ואעביד יתך לעם רב ותקיף מנהון׃ ואמר משה קדם יי וישמעון מצראי ארי אסקתא בחילך ית עמא הדין מבניהון׃

TARGUM ONKELOS.

CAP. XIV.

1 ELevavitq; omnis cœtus vocem suam, et flevit omnis po-
2 pulus in nocte illâ. Et murmurati sunt contra Moysen et
contra Aaron omnes filii Israel: et dixerunt eis oīs congregatio; utinam mortui essem⁹ in
terrâ Ægypti; aut in deserto
hoc utinam mortui essemus.
3 Quare ergo inducit nos Dn̄s
in terrā hanc, ut cadamus gladio; et uxores nostræ et parvuli nostri erunt in prædā? nonne
melius est nobis, ut reverta-
4 mur in Ægyptum? Dixitque
unusquisq; ad fratrē suū: Constituam⁹ principē, et reverta-
5 mur in Ægyptum. Et cecidit
Moyses et Aaron super faciem
suam, coram omni cœtu con-
6 gregationis filiorū Israel. Josue autē fili⁹ Nun et Caleb filius Jephone, de exploratorib⁹
terræ; sciderunt vestimenta
7 sua. Et dixerunt ad omnem
congregatiōnē filiorū Israel,
dicentes: Terra per quā transivimus, ut exploraremus eam,
8 bona terra est valde nimis. Si
voluntas *coram Domino* fuerit
nobiscū, introducet nos in terrā hanc; et tradet eam nobis:
terrā quæ fluit lacte et melle.
9 Veruntamē nolite esse rebelles contra verbū Dn̄i: neq; vos
timeatis populū terræ; quia
in manu nostrâ traditi sunt:
recessit ab iis fortitudo eorū,
et verbum Dn̄i est in adjutorium nostrum, nolite metue-
10 re eos. Dixeruntque omnis
congregatio, ut lapidarent eos
lapidibus: et gloria Domini
revelata est in tabernaculo
fœderis, omnibus filiis Israel.
11 Dixitque Dominus ad Moysen; usquequo provocabunt
me ad iracundiam populus
iste? & usquequo non credent verbo meo, in omnibus
12 signis quæ feci inter eos? Feriam eos pestilentia, & consumam eos: & faciā te in populū magnū et fortiorem eis.
13 Dixitq; Moyses corā Dn̄o: Audient Ægyptii de quorū medio
ascendere fecisti populū istū
in virtute tua.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

VERSIO SAMARITANA.

[illegible] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

CAP. XIV.

ET levavit omnis congre- 1
gatio, & dedit vocem suam,
flevitque populus nocte istâ.
Et murmuraverunt adversus 2
Mosen, & adversus Aaronē
omnes filii Israel; dixeruntq;
illis omnis congregatio, utinam mortui essemus in terra
Ægypti; vel in hoc deserto utinam mortui essemus. Et 3
quare Domin⁹ introduxit nos
in terram istam ut concidamus
gladio, uxores nostræ, & parvuli nostri sint in prædā? nonne meli⁹ esset nobis reverti in
Ægyptū? Dixeruntq; unus 4
ad alterum, Statuamus ducē,
& revertamur in Ægyptum.
Tum ceciderunt Moses et Aa- 5
ron super facies suas coram
omni cœtu congregationis filiorum Israel. Et Josue filius 6
Nun, & Caleb filius Jephone
ex exploratoribus terræ ruperunt vestimenta sua. Et di- 7
xerunt omni congregationi filiorum Israel hæc verba;
Terra per quam transivimus
ad explorandū eam, bona est
terra valdè valdè. Si com- 8
placet in nobis Dominus, introducet nos in terram istam, &
dabit illam nobis, terram fluentem lacte & melle. Tan- 9
tùm in Dominum ne rebelletis, neque timeatis populum
terræ, quia panis noster sunt:
recessit umbra eorū ab eis, sed
Dominus nobiscum est, ne timeatis eos. Loquebatur autē 10
omnis congregatio de iis obruendis lapidibus. Tum gloria
Domini apparuit in tabernaculo testimonii omnibus filiis
Israel. Et dixit Domin⁹ Mo- 11
si, usquequò contemnēt me
populus iste, & usquequò non
credet mihi in omnibus signis
quæ feci in medio ejus? Per- 12
cutiam eos (a) peste, & expellam eos; faciam verò te,
et domū patris tui in gentem
majorem et robustiorem istâ.
Dixitque Moses Domino, At 13
audiet Ægyptus: ascendere
enim fecisti cum virtute tua
populum istum de medio ejus.

VER. SAM. (a) morte,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

• الفصل الرابع عشر •

1 * فرفع الجماعة اصواتهم * وبكوا في تلك الليلة * وتذمر على موسى وهارون جماعة بني اسرائيل
وقالوا لهم يا ليتنا متنا في بلد مصر * يا ليتنا متنا في هذا البر * ولا يدخلنا الله الى ذلك البلد
فنقطع بالسيف * ويصير نساونا ارامل * واطفالنا غنيمة * الان الاصلح لنا الرجوع الى مصر * ثم
قال بعضهم لبعض * نولي روسا * ونرجع الى مصر * فوقع موسى وهرون على وجوههما بحضرة
جوق جماعة بني اسرائيل * ويوسع بن نون وكالب بن يفنا من رايي البلد خرقا ثيابهما
* وقالا لجماعة بني اسرائيل قولا * البلد الذي مررنا فيه لرويته بلد جيد جدا جدا * ان كان
لله مراد فينا ادخلناه ووهبه لنا بلدا يفيض اللبن والعسل * اما على الله فلا تتذمروا ولا تخافوا
اهل البلد * فانهم طعامنا * ويزول ظلهم عنهم * والله معنا * فلا تخافوهم * فكاد جميع الشعب
ان يرجموهما بالحجارة * ثم ظهر نور الله في خباء المحضر لجميع بني اسرائيل * وقال الله لموسى
الى كم يعصوني هولاء القوم * والى كم لا يومنون بي مع جميع الايات التي صنعتها فيهم
بينهم * يستحقون ان اصيبهم بالوباء وافرضهم واجعلك امة اعظم واكثر منهم * قال موسى
فيسمع ذلك المصريون الذين اصعدت هولاء من بينهم بقدرتك •

CAP. XIV.

ELevavit ergò turba voces suas, et fle- 1
verunt eâ nocte. Et murmuravit de Mu- 2
sa & de Harone congregatio filiorum Israil, & dixerunt eis, O utinàm mortui essemus in regione Ægypti: O utinàm moriamur in isto deserto, Potiùs quàm in- 3
troducat nos Deus in regionem illam, ne
concidamur gladio, et fiant uxores nostræ
viduæ, & infantes nostri præda: sed certè melius est nobis redire in Ægyptum. Et 4
dixerunt alter ad alterum, Præficiamus
principes nostros, & revertamur in Ægyptum. Et corruerunt Musa & Haron su- 5
per facies suas coram turma cœtûs filiorū Israil. Jusaa verò fili⁹ Nun, & Calib 6
filius Jefonna de exploratoribus regionis,
consciderunt vestimenta sua. Et dixerunt 7
cœtui filiorum Israil sermonem; Regio
per quam transivimus ut exploraremus eam, est regio bona valdè valdè. Si fuerit 8
Deo placitum in nobis, introducet nos
in eam, & dabit illam nobis, regionem
manantem lacte & melle. Verùm adver- 9
sùs Deum ne murmuretis, & ne timeatis
habitatores regionis: nam cibus noster
sunt, & evanescet umbra eorum ab ipsis,
& Deus nobiscum est, ne ergò timeatis eos. Parùm verò abfuit quin totus popu- 10
lus peterent utrumque lapidibus. Tum apparuit splendor Dei in tabernaculo præsentiæ omnibus filiis Israil. Et dixit Deus 11
Musæ, usquequò resistent mihi populus
iste? & quousque non credent in me post
omnia miracula quæ patravi inter eos?
Merentur ut percutiam eos peste, & con- 12
sumam eos, & constituam te in gentē majorem & copiosiorem eis. Ait Musa ad 13
Deum, Audient hoc Ægyptii, è quorū medio eduxisti istos cum potentia tua;

Domine tu quòd audierunt hujus terræ habitatorem *ad* dicent Et
14 ואמרו אל־יושב הארץ הזאת שמעו כי־אתה יהוה
, Domine tu *visus oculo in oculo* quòd ,istius populi *interiore in*
בקרב העם הזה אשר־עין בעין נראה אתה יהוה
eorum facies ad ambulans tu nubis columna in & ,eos super *stans* tua nubes &
ועננך עמד עלהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם
populum *facies* mori Et .nocte ignis columna in & , die
15 יומם ובעמוד אש לילה: והמתה את־העם
audierunt quæ gentes dicent & ,unum virum tanquā istum
הזה כאיש אחד ואמרו הגוים אשר־שמעו את־
introducere Dominus *posse* non *Præ* .dicendo ,tuum auditū
16 שמעך לאמר: מבלתי יכלת יהוה להביא
eos *mactavit &* ,eis juravit quam terram in istum populum
את־העם הזה אל־הארץ אשר־נשבע להם וישחטם
; Domini fortitudo obsecro magnificetur nunc Et .deserto in
17 במדבר: ועתה יגדל־נא כח אדני
mult* & ,*irarum longus* Dominus : dicendo ,es locutus quemadmodum
18 כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב־
non mundando &:prævaricationē & ,iniquitatē portans , misericordia
חסד נשא עון ופשע ונקה לא
super & ,tertios super ,filios super patrum iniquitatē visitans,mundabit
ינקה פקד עון אבות על־בנים על־שלשים ועל־
magnitudinem juxta istius populi iniquitati obsecro Parce .quartos
19 רבעים: סלח־נא לעון העם הזה כגדל
Ægypto ab huic populo pepercisti quemadmodū &,tuæ misericordiæ
חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים
.tuum verbū secundū Peperci : Dominus dixit Et .huc usque ad &
20 ועד־הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך:
omnis Domini gloria implebitur & ,ego *vivens* profectò Et
21 ואולם חי־אני וימלא כבוד־יהוה את־כל־
& ,meā gloriam *videntes* viri omnes Quia .terra
22 הארץ: כי כל־האנשים הראים את־כבדי ואת־
jam me tentaverunt &,deserto in &,Ægypto in feci quæ ,mea signa
אתתי אשר־עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה
terram viderint Si *: mea voce in audierunt* non & , vicibus decem
23 עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אם־יראו את־הארץ
.eam videbunt non,me irritantes omnes & ; eorum patrib* juravi quam
אשר נשבעתי לאבתם וכל־מנאצי לא יראוה:
implevit & ,eo cum alter spiritus fuit *mercede*,Chaleb meum servum Et
24 ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא
ej* semen & ,*illuc est ingressus quam* terram in eā introducā & ,me post
אחרי והביאתיו אל־הארץ אשר־בא שמה וזרעו
Cras : *profundo* in habitat Chenahanæus &,Hamalechita Et .eam *hæreditabit*
25 יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר
.Suph maris via desertum in vobis proficiscimini & *faciem* vertite
פנו וסעו לכם המדבר דרך ים־סוף:
Usque : dicendo , Aharon ad & ,Moseh ad Dominus est locutus Et
26 וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר: עד־
27 *,me super murmurantes ipsi qui istam malam cætum ad quo*
מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את־
? *audivi ,me super murmurantes ipsi* qui Israel filiorū murmurationes
תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי:

Versio VULG. LAT.

14 Et habitatores terræ hujus,
qui audierunt, quòd tu, Do-
mine, in populo isto sis,
& facie videaris ad faci-
em, & nubes tua protegat il-
los, & in columna nubis præ-
cedas eos per diem, & in co-
lumna ignis per noctem:
15 Quòd occideris tantam mul-
titudinem quasi unum homi-
16 nem, & dicant; Non pote-
rat introducere populum in
terram, pro qua juraverat:
Idcircò occidit eos in solitu-
17 dine. Magnificetur ergò for-
titudo Domini sicut jurâsti,
18 dicens, Dominus patiens &
multæ misericordiæ, auferens
iniquitatem & scelera, nul-
lúmque innoxium derelin-
quens, qui visitas peccata pa-
trum in filios in tertiam &
19 quartam generationem. Di-
mitte, obsecro, peccatum po-
puli hujus secundùm magni-
tudinem misericordiæ tuæ,
sicut propitius fuisti egredi-
entibus de Ægypto usque
20 ad locum istum. Dixitque
Dominus, Dimisi juxta ver-
21 bum tuum. Vivo ego, &
implebitur gloriâ Domini
22 universa terra. Attamen o-
mnes homines qui viderunt
majestatem meam, & signa
quæ feci in Ægypto & in so-
litudine, & tentaverunt me
jam per decem vices, nec obe-
23 dierunt voci meæ, Non vi-
debunt terram pro qua juravi
patribus eorum; nec quis-
quam ex illis qui detraxit
24 mihi, intuebitur eam. Ser-
vum meum Caleb, qui plenus
alio spiritu secutus est me,
inducam in terram hanc,
quam circuivit: & semen ejus
25 possidebit eam. Quoniam A-
malecites & Chananæus habi-
tant in vallibus: cras movete
castra, & revertimini in solitu-
dinem per viam Maris rubri.
26 Locutúsq; est Dñs ad Moysen
27 & Aaron, dicens, Usquequò
multitudo hæc pessima mur-
murat contra me? querelas fi-
liorum Israel audivi.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

14 Ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς
ταύτης ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ εἶ κύριος ἐν τῷ
λαῷ τούτῳ, ὅστις (θ) ὀφθαλμοῖς κατ' ὀφ-
θαλμοὺς ὀπτάζῃ κύριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἐφέ-
στηκεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης σὺ πο-
ρεύῃ πρότερος αὐτῶν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν στύ-
15 λῳ πυρὸς τὴν νύκτα. Καὶ ἐκθλίψεις τὸν λα-
ὸν τοῦτον ὡσεὶ ἄνθρωπον ἕνα. καὶ ἐροῦσι τὰ
ἔθνη ὅσοι ἀκηκόασι τὸ ὄνομά σου, λέγοντες,
16 Παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον (ι) εἰσαγαγεῖν
τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσεν αὐ-
τοῖς, κατέστρωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.
17 Καὶ νῦν ὑψωθήτω (κ) ἡ ἰσχύς σου κύριε, ὃν
18 τρόπον εἶπας, λέγων, Κύριος μακρόθυ-
μος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινὸς, ἀφαιρῶν
ἀνομίας καὶ ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας, καὶ καθαρι-
σμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἀποδιδοὺς ἁ-
μαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ
19 τετάρτης γενεᾶς. Ἄφες τὴν ἁμαρτίαν τῷ
λαῷ τούτῳ κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καθά-
περ ἵλεως ἐγένου αὐτοῖς ἀπ' Αἰγύπτου ἕως
20 τοῦ νῦν. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
Ἵλεως αὐτοῖς εἰμι κατὰ τὸ ῥῆμά σου.
21 Ἀλλὰ ζῶ ἐγὼ καὶ ζῶν τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐμ-
22 πλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν. Ὅτι
πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὁρῶντες τὴν δόξαν
μου, καὶ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν Αἰγύπτῳ,
καὶ ἐν τῇ (λ) ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρασάν με τοῦτο
δέκατον, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς μου,
23 (μ) Ἦ μὴν οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ἣν ὤ-
μοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν· ἀλλ' ἢ τὰ τέ-
κνα αὐτῶν ἅ ἐστι μετ' ἐμοῦ ὧδε, ὅσοι οὐκ
οἴδασιν ἀγαθὸν (ν) οὐδὲ κακὸν, πᾶς νεώ-
τερος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν. πάν-
τες δὲ οἱ (ξ) παροξύναντές με, οὐκ ὄψονται
24 αὐτήν. Ὁ δὲ παῖς μου Χάλεβ, (ο) ὅτι πνεῦμα
ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ (π) μοι, εἰσ-
άξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσῆλθεν ἐκεῖ,
25 καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν. Ὁ
δὲ Ἀμαλὴκ καὶ ὁ Χαναναῖος κατοικοῦσιν ἐν
τῇ κοιλάδι. αὔριον ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε
ὑμεῖς εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν θάλασσαν ἐρυ-
26 θράν. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ
27 Ἀαρὼν, λέγων, Ἕως τίνος τὴν συναγω-
γὴν τὴν πονηρὰν ταύτην; ἃ αὐτοὶ γογγύ-
ζουσιν ἐναντίον μου, τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ, ἣν ἐγόγγυσαν περὶ ὑμῶν, ἀκήκοα.

Sed & omnes qui habitant su-
per terram hanc, audierunt, 14
quia tu es Dominus in popu-
lo hoc, qui quidem oculis ad ocu-
los aspiciaris, Domine; & nubes
tua stat super eos, & in columna
nubis tu incedis prior eis die,
& in columna ignis nocte. Et 15
conteres populum hunc, tanquam
hominem unum. Et dicent gen-
tes, quæcunq; audierunt nomen
tuum, dicentes, Eò quòd non 16
posset Domin introducere popu-*
lum hunc in terram, quam jura-
verat eis; prostravit eos in deser-
to. Et nunc exaltetur fortitudo
tua, Domine, quemadmodum 17
dixisti, dicens; Dominus longa- 18
nimis, & multùm misericors, &
verax, auferens iniquitates, &
injustitias, & peccata, & mun-
datione non mundabit reum, red-
dens peccata patrum super filios
usq; ad tertiā & quartam pro-
geniem. Dimitte peccatū populo 19
huic secundùm magnam miseri-
cordiā tuā; sicut propitius fuisti
eis ab Ægypto usque nunc. Et di- 20
xit Dominus ad Moysen, Propi-
tius eis sum juxta verbum tuū;
Sed vivo ego, (c) & Vivens no- 21
men meū, & impleuit gloria Do-
mini omnem terrā. Quia omnes 22
viri videntes gloriā meā, & si-
gna, quæ feci in Ægypto, & in
deserto, & tentaverunt me jam
decies, et non exaudierunt vocē
meā; Profectò non videbunt ter- 23
rā, quā juravi patribus eorū: sed
filii eorū, qui sunt mecū hic,
quicunq; nō noverunt bonū ne-
que malū, omnis junior inexper-
tus; his dabo terrā. Omnes autē
irritantes me, non videbunt eam.
Puer autē meus Chaleb, quoniam 24
spiritus alius in eo, (d) et obsecu-
tus est mihi, inducā eū in terrā,
in quā intravit illuc: & semen
ejus hæreditabit eā. Amalec au- 25
tem & Chananæus habitant in
convalle. Cras revertimini, &
promovete vos in desertū, viā
(e) mare rubrū. Et ait Dominus 26
ad Moysen & Aaron, dicens,
Quousq; synagogā malā hanc? 27
quæ ipsi murmurant contra me,
murmurationē filiorum Israel,
quā murmuraverunt de vobis,
audivi.

MS.A. (θ) ὀφθαλμοὺς (ι) εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν (κ) ἡ χείρ σου (λ) ἐρήμῳ ταύτῃ, καὶ (μ) Εἰ μὴν (ν) ἢ κακὸν, (ξ) παροξύνοντές (ο) ὅτι ἐγενήθη πνεῦμα (π) μοι, καὶ εἰσάξω

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]

Dicentq; habitores terræ hujus, qui audie- 14
runt quòd tu Dñe sis in medio huj* populi,
quòd oculo ad oculū apparueris Dñe, &
nubes tua stet super eos, & in columna nubis
præcesseris eos interdiu, & in columna ignis
noctu. Et cùm interfeceris populum istum 15
quasi hominē unū, dicēt gentes quæ audie-
runt nomē tuū; Quia non potuit Dñs in- 16
troducere populū istū in terrā pro qua jura-
verat patrib* eorū; idcirco mactavit eos in
deserto. Nunc ergò magnificetur fortitudo 17
tua Dñe, quemadmodū locut* es, ac dixisti; 18
Dñe, longus est spiritus tuus, & multa boni-
tas tua, & remittens iniquitatem atque pec-
catū, at justificando non justificans, visitans
delicta patrū super filios, & super filios fili-
orū, & super tertiā & quartā generationē.
Dimitte ergò scelus populi hujus secundùm 19
multitudinē bonitatū tuarū, prout pepercisti
eis ab Ægypto usque modò. Dixit Dñs ad 20
Mosen, Peperci eis juxta verbū tuū. Verun- 21
tamē vivo ego: impleta quidē est gloriā Dñi
universa terra. At omnes viri qui viderunt 22
gloriā meā, & signa quæ feci in Ægypto, &
in deserto, & tentaverūt me, en jam decē vi-
cib*, nec audierūt vocē meā; Si viderint terrā 23
quā juramēto sū pollicit* patrib* eorū; omnes
irritatores mei non videbunt eā. Serv* autē 24
meus Caleb, propterea quòd fuit spirit* me*
cum eo, & perfecit post me, illum introdu-
cā in terrā quā ingressus est, & semen ejus
possidebit illā, Nec non Amalecitas, et Cha- 25
nanæos degentes in monte. Cras converti-
mini, & discedite ad solitudinē ad viā ma-
ris Suph. Locutusque est Dñs cum Mose & 26
cum Aharone, & dixit ad eos; Usquequo 27
cœtus iste malus murmurabunt coram me?
murmurationem quam murmurant coram
me filii Israel, audivi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

14 ויימרון ליתיב ארעא הדא דשמעו
ארי את יי דשכנתך שריא בגו עמא
הדין די בעיניהון חזון שכינת יקרא
דיי וענגך מטיל עליהון ובעמודא
דעננא את מדבר קדמיהון בימםא
15 ובעמודא דאשתא בליליא: ותקטול
ית עמא הדין כגברא חד ויימרון
עממיא די שמעו ית שמע גבורתך
16 למימר: מדלית יוכלא קדם יי
לאעלא ית עמא הדין לארעא
17 דקים להון וקטלנון במדברא: וכען
18 סגי כען חילא מן קדם יי כמא די
מללתא למימר: יי מרחיק רגז
ומסגי למעבד טבון וקשוט שביק
לעוין ולמרוד ולחובין סלח
לדתיבין לאוריתיה ודלא תיבין לא
מזכי מסער חובי אבהן על בנין
19 מרדין על דר תליתאי ועל דר
רביעא: שבוק כען לחובי עמא הדין
כסגיאות טבותך וכמא די שבקתא
20 לעמא הדין ממצרים ועד כען: ואמר
21 יי שבקית כפתגמך: וברם קים אנא
22 ומליא יקרא דיי ית כל ארעא: ארי
כל גובריא דחזו ית יקרי וית אתותי
די עבדית במצרים ובמדברא
23 ונסיאו קדמי דנן עסר זמנין ולא
קבילו למימרי: אם יחזון ית ארעא
24 די קימית לאבהתהון וכל דארגיזו
קדמי לא יחזונה: ועבדי כלב חלף
דהוה רוח אוחרי עמיה ואשלים
25 בתר דחלתי ואעלניה לארעא
על לתמן ובנוהי יתרתונה:
ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא
26 מחר אתפנו וטולו לכון למדברא
27 אורח ימא דסוף: ומליל יי עם משה
ולאהרן למימר: עד אמתי לכנשתא
בישתא הדא די אנון מתרעמין
עלי ית תורעמת בני ישראל די
אנון מתרעמין עלי שמיע קדמי

14 Et dicent habitantibᵒ in terra hac: qui audierũt ꝙ tu Dñe cũ majestate tua habitas in medio populi hujᵒ: qui oculis suis vidit majestatem gloriæ tuæ Dñe, et nubes tua obumbrat sup eos, et in columna nubis tu præcedis eos per dié, et in co-
15 lumna ignis ꝑ nocté. Et si occideris populũ hunc, quasi virũ unũ: dicét populi, qui audierũt famã fortitudinis tuæ, di-
16 centes. Eò ꝙ non erat potestas corã Dño, ad introducédũ populũ hunc in terrã pro qua juravit eis: ideo occidit eos in de-
17 serto. Nunc auté, magnificetur obsecro, fortitudo corã te Dñe:
18 sicut locutᵒ es, dicens. Dñs patiens et *multa* faciens *bona & veritaté*, dimittens iniquitates rebellioné et scelᵒ: parcens eis qui convertuntur ad legem ejᵒ; et eos qui non convertũtur nõ justificat; visitans peccata patrũ in filios rebelles, in generationé tertiã et in quartã.
19 Dimitte obsecro, peccata populi hujᵒ, secundũ multitudiné bonitatis tuæ: et sicut dimisisti populo huic, ab Ægypto et
20 usq; nunc. Dixitq; Dñs; Dimisi
21 juxta verbũ tuũ. Veruntamen vivo ego: et implebitur gloriã
22 Dñi oĩs terra. Quia omnes viri qui viderunt gloriã meã, & signa mea quæ feci in Ægypto et in deserto: et tentaverunt corã me jã decé vicibᵒ, et non
23 obedierunt verbo meo. Si videbũt terrã, pro qua juravi patribᵒ suis: et omnes qui irritaverũt corã me, nõ videbũt eã.
24 Servũ auté meũ Caleb, eò ꝙ fuit cũ eo aliᵒ spiritᵒ, et perfectè secutus est timorem meum introducam in terram ad quam ingressus est; & filii
25 sui possidebunt eam. Amalechites auté et Chananæus habitant in valle: cras revertimini et movete castra in solitudiné per viã maris rubri. Locu-
26 tusq; est Dñs cũ Moyse et Aaró,
27 dicens. Usque quò congregatio hæc pessima murmurabũt contra me? Murmuratio filiorũ Israel, quam ipsi murmurant contra me, audita est coram me.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dicéntque habitatoribus terræ istius, qui audierunt quod tu Domine es in medio populi 14
istius, quòd oculo in oculo conspectus sis Domine, nubesque tua stet super eos: in columna nubis incedas ante illos per diem, & in columna ignis per noctem. Si occideris populum 15
istum tanquam unum hominem, dicent inquã, gentes quæ audierunt famam tuam in hunc modum. Eò quòd non 16
potuit Dominᵘ introducere populum istum in terram quam juravit eis, mactavit eos in deserto. Nunc autẽ magnifi- 17
cetur quæso, virtus Domini mei, sicut locutus es, dicens; Dominus tardus est ad irã, et 18
multus misericordiã et veritate; aufert iniquitatẽ, et prævaricationẽ, & peccatum: illi innocens est inocens; visitat iniquitatẽ patrum super filios; & super tertiam et quartam generationem. Dimitte quæso, 19
iniquitatem populi istius secundùm magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut (b) condonâsti populo huic, ab Ægypto & hucusque. Et respondit 20
Dominus, Dimisi secundùm verba tua. Et certè vivo ego, 21
repletque gloria Domini universam terram. Quoniam 22
omnes homines qui viderunt gloriam meam, & signa mea quæ feci in Ægypto, & in deserto, & tentaverunt me jam decem vicibus, et non audierunt vocem meam; Si vi- 23
deant terrã quam juravi patribus eorum me daturum eis. Omnes enim contemptores mei non videbunt eam. Ser- 24
vum autem meum Caleb, quoniam fuit spiritus alter cum eo, & obsecutus est mihi, introducam in terram quam ingressus est, & semen ejus possidebit eam. Amalecita au- 25
tem, & Chananeus habitat in valle: cras revertimini, & proficiscimini in desertum per viam maris rubri. Et locutus 26
est Dominus Mosi et Aaroni, dicens; Quousque congre- 27
gationem istam malam quæ murmurat contra me? murmura filiorum Israel quæ murmuraverunt contra me, audivi.

VER. SAM. (b) portasti populum hunc

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * فيقولون مع اهل هذا البلد الذين سمعوا انك الله نورك فيما بين هاولاء القوم يرونه عيانا
بعين * وغمامك مقيم عليهم * وبعمود غمام يسير بين ايديهم نهارا وبعمود نار ليلا * فاذا قتلهم
اجمعين كرجل واحد * قال جميع الامم الذين سمعوا اخبارك هذه قولا * مما لم يطق الرب ان
يدخل هاولاء القوم الي البلد الذي وعدهم به قتلهم في البر * والان يبين عظم قدرتك يا
رب كما قلت لي * انك الله طويل الامهال * كثير الفضل * غافر الذنب والجرم * ويبري * ولا يبري
مطالب بذنوب الاباء مع البنين * والثوالث والروابع * اصفح ذنب هاولاء القوم بكثير فضلك
وكما احتملت لهم من مصر الي الان * قال الله له * لقد صفحت لهم المعاجلة كما
سالت * ولكن وبقاي الدايم ونوري الذي يملا جميع الارض * ان جميع الرجال الذين راوا
كرمي واياتي التي صنعتها في مصر وفي البرية * وامتحنوني هذه المرة العاشرة * ولم يقبلوا امري
* لا يروا البلد الذي اقسمت عليه لابايهم * وكذلك كل من عصاني لا يراه * واما عبدي كالب
جزاء ما كان له راي اخر اتبع به طاعتي * لادخلنه الي البلد الذي صار اليه * ولنسله يورثه
* والان فالعمالقة والكنعانيون مقيمون في المرج * فولوا في غد وارحلوا الي البرية الي طريق بحر
القلزم * ثم كلم الله موسي وهارون قايلا * الي كم ابقي هذه الجماعة الردية التي تتذمر
علي * ولقد سمعت تذمر بني اسرايل الذي تذمروه علي *

Et dicent cum incolis hujus regionis qui 14
audierunt, quòd te Deum, nempè splendorem tuum inter populum hunc videant oculatim: et nubes tua considéat super eos; & in columna nubis gradiaris ante eos diu, et in columna ignis noctu. Cùm ergò 15
occideris eos omnes quasi virum unum, dicent omnes gentes quæ audierunt famam hanc tuam, sermonẽ hujusmodi; Eò quòd 16
non valuit Dominus introducere populum istũ in regionẽ quã promiserat eis, occidit eos in deserto. Et nunc appareat magni- 17
tudo potentiæ tuæ, O Domine, quemadmodũ dixisti mihi. Tu enim es Deᵘ diuturnæ 18
patientiæ, abundans gratiis, cõdonans culpam et delictum, et justificans, & nequaquam justificans: exigens scelera patrũ à filiis, et nepotibus, et abnepotibus. Remitte 19
culpam hujus populi multitudine gratiæ tuæ, et eâ ratione quâ tolerâsti eos ab Ægypto usque modò. Dixit Deus ad illum, 20
Jam remisi eis accelerationem pœnæ sicut petiisti. Veruntamen per durationem me- 21
am sempiternam, & per splendorem meũ qui replet totam terram, Omnes viri qui 22
viderunt gloriam meam et signa mea quæ feci in Ægypto, & in deserto, & tentaverunt me hâc vice decimâ, et non susceperunt præceptum meum; Non videbunt 23
regionem de qua juravi patribus eorum: et similiter omnis qui contradixerit mihi, non videbit eam. At verò servum meum Ca- 24
leb, pro eo quòd habuerit aliam sententiã quâ sectatus est obedientiam meam, introducam omnino in regionem ad quam ivit, & stirpi suæ relinquet illam in hæreditatem. Et nunc Amalecitæ & Chananæi 25
commorantur in prato: convertimini ergò cras, & proficiscimini ad desertũ, ad viã maris rubri. Deinde allocutus est Deus 26
Musam, & Haronem sermone hujusmodi; Quousq; conservabo hunc cœtum pravũ, 27
qui murmurare fecit plebẽ meã cõtra me? Et jam audivi murmurationem filiorũ Israel quã murmuraverunt adversùm me.

quemadmodum non si , Dominus dicit ,ego Vivens : eos ad Dic
28 אמר אלהם חי־אני נאם־יהוה אם־לא כאשר
isto deserto In .vobis fecero sic ,meis auribus in estis locuti
29 דברתם באזני כן אעשה לכם: במדבר הזה
vestrum numerū omnē ad vestri visitati omnes & ,vestra cadavera cadent
יפלו פגריכם וכל־פקדיכם לכל־מספרכם
.me super murmurâstis qui , supra & , annorum viginti filio à
מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי:
,meam manum elevavi quam , terram ad fueritis ingressi vos Si
30 אם־אתם תבאו אל־הארץ אשר נשאתי את־ידי
Jehosuah &,Jephunneh filium Chaleb nisi ,ea in vos faciendū habitare ad
לשכן אתכם בה כי אם־כלב בן־יפנה ויהושע
: erit prædam in , dixistis quam vestram pubem Et .Nun filium
31 בן־נון: וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה
.ea in abhorruistis quam terram scient & , eos introducam &
והביאתי אתם וידעו את־הארץ אשר מאסתם בה:
erunt vestri filii Et .isto deserto in ,cadent ,vos ,vestra cadavera Et
32 ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה: ובניכם יהיו
33 ,vestras fornicationes portabūt & ,annis quadraginta deserto in pascentes
רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את־זנותיכם
quibus dierum numero In .deserto in vestra cadavera consumi ad usque
34 עד־תם פגריכם במדבר: במספר הימים אשר־
diem , anno diem ,diebus quadraginta terram explorâstis
תרתם את־הארץ ארבעים יום יום לשנה יום
cognoscetis &,annis quadraginta vestras iniquitates portabitis , anno
לשנה תשאו את־עונתיכם ארבעים שנה וידעתם
hoc non Si .sum locutus Dominus Ego .meam frustrationem
35 את־תנואתי: אני יהוה דברתי אם־לא זאת
deserto in,me super convenientibus isti malo cœtui omni fecero
אעשה לכל־העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר
Mosch misit quos viri Et .morientur ibi &,cōsumētur
36 הזה יתמו ושם ימתו: והאנשים אשר־שלח משה explorandum ad
eū super fecerūt murmurare & sunt reversi & ,terra-
לתור את־הארץ וישבו וילונו עליו
.terram super malam famam educendo ,cœtum omnem
את־כל־העדה להוציא דבה על־הארץ:
percussione in,malam terræ famam educentes ,illi viri sunt mortui Et
37 וימתו האנשים מוצאי דבת־הארץ רעה במגפה
,Jephunneh filius Chaleb &,Nun filius Jehosuah Et .Domini facies ad
38 לפני יהוה: ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה
.terram explorandū ad euntibus ipsis viris ex vixerūt
חיו מן־האנשים ההם ההלכים לתור את־הארץ:
: Israel filios omnes ad ista verba Mosch est locut' Et
39 וידבר משה את־הדברים האלה אל־כל־בני ישראל
ascēderūt &,matutino in manicaverunt Et .valde populus luxerunt &
40 ויתאבלו העם מאד: וישכמו בבקר ויעלו
quem locum ad ascendemus &,nos Ecce :dicendo montis caput ad
אל־ראש־ההר לאמר הננו ועלינו אל־המקום אשר־
.peccavimus quia ,Dominus dixit
אמר יהוה כי חטאנו:

Versio VULG. LAT.

28 Dic ergò eis, Vivo ego, ait
Dominus: sicut locuti estis
audiente me, sic faciam vobis.
29 In solitudine hac jacebunt ca-
davera vestra. Omnes qui nu-
merati estis à viginti annis &
suprà, & murmurâstis contra
30 me, Non intrabitis terram,
super quam levavi manū meā
ut habitare vos facerem: præ-
ter Caleb filium Jephone, &
31 Josue filium Nun. Parvulos
autem vestros, de quibus di-
xistis quòd prædæ hostibus
forent, introducam: ut vide-
ant terram, quæ vobis displi-
32 cuit. Vestra cadavera jace-
33 bunt in solitudine. Filii ve-
stri erunt vagi in deserto an-
nis quadraginta, & portabunt
fornicationem vestram, donec
consumantur cadavera pa-
34 trum in deserto. Juxta nu-
merum quadraginta dierum,
quibus considerâstis terram:
annus pro die imputabitur.
Et quadraginta annis recipi-
etis iniquitates vestras, & sci-
35 etis ultionem meam. Quoni-
am sicut locutus sum, ita faci-
am omni multitudini huic pes-
simæ, quæ consurrexit adver-
sùm me: in solitudine hac de-
36 ficiet, & morietur. Igitur
omnes viri, quos miserat
Moyses ad contemplandam
terram, & qui reversi mur-
murare fecerant contra eum
omnem multitudinem, detra-
hentes terræ quòd esset mala,
37 Mortui sunt atque percussi in
38 conspectu Domini. Josue au-
tem filius Nun, & Caleb filius
Jephone, vixerunt ex omni-
bus qui perrexerant ad con-
39 siderandam terram. Locu-
túsque est Moyses universa
verba hæc ad omnes filios
Israel: & luxit populus nimis.
40 Et ecce manè primo surgen-
tes ascenderunt verticem
montis, atque dixerunt, Pa-
rati sumus ascendere ad lo-
cum, de quo Dominus locu-
tus est: quia peccavimus.

Versio GRÆCA LXX. Interp: Cum Translatione LATINA.

28 Εἶπον αὐτοῖς, Ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος· (ρ)
ἦ μὴν ὃν τρόπον (σ) λελαλήκατε εἰς τὰ ὦ-
29 τά μου, οὕτω ποιήσω ὑμῖν. Ἐν τῇ ἐρήμῳ
ταύτῃ πεσεῖται τὰ κῶλα ὑμῶν· καὶ πᾶ-
σα ἡ ἐπισκοπὴ ὑμῶν, καὶ οἱ κατηριθμη-
μένοι ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὅ-
30 σοι ἐγόγγυζαν ἐπ' ἐμοί· Εἰ ὑμεῖς εἰσ-
ελεύσεσθε εἰς τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐξέτεινα
τὴν χεῖρά μου κατασκηνῶσαι ὑμᾶς ἐπ'
αὐτῆς. ἀλλ' ἢ Χάλεβ υἱὸς Ἰεφοννῆ, καὶ
31 Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Καὶ τὰ παιδία, ἃ
εἴπατε (τ) ἐν διαρπαγῇ ἔσεσθαι, εἰσά-
ξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν· καὶ κληρονομή-
σουσι τὴν γῆν, ἣν ὑμεῖς ἀπέστητε ἀπ' αὐ-
32 τῆς. Καὶ τὰ κῶλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ
33 ἐρήμῳ ταύτῃ. Οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται νε-
μόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ (υ) τεσσαράκοντα ἔ-
τη. καὶ ἀνοίσουσι τὴν (φ) πορνείαν ὑμῶν,
ἕως ἂν ἀναλωθῇ τὰ κῶλα ὑμῶν ἐν
34 τῇ ἐρήμῳ, Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμε-
ρῶν, ὅσας κατεσκέψασθε τὴν γῆν (υ) τεσ-
σαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ
λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν (υ) τεσ-
σαράκοντα ἔτη· καὶ γνώσεσθε τὸν θυ-
35 μὸν τῆς ὀργῆς μου. Ἐγὼ κύριος ἐλά-
λησα, (χ) Ἦ μὴν οὕτω ποιήσω τῇ συν-
αγωγῇ τῇ πονηρᾷ ταύτῃ, τῇ (ψ) ἐπι-
συνισταμένῃ ἐπ' ἐμέ. ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύ-
τῃ ἐξαναλωθήσονται, καὶ ἐκεῖ ἀποθα-
36 νοῦνται. Καὶ οἱ ἄνθρωποι, οὓς ἀπέστειλε
Μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν, καὶ παρα-
γενηθέντες διεγόγγυσαν κατ' αὐτῆς πρὸς τὴν
συναγωγὴν ἐξενέγκαι ῥήματα πονηρὰ
37 περὶ τῆς γῆς· Καὶ ἀπέθανον οἱ ἄνθρωποι
οἱ κατείπαντες πονηρὰ κατὰ τῆς γῆς ἐν τῇ
38 πληγῇ ἔναντι κυρίου. Καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ
καὶ Χάλεβ υἱὸς Ἰεφοννῆ ἔζησαν ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν πεπορευμένων κατα-
39 σκέψασθαι τὴν γῆν. Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς
τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσ-
40 ραήλ· καὶ ἐπένθησεν ὁ λαὸς σφόδρα. Καὶ
ὀρθρίσαντες τοπρωῒ ἀνέβησαν (ω) εἰς
τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, λέγοντες, Ἰδοὺ οἵδε
ἡμεῖς ἀναβησόμεθα εἰς τὸν τόπον ὃν εἶ-
πε κύριος, ὅτι ἡμάρτομεν.

Dic eis, Vivo ego, dicit Domi- 28
nus: si non quemadmodum lo-
cuti estis in aures meas, sic fa-
ciam vobis. In eremo hac cadent 29
cadavera vestra: & omnis re-
cognitio vestra, & qui ex vo-
bis enumerati sunt à vigesimo
anno & suprà, quicumque mur-
muraverunt super me: Si vos 30
ingrediemini in terram, super
quam extendi manum meam ad
collocandum vos super eam.
Sed Chaleb filius Jephonne, &
Jesus filius Nave, Et parvuli, 31
quos dixistis in direptionem fu-
turos, inducam eos in ipsam
terram: et hæreditate posside-
bunt terram, (f) quam vos di-
scessistis ab ea. Et cadavera ve- 32
stra cadent in deserto hoc. Fi- 33
lii autem vestri erunt vagi in
deserto quadraginta annos: &
(g) reportabunt fornicationem
vestram; quoadusque consum-
pta fuerint cadavera vestra in
deserto, Juxta numerum die- 34
rum, quibuscumque considerâstis
terram quadraginta diebus: di-
em (h) anno accipietis peccata
vestra quadraginta annos: &
cognoscetis furorē iræ meæ. Ego 35
Dominus locutus sum, Si non fe-
cero synagogæ malæ huic, quæ
consurrexerit super me. In
deserto hoc absumentur, & il-
lic morientur. Et homines quos 36
miserat Moyses ad exploran-
dam terram, & cùm advenis-
sent, murmuraverunt contra
eam ad synagogam, proferendo
verba mala de terra: Et mortui 37
sunt homines, qui oblocuti sunt
mala contra terram in plaga an-
te Dominum. Et Jesus filius 38
Nave, & Chaleb filius Jephon-
ne vixerunt, ex hominibus illis,
qui iverunt explorare terram.
Et locutus est Moyses omnia 39
verba hæc ad omnes filios Is-
rael. Et luxit populus valdè.
Et surgentes manè ascenderunt 40
in cacumen montis, dicentes,
Ecce jam nos ascendemus in
locum, quem dixit Dominus:
quoniam peccavimus.

MS.A. (ρ) εἰ μὴ (σ) λελαλήκατε, οὕτως ποιήσω (τ) εἰς διαρπαγὴν ἔ-
σεσθαι, εἰσάξω (υ) τεσσαράκοντα (φ) πορνείαν αὐτῶν, ἕως ἀναλωθῇ (χ)
Εἰ μὴν (ψ) ἐπισυνεσταμένῃ (ω) ἐπὶ τὴν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܚܝ ܐܢܐ ܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪܬܘܢ ܩܕܡܝ. ܗܟܢܐ ܐܥܒܕ ܠܟܘܢ. ܒܡܕܒܪܐ
29 ܗܢܐ ܢܦܠܘܢ ܫܠܕܝܟܘܢ. ܘܟܠܗ ܡܢܝܢܟܘܢ. ܘܟܠܗ ܚܘܫܒܢܟܘܢ. ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ
ܘܠܥܠ. ܡܛܠ ܕܐܪܛܢܬܘܢ ܥܠܝ. ܠܐ ܬܥܠܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܐܪܝܡܬ ܐܝܕܝ ܕܐܫܪܝܟܘܢ ܒܗ. ܐܠܐ
30 ܠܟܠܒ ܒܪ ܝܘܦܢܐ. ܘܠܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ. ܘܫܪܒܬܟܘܢ ܕܐܡܪܬܘܢ ܠܒܙܬܐ ܢܗܘܝܢ. ܘܒܢܝܟܘܢ ܕܠܐ
31 ܝܕܥܝܢ ܝܘܡܢܐ ܛܒܬܐ ܘܒܝܫܬܐ. ܗܢܘܢ ܢܥܠܘܢ ܠܐܪܥܐ. ܘܐܥܠܝܘܢ. ܘܢܕܥܘܢܗ ܠܐܪܥܐ
32 ܕܐܣܠܝܬܘܢܗ. ܘܫܠܕܝܟܘܢ ܕܝܠܟܘܢ ܢܦܠܘܢ ܒܡܕܒܪܐ ܗܢܐ. ܘܒܢܝܟܘܢ ܢܗܘܘܢ ܪܥܝܢ ܒܡܕܒܪܐ
33 ܗܢܐ ܐܪܒܥܝܢ ܫܢܝܢ. ܘܢܩܒܠܘܢ ܙܢܝܘܬܟܘܢ. ܥܕܡܐ ܕܢܣܘܦܘܢ ܫܠܕܝܟܘܢ ܒܡܕܒܪܐ ܗܢܐ.
34 ܒܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܬܐ ܕܐܬܓܫܬܘܢܗ ܠܐܪܥܐ. ܐܪܒܥܝܢ ܝܘܡܝܢ. ܝܘܡܐ ܚܠܦ ܫܢܬܐ. ܬܩܒܠܘܢ
35 ܚܘܒܝܟܘܢ. ܐܪܒܥܝܢ ܫܢܝܢ. ܘܬܕܥܘܢ ܕܐܠܐ ܕܐܪܛܢܬܘܢ ܩܕܡܝ. ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܐܡܪܬ ܕܗܟܢܐ
ܐܥܒܕ ܠܗ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܗܕܐ ܒܝܫܬܐ ܕܐܬܟܢܫܘ ܩܕܡܝ. ܒܡܕܒܪܐ ܗܢܐ ܢܣܘܦܘܢ.
36 ܘܬܡܢ ܢܡܘܬܘܢ. ܘܓܒܪܐ ܕܫܕܪ ܡܘܫܐ ܠܡܓܫܘ ܐܪܥܐ. ܘܗܦܟܘ ܐܪܛܢܘ ܥܠܘܗܝ ܠܟܠܗ
37 ܟܢܘܫܬܐ: ܕܢܦܩܘܢ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܡܝܬܘ ܓܒܪܐ ܕܐܦܩܘ ܫܡܐ ܒܝܫܐ
38 ܥܠ ܐܪܥܐ. ܒܡܘܬܐ ܕܡܚܘܬܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ. ܘܟܠܒ ܒܪ ܝܘܦܢܐ.
39 ܚܝܘ ܡܢ ܓܒܪܐ ܗܢܘܢ ܕܐܙܠܘ ܠܡܓܫܗ ܠܐܪܥܐ. ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܦܬܓܡܐ
40 ܗܠܝܢ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܝܣܪܐܝܠ. ܘܝܬܒܘ ܥܡܐ ܒܐܒܠܐ ܪܒܐ. ܘܩܕܡܘ
ܒܨܦܪܐ. ܘܣܠܩܘ ܠܪܫܗ ܕܛܘܪܐ. ܘܐܡܪܘ ܗܐ ܣܠܩܝܢܢ ܠܐܬܪܐ ܕܐܡܪ ܠܢ ܡܪܝܐ.
ܡܛܠ ܕܚܛܝܢ.

Dic eis, Vivus ego sum, ait Dominus, si non 28
ut dixistis coram me, sic faciam vobis. In 29
solitudine hac corruent cadavera vestra cum
toto numero vestro totoque censu vestro, à
filio viginti annorum & supra, eò quòd
murmuraveritis adversùs me. Non ingre- 30
diemini in terram pro qua levaveram ma-
num meam ut collocarem vos in ea, præter
Caleb filium Jophna, & Jesum filium Nun.
Familiæ verò vestræ quas dixistis in præ- 31
dam futuras, & filii vestri qui ignorāt hodie
bonum ac malum, ipsi ingredientur terram:
& adducam eos, agnoscentque terram quam
respuistis. Et cadavera vestra, vestra *inquam*, 32
corruent in ista solitudine. Filii autem vestri 33
erunt pascentes in deserto hoc quadraginta
annis, recipientque scortationem vestram,
donec absumantur cadavera vestra in isto 34
deserto. Juxta numerum dierum quibus ex-
plorâstis terram, quadraginta *nempe* diebus,
diem pro anno, recipietis iniquitatē vestrā,
nempe quadraginta annis: et scietis quòd quia 35
murmurâstis coram me, Ego Dñs dixi me ita
facturum universæ congregationi huic pessi-
mæ *vestrûm* qui convenistis ante me: in ista
solitudine consumentur, ibidemque morien- 36
tur. Et viri quos miserat Moses ad exploran-
dā terrā, reversique excitaverant adversùs
eum murmur totius congregationis evulgā- 37
tes famā pessimā de terra. Viri *inquam* illi
qui evulgaverant infamiam de terra, mortui 38
sunt morte subitā coram Domino. Jesus au-
tem filius Nun, & Caleb filius Jophna vixe-
runt ex viris illis qui abierant ad exploran- 39
dam terram. Retulit ergò Moses sermones
istos ad omnes filios Israel: sederuntque po- 40
pulus in luctu magno. Mane verò consur-
gentes ascenderūt in cacumē montis, & di-
xerunt, Ecce ascendimus ad locū de quo di-
xit nobis Dominus; nam peccavimus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

אמר להון קים אנא אמר יי אם
לא כמא די מללתון קדמי כן
אעביד לכון: במדברא הדין יפלון
פגריכון וכל מניניכון לכל
חושבנכון מבר עשרין שנין ולעלא
די אתרעמתון עלי: אם אתון
תעלון לארעא די קימית במימרי
לאשראה יתכון בה אלהן כלב בר
יפנה ויהושע בר נון: וטפלכון
די אמרתון לבזא יהי ואעיל יתהון
וידעון ית ארעא די קצתון בה:
ופגריכון דילכון יפלון במדברא
הדין: ובניכון יהון מאחרין
במדברא ארבעין שנין ויקבלון
ית חוביכון עד דיסופון פגריכון
במדברא: במנין יומיא די
אלילתון ית ארעא ארבעין יומין
יומא לשתא יומא לשתא תקבלון
ית חוביכון ארבעין שנין ותדעון
ית דאתרעמתון עלי: אנא יי גזרית
במימרי אם לא דא אעבד לכל
כנשתא בישתא הדא דאזדמנו עלי
במדברא הדין יסופון ותמן ימותון:
וגבריא די שלח משה לאללא
ית ארעא ותבו וארעימו עלוהי
ית כל כנשתא לאפקא שום ביש
על ארעא: ומיתו גבריא דאפיקו
שום ביש על ארעא במותנא
קדם יי: ויהושע בר נון וכלב בר
יפנה אתקימו מן גבריא האנון
דאזלו לאללא ית ארעא: ומליל
משה ית פתגמיא האלין לכל
בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא:
ואקדימו בצפרא וסליקו לריש
טורא למימר הא אנחנא
סלקין לאתרא די אמר יי ארי
חבנא:

28 Dic eis; vivo ego, dicit Domin[us]; quod sicut locuti estis corá
29 me, sic faciam vobis. In solitudine hác cadent cadavera vestra, & omnes qui numerati sunt ex vobis juxta omnem numerationem vestram, à viginti annis et supra: quia murmu-
30 rástis contra me. Si vos intrabitis in terram, pro qua juravi in verbo meo, ut habitare facerem vos in eá: præter Caleb filium Jephone, et Josue filium
31 Nun. Parvulos autem vestros, de quibus dixistis, quòd essent in prædā; introducā, et cognoscent terrā, quæ displicuit vo-
32 bis. Cadavera autē vestra ca-
33 dent in deserto hoc. Et filii vestri morabūtur in solitudine quadraginta annis, et suscipiēt iniquitates vestras: donec cōsumantur cadavera vestra in
34 deserto. Juxta numerū dierū quib[us] explorástis terrā, quadraginta dieb[us]: dies pro anno supputabitur, et recipietis iniquitates vestras quadraginta annis: et scietis quòd murmurá-
35 stis contra me. Ego Dn̄s decrevi in verbo meo: si non hoc faciā omni cōgregationi pessimæ, quia convenerunt contra me: in solitudine hac cōsumē-
36 tur, et ibi morientur. Viri autē quos misit Moyses ad explorādā terrā, reversi sunt, et fecerūt murmurare contra eū omnem congregationem; ut detrahe-
37 rent terræ. Et mortui sunt viri, qui detraxerūt terræ, peste co-
38 rā Dn̄o. Josue autē fili[us] Nun, & Caleb filius Jephone, vixerunt ex viris, qui abierunt
39 ad explorandam terram. Locutúsque est Moyses verba hæc cum omnibus filiis Israel: & luxit populus valde.
40 Surrexerúntque manè; & ascenderunt ad verticem montis, dicentes: Ecce nos ascendimus ad locum, de quo dixit Dominus, quia peccavimus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

28–40 [illegible]

VER. SAM.

28–40 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dic eis, Vivo ego, dicit Dominus, nisi quemadmodum locuti estis in auribus meis, sic fe- 28
cerim vobis. In deserto isto 29
cadent cadavera vestra, omnesq; recensiti vestri secundùm numerū vestrum, à viginti annis et suprà, qui murmurâstis adversùs me. Si 30
vos ingrediemini in terrā de qua levavi manum meam ut habitare facerem vos in ea, præter Caleb filium Jephone, & Josuam filium Nun. Par- 31
vulos autem vestros de quib[us] dixistis, In prædam erunt, introducam, & cognoscent terram quam sprevistis. Sed ca- 32
davera vestra cadent in deserto isto. Filii verò vestri 33
erunt pastores in deserto quadraginta annis, portabúntque (c) fornicationes vestras, donec consumantur corpora vestra in deserto. Pro numero 34
dierum quib[us] explorâstis terram, quadraginta diebus, dies quisq; erit pro anno: portabitis iniquitate vestrā quadraginta annis, & cognoscetis (d) ultionem meam. Ego Domi- 35
nus locutus sum, nisi hoc fecerim omni congregationi huic malæ convenientium adversùm me, in deserto isto consumentur, & ibi morientur:
Homines autem quos miserat 36
Moses ad explorandam terrā, & reversi fuerant, quique ad murmur concitaverant contra eum universam congregationem proferendo verba ignominiosa adversùs terram.
Mortui sunt homines illi dif- 37
famatores terræ in plaga ante Dominum. Sed Josue filius 38
Nun, & Caleb filius Jephone vixerunt ex hominibus illis qui iverant exploratum terrā.
Locutúsque est Moses verba 39
hæc omnibus filiis Israel, & luxit populus valdè. Surre- 40
xerunt tamen manè, et ascenderunt in verticem montis, dicentes; Ecce nos ascendimus ad locum de quo dixit Dominus; quia peccavimus. Sed dixit Domin[us] Mosi, Dic eis, Ne ascendatis, neque præliemini; nā ego non sum in medio vestri, ut non (e) percutiamini coram inimicis vestris.

VER. SAM. (c) turpitudines (d) compensationem (e) confringamini

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * الا قل لهم • وبقاي الدايم يقول الله لاصنعن بكم كما قلتم بحضرتي * وفي هذا البريع
29 اجسادكم من معدود ومحصي منكم من ابن عشرين سنة فصاعدا كما تذمرتم علي * وان
30 انتم دخلتم الي البلد الذي اقسمت بامري ان اعطيه ابراهيم واسحاق ويعقوب • الا كالب بن
31 يفنا ويوشع بن نون * واطفالكم الذين قلتم انهم يصيرون غنيمة • فاني ادخلهم حتي يعرفوا
32 البلد الذي زهدتم فيه * واما اجسادكم انتم فتقع في هذا البلد * وبنوكم يقيمون
33 تائهين في البر اربعين سنة • فيرمون طغيانكم الي فناء اجسادكم فيه * باحصاء الايام التي
34 رعيتم فيها البلد اربعين يوما لكل يوم سنة تحملون اوزاركم تمام اربعين سنة • فتعرفون
35 موضع اعناتي * انا الله قلت ذلك • واصنعه بجميع هذه الجماعة الردية المجمعة علي • في هذا
36 البر يفنون بالموت * والرجال الذين بعث بهم موسي ليرودوا البلد • فرجعوا ودمروا عليه الجماعة
37 واخرجوا شناعة الارض * فمات اوليك الرجال بالصدام بين يدي الله * ويوشع بن نون • وكالب بن
38 يفنا عاشا من جملة الرجال الذين مضوا فراموا البلد * ولما كلم موسي بهذا الكلام جماعة
39 بني اسرايل حزن القوم جدا * وادلجوا في الغداة • فصعدوا الي راس الجبل • وقالوا ها نحن
40 صاعدون الي الموضع الذي امرنا الله بالصعود اليه • فقد اخطانا •

Sed dic eis, Per durationem meā æternā, ait Deus, faciam omnino vobis quemadmodū dixistis in præsentia mea: Et in hoc 28
deserto decident corpora vestrûm qui numerati ac recensiti estis à filio viginti annorū & supra, sicuti murmurâstis de me. 29
Et si vos ingrediemini in regionē quā juravi per mandatū meū daturū me Ebrahimo, & Ishac, & Jacobo, præter Calib, 30
filiū Jefonna, & Jusaa filiū Nun, Et infantes vestros quos dixistis faciendos esse prædā. Eos enim introducā, ut cognoscāt 31
regionē quā despexistis. At verò corpora 32
vestra cadent in regione ista. Et filii vestri 33
manebunt errantes in solitudine quadraginta annis, reficientq; errorē vestrum in consumptionē corporum vestrorum in ipsa. Juxta numerū dierū quibus explorâ- 34
stis regionem, quadraginta diebus: anno pro qualibet die portabitis scelera vestra, integro spatio quadraginta annorum; & cognoscetis locū molestiæ meæ. Ego Deus 35
dixi hoc, & faciā illud in universo cœtu isto pravo congregato adversûm me: In hoc deserto consumentur morte. Et viri 36
quos miserat Musa ad explorandā regionem, reversiq; fuerant, ac murmurare fecerant contra eū turbam, & produxerant contumeliam terræ; Mortui sunt ii viri 37
nece subitâ coram Deo. Et Jusaa filius 38
Nun, & Calib filius Jefonna vixêre ex summa virorum qui abierant, & exploraverant regionem. Cùmque locutus fu- 39
isset Musa hunc sermonem ad congregationem filiorum Israil, contristatus est populus vehementer. Et surgentes summo 40
mane, ascenderunt ad verticem montis, & dixerunt; Ecce nos ascendimus ad locum ad quem præcepit nobis Deus ascendere, jam enim peccavimus.

ספר במדבר: טו

hoc & ? Domini os transgredientes vos hoc quid Ad, Mosch dixit Et
41 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהִוא
DOMINUS non quia , ascendatis Ne .prosperabitur non
42 לֹא תִצְלָח: אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה
Quia .vestrorum inimicorum facies ad percutiamini ne & : vestro interiori in
43 בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִּנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: כִּי
quia : gladio in cadetis &, vestras facies ad ibi Chenahanæus &, Hamalechita
הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בֶּחָרֶב כִּי־
Dominus erit non & ; Dominum post à estis reversi idcirco
עַל־כֵּן שַׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה יְהוָה
arca Et montis caput ad ascendendum ad sunt argariati Et .vobiscum
44 עִמָּכֶם: וַיַּעְפִּלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן
.castrametationis interiore de recesserunt non Mosch & , Domini fœderis
בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה:
: ipso monte in habitans Chenahanæus & Hamalechita descendit Et
45 וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא
.Chormah ad usque eos contriverunt & , eos percusserunt &
וַיַּכּוּם וַיַּכְּתוּם עַד־הַחָרְמָה:

CAP. XV. טו

,Israel filios ad Loquere : dicendo , Mosch ad Dominus est locut[9] Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
2 ,vestrarum habitationũ terram ad fueritis ingressi Cùm : eos ad dices &
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם
,ascensionem , Domino ignitionem feceritis Et .vobis dans ego quas
3 אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה
vel devotione in vel votum mirificandum ad , sacrificium vel
אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ
de Domino quietis odorem faciendum ad , vestris statutis temporib[9] in
בְּמֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן־
faciens appropinquare faciet appropinquare Et pecore de vel bove
4 הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן: וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב
permixtam decimam similæ , munus Domino suũ appropinquationẽ
קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל
Hin quartum libamen in vini Et .olei Hin quarto cum
5 בִּרְבִעִית הַהִין שָׁמֶן: וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית הַהִין
.uno agno sacrificium in vel , ascensionem super facies
תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ לַזָּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:
confusum , decimarum duarum similæ munus facies arietem in Vel
6 אוֹ לָאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה
Hin tertium libamen in vini Et .Hin tertium , oleo cum
7 בַשֶּׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהִין: וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהִין
filium feceris cùm Et .Domino quietis odorem facies appropinquare
8 תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־
.Domino pacifica vel , votũ mirificandũ ad , sacrificiũ vel , ascensionẽ bovis
בָּקָר עֹלָה אוֹ־זָבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:
,decimarum trium similam munus bovis filiũ super faciet appropinquare Et
9 וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
libamen in facies appropinquare vinum Et .Hin dimidium oleo cum confusam
10 בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין: וְיַיִן תַּקְרִיב לַנֶּסֶךְ
.Domino quietis odoris ignitionem , Hin dimidium
חֲצִי הַהִין אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:

Versio VULG. LAT.

41 Quibus Moyses, Cur, inquit,
transgredimini verbum Dñi,
q vobis non cedet in prospe-
42 rum? Nolite ascendere: non
enim est Dñs vobiscũ: ne cor-
ruatis coram inimicis vestris.
43 Amalecites & Chananæus an-
te vos sunt, quorũ gladio cor-
ruetis, eò quòd nolueritis ac-
quiescere Dño, nec erit Dñs
44 vobiscum. At illi contene-
brati ascenderunt in verticẽ
montis. Arca autẽ testamẽti
Dñi & Moyses non recesse-
45 runt de castris. Descenditque
Amalecites & Chananæus,
qui habitabat in monte: &
percutiens eos atq; concidẽs,
persecut[9] est eos usq; Horma.

CAP. XV.

1 LOcut[9] est Dñs ad Moysen,
2 dicens, Loquere ad filios Isra-
el, & dices ad eos; Cùm in-
gressi fueritis terrã habitatio-
nis vestræ, quam ego dabo vo-
3 bis, Et feceritis oblationẽ Dño
in holocaustũ, aut victimam,
vota solvẽtes, vel sponte offe-
rentes munera, aut in solen-
nitatib[9] vestris adolẽtes odo-
rẽ suavitatis Dño, de bob[9] si-
4 ve de ovib[9]: Offeret quicũq;
immolaverit victimã, sacrifi-
ciũ similæ, decimã partẽ ephi,
conspersæ oleo, quod mensu-
rã habebit quartã partẽ hin.
5 Et vinũ ad liba fundẽda ejus-
dẽ mensuræ dabit in holocau-
stum sive in victimam. Per
6 agnos singulos Et arietes erit
sacrificiũ similæ duarũ deci-
marũ, quæ conspersa sit oleo
7 tertiæ partis hin. Et vinum ad
libamẽtũ tertiæ partis ejusdẽ
mensuræ offeret in odorem
8 suavitatis Dño. Quando ve-
rò de bobus feceris holocau-
stum aut hostiã, ut impleas vo-
tum vel pacificas victimas,
9 Dabis per singulos boves si-
milæ tres decimas conspersæ
oleo, quod habeat medium
10 mensuræ hin. Et vinum ad li-
ba fundenda ejusdẽ mensuræ
in oblationẽ suavissimi odoris
Domino.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

41 Καὶ εἶπε Μωυσῆς, Ἱνατί ὑμεῖς παραβαί-
νετε τὸ ῥῆμα κυρίου; οὐκ εὔοδα ἔσται ὑμῖν.
42 Μὴ ἀναβαίνετε, οὐ γάρ ἐστι κύριος μεθ' ὑ-
μῶν· καὶ πεσεῖσθε πρὸ προσώπου τῶν ἐχ-
43 θρῶν ὑμῶν. (α) Ὅτι ὁ Ἀμαλὴκ καὶ ὁ Χανα-
ναῖος ἐκεῖ ἔμπροσθεν ὑμῶν, καὶ πεσεῖσθε
μαχαίρᾳ, οὗ εἵνεκεν ἀπεστράφητε ἀπειθοῦν-
44 τες κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται κύριος ἐν ὑμῖν. Καὶ
διαβιασάμενοι, ἀνέβησαν (β) ἐπὶ τὴν κορυ-
φὴν τοῦ ὄρους. ἡ δὲ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυ-
ρίου καὶ Μωυσῆς οὐκ ἐκινήθησαν (γ) ἐκ τῆς
45 παρεμβολῆς. (δ) Καὶ κατέβη ὁ Ἀμαλὴκ καὶ
ὁ Χαναναῖος ὁ ἐγκαθήμενος ἐν τῷ ὄρει
ἐκείνῳ, καὶ (ε) ἐτρέψαντο αὐτούς, καὶ κατέκο-
ψαν αὐτοὺς ἕως (ζ) Ἑρμάν· καὶ ἀπε-
στράφησαν εἰς τὴν παρεμβολήν.

Et dixit Moyses, ut quid vos
transgredimini verbum Domini? 41
Non prospera erunt vobis. Nolite
ascendere: non enim est Dominus 42
vobiscum: & cadetis ante fa-
ciem inimicorum vestrorum.
Quoniam Amalec & Chananæ- 43
us illic adversus vos: & cade-
tis gladio, eò quòd aversi estis
increduli Domino: & non erit Do-
minus in vobis. Et vim facientes 44
ascenderũt super cacumen mon-
tis. Arca autem testamenti Domi-
ni, et Moyses, non se moverunt de
castris. Et descendit Amalec, & 45
Chananæus, qui insidebat in mon-
te illo; et fugaverunt eos, et con-
ciderunt eos usq; Herman. Et
reversi sunt in castra.

MS. A. (α) Ὅτι Ἀμαλὴκ (β) ἐπὶ κορυφὴν (γ) ἐκ μέσου τῆς (δ) Καὶ κατέβη δὲ (ε) ἐξέκοψαν (ζ) Ἑρμά·

ΚΕΦ. ιε'.

1 ΚΑὶ (α) εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, Ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν
τῆς (β) κατοικήσεως ὑμῶν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑ-
3 μῖν, Καὶ (γ) ποιήσεις ὁλοκαυτώματα κυρίῳ,
ὁλοκάρπωμα ἢ θυσίαν, μεγαλῦναι εὐχήν,
ἢ καθ' ἑκούσιον, ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν ποιῆ-
σαι ὀσμὴν εὐωδίας (δ) τῷ κυρίῳ, εἰ μὲν ἀπὸ
4 τῶν βοῶν ἢ ἀπὸ τῶν προβάτων· Καὶ προσ-
οίσει ὁ προσφέρων τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ,
θυσίαν σεμιδάλεως δέκατον τοῦ οἰφὶ (ε) ἀ-
ναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἐν τετάρτῳ τοῦ
5 ἴν. Καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ
ἴν ποιήσετε ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἢ ἐπὶ τῆς
θυσίας. τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ ποιήσεις τοσοῦτο,
6 κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ. Καὶ
τῷ κριῷ, ὅταν ποιῆτε αὐτὸν εἰς ὁλοκαύτω-
μα ἢ εἰς (ζ) θυσίαν, ποιήσεις θυσίαν σε-
μιδάλεως δύο δέκατα ἀναπεποιημένης
7 ἐν ἐλαίῳ τὸ τρίτον τοῦ ἴν. Καὶ οἶνον εἰς σπον-
δὴν τὸ τρίτον τοῦ ἴν προσοίσετε εἰς ὀσμὴν
8 εὐωδίας κυρίῳ. Ἐὰν δὲ ποιῆτε ἀπὸ τῶν (η)
βοῶν εἰς ὁλοκαύτωσιν ἢ εἰς θυσίαν, μεγα-
9 λῦναι εὐχήν, ἢ εἰς σωτήριον κυρίῳ, Καὶ
προσοίσει ἐπὶ τοῦ μόσχου θυσίαν σεμιδάλεως
τρία δέκατα (θ) ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ
10 ἥμισυ τοῦ ἴν. Καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἥμι-
συ τοῦ ἴν, κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.

CAP. XV.

ET ait Dominus ad Moysen, 1
dicens, Loquere filiis Israel, et di- 2
ces ad eos; Cùm ingressi fueritis
in terrã habitationis vestræ, quã
ego do vobis, Et (a) facies holo- 3
caustomata Domino, oblationem,
vel sacrificiũ, ad magnificandũ
votum, aut secundùm voluntatẽ,
aut in solennitatibus vestris ad
faciendum odore suavitatis Do-
mino, sive de bobus, sive de pe-
coribus; Et offeret offerens mu- 4
nus suũ Domino, sacrificiũ simi-
læ decimã ipsius ephi, refectæ in
oleo in quarta In. Et vinũ in li- 5
bamen, quartã In facietis super
holocaustosim, vel super sacrifi-
ciũ. Agno uni (b) facies tantum,
oblationem, odorẽ suavitatis Do-
mino. Et arieti, cùm feceritis eũ 6
in holocaustoma, vel in sacrifici-
um, facies sacrificiũ similæ duas
decimas refectæ in oleo tertiam
In. Et vinum in libamen tertiam 7
In offeretis in odorem suavitatis
Domino. Si autẽ feceritis de bo- 8
bus in holocaustosim, vel in sa-
crificium, ad magnificandũ vo-
tum, vel in salutare Domino, Et 9
offeret super vitulum, sacrificiũ,
similæ tres decimas refectæ in
oleo dimidium In. Et vinum in 10
libamen, dimidium In, oblati-
nem, odorem suavitatis Domino.

MS. A. (α) ἐλάλησεν (β) κατασχέσεως (γ) ποιήσητε κάρπωμα κυ-
ρίῳ, ὁλοκαυτώματα ἢ θυσίαν, (δ) κυρίῳ, (ε) πεφυραμένης ἐν τετάρτῳ τοῦ
ἐν ἐλαίῳ. Καὶ (ζ) θυσίαν, * σεμιδάλεως δύο δέκατα ἀναπεφυραμένης ἐν (η)
βοῶν, ποιῆσαι εἰς ὁλοκαύτωμα ἢ εἰς (θ) ἀναπεφυραμένης

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

41 * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܘܫܐ. ܠܡܢܐ ܥܒܪܝܬܘܢ ܥܠ ܡܠܬܐ ܕܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܗܘ ܠܐ
42 ܡܫܡܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܗ. * ܠܐ ܬܣܩܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܥܡܟܘܢ ܡܪܝܐ. ܕܠܐ ܬܬܬܒܪܘܢ ܩܕܡ
43 ܒܥܠܕܒܒܝܟܘܢ. * ܡܛܠ ܕܟܢܥܢܝܐ ܘܥܡܠܩܝܐ ܬܡܢ ܐܢܘܢ ܩܕܡܝܟܘܢ. ܘܬܦܠܘܢ ܒܣܝܦܐ.
44 ܡܛܠ ܕܗܦܟܬܘܢ ܡܢ ܒܬܪ ܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܡܪܝܐ ܥܡܟܘܢ. * ܘܫܪܝܘ ܠܡܣܩ ܠܪܝܫ
45 ܛܘܪܐ. ܘܩܒܘܬܐ ܕܩܝܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܡܘܫܐ. ܠܐ ܦܪܩܘ ܡܢ ܓܘ ܡܫܪܝܬܐ. * ܘܢܚܬܘ
ܥܡܠܩܝܐ ܘܟܢܥܢܝܐ ܕܝܬܒܝܢ ܒܛܘܪܐ ܗܘ. ܘܡܚܘ ܐܢܘܢ. ܘܪܕܦܘ ܐܢܘܢ ܥܕܡܐ ܠܚܪܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܗ *

1 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܡܠܠ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ.
2
3 ܡܐ ܕܥܠܬܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܡܬܒ ܡܬܒܟܘܢ. ܕܐܢܐ ܝܗܒ ܠܟܘܢ ܝܪܬܘܬܐ. * ܩܪܒܘ ܩܘܪܒܢܐ
ܠܡܪܝܐ ܥܠܬܐ ܐܘ ܕܒܚܐ. ܦܪܘܫܘ ܢܕܪܐ ܐܘ ܦܘܪܫܢܐ. ܐܘ ܒܥܐܕܝܟܘܢ. ܘܥܒܕܘ ܪܝܚܐ
4 ܕܒܣܡܐ ܠܡܪܝܐ. ܡܢ ܬܘܪܐ. ܘܡܢ ܥܙܐ. * ܘܢܩܪܒ ܗܘ ܕܡܩܪܒ ܩܘܪܒܢܗ ܠܡܪܝܐ. ܣܡܝܕܐ
5 ܢܫܝܦܐ ܚܕ ܡܢ ܥܣܪܐ ܒܪܒܝܥܝܬܐ ܕܗܝܢܐ ܕܡܫܚܐ. * ܘܚܡܪܐ ܠܢܘܣܟܐ. ܪܒܝܥܝܬܗ ܕܗܝܢܐ.
6 ܩܪܒ ܥܠ ܥܠܬܐ. ܐܘ ܠܕܒܚܐ ܕܐܡܪܐ ܚܕ. * ܐܘ ܠܕܟܪܐ ܚܕ. ܘܥܒܕܘ ܩܘܪܒܢܐ ܣܡܝܕܐ
7 ܬܪܝܢ ܥܣܪܘܢܝܢ ܕܦܬܝܟܝܢ ܒܡܫܚܐ. ܬܠܬܘܬܗ ܕܗܝܢܐ. * ܘܚܡܪܐ ܠܢܘܣܟܐ. ܬܠܬܘܬܗ
8 ܕܗܝܢܐ. ܩܪܒ ܠܪܝܚܐ ܕܒܣܡܐ ܠܡܪܝܐ. * ܘܐܢ ܬܩܪܒ ܒܪ ܬܘܪܐ. ܥܠܬܐ ܠܡܪܝܐ
9 ܐܘ ܕܒܚܐ: ܠܡܦܪܫ ܢܕܪܐ ܐܘ ܢܟܣܬܐ ܠܡܪܝܐ. * ܩܪܒ ܥܠ ܒܪ ܬܘܪܐ ܩܘܪܒܢܐ ܣܡܝܕܐ
10 ܬܠܬܐ ܥܣܪܘܢܝܢ ܕܦܬܝܟܝܢ ܒܡܫܚܐ. ܦܠܓܗ ܕܗܝܢܐ. * ܘܚܡܪܐ ܩܪܒ ܠܢܘܣܟܐ
ܦܠܓܗ ܕܗܝܢܐ. ܩܘܪܒܢܐ ܠܪܝܚܐ ܕܒܣܡܐ ܠܡܪܝܐ.

Et ait illis Moses, Quare trangressi estis ver- 41
bum oris Domini? propterea rem propositam
non perducetis ad extremum. Ne ascendatis, 42
quia nequaquam adest vobis Dominus; ut
non conteramini coram hostibus vestris.
Nam Chananæi, & Amalecitæ sunt illic ante 43
vos, & corruetis gladio, eò quòd recesseritis
à vestigiis Domini, nec aderit vobis Domi-
nus. Attamen cœperunt ascendere ad cacu- 44
men montis: arca verò fœderis Domini &
Moses non recesserunt de medio castrorum.
Descenderunt autem Amalecitæ & Chananæi 45
qui habitabant in monte illo, & interfe-
cerunt eos, & persecuti sunt eos usque ad
Horma.

CAP. XV.

LOcutus est etiam Dominus cum Mose, 1
dixitque ad eum; Loquere cum filiis Israel, 2
& dic eis; Cùm ingressi fueritis terram ha-
bitationis vestræ, quam ego sum vobis datu-
rus in hæreditatem; Offerte oblationem 3
Domino, holocaustum aut sacrificium: se-
parate votum aut separationem: vel certè
in solennitatibus vestris, & facite odorem
suffitûs Domino de bobus & de capris. Of- 4
ferat autem is qui offeret oblationem suam
Domino, farinæ, similaginis decimam par-
tem subactam quartã parte heminæ olei. Et 5
vinum pro libatione, quartam partem hemi-
næ offer super holocaustum, aut pro sacrifi- 6
cio agni unius, Aut pro ariete uno: & fa-
cite oblationem similaginis duas decimas
subactas olei tertiã parte heminæ. Et vinum 7
pro libamine tertiam partem heminæ offer
in odorem suffitûs Domino. Quòd si offeras 8
filium bovis in holocaustum pacificum Domi-
no aut victimam, ad hoc ut separes votum
vel pacificum Domino; Offer super filium 9
bovis pro oblatione, similaginis tres decimas
subactas olei dimidiã heminã. Vinum quo- 10
que offer pro libamine dimidiam heminam,
oblationem in odorem suffitûs Domino.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

41 ואמר משה למה דנן אתון עברין
על גזירת מימרא דיי והיא לא
תצלח : 42 לא תסקון ארי לית
שכינתא דיי ביניכון ולא תתברון
קדם בעלי דבביכון : 43 ארי עמלקאה
וכנענאה תמן קדמיכון ותפלון
בחרבא ארי על כן תבתון מבתר
פלחנא דיי ולא יהי מימרא דיי
בסעדכון : 44 וארשעו למסק לריש
טורא וארון קימא דיי ומשה לא
עדו מגו משריתא : 45 ונחת עמלקאה
וכנענאה דיתיב בטורא ההוא
ומחונון וטרדונון עד חרמה :

טו

1 ומליל יי עם משה למימר : 2 מליל
עם בני ישראל ותימר להון ארי
תעלון לארע מותבניכון די אנא
יהיב לכון : 3 ותעבדון קרבנא קדם
יי עלתא או נכסת קודשיא
לאפרשא נדרא או בנדבתא או
במועדיכון למעבד לאתקבלא
ברעוא קדם יי מן תורי או מן ענא :
4 ויקריב דמקריב קרבניה קדם יי
מנחתא סלתא עשרונא דפילא
ברבעות הינא משחא : 5 וחמרא
לנסכא רבעות הינא תעביד על
עלתא או לנכסת קודשיא לאמרא
חד : 6 או לדכרא תעביד מנחתא
סלתא תרין עסרונין דפילא במשח
תלתות הינא : 7 וחמרא לנסכא
תלתות הינא תקרב לאתקבלא
ברעוא קדם יי : 8 וארי תעביד בר
תורי עלתא או נכסת קודשיא
לאפרשא נדרא או נכסת קודשיא
קדם יי : 9 ויקרב על בר תורי מנחתא
סלתא תלתא עסרונין דפיל במשח
10 פלגות הינא : וחמרא תקרב לנסכא
פלגות הינא קרבן דמתקבל ברעוא
קדם יי :

TARGUM ONKELOS.

41 Dixitque Moyses ; Quare vos transgredimini decretum verbi Dñi ? et hoc non proderit.
42 Non ascendatis; quia nō est majestas Dñi inter vos: ne conteramini coram inimicis vestris.
43 Amalechites autē et Chananæ⁹ ibi sunt ante vos ; et corruetis gladio: eò quòd reversi estis à cultu Dñi ; et non erit verbum
44 Dñi in adjutoriū vestrum. Et impiè egerunt, ut ascenderent in verticē montis: arca autem pacti Dñi et Moyses non recesserunt de medio castrorū.
45 Descenditq; Amalechites et Chananæ⁹, qui habitabat in monte illo: et percusserunt eos et persecuti sunt eos usque Horma.

CAP. XV.

1 Locutúsq; est Dñs cū Moyse
2 dicens. Loquere cum filiis Israel, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis in terrā habitationis vestræ, quam ego dabo vobis.
3 Et feceritis oblationem coram Dño, holocaustum aut hostiam sanctificatā; pro solutione voti, aut sponte, aut ꝙ fit in solennitatib⁹ vestris; ut suscipiatur cū beneplacito corā Dño, de bobus aut de ovibus.
4 Offeret, qui obtulerit oblationē suā corā Dño, pro munere decimam similæ, conspersæ
5 quarta parte hin olei. Et vinū pro libamento quartam partem hin, offerent in holocaustum aut victimam sanctificationum: per agnos singulos.
6 Aut per singulos arietes facies munus, duas decimas similæ, cōspersæ tertia parte hin olei.
7 Et vinum pro libamento, tertiam partem hin: offeres ut suscipiatur cum beneplacito
8 coram Domino. Et quando feceris vitulum, in holocaustum aut in hostiam sanctificatam: pro solutione voti aut victimam sanctificationum co-
9 ram Domino. Offeret super vitulum munus, tres decimas similæ, conspersæ oleo dimi-
10 diæ partis hin. Et vinum offeres pro libamento, dimidiam partē hin: oblatio est quæ suscipitur voluntariè corā Dño.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

41 42 43 44 45

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

VERSIO SAMARITANA.

41 42 43 44 45

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixit ergò Moses, ut quid transgredimini mandatū Domini? hoc prosperè non succedet. 41
Ne ascendatis, nam non est Dominus in medio vestri, ut non (g) percutiamini coram inimicis vestris. 42
Amalecita enim, & Chananæus sunt ibi ante vos, concidetisq; gladio: quoniam recessistis à Domino, ideo non erit Dominus vobiscum. 43
Audacter tamen contenderunt ascendere in verticem montis; arca autem fœderis Domini & Moses non moverunt se de medio castrorum. 44
Descendit autem Amalecita et Chananæus qui habitat in monte isto obviàm eis, & persecuti sunt eos sicut facta fuerant verba; et percusserunt eos, & contriverunt eos usque Horma; et reversi sunt in castra. 45

CAP. XV.

Et locutus est Dominus Mosi, dicens; 1
Loquere filiis Israil, dicésque eis; Cùm veneritis in terram habitationum vestrarum quā ego dabo vobis, 2
Et feceritis (a) sacrificium ignitum Domino, holocaustum, aut sacrificiū, ut (b) solvatis vota; vel in spontaneis oblationibus, vel in solennitatibus vestris, ut faciatis odorem (c) suavitatis Domino de bobus vel de ovibus: 3
Tum offeret offerens munus suum Domino oblationem similæ, decimam conspersā cum quarta parte Hin olei. 4
Vini quoque in libationem quartam partē Hin facies in holocaustū aut in sacrificium pro agno uno. 5
Vel pro ariete facies oblationem, similæ duas decimas conspersæ cum olei tertia parte Hin. 6
Vini verò in libationem tertiam Hin offeres odorem (d) suavitatis Domino. 7
Cùm autē facies de bobus holocaustum, aut sacrificium ad (e) solvendum votum, aut pacifica Domino; 8
Tum offeres præter vitulum oblationē, similæ tres decimas conspersæ cum olei dimidio Hin. 9
Vini etiam offeres in libationē dimidium Hin, sacrificium ignitum odoris suavis Domino. 10

VER. SAM. (g) confringamini (a) oblationem Domino (b) separetis (c) beneplaciti (d) beneplaciti (e) separandum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

41 قال لهم موسى * لا تتجاوزوا امر الله * فانها لا تنجح * فلا تصعدوا ان الله ليس معكم * ولا
42 تصدموا بين يدي اعدايكم * لان العمالقين والكنعانيين ثم بين ايديكم * فتقطعون
43 بالسيف لانكم رجعتم عن طاعة الله * ولا يكون الله عونكم * فاعتدوا وصعدوا الي راس الجبل *
44 وصندوق عهد الله وموسى لم يزولا في وسط العسكر * فنزل العمالقة والكنعانيون المقيمون في
45 ذلك الجبل * فضربوهم وحطموهم الي حرما *

* الفصل الخامس عشر *

1 ثم خاطب الله موسى قائلا * مر بني اسرائيل وقل لهم اذا دخلتم الي بلد سكناكم الذي
2 انا معطيكم هناك * فقربتم قربانا لله صعيدة * او ذبح تسويغ * نذرا او تبرعا في اعيادكم
3 فاردتم ان يكون مقبولا مرضيا عند الله من البقر او من الغنم * فليقرب صاحب ذلك
4 القربان معه لله من البر عشر سميد ملتوتا بربع قسط دهن * وخمرا للمزج ربع قسط * تصنعه
5 مع الصعيدة او مع الذبح للحمل الواحد * وللكبش تقرب من البر عشري سميد ملتوتين
6 بثلث قسط دهن * وخمرا للمزج ثلث قسط تقربه مقبولا مرضيا عند الله * وان صنعت من البقر
7 صعيدة * او ذبحا * او تسويغ نذر او سلامة لله * فقرب معه من البر ثلاثة اعشار سميد ملتوتة
8 بنصف قسط دهن * وخمرا قربها للمزاج نصف قسط مقبولا مرضيا عند الله *

Dixit eis Musa, Ne transgrediamini mandatum Dei, non enim prosperè succedet. 41
Ne ascendatis, quia Deus non est vobiscum, ut ne prosternamini coram inimicis vestris. 42
Quia Amalecitæ et Chananæi sunt ibi ante vos, & concidemini gladio, quoniam recessistis ab obedientia Dei, & non erit Deus auxilium vestrum. 43
Parârunt autem se, ascenderúntque ad verticem montis: & arca fœderis Dei, et Musa persliterunt in medio castrorum. 44
Descenderunt ergò Amalecitæ & Chananæi degentes in eo monte, & percusserunt illos, et contriverunt eos ad Horma. 45

CAP. XV.

Collocutus est etiam Deus cum Musa, dicens; 1
Præcipe filiis Israil, & dic eis; Cùm ingressi fueritis in regionem habitationis vestræ, quam ego daturus sum vobis illic, 2
Et obtuleritis sacrificiū Deo, holocaustum aut victimam gratuitam, ex voto aut dono, in solennitatibus vestris; & volueritis ut sit acceptum placabile apud Deum, de bobus, vel de ovibus: 3
Offerat domin⁹ illius sacrificii cum ipso Deo de frumento decimam similæ subactam quartâ parte heminæ olei, 4
& vinum pro temperamento, quartam partē heminæ. Efficiétque illud cum holocausto aut cum victima, pro agno uno. 5
Pro ariete verò offer ex frumento duas decimas similæ subactas tertiâ parte heminæ olei: 6
Et vinum pro temperamento, tertiam partem heminæ offeres, acceptum placabile apud Deum. 7
Et si feceris de bobus holocaustum, aut victimam, aut donum voti aut pacis Deo; 8
Offer cum ipso de frumento tres decimas similæ subactas dimidiâ heminâ olei. 9
Et vinum offer pro temperamento mediam heminam, acceptum placabile apud Deum. 10

ספר במדבר : טו

pecudi vel ,uni verveci vel ,uni bovi fiet Sic
11 ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או־לשה
facietis sic ,facietis quem numerũ Secundũ .capris in vel agnis in
12 בכבשים או בעזים : כמספר אשר תעשו ככה תעשו
sic faciet indigena Omnis .eorũ numerum secundum uni
13 לאחד כמספרם : כל־האזרח יעשה־ככה את־
cùm Et .Domino quietis odoris ignitionem faciendo accedere ,ista
14 אלה להקריב אשה ריח־ניחח ליהוה : וכי־
vestri medio in qui vel ,peregrinus vobiscum fuerit peregrinatus
יגור אתכם גר או אשר־בתוככם
; Domino quietis odoris ignitionem fecerit & ,vestras generationes ad
לדרתיכם ועשה אשה ריח־ניחח ליהוה
vobis unum statutum ,congregatio O .faciet sic ,facietis quemadmodũ
15 כאשר תעשו כן יעשה : הקהל חקה אחת לכם
,vos sicut ,vestras generationes ad seculi statutum ;peregrinanti peregrino &
ולגר הגר חקת עולם לדרתיכם ככם
unum judicium & ,una Lex .Domini facies ad erit peregrinus sic
16 כגר יהיה לפני יהוה : תורה אחת ומשפט אחד
ad Dominus est locutꝰ Et .vobiscũ peregrinanti peregrino & ,vobis erit
17 יהיה לכם ולגר הגר אתכם : וידבר יהוה אל־
: eos ad dices & ,Israel filios ad Loquere : dicendo ,Moseh
18 משה לאמר : דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם
.illuc vos faciens ingredi ego quam terram ad vos ingrediendo In
בבאכם אל־הארץ אשר אני מביא אתכם שמה :
.Domino elevationem elevabitis ,terræ pane de vos edendo in ,erit Et
19 והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה :
:elevationem elevabitis placentam ,vestrarum conspersionum Principium
20 ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה
principio De .eam elevabitis sic ,areæ elevationem juxta
21 כתרומת גרן כן תרימו אתה : מראשית
.vestras generationes ad ,elevationẽ Domino dabitis vestrarũ cõspersionũ
ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה לדרתיכם :
quæ ,ista præcepta omnia feceritis non & ,erraveritis cùm Et
22 וכי תשגו ולא תעשו את כל־המצות האלה אשר־
Dominus præcepit quæ Omnia .Moseh ad Dominus est locutꝰ
23 דבר יהוה אל־משה : את כל־אשר צוה יהוה
ultra & Dominus præcepit qua die à ,Moseh manu in vos ad
אליכם ביד־משה מן־היום אשר צוה יהוה והלאה
fuerit factum cœtu oculis ab si ,erit Et .vestras generationes ad
24 לדרתיכם : והיה אם מעיני העדה נעשתה
ascensionẽ in unum bovis filium juvencũ cœtus omnis facient & ,errore in
לשגגה ועשו כל־העדה פר בן־בקר אחד לעלה
,judicium secundũ ejꝰ libamen & ,ejꝰ munus & ,Domino quietis odorem in
לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט
super sacerdos expiabit Et .peccatum in unum caprarum hircum &
25 ושעיר־עזים אחד לחטת : וכפר הכהן על־
.ipsa ignorantia quia ,eis parcetur & ,Israel filiorum cœtum omnem
כל־עדת בני ישראל ונסלח להם כי־שגגה הוא
suum peccatum & ,Domino ignitionem,suã appropinquationẽ adduxerunt ipsi Et
והם הביאו את־קרבנם אשה ליהוה וחטאתם
.suo errore super Domino coram
לפני יהוה על־שגגתם :

Versio VULG. LAT.

11 Sic facies Per singu-
12 los boves & arietes &
13 agnos & hœdos. Tam
indigenæ quàm pere-
14 grini Eodem ritu of-
15 ferent sacrificia. Unum
præceptum erit atque
judicium tam vobis
quàm advenis terræ.
16 Locutus est Dominus
ad Moysen, dicens,
17 Loquere filiis Israel, &
18 dices ad eos; Cùm vene-
ritis in terram, quam
19 dabo vobis, Et come-
deritis de panibus regi-
onis illius, separabitis
20 primitias Domino De
cibis vestris. Sicut de
areis primitias separatis,
21 Ita & de pulmentis da-
bitis primitiva Domino.
22 Quòd si per ignoranti-
am præterieritis quid-
quam horum, quæ locu-
tus est Dominus ad
23 Moysen, Et mandavit
per eum ad vos, à die
quâ cœpit jubere & ul-
24 trà, Oblitáque fuerit
facere multitudo: of-
feret vitulum de armen-
to, holocaustum in odo-
rem suavissimum Domi-
no, & sacrificium ejus
ac liba, ut ceremoniæ
postulant, hircúmque
25 pro peccato. Et roga-
bit sacerdos pro omni
multitudine filiorum If-
rael; & dimittetur eis:
quoniam non sponte
peccaverunt; nihilomi-
nùs offerentes incen-
sum Domino pro se &
pro peccato atque erro-
re suo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

11 (ι) Οὕτω ποιήσεις τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, ἢ
12 τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἢ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ ἐκ τῶν
προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰγῶν. κατὰ τὸν (κ)
ἀριθμὸν ὧν ἐὰν ποιήσητε, οὕτως ποιήσετε
13 τῷ ἑνί, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. Πᾶς ὁ αὐ-
14 τόχθων Ποιήσει οὕτως τοιαῦτα προσενέγ-
και καρπώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.
Ἐὰν δὲ προσήλυτος ἐν ὑμῖν προσγένηται
ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὃς ἂν γένηται ἐν ὑμῖν ἐν
ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ (λ) ποιήσει κάρπωμα
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ὃν τρόπον ποιεῖτε
ὑμεῖς, (μ) οὕτω ποιήσει ἡ συναγωγὴ κυρίῳ.
Νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις
τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν, νόμος αἰώνι-
ος εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ὡς ὑμεῖς, καὶ ὁ
15 προσήλυτος ἔσται ἔναντι κυρίου. Νόμος
εἷς ἔσται καὶ δικαίωμα ἓν ἔσται ὑμῖν καὶ τῷ
16 προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν ὑμῖν. Καὶ
ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
17 Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
18 αὐτούς, Ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν
19 γῆν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ, Καὶ
ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἄρτων τῆς
γῆς, ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα ἀφόρισμα (ν)
κυρίῳ, ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν. (ξ)
20 Ἄρτον ἀφοριεῖτε ἀφαίρεμα αὐτό. ὡς ἀφαί-
21 ρεμα (ο) ἀπὸ ἅλω, Οὕτως ἀφελεῖτε (π) αὐ-
τόν, ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν, καὶ δώ-
σετε κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
22 Ὅταν δὲ διαμάρτητε καὶ μὴ ποιήσητε πά-
σας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐλάλησε κύ-
23 ριος πρὸς Μωυσῆν, Καθὰ συνέταξε (ρ)
κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ Μωυσῆ, ἀπὸ
τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς
24 καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, Καὶ ἔσται
ἐὰν ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς γενηθῇ
ἀκουσίως, καὶ ποιήσει πᾶσα ἡ συναγωγὴ μό-
σχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα
εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ θυσίαν τούτου
καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν (σ) σύνταξιν, καὶ
25 χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. Καὶ
ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης συναγω-
γῆς υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς,
ὅτι ἀκούσιόν ἐστι· καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν τὸ δῶ-
ρον αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρ-
τίας αὐτῶν ἔναντι κυρίου, περὶ τῶν ἀκουσί-
ων αὐτῶν.

Sic facies Vitulo uni, aut arieti 11
uni, aut agno uni ex ovibus, vel 12
ex capris: juxta numerum eorũ,
quæ feceritis, sic facietis uni,
juxta numerum eorum. Omnis 13
indigena Faciet sic ista, offerendo
oblationes in odorem suavitatis 14
Domino. Si autem proselytus in
vobis advenerit in terra vestra,
vel quicunque factus fuerit in vo-
bis in generationibus vestris, &
faciet oblationem, odorem suavi-
tatis Domino, quemadmodũ faci-
tis vos, sic faciet. (c) Synagoga
Domino. Lex una erit vobis, &
proselytis, qui appositi sunt in
vobis; lex æterna in progenies
vestras. Sicut vos, etiã proselytus
erit corã Domino. Lex una erit, 15
& justificatio una erit vobis, &
proselyto apposito in vobis. Et lo- 16
cutus est Dominus ad Moysen,
dicens, Loquere filiis Israel, & 17
dices ad eos, In ingrediendo vos 18
in terram, in quam ego induco
vos illuc, Et erit, quando com- 19
edetis vos de panibus terræ; de-
metis demptionem, segregatio-
nem Domino, primitias consper-
sionis vestræ. Panem segregabi-
tis, demptionẽ ipsum. Sicut dem- 20
ptionem ab area, Sic demite 21
ipsum, primitias conspersionis
vestræ, & dabitis Domino dem-
ptionem in progenies vestras.
Quando autem peccaveritis, & 22
non feceritis omnia mandata
hæc, quæ locutus est Dominus ad
Moysen, Sicut præcepit Dominus 23
ad vos in manu Moysi, à die, quã
præcepit Dominus ad vos, &
ultrà in progenies vestras, Et 24
erit, si ab oculis synagogæ fa-
ctum fuerit aliquid non sponte,
& faciet omnis synagoga vitu-
lum unum ex bobus immacula-
tum in holocaustoma in odorem
suavitatis Domino, & sacrifi-
cium hujus, & libamen ejus
juxta constitutionem, & hircum
ex capris unum pro peccato. Et 25
exorabit sacerdos pro omni syn-
agoga filiorum Israel, et remitte-
tur eis, quoniã nõ spontaneũ est;
& ipsi obtulerunt munus suum,
oblationem Domino pro peccato
suo ante Dominum pro non spon-
taneis suis.

MS.A. (ι) Οὕτως (κ) ἀριθμὸν ὃν ποιήσητε, οὕτως (λ) ποιήσῃ (μ) οὕτως (ν) τῷ κυρίῳ, ἀπαρχῶν (ξ) Ἄρτον ἀφαίρεμα ἀφοριεῖτε αὐτό. (ο) ἀπὸ ἅλωνος, (π) αὐτόν, ἄξιον ἀπαρχῆς φυράματος (ρ) κύριος ὑμῖν (σ) σύνταξιν αὐτοῦ, καὶ χείμαρρον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Sic facite juvenco uni, & arieti uni, aut a- 11
gno uni ex ovibus vel ex capris. Juxta nu- 12
merum quem facietis, secundùm eundẽ nu-
merum facite unicuique. Omnes dome- 13
stici Israelis faciant ista sic, offerantq; ob-
lationes suas in odorẽ suffitꝰ Dño. Et si com- 14
moretur vobiscũ is qui ad me convertitur,
aut inter vos in generationes vestras, fece-
ritque oblationẽ odoris suaveolẽtiæ Dño;
quemadmodũ facitis vos, sic faciat. Lex eadẽ 15
sit vobis & ei qui convertitur ad me com-
moranti vobiscũ, lex pepetua in generatio-
nes vestras: is qui convertitur ad me, simi-
lis erit vobis corã Dño. Lex eadẽ & judici- 16
um idẽ sit vobis atq; iis qui convertuntur ad
me commorãtibꝰ vobiscũ. Et locutus est Dñs 17
cũ Mose, dixitq; ad eũ; Loquere cũ filiis Isra- 18
el, & dic eis, Cùm ingressi fueritis terrã ad
quã ego sum vos introducturꝰ, Quando com- 19
edetis de pane terræ, separate separationem
Dño De primitiis pastarũ vestrarũ: placẽtã 20
separate: juxta separationẽ areæ, sic separate
eam. Primitias pastarũ vestrarũ date separa- 21
tionẽ Dño, in generationes vestras. Quòd si 22
obliviscamini, nec faciatis hæc omnia præ-
cepta quæ locutꝰ est Dominꝰ cum Mose; O- 23
mnia *inquam* quæ mandavit Dominꝰ ad vos
per manũ Mosis, à die quo mandavit Domi-
nus ac deinceps, in generationes vestras: Et 24
quidẽ si à conspectu oculorũ congregationis
factꝰ est error, offerãt universa congregatio
juvencũ unũ filiũ bovis pro holocausto, in o-
dorẽ suffitûs Dño, cum farina ejus & libami-
ne ejus, modo ipsi debito: & hircũ unum 25
caprarũ pro peccato. Veniamq; precetur sa-
cerdos pro universa congregatione filiorum
Israel, & condonabitur eis, quandoquidem
error est, & ipsi attulerunt oblationes suas
sacrificium Domino, & pro peccato victi-
mam Domino propter ignorantias suas.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

כדין יתעבד לתורא חד או לדכרא
חד או לאמר באמריא או בעזיא:
כמנין די תעבדון כדין תעבדון לחד
כמנינהון: כל יציבא יעבד כדין
ית אלין לקרבא קרבן דמתקבל
ברעוא קדם יי: וארי יתגיר עמכון
גיורא או די בינכון לדריכון
ויעבד קורבן דמתקבל ברעוא
קדם יי כמא די תעבדון כן יעביד:
קהלא קימא חד לכון ולגיורא
דיתגיירון קים עלם לדריכון כותכון
כגיורא יהי קדם יי: אוריתא חדא
ודינא חדא יהי לכון ולגיורא
דיתגיירון עמכון: ומליל יי עם משה
למימר: מלל עם בני ישראל
ותימר להון במעלכון לארעא די
אנא מעיל יתכון לתמן: ויהי
במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון
אפרשותא קדם יי: ריש אצותכון
חלתא תפרשון אפרשותא כמא
דמפרשין מן אדרא כן תפרשון
יתה: מריש אצותכון תתנון קדם יי
אפרשותא לדריכון: וארי תשתלון
ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין
די מליל יי עם משה: ית כל די
פקיד יי לותכון בידא דמשה מן
יומא די פקיד יי ולהלא לדריכון:
ויהי אם מעיני כנשתא אתעבידת
לשלו ויעבדון כל כנשתא תור
בר תורי חד לעלתא לאתקבלא
ברעוא קדם יי ומנחתיה ונסכיה
כדחזי וצפיר בר עזי חד לחטאתא
ויכפר כהנא על כל כנשתא דבני
ישראל וישתבק להון ארי שלותא
היא ואנון איתיו ית קורבנהון
קרבנא קדם יי וחובתהון קדם
על שלותהון:

Targum Onkelos.

11 Sic facies per ſingulos boves, & per ſingulos arietes: & per ſingulos agnos in agnis, aut in
12 capris. Juxta numerum quem facietis; ſic facietis unicuique,
13 juxta numerũ eorum. Sic faciet omnis indigena, quando obtulerit ex his oblationem quæ ſuſcipitur voluntariè co-
14 ram Domino. Et quando peregrinatus fuerit apud vos peregrinus, aut qui fuerit inter vos per generationes veſtras; & fecerit oblationem quæ ſuſcipitur voluntariè coram Domino: ſicut feceritis, ita fa-
15 ciet. Una congregatio, & unus ritus erit vobis, & peregrinis qui peregrinantur: ſtatuto ſempiterno in generationibus veſtris; ſicut vos, ita erit pere-
16 grinus corã Dño. Lex una, & judiciũ unũ erit vobis: & advenis, qui peregrinantur apud
17 vos. Locutúſq; eſt Domin⁹ ad
18 Moyſen dicens. Loquere cum filiis Iſrael; & dices ad eos: Cùm ingreſſi fueritis in terrã,
19 in quã ego induco vos. Et cõederitis de pane terræ: ſeparabitis ſeparationem corã Dño.
20 In primitias ciborũ veſtrorũ ſeparabitis placentã: ſicut ſeparant ſeparationẽ de areã, ſic
21 ſeparabitis eam. De primitiis ciborũ veſtrorũ dabitis ſeparationẽ corã Dño, in genera-
22 tionib⁹ veſtris. Et quando ignoraveritis, & non feceritis omnia præcepta hæc: quæ lo-
23 cut⁹ eſt Dñs cũ Moyſe. Omnia quæ mandavit Dñs ad vos per manũ Moyſi: à die quã præcepit Dñs & deinceps, per ge-
24 nerationes veſtras. Eritq; ſi ab oculis congregationis aliquid latuerit, & p ignorantiã factũ fuerit: offeret omnis congregatio vitulũ de bobus unũ in holocauſtũ, ut ſuſcipiatur voluntariè corã Dño; & munus ejus & libamentũ ej⁹ ſicut decet: & hircũ de capris unum
25 pro peccato. Et propitiabit ſacerdos pro omni congregatione filiorũ Iſrael, & dimittetur eis: quia ignorantia eſt; & ipſi obtulerũt oblationem ſuũ corã Dño, & ſacrificiũ pro peccato ſuo corã Dño pro ignorantiã ſuã.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[Samaritan script, vv. 11–25]

VERSIO SAMARITANA.

[Samaritan script, vv. 11–25]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

11 Sic fiet bovi uni, aut arieti uni, aut pecudi de agnis vel de
12 capris. Secundùm numerum eorũ quæ facietis, ſic (f) facietis uni pro numero eorum.
13 Omnis indigena faciet ſic iſta, ut offerat ſacrificiũ ignitum odoris ſuavis Domino. Cùm
14 etiam peregrinatus fuerit vobiſcum peregrinus, aut qui eſt in medio veſtrî in generationibus veſtris, feceritq; ſacrificium ignitum odoris ſuavis Domino; ſicut facitis, ſic fa-
15 ciet. O congregatio, præceptũ unum erit vobis, et peregrino peregrinãti. Præceptũ eſt æternum in generationib⁹ veſtris: ut vobis, ita peregrino erit co-
16 ram Domino. Lex una, et judicium unum erit vobis, et peregrino peregrinanti vobiſcũ.
17 Præterea locutus eſt Dominus
18 Moſi, dicens; Loquere filiis Iſrael: dices autem eis; Cùm veneritis in terram in quam
19 ego vos introduco: Tum quando comẽdetis de pane terræ, offeretis oblationẽ ele-
20 vationis Domino. Primitias conſperſionũ veſtrarum, placentam offeretis oblationem elevationis; juxta oblationem elevationis areæ, ita offeretis
21 eam. De primitiis conſperſionum veſtrarũ dabitis Domino oblationem elevationis in
22 generationibus veſtris. Cùmq; erraveritis, & non feceritis omnia præcepta hæc quæ lo-
23 cut⁹ eſt Domin⁹ Moſi, Omnia quæ præcepit Dominus vobis per manum Moſis à die quo præcepit Dominus, et ultrà in
24 progenies veſtras; Cùm inquam, ab oculis congregationis perpetratum quid fuerit per errorem, faciet omnis cõgregatio vitulum de bobus unum in holocauſtum in odorem ſuavitatis Domino; oblationemq; ejus, et libationem ej⁹ ſecundùm conſuetudinẽ, et hircum caprarũ unum pro
25 peccato. Et expiabit ſacerdos omnem congregationem filiorum Iſrael, et dimittetur eis, quoniam error eſt: Ipſiq; adducent munus ſuum (g) ſacrificium ignitum Domino, et (h) hoſtiam ſuam pro peccato coram Domino pro errore ſuo.

VER. SAM. (f) Facies (g) munus (h) expiationem corã Domino pro errore ſuo.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 كذا يصنع مع كل ثور ومع كل كبش * ومع كل راس من الحمل او من الماعز * بحسب احصاءما
12 تقربون منها * كذلك اصنعوا مع كل واحد من المحصيات * كذا يصنع كل صريحي اذا قرب
13 قربانا مقبولا مرضيا عند الله * واي دخيل دخل معكم * او سكن فيما بينكم على مراجيالكم
14 وعمل قربانا اراد ان يكون مقبولا مرضيا عند الله * فكما تصنعون لذلك فليصنع * يا ايها الجوق
15 رسم واحد يكون لكم وللغريب الدخيل * رسم الدهر على مراجيالكم * كما ان الغريب مثلكم
16 بين يدي الله * كذلك شريعة وحكم واحد يكون لكم وللغريب الدخيل فيما بينكم * ثم
17 كلم الله موسى قائلا * مر بني اسرائيل وقل لهم * اذا دخلتم الى البلد الذي انا مدخلكم
18 اليه * فمتى ما اكلتم من طعامه * فارفعوا رفيعة * اول عجينكم * جردقة ترفعونها رفيعة
19 كرفيعة البيدر ترفعونها * من اول عجينكم اجعلوا لله رفيعة على مراجيالكم * وان سهوتم
20 فلم تعملوا هذه الوصايا التي امر الله بها موسى * من جميع ما امر الله به على يد موسى منذ
21 يوم ابتداء بالامر وهلم الى اجيالكم * فان كان السهو عن عيون الجماعة * فليصنعوا ثورا من
22 البقر صعيدة مقبولا مرضيا لله * ومعه برو مزاج كما يجب * وعتود من الماعز للذكاة * ويستغفر
23 الامام عن جماعة بني اسرائيل فيغفر لهم * اذ ذلك سهو فاتوا بصعيدتهم قربانا لله * وذكاتهم
24 على سهوهم *
25

11 Sic fiet cum omni bove, & cum omni ariete, & cum ſingulis agnis, aut capris.
12 Juxta numerũ ej⁹ quod offeretis ex ipſis, ſic facite cũ unoquoq; ex numeratis.
13 Ita faciet quilibet indigena cùm obtulerit ſacrificiũ acceptũ placabile apud Deum.
14 Et quicunq; advena ingreſſus fuerit vobiſcum, vel habitaverit inter vos in ſeriem progenierum veſtrarũ, feceritq; ſacrificiũ quod velit eſſe acceptũ placabile apud Deũ: quemadmodũ facietis, ita fa-
15 ciet. O turba, præceptũ unũ erit vobis & peregrino alienigenæ; præceptũ ſempiternũ in ſeriem generationũ veſtrarum. Quemadmodum peregrinus eſt ſicut vos
16 corã Deo, Ita lex, & judiciũ idem erit vobis & peregrino alienigenæ inter vos.
17 Item locut⁹ eſt Deus cũ Muſa, dicens;
18 Impera filiis Iſrail, & dicito illis; Cùm ingreſſi fueritis in regionem ad quã ego introducturus ſum vos;
19 Quando comedetis ex ejus eſca, attollite elevationem
20 Primæ maſſæ veſtræ: placentã attolletis eã in elevationem: non ſec⁹ ac elevationẽ
21 ſementis attolletis eam. Ex prima maſſa veſtra facite Deo oblationem in ſeriem
22 generationũ veſtrarũ. Quòd ſi erraveritis, & non executi fueritis iſta mandata
23 quæ præcepit Deus Muſæ. Ex omnibus in quæ mandavit Deus per manum Muſæ, à die quã cœpit præcipere & impoſterũm ad generationes veſtras:
24 Si fuerit error ab oculis cœtûs, faciant vitulum ex bobus pro holocauſto, acceptũ placabilem Deo, & cum eo triticum & temperamentum, uti convenit: & hœdum de capris in expiationem.
25 Et veniam poſtulabit ſacerdos pro congregatione filiorum Iſrail, & dimittetur eis cùm illud fuerit error, attulerintque holocauſtum ſuum ſacrificium Deo, & expiationem ſuam pro errore ſuo.

Versio HEBRAICA

26 ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה:
27 ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה לחטאת:
28 וכפר הכהן על הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר עליו ונסלח לו:
29 האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה:
30 והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה:
31 כי דבר יהוה בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה:
32 ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת:
33 ויקריבו אתו המצאים אתו מקשש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה:
34 ויניחו אתו במשמר כי לא פרש מה יעשה לו:
35 ויאמר יהוה אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה:
36 ויציאו אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אתו באבנים וימת כאשר צוה יהוה את משה:
37 ויאמר יהוה אל משה לאמר:
38 דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת:
39 והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם:

Versio VULG. LAT.

26 Et dimittetur universæ plebi
filiorum Israel, & advenis qui
peregrinantur inter eos: quo*
niam culpa est omnis populi
27 per ignorantiam. Quòd si ani-
ma una nesciens peccaverit,
offeret capram anniculam pro
28 peccato suo. Et deprecabi-
tur pro ea sacerdos, quòd in-
scia peccaverit coram Domi-
no: impetrabitque ei veni-
29 am, & dimittetur illi. Tam
indigenis quàm advenis una
lex erit omnium, qui pecca-
30 verint ignorantes. Anima ve-
rò, quæ per superbiam aliquid
commiserit, sive civis sit ille,
sive peregrinus, (quoniam ad-
versùs Dominum rebellis fuit)
31 peribit de populo suo. Ver-
bum enim Domini contempsit,
& præceptum illius fecit irri-
tum: idcircò delebitur, &
portabit iniquitatem suam.
32 Factum est autem, cùm essent
filii Israel in solitudine, & in-
venissent hominem colligen-
33 tem ligna in die Sabbati, Ob-
tulerunt eum Moysi & Aaron
34 & universæ multitudini. Qui
recluserunt eum in carcerem,
nescientes quid super eo fa-
35 cere deberent. Dixitque Do-
minus ad Moysen, Morte mo-
riatur homo iste, obruat eum
lapidibus omnis turba extra
36 castra. Cúmq; eduxissent eum
foràs, obruerunt lapidibus: &
mortuus est, sicut præceperat
37 Dominus. Dixit quoque Do-
38 minus ad Moysen, Loquere
filiis Israel, & dices ad eos, ut
faciant sibi fimbrias per an-
gulos palliorum, ponentes in
39 eis vittas hyacinthinas: Quas
cùm viderint, recordentur
omnium mandatorum Do-
mini, nec sequantur cogita-
tiones suas & oculos per res
varias fornicantes,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

26 Καὶ (τ) ἀφεθήσεται κατὰ πᾶσαν συναγωγὴν
υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ τῷ (υ) προσηλύτῳ τῷ
προσκειμένῳ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι παντὶ τῷ λαῷ
27 ἀκούσιον. Ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως,
προσάξει αἶγα μίαν ἐνιαυσίαν περὶ ἁμαρτί-
28 ας. Καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς
τῆς ἀκουσιασθείσης, καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως
29 ἔναντι κυρίου, ἐξιλάσασθαι περὶ (φ) αὐτοῦ. Τῷ
ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύ-
τῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἷς
ἔσται αὐτοῖς, ὃς (χ) ἐὰν ποιήσῃ ἀκουσίως.
30 Καὶ ψυχὴ ἥτις (ψ) ποιήσει ἐν χειρὶ ὑπερη-
φανίας ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν προσ-
ηλύτων, τὸν θεὸν οὗτος (ω) παροξυνεῖ· ἐξ-
ολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
31 τῆς, Ὅτι τὸ ῥῆμα κυρίου ἐφαύλισε, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ διεσκέδασεν. ἐκτρίψει ἐκτρι-
βήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἡ ἁμαρτία αὐτῆς ἐν
32 αὐτῇ. Καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, καὶ εὗρον ἄνδρα συλλέγοντα ξύλα (α)
33 τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. Καὶ προσήγαγον
αὐτὸν οἱ (β) εὑρόντες συλλέγοντα ξύλα τῇ
ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀ-
αρὼν καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσ-
34 ραήλ. Καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακήν,
οὐ γὰρ συνέκριναν τί ποιήσωσιν (γ) αὐτόν.
35 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
Θανάτῳ θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος· λιθοβο-
36 λήσατε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συναγωγή. Καὶ
ἐξήγαγον αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἔξω
τῆς παρεμβολῆς· καὶ ἐλιθοβόλησεν αὐτὸν
πᾶσα ἡ συναγωγὴ (δ) λίθοις ἔξω τῆς
παρεμβολῆς, (ε) καθὰ συνέταξε κύριος
37 τῷ Μωυσῇ. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυ-
38 σῆν, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ,
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Καὶ ποιησάτωσαν ἑ-
αυτοῖς κράσπεδα ἐπὶ τὰ πτερύγια τῶν ἱ-
ματίων αὐτῶν εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν· καὶ
ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπεδα τῶν πτερυγίων
39 κλῶσμα ὑακίνθινον. Καὶ ἔσται ὑμῖν ἐν
τοῖς κρασπέδοις, καὶ ὄψεσθε αὐτά· καὶ μνη-
σθήσεσθε πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, καὶ ποι-
ήσετε αὐτάς· καὶ οὐ διαστραφήσεσθε ὀπίσω
τῶν διανοιῶν ὑμῶν, (ζ) καὶ τῶν ὀφθαλμῶν
ἐν οἷς ὑμεῖς ἐκπορνεύετε ὀπίσω αὐτῶν,

26 Et dimittetur (d) per omnem synagogam filiorum Israel, & proselyto apposito ad vos: quoniam omni populo non sponte cum.
27 Quòd si anima una peccavit non sponte; offeret caprā unā anniculā pro peccato.
28 Et exorabit sacerdos pro anima, quæ non sponte egit, et peccavit nō sponte ante Dominum, (e) exorare pro ea.
29 Indigenæ in filiis Israel, & proselyto apposito in vobis, lex una erit eis; quicunque fecerit nō sponte.
30 Et anima quæcunque fecerit in manu (f) superbiæ de indigenis vel de proselytis; Deū hic (g) exacerbabit: exterminabitur anima illa de populo suo;
31 Quoniā verbū Domini contempsit, et mandata ejus dispersit. Extribulatione exteretur anima illa; peccatū ejus in ea.
32 Et erant filii Israel in deserto; et invenerunt hominē colligentē ligna die Sabbatorū.
33 Et adduxerunt eū illi, qui invenerunt colligentē ligna die Sabbatorū, ad Moysen, et Aaron, et ad omnē synagogā filiorum Israel.
34 Et deposuerunt eū in custodiā, Non enim decreverant, quid facturi essent eū.
35 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Morte moriatur homo: lapidate eum lapidibus omnis synagoga.
36 Et eduxerunt eum omnis synagoga extra castra: et lapidavit eū omnis synagoga lapidibus extra castra, sicut præcepit Dominus Moysi.
37 Et ait Dominus ad Moysen, dicens,
38 Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Et faciant sibi fimbrias super alas vestimentorum suarum in progenies suas: & imponetis super fimbrias alarum vittam hyacinthinam.
39 Et erit vobis in fimbriis; & aspicietis eas: & recordabimini omnium mandatorum Domini, & facietis ea: & non pervertemini post cogitationes vestras, & oculos in quibus vos fornicamini post eos:

MS.A. (τ) ἀφεθήσεται πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν (υ) προσηλύτῳ καὶ τῷ προσπορευομένῳ πρὸς (φ) αὐτοῦ· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. Τῷ (χ) ἂν (ψ) ποιήσει (ω) παροξυνεῖ, καὶ ἐξολοθρευθήσεται (α) ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. (β) εὑρόντες αὐτὸν συλλέγοντα τὰ ξύλα πρὸς Μωυσῆν (γ) αὐτῷ. (δ) ἐν λίθοις (ε) καθὰ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσῆν. (ζ) καὶ ὀπίσω τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]

26 Et condonabitur eis, *nempe* universæ congregationi filiorū Israel, necnon iis qui convertuntur ad me degentib' in Israele, quia totius est populi error.
27 Si verò anima una peccet per errorem, offerat capram anniculam pro peccato.
28 Veniamq; postulet sacerdos pro anima quæ peccavit peccato erroris corā Domino: venia *inquam*, postulabitur pro eo, & condonabitur ei.
29 Tam filiis Israel, quā iis qui convertuntur ad me degentibus apud me, lex eadem erit vobis quoad illum qui *aliquid* commiserit per errorem.
30 Anima verò quæ *aliquid* fecerit manu superbâ, tam ex vobis, quàm ex iis qui convertuntur ad me: in conspectu Dñi quē blasphemavit, pereat anima illa de populo suo.
31 Nā sprevit sermones Domini, ejusq; præcepta irrita fecit: pereat *inquam*, anima ejusmodi, & scelus ejus in ipsam.
32 Erant autem filii Israel in deserto, & invenerunt hominem quendam colligentē ligna die sabbathi.
33 Obtulerūt ergò eū ii qui eum invenerant colligentem ligna, ad Mosen & ad Aharonem, & ad omnem cœtum.
34 Et clauserunt eum in carcere, eò quòd nondum declaratum esset quid fieret de eo.
35 Dixitque Dñs ad Mosen, Morte mulctetur *talis* homo, & lapidibus obruant eum universa congregatio extra castra.
36 Itaque eduxerunt eum universa congregatio extra castra, & obruerunt eum lapidibus, & mortuus est, quemadmodum præceperat Dominus Mosi.

Lex de fimbriis.

37 Locutus est etiam Dñs cum Mose, dixitque ad eum;
38 Loquere cum filiis Israel, & dic eis ut faciant sibi fimbrias super oras vestimentorum suorū in generationes suas, ponántque in fimbriis extremitatum eorum filum hyacinthinum.
39 Eruntque vobis fimbriæ, ut videntes eas recordemini omnium præceptorū Domini Dei vestri, & faciatis ea, nec seducamini post corda vestra, & post cogitationes vestras, post quas vos aberratis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

וישתבק לכל כנשתא דבני
ישראל ולגיוריא דיתגירון בינהון
ארי לכל עמא בשלותא: ואם אנש
חד יחוב בשלו ויקריב עזא בת
שתה לחטאתא: ויכפר כהנא על
אנש דאשתלי במחביה בשלו קדם
יי לכפרא עלוהי וישתבק ליה:
יציבא בבני ישראל ולגיוריא
דיתגירון ביניהון אוריתא חדא
תהי לכון לדיעבד בשלו: ואנש
דיעבד בריש גלי מן יציביא ומן
גיוריא קדם יי הוא מרגיז וישתיצי
אנשא ההוא מגו עמיה: ארי פתגמא
דיי בסר וית פקודוהי אשני
אשתיצאה ישתיצי אנשא ההוא
חוביה ביה: והוו בני ישראל
במדברא ואשכחו גברא כד
מגבב אעין ביומא דשבתא: וקריבו
יתיה דאשכחו יתיה כד מגבב
אעין לות משה ולות אהרן ולות
כל כנשתא: ואסרו יתיה בבית
מטרא ארי לא אתפרש להון מה
דיעבדון ליה: ואמר יהוה למשה
אתקטלא יתקטל גברא רגומו
יתיה באבניא כל כנשתא מברא
למשריתא: ואפיקו יתיה כל
כנשתא למברא למשריתא ורגמו
יתיה באבניא ומית כמא דפקיד
יי ית משה: ואמר יי למשה למימר:
מליל עם בני ישראל ותימר להון
ויעבדון להון כרוספדין על כנפי
כסותהון לדריהון ויתנון על
כרוספדא דכנפא חוטא דתכלתא:
ויהון לכון לכרוספדין ותחזון
יתיה ותדכרון ית כל פקודיא דיי
ותעבדון יתהון ולא תטעון בתר
הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון
די אתון טען בתריהון:

Targum Onkelos.

26 Dimitteturq; omni cõgregatio-
ni filiorũ Iſrael, & advenis qui
peregrinantur inter eos: quia
ignorantia eſt omnis populi.
27 Et ſi vir unus peccaverit per
ignorantiã: offeret caprã an-
28 niculã pro peccato. Et propi-
tiabit ſacerdos pro homine
qui ignoraverit, quando pec-
caverit p ignorantiã corã Dño:
29 & dimittetur ei. Lex una erit
indigenæ in filiis Iſrael & ad-
venis qui peregrinantur inter
eos, omni qui fecerit per ig-
30 norantiã. Vir autẽ qui fecerit
aliquid per ſuperbiã, de indi-
genis & peregrinis; Dominũ
ipſe irritat: & peribit homo
31 ille de medio populi ſui. Quia
verbũ Domini contempſit, &
præcepta ejus fecit irrita: con-
ſummatione conſummabitur
homo ille, iniquitas ejus in eo
32 erit. Erántque filii Iſrael in
ſolitudine: & invenerunt vi-
rum colligentem ligna in die
33 Sabbati. Et adduxerunt eũ, qui
invenerant eum colligentem
ligna, ad Moyſen & Aaron, &
ad omnem congregationem.
34 Et ligaverunt eum in carcere:
quia non erat decretum quid
35 fieret de eo. Dixitq; Dñs ad
Moyſen; occiſione occidatur
vir ille: omnis congregatio la-
pident illum lapidibus extra
36 caſtra. Et adduxerunt eum
omnis congregatio extra ca-
ſtra, & lapidaverunt eum la-
pidibus, & mortuus eſt: ſicut
præceperat Dominus Moyſi.
37 Dixitque Dominus ad Moy-
38 ſen dicens. Loquere cum filiis
Iſrael, & dices ad eos; ut fa-
ciant ſibi fimbrias in angulis
veſtimentorum ſuorum, per
generationes ſuas: & po-
nent in fimbriis quæ ſunt in
angulis filum hyacinthinum.
39 Erúntque vobis fimbriæ:
ut videatis eas, & recorde-
mini omnium mandatorum
Domini, & faciatis ea: &
non fornicemini poſt cogi-
tationem cordis veſtri, &
poſt viſionem oculorum ve-
ſtrorum; poſt quæ vos erratis
ſequentes ea.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Et dimittetur univerſæ con- 26
gregationi filiorum Iſrael, et
peregrino peregrinanti in me-
dio eorum: quia univerſo po-
pulo per errorem id accidit.
Si verò anima una peccave- 27
rit per errorem, tum offeret
caprã anniculã pro peccato.
Et expiabit ſacerdos animam 28
illam quæ erravit peccando
per errorem coram Domino,
expiabitq; pro ea, & dimit-
tetur ei. Indigenæ de filiis 29
Iſrael, & peregrino peregri-
nanti in medio eorũ, lex una
erit vobis cùm agent per er-
rorẽ. Anima autẽ quæ egerit 30
cùm manu excelſa, ſive de
indigenis, ſive de peregrinis,
Dominũ illa cõtumeliã affe-
cit: exterminabitur anima il-
la de medio populorũ ſuorũ.
Eò quòd verbũ Domini con- 31
tempſit, & præcepta ejus ir-
ritavit, exterminando exter-
minabis animam illam; ini-
quitas ejus in ea. Cùm autem 32
eſſent filii Iſrael in deſerto,
invenerunt hominẽ colligen-
tem ligna in die ſabbati. Et 33
adduxerunt eum qui invene-
rant colligentem ligna, ad
Moſen, et ad Aaronem, et ad
univerſam congregationem.
Et poſuerunt eum in cuſto- 34
dia, quia non erat explicatum
quid faciendum eſſet illi. Et 35
dixit Dominus Moſi, Morien-
do morietur homo ille, obrui-
te eum lapidibus omnis con-
gregatio extra caſtra. Itaque 36
eduxerunt eum omnis congre-
gatio extra caſtra, & obrue-
runt eum lapidibus, mortu-
uſq; eſt, ſicut præceperat Do-
minus Moſi. Poſtea locutus 37
eſt Dominus Moſi, dicens; Lo- 38
quere filiis Iſrael, dicesq; eis,
ut faciant ſibi fimbrias ſuper
(i) alas veſtimentorum ſuo-
rum in generationibus ſuis,
ponantq; ſuper fimbriam alæ
filum hyacinthinum. Erunt 39
autem vobis in fimbrias, vi-
debitiſque eas, & recordabi-
mini omnium mandatorum
Domini ut faciatis ea, &
non (k) inquiratis poſt cor
veſtrum, & poſt oculos ve-
ſtros, poſt quos vos fornica-
mini.

VER. SAM. (i) extremitates (k) velitis

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 27 * فيغفر لجماعة بني اسرايل * وللغريب الدخيل فيما بينهم * اذ جميع القوم على سهو * وان اخطا
28 انسان واحد سهوا * فليقرب شاة ابنة سنتها للذكاة * فيستغفر الامام عن ذلك الانسان الساهي على
29 خطيه سهوا بين يدي الله * فيغفر له ويصفح عنه * الصريح من بني اسرايل * والغريب
30 الدخيل فيما بينهم * شريعة واحدة تكون لكم لمن يخطي سهوا * واي انسان صنع ذلك بيد
31 رفيعة من الصريح والدخيل * فهو قاذف ربه * وينقطع ذلك الانسان من بين قومه * لما ازدري
32 بكلام الله * وفسخ وصيته * فينقطع ذلك الانسان انقطاعا * ووزره عليه * ولما اقام بنو
33 اسرايل في البر وجدوا رجلا يحتطب حطبا في يوم السبت * فقدمه الذين وجدوه يحتطب
34 35 حطبا الى موسي وهرون وساير المحضر * ووضعوه في الحبس لانه لم يفسر لهم ما يصنع به * فقال
الله لموسي يقتل الرجل قتلا * وذلك ان يرجموه بالحجارة جميع الجماعة في خارج العسكر *
36 37 * فاخرجوه خارج العسكر * ورجموه بالحجارة حتى مات * كما امر الله تعالى لموسي * وقال الله
38 لموسي قولا * مر بني اسرايل وقل لهم ان يصنعوا لهم ذوابة على اكناف ازرهم على مر اجيالهم *
39 ويجعلوا على ذوابة الكنف سلك اسمانجوني * فيكون ذلك لكم ذوابة ظاهرة * لتروها فتذكروا
جميع وصايا الله وتعملوها * ولا تروموا اتباع قلوبكم وعيونكم التي انتم طاغون وراها *

Et dimittetur congregationi filiorũ Iſ- 26
rail, & peregrino alienigenæ inter eos,
cùm tota turba ſit in errore. Et ſi pecca- 27
verit homo unus per errorem, offerat
ovem filiã ejuſdẽ anni in expiationem.
Petetq; veniã ſacerdos pro homine illo 28
errante propter peccatũ ſuũ per errorem
corã Deo: & remittetur ei, atq; condo-
nabitur illi. Indigenæ ex filiis Iſrail, & 29
peregrino alienigenæ inter eos, lex eadem
erit vobis quoad eũ qui peccaverit per
errorem. Quicunq; verò fecerit id manu 30
elatâ, ſive indigena, ſive advena, ipſe eſt
abjiciens Dominũ ſuũ: ideo excindatur
talis homo de medio populi ſui. Eò quòd 31
deſpexerit ſermonem Dei, & violaverit
mandatũ ejus: excindatur inquã, homo
ille excisione, & iniquitas ejus ſuper ipſũ.
Cùmq; manſiſſent filii Iſrail in deſerto, 32
invenerunt virũ colligentẽ ligna in die
ſabbathi. Obtuleruntq; hi qui repererant 33
illũ colligentem ligna, Muſæ & Haron
& toti cœtui. Et poſuerunt eum in carcere, 34
quia nondũ explicatũ fuerat eis quid fi-
eret de ipſo. Dixit ergò Deus Muſæ, Oc- 35
cidatur vir occiſione; hoc eſt, obruant eum
lapidibus univerſa congregatio extra ca-
ſtra. Quare eduxerunt eũ extra caſtra, 36
& obruerunt eũ lapidib⁹ donec mortuus
eſſet, ſicuti præcepit De⁹ Muſæ. Dixitque 37
Deus Muſæ ſermonem; Manda filiis Iſ- 38
rail, & dic eis ut faciant ſibi tænias ſu-
per extremitatibus palliorum ſuorum per
ſeriem progenierum ſuarum, ponantque
ſuper tænias extremitatum ligulam hya-
cinthinam. Eritque hoc vobis tænia pa- 39
tentes, ut videatis illas, & recordemini
omnium mandatorũ Dei, & exequamini
ea, & non ſtudeatis ſequi corda veſtra, &
oculos veſtros, poſt quos vos ſeducimini.

sancti sitis &, mea præcepta omnia faciatis & recordemini Ut
40 לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֺתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
vos eduxi qui vester Deus Dominus Ego vestro Deo
41 לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
Dominus Ego Deum in vobis existendum ad Ægypti terra è
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה
vester Deus
אֱלֹהֵיכֶם׃

CAP. XVI. יו

Abiram &, Dathan &, Levi filii Chehath filii Ishar filius Corach cepit Et
1 וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם
faciem in surrexerunt Et. Reuben filii Peleth filius On & Eliab filii
2 בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן׃ וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי
prælati, ducenti & quinquaginta Israel filiis è viri & Mosch
מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי
Mosch super se congregaverunt Et nominis viri conventus vocati cœtus
3 עֵדָה קְרִאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־שֵׁם׃ וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה
cœtus omnis quia vobis Multum: eos ad dixerunt & Aharon super &
וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה
super vos elevatis cur Et Dominus eorum medio in & sancti ipsi universi
כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־
suas facies super cecidit & Mosch audivit Et ? Domini congregationem
4 קְהַל יְהוָה׃ וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו׃
Mane: dicendo ejus cœtum omnem ad & Corach ad est locutus Et
5 וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר
faciet appropinquare & sanctum & ei qui Domin' faciet notum &
וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב
: facite Hoc. se ad faciet accedere eo in elegerit quem & se ad
6 אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו׃ זֹאת עֲשׂוּ
eis in date Et. ejus cœtus omnis & Corach thuribula vobis Capite
7 קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃ וּתְנוּ בָהֵן
vir erit Et cras Domino coram suffitum eis super ponite & ignem
אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ
Levi filii vobis Multum. sanctus ipse Dominus elegerit quem
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃
parum Num. Levi filii, quæso Audite: Corach ad Moseh dixit Et
8 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי׃ הַמְעַט 9
Israel cœtu à vos Israel Deus fecerit separare quod vobis de
מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל
tabernaculi servitium serviendum ad, se ad vos faciendo appropinquare ad
לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן
fecit appropinquare Et: eis ministrandum ad, cœtu coram standum ad & Domini
10 יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם׃ וַיַּקְרֵב
etiam quæsivistis & tecum Levi filios tuos fratres omnes & te
אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְנֵי־לֵוִי אִתָּךְ וּבִקַּשְׁתֶּם גַּם־
Domini super convenientes, tuus cœtus omnis & tu Idcirco ? sacerdotium
11 כְּהֻנָּה׃ לָכֵן אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־יְהוָה
? eum super murmuratis quia ipse quid Aharon &
וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי תַלִּינוּ עָלָיו׃

Versio VULG. LAT.

40 Sed magis memores præceptorũ Dñi faciant ea, sintque
41 sancti Deo suo. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem Deus vester.

CAP. XVI.

1 ECce autẽ Core filius Isaar, filii Caath, filii Levi, & Dathan atq; Abiron filii Eliab, Hon quoq; filius Pheleth de
2 filiis Ruben, Surrexerunt contra Moysen, aliiq; filiorũ Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagogæ, & qui tempore concilii per no-
3 mina vocabantur. Cúmq; stetissent adversùm Moysen & Aaron, dixerũt, Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorũ est, & in ipsis est Dominus: Cur elevamini super po-
4 pulũ Dñi? Quod cùm audisset Moyses, cecidit pronus in fa-
5 ciem: Locutúsq; ad Core & ad omnem multitudinem, Manè, inquit, notũ faciet Dominus qui ad se pertineant, & sanctos applicabit sibi: & quos elegerit, appropinquabunt ei.
6 Hoc igitur facite: Tollat unusquisq; thuribula sua, tu Core,
7 & omne concilium tuum: Et hausto cras igne, ponite desuper thymiama coram Domino: & quemcunque elegerit, ipse erit sanctus. Multùm erigimini filii Levi.
8 Dixitq; rursum ad Core, Au-
9 dite filii Levi: Num parum vobis est, quòd separavit vos Deus Israel ab omni populo, & junxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, & staretis coram frequentia populi, & ministraretis ei?
10 Idcircò ad se fecit accedere te & omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacer-
11 dotium vendicetis, Et omnis globus tuus stet contra Dominum? quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum?

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

40 Ὅπως ἂν μνησθῆτε καὶ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολάς μου, καὶ ἔσεσθε ἅγιοι τῷ θεῷ ὑμῶν.
41 Ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, εἶναι ὑμῶν θεός. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

ΚΕΦ. ις'.

1 Καὶ ἐλάλησε Κορὲ υἱὸς (†) Ἰσσαὰρ υἱοῦ Καὰθ υἱοῦ Λευὶ, καὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν υἱοὶ Ἐ-
2 λιὰβ, καὶ (α) Αὺν υἱὸς Φαλὲθ υἱοῦ Ῥουβὶμ. Καὶ ἀνέστησαν ἔναντι Μωυσῆ, καὶ ἄνδρες τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, ἀρχηγοὶ συναγωγῆς σύγκλητοι βουλῆς, καὶ ἄν-
3 δρες ὀνομαστοί. Συνέστησαν ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, καὶ (β) εἶπαν, Ἐχέτω ὑμῖν ὅτι πᾶσα ἡ συναγωγὴ πάντες ἅγιοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κύριος. καὶ διατί κατανίστασθε ἐπὶ τὴν
4 συναγωγὴν κυρίου; Καὶ ἀκούσας Μωυσῆς,
5 ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον. Καὶ ἐλάλησε πρὸς Κορὲ καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συναγωγὴν, λέγων, Ἐπέσκεπται καὶ ἔγνω ὁ θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ καὶ τοὺς (γ) ἁγίους, καὶ προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν· (δ) καὶ οὓς ἐξελέξατο ἑαυ-
6 τῷ, προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν. Τοῦτο ποιήσατε· λάβετε ὑμῖν (ε) αὐτοῖς πυρεῖα
7 Κορὲ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ (ζ) αὐτοῦ, Καὶ ἐπίθετε ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπίθετε ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα ἔναντι κυρίου αὔριον· καὶ ἔσται ὁ ἀνὴρ (η) ὃν ἐκλέλεκται κύριος, οὗτος ἅγιος.
8 ἱκανούσθω ὑμῖν υἱοὶ Λευί. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Κορὲ, Εἰσακούσατέ μου υἱοὶ Λευί.
9 Μὴ μικρόν ἐστι τοῦτο ὑμῖν, ὅτι (θ) διέστειλεν ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ὑμᾶς ἐκ συναγωγῆς Ἰσραὴλ, καὶ προσηγάγετο ὑμᾶς πρὸς ἑαυτὸν λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς κυρίου, καὶ παρίστασθαι ἔναντι (ι) τῆς
10 σκηνῆς λατρεύειν αὐτοῖς; Καὶ προσηγάγετό σε καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς σου υἱοὺς Λευὶ μετὰ σοῦ, καὶ ζητεῖτε καὶ ἱερατεύειν;
11 Οὕτως σὺ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἡ συνηθροισμένη πρὸς τὸν θεόν. καὶ Ἀαρὼν τίς ἐστιν, ὅτι διαγογγύζετε κατ' αὐτοῦ;

MS.A. (†) Ἰσσαὰρ (α) Αὐνὰν (β) εἶπαν πρὸς αὐτοὺς, Ἐχέτω (γ) ἁγίους προσηγάγετο (δ) καὶ οὓς οὐκ ἐξελέξατο ἑαυτῷ, οὐ προσηγάγετο (ε) ἑαυτοῖς (ζ) ἑαυτοῦ, (η) ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος, (θ) διέστειλεν ὑμᾶς ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ἐκ (ι) τῆς συναγωγῆς λατρεύειν

Ut recordemini, & faciatis omnia mandata mea: & eritis sancti Deo vestro. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut sim vester Deus. Ego Dominus Deus vester. 40 41

CAP. XVI.

ET locutus est Core filius Isaar filii Caath filii Levi, & Dathan & Abiron filii Heliab, & Ayn filius Phaleth filii Ruben, 1
Et insurrexerunt contra Moysen, & viri de filiis Israel quinquaginta & ducenti, duces synagogæ, senatores consilii, & viri nominati. Cõvenerunt super Moysen, & Aaron, & (a) dixerunt, Sufficiat vobis, quia omnis synagoga, omnes sancti, & in ipsis Dominus. Et quare consurgitis super synagogam Domini? Et audiens Moyses cecidit in faciem. Et locutus est ad Core, & ad omnem illius synagogam, dicens, Consideravit, & (b) novit Deus eos, qui ipsius sunt, & sanctos, & adduxit ad se: & quos elegit sibi, adduxit ad se. Hoc facite: Sumite vobis ipsis thuribula Core, & omnis synagoga ejus, Et imponite super ea ignem, & imponite super ea incensum ante Dominum cras: & erit ille vir quem elegit Dominus, hic sanctus. (c) Sufficiat vobis, filii Levi. Et dixit Moyses ad Core, Exaudite me filii Levi. Nunquid pusillum est hoc vobis, quòd distinxit Deus Israel vos de synagoga Israel, & adduxit vos ad se ministrare ministeria tabernaculi Domini, & assistere ante (d) tabernaculum ad ministrandum eis? Et adduxit te, & omnes fratres tuos filios Levi tecum: & quæritis etiam sacerdotio fungi? Sic tu, & omnis synagoga tua congregata erga Deũ. Et Aarõ quis est, quia obmurmuratis contra eũ? 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

Et ut memineritis, & faciatis omnia mandata mea, sitisq; sancti Deo vestro. Ego sum Dñs Deus vester qui eduxi vos è terra Ægypti, ut essem vobis Deus: ego sum Dñs Deus vester. 40 41

CAP. XVI.

Locus dissidii Corah totiusque cœtûs ejus, quando dissederunt à Domino, & deglutivit eos terra, & quidam eorum combusti fuerunt incendio ignis.

DIssedit autem Corah filius Jeshar, filii Cahath, filii Levi, & Dathan & Abiram filii Eliab, & Avan filius Phelath, filii Rubil, 1
Et insurrexerunt contra Mosen, unà cum aliis viris de filiis Israel, ducentis quinquaginta capitibus cœtûs, qui vocabantur ad tempus, viris celebribus. Congregatiq; sunt adversùs Mosen & adversùs Aharonem, & dixerunt eis, Nonne sat vobis est quòd universa congregatio sancti sint, & Dominus sit inter eos, sed vultis efferri super universam congregationem Domini? Quo audito, Moses cecidit super faciem suam: Et locutus est cum Corah, cumq; universa ipsius congregatione, dixitq; ad eos, Manè ostendet Dominus quis sit ejus: & qui sanctus fuerit, accedet ad eum; & is qui electus fuerit ab ipso, accedet ad eum. Sic facite, Accipite vobis thuribula, tu Corah & universa congregatio tua; Et ponite in ea ignem, imponiteq; iis aromata corã Domino cras: & vir quem eliget sibi Dominus, ipse erit sanctus: sufficiat vobis filii Levi. Dixit etiam Moses ad Corah, Audite quoque filii Levi; Nonne sufficit vobis quòd segregârit vos Deus Israel ex tota congregatione filiorum Israel, & admoverit vos ad se, ut fungeremini ministerio tabernaculi Domini, & ut staretis ante congregationem ad famulandum illis? Admoverit inquam te, omnesq; fratres tuos filios Levi tecum, sed ambitis etiam sacerdotium? Propterea tu & omnis cœtus tuus convenite coram Domino cras. Aharon verò quid est, ut murmuretis in eum? 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

40 בדיל דתדכרון ותעבדון ית כל
פקודי ותהון קדישין קדם אלהכון:
41 אנא יי אלהכון די אפקית יתכון
מארעא דמצרים למהוי לכון
לאלה אנא יי אלהכון:

יו

1 ואתפליג קרח בר יצהר בר קהת
בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב
ואון בר פלת בני ראובן: 2 וקמו
לאפי משה וגבריא מבני ישראל
מאתן וחמשין רברבי כנשתא
מערעי זמן אנשין דשמא: 3 ואתכנשו
על משה ועל אהרן ואמרו להון
סגי לכון ארי כל כנשתא כלהון
קדישין וביניהון שריא שכנתא
דיי ומאדין אתון מתרברבין על
4 קהלא דיי: ושמע משה ונפל על
5 אפוהי: ומליל עם קרח ועם כל
כנשתיה למימר בצפרא ויהודע
יי ית דכשר ליה וית דקדיש ויקרב
לקדמוהי וית די יתרעי ביה יקרב
6 לשמושיה: דא עבידו סבו לכון
מחתין קרח וכל כנשתיה: 7 והבו
בהון אשתא ושוו עליהון קטרת
בסמין קדם יי מחר ויהי גברא
דיתרעי יי הוא קדיש סגי לכון בני
8 לוי: ואמר משה לקרח שמעו כען
9 בני לוי: הזעיר לכון ארי אפריש
אלהא דישראל יתכון מכנשתא
דישראל לקרבא יתכון לקדמוהי
למפלח ית פולחן משכנא דיי
10 ולמקם קדם כנשתא לשמשותהון:
וקריב יתך וית כל אחך בני לוי
עמך ובען אתון בען אף כהונתא
11 רבתא: בכן את וכל כנשתך
דאודמנתון על יי ואהרן מה הוא
ארי אתרעמתון עלוהי:

Targum Onkelos.

40 Ut recordemini, & faciatis omnia præcepta mea: & sitis sancti coram Deo vestro.
41 Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terrâ Ægypti; ut essem vobis in Deum: Ego Dominus Deus vester.

CAP. XVI.

1 ET divisus est Chore, filius Isaar filii Caath filii Levi: & Dathan & Abiram filii Eliab, & On filius Pheleth filii Ru-
2 ben. Et surrexerunt in conspectu Moysi, & viri ex filiis Israel ducenti & quinquaginta: principes congregationis, qui in tempore concilii per
3 nomina vocabantur. Et congregati sunt adversus Moysen & adversus Aaron, & dixerũt eis, Sufficiat vobis: quoniã universi viri congregationis omnes sunt sancti, & inter eos habitat majestas Dñi: & cur vos elevamini super ecclesiam
4 Dñi? Et audivit Moyses, & ce-
5 cidit in faciẽ suam. Locutusq; est cũ Chore, & cũ omni congregatione ejus, dicens: Manè notum faciet Dñs quis est qui ad se pertineat, & qui sanctus sit ut accedat in cõspectu ejus: & quẽcunq; elegerit, applica-
6 bit ad ministeriũ suũ. Hoc facite: Tollite vobis thuribula, Chore & oĩs congregatio ej⁹.
7 Et ponite in eis ignem, & mittite in eis incensũ aromatũ coram Dño cras; & vir quem eliget Domin⁹, ipse erit sanctus:
8 sufficit vobis filii Levi. Dixitq; Moyses ad Chore: Audite nunc
9 filii Levi. Nunquid parũ vobis est, quod separavit vos Deus Israel ab omni congregatione Israel, ut applicaret vos in cõspectu suo: ut serviretis in ministerio tabernaculi Dñi; & ut staretis corã congregatione, ad
10 ministrandum pro eis. Et applicavit te, & omnes fratres tuos filios Levi tecum: & quæritis vos sacerdotiũ magnum?
11 Propterea tu & omnis congregatio tua convenistis contra Dominum: quid est enim Aarón, quia murmurâstis contra eum?

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

40 ut recordemini, & faciatis omnia mandata mea, sanctique sitis Deo vestro. Ego Do-
41 minus Deus vester qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem vobis in Deum: ego Dominus Deus vester.

CAP. XVI.

1 ET accepit Core filius Isaar, filii Caath, filii Levi, Dathan quoq; & Abiram filii Eliab, & On filius Pheleth filii Ruben; Et sur-
2 rexerunt contra Mosen: viri etiam de filiis Israel ducenti et quinquaginta, principes congregationis, (a) deputati conventûs, homines nominis.
3 Et congregaverunt se contra Mosen, & contra Aaronem, dixeruntq; eis, Sufficiat vobis quòd in universa congregatione omnes sancti sunt, & in medio eorum Dominus: quare ergò extollimini adversùs cõ-
4 gregationem Domini? ut audivit Moses, cecidit in faciem
5 suam, Locutusq; est Coræo, et universæ congregationi ejus, dicens; Manè manifestabit Dominus qui sui sint, et sanctũ appropinquare faciet ad se: quemque elegit sibi, appro-
6 pinquare faciet ad se. Hoc facite, accipite vobis thuribula,
7 Core, et omnis cõgregatio ej⁹. Et date in illis ignẽ, et ponite super illa incensum coram Domino crastinâ die, eritq; vir ille quem elegit Dominus, ipse sanctus: sufficiat hoc vo-
8 bis filii Levi. Et dixit Moses ad Core, audite quæso, filii
9 Levi; Parúmne est præ vobis quòd separavit Deus Israel vos de congregatione Israelis, ut accedere vos faceret ad se ad faciendum ministerium tabernaculi Domini, ut staretis ante congregationem,
10 & ministraretis ei. Accedere quoq; fecit te, & omnes fratres tuos filios Levi tecum, quòd petatis etiam sacerdoti-
11 um? (b) Ideò tu, & cuncta congregatio tua convenistis contra Dominum: Aaron enim quid est, quod murmurâstis contra eum?

VER. SAM. (a) vocati ad tempus, (b) Pulchrè

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

40 لكي تذكروا ذلك دايما وتعملوا جميع وصاياي * فتكونوا مقدسين لربكم * انا الله
41 ربكم الذي اخرجتكم من بلد مصر لاكون لكم الها * انا الله ربكم الدايم البقا
* الفصل السادس عشر * 1 وتقدم قورح بن يصهار بن قهات بن لاوي * وداثان وابيرام
ابنا الياب * واون بن فالت بنو راوبين * 2 فقاموا امام موسي * واناس من بني اسرايل خمسون
ومايتان اشراف الجماعة دعاة محضر * ذوو اسماء * 3 فتكوفوا علي موسي وهرون وقالوا لهما
ما حسبكما رياسة اذ الجماعة كلهم مقدسون * وفيما بينهم نور الله * فما بالكما تسرفان علي جوق
4 الله * فسمع ذلك موسي * ووقع علي وجهه يلتمس الوحي * 5 فكلم قورح وكل جموعه وقال لهم
غدا يعرف الله من هو له * ومن المقدس فيقربه اليه * ومن يختاره يقربه اليه * 6 اصنعوا هذا خذوا
مجامر يا قورح وكل جموعه * 7 واجعلوا عليها نارا * والقوا فيها بخورا بين يدي الله غدا * فاي
رجل اختاره الله فهو المقدس * حسبكم ذلك يا بني لاوي * 8 ثم قال لهم موسي * اسمعوا
9 يا بني لاوي * اقليل عندكم اذا فرزكم اله اسرايل من جماعتكم * فقربكم
ليخدموا خدمة مسكنه * ويقفوا بين يدي الجماعة لخدمتهم * 10 فكذلك قربك وسائر اخوتك
بني لاوي معك * حتي تطلبوا الامامة ايضا * 11 كذلك انت وكل جمعك المجتمعون علي الله
وهرون من هو حتي تتذمروا عليه

40 ut recordemini hujus rei semper, & faciatis omnia præcepta mea, & sitis sancti
41 Domino vestro. Ego Deus Dominus vester, qui eduxi vos, è regione Ægypti, ut essem vobis Deus. Ego Deus Dominus vester æternè manens.

CAP. XVI.

1 ACcessit autem Corah filius Jeshar filii Cahath, filii Livi, & Dathan atque Abiram filii Eliab, & Un filius Phaleth,
2 filii Raubin, Et steterunt coram Musa: itemq; nonnulli ex filiis Israil, nempe ducenti & quinquaginta, nobiliores cœtûs, præclariores concilii, & famâ celeberrimi.
3 Seque turmatim collegerunt adversùs Musam & Haronem, atque dixerunt eis; Nonne satis dominati estis, cùm tota congregatio sit sancta, & inter ipsos sit splendor Dei? quare ergò dominamini
4 vos duo turbæ Dei? Audivit autem id Musa, & cecidit super faciem suam
5 (quærens revelationem,) Et locutus est ad Corah, omnesq; turmas ejus, & ait illis; Cras notificabit Deus quis ejus sit, & quisnam sit sanctus, admovebitque eum ad se: & quem elegerit, approximabit
6 sibi. Facite rem, Accipite thuribula ô
7 Corah & omnes turmæ ejus, Et imponite illis ignem, & injicite in ea thus coram Deo cras: & quemcunque virum elegerit Deus, ille sanctus est: sufficiat vo-
8 bis hoc ô filii Livi. Etiam ait illis Musa,
9 Audite ô filii Livi; Num parum apud vos est quòd separaverit vos Deus Israil è congregatione vestra, & adjunxerit vos sibi ut ministraretis ministerium habitaculi sui, & staretis ante cœtum ut
10 serviretis eis? Sic inquam te admoverit omnesque fratres tuos filios Livi tecum, ut etiam propterea affectetis sacer-
11 dotium Tu & omnis turba tua congregati contra Deum? & Haron quis est, ut mussitetis contra eum?

Elìab filios Abiram & Dathan vocandum ad Moseh misit Et
12 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב 12
nos feceris ascendere quòd parum Num . ascendemus Non : dixerunt &
13 וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה׃ הַמְעַט כִּי הֶעֱלִיתָנוּ 13
deserto in nos mori faciendum ad , melle & lacte fluente terra è
מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר
Etiam ? gerendo principatum etiam , nos super te facis principem quia
14 כִּי־תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ גַּם־הִשְׂתָּרֵר׃ אַף
dedisti & , nos fecisti venire melle & lacte fluentem terram ad non
לֹא אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הֲבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן־ 14
istorum virorum oculos Num . vineæ & agri hæreditatem nobis
לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם
ad dixit & ; valde Moseh ira fuit Et . ascendemus Non ? evelles
15 תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה׃ וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־ 15
eis ab unum asinum Non . eorum munus ad respicias Ne : Dominum
יְהוָה אַל־תֵּפֶן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם
ad Moseh dixit Et . eis ex uni malefeci neque , abstuli
16 נָשָׂאתִי וְלֹא הֲרֵעֹתִי אֶת־אַחַד מֵהֶם׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
, ipsi & tu , Domino coram estote tuus cœtus omnis & , Tu : Corach
קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וָהֵם 16
dabitis & , suum thuribulum unusquisque capite Et . cras Aharon &
17 וְאַהֲרֹן מָחָר׃ וּקְחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וּנְתַתֶּם
unusquisque Domino coram facietis appropinquare & , suffitum eis super 17
עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ
Aharon & , tu & thuribula ducenta & , quinquaginta , suum thuribulum
מַחְתָּתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם מַחְתֹּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן
, suam acerram unusquisque ceperunt Et . suum thuribulum unusquisque 18
18 אִישׁ מַחְתָּתוֹ׃ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ
steterunt & : suffitum eis super posuerunt & , ignem eis super dederunt & 19
וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעַמְדוּ
fecit congregare Et . Aharon & , Moseh & , conventus tentorii ostium
19 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וַיַּקְהֵל
tentorii ostium ad congregationem universam Corach eos super 20
עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל 21
, cœtum universum ad Domini gloria est conspecta & : conventus
מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה׃ 22
: dicendo , Aharon ad & , Moseh ad Dominus est locutus Et
20 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
, momento juxta eos consumam & , istius cœtus medio è vos Separate
21 הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע׃ 23
omnis spirituum Deus , Deus : dixerūt & , suas facies super ceciderunt Et 24
22 וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־
est locut' Et ? irascetur ira cœtum omnem super & , peccabit unus vir , carnis
23 בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצֹף׃ וַיְדַבֵּר 25
: dicendo , cœtum ad Loquere . dicendo , Moseh ad Dominus
24 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר
. Abiram & , Dathan , Corach tabernaculi circuitu à Ascendite
הֵעָלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃
eum post iverunt Et . Abiram & Dathan ad ivit & , Moseh surrexit Et
25 וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו
. Israel seniores
זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

Versio VULG. LAT.

12 Misit ergò Moyses ut vocaret
Dathan et Abiron filios Eliab.
Qui responderunt, Non ve-
13 nimus. Numquid parum est
tibi, quòd eduxisti nos de ter-
ra, quæ lacte & melle mana-
bat, ut occideres in deserto,
nisi & dominat' fueris nostri?
14 Reverà induxisti nos in terrã,
quæ fluit rivis lactis & mellis,
& dedisti nobis possessiones
agrorum & vinearum. An &
oculos nostros vis eruere?
15 Non venimus. Iratúsq; Moyses
valdè, ait ad Dominum; Ne
respicias sacrificia eorum: tu
scis quòd ne asellum quidem
unquam acceperim ab eis,
nec afflixerim quempiam eo-
16 rum. Dixitque ad Core, Tu,
& omnis congregatio tua
state seorsùm coram Domino,
& Aaron die crastino separa-
17 tim. Tollite singuli thuribula
vestra, & ponite super ea in-
censum, offerentes Domino
ducenta quinquaginta thuri-
bula. Aaron quoque teneat
18 thuribulum suum. Quod cùm
fecissent, stantibus Moyse &
19 Aaron, Et coacervâssent ad-
versùm eos omnem multitu-
dinem ad ostium tabernaculi,
apparuit cunctis gloria Do-
20 mini. Locutúsque Dominus
21 ad Moysen & Aaron, ait; Se-
paramini de medio congre-
gationis hujus, ut eos repentè
22 disperdam. Qui ceciderunt
proni in faciem, atque dixe-
runt; Fortissime Deus spiri-
tuum universæ carnis, num
uno peccante, contra omnes
23 ira tua desæviet? Et ait Do-
24 minus ad Moysen, Præcipe
universo populo, ut separetur
25 à tabernaculis Core, & Da-
than & Abiron. Surrexitque
Moyses, & abiit ad Dathan
& Abiron: & sequentibus
cum senioribus Israel,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

12 Καὶ ἀπέστειλε Μωυσῆς καλέσαι Δαθὰν
ϗ Ἀβειρὼν ὑιὸς Ἐλιὰβ· ϗ εἶπαν, Οὐκ ἀ-
13 ναβαίνομεν. Μὴ μικρὸν τοῦτο, ὅτι ἀνήγαγες
ἡμᾶς εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα ϗ μέλι, ἀπο-
κτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι κατάρχεις
14 ἡμῶν; Ἄρχων εἶ· ϗ σὺ εἰς γῆν ῥέουσαν
γάλα ϗ μέλι εἰσήγαγες ἡμᾶς, ϗ ἔδωκας ἡ-
μῖν κλῆρον ἀγροῦ ϗ ἀμπελῶνας. τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἂν ἐξέ-
15 κοψας. οὐκ ἀναβαίνομεν. Καὶ ἐβαρυθύμησε
Μωυσῆς σφόδρα, ϗ εἶπε πρὸς κύριον,
Μὴ πρόσχῃς εἰς τὴν θυσίαν αὐτῶν. οὐκ ἐπι-
θύμημα οὐδενὸς αὐτῶν εἴληφα, οὐδὲ ἐκά-
16 κωσα οὐδένα αὐτῶν. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς
Κορὲ, Ἁγίασον τὴν συναγωγήν σου, ϗ γί-
νεσθε ἕτοιμοι ἔναντι κυρίου (κ) σὺ ϗ Ἀαρὼν
17 ϗ αὐτοὶ αὔριον. Καὶ λάβετε ἕκαστος τὸ
πυρεῖον αὐτοῦ, ϗ ἐπιθήσετε ἐπ' αὐτὰ θυμί-
αμα, ϗ προσάξετε ἔναντι κυρίου ἕκαστος τὸ
πυρεῖον αὐτοῦ, πεντήκοντα ϗ διακόσια πυ-
ρεῖα, ϗ σὺ ϗ Ἀαρὼν ἕκαστος τὸ πυρεῖον
18 αὐτοῦ. Καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ πυρεῖον (λ)
αὐτοῦ, ϗ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, ϗ ἐπέ-
βαλον ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα· ϗ ἔστησαν πα-
ρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου Μωυ-
19 σῆς ϗ Ἀαρών. Καὶ ἐπισυνέστησεν ἐπ' αὐ-
τοὺς (μ) Κορὲ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ συναγω-
γὴν παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου. ϗ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πάσῃ τῇ
20 συναγωγῇ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
21 Μωυσῆν ϗ Ἀαρὼν, λέγων, Ἀποσχίσθητε
ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, ϗ ἐξ-
22 αναλώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ. Καὶ ἔπεσαν ἐπὶ
πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπαν, Θεὸς, θεὸς
τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός· εἰ
ἄνθρωπος εἷς ἥμαρτεν, ἐπὶ πᾶσαν τὴν
23 συναγωγὴν (ν) ὀργὴ κυρίου; Καὶ ἐλά-
24 λησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λά-
λησον τῇ συναγωγῇ, λέγων, Ἀναχω-
ρήσατε κύκλῳ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς (ξ)
25 Κορέ. Καὶ ἀνέστη Μωυσῆς, ϗ ἐπορεύθη
πρὸς Δαθὰν ϗ Ἀβειρὼν, ϗ συνεπορεύ-
θησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ πρεσβύτεροι
Ἰσραήλ.

Et misit Moyses vocare Dathan 12
& Abiron filios Heliab: Et di-
xerunt, Non ascendimus. Num- 13
quid pusillum hoc, quoniam e-
duxisti nos in terram fluentem
lac & mel, interficere nos in
eremo, quoniam praees nobis?
(e) Princeps es: & tu in ter- 14
ram fluentem lac & mel indu-
xisti nos: et dedisti nobis sortẽ
agri, & vineas: oculos hominum
illorũ (f) utique abscidisti. Non
ascendimus. Et graviter tulit 15
Moyses valdè: & dixit ad Do-
minum, Nè attendas ad sacri-
ficium eorum. Non desiderium
ullius eorum sumpsi, neque af-
flixi quenquam eorum. Et di- 16
xit Moyses ad Core, Sanctifica
synagogam tuam; & estis pa-
rati ante Dominum tu & Aa-
ron, & ipsi cras. Et sumite u- 17
nusquisque thuribulum suum;
& imponetis super ea incensum;
& adducetis unusquisque ante
Dominum thuribulum suum,
quinquaginta & ducenta thuri-
bula, & tu, & Aaron, unusquis-
que thuribulum suum. Et sum- 18
psit unusquisque thuribulum su-
um, & imposuerunt super ea
ignem; & injecerunt in ea in-
censum. Et steterunt apud janu-
as tabernaculi testimonii Moy-
ses, & Aaron. Et coacervavit 19
adversùs eos Core universam
suam synagogã apud ostium ta-
bernaculi testimonii. Et apparuit
gloria Domini universæ synago-
gæ. Et locutus est Dominus ad 20
Moysen & Aaron, dicens, Ab- 21
scedite de medio synagogæ isti-
us: & consumam eos (g) confe-
stim. Et ceciderunt in faciem su- 22
am, & dixerunt, Deus, Deus spi-
rituum, & universæ carnis: Si
homo unus peccavit, super omnẽ
synagogam ira Domini? Et locu- 23
tus est Dominus ad Moysen, di-
cens, Loquere synagogæ, dicens; 24
Secedite in circuitu à synago-
ga Core. Et surrexit Moyses, 25
& ivit ad Dathan, & Abiron;
& iverunt simul cum eo omnes
seniores Israel.

MS. A. (κ) σὺ καὶ αὐτοὶ, καὶ Ἀαρὼν αὔριον. (λ) αὐτοῦ, καὶ
* ἐπέβαλον (μ) Κορὲ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συναγωγὴν παρὰ τὰς θύρας
τῆς (ν) ἡ ὀργὴ (ξ) Κορὲ καὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρών. Καὶ ἀνέστη

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 ܘܫܕܪ ܡܘܫܐ ܠܡܩܪܐ ܠܕܬܢ ܘܠܐܒܝܪܡ ܒܢܝ ܐܠܝܐܒ. ܘܐܡܪܘ. ܠܐ ܣܠܩܝܢܢ. * ܠܐ ܣܦܩܐ ܠܟܘܢ
13 ܕܐܣܩܬܘܢ ܠܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ. ܠܡܩܛܠܢ ܒܡܕܒܪܐ. ܐܠܐ ܡܬܪܘܪܒܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܥܠܝܢ ܐܦ ܡܬܪܘܪܒܘ. * ܘܠܐܪܥܐ ܕܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ ܠܐ ܐܥܠܬܢ. ܘܠܐ ܝܗܒܬ ܠܢ
14 ܝܪܬܘܬܐ ܕܚܩܠܐ ܘܕܟܪܡܐ. ܐܢ ܥܝܢܝܢ ܡܥܘܪ ܐܢܬ. ܠܐ ܣܠܩܝܢܢ. * ܘܐܬܟܪܝ ܠܗ ܠܡܘܫܐ.
15 ܘܐܡܪ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܠܐ ܬܬܦܢܐ ܠܘܬ ܩܘܪܒܢܝܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܚܡܪܐ ܕܚܕ ܡܢܗܘܢ ܫܩܠܬ.
ܘܠܐ ܐܒܐܫܬ ܠܚܕ ܡܢܗܘܢ. * ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܩܘܪܚ. ܐܢܬ ܘܟܠܗ ܟܢܘܫܬܟ. ܗܘܘ 16
ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܐܢܬ ܘܗܢܘܢ. ܘܐܗܪܘܢ. ܡܚܪ. * ܣܒܘ ܓܒܪ ܦܝܪܡܗ. ܘܣܝܡܘ ܒܗܘܢ ܢܘܪܐ. 17
ܘܣܝܡܘ ܒܗܘܢ ܒܣܡܐ. ܘܩܪܒܘ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܓܒܪ ܦܝܪܡܗ. ܡܐܬܝܢ ܘܚܡܫܝܢ ܦܝܪܡܝܢ.
ܘܐܢܬ ܘܐܗܪܘܢ. ܓܒܪ ܦܝܪܡܗ. * ܘܢܣܒܘ ܓܒܪ ܦܝܪܡܗ. ܘܣܡܘ ܒܗܘܢ ܢܘܪܐ. ܘܣܡܘ 18
ܒܗܘܢ ܒܣܡܐ. ܘܩܡܘ ܩܕܡ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܡܘܫܐ. ܘܐܗܪܘܢ. * ܘܟܢܫ ܥܠܝܗܘܢ ܩܘܪܚ. 19
ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ. ܠܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܘܐܬܓܠܝ ܫܘܒܚܗ ܕܡܪܝܐ ܥܠ ܟܠܗ
ܟܢܘܫܬܐ. * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܥܡ ܐܗܪܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܐܬܦܪܫܘ ܡܢ 20 21
ܓܘ ܟܢܘܫܬܐ ܗܕܐ. ܘܐܫܠܡ ܐܢܘܢ ܒܚܕܐ ܫܥܐ. * ܘܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ. ܘܐܡܪܘ. ܐܠܐ 22
ܐܠܗܐ ܕܪܘܚܐ ܕܟܠ ܒܣܪ. ܓܒܪܐ ܚܕ ܚܛܐ: ܘܥܠ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܢܗܘܐ ܪܘܓܙܐ.
* ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܡܠܠ ܥܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. 23 24
ܐܬܦܪܫܘ ܡܢ ܚܕܪܝܗܘܢ ܕܡܫܟܢܐ ܕܩܘܪܚ ܘܕܕܬܢ ܘܕܐܒܝܪܡ. * ܘܩܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܙܠ ܠܘܬ 25
ܕܬܢ ܘܐܒܝܪܡ. ܘܐܙܠܘ ܒܬܪܗ ܣܒܐ ܕܐܝܣܪܝܠ.

Misit autem Moses ad vocandum Dathan & 12
Abiram filios Eliab: qui dixerunt, Non
ascendemus. Nonne sufficit vobis extraxisse 13
nos è terra fluente lacte & melle, ut occide-
retis nos in deserto, sed etiam superbè attol-
limini super nos? Et ad terrã manantem 14
lacte & melle nos minimè introduxisti, ne-
que dedisti nobis hæreditatem agrorum &
vinearum. Etiamsi oculos nostros excæcave-
ris, non ascendemus. Ægrè admodum tulit 15
hoc Moses, & ait corã Domino, Ne respicias
ad oblationes eorum: nam nec asinum ullius
ex ipsis tuli, nec ulli eorum malum intuli. Et 16
dixit Moses ad Corah, Tu, & universus cœtus
tu' adeste coram Dño: tu inquam, & ipsi, at-
que Aharon cras Sumite quisq; thuribulum 17
suũ, & ponite in ea ignem, ponitéque in ea
aromata, & offerte coram Domino quilibet
thuribulum suum, ducenta quinquaginta
thuribula, & tu, & Aharon quisque thuri-
bulum suum. Itaque sumentes unusquisque 18
thuribulũ suum, posuerunt in ea ignem, &
imposuerunt aromata: steteruntque Moses & 19
Aharon ante tabernaculũ temporis. Et con-
gregavit super eos Corah totam congrega-
tioné ad ostiũ tabernaculi temporis. Et ap-
paruit gloria Domini super universam con- 20
gregationem. Et locutus est Dominus cum 21
Mose & cum Aharone, dixitq; ad eos; Re-
cedite de medio cœtûs hujus, & perdam eos 22
unicâ horâ. Procidentes autem in facies suas,
dixerunt, Fortissime Deus spirituum universæ
carnis, homo unus cùm peccaverit, ad- 23
versùs totum cœtum erit indignatio? Lo-
cutusque est Dominus cum Mose, & dixit 24
ad eum; Loquere cum universa congrega-
tione, & dic eis, Recedite à confinibus ta- 25
bernaculi Corah & Dathan & Abiram.
Surrexitque Moses, & abiit ad Dathan &
Abirã, abieruntq; post eũ seniores Israelis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

12 ושלח משה למקרי לדתן ולאבירם בני אליאב ואמרו לא נסק: 13 הזעיר ארי אסקתנא מארעא עבדא חלב ודבש לקטלותנא במדברא ארי אתרברבת עלנא אף אתרברבא: 14 ברם לא לארעא עבדא חלב ודבש אעלתנא ויהבתא לנא אחסנת חקלין וכרמין העיני גבריא האנון תשלח לעורא לא נסק: 15 ותקיף למשה לחדא ואמר קדם יי לא תקבל ברעוא קרבנהון לא חמרא דחד מנהון שחרית ולא אבאישית ית חד מנהון: 16 ואמר משה לקרח את וכל כנשתך הוו זמינין לקדם יי את ואנון ואהרן מחר: 17 וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהון קטורת בסמין ותקרבון קדם יי גבר מחתיתיה מאתן וחמשין מחתין ואת ואהרן גבר מחתיתיה: 18 ונסיבו גבר מחתיתיה ויהבו עליהון אשתא ושויאו עליהון קטורת בוסמין וקמו בתרע משכן זמנא ומשה ואהרן: 19 ואכנש עליהון קרח ית כל כנשתא לתרע משכן זמנא ואתגלי יקרא דיי לכל כנשתא: 20 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר: 21 אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהון כשעה: 22 ונפלו על אפיהון ואמרו אל אלה רוחיא לכל בשרא גברא חד ייחוב ועל כל כנשתא יהי רוגזא: 23 ומליל יי עם משה למימר: 24 מליל עם כנשתא למימר אסתלקו מסחור סחור למשכנא דקרח דתן ואבירם: 25 וקם משה ואזל לות דתן ואבירם ואזלו בתרוהי סבי ישראל:

Targum Onkelos.

12 Misitque Moyses, ut vocarent Dathan & Abirã filios Eliab: & dixerunt, Non ascendemus. 13 Nunquid parũ est, quòd ascendere nos fecisti de terrã fluente lacte & melle, ut occideres nos in solitudine: nisi quod etiam eleveris contra nos? 14 Utiq; neq; in terram fluentem lacte & melle induxisti nos, nec dedisti nobis possessionẽ agrorũ & vinearum: si oculos virorũ illorũ excæcaveris, non ascendemus. 15 Iratúsq; est Moyses valdè; & ait coram Dño, Non recipias voluntariè oblationem eorum: nullius enim ex eis asinum tuli, neq; cuiquam ex eis malefeci. 16 Dixitq; Moyses ad Chore; Tu & omnis congregatio tua, estote parati coram Domino: tu & illi, & Aaron, cras. 17 Et tollat unusquisq; thuribulũ suũ; & ponite super ea incẽsum aromatũ, & offerte corã Dño singuli thuribulũ suũ, ducẽta et quinquaginta thuribula: tu quoq; & Aaron unusquisque teneat thuribulum suum. 18 Tulerúntq; singuli thuribulũ suũ, & posuerunt super ea ignem, & posuerunt in eis incensum aromatũ: & steterunt in ostio tabernaculi fœderis, Moyses quoq; & Aaron. 19 Et congregavit contra eos Chore omnem congregationẽ ad ostiũ tabernaculi fœderis: & revelata est gloria Dñi omni cœtui. 20 Locutusq; est Dñs cum Moyse & Aaron, dicens. 21 Separamini de medio congregationis hujus: ut disperdã eos subitò. 22 Et ceciderunt in faciem suam, & dixerunt; Deus, Deus spirituũ universæ carnis: nunquid si unus vir peccaverit, super omnẽ congregationẽ erit indignatio? 23 Locutusq; est Dñs cum Moyse dicens. 24 Loquere cum congregatione, dicens: Recedite à circuitu tabernaculi Chore, Dathan & Abirã. 25 Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan & Abiram: & abierunt post eum seniores Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

12–25 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

12–25 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 Et misit Moses vocatum Dathan & Abiram filios Eliab, qui dixerunt, Non ascendemus. 13 Parúmne est quòd eduxisti nos de terrâ fluente lac et mel, ut faceres nos mori in deserto, quòd principatum tibi vendicas super nos, etiam principem agendo? 14 Nunquid in terram fluentem lac & mel introduxisti nos? & dedisti nobis hæreditatem agri, aut vineæ? num oculos hominum istorum erues? non ascendemus. 15 Et iratus est Moses valdè; dixitq; Domino, Ne respicias ad oblationem eorum, nihil desiderabile ab iis accepi, neque malum quid feci uni ex iis. 16 Et dixit Moses ad Core, Tu, et omnis congregatio tua estote coram Domino, tu, & ipsi, & Aaron crastinâ die. 17 Accipite quoque unusquisque thuribulũ suum, et ponite super illa incensum: afferetis igitur ante Dominũ unusquisque thuribulum suum, ducenta et quinquaginta thuribula: Tu autem, et Aaron, uterque thuribulũ suum. 18 Et acceperunt unusquisque thuribulum suum, & dederunt in eis ignẽ, et posuerunt super ea incensum, & steterunt ad portam tabernaculi testimonii: Moses quoque & Aaron. 19 Et congregavit contra eos Core omnem congregationem ad portam tabernaculi testimonii, tum apparuit gloria Domini omni congregationi. 20 Et locutus est Dominus Mosi & Aaroni, dicens; 21 Separate vos de medio congregationis istius, ut consumã illos in momento. 22 Et ceciderunt in facies suas, dixeruntq;, Fortissime Deus spirituum omnis carnis, vir unus peccavit, & contra omnem congregationem irascẽris? 23 Et locutus est Dominus Mosi, dicens; 24 Loquere congregationi, dicens; Discedite à circuitu tabernaculi Core, Dathan, et Abiram. 25 Tum surrexit Moses, et abiit ad Dathan et Abiram, et iverunt post eum (c) seniores Israel.

VER. SAM. (c) sapientes

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 ثم بعث موسي يدعوا بداثان وابيرام ابني الياب * فقالا لا نصير اليك * 13 اقليل ان اصعدتنا من بلد يفيض اللبن والعسل لتقتلنا في البر حتي تراءس علينا ايضا تراءسا * 14 وايضا لم تدخلنا الي بلد يفيض لبنا وعسلا * ولا اعطيتنا نحلة او كرما * فلو هددت هولايك القوم بقلع عيونهم لم نصر اليك * 15 فاشتد ذلك علي موسي فقال * اللهم لا تقبل هديتهما * ودل به علي اني لم اسخر لاحدهما حمارا * فضلا عن ان اسي الي احدهما * 16 ثم قال موسي لقورح انت وجموعك احضروا بين يدي الله مع هرون غدا * 17 وليأخذ كل رجل مجمرة * والقوا عليها بخورا * وقدموها بين يدي الله خمسين ومايتي مجمرة * وانت وهرون * وكل واحد منهم يقدم مجمرة * 18 فاخذ كل واحد مجمرته * وجعلوا فيها نارا * والقوا عليها بخورا * ووقفوا علي باب خباء المحضر * وموسي وهارون * 19 وجوق عليهم قورح جميع الجماعة الي باب خباء المحضر فظهر نور الله لجميعهم * 20 وكلم الله موسي وهرون قائلا * 21 ان انفردا من بين هذه الجماعة افنيهم كطرفة * 22 فوقعا علي وجوههما وقالا * يا قادر يا اله ارواح كل بشر * ارجل واحد يخطي وعلي سائر الجماعة تسخط * 23 فكلم الله موسي قائلا * 24 مر الجماعة وقل لهم * ارتفعوا عن حوالي مسكن قورح وداثان وابيرام * 25 فقام موسي ومضي الي داثان وابيرام * ومضي معه شيوخ بني اسرائيل *

12 Deinde misit Musa ad vocandũ Dathan & Abirã ambos filios Eliab. Et dixerunt, Non veniemus ad te. 13 Num parva res est te abstraxisse nos à regione manante lacte & melle ad occidendũ nos in deserto, ut exerceas in nos quoque dominiũ? 14 Et nondũ introduxeris nos in patriã manantem lacte & melle, nec dederis nobis possessionem, aut vineã? Etiãsi intentes illis hominib⁹ evulsionem oculorũ suorũ, non veniem⁹ ad te. 15 Molestũ fuit hoc Musæ, & ait; De⁹, ne acceptes donũ amborũ, & ostende per hoc quòd ego neutri⁹ asinũ angariaverim, nedũ læserim quempiã eorũ. 16 Postea dixit Musa ad Corah, Tu, & turbæ tuæ adeste corã Deo cũ Harone cras. 17 Et sumat quilibet vir thuribulũ suũ, & projicite super ea thus, & offerte illa in cõspectu Dei, ducenta ac quinquaginta thuribula: & tu, atq; Haron, & unusquisq; ex illis offerat thuribulũ suũ. 18 Accepit igitur unusquisq; thuribulũ suũ, & posuerunt in eis ignẽ, & projecerunt super eũ incensũ, & steterunt ad ostiũ tabernaculi præsentiæ; necnon Musa, atq; Haron. 19 Et congregavit contra eos Corah totũ cœtũ ad januã tabernaculi præsentiæ: apparuitq; splendor Dei omnib⁹. 20 Locutusq; est De⁹ cũ Musa & Harone locutione; 21 Si secedatis è medio isti⁹ cõgregationis, cõsumã eos quasi ictu oculi. 22 Et ceciderunt ambo in facies suas, & dixerunt; O potens, ô De⁹ spirituũ omnis carnei, anne vir unus peccabit, & toti cœtui indignaberis? 23 Et locut⁹ est Deus cum Musa, dicens; 24 Præcipe cõgregationi, & dic eis; Recedite à locis contiguis habitationi Corah & Dathan & Abiram. 25 Surrexitque Musa, & abiit ad Dathan & Abiram, abieruntque cum illo seniores filiorum Israel.

ספר במדבר : יו

virorum tentoriis desuper quæso Recedite ;dicendo ,cœtum ad est locut' Et
26 וידבר אל־העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים
fortè ne ,eis quæ omnia in attingatis ne & ,istorum impiorum
הרשעים האלה ואל־תגעו בכל־אשר להם פן־
,Corach tabernaculo desuper ascēderũt Et .corũ peccatis omnib' in cōsumamini
27 תספו בכל־חטאתם: ויעלו מעל משכן־קרח
sunt egressi Abiram & ,Dathan Et .circuitu è Abiram & ,Dathan
דתן ואבירם מסביב ודתן ואבירם יצאו
,eorum filii & ,eorum uxores & ,suorum tabernaculorũ ostium stantes
נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם
Dominus quia scietis hoc In :Moseh dixit Et .eorum familia &
28 וטפם: ויאמר משה בזאת תדעון כי־יהוה
.meo corde de non quòd ,hæc opera omnia faciendum ad ,me misit
שלחני לעשות את כל־המעשים האלה כי־לא מלבי:
,hominis omnis visitatione & ,isti morientur hominis omnis mortem juxta Si
29 אם־כמות כל־האדם ימתון אלה ופקדת כל־האדם
creationem si Et .me misit Dominus non ,eos super visitabitur
30 יפקד עליהם לא יהוה שלחני: ואם־בריאה
deglutiverit & ,suum os terra aperuerit & ,Dominus creaverit
יברא יהוה ופצתה האדמה את־פיה ובלעה
scietis & ,infernũ in viventes descēderint & ,eis quæ omnia & ,eos
אתם ואת־כל־אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם
eũ cōsummare ut fuit Et .Dominum isti viri irritaverunt quòd
31 כי נאצו האנשים האלה את־יהוה: ויהי ככלתו
quæ humus se rupit & ,ista verba omnia loqui
לדבר את כל־הדברים האלה ותבקע האדמה אשר
& ,eos deglutivit & ,suum os terra aperuit Et .eis sub
32 תחתיהם: ותפתח הארץ את־פיה ותבלע אתם ואת־
.substantiã omnem & ,Corach ipsi qui hominem omnem & ,eorũ domos
בתיהם ואת כל־האדם אשר לקרח ואת כל־הרכוש:
operuit & :infernũ in viventes eis qui omnes & ,ipsi descenderũt Et
33 וירדו הם וכל־אשר להם חיים שאלה ותכס
omnis Et .congregationis medio è perierunt & ,terra eos super
34 עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: וכל־
:dixerunt Quia .eorũ vocē ad fugerunt ,eorum circuitus qui Israel
ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו
,Domino à est egressus ignis Et .terra nos deglutiat fortè Ne
35 פן־תבלענו הארץ: ואש יצאה מאת יהוה
.suffitum facientes accedere viros ducentos & quinquaginta comedit &
ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת:
Elhazar ad Dic :dicendo Moseh ad Dominus est locutus Et
36 37 וידבר יהוה אל־משה לאמר: אמר אל־אלעזר
combustionis inter ab acerras tollat & ,sacerdotem Aharon filium
בן־אהרן הכהן וירם את־המחתת מבין השרפה
Thuribula .sunt sanctificatæ quia ,ultra disperge ignem &
38 ואת־האש זרה־הלאה כי קדשו: את מחתות
laquearum extensiones ea facient Et .eorũ animab' in istorum peccatorum
החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם רקעי פחים
,Domino coram eas fecerunt appropinquare Quia .altari opertorium
צפוי למזבח כי־הקריבם לפני־יהוה
.Israel filiis signum in erunt & ,sunt sanctificatæ &
ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל:

Versio VULG. LAT.

26 Dixit ad turbam, Recedite à
tabernaculis hominum impio-
rum, & nolite tangere quæ ad
eos pertinent, ne involvamini
27 in peccatis eorum. Cúmque
recessissent à tentoriis eorum
per circuitum, Dathan & Abi-
ron egressi stabant in introitu
papilionum suorum, cum uxo-
ribus & liberis, omnique fre-
28 quentia. Et ait Moyses, In
hoc scietis, quòd Dominus
miserit me, ut facerem universa
quæ cernitis, & non ex pro-
29 prio ea corde protulerim. Si
consuetâ hominum morte in-
terierint, & visitaverit eos
plaga, quâ & cæteri visitari
solent, non misit me Domi-
30 nus. Sin autem novam rem
fecerit Dominus, ut aperiens
terra os suum deglutiat eos &
omnia quæ ad illos pertinent,
descenderintque viventes in
infernum, scietis quòd blas-
31 phemaverint Dominum. Con-
festim igitur ut cessavit loqui,
dirupta est terra sub pedibus
32 eorum. Et aperiens os suum
devoravit illos cum taberna-
culis suis & universa substan-
33 tia eorum. Descenderúntque
vivi in infernum operti humo,
& perierunt de medio multi-
34 tudinis. At verò omnis Israel,
qui stabat per gyrum, fugit ad
clamorem pereuntium, di-
cens; Ne fortè & nos terra
35 deglutiat. Sed & ignis egressus
à Domino, interfecit ducentos
quinquaginta viros, qui offe-
36 rebant incensum. Locutúsque
est Dominus ad Moysen, di-
37 cens; Præcipe Eleazaro filio
Aaron sacerdoti, ut tollat thu-
ribula quæ jacent in incendio,
& ignem huc illúcque dis-
pergat: quoniam sanctificata
38 sunt In mortibus peccatorum:
producátque ea in laminas, &
affigat altari, eò quòd oblatum
sit in eis incensum Domino,
& sanctificata sint, ut cernant
ea pro signo et monimento
filii Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

26 Καὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγὴν, λέγων,
Ἀποχίσθητε ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώ-
πων τῶν σκληρῶν τούτων, καὶ μὴ ἅπτεσθε
ἀπὸ (ο) πάντων ὧν ἐστὶν αὐτοῖς, μὴ συν-
απόλησθε ἐν πάσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν.
27 Καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς (π) Κορὲ κύ-
κλῳ. καὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν ἐξῆλθον, καὶ
εἱστήκεισαν παρὰ τὰς θύρας (ρ) τῶν σκηνῶν
αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα
28 αὐτῶν, καὶ ἡ ἀποσκευὴ αὐτῶν. Καὶ εἶπε
Μωυσῆς, Ἐν τούτῳ γνώσεσθε ὅτι κύριος
ἀπέστειλέ με ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ταῦ-
29 τα, ὅτι οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ. Εἰ κατὰ θάνατον
πάντων ἀνθρώπων ἀποθανοῦνται οὗτοι, εἰ καὶ
κατ' ἐπίσκεψιν πάντων ἀνθρώπων ἐπισκο-
πὴ ἔσται αὐτῶν, οὐχὶ κύριος (σ) ἀπέσταλκέ με.
30 Ἀλλ' ἢ ἐν φάσματι δείξει κύριος, καὶ ἀνοί-
ξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καταπίεται
αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τὰς σκη-
νὰς αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ
καταβήσονται ζῶντες εἰς ᾅδου· καὶ γνώσεσθε,
ὅτι παρώξυναν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὸν
31 κύριον. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν πάν-
τας τοὺς λόγους τούτους, ἐῤῥάγη ἡ γῆ
32 (τ) ὑποκάτω αὐτῶν. Καὶ ἠνοίχθη ἡ
γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐ-
τῶν, καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας
33 μετὰ Κορὲ, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ κατέ-
βησαν αὐτοὶ, (υ) καὶ ὅσα ἐστὶν αὐτῶν ζῶντα
εἰς ᾅδου· καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀπώ-
34 λοντο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς. Καὶ πᾶς
Ἰσραὴλ οἱ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς
φωνῆς αὐτῶν, (φ) ὅτι λέγοντες, Μή ποτε
35 καταπίῃ ἡμᾶς ἡ γῆ. Καὶ πῦρ ἐξῆλθε πα-
ρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τοὺς πεντήκοντα καὶ
διακοσίους ἄνδρας τοὺς προσφέροντας τὸ
36 θυμίαμα. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυ-
37 σῆν, Καὶ πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν Ἀαρὼν
τὸν ἱερέα, Ἀνέλεσθε τὰ πυρεῖα τὰ χαλκᾶ
ἐκ μέσου τῶν κατακεκαυμένων, καὶ τὸ πῦρ
τὸ ἀλλότριον τοῦτο σπεῖρον ἐκεῖ, ὅτι ἡγίασαν
38 τὰ πυρεῖα τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων ἐν ταῖς
ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ ποίησον αὐτὰ λεπίδας
ἐλατὰς περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ, ὅτι
προσηνέχθησαν ἔναντι κυρίου καὶ ἡγιάσθησαν·
καὶ ἐγένοντο εἰς (χ) σημεῖον τοῖς υἱοῖς Ἰσ-
ραήλ.

Et locutus est ad synagogam, 26
dicens, Separamini à taberna-
culis hominum durorum isto-
rum, & nolite tangere ab omni-
bus quæ sunt eis: ne simul pere-
atis in omni peccato eorum. Et
secesserunt à tabernaculo Core 27
in circuitu. Et Dathan, & A-
biron egressi sunt, & steterunt
ad januas tabernaculorum suo-
rum, & uxores eorum, & filii
eorum, & apparatus eorum. Et 28
dixit Moyses, In hoc cognosce-
tis, quia Dominus misit me facere
omnia opera hæc; quia non à
meipso. Si secundum mortem 29
omnium hominum morientur hi,
si & secundum visitationem
omnium hominum, visitatio erit
eorum; non Dominus misit me.
Sed in (b) visione ostendet Do- 30
minus: & aperiens terra os su-
um absorbebit eos, & domos eo-
rum, & tabernacula eorum, &
quæcunque sunt eis: & descen-
dent viventes in infernum. Et
cognoscetis, quia exacerbave-
runt homines isti Dominum. Ut 31
autem cessavit loquens omnia
verba hæc, disrupta est terra de
sub eis. Et aperta est terra, & 32
deglutivit eos, & domos eo-
rum, & omnes homines qui e-
rant cum Core, & pecora eo-
rum. Et descenderunt ipsi, & 33
quæcunque sunt eorum, viventia
in infernum. Et operuit eos ter-
ra, & perierunt de medio syna-
gogæ. Et omnis Israel qui in cir- 34
cuitu eorum, fugerunt à voce
eorum: quia dicentes, Ne fortè
absorbeat nos terra. Et ignis 35
exiit à Domino: & devoravit
quinquaginta illos, & ducentos
viros, qui offerebant incensum.
Et dixit Dominus ad Moysen; 36
(k) Et ad Eleazarum filium A- 37
aron sacerdotem, Tollite thuri-
bula ærea de medio exustorum:
& ignem alienum hunc semina
ibi, quia sanctificaverunt thuri-
bula Peccatorum istorum in (l) 38
animabus suis: & fac eas lami-
nas ductiles circumpositionem
altari: quoniam oblata sunt an-
te Dominum, & sanctificata
sunt: & facta sunt in signum
filiis Israel.

MS.A. (ο) πάντων ὅσα ἐστὶν (π) Κορὲ καὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν κύκλῳ. καὶ Δαθὰν (ρ) τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν, (σ) ἀπέστειλέν με. (τ) ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῶν. (υ) καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, ζῶντες εἰς (φ) ὅτι εἶπαν, λέγοντες, (χ) σημεῖον ἐν τοῖς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
[illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et allocutus est universam congregationem, 26
dixitque ad eos; Recedite à tabernaculis ho-
minum istorum peccatorum, & ne accedatis
ad ullam rem quæ ad eos pertinet, ne percu-
tiamini in peccatis eorum. Recesserunt igitur 27
à tabernaculo Corah & Dathan & Abiram,
Dathan verò & Abiram egressi sunt erecti
ad ostium tentoriorum suorum, unà cum
uxorib' suis, & liberis suis, & familiâ suâ. Et 28
ait Moses, In hoc scietis quòd Dominus mi-
serit me ad facienda cuncta hæc opera, non
autem ex mente mea. Si juxta mortem cæte- 29
rorum hominum moriantur isti, & jussus
idem ac cæteris hominibus jubeatur in eos,
nequaquam Dominus misit me. At si rem no- 30
vam creaverit Dominus, aperiatque terra os
suum, & deglutiat eos, eos *inquam*, & omnia
quæ ad ipsos pertinent, & vivi ruant ad in-
feros; scietis quòd irritârint homines isti
Dominũ. Cúmq; finé fecisset Moses dicendi 31
hos omnes sermones, aperta est terra quæ sub
ipsis erat: Aperuitq; terra os suum, & de- 32
glutivit eos, eos *inquam*, ipsorumq; domos,
omnesq; homines qui cũ Corah erant, & uni-
versam possessionem eorũ. Et descenderunt 33
ipsi, cũ rebus omnib' ad eos pertinentib', vivi
in inferos; & operta est terra super eos, &
interierunt de medio congregationis. Omnes 34
autem filii Israel qui circũ illos erant, fuge-
runt à clamore eorum, ac dixerunt, Ne fortè
deglutiat nos terra. Præterea egressus est 35
ignis à conspectu Dñi, devoravitq; ducentos
quinquaginta viros qui offerebant thymia-
mata. Et locut' est Dñs cum Mose, dixitque 36
ad eum; Dic ad Eliazar filium Aharonis 37
sacerdotis, Tolle thuribula de medio com-
bustorum, & ignem abjice procul; nam 38
sanctificata sunt Thuribula scelestorum ho-
rum per animas ipsorum, & fac ea laminas
tenues in linimentum altaris: nam obtule-
runt ea coram Domino, & consecrata sunt:
eruntque in signum inter filios Israel.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

26 ומליל עם כנשתא למימר זורו כען
מעלוי משכני גבריא חיביא האלין
ולא תקרבון בכל די להון דלמא
27 תלקון בכל חוביהון : ואסתלקו
מעלוי משכנא דקרח דתן ואבירם
מסחור סחור ודתן ואבירם נפקו
קימין בתרע משכניהון ונשיהון
28 ובניהון וטפלהון : ואמר משה בדא
תדעון ארי יי שלחני למעבד ית
כל עובדיא האלין ארי לא מרעותי :
29 אם כמותא דכל אנשא ימותון אלין
וסערא דכל אנשא יסתער עליהון
30 לא יי שלחני : ואם בריא יברי יי
ותפתח ארעא ית פומה ותבלע
יתהון וית כל די להון ויחתון כד
חיין לשאול ותדעון ארי ארגיזו
31 גבריא האלין קדם יי : והוה כד
שיצי למללא ית כל פתגמיא
האלין ואתבזעת ארעא די
32 תחותיהון : ופתחת ארעא ית פומה
ובלעת יתהון וית אנש בתיהון וית
כל אנשא די לקרח וית כל קנינא :
33 ונחתו אנון וכל די להון כד חיין
לשאול וחפת עליהון ארעא ואבדו
34 מגו קהלא : וכל ישראל די
בסחרניהון ערקו לקלהון ארי
אמרו דלמא תבלעננא ארעא :
35 ואשתא נפקת מן קדם יי ואכלת
ית מאתן וחמשין גברא מקרבי
36 קטורת בסמיא : ומליל יי עם משה
37 למימר : אמר לאלעזר בר אהרן
כהנא ויפריש ית מחתיתא מבין
יקידיא וית אשתא ירחיק להלאה ארי
38 אתקדשא : ית מחתית חיביא האלין
דאתחיבו בנפשתיהון ויעבדון
יתהון רדידין טסין חופאה למדבחא
ארי קריבונון קדם יי ואתקדשא
ויהון לאת לבני ישראל :

Targum ONKELOS.

26 Locutusque est cum congregatione, dicens; Recedite nunc à tabernaculis virorũ peccatorũ istorũ; & non tangatis omnia quæ eorũ sunt: ne percutiamini in omnibus peccatis eorum.
27 Et ascenderunt à tabernaculo Chore & Dathan & Abiram, per circuitũ: Dathan autem & Abiram egressi stabant in ostio tabernaculorũ suorum; uxores quoque eorũ & filii eorum, & fa-
28 miliæ eorum. Dixitque Moyses: In hoc scietis quia Dñs misit me, ut facerem omnia opera hæc: & non ex voluntate mea.
29 Si morte omnium hominũ isti mortui fuerint, & visitatione omnium hominum visitabitur super eos: non misit me Dñs.
30 Et si rem novam fecerit Dñs; & aperuerit terra os suum, & deglutierit eos, & omnia sua; & descẽderint vivi in infernũ: scietis quòd ad iracundiã provocaverũt viri isti Dominum.
31 Et factum est, cum cessasset loqui omnia verba hæc: dirupta
32 est terra quæ erat sub eis. Et aperuit terra os suum, & devoravit eos, & viros domus suæ: & omnes viros Chore, & uni-
33 versam substantiã. Et descenderunt illi vivi in infernum & omnia sua: & operuit super eos terra, & perierunt de me-
34 dio ecclesiæ. Omnis autem Israel, qui stabat in circuitu eorum, fugerunt à clamore eorum: quia dixerunt; Ne fortè
35 deglutiat nos terra. Ignis autem egressus est à facie Domini: & combussit ducentos & quinquaginta viros, qui offere-
36 bant incensum aromatum. Locutusque est Dominus cum Moy-
37 se dicens. Dic Eleazaro filio Aaron sacerdoti, ut separet thuribula de medio combustorum, & ignem dispergat huc & illuc: quia sanctifica-
38 ta sunt. Thuribula peccatorum horum, qui peccaverunt in animabus suis; & facient ea laminas ductiles, quibus cooperiatur altare; quia obtulerunt ea coram Domino, & sanctificata sunt: & sint in signum filiis Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et locutus est congregationi, dicens; Recedite quæso, à tabernaculis virorum pessimorum istorum, neque attingite quicquam quod ipsorũ est, ne consumamini propter omnia peccata eorum. 26
Et recesserunt à tabernaculis Core, Dathan & Abiram, è circuitu; sed Dathan & Abiram egressi sunt consistentes ad portam tabernaculorum suorum, uxores quoque eorum, & filii eorum, & parvuli eorum. 27
Et dixit Moses; In hoc cognoscetis quòd Domin⁹ misit me, ut facerem hæc omnia opera, quia non ex corde meo. 28
Si quemadmodum moriuntur omnes homines moriuntur isti, & visitatione omnium hominum visitetur super illos, Domin⁹ non misit me: 29
Sed si creatione creaverit Dominus, et aperuerit terra os suũ, et absorpserit eos, et omnia quæ ad ipsos pertinent, descenderintque viventes in infernum; tunc cognoscetis quòd viri illi contempserunt Dominum. 30
Factumque est cùm absolvit loqui omnia verba ista, 31
& disrupta est terra quæ erat subter eos; Aperuitque terra os suum, & absorpsit eos, & domos eorum, & omnem hominem qui pertinebat ad Core, & omnem substantiam: 32
Et descenderunt illi, & omnia quæ erant ipsorum, vivi in infernum, et operuit eos terra, et perierunt de medio congregationis. 33
Omnis autem Israel qui erat circum illos fugit ad vocem eorum; dicebant enim, Ne forte absorbeat nos terra. 34
Ignis quoque egressus est à Domino, et consumpsit ducentos et quinquaginta viros offerentes incensum. 35
Postea locutus est Dominus Mosi, dicens; 36
Dic Eleazaro filio Aaronis sacerdoti, ut tollat thuribula de medio combustionis, & ignem (d) expellat ultrà, quia sanctificata sunt. 37
Thuribula peccatorum istorum in animas suas; ideò facient ex eis laminas ductiles, opertorium altari, quia obtulerunt ea corã Domino, et sanctificata sunt; eruntque in signum filiis Israel. 38

VER. SAM. (d) extraneum ultrà,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * فكلم الجماعة وقال لهم * اجتنبوا اخبية هولاء القوم الظالمين * ولا تدنوا بشي مما هو لهم
27 كي لا تتلفوا بجميع خطاياهم * فارتفعوا عن حوالي مسكن قورح وداثان وابيرام * وهما خرجا
28 ايضا وانتصبا على ابواب خيمهما * ونساوهما وبنوهما واطفالهما ليروا ما يكون * فقال موسي
29 بهذه تعلمون ان الله بعث بي لاعمل جميع هذه الاعمال * وليس ذلك من تلقاء نفسي * ان مات
30 هولاء كموت كل الناس وطولبوا كمطالبتهم * فليس الله بعث بي * وان خلق الله خلقا بان تفتح
الارض فاها فتبلعهم وجميع مالهم فينزلون احياء الي الثري * علمتم ان هولاء قد عصوا
31 32 الله * فكان عند فراغه من قول هذا الكلام ان انشقت الارض التي تحتهم * وفتحت فاها فابتلعتهم
33 وبيوتهم * وكل انسان لقورح * وجميع السرج * فنزلوا هم وجميع مالهم احياء الي الثري * وتغطت
34 عليهم الارض * وبادوا من جميع الجوق * وجميع بني اسرايل الذين حواليهم هربوا من شدة
35 صوتهم * قالوا كيلا تبتلعنا الارض * وخرجت نار من عند الله * فاحرقت المايتين والخمسين
36 37 رجلا مقربي البخور * وكلم الله موسي قايلا * مر العازار بن هرون الامام * بان يرفع المجامر من بين
يدي المحرقين * ويذري النار هناك * لانها قد تقدست * واما مجامر اوليك الخاطيين على
38 نفوسهم * فيصنعوها صفايح رقاقا غشاء للمذبح * فانهم لما قدموها بين يدي الله قد
تقدست * وتصير علامة لبني اسرايل *

Et locutus est ad cœtum, & ait illis; Recedite à tentoriis istorum hominum perversorum, et ne tangatis quicquam ex iis quæ ipsorũ sunt, ne absumamini in omnibus peccatis eorum. 26
Itaque recesserunt à locis contiguis habitaculo Corah, & Dathan, & Abiram: & ipsi quoque ambo exierunt, steteruntque ad januas tentoriorum suorum, & uxores utriusque, et filii atque infantes eorum, ut viderent quid futurum esset. 27
Ait autem Musa, Per hoc scietis quòd Deus miserit me ad facienda omnia hæc opera, & non fuerit hoc ex arbitratu meo; 28
Si moriantur isti secundùm mortem omnium hominum, & eadem ab his ratio exigatur quæ exigitur ab illis, Deus non misit me: 29
Sin autem novum quid creaverit Deus, ita ut aperiat terra os suum, & deglutiat eos, & omnia bona eorum, descendantque vivi ad pulverem; scietis hos rebelles esse Deo. 30
Factumque est ut cessante illo dicere hujusmodi sermonem, discinderetur terra quæ sub eis erat, 31
Aperiretque os suum, atque deglutiret eos, ac domos eorum, & omnem hominem pertinentem ad Corah, omnémque supellectilem: 32
Descenderintque ipsi, & omnia bona sua, vivi in pulverem, & cooperta sit super eos terra, et perierint ex tota turba. 33
Et omnes filii Israil qui erant circa illos, fugerunt præ vehementia vocis eorum; dicentes, Ne deglutiat nos terra. 34
Et ignis egressus est à Deo, & combussit ducentos et quinquaginta viros offerentes incensum. 35
Et allocutus est Deus Musam, 36
dicens; Manda Eleazaro filio Haronis sacerdoti, ut tollat thuribula de medio combustorum, et spargat ignem illuc, quoniam sanctificata sunt. 37
At verò thuribula eorum qui peccârunt in animas suas, facient ea laminas tenues in tegumen altaris: nam quandoquidem obtulerunt ea coram Deo, jam sanctificata sunt; fiéntque signum filiis Israil. 38

ספר במדבר : יז

quibus æris acerras sacerdos Elhazar cepit &
39 ויקח אלעזר הכהן את מחתות הנחשת אשר
.altari operimentum eas extenderunt & :combusti fecerant appropinquare
הקריבו השרפים וירקעום צפוי למזבח:
,alienus vir appropiet non quod propter ,Israel filiis Memoriale
40 זכרון לבני ישראל למען אשר לא־יקרב איש זר
coram suffitum faciendum suffire ad ,ipse Aharon semine de non qui
אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני
quemadmodum,ejus cœtus sicut &,Corach sicut fit non & ,Domino
יהוה ולא־יהיה כקרח וכעדתו כאשר
omnis murmuraverunt Et .ei Mosch manu in Dominus est locutus
41 דבר יהוה ביד־משה לו: וילנו כל־
,Aharon super & ,Mosch super crastino à Israel filiorum cœtus
עדת בני־ישראל ממחרת על־משה ועל־אהרן
,fuit Et .Domini populum fecistis mori Vos :dicendo
42 לאמר אתם המתם את־עם יהוה: ויהי
respexissent & ,Aharon super & ,Mosch super cœtus se congregando in
בהקהל העדה על־משה ועל־אהרן ויפנו
gloria est conspecta & ,nubes illud operuit ecce & ,conventus tentorium ad
אל־אהל מועד והנה כסהו הענן וירא כבוד
.conventus tentorii facies ad Aharon & ,Mosch venit Et .Domini
43 יהוה: ויבא משה ואהרן אל־פני אהל מועד:
medio è vos Tollite :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
44 וידבר יהוה אל־משה לאמר: הרמו מתוך
45 super ceciderunt Et .momento fermè eos consumam & ,hujus cœtus
העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו על־
da & ,acerram Cape :Aharon ad Mosch dixit Et .suas facies
46 פניהם: ויאמר משה אל־אהרן קח את־המחתה ותן־
ad cito fac abire & ,suffitum pone & ,altari desuper ignem ea super
עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל־
,Domini facie ab iræ fervor est egressus quia :eos super expia & ,cœtum
העדה וכפר עליהם כי־יצא הקצף מלפני יהוה
,Mosch est locutus quemadmodum ,Aharon accepit Et.percussio incepit
47 החל הנגף: ויקח אהרן כאשר דבר משה
:populo in percussio inceperat ecce & ,congregationis mediū ad cucurrit &
וירץ אל־תוך הקהל והנה החל הנגף בעם
inter stetit Et .populum super expiavit & ,suffitum dedit &
48 ויתן את־הקטרת ויכפר על־העם: ויעמד בין־
mortui fuerunt Et .percussio est cohibita & ,viventes inter & mortuos
49 המתים ובין החיים ותעצר המגפה: ויהיו המתים
mortuos præter ,genti septin- & ,millia quatuordecim percussione in
במגפה ארבעה עשר אלף ושבע מאות מלבד המתים
ostium ad Mosch ad Aharon est reversus Et .Corach verbum super
50 על־דבר־קרח: וישב אהרן אל־משה אל־פתח
.est cohibita percussio & :conventus tentorii
אהל מועד והמגפה נעצרת:

CAP. XVII. יז

:dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר:

Versio VULG. LAT.

39 Tulit ergò Eleazar sacerdos
thuribula ænea, in quibus ob-
tulerant hi quos incendium
devoravit, & produxit ea in
40 laminas, affigens altari: Ut ha-
berent posteà filii Israel, qui-
bus commonerentur, ne quis
accedat alienigena, & qui non
est de semine Aaron, ad offe-
rendum incensum Domino, ne
patiatur sicut passus est Core,
& omnis congregatio ejus, lo-
quente Domino ad Moysen.
41 Murmuravit autem omnis
multitudo filiorum Israel se-
quenti die contra Moysen &
Aaron, dicens; Vos interfe-
42 cistis populum Domini. Cúm-
que oriretur seditio, & tumul-
43 tus incresceret, Moyses & Aa-
ron fugerunt ad tabernacu-
lum fœderis. Quod, post-
quàm ingressi sunt, operuit
nubes, & apparuit gloria Do-
44 mini. Dixitque Dominus ad
45 Moysen, Recedite de medio
hujus multitudinis, etiam nunc
delebo eos. Cúmque jacerent
46 in terra, Dixit Moyses ad Aa-
ron; Tolle thuribulum, &
hausto igne de altari, mitte in-
censum desuper, pergens citò
ad populum ut roges pro eis:
jam enim egressa est ira à Do-
47 mino, & plaga desævit. Quod
cùm fecisset Aaron & cucur-
risset ad mediam multitudi-
48 num, obtulit thymiama: Et
stans inter mortuos ac vi-
ventes, pro populo deprecatus
49 est, & plaga cessavit. Fuerunt
autem qui percussi sunt, qua-
tuordecim millia hominum &
septingenti, absque his qui pe-
50 rierant in seditione Core. Re-
versúsque est Aaron ad Moysen
ad ostium tabernaculi fœderis,
postquàm quievit interitus.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

39 Καὶ ἔλαβεν Ἐλεάζαρ ὑὸς Ἀαρὼν τοῦ ἱε-
ρέως τὰ πυρεῖα τὰ χαλκᾶ, ὅσα προσή-
νεγκαν οἱ κατακεκαυμένοι, καὶ προσέθηκαν
40 αὐτὰ περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ, Μνημόσυ-
νον τοῖς ὑοῖς Ἰσραὴλ, ὅπως ἂν μὴ προσ-
έλθῃ μηδεὶς ἀλλογενὴς, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ
σπέρματος Ἀαρὼν, ἐπιθεῖναι θυμίαμα
ἔναντι κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ὥσπερ Κορὲ, καὶ ἡ
ἐπισύστασις αὐτοῦ, καθὰ ἐλάλησε κύριος ἐν
41 χειρὶ (┴) Μωυσῆ αὐτῷ. Καὶ ἐγόγγυσαν οἱ
ὑοὶ Ἰσραὴλ τῇ ἐπαύριον ἐπὶ Μωυσῆν καὶ
Ἀαρὼν, λέγοντες, Ὑμεῖς ἀπεκτάγκατε
42 τὸν λαὸν κυρίου. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυ-
43 στρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ Μωυσῆν
καὶ Ἀαρὼν, καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ
μαρτυρίου· καὶ τήνδε ἐκάλυψεν αὐτὴν ἡ
νεφέλη, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου· καὶ εἰσ-
ῆλθε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν κατὰ πρόσωπον
44 τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ ἐλάλησε
κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, λέγων,
45 Ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς
ταύτης, καὶ ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ.
46 καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. Καὶ εἶπε
Μωυσῆς πρὸς Ἀαρὼν, Λάβε τὸ πυρεῖον,
καὶ ἐπίθες ἐπ' αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσια-
στηρίου, καὶ ἐπίβαλε ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα, καὶ
ἀπένεγκε τὸ τάχος εἰς τὴν παρεμβο-
λὴν, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν· ἐξῆλθε
γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἦρκται
47 θραύειν τὸν λαόν. Καὶ ἔλαβεν Ἀαρὼν
καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ Μωυσῆς, καὶ
ἔδραμεν εἰς τὴν συναγωγήν. καὶ ἤδη
ἐνῆρκτο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. (ω) καὶ
ἐπέβαλε τὸ θυμίαμα, καὶ ἐξιλάσατο
48 περὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν
τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ
49 ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐγένοντο οἱ
τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τεσσαρεσκαί-
δεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς
50 τῶν τεθνηκότων ἕνεκεν Κορέ. Καὶ ἐπέ-
στρεψεν Ἀαρὼν πρὸς Μωυσῆν ἐπὶ τὴν
θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκό-
πασεν ἡ θραῦσις.

MS.A. (┴) Μωυσῆ. Καὶ (ω) καὶ ἔλαβεν, καὶ ἐπέθηκεν

ΚΕΦ. ιζ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

Et sumpsit Eleazar filius Aaron 39
sacerdotis thuribula ærea, quæ-
cunque obtulerant ii qui sunt
exusti: & addiderunt ea cir-
cum-positionem altari, Memo- 40
riale filiis Israel, ut non acce-
dat ullus alienigena, qui non
est de semine Aaron, imponere
incensum ante Dominum: &
(m) non erit, sicut Core, &
conspiratio ejus: sicut locutus
est Dominus in manu Moysi ipsi.
Et murmuraverunt filii Israel 41
postridiè contra Moysen & A-
ron, dicentes, Vos occidistis po-
pulum Domini. Et factum est, 42
cùm irrueret synagoga Super 43
Moysen & Aaron, & cum
impetu iverunt ad tabernacu-
lum testimonii. Illud verò ob-
texit nubes, & apparuit glo-
ria Domini. Et intravit Moy-
ses & Aaron ad faciem ta-
bernaculi testimonii. Et locu- 44
tus est Dominus ad Moysen &
Aaron, dicens, Discedite de 45
medio synagogæ istius: & con-
sumam eos confestim. Et ceci-
derunt in faciem suam. Et ait 46
Moyses ad Aaron, Sume thu-
ribulum, & impone super illud
ignem ab altari: & injice su-
per illud incensum, & effer
velociter in castra: & exora
pro eis. Exiit enim ira à fa-
cie Domini: cœpit vulnerare po-
pulum. Et sumpsit Aaron, sicut 47
locutus est ei Moyses, & cu-
currit ad synagogam. Et jam
inceperat (n) vulneratio in po-
pulo. Et injecit incensum, &
exoravit pro populo. Et stetit 48
inter medium mortuorum &
vivorum; & cessavit plaga.
Et fuerunt mortui in plaga 49
quatuor & decem millia, &
septingenti, præter eos qui mor-
tui erant propter Core. Et re- 50
versus est Aaron ad Moysen ad
ostium tabernaculi testimonii, &
cessavit plaga.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens; 1

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
1 [illegible]

Accepit itaque Eliazar sacerdos thuribula æ- 39
nea quæ obtulerant combusti, & extenuavit
ea in laminas pro altari, In monumentum 40
filiis Israel, ut ne accedat ullus peregrinus qui
non fuerit de semine Aharonis, ad ponendum
incensum aromatum coram Dño, neve sit ve-
luti Corah & velut universus cœtus ejus,
quos aperiens terra os suum deglutivit, quem-
admodum dixerat Dñs per manum Mosis.
Et murmuraverunt universa congregatio fili- 41
orū Israel posterâ die contra Mosen & contra
Aharonem, & dixerunt eis; Vos interfecistis
populum Dñi. Cúmque congregatus fuisset 42
totus cœtus adversùs Mosen et adversùs Aha-
ronem, conversi ad tabernaculum temporis,
viderunt opertum illud fuisse nube, & appa- 43
ruisse gloriam Dñi. Venitque Moses & Aha-
ron ante tabernaculum temporis. Et locutus 44
est Dñs cum Mose & cum Aharone, dixitq;
ad eos; Recedite de medio cœtûs hujus, per- 45
damq; eos unicâ horâ: prociderunt autem in
facies suas. Dixitq; Moses ad Aharoné, Sume 46
thuribulum, & pone in illud ignem, ponetq;
in illud incensum, & defer citò ad castra, &
veniā postula pro eis: nam egressus est furor
à conspectu Dñi, & jam cœpit mors subita 47
in populo. Sumpsit itaq; Aharon prout dixit
ei Moses, & cucurrit in mediam congregatio-
nem: vidensq; cœpisse jam mortem subitā
in populo, posuit incensum, & veniam postu- 48
lavit pro populo. Stetitque inter mortuos & 49
vivos, & cohibita est mors subita. Fuerunt
autem qui obierunt morte subitâ, quatuorde-
cim millia et septingenti; præter eos qui mor- 50
tui fuerant in dissidio Corah. Reversusq; est
Aharon ad Mosen ad ostium tabernaculi tem-
poris, & cohibita est mors subita.

CAP. XVII.

PRæterea locutus est Dominus cum Mose, 1
& dixit ad eum;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

39 ונסב אלעזר כהנא ית מחתית נחשא די קריבו יקידיא ורדידונון חופאה למדבחא : 40 דכרנא לבני ישראל בדיל דלא יקרב גבר חלוני די לא מזרעא דאהרן הוא לאסקא קטורת בוסמין קדם יי ולא יהי כקרח וככנשתיה כמא די מליל יי בידא דמשה ליה : 41 ואתרעמו כל כנשתא דבני ישראל מיומא דבתרוהי על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון דמית עמא דיי : 42 והוה באתכנשות כנשתא על משה ועל אהרן ואתפניאו למשכן זמנא והא חפהי ענגא ואתגלי יקרא דיי : 43 ועל משה ואהרן לקדם משכן זמנא : 44 ומליל יי עם משה למימר : 45 אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהון כשעא ונפלו על אפיהון : 46 ואמר משה לאהרן סב ית מחתיתא והב עלה אשתא מעלוי מדבחא ושו קטורת בסמיא ואוביל בפריע לכנשתא וכפר עליהון ארי נפק רוגזא מן קדם יי שרי מותנא : 47 ונסב אהרן כמא דמליל משה ורהט לגו קהלא והא שרי מותנא בעמא ויהב ית קטורת בסמיא וכפר על עמא : 48 וקם בין מתיא ובין חייא ואתכלי מותנא : 49 והוו דמיתו במותנא ארבעת עשר אלפין ושבע מאה בר מדמיתו על פלגתא דקרח : 50 ותב אהרן למשה לתרע משכן זמנא ומותנא אתכלי :

יז

1 ומליל יי עם משה למימר :

TARGUM ONKELOS.

39 Tulitq; Eleazar sacerdos thuribula ænea, quæ obtulerunt qui combusti fuerant : et produxerunt ea in coopertoriũ al-
40 taris. In memoriam filiis Israel, ut non accedat vir extrane°, qui non est de semine Aaron, ad adolendum incensum aromatum coram Dño : ut non sit sicut Chore, et sicut congregatio ejus; sicut locutus est Dñs
41 per manum Moysi. Murmuraverunt autem omnis congregatio filiorum Israel sequenti die contra Moysen & contra Aaron, dicentes : Vos effecistis, ut moreretur populus Do-
42 mini. Et factum est, cùm congregaretur cœtus contra Moysen et contra Aaron, respexerunt ad tabernaculum fœderis, et ecce operuit illud nubes: et
43 revelata est gloria Domini. Et venit Moyses et Aaron ante
44 tabernaculum fœderis. Locutúsque est Dñs cum Moyse di-
45 cens. Separamini de medio congregationis hujus, et consummabo eos nunc: et ceciderunt super facies suas. Dixitq;
46 Moyses ad Aaron; Tolle thuribulum, et pone in eo ignem ab altari, et pone incensum aromatum; et fer citò ad congregationem, et ora pro eis : quia egressa est ira à facie Do-
47 mini, incœpit pestis. Tulítq; Aaron, sicut locutus fuerat Moyses; et cucurrit ad medium congregationis, et ecce cœperat pestis in populo : et posuit incensum aromatum,
48 et oravit pro populo. Et stetit inter mortuos et inter vivos :
49 et cessavit pestis. Fuerunt autem qui mortui sunt in peste, quatuordecim millia et septingenti : absque his qui mortui
50 sunt in schismate Chore. Reversúsque est Aaron ad Moysen, ad ostium tabernaculi fœderis : et pestis cessaverat.

CAP. XVII.

1 LOcutúsq; est Dominus cum Moyse dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]

1 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]

1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et accepit Eleazar filius Aaronis sacerdotis thuribula ænea quæ obtulerant combusti, 39
& diduxit ea in opertorium altaris. Memoriale filiis Isra- 40
el, ut non accedat vir (e) alienigena qui non est de semine Aaronis ad adolendum incensum coram Domino, ne sit sicut Core, & sicut congregatio ejus, quemadmodum locutus est Dominus ipsi per manum Mosis. Et murmura- 41
verunt omnis congregatio filiorum Israel (f) postridie adversùs Mosen, & adversùs Aaronem, dicentes; Vos occidistis populum Domini.
Sed factum est cum congre- 42
garetur congregatio in Mosen & in Aaron, ut aspicerent ad tabernaculum testimonii, et ecce operiebat illud nubes, apparuitq; gloria Do-
mini. Tunc venit Moses, & 43
Aaron ante tabernaculum testimonii. Et locutus est Do- 44
minus Mosi, dicens; Tollite 45
vos de medio congregationis istius, & consumam eos in momento: ceciderúntq; super facies suas. Et dixit Moses 46
Aaroni, Accipe thuribulum, & pone super illud ignem de altari, pone quoq; incensum, atque ito confestim ad congregationem, et expia illam; nam egressa est indignatio à facie Domini, incipit plaga.
Et accepit Aaron sicut locu- 47
tus fuerat Moses, & cucurrit in medium congregationis, at ecce inceperat plaga in populum, posuitq; incensum, et expiavit populum. Et stetit in- 48
ter mortuos, & inter viventes; & cohibita est plaga.
Mortui autē sunt per plagā, 49
quatuordecim millia et septingenti, præter eos qui mortui sunt propter verbū Core.
Postea reversus est Aaron ad 50
Mosen ad portam tabernaculi testimonii, cessavitq; plaga.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus 1
Mosi, dicens;

VER. SAM. (e) extraneus (f) postea

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

39 * فاخذ العازار الامام الجامر النحاس التي قدمها المحرقون * فاروقوها صفائح للمذبح * ذكرا لبني
40 اسرائيل * لكي لا يتقدم رجل اجنبي ممن ليس هو من نسل هرون ليبخر بخورا بين يدي
الله * ولا يكون كقورح وجماعته كما نزل الله على يد موسي فيه * وتذمر جماعة بني اسرائيل
41 من غد على موسي وهرون قائلين * انما قتلتما خلقا من امة الله * ولما تجوقوا عليهما التفتوا
42 الى خباء الحضر * فاذا بنور الله قد ظهر في الغمام * فتقدم موسي وهرون بين يدي خباء
43 الحضر * وكلم الله موسي وهرون قائلا * ان ارتفعتما من بين هذه الجماعة افنيتهم كطرفة
44 فوقعا على وجوههما * وقال موسي لهرون * خذ المجمر واجعل عليها نارا من فوق المذبح
45 والق بخورا * واذهب به مسرعا الى الجماعة * واستغفر لهم * فان السخط قد خرج من بين
46 يدي الله * وقد بدا بهم الصدم * فاخذ ذلك هرون كما قال موسي * واحضر الى وسط الجوق *
47 فاذا الوباء قد ابتداء بهم * فبخر البخور واستغفر لهم * ووقف بين الاحياء والموتي * فارتفع الوباء *
48 * فكان عدد من مات بذلك الوباء اربعة عشر الفا وسبعمائة * سوى من مات بسبب قورح *
49 * ورجع هرون الى موسي الى باب خباء الحضر * وقد انحبس الوباء *
50 * الفصل السابع عشر *
1 * وكلم الله موسي قائلا *

Accepit ergò Eleazar sacerdos thuribula 39
ænea quæ obtulerant combusti, & attenuârunt illa in laminas pro altari. In 40
memoriam filiis Israil, ut ne accedat quispiam alienus ex his qui non fuerint de stirpe Haronis, ad adolendum thus coram Deo, & ne sit veluti Corah et turma ejus, quemadmodum misit Deus per manum Musæ. Et murmuravit cœtus filio- 41
rum Israil alterâ die de Musa & Harone, dicentes; Vos occidistis homines de gente Dei. Cúmque congregati fuissent 42
adversùs utrumque, verterunt se ad tabernaculum præsentiæ, & ecce splendor Dei jam apparuerat in nube. Accesserunt 43
autem Musa & Haron ante tabernaculum præsentiæ. Locutúsque est Deus ad 44
Musam & Haronem, dicens; Si recesse- 45
ritis de medio turbæ hujus, consumam eos quasi ictu oculi : corruerunt autem ambo in facies suas. Dixitque Musa ad 46
Haronem, Accipe thuribulum, & pone super illud ignem desuper altare desūptū, & injice thus, & fer illud festinus ad cœtum, & veniam postula pro eis : nam ira jam prodiit à conspectu Dei, & jam cœpit in eis mors subita. Sumpsit ergò il- 47
lud Haron, ut dixit Musa, & accurrit ad medium turmæ, et ecce pestis jam cœperat in eis: quare adolevit incensum, veniamq; precatus est eis. Stetitque inter viventes 48
& mortuos, & sublata est pestis. Fuit 49
autem numerus eorum qui mortui sunt eâ peste, quatuordecim millium & septingentorum, præter eos qui mortui sunt ob causam Corah. Et reversus est Haron 50
ad Musam ad ostium tabernaculi præsentiæ, cùm jam restricta esset pestis.

CAP. XVII.

LOcutúsque est Deus cum Musa, di- 1
cens;

ספר במדבר : יח

domum ad virgam virgam eis cum a cape & ,Israel filios ad Loquere
2 דבר אל־בני ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית
duodecim ,eorum patrum domum ad eorum prælatis omnibus ab ,patris
אב מאת כל־נשיאהם לבית אבתם שנים עשר
nomen Et .ejus virga super scribes ejus nomen Viri .virgas
3 מטות איש את־שמו תכתב על־מטהו : ואת שם
domus caput ad una virga quia :Levi virga super scribes Aharon
אהרן תכתב על־מטה לוי כי מטה אחד לראש בית
quo :testimonio coram conventus tentorio in eas dimittes Et .eorũ patrum
4 אבותם : והנחתם באהל מועד לפני העדות אשר
ejus virga,eo in elegero quem vir erit Et .ibi vobis conveniã
5 אועד לכם שמה : והיה האיש אשר אבחר־בו מטהו
,Israel filiorum murmurationes me desuper faciam quiescere & ,germinescet
יפרח והשכתי מעלי את־תלנות בני ישראל
,Israel filios ad Mosch est locutus Et .vos super murmurantes ipsi quibus
6 אשר הם מלינם עליכם : וידבר משה אל־בני ישראל
virgam ,unam prælato ,virgam eorum principes universi eum ad dederunt &
ויתנו אליו כל־נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה
virga & :virgas duodecim ,suorum patrum domum ad ,unam prælato
לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות ומטה
coram virgas Mosch posuit Et .eorum virgarum medio in Aharon
7 אהרן בתוך מטותם : וינח משה את־המטת לפני
ad Mosch venit & ,crastino à fuit Et .testimonii tentorio in ,Domino
8 יהוה באהל העדת : ויהי ממחרת ויבא משה אל־
:Levi domus Aharon virga floruerat ecce & ,testimonii tentorium
אהל העדות והנה פרח מטה־אהרן לבית לוי
eduxit Et.amygdalas tribuerat & ,florẽ florere fecerat & ,gemmã protulerat &
9 ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים : ויצא
:Israel filios omnes ad Domini faciebus à virgas omnes Mosch
משה את־כל־המטת מלפני יהוה אל־כל־בני ישראל
ad Dominus dixit Et .suam virgam unusquisq; acceperũt &,viderũt &
10 ויראו ויקחו איש מטהו : ויאמר יהוה אל־
,custodiam ad testimonio coram Aharon virgam Converte :Mosch
משה השב את־מטה אהרן לפני העדות למשמרת
non &,me desuper eorũ murmurationes finies & :rebellionis filiis signum in
לאות לבני־מרי ותכל תלונתם מעלי ולא
sic ,ei Dominus præcepit quemadmodum :Mosch fecit Et .morientur
11 ימתו : ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו כן
,expiravimus Ecce :dicendo ,Mosch ad Israel filii dixerunt Et .fecit
12 עשה : ויאמרו בני ישראל אל־משה לאמר הן גוענו
ad accedens accedens Omnis .periimus nos omnes ,periimus
13 אבדנו כלנו אבדנו : כל הקרב הקרב אל־
?expirando consumimur Nunquid .morietur ,Domini tabernaculum
משכן יהוה ימות האם תמנו לגוע :

CAP. XVIII. יח

tui patris domus & ,tui filii & ,Tu :Aharon ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה אל־אהרן אתה ובניך ובית־אביך
portabitis tecũ tui filii & ,tu & :sanctuarii iniquitatem portabitis tecum
אתך תשאו את־עון המקדש ואתה ובניך אתך תשאו
.vestri sacerdotii perversitatem
את־עון כהנתכם :

Versio VULG. LAT.

2 Loquere ad filios Israel, & accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, à cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, & uniuscujusque nomen superscribes virgæ suæ.
3 Nomen autem Aaron erit in tribu Levi, & una virga cunctas seorsùm familias continebit.
4 Ponésque eas in tabernaculo fœderis coram testimonio, ubi loquar ad te.
5 Quem ex his elegero, germinabit virga ejus: & cohibebo à me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant.
6 Locutúsque est Moyses ad filios Israel: & dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fuerúntque virgæ duodecim absque virga Aaron.
7 Quas cùm posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonii;
8 Sequenti die regressus invenit germinâsse virgam Aaron in domo Levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt.
9 Protulit ergò Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: videruntque & receperunt singuli virgas suas.
10 Dixitq; Dominus ad Moysen, Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israel: & quiescant querelæ eorum à me, ne moriantur.
11 Fecitque Moyses, sicut præceperat Dominus.
12 Dixerunt autem filii Israel ad Moysen, Ecce consumpti sumus, omnes perivimus.
13 Quicunque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. Num usque ad internecionem cuncti delendi sumus?

CAP. XVIII.

1 Dixitque Dominus ad Aaron; Tu, & filii tui, & domus patris tui tecum, portabitis iniquitatem Sanctuarii: & tu & filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λάβε παρ' αὐτῶν ῥάβδον, ῥάβδον κατ' οἴκους (α) πατριῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα (β) ῥάβδους, καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς (γ) ῥάβδου.
3 Καὶ τὸ ὄνομα Ἀαρὼν ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου Λευΐ. (δ) ἔστι γὰρ ῥάβδος μία·
4 κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν δώσουσι. Καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, κατέναντι τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ.
5 Καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξωμαι αὐτὸν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει. καὶ (ε) περιελῶ ἀπ' ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν Ἰσραὴλ, (ζ) ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ' ὑμῖν.
6 Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον· τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβδον (η) κατ' ἄρχοντα, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους. καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἀνὰ μέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν.
7 Καὶ ἀπέθηκε Μωυσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
8 Καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ εἰσῆλθε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν (θ) ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ (ι) ῥάβδος Ἀαρὼν εἰς οἶκον Λευΐ, (κ) καὶ ἐξήνεγκε βλαστὸν, καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη, καὶ ἐβλάστησε κάρυα.
9 Καὶ ἐξήνεγκε Μωυσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ προσώπου κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ εἶδον, καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ.
10 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἀπόθες τὴν ῥάβδον Ἀαρὼν ἐνώπιον τῶν μαρτυρίων εἰς διατήρησιν, (λ) σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων· καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι.
11 Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν, (μ) καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν.
12 Καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Μωυσῆν, λέγοντες, Ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα.
13 Πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς κυρίου, ἀποθνήσκει. ἕως εἰς τέλος ἀποθάνωμεν;

MS. A. (α) πατριῶν αὐτῶν παρὰ (β) ῥάβδους ἑκάστου (γ) ῥάβδου αὐτοῦ. Καὶ τὸ ὄνομα * αὐτοῦ ἐπίγραψον (δ) ἔστιν ῥάβδος (ε) περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὸν (ζ) ὅσα αὐτοὶ (η) κατὰ ἄρχοντα, (θ) εἰς τὴν σκηνὴν (ι) ῥάβδος ἡ Ἀαρὼν (κ) καὶ ἐξήνθησεν βλαστὸν, (λ) εἰς σημεῖον (μ) ὃν συνέταξεν

ΚΕΦ. ιη'.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἀαρὼν, λέγων, Σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς (α) σου λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἁγίων, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῆς ἱερατείας ὑμῶν.

MS. A. (α) σου μετὰ σοῦ λήμψεσθε

Loquere filiis Israel: & accipe ab eis virgam, virgam secundùm domos familiarum, ab omnibus principibus eorum, secundùm domos familiarum eorum, duodecim virgas: & uniuscujusque nomen ejus scribe in virga. 2
Et nomen Aaron scribe in virga Levi: est enim virga una: 3
secundùm tribum domûs familiarum suarum dabunt. Et pones eas in 4
tabernaculo testimonii, è regione testimonii: in quibus cognoscar tibi illic.
Et erit, homo quem elegero eum, virga ejus germinabit. 5
Et (a) auferam à me murmurationem filiorũ Israel, quæ ipsi murmurant super vos.
Et locutus est Moyses filiis Israel. 6
Et dederunt ei omnes principes eorum virgam: principi uni virgam secundùm principem, secundùm domos familiarum eorum, duodecim virgas. Et virga Aaron inter virgas eorum.
Et deposuit Moyses virgas ante Dominum in tabernaculo testimonii. 7
Et factum est postridiè, & intravit Moyses & Aaron in tabernaculo testimonii. 8
Et ecce germinavit virga Aaron in (b) domum Levi, & protulit germen, & effloruit flores, & germinavit (c) nuces.
Et protulit Moyses omnes virgas à facie Domini ad omnes filios Israel. 9
Et viderunt & sumpserunt unusquisque virgam suam.
Et dixit Dominus ad Moysen, Depone virgam Aaron in conspectu testimoniorum in conservationem, signum filiis inobedientium: & cesset murmuratio eorum à me, & non moriantur. 10
Et fecit Moyses & Aaron, sicut præcepit Dominus Moysi; ita fecerunt. 11
Et dixerunt filii Israel ad Moysen, dicentes, Ecce absumpti sumus, periimus, consumpti sumus. 12
Omnis tangens tabernaculum Domini, moritur. usque in finem moriemur? 13

CAP. XVIII.

Et ait Dominus ad Aaron, dicens; Tu, & filii tui, & domus patris (a) tui, accipietis peccata sanctorum: & tu, & filii tui accipietis peccata sacerdotii vestri. 1

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܡܠܠ ܥܡ ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܣܒ ܡܢܗܘܢ ܫܒܛܐ ܫܒܛܐ ܠܒܝܬ ܐܒܗ̈ܐ. ܡܢ ܟܠܗ
ܟܠ ܪܘܪܒܢܝܗܘܢ ܠܒܝܬ ܐܒܗ̈ܝܗܘܢ. ܬܪܬܥܣܪ ܫܒܛܝ̈ܢ. ܘܠܟܠ ܚܕ ܫܡܗ ܟܬܘܒ ܥܠ
3 ܫܒܛܗ. * ܘܫܡܗ ܕܐܗܪܘܢ ܟܬܘܒ ܥܠ ܫܒܛܐ ܕܠܘܝ. ܡܛܠ ܕܚܕ ܚܕ ܫܒܛܐ ܠܒܝܬ
4 ܐܒܗ̈ܝܗܘܢ. * ܘܣܝܡ ܐܢܘܢ ܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܩܕܡ ܣܗܕܘܬܐ: ܕܡܬܘܥܕ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܬܡܢ.
5 * ܘܢܗܘܐ ܓܒܪܐ ܕܐܬܪܥܐ ܒܗ. ܢܦܪܥ ܫܒܛܗ. ܘܐܥܒܪ ܡܢܝ ܪܛܢܐ ܕܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ.
6 ܕܪܛܢܝܢ ܥܠܝܟܘܢ. * ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܝܗܒܘ ܠܗ ܟܠܗܘܢ ܪܘܪܒܢܝܗܘܢ
ܫܒܛܐ ܠܪܝܫܐ. ܠܟܠܗܘܢ ܒܝܬ ܐܒܗ̈ܝܗܘܢ. ܬܪܬܥܣܪ ܫܒܛܝ̈ܢ. ܘܫܒܛܗ ܕܐܗܪܘܢ
7 ܒܝܢܝ ܫܒܛܝ̈ܗܘܢ. * ܘܣܡ ܐܢܘܢ ܡܘܫܐ ܠܫܒܛܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܒܓܘ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ
8 ܕܣܗܕܘܬܐ. * ܘܠܝܘܡܐ ܕܐܚܪܢܐ. ܥܠ ܡܘܫܐ ܠܡܫܟܢܐ ܕܣܗܕܘܬܐ. ܘܚܙܐ ܕܐܦܪܥ ܫܒܛܗ
9 ܕܐܗܪܘܢ ܕܒܝܬ ܠܘܝ. ܘܐܦܩ ܛܪܦܐ ܘܐܘܒܠ ܠܘܙܐ. * ܘܐܦܩ ܡܘܫܐ ܠܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ
10 ܡܢ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܚܙܘ. ܘܢܣܒܘ ܐܢܫ ܫܒܛܗ. * ܘܐܡܪ
ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܐܗܦܟ ܫܒܛܗ ܕܐܗܪܘܢ ܩܕܡ ܣܗܕܘܬܐ. ܕܢܬܢܛܪ ܠܐܬܐ. ܠܒܢܝ̈ܐ ܡܡܪܡܪܢܐ.
11 ܘܢܫܬܠܝ ܪܛܢܗܘܢ ܡܢܝ. ܘܠܐ ܢܡܘܬܘܢ. * ܘܥܒܕ ܡܘܫܐ ܐܝܟ ܕܦܩܕܗ ܡܪܝܐ. ܗܟܢܐ ܥܒܕ.
12
13 * ܘܐܡܪܘ ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܘܫܐ. ܗܐ ܫܠܡܢ ܘܐܒܕܢ. ܘܥܠܝܢ ܟܠܢ. * ܘܟܠ ܕܡܬܩܪܒ
ܠܡܫܟܢܗ ܕܡܪܝܐ. ܡܐܬ. ܘܗܐ ܐܦ ܚܢܢ ܩܪܝܒܝܢ ܠܡܫܠܡ. * ܡܫܠܡܘ * ܚܢܢ *
1 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܐܗܪܘܢ. ܐܢܬ ܘܒܢܝ̈ܟ ܘܒܝܬ ܐܒܘܟ ܥܡܟ. ܩܒܠܘ ܚܘܒܗ ܕܡܩܕܫܐ.
ܘܐܢܬ ܘܒܢܝ̈ܟ ܥܡܟ. ܩܒܠܘ ܚܘܠܐ ܕܟܗܢܘܬܟܘܢ.

Loquere cum filiis Israel, & accipe ab eis singulas virgas per domos patrũ, à cunctis scilicet, magnatibus eorũ per domos patrũ suorum, duodecim virgas: & cujusque nomen scribe super virgam ipsius. 2
Nomen verò Aharonis scribe super virgã Levi: nam singulæ virgæ ad domũ patrum eorũ pertinent. 3
Et pone eas in tabernaculo temporis corã testimonio, ubi convenire vos consuevi. 4
Fietque ut vir qui mihi gratus erit, germinet ejus virga: & amovebo à me murmurationẽ filiorũ Israel quã murmurant adversùm vos. 5
Dixit hæc igitur Moses filiis Israel, dederuntque ei cuncti magnates eorũ singulas virgas pro quolibet principe, juxta cunctas familias suas, duodecim virgas: & virga Aharonis erat inter virgas eorũ. 6
Et posuit Moses virgas coram Domino intra tabernaculũ temporis testimonii. 7
Postero autem die ingressus est Moses in tabernaculũ testimonii, viditq; germinâsse virgã Aharonis, domûs videlicet, Levi, & produxisse folia, & concrevisse in amygdala. 8
Protulitque Moses cunctas virgas è tabernaculo temporis ad omnes filios Israel: quas cũ vidissent, acceperunt unusquisq; virgã suã. 9
Ait autem Dominus ad Mosen, Restitue virgam Aharonis ante testimoniũ, ut servetur in signum pro filiis irritatoribus, ut cesset murmur eorũ à me, & non moriantur. 10
Fecit itaq; Moses quemadmodum præcepit ei Dominus, sic fecit. 11
Et dixerunt filii Israel ad Mosen, Ecce consumpti sumus, interivim⁹, & actũ est de nobis omnib⁹: 12
Et quandoquidem quisquis accesserit ad tabernaculũ Domini, morietur: ecce nos quoq; proximi sum⁹ consumptioni. 13

CAP. XVIII.

Dixit etiam Dominus ad Aharonem, Tu, & filii tui, & familia tua tecum ferte iniquitatem sanctuarii: tu quoque, & filii tui tecum ferte culpam sacerdotii vestri. 1

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

מלל עם בני ישראל וסב מנהון
חטרא חטרא לבית אבא מן כל
רברבניהון לבית אבהתהון תרי
עסר חטרין גבר ית שמיה תכתוב
על חטריה: וית שמא דאהרן
תכתוב על חטרא דלוי ארי חטרא
חד לריש בית אבהתהון: ותצנעינון
במשכן זמנא קדם סהדותא דאזמן
מימרי לכון תמן: ויהי גברא די
אתרעי ביה חטריה ינעי ואניח מן
קדמי ית תורעמת בני ישראל די
אנון מתרעמין עליכון: ומלל משה
עם בני ישראל ויהבו ליה כל
רברבניהון חטרא לרבא חד חטרא
לרבא חד לבית אבהתהון תרי
עסר חטרין וחטרא דאהרן בגו
חטריהון: ואצנע משה ית חטריא
קדם יי במשכנא דסהדותא: והוה
ביומא דבתרוהי ועל משה למשכנא
דסהדותא והא נעא חטרא דאהרן
לבית לוי ואפיק לבלבין ואניץ נץ
וכפית שגדין: ואפיק משה ית כל
חטריא מן קדם יי לות כל בני
ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר
חטריה: ואמר יי למשה אתיב ית
חטרא דאהרן לקדם סהדותא
למטרא לאת לעמא סרבנא ויסופון
תורעמתהון מן קדמי ולא ימותון:
ועבד משה כמא די פקיד יי יתיה כן
עבד: ואמרו בני ישראל למשה
למימר הא מננא קטלת חרבא הא
מננא בלעת ארעא והא מננא
מיתו במותנא: כל דקריב מקרב
למשכנא דיי מאית הא אנחנא
סיפין למימת:

יח

ואמר יי לאהרן את ובנך ובית אבך
עמך תסלחון על חובי מקדשא ואת
ובנך עמך תסלחון על חובי כהנתכון:

Targum Onkelos.

2 Loquere cum filiis Iſrael, et accipe ab eis virgas ſingulas per domos patrũ ab omnib' principib' eorũ, duodecim virgas per domos patrũ ſuorũ: et nomẽ uniuſcujuſq; ſcribes ſup virga ejus.
3 Nomẽ autẽ Aaron ſcribes ſuper virgam Levi: quia virga una erit principi domus patrũ ſuorũ.
4 Reponeſq; eas in tabernaculo fœderis corã teſtimonio, ubi conſtituã verbũ meum vobis.
5 Et virũ quem elegero, virga ejus germinabit: et ceſſare faciã à me querimonias filiorũ Iſrael, quib' ipſi murmurant contra vos.
6 Locutúſq; eſt Moyſes cum filiis Iſrael; et dederunt ei oẽs principes eorum ſingulas virgas p ſingulos principes, per domos patrum ſuorũ; duodecim virgas: et virga Aaron erat in medio virgarum eorũ.
7 Et repoſuit Moyſes virgas corã Dño, in tabernaculo teſtimonii.
8 Et factũ eſt in ſequenti die, ingreſſ' eſt Moyſes in tabernaculũ teſtimonii; et ecce germinavit virga Aarõ in domo Levi: et produxit ramos, et eruperant flores; et formatæ ſunt amygdalæ.
9 Et protulit Moyſes oẽs virgas de conſpectu Dñi, ad cunctos filios Iſrael: & cognoverunt & acceperunt ſinguli virgas ſuas.
10 Dixitq; Dñs ad Moyſen; Refer virgã Aaron corã teſtimonio, in cuſtodiã et in ſignũ populo rebelli: ut ceſſet murmuratio eorũ à facie mea, et non moriantur.
11 Fecitq; Moyſes: ſicut præceperat ei Dñs, ita fecit.
12 Dixerunt autem filii Iſrael ad Moyſen, dicentes: Ecce ex nobis interfecti ſunt gladio, & ecce aliquos ex nobis deglutivit terra, et ecce aliqui ex nobis mortui ſunt peſte.
13 Omnis qui accedit ad tabernaculum Domini moritur: num morte conſumendi ſumus?

CAP. XVIII.

1 Dixitq; Dominus ad Aaron; Tu, et filii tui et domus patris tui tecum, propitiabitis ſup delicta ſanctuarii: et tu et filii tui tecum expiabitis ſuper peccata ſacerdotii veſtri.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

2 *Loquere filiis Iſrael, et accipe ab iis virgam, virgam ſecundùm domum patris, ab omnibus principibus eorum ſecundùm domum patrum ſuorum, duodecim virgas: uniuſcujuſq; nomen ſcribes ſuper virgam ſuam.*
3 *Nomen quoq; Aaronis ſcribes ſuper virgam Levi; nam virga una erit pro capite domûs patrũ ſuorum.*
4 *Poſtea pones eas in tabernaculo teſtimonii corã teſtimonio quò te conveniã.*
5 *Fietq; ut viri illi' quem elegero, virga ejus floreat: atq; ita quieſcere faciã à me murmura filiorum Iſrael quæ obmurmurant in vos.*
6 *Locutuſq; eſt Moſes filiis Iſrael, et dederunt ei omnes principes eorum, unuſquiſque princeps virgam ſecundùm domum patrum ſuorum, duodecim virgas; virga autem Aaronis erat in medio virgarum eorum.*
7 *Et poſuit Moſes virgas coram Domino in tabernaculo teſtimonii.*
8 *Poſtridie autem venit Moſes ad tabernaculum teſtimonii, et ecce floruerat virga Aaronis pro domo Levi, & protulerat germen, et effloruerat flores, et (a) tulerat amygdalas maturas.*
9 *Et produxit Moſes omnes virgas à conſpectu Domini ad omnes filios Iſrael, & viderunt, & acceperunt quiſque virgam ſuam.*
10 *Tum dixit Domin' Moſi, Repone virgam Aaronis coram teſtimonio ad cuſtodiam in ſignum filiis rebellionis, ut ceſſare facias murmura eorũ à me, & non moriantur.*
11 *Et fecit Moſis ſicut præceperat Dominus ei, ſic fecit.*
12 *Dixeruntq; filii Iſrael Moſi hæc verba, Ecce expiram', perim', omnes nos perimus.*
13 *Quicunque accedendo acceſſerit ad tabernaculum Domini, morietur: nunquid conſumimur (b) ut expiremus?*

CAP. XVIII.

1 *ET dixit Dominus Aaroni, Tu, et filii tui, et domus patris tui tecum portabitis iniquitatem ſanctuarii: Tu quoq;, et filii tui tecum portabitis iniquitatem ſacerdotii veſtri.*

VER. SAM. (a) tribuerat (b) conſumendo?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* مر بني اسرايل * وخذ منهم عصي لكل بيت اب من اشرافهم لبيوت اباىهم يكون ذلك اثني
عشر عصا * واكتب كل رجل على عصاه * واسم هرون فاكتبه على عصا لاوي * لانك انما
تاخذ عصا واحدة لجملة بيوت اباىهم * ودعها في خباء المحضر بين يدي الشهادة التي احضر لك
عندها هنالك * فالرجل الذي اختاره يفرع عصاه حتي اهدي عني تذمر بني اسرايل الذين
هم متذمرون عليكم * فكلم موسي بني اسرايل * فدفع اليه كل اشرافهم عصا من كل
شريف لبيوت اباىهم * اثني عشر عصا وعصي هارون فيما بينهم * فوضعها موسي بين يدي
الله في خباء الشهادة * فلما كان من غد دخل موسي في خباء الشهادة * فاذا قد فرعت عصي
هرون التي هي لبيت لاوي * فاخرجت فروعا * وبدت نوارا * وعقدت لوزا * ثم اخرج موسي
جميع العصي من بين يدي الله الي جميع بني اسرايل * فنظر كل واحد الي عصاه فاخذها
* ثم قال الله لموسي * رد عصا هرون بين يدي الشهادة * ليكن حفظ علامة لذوي الخلف
فيفني تذمرهم عني * ولا يهلكوا * فصنع موسي كما امر الله من ذلك * ثم قال بنو اسرايل لموسي
هوذا قد توفي منا * وباد منا * وكلنا هالكون * واذا كان كل من تقدم الي مسكن الله يهلك
فها نحن فانون متوفون * الفصل الثامن عشر * فقال الله لهرون *
انت وابناك وآل ابيك معك تحملون وزر المقدس * وانت وابناك معك تحملون وزر امامتكم *

2 *Præcipe filiis Iſrail, & accipe ab eis baculum per ſingulas domos patris, à principibus eorum per domos patrum ſuorum, eruntque ii duodecim baculi: & ſcribe nomen cujuſlibet viri ſuper baculo ſuo.*
3 *Et nomen Haronis ſcribe ſuper baculo Livi. Nam accipies baculum unum pro qualibet domo patrum eorum.*
4 *Et relinque eos in tabernaculo præſentiæ coram teſtimonio apud quod tibi adſum illic.*
5 *Et vir quem elegero, germinabit baculus ejus: ut mitigẽ à me muſſitationẽ filiorũ Iſrail qui muſſitant adverſum vos.*
6 *Locutus eſt igitur Muſa ad filios Iſrail, & dederunt ei omnes principes eorũ baculũ ab unoquoque principe per domos patrum ſuorum, duodecim baculos: & baculus Haronis inter eos.*
7 *Poſuitque eos Muſa coram Deo in tabernaculo teſtimonii.*
8 *Et cùm fuiſſet altera dies, introivit Muſa in tabernaculum teſtimonii, & ecce germinaverat baculus Haronis qui erat pro domo Livi, & emiſerat frondes, & produxerat flores, & concreverat in amygdalas.*
9 *Deinde eduxit Muſa cunctos baculos è conſpectu Dei ad omnes filios Iſrail: & inſpexit unuſquiſque baculum ſuum, ſumpſitq; illum.*
10 *Tum dixit Deus Muſæ, Repone baculum Haronis ante teſtimonium, ſitque conſervatio ſigni rebellibus, ceſſetque murmuratio eorum de me, & non pereant.*
11 *Fecitque Muſa quod præcepit ei Deus quoad hoc.*
12 *Deinde dixerunt filii Iſrail ad Muſam, Ecce mortui jam ſunt quidam ex nobis, & perierunt alii: omnes ergò peribimus.*
13 *Et quandoquidem quiſquis accedit ad habitaculum Dei, perit: igitur nos conſumendi, ac morituri ſumus.*

CAP. XVIII.

1 *AIt autem Deus Haroni, Tu, et duo filii tui, ac familia patris tui tecum portabitis culpam ſanctuarii: & tu, ac duo filii tui tecum portabunt crimen ſacerdotii veſtri.*

ספר במדבר : יח

Fac appropinquare, tui patris *virgam*, Levi *extensionem*, tuos fratres etiam Et
2 וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך הקרב
tecum tui filii & ,tu & :tibi ministrent & ,*se super* se copulent & ,tecum
אתך וילוו עליך וישרתוך ואתה ובניך אתך
custodiam & ,tuam custodiam custodient Et .testimonii *tentorio* coram
3 לפני אהל העדת : ושמרו משמרתך ומשמרת
non altare ad & ,sanctitatis vasa ad veruntamen :*tentorii* omnis
כל האהל אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא
.vos *etiam* ipsi *etiam* morientur non & ,appropinquabunt
יקרבו ולא ימתו גם הם גם אתם :
omni in *conventus tentorii* custodiam custodient &,*se super copulabuntur* Et
4 ונלוו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד לכל
.vos ad appropinquabit non extraneus Et .*tentorii* *servitio*
עבדת האהל וזר לא יקרב אליכם :
non & ,altaris custodiam & ,sanctitatis custodiam custodietis Et
5 ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח ולא
tuli ecce ego Et .Israel filios super *iræ fervor* amplius erit
6 יהיה עוד קצף על בני ישראל : ואני הנה לקחתי את
datos donum vobis ,Israel filiorum medio è Levitas vestros fratres
אחיכם הלוים מתוך בני ישראל לכם מתנה נתנים
tui filii & ,tu Et .*conventus tentorii servitium* *faciendum ad* ,Domino
7 ליהוה לעבד את עבדת אהל מועד : ואתה ובניך
,altaris rem omnem ad vestrum sacerdotium custodietis tecum
אתך תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח
.vestrũ sacerdotiũ *dabo* *doni servitium* :servietis & ,velum intra *ab* &
ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם
ad Dominus est locutus Et .morietur ,appropinquans extraneus Et
8 והזר הקרב יומת : וידבר יהוה אל
:mearum *elevationum* custodiam tibi dedi ecce ,ego Et :Aharon
אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי
,ungendum ad eas dedi tibi Israel filiorum *sanctitates* omnes ad
לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה
sanctitatum *sanctitate* de tibi erit Hoc .*seculi* statutum in tuis filiis &
9 ולבניך לחק עולם : זה יהיה לך מקדש הקדשים
omne ad & ,eorum munus omne *ad* ,eorum *appropinquatio* omnis :igne de
מן האש כל קרבנם לכל מנחתם ולכל
sanctitas ,mibi reddent *quæ* eorum *delictum omne ad* &,eorum peccatum
חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש
eam comedes sanctitatum sanctitate In .tuis filiis & ,*hoc* tibi sanctitatum
10 קדשים לך הוא ולבניך : בקדש הקדשים תאכלנו
tibi hoc Et .tibi erit sanctitas ,eam comedet masculus omnis
11 כל זכר יאכל אתו קדש יהיה לך : וזה לך
tibi Israel filiorum elevationes omnes *ad* ,eorum doni *elevatio*
תרומת מתנם לכל תנופת בני ישראל לך
mundus Omnis .*seculi* statutũ in tecum tuis filiab[9] &,tuis filiis & ,eas dedi
נתתים ולבניך ולבנתיך אתך לחק עולם כל טהור
omnem &,*novi* olei pinguedinem Omnem .eam comedet tua domo in
12 בביתך יאכל אתו : כל חלב יצהר וכל
Domino dabunt *quod* eorum *initium* ,frumenti & ,*musti* pinguedinem
חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו ליהוה
.ea dedi tibi
לך נתתים :

Versio VULG. LAT.

2 Sed & fratres tuos de tribu Levi, et sceptrũ patris tui sume tecũ, præstóque sint, & ministrent tibi : tu auté & filii tui ministrabitis in tabernaculo
3 testimonii. Excubabúntq; Levitæ ad præcepta tua, & ad cuncta opera tabernaculi : ita duntaxat, ut ad vasa Sanctuarii & ad altare non accedant, ne & illi moriantur, & vos
4 pereatis simul. Sint autem tecum, & excubent in custodiis tabernaculi, & in omnibus ceremoniis ej[9]. Alienigena non
5 miscebitur vobis. Excubate in custodia Sanctuarii, & in ministerio altaris : ne oriatur indignatio super filios Israel.
6 Ego dedi vobis fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel, & tradidi donum Domino, ut serviant in ministe-
7 riis tabernaculi ejus. Tu autem & filii tui custodite sacerdotium vestrum : & omnia quæ ad cultum altaris pertinent, & intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus ac-
8 cesserit, occidetur. Locutúsque est Dominus ad Aaron, Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tradidi tibi & filiis tuis pro officio sacerdotali, legitima
9 sempiterna. Hæc ergò accipies de his, quæ sanctificantur & oblata sunt Domino. Omnis oblatio, & sacrificium, & quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi, & cedit in Sancta sanctorum, tuum erit, et filiorum tuorum.
10 In Sanctuario comedes illud : marés tantùm edent ex eo, quia consecratum est tibi.
11 Primitias autem, quas voverint et obtulerint filii Israel, tibi dedi, et filiis tuis, ac filiabus tuis, jure perpetuo. Qui mundus est in domo tua, ve-
12 scetur eis. Omnem medullam olei, et vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ τοὺς ἀδελφούς σου φυλὴν Λευὶ δῆμον τοῦ πατρός σου προσαγάγου πρὸς σεαυτόν, καὶ (β) προστεθήτωσάν σοι, καὶ λειτουργείτωσάν σοι· καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ ἀπέ-
3 ναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ φυλάξονται τὰς φυλακάς σου, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς (γ) σκηνῆς· πλὴν πρὸς τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐ προσελεύσονται, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται καὶ οὗτοι καὶ ὑμεῖς.
4 Καὶ προστεθήσονται πρὸς σέ, καὶ φυλάξονται τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς. καὶ ὁ ἀλ-
5 λογενὴς οὐ προσελεύσεται πρὸς σέ. Καὶ φυλάξεσθε τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων, καὶ τὰς φυλακὰς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οὐκ (δ) ἔσται θυ-
6 μὸς ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ ἐγὼ εἴληφα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς Λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ δόμα δεδομένον κυρίῳ, λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκη-
7 νῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ διατηρήσετε τὴν ἱερατείαν ὑμῶν, κατὰ πάντα τρόπον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὸ ἔνδοθεν τοῦ καταπετάσματος· καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας δόμα τῆς ἱερατείας ὑμῶν. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανεῖ-
8 ται. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Ἀαρών, (ε) Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν (ζ) ἀπαρχῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἡγιασμένων μοι παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· σοὶ δέδωκα αὐτὰ εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ
9 σὲ νόμιμον αἰώνιον. Καὶ τοῦτο ἔστω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων τῶν καρπωμάτων ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θυσιασμάτων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πάσης πλημμελείας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν (η) ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ὅσα ἀποδιδόασί μοι ἀπὸ πάντων τῶν ἁγί-
10 ων, σοὶ ἔσται καὶ τοῖς υἱοῖς σου. Ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγεσθε αὐτά· πᾶν ἀρσενικὸν φάγεται
11 αὐτά· σὺ καὶ οἱ υἱοί σου. ἅγια ἔσται σοι. Καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἀπαρχῶν δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιθεμάτων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· σοὶ δέδωκα αὐτὰ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον. πᾶς καθαρὸς
12 ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά. Πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα (θ) ἀπαρχὴ οἴνου, σίτου, ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα ἂν δῶσι τῷ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτά. Τὰ (ι) πρωτογεννήματα πάντα ὅσα ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα ἂν ἐνέγκωσι κυρίῳ, σοὶ ἔσται.

MS.A. (β) προστεθήτωσαν, καὶ (γ) σκηνῆς σου· πλὴν (δ) ἔσται ἔτι θυμὸς (ε) Καὶ ἐγὼ ἰδοὺ (ζ) ἀπαρχῶν μου ἀπὸ (η) ἁμαρτιῶν, ὅσα (θ) ἀπαρχὴ σίτου καὶ οἴνου, ἀπαρχὴ (ι) πρωτογεννήματα

Et fratres tuos tribum Levi do- 2
mum patris tui assume ad te; & adjungantur tibi, & ministrent tibi : & tu, & filii tui tecum coram tabernaculo testimonii. Et 3
(b) custodient custodias tuas, & custodias tabernaculi. Tantummodò ad vasa sancta, & ad altare non accedent : & non morientur & hi, & vos. Et addentur 4
ad te, & custodient custodias tabernaculi testimonii, secundum omnia ministeria tabernaculi. Et alienigena non accedet ad te.
Et custodietis custodias sanctorum, 5
& custodias altaris : et non (c) erit furor in filios Israel. Et ego 6
accepi fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel, (d) dationem datam Domino, ad ministranda ministeria tabernaculi testimonii. Et tu, & filii tui tecum con- 7
servabitis sacerdotium vestrum, ad omnem modum altaris, et quod est intra velum : & ministrabitis ministeria, (e) dationem sacerdotii vestri. Et alienigena accedens, moritur. Et locutus est Dominus 8
ad Aaron, Et ecce ego dedi vobis conservationem primitiarum, de omnibus quæ sanctificata sunt mihi à filiis Israel : tibi dedi ea in (f) honorem, & filiis tuis post te, legitimum sempiternum. Et hoc 9
sit vobis de sanctificatis sanctis oblationibus, de omnibus muneribus eorum, & de omnibus sacrificiis eorum, & de omni delicto eorum, & de omnibus peccatis eorum : quæcunque reddunt mihi de omnibus sanctis, tibi erunt & filiis tuis. In sancto sanctorum 10
comedetis ea : omne masculinum comedet ea, tu, & filii tui. Sancta erunt tibi. Et hoc erit vobis de 11
primitiis dationum eorum, de omnibus impositionibus filiorum Israel : tibi dedi ea, & filiis tuis, et filiabus tuis tecum, legitimũ sempiternum. Omnis mundus in domo tua edet ea. Omnis pri- 12
mitia olei, & omnis primitia vini, (g) tritici, primitia eorum, quæcunque dederint Domino; tibi dedi ea. (h) Primogenita omnia, quæcunque in terra eorum, quæcunque attulerint Domino; tibi erunt.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Et fratres quoque tuos, tribum Levi, tribum 2
patris tui assumes tecum, ut consocientur tibi, ministrentque tibi : & tu ac filii tui tecum eritis coram tabernaculo temporis testimonii. Et custodiant custodiam tuam, & 3
custodiam totius tabernaculi; verùm vasa sanctuarii & vasa altaris ne tangant, ut ne moriantur cùm ipsi tùm vos. Consociabun- 4
tur inquam tibi, & custodient custodiam tabernaculi temporis, totiusque ministerii tabernaculi, & alienus non accedet ad vos.
Itaque custodite custodiam sanctuarii & cu- 5
stodiam altaris, ut ampliùs nulla sit indignatio contra filios Israel. Et ego ecce promo- 6
vi fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel (dono *enim* dediti sunt Domino) ad obeundum ministerium tabernaculi temporis. Tu verò, & filii tui tecum custodite sa- 7
cerdotium vestrum, cunctosque ritus altaris & intra velum januæ fungimini ministerio, munere *scilicet*, quod dedi sacerdotio vestro : & alienus qui accesserit, occidatur. Dixit 8
etiam Dominus ad Aharonem, Ecce ego dedi tibi custodiam separationum mearum, & omnia sancta filiorum Israel tibi dedi ob unctionem, tibi *inquam*, & filiis tuis tecum, lege perpetuâ. Horum autem sanctitas san- 9
ctificabitur ab igne : Omnis eorum oblatio, & omnis eorum farina, omniaque peccata eorum, & cuncta illorum sacrificia quæ mihi offerent, sancta sanctorum erunt tibi & filiis tuis. In sancto sanctorum comedetis illud, 10
quilibet masculus comedet illud, sanctũ erit tibi. Hæc igitur est separatio donorũ vestro- 11
rũ. Omnes etiã separationes filiorũ Israel tibi côcessi & filiis ac filiab[9] tuis tecũ, lege perpetuâ : quicunq; mund[9] fuerit in domo tua, comedet illud. Omné pinguediné olei, omnéq; adi- 12
pẽ frumẽti & vini, necnon primitias eorum quas tribuent Domino, tibi concessi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ואף ית אחך שבטא דלוי שבטא
דאבוך קריב לותך ויתוספון
עלך וישמשנך ואת ובנך עמך
קדם משכנא דסהדותא: ויטרון
מטרתך ומטרת כל משכנא ברם
למני קודשא ולמדבחא לא יקרבון
ולא ימותון אף אנון אף אתון:
ויתוספון עלך ויטרון ית מטרת
משכן זמנא לכל פולחן משכנא
וחילוני לא יקרב לותכון: ותטרון
ית מטרת קודשא וית מטרת
מדבחא ולא יהי עוד רוגזא על בני
ישראל: ואנא הא קריבית ית
אחיכון ליואי מגו בני ישראל לכון
מתנן יהיבין קדם יי למפלח ית
פולחן משכן זמנא: ואת ובנך עמך
תטרון ית כהונתכון לכל פתגם
מדבחא ולמגו לפרוכתא ותפלחון
פולחן מתנא אתין ית כהונתכון
וחילוני דיקרב יתקטיל: ומליל יי
לאהרן ואנא הא יהבית לך
ית מטרת אפרשותי לכל
קודשיא דבני ישראל לך יהבתינון
לרבו ולבנך לקים עלם: דין יהי
לך מקודש קודשיא מותר מן
אשתא כל קורבנהון לכל
מנחתהון ולכל חטאתהון ולכל
אשמיהון די יתיבון קדמי קודש
קודשין דילך הוא ולבנך: בקודש
קודשין תיכלוניה כל דכורא
ייכול יתיה קודשא יהי לך:
ודין לך אפרשות מתנתהון לכל
ארמות בני ישראל לך יהבתינון
ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם
כל דדכי בביתך ייכול יתיה:
כל טוב משח וכל טוב חמר ועבור
ראשיתהון די יתנון קדם יי
להון יהבתינון:

TARGUM ONKELOS.

2 Fratres quoque tuos de tribu Levi patris tui applica ad te, ut adhæreant tibi & ministrent tibi: & tu, & filii tui tecũ, eritis corã tabernaculo
3 testimonii. Et custodient custodiam tuam, & custodiam totius tabernaculi: sed ad vasa sanctuarii & ad altare non accedant, ut non moriantur
4 tam illi quàm vos. Et adhærebunt tibi, & custodient custodiã tabernaculi fœderis, juxta omne ministeriũ tabernaculi: & alien⁹ non accedat
5 ad vos. Custodiéntq; custodiã sanctuarii, & custodiã altaris: ut non sit ultrà indignatio su-
6 per filios Israel. Et ecce ego applicavi fratres vestros Levitas, de medio filiorũ Israel: & dedi eos dono vobis coram Domino, ut ministrent ministerium tabernaculi fœderis.
7 Tu autẽ & filii tui tecũ custodietis sacerdotiũ vestrũ, juxta omnẽ ritũ altaris, & intra velum ministrabitis: ministeriũ doni dabo sacerdotiũ vestrũ; & extrane⁹ qui accesserit, occide-
8 tur. Locutusque est Dñs cum Aaron: Ecce ego dedi tibi custodiam primitiarũ mearum: omnia quæ sanctificata sunt à filiis Israel, tibi tradidi ea pro unctione, & filiis tuis, in pactũ
9 sempiternũ. Hoc erit tibi de sancto sanctorũ, quod remanet de omnibus quæ oblata sunt in igne: juxta omnia munera eorũ, & juxta omnia quæ pro peccato offeruntur, & pro delicto eorũ reddent coram me; sanctũ sanctorũ erit tibi & fi-
10 liis tuis. In sancto sanctorum comedetis illud: omnis masculus comedet illud, sanctum
11 erit tibi. Et hæ primitiæ munerũ eorũ, juxta omnia quæ obtulerint filii Israel: tibi tradidi ea, & filiis tuis & filiab⁹ tuis tecũ, fœdere sempiterno: omnis qui mundus fuerit in do-
12 mo tua comedet ea. Omne optimũ olei, & omne optimũ vini & frumenti, & primitias eorum quas dabunt filii Israel coram Domino, tibi dedi eas.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

portionem æternam. (g) oblatione: (h) portionem æternam: (i) recentis, (k) liquorem aridi aut veteris.

TEXT. ET VER. SAM.

Translatio Latina.

2 Atq; etiam fratres tuos, tribũ Levi, tribum patris tui accedere fac ad te (a) adhæreántque tibi ut ministrent tibi: Tu verò, & filii tui tecum eritis corã tabernaculo testi-
3 monii. Et custodient custodiã tuam, et custodiam omnis tabernaculi: tantùm ad vasa sancta, & ad altare non accedent, ut non moriantur, &
4 hi, et vos. Adjungenturq; tibi, et custodient custodiã tabernaculi testimonii secundùm omne ministerium tabernaculi: (b) alienigena autem non
5 accedet ad vos. Custodietis igitur custodiã sanctitatis, et custodiam altaris, et non erit ampliùs indignatio super fili-
6 os Israel. Ego autẽ, ecce accepi fratres (c) tuos Levitas de medio filiorum Israel: vobis dono dati sunt à Domino ad faciendum ministeriũ tabernaculi testimonii.
7 Tu verò, et filii tui tecum custodietis sacerdotium vestrum secundùm omne negotium altaris, et id quod est intra velum: præstabitisq; ministeriũ istud; nam dono dedi sacerdotium vestrum: (d) Alienigena autem qui accesserit, (e)
8 morietur. Et locutus est Dominus Aaroni; Ego autem, ecce dedi tibi custodiã oblationũ elevatarũ mearum ex omnibus sanctificationibus filiorũ Israel: tibi dedi illas propter unctionem, filiisq; tuis in (f)
9 præceptũ æternum. Hoc erit tuũ de sanctitatib⁹ sanctitatum ex (g) igne: omne munus eorum, sive in omni oblatione eorum, sive in omni sacrificio pro peccato eorũ, sive in omni sacrificio pro delicto eorum, quib⁹ se reos cõfitentur mihi:
10 sanctum sanctorum hoc erit tibi, et filiis tuis. In sancto sanctorũ manducabis illud; omnis mascul⁹ comedet illud;
11 sanctum erit tibi. Hoc autem erit tuum, elevatio doni eorũ in omni sacrificio ventilationis filiorum Israel: tibi dedi illa, et filiis tuis, et filiab⁹ tuis tecum in (h) præceptum æternum: omnis mundus in domo
12 tua vescetur illis. Omnẽ pinguedinem (i) olei, omnemq; (k) pinguedinẽ musti et frumenti, primitias eorum quas dabunt Domino, tibi dedi.

VER. SAM. (a) adjunganturq; (b) extraneus (c) vestros (d) Extrane⁹ (e) occidetur. (f)

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وايضا اخوتك سبط لوي سبط ابيك قدمهم اليك فينضافوا اليك ويخدموك * وانت وابناك
معك فقط بين يدي خباء الشهادة * ويحفظوا حفظك وحفظ كل الخباء لكن لا يتقدموا الى
آلة القدس والمذبح لئلا يموتوا هم وانتم * والمنضافون اليك يحفظون حفظ خباء الحضر وجميع
خدمته * واجنبي لا يتقدم اليكم * وتحفظوا حفظ القدس * وحفظ المذبح * ولا يكون زيادة
سخط على بني اسرائيل * فاني انا اخذت اخوتكم اللاويين من بين بني اسرائيل وجعلتهم
هبة لكم لله * ليخدموا خدمة خباء الحضر * وانت وبنوك معك تحفظون امامتكم لجميع
امر المذبح وداخل السجف فتخدمونه * فقد جعلت امامتكم خدمة موهوبة * والاجنبي
يتقدم اليها فليقتل * ثم كلم الله هرون فقال * اني قد اعطيتك حفظ رفائعي * من جميع
اقداس بني اسرائيل اعطيتك اياها مسحا وبنيك رسم الدهر * هذا يكون لك من خواص
الاقداس * من بعد الحرق من جميع قرابينهم وبرهم وكفارتهم وقربان الاثم * الذي يأتوني
به فهو من خواص الاقداس لك ولبنيك * وبخاص الطهر تأكله * كل ذكر يأكل منه * كذلك
يكون لك مقدسا * وهذه لك * رفائع عطاياهم من جميع تحريكات بني اسرائيل لك جعلتها
ولبنيك ولبناتك معك رسم الدهر * وكل طاهر في منزلك يأكلها * وجميع اجود الدهن والعصير
والبر * اوائلها التي يجعلونها لله قد جعلتها لك *

Et fratres quoque tuos tribum Livi, tribũ patris tui admove ad te, & adjungantur tibi, & ministrent tibi: tu verò ac duo filii tui tecum soli eritis ante tabernaculũ 2
testimonii. Et observent custodiam tuam, & custodiam totius tabernaculi: sed non accedant ad instrumenta sanctuarii et altaris, ne moriantur ipsi et vos. 3
Et adjuncti tibi observabunt custodiã tabernaculi præsentiæ, & omne ministerium ejus: & alienigena non accedet ad vos. 4
Et observent custodiam sanctuarii, & custodiam altaris: et non erit ampliùs ira super filios Israil. 5
Ego siquidẽ accepi fratres vestros Levitas de medio filiorum Israil, & feci eos donũ vobis Deo, ut ministrent ministerium tabernaculi præsentiæ. 6
Et tu ac filii tui tecum custodietis sacerdotium vestrum in omnibus rebus altaris, & intra velũ servietis illi. Iam enim constitui sacerdotium vestrum; ministerium dono datum; et quicunque advena accesserit ad illud, interficiatur. 7
Item allocut⁹ est De⁹ Haronem, & ait; Equidem dedi tibi observationẽ elevationum mearũ, ex omnibus sacris filiorum Israil dedi eam tibi ad unctionem, & filiis tuis, constitutione sempiternã. 8
Hoc erit tuum ex præcipuis sacrorum: Post sublatum holocaustum ex omnibus sacrificiis eorum, & tritico eorum, & expiatione eorum, & sacrificio delicti: quod afferent mihi, erit ex præcipuis sacrorũ tibi & filiis tuis. 9
Et in præcipuo loco puritatis comedes illud, omnis masculus comedet ex eo: sic erit tibi sacrum. 10
Hæc etiam tibi erunt: oblationes muneris eorum ex omnibus agitatis filiorum Israil, tibi constitui & filiis tuis & filiabus tuis tecum, præcepto sempiterno: & omnis purus in domo tua comedet ea. 11
Et optima quæque olei, & musti, & frumenti, primitias quas constituunt Deo, jam feci tuas; 12

ספר במדבר : יח

ibi ,Domino adducent quas eorum terra in quæ omnium Primitiæ

13 בִּכּוּרֵי כָּל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה לְךָ

Consecratio Omnis .illud comedet ,tua domo in mundus Omnis erit

יִהְיֶה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃ 14 כָּל־חֵרֶם

quam carni omni vulvæ apertio Omnis .erit tibi ,Israël in

בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה׃ 15 כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־

Sed .tibi erit ,animali in & homine in ,Domino facient appropinquare

יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ

animalis primogenitum & ,hominis primogenitum redimes redimendo

פָּדֹה תִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה

suas ordinatione in redimes mensis filio à ej* redēptiones Et.redimes immundi

16 הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃ וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ

ipse obolorum Viginti .sanctitatis siclo in ,siclis quinque ,argento

כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא׃

capræ primogenitū vel ,ovis primogenitum vel bovis primogenitum Sed

17 אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ־בְכוֹר עֵז

& ,altare super sparges eorū Sanguinem.ipsi Sāctificatio.redimes non

לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־

eorum caro Et .Domino quietis odore in ignitionem,facies suffire eorū adipē

18 חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וּבְשָׂרָם

.erit tibi dexter armus sicut & ,elevationis pectus sicut ,tibi erit

יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה׃

Israel filii facient elevare quas ,sanctificationum elevationes Omnes

19 כֹּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל

.seculi statutum in ,tecum tuis filiabus & ,tuis filiis & ,tibi dedi ,Domino

לַיהוָה נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם

.tecum tuo semini & ,tibi ,Domini facies ad illud seculi salis Pactum

בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִוא לִפְנֵי יְהוָה לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ׃

pars & ,hæreditabis non eorum terra In :Aharon ad Dominus dixit Et

20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק

tua hæreditas & ,tua pars Ego .eorum medio in tibi erit non

לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ

decimam omnem dedi ecce ,Levi filiis Et .Israel filiorum medio in

21 בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר

servientes ipsi quo eorum servitio pro ,hæreditatem in Israel in

בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־

Israel filii amplius appropinquabūt non Et .conventus tentorii servitium

22 עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ipse Levita serviet Et.moriendum ad peccatum ferendū ad ,conventus tentorium ad

23 אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא לָמוּת׃ וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא

statuto ,eorum iniquitatē portabunt ipsi & ,conventus tentorii servitium

אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת

hæreditabunt non Israel filiorum medio in Et ,vestras generationes in seculi

עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ

elevabunt quam ,Israel filiorum decimam Quia .hæreditatem

24 נַחֲלָה׃ כִּי אֶת־מַעְשַׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ

dixi Idcirco .hæreditatē in Levitis dedi ,elevationem Domino

לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי

hæreditatem hæreditabunt non Israel filiorum medio in :eis

לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה׃

Versio VULG. LAT.

13 Universa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in usus tuos: qui mundus est in domo tua,
14 vescetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filii Israël,
15 tuum erit. Quidquid primum erumpit è vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domino, sive ex hominibus, sive de pecoribus fuerit, tui juris erit; ita duntaxat, ut pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immundū
16 est, redimi facias, Cujus redemptio erit post unum mensem, siclis argenti quinque, pondere Sanctuarii. Siclus vi-
17 ginti obolos habet. Primogenitum autem bovis & ovis & capræ non facies redimi, quia sanctificata sunt Domino: sanguinem tantùm eorum fundes super altare, & adipes adolebis in suavissimum odorem
18 Domino. Carnes verò in usum tuum cedent: sicut pectusculum consecratum, & armus dexter,
19 tua erunt. Omnes primitias Sanctuarii, quas offerunt filii Israël Domino, tibi dedi, & filiis ac filiabus tuis, jure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino, ti-
20 bi ac filiis tuis. Dixitque Dominus ad Aaron, In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hæreditas tua in medio
21 filiorum Israël. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israëlis in possessionem, pro ministerio quo serviunt mihi in
22 tabernaculo fœderis: Ut non accedāt ultrà filii Israël ad tabernaculū, nec committāt pec-
23 catū mortiferū, Solis filiis Levi mihi in tabernaculo serviētib', & portantib' peccata populi. Legitimū sempiternū erit in generationib' vestris. Nihil
24 aliud possidebunt, Decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum & necessaria separavi.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

13 Πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά.
14 Πᾶν ἀνατεθεματισμένον (κ) ἐν υἱοῖς Ἰσ-
15 ραὴλ, σοὶ ἔσται. Καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρκὸς, ὅσα προσφέρουσι κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, σοὶ ἔσται. ἀλλ' ἢ λύτροις λυτρωθήσεται τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν
16 κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσῃ. Καὶ ἡ λύτρωσις αὐτοῦ, ἀπὸ μηνιαίου· ἡ συντίμησις πέντε σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον
17 εἴκοσι ὀβολοί εἰσι. Πλὴν πρωτότοκα μόσχων καὶ πρωτότοκα προβάτων καὶ πρωτότοκα αἰγῶν οὐ λυτρώσῃ· ἅγιά ἐστι· καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ στέαρ ἀνοίσεις κάρπωμα εἰς ὀσμὴν
18 εὐωδίας κυρίῳ. Καὶ τὰ κρέα ἔσται σοι, καθὰ καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος· (λ) καὶ κατὰ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν, (μ) σοὶ ἔσται.
19 Πᾶν ἀφαίρεμα τῶν ἁγίων ὅσα ἐὰν ἀφέλωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ κυρίῳ, δέδωκά σοι καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ, νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη ἁλὸς αἰωνίου ἐστὶν ἔναντι κυρίου, σοὶ καὶ τῷ σπέρ-
20 ματί σου μετὰ σέ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Ἀαρὼν, Ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὐ κληρονομήσεις, καὶ μερὶς οὐκ ἔσται σοι ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ μερίς σου καὶ κληρονομία σου ἐν
21 μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ τοῖς υἱοῖς Λευὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶν ἐπιδέκατον ἐν Ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ὅσα αὐτοὶ λειτουργοῦσι λειτουργίαν
22 ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. Καὶ οὐ προσελεύσονται ἔτι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λαβεῖν ἁμαρτίαν θανα-
23 τηφόρον. Καὶ λειτουργήσει ὁ Λευίτης αὐτὸς τὴν λειτουργίαν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ αὐτοὶ λήψονται τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐν μέσῳ (ν) υἱῶν Ἰσρα-
24 ὴλ οὐ κληρονομήσουσι κληρονομίαν. Ὅτι τὰ ἐπιδέκατα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὅσα (ξ) ἐὰν ἀφορίσωσι κυρίῳ, ἀφαίρεμα δέδωκα τοῖς Λευίταις ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦτο εἴρηκα αὐτοῖς, Ἐν μέσῳ (ο) υἱῶν Ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κλῆρον.

MS.A. (κ) ἐν τοῖς υἱοῖς (λ) καὶ τὸν (μ) ἔσται σοι. (ν) τῶν υἱῶν (ξ) ἐν (ο) τῶν υἱῶν

Omnis mundus in domo tua edet ea. 13
Omne consecratum in filiis Israel, tibi erit. 14
Et omne adaperiens vulvam de omni carne, quæcunque offerunt Domino ab homine usque ad pecus, tibi erit. Sed redemptionibus redimentur primogenita hominum: & primogenita pecorum immundorum redimes. 15
Et redemptio ejus, ab uno mense: æstimatio quinq; siclorum, juxta siclum sanctū viginti oboli sunt. 16
Veruntamen primogenita vitulorum, & primogenita ovium, & primogenita caprarum non redimes. Sancta sunt. Et sanguinem eorum effundes ad altare: & adipem offeres oblationem in odorem suavitatis Domino. 17
Et carnes erunt tibi, sicut etiam pectusculum impositionis, & ad brachium dextrum, tibi erit. 18
Omnis demptio sanctorum, quæcunque dempserint filii Israel Domino; dedi tibi, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum, legitimum sempiternum. Testamentum (i) salis sempiterni est ante Dominum, tibi & semini tuo post te. 19
Et locutus est Dominus ad Aaron, In terra eorum non hæreditabis, & pars non erit tibi in eis: quoniam ego pars tua, & hæreditas tua in medio filiorum Israel. 20
Et filiis Levi ecce dedi omnem decimam in Israel in sorte pro ministeriis eorum, quæcunque ipsi ministrant, ministerium in tabernaculo testimonii. 21
Et non accedant ultrà filii Israel in tabernaculum testimonii ad accipiendum peccatum mortiferum. 22
Et ministrabit Levita ipse ministerium tabernaculi testimonii, & ipsi accipient peccata eorum, legitimum sempiternum in progenies eorum. Et in medio filiorum Israel non hæreditabunt hæreditatem. 23
Quoniam decimas filiorū Israel, quæcunq; segregaverint Domino, demptionē dedi Levitis in sorti. Propterea dixi eis, In medio filiorum Israel non hæreditabunt sortem. 24

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Primitia omnis quæ est in terra ipsorum, quam afferent Domino, tua erit: & quicunq; mundus fuerit in domo tua, comedet eam. 13
Omne etiam anathema in Israele, tuum erit. 14
Omne deniq; aperiens vulvam ex omni carne, quod offerent Domino, sive ex hominibus fuerit sive ex animantibus, tuum erit. Veruntamen redimendo redimes primogenita hominum, & primogenita animantis immundi redimes. 15
Ejus autem redemptionem à filio mensis & supra redimes pretio argenti, *nempe* quinq; siclis in siclo sanctuarii: viginti verò obolorum est siclus. 16
At verò primogenita boum, & primogenita caprarum, & primogenita agnorum ne redimas, quia sancta sunt: sed sanguinem eorum sparge super altare, & adipem illorum eleva in oblationem ad altare pro odore suffitûs Domino. 17
Caro autem eorum tua sit, sicut pectusculum separationis, & sicut armus dexter, tua sit. 18
Omnem separationem sacrorum quæ separant filii Israel Domino, dedi tibi & filiis ac filiabus tuis tecum, lege perpetuâ, fœdus est salis perpetuum coram Domino tibi & filiis tuis tecum. 19
Et dixit Dñs ad Aharonem, In terra eorum nihil possidebis, & pars non erit tibi inter eos: sed pars tua & possessio tua inter filios Israel, erunt separationes Dñi ejusq; sacra. 20
Filiis verò Levi, ecce dedi cunctas decimas filiorum Israel in possessionem pro ministerio eorum, eò quòd ipsi funguntur ministerio tabernaculi temporis. 21
Et ampliùs non accedent filii Israel ad tabernaculum temporis, ne recipiant peccatum, & moriantur. 22
At exequentur Levitæ ministerium tabernaculi temporis, & ipsi ferent iniquitatem suam, lege sempiternâ in generationes suas: & inter filios Israel nullam obtinebunt hæreditatem. 23
Decimas quas separant filii Israel Domino, dedi Levitis hæreditatem: propterea dixi eis quòd inter filios Israel nullam obtinebunt hæreditatem. 24

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

בכורי כל די בארעהון די ייתון
קדם יי די לך יהי כל דדכי בביתך
ייכלניה: כל חרמא בישראל דילך
יהי: כל פתח ולדא לכל בסרא די
יקרבון קדם יי באנשא ובבעירא
יהי לך ברם מפרק תפרוק ית
בוכרא דאנשא וית בוכרא דבעירא
מסאבא תפרוק: ופרקניה מבר
ירחא תפרוק בפרסניה כסף חמשא
סלעין בסלעי קודשא עסרין מעין
הוא: ברם בוכרא דתורא או
בוכרא דאמרא או בוכרא דעזא
לא תפרוק קודשא אנון ית דמהון
תזרוק על מדבחא וית תרביהון
תסיק קרבן דמתקבל ברעוא קדם
יי: ובשרהון יהי לך כחדיא
דארמותא וכשקא דימינא דילך
יהי: כל אפרשות קודשיא די יפרשון
בני ישראל קדם יי יהבית לך
ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם קים
מלח עלם היא קדם יי לך ולבנך
עמך: ואמר יי לאהרן בארעהון לא
תחסין וחולק לא יהי לך ביניהון
מתנן די יהבית לך אנון חולקך
ואחסנתך בגו בני ישראל: ולבני
לוי הא יהבית כל מעשר בישראל
לאחסנא חלף פולחנהון די אנון
פלחין ית פולחן משכן זמנא: ולא
יקרבון עוד בני ישראל למשכן
זמנא לקבלא חובא לממת: ויפלחון
ליואי אנון ית פולחן משכן זמנא
ואנון יקבלון חוביהון קים עלם
לדריכון ובגו בני ישראל לא יחסנון
אחסנא: ארי ית מעשרא דבני
ישראל די יפרשון קדם יי
אפרשותא יהבית לליואי לאחסנא
על כן אמרית להון בגו בני ישראל
לא יחסנון אחסנא:

Targum Onkelos.

13 Primitiæ omnium quæ in terrâ
ſua naſcuntur, quas offerunt
coram Domino, tuæ erunt:
omnis qui mund⁹ fuerit in do-
14 mo tua, veſcetur eis. Omne
anathema in Iſrael tuum erit.
15 Omne quod aperit vulvam
omnis carnis quam offerunt
coram Domino, de homine &
jumento & de pecoribus, tuum
erit: ſed redimens redimes
primogenitum hominis; pri-
mogenitum quoque animalis
16 immundi redimes. Et redem-
ptio ejus erit ab ætate unius
menſis; redimeſque pretio
quinq; ſiclorum argento in ſi-
clis ſanctuarii: viginti obolos
17 habens ſiclus. Sed primogeni-
tũ bovis & agni, aut primoge-
nitũ capræ nõ redimes, ſancta
ſunt: ſanguinem eorũ aſperges
ſup altare, & adipes eorũ ado-
lebis, ut oblatio ſuſcipiatur vo-
18 luntariè corã Dño. Carnes au-
tẽ eorũ erũt tibi: ſicut pectuſ-
culum elevationis, & ſicut ar-
19 mus dexter, tua erunt. Omnes
primitias ſanctificatas, quas of-
ferũt filii Iſrael corã Dño, tibi
dedi; & filiis tuis & filiabus
tuis tecum, pacto ſempiterno:
pactum æternum ſalis eſt co-
ram Domino, tibi & filiis tuis
20 tecum. Dixitque Dominus ad
Aaron, In terra eorũ non poſ-
ſidebis, neque pars erit tibi in-
ter eos: dona quæ dedi tibi,
illa ſunt pars tua & hæreditas
tua, in medio filiorum Iſrael.
21 Filiis autem Levi ecce dedi
omnẽ decimã in Iſrael in poſ-
ſeſſionẽ, pro miniſterio ſuo quo
ipſi miniſtrant miniſterium ta-
22 bernaculi fœderis. Et nõ acce-
dant ultrà filii Iſrael ad taber-
naculũ fœderis: ne ſuſcipiant
23 peccatũ ad mortem. Miniſtra-
buntq; ipſi Levitæ miniſterium
tabernaculi fœderis; & ipſi
ſuſcipient peccatũ eorũ: pacto
ſempiterno in generationibus
veſtris; et in medio filiorũ Iſra-
el non poſſidebunt hæreditatẽ.
24 Quia decimas filiorum Iſrael,
quas ſeparant coram Domino,
dedi Levitis in poſſeſſionem:
ideò dixi eis; In medio filio-
rum Iſrael non poſſidebunt
poſſeſſionem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Primitiæ omnium quæ ſunt 13
in terra (l) eorũ quas offerent
Domino, tuæ erunt: omnis
mundus in domo tua veſce-
tur illis. Omne anathema 14
in filiis Iſrael, tuum erit.
Omne adaperiens vulvam 15
in omni carne quod offerent
Domino de homine & de be-
ſtiis, tuũ erit; tantũ redimen-
do redimes primogenitũ ho-
minis; primogenitum quoque
beſtiæ immundæ, redimes. Re- 16
demptionem autem ejus à fi-
lio unius menſis redimes jux-
ta æſtimationem tuam, argen-
to quinq; ſiclorum ſecundùm
ſiclũ ſanctuarii: viginti obo-
lorum ille eſt. Verùm primo- 17
genitum bovis, vel primogeni-
tum ovis, aut primogenitum
capræ non redimes; ſancta
ſunt: ſanguinem eorũ fundes
ſuper altare, & pinguedinẽ
eorũ adolebis: ſacrificium eſt
ignitum, odor (m) ſuavitatis
Domino. Caro verò eorum tua 18
erit; ſicut pectuſculum venti-
lationis, & ſicut armus dex-
ter, tua erit. Omnis oblatio 19
ſanctificationũ quam elevA-
bunt filii Iſrael Domino, dedi
tibi, & filiis tuis, & filiabus
tuis tecũ in (n) præceptũ æter-
nũ: fœdus ſalis eſt æternum
corã Domino, tibi & ſemini
tuo tecum. Et dixit Dominus 20
Aaroni, In terra eorum nihil
poſſidebis, neq; pars erit tibi
in medio eorũ: ego pars tua,
& poſſeſſio tua in medio fili-
orũ Iſrael. Filiis autem Levi 21
ecce dedi omnes decimas Iſ-
raelis in poſſeſſionem (o) pro
miniſterio eorũ quod præſtãt
in miniſterio tabernaculi te-
ſtimonii. Itaq; non appropin- 22
quabunt ampliùs filii Iſrael
tabernaculo teſtimonii ut fe-
rant peccatũ quo (p) morian-
tur. Facietque Levi ipſe mini- 23
ſteriũ tabernaculi teſtimonii,
ipſique portabunt peccata e-
orũ. Præceptũ eſt æternum in
generationibus veſtris, & in
medio filiorũ Iſrael, non poſſi-
debũt hæreditatem. Quia de- 24
cimas filiorum Iſrael quas
elevabunt Domino in oblati-
onem, dedi Levitis in poſſeſ-
ſionem: Ideo dixi quòd in
medio filiorum Iſrael non
poſſidebunt hæreditatem.

VER. SAM. (l) veſtri (m) beneplaciti (n) portionem æternam: (o) mercedem miniſterii (p) occidantur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * وبكور كلما في رباعهم التي ياتون بها لله تكون لك * وكل طاهر في منزلك ياكله * وكل صواف 14
في الاسرايلية تكون لك * وكل اول بطن من كل بشر الذي يقدمونه لله من انسان 15
وبهيمة يكون لك * لكن يجب ان تفدي بكور الناس وبكور البهيمة النجسة * وفداء 16
الناس من ابن شهر بقيمته خمسة مثاقيل فضة بمثقال القدس * وهو عشرون دانقا * واما بكور 17
البقر والضان والمعز فلا تفدها * فانها مقدسة * رش دمها على المذبح * وقتر شحمها قربانا مقبولا
مرضيا عند الله * ولحمها يكون لك * كقص التحريك والساق اليمنى يكون لك * وساير رفايع 18 19
الاقداس التي يرفعها بنو اسرايل لله * جعلتها لك ولبنيك ولبناتك معك رسم الدهر * عهد
ثبات الدهر هو لله ولنسلك من بعدك * ثم قال الله له * في رباعهم لا تنحل * ولا يكن لك 20
قسم فيما بينهم * فاني قد صرت قسمك ونحلتك فيما بين بني اسرايل * ولبني لاوي قد جعلت 21
كل عشر من ال اسرايل نحلة بدل خدمتهم التي يخدمون خباء المحضر * ولا يتقدم ايضا بنو 22
اسرايل الى خباء المحضر * فيحملوا وزرا ويهلكون * ويخدم اللاويون وحدهم خباء المحضر * وهم 23
يحملون وزرهم * رسم الدهر على مر اجيالهم * وفيما بين بني اسرايل لا ينحلوا نحلة * فان 24
اعشار بني اسرايل التي يرفعونها لله رفيعة جعلتها للاوانية نحلة * فلذلك قلت له * فيما بين
بني اسرايل لا ينحلوا نحلة *

Et primogenita omnium quæ habent in ru- 13
ribus ſuis, quæ offerunt Deo, erunt tua: et
omnis mundus in domicilio tuo comedet
illa. Et omnia ſpontanea quæ ſunt in Iſ- 14
railitis, erunt tua. Et omnis primus fœtus 15
ex omni carneo, quem offerent Deo ex ho-
mine et pecore, erit tuus. Convenit tamen
ut redimas primogenitos hominum, et pri-
mogenita pecoris immundi. Et quidem 16
redemptio hominum à filio unius menſis
pro valore ejus, ſunt quinque ſicli argenti
in ſiclo ſanctuarii, qui eſt viginti obolo-
rum. At verò primogenita boum & ovi- 17
um et caprarum, ne redimas, quoniã ſan-
cta ſunt: ſparge ſanguinem eorum ſuper
altare, & adole adipem illorum ſacrifici-
um acceptum placabile apud Deum. Et 18
caro eorum erit tua: ſicut pectus agitatio-
nis & armus dexter, tua erit. Et omnes 19
elevationes ſacrorum quas elevabunt filii
Iſrail Deo, tibi dedi, & filiis tuis, ac filia-
bus tuis tecum, præcepto ſempiterno: pa-
ctum durationis ſæculi eſt Deo, & ſtirpi
tuæ poſt te. Dixit quoque illi Deus, In 20
ruribus eorum nil poſſideas, & ne ſit tibi
portio inter eos. Ego enim factus ſum
portio tua, & hæreditas tua inter filios
Iſrail. Filiis verò Levi jam conſtitui o- 21
mnem decimam ſtirpis Iſrail in poſſeſſionẽ
pro miniſterio eorũ quo miniſtrant taber-
naculo præſentiæ. Et ne accedant ultrà 22
filii Iſrail ad tabernaculum præſentiæ, et
portent ſcelus, ac pereant. At ſervient 23
Levitæ ſoli tabernaculo præſentiæ, et ipſi
portabunt culpam illius: præceptum ſem-
piternum in ſeriem generationum eorum,
& inter filios Iſrail ne poſſideant poſſeſ-
ſionem: Quia decimas filiorum Iſrail 24
quas offerent Deo oblationem, ſtatui ſtir-
pi Leviticæ in poſſeſſionem: nam idcirco
dixi ei; Inter filios Iſrail ne poſſideatis
poſſeſſionem.

ספר במדבר : יט

loquêris Levitas ad Et .dicendo,Moseh ad Dominus est locutus Et
25 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר
26 ,decimam Israel filiis à acceperitis Cum :eos ad dices &
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר
ea ex elevabitis &,vestram hæreditatem in eis ex vobis dedi quam
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלַתְכֶם וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ
vobis reputabitur Et .decima è decimam ,Domini elevationem
27 תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר: וְנֶחְשַׁב לָכֶם
.torculari de plenitudo sicut & ,area de frumentū sicut ,vestra elevatio
תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיָּקֶב:
,vestris decimis omnibus de Domini elevationem vos etiam elevabitis Sic
28 כֵּן תָּרִימוּ גַם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם
elevationem ea ex dabitis & :Israel filiis à capietis quas
אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת
elevabitis vestris donis omnibus Ex .sacerdoti Aharon Domini
29 יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת
ejus sanctificationem ,ejus adipe omni de,Domini elevationem omnem
כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־מִקְדְּשׁוֹ
,eo ex ejus pinguedinem vos elevando In :eos ad dices Et .eo ex
30 מִמֶּנּוּ: וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ
.torcularis proventus sicut & ,areæ proventus sicut Levitis reputabitur &
וְנֶחְשַׁב לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת יָקֶב:
merces quia :vestra domus & ,vos ,loco omni in illum comedetis Et
31 וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר
portabitis non Et .conventus tentorio in vestro servitio pro vobis ipse
32 הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד: וְלֹא־תִשְׂאוּ
Et .eo ex ejus pinguedinem vos elevando in ,peccatum illo super
עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־
.moriemini non & ,polluetis non Israel filiorum sanctificationes
קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ:

CAP. XIX. יט

:dicendo ,Aharon ad & ,Moseh ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
:dicendo ,Dominus præcepit quod ,legis statutum Hoc
2 זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר
,integram rufam juvencam te ad capient Et :Israel filios ad Loquere
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה
.jugum eam super ascendit non quam ,macula ea in non cui
אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:
ad eam educet & :sacerdoti Elhazar eam dabitis Et
3 וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־
Elhazar capiet Et .eum ante eam mactabit & ,castrametationem extra
4 מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וְלָקַח אֶלְעָזָר
faciērum regione è sparget & ,suo digito in ejus sanguine de sacerdos
הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי
comburet Et .vicibus septem ejus sanguine de ,conventus tentorii
5 אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: וְשָׂרַף אֶת־
ejus sanguinem & ,ejus carnem & ,ejus pellem ,ejus oculis in juvencam
הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ
.comburet ejus fimo super
עַל־פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף:

Versio VULG. LAT.

25 Locutúsque est Dominus ad
26 Moysen, dicens, Præcipe
Levitis, atque denuntia:
Cùm acceperitis à filiis Is-
rael decimas, primitias ea-
rum offerte Domino, id
est, decimam partem deci-
27 mæ, Ut reputetur vobis in
oblationem primitivorum,
tam de areis quàm de tor-
28 cularibus: Et universis quo-
rum accipitis primitias, of-
ferte Domino, & date Aa-
29 ron sacerdoti. Omnia quæ
offeretis ex decimis, & in
donaria Domini separabitis,
30 optima & electa erunt. Di-
césque ad eos, Si præclara
& meliora quæque obtule-
ritis ex decimis, reputabi-
tur vobis quasi de area &
torculari dederitis primitias.
31 Et comedetis eas in omni-
bus locis vestris, tam vos
quàm familiæ vestræ: quia
pretium est pro ministerio,
quo servitis in tabernaculo
32 testimonii. Et non pecca-
bitis super hoc, egregia vo-
bis & pinguia reservantes,
ne polluatis oblationes fili-
orum Israel, & moriamini.

CAP. XIX.

1 Locutúsque est Dominus
ad Moysen & Aaron, di-
2 cens, Ista est religio victi-
mæ quam constituit Domi-
nus. Præcipe filiis Israel,
ut adducant ad te vaccam
rufam ætatis integræ, in qua
nulla sit macula, nec por-
3 taverit jugum. Tradetísque
eam Eleazaro sacerdoti: qui
eductam extra castra, immo-
labit in conspectu omnium.
4 Et tingens digitum in san-
guine ejus, asperget contra
fores tabernaculi septem vi-
5 cibus, Comburétque eam
cunctis videntibus, tam pel-
le & carnibus ejus quàm
sanguine & fimo flammæ tra-
ditis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

25 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
26 γων, Καὶ τοῖς Λευίταις λαλήσεις, καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, Ἐὰν λάβητε παρὰ τῶν
υἱῶν Ἰσραὴλ τὸ ἐπιδέκατον, ὃ δέδωκα ὑ-
μῖν παρ' αὐτῶν ἐν κλήρῳ, καὶ ἀφελεῖτε
ὑμεῖς ἀπ' αὐτοῦ ἀφαίρεμα κυρίῳ ἐπιδέκα-
27 τον ἀπὸ τοῦ ἐπιδεκάτου. Καὶ λογισθήσεται
ὑμῖν τὰ ἀφαιρέματα ὑμῶν ὡς (π) σῖτος
28 ἀπὸ ἅλω, καὶ ἀφαίρεμα ἀπὸ ληνοῦ. Οὕ-
τως (ρ) ἀφελεῖτε αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς ἀπὸ
πάντων τῶν ἀφαιρεμάτων κυρίου ἀπὸ πάν-
των τῶν ἐπιδεκάτων ὑμῶν, ὅσα (σ) ἐὰν
λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ δώ-
σετε ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ Ἀαρὼν
29 τῷ ἱερεῖ. Ἀπὸ πάντων τῶν δομάτων ὑ-
μῶν ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα (τ) κυρίῳ, ἢ ἀ-
πὸ πάντων τῶν ἀπαρχῶν τὸ ἡγιασμέ-
30 νον ἀπ' αὐτοῦ. (υ) Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς,
Ὅταν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ,
καὶ λογισθήσεται τοῖς Λευίταις (φ) ὡς
γέννημα ἀπὸ ἅλω, καὶ ὡς γέννημα ἀπὸ
31 ληνοῦ. Καὶ ἔδεσθε αὐτὸ ἐν παντὶ τόπῳ
ὑμεῖς (χ) καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, ὅτι μισθὸς
οὗτος ὑμῖν ἐστιν ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν ὑ-
32 μῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. Καὶ
οὐ λήψεσθε δι' αὐτὸ ἁμαρτίαν, ὅτι ἂν
ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ
τὰ ἅγια τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ οὐ βεβηλώσετε,
ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

MS.A. (π) σῖτος ἀφ' ἅλωνος, καὶ ὡς ἀφαίρεμα (ρ) ἀφελεῖτε καὶ (σ) ἂν (τ) κυρίῳ, ἀπὸ (υ) Καὶ ἐρεῖτε πρὸς (φ) ὡς γέννημα ἀπὸ ἅλωνος, καὶ ὡς γέννημα (χ) καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ οἱ οἶκοι

ΚΕΦ. ιθ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ
2 Ἀαρὼν, λέγων, Αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νό-
μου, ὅσα συνέταξε κύριος, λέγων, Λά-
λησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λαβέτωσαν
πρὸς σὲ δάμαλιν πυῤῥὰν ἄμωμον, ἥτις
οὐκ ἔχει (α) ἐν αὐτῇ μῶμον, καὶ ἣ οὐκ
3 ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός. Καὶ δώσεις
αὐτὴν πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ ἐξ-
άξουσιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς
τόπον καθαρὸν, καὶ σφάξουσιν αὐτὴν ἐν-
4 ώπιον αὐτοῦ. Καὶ λήψεται Ἐλεάζαρ ἀπὸ
τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ῥανεῖ ἀπέναντι τοῦ
προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ
5 τοῦ αἵματος αὐτῆς ἑπτάκις. Καὶ κατα-
καύσουσιν αὐτὴν ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ τὸ
(β) δέρμα καὶ τὰ κρέα αὐτῆς καὶ τὸ αἷμα
αὐτῆς σὺν τῇ κόπρῳ αὐτῆς κατακαυθήσεται.

MS.A. (α) ἐν ἑαυτῇ (β) δέρμα αὐτῆς καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ

Et locutus est Dominus ad Moy- 25
sen, dicens, Et Levitis loque- 26
ris: & dices ad eos, Si acce-
peritis à filiis Israel decimam,
quam dedi vobis ab eis in sorte,
& demetis vos de ea demptio-
nem Domino, decimam de deci-
ma. Et computabuntur vobis 27
demptiones vestræ: sicut triti-
cum de area, & demptio à tor-
culari. Sic demetis (k) eos & 28
vos ab omnibus demptionibus Do-
mini ab omnibus decimis vestris,
quascunque acceperitis à filiis
Israel. Et dabitis de eis dempti-
onem Domino Aaron sacerdoti.
Ab omnibus datis vestris demetis 29
demptionem Domino, vel de om-
nibus primitiis quod (l) sanctifi-
catum est de eo. Et dices ad e- 30
os, Cùm dempseritis primitiam
de eo, & computabitur Levitis
tanquam genimen ab area, &
tanquam genimen à torculari. Et 31
comedetis illud in omni loco, vos,
& domus vestræ: quoniam
merces hæc vobis est pro ministe-
riis vestris in tabernaculo testi-
monii. Et propter hoc non acci- 32
pietis peccatum, eò quòd dem-
pseritis primitiam ab eo. Et
sancta filiorum Israel non pro-
phanabitis, ut non moriamini.

CAP. XIX.

Et locutus est Dominus ad 1
Moysen & Aaron, dicens, Hæc 2
est distinctio legis, quæcunque
constituit Dominus, dicens, Loque-
re filiis Israel, & (a) accipiant
ad te juvencam rufam sine vi-
tio, quæ non habet in se vitium,
& cui non est superpositum super
eam jugum. Et dabis eam ad E- 3
leazarum sacerdotem, & ejicient
eam extra castra in locum mun-
dum, & occident eam in con-
spectu ejus. Et accipiet Eleazar 4
de sanguine ejus: & asperget
contra faciem tabernaculi testi-
monii de (b) sanguine ejus septies.
Et cremabunt eam in conspectu 5
ejus: & pelles & carnes ejus,
& sanguis ejus cum stercore ejus
comburetur.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܡܠܠ ܥܡ ܠܘܝܐ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܡܐ ܕܢܣܒܝܢ
26 ܐܢܬܘܢ ܡܢ ܒܢܝ ܕܐܝܣܪܝܠ ܡܥܣܪܐ ܕܝܗܒܬ ܠܟܘܢ ܡܢܗܘܢ ܝܪܬܘܬܐ. ܦܪܘܫܘ ܡܢܗܘܢ
27 ܦܘܪܫܢܐ ܠܡܪܝܐ. ܡܥܣܪܐ ܡܢ ܡܥܣܪܐ. * ܘܢܬܚܫܒ ܠܟܘܢ ܦܘܪܫܢܟܘܢ. ܐܝܟ ܥܒܘܪܐ ܡܢ
28 ܐܕܪܐ. ܘܐܝܟ ܦܘܪܫܢܐ ܡܢ ܡܥܨܪܬܐ. * ܗܟܢܐ ܦܪܘܫܘ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܦܘܪܫܢܐ ܠܡܪܝܐ. ܡܢ
ܟܠܗܘܢ ܡܥܣܪܝܟܘܢ. ܕܢܣܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܢ ܒܢܝ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܗܒܘ ܡܢܗܘܢ. ܦܘܪܫܢܗ
29 ܕܡܪܝܐ. ܠܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ ܘܠܒܢܘܗܝ. * ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܡܘܗܒܬܟܘܢ. ܦܪܘܫܘ ܟܠܗ ܦܘܪܫܢܐ
30 ܠܡܪܝܐ ܡܢ ܟܠܗ ܬܘܪܒܗ. ܩܘܕܫܗ ܡܢܗ. * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܡܐ ܕܦܪܫܬܘܢ ܐܢܬܘܢ
ܬܘܪܒܗ ܡܢܗ. ܢܬܚܫܒ ܠܠܘܝܐ ܐܝܟ ܥܠܠܬܐ ܕܐܕܪܐ. ܘܐܝܟ ܥܠܠܬܐ ܕܡܥܨܪܬܐ.
31 * ܘܬܐܟܠܘܢܗ ܒܟܠ ܐܬܪ. ܐܢܬܘܢ ܘܒܢܝ ܒܝܬܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܗܘܝܘ ܐܓܪܟܘܢ. ܚܠܦ
32 ܦܘܠܚܢܟܘܢ ܕܒܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. * ܘܠܐ ܬܩܒܠܘܢ ܥܠܘܗܝ ܚܛܗܐ. ܡܐ ܕܦܪܫܬܘܢ ܐܢܬܘܢ
ܬܘܪܒܗ ܡܢܗ. ܘܩܘܕܫܐ ܕܒܢܝ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܠܐ ܬܛܢܦܘܢ. ܕܠܐ ܬܡܘܬܘܢ. * ܫܠܡ * ܡܢܝ *
1 * ܕܠܐ ܕܒܚܐ ܫܠܡܐ ܘܕܟܝܘܬܐ * * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ. ܘܥܡ ܐܗܪܘܢ. ܘܐܡܪ
2 ܠܗܘܢ. * ܘܗܕܐ ܦܘܪܫܢܐ ܘܢܡܘܣܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ. ܘܐܡܪ. ܐܡܪ ܠܒܢܝ ܕܐܝܣܪܝܠ.
ܘܢܝܬܘܢ ܠܟ ܬܘܪܬܐ ܣܘܡܩܬܐ ܫܠܡܬܐ. ܕܠܝܬ ܒܗ ܡܘܡܐ. ܕܠܐ ܣܠܩ ܥܠܝܗ ܢܝܪܐ.
3 * ܘܬܬܠܘܢܗ ܠܐܠܝܥܙܪ ܟܗܢܐ. ܘܢܦܩܝܘܗ ܠܒܪ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ. ܘܢܟܣܘܢܗ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܢܣܒ
4 ܐܠܝܥܙܪ ܡܢ ܕܡܗ ܒܨܒܥܗ. ܘܢܕܘܩ ܠܘܩܒܠ ܐܦܝ ܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܡܢ ܕܡܗ. ܫܒܥ
5 ܙܒܢܝܢ. * ܘܢܘܩܕܘܢܗ ܠܬܘܪܬܐ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܡܫܟܗ ܘܒܣܪܗ ܘܕܡܗ. ܥܡ ܦܪܬܗ ܢܘܩܕ.

Præterea locut⁹ est Dñs cum Mose, dixítq; ad 25
eum; Loquere cum Levitis, & dic eis, Quan- 26
do accipietis à filiis Israel decimas quas dedi
vobis ab ipsis hæreditatem, separate ex eis
separationem Domino, decimam *videlicet*
ex decimis. Et reputabitur vobis separatio 27
vestra quasi frumentum areæ, & quasi separa-
tio torcularis. Pari modo separate vos etiam 28
separationem Domino ex omnibus decimis
vestris quas accipietis à filiis Israel, et date ex
eis separationem Domini Aharoni sacerdoti
& filiis ejus. In cunctis donis vestris separate 29
omnem separationem Domino ex pinguiori
quaque re, *nempe* sanctitatem ejus ex ipsa.
Dixit etiam ad eos, Cùm separaveritis pin- 30
guedinem ejus ex ipsa, reputabitur Levitis
quasi proventus areæ, & quasi proventus tor-
cularis. Et comedite eam quolibet in loco, 31
vos, ac domestici vestri: quoniam hæc est
merces vestra pro ministerio vestro quod in
tabernaculo temporis *exercetis*. Nec recipie- 32
tis propter eam peccatum, ubi separaveritis
pinguedinem ejus ex ipsa: & sacra filiorum
Israel ne contaminetis, ne moriamini.

CAP. XIX.

De sacrificiis pacificis, & purificatione.

Præterea locutus est Dominus cum Mose 1
& cum Aharone, dixítq; ad eos; Hæc est 2
separatio & lex quam præcepit Dominus, di-
cens; Dicito filiis Israel, afferántq; tibi vac-
cam rubram perfectam, in qua nullum sit vi-
tium super quam non fuit impositum jugum.
Et date eam Eliazar sacerdoti, educátq; eam 3
extra castra, & mactet illam in præsentia sua.
Tollátque Eliazar de sanguine ejus digito 4
suo, & spargat contra faciem tabernaculi
temporis de sanguine ejus septem vicibus. 5
Et amburat vaccam in præsentia sua; & pel-
lem ejus, & sanguinem ejus, & carnem ejus
unà cum ipsius fimo, comburat.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

ומליל יי עם משה למימר: ולליואי
תמליל ותימר להון ארי תסבון מן
בני ישראל ית מעשרא די יהבית
לכון מנהון באחסנתכון ותפרשון
מניה אפרשותא קדם יי מעשרא
מן מעשרא: ותתחשיב לכון
אפרשותכון כעבורא מן אדרא
וכמלאתא מן מעצרתא: כן תפרשון
אף אתון אפרשותא קדם יי מכל
מעשרתיכון די תסבון מן בני
ישראל ותתנון מניה ית אפרשותא
קדם יי לאהרן כהנא: מכל
מתנתיכון תפרשון ית כל אפרשות
דיי מכל שופריה ית מקדשיה
מניה: ותימר להון באפרשותכון
ית שופריה מניה ויתחשב לליואי
כעללת אדרא וכעללת מעצרתא:
ותיכלון יתיה בכל אתר אתון ואנש
בתיכון ארי אגרא הוא לכון חלף
פולחנכון במשכן זמנא: ולא
תקבלון עלוהי חובא באפרשותכון
ית שופריה מניה וית קודשיא
דבני ישראל לא תחללון ולא
תמותון:

יט

ומליל יי עם משה ולאהרן למימר:
דא גזירת אוריתא די פקיד יי
למימר מליל עם בני ישראל
ויסבון לך תורתא סמוקתא שלמתא
די לית בה מומא די לא סליק עלה
נירא: ותתנון יתה לאלעזר כהנא
ויפיק יתה למברא למשריתא ויכוס
יתה קדמוהי: ויסב אלעזר כהנא
מדמה באצבעיה וידי לקבל אפי
משכן זמנא מדמה שבע זמנין:
ויוקיד ית תורתא לעינוהי ית
משכה וית בסרה וית דמה על
אוכלה יוקיד:

25 Locutusque est Dominus cum
26 Moyse dicens. Loquere quoque cum Levitis, & dices eis: Cùm acceperitis à filiis Israel decimas, quas ex eis dedi vobis in possessionem vestram: separabitis ex eis separationem coram Domino decimam
27 partem decimæ. Et reputabitur vobis separatio vestra: quasi frumentum de area, &
28 quasi vinum de torculari. Sic separabitis & vos separationem coram Domino, ex omnibus decimis vestris quas accipietis à filiis Israel: & dabitis ex eis primitias coram Dño
29 Aaron sacerdoti. Ex omnibus quæ vobis dantur, separabitis omnem separationem *Domini*: ex omni quod optimum fuerit, & sanctificatum ex eo.
30 Dicesque eis: Quando separaveritis optimum ejus ex eo, reputabitur Levitis quasi fructus areæ, & quasi fructus tor-
31 cularis. Comedetisq; illud in omni loco, vos & viri domus vestræ: quia pretium est vobis pro ministerio vestro in
32 tabernaculo fœderis. Et non recipietis super illud peccatum, cùm separaveritis optimum ejus ex eo: & ea quæ sanctificata sunt à filiis Israel non prophanabitis, & non moriemini.

CAP. XIX.

1 Locutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens.
2 Hoc est decretum legis, quod præcepit Dominus dicens: Loquere cum filiis Israel, ut adducant ad te vaccam rufam integram, in qua nulla sit macula, super quam non positum
3 est jugum. Et dabitis eam Eleazar sacerdoti: & adducet eam extra castra, & immolabit
4 eam in conspectu suo. Et tollet Eleazar sacerdos de sanguine ejus digito suo: & aspergat contra faciem tabernaculi fœderis de sanguine ej⁹
5 septies. Et comburet vaccam ante oculos suos: tam pellem quàm carnē ej⁹, sanguinē quoque ej⁹ cum fimo ej⁹ comburet.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

25 ࠅࠉࠃࠁࠓ ࠉࠄࠅࠄ ࠀࠋ ࠌࠔࠄ ࠋࠀࠌࠓ
26 ࠅࠀࠋ ࠄࠋࠅࠉࠌ ࠕࠃࠁࠓ ࠅࠀࠌࠓࠕ ࠀࠋࠄࠌ ࠊࠉ ࠕࠒࠇࠅ ࠌࠀࠕ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠀࠕ ࠄࠌࠏࠔࠓ ࠀࠔࠓ ࠍࠕࠕࠉ ࠋࠊࠌ ࠌࠀࠕࠌ ࠁࠍࠇࠋࠕࠊࠌ ࠅࠄࠓࠌࠕࠌ ࠌࠌࠍࠅ ࠕࠓࠅࠌࠕ ࠉࠄࠅࠄ ࠌࠏࠔࠓ ࠌࠍ ࠄࠌࠏࠔࠓ
27 ࠅࠍࠇࠔࠁ ࠋࠊࠌ ࠕࠓࠅࠌࠕࠊࠌ ࠊࠃࠂࠍ ࠌࠍ ࠄࠂࠓࠍ ࠅࠊࠌࠋࠀࠄ ࠌࠍ ࠄࠉࠒࠁ
28 ࠊࠍ ࠕࠓࠉࠌࠅ ࠂࠌ ࠀࠕࠌ ࠕࠓࠅࠌࠕ ࠉࠄࠅࠄ ࠌࠊࠋ ࠌࠏࠔࠓࠕࠉࠊࠌ ࠀࠔࠓ ࠕࠒࠇࠅ ࠌࠀࠕ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠅࠍࠕࠕࠌ ࠌࠌࠍࠅ ࠀࠕ ࠕࠓࠅࠌࠕ ࠉࠄࠅࠄ ࠋࠀࠄࠓࠍ ࠄࠊࠄࠍ
29 ࠌࠊࠋ ࠌࠕࠍࠕࠉࠊࠌ ࠕࠓࠉࠌࠅ ࠀࠕ ࠊࠋ ࠕࠓࠅࠌࠕ ࠉࠄࠅࠄ ࠌࠊࠋ ࠇࠋࠁࠅ ࠀࠕ ࠌࠒࠃࠔࠅ ࠌࠌࠍࠅ
30 ࠅࠀࠌࠓࠕ ࠀࠋࠄࠌ ࠁࠄࠓࠉࠌࠊࠌ ࠀࠕ ࠇࠋࠁࠅ ࠌࠌࠍࠅ ࠅࠍࠇࠔࠁ ࠋࠋࠅࠉࠌ ࠊࠕࠁࠅࠀࠕ ࠂࠓࠍ ࠅࠊࠕࠁࠅࠀࠕ ࠉࠒࠁ
31 ࠅࠀࠊࠋࠕࠌ ࠀࠕࠅ ࠁࠊࠋ ࠌࠒࠅࠌ ࠀࠕࠌ ࠅࠁࠉࠕࠊࠌ ࠊࠉ ࠔࠊࠓ ࠄࠅࠀ ࠋࠊࠌ ࠇࠋࠐ ࠏࠁࠃࠕࠊࠌ ࠁࠀࠄࠋ ࠌࠅࠏࠃ
32 ࠅࠋࠀ ࠕࠔࠀࠅ ࠏࠋࠉࠅ ࠇࠈࠀ ࠁࠄࠓࠉࠌࠊࠌ ࠀࠕ ࠇࠋࠁࠅ ࠌࠌࠍࠅ ࠅࠀࠕ ࠒࠃࠔࠉ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠋࠀ ࠕࠇࠋࠋࠅ ࠅࠋࠀ ࠕࠌࠅࠕࠅ

1 ࠅࠉࠃࠁࠓ ࠉࠄࠅࠄ ࠀࠋ ࠌࠔࠄ ࠅࠀࠋ ࠀࠄࠓࠍ ࠋࠀࠌࠓ
2 ࠆࠀࠕ ࠇࠒࠕ ࠄࠕࠅࠓࠄ ࠀࠔࠓ ࠑࠅࠄ ࠉࠄࠅࠄ ࠋࠀࠌࠓ ࠃࠁࠓ ࠀࠋ ࠁࠍࠉ ࠉࠔࠓࠀࠋ ࠅࠉࠒࠇࠅ ࠀࠋࠉࠊ ࠐࠓࠄ ࠀࠃࠌࠄ ࠕࠌࠉࠌࠄ ࠀࠔࠓ ࠀࠉࠍ ࠁࠄ ࠌࠅࠌ ࠀࠔࠓ ࠋࠀ ࠏࠋࠄ ࠏࠋࠉࠄ ࠏࠋ
3 ࠅࠍࠕࠕࠌ ࠀࠕࠄ ࠀࠋ ࠀࠋࠏࠆࠓ ࠄࠊࠄࠍ ࠅࠄࠅࠑࠉࠀ ࠀࠕࠄ ࠀࠋ ࠌࠇࠅࠑ ࠋࠌࠇࠍࠄ ࠅࠔࠇࠈ ࠀࠕࠄ ࠋࠐࠍࠉࠅ
4 ࠅࠋࠒࠇ ࠀࠋࠏࠆࠓ ࠄࠊࠄࠍ ࠌࠃࠌࠄ ࠁࠀࠑࠁࠏࠅ ࠅࠄࠆࠄ ࠀࠋ ࠍࠊࠇ ࠐࠍࠉ ࠀࠄࠋ ࠌࠅࠏࠃ ࠌࠃࠌࠄ ࠔࠁࠏ ࠐࠏࠌࠉࠌ
5 ࠅࠔࠓࠐ ࠀࠕ ࠄࠐࠓࠄ ࠋࠏࠉࠍࠉࠅ ࠀࠕ ࠏࠓࠄ ࠅࠀࠕ ࠁࠔࠓࠄ ࠅࠀࠕ ࠃࠌࠄ ࠏࠋ ࠐࠓࠔࠄ ࠉࠔࠓࠐ

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Insuper locutus est Dominus Mosi, dicens; Levitis autem loqueris, et dices illis; Cùm accipietis de filiis Israel decimas quas dedi vobis ab eis pro hereditate vestra, tunc tolletis ex illis oblationem elevationis Domino, decimas de decimis. Et reputabitur vobis elevatio vestra sicut frumentum ex area, et sicut plenitudo de torculari. Sic etiam elevabitis vos elevationem Domini de omnibus decimis vestris quas accipietis de filiis Israel, dabitisq; ex iis elevationem Domini, Aaroni sacerdoti. De omnibus donis vestris elevabitis omnē elevationem Domini, ex omni (q) pinguedine ejus sanctificationem ejus ex ipsa. Dicésque illis, Cùm elevabitis pinguedinem ejus ex eo, hoc reputabitur Levitis tanquam proventus areæ, et tanquam proventus torcularis. Et cōedetis illud in omni loco, vos, et domus vestræ, quia merces hæc est vobis (r) pro ministerio vestro in tabernaculo testimonii. Tunc non portabitis propter hoc peccatū cùm elevabitis pinguedinem ejus ex eo: Sanctificationes igitur filiorū Israel non prophanabitis, et non moriemini. 25 26 27 28 29 30 31 32

CAP. XIX.

Locutusq; est Dominus Mosi et Aaroni, dicens; Hoc est præceptū legis quam præcepit Dominus, dicens; Dic filiis Israel, ut adducant ad te vitulam rufam immaculatā in qua non est macula, et super quam non ascenderit jugum. Tradetisq; illam Eleazaro sacerdoti, educétq; illā extra castra, et mactabit illā ante illum. Accipiétque Eleazar sacerdos de sanguine ejus cum digito suo, et asperget contra faciem tabernaculi testimonii de sanguine ejus septem vicibus. Et comburi curabit vitulam in oculis suis, pellem ejus, et carnem ejus, sanguinem quoq; ejus cum stercore ejus, comburet. 1 2 3 4 5

VER. SAM. (q) liquore ejus···· ab eo. (r) ministerii

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 26 وكلم الله موسى قائلا * ومر اللواتيين وقل لهم * اذا اخذتم من بني اسرائيل الاعشار التي
جعلتها لكم منهم كملككم * فارفعوا منها رفيعة لله عشرا من العشر * وذلك ان تحسب لكم 27
رفايعكم كالبر لبني اسرائيل من البيادر وكالسلافة من المعاصر * كذلك ترفعون انتم ايضا 28
رفيعة لله من بني اسرائيل * واعطوا رفيعة الله منها لهرون الامام * وليكن ما ترفعونه لله من 29
جميع عطاياكم اجودها واخصها منها * وقل لهم * اذا رفعتم اجوده منه صار الباقي لكم يا 30
لواويون كغلة بني اسرائيل من البيادر والعصير * وجاز لكم ان تاكلوه في كل موضع انتم 31
واهلوكم * لانه اجركم بدل خدمتكم خباء الحضر * ولا تحملوا بسببه وزرا عند رفعكم 32
اجوده منه * واقداس بني اسرائيل لا تبذلوا * ولا تهلكوا *

الفصل التاسع عشر *

1 2 وكلم الله موسى وهرون * هذا رسم الشريعة التي امر الله بها * مر بني اسرائيل بان ياتوك ببقرة
صفرا صحيحة * ما ليس فيها عيب * مما لم يقع عليها نير * وادفعوها الى العازار الامام * يخرجها 3
الى خارج العسكر * ويذبحها بحضرته * وياخذ من دمها باصبعه * وينضح مقابل وجه خباء 4
الحضرة منه سبع مرات * ويامر باحراقها بحضرته * جلدها مع لحمها ودمها وفرثها * 5

Et locutus est Deus cum Musa, dicens; Præcipe etiam Levitis, & dic eis; Cùm acceperitis à filiis Israil decimas quas constitui vobis ab eis quasi possessionem vestram, offerte ex eis oblationem Deo, decimam ex decima. Siquidem censebuntur vobis oblationes vestræ sicuti frumentum filiis Israil ex seminibus, et sicuti mustum ex torcularibus. Similiter offeretis vos etiam oblationem Deo, à filiis Israil, & date oblationem Dei ex ipsa, Haroni sacerdoti. Sit autem quod offeretis Deo ex omnibus donis vestris, optimum & præcipuum ex ipsis. Et dic illis; Cùm obtuleritis optimum ex ipso, reliquum fiet vestrum, O Levitæ, sicuti fruges filiorum Israil de seminibus, & mustum: Et licebit vobis comedere illud in omni loco, vobis & domesticis vestris: quia merces vestra est pro ministerio vestro quod impenditis *tabernaculo præsentiæ. Et ne portetis propter illud iniquitatem, cùm obtuleritis optimum ex eo. Et sacra filiorum Israil ne prophanetis, & ne pereatis.* 25 26 27 28 29 30 31 32

CAP. XIX.

Et allocutus est Deus Musam locutione: Hoc est præceptum legis, quam præcepit Deus; Manda filiis Israil, ut afferant tibi vaccam flavam integram in qua non sit vitium, ex iis super quas non cecidit jugum: Et date illam Eleazaro sacerdoti, qui educet eam extra castra, et mactabit illam in conspectu suo. Sumetq; ex sanguine ipsius digito suo, aspergétque contra faciem tabernaculi præsentiæ ex ipso septem vicibus. Et mandabit comburi eam in conspectu suo, corium ejus cum carne ipsius, & sanguinem ejus, ac ventrem ejus. 1 2 3 4 5

ספר במדבר : יט

:vermiculi coccum & hyssopum & ,cedri lignum sacerdos capiet Et
6 ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת:
suas vestes lavabit Et juvencæ combustionis medium ad projiciet &
7 והשליך אל־תוך שרפת הפרה: וכבס בגדיו
castrametationem ad veniet postea & ,aquis in suam carnem abluet &,sacerdos
הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל־המחנה
eam comburens Et .vesperam ad usque sacerdos erit immundus &
8 וטמא הכהן עד־הערב: והשרף אתה
,aquis in suam carnem abluet & ,aquis in sua vestimenta lavabit
יכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים
cinerem mundus vir ,colliget Et .vesperam ad usque erit immundus &
9 וטמא עד־הערב: ואסף איש טהור את אפר
erit & :mundo loco in castrametationem extra ab ponet & ,juvencæ
הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה
peccatum ,separationis aquas in custodiam ad Israel filiorum cœtui
לעדת בני־ישראל למשמרת למי נדה חטאת
,sua vestimenta juvencæ cinerem colligens lavabit Et ipsa
10 הוא: וכבס האסף את־אפר הפרה את־בגדיו
peregrino & ;Israel filiis erit Et .vesperam ad usq; erit immund' &
וטמא עד־הערב והיתה לבני ישראל ולגר
mortuum in Tangens seculi statutum in ,eorum medio in peregrinanti
11 הגר בתוכם לחקת עולם: הנגע במת
Ipse .diebus septem erit immundus & ,hominis animæ omni
12 לכל־נפש אדם וטמא שבעת ימים: הוא
.erit mundus septima die in & ,tertia die in,eo in se purificabit
יתחטא־בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר
non septima die in & ,tertia die in se purificaverit non si Et
ואם־לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא
qui hominis anima in mortuum tangens Omnis .erit mundus
13 יטהר: כל־הנגע במת בנפש האדם אשר־
Domini tabernaculum ,fuerit purificatus non & ,fuerit mortuus
ימות ולא יתחטא את־משכן יהוה
separationis aqua quia :Israel ex illa anima excidetur & :polluit
טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה
.eo in ejus immunditia adhuc ,erit immundus,eum super est aspersa non
לא־זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו:
ingrediens omnis ,tentorio in fuerit mortuus cum Homo .lex Hæc
14 זאת התורה אדם כי־ימות באהל כל־הבא
septem erit immundum ,tentorio in quod omne & ,tentorium ad
אל־האהל וכל־אשר באהל יטמא שבעת
parvum pami frustum conjunctū non cui apertum vas omne Et .diebus
15 ימים: וכל כלי פתוח אשר אין־צמיד פתיל
facies super tetigerit qui omnis Et illud immundum ,illud super
16 עליו טמא הוא: וכל אשר־יגע על־פני
vel ,hominis os in vel ,mortuum in vel ,gladio occisum in agri
השדה בחלל־חרב או במת או־בעצם אדם או
immundo capient Et .diebus septem erit immundus ;sepulchrum in
17 בקבר יטמא שבעת ימים: ולקחו לטמא
vivam aquæ eum super dabit & peccati combustionis pulvere de
מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים
.vase in
אל־כלי:

Versio VULG. LAT.

6 Lignum quoque cedrinum, &
hyssopum, coccúmq; bis tin-
ctum sacerdos mittet in flam-
7 mam, quæ vaccam vorat. Et
tunc demum, lotis vestibus &
corpore suo, ingredietur in
castra, commaculatúsque erit
8 usque ad vesperum. Sed &
ille qui combusserit eam, la-
vabit vestimenta sua & cor-
pus, & immundus erit usque
9 ad vesperum. Colliget autem
vir mundus cineres vaccæ, &
effundet eos extra castra in lo-
co purissimo, ut sint multitu-
dini filiorum Israel in custo-
diam, & in aquam aspersio-
nis : quia pro peccato vacca
10 combusta est. Cúmque lave-
rit, qui vaccæ portaverat ci-
neres, vestimenta sua, im-
mundus erit usque ad vespe-
rum. Habebunt hoc filii Is-
rael, & advenæ qui habitant
inter eos, sanctum jure per-
11 petuo. Qui tetigerit cadaver
hominis, & propter hoc se-
ptem diebus fuerit immundus,
12 Adspergetur ex hac aqua die
tertio & septimo, & sic mun-
dabitur. Si die tertio asper-
sus non fuerit, septimo non
13 poterit emundari. Omnis qui
tetigerit humanæ animæ mor-
ticinum, & aspersus hâc com-
mistione non fuerit, polluet
tabernaculum Domini, &
peribit ex Israel : quia aquâ
expiationis non est aspersus,
immundus erit, & manebit
14 spurcitia ejus super eum. Ista
est lex hominis qui moritur in
tabernaculo: Omnes qui in-
grediuntur tentorium illius,
& universa vasa quæ ibi sunt,
polluta erunt septem diebus.
15 Vas,quod non habuerit oper-
culum, nec ligaturam desu-
16 per, immundum erit. Si quis
in agro tetigerit cadaver oc-
cisi hominis,aut per se mortui,
sive os illius, vel sepulchrum,
immundus erit septem die-
17 bus. Tolléntque de cineribus
combustionis atque peccati,&
mittent aquas vivas super eos
in vas.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

6 Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον καὶ
ὕσσωπον καὶ κόκκινον, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς
μέσον τοῦ κατακαύματος τῆς δαμάλεως.
7 Καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ
λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα
εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀκά-
8 θαρτος ἔσται ὁ ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας. Καὶ ὁ κα-
τακαίων αὐτὴν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
λούσεται τὸ σῶμα (γ) αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος
9 ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ συνάξει ἄνθρω-
πος καθαρὸς τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως,
καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον
καθαρόν· καὶ ἔσται τῇ συναγωγῇ υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ εἰς διατήρησιν· ὕδωρ ῥαντισμοῦ ἅ-
10 γνισμά ἐστι. Καὶ ὁ συνάγων (δ) τὴν σπο-
διὰν τῆς δαμάλεως, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ
ἔσται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ τοῖς προσηλύ-
τοις (ε) προσκειμένοις νόμιμον αἰώνιον.
11 Ὁ ἁπτόμενος τοῦ τεθνηκότος πάσης ψυ-
χῆς ἀνθρώπου, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ (ζ)
12 ἡμέρας. Οὗτος ἁγνισθήσεται (η) τῇ ἡμέρᾳ
τῇ τρίτῃ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ (θ)
καθαρὸς ἔσται· ἐὰν δὲ μὴ ἀφαγνισθῇ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ,
13 οὐ καθαρὸς ἔσται. Πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ
τεθνηκότος (ι) ἀπὸ ψυχῆς ἀνθρώπου, ἐὰν
ἀποθάνῃ καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, τὴν σκηνὴν κυ-
ρίου ἐμίανεν. ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη
ἐξ Ἰσραὴλ, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ (κ) περι-
ερραντίσθη ἐπ᾽ αὐτόν. ἀκάθαρτός ἐστιν·
14 ἔτι ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστι. Καὶ
οὗτος ὁ νόμος· ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ
ἐν οἰκίᾳ, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰ-
κίαν, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτα
15 ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ πᾶν σκεῦος ἀνε-
ῳγμένον (λ) ὅσα οὐχὶ δεσμὸν καταδέ-
16 δεται ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀκάθαρτά ἐστι. Καὶ πᾶς
ὃς ἂν ἅψηται (μ) ἐπὶ προσώπου τοῦ πε-
δίου τραυματίου ἢ νεκροῦ ἢ ὀστέου (ν) ἀν-
θρωπίνου ἢ μνήματος, ἑπτὰ ἡμέρας ἀκά-
17 θαρτος ἔσται. Καὶ λήψονται τῷ ἀκα-
θάρτῳ ἀπὸ τῆς σποδιᾶς τῆς κατακεκαυμένης
τοῦ ἁγνισμοῦ, καὶ ἐκχεοῦσιν ἐπ᾽ αὐτὴν ὕδωρ
ζῶν εἰς σκεῦος.

Et accipiet sacerdos lignum ce- 6
drinum, & hyssopum, & cocci-
num, & (c) immittent in me-
dium combustionis juvencæ. Et 7
lavabit vestimenta sua sacerdos,
& lavabit corpus suum aquâ,
& posteà introibit in castra:
& immundus erit sacerdos us-
que ad vesperam. Et qui combu- 8
rit eam, lavabit vestimenta sua,
& lavabit (d) corpus suum: &
immundus erit usque ad vespe-
ram. Et congregabit homo mun- 9
dus cinerem juvencæ, & repo-
net extra castra in locum mun-
dum: & erit synagogæ filiorum
Israel in conservationem: aqua
aspersionis purificatio est. Et qui 10
congregat cinerem juvencæ, la-
vabit vestimenta sua: & im-
mundus erit usque ad vesperam.
Et erit filiis Israel, & proselytis,
qui (e) apponuntur, legitimum
æternum. Qui tetigerit mor- 11
tuum de (f) omni anima ho-
minis, immundus erit septem di-
ebus. Hic purificabitur die ter- 12
tio, & die septimo: & mundus
erit. Si autem non fuerit puri-
ficatus die tertio, & die septi-
mo; non erit mundus. Omnis 13
qui tetigerit mortuum ab omni
anima hominis, si mortuus fuerit,
& non fuerit purificatus; taber-
naculum Domini polluit. Exter-
minabitur anima illa ex Israel,
quoniam aqua aspersionis non
circumaspersa est super eum: im-
mundus est; adhuc immunditia
ejus in eo est. Et hæc est lex: 14
Homo si mortuus fuerit in domo,
omnis ingrediens in domum, &
quæcunque sunt in domo, immun-
da erunt septem diebus. Et omne 15
vas apertum quæcunque non ha-
bent alligaturam alligatam super
eo, immunda sunt. Et omnis qui 16
tetigerit super faciem campi (g)
vulneratum, aut mortuum, aut os
hominis, aut monumentum, septem
diebus immundus erit. Et sument 17
(h) immundo de cinere (i) ejus,
quæ combusta est, purificationis:
& effundent super eam aquam
viventem in vase.

MS.A (γ) αὐτοῦ ὕδατι, καὶ (δ) τὴν σποδὸν (ε) προσκειμένοις ἐμ μέσῳ ὑμῶν νόμιμον (ζ) ἡμέρας * ἕως ἑσπέρας. (η) καὶ τῇ (θ) καθαρός ἐστιν (ι) ἀπὸ πάσης ψυχῆς (κ) περιερραντίσθη (λ) ὅσα οὐκ ἔχει δεσμὸν καταδέδεται (μ) ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδίου (ν) ἀνθρώπου

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 *ܘܢܣܒ ܟܗܢܐ ܩܝܣܐ ܕܐܪܙܐ. ܘܙܘܦܐ ܘܨܒܥܐ ܕܙܚܘܪܝܬܐ. ܘܢܪܡܐ ܒܝܩܕܬܗ ܕܬܘܪܬܐ.
7 *ܘܢܚܠܠ ܡܐܢܘܗܝ ܟܗܢܐ. ܘܢܣܚܐ ܒܣܪܗ ܒܡܝܐ. ܘܗܝܕܝܢ ܢܥܘܠ ܠܡܫܪܝܬܐ. ܘܢܗܘܐ
8 ܛܡܐ ܟܗܢܐ ܥܕܡܐ ܠܪܡܫܐ. * ܘܗܘ ܕܝܩܕ ܠܗ ܠܬܘܪܬܐ. ܢܚܠܠ ܡܐܢܘܗܝ.
9 ܘܢܣܚܐ ܒܣܪܗ ܒܡܝܐ. ܘܢܗܘܐ ܛܡܐ ܥܕܡܐ ܠܪܡܫܐ. * ܘܢܟܢܘܫ ܓܒܪܐ ܕܕܟܐ. ܩܛܡܗ
ܕܬܘܪܬܐ. ܘܢܪܡܝܘܗܝ ܠܒܪ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ ܒܐܬܪܐ ܕܕܟܐ. ܘܢܗܘܐ ܢܛܝܪ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ
10 ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܠܡܛܪܬܐ ܠܡܝܐ ܕܪܣܤܐ. ܡܛܠ ܕܚܛܗܐ ܗܘ. * ܘܢܚܠܠ ܡܐܢܘܗܝ ܗܘ
ܕܟܢܫ ܩܛܡܗ ܕܬܘܪܬܐ. ܘܢܗܘܐ ܛܡܐ ܥܕܡܐ ܠܪܡܫܐ. ܘܢܗܘܐ ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܠܬܘܬܒܐ
11 ܕܡܬܬܘܬܒܝܢ ܒܝܢܬܗܘܢ. ܢܡܘܣܐ ܠܥܠܡ. * ܘܗܘ ܕܩܪܒ ܠܡܝܬܐ ܕܟܠ
12 ܢܦܫܐ ܕܒܪܢܫܐ. ܢܗܘܐ ܛܡܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. * ܘܢܕܘܐ ܒܗܘܢ ܒܝܘܡܐ ܬܠܝܬܝܐ. ܘܒܝܘܡܐ
ܫܒܝܥܝܐ. ܘܢܬܕܟܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܢܕܘܐ ܒܗܘܢ ܒܝܘܡܐ ܬܠܝܬܝܐ. ܘܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ. ܠܐ ܢܬܕܟܐ.
13 * ܘܟܠ ܕܢܩܪܘܒ ܠܡܝܬܐ ܕܟܠ ܢܦܫܐ ܕܒܪܢܫܐ ܕܢܡܘܬ: ܘܠܐ ܢܕܘܐ ܒܗܘܢ. ܠܡܫܟܢܗ
ܕܡܪܝܐ ܛܡܐ. ܬܐܒܕ ܢܦܫܐ ܗܝ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ. ܡܛܠ ܕܡܝܐ ܕܪܣܤܐ ܠܐ ܪܣ ܒܗܘܢ. ܬܘܒ
14 ܢܗܘܐ ܛܡܐ. ܘܛܢܦܘܬܗ ܒܗ. * ܗܢܘ ܢܡܘܣܐ ܕܒܪܢܫܐ: ܟܕ ܢܡܘܬ ܒܡܫܟܢܐ. ܟܠ ܕܥܐܠ
15 ܠܡܫܟܢܐ. ܘܟܠ ܕܒܡܫܟܢܐ ܗܘ. ܢܗܘܐ ܛܡܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. * ܘܟܠ ܡܐܢܐ ܕܦܬܝܚ ܗܘܐ ܦܬܝܚ.
16 ܘܠܐ ܗܘܐ ܚܦܝܐ. ܢܗܘܐ ܛܡܐ. * ܘܟܠ ܕܢܩܪܘܒ ܥܠ ܐܦܝ ܚܩܠܐ ܠܩܛܝܠܐ ܕܣܝܦܐ ܐܘ ܠܡܝܬܐ.
17 ܐܘ ܠܓܪܡܐ ܕܒܪܢܫܐ ܐܘ ܠܩܒܪܐ. ܢܗܘܐ ܛܡܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. * ܘܢܣܒܘܢ ܠܚܠܦ ܛܡܐ.
ܡܢ ܥܦܪܐ ܕܝܩܕܬܐ ܕܚܛܗܐ. ܘܢܪܡܘܢ ܥܠܘܗܝ ܡܝܐ ܚܝܐ ܒܡܐܢܐ.

Et accipiat sacerdos lignum cedrinum, & 6
hyssopum, atq; tincturam coccineam, proji-
ciatq; in rogum vaccæ. Deinde lavet sacerdos 7
vestimenta sua, abluatq; carnem suam aquis,
ac tunc regrediatur ad castra, sitq; pollutus
sacerdos usq; ad vesperam. Et is qui com- 8
buret vaccam, eluat vestimenta sua, lavetque
carnem suam aquis, sitq; immundus usq; ad
vesperam. Et colligat vir qui mundus est, 9
cinerem vaccæ, eumq; projiciat extra castra
in locum mundum, & reservetur universæ
congregationi filiorum Israel in custodiam
pro aquis sparsoriis, quoniam peccatum est.
Eluat etiam vestimenta sua is qui colliget ci- 10
nerem vaccæ, sitque immundus usque ad ve-
speram. Sitque *hoc* filiis Israel & iis qui con-
vertuntur ad me commorantibus inter eos,
lex perpetua. Et is qui tetigerit mortuum cu- 11
juslibet animæ humanæ, erit immundus se-
ptem diebus. Quapropter aspergat super se 12
in die tertio & in die septimo, & mundabi-
tur: sin autē aspergat sup se in die tertio, & in
die septimo non mundabitur. Quicunq; enim 13
tetigerit mortuum cujuslibet animi hominis
qui mortuus fuerit, nec asperserit se, taber-
naculū Dñi polluit; pereat anima ejusmodi
ex Israele: nam quia aquis aspersoriis mini-
mè se aspersit, adhuc erit immundus, & im-
munditia ejus in ipso *manebit*. Hæc est lex 14
hominis quando morietur in tentorio;
Quicunq; ingredietur tentoriū, & quicunq;
in tentorio est, erit immund' septem diebus.
Omne quoq; vas quod fuerit apertū, nec fu- 15
erit illitum, immundum. Et quicunq; tetige- 16
rit super faciem campi cæsum gladio, aut *ali-*
ter mortuum, aut os humanum, aut sepul-
chrum, erit immundus septem diebus. Quae 17
accipient pro eo qui immundus est de pul-
re incendii peccati, ponentque super ipsum
pulverem aquas vivas in vase.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

6 ויסב כהנא אעא דארזא ואיזובא
וצבע זהורי וירמי לגו יקידת
7 תורתא: ויצבע לבושוהי כהנא
ויסחי בסריה במיא ובתר־כן יעול
למשריתא ויהי מסאב כהנא עד
8 רמשא: ודמוקיד יתהא יצבע
לבושוהי במיא ויסחי בסריה במיא
9 ויהי־מסאב עד־רמשא: ויכנוש גבר
דכי ית קטמא דתורתא ויצנע מברא
למשריתא באתר דכי ותהי
לכנישתא דבני ישראל למטרא
10 למי אדיותא חטאתא היא: ויצבע
דכנש ית־קטמא דתורתא ית
לבושוהי ויהי־מסאב עד־רמשא
ותהי לבני ישראל ולגיורי דיתגיירון
11 ביניכון לקים עלם: דיקרב במיתא
לכל־נפשא דאנשא ויהי־מסאב
12 שבעא יומין: הוא ידי־עלוהי ביומא
תליתאה וביומא שביעאה ידכי
ואם לא ידי־עלוהי ביומא תליתאה
13 וביומא שביעאה לא ידכי: כל־
דיקרב במיתא בנפשא דאנשא די
ימות ולא ידי־עלוהי ית משכנא די
סאיב וישתיצי אנשא ההוא
מישראל ארי מי אדיותא לא
אודריקו עלוהי מסאב יהי עוד
14 סאובתיה ביה: דא אוריתא אנש
ארי ימות במשכנא כל דעליל
15 למשכנא וכל די במשכנא יהי
מסאב שבעא יומין: וכל מן דחסף
16 פתיח דלית מגופת שיע מקף עלוהי
מסאב הוא: וכל די־יקרב על
אפי חקלא בקטיל חרבא או
במיתא או־בגרמא דאנשא או
17 בקברא יהי־מסאב שבעא יומין:
ויסבון לדמסאב מעפר יקידת
חטאתא ויתן עלוהי מי מבוע למן

Targum Onkelos.

6 Et tollet sacerdos lignum cedri, & hyssopum & coccinum: & mittet in medio combusti-
7 onis vaccæ. Lavabitq; sacerdos vestimenta sua, & lavabit carnem suam aquis; & postea ingredietur in castra: & erit sacerdos pollutus usq; ad ve-
8 speram. Et qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua aquis, & lavabit carnem suam aquis: & erit immundus usq;
9 ad vesperam. Colliget autem vir mundus cinerem vaccæ, & reponet extra castra in loco mundo: & erit cœtui filiorum Israel in custodiam & in aquã aspersionis, pro peccato enim
10 est. Et qui collegerit cinerem vaccæ lavabit vestimenta sua, & erit immundus usq; ad vesperam: & erit filiis Israel, & peregrinis qui peregrinantur inter vos, in ritum perpetuum.
11 Qui tetigerit morticinium universæ animæ hominis: erit
12 immundus septem diebus. Et in die tertio aspergetur ex hac aqua, & in die septimo mundabitur: & si non fuerit aspersus in die tertio, in septimo nõ
13 mundabitur. Omnis qui tetigerit morticinium animæ hominis qui mortu' fuerit, & nõ fuerit aspersus, tabernaculum Dñi polluit; & exterminabitur homo ille de Israel: quia aquã aspersionis non fuit aspersus, immũd' est; adhuc immũditia
14 ej' in eo est. Ista est lex hominis qui mortu' fuerit in tabernaculo: omnis qui ingreditur in tabernaculũ, & omne quod est in tabernaculo, erit immun-
15 dum septem diebus. Et omne vas fictile apertum, quod non habet operculũ luteũ per circuitum ej' desup, erit immun-
16 dum. Et omnis qui tetigerit super faciem agri occisum hominem gladio, aut mortuum; sive os hominis, aut sepulcrũ: immundus erit septem diebus.
17 Tollentque pro immundo de cinere combustionis hostiæ pro peccato: & mittet super eum aquas fontis in vase.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6–17 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6–17 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

6 Accipietq; sacerdos lignum cedrinum, et hyssopum, et (a) filii coccineum, et projiciet in medium combustionis vitulæ.
7 Et lavabit vestimenta sua sacerdos, et abluet carnem suam in aqua, et postea ingredietur in castra, immundusq; erit sacerdos usque ad vesperam.
8 Qui etiam combusserit eam, lavabit vestimenta sua in aqua, et abluet carnem suã in aqua, immundusq; erit usque ad vesperã.
9 Colliget autem vir mund' cinerem vaccæ, et reponet extra castra in loco puro: Eritque congregationi filiorum Israel in custodiam pro aquis separationis, purificatio hoc est pro peccato.
10 Lavabit etiam qui collegit cinerem vaccæ vestimenta sua, immundusq; erit usq; ad vesperam: Eritque filiis Israel, et peregrino peregrinanti in medio (b) eorum, in
11 præceptum æternum. Qui (c) tetigerit cadaver cujuscunq; animæ hominis, immund' erit
12 septem diebus. Iste purificabit se cum eo die tertio, et die septimo, et mũdabitur: Quòd si non purificaverit se die tertio, neque die septimo mundabitur.
13 Quicunq; (d) tetigerit cadaver animæ hominis qui mortuus fuerit, et non purificaverit se, tabernaculum Domini contaminavit: exterminabitur anima illa ex Israel, quoniam aqua separationis aspersa non est super eum: immund' erit, adhuc immunditia ejus est in eo.
14 Hæc autem est lex hominis qui mortuus fuerit in tabernaculo: quicunque ingreditur tabernaculum, et quicunq; est in tabernaculo, immund' erit septem dieb'.
15 Omne quoq; vas apertũ super quo neq; est (e) operculum, neq; linteus, immundum
16 erit. Quicunq; etiam (f) tetigerit super superficiem agri occisum gladio, aut mortuũ, aut ossa hominis, aut sepulchrũ, immundus erit septem
17 diebus. Sument autem pro immundo de pulvere combustionis pro peccato, ponentq; super eum aquas vivas in vase.

VER. SAM. (a) duos vermes, (b) vestri, (c) appropinquaverit mortuo (d) appropinquaverit ad (e) vinculum, (f) appropinquaverit

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * ثم ياخذ عود ارز وصعتر وصبغ قرمز * فيلقي ذلك في وسط حريقها * ويغسل ثيابه حذاء
7 الامام * ويرحض بدنه بالماء * وبعد ذلك يدخل الى المعسكر * وينجس الى الليل * ويحرقها يغسل
8 ثيابه بالماء * ويرحض بدنه بالماء * وينجس الى الغروب * ويجمع رجل طاهر رماد البقرة * ويضعه
9 في خارج المعسكر في موضع طاهر * ويكون لجماعة بني اسرائيل محفوظة لماء النضح * وهي
10 ذكاة * ويغسل الجامع رمادها ثيابه * وينجس الى الليل * ويكون لبني اسرائيل وللغريب الدخيل
11 فيما بينهم رسم الدهر * ومن دنا ميت من جميع انفس الناس * فلينجس سبعة ايام * وهو
12 يتذكى منه في اليوم الثالث والسابع فيطهر * وان لم يتذك فيهما فلا يطهر * ومن دنا ميت
13 من نفوس الناس الذين يموتون ولا يتذكى * فقد نجس مسكن الله ان يدخله * ويقطع
ذلك الانسان من بين الجوق * اذ لم يرش عليه ماء النضح فهو نجس لذلك * ونجاسته عليه
14 ابدا * وهذه الشريعة * اي انسان مات في خباء * فكل ما فيه * وكل من دخل اليه ينجس
15 سبعة ايام * وكل اناء مفتوح ليس عليه صمام معقود * فهو نجس * وكل من دنا على وجه
16 الصحراء بقتيل سيف * او ميت * او عظم انسان * او قبر * ينجس سبعة ايام * وليوخذ له من
17 رماد حريق البقرة * ويصب عليه ماء نبيع في اناء *

6 Postea accipiet lignum cedrinum, & hyssopũ, et tincturam cocci, projicietque illa in medium incendium ejus.
7 Et lavabit vestimenta sua è regione sacerdotis, et lavabit corpus suum aquâ, & postea ingredietur in castra, & immundus erit usque ad noctem.
8 Et comburens eam, lavabit vestes suas aquâ, abluetque corpus suum aquâ, & polluetur usque ad occasum.
9 Colligetque vir mundus cinerem vaccæ, et ponet illum extra castra in loco mundo. Et erit cœtui filiorum Israil in custodiam pro aqua aspersionis, estque expiatio.
10 Et lavabit collector cineris ejus vestimenta sua, polluetúrque usque ad noctem. Et erit filiis Israil, & peregrino alienigenæ inter eos, præceptum sempiternum.
11 Et qui tetigerit mortuũ ex omnibus animab' hominum, immundus sit septem diebus.
12 Et ipse expiabit se ab eo in die tertio & septimo, & mundabitur. Et nisi expiaverit se in illis duobus diebus, non mundabitur.
13 Et quĩ tetigerit mortuum ex animabus hominum qui moriuntur, nec expiatus fuerit, jam fœdavit habitaculum Dei, si ingrediatur illud: et abscindetur homo ille de medio turbæ, cùm non aspersa sit super eum aqua aspersionis: & propterea ipse immundus est, & immunditia ejus erit super eum semper.
14 Et verò ista est lex; Quicunque homo mortuus fuerit in tentorio, quidquid est in illo & omnis qui ingressus fuerit illud, polluetur septẽ diebus.
15 Et omne vas apertum non habens operculum alligatum, est immundum.
16 Et omnis qui tetigerit super faciem campi occisum gladio, aut mortuum, aut os humanum, aut sepulchrum, polluetur septem diebus.
17 Et sumatur ei de cinere incendii vaccæ, infundatúrque super illum aqua fontis in vas,

ספר במדבר: כ

super sparget & ,mundus vir *aquæ* in intinget & ,hyssopum capiet Et
18 ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על־
,ibi fuerunt quæ animas super & ,vasa omnia super & ,*tentorium*
האהל ועל־כל־הכלים ועל־הנפשות אשר היו־שם
.sepulcrum *in* vel ,mortuum *in* vel ,occisum *in* vel ,os *in* *tangentem* super &
ועל־הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר:
;septima die in & ,tertia die in immundum super mund* asperget Et
19 והזה הטהר על־הטמא ביום השלישי וביום השביעי
,*aquis in se abluet* &,sua vestiméta lavabit & ,septima die in eum mũdabit &
וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים
,se purificaverit non &,fuerit immũd* qui vir Et .vespera in erit mund* &
20 וטהר בערב: ואיש אשר־יטמא ולא יתחטא
sanctuarium quia :congregationis medio è ipsa anima excidetur &
ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את־מקדש
.*ipse* immund* ,eum super aspersa est non separationis aqua ;polluit Dñi
יהוה טמא מי נדה לא־זרק עליו טמא הוא:
lavabit,separationis aquã spargens Et .*seculi* statutum in eis erit Et
21 והיתה להם לחקת עולם ומזה מי־הנדה יכבס
usque erit immundus ,separationis aquas *in* tangens & ,sua vestimenta
בגדיו והנגע במי הנדה יטמא עד־
.erit immundum ,immũdus *illud in* tetigerit quod omne Et.vesperam ad
22 הערב: וכל אשר־יגע־בו הטמא יטמא
.vesperam ad usque erit immunda *tangens* anima Et
והנפש הנגעת תטמא עד־הערב:

CAP. XX. כ

,primo mense in ,Sin deserto *cœtus* omnis ,Israel filii venerunt Et
1 ויבאו בני־ישראל כל־העדה מדבר־צן בחדש הראשון
est sepulta & ,Miriam ibi est mortua Et .Cades in populus *sedit* &
וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר
,Moseh *super* sunt congregati & :*cœtui* aqua erat non Et .ibi
2 שם: ולא־היה מים לעדה ויקהלו על־משה
,dixerunt & ,Moseh cum populus est jurgatus Et .Aharon *super* &
3 ועל־אהרן: וירב העם עם־משה ויאמרו
.Domino coram nostri fratres *expirando in* obivissemus utinam Et:dicendo
לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני יהוה:
,istud desertum in Domini congregationem venire fecistis quid *ad* Et
4 ולמה הבאתם את־קהל יהוה אל־המדבר הזה
nos fecistis ascendere quid *ad* Et ?nostra jumenta & ,nos ,ibi *moriendum ad*
5 למות שם אנחנו ובעירנו: ולמה העליתנו
locum non ,istum malum locum ad nos *deducendum ad* ,Ægypto ex
ממצרים להביא אתנו אל־המקום הרע הזה לא מקום
?bibendum ad est non aqua & ;malogranati & ,vitis &,ficus &,sementis
זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות:
tentorii ostium ad congregationis *faciebus* à Aharon & ,Moseh venit Et
6 ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל־פתח אהל
Domini gloria est conspecta & :*ipsas* facies super ceciderunt & ,*conventus*
מועד ויפלו על־פניהם וירא כבוד־יהוה
.dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et *eos ad*
7 אליהם: וידבר יהוה אל־משה לאמר:

Ver. VULG. LAT.

18 In quibus cùm homo mundus
tinxerit hyssopum, asperget ex
eo omne tentoriũ, et cunctam
supellectilem, & homines hu-
juscemodi contagione pollu-
19 tos. Atq; hoc modo mund* lu-
strabit immundũ tertio et se-
ptimo die. Expiatúsq; die se-
ptimo, lavabit & se & vesti-
menta sua, et immund* erit us-
20 que ad vesperũ. Si quis hóc ri-
tu non fuerit expiatus, peribit
anima illi* de medio Ecclesiæ:
quia sanctuariũ Dñi polluit,
et non est aquâ lustrationis a-
21 spersus. Erit hoc præceptũ le-
gitimũ sempiternũ. Ipse quoq;
qui aspergit aquas, lavabit ve-
stimenta sua: Omnis qui teti-
gerit aquas expiationis, im-
mund* erit usq; ad vesperum.
22 Quidquid tetigerit immund*,
immundũ faciet: et anima, quæ
horũ quidpiam tetigerit, im-
munda erit usq; ad vesperũ.

CAP. XX.

1 VEnerúntque filii Israel, &
omnis multitudo in desertum
Sin, mense primo: & mansit
popul* in Cades. Mortuáq; est
ibi Maria, et sepulta in eodem
2 loco. Cúmque indigeret aquâ
popul*, convenerũt adversũm
3 Moysen et Aaron. Et versi in
seditionem, dixerunt; Utinàm
periissem* inter fratres nostros
4 coram Dño. Cur eduxistis Ec-
clesiã Dñi in solitudinem, ut
& nos & nostra jumenta mo-
5 riamur? Quarè nos fecistis a-
scendere de Ægypto, & addu-
xistis in locũ istũ pessimũ, qui
seri non potest, qui nec ficum
gignit, nec vineas, nec malo-
granata, insuper & aquã non
6 habet ad bibendũ? Ingressúsq;
Moyses et Aaron, dimissã mul-
titudine, tabernaculũ fœderis,
corruerunt proni in terrã, cla-
maverúntq; ad Dñm, atq; di-
xerunt; Dñe De*, audi clamorẽ
huj* populi, et aperi eis thesau-
rũ tuũ fontẽ aquæ vivæ, ut sa-
tiati cesset murmuratio eorũ.
Et apparuit gloria Dñi super
7 eos. Locutúsq; est Domin* ad
Moysen, dicens,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

18 Καὶ λήψεται ὕσσωπον, καὶ βάψει εἰς τὸ ὕ-
δωρ ἀνὴρ καθαρὸς, καὶ (ξ) περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν
οἶκον, καὶ ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ τὰς ψυχὰς,
ὅσαι (ο) ἂν ὦσιν ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τὸν ἡμμένον
τοῦ ὀστέου τοῦ ἀνθρωπίνου, (π) ἢ τοῦ τραυμα-
τίου, ἢ τοῦ τεθνηκότος, ἢ τοῦ μνήματος.
19 Καὶ (ρ) περιρρανεῖ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸν ἀ-
κάθαρτον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἀφαγνισθήσεται (σ)
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμά-
τια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος
20 ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν
μιανθῇ, καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, (τ) ἐξολο-
θρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς
συναγωγῆς, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐμίανεν,
ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ (υ) περιερραντίσθη
21 ἐπ' αὐτὸν ἀκάθαρτός ἐστι. Καὶ ἔσται ὑμῖν
νόμιμον αἰώνιον· καὶ ὁ (φ) περιρραίνων ὕ-
δωρ ῥαντισμοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ·
καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ ὕδατος τοῦ ῥαντισμοῦ,
22 ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. Καὶ παν-
τὸς οὗ ἐὰν ἅψηται αὐτοῦ ὁ ἀκάθαρτος,
ἀκάθαρτον ἔσται· (χ) καὶ ψυχὴ ἡ ἁπτο-
μένη, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.

Et sumet hyssopum, & tinget in 18
aqua vir mundus: & circum-
asperget super domum, & super
vasa, & super animas, quæcun-
que fuerint ibi, & super eum
qui tetigit os hominis, aut cæsum,
aut mortuum, aut monumentum.
Et circumasperget mundus su- 19
per immundum in die tertio, &
in die septimo: et purificabitur
die septimo, & lavabit vesti-
menta sua, & lavabit aquâ; &
immundus erit usque ad vespe-
ram. Et homo, quicunque inqui- 20
natus fuerit, & non fuerit puri-
ficatus; exterminabitur anima
illa de medio synagogæ: quoni-
am sancta Domini inquinavit;
quoniam aqua aspersionis non
circumaspersa est super eum:
immundus est. Et erit vobis legi- 21
timum sempiternum. Et qui cir-
cumaspergit aquam aspersionis,
lavabit vestimenta sua: et qui
tetigerit aquã aspersionis, immun-
dus erit usque ad vesperã. Et om- 22
ne quodcunque tetigerit illud im-
mundus, immundum erit: (k) &
anima quæ tetigerit, immunda e-
rit usque ad vesperam.

MS.A. (ξ) περιχρανεῖ (ο) ἐὰν (π) ἢ τοῦ τραύματος, (ρ) περιρανεῖ (σ) ἐν τῇ (τ) ἐξολεθρευθήσεται (υ) περιεραντίσθη (φ) περιραίνων (χ) καὶ ἡ ψυχὴ

ΚΕΦ. κ'.

1 Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συν-
αγωγὴ, εἰς τὴν ἔρημον Σὶν, ἐν τῷ μηνὶ
τῷ πρώτῳ, καὶ κατέμεινεν ὁ λαὸς ἐν
Κάδης. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ Μαριὰμ,
2 καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συν-
αγωγῇ. (α) καὶ ἠθροίσθησαν ἐπὶ Μωυ-
3 σῆν καὶ Ἀαρών. Καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς
πρὸς Μωυσῆν, λέγοντες, (β) Ὄφελον ἀπ-
εθάνομεν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡ-
4 μῶν ἔναντι κυρίου. Καὶ ἱνατί ἀνηγάγετε
τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην
5 ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν; Καὶ
ἱνατί τοῦτο; ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου
παραγενέσθαι εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν τοῦτον;
τόπος οὗ οὐ (γ) σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ
6 ἄμπελοι, οὔτε ῥοαὶ, οὔτε ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν. Καὶ
ἦλθε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀπὸ προσώπου τῆς
συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου, καὶ (δ) ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον. καὶ
7 ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐτούς. Καὶ ἐλά-
λησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

CAP. XX.

ET venerunt filii Israel, om- 1
nis synagoga in desertum Sin in
mense primo: et permansit popu-
lus in Cades. Et mortua est ibi
Maria: & sepulta est ibi. Et 2
non erat aqua ipsi synagogæ. Et
congregati sunt super Moysen &
Aaron. Et maledixit populus erga 3
Moysen, dicentes, utinam mortui
essemus in perditione fratrum no-
strorum ante Dominũ. Et ut quid 4
eduxistis synagogam Domini in
desertum hoc, ad occidendos nos,
& pecora nostra? Et quare hoc? 5
Eduxistis nos de Ægypto, ut ad-
veniremus in locũ malum hunc:
locus, ubi non seminatur: neque
ficus, neque vites, neque mala
punica, neque aqua est ad biben-
dum. Et venit Moyses & Aaron 6
à facie synagogæ super ostium
tabernaculi testimonii: & ceci-
derunt in faciem. Et apparuit
gloria Domini ad eos. Et locutus 7
est Dominus ad Moysen, dicens,

MS.A. (α) καὶ συνηθροίσθησαν (β) Ὄφελον ἀπωλόμεθα ἐν τῇ (γ) σπείρεται, (δ) ἔπεσαν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Capietq; hyssopũ, intingetq; in aquas vir qui 18
mund* fuerit, & sparget sup tentoriũ, & sup
vasa, & super omnes animas quæ illic erant,
necnon sup omnẽ eum qui tetigit os, aut oc-
cisum, aut mortuũ, aut sepulchrũ. Sparget i- 19
taq; mund* sup immundũ in die tertio, & in
die septimo: & postquã asperserit eũ in die
septimo, lavabit vestiméta sua, abluetq; se a-
quis, & mundabitur ad vesperã. Vir autẽ qui 20
fuerit pollut*, nec aspersus fuerit, pereat ani-
ma illa de medio congregationis suæ, eò quòd
sanctuariũ Dñi polluerit: aquas sparsorias
non aspersit sup se, immund* esto. Erit *hoc* i- 21
gitur vobis statutũ perpetuũ. Et is qui spar-
serit aquas sparsorias, lavabit vestiméta sua:
& qui tetigerit aquas sparsorias, erit immun- 22
d* usq; ad vesperã. Et omne quod tetigerit im-
mundus, erit immundum: & anima quæ teti-
gerit eum, erit immunda usque ad vesperam.

CAP, XX.

De Petra aquarum.

ET venerunt filii Israel, universa *scilicet* 1
congregatio ad desertum Sin, mense pri-
mo, mansitq; populus in Recem: & mortua
est ibi Maria, ibidemq; sepulta. Non erant au- 2
tem aquæ populo ut biberet, quare congrega-
ti sunt populus adversùs Mosen & adversùs
Aharonem: Et jurgati sunt populus cum 3
Mose & cum Aharone, & dixerunt ad eos, O
utinam mortui essem* morte fratrum nostro-
rum coram Dño. Quare adduxistis cœtum 4
Dñi ad desertum istud, ut ibi moreremur nos
& jumenta nostra? Et quare ascendere nos 5
fecistis ex Ægypto, & adduxistis nos ad lo-
cum istum pessimum qui nec locus est semi-
nis, nec vitium, nec ficuum, nec granatorum:
imo nec aquæ sunt in eo ad bibendum? Ve- 6
nerunt itaque Moses & Aharon à conspectu
congregationis ad ostium tabernaculi tempo-
ris, & prociderunt in facies suas, & apparuit
super eos gloria Domini. Locutus est etiam 7
Dominus cum Mose, dixitque ad eum,

תרגום אונקלוס

יִסַּב אֵזוֹבָא וְיִטְבּוֹל בְּמַיָּא גְּבַר דְּכֵי וְיַדֵּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל כָּל מָנַיָּא וְעַל נַפְשָׁתָא דִּי הֲווֹ תַמָּן וְעַל דִּיקְרַב בְּגַרְמָא אוֹ בִקְטִילָא אוֹ בְמִיתָא אוֹ בְקִבְרָא׃ וְיַדֵּי דְכְיָא עַל מְסָאֲבָא בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וִידַכֵּינֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי בְמַיָּא וְיִדְכֵּי בְרַמְשָׁא׃ וּגְבַר דִּי יִסְתָּאַב וְלָא יַדֵּי עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרֵי יָת מַקְדְּשָׁא דַייָ סָאֵיב מֵי אַדָּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ וּתְהֵי לְהוֹן לִקְיָם עָלָם וּדְיַדֵּי מֵי אַדָּיוּתָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וּדְיִקְרַב בְּמֵי אַדָּיוּתָא יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ וְכֹל דִּי יִקְרַב בֵּיהּ מְסָאֲבָא יְהֵי מְסָאַב וֶאֱנַשׁ דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

כ

וַאֲתוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִן בְּיַרְחָא קַדְמָאָה וִיתֵיב עַמָּא בִּרְקַם וּמִיתַת תַּמָּן מִרְיָם וְאִתְקְבַרַת תַּמָּן׃ וְלָא הֲוָה מַיָּא לִכְנִשְׁתָּא וְאִתְכְּנִשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃ וּנְצָא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמַרוּ לְמֵימַר וּלְוֵי דְמִתְנָא בְּמוֹתָא דַאֲחָנָא קֳדָם יְיָ׃ וּלְמָה אַיְתֵיתוּן יָת קְהָלָא דַייָ לְמַדְבְּרָא הָדֵין לִמְמָת תַּמָּן אֲנַחְנָא וּבְעִירָנָא׃ וּלְמָא אַסֶּקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם לְאַיְתָאָה יָתַנָא לְאַתְרָא בִישָׁא הָדֵין לָא אֲתַר כְּשַׁר לְבֵית זְרַע וְאַף לָא תְאֵנִין וְגֻפְנִין וְרִמּוֹנִין וּמַיָּא לֵית לְמִשְׁתֵּי׃ וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם קְהָלָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַייָ לְהוֹן׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃

Targum Onkelos.

18 Et tollet hyssopũ,et tinget eũ
in aquis homo mund⁹:et asper-
get sup tabernaculũ,et sup oia
vasa; et sup animas quæ erunt
ibi: & sup omnẽ qui tetigerit
os,aut occisũ;sive mortuũ,aut
19 sepulchrũ. Aspergétq; homo
mund⁹ sup immundum, in die
tertio et in die septimo: &
mundabit eũ in die septimo;et
lavabit vestimenta sua, et ipse
lavabitur aquâ,et mundabitur
20 in vespere. Et vir qui fuerit
immund⁹, et non fuerit asper-
sus; exterminabitur homo ille
de medio ecclesiæ: quia san-
ctuariũ Dñi polluit; aqua a-
spersionis non fuit aspersa sup
21 eũ, immund⁹ erit. Et erit eis in
legitimũ sempiternum: & qui
asperserit aquã aspersionis, la-
vabit vestimenta sua; et qui
tetigerit aquã aspersionis, erit
22 immund⁹ usq; ad vesperam. Et
omne qđ tetigerit immundus,
erit immundũ: et homo qui te-
tigerit illud, erit immundus
usque ad vesperam.

CAP. XX.

1 VEneruntq; filii Israel om-
nisque congregatio in deser-
tum Sin mense primo, & ha-
bitavit populus in Cades: &
& mortua est ibi Maria, & se-
2 pulta est ibi. Et non erant a-
quæ congregationi: & con-
gregati sunt contra Moysen
3 & contra Aaron. Et objurga-
tus est populus contra Moy-
sen: & dixerunt; Utinam mor-
tui essemus, quando mortui
sunt fratres nostri coram Dño.
4 Cur adduxistis ecclesiam Dñi
in solitudinem hanc: ut mo-
riamur hic, nos et jumenta no-
5 stra? Et quare nos fecistis a-
scendere de Ægypto, ut duce-
retis in locum hunc pessimum:
ubi non est locus aptus ad se-
minandum, ubi non sunt ficus
& vites, & malogranata; & a-
6 qua non est ad bibendum? In-
gressiq; sunt Moyses & Aaron
ostiũ tabernaculi fœderis, à
facie ecclesiæ; et corruerunt su-
per facies suas: & revelata est
7 eis gloria Dñi. Locutusque est
Dñs cum Moyse dicens.

Textus Hebræo-Samaritanus.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Versio Samaritana.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Text. et Ver. Sam. Translatio Latina.

Et accipiet hyssopũ, et immer- 18
get in aquã vir mund⁹, asper-
getq; super tabernaculũ, et su-
per vasa, et super animas quæ
fuerint ibi, et super eũ qui(g)
tetigerit ossa, aut occisum, aut
mortuum, aut sepulchrum. Et 19
asperget mundus super im-
mundum die tertio, et die se-
ptimo, et expiabit eum die se-
ptimo; postea lavabit vesti-
menta sua, et abluet se aquâ,
mundusq; erit in vespera. Vir 20
autem qui immund⁹ fuerit, et
non purificaverit se, extermi-
nabitur anima illa de medio
congregationis, quoniam san-
ctuariũ Domini contamina-
vit: aqua separationis asper-
sa non est super eum, immun-
dus est. Eritq; vobis in præ- 21
ceptum æternum. Qui autem
asperserit aquas separationis
lavabit vestimenta sua: et qui
tetigerit aquas separationis,
immundus erit usq; ad vespe-
ram. Omne etiam quod teti- 22
gerit immundus, immundum
erit: anima quoque quæ teti-
gerit ipsum, immunda erit
usque ad vesperam.

CAP. XX.

POstea venerunt filii Israel, 1
omnis congregatio in de-
sertum Sin, in mense primo,
mansitq; populus in Cades.
Mortua autem ibi est Maria,
et ibi sepulta. Porrò non fu- 2
erunt aquæ congregationi,
ideò convenerunt adversùs
Mosen, et adversus Aaronẽ.
Jurgatusq; est populus cum 3
Mose, et dixerunt in hæc ver-
ba; At utinam (a) exspirassemus
cùm exspiraverũt fratres no-
stri coram Domino. Et quarè 4
venire fecistis congregationẽ
Domini in desertum istud ut
ibi moriamur, nos, et jumenta
nostra? Et quare ascendere 5
nos fecisti de Ægypto, ad in-
troducendũ nos in locũ ma-
lum istum, non locũ seminis,
ficuum, et vinearum, et malo-
granatorum; ne aquæ quidem
sunt ad bibendum. Tunc exiit 6
Moses et Aaron à conspectu
congregationis ad portam ta-
bernaculi testimonii, et ceci-
derunt super facies suas, ap-
paruitq; gloria Domini super
eos. Locutusq; est Dominus 7
Mosi, dicens;

VER. SAM. (g) appro-
pinquaverit ad (a) consumpti
essemus cum consumerentur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 *وياخذ رجل طاهر شيا من صعتر* ويغمسه في ذلك الماء* وينضح منه على الخباء* وعلى جميع
الانيه والنفوس التي كانت فيه* وعلى الذي بالعظم* او بالقتيل* او بالميت* او القبر* كذلك
19 ينضح الطاهر على النجس في اليوم الثالث والسابع* فاذا ذكاه في اليوم السابع غسل ثيابه*
20 وارتحض بالماء* وطهر في المساء* واي رجل ينجس كذلك* ولم يتذكى* فيقطع ذلك الانسان
من بين الجوق* لانه نجس مقدس الله اذ دخله ولم ينضح عليه ماء النضح* فهو نجس* فيكون
21 لكم هذا رسم الدهر* وناضح ماء النضح يغسل ثيابه* ومن لامس ماء النضح ينجس الى الليل*
22 *وكل ما لامسه النجس ينجس* فان كان انسان دانيه فلينجس الى الليل* *الفصل العشرون*
1 *ثم جاء بنو اسرايل اجمعون الى برية صين في الشهر الاول* واقام القوم في رقيم* وماتت هناك
2 مريم ودفنت* ولم يكن ماء للجماعة* فتكوفوا على موسي وهرون* ولما خاصم القوم موسي
3 قالوا* يا ليتنا توفينا بوفاة اخوتنا بين يدى الله* ولم حينما تجوق الله الى هذه البرية عوض
4 فهلكن وبهائمنا* ولم اصعدتمونا من مصر* تجيئنا بنا الى هذا الموضع الرديي* موضع لا زرع
5 فيه* ولا جعن* ولا تين* ولا رمان* حتي ماء الشرب ليس فيه* فاقبل موسي وهارون
6 هاربين من بين يدى الجوق الى باب خباء الحضر* فوقعا على اوجههما* فظهر نور الله
7 لهما* ثم كلم الله موسي تكليما*

Et accipiat homo mundus parum hyssopi, 18
& intingat illud in aquam illam, et spar-
gat ex ea super tentorium, & super omnia
vasa, et animas quæ erant in ipso, et super
eum qui tetigit os, aut homicidium, aut
mortuum, aut sepulchrum. Similiter spar- 19
get mundus super immundum die tertiâ
et septimâ. Cùmque expiaverit eum die
septimâ, lavabit vestimenta sua, et lava-
bit se aquâ, et mundabitur in vespera. Et 20
quicunque vir inquinatus est hoc modo, et
non expiavit se, abscindatur talis homo de
medio turbæ, eò quòd fœdaverit sanctu-
arium Dei: cùm ingressus fuerit in illud,
& non aspersa sit super eum aquâ asper-
sionis; est enim immundus. Et erit id vo- 21
bis præceptum sempiternum. Et qui sparsit
aquâ aspersionis, lavabit vestimenta sua:
& qui tetigit aquam aspersionis, polluatur
usque ad noctem. Et quicquid tetigerit 22
immundus, contaminabitur: & si quis ho-
mo tetigerit eum, immundus sit usque ad
noctem.

CAP. XX.

DEinde venerunt filii Israil omnes ad 1
desertum Sin mense primo, & permansit
populus in Racim, & mortua est ibi Ma-
ria, et sepulta est. Et non erat aqua tur- 2
bæ, congregatique sunt adversùs Musam
et Haronem. Cùmque rixatus esset popu- 3
lus cum Musa, dixerunt; O utinam mor-
tui essemus morte fratrum nostrorum in
conspectu Dei. Et cur duxistis vos duo 4
turbam Dei in hoc desertum, ut in eo mo-
reremur, nos, & jumenta nostra? Et cur 5
extraxistis nos ab Ægypto, et duxistis nos
in hunc locum pessimum, locũ in quo non
est semen, nec vites, nec ficus, nec mala
punica; imò ne aqua quidem ad bibendum
est in eo? Itaque venerunt Musa et Ha- 6
ron fugientes à conspectu turbæ ad ostiũ
tabernaculi præsentiæ, & cecidêre in fa-
cies suas: apparuitque splendor Dei am-
bobus. Tum locutus est Deus cum Musa 7
locutione;

ספר במדבר : כ

Aharon & ,tu ,cœtum fac congregare & ,virgam Accipe
8 קח־את־המטה והקהל את־העדה אתה ואהרן
suas aquas dabit & ,eorũ oculis in petram ad loquimini & ,tuus frater
אחיך ודברתם אל־הסלע לעיניהם ונתן מימיו
dabis potum & ,petra è aquas eis educes Et
והוצאת להם מים מן־הסלע והשקית את־
virgam Moſeh accepit Et .eorum jumenta & ,cœtui
9 העדה ואת־בעירם : ויקח משה את־המטה
fecerunt congregare Et .ei præcepit quemadmodum ,DOMINI conſpectu à
10 מלפני יהוה כאשר צוהו : ויקהלו
dixit & ,petræ facies ad congregationem ,Aharon & ,Moſeh
משה ואהרן את־הקהל אל־פני הסלע ויאמר
educemus hac petra de num :rebelles nunc Audite :eis
להם שמעו־נא המרים המן־הסלע הזה נוציא
percuſſit & ,ſuam manum Moſeh elevavit Et ?aquas vobis
11 לכם מים : וירם משה את־ידו ויך את־
,multæ aquæ ſunt egreſſæ & ;vicibus duabus ſua virga in petram
הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים
ad DOMINUS dixit Et .eorum jumentum & ,cœtus bibit &
12 ותשת העדה ובעירם : ויאמר יהוה אל־
me ſanctificãdũ ad,me in credidiſtis non quod eò :Aharon ad & ,Moſeh
משה ואל־אהרן יען לא־האמנתם בי להקדישני
congregationem introducetis non idcirco ,Iſrael filiorum oculis in
לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את־הקהל
jurgii aquæ Iſtæ .eis dedi quam terram in iſtam
13 הזה אל־הארץ אשר־נתתי להם : המה מי מריבה
ſe ſanctificavit & ,DOMINO cum Iſrael filii ſunt jurgati quib⁹
אשר־רבו בני־ישראל את־יהוה ויקדש
regem ad Cades è legatos Moſeh miſit Et .eis in
14 בם : וישלח משה מלאכים מקדש אל־מלך
omnem noſti Tu :Iſrael tuus frater dixit Sic :Edom
אדום כה אמר אחיך ישראל אתה ידעת את כל־
,Ægyptum in noſtri patres deſcenderunt Et .nos invenit quæ fatigationem
15 התלאה אשר מצאתנו : וירדו אבתינו מצרימה
,Ægyptii nobis malefecerũt &:multis diebus Ægypto in ſedimus &
ונשב במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים
.noſtris patribus &
ולאבתינו :

Verſio VULG. LAT.

8 Tolle virgam, & congrega populum, tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas. Cúmque eduxeris aquã de petra, bibet omnis multitudo & jumenta e-
9 jus. Tulit igitur Moyſes virgam, quæ erat in conſpectu Domini, ſicut
10 præceperat ei, Congregatâ multitudine ante petram; dixítque eis, Audite rebelles & increduli: Num de petra hac vobis aquam pote-
11 rimus ejicere? Cúmque elevâſſet Moyſes manum, percutiens virgâ bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ, ita ut populus biberet & ju-
12 menta. Dixítque Dominus ad Moyſen & Aaron, Quia non credidiſtis mihi, ut ſanctificaretis me coram filiis Iſrael, non introducetis hos populos in terram,
13 quam dabo eis. Hæc eſt aqua Contradictionis, ubi jurgati ſunt filii Iſrael contra Dominum, & ſanctificatus eſt in eis.
14 Miſit intereà nuntios Moyſes de Cades ad regem Edom, qui dicerent, Hæc mandat frater tuus Iſrael; Nôſti omnem laborem qui ap-
15 prehendit nos, Quomodo deſcenderint patres noſtri in Ægyptum, & habitaverim⁹ ibi multo tempore, afflixeríntque nos Ægyptii, & patres noſtros.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

8 Λάβε τὴν (ε) ῥάβδον σου, καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν, καὶ τὰ κτήνη αὐ-
9 τῶν. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν ἀπέναντι κυρίου, καθὰ
10 συνέταξε κύριος. Καὶ ἐξεκκλησίασε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἀκούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς· μὴ ἐκ τῆς πέτρας
11 ταύτης ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ; Καὶ ἐπάρας Μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἐπάταξε τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δίς· καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγὴ, καὶ τὰ
12 κτήνη αὐτῶν. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, Ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατε ἁγιάσαι με ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν (ζ)
13 δέδωκα αὐτοῖς. (η) Τοῦτο τὸ ὕδωρ Ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορήθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔναντι κυ-
14 ρίου, καὶ ἡγιάσθη ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἀπέστειλε Μωυσῆς ἀγγέλους ἐκ Κάδης πρὸς βασιλέα Ἐδὼμ, λέγων, Τάδε λέγει ὁ ἀδελφός σου Ἰσραὴλ, Σὺ ἐπίστῃ πάντα τὸν
15 μόχθον τὸν εὑρόντα ἡμᾶς. Καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρῳκήσαμεν (θ) ἐν Αἰγύπτῳ ἡμέρας πλείους, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν.

MS.A. (ε) ῥάβδον, καὶ (ζ) ἔδωκα (η) Τοῦτο ὕδωρ (θ) εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ Αἰγύπτιοι ἡμέρας πλείους, καὶ τοὺς

Sume virgam tuam, & convoca ſynagogam, tu & Aaron frater tuus; & loquimini ad petram coram eis: & dabit aquas ſuas; & proferetis ipſis aquam de petra, & potabitis ſynagogam et pecora eorum. Et ſumpſit 9
Moyſes virgam quæ ante Dominum, ſicut præcepit Dominus. Et evo- 10
cavit Moyſes et Aaron ſynagogam ante petram; et dixit ad eos, Audite me increduli: Nunquid ex petra hac educemus vobis aquam? Et extol- 11
lens Moyſes manum ſuam, percuſſit petram virgâ bis. Et exiit aqua multa: et bibit ſynagoga, et pecora eorum. Et di- 12
xit Dominus ad Moyſen et Aaron, Quia non credidiſtis ſanctificare me in conſpectu filiorum Iſrael, propterea non inducetis vos ſynagogam hanc in terram, quam dedi eis. Hæc aqua Con- 13
tradictionis: quia maledixerunt filii Iſrael ante Dominum, et ſanctificatus eſt in ipſis. Et 14
miſit Moyſes nuntios è Cades ad regem Edom, dicens; Hæc ait frater tuus Iſrael, Tu nôſti omnem laborem qui invenit nos. Et deſcende- 15
runt patres noſtri in Ægyptum: et incolæ fuimus in Ægypto dies plures: et afflixerunt nos Ægyptii, et patres noſtros.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 * ܣܒ ܠܟ ܫܒܛܐ. ܘܟܢܘܫ ܟܢܘܫܬܐ. ܐܢܬ. ܘܐܗܪܘܢ ܐܚܘܟ. ܘܡܠܠ
ܥܠ ܫܘܥܐ ܠܥܝܢܝܗܘܢ. ܘܢܬܠ ܡܝܘܗܝ. ܘܐܦܩ ܠܗܘܢ ܡܝܐ ܡܢ
9 ܫܘܥܐ. ܘܐܫܩܝܗ ܠܟܢܘܫܬܐ. ܘܠܒܥܝܪܗܘܢ. * ܘܢܣܒ ܡܘܫܐ ܫܒܛܐ ܡܢ
10 ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܝܟ ܕܦܩܕܗ. * ܘܟܢܫ ܡܘܫܐ ܘܐܗܪܘܢ ܠܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܠܘܬ
ܫܘܥܐ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܫܡܥܘ ܗܫܐ ܡܡܪܡܪܢܐ.. ܡܢ ܗܢܐ ܫܘܥܐ. ܢܦܩ ܠܟܘܢ
11 ܡܝܐ. * ܘܐܪܝܡ ܡܘܫܐ ܐܝܕܗ. ܘܡܚܝܗ ܠܫܘܥܐ ܒܫܒܛܗ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝܢ.
12 ܘܢܦܩܘ ܡܝܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܫܬܝܘ ܥܡܐ ܟܠܗ. ܘܒܥܝܪܗܘܢ. * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ
ܠܡܘܫܐ ܘܠܐܗܪܘܢ. ܠܐ ܕܠܐ ܗܝܡܢܬܘܢ ܒܝ. ܠܡܩܕܫܘܬܝ ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.
13 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܬܥܠܘܢ ܠܟܢܘܫܬܐ ܗܕܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܒܬ ܠܗܘܢ. * ܗܠܝܢ
14 ܐܢܘܢ ܡܝܐ ܕܡܨܘܬܐ: ܕܢܨܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܘܐܬܩܕܫ ܒܗܘܢ. * ܘܫܕܪ
ܡܘܫܐ ܐܝܙܓܕܐ ܡܢ ܪܩܡ ܠܘܬ ܡܠܟܐ ܕܐܕܘܡ. ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܐܚܘܟ ܐܝܣܪܝܠ.
15 ܐܢܬ ܝܕܥܬ ܟܠܗ ܠܐܘܬܐ ܕܐܪܥܬܢ. * ܘܢܚܬܘ ܐܒܗܝܢ ܠܡܨܪܝܢ: ܘܝܬܒܢ
ܒܡܨܪܝܢ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܒܐܫܘ ܠܢ ܡܨܪܝܐ ܘܠܐܒܗܝܢ.

Sume tibi virgam, & congrega cœtum, tu, & Aharon frater tuus; & loquere ſuper petram in conſpectu eorum, & dabit aquas ſuas: & educ eis aquas de petra, & pota cœtum, eorumque jumenta. Sumpſit ergò Mo- 9
ſes virgam à conſpectu Domini, quemadmodum præcepit ei. Et congre- 10
gans Moſes & Aharon totum cœtum ad petram, dixit eis; Audite modò irritatores, Ex hac petra educemus vobis aquas? Elevavítque Moſes ma- 11
num ſuam, & percuſſit petram virgâ ſuâ duabus vicibus, & effluxerunt aquæ multæ, biberuntque populus univerſus & jumenta eorum. Et ait Do- 12
minus ad Moſen & ad Aharonem, Eò quòd non credideritis in me, ut me ſanctificaretis coram filiis Iſrael, propterea non introducetis congregationem iſtam in terram quam dedi eis.
Hæ ſunt aquæ contentionis pro quibus 13
contenderunt filii Iſrael coram Domino, & ſanctificatus eſt in eis. Præ- 14
terea miſit Moſes nuntios ex Recem ad regem Edom *hiſce mandatis*, Sic ait frater tuus Iſrael, Tu nôſti cunctum laborem qui contigit nobis; Deſcen- 15
derunt patres noſtri in Ægyptum, & manſimus in Ægypto diebus multis, & vexârunt nos Ægyptii, patreſque noſtros.

Paraph. Chald. cum Versione Lat.

תרגום אונקלוס

טול ית חוטרא ואכניש
ית כנשתא את
ואהרן אחוך ותמללון
עם כיפא לעיניהון ויתן
מוהי ותפיק להון מיא
מן כיפא ותשקי ית
כנשתא וית בעיריהון
ונסיב משה ית חוטרא
מן קדם יי כמא ד
פקדיה : ואכנישו משה
ואהרן ית קהלא לקדם
כיפא ואמר להון שמעו
כען סרבניא המן כיפא
הדין נפיק לכון מיא:
וארים משה ית ידיה
ומחא ית כיפא בחוטריה
תרין זמנין ונפקו מיא
סגיאי ושתיאת כנשתא
ובעיריהון: ואמר יי למשה
ולאהרן חלף דלא
הימנתון במימרי לקדשותי
לעיני בני ישראל בכן לא
תעלון ית קהלא הדין
לארעא דיהבית להון:
אנון מי מצותא דנצו
בני ישראל קדם יי
ואתקדש בהון : ושלח
משה אזגדין מרקם לות
מלכא דאדום כדנן
אמר אחוך ישראל את
ידעת ית כל עקתא
די אשכחתנא : ונחתו
אבהתנא למצרים ויתבנא
במצרים יומין סגיאין
ואבאישו לנא מצראי
ולאבהתנא:

Targ. Onkelos.

8 Tolle virgam, & congrega cœtum tu & Aaron frater tuus; et loquimini ad petram ante oculos eorum, & dabit aquas suas: & educes eis aquam de petra; & potabis eos aqua, & adaquabis jumenta eo-
9 rum. Tulitque Moyses virgam à facie Domini: sicut præ-
10 ceperat ei. Congregaveruntque Moyses et Aaron ecclesiam ante petram: Dixitque eis, Audite nunc rebelles; nunquid de petra hac educemus vobis a-
11 quam? Elevavitque Moyses manum suam, & percussit bis petram virga sua: & egressæ sunt aquæ multæ; & bibit cœtus, & jumenta eo-
12 rum. Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Quia non credidistis verbo meo, ut sanctificaretis me ante oculos filiorum Israel: ideo non introducetis congregationem hanc in terram quam dedi eis.
13 Hæ sunt aquæ jurgii, quia jurgati sunt filii Israel coram Domino: & sanctificatus
14 est in eis. Misitque Moyses nuncios de Cades ad regem Idumeæ: Hæc dicit frater tuus Israel; Tu cognovisti omnem tribulationem quæ inve-
15 nit nos. Descenderuntque patres nostri in Ægyptum, et habitavimus in Ægypto diebus multis: & afflixerunt nos Ægyptii, & patres nostros.

Textus Hebræo-Samaritanus.

[illegible]

Versio Samaritana.

[illegible]

Text. et Ver. Sam. Translatio Latina.

8 Accipe virgam, & congrega congregationem, tu, & Aaron frater tuus; & loquimini petræ in oculis eorum, & dabit aquas suas, educésque illis aquas de petra, & potabis congregationem, & jumenta
9 eorum. Tunc accepit Moses virgam à conspectu Domini sicut præ-
10 ceperat ei. Congregaverunt igitur Moses & Aaron congregationem ad conspectum petræ, & dixit eis; Audite nunc rebelles, num de petra ista educemus vobis aquas?
11 Et extollens Moses manum suam percussit petram cum virga sua duabus vicibus, & egressæ sunt aquæ multæ, bibitque congregatio, &
12 jumenta eorum. Dixit insuper Dominus Mosi & Aaroni, Eò quòd non credidistis mihi ut sanctificaretis me in oculis filiorum Israel, ideo non introducetis congregationem istam in terram quam dedi eis.
13 Istæ sunt aquæ contentionis pro quibus contenderunt filii Israel cum Domino, & sanctificatus est in eis. Tunc dixit Moses, Despota Domine, tu cœpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, & manum tuam fortem. Quis enim Deus in cœlis, & in terra qui faceret secundùm opera tua, & secundùm virtutes tuas? Transeam quæso, & videam terram illam bonam quæ est trans Jordanem, montem illum bonum, atque Libanum. Sed dixit Dominus
14 Mosi, Sufficiat tibi, ne addas loqui mihi ampliùs de hac re. Ascen-
15 de ad verticem (b) collis, & attolle oculos tuos, ad Occidentem, ad Aquilonem, ad Meridiem, & Orientem, & contemplare oculis tuis; non enim transibis Jordanem istum. Præcipe etiam Josuæ filio Nun, & conforta eum, & corrobora eum; nam ipse transibit ante populum istum: ipse quoque dividet iis in hæreditatem terram quam videbis. Locutus est præterea Dominus Mosi, dicens; Sufficiat vobis (c) circuire montem istum, convertite vos ad Septentrionē. Populo verò præcipe, dicens; Vos transitis per fines fratrum vestrorum filiorum Esau habitantium in (d) Seir, formidabunt autem vos, ideo custodietis vos plurimùm. Ne conseratis cum eis prælium; non enim tradam vobis de terra eorum in hæreditatem, ne vestigium quidem plantæ pedis, quoniam in hæreditatem Esau tradidi montem (e) Seir. Cibū emetis ab eis argento ut comedatis, aquas etiam emetis ab iis argento ut bibatis. Postea misit Mo- 14
ses nuntios de Cades ad regem Edom, Sic dicit frater tuus Israel, Tu cognovisti omnem laborem qui apprehendit nos. Descenderunt enim 15
patres nostri in Ægyptū, & habitavimus in Ægypto multis diebus, et malè tractaverunt nos Ægyptii, & patres nostros.

VER. SA. (b) speculationis, (c) circumeuntibus (d) Gablah; (e) Gablah.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

*خذ العصا واجمع الجماعة انت وهرون اخوك وقولا للصخر بحضرتهم ان يخرج ماوه فتخرج لهم
المياه من الصخر وتسقيهم وبهايمهم *فاخذ موسى العصا من بين يدي الله كما امر *وجمع
موسى وهرون القوم الى حضرة الصخر * فقال لهم اسمعوا يا عصاة * من هذا الصخر الحجر
نخرج لكم ماء *فرفع يده * وضرب الصخر بعصاه مرتين * فخرج ماء كثير شربت منه الجماعة
وبهايمهم * فقال الله لموسى وهرون * كما لم تومناهم بي وتقدساني بحضرة بني اسرايل * كذلك لا
تدخلان هذا الجوق الى البلد الذي اقسمت عليه لهم * ذلك ماء الخصومة الذي خاصم بنو
اسرايل رسولي ربهم بسببه * فتعظم فيهم *ثم بعث موسى برسل من رقيم الى ملك ادوم * كذا
قال اخوك اسرايل * انت عالم بجميع المصايب التي نالتنا * وان اباءنا نزلوا مصر * فاقمنا بمصر
مدة طويلة * فاساء المصريون بنا وباباينا *

Sume baculum, & congrega cœtum, tu, & Haron frater tuus, & dicite ambo ad petrā in presentia eorū ut exeat aqua ejus, et exibunt ipsis aquæ ex petra, et adaquabunt eos et jumenta eorū. Accepitq; Mu- 9
sa baculum à conspectu Dei sicut præceperat ei: Et congregavit Musa & Haron 10
turbā ante conspectum petræ, dixitq; eis; Audite, ô rebelles: Ex hac rupe saxea educemus vobis aquā. Levavitque manum 11
suam, & percussit petram baculo suo duabus vicibus, & exiit aqua copiosa, bibitq; ex ea cœtus, & jumenta eorū. Dixit autē 12
Deus Musæ & Haroni, Quemadmodum non fecistis eos credere in me, nec sanctificâstis me corā filiis Israil, sic non introducetis hanc turbā ad regionem pro qua juravi eis. Ea est aqua contentionis, cujus 13
causâ contenderunt filii Israil cum ambobus apostolis Domini sui, & magnificatus est in eis. Item legavit Musa nuntios 14
de Racim ad regem Adum, dicens; Sic ait frater tuus Israil, Tu nôsti omnia acciden- 15
tia quæ evenerunt nobis, Et quòd patres nostri descenderint in Ægyptum, et manserimus in Ægypto longo intervallo, læseruntque Ægyptii nos & patres nostros.

ספר במדבר : כ

16 וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצִאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלֶךָ׃
17 נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאול עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃
18 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ׃
19 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנַי וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה׃
20 וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה׃
21 וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו׃
22 וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הֹר הָהָר׃
23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר׃
24 יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־פִּי לְמֵי מְרִיבָה׃
25 קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר׃
26 וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם׃
27 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הֹר הָהָר לְעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה׃
28 וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃
29 וַיִּרְאוּ כָּל־הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

Versio VULG. LAT.

16 Et quomodò clamaverimus ad Dominum, & exaudierit nos, miserítq; angelum, qui eduxerit nos de Ægypto. Ecce in urbe Cades, quæ est in extremis
17 finibus tuis, positi, Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas: non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur viâ publicâ, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec
18 transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom, Non transibis per me, alioquin armatus
19 occurram tibi. Dixerúntq; filii Israel, Per tritam gradiemur viam: & si biberimus aquas tuas nos & pecora nostra, dabimus quod justum est: nulla erit in pretio difficultas, tantùm velociter transeamus. At
20 ille respondit, Non transibis. Statimq; egressus est obvius, cum infinita multitudine, &
21 manu forti, Nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos: quam ob rem divertit ab eo Israel.
22 Cúmque castra movissent de Cades, venerũt in montẽ Hor, qui est in finibus terræ Edom:
23 Ubi locutus est Dominus ad
24 Moysen, Pergat, inquit, Aaron ad populos suos: non enim intrabit terram, quã dedi filiis Israel, eò quòd incredulus fuerit ori meo, ad Aquas contra-
25 dictionis. Tolle Aaron & filiũ ej' cũ eo, et duces eos in mon-
26 tẽ Hor. Cúmq; nudaveris patrẽ veste suâ, indues eâ Eleazarum filiũ ejus. Aaron colligetur, et morietur ibi. Fecit Moy-
27 ses, ut præceperat Dominus: & ascenderunt in montẽ Hor co-
28 râ omni multitudine. Cûmque Aaron spoliâsset vestibus suis, induit eis Eleazarũ filiũ ejus.
29 Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro.
30 Omnis autẽ multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

16 Καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν Καδὴς πόλει, ἐκ μέρους τῶν ὁρίων
17 σου. Παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου· οὐ διελευσόμεθα δι' ἀγρῶν, οὐδὲ δι' ἀμπελώνων, οὐδὲ πιόμεθα ὕδωρ ἐκ λάκκου σου· ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα. οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυμα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά
18 σου. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐδώμ, Οὐ διελεύσῃ δι' ἐμοῦ· εἰ δὲ μή, ἐν πολέμῳ ἐξελεύσομαι εἰς συνάντησίν σοι. Καὶ λέγουσιν
19 αὐτῷ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, Παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα· ἐὰν δὲ τοῦ ὕδατός σου πίωμεν (ι) ἐγώ τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω τιμήν σοι. ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὐδέν ἐστι· παρὰ τὸ ὄρος
20 (κ) παρελευσόμεθα. Ὁ δὲ εἶπεν, Οὐ διελεύσῃ δι' ἐμοῦ. Καὶ ἐξῆλθεν Ἐδὼμ εἰς συνάντησιν (λ) αὐτῷ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν χειρὶ
21 ἰσχυρᾷ. Καὶ οὐκ ἠθέλησεν Ἐδὼμ δοῦναι τῷ Ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλινεν Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἀπῆραν
22 ἐκ Καδής· καὶ παρεγένοντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς Ὢρ τὸ ὄρος. Καὶ
23 εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν Ὢρ τῷ ὄρει ἐπὶ τῶν ὁρίων γῆς Ἐδώμ, λέγων,
24 Προστεθήτω Ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἣν (μ) δέδωκα τοῖς υἱοῖς (ν) Ἰσραήλ, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς λοιδορίας. Λάβε τὸν
25 (ξ) Ἀαρὼν καὶ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναβίβασον αὐτοὺς εἰς Ὢρ τὸ ὄρος, (ο) ἐναντίον πάσης τῆς συναγωγῆς. Καὶ ἔκδυσον Ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔνδυσον Ἐλεάζαρ τὸν
26 υἱὸν αὐτοῦ. καὶ Ἀαρὼν προστεθεὶς ἀποθανέτω
27 ἐκεῖ. Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς, καθὰ συνέταξε κύριος αὐτῷ· καὶ ἀνεβίβασεν (π) αὐτὸν εἰς Ὢρ τὸ ὄρος, ἐναντίον πάσης τῆς συναγωγῆς.
28 Καὶ ἐξέδυσε τὸν Ἀαρὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ ἀπέθανεν (ρ) Ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ κατέβη Μωυσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ
29 ὄρους. Καὶ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγὴ ὅτι ἀπελύθη Ἀαρών, καὶ ἔκλαυσαν τὸν Ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος Ἰσραήλ.

MS.A. (ι) ἐγὼ δὲ καὶ (κ) πορευσόμεθα. (λ) αὐτῷ (μ) δέδωκα (ν) Ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει, διότι (ξ) Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ (ο) ἐναντίον (π) αὐτοὺς (ρ) Ἀαρὼν ἐκεῖ ἐπί.

16 *Et exclamavimus ad Dominũ, et exaudivit Domin' vocẽ nostrã; et mittens Angelũ, eduxit nos de Ægypto. Et nunc sum' in Cades civitate, à parte finium tuorum.*
17 *Transibimus per terrã tuã: non pertransibim' per agros, neq; per vineas, neq; bibem' aquã de lacu tuo. Viâ regiâ ibimus. Non declinabimus in dexterã neque in sinistra; quoadusq; prætereamus fines tuos.*
18 *Et dixit ad eũ Edom, Non pertransibis per me. Si autẽ non, in bello egrediar in occursũ tibi.*
19 *Et dicunt ei filii Israel, Juxta montẽ transibimus. Si autẽ de aqua tua biberimus ego et pecora mea, dabo pretiũ tibi. Sed res nulla est, juxta montẽ transibimus.*
20 *At ille dixit, Non pertransibis per me. Et exiit Edõ obviã ei in turba gravi, et in manu forti.*
21 *Et non voluit Edõ dare ipsi Israel transire per fines suos; et declinavit Israel ab eo.*
22 *Et promoverunt è Cades. Et advenerunt filii Israel, omnis synagoga in Or monte.*
23 *Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron in Or monte super fines terræ Edõ, dicens,*
24 *Apponatur Aarõ ad populũ suũ; quia non introibitis in terrã, quã dedi filiis (a) Israel, quoniã exacerbâstis me super aquã Maledictionis.*
25 *Sume Aaron, et Eleazarum filium ejus: et fac eos ascendere in Or montem, coram omni synagoga.*
26 *Et exue Aaron stolã ejus, et indue Eleazarum filium ejus. Et Aaron appositus moriatur ibi.*
27 *Et fecit Moyses, sicut constituit Dominus ei: et ascendere eum fecit in Or montem, coram omni synagoga.*
28 *Et exuit Aaron vestimentis ejus, & induit ea Eleazarum filium ejus. Et mortuus est Aaron super cacumen montis. Et descendit Moyses & Eleazar de monte.*
29 *Et vidit omnis synagoga; quia (b) dimissus est Aaron, & fleverunt Aaron triginta dies, omnis domus Israel.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

16 Oravim' autẽ corã Dño, audivitq; vocẽ nostrã, & mittens angelũ, eduxit nos ex Ægypto; & ecce sum' in Recẽ urbe quæ est in extremitate limitũ tuorũ.
17 Nunc transire liceat per terrã tuã: non transibim' per ullũ agrũ aut vineã, neq; bibem' ex aquis puteorũ: sed per viã regiã ibim', & non declinabim' ad dexteram neq; ad sinistrã, donec
18 transierim' fines tuos. Respondit ei Edõ, Ne transeas per limites meos, ne cum gladio egrediar in occursũ tuũ.
19 Dixerũt ad eũ filii Israel, Per semitã ascendemus, & si ex aquis tuis biberim' nos & jumenta nostra, dabim' pretium illarũ; nostris tantummodo pedibus transibim'.
20 Ait illis Edom, Non transibitis: egressusq; est Edõ in occursum eorũ cũ populo magno, & manu robustã.
21 Noluit ergò Edom permittere filiis Israel ut transirent per fines suos: quare deflexit Israel ab ipso.
22 Et profecti ex Recẽ, venerũt filii Israel, tot' videlicet, coet' ad motẽ Hor.

Obitus Aharonis.

23 Dixitq; Dñs ad Mosen & ad Aharonem in monte Hor, in finib' terræ Edõ;
24 Colligat se Aharõ ad populũ suũ: non enim ingredietur in terrã quã dedi filiis Israel, eò quòd exacerbâstis verbũ oris mei ad aquas contentionis, neq; sanctificâstis me in aquis in præsentia eorũ.
25 Duc Aharonẽ & Eliazar filiũ ej', & ascẽdere fac eos ad montem Hor.
26 Et exue Aharonẽ vestib' suis, easq; indue Eliazar filiũ ej': Aharõ verò colligetur, & morietur illic.
27 Fecit itaq; Moses quemadmodum præcepit ei Dñs, & ascẽderũt in montẽ Hor, vidẽte totã congregatione.
28 Et exuit Moses Aharonẽ vestib' ej', & induit eas Eliazar filiũ ej': mortu' est illic Aharõ in monte Hor, & descẽdit Moses atq; Eliazar de monte.
29 Videntes autẽ tot' coet' mortuũ esse Aharonẽ, fleverũt Aharonẽ triginta dieb' omnes Israelitæ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

וצלינא קדם יי וקביל צלותנא ושלח
מלאכא ואפקנא ממצרים והא
אנחנא ברקם קרתא דבסטר
תחומך : נעבר כען בארעך לא
נעבר בחקל ובכרם ולא נשתי מי
גוב אורח מלכא נזיל לא נסטי
לימינא ולסמאלא עד דנעבר
תחומך : ואמר ליה אדומאה לא
תעבר בתחומי דלמא בדקטלין
בחרבא אפוק לקדמותך : ואמרו
ליה בני ישראל באורח כבישא נסק
ואם מיך נשתי אנא ובעירי ואתן
דמיהון לחוד לית פתגם דביש
ברגלי אעבר : ואמר לא תעבר
ונפק אדומאה לקדמותיה בחיל רב
ובידא תקיפא : וסריב אדומאה
שבק ית ישראל למעבר בתחומה
וסטא ישראל מלותיה : ונטלו מרקם
ואתו בני ישראל כל כנשתא להור
טורא : ואמר יי למשה ולאהרן בהור
טורא על תחום ארעא דאדום
למימר : יתכנש אהרן לעמיה ארי
לא יעול לארעא די יהבית לבני
ישראל על די סרבתון על מימרי
למי מצותא : דבר ית אהרן וית
אלעזר בריה ואסיק יתהון להור
טורא : ואשלח ית אהרן ית
לבושוהי ותלבישנון ית אלעזר
בריה ואהרן יתכנש וימות תמן
ועבד משה כמא די פקד יי וסליקו
להור טורא לעיני כל כנשתא
ואשלח משה ית אהרן ית
לבושוהי ואלביש יתהון ית אלעזר
בריה ומית אהרן תמן ברישׁ טורא
ונחת משה ואלעזר מן טורא : וחזו
כל כנשתא ארי מית אהרן ובכו
ית אהרן תלתין יומין כל בית ישראל

16 Et oravim⁹ corã Dño, et susceperit orationem nostram; & misit angelum, & eduxit nos de Ægypto: & ecce nos sumus in urbe Cades, quæ est
17 in latere termini tui. Transeam⁹ nunc per terram tuam; non transibim⁹ p agrum & *vineam*, neq; bibem⁹ aquam cisternæ: p viam regiã ambulabim⁹, non declinabim⁹ ad dextram neq; ad sinistram, donec
18 transeam⁹ terminum tuũ. Dixitq; eis Edom; nõ pertransibis terminũ meũ: ne fortè cũ occidentibus gladio egrediar in
19 occursum tuũ. Dixeruntq; ei filii Israel, per viam tritã ascendem⁹: & si aquas tuas biberimus ego et jumenta mea, dabo pretium earũ: nihilq; mali erit, tantùm transibo pedibus meis.
20 Et ait, Non pertransibis: egressúsq; est Edom in occursũ ej⁹, cum exercitu multo et manu
21 forti. Et noluit Edõ dimittere Israel transire p terminũ suũ:
22 et divertit ab eo Israel. Profectíq; sunt de Cades: et venit oĩs congregatio filiorũ Israel
23 in montẽ Hor. Dixitq; Dñs ad Moysen et Aaron in monte Hor, juxta terminũ terræ Edõ,
24 dicens. Colligatur Aaron ad populum suũ; quia non ingredietur terram, quam dedi filiis Israel: eò quòd rebellâstis in verbum meum ad aquas jurgii.
25 Tolle Aaron, & Eleazarum filium ejus: & ascendere fac eos
26 in montem Hor. Et exues Aaron vestimenta ejus, & indues ea Eleazarum filium ejus: Aaron autem colligatur & mori-
27 atur ibi. Fecitq; Moyses sicut præceperat Dñs: & ascenderũt in montem Hor, ante oculos
28 omnis congregationis. Et exuit Moyses Aaron vestimenta ej⁹, & induit ea Eleazarum filium ejus; et mortuus est ibi Aaron, in vertice montis: & descendit Moyses & Eleazarus de
29 monte. Viditq; omnis cœtus quòd mortuus esset Aaron: & fleverunt super Aaron triginta diebus, omnis domus Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Clamavimúsque ad Dominũ, et exaudivit vocem nostram, 16
missóq; angelo, eduxit nos de Ægypto: At ecce nos sumus in Cades civitate quæ est ad extremitatem finium tuorum:
Transeamus, quæsum⁹, per terram tuam; Non transibimus 17
per agrum, & vineam, neque bibemus aquas puteorum: viã (f) regiam ibimus, non deflectemus ad dexteram aut sinistram, donec præterierimus fines tuos. Respondit verò illi 18
Edom, Non transibis per me, ne cum gladio egrediar obviãm tibi. Iterum dixerunt ei 19
filii Israel, Per (g) viã tritam ascendemus: Quòd si de aquis tuis biberimus, ego, & pecora mea, dabo pretium earum: tantùm ne sit aliquid, pedibus meis transeam. Sed 20
respondit, Non transibis: egressúsque est Edom in occursum ejus cum populo gravi, et cum manu forti. Renuit igitur E- 21
dom dare Israeli transitũ per fines suos; ideo declinavit Israel ab eo. Profectíq; sunt 22
de Cades, & venerunt filii Israel, omnis congregatio in (h) Hor montem. Locutus est au- 23
tem Dominus Mosi et Aaroni in monte (i) Hor juxta fines terræ Edom in hunc modum; Colligetur Aaron ad populũ 24
suum; non enim ingredietur terrã quam dedi filiis Israel, quoniã rebelles fuistis ori meo ad aquas contentionis. Ac- 25
cipe Aaronem, & Eleazarum filium ejus, & ascendere fac eos in (k) Hor montẽ. Et exue 26
Aaronem vestibus suis, induas verò iis Eleazarum filium ejus: Aaron enim colligetur, & morietur ibi. Fecit autẽ 27
Moses sicut præceperat Dominus, fecitque cum ascenderẽ in (l) Hor montem in oculis omnis congregationis. Posteà 28
exuit Moses Aaronem vestibus suis, et induit eis Eleazarum filium ejus, mortuúsque est ibi Aaron in vertice montis; tum descendit Moses, & Eleazar de monte. Videns 29
autẽ omnis congregatio quòd expirâsset Aaron, fleverunt Aaronem triginta diebus tota domus Israel.

VER. SAM. (f) profectionis (g) petram (h) Montani (i) Montani (k) Montani (l) Montani

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 فدعونا الله * فسمع صوتنا * وبعث برسول * واخرجنا من مصر * وها نحن في قرية رقيم في طرف
17 تخمك * نريد ان نجوز في بلدك * ولسنا نميل الي ضيعة ولا كرم * ولا نشرب ماء صهريج * لكنا
18 نسير في طريق الجادة * لا نميل يمنة ولا يسرة * الي ان نجوز تخمك * قال له الاحمري * لا تجز
19 في تخمي كيلا اخرج بالسيف تلقاءك * قال له بنو اسرائيل * نصعد في المحجة * وان شربنا لك
20 ماء نحن ومواشينا دفعنا ثمنه اليك * وليس امر الا ان نجوز فقط * قال لا تجز كذاك * وخرج
21 ادوم تلقاءهم بشعب عظيم ويد شديدة * فلما ابي ادوم ان يترك الاسرائيليين يجوزون في تخمه
22 مالوا عنه * فرحلوا من رقيم وجاء جماعتهم الي جبل هور * فقال الله لموسي وهرون في جبل
23
24 هور عند تخم بلد ادوم قولا * ينضم هرون الي قومه * لانه لا يدخل البلد الذي اعطيته
25 بني اسرائيل * كما قلت حين خالفتما امري في ماء الخصومة * خذ هرون والعازار ابنه * واصعدهما
26 الي جبل هور * واسلخ هرون ثيابه * والبسها العازار ابنه * وهرون ينضم ويموت هناك * فصنع
27
28 موسي كما امر الله * فصعدوا الي جبل هور بحضرة الجماعة * وسلخ موسي ثياب هرون * والبسها
29 العازار ابنه * ومات هرون هناك في راس الجبل * ونزل موسي والعازار من الجبل * فلما راي
الجماعة ان هرون قد مات * بكي عليه ثلاثين يوما جميع آل اسرائيل *

Et invocavérimus Deum, audivitque vocem nostram, misitque nuntium, & eduxerit nos ex Ægypto. Et ecce sumus in civitate Racim, in extremitate terminorũ 16
tuorum: Volumus transire per regionem tuam, & non digrediemur ad rus, neque vineam, nec bibemus aquam cisternæ; sed ambulabimus in via publica, non declinantes dextrorsum, neq; sinistrorsum, quousq; transeamus terminos tuos. Dixit ei Rubeus, Ne transeas per terminos meos, ne 17
exeam cum gladio in occursum tuũ. Dixerunt ad eum filii Israil, Ascendemus per viam apertam, & si biberimus tibi aquam, nos, & armenta nostra, dabimus pretium ejus tibi. Et nullum nobis est negotium, sed transibimus tantùm. 18 19
Ait, Ne transeas hoc pacto. Et exiit Adum obviã eis magno cum populo, & manu forti. Cùmque renuisset Adum permittere Israelitis ut transirent per fines suos, declinârunt ab eo. Et profecti sunt de Racim, et venit cœt⁹ corũ in monte Hor. Dixitq; Deus Musæ & Haroni in monte Hor, apud terminos regionis Adum, hunc sermonem; Congregetur Haron ad gentem suam; non enim intrabit regionem quam dedi filiis Israil, sicuti dixi quando contradixistis præcepto meo in aqua contentionis. Accipe Haronem et Eleazarum filium ejus, et duc utrumque ad montem Hor; Et exue Haronem vestibus suis, et indue eis Eleazarum filium ejus; et Haron colligetur ac morietur ibi. Fecitque Musa sicuti præcepit ei Deus. Ascenderuntq; ad montem Hor in præsentia turbæ. Et detraxit Musa vestes Haronis, et vestivit eis Eleazarum filium ejus; et mortuus est Haron ibi in vertice montis, descenditque Musa, et Eleazar de monte. Cùmque vidisset turba Haronem mortuum esse, flevit eum triginta diebus tota stirps Israil. 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

ספר במדבר׃ כא

CAP. XXI. כא

venisset quòd ,meridiem habitans Harad rex Chenahanæus audivit Et
1 וישמע הכנעני מלך־ערד ישב הנגב כי בא
eo ex captivavit & ,Israel in pugnavit &:exploratorum via Israel
ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו
dando Si : dixit & ,Domino votum Israel vovit Et .captivitatem
2 שבי׃ וידר ישראל נדר ליהוה ויאמר אם־נתן
eorum urbes anathematisabo & ,mea manu in istum populum dederis
תתן את־העם הזה בידי והחרמתי את־עריהם׃
,Chenahanæum dedit & ,Israel vocem in Dominus audivit Et
3 וישמע יהוה בקול ישראל ויתן את־הכנעני
loci nomen vocavit Et .eorum urbes & ,eos anathematisavit &
ויחרם אתהם ואת־עריהם ויקרא שם־המקום
circumeundum ad,Suph maris via monte Hor de sunt profecti Et .Anathema
4 חרמה׃ ויסעו מהר ההר דרך ים־סוף לסבב
est locut' Et .via in populi anima est abbreviata & : Edom terram
5 את־ארץ אדום ותקצר נפש־העם בדרך׃ וידבר
nos fecistis ascendere quid Ad : Mosch in & ,Deum in populus
העם באלהים ובמשה למה העליתנו
,aqua neque panis non quia ?deserto in moriendum ad ,Ægypto ex
ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים
Dominus misit Et .levissimo pane in abhorret nostra anima &
6 ונפשנו קצה בלחם הקלקל׃ וישלח יהוה
.populum momorderunt & ,ignitos serpentes populum in
בעם את הנחשים השרפים וינשכו את־העם
populus venit Et .Israel ex multus populus est mortuus Et
7 וימת עם־רב מישראל׃ ויבא העם
,Dominum in sumus locuti quia,Peccavimus:dixerunt & ,Mosch ad
אל־משה ויאמרו חטאנו כי־דברנו ביהוה
nos desuper faciet recedere & ,DOMINUM ad Ora .te in &
ובך התפלל אל־יהוה ויסר מעלינו
dixit Et .populo pro Mosch oravit Et .serpentem
8 את־הנחש ויתפלל משה בעד העם׃ ויאמר
eum pone & ,Saraph tibi Fac : Mosch ad Dominus
יהוה אל־משה עשה לך שרף ושים אתו
fecit Et .vivet & ,eum videbit & ,morsus omnis erit Et .vexillum super
9 על־נס והיה כל־הנשוך וראה אתו וחי׃ ויעש
si fuit & : vexillum super eum posuit & ,æneum serpentem Mosch
משה נחש נחשת וישמהו על־הנס והיה אם־
,æneum serpentem ad aspiciebat & ,virum serpens mordebat
נשך הנחש את־איש והביט אל־נחש הנחשת
.Oboth in sunt castrametati & ,Israel filii sunt profecti Et .vivebat &
10 וחי׃ ויסעו בני ישראל ויחנו באבת׃
Habarim cumulis in sunt castrametati & ,Oboth ex sunt profecti Et
11 ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים
.solis ortu ab ,Moab faciei super quod deserto in
במדבר אשר על־פני מואב ממזרח השמש׃

Versio VULG. LAT.

CAP. XXI.

1 QUod cùm audisset Chana-
næus rex Arad, qui habita-
bat ad Meridiem, venisse sci-
licèt Israel per exploratorũ vi-
am, pugnavit contra illum: &
victor existens, duxit ex eo
2 prædam. At Israel voto se
Domino obligans, ait, Si
tradideris populum istum in
manu mea,delebo urbes ejus.
3 Exaudivítque Dominus pre-
ces Israel, & tradidit Cha-
nanæum, quem ille interfecit
subversis urbibus ejus: &
vocavit nomen loci illius,
4 Horma,id est,anathema. Pro-
fecti sunt autem & de monte
Hor, per viam quæ ducit ad
Mare rubrum, ut circumirent
terram Edom. Et tædere cœ-
pit populum itineris ac labo-
5 ris. Locutúsque contra Deum
& Moysen, ait, Cur eduxisti
nos de Ægypto, ut morere-
mur in solitudine? Deest pa-
nis, non sunt aquæ: anima
nostra jam nauseat super cibo
6 isto levissimo. Quamobrèm
misit Dominus in populum
ignitos serpentes, ad quo-
rum plagas & mortes plu-
7 rimorum, Venerunt ad Moy-
sen, atque dixerunt; Pecca-
vimus, quia locuti sumus
contra Dominum & te: ora
ut tollat à nobis serpentes.
Oravítque Moyses pro popu-
8 lo. Et locutus est Dominus
ad eum, Fac serpentem æne-
um; & pone eum pro signo:
qui percussus aspexerit eum,
9 vivet. Fecit ergò Moyses
SERPENTEM ÆNEUM, &
posuit eum pro signo: quem
cùm percussi aspicerent, sa-
10 nabantur. Profectíque filii
Israel castrametati sunt in
11 Oboth. Unde egressi fixére
tentoria in Jeabarim, in so-
litudine, quæ respicit Mo-
ab contra Orientalem pla-
gam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. κα'.

1 ΚΑὶ ἤκουσεν ὁ (α) Χανανεὶς βασιλεὺς
Ἀρὰδ ὁ κατοικῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτι ἦλ-
θεν Ἰσραὴλ ὁδὸν (β) Ἀθαρεὶν, καὶ ἐπο-
λέμησε πρὸς Ἰσραὴλ, καὶ (γ) κατεπρο-
2 νόμευσεν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν. Καὶ
ηὔξατο Ἰσραὴλ εὐχὴν κυρίῳ, καὶ εἶπεν,
Ἐάν μοι παραδῷς τὸν λαὸν τοῦτον ὑπο-
χείριον, ἀναθεματιῶ αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις
3 αὐτοῦ. Καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς
Ἰσραὴλ, καὶ παρέδωκε (δ) τὸν Χαναναῖον ὑπο-
χείριον αὐτοῦ· καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν, καὶ
τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ (ε) ἐπεκάλεσαν τὸ
4 ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Ἀνάθεμα. Καὶ
ἀπάραντες ἐξ Ὢρ τοῦ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ θά-
λασσαν ἐρυθρὰν, περιεκύκλωσαν (†) γῆν Ἐ-
δώμ. καὶ ὠλιγοψύχησεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ὁ-
5 δῷ, Καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θεὸν
καὶ κατὰ Μωυσῆ, λέγοντες, (ζ) Ἱνατί τοῦ-
το; ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου, (η) ἀπο-
κτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ· ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρ-
τος, οὐδὲ ὕδωρ· ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσ-
ώχθισεν ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ.
6 Καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς
ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν
λαὸν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν
7 Ἰσραήλ. Καὶ παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς
Μωυσῆν, ἔλεγον, Ὅτι (θ) ἡμάρτομεν,
ὅτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ κατὰ
σοῦ. εὖξαι οὖν πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω
ἀφ' ἡμῶν τὸν ὄφιν. καὶ ηὔξατο Μωυσῆς
8 πρὸς κύριον περὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπε κύριος
πρὸς Μωυσῆν, Ποίησον σεαυτῷ ὄφιν, καὶ
θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ ἔσται ἐὰν δάκῃ
ὄφις ἄνθρωπον, πᾶς ὁ δεδηγμένος ἰδὼν
9 αὐτὸν ζήσεται. Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς ὄ-
φιν χαλκοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου.
καὶ ἐγένετο ὅταν (ι) ἔδακνεν ὄφις ἄνθρω-
πον, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλ-
10 κοῦν, καὶ ἔζη. Καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ,
11 καὶ παρενέβαλον ἐν Ὠβώθ. Καὶ ἐξάραν-
τες ἐξ (κ) Ὠβὼθ, καὶ παρενέβαλον ἐν (λ)
Ἀχαλγαὶ ἐκ τοῦ πέραν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἥ ἐστι
κατὰ πρόσωπον Μωάβ, κατ' ἀνατολὰς
(μ) ἡλίου.

MS.A. (α) Χαναναῖος (β) Ἀθαρεὶμ, (γ) κατεπρονόμευσαν (δ) τὸν Χαναναῖον ὑποχείριον αὐτῷ (ε) ἐπεκάλεσεν (†) τὴν γῆν (ζ) Ἱνατί; ἐξήγαγες ἡμᾶς (η) ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν (θ) ἡμαρτήκαμεν, (ι) ἔδακεν (κ) Ὠβὼθ, παρενέβαλον (λ) Ἀχελγαὶ τῷ πέραν (μ) ἡλίου. Ἐκπῆδευ

CAP. XXI.

ET audivit Chananæus rex 1
Arad,qui habitabat ad desertū;
quia venit Israel viam Atharim;
& bellavit adversùs Israel,&
prædatus est ex eis captivita-
tem. Et vovit Israel votum 2
Domino, & dixit, Si mihi
tradideris populum istum sub-
jectum; (a) anathemabo illum,
& civitates ejus. Et exaudivit 3
Dominus vocem Israel; &
tradidit Chananæum subjectum
ejus. Et anathemavit eum, &
civitates ejus. Et vocatum est
nomen loci illius, Anathema.
Et promoventes ex Or monte 4
viam ad mare rubrum, circum-
ierunt terram Edom. Et ani-
mum abjecit populus in via;
Et detrahebat populus ad De- 5
um, & adversùs Moysen, di-
centes, ut quid hoc? Eduxisti
nos de Ægypto, ad occidendum
in deserto: quoniam non est
panis, neque aqua. Anima au-
tem nostra (b) exhorruit in
pane inani hoc. Et misit Do- 6
minus in populum serpentes
mortem afferentes. Et morde-
bant populum; & mortuus est
populus multus de filiis Isra-
el. Et adveniens populus ad 7
Moysen, dicebant, Quia pec-
cavimus, quia malè locuti su-
mus contra Dominum, & con-
tra te. Ora ergò ad Deum,
& auferat à nobis serpentem.
Et oravit Moyses ad Dominum
pro populo. Et dixit Dominus 8
ad Moysen, Fac tibi serpen-
tem; & pone eum (c) super
signum. Et erit, si momorde-
rit serpens hominem, omnis qui
morsus fuerit, aspiciens eum,
vivet. Et fecit Moyses ser- 9
pentem æneum; & statuit eum
super signum. Et factum est,
quando momordit serpens ho-
minem; & aspexit in serpentem
æneum, & vivebat. Et pro- 10
moverunt filii Israel, et ca-
strametati sunt in Oboth. Et 11
elevantes ex Oboth, (d) et ca-
stra collocaverunt in Achelgai
trans in eremo, quæ est ad fa-
ciem Moab, ad Ortum solis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

*ܩܦܠܐܘܢ * ܟܐ*

* ܘܫܡܥ ܟܢܥܢܝܐ ܡܠܟܐ ܕܓܕܪ ܕܝܬܒ ܒܬܝܡܢܐ. ܕܐܬܐ ܐܝܣܪܝܠ ܒܐܘܪܚܐ ܕܡܐܠܠܐ.
1 ܘܐܬܟܬܫ ܥܡ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܫܒܐ ܡܢܗܘܢ ܫܒܝܬܐ. * ܘܢܕܪ ܐܝܣܪܝܠ ܢܕܪܐ ܠܡܪܝܐ.
2 ܘܐܡܪ. ܐܢ ܡܫܠܡܘ ܬܫܠܡ ܠܥܡܐ ܗܢܐ ܒܐܝܕܝ. ܐܚܪܡ ܐܢܘܢ ܠܩܘܪܝܗܘܢ. * ܘܫܡܥ ܡܪܝܐ
3 ܒܩܠܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܫܠܡ ܠܟܢܥܢܝܐ ܒܐܝܕܝܗܘܢ. ܘܩܛܠܘ ܐܢܘܢ. ܘܚܪܡܘ ܐܢܘܢ
ܥܡ ܩܘܪܝܗܘܢ. ܘܩܪܘ ܫܡܗ ܕܐܬܪܐ ܗܘ. ܚܪܡܐ.
ܕܥܠ ܚܘܝܐ ܕܢܚܫܐ.
* ܘܫܩܠܘ ܡܢ ܗܘܪ ܛܘܪܐ ܒܐܘܪܚܐ ܕܝܡܐ ܕܣܘܦ. ܠܡܚܕܪܘ ܠܐܪܥܐ ܕܐܕܘܡ. ܘܐܬܥܩܬ
4 ܢܦܫܗ ܕܥܡܐ ܒܐܘܪܚܐ. * ܘܪܛܢ ܥܡܐ ܥܠ ܐܠܗܐ ܘܥܠ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪܘ. ܠܡܢܐ
5 ܐܣܩܬܢ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. ܕܢܡܘܬ ܒܡܕܒܪܐ. ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܠܚܡܐ. ܘܠܐ ܡܝܐ. ܘܢܦܫܢ ܩܨܬ
ܒܠܚܡܐ ܩܠܝܠܐ. * ܘܫܕܪ ܡܪܝܐ ܒܥܡܐ ܚܘܘܬܐ ܚܪܝܢܐ. ܘܢܟܬܘܗܝ ܠܥܡܐ. ܘܡܝܬܘ
6 ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܐܬܘ ܥܡܐ ܠܘܬ ܡܘܫܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܚܛܝܢ ܕܪܛܢ
7 ܥܠ ܡܪܝܐ ܘܥܠܝܟ. ܨܠܝ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܢܥܒܪ ܡܢܢ ܚܘܘܬܐ. ܘܨܠܝ ܡܘܫܐ ܥܠ ܥܡܐ.
* ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܥܒܕ ܠܟ ܚܘܝܐ ܚܪܝܢܐ ܕܢܚܫܐ. ܘܣܝܡܝܗܝ ܥܠ ܐܬܐ. ܘܟܠܡܢ
8 ܕܢܟܬܗ ܚܘܝܐ. ܢܚܘܪ ܒܗ. ܘܢܚܐ. * ܘܥܒܕ ܡܘܫܐ ܚܘܝܐ ܕܢܚܫܐ. ܘܣܡܗ ܥܠ ܐܬܐ.
9 ܘܟܕ ܢܟܬ ܚܘܝܐ ܠܓܒܪܐ. ܚܐܪ ܒܚܘܝܐ ܕܢܚܫܐ. ܘܚܝܐ. * ܘܫܩܠܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ
10 ܘܫܪܘ ܒܐܘܒܬ. * ܘܫܩܠܘ ܡܢ ܐܘܒܬ. ܘܫܪܘ ܒܥܝܢܐ ܕܥܒܪܝܐ. ܒܡܕܒܪܐ ܕܩܕܡ ܡܘܐܒ
11 ܡܢ ܡܕܢܚܐ. ܡܢ ܡܕܢܚܝ ܫܡܫܐ.

CAP. XXI.

AUdiens autem Chananæus rex Godar qui 1
habitabat ad Austrum, quòd venisset Israel
per viam exploratorum,pugnavit cum Israele,
& abduxit ex eis captivitatem. Et vovit Is- 2
rael votum Domino, ac dixit, Si tra-
dens tradideris populum istum in manus me-
as, devovebo civitates eorum. Audivitque 3
Dominus vocem Israelis, tradiditq; Chana-
næos in manib' eorũ : & necaverunt eos, &
anathematizaverunt eos unà cum civitatib'
eorũ,& vocaverunt nomẽ loci illius,Horma.

De serpente æneo.

Et profecti sunt de monte Hor per viam ma- 4
ris Suph ut circuirent terram Edom, & tæ-
dio affecta est anima populi in via. Et mur- 5
muraverunt populus contra Deum & contra
Mosen,ac dixerunt; Cur ascendere nos fecisti
ex Ægypto, ut moreremur in deserto? nam
nec panis est nec aqua, & anima nostra fasti-
divit panẽ parvũ. Misit igitur Dominus su- 6
per populũ serpentes immanes, & momorde-
runt populum : & mortui sunt populus mul-
tus ex Israele. Et venerunt populus ad Mo- 7
sen,& dixerunt ei;Peccavimus,eò quòd mur-
muraverimus contra Dominum & contra
te, ora coram Domino ut amoveat à nobis
serpentes : oravitq; Moses pro populo. Et 8
dixit Domin' ad Mosen, Fac tibi serpentem
immanẽ æneũ,& pone illum in signũ:& qui-
cunque morsus fuerit à serpente, aspiciat
eum, ac vivet. Fecit itaque Moses serpen- 9
tem æneum, posuitque in signum: cúmque
morderet serpens aliquem, intuebatur ser-
pentem æneum, & vivebat. Deinde profe- 10
cti sunt filii Israel, & castra fixerunt in O-
both. Et solventes ex Oboth, castra fixerunt 11
ad fontem Hebræorũ,in deserto quod est è regio-
ne Moab ab Oriente,ab Orientali plaga solis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

כא

ושמע כנענאה מלכא דערד
דיתיב דרומא ארי אתא ישראל
אורח מאלליא ואגיח קרבא
בישראל ושבא מניה שביא׃
וקיים ישראל קיים קדם יי ואמר
אם ממסר תמסר ית עמא הדין
בידי ואגמר ית קרויהון׃ וקביל
יי צלותיה דישראל ומסר ית
כנענאה וגמר יתהון וית קרויהון
וקרא שמא דאתרא חרמה׃
ונטלו מהור טורא אורח ימא
דסוף לאקפא ית ארעא דאדום
ועקת נפשא דעמא בארחא׃
ואתרעם עמא במימרא דיי
ועם משה נצו למה אסקתונא
ממצרים לממת במדברא ארי
לית לחמא ולית מיא ונפשנא
עקת במנא הדין דמיכליה
קליל׃ וגרי יי בעמא ית חיון קלן
ונכיתו ית עמא ומית עם סגי
מישראל׃ ואתא עמא למשה
ואמרו חבנא ארי אתרעמנא
קדם יי ועמך נצינא צלי קדם
יי ויעדי מננא ית חויא וצלי
משה על עמא׃ ואמר יי
למשה עביד לך קליא ושוי
יתיה על את ויהי כל דיתנכית
ויחזי יתיה ויתקים׃ ועבד משה
חויא דנחשא ושויה על את והוה
כד נכית חויא ית גברא ומסתכל
לחויא דנחשא ומתקים׃ ונטלו בני
ישראל ושרו באבות׃ ונטלו
מאבות ושרו במגזת עבראי
במדברא די על אפי מואב ממדנח
שמשא׃

CAP. XXI.

1 ET audivit Chananæus rex
Arad, qui habitabat ad Meri-
diem, quòd veniebat Israel
per viam exploratorum: & in-
ivit bellum contra Israel, &
captivavit ex eis captivitatem.
2 Vovitque Israel coram Do-
mino votum, & ait: Si tra-
dens tradideris populum istũ
in manu mea, destruam urbes
3 ejus. Et suscepit Dominus
orationem Israelis, & tradi-
dit Chananæum in manu eo-
rum; & destruxit eos, & ur-
bes eorum: & appellavit no-
4 men loci, Horma. Profecti-
que sunt de monte Hor per
viam maris rubri, ut circui-
rent terram Edom: et fati-
gata est anima populi in via.
5 Et murmuravit populus co-
ram Domino, & objurgati
sunt cum Moyse dicentes:
Quare ascendere nos fecisti de
Ægypto, ut moreremur in so-
litudine? non enim est panis,
neque aqua; & anima no-
stra fatigata est cum Manna
6 isto cibo levissimo. Et misit
Dominus in populum serpen-
tes ignitos, & mormorderunt
populum: & mortuus est po-
7 pulus plurimus de Israel. Ve-
nitque populus ad Moysen, &
dixerunt Peccavimus, quia
murmuravimus coram Domi-
no & objurgati sumus tecum;
ora coram Domino, ut auferat
à nobis serpentes: & oravit
8 Moyses pro populo. Dixitque
Dominus ad Moysen; Fac tibi
ignitum serpentem, et pone
eum pro signo: & omnis qui
morsus fuerit, & aspexerit
9 eum, vivet. Et fecit Moyses
serpentem æneum, & posuit
eum pro signo: & quando
mordebat serpens virũ, aspi-
ciebat serpentem æneum, &
10 vivebat. Profectique sunt fi-
lii Israel: & castrametati
11 sunt in Oboth. Et profecti
sunt de Oboth: & castrame-
tati sunt juxta vadum trans-
euntium, in deserto quòd est contra Moab, ad orientem Solis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXI.

AUdiens autem Chananæus rex Arad habitans ad
Meridiem, quòd veniebat Is-
rael per viam (a) Atharim, pu-
gnavit adversùs Israele, ab-
duxitque ab eo captivos.
2 Tunc vovit Israel votum Do-
mino, dicens; Si tradendo tra-
dideris populum hunc in ma-
num meam, tum anathemati-
3 zabo urbes eorum. Et exau-
divit Dominus vocẽ Israelis,
tradiditque Chananæum in
manum ejus; ideò anathema-
tizavit eos, & urbes eorum,
vocavitque nomen istius loci,
4 Horma. Posthæc profecti sunt
de (b) Hor monte viam maris
rubri ut circumirent Edom:
tunc angustiata est anima po-
5 puli in via. Locutúsque est
populus in Deum, et in Mosen,
Quare eduxisti nos de Ægy-
pto ut moreremur in deserto?
non enim est nobis panis, nec
aqua, tædétque animã nostrã
6 panis istius levissimi. Tunc
immisit Dominus in populum
serpentes ignitos, qui momor-
derunt populum, mortuúsque
est populus mult⁹ ex Israele.
7 Tunc venit popul⁹ ad Mosen,
et dixerunt; Peccavimus, nam
locuti sumus in Dominum, &
in te; intercede ad Dominum
ut auferat à nobis serpentes:
intercessitq; Moses pro popu-
8 lo. Et dixit Dominus Mosi,
Fac tibi (c) serpentem, & pone
illum (d) super vexillum: si-
etque ut omnis morsus qui
9 conspexerit eum, vivat. Fe-
cit igitur Moses serpentẽ æ-
neum, & posuit eum (e) su-
per vexillum. Fiebat autem si
momordisset serpens aliquem,
& intueretur in serpentem æ-
10 neum, ut viveret. Posthæc
profecti sunt filii Israil, et ca-
strametati sunt in Oboth.
11 Profectique ex Oboth castra-
metati sunt in (f) cumulis Ha-
abarim, in deserto quod est è
conspectu Moab ad Orientem
solem. Tum dixit Dominus
Mosi, Ne hostiliter agas cum
Moab, neque prælieris cum
eo: non enim dedi tibi de terra
ejus in hæreditatem, sed filiis
Lot dedi (g) Ar in possessio-
nem.

VER. SAM. (a) explorantium, (b) Montani (c) ignitum, (d) in spectaculum: (e) in spectaculum. (f) viculis (g) Arsha

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

• الفصل الحادي والعشرون •

1 * ثم سمع الكنعاني ملك عراد المقيم في الداروم • بان بني اسرائيل قد جاوا طريق اثاريم •
2 فحاربهم وسبي منهم سبيا * فنذر الاسرائيلية نذرا لله وقالوا • ان اسلمت هولاء القوم في يدي
3 جعلت قراهم صوافي * فسمع الله دعاء آل اسرائيل • واسلم في ايديهم الكنعانيين • فجعلوهم وقراهم
4 صوافي • وسمي ذلك الموضع حرما * ثم رحلوا من جبل هور طريق بحر القلزم • ليستديروا بلد
5 ادوم • فضجرت نفوسهم في الطريق * فتكلموا في الله وفي موسي وقالوا • لم اصعدتنا من مصر
6 لنموت في البرية • اذ ليس لنا خبز ولا ماء • وقد سئمت نفوسنا الطعام الخفيف * فبعث الله في القوم
7 حيات محرقة لسعتهم • فمات منهم قوم كثيرون * فجاوا الي موسي فقالوا • قد اخطانا اذ
8 تكلمنا في الله وفيك • ادع الله ان يزيل عنا الحيات • فدعا لهم موسي * فقال الله له • اصنع
9 محرقا • وارفعه علي علم • فكل ملسوع يلتفت اليه تائبا يبقي * فصنع موسي ثعبانا من نحاس
10 وجعله علي علم • فكان اي انسان لدغه ثعبان والتفت الي ذلك • يبقي حيا * ثم رحل بنو
11 اسرائيل من ثم • ونزلوا في اوبوث * ورحلوا من اوبوث • وحطوا في بلاقع الجبرين في البر الذي
بحضرة مواب من مشرق الشمس •

CAP. XXI.

DEinde audivit Chananæus rex Arad 1
habitans in Meridie, filios Israil jam
venisse ad iter Atharim, pugnavitque
contra eos, & captivitatem duxit ab eis.
Voverunt autem Israelitæ votum Deo, & 2
dixerunt; Si tradideris hunc populum in
manum meã, faciã urbes ejus vota spon-
taneæ. Exaudivitque Deus preces familiæ 3
Israil, et tradidit in man⁹ eorũ Chananæ-
um: feceruntque eos & urbes eorum vota
spontanea, & vocat⁹ est locus ille, Horma.
Deinde profecti sunt è monte Hor per viã 4
maris Rubri, ut perlustrarent regionem
Adum, et tæduit animas eorum in itinere.
Et locuti sunt de Deo & de Musa, atque 5
dixerunt; Quare extraxisti nos ex Æ-
gypto, ut moreremur in deserto, cùm non
sit nobis panis nec aqua, & jam nausea-
6 vint animæ nostræ cibum levem? Misit 6
ergò Deus in populum serpentes urentes,
qui momorderunt eos: & mortua est ex
eis turba multa. Veneruntque ad Musam, 7
atque dixerunt; Jam peccavimus oblo-
quentes in Deum & in te, precare Deum
ut transferat à nobis serpentes: Oravitq;
pro eis Musa. Et dixit ei Deus, Fac ser- 8
pentem ignitum, et attolle eum super ve-
xillum: et omnis morsus qui convertetur
ad eum pœnitens, superstes erit. Fecit er- 9
gò Musa serpentem ex ære, posuitq; illũ
super vexillum: et fiebat ut quicunq; vir
quem mordebat serpens, et convertebatur
pœnitens ad illũ, maneret vivus. Deinde 10
profecti sunt filii Israil inde, et diver-
sati sunt in Oboth. Et discesserunt ex O- 11
both, et quieverunt in solitudinibus dua-
rum riparum, in deserto quod est è regi-
one Moab, ex parte ortûs solis.

ספר במדבר: כא

Inde .Zered *torrente* in funt caftrametati & ,funt profecti Inde
12 13 משם נסעו ויחנו בנחל זרד: משם
quod ,Arnon *tranfitu à* funt caftrametati & ,funt profecti
נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר
terminus Arnon Quia .Emoræi termino à egrediens ,deferto in
במדבר היצא מגבל האמרי כי ארנון גבול
dicetur Idcirco .Emoræum inter & ,Moab inter ,Moab
14 מואב בין מואב ובין האמרי: על־כן יאמר
& ,*turbine in Vaheb* ,DOMINI bellorum libro in
בספר מלחמת יהוה את־והב בסופה ואת־
declinavit quæ torrentium effufio Et .Arnon *torrentes*
15 הנחלים ארנון: ואשד הנחלים אשר נטה
inde Et .Moab termino innititur & ,Har habitationem ad
16 לשבת ער ונשען לגבול מואב: ומשם
: Mofeh ad Dominus dixit *quem* puteus *Hic* .Beer in
בארה הוא הבאר אשר אמר יהוה למשה
cecinit Tunc *.aquas* eis dabo & ,populum *Collige*
17 אסף את־העם ואתנה להם מים: אז ישיר
.ei *refpondete ,putee* Afcende :hoc *canticum* Ifrael
ישראל את־השירה הזאת עלי באר ענו־לה:
populi *fpontanei* cum *exciderunt* ,principes cum foderunt Puteum
18 באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם
Mathanah de Et .Mathanah in deferto de Et .fuis *fulcris* in,legiflatore in
19 במחקק במשענתם וממדבר מתנה: וממתנה
valle Bamoth de Et .Bamoth Nachaliel de & ,Nachaliel
20 נחליאל ומנחליאל במות: ומבמות הגיא
facies fuper refpicit & ,collis *capite* ,Moab agro in quæ
אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על־פני
Sichon ad *legatos* Ifrael mifit Et .folitudinis
21 הישימן: וישלח ישראל מלאכים אל־סיחן
non ,tuam terram *in* Tranfibo :dicendo ,Emoræi regem
22 מלך־האמרי לאמר: אעברה בארצך לא
aquas bibemus Non .vineam *in &* ,agrum in declinabimus
נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי
tranfeamus *quo ufque* ,*ibimus* regis via in : putei
באר בדרך המלך נלך עד אשר־נעבר
.tuum terminum
גבלך:

Verfio VULG. LAT.

12 Et inde moventes, venerunt ad torrentem Za-
13 red. Quem relinquentes caftrametati funt contra Arnon, quæ eft in deferto, & prominet in finibus Amorrhæi. Siquidem Arnon terminus eft Moab, dividens Moabitas & Amorrhæos.
14 Unde dicitur in libro bellorum Domini; Sicut fecit in Mari rubro, fic faciet in torrentib[9] Arnon.
15 Scopuli torrentium inclinati funt, ut requiefcerent in Ar, & recumberent in finibus Moa-
16 bitarum. Ex eo loco apparuit puteus, fuper quo locutus eft Dominus ad Moyfen; Congrega populum, et dabo ei a-
17 quam. Tunc cecinit Ifrael carmen iftud; Afcendat puteus. Concine-
18 bant; Puteus, quem foderunt principes, & paraverunt duces multitudinis in datore legis, & in baculis fuis. De folitudine,
19 Matthana. De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel in
20 Bamoth. De Bamoth, vallis eft in regione Moab, in vertice Phafga, quod refpicit contra de-
21 fertum. Mifit autem Ifrael nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, di-
22 cens; Obfecro, ut tranfire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros & vineas; non bibemus aquas ex puteis: viâ regiâ gradiemur, donec tranfeamus terminos tuos.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

12 Καὶ ἐκεῖθεν ἀπῆραν, καὶ παρενέβα-
13 λον εἰς φάραγγα (ν) Ζαρέδ. Καὶ ἐκεῖθεν ἀπάραντες, παρενέβαλον εἰς τὸ πέραν Ἀρνῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ ἐξέχον ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν Ἀμορραίων· ἔστι γὰρ Ἀρνῶν ὅρια Μωὰβ, ἀναμέσον Μωὰβ καὶ ἀναμέσον τοῦ Ἀμορραίου.
14 Διὰ τοῦτο λέγεται ἐν (ξ) βιβλίῳ, Πόλεμος τοῦ κυρίου τὴν Ζωὸβ ἐφλόγισε, καὶ τοὺς χειμάῤῥους Ἀρ-
15 νῶν. Καὶ τοὺς χειμάῤῥους κατέστησε κατοικίσαι Ἤρ. καὶ πρόσκειται
16 τοῖς ὁρίοις Μωάβ. Καὶ ἐκεῖθεν τὸ φρέαρ· (ο) τοῦτο φρέαρ, ὃ εἶπε κύριος πρὸς (π) Μωυσῆν, Συνάγαγε τὸν λαὸν, καὶ δώσω αὐτοῖς
17 ὕδωρ πιεῖν. Τότε ᾖσεν Ἰσραὴλ τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ φρέατος,
18 Ἐξάρχετε αὐτῷ φρέαρ, Ὤρυξαν αὐτὸ ἄρχοντες, ἐξελατόμησαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυριεῦσαι αὐτῶν. καὶ ἀπὸ φρέατος εἰς (ρ) Μανθα-
19 ναείν, Καὶ ἀπὸ (ρ) Μανθαναεὶν εἰς Νααλιὴλ, καὶ ἀπὸ Νααλιὴλ εἰς Βα-
20 μώθ, Καὶ ἀπὸ Βαμὼθ εἰς (σ) Ἰαγὶν, ἥ ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ Μωάβ, ἀπὸ κορυφῆς τοῦ λελαξευμένου, τὸ βλέπον κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρή-
21 μου. Καὶ ἀπέστειλε Μωυσῆς πρέσβεις πρὸς Σηὼν βασιλέα Ἀμορραίων, λόγοις εἰρηνικοῖς, λέ-
22 γων, Παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς (τ) σου, τῇ ὁδῷ πορευσόμεθα· οὐκ ἐκκλινοῦμεν οὔτε εἰς ἀγρὸν, οὔτε εἰς (υ) ἀμπελῶνα· οὐ πιόμεθα ὕδωρ ἐκ φρέατός σου· ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα, (φ) ἕως παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου.

Et indè promoverunt, & caftrametati funt in convalle Zared. Et indè pro- 12 13
moventes, caftrametati funt trans Arnon in (e) eremo, quod extat à limitibus Amorrhæorum. Eft enim Arnon limes (f) Moab, inter Moab & inter Amorrhæum. Propterea dicitur in libro, (g) Bellum Domini ipfam Zoob inflammavit, 14
& torrentes Arnon, Et torrentes conftituit inhabi- 15
tare Ev: Et adjacet finibus Moab. Et indè puteus: 16
Hic eft puteus, quem dixit Dominus ad Moyfen, Congrega populum, & dabo eis aquam bibere. Tunc 17
cecinit Ifrael canticum hoc fuper puteum, (h) Præcinite illi puteum; Foderunt 18
illum principes; exciderunt illum reges gentium in regno ipforum, dum dominarentur eis. Et à puteo in (i) Manthanain. Et à Man- 19
thanain in Naaliel. Et à Naaliel in Bameth. Et à 20
Bameth in (k) Janen, quæ eft in campo Moab, à vertice excifi, quod fpectat ad faciem deferti. Et mi- 21
fit Moyfes legatos ad Seon regem Amorrhæorum, verbis pacificis, dicens, Tranfibimus per terram 22
tuam, viâ incedemus: non declinabimus neque in agrum, neque in vineam. Non bibemus aquam de puteo tuo: viâ regiâ incedemus, quoadufque tranfierimus fines tuos.

MS.A. (ν) Ζαρέ. (ξ) βίβλῳ, Πόλεμος κυρίου τὴν Ζωὸβ (ο) τοῦτό ἐστιν τὸ φρέαρ, (π) Μωυσῆν, * καὶ δώσω (ρ) Μανθανεὶν, (σ) Νάπην, (τ) σου, ὁδῷ (υ) ἀμπελῶνα σοῦ· οὐ (φ) ἕως ἂν παρέλθωμεν

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 13 * ܘܡܢ ܬܡܢ ܫܩܠܘ. ܘܫܪܘ ܒܢܚܠܐ ܕܙܪܕ. * ܘܡܢ ܬܡܢ ܫܩܠܘ. ܘܫܪܘ ܒܥܒܪܐ ܕܐܪܢܘܢ.
ܒܡܕܒܪܐ ܕܢܦܩ ܡܢ ܬܚܘܡܐ ܕܐܡܘܪܝܐ. ܡܛܠ ܕܐܪܢܘܢ ܬܚܘܡܐ ܗܘ ܕܡܘܐܒܝܐ. ܒܝܬ
14 ܡܘܐܒܝܐ ܠܒܝܬ ܐܡܘܪܝܐ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܬܐܡܪ: ܒܟܬܒܐ ܕܩܪܒܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܫܠܗܒܝܬܐ ܒܥܠܥܠܐ
15 ܘܒܢܚܠܐ ܕܐܪܢܘܢ. * ܘܐܬܩܢ ܢܚܠܐ ܕܨܠܝܢ ܗܘܘ ܠܡܬܒ ܕܥܪ. ܘܣܡܝܟܝܢ
16 ܗܘܘ ܥܠ ܬܚܘܡܐ ܕܡܘܐܒܝܐ. * ܘܬܡܢ ܒܐܪܐ. ܗܝ ܒܐܪܐ ܕܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ. ܟܢܘܫ ܠܝ
ܥܡܐ. ܘܐܬܠ ܠܗܘܢ ܡܝܐ.

* ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܥܠ ܒܐܪܐ *

17 18 * ܗܝܕܝܢ ܫܒܚ ܐܝܣܪܐܝܠ ܬܫܒܘܚܬܐ ܗܕܐ. ܣܩܝ ܒܐܪܐ. ܥܢܘ ܠܗ. * ܒܐܪܐ ܕܚܦܪܘܗ̈
ܪܘܪܒܢܐ. ܘܟܪܘܗ̈ ܪܝܫܝ ܕܥܡܐ. ܘܒܫܒܛܝܗܘܢ ܚܘܝܘܗ. ܘܡܢ ܡܕܒܪܐ ܐܬܢܓܕܬ
19 20 ܠܡܬܢܐ. * ܘܡܢ ܡܬܢܐ ܠܢܚܠܐܝܠ. ܘܡܢ ܢܚܠܐܝܠ ܠܒܡܘܬ. * ܘܡܢ ܒܡܘܬ ܕܒܚܩܠܐ
21 ܕܡܘܐܒ ܠܪܝܫ ܪܡܬܐ ܕܡܬܚܙܝܐ ܡܢ ܬܚܘܡ ܝܫܝܡܘܢ. * ܘܫܕܪ ܐܝܣܪܐܝܠ ܐܝܙܓܕܐ
22 ܠܘܬ ܣܝܚܘܢ ܡܠܟܐ ܕܐܡܘܪܝܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܐܥܒܪ ܒܐܪܥܟ. ܘܠܐ ܢܣܛܐ ܒܚܩܠܐ
ܘܒܟܪܡܐ. ܘܠܐ ܢܫܬܐ ܡܝܐ ܕܓܘܒܐ. ܐܠܐ ܒܐܘܪܚܐ ܕܡܠܟܐ ܢܐܙܠ. ܥܕܡܐ
ܕܢܥܒܪ ܬܚܘܡܟ.

Indéque profecti, caftra pofuerunt in valle Zedar. Inde quoque profecti, 12 13
caftrametati funt ad alteram ripam Arnon, in deferto quod excurrit ex finibus Amoræorum: quoniam Arnon limes eft Moabitarum inter Moabitas, &
inter Amoræos. Propterea dicitur in libro bellorum Domini, Flamma in turbine, & in valle Arnon. Et inftaura- 14 15
vit valles quæ fe flectebant ad habitationem Ad, & innitebantur terminis
Moabitarum. Et illic eft puteus, ille *fcilicet*, puteus de quo dixit Dominus ad Mofen, Congrega mihi populum, & dabo eis aquas. 16

Canticum de puteo.

Tunc cecinit Ifrael canticum iftud, A- 17
fcende puteus; canite ei, Puteus quem 18
foderunt magnates, & excavaverunt principes populi, & baculis fuis indicaverunt. Et de folitudine derivatus eft 19
ad Mathne. De Mathne autem ad Nah- 20
lajel, & de Nahlajel ad Bemoth. De Bemoth verò vallis quæ eft in agro Moab, ad verticem collis qui cernitur è regione Afimon. Et mifit Ifrael nuntios 21
ad Sihon regem Amoræorum, dixitque 22
ad eum; Tranfibo per terram tuam, & non declinabimus per agrum aut vineam, nec bibemus ex aquis puteorum, fed viâ regis incedemus, donec tranfierimus terminos tuos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LAT.

תרגום אונקלוס

12 מתמן נטלו ושרו בנחלא
דזרד : 13 מתמן נטלו ושרו
מעברא דארנון די
במדברא דנפיק מתחום
אמוראה ארי ארנון
תחום מואב בין מואב
ובין אמוראה : 14 על כן
יתאמר בספר קרבין
דעבד יי על ימא
דסוף וגבורן דעל
נחלי ארנון : 15 ושפך
נחליא דמדברין לקבל
לחית ומסתמיך לתחום
מואב : 16 ומתמן אתיהיבת
להון בירא היא בירא
די אמר יי למשה כנוש
ית עמא ואתן להון מיא :
17 בכן שבח ישראל ית
תשבחתא הדא סקי
בירא שבחו לה : 18 בירא
דחפרוה רברביא כרוה
רישי עמא ספריא בחטריהון
וממדברא אתיהיבת להון :
19 ומדאתיהיבת להון
נחתא עמהון לנחליא
ומנחליא סלקא עמהון
לרמתא : 20 ומרמתא
לחיליא די בחקלי מואב
ריש רמתא ומסתכיא
על אפי בית ישימון :
21 ושלח ישראל אזגדין
לות סיחון מלכא
דאמוראה למימר :
22 אעבר בארעך לא נסטי
בחקל ובכרם לא נשתי
מי גוב באורח מלכא
ניזיל עד די נעבר
תחומך :

TARG. ONKELOS.

12 Inde moverunt castra:
& castrametati sunt in
13 torrente Zared. Inde
profecti sunt : & ca-
strametati sunt trans
torrentem Arnon, qui
est in deserto, qui e-
greditur à termino A-
morræi : quia Arnon
terminus est Moab, in-
ter Moab & inter A-
14 morræum. Propterea
dicitur, in libro bel-
lorum quæ fecit Do-
minus in mari rubro:
Et magnalia in tor-
15 rentibus Arnon. Ef-
fusióque torrentium,
qui ducuntur contra
Har, conjungitur ter-
16 mino Moab. Et inde
datus est eis puteus :
ipse est puteus de
quo dixit Dominus
Moysi ; Congrega po-
pulum, & dabo eis a-
17 quam. Tunc cecinit
Israel carmen istud :
Ascende puteus, cani-
18 te ei. Puteus quem
foderunt principes,
quem exciderunt prin-
cipes populi, & scri-
bæ in baculis suis :
qui datus est eis ex
deserto. Ex eo tem-
19 pore quo datus est e-
is, descendit cum eis
ad torrentes : & de
torrentibus ascendit
cum eis ad collem. Et
20 de colle ad vallem
quæ est in agris Mo-
ab, in verticem col-
lis ; & prospicit contra
21 Beth-jesimoth. Misit au-
tem Israel nuncios ad
Seon regem Amorræi,
22 dicens. Transibo per
terram tuam, non decli-
nabimus per agrum ne-
que per vineam, nec bi-
bemus aquam cisternæ :
via regia gradiemur,
donec transeamus ter-
minum tuum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Indeq; profecti castrametati sunt in 12
valle Zared. Et locutus est Dominus
Mosi, dicens ; Tu transis hodiè (b)
Ar terminū Moab, ut accedas è re-
gione filiorum Ammon : ne hostiliter
agas cum eis, neque præliens cum
eis, quoniā non dedi de terra filiorū
Ammon tibi in hæreditatem ; quo-
niā filiis Lot dedi eā in hæredita-
te. Et profecti sunt de valle Zared, 13
et castrametati sunt trans Arnon qui
est secundùm desertum, sese exten-
dens ad fines Amorrhæorū : Arnon
enim termin⁹ est Moab, inter Moab
& inter Amorrhæos. Ideo dictū 14
est in libro bellorum Domini ; (i)
Ad Vaheb in mari rubro, & (k) ad
torrentes Arnon. Qui possidere fe- 15
cit eos, quique inclinavit ad habi-
tandam urbem, & innixus est finib⁹
Moab. Et inde ad puteum : ille est 16
puteus ubi Domin⁹ dixit Mosi, Con-
grega mihi populum, ut dem illis a-
quas. Tunc cecinit Israel canticum 17
istud, Ascende puteus, (l) canite illi.
Puteus, foderunt eum principes, fo- 18
derunt eum (m) duces populi cum
(n) legislatore, & cum baculis suis.
E deserto in Mathana, Et de Ma- 19
thana in (o) Nahaleel, et de (p) Naha-
leel in (q) Bamoth. Et de (r) Bamoth 20
in vallem quæ est in agro Moab, ad
verticem (s) collis qui respicit ver-
sùs solitudinem. Tum dixit Domi-
nus Mosi, Surgite, proficiscimini, et
transite vallem Arnon. Vide, tra-
didi in manum tuam Sihon regem
Hesebon Amorrhæum, & terram e-
jus. Incipe possidere, atque infer
illi bellum : incipe hâc die dare pa-
vorem tuum & terrorem tuum su-
per faciem populorum qui sunt sub
toto cœlo, qui audientes famam tuā,
contremiscent, et à facie tua ut par-
turientes, dolore consternabuntur.
Misit igitur Israel nuntios ad Sihon 21
regem Amorrhæum verbis pacificis,
dicentes ; Transeam per terram 22
tuam, per viam (t) regiam ibimus,
non declinabo ad dexteram aut ad
sinistram, non divertam in agrum
aut in vineam. Cibum argento ven-
des mihi, ut comedam ; & aquas
argento dabis mihi, ut bibam ; tan-
tùm transeam pedibus meis, sicut
fecerunt mihi filii Esau habitantes
in (v) Seir, & Moabitæ habitantes
in (x) Ar.

VER. SAM. (b) Arsha (i) Cum tonitru (k) cum concussionibus Arnon. (l) affixerunt se de eo. (m) intelligentes è populo (n) pa illo, (o) rivos, (p) rivis (q) excelsa. (r) excelsis (s) speculæ quæ (t) profectionis (v) Gabhla, (x) Arsha.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 13 * ورحلوا من ثم * ونزلوا في وادي زرد * ورحلوا من ثم * ونزلوا في ارنون الذي في البرية
14 الخارج عن تخم الاموريين لان ارنون هو الحد بين ماب والاموريين * ولذلك يقال في كتاب
15 ملاحم الله * من الدرادير القلزم * ومن الاودية فارنون * ومصب الاودية الذي ميله الي بنيان
16 عار * واسند الي تخم ماب * ورحلوا من ثم الي البير * وهي البير التي قال الله لموسي عنها * اجمع
17 القوم حتي اعطيهم ماء * حينيذ انشا اسرايل هذه الانشاد فقالوا * اصعدي يا بير * تجاوبوا لها
18 * وبير حفرها الروساء وكراها * نبل القوم رسموها بعكوكاتهم * ثم رحلوا من تلك البرية * الي
19 20 ذات العطاء * ومن ذات العطاء الي الوادي * ومن ذلك الوادي الي ذات الكنايس * ومن ثم
21 الي الوادي الذي في بلد ماب عند راس القلعة المطلة علي وجه السماوة * ثم بعث الاسرايلية
22 برسل الي سيحون ملك الاموريين قايلين * اريد ان اجوز في بلدك * ولسنا نميل الي ضيعة ولا
كرم * ولا نشرب ماء صهريج * بل في طريق الجادة نسير الي ان نجوز تخمك *

Et profecti sunt illinc, & commorati 12
sunt in valle Zered. Et profecti sunt in- 13
de, diversatique sunt in Arnon quæ est in
solitudine, quæq; est extra terminos Amo-
ræorum : quia Arnon est terminus inter
Moab & Amoræos. Et propterea dicitur 14
in libro præliorum Dei ; Ex voraginibus,
Mare rubrum ; & ex torrentibus, Arnon:
Et ostium fluviorum cujus flexus est ad 15
ædificium Aar, & incumbit terminis
Moab. Et profecti sunt inde ad puteum, 16
illum nempe, puteum de quo dixit Deus
Musæ ; Convoca turbam, ut dem eis a-
quam. Tunc composuerunt filii Israil 17
hæc carmina, & dixerunt ; Ascende ô
puteus, respondete alternatim de eo, Et 18
puteus quem foderunt Principes, atque
excavârunt ; nobiliores populi signave-
runt eum baculis suis. Deinde profecti
sunt ab eo deserto ad locum concessionis.
Et à loco concessionis ad vallem, Et ab 19
ea valle ad locum templorum, Et exinde 20
ad vallem quæ est in regione Moab, a-
pud verticem arcis quæ supereminet su-
perficiei campi. Post hæc miserunt Israi- 21
litæ nuntios ad Sihon regem Amoræorum,
dicentes ; Volo transire per regionem 22
tuam, & non declinabimus ad rus nec
ad vineam, neque bibemus aquam ci-
sternæ, sed in publica via gradiemur,
donec pertranseamus fines tuos.

ספר במדבר : כא

collegit Et ,suo termino in transire Israel Sichon dedit non Et
23 ולא־נתן סיחן את־ישראל עבר בגבלו ויאסף
Israel occursum in est egressus &,suũ populũ omnem Sichon
סיחון את־כל־עמו ויצא לקראת ישראל
.Israel in pugnavit & ;Iahas in venit Et .desertum in
המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל:
ej⁹ terram hæreditavit & : gladii os ad Israel eum percussit Et
24 ויכהו ישראל לפי־חרב ויירש את־ארצו
terminus fortis quia ;Hammon filios ad usque ,Jabboc ad usque Arnon ab
מארנן עד־יבק עד־בני עמון כי עז גבול
: istas civitates omnes Israel accepit Et .Hammon filiorũ
25 בני עמון: ויקח ישראל את כל־הערים האלה
,Chesbon in Emoræi urbibus omnibus in Israel habitavit &
וישב ישראל בכל־ערי האמרי בחשבון
regis Sichon civitas Chesbon Quia .ejus filiabus omnib⁹ in &
26 ובכל־בנתיה: כי חשבון עיר סיחן מלך
acceperat & ,prius Moab regem in pugnaverat ipse Et .ipsa Emoræi
האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח
dicent Idcirco .Arnon ad usque ej⁹ manu è ej⁹ terram omnem
27 את־כל־ארצו מידו עד־ארנן: על־כן יאמרו
.Sichon civitas præparetur &,ædificetur :Chesbon Ingredimini:parabolizantes
המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון:
;Sichon civitate è flamma :Chesbon de est egressus ignis Quia
28 כי־אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחן
Væ .Arnon Bamoth dominos ,Moab Har comedit
29 אכלה ער מואב בעלי במות ארנן: אוי־
,evasores ej⁹ filios dedit :Chemos popule periisti ,Moab tibi
לך מואב אבדת עם־כמוש נתן בניו פליטם
eorũ jugum Et .Sichon Emoræi regi captivitatẽ in ej⁹ filias &
30 ובנתיו בשבית למלך אמרי סיחון: ונירם
,Nophach ad usque fecimus desolare Et .Dibon ad usque Chesbon ,periit
אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־נפח
.Emoræi terra in Israel habitavit Et .Medeba ad usque quæ
31 אשר עד־מידבא: וישב ישראל בארץ האמרי:
: ejus filias ceperunt & ,Jahazer explorandũ ad Moseh misit Et
32 וישלח משה לרגל את־יעזר וילכדו בנתיה
viâ ascenderunt &,respexerunt Et .ibi qui Emoræum expulit &
33 ויירש את־האמרי אשר־שם: ויפנו ויעלו דרך
,eorum occursum in Basan rex Ogh est egressus Et .Basan
הבשן ויצא עוג מלך־הבשן לקראתם
Dominus dixit Et .Edrehi bellum ad ejus populus omnis & ,ipse
34 הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי: ויאמר יהוה
,eum dedi tua manu in quia ,eum timeas Ne : Moseh ad
אל־משה אל־תירא אתו כי בידך נתתי אתו
quemadmodum ,ei facies & : ejus terram & ,ejus populũ omnem &
ואת־כל־עמו ואת־ארצו ועשית לו כאשר
.Chesbon in habitans qui ,Emoræi regi Sichon fecisti
עשית לסיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון:

Versio VULG. LAT.

23 Qui concedere noluit ut transiret Israel per fines suos: quin potius exercitu congregato, egressus est obviam in desertum, & venit in Jasa, pugna-
24 vitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii, & possessa est terra ejus ab Arnon usque Jeboc, & filios Ammon: quia forti præsidio tenebantur termini Ammonita-
25 rum. Tulit ergo Israel omnes civitates ejus, & habitavit in urbibus Amorrhæi, in Hesebon scilicet, & viculis ejus.
26 Urbs Hesebon fuit Sehon regis Amorrhæi, qui pugnavit contra regem Moab: & tulit omnem terram, quæ ditionis illius
27 fuerat, usque Arnon. Idcirco dicitur in Proverbio, Venite in Hesebon, ædificetur, & construatur civitas Sehon.
28 Ignis egressus est de Hesebon, flamma de oppido Sehon, & devoravit Ar Moabitarum, & habitatores excelsorum Ar-
29 non. Væ tibi Moab, periisti popule Chamos. Dedit filios ejus in fugam, & filias in captivitatem, regi Amorrhæorum Se-
30 hon. Jugum ipsorum disperiit ab Hesebon usque Dibon, lassi pervenerunt in Nophe, & us-
31 que Medaba. Habitavit itaque Israel in terra Amorrhæi.
32 Misitque Moyses qui explorarent Jazer: cujus ceperunt viculos, & possederunt ha-
33 bitatores. Verteruntque se, & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo, pugna-
34 turus in Edrai. Dixitque Dominus ad Moysen, Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum, & omnem populum, ac terram ejus: faciesque illi sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum habitatori Hesebon.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Καὶ οὐκ ἔδωκε Σηὼν τῷ Ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ· καὶ συνήγαγε Σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε παρατάξασθαι τῷ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἦλθεν
24 εἰς Ἰασσὰ, καὶ παρετάξατο τῷ Ἰσραήλ. Καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν Ἰσραὴλ φόνῳ μαχαίρας, καὶ κατεκυρίευσαν τῆς γῆς αὐτοῦ ἀπὸ Ἀρνῶν ἕως Ἰαβὸκ, ἕως υἱῶν Ἀμμὰν, ὅτι Ἰαζὴρ ὅρια υἱῶν Ἀμμάν ἐστι.
25 Καὶ ἔλαβεν Ἰσραὴλ πάσας τὰς πόλεις ταύτας, καὶ κατῴκησεν Ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν Ἀμορραίων, ἐν Ἐσεβὼν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς
26 συγκυρούσαις (ψ) αὐτῇ. Ἔστι γὰρ Ἐσεβὼν, πόλις Σηὼν τοῦ βασιλέως τῶν (ω) Ἀμορραίων ἐστίν. καὶ οὗτος ἐπολέμησε βασιλέα Μωὰβ τὸ πρότερον, καὶ (α) ἔλαβον πᾶσαν τὴν γῆν
27 αὐτοῦ, ἀπὸ Ἀροὴρ ἕως Ἀρνῶν. Διὰ τοῦτο ἐροῦσιν οἱ (β) αἰνιγματισταὶ, Ἔλθετε εἰς Ἐσεβὼν, ἵνα οἰκοδομηθῇ καὶ κατασκευασθῇ
28 πόλις Σηὼν, Ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ Ἐσεβὼν, φλὸξ ἐκ πόλεως Σηὼν, καὶ κατέφαγεν
29 ἕως Μωὰβ, καὶ κατέπιε στήλας Ἀρνῶν. Οὐαί σοι Μωὰβ, ἀπώλου λαὸς Χαμὼς, ἀπεδόθησαν οἱ υἱοὶ αὐτῶν διασώζεσθαι, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν αἰχμάλωτοι τῷ βασιλεῖ
30 τῶν (γ) Ἀμορραίων Σηών. Καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται, Ἐσεβὼν ἕως Δαιβών· καὶ αἱ (δ) γυναῖκες ἔτι προσεξέκαυσαν πῦρ ἐπὶ
31 Μωάβ. Κατῴκησε δὲ Ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς
32 πόλεσι τῶν Ἀμορραίων. Καὶ ἀπέστειλε Μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν Ἰαζὴρ, καὶ (ε) κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐξέβαλον τὸν Ἀμορραῖον (ζ) τὸν κατοικοῦντα
33 ἐκεῖ. Καὶ ἐπιστρέψαντες, ἀνέβησαν ὁδὸν τὴν εἰς Βασάν. καὶ ἐξῆλθεν Ὢγ βασιλεὺς τῆς Βασὰν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς Ἐδραείν.
34 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτὸν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ καθὼς ἐποίησας τῷ Σηὼν βασιλεῖ τῶν Ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν Ἐσεβών.

Et non dedit Seon ipsi Israel transire per fines suos. Et congregavit Seon omnem populum suum; & exiit congredi cum Israel in desertum: & venit in Jassa, & congressus est cum Israel. Et percussit eum Israel nece gladii; & dominati sunt terræ ejus ab Arnon usque Jaboc, usque ad filios Ammon, quoniam Jazer termini filiorum Ammon sunt. Et cepit Israel omnes civitates has. Et habitavit Israel in omnibus civitatibus Amorrhæorum, in Esebon, & in omnibus pertinentibus ad eam. Est enim Esebon, civitas Seon regis Amorrhæorum est. Et hic debellaverat regem Moab antea: & (α) ceperant omnem terram ejus ab Aroer usque Arnon. Propterea dicent (β) ænigmatistæ; Venite in Esebon, ut ædificetur, & construatur civitas Seon. Quoniam ignis processit de Esebon, flamma de civitate Seon, & devoravit usque Moab, & absorbuit columnas Arnon. Væ tibi Moab, periisti popule Chamos: Venditi sunt filii eorum, ut servarentur: & filiæ eorum captivæ regi Amorrhæorum Seon. Et semen eorum peribit, Esebon usque Dæbon. Et mulieres adhuc succenderunt ignem in Moab. Habitavit autem Israel in omnibus civitatibus Amorrhæorum. Et misit Moyses ad considerandam Jazer; & ceperunt eam, & vicos ejus: & ejecerunt Amorrhæum habitantem ibi. Et revertentes ascenderunt viam quæ in Basan. Et exiit Og rex Basan in occursum eis, & omnis populus ejus in prælium in Edrain. Et dixit Dominus ad Moysen, Ne timueris eum: quoniam in manus tuas tradidi eum, & omnem populum ejus, & omnem terram ejus: & facies ei, sicut fecisti Seon regi Amorrhæorum, qui habitabat in Esebon.

MS.A. (ψ) αὐταῖς. (ω) Ἀμορραίων. καὶ (α) ἔλαβεν (β) Αἰνιγματισταὶ, Ἔλθατε (γ) Ἀμορραίων. Καὶ (δ) γυναῖκες αὐτῶν ἔτι (ε) κατελάβετο (ζ) τὸν ὄντα ἐκεῖ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]

At non permisit Sihon Israeli ut pertransiret fines suos: quin congregavit Sihon totum exercitum suum, & egressus est in occursum Israeli ad desertum, & venit in Jahos, & pugnavit contra Israelem. Et percussit eum Israel acie gladii, & possedit terram ejus ab Arnon usque ad Jaboc, usque ad filios Amon: fortes enim erant limites filiorum Amon. Et occupavit Israel has omnes civitates, & habitavit Israel in omnibus civitatibus Amoræorum; in Hesbon, & in cunctis pagis ejus. Nam Hesbon urbs erat Sihonis regis Amoræorum. Et iste pugnaverat contra regem Moab primum, & occupaverat universam terram ejus, à terminis ipsius usque ad Arnon. Propterea ferunt in proverbiis, Ingredimini Hesbon, ut ædificetur & instauretur urbs Sihon. Ignis enim egressus fuerat ex Hesbon, & flamma ex oppido Sihon, & devoraverat Ad Moabitarum, & cultores excelsorum Arnon. Væ tibi Arnon, væ tibi Moab, periisti popule Chomos dans filios tuos in arrham, & filias tuas in prædam Sihoni regi Amoræorum. Agri verò Hesbon perierunt usque ad Ribon, & desolati sunt usque ad Nebah, quæ est in deserto. Habitavit itaque Israel in terra Amoræorum. Misitque Moses ad explorandum Jazir: & subjugatis oppidis ejus, peremit Amoræos qui erant illic. Et reversi ascenderunt in terram Mathnin: egressusque est Og rex Mathnin in occursum eorum; ipse, & universus populus ejus ad prælium in Ardei. Et dixit Dominus ad Mosen, Ne formides eum; nam in manus tuas tradam eum, & universum populum ejus, totamque terram ipsius: fac autem ei quemadmodum fecisti Sihoni regi Amoræorum qui habitabat in Hesbon.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ולא שבק סיחון ית ישראל למעבר
בתחומיה וכנש סיחון ית כל
עמיה ונפק לקדמות ישראל
למדברא ואתא ליהץ ואגיח קרבא
בישראל: ומחהי ישראל לפתגם
דחרב ויריתית ארעיה מארנונא
עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף
תחום דבני עמון: וכבש ישראל ית
כל קרויא האלין ויתיב ישראל
בכל קרוי אמוראה בחשבון ובכל
כפרנהא: ארי חשבון קרתא דסיחון
מלכא דאמוראה היא והוא אגח
קרבא במלכא דמואב קדמאה
ונסיב ית כל ארעיה מידיה עד
ארנון: על כן יימרון מתליא עולו
לחשבון תתבני ותשתכלל קרתא
דסיחון: ארי קדום תקיף כאשא
נפק מחשבון עבדי קרבא
בשלהובית מקרתא דסיחון קטילו
עמא דשרו בלחית מואב כומריא
דפלחין בית דחלא רמתא דארנון:
וי לכון מואבאי אבדתון עמא
דפלחין לכמוש מסר בנוהי צירין
ובנתיה בשביא למלכא דאמוראה
סיחון: ומלכו פסקת מחשבון עדא
שולטן מדיבון וצדיאו עד נפח
דסמיך עד מידבא: ויתיב ישראל
בארע אמוראה: ושלח משה
לאללא ית יעזר וכבשו כפרנהא
ותריך ית אמוראה די תמן:
ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן
ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון
הוא וכל עמיה לאגחא קרבא
לאדרעי: ואמר יי למשה לא תדחל
מניה ארי בידך מסרית יתיה וית
כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה
כמא די עבדתא לסיחון מלכא
דאמוראה די יתב בחשבון:

Targum ONKELOS,

23 Et non dimisit Seon transire Israel per terminum suum: & congregavit Seon omnem populum suum, & egressus est in occursum Israel in desertum; & venit in Jassa: & iniit bel-
24 lum cum Israel. Et percussit eū Israel in ore gladii: et possederunt terrā ej⁹ ab Arnon usque Jeboc usq; ad filios Amon; quia fortis erat terminus filiorum
25 Amon. Et cepit Israel omnes civitates istas: & habitavit Israel in omnibus civitatibus Amorræi, in Esebon & in om-
26 nibus viculis ej⁹. Quia Esebon civitas erit Seon regis Amorræi: et ipse iniit prœliū cum rege Moab primū, et tulit omnē terrā ej⁹ de manu ej⁹ usq; Ar-
27 non. Idcirco dicebant in proverbiis, Venite in Esebō: ædificetur et construatur civitas
28 Seon. Quia ventus urens fortis sicut ignis egress⁹ est de Esebon, et facientes prœliū sicut flamma de civitate Seon: occiderunt populū qui habitabat in Har Moab, et sacerdotes qui ministrabant in domo deorum
29 altarium Arnon. Væ vobis Moabitæ; periisti popule qui serviebatis Chamos: tradidit filios suos obsides, et filias suas in captivitatē, regi Amorræorum
30 Seō. Et regnū cessavit ab Esebon, ablata est potestas à Dibon: et vastaverunt usq; Nophe, q̄ est conjunctum ad Me-
31 daba. Habitavitq; Israel in ter-
32 ra Amorræi. Et misit Moyses ad explorandū Jazer, et ceperunt viculos ejus: et ejecit A-
33 morræum qui erat ibi. Et declinaverunt et ascenderunt p viam Basan: & egressus est Og rex Basan et omnis populus ejus in occursum eorum, ut iniret prælium in Edrai.
34 Dixitque Dominus ad Moysen, Ne timeas eum; quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum ejus, & terram ejus: & facies ei sicut fecisti Seon regi Amorræorum, qui habitabat in Esebon.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sed non tradidit Sibon Israeli transitum per fines suos. 23
Tum dixit Dominus Mosi, Vide, cœpi tradere ante faciem tuam Sibon, & terram ejus: Incipe possidere ut possideas terram ejus. Collegit itaque Sibon omnem populum suum, & egressus est in occursum Israeli in desertum, venitq; Jassam, & pugnavit contra Israelem. Sed percussit eum 24
Israel, & filios ejus, et omnē populū ejus in ore gladii, possederuntque terram ejus ab Arnon usque Jaboc, usque ad filios Ammon; muniti enim erant fines Ammon. Ce- 25
pit etiam Israel omnes urbes istas, & habitavit Israel in omnibus urbibus Amorrhæi, in Hesebon, & in omnib⁹ vicis ejus. Hesebon enim erat 26
civitas Sibon regis Amorrhæi; ipse autem (y) pugnaverat in regem Moab antea, & acceperat omnem terram ejus de manu ejus usque Arnon. Ideo dicebant (z) pro 27
verbio loquentes, Veni Hesebon, ædificetur, & construatur civitas Sibon. Ignis enim 28
egressus est de Hesebon, flamma de civitate Sibon, consumpsit usque Moab, (a) dominos excelsorū Arnon. Væ 29
tibi Moab, periisti (b) popule Chamos; dedit filios suos (c) in fugam, & filias suas in captivitatē regi Amorrhæo Sibon. Jaculati enim sumus 30
in eos ruinam ab Hesebon usque Dibon, & posuimus in prædam Nophe, ignem super Medaba. Habitavit itaque 31
Israel in urbibus Amorrhæi. Posteà misit Moses explora- 32
tum Jazer, & ceperunt villas ejus, expuleruntq; Amorrhæum qui erat ibi. Deinde 33
conversi ascenderunt viam (d) Basan, & egressus est Og rex (e) Basan in occursum eorum, ipse, & omnis populus ejus ad prælium in Edrai. Tunc dixit Dominus Mosi, 34
Ne reformides eum, nam in manum tuam tradidi illum, & omnem populum ejus, & terram ejus; faciesque illi sicut fecisti Sibon regi Amorrhæo qui habitabat in Hesebon.

VER. SAM. (y) qui (z) dominatores, (a) possidentes in excelsis (b) popule, tanquam stultè, (c) qui evaserant, (d) Batanææ, (e) Batanææ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * فلم يدع سيحون بني اسرائيل يجوزون في تخمه * فجمع جميع قومه * وخرج للقائهم الى البرية
24 حتى وافى يهص فحاربهم * فقتله آل اسرائيل بحد السيف * وحازوا بلده من ارنون الى يبوق الى بني
25 عمون * اذ كان تخمهم شديدا عليه * واخذوا جميع هذه القرى * وسكنوا في جميع قرى الاموريين
26 في حسبون ورساديقها * وذلك ان حسبون هي منبر سيحون ملك الاموريين * وهو كان حارب
27 ملك موآب الاول * فاخذ جميع بلده من يده الى ارنون * ولذلك يقول الممثلون * ادخلوا الى
28 حسبون حتى تبنى وتهيا قرية سيحون * لان نارا خرجت من حسبون * ولهيب من قرية سيحون
29 فاكلت عار موآب واصحاب بيع ارنون * فويلك يا موآب * كيف بدت يا شعب كموش * لقد جعل
30 بنيه اسارى * وبناته سبيا لسيحون ملك الاموريين * وزال سلطانهم من حسبون الى ديبون
31 ونوحس الى نوفح التي عند ميدبا * ولما اقام اسرائيل في بلد الاموريين * بعث موسى بقوم
32 يرودون يعزير * فملكوا رساديقها * وطردوا الاموري الذي فيها * ثم ولوا وصعدوا في طريق
33 البثنية * فخرج عوج ملك البثنية للقائهم هو وجميع قومه للحرب الى ادرعات * فقال الله لموسى
34 لا تخفه فاني مسلمه بيدك * وجميع قومه وبلده * فاصنع به كما صنعت بسيحون ملك الاموريين
المقيم في حسبون *

Et non permisit Sibon filiis Israil transire per fines suos, sed convocavit totā gentem suā, egressusq; est in occursū eorū ad desertum, quousq; veniret ad Jahas, et prælium cōmitteret cū eis. Trucidavit autem 23
eum progenies Israil acie gladii: & possederunt regionem ejus ab Arnon ad Jabec, ad filios Ammon; siquidem horum limes difficilis erat ipsis. Ceperuntq; omnes hos 24
pagos, & habitaverunt in omnibus pagis Amoræorum, in Hasbon, & in suburbanis ejus. Nam Hasbon est thronus Sibon re- 25
gis Amoræorum: & iste pugnârat cum rege Moab primò, ceperatq; universā regionem ejus è manu ipsius usque ad Arnon. 26
Et idcircò dicunt qui proverbio utuntur, Ingredimini ad Hasbon, ut ædificetur, & aptetur civitas Sibon. Nam ignis egressus 27
est ex Hasbon, & flāma è civitate Sibon devoravitq; Aar Moab, & dominos templorum Arnon. Væ tibi, ô Moab; quomodo 28
periisti, ô popule Camos; jam reddidit filios ejus mancipia, et filias ejus prædam Siboni regi Amoræorum. Et 29
periit vestigium eorum ab Hasbon usque ad Dibon, et vastatus est usque ad Nophah quæ est prope Midaba. Cùmq; cō- 30
moratus esset Israil in regione Amoræorū, Misit Musa homines ad explorandum 31
Jaazir: et expugnaverunt castella ejus, et exciderunt Amoræum qui erat in eis. 32
Deinde reversi sunt, et ascenderunt per viam Bathniæ, egressusq; est Og rex Bathniæ in occursum eorum, ipse, et totus populus ejus ad bellū, in Adraat. Dixit autem 33
Deus ad Musam; Ne timeas illum, quia ego traditurus sum eum in manum tuam, et universam gentem ipsius, ac regionem ejus; fac itaque illi sicuti fecisti Siboni regi Amoræorum habitanti in Hasbon. 34

ספר במדבר: כב

non quod adeo,ej' populú omnem &,ej' filios &,eum percusserũt Et
35 ויכו אתו ואת־בניו ואת־כל־עמו עד־בלתי
.ejus terram *hæreditârunt* & :superstes ei remansit
השאיר־לו שריד ויירשו את־ארצו:

CAP. XXII. כב

Moab *transitibus* in sunt castrametati & , Israel filii sunt profecti Et
1 ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב
omnia Sippor filius Balac vidit Et .Jerecho Jarden *transitu à*
מעבר לירדן ירחו: וירא בלק בן־צפור את כל־ 2
populi *faciebus* à Moab timuit Et .Emorzo Israel fecit quæ
3 אשר־עשה ישראל לאמרי: ויגר מואב מפני העם
.Israel *filiorum faciebus* à Moab *angustiatus est* & *ipse* multus quia ,valde
מאד כי רב־הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל:
congregatio *lingent* Nunc : Midian seniores ad Moab dixit Et
4 ויאמר מואב אל־זקני מדין עתה ילחכו הקהל
Balac Et .agri *viroreia* bos lambit *sicut*,nostros circuit' omnes
את־כל־סביבתינו כלחך השור את ירק השדה ובלק
legatos misit Et .illo tempore in Moab *ipsi* rex Sippor filius
5 בן־צפור מלך למואב בעת ההוא: וישלח מלאכים
filiorũ *terra* flumen *super* quæ ,Pethor in Behor filium Bilham ad
אל־בלעם בן־בער פתורה אשר על־הנהר ארץ בני־
,Ægypto ex est egressus popul' Ecce : dicendo ,*ei vocandum ad* ,sui populi
עמו לקרא־לו לאמר הנה עם יצא ממצרים
.mei *regione* è *habitans* *ipse* & ; terræ *oculum* operuit ecce
הנה כסה את־עין הארץ והוא ישב ממלי:
essent quia ,*istum populum* *mihi execrare* obsecro *ito* nunc Et
6 ועתה לכה־נא ארה־לי את־העם הזה כי־עצום
:terra è eum *expellam* & ,eum percutere *potero* fortè si ; me *præ ipse*
הוא ממני אולי אוכל נכה־בו ואגרשנו מן־הארץ
,*fuerit execratus quem* & :*benedictum* ,benedixeris *quem* ,novi quia
כי ידעתי את אשר־תברך מברך ואשר תאר
divinationes &,Midian seniores & Moab seniores *iverunt* Et .erit maledictus
7 יואר: וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים
.Balac verba eum ad sunt locuti &,Bilham ad venerũt Et.eorũ manu in
בידם ויבאו אל־בלעם וידברו אליו דברי בלק:
vobis *referam* & ,nocte hic Pernoctate : eos ad dixit Et
8 ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם
principes manserunt Et .me ad Dominus loquetur quemadmodum ,verbum
דבר כאשר ידבר יהוה אלי וישבו שרי־
Qui :dixit & ,Bilham ad Deus venit Et .Bilham cum Moab
9 מואב עם־בלעם: ויבא אלהים אל־בלעם ויאמר מי
: Deum ad Bilham dixit Et ? tecum , isti viri
10 האנשים האלה עמך: ויאמר בלעם אל־האלהים
populus Ecce : me ad misit Moab rex Sippor filius Balac
11 בלק בן־צפר מלך מואב שלח אלי: הנה העם
nunc : terræ *oculum* operuit , Ægypto ex *egrediens*
היצא ממצרים ויכס את־עין הארץ עתה
,eo cum pugnare possim fortè si , *eum* *mihi execrare* , *ito*
לכה קבה־לי אתו אולי אוכל להלחם בו
.eum *expellam* &
וגרשתיו:

Versio VULG. LAT.

35 Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis, universúmque populum ejus usque ad internecionem, & possederunt terram illius.

CAP. XXII.

1 PRofectiq; castrametati sunt in campestribus Moab, ubi trans Jordanem Jericho sita
2 est. Videns autem Balac filius Sephor omnia quæ fecerat
3 Israel Amorrhæo, Et quòd pertimuissent eum Moabitæ, & impetũ ejus ferre non pos-
4 sent, Dixit ad majores natu Madian; Ita delebit hic populus omnes, qui in nostris finibus commorantur, quo modo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo
5 tempore rex in Moab. Misit ergò nuntios ad Balaam filiũ Beor ariolum, qui habitabat super flumen terræ filiorum Ammon, ut vocarent eum, & dicerent; Ecce egressus est populus ex Ægypto, qui operuit superficiem terræ, sedens
6 contra me. Veni igitur, & maledic populo huic, quia fortior me est: si quo modo possim percutere & ejicere eum de terra mea. Novi enim quòd benedictus sit cui benedixeris, & maledictus in quẽ
7 maledicta congesseris. Perrexerúntq; seniores Moab, & majores natu Madian, habentes divinationis pretiũ in manibus. Cúmq; venissent ad Balaã, & narrâssent ei omnia
8 verba Balac: Ille respondit, Manete hîc nocte, & respondebo quidquid mihi dixerit Dominus. Manentibus illis apud Balaam, venit Deus, &
9 ait ad eum; Quid sibi volunt
10 homines isti apud te? Respondit, Balac filius Sephor rex Moabitarum misit ad me,
11 Dicens; Ecce populus qui egressus est de Ægypto, operuit superficiẽ terræ: veni, & maledic ei, si quo modo possim pugnans abigere eum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

35 Καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ ζωγρείαν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν (θ) αὐτοῦ.

MS.A. (θ) αὐτῶν.

ΚΕΦ. κβʹ.

1 ΚΑὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν Μωὰβ παρὰ τὸν Ἰορ-
2 δάνην κατὰ Ἱεριχώ. Καὶ ἰδὼν Βαλὰκ υἱὸς Σεπφὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν Ἰσραὴλ τῷ
3 Ἀμοῤῥαίῳ, Καὶ ἐφοβήθη Μωὰβ τὸν λαὸν σφόδρα ὅτι πολλοὶ ἦσαν· καὶ προσώχθισε
4 Μωὰβ ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ εἶπε Μωὰβ τῇ γερουσίᾳ Μαδιὰμ, Νῦν ἐκλείξει ἡ συναγωγὴ αὕτη πάντας τοὺς κύκλῳ ἡμῶν, ὡσεὶ (α) ἐκλείξαι ὁ μόσχος τὰ χλωρὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ Βαλὰκ υἱὸς Σεπφὼρ βασιλεὺς Μωὰβ ἦν κατὰ τὸν καιρὸν
5 ἐκεῖνον. Καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς Βαλαὰμ υἱὸν (β) Βεὼρ Φαθουρὰ, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γῆς υἱῶν λαοῦ αὐτοῦ, καλέσαι αὐτὸν, λέγων, Ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἰδοὺ κατεκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς,
6 καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου. Καὶ νῦν δεῦρο (γ) ἄρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον, (δ) ὅτι ἰσχύει οὗτος ἢ ἡμεῖς, ἐὰν δυνώμεθα πατάξαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς· ὅτι (ε) οἶδα οὓς ἐὰν εὐλογήσῃς σὺ, εὐλόγηνται,
7 καὶ οὓς ἂν καταράσῃ σὺ, κεκατήρανται. Καὶ ἐπορεύθη ἡ γερουσία Μωὰβ, καὶ ἡ γερουσία Μαδιὰμ, καὶ τὰ μαντεῖα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ ἦλθον πρὸς Βαλαὰμ, καὶ εἶ-
8 παν αὐτῷ τὰ ῥήματα Βαλάκ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Καταλύσατε αὐτοῦ τὴν νύκτα, καὶ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν πράγματα ἃ ἂν λαλήσῃ κύριος πρὸς μέ. καὶ κατέμειναν οἱ ἄρχοντες Μωὰβ παρὰ Βαλαάμ. Καὶ ἦλθεν ὁ Θεὸς πρὸς Βαλαὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
9 Τί οἱ ἄνθρωποι οὗτοι παρὰ σοί; Καὶ εἶ-
10 πε Βαλαὰμ πρὸς τὸν Θεὸν, Βαλὰκ υἱὸς Σεπφὼρ, βασιλεὺς Μωὰβ, (ζ) ἀπέ-
11 στειλεν αὐτοὺς πρὸς μὲ, Λέγων, Ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ (η) κεκάλυφε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου. καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι αὐτὸν, εἰ ἄρα δυνήσομαι πατάξαι αὐτὸν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτὸν (θ) ἀπὸ τῆς γῆς.

35 Et percussit eum, & filios ejus, & omnem populum ejus cousque, ut non relinqueretur de eo vivens; & hæreditaverunt terram ejus.

CAP. XXII.

1 ET promoventes filii Israel castrametati sunt (a) ad Occidentem Moab juxta Jordanem
2 contra Jericho. Et ut vidit Balac filius Sephor omnia quæcunque fecerat Israel Amorrhæo,
3 Et Moab timuit populum illum valdè, quoniam multi erant: & exhorruit Moab à facie fi-
4 liorum Israel. Et dixit Moab senioribus Madiam, Nunc ablinget synagoga hæc omnes, qui in circuitu nostro, sicut ablingeret vitulus viremia de campo. Et Balac filius Sephor rex Moab erat in tempore illo. Et
5 misit legatos ad Balaam filium Beor in Phatura, quod est super flumen terræ filiorum populi illius ad vocandum eum, dicens, Ecce populus exivit de Ægypto; & ecce cooperuit aspectum terræ: & hic sedet juxta me. Et nunc veni, maledic
6 mihi populum hunc, quoniam (b) prævalet hic quàm nos, si possimus percutere de eis, & ejiciam eos de terra: quia scio, quoscunque benedixeris tu, benedicti sunt; & quoscunq; maledixeris tu, maledicti sunt. Et
7 iverunt seniores Moab, & seniores Madiam: & (c) divinationes in manibus eorum. Et venerunt ad Balaam: & dixerunt ei verba Balac. Et dixit ad
8 eos, Quiescite hîc nocte; & respondebo vobis res, quascunque locutus fuerit Dominus ad me. Et manserunt principes Moab apud Balaam. Et venit Deus ad
9 Balaam, & dixit ei, Quid homines isti, qui penes te? Et di-
10 xit Balaam ad Deum, Balac filius Sephor rex Moab misit eos
11 ad me, Dicens, Ecce populus exiit de Ægypto, & cooperuit faciem terræ: & hic sedet juxta me. Et nunc veni, maledic mihi eum, si fortè potero percutere eum, & ejiciam eum de terra.

MS. A. (α) ἐκλείξει (β) Βαιὼρ Βαθουρὰ, ὅς ἐστιν (γ) κατάρασαί μοι (δ) ὅτι ἰσχυρότερός μου ἐστὶν, ἐὰν (ε) οἶδα ὅτι οὓς ἂν εὐλογῇς σὺ, (ζ) ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς (η) ἐκάλυψεν (θ) ἐκ τῆς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 Itaq; interfecerunt eum, & filios ejus, & universum populum ejus, nec reliquerunt ei superstitem, possederúntq; terram ejus.

CAP. XXII.

1 DEinde profecti sunt filii Israel, & castrametati sunt in Arboth Moab, quæ est secus Jordanem Jericho.

Prophetia Belaam.

2 Vidit autem Balac filius Zephor quicquid fe-
3 cerat Israel Amoræis. Et metuerunt Moabitæ à conspectu populi valdè, quia multus erat admodùm: & contristati sunt Moabitæ
4 propter filios Israel. Dixitque Moab senioribus Median, Nunc depascent cœtus iste omnes qui circum nos sunt, quemadmodum depascit bos viridia campi. Balac autem erat filius Sephor regis Moabitarum in eo tem-
5 pore. Misitque nuntios ad Belaam filium Beor interpretem qui secus flumen *habitabat*, in terrâ filiorum Amon, ut advocarent eum, & dicerent ei, En populus *quidam* egressus est ex Ægypto, & operuit superficiem terræ,
6 & ecce castrametantur è regione mei. Igitur veni, maledic mihi populum istum, quia potentior me est: fortè poterimus interficere *aliquot* ex ipso, & perdere eum de terra; novi enim quòd is cui tu benedixeris, sit benedi-
7 ctus; & is cui tu maledixeris, sit maledictus. Abierunt itaque seniores Moab & seniores Median, divinationes suas manib' suis
8 *portantes*: & adeuntes Belaam, retulerunt ei verba Balac. Respondit autem eis, Manete hic in nocte ista, & reddam vobis responsum
9 quale mihi dixerit Dominus. Manserunt ergò magnates Moab apud Belaam. Venitq; Deus ad Belaam, & dixit ad eum, Qui sunt viri
10 qui apud te sunt? Ait Belaam ad Deum, Ba-
11 lac filius Sephor regis Moab misit causâ mei, & dixit mihi; En populus *quidam* egressus est ex Ægypto, & operuit superficiem terræ: nunc veni, maledicito eum mihi, fortè valebo dimicare cum eo, & perdere eum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum ONKELOS.

ומחו יתיה וית בנוהי וית כל עמיה
עד דלא אשתאר ליה משיזב
וירית ית ארעיה :
כב
ונטלו בני ישראל ושרו במישרא
דמואב מעברא לירדנא דיריחו :
וחזא בלק בר צפור ית כל די עבד
ישראל לאמוראי : ודחיל מואב
מן קדם עמא לחדא ארי סגי הוא
ועקת למואבאי מן קדם בני
ישראל : ואמר מואב לסבי מדין
כען ישיצון קהלא ית כל סחרנא
כמא דמלחיך תורא ית ירוקא
דחקלא ובלק בר צפור מלכא
למואב בעדנא ההיא : ושלח
אזגדין לות בלעם בר בעור לפתור
ארם דעל פרת ארע בני עמיה
למקרי ליה למימר הא עמא נפק
ממצרים הא חפא ית עין שמשא
דארעא והוא שרי מלקבלי : וכען
אתא כען לוט לי ית עמא הדין
ארי תקיף הוא מני מאים איכול
לאגחא ביה קרב ואתרכניה מן
ארעא ארי ידענא ית די תברך
מברך ודי תלוט ליט : ואזלו סבי
מואב וסבי מדין וקסמיא בידיהון
ואתו לות בלעם ומלילו עמיה
פתגמי בלק : ואמר להון ביתו הכא
בליליא ואתיב יתכון פתגמא כמא
די ימליל יי עמי ואוריכו רברבי
מואב עם בלעם : ואתא מימר מן
קדם יי לות בלעם ואמר מן גבריא
האלין דעמך : ואמר בלעם קדם יי
בלק בר צפור מלכא דמואב שלח
לותי : הא עמא דנפק ממצרים וחפא
ית עין שמשא דארעא כען אתא
לוט לי יתיה מאים איכול לאגחא
ביה קרב ואתרכניה :

35 Percusserúntque eum & filios
ejus, & universum populum
ejus; donec nullus remaneret
ei qui evadere possit: & pos-
sederunt terram ejus.

CAP. XXII.

1 Profectique sunt filii Israel:
& castrametati sunt in campe-
stribus Moab, citra Jordanem
2 Jericho. Et vidit Balac, filius
Sephor, omnia quæ fecerat Is-
3 rael Amorræo. Et timuit Mo-
ab valde à conspectu populi,
quia multus erat; et angustia-
tus est Moab à facie filiorum
4 Israel. Dixitque Moab senio-
ribus Madian, Nunc consum-
mabunt cœtus hic omnia quæ
in circuitu nostro sunt, sicut
lambit bos herbam agri: Ba-
lac autem fili' Sephor erat rex
Moabitarum in illo tempore.
5 Et misit nuncios ad Balaam fi-
lium Beor in Petor Syriæ quæ
est juxta Euphratem, in terrâ
filiorum populi sui, ut voca-
rent eum: dicentes; Ecce po-
pulus egressus est de Ægypto,
ecce operuit terram, ita ut ra-
dii solis non possint eam per-
tingere; & ipse habitat contra
6 me. Et nunc veni obsecro, ma-
ledic pro me populo huic, quia
fortior me est; si fortè possim
pugnare contra eum, & ejice-
re eum de terra: novi enim
quòd benedictus sit cui bene-
dixeris, & maledictus cui ma-
7 ledixeris. Abierúntque senes
Moab & senes Madian, et pre-
tium divinationis in manibus
eorum: & venerunt ad Bala-
am, & locuti sunt cum eo ver-
8 ba Balac. Dixitque eis; Mane-
te hic nocte hac, & responde-
bo vobis verbum sicut locutus
fuerit Dñs mecum: expectave-
runtque principes Moab apud
9 Balaam. Et venit verbum à fa-
cie Dñi ad Balaam: & ait; Qui
10 sunt viri isti qui sunt tecum? Et
dixit Balaam coram Dño: Ba-
lac fili' Sephor rex Moab misit
11 ad me, dicens. Ecce populus
egressus est de Ægypto, et coo-
peruit terrã, ita ut sol nõ possit
eã ptingere: nunc veni maledic
ei pro me; si fortè potero pu-
gnare contra eũ, et ejicere eũ.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

35 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

35 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Percusserunt igitur eum, & 35
omnem populum ejus donec
non relinqueretur ei super-
stes, & possederunt terram
ejus.

CAP. XXII.

Postea profecti sunt filii Is- 1
rael, & castrametati sunt
in planicie Moab trans Jor-
danem Jericho. Videns au- 2
tem Balac fili' Sephor omnia
quæ fecerat Israel Amor-
rhæo, Timuit Moab valde à 3
facie populi, quoniam multus
erat, & tædio affectus est
propter filios Israel. Dixit 4
igitur Moab senioribus Ma-
dian, Nunc lambet congrega-
tio ista quidquid est circa nos
sicut lambit bos gramen agri.
Balac autem filius Sephor rex
erat Moab in tempore illo.
Ideo misit nuntios ad Balaã 5
filium Beor, (a) Phaturã quæ
est juxta fluviũ in terra fili-
orũ Hãmon, ut vocarent eũ,
dicendo; En popul' egress' est
ex Ægypto, et ecce operit su-
perficiem terræ, ipseque habi-
tat è regione mei. Nunc au- 6
tem veni quæso, maledic mihi
populo huic, nam ille fortior
me est; fortasse potero percu-
tere illum, & expellam eum
de terra: Cognovi enim quòd
cui benedixeris, benedictus
est; & cui maledixeris, ma-
ledictus est. Iverunt ergò 7
seniores Moab, & seniores
Madian; divinationis verò
eorum pretium erat in manu
eorum: & venerunt ad Ba-
laam, dixerúntque illi verba
Balac. Dixit autem eis, Per- 8
noctate hic hâc nocte, & re-
feram vobis rem sicut loque-
tur Dominus mihi: manserunt
igitur principes Moab cum
Balaam. Postea venit Deus 9
ad Balaam, dixitque, Qui
sunt viri isti apud te? Re- 10
spondítq; Balaam Deo, Balac
filius Sephor rex Moab misit
ad me; Ecce populus egressus 11
est de Ægypto, & operuit
superficiem terræ: Nunc au-
tem veni, maledic mihi illi,
fortasse potero pugnare cum
eo, & expellam eum.

VER. SAM. (a) Phasuram

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فقتلوه وبنيه وجميع قومه * حتى لم يبق له سريد * وحازوا بلده *

* الفصل الثاني والعشرون *

* ثم رحلوا فنزلوا في بيداء ماب التي على اردن ريحا * ولما راي بالاف بن صفور ما صنع اسرايل
بالاموريين * حذر المابيون من قبل القوم جدا اذ هم كثيرون * وضجروا منهم * وقال لشيوخ
مدين * الان سيلحس هذا الجوق كلما حوالينا كلحس الثور خضر الصحراء * وبالاف بن صفور
ملكهم في ذلك الوقت * فبعث برسل الى بلعام بن بعور * الى فاتور التي على الفرات بلد قومه
ليدعوا به * وقال له * هذا الشعب الذي خرج من مصر قد غطى ظهر الارض * وهو جالس
مقابلي * فالان تعال فالعنه لي * اذ هو اعظم مني * فلعلي استطيع ان احاربه واطرده من
بلدي * لاني اعلم ان من تبارك عليه مبارك * ومن تلعنه يلعن * فمضى شيوخ ماب ومديان
بعلالات معهم * حتى وافوا بلعام * فاخبروه بكلام بالاف * فقال لهم * بيتوا ههنا الليلة ارد عليكم
جوابا كما يقول الله لي * فاقام روساء ماب عند بلعام * فوافى امر الله بلعام * وقال له معنفا * من
هولاء القوم الذين عندك * قال * ان بالاف بن صفور ملك ماب بعث بهم الي يقولون عنه * ان
الذين خرجوا من مصر قد غطوا ظهر الارض * فالان تعال وسبهم لي * لعلي استطيع ان
احاربهم فاطردهم *

Interfecerunt ergò eum, & filios ejus, cun- 35
ctamque gentem ipsius, ita ut non reman-
serit ei profuga; & possederunt regio-
nem ejus.

CAP. XXII.

Postea profecti sunt, & diversati sunt 1
in deserto Moab quod est secus Jor-
danem Riha. Cúmq; vidisset Balac filius 2
Sephor quod fecerat Israil Amoræo, Ex- 3
paverunt Moabitæ à conspectu populi val-
dè, quòd essent multi; eorumque tædio
affecti sunt. Quare dixit senioribus Me- 4
dian, Nunc carpet ista turba quicquid cir-
ca nos est sicuti carpit bos herbam campi.
Et Balac filius Sephor erat rex eorum eo
tempore. Misitq; nuntios ad Balaam filiũ 5
Beor, ad Phatur quæ est secus Eufratem,
regionem gentis suæ, ut vocarent eum; &
ait illi, Iste populus qui exiit ex Ægypto,
jam operuit dorsum terræ, et sedet ex ad-
verso mihi. Et nunc veni, & maledic 6
eum mihi, cùm sit major me, si fortè pos-
sim pugnare cum eo, & expellere illum è
regione mea. Scio enim quòd is cui bene-
dixeris, benedictus est, et cui maledixeris,
maledicitur. Abierunt ergò seniores Moab 7
et Median cum auguriis secum delatis,
donec pervenissent ad Balaam; nuntiave-
runtque ei sermonem Balac. Dixit eis, Per- 8
noctate hic nocte istâ, et dabo vobis re-
sponsum, quemadmodum dicet mihi De-
us. Manserunt itaque principes Moab a-
pud Balaam. Venitque mandatum Dei 9
ad Balaam, et ait illi interrogans ut ju-
dex; Quinam sunt hi homines qui sunt
apud te? Ait, Balac filius Sephor rex 10
Moab misit eos ad me, ut dicerent nomine
ipsius, Quòd qui egressi sunt ex Ægypto, 11
jam operuerunt dorsum terræ; veni modò,
et conviciare mihi illos, ut fortè possim
dimicare cum illis, et ejicere eos.

ספר במדבר׃ כב

exsecraberis non : eis cum pergas Ne : Bilham ad Deus dixit Et
12 ויאמר אלהים אל־בלעם לא תלך עמהם לא תאר
gravamino in Bilham surrexit Et ipse benedictus quia , populum
13 את־העם כי ברוך הוא׃ ויקם בלעם בבקר
renuit quia ;vestram terram ad Ite : Balac principes ad dixit &
ויאמר אל־שרי בלק לכו אל־ארצכם כי מאן
,Moab principes surrexerunt Et .vobiscum eundum ad me dare Dominus
14 יהוה לתתי להלך עמכם׃ ויקומו שרי מואב
.nobiscum ire Bilham Renuit : dixerunt & : Balac ad venerunt &
ויבאו אל־בלק ויאמרו מאן בלעם הלך עמנו׃
honoratos & ,multos principes mittere ,Balac adhuc addidit Et
15 ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים
dixit Sic : ei dixerunt & ;Bilham ad venerunt Et .illis præ
16 מאלה׃ ויבאו אל־בלעם ויאמרו לו כה אמר
.me ad veniendo à te prohibeas quæso Ne : Sippor filius Balac
בלק בן־צפור אל־נא תמנע מהלך אלי׃
, me ad dixeris quæ omnia & ;valde te honorabo honorando Quia
17 כי־כבד אכבדך מאד וכל אשר־תאמר אלי
.hunc populum mihi execrare obsecro abi Et .faciam
אעשה ולכה־נא קבה־לי את העם הזה׃
mihi dederit Si : Balac servos ad dixit & , Bilham respondit Et
18 ויען בלעם ויאמר אל־עבדי בלק אם־יתן־לי
os transgredi potero non ,auro &,argento suæ domus plenitudinem Balac
בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את־פי
.magnum vel parvum faciendum ad ,mei Dei Domini
יהוה אלהי לעשות קטנה או גדולה׃
quid sciam & ;nocte vos etiam hoc in quæso sedete nunc Et
19 ועתה שבו נא בזה גם־אתם הלילה ואדעה מה־
Bilham ad Deus venit Et .mecum loqui Dominus addat
20 יסף יהוה דבר עמי׃ ויבא אלהים אל־בלעם
vade ,surge , viri venerunt ,te ad vocandum ad Si : ei dixit & , nocte
לילה ויאמר לו אם־לקרא לך באו האנשים קום לך
.facies illud , te ad loquar quod verbum tamen Et .eis cum
אתם ואך את־הדבר אשר־אדבר אליך אתו תעשה׃
ivit & :suam asinam stravit & , matutino in Bilham surrexit Et
21 ויקם בלעם בבקר ויחבש את־אתנו וילך
ambulans quòd Dei nasus est iratus Et .Moab principibus cum
22 עם־שרי מואב׃ ויחר־אף אלהים כי־הולך
ipse & ;illi adversarium in ,via in Domini Angelus stetit & ,ipse
הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו והוא
asina vidit Et .secum ejus pueri duo & ,suam asinam super equitans
23 רכב על־אתנו ושני נעריו עמו׃ ותרא האתון
eductum ejus gladium & , via in stantem Domini angelum
את־מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה
agro in ibat & , via è asina declinavit & ;ejus manu in
בידו ותט האתון מן־הדרך ותלך בשדה
.viam eam faciendum declinare ad , asinam Bilham percussit &
ויך בלעם את־האתון להטתה הדרך׃
, hinc sepes : vinearum semita in Domini Angelus stetit Et
24 ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה
.inde sepes &
וגדר מזה׃

Versio VULG. LAT.

12 Dixitque Deus ad Balaam,
Noli ire cum eis, neque ma-
ledicas populo : quia bene-
13 dictus est. Qui manè con-
surgens dixit ad principes,
Ite in terram vestram, quia
prohibuit me Dominus venire
14 vobiscum. Reversi principes
dixerunt ad Balac, Noluit
15 Balaam venire nobiscum. Rur-
sum ille multò plures et nobi-
liores quàm antè miserat, mi-
16 sit. Qui cùm venissent ad Balaã,
dixerunt; Sic dicit Balac filius
Sephor, Ne cuncteris venire
17 ad me: Paratus sum honorare
te, & quidquid volueris dabo
tibi : veni, & maledic po-
18 pulo isti. Respondit Balaam,
Si dederit mihi Balac ple-
nam domum suam argenti
& auri, non potero immu-
tare verbum Domini Dei
mei, ut vel plus, vel mi-
19 nus loquar. Obsecro ut hic
maneatis etiam hac nocte,
& scire queam quid mihi
rursum respondeat Domi-
20 nus. Venit ergò Deus ad
Balaam nocte, & ait ei, Si
vocare te venerunt homi-
nes isti, surge, & vade
cum eis : ita duntaxat, ut
quod tibi præcepero, facias.
21 Surrexit Balaam manè, & stra-
tâ asinâ suâ profectus est
22 cum eis. Et iratus est De-
us. Stetitque angelus Do-
mini in via contra Bala-
am, qui insidebat asinæ,
& duos pueros habebat
23 secum. Cernens asina an-
gelum stantem in via, eva-
ginato gladio, avertit se de
itinere, & ibat per agrum.
Quam cùm verberaret Ba-
laam, & vellet ad semi-
24 tam reducere, Stetit ange-
lus in angustiis duarum ma-
ceriarum, quibus vineæ cin-
gebantur.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

12 Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Βαλαάμ, Οὐ πο-
ρεύσῃ μετ' αὐτῶν, οὐδὲ καταράσῃ τὸν
13 λαόν· ἔστι γὰρ εὐλογημένος. Καὶ ἀ-
ναστὰς Βαλαὰμ τοπρωῒ, εἶπε τοῖς ἄρ-
χουσι Βαλάκ, Ἀποτρέχετε πρὸς τὸν
κύριον ὑμῶν, οὐκ ἀφίησί με ὁ Θεὸς πορεύ-
14 εσθαι μεθ' ὑμῶν. Καὶ ἀναστάντες οἱ ἄρχοντες
Μωάβ, ἦλθον πρὸς Βαλάκ, καὶ (ι) εἶπαν,
Οὐ θέλει Βαλαὰμ πορευθῆναι μεθ' ἡ-
15 μῶν. Καὶ προσέθετο (κ) Βαλὰκ ἔτι ἀπο-
στεῖλαι ἄρχοντας πλείους, καὶ ἐντιμοτέρους τού-
16 των. Καὶ ἦλθον πρὸς Βαλαάμ, καὶ λέγου-
σιν αὐτῷ, Τάδε λέγει Βαλὰκ ὁ τοῦ Σεπ-
φώρ· Ἀξιῶ σε μὴ ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρός
17 με. Ἐντίμως γὰρ τιμήσω σε, (λ) καὶ
ὅσα ἐὰν εἴπῃς, ποιήσω σοι· καὶ δεῦ-
ρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον.
18 Καὶ ἀπεκρίθη Βαλαάμ, καὶ εἶπε τοῖς
ἄρχουσι Βαλάκ, Ἐὰν δῷ μοι Βαλὰκ πλή-
ρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου (μ) καὶ χρυ-
σίου, οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα
κυρίου τοῦ Θεοῦ, ποιῆσαι αὐτὸ μικρὸν ἢ
19 μέγα ἐν τῇ διανοίᾳ μου. Καὶ νῦν ὑπομεί-
νατε αὐτοῦ καὶ ὑμεῖς τὴν νύκτα ταύτην,
καὶ γνώσομαι τί προσθήσει κύριος λαλῆ-
20 σαι πρός με. Καὶ ἦλθεν ὁ Θεὸς πρὸς Βα-
λαὰμ νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ καλέσαι
σε πάρεισιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀναστὰς
ἀκολούθησον αὐτοῖς· ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐ-
21 ὰν λαλήσω πρὸς σὲ, τοῦτο ποιήσεις. Καὶ
ἀναστὰς Βαλαὰμ τοπρωῒ, ἐπέσαξε τὴν
ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη μετὰ (ν) τῶν ἀρ-
22 χόντων Μωάβ. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ ὁ
Θεὸς, ὅτι (ξ) ἐπορεύθη αὐτός· καὶ
ἀνέστη ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ (ο) διαβαλεῖν
αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἐπιβεβήκει ἐπὶ τῆς
ὄνου αὐτοῦ, καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ μετ'
23 αὐτοῦ. Καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ
Θεοῦ ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν ῥομφαί-
αν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξέ-
κλινεν ἡ ὄνος ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο
εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐπάταξε τὴν ὄνον ἐν τῇ
ῥάβδῳ αὐτοῦ τοῦ εὐθῦναι αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ.
24 Καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς αὔ-
λαξι (π) τῶν ἀμπέλων, φραγμὸς ἐν-
τεῦθεν καὶ φραγμὸς ἐντεῦθεν.

Et dixit Deus ad Balaam, Non 12
eas cum illis, neque maledicas
populum : est enim benedictus.
Et exurgens Balaam manè, di- 13
xit principibus Balac; Revertite
ad (d) Dominum vestrum : non
sinit me Deus ire vobiscum. Et 14
exurgentes principes Moab, ve-
nerunt ad Balac; & dixerunt,
Non vult Balaam ire nobiscum.
Et adjecit adhuc Balac mittere 15
principes plures, & honoratio-
res illis. Et venerunt ad Ba- 16
laam ; & dicunt ei, Hæc di-
cit Balac filius Sephor : Oro
te, nè cuncteris venire ad me.
Honoratè enim honorabo te ; 17
& quæcunque dixeris, faci-
am tibi : & veni, maledic
mihi populum hunc. Et re- 18
spondit Balaam, & dixit prin-
cipibus Balac ; Si dederit mi-
hi Balac plenam domum suam
argento & auro, non potero
prævaricare verbum Domini
Dei, (e) faciendo illud pusillum
vel magnum in mente mea. Et 19
nunc sustinete hic & vos no-
cte hâc, & sciam quid adji-
ciet Dominus loqui ad me. Et ve- 20
nit Deus ad Balaam nocte, &
ait illi ; Si vocare te venerunt
homines hi, exurgens sequere
eos : sed verbum quodcunque
locutus fuero ad te, hoc faci-
es. Et exurgens Balaam ma- 21
nè stravit asinam suam : &
abiit cum principibus Moab. Et 22
iratus est animatione Deus,
quia ibat ipse. Et insurrexit
angelus Dei (f) differre eum.
Et ipse inscenderat super asi-
nam suã; et duo pueri ejus cum
eo. Et cùm vidisset asina an- 23
gelum Dei resistentem in via,
& gladium evaginatum in ma-
nu ejus ; & declinavit asina
de via, & ibat in campum.
Et percussit asinam in virga (g)
sua, ut corrigeret eam in via.
Et stetit angelus Dei in sulcis 24
vinearum ; maceriâ hinc, &
maceriâ hinc.

MS. A. (ι) εἶπον αὐτῷ, (κ) ἔτι Βαλάκ (λ) καὶ πάντα ὅσα (μ) ἢ χρυσίου, (ν) τῶν ἀνδρῶν Μωάβ. (ξ) ἐπορεύετο (ο) ἐνδιαβάλλειν αὐτόν. * ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ, (π) τῶν ἀμπελώνων,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]

Ait Deus ad Belaam, Ne abeas cum eis neve 12
maledicas populo, quia est benedictus. Sur- 13
gens itaque Belaam manè, dixit ad magna-
tes Balac, Ite in terram vestram : non enim
vult Dominus permittere mihi ut vadam vo-
biscum. Quare surgentes magnates Moab 14
venerunt ad Balac, & inquiunt ei, Noluit
Belaam venire nobiscum. Reversus est autem 15
iterum Balac, & misit legatos majores & ho-
noratiores istis. Qui cùm adiissent Belaam, 16
dixerunt ei, Sic ait Balac filius Sephor, Ne
cuncteris venire ad me; Nam honoribus 17
decorabo te maximis, & quicquid dixeris
mihi, faciam ; & veni, maledic mihi popu-
lum istum. Respondit Belaam, dixitque 18
legatis Balac, Si dederit mihi Balac plenam
domum argento aut auro, non potero præ-
terire verbum oris Domini Dei mei de ulla
re parva, neque magnâ. Nunc igitur manete 19
vos etiam, hic in nocte ista, & sciam quid
addat Dominus loqui mecum. Venit autem 20
Deus noctu ad Belaam, dixitque ad eum,
Quandoquidem ad vocandum te venerunt
viri isti, surge, vade cum eis : duntaxat ser-
monem quem dixero tibi, ipsum exequere.
Surrexit itaque Belaam manè, stravitque 21
asinam suam, abiitque cum magnatibus Mo- 22
ab. Et excanduit ira Dei in ipsum, eò quòd
abiisset : stetitque angelus Domini in via,
ut esset ei adversarius; ipse verò insidebat
asino suo, & duo juvenes ejus erant cum eo.
Videns autem asina angelum Domini stan- 23
tem in via, & gladium suum districtum ma-
nu suâ tenentem, declinavit asina de via,
ivitque in agrum : & verberavit Belaam 24
asinam, ut reduceret eam in viam. Stetit
autem angelus Domini in semita vinea-
rum, ubi sepes erat hinc, & sepes illinc.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

ואמר יי לבלעם לא תיזיל עמהון
13 לא תלוט ית עמא ארי בריך הוא׃
וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי
בלק איזילו לארעכון ארי לית
רעוא קדם יי למשבקי למיזל
14 עמכון׃ וקמו רברבי מואב ואתו
לות בלק ואמרו סריב בלעם למיתי
15 עמנא׃ ואוסיף עוד בלק למשלח
16 רברבין סגיאין ויקירין מאלין׃ ואתו
לות בלעם ואמרו ליה כדנן אמר
בלק בר צפור לא כען תתמנע
17 מלמיתי לותי׃ ארי יקרא איקרנך
לחדא וכל די תימר לי אעביד
ואתא כען לוט לי ית עמא הדין׃
18 ואתיב בלעם ואמר לעבדי בלק
אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף
ודהב לית לי רשו למעבר על
גזירת מימרא דיי אלהי למעבד
19 זעירתא או רבתא׃ וכען אוריכו כען
הכא אף אתון בליליא ואדע מה
20 יוסף יי למללא עמי׃ ואתא מימר
מן קדם יי לבלעם בליליא ואמר
ליה אם למקרי לך אתו גבריא קום
איזיל עמהון וברם ית פתגמא די
21 אמליל עמך יתיה תעביד׃ וקם בלעם
בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם
22 רברבי מואב׃ ותקיף רוגזא דיי ארי
אזיל הוא ואתעתד מלאכא דיי
בארחא לסטן ליה והוא רכיב על
23 אתניה ותרין עולימוהי עמיה׃ וחזת
אתנא ית מלאכא דיי מעתד
בארחא וחרביה שליפא בידיה
וסטת אתנא מן ארחא ואזלת
בחקלא ומחא בלעם ית אתנא
24 לאסטיותה לארחא׃ וקם מלאכא
דיי בשביל כרמיא אתרא דגדירא
מכא וגדירא מכא׃

12 Dixitq; Deus ad Balaam; Non
vadas cum eis: nec maledicas
13 populo; quia benedictus est. Et
surrexit Balaam mane; et dixit
principib⁹ Balac, Ite in terram
vestram: quoniam non est vo-
luntas coram Deo, ut dimittat
14 me ire vobiscum. Et surrexe-
runt principes Moab, & vene-
runt ad Balac: et dixerunt; no-
luit Balaam venire nobiscum.
15 Et addidit rursus Balac, mit-
tere principes plures & nobi-
16 liores istis. Et venerunt ad Ba-
laam: & dixerunt ei, Hæc di-
cit Balac filius Sephor; Ne de-
sinas, obsecro, venire ad me.
17 Quia honore honorabo te val-
de; & omnia quæ dixeris mi-
hi faciam: & veni nunc, ma-
18 ledic pro me populo huic. Re-
spondítque Balaam, & ait ser-
vis Balac; si dederit mihi Ba-
lac plenam domum suam ar-
genti & auri: non habeo fa-
cultatem transgrediendi de-
cretum verbi Domini Dei
mei, ut faciam rem minimam
19 aut magnam. Nunc autem ex-
pectate obsecro etiam vos hic
nocte hac: ut sciam quid rur-
sus Dominus loquatur mecum.
20 Venitque verbum à facie Do-
mini ad Balaam, nocte: & ait
ei; Si ut vocarent te venerunt
viri isti, surge, vade cum eis:
veruntamen quodcunque ver-
bum loquar tecum, illud faci-
21 es. Surrexitque Balaam manè,
& stravit asinam suam: & ab-
22 iit cum principibus Moab. Et
iratus est furor Domini, eò
quod ille abiisset: & stetit an-
gelus Domini in via, ut adver-
saretur ei: & ipse sedebat su-
per asinam suam, & duo pue-
23 ri ejus ibant cum eo. Viditque
asina angelum Domini stantem
in via, & gladius ejus evagi-
natus erat in manu sua; & de-
clinavit asina à via, & ibat per
agrum: & percussit Balaam
asinam, ut inclinaret eam ad
24 viam. Et stetit angelus Do-
mini in semita vinearum, ubi
sepes erat ex utraque parte.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

12–24 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

12–24 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et dixit Deus Balaamo, Non 12
ibis cum eis, neque maledices
populo huic, nam benedictus
est. Surrexit igitur Balaam 13
manè, dixitq; principib⁹ Ba-
lac, Abite in terram vestram,
nam renuit Dominus conce-
dere mihi ut eam vobiscum.
Et surrexerunt Principes 14
Moab, & venerunt ad Balac,
dixerúntque, Renuit Balaam
venire nobiscum. Et addi- 15
dit iterū Balac mittere prin-
cipes plures, & honoratiores
istis. Qui venerunt ad Ba- 16
laam, & dixerunt illi; Sic
dicit Balac filius Sephor, Ne
quæso, cuncteris venire ad
me; Nam honorando hono- 17
rabo te plurimùm, & quid-
quid dixeris mihi, faciā: veni
ergò quæso, maledic mihi po-
pulo huic. Respondit verò 18
Balaam, & dixit servis Ba-
lac; Si daret mihi Balac ple-
nam domum suam argento,
aut auro, non potero trans-
gredi verbū Domini Dei mei,
faciendo rem parvam aut
magnam. Nunc igitur ma- 19
nete quæso, hic vos etiā hâc
nocte, & cognoscam quid i-
terum mihi dicet Dominus.
Tunc venit angelus Domini 20
ad Balaam noctu, & dixit
ei; Si ad vocandum te vene-
runt viri illi, surge, ito cum
illis, sed tantummodò verbū
quod dixero tibi illud facies.
Surrexit igitur Balaam ma- 21
nè, & stravit asinam suam,
& ivit cum principibus Mo-
ab. Sed exarsit ira Domi- 22
ni, eò quòd abiret; stetitque
angelus Domini in via ut
adversaretur illi: ipse autem
insidebat asinæ suæ, & duo
pueri ejus erant cum eo. Vi- 23
dit autem asina angelum Do-
mini stantem in via, & gla-
dium exertum in manu ejus,
ideò declinavit asina de via,
& gradiebatur per agrum:
sed percutiebat Balaam asinā
ut reflecteret eam in viam.
Tum stetit angelus Domini 24
in semita vinearum, maceria
erat hinc, & maceria illinc.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 13 * قال له * لا تمض مع هاولاء * ولا تلعن الشعب * فانه مبارك * فقام بالغداه * وقال لروساء بالاق *
14 امضوا الي بلدكم * لان الله نهاني عن ان امضي معكم * فقام روساء ماب وجاوا الي بالاق
15 وقالوا * قد ابي بلعام ان يجي معنا * وعاود بالاق ايضا يبعث روساء اجل واعظم من اوليك
16 17 * فجاوا الي بلعام وقالوا له * كذا قال بالاق بن صفور لم تمتنع من المصير الي * فاني ساكرمك
18 جدا * وكل ما تقول لي اصنعه * وتعال فالعن لي هاولاء القوم * فاجاب بلعام قواد بالاق وقال لهم *
لو اعطاني بالاق مل بيته فضة وذهبا لم استطع ان اتجاوز امر الله ربي فاعمل صغيرا او كبيرا
19 20 * والان اقيموا ايضا انتم هنا الليلة * حتي انظر ما يعاود الله خطابي به * فوافي امر الله بلعام
ليلا وقال له * ان كان هاولاء القوم جاوا ليدعوك فقم فامض معهم * لكن الامر الذي اقوله لك
21 22 اصنعه فقط * فقام بالغداه واسرج اتانه * ومضي مع روساء بالاق * ثم اشتد غضب الله لمضيه
23 طامعا * فوقف ملاك الله في الطريق ليحيده عن ذلك * وهو راكب علي اتانه * ومعه غلاماه * ولما
رات الاتان ملاك الله قايما في الطريق * وسيفه مصلت بيده * مالت عن الطريق * وسارت في
24 الضياع فضربها * بلعام ليردها الي الطريق * ثم وقف ملاك الله في زقاق الكروم * وهناك جدار
يمنه وجدار يسره *

Dixit ei, Ne vadas cum istis, & ne ma- 12
ledicas populo, quia benedictus est. Sur- 13
rexit ergò manè, & dixit principibus Ba-
lac; Ite in patriam vestram, quia Deus in-
terdixit mihi ne abirem vobiscum. Itaque 14
surrexerunt principes Moab, & venerunt
ad Balac, & dixerunt; Renuit Balaā ve-
nire nobiscum. Et iteravit Balac denuò, 15
misitque principes honestiores & majores
illis. Veneruntque ad Balaam, & dixerunt 16
ei, Sic ait Balac filius Sephor; Quare cun-
ctaris venire ad me? Ego enim honorabo 17
te valdè, & quidquid dixeris mihi, agam;
& veni, maledic mihi hunc populum. Re- 18
spondit Balaam ducibus Balac, & ait il-
lis; Etiamsi dederit mihi Balac plenam do-
mum suam argento & auro, non potero
transgredi præceptum Dei Domini mei, et
facere quid parvum aut magnum. Et nunc 19
manete etiā vos hic nocte istâ, ut videam
quid respondeat Deus allocutioni meæ hac
de re. Venit igitur præceptum Dei ad 20
Balaam noctu, & dixit ei; Si homines
isti venerunt ad vocandum te, surge, &
vade cum ipsis; sed rem quam dicam ti-
bi, fac tantum. Surrexitque manè, & 21
stravit asinam suam, abiitque cum princi-
pibus Balac. Et invaluit ira Dei, eò quòd 22
abiisset ex aviditate; stetitque angelus
Dei in via, ut averteret eum ab ea re;
ipse verò insidebat asinæ suæ, habebatque
secum duos pueros suos. Cùmque vidisset 23
asina angelum Dei stantem in via, &
gladium ejus evaginatum in manum ejus,
declinavit à via, & abiit per agros.
Verberavit autem eam Balaam, ut redu-
ceret illam ad viam. Iterum stetit an- 24
gelus Domini in calle vinearum, & e-
rat ibi paries dextrorsùm, et paries sini-
strorsùm.

ספר במדבר : כב

parietem ad se coartavit & ,Domini angelum asina vidit Et
25 ותרא האתון את־מלאך יהוה ותלחץ אל־הקיר
.eam percutere addidit & :parietem ad Bilham pedem *compressit* &
ותלחץ את־רגל בלעם אל־הקיר ויסף להכתה:
,angusto loco in stetit & :transire Domini Angelus addidit Et
26 ויסף מלאך־יהוה עבור ויעמד במקום צר
vidit Et .sinistram &,dexteram declinandum ad via non quo
27 אשר אין־דרך לנטות ימין ושמאול: ותרא
est irat' Et .Bilham sub cubavit & ,Domini angelum asina
האתון את־מלאך יהוה ותרבץ תחת בלעם ויחר־
aperuit Et .baculo *in* asinam percussit & ,Bilham *nasus*
28 אף בלעם ויך את־האתון במקל: ויפתח
,tibi feci Quid :Bilham ad dixit & ;asinæ os Dominus
יהוה את־פי האתון ותאמר לבלעם מה־עשיתי לך
Bilham dixit Et ? *pedibus* tribus jam me percussisti quia
29 כי הכיתני זה שלש רגלים: ויאמר בלעם
,mea manu in gladius esset Utinam .*me in irrisum fecisti* Quia :asinam ad
לאתון כי התעללת בי לו יש־חרב בידי
Nonne :Bilham ad asina dixit Et .te *occidissem* nunc quia
30 כי עתה הרגתיך: ותאמר האתון אל־בלעם הלוא
.hanc diem ad usque *te existente ab* me super equitâsti *Quam* ? tua asina *ego*
אנכי אתנך אשר־רכבת עלי מעודך עד־היום הזה
detexit Et .Non:dixit Et?sic tibi facere consuevi cōsuescendo Num
31 ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא: ויגל
stantem Domini angelum vidit & ,Bilham oculos Dominus
יהוה את־עיני בלעם וירא את־מלאך יהוה נצב
,se inclinavit & :ejus manu in *districtum* ejus gladium & ,via in
בדרך וחרבו שלפה בידו ויקד
,Domini angelus eum ad dixit Et .*suæ faciei ad* se incurvavit &
32 וישתחו לאפיו: ויאמר אליו מלאך יהוה
Ecce ? *pedibus* tribus jam tuam asinam percussisti *quid* *Super*
על־מה הכית את־אתנך זה שלוש רגלים הנה
me vidit Et .*me coram via est perversa* quia;adversariū in sum egressus ego
33 אנכי יצאתי לשטן כי־ירט הדרך לנגדי: ותראני
declinâsset Nisi .*pedibus* tribus jam *meis faciebus* declinavit &,asina
האתון ותט לפני זה שלש רגלים אולי נטתה
.vivificâssem ipsam &,occidissem te etiam nunc quia,*meis faciebus à*
מפני כי עתה גם־אתכה הרגתי ואותה החייתי:
quod,sciebam non quia ;Peccavi :Domini Angelum ad Bilham dixit Et
34 ויאמר בלעם אל־מלאך יהוה חטאתי כי לא ידעתי כי
,tuis oculis in *malum est* si nunc Et .via in mei occursum in *stans* tu
אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם־רע בעיניך
cum:Vade :Bilham ad Domini Angelus dixit Et .mihi revertar
35 אשובה לי: ויאמר מלאך יהוה אל־בלעם לך עם־
.loquêris illud ,te ad loquar quod verbum *tantùm* Et .viris
האנשים ואפס את־הדבר אשר־אדבר אליך אתו תדבר
quia,Balac audivit Et .Balac principibus cum Bilham abiit Et
36 וילך בלעם עם־שרי בלק: וישמע בלק כי
,Moab civitatem in ejus occursum in est egressus &,Bilham *venit*
בא בלעם ויצא לקראתו אל־עיר מואב
.termini extremo in quæ ,Arnon termino *super* quæ
אשר על־גבול ארנן אשר בקצה הגבול:

Versio VULG. LAT.

25 Quem videns asina, iunxit se
parieti, & attrivit sedentis
pedem. At ille iterùm verbe-
26 rabat eam : Et nihilominùs
angelus ad locum angustum
transiens,ubi nec ad dexteram
nec ad sinistram poterat devi-
27 are, obvius stetit. Cùmque
vidisset asina stantem angelū,
concidit sub pedibus seden-
tis : qui iratus, vehementiùs
28 cædebat fuste latera ejus. A-
peruitq; Dominus os asinæ,&
locuta est ; Quid feci tibi?cur
percutis me ecce jam tertiò ?
29 Respondit Balaā, Quia com-
meruisti, & illusisti mihi : uti-
nam haberem gladium, ut te
30 percuterē. Dixit asina, Non-
ne animal tuum sum, cui sem-
per sedere consuevisti usque
in præsentem diem ? dic quid
simile unquā fecerim tibi. At
31 ille ait, Nunquam. Protinus
aperuit Dominus oculos Ba-
laam,& vidit angelum stantē
in via evaginato gladio, ado-
ravitque eum pronus in terrā.
32 Cui angelus, Cur, inquit,
tertiò verberas asinam tuam?
Ego veni ut adversarer tibi,
quia perversa est via tua, mi-
33 hique contraria. Et nisi asina
declinâsset de via,dans locum
resistenti, te occidissē, & illa
34 viveret. Dixit Balaam, Pec-
cavi, nesciens quòd tu stares
contra me : & nunc si displi-
cet tibi ut vadam, revertar.
35 Ait angelus, Vade cum istis,
& cave ne aliud, quàm præ-
36 cepero tibi; loquaris. Ivit igi-
tur cum principibus. Quod
cùm audisset Balac, egressus
est in occursum ejus in oppi-
do Moabitarum, quod situm
est in extremis finibus Arnon.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

25 Καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ Θεοῦ,
προσέθλιψεν ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ
ἀπέθλιψε τὸν πόδα Βαλαὰμ πρὸς τὸν
τοῖχον. καὶ προσέθετο ἔτι μαστίξαι αὐτήν.
26 Καὶ προσέθετο ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπ-
ελθὼν ὑπέστη ἐν τόπῳ στενῷ, εἰς ὃν οὐκ
27 ἦν ἐκκλῖναι δεξιὰν οὐδὲ ἀριστεράν. Καὶ ἰ-
δοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ Θεοῦ, συν-
εκάθισεν ὑποκάτω Βαλαάμ. καὶ ἐθυμώθη
Βαλαάμ, καὶ ἔτυπτε τὴν ὄνον τῇ ῥάβδῳ.
28 Καὶ ἤνοιξεν ὁ Θεὸς τὸ στόμα τῆς ὄνου, (ρ)
καὶ λέγει τῷ Βαλαάμ, (σ) Τί ἐποίησά σοι,
29 ὅτι πέπαικάς με (τ) τρίτον τοῦτο; Καὶ
εἶπε Βαλαὰμ τῇ ὄνῳ, Ὅτι ἐμπέπαιχάς
μοι, καὶ εἰ εἶχον μάχαιραν ἐν τῇ (υ) χειρί,
30 ἤδη ἂν ἐξεκέντησά σε. Καὶ λέγει ἡ ὄνος
τῷ Βαλαάμ, Οὐκ ἐγὼ ἡ (φ) ὄνος σου ἐφ'
ἧς ἐπέβαινες (χ) ἀπὸ νεότητός σου, ἕως
τῆς σήμερον ἡμέρας; μὴ ὑπεροράσει ὑ-
περιδοῦσα ἐποίησά (ψ) σοι οὕτως; ὁ δὲ
31 εἶπεν, Οὐχί. Ἀπεκάλυψε δὲ ὁ Θεὸς τοὺς
ὀφθαλμοὺς Βαλαάμ, καὶ ὁρᾷ τὸν (ω) ἄγ-
γελον Κυρίου ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ
τὴν μάχαιραν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ, καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ
32 αὐτοῦ. (α) Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ,
Διατί ἐπάταξας τὴν ὄνον σου τοῦτο τρίτον;
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξῆλθον εἰς διαβολήν σου, ὅτι
οὐκ ἀστεία ἡ ὁδός σου ἐναντίον μου. καὶ ἰδοῦ-
σά με ἡ ὄνος, ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ, (β)
33 τρίτον τοῦτο. Καὶ εἰ μὴ (γ) ἐξέκλινε,
νῦν οὖν σὲ μὲν ἀπέκτεινα, ἐκείνην δ'
34 ἂν περιεποιησάμην. Καὶ εἶπε Βαλαὰμ
τῷ ἀγγέλῳ Κυρίου, Ἡμάρτηκα, οὐ γὰρ ἠπι-
στάμην, ὅτι σύ μοι ἀνθέστηκας (δ) ἐν τῇ
ὁδῷ εἰς συνάντησιν. καὶ νῦν εἰ μή σοι (ε)
35 ἀρέσει, ἀποστραφήσομαι. Καὶ εἶπεν ὁ
ἄγγελος τοῦ Θεοῦ πρὸς Βαλαάμ, Συμπο-
ρεύθητι μετὰ τῶν ἀνθρώπων· πλὴν τὸ
ῥῆμα ὃ ἐὰν εἴπω πρὸς σέ, τοῦτο φυλάξῃ
λαλῆσαι. καὶ ἐπορεύθη Βαλαὰμ μετὰ τῶν
36 ἀρχόντων Βαλάκ. Καὶ ἀκούσας Βαλάκ,
ὅτι ἥκει Βαλαάμ, ἐξῆλθεν εἰς συνάντη-
σιν αὐτῷ, εἰς πόλιν Μωὰβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν
ὁρίων Ἀρνῶν, ἥ ἐστιν ἐκ μέρους τῶν ὁρίων.

Et cùm vidisset asina angelum 25
Dei ; compressit se ad parietem,
& compressit pedem Balaam
ad parietem. Et adjecit adhuc
cædere eam. Et apposuit angelus 26
Dei : & abiens substitit in loco
angusto, in quo non fuit de-
clinare in dexteram neque sini-
stram. Et cùm vidisset asina an- 27
gelum Dei ; concidit sub Ba-
laam. Et iratus est Balaam, &
percutiebat asinam virgâ. Et 28
aperuit Deus os asinæ : & ait
ad Balaam, Quid feci tibi,
quia percussisti me tertiò hoc ?
Et ait Balaam asinæ, Quia il- 29
lusisti mihi : & si habuissem
gladium in (h) manu, jam trans-
fixissem te. Et ait asina ad Bala- 30
am, Nonne ego sum asina tua,
super quam inscendisti à juven-
tute tua usque ad hodiernam
diem ? Nunquid despectione de-
spiciens feci sic tibi? At ille di-
xit, Non. Revelavit autem Deus 31
oculos Balaam: & videt ange-
lum Domini resistentem in via,
& gladium evaginatum in ma-
nu ejus ; & procumbens adora-
vit (i) facie suâ. Et dixit ei 32
angelus Dei, Cur percussisti a-
sinam tuam tertiò hoc ? Et ecce
ego exii in dilationem tuam :
quia non est (k) urbana via tua
ante me. Et cùm vidisset me
asina, declinavit à me tertiò
hoc. Et nisi declinâsset, nunc sa- 33
nè te quidem interfecissem ; il-
lam verò incolumem conser-
vâssem. Et dixit Balaam an- 34
gelo Domini, Peccavi: non enim
sciebam, quia tu mihi resistebas
in via in occursum. Et nunc si
tibi (l) non satisfaciet, revertar.
Et dixit angelus Dei ad Bala- 35
am, Vade simul cum hominibus:
tantummodò verbum, quodcun-
que dixero ad te, hoc observabis
loqui. Et ivit Balaam cum prin-
cipibus Balac. Et audiens Balac 36
quia venit Balaam, exiit in oc-
cursum ei in civitatem Moab,
quæ est super fines Arnon, quæ
est à parte finium.

MS.A. (ρ) καὶ εἶπεν τῷ (σ) τί πεποίηκά σοι, (τ) τοῦτο τρίτον; (υ) χειρί μου, ἤδη (φ) ὄνος, ἐφ' (χ) ἐκ νεότητος, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης; (ψ) σοι τοῦτο; (ω) ἄγγελον τοῦ Θεοῦ ἀνθεστηκότα (α) Καὶ λέγει αὐτῷ (β) τοῦτο τρίτον. (γ) ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ, νῦν σὲ μὲν (δ) εἰς συνάντησίν μοι ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ (ε) ἀρέσκει,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]

Vidénsque asina angelum Domini, com- 25
pressit se ad parietem, pressítque pedem Be-
laam ad parietem : at ille rursus verbera-
vit eam. Iterum quoque angelus Domini 26
transiens stetit in loco angusto, ubi non erat
via declinandi ad dexteram neque ad sini-
stram. Et cùm vidisset asina angelum Domi- 27
ni, succubuit sub Belaam : & irâ percitus
Belaam, percussit asinam fusti. Aperuitque 28
Dominus os asinæ, & dixit ad Belaam ; Quid
feci tibi quòd me percusseris jam tribus vici-
bus ? Respondit Belaam asinæ, Quia illusisti 29
mihi : & si haberem gladium in manibus
meis, modò te occiderem. Ait asina ad Be- 30
laam, Annon ego sum asina tua cui tu insíde-
re consuevisti à pueritia tua usque ad hodi-
ernum diē ? num feci unquam tibi tale quic-
quam? Ait illi ; Minimé. Retexit autem Domi- 31
nus oculos Belaam, & vidit angelum Domi-
ni stantem in via; & gladium suum distri-
ctum manu suâ tenentem : & genuflectens
adoravit super faciem suam. Et dixit ad eum 32
angelus Domini, Cur verberâsti asinam tuā
jam tribus vicibus ? en ego egressus sum ut
essem tibi adversarius, eò quòd direxeris viā 33
contra me. Et videns me asina, deflexit à me,
jam tribus vicibus : & nisi deflexisset à me,
nunc te occidissē, ipsam verò servâssem. Di- 34
xit Belaam ad angelum Domini, Peccavi; ig-
norabam quòd tu stares adversùm me in via:
nunc si ingratum est in oculo tuo, revertar.
Ait angelus Domini ad Belaam, Vade cum 35
viris, duntaxat sermonem quem dixero tibi,
ipsum facito. Abiit ergò Belaam cum magna- 36
tibus Balac. Audiens autem Balac venisse
Belaam, egressus est in occursum ejus ad ur-
bem Moab quæ est in finibus Arnon, in ex-
tremis finibus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

25 וחזת אתנא ית מלאכא דיי ודחיקת לכתלא ודחיקת ית רגלא דבלעם לכתלא ואוסף למחהא : 26 ואוסיף מלאכא דיי למעבר וקם באתר עק די לית אורח למסטי לימינא ולסמלא : 27 וחזת אתנא ית מלאכא דיי ורבעת תחות בלעם ותקיף רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחטרא : 28 ופתח יי ית פומא דאתנא ואמרת לבלעם מה עבדית לך ארי מחיתני דנן תלת זמנין : 29 ואמר בלעם לאתנא ארי חיכת בי אילו פון אית חרבא בידי ארי כען קטלתיך : 30 ואמרת אתנא לבלעם הלא אנא אתנך דרכבת עלי מדאיתך עד יומא הדין המילף אליפנא למעבד לך כדין ואמר לא : 31 וגלא יי ית עיני בלעם וחזא ית מלאכא דיי מעתד בארחא וחרביה שליפא בידיה וכרע וסגיד לאפוהי : 32 ואמר ליה מלאכא דיי על מה מחיתא ית אתנך דנן תלת זמנין הא אנא נפקית למסטן ארי גלי קדמי דאת רעי למיזל בארחא לקבלי : 33 וחזתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת זמנין אילו פון לא סטת מן קדמי ארי כען אף יתך קטלית ויתה קימית : 34 ואמר בלעם למלאכא דיי חבית ארי לא ידעית דאת מעתד לקדמותי בארחא וכען אם ביש בעינך אתוב לי : 35 ואמר מלאכא דיי לבלעם איזיל עם גבריא ולחוד ית פתגמא די אמליל עמך יתיה תמליל ואזל בלעם עם רברבי בלק : 36 ושמע בלק ארי אתא בלעם ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב די על תחום ארנון די בסטר תחומא :

TARGUM ONKELOS.

25 Et vidit asina angelum Dñi, et strinxit se cum pariete, et constrinxit pedem Balaam ad parietem: & addidit percutere
26 eam. Et addidit angelus Domini transire: & stetit in loco angusto, ubi non erat via ut declinaret ad dexteram ne-
27 que ad sinistram. Viditque asina angelum Domini, et concidit sub Balaam: et iratus est furor Balaam, et percussit asinam
28 baculo. Et aperuit Domin⁹ os asinæ: et dixit ad Balaam, Quid feci tibi, quia percussisti me
29 jam tribus vicibus? Et ait Balaam ad asinam; Quia illusisti mihi: utinam esset gladius in manu mea, qui nunc occidis-
30 sem te. Dixitque asina ad Balaam; Nonne ego sum asina tua, super quam sedisti ex quo esse cœpisti usq; in diem hanc? nunquid consuetudine consuevi sic facere tibi? et ait, Non.
31 Aperuitque Dominus oculos Balaam: et vidit angelum Domini stantem in via; et gladius ejus evaginatus erat in manu sua: et incurvatus est, &
32 adoravit in faciem suam. Dixitque ei angelus Domini; Cur percussisti asinam tuā jam tertia vice? ecce ego egressus sum ut adversarer tibi; quia notum est coram me quòd tu volebas
33 ire per viam contra me. Viditque me asina, et declinavit à facie mea jam tertia vice: et nisi declinâsset à facie mea, nunc enim te quoque occidissem, &
34 eam reservassem. Dixitque Balaam ad angelum Domini, Peccavi; quia nesciebam quod tu stares in occursum meum in via: nunc autem si displicet
35 *in oculis tuis*, revertar. Et ait angelus Domini ad Balaam, Vade cum viris; sed verbum quod locutus fuero tecum, illud loquaris: & abiit Balaam
36 cum principibus Balac. Et audivit Balac quòd veniebat Balaam: & egressus est in occursum ejus in urbē Moab, quæ est juxta terminum Arnon, quæ est in latere termini.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

25–36 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

25–36 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

25 *Videns autem asina angelum Domini compressit se ad parietem, compressit quoque pedem Balaam ad parietem, qui*
26 *iterum percussit eam. Sed angel⁹ Domini denuò transivit, & stetit in loco angustiæ, in quo non erat via ad declinandū ad dexteram aut*
27 *sinistram. Videns verò asina angelum Domini, succubuit sub Balaamo; tunc exarsit ira Balaami, & percussit asinam*
28 *virgâ. Et aperuit Dominus os asinæ, dixitque Balaamo, Quid feci tibi, quòd percussisti me his tribus vicibus?*
29 *Respondit verò Balaā asinæ, Quia illusisti mihi: utinam esset gladius in manu mea,*
30 *certè nunc occiderem te. Dixit autē asina Balaamo, Nōnne ego sum asina tua, cui insedisti (b) ex quo tu es usque in hunc diem? num (c) consuescendo consuevi facere tibi*
31 *sic? respondítque, Non. Et revelavit Domin⁹ oculos Balaam, viditque angelum Domini stantem in via, exertúmque gladium in manu ejus; Tunc inclinavit se, & prostravit se in faciem suam.*
32 *Et dixit ei angelus Domini, Quare percussisti asinam tuā jam tribus vicibus? ecce ego egressus sum ut adversarer tibi, displicet enim mihi iter*
33 *tuū. Vidit autē me asina ista, et declinavit à facie mea, jam tertiâ vice quòd si non declinâsset à facie mea, certè*
34 *nunc etiam te interfecissem, illam autem vivam conservâssem. Respondit verò Balaam angelo Domini, Peccavi, quia non cognovi quòd tu stares obviàm mihi*
35 *in via: nunc autem si mala res est in oculis tuis, revertar. Dixit autem angelus Domini Balaamo, Abi cum hominibus illis: Veruntamen verbum quod dixero tibi, hoc sollicitus esto loqui.*
36 *Abivit igitur Balaam cum principibus Balac. Audiens autem Balac quòd veniebat Balaā, egressus est in occursum ejus ad civitatem Moab quæ est juxta fines Arnon in extremitate finium.*

VER. SAM. (b) à principatu tuo (c) intelligendo intellexi

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 * فلما راته الاتان زحمت مع الحايط • فضغطت رجل بلعام الى الحايط • فزاد في ضربها * 26 ثم عاد
ملاك الله • فجاز ووقف في موضع ما ليس طريق يمال عنه اليه يمنه او يسرة * 27 فلما راته ربضت
تحت بلعام • فاشتد غضبه • فضربها بالعصا * 28 ففتح الله فاها • فقالت لبلعام • ماذا صنعت بك لا
ضربتني هذه المرة الثالثة * 29 قال لانك تراوغت بي • ولو كان في يدي سيف لكنت قد قتلتك
* 30 قالت الست اتانك التي ركبتني منذ كنت الى اليوم • هل عودتك ان اصنع بك كذا
قال لا * 31 ثم كشف الله عن بصر بلعام • فراى الملاك واقفا في الطريق وسيفه مصلت بيده
فخر بين يديه ساجدا * 32 فقال له لم ضربت اتانك ثلاث دفعات • وانا خرجت ان احيدك • ولا
تورطت الطريق حذاي * 33 حين راتني الاتان فمالت عني هذه الدفعة الثالثة • ولو لم تمل
عني لقتلتك الان وابقيتها * 34 قال له قد اخطات • ولم اعلم انك واقف تلقاني في الطريق
والان فان ساءك مصيري رجعت * 35 قال امض مع القوم • والقول الذي اقوله لك قله فقط
فمضى معهم * 36 فلما سمع بالاق بمجيء بلعام خرج تلقاه الى قرية ماب على تخم ارنون
التي في طرفه *

25 *Cúmque vidisset eum, compressit se ad parietem, & pressit pedem Balaam ad parietem; quare adjecit verberare e-*
26 *am. Item reversus est angelus Dei, & transiit ac stetit in loco in quo non erat via declinandi à se dextrorsùm aut sinistrorsùm.*
27 *Cúmque vidisset eum asina, corruit sub Balaam; & invaluit furor ejus, verberavitque illam*
28 *fuste. Aperuit autem Deus os ejus, & ait ad Balaam; Quid feci tibi, ut verberares me hâc vice tertiâ?*
29 *Dixit, Quia in cœno me volutâsti; & si fuisset in manu mea gladius, jam*
30 *occidissem te. Ait, Nónne asina tua sum, quam conscendisti à quo fui usque ad hanc diem? num consuevi sic agere*
31 *tecum? Ait, Non. Tum detexit Deus visum Balaam, & vidit angelum stantem in itinere, & gladium ejus evaginatum in manu ejus; procidit ergò coram illo adorans.*
32 *Ait autem illi, Cur verberâsti asinam tuam tribus vicibus, cùm ego exierim ut diverterem te? Et*
33 *quidem occlusa est via coram me, Ita ut viderit me asina, & declinârit à me hâc tertiâ vice; & nisi declinâsset à me, interfecissem te nunc, & servâssem illam.*
34 *Dixit ei, Jam peccavi, et nesciebam te stare adversùm me in itinere; et nunc si displicet tibi discessus meus, revertar.*
35 *Ait illi; Vade cum turba, sermonem quem dicam tibi, profer tantummodò: abiítque cum illis.*
36 *Cùm verò audisset Balac adventum Balaam, egressus est in occursum ejus ad civitatem Moab, ad terminos Arnon quæ est in limitibus ipsius Balac.*

ספר במדבר : כג

secundū ad, te ad misi mittendo Nonne : Bilham ad Balac dixit Et
37 ויאמר בלק אל־בלעם הלא שלח שלחתי אליך לקרא־
? te honorare potero non verè An ? me ad ivisti non quid Ad ? te ad
לך למה לא־הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך :
valendo nūquid: nunc te ad veni Ecce : Balac ad Bilham dixit Et
38 ויאמר בלעם אל־בלק הנה־באתי אליך עתה היכל
illud, meo ore in Deus posuerit quod Verbum ? quicquā loqui potero
אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלהים בפי אתו
,Husoth civitatem sunt ingressi & :Balac cum Bilham ivit Et .loquar
39 אדבר : וילך בלעם עם־בלק ויבאו קרית חצות :
principes ad & , Bilham ad misit & ;pecudem & ,bovem Balac mactavit Et
40 ויזבח בלק בקר וצאן וישלח לבלעם ולשרים
,Bilham ipsum Balac accepit & ,matutino in fuit Et .eo cum qui
41 אשר אתו : ויהי בבקר ויקח בלק את־בלעם
.populi extremum inde vidit & :Bahal Bamoth eum fecit ascendere &
ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם :

CAP. XXIII. כג

para & ;altaria septem hoc in mihi Ædifica:Balac ad Bilham dixit Et
1 ויאמר בלעם אל־בלק בנה־לי בזה שבעה מזבחת והכן
Balac fecit Et .arietes septem & , juvencos septem hoc in mihi
2 לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים : ויעש בלק
Bilham & , Balac ascendere fecit & ; Bilham est locutus quemadmodum
כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם
Sta :Balac ad Bilham dixit Et .altari in arietem & , juvencum
3 פר ואיל במזבח : ויאמר בלעם לבלק התיצב
,mei occursum in Dominus occurrat fortè si : ibo & ,tuam ascensionem super
על־עלתך ואלכה אולי יקרה יהוה לקראתי
occurrit Et .sublatus abiit Et .tibi nūtiabo & ,me fecerit videre quod verbū &
4 ודבר מה־יראני והגדתי לך וילך שפי : ויקר
altaria Septem : eum ad dixit & ,Bilham ad Deus
אלהים אל־בלעם ויאמר אליו את־שבעת המזבחת
Dominus posuit Et .altari in arietem & ,juvencū feci ascendere & ,ordinavi
5 ערכתי ואעל פר ואיל במזבח : וישם יהוה
.loquèris sic & , Balac ad Revertere : dixit & ,Bilham ore in verbum
דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל־בלק וכה תדבר :
omnes & , ipse suum ascensionem super stans ecce Et .eum ad est reversus Et
6 וישב אליו והנה נצב על־עלתו הוא וכל־
Aram De : dixit & ,suam parabolam tulit Et .Moab principes
7 שרי מואב : וישא משלו ויאמר מן־ארם
execrare , ibi : Orientis montibus de , Moab rex Balac me adduxit
ינחני בלק מלך־מואב מהררי־קדם לכה ארה־
.eum maledicam Quid : Israel detestare ito & ,Jahacob mihi
8 לי יעקב ולכה זעמה ישראל : מה אקב לא
? Dominus est detestatus non detestabor quid & ? Deus ei maledixit
קבה אל ומה אזעם לא זעם יהוה :
.illū intuebor collibus de & ,eum videbo petrarum capite de Quia
9 כי־מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו
.reputabitur non gentibus in & ,habitabit solum ad populus En
הן־עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב :

Versio VULG. LAT.

37 Dixitq; ad Balaam, Misi nuntios ut vocarent te : cur non statim venisti ad me? an quia mercedem adventui tuo reddere nequeo?
38 Cui ille respondit, Ecce adsum : numquid loqui potero aliud, nisi quod Deus posuerit in ore meo?
39 Perrexerunt ergò simul, et venerunt in urbem, quæ in extremis regni ejus finibus erat.
40 Cúmq; occidisset Balac boves & oves, misit ad Balaam, & principes qui cum eo erant, munera.
41 Mane autem facto duxit eum ad excelsa Baal, & intuitus est extremam partem populi.

CAP. XXIII.

1 Dixitq; Balaam ad Balac, Ædifica mihi hic septem aras, & para totidem vitulos, ejusdémq; numeri arietes?
2 Cúmque fecisset juxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum & arietem super aram.
3 Dixítq; Balaam ad Balac, Sta paulisper juxta holocaustū tuum, donec vadam, si fortè occurrat mihi Dñs: & quodcunque imperaverit, loquar tibi.
4 Cúmque abiisset velociter, occurrit illi Deus. Locutúsq; ad eum Balaam; Septem, inquit, aras erexi, & imposui vitulum & arietem desuper.
5 Dñs autem posuit verbum in ore ejus, & ait; Revertere ad Balac, & hæc loquéris.
6 Reversus invenit stantem Balac juxta holocaustum suum, & omnes principes Moabitarum.
7 Assumptáq; parabolā suā, dixit; De Arā adduxit me Balac rex Moabitarum, de montibus Orientis : Veni, inquit, & maledic Jacob : propera, & detestare Israel.
8 Quo modo maledicam, cui non maledixit Deus? Quā ratione detester, quem Dominus non detestatur?
9 De summis silicibus videbo eum, & de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, & inter gentes non reputabitur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

37 Καὶ εἶπε Βαλὰκ πρὸς Βαλαὰμ, Οὐχὶ ἀπέϛειλα πρὸς σὲ καλέσαι σε; διατί οὐκ ἤρχου πρός με; ὄντως οὐ δυνήσομαι τιμῆσαί σε.
38 Καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλὰκ, Ἰδοὺ ἥκω πρὸς σὲ νῦν. δυνατὸς ἔσομαι λαλῆσαι τί; τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν ἐμβάλῃ ὁ Θεὸς (ζ) εἰς τὸ ϛόμα μου, τοῦτο λαλήσω.
39 Καὶ ἐπορεύθη Βαλαὰμ μετὰ Βαλὰκ, καὶ ἦλθον εἰς πόλεις ἐπαύλεων.
40 Καὶ ἔθυσε Βαλὰκ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἀπέϛειλε τῷ Βαλαὰμ καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῖς μετ' αὐτοῦ.
41 Καὶ ἐγενήθη πρωΐ. καὶ παραλαβὼν Βαλὰκ τὸν Βαλαὰμ, ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ϛήλην τοῦ Βαὰλ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ἐκεῖθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ.

MS.A. (ζ) εἰς τὴν καρδίαν μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι.

ΚΕΦ. κγ'.

1 Καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῷ Βαλὰκ, Οἰκοδόμησόν μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς.
2 Καὶ ἐποίησε Βαλὰκ ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ Βαλαάμ· καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.
3 Καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλὰκ, Παράϛηθι ἐπὶ τῆς θυσίας (α) σου, καὶ πορεύσομαι εἴ μοι φανεῖται ὁ Θεὸς ἐν συναντήσει, καὶ ῥῆμα ὃ ἐάν μοι δείξῃ, ἀναγγελῶ σοι. καὶ παρέϛη Βαλὰκ ἐπὶ τῆς θυσίας αὐτοῦ.
4 Καὶ Βαλαὰμ ἐπορεύθη ἐπερωτῆσαι τὸν Θεόν. καὶ ἐπορεύθη εὐθεῖαν καὶ ἐφάνη ὁ Θεὸς τῷ Βαλαάμ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Βαλαὰμ, Τοὺς ἑπτὰ βωμοὺς ἡτοίμασα, καὶ ἀνεβίβασα μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.
5 Καὶ ἐνέβαλεν ὁ Θεὸς ῥῆμα εἰς τὸ ϛόμα Βαλαὰμ, καὶ εἶπεν, Ἐπιϛραφεὶς πρὸς Βαλὰκ, (β) οὕτω λαλήσεις.
6 Καὶ ἀπεϛράφη πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ δὲ ἐφειϛήκει ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες Μωὰβ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη πνεῦμα Θεοῦ ἐπ' αὐτῷ.
7 Καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, Ἐκ Μεσοποταμίας μετεπέμψατό με Βαλὰκ βασιλεὺς Μωὰβ ἐξ ὀρέων ἀπ' ἀνατολῶν, λέγων, Δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν Ἰακὼβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν Ἰσραήλ.
8 Τί (γ) ἀράσωμαι ὃν μὴ ἀρᾶται (δ) Κύριος; ἢ τί (ε) καταράσωμαι ὃν μὴ καταρᾶται ὁ Θεός;
9 Ὅτι ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ὄψομαι αὐτὸν, καὶ (ζ) ἀπὸ βουνῶν προσνοήσω αὐτόν. ἰδοὺ λαὸς μόνος κατοικήσει, καὶ ἐν (η) ἔθνεσιν οὐ συλλογισθήσεται.

MS.A. (α) σου, ἐγὼ δὲ πορεύσομαι (β) οὕτως (γ) ἀράσωμαι (δ) ὁ κύριος; (ε) καταράσωμαι (ζ) ἀπὸ τῶν βουνῶν (η) ἔθνεσιν * συλλογισθήσονται.

Et dixit Balac ad Balaā, Nonne misi ad te vocare te? Quare nō veniebas ad me? Verè nō potero honorare te. 37
Et ait Balaā ad Balac, Ecce venio ad te nunc. Potens ero loqui quippiā? Verbum, quodcunq; injecerit Deus in os meū; (ω) hoc loquar. 38
Et profectus est Balaā cum Balac, et venerunt in civitates (α) platearum. 39
Et sacrificavit Balac oves, et vitulos, et misit ad Balaam, et ad principes, qui cum eo. 40
Et factum est mane: et assumens Balac ipsū Balaam, ascendere eum fecit ad (ο) statuam Baal: & indè ostendit ei partem quandā populi. 41

CAP. XXIII.

Et dixit Balaā ad Balac, Ædifica mihi hic septē aras, et para mihi hic septē vitulos, & septē arietes. 1
Et fecit Balac, quemadmodū dixit ei Balaam: et obtulit vitulum et arietē super aram. 2
Et dixit Balaam ad Balac, Assiste super sacrificiū tuum: et ibo, si apparebit mihi Deus in occursu: et verbū quodcunq; mihi ostenderit, annuntiabo tibi. Et (a) astitit Balac super sacrificiū suum. 3
Et Balaam ivit interrogare Deum: et ivit rectā. Et apparuit Deus ipsi Balaam. Et dixit ad eum Balaā, Septem aras paravi, et ascendere feci vitulum et arietem super arā. 4
Et immisit Deus verbum in os Balaam; & dixit, Reversus ad Balac, sic loquéris. 5
Et reversus est ad eum. Et ecce ille stabat super holocaustomata sua, et omnes principes Moab cum eo. Et factus est spiritus Domini super illum. 6
Et assumens parabolam suam, dixit, Ex Mesopotamia accersivit me Balac rex Moab, ex montibus ab Oriente, dicens; Veni, maledic mihi Jacob; & veni, supermaledic mihi Israel. 7
Quid maledicam, quē non maledicit Dominus; vel quid supermaledicam, quem non supermaledicit Deus? 8
Quoniam de vertice montium intuebor eum, et à collibus intelligam eū. Ecce populus solus habitabit, & in gentibus non reputabitur. 9

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

Dixitq; Balac ad Belaam, Jam misi pro te ut te accesserem, quomodo non venisti ad me? num fortè putabas non satis mihi virium esse ad honorandum te? 37
Respondit Belaam ad Balac, Ecce veni ad te, num autem ullatenus potero quicquam dicere? nonnisi eum sermonem quem posuerit Deus in ore meo, dicam. 38
Et abiit Belaam cum Balac, introduxítque eum in urbē Haseroth. 39
Et mactans Balac boves et oves, misit ad Belaam et ad magnates qui cum eo erant. 40
Mane autem facto, duxit Balac Belaamum, & ascendere fecit eum ad Bemoth Baal, & vidit inde extremitatem populi. 41

CAP. XXIII.

Dixítq; Belaam ad Balac, Extrue mihi hic septem aras, & para mihi hic septem boves & septem arietes. 1
Fecítque Balac quemadmodum dixerat ei Belaam : extulítque Balac & Belaam boves & arietes ad aras. 2
Et ait Belaam ad Balac, Sta hic apud sacrificia tua, & ego vadam, si fortè occurrat Dominus in occursum meum; & sermonem quem ostenderit mihi, indicabo tibi : & abiit sinceré. 3
Apparuit ergò Deus Belaamo: dixitq; ad eum Belaam, Septem aras paravi, & extuli boves atque arietes ad aras. 4
Posuitq; Dominus verbum in ore Belaam, & ait ad illum, Vade ad Balac, & sic loquere. 5
Venit ergò ad eum stantem propè sacrificia sua, cum omnibus principibus Moab. 6
Et assumens proverbium suum, dixit, De Aram duxit me Balac rex Moabitarum, de montibus Orientis; & dixit mihi, Veni, maledic mihi Jacobum; & veni, perde mihi Israelem. 7
Cur maledicam ei cui non maledixit Deus? & cur perdam eum quem non perdidit Dominus? 8
Nam de cacumine montium vidi eum, & de collibus intuitus sum eum : en populus est seorsum habitans, & inter populos non computatur. 9

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

37 ואמר בלק לבלעם הלא משלח
שלחית לותך למקרי לך למה לא
אתיתא לותי הבקושטא הויתא
38 אמר לית אנא יכיל ליקרותך: ואמר
בלעם לבלק הא אתיתי לותך כען
המיכל יכילנא למללא מדעם
פתגמא דישוי יי בפומי יתיה אמליל:
39 ואזל בלעם עם בלק ואתו לקרית
מחוזוהי: 40 ונכיס בלק תורין ועאן
ושלח לבלעם ולרברביא די עמיה:
41 והוה בצפרא ודבר בלק ית בלעם
ואסקיה לרמת דחלתיה וחזא
מתמן קצת מן עמא: כג
1 ואמר בלעם לבלק בנה לי הכא
שבעא מדבחין ואתקין לי הכא
שבעא תורין ושבעא דכרין: 2 ועבד
בלק כמא די מלל בלעם ואסיק
בלק ובלעם תור ודכר על כל
מדבח: 3 ואמר בלעם לבלק אתעתד
על עלתך ואיהך מאים יערע מימר
מן קדם יי לקדמותי ופתגמא
דיחווינני ואחוי לך ואזל יחידי: 4 וערע
מימר מן קדם יי לות בלעם ואמר
ליה ית שבעא מדבחין סדרית
ואסקית תור ודכר על כל מדבחא:
5 ושוי יי פתגמא בפומא דבלעם
ואמר תוב לות בלק וכדין תמלל:
6 ותב לותיה והא מעתד על עלתיה
הוא וכל רברבי מואב: 7 ונטל מתליה
ואמר מן ארם דברני בלק מלכא
דמואב מטורי מדינחא אתא לוט
לי יעקב ואתא תריך לי ישראל:
8 מה אלוטיה דלא לטיה אל ומה
אתרכיה דלא תרכיה יי: 9 ארי מריש
טוריא חזיתיה ומרמתא סכיתיה הא
עמא בלחודיהון עתידין דיחסנון
עלמא ובעממיא לא יתדנון גמירא

Targum Onkelos.

37 Dixítque Balac ad Balaam; Nónne mittens misi ad te, ut vocarem te? cur non venisti ad me? nunquid verè dicebas, quòd non poteram honorare te? 38 Dixitq; Balaam ad Balac, Ecce nunc venio ad te; nunquid possum loqui aliquid? verbum enim quod Dominus posuerit 39 in ore meo, illud loquar. Abiitq; Balaam cum Balac: & venerunt in urbem provinciæ 40 ejus. Et occidit Balac oves & boves: & misit ad Balaam, & ad principes qui erant cum 41 eo. Et facto mane, tulit Balac Balaam, & duxit eum in excelsa Dei sui: & vidit inde extremam partem populi.

CAP. XXIII.

1 Dixitq; Balaam ad Balac; Ædifica mihi hic septem aras: & para mihi hic septé boves 2 & septem arietes. Et fecit Balac, sicut locut⁹ fuerat Balaam: & obtulerunt Balac & Balaã bové & arietem super unam-
3 quamque aram. Dixitque Balaam ad Balac; Sta juxta holocaustum tuum: & ibo, si fortè occurrat sermo à facie Dñi in occursũ meũ; & verbũ quod indicaverit mihi, nunciabo ti-
4 bi: abiitq; solus. Et occurrit verbũ à facie Dñi ad Balaam: & dixit ei; septem aras disposui, & obtuli bovem & arie-
5 tem super aram. Posuitq; Dñs verbũ in ore Balaam: & ait, Revertere ad Balac, & sic lo-
6 quêris. Reversusq; est ad eũ; et ecce ille stabat juxta holocaustũ suum, & omnes principes
7 Moab. Et assumpsit parabolã suã, & ait: De Aram duxit me Balac rex Moab, de montibus Orientis; veni inquit, maledic pro me Jacob; & veni, projice
8 a me Israelé. Quid maledicã, cui non maledixit Deus? & quid projiciam, quem non
9 projecit Dominus? A vertice enim montium intueor eum; & de collibus considero eum: ecce populus solus possidebit seculum, & in gentibus non existimabunt consumptioné.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

37 Et dixit Balaamo, Nonne mittendo miserã ad te ut accerserem te? quare non venisti ad me? num certè non possũ
38 te honorare? Respondit autem Balaam ipsi Balac, En veni ad te nunc, nunquid potero loqui quicquam? Verbum quod posuerit Deus in ore meo, illud sollicitus ero loqui.
39 Et perrexit Balaam cum Balac, & introduxit eum in civitatem (d) visionum.
40 Tum sacrificavit Balac boves, & oves, & misit Balaamo, & principibus qui erant cum eo.
41 Factoque mane, accepit Balac Balaamum, & ascendere fecit eum excelsa Baal, ut videret inde extremam partem populi.

CAP XXIII.

1 Posthæc dixit Balaam ad Balac, Fac mihi hic septem altaria; para mihi quoq; hic septem vitulos, & septẽ
2 arietes. Et fecit Balac sicut locutus fuerat Balaam; imposuerúntque Balac et Balaã vitulum & arietem super al-
3 tare. Tum dixit Balaam ad Balac, Subsiste juxta holocausta tua; abibo autem, fortasse occurret Deus obviam mihi, & verbum quod ostenderit mihi, renuntiabo tibi. Abiit
4 igitur (a) in colliculum. Et invenit angel⁹ Domini Balaamum, dixitque illi; Septem altaria disposui, & imposui vitulum, & arietem super al-
5 tare. Tum posuit angel⁹ Domini verbum in ore Balaami, postea dixit, Revertere ad Ba-
6 lac, sicque loquêris. Itaque reversus est ad eum: En autem stabat juxta holocaustũ suũ, ipse, & omnes principes
7 Moab. Assumpsit autem parabolam suam, & dixit; Ex Mesopotamia accersivit me Balac rex Moab, de montibus Orientis: Veni, maledic mihi Jacobo; Ac veni, (b)
8 detestare Israelem. Cur maledicam cui non maledixit Deus? et cur (c) detestabor,
9 non detestante Domino? Nã de vertice (d) petrarum videbo illum, & de collibus (e) contemplabor illum: Iste populus solitarius habitabit, & inter gentes non reputabit se.

VER. SAM. (d) mysteriorũ suorum. (a) insidians. (b) devasta (c) devastabo, (d) fortium (e) cantabo illum:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

37 فقال بالاق لبلعام * الم ارسل اليك من قبل هذه ادعوك ولم تصر الي * اتراني لست اقدر على
38 اكرامك * قال * والان اذ قد صرت اليك اتراني استطيع ان اقول شيا الا ما يلقيه الله * ومضا
39 جميعا الى ان جاا الى قرية حوصوت * 40 وذبح بقرا وغنما * وبعث بذلك الى بلعام * والى الروساء الذين
41 معه * فلما كان بالغداة اخذ بالاق بلعام * فاصعده الى بعض بيع معبوده * فنظر من ثم بعض
القوم * الفصل الثالث والعشرون * 1 فقال * ابن لي ههنا سبعة مذابح
واعد لي ههنا سبعة ثيران * وسبعة اكبش * 2 فصنع ذلك * وقربا ثورا وكبشا على كل مذبح * 3 ثم
قال له * قف عند قربانك * وامضي انا فلعلي يوافيني امر الله * واي قول لقنيه اخبرتك
4 به * ومضى في هدو * فلما وافاه امر الله قال * يا رب اني قد نصبت سبعة مذابح * وقربت كبشا
5 وثورا على كل مذبح * فلقنه الله كلاما فقال * ارجع الى بالاق * وقل كذا * 6 فرجع اليه * فاذا به
7 واقفا عند قربانه هو وجميع روساء ماب * فضرب مثله وقال * من ارام سيرني بالاق ملك ماب *
8 من جبال المشرق * قائلا تعال فالعن لي يعقوب * وذم لي آل اسرائيل * كيف اسب من لم يسبه
9 الله * وكيف اذم من لم يذممه الله * واني اراه من روس الجبال * والمحه من البقاع * انه شعب سيسكن
فرادى * ولا يحسب مع سائر الامم *

37 Dixit autem Balac ad Balaã, Nónne misi ad te alterã vice ante istã ad accersendũ te, & non venisti ad me? An putas
38 quòd non valeam honorare te? Ait, Et nunc cùm jam venerim ad te, num putas quòd possim dicere quicquam nisi quod suggeret mihi Deus?
39 Abieruntque ambo simul, donec venirent ad civitatem Hosoth:
40 Jugulavitque boves & oves, & misit eas ad Balaam, & ad principes qui cum eo erant.
41 Cùmque fuisset mane, duxit Balac Balaam, & assumpsit eum ad quædam templa dei sui, viditque inde partem populi.

CAP. XXIII.

1 Et ait, Construe mihi hic septem altaria, & præpara mihi hic septem vitu-
2 los, & septem arietes. Fecitque hoc, & obtulêre ambo bovem & arietem super
3 quolibet altari. Deinde ait illi, Mane apud sacrificiũ tuum, & ego ibo, ut forte adveniat mihi præceptum Dei: & quemcunque sermonem significaverit mihi, nuntiabo tibi: abiitque tranquillè.
4 Cùmque advenisset illi mandatum Dei, dixit; O Domine, équidem construxi septem altaria, & obtuli arietem & bo-
5 vem super quolibet altari. Et significavit ei Deus sermonem, & ait; Revertere ad
6 Balac, & dicito sic. Reversusque est ad illum, & ecce stabat prope sacrificium suum, ipse atque omnes principes Moab.
7 Protulitque proverbium suum, & ait; De Aram adduxit me Balac rex Moab, de montibus Orientis, dicens; Veni, et maledic mihi Jacob, & conviciare mihi stirpem
8 Israil. Quomodo conviciabor quem non conviciatus est Deus? & quomodo de-
9 traham cui non detraxit Deus? Et ego video illũ de summitatibus montium, & percipio illum è collibus quòd sit populus qui habitabit seorsim, nec numerabitur cum cæteris gentibus.

ספר במדבר : כג

10 מי מנה עפר יעקב ומספר את־רבע ישראל
תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי
11 כמהו׃ ויאמר בלק אל־בלעם מה עשית לי
לקב איבי לקחתיך והנה ברכת ברך׃
12 ויען ויאמר הלא את אשר ישים יהוה בפי
13 אתו אשמר לדבר׃ ויאמר אליו בלק לך־נא
אתי אל־מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצהו
תראה וכלו לא תראה וקבנו־לי משם׃
14 ויקחהו שדה צפים אל־ראש הפסגה ויבן
שבעה מזבחת ויעל פר ואיל במזבח׃
15 ויאמר אל־בלק התיצב כה על־עלתך ואנכי
16 אקרה כה׃ ויקר יהוה אל־בלעם וישם
דבר בפיו ויאמר שוב אל־בלק וכה תדבר׃
17 ויבא אליו והנו נצב על־עלתו ושרי
מואב אתו ויאמר לו בלק מה־דבר יהוה׃
18 וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה
19 עדי בנו צפר׃ לא איש אל ויכזב ובן־
אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא
20 יקימנה׃ הנה ברך לקחתי וברך ולא
21 אשיבנה׃ לא־הביט און ביעקב ולא־ראה
עמל בישראל יהוה אלהיו עמו ותרועת
22 מלך בו׃ אל מוציאם ממצרים כתועפת
23 ראם לו׃ כי לא־נחש ביעקב ולא־קסם
בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה־
פעל אל׃

Versio VULG. LAT.

10 Quis dinumerare possit pulverem Jacob, & nôsse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima mea horum si-
11 milia. Dixitque Balac ad Balaam, Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: & tu è contrario
12 benedicis eis. Cui ille respondit, Num aliud possum loqui, nisi quod jusserit Domi-
13 nus? Dixit ergò Balac, Veni mecum in alterum locū unde partem Israel videas, & totū videre non possis: inde male-
14 dicito ei. Cūq; duxisset eum in locū sublimem, super verticem montis Phasga, ædificavit Balaam septem aras, & impositis
15 suprà vitulo atq; ariete, Dixit ad Balac; Sta hic juxta holocaustum tuū, donec ego obvius
16 pergam. Cui cùm Dominus occurrisset, posuissétque verbum in ore ejus, ait, Revertere ad Balac, & hæc loquéris ei.
17 Reversus invenit eum stantem juxta holocaustum suum, & principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac; Quid, inquit, locutus est Dominus?
18 At ille assumptâ parabolâ suâ, ait; Sta Balac, & ausculta, audi
19 fili Sephor: Non est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergò, & non faciet? Lo-
20 cutus est, & non implebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non
21 valeo. Non est idolum in Jacob, nec videtur simulachrum in Israel: Dominus Deus ejus cum eo est, & clangor victoriæ
22 regis in illo. Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo si-
23 milis est rhinocerotis. Non est auguriū in Jacob, nec divinatio in Israel. Temporibus suis dicetur Jacob & Israeli, quid operatus sit Deus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 Τίς ἐξηκριβάσατο τὸ σπέρμα Ἰακὼβ, καὶ τίς ἐξαριθμήσεται δήμους Ἰσραήλ; ἀποθάνοι ἡ ψυχή μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γένοιτο τὸ σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα
11 τούτων. Καὶ εἶπε Βαλὰκ πρὸς Βαλαὰμ, Τί (θ) πεποίηκάς μοι; εἰς κατάρασιν ἐχθρῶν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ (ι) εὐλό-
12 γηκας εὐλογίαν. Καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλὰκ, Οὐχὶ (κ) ὅσα ἂν ἐμβάλῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι;
13 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Βαλὰκ, Δεῦρο ἔτι μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τόπον ἄλλον ἐξ οὗ οὐκ (λ) ὄψει αὐτὸν ἐκεῖθεν, ἀλλ᾽ ἢ μέρος τι αὐτοῦ (μ) ὄψει, πάντας δὲ οὐ μὴ ἴδῃς, καὶ κατά-
14 ρασαί μοι αὐτὸν ἐκεῖθεν. Καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγροῦ σκοπιὰν ἐπὶ κορυφὴν λελαξευμένου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἀνεβίβασε μόσχον καὶ κριὸν
15 ἐπὶ τὸν βωμόν. Καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλὰκ, Παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου, ἐγὼ δὲ πορεύσομαι ἐπερωτῆσαι τὸν Θεόν.
16 Καὶ συνήντησεν ὁ Θεὸς τῷ Βαλαὰμ, καὶ ἐνέβαλε ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, (ν) Ἀποστράφηθι πρὸς Βαλὰκ, καὶ τάδε
17 λαλήσεις. Καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν· καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες Μωὰβ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Βαλὰκ, Τί ἐλά-
18 λησε κύριος; Καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, Ἀνάστηθι Βαλὰκ, καὶ ἄκουε, ἐνώτισαι μάρτυς υἱὸς Σεπφώρ.
19 Οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ Θεὸς διαρτηθῆναι, οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειληθῆναι. αὐτὸς εἴπας, οὐχὶ ποιήσει; λαλήσει, καὶ οὐχὶ ἐμ-
20 μενεῖ; Ἰδοὺ εὐλογεῖν παρείλημμαι· εὐλο-
21 γήσω, καὶ οὐ μὴ ἀποστρέψω. Οὐκ ἔσται μόχθος ἐν Ἰακὼβ, οὐδὲ ὀφθήσεται πόνος ἐν Ἰσραήλ. κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, (ξ) τὰ ἔνδοξα ἀρχόντων ἐν αὐτῷ.
22 (ο) Θεὸς ὁ ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἐξ Αἰγύ-
23 πτου, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. Οὐ γάρ ἐστιν οἰωνισμὸς ἐν Ἰακὼβ, οὐδὲ μαντεία ἐν Ἰσραήλ· κατὰ καιρὸν ῥηθήσεται Ἰακὼβ, καὶ τῷ Ἰσραὴλ, τί ἐπιτελέσει ὁ Θεός.

MS.A. (θ) ἐποίησάς (ι) εὐλόγησας (κ) ὅσα ἐμβάλῃ (λ) ὄψῃ (μ) ὄψῃ, (ν) Ἀποστράφητι (ξ) τὰ δὲ ἔνδοξα (ο) Ὁ Θεὸς ὁ

Quis investigabit semen Jacob? & quis dinumerabit populos Israel? Moriatur anima mea inter animas justorum: & fiat semen meum, ut semen (b) istorum. 10
Et dixit Balac ad Balaam, Quid fecisti mihi? ad maledictionem inimicorum meorum vocavi te, & ecce benedixisti benedictionem? 11
Et dixit Balaam ad Balac, Nónne quæcunque miserit Deus in os meum, hoc observabo loqui? 12
Et dixit ad eum Balac, Veni adhuc mecum in locum aliū, de quo non videbis eum indè: sed partem quandā ej' videbis, omnes autem non videbis: & maledic mihi eum indè. 13
Et assumpsit eum in agri speculam in verticem excisi. Et ædificavit ibi septem aras: & imposuit vitulum & arietem super aram. 14
Et dixit Balaam ad Balac, Assiste super sacrificium tuum: ego autem ibo interrogare Deum. 15
Et occurrit Deus ipsi Balaam, & immisit verbum in os ejus; & dixit, Revertere ad Balac, & hæc loquéris. 16
Et reversus est ad eum. Et ecce ille stabat super holocaustosim suam, & omnes principes Moab cum eo. Et dixit ei Balac, Quid locutus est Dominus? 17
Et assumens parabolam suam, dixit, Exurge Balac, & audi: auribus percipe testis filius Sephor. 18
Non quasi homo, (c) Deus suspenditur; neque quasi filius hominis, minas patitur. Ipse enim dixerit, nónne faciet? Loquetur, et non permanebit? 19
Ecce ad benedicendum assumptus sum: benedicam, et non avertam. 20
Non erit labor in Jacob, neque videbitur dolor in Israel. Dominus Deus ejus cum eo; præclara principum (d) in eo. 21
Deus, qui eduxit eum de Ægypto, sicut gloria unicornis ei. 22
Non est enim auguratio in Jacob, neque divinatio in Israel. In tempore dicetur Jacob, et ipsi Israel, quid perficiet Deus. 23

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Quis potest numerare summam Jacobi, & numerum quartæ partis Israelis? moriatur anima mea morte rectorum inter eos, sitque finis meus illorum similis. Ait Balac ad Belaam, Quid fecisti mihi? ad maledicendos inimicos meos accersivi te, & ecce benedicens benedicis eis. Respondit Belaam, ac dixit, Id quod ponit Dominus in ore meo, illud idem servo ad loquendum. Dixit ad eum Balac, Veni mecum ad alium locum, ut eum inde aspicias: attamen postremam ejus partem videbis, totum verò non videbis, & maledic eum mihi inde. Duxit itaq; eum ad agrum specularum, ad verticem collis, & extructis septem aris, extulit boves & arietes super aras. Et dixit Belaam ad Balac, Sta hic prope sacrificia tua, & ego pergam eò usque. Apparuit ergò Dominus Belaamo, & posuit verbum in ore ejus, & dixit ad eum, Vade ad Balac, & ita dicas ei. Venítque ad eum dum staret prope sacrificia sua, & principes Moab cum ipso. Dixitque ad eum Balac, Quid ait Dominus? Et extulit proverbium suum, ac dixit, Surge Balac, & audi, & ausculta testimonium meum, fili Sephor. Deus non est homo ut mentiatur, neque filius hominis ut consulat: ipse dicit, ac facit; & verbum ejus permanet in sæcula. En ad benedicendum adductus sum, & benedictionem haud revocabo. Non video iniquitatem in Jacob, nec aspicio fraudem in Israele: Dominus Deus ejus cū ipso est, & gloria regis ejus in ipso. Deus qui eduxit eos ex Ægypto, robore & altitudine sui. Non enim est omen contra Jacob, neque divinatio contra Israelem. In simili tempore dicetur Jacobo & Israeli, Quid operetur Deus?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

10 מן יכול למנוי דעדקיא דבית
יעקב דאמיר עליהון יסגון כעפרא
דארעא או חדא מארבע משריתא
דישראל תמות נפשי מותא
דקשיטוהי ותהי סופי כותהון: ואמר
11 בלק לבלעם מה עבדת לי למילט
סנאי דברתך והא ברכא מברכת
להון: ואתיב ואמר הלא ית די ישוי
12 יי בפומי יתיה אטר למללא: ואמר
13 ליה בלק אתא כען עמי לאתר
אוחרן דתחזיניה מתמן לחוד
קצתיה תחזי וכוליה לא תחזי
ותלוטיה לי מתמן: ודבריה לחקל
14 סכותא לריש רמתא ובנא שבעא
מדבחין ואסיק תור ודכר על כל
מדבחא: ואמר לבלק אתעתד הכא
15 על עלתך ואנא אתמטי עד כא:
16 וערע מימר מן קדם יי לבלעם
ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב
לות בלק וכדין תמלל: ואתא לותיה
17 והוא מעתד על עלתיה ורברבי
מואב עמיה ואמר ליה בלק מה
מלל יי: ונטל מתליה ואמר קום
18 בלק ושמע אצית למימרי בר צפור:
19 לא כמלי בני אנשא מימר אלהא
בני אנשא אמרין ומכדבין ואף לא
כעובדי בני בשרא דאנון גזרין
למעבד ותיבין ומתמלכין דהוא
אמר ועביד וכל מימריה מתקים:
20 הא ברכן קבלית ואברכני לישראל
ולא אתיב ברכתי מניה: אסתכלית
21 לית פלחי גלולין בדבית יעקב ואף
לא עבדי ליאות שקר בישראל
מימרא דיי אלההון בסעדהון
ושכינת מלכהון ביניהון: אלהא
22 דאפקנון ממצרים תוקפא ורומא
23 דיליה: ארי לא נחשיא צבן דייטב
לדבית יעקב ואף לא קסמיא רען
ברבות בית ישראל כעדן יתאמר
ליעקב ולישראל מה עבד אלהא:

Targum Onkelos.

10 Quis poterit numerare parvulos domus Iacob; de quibus dictum est, quod multiplicabuntur sicut pulvis terræ, aut unum ex quatuor castris Israel? moriatur anima mea morte rectorũ ejus; & sit finis meus
11 sicut illorũ. Dixitq; Balac ad Balaam; Quid hoc fecisti mihi? ut malediceres inimicis meis duxi te; & ecce benedictione
12 benedixisti eis. Et respondit, & ait: utiq; quod posuerit Dominus in ore meo, illud obser-
13 vabo ut loquar. Dixitq; ei Balac; Veni obsecro nunc mecum in alterũ locum, unde eũ videre poteris; tantummodo extremã partem ejus videbis, & totum non videbis: & maledic
14 inde ei pro me. Et adduxit eũ in agrum speculæ, in verticem collis: & ædificavit septẽ aras, & obtulit bovem & arietem
15 super unamquãq; arã. Dixitq; ad Balac; Sta hic juxta holocaustum tuum: ego autẽ acce-
16 dam illuc usq;. Et occurrit verbũ à facie Domini ipsi Balaã; & posuit sermonẽ in ore ejus: & ait, Revertere ad Balac, &
17 sic loquéris. Et venit ad eum, & ecce ipse stabat juxta holocaustũ suũ, & principes Moab cum eo: & dixit ei Balac; Quid
18 locut⁹ est Domin⁹? Et assumpsit parabolã suã, & ait: Surge Balac, & audi; ausculta verbũ
19 meum, fili Sephor. Non sicut verba filiorũ hominũ est sermo Dei; filii hominũ dicunt, & mentiuntur; nec juxta opera filiorũ carnis, qui decernunt facere & inito consilio mutãtur ab eo: quòd ipse dixit, nonne faciet? omne enim verbũ ejus
20 confirmabitur. Ecce benedictiones accepi, ad benedicendum Israel; & non prohibebo
21 benedictionẽ meã ab eis. Intueor, quoniã non sunt serviẽtes idolis in domo Iacob, neq; operãtes falsitatẽ in Israel: verbũ Dñi Dei sui est in adjutoriũ eorũ, & majestas regis sui
22 est inter eos. De⁹ qui eduxit eos de Ægypto, ipse fortitudo &
23 celsitudo sua est. Nõ enim placent auguria in domo Iacob; neq; divinationes volũt multitudo domus Israel: in tempore dicetur Iacob & Israeli, quid operatus sit Deus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Quis numerabit pulverem Jacob, & (f) numerabit sobolem Israelis; moriatur anima mea (g) morte justorum, sitq; novissimum meum sicut ipse. 10
Tunc dixit Balac Balaamo, Quid fecisti mihi; ut malediceres inimicis meis accepi te; at ecce benedixisti benedicendo. 11
Respondit autem, & dixit; Nonne quod posuerit Dominus in ore meo, hoc sollicitus ero dicere? 12
Dixitque ei Balac, Veni quæso, mecum in locum alterum, videbis eum inde, tantummodò extremam partem ejus vidisti, nec totum vidisti, & inde mihi maledic illi. 13
Assumpsit igitur eum in agrum speculatorum ad verticem (h) Phasga, & ædificavit septem altaria, imposuitque vitulum, & arietem super altare. 14
Et dixit ad Balac, Subsiste juxta holocausta tua, ego verò occurram illuc. 15
Sed vocavit angelus Domini Balaamum, posuitque verbum in ore ej⁹, dixitque, Revertere ad Balac, sicque loquaris. 16
Venit igitur ad eum, at ecce stabat juxta holocausta sua, principésque Moab erant cum illo: Et dixit ei Balac, Quid locutus est Dominus? 17
Tunc assumpsit parabolam suam, et dixit; Surge Balac, & audi, ausculta testimonium meum, fili Sephor. 18
Non est homo Deus ut mentiatur, & filius hominis ut pœniteat ipsum. Ipse dixit, & non faciet? loquetur, & non præstabit illud? 19
Ecce ad benedicendum assumptus sum; benedicam, & non avertam illam. 20
Non aspexi iniquitatem in Jacob, neque vidi prævaricationem in Israel: Dominus Deus ejus est cum eo, et clangor regis in eo. 21
(i) Deus eduxit eos ex Ægypto, (k) sicut robur unicornis est ei. 22
Non est enim augurium in Jacob, neque divinatio in Israel. Sicut hoc tempore dicetur Jacob & Israeli, Quid fecit Deus? 23

VER. SAM. (f) eloquẽtur accubitum (g) mortibus cantantibus, (h) speculæ, (i) Potens (k) volatus altitudinis est ei.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * يا من يعد نسل يعقوب * ويحصي ذرية اسرائيل * اسألك ان تموت نفسي موت المستقيمين
11 وتكون اخرتي مثلهم * قال له بالاق * ماذا صنعت بي * دعوتك لتسب اعدائي * فاذا بك
12 تبارك فيهم * فاجابه وقال له * الا ان ما يلقيه الله احفظه واقوله * قال * تعال معي الي موضع
14 اخر تنظر منه * لكنك تنظر بعضه لا كله * فلعلك تستطيع ان تسبه * فاخذه الي الضيعة
15 المشرفة على راس القلعة * فبني هناك سبعة مذابح * وقرب ثورا وكبشا على كل مذبح * وقال
16 له * قف ههنا عند قربانك * وانا التقي من ههنا * فوافي امر الله بلعام * ولقنه كلاما فقال * ارجع
17 الي بالاق وقل كذا * فجاء اليه وهو واقف عند قربانه * ورؤساء ماب معه * قال ماذا قال الله
18 * فضرب مثله وقال * قم يا بالاق * واسمع وانصت لقولي يا ابن صفور * ليس القادر كالناس
19 فيكذب * ولا كبني ادم فيندم * اتراه يقول ولا يفعل * او يتكلم كلاما ولا يقوم مقامه *
20 * الان بركات قد قبلتها فابارك فيهم * ولا اردها * مما لم ينظر غلا في ال يعقوب * ولا دغلا في اسرائيل
22 فالله ربهم معهم * وصحابة الملك لهم * القادر المخرج لهم من مصر كارف الريم مانع عنهم * ولا
23 طيرة تحيك في ال يعقوب * ولا قسامة تؤثر في ال اسرائيل * وانما يقال لهم ما صنع القادر فقط *

O quis numeret stirpem Jacob, & computet generationẽ Israil? Rogo te ut moriatur anima mea mòrte justorũ, & sit finis me⁹ similis ipsorũ. 10
Dixit illi Balac; Quid fecisti mihi? vocavi te ut conviciareris inimicos meos, & ecce tu benedicis eis. 11
Respondit ei, ac dixit illi; Nonne quod significat mihi De⁹, servabo, & dicam? 12
Ait, Veni mecũ ad aliũ locum ex quo videbis eum, verùm videbis partem ips⁹, non totã: si fortè possis imprecari illi. 13
Duxitq; eũ ad castellum excelsum, super verticem arcis: & ædificavit ibi septem altaria, obtulitq; bovem & arietẽ super unoquoque altari. 14
Et ait illi, Sta hìc apud sacrificiũ tuũ & ego obvius ibo istâc. 15
Venit ergò mandatum Dei ad Balaam, & significavit ei sermonem, & ait; Revertere ad Balac, & dicito sic. 16
Venit ergò ad eum stantem apud sacrificium suũ, & principes Moab cum illo. 17
Ait, Quid inquit Deus? Protulitq; parabolam suam, & dixit; Surge ô Balac & audi, atq; ausculta sermonem meũ, ô fili Sephor. 18
Non est Potentissimus sicut homines ut mentiatur, neq; sicut filii Adam ut pœniteat se. Num dicit, & non operatur? aut profert sermonem, & non subsistit loco? 19
Non nisi benedictionibus quas accepi, benedicam illis, & non revocabo eas. 20
Eò quòd non viderit fraudem in stirpe Jacob, neq; dolũ in progenie Israil, ideo Deus Dominus eorum cum ipsis est, & amicitia Regis pro ipsis est. 21
Potens, qui eduxit eos ex Ægypto, tanquã vigilantissim⁹ rhinoceros protegit eos: 22
Nec est auspiciũ quod officiat progeniei Jacob, nec ars pythonica quæ valeat in stirpe Israil. Et quidem dicetur eis, Quid fecerit Potentissimus? 23

Versio VULG. LAT.

24 Ecce populus ut leæna con-
surget, & quasi leo erigetur:
non accubabit donec devo-
ret prædam, & occisorum san-
25 guinem bibat. Dixitque Balac
ad Balaam, Nec maledicas ei,
26 nec benedicas. Et ille ait,
Nónne dixi tibi, quòd quid-
quid mihi Deus imperaret,
27 hoc facerem? Et ait Balac ad
eum, Veni & ducam te ad
alium locum: si fortè placeat
Deo ut inde maledicas eis.
28 Cúmque duxisset eum super
verticem montis Phogor, qui
29 respicit solitudinem, Dixit ei
Balaam; Ædifica mihi hic
septem aras, & para totidem
vitulos, ejusdémque numeri
30 arietes. Fecit Balac ut Balaam
dixerat: imposuítque vitulos
& arietes per singulas aras.

CAP. XXIV.

1 Cúmque vidisset Balaam,
quod placeret Domino ut
benediceret Israeli, nequaquã
abiit, ut antè perrexerat, ut
augurium quæreret: sed diri-
gens contra desertum vultum
2 suum, Et elevans oculos, vidit
Israel in tentoriis commoran-
tem per tribus suas: Et ir-
3 ruente in se spiritu Dei, As-
sumptâ parabolâ, ait; Dixit
Balaam filius Beor; dixit ho-
mo, cujus obturatus est ocu-
4 lus; Dixit auditor sermonum
Dei, qui visionem Omnipo-
tentis intuitus est, qui cadit,
& sic aperiuntur oculi ejus;
5 Quàm pulchra tabernacula
tua Jacob, & tentoria tua
6 Israel! Ut valles nemorosæ,
ut horti juxta fluvios irrigui,
ut tabernacula quæ fixit Do-
minus, quasi cedri prope
7 aquas. Fluit aqua de situla
ejus, & semen illius erit in
aquas multas. Tolletur pro-
pter Agag, rex ejus, & auferе-
tur regnum illius.

Textus Hebræus cum Interpretatione Latina

,se elevabit minor leo sicut & ,surget major leo sicut populus En
24 הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא
.biberit occisorum sanguinem & ,prædam comederit donec ,cubabit Non
לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה:
,ei maledicas non maledicendo Etiam : Bilham ad Balac dixit Et
25 ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא תקבנו
ad dixit & ,Bilham respondit Et .ei benedicas non benedicẽdo etiam
26 גם ברך לא תברכנו: ויען בלעם ויאמר אל
loquetur quod Omne ,dicendo te ad sum locutus Nonne : Balac
בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר ידבר
,obsecro Eia : Bilham ad Balac dixit Et ? faciam illud, Dominus
27 יהוה אתו אעשה: ויאמר בלק אל בלעם לכה נא
: Dei oculis in rectum fuerit fortè si ,alium locum ad te capiam
אקחך אל מקום אחר אולי יישר בעיני האלהים
,Pehor caput Bilham Balac cep : Et .inde mihi ei maledices &
28 וקבתו לי משם: ויקח בלק את בלעם ראש הפעור
Ædifica :Balac ad Bilham dixit Et .solitudinis facies super respiciens
29 הנשקף על פני הישימן: ויאמר בלעם אל בלק בנה
,juvencos septem hoc in mihi fac præparare & ;altaria septem hoc in mihi
לי בזה שבעה מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים
: Bilham dixit quemadmodum ,Balac fecit Et .arietes septem &
30 ושבעה אילם: ויעש בלק כאשר אמר בלעם
.altari in arietem & juvencum fecit ascen..ere &
ויעל פר ואיל במזבח:

CAP. XXIIII. כד

benedicendum ad Domini oculis in bonum quòd ,Bilham vidit Et
1 וירא בלעם כי טוב בעיני יהוה לברך את
:auguriorum occursum in ,vice in vice sicut abiit non & ;Israeli
ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים
,suos oculos Bilham elevavit Et .sua facies desertum ad posuit &
2 וישת אל המדבר פניו: וישא בלעם את עיניו
spiritus eum super fuit & :suas tribus ad habitantem Israel vidit &
וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח
ipsius filius Bilham Dixit : ait & ,suam parabolã tulit Et .Dei
3 אלהים: וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו
eloquia audiens Dixit .oculo occlusus vir dixit & ,Behor
בער ונאם הגבר שתם העין:
4 נאם שמע אמרי
oculis discoopertus & ,cadens ,videbit sibi sufficientis visionem qui : Dei
אל אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:
! Israel tua habitacula ,Jahacob tua tentoria sunt bona Quàm
5 מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל:
plantavit tentoria sicut ;flumen super horti sicut ,sunt extensa torrẽtes Sicut
6 כנחלים נטיו כגנת עלי נהר כאהלים נטע
,ejus situlis è aqua Fluet .aquas super cedri sicut ,Dominus
7 יהוה כארזים עלי מים: יזל מים מדליו
elevabitur & ;ej⁹ rex ,Agag præ exaltabitur & .multis aquis in ej⁹ semẽ &
וזרעו במים רבים וירם מאגג מלכו ותנשא
.ejus regnum
מלכתו:

Versio GRÆCA LXX. Interp.

24 Ἰδοὺ λαὸς ὡς σκύμνος ἀναστήσεται, καὶ ὡς λέων (π) γαυρωθήσεται· οὐ κοιμηθήσεται ἕως φάγῃ θήραν, καὶ αἷμα τραυματιῶν πίεται.
25 Καὶ εἶπε Βαλὰκ πρὸς Βαλαάμ, Οὔτε κατάραις καταράσῃ μοι αὐτόν, οὔτε εὐ-
26 λογῶν μὴ εὐλογήσῃς αὐτόν. (ρ) Καὶ ἀποκριθεὶς Βαλαὰμ, εἶπε τῷ Βαλάκ, Οὐκ ἐλάλησά σοι, λέγων, Τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν λαλήσῃ ὁ Θεός, τοῦτο ποιήσω;
27 Καὶ εἶπε Βαλὰκ πρὸς Βαλαάμ, Δεῦρο παραλάβω σε εἰς τόπον ἄλλον, εἰ ἀρέσει τῷ Θεῷ, καὶ κατάρασαί μοι αὐτὸν ἐ-
28 κεῖθεν. Καὶ παρέλαβε Βαλὰκ τὸν Βαλαὰμ (σ) ἐπὶ κορυφὴν τοῦ Φογώρ, τὸ
29 παρατεῖνον εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλάκ, Οἰκοδόμησόν μοι ὧδε ἑπτὰ βωμούς, καὶ ἑτοίμασόν μοι
30 ὧδε ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς. Καὶ ἐποίησε Βαλὰκ καθάπερ εἶπεν αὐτῷ Βαλαάμ. καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

MS. A. (π) γαυριωθήσεται· (ρ) Ἀποκριθεὶς δὲ (σ) ἐπὶ τὴν κορυφὴν

ΚΕΦ. κδ'.

1 ΚΑὶ ἰδὼν Βαλαὰμ ὅτι καλόν ἐστιν ἐναντίον κυρίου εὐλογεῖν τὸν Ἰσραήλ, οὐκ ἐπορεύθη κατὰ τὸ (α) εἰωθὸς αὐτῷ εἰς συνάντησιν τοῖς οἰωνοῖς, καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν
2 ἔρημον. Καὶ ἐξάρας Βαλαὰμ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καθορᾷ τὸν Ἰσραὴλ ἐστρατοπεδευκότα κατὰ φυλάς· καὶ ἐγένετο ἐπ᾽
3 αὐτῷ πνεῦμα Θεοῦ. Καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπε, Φησὶ Βαλαὰμ υἱὸς (β) Βεώρ, φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ (γ)
4 ἀληθινῶς ὁρῶν, Φησὶν ἀκούων (δ) λόγια ἰσχυροῦ, ὅστις ὅρασιν Θεοῦ εἶδεν ἐν ὕπνῳ· (ε) ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ.
5 Ὡς (ζ) καλοί οἱ οἶκοί σου Ἰακώβ, αἱ
6 σκηναί σου Ἰσραήλ. Ὡσεὶ νάπαι σκιάζουσαι, καὶ ὡσεὶ παράδεισοι ἐπὶ ποταμῷ, καὶ ὡσεὶ σκηναί, ἃς ἔπηξε (η) κύ-
7 ριος, καὶ ὡσεὶ κέδροι παρ᾽ ὕδατα. Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν· καὶ ὑψωθήσεται ἡ Γὼγ (θ) βασιλεία, καὶ αὐξηθήσεται (ι) βασιλεία αὐτοῦ.

MS. A. (α) εἰωθὸς εἰς (β) Βαιώρ, (γ) ἀληθινὸς (δ) λόγια Θεοῦ ἰσχυροῦ, (ε) ἀπεκαλυμμένοι (ζ) καλοὶ οἶκοί σου (η) κύριος, ὡσεὶ (θ) βασιλεία αὐτοῦ, καὶ (ι) ἡ βασιλεία

Cum Translatione LATINA.

Ecce populus sicut catulus leonis 24
exurget; & sicut leo, exultabit:
non dormiet, donec comedat
prædã, et sanguinẽ cæsorũ bibat.
Et dixit Balac ad Balaam, 25
Neque maledictionibus male-
dicas mihi eum, neque bene-
dicens benedicas eum. Et re- 26
spondens Balaam, dixit ad Ba-
lac; Nonne locutus sum tibi,
dicens, Verbum quodcunque
locutus fuerit Dominus, hoc
faciam? Et ait Balac ad Ba- 27
laam, Veni, assumam te in
locum alium; si placebit Deo,
& maledic mihi eum inde. Et 28
assumpsit Balac ipsum Balaam
in verticem Phogor, quod ex-
tenditur in desertum. Et ait 29
Balaam ad Balac, Ædifica
mihi hîc septem aras: & para
mihi hîc septem vitulos, &
septem arietes. Et fecit Balac, 30
sicut dixit ei Balaam. Et ob-
tulit vitulum, & arietem su-
per aram.

CAP. XXIV.

ET videns Balaam, quia 1
bonum est in conspectu Domini
benedicere Israeli; non ivit sic-
ut (a) consuetum ei erat, in
occursum auspiciis: & con-
vertit faciem suam in deser-
tum. Et elevans Balaam o- 2
culos suos, videt Israel castra-
metatum per tribus. Et factus
est super eum spiritus Dei. Et 3
assumens parabolam suam, di-
xit, Dicit Balaam filius Be-
or, dicit homo vere videns,
Dicit audiens eloquia ipsius 4
Fortis, qui quidem visionem
Dei vidit in somno: revela-
ti oculi ejus; Quàm bonæ do- 5
mus tuæ Jacob, tabernacula tua
Israel! Sicut nemora umbran- 6
tia, & sicut paradisi super flu-
men, & sicut tabernacula
quæ fixit Dominus, & sicut
cedri juxta aquas. Exibit ho- 7
mo de semine ejus: & do-
minabitur gentibus multis. Et
(b) exaltabitur Gog regnum:
& crescet regnum ejus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

En populus ut leo consurgit, & veluti leo 24
sese attollit: non dormiet donec comedat
prædam, & sanguinem occisorum bibat.
Dixit autem Balac ad Belaam, Ne maledicas 25
ei maledictionibus, nec benedictionibus be-
nedicas ei. Respondit Belaam, & ait ad Balac, 26
Nónne dixi tibi quòd quicquid dixerit mihi
Dominus, illud idem facturus essem? Et 27
dixit Balac ad Belaam, Veni, ducam te ad ali-
um locum; fortè placebit in oculis Domini,
& inde maledic eum mihi. Duxit ergò Balac 28
Belaamum ad verticem Peor qui cernitur
ex adverso Asimon. Et ait Belaam ad Balac, 29
Extrue mihi hîc septem aras, & para mihi 30
hîc septem boves & septem arietes. Fecitque
Balac quemadmodum dixerat ei Belaam, &
elevavit boves & arietes super aras.

CAP. XXIIII.

VIdens autem Belaam quòd gratum esset 1
in oculis Domini benedicere Israeli,
non abiit ut cæteris vicibus ad sciendum
omen, sed vertit ad desertum faciem suam. 2
Et elevans Belaam oculos suos, vidit Isra-
elem habitantem per tribus suas. Et factus 3
est super eum spiritus Dei, Extulitque pro-
verbium suum, ac dixit, Dic Belaam fili Beor, 4
dic vir cujus detectus est oculus, Dic qui au-
disti eloquium Dei, & visionem Dei vidisti
cùm esses dejectus, apertos tamen oculos ha- 5
beres. Quàm pulchrum est habitaculum tu- 6
um, Jacob; & tabernacula tua, Israel! Veluti
fluvii decurrentes, & ut paradisi super flu-
men, & sicut tentorium quod plantavit Do- 7
minus, & sicut cedri secus aquas. Egredie-
tur vir de filiis ejus, & semen ejus in aquis
multis, & extolletur præ Agag rege, & exal-
tabitur regnum

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

24 הא עמא כליתא שרי וכאריא יתנטל לא ישרי בארעיה עד דיקטול קטול ונכסי עממיא ירית:
25 ואמר בלק לבלעם אף מילט לא תלוטנון אף ברכא לא תברכנון:
26 ואתיב בלעם ואמר לבלק הלא מללית עמך למימר כל די ימלל יי יתיה אעבד:
27 ואמר בלק לבלעם אתא כען אדברנך לאתר אחרן אם יהי רעוא מן קדם יי ותלוטיה לי מתמן:
28 ודבר בלק ית בלעם ריש רמתא דמסתכיא על אפי בית ישימון:
29 ואמר בלעם לבלק בני לי הכא שבעא מדבחין ואתקין לי הכא שבעא תורין ושבעא דכרין:
30 ועבד בלק כמא די אמר בלעם ואסיק תור ודכר על כל מדבח:

כד

1 וחזא בלעם ארי תקין קדם יי לברכא ית ישראל ולא הליך כזמן בזמן אלהין לקדמות נחשיא ושוי לקביל עגלא דעבדו ישראל במדברא אפוהי:
2 וזקף בלעם ית עינוהי וחזא ית ישראל שרן לשבטוהי ושרת עלוהי רוח נבואה מן קדם יי:
3 ונטל מתליה ואמר אמר בלעם בריה בעור ואמר גברא דשפיר חזי:
4 אמר דשמע מימר מן קדם אל וחזו מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי ליה:
5 מה טבא ארעך יעקב בית משרך ישראל:
6 כנחלין דמדברין כגינת שקיא דעל פרת כבסמיא דנציב יי כארזין דנציבין על מיא:
7 יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין ויתקף מאגג מלכיה ותתנטל מלכותיה:

Targum Onkelos.

24 Ecce populus ut leæna habitabit, & sicut leo exaltabitur: non habitabit in terra sua, donec occidat occisionem; & substantias populorum hæreditabit.
25 Dixitque Balac ad Balaã; Neq; maledicas ei, neq;
26 benedicas. Responditq; Balaam, & dixit ad Balac: Nonne locutus fui tecum, dicens; Quodcunq; loquetur Do-
27 minus, illud faciam? Dixitq; Balac ad Balaã; Veni nunc, ducam te in alterum locum: si fortè erit voluntas corã Domino, ut maledicas ei inde pro
28 me. Et duxit Balac Balaam in verticẽ collis, qui respicit con-
29 tra faciẽ Beth-jessimõ. Dixitq; Balaam ad Balac; Ædifica mihi hic septem aras, & para mihi hic septem boves, & septem
30 arietes. Et fecit Balac sicut dixerat Balaam: & obtulit bovem & arietem super unaquaque ara.

CAP. XXIV.

1 Viditq; Balaam, quòd placeret coram Domino ut benediceret Israeli; & non abiit sicut antea, ut auguria quæreret: sed posuit faciem suam ad vitulum quem fecerãt
2 filii Israel in deserto. Et levavit Balaam oculos, & vidit Israel commorantem per tribus suas: & quievit super eum spiritus prophetiæ à facie Do-
3 mini. Et assumpsit parabolam suam, & ait: dicit Balaam filius Beor; & dicit vir qui pul-
4 chrè vidit. Dicit, qui audit verbum à facie Dei: qui visionem à facie omnipotentis videt; cadens, & revelatur ei.
5 Quam bona est terra tua Jacob, & dom⁹ habitationis tuæ
6 Israel! Sicut torrentes diffluentes; sicut hortus irriguus, qui est juxta Euphratem: sicut aromata quæ plantavit Dominus; sicut cedri quæ plantatæ sunt
7 juxta aquas. Crescet rex qui ungetur de filiis suis, & dominabitur populorum multorum: & roborabitur magis quam Agag rex ejus, & elevabitur regnum illius.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

כד

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

כד

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et populus sicut catulus leonis exurget, et sicut leo extollet se; non (l) cubabit donec devoraverit prædam, et sanguinẽ occisorũ biberit. 24
Dixit autem Balac Balaamo, Etiam maledicendo ne maledicas illi, atque etiam benedicendo ne benedicas illi. 25
Respondit verò Balaam, et dixit ad Balac, Nonne dixi in hunc modum; Omne verbum quod loquetur Dominus, illud faciã? 26
Tum dixit Balac Balaamo, Ito quæso, ducam te in locum alium: fortasse rectum erit in oculis Dei, ut mihi maledicas illi inde. 27
Et duxit Balac Balaamum ad verticem Phogor qui respicit versùs solitudinem. 28
Dixitq; Balaam ad Balac, Ædifica mihi hic septem altaria, & præparato mihi hic septem vitulos, & septem arietes. 29
Fecitq; Balac ut dixerat Balaã, et imposuit vitulum, et arietem super altare. 30

CAP. XXIIII.

Videns autem Balaam quòd placeret Domino ut benediceret Israeli, non ivit ut antea solebat in occursum auguriorum, sed posuit versùs desertum faciem suam. 1
Sustulitq; Balaam oculos suos, & vidit Israelem habitantem per tribus suas, fuitque super eum spiritus Dei. 2
Tunc assumens parabolam suam, dixit; (a) Dicit Balaam filius Beor, (b) dicit inquam, homo apertos oculos habens, 3
Qui visionem (c) omnipotentis vidit, qui cadit oculos discoopertus. 4
Quàm bona sunt tabernacula tua, Jacob, & habitacula tua, Israel! 5
Sicut valles nemorosæ, sicut horti juxta fluvium, sicut tabernacula quæ tetendit Domin⁹, sicut cedri juxta aquas. 6
(d) Fluet aqua de situla ejus, et (e) semen ejus in aquas multas; extolletúrque præ Gog rex ejus, & exaltabitur regnum ejus. 7

VER. SAM. (l) dormiet (a) Fidelis (b) fidelis: (c) campestrem (d) stillans (e) brachium.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * وهو شعب كاللبوة يقوم وكالاسد يرتفع ولا يضطجع الى ان ياكل الفريسة ويشرب دم الصرعى *
25 * قال له بالاق اذ لا تلعنه لعنا فلا تبارك عليه بركة * فاجابه قائلا * الم اقل لكم ان كلما
27 يقوله الله فاصنعه * قال * تعال اخذك الى موضع اخر فلعله ان يسهل من عند الله لعنه * فتلعنه
28 لي من هناك * فاخذه الى راس الرابية المطلعة على وجه السماوة * قال ابن لي سبعة مذابح
29 واعدد لي سبعة ثيران وسبعة اكبش * فصنع كما قال له * وقربا ثورا وكبشا على المذبح *

* الفصل الرابع والعشرون *

1 * فلما راى بلعام ان الاصلح عند الله تبريك الاسرائيليين * لم يمض كالمرتين الاوليين في
2 طلب الفالات * واقبل بوجهه الى بريتهم * فلما مد بصره وراهم نازلين على نظام اسباطهم
3 حلت عليه نبوة الله * فضرب مثله وقال * قل يا بلعام بن بعورا * وقل ايها الرجل الحديد
4 البصر * وقل يا سامع اقوال القادر * وناظر مناظر الكافي * وهو نايم * وهو مفتوح العينين * ما
5 اجود اخبيتك يا نسل يعقوب * ومنازلكم يا ال اسرائيل * فهي كاودية ممدودة * وكجنات على نهر
6 وكمضارب ضربها الله * وكارز على ماء * يطل الماء من دواليه * وعيشه في ماء غزير * ويرتفع
7 من اغاغ ملكه * ويتسامى مملكته *

Et ipse populus est qui ut leæna consurgit, & ut leo erigitur, & non cubabit donec comedat prædam, & bibat sanguinem prostratorum. 24
Dixit ei Balac, Cùm non maledicas ei maledictione, ne benedicas ei benedictione. 25
Respondit ei, dicens; Nonne dixi tibi, quòd quicquid dicet Deus, faciam? 26
Ait, Veni, ducam te ad alium locum; utrùm fortè facilis reddatur à Deo maledictio ejus, & maledices illum mihi inde. 27
Duxitque eum ad summitatem collis qui respicit faciem solitudinis. 28
Ait, Ædifica mihi septem altaria, & para mihi septem boves, & septem arietes. 29
Fecitq; sicut dixit ei, & obtulerunt ambo bovem & arietem super quolibet altari. 30

CAP. XXIV.

Cum autem vidisset Balaam præstantius esse apud Deum benedicere Israelitas, non abiit ut duabus primis vicibus ad quærenda omina, sed convertit faciem suam ad desertum eorum. 1
Cùmque extendisset faciem suam, & vidisset eos habitantes secundùm ordinem tribuum suarum, descendit super eum prophetia Dei. 2
Protulitq; proverbium suum, & ait, Dic ô Balaam fili Beor, & dic ô vir acuti obtutûs, 3
Et dic ô auditor sermonum Potentis, & videns visiones Satisfactoris, qui dormit & habet oculum apertum. 4
Quàm bona tentoria tua, ô stirps Jacob, & habitacula vestra, ô progenies Israel! 5
Sunt enim veluti valles protensæ, & velut viridaria secus flumen, & ut tentoria quæ fixit Deus, & quasi cedri secus aquam. 6
Profluit aqua è rotis ejus, & planta ejus in aqua copiosa, & exaltabitur plusquam Agag rex ejus, & extolletur regnum ejus. 7

ספר במדבר : כד

8 אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו יאכל
גוים צריו ועצמתיהם יגרם וחציו ימחץ׃
9 כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו
10 מברכיך ברוך וארריך ארור׃ ויחר־
אף בלק אל־בלעם ויספק את־כפיו ויאמר בלק
אל־בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת
11 ברך זה שלש פעמים׃ ועתה ברח־לך אל־מקומך
אמרתי כבד אכבדך והנה מנעך יהוה מכבוד׃
12 ויאמר בלעם אל־בלק הלא גם אל־מלאכיך
13 אשר־שלחת אלי דברתי לאמר׃ אם־יתן־לי בלק
מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את־פי
יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר־ידבר
14 יהוה אתו אדבר׃ ועתה הנני הולך לעמי
לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך
15 באחרית הימים׃ וישא משלו ויאמר נאם
16 בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין׃ נאם
שמע אמרי־אל וידע דעת עליון מחזה שדי
17 יחזה נפל וגלוי עינים׃ אראנו ולא עתה
אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט
מישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל־בני־שת׃
18 והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר איביו
19 וישראל עשה חיל׃ וירד מיעקב והאביד
20 שריד מעיר׃ וירא את־עמלק וישא משלו
ויאמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי
אבד׃

Versio VULG. LAT.

8 Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossáque eorum confringent, & per-
9 forabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo, & quasi leæna, quã suscitare null⁹ audebit. Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedict⁹: qui maledixerit, in maledictione reputa-
10 bitur. Iratúsque Balac contra Balaam, complosis manib⁹, ait, Ad maledicẽdũ inimicis meis vocavi te, quibus è contrario
11 tertiò benedixisti: Revertere ad locũ tuũ. Decreverã quidẽ magnificè honorare te, sed Dñs privavit te honore disposito.
12 Respondit Balaam ad Balac, Nónne nuntiis tuis, quos mi-
13 sisti ad me, dixi; Si dederit mihi Balac plenã domũ suam argenti & auri, non potero præterire sermonẽ Dñi Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid Dñs dixerit, hoc lo-
14 quar? Verũtamen pergens ad populũ meũ, dabo consilium, quid popul⁹ tuus populo huic
15 faciat extremo tempore. Sumptã igitur parabolã, rursũ ait, Dixit Balaam fili⁹ Beor; dixit homo, cujus obturat⁹ est ocu-
16 lus; Dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi, & visiones Omnipotentis videt, qui cadens aper-
17 tos habet oculos; Videbo eum, sed non modó: intuebor illũ, sed non propé. ORIETUR STELLA ex Jacob, & consurget virga de Israel: & percutiet duces Moab, vasta-
18 bitque omnes filios Seth. Et erit Idumæa possessio ejus; hæreditas Seir cedet inimicis suis: Israel verò fortiter aget.
19 De Jacob erit qui dominetur, & perdat reliquias civitatis.
20 Cúmque vidisset Amalech, assumens parabolã, ait; Principiũ gentiũ Amalech, cujus extrema perdentur.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

8 (κ) Θεὸς ὡδήγησεν αὐτὸν ἐξ Αἰγύπτου, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. ἔδεται ἔθνη ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελιεῖ, καὶ ταῖς βολίσιν αὐτοῦ κατατοξεύσει ἐχθρόν.
9 Κατακλιθεὶς ἀνεπαύσατο ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος· τίς ἀναστήσει αὐτόν; οἱ εὐλογοῦντές σε, (λ) εὐλόγηνται· καὶ οἱ καταρώ-
10 μενοί σε, κεκατήρανται. Καὶ ἐθυμώθη Βαλὰκ ἐπὶ Βαλαάμ, καὶ συνεκρότησε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εἶπε Βαλὰκ πρὸς Βαλαάμ, (μ) Καταρᾶσθαι τὸν ἐχθρόν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλογῶν εὐλόγησας (ν) τρίτον τοῦ-
11 το. Νῦν οὖν φεῦγε εἰς τὸν τόπον σου. εἶπα, Τιμήσω σε, καὶ νῦν ἐστέρησέ σε κύριος τῆς
12 δόξης. Καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλάκ, Οὐχὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου οὓς ἀπέστειλας
13 πρός με, ἐλάλησα, λέγων; Ἐάν μοι δῷ Βαλὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ποιῆσαι αὐτὸ καλὸν ἢ πονηρὸν παρ' ἐμαυτοῦ· (ξ) ὅσα ἂν εἴπῃ ὁ Θεός, ταῦτα
14 ἐρῶ. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἀποτρέχω εἰς τὸν τόπον μου. δεῦρο, συμβουλεύσω σοι, τί ποιήσει ὁ λαὸς οὗτος τὸν λαόν σου ἐπ' ἐσχάτου τῶν
15 ἡμερῶν. Καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπε, Φησὶ Βαλαὰμ υἱὸς (ο) Βεώρ, φη-
16 σὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν, Ἀκούων λόγια Θεοῦ, ἐπιστάμενος (π) ἐπιστήμην παρὰ ὑψίστου, καὶ ὅρασιν Θεοῦ ἰδὼν ἐν ὕπνῳ· (ρ) ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ.
17 Δείξω αὐτῷ, καὶ οὐχὶ νῦν· μακαρίζω, καὶ οὐκ ἐγγίζει. ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, (σ) ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραήλ· καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγοὺς Μωάβ, καὶ προνο-
18 μεύσει πάντας (τ) υἱοὺς Σήθ. Καὶ ἔσται Ἐδὼμ κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία Ἡσαῦ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ. καὶ Ἰσραὴλ ἐποίησεν
19 ἐν ἰσχύι. Καὶ ἐξεγερθήσεται ἐξ Ἰακώβ,
20 καὶ ἀπολεῖ σωζόμενον ἐκ πόλεως. Καὶ ἰδὼν τὸν Ἀμαλήκ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, Ἀρχὴ ἐθνῶν Ἀμαλήκ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται.

Deus deduxit eum ex Ægypto, sicut gloria unicornis ei. Comedet gentes inimicorum suorum, & crassitudines eorum emedullabit, & jaculis suis sagittabit inimicum. 8
Recumbens requievit ut leo, & ut catulus leonis: quis excitabit eum? Qui benedicunt te, benedicti sunt: & qui maledicunt te, maledicti sunt. 9
Et iratus est Balac super Balaam, & plausum dedit manibus suis. Et dixit Balac ad Balaam, Maledicere inimicum meum vocavi te, & ecce benedicens benedixisti jam tertiò. 10
Nunc ergò fuge in locum tuum. Dixi, Honorabo te, & nunc fraudavit te Dominus honore. 11
Et dixit Balaam ad Balac; Nónne & nuntiis tuis, quos misisti ad me, locutus sum, dicens, 12
Si mihi dederit Balac plenam domum suam argento, & auro, non potero transgredi verbum Domini, facere illud bonum aut malum apud me ipsum: quæcunque dixerit Deus, hæc dicam? 13
Et ecce nunc recurro in locum meum. Veni, consilium dabo tibi, quid faciet populus hic populum tuum in novissimo dierum. 14
Et assumens parabolam suam, dixit; Dicit Balaam filius Beor, dicit homo verè videns, 15
Audiens eloquia Dei, sciens scientiam (e) ab Altissimo, & visionem Dei videns in somno: revelati oculi ejus. 16
(d) Ostendam ei & non modó: (e) beatifico, & non appropinquat. Orietur stella ex Jacob: exurget (f) homo ex Israel: & (g) percutiet duces Moab, & (h) prædabitur omnes filios Seth. 17
Et (i) erit Edom hæreditas: & erit hæreditas Esau inimicus ejus. Et Israel fecit in fortitudine. 18
Et exurget ex Jacob, & perdet eum, 19
qui salvatus, de civitate. Et videns Amalec, & assumens parabolam suam, dixit; Initium gentium Amalec, & semen eorum peribit. 20

MS.A. (κ) Ὁ Θεὸς (λ) ηὐλόγηνται (μ) καταρᾶσθαι (ν) τοῦτο τρίτον. (ξ) ὅσα ἐὰν εἴπῃ μοι ὁ Θεός, (ο) Βαιώρ, (π) ἐπιστήμην ὑψίστου, (ρ) ἀποκεκαλυμμένοι (σ) καὶ ἀναστήσεται (τ) τοὺς υἱοὺς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

Dei qui eduxit eos ex Ægypto robore & altitudine suâ. Devorabit populus ejus hostes suos, & ossa eorum confringet, & dorsa eorum concidet. 8
Cubavit & dormivit ut leo, & ut catulus leonis, & quis excitet eum? benedicentes tibi, benedicti erunt, & maledicẽtes tibi, maledicti. 9
Excanduit autem ira Balac adversùs Belaam; & complosis manibus, ait Balac ad Belaam; Ad maledicendos hostes meos vocavi te, & ecce tu benedicẽdo benedicis eis jam tribus vicibus. 10
Nunc egredere, vade tibi in patriam tuam: dixeram me honorib⁹ te affecturum, sed ecce privavit te Domin⁹ honore. 11
Respondit Belaam, dixitque ad Balac, Ecce legatis quoque tuis quos ad me miseras, dixeram; 12
Etiamsi dederit mihi Balac plenam domũ suã argento vel auro, non potero transgredi verbũ oris Domini, & facere ex corde meo bonum aut malum: sed quod mihi dixerit Domin⁹, illud idẽ loquar. 13
Nunc en pergo ad terram meam, sed veni ut consilium dem tibi quid facturus sit populus iste populo tuo in fine dierũ. 14
Proferens itaq; proverbium suum, ait, Dic Belaam fili Beor, dic vir cujus patens est oculus; 15
Dic qui audisti sermonem Dei, & novisti mentem Altissimi, & visionem Dei vidisti cùm esses dejectus & apertos haberes oculos. 16
Vidi eum, sed non jamdiu; & inspexi eum, sed non est proximus. Orietur stella ex Iacob, & surget princeps ex Israel, & perdet gigantes Moab, & subjugabit omnes filios Seth. 17
Eritq; Adam hæreditas ejus; & Seir possessio inimicorum ejus, ipsius erit: & Israel vires acquiret. 18
Descendet autem ex Iacob, et perdet eum qui evadet ex urbe. 19
Deinde vidit Amalec, et proferens proverbium suum, ait; Caput populorum Amalec, ac finis ejus peribit in æternum. 20

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

אלהא דאפקינון ממצרים תוקפא
ורומא דיליה יכלון בני ישראל
נכסי עממיא סנאיהון ובביזת
מלכיהון יתפנקון וארעהון יחסנון
ינוח ישרי בתקוף כאריא וכליתא
דלית מלכו דיזעזעניה בריכך יהון
בריכין וליטך יהון ליטין: ותקיף
רגזא דבלק לבלעם ושקפנון לידוהי
ואמר בלק לבלעם למילט סנאי
קריתך והא ברכא מברכת להון דנן
תלת זמנין: וכען איזיל לך לאתרך
אמרית יקרא איקרנך והא מנעך יי
מן יקר: ואמר בלעם לבלק הלא
אף לאזגדך די שלחת לותי מלילית
למימר: אם יתן לי בלק מלי ביתיה
כסף ודהב לית לי רשו למעבר על
גזירת מימרא דיי למעבד טבתא
או בישתא מרעותי די ימלל יי יתיה
אמלל: וכען הא אנא אזיל לעמי
אתא אמלכנך מה דתעביד ואחוי
לך מה דיעביד עמא הדין לעמך
בסוף יומיא: ונטל מתליה ואמר
אמר בלעם בריה בעור ואמר גברא
דשפיר חזי: אמר דשמע מימר מן
קדם אל וידע מדע מן קדם עלאה
חיזו מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי
ליה: חזיתיה ולא כען סכיתיה ולא
איתוהי קריב כד יקום מלכא
מיעקב ויתרבא משיחא מישראל
ויקטול רברבי מואב וישלוט בכל
בני אנשא: ויהי אדום ירתא ויהי
ירתא שעיר לבעלי דבבוהי וישראל
יצלח בנכסין: ויחות חד מדבית
יעקב ויובד משיזיב מקרית עממיא
וחזא ית עמלקאה ונטל מתליה
ואמר ריש קרביא דישראל הוה
עמלק וסופיה לעלמא ייבד:

Targum ONKELOS.

8 Deus qui eduxit eos de Ægypto, fortitudo & altitudo ejus sũt: devorabit dom⁹ Israel superbias populorũ inimicorũ suorũ, & præda regũ eorũ delectabũtur, et terrã eorũ possi-
9 debũt. Requiescet habitabitq; in fortitudine quasi leo et quasi leæna, & non erit regnum quod commoveat eũ: benedicentes tibi erũt benedicti, & maledicẽtes tibi erũt maledi-
10 cti. Iratúsq; est furor Balac contra Balaã; & complosis manib⁹ suis, dixit Balac ad Balaã; ut malediceres inimicis meis duxi te; & ecce benedictione benedixisti eis jam tertiò.
11 Nunc autẽ vade in locum tuũ: decreverã enim honorare te, et ecce privavit te Dñs hono-
12 re. Dixitq; Balaã ad Balac: Nõne etiã nunciis quos misisti
13 ad me, locut⁹ sũ, dicens. Si dederit mihi Balac domũ suã plenã argẽto & auro: nõ est mihi facultas transgrediendi decretũ verbi Dñi, ut faciã bonũ aut malũ ex voluntate mea: quodcunq; locutus fuerit Dñs, il-
14 lud loquar? Et nunc, ecce ego vado ad populũ meum: veni, consulã tibi quid facies; & indicabo tibi quid faciet popul⁹ hic populo tuo in fine dierũ.
15 Et assumpsit parabolã suam, & ait: Dicit Balaam fili⁹ Beor; & dicit vir qui pulchrè videt.
16 Dicit ille qui audit verbum à facie Dei, & sciens scientiã à conspectu excelsi: qui videt visionẽ à facie omnipotẽtis; qui
17 cadit, & revelatur ei. Video eũ, et nõ modò; intueor eũ, sed non est prope: cùm consurget rex de domo Jacob, et ungetur Christ⁹ de domo Israel, & occidet principes Moab, & dominabitur omniũ filiorũ ho-
18 minũ. Et erit Idumæa hæreditas, & erit Seir hæreditas inimicis suis: Israel autẽ prospe-
19 rabitur in substãtia. Et descẽdet un⁹ de domo Jacob, et perdet eũ qui evaserit de civitate
20 populorũ. Et vidit Amalech; & assumpsit parabolã suã, & ait: Principiũ bellorũ Israel fuit Amalech, & extrema ejus in æternum perdentur.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 (f) Deus eduxit enim ex Ægypto, sicut (g) robur unicornis est illi: comedet gentes hostes suos, et ossa eorum exossabit, et sagittis suis trans-
9 figet. Incurvans se accubuit ut leo, & sicut catulus leonis; quis suscitabit illum? Benedicentes tibi benedicti erunt, & maledicentes tibi, male-
10 dicti erunt. Tunc exarsit ira Balac in Balaam, & plausit manibus: Dixitq; Balac Balaamo: ad maledicendum inimicos meis vocavi te, at ecce benedixisti benedicendo jam
11 tribus vicibus. Nunc autem fuge in locum tuum: dixeram, Honoranda honorabo te, sed ecce privavit te Dominus
12 gloriâ. Respondit verò Balaam ad Balac, Nónne etiam legatis quos misisti mihi dixe-
13 ram in hunc modum. Si daret mihi Balac plenam domũ suam argento, aut auro, non potero transgredi verbum Domini ad faciendum bonũ aut malum de corde meo; quod dixerit mihi Dominus, hoc
14 dicam? Nunc ergò abeo ad populum meum: Veni, et prædicam tibi quid facturus sit populus iste populo tuo in no-
15 vissimo dierum. Assumpsit itaque parabolam suam, et dixit, (h) Dicit Balaam filius Beor, (i) dicit inquam, homo oculos apertos habens, (k)
16 Dicit audiens eloquia Dei, et sciens scientiam excelsi; qui visionem (l) Omnipotentis vidit, qui cadit oculos discoo-
17 pertus. Videbo illum, sed non modò; (m) contemplabor illum, sed non propè. Orietur stella ex Jacob, et surget virga ex Israele, & transfiget ductos Moab, & (n) verticem omnium filiorum Seth.
18 Erit etiam Edom possessa, eritq; possessa Esau ab inimicis suis, Israel autem faciet fortiter.
19 Et descendet de Jacob qui perdet residuum de civitate.
20 Videns quoque Amalec, assumpsit parabolam suam, & dixit; Initium gentium Amalec, & novissimum ejus donec perdatur.

VER. SAM. (f) Potens (g) volatus altitudinis (h) Fidelis (i) fidelis (k) Fidelis (l) campestrem (m) cantabo (n) altitudinem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 القادر المخرج لهم من مصر كارف الريم مانع عنهم * فهو ياكل اعداءه من الامم * وعظامهم
9 يعرق * وسهامه تدنيهم * واذا جثا وربض فهو كاسد او كلبوة * من ذا يثيره * المبارك فيك مبارك
10 ولاعنك ملعون * فاشتد غضب بالاق على بلعام * وصفق كفيه حردا وقال له * انما دعوتك
11 لتسب اعدائي * فاذا قد باركت فيهم هذه المرة الثالثة * فالان انصرف الى موضعك * لقد كنت
12 عزمت ان اكرمك * فمنعك الله من الكرامة * قال له الم اقل لرسلك الذين بعثت بهم الي * لو
13 اعطاني بالاق مل بيته فضة او ذهبا * لم استطع ان اتجاوز امر الله * فاعمل جيده او رديه من
14 راي * انما اقول الذي يقوله الله فقط * والان ها انا منصرف الى قومي * تعال حتى اعرفك
15 ما يصنع هولاء القوم بقومك في اخر الايام * فضرب مثله وقال * قل يا بلعام بن بعور * وقل
16 يايها الرجل الحديد البصر * قل يا سامع اقوال القادر * وعارف معرفة العالي * وناظر مناظر الكافي *
17 وهو نايم * وهو مفتوح العين * اري امرا وليس هو موجودا الان * والحظه وهو غير قريب * ان
18 يطلع كوكب من ال يعقوب * ويقوم قضيب من ال اسرائيل * فيوهن جهات ماب ويزلزل ساير
19 بني شيث * وسيكون ادوم متعرضا * وكذلك سعير وساير اعدائه * واسرائيل يزداد ايدا * والذي
20 يستولي من ال يعقوب يبيد الشريد من القرية * ثم راى عماليق * فضرب مثله وقال * اول
امة عماليق واخرها الى ابادة *

8 Potens qui eduxit eos ex Ægypto, quasi vigilantissimus rhinoceros arcet ab eis: ipse comedet inimicos suos ex gentibus, & ossa eorum comedet: & sagittæ ejus tabe conficient eos.
9 Et cùm cubuerit atque jacuerit, est veluti leo aut veluti leæna: quis est qui suscitet eum? Benedicens tibi benedictus est, & maledicens tibi, maledictus.
10 Invaluit autem ira Balac adversùs Balaam, impegitque volas suas præ indignatione, & ait illi; Vocavi te ut malediceres hostibus meis, & ecce benedixisti eis hâc tertiâ vice.
11 Et nunc vade in locum tuum: Decreveram quidem honorare te, sed privavit te Deus honore.
12 Dixit ei, Nónne dixi nuntiis tuis quos misisti ad me; Et-
13 iamsi dederit mihi Balac plenam domum suam argento vel auro, non potero præterire mandatum Dei, & facere bonum vel malum ex sententia mea, sed dicam quod dicet Deus tantùm?
14 Et modò ecce ego abeo ad gentẽ meã, veni ut notificem tibi quid factur⁹ sit popul⁹ iste populo tuo in fine dierum.
15 Protulit ergò proverbium suum, & ait; Dic ô Balaam fili Beor, & dic ô vir acutiobtutûs,
16 Dic ô auditor sermonum Potentis, & sciens scientiam Altissimi, & videns visiones Satisfactoris, qui dormiens est & habet oculum apertum.
17 Video rem, & non est existens modò; & aspicio illam, & non est propinqua: nam emittetur stella de stirpe Jacob, surgetque virga ex progenie Israil, & debilitabit regiones Moab, & concutiet omnes filios Seth.
18 Et erit Adum consumptus, & eodem modo Seir, omnesque inimici ejus: Israil verò crescet in robore.
19 Et qui dominabitur de stirpe Jacob, perdet profugam è civitatibus.
20 Deinde vidit Amalec, & protulit parabolam suam, & ait, Principium gentis Amalec, & finis ejus in interitum.

ספר במדבר : כה

est Robustum : dixit & ,suam parabolam *tulit* & ,Chenæum vidit Et
21 וירא את־הקיני וישא משלו ויאמר איתן
depascendum ad erit Quinimo .tuū nidum petra in pone & ,tuū habitaculū
22 מושבך ושים בסלע קנך׃ כי אם־יהיה לבער
: dixit & ,suam parabolam assumpsit Et .te *captives* Assur donec ,Cain
23 קין עד־מה אשור תשבך׃ וישא משלו ויאמר
,Chittim *manu* de naves Et *? ista eum ponendo* à vivet quis ,Væ
24 אוי מי יחיה משמו אל׃ וצים מיד כתים
perditionem ad usque ipse etiam & ,Heber affligent & ,Assur affligent &
ועני אשור וענו־עבר וגם־הוא עדי אבד׃
Balac etiam & ;suum locum ad est reversus & ,abiit & ,Bilham surrexit Et
25 ויקם בלעם וילך וישב למקמו וגם־בלק
.suam viam in ivit
הלך לדרכו׃

CAP. XXV. כה

filias ad fornicari populus cœpit & ,Sitthim in Israel *sedit* Et
1 וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל־בנות
,populus comedit & :suorū deorū sacrificia ad populū vocaverūt Et :Moab
2 מואב׃ ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם
: Pehor Bahal ipsi Israel se conjunxit Et .earum diis se incurvavit &
3 וישתחוו לאלהיהן׃ ויצמד ישראל לבעל פעור
ad Dominus dixit Et .Israel in Domini *nasus* est iratus &
4 ויחר־אף יהוה בישראל׃ ויאמר יהוה אל
Domino eos *fac suspendere* & ,populi *capita omnia* Cape :Mosch
משה קח את־כל־ראשי העם והוקע אותם ליהוה
.Israel ab Domini *nasi* ira avertetur & ,sole coram
נגד השמש וישב חרון אף־יהוה מישראל׃
unusquisque Occidite :Israel judices ad Mosch dixit Et
5 ויאמר משה אל־שפטי ישראל הרגו איש
filiis de vir ecce Et .Pehor Bahal ipsi *conjugantes sese* suos viros
6 אנשיו הנצמדים לבעל פעור׃ והנה איש מבני
oculis in Midianitidē suos fratres ad fecit appropinquare & ,venit Israel
ישראל בא ויקרב אל־אחיו את־המדינית לעיני
flentes ipsi & :Israel filiorum *cœtus* omnis oculis in & ,Mosch
משה ולעיני כל־עדת בני־ישראל והמה בכים
Aharon filii Elhazar filius Pinechas vidit Et .*conventus tentorii* ostium
7 פתח אהל מועד׃ וירא פינחס בן־אלעזר בן־אהרן
sua manu in lanceam accepit & ,*cœtus* medio è surrexit & ,sacerdotis
הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו׃
transfixit & ,*lupanar* *ad* Israel virum post est ingressus Et
8 ויבא אחר איש־ישראל אל־הקבה וידקר את־
.ejus *vulvam* in mulierem & ,Israel virum ,ipsos ambos
שניהם את איש ישראל ואת־האשה אל־קבתה
mortui fuerunt Et .Israel filiis *desuper* plaga se restrinxit &
9 ותעצר המגפה מעל בני ישראל׃ ויהיו המתים
ad Dominus est locutus Et .millia viginti & ,quatuor ,plaga in
10 במגפה ארבעה ועשרים אלף׃ וידבר יהוה אל
: dicendo ,Mosch
משה לאמר׃

Versio VULG. LAT.

21 Vidit quoque Cinæum : &
assumptâ parabolâ, ait; Ro-
bustum quidem est habitaculū
tuum : sed si in petra posueris
22 nidum tuum, Et fueris electus
de stirpe Cin, quamdiu poteris
permanere ? Assur enim capiet
23 te. Assumptâque parabolâ ite-
rùm locutus est; Heu, quis
victurus est, quando ista fa-
24 ciet Deus? Venient in trieri-
bus de Italia, superabunt As-
syrios, vastabúntque Hebræos,
& ad extremum etiam ipsi pe-
25 ribunt. Surrexitque Balaam,
& reversus est in locum suum:
Balac quoque viâ, quâ venerat,
rediit.

CAP. XXV.

1 MOrabatur autem eo tem-
pore Israel in Settim & forni-
catus est populus cum filiabus
2 Moab, Quæ vocaverunt eos ad
sacrificia sua. At illi comede-
runt & adoraverunt deos ea-
3 rum : Initiatúsque est Israel
Beelphegor. Et iratus Do-
4 minus, Ait ad Moysen; Tolle
cunctos principes populi, &
suspende eos contra Solem
in patibulis : ut avertatur fu-
5 ror meus ab Israel. Dixitque
Moyses ad Judices Israel, Oc-
cidat unusquisque proximos
suos, qui initiati sunt Beelphe-
6 gor. Et ecce unus de filiis Is-
rael intravit coram fratribus
suis ad scortum Madianiti-
dem, vidente Moyse, & omni
turbâ filiorum Israel, qui fle-
bant ante fores tabernaculi.
7 Quod cùm vidisset Phinees
filius Eleazari filii Aaron
sacerdotis, surrexit de medio
multitudinis, & arrepto pu-
8 gione, Ingressus est post virum
Israelitem in lupanar, & per-
fodit ambos simul, virum sci-
licet & mulierem in locis ge-
nitalibus. Cessavítque plaga à
9 filiis Israel. Et occisi sunt vi-
ginti quatuor millia hominum.
10 Dixítque Dominus ad Moysen,

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

21 Καὶ ἰδὼν τὸν Κεναῖον, καὶ ἀναλαβὼν τὴν
παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, Ἰσχυρὰ ἡ κατοι-
κία σου· καὶ ἐὰν θῇς ἐν πέτρᾳ τὴν νοσσιάν
22 σου, Καὶ ἐὰν γένηται τῷ (υ) Βεὼρ νοσσιὰ
πανουργίας, Ἀσσύριοι αἰχμαλωτεύσουσί
23 σε. Καὶ ἰδὼν τὸν Ὢγ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν
παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, Ὢ ὤ, τίς ζήσε-
24 ται, ὅταν θῇ ταῦτα ὁ Θεός; Καὶ ἐξελεύ-
σεται ἐκ χειρῶν (φ) Κιτιαίων, καὶ κακώσου-
σιν Ἀσσοὺρ, καὶ κακώσουσιν Ἑβραίους, καὶ αὐτοὶ
25 ὁμοθυμαδὸν ἀπολοῦνται. Καὶ ἀναστὰς Βα-
λαὰμ ἀπῆλθεν ἀποστραφεὶς εἰς τὸν τόπον
αὐτοῦ. καὶ Βαλὰκ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτόν.

MS.A. (υ) Βεωρ (φ) Κητιαίων,

Et videns Cenæum, & assumens
parabolam suam, dixit, Fortis 21
habitatio tua : & si posueris in
petra nidum tuum, Et si fuerit
(k) ipsi Beor nidus astutiæ; As- 22
syrii captivum te ducent. Et vi-
dens Og, & assumens parabo- 23
lam suam, dixit; Heu heu, quis
vivet, cùm posuerit hæc Deus?
Et exibunt de manu Citiæorum,
& affligent Assur, & affligent 24
Hebræos: & ipsi (l) pariter pe-
ribunt. Et exurgens Balaam
abiit reversus in locum suum, 25
Et Balac abiit ad seipsum.

ΚΕΦ. κε'.

1 ΚΑὶ κατέλυσεν Ἰσραὴλ ἐν Σαττὶν, καὶ
ἐβεβηλώθη ὁ λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς
2 θυγατέρας Μωάβ. Καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς εἰς
τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ ἔφαγεν
ὁ λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ (α) προσεκύ-
3 νησαν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, (β) Καὶ ἐτελέ-
σθη Ἰσραὴλ τῷ Βεελφεγώρ. καὶ ὠργίσθη θυ-
4 μῷ κύριος τῷ Ἰσραήλ. Καὶ εἶπε κύριος
(γ) τῷ Μωυσῇ, Λάβε πάντας τοὺς ἀρχη-
γοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ παραδειγμάτισον αὐτοὺς
(δ) κυρίῳ κατέναντι (ε) τοῦ ἡλίου, καὶ ἀπο-
στραφήσεται ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἀπὸ Ἰσραήλ.
5 Καὶ εἶπε Μωυσῆς ταῖς φυλαῖς Ἰσραήλ,
Ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν
6 τετελεσμένον τῷ Βεελφεγώρ. Καὶ ἰδοὺ ἄν-
θρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐλθὼν προσήγαγε
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν Μαδιανῖτιν
(ζ) ἐναντίον Μωυσῆ, καὶ ἐναντίον πάσης
συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραήλ, αὐτοὶ δὲ ἔκλαιον
παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
7 Καὶ ἰδὼν Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ υἱοῦ Ἀαρὼν
τοῦ ἱερέως, ἐξανέστη ἐκ μέσου τῆς συναγω-
γῆς, καὶ λαβὼν σειρομάστην ἐν τῇ χειρὶ,
8 Εἰσῆλθεν ὀπίσω τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἰσραηλί-
του εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἀπεκέντησεν ἀμφοτέ-
ρους, τόν τε ἄνθρωπον τὸν Ἰσραηλίτην,
καὶ τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς. καὶ
ἐπαύσατο ἡ πληγὴ (η) ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ.
9 Καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ,
10 τέσσαρες καὶ εἴκοσι χιλιάδες. Καὶ ἐλάλησε
κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,

MS.A. (α) προσεκύνησεν (β) Καὶ ἐτελέσθη (γ) πρὸς Μωυσῆν, Λάβε τοὺς (δ) τῷ κυρίῳ (ε) τοῦ λαοῦ, καὶ (ζ) ἔναντι (η) ἀπὸ τῶν υἱῶν

CAP. XXV.

ET mansit Israel in Sattin: &
polluitus est populus, ut fornica- 1
retur in filias Moab. Et voca-
verunt eos ad sacrificia idolo- 2
rum suorum: & manducavit
populus de sacrificiis eorum, &
adoravit idola eorum: Et conse-
cratus est Israel ipsi Beelphegor. 3
Et iratus est furore Dominus in
Israel. Et dixit Dominus Moy-
si, Accipe omnes principes popu- 4
li, & (a) ostenta eos Domino
contra Solem, & avertetur ira
furoris Domini ab Israel. Et di-
xit Moyses tribubus Israel, Oc- 5
cidite unusquisque proximum
suum, qui consecratus est ipsi
Beelphegor. Et ecce homo de fi-
liis Israel veniens adduxit fra- 6
trem suum ad Madianitidem
in conspectu Moysi, & in con-
spectu omnis synagogæ filiorum
Israel. Ipsi autem flebant ad
ostium tabernaculi testimonii. Et
videns Phinees filius Eleazari 7
filii Aaron sacerdotis, exsurrexit
de medio synagogæ: et capiens
(b) syromasten in manu, Ingressus 8
est post hominem Israelitam (c)
in caminum, & transfodit u-
trosque, hominem Israelitam
& mulierem per vulvam ejus.
Et cessavit plaga à filiis Israel.
Et fuerunt mortui in plaga, qua- 9
tuor & viginti millia. Et lo- 10
cutus est Dominus ad Moysen,
dicens,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]

Vidit etiam Cinæos, & protulit proverbium 21
suum, & ait, Munitum est domicilium tuū,
& positus in rupe nidus tuus. Etiamsi ad spi- 22
cilegium (*id est, extremam ruinam*) fuerit
Cin, usque ad Assur captivum te ducent. Pro- 23
tulit quoq; proverbium suum & ait, Heu quis
vivet cùm ista Deus intulerit? Et legiones e- 24
gredientur è terra Chithæorum, & subjuga-
bunt Assur, & subjicient Hebræos, & ipsi de-
mum peribunt in æternum. Surrexitque Be- 25
laam, & reversus abiit in patriam suam, &
Balac quoque perrexit ad viam suam.

CAP. XXV.

COmmoratus est autem Israel in Setim, 1
cœpitque populus fornicari cum filiabus
Moab. Et invitaverunt illæ populum ad 2
sacrificia deorum suorum : & comederunt
populus, & adoraverunt deos earum. Et 3
plenè adhæsit Israel Beel-Pheor. Et incen-
sus est furor Domini in filios Israel. Dixitq; 4
Dominus ad Mosen, Duc omnes principes
populi, eosque palam expone coram Domi-
no in conspectu solis, & avertetur ira furo-
ris ejus à filiis Israel. Dixitque Moses judi- 5
cibus Israelis, Trucidate quisque viros suos,
eos qui adhæserunt Beel-Pheor. Ecce autem 6
vir de filiis Israel veniens accessit ante fra-
tres suos, & ingressus est ad Medianitidem
quandam in præsentia Mosis, & in præsentia
totius cœtûs filiorum Israel, qui flebant ad
ostium tabernaculi temporis. Vidítque cum 7
Phinehes filius Eliazar filii Aharonis sacer-
dotis, & surgens è medio cœtu, sumpsit ha-
stam manu suâ. Et ingressus post virum 8
Israelitam in cubiculum, confodit ambos,
virum *scilicet*, Israelitam, & mulierem per
uterum ejus in cubiculo, & cohibita est mors
subita ab Israele. Fuerunt autem qui obi- 9
erunt morte subitâ, viginti quatuor millia.
Et locutus est Dominus cum Mose, dixitque 10
ad eum;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

21 וחזא ית שלמאה ונטל מתליה
ואמר תקיף בית מותבך ושוי
בכרך תקיף מדורך : ארי אם יהי
22 לשיצאה שלמאה עד מה אתוראה
23 ישבנך : ונטל מתליה ואמר וי
לחיביא דיחון כד יעביד אלהא
24 ית אלין : וסיען יצטרחן מכתאי
ויענון לאתור וישתעבדון לעבר
פרת ואף אנון לעלמא ייבדון :
25 וקם בלעם ואזל ותב לאתריה
ואף בלק אזל לאורחיה :

כה

1 ויתיב ישראל בשטין ושרי עמא
למטעי בתר בנת מואב : וקראה
2 לעמא לדבחי טעותהון ואכל עמא
3 וסגידו לטעותהון : ואתחבר
ישראל לבעלא פעור ותקיף רוגזא
4 דיי בישראל : ואמר יי למשה
דבר ית כל רישי עמא ודון וקטול
דחיב קטול קדם יי לקביל
שמשא ויתוב תקוף רוגזא דיי
5 מישראל : ואמר משה לדייני
ישראל קטולו גבר גברוהי
6 דאתחברו לבעלא פעור : והא
גברא מבני ישראל אתא וקריב
לות אחוהי ית מדיניתא לעיני
משה ולעיני כל כנשתא דבני
ישראל ואנון בכן בתרע משכן
7 זמנא : וחזא פנחס בר אלעזר
בר אהרן כהנא וקם מגו כנשתא
8 ונסיב רומחא בידיה : ועל
בתר גברא בר ישראל לקבתא
ובזע ית תרויהון ית גברא בר
ישראל וית אתתא למעהא
9 ואתכליאת מותנא מעל בני ישראל :
והוו דמיתו במותנא עשרין וארבעא
10 אלפין : ומליל יי עם משה
למימר :

Targum Onkelos.

21 Et vidit Salamæũ; & assumpsit parabolam suam, & ait: Robusta est domus habitationis tuæ, ponéque in civitate for-
22 tissima habitaculum tuum. Si enim fuerit Salamæus in consummationem, *quousque* As-
23 syrius captivabit te. Et assumpsit parabolam suam, & ait: Væ peccatoribus qui vixerint quando Dominus faciet hæc.
24 Et naves venient *à Cethæis*, & affligent Assyriam, & subjicient trans flumen Euphratem: & illi quoque in æter-
25 num peribunt. Surrexitque Balaam; & abiit, & reversus est in locum suum: Balac quoque abiit in viam suam.

CAP. XXV.

1 Morabatur autem Israel in Setim: & cepit populus for-
2 nicari cum filiabus Moab. Et vocaverunt populum ad sacrificia idolorum suorum: & comedit popul᷒, & adoraverũt ido-
3 la eorũ. Conjunctusq; est Israel cultorib᷒ Beelphegor: & irat᷒ est furor Domini contra Israel.
4 Et dixit Dominus Moysi, Tolle omnes principes populi; & judica, & occide illum qui reus fuerit mortis, coram Domino contra solem: ut avertatur ira furoris Domini ab Israel.
5 Dixitque Moyses judicibus Israel: Occidat unusquisque viros suos, qui conjuncti sunt
6 cultorib᷒ Beelphegor. Et ecce vir de filiis Israel venit, & attulit ad fratres suos Madianitidem, ante oculos Moysi & ante oculos omnis congregationis filiorum Israel: & illi flebant in ostio tabernaculi
7 fœderis. Et vidit Phinees filius Eleazar filii Aaron sacerdotis: & surrexit de medio congregationis, & tulit lance-
8 am in manu sua. Et venit post virum Israelitem in lupanar, & perfodit ambos; virum scilicet Israelitem, & mulierem per ventrem suum: & cessa-
9 vit pestis à filiis Israel. Fueruntq; qui mortui sunt in peste,
10 viginti & quatuor millia. Locutusq; est Dominus cum Moyse dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

21–25; XXV. 1–10 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

21–25; XXV. 1–10 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

21 *Videns quoque Cinæum, assumpsit parabolam suam, & dixit; (n) Fortis est habitatio tua, pone etiam in petra nidũ*
22 *tuum. Etiamsi fuerit in combustionem Cain, (o) discedet ex Assur incola tuus.*
23 *Item assumpsit parabolam suam, & dixit, Eheu, quis subsistet cùm*
24 *desolabitur eum (p) Deus. Educet eos de manu Cethim, affligent Assur, affligent etiam Hebræum, atque etiam (q) ipsũ*
25 *donec pereat. Postea surrexit Bilaam, & abiit, reversusque est in locum suum: atque etiam Balac abiit viam suam.*

CAP. XXV.

1 *Cum autem moraretur Israel in Setim, tum cœpit populus fornicari cum*
2 *filiabus Moab. Vocaveruntq; populum ad sacrificia deorũ suorum; & comedit populus, & adoraverunt deos earum.*
3 *Et consecrati sunt ex filiis Israel ipsi Beelphegor, exarsitque ira Domini adversus Is-*
4 *raelem. Ideo dixit Dominus Mosi, Dic ut occidant viros consecratos Beelphegor, & avertetur furor iræ Dominĩ*
5 *ab Israele. Dixit igitur Moses judicibus Israel, Occidite unusquisq; viros suos conse-*
6 *cratos Beelphegor. Ecce autem quidam ex filiis Israel venit, & (a) adduxit ad fratres suos Madianitidem ante oculos Mosis, & ante oculos universæ congregationis filiorũ Israel: ipsi autem flebant ad portam tabernaculi testimo-*
7 *nii. Ut vidit Phinees filius Eleazari, filii Aaronis sacerdotis, & surrexit de medio congregationis, & accepit*
8 *lanceam in manu sua. Et ingressus est post virum Israelitam in lupanar, & transfixit ambos, virum Israelitam, et mulierem per pudendã ejus: cohibitáque est plaga à*
9 *filiis Israel. Mortuique sunt ex plaga, viginti quatuor*
10 *millia. Postea dixit Dominus Mosi in hæc verba,*

VER. SAM. (n) Profundã (o) testis ex Assur reditus tuus. (p) Potens. (q) ipse testis peribit. (a) appropinquavit ad fratres suos cum Madianitidi

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * ثم راي القينيين * فضرب مثله وقال * سيكون مسكنك صلبا ويصير في الصخر وكرك * واذا
12 يكون وقت لنفي القينيين منكم * يسبي منهم الموصليون * ثم ضرب مثله فقال * ويل لمن
13 يحيي اذا صيره القادر * والذين يبرزون من فرضة قبرس تعذب الموصليين والعبريين * وهم ايضا
14 الي الاباده * ثم قام بلعام * فمضي راجعا الي موضعه * وبالاق ايضا مضي الي سبيله *
15

* الفصل الخامس والعشرون *

1 * ثم اقام الاسرايليه في سطين * وبداء القوم في ان يزنوا ببنات ماب * فدعون القوم الي دبايح
2 معبوداتهن * فاكلوا منها * وسجدوا لها * فلازم ال اسرايل فغور الصنم * واشتد غضب الله
3 عليهم * فقال الله لموسي * خذ معك روساء القوم * واصلبهم لله حذاء الشمس * ترجع حدة
4 غضبه عن ال اسرايل * فقال موسي لحكامهم * ليقتل كل رجل من في ناحيته من ملازمي فغور
5 الصنم * واذا رجل من بني اسرايل قد اقبل * وقدم الي ما بينهم امراه مدينية بحضرة
6 موسي وجماعتهم * وهم يبكون عند باب خباء المحضر * فلما راي فنحاس بن العازار بن هرون
7 الامام * قام من وسط الجماعة * واخذ رمحا في يده * ودخل وراءه الي القبة * فطعنهما الرجل
8 والامراه في بطنها * فانحبس الوباء عن بني اسرايل * وكان عدد من مات بالوباء اربعه وعشرون
9 الفا * وكلم الله موسي قايلا *
10

Deinde vidit Cinæos, tulitque proverbium suum, & ait; Erit habitatio tua solida, 21
& fiet in petra cubile tuum. Et quando fuerit tempus expellendi Cinæos à vobis, 22
captivabunt ex eis Musolæi. (1. Assyrii.) *Item protulit parabolam suam, & dixit;* 23
Væ illi qui vivet quando faciet id Potens. Et qui se surripient è portu Cypri, 24
vexabunt Musolæos, & Hebræos: & ipsi quoque erunt in interitum. Deinde 25
surrexit Balaam, & abiit rediens ad locum suum: & Balac etiam abiit ad semitam suam.

CAP XXV.

Commorati sunt etiã Israilitæ in Settin, & cœpit populus scortari cum filia- 1
bus Moab. Quæ vocaverunt populum ad sacrificia deorum suorum, comederuntque ex illis, & adoraverunt eos. 2
Adhæsitq; progenies Israil Phoor idolo: et invaluit furor Dei in illos. Dixitque De᷒ 3
ad Musam; Sume tecum principes populi, & crucifige eos Deo ex adverso solis, 4
& amovebitur vis furoris ejus à stirpe Israil. Dixitque Musa ad judices eorum, Interficiat unusquisque vir eos qui 5
in parte sua reperiuntur ex adhærentibus Phoor idolo. Et ecce vir de filiis Israil 6
venit, adduxitque inter eos mulierem Medianitidem, in præsentia Musæ & congregationis eorum, ipsis lugentibus apud ostium tabernaculi præsentiæ. Quod 7
cùm vidisset Phinhas filius Elazar filii Haron sacerdotis, surrexit de medio congregationis, sumpsitq; lanceam manu suã.
Et ingressus est post illum in fornicem, & 8
confodit utrumque, virum ac mulierem in ventre ipsius mulieris: et repressa est pestis à filiis Israil. Fuit autem numerus eo- 9
rum qui mortui sunt peste, viginti quatuor millia. Et locutus est Deus ad Musam, 10
dicens;

ספר במדבר : כו

fecit averti sacerdotis Aharon filii Elhazar filius Pinechas
11 פינחס בן־אלעזר בן־אהרן הכהן השיב את־
meum zelum ipsum zelando in ,Israel filiis desuper meum fervorem
חמתי מעל בני־ישראל בקנאו את־קנאתי
Idcirco .meo zelo in Israel filios consumpsi non & :eorũ medio in
12 בתוכם ולא־כליתי את־בני־ישראל בקנאתי : לכן
ej⁹ semini & ,ei erit Et .pacem meum pactum ei damo ego Ecce :dic
13 אמר הנני נתן לו את־בריתי שלום : והיתה לו ולזרעו
,suo Deo est zelatus quòd pro ,seculi sacerdotii pactum ,eum post
אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו
,percussi Israel viri nomen Et .Israel filios super expiavit &
14 ויכפר על־בני ישראל : ושם איש ישראל המכה
prælatus ,Salu filius Zimri ,Midianitide cum est percussus qui
אשר הכה את־המדינית זמרי בן־סלוא נשיא
,Midianitidis occisæ mulieris nomen Et .Simhon ipsi patris domus
15 בית־אב לשמעני : ושם האשה המכה המדינית
.ipse Midian in patris domus ,gentium caput ;Sur filia Cosbi
כזבי בת־צור ראש אמות בית־אב במדין הוא :
angustiis Affice :dicendo ,Mosch ad Dominus est locutus Et
16 וידבר יהוה אל־משה לאמר : צרור את־
17 vos ipsi angustiis afficites Quia .eos percutietis & ,Midianitas
18 המדינים והכיתם אותם : כי צררים הם לכם
,Pehor verbum super vobis fecerunt fraudem quibus ,suis fraudibus in
בנכליהם אשר־נכלו לכם על־דבר־פעור
die in percussæ ,eorum sororis Midian prælati filiæ Cosbi verbum super &
ועל־דבר כזבי בת־נשיא מדין אחתם המכה ביום־
.Pehor verbum super plagæ
המגפה על־דבר פעור :

CAP. XXVI. כו

ad & ,Mosch ad Dominus dixit & ,plagam post fuit Et
1 ויהי אחרי המגפה ויאמר יהוה אל־משה ואל
caput Tollite :dicendo ,sacerdotis Aharon filium Elhazar
2 אלעזר בן־אהרן הכהן לאמר : שאו את־ראש
,supra & ,annorum viginti filio à ,Israel filiorum cœtus universi
כל־עדת בני־ישראל מבן עשרים שנה ומעלה
.Israel in exercitum egredientis omnis ,suorum patrum domum ad
לבית אבתם כל־יצא צבא בישראל :
campestribus in eis cum sacerdos Elhazar & Mosch est locutus Et
3 וידבר משה ואלעזר הכהן אתם בערבת
,annorum viginti filio A :dicendo ,Jerecho Jarden super ,Moab
4 מואב על־ירדן ירחו לאמר : מבן עשרים שנה
filiis & Mosch Dominus præcepit quemadmodum ,supra &
ומעלה כאשר צוה יהוה את־משה ובני
primogenitus Reuben .Ægypti terra è egredientibus Israel
5 ישראל היצאים מארץ מצרים : ראובן בכור
Pallu .Chanochitarum familia Chanoch ;Reuben Filii :Israel
ישראל בני ראובן חנוך משפחת החנכי לפלוא
Charmi .Chesronitarum familia Chesron .Palluitarum familia
6 משפחת הפלאי : לחצרן משפחת החצרוני לכרמי
.Charmitarum familia
משפחת הכרמי :

Versio VULG. LAT.

11 Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meã à filiis Israel : quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerẽ filios Israel in zelo
12 meo. Idcircò loquere ad eum, Ecce do ei pacem fœ-
13 deris mei. Et erit tam ipsi quàm semini ejus pactũ sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, & expiavit scelus filiorum
14 Israel. Erat autem nomen viri Israelitæ, qui occisus est cum Madianitide, Zambri filius Salu, dux de cognatione & tribu Simeonis.
15 Porrò mulier Madianitis, quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobilissimi Madi-
16 anitarũ. Locutúsq; est Dominus ad Moysen, dicens,
17 Hostes vos sentiant Madia-
18 nitæ, & percutite eos. Quia & ipsi hostiliter egerunt contra vos, & decepére insidiis per idolum Phogor, & Cozbi filiã ducis Madiã sororẽ suam, quæ percussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAP XXVI.

1 POstquàm noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Moysen & Eleazarũ filiũ Aaron sacerdotem;
2 Numerate omnẽ summã filiorũ Israel à viginti annis & suprà, per domos & cognationes suas, cunctos qui possũt ad bella procedere.
3 Locuti sũt itaq; Moyses & Eleazar sacerdos in campestrib⁹ Moab super Jordanẽ contra Jericho, ad eos qui
4 erant A viginti annis & suprà, sicut Domin⁹ imperaverat, quorũ iste est nu-
5 merus. Ruben primogenit⁹ Israel. Huj⁹ fili⁹, Henoch, à quo familia Henochitarũ: & Phallu, à quo familia
6 Phalluitarũ. Et Hesrõ, à quo familia Hesronitarum: & Charmi, à quo familia Charmitarum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Φινεὲς ὑιὸς Ἐλεάζαρ ὑιȣ̃ Ἀαρὼν τȣ̃ ἱερέως κατέπαυσε τὸν θυμόν μȣ ἀπὸ ὑιῶν Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ζηλῶσαί μȣ τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς, καὶ ȣ̓κ ἐξανήλωσα τȣ̀ς ὑιȣ̀ς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζήλῳ μȣ.
12 Οὕτως εἰπὸν, Ἰδȣ̀ ἐγὼ δίδωμι (ϑ) αὐτῷ διαθήκην εἰρήνης.
13 Καὶ ἔσαι αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτȣ̃ (ι) μετ' αὐτὸν διαθήκη ἱερατείας αἰωνία, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε τῷ Θεῷ αὐτȣ̃, καὶ ἐξιλάσατο
14 περὶ τῶν ὑιῶν Ἰσραήλ. Τὸ δὲ ὄνομα τȣ̃ ἀνθρώπȣ τȣ̃ Ἰσραηλίτȣ τȣ̃ πεπληγότος, ὃς ἐπλήγη μετὰ τῆς Μαδιανίτιδος, Ζαμβρὶ, ὑιὸς (κ) Σαλμὼν, ἄρχων οἴκȣ (λ) πα-
15 τριᾶς τῶν Συμεών. Καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ Μαδιανίτιδι τῇ πεπληγυίᾳ, Χασβὶ, θυγάτηρ Σȣ̀ρ, ἄρχοντος ἔθνȣς (μ) Ὀμμὼθ, οἴκȣ πατριᾶς ἐστι τῶν Μαδιάμ.
16 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
17 Λάλησον τοῖς ὑιοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, Ἐχθραίνετε τοῖς Μαδιηναίοις καὶ πατάξατε
18 αὐτȣ́ς, Ὅτι ἐχθραίνȣσιν αὐτοὶ ὑμῖν ἐν δολιότητι, ὅσα δολιȣ̃σιν ὑμᾶς διὰ Φογὼρ, καὶ διὰ Χασβὶ θυγατέρα ἄρχοντος Μαδιὰμ (ν) ἀδελφὴν αὐτῶν, τὴν πεπληγυῖαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληγῆς διὰ Φογώρ.

MS.A. (ϑ) αὐτῷ τὴν διαθήκην μȣ διαθήκην εἰρήνης. Καὶ (ι) μετ' αὐτȣ̃ (κ) Σαλὼ, (λ) πατριᾶς Συμεών. (μ) Σομμὼθ, (ν) τὴν ἀδελφὴν

ΚΕΦ. κϛ'.

1 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν πληγὴν, καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς (α) Μωυσῆν καὶ Ἐλεάζαρ
2 τὸν ἱερέα, λέγων, Λάβε τὴν ἀρχὴν (β) πάσης συναγωγῆς ὑιῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ εἰκοσαετȣ̃ς καὶ ἐπάνω κατ' οἴκȣς πατριῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατάξασθαι ἐν
3 Ἰσραήλ. Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς καὶ (γ) Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς ἐν Ἀραβὼθ Μωὰβ ἐπὶ τȣ̃
4 Ἰορδάνȣ κατὰ Ἱεριχὼ, λέγων, Ἀπὸ εἰκοσαετȣ̃ς καὶ ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. καὶ οἱ ὑιοὶ Ἰσραὴλ οἱ ἐξελθόντες
5 ἐξ Αἰγύπτȣ· Ῥȣβὴν πρωτότοκος Ἰσραήλ. ὑιοὶ δὲ Ῥȣβὴν Ἐνὼχ, καὶ δῆμος τȣ̃ Ἐ-
6 νὼχ· τῷ Φαλλȣ̀, δῆμος τȣ̃ Φαλλȣί. Τῷ Ἀσρὼν, δῆμος τȣ̃ Ἀσρωνί· τῷ Χαρμὶ, δῆμος τȣ̃ Χαρμί.

MS.A. (α) Μωυσῆν, * λέγων, καὶ πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, λέγων, (β) πάσης τῆς συναγωγῆς (γ) Ἐλεάζαρ μετ' αὐτῶν ἐν Ἀραβὼθ

Phinees fili⁹ Eleazari filii Aaronis sacerdotis sedavit furorem meũ à filiis Israel, dum ego zelarẽ zelũ in eos, & non consumpsi filios Israel in zelo meo. 11
Sic dicito, Ecce ego do ei testamentum pacis. 12
Et erit ei & semini ejus post eum testamentum sacerdotii sempiternum pro eo, quod zelavit Deo suo, & depropitiavit pro filiis Israel. 13
Nomen autem hominis Israelitæ illius percussi, qui percussus est cum Madianitide, Zambri filius Salmon, princeps domûs familiæ filiorum Symeon. 14
Et nomen mulieri Madianitidi illi percussæ, Chasbi filia Sur principis gentis (d) Ommoth, (e) domûs familiæ est Madiam. 15
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens, 16
Loquere filiis Israel, dicens; Hostes sitis Madianitis, & percutite eos. 17
Quoniam hostes ipsi sunt vobis in dolo, quæcunque decipiunt vos per Phogor, & per Chasbi filiam principis Madiam sororem eorum, quæ percussa est in die plagæ propter Phogor. 18

CAP. XXVI.

ET factum est post plagam, & locutus est Domin⁹ ad Moysen, & Eleazarum sacerdotem, 1
dicens, Accipe (a) principium totius synagogæ filiorum Israel à viginti annis & suprà, secundùm domos familiarum eorum: omnis qui procedit ad standum in acie in Israel. 2
Et locutus est Moyses & Eleazar (b) sacerdos in Araboth Moab super Jordanem contra Hiericho, dicens, 3
A viginti annis & suprà, quemadmodùm constituit Dominus Moysi. Et filii Israel, qui exierunt ex Ægypto; 4
Ruben primogenitus Israel. Filii autem Ruben Enoch, & populus ipsius Enoch. 5
Ipsi (c) Phallu, populus Phallui. Ipsi Asron, populus Asroni: ipsi Charmi, popul⁹ Charmi. 6

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

Phinehes filius Eliazar filii Aharonis sacerdotis avertit furorem meum à filiis Israel, & zelatus est zelum meum inter eos, nec perdidi filios Israel zelo meo. 11
Propterea dixi, Ecce do ei fœdus pacis. 12
Eritq; ipsius & filiorum ejus post ipsum fœdus sacerdotii in æternum, eò quòd zelatus fuerit pro Deo suo, veniámq; impetraverit filiis Israel. 13
Nomen autem viri Israelitæ occisi, qui occisus fuerat cum Medianitide, erat Zamri filius Salu principis familiarum tribûs Simeon. 14
Nomen verò mulieris Medianitidis, Chosbi filia Sur: & princeps gentis familiæ ipsius *mulieris* in Median erat iste. 15
Locutus est etiam Dominus cum Mose, dixitq; ad eum; 16
Affige Medianitas, & trucida eos. 17
Nam ipsi vos affligunt fraude suâ quâ deceperunt vos in negotio Peor, & in negotio Chosbi filiæ principis Median sororis eorum, quæ occisa fuit in die cladis subitæ pro negotio Peor. 18

CAP. XXVI.

FActum est autem post mortalitatem subitam, ut diceret Dominus ad Mosen & ad Eliazar filium Aharonis sacerdotis; 1
Capite supputationem totius cœtûs filiorum Israel à filio viginti annorum & suprà, per familias eorum, omnem procedentem ad militiam in Israele. 2
Loquuti sunt ergò Moses & Eliazar sacerdos cum eis in Arboth Moab quæ est secus Jordanem Jericho. 3
Et numeravit eos Moses à filio viginti annorum & supra, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Itaque filii Israel egressi è terra Ægypti, 4
Sunt Rubil primogenitus Israelis: filii verò Rubil, Henoch, *à quo familia* Henochitarum: Phalu, *unde* familia Phaluitarum: 5
Hesron, *à quo* familia Hesronitarum: Charmi, *à quo* familia Charmitarum. 6

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

11 פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא אתיב ית חמתי מעל בני ישראל בדקני ית קנאתי ביניהון ולא שיציתי ית בני ישראל בקנאתי:
12 בכן אמר הא אנא גזר ליה ית קימי שלם:
13 ותהי ליה ולבנוהי בתרוהי קים כהונת עלם חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני ישראל:
14 ושום גברא בר ישראל קטילא די אתקטיל עם מדיניתא זמרי בר סלוא רב בית אבא לבית שמעון:
15 ושום איתתא דאתקטילת מדיניתא כזבי בת צור ריש אומי בית אבא במדין הוא:
16 ומליל יי עם משה למימר:
17 אעיק ית מדינאי ותקטיל יתהון:
18 ארי מעיקין אנון לכון בנכליהון די נכילו לכון על עסק פעור ועל עסק כזבי בת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עסק פעור:

כו

1 והוה בתר מותנא ואמר יי למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא למימר:
2 קבילו ית חושבן כל כנשתא דבני ישראל מבר עסרין שנין ולעלא לבית אבהתהון כל נפק חילא בישראל:
3 ומליל משה ואלעזר כהנא ואמרו למטני יתהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר:
4 מבר עסרין שנין ולעלא כמא די פקיד יי ית משה ובני ישראל די נפקו מארעא דמצרים:
5 ראובן בוכרא דישראל בני ראובן חנוך זרעית חנוך לפלוא זרעית פלוא:
6 לחצרון זרעית חצרון לכרמי זרעית כרמי:

11 Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meam à filiis Israel, cùm zelaverit zelum meum in medio eorum: ut non consumerem
12 filios Israel zelo meo. Idcircò dic ei: Ecce ego statuo illi
13 pacem fœderis mei. Eritque ei, & filiis ejus post eum, pactum sacerdotii sempiternum: eò quòd zelatus est coram Deo suo, & placavit pro filiis Is-
14 rael. Nomen autem viri Israelitæ occisi, qui occisus est cùm Madianitide, erat Zamri filius Salu, principis domus pater-
15 næ de tribu Simeonis. Et nomen mulieris Madianitidis quæ occisa est, erat Cozbi filia Sur: qui erat princeps nationis domus paternæ in Ma-
16 dian. Locutusque est Domi-
17 nus cum Moyse dicens. Affli-ge Madianitas, & *occide* eos.
18 Quia ipsi afflixerunt vos insidiis suis quibus insidiati sunt contra vos per idolum Phogor, & per Cozbi filiam principis Madian sororem suam, quæ occisa est in die pestis propter Phogor.

CAP. XXVI.

1 Et factum est post pestem, dixit Dominus ad Moysen, & ad Eleazarum filium Aaron sa-
2 cerdotis, dicens. Accipite summam omnis cœtus filiorum Israel, à viginti annis & supra per domos patrum suorum: omnium egredientium in ex-
3 ercitum in Israel. Locutusque est Moyses & Eleazarus sacerdos, decreveruntque numerare eos in campestribus Moab,
4 juxta Jordanem Hiericho. A viginti annis & supra; sicut Dominus præceperat Moysi & filiis Israel, qui egressi sunt
5 de terra Ægypti. Ruben primogenitus Israel: filii Ruben; de Enoch, fuit familia Enochitarum; de Phalu, familia
6 Phaluitarum. De Esron, familia Esronitarum: de Charmi, familia Charmitarum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

11 Phinees filius Eleazari filii Aaronis sacerdotis avertit furorem meum à filiis Israel, quum zelatus est zelum meum in medio eorum, ut non
12 consumerem filios Israel in zelo meo. Ideo dic, Ecce do
13 illi fœdus meum pacis, ut sit illi, & semini ejus post eum fœdus sacerdotii perpetui, eò quòd zelat* est pro Deo suo,
14 & expiavit filios Israel. Nomen autem viri Israelitæ percussi, qui percussus est cum Madianitide, erat Zamri filius Salu, princeps familiæ Si-
15 meonitarum. Nomen verò mulieris percussæ Madianitidis, erat (b) Chozbith filia Sur: Dux erat ille populorum domûs paternæ in Madian.
16 Et locutus est Dominus Mosi, di-
17 cens; Premite Madianitas ut
18 percutiatis eos: Nam illi facti sunt vobis hostes fraudibus suis quas machinati sunt adversus vos juxta verbum Peor, & juxta verbum Chozbi filiæ principis Madian sororis eorum, percussæ in die plagæ propter negotium Peor.

CAP. XXVI.

1 Factum est autem post plagam, ut loqueretur Domi-nus Mosi & Eleazaro filio Aaronis sacerdotis, dicens;
2 Tollite summam universæ congregationis filiorum Israel, à filio viginti annorum & supra, per domos patrum suorum, omnium egredientium ad bellum in Israele.
3 Locutus est igitur Moses, & Eleazar sacerdos cum illis in planicie Moab, juxta Jordanem Je-
4 richo, dicendo. A filio viginti annorum & supra, sicut præcepit Dominus Mosi: Filii autem Israel qui egressi sunt ex
5 Ægypto. Ruben primogenitus Israel: filii verò Ruben, Henoch, familia Henochitarum: De Phallu, familia
6 Phalluitarum. De Hesron, familia Hesronitarum: De Charmi, familia Charmitarum.

VER. SAM. (b) Chozbi

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * إن فينحاس بن العازار بن هرون الإمام رد حميتي عن بني إسرائيل بغيرته لي فيما بينهم
12 حتى لم أفنهم بعقابي * فلذلك قل لهم إني معطيه عهدي سلاما * يكون له ولنسله بعده
13 عهد إمامة الدهر بدل ما غار لربه وكفر عن بني إسرائيل *
14 وكان اسم الرجل الإسرائيلي المقتول الذي قتل مع المدينية زمري بن سالو سريف بيت آبائه للسمعوني * واسم المرأة
15 المدينية المقتولة كزبي بنت صور وهو رئيس أهل بيت من أمة مدين *
16 وكلم الله موسى قائلا *
17 حاصر المدينيين حتى تقتلوهم *
18 لأنهم أعداء لكم باغتيالهم الذي اغتالوكم به بسبب فعور وبسبب كزبي بنت سريف مديان أختهم المقتولة في يوم الوباء بسبب فعور *

* الفصل السادس والعشرون *

1 * ولما كان بعد الوباء *
2 قال الله لموسى تكليما ولالعازار بن هرون الإمام * ارفعا جملة جماعة بني إسرائيل من ابن عشرين سنة فصاعدا لبيوت آبائهم * كل من يخرج في جيوشهم *
3 فأمر موسى العازار الإمام بإحصائهم في بيدا مأب على أردن ريحا *
4 من ابن عشرين سنة فصاعدا كما كان أمر الله موسى وبني إسرائيل الخارجين من بلد مصر *
5 فكان من راوبين بكر إسرائيل عشير الحنوخيين * وعشير الفلويين *
6 وعشير الحصرونيين * وعشير الكرميين *

11 Quia Phinehas filius Eleazar filii Haron sacerdotis avertit excandescentiam meam à filiis Israil zelo suo erga me inter eos, ita ut non consumpserim illos supplicio
12 meo: Propterea dic eis me daturum illi
13 fœdus meum in pacem, Quod erit ipsi et stirpi ejus post illum, fœdus sacerdotii sempiterni, pro eo quòd zelaverit pro Domino suo, et expiaverit filios Israil.
14 Erat autem nomen viri Israilitæ interfecti qui occisus est cum Medianitide, Zamri filius Salu, princeps familiæ suæ, de tribu Si-
15 meon. Et nomen mulieris Medianitidis interfectæ, Chozbi filia Sur, & ipse erat princeps familiæ inter gentem suam in Median.
16 Et allocutus est Deus Musam,
17 dicens; Obside Medianitas, ut occidatis
18 eos, Quia hostes sunt vobis propter dolum quo deceperunt vos per Pheor, et per Chozbi filiam principis Median sororis suæ occisæ in die pestis propter Pheor.

CAP. XXVI.

1 Cum verò transacta esset pestis, dixit Deus ad Musam sermonem, et ad E-
2 leazarum filium Haronis sacerdotis; Tollite summam cœtûs filiorum Israil à filio viginti annorum & suprà in familias suas, omnem egredientem ad turmas eo-
3 rum. Præcepit ergò Musa Eleazaro sacerdoti numerationem eorum in deserto
4 Moab super Jordane Riba. A filio viginti annorum & suprà, quemadmodum præceperat Deus Musæ, & filiis Israil
5 egredientibus è regione Ægypti. Fuitque ex Raubin primogenito Israil familia Enochitarum, & familia Phaluitarum,
6 Et familia Hesronitarum, & familia Carmitarum.

ספר במדבר : כו

tria ,eorum numerati fuerunt Et .Reubenitarum familiæ Iftæ
7 אלה משפחת הראובני ויהיו פקדיהם שלשה
,Pallu filii Et .triginta & ,feptingenti & ,millia quadraginta &
8 וארבעים אלף ושבע מאות ושלשים: ובני פלוא
.Abiram & ,Dathan & ,Nemuel ,Eliab filii Et .Eliab
9 אליאב: ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם
Mofch *fuper funt rixati* qui ,*cætus* vocati Abiram & ,Dathan *Ipfe*
הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו על משה
.Dominum *fuper eos rixando in* ,Corach *cœtu* in Aharon *fuper* &
ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על יהוה:
,Corach & ,eos deglutivit & ,fuum os terra aperuit Et
10 ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח
ducentos & ,quinquaginta *ignem comedendo in* ,*cætum moriendo in*
במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים
.funt mortui non Corach filii Et .fignum in fuerunt & ,viros
11 איש ויהיו לנס: ובני קרח לא מתו:
.Nemuelitarum familia Nemuel .fuas familias ad Simhon Filii
12 בני שמעון למשפחתם לנמואל משפחת הנמואלי
.Jachinitarum familia Jachin .Jaminitarum familia Jamin
לימין משפחת הימיני ליכין משפחת היכיני:
.Saulitarum familia Saul .Zerachitarum familia Zerach
13 לזרח משפחת הזרחי לשאול משפחת השאולי:
,millia viginti & duo ,Simhonitarum familiæ Iftæ
14 אלה משפחת השמעני שנים ועשרים אלף
familia Sephon .fuas familias ad Ghad Filii .ducenti &
15 ומאתים: בני גד למשפחתם לצפון משפחת
familia Suni .Chaggitarum familia Chaggi .Sephonitarum
הצפוני לחגי משפחת החגי לשוני משפחת
familia Heri .Oznitarum familia Ozni .Sunitarum
16 השוני: לאזני משפחת האזני לערי משפחת
familia Areli .Aroditarum familia Arod .Heritarum
17 הערי: לארוד משפחת הארודי לאראלי משפחת
,fuos *vifitatos ad* Ghad filiorum familiæ Iftæ .Arelitarum
18 האראלי: אלה משפחת בני גד לפקדיהם
,Jehudah Filii .quingenti & ,millia quadraginta
19 ארבעים אלף וחמש מאות: בני יהודה
.Chenahan terra in Onan & Her eft mortuus Et .Onan & Her
ער ואונן וימת ער ואונן בארץ כנען:
familia Selah ,fuas familias *ad* Jehudah filii fuerunt Et
20 ויהיו בני יהודה למשפחתם לשלה משפחת
familia Zerach .Parfitarum familia Peres .Selanitarum
השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת
.Chefronitarum familia Chefron ,Peres filii fuerunt Et .Zarchitarum
21 הזרחי: ויהיו בני פרץ לחצרן משפחת החצרני
Jehudah familiæ Iftæ .Chamulitarum familia Chamul
22 לחמול משפחת החמולי: אלה משפחת יהודה
Filii .quingenti & ,millia feptuaginta & fex ,fuos *vifitatos ad*
23 לפקדיהם ששה ושבעים אלף וחמש מאות: בני
Puvah :Tholahitarum familia Tholah ,fuas familias *ad* Iffachar
יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפוה
.Puvahitarum familia
משפחת הפוני:

Verfio VULG. LAT.

7 Hæ funt familiæ de ftirpe Ru-
ben: quarũ numerus inventus
eft, quadraginta tria millia &
8 feptingẽti triginta. Filiˀ Phal-
9 lu, Eliab. Hujus filii, Namuel
& Dathã & Abiron. Ifti funt
Dathã & Abirõ principes po-
puli, qui furrexerunt contra
Moyfen & Aarõ in feditione
Core, quando adverfùs Domi-
10 nũ rebellaverũt: Et aperiens
terra os fuũ devoravit Core,
morientibˀ plurimis, quando
cõbuffit ignis ducentos quin-
quaginta viros. Et factum eft
11 grãde miraculũ, Ut, Core per-
eunte, filii illius non perirent.
12 Filii Simeon per cognationes
fuas: Namuel, ab hoc familia
Namuelitarum: Iamin, ab hoc
familia Iaminitarum: Iachin,
ab hoc familia Iachinitarum.
13 Zare, ab hoc familia Zareita-
rum: Saul, ab hoc familia Sau-
14 litarum. Hæ funt familiæ de
ftirpe Simeon, quarum omnis
numerus fuit, viginti duo mil-
15 lia ducenti. Filii Gad per cog-
nationes fuas: Sephon, ab hoc
familia Sephonitarum: Aggi,
ab hoc familia Aggitarũ: Su-
ni, ab hoc familia Sunitarũ.
16 Ozni, ab hoc familia Oznita-
rum: Her, ab hoc familia He-
17 ritarum. Arod, ab hoc familia
Aroditarum: Ariel, ab hoc fa-
18 milia Arielitarum. Iftæ funt
familiæ Gad, quarum omnis
numerˀ fuit, quadraginta mil-
19 lia quingenti. Filii Iuda, Her
& Onã, qui ambo mortui funt
20 in terra Chanaan. Fuerúntq;
filii Juda, per cognationes fu-
as: Sela, à quo familia Selai-
tarum: Phares, à quo familia
Pharefitarum: Zare, à quo fa-
21 milia Zareitarum. Porrò filii
Phares: Hefron, à quo familia
Hefronitarũ: & Hamul, à quo
22 familia Hamulitarũ. Iftæ funt
familiæ Juda, quarũ omnis nu-
merˀ fuit, feptuaginta fex mil-
23 lia quingẽti. Filii Iffachar per
cognationes fuas: Thola, à quo
familia Tholaitarũ: Phua, à
quo familia Phuaitarũ.

Verfio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranflatione LATINA.

7 Οὗτοι δῆμοι Ῥουβήν. καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκε-
ψις αὐτῶν, τρεῖς καὶ (δ) τεσσαράκοντα χιλιά-
8 δες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ (ε) τριάκοντα. Καὶ υἱοὶ
9 Φαλλοὺ, Ἐλιάβ. Καὶ υἱοὶ Ἐλιάβ, Ναμουήλ,
καὶ Δαθὰν, καὶ Ἀβειρών· οὗτοι ἐπίκλητοι τῆς
συναγωγῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ (ζ) ἐπισυστάντες
ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ
10 Κορὲ, ἐν τῇ ἐπισυστάσει κυρίου. Καὶ ἀνοίξα-
σα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, κατέπιεν αὐτοὺς καὶ
Κορὲ, ἐν τῷ θανάτῳ τῆς συναγωγῆς αὐτοῦ,
ὅτε κατέφαγε τὸ πῦρ τοὺς πεντήκοντα καὶ
11 διακοσίους, καὶ ἐγενήθησαν ἐν σημείῳ. Οἱ δὲ
12 υἱοὶ Κορὲ οὐκ ἀπέθανον. Καὶ οἱ υἱοὶ (η) Συ-
μεὼν, ὁ δῆμος τῶν υἱῶν Συμεών· τῷ Ναμου-
ὴλ, δῆμος ὁ Ναμουηλί· τῷ Ἰαμὶν, δῆμος
ὁ Ἰαμινί· τῷ Ἰαχὶν, (θ) δῆμος ὁ Ἰαχινί.
13 Τῷ Ζαρὰ, δῆμος ὁ Ζαραΐ· τῷ Σαοὺλ, δῆ-
14 μος ὁ Σαουλί. Οὗτοι δῆμοι Συμεὼν ἐκ
τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες
[19] καὶ διακόσιοι. Υἱοὶ δὲ Ἰούδα, Ἢρ καὶ (ι) Αὐ-
νάν. καὶ ἀπέθανον Ἢρ καὶ Αὐνὰν ἐν γῇ
20 Χαναάν. Καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ Ἰούδα κατὰ δή-
μους αὐτῶν· τῷ (κ) Σηλὼμ, δῆμος ὁ Σηλω-
νί· τῷ Φαρὲς, δῆμος ὁ Φαρεσί· τῷ Ζα-
21 ρὰ, δῆμος ὁ Ζαραΐ. Καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ
Φαρὲς, τῷ Ἀσρὼν, δῆμος ὁ Ἀσρωνί· τῷ
22 (λ) Ἰαμοὺν, δῆμος ὁ (μ) Ἰαμουνί. Οὗτοι
δῆμοι τοῦ Ἰούδα κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν, ἓξ
καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
23 Καὶ υἱοὶ Ἰσσάχαρ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ Θω-
λᾷ, δῆμος ὁ Θωλαΐ· τῷ Φουᾷ, δῆμος ὁ
24 Φουαΐ. Τῷ Ἰασοὺβ, δῆμος ὁ Ἰασουβί· τῷ
25 (ν) Σαμβρὰμ, δῆμος ὁ (ξ) Σαμβραμί. Οὗ-
τοι δῆμοι Ἰσσάχαρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν,
τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακό-
26 σιοι. Υἱοὶ Ζαβουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ
Σαρὲδ, δῆμος ὁ Σαρεδί· τῷ Ἀλλὼν, δῆ-
μος ὁ Ἀλλωνί· τῷ Ἀλλήλ, δῆμος ὁ Ἀλ-
27 ληλί. Οὗτοι δῆμοι Ζαβουλὼν ἐξ ἐπισκέ-
ψεως αὐτῶν, ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ πεντα-
[15] κόσιοι. Υἱοὶ Γὰδ κατὰ δήμους αὐτῶν· (ο) τῷ
Σαφὼν, δῆμος ὁ Σαφωνί· τῷ Ἀγγὶ, δῆ-
μος ὁ Ἀγγί· τῷ Σουνὶ, δῆμος ὁ Σουνί.
[16] Τῷ Ἀζενὶ, δῆμος ὁ Ἀζενί· τῷ Ἀδδὶ,
[17] δῆμος ὁ Ἀδδί. Τῷ Ἀροαδὶ, δῆμος
ὁ (π) Ἀροαδί· τῷ Ἀριὴλ, δῆμος ὁ Ἀ-
ριηλί.

Hi funt populi Ruben. Et fuit 7
recognitio eorum, tria & qua-
dragintæ millia, & feptingenti,
& triginta. Et filii Phallu, He- 8
liab. Et filii Heliab, Namuel, & 9
Dathan, & Abiron: hi nominati
fynagogæ. Hi funt, qui conju-
raverunt fuper Moyfen & Aaron,
in fynagoga Core, in conjuratione
Domini. Et aperiens terra os fu- 10
um, deglutivit eos, & Core in
morte fynagogæ ejus, quando de-
voravit ignis quinquaginta &
ducentos: & facti funt in fi-
gnum. Filii autem Core non funt 11
mortui. Et filii Symeon, populus 12
filiorum Symeon: ipfi Namuel,
populus qui Namueli: ipfi Ja-
min, populus qui Jamini: ipfi Ja-
chin, populus Jachini. Ipfi Zare, 13
populus qui Zarai: ipfi Saul, po-
pulus qui Sauli. Hi funt populi 14
Symeon ex recognitione eorum,
duo & viginti millia, & ducen-
ti. (d) Filii autem Juda, Er, & [19]
Aunan. Et mortui funt Er & Au-
nan in terra Chanaan. Et fuerunt 20
filii Juda fecundùm populos e-
orum: ipfi Selom, populus qui Se-
loni: ipfi Phares, populus qui
Pharefi: ipfi Zara, populus qui
Zarai. Et fuerunt filii Phares: 21
ipfi Afron, populus qui Afroni:
ipfi Jamun, populus qui Jamuni.
Hi funt populi Juda, fecundùm 22
recognitionem eorum, fex & fe-
ptuaginta millia, & quingenti.
Et filii Iffachar fecundùm popu- 23
los eorum: ipfi Thola, populus qui
Tholai: ipfi Phua, populus qui
Phuai. Ipfi Jafub, populus qui 24
Jafubi: ipfi Samram, populus qui
Samrami. Hi populi Iffachar ex 25
recognitione eorum, quatuor &
fexaginta millia, & quadringen-
ti. Filii Zabulon fecundùm popu- 26
los eorum: ipfi Sared, populus qui
Saredi: ipfi Allon, populus qui
Alloni: ipfi Allel, populus qui
Alleli. Hi populi Zebulon ex re- 27
cognitione eorum, fexaginta mil-
lia, & quingenti. Filii Gad fe- [15]
cundùm populos eorum: ipfi Sa-
phon, populus qui Saphoni: ipfi
Angi, populus qui Angi: ipfi Su-
ni, populus qui Suni. Ipfi Azeni, [16]
populus qui Azeni: ipfi Addi,
populus qui Addi. Ipfi Aroadi, populus qui Aroadi: ipfi Ariel, populus qui Arieli. [17]

MS.A (δ) τεσσεράκοντα (ε) πεντήκοντα. (ζ) ἐπισάντες (η) Συμεὼν, δῆμος (θ) δῆμος ὁ Ἰαχινί. (ι) Αὐνὰν, καὶ Σηλὼν, καὶ Φαρὲς, καὶ Ζαρά. καὶ ἀπέθανεν (κ) Σηλὼν, (λ) Ἰαμουήλ, (μ) Ἰαμουηλί. (ν) Ἀμβρὰν, (ξ) Ἀμβραμί. (ο) τῷ * Σαφωνί· (π) Ἀροαδί· * Οὗτοι δῆμοι Γάδ

Verfio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Hæ funt familiæ Rubil: fuitque numerus eo- 7
rum quadraginta tria millia, & feptingenti 8
triginta. Porrò filii Phalu, Eliab. Et filii 9
Eliab, Nebuel, & Dathan, & Abiram infigni-
ores cœtùs, qui difcederant adversùs Mofen
& adversùs Aharonem in congregatione 10
Corah. Difcederant enim à Domino, Ape-
ruítque terra os fuum, & deglutivit eos unà
cum Corah in morte congregationis, cùm de-
voravit ignis ducentos quinquaginta viros, 11
factiq; funt exemplum. Filii autem Corah 12
non funt mortui. Filii Simeon per familias
fuas, Jamuel, *à quo* familia Jamuelitarum:
Jamni, *à quo* familia Jamnitarum: Jachin, *à* 13
quo familia Jachinitarum: Zarah, *à quo* fa-
milia Zarahitarum: Saul, *à quo* familia Sauli- 14
tarum. Iftæ funt familiæ Simeon, viginti 15
duo millia & ducenti. Filii Gad per familias
fuas: Sephion, *à quo* familia Sephionita-
rum: Hagi, *à quo* familia Hagitarum: Suni, 16
unde familia Sunitarum: Ozni, *unde* familia
Oznitarum: Adi, *unde* familia Aditarum: 17
Arudi, unde familia Aruditarum: Adil, 18
unde familia Adilitarum. Iftæ funt familiæ
filiorum Gad juxta numerum fuum, quadra- 19
ginta millia & quingenti. Filii Juda, Ir &
Onan: mortui funt autem Ir & Onan in 20
terra Chanaan. Fuerúntque filii Juda per
familias fuas; Sela, *unde* familia Selaita-
rum: Phares, *unde* familia Pharefitarum: 21
Zara, *unde* familia Zarahitarum. Fuerúnt-
que filii Phares, Hefron, *unde* familia Hef-
ronitarum: Hamul, *unde* familiæ Hamu- 22
litarum. Iftæ funt familiæ filiorum Juda
juxta numerum fuum, feptuaginta fex millia 23
& quingenti. Filii Iffachar per familias fuas:
Tola, *à quo* familia Tolaitarum: Phua, *à*
quo familia Phuitarum:

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

7 אלין זרעית ראובן והוו מניניהון ארבעין ותלתא אלפין ושבע מאה ותלתין׃ 8 ובני פלוא אליאב׃ 9 ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם מערעי כנשתא דאתכנשו על משה ועל אהרן בכנשתא דקרח באתכנושיהון על יי׃ 10 ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית קרח במותא דכנשתא כד אכלת אשתא ית מאתן וחמשין גברא והוו לאת׃ 11 ובני קרח לא מיתו׃ 12 בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית נמואל לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין׃ 13 לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול׃ 14 אלין זרעית שמעון עסרין ותרין אלפין ומאתן׃ 15 בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני׃ 16 לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי׃ 17 לארוד זרעית ארודי לאראלי זרעית אראלי׃ 18 אלין זרעית בני גד למניניהון ארבעין אלפין וחמש מאה׃ 19 בני יהודה ער ואונן ומית ער ואונן בארעא דכנען׃ 20 והוו בני יהודה לזרעיתהון לשלה זרעית שלה לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית זרח׃ 21 והוו בני פרץ לחצרון זרעית חצרון לחמול זרעית חמול׃ 22 אלין זרעית יהודה למניניהון שבעין ושתא אלפין וחמש מאה׃ 23 בני יששכר לזרעיתהון תולע זרעית תולע לפוה זרעית פוני׃

Targum Onkelos.

7 Hæ sunt familiæ Reuben: & fuit numerus earum quadraginta tria millia, & septingenti, & triginta. 8 Filii autem Phalu, Eliab. 9 Et filii Eliab, Namuel, & Dathan & Abiram: ipsi sunt Dathan & Abiram, qui vocabantur ad consilium, qui congregati sunt contra Moysen & contra Aaron in congregatione Chore; quando congregati sunt contra Dominum. 10 Et aperuit terra os suum, & deglutivit eos, & Chore; in morte congregationis: quando combussit ignis ducentos & quinquaginta viros; & facti sunt in signum. 11 Filii autem Chore non sunt mortui. 12 Filii Simeon per familias suas: de Namuel, fuit familia Namuelitarum; de Jamin, familia Jaminitarum: de Jachin, familia Jachinitarum. 13 De Zare, familia Zareitarum: de Saul, familia Saulitarum. 14 Hæ sunt familiæ Simeon: quarum numerus fuit viginti duo millia, & ducenti. 15 Filii Gad per cognationes suas: de Sephon, familia Sephonitarum; de Aggi, familia Aggitarum: de Suni, familia Sunitarum. 16 De Osni, familia Osnitarum: de Heri, familia Heritarum. 17 De Arod, familia Aroditarum: de Areli, familia Arelitarum. 18 Hæ sunt familiæ filiorum Gad: quarum numerus fuit quadraginta millia & quingenti. 19 Filii Juda, Her & Onan: & mortui sunt Her & Onan in terra Chanaan. 20 Fueruntque filii Juda per cognationes suas: de Sela, familia Selaitarum; de Phares, familia Pharesitarum: de Zare, familia Zareitarum. 21 Fueruntq; filii Phares; de Esron, familia Esronitarum: de Amul, familia Amulitarum. 22 Hæ sunt familiæ Juda, quarum numerus fuit septuaginta & sex millia, & quingenti. 23 Filii Isachar per familias suas; de Thola, familia Tholaitarum: de Phua, familia Phuaitarum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

7 Istæ sunt familiæ Rubenitarum. Fuerunt autem recensiti eorum quadraginta tria millia & septingenti & triginta. 8 Filii Phallu, Eliab. 9 Et filii Eliab; Namuel; Dathan, & Abiram: hic est Dathan & Abiram deputati congregationis, qui convenerunt adversus Mosen & Aaronem in congregatione Core, cùm (a) congregaverunt se adversus Dominum. 10 Et aperuit terra os suum, absorpsitque eos terra, cùm mortua est congregatio, & devoravit ignis Core & ducentos & quinquaginta viros, qui facti sunt in (b) signũ. 11 Sed filii Core mortui non sunt. 12 Filii Simeonis per familias Simeonitarum: De Namuel, familia Namuelitarũ: De Jamin familia Jaminitarum: De Jacin, familia Jacinitarum: 13 De Zare, familia Zareitarum: De Saul, familia Saulitarum. 14 Istæ sunt familiæ Simeonitarum, viginti duo millia & ducenti. 15 Filii Gad per familias suas: De Sephon, familia Sephonitarũ: De Agi, familia Agitarum: De Suni, familia Sunitarum: 16 De Azni familia Aznitarum: De Adi, familia Aditarum: 17 De Arodi, familia Aroditarum: De Aruli, familia Arulitarum. 18 Istæ sunt familiæ Gad juxta recensionem eorum, quadraginta millia & quingenti. 19 Filii Juda, Her, & Onan, sed mortuus est Her, & Onan in terra Chanaan. 20 Fuerunt autem filii Juda juxta familias suas: De Sela, familia Salaitarum: De Phares, familia Pharesitarum: De Zare, familia Zareitarum. 21 Fuerunt quoque filii Phares: De Hesron, familia Hesronitarum: Ex Hamuel, familia Hamuelitarum. 22 Istæ sunt familiæ Juda juxta recensionem eorum, septuaginta & sex millia & quingenti. 23 Filii Issachar per familias suas: De Thola, familia Tholaitarum: De Phua, familia Phuitarum.

VER. SAM. (a) testarentur (b) fugam.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 * وكان عدد عشاير روابين هذه ثلثة واربعين الفا وسبع مائة وثلثين * 8 وابن فلو اليااب * 9 وبنو اليااب نوايل وداثان وابيرام * هما داثان وابيرام داعيا الجماعة الذين تلفعوا على موسى وهرون في جماعة قورح * وكان ذلك بين يدي الله * 10 وفتحت الارض فاها فابتلعتهما مع قورح في وقت موت تلك الجماعة * واكلت النار الخمسين ومايتي رجل * فصاروا علما * 11 وبنو قورح لم يموتوا * 12 وبنو شمعون لعشايرهم عشاير النمواليين * وعشاير الياميين * وعشاير الياكينيين * 13 وعشاير الزارحيين * وعشاير الشاوليين * 14 وكان عدد هذه عشاير شمعون اثنين وعشرين الفا ومايتين * 15 وبنو جاد لعشايرهم عشاير الصفونيين * وعشاير الحجيين * وعشاير الشونيين * 16 وعشاير الازنيين * وعشاير العيريين * 17 وعشاير الاروديين * وعشاير الارايليين * 18 وكان عدد عشاير جاد هذه اربعين الفا وخمسماية * 19 وابنا يهودا اولا عير واونان * وماتا في بلد كنعان * 20 ثم صار بنو يهودا لعشايرهم عشاير الشيلانيين * وعشاير الفرصيين * وعشاير الزرحيين * 21 وبنو فارص عشاير الحصرونيين * وعشاير الحامولين * 22 وكان عدد عشاير يهودا هذه ستة وسبعين الفا وخمسماية * 23 بنو يساخار لعشايرهم عشاير التولاعيين * وعشاير الفويين *

7 Et fuit numerus harum familiarum Rubin, quadraginta tria millia, & septingenti triginta. 8 Et filius Phallu, Eliab. 9 Et filii Eliab, Namuail, & Dathan & Abiram. Hi duo sunt Dathan, & Abiram convocatores cœtûs, qui irruerant contra Musam & Haronem in congregatione Corah, fuitque illud in conspectu Dei. 10 Aperuitque terra os suum, & deglutivit utrunque cum Corah, in tempore mortis congregationis illius: devoravitque ignis ducentos quinquaginta viros, & facti sunt signum. 11 Et filii Corah non sunt mortui. 12 Et filii Simeon in familias suas, familiæ Namualitarum, & familiæ Jaminitarum, & familiæ Jachinitarum. 13 Et familiæ Zarahitarum, & familiæ Saulitarum. 14 Fuitque numerus familiarum Simeonis prædictarum, viginti duo millia ac ducenti. 15 Et filii Gad in familias suas, familiæ Sephonitarum, & familiæ Haggitarum, & familiæ Sunitarum. 16 Et familiæ Oznitarum, & familiæ Iritarum. 17 Et familiæ Aroditarum, & familiæ Arailitarum. 18 Fuitque numerus familiarum Gad istarum, quadraginta millia & quingenti. 19 Et filii Ihudha, primò Jir & Onan, & mortui sunt ambo in regione Chanaan. 20 Deinde facti sunt filii Ihudha in familias suas, familiæ Silanitarum, & familiæ Pharesitarum, & familiæ Zarehitarum. 21 Et filii Phares, familiæ Hesronitarum, & familiæ Hamulitarum. 22 Fuitque numerus familiarũ Ihudha istarum, septuaginta sex millia et quingenti. 23 Filii Issachar in familias suas, familiæ Tulaitarum, & familiæ Phuitarum.

ספר במדבר׃ כו

Simronitarum familia Simron .Jasubitarum familia Jasub
24 לישוב משפחת הישבי לשמרן משפחת השמרני׃
millia sexaginta & ,quatuor ,suos *visitatos ad* Issachar familiæ Istæ
25 אלה משפחת יששכר לפקדיהם ארבעה וששים אלף
familia Sered .suas familias *ad* Zebulun Filii .trecenti &
26 ושלש מאות׃ בני זבולן למשפחתם לסרד משפחת
familia Jachleel .Elonitarum familia Elon .Sarditarum
הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת
sexaginta ,suos *visitatos ad* Zebulonitarum familiæ Istæ .Jachleelitarum
27 היחלאלי׃ אלה משפחת הזבולני לפקדיהם ששים
,Menasseh ,suas familias *ad* Joseph Filii .quingenti & ,millia
28 אלף וחמש מאות׃ בני יוסף למשפחתם מנשה
Machir Et.Machiritarũ familia Machir ,Menasseh Filii .Ephraim &
29 ואפרים׃ בני מנשה למכיר משפחת המכירי ומכיר
filii Isti .Ghilhaditarum familia Ghilhad .Ghilhad genuit
30 הוליד את־גלעד לגלעד משפחת הגלעדי׃ אלה בני
familia Chelec .Ihezritarum familia Ihezer .Ghilhad
גלעד איעזר משפחת האיעזרי לחלק משפחת
familia Sechem & :Asrielitarum familia Asriel Et .Chelechitarũ
31 החלקי׃ ואשריאל משפחת האשראלי ושכם משפחת
Chepher & :Semidaitarum familia Semidah Et .Sechemitarum
32 השכמי׃ ושמידע משפחת השמידעי וחפר
fuerunt non Chepher filio Selophchad Et .Chepheritarum familia
33 משפחת החפרי׃ וצלפחד בן־חפר לא־היו
,Machlah ;Selophchad filiarum nomen Et .filiæ *quinimo* ,filii ipsi
לו בנים כי אם־בנות ושם בנות צלפחד מחלה
familiæ Istæ .Tirsah & ,Milchah ,Choglah ,Nohah &
34 ונעה חגלה מלכה ותרצה׃ אלה משפחת
-septin & ,millia quinquaginta & duo ,eorum *visitati* & ,Menasseh
מנשה ופקדיהם שנים וחמשים אלף ושבע
familia Suthelach .suas familias *ad* Ephraim filii Isti .genti
35 מאות׃ אלה בני־אפרים למשפחתם לשותלח משפחת
familia Thachan .Bachritarum familia Becher .Suthalchitarum
השתלחי לבכר משפחת הבכרי לתחן משפחת
.Heranitarum familia Heran .Suthelach filii isti Et .Thachanitarũ
36 התחני׃ ואלה בני שותלח לערן משפחת הערני׃
triginta & ,duo ,suos *visitatos ad* Ephraim filiorum familiæ Istæ
37 אלה משפחת בני־אפרים לפקדיהם שנים ושלשים
Filii .suas familias *ad* Joseph filii Isti .quingenti & ,millia
38 אלף וחמש מאות אלה בני־יוסף למשפחתם׃ בני
Asbel .Belhitarum familia Belah ,suas familias *ad* Binjamin
בנימן למשפחתם לבלע משפחת הבלעי לאשבל
Sephupham.Achiramitarum familia Achiram .Asbelitarum familia
39 משפחת האשבלי לאחירם משפחת האחירמי׃ לשפופם
.Chuphamitarum familia Chupham .Sephuphamitarum familia
משפחת השופמי לחופם משפחת החופמי׃
Nahaman :Arditarum familia ;Nahaman & ,Arde ,Belah filii fuerunt Et
40 ויהיו בני־בלע ארד ונעמן משפחת הארדי לנעמן
;suas familias *ad* Binjamin filii Isti .Nahamitarum familia
41 משפחת הנעמי׃ אלה בני־בנימן למשפחתם
.centi -sex & ,millia quadraginta & ,quinque ,eorum *visitati* &
ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות׃

Versio VUL. LAT.

24 Iasub, à quo familia Iasubita-
rũ: Semrã, à quo familia Sem-
25 ranitarũ. Hæ sũt cognationes
Issachar, quarũ numerus fuit,
sexaginta quatuor millia tre-
26 centi. Filii Zabulõ p cognati-
ones suas: Sared, à quo familia
Sareditarũ: Elon, à quo fami-
lia Elonitarũ: Ialel, à quo fa-
27 milia Ialelitarũ. Hæ sũt cogna-
tiones Zabulõ, quarũ nume-
rus fuit, sexaginta millia quin-
28 gẽti. Filii Joseph per cognatio-
nes suas, Manasse & Ephraim.
29 De Manasse ortus est Machir, à
quo familia Machiritarũ. Ma-
chir genuit Galaad, à quo fa-
30 milia Galaaditarũ. Galaad ha-
buit filios: Jezer, à quo familia
Jezeritarũ: & Helec, à quo fa-
31 milia Helecitarũ. Et Asriel à
quo familia Asrielitarum: &
32 Seché, à quo familia Sechemi-
tarũ. Et Semida, à quo familia
Semidaitarũ: et Hepher, à
33 quo familia Hepheritarũ. Fuit
autẽ Hepher pater Salphaad,
qui filios non habebat, sed tã-
tùm filias, quarũ ista sunt no-
mina: Maala, & Noa, & Hegla,
34 & Melcha, & Thersa. Hæ sunt
familiæ Manasse, & numerus
earũ, quinquaginta duo millia
35 septingẽti. Filii autẽ Ephraim
p cognationes suas, fuerũt hi:
Suthala, à quo familia Sutha-
laitarũ: Becher, à quo familia
Becheritarũ: Thehen, à quo
36 familia Thehenitarũ. Porrò fi-
lius Suthala fuit Herã, à quo fa-
37 milia Heranitarũ. Hæ sũt cog-
nationes filiorũ Ephraĩ, qua-
rũ numerus fuit, triginta duo
millia quingenti. Isti sunt filii
38 Joseph per familias suas. Filii
Benjamĩ in cognationibus suis:
Bela, à quo familia Belaitarũ:
Asbel, à quo familia Asbelita-
rũ: Ahirã, à quo familia Ahi-
39 ramitarũ. Suphã, à quo familia
Suphamitarũ: Huphã, à quo
40 familia Huphamitarum. Filii
Bela, Hered, & Noëman. De
Hered, familia Hereditarum:
de Noëmã, familia Noëmani-
41 tarũ. Hi sunt filii Benjamin p
cognationes suas, quorum nu-
merus fuit, quadraginta quinq;
millia sexcenti.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translation: LATINA.

[18] Οὗτοι δῆμοι υἱῶν Γὰδ ἐξ ἐπισκέψεως αὐ-
τῶν, (ρ) τέσσαρες καὶ τεσσαράκοντα χιλιά-
[44] δες καὶ πεντακόσιοι. Υἱοὶ Ἀσὴρ κατὰ δή-
μους αὐτῶν· τῷ Ἰαμὶν, δῆμος ὁ Ἰαμινί·
τῷ (σ) Ἰεσοῦ, δῆμος ὁ Ἰεσουί· τῷ
[45] Βαριὰ, δῆμος ὁ Βαριαΐ. Τῷ Χοβὲρ, δῆ-
μος ὁ Χοβερί· τῷ Μελχιὴλ, δῆμος ὁ Μελ-
[46] χιηλί. Καὶ τὸ ὄνομα (τ) θυγατρὸς Ἀσὴρ,
[47] Σάρα. Οὗτοι δῆμοι Ἀσὴρ ἐξ ἐπισκέψεως
αὐτῶν, τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες
[28] (υ) καὶ τετρακόσιοι. Υἱοὶ Ἰωσὴφ κατὰ δή-
μους αὐτῶν, (φ) Μανασσῆ καὶ Ἐφραΐμ.
29 Υἱοὶ (χ) Μανασσῆ· τῷ Μαχὶρ, δῆμος ὁ
Μαχιρί. καὶ Μαχὶρ ἐγέννησε τὸν Γαλαάδ·
30 τῷ Γαλαὰδ, δῆμος ὁ Γαλααδί. Καὶ οὗ-
τοι υἱοὶ Γαλαάδ· Ἀχιέζερ, δῆμος ὁ Ἀ-
χιεζερί· τῷ (ψ) Χελὲγ, δῆμος ὁ (ω) Χε-
31 λεγί. Τῷ Ἐσριὴλ, δῆμος ὁ Ἐσριηλί·
32 τῷ Συχὲμ, δῆμος ὁ Συχεμί. Τῷ Συ-
μαὲρ, δῆμος ὁ Συμαερί· καὶ τῷ Ὀφὲρ, δῆ-
33 μος ὁ Ὀφερί. Καὶ τῷ Σαλπαὰδ υἱῷ Ὀ-
φὲρ, οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ υἱοὶ, ἀλλ᾽ ἢ θυγατέ-
ρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέ-
ρων Σαλπαάδ· Μαλὰ, καὶ Νουὰ, καὶ Ἐ-
34 γλὰ, καὶ Μελχὰ, καὶ Θερσά. Οὗτοι δῆμοι
(α) Μανασσῆ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, (β)
δύο καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακό-
35 σιοι. Καὶ οὗτοι υἱοὶ Ἐφραΐμ· τῷ Σουθαλὰ,
δῆμος ὁ (γ) Σουθαλαΐ· τῷ Ταναχ, δῆ-
36 μος ὁ Ταναχί. Οὗτοι υἱοὶ (δ) Σουταλά·
37 τῷ Ἐδὲν, δῆμος ὁ Ἐδενί. Οὗτοι δῆ-
μοι Ἐφραΐμ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο
καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
οὗτοι δῆμοι υἱῶν Ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐ-
38 τῶν. Υἱοὶ (ε) Βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐ-
τῶν· τῷ Βαλὲ, δῆμος ὁ (ζ) Βαλί· τῷ Ἀ-
συβὴρ, δῆμος ὁ Ἀσυβηρί· τῷ (η) Ἰαχι-
39 ρὰν, δῆμος ὁ (θ) Ἰαχιρανί. Τῷ Σω-
40 φὰν, δῆμος ὁ Σωφανί. Καὶ (ι) ἐγένοντο
οἱ υἱοὶ Βαλὲ, (κ) Ἀδὰρ, καὶ Νοεμάν· τῷ
Ἀδὰρ, δῆμος ὁ Ἀδαρί· καὶ τῷ Νοεμὰν,
41 δῆμος ὁ Νοεμανί. Οὗτοι υἱοὶ (λ) Βενι-
αμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν ἐξ ἐπισκέψεως
αὐτῶν, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ
πεντακόσιοι.

MS.A. (ρ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. (σ) Ἰεσουί, (τ) τῆς θυγατρὸς (υ) καὶ ἑξακόσιοι. (φ) Μαννασσῆ (χ) Μαννασσῆ· (ψ) Χεβὲκ, (ω) Χεβεκί. (α) Μαννασσῆ (β) δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. (γ) Θουσαλαΐ· (δ) Θουσαλά· (ε) Βενιαμεὶν (ζ) Βαλεί (η) Ἀχιράν, (θ) Ἀχιρανί. (ι) ἐγένοντο υἱοὶ (κ) Ἀδὲρ καὶ Νοεμά· * δῆμος ὁ Νοεμανί. (λ) Βενιαμείν

Hi populi filiorum Gad ex re- [18]
cognitione eorum, quatuor &
quadraginta millia, & quingen-
ti. Filii Aser secundùm populos [44]
eorum: ipsi Jamin, populus qui
Jamini: ipsi Jesu, populus qui
Jesui: ipsi Baria, populus qui
Bariai. Ipsi Chober, populus qui [45]
Choberi: ipsi Melchiel, populus
qui Melchieli. Et nomen filiæ [46]
Aser, Sara. Hi populi Aser ex [47]
recognitione eorum, tria & qua-
draginta millia, & quadringen-
ti. Filii Joseph secundùm po- [28]
pulos eorum, Manasse & E-
phraem. Filii Manasse: ipsi Ma- 29
chir, populus qui Machiri. Et
Machir genuit Galaad: ipsi Ga-
laad, populus qui Galaadi. Et hi 30
filii Galaad: Achiezer, popu-
lus qui Achiezeri: ipsi Cheleg,
populus qui Chelegi. Ipsi Esriel, 31
populus qui Esrieli: ipsi Sychem,
populus qui Sychemi. Ipsi Symaer, 32
populus qui Symaeri: & ipsi O-
pher, populus qui Opheri. Et ipsi 33
Salpaad filio Opher non fuerunt
ei filii, sed filiæ. Et hæc nomina
filiarum Salpaad: Mala, &
Nua, & Egla, & Melcha, &
Thersa. Hi populi Manasse ex 34
recognitione eorum, duo & quin-
quaginta millia, & septingenti.
Et hi filii Ephraem: ipsi Suthala, 35
populus qui (ε) Suthalaæ: ipsi
Tanach, populus qui Tanachi.
Hi filii Suthala: ipsi Eden, po- 36
pulus qui Edeni. Hi filii Ephraem 37
ex recognitione eorum, duo &
triginta millia, & quingenti. Hi
populi filiorum Joseph secundùm
populos eorum. Filii Benjamin 38
secundùm populos eorum: ipsi
Bale, populus qui Bali: ipsi Asy-
ber, populus qui Asyberi: ipsi Ia-
chiran, populus qui Iachirani.
Ipsi Sophan, populus qui Sophani. 39
Et fuerunt filii Bale, Adar, & 40
Noeman: ipsi Adar, populus qui
Adari: & ipsi Noeman, populus
qui Noemani. Hi filii Benjamin 41
secundùm populos eorum ex re-
cognitione eorum, quinque & tri-
ginta millia, & quingenti.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]

Iasub, *unde* familia Iasubitarum: Semron, *un-* 24
de familia Semronitarũ. Istæ sũt familiæ Isa- 25
char juxta numerũ suum, sexaginta quatuor
millia & trecenti. Filii Zebolon per familias 26
suas, Sedar, *unde* familia Sedaritarum: Alun,
unde familia Alunitarum: Nahlael, *unde* fami-
lia Nahlaelitarum. Istæ sunt familiæ Zebolon 27
juxta censum suum, sexaginta millia & quin-
genti. Filii Joseph per familias suas, Manasse 28
& Aphrem. Filii verò Manasse, Machir, *à* 29
quo familia Machiritarũ. Machir autẽ genuit
Gelaad, & à Gelaad familia Gelaaditarum.
Porrò hi sunt filii Gelaad, Jazir, *unde* fami- 30
lia Jaziritarũ: Halac, *unde* familia Halacita-
rum: Asdael, *unde* familia Asdaelitarum: Se- 31
chim, *unde* familia Sechimitarũ: Semida, *un-* 32
de familia Semidaitarum: Hophar, *unde* fa-
milia Hopharitarũ. Salphehad verò filius Ho- 33
phar non habuit filias, sed filios: & nomina
filiarum Salphehad, Mahla, & Joa, & Hagla,
& Melcha, & Tersa. Hæ sunt familiæ Manas- 34
sis, & numerus eorum, quinquaginta duo mil-
lia & septingenti. Filii Aphrem per fami- 35
lias suas, Sutelah, *à quo* familia Sutelahita-
rum: Bochar, *à quo* familia Bocharitarum:
Tohan, *à quo* familia Tohanitarum. Hi verò 36
sunt filii Sutelah, Adan, *unde* familia Adani-
tarum. Istæ sunt familiæ filiorum Aphrem 37
juxta numerum suum, triginta duo millia &
quingenti. Hi sunt filii Joseph per familias
suas. Filii Benjamin per familias suas, Bala, *à* 38
quo familia Balaitarũ: Asbel, *unde* familia As-
belitarũ: Ahiram, *unde* familia Ahiramitarũ:
Sopham *unde* familia Sophamitarũ. Fuerũt 39
autẽ filii Bala, Hophim, *unde* familia Hophi- 40
mitarum: Ador & Naaman: *ab illo fuit* fami-
lia Adoritarum, à Naaman familia Naamani-
tarũ. Hi sunt filii Benjamin juxta numerum 41
suum, quadraginta quinq; millia & sexcenti.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

24 לישוב זרעית ישובי לשמרון זרעית
שמרון : אלין זרעית יששכר
25 למנינהון שתין וארבעה אלפין
ותלת מאה : בני זבולון לזרעיתהון
26 לסרד זרעית סרד לאלון זרעית
אלון ליחלאל זרעית יחלאלי :
27 אלין זרעית זבולן למניניהון שתין
אלפין וחמש מאה : בני יוסף
28 לזרעיתהון מנשה ואפרים : בני
29 מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר
אוליד ית־גלעד לגלעד זרעית
30 גלעד : אלין בני גלעד איעזר זרעית
איעזר לחלק זרעית חלק :
31 ואשריאל זרעית אשריאלי ושכם
32 זרעית שכם : ושמידע זרעית
שמידע וחפר זרעית חפר :
33 וצלפחד בר־חפר לא־הוו ליה
בנין אלהן בנן ושום בנת צלפחד
מחלה ונועה חגלה מלכה
34 ותרצה : אלין זרעית מנשה
ומניניהון חמשין ותרין אלפין
35 ושבע מאה : אלין בני־אפרים
לזרעיתהון לשותלח זרעית
שותלח לבכר זרעית בכר לתחן
36 זרעית תחן : ואלין בני שותלח לערן
37 זרעית ערן : אלין זרעית בני־
אפרים למניניהון תלתין ותרין
אלפין וחמש מאה אלין בני־יוסף
38 לזרעיתהון : בני בנימן לזרעיתהון
לבלע זרעית בלע לאשבל זרעית
אשבל לאחירם זרעית אחירם :
39 לשפופם זרעית שפופם לחופם
40 זרעית חופם : והוו בני־בלע ארד
ונעמן זרעית הארדי לנעמן זרעית
41 נעמן : אלין בני־בנימן לזרעיתהון
ומניניהון ארבעין וחמשא אלפין
ושית מאה :

24 De Jasub, familia Jasubitarum: de Semron, familia Semronitarum. 25 Hæ sunt familiæ Isachar, quarum numerus fuit sexaginta quatuor millia, & trecenti. 26 Filii Zabulon per cognationes suas: de Sared, familia Sareditarum; De Elon, familia Elonitarum: de Jaleel, familia Jaleelitarum. 27 Hæ sunt cognationes Zabulon: quarum numerus fuit sexaginta millia, & quingenti. 28 Filii Joseph per cognationes suas, Manasse & Ephraim. 29 Filii Manasse; de Machir, familia Machiritarum, & Machir genuit Galaad: de Galaad, familia Galaaditarum. 30 Isti sunt filii Galaad; de Jezer familia Jezeritarum: de Elech, familia Elechitarum. 31 De Afriel, familia Afrielitarum: de Sechem, familia Sechemitarum. 32 De Semida, familia Semidaitarum: de Epher, familia Epheritarum. 33 Salphaad autem filius Epher non habuit filios sed filias: & nomen filiarum Salphaad; Maala & Noa, Egla, Melcha & Thersa. 34 Hæ sunt familiæ Manasse: & fuit numerus earum quinquaginta duo millia, & septingenti. 35 Isti sunt filii Ephraim, per familias suas: de Sutala, familia Sutalaitarum; de Becher, familia Becheritarum: de Theen, familia Theenitarum. 36 Isti sunt filii Sutala: de Heran, familia Heranitarum. 37 Hæ sunt cognationes filiorum Ephraim; quarum numerus fuit triginta duo millia, & quingenti. Isti sunt filii Joseph, per familias suas. 38 Filii Benjamin per cognationes suas: de Bale familia Baleitarum; de Asbel, familia Asbelitarum: de Achiram, familia Achiramitarum. 39 De Sephupham, familia Sephuphamitarum: de Hupham, familia Huphamitarum. 40 Fueruntq; filii Bale, Arde & Naaman: de Arde familia Ardeitarum; de Naaman, familia Naamanitarum. 41 Hi sunt filii Benjamin per cognationes suas, quarum numerus fuit quadraginta quinque millia, & sexcenti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24–41 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24–41 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 De Josub, familia Josubitarum: De Samron, familia Samronitarum: 25 Istæ sunt familiæ Issachar juxta recensionem eorum, sexaginta quatuor millia & trecenti. 26 Filii Zabulon per familias suas: De Sared, familia Sareditarum: De Alon, familia Alonitarum: De Jahalel, familia Jahalelitarum. 27 Istæ sunt familiæ Zabulon juxta recensionem eorum, sexaginta millia & quingenti. 28 Filii Joseph per familias suas, Manasse & Ephraim. 29 Filii Manasse: De Machir, familia Machiritarum. Machir autem genuit Galaad, de quo familia Galaaditarum. 30 Isti sunt filii Galaad; Aëazer, familia Aëazeritarum: De Helec, familia Helecitarum: 31 Et Afroel, familia Afroelitarum: Et Sichem, familia Sichemitarum: 32 Et Semida, familia Semidaitarū: Et Hepher, familia Hepheritarū. 33 Salphaad autē filius fuit Hepher: non fuerunt illi filii, sed filiæ. Nomen verò filiarum Salphaad, Maala, & Noa, & Egla, & Melcha, & Thersa. 34 Istæ sunt familiæ Manasse juxta recensionem eorum, quinquaginta duo millia & septingenti. 35 Hi autem sunt filii Ephraim per familias suas: De Suthala, familia Suthalitharum: De Becher, familia Bacheritarum: De Taham, familia Thahamitarum. 36 Hi sunt filii Suthalæ: De Eden, familia Edenitarum. 37 Istæ sunt familiæ filiorum Ephraim juxta recensionem eorum, triginta duo millia & quingenti. Isti sunt filii Joseph juxta familias suas. 38 Filii Benjamin per familias suas: De Bale, familia Baleitarum: De Asbal, familia Asbalitarum: De Achiram, familia Achiramitarum. 39 De Supham, familia Suphamitarum: De Hupham, familia Huphamitarum. 40 De Ared, familia, Areditarum: De Noëman, familia Noëmanitarum. 41 Isti sunt filii Benjamin juxta familias suas, secundùm recensionem eorum, quadraginta quinque millia & sexcenti.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 وعشاير الياشوبيين * وعشاير الشمرونيين * فكان عدد عشاير يساخار هذه * اربعة وستين الفا
26 وثلث ماية * بنو زبولون لعشايرهم عشاير السرديين * وعشاير الايلونيين * وعشاير الياحليليين * فكان
27 عدد عشاير زبولون هذه * ستين الفا وخمسماية * وابنا يوسف لعشايرهم منسا وافرايم * فبنو منسا
29 عشاير الماخريين * وعشاير الجلعاديين من جلعاد بن ماخير بن منسا * وبنو جلعاد عشاير
30 الايعزريين * وعشاير الحلقيين * وعشاير الاسرائيليين * وعشاير الشكميين * وعشاير السميداعيين
32 وعشاير الحفريين * وصلفحاد بن حفر لم يكن له بنون * بل كان له بنات * واسماهن محلا
33 ونوعا * وحجلا * وملكا * وترصا * فكان عدد عشاير منسا * هذه اثنين وخمسين الفا وسبع ماية
35 * وبنو افرايم لعشايرهم عشاير السوتلحيين * وعشاير البكريين * وعشاير التاحنيين * وعشاير
36 العيرانيين من عيران بن سوتالح * فكان عدد عشاير بني افرايم هذه * اثنين وثلثين الفا
37 وخمسماية * هاولاء اولاد يوسف لعشايرهم * وبنو بنيامين لعشايرهم عشاير البالعيين * وعشاير
38 الاشبيليين * وعشاير الاحيراميين * وعشاير الشوفاميين * وعشاير الحوفاميين
40 الاردين * وعشاير النعمانيين من بالع * فكان عدد عشاير بنيامين هذه * خمسة واربعين
الفا وستماية *

24 Et familiæ Jasubitarum, et familiæ Semronitarum. 25 Fuitque numerus familiarum Issachar istarum, sexaginta quatuor millia & trecenti. 26 Filii Zabulon in familias suas, familiæ Sareditarum, & familiæ Ailunitarum, & familiæ Jablailitarum. 27 Fuitque numerus familiarum Zabulon dictarum, sexaginta millia & quingenti. 28 Et duo filii Joseph per familias suas, Manasse, & Ephraim. 29 Filii verò Manasse sunt familiæ Machiritarum, & familiæ Galaaditarum de Galaad filio Machir, filii Manasse. 30 Et filii Galaad, familiæ Jazeritarum, & familiæ Helcitarum, 31 Et familiæ Aserjailitarum, & familiæ Sechemitarum, 32 Et familiæ Semidaitarum, & familiæ Hepheritarum. 33 Porro Salfahad filius Hiphar non habuit filios, sed habuit filias: & nomina earum Mahla, & Noa, & Hagla, & Melca, & Tersa. 34 Fuitque numerus harum familiarum Manasse, quinquaginta duo millia & septingenti. 35 Et filii Ephraim in familias suas, familiæ Sutalahitarum, & familiæ Bachritarum, & familiæ Tahanitarum, 36 Et familiæ Iranitarum ex Iran filio Sutalah. 37 Fuitq; numerus familiarum filiorum Ephraim prædictarum, triginta duo millia & quingenti. Hi sunt filii Joseph in familias suas. 38 Filii verò Benjamin, & familiæ eorum, sunt familiæ Balaitarum, & familiæ Asbilitarum, & familiæ Ahiramitarum, 39 Et familiæ Suphamitarum, & familiæ Huphamitarum, 40 Et familiæ Areditarum, & familiæ Naëmanitarum ex Bale. 41 Fuitque numerus familiarum Benjamin prædictarum, quadraginta quinque millia & sexcenti.

.Suchamitarum familia Sucham :suas familias ad ,Dan filii Isti
42 אֵלֶּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי
Suchamitarum familiæ Omnes .suas familias ad Dan familiæ Istæ
43 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הַשּׁוּחָמִי
.quadringenti & ,millia sexaginta & ,quatuor ,suos visitatos ad
לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
.Imnahitarum familia Imnah .suas familias ad Aser Filii
44 בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה
.Berihitarum familia Berihah .Isvitarum familia Isvi
לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי׃
Malchiel .Chebritarum familia Cheber ,Berihah Filiis
45 לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֵבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל
Istæ .Serach Aser filiæ nomen Et .Malchielitarum familia
46 מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי׃ וְשֵׁם בַּת־אָשֵׁר שָׂרַח׃ אֵלֶּה
47 quinquaginta & tria ,suos visitatos ad Aser filiorum familiæ
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אָשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים
Jachseel .suas familias ad Naphtali filii .quadringenti & ,millia
48 אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיַחְצְאֵל
Jeser .Ghunitarum familia Ghuni .Jachseelitarum familia
49 מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי׃ לְיֵצֶר
Istæ .Sillemitarum familia Sillem .Jesritarum familia
50 מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי׃ אֵלֶּה
,quinque ,eorum visitati & ,suas familias ad Naphtali familiæ
מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה
filiorum visitati Isti .quadringenti & ,millia quadraginta &
51 וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי
.triginta & ,septingenti ,mille & ,millia sexcenta ,Israel
יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וָאָלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃
dividetur Istis :dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
52 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק
53 multiplicabis Multo .nominum numero in hæreditate in terra
הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת׃ לָרַב תַּרְבֶּה
54 Viro .ejus hæreditatem diminues pauco & ,ejus hæreditatem
נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ
sorte in Veruntamen .ejus hæreditas dabitur ejus visitatorum os ad
לְפִי פְקֻדָיו יֻתַּן נַחֲלָתוֹ׃ אַךְ־בְּגוֹרָל
55 suorum patrum extensionum nomina ad ,terra dividetur
יֵחָלֵק אֶת־הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת־אֲבֹתָם
ejus hæreditas dividetur sortis os Super .accipient hæreditatem
56 יִנְחָלוּ׃ עַל־פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ
.suas familias ad Levitarum visitati isti Et .parvum ad multum inter
57 בֵּין רַב לִמְעָט׃ וְאֵלֶּה פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
.Chehathitarum familia Chehath .Ghersonitarum familia Gherson
לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי
.Levitarum familiæ Istæ .Meraritarum familia Merari
58 לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת לֵוִי
,Machlitarum familia ,Chebronitarum familia ,Libnitarum familia
מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי
genuit Chehath Et .Chorchitarum familia ,Musitarum familia
מִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וּקְהָת הוֹלִד
.Hamram
אֶת־עַמְרָם׃

Versio VULG. LAT.

42 Filii Dan per cognationes
suas: Suham, à quo familia Su-
hamitarum. Hæ sunt cognati-
ones Dan per familias suas.
43 Omnes fuére Suhamitæ, quorũ
numerus erat, sexaginta qua-
44 tuor millia quadringenti. Filii
Aser per cognationes suas:
Jemna, à quo familia Jemnai-
tarum: Jessui, à quo familia
Jessuitarum: Brie, à quo fami-
45 lia Brieitarum. Filii Brie: He-
ber, à quo familia Heberitarũ:
& Melchiel, à quo familia
46 Melchielitarum. Nomen autẽ
47 filiæ Aser, fuit Sara. Hæ cog-
nationes filiorum Aser, & nu-
merus eorũ, quinquaginta tria
48 millia quadringenti. Filii
Nephthali p cognationes suas,
Jesiel, à quo familia Jesielita-
rum: Guni, à quo familia Gu-
49 nitarum. Jeser, à quo familia
Jeseritarum: Sellem, à quo fa-
50 milia Sellemitarum. Hæ sunt
cognationes filiorum Neph-
thali p familias suas: quorum
numer⁹, quadraginta quinque
51 millia quadringenti. Ista est
summa filiorum Israel, qui re-
censiti sunt, sexcenta millia,
& mille septingenti triginta.
52 Locutúsq; est Dñs ad Moysen,
53 dicens; Istis dividetur terra
juxta numerum vocabulorum
54 in possessiones suas. Pluribus
majorem partem dabis, &
paucioribus minorem: sin-
gulis, sicut nunc recensiti sunt,
55 tradetur possessio: Ita dun-
taxat ut sors terram tribubus
56 dividat & familiis. Quidquid
sorte contigerit, hoc vel plu-
res accipiant, vel pauciores.
57 Hic quoq; est numerus filio-
rum Levi per familias suas:
Gerson, à quo familia Gerso-
nitarum: Caath, à quo fami-
lia Caathitarum: Merari, à
quo familia Meraritarum.
58 Hæ sunt familiæ Levi: Fa-
milia Lobni, familia Hebroni,
familia Moholi, familia Musi,
familia Core. At verò Caath
genuit Amram.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

42 Καὶ υἱοὶ Δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ (μ) Σαμὲ, δῆμος ὁ (ν) Σαμεΐ. Οὗτοι δῆμοι Δὰν κατὰ δήμους αὐ-
43 τῶν. Πάντες οἱ δῆμοι Σαμεῒ κατ' ἐπισκοπὴν αὐτῶν, τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες (ξ) καὶ τετρακό-
[48] σιοι. Υἱοὶ Νεφθαλὶ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ Ἀσιὴλ, δῆμος ὁ Ἀσιηλί· τῷ (ο) Γαυνὶ, δῆμος ὁ (π) Γαυ-
49 νί. Τῷ (ρ) Ἰεσὲρ, δῆμος ὁ (σ) Ἰεσερί· τῷ Σελλὴμ, δῆμος ὁ Σελ-
50 λημί. Οὗτοι δῆμοι Νεφθαλὶ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, (τ) τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι.
51 Αὕτη ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν Ἰσραὴλ, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ χίλιοι καὶ
52 ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
53 γων, Τούτοις μερισθήσεται ἡ γῆ, κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνομάτων.
54 Τοῖς πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν· ἑκάστῳ καθὼς ἐπεσκέπησαν, δοθήσεται ἡ κληρονομία
55 αὐτῶν. Διὰ κλήρων μερισθήσεται ἡ γῆ τοῖς ὀνόμασι· κατὰ φυλὰς πατριῶν αὐτῶν κληρονο-
56 μήσουσιν. Ἐκ τοῦ κλήρου μεριεῖς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν ἀναμέ-
57 σον πολλῶν καὶ ὀλίγων. Καὶ υἱοὶ Λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ Γεδσὼν, δῆμος ὁ Γεδσωνί· τῷ Καὰθ, δῆμος ὁ Καὰθί· τῷ Μεραρὶ, δῆμος ὁ Μεραρί.
58 Οὗτοι δῆμοι υἱῶν Λευί· δῆμος ὁ Λοβενὶ, (υ) δῆμος ὁ Χεβρωνὶ, δῆμος ὁ Κορὲ, καὶ δῆμος ὁ Μουσί. καὶ Καὰθ ἐγέννησε τὸν (φ) Ἀμράμ.

Et filii Dan secundùm populos eorum: ipsi Same, populus qui Samei. Hi populi Dan secundùm populos eorum. Omnes populi Samei secundùm re- 42, 43
cognitionem eorum, quatuor & sexaginta millia, & quadringenti. Filii [48]
Nephthali secundùm populos eorum: ipsi Asiel, populus qui Asieli: ipsi Gauni, populus qui Gauni.
Ipsi Jeser, populus qui Jeseri: ipsi Sellem, populus 49
qui Sellemi. Hi populi 50
Nephthali ex recognitione eorum, quadraginta millia, & trecenti. Hæc 51
est recognitio filiorum Israel, sexaginta millia, & mille, & septingenti, & triginta. Et locutus est 52
Dominus ad Moysen, dicens, His dividetur ter- 53
ra, ad hæreditandum ex numero nominum. Iis, qui 54
plures sunt, multiplicabis hæreditatem; & iis, qui pauciores, minues hæreditatem eorum: unicuique, sicut recogniti sunt, dabitur hæreditas eorum.
Per sortes distribuetur 55
terra nominibus: secundùm tribus familiarum suarum hæreditabunt. Ex 56
sorte distribues hæreditatem eorum inter multos & paucos. Et filii Levi 57
secundùm populos eorum: ipsi Gedson, populus qui Gedsoni: ipsi Caath, populus qui Caathi: ipsi Merari, populus qui Merari.
Hi populi filiorum Levi: 58
populus qui Lobeni, populus qui (ʃ) Chebroni, populus qui Core, & populus qui Musi. Et Caath genuit Amram.

MS.A. (μ) Σαμουδὴ, (ν) Σαμουδί. (ξ) καὶ ἑξακόσιοι. (ο) Γωυνὶ, (π) Γωυνί. (ρ) Ἰεσρὶ, (σ) Ἰεσρί· (τ) πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες (υ) καὶ δῆμος ὁ Χεβρὼν, καὶ δῆμος ὁ Ὀμουσί, καὶ δῆμος ὁ Κορέ. Καὶ Καὰθ (φ) Ἀμβράμ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

42 * ܘܒܢܝ ܕܢ ܠܫܪܒܬܗܘܢ ܠܫܘܚܡ. ܫܪܒܬܐ ܕܫܘܚܡܝܐ. ܗܠܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܕܢ ܠܫܪܒܬܗܘܢ.
43 * ܟܠܗܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܫܘܚܡܝܐ ܠܡܢܝܢܗܘܢ ܫܬܝܢ ܘܐܪܒܥܐ ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ.
44 * ܒܢܝ ܐܫܝܪ ܠܫܪܒܬܗܘܢ ܠܝܡܢܐ ܫܪܒܬܐ ܕܝܡܢܝܐ. ܠܝܫܘܐ ܫܪܒܬܐ ܕܝܫܘܝܐ. ܠܝܫܘܝ ܫܪܒܬܐ ܕܝܫܘܝܐ. ܠܒܪܝܥܐ ܫܪܒܬܐ ܕܒܪܝܥܝܐ.
45 * ܒܢܝ ܒܪܝܥܐ ܠܚܒܪ ܫܪܒܬܐ ܕܚܒܪܝܐ. ܠܡܠܟܝܐܝܠ ܫܪܒܬܐ ܕܡܠܟܝܐܝܠܝܐ.
46 * ܘܫܡܗ ܕܒܪܬ ܐܫܝܪ ܣܪܚ.
47 * ܗܠܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܐܫܝܪ ܠܡܢܝܢܗܘܢ ܚܡܫܝܢ ܘܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ.
48 * ܒܢܝ ܢܦܬܠܝ ܠܫܪܒܬܗܘܢ ܠܢܚܨܐܝܠ ܫܪܒܬܐ ܕܢܚܨܐܝܠܝܐ. ܠܓܘܢܝ ܫܪܒܬܐ ܕܓܘܢܝܐ.
49 * ܠܝܨܪ ܫܪܒܬܐ ܕܝܨܪܝܐ. ܠܫܠܝܡ ܫܪܒܬܐ ܕܫܠܝܡܝܐ.
50 * ܗܠܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܢܦܬܠܝ ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܘܡܢܝܢܗܘܢ ܐܪܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ.
51 * ܗܠܝܢ ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܫܬܡܐܐ ܐܠܦܝܢ ܘܐܠܦܐ ܘܫܒܥܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ.
52 * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܘܐܡܪ.
53 * ܠܗܠܝܢ ܬܬܦܠܓ ܐܪܥܐ ܒܝܪܬܘܬܐ ܒܡܢܝܢ ܫܡܗܐ.
54 * ܠܣܓܝܐܐ ܬܣܓܐ ܝܪܬܘܬܗܘܢ. ܘܠܙܥܘܪܐ ܬܙܥܪ ܝܪܬܘܬܗܘܢ. ܐܢܫ ܐܝܟ ܡܢܝܢܗ ܢܣܒ ܝܪܬܘܬܗ.
55 * ܒܪܡ ܒܦܣܐ ܬܬܦܠܓ ܐܪܥܐ. ܘܐܝܟ ܫܡܗܐ ܕܫܒܛܐ ܕܐܒܗܝܗܘܢ ܢܐܪܬܘܢ.
56 * ܥܠ ܦܘܡ ܦܣܐ ܬܬܦܠܓ ܝܪܬܘܬܗܘܢ ܒܝܬ ܣܓܝܐܐ ܠܙܥܘܪܐ.
57 * ܘܗܠܝܢ ܡܢܝܢܗܘܢ ܕܠܘܝܐ ܠܫܪܒܬܗܘܢ. ܠܓܪܫܘܢ ܫܪܒܬܐ ܕܓܪܫܘܢܝܐ. ܠܩܗܬ ܫܪܒܬܐ ܕܩܗܬܝܐ. ܠܡܪܪܝ ܫܪܒܬܐ ܕܡܪܪܝܐ.
58 * ܗܠܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܠܘܝܐ. ܫܪܒܬܐ ܕܠܒܢܝܐ. ܫܪܒܬܐ ܕܚܒܪܘܢܝܐ. ܫܪܒܬܐ ܕܡܚܠܝܐ. ܫܪܒܬܐ ܕܡܘܫܝܐ. ܫܪܒܬܐ ܕܩܘܪܚܝܐ. ܘܩܗܬ ܐܘܠܕ ܠܥܡܪܡ.

Et filii Dan per familias suas, Soham, *à quo* familia Sohamitarum. Istæ sunt familiæ Dan 42
juxta familias suas. Omnes familiæ Soham 43
juxta numerum suum, sexaginta millia &
quadringenti. Filii Asir per familias suas, 44
Jemna, *à quo* familia Jemnitarum: Jesua, *à*
quo familia Jesuaitarum: Jasui, *à quo*
familia Jasuitarũ: Beria, *à quo* familia Be-
riaitarũ. Filii autem Beria, Heber, *à quo* fa- 45
milia Heberitarum: Malchiel, *à quo* familia
Malchielitarũ. Nomen verò filiæ Asir, Sarah. 46
Istæ sunt familiæ filiorũ Asir juxta numerum 47
suum, quinquaginta tria millia & quadrin-
genti. Filii Nephtali per familias suas, Nah- 48
saël, *unde* familia Nahsaëlitarum: Guni *unde*
familia Gunitarum: Jasar *unde* familia Jasari- 49
tarum: Salim, *unde* familia Salimitarum. Istæ 50
sunt familiæ filiorum Nephtali secundùm fa-
milias suas: & numerus eorum, quadraginta
quinq; millia & quadringenti. Omnes itaq; 51
census filiorũ Israel, sexcenta millia, mille, &
septingenti triginta. Et locut⁹ est Domin⁹ cũ 52
Mose, dixitq; ad eum; Istis distribuatur ter- 53
ra in hæreditatem juxta numerum nominum.
Pluribus multiplicabis hæreditatem, & pau- 54
cioribus diminues hæreditatem: quisq; juxta
numerum suum accipiet hæreditatem suam.
Veruntamen sorte dividatur terra, & juxta 55
nomina tribuum patrum suorum hæredita-
tem accipiant. Per sortes dividatur hæredi- 56
tas inter multos & paucos. Verùm hi sunt 57
numeri Levitarum per familias suas: Gerson
à quo familia Gersonitarum: Cahath, *à quo*
familia Cahathitarum: Merari, *à quo* familia
Meraritarum. Istæ sunt familiæ Levitarum: 58
familia Lebnitarum, familia Hebronitarum,
familia Mahlitarum, familia Musitarum, fa-
milia Corahitarum. Cahath verò genuit
Amram.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

אלין בני דן לזרעיתהון לשוחם
זרעית שוחם אלין זרעית דן
לזרעיתהון: כל זרעית שוחם
למניניהון שתין וארבע אלפין
וארבע מאה: בני אשר
לזרעיתהון לימנה זרעית ימנה
לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית
בריעה: לבני בריעה לחבר
זרעית חבר למלכיאל זרעית
מלכיאל: ושום בת אשר סרח:
אלין זרעית בני אשר למניניהון
חמשין ותלתא אלפין וארבע
מאה: בני נפתלי לזרעיתהון
ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית
גוני: ליצר זרעית יצר לשלם
זרעית שלם: אלין זרעית נפתלי
לזרעיתהון ומניניהון ארבעין
וחמשא אלפין וארבע מאה:
אלין מניני בני ישראל שית מאה
וחד אלפין שבע מאה ותלתין:
ומליל יי עם משה למימר:
לאלין תתפלג ארעא באחסנא
במנין שמהן: לסגיאי תסגון
אחסנתהון ולזעירי תזערון
אחסנתהון גבר לפום מנינוהי
תתיהב אחסנתיה: ברם
בעדבא תתפלג ית ארעא
לשמהן שבטי אבהתהון יחסנון:
על פום עדבא תתפלג אחסנתהון
בין סגיאי לזעירי: ואלין מניני
ליואי לזרעיתהון לגרשון זרעית
גרשון לקהת זרעית קהת למררי
זרעית מררי: אלין זרעית ליוי
זרעית לבני זרעית חברון זרעית
מחלי זרעית מושי זרעית קרח
וקהת אוליד ית עמרם:

Targum Onkelos.

42 Isti sunt filii Dan, per cogna-
tiones suas; de Suham fami-
lia Suhamitarum : hæ sunt
familiæ Dan, per cognationes
43 suas. Omnes qui numerati
sunt de familia Suham, fue-
runt sexaginta quatuor millia,
44 & quadringenti. Filii Aser,
per cognationes suas : de Jem-
na, familia Jemnaitarum; de
Jesvi, familia Jesvitarum; de
45 Beria, familia Bereitarum. Fi-
liorum Beriæ; de Heber, fa-
milia Heberitarum : de Mal-
chiel, familia Malchielitarum.
46 Nomen autem filiæ Aser fuit
47 Sara. Hæ sunt familiæ filio-
rum Aser : quarum numerus
fuit quinquaginta tria millia,
48 & quadringenti. Filii Nepta-
li, per cognationes suas; de
Jasiel, familia Jasielitarum : de
49 Guni, familia Gunitarum. De
Jaser, familia Jaseritarum :
de Silem, familia Silemita-
50 rum. Istæ sunt cognationes
Neptali, per familias suas :
& numerus earum fuit qua-
draginta quinque millia, &
51 quadringenti. Hi sunt filii
Israel qui numerati sunt, sex-
centa millia & mille, & se-
52 ptingenti & triginta. Locu-
tusque est Dominus cum Moy-
53 se dicens. Istis divides ter-
ram in possessionem, juxta nu-
54 merum nominum eorum. Plu-
ribus majorem possessionem
dabis; & paucioribus mino-
rem possessionem dabis : uni-
cuique juxta numeratos suos
55 dabitur possessio ejus. Verun-
tamen per sortem dividetur
terra : per nomina tribuum
patrum suorum possidebitur.
56 Per sortem dividetur possessio
eorum, sive plures sive pauci
57 sunt. Isti sunt filii Levi per
familias suas : de Gerson, fa-
milia Gersonitarum; de Ca-
ath, familia Caathitarum : de
Merari, familia Meraritarum.
58 Istæ sunt familiæ Levi; fami-
lia Lobni, familia Ebron, fa-
milia Mooli, familia Musi, fa-
milia Chore : Caath autem
genuit Amram.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Isti sunt filii Dan per famili- 42
as suas. De Suham, familia
Suhamitarū. Istæ sunt fami-
liæ Dan juxta familias suas.
Omnes familiæ Suhamitarū, 43
& recensiti eorum, sexaginta
quatuor millia & quadrin-
genti. Filii Aser per familias 44
suas: De Jemna, familia Je-
muitarum: De Jesua, familia
Jesuatarum: De Baria, fami-
lia Bariatarum: De Heber, fa- 45
milia Heberitarum: De Mel-
chiel, familia Melchielita-
rum. Nomen autem filiæ Aser 46
fuit Sara. Istæ sunt familiæ 47
filiorum Aser juxta recensio-
nem eorum, quinquaginta tria
millia & quadringenti. Filii 48
Nephtali per familias suas:
De Jehasel familia Jehaseli-
tarum: De Guni, familia Gu-
nitarum: De Jeser, familia 49
Jeseritarum : De Salom, fa-
milia Salomitarum. Istæ sunt 50
familiæ Nephtali juxta fami-
lias suas, & recensionē eorū,
quadraginta quinq; millia et
quadringenti. Isti sunt recen- 51
siti filiorum Israel, sexcenta
millia, & mille septingenti, et
triginta. Post hæc locutus est 52
Dominus Mosi, dicens; Istis 53
dividetur terra in hæredita-
tem secundùm numerum no-
minum. Iis qui plures sunt, 54
multiplicabis hæreditatem e-
orum; & iis qui pauciores
sunt, minues hæreditatem eo-
rum : unicuiq; pro ratione re-
censitorum suorū, dabitur hæ-
reditas sua. Attamen sorte di- 55
videtur terra: Juxta nomina
tribuum patrum suorum hæ-
reditatem sortientur. Secun- 56
dū sortem dividetur hæredi-
tas inter multos & paucos.
Isti sunt autē recensiti Levi- 57
tarum per familias eorum: De
Gersone, familia Gersonita-
rū: De Caath, familia Caathi-
tarum : De Merari, familia
Meraritarum. Istæ sunt fa- 58
miliæ filiorum Levi; familia
Lobnitarum, & familia He-
bronitarum, & familia Mo-
halitarum, & familia Core-
itarum, & familia Musita-
rum. Caath autem genuit
Amram.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

42 * وبنو دان لعشايرهم عشاير السوحاميين * وما تعشر منها * فكان عدد ذلك اربعة وستين
43 الفا واربع ماية * وبنو اشير لعشايرهم عشاير اليمنيين * وعشاير اليسويين * وعشاير
44 البريعيين * وعشاير الحبريين * وعشاير الملكائيليين من بريعا * وكان اسم ابنة اشير
45 سارح * فكان عدد عشاير اشير هذه ثلثة وخمسين الفا واربع ماية * وبنو نفتالي لعشايرهم
46 عشاير الحصائيليين * وعشاير الجونيين * وعشاير اليصريين * وعشاير الشلميين * فكان
47 عدد عشاير نفتالي هذه * خمسة واربعون الفا واربع ماية * فذلك جملة عدد بني اسرائيل *
48 ستماية الف والف واحد وسبع ماية وثلثون * وكلم الله موسي قايلا * لهولاء يجب ان
49 تقسم الارض نحلة باحصاء اسمايهم * فللكثير تكثر نحلته * وللقليل تقللها * كل سبط
50 علي قدر عدده يعطي نحلته * لكن تقسم البلد بالسهم باسماء اسباط اباهم * وعلي
51 قدر السهم تقسم نحلهم بين كثير وقليل * وهذه اعداد لبني لعشايرهم * عشاير
52 الجرسونيين * وعشاير القهاتيين * وعشاير المراريين * وساير عشايرهم * عشاير اللبنيين *
53 وعشاير الحبرونيين * وعشاير المحليين * وعشاير الموشيين * وعشاير القرحيين * واولد
54 قهات عمرام *
55
56
57
58

Et filii Dan in familias suas, familiæ Su- 42
hamitæ, & familiæ quæ descenderunt ex
eis. Fuitque numerus earum, sexaginta 43
quatuor millia & quadringenti. Et filii 44
Asir per familias suas, familiæ Jemnita-
rum, & familiæ Jasuitarum, & familiæ
Beriitarum, Et familiæ Heberitarum, et 45
familiæ Melcaïlitarum ex Berjaa. Et e- 46
rat nomen filiæ Asir, Sareh. Fuitque nu- 47
merus familiarum Asir prædictarum,
quinquaginta tria millia & quadringenti.
Et filii Nephtali in familias suas, familiæ 48
Jabsaïlitarum, & familiæ Gunitarum,
Et familiæ Jeseritarum, & familiæ Sali- 49
mitarum. Fuitque numerus familiarum 50
Nephtali istarum, quadraginta quinque
millia & quadringenti. Hæc igitur est 51
summa numeri filiorum Israël, sexcenta
millia, & mille viri, septingenti trigin-
ta. Et allocutus est Deus Musam, di- 52
cens; His oportet ut dividatur terra in 53
possessionem secundùm numerum nomi-
num eorum. Et quidem multis multi- 54
plicabis possessionem eorum, & paucis mi-
norabis illam, cuilibet tribui juxta nume-
rum suum tribuetur possessio. Sed tamen 55
dividetur terra sortibus per nomina tri-
buum patrum eorum. Et juxta sortem 56
eorum dividetur possessio eorum inter
multos, & paucos. Et hi sunt numeri 57
Levi per cognationes suas : familiæ Ger-
sonitarum, & familiæ Cahathitarum, &
familiæ Meraritarum. Et reliquæ fa- 58
miliæ eorum sunt familiæ Lebnitarum, et
familiæ Hebronitarum, & familiæ Mah-
litarum, & familiæ Musitarum, & fa-
miliæ Corahitarum, Genuitque Cahath
Amramum.

ספר במדבר : כו

eam peperit quam ,Levi filia Jochebed ,Hamram uxoris nomen Et
59 וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת־לֵוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ
,Moseh & ,Aharon Hamram ipsi peperit Et .Ægypto in Levi ipsi
לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה
& ,Nadab Aharon ipsi est natus Et.eorum sororem Miriam &
60 וְאֵת מִרְיָם אֲחֹתָם׃ וַיִּוָּלֵד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־
,Abihu &,Nadab est mortuˀ Et .Ithamar & ,Elhazar ,Abihu
61 אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃ וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא
fuerunt Et .Domini facies ad alienum ignem eos faciendo appropinquare in
62 בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיִּהְיוּ
,mensis filio à masculus omnis ,millia viginti & ,tria ,eorum visitati
פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ
non quia :Israel filiorum medio in sunt visitati non quia :supra &
וָמָעְלָה כִּי לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־
visitati Isti .Israel filiorum medio in hæreditas eis fuit data
63 נִתַּן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ אֵלֶּה פְּקוּדֵי
Israel filios visitaverunt qui ,sacerdotis Elhazar & ,Moseh
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
quisquam fuit non istis in Et .Jerecho Jarden super ,Moab campestribus in
64 בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ
filios visitaverunt qui ,sacerdotis Aharon & Moseh visitatis de
מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי
Moriendo :eis Dominus dixit Quia .Sinai deserto in Israel
65 יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי׃ כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת
quinimo ,quisquam eis ex fuit superstes non Et.deserto in morientur
יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־
.Nun filius Jehosuah & ,Jephunneh filius Caleb
כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃

CAP. XXVII. כז

,Ghilhad filii ,Chepher filii,Selophchad filiæ appropinquaverunt Et
1 וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד
hæc & :Joseph filii Menasseh familiis ;Menasseh filii ,Machir filii
בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה
,Milcha & ,Choglah & ,Nohah ,Machlah ,ejus filiarum nomina
שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה
,sacerdotis Elhazar facies ad & ,Moseh facies ad steterunt Et .Thirsah &
2 וְתִרְצָה׃ וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
:dicendo ,conventus tentorii ostium ,cœtus omnis & ,prælatorum facies ad &
וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר׃
cœtus medio in fuit non ipse & ,deserto in est mortuus noster Pater
3 אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה
suo peccato in quia :Corach cœtu in Dominum super convenientium
הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בְחֶטְאוֹ
nomen diminuetur Quid Ad .ei fuerunt non filii & ,est mortuus
4 מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ׃ לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־
nobis Da ?filius ei non quia ,ejus familiæ medio de nostri patris
אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה־לָּנוּ
Moseh fecit accedere Et .nostri patris fratrum medio in possessionem
5 אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ׃ וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־
.Domini facies ad earum judicium
מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה׃

Versio VULG. LAT.

59 Qui habuit uxorem Jochabed filiam Levi, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios,
Aaron, & Moysen, & Mari-
60 am sororé eorũ. De Aaron
orti sunt Nadab & Abiu,
& Eleazar & Ithamar :
61 Quorum Nadab & Abiu mortui sunt, cùm obtulissent ignem alienum coram
62 Domino. Fuerúntq; omnes qui numerati sunt, viginti tria millia generis masculini, ab uno mense & suprà: quia non sunt recensiti inter filios Israel, nec eis cũ cæteris data possessio est.
63 Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt à Moyse & Eleazaro sacerdote, in campestrib᷑ Moab supra Jordanem contra Je-
64 richo. Inter quos, nullus fuit eorum qui antè numerati sunt à Moyse & Aaron
65 in deserto Sinai. Prædixerat enim Dñs, quòd omnes morerentur in solitudine. Nullúsq; remansit ex eis, nisi Caleb filius Jephone, & Josue filius Nun.

CAP. XXVII.

1 Accesserunt autem filiæ Salphaad, filii Hepher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, qui fuit filius Joseph: quarum sunt nomina, Maala, & Noa, & Hegla,
2 & Melcha, & Thersa. Steterúntque coram Moyse & Eleazaro sacerdote, & cunctis principibus populi, ad ostium tabernaculi fœde-
3 ris, atque dixerunt; Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione, quæ concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic nõ habuit mares filios.
4 Cur tollitur nomẽ illius de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque Moyses causam earum ad judicium Domini.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

59 Τὸ δὲ ὄνομα τῆς γυναικὸς (χ) αὐτοῦ Ἰωχαβὲδ, θυγάτηρ Λευὶ, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ Λευὶ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἔτεκε τῷ (ψ) Ἀμρὰμ τὸν Ἀαρὼν καὶ Μωυσῆν, καὶ Μαριὰμ
60 τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. (ω) Καὶ ἐγεννήθησαν τῷ Ἀαρὼν, ὅ, τε Ναδὰβ, καὶ Ἀβιοὺδ, καὶ
61 Ἐλεάζαρ, καὶ Ἰθάμαρ. Καὶ ἀπέθανε Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ
62 Σινᾶ. Καὶ ἐγενήθησαν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τρεῖς καὶ εἴκοσι χιλιάδες, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω· οὐ γὰρ συνεπεσκέπησαν (α) ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅτι οὐ δίδοται αὐτοῖς κλῆρος ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσ-
63 ραήλ. Καὶ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις Μωυσῆ καὶ Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, οἳ ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν Ἀραβὼθ Μωὰβ, ἐπὶ
64 τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ἱεριχώ. Καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἦν ἄνθρωπος τῶν ἐπεσκεμμένων ὑπὸ Μωυσῆ καὶ Ἀαρὼν, οὓς ἐπεσκέψαντο
65 τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ. Ὅτι (β) εἶπε κύριος αὐτοῖς, Θανάτῳ ἀποθανοῦνται ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς, πλὴν Χάλεβ υἱὸς Ἰεφοννὴ, καὶ (γ) Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυή.

MS.A. (χ) Ἀμβρὰμ Ἰωχαβὲθ, (ψ) Ἀμβρὰμ (ω) Καὶ ἐτέχθησαν (α) ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, (β) εἶπεν * αὐτοῖς, (γ) Ἰησοῦς υἱὸς Ναυή.

ΚΕΦ. κζ΄.

1 Καὶ προσελθοῦσαι αἱ θυγατέρες Σαλπαὰδ υἱοῦ Ὀφὲρ, υἱοῦ Γαλαὰδ, υἱοῦ Μαχὶρ, τοῦ δήμου (α) Μανασσῆ, τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, (β) Μααλὰ, καὶ Νουὰ, καὶ (γ) Ἐγλὰ, καὶ Μελχὰ,
2 καὶ Θερσά, Καὶ στᾶσαι ἔναντι Μωυσῆ, καὶ ἔναντι Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔναντι (δ) πάσης συναγωγῆς ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
3 μαρτυρίου, λέγουσιν, Ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐπισυστάσης ἔναντι κυρίου ἐν τῇ συναγωγῇ Κορὲ, ὅτι δι' ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ υἱοὶ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ. μὴ ἐξαλειφθήτω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐκ μέσου τοῦ δήμου αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱός· δότε ἡμῖν κατάσχεσιν (ε) ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς ἡ-
4 μῶν. Καὶ προσήγαγε Μωυσῆς τὴν κρίσιν αὐτῶν ἔναντι κυρίου.

MS.A. (α) Μανασσῆ, (β) Μαλὰ, (γ) Αἰγλὰ, (δ) πάσης τῆς συναγωγῆς (ε) ἐμ μέσῳ τῶν ἀδελφῶν

59 *Nomen autem uxoris ejus, Iochabed, filia Levi, quæ genuit istos ipsi Levi in Ægypto: & genuit ipsi Amram Aaron, &*
60 *Moysen, & Mariam sororem eorum. Et nati sunt ipsi Aaron, Nadab, & Abiud, & Eleazar,*
61 *& Ithamar. Et mortuus est Nadab, & Abiud, in offerendo eos ignem alienum ante Dominum*
62 *in deserto Sina. Et fuerunt ex recognitione eorum, tria & viginti millia, omne masculinum ab uno mense & suprà. Non enim recogniti sunt in medio filiorum Israel: quia non datur eis sors in medio filiorum Israel.*
63 *Et hæc est recognitio Moysis, & Eleazari sacerdotis: qui recognoverunt filios Israel in Araboth Moab, super Jordanem contra*
64 *Jericho. Et in his non fuit homo ex iis qui recogniti fuerant sub Moyse, & Aaron, quos recognoverunt filios Israel in de-*
65 *serto Sinai. Quoniam dixit Dominus eis, Morte morientur in deserto. Et non remansit ex eis ullus, nisi Chaleb filius Jephonne, & Jesus filius Naue.*

CAP. XXVII.

1 *Et accedentes filiæ Salpaad, filii Opher, filii Galaad, filii Machir, populi Manasse de filiis Joseph: & hæc nomina eorum, Maala, & Nua, & Egla, & Melcha, & Thersa;*
2 *Et stantes ante Moysen, & ante Eleazarum sacerdotem, & ante principes, et ante omnem synagogam ad ostium tabernaculi testimonii; dicunt;*
3 *Pater noster mortuus est in deserto, & ipse non fuit in medio synagogæ conjurantis contra Dominum in synagoga Core: quoniam propter peccatum suum mortuus est: & filii non fuerunt ei. Nè deleatur nomen patris nostri de medio populi sui: quoniam non est ei filius. Date nobis possessionem in medio fratrum patris*
4 *nostri. Et retulit Moyses judicium earum ante Dominum.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
CAP. XXVII.
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

59 Et nomen uxoris Amram, Jochabar filia Levi, quæ nata est ipsi Levi in Ægypto, pepe-
ritque ipsi Amramo Aharonem, & Mosen,
60 & Mariam sororem eorum. Natique sunt Aharoni Nadab, & Abihu, & Eliazar, &
61 Ithamar. Mortui sunt autem Nadab & Abihu cùm obtulerant ignem externum coram
62 Domino. Fuit autem numerus eorum, viginti tria millia, omnis *videlicet*, masculus à filio mensis & suprá. Non enim numerati fuerant inter filios Israel, quia non data fuerat eis hæreditas inter filios Israel.
63 Isti sunt numeri *descripti* per Mosen & Eliazar sacerdotem, qui numeraverant filios Israel in Araboth Moab quæ est secus Jordanem Jeri-
64 cho. Et inter istos nullus fuit ex eo numero quo Moses & Aharon sacerdos recensuerant
65 filios Israel in deserto Sinai. Nam dixerat eis Dominus, Nece interficientur in deserto, nec remanebit ex eis quisquam, nisi Caleb filius Jophna, & Jesus filius Nun.

CAP. XXVII.

Locus de Salphehad.

1 Accesserunt autem filiæ Salphehad, filii Hophar, filii Gelaad, filii Machir, filii Manasse, de tribu Manasse filii Joseph: & hæc sunt nomina filiarum ejus, Mahla, &
2 Joa, & Hagla, & Melcha, & Tersa: Steteruntque coram Mose, & coram Eliazar sacerdote & coram magnatibus, & coram universo cœtu, ad ostium tabernaculi temporis,
3 & dixerunt; Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit inter congregationem illam quæ insurrexit adversùs Dominum, congregationem *scilicet*, Corah. Quia ergò in peccatis suis mortuus est, & liberos non ha-
4 buit, Cur deleatur nomé patris nostri de medio cognationis suæ eò q̃ filiú non habuerit? Da nobis hæreditaté inter fratres patris no-
5 stri. Retulit ergò Moses causã illarũ ad Dñm.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

59 ושום אתת עמרם יוכבד בת
לוי דילידת יתה ללוי במצרים
וילידת לעמרם ית אהרן וית
60 משה וית מרים אחתהון : ואתילידו
לאהרן ית נדב וית אביהוא
61 ית אלעזר וית איתמר : ומית נדב
ואביהוא בקרוביהון אשתא
62 נוכריתא קדם יי : והוו מניניהון
עסרין ותלתא אלפין כל דכורא
מבר ירחא ולעילא ארי לא
אתמניאו בגו בני ישראל ארי לא
אתיהבת להון אחסנא בגו בני
63 ישראל : אלין מניני משה ואלעזר
כהנא די מנו ית בני ישראל
במשריא דמואב על ירדנא דיריחו :
64 ובאלין לא הוה גבר ממניני משה
ואהרן כהנא די מנו ית בני ישראל
65 במדברא דסיני : ארי אמר יי להון
ממת ימותון במדברא ולא
אשתאר מנהון אנש אלהן כלב
בר יפנה ויהושע בר נון :

כז

1 וקריבא בנת צלפחד בר חפר
בר גלעד בר מכיר בר מנשה
לזרעית מנשה בר יוסף ואלין
2 שמהת בנתיה מחלה נועה וחגלה
ומלכה ותרצה : וקמא קדם משה
וקדם אלעזר כהנא וקדם רברביא
וכל כנשתא בתרע משכן זמנא
3 למימר : אבונא מית במדברא והוא
לא הוה בגו כנשתא דאודמנו על
יי בכנשתא דקרח ארי בחוביה מית
4 ובנין לא הוו ליה : למא יתמנע
שמא דאבונא מגו זרעיתיה ארי
לית ליה בר הב לנא אחסנא בגו
5 אחי אבונא : וקריב משה ית
דיניהן קדם יי :

TARGUM ONKELOS.

59 Et nomen uxoris Amram, Jocabed filia Levi, quæ nata est ei in Ægypto: & peperit ex Amram Aaron & Moysen, &
60 Mariam sororem eorum. De Aaron autem nati sunt Nadab & Abiu, Eleazar & Ithamar.
61 Mortuusq; est Nadab & Abiu, cùm obtulissent ignem alie-
62 num coram Domino. Et fuit numerus eorum, viginti tria millia; omnium masculorum ab uno mense & supra: quia non fuerunt numerati in medio filiorum Israel; neque enim data est eis possessio in
63 medio filiorum Israel. Hi sunt quos numeraverunt Moyses & Eleazar sacerdos: quando numeraverunt filios Israel in campestribus Moab,
64 juxta Jordanem Hierico. Et in his non fuit vir eorum, qui numerati sunt â Moyse & Aaron sacerdote: qui numeraverunt filios Israel in deserto Sy-
65 nai. Dixerat enim Dominus, quòd morte morerentur in solitudine: & nullus vir remansit ex eis; nisi Caleb filius Jephone, & Josue filius Nun.

CAP. XXVII.

1 Accesserunt autem filii Salphaad filii Epher filii Galaad, filii Machir filii Manasse; de cognationibus Manasse filii Joseph: & hæc sunt nomina filiarum ejus; Maala & Noa, & Egla & Melcha, &
2 Thersa. Et steterunt coram Moyse & Eleazaro sacerdote, & coram principibus & omni cœtu, in ostio taberna-
3 culi fœderis, dicentes. Pater noster mortuus est in deserto: & ipse non fuit in medio congregationis eorum qui convenerunt contra Dominum in congregatione Chore: quia in peccato suo mortuus
4 est, & non fuerunt ei filii. Cur tollitur nomen patris nostri de medio congregationis suæ, quia non habet filium? da nobis possessionem inter fratres
5 patris nostri. Retulitque Moyses causam earum coram Domino,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Nomen autem uxoris Amram 59
erat Jochabed filia Levi, quæ nata est ipsi Levi in Ægypto; genuit verò ipsi Amram Aaronem, & Mosen, & Mariam sororem eorum. Natus est 60
quoq; Aaroni Nadab, & Abibu, Eleazar, et Ithamar. Sed 61
mortui sunt Nadab & Abibu cùm offerrent ignem (d) alienum coram Domino. Fuerunt 62
autem recensiti eorum, viginti tria millia, omnes masculi à filio unius mensis & suprà: Non enim recensiti sunt in medio filiorum Israel, eò quòd non est data illis hæreditas inter filios Israel. Hi sunt re- 63
censiti à Mose, & Eleazaro sacerdote, qui recensuerunt filios Israel in valle Moab juxta Jordanem Jericho. In- 64
ter istos autem nullus fuit de recensitis à Mose, & Aarone sacerdote qui recensuerunt filios Israel in deserto Sinai. Dixerat enim de eis Dominus, 65
Moriendo morientur in deserto, neq; supererit quisquam ex illis præter Caleb filium Jephone, & Josuam filium Nun.

CAP. XXVII.

Accesserunt autem filiæ 1
Salphaad, filii Hepher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, de familia Manasse filii Joseph. Hæc verò sunt nomina filiarũ ejus, Maala, et Noa, Hegla, Melcha, & Tersa. Steterunt igitur se corã Mose 2
& Eleazaro sacerdote, et coram principibus, et universa congregatione ad portam tabernaculi testimonii, dicentes; Pater noster mortuus est in 3
deserto, nec tamen ipse fuit in congregatione eorũ qui convenerunt adversùs Dominum in conventu Core, sed in peccato suo mortuus est pater noster, neq; filii fuerunt ei. Qua- 4
re excidetur nomen patris nostri de medio familiæ suæ, eò quòd non fuit illi filius? Date nobis possessionem hæreditatis in medio fratrum patris nostri. Detulit autem Moses 5
causam illarum ante Dominum.

VER. SAM. (d) extraneum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

59 وكان اسم امراة عمرام يوحابذ ابنة لوي التي ولدت للوي بمصر * فولدت لعمرام هرون
وموسي * ومريم اختهما * وولد لهرون ناداب * وابيهو * والعازار * وايثامار * ومات ناداب وابيهو لما
قربا نارا غريبة بين يدي الله * فكان عددهم ثلثة وعشرين الفا كل ذكر من ابن شهر فصاعدا
لم يعدوا في جملة بني اسرايل * اذ لم يعطوا خلة في وسطهم * هولاء معدودو موسي والعازار
الامام * اللذان عدا بني اسرايل في بيدا ماب على اردن يريحا * ولم يكن فيهم رجل من
معدودي موسي وهرون الامام * اذ عدا بني اسرايل في برية سيناء * لان الله حكم عليهم
بان يموتوا في البرية * ولم يبق منهم رجل الا كالب بن يفنا * ويوشع بن نون *

* الفصل السابع والعشرون *

* ثم تقدم بنات صلفحاد بن حفر بن جلعاد * بن ماخير * بن منسا من عشاير منسي بن
يوسف * اللاتي اسماوهن محلا * ونوعا * وحجلا * وملكا * وترصا * فقمن بين يدي موسي والعازار
الامام والاشراف وسائر الجماعة عند باب خباء المحضر قائلات * ان ابانا مات في البرية * وهو لم
يكن في جملة الجماعة الذين تجمعوا على الله مع قورح * وانه بخطيته مات * ولم يخلف
بنين * ولم ينقص اسم ابينا من بين عشيرته * اذ ليس له ابن * فاعطنا خلة فيما بين
اعمامنا * فرفع موسي حكمهن الي الله *

Erátque nomen uxoris Amram, Jochabad 59
filia Livi, quæ nata est ipsi Livi in Ægypto. Genuit ergò Amramo Haronem, & Musam, et Mariam sororem utriusque. Et nati sunt Haroni Nadhab, & Abihu, 60
et Elazar, & Ithamar. Et mortui sunt 61
Nadhab & Abihu, quando obtulerunt ignem exterum in conspectu Dei. Fuitq; 62
numerus eorum, viginti tria millia, omnium videlicet, masculorum à filio unius mensis et suprà, qui non fuêre numerati inter summam filiorum Israil, cùm non data fuerit ipsis possessio in medio eorum. Hi sunt qui numerati sunt à Musa, & 63
Elazaro sacerdote, qui numeravêre filios Israil in campestribus Moab secus Jordanem Jeriha. Et non fuit inter eos ullus 64
ex iis qui recensiti fuerant à Musa et Harone sacerdote, quando recensuerant ambo filios Israil in deserto Sinai: Quia De- 65
us condemnaverat eos ut morerentur in solitudine; et non remansit ex eis quispiam, nisi Calib filius Jefonna, & Jusaa filius Nun.

CAP. XXVII.

Posthæc accesserunt filiæ Salphehad fi- 1
lii Hifar, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, de familiis Manasse filii Joseph, quarum nomina sunt Mahla, et Noa, et Hagla, et Melca, et Tersa. Steterúntque 2
coram Musa et Elazar sacerdote, et principibus, et reliquo cœtu, prope januam tabernaculi præsentiæ, dicentes; Sanè pater 3
noster mortuus est in deserto, at ipse non fuit in numero congregationis eorum qui convenerant contra Deum cum Corah: et quidem in peccato suo mortuus est, et non reliquit filios. At quare delebitur no- 4
men patris nostri de cognatione sua quòd non sit illi filius? Da igitur nobis possessionem inter patruos nostros. Detulitque 5
Musa judicium earum ad Deum.

ספר במדבר : כז

Selophchad filiæ Rectum :dicendo ,Mosch ad Dominus dixit Et
6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד
7 fratrum medio in hæreditatis apprehensionem eis dabis Dando .loquentes
דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי
.eas ad earum patris hæreditatem facies transire & :earum patris
אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן׃
filius &,fuerit mortu* cum Vir :dicendo ,loqueris Israel filios ad Et
8 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֵן
si Et .ejus filiam ad ejus hæreditatem facietis transire & ei non
9 אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ׃ וְאִם־
si Et .ejus fratribus ejus hæreditatem dabitis & ,filia ei non
10 אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו׃ וְאִם־
.ejus patris fratribus ejus hæreditatem dabitis & ,fratres ei non
אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי אָבִיו׃
,ejus carni ejus hæreditatem dabitis & ,ejus patris fratres non si Et
11 וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ
filiis erit & ,eam hæreditabit & ;ejus familia de ,eum ad propinquo
הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי
Dominus præcepit quemadmodum ,judicii statutum in Israel
יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
montem in Ascende :Mosch ad Dominus dixit Et .Mosch
12 אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר
.Israel filiis dedi quam terram vide & ;istum Habarim
הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
quemadmodum ,tu etiam ,tuos populos ad colligeris & ,eam videbis Et
13 וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־עַמֶּיךָ גַּם־אָתָּה כַּאֲשֶׁר
meo ori fuistis rebelles Quemadmodum .tuus frater Aharon est collectus
14 נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ׃ כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי
aquis in me faciendum sanctificare adjcœtus jurgio in ,Sin deserto in
בְּמִדְבַּר־צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַמַּיִם
est locutus Et .Sin deserti Cades jurgii aquæ Istæ.eorum oculis in
15 לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן׃ וַיְדַבֵּר
Deus Dominus Visitet :dicendo ,Dominum ad Mosch
16 מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי
egrediatur Qui .cœtum super virum ,carnis omnis spirituum
17 הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃ אֲשֶׁר־יֵצֵא
,eos educat qui & ,eorum conspectum ad ingrediatur qui & ,eorum facies ad
לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם
pecus sicut ,Domini cœtus fit non & :eos introducat qui &
וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן
:Mosch ad Dominus dixit Et .pastor eis non cui
18 אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
fulcies & :eo in spiritus cui virum ,Nun filium Jehosuah tibi Cape
קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ
Elhazar facies ad eum facies stare Et .eum super tuam manum
19 אֶת־יָדְךָ עָלָיו׃ וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר
.eorum oculis in ei præcipies & ;cœtus omnis facie ad & ,sacerdotis
הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃
filiorum cœtus omnis audiant ut ,eum super tuo splendore de dabis Et
20 וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי
.Israel
יִשְׂרָאֵל׃

Versio VULG. LAT.

5 Qui dixit ad eum; Ju-
6 stam rem postulant filiæ
Salphaad: da eis possessio-
nem inter cognatos patris
sui, & ei in hæreditaté suc-
7 cedát. Ad filios auté Israel
8 loquéris hæc; Homo cùm
mortu⁹ fuerit absq; filio, ad
filiam ejus transibit hære-
9 ditas. Si filiã non habuerit,
habebit successores fratres
10 suos. Quòd si & fratres
non fuerint, dabitis hære-
ditatem fratribus patris
11 ejus. Sin autem nec pa-
truos habuerit, dabitur hæ-
reditas his qui ei proximi
sunt. Eritq; hoc filiis Israel
sanctum lege perpetuâ, si-
cut præcepit Domin⁹ Moy-
12 si. Dixit quoq; Dominus
ad Moysen, Ascende in
montem istum Abarim, &
contemplare inde terram,
quã datur⁹ sum filiis Israel.
13 Cúmque videris eam, ibis
& tu ad populum tuum,
sicut ivit frater tuus Aaron.
14 Quia offendistis me in de-
serto Sin in contradictione
multitudinis, nec sanctifi-
care me voluistis coram ea
super aquas. Hæ sunt aquæ
Contradictionis in Cades
15 deserti Sin. Cui respondit
16 Moyses, Provideat Domi-
nus Deus spirituum omnis
carnis, hominem, qui sit su-
17 per multitudinem hanc: Et
possit exire & intrare ante
eos, & educere eos vel in-
troducere: ne sit populus
Domini sicut oves absq; pa-
18 store. Dixitq; Dominus ad
eum, Tolle Josue filiũ Nun,
virum in quo est Spiritus,
& pone manum tuam super
19 eum. Qui stabit coram E-
leazaro sacerdote & omni
20 multitudine. Et dabis ei
præcepta cunctis videnti-
bus, & partem gloriæ tuæ,
ut audiat eum omnis syna-
goga filiorum Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
6 Ὀρθῶς θυγατέρες Σαλπαὰδ λελαλήκασι.
δόμα δώσεις αὐταῖς κατάσχεσιν κληρο-
νομίας ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς αὐτῶν,
καὶ περιθήσεις τὸν κλῆρον τοῦ πατρὸς αὐτῶν
7 αὐταῖς. Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις,
8 λέγων, Ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ καὶ υἱὸς
μὴ ᾖ αὐτῷ, περιθήσετε τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ θυ-
9 γάτηρ αὐτῷ, δώσετε τὴν κληρονομίαν τῷ
10 ἀδελφῷ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν αὐτῷ
ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν τῷ ἀ-
11 δελφῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν
ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, δώσετε τὴν κλη-
ρονομίαν τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγιστα αὐτοῦ
ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, κληρονομῆσαι
τὰ αὐτοῦ· καὶ ἔσται τοῦτο τοῖς (η) υἱ-
οῖς Ἰσραὴλ δικαίωμα κρίσεως, καθὰ
12 συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ
εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἀνάβη-
θι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν τῷ (θ) πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, τοῦτο τὸ ὄρος Ναβαῦ, καὶ ἴδε
τὴν γῆν Χαναάν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς
13 υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει. Καὶ ὄψῃ αὐ-
τήν, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ
σύ, καθὰ προσετέθη Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός
14 σου ἐν Ὢρ τῷ ὄρει. Διότι παρέβητε τὸ
ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ (ι) Σίν, ἐν τῷ ἀν-
τιπίπτειν τὴν συναγωγὴν (κ) ἁγιάσαι με,
οὐχ ἡγιάσατέ με ἐπὶ τῷ ὕδατι (λ) ἔναντι
αὐτῶν· (μ) τοῦτ' ἔστι τὸ ὕδωρ (ν) Ἀντιλογίας
15 ἐν Κάδης ἐν τῇ ἐρήμῳ Σίν. Καὶ εἶπε
16 Μωυσῆς πρὸς κύριον, Ἐπισκεψάσθω
κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πά-
σης σαρκὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συναγω-
17 γῆς ταύτης, Ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσ-
ώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις εἰσελεύσεται πρὸ προσ-
ώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις ἐξάξει αὐτούς, καὶ
ὅστις εἰσάξει αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσται ἡ συνα-
γωγὴ κυρίου, (ξ) ὡσεὶ πρόβατα οἷς
18 οὐκ ἔστι ποιμήν. Καὶ ἐλάλησε κύριος
πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάβε πρὸς
σεαυτὸν (ο) Ἰησοῦν υἱὸν Ναυή, ἄν-
θρωπον ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, καὶ
ἐπιθήσεις τὰς χεῖράς σου ἐπ' αὐτόν.
19 Καὶ στήσεις αὐτὸν ἔναντι Ἐλεάζαρ τοῦ
ἱερέως, καὶ ἐντελῇ αὐτῷ (π) ἔναντι
20 πάσης συναγωγῆς. Καὶ (ρ) ἐντελῇ
περὶ αὐτοῦ ἐναντίον αὐτῶν· καὶ δώ-
σεις τῆς δόξης σου ἐπ' αὐτόν, ὅπως
ἂν εἰσακούσωσιν (σ) αὐτοῦ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ.

MS.A. (η) υἱοῖς * δικαίωμα (θ) πέραν *, τοῦτο ὄρος Ναβαῦ, (ι) Σι-
νᾶ, (κ) τοῦ ἁγιάσαι (λ) ἐναντίον (μ) τοῦτο δέ ἐστιν (ν) Ἀντιλογίας Κά-
δης (ξ) ὡς (ο) τὸν Ἰησοῦν (π) ἐναντίον (ρ) ἐντειλαὶ (σ) αὐτοῦ υἱοὶ

Et locutus est Dominus ad 5
Moysen, dicens; Rectè filiæ 6
Salphaad locutæ sunt, Datum
dabis eis possessionem hære-
ditatis in medio fratrum pa-
tris earum: & appones sor-
tem patris earum eis. Et filiis 7
Israel loquêris, dicens, Homo si 8
mortuus fuerit, & filius non fu-
erit ei; apponetis hæreditatem
ejus filiæ ejus. Si autem non 9
fuerit ei filia, dabitis hæredi-
tatem fratri ejus. Si autem non 10
fuerint ei fratres, dabitis hæ-
reditatem fratri patris ejus.
Si autem non fuerint fratres 11
patris ejus; dabitis hæredi-
tatem domestico, qui propin-
quior sit ei de tribu ejus, ad
hæreditandum ea, quæ illius.
Et erit hoc filiis Israel justificatio
judicii: sicut constituit Dominus
Moysi. Et dixit Dominus ad 12
Moysen, Ascende in (a) mon-
tem istum, qui trans Jordanem,
hic est mons Nabau; & vide
terram Chanaan, quam ego do
filiis Israel in possessionem. Et 13
videbis eam, & appone̒ris ad
populum tuum & tu; sicut appo-
situs est Aaron frater tuus in Or
monte. Propterea quòd trans- 14
gressi estis verbum meum in de-
serto Sin: cùm resisteret (b) syn-
agoga sanctificare me, non san-
ctificâstis me super aquã ante
eos. Hæc est aqua Contradicti-
onis in Cades in deserto Sin. Et 15
dixit Moyses ad Dominum,
Provideat Dominus Deus spiri- 16
tuum, & omnis carnis, hominem
super synagogam hanc: Qui e- 17
grediatur ante faciem eorum,
& qui ingrediatur ante faciem
eorum: & qui educat eos, &
qui inducat eos: & non erit
synagoga Domini sicut oves,
quibus non est pastor. Et locu- 18
tus est Dominus ad Moysen, di-
cens, Accipe ad teipsum Jesum
filium Naue, hominem qui habet
(c) spiritum in seipso: & impo-
nes manus tuas super eum. Et 19
statues eum in conspectu Elea-
zari sacerdotis, et mandabis ei
in conspectu omnis synagogæ. (d)
Et mandabis de eo coram eis: et 20
dabis de (e) gloria tua super e-
um, ut exaudiant eũ filii Israel.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

Et dixit Dominus ad Mosen, Rectè dixe- 6
runt filiæ Salphehad; da illis possessionem 7
& hæreditatem inter fratres patris earum,
& substitue eis hæreditatem patris earum.
Dic præterea filiis Israel, Cùm quispiam 8
mortuus fuerit, nec habuerit filium, date hæ-
reditatem ipsius filiæ ejus. Quòd si filiam 9
non habuerit, date ipsius hæreditatem fratri-
bus ejus. Si verò non habeat fratres, date 10
ejus hæreditatem patruis ejus. Quòd si pa- 11
truos non habeat, date hæreditatem ipsius ei
qui propinquior est illi de cognatione sua, &
is hæres ejus erit. Sitq; hoc filiis Israel lex ju-
dicii quemadmodum præcepit Dominus Mosi.
Dixit etiam Dominus ad Mosen, Ascen- 12
de in montem istum Hebræorum, & aspice
terrã Chanaan quam datur⁹ sum filiis Israel.
Aspice illam, & colligere tu quoque ad po- 13
pulum tuum, quemadmodum collectus est A-
haron frater tuus. Eò quòd exacerbâstis ver- 14
bum oris mei in deserto Sin, in contentione
cœtûs, & non sanctificâstis me in aquis in
conspectu eorum. Eæ sunt aquæ contentionis
Recem in deserto Sin. Locutúsque est Moses 15
coram Domino, & ait; Præficiat Dominus 16
Deus spirituum universæ carnis, virum unum
super congregationem, Qui egrediatur ante 17
eos, quique ingrediatur ante eos: qui-
que educat eos, & introducat illos, ut
non sit cœtus Domini velut oves quæ pa-
storem non habent. Ait autem Dominus ad 18
Mosen, Duc tibi Jesum filium Nun, virum in
quo spiritus adest, & pone manum tuam super
eum. Et statue illum ante Eliazar sacerdo- 19
tem, & ante universum cœtum, & præfice
eum in præsentia illorum. Da quoque de 20
gloria tua super eum, ut obediant ei universus
cœtus filiorum Israel.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

6 ואמר יי עם משה למימר:
7 יאות בנת צלפחד ממללן מתן תתן להון אחסנת אחסנא בגו אחי אבוהון ותעבר ית אחסנת אבוהן להן:
8 ועם בני ישראל תמליל למימר גבר ארי ימות ובר לית ליה ותעברון ית אחסנתיה לברתיה:
9 ואם לית ליה ברתא ותתנון ית אחסנתיה לאחוהי:
10 ואם לית ליה אחין ותתנון ית אחסנתיה לאחי אבוהי:
11 ואם לית אחין לאבוהי ותתנון ית אחסנתיה לקריביה דקריב ליה מזרעיתיה ויירת יתה ותהי לבני ישראל לגזרת דין כמא די פקיד יי ית משה:
12 ואמר יי למשה סק לטורא דעבראי הדין וחזי ית ארעא די יהבית לבני ישראל:
13 ותחזי יתה ותתכנש לעמך אף את כמא דאתכניש אהרן אחוך:
14 כמא דסרבתון על מימרי במדברא דצין במצות כנשתא לקדשותי במיא לעיניהון אנון מי מצות רקם מדברא דצין:
15 ומליל משה קדם יי למימר:
16 ימני יי אלה רוחיא לכל בסרא גברא על כנשתא:
17 די יפוק קדמיהון ודי יעול קדמיהון ודי יפקנון ודי יעלנון ולא תהי כנשתא דיי כענא די לית להון רעי:
18 ואמר יי למשה דבר לך ית יהושע בר נון גבר די רוח נבואה ביה ותסמוך ית ידך עלוהי:
19 ותקים יתיה קדם אלעזר כהנא ולקדם כל כנשתא ותפקד יתיה לעיניהון:
20 ותתן מזיוך עלוהי בדיל די יקבלון מניה כל כנשתא דבני ישראל:

Targum Onkelos.

6 Et ait Dñs ad Moysen dicens:
7 Rectè loquûtur filiæ Salphaad: da eis possessioné hæreditatis inter fratres patris earú: & transferes ad eas hæreditatem
8 patris earũ. Et cũ filiis Israel loquêris dicens: Si mortuus fuerit vir, & filius ei non fuerit; transferetis possessionem ejus ad filiam suam.
9 Et si non fuerit ei filia: dabitis possessionem ejus fra-
10 tribus suis. Et si non habuerit fratres: dabitis possessioné
11 ejus fratrib᷒ patris sui. Si autem pater ejus non habuerit fratres: dabitis possessionem ej᷒ consanguineo qui propinquior est ei de cognatione sua, & hæreditabit eam: & erit filiis Israel in decretum judicii; sicut præcepit
12 Dominus Moysi. Dixitque Dominus ad Moysen; Ascende in montem istũ Abarim: & vide terrã, quam dedi filiis Is-
13 rael. Videbisque eã, & colligêris quoque tu ad populum tuum: sicut collectus est
14 Aaron frater tuus. Quia prævaricati estis in verbum meum in deserto Sin, in contradictione congregationis, nec sanctificâstis me in aquis ante oculos eorũ: hæ sunt aquæ contradictionis in
15 Cades deserti Sin. Locutusque est Moyses coram Domino,
16 dicens. Constituat Dominus Deus spirituum omnis carnis virum super cœtum,
17 Qui egrediatur ante eos, & qui ingrediatur ante eos, & qui educat eos, & qui inducat eos: ut non sit cœtus Dñi sicut oves quibus non est pa-
18 stor. Dixitque Dominus ad Moysen, Tolle Josue filium Nun, virum in quo est spiritus prophetiæ: & impones
19 manum tuam super eum. Et statues eum coram Eleazaro sacerdote, & coram omni cœtu: & præcipies ei ante
20 oculos eorum. Dabisque de splendore tuo super eo: ut obediant ei omnis congregatio filiorum Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

6 Responditque Dominus Mosi dicens; (a) Rem justam filiæ
7 Salphaad locutæ sunt: Dando dabis illis possessionem hæreditatis in medio fratrum patris earum, & transire facies hæreditatem patris earũ
8 ad eas. Ad filios quoque Israel loquêris, dicens; Cum quis mortuus fuerit, & filius non fuerit ei, tunc dabitis hæreditatem ejus filiæ suæ.
9 Si verò non fuerit ei filia, tunc dabitis hæreditatẽ ejus fra-
10 tribus ejus. Quòd si non fuerint ei fratres, tum dabitis hæreditatem ejus fratribus
11 patris ejus. Quòd si non fuerint fratres patri ejus, tũ dabitis hæreditatem ejus propinquo ejus, qui proximè accedit ad eum ex familia ipsius, & succedet ei. Eritq; hoc filiis Israel in legem judicii sicut præcepit Dominus Mosi.
12 Postea locutus est Dominus Mosi, dicens; Ascende in montem istum Abarim, & conspice terram quam dedi filiis
13 Israel. Videbis igitur illam, & colligêris ad populum tuum tu quoq; sicut collectus est A-
14 ron frater tuus. Quia rebellâstis contra verba mea in deserto Sin, in (b) contradictione congregationis ad me sanctificandum in aquis ante oculos eorum: Hæ sunt aquæ (c) contradictionis in Kades
15 deserti Sin. Dixit verò Moses
16 Domino in hunc modũ, Constituat Dominus Deus spirituum omnis carnis virum super
17 congregationẽ, Qui egrediatur ante eos, & qui ingrediatur ante eos; qui etiam educat eos, & introducat eos, ut non sit congregatio Domini sicut oves quibus non est pa-
18 stor. Et dixit Dominus Mosi, Assume tibi Josuã filiũ Nun, virũ cui inest spiritus, ponésque manum tuam super eum.
19 Sistésq; illũ coram Eleazaro sacerdote, & coram universa congregatione; & dabis illi mandata ante oculos illorum.
20 Pones quoque de gloria tua super eum, & propterea audient illum universa congregatio filiorum Israel.

VER. SAM. (a) Pulchrè (b) provocatione (c) provocationis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * فقال الله لموسى بكلاما * لنعم ما قال بنات صلفحاد * اعطهن حوز نحلة فيما بين اعمامهن *
7
8 وانقل نحلة ابيهن لهن * ومر بني اسرائيل وقل لهم * ايما رجل مات وليس له ابن فانقلوا
9 نحلته لابنته * فان لم يكن له ابنة فاعطوا نحلته لاخوته * فان لم يكن له اخوة فاعطوها
10
11 لاعمامه * فان لم يكن له اعمام * فاعطوها لنسيبه الاقرب اليه من عشيرته فيحوزها
12 وليكن ذلك لبني اسرائيل رسم حكم * كما امر الله موسى * ولما قال الله لموسى اصعد الى
13 جبل العبرين هذا * وانظر بلد كنعان الذي انا معطيه لبني اسرائيل * فاذا رايته
14 فانضم الى قومك انت ايضا * كما انضم هرون اخوك * كما خالفتما امري في برية صين عند
خصومة الجماعة * فلم تقدساني بذلك الماء بحضرتهم * ولذلك سمي ماء خصومة رقيم في برية
15 صين * قال موسى بين يدي الله * ان شئت ذلك يا رب يا اله الارواح من كل البشر فليستخلف
16
17 رجلا على الجماعة * يخرج بين يديهم * ويدخل بين يديهم * ويخرجهم * ويدخلهم
18 لئلا تكون جماعة الله كغنم ليس لهم راع * فقال الله لموسى * خذ يوشع بن نون * فانه رجل فيه فضل
19 واسند يدك عليه * وقفه بين يدي العازار الامام وساير الجماعة * ومره بحضرتهم * واجعل
20 عليه من بهائك * لكي يقبل منه جماعة بني اسرائيل *

6 Dixitque Deus Musæ sermonem, Verum
7 quidem est quod dixêre filiæ Salphehad, da illis possessionem hæreditatis inter patruos earum, & transfer hæreditatem pa-
8 tris earum ad illas. Et præcipe filiis Israil, & dic eis; Quicunque vir mortuus fuerit non habens filium, transferte hæreditatem ejus ad filias ipsi᷒.
9 Quòd si non fuerit ei filia, date hæreditatem ejus fra-
10 tribus ejus. Quòd si nec fratres habue-
11 rit, date illam patruis ejus. Quòd si non fuerint ei patrui, date illam cognato suo sibi proximiori de familia sua, ut hæreditet eam: & sit hoc filiis Israil præceptum judicii, quemadmodum præcepit
12 Deus Musæ. Interim dixit De᷒ ad Musam, Ascende ad montem Abarim illum, & intuere regionem Chanaan quam ego
13 daturus sum filiis Israil. Et cùm intuitus fueris eam, colligere ad gentem tuam tu quoque, sicuti collectus est Haron fra-
14 ter tuus: Quemadmodum contradixistis mandato meo in deserto Sin ad altercationem populi, & non sanctificâstis me in ea aqua coram illis: & propterea appellata est, Aqua altercationis Racim in de-
15 serto Sin. Ait Musa in conspectu Dei,
16 Si velis hoc, O Domine, O Deus spirituum omnium hominum, substitue virum
17 super turbam, Qui exeat ante eos, et ingrediatur ante illos, & introducat atque educat eos, ne maneant veluti oves quæ
18 non habent pastorem. Dixit De᷒ ad Musam, Assume Jusaa filium Nun, est enim vir in quo est virtus, & impone manum
19 tuam super eum. Et siste illum coram Elazaro sacerdote, & universo cœtu, & præcipe illi coram eis.
20 Et pone super eum ex splendore tuo, ut audiat illum congregatio filiorum Israil.

ספר במדבר : כח

judicio in ei petet & ,ſtabit ſacerdotis Elhazar facies ad Et
21 ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט
ejus os ſuper & ,egredientur ejus os Super .Domino coram Urim
האורים לפני יהוה על־פיו יצאו ועל־פיו
.cœtus omnis & ,eo cum Iſrael filii omnes & ,ipſe ,ingredientur
יבאו הוא וכל־בני־ישראל אתו וכל־העדה:
accepit Et .ei Dominus præcepit quemadmodum Moſeh fecit Et
22 ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח
omni coram & ,ſacerdote Elhazar coram eum fecit ſtare & ,Jehoſuah
את־יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל־
quemadmodum,ei præcepit &,eum ſuper ſuas manus fulcivit Et .cœtu
23 העדה: ויסמך את־ידיו עליו ויצוהו כאשר
.Moſeh manu in Dominus eſt locutus
דבר יהוה ביד־משה:

CAP. XXVIII. כח

filiis Præcipe :dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: צו את־בני
2 ,meum panem ,meam Appropinquationem :eos ad dices & ,Iſrael
ישראל ואמרת אלהם את־קרבני לחמי
faciendum appropinquare ad ,cuſtodietis meæ quietis odorem meis ignitionibus
לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב
quam ignitio Hæc :eos ad dices Et .ſuo ſtatuto tempore in mihi
3 לי במועדו: ואמרת להם זה האשה אשר
,integros anni filios Agnos .Domino facietis appropinquare
תקריבו ליהוה כבשים בני־שנה תמימם
facies unum Agnum .jugem aſcenſionem ,diem ad duos
4 שנים ליום עלה תמיד: את־הכבש אחד תעשה
.duas veſperas inter facies ſecundum agnum & ;matutino in
בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:
,contuſo oleo in confuſæ ,munus in ſimilæ Ephah decimam Et
5 ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן כתית
odorem in ,Sinai monte in facta jugis Aſcenſio .Hin quartum
6 רביעת ההין: עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח
agnum ad Hin quartum ejus libamen Et .Domino ignitio ,quietis
7 ניחח אשה ליהוה: ונסכו רביעת ההין לכבש
Et .Domino ſechar libamen fac libare ſanctitate in :unum
8 האחד בקדש הסך נסך שכר ליהוה: ואת
,matutini munus ſicut ,duas veſperas inter facies ſecundum agnum
הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר
die in Et .Domino quietis odoris ignitionem facies ejus libamé ſicut &
9 וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח ליהוה: וביום
ſimilæ decimas duas & ,integros anni filios agnos duos ,ſabbathi
השבת שני־כבשים בני־שנה תמימם ושני עשרנים סלת
ſabbathi Aſcenſionem :ejus libamen & ,oleo cum confuſæ munus
10 מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת
.ejus libamen & ,jugem aſcenſionem ſuper,ejus ſabbatho in
בשבתו על־עלת התמיד ונסכה:

Verſio VULG. LAT.

21 Pro hoc, ſi quid agendum
erit, Eleazar ſacerdos
conſulet Dominum. Ad
verbum ejus egredietur &
ingredietur ipſe, & omnes
filii Iſrael cum eo, & cætera
22 multitudo. Fecit Moyſes,
ut præceperat Dominus.
Cúmque tuliſſet Joſue, ſta-
tuit eum coram Eleazaro
ſacerdote & omni frequen-
23 tia populi. Et impoſitis ca-
piti ejus manibus, cuncta
replicavit quæ mandaverat
Dominus.

CAP. XXVIII.

1 Dixit quoq; Dominus ad
2 Moyſen, Præcipe filiis Iſ-
rael, & dices ad eos; Ob-
lationem meam & panes,
et incenſum odoris ſuaviſſi-
mi offerte per tempora ſua.
3 Hæc ſunt ſacrificia quæ of-
ferre debetis: Agnos an-
niculos immaculatos duos
quotidiè in holocauſtum
4 ſempiternum. Unum offere-
tis manè, & alterum ad ve-
5 ſperum. Decimam partem
ephi ſimilæ, quæ conſperſa
ſit oleo puriſſimo, & habe-
at quartam partem hin.
6 Holocauſtum juge eſt quod
obtuliſtis in monte Sinai
in odorem ſuaviſſimum in-
7 cenſi Domini. Et libabitis
vini quartam partem hin
per agnos ſingulos in San-
8 ctuario Domini. Alterúmq;
agnum ſimiliter offeretis ad
veſperam, juxta omnem ri-
tum ſacrificii matutini, &
libamentorum ejus, oblati-
onem ſuaviſſimi odoris
9 Domino. Die autem ſab-
bati offeretis duos agnos
anniculos immaculatos; &
duas decimas ſimilæ oleo
conſperſæ in ſacrificio, &
10 liba, Quæ ritè funduntur
per ſingula ſabbata in ho-
locauſtum ſempiternum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

21 Καὶ ἔναντι Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως στήσεται.
καὶ (τ) ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν
δήλων ἔναντι κυρίου. ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ
ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ εἰσ-
ελεύσονται αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὁμο-
22 θυμαδὸν, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή. Καὶ
ἐποίησε Μωυσῆς, καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ
κύριος· καὶ λαβὼν τὸν Ἰησοῦν ἔστησεν
αὐτὸν (υ) ἐναντίον Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως,
23 καὶ ἐναντίον πάσης συναγωγῆς. Καὶ ἐ-
πέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν, καὶ
συνέστησεν αὐτὸν καθάπερ συνέταξε κύ-
ριος τῷ Μωυσῇ.

21 Et in conſpectu Eleazari ſacer-
dotis ſtatuetur; & interroga-
bunt eum judicium (ſ) ma-
nifeſtorum ante Dominum. In
ore ejus exibunt, & in ore e-
jus introibunt, ipſe, & filii
Iſrael pariter, & omnis ſyna-
22 goga. Et fecit Moyſes, ſicut præ-
cepit ei Dominus. Et aſſumens
Jeſum ſtatuit eum in conſpectu
Eleazari ſacerdotis, & in con-
23 ſpectu omnis ſynagogæ. Et im-
poſuit manus ſuas ſuper eum;
& (g) commendavit eum; ſi-
cut præcepit Dominus Moyſi.

MS.A. (τ) ἐπερωτήσωσιν (υ) ἔναντι

ΚΕΦ. κη'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, λέγων, Τὰ δῶρά μου
δόματά μου καρπώματά μου εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας (α) διατηρήσετε προσφέρειν
3 ἐμοὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μου. Καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτοὺς, Ταῦτα τὰ καρπώματα ὅσα
προσάξετε κυρίῳ, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀ-
μώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς ὁλοκαύτωσιν
4 ἐνδελεχῶς. Τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα (β) ποι-
ήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύ-
5 τερον (γ) ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν. Καὶ
ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμιδάλιν εἰς
θυσίαν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ ἐν τε-
6 τάρτῳ τοῦ ἵν. Ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχι-
σμοῦ, ἡ γινομένη ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ εἰς ὀσμὴν
7 εὐωδίας κυρίῳ. Καὶ (δ) σπονδὴν αὐτοῦ
τὸ τέταρτον τοῦ ἵν τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. ἐν
τῷ ἁγίῳ σπείσεις σπονδὴν σίκερα κυρίῳ.
8 Καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ
πρὸς ἑσπέραν· κατὰ τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ
κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσετε εἰς ὀσμὴν
9 εὐωδίας κυρίῳ. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ-
βάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους
ἀμώμους, καὶ δύο δέκατα (ε) σεμιδάλεως
ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν καὶ
10 σπονδὴν, Ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν
τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως
τῆς διαπαντὸς, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ.

CAP. XXVIII.

1 ET locutus eſt Dominus ad
2 Moyſen, dicens, Præcipe filiis
Iſrael, & dices ad eos, dicens;
Munera mea, data mea, oblatio-
nes meas in odorē ſuavitatis, ob-
ſervabitis offerre mihi in ſolen-
3 nitatibus meis. Et dices ad eos,
Hæ ſunt oblationes, quas ad-
ducetis Domino, agnos anni-
culos ſine macula duos die in
4 holocauſtoſim jugiter. Agnum
unum facies manè, & agnum
5 ſecundum facies ad veſperam.
Et facies decimam Oephi ſimila-
ginem in ſacrificium reſectam
6 in oleo in quarta In. Holocau-
ſtoma continuationis: facta in
monte Sina in odorem ſuavi-
7 tatis Domino. Et libamen ejus,
quartam In agno uni. In ſan-
cto libabis libamen ſicera Do-
8 mino. Et agnum ſecundum
facies ad veſperam: juxta ſa-
crificium ejus, & juxta liba-
men ejus facietis in odorem
9 ſuavitatis Domino. Et die ſab-
batorum offeretis duos agnos
anniculos ſine macula, & duas
decimas ſimilaginis reſectæ
in oleo in ſacrificium, & li-
10 bamen: Holocauſtoma ſabbato-
rum in ſabbatis ſuper holocau-
ſtoſim jugem, & libamen ejus.

MS. A. (α) διατηρήσατε προσφέρειν μοι (β) ποιήσεται τὸ πρωΐ, (γ) ποιήσεται (δ) σπονδὴ (ε) σεμιδάλεως εἰς θυσίαν ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ καὶ σπονδὴν Ὁλοκαύτωμα σαββάτω ἐν τοῖς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

21 Et ante Eliazar ſacerdotem ſtabit, qui pe-
tet pro eo legem interrogationis coram Do-
mino. Ad verbum oris ejus erunt egredien-
tes, & ad verbum oris ejus erunt ingredi-
entes, tam ipſe, quàm omnes filii Iſrael cum
22 ipſo, & univerſus cœtus. Fecitque Moſes
quemadmodum præcepit ei Dominus, duxit-
que Jeſum, & ſtatuit eum coram Eliazar ſa-
cerdote, & coram univerſa congregatione.
23 Poſuitque manum ſuam ſuper eum, & præfe-
cit illum, quemadmodum locutus fuerat Do-
minus per manum Moſis.

CAP. XXVIII.

1 LOcutus eſt etiam Dominus cum Moſe,
2 dixítque ad eum; Præcipe filiis Iſrael, &
dic eis, Sacrificia mea, & panem ſacrificio-
rum meorum, & odorem ſuffitûs cuſtodiant
3 & offerant mihi temporibus ſuis. Et dic
eis, Hoc eſt ſacrificium quod offeretis Do-
mino: Agnos anniculos in quibus nulla ſit
macula duos indies pro holocauſto pacifi-
4 co, jugitér. Agnum unum offer in matuti-
no, & agnum alterum offer inter veſpe-
5 ras. Unam ex decem *partibus* modii ſimi-
laginis pro oblatione ſubactæ in olei ex-
6 preſſi quartâ parte heminæ. Holocauſtum
pacificum juge, quod factum eſt in monte
Sinai in odorem ſuffitûs, ſacrificium Domi-
7 no. Ejus autem libatio, *nempè* vini quarta
pars heminæ pro agno uno, in ſanctuario
libabitur libatio *vini* veteris, coram Do-
8 mino. Agnum verò alterum fac inter ve-
ſperas: juxta ſacrificium matutinum, & juxta
libamen ejus, fac oblationem in odorem ſuf-
9 fitûs Domino. Die verò ſabbathi agnos
duos anniculos in quibus nullum ſit vitium,
& duas decimas ſimilaginis oblationis ſub-
10 actæ oleo, unà cum ipſius libamine. Holo-
cauſtum pacificum ſabbathi, *fiet* in ſabbatho,
ultra holocauſtum pacificum juge, & libamen
ejus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

21 לְקֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא יְקוּם וְיִשְׁאַל לֵיהּ בְּדִין אוּרַיָא קֳדָם יְיָ עַל־מֵימְרֵיהּ יְהוֹן נָפְקִין וְעַל־מֵימְרֵיהּ יְהוֹן עָלְלִין הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְכָל־כְּנִשְׁתָּא׃
22 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דִי־פַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ וּדְבַר יָת־יְהוֹשֻׁעַ וַאֲקִימֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְקֳדָם כָּל־כְּנִשְׁתָּא׃
23 וּסְמַךְ יָת־יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וּפַקְדֵיהּ כְּמָא דִי־מַלִּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

כח

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
2 פַּקֵּד יָת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יָת־קֻרְבָּנִי לְחֵם־סְדוּר לְקֻרְבָּנַי לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא תִּטְּרוּן לְקָרָבָא קֳדָמַי בְּזִמְנֵיהּ׃
3 וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין קֻרְבָּנָא דִּי תְקָרְבוּן קֳדָם־יְיָ אִמְּרִין בְּנֵי־שְׁנָא שַׁלְמִין תְּרֵין לְיוֹמָא עֲלָתָא תְדִירָא׃
4 יָת־אִמְּרָא חַד תַּעֲבֵיד בְּצַפְרָא וְיָת אִמְּרָא תִנְיָנָא תַּעֲבֵיד בֵּין שִׁמְשַׁיָּא׃
5 וְחַד מִן־עַסְרָא בִּתְלָת־סְאִין סֻלְתָּא לְמִנְחָתָא דְּפִילָא בִּמְשַׁח כְּתִישָׁא רַבְעוּת הִינָא׃
6 עֲלָתָא תְדִירָא דְּאִתְעֲבִידָא בְּטוּרָא דְסִינַי לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃
7 וְנִסְכֵּיהּ רַבְעוּת הִינָא לְאִמְּרָא חַד בְּקֻדְשָׁא יִתְנְסַךְ נְסוּךְ דַּחֲמַר־עַתִּיק קֳדָם־יְיָ׃
8 וְיָת אִמְּרָא תִנְיָנָא תַּעֲבֵיד בֵּין שִׁמְשַׁיָּא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכֵּיהּ תַּעֲבֵיד קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ׃
9 וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי־שְׁנָא שַׁלְמִין וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סֻלְתָּא דְמִנְחָתָא דְּפִילָא בִּמְשַׁח וְנִסְכֵּיהּ׃
10 עֲלַת שַׁבְּתָא דְּתִתְעֲבֵיד בְּשַׁבַּתָּא עַל־עֲלָתָא תְדִירָא וְנִסְכֵּיהּ׃

TARGUM ONKELOS.

21 Et coram Eleazaro sacerdote stabit, ut consulat pro eo in judicio illuminationis coram Domino: ad verbum ejus egredientur & ad verbum ejus ingredientur, ipse & omnes filii Israël cum eo, & omnis cœtus.
22 Fecitque Moyses sicut ei præceperat Dominus: & tulit Josue, & statuit eum coram Eleazaro sacerdote, & coram omni cœtu.
23 Et imposuit manus suas super eum, & præcepit ei: sicut locutus fuerat Dñs per manum Moysi.

CAP. XXVIII.

1 Locutusque est Dominus cum Moyse dicens.
2 Præcipe filiis Israel, & dices ad eos: Oblationem meam panémque statutum in oblationes meas, ut suscipiatur voluntariè, observabitis, ut offeratis coram me in tempore suo.
3 Dicesque ad eos; Hæc est oblatio quam offeretis coram Domino: agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum.
4 Agnum unum offeres manè, & agnum alterum offeres ad vesperam.
5 Et decimam partem trium satorum similæ pro munere, quæ conspersa sit oleo contuso, habens quartam partem hin.
6 Holocaustum juge est: quod factum est in monte Sinai, ut oblatio suscipiatur voluntariè coram Domino.
7 Et libamen ejus erit quarta pars hin, per agnos singulos: in sanctuario libabitur libamine vini veteris coram Domino.
8 Et alterum agnum offeres ad vesperam: juxta munus matutinum, & juxta libamen ejus facies; *oblatio est* quæ suscipitur voluntariè coram Domino.
9 In die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos: & duas decimas similæ conspersæ oleo pro munere, & libamen ejus.
10 Holocaustum est quod fit per singula sabbata: præter juge holocaustum, & libamen ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

21 Coram etiam Eleazaro sacerdote sistet se, ut interroget illum de judicio (d) Urim ante Dominũ: juxta verbum ejus egredietur, & juxta verbum ejus ingredietur, ipse, & omnes filii Israel cum eo, et universa congregatio.
22 Et fecit Moses sicut præceperat illi Dominus. Accepit itaq; Josuã, & statit illum ante Eleazarum sacerdotem, & ante universam congregationem.
23 Et imposuit manum suam super illum, deditq; illi mandata, sicut locutus fuerat Dominus per manũ Mosis. Postea dixit illi, Oculi tui viderũt quid fecerit Dominus duobus regibus istis; sic faciet Dominus omnibus regnis per quæ transis: ne timeas eos quoniam Dominus Deus vester pugnat pro vobis.

CAP. XXVIII.

1 Locutus est præterea Dominus Mosi, dicens; Præcipe filiis Israel, dices autem eis; Munera mea, panem meũ pro sacrificio ignito in odorẽ (a) suavitatis meæ soliciti eritis offerre mihi in temporibus suis.
3 Dices etiã illis, Hoc est sacrificium ignitum quod offeretis Domino, agnos anniculos immaculatos duos per diem in holocaustũ juge.
4 Agnum unũ facies mane, et agnũ secundũ facies inter duas vesperas.
5 Decimã quoq; Epha farinæ in oblationẽ conspersæ oleo cum quarta parte hin.
6 Holocaustũ est juge quod factum est in monte Sinai in odorem (b) suavitatis, sacrificium ignitũ Domino.
7 Libamen autem ejus, quartam partem Hin pro agno uno: in sanctuario liba libamen, Siceram Domino.
8 Alterum verò agnũ facies inter duas vesperas; juxta oblationem matutinã et juxta libamen ejus, facies: Sacrificium est ignitum in odorem (c) suavitatis Domino.
9 Die verò Sabbati duos agnos anniculos immaculatos, et duas decimas similæ in oblationem conspersæ oleo pro ariete uno, & libamen ejus.
10 Holocaustum est uniuscujusq; Sabbati præter holocaustum juge, & libamina ejus.

VER. SAM. (d) Elucidationum (a) beneplaciti (b) beneplaciti, (c) beneplaciti

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 * وليكن وقوفه بين يدي العازار الامام * حتى يسل في حوايجه هيئة الانوار بين يدي الله *
22 ويدخلوا عن امر الله ويخرجوا * هو وبنو اسرائيل وساير الجماعة * فعمل موسى بما امره الله به *
23 فاخذ يوشع * ووقفه بين يدي العازار الامام وساير الجماعة * واسند يديه عليه * واوصاه كما
قال الله له *

* الفصل الثامن والعشرون *

1 * وكلم الله موسى قايلا * مر بني اسرائيل وقل لهم * قرباني دايمي مقبولي مرضي احفظوه لتقربوه
2 لي في وقته * وبين لهم ان المرضي الذي تقربونه حملان ابنا سنة في كل يوم * قربان دايم
3 * احدهما بالغداة * والاخر بين العروبين * وعشر ويبة سميذ من البر ملتوت بربع قسط
4 من دهن مطحون * صعيدة دايمة * كما صنعت في برية سيناء * معبولة مرضية عند الله
5 * ومعه من المزاج ربع قسط لكل حمل * يرش في القدس رشا من عتيقة لله * واذا صنعت
6 الحمل الثاني بين العروبين * فكصعيدة الغداة ومزاجها اصنعه * قربانا مقبولا مرضيا عند
7 الله * وفي يوم السبت حملان ابنا سنة صحيحان * ومعهما عشران من البر سميذا ملتوتا بدهن
8 ومزاجه * ذلك قربان سبت بسبت * مع القربان الدايم ومزاجه *
9
10

21 Sitque assistentia ejus coram Elazaro sacerdote, ut petat in negotiis ejus qualitatem declarationum in conspectu Dei, & ingrediantur ex jussu Dei, & egrediantur, tam ipse, quàm filii Israil, & universa turba.
22 Fecit ergò Musa quod mandavit illi Deus, sumpsitq; Jusaa, & statuit eum ante Elazarum sacerdotem, et totam congregationem.
23 Imposuitque manus suas super eam, præcepitque ei, prout dixerat illi Deus.

CAP. XXVIII.

1 Allocutúsque est Deus Musam, dicens;
2 Impera filiis Israil, & dic eis; Sacrificium meum, perpetuum meum, acceptum meum, & placabile meum observate, ut offeratis illud mihi tempore suo.
3 Et indica eis quòd placabile illud quod offeretis, erunt duo agni filii unius anni, singulis diebus sacrificium sempiternum:
4 unum eorum mane, et alterum inter utrumq; occasum.
5 Et decimam partem Vaibæ similæ ex tritico, subactæ quartâ parte Kesti ex oleo molito.
6 Holocaustum sempiternum, quale factum fuit in deserto Sinai, acceptum placabile apud Deum.
7 Et cum eo temperamentum, quartam partem Kesti pro quolibet agno, ut sparsione spargatur in sanctuario ex vino veteri, Deo.
8 Cùmque feceritis agnum secundum inter utrumque occasum, juxta oblationem matutinam ac temperamentum illius fac illum, sacrificium acceptum placabile apud Deum.
9 Et in die sabbathi duos agnos anniculos integros, et cum eis duas decimas triticeæ similæ subactæ oleo, et temperamentum ejus.
10 Istud est sacrificium cujuslibet sabbathi, cum sacrificio perpetuo & temperamento ejus.

ספר במדבר : כח

,Domino ascensionem facietis accedere vestrorum mensium capitibus in Et
11 ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליהוה
anni filios agnos ,unum arietem & ,duos bovis filios juvencos
פרים בני־בקר שנים ואיל אחד כבשים בני־שנה
confusæ munus similæ decimas tres Et ,integros septem
12 שבעה תמימם: ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה
munus similæ decimas duas & ,unum juvencum ad oleo in
בשמן לפר האחד ושני עשרנים סלת מנחה
similæ decimam decimam Et .unum arietem ad oleo in confusæ
13 בלולה בשמן לאיל האחד: ועשרן עשרון סלת
,quietis odor .Ascensio .unum agnum ad oleo in confusæ munus
מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עלה ריח ניחח
,juvencum ad erit Hin dimidium eorum libamina Et .Domino ignitio
14 אשה ליהוה: ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר
ascensio hæc vini, agnum ad Hin quartum & ,arietem ad Hin tertium &
ושלשית ההין לאיל ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת
unus caprarum hircus Et .anni menses in ejus mense in,mensis
15 חדש בחדשו לחדשי השנה: ושעיר עזים אחד
.ejus libamen & ,fiet jugem ascensionem super ,Domino peccatum in
לחטאת ליהוה על־עלת התמיד יעשה ונסכו:
Pesach ,mensis die quartadecima in primo mense in Et
16 ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח
Septem .tripudium istius mensis die quintadecima in Et .Domino
17 ליהוה: ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת
sanctitatis convocatio prima die In .editur infermentata diebus
18 ימים מצות יאכל: ביום הראשון מקרא־קדש
ignitionem facietis appropinquare Et .facietis non servitutis functionem omnem
19 כל־מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם אשה
,unum arietem & ,duos bovis filios juvencos ,Domino ascensionem
עלה ליהוה פרים בני־בקר שנים ואיל אחד
eorum munus Et .vobis erunt integri ,anni filios agnos septem &
20 ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם: ומנחתם
,juvencum ad decimas tres ;oleo in perfusam similam
סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר
facies decimam Decimam .facietis arietem ad decimas duas &
21 ושני עשרנים לאיל תעשו: עשרון עשרון תעשה
peccati hircum Et .agnis septem unum agnum ad
22 לכבש האחד לשבעת הכבשים: ושעיר חטאת
,matutini ascensionem Præter .vos super expiandum ad ,unum
23 אחד לכפר עליכם: מלבד עלת הבקר
ista Sicut .ista facietis ,jugem ascensionem in quod
24 אשר לעלת התמיד תעשו את־אלה: כאלה
quietis odoris ignitionis panis ;diebus septem ,diem ad facietis
תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח־ניחח
die in Et .ejus libamen & ,fiet jugem ascensionem super ,Domino
25 ליהוה על־עולת התמיד יעשה ונסכו: וביום
servitutis functionem Omnem :vobis erit sanctitatis convocatio septima
השביעי מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה
.facietis non
לא תעשו:

Versio VULG. LAT.

11 In calendis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos se-
12 ptem immaculatos, Et tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: & duas decimas similæ oleo conspersæ
13 per singulos arietes. Et decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos. Holocaustum suavissimi odoris atque incensi est
14 Domino. Libamenta autē vini, quæ p singulas fundēda sūt victimas, ista erūt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietē, quarta per agnum. Hoc erit holocaustū p omnes menses, qui sibi anno vertente
15 succedūt. Hirc⁹ quoq; offeretur Dño pro peccatis in holocaustū sempiternū cū libamē-
16 tis suis. Mense autem primo, quartadecimâ die mensis, Pha-
17 se Dñi erit, Et quintadecimâ die solennitas: septē diebus
18 vescentur azymis. Quarū dies prima venerabilis & sancta erit: omne opus servile non fa-
19 cietis in ea. Offeretisq; incensum holocaustū Dño, vitulos de armento duos, arietē unū, agnos anniculos immaculatos
20 septē: Et sacrificia singulorū ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas p singulos vitulos, & duas decimas p arie-
21 tē, Et decimā decimæ p agnos singulos: id est, p septē agnos.
22 Et hircū pro peccato unū, ut
23 expietur pro vobis, Præter holocaustum matutinū quod
24 semper offeretis. Ita facietis p singulos dies septē dierum in fomitem ignis, & in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, & de
25 libationibus singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus & sanctus erit vobis: omne opus servile non facietis in eo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Καὶ ἐν ταῖς (ζ) νεομηνίαις προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν (η) δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ
12 ἀμώμους. Τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
13 ἐν ἐλαίῳ τῷ κριῷ τῷ ἑνί. Δέκατον δέκατον σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, θυσίαν ὀσμὴν εὐ-
14 ωδίας κάρπωμα κυρίῳ. Ἡ σπονδὴ (θ) αὐτῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἲν ἔσται τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί· καὶ τὸ τρίτον τοῦ ἲν ἔσται τῷ κριῷ τῷ ἑνί· καὶ τὸ τέταρτον τοῦ ἲν ἔσται τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ οἴνου. τοῦτο τὸ ὁλοκαύτωμα μῆνα
15 ἐκ μηνὸς εἰς τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Καὶ (ι) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς ποιηθήσεται, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτοῦ.
16 Καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ (κ) μηνὸς πάσχα κυρίῳ.
17 Καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτή. ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε.
18 Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
19 Καὶ προσάξετε (λ) ὁλοκαυτώματα κάρπωμα κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα, (μ) ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτά· ἄμωμοι
20 ἔσονται ὑμῖν. Καὶ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ
21 τῷ (ν) ἑνί. Δέκατον δέκατον ποιήσεις τῷ
22 ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς. Καὶ (ι) χίμαρον ἐξ αἰγῶν (ξ) ἕνα περὶ ἁμαρτίας,
23 ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν· Πλὴν τῆς (ο) ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς τῆς πρωϊνῆς, ὅ ἐστιν ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ.
24 Ταῦτα κατὰ ταῦτα ποιήσετε τὴν ἡμέραν εἰς (π) τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, δῶρον κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ἐπὶ τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαντὸς ποιήσεις τὴν
25 σπονδὴν αὐτοῦ. Καὶ (ρ) ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ.

Et in Neomeniis offeretis holocaustoma Domino, vitulos ex bobus duos, & arietem unum, agnos anniculos septem sine 11
macula. Tres decimas similaginis refectæ in oleo vitulo uni, & duas decimas similaginis 12
refectæ in oleo arieti uni. Decimam, decimam similaginis conspersæ in oleo agno uni, sacrificium, odorem suavitatis, 13
oblationem Domino. Libamen eorum, dimidium In erit vitulo uni: et tertia In erit arieti uni: & quarta In erit agno uni, vini. Hoc est holocaustoma mensem ex mense in menses anni. 14
Et hircum è capris unum pro peccato Domino; super holocaustosim jugem fiet, & libamen ejus. 15
Et in mense primo, quartâ & decimâ die mensis, Pascha Domino. 16
Et quintâ & decimâ die mensis hujus, solennitas. Septem diebus azyma edetis. 17
Et dies prima celebris sancta erit vobis: Omne opus servile non facietis. 18
Et offeretis holocaustomata, oblationem Domino, vitulos ex bobus duos, arietem unum, agnos anniculos septem: sine macula erunt vobis. 19
Et sacrificium eorum similago conspersa in oleo: tres decimæ vitulo uni, & duæ decimæ arieti uni. 20
Decimam, decimam facies agno uni, septem istis agnis. 21
Et hircum ex capris unum pro peccato, ad depropitiandum pro vobis; 22
Præter holocaustosim jugem matutinam, quod est holocaustoma continuationis. 23
Hæc secundùm hæc facietis die in septem dies, munus, oblationem in odorem suavitatis Domino; super holocaustoma juge facies libamen ejus. 24
Et dies septima vocata sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea. 25

MS.A. (ζ) νεμηνίαις προσάξετε ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, (η) δύο, κριὸν (θ) αὐτοῦ (ι) χείμαῤῥον (κ) μηνὸς * τοῦτο ποιηθήσεται ἑορτή. * Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη (λ) ὁλοκαύτωμα (μ) ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους * * ἔσονται ὑμῖν. Καὶ ἡ θυσία (ν) ἑνὶ ποιήσεται. Δέκατον (ξ) ἕνα, ἐξιλάσασθαι (ο) ὁλοκαυτώσεως διαπαντὸς (π) τὰς * δύο ἡμέρας, (ρ) ἡ ἡμέρα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]

Initio quoq; mensium vestrorum offerte holocausta pacifica Domino, juvencos bovinos duos, & arietem unum, & agnos anniculos septem, in quibus nullum sit vitium. 11
Et tres decimas similaginis oblationis, subactæ oleo, pro juvenco uno: & duas decimas similaginis, subactæ oleo, pro ariete uno. 12
Et decimam unam similaginis, quæ pro oblatione est, subactæ oleo, pro agno uno: holocaustum pacificum in odorem suffitûs Domino. 13
Eorum autem libamen vinum, media pars heminæ erit pro juvenco, & tertia pars heminæ erit pro ariete, & quarta pars heminæ pro agno. Hoc est holocaustum pacificum initii mensium anni. 14
Et hircus unus caprarum pro peccato Domino, præter holocaustum pacificum fiet semper unà cum libamine suo. 15
In quartadecima mensis primi Pascha est Domino. 16
Et in decimaquinta ejusdem mensis, solennitas: septem diebus azymum comedetur. 17
Dies primus celebris erit ac sanctus, & ullum opus servile ne feceritis. 18
Et offerte oblationes, holocausta pacifica Domino, juvencos filios bovis duos, & arietem unum, & agnos anniculos septem: tales ut nulla sit in iis macula erunt vobis. 19
Et eorum oblationem, nempè similaginis subactæ oleo tres decimas pro juvenco, & duas decimas pro ariete facietis, 20
Et decimam unam pro agno uno: sic facite septem agnis. 21
Denique hœdum unum pro peccato ad expiandum pro vobis. 22
Præter holocaustum pacificum matutinum, holocaustum pacificum semper facietis. 23
Hæc eritis facientes per singulos dies, septem diebus. Oblatio panis in odorem suffitûs Domino, præter holocaustum Domino jugiter fiet unà cum libamine suo. 24
Dies autem septimus celebris ac sanctus erit vobis, & omne opus servile non facietis. 25

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

11 ובריש ירחיכון תקרבון עלתא קדם יי תורין בני תורי תרין ודכר חד אמרין בני שנא שבעא שלמין:
12 ותלתא עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשח לתורא חד ותרין עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשח לדיכרא חד:
13 ועסרונא עסרונא סולתא מנחתא דפילא במשח לאמר חד עלתא לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם יי:
14 ונסכיהון פלגות הינא יהי לתורא ותלתות הינא לדכרא ורבעות הינא לאמרא חמרא דא עלת ריש ירחא באתחדתותיה כן לכל רישי ירחי שתא:
15 וצפיר בר עזי חד לחטאתא קדם יי על עלתא תדירא יתעבד ונסכיה:
16 ובירחא קדמאה בארבעת עסרא יומא לירחא פסחא קדם יי:
17 ובחמשת עסרא יומא לירחא הדין חגא שבעא יומין פטיר יתאכל:
18 ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת פולחן לא תעבדון:
19 ותקרבון קרבנא עלתא קדם יי תורין בני תורי תרין ודכר חד ושבעא אמרין בני שנא שלמין יהון לכון:
20 ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא ותרין עשרונין לדכרא תעבדון:
21 עשרונא עשרונא תעביד לאמרא חד לשבעא אמרין:
22 וצפירא דחטאתא חד לכפרא עליכון:
23 בר מעלת צפרא דהיא עלת תדירא תעבדון ית אלין:
24 כאלין תעבדון ליומא שבעא יומין לחם קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי על עלתא תדירא יתעביד ונסכיה:
25 וביומא שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פולחן לא תעבדון:

Targum ONKELOS,

11 Et in principiis mensium vestrorum offeretis holocaustum coram Domino: vitulos de bobus duos, arietem unum; agnos anniculos immaculatos
12 septem. Et tres decimas similæ conspersæ oleo pro munere, per singulos vitulos: & duas decimas similæ conspersæ oleo
13 pro munere, per arietem. Et singulas decimas similæ conspersæ oleo, p singulos agnos: holocaustum est, ut oblatio suscipiatur voluntariè coram
14 Domino. Et libamen eorũ erit dimidia pars hin vini per singulos vitulos, et tertia pars hin per arietem, et quarta pars hin per singulos agnos: hoc est holocaustum exordii mensis in neomenia ejus; sic erit per omnes kalendas mensium anni.
15 Et hircus de capris unus pro peccato offeretur coram Dño: præter juge holocaustum & li-
16 bamen ejus. Et in mense primo, quartadecima die mensis,
17 Phase erit coram Domino. Et in quintadecima die mensis hujus solennitas est: septem diebus azymum comedetur.
18 In die prima erit invocatio sancta: omne opus servile non
19 facietis. Offeretisq; oblationẽ holocausti coram Dño; vitulos de bobus duos, & arietẽ unũ: & septẽ agnos anniculos; im-
20 maculati erunt vobis. Et in munus eorum, tres decimas similæ conspersæ oleo per singulos vitulos, et duas decimas p ari-
21 etẽ offeretis. Singulas decimas offeretis per singulos agnos: similiter erit p septem agnos.
22 Et hircum pro peccato unum, ad propitiandum pro vobis.
23 Præter holocaustum matutinum, quod est holocaustum ju-
24 ge, facietis hæc. Sicut hæc facietis per singulos dies, septem diebus; panis oblationis est, qui suscipitur voluntariè coram Domino: præter holocaustum juge et libamen ejus
25 fiet. Et in die septimo invocatio sancta erit vobis: omne opus servile non facietis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

11 In principiis quoque mensium vestrorum offeretis holocaustum Domino, vitulos ex armentis duos, & arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos.
12 Et tres decimas similæ in oblationem conspersæ oleo pro uno vitulo, & duas decimas similæ in oblationem conspersæ oleo pro ariete uno.
13 Et singulas decimas similæ in oblationẽ conspersæ oleo pro singulis agnis. Holocaustum est odoris (d) suavitatis, sacrificium ignitum Domino.
14 Libamina autem eorum, dimidium Hin vini pro vitulo uno, & tertia pars Hin pro ariete, & quarta pars Hin vini pro agno uno. Hoc est holocaustum (e) singulorum mensium per menses anni.
15 Hircum verò de capris unum pro peccato præter holocaustum juge Domino facient, & libamina eorum.
16 In mense primo, decimâ quartâ die mensis, pascha erit Domino.
17 Decimâ quintâ autem die mensis istius festum erit; septem diebus azyma comedetis.
18 Die primo convocatio erit sancta; nullum opus servile facietis.
19 Sed offeretis sacrificium ignitũ holocaustum Domino, vitulos de armentis duos, & arietem unum, & septem agnos anniculos. Immaculata hæc erunt vobis.
20 Oblationem autem eorum, similæ conspersæ oleo tres decimas pro vitulo, duas verò decimas pro ariete facietis.
21 Et singulas decimas agno uni pro septẽ agnis istis.
22 Hircum quoque de capris unum pro peccato ad expiandum vos.
23 Præter holocaustum matutinum quod est in holocaustũ juge, facitis ista.
24 Sic facietis per singulos dies septem dierum: panis est sacrificii igniti in odorem (f) suavitatis Domino. Præter holocaustum juge, & libamina eorum, fiant ista.
25 Die autem septimo convocatio sancta erit vobis; nullum opus servile facietis.

VER. SAM. (d) beneplaciti, (e) mensis in acumine ejus (f) beneplaciti

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 وفي رووس شهوركم قربان صعيده لله ثوران من البقر * وكبش * وسبعه حملان ابناء سنة اصحا
12 * وثلثه اعشار من البر سميدا ملتوتا بدهن لكل ثور * وعشران للكبش * وعشر لكل حمل * كذلك
13 الصعيده المقبوله المرضيه لله * ومزاجها نصف قسط لكل ثور * وثلث قسط للكبش * وربع قسط
14 للحمل * هذا قربان شهر بشهر لشهور السنه * وعتود من الماعز ذكاه لله * مع قربان الدايم يعرب
16 ذلك ومزاجه * وفي الشهر الاول في اليوم الرابع عشر منه فصح لله * وفي اليوم الخامس عشر
18 منه حج سبعة ايام * يوكل فيها فطير * في اليوم الاول منها اسم مقدس * كل صناعة مكسب
19 لا تعملوا * وقربوا قربانا صعيده لله ثورين من البقر * وكبشا * وسبعة حملان بني سنة صحاحا
20 * ومعها من البر سميدا ملتوتا بدهن * ثلثة اعشار لكل ثور وعشران للكبش * وعشر لكل
21 حمل من السبعة * وعتود لله ذكاه ليستغفر عنكم * ماخلا قربان الغداه قربان الدايم
24 الذي تقربون هذه * ومثلها قربوا في كل يوم من السبعة الايام قربانا مقبولا مرضيا
25 لله * مع قربان الدايم ومزاجه * وفي اليوم السابع اسم مقدس يكون لكم * كل صنعة

Et in principiis mensium vestrorum, sacrificium holocausti Dei erunt duo vituli ex bobus, & aries, & septem agni anniculi integri. 11
Et tres decimæ similæ ex frumento subactæ oleo pro quolibet vitulo, & duæ decimæ pro ariete: 12
Et decima cuilibet agno. Talis erit oblatio accepta placabilis Deo. 13
Et temperamentum eorum erit media pars Kesti unicuique bovi, & tertia pars Kesti arieti, & quarta pars Kesti agno. Hoc est sacrificium singulorum mensium per menses anni. 14
Et hœdus ex capris in expiationem Deo, qui cum sacrificio sempiterno offeretur simul cum libamine suo. 15
Et in mense primo, in die decimaquartâ ex ipso, Phase erit Deo. 16
Et in die quintadecima ex ipso, solennitas est septem diebus, in quibus comedetur azymum. 17
In prima die ex eis, nomen sanctum est; omne opus lucri ne faciatis. 18
Et offerte sacrificium holocaustum Deo, duos vitulos ex bobus, & arietem, & septem agnos filios unius anni integros. 19
Et cum eis ex tritico similam subactam oleo, tres decimas cuilibet bovi, & duas decimas arieti. 20
Et decimam singulis agnis ex septem: 21
Et hœdum in expiationem, ut venia vobis impetretur. 22
Præter sacrificium matutinum, sacrificium sempiternum secundum, offeretis hæc. 23
Et eis similia offerte quolibet die ex septem diebus, sacrificium acceptum, gratum Deo, simul cum sacrificio sempiterno, ejusque temperamento. 24
Et in die septima, nomen sanctum erit vobis; omne opus lucri ne faciatis. 25

ספר במדבר : כט

26 וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליהוה
בשבעתיכם מקרא־קדש יהיה לכם כל־
27 מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם עולה
לריח ניחח ליהוה פרים בני־בקר שנים איל אחד
28 שבעה כבשים בני שנה: ומנחתם סלת בלולה
בשמן שלשה עשרנים לפר האחד שני עשרנים לאיל
29 האחד: עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים:
30 שעיר עזים אחד לכפר עליכם: מלבד עלת
31 התמיד ומנחתו תעשו תמימם יהיו־לכם ונסכיהם:

CAP. XXIX. כט

1 ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא־קדש יהיה לכם
כל־מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם:
2 ועשיתם עלה לריח ניחח ליהוה פר בן־בקר אחד
איל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם: ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר שני עשרנים
4 לאיל: ועשרון אחד לכבש האחד לשבעת הכבשים:
5 ושעיר־עזים אחד חטאת לכפר עליכם: מלבד
6 עלת החדש ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה
ונסכיהם כמשפטם לריח ניחח אשה ליהוה:
7 ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא־קדש יהיה לכם
ועניתם את־נפשתיכם כל־מלאכה לא תעשו:
8 והקרבתם עלה ליהוה ריח ניחח פר בן־
בקר אחד איל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם
9 יהיו לכם: ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר שני עשרנים לאיל האחד:

Ver. VULG. LAT.

26 Dies etiã primitivorũ, quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadib⁹, venerabilis & sancta erit: omne opus servile non facietis
27 in ea. Offeretisq; holocaustũ in odorẽ suavissimũ Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, & agnos anniculos
28 immaculatos septem. Atq; in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arietes
29 duas, Per agnos decimam decimæ, qui simul sunt agni se-
30 ptem. Hircũ quoque, Qui mactatur pro expiatione: præter holocaustum sempiternum &
31 liba ejus. Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

CAP. XXIX.

1 MEnsis etiam septimi prima dies venerabilis & sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea, quia dies
2 clangoris est & tubarum. Offeretisq; holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, & agnos annicu-
3 los immaculatos septem. Et in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas
4 per arietem; Unam decimam per agnum, qui simul
5 sunt agni septem. Et hircum pro peccato, qui offertur in
6 expiationem populi. Præter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, & holocaustũ sempiternum cum libationib⁹ solitis. Iisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimũ,
7 incensum Dño. Decima quoq; dies mensis hujus septimi erit vobis sancta atq; venerabilis, & affligetis animas vestras: omne opus servile non facie-
8 tis in ea. Offeretisq; holocaustum Domino in odorẽ suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septẽ.
9 Et in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

26 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προσφέρητε θυσίαν νέαν κυρίῳ τῶν ἑβδομάδων, ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον
27 λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. Καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνι-
28 αυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. Ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο
29 δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί. Δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.
30 καὶ (ς) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν· πλὴν τοῦ (σ) ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαντός. καὶ τὴν
31 θυσίαν αὐτῶν ποιήσετέ μοι, Ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν, (τ) καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν.

26 Et die novorum, quando offeretis sacrificium novum Domino hebdomadum, celebris sancta erit vobis. Omne opus servile non
27 facietis. Et adducetis holocaustomata in odorẽ suavitatis Domino, vitulos ex bobus duos, arietem unum, agnos anniculos septẽ
28 sine macula. Sacrificiũ eorum similago refecta in oleo: tres decimas vitulo uni, & duas decimas arieti uni. Decimã, decimã
29 agno uni, septẽ istis agnis. Et hircum ex capris unum Pro pecca-
30 to, ad depropitiandum pro vobis; præter holocaustoma juge. Et sacrificium eorũ facietis mihi, Si-
31 ne macula erunt vobis, & libamina eorum.

MS.A. (σ) ὁλοκαυτώματος τῆς νεμηνίας· καὶ ἡ θυσία αὐτῶν, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ διαπαντός. (τ) καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

ΚΕΦ. κθ΄.

1 ΚΑὶ τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε· ἡμέρα σημασίας
2 ἔσαι ὑμῖν. Καὶ ποιήσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ
3 ἀμώμους. Ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ
4 ἑνί. Δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ,
5 τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς. Καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν·
6 Πλὴν τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς νεμηνίας· καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τὸ (α) διαπαντός. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.
7 Καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου, ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν. καὶ κακώσετε τὰς ψυχὰς ὑ-
8 μῶν, καὶ πᾶν (β) ἔργον οὐ ποιήσετε. Καὶ προσοίσετε (γ) ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν (δ) εὐωδίας κυρίῳ, καρπώματα κυρίῳ, μόσχον ἐκ βοῶν ἕνα, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους
9 ἑπτὰ ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν. Ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.

CAP. XXIX.

1 ET mense septimo, unâ mensis, celebris sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis: dies (a) significationis erit vobis. Et fa-
2 cietis holocaustomata in odorem suavitatis Domino, vitulum unum ex bobus, arietem unum, agnos anniculos septem sine ma-
3 cula. Sacrificium eorum similago refecta in oleo: tres decimas vitulo uni, & duas decimas arieti uni. Decimam deci-
4 mam agno uni, septem istis agnis.
5 Et hircum ex capris unum pro peccato, ad depropitiandum pro vobis; Præter holocaustomata
6 Neomeniæ: & sacrificia eorum, & libamina eorum, & holocaustoma juge. Et sacrificia eorum, & libamina eorum, juxta ritum eorum in odorem suavitatis Domino. Et decimâ mensis
7 hujus, celebris sancta erit vobis. Et affligetis animas vestras, & omne opus non facietis. Et of-
8 feretis holocaustomata in odorem suavitatis Domino, oblationes Domino, vitulum ex bobus unum, arietem unum, agnos anniculos septem: sine macula erunt
9 vobis. Sacrificium eorum similago conspersa in oleo: tres decimas vitulo uni, & duas decimas arieti uni;

MS.A. (α) διαπαντός· αἱ (β) ἔργον λατρευτὸν οὐ (γ) ὁλοκαύτωμα εἰς (δ) εὐωδίας, κάρπωμα, μόσχον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]

26 Dies etiam primitivorum, quando offeretis farinã ex nova *segete* Dño in hebdomadibus vestris, celebris & sanctus erit vobis: & omne
27 opus servile non facietis. Et offerte holocausta pacifica in odorẽ suffitûs Domino, juvencos filios bovis duos, & arietem unum, &
28 agnos anniculos septem: Et eorum oblationẽ, *nempe* similaginis subactæ oleo tres decimas pro juvenco uno, & duas decimas pro ariete
29 uno, Et decimam unam pro agno uno: sic *fa-*
30 *cietis* septem illis agnis. Præterea hœdũ unũ
31 caprarũ, ut venia postuletur pro vobis, Præter holocaustum pacificum sempiternum ejusq; farinam, eritis facientes, in quibus nullum sit vitium, unà cum eorum libatione.

CAP. XXIX.

1 IN prima autem *die* mensis septimi, celebris & sanctus *dies* erit vobis: & omne opus servitutis ne feceritis, dies clangoris erit vobis.
2 Et facite holocausta pacifica in odorem suffitûs Domino, juvencum unum filium bovis, & arietem unum, & agnos anniculos septem in
3 quibus nullum sit vitium. Et eorum oblatio erit simila subacta oleo, tres decimæ pro bo-
4 ve uno, & duæ decimæ pro ariete uno, Et decima una pro agno uno; eodemq; modo septẽ
5 agnis. Et hircum unum caprarum pro pecca-
6 to, ut expietur pro vobis. Præter holocaustũ pacificũ initii mensis ejusq; libamẽ, holocaustum pacificum sempiternum, & eorum fari-
7 nam atq; libamen juxta ritum eorum, in odorem suffitûs, sacrificia Domino. Et in *die* decima mensis hujus septimi, celebris & sancta
8 *dies* erit vobis: & omne opus servitutis ne feceritis. Et offerte holocausta pacifica Domino in odorem suffitûs, juvencum unum filium bovis, & arietem unum, & agnos anniculos septem, in quibus nullum sit vitium.
9 Et eorum oblatio erit simila subacta oleo, tres decimæ *cuilibet* juvenco, & duæ decimæ *cuilibet* arieti,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

וביומא דבכוריא בקרוביכון
מנחתא חדתא קדם יי בעצרתיכון
מערע קדיש יהי לכון כל עבידת
פולחן לא תעבדון: ותקרבון עלתא
לאתקבלא ברעוא קדם יי תורין
בני תורי תרין ודכר חד שבעא
אמרין בני שנא: ומנחתהון סולתא
דפילא במשח תלתא עשרונין
לתורא חד תרין עשרונין לדכרא
חד: עשרונא עשרונא לאמרא חד
לשבעא אמרין: צפיר בר עזין חד
לכפרא עליכון: בר מעלת תדירא
ומנחתיה תעבדון שלמין יהון לכון
ונסכיהון:

כט

ובירחא שביעאה בחד לירחא
מערע קדיש יהא לכון כל עבידת
פולחן לא תעבדון יום יבבא יהא
לכון: ותעבדון עלתא לאתקבלא
ברעוא קדם יי תור בר תורי חד
דכר חד אמרין בני שנא שבעא
שלמין: ומנחתהון סולתא דפילא
במשח תלתא עשרונין לתורא
תרין עשרונין לדכרא: ועשרונא חד
לאמרא חד לשבעא אמרין: וצפיר
בר עזי חד חטאתא לכפרא עליכון
בר מעלת ירחא ומנחתה ועלת
תדירא ומנחתה ונסכיהון כדחזי
להון לאתקבלא ברעוא קרבנא
קדם יי: ובעסרא לירחא שביעאה
הדין מערע קדיש יהי לכון ותענון
ית נפשתיכון כל עבידתא לא
תעבדון: ותקרבון עלתא קדם יי
לאתקבלא ברעוא תור בר תורי
חד דכר חד אמרין בני שנא שבעא
שלמין יהון לכון: ומנחתהון סולתא
דפילא במשח תלתא עשרונין
לתורא תרין עשרונין לדכרא חד

26 In die autem primitivorum,
quando offeretis munus novú
coram Dño, in expletione he-
bdomadarum vestrarum, invo-
catio sancta erit vobis; omne
27 opus servile non facietis. Et
offeretis holocaustum, ut su-
scipiatur voluntariè corá Do-
mino; vitulos de bobus duos,
& arietem unum, & septem
28 agnos anniculos. Et pro mu-
nere eorum, tres decimas simi-
læ conspersæ oleo per singulos
vitulos, et duas decimas per
29 singulos arietes. Et singulas
decimas p singulos agnos, per
30 septem agnos. Hircum de ca-
pris unum, ad propitiandum
31 pro vobis. Præter holocau-
stum juge, & munus ejus offe-
retis: immaculati erunt vobis,
& libamina eorum.

CAP. XXIX.

1 ET in mense septimo, in pri-
má die mensis, invocatio san-
cta erit vobis; omne opus ser-
vile non facietis: dies clango-
2 ris erit vobis. Facietisq; holo-
caustum, ut suscipiatur volun-
tariè coram Dño; vitulum de
bobus unum, arietem unum,
agnos anniculos immaculatos
3 septem. Et in munere eorum
similæ conspersæ oleo tres de-
cimas per vitulum unum, duas
4 decimas per arietem. Et singu-
las decimas p singulos agnos:
5 sic facietis p septem agnos. Et
hircum de capris unú pro pec-
cato: ad propitiandum pro vo-
6 bis. Præter holocaustum ka-
lendarum, & munus ejus; &
holocaustum juge, & munus
ejus; & libamina eorum, sicut
eis convenit: ut oblatio susci-
piatur voluntariè coram Do-
7 mino. Et in decima die mensis
hujus septimi invocatio sancta
erit vobis; affligetisque ani-
mas vestras: omne opus servi-
8 le non facietis. Et offeretis ho-
locaustum coram Dño, ut su-
scipiatur voluntariè; vitulum
de bob' unú, arieté unú, agnos
anniculos septem; immaculati
9 erunt vobis. Et in munere eo-
rum, tres decimas similæ con-
spersæ oleo p vitulú unú, duas
decimas per arietem unum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

In die primitiarum cùm of- 26
feretis oblationem novam
Domino in hebdomadibus ve-
stris, convocatio sancta erit
vobis; nullum opus servile
facietis. Sed offeretis holo- 27
caustum, sacrificium ignitum
in odorem (g) suavitatis Do-
mino, vitulos de armentis
duos, & arietem unum, a-
gnos anniculos septem: Im-
maculata hæc erunt vobis.
Et oblationem eorum, similæ 28
conspersæ oleo tres decimas
pro vitulo uno, & duas de-
cimas pro ariete uno. Et sin- 29
gulas decimas agno uni pro
septem agnis istis. Hircum 30
quoque de capris unum pro
peccato ad expiandum vos.
Præter holocaustum juge, & 31
oblationem ejus, facietis
(hæc immaculata erunt vo-
bis) & libamina ejus.

CAP. XXIX.

IN mense autem septimo, in 1
prima mensis convocatio
sancta erit vobis: nullum o-
pus servile facietis, dies clan-
goris erit vobis. Sed facie- 2
tis holocaustum in odorem
suavitatis Domino, vitulum
filium bovis unum, arietem
unum, agnos anniculos se-
ptem immaculatos. Et obla- 3
tionem eorum, similæ consper-
sæ oleo tres decimas pro vi-
tulo, & duas decimas pro a-
riete. Et singulas decimas 4
agno uni pro septem agnis.
Hircum quoque de capris u- 5
num pro peccato ad expian-
dum vos. Præter holocau- 6
stum Neomeniæ, & oblatio-
nem ejus, & holocaustum
juge, oblationémque ejus, &
libamina ejus juxta consue-
tudinem eorum; in odorem
suavitatis sacrificium est
ignitum Domino. Decimâ 7
quoque mensis septimi istius
convocatio sancta erit vobis;
tum (a) affligetis animas ve-
stras, nullúmque opus facie-
tis. Sed offeretis holocau- 8
stum Domino in odorem sua-
vitatis, vitulum de armentis
unum, & arietem unum, a-
gnos anniculos septem: hæc
immaculata erunt vobis. Et 9
oblationem eorum, similæ
conspersæ oleo tres decimas
pro vitulo, & duas decimas
pro ariete uno.

VER. SAM. (g) beneplaciti
(a) jejunare facietis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * وفي يوم البكور في تقريبكم براجيدا لله بعد اسابيعكم * اسم مقدس يكون لكم * كل
27 صناعة مكسب لا تصنعوا * وقربوا صعيدة مقبولة مرضية لله رتين من البقر * وكبشا * وسبعة حملان
28 في سنة * ومعها من البر سميذا ملتوتا بدهن * ثلاثة اعشار لكل رتّ * وعشران للكبش
29 * وعشر لكل حمل من السبعة * وعتود من الماعز ليستغفر عنكم * ماخلا القربان الدائم وبرّه
تقربوا ذلك * وصحاحا فلتكن لكم * ومزاجها *

* الفصل التاسع والعشرون *

1 * وفي اليوم الاول من الشهر السابع اسم مقدس يكون لكم وكل صناعة مكسب لا تصنعوا * ويوم
2 جلبة فليكن لكم * وقربوا صعيدة مقبولة مرضية لله رتا واحدا * وكبشا * وسبعة حملان في سنة
3 صحاحا * ومعها من البر سميذ ملتوت بدهن * ثلاثة اعشار للرتّ * وعشران للكبش * وعشر لكل
5 حمل من السبعة * وعتود من الماعز ليستغفر عنكم * ماخلا قربان الشهر وبرّه * والقربان الدائم
7 وبرّه * ومزاجها كالسبيل * مقبولة مرضية مقربة لله * وفي العاشر منه اسم مقدس فليكن لكم * واجعلوا
8 نفوسكم * وكل عمل لا تعملوا * وقربوا صعيدة لله مقبولة مرضية رتا واحدا * وكبشا * وسبعة حملان في
9 سنة صحاحا * ومعها من البر سميذا ملتوتا بدهن * ثلاثة اعشار للرتّ * وعشران للكبش *

Et in die primitiarum, cùm offeretis triti- 26
cum novum Deo post hebdomadas vestras,
nomen sanctum erit vobis; omne opus lu-
cri ne faciatis. Et offerte oblationem ac- 27
ceptam placabilem Deo, duos vitulos de
bobus, & arietem, & septem agnos anni-
culos. Et cum ipsis ex tritico similam sub- 28
actam oleo, tres decimas cuilibet vitulo,
& duas decimas arieti, Et decimam sin- 29
gulis agnis ex septem: Et hædum ex capris, 30
ut venia postuletur pro vobis. Ultra sacri- 31
ficium sempiternum & frumentum ejus
offeretis hæc, quæ quidem integra erunt
vobis, cum temperamento eorum.

CAP. XXIX.

ET in die primo mensis septimi, nomen 1
sanctum erit vobis, & omne opus lu-
cri ne faciatis, & dies clangoris sit vobis.
Et offerte holocaustum acceptum, gratum 2
Deo, vitulum unum, & arietem, ac septem
agnos anniculos integros. Et cum eis de 3
tritico similam subactam oleo, tres deci-
mas pro vitulo, & duas decimas pro ari-
ete, Et decimam pro quolibet agno ex 4
septem: Et hædum ex capris, ut venia 5
petatur pro vobis: ultra sacrificium men- 6
struum, ac frumentum ejus, & sacrifici-
um sempiternum, & triticum ejus, ac tem-
peramentū eorū secundū morē, accepta,
placabilia, oblata Deo. Et in decimo ex 7
ipso, nomen sanctum sit vobis; & esurire
facite vosmetipsos; & omne opus ne fa-
ciatis: Et offerte holocaustum Deo ac- 8
ceptum placabile, vitulum unum, atque a-
rietem, et septem agnos anniculos inte-
gros. Et cum eis ex tritico similam sub- 9
actam oleo, tres decimas pro vitulo, &
duas decimas pro ariete.

ספר במדבר: כט

10 עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים:
11 שעיר־עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם:
12 ובחמשה עשר יום לחדש השביעי מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו וחגתם חג ליהוה שבעת ימים:
13 והקרבתם עלה אשה ריח ניחח ליהוה פרים בני־בקר שלשה עשר אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם יהיו:
14 ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילם:
15 ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים:
16 ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכה:
17 וביום השני פרים בני־בקר שנים עשר אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:
18 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט:
19 ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיהם:
20 וביום השלישי פרים עשתי־עשר אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:
21 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט:
22 ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה:
23 וביום הרביעי פרים עשרה אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם:

Versio VULG. LAT.

10 Decimam decimæ per agnos singulos, qui sunt simul agni
11 septem. Et hircum pro peccato, absque his quæ offerri pro delicto solent in expiationem, & holocaustum sempiternum, cum sacrificio &
12 libaminibus eorum. Quintadecimâ verò die mensis septimi, quæ vobis sancta erit atque venerabilis, omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis solennitatem Domino se-
13 ptem diebus. Offeretísque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
14 Et in libamentis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim: & duas decimas arieti uni, id est, simul arietibus
15 duobus. Et decimam decimæ agnis singulis, qui sunt simul agni quatuordecim.
16 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, & sacrificio, & liba-
17 mine ejus. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos
18 quatuordecim. Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes &
19 agnos ritè celebrabitis. Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque, & libamine ejus.
20 Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos
21 quatuordecim. Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes &
22 agnos ritè celebrabitis. Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque, & libamine ejus.
23 Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

Versio GRÆCA LXX, Interp.

Cum Translatione LATINA.

10 Δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, εἰς
11 τοὺς ἑπτὰ ἀμνούς. Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν· πλὴν τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐξιλάσεως, καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις ἡ διαπαντός. ἡ θυσία αὐτῆς, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῆς κατὰ τὴν σύγκρισιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα
12 κυρίῳ. Καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ (ζ) ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν κυ-
13 ρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ (η) προσάξετε ὁλοκαυτώματα κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ μόσχους ἐκ βοῶν τρεῖς καὶ δέκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυ-
14 σίους τεσσαρεσκαίδεκα· ἄμωμοι ἔσονται. Αἱ θυσίαι αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, τοῖς τρισκαίδεκα μόσχοις· καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ, ἐπὶ τοὺς δύο κριούς. (θ)
15 Δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, ἐπὶ
16 τοὺς (ι) τέσσαρας καὶ δέκα ἀμνούς. Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ
17 θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόσχους δώδεκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους τέσσαρας καὶ
18 δέκα ἀμώμους. Ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. Καὶ (ε) χί-
19 μαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. (κ)
20 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ μόσχους ἕνδεκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους τέσσαρας καὶ δέκα ἀ-
21 μώμους. Ἡ θυσία (λ) αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν
22 σύγκρισιν αὐτῶν. Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι
23 αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ μόσχους δέκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους (ι) τέσσαρας καὶ δέκα ἀμώμους.

MS. A. (ε) χείμαῤῥον (ζ) ἑορτάσετε (η) προσάξετε (θ) Καὶ δέκατον (ι) τεσσαρεσκαίδεκα (κ) Καὶ τῇ (λ) αὐτῶν * τοῖς μόσχοις

10 *Decimam, decimam agno uni, in septem istos agnos.*
11 *Et hircum ex capris unum pro peccato, ad depropitiandum pro vobis; præter illud, quod pro peccato depropitiationis, & holocaustosis jugis. Sacrificium ejus, & libamen ejus juxta ritum in odorem suavitatis, oblatio*
12 *Domino. Et quintadecimâ die mensis septimi hujus, celebris sancta erit vobis: omne opus servile non facietis. Et celebrate eam, solemnitatem Domino septem*
13 *diebus. Et adducite holocausomata, oblationem in odorem suavitatis Domino, die primâ vitulos ex bobus tres & decem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim: sine macula erunt.*
14 *Sacrificia eorum similago conspersa in oleo: tres decimas vitulo uni, tredecim istis vitulis; & duas decimas arieti uni, in duos istos arietes.*
15 *Decimam, decimam agno uni, in quatuordecim istos agnos.*
16 *Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum.*
17 *Et die secundâ vitulos duodecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim sine macula.*
18 *Sacrificium eorum, & libamen eorum, vitulis, & arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum.*
19 *Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum.*
20 *Die tertiâ vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim sine macula.*
21 *Sacrificium eorum, & libamen eorum, vitulis, & arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum.*
22 *Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum.*
23 *Die quartâ vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim sine macula.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 Et decima una agno uni, sic septem agnis.
11 Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum expiationis, holocaustum pacificum sempiternum, eorumque farinam & libamen.
12 In *die* quoque decima quinta mensis hujus septimi, celebris ac sanctus *dies* erit vobis, & omne opus servile non faciètis: agetis autem festum Domino septem diebus.
13 Et offerte holocausta pacifica, sacrificium odoris suffitûs Domino, juvencos filios bovis tredecim, & arietes duos, & agnos anniculos quatuordecim, in quibus nullæ sint maculæ.
14 Et oblatio eorum simila subacta oleo, tres decimæ juvenco uni, eodémque modo tredecim juvencis: & duæ decimæ arieti uni, itidémque duobus arietibus:
15 Et decima una agno uni, pariterque quatuordecim agnis.
16 Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum pacificum, ejusque farinam & libamen.
17 Et in die secundo juvencos bovinos duodecim, & arietes duos, & agnos anniculos quatuordecim, in quibus nullum sit vitium.
18 Præterea farinam & libamen juvencorum & arietum & agnorum, juxta numerum suum & pro ritu suo.
19 Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum pacificum sempiternum, ejusque farinam & libamen.
20 Die tertio boves undecim in quibus nulla sit macula.
21 Necnon farinam atque libamen boum & arietum & agnorum juxta numerum & ritum eorum.
22 Et hircum unum caprarum pro peccatis, præter holocaustum pacificum juge, ejusque farinam & libamen.
23 Die quarto boves decem, & arietes duos, & agnos anniculos quatuordecim, in quibus nulla sit macula.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

10 עסרונא עסרונא לאמרא חד כן
לשבעא אמרין: 11 צפיר בר עזין חד
חטאתא בר מחטאת דכפוריא
ועלתא תדירא ומנחתה ונסכיהון
12 ובחמשת עסרא יומא לירחא
שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל
עבידת פולחן לא תעבדון ותחגון
13 חגא קדם יי שבעא יומין: ותקרבון
עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם
יי תורין בני תורי תלת עסר דכרין
תרין אמרין בני שנא ארבעה עסר
14 שלמין יהון: ומנחתהון סולתא
דפילא במשח תלתא עסרונין
לתורא חד לתלתא עסר תורין
תרין עסרונין לדכרא חד לתרין
15 דכרין: ועסרונא עסרונא לאמרא
16 חד לארבעה עסר אמרין: וצפיר
בר עזין חד חטאתא בר מעלת
17 תדירא מנחתה ונסכה: וביומא
תנינא תורין בני תורי תרי עסר
דכרין תרין אמרין בני שנא
18 ארבעא עסר שלמין: ומנחתהון
ונסכיהון לתורין לדכרין ולאמרין
19 במניניהון כדחזי: וצפיר בר עזין
חד חטאתא בר מעלת תדירא
20 ומנחתה ונסכיהון: וביומא
תליתאה תורין חד עסר דכרין
תרין אמרין בני שנא ארבעא
21 עסר שלמין: ומנחתהון ונסכיהון
לתורין לדכרין ולאמרין במניניהון
22 כדחזי: וצפירא דחטאתא חד בר
מעלת תדירא ומנחתה ונסכה:
23 וביומא רביעאה תורין עסרא
דכרין תרין אמרין בני שנא
ארבעא עסר שלמין:

10 Et singulas decimas per singulos agnos: sic fiet per septem
11 agnos. Hircum de capris unum pro peccato: absque sacrificio quod offertur pro peccato in expiationibus, & holocaustum sempiternum; & munus ejus, & libamina eo-
12 rum. Et in quintadecima die mensis septimi invocatio sancta erit vobis; omne opus servile non facietis: & celebrabitis solennitatem coram Do-
13 mino septem diebus. Et offeretis holocaustum oblationis quod suscipitur voluntariè coram Domino; vitulos de bobus tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuorde-
14 cim, immaculati erunt. Et in munere eorum tres decimas similæ conspersæ oleo, per unumquemque vitulum tredecim vitulorum; duas deci-
15 mas per unumquemque arietem duorum arietum. Et singulas decimas per unumquemque agnum quatuordecim
16 agnorum. Et hircum de capris unum pro peccato: præter holocaustum juge, & munus ejus,
17 & libamen ejus. Et in die secundo offeretis vitulos de bobus duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos
18 quatuordecim. Et munera eorum & libamina eorum, per vitulos, & per arietes & per agnos, sicut decet juxta nu-
19 merum eorum. Et hircum de capris unum pro peccato: præter holocaustum sempiternum; & munus ejus, & libamina eo-
20 rum. Et in die tertio offeretis vitulos de bobus undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
21 Et munus eorum & libamina eorum, per vitulos, & per arietes & per agnos, sicut decet
22 juxta numerum eorum. Et hircum pro peccato unum: absq; jugi holocausto; & munere
23 ejus, & libamine ejus. In die autem quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et singulas decimas agno uni 10
pro septem agnis. Hircum 11
quoque de capris unum pro peccato præter sacrificiũ pro peccato expiationum, et holocaustum juge, & oblationem ejus, & libamina ejus. De- 12
cimâ verò quintâ die mensis septimi hujus convocatio sancta erit vobis: nullum opus servile facietis, sed festum celebrabitis Domino septem diebus. Offeretis etiam holo- 13
caustum, sacrificium ignitum in odorẽ suavitatis Domino, vitulos filios bovis tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim: hæc immaculata erunt vobis. Et obla- 14
tionem eorum, similæ conspersæ oleo tres decimas unicuique vitulo in tredecim vitulos, & duas decimas unicuique arieti in duos arietes. Et singu- 15
las decimas unicuique agno in quatuordecim agnos, et libamina eorũ. Hircum quoque 16
de capris unum pro peccato, præter holocaustum juge, & oblationem ejus, & libamina ejus. Die autem secundo, vi- 17
tulos filios bovis duodecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos. Et oblationem eorum, & liba- 18
mina eorum, vitulis arietibus & agnis juxta numerum eorum pro consuetudine. Hir- 19
cum quoque de capris unum pro peccato, præter holocaustum juge, & oblationem ejus, & libamina ejus. Die verò 20
tertiâ, vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos. Et oblationem eorum, & li- 21
bamina eorum, vitulis arietibus & agnis juxta numerũ eorum pro consuetudine. Hir- 22
cum quoque de capris unum pro peccato præter sacrificiũ juge, et oblationẽ ejus, et libamina ejus. Et die quartâ, 23
vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 وعشر لكل حمل من السبعة * وعتود من الماعز للذكاة * ما خلا ذكاة الغفران * وقربان الدائم *
12 وبرهما . ومزاجهما * وفي اليوم الخامس عشر منه فليكن لكم اسم مقدس * وكل صناعة مكسب
13 لا تعملوا * وحجوا حجا لله سبعة ايام * وقربوا قربانا مقبولا مرضيا عند الله ثلثة عشر ربا من البقر
14 وكبشين * واربعة عشر حملان بني سنة صحاحا * ومعها من البر سميذ ملتوت بدهن * ثلثة اعشار
15 لكل رب من الثلثة عشر * وعشران لكل كبش من الكبشين * وعشر لكل حمل من الاربعة
16 17 عشر * وعتود من الماعز للذكاة * سوى القربان الدائم * وبره ومزاجه * وفي اليوم الثاني اثنا
18 عشر ربا وكبشان * واربعة عشر حملا بنو سنة صحاح * وبرها ومزاجها للربوب وللكبشين والحملان
19 20 باحصائها على السبيل * وعتود للذكاة * سوى القربان الدائم * وبره ومزاجه * وفي
21 اليوم الثالث احد عشر ربا * وكبشان * واربعة عشر حملا بنو سنة صحاح * وبرها
22 ومزاجها للربوب وللكبشين والحملان باحصائها على السبيل * وعتود للذكاة * سوى
23 القربان الدائم * وبره ومزاجه * وفي اليوم الرابع عشرة ربوب * وكبشان * واربعة عشر
حملا بنو سنة صحاح *

Et decimã pro unoquoque agno ex septem. 10
Et hædum ex capris in expiationem, præter expiationem indulgentiæ, & sacrificium sempiternum, ac frumentum utriusque, eorumque temperamentum. Et in die 11 12
quintadecima ex ipso, sit vobis nomen sanctum; & omne opus lucri ne faciatis, & celebrate solennitatem Deo septem diebus.
Et offerte sacrificium acceptum placabile 13
apud Deum, tredecim vitulos de bobus, & duos arietes, & quatuordecim agnos filios unius anni integros. Et cum ipsis ex 14
frumento similam subactam oleo, tres decimas cuilibet ex duobus arietibus, Et de- 15
cimam unam unicuique agno ex quatuordecim. Et hædum ex capris in expiatio- 16
nem, præter sacrificium sempiternum; & frumentum ejus, ac temperamentum ipsius.
Et in die secundo, duodecim vitulos, & 17
duos arietes, & quatuordecim agnos anniculos integros. Et triticum eorum, atque 18
temperamentum eorum, pro vitulis, & duobus arietibus, atque agnis, juxta numerum eorum, de more. Et hædum 19
pro expiatione, ultra sacrificium perpetuum; & triticum ejus, & temperamentum ipsius. Et in die tertio, un- 20
decim vitulos, & duos arietes, & quatuordecim agnos anniculos integros.
Et triticum eorum, atque tempera- 21
mentum eorum pro vitulis, & duobus arietibus, atque agnis, juxta numerum eorum, de more. Et hædum pro expi- 22
atione, ultra sacrificium perpetuum; & triticum ejus, & temperamentum ipsius. Et in die quarto, decem vitulos, 23
& duos arietes, & quatuordecim agnos anniculos integros.

ספר במדבר : כט

24 מנחתם ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט : 25 ושעיר-עזים אחד
חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכה :
26 וביום החמישי פרים תשעה אילם שנים כבשים בני-
שנה ארבעה עשר תמימם : 27 ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט :
28 ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה
ונסכה : 29 וביום הששי פרים שמנה אילם
שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם :
30 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט : 31 ושעיר חטאת אחד מלבד
עלת התמיד מנחתה ונסכיה : 32 וביום השביעי
פרים שבעה אילם שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר
תמימם : 33 ומנחתם ונסכהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפטם : 34 ושעיר חטאת
אחד מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכה :
35 ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל-מלאכת עבדה
לא תעשו : 36 והקרבתם עלה אשה ריח
ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בני-שנה
שבעה תמימם : 37 מנחתם ונסכיהם לפר
לאיל ולכבשים במספרם כמשפט : 38 ושעיר
חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה :
39 אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם
ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם
ולנסכיכם ולשלמיכם :

Versio VULG. LAT.

24 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
25 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque ejus & libamine.
26 Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
27 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
28 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque ejus & libamine.
29 Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
30 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
31 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque ejus & libamine.
32 Die septimo offeretis vitulos septem, & arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
33 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
34 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque ejus & libamine.
35 Die octavo, qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis,
36 Offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem.
37 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
38 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque ejus & libamine.
39 Hæc offeretis Domino in solennitatibus vestris: præter vota & oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine, & in hostiis pacificis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
25 Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
26 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόσχους ἐννέα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους (ι) τέσσαρας καὶ δέκα ἀμώμους.
27 Αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
28 Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
29 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόσχους ὀκτώ, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους (μ) δεκατέσσαρας ἀμώμους.
30 Αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
31 Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
32 Τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ μόσχους ἑπτά, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους (ν) δεκατέσσαρας ἀμώμους.
33 Αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
34 Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
35 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ.
36 Καὶ προσάξετε (ξ) ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καρπώματα τῷ κυρίῳ, μόσχον ἕνα, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους.
37 Αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τῷ μόσχῳ καὶ τῷ κριῷ καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
38 Καὶ (ε) χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
39 Ταῦτα ποιήσετε (ο) κυρίῳ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, πλὴν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν, καὶ τὰς σπονδὰς ὑμῶν, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν.

MS.A. (μ) τεσσαρεσκαίδεκα (ν) τεσσαρεσκαίδεκα (ξ) ὁλοκαυτώματα καρπώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ (ο) τῷ κυρίῳ

Sacrificia eorum, & libamina eorum, vitulis, & arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum. 24
Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum. 25
Die quintâ vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim sine macula. 26
Sacrificia eorum, & libamina eorum, vitulis, & arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum. 27
Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum. 28
Die sextâ vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim sine macula. 29
Sacrificia eorum, & libamina eorum, vitulis, & arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum. 30
Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum. 31
Die septimâ vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim sine macula. 32
Sacrificia eorum, & libamina eorum, vitulis, & arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum. 33
Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum. 34
Et die octavâ (b) Exodium erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea. 35
Et adducetis holocaustomata in odorem suavitatis, oblationes Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos septem sine macula. 36
Sacrificia eorum, & libamina eorum, vitulo, & arieti, & agnis, juxta numerum eorum, juxta ritum eorum. 37
Et hircum ex capris unum pro peccato; præter holocaustosim jugem, sacrificia eorum, & libamina eorum. 38
Hæc facietis Domino in solennitatibus vestris; (c) exceptis votis vestris, & spontanea vestra, & holocaustomata vestra, & sacrificia vestra, & libamina vestra, & salutaria vestra. 39

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et farinam ac libamen boum & arietum & agnorum, juxta numerum & ritum eorum. 24
Et hircum unum caprarum pro peccato, 25 præter holocaustum pacificum sempiternum, ejusq; farinam & libamen. Die quinto, juvencos novem, & arietes duos, & agnos anniculos quatuordecim, in quibus nullum sit vitium. 26
Et farinam ac libamen juvencorum & arietum & agnorum, pro numero & ritu eorum. 27
Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum pacificum sempiternum, ejusq; farinam & libamen. 28
Die sexto, juvencos octo, & arietes duos, & agnos anniculos quatuordecim, in quibus nulla sit macula. 29
Et farinam atque libamen juvencorum & arietum atque agnorum, pro eorum numero & ritu. 30
Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum pacificum perpetuum, ejusq; farinam & libamen. 31
Die septimo, juvencos septem, & arietes duos, & agnos anniculos quatuordecim, in quibus nulla sit macula. 32
Et farinam atq; libamen juvencorum & arietum & agnorum, pro numero ac ritu eorum. 33
Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum pacificum sempiternum, ejusq; farinam & libamen. 34
Octavo demum die, congregamini, et illum opus servile ne faciatis. 35
Sed offerte holocausta pacifica, sacrificium in odorem suffitûs Domino, juvencum unum bovinum, et arietem unum, et agnos anniculos quatuor in quibus nullum sit vitium. 36
Et farinam ac libamen juvencorum et arietum atque agnorum, juxta eorum numerum et ritum. 37
Et hircum unum caprarum pro peccato, præter holocaustum pacificum sempiternum, ejusq; farinam et libamen. 38
Hæc facite Domino in solennitatibus vestris, præter vota vestra, et separationes vestras, et holocausta vestra pacifica, et farinam, & libamina, et oblationes vestras. 39

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

מִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין
וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי: וּצְפִיר
בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מִעֲלַת
תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ: וּבְיוֹמָא
חֲמִישָׁאָה תּוֹרִין תִּשְׁעָה דִּכְרִין תְּרֵין
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר
שַׁלְמִין: וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי
לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַ
חֲזֵי: וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר
מִעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ:
וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה תּוֹרִין תְּמַנְיָא
דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא
אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין: וּמִנְחַתְהוֹן
וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי
בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי: וּצְפִירָא
דְחַטָּאתָא חַד בַּר מִעֲלַת תְּדִירָא
מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ: וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
תּוֹרִין שִׁבְעָא דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין
בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין:
וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי
וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי לְהוֹן:
וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מִעֲלַת
תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ: בְּיוֹמָא
תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהֵי לְכוֹן כָּל
עֲבִידַת פּוּלְחַן לָא תַעְבְּדוּן:
וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל
בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר חַד דְּכַר חַד
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שִׁבְעָא שַׁלְמִין:
מִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְדִכְרָא
וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי:
וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מִעֲלַת
תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ: אִלֵּין
תַּעְבְּדוּן קֳדָם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכוֹן בַּר
מִנִּדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתֵיכוֹן לַעֲלָוָתְכוֹן
וּלְמִנְחָתֵיכוֹן וּלְנִסְכֵּיכוֹן וּלְנִכְסַת
קֻדְשֵׁיכוֹן:

TARGUM ONKELOS.

24 Et munus eorum & libamina eorum, per vitulos, & per arietes & per agnos, sicut decet
25 juxta numerum eorum. Et hircum de capris unum pro peccato: absque jugi holocausto, & munere ejus, & liba-
26 mine ejus. Et in die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos im-
27 maculatos quatuordecim. Et munus eorum & libamina eorum, per vitulos, & p arietes et per agnos, sicut decet juxta
28 numerum eorum. Et hircum unum pro peccato: absque jugi holocausto, & munere ejus,
29 & libamine ej⁹. Et in die sexto vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos
30 quatuordecim. Et munus eorum & libamina eorum, per vitulos, & per arietes & per agnos, sicut decet juxta nume-
31 rum eorum. Et hircum unum pro peccato: absque jugi holocausto, & munere ejus, &
32 libamine ejus. Et in die septimo vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immacula-
33 tos quatuordecim. Et munus eorum & libamina eorum, per vitulos, & per arietes & per agnos, sicut decet juxta nume-
34 rum eorum. Et hircum unum pro peccato: absque jugi holocausto, & munere ejus, &
35 libamine ejus. In die octavo collectæ erunt vobis: omne
36 opus servile non facietis. Et offeretis holocaustum in oblationem quæ suscipitur voluntarie coram Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septé.
37 Et munus eorum & libamina eorum, per vitulum, & per arietem & per agnum, sicut de-
38 cet juxta numerum eorum. Et hircum pro peccato unum: absque jugi holocausto, & munere ejus, & libamine ejus.
39 Hæc offeretis coram Domino in solennitatibus vestris: præter vota vestra & oblationes spontaneas vestras, in holocaustis vestris, & in muneribus vestris, et in libaminibus vestris, & in hostiis sanctificatis vestris.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24–39 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24–39 [illegible]

TEXT. ET SAM. VER. Translatio Latina.

24 Et oblationem eorum, et libamina eorum, vitulis, arietib⁹ & agnis juxta numerum eorum pro consuetudine.
25 Hircum quoque de capris unum pro peccato, præter holocaustum juge, et oblationem ejus, & libamina ejus.
26 Et die quintâ, vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immmaculatos.
27 Et oblationem eorum et libamina eorum, vitulis, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum pro consuetudine.
28 Hircum quoque de capris unum pro peccato, præter sacrificium juge, & oblationem ejus.
29 Et die sextâ, vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.
30 Et oblationē eorū, et libamina eorum, vitulis, arietib⁹, et agnis, juxta numerū eorū pro consuetudine.
31 Hircum quoque de capris unum pro peccato, præter sacrificium juge, & oblationem ejus, & libamina ejus.
32 Et die septimâ, vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.
33 Et oblationē eorum, et libamina eorū, vitulis, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum pro consuetudine.
34 Hircum quoque de capris unum pro peccato, præter holocaustum juge, & oblationem ejus, & libamina ejus.
35 Die autem octavo, solennitas erit vobis; nullum opus servile facietis.
36 Sed offeretis holocaustum, sacrificium ignitum in odorem suavitatis Domino; vitulum unum, arietē unum, agnos anniculos septem immaculatos.
37 Et oblationem eorum, & libamina eorum, vitulo, arieti, & agnis, juxta numerum eorum pro consuetudine.
38 Hircum quoque de capris unum pro peccato, præter holocaustum juge, & oblationem ejus, & libamina ejus.
39 Hæc facietis Domino in solennitatibus vestris, præter vota vestra, & spontanea vestra in holocaustis vestris, & in oblationibus vestris, & in libaminibus vestris, & in pacificis vestris.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * برها ومزاجها للثيرب والكبسين والحملان باحصاها على السبيل * وعتود من الماعز لله كاه ·
25 سوى القربان الدايم * وبره ومزاجه * وفي اليوم الخامس تسعة ثيرب * وكبسان * واربعة عشر حمل
26 بنو سنة صحاح * وبرها ومزاجها للثيرب والكبسين والحملان باحصاها على السبيل * وعتود لله كاه
27 سوى قربان الدايم * وبره ومزاجه * وفي اليوم السادس ثمانية ثيرب * وكبسان * واربعة عشر حمل
28 بنو سنة صحاح * وبرها ومزاجها للثيرب والكبسين والحملان باحصاها على السبيل * وعتود
29 لله كاه سوى صعيده الدايمة برها ومزاجها * وفي اليوم السابع سبعة ثيرب * وكبسان * واربعة
30 عشر حملا بنو سنة صحاح * وبرها ومزاجها للثيرب والكبسين والحملان باحصاها على سبيلها
31 * وعتود لله كاه سوى قربان الدايم * وبره ومزاجه * وفي اليوم الثامن فليكن لكم مكثا
32 في القدس * وكل صناعة مكسب لا تعملوا * وقربوا صعيده قربانا مقبولا مرضيا لله ثورا واحدا
33 وكبشا * وسبعة حملان بنو سنة صحاحا * وبرها ومزاجها للثور والكبش والحملان باحصاها
34 على السبيل * وعتود لله كاه سوى قربان الدايم * وبره ومزاجه * هذا ما تقربون
35 لله في اعيادكم خلا نذوركم وتبرعكم من صعايدكم * وهداياكم * ومزاجكم * وذبحكم
36 وسلامتكم ·

24 Frumentum eorum, ac temperamentum eorum, pro vitulis, & duobus arietibus, & agnis, juxta numerum eorum, de more:
25 Et hædum ex capris in expiationem, præter sacrificium sempiternum; & triticum, ac temperamentū ejus.
26 Et in die quinto, novē vitulos, & duos arietes, et quatuordecim agnos anniculos integros.
27 Et triticū atque temperamentum eorum pro vitulis, & duobus arietibus, atque agnis juxta numerum eorum, de more:
28 Et hædum in expiationem ultra sacrificium sempiternum, & frumentum ejus, & vinum ejus temperatum.
29 Et in die sexto, octo vitulos, & duos arietes, & quatuordecim agnos anniculos integros.
30 Et triticum eorum, ac temperiem eorum pro vitulis & duobus arietibus & agnis, juxta numerum eorum, de more:
31 Et hædum in expiationem, præter holocaustum sempiternum, frumentum ejus, & temperamentum ipsius.
32 Et in die septimo, septem vitulos, & duos arietes, & quatuordecim agnos anniculos integros.
33 Et frumentum eorum, ac temperamentum eorum pro vitulis & duobus arietibus atque agnis, juxta numerum eorum, de more:
34 Et hædum in expiationem, præter sacrificium sempiternum, et triticum ejus, ac temperamentum ipsius.
35 Et in die octavo sit vobis mora in sanctuario; et omne opus lucri ne faciatis.
36 Et offerte holocaustum, sacrificium acceptum gratum Deo, vitulum unum, et arietem, et septem agnos anniculos integros.
37 Cum tritico eorum, ac temperamento eorum pro vitulo et ariete atque agnis, juxta numerum eorum, de more:
38 Et hædum in expiationem, ultra sacrificium sempiternum, et triticum ejus, ac temperiem ipsius.
39 Hoc est quod offeretis Deo in festis vestris, ultra vota vestra, et concessiones vestras, ex holocaustis, et muneribus, et temperamento, et victimâ, et pacifico.

ספר במדבר : ל

CAP. XXX. ל

1 ויאמר משה אל־בני ישראל ככל אשר־צוה יהוה את־משה׃
2 וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה׃
3 איש כי־ידר נדר ליהוה או־השבע שבעה לאסר אסר על־נפשו לא יחל דברו ככל־היצא מפיו יעשה׃
4 ואשה כי־תדר נדר ליהוה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה׃
5 ושמע אביה את־נדרה ואסרה אשר אסרה על־נפשה והחריש לה אביה וקמו כל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום׃
6 ואם־הניא אביה אתה ביום שמעו כל־נדריה ואסריה אשר־אסרה על־נפשה לא יקום ויהוה יסלח־לה כי־הניא אביה אתה׃
7 ואם־היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה׃
8 ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר־אסרה על־נפשה יקמו׃
9 ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפר את־נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה ויהוה יסלח־לה׃
10 ונדר אלמנה וגרושה כל אשר־אסרה על־נפשה יקום עליה׃
11 ואם־בית אישה נדרה או־אסרה אסר על־נפשה בשבעה׃
12 ושמע אישה והחרש לה לא הניא אתה וקמו כל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום׃

Versio VULG. LAT.

CAP. XXX.

1 NArravítque Moyses filiis Israel omnia quæ ei
2 Dominus imperârat. Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel, Iste est sermo quem præ-
3 cepit Dominus. Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit juramento: non faciet irritú verbú suú; sed omne quod promisit, im-
4 plebit. Mulier si quidpiam voverit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari: si cognoverit pater votum quod pollicita est, & juramentum quo obligavit animam suam, & tacuerit,
5 voti rea erit. Quidquid pollicita est & juravit,
6 opere complebit. Sin autem, statim ut audierit, contradixerit pater: & vota & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eò quòd contradixerit pater.
7 Si maritum habuerit, & voverit aliquid, & semel de ore ejus verbum egrediens animam ejus ob-
8 ligaverit juramento; Quo die audierit vir, & non contradixerit, voti rea erit, reddétq; quodcunque pro-
9 miserat. Sin autem audiens statim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes ejus, verbáque quibus obstrinxerat animam suam: propitius erit ei Dominus.
10 Vidua & repudiata quidquid voverint, reddent.
11 Uxor in domo viri cùm se voto constrinxerit & jura-
12 mento, Si audierit vir, & tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcunque promiserat.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. λ'.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ κατὰ (α) πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος
2 τῷ Μωυσῇ. Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ, λέγων, Τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος.
3 Ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν (β) κυρίῳ, ἢ ὀμόσῃ ὅρκον, ἢ ὁρίσηται ὁρισμῷ περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ· πάντα ὅσα ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ
4 στόματος αὐτοῦ, ποιήσει. Ἐὰν δὲ (γ) εὔξηται γυνὴ εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὁρίσηται ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῆς ὁ πατὴρ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ
5 αὐτῆς, Καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ οὓς ὡρίσατο κατὰ
6 τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν αὐτῇ. Ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς ᾗ ἂν ἡμέρᾳ (δ) ἀκούσῃ πάσας τὰς εὐχὰς αὐτῆς καὶ τοὺς (ε) ὁρισμοὺς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ στήσονται· καὶ κύριος καθαριεῖ
7 αὐτὴν, ὅτι ἀνένευσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς. Ἐὰν δὲ γενομένη γένηται ἀνδρὶ, (ζ) καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ κατὰ τὴν διαστολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, (η) οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς
8 αὐτῆς, Καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, καὶ (θ) οὕτω στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ οἱ (ι) ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς
9 αὐτῆς, στήσονται. Ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾗ (κ) ἐὰν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ οἱ (λ) ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ μενοῦσιν, (μ) ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀνένευσεν (ν)
10 ἀπ' αὐτῆς· καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. Καὶ εὐχὴ χήρας καὶ ἐκβεβλημένης (ξ) ὅσα ἐὰν εὔξηται κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν αὐ-
11 τῇ. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ εὐχὴ αὐτῆς, ἢ ὁ ὁρισμὸς κατὰ τῆς ψυχῆς
12 αὐτῆς μεθ' ὅρκου, Καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ, καὶ μὴ ἀνανεύσῃ αὐτῇ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ (ο) ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται κατ' αὐτῆς.

CAP. XXX.

ET locutus est Moyses filiis Israel secundùm omnia quæcunque mandavit Dominus Moysi. 1
Et locutus est Moyses ad principes tribuũ filiorũ Israel, dicens, Hoc est verbum, quod præcepit Dominus. 2
Homo, homo quicunque voverit votum Domino, aut juraverit juramentum, aut definierit definitione de anima sua; non prophanabit verbum suum: omnia, quæcunque exierint de ore ejus, faciet. 3
Si autem voverit mulier votum Domino, aut definierit definitionem in domo patris sui in juventute sua, & audierit pater ejus vota ejus, & definitiones ejus, quas definivit (a) adversùs animam suam, & tacuerit pater ejus, & stabunt omnia vota ejus; 4
Et omnes definitiones, quas definivit adversùs animam suam, manebunt ei. 5
Si autem abnuens abnuerit pater ejus, quâcunq; die audierit omnia vota ejus, et definitiones, quas definivit adversùs animam suam; non stabunt: & Dominus emundabit eam, quia abnuit pater ejus. 6
Si autem (b) facta fuerit viro, & vota ejus super eam, secundùm distinctionem labiorum ejus, (c) quas definivit adversùs animam suam; 7
Et audierit vir ejus, & tacuerit ei quâcunq; die audierit: & ità stabunt omnia vota ejus; & definitiones ejus, quas definivit adversùs animam suam, stabunt. 8
Si autem abnuens abnuerit vir ejus quâcunq; die audierit; omnia vota ejus, & definitiones ejus, quas definivit adversùs animam suam, non manebunt; quoniam vir abnuit (d) ab ea: & Dominus mundabit eam. 9
Et votum viduæ, expulsæq;, quæcunque voverit adversùs animam suam, manebunt ei. 10
Si autem in domo viri ejus votum ejus, aut definitio adversùs animam ejus cum jurejurando, 11
Et audierit vir ejus, & tacuerit ei, & non abnuerit ei: & stabunt omnia vota ejus; & omnes definitiones ejus, quas definivit adversùs animam suam, stabunt adversùs eam. 12

MS. A. (α) πάντα ἃ ἐνετείλατο (β) τῷ κυρίῳ, (γ) γυνὴ εὔξηται εὐχὴν (δ) ἀκούσῃ τὰς (ε) ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς (ζ) καὶ εὐχὴ αὐτῆς (η) ὅσα (θ) οὕτως (ι) ὡρισμοὶ (κ) ἂν (λ) ὡρισμοὶ (μ) ὅτι ἀνὴρ (ν) ἐπ' αὐτ. (ξ) ὅσ' ἂν (ο) ὡρισμοὶ οὓς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

CAP. XXX.

REtulítque Moses filiis Israel omnia quæ 1
præceperat Dominus Mosi. Et locutus est 2
Moses cum principibus tribuum filiorum
Israel, dixítque ad eos, Hic est sermo quem
præcepit mihi Dominus. Cùm voverit vir 3
aliquis, votum Domino, & asseverârit juramento, & obligatione constrinxerit animam suam, ne irritum faciat verbum suum, *sed* juxta id quod egressum est ex ejus ore, faciat.
Cùm autem voverit mulier votum Domino, 4
& obligatione astrinxerit animam suam in
pueritia sua, domi patris sui: Audiat autem 5
pater ejus votum & vinculum quo animam suam obligavit, sileatq; ei pater ejus: rata erunt omnia vota & vincula quibus animam
suam obstrinxit. Quòd si irrita faciat ea pa- 6
ter ipsius in die quâ audit omnia vota cunctaque vincula quibus obligavit seipsam, non erunt rata: & Dominus parcet ei,
quòd irrita fecerit ea pater illius. Si verò 7
fuerit marito dum super se habet vota sua, aut
prolationem labiorum suorum quâ se ipsa 8
astrinxit: Audiat autem maritus ejus quacunq; audierit die, & taceat; rata erunt omnia vota: & vincula quibus se ipsam astrin-
xit, subsistent. Verùm si quâ die audivit mari- 9
tus ejus, infirmavit illa, irrita erũt vota et pro-
lationes labiorũ ejus, quibus se ipsã obstrinxit: 10
& Dñs parcet ei. Votũ verò viduæ & repu-
diatæ, & omne quo se ipsam adstringit, ratum 11
erit super eam. At si domi mariti sui votum
emiserit, aut vinculo aliquo seipsam obliga- 12
verit cũ juramento; Audiatq; maritus ejus, ac taceat, nec infirmet ea; subsistent omnia vota: & omnia vincula quibus se ipsam obstrinxit, subsistent.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ל

1 ואמר משה לבני ישראל ככל די־
פקיד יי ית משה: ומליל משה
2 עם רישי שבטיא לבני ישראל
למימר דין פתגמא די פקיד יי:
3 גבר ארי ידר נדר קדם יי או יקים
קים למיסר אסר על נפשיה לא
יבטיל פתגמיה ככל די יפוק
מפומיה יעבד: ואתתא ארי
4 תדר נדר קדם יי ותיסר אסר
בבית אבוהא ברביותהא:
5 וישמע אבוהא ית נדרהא ואסרהא
די אסרת על נפשה וישתוק לה
אבוהא ויקומון כל נדרהא וכל
אסרי די אסרת על נפשה יקומון:
6 ואם אעדי אבוהא יתהון
ביומא דשמע כל נדרהא ואסרהא
די אסרת על נפשה לא יקומון
ומן קדם יי ישתבק לה ארי
אעדי אבוהא יתהון: ואם
7 מהוה תהוי לגבר ונדרהא עלה
או פירוש ספותהא די אסרת על
נפשה: וישמע בעלה ביומא
8 דישמע וישתוק לה ויקומון
נדרהא ואסרהא די אסרת על
נפשה יקומון: ואם ביומא די
9 שמע בעלה אעדי יתהון ויבטל
ית נדרהא די עלה וית פרוש
ספותהא די אסרת על נפשה
ומן קדם יי ישתבק לה:
10 ונדר ארמלא ומתרכא כל די
11 אסרת על נפשה יקום עלה: ואם
בית בעלה נדרת או אסרת אסר
12 על נפשה בקיום: וישמע בעלה
וישתוק לה לא אעדי יתהון ויקומון
כל נדרהא וכל אסר די אסרת
על נפשה יקום:

Targum Onkelos,

CAP. XXX.

1 Et dixit Moyses filiis Isra-
el, juxta omnia quæ præcepit
2 Dominus Moysi. Locutusq; est
Moyses cum principib⁹ tribu-
um filiorum Israel, dicens: Iste
est sermo, quem præcepit Do-
3 minus. Si vir voverit votum
coram Domino, aut juraverit
juramentũ ut constringat vin-
culo animam suam; non faciet
irritum verbum suum: sed juxta
omnia quæ egressa sunt ab ore
4 ejus, faciet. Mulier autem si vo-
verit votum coram Domino:
& constrinxerit se vinculo in
domo patris sui, in pueritiâ
5 suâ. Et pater ej⁹ audierit votũ
ejus, & vinculum ejus quo
obligavit animam suam, & ta-
cuerit pater ejus: confirma-
ta erunt omnia vota ejus; &
omnia vincula, quibus obli-
gavit animam suam, firma
6 erunt. Si autem contradixerit
ei pater ejus, in die qua audi-
erit: omnia vota ejus, & vin-
cula ejus quibus obligavit ani-
mam suam, non erunt confir-
mata: & à facie Domini di-
mittetur ei; eò quòd pater
7 ejus contradixerit ei. Et si fue-
rit nupta viro, & votum vove-
rit: aut protulerit labiis suis,
quo obligavit animam suam.
8 Et audierit maritus ejus, & in
die quo audierit, tacuerit:
confirmata erunt vota ejus, &
vincula ejus quibus obligavit
9 animam suam. Et si in die quo
audierit maritus ejus, contra-
dixerit *eis*: irrita faciet vota
ejus quæ habet, & verbum la-
biorum ejus quo obligavit ani-
mam suam: & à facie Domi-
10 ni dimittetur ei. Omne autem
votum viduæ & repudiatæ,
quo obligavit animam suam,
11 firmum erit. Et si in domo ma-
riti sui promisit: aut obligavit
animam suam vinculo jura-
12 menti. Et audivit vir ejus, &
tacuit; neq; contradixerit *eis*:
confirmata erunt omnia vota
ejus; et *omne vinculũ, quo* obli-
gavit animã suã, *firmum erit.*

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

2

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

2

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXX.

Præterea locutus est Mo- 1
ses filiis Israel, secundùm o-
mnia quæ præceperat Domi-
nus Mosi. Dixitque Moses 2
(a) capitibus tribuum filiorũ
Israel, in hunc modum, Hoc
est verbum quod præcepit
Dominus; Homo cùm vo- 3
verit votum Domino, aut ju-
raverit juramento se ligatu-
rum vinculum super animam
suam, non (b) prophanabit
verba sua: secundùm omnia
quæ egressa sunt ex ore ejus,
faciet. Mulier quoque cùm 4
voverit votum Domino, &
se ligaverit vinculo in domo
patris sui in pueritia sua;
Audieritque pater ejus vota 5
ejus, & vincula ejus quibus
adstrinxit animam suam, &
siluerit pater ejus, tum stabi-
lia erunt omnia vota ejus, &
vincula ejus quibus adstrin-
xit animam suam, confirma-
buntur. Si autem irritando 6
irritaverit pater ejus illud in
die quo audivit; omnia vota
ejus, & vincula ejus quibus
adstrinxit animam suam, non
confirmabuntur: Dominus
parcet illi, nam irritavit pa-
ter ejus illud. Quòd si nu- 7
pserit viro, & votorum rea
fuerit, aut protulerit labiis
suis quo adstrinxerit animam
suam, Audiverit autem ma- 8
ritus ejus; in die quo audi-
verit, & tacuerit, stabilia
erunt vota ejus: et vincula
ejus quib⁹ astrinxit animam
suam, confirmabuntur. Si 9
verò in die quo audivit ma-
ritus ejus abnuerit illud, tum
irritabit vota ejus quorum
rea fuerit, aut quod prolatum
est labiis ejus quo adstrinxit
animam suam, parcétque illi
Dominus. Votum autem vi- 10
duæ, & repudiatæ, omne
quo adstrinxerit animam su-
am, stabile erit illi. Quòd 11
si in domo mariti sui voverit,
aut adstrinxerit vinculo ani-
mam suam cum juramento,
Audiverit autem maritus e- 12
jus, & siluerit, non irritabit
illud, sed stabilia erunt o-
mnia vota ejus: omnia quo-
que vincula ejus quibus ad-
strinxit animam suam, con-
firmabuntur.

VER. SAM. (*a*) consummatis (*b*) solvet

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الثلثون *

1 * فقال موسى لبني اسرايل جميع ما امر الله به * ثم كلم موسى روساء الاسباط الذين لبني
2
3 اسرايل قايلا هذا الامر الذي امر الله به * اي رجل نذر نذرا لله . او حلف يمينا ليعقد عقدا
4 على نفسه . فلا يبدل قوله . بل يعمل بما خرج من فيه * فاية امراة نذرت نذرا لله . او عقدت
5 عقدا في بيت ابيها في حال صباها * فسمع ابوها نذرها وعقدها الذي عقدته على نفسها
6 فامسك عنها . فقد ثبت جميع نذورها . وكل عقد عقدته على نفسها * وان نهرها ابوها في يوم
سماعه ذلك . فكل نذورها وعقدها الذي عقدته على نفسها غير ثابت . والله يغفر لها اذا
7 انتهرها ابوها * وان صارت لرجل ونذورها عليها . او لفظ شفتيها الذي عقدته على نفسها
8 * فسمع بعلها في اي يوم سمع ذلك . فامسك عنها . فقد ثبتت نذورها . وعقودها التي
9 عقدتها على نفسها ثبتت * وان انتهرها زوجها في يوم سماعه . فقد فسخ نذرها الذي جعلته
10 عليها . ولفظ شفتيها الذي عقدت على نفسها . والله يصفح عنها * ونذر الارملة والمطلقة
11 وجميع ما عقدته على نفسها . فثابت عليها * وان كانت نذرت في بيت بعلها . او عقدت
12 بيمين عقدا * فسمع ذلك بعلها وامسك عنها ولم ينتهرها . فقد ثبتت نذورها . وكل عقد
عقدته على نفسها .

CAP. XXX.

Dixitque Musa filiis Israil quidquid 1
præcepit ei Deus. Et locutus est Musa cũ 2
principib⁹ tribuũ filiorũ Israil, dicens;
Hoc est præceptum quod mandavit Deus,
Quicunq; vir voverit votũ Deo, aut ju- 3
raverit jusjurandũ ut astringat sese ali-
quâ obligatione, ne abroget sermonẽ suũ,
sed exequatur quod processit ex ore suo.
Et quæcunq; mulier voverit votũ Deo, aut 4
obligaverit se aliquâ obligatione in domo
patris sui, in statu adolescentiæ suæ; Au- 5
dieritque pater ejus votũ ipsius atq; obli-
gationem ipsius quâ astrinxit sese, &
continuerit se ab ea: jam confirmata sunt
cuncta vota illius, atque omnis obligatio
quâ seipsam constrinxit. Quòd si incre- 6
pavit illã pater ejus die quâ id audivit;
omnia vota atque obligationes ipsius qui-
bus seipsam constrinxit, irrita sunt:
& Deus dimittet ei, cùm pater ejus illã
increpaverit. Et si fiat viro dum ejus vo- 7
ta aut prolatio labiorũ ejus quâ seipsam
obligaverat, sunt super eam, Audieritque 8
maritus ejus; quâcunque demum die id
audierit, continueritque se ab illa, firma
jam reddita sunt vota ipsius; atque obli-
gationes quibus sese astrinxerat, firmatæ
sunt. Quòd si increpaverit eam maritus 9
ejus die quâ audivit; jam irritum fa-
ctum est votum ipsius quod sibi ipsa im-
posuerat, atque prolatio labiorum ejus
quâ se obligaverat: & Deus propitiabitur
illi. Votum verò viduæ & repudiatæ, & 10
omne quo se constrinxerit, validum est.
Et si voverat in domo mariti sui, aut 11
obligaverat se cum juramento aliquâ ob-
ligatione; Audivitq; id maritus ejus, & 12
continuit se ab ea, nec increpavit eam:
jam confirmata sunt vota ejus, & omnis
obligatio quâ sese astrinxerat.

egressio omnis ,se audire die in ejus vir ea infregerit infringendo si Et
13 ואם־הפר יפר אתם אישה ביום שמעו כל־מוצא
ejus Vir:erit stabilis nō,ej9 animæ ligamine in & ,ej9 votis in ejus labiorum
שפתיה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה
juramentū omne & , votū Omne .ei parcet Dominus & ,ea infregit
14 הפרם ויהוה יסלח־לה: כל־נדר וכל־שבעת
.illud infringet ejus vir &,illud stabiliet ej9 vir ,animā affligendū ad,ligaminis
אסר לענת נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו:
stabiliet & ,diem in die de ejus vir ei obsurduerit obsurdescendo si Et
15 ואם־החרש יחריש לה אישה מיום אל־יום והקים
,eā super quæ ejus ligamina omnia vel ,ejus vota omnia
את־כל־נדריה או את־כל־אסריה אשר עליה
si Et se audire die in ,ei obsurduit quia :ea stabiliet
16 הקים אתם כי־החרש לה ביום שמעו: ואם־
.suā perversitatem portabit & ,se audire post ,ea infregerit infringendo
הפר יפר אתם אחרי שמעו ונשא את־עונה:
inter Moseh DOMINUS præcepit quæ statuta Ista
17 אלה החקים אשר צוה יהוה את־משה בין
domo ejus pueritiis in ej9 filiā ad ,patrem inter ,ejus uxorem ad ,virum
איש לאשתו בין־אב לבתו בנעריה בית
.ejus patris
אביה:

CAP. XXXI. לא

ultionem Ulciscere :dicendo ,Moseh ad Dominus est locut9 Et
1 2 וידבר יהוה אל־משה לאמר: נקם נקמת
.tuos populos ad colligēris postea ,Midianitis de Israel filiorū
בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל־עמיך:
vobiscum ex vos Accingite :dicendo ,populum ad Moseh est locut9 Et
3 וידבר משה אל־העם לאמר החלצו מאתכם
Domini ultionem dandum ad,Midian super sint & ,militiā ad viri
אנשים לצבא ויהיו על־מדין לתת נקמת־יהוה
extensionibus omnibus ,extensioni mille ,extensioni Mille .Midian in
4 במדין: אלף למטה אלף למטה לכל מטות
Israel millibus ex sunt traditi Et .exercitum ad mittetis Israel
5 ישראל תשלחו לצבא: וימסרו מאלפי ישראל
.exercitum accincti millia duodecim ,extensionem ad mille
אלף למטה שנים־עשר אלף חלוצי צבא:
& eos ,exercitum ad extensioni mille Moseh eos misit Et
6 וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת־
,sanctitatis vasa & :exercitum ad sacerdotis Elhazar filium Pinechas
פינחס בן־אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש
,Midian super militaverunt Et .ejus manu in ovationis tubæ &
7 וחצצרות התרועה בידו: ויצבאו על־מדין
omnem occiderunt & :Moseh Dominus præcepit quemadmodum
כאשר צוה יהוה את־משה ויהרגו כל־
,eorum occisis super occiderunt Midian reges Et .masculum
8 זכר: ואת־מלכי מדין הרגו על־חלליהם
quinque ,Rebah & ,Chur & ,Sur & ,Rechem & ,Evi
את־אוי ואת־רקם ואת־צור ואת־חור ואת־רבע חמשת
.gladio in occiderunt Behor filium Bilham & ;Midian reges
מלכי מדין ואת בלעם בן־בעור הרגו בחרב:

Versio VULG. LAT.

13 Sin autem extemplò con-
tradixerit, non tenebitur
promissionis rea: quia ma-
ritus contradixit, & Domi-
14 nus ei propitius erit. Si vo-
verit, & juramento se con-
strinxerit, ut per jejunium,
vel cæterarum rerum absti-
nentiam, affligat animam
suam, in arbitrio viri erit
ut faciat, sive non faciat.
15 Quòd si audiens vir tacue-
rit, & in alteram diem di-
stulerit sententiam: quid-
quid voverat atq; promise-
rat, reddet: quia statim ut
16 audivit, tacuit. Sin autem
contradixerit postquàm re-
scivit, portabit ipse iniqui-
17 tatem ejus. Istæ sunt leges,
quas constituit Dñs Moysi,
inter virum & uxorem, in-
ter patrem & filiam, quæ in
puellari adhuc ætate est,
vel quæ manet in parentis
domo.

CAP. XXXI.

1 Locutúsq; est Dominus
2 ad Moysen, dicens; Ulci-
scere priùs filios Israel de
Madianitis, & sic colligéris
3 ad populú tuum. Statimq;
Moyses, Armate, inquit, ex
vobis viros ad pugnam, qui
possint ultionem Domini
expetere de Madianitis.
4 Mille viri de singulis tribu-
bus eligantur ex Israel qui
5 mittantur ad bellum. Dede-
rúntque millenos de singu-
lis tribubus, id est, duode-
cim millia expeditorum ad
6 pugnam. Quos misit Moy-
ses cum Phinees filio Elea-
zari sacerdotis: vasa quoq;
sancta, & tubas ad clangen-
7 dum tradidit ei. Cúmque
pugnâssent contra Madiani-
tas atque vicissent, omnes
8 mares occiderunt, Et reges
eorum, Evi, & Recem, &
Sur, & Hur, & Rebe, quin-
que principes gentis: Ba-
laam quoque filium Beor
interfecerunt gladio.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

13 Ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ
ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πάντα ὅσα (π) ἐὰν ἐξ-
έλθῃ ἐκ τῶν χειλέων αὐτῆς κατὰ τὰς εὐχὰς
αὐτῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς κατὰ τῆς ψυ-
χῆς αὐτῆς, οὐ μενεῖ αὐτῇ· ὁ ἀνὴρ αὐτῆς
14 περιεῖλε, καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. Πᾶσα
εὐχὴ καὶ πᾶς ὅρκος δεσμοῦ (ρ) κακῶσαι ψυ-
χὴν, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς στήσει αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ
15 αὐτῆς περιελεῖ. Ἐὰν δὲ σιωπῶν παρασιω-
πήσῃ αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ στήσει
αὐτῇ πάσας τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς (σ)
ὁρισμοὺς τοὺς ἐπ' αὐτῆς στήσει αὐτῇ, ὅτι
16 ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἤκουσεν. Ἐὰν
δὲ (τ) περιελὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μετὰ
τὴν ἡμέραν ἣν ἤκουσε, καὶ λήψεται τὴν ἁμαρ-
17 τίαν αὐτοῦ. Ταῦτα τὰ δικαιώματα ὅσα
ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ, ἀναμέσον
ἀνδρὸς (υ) καὶ γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον
πατρὸς καὶ θυγατρὸς ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πα-
τρός.

MS. A. (π) ἂν (ρ) κακῶσαι αὐτὴν, ὁ (σ) ὁρισμὸς αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, (τ) περιαίρων περιέλῃ αὐτῆς (υ) καὶ ἀναμέσον γυναικὸς

ΚΕΦ. λα'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
2 γων, Ἐκδίκει τὴν ἐκδίκησιν (α) υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ ἐκ τῶν Μαδιανιτῶν, καὶ ἔσχατον προσ-
3 τεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου. Καὶ ἐλάλησε
Μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, λέγων, Ἐξοπλίσα-
τε ἐξ ὑμῶν ἄνδρας, καὶ παρατάξασθε ἔναντι
κυρίου ἐπὶ (β) Μαδιὰν, ἀποδοῦναι ἐκδίκη-
4 σιν παρὰ τοῦ κυρίου τῇ (γ) Μαδιάν. Χιλίους
ἐκ (δ) φυλῆς, χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ πασῶν
φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀποστείλατε παρατά-
5 ξασθαι. Καὶ ἐξηρίθμησαν ἐκ τῶν χιλιάδων
Ἰσραὴλ χιλίους ἐκ φυλῆς, δώδεκα χιλιά-
6 δες· ἐνωπλισμένοι εἰς παράταξιν. Καὶ
ἀπέστειλεν αὐτοὺς Μωυσῆς χιλίους ἐκ (ε) φυ-
λῆς, χιλίους ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν,
καὶ Φινεὲς υἱὸν Ἐλεάζαρ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέ-
ως· καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ αἱ σάλπιγγες
7 τῶν σημασιῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Καὶ
παρετάξαντο ἐπὶ (β) Μαδιὰν, καθὰ ἐνετεί-
λατο κύριος (ζ) Μωυσῇ. καὶ ἀπέκτειναν
8 πᾶν ἀρσενικόν. Καὶ τοὺς βασιλεῖς (η) Μα-
διὰν ἀπέκτειναν ἅμα τοῖς τραυματίαις
αὐτῶν· καὶ τὸν Εὐὶν, καὶ τὸν (θ) Ῥοκὸν,
καὶ τὸν Σοὺρ, καὶ τὸν Οὒρ, καὶ τὸν Ῥοβὸκ,
πέντε βασιλεῖς (γ) Μαδιάν. καὶ τὸν Βαλαὰμ
υἱὸν (ι) Βεὼρ ἀπέκτειναν (κ) ἐν ῥομφαίᾳ
σὺν τοῖς τραυματίαις αὐτῶν.

MS. A. (α) τῶν υἱῶν (β) Μαδιάμ, (γ) Μαδιάμ. (δ) φυλῆς, καὶ χιλίους (ε) φυλῆς, καὶ χιλίους (ζ) τῷ Μωυσῇ. (η) Μαδιὰμ (θ) Ῥοκὸμ, (ι) Βαιὼρ (κ) ἐν ῥομφαίαις σὺν

Si autem circumauferens cir- 13
cumauferat vir ejus, quâcun-
que die audierit, omnia quæcun-
que exierint ex labiis ej9 secun-
dū vota ej9, et secundū definiti-
ones, quæ adversùs animā ejus
non manebunt ei: vir ejus cir-
cumabstulit, et Dominus munda-
bit eam. Omne votum, et omne 14
jusjurandum vinculi(ρ) affligere
animam, vir ejus statuet ei; et
vir ejus circumauferet. Si autem
tacens tacuerit ei, diem ex die, 15
et statuet ei omnia vota ejus; et
definitiones quæ super ipsam,
statuet ei, quoniam tacuit ei, die
quā audivit. Si autē circumau-
ferens circumauferat vir ejus 16
post diē quā audivit, et accipiet
peccatū suū. Hæ sunt justifica-
tiones, quascunq; mandavit Do- 17
minus Moysi inter virum et uxo-
rem ejus, et inter patrem et fi-
liā in juventute in domo patris.

CAP. XXXI.

Et locutus est Dominus ad 1
Moysen, dicens, ulciscere ultio- 2
nē filiorum Israel de Madiani-
tis; et postremò apponēris ad po-
pulum tuum. Et locutus est Moy- 3
ses ad populum, dicens, Armate
ex vobis viros; et militate co-
rā Domino super Madian, ad
reddendā vindictā à Domino
ipsi Madiā. Mille ex tribu, mille 4
ex tribu, ex omnib9 tribub9 filio-
rum Israel, mittite ad militan-
dum. Et exumerārunt ex milli- 5
bus Israel, mille ex tribu, duo-
decim millia: armati ad militiā.
Et misit eos Moyses mille ex tri- 6
bu, mille ex tribu, cum virtute
eorum, et Phinees filium Eleaza-
ri filii Aaron sacerdotis. Et vasa
sancta, et tubæ significationum in
manibus eorum. Et militaverunt 7
super Madian, sicut præcepit Do-
minus Moysi. Et occiderunt omne
masculinum. Et reges Madian 8
interfecerunt simul cum cæsis
eorum, et Evin, et Rhocon, et
Sur, et Ur, et Rhobor, quinque
reges Madian. Et Balaam fi-
lium Beor interfecerunt in gla-
dio cum cæsis eorum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]

Sed si planè infirmaverit ea, & prohibuerit 13
eam in die quo audivit: quæcunque egressa
sunt è labiis ejus quoad vota & obligationes
quibus seipsam obstrinxit, haud firma erunt,
eò quòd maritus ejus irrita fecerit ea: & Dñs
parcet illi. Omnia vota, omniáq; juramenta 14
obligationum quæ animam lædunt, maritus
ejus confirmabit, & maritus ejus infirmabit.
Quòd si planè taceat maritus ejus de die in 15
diē, subsistent omnia vota omnésq; obligati-
ones quibus animam suam devinxit, eò quòd
tacuerit maritus ejus in die quo audivit. Sin 16
autē irrita penitùs faciat ea postquā audierit,
ipse recipiet peccatum ejus. Hæ sunt leges 17
quas mandavit Domin9 Mosi inter virum &
uxorem ejus, & inter patrem ac filiam ejus
dum adhuc puella est in domo patris sui.

CAP: XXXI.

Locutus est etiam Dominus cum Mose, di- 1
xitq; ad eum; Ulciscar vindictā filiorū Israel 2
de Medianitis, & tunc colligēris ad popu-
lum tuum. Ait igitur Moses ad populum, 3
Instruite viros ex vobis ad prælium, ut proce-
dant adversùs Medianitas, sumantq; ultionē
Domini de Medianitis. Millenos ex unaquaq; 4
tribu, ex omnibus tribubus filiorū Israel, mit-
tite ad prælium. Quare delecti fuerunt è tri- 5
bub9 filiorū Israel milleni ex unaquaq; tribu,
duodecim videlicet, millia armati ad bellum.
Misitq; eos Moses, mille ex singulis tribubus, 6
nempe duodecim millia armatos; eos inquam,
& Phinehes filium Eliazar sacerdotis ad
præliū: & vasa sancta, necnon buccinæ clan-
goris erant in manu ejus. Bellū itaq; commi- 7
serunt cum Median, quemadmodum præce-
perat Dñs Mosi, & trucidārunt omnē mascu-
lū. Reges quoque Median interfecerunt 8
occisis eorū, nempe Aui, & Recem, & Sur, &
Hur, & Reba, quinq; reges Medianitas: &
Belaam filium Beor interfecerunt gladio.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

13 וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּל יָתְהוֹן בַּעְלַהּ
בְּיוֹמָא דִשְׁמַע כָּל אַפָּקוּת סִפְוָתַהָא
לְנִדְרַהָא וּלְאֱסָר נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן
בַּעְלַהּ בַּטְּלִנּוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבִק
לַהּ: 14 כָּל נְדַר וְכָל קְיָמַת אֱסָר
לְסַגָּפָא נְפַשׁ בַּעְלַהּ יְקִימִנּוּן וּבַעְלַהּ
יְבַטְּלִנּוּן: 15 וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתּוֹק לַהּ
בַּעְלַהּ מִיּוֹם לְיוֹם וִיקִים יָת כָּל
נִדְרַהָא אוֹ יָת כָּל אֱסָרַהָא דִּי עֲלַהּ
קִים יָתְהוֹן אֲרֵי שְׁתַק לַהּ בְּיוֹמָא
דִשְׁמַע: 16 וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּל יָתְהוֹן
בָּתַר דִּשְׁמַע וִיקַבֵּל יָת חוֹבַהּ:
17 אִלֵּין קְיָמַיָּא דִּי פַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה
בֵּין גְּבַר לְאִתְּתֵיהּ בֵּין אַבָּא
לִבְרַתֵּיהּ בִּרְבִיוּתַהָא בֵּית אֲבוּהָא:

לא

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: 2 אִתְפְּרַע
פּוּרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי
בָּתַר כֵּן תִּתְכְּנֵשׁ לְעַמָּךְ: 3 וּמַלִּיל מֹשֶׁה
עִם עַמָּא לְמֵימַר זָרִיזוּ מִנְּכוֹן גֻּבְרִין
לְחֵילָא וִיהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתַּן
פּוּרְעָנוּת דִּין עַמָּא דַייָ בְּמִדְיָן:
4 אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכֹל
שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּן לְחֵילָא:
5 וְאִתְבְּחַרוּ מֵאַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל אַלְפָא
לְשִׁבְטָא תְּרֵי עֲסַר אַלְפִין מְזָרְזֵי
חֵילָא: 6 וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא
לְשִׁבְטָא לְחֵילָא יָתְהוֹן וְיָת פִּינְחָס
בַּר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְחֵילָא וּמָנֵי
קוּדְשָׁא וַחֲצוֹצְרָת יַבָּבְתָא בִּידֵיהּ:
7 וְאִתְחַיַּלוּ עַל מִדְיָן כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ
יָת מֹשֶׁה וְקַטִּלוּ כָּל דְּכוּרָא: 8 וְיָת מַלְכֵי
מִדְיָן קְטַלוּ עַל קְטִילֵיהוֹן יָת אֱוִי
וְיָת רֶקֶם וְיָת צוּר וְיָת חוּר וְיָת
רֶבַע חַמְשָׁא מַלְכֵי מִדְיָן וְיָת בִּלְעָם
בַּר בְּעוֹר קְטַלוּ בְּחַרְבָּא:

13 Si autem maritus ej^9 irrita fecerit ea, in die quo audierit, omnia quæ protulit labiis suis in votis suis, & in obligatione animæ suæ, non erunt firma: marit^9 enim ej^9 irrita fecit ea, & à facie Dñi dimittetur ei.
14 Omne votum & omne juramentũ vinculi ad affligendam animam, maritus ejus confirmabit ea & marit^9 ejus irrita faciet ea.
15 Si autem tacens tacuerit marit^9 ej^9 de die in diẽ: confirmabit omnia vota ejus, aut omnia vincula quibus se obligavit: confirmabit ea; quia tacuit in die qua audivit.
16 Si autem irrita fecit ea, postquam audierat: recipiet ille iniquitatem ejus.
17 Ista sunt præcepta quæ mandavit Dñs Moysi, inter virum & uxorem ej^9: & inter patrem & filiam suam, in pueritia ejus in domo patris sui.

CAP. XXXI.

1 Locutúsque est Dominus
2 cum Moyse dicens. Ulciscere filios Israel de Madianitis: & postea colligêris ad populum
3 tuum. Locutúsque est Moyses cum populo dicens; Armate ex vobis viros in exercitum: ut sint contra Madiã, ut ulciscantur populum Domini de Ma-
4 dianitis. Mille de singulis tribub^9, per omnes tribus Israel,
5 mittetis in exercitum. Et electi sunt de millibus Israel mille de unaquaque tribu: duodecim millia armatorum ad ex-
6 ercitum. Et misit eos Moyses in exercitum mille de unaquâque tribu, & Phineẽs filium Eleazari sacerdotis, & vasa sancta & tubas clangoris in manu
7 ejus. Duxeruntque exercitum contra Madian, sicut præceperat Dominus Moysi: & occi-
8 derunt omnem masculum. Reges quoque Madian occiderunt super interfectos eorum; Evi & Recem, & Sur & Hur, & Rebee; quinque reges Madian: Balaam quoque filium Beor occiderunt gladio.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13–17 [illegible]

CAP. XXXI. 1–8 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13–17 [illegible]

CAP. XXXI. 1–8 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

13 Si autem irritando irritaverit illa vir ejus in die quo audiverit, nulla quæ egressa sunt ex labiis ejus in votis ejus & in vinculo animæ ejus, confirmabuntur: Vir ejus irritavit ea, ideo Dominus parcet illi.
14 Omne votum, & omne juramentum astringens ad afflictionem animæ, vir ejus confirmabit illud, & vir ejus irritabit illud.
15 Si verò silendo siluerit illi vir ejus de die in diem, tum confirmabit omnia vota ejus, vel omnia vincula ejus quæ sunt super eam; confirmabit illa, quia siluit illi eo die quo audivit.
16 Quòd si irritando irritaverit ea postquam intellexerit, (c) feret iniquitatem suam.
17 Hæc sunt præcepta quæ præcepit Dominus Mosi inter virum et uxorem ejus, inter patrem et filiam ejus, dum est in pueritia sua, & in domo patris sui.

CAP XXXI.

1 Postea locutus est Dominus
2 Mosi, dicens; Vindicando vindicabis filios Israel de Madianitis, & posteà colli-
3 gêris ad populum tuum. Et locutus est Moses populo, dicens; (a) Expedite de vobis viros ad militiã qui stent adversùs Madian, ut sumant ultionẽ Domini de Madian.
4 De unaquaque tribu mille ex omnibus tribubus Israel, mit-
5 tetis ad bellum. Et (b) traditi sunt de millibus Israel mille per tribum, duodecim millia (c) expeditorum ad
6 bellum. Et misit eos Moses millenos per tribum ad belliũ, eos, & Phinees filium Eleazari sacerdotis ad bellum; vasa autem sancta, & tubæ clangoris erant in manu ejus.
7 Pugnaverunt igitur adversùs Madian sicut præceperat Dominus Mosi, & occide-
8 runt omnem masculum. Reges quoque Madian occiderunt cum cæsis eorum, Evi, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe, quinque reges Madian; Balaam etiam filium Beor occiderunt gladio.

VER. SAM. (c) recipiet
(a) Armate (b) declarati (c) armatorum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * وان فسخ ذلك في يوم سماعه به * فكل ما خرج من شفتيها من عهود ونذور على نفسها فغير
14 ثابت * ولما فسخها بعلها فالله يغفر لها * وكذاك كل نذر وكل يمين تعقد لعذاب النفس * فبعلها
15 يثبت ذلك * وبعلها يبطله * وان امسك عنها من يوم الى يوم * فقد ثبت جميع نذورها * وعهودها
16 التي عليها ثبتها * لما امسك عنها في يوم سماعه بذلك * فان فسخ ذلك بعد ما سمع به * فقد
17 حمل وزرها * هذه الرسوم التي امر الله بها موسى * فيما بين الرجل وزوجته دائما * وفيما بين
الاب وابنته * في حال صباها * وهي في منزله *

* الفصل الحادي والثلثون *

1 * وكلم الله موسى قائلا * انتقم نقمة بني اسرائيل من المدينيين * وبعد ذلك تنضم الى قومك
2
3 * فقال موسى لقومه * جردوا منكم رجالا للجيش يعبرون الى مدين * ليحلوا نقمة الله بهم * الفا من
4
5 كل سبط من اسباط بني اسرائيل تبعثون بهم للغزو * فامتاز من الوف آل اسرائيل الف من كل
6 سبط * فصاروا اثني عشر الفا مجردين للغزو * فبعث بهم موسى وفينحاس بن العازار بن هرون
7 الامام للغزو * وانية القدس * وابواق الجلب بيده * فغزوا مدين كما امر الله موسى * وقتلوا كل
8 رجل * وقتلوا خمسة املاك مدين مع قتلاهم * وهم اوي * وراقم * وصور * وحور * ورابع * وايضا
بلعام بن باعور قتلوه بالسيف *

13 Quòd si irrita fecit hæc in die quâ audivit illa, quidquid exivit è labiis ejus ex obligationibus & votis quibus se ipsa obligárat, est invalidum; & quandoquidem irrita fecit ea maritus ejus, Deus condonabit illi.
14 Et similiter omne votum & omne jusjurandũ quo se obligat affligendi seipsam, maritus ejus confirmabit illud, & maritus ejus annullabit illud.
15 At si contineat se ab illa de die in diem, jam confirmavit omnia vota ipsius; & obligationes quas illa sibi imposuit, ipse confirmavit; quandoquidẽ retraxit se ab ea in die quâ id audivit.
16 Sin autem irritum fecit illud postquam id audivit, jam portavit crimen ejus.
17 Hæc sunt præcepta quæ mandavit Deus Musæ inter virum & uxorem ejus semper, & inter patrem ac filiam ejus tempore pueritiæ suæ, dum adhuc est in domo ipsius.

CAP. XXXI.

1 Locutusq; est Deus cum Musa, dicens;
2 Ulciscere ultionem filiorum Israil à Medianitis, & posteà aggregaberis genti
3 tuæ. Ait Musa populo suo, Ciete ex vobis viros ad bellum, ut pugnent contra Median, & sumant vindictam Dei ab i-
4 psis. Mille ex unaquaque tribu de tribubus
5 filiorum Israil, mittetis ad bellum. Igitur segregati fuerunt è millibus stirpis Israil, mille ex qualibet tribu; factique sunt duo-
6 decim millia accincti ad prælium. Misitque eos Musa, & Finhas filium Elazar filii Haronis sacerdotis ad prælium, & is vasa sanctuarii & tubas clangoris manu
7 suâ gestabat. Pugnaverunt ergò contra Median, sicuti præceperat Deus Musæ,
8 & occiderunt omnem virum. Et interfecerunt quinque reges Median cum interfectis eorum, nempe Aui, & Racem, & Sur, & Hur, & Rabee; quin & Balaam filium Beor interfecerunt gladio.

ספר במדבר: לא

9 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ׃
10 וְאֵת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָּאֵשׁ׃
11 וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃
12 וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבִי וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃
13 וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃
14 וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה׃
15 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה׃
16 הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר־מַעַל בַּיהוָה עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה׃
17 וְעַתָּה הִרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ׃
18 וְכֹל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם׃
19 וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם׃
20 וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׃
21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
22 אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכָּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפָרֶת׃

Versio VULG. LAT.

9 Ceperúntq; mulieres eorum, & parvulos, omniáque pecora, & cunctam supellectilem: quidquid habere potuerant, 10 depopulati sunt. Tam urbes quàm viculos & castella flamma consumpsit. 11 Et tulerunt prædam, & universa quæ ceperât tam ex hominib⁹, quàm 12 ex jumentis. Et adduxerunt ad Moysen, & Eleazarum sacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum Israel: reliqua autē utensilia portaverunt ad castra in campestrib⁹ Moab juxta Jordanem contra 13 Jericho. Egressi sunt autem Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes synagogæ, in occursum eorum extra ca- 14 stra. Iratúsq; Moyses principib⁹ exercit⁹, tribunis, & centurionib⁹ qui venerant de bel- 15 lo, Ait; Cur fœminas reser- 16 vâstis? Nónne istæ sunt quæ deceperūt filios Israel ad suggestionem Balaã, & prævaricari vos fecerunt in Dño super peccato Phogor, unde & per- 17 cussus est populus? Ergò cunctos interficite quidquid est generis masculini, etiã in parvulis: & mulieres, quæ noverunt viros in coitu, jugu- 18 late. Puellas autem & omnes fœminas virgines reser- 19 vate vobis. Et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur 20 die tertio & septimo. Et de omni præda, sive vestimentũ fuerit, sive vas, & aliquid in utensilia præparatũ, de caprarũ pellib⁹, & pilis, & ligno, expi- 21 abitur. Eleazar quoq; sacerdos ad viros exercit⁹ qui pugnaverât, sic locut⁹ est; Hoc est præceptũ legis, ꝙ mandavit Dñs 22 Moysi. Aurum, & argentũ, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

9 Καὶ (λ) ἐπρονόμευσαν τὰς γυναῖκας (β) Μαδιάν, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ (μ) ἔγκτητα αὐτῶν· καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐπρονόμευ- 10 σαν. Καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν, καὶ τὰς ἐπαύλεις 11 αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί. Καὶ ἔλαβον πᾶσαν τὴν προνομὴν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. 12 Καὶ ἤγαγον πρὸς Μωυσῆν καὶ πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς πάντας (ν) υἱοὺς Ἰσραήλ, τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὰ σκῦλα, καὶ τὴν προνομὴν εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς Ἀραβὼθ Μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου 13 κατὰ Ἱεριχώ. Καὶ ἐξῆλθε Μωυσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἔξω τῆς 14 παρεμβολῆς. Καὶ ὠργίσθη Μωυσῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις τοῖς ἐρχομένοις ἐκ τῆς 15 παρατάξεως τοῦ πολέμου. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωυσῆς, Ἱνατί ἐζωγρήσατε πᾶν θῆλυ; 16 Αὗται γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα Βαλαὰμ τοῦ ἀποστῆσαι καὶ ὑπεριδεῖν τὸ ῥῆμα κυρίου, ἕνεκεν Φογώρ· καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ 17 ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου. Καὶ νῦν ἀποκτείνατε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν πάσῃ τῇ ἀπαρτίᾳ, (ξ) πᾶσαν γυναῖκα, ἥτις ἔγνω κοίτην ἄρ- 18 σενος, (ο) ἀποκτείνατε. Καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῶν γυναικῶν, ἥτις (π) οὐκ οἶδε κοί- 19 την ἄρσενος, ζωγρήσατε αὐτάς. Καὶ ὑμεῖς (ρ) παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ ἀνελὼν καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ τετρωμένου ἁγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ 20 ὑμεῖς καὶ ἡ αἰχμαλωσία ὑμῶν. Καὶ πᾶν περίβλημα καὶ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἐξ αἰγείας, καὶ πᾶν σκεῦ- 21 ος ξύλινον ἀφαγνιεῖτε. Καὶ εἶπεν Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοὺς ἐρχομένους ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου, Τοῦτο τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου ὃ 22 συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. Πλὴν (σ) τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μολίβου καὶ κασσιτέρου·

9 Et prædati sunt mulieres Madiã, et supellectile eorũ, et pecora eorũ, et omnia quæ possederãt. Et virtutē eorũ deprædati sunt. 10 Et omnes civitates eorum, quæ in habitationibus eorũ, et villas eorum succenderunt in igni. 11 Et tulerunt omnem prædam eorum, & omnia spolia eorum ab homine usque ad pecus. 12 Et adduxerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & ad omnes filios Israel, captivitatem, & spolia, & prædam in castra in Araboth Moab, quæ est super Jordanem contra Hiericho. 13 Et egressus est Moyses, et Eleazar sacerdos, et omnes principes synagogæ in occursum eis extra castra. 14 Et iratus est Moyses in visitatores virtutis, chiliarchos, & centuriones, qui veniebant ex acie belli. 15 Et dixit eis Moyses; ut quid vivificâstis omne fœmininum? 16 Hæ enim (a) fuerunt filiis Israel secundùm verbum Balaam, ut recedere facerent, & despicere verbum Domini (b) propter Phogor: & facta est plaga in synagoga Domini. 17 Et nunc interficite omne masculinum in omni (c) multitudine: omnem mulierem, quæ novit concubitum masculi, interficite. 18 Et omnem multitudinem mulierum, quæ non novit concubitum masculi, vivificate eas. 19 Et vos castrametamini extra castra septem diebus. Omnis, qui interfecerit, & tetigerit vulneratum, purificabitur die tertiâ, & die septimâ, vos, & captivitas vestra. 20 Et omne indumentum, & omne vas pelliceum, & omnem facturam ex caprina, & omne vas ligneum purificabitis. 21 Et dixit Eleazar sacerdos ad viros virtutis, qui veniebant ab acie belli; Hæc est legis justificatio, quam præcepit Dominus Moysi. 22 (d) Præter aurum, & argentum, & æs, & ferrum; & plumbum, & stannum;

MS.A. (λ) προενόμευσαν (μ) ἐγκτήματα (ν) τοὺς υἱοὺς (ξ) καὶ πᾶσαν (ο) ἀποκτενεῖτε. (π) οὐκ ἔγνω κοίτην (ρ) παρεμβαλεῖτε (σ) τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

9 Et captivas duxerunt filii Israel mulieres Madianitarum, atque liberos eorum: & omnia jumenta eorum, omnemque eorum possessionem, & omnes eorum opes, diripuerunt. 10 Omnes autem civitates habitationis eorum, omnésque eorum planities, igne combusserunt. 11 Et abductâ universâ prædâ tam hominum quàm jumentorum, 12 Adduxerunt eam ad Mosen, & ad Eliazar sacerdotem, & ad universum cœtum filiorum Israel, captivos inquam, & prædam atque spolia, ad Araboth Moab quæ est secus Jordanem Jericho. 13 Et egressus est Moses & Eliazar sacerdos, omnésque magnates congregationis in occursum eorum extra castra. 14 Et iratus est Moses adversùs imperatores exercitûs, nempe tribunos & centuriones qui venerant è prælio 15 belli. Dixitque ad eos Moses, Cur servâstis omnes mulieres, 16 Cùm ipsæ fuerint scandalo filiis Israel juxta verbum Belaam, ita ut rebellarent, & scelus perpetrarent contra Dominum in negotio Peor, fieretque mors subita in cœtu Domini? 17 Nunc interficite omnes pueros masculos: & omnem mulierem quæ novit concubitum masculorum, interficite. 18 Omnem autem pubem mulierum quæ non nôrunt maris concubitum, servate vobis 19 vivam. Vos verò manete extra castra septem diebus: super omnem qui occidit animam, & omnem qui tetigit occisum, spargite in die tertio & in die septimo, tam vos 20 quàm captivos vestros. Et omne indumentum, & quodcunque vas pelliceum, & omne vas pileum, omneque vas ligneum, aspergi- 21 te. Et ait Eliazar sacerdos ad viros bellicos qui venerant è prælio, Hoc est præceptum 22 legis quod mandavit Dominus Mosi. Veruntamen aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & stannum, & plumbum,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

ושבו בני ישראל ית נשי מדין
וית טפלהון וית כל בעיריהון
וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו:
וית כל קרויהון במותבנהון וית
כל בית סגדתהון אוקידו בנורא:
ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא
באנשא ובבעירא: ואיתיו לות
משה ולות אלעזר כהנא ולות
כנשתא דבני ישראל ית שביא
וית דברתא וית עדאה למשריתא
למשריא דמואב די על ירדנא
דירחו: ונפקו משה ואלעזר כהנא
וכל רברבי כנשתא לקדמותהון
למברא למשריתא: ורגיז משה על
דממנן על חילא רבני אלפין ורבני
מאותא דאתו מחיל קרבא: ואמר
להון משה הקימתון כל נקבא:
הא אנין הואה לבני ישראל בעצת
בלעם לשקרא שקר קדם יי על
עסק פעור והות מותנא בכנשתא
דיי: וכען קטולו כל דכורא בטפלא
וכל אתתא דידעת גבר למשכב
דכורא קטולו: וכל טפלא בנשיא
די לא ידעו משכבי דכורא קימו
לכון: ואתון שרו מברא למשריתא
שבעא יומין כל דיקטל נפשא וכל
דיקרב בקטילא תדון עלוהי ביומא
תליתאה וביומא שביעאה אתון
ושביכון: וכל לבוש וכל מאן
דמשך וכל עובד מעזי וכל מאן
דאע תדון עלוהי: ואמר אלעזר
כהנא לגברי חילא דאתו לקרבא
דא גזירת אוריתא דפקיד יי ית
משה: ברם ית דהבא וית כספא
ית נחשא ית ברזלא ית אבצא
וית אברא:

9 Et captivaverunt filii Israel mulieres Madianitarum, & parvulos eorum: & omnia jumenta eorum & omnia pecora eorum, cunctamque supellectilem eorum deprædati sunt.
10 Et omnes urbes eorum in habitationibus suis, & omne templũ adorationis eorũ succenderunt igni.
11 Ceperuntque omne spolium & omnem prædam, ex hominibus & jumentis.
12 Et adduxerunt ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem, & ad cœtum filiorum Israel, captivitatem & prædam & spolium in castra, in campestribus Moab juxta Jordanem
13 Hiericho. Egressiq; sunt Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes congregationis in occursum eorum, extra
14 castra. Et iratus est Moyses contra duces exercitus, tribunos & centuriones, qui venerant de militiâ belli.
15 Dixitque eis Moyses: Nunquid reser-
16 vastis omnem fœminam? Ecce ipsæ fuerunt filiis Israel in consilio Balaam, ut prævaricarentur prævaricationem coram Domino super Phogor: et fuit pestis in congregatione
17 Domini. Nunc autem occidite omnem masculum in parvulis: & omnem mulierem, quæ cognovit virum coitu masculi,
18 occidite. Et omnes parvulas mulieres, quæ non cognoverunt coitum masculi, reservate
19 vobis. Vos autem manete extra castra septem dieb⁹: omnis qui occidit animam, & qui tetigit occisum, aspergatur die tertio, et in die septimo; vos & ea quæ cepistis aspersi eri-
20 tis. Et omne vestimentum & omne vas pelliceum, & omne quod fit ex pilis caprarum, & omne vas ligneum, aspersa
21 erunt. Dixitque Eleazar sacerdos ad viros exercitus, qui venerant de bello: Hoc est decretum legis, quod præcepit
22 Domin⁹ Moysi. Aurum autem & argentum, & æs, & ferrum, & stannum, & plumbum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

9 Et captivas adduxerunt filii Israel mulieres Madian, & parvulos eorum, et omnia jumenta eorum, & omnia pecora eorum, & omnem substantiam eorum deprædati sunt.
10 Omnes quoque urbes eorum cum habitationibus eorum, & omnes arces eorum, igne combusserunt.
11 Ceperúntque omnia spolia, & omnem prædam, tam de hominibus quàm de jumentis.
12 Et adduxerunt ad Mosen, & ad Eleazarum sacerdotem, & ad universam congregationem filiorum Israel, captivos, & prædam, et spolia in castra ad vallē Moab quæ est juxta Jordanem Jericho.
13 Egressúsque est Moses, & Eleazar sacerdos, & omnes principes congregationis in occursum eorum extra castra.
14 Iratúsque est Moses in præfectos exercitûs, chiliarchos, et centuriones revertentes de militia belli.
15 Dixitque eis Moses, Quare conservâstis omnes fœminas?
16 Illæ, illæ fuerunt filiis Israel per verbum Balaam in occasionē prævaricationis adversùs Dominum in causa Phogor, unde facta est plaga in congregationē Domini.
17 Nunc autem occidite omnē masculum inter parvulos: omnem quoque mulierem quæ cognovit virum concubitu masculi, occidite.
18 Omnes verò parvulas ex mulierib⁹ quæ non cognoverunt concubitum masculi, conservate vobis.
19 Vos autem castrametamini extra castra septē diebus: Quicunque occiderit animam, et quicunque tetigerit cadaver, expiabitis vos die tertio, & die septima; vos, & captivitas vestra.
20 Omne quoque vestimentum, & omnia vasa pellicea, omne etiam opus ex capris, & omnia vasa lignea, expiabitis.
21 Posteà dixit Moses Eleazaro sacerdoti, Dic viris militiæ qui iverunt ad bellum, Hoc est præceptum legis quam præcepit Dominus.
22 Sanè aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & stannum, & plumbum;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 *وسبي بنو اسرائيل نساء مدين * واطفالهم * وجميع بهائمهم * ومواشيهم * واثاثهم غنموه * وجميع
10 قراهم مع مساكنهم وقصورهم احرقوها بالنار * واخذوا جميع السلب والفي من الناس والبهائم
12 * وجاوا الى موسى والعازار الامام وجماعة بني اسرائيل بالسبي والفي والنهب الى المعسكر الى بيداء
13 ماب التي على اردن ريحا * فخرج موسى والعازار الامام واشراف الجماعة للقائهم الى خارج المعسكر
14 * وسخط موسى على الموكلين بالجيش روساء الالاف وروساء المئين * وقال لهم موسى * هل
15 ابقيتم كل انثى * اليس هن كن مطغيات لبني اسرائيل بقول بلعام حتى اوقعوا تكذبا
17 بالله بسبب فعور * فحل الوباء بجماعة الله * فالان اقتلوا كل ذكر من الاطفال * وكل
18 امراة عرفت مضاجعة الرجل * وسائر الاطفال النساء اللواتي لم يعرفن مضاجعة الرجال
19 استبقوهن لكم * وانتم فانزلوا في خارج المعسكر سبعة ايام كل من قتل نفسا وكل من دنا
بقتيل * وليتذكوا في اليوم الثالث وفي اليوم السابع * انتم وسبيكم * وكل ثوب * وانية من
20 جلود * ومعمول من المرعزي * وانية خشب ذكوه * ثم قال العازار الامام للرجال الغزاة الخايضين
22 من الحرب * هذا رسم الشريعة التي امر الله بها موسى * اما الذهب * والفضة * والنحاس * والحديد *
والقلعي * والاسرب *

Et captivas duxerunt filii Israil mulieres 9
Median, & infantes eorum; & cuncta
jumenta eorum, & armenta eorum, &
supellectilem eorum, deprædati sunt. Et 10
urbes eorum, cum habitaculis eorum, &
arcibus eorum, exusserunt igni. Et acce- 11
perunt omnem prædam & spolia, tam hominũ quàm jumentorum, Et venerunt ad 12
Musam & Elazar sacerdotem, & cœtum
filiorum Israil cum captivitate & spoliis
& prædâ, ad castra in desertum Moab
quod est secus Jordanem Riha. Et egressi 13
sunt Musa & Elazar sacerdos, ac principes populi in occursum eorum extra castra.
Iratusque est Musa contra præ- 14
fectos exercitûs, capita millenorum, &
capita centenorum. Et ait illis Musa, 15
Annon servâstis omnem fœminam? Nonne 16
ipsæ fuerunt seductrices filiorum Israil,
suadente Balaam, ita ut commiserint prævaricationem in Deum propter Phoor, &
grassata sit pestis in congregatione Dei?
Ergò interficite omnem masculum ex 17
infantibus, & omnē mulierē quæ agnovit
accubitum viri. Omnes verò puellas mu- 18
lierum quæ non noverunt accubitum virorum, servate vobis. Et vos commora- 19
mini extra castra septem diebus, omnis
qui occidit animam, & omnis qui tetigit
occisum, & expientur in die tertio et in
die septimo: Vos ac prædam vestram,
Omnemque vestem, ac vasa coriacea, & 20
confectum ex pilis caprarum, & vasa
lignea, expiate illa. Dixit etiam Elazar 21
sacerdos hominibus bellatoribus venientibus ex prælio; Istud est mandatum legis
quam præcepit Deus Musæ. Aurum qui- 22
dem & argentum, & æs, ac ferrum, atque plumbum, ac stannum,

ספר במדבר : לא

,igne in facietis transire ,ignem in ingredietur quod verbum Omne
23 כל־דבר אשר־יבא באש תעבירו באש
quod omne &:purificabitur separationis aquis in Veruntamen .mundabitur &
וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר
lavabitis Et .aquis in facietis transire ,ignem in ingredietur nō
24 לא־יבא באש תעבירו במים: וכבסתם
intrabitis postea & ;eritis mundi & ,septima die in vestra vestimenta
בגדיכם ביום השביעי וטהרתם ואחר תבאו
:dicendo ,Mosch ad DOMINUS dixit Et .castrametationem ad
25 אל־המחנה: ויאמר יהוה אל־משה לאמר:
,tu ,animali in & ,homine in,captivitatem capturæ caput Tolle
26 שא את ראש מלקוח השבי באדם ובבהמה אתה
dimidiabis Et .cætus patrum capita & ,sacerdos Elhazar &
27 ואלעזר הכהן וראשי אבות העדה: וחצית
,exercitum ad exeuntes bellum capessentes inter capturam
את־המלקוח בין תפשי המלחמה היצאים לצבא
à DOMINO censum facies levare Et .cætum omnem inter &
28 ובין כל־העדה: והרמת מכס ליהוה מאת
animam unam ,exercitum ad egredientibus belli viris
אנשי המלחמה היצאים לצבא אחד נפש
è & ,asinis ex & ,bove è & ,homine ex :quingentis è
מחמש המאות מן־האדם ומן־הבקר ומן־החמרים ומן־
sacerdoti Elhazar dabis & ;capietis eorum medio de Et .pecore
29 הצאן: ממחציתם תקחו ונתתה לאלעזר הכהן
Israel filiorum dimidio è Et .DOMINI elevationem
30 תרומת יהוה: וממחצת בני־ישראל
,homine ex ,quinquaginta è apprehensum unum capies
תקח אחד אחז מן־החמשים מן־האדם
:animali omni ex ,pecore è & ,asinis ex ,bove ex
מן־הבקר מן־החמרים ומן־הצאן מכל־הבהמה
tabernaculi custodiam custodientibus Levitis eos dabis &
ונתתה אתם ללוים שמרי משמרת משכן
quemadmodum ,sacerdos Elhazar & ,Mosch fecit Et .Domini
31 יהוה: ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר
residuum ,captura fuit Et .Mosch Dominus præcepit
32 צוה יהוה את־משה: ויהי המלקוח יתר
sexcenta ,pecus ,exercitus populus sunt prædati quam ,prædæ
הבז אשר בזזו עם הצבא צאן שש־מאות
,boves Et .millia quinque & ,millia septuaginta & ,millia
33 אלף ושבעים אלף וחמשת אלפים: ובקר
,unus ,asini Et .millia septuaginta & duo
34 שנים ושבעים אלף: וחמרים אחד
quæ ,mulieribus è hominis anima Et .millia sexaginta &
35 וששים אלף: ונפש אדם מן־הנשים אשר
triginta & duæ ,anima omnis ,masculi coitum cognoverunt non
לא־ידעו משכב זכר כל־נפש שנים ושלשים
.millia
אלף:

Versio VULG. LAT.

23 Et omne quod potest trans-
ire per flammas, igne pur-
gabitur. Quidquid autem
ignem non potest sustine-
re, aquâ expiationis san-
24 ctificabitur. Et lavabitis
vestimenta vestra die se-
ptimo, & purificati posteà
25 castra intrabitis. Dixit
quoque Dominus ad Moy-
26 sen, Tollite summam eorũ
quæ capta sunt, ab homine
usq; ad pecus, tu & Eleazar
sacerdos & principes vul-
27 gi. Dividésq; ex æquo præ-
dam, inter eos qui pugna-
verunt egressique sunt ad
bellum, & inter omnẽ re-
28 liquam multitudinem. Et
separabis partem Domino
ab his qui pugnaverunt &
fuerunt in bello, unam a-
nimam de quingentis, tam
ex hominibus quàm ex bo-
29 bus & asinis & ovibus. Et
dabis eam Eleazaro sacer-
doti, quia primitiæ Domini
30 sunt. Ex media quoque
parte filiorum Israel acci-
pies quinquagesimum ca-
put hominum, & boum, &
asinorum, & ovium, cun-
ctorum animantium, & da-
bis ea Levitis, qui excubãt
in custodiis tabernaculi
31 Domini. Feceruntq; Moy-
32 ses & Eleazar, sicut præce-
perat Dominus. Fuit au-
tem præda, quam exercitus
ceperat, ovium sexcenta
septuaginta quinq; millia.
33 Boum septuaginta duo mil-
34 lia. Asinorum sexaginta
35 millia & mille. Animæ
hominum sexûs fœminei,
quæ non cognoverant vi-
ros, triginta duo mil-
lia.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται ἐν πυρὶ, καὶ
καθαρισθήσεται, ἀλλ᾽ ἢ τῷ ὕδατι τοῦ ἁ-
γνισμοῦ ἁγνισθήσεται· καὶ πάντα (τ) ὅσα
ἐὰν μὴ διαπορεύηται διὰ πυρὸς, (υ) δι-
24 ελεύσεται δι᾽ ὕδατος. Καὶ πλυνεῖσθε
τὰ ἱμάτια τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ κα-
θαρισθήσεσθε· καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε
25 εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ ἐλάλησε κύ-
26 ριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάβε τὸ
κεφάλαιον τῶν σκύλων τῆς αἰχμαλω-
σίας ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους σὺ καὶ
Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν
27 πατριῶν τῆς συναγωγῆς. Καὶ διελεῖ-
τε τὰ σκῦλα ἀναμέσον τῶν πολεμι-
στῶν τῶν (φ) ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν
παράταξιν, καὶ ἀναμέσον πάσης συν-
28 αγωγῆς. Καὶ ἀφελεῖτε (χ) τέλος κυ-
ρίῳ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολεμι-
στῶν τῶν (ψ) ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν
παράταξιν, μίαν ψυχὴν ἀπὸ πεντακο-
σίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν
κτηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν
προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων. καὶ ἀπὸ
29 τοῦ ἡμίσους αὐτῶν λήψεσθε. Καὶ δώσεις
Ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ τὰς ἀπαρχὰς κυ-
30 ρίου. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ τῶν υἱῶν
Ἰσραὴλ λήψῃ ἕνα (ω) ἀπὸ πεντήκον-
τα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν
βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ
τῶν ὄνων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτη-
νῶν· καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς Λευίταις
τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ
31 σκηνῇ κυρίου. Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καὶ
Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς, καθὰ συνέταξε κύ-
32 ριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ ἐγενήθη τὸ πλε-
όνασμα τῆς προνομῆς ὃ (α) προενόμευ-
σαν οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί, ἀπὸ τῶν
προβάτων, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ (β)
33 ἑβδομήκοντα καὶ πέντε χιλιάδες· Καὶ
βόες, δύο καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες·
34 (γ) Καὶ ὄνοι, μία καὶ ἑξήκοντα χι-
35 λιάδες· Καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἀπὸ
τῶν γυναικῶν αἳ οὐκ ἔγνωσαν κοίτην
ἀνδρὸς, (δ) πᾶσαι ψυχαὶ, δύο καὶ τριά-
κοντα χιλιάδες.

Omnis res, quæ pertransibit in (τ) igni; & mundabitur; 23
sed & aquâ purificationis purificabitur. Et omnia quæcunque non transeunt per ignem, transibunt per aquam.
Et lavabitis vestimenta die septimâ; & mundabimini: & 24
post hæc ingrediemini in castra. Et locutus est Dominus 25
ad Moysen, dicens; Accipe 26
(f) caput spoliorum captivitatis ab homine usque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos, & principes familiarum synagogæ. Et dividetis spolia inter 27
bellatores, qui processerunt in aciem, & inter omnem synagogam. Et demetis tribu- 28
tum Domino ab hominibus bellatoribus, qui processerunt in aciem, unum animam de quingentis, ex hominibus, & ex pecoribus, & ex bobus, & ex ovibus, & ex asinis: et de dimidio eorum sumetis.
Et dabis Eleazaro sacerdoti 29
primitias Domini. Et de 30
dimidio quod filiorum Israel, sumes unum de quinquaginta, ex hominibus, et ex bobus, et ex ovibus, et ex asinis, et ex omnibus pecoribus. Et dabis ea Levitis custodientibus custodias in tabernaculo Domini. Et fecit Moyses, & 31
Eleazar sacerdos; sicut præcepit Dominus Moysi. Et 32
fuit abundantia prædæ, quam prædati sunt viri bellatores: ex ovibus, sexcenta millia, & septuaginta, & quinque millia. Et boves, duo & 33
septuaginta millia. Et asini, 34
unum et sexaginta millia. Et 35
animæ hominum ex mulieribus, quæ non noverunt concubitum viri, omnes animæ, duo & triginta millia.

MS.A. (τ) ὅσα μὴ διαπορεύεται (υ) * οὐ διελεύσεται (φ) ἐκπορευομένων (χ) τὸ τέλος (ψ) ἐκπορευομένων (ω) ἀπὸ τῶν πεντήκοντα (α) ἐπρονόμευσαν (β) ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακισχίλια· Καὶ βοῶν, δύο (γ) Καὶ ὄνων, (δ) πᾶσαι ψυχαὶ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 * ܘܟܠ ܡܕܡ ܕܥܐܠ ܠܢܘܪܐ܆ ܥܒܪܘܗܝ ܒܢܘܪܐ܆ ܘܢܬܕܟܐ܂ ܘܡܝܐ ܕܪܣܣܐ܂ ܪܣܘ
24 ܥܠܘܗܝ܂ ܘܟܠ ܕܠܐ ܥܒܪ ܒܢܘܪܐ܆ ܥܒܪܘܗܝ ܒܡܝܐ܂ * ܘܚܠܠܘ ܡܐܢܝܟܘܢ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܥܐ܂
25 ܘܬܬܕܟܘܢ܂ ܘܗܝܕܝܢ ܬܥܠܘܢ ܠܡܫܪܝܬܐ܂ * ܘܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ܂ ܘܐܡܪ ܠܗ܂
26 * ܩܒܠ ܚܘܫܒܢܐ ܕܒܙܬܐ ܘܕܫܒܝܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܘܕܒܥܝܪܐ܂ ܐܢܬ ܘܐܠܝܥܙܪ ܟܗܢܐ܂ ܘܪܝܫܝ
27 ܐܒܗܬܐ ܕܟܢܘܫܬܐ܂ * ܘܦܠܓܘܗ̇ ܠܒܙܬܐ ܒܝܬ ܓܒܪܐ ܩܪܒܬܢܐ ܕܢܦܩܘ ܠܩܪܒܐ܂ ܘܒܝܬ
28 ܟܠܗ̇ ܟܢܘܫܬܐ܂ * ܘܦܪܘܫܘ ܡܟܣܐ ܠܡܪܝܐ܂ ܡܢ ܓܒܪܐ ܩܪܒܬܢܐ ܕܢܦܩܘ ܠܩܪܒܐ܂
ܘܡܢ ܟܠܗ̇ ܟܢܘܫܬܐ܂ ܚܕܐ ܢܦܫܐ ܡܢ ܚܡܫܝܢ܂ ܡܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܘܡܢ ܬܘܪܐ ܘܡܢ ܚܡܪܐ
29 ܘܡܢ ܥܢܐ܂ ** * ܘܡܢ ܦܠܓܘܬܗܘܢ܂ ܣܒ ܚܕ ܡܢ ܚܡܫܝܢ܂ ܡܢ ܐܢܫܐ ܘܡܢ ܬܘܪܐ܂ ܘܡܢ
30 ܚܡܪܐ ܘܡܢ ܥܢܐ܂ ܘܡܢ ܟܠܗ̇ ܒܥܝܪܐ܂ ܘܗܒ ܐܢܘܢ ܠܠܘܝܐ ܕܢܛܪܝܢ ܡܛܪܬܐ ܕܡܫܟܢܗ
31 32 ܕܡܪܝܐ܂ * ܘܥܒܕ ܡܘܫܐ ܘܐܠܝܥܙܪ ܟܗܢܐ܂ ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ܂ * ܘܗܘܬ ܒܙܬܐ
33 ܘܫܒܝܬܐ ܕܒܙܘ ܥܡܐ ܘܚܝܠܐ܂ ܥܢܐ ܫܬܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ܂ * ܘܬܘܪܐ ܫܒܥܝܢ
34 35 ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ܂ * ܘܚܡܪܐ ܫܬܝܢ ܘܚܕ ܐܠܦܝܢ܂ * ܘܢܦܫܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܡܢ ܢܫܐ ܕܠܐ ܝܕܥܝ
ܡܫܟܒܐ ܕܕܟܪܐ܂ ܟܠܗܝܢ ܢܦܫܬܐ܂ ܬܠܬܝܢ ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ

Et quicquid ingreditur fornacem, tra- 23
ducite per ignem, & mundabitur: &
aquam aspersionis spargite super illud.
Quicquid autem non transit per ignem,
immergite in aquas. Et abluite vesti- 24
menta vestra in die septimo, & mun-
dabimini, ac tunc ingredimini in ca-
stra. Locutúsque est Dominus cum 25
Mose, & dixit ad eum; Cape censum 26
spoliorum & prædæ, tam hominum quàm
jumentorum, tu, & Eliazar sacerdos, &
principes patrum congregationis. Et 27
dividite spolia inter viros bellatores qui
egressi sunt in prælium, & inter totũ cœ-
tũ. Et separate vectigal Dño à viris belli- 28
geris qui egressi sunt in præliũ, & ab uni-
versa congregatione, *nempe* animam unam
ex quinquaginta, tam ex hominibus, quàm 29
ex bobus, & asinis, & ovibus. ***Et ex 30
portione eorum tolle unum ex quin-
quaginta, tam ex hominibus, quàm
bobus, & asinis, & ovibus, omnique
jumento: & da ea Levitis qui cu-
stodiunt custodiam tabernaculi Domi-
ni. Fecit itaque Moses & Eliazar 31
sacerdos quemadmodum præcepit Do-
minus Mosi. Fuerunt autem spolia & 32
præda quam diripuerunt populus &
exercitus, ovium sexcenta septuaginta
quinque millia: Et boum, septuagin- 33
ta duo millia: Et asinorum, sexaginta 34
unum millia. Animæ verò hominum 35
ex mulieribus quæ non noverant con-
cubitum marium, omnes animæ fue-
runt, triginta duo millia.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

23 כל מדעם דמתעל בנורא תעברוניה בנורא וידכי ברם במי אדיותא יתדי וכל דילא מתעל בנורא תעברוניה במיא: 24 ותחורון לבושיכון ביומא שביעאה ותדכון ובתר כן תעלון למשריתא: 25 ואמר יי עם משה למימר: 26 קביל ית חושבן דברת שביא באנשא ובבעירא את ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנשתא: 27 ותפלג ית דברתא בין גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא: 28 ותפרש נסיבא קדם יי מן גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא חד נפשא מחמש מאה מן אנשא ומן תורי ומן חמרי ומן ענא: 29 מפלגותהון תסבון ותתן לאלעזר כהנא אפרשותא קדם יי: 30 ומפלגות בני ישראל תסב חד דאתחד מן חמשין מן אנשא מן תורי מן חמרי ומן ענא מכל בעירא ותתן יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי: 31 ועבד משה ואלעזר כהנא כמא די פקד יי ית משה: 32 והות דברתא שאר בזא די בזו עמא די נפקו לחילא ענא שית מאה ושבעין וחמשא אלפין: 33 ותורי שבעין ותרין אלפין: 34 וחמרי שתין וחד אלפין: 35 ונפשא דאנשא מן נשיא די לא ידעא משכב דכורא כל נפשא תלתין ותרין אלפין:

Targum Onkelos.

23 Et quicquid poteſt tranſire per ignem, transferetis per ignem, et mundabitur; veruntamen aqua aſperſionis aſpergetur: & omne quod non poteſt intrare in ignem, transferetis per 24 aquam. Et lavabitis veſtimenta veſtra in die ſeptimo, & mundabimini: & poſtea intrabitis in ca- 25 ſtra. Dixitque Dominus ad 26 Moyſen dicens. Tolle ſummam prædæ captivitatis, ab homine uſque ad pecus: tu & Eleazar ſacerdos, & principes patrum congre- 27 gationis. Et divides prædam inter viros bellatores, qui egreſſi ſunt in exercitum: & inter omnem con- 28 gregationem. Et ſeparabis partem coram Domino, à viris bellatoribus qui egreſſi ſunt ad exercitum, unam animam de quingentis: de hominibus, & de bobus, & de aſinis, et de 29 ovibus. De medietate eorum tolletis: & dabis Eleazaro ſacerdoti, primiti- 30 as coram Domino. Et de mediâ parte filiorum Iſrael tolles unum de quinquaginta, ex hominibus & ex bobus, ex aſinis & ex ovibus, & ex omni jumento: & dabis ea Levitis cuſtodientibus cuſtodi- 31 am tabernaculi Domini. Fecitque Moyſes & Eleazar 32 ſacerdos, ſicut præceperat Dominus Moyſi. Fuitque præda & reliqua ſpolia, quæ populus qui egreſſi ſunt in prælium expoliaverant, ovium ſexcenta ſeptu- 33 aginta quinque millia. Et boum ſeptuaginta duo mil- 34 lia. Et aſinorum unum & 35 ſexaginta millia. Et animæ hominum, ex mulieribus quæ non cognoverant concubitum maſculi, omnes animæ triginta duo millia.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

TEXT. ET SAM. VER. Tranſlatio Latina.

23 Rem omnem quæ ingreditur ignem, tranſire facietis per ignem, & mundabitur: nihilo tamen minus per aquas ſeparationis expiabitur. Sed quidquid non ingreditur ignem, tranſire facietis per aquas. 24 Lavabitis etiam veſtimenta veſtra die ſeptimo ut mundemini, & poſtea ingrediemini caſtra. Dixit igitur Eleazar ſacerdos viris militiæ qui iverant ad bellum, Hoc eſt præceptum legis quam præcepit Dominus Moſi. Sanè aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & ſtannum & plumbum; rem omnem quæ ingreditur ignem, tranſire facietis per ignē, et mundabitur: nihilo tamen minus in aquis ſeparationis expiabitur. Sed quidquid non ingreditur ignem, tranſire facietis per aquas. Lavabitis etiam veſtimenta veſtra die ſeptimo, et mundi eritis; et poſtea ingrediemini caſtra. 25 Deinde locutus eſt Dominus Moſi, 26 dicens; Tolle ſummam ſpoliorum captivitatis, tam de hominibus quàm de beſtiis, tu, & Eleazar ſacerdos, et capita quoque patrum con- 27 gregationis. Poſtea bipartiēris prædam inter bellatores qui egreſſi ſunt ad bellum, et inter univerſam congregatio- 28 nem. Demes quoque partem Domino de viris militiæ qui egreſſi ſunt ad bellum, animā unam de quingentis, de hominibus, & de bobus, & de aſinis, et de pecudibus, de o- 29 mnibus beſtiis. De media parte eorum ſumes, et dabis Eleazaro ſacerdoti elevatio- 30 nem Domino. De media quoque parte filiorum Iſrael ſumes portionem unā ex quinquaginta, de hominibus, et de bobus, et de aſinis, & de pecudibus, de omnibus beſtiis: Dabiſque illa Levitis cuſtodientibus cuſtodiam 31 tabernaculi Domini. Et fecit Moſes, et Eleazar ſacerdos ſicut præceperat Dominus 32 Moſi. Fuit autem præda, reſiduum deprædationis quam deprædati ſunt populus militiæ, pecudum ſexcenta et 33 ſeptuaginta quinque millia. Boum verò, ſeptuaginta duo 34 millia. Aſinorum autem, u- 35 num & ſexaginta millia. Et animarum hominis de mulieribus quæ non cognoverant concubitum maſculi, omnium animarum, triginta duo millia.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 وكل شي يمكن ان يدخل منه النار اجيزوه في النار فيطهر * وليدك ايضا بماء النضح *
24 وكل ما لا يدخل في النار اجيزوه في الماء * واغسلوا ثيابكم في اليوم السابع واطهروا * وبعد ذلك
25 تدخلون الى العسكر * 26 ثم قال الله لموسى تكليما * ارفع جملة ما في السبي من الناس والبهايم
انت والعازار الامام * ورؤساء الجماعة * 27 واقسم ذلك بين اهل الحرب الخارجين للغزو * وبين سائر
28 الجماعة * وارفع مكسا لله من اهل الحرب الذين خرجوا للغزو * راسا واحدا من كل خمس مائة
29 من الناس * والبقر * والحمير * والغنم * خذوا ذلك من قسمهم ورفعة لله * وارفعوا ذلك الى العازار
30 الامام * وخذوا من قسم بني اسرائيل واحدا من خمسين من الناس * والبقر * والحمير * والغنم *
وسائر البهايم * وارفع ذلك الى اللاويين حافظي حفظ مسكن الله * 31 فصنع موسى والعازار
32 الامام كما امر الله موسى * فكان الفيء جملة الغنيمة التي غنمها قوم الغزو * عدد الغنم
33 منه ستمائة الف وخمسة وسبعون الفا * 34 وعدد البقر اثنان وسبعون الفا * وعدد الحمير احد
35 وستون الفا * ومن الناس من النساء اللواتي لم يعرفن مضاجعة الرجال اثنان
وثلاثون الفا *

23 Et omne quod poteſt tranſire per ignem; traducite illud in ignem, & purgabitur; & expietur etiam aquâ aſperſionis. 24 Et omne quod non ingreditur in ignē, traducite per aquam. Et lavate veſtimenta veſtra die ſeptimâ, & mundamini, & poſtea ingrediemini ad copias. 25 Deinde dixit deus Muſæ ſermonem, 26 Tolle ſummam rerum quæ ſunt in præda, hominum & jumentorum, tu, et Elazar ſacerdos, & principes congregationis: 27 Et divide illas inter eos qui exierunt ad prælium, & inter totum cœtum. 28 Et tolle vectigal Deo à bellatoribus qui exierunt ad pugnam, caput unum ex quingenteſimo quoque, tam ex hominibus, quàm bobus, & aſinis, & ovibus. 29 Accipite ea ex ſorte eorum in oblationem Deo, & tollite illa ad Elazar ſacerdotem. 30 Et accipite de ſorte filiorum Iſrail unum ex quinquaginta, tam ex hominibus, quàm bobus, & aſinis, atque ovibus, & reliquis jumentis; & tolle hæc ad Levitas cuſtodientes cuſtodiam habitaculi Dei. 31 Fecerunt itaque Muſa & Elazar 32 ſacerdos ſicuti præcepit Deus Muſæ. Fueruntque ſpolia, ſumma prædæ quam deprædati ſunt homines prælii, numerus quidem ovium ex illis ſpoliis, ſexcenta millia & ſeptuaginta quinque millia: 33 Et numerus boum, ſeptuaginta duo millia: 34 Et numerus aſinorum, ſexaginta & unum millia. 35 Ex hominibus verò, nempe mulieribus quæ non noverunt accubitum virorum, triginta duo millia.

ספר במדבר: לא

pecudum numerus, exercitum in egredientium portionis dimidium fuit Et

36 וַתְּהִי הַמֶּחֱצָה חֵלֶק הַיֹּצְאִים בַּצָּבָא מִסְפַּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
37 וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חָמֵשׁ וְשִׁבְעִים׃
38 וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים׃
39 וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשִׁשִּׁים׃
40 וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ׃
41 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
42 וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים׃
43 וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
44 וּבָקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃
45 וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
46 וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף׃
47 וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחֲצִת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאָחֻז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
48 וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃
49 וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ׃
50 וַנַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
51 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאִתָּם כֹּל כְּלִי מַעֲשֶׂה׃

Versio VULG. LAT.

36 Dataque est media pars his qui in prælio fuerant, ovium, trecenta triginta septem millia quingentæ.
37 E quibus in partem Domini supputatæ sunt oves sexcentæ septuaginta quinque.
38 Et de bobus triginta sex millibus, boves septuaginta & duo.
39 De asinis triginta millibus quingentis, asini sexaginta unus.
40 De animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Domini triginta duæ animæ.
41 Tradiditq; Moyses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum,
42 Ex media parte filiorum Israel, quam separaverat, his qui in prælio fuerant.
43 De media verò parte quæ contigerat reliquæ multitudini, id est, de ovibus trecentis triginta septem millibus quingentis,
44 Et de bobus triginta sex millibus,
45 Et de asinis triginta millibus quingentis,
46 Et de hominibus sedecim millibus,
47 Tulit Moyses quinquagesimum caput, & dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Domin⁹.
48 Cúmque accessissent principes exercitûs ad Moysen, & tribuni, centurionésque, dixerunt;
49 Nos servi tui recensuimus numerũ pugnatorum, quos habuimus sub manu nostra: & ne unus quidem defuit.
50 Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli quod in præda auri potuimus invenire, periscelides & armillas, annulos & dextralia, ac murænulas, ut depreceris pro nobis Dominum.
51 Susceperúntque Moyses & Eleazar sacerdos, omne aurum in diversis speciebus,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

36 Καὶ ἐγενήθη τὸ ἡμίσευμα ἡ μερὶς τῶν (ε) ἐκπεπορευμένων εἰς τὸν πόλεμον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων, (ζ) τριακόσιαι καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια.
37 Καὶ ἐγένετο τὸ τέλος κυρίῳ ἀπὸ τῶν προβάτων,
38 ἑξακόσιαι ἑβδομήκοντα πέντε. Καὶ βόες, ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες, καὶ τὸ
39 τέλος κυρίῳ, δύο καὶ ἑβδομήκοντα. Καὶ ὄνοι, τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι, καὶ τὸ τέλος κυρίῳ, εἷς καὶ ἑξήκοντα.
40 Καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων, (η) ἑκκαίδεκα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν
41 κυρίῳ, δύο καὶ τριάκοντα ψυχαί. Καὶ ἔδωκε Μωυσῆς τὸ τέλος κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα τοῦ Θεοῦ Ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ, (θ) καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
42 Ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, οὓς διεῖλε Μωυσῆς ἀπὸ τῶν ἀν-
43 δρῶν τῶν πολεμιστῶν. Καὶ ἐγένετο τὸ ἡμίσευμα (ι) ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῶν προβάτων, (κ) τριακόσιαι καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια.
44 Καὶ βόες, ἓξ καὶ τριάκοντα
45 χιλιάδες. Ὄνοι, τριάκοντα χιλιάδες
46 καὶ πεντακόσιοι. Καὶ ψυχαὶ ἀνθρώ-
47 πων, ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες. Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν (λ) Ἰσραὴλ τὸ ἓν ἀπὸ τῶν πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς Λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ
48 Μωυσῇ. Καὶ προσῆλθον πρὸς Μωυσῆν πάντες οἱ καθεσταμένοι εἰς τὰς χιλιαρχίας τῆς δυνάμεως, χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι,
49 καὶ εἶπαν πρὸς Μωυσῆν, Οἱ παῖδές σου εἰλήφασι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν (μ) παρ' ἡμῶν, καὶ οὐ διαπεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν οὐδὲ εἷς.
50 Καὶ προσενηνόχαμεν τὸ δῶρον κυρίῳ, ἀνὴρ ὃ εὗρε σκεῦος (ν) χρυσοῦν καὶ χλιδῶνα καὶ ψέλλιον καὶ δακτύλιον καὶ περιδέξιον καὶ ἐμπλόκιον, ἐξιλάσασθαι περὶ ἡμῶν ἔναντι κυρίου.
51 Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ' αὐτῶν πᾶν σκεῦος εἰργασμένον.

MS.A.' (ε) ἐκπορευομένων (ζ) τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια (η) ἓξ καὶ δέκα (θ) καθάπερ (ι) τὸ ἀπὸ (κ) τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριάκοντα χιλιάδες (λ) Ἰσραὴλ ἓν ἀπὸ (μ) παρ' ἡμῶν, (ν) χρυσοῦν χλιδῶνα καὶ ψέλλιον

Cum Translatione LATINA.

Et fuit dimidium, pars eorum qui processerunt in prælium, ex numero ovium, trecenta & triginta millia & septem millia, & quingentæ. 36
Et fuit tributum Domino ex ovibus, sexcentæ septuaginta quinque. 37
Et boves, sex & triginta millia; & tributum Domino, duo & septuaginta. 38
Et asini, triginta millia & quingenti; et tributum Domino, unus & sexaginta. 39
Et animæ hominum, sex & decem millia; et tributum eorum Domino, duæ & triginta animæ. 40
Et dedit Moyses tributum Domino, demptionem Dei, Eleazaro sacerdoti; sicut præcepit Dominus Moysi. 41
De dimidio filiorum Israel, quos distinxit Moyses à viris bellatoribus. 42
Et fuit dimidium à synagoga, ex ovibus, trecenta & triginta millia, & septem millia & quingentæ: 43
Et boves, sex & triginta millia: 44
Asini, triginta millia & quingenti. 45
Et animæ hominum, sex & decem millia. 46
Et sumpsit Moyses ex dimidio, quod filiorum Israel, unum ex quinquaginta, ex hominibus, & ex pecoribus: & dedit ea Levitis custodientibus custodias tabernaculi Domini, quemadmodùm præcepit Dominus Moysi. 47
Et accesserunt ad Moysen omnes qui constituti erant super millia virtutis, chiliarchi & centuriones: 48
& dixerunt ad Moysen; Pueri tui acceperunt caput virorum bellatorum qui apud nos: & non dissonuit ex eis ullus. 49
Et obtulimus munus Domino, vir, quod invenit, vas aureum, & torquem, & viriolam, & annulum, & dextrale, & catenulam, ad depropitiandum pro nobis ante Dominum. 50
Et accepit Moyses, & Eleazar sacerdos aurum ab eis, omne vas factum. 51

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Fuit autem portio, pro parte eorum qui processerunt ad bellum, ovium trecenta triginta septem millia & quingentæ. 36
Et fuit vectigal pro Domino, de ovibus sex millia septingentæ quinquaginta. 37
De bobus autem, triginta sex millibus, vectigal Domini fuerunt, septingenti & viginti. 38
Et de asinis, triginta millibus & quingentis, vectigal Domini, fuerunt sexcenti ac decem. 39
Et de animabus hominum sexdecim millibus, vectigal Domini, fuerunt trecentæ ac viginti animæ. 40
Deditque Moses vectigal separationis Domini Eliazar sacerdoti, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. 41
Ex portione filiorum Israel quam partitus fuerat inter eos Moses, à viris qui processerant ad bellum. 42
Fuit autem portio congregationis, de ovibus, trecenta triginta septem millia & quingentæ. 43
Boum verò, triginta sex millia. 44
Et asinorum, triginta millia & quingenta. 45
Et animarum hominum, sexdecim millia. 46
Et accepit Moses ex portione filiorum Israel unum ex quinquaginta, tam ex hominibus quàm ex jumentis, deditq; ea Levitis custodientibus custodiam tabernaculi Domini, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. 47
Accesserunt autem ad Mosen viri qui præfecti erant super millia exercitûs, *nempe* tribuni & centuriones; 48
Et dixerunt ad Mosen, Servi tui recensuerunt viros exercitûs, belligeros qui nobiscum sunt, & non desideratur è nobis vir ullus. 49
Et attulimus oblationem Domini quæ quisq; reperit, vasa aurea, periscelides, & dextralia, & annulos, & inaures, atque murenulas, ut veniam postularemus pro animabus nostris coram Domino. 50
Accepit itaque Moses & Eliazar sacerdos aurum ab eis, omnia *scilicet*, vasa fabrefacta. 51

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

36 והות פלגותא חולק גבריא די
נפקו לחילא מנין ענא תלת
מאה ותלתין ושבעא אלפין
37 וחמש מאה: והות נסיבא קדם יי
מן ענא שית מאה שבעין וחמש:
38 ותורי תלתין ושתא אלפין
ונסיבהון קדם יי שבעין ותרין:
39 וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה
40 ונסיבהון קדם יי שתין וחד: ונפשא
דאנשא שתא עסר אלפין ונסיבהון
קדם יי תלתין ותרין נפשן:
41 ויהב משה ית נסיב אפרשותא
קדם יי לאלעזר כהנא כמא די
42 פקיד יי ית משה: ומפלגות בני
ישראל די פלג משה מן גבריא
43 די נפקו לחילא: והות פלגות
כנשתא מן ענא תלת מאה
ותלתין ושבעא אלפין וחמש
44 מאה: ותורי תלתין ושתא אלפין:
45 וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה:
46 ונפשא דאנשא שתא עסר אלפין:
47 ונסיב משה מפלגות בני ישראל
ית דאתחד חד מן חמשין מן
אנשא ומן בעירא ויהב יתהון
ללואי נטרי מטרת משכנא די
48 כמא די פקיד יי ית משה: וקריבו
לות משה די ממנן על אלפי חילא
49 רבני אלפין ורבני מאותא: ואמרו
למשה עבדך קבילו ית חושבן
גברי מגיחי קרבא די עמנא
50 לא שגא מננא אנש: וקריבנא
ית קרבנא קדם יי גבר די אשכח
מאן דדהב שירין ושבכין עזקן
קדשין ומחוך לכפרא על נפשתנא
51 קדם יי: ונסיב משה ואלעזר
כהנא ית דהבא מנהון כל מאן
דעובדא:

Targum ONKELOS.

36 Fuit autem numerus dimidiæ partis, virorum qui egressi sunt in exercitum: ovium trecenta & triginta septem
37 millia & quingentæ. Et fuit pars quæ assumpta est coram Domino ex ovibus, sexcenta
38 & septuaginta & quinque. Et boves fuerunt triginta sex millia: & pars quæ assumpta est corā Domino, septuaginta
39 duo. Et asini triginta millia & quingenti: & pars quæ ex eis assumpta est coram Do-
40 mino, fuit sexaginta unus. Et animæ hominum sedecim millia: & pars quæ assumpta est coram Domino, fuit triginta
41 duæ animæ. Deditque Moyses partem quæ separata est coram Domino Eleazaro sacerdoti: sicut præceperat Domi-
42 nus Moysi. Et de media parte filiorum Israel, divisit Moyses à viris qui egressi sunt in ex-
43 ercitum. Fuitq; dimidia pars congregationis de ovibus, trecenta & triginta & septem
44 millia, & quingentæ. Et boves,
45 triginta sex millia. Et asini, triginta millia & quingenti.
46 Et animæ hominum, sedecim
47 millia. Et tulit Moyses de media parte filiorum Israel unum de quinquaginta, quod assumptum est de hominibus & pecoribus: & dedit ea Levitis custodientibus custodiam tabernaculi Domini; sicut præ-
48 ceperat Dominus Moysi. Accesseruntque ad Moysen illi qui constituti erant super millia exercitus, tribuni &
49 centuriones. Et dixerunt ad Moysen; Servi tui susceperunt numerū virorum pugnatorum qui ierunt nobiscum: & non defuit vir ex nobis.
50 Offerimusq; oblationem Domini, quicunque invenit vas aureum, periscelides & armillas, annulos, & dextralia ac murenulas: ad propitiandū coram Domino pro animabus
51 nostris. Tulitque Moyses & Eleazar sacerdos aurum ex eis, omne vas fabrefactum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

36 Fuit igitur dimidium, portio eorum qui egressi fuerant ad bellum, numerus pecudum, trecenta & triginta septem millia & quingentæ.
37 Portio autem Domini de pecudibus, sexcentæ & septuaginta quinque.
38 Boum verò, triginta sex millia; & portio ex iis pro Domino, septuaginta duo.
39 Et asinorum, triginta millia & quingenti; & portio ex iis pro Domino, unus & sexaginta.
40 Animarum denique hominis, sexdecim millia; & portio ex iis pro Domino, triginta duæ animæ.
41 Dedit autem Moses portionem oblationis Domini Eleazaro sacerdoti, sicut præceperat Dominus Mosi.
42 Porro de media parte filiorum Israel quam bipertitus est Moses de viris qui militaverant,
43 Dimidia inquam, pars illa fuit pro congregatione, pecudum trecenta, & triginta septē millia, & quingentæ.
44 Boum autem, triginta sex millia.
45 Et asinorum, triginta millia & quingenti.
46 Animarum hominis, sexdecim millia.
47 Accepit itaque Moses de media parte filiorum Israel partem unam de quinquaginta, tam de hominibus quàm de bestiis, & dedit illa Levitis custodientibus custodiam tabernaculi Domini, quemadmodum præceperat Dominus Mosi.
48 Tum accesserunt ad Mosen qui præfecti erant millibus exercitûs, Chiliarchæ, & Centuriones,
49 Dixeruntque Mosi, Servi tui tulerunt summam militum qui sunt in manu nostra, & ne unus quidem ex iis desideratus fuit.
50 Ideo obtulimus munus Domino, unusquisque quod invenit, vasa aurea, periscelides, & armillas, annulum, torquem, & cingulum ad expiandas animas nostras coram Domino.
51 Accepit autem Moses & Eleazar sacerdos aurum ab iis, omnia vasa elaborata.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

36 فكان نصف ذلك وهو نصيب الذين خرجوا للغزو * عدد الغنم منه ثلثماية الف وسبعة وثلثين
37 38 الفا وخمس ماية * فكان عدد المكس لله من الغنم ستماية وخمسة وسبعين راسا * واذ البقر
39 ستة وثلثون الفا . فمكسها لله اثنان وسبعون * واذ الحمير ثلثون الفا
40 وخمس ماية . فمكسها لله واحد وستون * واذ الناس ستة عشر الفا . فمكسها لله اثنان وثلثون
41 42 راسا * فرفع موسى المكس المرفوع لله الى العازار الامام . كما امر الله * وعدد قسم بني
43 44 45 اسرايل الذي قسمه موسى من القوم الغزاة * كان ذلك من الغنم ثلثماية الف وسبعة وثلثين
46 الفا وخمس ماية * ومن البقر ستة وثلثين الفا * ومن الحمير ثلثين الفا وخمس ماية * ومن
47 الناس ستة عشر الفا * فاخذ موسى من ذلك واحدا من الخمسين من الناس والبهايم * ودفعه
48 الى اللاويين حافظي حفظ مسكن الله . كما امر * ثم تقدم الى موسى الموكلون بالوف
49 الجيش * روساء الالوف * وروساء المين * فقالوا له . ان عبيدك رفعوا جملة اهل الحرب الذين
50 معنا . فلم يفقد منا رجل * وقد قربنا قربانا لله كل رجل ما وجد * انية ذهب من دملج * وسوار
51 وحلقة * وتركي * وحقاب ليستغفر عن نفوسنا بين يدي الله * فقبض موسى والعازار الامام
الذهب منهم * كل انية مصوغة *

36 Horum ergò pars dimidia, hoc est, sors eorum qui exierunt ad bellum, fuit quoad numerum quidem ovium, trecenta millia, & triginta septem millia & quingentæ:
37 Quare numerus vectigalis Dei ex ovibus fuit, sexcentorū & septuaginta quinque capitū.
38 Et quandoquidē boves erant triginta sex millia; igitur vectigal eorū Deo fuerunt, septuaginta duo.
39 Et quoniam asini erant triginta millia & quingenti; ideo vectigal eorū Deo fuerunt, sexaginta & unus.
40 Et siquidem homines erant sexdecim millia; itaq; vectigal eorum Deo fuerunt, triginta duo capita.
41 Sustulit ergò Musa vectigal quod pro Deo sublatum erat, ad Elazar sacerdotem, sicuti præceperat ei Deus.
42 Numerus autem partis filiorū Israil, quam divisit Musa à viris bellatoribus,
43 Fuit ex ovibus trecenta millia, & triginta septē millia & quingentæ:
44 Et ex bob' triginta sex millia:
45 Et ex asinis, triginta millia & quingenti:
46 Et ex hominibus, sexdecim millia.
47 Accepitque Musa ex his, unum de quinquaginta, tam ex hominibus quàm jumentis, deditque ea Levitis custodientibus custodiā habitaculi Dei, uti mandaverat illi.
48 Deinde accesserunt ad Musā præpositi millium exercitûs, principes millenorū, & principes centenorū,
49 Et dixerunt ei; Famuli quidē tui sumpserunt summam militum qui fuêre nobiscū, & non defuit ex nobis vir.
50 Et jam attulimus sacrificium Deo, quilibet nostrûm quod reperit, vasa auri de brachialibus, armillis, inauribus, murenulis, & cingulis auro discriminatis, ut veniam postules pro animabus nostris coram Deo.
51 Acceperunt igitur Musa & Elazar sacerdos aurum ab ipsis, omnia vasa aurificio opere elaborata.

ספר במדבר : לב

Domino obtulerunt quod ,elevationis aurum omne fuit Et
52 ויהי כל־זהב התרומה אשר הרימו ליהוה
principibus è ,sicli quinquaginta & ,septingenti ,millia sedecim
ששה עשר אלף שבע־מאות וחמשים שקל מאת שרי
sunt prædati exercitus Viri .centenorum principibus à & ,millium
53 האלפים ומאת שרי המאות : אנשי הצבא בזזו
à aurum sacerdos Elhazar & Mosch accepit Et .sibi vir
54 איש לו : ויקח משה ואלעזר הכהן את־הזהב מאת
,conventus tentorium in illud introduxerūt & ;centenorum & ,millium principibus
שרי האלפים והמאות ויבאו אתו אל־אהל מועד
.Domini facies ad Israel filiis memoriam
זכרון לבני־ישראל לפני יהוה :

CAP. XXXII. לב

:valdè fortis ,Ghad filiis & ,Reuben filiis erat multa acquisitio Et
1 ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני־גד עצום מאד
locus ecce & ,Ghilhad terram & ,Jahazer terram viderunt &
ויראו את־ארץ יעזר ואת־ארץ גלעד והנה המקום
dixerunt & ,Reuben filii & ,Ghad filii venerunt Et .acquisitionis locus
2 מקום מקנה : ויבאו בני־גד ובני ראובן ויאמרו
: dicendo ,cœtus prælatos ad & ,sacerdotem Elhazar ad & ,Mosch ad
אל־משה ואל־אלעזר הכהן ואל־נשיאי העדה לאמר :
,Elhaleh & ,Chesbon & ,Nimrah & ,Jahazer & ,Dibon & ,Hatharoth
3 עטרות ודיבן ויעזר ונמרה וחשבון ואלעלה
Dominus percussit quam Terra .Behon & ,Nebo & ,Sebam &
4 ושבם ונבו ובען : הארץ אשר הכה יהוה
.acquisitio tuis servis & ; ipsa acquisitionis terra ,Israel cœtus facies ad
לפני עדת ישראל ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה :
detur ,tuis oculis in gratiam invenimus Si : dixerunt Et
5 ויאמרו אם־מצאנו חן בעיניך יתן את־
nos facias transire ne : possessionem in tuis servis hæc terra
הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל־תעברנו את־
: Reuben filios ad & ,Ghad filios ad Mosch dixit Et .Jarden
6 הירדן : ויאמר משה לבני־גד ולבני ראובן
? hic sedebitis vos & ,bellum ad ingredientur vestri fratres Num
האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה :
ad transeundo à ,Israel filiorum cor frangetis quid ad Et
7 ולמה תנואון את־לב בני ישראל מעבר אל־
,vestri patres fecerunt Sic ? Dominus eis dedit quam terram
8 הארץ אשר־נתן להם יהוה : כה עשו אבתיכם
.terram videndum ad Barneah Cades de eos me mittendo in
בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את־הארץ :
fregerunt & ,terram viderunt & ,Botri torrentē ad usq; ascenderūt Et
9 ויעלו עד־נחל אשכול ויראו את־הארץ ויניאו
dedit quam ,terram ad veniendum non ad ,Israel filiorum cor
את־לב בני ישראל לבלתי־בא אל־הארץ אשר־נתן
,juravit & ; illa die in Domini nasus est iratus Et .Dominus eis
10 להם יהוה : ויחר־אף יהוה ביום ההוא וישבע
: dicendo
לאמר :

Versio VULG. LAT.

52 Pondo sedecim millia, septingentos quinquaginta siclos, à tribunis & centu-
53 rionibus. Unusquisque enim
quod in præda rapuerat, suum
54 erat. Et susceptum intulerunt
in tabernaculum testimonii, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

CAP. XXXII.

1 Filii autem Ruben & Gad habebant pecora multa, & erat illis in jumentis infinita substantia. Cúmque vidissent Jazer & Galaad aptas animalibus alendis ter-
2 ras, Venerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & principes multitudinis,
3 atque dixerunt; Ataroth, & Dibon, & Jazer, & Nemra, Hesebon, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Be-
4 on, Terra, quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israel, regio uberrima est ad pastum animalium: & nos servi tui habemus
5 jumenta plurima: Precamúrque, si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire
6 Jordanem. Quibus respondit Moyses, Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sedebitis?
7 Cur subvertitis mentes filiorum Israel, ne transire audeant in locum, quem eis da-
8 turus est Dominus? Nónne ita egerunt patres vestri, quando misi de Cadesbarne ad explorandam terram?
9 Cúmque venissent usque ad Vallem botri, lustrata omni regione, subverterunt cor filiorum Israel, ut non intrarent fines, quos eis Dominus
10 dedit. Qui iratus juravit, dicens;

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

52 Καὶ ἐγένετο πᾶν τὸ χρυσίον τὸ ἀφαίρεμα ὃ ἀφεῖλον κυρίῳ, (ξ) ἑκκαίδεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ πεντήκοντα σίκλοι παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν
53 ἑκατοντάρχων. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐπρονόμευσαν ἕκαστος ἑαυτῷ.
54 Καὶ ἔλαβε Μωυσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων, καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, μνημόσυνον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου.

M.SA. (ξ) ἓξ καὶ δέκα.

ΚΕΦ. λϐ΄.

1 ΚΑὶ κτήνη πλῆθος ἦν τοῖς υἱοῖς Ῥουβὴν καὶ τοῖς υἱοῖς Γὰδ, (α) πλῆθος σφόδρα. καὶ εἶδον τὴν χώραν Ἰαζὴρ, καὶ τὴν χώραν Γαλαάδ· καὶ ἦν ὁ τόπος, τό-
2 πος κτήνεσι. Καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ Γὰδ εἶπαν πρὸς Μωυσῆν καὶ πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς (β) τοὺς ἄρχοντας τῆς συναγωγῆς, λέ-
3 γοντες, (γ) Ἀταρὼθ, καὶ Δαιβὼν, καὶ Ἰαζὴρ καὶ (δ) Ναμρὰ, καὶ Ἐσεβὼν, καὶ Ἐλεαλὴ, καὶ Σεβαμὰ, καὶ Ναβαὺ,
4 καὶ (ε) Βαιὰν, Τὴν γῆν ἣν (ζ) παρέδωκε κύριος (η) ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, (θ) γῆ κτηνοτρόφος ἐστὶ, καὶ τοῖς
5 παισί σου κτήνη ὑπάρχει. (ι) Καὶ ἔλεγον, Εἰ εὕρομεν χάριν (κ) ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ αὕτη (λ) τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατασχέσει, καὶ μὴ διαβιβάσῃς ἡμᾶς
6 τὸν Ἰορδάνην. Καὶ εἶπε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Γὰδ καὶ τοῖς υἱοῖς Ῥουβὴν, Οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύονται (μ) εἰς τὸν πόλε-
7 μον, καὶ ὑμεῖς καθήσεσθε αὐτοῦ; Καὶ ἱνατί διαστρέφετε (ν) τὰς διανοίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ μὴ (ξ) διαβῆναι εἰς τὴν γῆν,
8 ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς; Οὐχ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐτοὺς ἐκ Κάδης Βαρνὴ κατανοῆ-
9 σαι τὴν γῆν· Καὶ ἀνέβησαν φάραγγα βότρυος, καὶ κατενόησαν τὴν γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν
10 (ο) κύριος αὐτοῖς; Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμοσε, λέγων,

MS.A.. (α) πλῆθος πολὺ σφόδρα. (β) τοὺς ἄνδρας τῆς (γ) Ἀταρὼν, (δ) Ἀμβρὰμ, (ε) Βαμὰ, (ζ) παρέδωκεν (η) ἐνώπιον υἱῶν (θ) κτηνοτρόφος γῆ ἐστιν, (ι) Καὶ ἐλέγοσαν, (κ) ἐναντίον (λ) τοῖς παισίν σου (μ) εἰς πόλεμον, (ν) τὰς καρδίας τῶν (ξ) ἀναβῆναι (ο) αὐτοῖς κύριος;

52 Et fuit omne aurum, demptio quam dempserunt Domino, sexdecim millia & septingenti & quinquaginta sicli, à chiliarchis, et à centurioni-
53 bus. Et viri bellatores (ζ) prædati sunt, unusquisque
54 sibi. Et accepit Moyses, & Eleazar sacerdos aurum à chiliarchis, & à centurionibus, & intulit ea in tabernaculum testimonii, memoriale filiorum Israel coram Domino.

CAP. XXXII.

1 ET pecora (a) multitudo erat filiis Ruben, & filiis Gad, multitudo valdè. Et viderunt regionem Jazer & regionem Galaad: & erat
2 locus ille, locus pecoribus. Et accedentes filii Ruben, & filii Gad, dixerunt ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem, & ad principes syn-
3 agogæ, dicentes, Atharoth & Dæbon, & Jazer, & Namra, & Esebon, & Eleale, & Sebama, & Nabay, &
4 Bæan, Terram quam tradidit Dominus in conspectu filiorum Israel, terra pecorum nutrix est: & pueris tuis
5 sunt pecora. Et dicebant, Si invenimus gratiam in conspectu tuo; detur terra ista famulis tuis in possessionem: et nè traducas nos Jordanem.
6 Et dixit Moyses filiis Gad, & filiis Ruben, Fratres vestri eunt in bellum: et vos sede-
7 bitis hîc? Et ut quid pervertitis mentes filiorum Israel, ut non transeant in ter-
8 ram, quam Dominus dat eis? Nónne sic fecerunt patres vestri, quando misi eos è Cades Barne ad considerandam
9 terram: Et ascenderunt vallem Botri, et consideraverunt terram: Et averterunt cor filiorum Israel, ut non introirent in terram, quam dedit
10 Dominus eis? Et iratus est furore Dominus in die illa, et juravit, dicens,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

52 ܘܗܘܐ ܟܠܗ ܕܗܒܐ ܕܦܘܪܫܢܐ ܕܦܪܫܘ ܠܡܪܝܐ. ܫܬܬܥܣܪ ܐܠܦܝܢ ܘܫܒܥܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܡܬܩܠܝܢ. ܩܘܪܒܢܐ ܡܢ ܪ̈ܒܝ ܐܠܦܐ ܘܡܢ ܪ̈ܒܝ ܡܐܐ.
53 ܓܒܪ̈ܐ ܕܝܢ ܕܚܝܠܐ ܒܙܘ ܐܢܫ ܠܢܦܫܗ.
54 ܘܢܣܒ ܡܘܫܐ ܘܐܠܥܙܪ ܟܗܢܐ ܕܗܒܐ ܡܢ ܪ̈ܒܝ ܐܠܦܐ ܘܡܢ ܪ̈ܒܝ ܡܐܐ. ܘܐܥܠܘ ܐܢܘܢ ܠܡܫܟܢ ܙܒܢܐ. ܕܘܟܪܢܐ ܠܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܩܕܡ ܡܪܝܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܒ *

1 ܘܩܢܝܢܐ ܣܓܝܐ ܗܘܐ ܠܒܢܝ̈ ܪܘܒܝܠ ܘܠܒܢܝ̈ ܓܕ ܘܥܫܝܢ ܛܒ. ܘܚܙܘ ܠܝܥܙܝܪ ܘܠܐܪܥܐ ܕܓܠܥܕ ܕܐܬܪܐ ܗܘ ܕܡܩܢܝܢܐ.
2 ܘܐܬܘ ܒܢܝ̈ ܪܘܒܝܠ ܘܒܢܝ̈ ܓܕ ܘܐܡܪܘ ܠܡܘܫܐ ܘܠܐܠܥܙܪ ܟܗܢܐ ܘܠܪ̈ܘܪܒܢܐ ܕܟܢܘܫܬܐ.
3 ܥܛܪܘܬ ܘܪܝܒܘܢ ܘܝܥܙܝܪ ܘܢܡܪܐ ܘܚܫܒܘܢ ܘܐܠܥܠܐ ܘܣܒܐ ܘܢܒܘ ܘܒܥܘܢ.
4 ܐܪܥܐ ܕܡܚܐ ܡܪܝܐ ܩܕܡ ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܐܪܥܐ ܗܝ ܕܡܩܢܝܢܐ. ܘܠܥܒ̈ܕܝܟ ܐܝܬ ܩܢܝܢܐ.
5 ܘܐܡܪܘ ܐܢ ܐܫܟܚܢ ܪ̈ܚܡܐ ܩܕܡܝܟ ܬܬܝܗܒ ܐܪܥܐ ܗܕܐ ܠܥܒ̈ܕܝܟ ܠܝܪܬܘܬܐ. ܘܠܐ ܬܥܒܪܢ ܠܝܘܪܕܢܢ.
6 ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܠܒܢܝ̈ ܓܕ ܘܠܒܢܝ̈ ܪܘܒܝܠ. ܐܚܝ̈ܟܘܢ ܢܦܩܝܢ ܠܩܪܒܐ ܘܐܢܬܘܢ ܝܬܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܬܢܢ.
7 ܘܠܡܢܐ ܡܦܟܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܒܗܘܢ ܕܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ. ܕܠܐ ܢܥܒܪܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܗܘܢ ܡܪܝܐ.
8 ܗܟܢܐ ܥܒܕܘ ܐܒܗ̈ܝܟܘܢ ܟܕ ܫܕܪܬ ܐܢܘܢ ܡܢ ܪܩܡ ܓܝܐ ܠܡܚܙܐ ܐܪܥܐ.
9 ܘܣܠܩܘ ܥܕܡܐ ܠܢܚܠܐ ܕܣܬܘܠܐ ܘܚܙܘ ܐܪܥܐ. ܘܐܦܟܘ ܠܒܗܘܢ ܕܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ. ܕܠܐ ܢܥܠܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܗܘܢ ܡܪܝܐ.
10 ܘܐܬܚܡܬ ܪܘܓܙܗ ܕܡܪܝܐ ܒܗ ܒܝܘܡܐ ܘܝܡܐ ܘܐܡܪ.

Fuitque totum aurum separationis quam se- 52
paraverant Domino, sexdecim millia septingenta quinquaginta siclorum, oblatum à tri-
bunis & centurionibus. Viri autem exerci- 53
tûs rapuerunt unusquisque sibi. Accipiens 54
igitur Moses & Eliazar sacerdos aurum à tribunis & à centurionibus, intulerunt illud in tabernaculum, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

CAP. XXXII.

ITaque armenta maxima fuerunt filiis Ru- 1
bil & filiis Gad, atque copiosissima: & videntes Jazir & terram Gelaad esse locum
commodum receptaculo armentorum, Ve- 2
nerunt filii Rubil & filii Gad, dixeruntque ad Mosen & ad Eliazar sacerdotem, & ad
magnates congregationis; Atroth, & Ri- 3
bon, & Jazir, & Nemra, & Nobu, & Hesbon,
& Elala, & Seba, & Baon, Terra quam de- 4
struxit Dominus coram filiis Israel, terra est
commoda receptaculo armentorum, & servi
tui habent armenta. Et subjunxerunt, Si in- 5
venimus favorem apud te, detur terra ista servis tuis in hæreditatem, & ne transire nos
facias Jordanem. Ait Moses ad filios Rubil 6
& ad filios Gad, Fratres vestri egredientur
ad bellum, & vos sedebitis hîc? Cur fran- 7
gitis animos fratrum vestrorum filiorum Israel, quominùs transeant ad terram quam
dedit eis Dominus? Sic fecerunt patres ve- 8
stri quando misi eos de Recem superba ad ex-
plorandam terram. Et ascendentes usque ad 9
torrentem Botri, consideraverunt terram, & fregerunt animos filiorum Israel, quominùs
ingrederentur in terram quam dedit eis Do- 10
minus. Et exarsit ira Domini adversùs eos eodem die, juravitque, ac dixit;

תרגום אונקלוס

52 והוה כל דהב אפרשותא די אפרישו קדם יי שתת עסר אלפין שבע מאה וחמשין סלעין מן רבני אלפין ומן רבני מאותא:
53 גברי דחילא בזו גבר לנפשיה:
54 ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מן רבני אלפין ומאותא ואיתיאו יתיה למשכן זמנא דכרנא לבני ישראל קדם יי:

לב

1 ובעיר סגי הוה לבני ראובן ולבני גד תקיף לחדא וחזו ית ארע יעזר וית ארע גלעד והא אתרא אתר כשר לבית בעיר:
2 ואתו בני גד ובני ראובן ואמרו למשה ולאלעזר כהנא ולרברבי כנשתא למימר:
3 מכללתא ומלבשתא וכומרין דבית נמרין ובית חשבני ובעל דבון וסימא וקבורתא דמשה ובעון:
4 ארעא די מחא יי קדם כנשתא דישראל ארע כשרא לבית בעיר היא ולעבדך אית בעיר:
5 ואמרו אם אשכחנא רחמין בעינך תתיהיב ית ארעא הדא לעבדך לאחסנא לא תעברננא ית ירדנא:
6 ואמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכון יעלון לאגחא קרבא ואתון תתבון הכא:
7 ולמה תונון ית לבא דבני ישראל מלמעבר לארעא דיהב להון יי:
8 כדין עבדו אבהתכון כד שלחית יתהון מרקם גיאה למחזי ית ארעא:
9 וסליקו עד נחלא דאתכלא וחזו ית ארעא ואוניאו ית לבא דבני ישראל בדיל דלא למעל לארעא דיהב להון יי:
10 ותקיף רוגזא דיי ביומא ההוא וקים למימר:

Targum ONKELOS.

52 Fuitq; omne aurum separationis, quod separaverunt corã Dño, sedecim millia septingenti & quinquaginta sicli ex tribunis & centurionibus.
53 Viri autem exercitus deprædati sunt singuli sibimet.
54 Tulitq; Moyses & Eleazar sacerdos aurum de tribunis & centurionibus: & intulerunt illud in tabernaculum fœderis, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

CAP. XXXII.

1 PEcora autem multa erant filiis Ruben & filiis Gad plurima nimis: viderúntq; terram Jazer, & terram Galaad; & ecce locus erat aptus pecoribus.
2 Venerúntq; filii Gad, & filii Reuben: & dixerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & ad principes cœtus, dicentes.
3 Maclalta & Malbasta, et sacerdotes dom⁹ Nimrin, & domus Esebon, & *Baal-Dibon*: & *Sima*, & *sepulchrum Moysis*, & Beon.
4 Terra cujus habitatores percussit Dominus in conspectu congregationis Israel, terra apta est pecoribus: & servis tuis sunt pecora.
5 Dixerúntque, Si invenim⁹ gratiam in oculis tuis, detur terra hæc servis tuis in possessioné, nec facias nos transire Jordanem.
6 Dixitq; Moyses filiis Gad & filiis Ruben: Nunquid fratres vestri ibunt ad pugnam,
7 & vos sedebitis hic? Quare ergo subvertitis cor filiorum Israel: ut non transeant in terram, quam dedit eis Dominus?
8 Sic fecerunt patres vestri: quando misi eos de Cades Barne, ad contemplandam terram.
9 Et ascenderunt usque ad torrentem Botri, & viderunt terram; & subverterunt cor filiorum Israel: ut non ingrederentur in terram, quam dedit eis Dominus.
10 Et iratus est furor Domini in die illa: & juravit, dicens.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

52 Fuitq; aurum oblationis quod dempserunt pro Domino, sexdecim millia, & septingenti quinquaginta sicli de Chiliarchis, & Centurionibus.
53 Milites deprædati fuerant unusquisque sibi.
54 Accepit igitur Moses & Eleazar sacerdos aurum istud de Chiliarchis & Centurionibus, & attulerunt illud in tabernaculum testimonii, in memoriale filiis Israel coram Domino.

CAP. XXXII.

1 PEcora autem multa erant filiis Ruben, & filiis Gad, & dimidiæ tribui Manasse, copiosa valdè: Et viderunt terram Jazer, et terrã Galaad, et ecce locus, locus erat pecorum.
2 Ideo venerunt filii Gad, & filii Ruben, & dimidia tribus Manasse, & locuti sunt Mosi, & Eleazaro sacerdoti, & principibus congregationis, dicentes;
3 Athároth, & Dibon, & Jazer, & Namra, & Hesebon, & Elealè, & Sebama, & Nebo, & Boan.
4 Terra ista quam (a) percussit Dominus in conspectu congregationis Israel, terra est pecorum; servis autem tuis sunt pecora.
5 Dixerunt præterea, Si invenimus gratiam in oculis tuis, detur terra ista servis tuis in possessione, & ne facias nos transire Jordanem.
6 Respondit autem Moses filiis Ruben, & filiis Gad, & dimidiæ tribui Manasse; Nunquid fratres vestri ibunt ad bellum, & vos hic sedebitis?
7 Et quare (b) frangitis cor filiorum Israel, ne transeant in terram quam dedit illis Dominus?
8 Sic fecerunt patres vestri cùm misi eos de Cades-Barne, ad contemplandam terram,
9 Ascenderunt enim usque ad vallem Eschol, & viderunt terram: postea ruperunt cor filiorum Israël, ne ingrederentur terram quam dedit eis Dominus.
10 Ideo exarsit ira Domini in illa die, & juravit, dicens;

VER. SAM. (a) subegit (b) humiliatis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

52 * فكان جملة ذهب الرفيعة الذي رفعوه لله ستة عشر الفا وسبع مائة وخمسين مثقالا * من
53 روساء الالوف وروساء المئين * واما سائر اهل الحرب فما غنم واحد منهم كان له * ولما اخذ موسي
54 والعازار الامام الذهب من روساء الالوف وروساء المئين * اتيا به الي خباء المحضر * ذكرا لبني
اسرائيل بين يدي الله *

الفصل الثاني والثلثون *

1 * وماشية كثيرة كانت لبني راوبين وبني جاد عظيمة جدا * فراوا بلد يعزير وبلد جلعاد *
2 فاذا بهما موضع ماشية * فجاء بنو جاد وبنو راوبين * وقالوا لموسي والعازار الامام واشراف
3 الجماعة * ان عطاروت * وديبون * ويعزير ونمرا * وحسبون * والعالا * وسبام * ونبو * وبعون *
4 * البلد الذي فتحه الله بين ايدي بني اسرائيل هو بلد يصلح للماشية * ولعبيدك ماشية *
5 * فان وجدنا حظا عندك يدفع الينا هذا البلد نحلة * ولا تجزنا الاردن * قال لهم * هل اخوتكم
6 يمضون الي الحرب * وانتم تجلسون هاهنا * ولم تجبنون قلوب بني اسرائيل من المصير الي البلد
7 الذي امر الله بالمصير اليه * كذلك صنع اباوكم حين بعثتهم من رقيم برنيع ليروموا
8 البلد * فبلغوا الي وادي العنقود * وراوه وجبنوا قلوب بني اسرائيل من ان يدخلوا الي
9 البلد الذي اعطاهم الله * فاشتد غضب الله في ذلك الوقت * واقسم قائلا *
10

52 Fuitq; summa auri oblationis, quod obtulerunt Deo, sexdecim millia & septingenti quinquaginta sicli, à ducibus millenorũ, & ducibus centenorum.
53 Cæteri autem milites, quod quisq; deprædatus est, sibi retinuêre.
54 Cúmque accepissent Musa & Elazar sacerdos aurum à ducibus millenorum & à ducibus ducentorũ, tulerunt illud ad tabernaculũ præsentiæ, in memoriam filiorum Israil in conspectu Dei.

CAP. XXXII.

1 ET armenta multa erant filiis Raubin & filiis Gadh, magna nimis. Videruntq; regionem Jazir & regionem Galaad, & ecce erat in utraq; locus pro armentis.
2 Et venerunt filii Gadh & filii Raubin, dixeruntque Musæ & Elazar sacerdoti, & principibus populi,
3 Sanè Ataroth, & Dibon, & Jazir, & Nemra, & Hesbon, & Elaala, & Sebam, & Nebo, & Baon,
4 Regio quam expugnavit Deus ante filios Israil, est regio apta armentis: & servi tui habent armenta.
5 Si ergò invenimus fortunam apud te, detur nobis hæc regio in possessionem, & ne facias nos transire Jordanem.
6 Ait illis, Num fratres vestri ibunt ad bellum, & vos sedebitis hic?
7 Et cur terretis corda filiorum Israil quin abeant in regionem ad quam præcepit Deus ut abirent?
8 Ita fecerunt patres vestri quando misi eos de Recim-Barnee ut explorarent regionem;
9 Pervenerunt enim ad vallem botri, videruntque illam, & terruêrunt corda filiorum Israil, quo minùs ingrederentur in regionem quam dedit eis Deus.
10 Invaluitque ira Dei in illo tempore, & juravit dicens;

11 אם יראו האנשים העלים ממצרים מבן עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי:
12 בלתי כלב בן יפנה הקנזי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי יהוה:
13 ויחר אף יהוה בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור העשה הרע בעיני יהוה:
14 והנה קמתם תחת אבתיכם תרבות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף יהוה אל ישראל:
15 כי תשובן מאחריו ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם לכל העם הזה:
16 ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו:
17 ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנם אל מקומם וישב טפנו בערי המבצר מפני ישבי הארץ:
18 לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו:
19 כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה:
20 ויאמר אליהם משה אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו לפני יהוה למלחמה:
21 ועבר לכם כל חלוץ את הירדן לפני יהוה עד הורישו את איביו מפניו:
22 ונכבשה הארץ לפני יהוה ואחר תשבו והייתם נקים מיהוה ומישראל והיתה הארץ הזאת לכם לאחזה לפני יהוה:
23 ואם לא תעשון כן הנה חטאתם ליהוה ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם:

Versio VULG. LAT.

11 Si videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Ægypto, à viginti annis & suprà, terram, quam sub juramento pollicitus sum Abraham, Isaac, & Jacob: & noluerunt sequi
12 me, Præter Caleb filium Jephone Cenezæum, & Josue filium Nun: isti impleverunt
13 voluntatem meam. Iratúsque Dominus adversùm Israel, circumduxit eum per desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa generatio, quæ fecerat malũ in conspectu
14 ejus. Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patribus vestris, incrementa & alumni hominũ peccatorũ, ut augeretis furo-
15 rem Dñi contra Israel. Quòd si nolueritis sequi eum, in solitudine populum derelinquet, & vos causa eritis necis omni-
16 um. At illi propè accedentes, dixerunt; Caulas ovium fabricabimus, & stabula jumentorũ, parvulis quoque nostris
17 urbes munitas. Nos autem ipsi armati & accincti pergemus ad præliũ ante filios Israel, donec introducam⁹ eos ad loca sua. Parvuli nostri, & quidquid habere possum⁹, erunt in urbibus muratis, propter ha-
18 bitatorum insidias. Non revertemur in domos nostras, usque dum possideant filii Israel
19 hæreditatẽ suã. Nec quidquam quærem⁹ trans Jordanem, quia jam habemus nostrã possessionem in Orientali ejus plaga.
20 Quibus Moyses ait, Si facitis quod promittitis, expediti per-
21 gite corã Dño ad pugnam; Et omnis vir bellator armat⁹ Jordanem transeat, donec subver-
22 tat Dñs inimicos suos, Et subjiciatur ei omnis terra. Tunc eritis inculpabiles apud Dominum & apud Israel, & obtinebitis regiones, quas vultis,
23 coram Domino. Sin autem quod dicitis, non feceritis, nulli dubium est, quin peccetis in Deũ: & scitote, quoniã peccatum vestrũ apprehendet vos.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ Αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, τὴν γῆν ἣν (π) ὤμοσα τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, οὐ γὰρ συνεπηκολούθησαν ὀπίσω μου,
12 Πλὴν Χάλεβ υἱὸς Ἰεφοννὴ ὁ διακεχωρισμένος, καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ, ὅτι συνεπηκολούθησαν ὀπίσω κυρίου.
13 Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ (ρ) κατερέμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ (σ) τεσσαράκοντα ἔτη, (τ) ἕως ἐξανηλώθη πᾶσα ἡ γενεὰ, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἔναντι
14 κυρίου. Ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ τῶν πατέρων ὑμῶν, (υ) σύντριμμα ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, προσθεῖναι ἔτι ἐπὶ τὸν θυμὸν τῆς ὀρ-
15 γῆς κυρίου ἐπὶ Ἰσραήλ. Ὅτι ἀποστραφήσεσθε ἀπ' αὐτοῦ προσθεῖναι ἔτι καταλιπεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς
16 ὅλην τὴν συναγωγὴν ταύτην. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ, καὶ ἔλεγον, Ἐπαύλεις προβάτων (φ) οἰκοδομήσομεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς (χ) ἀποσκευαῖς ἡ-
17 μῶν. Καὶ ἡμεῖς ἐνοπλισάμενοι (ψ) προφυλακὴν πρότεροι τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἑαυτῶν τόπον· καὶ κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τετειχισμέναις διὰ τοὺς κατοι-
18 κοῦντας τὴν γῆν. Οὐ μὴ ἀποστραφῶμεν εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν, ἕως ἂν καταμερισθῶσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.
19 Καὶ οὐκέτι (ω) κληρονομήσομεν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοὺς κλήρους ἡμῶν ἐν τῷ πέραν
20 τοῦ Ἰορδάνου ἐν ἀνατολαῖς. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Μωυσῆς, Ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν (α) ἐξοπλίσησθε ἔναντι κυρίου
21 εἰς πόλεμον, Καὶ παρελεύσεται ὑμῶν πᾶς (β) ὁπλίτης τὸν Ἰορδάνην ἔναντι κυρίου, (γ) ἕως ἂν ἐκτριβῇ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀπὸ
22 προσώπου αὐτοῦ, Καὶ κατακυριευθῇ ἡ γῆ ἔναντι κυρίου· καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστραφήσεσθε, καὶ ἔσεσθε ἀθῷοι ἔναντι (δ) κυρίου, καὶ ἀπὸ Ἰσραήλ· καὶ ἔσται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κατασχέσει ἔναντι κυρίου.
23 Ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε οὕτως, ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου· καὶ γνώσεσθε τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν, ὅταν ὑμᾶς καταλάβῃ τὰ κακά.

Si videbunt homines hi qui ascenderunt ex Ægypto, à viginti annis & suprà, qui cognoscunt bonum & malum, terram quam juravi ipsi Abraham, et Isaac, & Jacob: non enim secuti sunt post 11
me, Præter Chaleb filius Jephone, ille (b) segregatus, & Iesus filius Naue: quoniam simul secuti 12
sunt post Dominũ. Et irat⁹ est furore Dominus adversùs Israel, & (c) 13
circumagitavit eos in deserto quadraginta annos, donec cõsumpta est omnis generatio, facientes maligna in conspectu Domini.
Ecce surrexistis pro patribus vestris, (d) contritio hominũ peccatorum, ad adjiciendum adhuc ad furorem iræ domini super Is- 14
rael. Quoniam avertetis vos ab eo, adjiciendo adhuc derelinquere eum in deserto: & inique facietis in totam synagogam hanc. 15
Et accesserunt ei, & dixerunt, Caulas ovium ædificabimus hîc pecoribus nostris, & civitates (e) 16
impedimentis nostris; Et nos armati in (f) prima acie priores filiis Israel; quoadusque adduxerimus eos in suũ ipsorum locum. Et habitabunt impedimenta nostra in civitatibus muratis propter eos, 17
qui inhabitant terrã. Non revertemur ad domos nostras, quoadusq; distributi fuerint filii Israel, unusquisq; in hæreditatẽ suã. Et non 18
ultra hæreditabimus in eis à regione trans Iordanem, & suprà; quia obtinemus sortes nostras in 19
transitu Iordanis in Oriente. Et dixit ad eos Moyses, Si feceritis juxta verbum hoc, si armis sumpseritis ante Dominum in prælium, Et transibit ex vobis omnis 20
armatus Iordanem ante Dominum, quoadusque contritus fuerit hostis ejus à facie ejus, Et 21
subjecta fuerit terra ante Dominum; & post hæc revertimini, & eritis innocentes ante Dominum, & ab Israel; & erit terra hæc vobis in possessionem ante Dominum. Si autem non feceritis 22
ita; peccabitis ante Dominum: & cognoscetis peccatum vestrum, quando vos cõprehenderint mala. 23

MS.A. (π) ὤμοσα Ἀβραὰμ (ρ) κατερέμβευσεν (σ) τεσσαράκοντα (τ) ἕως ἂν ἐξαναλώθη (υ) σύστρεμμα (φ) οἰκοδομήσωμεν (χ) κατασκευῇ (ψ) προφυλακῇ (ω) κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς (α) ἐξοπλισθῆτε (β) ὁπλίτης (γ) ὡς ἂν (δ) κυρίου ἀπὸ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

Non videbunt viri qui ascenderunt ex Ægypto, ab eo qui natus est annos viginti & suprà, terram pro qua juravi Abrahæ Isahac & Jacobo, eò quòd non plenè sint me secuti: 11
Præter Caleb filium Jophana Cenezæum, & Jesum filium Nun, qui plenè secuti sunt Dominum. Et excanduit ira Domini adversùs Israelem, & vagari fecit eos per desertum quadraginta annis, quousque consumeretur tota generatio virorum qui malum commiserant coram Domino. Et ecce surrexistis 12 13 14
etiam vos hodiè loco patrum vestrorum, alumni virorum peccatorum, ut augeretis ampliùs furorem Domini contra Israelem.
Et si avertamini iterum à Domino, iterum quoque vagari vos faciet in deserto, & inferetis destructionem universo huic populo. 15
Et accedentes ad eum, dixerunt, Caulas ovium ædificabimus hîc armentis nostris, & civitates pubi nostræ. Nos autem armati ibimus ante filios Israel, donec introducamus eos in regionem suam: pubes verò nostra manebit in civitatibus munitis, *ut tuti sint* à conspectu incolarum terræ. Non revertemur ad domos nostras, donec obtineant filii Israel quisque hæreditatem suam. Nec quicquam possidebimus cum eis ab altera Jordanis ripa & ultrà, quandoquidem recepimus hæreditatem nostram à ripa Jordanis Orientali. Ait illis Moses, Si feceritis rem istam, & armati coram Domino ad prælium, Transieritis vos omnes Jordanem accincti coram Dño ad bellum, quoad absumat hostes suos à conspectu suo, Et subigatur terra coram Domino: tunc revertimini, & eritis innoxii apud Dominum & apud Israelem, eritque vobis terra ista in hæreditatem coram Domino. Si verò non sic feceritis, peccabitis in Dominum, & scitote quòd peccata vestra assequentur vos. 16 17 18 19 20 21 22 23

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

11 אם יחזון גבריא דסליקו ממצרים
מבר עסרין שנין ולעילא ית ארעא
די קימית לאברהם ליצחק וליעקב
ארי לא אשלימו בתר דחלתי:
12 אלהן כלב בר יפנה קניזאה
ויהושע בר נון ארי אשלימו בתר
דחלתא דיי: 13 ותקיף רוגזא דיי
בישראל ואחרנון במדברא ארבעין
שנין עד דסף כל דר דעביד דביש
קדם יי: 14 והא קמתון בתר אבהתכון
תלמידי גבריא חיביא לאוספא
עוד על תקוף רוגזא דיי לישראל:
15 ארי תתובון מבתר דחלתיה ויוסיף
עוד לאוחרותהון במדברא ותחבלון
לכל עמא הדין: 16 וקריבו לותיה
ואמרו חטרין דען נבני לבעירנא
הכא וקרוין לטפלנא: 17 ואנחנא
נזדרז מבעין קדם בני ישראל עד
די נעלנון לאתרהון ויתבון טפלנא
בקרוין כריכן מן קדם יתבי ארעא:
18 לא נתוב לבתנא עד דיחסנון בני
ישראל גבר אחסנתיה: 19 ארי לא
נחסין עמהון מעברא לירדנא
ולהלא ארי קבילנא אחסנתנא
לנא מעברא לירדנא מדנחא:
20 ואמר להון משה אם תעבדון ית
פתגמא הדין אם תזרזון קדם
עמא דיי לקרבא: 21 ויעבר לכון
כל דמזרז ית ירדנא קדם עמא
דיי עד דיתריך ית בעלי דבבוהי
מן קדמוהי: 22 ותתכבש ארעא
קדם עמא דיי ובתר כן תתובון
ותהון זכאין קדם יי ומישראל
ותהי ארעא הדא לכון לאחסנא
קדם יי: 23 ואם לא תעבדון כן
הא חבתון קדם יי ודעו חובתכון
די תשכח יתכון:

Targum Onkelos.

11 Si viderint viri qui ascenderunt de Ægypto, à viginti annis & supra, terram pro qua juravi ut darem eam Abraham Isaac & Jacob: quia non fuerunt perfecti in timore meo. 12 Præter Caleb filium Jephone Cenezæum, & Josue filium Nun: quia perfecti fuerunt 13 in timore Domini. Et iratus est furor Dñi contra Israel, & morari fecit eos in deserto quadraginta annis: donec consumeretur universa generatio, quæ fecerat malum co-14 ram Domino. Et ecce surrexistis pro patribus vestris, discipuli virorum peccatorum: ut augeatis rursus furorē Do-15 mini contra Israel. Si enim reversi fueritis à timore ejus, addet iterum relinquere eos in solitudine: & damnum in-16 feretis omni populo huic. Accesseruntque ad eum, & dixerunt; Caulas ovium ædificabimus hic pecoribus nostris, & 17 urbes familiæ nostræ. Nos autem armabimur expediti ante fratres nostros, donec introducamus eos in locum suū: & habitabunt parvuli nostri in civitatibus munitis propter 18 habitatores terræ. Non enim revertemur in domos nostras, donec singuli filiorum Israel possideant hæreditatem suam. 19 Non enim possidebimus cum eis trans Jordanem & ultra: quia suscepimus hæreditatem nostram citra Jordanem ad 20 Orientem. Dixitq; eis Moyses; Si feceritis verbum hoc: & si armati ieritis ante popu-21 lum Domini ad pugnam. Et transierit omnis armatus ex vobis Jordanem ante populū Domini: donec ejiciat inimi-22 cos suos à conspectu ejus. Et subjiciatur terra coram populo Domini, postea revertemini; & eritis innoxii in conspectu Domini, et apud Israel: eritq; terra hæc vobis in pos-23 sessionem coram Domino. Si autem non feceritis sic, ecce peccâstis corā Dño: & scitote peccatū vestrū, ꝙ inveniet vos

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Si videint viri illi qui ascenderunt ex Ægypto à filio viginti annorum et supra, terram de qua juravi Abrahã, Isaac, & Jacob; non enim perfectè secuti sunt me. 12 Præter Caleb filium Jephone, Cenezæum, & Jehosuam filiū Nun: nam perfectè secuti sunt Dominum. 13 Ideo exarsit ira Domini in Israelem, & circumagitavit eos per desertum quadraginta annis, donec consumeretur omnis ista generatio quæ malum fecerat in oculis Domini. 14 Ecce tamen insurrexistis pro patribus vestris, progenies hominum peccatorum, ut augeretis adhuc furorem iræ Domini super Israelem. 15 Cùm avertitis vos ab eo, iterum adhuc (c) deseret eum in deserto, et perdetis universum populum istum. 16 Sed accesserunt ad eum, & dixerunt; Caulas pecudibus ædificabimus hic, & urbes parvulis nostris. 17 Nos autem accingemus festinantes ante faciem filiorum Israel, donec introduxerimus eos in locum suum; sed manebunt parvuli nostri in urbibus munitionis propter incolas terræ. 18 Non revertemur in domos nostras donec possederint filii Israel unusquisque possessionem suam. 19 Non enim hæreditabimus cum eis trans Jordanem & ultrà; quoniam evenit hæreditas nostra nobis cis Jordanem ad Orientem. 20 Responditque eis Moses, Si feceritis rem hanc, si accinxeritis vos ante faciem Domini ad bellum. 21 Et transierit omnis expeditus ex vobis Jordanem ante Dominum donec (d) expuleritis inimicos suos à facie sua. 22 Subjectáque fuerit terra ante Dominum, postea verò revertamini, tum (e) innocentes declarabimini à Domino, & ab Israele, eritque terra ista vobis in possessionem coram Domino. 23 Si autem non feceritis ita, ecce peccabitis in Dominum, & cognoscetis peccatum vestrum quod apprehendet vos.

VER. SAM. (c) errare faciet (d) perdiderit (e) puri

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * إن لا يرى الرجال الذين صعدوا من مصر من ابن عشرين سنة فصاعدا البلد الذي
12 اقسمت ان اعطيه ابراهيم واسحاق ويعقوب * اذ لم يتبعوا طاعتي * الا كالب بن يفنا القنزي
13 ويوشع بن نون * فانهما اتبعا طاعة الله * ولما اشتد غضبه عليهم تيههم في البرية اربعين سنة
14 الى ان فني جميع الجيل الذي فعل الشر بين يديه * وها انتم قد قمتم مقام ابائكم على
15 تعليم الناس الخطئين لتزيدوا ايضا في شدة غضب الله على بني اسرائيل * لانكم ان رجعتم
16 عن طاعته زاده في تركهم في البرية * فتهلكون هولاء القوم * اذا اشتكوا عنكم * فتقدموا
17 اليه وقالوا * انا نبني حظاير لمواشينا ههنا * وقرى لاطفالنا * ونتجرد مسرعين بين يدي بني
18 اسرائيل الى ان نوصلهم الى مكانهم * فتقيم اطفالنا في قرى حصينة من قبل اهل البلد * لا نرجع
19 الى بيوتنا الى ان يحوز كل سبط من بني اسرائيل نحلته * لانا لا نحوز معهم شيا من عبر الاردن
20 الى هناك * اذا قبضنا نحلتنا من عبر الاردن شرقيا * قال لهم موسى * ان صنعتم هذا الامر
21 وتجردتم بين يدي الله في الجيش * وعبر كل متجرد منكم الاردن بين يديه * الى ان يقرض
22 اعداءه بين يديه * فاذا فتح البلد بين ايديهم * فبعد ذلك ترجعون * تكونوا بررآء عند
23 الله وعند الاسرائيلية * ويكون هذا البلد حوزا لكم بين يديه * وان لم تصنعوا كذلك فقد
خطايتم لله * فاعرفوا خطاياكم اذا نالتكم عقوبة *

Certè non videbunt viri qui ascenderunt ex Ægypto, à filio viginti annorū & suprà, regionem quàm juravi me daturum Ebrahim, Ishac, & Jacob, eò quòd non sequuti sint obedientiā meā; 12 Nisi Caleb filius Jefonna Cenezæus, & Jusaa filius Nun: hi enim duo adhæserunt obedientiæ Dei. 13 Cùmque invaluisset furor ejus in illos, errare fecit eos in deserto quadraginta annos, usquedū consumpta esset tota generatio quæ commiserat malum in conspectu ejus. 14 Et ecce vos surrexistis vice patrum vestrorum conformati documento hominum peccatorum, ut adaugeretis adhuc vehementiam iræ Dei adversùs filios Israil. 15 Quoniam si regrediamini ab obedientia ipsius, addet relinquere eos in deserto: & perdetis hunc populum, etiamsi contrahantur à vobis. 16 Accesserunt autem ad eum, & dixerunt; Nos ædificabimus caulas hic armentis nostris, & urbes infantibus nostris: 17 Et exibimus ad bellum impigri ante filios Israil, donec perducamus eos ad locū eorum: & morabuntur infantes nostri in urbibus munitis à facie habitatorum regionis. 18 Non revertemur ad domos nostras, quousq; possideat unaquæque tribus ex filiis Israil hæreditatem suam. 19 Nos enim non possidebimus cum eis quidquam à transitu Jordanis usq; illuc, cùm jam acceperimus possessionē nostram à transitu Jordanis Orientem versùs. 20 Ait illis Musa, Si feceritis hanc rem, vosque accinxeritis in conspectu Dei cum exercitu, 21 Transieritq; omnis accinctus ex vobis Jordanem ante eum, donec consumat inimicos suos in conspectu suo: 22 Cùm expugnata fuerit regio ante eos; ac postea reversi fueritis, eritis innocentes apud Deum & apud Israilitas, & erit hæc regio possessio vestra in conspectu ejus. 23 At nisi feceritis sic, jam peccâstis in Deum: & fatemini peccata vestra quando adveniet vobis supplicium.

ספר במדבר : לב

24 בנו־לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם תעשו׃
25 ויאמר בני־גד ובני ראובן אל־משה לאמר עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה׃
26 טפנו נשינו מקננו וכל־בהמתנו יהיו־שם בערי הגלעד׃
27 ועבדיך יעברו כל־חלוץ צבא לפני יהוה למלחמה כאשר אדני דבר׃
28 ויצו להם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן־נון ואת־ראשי אבות המטות לבני ישראל׃
29 ויאמר משה אלהם אם־יעברו בני־גד ובני־ראובן אתכם את־הירדן כל־חלוץ למלחמה לפני יהוה ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את־ארץ הגלעד לאחזה׃
30 ואם־לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתככם בארץ כנען׃
31 ויענו בני־גד ובני ראובן לאמר את אשר דבר יהוה אל־עבדיך כן נעשה׃
32 נחנו נעבר חלוצים לפני יהוה ארץ כנען ואתנו אחזת נחלתנו מעבר לירדן׃
33 ויתן להם משה לבני־גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן־יוסף את־ממלכת סיחן מלך האמרי ואת־ממלכת עוג מלך הבשן הארץ לעריה בגבלת ערי הארץ סביב׃
34 ויבנו בני־גד את־דיבן ואת־עטרת ואת ערער׃
35 ואת־עטרת שופן ואת־יעזר ויגבהה׃
36 ואת־בית נמרה ואת־בית הרן ערי מבצר וגדרת צאן׃
37 ובני ראובן בנו את־חשבון ואת־אלעלא ואת קריתים׃

Versio VULG. LAT.

24 Ædificate ergò urbes parvulis vestris, & caulas & stabula ovibus ac jumentis: & quod
25 polliciti estis, implete. Dixerúntque filii Gad & Ruben ad Moysen; Servi tui sumus, faciemus quod jubet dominus
26 noster. Parvulos nostros, & mulieres, & pecora, ac jumenta relinquem' in urbibus Galaad:
27 Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum,
28 sicut tu, domine, loqueris. Præcepit ergò Moyses Eleazaro sacerdoti, & Josue filio Nun, & principibus familiarum per tribus Israel, & dixit ad eos;
29 Si transierunt filii Gad & filii Ruben vobiscum Jordanem, omnes armati ad bellum coram Domino, & vobis fuerit terra subjecta: date eis Galaad
30 in possessionem. Sin autem noluerint transire armati vobiscū in terrā Chanaā, inter vos habitandi accipiant loca. Respóderúntq; filii Gad, et filii Ruben;
31 Sicut locut' est dominus servis
32 suis, ita faciemus: Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, & possessionem jam suscepisse nos confi-
33 temur trans Jordanem. Dedit itaque Moyses filiis Gad & Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Sehon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Basan, & terram eorum cum urbibus
34 suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad, Di-
35 bon, & Aaroth, & Aroër, Et Etroth, & Sophan, & Jazer, &
36 Jegbaa, Et Bethnemra, & Betharan, urbes munitas, & caulas
37 pecoribus suis. Filii verò Ruben ædificaverunt Hesebon, & Eleale, & Cariathaim,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

24 Καὶ οἰκοδομήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πόλεις τῇ ἀποσκευῇ ὑμῶν, καὶ ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν· καὶ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος
25 ὑμῶν ποιήσετε. Καὶ εἶπαν (ε) υἱοὶ Ῥουβὴν καὶ (ζ) υἱοὶ Γὰδ πρὸς Μωυσῆν, λέγοντες, Οἱ παῖδές σου ποιήσουσι καθὰ ὁ κύριος (η) ἡ-
26 μῶν ἐντέλλεται. Ἡ ἀποσκευὴ (θ) ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν
27 ἔσονται ἐν ταῖς πόλεσι Γαλαάδ. Οἱ δὲ παῖδές σου παρελεύσονται πάντες ἐνωπλισμένοι (ι) καὶ ἐκτεταγμένοι ἔναντι κυρίου εἰς τὸν
28 πόλεμον, ὃν τρόπον ὁ κύριος λέγει. Καὶ συνέστησεν αὐτοῖς Μωυσῆς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ Ἰησοῦν υἱὸν Ναυή, καὶ τοὺς ἄρχοντας πατριῶν τῶν φυλῶν Ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς
29 αὐτοὺς Μωυσῆς, Ἐὰν διαβῶσιν οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν (κ) καὶ οἱ υἱοὶ Γὰδ μεθ' ὑμῶν τὸν Ἰορδάνην, πᾶς ἐνωπλισμένος εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ κατακυριεύσητε τῆς γῆς ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ δώσετε αὐτοῖς τὴν γῆν Γαλαὰδ
30 ἐν κατασχέσει. Ἐὰν δὲ μὴ διαβῶσιν ἐνωπλισμένοι μεθ' ὑμῶν (λ) εἰς τὸν πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ διαβιβάσετε τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν πρότερα ὑμῶν εἰς γῆν Χαναάν, καὶ συγκατακληρονομηθήσονται ἐν ὑ-
31 μῖν ἐν τῇ γῇ Χαναάν. Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ Γάδ, λέγοντες, Ὅσα ὁ κύριος λέγει τοῖς (μ) θεράπουσιν, οὕτω ποι-
32 ήσομεν ἡμεῖς. Διαβησόμεθα (ν) ἐνωπλισμένοι ἔναντι κυρίου εἰς γῆν Χαναάν, καὶ δώσετε τὴν κατάσχεσιν ἡμῖν ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
33 Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς Ῥουβήν, καὶ (ξ) τῷ ἡμίσει φυλῆς (ο) Μανασσῆ υἱῶν Ἰωσήφ, τὴν βασιλείαν Σηὼν βασιλέως (π) Ἀμορραίων, καὶ τὴν βασιλείαν Ὢγ βασιλέως τῆς Βασάν, τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, πό-
34 λεις τῆς γῆς κύκλῳ. Καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ Γὰδ τὴν Δαιβών, καὶ τὴν Ἀταρώθ, καὶ τὴν Ἀ-
35 ροήρ, (ρ) Καὶ τὴν Σωφάρ, καὶ τὴν Ἰαζήρ, καὶ ὕ-
36 ψωσαν αὐτάς, Καὶ τὴν (σ) Ναμβράμ, καὶ τὴν Βαιθαράν, πόλεις (τ) ὀχυράς, καὶ ἐπαύλεις προ-
37 βάτων. Καὶ οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν ᾠκοδόμησαν τὴν Ἐσεβών, καὶ (υ) Ἐλεάλην, καὶ Καριαθαΐμ,

24 Et ædificabitis vobismetipsis civitates impedimentis vestris, & caulas pecoribus vestris. Et quod procedit ex ore vestro, fa-
25 cietis. Et dixerunt filii Ruben, et filii Gad, ad Moysen, dicentes; Pueri tui facient secundùm quæ dominus noster mandat.
26 Impedimenta nostra, et uxores nostræ, et omnia pecora nostra e-
27 runt in civitatibus Galaad. Pueri autē tui transibunt omnes armati, et ordinati ante Dominum in præliū; quemadmodùm
28 dominus ait. Et (ξ) commendavit eis Moyses Eleazarum sacerdotem, & Iesum filium Naue, & principes familiarum tribuū Israel. Et dixit ad eos Moyses,
29 Si transierint filii Ruben, & filii Gad, vobiscum Iordanē, omnis armatus in prælium ante Dominum, & subjeceritis terram ante vos; & dabitis eis terram
30 Galaad in possessionem. Si autē non transierint armati vobiscum in prælium ante Dominum; & traducetis impedimenta eorum, et uxores eorum, et pecora eorū priora vobis in terrā Chanaan, & cohæreditabunt in vobis in terra Chanaan. Et responderunt
31 filii Ruben, & filii Gad, dicentes; Quæcunq; dominus dicit servis, sic faciem' nos. Trans-
32 ibimus armati ante Dominum in terram Chanaan.: & dabitis possessionem nobis (b) trans
33 Jordanem. Et dedit eis Moyses, filiis Gad, & filiis Ruben, & (i) dimidiæ tribui Manasse filiorū Ioseph, regnū Seon regis Amorrhæorum, & regnum Og regis Basan, terram & civitates cum finibus ejus, civitates terræ in circuitu. Et ædifi-
34 cárunt filii Gad Debon, & Ataroth, & Aroer, Et Sopher,
35 et Iazer; et exaltaverunt eas:
36 Et Namram, et Betharan, civitates munitas, et caulas ovium.
37 Et filii Ruben ædificaverunt Esebon, et Elealem et Cariathaim,

MS. A. (ε) οἱ υἱοὶ (ζ) οἱ υἱοὶ (η) ἡμῖν (θ) ἡμῶν, καὶ πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν ἔσονται (ι) ἐκτεταγμένοι (κ) καὶ υἱοὶ (λ) εἰς πόλεμον (μ) θεράπουσιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσομεν (ν) ἔναντι κυρίου ἐνωπλισμένοι εἰς τὴν γῆν (ξ) τῷ ἥμισυ (ο) Μανασσῆ (π) τῶν Ἀμορραίων, (ρ) Καὶ τὴν * γῆν Σωφάρ, (σ) Ναμβράμ, καὶ τὴν Βαιθαρρά, (τ) ὀχυράς, * πόλεις προβάτων. (υ) Ἐλεάλη, καὶ Καριαθαΐμ, Καὶ τὴν Βααμών, καὶ τὴν Βελμεών,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24–37 [Syriac text]

24 Extruite vobis civitates pro pube vestra, & septa pro pecoribus vestris, quodque egressum est ex ore vestro, facite.
25 Responderunt filii Rubil & filii Gad Mosi, Servi tui facient quemadmodum Dominus
26 noster jubet. Pubes nostra, & uxores nostræ, liberi nostri, & armenta nostra, necnon cuncta jumenta nostra manebunt in civitatibus Gelaad:
27 Servi autem tui transibunt armati cum exercitu coram Domino ad pugnam, quemadmodum Dominus noster dixit.
28 Et mandatum de iis omnibus reliquit Moses Eliazar sacerdoti, & Jesu filio Nun, atque principibus tribuum patrum filiorum Israel.
29 Dixitque ad eos Moses, Si transierint filii Rubil & filii Gad vobiscum Jordanem instructi coram Domino ad pugnam, & subjecta fuerit terra in conspectu vestro; dabitis eis terram Gelaad in hæ-
30 reditatem. Si verò non transierint vobiscum armati, hæreditate capient vobiscum terram Chanaan.
31 Responderunt filii Rubil & filii Gad, & dixerunt ad Mosen, Quemadmodum dixit Dominus ser-
32 vis suis, ita faciemus. Nos transibimus accincti coram Domino ad pugnam in terram Chanaan, & nostræ possessio
33 hæreditatis erit cis Jordanem. Igitur dedit Moses filiis Rubil, & filiis Gad, & dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Sihon regis Amoræorum, & regnum Og regis Mathnin, terram universam, ejusque civitates, cum terminis ejus, necnon op-
34 pida terræ illi adjacentia. Ædificave-
35 runt itaq; filii Gad Ribon, & Atroth, & Aduir, Et Atroth-Sopham, & Jazir, & Ja-
36 begha, Et Beth-nemra, & Beth-haran,
37 civitates munitas, & septa gregum. Filii verò Rubil ædificaverunt Hesbon, & Elala, & Curiathim, & Jaboc,

PARAPH. CHALD. cum *VERSIONE LATINA.*

תרגום אונקלוס

24 בנו לכון קרוין לטפלכון וחטרין
לענכון ודיפוק מפומכון תעבדון:
25 ואמר שבטא דבני גד ובני ראובן
למשה למימר עבדך יעבדון כמא
דרבוני מפקד: 26 טפלנא נשנא
גיתנא וכל בעירנא יהון תמן בקרוי
גלעד: 27 ועבדך יעברון כל מזרזי
חילא קדם עמא דיי לקרבא
כמא די רבוני ממלל: 28 ופקיד
להון משה ית אלעזר כהנא
וית יהושע בר נון וית רישי אבהת
שבטיא לבני ישראל: 29 ואמר משה
להון אם יעברון בני גד ובני
ראובן עמכון ית ירדנא כל
דמזרז לקרבא קדם עמא דיי
ותתכבש ארעא קדמיכון ותתנון
להון ית ארעא דגלעד לאחסנא:
30 ואם לא יעברון מזרזין עמכון
ויחסנון ביניכון בארעא דכנען:
31 ואתיבו בני גד ובני ראובן למימר
ית די מלל יי לעבדך כן נעביד:
32 נחנא נעבר מזרזין קדם עמא דיי
לארעא דכנען ועמנא אחדת
אחסנתנא מעברא לירדנא:
33 ויהב להון משה לבני גד ולבני
ראובן ולפלגות שבטא דמנשה
בר יוסף ית מלכות סיחון מלכא
דאמוראה וית מלכות עוג מלכא
דמתנן ארעא לקרוהא בתחומין
קרוי ארעא סחור סחור: 34 ובנו
בני גד ית דיבן וית עטרות וית
ערוער: 35 וית עטרות שופן וית
יעזר ויגבהה: 36 וית בית נמרה
וית בית הרן קרוין כריכן
וחוטרין דען: 37 ובני ראובן בנו
ית חשבון וית אלעלא וית
קריתים:

Targum Onkelos.

24 Ædificate vobis urbes parvulis vestris, & caulas ovib⁹ vestris: & facietis juxta id quod
25 egressũ est de ore vestro. Dixeruntq; *tribus filiorum* Gad & filii Ruben ad Moysen, dicentes: Servi tui facient, sicut
26 dñs noster jubet. Parvuli nostri & uxores nostræ, & pecora nostra, & omnia jumenta nostra, erunt ibi in urbibus
27 Galaad. Et omnes servi tui transibunt armati in exercitũ ante populum Domini ad bellum: sicut loquitur do-
28 minus noster. Præcepitque de eis Moyses Eleazaro Sacerdoti, & Josue filio Nun, & principib⁹ patrũ tribuum
29 filiorũ Israel. Et dixit Moyses ad eos; Si transierint filii Gad & filii Reuben vobiscum Jordanem omnes armati ad bellum coram populo Domini, subjectáque fuerit terra in conspectu vestro: dabitis eis terrã Galaad in
30 possessioné. Et si non transierint armati vobiscũ: suscipient possessionem inter vos in
31 terrã Chanaan. Responderuntque filii Gad & filii Reuben, dicentes: Sicut locutus est Dominus servis
32 tuis, ita faciemus. Nos transibimus armati ante populum Domini in terram Chanaan: & nobiscum manet possessio nostra trans
33 Jordanem. Deditque eis Moyses, filiis videlicet Gad & filiis Reuben, & dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Seon regis Amorræi, & regnum Og regis Basan: terram cum urbibus suis per terminos urbium ter-
34 ræ per circuitum. Ædificaruntque filii Gad Dibon &
35 Ataroth, & Aroer. Et Ataroth Sophan, & Jazer, &
36 Jagbeha. Et Bethnimra & Betharan, urbes munitas
37 & caulas ovium. Filii autem Reuben ædificaverunt Esebon & Eleale, & Cariathaim.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Ædificate vobis urbes pro parvulis vestris, et caulas pro pecudibus vestris: Quod igitur egressum est ex ore vestro, facietis. 24
Dixerunt autem filii Ruben, & filii Gad, et dimidia tribus Manasse Mosi in hunc modum; Servi tui facient sicut dominus meus præcepit: 25
Parvuli nostri, & uxores nostræ, & pecora nostra, & jumenta nostra erunt hîc in urbibus Galaad; 26
Servi verò tui transibunt, omnis expeditus ad bellũ, ante Dominum ad pugnam, sicut Dominus meus locutus est. 27
Et præcepit de eis Moses Eleazaro sacerdoti, & Josue filio Nun, & capitibus patrũ tribuum filiorum Israel, 28
Dixitque Moses illis; Si transeant filii Ruben, & filii Gad, & dimidia tribus Manasse vobiscum Jordanem, omnis expeditus ad bellum ante Dominum, subjiciatúrq; terra in conspectu vestro, tunc dabitis illis terram Galaad in possessionem. 29
Si verò non transierint expediti vobiscũ, tunc possessio illis dabitur in medio vestrî in terra Chanaan. 30
Responderúntque filii Ruben, & filii Gad, & dimidia tribus Manasse, dicentes; Quod locutus est Dominus servis tuis, sic faciemus. 31
Nos transibimus expediti ante Dominum in terram Chanaan, ut nobis rata sit possessio hæreditatis nostræ cis Jordanem. 32
Dedit itaque illis Moses, filiis Ruben, & filiis Gad, & dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Sihon regis Amorrhæi, & regnum Og regis (f) Basan, terram cum urbibus suis, cum finibus urbium terræ per circuitum. 33
Ædificaverunt autem filii Gad, Dibon, & Ataroth, & Aroër, 34
Et Atroth-saphim, & Jazer, & (g) Jegbaha, 35
Et Beth-nemera, & Beth-aren, urbes munitas, caulas quoque pecudibus. 36
Filii verò Ruben ædificaverunt Hesbon, & Elealam, & Cariathaim, 37

VER. SAM. *(f) Batanææ, (g) excelsa ejus,*

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

24 * وابنوا لكم قرى لاطفالكم * وحظاير لاغنامكم * وما خرج من فمكم تصنعوه * فقالوا له
25 عبيدك يصنعون كما يامرهم سيدنا * اطفالنا * ونساونا * ومواشينا * وساير بهايمنا يقيمون في بلد
26 الجرس * وعبيدك يعبر منهم كل مجرد للجيش بين يدي الله للحرب * كما قال سيدنا * فامرلهم
27 موسي بذلك العازار الامام * ويوشع بن نون * ورؤساء اباء جماعة بني اسرايل * وقال ان عبروا
28 معكم الاردن كل رجل مجرد للحرب بين يدي الله حتي يفتح البلد بين ايديكم * فاعطوهم
29 بلد جرس حوزا * وان لم يعبروا مجردين معكم * فليحوزوا فيما بينكم في بلد كنعان *
30 * فاجابوه وقالوا جميعا * ما امر الله به عبيدك فانا صانعوه * فنحن نعبر مجردين بين يدي
31 الله الي بلد كنعان * حتي يحصل لنا حوز كليتنا من عبر الاردن * فاعطي موسي بني جاد *
32 وبني راوبين * ونصف سبط منسا بن يوسف * بلد مملكة سيحون ملك الاموريين * وبلد
33 مملكة عوج ملك البثنية * كل الارض مع قراها التي علي تخومها مستدير * فبني بنو جاد
34 ديبون * وعطاروت * وعروعير * وعطروت سوفان * ويعزير * ويغبها * وبيت نمرا * وبيت هارون
35 قرية حصينة * وحظاير غنم * وبنو راوبين بنوا حسبون * والعالا * وقرياتايم *

Itaque ædificate vobis urbes pro infantibus vestris, & caulas pro ovibus vestris, & quod exiit ex ore vestro, facite. 24
Dixerunt ei, Servi tui facient quod præcipit eis dominus noster. 25
Infantes nostri, & mulieres nostræ, & armenta nostra, & omnia jumenta nostra commorabuntur in regione Gjares: 26
Et ex servis tuis transibit omnis accinctus ad exercitum in conspectu Dei ad bellũ, sicut ait dominus noster. 27
Commendavit ergò eos Musa hac de re Elazaro sacerdoti, & Jusaa filio Nun, & principibus patrum congregationis filiorum Israil, 28
Et ait; Si transierint vobiscũ Jordanẽ omnes viri accincti ad præliũ in cõspectu Dei, donec expugnetur regio ante vos, date illis regionẽ Gjares in possessionem. 29
Quòd si non transierint accincti vobiscũ, hæreditent inter vos in regione Chanaan. 30
Responderunt ei, & dixerunt simul; Quod præcepit Deus famulis tuis, facturi sumus. 31
Et nos quidem transibimus expediti coram Deo ad regionẽ Chanaã, ut acquiram⁹ dominiũ possessionis nostræ à transitu Jordanis. 32
Dedit ergò Musa filiis Gadh, & filiis Raubin, & dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regionẽ regni Sihon regis Amoræorũ, & regionem regni Og regis Bathniæ, omnem terrã cum urbibus ejus quæ erant intra terminos ipsius circumquaque. 33
Itaque ædificaverunt filii Gadh Dibon, & Ataroth, & Aruir, 34
Et Atroth-Sophan, & Iazir, & Jegbaha, 35
Et Beth-Nemra, & Beth-Haron urbem munitam: & caulas pecorum. 36
Et filii Raubin ædificaverunt Hesvon, & Elala, & Cariathim, 37

ספר במדבר : לג

: Sibmah & ,nomine versa Mehon Bahal & ,Nebo Et
38 ואת־נבו ואת־בעל מעון מוסבת שם ואת־שבמה
ædificaverunt quas urbium nomina nominibus in vocaverunt &
ויקראו בשמת את־שמות הערים אשר בנו :
expulit & ,eâ ceperunt & ,Ghilhad in Menasseh filii ,Machir filii iverunt Et
39 וילכו בני מכיר בן־מנשה גלעדה וילכדה ויורש
Machir Ghilhad Moseh dedit Et .ea in qui Emoræum
40 את־האמרי אשר־בה : ויתן משה את־הגלעד למכיר
,ivit Menasseh filius Jair Et .ea in habitavit & ,Menasseh filio
41 בן־מנשה וישב בה : ויאיר בן־מנשה הלך
Nobach Et .Jair Chavoth eas vocavit & ; eorum villas accepit &
42 וילכד את־חותיהם ויקרא אתהן חות יאיר : ונבח
.suo nomine in Nobach ei vocavit & : ejus filias & Chenath cepit & ,ivit
הלך וילכד את־קנת ואת־בנתיה ויקרא לה נבח בשמו :

CAP. XXXIII. לג

Ægypti terra è sunt egressi qui Israel filiorum profectiones Istæ
1 אלה מסעי בני־ישראל אשר יצאו מארץ מצרים
Moseh scripsit Et .Aharon & ,Moseh manu in ,suos exercitus ad
2 לצבאתם ביד־משה ואהרן : ויכתב משה את־
,eorũ profectiones istæ Et .Domini os super eorũ profectiones ad eorũ exitus
מוצאיהם למסעיהם על־פי יהוה ואלה מסעיהם
quinta in primo mense in Rahameses è sunt profecti Et .eorũ exitus ad
3 למוצאיהם : ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה
filii sunt egressi Pesach crastino à ,primi mensis die decima
עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני־
Ægyptii Et .Ægyptiorum omnium oculis in ,excelsa manu in Israel
4 ישראל ביד רמה לעיני כל־מצרים : ומצרים
,primogenitũ omnem ,eis in Dominus percusserat quos sepelientes
מקברים את אשר הכה יהוה בהם כל־בכור
Israel filii sunt profecti Et .judicia Dominus fecit eorum diis in &
5 ובאלהיהם עשה יהוה שפטים : ויסעו בני־ישראל
,Succoth de sunt profecti Et .Succoth in sunt castrametati & Rahameses è
6 מרעמסס ויחנו בסכת : ויסעו מסכת
sunt profecti Et .deserti extremo in quæ ,Etham in sunt castrametati &
7 ויחנו באתם אשר בקצה המדבר : ויסעו
; Bahalsephon facies super quæ ,Pihachiroth super est reversus & ,Etham de
מאתם וישב על־פי החירת אשר על־פני בעל צפון
,Achiroth faciebus de sunt profecti Et .Migdol aspectũ ad sũt castrametati &
8 ויחנו לפני מגדל : ויסעו מפני החירת
dierum trium viâ ambulaverũt & : desertũ in maris medio in transierũt &
ויעברו בתוך־הים המדברה וילכו דרך שלשת ימים
,Marah de sunt profecti Et .Marah in sunt castrametati & ,Etham deserto in
9 במדבר אתם ויחנו במרה : ויסעו ממרה
,aquarum oculi duodecim Elim in Et .Elim in venerunt &
ויבאו אילמה ובאילם שתים עשרה עינת מים
,Elim ex sunt profecti Et .ibi sunt castrametati & ,palmæ septuaginta &
10 ושבעים תמרים ויחנו־שם : ויסעו מאילם
,Suph mari è sunt profecti Et .Suph mare super sunt castrametati &
11 ויחנו על־ים־סוף : ויסעו מים־סוף
,Sin deserto à sunt profecti Et .Sin deserto in sunt castrametati &
12 ויחנו במדבר־סין : ויסעו ממדבר־סין
.Dophcah in sunt castrametati &
ויחנו בדפקה :

Versio VULG. LAT.

38 Et Nabo, & Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque : imponentes vocabula urbi-
39 bus, quas extruxerant. Porrò filii Machir, filii Manasse perrexerunt in Galaad, & vastaverunt eam interfecto Amor-
40 rhæo habitatore ej⁹. Dedit ergò Moyses terrã Galaad Machir filio Manasse, qui habita-
41 vit in ea. Jair autẽ filius Manasse abiit & occupavit vicos ej⁹, quos appellavit Havoth
42 Jair, id est, Villas Jair. Nobe quoq; perrexit, & apprehendit Chanath cũ viculis suis : vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HÆ sunt mansiones filiorũ Israel, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in
2 manu Moysi & Aaron, Quas descripsit Moyses juxta castrorũ loca, quæ Domini jussione
3 mutabant. Profecti igitur de Ramesse mense primo, quintadecimâ die mensis primi, alterâ die Phase, filii Israel in manu excelsa, videntib⁹ cun-
4 ctis Ægyptiis, Et sepelientib⁹ primogenitos, quos percusserat Dominus (nãm & in diis
5 eorũ exercuerat ultioné,) Castrametati sunt in Soccoth.
6 Et de Soccoth venerunt in Etham, quæ est in extremis fini-
7 bus solitudinis. Inde egressi venerunt contra Phihahiroth, quæ respicit Beelsephon, & castrametati sunt ante Magda-
8 lũ. Profectique de Phihahiroth, transierunt per mediũ mare in solitudiné : & ambulantes trib⁹ dieb⁹ per desertum Ethã, castrametati sunt in
9 Mara. Profectiq; de Mara venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarũ, & palmæ septuaginta : ibique
10 castrametati sunt. Sed & inde egressi, fixerunt tentoria super Mare rubrum. Profectique de
11 Mari rubro, Castrametati sunt
12 in deserto Sin. Unde egressi, venerunt in Daphca.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

38 Καὶ τὴν Βεελμεὼν, περικεκυκλωμένας, καὶ τὴν Σεβαμά· καὶ ἐπωνόμασαν κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν
39 τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, ἃς ᾠκοδόμησαν. Καὶ ἐπορεύθη υἱὸς (φ) Μαχὶρ υἱοῦ Μανασσῆ Γαλαὰδ, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπώλεσε τὸν Ἀ-
40 μοῤῥαῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν αὐτῇ. Καὶ ἔδωκε Μωυσῆς τὴν Γαλαὰδ τῷ (χ) Μαχὶρ υἱῷ Μα-
41 νασσῆ, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. (ψ) Καὶ Ἰαῒρ ὁ τοῦ Μανασσῆ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπαύλεις (ω) Ἰ-
42 αΐρ. Καὶ Ναβαὺ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὴν (α) Καὰθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς Ναβὼθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

MS. A. (φ) Μαχεὶρ υἱοῦ Μαννασσῆ εἰς Γαλαὰδ, (χ) Μαχεὶρ υἱῷ Μαννασσῆ, (ψ) Καὶ Ἰαεὶρ ὁ τοῦ Μαννασσῆ (ω) Ἰαείρ. (α) Κανάθ

Κεφ. λγ΄.

1 ΚΑὶ οὗτοι οἱ σταθμοὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὡς ἐξῆλθον ἐκ γῆς Αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐ-
2 τῶν ἐν χειρὶ Μωυσῆ καὶ Ἀαρών. Καὶ ἔγραψε Μωυσῆς τὰς (α) ἀπάρσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ οὗτοι
3 (β) σταθμοὶ τῆς πορείας αὐτῶν. (γ) Ἀπῆραν ἐκ Ῥαμεσσῆ τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον πάντων τῶν Αἰγυπτίων.
4 Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἔθαπτον ἐξ αὐτῶν τοὺς τεθνηκότας πάντας (δ) οὓς ἐπάταξε κύριος, πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδίκησιν κύρι-
5 ος. (ε) Καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ
6 Ῥαμεσσῆ, παρενέβαλον εἰς Σοκχώθ. Καὶ ἀπάραντες ἐκ Σοκχώθ, παρενέβαλον εἰς
7 Βουθὰν, ὅ ἐστι μέρος τι τῆς ἐρήμου. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Βουθὰν, καὶ παρενέβαλον (ζ) ἐπὶ τὸ στόμα Εἰρὼθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι (η) Βεελσεπφὼν, καὶ
8 παρενέβαλον ἀπέναντι Μαγδώλου. Καὶ ἀπῆραν ἀπέναντι Εἰρὼθ, καὶ διέβησαν μέσον τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἔρημον· καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ τῆς ἐρήμου αὐτοὶ, καὶ
9 παρενέβαλον ἐν Πικρίαις. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Πικριῶν, καὶ ἦλθον εἰς (θ) Αἰλίμ. καὶ ἐν (ι) Αἰλὶμ δώδεκα πηγαὶ (κ) ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, καὶ παρενέβα-
10 λον ἐκεῖ παρὰ τὸ ὕδωρ. Καὶ ἀπῆραν ἐξ (λ) Αἰλὶμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυ-
11 θρᾶς, Καὶ παρενέβαλον (μ) εἰς τὴν ἔρημον
12 Σίν. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς (ν) ἐρήμου Σὶν, καὶ παρενέβαλον εἰς (ξ) Ῥαφακά.

MS. A (α) ἐπάρσεις (β) οἱ σταθμοὶ (γ) Καὶ ἐπῆραν (δ) ὅσους (ε) Ἀπάραντες (ζ) ἐπὶ στόμα (η) Βεελσεφὼν, (θ) Αἰλείμ. (ι) Αἰλείμ (κ) ὑδάτων * ὑδάτων, καὶ (λ) Αἰλείμ, (μ) ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ (ν) ἐρήμου, καὶ (ξ) Ῥαφακάτ.

38 *Et Beelmeon, circumdatas, & Sebama. Et cognominaverunt secundùm nomina sua nomina civitatum, quas ædificaverunt. Et*
39 *ivit filius Machir, filii Manasse Galaad, & cepit eam, & perdidit Amorrhæum habitantem in*
40 *ea. Et dedit Moyses Galaad ipsi Machir filio Manasse: et habita-*
41 *vit ibi. Et Jair filius Manasse ivit, & cepit caulas eorum, & cognominavit ea, Caulas Jair. Et*
42 *Nabay ivit, & cepit Caath, & pagos ejus: & cognominavit eos Naboth ex nomine suo.*

CAP. XXXIII.

1 *ET hæ sunt mansiones filiorũ Israel, ex quo exierunt de terra Ægypti cum virtute sua in ma-*
2 *nu Moysi, & Aaron. Et scripsit Moyses promotiones eorum, & mansiones eorum per verbum Domini. Et hæ sunt mansiones iti-*
3 *neris eorum. Promoverunt de Ramesse mense primo, quintadecimâ die mensis primi. Postridiè ipsius Paschæ exierunt filii Israel in manu excelsa coram omnib⁹ Æ-*
4 *gyptiis. Et Ægypti sepeliebant mortuos ex ipsis, omnes quos percusserat Dominus, omne primogenitum in terra Ægypto: & in diis eorum fecerat ultionem Do-*
5 *minus. Et promoventes filii Israel de Ramesse, castrametati sũt in*
6 *Socchoth. Et promoventes de Socchoth, castrametati sũt in Buthan*
7 *quæ est pars quædã deserti. Et promoverũt de Buthan: et castrametati sunt ad os Iroth, quod est cõtra Beelsephon: & (a) castrametati sũt è regione Magdoli. Et*
8 *promoverũt cõtra Iroth, & trãsierunt mediũ maris in desertũ. Et iverũt viã triũ dierũ per desertũ ipsi: et castrametati sunt in*
9 *Amaritudinib⁹. Et promoverunt de Amaritudinib⁹: et venerũt in Ælim. Et in Ælim duodecim fontes aquarũ, et septuaginta arbores palmarũ: et castrametati sũt*
10 *ibi apud aquã. Et promoverũt de Ælim: et castrametati sũt super Mare rubrũ. Et promoverũt*
11 *à Mari rubro: Et castrametati sũt*
12 *in deserto Sin. Et promoverunt è deserto Sin: & castrametati sunt in Raphaca.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Et Nobu, & Baalmon, quæ jam nomen ob- 38
tinebant, itemque Sebma : & vocaverunt
nomina earum juxta nomina civitatum quas
extruxerunt. Abierunt etiam filii Machir 39
filii Manasse in Gelaad, & obsederunt eam,
& peremerunt Amoræos qui erant in ea. De- 40
ditque Moses Gelaad ipsi Machir filio Ma-
nasse, & habitavit in ea, Et Jair filius Ma- 41
nasse abiit, & subjugavit oppidula earum,
& vocavit ea Oppidula Jair, usque in hodi-
ernum diem. Nechah etiam abiit, & subju- 42
gavit Cith ejusque oppidula, & vocavit
eam ex nomine suo, Nechah.

CAP. XXXIII.
Profectiones filiorum Israel.

ISTæ sunt profectiones filiorum Israel qui 1
egressi sunt è terra Ægypti juxta exercitus
suos per manum Mosis & Aharonis. Et scri- 2
psit Moses egressus eorum & profectiones
eorum ex verbo oris Domini. Et hi sunt
egressus eorum & profectiones eorum. Ita- 3
que profecti sunt de Reamsis decimo quinto
mensis primi post pascha : Egressi autem
sunt filii Israel per manum Domini in præ-
sentia omnium Ægyptiorum, Dum Æyptii 4
sepelirent primogenitos quos interfecerat
inter eos Dominus : quin & in de-
os eorum exercuit Dominus judicium. Et 5
profecti sunt filii Israel de Reamsis, & castra-
metati sunt in Sochoth. Et profecti de So- 6
choth, castra fixerunt in Otham quæ est in ex-
tremitatibus deserti. Et profecti de O- 7
tham, castrametati sunt ad ostia fossæ quæ
est è regione Baalsephon, & castra posue-
runt ante Magdol. Et solventes ab ostiis 8
fossæ, abierũt per mediũ mare ad desertum:
& procedétes itinere triũ dierũ per desertũ
Otham, castrametati sunt in Morath. Et pro- 9
fecti de Morath, venerunt ad Olim. Porrò in
Olim erant duodecim fontes aquarum, & se-
ptuaginta palmæ, ibique castra posuerunt. Et 10
profecti de Olim, castrametati sunt sec⁹ ma-
re Suph. Et discedentes è mari Suph, castra 11
fixerunt in deserto Sin. Et profecti è deserto 12
Sin, castrametati sunt in Raphca.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

38 וית נבו וית בעל מעון מקפן שמהן
וית שבמה וקרוא בשמהן ית
39 שמהת קרויא די בנו׃ ואזלו בני
מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוה
40 ותריך ית אמוראה די בה׃ ויהב
משה ית גלעד למכיר בר מנשה
41 ויתיב בה׃ ויאיר בר מנשה אזל
וכבש ית כפרניהון וקרא יתהון
42 כפרני יאיר׃ ונבח אזל וכבש ית
קנת וית כפרנהא וקרא לה נבח
בשמיה׃

לג

1 אלין מטלני בני ישראל די נפקו
מארעא דמצרים לחיליהון בידא
2 דמשה ואהרן׃ וכתב משה ית
מפקניהון למטלניהון על מימרא
דיי ואלין מטלניהון למפקניהון׃
3 ונטלו מרעמסס בירחא קדמאה
בחמשא עסרא יומא לירחא קדמאה
מבתר פסחא נפקו בני ישראל
4 בריש גלי לעיני כל מצראי׃ ומצראי
מקברין ית די קטל יי בהון כל
בוכרא ובטעותהון עבד יי דינין׃
5 ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו
6 בסכות׃ ונטלו מסכות ושרו באיתם
7 די בסטר מדברא׃ ונטלו מאיתם
ותב על פום חירתא די קדם בעל
צפון ושרו קדם מגדול׃ ונטלו מן
8 פום חירתא ועברו בגו ימא
למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין
במדברא דאיתם ושרו במרה׃
9 ונטלו ממרה ואתו לאילים ובאילים
תרי עסר מבועין דמיין ושבעין
10 דקלין ושרו תמן׃ ונטלו מאילים
11 ושרו על ימא דסוף׃ ונטלו מימא
12 דסוף ושרו במדברא דסין׃ ונטלו
ממדברא דסין ושרו בדפקה׃

38 Et Nebo et Baalmeõ versis no-
minib⁹, et Sabama: et vocave-
runt nominib⁹ urbes quas ædi-
39 ficaverãt. Et abierunt filii Ma-
chir filii Manasse in Galaad, et
subjecerunt eam: et ejecerunt
40 Amorræum qui ibi erat. De-
ditq; Moyses Galaad Machir
filio Manasse: et habitavit in
41 ea. Jair quoq; fili⁹ Manasse ab-
iit, et subjecit vicos ej⁹: et vo-
42 cavit eos, Vicos Jair. Nobe au-
tem abiit, et subjecit Chanath
et vicos ejus: et vocavit eam
ex nomine suo, Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HÆ sunt mansiones filiorũ
Israel, qui egressi sunt de terrã
Ægypti p turmas suas, in ma-
2 nu Moysi et Aaron. Descripsit-
que Moyses exitus eorum per
profectiones eorum, juxta ver-
bum Dñi: et hæ sunt profecti-
ones eorũ juxta exitus eorum.
3 Profectiq; sunt de Ramases in
mense primo, quintadecima
die mensis primi: alterã die
Phase egressi sunt filii Israel
palã, ante oculos omniũ Æ-
4 gyptiorũ. Ægyptii autem sepe-
liebant omnes primogenitos
quos occiderat Dñs in eis: &
in idolis eorũ fecit Dñs judi-
5 cia. Profectiq; sunt filii Israel
de Rameses: et castrametati
6 sunt in Sochoth. Et profecti
sunt de Sochoth: & castrame-
tati sunt in Ethã, quæ est in la-
7 tere deserti. Et profecti sunt
de Ethan, et reversi sunt con-
tra Phiairoth, quæ est ante
Beelsephon: et castrametati
8 sunt ante Magdalum. Et pro-
fecti sunt de *Phiairoth*, et trã-
sierunt per mediũ maris in de-
sertũ: et abierunt itinere trium
dierũ per solitudinẽ Ethan, et
9 castrametati sunt in Mara. Et
profecti sunt de Mara, et vene-
runt in Elim: et in Elim erant
duodecim fontes aquarum, et
septuaginta palmæ, et manse-
10 runt ibi. Et profecti sunt de
Elim: et castrametati sũt juxta
11 mare rubrum. Et profecti sunt
de mari rubro: et castrametati
12 sunt in deserto Sin. Et profecti
sunt de deserto Sin: et castrametati sunt in Dephca.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et Nebo, et Baalmon (b) ver- 38
sis nominibus, et Schama. Ap-
pellaveruntq; nominibus no-
mina urbium quas ædificave-
runt. Iverunt autem filii 39
Machir filii Manasse in Ga-
laad, ceperuntq; eam, et ex-
pulerunt Amorrhæum qui e-
rat in ea. Ideo dedit Moses 40
Galaad ipsi Machir filio Ma-
nasse, & habitavit in ea. Jair 41
quoq; filius Manasse ivit, &
cepit vicos eorum, & voca-
vit illos Vicos Jair. Nobe et- 42
iam ivit, & cepit Canath cũ
oppidulis suis, vocavitq; eam
Nobe de nomine suo.

CAP. XXXIII.

ISta sunt itinera filiorum 1
Israel ex quo egressi sunt
de terra Ægypti per turmas
suas, in manu Mosis et Aaro- 2
nis. Scripsit enim Moses egres-
siones eorũ secundum itinera
eorũ juxta verbũ Domini: hæc
sunt autẽ itinera eorũ juxta
egressiones eorũ. Profecti sunt
igitur de Ramesses mense pri- 3
mo, decimo quinto die mensis
primi: Postridie Paschatis e-
gressi sunt filii Israel cum ma-
nu excelsa, in oculis omnium
Ægyptiorum. Ægyptii autem 4
sepeliebant quos percusserat
Dominus ex iis, omnes primo-
genitos: In deos etiam eorum
fecerat Dominus judicia. De- 5
inde profecti sunt filii Israel
de Ramesses, & castrametati
sunt in Succoth. Et profecti 6
sunt de Succoth, & castrame-
tati sunt in Etham qui est in
extremitate deserti. Postea 7
profecti sunt ex Etham, &
manserunt juxta Phihahiroth
qui est è regione Baalsephon,
& castrametati sunt ante
Magdal. Profecti sunt autem 8
de Phihahiroth, et transierunt
per medium maris in desertũ,
iveruntq; iter trium dierum
per desertum Ethã, et castra-
metati sunt in Mara. Pro- 9
fectiq; sunt ex Mara, & ve-
nerunt in Elim: In Elim autẽ
erant duodecim fontes aqua-
rum, & septuaginta palmæ;
ibique castrametati sunt. Et 10
profecti sunt ex Elim, & ca-
strametati sunt juxta mare
rubrum. Deinde profecti sunt 11
è mari rubro, & castrametati
sunt in deserto Sin. Profecti- 12
que de deserto Sin, castrame-
tati sunt in Daphca.

VER. SAM. (b) in circuitu earum ibi,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

38 * وبنوا * واعل معون منقوله اسماهن * وسبما * وذلك انهم سموا القري التي بنوا بما شاووا * ثم
39 مضي بنو ماخير بن منسا الي جرس فافتحوها * وطردوا الاموري الذي فيها * واعطي موسي 40
41 الجرس لماخير بن منسا * فسكن فيها * ومضي يائير بن منسا * وفتح سوادهن * وسماه سواد يائير
42 ومضي نوبح * وفتح قنات وسوادها وسماها نوبح علي اسمه * الفصل الثالث والثلثون
1 * وهذه مراحل بني اسرائيل اذ خرجوا من بلد مصر علي جيوشهم بيد موسي وهرون * فكتب
2 موسي خروجهم الي مراحلهم علي قول الله * وهذه مراحلهم لخروجهم * رحلوا من عين شمس
3 في الشهر الاول * في اليوم الخامس عشر منه * وذلك غد الفصح * خرج بنو اسرائيل بيد
4 رفيعة بحضرة جميع المصريين * وهم يدفنون الذين قتلهم الله فيهم من الابكار وصنع احكاما
5 بمعبوداتهم * ورحلوا من عين شمس * ونزلوا في سكوت * ورحلوا من ثم * ونزلوا في طرف
6 البرية * ورحلوا من ثم * ونزلوا في فوهة حيروث التي تحضر بعل صفون * ونزلوا بين يدي 7
8 مجدول * ورحلوا من ثم * وعبروا في وسط البحر الي البرية ثم ساروا مسافة ثلاثة ايام في برية ايثام *
9 ونزلوا في المريرة * ورحلوا منها * وجاؤوا الي ايليم * وكان فيها اثنتا عشرة عين ماء وسبعون نخلة *
10 فنزلوا هناك * ورحلوا منها * ونزلوا علي بحر القلزم * ورحلوا من ثم * ونزلوا في برية سين * ورحلوا 11
12 منها * ونزلوا في دفقا *

Et Nebo, & Baal-Maon, mutatis earum 38
nominibus, & Sebma. Atque id quidem
quia nominârunt civitates quas fabrica-
verant, prout voluerunt. Deinde abierunt 39
filii Machir filii Manasse in Gjares, &
expugnârunt eam, ejeceruntque Amoræ-
um qui erat in illa. Et dedit Musa Gja- 40
res Machir filio Manasse, habitavitque
in illa. Abiitque Jair filius Manasse, & 41
expugnavit castella ejus, appellavitque
ea, Castella Jair. Et abiit Nobah, et ex- 42
pugnavit Canath & suburbia ejus, et vo-
cavit ea Nobah juxta nomen suum.

CAP. XXXIII.

ATque hæ sunt mansiones filiorum Is- 1
rail quando egressi sunt de regione
Ægypti in turmas suas per manum Mu-
sæ & Haronis. Scripsit enim Musa exi- 2
tum eorum in mansiones suas, juxta ser-
monem Dei: et istæ sunt mansiones eorum
ab exitu eorũ: Profecti sunt ex Ain-semes 3
mense primo, die quintadecimâ ipsius, hoc
est posterâ die Phase: exierunt autem filii
Israil manu excelsâ corã omnibus Ægy-
ptiis, Dum hi sepelirent quos interfece- 4
rat Deus in ipsis ex primogenitis: fecitque
judicia in deos eorum. Et profecti sunt 5
ex Ain-semes, & diversati sunt in So-
coth. Et profecti sunt inde, et castrame- 6
tati sunt in Itham, in extremitate solitu-
dinis. Et discesserunt illinc, & commo- 7
rati sunt in faucibus Hirath, quæ est ex
adverso Baal-sephon, et castrametati sunt
ante Magdol. Et profecti sunt inde, 8
transieruntque per medium mare ad de-
sertum. Postea ambulârunt itinere trium
dierum per desertum Itham, diversatique
sunt in Marira. Et discesserunt ex ea, 9
veneruntque ad Ilim: erant autem in illa
duodecim fontes aquæ, & septuaginta
palmæ, commoratique sunt ibi. Et pro- 10
fecti sunt ex ea, et diversati sunt ad ma-
re rubrum. Et discesserunt illinc, com- 11
moratique sunt in deserto Sin. Et disces- 12
serunt ex eo, et castrametati sunt in Defca.

13 sunt profecti Et .Alus in sunt castrametati &,Dophcah è sunt profecti Et
14 ויסעו מדפקה ויחנו באלוש׃ ויסעו
populo aqua ibi erat non Et.Rephidim in sunt castrametati &,Alus ex
מאלוש ויחנו ברפידם ולא היה שם מים לעם
deserto in sunt castrametati &,Rephidim è sunt profecti Et .bibendum ad
15 לשתות׃ ויסעו מרפידם ויחנו במדבר
Chibroth in sunt castrametati & ,Sinai deserto è sunt profecti Et .Sinai
16 סיני׃ ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת
sunt castrametati & ,Hatthaavah Chibroth è sunt profecti Et.Hatthaavah
17 התאוה׃ ויסעו מקברת התאוה ויחנו
.Rithmah in sunt castrametati &,Chaseroth è sunt profecti Et.Chaseroth in
18 בחצרת׃ ויסעו מחצרת ויחנו ברתמה׃
.Peres Rimmon in sunt castrametati & ,Rithmah è sunt profecti Et
19 ויסעו מרתמה ויחנו ברמן פרץ׃
20 sūt profecti Et.Libnah in sūt castrametati &,Peres Rimmō è sūt profecti Et
21 ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה׃ ויסעו
,Rissah è sunt profecti Et .Rissah in sunt castrametati & ,Libnah è
22 מלבנה ויחנו ברסה׃ ויסעו מרסה
sūt castrametati&,Chehelath è sūt profectiEt.Chehelath i sūt castrametati&
23 ויחנו בקהלתה׃ ויסעו מקהלתה ויחנו
.Charadah i sūt castrametati &,Sepher mōte è sūt profecti Et .Sepher mōte i
24 בהר שפר׃ ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה׃
sūt profecti Et.Macheloth in sūt castrametati &,Charadah è sūt profecti Et
25 ויסעו מחרדה ויחנו במקהלת׃ ויסעו
,Tachath è sunt profecti Et .Tachath in sunt castrametati & ,Macheloth è
27 ממקהלת ויחנו בתחת׃ ויסעו מתחת
sūt castrametati &,Tarach è sūt profecti Et .Tarach in sunt castrametati &
28 ויחנו בתרח׃ ויסעו מתרח ויחנו
.Chasmonah in sunt castrametati &,Mithcah è sunt profecti Et .Mithcah in
29 במתקה׃ ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה׃
sūt profecti Et .Moseroth i sūt castrametati &,Chasmonah è sūt profecti Et
30 ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות׃ ויסעו
31 ,Benejaachā è sūt profecti Et.Jaachā Bene in sūt castrametati&,Moseroth è
32 ממסרות ויחנו בבני יעקן׃ ויסעו מבני יעקן
,Ghidghad Chor è sunt profecti Et .Ghidghad Chor in sunt castrametati &
33 ויחנו בחר הגדגד׃ ויסעו מחר הגדגד
,Jothbatha ex sunt profecti Et .Jothbatha in sunt castrametati &
34 ויחנו ביטבתה׃ ויסעו מיטבתה
,Habronah ex sunt profecti Et .Habronah in sunt castrametati &
35 ויחנו בעברנה׃ ויסעו מעברנה
,Hesionghaber ex sunt profecti Et .Hesionghaber in sunt castrametati &
36 ויחנו בעצין גבר׃ ויסעו מעצין גבר
,Cades è sunt profecti Et .Cades *ipsa* ,Sin deserto in sunt castrametati &
37 ויחנו במדבר צן הוא קדש׃ ויסעו מקדש
Aharō ascendit Et .Edō terræ extremo in ,monte Hor in sūt castrametati &
38 ויחנו בהר ההר בקצה ארץ אדום׃ ויעל אהרן
anno in ,ibi est mortuus &,Domini *os super* montem Hor ad sacerdos
הכהן אל הר ההר על פי יהוה וימת שם בשנת
mense in ,Ægypti terra è Israel *filiis egrediendo* quadragesimo
הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש
centum &,viginti & ,trium *filius* Aharon Et .mensis una in quinto
39 החמישי באחד לחדש׃ ואהרן בן שלש ועשרים ומאת
.monte Hor in *ipsius moriendo in*,annorum
שנה במתו בהר ההר׃

Versio VULG. LAT.

13 Profectiq; de Daphca, castra-
14 metati sunt in Alus. Egressiq;
de Alus, in Raphidim fixêre
tentoria, ubi populo defuit
15 aqua ad bibendū. Profectiq;
de Raphidim, castrametati
16 sunt in deserto Sinai. Sed &
de solitudine Sinai egressi, ve-
nerunt ad sepulchra Concu-
17 piscentiæ. Profectiq; de se-
pulchris Concupiscentiæ, ca-
18 strametati sūt in Haseroth. Et
de Haseroth, venerūt in Reth-
19 ma. Profectiq; de Rethma, ca-
strametati sunt in Remmom-
20 phares. Unde egressi, venerūt
21 in Lebna. De Lebna, castra-
22 metati sunt in Ressa. Egressiq;
de Ressa, venerunt in Ceela-
23 tha. Unde profecti, castrame-
24 tati sunt in monte Sepher. E-
gressi de monte Sepher, vene-
25 runt in Arada. Inde profici-
scentes, castrametati sunt in
26 Maceloth. Profectiq; de Ma-
celoth, venerunt in Thahath.
27 De Thahath, castrametati sunt
28 in Thare. Unde egressi, fixêre
29 tentoria in Methca. Et de
Methca, castrametati sunt in
30 Hesmona. Profectique de
Hesmona, venerunt in Mo-
31 seroth. Et de Moseroth, ca-
strametati sunt in Benejaacan.
32 Profectique de Benejaacan,
venerunt in montem Gadgad.
33 Unde profecti, castrametati
34 sunt in Jetebatha. Et de Je-
tebatha, venerunt in Hebro-
35 na. Egressiq; de Hebrona, ca-
strametati sūt in Asiongaber.
36 Inde profecti, venerunt in de-
sertum Sin, hæc est Cades.
37 Egressiq; de Cades, castrame-
tati sunt in monte Hor, in ex-
tremis finibus terræ Edom.
38 Ascenditque Aaron sacerdos
in montem Hor, jubente Do-
mino: & ibi mortuus est anno
quadragesimo egressionis fi-
liorum Israel ex Ægypto,
mense quinto, primâ die men-
39 sis, Cùm esset annorum cen-
tum viginti trium.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

13 Καὶ ἀπῆραν ἐκ Ῥαφακὰ, καὶ παρενέβαλον
14 ἐν Αἰλοὺς. Καὶ ἀπῆραν ἐξ Αἰλοὺς, καὶ παρ-
ενέβαλον ἐν (ο) Ῥαφιδὶν· καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ὕ-
15 δωρ τῷ λαῷ πιεῖν. Καὶ ἀπῆραν ἐκ (π) Ῥα-
φιδὶν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ (ρ) Σι-
16 νᾶ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου Σινᾶ, καὶ παρεν-
17 έβαλον ἐν μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ ἀπῆ-
ραν ἐκ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας, καὶ παρενέ-
18 βαλον ἐν Ἀσηρώθ. Καὶ ἀπῆραν ἐξ Ἀση-
19 ρώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν Ῥαθαμᾶ. Καὶ
ἀπῆραν ἐκ Ῥαθαμᾶ, καὶ παρενέβαλον ἐν
20 Ῥεμμὼν Φαρές. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Ῥεμμὼν
Φαρὲς, καὶ παρενέβαλον (σ) εἰς Λεβωνᾶ.
21 Καὶ ἀπῆραν ἐκ Λεβωνᾶ, καὶ παρενέβαλον
22 εἰς (τ) Ῥεσσάν. Καὶ ἀπῆραν ἐκ (υ) Ῥεσσὰν,
23 καὶ παρενέβαλον εἰς (φ) Μακελλάθ. Καὶ
ἀπῆραν ἐκ (χ) Μακελλὰθ, καὶ παρενέβαλον
24 (ψ) εἰς Σαφάρ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ (ω) Σαφὰρ,
25 καὶ παρενέβαλον (α) εἰς Χαραδάθ. Καὶ
ἀπῆραν ἐκ Χαραδὰθ, καὶ παρενέβαλον εἰς
26 Μακηλώθ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Μακηλὼθ, καὶ
27 παρενέβαλον εἰς Καταάθ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ
Καταὰθ, καὶ παρενέβαλον εἰς (β) Ταράθ.
28 Καὶ ἀπῆραν ἐκ (γ) Ταρὰθ, καὶ παρενέβα-
29 λον εἰς Ματεκκά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Ματεκ-
30 κὰ, καὶ παρενέβαλον εἰς (δ) Σελμωνά. Καὶ
ἀπῆραν ἐκ (ε) Σελμωνᾶ, καὶ παρενέβαλον
31 εἰς Μασουρούθ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Μασουρούθ,
32 καὶ παρενέβαλον εἰς (ζ) Βαναία. Καὶ ἀπῆ-
ραν ἐκ (η) Βαναία, καὶ παρενέβαλον (θ) εἰς
33 τὸ ὄρος Γαδγάδ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τοῦ ὄρους
Γαδγάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς (ι) Ἐτεβαθά.
34 Καὶ ἀπῆραν ἐξ (κ) Ἐτεβαθὰ, καὶ παρενέ-
35 βαλον εἰς Ἐβρωνά. Καὶ ἀπῆραν ἐξ Ἐβρω-
36 νὰ, καὶ παρενέβαλον εἰς Γεσιὼν Γάβερ. Καὶ
ἀπῆραν ἐκ Γεσιὼν Γάβερ, καὶ παρενέβαλον
ἐν τῇ ἐρήμῳ Σίν. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου
Σὶν, καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον Φα-
37 ράν· αὕτη ἐστὶ Κάδης. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Κά-
δης, καὶ παρενέβαλον εἰς Ὢρ τὸ ὄρος πλη-
38 σίον γῆς Ἐδώμ. Καὶ ἀνέβη Ἀαρὼν ὁ (λ) ἱ-
ερεὺς διὰ προστάγματος κυρίου, καὶ ἀπέθανεν
ἐκεῖ ἐν τῷ (μ) τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου
τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου τῷ μηνὶ
39 τῷ πέμπτῳ μιᾷ τοῦ μηνός. Καὶ Ἀαρὼν ἦν
τριῶν καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἀπέθνη-
σκεν ἐν Ὢρ τῷ ὄρει.

Et promoverunt de Raphaca: & castrametati sunt in Ælus. 13
Et promoverunt ex Ælus: & castrametati sunt in Raphidin. Et non erat ibi aqua populo bibere. 14
Et promoverunt de Raphidin: et castrametati sūt in deserto Sina. 15
Et promoverunt è deserto Sina: & castrametati sunt in monumentis Concupiscentiæ. 16
Et promoverunt de monumentis Concupiscentiæ: & castrametati sunt in Asceroth. 17
Et promoverunt de Aseroth: & castrametati sunt in Rathama. 18
Et promoverunt de Rathama: & castrametati sunt in Remmon Phares. 19
Et promoverunt de Remmon Phares: & castrametati sūt in Lebona. 20
Et promoverunt de Lebona: & castrametati sunt in Ressan. 21
Et promoverunt de Ressan: & castrametati sunt in Macellath. 22
Et promoverunt de Macellath: & castrametati sunt in Saphar. 23
Et promoverunt de Saphar: & castrametati sūt in Charadath. 24
Et promoverūt de Charadath: & castrametati sunt in Maceloth. 25
Et promoverunt de Maceloth: & castrametati sunt in Cataath. 26
Et promoverunt de Cataath: & castrametati sūt in Tarath. 27
Et promoverūt de Tarath: et castrametati sunt in Mathecca. 28
Et promoverunt de Mathecca: & castrametati sunt in Selmona. 29
Et promoverunt de Selmona: & castrametati sūt in Masuruth. 30
Et promoverūt de Masuruth: et castrametati sūt in Banea. 31
Et promoverūt de Banea: et castrametati sūt in mōte Gadgad. 32
Et promoverūt de mōte Gadgad: et castrametati sūt in Etebatha. 33
Et promoverūt de Etebatha: et castrametati sunt in Ebrona. 34
Et promoverūt de Ebrona: et castrametati sūt in Gesiō Gaber. 35
Et promoverūt de Gesion Gaber: et castrametati sūt in deserto Sin. Et promoverūt è deserto Sin: et castrametati sūt in deserto Pharan. Hæc est Cades. 36
Et promoverūt è Cades: et castrametati sūt in Or monte prope terrā Edom. 37
Et ascendit Aaron sacerdos per præceptū Domini: et mortuus est ibi in quadragesimo anno exitus filiorū Israel de terra Ægypti, mense quinto, unā mensis. 38
Et Aaron erat trium & viginti & centū annorū, quando mortuus est in Or monte. 39

MS.A. (ο) Ῥαφιδεὶν· (π) Ῥαφιδεὶν, (ρ) τῇ Σινᾶ. (σ) ἐν (τ) Ῥεσσά. (υ) Ῥεσσά, (φ) Μακελλάθ. (χ) Μακελλάθ, (ψ) ἐν Ἀρσαφάρ. (ω) *Σαρσαφὰρ, (α) ἐστὶ (β) Θαράθ. (γ) Θαρὰθ, (δ) Ἀσελμωνᾶ. (ε) Ἀσελμωνᾶ, (ζ) Βανικάν. (η) Βανικὰν, (θ) εἰς ὄρος (ι) Ἰεταβαθάν. (κ) Ἰεταβαθὰν, (λ) ἱερεὺς * πλησίον τοῦ ὄρους διὰ (μ) τεσσαρακοστῷ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]

Et profecti de Raphca, castra fixerunt in Alus. 13
Et profecti de Alus, castrametati sunt in Re- 14
phidin: & non erant ibi aquæ populo ad bi-
bendum, Et profecti de Rephidin, castrameta- 15
ti sunt in deserto Sinai. Et profecti è deserto 16
Sinai, castra fixerunt in sepulchris flagrantiū
concupiscentiâ. Et profecti de sepulchris fla- 17
grantiū concupiscentiâ, castrametati sunt in
Hasroth. Et profecti de Hasroth, castrametati 18
sunt in Rethma. Et profecti de Rethma, castra- 19
metati sunt in Remon-Pares. Et profecti de 20
Remon-Pares, castrametati sunt in Lebna. De 21
Lebna proficiscentes, castra posuerunt in Re-
sa. Profecti de Resa, castrametati sunt in Cah- 22
lath. De Cahlath proficiscentes, castra fixerūt 23
in monte Sophar. Et proficiscentes de monte 24
Sophar, castrametati sunt in Hadda. Et pro- 25
fecti de Hadda, castra posuerūt in Machaloth.
De Machaloth profecti, castrametati sunt in 26
Tohath. Et proficiscentes de Tohath, castra- 27
metati sunt in Tarah. De Tarah solventes, 28
castra fixerunt in Methca. Et de Methca sol- 29
ventes, castra moverunt in Hasmona. Et 30
profecti de Hasmona, castra posuerunt in
Masroth. De Masroth proficiscentes, castra- 31
metati sunt in Bene-Jacan. Profecti de Bene- 32
Jacan, castra posuerunt in Hor-gadgad. Et 33
proficiscentes de Hor-gadgad, castrametati
sunt in Jatbath. Et pofecti de Jatbath, castra- 34
metati sunt in Achrona. De Achrona solven- 35
tes, castra fixerunt in Isinu-gabar. De Isinu- 36
gabar profecti, castrametati sunt in deserto
Sin, quæ est Cades. Et solventes de Cades, ca- 37
stra moverunt ad montem Hor qui est in fini-
bus terræ Adum. Ascendit autem Aharon sa- 38
cerdos juxta verbum oris Domini ad montem
Hor, & mortuus est ibi anno quadragesimo ab
egressu filiorum Israel ex Ægypto, mense pri- 39
mo, primâ die mensis. Aharon verò sacerdos
natus erat centum ac viginti tres annos, quan-
do mortuus est in monte Hor.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

13 ונטלו מדפקה ושרו באלוש :
14 ונטלו מאלוש ושרו ברפידים
ולא־הוו תמן מיא לעמא למשתי :
15 ונטלו מרפידים ושרו במדברא
16 דסיני : ונטלו ממדברא דסיני
17 ושרו בקברי דמשאלי : ונטלו
מקברי דמשאלי ושרו בחצרות
18 ונטלו מחצרות ושרו ברתמה
19 ונטלו מרתמה ושרו ברמון
20 פרץ : ונטלו מרמון פרץ ושרו
21 בלבנה : ונטלו מלבנה ושרו
22 ברסה : ונטלו מרסה ושרו
23 בקהלתא : ונטלו מקהלתא ושרו
24 בהר־שפר : ונטלו מהר־שפר
25 ושרו בחרדה : ונטלו מחרדה
26 ושרו במקהלות : ונטלו ממקהלות
27 ושרו בתחת : ונטלו מתחת
28 ושרו בתרח : ונטלו מתרח
29 ושרו במתקה : ונטלו ממתקה
30 ושרו בחשמונה : ונטלו מחשמונה
31 ושרו במוסרות : ונטלו ממוסרות
32 ושרו בבני יעקן : ונטלו מבני
33 יעקן ושרו בחר הגדגד : ונטלו
מחר הגדגד ושרו ביטבתה
34 ונטלו מיטבתה ושרו בעברונה
35 ונטלו מעברונה ושרו בעציון גבר
36 ונטלו מעציון גבר ושרו במדברא
דצן היא רקם : ונטלו
37 מרקם ושרו בהור טורא בסיפי
38 ארעא דאדום : וסליק אהרן
כהנא להור טורא על־מימרא
דיי ומית תמן בשנת ארבעין
למפק בני־ישראל מארעא דמצרים
בירחא חמישאה בחד לירחא :
39 ואהרן בר־מאה ועסרין ותלת
שנין כד־מית בהור טורא :

13 Profectiq; sunt de Dephca : &
14 castrametati sunt in Alus. Et
profecti sunt de Alus : & ca-
strametati sunt in Raphidim, &
non erant ibi aquæ ut biberet
15 populus. Profectique sunt de
Raphidim : et castrametati sunt
16 in deserto Sinai. Profectique
sunt de deserto Sinai : & castra-
metati sunt in sepulchris con-
17 cupiscentium. Et profecti sunt
de sepulchris concupiscentiũ :
& castrametati sunt in Ase-
18 roth. Et profecti sunt de Ase-
roth : & castrametati sunt in
19 Rethma. Et profecti sunt de
Rethma : et castrametati sunt in
20 Remonphares. Profectiq; sunt
de Remonphares : & castra-
21 metati sunt in Lebna. Et pro-
fecti sunt de Lebna : & castra-
22 metati sunt in Resa. Et profecti
sunt de Resa : & castrametati
23 sunt in Cehalata. Profectique
sunt de Cehalata : & castra-
metati sunt in monte Sapher.
24 Et profecti sunt de monte Sa-
pher : & castrametati sunt in
25 Harada. Profectiq; sunt de Ha-
rada : & castrametati sunt in
26 Maceloth. Et profecti sunt de
Maceloth : & castrametati sunt
27 in Taath. Profectique sunt de
Taath : & castrametati sunt in
28 Thare. Profectique sunt de
Thare : & castrametati sunt in
29 Metcha. Et profecti sunt de
Metcha : & castrametati sunt
30 in Asemona. Et profecti sunt
de Asemona : & castrametati
31 sunt in Moseroth. Profectiq;
sunt de Moseroth : & castra-
32 metati sunt in Benejacan. Pro-
fectiq; sunt de Benejacan : &
castrametati sunt in monte
33 Gadgad. Profectique sunt de
Monte Gadgad : & castrame-
34 tati sunt in Jetbatha. Et pro-
fecti sunt de Jetbatha : & ca-
35 strametati sunt in Ebrona. Et
profecti sunt de Ebrona : &
castrametati sunt in Asionga-
36 ber. Et profecti sunt de Asion-
gaber : & castrametati sunt in
deserto Sin, hæc est Cades.
37 Et profecti sunt de Cades : &
castrametati sunt in mõte Hor,
38 in finibus terræ Edom. Ascenditque Aaron sacerdos in montem Hor,
juxta verbum Domini, & mortuus est ibi : in anno quadragesimo egres-
sionis filiorum Israel de terra Ægypti, in mense quinto in primâ die
39 mensis. Aaron autem centum viginti trium annorum ætatis erat,
quando mortuus est in monte Hor.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

VER. SAM. (a) desiderii (b) montani, (c) montani (d) montani.

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Postea profecti sunt de Daph- 13
ca, & castrametati sunt in E-
lis. Et profecti ex Elis, castra- 14
metati sunt in Raphidim: Non
erant autem ibi aquæ populo
ad bibendum. Et profecti 15
sunt de Raphidim, & castra-
metati sunt in deserto Sinai.
Item profecti sunt de deserto 16
Sinai & castrametati sunt in
sepulchris (a) concupiscentiæ.
Insuper profecti sunt de se- 17
pulchris concupiscentiæ, &
castrametati sunt in Haseroth.
Præterea profecti sunt de Ha- 18
seroth, et castrametati sunt in
Rethma. Profectiq; de Reth- 19
ma, castrametati sunt in Rem-
mon-Phares. Profecti verò 20
de Remmon-Phares, castrame-
tati sunt in Lebona. Profecti 21
autem de Lebona, castrameta-
ti sunt in Ressa. Deinde profe- 22
cti de Ressa, castrametati sunt
in Celatha. Et profecti sunt de 23
Celatha, & castrametati sunt
in monte Sepher. Et profecti 24
sunt de monte Sepher, & ca-
strametati sunt in Harada.
Profecti quoq; de Harada, 25
castrametati sunt in Mace-
loth. Profectiq; de Maceloth, 26
castrametati sunt in Thabath:
Profecti item de Thabath, ca- 27
strametati sunt in Thare. Pro- 28
fecti etiam de Thare, castra-
metati sunt in Metheca. Et 29
profecti sunt de Metheca, &
castrametati sunt in Hesmo-
na. Et profecti de Hesmona, 30
castrametati sunt in Masi-
roth. Deinde profecti sunt de 31
Masiroth, et castrametati sũt
in Bene-jaacan. Profecti quoq; 32
de Bene-jaacan, castrametati
sũt monte Gadgada. Profecti 33
etiã de monte Gadgada, ca-
strametati sunt in Jetebata. Et 34
profecti de Jetebata, castrame-
tati sũt in Hebrona. Postea pro- 35
fecti de Hebrona, castrametati
sunt in Asiongaber. Profectiq; 36
de Asiongaber, castrametati sũt
in deserto Sin, hæc est Cades.
Deinde profecti de Cades, ca- 37
strametati sunt in monte (b)
Hor, ad extremitatem terræ
Edom. Ascendit autem Aaron 38
sacerdos in montem (c) Hor
juxta verbum Domini, ibiq;
mortuus est, anno quadrage-
simo exitûs filiorum Israel de
terra Ægypti, in mense quin-
to, in prima mensis. Aaron au- 39
tem natus erat annos centum
& viginti tres cum mortuus
est in monte (d) Hor.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * ورحلوا منها ونزلوا في الوس * ورحلوا منها ونزلوا في رفيديم * ولم يكن ثم ماء للقوم يشربونه *
15 16 * ورحلوا منها ونزلوا في برية سيناء * ورحلوا منها ونزلوا في مقابر المشتهين * ورحلوا منها *
17 18 19 ونزلوا في حصيروت * ورحلوا منها ونزلوا في رثما * ورحلوا من ثم ونزلوا في رمون فارص * ورحلوا
20 21 منها ونزلوا في لبنا * ورحلوا منها ونزلوا في رسا * ورحلوا منها ونزلوا في قهيلاثا * ورحلوا منها *
22 23 ونزلوا في جبل سافر * ورحلوا منها ونزلوا في حرادا * ورحلوا منها ونزلوا في مقهيلوت * ورحلوا
24 25 26 منها ونزلوا في تاحت * ورحلوا منها ونزلوا في تارح * ورحلوا منها ونزلوا في متقا * ورحلوا
27 28 منها ونزلوا في حشمونا * ورحلوا منها ونزلوا في موسيروت * ورحلوا منها ونزلوا في بني
29 30 ياعقان * ورحلوا منها ونزلوا في حور الجدجاد * ورحلوا منها ونزلوا في يطباتا * ورحلوا
31 32 منها ونزلوا في عبرونا * ورحلوا منها ونزلوا في عصيون جابر * ورحلوا منها ونزلوا في
33 34 35 برية سين هي رقيم * ورحلوا منها ونزلوا في جبل هور في طرف بلد ادوم * فصعد
36 37 38 هرون الامام الى جبل هور فمات ثم بامر الله في سنة اربعين لخروج بني اسرائيل من
39 بلد مصر في اليوم الاول من الشهر الخامس * وكان له مائة وثلاث وعشرون سنة لما
مات هناك *

Et profecti inde, diversati sunt in Alus. 13
Et discesserunt ex ea, & commorati sunt 14
Rafidim : & non erat ibi aqua populo, ut
biberent. Et profecti sunt ex ea, atque di- 15
versati in deserto Sinai. Et discesserunt 16
ex eo, atque castrametati sunt in sepul-
chris concupiscentium. Et profecti ex e- 17
is, morati sunt in Hasiroth. Et discesse- 18
runt illinc, et manserunt in Rethma. Et 19
discesserunt inde, commoratique sunt in
Remmon Phares. Et profecti sunt ex ea, 20
diversatique in Lebna. Et discedentes 21
ex ea, castrametati sunt in Ressa. Et pro- 22
fecti ex ea, manserunt in Cahilatha. Et 23
discedentes ex ea, commorati sunt in mon-
te Sapher. Et profecti inde, castrametati 24
sunt in Haradha. Et profecti ex ea, man- 25
serunt in Machiloth. Et discesserunt ex 26
ea, atque manserunt in Tahath. Profe- 27
ctique ex ea, diversati sunt in Tareh. Et 28
discedentes ex ea, commorati sunt in
Methca. Et profecti sunt ex ea, manse- 29
runtque in Hasmuna. Et ex ea castra 30
moventes, diversati sunt in Masiroth.
Inde profecti, manserunt in Bani-Jaa- 31
can. Et discedentes ex ea, commorati sunt 32
in Hor-Gadgad. Profectique sunt ex ea, 33
atque diversati in Jetbath. Et disceden- 34
tes ex ea, manserunt in Abrona. Et pro- 35
fecti ex ea, commorati sunt in Asion-Ga-
ber. Et profecti sunt ex ea, diversatique 36
sunt in deserto Sin, hoc est Racim. Et 37
profecti ex eo, manserunt in monte Hor,
in ora regionis Adum. Ascenditque Ha- 38
ron sacerdos ad montem Hor, & mortuus
est ibi jussu Dei, anno quadragesimo ab
exitu filiorum Israil de regione Ægypti,
die primâ mensis quinti : Habebat au- 39
tem centum viginti tres annos quando
mortuus est illic.

ספר במדבר: לג

40 וישמע הכנעני מלך ערד והוא־ישב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל:
41 ויסעו מהר ההר ויחנו בצלמנה:
42 ויסעו מצלמנה ויחנו בפונן:
43 ויסעו מפונן ויחנו באבת:
44 ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב:
45 ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד:
46 ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה:
47 ויסעו מעלמן דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו:
48 ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבת מואב על ירדן ירחו:
49 ויחנו על־הירדן מבית הישמת עד אבל השטים בערבת מואב:
50 וידבר יהוה אל־משה בערבת מואב על־ירדן ירחו לאמר:
51 דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את־הירדן אל־ארץ כנען:
52 והורשתם את־כל־ישבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל־משכיתם ואת כל־צלמי מסכתם תאבדו ואת כל־במותם תשמידו:
53 והורשתם את־הארץ וישבתם־בה כי לכם נתתי את־הארץ לרשת אתה:
54 והתנחלתם את־הארץ בגורל למשפחתיכם לרב תרבו את־נחלתו ולמעט תמעיט את־נחלתו אל אשר־יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבתיכם תתנחלו:
55 ואם־לא תורישו את־ישבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצררו אתכם על־הארץ אשר אתם ישבים בה:
56 והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם:

Versio VULG. LAT.

40 Audivitq; Chananæus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, in terram Chanaan venisse filios Israel.
41 Et profecti de monte Hor, castrametati sunt
42 in Salmona. Unde egressi, venerunt
43 in Phunon. Profectique de Phunon, castrametati
44 sunt in Oboth. Et de Oboth, venerunt in Ijeabarim, quæ est in finibus Moabitarum.
45 Profectiq; de Ijeabarim, fixere
46 tentoria in Dibongad. Unde egressi, castrametati sunt
47 in Helmondeblathaim. Egressiq; de Helmondeblathaim, venerunt ad montes Abarim
48 contra Nabo. Profectiq; de montibus Abarim, transierunt ad campestria Moab, supra Jordanem contra Jericho.
49 Ibique castrametati sunt de Bethsimoth usq; ad Abelsatim in planioribus locis Moabitarũ,
50 Ubi locutus est Dominus ad
51 Moysen, Præcipe filiis Israel, & dic ad eos; Quando transieritis Jordanem, intrantes
52 terram Chanaan, Disperdite cunctos habitatores terræ illius: confringite titulos, & statuas comminuite, atque
53 omnia excelsa vastate, Mundantes terram, & habitantes in ea. Ego enim dedi vobis
54 illam in possessionem, Quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem, & paucis angustiorem. Singulis, ut sors ceciderit, ita tribuetur hæreditas. Per tribus & familias possessio dividetur.
55 Sin autem nolueritis interficere habitatores terræ: qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, & adversabuntur vobis in terra habitationis
56 vestræ: Et quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

40 Καὶ ἀκούσας ὁ Χαναανὶς βασιλεὺς Ἀράδ, καὶ οὗτος κατῴκει ἐν γῇ Χαναάν, ὅτε εἰσ-
41 επορεύοντο οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. Καὶ ἀπῆραν ἐξ Ὢρ τοῦ ὄρους, καὶ παρενέβαλον (υ)
42 εἰς Σελμωνά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Σελμω-
43 νά, καὶ παρενέβαλον εἰς Φινώ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Φινώ, καὶ παρενέβαλον ἐν Ὠ-
44 βώθ. Καὶ ἀπῆραν ἐξ Ὠβώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν Γαΐ, ἐν τῷ πέραν ἐπὶ τῶν
45 ὁρίων Μωάβ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Γαΐ, καὶ
46 παρενέβαλον εἰς Δαιβὼν Γάδ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Δαιβὼν Γάδ, καὶ παρενέβαλον
47 ἐν (ξ) Γελμὼν Δεβλαθαίμ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Γελμὼν Δεβλαθαίμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀβαρίμ, ἀπέναντι
48 Ναβαῦ. Καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὀρέων Ἀβαρίμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν Μω-
49 άβ, ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ἱεριχώ. Καὶ παρενέβαλον παρὰ τὸν Ἰορδάνην ἀναμέσον Αἰσιμώθ, ἕως (ο) Βελσὰ τὸ κατὰ δυ-
50 σμὰς Μωάβ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν Μωάβ (π) παρὰ τὸν
51 Ἰορδάνην κατὰ Ἱεριχώ, λέγων, Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην εἰς γῆν
52 Χαναάν. Καὶ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξαρεῖτε τὰς σκοπιὰς αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τὰ χωνευτὰ αὐτῶν ἀπολεῖτε αὐτά, καὶ πάσας
53 τὰς στήλας αὐτῶν ἐξαρεῖτε. Καὶ (ρ) ἀπολεῖτε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ, ὑμῖν γὰρ δέ-
54 δωκα τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ. Καὶ κατακληρονομήσετε τὴν (σ) γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ κατὰ φυλὰς ὑμῶν· τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν. εἰς ὃ ἂν ἐξέλθῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ αὐτοῦ ἔσται, κατὰ φυλὰς πατριῶν
55 ὑμῶν κληρονομήσετε. Ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσητε τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσται (τ) οὓς ἐὰν καταλίπητε ἐξ αὐτῶν, σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς πλευραῖς ὑμῶν, καὶ ἐχθρεύσουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ' ἣν ὑμεῖς κατ-
56 οικήσετε. Καὶ ἔσται καθότι διεγνώκειν ποιῆσαι αὐτούς, ποιήσω ὑμᾶς.

40 Et audiens Chananæus rex Arad, & hic habitabat in terra Chanaan; quando ingrediebantur filii Israel.
41 Et promoverunt de Or monte: & castrametati sunt in Selmona.
42 Et promoverunt de Selmona: & castrametati sunt in Phino.
43 Et promoverunt è Phino: & castrametati sunt in Oboth.
44 Et promoverunt de Oboth: & castrametati sunt in Gai in ulteriore super fines Moab.
45 Et promoverunt de Gai: & castrametati sunt in Debon Gad.
46 Et promoverunt è Debon Gad: & castrametati sunt in Gelmon Deblathem.
47 Et promoverunt è Gelmon Deblathem: & castrametati sunt super montes Abarim contra Nabau.
48 Et promoverunt è montibus Abarim: & castrametati sunt (b) ad Occasum Moab, super Jordanem contra Hiericho.
49 Et castrametati sunt apud Jordanem inter Æsimoth usque (c) Belsa, quæ ad Occasum Moab.
50 Et locutus est Dominus ad Moysen super Occasum Moab ad Jordanem contra Hiericho, dicens;
51 Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Vos transitis Jordanem in terram Chanaan.
52 Et perdetis omnes habitantes in terra ante faciem vestram: & auferetis speculas eorum, & omnia idola, fusilia eorum perdetis ea: & omnes statuas eorum auferetis.
53 Et perdetis omnes inhabitantes terram; & inhabitabitis in ea: Vobis enim dedi terram eorum in sortem.
54 Et hæreditabitis terram eorum in sorte per tribus vestras: iis, qui sunt plures, multiplicabitis possessionem eorum; & iis, qui pauciores, minuetis possessionem eorum. Ad quodcunque exierit nomen ejus; ibi illius erit: per tribus familiarum vestrarum hæreditabitis.
55 Si autem non perdideritis habitantes super terram à facie vestra; & erunt, quoscunque reliqueritis ex eis, aculei in oculis vestris, & jacula in costis vestris: & adversabuntur vobis super terram, in qua vos habitabitis.
56 Et erit, sicut decreveram facere illos, faciam vos.

MS.A. (υ) ἐν (ξ) εἰς (ο) Βελσαττὶμ κατὰ (π) ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου (ρ) ἀπολεῖτε τὰς (σ) γῆν κληρωτὶ κατὰ (τ) ὅσους ἂν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]

40 Et audivit Chananæus rex Godar, qui habitabat in plaga Meridionali terræ Chanaan, adventum filiorum Israel.
41 Et profecti sunt de monte Hor, & castra posuerunt in Salmona.
42 De Salmona profecti, castrametati sũt in Phinon.
43 Et proficiscentes de Phinon, castra posuerunt in Oboth.
44 De Oboth solventes, castrametati sunt ad fontem Hebræorũ.
45 Et profecti sunt de fonte Hebræorum, & castra posuerunt in Ribon-Gad.
46 Et profecti de Ribon Gad, castrametati sunt in Baalmon-Deblathim.
47 Et profecti de Baalmon-Deblathim, castra fixerunt in monte Hebræorum qui est è regione Nobu.
48 Et profecti de monte Hebræorum, castra fixerunt in Arboth-Moab secus Jordanem Jericho.
49 Posuerunt autem castra secus Jordanem à Beth-Afimon usque ad Obal-Setim quæ est in Arboth-Moab.
50 Et ait Dominus ad Mosen in Arboth-Moab quæ est secus Jordanem Jericho,
51 Loquere cum filiis Israel, & dic eis, Vos transituri estis Jordanem, ut introëatis in terram Chanaan;
52 Igitur perdetis omnes incolas terræ à conspectu vestro, & perdetis omnes cultus, cunctaq; simulachra fusilium eorum perdetis, & omnia excelsa eorum eradicabitis.
53 Et hæreditate possidebitis terram, & habitabitis in ea: vobis enim dedi terram illam ut eam hæreditario possideatis.
54 Terram autem possidete per sortes familiarum vestrarum: multis augete hæreditatem, & paucis imminuite hæreditatem. Unaquæque tribuum patrum vestrorum, quæ sibi continget sortem possidebunt.
55 Quòd si non perdideritis incolas illius terræ à conspectu vestro, qui remanebunt ex ipsis erunt clavi in oculis vestris, & lanceæ in temporibus vestris, & angent vos in terra quam inhabitabitis.
56 Et ut decreveram facere illis, vobis faciam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

40 ושמע כנענאה מלכא דערד והוא
יתיב בדרומא בארעא דכנען במיתי
בני ישראל : ונטלו מהור טורא
41 ושרו בצלמונה : ונטלו מצלמונה
42 ושרו בפונון : ונטלו מפונון
43 ושרו באבות : ונטלו מאבות
44 ושרו במגיזת עבראי בתחום מואב:
45 ונטלו ממגיזתא ושרו בדיבון גד:
46 ונטלו מדיבון גד ושרו בעלמון
47 דבלתימה : ונטלו מעלמון
דבלתימה ושרו בטורי דעבראי
48 דקדם נבו : ונטלו מטורי דעבראי
ושרו במישריא דמואב על ירדנא
49 דיריחו : ושרו על ירדנא מבית
ישימות עד מישר שטין במישריא
50 דמואב: ומליל יי עם משה במישריא
דמואב על ירדנא דיריחו למימר:
51 מליל עם בני ישראל ותימר להון
ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא
52 דכנען : ותתרכון ית כל יתבי
ארעא מן קדמיכון ותאבדון ית כל
בית סיגדתהון וית כל צלמי
מתכתהון תאבדון וית כל במתהון
53 תשיצון : ותתרכון ית יתבי ארעא
ותתבון בה ארי לכון יהבית ית
54 ארעא למירת יתה: ותחסנון ית
ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי
תסגון ית אחסנתהון ולזעירי
תזעירון ית אחסנתיה לדיפוק ליה
תמן עדבא די ליה יהי לשבטי
55 אבהתכון תחסנון: ואם לא תתרכון
ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי
דתשארון מנהון לסיען נטלן זין
לקבליכון ולמשרין מפקנבון לכון
ויעיקון לכון על ארעא די אתון
56 יתבין בה : ויהי כמא די חשבית
למעבד להון אעביד לכון :

Targum Onkelos.

40 Et audivit Chananæus rex Arad, & ipse habitabat ad meridiem in terra Chanaan, quando veniebant filii Israel.
41 Profectique sunt de monte Hor : & castrametati sunt in Salmona.
42 Et profecti sunt de Salmona : & castrametati sunt
43 in Phunon. Et profecti sunt de Phunon : & castrametati
44 sunt in Oboth. Et profecti sunt de Oboth : & castrametati sunt juxta vada transeuntium,
45 in termino Moab. Profectique sunt de Hiim : & castrametati sunt in Dibon-gad.
46 Profectique sunt de Dibon-gad : & castrametati sunt in
47 Elmon Deblathaim. Et profecti sunt de Elmon Deblathaim : & castrametati sunt in monte Abarim, contra Nabo.
48 Profectiq; sunt de monte Abarim : & castrametati sunt in campestribus Moab, juxta Jor-
49 danem Hiericho. Castrametatique sunt juxta Jordanem de Beth-jesimoth usque ad convallem Setim, in campestrib°
50 Moab. Locutusq; est Dñs cum Moyse in campestribus Moab, juxta Jordanem Hiericho, di-
51 cens. Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos : Quando transieritis Jordanem, ad ter-
52 ram Chanaan. Ejicietis habitatores terræ à conspectu vestro ; & disperdetis omne templum adorationis eorum : & omnes statuas conflatiles eorum disperdetis ; & omnia ex-
53 celsa eorũ vastabitis. Et possidebitis terrã, & habitabitis in ea: quia vobis dedi terram ut
54 possideatis eam. Possidebitisq; terrã sorte per cognationes vestras ; pluribus augebitis possessionem suam, & paucioribus diminuetis possessionem suam; unicuiq; ubi sors ei exierit, ibi dabitur possessio ejus: per trib° patrum vestrorũ possidebitis.
55 Si autem non ejeceritis habitatores terræ à conspectu vestro : qui remanserint ex eis, erunt in turmas assumentes arma contra vos, & in castra circundantia vos : & angustiabunt vos in terra in qua vos
56 habitabitis. Et erit, sicut cogitavi facere illis, sic vobis faciam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

40 Tunc audivit Chananæus rex Arad, (ipse autem habitabat ad Meridiẽ in terra Chanaan) venire filios Israel.
41 Et profecti sunt de monte (e) Hor & castrametati sunt in Salmona.
42 Et profecti sunt de Salmona, & castrametati sunt in Phinan.
43 Rursus profecti sunt de Phinan, & castrametati sũt in Oboth.
44 Profectiq; ex Oboth, castrametati sunt in (f) Je-abarim ad fines Moab.
45 Deinde profecti de (g) Jim, castrametati sunt in Dibõ Gad.
46 Profecti quoq; de Dibõ-Gad, castrametati sunt in Helmon-Deblathima.
47 Et profecti sunt Helmon-Deblathima, & castrametati sunt in montibus Abarim è regione Nebo.
48 Profecti insuper de montibus Abarim, castrametati sunt in valle Moab juxta Jordanem Jericho.
49 Et castrametati sunt prope Jordanẽ à Beth-jesimoth usque ad Abel-Satim in valle Moab.
50 Locutus autem est Dominus Mosi in valle Moab juxta Jordanem Jericho, dicens;
51 Loquere filiis Israel, dices autem eis; Cùm vos transieritis Jordanem in terram Chanaan,
52 Tũ expelletis omnes incolas terræ à facie vestra, destruetis quoq; omnes (h) speculas eorum, (i) omnia etiam idola eorum conflatilia perdetis, & omnia excelsa eorũ vastabitis.
53 (k) Possidebitis igitur terrã, et habitabitis in ea; vobis enim dedi terrã illam ut possideatis eam.
54 Possessionẽ autem terræ inibitis per sortẽ secundùm familias vestras : pluribus augebis hæreditatem eorum, paucioribus verò minues hæreditatem eorum ; locus qui cuiq; evenerit sorte, illius erit. Per tribus patrem vestrorum hereditatem capietis.
55 Si verò non expuleritis habitatores terræ à facie vestra, tum continget ut quos eorum reliqueritis, sint in aculeos oculis vestris, & in (l) jacula lateribus vestris, affligantq; vos super terrã in qua vos habitabitis.
56 Evenietq;, ut quemadmodum cogitavi facere illis, faciam vobis.

VER. SAM. (e) montan (f) viculis (g) viculis (h) quietudines (i) omnia etiam simulachra idolorum eorum (k) Expelletis à terra, (l) hamos

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

40 * ثم كان حين ما سمع هناك الكنعاني ملك عراد * وهو ساكن الداروم في بلد كنعان بمجي
41 بني اسرايل * ورحلوا منها * ونزلوا في صلمونا * ورحلوا منها * ونزلوا في فونون * ورحلوا منها ونزلوا
43 في ابوت * ورحلوا منها * ونزلوا في عي العجاز في بلد ماب * ورحلوا منها ونزلوا في ديبون جاد *
46 ورحلوا منها ونزلوا في علمون دبلاتايما * ورحلوا منها * ونزلوا في جبال عبرين * بين يدي
48 نبو * ورحلوا منها * ونزلوا في بيدا ماب * على اردن ريحا * فنزلوا على الاردن من بيت يسموت
49 الي مرج سطين * وذلك بيدا ماب * وكلم الله موسي في بيدا ماب * على اردن ريحا قايلا * مر بني
51 اسرايل وقل لهم * انكم جايزون الاردن الي بلد كنعان * فافرضوا جميع اهل البلد من
53 بين ايديكم * وابيدوا جميع مزخرفاتهم * واصنام مسبوكاتهم * وبيعهم تنقضوها * واذا
54 فرضتموهم فاسكنوا البلد * فاني قد اعطيتكم اياه * وتوزعوه باسهم لعشايركم * للكثير
كثروا تخليه * واقلوها للقليل * ومن خرج له السهم في اي موضع كان * فليكن له وعلي
55 اسباط ابايكم تزعوه * وان لم تفرضوا اهل البلد من بين يديكم * فيصير من تبقوه
منهم كابر في عيونكم * وكمسال في جنوبكم * يضايقونكم في البلد الذي انتم مقيمون
56 فيه * فيكون مثل ما قصدت ان اصنعه بهم اصنعه بكم *

40 Accidit etiam fama quam audivit illic Chananæus rex Arad, ille nimirum, qui Meridiem occupat in regione Chanaan, venisse scilicet, filios Israil.
41 Profectiq; sunt inde, & castrametati in Salmona.
42 Et discedentes ex ea, manserunt in Phunon.
43 Et profecti ex ea, commorati sunt in Obeth.
44 Et ex ea profecti, castrametati sunt in Ai transitu, in regione Moab.
45 Et profecti ex ea, manserunt in Dibon-Gadh.
46 Et discedentes ex ea, diversati sunt in Almon-Deblathaima.
47 Profectique ex ea, commorati sunt in montibus Abarin corã Nebo.
48 Et discesserunt illinc, & castrametati sunt in solitudine Moab, secus Jordanem Riha.
49 Diversatique sunt secus Jordanem à Beth-Jesimoth usque ad pratum Settin, eaque est solitudo Moab.
50 Locutúsque est Deus ad Musam in solitudine Moab prope Jordanem Riha, dicens;
51 Præcipe filiis Israil, & dic eis; Vos transituri estis Jordanem ad regionem Chanaan,
52 Consumite omnes habitatores regionis è conspectu vestro, et perdite omnia opera eorum elaborata, & simulachra fusilium eorum, & templa eorum destruite.
53 Et cùm consumpseritis eos, habitate in regione : jam enim dedi vobis illam.
54 Et dividite eam sortib° in familias vestras: multis multiplicate possessionem, et minuite eam paucis. Et qualis cuicunque locus sorte prodierit, is ejus sit : et juxta tribus patrum vestrorum, dividite illam.
55 Quòd si non consumpseritis incolas regionis à conspectu vestro, fient hi quos servabitis ex eis, quasi acus in oculis vestris, & velut styli in lateribus vestris, coarctantes vos in regione in qua commoraturi estis.
56 Et fiet, quemadmodum proposueram agere cum illis, agam vobiscum.

ספר במדבר : לד

CAP. XXXIV. לד

1 ,Israel filiis Præcipe :dicendo,Mosch ad Dominus est locutus Et
2 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ צו את־בני ישראל
,terra ea,Chenahan terram ad venientes vos Cùm :eos ad dices &
ואמרת אלהם כי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ
erit Et .suos terminos ad Chenahan terra,hæreditatē in vobis cadet quæ
3 אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה׃ והיה
termin* vobis erit Et.Edom manus super Sin deserto à meridiei angulus vobis
לכם פאת־נגב ממדבר־צן על־ידי אדום והיה לכם גבול
termin* vobis circumdabitur Et ,orientem ad salis maris extremo ab,meridiei
4 נגב מקצה ים־המלח קדמה׃ ונסב לכם הגבול
ejus exitus erunt Et.Sin ad transibit & ,scorpionū ascensum ad ,meridie à
מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה והיה תוצאתיו
transibit & , Addar Chasar egredietur & ;Barneah Cades in meridie à
מנגב לקדש ברנע ויצא חצר־אדר ועבר
erunt &:Ægypti torrentem ad Hasmon ab termin* circumdabitur Et.Hasmon ad
5 עצמנה׃ ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו
termin* & ,magnū mare vobis erit &,maris termin* Et.mare ad ej* egressus
6 תוצאתיו הימה׃ וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול
à,absconditi termin* vobis erit iste Et .maris termin* vobis erit iste
7 זה־יהיה לכם גבול ים׃ וזה־יהיה לכם גבול צפון מן
limitabitis monte Hor Ab .montem Hor vobis limitabitis magno mari
8 הים הגדל תתאו לכם הר ההר׃ מהר ההר תתאו
egredietur Et .Sedad ad termini exitus erunt Et .Chamath ingrediendum ad
9 לבא חמת והיו תוצאת הגבל צדדה׃ ויצא
vobis erit Iste .Henan Chasar ejus exitus erunt & :Ziphron ad terminus
הגבל זפרנה והיו תוצאתיו חצר עינן זה־יהיה לכם
Chasar à ,orientem ad terminum in vobis limitabitis Et .aquilonis termin*
10 גבול צפון׃ והתאויתם לכם לגבול קדמה מחצר
Riblah ad Sepham à terminus descendet Et .Sepham ad usq; Henan
11 עינן שפמה׃ וירד הגבל משפם הרבלה
maris humerum super percuciet & ,terminus descendet & :Hain oriente ab
מקדם לעין וירד הגבל ומחה על־כתף ים־
erunt & ,Jarden ad terminus descendet Et .orientem ad Chinereth
12 כנרת קדמה׃ וירד הגבול הירדנה והיו
suos terminos ad terra vobis erit Ista .salis mare ejus exitus
תוצאתיו ים המלח זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה
,terra Hæc :dicendo ,Israel filiis Mosch præcepit Et.circumquaq;
13 סביב׃ ויצו משה את־בני ישראל לאמר זאת הארץ
dandum ad ,Dñs præcepit quam ,sorte in eam capietis hæreditatem quam
אשר תתנחלו אתה בגורל אשר צוה יהוה לתת
filiorū extensio acceperunt Quia .extensionis dimidio & ,extensionibus novem
14 לתשעת המטות וחצי המטה׃ כי לקחו מטה בני
Ghaditarum filiorum extensio & ,suorum patrum domum ad Reubenitarum
הראובני לבית אבתם ומטה בני־הגדי
acceperunt ,Menasseh tribus dimidia & :suorum patrum domum ad
לבית אבתם וחצי מטה מנשה לקחו
acceperunt ,extensionis dimidium & ,extensiones Duæ .suam hæreditatem
15 נחלתם׃ שני המטות וחצי המטה לקחו
ortum ad orientem ad Jerecho Jarden transitu à suam hæreditatem
נחלתם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה׃

Versio VULG. LAT.

CAP. XXXIV.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moy-
2 sen,dicens,Præcipe filiis Israel,
& dices ad eos; Cùm ingressi
fueritis terram Chanaan, & in
possessionē vobis sorte ceciderit,
3 rit,his finib* terminabitur.Pars
Meridiana incipiet à solitudine
Sin, quæ est juxta Edom: & habebit
bebit terminos contra Orien-
4 tē Mare salsissimū. Qui circui-
bunt australē plagā per ascen-
sum Scorpionis, ita ut transeāt
in Senna,& perveniant à Meri-
die usq; ad Cadesbarne, unde
egredientur confinia ad villam
nomine Adar, & tendent usq;
5 ad Asemona. Ibítq; per gyrū
terminus ab Asemona usque
ad torrentē Ægypti, & Maris
6 magni littore finietur. Plaga
autē Occidentalis à Mari ma-
gno incipiet,et ipso fine claude-
7 tur. Porrò ad Septentrionalē
plagā à Mari magno termini in-
cipient, pervenientes usq; ad
8 montē altissimū, A quo veniēt
in Emath usq; ad terminos Se-
9 dada: Ibúntq; confinia usq; ad
Zephrona, & villā Enan. Hi
erunt termini in parte Aquilo-
10 nis.Inde metabuntur fines con-
tra Orientalē plagā de villa E-
11 nan usq; Sephama,Et de Sepha-
ma descendent termini in Re-
bla contra fontē Daphnim: in-
de pervenient contra Orientē
12 ad mare Cenereth, Et tendent
usq; ad Jordanē, & ad ultimū
salsissimo claudētur Mari.Hanc
habebitis terrā p fines suos in
13 circuitu.Præcepítq; Moyses fi-
liis Israel,dicens; Hæc erit ter-
ra, quam possidebitis sorte, &
quā jussit Dñs dari novē tribu-
14 b*,& dimidiæ tribui. Tribus e-
nim filiorū Ruben per familias
suas,& trib* filiorū Gad juxta
cognationum numerum, media
15 quoq; trib* Manasse, Id est,duæ
semis tribus, acceperunt par-
tē suā trans Jordanē contra Je-
richo ad Orientalem plagam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. λδ΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
2 λέγων, Ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτοὺς, Ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε εἰς τὴν γῆν
Χαναὰν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρονομίαν,
3 γῆ Χαναὰν σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς. Καὶ ἔσται
ὑμῖν τὸ κλίτος τὸ πρὸς Λίβα ἀπὸ ἐρή-
μου Σὶν ἕως ἐχόμενον Ἐδὼμ, καὶ ἔσται ὑμῖν
τὰ ὅρια πρὸς Λίβα ἀπὸ μέρους τῆς θαλάσσης
4 τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ ἀνατολῶν. Καὶ κυκλώσει ὑ-
μᾶς τὰ ὅρια ἀπὸ Λιβὸς πρὸς ἀνάβασιν
Ἀκραβὶν, καὶ παρελεύσεται Ἐννὰκ, καὶ ἔσται ἡ
διέξοδος αὐτοῦ πρὸς Λίβα Κάδης τοῦ Βαρ-
νῆ, καὶ ἐξελεύσεται εἰς ἔπαυλιν Ἀράδ, καὶ παρ-
5 ελεύσεται (α) Ἀσεμωνᾶ. Καὶ κυκλώσει τὰ ὅ-
ρια ἀπὸ (β) Ἀσεμωνᾶ (γ) χειμάῤῥουν Αἰγύ-
6 πτου, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος ἡ θάλασσα. Καὶ τὰ
ὅρια τῆς θαλάσσης ἔσται (δ) ὑμῖν, ἡ θάλασσα
ἡ μεγάλη ὁριεῖ, τοῦτο ἔσται ὑμῖν (ε) τὰ ὅρια
7 τῆς θαλάσσης. Καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια
πρὸς Βοῤῥᾶν· ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης
καταμετρήσετε ὑμῖν αὐτοῖς (ζ) παρὰ τὸ ὄ-
8 ρος τὸ ὄρος. Καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τὸ ὄρος (η) κα-
ταμετρήσετε αὐτοῖς, εἰσπορευομένων εἰς (θ)
Ἐμαθ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ τὰ ὅρια (ι)
9 Σαραδάκ. Καὶ ἐξελεύσεται τὰ ὅρια (κ) Δε-
φρωνὰ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ (λ) Ἀρσεναΐν·
10 τοῦτο ἔσται ὑμῖν ὅρια ἀπὸ Βοῤῥᾶ. Καὶ κατα-
μετρήσετε ὑμῖν (μ) αὐτοῖς τὰ ὅρια ἀνατολῶν
11 ἀπὸ (ν) Ἀρσεναῒν Σεπφαμάρ. Καὶ κατα-
βήσεται τὰ ὅρια ἀπὸ Σεπφαμὰρ Βηλὰ ἀπὸ
ἀνατολῶν ἐπὶ πηγὰς, καὶ καταβήσεται τὰ ὅ-
ρια Βηλὰ ἐπὶ νώτου θαλάσσης Χενέρεθ ἀπὸ
12 ἀνατολῶν. Καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ τὸν
Ἰορδάνην, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος θάλασσα ἡ
ἁλυκή. αὕτη ἔσται ὑμῖν ἡ γῆ καὶ τὰ ὅρια
13 αὐτῆς κύκλῳ. Καὶ ἐνετείλατο Μωυσῆς τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, Αὕτη ἡ γῆ ἣν κατα-
κληρονομήσετε αὐτὴν μετὰ κλήρου, ὃν τρόπον
συνέταξε κύριος δοῦναι αὐτὴν ταῖς ἐννέα φυ-
14 λαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς (ξ) Μανασσῆ. Ὅτι
ἔλαβε φυλὴ υἱῶν Ῥουβὴν, καὶ φυλὴ υἱῶν Γὰδ
κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν· καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς
(ο) Μανασσῆ ἀπέλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν.
15 Δύο φυλαὶ καὶ ἥμισυ φυλῆς ἔλαβον τοὺς
κλήρους αὐτῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ἱεριχὼ
ἀπὸ Νότου (π) κατ' ἀνατολάς.

MS.A. (α) Ἀσελμωνᾶ. (β) Σελμωνᾶ (γ) χείμαῤῥον (δ) ὑμῖν, θάλασσα (ε) τὸ ὅριον (ζ) παρὰ τὸ ὄρος. Καὶ ἀπὸ (η) καταμετρηθήσεται (θ) Αἰμὰθ, (ι) Σαλαδάκ. (κ) Ζεφρωνὰ, (λ) Ἀσερναΐν (μ) ἑαυτοῖς (ν) Ἀσερναΐν (ξ) Μαννασσῆ. (ο) Μαννασσῆ (π) πρὸς ἀνατολάς.

CAP. XXXIV.

ET locutus est Dominus ad 1
Moysen, dicens, Præcipe filiis Is- 2
rael, et dices ad eos, Vos ingredi-
mini in terrā Chanaan: Hæc erit
vobis in hæreditatē, terra Cha-
naan cum finib* ejus. Et erit vo-
bis latus, quod ad Africū, à de- 3
serto Sin usq; ad contiguū Edō;
et erunt vobis fines ad Africum
à parte Maris salsi ab Oriente.
Et circundabunt vos fines ab
Africo ad ascensum Acrabin, et 4
pertransibunt Enuach: et erit
transitus ejus ad Africū, Cades
ipsius Barne, et exibit in villam
Arad, et transibit Asemona. Et
circundabunt fines ab Asemona 5
torrentem Ægypti: et erit exitus
ejus Mare. Et fines Maris erunt
vobis: Mare magnum terminabit, 6
Hoc (a) erit vobis fines Maris. Et
hoc erit vobis fines ad Aquilo- 7
nem: A Mari magno dimetiemini
vobis ipsis (b) apud montem,
montem. Et à monte montem di-
metiemini vobis ipsis, ingredien- 8
tibus in Emath: et erit exitus
ejus fines Saradac. Et egredien-
tur fines Dephrona: et erit exitus 9
ejus Arsenain. Hoc erit vobis fi-
nes ab Aquilone. Et dimetiemi-
ni vobis ipsis fines Orientis ab 10
Arsenain Sepphamar. Et descen-
dent fines à Sepphamar Bela ab 11
Oriente ad fontes: et descendent
fines Bela super dorsum maris
Chenereth ab Oriente. Et descen-
dent fines ad Iordanem: et erit 12
exitus Mare salsum. Hæc erit
vobis terra, et fines ejus in cir-
cuitu. Et mandavit Moyses fi- 13
liis Israel, dicens, Hæc est ter-
ra, quam hæreditabitis eam cum
sorte, quemadmodum præcepit
Dominus dare eam novem tri-
bubus, et dimidiæ tribûs Manas-
se. Quoniam accepit tribus filio- 14
rum Ruben, et tribus filiorum
Gad secundum domos famili-
arum eorum: et dimidia tribus
Manasse receperunt sortes su- 15
as. Duæ tribus, et dimidium
tribûs acceperunt sortes suas
trans Iordanem contra Hiericho
ab Austro ad Orientem.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

CAP. XXXIV.

ET locutus est Dominus cum Mose, di- 1
xitq; ad eum; Præcipe filiis Israel, & dic 2
eis, Vos ingressuri estis in terram Chanaan.
Hæc est terra quæ dividetur vobis in hæredi-
tatem,terra Chanaan cum limitib* suis. Erit 3
autē vobis lat* Australe à deserto Sin, prope
terminum Adum. Eritq; vobis termin* Me- 4
ridionalis à Suph mari salso ab Oriente, &
circuibit termin* vester à Meridie ad acclivi-
tatem Sepharvim, & transibit usq; ad Sin, e-
rúntq; exitus ejus à Meridie ad Recem super-
bam, & egredietur super Hasor-Edar, pene-
trabitq; ad Asmon: Et flectetur terminus ab 5
Asmon ad torrentē Ægypti,& erunt exit* ej*
usq; ad mare. Termin* verò maritim* (id est, 6
Occiduus,) erit vobis mare magnum ejusq;
limes: is erit vobis terminus maritimus. Hic 7
autē erit vobis limes Septentrionalis: à mari
magno limites assignabitis vobis usq; ad
montem Hor, Et à monte Hor circumscribe- 8
tis limites usq; ad ingressum Hamath, & ex-
curret terminus ad Sedad, Et exibit termin* 9
ad Zephron, excurretq; ad Hasor-Ainan. Hic
erit vobis limes Septentrionalis. Assignabitis 10
etiam vobis limitem Orientalē ab Hasor-Ai-
nan ad Sopham, Descendétq; limes de So- 11
pham ad Deblath ab Orientali parte In, &
descendet limes, & innitetur lateri maris Ce- 12
narath ab Oriente, Pergetq; limes ad Jorda-
nē, & erūt egressus ejus ad mare salsū. Hæc
erit vobis terra cum finib* suis per circuitū. 13
Præcepit itaq; Moses filiis Israel, & dixit
ad eos, Hæc est terra quam sortib* dividetis,
quam jussit Dominus dari novem tribub* & 14
dimidiæ tribui. Nam acceperant tribus filio-
rum Rubil per familias suas,& tribus filiorū
Gad per familias suas, atq; dimidia trib* Ma-
nasse, acceperant inquam,hæreditatem suam. 15
Duæ tribus & dimidia tribus acceperant
hæreditatem suam cis Jordanem Jericho, ab
anteriori parte, ab Oriente.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

לד

ומליל יי עם משה למימר: פקיד ית
בני ישראל ותימר להון ארי אתון
עלין לארעא דכנען דא ארעא די
תתפלג לכון באחסנא ארעא דכנען
לתחומהא: ויהי לכון רוח דרומא
ממדברא דצן על תחומי אדום ויהי
לכון תחום דרומא מסיפי ימא
דמלחא קדומא: ויסחר לכון תחומא
מדרומא למסקנא דעקרבים ויעבר
לצין ויהון מפקנוהי מדרומא לרקם
גיאה ויפוק לחצר אדר ויעבר
לעצמון: ויסחר תחומא מעצמון
לנחלא דמצרים ויהון מפקנוהי
למערבא: ותחום מערבא ויהי לכון
ימא רבא ותחומא דין יהי לכון
תחום מערבא: ודין יהי לכון תחום
צפונא מן ימא רבא תכונון לכון
הור טורא: מהור טורא תכונון
למטי חמת ויהון מפקנוהי דתחומא
לצדד: ויפוק תחומא לזפרון ויהון
מפקנוהי לחצר עינן דין יהי לכון
תחום צפונא: ותכונון לכון לתחום
קדומא מחצר עינן לשפם: ויחות
תחומא משפם לרבלה ממדנח
לעין ויחות תחומא וימטי על כיף
ים גנסר קדומא: ויחות תחומא
לירדנא ויהון מפקנוהי ימא דמלחא
דא תהי לכון ארעא לתחומהא
סחור סחור: ופקיד משה ית בני
ישראל למימר דא ארעא די
תחסנון יתה בעדבא די פקיד יי
למתן לתשעת שבטין ופלגות
שבטא: ארי קבילו שבטא דבני
ראובן לבית אבהתהון ושבטא
דבני גד לבית אבהתהון ופלגות
שבטא דמנשה קבילו אחסנתהון
תרין שבטין ופלגות שבטא קבילו
אחסנתהון מעברא לירדנא דירחו קדומא מדנחא

Targum Onkelos.

CAP. XXXIV.

1 Locutusq; est Domin⁹ cum
2 Moyse dicens. Præcipe filiis
Israel, & dices ad eos; Quando
ingressi fueritis in terrã Chanaan:
hæc est terra quæ sorte
cadat vobis in possessionem,
terra Chanaan per terminos
3 ejus. Eritq; vobis plaga australis,
à deserto Sin juxta Edom:
& erit vobis terminus australis,
à finib⁹ maris salis ad Ori-
4 entem. Et circuibit vos termin⁹
ab austro per ascensũ scorpionum,
& transibit in Sin;
& erunt exitus ejus, ab austro
in Cades-Barne: & egredietur
in Asaradar, & pertransi-
5 bit in Asemon. Et circuibit
terminus ab Asemon, ad torrentem
Ægypti: & erunt exi-
6 tus ejus ad *Occidentem*. Terminus
autem Occidentalis erit
vobis mare magnum, & terminus
ejus: hic erit vobis ter-
7 min⁹ Occidentalis. Hic autem
erit vobis termin⁹ septentrionalis:
à mari magno contra
8 montem Hor. Et à monte Hor
usque ad introitum Hemath:
& erunt exitus termini in Se-
9 dada. Et egredietur terminus
in Zephron, & erunt exit⁹ ejus
usque ad Asarenan: Iste erit
10 vobis terminus Aquilonis. Describetisque
vobis terminum
Orientalem, ab Asarenan in
11 Sephan. Et descendet terminus
à Sephan in Rebla, ab Oriente
fontis: & descendet
terminus, & pertinget ad littus
maris Genesar ad Orien-
12 tem. Et descendet terminus ad
Jordanem; & erunt exitus ejus
in mare salis: Hæc erit vobis
terra per terminos ejus in cir-
13 cuitu. Præcepitq; Moyses filiis
Israel, dicens: Hæc erit terra
quam possidebitis sorte, quam
jussit Dñs dari novem tribub⁹
14 & dimidiæ tribui. Trib⁹ enim
filiorum Reuben, & tribus filiorum
Gad, & dimidia tribus
Manasse, susceperunt possessionem
suam juxta cognationes
suas per domos patrum suo-
15 rum. Duæ trib⁹ & dimidia acceperunt
hæreditatẽ suã trans
Jordanẽ ad Orientalẽ plagã.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXXIV.

Locutus est præterea Dominus Mosi, dicens; Præcipe filiis Israel, dices autem eis; Cùm vos ingressi fueritis in terra Chanaan (illa est terra quæ cadet vobis in hæreditatem, terra Chanaan secundũ fines suos) Tum erit vobis plaga Meridiana à deserto Sin juxta (a) latera Edom; erit inquam, vobis terminus Meridianus ab extremo maris salsi usq; in Orientem. Circumibit igitur vobis terminus à Meridie in ascensum Acrabim, & transitum Senna; eritq; exitus ejus à Meridie in Cades-barne, & egredietur versùs (b) vicum Adar, transibitq; per Asemona. Circumibit præterea terminus ab Asemona in fluvium Ægypti, & exitus ejus erit versus Occidentem. Terminus autem Occidentis erit vobis mare magnum; termin⁹ iste erit vobis terminus Occidentis. Hic etiã erit vobis terminus Septentrionalis; à mari magno designabitis vobis montem (c) Hor. Atq; à monte (d) Hor describetis viam Emath; eruntq; exitus ejus fines Serada. Et egredietur termin⁹ versùs Zephron, eritque exitus ejus, oppidum Ænan. Hic erit vobis terminus Septentrionalis. Designabitis etiã vobis terminum Orientis ab (e) oppido Ænan usq; (f) Sephama. Descendetq; terminus à (g) Sephama usque Reblam ab Oriente Ain: descendet inquam, terminus iste, et pertinget ad lat⁹ maris (h) Cenereth versùs Orientem. Descendet præterea terminus iste in Jordanem, & erit exitus ejus mare salsum. Hæc erit vobis terra juxta terminos suos in circuitu. Deinde præcepit Moses filiis Israel, dicens; Hæc est terra quam sorte possidebitis, quam præcepit Dominus dari novem tribubus, & dimidiæ tribui. Quoniam acceperunt tribus filiorum Ruben per domos patrum suorum, & tribus filiorum Gad per domos patrum suorũ, & dimidia tribus Manasse, acceperunt hæreditatem suam. Duæ trib⁹ & dimidia tribus acceperunt hæreditatem suam cis Jordanem-Jericho ad Orientem.

VER. SAM. (a) loca (b) atrium (c) montani. (d) montani (e) atrio (f) Apamiani. (g) Apamiã (h) Genesar

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 2 * الفصل الرابع والثلثون * وكلم الله موسى قايلا * مر بني اسرايل وقل لهم انكم
3 داخلون الى ارض كنعان * فهذه حدود البلد الذي يحصل لكم نحلة * فيبتدي لكم
4 الحد الجنوبي من برية سين الى جانب ادوم * فيكون من طرف البحيرة الميتة الشرقي * ثم
يستدير لكم الجنوب الى عقربين * ويعبر الى صين * فيكون خروجه الى جنوب رقيم برنيع
5 ويخرج الى رفح * ويصير الى مازل * ويستدير من مازل الى وادي العريش * ويكون خروجه الى
6 7 البحر * والحد الغربي يكون لكم البحر الكبير وتخمه * وهذا يكون لكم الحد الشمالي * من
8 9 البحر الكبير تحدون الى جبل هور * ومنه الى حماه * فيكون خروجه الى صداد * ويخرج الى
10 زفرون * وينتهي الى حصار عينان * وتحدون لكم الحد الشرقي * من حصار عينان الى فامية
11 12 * وينحدر من فامية الى دفنه من شرقي العين * وينحدر ويضرب الى جانب بحر جنسرقا * وينزل
الى الاردن * ويكون خروجه الى البحيرة الميتة * هذه تكون لكم حدود البلد مستديرة
13 * فامر موسى بني اسرايل عن قول الله * هذا البلد المحدود تتوزعونه بسهام كما امر الله ان
14 يعطى لتسعة اسباط ونصف * اذ كان سبط راوبين * وسبط جاد * ونصف سبط منسا قد اخذوا
15 لبيوت ابايهم * هذان السبطان والنصف اخذوا نحلهم من عبر اردن ريحا الشرقي *

CAP. XXXIV.

Locutus est etiam Deus cum Musa, dicens; Manda filiis Israil, & dicito 1 2
illis; Quia vos ingressuri estis in terram Chanaan, hi sunt termini regionis quam
habebitis in possessionem. Incipiet ergò 3
vobis terminus Meridionalis à deserto Sin, ad latus Adum, eritque ab ora lacûs
mortui Orientali. Tum flectetur vobis 4
Meridies usque ad duos scorpiones, & transibit usque ad Sin, eritque exitus ejus ad Austrum Racim-Barne, egredieturque usque ad Refah, procedétque ad Mazel:
Et flectetur à Mazel usque ad vallem 5
Alaris, eritque exitus ejus ad mare. Ter- 6
minus autem Occidentalis erit vobis mare magnum, & fines ejus. Et iste erit 7
vobis terminus Septentrionalis: A mari magno terminos ponetis usque ad montem
Hor, Et ab eo usque ad Hamat, eritque 8
exitus ejus ad Sadad, Egredieturque ad 9
Zefron, & perveniet ad arcem Inan. Et 10
constituetis vobis terminum Orientalem
ab arce Inan ad Phamia, Et tendet à 11
Phamia ad Dafna ex parte Orientali fontis, & descendet pergetque ad latus maris
Gensar ad Orientẽ. Descendetq; ad Jor- 12
danem, et erit exitus ejus ad lacum mortuum. Hi erunt vobis termini regionis circumcirca.
Præcepitque Musa filiis Israil 13
ex dicto Dei; Ista est regio terminis circumscripta, quam dividetis sortibus sicuti mandavit Deus, ut daretur novem tribu-
bus ac dimidiæ: Cùm tribus Raubin, & 14
tribus Gadh, atque dimidia tribus Manasse, jam acceperint pro domibus patrum
suorum. Hæ duæ tribus ac dimidia ac- 15
ceperunt possessionem suam à ripa Jordanis-Riha Orientali.

ספר במדבר : לה

16 ,virorum nomina Ista :dicendo ,Mosch ad Dominus est locut⁹ Et
17 וידבר יהוה אל־משה לאמר : אלה שמות האנשים
filius Jehosuah &,sacerdos Elhazar :terram vobis *hæreditabunt* qui
אשר־ינחלו לכם את־הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן־
hæreditandum ad capietis *extensione ex unâ prælatum unum prælatum* Et.Nun
18 נון : ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחל את־
fili⁹ Caleb ,Jehudah *Extensioni* .virorum nomina ista Et .terram
19 הארץ : ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן־
.Hammihud filius Semuel ,Simhon filiorum *extensioni* Et .Jephunneh
20 יפנה : ולמטה בני שמעון שמואל בן־עמיהוד :
,Dan filiorum *extensioni* Et .Chislon filius Elidad,Binjamin *Extensioni*
21 למטה בנימן אלידד בן־כסלון : ולמטה בני־דן
22 ,Menasseh filiorum *extensioni* ,Joseph filiis .Joghli filius Bucchi *prælatus*
23 נשיא בקי בן־יגלי : לבני יוסף למטה בני־מנשה
prælatus ,Ephraim filiorum *extensioni* Et .Ephod filius Channiel *prælatus*
24 נשיא חניאל בן־אפד : ולמטה בני־אפרים נשיא
Elisaphan *prælatus*,Zebulun filiorū *extensioni* Et .Siphtan filius Chemuel
25 קמואל בן־שפטן : ולמטה בני־זבולן נשיא אליצפן
filius Palthiel *prælatus* ,Issachar filiorum *extensioni* Et .Parnach filius
26 בן־פרנך : ולמטה בני־יששכר נשיא פלטיאל בן־
.Selomi filius Achiud *prælatus* ,Aser filiorum *extensioni* Et .Hazzan
27 עזן : ולמטה בני־אשר נשיא אחיהוד בן־שלמי :
28 Isti .Hammihud filius Pedahel *prælatus* ,Naptliali filiorum *extensioni* Et
29 ולמטה בני־נפתלי נשיא פדהאל בן־עמיהוד : אלה
.Chenahan terra in Israel *filiis faciendū hæreditare* ad Dñs præcepit quib⁹
אשר צוה יהוה לנחל את־בני־ישראל בארץ כנען :

CAP. XXXV. לה

,Jerecho Jardē *super*,Moab campestribus in Mosch ad Dñs est locutus Et
1 וידבר יהוה אל־משה בערבת מואב על־ירדן ירחו
hæreditate de Levitis *dabunt* & ,Israel filiis Præcipe :dicendo
2 לאמר : צו את־בני ישראל ונתנו ללוים מנחלת
dabitis earū circuit⁹*civitatib⁹*suburbana&:habitādū ad urbes suæ possessionis
אחזתם ערים לשבת ומגרש לערים סביבתיהם תתנו
erunt earum suburbana &;habitandum ad eis urbes erunt Et .Levitis
3 ללוים : והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו
,urbium suburbana Et.eorū bestiæ omni&,eorum *acquisitioni* & eorum *animali*
לבהמתם ולרכשם ולכל חיתם : ומגרשי הערים
4 *circumquaq;* cubiti mille,forinsec⁹&,urbis pariete à , Levitis dabitis quæ
אשר תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב :
cubito in millia duo *orientis angulum* urbem extra ab metiemini Et
5 ומדתם מחוץ לעיר את־פאת־קדמה אלפים באמה
millia duo ,*maris angulum* & ,*cubito in* millia duo ,*meridiei angulum* &
ואת־פאת־נגב אלפים באמה ואת פאת־ים אלפים
hoc:medio in civitas Et.*cubito in* millia duo *aquilonis angulum* & ,*cubito in*
באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתוך זה
.Levitis dabitis quas *urbes* Et .urbium suburbana eis erit
6 יהיה להם מגרשי הערים : ואת הערים אשר תתנו ללוים
homicida illuc *fugiendum ad*,dabitis quas ,*refugii* urbes sex
את שש־ערי המקלט אשר תתנו לנס שמה הרצח
.urbes duas & quadraginta dabitis eas *super* &
ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר :

Versio VULG. LAT.

16 Et ait Dñs ad Moysen, Hæc
17 sunt nomina virorum qui terram vobis divident, Eleazar sacerdos, & Josue filius Nun,
18 Et singuli principes de tribubus singulis,
19 Quorū ista sunt vocabula: De tribu Juda, Caleb fili⁹ Jephone.
20 De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud,
21 De tribu Benjamin, Elidad filius Chaselon.
22 De tribu filiorū Dan, Bocci fili⁹ Jogli.
23 Filiorū Joseph, de tribu Manasse, Hanniel fili⁹ Ephod.
24 De tribu Ephraim, Camuel filius Sephthan.
25 De tribu Zabulon, Elisaphan fili⁹ Pharnach.
26 De tribu Issachar, dux Phaltiel filius Ozan.
27 De tribu Aser, Ahiud filius Salomi.
28 De tribu Nephthali,
29 Phedael fili⁹ Ammiud. Hi sūt, quib⁹ præcepit Dñs, ut dividerēt filiis Israel terrā Chanaā.

CAP. XXXV.

1 HÆc quoq; locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab supra Jordanem,
2 contra Jericho; Præcipe filiis Israel, ut dent Levitis de pos-
3 sessionibus suis Urbes ad habitandum, & suburbana earū per circuitum: ut ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac jumentis:
4 Quæ à muris civitatum forinsecus, per circuitū, mille pas-
5 suum spatio tendentur. Contra Orientem duo millia erūt cubiti, & contra Meridiem similiter erunt duo millia: ad mare quoque, quod respicit ad Occidentem, eadem mensura erit, & Septentrionalis plaga æquali termino finietur: eruntque urbes in medio, & foris suburbana.
6 De ipsis autem oppidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: & exceptis his, alia quadraginta duo oppida,

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

16 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων,
17 Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἳ κληρονομήσουσιν ὑμῖν τὴν γῆν· Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ
18 (ρ) Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυή. Καὶ ἄρχοντα ἕνα ἐκ φυλῆς λήψεσθε κατακληρονομῆσαι ὑμῖν τὴν
19 γῆν. Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν· τῆς
20 φυλῆς Ἰούδα, Χάλεβ υἱὸς Ἰεφοννή. Τῆς φυλῆς Συμεὼν, Σαλαμιὴλ υἱὸς (σ) Σεμιούδ.
21 Τῆς φυλῆς (τ) Βενιαμὶν, Ἐλδὰδ υἱὸς Χα-
22 σλών. Τῆς φυλῆς Δὰν, ἄρχων (υ) Βακχὶρ
23 υἱὸς Ἐγλί. Τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ φυλῆς υἱῶν (φ) Μανασσῆ, ἄρχων Ἀνιὴλ υἱὸς (χ) Σουφί.
24 Τῆς φυλῆς υἱῶν Ἐφραὶμ, ἄρχων Καμουὴλ
25 υἱὸς Σαβαθάν. Τῆς φυλῆς Ζαβουλὼν, ἄρχων
26 Ἐλισαφὰν υἱὸς Φαρνάχ. Τῆς φυλῆς υἱῶν
27 Ἰσσάχαρ, ἄρχων Φαλτιὴλ υἱὸς Ὀζᾶ. Τῆς φυλῆς υἱῶν Ἀσὴρ, ἄρχων (ψ) Ἀχιὼρ υἱὸς Σελε-
28 μί. Τῆς φυλῆς Νεφθαλὶ, ἄρχων Φαδαὴλ
29 υἱὸς (ω) Ἰαμιούδ. (α) Τούτοις ἐνετείλατο κύριος (β) καταμερίσαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν γῇ Χαναάν.

MS. A. (ρ) Ἰησοῦς υἱὸς Ναυή. (σ) Ἐμιούδ. (τ) Βενιαμείν, (υ) Βοκκὶ υἱὸς Ἐκλί, (φ) Μανασσῆ, (χ) Οὐφίδ. (ψ) Ἀχιὼβ (ω) Ἀμιούδ. (α) Οὗτοι οἷς ἐνετείλατο (β) καταμερίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ

Κεφ. λε΄.

1 ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν Μωὰβ παρὰ τὸν Ἰορδάνην κατὰ
2 Ἰεριχὼ, λέγων, Σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ δώσουσι τοῖς Λευίταις ἀπὸ τῶν κλήρων
3 κατασχέσεως αὐτῶν Πόλεις κατοικεῖν· καὶ τὰ προάστεια τῶν πόλεων κύκλῳ αὐτῶν δώσουσι τοῖς Λευίταις. Καὶ (α) ἔσονται αὐτοῖς αἱ πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ ἀφορίσματα αὐτῶν ἔσαι τοῖς κτήνεσιν (β) αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς τετράποσιν αὐ-
4 τῶν. Καὶ τὰ συγκυροῦντα τῶν πόλεων, ἃς δώσετε τοῖς Λευίταις, ἀπὸ τείχους τῆς πόλεως καὶ
5 ἔξω δισχιλίους πήχεις κύκλῳ. Καὶ μετρήσεις ἔξω τῆς πόλεως τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν δισχιλίους πήχεις. Καὶ ἡ πόλις μέσον τούτου ἔσαι ὑμῖν, καὶ τὰ ὅμορα τῶν
6 πόλεων. Καὶ τὰς (γ) πόλεις δώσετε τοῖς Λευίταις, τὰς ἓξ πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων ἃς δώσετε φυγεῖν ἐκεῖ τῷ φονεύσαντι, καὶ πρὸς ταύταις (δ) τεσσαράκοντα καὶ δύο πόλεις.

MS. A. (α) ἔσονται αἱ πόλεις αὐτοῖς κατοικεῖν, (β) αὐτῶν. * Καὶ τὰ (γ) πόλεις ἃς δώσετε (δ) τεσσαράκοντα

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens; Hæc sunt nomina virorū; qui in hæreditatem sortientur vobis terram: Eleazar sacerdos, et Jesus fili⁹ Naue. Et principem unū de tribu assumetis ad sortiendū vobis terram. Et hæc sunt nomina virorum. De tribu Juda, Chaleb filius Jephonne. De tribu Symeon, Salamiel filius Semiud. De tribu Benjamin, Eldad filius Chaslon. De tribu Dan, princeps Bacchir filius Egli. De filiis Joseph, de tribu filiorū Manasse, princeps Aniel filius Suphi. De tribu filiorum Ephraem, princeps Camuel filius Sabathan. De tribu Zabulon, princeps Elisaphan filius Pharnach. De tribu filiorū Issachar, princeps Phaltiel filius Oza. De tribu filiorū Aser, princeps Achior filius Selemi. De tribu Nephthali, princeps Phadael filius Jamiud. His mandavit Dominus distribuere filiis Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

ET locutus est Dominus ad Moysen super Occasum Moab apud Iordanem contra Hiericho, dicens, Præcipe filiis Israel: & dabunt Levitis de sortibus possessionis ipsorum Civitates habitare: & suburbia civitatum in circuitu earum dabunt Levitis. Et erunt civitates eis ad habitandum: et (a) segregationes earum erūt pecorib⁹ eorū, et omnibus quadrupedibus eorū. Et pertinentia ad civitates, quæ dabitis Levitis, à muro civitatis et extra, bis mille cubitos in circuitu. Et metieris extra civitatem latus, quod est ad Orientem, bis mille cubitos: & latus, quod est ad Africum, bis mille cubitos: & latus, quod est ad Mare, bis mille cubitos: & latus, quod est ad Aquilonem, bis mille cubitos. Et civitas medium (b) hujus erit vobis, & confinia civitatū. Et civitates dabitis Levitis, sex ipsas civitates refugiorū, quas dabitis fugere illò homicidam: & ad has, quadraginta & duas civitates.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16–29, 1–6 [illegible]

Locutus est etiam Domin⁹ cum Mose, & dixit ad eum; Hæc sunt nomina virorum qui hæredes instituent vos terræ, Eliazar sacerdos, & Iesus filius Nun. Singulos quoque principes ab unaquaque tribu sumite, ut dividant vobis terram. Hæc verò sunt nomina principium virorum. De tribu Juda, Caleb filius Jophana. De tribu Simeon, Selamuel filius Amihud. De tribu Benjamin, Eldad filius Caslon. De tribu Dan, Baci filius Jagli. De tribu Joseph, de tribu Manasse, Nahlael filius Ephod. De tribu Aphrem, Cemuel filius Sephtan. De tribu Zebolon, Elisaphan filius Pharnach. De tribu Isachar, Phetael filius Asur. De tribu Asur, Ahihud fili⁹ Salomi. De tribu Nephtali, Phedael filius Amihud. Hos præfecit Dominus ut hæredes instituerent filios Israel in terra Canaan.

CAP. XXXV.

PRæterea locutus est Dominus cum Mose in Arboth-Moab quæ est secus Jordanem Jericho, dixitque ad eum; Præcipe filiis Israel ut dent Levitis de hæreditate possessionis suæ oppida ad habitandum, & agros oppidorum qui circum ea sunt, dent Levitis. Eruntque eis oppida ad habitandum: agri autem eorum *oppidorum* erunt pro jumentis eorum, & armentis eorum, cunctisque eorum animantibus. Porrò agri oppidorum quos dabitis Levitis, à muro oppidi forinsecùs mille cubitis circunquaque *porrigentur*. Dimetire quoque foris extra oppidum ad latus Orientale, duo millia cubitorum; & ad latus Australe, duo millia cubitorū; & ad lat⁹ Occidentale, duo millia cubitorū; & ad latus Septentrionale, duo millia cubitorum; oppido medium locum tenente. Hæc erit vobis oppidorum extensio. Et de oppidis quæ dabitis Levitis, sex oppida refugii erunt vobis, ut illuc effugere possit homicida qui proximum suum invitus occiderit. Et iis adjicite quadraginta duo oppida;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

16 ומליל יי עם משה למימר : 17 אלין שמהת גבריא די יחסנון לכון ית ארעא אלעזר כהנא ויהושע בר נון : 18 ורבא חד רבא חד משבטא תסבון לאחסנא ית ארעא : 19 ואלין שמהת גבריא לשבטא דיהודה כלב בר יפנה : 20 ולשבט דבני שמעון שמואל בר עמיהוד : 21 לשבטא דבנימן אלידד בר כסלון : 22 ולשבטא דבני דן רבא בקי בר יגלי : 23 לבני יוסף לשבטא דבני מנשה רבא חניאל בר אפוד : 24 ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן : 25 לשבטא דבני זבולן רבא אליצפן בר פרנך : 26 ולשבט דבני יששכר רבא פלטיאל בר עזן : 27 ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד בר שלומי : 28 ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד : 29 אלין די פקד יי לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען :

לה

1 ומליל יי עם משה במשריא דמואב על ירדנא דירחו למימר : 2 פקד ית בני ישראל ויתנון ללואי מאחסנת אחודתהון קרוין למתב ורוח לקרויא סחרניהון תתנון ללואי : 3 ויהון קרויא להון למתב ורוחיהון יהון לבעירהון ולקניניהון ולכל חיותהון : 4 ורוחי קרויא די תתנון ללואי מכותל קרתא ולברא אלף אמין סחור סחור : 5 ותמשחון מברא לקרתא ית רוח קדום תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרתא במציעא דין יהי להון רוחי קרויא : 6 וית קרויא די תתנון ללואי ית שית קרוי שזבותא די תתנון למערק תמן קטולא ועליהון תתנון ארבעין ותרתין קרוין

Targum Onkelos.

16 Locutúsq; est Dñs cum Moyse 17 dicens. Hæc sunt nomina virorũ, qui divident vobis possessiones terræ: Eleazar sacerdos, 18 & Josue fili⁹ Nun. Et principẽ unũ de unaquaq; tribu tolletis ad dividendas possessiones terræ. 19 Et hæc sũt nomina virorũ: de tribu Juda, Caleb filius Jephone. 20 De tribu filiorũ Simeon, Samuel fili⁹ Amiud. 21 De tribu Benjamin, Elidad fili⁹ Caselon. 22 De tribu filiorum Dan princeps, Bocci fili⁹ Jogli. 23 Filiorũ Joseph; de tribu filiorum Manasse princeps, Hanniel fili⁹ Ephod. 24 De tribu filiorũ Ephraim princeps, Camuel filius Septan. 25 De tribu filiorũ Zabulon princeps, Elisaphan filius Parnach. 26 Et de tribu filiorum Isachar princeps, Paltiel filius Azan. 27 Et de tribu filiorũ Aser princeps, Ahiud filius Selomi. 28 Et de tribu filiorum Neptali princeps, Phadael filius Amiud. 29 Isti sunt quibus præcepit Dñs, ut dividerent possessiones filiis Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

1 Locútusq; est Dñs cũ Moyse in campestrib⁹ Moab, supra Jordanẽ Hiericho, dicens. 2 Præcipe filiis Israel, ut dent Levitis de hæreditate possessionũ suarũ urbes ad habitandũ: et suburbana urbiũ quæ sunt p circuitũ earũ dabitis Levitis. 3 Eruntq; urbes eis ad habitandũ: et suburbana earũ erunt jumẽtis suis et pecorib⁹ suis, & omnib⁹ animalib⁹ suis. 4 Et suburbana urbiũ quæ dabitis Levitis, à muro civitatis et forinsecus, erunt mille cubitorũ per circuitũ. 5 Et metiemini extra urbẽ ad plagã orientalẽ duo millia cubitorũ, et ad plagam Australẽ duo millia cubitorũ, et ad plagã Occidentalẽ duo millia cubitorũ, et ad plagã Septentrionalẽ duo millia cubitorũ, et urbs erit sita in medio: Hæc erũt vobis suburbana urbiũ. 6 Et de urbib⁹ quas dabitis Levitis; sex erũt urbes refugii, quas dabitis ut fugiat illuc homicida: et exceptis his dabitis alias quadragita duas urbes.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

16–29 [illegible]

1–6 [illegible]

VER. SAM.

16–29 [illegible]

1–6 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

16 Dixit etiam Dominus Mosi in 17 hunc modũ; Ista sunt nomina virorum qui divident vobis terram in hæreditatem, Eleazar sacerdos, & Josue filius Nun. 18 Principem etiam unum, principem unum de unaquaque tribu accipietis ad vobis dividendam terram. 19 Hæc sunt autẽ nomina virorum illorũ: de tribu Juda, Caleb filius Jephone. 20 De tribu filiorũ Simeonis, Samuel filius Ammiud. 21 De tribu Benjamin, Aldad filius Chaselon. 22 De tribu Dan, princeps Bachi filius Jegli. 23 Filius Joseph; de tribu filiorum Manasse, princeps Hanael filius Ephod. 24 Et de tribu filiorum Ephraim, princeps Camuel filius Sephtan. 25 Et de tribu filiorum Zabulon, princeps Elisaphã filius Pharnac. 26 Et de tribu filiorum Issachar, princeps Phalatiel filius Ozan. 27 Et de tribu filiorum Aser, princeps Ahiod filius Salmi. 28 Et de tribu filiorum Nephtali, princeps Phedael filius Ammiud. 29 Isti sunt quibus præcepit Dominus ut dividerent hæreditatem filiis Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

1 Præterea locutus est Dominus Mosi in valle Moab juxta Jordanem Jericho, 2 dicens; Præcipe filiis Israel ut tradant Levitis de hæreditate possessionis suæ urbes ad habitandum: Suburbana quoq; urbibus circum ipsas dabitis Levitis. 3 Urbes autẽ illæ erunt eis in habitationẽ; suburbana verò eorum erunt pro jumentis, & pro substantia eorum, & pro omnibus bestiis eorum. 4 Et suburbana urbium quas dabitis Levitis, erunt à muro civitatis extrinsecus, mille cubitorũ per circuitum. 5 Dimetiemini igitur extra urbem à plaga Orientali, duo millia cubitorum, & à plaga Meridiana, duo millia cubitorum, & à plaga Occidentali, duo millia cubitorum, & à plaga Septentrionali, duo millia cubitorum; urbs autem erit in medio. Hæc erunt vobis suburbana urbium. 6 De urbibus autem quas dabitis Levitis sex erunt refugii, quas dabitis ut fugiat illuc homicida: Dabitis etiam præter has quadraginta duas urbes.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 17 ثم كلم الله موسي بكلاما * هذه اسماء الرجال الذين يقسمون لكم البلد * العازار الامام * ويوسع
18 19 بن نون * ورييسا من كل سبط خذوه ليقسم البلد * وهذه اسماوهم * من سبط يهوذا كالب بن
20 21 يفنا * ومن سبط شمعون سموايل بن عميهود * ومن سبط بنيامين الياداد بن كسلون * ومن سبط
22 23 24 دان بقي بن يغلي * ومن بني يوسف من سبط منسا حنايل بن ايفود * ومن سبط افرايم قموايل
25 26 بن سفطان * ومن سبط زبولون اليصافان بن فرناخ * ومن سبط يساخار فلطيايل بن عزان * ومن
27 28 29 سبط اسير احيهود بن سلومي * ومن سبط نفتالي فدهايل بن عميهود * هاولا الذين امر الله
1 ان يقسموا لبني اسرايل بلد كنعان * الفصل الخامس والثلثون * وكلم الله موسى في
2 بيداء ماب على اردن ريحا قايلا * مر بني اسرايل ان يعطوا للوايين من محلة حوزهم قري
3 يسكنوها * وافنية لها حواليها تعطوهم اياها * فتكون القري مواضع سكني لهم * وافنيتها
4 لبهايمهم * وسرحهم * وساير حيوانهم * وافنية القري التي تعطوها للوايين من خارج حايط
5 القرية * الف ذراع مستديرا * ثم امسحوا من خارج القرية الي المشرق الفي ذراع * والي جهة
الجنوب الفي ذراع * والي جهة المغرب الفي ذراع * والي جهة الشمال الفي ذراع * والقرية في وسطها
6 فذلك يكون لهم افنية القري * والقري التي تعطوها للوايين * منها ست قري الحمي
التي تعزلوها ليهرب اليها القاتل * واضيفوا اليها اثنين واربعين قرية *

16 Item allocutus est Deus Musam sermone 17 hujusmodi; Ista sunt nomina virorum qui divident vobis regionem: Elazar sacerdos, & Jusa filius Nun. 18 Et principem ab unaquaque tribu accipite, ut dividat regionẽ. 19 Atque hæc sunt nomina eorum: Ex tribu Ihudha, Calib filius Jefonna: 20 Et de tribu Simeon, Samuail filius Amihudh. 21 Et ex tribu Benjamin, Elidad filius Keslon. 22 Et de tribu Dan, Bocci filius Jagli. 23 Et ex filiis Joseph, de tribu Manasse, Hannail filius Ifod. 24 Et de tribu Ephraim, Camuail filius Seftan. 25 Et de tribu Zabulon, Elisafan filius Fernach. 26 Et de tribu Issachar, Phaletjail filius Azzan. 27 Et de tribu Asir, Ahihud filius Salomi. 28 Et de tribu Neftali, Phedahail filius Ammihud. 29 Hi sunt quibus præcepit Deus ut dividerent filiis Israil regionem Chanaan.

CAP. XXXV.

1 Et allocutus est Deus Musam in campestribus Moab ad Jordanem Riha, 2 dicens; Manda filiis Israil ut dent Levitis de possessione hæreditatis suæ civitates quas inhabitent; & plateas earum quæ sunt circa illas, dabitis eis. 3 Eruntq; civitates loca habitationis pro ipsis, & plateæ earum pro jumentis illorum, & armentis eorum, cunctisq; animantibus eorum. 4 Et plateæ civitatum quas dabitis Levitis extra murum urbis, erunt mille cubiti per circuitũ. 5 Præterea dimetimini extra civitatem ad partem Orientalem, duo millia cubitorum; et ad partẽ Meridionalẽ, duo millia cubitorum; et ad partem Occidentalem, duo millia cubitorum; & ad partem Septentrionalem, duo millia cubitorum; eritq; civitas in medio eorum: illud verò spatium erit eis pro plateis civitatum. 6 Et ex urbib⁹ quas dabitis Levitis, sex erunt urbes confugii, quas separabitis, ut fugiat ad eas homicida. Et adjungite illas quadraginta duas urbes.

ספר במדבר : לה

,ipsas,urbes octo & quadraginta ,Levitis dabitis quas urbes Omnes
7 כל־הערים אשר תתנו ללוים ארבעים ושמנה עיר אתהן
,Israel filiorum possessione de dabitis quas urbes Et .earum suburbana &
8 ואת־מגרשיהן: והערים אשר תתנו מאחזת בני־ישראל
ei juxta vir :diminuetis pauco à &,multiplicabitis multo à
מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו איש כפי
Dñs est locut° Et .Levitis suis urbib° ex dabit,*hæreditabũt* quam *suæ hæreditatis*
9 נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללוים: וידבר יהוה
:eos ad dices & ,Israel filios ad Loquere :dicendo Mosch ad
10 אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם
facietis contingere &:Chenahan terram ad Jarden *transeuntes* vos Cùm
11 כי אתם עברים את־הירדן ארצה כנען: והקריתם
,homicida illuc fugiet & ;vobis erunt *receptus* civitates ;civitates vobis
לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח
receptum ad civitates vobis erunt Et *ignorantia in* animam *percutiens*
12 מכה־נפש בשגגה: והיו לכם הערים למקלט
.Judicium ad *coram facies ad eum stare usq;,interfector* morietur nõ &,*redemptore* à
מגאל ולא ימות הרצח עד־עמדו לפני העדה למשפט:
.vobis erunt *receptus* urbes sex ,dabitis quas *urbes* Et
13 והערים אשר תתנו שש־ערי מקלט תהיינה לכם: את
14 dabitis urbes tres & ,Jarden *transitu à* dabitis urbes Tres
שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו
,peregrino & ,Israel Filiis .erunt evasionis urbes :Chenahan terra in
15 בארץ כנען ערי מקלט תהיינה: לבני ישראל ולגר
,*receptum* ad istæ urbes sex erunt eorum medio in incolæ &
ולתושב בתוכם תהיינה שש־הערים האלה למקלט
vase in si Et .*ignorantia in* animam *percutiens* omnis illuc *fugiendum ad*
16 לנוס שמה כל־מכה־נפש בשגגה: ואם־בכלי
morietur moriendo :*ipse* homicida,fuerit mortu° &,eum percusserit *ferri*
ברזל הכהו וימת רצח הוא מות יומת
,eum percusserit *eo in*,moriatur quo ,manus lapide in si Et :homicida
17 הרצח: ואם באבן יד אשר־ימות בה הכהו
vase in Vel .homicida morietur moriendo :*ipse interfector*,fuerit mortu° &
18 וימת רצח הוא מות יומת הרצח: או בכלי
:*ipse* homicida,moriatur &,eũ percusserit *eo in* moriatur quo ,manus *ligni*
עץ־יד אשר־ימות בו הכהו וימת רצח הוא
interficiet ipse sanguinis *Redemptor* .homicida morietur moriendo
19 מות יומת הרצח: גאל הדם הוא ימית את־
odio in si Et .eum interficiet ipse *se in ipsum obviando in* :homicidam
20 הרצח בפגעו־בו הוא ימתנו: ואם־בשנאה
Vel .fuerit mortuus & ;*insidiis in* eum super projecerit vel ,eum impulerit
21 יהדפנו או־השליך עליו בצדיה וימת: או
morietur moriendo ,fuerit mortu° & sua manu in eũ percusserit *inimicitia in*
באיבה הכהו בידו וימת מות־יומת
,homicidam interficiet sanguinis Propinquus .*ipse* homicida :percutiens
המכה רצח הוא גאל הדם ימית את־הרצח
vel ,eum impulerit *inimicitia* absque *momento in* si Et .*se in ipsum obviando in*
22 בפגעו־בו: ואם־בפתע בלא־איבה הדפו או־
.insidiis absque vas omne eũ super projecerit
השליך עליו כל־כלי בלא צדיה:

Versio VULG. LAT.

7 Id est, simul quadraginta octo
8 cum suburbanis suis. Ipsæq;
urbes, quæ dabũtur de posses-
sionib° filiorum Israel, ab his
qui plus habent, plures aufe-
rentur: & qui minus, paucio-
res. Singuli juxta mensuram
hæreditatis suæ dabunt oppi-
9 da Levitis. Ait Dñs ad Moy-
10 sen, Loquere filiis Israel, &
dices ad eos; Quando trans-
gressi fueritis Jordanem in ter-
11 ram Chanaan, Decernite quæ
urbes esse debeant in præsidia
fugitivorũ, qui nolentes san-
12 guinem fuderint. In quibus
cùm fuerit profugus, cognatus
occisi non poterit eum occi-
dere, donec stet in conspectu
multitudinis, & causa illius
13 judicetur. De ipsis autẽ urbi-
bus, quæ ad fugitivorum sub-
14 sidia separantur, Tres erunt
trans Jordanem, & tres in ter-
15 ra Chanaan, Tam filiis Israel,
quã advenis, atq; peregrinis,
ut confugiat ad eas qui nolens
16 sanguinem fuderit. Si quis fer-
ro percusserit, & mortuus fu-
erit qui percussus est: reus e-
rit homicidii, & ipse morie-
17 tur. Si lapidem jecerit, et ict°
occubuerit: similiter punietur.
18 Si ligno percussus interierit:
percussoris sanguine vindica-
19 bitur. Propinquus occi-
si, homicidam interficiet:
statim ut apprehenderit e-
20 um, interficiet. Si per o-
dium quis hominem impu-
lerit, vel jecerit quidpiam
21 in eum per insidias: Aut cùm
esset inimicus, manu percus-
serit, & ille mortuus fuerit:
percussor homicidii reus erit.
Cognatus occisi statim ut in-
venerit eum, jugulabit.
22 Quod si fortuitù, & absque
odio,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Πάσας τὰς (ε) πόλεις δώσετε τοῖς Λευίταις,
(δ) τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεις· ταύτας,
8 καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν. Καὶ τὰς πόλεις ἃς
δώσετε ἀπὸ τῆς κατασχέσεως (ζ) υἱῶν Ἰσ-
ραήλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλά, πολλά· καὶ ἀπὸ τῶν
ἐλαττόνων, ἐλάττω· ἕκαστος κατὰ τὴν κληρονο-
μίαν αὐτοῦ ἣν κατακληρονομήσουσι, δώσουσιν
9 ἀπὸ τῶν πόλεων τοῖς Λευίταις. Καὶ ἐλάλη-
10 σε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, Λάλησον
τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Ὑ-
μεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην εἰς γῆν Χα-
11 ναάν. Καὶ διαστελεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς πόλεις·
φυγαδευτήρια ἔσται ὑμῖν φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φο-
νευτήν, (ο) πᾶς ὁ πατάξας ψυχὴν ἀκουσίως.
12 Καὶ ἔσονται αἱ πόλεις ὑμῖν φυγαδευτήρια (π)
ἀπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, καὶ οὐ μὴ ἀπο-
θάνῃ ὁ φονεύων ἕως ἂν στῇ ἔναντι τῆς συν-
13 αγωγῆς εἰς κρίσιν. Καὶ αἱ πόλεις,
ἃς δώσετε τὰς ἓξ πόλεις, φυγαδευτή-
14 ρια ἔσονται ὑμῖν. Τὰς τρεῖς πόλεις (ρ) δώ-
σετε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ τὰς τρεῖς πόλεις
15 δώσετε ἐν γῇ Χαναάν. Φυγαδευτήριον ἔσται
τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ
παροίκῳ τῷ ἐν ὑμῖν ἔσονται αἱ πόλεις αὗ-
ται εἰς φυγαδευτήριον, (σ) φυγεῖν ἐκεῖ παν-
16 τὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως. Ἐὰν δὲ ἐν
σκεύει σιδήρου πατάξῃ αὐτόν, καὶ τελευτήσῃ,
φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευ-
17 τής. Ἐὰν δὲ ἐν λίθῳ ἐκ χειρὸς ἐν ᾧ ἀποθα-
νεῖται ἐν αὐτῷ, πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ,
φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής.
18 Ἐὰν δὲ ἐν σκεύει ξυλίνῳ ἐκ χειρὸς ἐξ οὗ ἀπο-
θανεῖται ἐν αὐτῷ, πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ,
φονευτής ἐστι, (τ) θανάτῳ θανατούσθω ὁ φο-
19 νευτής. Ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα, οὗτος ἀποκτε-
νεῖ τὸν φονεύσαντα· ὅταν συναντήσῃ αὐτῷ
20 οὗτος, ἀποκτενεῖ αὐτόν. Ἐὰν δὲ δι' ἔχθραν ὤ-
σῃ αὐτόν, καὶ (υ) ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτὸν πᾶν
21 σκεῦος ἐξ ἐνέδρου, καὶ ἀποθάνῃ, Ἢ διὰ μῆνιν
ἐπάταξεν αὐτὸν τῇ χειρί, καὶ ἀποθάνῃ, θα-
νάτῳ θανατούσθω ὁ πατάξας, φονευτής ἐστι,
θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονεύων. ὁ ἀγχιστεύων
τὸ (φ) αἷμα ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα ἐν τῷ
22 συναντῆσαι αὐτῷ. Ἐὰν δὲ (χ) ἐξάπινα, οὐ
δι' ἔχθραν ὤσῃ αὐτόν, ἢ (ψ) ἐπιρρίψῃ ἐπ'
αὐτὸν πᾶν σκεῦος, οὐκ ἐξ ἐνέδρου,

Omnes civitates (ε) dabitis Le- 7
vitis, quadraginta & octo civi-
tates; has & suburbia earum.
Et civitates, quas dabitis de 8
possessione filiorum Israel, ab iis,
qui multa, multa; & à minori-
bus, minora: unusquisq; secundũ
hæreditatem suam, quam hæredi-
tabunt, dabunt de civitatib° ipsis
Levitis. Et locut° est Dominus 9
ad Moysen, dicens; Loquere filiis 10
Israel, et dices ad eos; Vos trans-
itis Jordanem in terram Cha-
naan. Et distinguetis vobis ipsis 11
civitates. Refugia erunt vobis, fu-
gere illò homicidam: omnis, qui
percussit animam non sponte. Et 12
erunt civitates vobis refugia à
(d) vindicante sanguinem: &
non morietur is, qui occidit, qua-
adusq; stet in conspectu synagogæ
in judicium. Et civitates, quas 13
dabitis, sex ipsas civitates, refu-
gia erunt vobis. Tres civitates da- 14
bitis trans Jordanem: & tres ci-
vitates dabitis in terra Chanaan.
Refugium erit filiis Israel, & 15
proselyto, & incolæ, qui in vobis.
Erunt civitates istæ in refugiũ,
ad refugiendum illuc omni per-
cutienti animam non sponte. Si 16
autem in vase ferri percusserit
eum, & mortuus fuerit; homi-
cida est: morte moriatur homici-
da. Si autem in lapide ex manu, 17
in quo morietur in eo, percusserit
eum, & mortuus fuerit; homi-
cida est: morte moriatur homici-
da. Si autem in vase ligneo ex 18
manu, ex quo morietur in eo, per-
cusserit eum, & mortuus fuerit;
homicida est: morte moriatur ho-
micida. Qui vindicat sanguinẽ, 19
ipse interficiet homicidam: cùm
occurrerit ei iste, interficiet eum.
Si autem propter inimicitiam im- 20
pulerit eũ, & projecerit in eum
quodcunque vas ex insidiis, &
mortuus fuerit: Vel propter odi- 21
um percussit eum manu, & mor-
tuus fuerit; morte moriatur is,
qui percussit: homicida est, morte
moriatur homicida. Qui vindi-
cat sanguinem, interficiet homi-
cidam, cùm occurrerit ei. Si au- 22
tem repentè, non propter inimi-
citiam impulerit eum; vel projecerit in eum quodcunq; vas, non ex insidiis,

MS.A. (ε) πόλεις ἃς δώσετε (ζ) τῶν υἱῶν (ο) πᾶς πατάξας (π) ἀπὸ
ἀγχιστεύοντος (ρ) δώσετε ἐν τῷ πέραν (σ) φεύγειν (τ) θανάτῳ ἀποθανεῖται ὁ
(υ) ἐπιρρίψῃ (φ) αἷμα πατάξει τὸν (χ) ἐξαπίνης, (ψ) ἐπιρρίψῃ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 * ܟܠܗܝܢ ܩܘܪܝܐ ܕܬܬܠܘܢ ܠܠܘܝܐ܂ ܐܪܒܥܝܢ ܘܬܡܢܐ ܩܘܪܝܐ܂ ܥܡ ܦܢܝܬܗܝܢ܂
8 * ܘܩܘܪܝܐ ܕܬܬܠܘܢ ܡܢ ܝܪܬܘܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܡܢ ܣܓܝܐܐ ܐܣܓܘ܂ ܘܡܢ
9 ܙܥܘܪܐ ܐܙܥܪܘ܂ ܐܢܫ ܐܝܟ ܡܢܬܐ ܝܪܬܘܬܗ ܕܝܪܬ܂ ܢܬܠ ܡܢ ܩܘܪܘܗܝ ܠܠܘܝܐ܂ * ܘܡܠܠ
10 ܡܪܝܐ ܥܡ ܡܘܫܐ܂ ܘܐܡܪ ܠܗ܂ * ܡܠܠ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ * ܡܐ ܕܥܒܪܬܘܢ
11 ܝܘܪܕܢܢ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂ ܬܛܝܒܘܢ ܠܟܘܢ ܩܘܪܝܐ ܠܡܥܪܩܐ܂ ܕܢܗܘܝܢ ܠܟܘܢ܂ ܕܢܥܪܘܩ
ܠܬܡܢ ܩܛܘܠܐ܂ ܐܝܢܐ ܕܢܩܛܘܠ ܢܦܫܐ ܒܫܠܝܘ܂ * ܘܢܗܘܝܢ ܠܟܘܢ܂ ܗܠܝܢ ܩܘܪܝܐ܂
12 ܠܡܥܪܩܐ ܡܢ ܬܒܥ ܕܡܐ ܕܩܛܝܠܐ܂ ܘܠܐ ܢܬܩܛܠ ܩܛܘܠܐ܂ ܥܕܡܐ ܕܢܩܘܡ ܩܕܡ ܟܢܘܫܬܐ
13 ܠܕܝܢܐ܂ * ܘܩܘܪܝܐ ܕܬܬܠܘܢ ܠܗܘܢ܂ ܫܬ ܩܘܪܝܐ ܕܡܥܪܩܐ ܢܗܘܝܢ ܠܟܘܢ܂ * ܬܠܬ
14 ܩܘܪܝܐ ܬܬܠܘܢ܂ ܒܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ܂ ܘܬܠܬ ܩܘܪܝܐ ܬܬܠܘܢ܂ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ܂ ܩܘܪܝܐ ܕܡܥܪܩܐ
ܢܗܘܝܢ܂ * ܠܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܠܐܢܫ ܕܡܬܦܢܐ ܠܘܬܝ܂ ܘܠܬܘܬܒܐ ܕܥܡܪܝܢ ܒܝܢܬܟܘܢ܂
15 ܘܢܗܘܝܢ ܠܟܘܢ܂ ܗܠܝܢ ܫܬ ܩܘܪܝܐ܂ ܠܡܥܪܩܐ܂ ܕܢܥܪܘܩ ܠܬܡܢ ܟܠ ܕܩܛܠ ܢܦܫܐ
16 ܒܫܠܝܘ܂ * ܘܐܢ ܒܡܐܢܐ ܕܦܪܙܠܐ ܡܚܝܗܝ ܐܝܟ ܕܢܡܘܬ܂ ܘܡܝܬ܂ ܩܛܘܠܐ ܗܘ܂ ܡܡܬ
17 ܢܡܘܬ ܩܛܘܠܐ ܗܘ܂ * ܘܐܢ ܒܟܐܦܐ ܒܐܝܕܐ ܡܚܝܗܝ ܐܝܟ ܕܢܡܘܬ܂ ܘܡܝܬ܂ ܡܡܬ
18 ܢܡܘܬ ܩܛܘܠܐ ܗܘ܂ * ܐܘ ܒܡܐܢܐ ܕܩܝܣܐ ܒܐܝܕܐ ܡܚܝܗܝ ܐܝܟ ܕܢܡܘܬ܂ ܘܡܝܬ܂ ܩܛܘܠܐ
19 ܗܘ܂ ܡܡܬ ܢܡܘܬ ܩܛܘܠܐ ܗܘ܂ * ܬܒܥ ܕܡܐ ܕܩܛܝܠܐ܂ ܗܘ ܢܩܛܠܝܘܗܝ ܠܩܛܘܠܐ܂
20 ܡܐ ܕܦܓܥ ܒܗ܂ * ܘܐܢ ܒܣܢܝܐܘܬܐ ܡܚܝܗܝ܂ ܐܘ ܫܕܐ ܒܗ ܒܢܟܠܐ܂ ܘܡܝܬ܂ ܩܛܘܠܐ ܗܘ܂
21 * ܐܘ ܒܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܡܚܝܗܝ ܒܐܝܕܗ ܐܝܟ ܕܢܡܘܬ܂ ܘܡܝܬ܂ ܩܛܘܠܐ ܗܘ܂ ܡܡܬ
22 ܢܡܘܬ܂ ܬܒܥ ܕܡܐ ܕܩܛܝܠܐ܂ ܗܘ ܢܩܛܠܝܘܗܝ ܠܩܛܘܠܐ܂ ܡܐ ܕܦܓܥ ܒܗ܂ * ܘܐܢ ܡܢ
ܫܠܝ ܕܠܐ ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܡܚܝܗܝ܂ ܐܘ ܫܕܐ ܒܗ ܟܠ ܡܐܢ ܕܠܐ ܒܢܟܠܐ܂

Ita ut oppida omnia quæ dabitis Levitis, 7
sint quadraginta octo oppida, unà cum spa-
tiis eorum. Et oppida quæ dabitis ex hæredi- 8
tate filiorum Israel, à pluribus plura dabitis,
& à paucioribus pauca: quisque pro ratione
hæreditatis quam possidet, dabit Levitis de
oppidis suis. Locutus est etiam Dominus cum 9
Mose, dixitque ad eum; Loquere cum filiis 10
Israel, & dic eis; Cùm transieritis Jorda- 11
nem ad terram Chanaan, parate vobis oppida
ad refugium, quæ vobis ad hoc inservient,
ut eò confugiat homicida qui interfecerit
animam per errorem. Et erunt vobis ejus- 12
modi oppida asylum ab ulciscente vindictam
sanguinis: & non interficietur homicida,
donec stet coram cœtu in judicio. De oppi- 13
dis autem quæ dabitis, sex oppida refugii
erunt vobis. Tria oppida date trans Jorda- 14
nem, & tria oppida date in terra Chanaan:
oppida refugii erunt Filiis Israel, & ei qui 15
convertetur ad me, atque iis qui commoran-
tur inter vos. Et erunt vobis sex oppida ista
in locum refugii, ut ad ea confugiat quicun-
que animam interfecerit per errorem. Quòd 16
si instrumento ferreo percussit eum ut more-
retur, & *reverà* mortuus est, homicida est: 17
nece interficiatur homicida ille. Et si lapi-
de manu *jacto* feriat eum ad hoc ut moria-
tur, & quidem moriatur, morte mulctetur ho-
micida ille. Aut instrumento ligneo manu 18
arrepto percutiat eum ut moriatur, & mo-
riatur, homicida est: morte plectatur homi- 19
cida ille. Ultor ipse vindictæ sanguinis inter-
ficiet homicidam, quandocunque offenderit
eum. Et si odio percusserit eum, aut fraudu- 20
lenter *aliquid* jecerit in eum, & moriatur,
homicida est: Ex inimicitia percussit eum 21
manu suâ ut moreretur, & mortuus est; homi-
cida est, morte mulctetur. Ultor ipse vindictæ
sanguinis interficiet homicidam, quandocun- 22
que offenderit eum. Si verò subitò absque
inimicitia percusserit eum, aut jecerit in eum
quodcunque instrumentum sine dolo,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

7 כל־קרויא די תתנון לליואי ארבעין
ותמני קרוין יתהן וית־רוחיהן
8 וקרויא די תתנון מאחודת בני
ישראל מן סגיאי תסגון ומן זעירי
תזערון גבר כפום אחסנתיה די
9 יחסנון יתן מקרווהי לליואי : ומליל
10 יי עם־משה למימר : מלל עם בני
ישראל ותימר להון ארי אתון
עברין ית־ירדנא לארעא דכנען :
11 ותזמנון לכון קרוין קרוי שיזבותא
יהוין לכון ויערוק תמן קטולא
12 דיקטול נפשא בשלו : ויהוין לכון
קרויא לשיזבא מגאל־דמא ולא
ימות קטולא עד־דיקום קדם כנשתא
13 לדינא : וקרויא די תתנון שית־
14 קרוי שיזבותא יהוין לכון : ית תלת
קרויא תתנון מעברא לירדנא וית
תלת קרויא תתנון בארעא דכנען
15 קרוי שיזבותא יהוין : לבני ישראל
ולגיוריא ולתותביא ביניכון יהוין
שית־קרויא האלין לשיזבא
למערוק לתמן כל־דיקטול נפשא
16 בשלו : ואם־במנא דפרזלא מחהי
וקטליה קטולא הוא אתקטלא
17 יתקטל קטולא : ואם באבנא
דמתנסבא־בידא דהיא כמסת די
ימות בה מחהי וקטליה קטולא הוא
18 אתקטלא יתקטל קטולא : או במאן
דאע דמתנסב־בידא דהיא־כמסת
די־ימות בו מחהי וקטליה קטולא
19 הוא אתקטלא יתקטל קטולא: גאל
דמא הוא יקטול ית־קטולא כד
20 אתחיב ליה מן דינא הוא יקטלניה:
ואם־בדבבו דחהיא או רמא עלוהי
21 בכמנא וקטליה : או בדבבו מחהי
בידיה וקטליה אתקטלא יתקטל
22 מחיא קטולא הוא גאל דמא
יקטול ית־קטולא כד־אתחיב־ליה מן־דינא : ואם־בתכף בלא
דבבו דחהי או־רמא עלוהי כל־מאן בלא־כמן ליה :

Targum Onkelos.

7 Omnes urbes quas dabitis Levitis erunt quadraginta octo,
8 cum suburbanis earum. Urbes auté quas dabitis de possessione filiorũ Israel; ab his qui plures habent, plures auferetis; & ab his qui minus habét, paucióres auferetis: unusquisq; juxta hæreditaté suã quam possidebũt, dabunt de urbib⁹ suis Levitis.
9 Locutusq; est Dñs cum
10 Moyse dicens. Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Quando vos trãsgressi fueritis Jordanem in terrã Chanaan.
11 Constituetis vobis urbes; urbes refugii erunt vobis: ut fugiat illuc homicida, qui occiderit
12 animã p ignorantiã. Eruntq; vobis urbes in refugiũ propter consanguineum occisi: ut non moriatur homicida, donec stet in conspectu cœtus in judicio.
13 Et de urbib⁹ quas dabitis, sex
14 urbes refugii erũt vobis. Tres urbes dabitis trans Jordané, et tres urbes dabitis in terra Cha-
15 naan: urbes refugii erũt. Filiis Israel, & peregrinis et advenis qui sũt inter eos, erũt sex urbes istæ in refugiũ: ut fugiat illuc õis qui occiderit animã p igno-
16 rantiã. Si auté ferro percussit eũ, & occidit eum, homicida est: occisione occidetur occi-
17 sor. Et si lapide qui manu tollitur, pcussit eũ, & occidit eũ, & ipse lapis sufficiés est ut moriatur qui eo pcussus fuerit, homicida est pcussor: occisione
18 occidetur occisor: Si auté lignũ q̃ manu tollitur est sufficiens ut moriatur qui eo pcussus fuerit, qui occidit eo homicida est: occisione occidetur occi-
19 sor. Propinqu⁹ occisi occidet homicidã: quando condénat⁹ fuerit in judicio, ipse interficiet
20 eũ. Et si p odiũ impulerit eũ: aut p insidias jaculatus fuerit quippiã in eũ, & occiderit eũ.
21 Aut p inimicitias pcussit eum manu sua, & occiderit eũ; occisione occidetur pcussor, homicida est: consanguine⁹ occisi occidet homicidã, quãdo con-
22 dénat⁹ fuerit. Et si fortuitu & absq; odio pcussit eũ: aut projecit in eũ õne telũ absq; insidiis,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Urbes omnes quas dabitis Levitis, quadraginta & octo urbes erunt, ipsas & suburbana earũ. 7
Quòd ad urbes quas dabitis de possessione filiorum Israel, ab eo qui plures habet, plures accipietis; ab eo verò qui pauciores, diminuetis: unusquisq; pro ratione possessionis suæ quã possidet, dabit de urbibus suis Levitis. 8
Deinde locutus est Dominus Mosi dicens, 9
Loquere filiis Israel, dices autem eis, Cùm transieritis Iordanem in terram Chanaan, 10
Tum constituetis vobis civitates: civitates refugii erunt vobis, quò fugiet homicida qui percussit animam per errorem. 11
Erunt autem vobis urbes illæ in refugium à propinquo, ut non moriatur homicida donec steterit se in conspectum congregationis ad judicium. 12
Urbesq; quas dabitis, sex urbes erunt refugii vobis. 13
Tres urbes dabitis cis Iordanem, tres quoq; urbes dabitis in terra Chanaan: urbes refugii erunt. 14
Filiis Israel, & peregrino, & inquilino in medio eorum erunt sex illæ urbes in refugiũ, ut illuc fugiat quicunq; percusserit animam per errorem. 15
Quòd si cum instrumento ferreo percusserit eum, & mortuus fuerit, homicida est: morte morietur homicida. 16
Si verò lapide ex manu quo moriatur, percusserit eum, & mortuus fuerit; homicida est; morte morietur homicida. 17
Si quoq; instrumento ligneo ex manu quo moriatur percusserit eum, & mortuus fuerit; homicida est: morte morietur homicida. 18
Vindex sanguinis ipse interficiet homicidam: cùm occurrerit ei, ipse interficiet eum. 19
Quòd si per odium impulerit eum, aut ipse immiserit quodcunq; adversus eum ex (a) industria, & mortuus fuerit; 20
Aut per inimicitiam percusserit eum manu suâ, & mortuus fuerit, morte morietur percussor; homicida est: vindex sanguinis interficiet homicidã cùm occurrerit ei. 21
Si verò derepentè sine inimicitia impulerit eum, aut immiserit adversùs illum quodcunque vas sine (b) proposito, 22

VER. SAM. (a) insidiis, (b) insidiis,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 فيصير جميع القرى التي تعطوهم ثماني واربعين قرية * وافنيتها * فهذه القرى التي
8 تعطوهم من حوزة بني اسرايل * فمن اخذ كثيرا فكثروا * ومن اخذ قليلا فقللوا * وليعط
9 10 كل رجل على قدر كليله * وكلم الله موسى قايلا * مر بني اسرايل وقل لهم اذا انتم جزتم الاردن
11 الى بلد كنعان * فسموا لكم ذلك قرى حمى * يهرب اليها كل قاتل قتل نفسا سهوا * فيكون
12 تلك القرى تحميه من الولي * ولا يقتل حتى يقوم بين يدي الجماعة * فيحكموا عليه
13 14 بذلك * والقرى التي تعزلوها قرى حمى * فلتكن لكم ثلاث منها من عبر الاردن * وثلاث
15 منها في بلد كنعان * تكون قرى حمى لبني اسرايل والغريب الدخيل فيما بينكم *
16 يهرب اليها كل من قتل نفسا سهوا * واما ان كان ضربه بالة حديد فقتله * فهو قاتل يستحق
17 18 القتل * وان ضربه بحجر مقبوض بمقدار ما يموت به فقتله * فهو قاتل يستحق القتل * او
19 ضربه بالة خشب مقبوض بمقدار ما يموت به فقتله * فهو قاتل يستحق القتل * وولي الدم
20 21 هو يقتله اذا صادفه بحق * وان دفعه بشناه * او طرح عليه شيا بتعمد فقتله * او ضربه
22 بيده بعداوة فقتله * فهو قاتل يستحق القتل * وولي الدم يقتله اذا فاجاه بحق * وان دفعه
بغتة بلا بغضة * او طرح عليه الة بغير تعمد *

Fiéntque omnes urbes quas dabitis eis, quadraginta octo urbes, cum plateis earũ. 7
Hæ igitur sunt urbes quas dabitis eis de possessione filiorum Israil. Et qui multum accepit, det multum: et qui accepit parum, det parum, ita ut det unusquisque juxta possessionem suam. 8
Locutusque est Deus cum Musa, dicens; 9
Præcipe filiis Israil, & dic eis; Cùm vos transieritis Jordanem ad regionẽ Chanaan, 10
Nominate hæc vobis urbes refugii, ut fugiat ad eas omnis homicida qui occiderit animam per errorem. 11
Ejusmodi enim urbes defendent eum à protectore, & non occidetur, donec stet coràm cœtu, & judicent illum in ea re. 12
Et ex urbibus quas segregabitis as urbes confugii, 13
Sint vobis tres à transitu Jordanis, & tres in regione Chanaan: 14
ut sint urbes confugii filiis Israil, et peregrino advenæ inter vos, fugiatque ad illas quicunq; occiderit animam inadvertenter. 15
Verùm si percusserit eum instrumentis ferreis, occideritque illum, est homicida dignus nece. 16
Et si percusserit eum lapide pugillari, talis mensuræ ut per illum mori posset, interfeceritque eum, est homicida dignus occisione. 17
Vel percusserit eum instrumento ligneo pugillari, talis mensuræ ut per illud mori posset, & occiderit eum, est homicida nece dignus. 18
Et protector sanguinis ipse interficiet eum (cùm inciderit in illum) justè. 19
Et si impulerit eum per odium, aut projecerit super eum aliquid consultò, & occiderit eum; 20
Aut percusserit eum manu suâ ex inimicitia, & interfecerit eum, homicida est dignus occisione: & protector sanguinis interficiet eum (cùm offenderit illum) justè. 21
Quòd si impulerit eum ex improviso absque odio, vel projecerit in eum instrumentum aliquod non consultò, 22

ספר במדבר : לה

23 או בכל־אבן אשר־ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא־אויב לו ולא מבקש רעתו׃
24 ושפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על המשפטים האלה׃
25 והצילו העדה את־הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל־עיר מקלטו אשר־נס שמה וישב בה עד־מות הכהן הגדל אשר־משח אתו בשמן הקדש׃
26 ואם־יצא יצא הרצח את־גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה׃
27 ומצא אתו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את־הרצח אין לו דם׃
28 כי בעיר מקלטו ישב עד־מות הכהן הגדל ואחרי מות הכהן הגדל ישוב הרצח אל־ארץ אחזתו׃
29 והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם׃
30 כל־מכה־נפש לפי עדים ירצח את־הרצח ועד אחד לא־יענה בנפש למות׃
31 ולא־תקחו כפר לנפש רצח אשר־הוא רשע למות כי־מות יומת׃
32 ולא־תקחו כפר לנוס אל־עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד־מות הכהן׃
33 ולא־תחניפו את־הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את־הארץ ולארץ לא־יכפר לדם אשר שפך־בה כי־אם בדם שפכו׃
34 ולא תטמא את־הארץ אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך בני ישראל׃

CAP. XXXVI. לו

1 ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני־גלעד בן־מכיר בן־מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל׃

Versio VULG. LAT.

23 Et inimicitiis, quidquam ho-
24 rum fecerit, Et hoc audiente
populo fuerit comprobatum,
atq; inter percussoré & pro-
pinquú sanguinis quæstio vé-
25 tilata: Liberabitur innocens
de ultoris manu, & reducétur
p sententiã in urbé, ad quam
confugerat, manebitq; ibi, do-
nec sacerdos magnus, qui o-
leo sancto unctus est, moria-
26 tur. Si interfector extra fines
urbium, quæ exulib⁹ deputatæ
27 sunt, Fuerit inventus, & per-
cussus ab eo, qui ultor est san-
guinis: absq; noxa erit qui eũ
28 occiderit. Debuerat enim pro-
fug⁹ usq; ad morté Pontificis
in urbe residere: postquá auté
ille obierit, homicida rever-
29 tetur in terrã suá. Hæc sempi-
terna erũt, & legitima in cun-
30 ctis habitationib⁹ vestris. Ho-
micida sub testib⁹ punietur:
ad unius testimonium nullus
31 condemnabitur. Non accipie-
tis pretium ab eo qui reus est
sanguinis, statim & ipse mo-
32 rietur. Exules & profugi ante
morté Pontificis nullo modo
in urbes suas reverti poterũt.
33 Ne polluatis terrã habitatio-
nis vestræ, quæ insontium cru-
ore maculatur: nec aliter ex-
piari potest, nisi p ejus sangui-
né, qui alterius sanguinem
34 fuderit. Atque ita emun-
dabitur vestra possessio,
me commorante vobiscum.
Ego enim sum Dominus
qui habito inter filios Is-
rael.

CAP. XXXVI.

1 ACcesserunt autem & prin-
cipes familiarum Galaad,
filii Machir, filii Manasse,
de stirpe filiorum Joseph:
locutique sunt Moysi coram
principibus Israel,

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

23 Ἢ παντὶ λίθῳ, ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ,
οὐκ εἰδὼς, καὶ ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἀπο-
θάνῃ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἦν, οὐδὲ ζη-
24 τῶν κακοποιῆσαι αὐτόν· Καὶ κρινεῖ ἡ
συναγωγὴ ἀναμέσον τοῦ πατάξαντος καὶ
ἀναμέσον τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, κατὰ τὰ
25 κρίματα ταῦτα. Καὶ ἐξελεῖται ἡ συναγω-
γὴ τὸν φονεύσαντα ἀπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ
αἷμα, (ω) καὶ ἀποκαταστήσουσιν αὐτὸν ἡ συνα-
γωγὴ εἰς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου αὐτοῦ,
οὗ κατέφυγε· καὶ κατοικήσει ἐκεῖ ἕως ἂν ἀπο-
θάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃν ἔχρισεν αὐτὸν τῷ
26 ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ. Ἐὰν δὲ ἐξόδῳ ἐξέλθῃ
ὁ φονεύσας τὰ ὅρια τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέ-
27 φυγεν ἐκεῖ, Καὶ εὕρῃ αὐτὸν ὁ ἀγχιστεύων τὸ
αἷμα ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πόλεως καταφυγῆς
αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα τὸν
28 φονεύσαντα, οὐκ ἔνοχός ἐστι. Ἐν γὰρ τῇ πό-
λει τῆς (α) καταφυγῆς κατοικείτω ἕως ἂν
ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας· καὶ μετὰ τὸ ἀποθα-
νεῖν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, ἐπαναστραφήσεται ὁ
φονεύσας εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ.
29 Καὶ ἔσται ταῦτα ὑμῖν εἰς δικαίωμα κρίμα-
τος εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κα-
30 τοικίαις ὑμῶν. Πᾶς πατάξας ψυχὴν, διὰ
μαρτύρων (β) φονεύσεις τὸν φονεύσαντα· καὶ
μάρτυς εἷς οὐ μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχὴν ἀποθα-
31 νεῖν. Καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα (γ) περὶ ψυχῆς
παρὰ τοῦ φονεύσαντος τοῦ ἐνόχου ὄντος ἀναι-
32 ρεθῆναι· θανάτῳ γὰρ θανατωθήσεται. Οὐ
λήψεσθε λύτρα τοῦ φυγεῖν εἰς πόλιν τῶν φυγα-
δευτηρίων, τοῦ πάλιν κατοικεῖν ἐπὶ τῆς γῆς,
33 ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. Καὶ οὐ
μὴ φονοκτονήσητε τὴν (δ) γῆν εἰς ἣν ὑμεῖς
κατοικεῖτε· τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο φονοκτονεῖ τὴν
γῆν, (ε) καὶ οὐκ ἐξιλασθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ ἐκχυθέντος ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ
34 τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχέοντος. Καὶ οὐ μιανεῖτε
τὴν γῆν ἐφ' ἧς κατοικεῖτε ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς
ἐγὼ (ζ) κατασκηνῶ ἐν ὑμῖν· ἐγὼ γάρ εἰμι
κύριος κατασκηνῶν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

MS.A. (ω) καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου ἀποκαταστήσει αὐτὸν ἡ συναγωγὴ, οὗ κατέφυγεν· (α) καταφυγῆς αὐτοῦ κατοικείτω (β) φονεύσεις (γ) ἐπὶ ψυχῆς (δ) γῆν ἐφ' ἧς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐπ' αὐτῆς· (ε) καὶ οὐ μὴ (ζ) κατασκηνῶ ἐπ' αὐτῆς·

Κεφ. λϛ'.

1 ΚΑὶ προσῆλθον οἱ (α) ἄρχοντες φυλῆς υἱῶν
Γαλαάδ υἱοῦ (β) Μαχὶρ υἱοῦ Μανασσῆ ἐκ τῆς
φυλῆς υἱῶν Ἰωσὴφ, καὶ ἐλάλησαν ἔναντι Μωυ-
σῆ, καὶ ἔναντι Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι τῶν
ἀρχόντων οἴκων πατριῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,

MS.A. (α) ἄρχοντες πατριῶν φυλῆς (β) Μαχεὶρ υἱοῦ Μανασσῆ

Vel omni lapide, in quo morietur 23
in eo, non sciens, & inciderit
super eum, & mortuus fuerit,
ipse autẽ non inimicus ejus erat,
nec quærens malefacere ei; Et 24
judicabit synagoga inter eum
qui percussit, & inter eum qui
vindicat sanguinem, secundum
judicia hæc. Et eximet synagoga 25
homicidam à vindicante sangui-
nem: & restituent eum synagoga
in civitatem refugii ejus, quò
confugit. Et habitabit ibi, quo-
adusq; mortuus fuerit sacerdos
magnus; quem unxerunt eum o-
leo sancto. Si autem exitu exeat 26
homicida fines civitatis, in quam
confugit illuc, & invenerit eum 27
is, qui vindicat sanguinem, ex-
tra fines civitatis refugii ejus, &
vindicans sanguinem occiderit
homicidam; non erit reus. Nam 28
in civitate refugii habitet, quo-
adusque mortuus fuerit sacerdos
magnus. Et postquàm mortuus
fuerit sacerdos magnus, reverte-
tur homicida in terram possessio-
nis suæ. Et erunt hæc vobis in 29
justificationem judicii in proge-
nies vestras in omnibus habitati-
onibus vestris. Omnis, qui per- 30
cusserit animã, per testes occides
homicidam. Et testis unus non
testabitur in animam, ut moria-
tur. Et non accipietis redempti- 31
ones pro anima ab homicida, qui
reus est moriendi: morte enim
morietur. Non accipietis redempti- 32
ones ad fugiendum in civitatem
refugiorum; ut rursus inhabitet
in terra, quoadusque mortuus
fuerit sacerdos magnus. Et non 33
contaminetis terram, in qua vos
habitatis. Sanguis enim hic cõta-
minat terrã: & non expiabitur
terra à sanguine effuso super e-
am, nisi per sanguinem ejus qui
fudit. Et (ε) non polluetis terrã, 34
super quã habitatis super eã, su-
per quã ego commoror in vobis.
Ego enim sum Dominus commorans in medio filiorum Israel.

CAP. XXXVI.

ET accesserunt principes tri- 1
bus filiorũ Galaad, filii Machir,
filii Manasse, de tribu filiorum
Joseph: et locuti sunt corã Moyse,
& coram Eleazaro sacerdote, &
coram principibus domorum fa-
miliarum filiorum Israel,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Aut quemque lapidẽ necis *inferendæ capacẽ*, 23
ipso non vidente, jecerit in eum ac mortuus
fuerit, nec tamen fuerit inimicus ejus, neque
malum ejus intenderet; Judicet congregatio 24
inter homicidã, & vindicem ultionis sangui-
nis super causis hujusmodi. Liberétq; congre- 25
gatio homicidam à vindice ultionis sangui-
nis, & remittat eum congregatio ad civitatẽ
refugii, ad quam confugerat: & manebit in ea
quoad moriatur summ⁹ sacerdos qui unct⁹ est
oleo sanctitatis. Quòd si egrediatur homicida 26
extra limitem civitatis refugii, ad quam per-
fugerat, Reperiátq; illum vindex ultionis san- 27
guinis extra limites civitatis refugii, & inter-
ficiat vindex ultionis sanguinis homicidam;
nulla erit in eum actio. Propterea in civitate 28
refugii commoretur, donec moriatur summus
sacerdos: & cùm mortuus fuerit summ⁹ sacer-
dos, revertetur homicida in terrã hæreditatis
suæ. Sint autem vobis hæc legi sempiternæ ad 29
generationes vestras, in cunctis locis habita-
tionis vestræ. Quicunque interfecerit animã, 30
ad depositionem testiũ interficiatur talis ho-
micida: at testis un⁹ non testificabitur adver-
sùs animam ut moriatur. Et ne recipiatis mu- 31
nus pro anima homicidæ qui reus est mortis,
sed morte plectatur. Neve receperitis munus, 32
quatenus fugere sibi liceat ad *aliquam* civita-
tem refugii, & abiens cõmoretur in terra *illa*
quoad moriatur sacerdos magnus. Et ne pol- 33
luatis terrã in qua vos habitatis; nam sanguis
terram polluit, & terra in qua sanguis effusus
est, non expiabitur, nisi effundatur in ea san-
guis ejus qui illum effudit. Ne igitur conta- 34
minetis terram in qua vos degitis, quam ego
inhabito: ego enim sum Dominus qui habito
inter filios Israel.

CAP, XXXVI.

ACcesserunt autem capita patrum familiæ 1
filiorũ Gelaad, filii Machir, filii Manasse,
de familia Manasse filii Joseph, & locuti sunt
coram Mose, & coram Eliazar sacerdote, &
coram magnatibus congregationis, capitibus patrum filiorum Israel;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

או בכל־אבנא דהיא כמסת די־מות
בה בלא חזי ורמא עלוהי וקטליה
והוא לא־סני ליה ולא תבע
בישתיה: וידונון כנשתא בין מחיא
ובין גאל דמא על־דיניא האלין:
וישזבון כנשתא ית־קטולא מיד
גאל דמא ויתיבון יתיה כנשתא
לקרית שיזבותיה די־ערק לתמן
ויתיב בה עד־די־מות כהנא רבא
די־רבי יתיה במשח קודשא: ואם
מפק יפוק קטולא ית־תחום קרית
שיזבותיה די ערק לתמן: וישכח
יתיה גאל דמא מברא לתחום
קרית שיזבותיה ויקטול גאל דמא
ית קטולא לית ליה דם: ארי בקרית
שיזבותיה יתב עד־די־מות כהנא
רבא ובתר די־מות כהנא רבא יתוב
קטולא לארע אחסנתיה: ויהון
אלין לכון לגזירת דין לדריכון בכל
מותבניכון: כל־דיקטול־נפשא
לפום סהדין יקטול ית־קטולא
וסהיד חד לא־יסהיד באנשא
למקטל: ולא־תקבלון ממון על־
אנש קטול די־הוא חיב למקטל
ארי אתקטלא יתקטל: ולא תקבלון
ממון למערוק לקרית שיזבותיה
למתוב למתב בארעא עד־די־מות
כהנא: ולא־תחיבון ית־ארעא די
אתון בה ארי דמא הוא מחיב ית
ארעא ולארעא לא־מתכפר על־דם
זכאי דאתשד בה אלהן בדם
אשדיה: ולא תסאבון ית־ארעא די
אתון יתבין בה די שכנתי שריא
בגוה ארי אנא יי שכנתי־שריא בגו
בני־ישראל:

לו

וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני
גלעד בר־מכיר בר־מנשה מזרעית
בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם
רברביא רישי אבהת לבני ישראל:

TARGUM ONKELOS.

23 Aut percussit eum omni lapide
qui sufficiens est ad occidendũ
in eo, & projecit in eũ percus-
sore non vidente, & occidit
eum: & ille non erat inimicus
24 ej⁹, nec quærebat malũ illi. Ju-
dicabit cœtus inter percussorẽ
& inter propinquũ sanguinis,
25 juxta judicia hæc. Et liberabit
cœt⁹ occisorẽ de manu cõsan-
guinei occisi: & reducent illũ
in urbẽ refugii sui, ad quã fuge-
rat: & habitabit in ea donec
moriatur sacerdos magnus, qui
26 unctus est oleo sancto. Si autẽ
egrediens egress⁹ fuerit homi-
cida termino urbis refugii sui,
27 ad quã fugerat. Et invenerit
eũ propinqu⁹ sanguinis extra
terminum urbis refugii sui: &
occiderit consanguineus occisi
homicidã, non erit re⁹ sangui-
28 nis. In urbe enim refugii sui
manebit, donec moriatur sa-
cerdos magn⁹: et postquã mor-
tu⁹ fuerit sacerdos magn⁹, re-
vertetur occisor in terrã pos-
29 sessionis suæ. Et erunt hæc vo-
bis in decretũ judicii in gene-
rationibus vestris, in cunctis
30 habitationib⁹ vestris. Omnis
qui occiderit animã, per testes
occidatur homicida: & un⁹ te-
stis non testificabitur in morte
31 hominis. Et non accipietis pe-
cuniã pro homine homicida,
qui est reus occisionis: sed oc-
32 cisione occidetur. Neq; accipi-
atis pecuniam ab eo qui fugit
in urbẽ refugii: ut revertatur,
& habitet in terra, donec mo-
33 riatur sacerdos. Neq; contami-
netis terrã in qua vos habita-
tis; quia sanguis contaminat
terrã: & terra non expiabitur
à sanguine innocente, qui effu-
sus est in ea; nisi p sanguinẽ ej⁹
34 qui effudit eum. Et non pollu-
atis terrã in qua vos habitatis;
quia majestas mea manet in
medio ej⁹: quia ego Dominus;
& majestas mea habitat in me-
dio filiorum Israel.

CAP. XXXVI.

1 ACcesserunt autẽ principes
patrũ familiarũ filiorũ Gala-
ad filii Machir filii Manasse, de
cognatione filiorum Joseph: et
locuti sunt coram Moyse &
coram ducibus, & principibus
patrum filiorum Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Aut quemvis lapidem quo 23
moriatur quem non viderat,
ceciderit super eum et mo-
riatur; ipse autem non erat illi
inimicus, neque quærebat illi
malè facere; Tunc judicabunt 24
congregatio inter percusso-
rem, & inter vindicem san-
guinis juxta judicia ista. Li- 25
berabuntque congregatio
percussorem de manu vin-
dicis sanguinis, & reverti
facient eum congregatio ad
urbem refugii sui quò fuge-
rat, & in ea habitabit usque
ad mortem sacerdotis magni
qui unctus est oleo sancto. Si 26
autem egrediendo egressus fu-
erit homicida fines urbis re-
fugii sui ad quã confugerat,
Deprehenderitq; eum vindex 27
sanguinis extra fines urbis
refugii sui, occideritque vin-
dex sanguinis homicidam,
sanguinis non erit reus. Nam 28
in civitate refugii sui habita-
bit, donec moriatur sacerdos
magnus: postquã autem mor-
tuus fuerit sacerdos magnus,
revertetur homicida in ter-
ram possessionis suæ. Hæc au- 29
tem erunt vobis in legem ju-
dicii in generationibus vestris
per omnes habitationes ve-
stras. Quicunq; percutiet ani- 30
mã, (c) in ore testium occide-
tur homicida ille; nec testis
unus testabitur in animam ut
moriatur. Neque accipietis 31
pretium redemptionis pro a-
nima homicidæ qui reus est
mortis, sed morte morietur.
Neque accipietis pretium ut 32
quis fugiat in urbem refugii
sui, quo revertatur ad habi-
tandum in terra, usquedum
mortuus fuerit sacerdos ma-
gnus. Ut non contaminetis 33
terrã in qua habitatis; sanguis
enim iste contaminat terram:
neq; terræ fiet expiatio pro-
pter sanguinẽ qui effusus est
in ea, nisi per sanguinem illi-
us qui effudit. Non polluetis 34
igitur terram in qua habita-
tis, quia ego habito in medio
ejus: Ego enim sũ Domin⁹ ha-
bitans in medio filiorũ Israel.

CAP. XXXVI.

ACcesserunt autẽ princi- 1
pes patrũ familiæ fili-
orũ Galaad, filii Machir, filii
Manasse, de familiis filiorum
Joseph, locutiq; sunt in con-
spectu Mosis, & in conspectu
principum, capitum patrum
filiorum Israel;

VER. SAM. (c) secundã teste

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 24 * او اوقع عليه اي حجر كان بلا علم فمات وهو في ذلك ليس بعدو له ولا طالب شر * فلتحكم
25 الجماعة بين القاتل وبين ولي الدم بهذه الاحكام * وتخلص هذا القاتل من هذا الولي * وترده
الى قرية حماه التي هرب اليها * ويقيم فيها الى حين موت الامام الكبير الذي مسح بدهن
26 27 القدس * وان هو خرج عن حد قرية حماه التي هرب اليها * فوجده الولي خارج حد قرية حماه
28 فقتله * فلا ثار له * فليجلس في قرية حماه الى ان يموت الامام الكبير وبعد ذلك يرجع الى ارض
29 30 حوزه * فلتكن هذه لكم رسوم حكم على مر اجيالكم * في جميع مساكنكم * كل من
31 قتل نفسا عامدا فبقول شاهدين فاقتلوه * فاما شاهد واحد فلا يشهد عليه فيقتل * ولا تاخذوا
32 دية عن نفس قاتل يجب عليه القتل * بل قتلا يقتل * ولا تاخذوا منه ايضا دية فتهربوه الى
33 بعض قرى الحمى * فيعود فيسكن البلد بعد موت الامام * ولا تدنسوا البلد الذي
34 انتم فيه * لان الدم يدنسه * ولا يغفر له الدم الذي سفكه الا بدم سافكه * ولا تنجسوا
البلد الذي انتم مقيمون به الذي نوري ساكن فيه * فاني الله نوري ساكن فيما
بين بني اسرائيل *

* الفصل السادس والثلثون *

1 * ثم تقدم رؤساء اباء عشيرة بني جلعاد بن ماخير بن منسا من عشاير بني يوسف * فقالوا
بين يدي موسي ورؤساء اباء بني اسرائيل *

Vel casurò fecerit super illam qualem- 23
cunque lapidem inscius, et mortuus fuerit,
tamen ipse in hoc non est inimicus ejus,
nec volens malum illius; Judicet con- 24
gregatio inter occisorem et inter protecto-
rem sanguinis, in hujuscemodi causis. Et 25
liberet hunc occisorem ab hoc protectore,
et remittat eum ad urbem confugii sui ad
quam aufugerat, et maneat in illa usq; ad
tempus mortis sacerdotis magni qui unct⁹
est oleo sanctitatis. Et si ipse egrediatur 26
extra terminum urbis confugii sui ad
quam fugerat, Inveniatque illum pro- 27
tector extra terminum urbis refugii sui,
atq; interficiat eum; non habebit jus vin-
dictæ. Sedeat ergò in urbe refugii sui, 28
quousque moriatur sacerdos magnus, &
postea revertetur in terram possessionis
suæ. Et sint vobis hæc præcepta judicii 29
per decursum generationum vestrarum in
omnibus habitationibus vestris. Omnis 30
qui occiderit animam consultò, ad dictũ
duorum testium interficite eum; at verò
testis unus non testificabitur contra eum,
ut occidatur. Et ne accipiatis mulctam 31
pro anima homicidæ qui dignus est nece,
sed occisione occidatur. Et ne accipiatis 32
etiam ab eo mulctam, et fugere faciatis e-
um ad aliquam ex urbibus confugii, ut
revertatur et habitet in regione post mor-
tem sacerdotis. Et ne coïnquinetis regio- 33
nem in qua estis, quia sanguis coïnquinat
eam; et non remittetur illi homicidæ san-
guis quem fudit, nisi per sanguinem effun-
dentis illum. Et ne contaminetis regionem 34
in qua commoramini, in qua splendor me-
us habitat: ego enim sum Deus, cujus
splendor habitans est inter filios Israil.

CAP. XXXVI.

ET accesserunt principes patrum fami- 1
liarum filiorum Galaad, filii Machir,
filii Manasse de familiis filiorum Joseph,
& dixerunt coram Mosa, & principibus
patrum filiorum Israil;

ספר במדבר : לו

2 ויאמרו את־אדני צוה יהוה לתת את־הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה ביהוה לתת את־נחלת צלפחד אחינו לבנתיו׃
3 והיו לאחד מבני שבטי בני־ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבתינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע׃
4 ואם־יהיה היבל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבתינו יגרע נחלתן׃
5 ויצו משה את־בני ישראל על־פי יהוה לאמר כן מטה בני־יוסף דברים׃
6 זה הדבר אשר־צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים׃
7 ולא־תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל־מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל׃
8 וכל־בת ירשת נחלה ממטות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבתיו׃
9 ולא־תסב נחלה ממטה למטה אחר כי־איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל׃
10 כאשר צוה יהוה את־משה כן עשו בנות צלפחד׃
11 ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים׃
12 ממשפחת בני־מנשה בן־יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על־מטה משפחת אביהן׃
13 אלה המצות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד־משה אל־בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו׃

Versio VULG. LAT.

2 Atq; dixerũt; Tibi dño nostro, præcepit Dñs, ut terrã forte divideres filiis Israel, & ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. 3 Quas si alterius tribûs homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, & translata ad aliam tribum, de nostra hæreditate minuetur. 4 Atque ita fiet, ut cùm jubileus, id est, quinquagesimus annus remissionis advenerit, confundatur fortium distributio, & aliorum possessio ad alios transeat. 5 Respondit Moyses filiis Israel, et Domino præcipiente, ait; Rectè tribus filiorum Joseph locuta est. 6 Et hæc lex super filiabus Salphaad à Domino promulgata est: Nubant quibus volunt, tantùm ut suæ tribûs hominibus: 7 Ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu & cognatione sua. 8 Et cunctæ fœminæ de eadẽ tribu maritos accipient: ut hæreditas permaneat in familiis; 9 Nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, 10 Ut à Domino separatæ sunt. Fecerúntque filiæ Salphaad, ut fuerat imperatum. 11 Et nupserunt, Maala, & Thersa, & Hegla, & Melcha, & Noa, filiis patrui sui, 12 De familia Manasse, qui fuit fili⁹ Joseph: & possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu & familia patris earum. 13 Hæc sunt mandata atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israel, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ εἶπαν, Τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἐνετείλατο κύριος ἀποδοῦναι τὴν γῆν τῆς κληρονομίας ἐν κλήρῳ τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ τῷ κυρίῳ (γ)συνέταξε κύριος δοῦναι τὴν κληρονομίαν Σαλπαὰδ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ. 3 Καὶ ἔσονται ἑνὶ τῶν φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ γυναῖκες, καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ κλῆρος αὐτῶν ἐκ τῆς κατασχέσεως τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ (δ)προστεθήσεται εἰς κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἂν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἐκ τοῦ κλήρου τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται. 4 Ἐὰν δὲ γένηται ἡ (ε) ἄφεσις τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ προστεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἂν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἀπὸ τῆς κληρονομίας φυλῆς πατριᾶς ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν. 5 Καὶ ἐνετείλατο Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ διὰ προστάγματος κυρίου, λέγων, Οὕτως φυλὴ υἱῶν Ἰωσὴφ λέγουσι. 6 Τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος ταῖς θυγατράσι Σαλπαάδ, λέγων, Οὗ (ζ)ἀρέσκει ἐναντίον αὐτῶν, ἔστωσαν γυναῖκες, πλὴν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἔστωσαν (η) γυναῖκες. 7 Καὶ οὐχὶ περιστραφήσεται κληρονομία τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλήν, ὅτι ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῆς φυλῆς τῆς πατριᾶς αὐτοῦ προσκολληθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. 8 Καὶ πᾶσα θυγάτηρ ἀγχιστεύουσα (θ) κληρονομίαν ἐκ τῶν φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ, (ι) ἑνὶ τῶν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔσονται γυναῖκες, ἵνα ἀγχιστεύσωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἕκαστος τὴν κληρονομίαν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ. 9 (κ)Καὶ οὐ περιστραφήσεται ὁ κλῆρος ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἑτέραν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ προσκολληθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. 10 Ὃν τρόπον συνέταξε κύριος (λ) Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν (μ) θυγατέρες Σαλπαάδ. 11 Καὶ ἐγένοντο (ν) Θερσὰ καὶ Ἐγλὰ καὶ Μελχὰ καὶ Νοὰ καὶ Μααλὰ θυγατέρες Σαλπαάδ, τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτῶν, 12 Ἐκ τοῦ (ξ) δήμου τοῦ Μανασσῆ υἱῶν Ἰωσὴφ ἐγενήθησαν (ο) γυναῖκες. καὶ ἐγένετο ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν. 13 Αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ Μωυσῆ ἐπὶ δυσμῶν Μωὰβ ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ἱεριχώ. *

MS.A. (γ)συνέταξεν δοῦναι κύριος τὴν (δ)προστεθήσεται εἰς τὴν κληρονομίαν (ε) *ἀφαίρεσεις (ζ)ἀρέσκῃ (η)γυναῖκες. Οὐχ (θ) κληρονομίαν υἱῶν (ι)ἑνὶ τῶν (κ) Καὶ * περιστραφήσεται κλῆρος (λ) πρὸς Μωυσῆν, (μ) θυγατέρες (ν) Μααλὰ καὶ Θερσὰ καὶ Ἀιγλὰ καὶ Μελχὰ καὶ Νοὰ θυγατέρες (ξ) δήμου Μανασσῆ (ο) αὐτοῖς γυναῖκες. * Ἀριθμοί.

2 Et dixerũt; Domino nostro mandavit Dominus assignare terram hæreditatis in sorte filiis Israel: & domino præcepit Dominus dare hæreditatem Salpaad fratris nostri filiabus ejus. 3 Et erunt uni tribuum filiorum Israel uxores. Et auferetur sors earum de possessione patrum nostrorum, & addetur ad hæreditatem tribûs quibus factæ fuerint uxores: & de sorte hæreditatis nostræ auferetur. 4 Si autem fuerit (a) remissio filiorum Israel, & addetur hæreditas earum super hæreditatem tribûs, quibus factæ fuerint uxores: & ab hæreditate tribus familiæ nostræ auferetur hæreditas earum. 5 Et mandavit Moyses filiis Israel per præceptum Domini, dicens; Sic tribus filiorum Joseph dicunt. 6 Hoc est verbum quod constituit Dominus filiabus Salpaad, dicens; Cujus placuerit coram eis, sint uxores: tantummodò è populo patris sui sint uxores. 7 Et non circumvertetur hæreditas filiis Israel à tribu in tribum: quoniam unusquisq; in hæreditate tribûs familiæ suæ conjungentur filii Israel. 8 Et omnis filia vendicans hæreditatẽ ex tribub⁹ filiorũ Israel, uni eorum, qui de populo patris sui, erunt uxores; ut vendicent filii Israel unusquisque hæreditatem paternam suam. 9 Et non circumvertetur sors à tribu in tribum aliam, sed unusquisque in hæreditate sua conjungentur filii Israel. 10 Quemadmodum præcepit Dominus Moysi; sic fecerunt (b) filiabus Salpaad. 11 Et fuerunt Thersa, & Egla, & Melcha, & Noa, & Maala filiæ Salpaad, consobrinis suis, 12 De populo Manasse filiorum Joseph factæ fuerunt uxores. Et facta est hæreditas earum ad tribum populi patris earum. 13 Hæc sunt mandata, & justificationes, & judicia, quæ mandavit Dominus in manu Moysi super Occasum Moab super Jordanum contra Hiericho.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[Syriac text, verses 2–13]

2 Et dixerunt, Domino nostro præcepit Dominus, ut per fortes daretur filiis Israel terra in hæreditatem: & domino nostro jussum eſt à Domino ut hæreditatē Salphehad fratris nostri daret filiabus ejus. 3 Quòd si fiant alicui de tribub⁹ filiorum Israel uxores, minuetur hæreditas earum ab earum patris hæreditate, & adjicitur hæreditati illarum tribuum quibus fient uxores, atque ita de forte hæreditatis nostræ diminuetur. 4 Cúmq; advenerit annus reversionis filiis Israel, accedet hæreditas earum ad hæreditatem tribuum quibuscum matrimoniũ inibunt, & de hæreditate tribûs patris earum, ipsarũ hæreditas detrahetur. 5 Præcepit itaque Moses filiis Israel ex verbo oris Domini, & dixit, Rectè loquitur tribus filiorum Joseph. 6 Hic eſt sermo quem præcepit Dominus de filiabus Salphehad, dicens; Cuicunque libuerit in oculis earum, nubant: verùm tribui familiæ patris sui nubant. 7 Et sic non devolvetur hæreditas filiorum Israel à tribu ad tribũ aliam, sed quilibet ex filiis Israel hæreditati tribûs patris sui hærebit. 8 Et quæcunque filia hæreditatem possederit in tribu filiorum Israel, alicui ex tribu dom⁹ patris sui nubat, ut possideat quisque filiorũ Israel hæreditatem patris sui, 9 Et non provolvatur hæreditas à tribu ad tribũ aliã, sed unusquisque de tribub⁹ filiorum Israel hæreditati suæ adhæreat. 10 Quemadmodũ ergò præcepit Dominus Mosi, ita fecerunt filiæ Salphehad. 11 Nupserúntque Mahla, & Tersa, & Hagla, & Melcha, & Joa, filiæ Salphehad filiis patruorũ suorum; 12 Videlicet, familiis filiorum Manasse filii Joseph nupserunt, & accessit hæreditas earum ad tribum familiæ patris sui. 13 Hæc sunt præcepta & leges atq; judicia quæ præcepit Dominus per Mosen super filios Israel in Araboth-Moab quæ eſt secus Jordanem Jericho.

Continentur hoc in libro Numerorum, qui locum in Lege quartum occupat, versus ter mille quingenti ac viginti unus.

תרגום אונקלוס

ואמרו ית רבוני פקד יי למתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל ורבוני אתפקד במימרא דיי למתן ית אחסנת צלפחד אחונא לבנתיה: ויהוין לחד מבני שבטיא בני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהין מאחסנת אבהתנא ותתוסף על אחסנת שבטא די יהוין להון ומעדב אחסנתנא יתמנע: ואם יהי יובלא לבני ישראל ותתוסף אחסנתהין על אחסנת שבטא די תהוין להון ומאחסנת שבט דאבהתנא יתמנע אחסנתהן: ופקד משה ית בני ישראל על מימרא דיי למימר יאות שבטא דבני יוסף ממללין: דין פתגמא די פקיד יי לבנת צלפחד למימר לדתקין בעיניהן תהוין לנשין ברם לזרעית שבטא דאבוהן תהוין לנשין: ולא תסחר אחסנא לבני ישראל משבטא לשבטא ארי גבר באחסנת שבטא דאבהתוהי ידבקון בני ישראל: וכל ברתא ירתת אחסנא משבטיא דבני ישראל לחד מזרעית שבטא דאבוהא תהי לאנתו בדיל דירתון בני ישראל גבר אחסנת אבהתוהי: ולא תסחר אחסנא משבטא לשבטא אוחרנא ארי גבר באחסנתיה ידבקון שבטי דבני ישראל: כמא די פקיד יי ית משה כן עבדו בנת צלפחד: והואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה בנת צלפחד לבני אחי אבוהן לנשין: מזרעית בני מנשה בר יוסף הואה לנשין והות אחסנתהן על שבטא זרעית אבוהן: אלין פקודיא ודיניא די פקד יי בידא דמשה לות בני ישראל במשריא דמואב על ירדנא דירחו:

TARGUM ONKELOS.

2 Atq; dixerunt, Dñs meus præcepit, ut daretur terra per sortem in possessioné filiis Israel: & dño meo mandatũ est per verbũ Dñi, ut daretur possessio Salphaad fratris nostri filiabus
3 ejus. Eruntq; uxores alicui de filiis tribuũ filiorũ Israel: & minuetur possessio eorũ à possessione patrũ nostrorũ; & addetur ad possessioné tribus cui fuerint uxores, & de sorte hæ-
4 reditatis nostræ minuetur. Et cum fuerit jubilæ⁹ filiis Israel, addetur possessio earũ ad possessioné tribus cui fuerint uxores: & de possessione trib⁹ patrũ nostrorũ minuetur posses-
5 sio earũ. Præcepitq; Moyses filiis Israel juxta verbũ Dñi, dicens: Recte trib⁹ filiorũ Joseph
6 loquitur. Iste est sermo quem præcepit Dñs super filiab⁹ Salphaad, dicens; Quib⁹ placuerit in oculis suis sint uxores: verũtamen hominibus cognationis
7 trib⁹ patris sui sint uxores. Et non transferatur hæreditas filiorũ Israel de tribu in tribũ: sed singuli possessioni trib⁹ patrum suorũ adhærebunt filii Is-
8 rael. Et oĩs filia hæres possessionis de tribu filiorũ Israel, uni de familia trib⁹ patris sui sit in uxorem: ut hæreditent filii Israel singuli possessionem patrũ
9 suorum. Et non transferatur possessio de una tribu in aliam tribum: sed unusquisq; tribuum filiorum Israel adhæreat
10 possessioni suæ. Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fece-
11 runt filiæ Salphaad. Et fuerunt in uxores Maala & Thersa & Egla & Melcha, & Noa, filiæ
12 Salphaad, filiis patrui sui. In cognatione filiorum Manasse filii Joseph fuerunt in uxores: & fuit possessio earum in tri-
13 bu familiæ patris earum. Hæc sunt præcepta & judicia, quæ mandavit Dñs per Moysen filiis Israel, in campestrib⁹ Moab, juxta Jordanem Hiericho.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 Iste Liber quartus, sectionũ
12 est centum & octodecim.
13 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et dixerunt, Domino meo 2 præcepit Dominus ut sorte daret terram in hæreditatem filiis Israel; at dominus meus præcepit per Dominum dare possessionem Salphaad fratris nostri filiabus ejus. Itaq; 3 nubentibus illis alicui de filiis tribuum filiorum Israel, tunc auferetur hæreditas earum de hæreditate patrum nostrorum, & addetur hæreditati tribûs cui nupserint, & de sorte hæreditatis nostræ minuetur. Quumq; ad- 4 venerit jubilæus filiis Israel, tunc addetur hæreditas earum hæreditati tribûs cui nupserint, & de hæreditate tribûs patrum nostrorum minuetur hæreditas earum. Præcepit igitur Moses filiis 5 Israel juxta sermonem Domini, dicens; Rectè tribus filiorum Joseph locuta est. Hæc 6 est res quam præcepit Dominus filiabus Salphaad, dicens; Ut placitum fuerit in oculis earum sint in uxores; veruntamen familiæ tribûs patris sui sint in uxores. Ut non 7 circumagatur hæreditas filiorum Israel de tribu in tribum: unusquisque enim filiorum Israel hæreditati patrum suorum adhærebant. Omnis 8 ideo filia possidens hæreditatem de tribubus filiorum Israel, alicui de familia tribûs patris sui erit in uxorem, ut possideant filii Israel singuli hæreditatem patrum suorum. Et non circumagatur 9 hæreditas de tribu in tribum aliam, sed unusquisq; ex tribub⁹ filiorũ Israel hæreditati suæ adhæreant. Sicut præce- 10 pit Dominus Mosi, sic fecerunt filiæ Salphaad. Nupse- 11 rũt itaq; Maala, et Noa, Egla, Melcha, & Tersa filiæ Salphaad filiis patruorum suorũ. Iis qui erant de familia filio- 12 rum Manassis filii Joseph fuerunt in uxores, pertinuitque hæreditas earum ad tribũ de 13 familia patris earũ. Hæc sunt mandata, & judicia quæ præcepit Dominus per manũ Mosis filiis Israel in valle Moab juxta Jordanem Jericho.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 *ان الله امر سيدنا ان يعطي البلد نحلة بسهام في اسرايل * وامرت ايضا بان تدفع نحلة
3 صلفحاد اخينا الي بناته * ونخاف ان يصرن نساء لواحد من اسباط في اسرايل * فينقص
نحلهن من نحلة اباينا ويزيد علي حصة السبط الذي يتزوجن منه * فيكون سهم نحلتنا
4 منقوصا * ولو حتي يوافي الاطلاق في اسرايل * لتغيب حصصهن مزيده علي حصة السبط الذي
5 يتزوجن منه * وانقصه من حصتنا * فامر موسي بني اسرايل عن قول الله وقال لهم * لنعم ما
6 قال سبط ولد يوسف * وهذا ما امر الله به في حكم بنات صلفحاد * يتزوجن ممن حسن
7 عندهن * لكن يجب ان يكون من عشيرة سبط ابيهن * حتي لا تدور هذه النحلة لبني
8 اسرايل من سبط الي سبط * بل يلزم كل سبط منهم نحلة ابايه * وكذلك حكم كل بنت ترث
نحلة من اسباط بني اسرايل * فلتكن لاحد عشيرة سبط اباها زوجة * لكي يرث كل سبط
9 منهم نحلة ابايه * ولا تدور اية نحلة كانت من سبط الي سبط اخر * بل يلزم كل سبط من
10 11 بني اسرايل نحلته * فصنع بنات صلفحاد بما امر الله به موسي * فصارت محلا وترصا وحجلا
12 وملكا * ونوعا بنات صلفحاد ازواجا لبني اعمامهن * الذي من عشيرة بني منسا بن
13 يوسف * فبقيت نحلهن في عشيرة سبط ابيهن * هذه الوصايا والاحكام التي امر الله بها
موسي في بيداء ماب * علي اردن ريحا *

* تم السفر الرابع * وهو سفر عدد بني اسرايل * والحمد لله دايما ابدا *

Deus mandavit domino nostro ut regio- 2 nem per sortes daret in possessionem filiis Israil: & jussum quoque tibi fuit ut dares possessionem Salphehad fratris nostri filiabus ejus. Timemus ergò ne fiant uxo- 3 res cuipiam ex tribubus filiorum Israil, et deficiat possessio earum ex possessione patrum nostrorum, & adjungatur sorti ejus tribûs ex qua nubent, fiatque sors possessionis nostræ manca. Vel saltem cùm ad- 4 venerit remissio filiis Israil, manebit omnino pars earum adjecta portioni tribûs ex qua nubent, & dempta ex portione nostra. Præcepit igitur Musa filiis Israil 5 ex sermone Dei, & ait illis, Rectum est quod dixit tribus filiorum Joseph. Et 6 hoc est quod mandavit Deus in causa filiarum Salphehad; Nubant ei qui placuerit ipsis, sed oportet ut sit ex tribu patrum earum: Ne vagetur hæc possessio 7 inter filios Israil à tribu ad tribum, sed adhæreat unaquæque tribus earum possessioni patrum suorum. Et simile esto 8 judicium cujuslibet filiæ quæ hæreditabit possessionem ab aliqua tribu filiorum Israil. Fiat enim alicui ex familia tribûs patrum suorum conjux, ut hæreditet quælibet tribus ex eis possessionem patrum suorum, Et non vagetur ulla possessio, quæ- 9 cunque illa fuerit, ab una tribu ad tribum aliam, sed adhæreat unaquæque tribus ex filiis Israil possessioni suæ. Fece- 10 runt ergò filiæ Salphehad quod præcepit Deus Musæ. Et factæ sunt Mahla, & 11 Tersa, & Hagla, & Melca, & Noa filiæ Salphehad, uxores filiis patruorum suorum, Qui erat ex familia filiorum 12 Manasse filii Joseph: mansitq; possessio earum in familia tribûs patris sui. Ista 13 sunt præcepta & judicia quæ mandavit Deus Musæ in deserto Moab prope Jordanem Riha.

Finis libri quarti, libri videlicet, Numeri filiorum Israil.
Laus Deo perennis & sempiterna.

ספר אלה הדברים : א

CAP. I. א

Israel omnem ad Mosch est locutus quæ verba Ista
1 אלה הדברים אשר דבר משה אל־כל־ישראל
,Paran inter ,Suph *contra* planicie in ,deserto in ,Jarden *transitu in*
בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין־פארן
Undecim .Dizahab & ,Chaseroth & ,Laban & ,Tophel inter &
2 ובין־תפל ולבן וחצרת ודי זהב: אחד עשר
,Barneah Cades ad usque ,Sehir montis *via* ,Choreb à diebus
יום מחרב דרך הר־שעיר עד קדש ברנע:
,mensis una in ,mense undecimo in anno quadragesimo in fuit Et
3 ויהי בארבעים שנה בעשתי־עשר חדש באחד לחדש
præcepit quæ omnia secundùm ,Israel filios ad Mosch est locutus
דבר משה אל־בני ישראל ככל אשר צוה
regem Sichon *eum percussisse Post* .eos ad ei Dominus
4 יהוה אתו אלהם: אחרי הכתו את סיחן מלך
,Basan regem Ogh & ,Chesbon in *habitans* qui ,Emoræorum
האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן
terra in Jarden *transitu In* .Edrehi in Astaroth in *habitans* qui
5 אשר־יושב בעשתרת באדרעי: בעבר הירדן בארץ
:dicendo ,hanc legem explanare Mosch *voluit* ,Moab
מואב הואיל משה באר את־התורה הזאת לאמר:
Multum :dicendo ,Choreb in nos ad est locutus noster Deus Dominus
6 יהוה אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב־
,vobis proficiscimini & vos Vertite .isto monte in habitâsse vobis
7 לכם שבת בהר הזה: פנו וסעו לכם
solitudine in ,ejus vicinos omnes ad & ,Emoræum montem *venite* &
ובאו הר האמרי ואל־כל־שכניו בערבה
,Chenahanæi terra :maris *portu* in & ,meridie in & ,planicie in & ,monte in
בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני
Vide .Perath flumen ,magnum flumen ad usque Lebanon &
8 והלבנון עד־הנהר הגדל נהר־פרת: ראה
terram possidete & ,ingredimini :terram *vestras facies ad* dedi
נתתי לפניכם את־הארץ באו ורשו את־הארץ
,Ischac ,Abraham ,vestris patribus Dominus juravit quam
אשר נשבע יהוה לאבתיכם לאברהם ליצחק
dixi Et .eos post eorum semini & ,eis *dandum ad* ,Jahacob &
9 וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם: ואמר
.vos ferre solus *potero* Non :dicendo ,illo tempore in vos ad
אלכם בעת ההוא לאמר לא־אוכל לבדי שאת אתכם:
stellæ sicut hodie *vos* ecce & ,vos multiplicavit vester Deus Dominus
10 יהוה אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי
.multitudine in cœlorum
השמים לרב:

Versio VULG. LAT.

CAP. I.

1 HÆc sunt verba, quæ locu-
tus est Moyses ad omnem Is-
rael trans Jordanem in soli-
tudine campestri, contra Ma-
re rubrum, inter Pharan &
Thophel & Laban & Hase-
roth, ubi auri est plurimum.
2 Undecim diebus de Horeb per
viam montis Seir usq; ad Ca-
3 desbarne. Quadragesimo an-
no, undecimo mense, primâ
die mensis, locutus est Moyses
ad filios Israel omnia quæ
præceperat illi Dominus, ut
4 diceret eis: Postquam percus-
sit Sehon regem Amorrhæo-
rum, qui habitabat in Hese-
bon: & Og regem Basan, qui
mansit in Astaroth, & in E-
5 drai, Trans Jordanem in terra
Moab. Cœpitque Moyses ex-
6 planare legem, & dicere, Do-
minus Deus noster locutus est
ad nos in Horeb, dicens; Suf-
ficit vobis quod in hoc mon-
7 te mansistis. Revertimini, &
venite ad montem Amorrhæ-
orum, & ad cætera, quæ ei pro-
xima sunt, campestria atque
montana & humiliora loca
contra Meridiem, & juxta
littus Maris, terram Chana-
næorum, & Libani usque ad
flumen magnum Euphraten.
8 En, inquit, tradidi vobis: in-
gredimini & possidete eam,
super qua juravit Dominus
patribus vestris, Abraham,
Isaac, & Jacob, ut daret illam
eis, & semini eorum post eos.
9 Dixique vobis illo in tempo-
10 re, Non possum solus sustinere
vos: quia Dominus Deus ve-
ster multiplicavit vos, & estis
hodie sicut stellæ cœli, plu-
rimi.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

Κεφ. α΄.

1 (α)Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε Μωυσῆς
παντὶ Ἰσραὴλ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρή-
μῳ πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς (β) ἐρυθρᾶς
θαλάσσης ἀναμέσον Φαρὰν Τοφὸλ, καὶ Λο-
2 βὸν, καὶ Αὐλὼν, καὶ καταχρύσεα. Ἕνδεκα
ἡμερῶν ἐκ Χωρὴβ ὁδὸς ἐπ' ὄρος Σηεὶρ ἕως
3 Κάδης Βαρνή. Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ (γ) τεσσα-
ρακοστῷ ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ
μηνὸς, ἐλάλησε Μωυσῆς πρὸς πάντας
υἱοὺς Ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο
4 κύριος αὐτῷ πρὸς αὐτοὺς, Μετὰ τὸ πα-
τάξαι (δ) Σηὼν βασιλέα (ε) Ἀμορραίων
τὸν κατοικήσαντα ἐν Ἐσεβὼν, καὶ τὸν Ὢγ
βασιλέα τῆς Βασὰν τὸν κατοικήσαντα ἐν Ἀ-
5 σταρὼθ καὶ ἐν (ζ) Ἐδραῒν, Ἐν τῷ πέραν
τοῦ Ἰορδάνου ἐν γῇ Μωὰβ, ἤρξατο Μωυσῆς
6 διασαφῆσαι τὸν νόμον τοῦτον, λέγων, Κύ-
ριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Χω-
ρὴβ, λέγων, Ἱκανούσθω ὑμῖν κατοικεῖν ἐν
7 τῷ ὄρει τούτῳ. Ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑ-
μεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρος Ἀμορραίων, καὶ
πρὸς πάντας τοὺς περιοίκους Ἄραβα, εἰς
ὄρος καὶ πεδίον, καὶ πρὸς Λίβα, καὶ παρα-
λίαν γῆν Χαναναίων, καὶ Ἀντιλίβανον ἕ-
ως τοῦ ποταμοῦ τοῦ (η) μεγάλου ποταμοῦ Εὐ-
8 φράτου. Ἴδετε, (θ) παραδέδωκεν ἐνώπιον
ὑμῶν τὴν γῆν, (ι) εἰσπορευθέντες κληρονομή-
σατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν
ὑμῶν τῷ Ἀβραὰμ, (κ) καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰα-
κὼβ, δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν
9 μετ' αὐτούς. Καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ
10 καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, Οὐ δυνήσομαι
μόνος φέρειν ὑμᾶς. κύριος ὁ θεὸς
(λ) ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς, καὶ ἰδοὺ
ἐστε σήμερον ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ
πλήθει.

CAP. I.

HÆc sunt verba, quæ locu- 1
tus est Moyses omni Israel trans
Jordanem in deserto (a) ad
Occidentem prope rubrum Ma-
re, inter Pharan Tophol, &
Lobon, & Aulon, & auri-fo-
dinas. Undecim dierum ex 2
Choreb via super montem Seir
usque Cades Barne. Et factum 3
est in quadragesimo anno, in un-
decimo mense, unâ mensis, Lo-
cutus est Moyses ad omnes fi-
lios Israel juxta omnia, quæ-
cunque mandavit Dominus ei
ad eos; Postquam percussit Seon 4
regem Amorrhæorum habitantem
in Esebon, & Og regem Basan
habitantem in Astaroth, & in
Edraim, Trans Jordanem in ter-
ra Moab: cœpit Moyses decla- 5
rare legem hanc, dicens; Do- 6
minus Deus noster locutus est
nobis è Choreb, dicens, (b) Suf-
ficiat vobis habitare in monte
hoc. Revertimini, & promo- 7
vete vos, & ingredimini in
montem Amorrhæorum, & ad
omnes accolas Araba, in mon-
te & campo, & ad Africum,
& maritimam terram Chana-
næorum, & Antilibanum, usq;
ad flumen magnum, flumen
Euphratem. Videte; (c) tra- 8
didit in conspectu vestro terram;
ingressi hæreditate terram, quam
juravi patribus vestris Abra-
ham, et Isaac, & Jacob, dare
eis, & semini eorum post eos.
Et dixi ad vos in tempore 9
illo, dicens; Non potero solus 10
portare vos. Dominus Deus
vester multiplicavit vos: & ec-
ce estis hodie, velut sydera
cœli multitudine.

MS. A. Δευτερονόμιον. (α) Καὶ οὗτοι (β) ἐρυθρᾶς (*) ἀ-
ναμέσον (γ) τεσσαρακοστῷ (δ) τὸν Σηὼν (ε) τῶν Ἀμορραίων
(ζ) Ἐδραεὶν, (η) μεγάλου Εὐφράτου. (θ) παραδέδωκα (ι) εἰσ-
ελθόντες (κ) καὶ τῷ Ἰσαὰκ, καὶ τῷ Ἰακὼβ, (λ) ἡμῶν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܢܝܢ ܢܡܘܣܐ *

* ܣܦܪܐ ܕܚܡܫܐ ܕܐܘܪܝܬܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ ܐ *

1 *ܘܗܠܝܢ ܦܬܓܡ̈ܐ ܐܢܘܢ ܕܡܠܠ ܡܘܫܐ ܠܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ ܒܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ. ܒܡܕܒܪܐ ܒܥܪܒܐ
2 ܡܢ ܐܬܪܐ ܕܣܘܦ. ܒܝܬ ܦܪܢ ܘܒܝܬ ܬܘܦܠ. ܘܠܒܢܢ ܘܚܨܪܘܬ ܘܕܝܙܗܒ. * ܐܘܪܚܐ ܕܚܕܥܣܪ
3 ܝܘܡܝܢ ܡܢ ܚܘܪܝܒ ܠܛܘܪܐ ܕܣܥܝܪ. ܘܥܕܡܐ ܠܪܩܡ ܕܓܝܐ. * ܘܗܘܐ ܒܫܢܬ ܐܪܒܥܝܢ.
ܒܝܪܚܐ ܕܚܕܥܣܪ. ܒܚܕ ܒܝܪܚܐ. ܡܠܠ ܡܘܫܐ ܥܡ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܦܩܕܗ
4 ܡܪܝܐ ܥܠܝܗܘܢ. * ܡܢ ܒܬܪ ܕܩܛܠܘ ܠܣܝܚܘܢ ܡܠܟܐ ܕܐܡܘܪ̈ܝܐ ܕܝܬܒ ܗܘܐ ܒܚܫܒܘܢ.
5 ܘܠܥܘܓ ܡܠܟܐ ܕܡܬܢܝܢ. ܕܝܬܒ ܗܘܐ ܒܥܫܬܪܘܬ ܘܒܐܕܪܥܝ. * ܒܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ ܒܐܪܥܐ
6 ܕܡܘܐܒ. ܫܪܝ ܡܘܫܐ ܠܡܦܫܩ ܢܡܘܣܐ ܗܢܐ. ܘܐܡܪ. * ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܐܡܪ ܠܢ ܒܚܘܪܝܒ
7 ܣܦܩ ܠܟܘܢ ܕܝܬܒܬܘܢ ܒܛܘܪܐ ܗܢܐ. * ܐܬܦܢܘ ܘܫܩܘܠܘ ܘܥܘܠܘ ܠܛܘܪܐ
ܕܐܡܘܪ̈ܝܐ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܫܒ̈ܒܘܗܝ ܠܥܪܒܐ ܘܠܛܘܪܐ ܘܠܫܦܠܐ ܘܠܬܝܡܢܐ
8 ܘܠܣܦܪ ܝܡܐ ܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ̈ܝܐ ܘܠܠܒܢܢ. ܥܕܡܐ ܠܢܗܪܐ ܪܒܐ ܦܪܬ. * ܚܙܘ
ܕܝܗܒܬ ܩܕܡܝܟܘܢ ܐܪܥܐ. ܥܘܠܘ ܘܐܚܘܕܘ ܐܪܥܐ ܕܐܝܡܝ ܡܪܝܐ ܠܐܒ̈ܗܝܟܘܢ
9 ܠܐܒܪܗܡ ܘܠܐܝܣܚܩ ܘܠܝܥܩܘܒ ܠܡܬܠ ܠܗܘܢ ܘܠܙܪܥܗܘܢ ܒܬܪܗܘܢ. * ܘܐܡܪܬ ܠܟܘܢ ܒܗܘ ܙܒܢܐ
10 ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܐ ܒܠܚܘܕܝ ܠܡܣܝܒܪܘ ܠܟܘܢ. * ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܐܣܓܝ ܐܢܘܢ ܠܟܘܢ. ܘܗܐ ܐܝܬܝܟܘܢ ܝܘܡܢܐ
ܐܝܟ ܟܘܟ̈ܒܐ ܕܫܡܝܐ ܠܣܘܓܐܐ.

REPETITIO LEGIS, LIBER QUINTUS LEGIS.

CAP. I.

HI autem sunt sermones quos dixit Moses 1
ad universum Israelem cis Jordanem, in de-
serto, in Araba, è regione Suph, inter Pha-
ran, & Beth-tophel, & Libanum, & Has-
roth, & Dizahab, Itinere undecim dierum 2
ab Horib versùs montem Seir, & usque ad
Recem superbam. Et factum est anno qua- 3
dragesimo, mense undecimo, primo die men-
sis, ut loqueretur Moses cum filiis Israel
omnia quæ præceperat ei Dominus de ipsis:
Postquam interfecerunt Sihon regem Amo- 4
ræorum qui habitabat in Hesbon, & Og re-
gem Mathnin qui habitabat in Astaroth & in
Ardei: Cis Jordanem in terra Moab, cœ- 5
pit Moses explanare legem istam, ac dice-
re; Dominus Deus noster dixit nobis in Ho- 6
rib, Sat supérque mansistis in monte isto:
Convertimini, & discedentes ingredimini 7
ad montem Amoræorum & ad omnia *loca*
illi circunjacentia, ad Araba, & ad mon-
tem, & ad vallem, & ad Meridiem, & ad
oras maritimas, terram Chananæorum, &
Libanum, usque ad fluvium magnum, fluvi-
um Euphratem. Videte quòd dederim ante 8
vos terram: ingredimini, & possidete ter-
ram quam juravit Dominus patribus vestris
Abrahæ Isahac & Jacobo daturum se eis &
semini eorum post eos. Et dixi vobis in 9
eodem illo tempore, Non possum ego so- 10
lus vos sustinere. Dominus Deus vester vos
multiplicavit, & reddidit vos hodiè nume-
rosos quasi stellas quæ in cœlo sunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

א

1 אלין פתגמיא די מליל משה עם כל
ישראל בעיברא דירדנא אוכח
יתהון על דחבו במדברא ועל
דארגיזו במישרא לקביל ים סוף
בפארן אתפלו על מנא ובחצרות
דארגיזו על בסרא ועל דעבדו
2 עגל דדהב: מהלך חד עשר יומין
מחורב אורח טורא דשעיר עד רקם
3 גיאה: והוה בארבעין שנין בחד
עשר ירחין בחד לירחא מליל משה
עם בני ישראל ככל די פקיד יי
4 יתיה להון: בתר דמחא ית סיחון
מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון
וית עוג מלכא דמתנן דיתיב
5 בעשתרות באדרעי: בעיברא
דירדנא בארעא דמואב שרי משה
פריש ית אולפן אוריתא הדא
6 למימר: יי אלהנא מליל עמנא
בחורב למימר סגי לכון דיתבתון
7 בטורא הדין: אתפנו וטולו לכון
ועולו לטורא דאמוראה ולכל
מגירוהי במישרא בטורא ובשפלתא
ובדרומא ובספר ימא ארע
כנענאה ולבנן עד נהרא רבא נהר
8 פרת: חזו דיהבית קדמיכון ית
ארעא עולו ואחסינו ית ארעא די
קים יי לאבהתכון לאברהם ליצחק
וליעקב למתן להון ולבניהון
9 בתריהון: ואמרית לכון בעדנא
ההיא למימר לית אנא יכיל
10 בלחודי לסוברא יתכון: יי אלהכון
אסגי יתכון והא איתיכון יומא דין
ככוכבי שמיא לסגי:

Targum ONKELOS,

CAP. I.

1 HÆc sunt verba quæ locutus est Moyses cum omni Israel trans Jordanem: corripuit eos eò quod peccaverunt in deserto, & quia irritaverunt Deum in campestribus contra mare rubrum, & in Pharan ubi murmurati sunt adversus manna, & in Aseroth ubi irritaverunt Deum super carnes, & in eo quod fecerunt
2 vitulum aureum. Iter undecim dierum est de Oreb, per viam montis Seir, usque ad
3 Cadesbarne. Et factum est in quadragesimo anno, in undecimo mense primo die mensis, locutus est Moyses cum filiis Israel, juxta omnia quæ præceperat Dominus ut diceret
4 eis. Postquam percussit Seon regem Amorræorum, qui habitat in Esebon: & Og regem Basan, qui habitabat in
5 Astharoth in Edraï. Trans Jordanem in terra Moab, cœpit Moyses explanare doctri-
6 nam legis hujus, dicens. Dominus Deus noster locutus est nobiscum in Oreb dicens: Sufficit vobis quòd mansistis in
7 hoc monte. Revertimini & movete castra vestra & ingredimini in montem Amorræi, & in omnia vicinia ejus: quæ sunt in campestribus & in monte, & in humilioribus locis & in austro, & in portubus maris: in terram Chananæorũ et Libani, usq; ad fluviũ magnũ qui est fluvi⁹ Euphra-
8 tes. Videte quod tradidi terram in conspectu vestro: Ingredimini & possidete terram, super quam juravit Dominus patribus vestris Abraham Isaac & Jacob ut daret eam illis,
9 et filiis eorum post eos. Et dixi vobis in tempore illo, dicens: Non possum ego solus sustine-
10 re vos. Dominus Deus vester multiplicavit vos: et ecce vos estis hodie sicut stellæ cœli in multitudine.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

א

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

א

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

TEXT. ET VERSIONIS SAM. Translatio Latina.

CAPUT I.

1 HÆc sunt verba quæ locutus est Moses universo Israeli trans Jordanem in deserto, in planicie opposita mari rubro, inter Pharan, & inter Thophel, & Laban & Haseroth, & aurifodinas;
2 undecim dies sunt ab Horeb per viam montis (a) Seir usq; Cades-Barne.
3 Factumq; est in anno quadragesimo, undecimo mense, in prima mensis, ut loqueretur Moses filiis Israel secundùm omnia quæ præceperat ei Domin⁹ ad eos,
4 Postquam (b) percussit Sihon regem Amorrhæorũ qui habitabat in Hesebon, & Og regem (c) Basan qui habitabat in Astaroth in Edrai:
5 Trans Jordanem, in terra Moab (d) cœpit Moses explicare legem hanc, dicens;
6 Dominus Deus noster locut⁹ est nobis in Horeb in hunc modum; Sufficiat vobis habitâsse in monte isto,
7 Revertimini & proficiscimini, & ite in montem Amorrhæorum, & in omnem (e) viciniam ejus; in solitudinem, in montem, & in planitiem; ad Meridiem, & ad litt⁹ maris in terrã Chanaan, & Libani, usque ad fluvium magnũ, fluviũ Euphratẽ.
8 Videte, tradidi in conspectu vestro terrã quã juravi patribus vestris, Abrahã, Isaac, & Jacob, me daturum semini eorum post eos.
9 Locutus sum etiam vobis in illo tempore, dicens; Non potero solus ferre vos.
10 Dominus Deus vester multiplicavit vos. Ecce enim estis hodie sicut stellæ cœli præ multitudine.

VER. SAM. (a) Gabhlah (b) occidit (c) Batanææ (d) jus habuit (e) habitationem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بسم الله الرحمن الرحيم *

* السفر الخامس * وهو سفر الاستثناء *

* الفصل الاول *

1 * هذه المخاطبات التي كلم بها موسى بني اسرايل في عبر الاردن في البرية البيداء مقابل القلزم *
2 بين فاران وبين توفل ولابان وحصيروث وذي الذهب * مسافة احد عشر يوما من حوريب على
3 طريق جبل سعير الى رقيم برنيع * فلما كان في سنة اربعين في الاول من الشهر الحادي عشر
4 كلم موسى بني اسرايل بما امر الله به اليهم * بعد فتحه لبلد سيحون ملك الاموريين المقيم
5 بحسبون وعوج ملك البثنية المقيم في عساروث في ادرعات * في عبر الاردن في بلد ماب ابتدا
6 موسى في بيان هذه الشريعة قائلا * الله ربنا قال لنا في حوريب حسبكم المقام في هذا البر * ولوا
7 وارحلوا وادخلوا الى جبل الاموري وجميع جيرانه في الغور والجبل والسهل والداروم
8 وساحل البحر بلد الكنعانيين ولبنان الى النهر الكبير نهر الفرات * وانظروا اني قد جعلت
البلد بين ايديكم اصعدوا وحوزوه كما اقسم الله لآبائكم ابراهيم واسحاق ويعقوب ان يعطيهم
9 اياه ونسلهم بعدهم * وقلت لكم في ذلك الوقت لا استطيع وحدي ان احملكم * اذ الله ربكم
10 كثركم * فهوذا انتم اليوم ككواكب السماء كثرة *

IN NOMINE DEI MISERICORDIS & clementissimi.

Liber quintus, nempe Liber Repetitionis.

CAP. I.

1 *HÆc sunt colloquia quibus allocutus est Musa filios Israïl trans Jordanem, in deserto horrido, è regione maris rubri, inter Pharan, & inter Tophel, & Laban, & Hasiroth, & Di-dahab,*
2 *Itinere undecim dierum ab Horib, per viam montis Seir ad Racim Barni.*
3 *Cùm igitur fuisset in anno quadragesimo, in prima mensis undecimi, allocutus est Musa filios Israïl de his quæ præceperat ei Deus ad ipsos,*
4 *Post expugnatam ab eo regionem Sihon regis Amoræorum commorantis in Hesbon, & Og regis Bathaiæ commorantis in Astaroth in Adreath:*
5 *Trans Jordanem, in regione Moab, exorsus est Moses declarationem hujus Legis, dicens;*
6 *Deus Dominus noster dixit nobis in Horib; Sufficit vobis mora quam fecistis in hoc deserto,*
7 *Revertimini, & discedite, atque ingredimini ad montem Amoræi, omnesque vicinos ejus, in vallem, & montem, & planitiem, & Meridiem, & oram maritimam, regionem Chananæorum, & Libanum, usque ad flumen magnum, flumen Euphratem.*
8 *Et videte quòd jam posuerim regionem inter manus vestras, ascendite et possidete eam, prout juravit Deus patribus vestris Ebrahimo Isahac & Jacobo se daturum eam ipsis & stirpi eorum post ipsos.*
9 *Et dixi vobis in illo tempore; Non valeo solus sustinere vos.*
10 *Cùm Deus Dominus vester vos multiplicaverit; ecce enim vos hodie adæquatis stellas cæli numero.*

ספר אלה הדברים : א

mille ,vos sicut ,vos super addat vestrorum patrum Deus Dominus
11 יהוה אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלף
.vobis est locutus quemadmodum ,vobis benedicat & ;vicibus
פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם:
,vestrum onus & ,vestrum laborem gravem solus feram Quomodo
12 איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם
,intelligentes & ,sapientes viros vobis Date ? vestrã contentionem &
13 וריבכם: הבו לכם אנשים חכמים ונבנים
respondistis Et .vestra capita in eos ponam & ;vestris tribubus notos &
14 וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם: ותענו
,faciendum ad es locutus quod verbum Bonum : dixistis atque,mihi
אתי ותאמרו טוב הדבר אשר דברת לעשות:
dedi & ;notos & ,sapientes viros ,vestrarũ virgarũ capita cepi Et
15 ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידעים ואתן
,centenarũ principes & ,millium principes ;vos super capita eos
אותם ראשים עליכם שרי אלפים ושרי מאות
.vestris tribubus ,præfectos & ,decem principes & ,quinquaginta principes &
ושרי חמשים ושרי עשרת ושטרים לשבטיכם:
Audiendo:dicendo ,illo tempore in vestris judicibus præcepi Et
16 ואצוה את שפטיכם בעת ההוא לאמר שמע
,ejus fratrem inter &,virum inter justitiam judicabitis &,vestros fratres inter
בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו
,parvũ Sicut.judicio in facies agnoscetis Non .ejus peregrinum inter &
17 ובין גרו: לא תכירו פנים במשפט כקטן
judicium quia ;viri vultibus à timebitis Non .audietis magnum sic
כגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט
,me ad facietis accedere,vobis à duruerit quod verbum & : illud Deo
לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי
omnia illo tempore in vobis præcepi Et .illud audiam &
18 ושמעתיו: ואצוה אתכם בעת ההיא את כל
perambulavim' &,Choreb è sum' profecti Et .facietis quæ verba
19 הדברים אשר תעשון: ונסע מחרב ונלך
eis vidistis quod istud terribile & ,magnum desertum totum
את כל המדבר הגדול והנורא ההוא אשר ראיתם דרך
noster Deus Dominus præcepit quemadmodum ,Emoræi montis
הר האמרי כאשר צוה יהוה אלהינו
Venistis ;vos ad dixi Et .Barneah Cades ad usque venim' Et.nobis
20 אתנו ונבא עד קדש ברנע: ואמר אלכם באתם
.nobis dans noster Deus Dominus quem ,Emoræi montẽ ad usq;
עד הר האמרי אשר יהוה אלהינו נתן לנו:
,Ascende .terram tuas facies ad tuus Deus Dominus dedit Vide
21 ראה נתן יהוה אלהיך לפניך את הארץ עלה
;tibi tuorũ patrũ Deus Dominus est locutus quemadmodum ,posside
רש כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך לך
,vos omnes me ad accessistis Et .consterneris ne & ,timeas ne
22 אל תירא ואל תחת: ותקרבון אלי כלכם
nobis effodiant &,nostras facies ad viros Mittamus : dixistis &
ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את
& ,ea in ascendemus qua viam : verbum nobis referant &;terram
הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת
.eas ad veniemus quas urbes
הערים אשר נבא אליהן:

Versio VULG. LAT.

11 (Dominus Deus patrum ve-
strorum addat ad hunc nu-
merum multa millia, et bene-
dicat vobis, sicut locutus est.)
12 Non valeo solus negotia ve-
stra sustinere, & pondus ac
13 jurgia. Date ex vobis viros sa-
pientes & gnaros, & quorum
conversatio sit probata in tri-
bubus vestris, ut ponam eos
14 vobis principes. Tunc re-
spondistis mihi, Bona res est,
15 quam vis facere. Tulique de
tribubus vestris viros sapien-
tes & nobiles, et constitui eos
principes, tribunos, & centu-
riones, & quinquagenarios ac
decanos, qui docerent vos sin-
16 gula. Præcepique eis, dicens;
Audite illos, & quod justum
est judicate; sive civis sit ille,
17 sive peregrinus. Nulla erit di-
stantia personarum, ità par-
vum audietis ut magnum: nec
accipietis cujusquam perso-
nam, quia Dei judicium est.
Quòd si difficile vobis visum
aliquid fuerit, referte ad me,
18 & ego audiam. Præcepique
omnia quæ facere deberetis.
19 Profecti autem de Horeb,
transivimus per eremum ter-
ribilem & maximam, quam
vidistis, per viam montis A-
morrhæi, sicut præceperat
Dominus Deus noster nobis,
Cúmq; venissemus in Cades-
20 barne, Dixi vobis; Venistis
ad montem Amorrhæi, quem
Dominus Deus noster datu-
21 rus est nobis. Vide terram,
quam Dominus De' tuus dat
tibi: ascende & posside eam,
sicut locutus est Dominus De'
noster patrib' tuis: noli time-
22 re, nec quidquam paveas. Et
accessistis ad me omnes, atq;
dixistis; Mittamus viros qui
considerent terram: & re-
nuntient per quod iter debea-
mus ascendere, & ad quas
pergere civitates.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

11 Κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσ-
θείη ὑμῖν ὡς ἐστὲ χιλιοπλασίως, καὶ εὐλογή-
12 σαι ὑμᾶς καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν. Πῶς
δυνήσομαι (μ) μόνος φέρειν τὸν κόπον
ὑμῶν καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑμῶν καὶ τὰς ἀντιλογί-
13 ας ὑμῶν; Δότε ἑαυτοῖς ἄνδρας σοφοὺς καὶ
ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν,
καὶ (ν) καταστήσω ἐφ' ὑμῶν ἡγουμένους ὑμῶν.
14 Καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἴπατε, Καλὸν τὸ
15 ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ποιῆσαι. Καὶ ἔλαβον
ἐξ ὑμῶν ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ
συνετοὺς, καὶ κατέστησα αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ἐφ'
ὑμῶν χιλιάρχους, καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ πεν-
τηκοντάρχους, (ξ) καὶ δεκάρχους, καὶ γραμμα-
16 τοεισαγωγεῖς τοῖς κριταῖς ὑμῶν. Καὶ ἐν-
ετειλάμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ, λέγων, Διακούετε ἀναμέσον τῶν
ἀδελφῶν ὑμῶν, καὶ (ο) κρίνατε δικαίως
ἀναμέσον ἀνδρὸς, καὶ ἀναμέσον (π) ἀδελ-
17 φοῦ, καὶ ἀναμέσον προσηλύτου αὐτοῦ. Οὐκ (ϛ)
ἐπιγνώσῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, κατὰ τὸν
μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν κρινεῖς, οὐ μὴ ὑπο-
στείλῃ πρόσωπον ἀνθρώπου, ὅτι ἡ κρίσις
τοῦ θεοῦ ἐστι. καὶ τὸ ῥῆμα (σ) ὃ ἐὰν σκληρὸν
ᾖ ἀφ' ὑμῶν, ἀνοίσετε αὐτὸ ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἀ-
18 κούσομαι αὐτό. Καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν
τῷ καιρῷ (τ) ἐκείνῳ πάντας τοὺς λόγους,
19 οὓς ποιήσετε. Καὶ ἀπάραντες (υ) ἐκ Χωρὴβ
ἐπορεύθημεν πᾶσαν τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην
καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην, ἣν εἴδετε, ὁδὸν
ὄρους τοῦ Ἀμορραίου, καθότι ἐνετείλατο κύρι-
ος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν, καὶ ἤλθομεν ἕως Καδὴς
20 Βαρνή. Καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, Ἤλθετε (φ)
ἕως τοῦ ὄρους τοῦ Ἀμορραίου, (χ) ὃ κύριος ὁ
21 θεὸς ἡμῶν δίδωσιν (ψ) ὑμῖν. Ἴδετε, (ω)
παραδέδωκεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν
πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν γῆν, ἀναβάντες
(α) κληρονομήσατε ὃν τρόπον εἶπε κύ-
ριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ὑμῖν.
22 μὴ φοβεῖσθε, μηδὲ δειλιάσητε. Καὶ
προσήλθετέ μοι πάντες, καὶ εἴπατε, Α-
ποστείλωμεν ἄνδρας προτέρους ἡμῶν, καὶ
ἐφοδευσάτωσαν ἡμῖν τὴν γῆν, καὶ ἀναγ-
γειλάτωσαν ἡμῖν ἀπόκρισιν τὴν ὁδὸν
δι' ἧς ἀναβησόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς πόλεις
εἰς ἃς (β) εἰσπορευσόμεθα εἰς αὐτάς.

Dominus Deus patrum vestro-
rum adjiciat vobis sicut estis, 11
millies: & benedicat vos, sicut
locutus est vobis. Quomodò
potero solus portare molestiam 12
vestram, & pondus vestrum,
& contradictiones vestras?
Date (d) vobisipsis viros sapi-
entes & scientes & intelligen- 13
tes in tribubus vestris: & consti-
tuam super vos duces vestros.
Et respondistis mihi, & di-
xistis; Bonum est verbum, quod 14
locutus es facere. Et assumpsi
ex vobis viros sapientes, & sci- 15
entes, & intelligentes: et consti-
tui eos præesse super vos, chili-
archos, & centuriones, & quin-
quagenarios, & decanos, &
magistros (e) judicibus vestris.
Et mandavi judicibus vestris in 16
tempore illo, dicens; Audite inter
fratres vestros, & judicate justè
inter virum, & inter fratrem, &
inter proselytum ejus. Non agno-
sces faciem in judicio, juxta eum 17
qui parvus, & juxta eum qui
magnus, judicabis: non vereberis
faciem hominis, quoniam judi-
cium Dei est. Et verbum quod
durum fuerit à vobis, afferetis
illud ad me, & audiam illud.
Et mandavi vobis in tempore 18
illo, omnia verba quæ facietis.
Et promoventes è Choreb ivimus 19
omne illud desertum magnum,
& terribile, quod vidistis, viam
montis Amorrhæi, sicut manda-
vit Dominus Deus noster nobis:
& venimus usque Cades Bar-
ne. Et dixi ad vos; Venistis 20
usque ad montem Amorrhæi,
quem Dominus Deus noster dat
vobis. Videte, tradidit nobis 21
Dominus Deus vester ante fa-
ciem vestram, terram: ascen-
dentes hæreditate, quemadmo-
dùm dixit Dominus Deus pa-
trum vestrorum vobis. Nolite
terreri, neq; consternari. Et ac- 22
cessistis ad me omnes, & dixistis,
Mittamus viros priores nobis, et
explorent nobis terram, et renun-
tient nobis responsionem, viam,
per quam ascendemus in ea, &
civitates, in quas ingrediemur
in eas.

MS.A. (μ) φέρειν μόνος (ν) καταστήσω αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἡγου-
μένους (ξ) καὶ δεκαδάρχους, (ο) κρίνετε (π) τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ (ϛ)
ἐπιγνώσεσθε (σ) ὃ ἐὰν ᾖ σκληρὸν ἀφ' (τ) ἐκείνῳ τοὺς πάντας λό-
γους, (υ) ἐκ * Σωχὼθ ἐπορεύθημεν (φ) ἕως ὄρους (χ) οὗ ὁ κύ-
ριος (ψ) ἡμῖν. (ω) παραδέδωκεν κύριος (α) κληρονομεῖτε (β) εἰσ-
πορευόμεθα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

(Dominus Deus patrum vestrorum augeat 11
vos pari numero mille vicibus, & benedi-
cat vobis, quemadmodum dixit vobis,) Quo 12
igitur pacto valeam ego sustinere solus mole-
stiam vestram, & pondus vestrum, & lites
vestras? Eligite vobis viros sapientes, at- 13
que prudentes, & notos tribubus vestris,
& constituam eos præpositos vestros. Et re- 14
spondistis, ac dixistis mihi, Optimus est ser-
mo quem faciendũ dixisti. Et duxi principes 15
tribuũ vestrarum, viros sapientes, & proba-
tos, & constitui eos principes super vos, tri-
bunos, & centuriones, & quinquagenarios,
& decuriones, & Scribas pro tribubus ve-
stris. Præcepi etiã judicib' vestris in eo tem- 16
pore, & dixi eis, Audite *causas* inter fratres
vestros, & justitiã decernite inter virum &
fratrem ej', atq; hospitẽ ejus. Ne veneramini 17
vultũ *ullius* in judicio: parvum æquè ac ma-
gnum audite: ne formidetis à conspectu vi-
ri *cujuspiam*, quia judicium Dei est. Negoti-
um verò quod vos difficultate superabit, re-
ferte ad me, & audiam illud. Et præcepi vo- 18
bis eodẽ tempore res omnes quas agere de-
bebatis. Profecti itaque de Horib, ambula- 19
vim' per totũ illud desertũ vastũ & horren-
dum quod vidistis in terra montis Amoræo-
rum, quemadmodum præceperat nobis Dñs
Deus noster, & venim' usq; ad Recem super-
bam. Et dixi vobis, Venistis usq; ad montem 20
Amoræorum quem Dñs Deus noster dedit
nobis. Videte quòd dederit Dñs Deus ve- 21
ster in conspectu vestro terram, ascendite
& possidete terram, quemadmodum dixit
vobis Dñs Deus patrum vestrorum: ne for-
midetis, neq; terreamini. Vos autẽ accessistis 22
ad me omnes, & dixistis, Mittam' viros, &
explorent nobis terrã, denq; nobis respon-
sum, & indicent nobis viam per quã eundũ
sit nobis, & civitates quas ingredi debeamus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

11 יי אלהא דאבהתכון יוסף עליכון
כותכון אלף זמנין ויבריך יתכון
כמא די מליל לכון: 12 איכדין אסובר
בלחודי טורחכון ועסקיכון ודיניכון:
13 הבו לכון גברין חכימין וסוכלתנין
ומדעין לשבטיכון ואמנינון רישין
עליכון: 14 ואתיבתון יתי ואמרתון
תקין פתגמא די מללתא למעבד:
15 ודברית ית רישי שבטיכון גברין
חכימין ומדעין ומניתי יתהון רישין
עליכון רבני אלפין ורבני מאותא
ורבני חמשין ורבני עסריתא וסרכין
לשבטיכון: 16 ופקדית ית דיניכון
בעדנא ההיא למימר שמעו בין
אחיכון ותדונון קשטא בין גברא
ובין אחוהי ובין גיוריה: 17 לא
תשתמודעון אפין בדינא מלי זעירא
כרבא תשמעון לא תדחלון מן
קדם גברא ארי דינא דיי הוא
ופתגמא די יקשי מנכון תקרבון
לותי ואשמעניה: 18 ופקדית יתכון
בעדנא ההיא ית כל פתגמיא די
תעבדון: 19 ונטלנא מחורב והלכנא
ית כל מדברא רבא ודחילא ההוא
די חזיתון אורח טורא דאמוראה
כמא די פקיד יי אלהנא יתנא
ואתינא עד רקם גיאה: 20 ואמרית
לכון אתיתון עד טורא דאמוראה
די יי אלהנא יהיב לנא: 21 חזי דיהב
יי אלהך קדמך ית ארעא סק
אחסין כמא די מליל יי אלהא
דאבהתך לך לא תדחל ולא תתבר:
22 וקרבתון לותי כלכון ואמרתון
נשלח גברין קדמנא ויאללון לנא
ית ארעא ויתיבון יתנא פתגמא
ית אורחא די נסק בה וית קרויא
די נעול לותהון:

11 Dominus Deus patrum vestrorum addat sup vos millies sup id quod nunc estis: et benedicat vobis, sicut locutus est vobis.
12 Quomodo sustinebo ego solus laborem vestrú et negotia vestra et judicia vestra?
13 Date ex vobis viros sapientes & prudentes et scientes in tribubus vestris: et constituam eos principes super vos.
14 Et respondistis mihi: atq; dixistis; Rectum est verbum quod locutus es ut faciamus.
15 Et tuli principes tribuum vestrarum, viros sapientes et scientes; & constitui eos principes super vos: tribunos, et centuriones, et quinquagenarios, et decuriones; et præfectos in tribub⁹
16 vestris. Et præcepi judicibus vestris, in tempore illo, dicens: Audite inter fratres vestros et judicate rectè, inter virum et fratrem suú, et inter peregri-
17 num. Non accipiatis personam in judicio, verba parvi audietis sicut verba magni; ne timeatis à facie hominis, quoniam judicium Dei est: et rem quæ fuerit vobis difficilis, referetis ad
18 me, et audiam illam. Præcepique vobis in tempore illo, omnia verba quæ facere de-
19 beretis. Et profecti sumus de Oreb, et ambulavimus per omne desertum illud magnum et terribile quod vidistis, per viam montis Amorræi; sicut præcepit Dñs Deus noster: et venim⁹ usq; ad Cadesbarne.
20 Et dixi vobis: Venistis usque ad monté Amorræi, quem Dñs
21 Deus noster dabit nobis. Vide quòd tradidit Dominus Deus tuus terram in conspectu tuo: Ascende & posside eam, sicut locutus est tibi Dominus Deus patrum tuorum; ne timeas,
22 neque formides. Et accessistis ad me omnes vos: & dixistis; Mittamus viros ante nos, & explorent nobis terram: & referant ad nos verbum, per quam viam ascendere debemus, & ad quas urbes veniemus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VER. SAM.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

11 Dominus Deus patrum vestrorum adjiciat super vos quemadmodum estis mille vicibus, et benedicat vobis sicut locutus est vobis.
12 Quomodo feram solus negotia vestra, (f) onus vestrum, et lites vestras?
13 Date vobis viros sapientes, & intelligentes, & scientes è tribubus vestris; & ponam eos in capita vestra.
14 Respondistis autem mihi, & dixistis; Bona res est quam dixisti faciendam esse.
15 Tunc sumpsi capita tribuũ vestrarum, viros sapientes & scientes, & constitui illos capita super vos; Chiliarchos, Centuriones, Quinquagenarios, & Decuriones, & (g) Præfectos per tribus vestras.
16 Præcepi quoque judicibus vestris in tempore illo, dicens; Audite inter fratres vestros, ut (h) justè judicetis inter virum & inter fratrem ejus, atque inter peregrinum ejus.
17 Non agnoscetis faciem in judicio; sicut parvum, sic magnum audietis. Non formidabitis faciem cujusquam, nam judicium Dei hoc est: causam autem quæ difficultate vos superabit, ad me deferetis, &
18 illam audiam. Præcepi præterea vobis in tempore illo omnia quæ facturi eratis.
19 Postea profecti sumus ex Horeb, et perambulavimus omne hoc desertũ magnũ et formidabile quod vidistis, per viã montis Amorrhæi, sicut præceperat nobis Dominus Deus noster, & venimus usque Cades-Barne.
20 Tum dixi vobis; Venimus usque in montem Amorrhæi quẽ Dominus De⁹ noster tradidit nobis.
21 Vide, dedit Dominus Deus tuus in conspectu tuo terram hanc; Ascende, posside, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum: Ito, ne timeas, neque paveas.
22 Et accessistis ad me omnes, & dixistis; Mittamus viros ante nos, et explorent nobis terram, & referant nobis negotium, iter per quod ascendemus ad eam, urbes quoque ad quas venim⁹.

VER. SAM. (f) stultitiam vestram, (g) Scribas (h) veritatem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * واسل الله اله ابائكم ان يزيد فيكم مثلكم الف مرة * ويبارك فيكم كما وعدكم * كيف
12 احتمل وحدي ثقلكم وقصصكم وخصامكم * ايتوا برجال حكماء فهماء معروفين لاسباطكم *
13 اصيرهم روساء عليكم * فاجبتموني وقلتم * ما اصلح ان يعمل الامر الذي ذكرته * فاخذت
14 من اسباطكم حكماء معروفين * فجعلتهم روساء عليكم * روساء الاف * وروساء مين *
15 وروساء خمسين * وروساء عشرات * وعرفاء على اسباطكم * وامرت حكامكم في ذلك الوقت
16 وقلت لهم * اسمعوا ما بين اخوتكم * واحكموا بالعدل بين الرجل واخيه وضيفه * لا تنبلوا
17 الوجوه في الحكم * واسمعوا من الصغير كسماعكم من الكبير * ولا تحذروا احدا * فان الحكم
18 لله * واي امر صعب عليكم * فارفعوه الي حتي انظر فيه * واوصيتكم في ذلك الوقت بجميع
19 الامور التي يجب ان تعملوها * ثم رحلنا من حوريب * وسرنا الي تلك البرية العظيمة المخوفة التي
20 رايتموها على طريق جبل الاموريين * كما امر الله ربنا * حتى جينا الي رقيم برنيع * وقلت
21 لكم * قد جيتم الي جبل الاموري الذي الله ربنا معطيناه * انظر قد جعل الله ربك البلد
22 بين يديك * اصعد فحزه كما وعدك الله به اله ابائك * لا تخف * ولا تذعر * فتقدم الي كثير
منكم فقالوا * نبعث برجال بين ايدينا يرودون لنا البلد * ويردون علينا جوابا عن الطريق
الذي نصعد فيه * والقرى التي ندخل اليها *

11 Precor ergò Deum, Deum patrum vestrorum, ut augeat vos quales estis mille vicibus, & benedicat vobis sicut pollicitus est
12 vobis. Quonam pacto feram solus pondus vestrum, & historias vestras, & lites vestras?
13 Adducite viros sapientes, intelligentes, notos apud tribus vestras, ut statuam eos principes super vos.
14 Et respondistis mihi, et dixistis; Quàm consentaneum est ut fiat res ista cujus mentionẽ fecisti.
15 Tuli ergò de tribubus vestris sapientes notos, & constitui eos principes super vos, principes millenorum, et principes centenorũ, & principes quinquagenorum, et principes denorum, & præfectos super tribus vestras.
16 Et præcepi judicibus vestris in illo tempore, & dixi eis; Audite quod fuerit inter fratres vestros, & judicate cum justitia inter virum & fratrem suum, & hospitem suum.
17 Ne agnoscatis vultus in judicio, & audite pusillum quemodo audietis magnum, et ne timeatis quenquam, quia judicium Dei est. Quodcunq; verò negotium difficile vobis fuerit, referte ad
18 me, ut considerem illud. Monui etiam vos in eo tempore de rebus omnibus quas oportet ut faciatis.
19 Deinde profecti sumus de Horib, & perreximus ad illam solitudinẽ maximam & horrendam quam vidistis secus viã montis Amoræorum, prout mandaverat nobis Deus Dominus noster, donec venissemus ad Racim Barni:
20 Et dixi vobis, Jam devenistis ad montem Amorræi quem Deus Dominus noster daturus est
21 nobis. Animadverte, jam posuit Deus Dominus tuus regionem inter manus tuas, ascende, & posside eam ut pollicitus est eam tibi Deus patrum tuorum: ne timeas,
22 neque expavescas. Accesserunt autem ad me multi ex vobis, & dixerunt; Mittamus viros ante nos qui explorent nobis regionem, & reddant nobis responsum de via per quam ascendamus, & urbibus ad quas ingrediamur.

ספר אלה הדברים : א

23 וייטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט׃
24 ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד־נחל אשכל וירגלו אתה׃
25 ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר־יהוה אלהינו נתן לנו׃
26 ולא אביתם לעלת ותמרו את־פי יהוה אלהיכם׃
27 ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת יהוה אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו׃
28 אנה אנחנו עלים אחינו המסו את־לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלת ובצורת בשמים וגם־בני ענקים ראינו שם׃
29 ואמר אלכם לא־תערצון ולא־תיראון מהם׃
30 יהוה אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם׃
31 ובמדבר אשר ראית אשר נשאך יהוה אלהיך כאשר ישא־איש את־בנו בכל־הדרך אשר הלכתם עד־באכם עד־המקום הזה׃
32 ובדבר הזה אינכם מאמינם ביהוה אלהיכם׃
33 ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנתכם באש לילה לראתכם בדרך אשר תלכו־בה ובענן יומם׃
34 וישמע יהוה את־קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר׃
35 אם־יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבתיכם׃
36 זולתי כלב בן־יפנה הוא יראנה ולו־אתן את־הארץ אשר דרך־בה ולבניו יען אשר מלא אחרי יהוה׃

Versio VULG. LAT.

23 Cúmq; mihi sermo placuisset,
misi ex vobis duodecim vi-
ros, singulos de tribubus suis.
24 Qui cùm perrexissét, et ascen-
dissent in montana, venerunt
usq; ad Vallem botri: et con-
25 sideratâ terrâ, Sumentes de
fructib⁹ ejus, ut ostenderent
ubertaté, attulerũt ad nos, at-
que dixerunt; Bona est terra,
quã Domin⁹ De⁹ noster datu-
26 rus est nobis. Et noluistis a-
scendere, sed increduli ad ser-
27 moné Domini Dei nostri Mur-
murâstis in tabernaculis ve-
stris, atque dixistis; Odit nos
Domin⁹, et idcircò eduxit nos
de terra Ægypti, ut traderet
nos in manu Amorrhæi, atque
28 deleret. Quò ascendim⁹? nun-
tii terruerunt cor nostrũ, di-
centes; Maxima multitudo est,
et nobis staturâ procerior: ur-
bes magnæ, et ad cœlum usq;
munitæ, filios Enacim vidim⁹
29 ibi. Et dixi vobis, Nolite me-
30 tuere, nec timeatis eos. Domi-
n⁹ Deus, qui ductor est vester,
pro vobis ipse pugnabit, sicut
fecit in Ægypto cunctis vi-
31 dentib⁹. Et in solitudine (ipse
vidisti) portavit te Dominus
Deus tu⁹, ut solet homo gesta-
re parvulũ filiũ suũ, in omni
via per quam ambulâstis, do-
32 nec veniretis ad locũ istũ. Et
nec sic quidẽ credidistis Do-
33 mino Deo vestro, Qui præces-
sit vos in via, et metatus est lo-
cum in quo tentoria figere
deberetis, nocte ostendens
vobis iter per ignẽ, & die per
34 columnam nubis. Cúmq; au-
disset Dominus vocé sermo-
num vestrorum, irat⁹ juravit
35 & ait, Non videbit quispiam
de hominibus generationis
hujus pessimæ terram bonã
quam sub juramento pollici-
36 tus sum patribus vestris: Præ-
ter Caleb filium Jephone.
Ipse enim videbit eam, et ipsi
dabo terram, quam calcavit,
& filiis ejus, quia secutus est
Dominum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 Καὶ ἤρεσεν (γ) ἐναντίον μου τὸ ῥῆμα. καὶ
ἔλαβον ἐξ ὑμῶν δώδεκα ἄνδρας, ἄνδρα ἕ-
24 να κατὰ φυλήν. Καὶ ἐπιστραφέντες ἀνέβησαν
εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἤλθοσαν ἕως φάραγγος βό-
25 τρυος, καὶ κατεσκόπευσαν αὐτήν. Καὶ (δ)
ἐλάβοσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ
καρποῦ τῆς γῆς, καὶ κατήνεγκαν πρὸς (ε)
ὑμᾶς, καὶ ἔλεγον, Ἀγαθὴ ἡ γῆ, ἣν κύριος ὁ
26 θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. Καὶ οὐκ ἠθελή-
σατε ἀναβῆναι, ἀλλ' ἠπειθήσατε τῷ ῥήμα-
27 τι κυρίου τοῦ θεοῦ (ζ) ἡμῶν. Καὶ διεγογγύζετε
ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν, καὶ εἴπατε, Διὰ τὸ
μισεῖν κύριον ἡμᾶς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ
γῆς Αἰγύπτου παραδοῦναι ἡμᾶς (η) εἰς χεῖ-
28 ρας Ἀμορραίων, ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς. Ποῦ
ἡμεῖς ἀναβαίνομεν; οἱ δὲ ἀδελφοὶ ὑμῶν ἀπ-
έστησαν τὴν καρδίαν ὑμῶν, λέγοντες, Ἔ-
θνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνατώτερον
ἡμῶν, καὶ πόλεις μεγάλαι καὶ τετειχισμέναι
ἕως τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ υἱοὺς γιγάντων ἑωρά-
29 καμεν ἐκεῖ. Καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, Μὴ πτή-
30 ξητε, μηδὲ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν. Κύριος
ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος πρὸ
προσώπου ὑμῶν, αὐτὸς συνεκπολεμήσει
αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν
31 ὑμῖν ἐν γῇ (θ) Αἰγύπτῳ, Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ
ταύτῃ, ἣν (ι) εἴδετε, ὁδὸν ὄρους τοῦ Ἀμορ-
ραίου· ὡς τροφοφορήσει σε κύριος ὁ θεός σου,
(κ) ὡς εἴ τις τροφοφορήσαι ἄνθρωπος τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν τὴν (λ) ὁδὸν εἰς ἣν ἐπο-
32 ρεύθητε ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Καὶ
ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐκ ἐνεπιστεύσατε κυρίῳ
33 τῷ θεῷ (μ) ἡμῶν, Ὃς προπορεύεται πρό-
τερος ὑμῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκλέξασθαι ὑμῖν τό-
πον, ὁδηγῶν ὑμᾶς ἐν πυρὶ νυκτός, δει-
κνύων ὑμῖν τὴν ὁδὸν καθ' ἣν πορεύεσθε (ν)
34 ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐν νεφέλῃ ἡμέρας. (ξ) Καὶ ἤ-
κουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων (ο) ὑμῶν,
35 καὶ παροξυνθεὶς ὤμοσε, λέγων, Εἰ ὄψεταί
τις τῶν ἀνδρῶν τούτων τὴν (π) γῆν ἀγαθὴν
ταύτην, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν,
36 Πλὴν Χάλεβ υἱὸς Ἰεφοννή, οὗτος ὄψεται αὐτήν,
καὶ τούτῳ δώσω τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐπέβη, καὶ
τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ τὸ προσκεῖσθαι αὐτὸν
τὰ πρὸς κύριον.

Et placuit coram me verbum. Et 23
sumpsi ex vobis duodecim vi-
ros, virum unum per tribum.
Et conversi ascenderunt in mon- 24
tem, & venerunt in vallem
Botri, & speculati sunt eam. Et 25
sumpserunt in manibus suis de
fructu terræ, & attulerunt ad
vos, & dicebant, Bona est ter-
ra, quam Dominus Deus noster
dat nobis. Et noluistis ascendere, 26
sed increduli fuistis verbo Do-
mini Dei nostri. Et obmurmurâ- 27
stis in tabernaculis vestris, &
dixistis; Eò quòd Dominus odit
nos, eduxit nos de terra Ægy-
pti, ad tradendum nos in manus
Amorrhæorum, ad exterminan-
dos nos. Quo nos ascendimus? 28
Fratres autem vestri averterunt
cor vestrum, dicentes; Gens
magna, & multa, & potentior
nobis: & civitates magnæ, &
muratæ usque ad cælum: sed et
filios gigantum illic vidim⁹. Et 29
dixi ad vos; Ne paveatis,
neque timeatis ab eis. Dominus 30
Deus vester, qui præcedit ante
faciem vestram, ipse simul de-
bellabit eos vobiscum, secun-
dùm omnia quæcunque fecit vo-
bis in terra Ægypto, Et in deser- 31
to hoc, quod vidistis, (f) viam
montis Amorrhæi: quoniam (g)
gestabit te Dominus Deus tuus,
sicuti si quis (h) homo gestet fi-
lium suum, per omnem viam, in
qua ivistis, donec venistis ad
locum hunc. Et in verbo hoc non 32
credidistis Domino Deo nostro,
Qui procedit prior vobis in via 33
ad eligendum vobis locum, de-
ducens vos in igni nocte, osten-
dens vobis viam, per quam am-
bulatis super eam, & in nube
die. Et audivit Dominus vocem 34
sermonum vestrorum, & exacer-
batus juravit, dicens; Si videbit 35
aliquis virorum istorum terram
bonam hanc, quam juravi patri-
bus eorum, Præter Chaleb filius 36
Jephonne, hic videbit eam: &
huic dabo terrã, in quam ascen-
dit, & filiis ejus, quoniam ipse
adhæsit eis quæ ad Dominum.

MS.A. (γ) ἐνώπιόν μου (δ) ἔλαβον (ε) ἡμᾶς, (ζ) ὑμῶν. (η) εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀμορραίων, ἐξολεθρεῦσαι (θ) Αἰγύπτῳ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, Καὶ ἐν (ι) εἴδετε· ὡς ἐτροφοφόρησέν σε (κ) ὡσεὶ τροφοφορήσαι (λ) ὁδὸν ἣν (μ) ὑμῶν, Ὃς πορεύεται (ν) ἐν αὐτῇ, (ξ) Καὶ ὡς ἤκουσεν (ο) ὑμῶν, παροξυνθεὶς (π) γῆν τὴν ἀγαθὴν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et gratus fuit sermo in oculis meis, & acce- 23
pi ex vobis duodecim viros, singulos viros
ex *unaquaque* tribu. Qui conversi conscen- 24
derunt montem, & ascenderunt usque ad
torrentem Botri, & exploraverunt ter-
ram. Et sumentes manibus suis de fructi- 25
bus terræ, attulerunt ad nos, & respon-
sum dederunt nobis, dicentes; Bona est ad-
modum terra quam dat nobis Dominus De-
us noster. At noluistis ascendere, sed ex- 26
asperâstis verbum oris Domini Dei nostri,
Et murmurantes de tabernaculis vestris, di- 27
xistis, Quia odit nos Dominus, eduxit nos
de terra Ægypti ut traderet nos in manum
Amoræorum, & perderet nos. Quò ascende- 28
mus nos? fratres nostri fregerunt cor no-
strum, & dixerunt nobis, Populus ille major
& excelsior ac fortior nobis est, & civitates
maximæ sunt, & vallatæ usque ad cœlum,
quin & filios gigantum vidimus illic. Et 29
dixi vobis, Ne timeatis, neque formidetis
eos: Dominus Deus vester incedit ante vos, 30
& ipse pugnabit pro vobis, juxta omnia
quæ fecit vobiscum, in Ægypto, vobis spe-
ctantib⁹, Et in deserto: vidistis enim quòd 31
nutrierit vos Dñs De⁹ vester, sicut nutrit vir
filiũ suum, in tota terra per quam ivistis, do-
nec veniretis in locum istum. Et ne per hunc 32
quidem sermonem credebatis in Dñm Deũ
vestrum, Qui incedebat ante vos in via, ut 33
præpararet vobis locum in quo castra figere-
tis. Igne noctu indicavit vobis viam per quã
incederetis, & nube interdiu. Audivit autẽ 34
Dñs vocé verborũ vestrorum, & iratus jura-
vit, ac dixit; Non videbit ullus hominum 35
istorum, generationis hujus pessimæ, terram
bonam quam juravi me daturum patribus eo-
rum. Nonnisi Caleb filius Jophana videbit 36
illam, & ipsi dabo terram quam perambu-
lavit, & filiis ejus, eò quòd perfectè se-
cutus sit Dominum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum Onkelos.

23 ושפר בעיני פתגמא ודברית מנכון
תרין עסר גברין גברא חד
24 לשבטא: ואתפניאו וסליקו לטורא
ואתו עד נחלא דאתכלא ואלילו
25 יתה: ונסיבו בידיהון מאבא
דארעא ואחיתו לנא ואתיבו יתנא
פתגמא ואמרו טבא ארעא די יי
26 אלהנא יהב לנא: ולא אביתון
למסק וסרבתון על מימרא דיי
27 אלהכון: ואתרעמתון במשכניכון
ואמרתון בדסני יי יתנא אפקנא
מארעא דמצרים למסר יתנא
28 בידא דאמוראה לשיציותנא: לאן
אנחנא סלקין אחנא תברו ית
לבנא למימר עם רב ותקיף מננא
קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא
29 ואף בני גבריא חזינא תמן: ואמרית
30 לכון לא תתברון ולא תדחלון
מנהון: יי אלהכון דמדבר קדמיכון
מימריה יגיח לכון ככל די עבד
31 עמכון במצרים לעיניכון: ובמדברא
די חזיתא די סוברך יי אלהך כמא
די מסובר גברא ית בריה בכל
32 אורחא די הליכתון עד מיתיכון עד
אתרא הדין: ובפתגמא הדין
33 ליתיכון מהימנין במימרא דיי
אלהכון: דמדבר קדמיכון באורחא
לאתקנאה לכון אתר בית משרי
לאשריותכון בעמודא דאשתא
34 בליליא לאחזיותכון בארחא די
תהכון בה ובעמודא דעננא ביממא:
35 ושמיע קדם יי ית קל פתגמיכון ורגז
וקים למימר: אם יחזי גבר בגבריא
האלין דרא בישא הדין ית ארעא
טבתא די קיימית למתן לאבהתכון:
36 אלהן כלב בר יפנה הוא יחזינה
וליה אתן ית ארעא די דרך בה
ולבנוהי חלף די אשלים בתר דחלתא דיי:

23 Et placuit sermo in oculis me-
is: et tuli ex vobis duodecim
viros, virũ unũ de unaquaque
24 tribu. Et perrexerũt et ascen-
derũt in montem, et venerunt
usq; ad torrentẽ Botri: et ex-
25 ploraverunt terrã illã. Et tule-
runt in manibus suis de fructu
terræ, et attulerunt ad nos: &
retulerunt nobis verbum, &
dixerunt; Bona est terra, quam
26 Dñs De⁹ noster dabit nobis. Et
noluistis ascendere: et rebel-
lâstis contra verbum Dñi Dei
27 vestri. Et murmurâstis in ta-
bernaculis vestris, atq; dixistis;
Quia odio habuit nos Domi-
nus, eduxit nos de terra Ægy-
pti: ut traderet nos in manu
Amorræi, ut consumeret nos.
28 Quo nos ascendimus? fratres
nostri confregerunt cor nostrũ
dicentes, Popul⁹ multus est &
fortior nobis; et civitates ma-
gnæ et munitæ usq; ad cœlũ: fi-
lios quoq; Gigantũ vidim⁹ ibi.
29 Et dixi vobis: Ne formidetis
30 neq; timeatis eos. Verbũ Dñi
Dei vestri, qui ductor est corã
vobis, pugnabit pro vobis:
juxta omnia quæ fecit vobiscũ
in Ægypto in oculis vestris.
31 Et in solitudine, quia vidisti,
quòd portavit te Dñs Deus tu-
us, sicut portat vir filium su-
um: in omni via per quam
ambulâstis, donec veniretis ad
32 locũ istũ. Et in verbo hoc non
vos credidistis in verbo Dñi
33 Dei vestri. Qui ductor fuit co-
ram vobis in viâ, ut præpara-
ret vobis locum domus mansi-
onis in quo maneretis: in co-
lumna ignis p̃ noctẽ, ut osten-
deret vobis viam p̃ quam am-
bulâstis; et in columna nubis p̃
34 diem. Et audita est corã Dño
vox sermonum vestrorum: &
iratus est, et juravit dicens.
35 Si viderit vir, de hominibus
generationis hujus pessimæ,
terram bonam pro quã juravi
ut darem eam patribus vestris.
36 Præter Caleb filium Jephone,
qui videbit eam; & ipsi dabo
terram quam calcavit, et filiis
ejus: pro eo quòd perfectus
fuit in timore Domini.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]

VER. SAM.

23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cùm autem res placeret ocu- 23
lis meis, accepi ex vobis duo-
decim viros, virum unum
pro tribu: Qui expediti a- 24
scenderunt in montem, &
venerunt usque ad vallẽ Bo-
tri, ut explorarent eam. Et 25
acceperunt in manibus suis de
fructu terræ, quem attulerunt
nobis, retuleruntq; nobis ver-
bum, dicentes; Bona est ter-
ra quam Dominus Deus no-
ster dedit nobis. At noluistis 26
ascendere, sed rebellâstis in
verbum Domini Dei vestri.
Et murmurâstis in taberna- 27
culis vestris, & dixistis, Odio
nostri Dominus eduxit nos
de terra Ægypti, ut traderet
nos in manum Amorrhæi ad
nos exterminandũ. Quo nos 28
ascendemus, cùm fratres no-
stri (i) dissolverint cor no-
strum, dicentes, Populus ma-
jor est, & numerosior nobis,
urbes quoque magnæ sunt, et
munitæ usque (k) ad cœlos,
atque etiam filios Ænacim
vidimus ibi? Tum dixi vo- 29
bis, Nè formidetis, neque ter-
reamini ab iis: Dominus Ds 30
vester qui incedit ante faciem
vestrã, ipse pugnabit pro vo-
bis secundùm omnia quæ fe-
cit vobiscum in Ægypto in o-
culis vestris. Et in deserto 31
ubi vidisti quòd portavit te
Dominus Deus vester, non
secus ac portat vir filium suũ
per omnẽ viam quam ivistis,
usque dum veniretis in locũ
istum. Propterea tamen non 32
credidistis in Dominum De-
um vestrum: Qui incedebat 33
ante faciem vestram in viâ,
ut exploraret vobis locũ pro
castrametationibus vestris, in
igne noctu ad illuminandum
vos in via per quam incessuri
eratis, & in nube interdiu.
Audivit autẽ Dominus ver- 34
ba vestra, iratúsque est, &
juravit, dicens; Si viderit 35
quispiam ex hominibus istis,
generatio ista mala, terram
bonam quam juravi patribus
vestris; Præter Caleb filium 36
Jephone: Ipse videbit eam,
ipsique, & filiis ejus dabo
terram quam calcavit, eò
quòd plenè secutus est Do-
minum.

VER. SAM. (i) humiliàrint (k) in altum,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 فحسن ذلك عندي * فاخذت منكم اثني عشر رجلا * من كل سبط واحدا * فولوا وصعدوا الي
24
25 الجبل * وجاوا الي وادي العنقود * وجسوه * واخذوا معهم من ثمر البلد * واحدروا به الينا * وردوا
26 علينا جوابا وقالوا * ان البلد الذي الله معطيناه جيد * فلم تشاوا الصعود اليه * وخالفتم
27 امر الله ربكم * وتكلستم في اخبيتكم وقلتم * من شناة الله ايانا اخرجنا من بلد مصر
28 ليسلمنا في يدي الاموريين فيفنونا * الي اين نحن صاعدون * واخوتنا اذابوا قلوبنا بقولهم
ان القوم اكثر وارفع منا * وان قراهم كبار وحصينة * تداني السماء * حتي بني الجبابرة رايناهم
29
30 ثم * فقلت لكم * لا تهابوهم * ولا تخافوهم * الله ربكم السائر دون بين ايديكم هو يحارب عنكم كما صنع
31 بمصر بحضرتكم * وكما رايتم في البر من ان الله ربكم حملكم كما يحمل المرء ولده اشفاقا * في كل
32
33 طريق سرتم فيها * الي ان جيتم الي هذا الموضع * وفي هذا الامر افلا تومنون بالله ربكم * السائر
دون امامكم في الطريق ليصلح لكم * مكانا لنزولكم * وبالنار ليلا ليريكم الطريق الذي تسلكونه *
34
35 وبالغمام نهارا * فسمع الله كلامكم * فسخط عليكم واقسم قايلا * لا راي رجل من هولاء الناس
36 هذا الجيل الردي البلد الذي اقسمت ان اعطيه لابايكم * سوي كالب بن يفنا * فانه يراه *
وله اعطي البلد الذي سلكه ولبنيه * لما اتبع طاعة الله *

Pergratum fuit hoc mihi, et tuli ex vobis 23
duodecim viros, è singulis tribubus unum:
Qui conversi ascenderunt in montem, & 24
devenerunt ad vallem botri, eamq; explo-
raverunt. Et sumpserunt secum de fructi- 25
bus regionis, & attulerunt eos ad nos, &
reddiderunt nobis responsum, ac dixerunt;
Sanè regio quam Deus daturus est nobis,
optima est. Nihilominus noluistis ascen- 26
dere ad eam, & contradixistis præcepto
Dei Domini vestri; Et turmatim coacervati 27
ti in tentoriis vestris, dixistis, Ex odio Dei
erga nos eduxit nos è regione Ægypti, ut
proderet nos in manus Amorræorum, ut ab-
sumant nos. Quò nam ascensuri sumus? 28
siquidem fratres nostri liquefecerunt corda
nostra, dicendo quòd populus ille copio-
sior & excelsior sit nobis, & quòd urbes
eorum magnæ sint atq; munitæ, cœlum at-
tingentes: quinetiam filios gigantum vidi-
mus ibi. Dixi vobis, Ne formidetis eos, 29
neq; metuatis illos. Deus Dominus vester 30
cujus lumen graditur ante vos, ipse pu-
gnabit pro vobis, quemadmodum fecit in
Ægypto in præsentia vestra, Et quemad- 31
modum vidistis in solitudine, ex eo quòd
Deus Dominus vester portaverit vos, ut
portat vir natum suum pietate motus, in
quacunq; via per quam iter fecistis, donec
veniretis ad hunc locum. Et per res hujus- 32
modi nonne credetis in Deum Dominum
vestrum, Cujus lumen graditur ante vos 33
per viam, ut præparet vobis locum pro ha-
bitatione vestra: & quidem per ignem no-
ctu, ut ostendat vobis iter per quod ambu-
letis, & per nubem interdiu? Audivit au- 34
tem Deus sermonem vestrum et iratus est
vobis, & juravit dicens; Non est visurus 35
ullus ex his hominibus, hac generatione
malâ, regionẽ quam juravi me daturum
patribus eorum, Excepto Caleb filio Je- 36
phonnæ: is enim videbit eã, et ipsi dabo re-
gionem per quã ambulavit, ac filiis ejus,
eò quòd sectatus sit obedientiam Dei.

ספר אלה הדברים : ב

tu Etiam : dicendo ,vos propter Dominus est iratus me *in* Etiam
37 גם־בי התאנף יהוה בגללכם לאמר גם־אתה
ipse *,suas facies ad stans* , Nun filius Jehosuah .illuc ingredièris non
38 לא־תבא שם: יהושע בן־נון העמד לפניך הוא
eam faciet hæreditare ipse quia ,robora ipsum : illuc ingredietur
יבא שמה אתו חזק כי־הוא ינחלנה את־
vestri filii & *,erit* prædam in ,dixistis *quem vester parvulus* Et .Israel
39 ישראל: וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם
,illuc intrabunt ipsi ,malum & bonum hodie cognoverunt non qui
אשר לא־ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה
respicite vos Et .eam hæreditate accipient ipsi & ,eam dabo eis &
40 ולהם אתננה והם יירשוה: ואתם פנו
,respondistis Et.Suph maris *via* , desertum in proficiscimini & *,vobis*
41 לכם וסעו המדברה דרך ים־סוף: ותענו
pugnabim^9 &,ascendemus nos ; Domino Peccavimus :me ad dixistis &
ותאמרו אלי חטאנו ליהוה אנחנו נעלה ונלחמנו
accinxistis & ,noster Deus Dominus nobis præcepit quæ omnia juxta
ככל . אשר־צונו יהוה אלהינו ותחגרו
dixit Et .montem in ascendere *surgistis* & ,*sui belli vasa vir*
42 איש את־כלי מלחמתו ותהינו לעלת ההרה: ויאמר
quia ,pugnetis ne & ,ascendatis Ne : eis Dic : me ad Dominus
יהוה אלי אמר להם לא תעלו ולא־תלחמו כי
,vestrorum inimicorū aspect^b ad percutiamini non & *,vestro interiori in ego* non
אינני בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם:
,Domini os irritastis & ;audistis non & , vos ad sum locutus Et
43 ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את־פי יהוה
Emoræus est egressus Et .montem in ascendistis &,egistis superbè &
44 ותזדו ותעלו ההרה: ויצא האמרי
, vos sunt persecuti &;vestri occursum in , isto monte in *habitans*
הישב בהר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם
Sehir in vos contriverunt & ;apes *facerent* quemadmodum
כאשר תעשינה הדברים ויכתו אתכם בשעיר
non & : *Domini facies ad* flevistis &,estis reversi Et .Chormah ad usque
45 עד־חרמה: ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא־
mansistis Et *.vos ad aures arrexit* non & *,vestra voce in* Dominus audivit
46 שמע יהוה בקלכם ולא האזין אליכם: ותשבו
.mansistis quibus dies secundū ;multis diebus Cades in
בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם:

CAP. II. ב

quēadmodū,Suph maris *via* desertum in sum^9 profecti &,nos vertim^9 Et
1 ונפן ונסע המדברה דרך ים־סוף כאשר
.multis diebus Sehir montē circumivimus &;me ad Domin^9 est locut^9
דבר יהוה אלי ונסב את־הר־שעיר ימים רבים:
montem circumisse vobis *Multum* : dicendo me ad Dominus dixit Et
2 ויאמר יהוה אלי לאמר: רב־לכם סב את־ההר
3 Vos : dicendo præcipe populo Et .aquilonem ad *vobis respicite*:istum
4 הזה פנו לכם צפנה: ואת־העם צו לאמר אתם
;Sehir in *habitantium* Esau filiorū vestrorū fratrū *termino in transeuntes*
עברים בגבול אחיכם בני־עשו הישבים בשעיר
.valde *custodiemini* & ,vobis à timebunt &
וייראו מכם ונשמרתם מאד:

Versio VULG. LAT.

37 Nec miranda indignatio in populum, cùm mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit, Nec tu ingrediêris illuc.
38 Sed Josue filius Nun minister tuus, ipse intrabit pro te: hunc exhortare & robora, & ipse sorte terram dividet Israeli.
39 Parvuli vestri, de quibus dixistis, Quòd captivi ducerentur; & filii qui hodiè boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur : & ipsis dabo terram, & possidebunt eam.
40 Vos autem revertimini & abite in solitudinem per viam
41 Maris rubri. Et respondistis mihi , Peccavimus Domino : ascendemus & pugnabimus, sicut præcepit Dominus Deus noster. Cúmq; instructi armis
42 pergeretis in montem, Ait mihi Dominus , Dic ad eos; Nolite ascendere , neque pugnetis, non enim sum vobiscū: ne cadatis coram inimicis ve-
43 stris. Locutus sum, & non audistis : sed adversantes imperio Domini , & tumentes superbiâ, ascendistis in mon-
44 tem. Itaque egressus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obviàm veniens, persecutus est vos , sicut solent apes persequi : & cecidit de
45 Seir usque Horma. Cúmque reversi ploraretis coram Domino, non audivit vos , nec voci vestræ voluit acquiescere.
46 Sedistis ergò in Cadesbarne multo tempore.

CAP. II.

1 PRofectique inde venimus in solitudinem , quæ ducit ad Mare rubrū, sicut mihi dixerat Dominus : & circuivimus montem Seir longo tempore.
2 Dixitque Dominus ad me ,
3 Sufficit vobis circuire montem istum : ite contra Aqui-
4 lonem. Et populo præcipe, dicens; Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

37 Καὶ ἐμοὶ ἐθυμώθη κύριος δι' ὑμᾶς, λέ-
38 γων, Οὐδὲ σὺ ἐ μὴ εἰσέλθῃς ἐκεῖ. Ἰησοῦς υἱὸς Ναυὴ ὁ παρεστηκώς σοι, οὗτος εἰσελεύσεται ἐκεῖ. αὐτὸν κατίσχυσον, ὅτι αὐτὸς (ρ) κατακληρονομήσει αὐτὴν τῷ Ἰσραήλ. (σ)
39 Καὶ πᾶν παιδίον νέον ὅστις οὐκ οἶδε σήμερον ἀγαθὸν ἢ κακὸν, οὗτοι εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ τούτοις δώσω αὐτὴν, καὶ αὐτοὶ κλη-
40 ρονομήσουσιν αὐτήν. Καὶ ὑμεῖς ἐπιστραφέντες ἐστρατοπεδεύσατε εἰς τὴν ἔρημον,
41 ὁδὸν τὴν ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Καὶ ἀπεκρίθητε, καὶ (τ) εἴπατε, Ἡμάρτομεν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἡμεῖς ἀναβάντες (υ) πολεμήσομεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν. καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ συναθροισθέντες ἀνεβαίνετε
42 εἰς τὸ ὄρος. Καὶ εἶπε κύριος πρός με, Εἰπὸν αὐτοῖς, Οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ μὴ πολεμήσετε, οὐ γάρ εἰμι μεθ' ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ συντριβῆτε ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.
43 Καὶ ἐλάλησα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου· καὶ παρέβητε τὸ ῥῆμα κυρίου· καὶ παραβια-
44 σάμενοι, ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀμορραῖος ὁ κατοικῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εἰς συνάντησιν ὑμῖν, καὶ κατεδίωξεν ὑμᾶς ὡσεὶ ποιήσαισαν αἱ μέλισσαι, καὶ ἐτίτρωσκον ὑμᾶς ἀπὸ Σηεὶρ ἕως Ἑρμᾶ.
45 Καὶ καθίσαντες ἐκλαίετε (φ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσε κύριος
46 τῆς φωνῆς ὑμῶν οὐδὲ προσέσχεν ὑμῖν. Καὶ ἐνεκάθησθε ἐν Κάδης ἡμέρας πολλὰς, ὅσας ποτὲ ἡμέρας ἐνεκάθησθε.

Et mihi iratus est Dominus pro- 37
pter vos, dicens; Neque tu introibis illuc. Jesus filius Naue, 38
qui assistit tibi , hic introibit illuc. Ipsum conforta, quoniam ipse in hæreditatem sortietur eam ipsi Israel. (i) Et omnis 39
parvulus junior, quicunque non novit hodiè bonum vel malum, ibi introibunt illuc: & his dabo eam, & ipsi hæreditabunt eam. Et vos conversi (k) ca- 40
stra movistis in desertum, viam, quæ super rubrum Mare. Et respondistis , & dixistis; 41
Peccavimus ante Dominum Deum nostrum. Nos ascendentes bellabimus juxta omnia, quæcunque mandavit Dominus Deus noster nobis. Et sumentes unusquisque vasa sua bellica, & congregati ascendistis in montem. Et dixit Dominus ad me, 42
Dic eis, Non ascendetis, neque bellabitis : non enim sum vobiscum ; & non conteramini in conspectu inimicorum vestrorum, Et locutus sum vobis, & non 43
exaudîstis me : & transgressi estis verbum Domini : (l) & vim facientes, ascendistis in montem. Et exiit Amorrhæus 44
habitans in monte illo in occursum vobis, et persecutus est vos, sicut facerent apes: et vulnerabant vos à Seir usq; Herma. Et 45
sedentes flebatis ante Dominum Deum nostrum : & non exaudivit Dominus vocē vestram, neq; attendit vobis. Et sedistis 46
in Cades diebus multis, quot utique diebus sedistis.

MS.A. (ρ) κατακληροδοτήσει (σ) Καὶ τὰ παιδία ὑμῶν, ἃ εἴπατε ἐν διαρπαγῇ ἔσεσθε, καὶ πᾶν παιδίον (τ) εἴπατέ μοι, Ἡμάρτομεν ἐναντίον κυρίου (υ) πολεμήσομεν (φ) ἔναντι κυρίου, καὶ οὐκ

ΚΕΦ. β'.

1 ΚΑὶ ἐπιστραφέντες ἀπήραμεν εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν θάλασσαν ἐρυθρὰν, ὃν τρόπον ἐλάλησε κύριος πρός με, καὶ ἐκυκλώσαμεν
2 τὸ ὄρος τὸ Σηεὶρ ἡμέρας πολλάς. Καὶ εἶπε
3 κύριος πρός με, Ἱκανούσθω ὑμῖν κυκλοῦν τὸ ὄρος τοῦτο· ἐπιστράφητε οὖν (α) ἐπὶ
4 Βοῤῥᾶν. Καὶ τῷ λαῷ ἔντειλαι, λέγων, Ὑμεῖς παραπορεύεσθε διὰ τῶν ὁρίων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν Ἡσαῦ, οἳ κατοικοῦσιν ἐν Σηεὶρ, καὶ φοβηθήσονται ὑμᾶς, καὶ (β) εὐλαβηθήσονται ὑμᾶς σφόδρα.

CAP. II.

ET conversi promovimus in 1
desertum, viam Mare rubrum; quemadmodùm locutus est Dominus ad me, & circuivimus montem Seir diebus multis. Et 2
dixit Dominus ad me, Suffici- 3
at vobis circuire montem hunc: Convertimini igitur ad Aquilonem. Et populo præcipe, dicens; 4
Vos transibitis per fines fratrum vestrorum filiorum Esau habitantium in Seir: et timebunt vos, & (a) verebuntur vos valdè.

MS.A. (α) πρὸς Βοῤῥᾶν. (β) εὐλαβηθήσονται σφόδρα.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
[illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]

Quin & mihi iratus est Dñs causâ vestri, & 37
dixit ad me, Et ne tu quidē ingrediêris illûc;
Sed Jesus fili^9 Nun qui stat corā te, is ingre- 38
dietur illuc : ipsum corrobora, quoniā ipse
hæredē ejus *terræ* instituet Israelem. Et pu- 39
bes vestra quam dixistis prædæ futurā, & filii
qui ignorant hodiè bonum & malū, ipsi ingredientur illuc, ipsis dabo illam, ipsiq; eam
possidebunt. Vos autē conversi proficiscimi- 40
ni ad desertū, ad viam maris Suph. Et re- 41
spondentes, dixistis mihi, Peccavimus coram
Dño Deo nostro, nos ascendemus & pugnabimus prout jussit Dñs Deus noster, & armâstis vos unusquisq; instrumentis suis bellicis,
& mutuò vos concitâstis ad ascendendum in
montē. Et dixit mihi Dñs, Dic eis, Ne ascen- 42
datis, & ne pugnetis, quia non sum vobiscum, ne fortè conteramini ante hostes ve-
stros. Et dixi vobis, & non audistis, sed exa- 43
cerbâstis verbum oris Domini, & ausi estis,
& conscendistis montem. Et egressi A- 44
morræi qui habitabāt in monte illo ad occursum vestrū, persequuti sunt vos velut apes
fumo irritatæ, & expulerunt vos è Soir usq;
ad Horma. Et sedentes plorâstis coram Do- 45
mino, & non exaudivit Dñs vocē vestrā, nec
auscultavit vos. Et sedistis in Recem diebus 46
multis, secundùm dies *videlicet*, quibus *ibi*
sedistis.

CAP. II.

DEinde conversi, profecti sumus in deser- 1
tum ad viam maris Suph, quemadmodum dixerat mihi Dominus, & circuivimus
montem Soir diebus multis. Et dixit ad me 2
Dominus, A multo jam tempore circumitis 3
montem istum, revertimini ad Aquilonem.
Et populo præcipe, & dic eis, Vos transitu- 4
ri estis per limitem fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Soir, & timebunt
à vobis : Cavete diligentèr.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

37 אף עלי הוה רגז מן קדם יי בדילכון
למימר אף את לא תיעול תמן
38 יהושע בר נון דקאים קדמך הוא
ייעול תמן יתיה תקף ארי הוא
יחסנינה לישראל : וטפלכון די
39 אמרתון לביזא יהי ובניכון די לא
ידעו יומא דין טב וביש אנון ייעלון
לתמן ולהון אתנינה ואנון ירתונה :
40 ואתון אתפנו לכון וטולו למדברא
אורח ימא דסוף : ואתיבתון ואמרתון
41 לי חבנא קדם יי אנחנא נסק ונגיח
קרב ככל דפקדנא יי אלהנא
וזרזתון גבר ית מני קרביה ושריתון
למסק לטורא : ואמר יי לי אמר
42 להון לא תסקון ולא תגיחון קרב
ארי לית שכנתי ביניכון ולא
תתברו קדם בעלי דבביכון :
ומלילית עמכון ולא קבלתון
43 וסרבתון על מימרא דיי וארשעתון
וסלקתון לטורא : ונפק אמוראה
44 דיתב בטורא ההוא לקדמותכון
ורדפו יתכון כמא דנתזן דבריתא
וטרדו יתכון בשעיר עד חרמה :
45 ותבתון ובכיתון קדם יי ולא קביל
צלותכון ולא אצית למלליכון :
46 ויתבתון ברקם יומין סגיאין כיומיא
די יתבתון :

ב

1 ואתפנינא ונטלנא למדברא אורח
ימא דסוף כמא די מליל יי עמי
ואקפנא ית טורא דשעיר יומין
2 סגיאין : ואמר יי לי למימר : סגי לכון
3 דאקפתון ית טורא הדין אתפנו
4 לכון צפונא : וית עמא פקד למימר
אתון עברין בתחום אחוכון בני
עשו דיתבין בשעיר וידחלון מנכון
ותסתמרון לחדא :

TARGUM ONKELOS.

37 Contra me quoq; fuit ira à facie Dñi propter vos, dicens : Tu quoq; non ingredieris il-
38 luc. Josue filius Nun qui stat coram te, ipse ingredietur illuc : ipsum robora, quia ipse hæreditare faciet terram Isra-
39 el. Et familia vestra de quâ dixistis, in prædam erit, et filii vestri qui nesciunt hodie bonum & malum, ipsi ingredientur illuc: & illis dabo illam, & ipsi hæreditabunt eam.
40 Vos autem revertimini: et proficiscimini in desertum, p viam maris rubri.
41 Et respondistis & dixistis mihi; Peccavimus coram Dño : nos ascendemus & pugnabimus, juxta omnia quæ præcepit nobis Dñs Deus noster: & accinxistis vos unusquisque armis bellicis; & cœpistis ascendere in montē.
42 Et dixit Dominus ad me; Dic eis, Ne ascendatis, nec pugnetis; quoniam majestas mea non habitat inter vos: ne conteramini coram inimicis ve-
43 stris. Locutusque sum vobiscum, & non obedîstis: sed rebellâstis in verbum Domini; & impiè egistis, & ascendi-
44 stis in montem. Et egressus est Amorræus, qui habitabat in monte illo; et persecut⁹ est vos, sicut persequuntur apes : & percusserunt vos in Seir usq;
45 ad Hormam. Et conversi estis et plorâstis coram Dño: et non suscepit Dñs orationē vestrā, neq; auscultavit verba vestra.
46 Et habitâstis in Cades diebus multis, sicut dies quibus habitâstis.

CAP. II.

1 ET perreximus, et profecti sum⁹ in desertū p viā maris rubri, sicut locut⁹ est Dñs mecū: & circuivimus montē Seir di-
2 ebus multis. Et ait Dñs ad me
3 dicens. Sufficit vobis circuire montem istum : declinate vos
4 ad Aquilonem. Et populo præcipe dicens : vos transitis per terminum fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir: et timebunt vos, cavete nimis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET SAM. VER. Translatio Latina.

37 Etiā contra me iratus est Do-
minus propter vos, dicens; Neque tu ingrediêris illuc.
38 Josue filius Nun qui stat coram te, ipse ingredietur illuc: ipsū corrobora, ipse enim distribuet eam Israeli in hæreditatem.
39 Parvuli verò vestri de quibus dixistis, In prædā erunt, & filii vestri ingredientur illuc, ipsisque tradam eam, & hæreditabunt eam.
40 Vos itaque revertimini, & proficiscimini in desertum per viam maris rubri.
41 Respondistis autem, & dixistis mihi, Peccavimus Domino Deo nostro, nos ascendemus, & pugnabimus juxta omnia quæ præcepit nobis Dominus Deus noster; & accinxistis singuli instrumenta sua bellica, & congregavistis vos ut ascenderetis in montē.
42 Tum dixit Dominus mihi, Dic eis; Non ascendetis, neque pugnabitis; quoniā non sum in medio vestri, ut non (l) percutiamini coram inimicis vestris.
43 Hæc autem locutus sum vobis, at non audivistis, sed rebelles fuistis in verbum Domini Dei vestri, (m) superbiāq; tumentes ascendistis in montem.
44 Et egressus est Amalecita, & Chananæus habitans in monte isto obviàm vobis, et persecuti sunt vos (n) non secus quàm faciunt apes, percusserūntque vos in (o) Seir usque Horma.
45 Posteà sedistis, & flevistis corā Domino, sed non audivit Dominus vocem vestrā, neq; attendit vobis.
46 Itaque mansistis in Cades diebus multis, juxta dies quibus manseratis.

CAP. II.

1 REvertentes autē profecti sumus in desertū per viam maris rubri, sicut locutus fuerat mihi Dominus, et circuimus montē (a) Seir diebus multis.
2 Tum locutus est mihi Domin⁹ in hunc modū;
3 Sufficiat vobis circuire montem istum, convertite vos ad Septentrionē.
4 Populo verò præcipe, dicens; Vos transitis per fines fratrum vestrorū filiorum Esau habitantium in (b) Seir; formidabunt autem vos, ideo custodietis vos plurimùm.

VER. SAM. (l) confringamini (m) audacesque fuistis & (n) sicut facta verba, (o) Gabhlah (a) Gabhlah (b) Gabhlah;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

37 وعليّ ايضا سخط الله بسبب ما حدث اذ باجرتم فقال ايضا انت لا تدخلها * بل يوشع بن نون
38 القائم بين يديك هو يدخلها فشدده فانه يورثها لبني اسرائيل * واطفالكم الذين توهمتم انهم
39 يكونون غنيمة وبنوكم الذين هم اليوم لا يعرفون خيرا ولا شرا هم يدخلونها واعطيهم اياها
40 فيحوزونها * واما انتم فولوا وارحلوا في البر الى طريق بحر القلزم * فاجبتموني بان قلتم قد
41 اخطانا لله نحن نصعد فنحارب اهلها كما امرنا الله ربنا فتقلد كل واحد منكم الة حربه وبادرتم
42 لتصعدوا في الجبل * فقال الله لي قل لهم لا تصعدوا ولا تحاربوهم فاني لست معكم لئلا تنهزموا
43 بين ايدي اعدائكم * فقلت لكم ذلك ولم تقبلوا بل خالفتم الله وتوقحتم في صعود الجبل
44 * فخرج الاموريون المقيمون في ذلك البلد للقائكم فطلبوكم كما تلسع النحل وحطموكم في ساعير الى
45 حرما * فرجعتم باكين بين ايدي الله فلم يسمع صوتكم ولا اجابكم * فاقمتم في رقيم مدة
46 طويلة شبيهة بسائر ما اقمتم *

* الفصل الثاني *

1 * ثم ولينا ورحلنا في البلد طريق بحر القلزم كما امرني الله واستدرنا الى ساعير مدة طويلة * ثم
2 كلمني الله قائلا * حسبكم من الاحاطة بهذا الجبل ولوا عنه شمالا * ومر قومك وقل
3 لهم انكم جائزون في تخم اخوتكم بني العيص المقيمين بساعير فسيخافونكم
4 فاحذروا جدا *

37 Et mihi etiam iratus est Deus ob ejus rei caussam quæ contigit quando recessistis, & ait; Etiam tu non ingrediêris in eam;
38 Sed Jusaa filius Nun qui adstat coram te, ipse ingredietur eam : ipsum ergò robora, quoniam ipse hæreditate dividet eam inter filios Israël.
39 Et infantes vestri quos arbitrati estis fore prædam, & filii vestri qui hodie nesciunt bonum vel malum, ipsi ingredientur eam, & ipsis dabo illam, & possidebunt eam.
40 Vos autem revertimini, et proficiscimini per solitudinem ad viam maris rubri.
41 Et respondistis mihi, dicentes; Jam peccavimus in Deum, nos ascendemus, & oppugnabimus incolas ejus, sicut mandavit nobis Deus Dominus noster: & accinxit se quilibet vestrûm instrumentis suis bellicis, & festinè ascendistis ad montem.
42 Et dixit mihi Deus, Dic eis; Ne ascendatis, neque oppugnetis eos : ego enim non sum vobiscum, ne fortè profligemini ante inimicos vestros.
43 Et retuli vobis hoc, at non acquievistis, sed contradixistis Deo, & audacter conscendistis montem.
44 Et egressi Amoræi habitantes in illa regione ad occursum vestrum, persecuti sunt vos non secus ac pungunt apes, & contriverunt vos in Seir usq; ad Horma.
45 Et reversi estis lugentes coram Domino: sed non audivit vocem vestram, nec respondit vobis.
46 Itaque mansistis in Racim longo intervallo simili cæteris quibus eratis commorati.

CAPUT. II.

1 DEinde versi, profecti sumus per regionem viâ maris rubri quemadmodum jusserat mihi Dominus, & circumvagati sumus ad Seir longo intervallo.
2 Tum allocutus est me Deus, dicens;
3 Sufficit vobis circuire hunc montem, deflectite ab eo sinistram versùs.
4 Et præcipe populo tuo, et dic eis; Vos transituri estis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau habitantium in Seir, & metuent vos : At cavete plurimùm

ספר אלה הדברים : ב

ad usque eorū terra de vobis dabo non quia ,eis cum litem misceatis Ne
5 אל־תתגרו בם כי לא־אתן לכם מארצם עד
Sehir montē dedi Esau ipsi hæreditatem quia ;pedis vola calcationē
מדרך כף־רגל כי־ירשה לעשו נתתי את־הר שעיר
aquam etiam & :comedetis & ,argento in eis ab frangetis Cibum
6 אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגם־מים
tuus Deus Dominus Quia :bibetis & ,argento in eis ab fodietis
7 תכרו מאתם בכסף ושתיתם : כי יהוה אלהיך
magnū desertum tuū ambulare novit ;tuæ man⁹ opere omni in tibi benedixit
ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את־המדבר הגדל
indiguisti non ;tecū tuus Deus Dominus , annis quadraginta Jam .istud
הזה זה ארבעים שנה יהוה אלהיך עמך לא חסרת
,Sehir in habitantibus ,Esau filiis nostris fratrib⁹ à transivimus Et .re
8 דבר : ונעבר מאת אחינו בני־עשו הישבים בשעיר
transivim⁹ &,nos vertim⁹ & :Hesiongaber ab &,Elath ab planiciei via à
מדרך הערבה מאילת ומעצין גבר ונפן ונעבר
angustiet Ne : me ad Dominus dixit Et .Moab deserti via
9 דרך מדבר מואב : ויאמר יהוה אלי אל־תצר
tibi dabo non quia :bello eis cum te misceas neque ,Moab
את־מואב ואל־תתגר בם מלחמה כי לא־אתן לך
.hæreditatē Har dedi Loth filiis quia,hæreditatē ej⁹ terra de
מארצו ירשה כי לבני־לוט נתתי את־ער ירשה :
,multus & ,magnus populus ,ea in habitabant antea Emim
10 האמים לפנים ישבו בה עם גדול ורב
,ipsi etiam reputabantur Gigantes .Hanachim sicut ,excelsus &
11 ורם כענקים : רפאים יחשבו אף־הם
Sehir in Et .Emim eis vocabant Moabitæ & : gigantes sicut
12 כענקים והמאבים יקראו להם אמים : ובשעיר
,eos possederunt Esau filii & ,antea Chorim habitaverunt
ישבו החרים לפנים ובני עשו יירשום
fecit quemadmodum ,eis pro habitaverunt & ,suis faciebus à eos contriverūt &
וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה
,eis Dominus dedit quam suæ hæreditatis terra in Israel
ישראל לארץ ירשתו אשר־נתן יהוה להם :
transivimus Et .Zered torrentem vobis transite & ,surgite Nunc
13 עתה קמו ועברו לכם את־נחל זרד ונעבר
Cades de ambulavimus quibus dies Et .Zered torrentem
14 את־נחל זרד : והימים אשר־הלכנו מקדש
octo & triginta ,Zered torrentem transivimus quo usque ,Barneah
ברנע עד אשר־עברנו את־נחל זרד שלשים ושמנה
interiori de belli virorum generatio omnis consumi ad usque ,anni
שנה עד־תם כל־הדור אנשי המלחמה מקרב
etiam Et .eis Dominus juravit quemadmodum ,castrametationis
המחנה כאשר נשבע יהוה להם : וגם
15 ,castrametationis interiori ex eos conterendū ad eos in fuit Domini manus
יד־יהוה היתה בם להמם מקרב המחנה
viri omnes fuerunt consumpti quando fuit Et .eos consumendum ad usque
16 עד תמם : ויהי כאשר־תמו כל־אנשי
:populi interiori ex moriendum ad ,belli
המלחמה למות מקרב העם :

Versio VULG. LAT.

5 Videte ergò diligenter ne moveamini contra eos : neque enim dabo vobis de terra eorū quantum potest unius pedis calcare vestigiū, quia in possessionem Esau dedi mon-
6 tem Seir. Cibos emetis ab eis pecuniâ, & comedetis : aquam emptam haurietis, & bibetis.
7 Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuū tuarū : novit iter tuum, quomodò transieris solitudinem hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil
8 tibi defuit. Cúmq; transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestrem de Elath, & de Asiongaber, venimus ad iter, quod ducit in de-
9 sertum Moab. Dixitque Dominus ad me, Non pugnes contra Moabitas, nec ineas adversùs eos prælium : non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Lot tradidi Ar in possessionem.
10 Emim primi fuerunt habitatores ejus, populus magnus, & validus, & tam excelsus, ut de
11 Enacim stirpe, Quasi gigantes, crederentur, & essent similes filiorum Enacim. Denique Moabitæ appellant eos Emim.
12 In Seir autem priùs habitaverunt Horrhæi : quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filii Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis suæ,
13 quam dedit illi Dominus. Surgentes ergò ut transiremus torrentem Zarad, venimus ad
14 eum. Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit : donec consumeretur omnis generatio hominū bellatorū de castris, sicut ju-
15 raverat Domin⁹ : Cujus man⁹ fuit adversū eos, ut interirent
16 de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, (γ) οὐ γὰρ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν οὐδὲ βῆμα ποδὸς, ὅτι ἐν κλήρῳ δέδωκα τοῖς υἱοῖς Ἡσαῦ
6 τὸ ὄρος τὸ Σηείρ. Ἀργυρίου βρώματα ἀγοράσατε (δ) παρ' αὐτῶν καὶ φάγεσθε, καὶ ὕδωρ μέτρῳ λήψεσθε παρ' αὐτῶν ἀργυρίου καὶ πίεσθε.
7 Ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εὐλόγησέ σε ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. διάγνωθι πῶς διῆλθες τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ τὴν φοβερὰν (ε) ἐκείνην. ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ· οὐκ ἐπεδεήθης ῥήματος.
8 Καὶ παρήλθομεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς Ἡσαῦ, τοὺς κατοικοῦντας ἐν Σηείρ, παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν Ἄραβα ἀπὸ Αἰλὼν καὶ ἀπὸ (ζ) Γεσιὼν Γάβερ· καὶ (η) ἐπιστρέψαντες παρήλθομεν
9 ὁδὸν ἔρημον Μωάβ. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ, Μὴ ἐχθραίνετε τοῖς Μωαβίταις, καὶ μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ (θ) δῶ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ὑμῖν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰρ υἱοῖς Λὼτ δέδωκα τὴν Ἀροὴρ
10 κληρονομεῖν. (ι) Οἱ Ὀμμὶν πρότεροι ἐνεκάθηντο ἐπ' αὐτῆς, ἔθνος μέγα καὶ πολὺ, (κ) καὶ ἰσχύοντες, ὥσπερ οἱ (λ) Ἐνακίμ.
11 Ῥαφαὶν λογισθήσονται καὶ οὗτοι (μ) ὥσπερ καὶ οἱ Ἐνακίμ· καὶ οἱ Μωαβῖται ἐπονομάζουσιν
12 αὐτοὺς (ν) Ὀμμίν. Καὶ ἐν Σηεὶρ ἐνεκάθητο ὁ Χορραῖος πρότερον, (ξ) καὶ υἱοὶ Ἡσαῦ ἀπώλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξέτριψαν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐποίησεν Ἰσραὴλ τὴν (ο) γῆν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἣν (π) δέδωκε κύ-
13 ριος αὐτοῖς. Νῦν οὖν (ρ) ἀνάστητε καὶ ἀπαίρετε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε τὴν φάραγγα
14 Ζαρέτ. Καὶ αἱ ἡμέραι ἃς παρεπορεύθημεν ἀπὸ Κάδης Βαρνὴ ἕως οὗ παρήλθομεν τὴν φάραγγα Ζαρέτ, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη, ἕως οὗ διέπεσε (σ) πᾶσα γενεὰ ἀνδρῶν πολεμιστῶν ἀποθνήσκοντες ἐκ τῆς παρεμβολῆς,
15 καθότι ὤμοσε (τ) κύριος ὁ θεὸς αὐτοῖς. Καὶ ἡ (υ) χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτοῖς (φ) ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐκ μέσου τῆς παρεμβολῆς,
16 ἕως οὗ διεφθάρησαν. Καὶ ἐγενήθη ἐπειδὴ ἔπεσον πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀποθνήσκοντες ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ,

MS.A. (γ) οὐ γὰρ μὴ δώσω (δ) ἀπ' αὐτῶν (ε) ταύτην. ἰδοὺ τεσσαράκοντα (ζ) Γασιὼν (η) ἐπιστραφέντες (θ) δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν (ι) Οἱ Ὀμμεὶν πρότερον (κ) καὶ ἰσχυρὸν, (λ) Ἐνακείμ. Ῥαφαεὶμ (μ) ὥσπερ οἱ Ἐνακείμ. (ν) Ὀμμείν. (ξ) καὶ οἱ υἱοὶ Ἡσαῦ ἐξέτριψαν αὐτοὺς, καὶ ἀπώλεσαν αὐτοὺς ἀπὸ (ο) γῆν κληρονομίας (π) ἔδωκεν (ρ) ἀνάστητε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε τὴν φάραγγα Ζαρέτ· καὶ παρήλθομεν τὴν φάραγγα Ζαρέ. Καὶ αἱ ἡμέραι (σ) πᾶσα ἡ γενεὰ (τ) κύριος αὐτοῖς. (υ) χεὶρ κυρίου (φ) τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐκ τῆς

Nè conseratis cum eis prælium : non enim dabo vobis de terra eorum neq; vestigium pedis: quoniā in sorte dedi filiis Esau montem 5
Seir. Argento escas emite ab eis, et cōedetis: et aquā mensurâ accipietis ab eis argento, & bibetis. 6
Dominus enim De⁹ noster benedixit te in omni opere manuum tuarum. Agnosce, quomodò transisti desertum illud magnū, & terribile. Ecce quadraginta annos Dominus Deus tuus tecum: non indiguisti verbo. 7
Et præterivimus fratres nostros filios Esau habitantes in Seir, apud viam, quæ Araba ab Ælon, & à Gesion Gaber. Et conversi pertransivimus viam desertum Moab. 8
Et dixit Dominus ad me, Non oppugnetis Moabitas, & non conseratis cum eis prælium : non enim dabo de terra eorum vobis in sorte. Filiis enim Lot dedi Aroer ad hæreditandum. 9
Ommin priores insederunt super eam, gens magna, & multa, & fortes, sicut Enacim. 10
Raphain reputabuntur & hi, sicut & Enacim. Et Moabitæ cognominant eos, Ommin. 11
Et in Seir insidebat Chorræus antea: & filii Esau perdiderunt eos, & attriverunt eos à facie sua : et inhabitârunt pro eis, quemadmodùm fecit Israel terram hæreditatis suæ, quā dedit Dominus eis. 12
Nunc igitur exurgite, & promovete vos, & transite vallem Zaret. 13
Et dies, quibus pertransivimus à Cades Barne, usque quò transivimus vallem Zaret, triginta & octo anni; quoadusque decidit omnis progenies virorum bellatorum morientes è castris : sicut juravit Dominus Deus eis. 14
Et manus Domini fuit super eos ad consumendos eos de medio castrorum ; quoadusque deciderunt. 15
Et factum est, postquàm deciderunt omnes viri bellatores morientes de medio populi, 16

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]

Et ne concitemini adversùs eos, quoniam nullam dabo vobis hæreditatē de terra eorū, ne vestigium quidem plantæ pedis, eò quod hæreditatem ipsi Esau dederim montē Soir. 5
Frumentum emite ab eis pecuniâ, ut comedatis : quin & aquam emite ab eis pecuniâ, ut bibatis: 6
Dominus enim Deus vester benedixit vobis in omni opere manuum vestrarum, & novit regere vos in ista solitudine quadraginta annis : Dominus Deus vester vobiscum est, & nil defuit vobis. 7
Itaque transeuntes prope fratres nostros filios Esau habitantes in Soir, & secus viam Araba, secus Ilath, & secus Isinu-Gaber, deflexìmus, & transivimus per desertum versùs viam Moab. 8
Et dixit mihi Dominus, Ne premas Moabitas, neve lacessas eos prælio : non enim daturus sum tibi de terra eorum hæreditatem, quoniam filiis Lot dedi eam in hæreditatem. 9
Amnæ (hoc est, indigenæ) olim habitabant in ea, populus magnus & multus, atque procer⁹ ut gigantes. 10
Gigantes sunt, & censentur ipsi quoque inter gigantes : & Moabitæ vocant eos, Amnas. 11
In Soir verò habitabant olim Horæi : at filii Esau possederunt eos, & perdiderunt eos à conspectu suo, & habitaverunt in terra eorum, quemadmodum fecit Israel terræ hæreditatis suæ, quam dedit eis Dñs. 12
Itaque surgite, trajicite torrentem Zared, & trajecimus torrentem Zared. 13
Porrò dies quibus ambulavimus à Recem superba donec trajiceremus torrentem Zared, fuerunt triginta octo anni, quoad consumpta esset tota generatio virorum bellicosorum de medio exercitûs, quemadmodum juraverat eis Dñs. 14
Quin & manus Dñi fuit in eos ad perdendos illos de medio exercitûs, donec planè interirent. 15
Cúmque omnes viri belligeri finem fecissent moriendi de medio populi, 16

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

לא תתגרון בהון ארי לא אתין לכון 5
מארעהון עד מדרך פרסת רגל
ארי ירותא לעשו יהבית ית טורא
דשעיר : עיבורא תזבנון מנהון 6
בכספא ותיכלון ואף מיא תזבנון
מנהון בכספא ותשתון : ארי יי
אלהך ברכך בכל עובדי ידך ספק 7
לך צרכך במהכך במדברא רבא
הדין דנן ארבעין שנין מימרא דיי
אלהך בסעדך לא חסרת מדעם:
ועברנא מלות אחונא בני עשו 8
דיתבין בשעיר מאורח מישרא
מאילת ומעציון גבר ואתפנינא
ועברנא אורח מדברא דמואב:
ואמר יי לי לא תצור למואבאי 9
ולא תתגרי למעבד עמהון קרב
ארי לא אתן לך מארעיה ירותא
ארי לבני לוט יהבית ית לחית
ירותא : אימתני מלקדמין יתיבו בה 10
עם רב וסגי ותקיף כגבריא : גברין 11
מתחשבין אף אנון כגבריא ומואבאי
קרן להון אימתני : ובשעיר יתיבו 12
חוראי מלקדמין ובני עשו תרכונון
ושיציאונון מן קדמיהון ויתיבו
באתריהון כמא די עבד ישראל
לארע ירותתיה די יהב יי להון :
כען קומו ועברו לכון ית נחלא 13
דזרד ועברנא ית נחלא דזרד :
ויומיא די הלכנא מרקם גיאה 14
עד די עברנא ית נחלא דזרד
תלתין ותמני שנין עד דסף כל דרא
גברי מגיחי קרבא מגו משריתא
כמא די קיים יי להון : ואף מחא 15
מן קדם יי הות בהון לשיצאותהון
מגו משריתא עד דשלימו : והוה 16
כד שלימו כל גברי מגיחי קרבא
למימת מגו עמא :

Targum Onkelos.

5 Ne pugnetis cum eis; quoniam non dabo vobis de terrâ eorum, quantum potest calcare planta pedis: quoniam in possessionem Esau
6 dedi montem Seir. Frumentum emetis ab eis argento, & comedetis: & etiam aquam emetis ab eis argento, & bi-
7 betis. Dominus enim Deus tuus benedixit tibi in omnibus operibus manuum tuarum; sufficienter tribuit tibi necessaria cùm ambulares per desertum magnum hoc: istis quadraginta annis verbum Dñi Dei tui fuit *in adjutorium tuum*, nec quic-
8 quam tibi defuit. Et transivimus à fratribus nostris filiis Esau, qui habitant in Seir, à viâ campestri ab Elath & ab Esion-Gaber: & perreximus & transivimus per
9 viam deserti Moab. Et dixit Dominus ad me; Ne obsideas Moabitas, neque contendas facere cum eis bellum: quoniam non dabo tibi de terra eorum hæreditatem; quia filiis Loth dedi Ar in
10 possessionem. Terribiles in principio habitaverunt in ea: populus magnus & multus,
11 & fortis sicut Gigantes. Reputantur etiam ipsi sicut Gigantes: & Moabitæ vocabant
12 eos terribiles. Et in Seir habitaverunt Horræi à principio: & filii Esau ejecerunt eos, & exterminaverunt à conspectu suo, & habitaverunt in loco eorum: sicut fecit Israel in terrâ hæreditatis suæ, quam dedit eis Dominus.
13 Nunc, surgite, transite torrentem Zared: & transivimus
14 torrentem Zared. Dies autem quibus ambulavimus de Cadesbarne, donec transiremus torrentem Zared, triginta & octo anni fuerunt: donec consumeretur omnis generatio virorum bellatorum de medio castrorum; sicut jura-
15 vit eis Dominus. Et etiam plaga à facie Domini fuit in eis, ut interirent de medio castrorum: donec consume-
16 rentur. Et factum est postquam consumpti sunt omnes viri bellatores, & mortui sunt de medio populi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

VER. SAM.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

VER.SAM. (c) Gabblah.(d)Gabblah(e)Elath, (f) Arshah(g)Gablah(h) populi Liberi; Arshah.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 *Ne conseratis cum eis prælium; non enim tradã vobis de terra eorum in hæreditatem, ne vestigium quidem plantæ pedis; quoniam in hæreditatẽ Esau tradidi mõtẽ (c) Seir.*
6 *Cibum emetis ab iis argento ut comedatis; aquas etiã emetis ab iis argento ut bibatis.*
7 *Nam Dominus Deus tuꝰ benedixit tibi in omni operẽ manuum tuarũ, cognovit iter tuum per desertum hoc magnum: his quadraginta annis Dominus Deus tuꝰ fuit tecũ, nullã re indiguisti. Misi quoq; nuntios ad regem Edom, dicturos; Transibo per terrã tuam, neque declinabo ad agrũ, neque ad vineam, neque etiã bibemus aquas puteorum; viã regiam ibimus: Non divertemus ad dexteram aut ad sinistram, donec transierimus fines tuos. Sed respondit, Non transibis per me, ne cum gladio egrediar obviàm tibi.*
8 *Ideo præterivimus fratres nostros filios Esau habitantes in (d) Seir à via campestri, ab (e) Elath, & ab Asion-Gaber; & conversi transivimus per*
9 *viam deserti Moab. Dixit etiam mihi Dominus, Ne hostiliter agas cum Moab, neque prælieris cum eo: non enim dabo tibi de terra ejus in possessionem, eò quòd filiis Lot dederim (f) Ar in possessione.*
10 *Æmim antea habitabant in ea, populus magnus, & copiosus, et procerus sicut Enacim.*
11 *Moabitæ autem vocant eos, Æmim.*
12 *In (g) Seir verò habitabant antea (h) Choræi, sed filii Esau expulerunt eos, & exterminavit eos Dominus à facie eorum. Expulerunt igitur eos, & habitaverunt in loco eorum, sicut fecit Israil in terra hæreditatis suæ quã dedit iis Dominus.*
13 *Nunc autem surgite, proficiscimini, et transite torrentem Zared: & transivimus torrentẽ Zared.*
14 *Dies autem quibus ambulavimꝰ à Cades Barne usque quo transiremus torrentem Zared, triginta et octo anni fuêre, donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorũ de medio castrorum, sicut juraverat iis Dominus.*
15 *Manus etiam Domini fuit in eos, ut contererentur in medio castrorũ donec consumeret eos.*
16 *Factum est autem postquam morte consumpti sunt omnes viri bellatores de medio populi,*

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 من ان تتحرشوا بهم * فاني لست معطيكم من بلدهم شيا ولو وطي قدم * لان جبل ساعير
6 قد اعطيته للعيص وراثة * بل اشتروا منهم طعاما بثمن فكلوه وماء فاشربوه * لان الله ربك
7 قد بارك لك في جميع اعمالك واحسن اليك عند مسيرك في هذا البر العظيم * فهذه اربعون
8 سنة الله ربك معك فيها فلم يعوزك شيا * فجزنا اخوتنا بني العيص المقيمين بساعير من طريق
9 البيداء وايلة وعصيون جابر ولينا ورحلنا طريق برية سيناء * فقال الله لي لا تحاصر
المابيين ولا تتحرش بهم * فاني لا اعطيكم من بلدهم حوزا اذ لبني لوط جعلت عارا وراثة *
10
11 وكان المهيبون اقاموا بها قبلهم شعب كثير رفيع كالجبارين * وهم يحسبون شجعانا كالجبارين
12 والمابيون يسمونهم المهيبين * واما في ساعير فاقام الحوريون قبل بني عيسو حتى اتوا فقرضوهم
وافنوهم من بين ايديهم * واقاموا في مكانهم * كما صنع آل اسرائيل ببعض حوز الذي
13
14 اعطاه الله * الان قوموا فاعبروا وادي زرد * فعبرناه * وكانت جملة الايام منذ سرنا من رقيم برنيع
الى ان عبرنا وادي زرد ثماني وثلاثين سنة * الى ان فني جميع القوم المحاربين من المعسكر * كما
15
16 اقسم الله عليهم * وايضا من عند الله حلت بهم لاهلاكهم * الى ان فنوا * فلما فني جميعهم
من بين الامة *

5 *Ab iis provocandis: non enim daturus sum vobis de regione eorum quicquam, nedum vestigium pedis, quandoquidem montem Seir jam dedi Esau hæreditatem.*
6 *Sed emite ab eis commeatum pretio ut edatis, & aquam ut bibatis.*
7 *Nam Deus Dominus tuus benedixit tibi in omnibus operibus tuis, & benefecit tibi in itinere tuo per hanc solitudinem maximam. Et ecce quadraginta sunt anni in quibus Dominus Deus tuus tecum fuit, & non defuit tibi res ulla.*
8 *Itaq; transivimus fratres nostros filios Esau habitantes in Seir à via solitudinis, & Ila, & Asion Gaber; deflexim⁹, et profecti sumus per viam deserti Sinai.*
9 *Dixitq; Deus ad me, Ne obsideas Moabitas, & ne provoces eos, quia nullam daturus sum vobis ex eorum regione possessionem, cùm filiis Lot dederim Ar hæreditatem.*
10 *Et verò Formidabiles habitaverant in ea ante ipsos, populus multus, & altus, ut gigantes.*
11 *Et quidem ipsi reputantur magnanimi quasi gigantes, & Moabitæ vocant eos, Formidabiles.*
12 *At verò in Seir habitârunt Horæi ante filios Esau, donec venientes succidissent eos, & consumpsissent illos à conspectu suo, & locum eorũ occupâssent, quemadmodum fecit gens Israelitica nonnullis in possessionibus quas dedit ei Deus.*
13 *Nunc surgite, et transite torrentem Zared: itaq; transivimus eum.*
14 *Fuit autem summa dierum à discessu nostro de Racim-Barni, usq; ad tempus quo transivimus torrentem Zared, triginta octo anni, donec periissent omnes homines bellatores de castris, quemadmodum juraverat Deus in ipsos:*
15 *Et plaga à Deo immissa fuit in eos ad interitum eorum, donec confecti essent.*
16 *Cùmque interiissent omnes de medio populi,*

ספר אלה הדברים : ב

hodie transiens Tu : dicendo , me ad Dominus est locutus Et
17 וידבר יהוה אלי לאמר : אתה עבר היום
18
filiorum regione è accedes Et .Har Moab terminum
19 את־גבול מואב את־ער : וקרבת מול בני
filiorũ terra de dabo non quia;eis cũ litiges ne & , eos coarctes ne,Hammõ
עמון אל־תצרם ואל־תתגר בם כי לא־אתן מארץ בני־
.possessionem eam dedi Loth filiis quia ,hæreditatẽ tibi Hammon
עמון לך ירשה כי לבני־לוט נתתיה ירשה :
habitaverunt Gigantes .Ipsa etiam reputabitur Gigantum Terra
20 ארץ־רפאים תחשב אף־הוא רפאים ישבו־
.Zamzummim eis vocabant Hammonitæ & , antea ea in
בה לפנים והעמנים יקראו להם זמזמים :
eos perdidit & :Hanachim sicut excelsus & ,multus & , magnus Populus
21 עם גדול ורב ורם כענקים וישמידם
.eis pro habitaverunt & ,eos possederunt & ,eorum faciebus à Dominus
יהוה מפניהם ויירשם וישבו תחתם :
qui , Sehir in habitantibus Esau filiis fecit Quemadmodũ
22 כאשר עשה לבני עשו הישבים בשעיר אשר
habitaverunt &,eos expulerunt &,eorũ faciebus à Choreos confecit
השמיד את־החרי מפניהם ויירשם וישבו
Chaserim in habitantes Hauvim Et .istam diem ad usque eis pro
23 תחתם עד היום הזה : והעוים הישבים בחצרים
,eos perdiderunt Caphthor de egredientes Caphthorim ,Hazzah usque
עד־עזה כפתרים היצאים מכפתור השמידם
torrentem transite &,proficiscimini,Surgite .eis pro habitaverunt &
24 וישבו תחתם : קומו סעו ועברו את־נחל
,Emoræum Chesbon regem Sichon tua manu in dedi ,vide : Arnon
ארנן ראה נתתי בידך את־סיחן מלך־חשבון האמרי
Dic .bello eum in misce & ,hæreditata incipe : ejus terram &
25 ואת־ארצו החל רש והתגר בו מלחמה : היום
facies super tuum timorem & , tuum pavorem dare incipiam ista
הזה אחל תת פחדך ויראתך על־פני
tremoent &,tuũ auditũ audient qui ,cœlis omnibus sub populorum
העמים תחת כל־השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו
Chedemoth deserto è legatos misi Et .tua facie à dolebunt &
26 וחלו מפניך : ואשלח מלאכים ממדבר קדמות
Transibo : dicendo , pacis verbis Chesbon regem Sichon ad
27 אל־סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר : אעברה
.sinistrã ad neque,dexterã ad recedam non : ibo via in , via in,tuã terrã in
בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאול :
argento in aquas & : comedam & , mihi franges argento in Cibum
28 אכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף
Quemadmodũ .meis pedibus in transibo tantùm : bibam & ,mihi dabis
29 תתן־לי ושתיתי רק אעברה ברגלי : כאשר
habitantes , Moabitæ & ,Sehir in habitantes , Esau filii mihi fecerunt
עשו־לי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים
Dominus quam ,terram ad Jarden transeam quo usque,Har in
בער עד אשר־אעבר את־הירדן אל־הארץ אשר־יהוה
.nobis dans noster Deus
אלהינו נתן לנו :

Versio VULG. LAT.

17 Locutus est Dominus ad me,
18 dicens; Tu transibis hodiè ter-
minos Moab, urbem nomine
19 Ar. Et accedens in vicina fi-
liorũ Ammon, cave ne pugnes
contra eos, nec movearis ad
prælium: non enim dabo tibi
de terra filiorũ Ammon, quia
filiis Lot dedi eam in possessi-
20 onem. Terra gigantum repu-
tata est: & in ipsa olim habi-
taverunt gigantes quos Am-
monitæ vocant Zomzommim,
21 Populus magnus, & multus, &
proceræ longitudinis, sicut E-
nacim, quos delevit Dominus
à facie eorũ: & fecit illos ha-
22 bitare pro eis, Sicut fecerat
filiis Esau, qui habitãt in Seir,
delens Horrhæos, & terram
eorum illis tradens, quam pos-
23 sident usq; in præsens. Hevæ-
os quoque, qui habitabant
in Haserim usq; Gazan, Cap-
padoces expulerunt: qui e-
gressi de Cappadocia deleve-
runt eos, & habitaverunt pro
24 illis. Surgite, & transite torrẽ-
tẽ Arnon: ecce tradidi in ma-
nu tua Sehon regem Hesebon
Amorrhæum, & terram ejus
incipe possidere, & commit-
25 te adversùs eum prælium. Ho-
diè incipiam mittere terrorẽ
atq; formidinem tuam in po-
pulos, qui habitant sub omni
cœlo: ut audito nomine tuo
paveant, & in morem partu-
rientiũ contremiscant, & do-
26 lore teneantur. Misi ergò nun-
tios de solitudine Cademoth
ad Sehon regẽ Hesebon ver-
27 bis pacificis, dicens; Transibi-
mus per terram tuam, publi-
cà gradiemur viâ: non decli-
nabimus neq; ad dexterã, neq;
28 ad sinistram. Alimenta pretio
vende nobis, ut vescamur: a-
quam pecuniâ tribue, & sic
bibemus. Tantum est ut nobis
29 concedas transitum, Sicut fe-
cerunt filii Esau, qui habitant
in Seir, & Moabitæ, qui mo-
rantur in Ar: donec veniamus
ad Jordanem, & transeamus
ad terram, quam Dñs Deus
noster daturus est nobis.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

17 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μὲ, λέγων, Σὺ
18 (χ) παραπορεύσῃ σήμερον τὰ ὅρια Μωὰβ
19 τὴν Ἀροὴρ, Καὶ προσάξετε ἐγγὺς υἱῶν Ἀμ-
μάν. μὴ ἐχθραίνετε αὐτοῖς, (ψ) μηδὲ συν-
άψητε αὐτοῖς εἰς πόλεμον· οὐ γὰρ μὴ δῶ
ἀπὸ τῆς γῆς υἱῶν Ἀμμὰν σοι ἐν κλήρῳ, ὅτι
τοῖς υἱοῖς Λὼτ δέδωκα αὐτὴν ἐν κλήρῳ.
20 Γῆ (ω) Ῥαφαῒν λογισθήσεται, καὶ γὰρ ἐπ' (α)
αὐτῆς κατῴκουν οἱ Ῥαφαῒν τὸ πρότερον, καὶ οἱ
Ἀμμανῖται ἐπονομάζουσιν αὐτοὺς (β) Ζο-
21 χομμίν. Ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ (γ) δυνα-
τώτερον ὑμῶν, ὥσπερ καὶ οἱ Ἐνακίμ. καὶ ἀπ-
ώλεσεν αὐτοὺς κύριος (δ) πρὸ προσώπου
αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν, καὶ κατῳκί-
σθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
22 Ὥσπερ (ε) ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς Ἡσαῦ τοῖς
κατοικοῦσιν ἐν Σηεὶρ, ὃν τρόπον ἐξέτριψαν
τὸν Χορραῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκλη-
ρονόμησαν αὐτοὺς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐ-
23 τῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ οἱ Εὐαῖοι οἱ
κατοικοῦντες ἐν (ζ) Ἀσηδὼθ ἕως Γάζης, καὶ
οἱ Καππάδοκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ Καπ-
παδοκίας, ἐξέτριψαν αὐτοὺς, καὶ κατῳκί-
24 σθησαν ἀντ' αὐτῶν. (η) Νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ ἀπά-
ρατε, καὶ (θ) παρέλθετε ὑμεῖς τὴν φάραγγα Ἀρνῶν.
ἰδοὺ παραδέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν Ση-
ὼν βασιλέα Ἐσεβὼν τὸν Ἀμορραῖον, καὶ τὴν
γῆν αὐτοῦ. ἐνάρχου κληρονομεῖν· σύναπτε
πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.
25 Ἐνάρχου δοῦναι τὸν τρόμον σου καὶ τὸν φόβον
σου (ι) ἐπὶ πρόσωπον πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν
ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ
ὄνομά σου ταραχθήσονται, καὶ ὠδῖνας ἕξουσιν
26 ἀπὸ προσώπου σου. Καὶ ἀπέστειλα πρέσβεις
ἐκ τῆς ἐρήμου (κ) Κεδαμὼθ πρὸς Σηὼν βα-
σιλέα Ἐσεβὼν λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγων,
27 Παρελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου ἐν τῇ ὁδῷ πο-
ρεύσομαι, οὐκ ἐκκλινῶ δεξιὰ (λ) οὐδ' ἀριστερά.
28 Βρώματα ἀργυρίου ἀποδώσῃ μοι, καὶ φάγομαι·
καὶ ὕδωρ ἀργυρίου ἀποδώσῃ μοι, καὶ πίομαι·
29 πλὴν ὅτι παρελεύσομαι τοῖς (μ) ποσί· Καθὼς
ἐποίησάν μοι οἱ υἱοὶ Ἡσαῦ οἱ κατοικοῦν-
τες ἐν Σηεὶρ, καὶ οἱ Μωαβῖται οἱ κατοικοῦντες
ἐν (ν) Ἀροὴρ· ἕως ἂν παρέλθω τὸν Ἰορ-
δάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς
ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν.

Et locutus est Dominus ad me, 17
dicens; Tu transibis hodiè fines 18
Moab, ipsam Aroer; Et accedetis 19
prope filios Amman. Nolite op-
pugnare eos, neq; congrediamini
cum eis in bellũ. Non enim dabo
tibi de terra filiorum Amman
in sorte, quoniam filiis Lot de-
di eam in sorte. Terra Raphain 20
reputabitur: nam et super eam
habitabant Raphain anteà, et
Ammanitæ cognominant eos Zo-
chommin. Gens magna, et multa, 21
et potentior vobis, sicut et Ena-
cim. Et perdidit eos Dominus
ante faciem eorum: et (b) hære-
ditârunt, et habitârunt pro eis
usq; in diem hanc. Sicut (c) fe- 22
cerunt filiis Esau habitantibus in
Seir: quemadmodùm attriverunt
Chorræum à facie sua, et hære-
ditârunt eos, et habitârunt pro
eis usq; in diem hanc. Et Evæi, 23
qui habitabant in Asedoth usq;
Gazam: et Cappadoces, qui exie-
runt è Cappadocia, attriverunt
eos, et habitârunt pro eis. Nunc 24
ergò surgite, et promovete, et
transite vos vallem Arnon. Ecce
tradidi in manus tuas Seon re-
gem Esebon Amorrhæum, &
terram ejus. Incipe hæreditare,
confere cum eo prælium in die
hac. Incipe dare tremorem tu- 25
um & timorem tuum super fa-
ciem omnium gentium, quæ sub
cœlo: qui audientes nomen tuum
turbabuntur, et dolores habebunt
à facie tua. Et misi legatos è de- 26
serto Cedamoth ad Seon regem
Esebon, verbis pacificis, dicens;
Transibo per terram tuam: in 27
via ibo; non declinabo in dex-
tram, neque in sinistram. Escas 28
argento tribues mihi, & come-
dam: & aquam argento tribu-
es mihi, et bibam: Tantùm trans-
ibo pedibus: Sicut fecerunt mihi 29
filii Esau habitantes in Seir, &
Moabitæ habitantes in Aroer:
quoadusque transiero Iordanem,
in terram, quam Dominus Deus
noster dat nobis.

MS. A. (χ) παραπορεύῃ (ψ) καὶ μὴ (ω) Ῥαφαεὶμ (α) αὐτῆς οἱ Ῥαφαεὶμ κατῴκουν (β) Ζομζομμείν. (γ) δυνατώτερον, ὥσπερ οἱ Ἐνακείμ. (δ) ἀπὸ (ε) ἐποίησεν (ζ) Ἀσηρὼθ (η) Νῦν ἀνάστητε (θ) παρέλθατε (ι) ἐπὶ πρόσωπον (κ) Κεδμὼθ (λ) οὔτε (μ) ποσίν μου· Καθὼς (ν) Ἀροήλ·

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

Allocutus est me Dominus, & dixit mihi; Tu 17
hodiè penetraturus es usq; ad limitem Moab 18
& Ad, Et accedes è regione filiorũ Ammon: 19
ne premas eos, neve lacessas eos, quia nullã
do tibi hæreditatem de terra filiorũ Ammon:
filiis enim Lot eam dedi hæreditatem. Terra 20
gigantum censetur etiam ipsa: gigantes ha-
bitaverunt olim in ea, & Ammonitæ vocant
eos, Zamzemin, Populus magnus & multus, 21
atque procerus ut gigantes. Perdidit au-
tem eos Dominus à conspectu eorum, & pos-
sederunt eos, & occuparunt terram eorum,
Quemadmodum fecerunt filii Esau habitan- 22
tes in Soir, qui perdiderunt Horæos à con-
spectu suo, & possederunt eos, & occupave-
runt terram eorum usque in hodiernum di- 23
em. Auæos quoque habitantes in Hasrim
usque ad Aza, & Cappadoces qui egressi
sunt è Cappadocia, perdiderunt, & habita- 24
verunt in terra eorum. Surgite proficisci-
mini, & trajicite torrentem Arnon: Vide
quòd tradiderim in manus tuas Sihon re-
gem Hesbon Amoræum, ejusque terram:
incipe vastare eum, & lacesse eum prælio.
Hodie incipiam immittere pavorem tuum 25
& formidinem tuam super faciem populo-
rum qui sub cœlo sunt, ut audientes famam
tuam, contremiscant & timeant à conspe- 26
ctu tuo. Quare misi nuntios à deserto Car-
moth ad Sihon regem Hesbon cum verbis 27
pacificis, ut dicerent ad eum; Transibimus
per terram tuam, viæ semper insistentes, nec
dextrorsùm aut sinistrorsùm deflectentes. 28
Frumentum pecuniâ vendite nobis, ut com-
edamus: & aquam pecuniâ vendite nobis,
ut bibamus: tantummodò pedibus nostris transi- 29
bimus, Quemadmodũ fecerũt nobis filii Esau
habitantes in Soir, & Moabitæ degentes in
Ad: donec trajiciamus Jordanem, ad terram
quam tradit nobis Dominus Deus noster.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

17 ומליל יי עמי למימר: את עבר יומא
18 דין ית תחום מואב ית לחית:
19 ותתקריב לקביל בני עמון לא תצור
עליהון ולא תתגרי למעבד
עמהון קרב ארי לא אתן מארע
בני עמון לך ירותא ארי לבני לוט
20 יהבתה ירתא: ארעא גבריא
מתחשבא אף היא גברין יתיבו
21 בה מלקדמין ועמונאי קרן להון
חשבני: עם רב וסגי ותקיף כגבריא
ושיצינון יי קדמיהון ותריכונון
22 ויתיבו באתריהון: כמא דעבד לבני
עשו דיתבין בשעיר די שיצי ית
חוראי מן קדמיהון ותריכונון ויתיבו
23 באתריהון עד יומא הדין: ועואי
דיתבין ברפיח עד עזה קפוטקאי
דנפקו מקפוטקיא שיציאונון
24 ויתיבו באתריהון: קומו טולו ועברו
ית נחלא דארנון חזי דמסרית
בידך ית סיחון מלכא דחשבון
אמוראה וית ארעיה שרי
לתרכותיה ואתגרי למעבד
25 עמהון קרב: יומא הדין אשרי למתן
זועך ודחלתך על אפי עממיא די
תחות כל שמיא די ישמעון שמעך
26 ויזועון ויתברון מן קדמך: ושלחית
אזגדין ממדבר קדמות לות סיחון
מלכא דחשבון פתגמי שלמא
27 למימר: אעבר בארעך בארחא
בארחא איזיל לא אסטי ליַמינא
28 ולסמאלא: עבורא בכספא תזבין
לי ואיכול ומיא בכספא תתן לי
29 ואשתי לחוד אעבר ברגלי: כמא
דעבדו לי בני עשו דיתבין בשעיר
ומואבאי דיתבין בלחיית עד דאעבר
ית ירדנא לארעא דיי אלהנא יהיב
לנא:

Targum Onkelos.

17 Locutusq; est Dñs *mecum* di-
18 cens. Tu transibis hodie termi-
19 num Moab, urbē Ar. Et acce-
des contra filios Ammon; ne
obsideas eos, neque contendas
facere cum eis bellū: quoniā
non dabo tibi de terra eorum
hæreditatem; quia filiis Loth
20 dedi eam in hæreditatē. Terra
Gigantum reputatur etiā ipsa:
Gigantes habitaverūt in ea à
principio, et Ammonitæ voca-
21 bant eos Hosbanin. Populus
magn⁹ et mult⁹, et fortis sicut
Gigantes: et disperdidit eos
Dñs *coram eis*; et ejecerunt
eos, et habitaverūt in locis eo-
22 rum. Sicut fecit filiis Esau, qui
habitabant in Seir: quia dis-
perdidit Horræos à facie eorū;
et ejecit eos, et habitaverunt in
locis eorū, usq; in diem hanc.
23 Et Evæos qui habitabāt in *De-
phiah* usq; Gazā: Cappadoces,
qui egressi sunt de Cappado-
cia, exterminaverūt eos et ha-
24 bitaverūt in locis eorū. Surgi-
te, movete castra, et trāsite tor-
rentē Arnon: vide quod tradi-
di in manu tuā Seon regem E-
sebō Amorræum et terrā ejus,
incipe ejicere eū: et contende
ut facias bellū adversus eum.
25 Hodie incipiam dare *indigna-
tionem tui* et timorē tuum su-
per faciem populorū, qui sunt
sub omni cœlo: qui audient
famam tuam, et contremiscent
26 et conterentur à facie tuâ. Et
misi nuncios de solitudine Ce-
demoth ad Seon regem Ese-
bon, verbis pacificis dicens.
27 Transibo per terram tuam;
per viam publicam ibo: non
declinabo ad dexteram nec ad
28 sinistram. Frumentum argen-
to vendes mihi, ut come-
dam; & aquam argento da-
bis mihi, ut bibam: tantum-
modo transibo pedibus meis.
29 Sicut fecerunt mihi filii Esau
qui habitant in Seir, et Mo-
abitæ qui habitant in civitate
Ar: donec transeam Jorda-
nem, ad terram quam Domi-
nus Deus noster daturus est
nobis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et Dominus loqueretur mihi 17
in hæc verba; Tu transibis 18
hodie (i) Ar finem Moab; Et 19
accedes è regione filiorū Am-
mon: Ne hostiliter agas cum
eis, neque prælieris cum eis;
non enim dabo tibi de terra
filiorum Ammon in hæredi-
tatem; eò quòd filiis Lot il-
lam dederim in hæreditatem.
Terra (k) Raphaim etiam ipsa 20
reputabatur: (l) Raphaim pri-
ùs habitabant in ea, quos
Ammonitæ vocabant, Zamzu-
mim. Populus erat magnus, 21
copiosus, et robustus sicut Æ-
nacim: Exterminavit autem
eos Dominus à facie eorum,
ideo expulerunt eos, & habi-
taverunt in loco ipsorū. Si- 22
cut fecit filiis Esau habitan-
tib⁹ in (m) Seir exterminando
(n) Choræos à facie eorum: ius
aut expulsis habitaverunt in
loco eorū usque in hunc diē.
Heveos quoque habitantes 23
in (o) Haserim usque Gaza,
Caphtorim egressi de Caphtor,
exterminaverunt, & habitā-
runt in loco ipsorum. Surgi- 24
te, proficiscimini, & transite
torrentem Arnon. Vide, tra-
didi in manum tuam Sihon
regem Hesebon Amorrhæum,
& terram ejus: Incipe pos-
sidere, & misce cum eo præ-
lium, Incipe hâc die dare 25
pavorem tuum, & terrorem
tuum super faciem populorū
qui sunt sub toto cœlo, qui
audientes famam tuam con-
tremiscent, & à facie tua (p)
ut parturientes, dolore con-
sternabuntur. Tum misi nun- 26
tios de deserto Cademoth ad
Sihon regem Hesebon, verbis
pacificis, dicentes; Transeā 27
per terram tuam: per viam
incedam, non declinabo ad
dexteram, aut ad sinistram,
Cibum argento vendes mihi 28
ut comedam; et aquas argen-
to dabis mihi ut bibam, tan-
tùm pedibus meis transeam;
Sicut fecerunt mihi filii Esau 29
habitantes in (q) Seir, &
Moabitæ habitantes in (r) Ar,
donec transivero Jordanem
in terrā quam Dominus De⁹
noster dedit nobis.

VER. SAM. (i) Arshah (k) Medicorum (l) Medici (m) Gabhlah, (n) Populum liberum (o) vicis (p) insanient. (q) Gabhlah, (r) Arshah,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 * قال الله لي تكليما * انت جايز اليوم تخم ماب الذي هو عار * فتقرب من بني عمون * فلا
18
19
20 تحاصرهم * ولا تتحرش بهم * فاني * لا اعطيك من بلدهم حوزا اذ لبني لوط جعلته حوزا * وهي
تحسب ايضا من بلد الجبابرة * لان الجبابرة اقاموا بها قبلهم والعمانيون يسمونهم ذوي
21 الهمم * شعب كبير رفيع كالجبابرة * افناهم الله من بين ايديهم فورثوهم
22 وجلسوا مكانهم * كما صنع بنو العيص المقيمون في سعير * اذ افنى الحوريين من بين
23 ايديهم * فورثوهم واقاموا مكانهم الى هذا اليوم * والعويون المقيمون برفح الى غزة * والدمياطيون
24 الخارجون من دمياط * فورثوهم واقاموا مكانهم * قوموا * فارحلوا * واعبروا وادي ارنون * انظر
اني قد اسلمت في يديك سيحون ملك حسبان الاموري وبلده * فابدا بقرضه * وتحرش لمحاربته
25 * من هذا اليوم ابتدا بايقاع فزعك وخوفك في قلوب الامم الذين تحت السماء * فاذا هم سمعوا
26 بخبرك رجفوا وارتعدوا من بين يديك * فبعثت برسل من برية قديموث الى سيحون ملك
27
28 حسبان بالسلام والكلام * اعبر في بلدك * في الطريق الجادة اسير * لا اميل عنه ولا يسرة * طعاما
29 تبيعني بثمن فاكله * وماء تبيعني بثمن فاشربه * واعبر برجلي فقط * كما صنع بي بعض ذلك
بنو العيص المقيمون بسعير * والمابيون المقيمون بعار * الى ان اعبر الاردن الى البلد الذي الله
ربنا معطيناه *

Dixit Deus ad me sermonem ejusmodi; 17
Tu trajecturus es populum ad limites Mo- 18
ab, nempe Ar, Et accessurus ad filios Am- 19
mon; ne coarctes eos, & ne provoces illos,
quia nullā dabo tibi de regione eorum pos-
sessionem, cùm filiis Lot dederim eam in
possessionem. Et hæc etiā reputatur de re- 20
gionibus gigantum, quoniam gigantes ha-
bitaverunt in ea ante illos; & Ammonitæ
vocant eos, Magnanimos. Popul⁹ magnus, 21
& altus velut gigantes, quos consumpsit
Deus à conspectu eorum, ita ut succiderint
eos, & occupaverint locū eorum, Quem- 22
ādmodū fecerunt filii Esau habitantes in
Seir quando consumpsit Horæos à con-
spectu eorum, & perdiderunt eos, & suc-
cesserunt in locum eorum usque ad hunc
diem. Auæos quoque habitantes in Re- 23
phah usq; ad Gazam, & Demiatæos egre-
dientes è Demiat, exciderunt, & occupā-
runt locum eorum. Surgite, discedite, & 24
transite torrentem Arnon. Adverte quòd
jam tradiderim in manus tuas Sihon re-
gem Hasban Amoræū, & regionem ipsius.
Incipe ergò excindere eū, et provoca eum
ad certamen. Ab hac die incipiam immit- 25
tere pavorem tuum & terrorem tuum in
corda populorum qui sunt sub cœlo, ita ut
cùm ipsi audierint famam tuam, paveant
& contremiscant à conspectu tuo. Itaque 26
misi legatos de solitudine Cadimoth ad
Sihon regem Hasban pacificis hisce verbis;
Transibo per regionem tuam, viā publicā 27
incedam, non declinabo dextrorsùm neque
sinistrorsùm. Commeatū suppeditabis pre- 28
tio, & comedam eum, & aquam vendes
mihi pretio, & bibā illā, et transibo pede
meo tantùm, Prout egerunt mecū ex par- 29
te filii Esau cōmorantes in Seir, & Moa-
bitæ degentes in Ar, donec transiero Jor-
danem ad regionem quam Deus Dominus
noster daturus est nobis.

ספר אלה הדברים : ג

quia ego in nos facere transire Chesbon rex Sichon voluit non Et
30 ולא אבה סיחן מלך חשבון העברנו בו כי
roboravit &,ejus spiritum tuus Deus Dominus fecit indurare
הקשה יהוה אלהיך את רוחו ואמץ את
Dominus dixit Et .hanc diem secundū tua manu in eum dandi causa,ej^9 cor
31 לבבו למען תתו בידך כיום הזה : ויאמר יהוה
,ej^9 terram & ,Sichon tuas facies ad dare incepi ,Vide : me ad
אלי ראה החלתי תת לפניך את סיחן ואת ארצו
Sichon est egressus Et .ejus terram hæreditandum ad ,hæreditā incipe
32 החל רש לרשת את ארצו : ויצא סיחן
: Jahas in bellum ad ejus populus omnis & ,ipse nostrū occursum in
לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה יהצה :
,ej^9 filios & ,eum percussim^9 &,nos ante noster Deus Domin^9 eū dedit Et
33 ויתנהו יהוה אלהינו לפנינו ונך אתו ואת בנו
tempore in ej^9 urbes omnes cepimus Et .ejus populū omnem &
34 ואת כל עמו : ונלכד את כל עריו בעת
,parvulum &,mulieres & viros ,urbem omnem anathematizavimus &,ipso
ההוא ונחרם את כל עיר מתם והנשים והטף
spoliaum &,nobis sumus prædati animal Tantùm .superstité residuavimus non
35 לא השארנו שריד : רק הבהמה בזזנו לנו ושלל
torrentis labium super quæ ,Harober Ab .cepimus quas urbium
36 הערים אשר לכדנו : מערער אשר על שפת נחל
,civitas fuit non ,Gilhad ad usque & torrente in quæ civitaté &,Arnon
ארנן והעיר אשר בנחל ועד הגלעד לא היתה קריה
noster Deus Dominus dedit omnes : nobis à se exaltaverat quæ
אשר שגבה ממנו את הכל נתן יהוה אלהינו
,accessisti non Hammon filiorū terram ad Tantùm .nostras facies ad
37 לפנינו : רק אל ארץ בני עמון לא קרבת
præcepit quæ omnia &,montis civitates & Jabboch torrentis manum omné
כל יד נחל יבק וערי ההר וכל אשר צוה
.noster Deus Dominus
יהוה אלהינו :

CAP. III. ג

Basan rex Ogh est egressus & ;Basan via ascendim^9 &,respexim^9 Et
1 ונפן ונעל דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן
.Edrehi in bellum ad ejus populus omnis & ipse ,nostrā occursum in
לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה אדרעי :
dedi tua manu in quia ,eum timeas Ne : me ad Dominus dixit Et
2 ויאמר יהוה אלי אל תירא אתו כי בידך נתתי
quemadmodū ei facies &:ej^9 terram &,ej^9 populū omné & ,eum
אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר
dedit Et.Chesbon in habitans qui ,Emoræorum regi Sichon fecisti
3 עשית לסיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון : ויתן
& ,Basan regem Ogh etiā nostra manu in noster Deus Dominus
יהוה אלהינו בידנו גם את עוג מלך הבשן ואת
superstitem sibi reliquerit non ut adeò,eū percussim^9 & :ej^9 populū omné
כל עמו ונכהו עד בלתי השאיר לו שריד :
quam civitas fuit non :ipso tépore in ej^9 urbes omnes cepimus Et
4 ונלכד את כל עריו בעת ההוא לא היתה קריה אשר
regni Argob funem omném urbes Sexaginta .eis cum à ceperimus non
לא לקחנו מאתם ששים עיר כל חבל ארגב ממלכת
.Basan in Ogh
עוג בבשן :

Versio VULG. LAT.

30 Noluitq; Sehon rex Hesebon dare nobis transitum : quia induraverat Dñs De^9 tuus spiritū ejus, & obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus
31 tuas, sicut nunc vides. Dixitq; Dñs ad me, Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terrā ejus,
32 incipe possidere eam. Egressúsq; est Sehon obviàm nobis cum omni populo suo ad præ-
33 liū in Iasa. Et tradidit eū Dñs Deus noster nobis : percussimúsq; eum cum filiis suis & o-
34 mni populo suo. Cunctásque urbes in tempore illo cepim^9, interfectis habitatoribus earum , viris ac mulieribus & parvulis: non reliquim^9 in eis
35 quidquā. Absq; jumentis, quæ in partem venére prædantiū: & spoliis urbium, quas cepi-
36 mus Ab Aroër, quæ est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situ est, usq; Galaad. Non fuit vicus & civitas, quæ nostras effugeret man^9: omnes tradidit Dñs De^9
37 noster nobis. Absq; terra filiorum Ammon, ad quam non accessimus: & cunctis quæ adjacent torrenti Ieboc, & urbibus montanis, universisq; locis, à quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

CAP. III.

1 ITaq; conversi ascendimus per iter Basan: egressúsq; est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandū
2 in Edrai. Dixitq; Dñs ad me, Ne timeas eum: quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua: faciésq; ei sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorū, qui habitavit in He-
3 sebon. Tradidit ergò Dñs De^9 noster in manibus nostris etiā Og regem Basan, & universum populum ejus : percussimúsq; eos usq; ad interneciо-
4 nem, Vastantes cunctas civitates illius uno tempore: non fuit oppidum, quod nos effugeret ; sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

30 Καὶ οὐκ (ξ) ἠθέλησε Σηὼν βασιλεὺς Ἐσεβὼν παρελθεῖν ἡμᾶς δι' αὐτοῦ, ὅτι ἐσκλήρυνε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἵνα παραδοθῇ εἰς
31 τὰς χεῖράς σου ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. Καὶ εἶπε κύριος πρός με, Ἰδοὺ ἦργμαι (ο) παραδοῦναι πρὸ προσώπου σου τὸν Σηὼν βασιλέα Ἐσεβὼν τὸν Ἀμορραῖον, καὶ τὴν γῆν (π) αὐτοῦ, καὶ ἔναρξαι κληρονομῆσαι τὴν γῆν
32 αὐτοῦ. Καὶ ἐξῆλθε Σηὼν βασιλεὺς Ἐσεβὼν εἰς συνάντησιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ
33 λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς Ἰασά. Καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸ προσώπου ἡμῶν. καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν καὶ
34 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ (ρ) ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν· οὐ κατελίπομεν ζωγρείαν.
35 Πλὴν τὰ κτήνη (σ) ἐπρονομεύσαμεν, καὶ τὰ
36 σκῦλα τῶν πόλεων ἐλάβομεν (τ) Ἐξ Ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος χειμάρρου Ἀρνῶν, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὖσαν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἕως ὄρους τοῦ Γαλαάδ. (υ) οὐκ ἐγενήθη πόλις ἥτις διέφυγεν ἡμᾶς. τὰς πάσας παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.
37 (φ) Πλὴν ἐγγὺς υἱῶν Ἀμμὼν οὐ (χ) προσήλθομεν, πάντα τὰ συγκυροῦντα (ψ) χειμάῤῥου Ἰαβὸκ, καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ ὀρεινῇ, καθότι ἐνετείλατο (ω) κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν.

MS.A. (ξ) ἠθέλησεν βασιλεὺς (ο) παραδοῦναί σοι τὸν Σηὼν (π) αὐτοῦ· ἔναρξαι (ρ) ἐξωλεθρεύσαμεν (σ) προενομεύσαμεν αὐτοῖς, καὶ (τ) Ἀπὸ (υ) οὐκ ἦν πόλις (φ) Πλὴν εἰς γῆν υἱῶν (χ) προσήλθαμεν, (ψ) χειμάῤῥου (ω) ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

30 Et noluit Seon rex Esebō transire nos per ipsū: quoniā induraverat Domin^9 De^9 noster spiritū ejus; et confortavit cor ejus, ut traderetur in manus tuas; sicut
31 in die hac. Et dixit Dominus ad me, Ecce cœpi tradere ante faciē tuā Seon regē Esebon Amorrhæum, et terrā ejus: & incipe hæreditare terrā ejus. Et exiit Seon
32 rex Esebon in occursum nobis, ipse, et omnis popul^9 ejus in prælium in Jassa. Et tradidit eum
33 Dominus Deus noster (d) ante faciem nostrā. Et percussimus eum, et filios ejus, et omnē populū ejus. Et obtinuimus omnes civita-
34 tes ej^9 in tempore illo; & disperdidimus omnē civitatē, deindè & uxores eorum, & filios eorum: non reliquimus vivū. Tan-
35 tùm pecora prædati sumus, & spolia civitatū cepimus Ab Aro-
36 er, quæ est apud labium torrentis Arnon, et civitatem, quæ erat in valle, & usq; ad montem Galaad. Non fuit civitas quæ effugeret nos. Omnes tradidit Dominus Deus noster in manus nostras. Tantùm prope filios Am-
37 man non accessimus, omnia pertinentia ad torrentem Jaboc, & civitates quæ in montana; sicut mandavit Dominus Deus noster nobis.

ΚΕΦ. γ'.

1 ΚΑὶ ἐπιστραφέντες, ἀνέβημεν ὁδὸν τὴν εἰς Βασάν. καὶ ἐξῆλθεν Ὢγ βασιλεὺς τῆς Βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς (α) αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς (β) Ἐδραΐμ.
2 Καὶ εἶπε κύριος πρός με, Μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτὸν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ, ὥσπερ ἐποίησας (γ) Σηὼν βασιλεῖ τῶν Ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν
3 Ἐσεβών. Καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας (δ) ἡμῶν, καὶ τὸν Ὢγ βασιλέα τῆς Βασὰν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ· καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν, ἕως τοῦ μὴ κα-
4 ταλιπεῖν αὐτοῦ σπέρμα. Καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ· οὐκ ἦν πόλις, ἣν οὐκ ἐλάβομεν παρ' αὐτῶν· ἑξήκοντα πόλεις, πάντα τὰ περίχωρα Ἀργὸβ βασιλέως Ὢγ ἐν Βασάν.

MS.A. (α) αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ εἰς (β) Ἐδραείν. (γ) τῷ Σηὼν (δ) ἡμῶν, αὐτὸν καὶ τὸν

CAP. III.

1 ET conversi ascendimus viā, quæ in Basan. Et exiit Og rex Basan in occursum nobis, ipse, & omnis populus ejus in prælium in Edraim. Et ait Dominus ad me,
2 Nè timeas eū, quoniā in manus tuas tradidi eum, & omnem populum ejus, & omnem terram ejus. Et facies ei, sicut fecisti Seon regi Amorrhæorū, qui habitabat in Esebon. Et tradidit (a) eū
3 Dominus Deus noster in manus nostras, & Og regem Basan, & omnem populum ejus. Et (b) percussimus eum, eousq;, ut non relinqueretur ipsius semen. Et obti-
4 nuimus omnes civitates ejus in tempore illo : non fuit civitas, quam non ceperimus ab eis; sexaginta civitates, omnia adjacentia Argob regis Og de Basan.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܠܐ ܨܒܐ ܣܝܚܘܢ ܡܠܟܐ ܕܚܫܒܘܢ ܕܢܥܒܪ ܒܬܚܘܡܘܗܝ. ܡܛܠ ܕܐܩܫܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܪܘܚܗ
30 ܘܐܥܫܢ ܠܒܗ. ܕܢܫܠܡܝܘܗܝ ܒܐܝܕܝܟܘܢ ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ. * ܘܐܡܪ ܠܝ ܡܪܝܐ. ܚܙܝ
31 ܕܫܪܝܬ ܠܡܫܠܡܘ ܩܕܡܝܟ ܠܣܝܚܘܢ ܘܠܐܪܥܗ. ܫܪܝ ܠܡܚܪܒܘ ܘܠܡܐܪܬ ܐܪܥܗ.
* ܘܢܦܩ ܣܝܚܘܢ ܠܐܘܪܥܢ. ܗܘ ܘܟܠܗ ܥܡܗ ܠܩܪܒܐ ܠܝܗܨ. * ܘܐܫܠܡܗ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ
32 ܩܕܡܝܢ. ܘܩܛܠܢܝܗܝ ܠܗ ܘܠܒܢܘܗܝ ܘܠܟܠܗ ܥܡܗ. * ܘܟܒܫܢ ܟܠܗܝܢ ܩܘܪܝܘܗܝ
33 ܒܗܘ ܙܒܢܐ. ܘܐܘܒܕܢ ܟܠܗܝܢ ܩܘܪܝܐ ܠܓܒܪܐ. ܢܫܐ ܘܛܠܝܐ. ܘܠܐ ܫܒܩܢ ܡܢܗܘܢ ܫܪܝܕܐ.
34 * ܒܪ ܡܢ ܒܥܝܪܐ ܕܒܙܝܢ ܠܢ. ܘܒܙܬܐ ܕܩܘܪܝܐ ܕܟܒܫܢ. * ܡܢ ܥܕܘܥܝܪ ܕܥܠ ܣܦܬܐ ܕܢܚܠܐ
35 ܕܐܪܢܘܢ. ܘܡܕܝܢܬܐ ܕܒܢܚܠܐ. ܘܥܕܡܐ ܠܓܠܥܕ. ܠܐ ܗܘܬ ܡܕܝܢܬܐ ܕܐܬܥܫܢܬ ܥܠܝܢ. ܟܠܗܝܢ
36 ܐܫܠܡ ܐܢܝܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܩܕܡܝܢ. * ܒܪ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܒܢܝ ܥܡܘܢ ܠܐ ܐܬܩܪܒܢ. ܟܠܗ ܝܕ
37 ܢܚܠܐ ܕܝܒܘܩ ܘܩܘܪܝܐ ܕܛܘܪܐ. ܘܟܠ ܕܦܩܕܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ.
* ܩܦܠܐܘܢ * ܓ *
* ܘܐܬܦܢܝܢ ܘܣܠܩܢ ܠܐܘܪܚܐ ܕܡܬܢܝܢ. ܘܢܦܩ ܥܘܓ ܡܠܟܐ ܕܡܬܢܝܢ ܠܐܘܪܥܢ. ܗܘ
1 ܘܟܠܗ ܥܡܗ ܠܩܪܒܐ ܠܐܕܪܥܝ. * ܘܐܡܪ ܠܝ ܡܪܝܐ. ܠܐ ܬܕܚܠ ܡܢܗ. ܡܛܠ ܕܒܐܝܕܝܟ
2 ܐܫܠܡܬܗ. ܘܠܟܠܗ ܥܡܗ ܘܠܐܪܥܗ. ܘܬܥܒܕ ܠܗ ܐܝܟ ܕܥܒܕܬ ܠܣܝܚܘܢ ܡܠܟܐ
ܕܐܡܘܪܝܐ ܕܝܬܒ ܗܘܐ ܒܚܫܒܘܢ. * ܘܐܫܠܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܒܐܝܕܝܢ ܐܦ ܠܥܘܓ ܡܠܟܐ
3 ܕܡܬܢܝܢ. ܘܠܟܠܗ ܥܡܗ. ܘܩܛܠܢܝܗܝ ܘܠܐ ܫܒܩܢ ܠܗ ܫܪܝܕܐ. * ܘܟܒܫܢ ܟܠܗܝܢ
4 ܩܘܪܝܘܗܝ ܒܗܘ ܙܒܢܐ. ܘܠܐ ܫܒܩܢ ܡܕܝܢܬܐ ܕܠܐ ܢܣܒܢܗ ܡܢܗܘܢ. ܫܬܝܢ ܩܘܪܝܢ. ܟܠܗ
ܣܒܠܐ ܕܐܪܓܘܒ. ܒܝܬ ܡܠܟܘܬܗ ܕܥܘܓ ܕܡܬܢܝܢ.

Noluit autem Sihon rex Hesbon concedere 30
nobis transitū per limites suos : nam durū
reddiderat Dñs De^9 vester spiritū ejus, et cor-
roboraverat cor ejus, ut eum traderet in ma-
nus vestras, ut hodie eum possidetis. Et dixit 31
mihi Dñs , Vide quòd cœperim tradere in
man^9 tuas Sihon & terrā ejus, incipe eū va-
stare, & terrā ej^9 possidere. Itaq; egressus est 32
Sihon in occursū nostrū, ipse, & univers^9 po-
pul^9 ej^9 ad bellum in Jahas. Et tradidit eum 33
Dñs De^9 noster ante nos, & trucidavim^9 eū,
& filios ej^9, cunctumq; populū ipsius. Et sub- 34
jugavim^9 eodé tempore cunctas civitates ej^9,
& omnes ejus civitates funditùs perdidimus,
mulieres ac pubem, & neminem reliquimus
ex eis superstité. Solùm jumenta diripuim^9 35
nobis, & prædā civitatū quas subjugaveram^9.
Ab Aduir quæ est ad littus torrentis Arnon, & 36
civitate quæ est in torrente usq; ad Gelaad,
nulla fuit urbs quæ nobis restiterit, cunctas
tradidit Dñs De^9 noster ante nos. Duntaxat ad 37
terrā filiorū Amon non accessim^9, totam sci-
licet, ripā torrentis Jaboc, & civitates monta-
nas, & omnia quæ præceperat nobis Dñs De^9
noster. CAP. III.
ET conversi ascendimus ad viam Mathnin, 1
egressúsq; est Og rex Mathnin in occur-
sum nostrū cum universo populo suo ad bel-
lum in Ardei. Et dixit ad me Dominus, Ne 2
formides eum, quia in manus tuas tradidi
eum, & cunctum populum ejus, ac terram ej^9:
& fac illi quemadmodum fecisti Sihon regi 3
Amoræorum qui morabatur in Hesbon. Itaq;
tradidit Dominus Deus noster in manum no-
stram etiam Og regem Mathnin, totumq; po-
pulum ejus, & trucidavim^9 eum, nec reliqui- 4
mus ei superstitem. Et subjugavimus eo tem-
pore cunctas civitates ejus, nec ullam reli-
quimus civitatem quam non caperem^9 ab eis,
sexaginta nimirùm, civitates, universum tra-
ctum Argob, domicilium regium Og quod erat in Mathnin.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס Targum ONKELOS.

ולא אבה סיחון מלכא דחשבון
למשבקנא למעבר בתחומיה ארי
אקשי יי אלהך ית רוחיה ואתקיף
ית לביה בדיל למסריה בידך
31 כיומא הדין: ואמר יי לי חזי דשריתי
למסר קדמך ית סיחון וית ארעיה
שרי לתרכותיה למירת ית ארעיה
32 ונפק סיחון לקדמותנא הוא וכל
33 עמיה לאגחא קרבא ליהץ: ומסריה
יי אלהנא קדמנא ומחינא יתיה וית
34 בנוהי וית כל עמיה: וכבשנא ית
כל קרוהי בעדנא ההיא וגמרנא
ית כל קרוי גבריא ונשיא וטפלא
35 לא אשארנא משיזיב: לחוד בעירא
בזנא לנא ועדי קרויא די כבשנא:
36 מערער די על כיף נחלא דארנון
וקרתא די בנחלא ועד גלעד לא
הות קרתא די תקיפת מננא ית
37 כולא מסר יי אלהנא קדמנא: לחוד
לארעא בני עמון לא קריבתא כל
כיף נחל יובקא וקרוי טורא וכל
די פקיד יי אלהנא:

ג

1 ואתפנינא וסליקנא אורח מתנן
ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותנא
הוא וכל עמיה לאגחא קרבא
2 לאדרעי: ואמר יי לי לא תדחל
מניה ארי בידך מסרית יתיה וית
כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה
כמא דעבדתא לסיחון מלכא
3 דאמוראה די יתיב בחשבון: ומסר
יי אלהנא בידנא אף ית עוג מלכא
דמתנן וית כל עמיה ומחנוהי עד
4 דלא אשתאר ליה משיזיב: וכבשנא
ית כל קרוהי בעדנא ההיא לא
הות קרתא די לא נסבנא מנהון
שתין קרוין כל בית פלך טרכונא
מלכותא דעוג במתנן:

30 Et noluit Seon rex Esebon dimittere nos transire per terminũ suũ: quia induravit Dñs Deus tuus spiritum ejus, et roboravit cor ej⁹; ut traderet eũ in manus tuas, sicut in die hac.
31 Et dixit Dñs ad me; Vide quòd incepi tradere in conspectu tuo Seon & terram ejus: incipe ejicere eum, ut possideas
32 terram ejus. Et egressus est Seon in occursum nostrũ, ipse et omnis populus ejus, ut pugna-
33 ret in Jahas. Et tradidit eum Dñs Deus noster in conspectu nostro: et percussimus eum, & filios ejus, et omnem populũ
34 ejus. Et subjecimus omnes civitates ejus in tempore illo; et destruximus omnes urbes et viros, ac mulieres et parvulos:
35 non reliquim⁹ reliquias. Tantummodo jumenta deprædati sumus nobis: & spolia civita-
36 tum quas subjecimus. Ab Aroer quæ est super ripam torrentis Arnon, et civitatẽ quæ est in torrente, & usq; ad Galaad; nulla fuit civitas quæ fortior nobis esset: sed omnes tradidit Dñs Deus noster in con-
37 spectu nostro. Tantummodo ad terrã filiorũ Ammõ non accessisti: et ad omnem ripam torrentis Jaboc, et ad urbes montis; et ad omnia loca quæ præcepit Dñs Deus noster.

CAP. III.

1 ET perreximus & ascendimus per viam Basan: & egressus est Og rex Basan in occursum nostrum, ipse et omnis popul⁹ ej⁹ ut committeret bellũ
2 in Edrai. Et dixit Dñs ad me, Ne timeas eum; quia in manu tua tradidi eum, et omnem populum ejus, et terram ejus: & facies ei, sicut fecisti Seon regi Amorræorum, qui habita-
3 bat in Esebon. Et dedit Dñs Deus noster in manu nostra etiam Og regem Basan, et omnem populum ejus: et percussimus eum, donec nullus ex eis
4 relictus esset. Et subjecimus omnes urbes ejus in tempore illo, non fuit civitas quam non acceperimus ab eis, sexaginta urbes omnia loca provinciæ Argob regni Og in Basan.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

(t) evaserit à nobis: (a) Batanæ: (b) Batanæ (c) Batanææ, (d) Rigobhaah (e) Batanæa.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sed noluit Sihon rex Hesebon transitum nobis permittere per ipsam, eò quòd induraverat Dominus Deus tuus spiritum ejus, et obsfirmaverat cor ejus, ut traderet eum in manus tuas sicut hodiè. 30
Dixitq; Dominus mihi, Vide, cœpi tradere ante faciem tuam Sihon regem Hesebon Amorrhæum, & terram ejus: Incipe possidere, ut possideas terrã ejus. 31
Itaque egressus est Sihon obviàm nobis, ipse, et omnis populus ejus ad prœliũ in Jassa. 32
Et tradidit illum Dominus Deus noster ante faciem nostram, et percussimus eum, & filios ejus, & omnem populum ejus. 33
Cepimus quoque omnes urbes ejus in illo tempore, & anathemate delevimus omnes urbes ejus, (sc) viros, mulieres, et parvulos, non reliquimus superstitem. 34
Tantùm animantia deprædati sumus nobis, & spolia urbium quas cepim⁹. 35
Ab Aroër quæ est juxta ripam torrentis Arnon, et civitate quæ est in valle, & usque Galaad, non fuit civitas quæ (t) superior nobis fuerit: omnes tradidit Dominus Deus noster in manus nostras. 36
Veruntamen ad terrã filiorum Ammon non accessisti, ad omnem tractũ torrentis Jabec, et ad urbes montis, ad omnia quoque quæ præcepit nobis Domin⁹ Deus noster. 37

CAP. III.

COnversi igitur ascendimus per iter (a) Basan: Tum egressus est Og rex (b) Basan obviàm nobis, ipse, & omnis populus ejus ad prœliũ in Edrai. 1
Dixit autem Dominus mihi, Ne timeas eũ, quoniam in manum tuam tradidi illum, et omnẽ populum ejus, & terram ejus: Ideo facies illi sicut fecisti Sihoni regi Amorrhæorum qui habitabat in Hesebon. 2
Itaque tradidit Dominus Deus noster in manum nostram etiam Og regẽ (c) Basan, & omnem populũ ejus, quem ita percussimus ut non reliquerit sibi superstitẽ. 3
Cepimus quoque omnes urbes ejus in illo tempore. Non fuit urbs quam non ceperimus ab eis, sexaginta urbes, omnem regionem (d) Argob regni in (e) Basan. 4

VER. SAM. (t) completè, (d) Rigobhaah (e) Batanæa.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 * فلم يشأ سكون ملك حسبان اجازتنا في بلده لان الله ربك صعب روحه واَيد قلبه لكي
31 يسلمه في يدك كما ترى اليوم * فقال الله لي انظر قد بدأت ان اسلم سكون وبلده في يدك
32 فابدأ بغزوه وحز بلده * فخرج سكون للقائنا هو وجميع قومه الى الحرب الى ياهص * فاسلمه الله
33 34 ربنا في ايدينا فقتلناه وبنيه وسائر قومه * وملكنا جميع قراه في ذلك الوقت * واهلكنا من كل
35 36 قرية الرهط والنساء والاطفال لم نبق شريدا * وغنمنا كل بهيمة وسلب القرى التي ملكناها * من
عروعير التي على شط وادي ارنون والقرية التي في الوادي والى جرش لم تبق قرية منعت منا
37 بل الكل اسلمه الله ربنا بين ايدينا * عدا بلد بني عمان فانك لم تقربه كل شاطئ وادي
يبوق وقرى الجبل وسائر ما نهانا عنه الله ربنا * الفصل الثالث *
1 * ثم ولينا فصعدنا طريق البثنية فخرج عوج ملك البثنية للقائنا هو وجميع قومه للحرب الى
2 ادرعات * فقال الله لي لا تخفه فاني قد اسلمته في يدك وجميع قومه وبلده فتصنع به كما صنعت
3 بسكون ملك الاموري المقيم في حسبان * فاسلم الله ربنا في ايدينا ايضا عوجا ملك البثنية
4 وقومه * فقتلناهم حتى لم يبق منهم شريد * وملكنا جميع قراه في ذلك الوقت ولم يبق قرية لم
ناخذها منهم * وذلك ستون قرية على خط الوجب * مملكة عوج في البثنية *

At denegavit nobis Sihon rex Hasban transitũ per regionẽ suam, quia Deus Dominus tuus difficilem reddiderat spiritũ ejus, & roboraverat cor ej⁹, quatenus traderet eum in manum tuã, ut vides hodiè. 30
Et dixit Deus ad me, Vide, jam cœpi tradere Sihon et regionem ejus in manũ tuã; aggredere ergò perditionẽ ejus, & posside regionem ipsius. 31
Egressus est igitur Sihon obviàm nobis, ipse, & cunctus populus ejus ad prælium in Jahas. 32
Et tradidit eum Deus Dominus noster in manus nostras, et occidimus eum, et filios ejus, & universum populum ipsius. 33
Et expugnavimus cunctas urbes ejus in illo tempore, et perdidimus ex omnibus urbibus pubem, & mulieres, atq; infantes, nec reliquimus profugam. 34
Et deprædati sumus cuncta jumenta & spolia urbium quas expugnaveramus. 35
Ab Aruir quæ est secus ripam torrentis Arnon, & urbe quæ est in torrente, & usque ad Gjares; nulla remansit urbs quæ nos effugerit, sed omnia tradidit Dominus Deus noster in manus nostras. 36
Præter regionem filiorum Amman; non enim attigisti eam, totum scilicet, littus torrentis Jabac, & urbes montis, & quicquid interdixerat nobis Deus Dominus noster. 37

CAP. III.

DEinde conversi ascendimus per viã Bathniæ, & egressus est Og rex Bathniæ obviã nobis, ipse, ac totus populus ejus ad pugnã in Adreath. 1
Dixitque Deus ad me, Ne timeas eum, quippe jam tradidi eum in manũ tuam, cum universo ipsius populo et regione; facies ei sicut fecisti Sihon regi Amorræo degenti in Hasban. 2
Et tradidit Deus Dominus noster in manus nostras etiam Og regem Bathniæ, & populum ejus; & interfecimus eos, adeo ut nullus superfuerit ex ipsis profuga. 3
Et expugnavimus omnes urbes ejus in illo tempore, nec remansit urbs quam non abstinuerimus ab eis, quippe sexaginta urbes super lineam Mugeb regni Og in Bathnia. 4

ספר אלה הדברים : ג

tantùm ,vecte & ,foribus ,alto muro munitæ urbes istæ Omnes
5 כל־אלה ערים בצרת חומה גבהה דלתים ובריח לבד
quemadmodum ,eas desolavimus Et .valde *multum muratis non urbibus ab*
6 מערי הפרזי הרבה מאד : ונחרם אותם כאשר
,viros ,urbem omnem desolando ; Chesbon regi Sichon fecimus
עשינו לסיחן מלך חשבון החרם כל־עיר מתם
urbium *spolium* & ,*animal omne* Et .*parvulum* & ,mulieres
7 הנשים והטף : וכל־הבהמה ושלל הערים
manu è terram ipso tempore in cepim[9] Et .nobis sum[9] prædati
8 בזונו לנו : ונקח בעת ההוא את־הארץ מיד
Arnon torrente à ,Jarden *transitu in* qui ,Emoræorum regum duorum
שני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן מנחל ארנן
: Sirion ,Chermon *vocabunt* Sidonii .Chermon monté ad usque
9 עד־הר חרמון : צידנים יקראו לחרמון שרין
omnis &,planiciei urbes Omnes .Senir *ei vocabunt* Emoræi &
10 והאמרי יקראו לו שניר : כל ערי המישר וכל־
regni urbes ,Edrehi & ,Salcah ad usque Basan omnis & ,Ghilhad
הגלעד וכל־הבשן עד־סלכה ואדרעי ערי ממלכת
residuo è remanserat Basan rex Ogh tantummodo Quia .Basan in Ogh
11 עוג בבשן : כי רק־עוג מלך הבשן נשאר מיתר
Rabbath in *ipse* nonne ,*ferri* lectus ,ejus lectus ecce : *Rephaim*
הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת
cubitorum quatuor &,ejus longitudo cubitorũ Novem ?Hammon filiorũ
בני עמון תשע אמות ארכה וארבע אמות
tẽpore in possedim[9] istam terram Et .viri *cubito in* ej[9] latitudo
12 רחבה באמת־איש : ואת־הארץ הזאת ירשנו בעת
montis dimidium &,Arnon torrentem *super* quæ Harober ab ,ipso
ההוא מערער אשר־על־נחל ארנן וחצי הר־
,Ghilhad residuum Et .Ghaditis &,Reubenitis dedi ej[9] urbes & ;Ghilhad
13 הגלעד ועריו נתתי לראובני ולגדי : ויתר הגלעד
omnem ,Menasseh tribui dimidiæ dedi Ogh regni Basan omnẽ &
וכל־הבשן ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה כל
.gigantum terra *vocabitur ipse* ,Basan omnem ,Argob *funem*
חבל הארגב לכל־הבשן ההוא יקרא ארץ רפאים :
ad usque ,Argob *funem* omnem cepit Menasseh filius Jahir
14 יאיר בן־מנשה לקח את־כל־חבל ארגב עד־
,suum nomen *super* eas vocavit & .Mahachathi & , Ghesuri terminum
גבול הגשורי והמעכתי ויקרא אתם על־שמו
Machir ipsi Et .istam diem ad usque ,Jair *villas* Basan
15 את־הבשן חות יאיר עד היום הזה : ולמכיר
Ghilhad à dedi Ghaditis & ,Reubenitis Et .Ghilhad dedi
16 נתתי את־הגלעד : ולראובני ולגדי נתתי מן־הגלעד
Jabboch ad usq; &;terminũ &,torrentis medium Arnon torrentẽ ad usq; &
ועד־נחל ארנן תוך הנחל וגבל ועד יבק
,terminũ &,Jarden & planiciem Et .Hammon filiorũ terminum ,torrentẽ
17 הנחל גבול בני עמון : והערבה והירדן וגבל
effusionibus sub ,salis mare ,planiciei mare ad usq; & Chinnereth à
מכנרת ועד ים הערבה ים המלח תחת אשדת
.orientem ad collis
הפסגה מזרחה :

Versio VULG. LAT.

5 Cunctæ urbes erant munitæ muris altissimis, portísq; et vectib[9], absq; oppidis innumeris, quæ non habebãt muros.
6 Et delevimus eos, sicut feceram[9] Sehon regi Hesebon, disperdentes omné civitaté, virósq; ac mulieres & parvulos.
7 Jumenta auté & spolia urbiũ
8 diripuimus. Tulimúsq; illo in tempore terrã de manu duorũ regũ Amorrhæorũ, qui erant trans Jordané: à torrente Arnon usq; ad monté Hermon,
9 Quem Sidonii Sarion vocant,
10 et Amorrhæi Sanir: Omnes civitates, quæ sitæ sunt in planitie, et universã terrã Galaad et Basan usq; ad Selcha et Edrai: civitates regni Og in Basan.
11 Sol[9] quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigãtũ. Monstratur lect[9] ejus ferre[9], qui est in Rabbath filiorum Ammon, nové cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis ad mensurã cubiti virilis ma-
12 n[9]. Terrámq; possedim[9] tempore illo ab Aroër, quæ est super ripã torrentis Arnon, usq; ad mediã parté montis Galaad: et civitates illi[9] dedi Rubé
13 & Gad. Reliquam auté parté Galaad, & omné Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regioné Argob: cunctáq; Basan vocatur Terra
14 gigantũ. Jair fili[9] Manasse possedit omnem regionem Argob usq; ad terminos Gessuri & Machari. Vocavitq; ex nomine suo Basan, Havoth Jair, id est, villas Jair, usq; in præsenté
15 diem. Machir quoq; dedi Ga-
16 laad. Et tribub[9] Ruben et Gad dedi de terra Galaad usq; ad torrentem Arnon medium torrentis, & confiniũ usq; ad torrentem Jeboc, qui est ter-
17 min[9] filiorũ Ammon: Et planitiem solitudinis, atq; Jordané, & terminos Cenereth, usq; ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra Orientem.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Πᾶσαι πόλεις ὀχυραὶ, τείχη ὑψηλὰ, πύλαι καὶ μοχλοί· πλὴν τῶν πόλεων τῶν Φερεζαί-
6 ων τῶν πολλῶν σφόδρα. (ε) Ἐξωλοθρεύσαμεν, ὥσπερ ἐποιήσαμεν τὸν Σηὼν βασιλέα Ἐσεβὼν, καὶ (ζ) ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς (η) γυναῖκας, καὶ τὰ παιδία,
7 Καὶ πάντα τὰ κτήνη· καὶ τὰ σκῦλα τῶν πό-
8 λεων ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς. Καὶ ἐλάβομεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν γῆν ἐκ χειρῶν δύο βασιλέων τῶν Ἀμοῤῥαίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ χειμάῤῥου (θ) Ἀρνῶν, καὶ ἕ-
9 ως Ἀερμών. Οἱ Φοίνικες ἐπονομάζουσι τὸ Ἀερμὼν Σανιὼρ, καὶ ὁ Ἀμοῤῥαῖος (ι) ἐπωνόμασεν
10 αὐτὸ Σανίρ. Πᾶσαι πόλεις (κ) Μισὼρ, καὶ πᾶσα Γαλαὰδ, καὶ πᾶσα Βασὰν ἕως Ἐλχὰ καὶ (λ) Ἐδραΐμ, πόλεις βασιλείας τοῦ Ὢγ ἐν τῇ
11 Βασάν. Ὅτι πλὴν Ὢγ βασιλεὺς Βασὰν κατελείφθη ἀπὸ τῶν (μ) Ῥαφαΐν. Ἰδοὺ ἡ κλίνη αὐτοῦ κλίνη σιδηρᾶ, ἰδοὺ αὕτη ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν υἱῶν Ἀμμάν. ἐννέα πηχῶν τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τεσσάρων πηχῶν τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν πή-
12 χει ἀνδρός. Καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ Ἀροὴρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος χειμάῤῥου Ἀρνῶν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους Γαλαὰδ καὶ τὰς πόλεις αὐ-
13 τοῦ ἔδωκα τῷ Ῥουβὴν καὶ τῷ Γάδ. Καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ Γαλαὰδ, καὶ πᾶσαν τὴν Βασὰν βασιλείαν Ὢγ ἔδωκα τῷ ἡμίσει φυλῆς (ν) Μανασσῆ, καὶ πᾶσαν (ξ) περίχωρον Ἀργὸβ, πᾶσαν (ο) Βασὰν ἐκείνην· γῆ (π) Ῥαφαῒν λογι-
14 σθήσεται. Καὶ (ρ) Ἰαῒρ υἱὸς (σ) Μανασσῆ ἔλαβε πᾶσαν τὴν περίχωρον Ἀργὸβ ἕως τῶν ὁρίων (τ) Γαργασὶ καὶ Μαχαθί· ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν Βασὰν (υ) Θαυὼθ
15 Ἰαῒρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ τῷ (φ) Μα-
16 χὶρ ἔδωκα τὴν Γαλαάδ. Καὶ τῷ Ῥουβὴν καὶ τῷ Γὰδ δέδωκα (χ) ὑπὸ τῆς Γαλαὰδ ἕως χειμάῤῥου Ἀρνῶν, μέσον τοῦ χειμάῤῥου ὅριον καὶ ἕως τοῦ Ἰαβόκ· ὁ χειμάῤῥους ὅριον
17 τοῖς υἱοῖς Ἀμμάν. Καὶ ἡ Ἀραβὰ καὶ ὁ Ἰορδάνης (ψ) ὅριον Μαχαναρὲθ, καὶ ἕως θαλάσσης Ἀραβὰ, θαλάσσης ἁλυκῆς ὑπὸ Ἀσηδὼθ τὴν Φασγὰ ἀνατολῶν.

5 *Omnes civitates munitæ: mænia excelsa, portæ, & vectes, præter civitates (c) Pherezæas multas*
6 *valdè; (d) Exterminavimus, ut feceramus Seon regem Esebon, et exterminavim[9] omnẽ civitatem; deinde & uxores, & parvulos,*
7 *Et omnia pecora: & spolia civitatum prædati sumus nobisipsis.*
8 *Et cepim[9] in tẽpore illo terrã de manibus duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem à torrente Arnon: & usque*
9 *Aermon. Phœnices cognominant ipsum Aermon, Sanior: & Amorrhæ[9] cognominavit illud, Sa-*
10 *nir. Omnes civitates Misor, & omnis Galaad: & omnis Basan usq; Elcha, & Edraim, civitates*
11 *regni Og in Basan. Quia tantùm Og rex Basan (e) reliquus factus est à Raphain. Ecce lectus ejus, lect[9] ferre[9]: ecce hic (f) est in arce filiorum Amman: novem cubitorum longitudo ejus: & quatuor cubitorum latitudo ejus, in*
12 *cubito viri. Et terram illam hæreditavimus in tempore illo, ab Aroer, quæ est juxta labium torrentis Arnon, & dimidium montis Galaad: et civitates ejus dedi*
13 *Ruben, & Gad. Et reliquum Galaad, & omnem Basan regnum Og dedi dimidiæ tribui Manasse, & omnem (g) regionem Argob, omnem Basan illam: terra Raphain reputabitur. Et Jair filius*
14 *Manasse cepit omnem regionem Argob usque ad fines Gargasi, & Machathi: cognominavit eas in nomine suo, ipsam Basan, (h) Thauoth Jair usque in diem*
15 *hanc. Et Machir dedi Galaad.*
16 *Et Ruben, & Gad dedi sub Galaad usque ad torrentem Arnon, medium torrentis terminum, & usque Jaboc: torrens termi-*
17 *nus filiis Amman. Et Araba, & Jordanis terminus (i) Machanareth, & usque ad mare Araba, mare salsum sub (k) Asedoth Phasga Orientis.*

MS.A (ε) ἐξωλεθρεύσαμεν αὐτοὺς ὥσπερ (ζ) ἐξωλεθρεύσαμεν (η) γυναῖκας αὐτῶν, καὶ (θ) Ἀρνῶν ἕως (ι) ἐπονόμασεν αὐτὸ Σανίρ. (κ) Μισὼρ, (λ) Ἐδραείμ, (μ) Ῥαφαείν. (ν) Μαννασσῆ, (ξ) τὸ περίχωρον (ο) τὴν Βασὰν (π) Ῥαφαείν (ρ) Ἰαείρ (σ) Μαννασσῆ (τ) Γαργασεί καὶ ὁ Ἰαείρ ἐπωνόμασεν αὐτὰ ἐπὶ τῷ (υ) Αυὼθ Ἰαείρ (φ) Μαχείρ (χ) ἀπὸ τοῦ (ψ) ὅριον ἀπὸ Μαχαναρέθ,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

Omnésq; civitates illas quarum muniti erant 5
muri, altæq; portæ atq; repaguli, præter oppida planitierum admodum multa. Et vasta- 6
vimus ea; quemadmodum feceram[9] Sihoni regi Hesbon, cujus civitates omnes funditùs evertimus; & mulieres, atq; pubem. Omnia 7
verò jumenta & spolia civitatum deprædati sumus nobis. Et cepimus eo tempore terram 8
de manu duorum illorũ regum Amoræorum qui erant trans Jordanem, à torrente Arnon usq; ad monté Hermon. Sidonii *monté* Her- 9
mon vocant, Serjon; Amoræi autem vocant eum, Sonir. Omnes *videlicet*, civitates plani- 10
tiei, totamq; Gelaad, & Mathnin universam, usq; ad Selcha & Ardei, cunctas *nimirũ*, civitates regni Og qui erat in Mathnin. Solus 11
enim Og rex Mathnin remanserat è cæteris gigantibus. Hujus lectus, lectus est ferreus, & ecce est in Rabath filiorum Ammon, novem cubitorum ejus longitudo, & quatuor cubitorũ latitudo, in cubito gigantum. Et terram 12
quidem istam possedimus eo tempore, ab Aduir quæ est secus ripam torrentis Arnon. Et dimidium montem Gelaad cum civitatib[9] ejus dedi ipsis Rubil & Gad; Reliquum verò 13
Gelaad, totamque Mathnin domicilium regium ipsius Og, dedi dimidiæ tribui Manasse, cum toto tractu Argob: universa verò Mathnin, ipsamet vocatur, Terra gigan- 14
tum. Jair quoque filius Manasse vendicavit sibi totum tractum Argob, usque ad limitem Gessur & Maachath, & appellavit ea ex nomine suo, Mathnin & oppidula Jair 15
usque ad hodiernum diem. Ipsi verò Machir 16
dedi Gelaad. Et *familiis* Rubil & Gad dedi à Gelaad usque ad torrentem Arnon, & internam partem torrentis ejusque terminum, usque ad torrentem Jaboc limi- 17
tem filiorũ Ammon; Necnon Arabam, & Jordanem, atque limitanea à Cenarath usq; ad mare Arabæ, mare *scilicet*, salsũ quod est sub Asdud & Phasga, quæ sunt in colle ad Orienté,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

5 כל אלין קרוין כריכן מקפן שורין רמין
להון דשין ועברין בר מקרוי פצחיא
6 דסגיאן לחדא: וגמרנא יתהון כמא
דעבדנא לסיחון מלכא דחשבון
גמרנא ית כל קרוי גבריא נשיא
7 וטפלא: וכל בעירא ועדי קרויא
8 בזנא לנא: ונסבנא בעדנא ההיא
ית ארעא מיד תרין מלכי אמוראה
די בעברא דירדנא מנחלא דארנון
9 עד טורא דחרמון: צידונאי קרן
לחרמון שריון ואמוראי קרן ליה
10 טור תלגא: כל קרוי מישרא וכל
גלעד וכל מתנן עד סלכה ואדרעי
11 קרוי מלכותיה דעוג במתנן: ארי
לחוד עוג מלכא דמתנן אשתאר
משאר גבריא הא ערסיה ערסא
דפרזלא הלא היא ברבת בני עמון
תשע אמין אורכיה וארבע אמין
12 פותיה באמת מלך: וית ארעא הדא
ירתנא בעדנא ההיא מערער די
על נחלא דארנון ופלגות
טורא דגלעד וקרווהי יהבית
13 לשבט ראובן ולשבט גד: ושאר
גלעד וכל מתנן מלכותא דעוג
יהבית לפלגות שבטא דמנשה כל
בית פלך טרכונא וכל מתנן ההוא
14 יתקרי ארע גבריא: יאיר בר מנשה
נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד
תחום גשוראה ואפקירוס וקרא
יתהון על שמיה ית מתנן כפרני
15 יאיר עד יומא הדין: ולמכיר יהבית
16 ית גלעד: ולשבט ראובן ולשבט
גד יהבית מן גלעד ועד נחלא
דארנון גו נחלא ותחומא ועד
יובקא נחלא תחומא דבני עמון
17 ומישרא וירדנא ותחומיה מגינוסר
ועד ימא דמישרא ימא דמלחא
תחות משפך מרמתא מדינחא:

TARGUM ONKELOS.

5 Omnes istæ urbes munitæ & muratæ, quæ habebant seras et vectes: præter villas absq; mu-
6 ris multas nimis. Et destruximus eas, sicut fecimus Seon regi Esebon: disperdentes omnium civitatum viros, & muli-
7 eres et parvulos. Et omnia jumenta et spolia urbiū diripu-
8 imus nobis. Et tulimus in tempore illo terram de manu duorum regum Amorræorum, qui erant trans Jordanem: à torrente Arnon usq; ad mon-
9 tem Hermon. Sidonii vocabant Hermon, Sarion: et Amorræi appellabant eum, mon-
10 tem nivis. Omnes urbes quæ sunt in planitie, et omnē Galaad et omnem Basan, usq; ad Selca et Edraï, urbes regni
11 Og in Basan. Quoniam solus Og rex Basan remansit de reliquiis Gigantum: ecce lectus ejus lectus est ferreus, qui utique est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis et quatuor cubitos latitudinis in cubito
12 ejusdem regis. Et terram hanc possedimus in tempore illo: ab Aroer quæ est juxta torrentem Arnon, usque ad mediam partem montis Galaad, & civitates illius, dedi tribui Reuben
13 et tribui Gad. Reliquam autem partem Galaad et omnem Basan regni Og dedi dimidiæ tribui Manasse: *omnis regio* provinciæ Argob, et omnis illa provincia Basan vocabatur
14 terra Gigantum. Jair filius Manasse tulit omnem provinciam regionis Argob, usque ad terminum Gesuri & Machati: & vocavit ex nomine suo Basan oppida Jair, usque in diem
15 hanc. Machir quoque dedi Ga-
16 laad. Et tribui Reuben & tribui Gad dedi à Galaad usque ad torrentem Arnon, medium torrentis & terminum ej⁹, usque ad torrentem Jaboc, qui est terminus filiorum Ammon.
17 Et planitiem & Jordanem & terminum ejus; à Genesar, usque ad mare planitiei quod est mare salis, sub declivio collis ad orientem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET SAM. VER. Translatio Latina.

5 *Omnes istæ urbes munitæ erant muro alto, portis, & vectibus, præter urbes (f) non muratas multas valdè.*
6 *Anathemate autem delevimus eas, sicut feceramus Sihoni regi Hesebon, delendo omnes urbes, (g) viros, mulieres, & parvulos.*
7 *Sed omnia animantia, & spolia urbium deprædati sumus nobis.*
8 *Cepimus etiam illo tempore terrā de manu duorum regum Amorrhæorum qui erant trans Jordanem, à torrente Arnon usque ad montem Hermon.*
9 *Sidonii vocant Hermon, (h) Serin; Amorrhæi verò vocant illum, (i) Senir.*
10 *Omnes urbes planitiei, & omnis Galaad, omnisque (k) Basan usq; Salcā, & Adrai, urbes erant regni Og in (l) Basan.*
11 *Solus quippe Og rex (m) Basan superat de reliquiis (n) Raphaim. Ecce lectus ejus, lectus erat ferreus: nonne hic est in Rabbat filiorum Ammon? Novem cubitorum est longitudo ejus, et quatuor cubitorum latitudo ejus, juxta cubitum viri.*
12 *Terram autem istam possedimus in illo tempore, ab Aroër quæ est ad ripam torrentis Arnon, & mediam partem montis Galaad: urbésque ejus dedi Rubenitis & Gaditis.*
13 *Reliquum verò Galaad, & universam (o) Basan regni Og dedi dimidiæ tribui Manassis. Omnis regio (p) Argob cum omni Basan ea est quæ vocatur, Terra (q) gigantum.*
14 *Jair autem filius Manassis accepit universam regionem (r) Argob usque ad terminum Gessuri et Machati, vocavitq; eas de nomine suo, (ſ) Basan-Havoth-Jair usque in hunc diem.*
15 *Machir quoque dedi Galaad.*
16 *Rubenitis verò, et Gaditis tradidi à Galaad usque ad torrentem Arnon, medium torrentis, & terminum usque Jaboc torrentem, terminum filiorum Ammon.*
17 *Planiciem etiam, et Jordanem, et terminum à (t) Cinereth usque ad mare planiciei, mare salsum sub (v) declivi collis ad Orientem.*

VER. SAM. (f) mercaturæ multas valdè. (g) completè, (h) Rabban; (i) Subjugatum. (k) Batanææ (l) Batanææ. (m) Batanææ (n) gigantū. (o) Batanæam (p) Rigobhaah (q) medicorum. (r) Rigobhaah (ſ) Bataneam (t) Genesar (v) agris speculæ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 *كل هذه قرى حصينة بسور سامخ * ومصاريع * وبحور سوى قرى الريف * فانها كثيرة جدا
6 *واهلكناهم * كما صنعنا بسيحون ملك حسبان * كذلك اهلكنا من كل قرية الارهاط والنساء
7 والاطفال * وكل بهيمة * وسلب القرى غنمناها *
8 فحصل لنا في ذلك الوقت بلد ملكي الاموريين *
التي في جانب الاردن * من وادي ارنون الى جبل حرمون *
9 الذي يسميه الصيداويون سريون
10 والاموريون يسمونه سنير * وجميع قرى السهل * وجرس * والبثنية الى سلخة * وادرعات * هي
11 ايضا من قرى عوج في البثنية *لانه بقي من باقية الجبابرة * وهوذا له سرير من حديد في الرابية
12 التي لبني عمان * طوله تسعة اذرع * وعرضه اربعة اذرع بذراع الملك * وهذا البلد حزناه في ذلك
الوقت * فمن عروعير التي على وادي ارنون * ونصف جبل جرس بقراه * دفعت ذلك الى الراوبيين
13 والجاديين * وباقي جرس * وجميع البثنية * مملكة عوج * دفعته الى نصف سبط منسا * وكل الخط
14 الموجب والبثنية يسميان بلد السجعان * وياير بن منسا اخذ جميع الخط الموجب الى تخم الجشوريين
15 16 والمعكاتيين * فسماها باسمه سواد ياير * الى يومنا هذا * ودفعت الى ماخير جرسا * ودفعت الى
الروبيين والجاديين من جرس الى وادي ارنون * ووسط الوادي * وحده * والى الوادي
17 يبوق تخم بني عمان * والغور * والاردن * وحده * من جنسر الى بحر الغور * والاردن والبحر
الميت ومصب القلعة شرقا *

5 *Omnes istæ erant urbes munitæ muro sublimi & valvis & vectibus, præter oppida non septa quæ quidem plurima erant.*
6 *Et perdidimus eos; quemadmodum fecimus Siboni regi Hasbon, eodem modo perdidimus ab omnibus urbibus pubes & mulieres & infantes;*
7 *Omnia verò jumenta & spolia urbium deprædati sumus.*
8 *Itaq; acquisivimus in tempore illo regiones duorum regum Amoræorum sitas ad latus Iordanis à torrente Arnon usq; ad montem Hermon:*
9 *Quē Sidonii vocant, Serjon; & Amoræi vocant eum, Senir.*
10 *Præterea omnes urbes planitiei, & Gjares, et Bathniam usq; ad Selcha, & Adreath, quæ etiam erant ex urbibus Og in Bathnia.*
11 *Ipse enim manserat ex cæteris gigantibus: & ecce habet lectū ferreū in Rabia quæ pertinet ad filios Amman: ejus longitudo est novem cubitorum, et ejus latitudo quatuor cubitorum in cubito regis.*
12 *Et hanc regionem possedimus in illo tempore. Et quidem ab Aruir quæ est secus torrentē Arnon, & dimidium montem Gjares cum civitatibus ejus, dedi Raubinitis et Gaditis.*
13 *Reliquam verò Gjares, totamq; Bathniam regnum Og, dedi dimidiæ tribui Manasse. Tota autem linea Mugeb & Bathnia vocantur, Regio magnanimorū.*
14 *Et Iair filius Manasse accepit totam lineam Mugeb usq; ad limites Gessuritarū & Maachatitarum, & vocavit ea nomine suo, Suburbia Iair usque ad hunc diem nostrum.*
15 *Et Machir dedi Gjares.*
16 *Et dedi Raubinitis et Gaditis à Gjares usq; ad torrentem Arnon, et mediū torrentem, ejusque confinia, et usque ad torrentem Iaboc terminos filiorum Ammon,*
17 *Et planitiem, et Iordanem, ejusque terminum, à Genesar usque ad mare planitiei, et Lacum mortuum, et Iordanem, et fauces rupis Orientem versus.*

ספר אלה הדברים : ג

18 ואצו אתכם בעת ההוא לאמר יהוה אלהיכם נתן לכם את הארץ הזאת לרשתה חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל :
19 רק נשיכם וטפכם ומקנכם ידעתי כי מקנה רב לכם ישבו בעריכם אשר נתתי לכם :
20 עד אשר יניח יהוה לאחיכם ככם וירשו גם הם את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן להם בעבר הירדן ושבתם איש לירשתו אשר נתתי לכם :
21 ואת יהושוע צויתי בעת ההוא לאמר עיניך הראת את כל אשר עשה יהוה אלהיכם לשני המלכים האלה כן יעשה יהוה לכל הממלכות אשר אתה עבר שמה :
22 לא תיראום כי יהוה אלהיכם הוא הנלחם לכם :
23 ואתחנן אל יהוה בעת ההוא לאמר :
24 אדני יהוה אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך :
25 אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנן :
26 ויתעבר יהוה בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר יהוה אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה :
27 עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה :
28 וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה :
29 ונשב בגיא מול בית פעור :

Versio VULG. LAT.

18 Præcepiq; vobis in tempore illo, dicens ; Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hæreditatem, expediti præcedite fratres vestros filios Israel
19 omnes viri robusti : Absque uxoribus, & parvulis, atque jumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, & in urbibus remanere debebunt,
20 quas tradidi vobis, Donec requiem tribuat Dñs fratribus vestris, sicut vobis tribuit : & possideant ipsi etiam terram, quam daturus est eis trans Jordanem : tunc revertetur unusquisq; in possessioné suã,
21 quã dedi vobis. Josue quoque in tempore illo præcepi, dicens ; Oculi tui viderunt quæ fecit Dñs Deus vester duobus his regibus : sic faciet omnibus regnis, ad quæ transiturus es.
22 Ne timeas eos : Dñs enim Deus vester pugnabit pro vo-
23 bis. Precatúsque sum Dominũ in tempore illo, dicens ;
24 Domine Deus, tu cœpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, manúmque fortissimã : neq; enim est ali* De*, vel in cœlo, vel in terra, qui possit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ.
25 Transibo igitur, & videbo terram hanc optimam trans Jordanem, & montem istum
26 egregium, & Libanum. Iratúsque est Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi ; Sufficit tibi : nequaquam ultrà loquaris de
27 hac re ad me. Ascende cacumen Phasgæ, & oculos tuos circumfer ad Occidentem, & ad Aquilonem, Austrúmque & Orientem, & aspice. Nec enim transibis Jordané istum.
28 Præcipe Josue, & corrobora eum atque conforta : quia ipse præcedet populum istum, & dividet eis terram quam vi-
29 surus es. Mansimúsque in valle contra fanum Phogor.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

18 Καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν (ω) ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην ἐν κλήρῳ· ἐνοπλισάμενοι, προπορεύεσθε πρὸ προσώπου τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πᾶς δυνατός.
19 Πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν, οἶδα ὅτι πολλὰ (α) κτήνη ὑμῖν, κατοικείτωσαν ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν,
20 αἷς ἔδωκα ὑμῖν, Ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ (β) Θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ (γ) κατακληρονομήσουσι καὶ οὗτοι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ ἐπαναστραφήσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν
21 αὐτοῦ, ἣν ἔδωκα ὑμῖν. Καὶ τῷ (δ) Ἰησοῖ ἐνετειλάμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, Οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα, ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τούτοις. οὕτως ποιήσει κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν πάσας τὰς βασιλείας ἐφ' ἃς σὺ δια-
22 βαίνεις ἐκεῖ. Οὐ φοβηθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν αὐτὸς πολεμήσει περὶ
23 ὑμῶν. Καὶ ἐδεήθην κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐ-
24 κείνῳ, λέγων, (ε) Κύριε Θεέ, σὺ ἤρξω δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου, καὶ τὴν δύναμίν σου, καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. τίς (ζ) γάρ ἐστι Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ποιήσει καθὰ ἐποί-
25 ησας σύ, καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου; Διαβὰς οὖν ὄψομαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὖσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τὸ ὄρος τοῦτο τὸ ἀγαθὸν
26 καὶ τὸν Ἀντιλίβανον. Καὶ ὑπερεῖδε κύριος ἐμὲ ἕνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσέ μου. καὶ εἶπε κύριος πρός με, Ἱκανούσθω σοι, μὴ προσθῇς
27 ἔτι λαλῆσαι τὸν λόγον τοῦτον. Ἀνάβηθι (η) ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ λελαξευμένου, καὶ (θ) ἀναβλέψας τοῖς (ι) ὀφθαλμοῖς σου κατὰ θάλασσαν καὶ Βορρᾶν (κ) καὶ Λίβα καὶ ἀνατολάς, καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι οὐ διαβήσῃ τὸν Ἰορ-
28 δάνην τοῦτον. Καὶ ἔντειλαι Ἰησοῖ καὶ (λ) κατίσχυσον αὐτὸν καὶ παρακάλεσον αὐτόν, ὅτι οὗτος διαβήσεται πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου, (μ) καὶ οὗτος κατακληρονομήσει (ν) αὐτοῖς πᾶσαν
29 τὴν γῆν ἣν ἑώρακας. Καὶ ἐνεκαθήμεθα ἐν νάπῃ σύνεγγυς οἴκου Φογώρ.

MS. A. (ω) δέδωκεν (α) τὰ κτήνη (β) Θεὸς τοὺ (γ) κατακληρονομήσωσιν (δ) Ἰησοῦ (ε) Κύριε κύριε, σὺ ἤρξαι δεῖξαι (ζ) γὰρ Θεὸς ἐν οὐρανῷ (η) ἐπὶ κορυφὴν (θ) ἀνάβλεψον (ι) ὀφθαλμοῖς κατὰ (κ) καὶ Νότον καὶ ἀνατολάς, (λ) ἐνίσχυσον (μ) καὶ αὐτὸς (ν) αὐτοῖς τὴν

18 Et mandavi vobis in tempore illo, dicens ; Dominus Deus vester dedit vobis terram hanc in sorte : Armati præcedite ante faciem fratrum vestrorum filiorum Israel, omnis potens.
19 Tantum uxores vestræ, & filii vestri, et pecora vestra (novi, quia multa pecora vobis) habitent in civitatibus vestris, quas dedi vobis ;
20 Quoadusq; quiescere faciat Dominus Deus vester fratres vestros, sicut & vos ; & hæreditaverint et hi terram, quam Dominus Deus noster dat eis in ulteriore Iordanis. Et revertimini unusquisque in hæreditatem suam, quam dedi vobis.
21 Et Iesu mandavi in tempore illo, dicens, Oculi vestri viderunt omnia, quæcunque fecit Dominus Deus noster duobus regibus istis. Sic faciet Dominus Deus noster omnia regna, in quæ tu transis illuc.
22 Ne timueritis ab eis, quoniam Dominus Deus noster ipse pugnabit pro vobis.
23 Et oravi Dominum in tempore illo, di-
24 cens ; Domine Deus, tu cœpisti ostendere servo tuo fortitudinem tuam, et virtutem tuam, & manum validam, & brachium excelsum. Quis enim est Deus in cœlo, vel super terram, qui faciet secundum quæ fecisti (!) tu, & secundum fortitudinem tuam ?
25 Transiens igitur videbo terram bonam hanc, quæ est trans Iordanem, montem istum bonum, & Antilibanum.
26 Et despexit Dominus me propter vos, & non exaudivit me. Et dixit Dominus ad me, Sufficiat tibi : non adjicias ultrà loqui sermonem istum.
27 Ascende in cacumen excisi : & respiciens oculis tuis ad Mare, & Aquilonem, & Africum, & Orientem, & vide oculis tuis, quoniam non transibis Iordanem hunc.
28 Et præcipe Iesu, & conforta eum, & cohortare eum : quoniam hic transibit ante faciem populi hujus, & hic in hæreditatem sortietur eis omnem terram quam vidisti.
29 Et sedimus in valle prope domum Phogor.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

18 Eodemque tempore monui vos, & dixi vobis, Dñs Deus vester concedit vobis terram istam, ut possideatis eam, armati transite ante fratres vestros filios Israel, vos omnes potentes in bello.
19 Uxores tantùm vestras, & pubem vestram, ac pecora vestra relinquite; novi enim armenta plurima vobis esse : maneant in civitatibus vestris quas dedi vobis,
20 Donec pacificos reddat Dominus fratres vestros sicut vos, & possideant ipsi quoque terram quam dat eis Dñs Deus vester trans Jordanem : ac tunc revertemini quisque ad hæreditatem suam quam dedi vobis.
21 Jesum etiam hortatus sum eo tempore, ac dixi, Oculi tui viderunt omnia quæ fecit Dñs Deus vester hisce duobus regibus, idem faciet Dñs omnibus hisce regnis ad quæ transituri estis.
22 Ne timeatis eos, quoniam Dñs Deus vester ipse dimicabit pro vobis.
23 Et deprecatus sũ eo tempore Dñm, ac dixi ;
24 Quæso Dñe Deus, tu cœpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, & manum tuam validam, & brachiũ tuũ excelsum : quis enim Deus est in cœlo aut in terra qui faciat secundùm opera tua & secundùm potentias tuas?
25 Transeam igitur, & videam terram bonam quæ est ultra Jordanem, monté hunc optimum, Libanum.
26 At irat* est mihi Dñs propter vos, & non exaudivit me ; sed dixit mihi Dñs, Sufficiat tibi, ne quid ampliùs coram me loquaris hac de re.
27 Ascende ad verticem collis, & erige oculos tuos ad Orientem, & ad Occidentem, ad Aquilonem, & ad Austrum, & vide illam oculis tuis : non enim trajicies Jordanem istum.
28 Et hortare Jesum, & robora eum atque conforta, quoniam ipse transibit coram populo isto, & ipse hæredes constituet eos terræ quam videbis.
29 Et mansimus in valle è regione Beth-Peor.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ופקדית יתכון בעדנא ההיא
18 למימר יי אלהכון יהיב לכון ית
ארעא הדא למירתה מזרזין
תעברון קדם אחיכון בני ישראל
כל מזרזי חילא: לחוד נשיכון
19 וטפלכון ובעירכון ידענא ארי בעיר
סגי לכון יתבון בקרויכון די יהבית
לכון: עד די יניח יי לאחיכון כותכון
20 וירתון אף אנון ית ארעא די
אלהכון יהיב להון בעברא דירדנא
ותתובון גבר לירותתיה די יהבית
לכון: וית יהושע פקדית בעדנא
21 ההיא למימר עינך חזאן ית כל די
עבד יי אלהכון לתרין מלכיא
האלין כן יעביד יי לכל מלכותא
די את עבר לתמן: לא תדחלון
22 מנהון ארי יי אלהכון מימריה יגיח
לכון: וצליתי קדם יי בעדנא ההיא
23 למימר: יי אלהים את שריתא
24 לאחזאה ית עבדך ית רבותך וית
ידך תקפתא די את הוא אלהא
דשכנתך בשמיא מלעילא ושליט
בארעא ולית דיעביד כעובדך
וכגברתך: אעבר כען ואחזי ית
25 ארעא טבתא די בעברא דירדנא
טורא טבא הדין ובית מקדשא:
והוה רגז מן קדם יי עלי בדילכון
26 ולא קביל מני ואמר יי לי סגי לך לא
תוסיף למללא קדמי עוד בפתגמא
הדין: סק לריש רמתא וזקוף עינך
27 למערבא ולצפונא ולדרומא
ולמדנחא וחזי בעינך ארי לא
תעבר ית ירדנא הדין: ופקיד ית
28 יהושע ותקפהי ואלמהי ארי
הוא יעבר קדם עמא הדין והוא
יחסין יתהון ית ארעא די תחזי:
29 ויתיבנא בחילתא לקביל בית פעור:

Targum Onkelos.

18 Et præcepi vobis in tempore
illo dicens: Dñs Deᵘˢ vester de-
dit vobis terrã hanc in hære-
ditaté; accincti transibitis co-
rã fratribus vestris filiis Israel
19 omnes fortes exercitus. Tan-
tummodo uxores vestræ & fa-
miliæ vestræ & jumenta ve-
stra, novi enim quòd jumenta
multa sint vobis, habitent in
urbibᵘˢ vestris quas dedi vobis.
20 Donec requiẽ tribuat Dñs fra-
tribus vestris sicut vobis; &
possideant etiã ipsi terrã, quã
Dñs Deus vester daturᵘˢ est eis
ultra Jordanem: & reverte-
mini unusquisq; ad hæreditatẽ
21 suã quã dedi vobis. Et Josue
præcepi in tempore illo, di-
cens: Oculi tui vident omnia
quæ fecit Dominus Deus vester
duobᵘˢ his regibᵘˢ; sic faciet Do-
minus omnibus regnis, ad quæ
22 tu transis. Ne timeas eos: quo-
niã verbũ Domini Dei vestri
23 pugnabit pro vobis. Et oravi
corã Domino, in tempore illo,
24 dicens. Dñe Deus, tu cœpisti
ostendere servo tuo magnitu-
dinẽ tuã, & manũ tuã fortis-
simã; quoniam tu es Deus, &
majestas tua est in cœlis de-
super, & dominaris in terrã;
& non est qui faciat juxta
opera tua, & juxta potentiam
25 tuã. Transeã obsecro, & vi-
deã terrã bonã, quæ est ultra
Jordanẽ; & montẽ istũ bonũ,
26 & domũ sanctuarii. Et fuit ira
à facie Dñi contra me, propter
vos; & non exaudivit me: et
dixit Dñs ad me, Sufficit tibi;
ne addas ultra loqui corã me
27 de hâc re. Ascende ad verticẽ
collis, & leva oculos tuos ad
Occidentẽ & ad Aquilonẽ, &
ad Austrũ & ad Orientem, et
vide oculis tuis: quoniã non
transibis Jordanem istum.
28 Præcipe autem Josue, et
conforta eum et corrobora
eum: quoniam ipse transi-
bit coram populo isto, et
ipse possidere eos faciet ter-
29 ram quam videbis. Et ha-
bitavimus in valle contra
Beth-Phogor.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18–29 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

18–29 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

18 Præcepi etiam vobis in illo
tempore, dicens, Dominus De-
us vester dedit vobis terram
istam ut possideatis eam: Ar-
mati transibitis ante fratres
vestros filios Israel, quotquot
robusti estis. Tantummodo 19
parvuli vestri, & mulieres
vestræ, et pecudes vestræ (no-
vi pecudes multas esse vobis)
remanebunt in urbibus vestris
quas dedi vobis. Donec re- 20
quiem præstiterit Dominus
fratribᵘˢ vestris sicut vobis, et
possideant etiam ipsi terram
quam Dominus Deus vester
dedit eis trans Jordanem; &
redibitis unusquisq; in hære-
ditatem suam quã dedi vo-
bis. Josue quoq; præcepi in 21
illo tempore, dicens Oculi tui
viderunt quæ fecit Dominus
duobus regibus istis; sic faciet
Dominus omnibus regnis per
quæ tu transis. Non timebis 22
eos, quoniam Dominᵘˢ Deᵘˢ ve-
ster ipse pugnat pro vobis.
Rogavi etiam Dominum in 23
illo tempore, dicens; Despota 24
Domine, tu cœpisti ostendere
servo tuo magnitudinem tu-
am, & manum tuam fortem:
Quis enim Deus in cœlis,
& in terra qui fecerit secun-
dùm opera tua, & secundùm
virtutes tuas? Transeam 25
quæso, & videam terram il-
lam bonam quæ est trans
Jordane, Dmontem illum bo-
num, atq; Libanum. Excandu- 26
erat autem Dominus mihi
propter vos, ideo non audivit
me; sed dixit Dominus mihi,
Sufficiat tibi, ne addas loqui
mihi ampliùs de hac re. A- 27
scende ad verticẽ (x) collis,
& attolle oculos tuos; ad
Occidentem, ad Aquilonem,
ad Meridiem, & Orientem,
& contemplare oculis tuis;
non enim transibis Jordanem
istum. Præcipe etiam Josue, 28
& conforta eum, & corro-
bora eum; nam ipse transibit
ante populum istum: ipse
quoque dividet iis in hære-
ditatem terram quam vide-
bis. Mansimus igitur in valle 29
è regione Beth-phogor.

VER. SAM. (x) speculæ,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * فامرت هاولاء منكم في ذلك الوقت قايلا * ان الله ربكم قد اعطاكم هذا البلد فملكتموه
19 فاعبروا مجردين قدام اخوتكم بني اسرايل من كل ذي حيل * الا نساءكم * واطفالكم
ومواشيكم * فاني اعلم ان لكم ماشية كثيرة * فليقعدوا في قراكم التي اعطيتكم اياها *
20 * الى ان يقر الله اخوتكم مثلكم * ويحوزوا هم ايضا البلد الذي الله ربكم معطيهم اياه في
21 ذلك جانب الاردن فيرجع * كل امرء منكم الى حوزه الذي اعطيته اياه * وامرت يوشع في ذلك
الوقت وقلت له * عينك قد رات جميع ما صنع الله ربنا بهذين الملكين * فكذلك يصنع
22 23 الله بجميع الممالك التي انت جايز اليها * فلا تخافهم * فان الله ربكم هو المحارب عنكم * ثم
24 تضرعت بين يدي الله في ذلك الوقت قايلا * يا رب يا اله انت ابتدات ان تري عبدك
25 عظمتك وقدرتك الشديدة * لا قادر في السماء والارض يصنع كصنايعك وجبروتك * اسالك
ان اجوز فانظر الى ذلك البلد الذي من ذلك جانب الاردن * وذلك الجبل والجبل الجيد
26 ولبنان * فغضب الله علي بسببكم * ولم يسمع مني * بل قال لي حسبك * لا ترد في مسالتي هذا
27 الباب * لكن اصعد الى راس القلعة * وارفع عينيك الى الغرب * والشمال * والجنوب * والشرق *
28 وانظر بعينيك * فانك لا تجوز هذا الاردن * وامر يوشع * وشجعه * وايده * فانه يعبر بين يدي
29 هاولاء القوم * ويحلهم البلد الذي تراه * ثم جلسنا في الوادي * مما يلي بيت فغور *

18 Præcepi autẽ præfatis ex vobis in eo tem-
pore, dicens; Quandoquidem Deus Do-
minus vester jam dedit vobis hanc regio-
nem, & possedistis eam, transite ante fra-
tres vestros filios Israël quicunq; præditi
estis robore. Verùm uxores vestræ & 19
infantes vestri & armenta vestra (scio
enim vos habere armenta magna) mane-
ant in urbibus vestris quas dedi vobis,
Donec confirmet Deus fratres vestros si- 20
cut vos, & possideant ipsi quoq; regionẽ
quã Deus Dominus vester daturus est vo-
bis in illo Jordanis latere: & postea re-
vertetur unusquisq; vestrûm ad possessio-
nem suã quã dedi ei. Et præcepi Jusæ in 21
illo tempore, & dixi ei; Oculus tuus jam
vidit omnia quæ fecit Dominus Deus no-
ster hisce duobᵘˢ regibᵘˢ: eodẽ modo faciet
Deus omnibus regnis ad quæ tu transi-
turus es. Ne ergò timeas illos, quia Deus 22
Dominus vester ipse est qui pugnat pro
vobis. Præterea oravi corã Domino in illo 23
tempore, dicens; O Domine, ô Deus, tu 24
cœpisti ostendere servo tuo magnitu-
dinem tuam & potentiã tuã validã; non
enim potest quisquã in cœlo aut terra fa-
cere secundùm opera tua & fortitudinẽ
tuã. Rogo te ut transeã, & videã illã 25
regionẽ quæ est ab adversa parte Jorda-
nis, & regionẽ illã, ac montem optimum,
atque Libanum. At succensuit mihi Deus 26
causã vestrî, & non exaudivit me: sed
dixit mihi, Sufficit tibi, ne ampliùs roges
me hac de re. Verùm ascende ad cacumen 27
rupis, & attolle oculos tuos ad Occiden-
tem, & Septentrionẽ, & Meridiẽ, & O-
rientẽ, & cõtemplare eã oculo tuo: non
enim transibis hunc Jordanem. Et præcipe 28
Jusæ, eumq; cõforta et corrobora, quoniã
ipse transibit ante hos homines, et possidere
faciet eos regionem quam videbis. Tum 29
mansimus in valle, quã parte respicit Beth-
Phoor.

ספר אלה הדברים : ד

CAP. IIII. ד

quæ judicia ad & ,statuta ad audi Israel nunc Et
1 ועתה ישראל שמע אל־החקים ואל־המשפטים אשר
,ingredimini & ,vivatis ut ,faciendum ad vos docens ego
אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם
vestrorum patrum Deus Dominus quam ,terram possideatis .&
וירשתם את־הארץ אשר יהוה אלהי אבתיכם
,vobis præcipiens ego quod ,verbum super addetis Non .vobis dans
2 נתן לכם : לא תספו על־הדבר אשר אנכי מצוה אתכם
,vestri Dei Domini præcepta custodiendum ad ,eo ex diminuetis non &
ולא תגרעו ממנו לשמר את־מצות יהוה אלהיכם
quæ videntes vestri Oculi .vobis præcipio ego quæ
3 אשר אנכי מצוה אתכם : עיניכם הראות את אשר־
qui virum omnem nam :Pehor Bahal in Dominus fecit
עשה יהוה בבעל פעור כי כל־האיש אשר
tuus Deus Dominus eum perdidit ,Pehor Bahal post ambulavit
הלך אחרי בעל־פעור השמידו יהוה אלהיך
vivi ,vestro Deo Domino in adhærentes vos Et .tuo interiori ex
4 מקרבך : ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים
,judicia & ,statuta vos docui Vide .hodie vos omnes
5 כלכם היום : ראה׀ למדתי אתכם חקים ומשפטים
interiori in sic faciendum ad ,meus Deus Dominus mihi præcepit quemadmodū
כאשר צוני יהוה אלהי לעשות כן בקרב
,custodietis Et .eam hæreditandum ad illuc ingredientes vos quam ,terræ
6 הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה : ושמרתם
oculis in vestra intelligentia & ,vestra sapientia ipsa quia ,facietis &
ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני
,dicent & ,ista statuta omnia audient qui ,populorum
העמים אשר ישמעון את כל־החקים האלה ואמרו
quæ Nam .ista magna gens ,intelligens & ,sapiens populus Tantùm
7 רק עם־חכם ונבון הגוי הגדול הזה : כי מי־
Dominus sicut ,eam ad propinqui dii ei cui magna gens
גוי גדול אשר־לו אלהים קרבים אליו כיהוה
cui magna gens quæ Et ? eum ad nos clamare omnibus in noster Deus
8 אלהינו בכל־קראנו אליו : ומי גוי גדול אשר־
quam ,ista lex omnis sicut ,justa judicia & ,statuta ei
לו חקים ומשפטים צדיקם ככל התורה הזאת אשר
custodi & ,tibi observare Tantùm ? hodie vestras facies ad dans ego
9 אנכי נתן לפניכם היום : רק השמר לך ושמר
viderunt quæ verborum oblivi[s]caris fortè ne ,valdè tuam animā
נפשך מאד פן־תשכח את־הדברים אשר־ראו
: tuæ vitæ diebus omnibus tuo corde à recedant fortè ne & ,tui oculi
עיניך ופן־יסורו מלבבך כל ימי חייך
stetisti qua Die .tuorum filiorū filios & ,tuos filios ea facies scire &
10 והודעתם לבניך ולבני בניך : יום אשר עמדת
Congrega : me ad Dominus dicendo in ,Choreb in tui Dei Domini facies ad
לפני יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה אלי הקהל־
,discent quæ ,mea verba eos audire faciam & ,populum mihi
לי את־העם ואשמעם את־דברי אשר ילמדון
,terram super viventes ipsi quibus diebus omnibus me timendum ad
ליראה אתי כל־הימים אשר הם חיים על־האדמה
.docebunt suos filios &
ואת־בניהם ילמדון :

Versio VULG. LAT.

CAP. IV.

1 ET nunc Israel audi præcepta & judicia, quæ ego doceo te : ut faciens ea, vivas, & ingrediens possideas terram, quā Dñs Deus patrū vestrorū datur° est vobis.
2 Non addetis ad verbū quod vobis loquor, nec auferetis ex eo : custodite mandata Dñi Dei vestri, quæ ego præcipio vobis.
3 Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dñs contra Beelphegor, quomodò contriverit omnes cultores ej° de medio vestrî.
4 Vos auté qui adhæretis Dño Deo vestro, vivitis universi usq; in præsentem
5 diem. Scitis quòd docuerim vos præcepta atque justitias, sicut mandavit mihi Dñs De° me° : sic facietis ea in terra,
6 quā possessuri estis: Et observabitis & implebitis opere. Hæc est enim vestra sapientia & intellect° corā populis, ut audientes universa præcepta hæc, dicant ; En populus sapiens & intelligens, gens
7 magna. Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut De° noster adest cunctis obsecrati-
8 onibus nostris. Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut habeat ceremonias, justáque judicia, & universā legé, quā ego proponā hodiè ante oculos ve-
9 stros ? Custodi igitur temetipsum, & animā tuā solicité. Ne obliviscaris verborū, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea
10 filios ac nepotes tuos, A die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi, dicens ; Congrega ad me populum, ut audiant sermones meos, & discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceántque filios suos.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. δ΄.

1 ΚΑὶ νῦν Ἰσραὴλ ἄκουε τῶν δικαιωμάτων καὶ (α) τῶν κριμάτων, ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον ποιεῖν, ἵνα (β) ζῆτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν
2 πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. Οὐ προσθήσετε πρὸς τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ᾽ αὐτοῦ. φυλάσσεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ (γ) ἡμῶν, ὅσα ἐγὼ
3 ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. Οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς (δ) ἡμῶν τῷ Βεελφεγώρ, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὅστις ἐπορεύθη ὀπίσω Βεελφεγώρ, ἐξέτριψεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς
4 (ε) ὑμῶν ἐξ ὑμῶν. Ὑμεῖς δὲ οἱ προσκείμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, ζῆτε πάντες ἐν
5 τῇ σήμερον. Ἴδετε, δέδειχα ὑμῖν δικαιώματα καὶ κρίσεις καθὰ ἐνετείλατό μοι (ζ) κύριος, ποιῆσαι οὕτως ἐν τῇ γῇ εἰς (η) ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομεῖν αὐτήν.
6 Καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε· ὅτι αὕτη ἡ σοφία ὑμῶν καὶ ἡ σύνεσις ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἂν ἀκούσωσι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα· καὶ ἐροῦσιν, Ἰδοὺ λαὸς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων τὸ ἔθνος τὸ μέγα
7 τοῦτο. Ὅτι ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἐστιν (θ) αὐτῷ θεὸς ἐγγίζων αὐτοῖς, ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς (ι) ἐὰν αὐτὸν
8 ἐπικαλεσώμεθα ; Καὶ ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἐστιν (κ) αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίματα δίκαια κατὰ πάντα τὸν νόμον τοῦτον, ὃν ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον ;
9 Πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχήν σου σφόδρα. μὴ ἐπιλάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ μὴ ἀποστήτωσαν ἀπὸ τῆς καρδίας σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου,
10 Ἡμέραν ἣν ἔστητε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν Χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας· (λ) ὅτι εἶπε κύριος πρός με, Ἐκκλησίασον πρός με τὸν λαόν, καὶ ἀκουσάτωσαν τὰ ῥήματά μου, ὅπως μάθωσι φοβεῖσθαί με πάσας τὰς ἡμέρας (μ) ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν διδάξωσι.

CAP. IV.

ET nunc Israel audi justificationes, & judicia, quæcunque ego doceo vos hodie facere : ut vivatis, & multiplicemini, & ingressi hereditetis terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dat vobis. 1
Non adjicietis ad verbum, quod ego mando vobis ; & non auferetis ab eo. Custodite mandata Domini Dei nostri, quæcunque ego mando vobis hodie. 2
Oculi vestri viderunt omnia, quæcunque fecit Dominus Deus noster ipsi Beelphegor: quoniam omnis homo, quicunque ivit post Beelphegor, extrivit eum Dominus Deus vester ex vobis. 3
Vos autem, qui appositi estis Domino Deo vestro, vivitis omnes in die hodierna. 4
Ecce, ostendi vobis justificationes, & judicia, sicut mandavit mihi Dominus, ad faciendum sic in terra, in quam vos ingredimini illuc hereditare eam. 5
Et custodietis, & facietis: quoniam hæc est sapientia vestra, & intellectus coram omnibus gentibus, quæcunque audient omnes justificationes has. Et dicent, Ecce populus sapiens, & sciens, gens magna hæc. 6
Quoniam, quæ est gens magna, cui est ei Deus appropians illis; sicut Dominus Deus noster in omnibus, quibuscunque eum invocaverimus? 7
Et quæ est gens magna, cui sunt ei justificationes, & judicia justa secundùm omnem legem hanc, quam ego do coram vobis hodie? 8
Attende tibi ipsi, & custodi animam tuam valdè. Nè obliviscaris omnium verborum, quæ viderunt oculi tui: & non recedant à corde tuo omnibus diebus vitæ tuæ. Et condocebis filios tuos, & filios filiorum tuorum, 9
Diem, quā stetistis coram Domino Deo nostro in Choreb, die Ecclesiæ: quia dixit Dominus ad me, Convoca ad me populum, & audiant verba mea: ut discant timere me omnibus diebus, quibus ipsi vivant super terram, & filios suos docebunt. 10

MS.A. (α) τῶν ῥημάτων, ὅσα (β) ζῆτε, καὶ εἰσελθόντες (γ) ὑμῶν, (δ) ὑμῶν (ε) ἡμῶν (ζ) κύριος ὁ θεός μου, ποιῆσαι οὕτως ὑμᾶς ἐν (η) ἣν εἰσπορεύεσθαι (θ) ἐν αὐτῷ (ι) ἂν (κ) ἐν αὐτῷ (λ) ὅτε (μ) ὅσας αὐτοί

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܩܦܠܐܘܢ ܕ *

1 ܗܫܐ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܫܡܥܘ ܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ ܕܐܢܐ ܡܠܦ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܝܘܡܢܐ ܠܡܥܒܕ. ܕܬܚܘܢ *
2 ܘܬܥܠܘܢ ܘܬܐܪܬܘܢ ܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟܘܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܝܟܘܢ.* ܠܐ ܬܘܣܦܘܢ ܥܠ ܦܘܩܕܢܐ
ܕܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܘܠܐ ܬܒܨܪܘܢ ܡܢܗ. ܐܠܐ ܛܪܘ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ. ܕܡܦܩܕ ܐܢܐ
3 ܠܟܘܢ. * ܥܝܢܝܟܘܢ ܚܙܝ. ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܠܒܥܠ ܦܥܘܪ. ܡܛܠ ܕܟܠ ܓܒܪܐ
4 ܕܐܙܠ ܒܬܪ ܒܥܠ ܦܥܘܪ. ܐܘܒܕܗ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܡܢ ܒܝܢܬܟܘܢ.* ܘܐܢܬܘܢ ܕܐܬܢܩܦܬܘܢ
5 ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ. ܗܐ ܚܝܝܢ ܐܢܬܘܢ ܟܠܟܘܢ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. * ܘܚܙܘ ܕܐܠܦܬܟܘܢ
ܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܦܩܕܢܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܕܬܥܒܕܘܢ ܗܟܢܐ ܒܐܪܥܐ ܕܥܐܠܝܢ ܠܗ
6 ܠܡܐܪܬܗ. * ܘܬܛܪܘܢ ܘܬܥܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. ܕܗܝ ܗܝ ܚܟܡܬܟܘܢ ܘܣܘܟܠܟܘܢ ܩܕܡ ܥܡܡܐ
ܕܫܡܥܝܢ ܟܠܗܘܢ ܢܡܘܣܐ. ܘܐܡܪܝܢ. ܕܚܟܝܡ ܗܘ ܘܣܘܟܠܬܢ ܥܡܐ ܗܢܐ ܪܒܐ.
7 * ܐܝܢܘ ܓܝܪ ܥܡܐ ܪܒܐ ܕܩܪܝܒ ܠܗ ܐܠܗܗ. ܐܝܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܒܟܠ ܕܩܪܝܢܢ ܠܗ.
8 * ܘܐܝܢܘ ܥܡܐ ܪܒܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ ܟܐܢܐ. ܐܝܟ ܟܠܗ ܢܡܘܣܐ ܗܢܐ ܕܝܗܒ
9 ܐܢܐ ܩܕܡܝܟܘܢ ܝܘܡܢܐ.* ܒܠܚܘܕ ܐܙܕܗܪܘ ܘܛܪܘ ܢܦܫܟܘܢ. ܕܠܐ ܬܛܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ
ܕܚܙܝ ܥܝܢܝܟܘܢ. ܘܠܐ ܢܥܒܪܘܢ ܡܢ ܠܒܟܘܢ. ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ ܚܝܝܟܘܢ. ܘܐܘܕܥܘ ܐܢܘܢ
10 ܠܒܢܝܟܘܢ. ܘܠܒܢܝ ܒܢܝܟܘܢ. * ܝܘܡܐ ܕܩܡܬܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܒܚܘܪܒ. ܟܕ ܐܡܪ
ܠܝ ܡܪܝܐ. ܟܢܫ ܩܕܡܝ ܠܥܡܐ. ܘܐܫܡܥ ܐܢܘܢ ܦܬܓܡܝ. ܘܢܐܠܦܘܢ ܠܡܕܚܠ ܩܕܡܝ
ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ ܕܚܝܝܢ ܥܠ ܐܪܥܐ: ܘܠܒܢܝܗܘܢ ܢܠܦܘܢ.

CAP. IV.

IGitur O Israel, audite legem & judicia quæ doceo vos hodiè facienda, ut vivatis, & ingrediamini, atque possideatis terram quam datur° est vobis Domin° Deus patrum vestrorum. 1
Nil addatis ad mandatum quod præcipio vobis, & nil detrahatis ex ipso, sed observate mandatum Domini Dei vestri quod præcipio vobis. 2
Oculi vestri viderunt quicquid fecit Domin° Beel-Peor ; nam omnem virum qui sectat° est Beel-Peor, perdidit Domin° Deus vester de medio vestri. 3
Vos verò qui adhæsistis Domino Deo vestro, ecce vivi estis omnes usque ad hodiernum diem. 4
Et videte quòd docuerim vos leges & judicia quemadmodum præcepit mihi Dominus Deus, ad hoc ut ea faciatis in terra ad quam ingressuri estis ut possideatis illam. 5
Itaque custodietis, & facietis ea, quia hæc est sapientia vestra & intelligentia vestra coram populis, qui audientes omnes has leges, dicent, Sapiens ac prudens est popul° iste magn°. 6
Quis est enim popul° magn° cui propinquus sit Deus su°, sicut Domin° Deus noster in omnib° pro quib° eum invocam° ? 7
Et quinam popul° est magn° qui habeat leges & judicia justa, qualis est tota lex ista quam propono vobis hodié? 8
Duntaxat cavete diligenter, & custodite animas vestras, ne obliviscamini rerum omnium quas viderunt oculi vestri, neve labantur è corde vestro cunctis dieb° vitæ vestræ : sed notas facite eas 9
filiis vestris & nepotib° vestris. *Eas inquam res quas vidistis* die quo stetistis coram Deo vestro in Horib, quando ait mihi Domin°, Convoca ad me populum, & audire faciam eos sermones meos, discentque timere coram me cunctis dieb° quib° vivi erunt super terram, & filios suos docebunt. 10

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

ד

1 וכען ישראל שמע לקימיא ולדיניא
די אנא מליף יתכון למעבד בדיל
דתיחון ותיעלון ותירתון ית ארעא
די יי אלהא דאבהתכון יהיב לכון:
2 לא תוספון על פתגמא די אנא
מפקד יתכון ולא תמנעון מניה
למטר ית פקודיא דיי אלהכון די
3 אנא מפקד יתכון: עיניכון חזאן ית
די עבד יי בפלחי בעלא פעור ארי
כל גברא דהליך בתר בעלא פעור
4 שיציה יי אלהך מבינך: ואתון
דאדבקתון בדחלתא דיי אלהכון
5 קימין כולכון יומא דין: חזו דאלפית
יתכון קימין ודינין כמא די פקדני
יי אלהי למעבד כן בגו ארעא די
6 אתון עלין לתמן למירתה: ותטרון
ותעבדון ארי היא חוכמתכון
וסוכלתנותכון לעיני עממיא די
ישמעון ית כל קימיא האלין ויימרון
לחוד עם חכים וסוכלתן עמא
7 רבא הדין: ארי מן עם רב די ליה
אלהא קריב ליה לקבלא צלותיה
בעדן עקתיה כיי אלהנא בכל עדן
8 דאנחנא מצלן קדמוהי: ומן עם רב
דליה קימין ודינין קשיטין ככל
אוריתא הדא די אנא יהיב קדמיכון
9 יומא דין: לחוד אסתמר לך וטר
נפשך לחדא דלמא תתנשי ית
פתגמיא די חזאן עינך ודלמא יעדון
מלבך כל יומי חייך ותהודעינון
10 לבנך ולבני בנך: יומא די קמתא
קדם יי אלהך בחורב כדאמר יי לי
כנוש קדמי ית עמא ואשמעינון
ית פתגמי די ילפון למדחל
קדמי כל יומיא די אנון קימין
על ארעא וית בניהון יאלפון:

Targum Onkelos.

CAP. IIII.

1 Et nunc Israel audite præ-
cepta & judicia quæ ego doceo
vos ad faciendū: ut vivatis, &
ingrediamini & possideatis
terrā, quā Dominus Deꝰ patrū
2 vestrorū daturꝰ est vobis. Non
addetis ad verba quæ ego præ-
cipio vobis; nec auferetis ex
eis: ut custodiatis præcepta
Dñi Dei vestri, quæ ego præci-
3 pio vobis. Oculi vestri vide-
runt quod fecit Dñs contra culto-
res Beel Phegor: quoniam
omnē virū qui ambulavit post
Beel Phegor, disperdidit Dñs
4 Deus tuus de medio tui. Vos
autē qui adhæsistis timori Dñi
Dei vestri, permanetis uni-
5 versi hodie. Videte quod do-
cui vos præcepta & judicia,
sicut præcepit mihi Dominus
Deus meus: ut sic faciatis in
medio terræ, ad quam vos in-
gredimini ut possideatis eam.
6 Et servabitis & facietis ea:
quoniā hæc est sapientia ve-
stra & intellectus, in oculis
populorū: qui audierint omnia
præcepta hæc, & dicent; Certè
sapiens & intelligens est po-
7 pulus hic magnus. Quis est
enim populus magnus, qui ha-
beat Deū appropinquantem
sibi: ut suscipiat orationem
ejus in tempore tribulatio-
nis suæ, sicut Deus noster in
omni tempore quo nos ora-
8 mus coràm eo? Et quis est
populus magnus, qui habeat
statuta & judicia vera: sicut
universa lex ista, quā ego ponā
9 corā vobis hodiè? Veruntamē
custodi temetipsū & custodi
animā tuā nimis, ne fortè ob-
liviscaris verborū quæ vide-
rūt oculi tui, & ne fortè rece-
dant de corde tuo, cūctis diebꝰ
vitæ tuæ: & docebis ea filios
10 tuos, & filios filiorū tuorū. Die
quo stetisti corā Dño Deo tuo
in Oreb: quando dixit mihi
Dominus, Congrega popu-
lum in conspectu meo, & au-
dire faciam eos verba mea:
ut discant timere me omnibus
diebꝰ, quibꝰ ipsi permanent su-
per terrā; et filios suos doceāt.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. IV.

Nunc autem Israel audi 1
præcepta, & judicia
quæ ego doceo vos facere, ut
vivatis; & venientes pos-
sideatis terram quam Domi-
nus Deus patrum vestrorum
dat vobis. Non addetis ver- 2
bo quod ego præcipio vobis
hodiè, neque auferetis ex eo;
ut observetis præcepta Domi-
ni Dei vestri quæ ego præ-
cipio vobis. Oculi vestri vi- 3
dent quæ fecit Dominus ad-
versus Beelphegor: quoniam
omnem hominem qui ambu-
laverat post Beelphegor ex-
terminavit Dominus tuus de
medio tui. Vos autem qui 4
(a) adhæsistis Domino Deo
vestro, vivitis vos omnes
hodiè. Videte, docui vos 5
præcepta & judicia sicut
præcepit mihi Dominus Deus
meus, ut sic faciatis in medio
terræ ad quam vos itis possi-
dendam. Custodietis igitur, 6
& facietis; quoniam hæc est
sapientia vestra, & intelli-
gentia vestra in oculis popu-
lorum qui audient omnia
præcepta ista: dicent enim,
Certè populus sapiens est, &
intelligens; gens ista magna
est. Quæ est enim gens ma- 7
gna cui sint dii propinqui, si-
cut Dominus Deus noster in
omnibus quibus invocavimus eum? Quæ præterea 8
gens est magna cui sint præ-
cepta, & judicia justa, ut
universa ista lex quam ego
do hodiè in conspectu vestro?
Veruntamen cave tibi, & 9
custodi animam tuam valdè,
ne obliviscaris verborum quæ
viderunt oculi tui, neve
recedant de corde tuo omni-
bus diebus vitæ tuæ; Ideò
nota facies ea filiis tuis, &
filiis filiorum tuorum. De die 10
quo stetisti coram Domino
Deo tuo in Horeb, cùm dixit
Dominus mihi; Congrega
mihi populum ut promulgem
verba quæ discent, ut time-
ant me omnibꝰ diebus quibus
vivent super terram, & filios
suos doceant.

VER. SAM. (a) appropin-quistis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الرابع *

1 * والان يا اسرايل اسمع الرسوم والاحكام التي انا معلمكم • لتعملوا بها • لكي تحيوا فتدخلوا
2 وتحوزوا البلد الذي الله اله ابائكم معطيكم * ولا تزيدوا شيا علي ما امركم به • ولا تنقصوا
3 منه • لتحفظوا وصايا الله ربكم التي انا امركم بها اليوم * عيونكم رات ما صنع الله بعبود
4 الصنم • اذ كل رجل اتبعه افناه الله ربكم من بينكم * وانتم اللازمون لله ربكم كلكم احياء
5 اليوم * انظروا قد علمتكم اليوم رسوما واحكاما كما امرني الله ربي • لتصنعوها في البلد الذي
6 انتم صايرون اليه لتحوزوه * فاحفظوها واعملوا بها • فانها حكمتكم وفهمكم بحضرة الامم •
اذا هم سمعوا بهذه الرسوم والاحكام فيقولون • يقينا ان هذا الحزب الكبير شعب حكيم فهيم *
7 لان اية امة كبيرة لها اله قريب منها كقرب الله ربنا منا متي ما دعوناه * واية امة
8 كبيرة لها رسوم واحكام عادلة كجميع هذه التوراة التي انا تاليها عليكم اليوم * وخاصة
9 احترس واحفظ نفسك جدا • كيلا تنسي الخطوب التي راتها عيناك • ولا تزول من قلبك كل ايام
10 حياتك • بل عرفها لبنيك وبني بنيك * في وقت وقفت فيه بين يدي الله ربك عند
حوريب • حين قال الله لي • اجمع لي القوم حتي اسمعهم كلامي • لكي يتعلموا مخافتي طول
الايام التي هم مقيمون فيها علي الارض • ويعلموا ذلك بنيهم *

CAP. IV.

Nunc ergò ô Israil, audi statuta & 1
judicia quæ ego vos doceo, ut faciatis ea,
quatenus vivatis, & ingrediamini, atque
possideatis regionem quam Deus, Deus
patrum vestrorum daturus est vobis. Et 2
ne addatis quicquam ad ea quæ præcipio
vobis, nihilque detrahatis ex eis, ut obser-
vetis mandata Dei Domini vestri quæ
ego præcipio vobis hodiè. Oculi vestri vi-
derunt quid fecerit Deus Phegor idolo: 3
siquidē omnē virū qui sequutus est illud,
perdidit eum Deus Dominus vester ex
vobis. Vos verò qui adhæretis Deo Domi- 4
no vestro, vivi estis omnes hodiè. Videte, 5
jam docui vos hodiè statuta & judicia
quemadmodum præcepit mihi Deus Do-
minus meus, ut faciatis ea in regione ad
quam vos pergitis ut possideatis eam. Igi- 6
tur custodite ea, & operamini illa, quo-
niam ipsa sunt sapientia vestra & intel-
ligentia vestra in præsentia gentium: quæ
cum audierint hæc statuta & judicia,
dicent; Pro certo cœtus iste maximus,
populus est sapiens & intelligens. Quæ 7
enim gens magna habet Deū proximū si-
bi, sicut proximus est Deus Dominus no-
ster nobis quandocunq; invocamus eum?
Et quænā gens magna habet statuta & 8
judicia æqua, qualis est tota lex ista quā
ego recito vobis hodie? At præcipuè ca-
veto, & custodi animā tuā quā maximè, 9
ut ne obliviscaris colloquia quæ vidit ocul
tuus, & ne abscedant à corde tuo omnibꝰ
diebꝰ vitæ tuæ. Sed significa ea filiis tuis,
& filiis filiorū tuorū, Quo tempore ste- 10
tisti corā Deo Domino tuo prope Horib,
cùm dixit ad me Deus; Congrega mi-
hi populum, ut audire faciam eos sermo-
nē meū, ut addiscant timorē meū longi-
tudine dierum quibus ipsi mansuri sunt
super terram, cumque doceant filios suos.

ספר אלה הדברים: ד

11 ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד־לב
השמים חשך ענן וערפל: 12 וידבר יהוה אליכם
מתוך האש קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם
ראים זולתי קול: 13 ויגד לכם את־בריתו אשר צוה
אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על־שני לחות
אבנים: 14 ואתי צוה יהוה בעת ההוא ללמד
אתכם חקים ומשפטים לעשתכם אתם בארץ אשר
אתם עברים שמה לרשתה: 15 ונשמרתם מאד
לנפשתיכם כי לא ראיתם כל־תמונה ביום דבר
יהוה אליכם בחרב מתוך האש: 16 פן־תשחתון
ועשיתם לכם פסל תמונת כל־סמל תבנית זכר
או נקבה: 17 תבנית כל־בהמה אשר בארץ תבנית כל־
צפור כנף אשר תעוף בשמים: 18 תבנית כל־רמש
באדמה תבנית כל־דגה אשר־במים מתחת לארץ:
19 ופן־תשא עיניך השמימה וראית את־השמש
ואת־הירח ואת־הכוכבים כל צבא השמים
ונדחת והשתחוית להם ועבדתם אשר חלק
יהוה אלהיך אתם לכל העמים תחת כל־
השמים: 20 ואתכם לקח יהוה ויוצא אתכם מכור
הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום
הזה: 21 ויהוה התאנף־בי על־דבריכם
וישבע לבלתי עברי את־הירדן ולבלתי־בא אל־
הארץ הטובה אשר יהוה אלהיך נתן לך
נחלה: 22 כי אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר
את־הירדן ואתם עברים וירשתם את־הארץ הטובה
הזאת:

Versio VULG. LAT.

11 Et accessistis ad radices mon-
tis, qui ardebat usque ad cœ-
lum: erántque in eo tenebræ,
12 & nubes, & caligo. Locutúsq;
est Dominus ad vos de medio
ignis. Vocem verborũ ejus au-
distis, & formam penitùs non
13 vidistis. Et ostendit vobis pa-
ctum suum, quod præcepit ut
faceretis, & decem verba, quæ
scripsit in duabus tabulis la-
14 pideis. Mihíque mandavit in
illo tempore, ut docerem vos
ceremonias & judicia, quæ
facere deberetis in terra,
15 quam possessuri estis. Custodi-
te igitur solicitè animas ve-
stras. Non vidistis aliquam si-
militudinem, in die quâ locu-
tus est vobis Dominus in Ho-
16 reb de medio ignis. Ne fortè
decepti faciatis vobis scul-
ptam similitudinem, aut ima-
ginem masculi vel fœminæ,
17 Similitudinem omnium ju-
mentorum quæ sunt super ter-
ram, vel avium sub cœlo vo-
18 lantium, Atque reptilium quæ
moventur in terra, sive piscium
qui sub terra morantur in
19 aquis. Ne fortè elevatis oculis
ad cœlum, videas solem & lu-
nam, & omnia astra cœli, &
errore deceptus adores ea &
colas, quæ creavit Dominus
Deus tuus in ministerium cun-
ctis gentibus, quæ sub cœlo
20 sunt. Vos autem tulit Domi-
nus, & eduxit de fornace fer-
rea Ægypti, ut haberet popu-
lum hæreditarium, sicut est in
21 præsenti die. Iratúsque est Do-
minus contra me propter ser-
mones vestros, & juravit ut
non transirem Jordanem, nec
ingrederer terram optimam,
22 quam daturus est vobis. Ecce
morior in hac humo, non trans-
ibo Jordanem: vos transibi-
tis, & possidebitis terram e-
gregiam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Καὶ προσήλθετε καὶ ἔστητε ὑπὸ τὸ ὄρος. καὶ
τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ· σκό-
12 τος, γνόφος, θύελλα. Καὶ ἐλάλησε κύριος
πρὸς (ν) ὑμᾶς ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν (ξ)
ῥημάτων, ἣν ὑμεῖς ἠκούσατε· καὶ ὁμοίωμα
13 οὐκ εἴδετε, ἀλλ' ἢ φωνήν. Καὶ ἀνήγγειλεν
ὑμῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ἐνετείλατο
ὑμῖν ποιεῖν, τὰ δέκα ῥήματα, καὶ ἔγραψεν
14 αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας. Καὶ ἐμοὶ
ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,
διδάξαι ὑμᾶς δικαιώματα καὶ κρίσεις, ποι-
εῖν ὑμᾶς αὐτὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς
15 εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. Καὶ
φυλάξεσθε σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι
οὐκ εἴδετε ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλη-
σε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν Χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει
16 ἐκ μέσου τοῦ πυρός. Μὴ ἀνομήσητε καὶ ποι-
ήσητε (ο) ὑμῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα,
πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα (π) ἀρσενικοῦ ἢ θη-
17 λυκοῦ. Ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄν-
των ἐπὶ τῆς γῆς· ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου
18 πτερωτοῦ, ὃ πέταται ὑπὸ τὸν οὐρανόν· Ὁμοίω-
μα παντὸς ἑρπετοῦ, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς·
ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν τοῖς
19 ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Καὶ μὴ ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλι-
ον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ πάν-
τα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς (ρ)
προσκυνήσῃς αὐτοῖς, καὶ λατρεύσῃς αὐ-
τοῖς, ἃ ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου αὐτὰ
πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ.
20 Ὑμᾶς δὲ ἔλαβε (σ) ὁ θεός, καὶ ἐξήγαγεν
(τ) ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῆς καμίνου
τῆς σιδηρᾶς, ἐξ Αἰγύπτου, εἶναι αὐτῷ λαὸν
21 ἔγκληρον ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. Καὶ (υ)
κύριος ὁ θεὸς ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λε-
γομένων (φ) ὑφ' ὑμῶν· καὶ ὤμοσεν ἵνα
μὴ διαβῶ τὸν Ἰορδάνην τοῦτον, καὶ ἵνα μὴ
εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ (χ)
22 θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. Ἐγὼ γὰρ
ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οὐ δια-
βαίνω τὸν Ἰορδάνην τοῦτον. ὑμεῖς δὲ δια-
βαίνετε, καὶ κληρονομήσετε τὴν γῆν τὴν
ἀγαθὴν ταύτην.

MS. A. (ν) ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ (ξ) ῥημάτων· ὑμεῖς (ο) ὑμῖν αὐτοῖς (π) ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ. (ρ) προσκυνήσεις (σ) κύριος ὁ θεός, (τ) ὑμᾶς ἐκ τῆς καμείνου (υ) κύριος ἐθυμώθη (φ) ὑφ' ὑμῶν· (χ) θεός δίδωσίν σοι

Et accessistis, & stetistis sub 11
monte. Et mons flagrabat igni
usque ad cœlum: tenebræ, ca-
ligo, procella. Et locutus est 12
Dominus ad vos de medio ignis
vocem verborum, quam vos
audistis: & similitudinem non
vidistis, sed vocem. Et annun- 13
tiavit vobis testamentum suum,
quod mandavit vobis facere, de-
cem verba; & scripsit illa super
duas tabulas petrinas. Et mi- 14
hi mandavit Dominus in tem-
pore illo, docere vos justificatio-
nes, & judicia, ad faciendum
vos ea super terram, in quam
vos ingredimini illò hæreditare
eam. Et custodietis valdè animas 15
vestras: quoniam non vidistis
similitudinem in die, quâ locu-
tus est Dominus ad vos in Cho-
reb, in monte de medio ignis. Ne 16
feceritis iniquitatem, & non fa-
ciatis vobis ipsis (a) sculptilem
similitudinem, omnem imaginem,
similitudinem masculini, vel fœ-
minini. Similitudinë omnis peco- 17
ris eorum quæ sunt super terram:
similitudinem omnis avis ala-
tæ, quæ volat sub cœlo. Simi- 18
litudinem omnis reptilis, quod
repit super terram: similitudinem
omnis piscis, quæcunq; sunt in
aquis sub terra. Et ne suspiciens 19
in cœlum, & videns solem, &
lunam, & stellas, & omnem or-
natum cœli, errans adores ea,
& servias illis, (b) quæ distri-
buit Dominus Deus tuus ea om-
nibus gentibus, quæ sunt sub cœ-
lo. Vos autem assumpsit Deus, & 20
eduxit vos de terra Ægypti, de
fornace ferrea ex Ægypto; ut
sitis ei populus hæreditarius, sicut
in die hac. Et Dominus Deus 21
indignatus est mihi pro iis quæ
dicebantur à vobis: & juravit,
quod non transeam Jordanem
hunc, & quod non ingrediar in
terram, quam Dominus Deus tu-
us dat tibi in sorte. Ego enim 22
morior in terra hac, et non trans-
eo Jordanem hunc. Vos autem
transitis, & hæreditabitis terram
bonam istam.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et accedentes stetistis ad radices montis, 11
mons autem conflagrabat igne usque ad cor
cœli, & obscuritas nubis atq; caligo *occu-
pabat eum*. Et locutus est Dominus vobiscũ 12
in monte de medio ignis: vocem sermonis
audiebatis, at effigiem nullam videbatis, sed
vocem tantùm. Et ostendit vobis pactũ suũ, 13
& præcepit vobis ut faceretis Decẽ sermo-
nes, scripsitq; eos super duas tabulas lapide-
as. Mihi verò jussit Dñs eodẽ tempore ut do- 14
cerem vos leges & judicia, quaten' facere-
tis ea in terra ad quam transituri estis ad eã
possidendã. Cavete diligenter vobis ipsis, ne, 15
quia minimè vidistis effigiem in die quâ lo-
cutus est Dominus vobiscũ in Horib de me-
dio ignis, Corruptionem gignatis, & faciatis 16
vobis idola & effigies omnis generis, mascu-
li aut fœminæ: Imaginem cujuscunque ju- 17
menti quod est in terra: imaginem cujus-
cunq; volatilis alati volantis in cœlo: Ima- 18
ginem cujuscunq; reptilis terræ: imaginem
quorumcunq; piscium qui sunt in mari, qui
sunt infra terram. Et ne fortè sublatis ocu- 19
lis vestris in cœlum, videatis solem, & lu-
nam, ac stellas, omnesque cœli exercitus, &
aberrãtes adoretis ea & colatis ea, quæ Dñs
Deus vester distribuit cunctis populis qui sunt
sub cœlo: Vos verò assumpsit Dñs, & eduxit 20
vos de fornace ferrea, de Ægypto, ut essetis
ei populus & hæreditas, quemadmodum estis
hodiè. Et irâ percitus in me Dominus pro- 21
pter sermones vestros, juravit me non traje-
cturum Jordanem istum, nec ingressurum ter-
ram bonam quam dedit vobis Dominus De-
us vester possessionem. Ego enim moriturus 22
sum in terra ista, neque transiturus hunc Jor-
danem: vos autem transituri estis, & posses-
suri terram hanc optimam quam dat vobis
Dominus Deus vester.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

11 וקרבתון וקמתון בשפולי טורא וטורא בער באשתא עד צית שמיא חשוכא עננא ואמיטתא׃
12 ומליל יי עמכון מגו אשתא קל פתגמין אתון שמעין ודמות ליתכון חזן אלהן קלא׃
13 וחוי לכון ית קימיה די פקיד יתכון למעבד עסרא פתגמין וכתבנון על תרין לוחי אבניא׃
14 ויתי פקיד יי בעדנא ההיא לאלפא יתכון קימין ודינין למעבדכון יתהון בארעא דאתון עברין תמן למירתה׃
15 ותסתמרון לחדא לנפשתיכון ארי לא חזיתון כל דמות ביומא די מליל יי עמכון בחורב מגו אשתא׃
16 דלמא תחבלון ותעבדון לכון צלם דמות כל צורא דמות דכר או נוקבא׃
17 דמות כל בעירא די בארעא דמות כל צפר גדפא די פרח באויר רקיע שמיא׃
18 דמות כל רחשא בארעא דמות כל נוני די במיא מלרע לארעא׃
19 ודלמא תזקוף עינך לשמיא ותחזי ית שמשא וית סיהרא וית כוכביא כל חילי שמיא ותטעי ותסגוד להון ותפלחנון די זמין יי אלהך יתהון לכל עממיא די תחות כל שמיא׃
20 ויתכון קריב יי לדחלתיה ואפיק יתכון מכורא דפרזלא ממצרים למהוי ליה לעם אחסנא כיומא הדין׃
21 ומן קדם יי הוה רגז עלי על פתגמיכון וקים בדיל דלא למעבר ית ירדנא ובדיל דלא למיעל לארעא טבתא דיי אלהך יהיב לך אחסנא׃
22 ארי אנא מאית בארעא הדא ליתני עבר ית ירדנא ואתון עברין ותירתון ית ארעא טבתא הדא׃

Targum Onkelos.

11 Et accessistis & stetistis in humiliori loco montis: & mons ardebat igni usque ad cœlum; & erant tenebræ, nubes & ca-
12 ligo. Et locutus est Dominus vobiscum de medio ignis: vocem verborũ vos audiebatis, & formam non videbatis nisi
13 vocem. Et nunciavit vobis pactum suum, quod præcepit vobis ut faceretis decem verba: & scripsit ea in duabus
14 tabulis lapideis. Et mihi præcepit Dominus in tempore illo, ut docerem vos præcepta & judicia: ut faceretis ea in terra, ad quam vos transitis
15 ut possideatis eam. Custodite valde animas vestras: quia nullam similitudinem vidistis, in die quâ locutus est Domin[us] vobiscum in Oreb de medio
16 ignis. Ne fortè corrumpamini, & faciatis vobis imaginẽ aut similitudinem omnis figuræ: similitudinem masculi aut fœ-
17 minæ. Similitudinẽ omnis jumenti quod est in terra: similitudinem omnis avis pennatæ, quæ volat per aërem firma-
18 menti cœli. Similitudinem omnis reptilis quod est in terra: similitudinẽ omniũ piscium qui sunt in aqua sub terra.
19 Et ne fortè eleves oculos tuos ad cœlum, & videas Solem & Lunam, & stellas, & omnem militiam cœli; & decipiaris, & adores ea, & colas ea: quæ præparavit Domin[us] Deus tuus omnibus populis sub omni
20 cœlo. Vos autem applicavit Dominus ad timorem suum, & eduxit vos de fornace ferrea, de Ægypto: ut sitis ei in populum hæreditarium, sicut
21 in die hâc. Et à facie Domini fuit ira contra me, propter verba vestra: & juravit ut non transirẽ Jordanem; neq; intrarem in terram bonam, quam Domin[us] Deus tuus daturus est tibi in possessionem.
22 Ego enim moriar in terra hâc; non enim transibo Jordanem: & vos transibitis, & possidebitis terram bonam illam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

11 Accessistis igitur, & stetistis sub monte: Mons autem flagrabat igne usque in cor cœlorum; tenebræ erant, nubes,
12 & caligo. Et locutus est Dominus vobis de medio ignis: sonum verborũ vos audiebatis, sed similitudinem non videbatis, tantummodò
13 sonum. Tum narravit vobis fœdus suum quod jussit facere vobiscum, Decem verba; et scripsit ea super duas tabulas
14 lapideas. Mihique præcepit Dominus in illo tempore, ut docerem vos præcepta & judicia, ut faceretis ea in terra ad quam vos pergitis possi-
15 dendam. Custodietis etiam plurimùm animas vestras: non enim vidistis ullam imaginem in die quo locutus est Dominus vobis in Horeb de
16 medio ignis. Ne fortè corrumpamini, & faciatis vobis sculptile, similitudinem cujuslibet simulachri, imaginẽ
17 masculi, aut fœminæ; Imaginẽ cujuslibet jumenti quod est in terra; imaginem cujuslibet volucris alatæ quæ
18 volat (b) per cœlos; Imaginem cujuslibet repentis in terra; imaginem cujuslibet piscis qui est in aquis subtus
19 terram. Ne fortè etiam attollas oculos tuos in cœlum, videasque solem & lunam, & stellas, omnem exercitum cœlorum, & (c) impulsus adores ea, & servias eis, quæ dedit Dominus Deus tuus omnibus populis sub universo
20 cœlo. Vos enim tulit Dominus, et eduxit vos de fornace ferrea, de Ægypto, ut essetis ei in populum hæreditari-
21 um, sicut hoc die. Sed Dominus iratus est mihi propter verba vestra, ut non transirem Jordanem, neque ingrederer in terram bonam quam Dominus Deus tuus dedit ti-
22 bi in possessionem. Ideo ego morior in terra ista, non transibo Jordanem; vos verò transibitis, & possidebitis terram istam bonam.

VER. SAM. (b) in concavo (c) erres & adores

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 فتقدمتم ووقفتم اسفل الجبل * والجبل مشتعل بالنار الي كبد السماء * يحيط به سواد الغيم
12 والضباب * فكلمكم الله من لدن النار فكنتم سامعين الكلام * وشبها لا تدركون سوي
13 صوت فقط * واخبركم بعهده الذي امركم ان تعملوا به * وهو العشر الكلمات * وكتبها
14 علي لوحي الحجارة * وامرني الله في ذلك الوقت بان اعلمكم رسوما واحكاما تعملون
15 بها في البلد الذي انتم سائرون اليه لتحوزوه * فاحذروا جدا علي نفوسكم *
16 فانكم لم تروا شبها في يوم خطاب الله لكم في حوريب في وسط النار * كيلا تهلكوها
17 بان تعملوا لكم مثلا علي شكل كل شخص من ذكر او انثي * او شكل من بهايم الارض *
18 او شكل من الطاير ذي الجناح الذي يطير في السماء * او شكل مما يدب علي
19 الارض * او شكل من السمك الذي في الماء تحت الارض * وكيلا ترفع عينيك الي
السماء فتنظر الشمس * والقمر * والكواكب * وجميع نجوم السماء * فتزول
وتسجد لها وتعبدها التي بث نورها الله ربك لجميع الشعوب الذين تحت جميع
20 السماء * واياكم اصطفاكم الله * واخرجكم من شبيه بكور الحديد من مصر لتكونوا
21 شعب صفوة كهذا اليوم * وقد وجد الله علي بسببكم * واقسم ان لا اعبر الاردن * ولا
22 ادخل الي البلد الجيد الذي يعطيكه الله ربك نحلة * وانا مايت في هذا البلد لا اعبر
الاردن * وانتم عابروه * فتحوزون ذلك البلد الجيد *

11 Et accessistis, & stetistis infra montem, dum mons ardens esset igne usque ad centrũ cœli, cingeretque eum nigredo nubium & caliginis.
12 Et allocutus est vos Deus ab igne: & quidem audiebatis sermonem, at imaginem minimè percipiebatis præter solam vocem.
13 Et annunciavit vobis pactum suum quod præcepit vobis ut operaremini, nempe decem Verba, & scripsit ea super duas tabulas lapideas.
14 Et præcepit mihi Deus in illo tempore ut docerem vos statuta & judicia quæ faceretis in regione ad quam vos pergitis ut possideatis eam.
15 Cavete igitur solicitè animabus vestris (non enim vidistis figuram in die colloquii Dei vobiscum in Horib in medio igne)
16 Ne perdatis eas, faciendo vobis sculptilia ad imaginem cujuscunque personæ sive maris sive fœminæ,
17 Aut imaginem pecudum terræ, aut imaginem volucris alati quod volat in cœlo,
18 Aut imaginem eorũ quæ repunt super terram, aut imaginem piscium qui sunt in aqua subterra.
19 Et ut ne attollas oculos tuos ad cœlum, aspiciasque solem, & lunam & stellas, omnisque sydera cœli, & aberres, & adores ea, & servias iis quorum lumen expandit Deus Dominus tuus omnibus populis qui sunt sub toto cœlo.
20 Vos autem elegit Deus, & eduxit vos è loco simili fornaci ferri, ex Ægypto, ut sitis populus electus, ut hodierna die.
21 Et quandoquidem iratus est mihi Deus causâ vestri, & juravit quòd non transibo Jordanem, neque ingrediar in regionem bonam quam dabit tibi Dominus Deus tuus possessionem,
22 Et ego moriturus sum in ista regione, nec transiturus Jordanem; vos autem transituri eum estis, & possidebitis regionem illam bonam:

ספר אלה הדברים : ד

23 השמרו לכם פן תשכחו את ברית יהוה אלהיכם אשר כרת עמכם ועשיתם לכם פסל תמונת כל אשר צוך יהוה אלהיך :

24 כי יהוה אלהיך אש אכלה הוא אל קנא :

25 כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני יהוה אלהיך להכעיסו :

26 העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכן ימים עליה כי השמד תשמדון :

27 והפיץ יהוה אתכם בעמים ונשארתם מתי מספר בגוים אשר ינהג יהוה אתכם שמה :

28 ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחן :

29 ובקשתם משם את יהוה אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך :

30 בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד יהוה אלהיך ושמעת בקלו :

31 כי אל רחום יהוה אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבתיך אשר נשבע להם :

32 כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו :

33 השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי :

Versio VULG. LAT.

23 Cave ne quando obliviscaris
pacti Domini Dei tui, quod
pepigit tecum: & facias tibi
sculptam similitudinem corũ,
quæ fieri Dominus prohi-
24 buit: Quia Dominus Deus
tu^s ignis consumens est, De^s æ-
25 mulator. Si genueritis filios ac
nepotes, & morati fueritis in
terra, deceptique feceritis vo-
bis aliquam similitudinem,
patrantes malum coram Do-
mino Deo vestro, ut eum ad
26 iracundiam provocetis: Te-
stes invoco hodiè cœlum &
terram, citò perituros vos esse
de terra, quam transito Jor-
dane possessuri estis: Non
habitabitis in ea longo tem-
pore, sed delebit vos Domi-
27 nus, Atq; disperget in omnes
gentes, & remanebitis pauci
in nationibus, ad quas vos
28 ducturus est Dominus. Ibiq;
servietis diis, qui hominũ ma-
nu fabricati sunt, ligno & la-
pidi, qui non vident, nec au-
diunt, nec comedunt, nec o-
29 dorantur. Cúmque quæsieris
ibi Dñm Deum tuũ, invenies
eum: si tamen toto corde
quæsieris, & totâ tribulatione
30 animæ tuæ. Postquàm te in-
venerint omnia quæ prædicta
sunt, novissimo tempore re-
vertéris ad Dominum Deum
tuum, & audies vocem ejus.
31 Quia Deus misericors, Domi-
minus Deus tuus est: non di-
mittet te, nec omnino delebit,
neque obliviscetur pacti, in
32 quo juravit patribus tuis. In-
terroga de diebus antiquis,
qui fuerunt ante te, ex die quo
creavit Deus hominem super
terram, à summo cœlo usque
ad summum ejus, si facta est
aliquando hujuscemodi res,
33 aut unquam cognitum est, Ut
audiret populus vocem Dei
loquentis de medio ignis,
sicut tu audisti & vixisti.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

23 (✝) Προσέχετε ὑμῖν, μὴ ἐπιλάθησθε τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ (ω) ἡμῶν, ἣν διέθετο πρὸς (α) ὑμᾶς, καὶ ἀνομήσετε, καὶ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντων ὧν συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου.
24 Ὅτι κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ, θεὸς ζηλωτής.
25 Ἐὰν δὲ γεννήσῃς υἱοὺς καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, καὶ χρονίσητε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀνομήσητε, καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα παντὸς, καὶ ποιήσητε τὸ πονηρὸν (β) ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν παροργίσαι αὐτὸν,
26 Διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ (γ) κληρονομῆσαι· οὐχὶ πολυχρονιεῖτε ἡμέρας ἐπ᾽ αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἢ ἐκτριβῇ ἐκτριβήσεσθε.
27 Καὶ διασπερεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ καταλειφθήσεσθε (δ) ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς εἰσάξει κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ.
28 Καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄψονται, (ε) οὔτε μὴ ἀκούσωσιν, (ζ) οὔτε μὴ φάγωσιν, (η) οὔτε μὴ ὀσφρανθῶσι.
29 Καὶ (θ) ζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ εὑρήσετε αὐτὸν ὅταν ἐκζητήσητε αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας (ι) σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου ἐν τῇ θλίψει σου.
30 Καὶ εὑρήσουσί σε πάντες οἱ λόγοι οὗτοι (κ) ἐπ᾽ ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ (λ) πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
31 Ὅτι θεὸς οἰκτίρμων κύριος ὁ θεός σου· οὐκ ἐγκαταλείψει σε, οὐδὲ μὴ (μ) ἐκτρίψει σε. οὐκ ἐπιλήσεται τὴν διαθήκην τῶν πατέρων σου, ἣν ὤμοσεν (ν) αὐτοῖς κύριος.
32 Ἐπερωτήσατε ἡμέρας προτέρας τὰς γενομένας προτέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς (ξ) ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ (ο) ἕως τοῦ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, εἰ γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, (π) εἰ ἤκουσται τοιοῦτο.
33 Εἰ ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἔζησας.

23 Attendite vobis, ne obliviscamini testamentum Domini Dei nostri, quod disposuit ad vos, (c) & faciatis iniquitatem, & faciatis vobismetipsis sculptilem similitudinem omnium quæ præcepit tibi Dominus Deus tuus.
24 Quoniam Domin^s Deus tuus ignis consumens est, Deus Zelotes.
25 Si autem genueris filios, & filios filiorum tuorum, & moram feceritis super terram, & iniquitatem feceritis, & feceritis sculptilem similitudinem cujuslibet, & feceritis malignum coram Domino Deo vestro ad exacerbandũ eum;
26 Contestor vobis hodiè cœlũ, et terram; quia perditione (d) perdemini de terra, in quam vos transitis Jordanem illuc ad hæreditandum: non multos dies morabimini super eam, sed attritione atteremini.
27 Et disperget Dominus vos in omnibus gentibus: & relinquemini pauci numero in omnibus gentibus, ad quos introducet Dominus vos illuc.
28 Et servietis ibi diis aliis, operibus manuum hominum, lignis, & lapidibus; qui non videbunt, neque audient, neque comedent, neque olfacient.
29 Et quæretis ibi Dominum Deum vestrũ; & invenietis eum, quando exquiretis eum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua in tribulatione tua.
30 Et invenient te omnes sermones hi in extremo dierum: et converteris ad Dominum Deum tuum, & exaudies vocem ejus.
31 Quoniam De^s misericors Domin^s De^s tuus: non derelinquet te, neque exteret te: non obliviscetur testamentum patrum tuorum, quod juravit eis Dominus.
32 Interrogate dies priores qui fuerunt priores te, ex die quâ creavit Deus hominem super terram, (e) & ad summum cœli usq; ad summum cœli; si factum est secundùm verbum magnum hoc: si auditum est tale quid.
33 Si audivit gens vocem Domini Dei viventis loquentis è medio ignis, quemadmodum audisti tu, & vixisti.

MS.A. (✝) Προσέχετε ὑμεῖς, μὴ (ω) ὑμῶν, (α) ὑμᾶς, καὶ ποιήσετε ὑμῖν (β) ἔναντι (γ) κληρονομῆσαι αὐτὴν· οὐχὶ (δ) ὀλίγῳ ἀριθμῷ (ε) οὐδὲ (ζ) οὐδὲ (η) οὐδὲ (θ) ἐκζητήσετε (ι) ὑμῶν, (κ) ἐπ᾽ ἐσχάτου (λ) ἐπὶ κύριον (μ) ἐκτρίψῃ (ν) αὐτοῖς. Ἐπερωτήσατε (ξ) τὸν ἄνθρωπον (ο) ἕως ἄκρου (π) εἰ ἀκήκοεν ἔθνος

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

Cavete ne obliviscamini pactum Domini 23
Dei vestri quod statuit vobiscum, & corru-
ptionem perpetrantes, faciatis vobis idola
& imagines cujuscunque rei quam præcepto
inhibuit vobis Dominus Deus vester. Domi- 24
nus enim Deus vester ignis est devorans, est-
que Deus zelotes. Cúmque procreaveritis 25
filios aut nepotes, & inveterati fueritis in
terra, & corruptelã inducentes, feceritis ido-
la, & simulachra cujuscunque rei, & gesse-
ritis quod malum est coram Domino Deo ve-
stro, & eum ad iracundiam provocaveritis:
Obtestor contra vos hodiè cœlum ac terrã, 26
quòd pereundo peribitis brevi de terra ad
quam possidendam vos hodiè trajicitis Jor-
danem, nec multos transigetis in illa dies,
sed pereundo peribitis. Dispergetque vos 27
Dominus inter populos, & remanebitis pau-
ci numero inter gentes inter quas dissipa-
bit vos Dominus. Et coletis illic deos, opus 28
manuum hominum, ligneos, & lapideos,
non videntes, nec audientes, nec edentes, nec
odorantes. Et quæretis ibi Dominum Deum, 29
& invenietis eum quando inquiretis illum
ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra.
Quando afflictionibus prememini, & eve- 30
nient vobis omnes isti sermones in fine die-
rum; convertemini ad Dominum Deum, &
audietis vocem ejus. Nam Deus est miseri- 31
cors, Dominus Deus vester: non destruet
vos, nec derelinquet vos, nec obliviscetur
fœderis quod juravit patribus vestris. Ve- 32
rùm sciscitamini de diebus antiquis qui vos
præcesserunt, à die quâ creavit Deus homi-
nem super terram, ab extremo cœlo usque
ad extremum cœlum, si unquam facta sit hu-
jusmodi res magna, aut audita fuerit simili-
ei. Num audierit populus alius vocem 33
Dei loquentis de medio ignis, sicut vos au-
distis & vixistis?

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

23 אסתמרו לכון דלמא תתנשון ית קימא דיי אלהכון די גזר עמכון ותעבדון לכון צלם דמות כולא די פקדך יי אלהך: 24 ארי יי אלהך מימריה אשא אכלא הוא אל קנא: 25 ארי תולדון בנין ובני בנין ותתעתקון בארעא ותחבלון ותעבדון צלם דמות כולא ותעבדון דביש קדם יי אלהך לארגזא קדמוהי: 26 אסהדית בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא ארי מיבד תיבדון בפריע מעל ארעא די אתון עברין ית ירדנא תמן למירתה לא תורכון יומין עלה ארי אשתיצאה תשתיצון: 27 ויבדר יי יתכון ביני עממיא ותשתארון עם דמנין בעממיא די ידבר יי יתכון לתמן: 28 ותפלחון תמן לעממיא פלחי טעותא עובד ידי אנשא אעא ואבנא דלא חזן ולא שמעין ולא אכלין ולא מריחין: 29 ותתבעון מתמן ית דחלתא דיי אלהך ותשכח ארי תתבעיניה מן קדמוהי בכל לבך ובכל נפשך: 30 כד יעוק לך וישכחונך כל פתגמיא האלין בסוף יומיא ותתוב לדחלתא דיי אלהך ותקבל למימריה: 31 ארי אלהא רחמנא יי אלהך לא ישבקנך ולא יחבלנך ולא ינשי ית קימא דאבהתך די קים להון: 32 ארי שאל כען ליומיא קדמאי די הוו קדמך למן יומא די ברא יי אדם על ארעא ולמסיפי שמיא ועד סיפי שמיא ההוה כפתגמא רבא הדין או האשתמע דכותיה: 33 השמע עמא קל מימרא דיי ממלל מגו אשתא כמא דשמעת את ואתקים:

Targum Onkelos.

23 Cavete vobis ne fortè obli-
viscamini pacti Domini Dei
vestri, quod pepigit vobiscū:
& faciatis vobis simulachrum
vel similitudinem omnium,
de quibus præcepit Dominus
24 Deus tuus. Quoniam verbum
Domini Dei tui ignis consu-
25 mens est: De⁹ zelotes. Quan-
do genueris filios & filios
filiorum, & senueritis in ter-
râ: & corrupti fueritis, &
feceritis aliquam imaginem
aut similitudinem; & fece-
ritis quod malum est in con-
spectu Domini tui, ut ad ira-
cundiam provocetis eum.
26 Testes adhibeo contra vos
hodie cœlum & terram, quia
perditione peribitis citò, de-
super terram propter quam
vos transibitis Jordanem ut
possideatis eam: non longo
tempore habitabitis in ea, sed
exterminatione exterminabi-
27 mini. Et disperget vos Do-
minus inter populos: & re-
manebitis populus numeratus
in populis, ad quos migrare
28 vos fecit Dominus. Et servi-
etis ibi populis servientibus
idolis, quæ sunt opus manuum
hominum, lignea aut lapidea,
quæ non vident, neque audi-
unt, neque comedunt, neque
29 odorantur. Et quæres inde
timorem Domini Dei tui, &
invenies: si quæsieris eum
toto corde tuo & totâ animâ
30 tuâ. Cùm tribulatus fueris,
& evenerint tibi omnia verba
hæc, in fine dierum, & con-
verteris ad timorem Domini
Dei tui, & obedies verbo
31 ejus. Quoniam Deus miseri-
cors est Dominus Deus tuus;
non relinquet te, nec dissipa-
bit te: neque obliviscetur
pacti patrum tuorum, quod
32 juravit eis. Interroga enim
nunc de diebus antiquis qui
fuerunt ante te, à die quo cre-
avit Dñs hominē super terrā, à
sūmo cœli usq; ad summū cœ-
li: si fuit res magna sicut ista,
aut si audita est similis ej⁹.
33 Si audivit popul⁹ vocē verbi
Dei loquentē de medio ignis,
sicut tu audisti, et vixerit.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cavete vobis ne obliviscami- 23
ni fœdus Domini Dei ve-
stri quod pepigit vobiscum,
& faciatis vobis sculptile, si-
militudinē cujuscunque rei,
sicut præcepit tibi Dominus
Deus tuus. Nam Dominus 24
Deus tuus ignis est consu-
mens; ipse est Deus zelo es.
Cùm genueritis filios, & ne- 25
potes, & senueritis in terra;
corrupceritis autem vos, et fe-
ceritis sculptile, similitudinē
quamlibet, feceritisque ini-
quitatē in oculis Domini Dei
vestri ad irritandum ipsum:
Testor adversùm vos hodiè 26
cælos & terram quòd pere-
undo peribitis statim de terra,
ad quam possidendam vos
transitis Jordanem. Non pro-
ducetis dies super eam, sed
exterminando exterminabi-
mini. Disperdet quoque vos 27
Dominus in populos, & relin-
quemini homines pauci nu-
mero inter gentes ad quas de-
ducet vos Dominus. Servi- 28
etisque ibi diis, operi manuum
hominum, ligno, & lapidi,
qui non vidēt, neque audi-
unt, neque edunt, neque odo-
rantur. Quæres autem ex- 29
inde Dominum Deum tuum;
& invenies eum, cùm quæsi-
eris eum in omni corde tuo, et
in omni anima tua. Cùm 30
angustiaberis, & invenerint
te omnes res istæ in extremi-
tate dierum, & reversus fue-
ris ad Dominum Deum tuum,
& audieris voce ejus: Quia 31
Deus misericors est Dominus
Deus tu⁹, non derelinquet te,
neque perdet te, neque oblivi-
scetur fœderis patrum tuorū
quod juravit illis. Nunc e- 32
nim interroga dies antiquos
qui fuerunt ante te, ab eo die
quo creavit Deus hominem
super terram, atque ab extre-
mo cælorum usque ad extre-
mum cælorum, an facta fue-
rit res similis huic magnæ,
aut quid ejusmodi auditum
fuerit: Num audivit populus 33
vocem Dei viventis, loquentis
de medio ignis, sicut audivisti
tu, & vixit.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * فاحذروا على انفسكم من ان تنسوا عهد الله ربكم الذي عهده معكم * فتصنعوا
24 25 لكم فسلا شبه كل ما نهاك عنه الله ربك * لان عقاب الله نار آكله * هو القادر الغيور المعاقب * واذا
اولدتم بنين وبني بنين وقدمتم في البلاد فافسدتم بان تعملوا فسلا من كل شبه * وفعلتم السوء بين
26 يدي الله ربكم واسخطتموه * فقد اشهدت عليكم من اليوم السماء والارض بانكم
تبيدون سريعا من البلد الذي انتم عابرون الاردن اليه لتحوزوه * ولا تطول مدتكم
27 فيه * بل فناء تفنون * ويبددكم الله فيما بين الشعوب * حتى تبقوا رهطا ذا احصاء في الامم
28 الذين يسوقكم الله اليهم * وتخدمون هناك آلهة من صنعة ايدي ناس * من حجر وخشب *
29 ما لا يبصر * ولا يسمع * ولا ياكل * ولا يشم * فاطلبوا من ثم الله ربكم تجدوه * والتمسه مخلصا
30 بكل قلبك ونفسك * واذا ضاق بك * ونالك جميع هذه الامور * ففي آخر تلك الايام تب الى الله
31 ربك * واقبل اوامره * لان الله ربك قادر رحيم * لا يخذلك * ولا يهلكك * ولا ينسى عهد آبائك
32 الذي اقسم به لهم * والآن فسل عن الايام الاولى التي سلفت من قبلك * منذ يوم خلق الله
آدم على الارض من طرف السماء الى طرفها * هل كان قط مثل هذا الامر العظيم * او سمع
33 به * وهل سمعت امة صوت اله متكلما من داخل النار * كما سمعت انت فعشت *

* Cavete ergò animabus vestris quin obli- 23
viscamini fœderis Dei Domini vestri,
quod pepigit vobiscū, & faciatis vobis
sculptilia ad imaginem ullius rei quam
vetuit tibi Deus Dominus tuus. Nam sup- 24
plicium Dei Domini tui ignis est devo-
rans, ipse est Potens, Zelotes, Remunera-
tor. Et cùm genueritis filios, & filios fili- 25
orū, & vetusti fueritis in regione, &
corruptionem egeritis faciendo sculptilia
cujuscunq; imaginis, & cōmiseritis scelus
ante Deū Dominū vestrū, eumq; irrita-
veritis; Testor adversū vos ab hac die 26
cœlū & terrā, vos brevi perituros de re-
gione ad quā possidendā vos transituri
estis Jordanem, nec diu mansuros in ea:
sed interitu vos perituros, Et à Deo dis- 27
perdendos inter gentes, ita ut maneatis
cœtus pauci numeri inter populos ad quos
ducturus vos est Deus. Et servietis ibi diis 28
arte manuū hominū factis ex lapide &
ligno, re nimirum, quæ non videt, nec
audit, nec comedit, nec olfacit. Quærite 29
ergò illinc Deum Dominum vestrū, et
quære eum sincerè ex toto corde tuo &
animâ tuâ. Cùmq; angustiis deprehensus 30
fueris, & evenerint tibi omnes res istæ,
in fine dierū illorū revertere ad Deū Do-
minum tuū, & acquiesce mandatis ejus.
Quoniā Deus Dominus tu⁹ potens est ac 31
misericors, non te deseret, nec te perdet:
Et ne obliviscaris fœderis patrum tuorum
pro quo juravit eis. Tandem sciscitare de 32
diebus prioribus qui transacti sunt ante
te, à die quo creavit Deus Adam super
terram ab extremitate cœli ad extremi-
tatem ejus: utrùm fuerit unquam simile
quid huic rei maximæ, aut auditū fue-
rit. Et utrùm audierit gens ulla vocem 33
Dei loquentis ad se de medio ignis, sicut
tu audisti, & vixisti.

ספר אלה הדברים : ד

interiori ex gente sibi capiendũ ad veniendũ ad Deus tentavit nunquid Vel
34 או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב
,valida manu in & ,bello in & ,portẽtis in &,signis in,tẽtationib' in,gentis
גוי במסת באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה
fecit quæ omnia secundũ ,magnis terroribus in & ,extento brachio in &
ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל אשר עשה
videre factus es Tu ? tuis oculis in Ægypto in vester Deus Dominus vobis
35 לכם יהוה אלהיכם במצרים לעיניך : אתה הראת
.eum præter amplius non : Deus ipse Dominus quod ,sciendum ad
לדעת כי יהוה הוא האלהים אין עוד מלבדו :
terram super & :te erudiendũ ad suã vocẽ te fecit audire ,cœlis E
36 מן השמים השמיעך את קלו ליסרך ועל הארץ
medio è audisti ejus verba & ,magnum suum ignem te fecit videre
הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך
ejus semine in elegit & ,tuos patres dilexit quod pro Et .ignis
37 האש : ותחת כי אהב את אבתיך ויבחר בזרעו
:Ægypto ex magna sua potentia in suo conspectu in te eduxit & ipsum post
אחריו ויוצאך בפניו בכחו הגדל ממצרים :
,tua facie à te præ essibus firmas & ,magnas gentes expellendum Ad
38 להוריש גוים גדלים ועצמים ממך מפניך
.hanc diem secundũ hæreditatẽ eorũ terram tibi dandũ ad ,te intromittendũ ad
להביאך לתת לך את ארצם נחלה כיום הזה :
ipse Dominus quia ,tuum cor ad reduces & ,hodie scies Et
39 וידעת היום והשבת אל לבבך כי יהוה הוא
.amplius non ; desubter terram super & ,desuper cœlis in ,Deus
האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד :
tibi præcipio ego quæ ,ejus præcepta & ,ejus statuta custodies Et
40 ושמרת את חקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך
prolongare facias ut & ; te post tuis filiis & ,tibi sit bene et ,hodie
היום אשר ייטב לך ולבניך אחריך ולמען תאריך
omnibus tibi dans tuus Deus Dominus quam humum super dies
ימים על האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך כל
,Jarden transitu in urbes tres Mosch separavit Tunc .diebus
41 הימים : אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן
qui ,homicida illuc fugiendum Ad :solis ortum ad
42 מזרחה שמש : לנס שמה רוצח אשר
odans non ipse & ,scientia non in suum socium occiderit
ירצח את רעהו בבלי דעת והוא לא שנא
urbibus ex unam ad fugeret & : nudiustertius heri ab eum
לו מתמל שלשם ונס אל אחת מן הערים
planiciei terra in ,deserto in Beser .viveret & ,istis
43 האל וחי : את בצר במדבר בארץ המישר
Gholan & ; Ghaditis Ghilhad in Ramoth & :Reubenitis
לראובני ואת ראמת בגלעד לגדי ואת גולן
posuit quam ,lex ista Et .Menassitis Basan in
44 בבשן למנשי : וזאת התורה אשר שם
,statuta & ,testimonia Ista .Israel filiorum facies ad Mosch
45 משה לפני בני ישראל : אלה העדת והחקים
ipsos egrediendo in ,Israel filios ad Mosch est locutus quæ ,judicia &
והמשפטים אשר דבר משה אל בני ישראל בצאתם
.Ægypto ex
ממצרים :

Versio VULG. LAT.

34 Si fecit Deus ut ingrederetur, & tolleret sibi gentẽ de medio nationũ, per tentationes, signa, atq; portenta, per pugnã, & robustã manũ, extentũmq; brachiũ, & horribiles visiones, juxta omnia quæ fecit pro vobis Dñs De' vester in Ægypto, videntib' oculis
35 tuis : Ut scires, quoniam Dñs ipse est De', & non est ali'
36 præter eũ. De cœlo te fecit audire vocem suã, ut doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suũ maximũ, & audisti verba illius de medio ignis,
37 Quia dilexit patres tuos, & elegit semen eorum post eos: Eduxitq; te præcedens in vir-
38 tute sua magna ex Ægypto, Ut deleret nationes maximas & fortiores te in introitu tuo : & introduceret te, darétq; tibi terrã earũ in possessionẽ, sicut
39 cernis in præsenti die. Scito ergò hodie, & cogitato in corde tuo, quòd Dñs ipse sit Deus in cœlo sursũ, & in terra
40 deorsũ, & non sit alius. Custodi præcepta ejus atq; mandata, quæ ego præcipio tibi : ut benè sit tibi, & filiis tuis post te, & permaneas multo tempore super terrã, quã Dñs Deus tuus daturus est tibi.
41 Tunc separavit Moyses tres civitates trans Jordanẽ ad O-
42 rientalẽ plagã, Ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximũ suũ, nec sibi fuerit inimicus ante unũ & alterum diem, & ad harũ aliquã ur-
43 biũ possit evadere. Bosor in solitudine, quæ sita est in terra campestri de tribu Ruben : & Ramoth in Galaad, quæ est in tribu Gad: et Golan in Basan, quæ est in tribu Manasse.
44 Ista est lex, quam proposuit
45 Moyses corã filiis Israel. Et hæc testimonia & ceremoniæ atque judicia, quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Ægypto,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

34 Εἰ ἐπείρασεν ὁ Θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτῷ ἔθνος ἐκ μέσου ἔθνους ἐν πειρασμῷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι, καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν Αἰ-
35 γύπτῳ ἐνώπιόν σου βλέποντος. Ὥστε (ρ) εἰδῆσαί σε ὅτι κύριος ὁ Θεός σου (σ) οὗτος
36 Θεός ἐστι, καὶ οὐκ (τ) ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (υ) ἀκουστὴ ἐγένετο ἡ φωνὴ αὐτοῦ παιδεῦσαί σε, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔδειξέ σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ ῥήματα αὐ-
37 τοῦ ἤκουσας ἐκ μέσου τοῦ πυρός. Διὰ τὸ ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς, καὶ ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐ-
38 τοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ Αἰγύπτου, (φ) Ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερά σου πρὸ προσώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομεῖν, καθὼς ἔχεις
39 σήμερον. Καὶ γνώσῃ σήμερον καὶ ἐπιστραφήσῃ τῇ διανοίᾳ, ὅτι κύριος ὁ Θεός σου οὗτος Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
40 κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. Καὶ (χ) φυλάξασθε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ὅπως (ψ) μακροήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ Θεός σου δί-
41 δωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας. Τότε ἀφώρισε Μωυσῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ Ἰορδά-
42 νου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, (ω) Φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, ὃς ἂν φονεύσῃ τὸν πλησίον οὐκ εἰδώς, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς (α) χθὲς καὶ τῆς τρίτης, καὶ καταφεύξεται εἰς
43 μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται. Τὴν Βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τῷ Ῥουβήν, καὶ τὴν (β) Ῥαμὼθ ἐν (γ) Γαλαὰδ τῷ Γαδδί, καὶ τὴν Γαυλὼν
44 ἐν Βασὰν τῷ (δ) Μανασσῆ. Οὗτος ὁ νόμος, ὃν παρέθετο Μωυσῆς ἐνώπιον
45 υἱῶν Ἰσραήλ. Ταῦτα τὰ μαρτύρια, καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς (ε) Ἰσραήλ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου,

Si tentavit Deus ingressus accipere sibi gentem de medio gente in tentatione, & in signis, & in prodigiis, & in bello, & in manu valida, & in brachio excelso, & in visionibus magnis, secundùm omnia, quæcunque fecit Dominus Deus noster in Ægypto coram te vidente. ut 35
scires tu, quia Dominus Deus tuus hic Deus est; & non est amplius præter eum. De cælo 36
(f) audita facta est vox ejus ad erudiendum te, & super terram ostendit tibi ignem suum magnum: & verba ejus audisti de medio ignis. Eò quòd ipse 37
dilexit patres tuos, & elegit semen eorum post eos vos, & eduxit te ipse in fortitudine sua magna ex Ægypto, Exterminare 38
gentes magnas, & fortiores te ante faciem tuam, introducere te dare tibi terram eorum ad hereditandum, sicut habes hodiè.
Et cognosces hodiè, & converteris mente, quia Dominus 39
Deus tuus, hic Deus in cælo supra, & super terram deorsum; & non est amplius præter eum. Et custodite mandata 40
ejus, & justificationes ejus, quascunque ego mando tibi hodiè; ut bene tibi sit, & filiis tuis post te: ut longævi fitis super terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi omnibus diebus. Tunc separavit Moyses 41
tres civitates trans Iordanem ab ortu Solis, Ad fugiendum 42
illuc homicidam, quicunque interfecerit proximum non sciens, & hic non odio habens eum ante hesternam, & nudiustertianã: et confugiet in unam civitatum harum, & vivet.
Bosor in deserto in terra campestri Ruben, & Ramoth in 43
Galaath Gaddi, & Gaulon in Basan Manasse. Hæc est 44
lex, quam proposuit Moyses coram filiis Israel. Hæc sunt 45
testimonia, & justificationes, & judicia: quæcunque locutus est Moyses filiis Israel, egressis ipsis de terra Ægypti,

MS. A. (ρ) εἰδέναι (σ) αὐτὸς (τ) ἔστιν ἄλλος πλὴν (υ) ἀκουστὴ σοι ἐποίησεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ (φ) Ἐξολεθρεῦσαι (χ) φυλάξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ (ψ) μακροχρόνιοι (ω) φεύγειν (α) ἐχθὲς (β) Ῥαμμὼθ (γ) Γαλαὰδ (δ) Μαννασσῆ. (ε) Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 ܐܘ ܢܢܣܘܢܗ ܠܐܠܗܐ ܕܐܙܠ ܘܢܣܒ ܠܗ ܥܡܐ ܡܢ ܓܘ ܥܡܐ. ܒܢܣܝܘܢܐ ܘܒܐܬܘܬܐ ܘܒܬܕܡܪܬܐ
ܘܒܩܪܒܐ ܘܒܐܝܕܐ ܥܫܝܢܬܐ. ܘܒܕܪܥܐ ܪܡܐ. ܘܒܚܙܘܢܐ ܪܘܪܒܐ. ܐܝܟ ܟܠ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ
35 ܠܡܨܪܝܐ ܠܥܝܢܝܟܘܢ. * ܐܢܬܘܢ ܚܙܝܬܘܢ ܘܝܕܥܬܘܢ ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܐܠܗܐ. ܘܠܝܬ ܐܚܪܝܢ
36 ܠܒܪ ܡܢܗ. * ܡܢ ܫܡܝܐ ܐܫܡܥܟܘܢ ܩܠܗ ܠܡܪܕܝܘܬܟܘܢ. ܘܥܠ ܐܪܥܐ ܚܘܝܟܘܢ ܢܘܪܗ
37 ܪܒܐ. ܘܦܬܓܡܘܗܝ. ܐܝܟ ܕܫܡܥܬܘܢ ܘܚܙܝܬܘܢ ܡܢ ܓܘ ܢܘܪܐ. * ܘܡܛܠ ܕܪܚܡ ܠܐܒܗܝܟܘܢ.
38 ܓܒܐ ܙܪܥܗܘܢ ܒܬܪܗܘܢ. ܘܐܦܩܟܘܢ ܒܦܪܨܘܦܗ. ܒܚܝܠܐ ܪܒܐ ܡܢ ܡܨܪܝܢ. * ܠܡܘܒܕܘ
ܡܢ ܩܕܡܝܟܘܢ ܥܡܡܐ ܪܘܪܒܐ ܘܥܫܝܢܐ ܡܢܟܘܢ. ܠܡܥܠܟܘܢ. ܘܢܬܠ ܠܟܘܢ ܐܪܥܗܘܢ
39 ܝܘܪܬܢܐ. ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ. * ܘܬܕܥܘܢ ܝܘܡܢܐ ܘܬܦܢܘܢ ܠܒܟܘܢ. ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܐܠܗܐ
40 ܒܫܡܝܐ ܡܢ ܠܥܠ. ܘܥܠ ܐܪܥܐ ܡܢ ܠܬܚܬ. ܘܠܝܬ ܐܚܪܝܢ ܠܒܪ ܡܢܗ. * ܘܛܪܘ ܢܡܘܣܘܗܝ
ܘܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܐܢܐ ܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܝܘܡܢܐ. ܕܢܛܐܒ ܠܟܘܢ ܘܠܒܢܝܟܘܢ ܒܬܪܟܘܢ.
41 ܘܬܘܪܟܘܢ ܝܘܡܬܐ ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟܘܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܒܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ. * ܗܝܕܝܢ
42 ܦܪܫ ܡܘܫܐ ܬܠܬ ܩܘܪܝܢ ܒܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ ܡܢ ܡܕܢܚ ܫܡܫܐ. * ܕܢܥܪܘܩ ܠܬܡܢ
ܩܛܘܠܐ ܕܢܩܛܘܠ ܠܚܒܪܗ ܕܠܐ ܒܨܒܝܢܗ. ܘܠܐ ܣܢܐ ܗܘܐ ܠܗ ܡܢ ܐܬܡܠܝ ܘܡܢ ܩܕܡܘܗܝ.
43 ܘܢܥܪܘܩ ܠܚܕܐ ܡܢ ܗܠܝܢ ܩܘܪܝܐ. ܘܢܚܐ. * ܚܕܐ ܡܢܗܝܢ. ܒܨܪ ܕܒܡܕܒܪܐ ܒܐܪܥܐ
44 ܕܡܝܫܪܐ ܕܪܘܒܝܠ. ܘܐܚܪܬܐ ܪܡܬ ܓܠܥܕ ܕܓܕܝܐ. ܘܓܘܠܢ ܕܒܡܬܢܝܢ ܕܡܢܫܐ. * ܘܗܢܐ
45 ܢܡܘܣܐ ܕܣܡ ܡܘܫܐ ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܗܠܝܢ ܣܗܕܘܬܐ ܘܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ. ܕܡܠܠ
ܡܘܫܐ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܟܕ ܢܦܩܘ ܡܢ ܡܨܪܝܢ.

Aut probaverint Deum qui abiens assumpserit sibi populum è medio populi, per tentationes, & signa, & miracula, & bella, & manum validam, & brachium excelsum, & visiones magnas, juxta omnia quæ fecit Dominus Deus vester Ægyptiis coram vobis? 34
Vos vidistis & nôstis Dominum esse Deum, 35
nec alium esse præter ipsum. De cœlo audi- 36
re vos fecit vocem suam ad vos edocendos, & super terram ostendit vobis ignem suum magnum, & sermones suos, quemadmodum audistis & vidistis è medio ignis. Et quoni- 37
am dilexit patres vestros, elegit semen eorum post ipsos, & eduxit vos propria in persona magna cum potentia ex Ægypto, Ad 38
perdendos à conspectu vestro populos majores & fortiores vobis, ut vos introduceret, daretq; vobis terrã eorũ in hæreditatẽ, ut hodiè probatis : Et sciatis hodiè, et convertatis 39
cor vestrum, quoniã Dñs est Deus in cœlo supernè, & super terrã infernè, nec sit ali' præter ipsum. Observate leges ej' & mandata ej' 40
quæ præcipio vobis hodiè, ut bene sit vobis & filiis vestris post vos, & protrahatis dies in terra quam dat vobis Domin' Deus vester cunctis dieb'. Tunc separavit Moses tres ci- 41
vitates in transitu Jordanis ad ortum solis, Ut confugeret illuc homicida qui proximum 42
suum occideret invit', nec odio prosecut' eũ fuerit ab heri et nudiustertii', fugeretq; ad unã ex his civitatib', ac viveret. Una ex his est 43
Bosar quæ est in solitudine in terra planitiei Rubil : altera est Romath Gelaad Gaditarum : & tertia Golan quæ est in Mathnin Manassis. Hæc est lex quam proposuit Moses 44
coram filiis Israel. Hæc sunt testimonia, & 45
leges, ac judicia quæ locutus est Moses ad filios Israel quando egressi sunt ex Ægypto.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

34 או נסין עבד יי לאתגלאה למפרק
ליה עם מגו עם בנסין באתין
ובמופתין ובקרבא וביד תקיפא
ובדרעא מרממא ובחזונין רברבין
ככל די עבד לכון יי אלהכון
במצרים לעיניכון : את אתחזיתא
35 למדע ארי יי הוא אלהים לית עוד
בר מניה : מן שמיא אשמעך ית קל
36 מימריה לאלפותך ועל ארעא
אחזיך ית אשתיה רבתא ופתגמוהי
שמעת מגו אשתא : וחלף ארי רחים
37 ית אבהתך ואתרעי בבניהון
בתריהון ואפקך במימריה בחיליה
רבא ממצרים : לתרכא עממין
38 רברבין ותקיפין מנך מן קדמך
לאעלותך למתן לך ית ארעהון
אחסנא כיומא הדין : ותדע יומא
39 דין ותתוב ללבך ארי יי הוא אלהים
דשכנתיה בשמיא מלעילא ושליט
על ארעא מלרע לית עוד בר מניה :
40 ותטר ית קימוהי וית פקודוהי די
אנא מפקד לך יומא דין דייטב לך
ולבנך בתרך ובדיל דתוריך יומין
על ארעא די יי אלהך יהיב לך כל
41 יומיא : בכן אפריש משה תלת
קרוין בעברא דירדנא מדנח
42 שמשא : למערוק לתמן קטולא די
יקטול ית חבריה בלא מדעיה
והוא לא סני ליה מאתמלי
ומדקמוהי ויערוק לחדא מן קרויא
43 האלין ויתקים : ית בצר במדברא
בארע מישרא לשבט ראובן וית
ראמת בגלעד לשבט גד וית גולן
44 במתנן לשבטא דמנשה : ודא אוריתא
45 די סדר משה קדם בני ישראל : אלין
סהדותא וקימיא ודיניא די מליל משה
עם בני ישראל במפקהון ממצרים :

Targum ONKELOS.

34 Aut viderit miracula quæ fecit Dñs, ut revelaretur & redimeret sibi populum de medio populi, per miracula, per signa & portenta, & in bello, & in manu forti, & in brachio excelso, & in visionibus magnis: juxta omnia quæ fecit vobis Dñs Deus vester in Ægypto
35 ante oculos *vestros*. Tibi ostensum est ut scias, quoniam Dñs ipse est Deus: non est alius
36 præter eum. De cœlis audire te fecit vocem verbi sui, ut doceret te: & super terrâ ostendit tibi ignem suum magnum, & verba ejus audisti de medio
37 ignis. Et pro eo quòd dilexit patres tuos, & elegit filios eorum post eos, eduxit te in verbo suo, & in virtute sua ma-
38 gna de Ægypto. Ut ejiceret populos magnos & fortiores te à facie tua: ut introduceret te, ut daret tibi terram eorum in possessionem sicut in die
39 hac. Et scies hodie, & converteris in corde tuo: quoniam Dominus ipse est Deus, cujus majestas est in cœlo sursum, & dominatur in terra deorsum:
40 & non est alius. Et custodies pacta ejus & præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi hodie, ut bene sit tibi, & filiis tuis post te: & ut prolongentur dies tui super terram, quam Dominus Deus tuus dabit ti-
41 bi omnibus diebus. Tunc separavit Moyses tres civitates trans Jordanem ad Orientem
42 solis. Ut fugeret illuc homicida, qui occiderit proximum suum ignoranter, & ipse non oderat illum ab heri & nudiustertius: ut fugiat ad unam de
43 civitatibus his, & vivat. Bosor in solitudine in terra campestri de tribu Reuben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Golan in Basan de
44 tribu Manasse. Et ista est lex, quam proposuit Moyses corâ
45 filiis Israel. Hæc sunt testimonia, & præcepta & judicia, quæ locutus est Moyses cum filiis Israel, quando egressi sunt de Ægypto.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Vel numquid tentavit Deus venire ut acciperet sibi gentem de medio gentis cum tentationibus, cum signis, & cum prodigiis, & in bello, & in manu forti, & in brachio extento, et in visionibus magnis, secundum omnia quæ fecit vobis Dominus Deus vester in Ægypto ante oculos vestros? Tibi hæc ostensa sunt, 34
ut scires quòd Dominus ipse est Deus, nec est alius præter eum. De cœlis audire fecit 35
te vocem suam ad erudiendum te, & super terrâ ostendit tibi ignê suum magnum; verba quoque ejus audivisti de medio ignis. Et propterea 36
quòd dilexit patres tuos, elegit etiam semen eorû post eos, atque eduxit te (d) ante faciem suâ, & cû virtute magna de Ægypto; ut extermi- 37
naret gentes magnas & te fortiores à facie tua, ut introduceret te ad dandum tibi terrâ earum in possessionem sicut hodiè. Cognosces igitur 38
hodiè, (e) revocabisq; in cor tuum, quòd Dominus ipse est Deus in cœlis sursû, & super terrâ deorsum: nullus est ultrà. Ideo custodies præ- 39
cepta ejus, & mandata ejus quæ ego præcipio tibi hodiè, ut bene sit tibi, & filiis tuis post te: atque etiam ut producas (†) dies super terram quam Dominus Deus tuus dat tibi omnibus diebus. Tunc separavit Moses 40
tres civitates trans Jordanem ad ortum solis; ut fu- 41
geret illuc homicida qui occidisset proximû suum ignoranter, cùm illum non odisset ipse ab heri & nudiustertius, evaderetq; in unam ex istis civitatibus, & vivere. Bosor 42
in deserto in terra campestri pro Rubenitis: & Ramoth in Galaad pro Gaditis: & Golan in (f) Basan pro Manassitis. Hæc autem est lex quam 43
posuit Moses ante faciem filiorum Israel. Ista sunt te- 44
stimonia, præcepta, et judicia, quæ dixit Moses filiis Israel cùm egressi sunt de Ægypto. 45

VER. SAM. (d) in benevolentia sua (e) et sedere facies (†) dies tuos (f) Batanæa

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

34 * او رفع الله علما بان يظهر انعامه ويخلص له امة من بين احرى باعلام وايات وبراهين
وملحمة ويد شديدة وذراع ممدودة ومخاوف كبار حسب ما صنع لكم الله ربكم بمصر
بحضرتكم * فانت يجب عليك ان تعلم ان الرب هو الاله لا اله غيره * ومن السماء اسمعك
37 صوته ليؤدبك وعلى الارض اراك ناره العظيمة وسمعت كلامه من داخلها * وذلك بعد ما
احب اباءك واختار نسلهم من بعدهم واخرجك برضاه بقوته العظيمة من مصر * ليقرض
امما اكبر واعظم منك من بين يديك ويدخلك بلدهم ويعطيك اياه تملكة كما ترى
39 اليوم * فاعلم ذلك ورده في قلبك ان الله هو الاله في السماء العليا والارض السفلى ليس
40 سواه * واحفظ رسومه ووصاياه التي امرك بها اليوم لكي يخار لك ولبنيك من بعدك وكي
تطول مدتك في البلد الذي الله ربك معطيك طول الزمان * حينئذ افرز موسى ثلث
قريات في جانب الاردن الشرقي * ليهرب اليها كل قاتل يقتل صاحبه بغير قصد وهو غير سانى
43 له من امس وما قبله فيهرب الى واحدة منها فيحيا * فناصر في البلد السهل من البرية من
بلد راوبين وراموث في جرس من بلد جاد وجولان في البثنية من بلد منسا * وهذه
45 الشريعة التي تلاها موسى على بني اسرائيل * وهذه الشواهد والرسوم والاحكام التي امر بها
موسى بني اسرائيل الخارجين من مصر *

Aut erexerit Deus vexillum manifestando beneficia sua, & liberando sibi gentem de medio alterius, per signa, et portenta, & prodigia, atque certamen, manum fortem, et brachium extensum, et terrores magnos, quemadmodum fecit vobis Deus Dominus vester in Ægypto in præsentia vestra? 34
Te itaque, te inquam, decet nôsse quòd Dominus ipse est Deus, præter quem nullus est Deus. 35
Et quidem de cœlo audire te fecit vocem suam, ut erudiret te: & super terram ostendit tibi ignem suum maximum, & audîsti verba ejus de medio illius. 36
Et hoc quidem postquàm dilexit patres tuos, & elegit stirpem eorum post ipsos, & eduxit te beneplacito suo, cum virtute sua magna, ex Ægypto, 37
ut excinderet gentes plures & majores te à conspectu tuo, téque introduceret in regionem eorum, & illam tibi daret possessionem, ut vides hodiè. 38
Agnosce hoc igitur, & pervolve illud in corde tuo, quòd scilicet, Deus ipse sit Deus in cœlo supremo, & in terra infima, nec sit alius præter eum. 39
Et custodi statuta ejus & præcepta ejus quæ mando tibi hodiè, ut bene sit tibi & filiis tuis post te, & ut prorogetur tempus tuum in regione quam Deus Dominus tuus daturus est tibi, in longitudinem temporis. 40
Tunc segregavit Moses tres urbes in parte Jordanis Orientali; 41
ut fugeret ad eas omnis homicida qui interfecerit proximû suum præter intentum, & is non oderit eum ab heri & antea, fugeret inquam, ad unam ex illis, & viveret: 42
Nempe Baser in regione plana deserti, ex regione Raubin: & Ramoth in Gjares, de regione Gad: et Golan in Bathnia, de regione Manasse. 43
Atque hæc est lex quam recitavit Musa filiis Israil, 44
Et hæc sunt testimonia, et statuta, atque judicia quæ mandavit Musa filiis Israil egredientibus ex Ægypto, 45

ספר אלה הדברים : ה

regis Sichon terra in ,Pehor Beth contra valle in Jarden *transitu In*
46 בעבר הירדן בגיא מול בית פעור בארץ סיחן מלך
filii & ,Moseh percussit quem ;Chesbon in *habitans* qui ,Emoræorum
האמרי אשר יושב בחשבון אשר הכה משה ובני
terram & ;ejus terram possederunt Et. Ægypto ex *eos egrediendo in*,Israel
47 ישראל בצאתם ממצרים : ויירשו את ארצו ואת ארץ
,Jarden *transitu in* qui ,Emoræorum regum duorum ,Basan regis Ogh
עוג מלך הבשן שני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן
ad usq; & Arnon torrentis *labium super* quæ Haroer Ab .solis ortum ad
48 מזרח שמש : מערער אשר על שפת נחל ארנן ועד
Jarden trans solitudinem omnem Et .Chermon *ipse* ,Sion montem
49 הר שיאן הוא חרמון : וכל הערבה עבר הירדן
.collis effusionibus sub solitudinis mare ad usque & ,orientem ad
מזרחה ועד ים הערבה תחת אשדת הפסגה :

CAP. V. ה

Audi :eos ad dixit & ,Israel omnem *ad* Moseh vocavit Et
1 ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהם שמע
loquens ego quæ ,judicia & statuta Israel
ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דבר
.ea *faciendum ad* ,*custodietis* & ;ea *discetis* & ;hodie vestris auribus in
באזניכם היום ולמדתם אתם ושמרתם לעשתם :
cum Non .Choreb in pactum nobiscum *excidit* noster Deus Dominus
2 יהוה אלהינו כרת עמנו ברית בחרב : לא את
3 ,nobiscum *quia* ,istud pactum Dominus *excidit* nostris patribus
אבתינו כרת יהוה את הברית הזאת כי אתנו
est locutus *facibus in* Facies .*viventibus universis* hodie hic *ipsi* nobis
4 אנחנו אלה פה היום כלנו חיים : פנים בפנים דבר
Dominum inter *stans* Ego .ignis medio è monte in vobiscum Dñs
5 יהוה עמכם בהר מתוך האש : אנכי עמד בין יהוה
;Domini verbum vobis *annunciandum ad* ,illo tempore in vos inter &
וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר יהוה
:dicendo ;montem in ascendistis non & ;ignis facie à timuistis quia
כי יראתם מפני האש ולא עליתם בהר לאמר :
;Ægypti terra è te eduxi qui ,tuus Deus Dominus Ego
6 אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
.*meas facies super* alii Dii tibi *erit* Non .servorum domo è
7 מבית עבדים : לא יהיה לך אלהים אחרים על פני :
,*desuper* cœlis in quæ *effigiei* *omnis dolaturam* tibi facies Non
8 לא תעשה לך פסל כל תמונה אשר בשמים ממעל
Non .terram desubter aquis in quæ & ,*desubter* terra in quæ &
9 ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ : לא
,tuus Deus Dominus ego quia ,*eis servies* neque ,eis te incurvabis
תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך
,tertios super & ,filios super patrum iniquitatem visitans,zelotes Deus
אל קנא פקד עון אבות על בנים ועל שלשים
millibus misericordiam faciens Et .*me habentibus* odio quartos super &
10 ועל רבעים לשנאי : ועשה חסד לאלפים
.mea præcepta servantibus & ,me diligentibus
לאהבי ולשמרי מצותו :

Versio VULG. LAT.

46 Trans Jordanem in valle contra fanũ Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitavit in Hesebon, quem percussit Moyses. Filii quoque
47 Israel egressi ex Ægypto Possederunt terram ejus, & terram Og regis Basan, duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem ad Solis
48 ortum: Ab Aroer, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, usq; ad montem Sion, qui est
49 & Hermon, Omnem planitiẽ trans Jordanem ad Orientalẽ plagam, usque ad Mare solitudinis, & usq; ad radices montis Phasga.

CAP. V.

1 Vocavitq; Moyses omnem Israelem, & dixit ad eũ; Audi Israel ceremonias atque judicia, quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea, &
2 opere complete. Dominus Deus noster pepigit nobiscum fœ-
3 dus in Horeb. Non cum patribus nostris iniit pactum, sed nobiscum qui inpræsentiarũ
4 sumus, & vivimus. Facie ad faciem locutus est nobis in mõ-
5 te de medio ignis. Ego sequester & medius fui inter Dñm & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba ejus. Timuistis enim ignem, & non ascendistis in montem. Et ait;
6 Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de
7 domo servitutis. Non habebis deos alienos in conspectu
8 meo. Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium, quæ in cœlo sunt desuper, & quæ in terra deorsum, & quæ versantur in aquis sub terra.
9 Non adorabis ea, et non coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus: Deus æmulator, reddens iniquitatẽ patrũ super filios in tertiã & quartã generationẽ
10 his qui oderunt me, Et faciens misericordiam in multa millia diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

46 Ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἐν φάραγγι, ἐγγὺς οἴκου Φογὼρ, ἐν γῇ Σηὼν βασιλέως τῶν Ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν Ἐσεβὼν, ὃν ἐπάταξε Μωυσῆς, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἐξελθόντων
47 αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν Ὢγ βασιλέως τῆς Βασὰν, δύο βασιλέων τῶν Ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατ᾽ ἀνα-
48 τολὰς ἡλίου, Ἀπὸ Ἀροὴρ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου Ἀρνῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ
49 Σηὼν, ὅ ἐστιν Ἀερμὼν· Πᾶσαν τὴν Ἀραβὰ (ζ) πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου (η) ὑπὸ Ἀσηδὼθ τὴν λαξευτήν.

MS.A. (ζ) ὅ ἐστιν πέραν (η) ἀπὸ

46 Trans Jordanem in valle prope domum Phogor, in terra Seon regis Amorrhæorum, qui habitabat in Esebon, quem percussit Moyses, & filii Israel, egressis
47 ipsis de terra Ægypti. Et hæreditaverunt terram ejus, & terram Og regis Basan, duorũ regũ Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem ad ortum Solis, Ab A-
48 roer, quæ est super labium torrentis Arnon, & super montem ipsius Seon, qui est Aermon: Omne
49 (ζ) Araba trans Iordanem ad ortũ Solis sub Asedoth excisam.

Κεφ. ε'.

1 Καὶ ἐκάλεσε Μωυσῆς πάντα Ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἄκουε Ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ μαθήσεσθε αὐτὰ, καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά.
2 Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν διέθετο πρὸς ὑμᾶς
3 διαθήκην ἐν Χωρήβ. Οὐχὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν (α) διέθετο κύριος τὴν διαθήκην ταύτην, ἀλλ᾽ ἢ πρὸς ὑμᾶς· ὑμεῖς ὧδε πάντες ζῶντες
4 σήμερον. Πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐλάλησε κύριος πρὸς (β) ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ
5 πυρός. Κἀγὼ εἱστήκειν ἀναμέσον κυρίου καὶ ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναγγεῖλαι (γ) ὑμῖν τὰ ῥήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβήθητε ἀπὸ προσώπου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄ-
6 ρος, λέγων, Ἐγώ εἰμι κύριος ὁ Θεός σου (δ) ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ
7 οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ (ε) ἕ-
8 τεροι πρὸ προσώπου μου. Οὐ ποιήσεις (ζ) σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα (η) ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς.
9 Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, (θ) οὐδὲ μὴ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην
10 γενεὰν τοῖς μισοῦσί με, Καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.

MS.A. (α) διέθετο τὴν (β) ὑμᾶς ἐκ μέσου (γ) ὑμῖν ἐνώπιον κυρίου, ὅτι (δ) ὅστις ἐξήγαγον (ε) ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Οὐ (ζ) σεαυτῷ γλυπτὸν, οὐδὲ (η) ἐν τῷ ὕδατι (θ) καὶ οὐ λατρεύσῃς αὐτοῖς,

CAP. V.

1 Et vocavit Moyses omnem Israel, & dixit ad eos; Audi Israel justificationes, & judicia, quæcunq; ego loquor in auribus vestris in die hac: et discetis ea,
2 & custodietis facere ea. Dominus Deus vester disposuit ad vos
3 testamentum in Choreb. Non patribus vestris disposuit Dominus testamentum hoc, sed ad vos: vos hic omnes viventes hodie.
4 Facie ad faciem locutus est Dominus ad vos in monte de medio
5 ignis; (Et ego stabam inter Dominum, & vos, in tempore illo, annuntiare vobis verba Domini, quoniam timuistis à facie ignis, & non ascendistis in montem.)
6 (a) dicens; Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra
7 Ægypti, è domo servitutis. Non erunt tibi dii alii ante faciem
8 meam. Non facies tibi (b) idolum, neque cujusquam similitudinem, quæcunq; in cœlo sursum, & quæcunque in terra deorsum, & quæcunque in aquis subtus
9 terram. Non adorabis ea, neque servies eis, quia ego sum Dominus Deus tuus, Deus Zelotes, reddens peccata patrum in filios
10 in tertiam & quartam progeniem, iis qui oderunt me; Et faciens misericordiam in millia, iis qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

46 In transitu Jordanis, in valle, è regione Beth-Peor, in terra Sihonis regis Amoræorum, qui morabatur in Hesbon, quem interfecit Moses & filii Israel, cùm egressi essent ex Æ-
47 gypto. Et acquisierunt terram ejus, & terram Og regis Mathnin, duorum regum Amoræorum qui erant trans Jordanem ad ortum so-
48 lis: Ab Aduir quæ sita est ad ripam torrentis Arnon, usque ad montem Serjon, qui est
49 Hermon, Et universam Arabam quæ est trans Jordanem ab Oriente, usque ad mare Arabæ quod est infra Asdod & Phasga.

CAP. V.

1 Advocans autem Moses universum Israelem, dixit ad eum, Audi Israel leges & judicia quæ hodiè dico vobis astantibus, ut discatis ea, & observetis ea, & faciatis illa.
2 Dominus Deus noster pepegit nobiscum fœ-
3 dus in Horib. Nequaquam cum patribus nostris pepigit Dominus fœdus hoc, sed nobiscum, nobis *inquam*, qui hic adsumus ho-
4 diè, quique vivi sumus omnes. Facie ad faciem locutus est vobiscum Dominus in mon-
5 te de medio ignis. Et ego stabam inter Dominum & vos eo tempore, ut indicarem vobis sermones Domini Dei vestri, quando timuistis à conspectu ignis, nec ascendistis in montem.

Decem sermones.

6 Et ait, Ego sum Dominus Deus tuus qui e-
7 duxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.
8 Non sit tibi Deus alius præter me. Ne facias tibi idolum, nec quamcunque imaginem ejus quod est in cœlo supernè, & quod est in terra
9 infernè, quodque in aquis est sub terra. Ne adores ea, neq; colas ea, quoniã ego sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, rependens in-
10 iquitates patrum filiis, ad tres & quatuor generationes, osoribus meis: Et faciens beneficium ad millia generationum diligentibus me & observantibus mandata mea.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

46 בעברא דירדנא בחילתא לקביל בית פעור בארע סיחון מלכא אמוראה דיתב בחשבון די מחא משה ובני ישראל במפקהון ממצרים :
47 וירתו ית ארעיה וית ארע עוג מלכא דמתנן תרין מלכי אמוראה די בעברא דירדנא מדנח שמשא :
48 מערוער די על כיף נחלא דארנון ועד טורא דשיאון הוא חרמון :
49 וכל מישרא עיברא דירדנא מדנחא ועד ימא דמישרא תחות משפך מרמתא :

ה

1 וקרא משה לכל ישראל ואמר להון שמע ישראל ית קימיא וית דיניא די אנא ממלל קדמיכון יומא דין ותילפון יתהון ותטרון למעבדהון :
2 יי אלהנא גזר עמנא קים בחורב :
3 לא עם אבהתנא גזר יי ית קימא הדין אלהן עמנא אנחנא אלין הכא יומא דין כולנא קימין :
4 ממלל עם ממלל מליל יי עמכון בטורא מגו אשתא :
5 אנא הויתי קאם בין מימרא דיי וביניכון בעדנא ההיא לחואה לכון ית פתגמא דיי ארי דחלתון מן קדם אשתא ולא סלקתון בטורא למימר :
6 אנא יי אלהך די אפקתך מארעא דמצרים מבית עבדותא :
7 לא יהוי לך אלה אוחרן בר מני :
8 לא תעביד לך צלם כל דמות די בשמיא מלעילא ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא :
9 לא תסגוד להון ולא תפלחנון ארי אנא יי אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתי ועל דר רביעי לשנאי כד משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון :
10 ועבד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי :

TARGUM ONKELOS.

46 Trans Jordanem in valle contra Beth-Phogor, in terra Seon regis Amorræorum qui habitabat in Esebon, quem occidit Moyses & filii Israel cùm egrederentur de terrâ Ægypti.
47 Et possederunt terram ejus & terram Og regis Basan, duorum regum Amorræorum qui erant trans Jordanem, ad Orientem solis.
48 Ab Aroer quæ est super ripam torrentis Arnon, & usque ad montem Seon, qui est Hermon.
49 Et omnem planitiem quæ est trans Jordanem ad Orientem, & usque ad mare quod est in planitie, & usque ad radices collis.

CAP. V.

1 ET vocavit Moses omnem Israelem, & dixit eis; Audi Israel pacta & judicia, quæ ego loquor corã vobis hodie: & discetis ea, & observabitis ut faciatis ea.
2 Dñs Deus noster pepegit nobiscum pactum in Oreb.
3 Non cum patribus nostris pepegit Dominus pactum istud: sed nobiscum, qui sumus hic hodie omnes nos vivi.
4 Verbum verbo locutus est Dñs vobiscum in monte, de medio ignis.
5 Ego stabam inter verbum Domini & vos in tempore illo, ut nunciarem vobis verbum Domini: timuistis enim a facie ignis, & non ascendistis in montem,
6 & ait. Ego Dominus Deus tuus: qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.
7 Non sit tibi alius Deus præter me.
8 Non facies tibi imaginem nec omnem similitudinem, eorum quæ in cœlis sursû, & quæ in terra sunt deorsum, & quæ in aquis sunt sub terrâ.
9 Non adorabis ea, neq; coles ea: quoniam ego Dominus Deus tuus Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios rebelles in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me, quando filii sequuntur peccata patrum suorum.
10 Et faciens misericordiam in mille generationibus, diligentibus me & custodientibus præcepta mea.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

46 *Trans Jordanem in valle, regione Beth-phegor, in terra Sihon regis Amorrhæorum qui habitabat in Hesebon, quem percussit Moses, & filii Israel cùm egressi sunt ex Ægypto.*
47 *Et possederunt terram ejus, & terram Og regis (g) Basan, duorum regum Amorrhæorum qui erant trans Jordanem ad ortum solis.*
48 *Ab Aroër quæ est juxta ripam torrentis Arnon, & usq; ad montem (h) Sion qui est Hermon.*
49 *Omnem quoq; planitiem quæ est trans Iordanem ab Oriente, et usq; ad mare planitiei, mare salsum, sub (i) declivi collis.*

CAP. V.

1 *POstea vocavit Moses universum Israelem, dixitq; eis; Audi Israel præcepta & judicia quæ ego loquor hodiè in auribus vestris, ut discatis illa, & illa facere soliciti sitis.*
2 *Dominus Deus noster pepigit nobiscum fœdus in Horeb.*
3 *Non cum patribus nostris pepigit Dominus fœdus istud, sed nobiscum; nobis ipsis hîc hodiè omnibus viventibus.*
4 *Facie in faciem locutus est Domin⁹ vobiscũ in monte de medio ignis,*
5 *(Ego verò stabã inter Dominum, & inter vos in die illo, ut renuntiarẽ vobis verba Domini; quoniam timebatis à facie ignis, ideo nõ ascendistis in montẽ) dicendo;*
6 *Ego sum Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servorum.*
7 *Non erunt tibi dii alieni ante faciem meam.*
8 *Non facies tibi sculptile, & omnem similitudinem eorum quæ sunt in cœlis desuper, & eorum quæ in terra deorsum, & eorum quæ in aquis subtus terram.*
9 *Non adorabis ea, neq; servies illis: quoniam ego sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, (a) visitans iniquitatem patrum super filios, & super tertiam, & super quartam generationem eorum qui oderunt me.*
10 *Faciens quoq; misericordiam in millia diligentibus me, & custodientibus mandata mea.*

VER. SAM. (g) Batanææ, (h) Nivis (i) agris speculæ. (a) tradens

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

46 في ذلك جانب الوادي مما يلي بيت فعور في بلد سيحون ملك الاموريين المقيم في حسبان *
الذي قتله موسي وبنو اسرايل بعد خروجهم من مصر *
47 فحازوا بلده وبلد عوج ملك البثنية وهما ملكا الاموريين الذين في جانب الاردن الشرقي *
48 من عروعير التي علي شاطي وادي ارنون الي جبل سيحان هو حرمون *
49 وجميع الغور جانب الاردن الشرقي الي بحيرة طبرية تحت مصب القلعة *

* الفصل الخامس *

1 ثم دعا موسي بجميع الاسرايلية فقال لهم اسمعوا الرسوم والاحكام التي انا امركم بها فتعلموها واحفظوها واعملوا بها *
2 ان الله ربنا عهد معنا عهدا في حوريب *
3 وليس مع ابائنا فقط عهد ذلك العهد بل معنا ايضا ونحن هاهنا اليوم كلنا احياء *
4 وذلك ان الله كلمكم بغير واسطة في حوريب من وسط النار *
5 وانا قايم بين نور الله وبينكم في ذلك الوقت اخبركم بكلامه لانكم خفتم النار ولم تصعدوا الجبل *
6 فقال لكم انا الله ربك الذي اخرجك من بلد مصر من بيت العبودية *
7 لا يكن لك اله اخر من دوني *
8 ولا تصنع لك منحوتا ولا كل شبه مما في السماء التي من فوقك ومما في الارض التي تحتك ومما في الماء الذي تحت الارض *
9 لا تسجد لها ولا تعبدها لاني الله ربك القادر المعاقب مطالب بذنوب الاباء من البنين والثوالث والروابع من شاني *
10 ومجازي بالاحسان للالوف من محبي وحافظي وصاياي *

46 *In opposito latere torrentis quâ parte contiguum est Beth-Pheor in regione Sihon regis Amorræorum habitantis in Hasban, quem occiderunt Musa et filii Israil post exitum suum ex Ægypto,*
47 *Et possederunt regionem ejus, et regionem Og regis Bathniæ, qui sunt duo reges Amoræorum qui erant in latere Jordanis Orientali:*
48 *Ab Aruir quæ est ad littus torrentis Arnon usque ad montem Sihan, qui est Hermon.*
49 *Et totam planitiem quæ est ad latus Jordanis Orientale usque ad lacum Tiberiadis, sub faucibus rupis.*

CAP. V.

1 *DEinde accersivit Musa omnes Israilitas, et dixit eis; Audite statuta & judicia quæ ego præcipio vobis, et discite ea, & custodite ea, & exequimini illa.*
2 *Sanè Deus Dominus noster iniuit nobiscum pactum in Horib;*
3 *Et non cum patribus nostris tantùm iniuit pactum illud, sed nobiscum etiam: & quidem nos hic hodiè sumus omnes vivi.*
4 *Deus autem allocutus est vos nullo interposito medio, in Horib, è medio ignis.*
5 *Et ego staus inter ignem Dei et inter vos tum temporis, annuntiabam vobis verba ipsius, eò quòd extimueritis ignem, et non ascenderitis in montem.*
6 *Dixit autem ad vos; Ego sum Deus Dominus tuus qui eduxi te de regione Ægypti, de domo servitutis.*
7 *Ne sit tibi deus alius præter me.*
8 *Et ne facias tibi sculptile, nec ullum simulachrum ex iis quæ sunt in cœlo quod super te est, et ex iis quæ sunt in terra quæ sub te est, et ex iis quæ sunt in aqua quæ sub terra est.*
9 *Ne adores ea, nec servias illis, quia ego sum Deus Dominus tuus, Potens, Remunerator, exigens peccata patrum à filiis, & nepotibus, & pronepotibus, ab osoribus meis:*
10 *Et rependens beneficia in millia, diligentibus me & custodientibus præcepta mea.*

ספר אלה הדברים : ה

non quia :vanum in tui Dei Domini nomen assumes Non
11 לא תשא את־שם־יהוה אלהיך לשוא כי לא
.vanum in ejus nomen assumpserit qui Dominus mundificabit
ינקה יהוה את אשר־ישא את־שמו לשוא :
quemadmodum ,eum sanctificandum ad Sabbathi diem Observa
12 שמור את־יום השבת לקדשו כאשר
facies & ,servies diebus Sex .tuus Deus Dominus tibi præcepit
13 צוך יהוה אלהיך : ששת ימים תעבד ועשית
Domino sabbathum septima die Et .tuam functionem omnem
14 כל־מלאכתך : ויום השביעי שבת ליהוה
,tuus filius & ,tu functionem omnem facies Non .tuo Deo
אלהיך לא תעשה כל־מלאכה אתה ובנך
omne & ,tuus asinus & ,tuus bos &,tua ancilla &,tu[us] serv[us] &,tua filia &
ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמרך וכל־
requiescat ut ,tuis portis in qui tuus peregrinus & ,tuum animal
בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח
fuisti servus quod memineris Et .tu sicut tua ancilla & ,tuus servus
15 עבדך ואמתך כמוך : וזכרת כי־עבד היית
manu in inde tuus Deus Dominus te eduxit & :Ægypti terra in
בארץ מצרים ויצאך יהוה אלהיך משם ביד
Dominus tibi præcepit Idcirco .extento brachio in & ,valida
חזקה ובזרע נטויה על־כן צוך יהוה
Honora .Sabbathi diem faciendum ad ,tuus Deus
16 אלהיך לעשות את־יום השבת : כבד את־
tibi præcepit quemadmodum ,tuam matrem & ,tuum patrem
אביך ואת־אמך כאשר צוך
sit bene ut & ,tui dies prolongentur ut ,tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך למען יאריכן ימיך ולמען ייטב
Non .tibi dans tuus Deus Dominus quam humum super tibi
17 לך על האדמה אשר־יהוה אלהיך נתן לך : לא
18 respondebis Neque .furaberis Nec .adulterabis Neque .interficies
19 תרצח : ולא תנאף : ולא תגנב : ולא־תענה
20 .tui socii uxorem concupisces Neque .mendacium testis tuum socium in
21 ברעך עד שוא : ולא תחמד אשת רעך
,ejus ancillā &,ej[us] servum &,ejus agrum,tui socii domum avebis Nec
ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו
.tuo socio quæ omnia & ,ejus asinum & ,ejus bovem
שורו וחמרו וכל אשר לרעך :
22 את־
vestram ecclesiam omnem ad Dominus est locutus ista Verba
הדברים האלה דבר יהוה אל־כל־קהלכם
non & ;magna voce ,caliginis & ,nubis ,ignis medio è monte in
בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא
,me ad eas dedit & ,lapidum tabulis duabus super ea scripsit & :addidit
יסף ויכתבם על־שני לחת אבנים ויתנם אלי :
montis & ,obscuritatis medio è vocem vos audire secundum fuit Et
23 ויהי כשמעכם את־הקול מתוך החשך וההר
,vestrarum tribuum capita omnia me ad accessistis & ;igne in flagrantis
בער באש ותקרבון אלי כל־ראשי שבטיכם
.vestrorum seniorum &
וזקניכם :

Versio VULG. LAT.

11 Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustrà : quia non erit impunitus qui super re vana nomen ejus assumpserit.
12 Observa diem Sabbati, ut sanctifices eum, sicut præcepit
13 tibi Dominus Deus tuus. Sex diebus operaberis, & facies
14 omnia opera tua. Septimus dies Sabbati est, id est, requies Domini Dei tui. Non facies in eo quidquam operis, tu, & filius tu[us], & filia, servus & ancilla, & bos, & asinus, & omne jumentum tuum, & peregrin[us] qui est intra portas tuas : ut requiescat servus tuus, et an-
15 cilla tua, sicut et tu. Memento quòd et ipse servieris in Ægypto, et eduxerit te indè Dominus Deus tuus in manu forti, et brachio extento. Idcircò præcepit tibi ut obser-
16 vares diem Sabbati. Honora patrem tuum et matrem, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, et benè sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus
17 est tibi. Non occides. Neque
18 mœchaberis. Furtúmque non
19 facies. Nec loquéris contra
20 proximum tuum falsum testi-
21 monium. Non concupisces uxorem proximi tui: non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, et universa quæ illius
22 sunt. Hæc verba locutus est Dominus ad omnem multitudinem vestram in monte, de medio ignis et nubis et caliginis, voce magnâ, nihil addens ampliús: et scripsit ea in duabus tabulis lapideis, quas
23 tradidit mihi. Vos autem postquàm audistis vocem de medio tenebrarum, et montem ardere vidistis, accessistis ad me omnes principes tribuum, et majores natu.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

11 Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ (ι) κύριος ὁ θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ
12 ἐπὶ ματαίῳ. Φύλαξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτὴν, ὃν τρόπον ἐνετεί-
13 λατό σοι κύριος ὁ θεός σου. Ἓξ ἡμέρας
14 ἐργᾷ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ (κ) προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί· ἵνα ἀναπαύσηται ὁ παῖς σου, καὶ ἡ (λ) παιδίσκη σου, καὶ τὸ ὑποζύ-
15 γιόν σου, ὥσπερ καὶ σύ. Καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. διὰ τοῦτο συνέταξέ (μ) σοι κύριος ὁ θεός σου (ν) ὥστε φυλάσσεσθαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων καὶ
16 ἁγιάζειν αὐτήν. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος
17 ὁ θεός σου δίδωσί σοι. Οὐ φονεύσεις. Οὐ
18 μοιχεύσεις. Οὐ κλέψεις. Οὐ ψευδομαρτυρή-
19 σεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.
20 Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον
21 σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, (ξ) οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, (ξ) οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, (ξ) οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, (ξ) οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, (ξ) οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε πάντα
22 ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί. (ο) Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησε κύριος πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς· σκότος, γνόφος, θύελλα, φωνὴ μεγάλη· καὶ οὐ προσέθηκε. καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας
23 λιθίνας, καὶ ἔδωκέ μοι. Καὶ ἐγένετο ὡς ἠκούσατε τὴν φωνὴν ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρί, καὶ προσήλθετε πρός με πάντες οἱ ἡγούμενοι τῶν φυλῶν ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν.

Non assumes nomen Domini Dei tui in vano. Non enim mundabit Dominus De[us] tuus assumentem nomen ejus in vano. Custodi diem 11
sabbatorum sanctificare eam; quemadmodum mandavit tibi Dominus Deus tuus. Sex diebus 12
operaberis, & facies omnia opera tua. Die aut[em] septimâ sabbata Domino Deo tuo. Non facies 13
in ea omne opus, tu, & filius tuus, & filia tua, puer tuus, & ancilla tua, bos tuus, & subjugale tuum, & omne pecus tuum, & advena qui incolit in te : ut requiescat puer tuus, & ancilla tua, & subjugale tuum, quemadmodum & tu. Et memento, 14
quia famulus fuisti in terra Ægypto: et eduxit te Dominus De[us] tuus inde in manu valida, & in brachio excelso. Propter hoc constituit tibi Dominus Deus tuus, ut observes diem (c) sabbatorum, & sanctifices eam. Honora pa- 15
trem tuum, & matrem tuam; quemadmodū mādavit tibi Dominus Deus tuus: ut bene tibi sit, & ut longævus sis super terram, quam Dominus Deus tuus dat 16
tibi. Non occides. Non mœcha- 17
beris. Non furaberis. Non falsò 18
testaberis contra proximum tuum 19
testimonium falsum. Non concu- 20
pisces uxorē proximi tui. Non cō- 21
pisces domum proximi tui, neque agrum ejus, neque puerum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque subjugale ejus, neque omne pecus ejus, neque omnia quæcunque proximo tuo
sunt. Hæc verba locutus est 22
Dominus ad omnem synagogam vestram in monte de medio ignis; tenebræ, caligo, procella, vox magna. Et non adjecit. Et scripsit ea super duas tabulas lapideas, & dedit mihi. Et factum 23
est, ut audistis vocem è medio ignis, & mons ardebat igni, & accessistis ad me omnes duces tribuum vestrarum, & seniores vestri.

MS.A. (ι) κύριος τὸν (κ) ὁ προσήλυτος (λ) παιδίσκη σε, ὥσπερ (μ) σε κύριος (ν) φυλάξεσθαί σε τὴν (ξ) οὐδὲ (ο) Τὰ ῥήματα ταῦτα ἐλάλησεν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 ܠܐ ܬܐܡܐ ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܒܕܓܠܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܙܟܐ ܡܪܝܐ ܠܡܢ ܕܝܡܐ ܒܫܡܗ ܒܕܓܠܘܬܐ.
12 ܛܪ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ ܘܩܕܫܝܗܝ ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ.
13 ܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܬܦܠܘܚ ܘܬܥܒܕ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܟ.
14 ܘܝܘܡܐ ܕܝܢ ܫܒܝܥܝܐ ܫܒܬܐ ܗܘ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܠܐ ܬܥܒܕ ܒܗ ܟܠ ܥܒܕ ܐܢܬ ܘܒܪܟ ܘܒܪܬܟ ܘܥܒܕܟ ܘܐܡܬܟ ܘܬܘܪܟ ܘܚܡܪܟ ܘܟܠܗ ܒܥܝܪܟ ܘܬܘܬܒܐ ܕܒܩܘܪܝܟ. ܕܢܬܢܝܚ ܥܒܕܟ ܘܐܡܬܟ ܐܝܟ ܕܐܢܬ.
15 ܘܐܬܕܟܪ ܕܥܒܕܐ ܗܘܝܬ ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܐܦܩܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܡܢ ܬܡܢ ܒܐܝܕܐ ܥܫܝܢܬܐ ܘܒܕܪܥܐ ܪܡܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܦܩܕܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܕܬܛܪ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ.
16 ܝܩܪ ܠܐܒܘܟ ܘܠܐܡܟ ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܕܢܐܪܟܘܢ ܝܘܡܝܟ ܘܢܛܐܒ ܠܟ ܒܐܪܥܐ ܛܒܬܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ.
17 ܠܐ ܬܩܛܘܠ.
18 ܠܐ ܬܓܘܪ.
19 ܠܐ ܬܓܢܘܒ.
20 ܠܐ ܬܣܗܕ ܒܚܒܪܟ ܣܗܕܘܬܐ ܕܫܘܩܪܐ.
21 ܠܐ ܬܪܓ ܐܢܬܬܗ ܕܚܒܪܟ. ܘܠܐ ܬܪܓ ܒܝܬܗ ܕܚܒܪܟ ܘܠܐ ܚܩܠܗ ܘܠܐ ܟܪܡܗ ܘܠܐ ܥܒܕܗ ܘܠܐ ܐܡܬܗ ܘܠܐ ܬܘܪܗ ܘܠܐ ܚܡܪܗ ܘܠܐ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܚܒܪܟ.
22 ܗܠܝܢ ܦܬܓܡܐ ܡܠܠ ܡܪܝܐ ܥܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܟܘܢ ܒܛܘܪܐ ܡܢ ܓܘ ܢܘܪܐ ܒܥܢܢܐ ܘܒܥܪܦܠܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܕܠܐ ܣܟ. ܘܟܬܒ ܐܢܘܢ ܥܠ ܬܪܬܝܢ ܠܘܚܐ ܕܟܐܦܐ ܘܝܗܒ ܐܢܘܢ ܠܝ.
23 ܘܟܕ ܫܡܥܬܘܢ ܩܠܐ ܡܢ ܓܘ ܚܫܘܟܐ ܘܛܘܪܐ ܝܩܕ ܗܘܐ ܒܢܘܪܐ. ܘܩܪܒܬܘܢ ܠܘܬܝ ܟܠܗܘܢ ܪܫܝ ܫܒܛܝܟܘܢ ܘܩܫܝܫܝܟܘܢ.

Ne jures per nomen Domini Dei tui cum 11
mendacio, quia non insontem faciet Dominus eum qui jurat per nomen ipsius cum men-
dacio. Observa diem sabbathi, & sanctifi- 12
ca eum, quemadmodum præcepit tibi Do-
minus Deus tuus. Sex diebus operaberis, & 13
perages omnia negotia tua : Dies autem se- 14
ptimus sabbathum est Domino Deo tuo; non facies in eo ullum opus, tu, & filius tuus, & filia tua, & servus tuus, & ancilla tua, & bos tuus, & asinus tuus, & omnia jumenta tua, & incolæ qui sunt in civitatibus tuis, ut requiescat servus tuus & ancilla tua, sicut &
tu. Et memento quòd servus fueris in Æ- 15
gypto, & Dominus Deus tuus inde te eduxerit manu validâ & brachio excelso; propterea mandavit tibi, Dominus Deus tuus ut ob-
servares diem sabbathi. Honora patrem tu- 16
um, & matrem tuam, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut protrahantur dies tui, & bene tibi succedat in terra optima
quam tibi dat Dominus Deus tuus. Ne occi- 17
das. Ne sis mœchus. Ne fureris. Ne testeris 18
adversùs proximū tuum testimonium falsum. 19
Ne concupiscas uxorem proximi tui. Ne con- 20
cupiscas domum proximi tui, nec agrum ejus, 21
nec vineam ejus, nec servum ejus, nec ancillam ejus, nec bovem ejus, nec asinum ejus, neque rem ullam quæ pertinet ad proximum
tuum. Hos sermones locutus est Dominus 22
cum universa congregatione in monte de medio ignis, in nube, & caligine, & voce maximâ quæ nullos habebat terminos, & scripsit eos super duas lapideas, eósque
mihi dedit. Cúmque audissetis vocem de 23
medio tenebrarum, & mons igne conflagraret, accessistis ad me cuncti principes tribuum vestrarum, & seniores vestri :

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

11 לא תימי בשמא דיי אלהך
למגנא ארי לא יזכי יי
ית די־יימי בשמיה לשקרא:
12 טר ית־יומא דשבתא
לקדשותיה כמא די־פקדך
יי אלהך: 13 שתא יומין
תפלח ותעביד כל־עבדתך:
14 ויומא שביעאה שבתא
קדם־יי אלהך לא־תעביד
כל־עבידא את וברך
וברתך ועבדך ואמתך
ותורך וחמרך וכל־בעירך
וגיורך די בקרוך בדיל
דינוח עבדך ואמתך כותך:
15 ותדכר ארי־עבדא הויתא
בארעא דמצרים ואפקך יי
אלהך מתמן בידא תקיפא
ובדרעא מרממא על־כן
פקדך יי אלהך למעבד ית־
יומא דשבתא: 16 יקר ית־אבוך
וית־אמך כמא דפקדך יי
אלהך בדיל דיורכון יומך
ובדיל דייטב לך על ארעא
דיי אלהך יהיב לך: 17 לא
תקטול נפש: 18 ולא תגוף:
19 ולא תגנוב: 20 ולא־תסהיד
בחברך סהדותא דשקרא:
21 ולא תחמיד אתת חברך
ולא תרוג בית חברך חקליה
ועבדיה ואמתיה תוריה
וחמריה וכל די לחברך:
22 ית־פתגמיא האלין מליל יי
עם־כל־קהלכון בטורא מגו
אשתא עננא ואמיטתא קל
רב ולא פסק וכתבנון על־
תרין לוחי אבניא ויהבנון לי:
23 והוה כמשמעכון ית־קלא
מגו חשוכא וטורא בעיר
באשתא וקרבתון לותי כל־
רישי שבטיכון וסביכון:

Targum ONKELOS.

11 Non jurabis per nomen Domini Dei tui frustra: quia non justificabit Dominus illum, qui juraverit per no-
12 men ejus in vanum. Observa diem sabbathi ut sanctifices illum: sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus.
13 Sex diebus operaberis, &
14 facies omne opus tuum. Septim⁹ autem dies sabbatum est coram Dño Deo tuo: non facies omne opus, tu & filius tuus & filia tua & servus tuus & ancilla tua, & bos tuus & asinus tuus, & omne jumentum tuum, & peregrinus tuus qui est in urbibus tuis; ut quiescat servus tuus & an-
15 cilla tua sicut tu. Et recordaberis quod servus fuisti in terra Ægypti; & eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti & in brachio excelso: propterea præcepit tibi Dominus Deus tuus ut ser-
16 ves diem sabbati. Honora patrem tuum & matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus: ut prolongentur dies tui, & ut bene sit tibi super terra quam Dominus Deus tuus dabit
17 tibi. Non occides animam.
18 Non adulterabis. Neque
19 furaberis. Neque testifica-
20 beris contra proximum tuum testimonium falsum.
21 Neque concupisces uxorem proximi tui; nec desideres domum proximi tui, neq; agrum ejus, neq; servum ejus neque ancillam ejus, nec bovem ejus nec asinum ejus; neque omnia quæ sunt pro-
22 ximi tui. Hæc verba locutus est Dominus cum omni ecclesia vestra in monte de medio ignis, & nubis & caliginis, voce magna, & non cessavit: & scripsit ea super duas tabulas lapideas, & dedit eas mihi.
23 Et factum est, cùm audissetis vocem de medio tenebrarum, & montem ardentem igni: accessistis ad me omnes principes tribuum vestrarum & senes vestri.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.

Tanslatio Latina.

11 Non accipies nomen Dei tui in vanum: non enim innocentem reputabit Dominus eum qui acce-
12 perit nomen ejus in vanum. Custodi diem sabbati, ut illum sanctifices, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus. Sex
13 diebus operaberis, & facies
14 omne opus tuum. Sed die septimo sabbatum est Domino Deo tuo. Nullum opus facies in eo, tu & filius tuus, & filia tua; servus tuus, & ancilla tua; bos tuus, & asinus tuus, & omnia jumenta tua, et peregrinus tuus qui est in (b) portis tuis, ut requiescat servus tuus & ancilla tua, sicut
15 tu. Recordaberis enim quod servus fuisti in terra Ægypti, & eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti, & in brachio extento. Quapropter præcepit tibi Dominus Deus tuus ut celebrares diem sabbati. Honora
16 patrem tuum, & matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut producantur dies tui, atq; ut benefiat tibi super terram quam Dominus De⁹ tuus dedit
17 tibi. Non occides. Non mœchabe-
18 ris. Non furaberis. Non testaberis
19 contra proximum tuum testimo-
20 nium (c) falsum. Non concupisces
21 domum proximi tui: neq; concupisces uxorē proximi tui, agrum ejus, servum ejus, & ancillam ej⁹, bovem ejus, et asinum ejus, et quidquid est proximi tui. Cùm autē introduxerit te Domin⁹ Deus tuus in terrā Chanaan, ad quā possidendā vadis, tum eriges tibi lapides magnos, & linies eos calce, scribesq; super istos lapides omnia verba legis hu⁹. Cùm igitur transieritis Jordanē erigetis lapides istos, quos ego præcipio vobis hodiè in monte Garizim: Et ædificabis ibi altare Domino Deo tuo, altare ex lapidibus: non elevabis super eos ferrum. Et lapidibus informibus ædificabis altare Domino Deo tuo, ut offeras super illud holocausta Domino Deo tuo, et sacrifices pacifica, et comedas ibi, læterisq; in conspectu Domini Dei tui in monte isto trans Jordanē, post iter occasûs solis, in terra Chananæi habitantis in planitie è regione Galgala, prope (d) quercum More versùs
22 Sichē. Verba ista locut⁹ est Domin⁹ universæ congregationi vestræ in monte, de medio ignis, tenebrarū, nubis, et caliginis, voce magnâ, (e) nihil ampli⁹ addens: scripsitque illa super duas tabulas lapideas, quas tradidit mihi.
23 Factumq; est cùm audivistis vocē de medio tenebrarū, et montis flagrātis igne, ut accederetis ad me, omnes principes tribuū vestrarum, & seniores vestri:

VER. SAM. (b) civitatibus (c) vanum. (d) vallem visionis. (e) succidit:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 ولا تحلف باسم الله ربك زورا * ان الله لا يبري من يحلف باسمه زورا * احفظ يوم السبت وقدسه
12 كما امرك الله ربك * ستة ايام تعمل وتصنع جميع صنايعك * واليوم السابع سبت لله ربك لا
13 تعمل فيه من الصنايع انت وابنك وابنتك وعبدك وامتك وثورك وحمارك وساير بهايمك
14 وضيفك الذي في محالك لكي يستريح عبدك وامتك مثلك * واذكر انك كنت عبدا
15 في بلد مصر فاخرجك الله ربك منه بيد شديدة وذراع ممدودة وكذلك امرك بان تقيم يوم
16 السبت * واكرم اباك وامك كما امرك الله ربك لكي تطول ايامك ويبارك لك في البلد الذي
17 الله ربك معطيك * لا تقتل النفس * ولا تزن * ولا تسرق * ولا تشهد على صاحبك شهادة زور
18
19
20 * ولا تتمن زوجة صاحبك ولا تشته منزله وضيعته وعبده وامته وثوره وحماره وساير ماله *
21
22 * هذه الكلمات كلم الله بها جماعتكم في الجبل من لدن النار والغمام والضباب بصوت
عظيم غير معاود وكتبها على لوحي الجوهر ودفعهما الي * فلما سمعتم الصوت من لدن
23 ظلام الغيم والجبل مشتعل بالنار تقدم الي رؤساء اسباطكم ومشايخكم *

11 Ne jures per nomen Dei Domini tui falsò: Deus enim non justificat eum qui ju-
12 rat per nomen ejus falsò. Observa diem sabbathi, & sanctifica eum, sicut mandavit tibi Deus Dominus tuus. Sex diebus
13 operaberis, et exercebis omnes artes tuas:
14 Et dies septimus sabbathum erit Deo Domino tuo. Ne exerceas ullam artem, tu, & filius tuus, & filia tua, et servus tuus, & ancilla tua, & bos tuus, et asinus tuus, & cuncta jumenta tua, et hospes tuus qui est in habitaculis tuis, ut quiescat servus
15 tuus & ancilla tua sicut tu. Et memineris te fuisse servum in regione Ægypti, & extraxisse te Deum Dominum tuum ex ea, manu robustâ, & brachio extenso, atque ita præcepisse tibi ut statueres diem
16 sabbathi. Et honora patrem tuum et matrem tuam sicut mandavit tibi Deus Dominus tuus, ut prorogentur dies tui, et bene sit tibi in regione quam Deus Dominus
17 tuus daturus est tibi. Ne occidas ani-
18 mam. Et ne forniceris. Et ne fureris.
19 Et ne testeris contra proximum tuum te-
20 stimonium falsum. Et ne exoptes uxorem
21 proximi tui, et ne cupias domum ejus, & rus ejus, et servum ejus, et ancillam ejus, et bovem ejus, et asinū ejus, et omnia quæ
22 ipsius sunt. Hisce verbis allocut⁹ est Deus cœtum vestrū in monte, ex igne, et nube, et caligine, voce magnâ haud repetitâ, et scripsit ea super duas tabulas gemmeas, et ambas dedit mihi. Et cùm audisse-
23 tis vocem è tenebris nubium, & mons arderet igne, accesserunt ad me principes tribuum vestrarum, & seniores vestri:

ספר אלה הדברים׃ ו

24 וַתֹּאמְרוּ הֵן הֶרְאָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־גָּדְלוֹ וְאֶת־קֹלוֹ שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי־יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וָחָי׃
25 וְעַתָּה לָמָּה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יֹסְפִים אֲנַחְנוּ לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וָמָתְנוּ׃
26 כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כָּמֹנוּ וַיֶּחִי׃
27 קְרַב אַתָּה וּשְׁמָע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ׃
28 וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם בְּדַבֶּרְכֶם אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שָׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דִּבְרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃
29 מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֺתַי כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם׃
30 לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם׃
31 וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ אֵת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ׃
32 וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לֹא תָסֻרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל׃
33 בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם תֵּלֵכוּ לְמַעַן תִּחְיוּן וְטוֹב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר תִּירָשׁוּן׃

CAP. VI. ו

1 וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃

Versio VULG. LAT.

24 Atq; dixistis, Ecce ostẽdit nobis Dñs Deus noster majestatẽ & magnitudinẽ suam: vocem ejus audivimus de medio ignis, & probavimus hodiè, quòd loquente Deo cum ho-
25 mine, vixerit homo. Cur ergò moriemur, & devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultrà vocem Domini Dei nostri, moriemur.
26 Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio ignis loquitur, sicut nos audivimus, & possit vive-
27 re? Tu magis accede: & audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noster tibi: Loquerisq; ad nos, & nos audientes fa-
28 ciemus ea. Quòd cùm audisset Dominus, ait ad me; Audivi vocem verborum populi hujus, quæ locuti sunt tibi: be-
29 nè omnia sunt locuti. Quis det talem eos habere mentẽ, ut timeant me, & custodiant universa mandata mea in omni tempore, ut benè sit eis & filiis eorũ in sempiternum?
30 Vade & dic eis, Revertimini
31 in tentoria vestra. Tu verò hic sta mecum & loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias atq; judicia: quæ docebis eos, ut faciant ea in terra, quam dabo illis in possessi-
32 onem. Custodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad
33 sinistram. Sed per viam, quã præcepit Domin⁹ De⁹ vester, ambulabitis; ut vivatis, & benè sit vobis, & protelentur dies in terra possessionis vestræ.

CAP. VI.

1 Hæc sunt præcepta, & ceremoniæ atque judicia, quæ mandavit Dominus Deus vester, ut docerem vos, & faciatis ea in terra, ad quam transgredimini possidendam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

24 Καὶ ἐλέγετε, Ἰδοὺ ἔδειξεν ἡμῖν κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσαμεν ἐκ μέσου τοῦ πυρός· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἴδομεν ὅτι λαλήσει ὁ Θεὸς πρὸς
25 ἄνθρωπον, καὶ ζήσεται. Καὶ νῦν μὴ ἀποθάνωμεν, ὅτι ἐξαναλώσει ἡμᾶς τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο, ἐὰν (π) προσθώμεθα ἡμεῖς ἀκοῦσαι τὴν
26 φωνὴν κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἔτι, καὶ ἀποθανούμεθα. Τίς γὰρ σὰρξ ἥτις ἤκουσε φωνὴν Θεοῦ ζῶντος, λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς, ὡς ἡμεῖς,
27 καὶ ζήσεται; Πρόσελθε σὺ καὶ (ρ) ἄκουσον πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ κύριος ὁ Θεὸς (σ) ἡμῶν, καὶ σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα (τ) ἂν λαλήσῃ κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, καὶ ἀκου-
28 σόμεθα καὶ ποιήσομεν. Καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν λαλούντων πρὸς με. καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, Ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων τοῦ λαοῦ τούτου ὅσα ἐλάλησαν πρὸς
29 σέ. ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν. Τίς δώσει εἶναι (υ) οὕτω τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε φοβεῖσθαί με καὶ (φ) φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολάς μου πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα εὖ ᾖ αὐ-
30 τοῖς, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι' αἰῶνος; Βάδισον, εἶπον αὐτοῖς, Ἀποστράφητε ὑμεῖς
31 εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν· Σὺ δὲ αὐτοῦ στῆθι μετ' ἐμοῦ, καὶ λαλήσω πρὸς σὲ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα διδάξεις αὐτοὺς, καὶ (χ) ποιείτωσαν οὕτως ἐν τῇ
32 γῇ, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς ἐν κλήρῳ. Καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ Θεός σου. οὐκ (ψ) ἐκκλινεῖτε εἰς δε-
33 ξιὰ οὐδὲ εἰς ἀριστερά, Κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, ἣν (ω) ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ Θεός σου, πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅπως καταπαύσῃ σε, καὶ εὖ σοι ᾖ, καὶ μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν κληρονομήσετε.

24 Et dixistis, Ecce ostẽdit nobis Domin⁹ De⁹ noster gloriã suã: et vocẽ ejus audivim⁹ è medio ignis. In die hac cognovimus, quia loquetur Deus ad hominem, &
25 vivet. Et nunc ne moriamur. Nam consumet nos ignis hic magnus; si adjecerimus nos audire vocem Domini Dei nostri
26 adhuc, & moriemur. Quæ enim caro, quæ audierit vocem Dei viventis, loquentis è medio ignis, sicut nos; & vivet?
27 Accede tu, & audi omnia quæcunque dixerit Dominus Deus noster: & tu loquêris ad nos omnia quæcunq; loquetur Dominus Deus noster ad te: et audiemus, et faciemus.
28 Et audivit Dominus vocem sermonum vestrorum, quos loquebamini ad me. Et ait Dominus ad me, Audivi vocem sermonum populi hujus quæcunque locuti sunt ad te. Rectè omnia, quæcunque locuti sunt.
29 Quis dabit esse sic cor eorum in eis, ut timeant me, & custodiant mandata mea omnibus diebus; ut bene sit eis, & filiis eorum per seculum?
30 Vade, dic eis; Revertimini vos in domos vestras.
31 Tu autem hic sta mecum, & loquar ad te mandata, et justificationes, & judicia, quæ docebis eos: et faciant sic in terra, quam ego do eis in sorte.
32 Et custodietis facere, quemadmodùm mandavit tibi Domin⁹ Deus tuus. Non declinabis in dextram neq; in sinistram,
33 Secundùm omnem viam, quam mandavit tibi Dominus Deus tuus ambulare in ea: ut requiescere faciat te, & bene tibi sit, & longævi sitis super terram, quam hæreditabitis.

MS.A. (π) προσθώμεθα ἀκοῦσαι ἡμεῖς τὴν (ρ) ἄκουσον ὅσα ἐὰν (σ) ἡμῶν πρὸς σέ, καὶ (τ) ἐὰν λαλήσῃ (υ) οὕτως (φ) φυλάσσειν (χ) ποιείτωσαν ἐν (ψ) ἐκκλινεῖς δεξιὰ (ω) ἐνετείλατο κύριος ὁ Θεός σου σοί, πορεύεσθαι, ὅπως

Κεφ. ς'.

1 Καὶ αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν διδάξαι ὑμᾶς ποιεῖν οὕτως ἐν τῇ γῇ, εἰς (α) ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

MS.A. (α) ἣν εἰσπορεύεσθαι ὑμεῖς ἐκεῖ κληρονομῆσαι. Ἵνα

CAP. VI.

1 Et hæc sunt mandata, & justificationes, & judicia, quæcunque mandavit Dominus Deus noster, docere vos facere sic in terra, in quam vos ingredimini illuc hæreditare eam.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ *

1 [illegible]

Et dixistis, Ecce ostendit nobis Dominus 24
Deus noster gloriam suam & majestatem suam, & vocem ejus audivimus de medio ignis: hodiè vidimus quòd locutus sit Dominus Deus cum homine & vixerit. Igitur 25
cur moriamur, & devoret nos ignis hic maximus? Si iterum audiamus vocem Domini Dei nostri, moriemur. Quis enim car- 26
neus ut nos, audivit vocem Dei vivi loquentis de medio ignis, & vixit? Accede 27
tu, & audi quicquid dixerit tibi Dominus Deus noster: & tu loquêris ad nos quæcunque dixerit tibi Dominus Deus noster, & audiemus, atque faciemus. Audiens autem 28
Dominus vocem sermonum vestrorum quos dixeratis mihi, ait ad me Dominus, Audivi vocem populi, & sermones quos tibi dixerunt, recta sunt omnia quæ locuti sunt. O 29
utinam sit illis cor tale ad timendum coram me, & ad custodienda omnia mandata mea cunctis diebus, ut benè sit ipsis & filiis eorum in æternum. Vade, dic eis, Revertimi- 30
ni in tabernacula vestra. Tu verò hic ma- 31
neto coram me, & memorabo tibi cunctas leges meas, & mandata mea, & judicia mea, ut doceas eos, & faciant *ea* in terra quam do illis possidendam. Servate, & facite 32
quemadmodum præcepit vobis Dominus Deus vester, ne deflectatis ad dexteram, neque ad sinistram. In tota via quam præcepit vo- 33
bis Dominus Deus vester incedite, ut vivatis, & benè sit vobis, atque diuturnos exigatis dies in terra quam possessuri estis.

CAP. VI.

Hæc sunt præcepta, & leges, atque judicia 1
quæ præcepit mihi Dominus Deus vester, ut docerem vos, & faceretis in terra ad quam possidendam ingressuri estis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

24 ואמרתון הא אחזיננא יי אלהנא ית
יקריה וית רבותיה וית קל
מימריה שמענא מגו אשתא יומא
הדין חזינא ארי ימלל יי עם אנשא
25 ומתקיים : וכען למה נמות ארי
תיכלננא אשתא רבתא הדא אם
מוספין אנחנא למשמע ית קל
מימרא דיי אלהנא עוד מיתין
26 אנחנא : ארי מן כל בסרא די
שמע קל מימרא דיי קימא דממלל
27 מגו אשתא כותנא ואתקים : קרב
את ושמע ית כל די יימר יי אלהנא
ואת תמלל עמנא ית כל די ימלל
יי אלהנא עמך ונקביל ונעביד :
28 ושמיע קדם יי ית קל פתגמיכון
במללותכון עמי ואמר יי לי שמיע
קדמי ית קל פתגמי עמא הדין די
מלילו עמך אתקינו כל די מלילו :
29 לווי די יהי לבא הדין להון למדחל
קדמי ולמטר ית כל פקודי כל
יומיא בדיל דייטב להון ולבניהון
30 לעלם : איזיל ותימר להון תובו
31 לכון למשכניכון : ואת הכא קאים
קדמי ואמלל עמך ית כל תפקידתא
וקימיא ודיניא די תלפינון ויעבדון
בארעא די אנא יהיב להון
32 למירתה : ותטרון למעבד כמא
דפקיד יי אלהכון יתכון לא תסטון
33 לימינא ולשמאלא : בכל ארחא
די פקיד יי אלהכון יתכון תהכון
בדיל דתיחון וייטב לכון ותורכון
יומין בארעא דתירתון :

ו

1 ודא תפקידתא קימיא ודיניא
די פקיד יי אלהכון לאלפא יתכון
למעבד בארעא די אתון עברין
תמן למירתה :

TARGUM ONKELOS.

24 Et dixistis, Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster gloriam suam & magnitudinem suam, vocemque verbi ejus audivimus de medio ignis: hodie vidimus quòd loquitur Dominus cum homine, & vi-
25 vit. Et nunc cur moriemur? quia devorabit nos ignis magnus iste: si addiderimus nos ultra audire vocem verbi Domini Dei nostri, moriemur.
26 Quoniam quid est omnis caro, ut audiat vocem verbi Dei vivi loquentis de medio ignis sicut nos, & vivere possit?
27 Accede tu & suscipe omnia quæ dixerit Dominus Deus noster: & tu loquêris nobis omnia quæ locutus fuerit Dominus Deus noster tecum, &
28 obediemus & faciemus. Et audita est coram Domino vox sermonum vestrorum; cùm loqueremini mecum: & dixit Dominus ad me; Audita est coram me vox sermonum populi hujus, quæ locuti sunt tecum; recta sunt omnia quæ
29 locuti sunt. Utinam esset tale cor eis, ut timerent *coram* me, & custodirent omnia præcepta mea omnibus diebus: ut bene esset eis & filiis eorum
30 in sempiternum. Vade, dic eis: Revertimini in taberna-
31 cula vestra. Tu autem sta hic in conspectu meo: & loquar tecum omnia præcepta & pacta & judicia quæ docebis eos, ut faciant in terra quam ego dabo eis in possessionem.
32 Et custodietis & facietis ea, sicut præcepit vobis Dominus Deus vester: non declinabitis ad dexteram neque ad si-
33 nistram. In omni via quam Dominus Deus vester præcepit vobis, ambulabitis: ut vivatis, & bene sit vobis; & prolongentur dies vestri in terra quam possidebitis.

CAP. VI.

1 Hoc est autem præceptum, pacta & judicia, quæ præcepit Dñs Deus vester ut docerem vos: ut faciatis ea in terra, ad quã transitis ut possideatis eã.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
1 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

24 Et diceretis, Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster gloriam suam, magnitudinem suam: Vocem quoq; ejus audivimus de medio ignis. Hodiè vidimus quòd locutus est Deus cum homine, & vixit.
25 Nunc autẽ quare moriemur? nam devorabit nos ignis ille magnus: si nos adjecerimus adhuc audire vocem Dei no-
26 stri, tum moriemur. Quæ est enim ulla caro quæ audierit vocem Dei viventis, loquentis de medio ignis sicut nos,
27 & vixerit? Accede tu, & audi quæcunque dixerit Dominus Deus noster: Tu verò referes nobis quæcunque dixerit tibi Dominus Deus noster, ut audiamus, et faciamus.
28 Audivit autem Dominus vocem verborũ vestrorum cùm loqueremini mihi: Dixitq; mihi Dominus, Audivi vocem verborum populi istius quæ dixerunt tibi: bene se habent
29 omnia quæ dixerunt. (f) Quis dabit ut sit cor eorum illud in eis ad timendum me, & custodiendum mandata mea omnibus diebus; ut bene sit iis, et filiis eorum in æternum?
30 Vade, dic eis, Revertimini in
31 tentoria vestra. Tu verò sta hîc mecum, ut dicam tibi omnia mandata, præcepta, et judicia quæ docebis eos, ut illa faciant in terra quam ego de-
32 di illis in possessionem. Solicitè igitur sitis facere quemadmodum præcepit Dominus Deus vester vobis: non recedetis ad dexteram aut sinistram.
33 Per omnem viam quam præcepit vobis Dominus Deus vester, incedetis, ut vivatis, & benè sit vobis, & producatis dies in terra quam possidebitis.

CAP. VI.

1 Hoc est autem mandatum, præcepta, et judicia quæ præcepit Dominus Deus vester ut docerem vos facere in terra ad quam vos transitis hæreditandam.

VER. SAM. (f) Utinam detur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * فقلتم * هوذا قد أرانا الله ربنا كرمه وعظمه * وسمعنا صوته من داخل النار وعلمنا اليوم
25 انه يجوز ان يكلم الله انسانا فيحيا * والآن فلا نهلك ولا تأكلنا هذه النار العظيمة * فانا ان
26 عاودنا استماع كلام الله ربنا ايضا متنا * لانه اي بشر سمع صوت الله الحي يخاطبه من
27 النار مثلنا فعاش * تقدم انت واسمع جميع ما يقوله الله ربنا * وانت تؤدي الينا جميع ما
28 يكلمك به الله ربنا * فنسمعه ونعمل به * فسمع الله كلامكم اذ كلمتموني * وقال لي * قد سمعت
29 كلام هولاء القوم الذي كلموك به * وقد احسنوا في جميع ما قالوا * فليتمنوا ليتهم يبقي لهم
30 هذا القلب ليخافوني ويحفظوا وصاياي طول الزمان لكي يخار لهم ولبنيهم الي الدهر * امض
31 فقل لهم * ارجعوا الي اخبيتكم * وانت فاقم هاهنا بين يدي * حتي اكلمك بجميع الوصايا
والشرائع * والاحكام التي تعلمهم اياها * يصنعوها في البلد الذي انا معطيهم اياه يحوزونه *
32 * فاحفظوا واعملوا كما امركم الله ربكم * ولا تزولوا لا يمنة ولا يسرة * بل في جميع الطرق التي
33 امركم الله ربكم بسلوكها تسيرون لكي تحيوا ويخار لكم * ويطول مدتكم في البلد الذي
1 تحوزونه * الفصل السادس * وهذه الوصايا * والرسوم * والاحكام التي امرني الله
ربكم ان اعلمكموها لتصنعوها في البلد الذي انتم صائرون اليه لتحوزوه *

24 Et dixistis, Ecce jam ostendit nobis Deus Dominus noster gloriam suam et magnificentiam suam, & audivimus vocem ejus de medio ignis, & novimus hodiè fieri posse ut alloquatur Deus hominem & vi-
25 vat. Et modò ne pereamus, nec devoret nos ignis iste magnus: quoniam si rursus audiamus sermonem Dei Domini nostri,
26 moriemur. Nam quis carneus audivit vocem Dei vivi colloquentem cum eo de
27 igne sicut nos, & vixit? Accede tu, & audi quæcunque dixerit Deus Dominus noster, & tu trades nobis quæcunque loquetur tibi Deus, et audiemus, eaq; opere
28 complebimus. Audivit autem Deus verba vestra cùm me estis allocuti, & dixit ad me; Jam audivi verba istorum hominum quibus te sunt allocuti, & quidem bene egerunt in omnibus quæ dixerunt.
29 Et optandum eis esset ut persisteret ipsis hujusmodi cor, ut timeant me, & servent præcepta mea in longitudinem temporis, ut bene sit ipsis & filiis eorum usque in sæ-
30 culum. Vade, & dic ad eos; Revertimi-
31 ni in tentoria vestra. Tu verò asta hic coram me, ut alloquar te de omnibus præceptis, & legibus, & judiciis quæ docebis eos, ut operentur ea in regione quam ego
32 daturus sum eis ut possideant illam. Custodite igitur, et opere complete, sicut mandavit vobis Deus Dominus vester, & ne declinetis neque dextrorsùm neque sini-
33 strorsùm: Sed in omnibus viis per quas præcepit vobis Deus Dominus vester ambulandum, incedetis, ut vivatis, & bene sit vobis, & producatur ætas vestra in regione quam possidebitis.

CAP. VI.

1 Hæc autem sunt præcepta, et statuta, atque judicia quæ jussit mihi Deus Dominus vester ut docerem vos, quatenùs faciatis ea in regione ad quam vos pergitis, ut possideatis eam.

ספר אלה הדברים : ו

omnia custodiendum ad ,tuum Deum Dominum timeas ut
2 למען תירא את־יהוה אלהיך לשמר את־כל־
filius & tu* fili* & tu ,tibi præcipiens ego quæ ,ejus præcepta &,ej* statuta
חקתיו ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה ובנך ובן־
audies Et .tui dies prolongentur ut & :tuæ vitæ dieb* omnib* tui filii
3 בנך כל ימי חייך ולמען יארכן ימיך : ושמעת
multiplicemini quò & ,tibi sit bene quò ,faciendum ad custodies & ,Israel
ישראל ושמרת לעשות אשר ייטב לך ואשר תרבון
terra tibi tuorum patrum Deus Dominus est locutus quemadmodū :valde
מאד כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך לך ארץ
Dominus noster Deus Dominus ;Israel Audi .melle & lacte fluente
4 זבת חלב ודבש : שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה
tota in & ,tuo corde toto in tuū Deum Dominum diliges Et .unus
5 אחד : ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־
ego quæ ,ista verba erunt Et.tua vehementia tota in &,tua anima
6 נפשך ובכל־מאדך : והיו הדברים האלה אשר אנכי
loquēris & ,tuis filiis ea repetes Et .tuo corde super ,hodie tibi præcipiens
7 מצוך היום על־לבבך : ושננתם לבניך ודברת
,te accumbendo in & ,via in te eundo in & ,tua domo in te sedendo in ,eis in
בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך
frontalia in erunt &,tua manu super signum in ea ligabis Et .te surgendo in &
8 ובקומך : וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת
.tuis portis in & ,tuæ domus postibus super ea scribes Et.tuos oculos inter
9 בין עיניך : וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך :
quam ,terram in tuus Deus Dominus te introduxerit cùm erit Et
10 והיה כי־יביאך יהוה אלהיך אל־הארץ אשר
urbes ,tibi dandum ad, Jahacob &, Isehac ,Abraham tuis patribus juravit
נשבע לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת לך ערים
,bono omni plenas domos Et .ædificâsti non quas bonas & ,magnas
11 גדלת וטבת אשר לא־בנית : ובתים מלאים כל־טוב
,vineas ;excidisti non quas ,excisas cisternas & ;implevisti non quas
אשר לא־מלאת וברת חצובים אשר לא־חצבת כרמים
,tibi Observare .saturaberis &,comedes & :plantâsti non quæ oliveta &
12 וזיתים אשר לא־נטעת ואכלת ושבעת : השמר לך
domo de Ægypti terra de te eduxit qui ,Domini obliviscaris ne
פן־תשכח את־יהוה אשר הוציאך מארץ מצרים מבית
ej* nomine in &;servies ipsi & ,timebis tuum Deum Dominum .servorum
13 עבדים : את־יהוה אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו
diis è alios deos post ambulabitis Non .jurabis
14 תשבע : לא תלכון אחרי אלהים אחרים מאלהי
Dominus ,zelotes Deus Quia .vestri circuitum qui populorum
15 העמים אשר סביבותיכם : כי אל קנא יהוה
,te in tui Dei Domini nasus irascatur fortè ne ,tuo interiori in tuus Deus
אלהיך בקרבך פן־יחרה אף־יהוה אלהיך בך
tentabitis Non .humi faciebus desuper te faciat disperdere &
16 והשמידך מעל פני האדמה : לא תנסו את־
Custodiendo.tentatione in tentâstis quemadmodum,vestrum Deum Dominum
17 יהוה אלהיכם כאשר נסיתם במסה : שמור
,ejus testimonia & ,vestri Dei Domini præcepta custodiatis
תשמרון את־מצות יהוה אלהיכם ועדתיו
.tibi præcepit quæ ejus statuta &
וחקיו אשר צוך :

Versio VULG. LAT.

2 Ut timeas Dominum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi, & filiis, ac nepotib* tuis, cunctis dieb* vitæ tuæ, ut prolongentur dies tui.
3 Audi Israel, & observa ut facias quæ præcepit tibi Dominus, & benè sit tibi, & multipliceris ampliùs, sicut pollicitus est Dñs Deus patrū tuorū tibi terram lacte & melle ma-
4 nantem. Audi Israel, Dominus Deus noster, Domin* unus est.
5 Diliges Dominū Deū tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine
6 tua. Erúntq; verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodiè, in
7 corde tuo. Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atq;
8 consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua, erúntq; & movebuntur inter oculos
9 tuos, Scribésq; ea in limine
10 & ostiis dom* tuæ. Cúmq; introduxerit te Dñs Deus tuus in terram, pro qua juravit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob: & dederit tibi civitates magnas & optimas, quas
11 non ædificâsti; Domos plenas cunctarū opū, quas non extruxisti; cisternas, quas non fodisti; vineta et oliveta, quæ non
12 plantâsti; Et comederis, & sa-
13 turatus fueris: Cave diligenter, ne obliviscaris Dñi, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis. Dñm Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jura-
14 bis. Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium, quæ
15 in circuitu vestro sunt: Quoniam Deus æmulator, Dominus Deus tuus in medio tui: nequando irascatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de superficie terræ.
16 Non tentabis Dominum Deū tuū, sicut tentâsti in loco Ten-
17 tationis. Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia et ceremonias, quas præcepit tibi.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

2 Ἵνα φοβῆσθε κύριον τὸν θεὸν (β) ὑμῶν, φυλάσσεσθε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μακρο-
3 ημερεύσητε. Καὶ ἄκουσον Ἰσραήλ, καὶ (γ) φύλαξον ποιεῖν, ὅπως (δ) εὖ σοι ᾖ, καὶ ἵνα πληθυνθῆτε σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν
4 ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ
5 θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστι. Καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης (ε) τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνά-
6 μεώς σου. Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρ-
7 δίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου. Καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ,
8 καὶ κοιταζόμενος, καὶ (ζ) διανιστάμενος. Καὶ ἀφάψεις αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου,
9 καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου. Καὶ (η) γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν
10 ὑμῶν, καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν. Καὶ ἔσται ὅταν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου τῷ Ἀβραάμ, (θ) καὶ τῷ Ἰσαάκ, καὶ τῷ Ἰακώβ, δοῦναί σοι πόλεις
11 μεγάλας καὶ καλὰς ἃς οὐκ ᾠκοδόμησας, Οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν ἃς οὐκ ἐνέπλησας, λάκκους λελατομημένους οὓς οὐκ ἐξελατόμησας, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας οὓς οὐ κατεφύτευσας,
12 Καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς, Πρόσεχε σεαυτῷ
13 (ι) μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. κύριον τὸν θεόν (κ) σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ
14 ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ. (λ) Οὐ πορεύσεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν
15 τῶν περικύκλῳ ὑμῶν, (μ) Ὅτι ὁ θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί· μὴ ὀργισθεὶς (ν) θυμωθῇ κύριος ὁ θεός σου σοὶ, ἐξολοθρεύσῃ σε
16 ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου, ὃν τρόπον (ξ) ἐξεπειράσασθε
17 ἐν τῷ πειρασμῷ. Φυλάσσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ (ο) σου, τὰ μαρτύρια, καὶ τὰ δικαιώματα, ὅσα ἐνετείλατό σοι.

ut timeatis Dominum Deum vestrū: custodietis omnes justificationes ejus, & mandata ejus, quæ ego mando tibi hodiè, tu, & filii tui, & filii filiorum tuorū, omnibus diebus vitæ tuæ; ut longævi sitis. Et audi Israel, & observa facere; ut benè tibi sit, & ut multiplicemini valdè: sicut locutus est Dominus Deus patrū tuorum dare tibi terram fluentē lac & mel. Et hæ sunt justificationes, & judicia, quæcunque mandavit Domin* filiis Israel in deserto, egressis ipsis de terra Ægypti. Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est. Et diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Et erunt verba hæc, quæcunque mando tibi hodiè, in corde tuo, et in anima tua. Et præscribes ea filiis tuis: et loquēris in eis sedens in domo, et ambulans in via, & dormiens, & exurgens. Et alligabis ea in signum super manum tuam: et erit (a) immobile ante oculos tuos. Et scribetis ea super limina domorum vestrarum, & portarum vestrarum. Et erit, cùm induxerit te Dominus Deus tuus in terrā, quā juravit patrib* tuis Abraham, et Isaac, et Iacob, dare tibi civitates magnas, & bonas, quas nō ædificâsti; Domos plenas omniū bonorū, quas non implevisti; cisternas effossas, quas non effodisti; vineta, et oliveta, quæ non plantâsti, Et cū manducaveris, et saturatus fueris; Attēde tibi, (b) ne obliviscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti, è domo servitutis. Dominū Deū tuū timebis, et ei soli servies: et ad illū adhærebis, et in nomine ejus jurabis. Non ambulate post deos alios ex diis gentium quæ circa vos: Quoniā De* zelotes, Dominus Deus tuus in te: ne irat* furore Domin* De* tu* tibi, exterminet te à facie terræ. Non tētabis Dominū Deū tuū; quemadmodū tentavistis in Tentatione. Custodiens custodies mandata Domini Dei tui, testimonia, & (c) justificationes, quæscunque mandavit tibi.

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

MS.A (β) ἡμῶν, (γ) φύλαξαι (δ) εὖ ᾖ σοι, (ε) τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς (ζ) ἀνιστάμενος. (η) γράψεις (θ) καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, (ι) μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου καὶ ἐπιλάθῃ (κ) σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσῃς, (λ) Οὐ μὴ πορεύσεσθε (μ) Ὅτι θεὸς (ν) θυμωθῇ κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, καὶ ἐξολεθρεύσῃ (ξ) ἐξεπειράσασθε (ο) σου, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

Et metuatis Dominum Deum vestrum, & 2
servetis omnia mandata & leges atque judicia ejus, quæ ego præcipio tibi, tam tu, quàm filius tuus, & nepos tuus cunctis diebus vitæ tuæ, ut prorogentur dies tui. Audi Israel, 3
& observa, & perage, ut bene sit tibi, & multipliceris admodum: quemadmodum dixit tibi Dominus Deus patrum tuorum se daturum tibi terram fluentem lacte & melle. Audi Is- 4
rael, Dominus Deus noster, Dominus est unus.
Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde 5
tuo, & ex tota anima tua, & ex tota possessio-
one tua. Et sint hi sermones quos ego præci- 6
pio tibi hodiè, super cor tuum. Et repete eos 7
filiis tuis, & loquere eos dum sederis domi tuæ, et dū iter feceris, et dum cubaveris, dúmque surrexeris. Et alliga eos in signum super 8
manum tuam, & sint nota in fronte tua. Et 9
scribe eos super limina domorum tuarum, &
super januas tuas. Et cùm introducet te Do- 10
minus Deus tuus in terram quam juravit patribus tuis se daturum ipsis, Abrahæ Isahac & Jacobo, ad dandas tibi civitates magnas
ac bonas quas non ædificâsti, Domos quoque 11
plenas omnium bonorum tuas non implevisti, & cisternas effossas quas non effodisti, & vineas atque oleas quas non plan-
tâsti, & comedes ac saturaberis: Cave ne 12
obliviscaris Domini Dei tui qui eduxit te de
terra Ægypti, de domo servitutis. Domi- 13
num Deum tuum time, & ipsum cole, &
per nomen ejus jura. Ne abeatis post deos 14
alios gentium quæ circum vos sunt; Quia 15
Deus est æmulator, Dominus Deus tuus in medio tui: ne fortè effervescat ira Domini Dei tui adversùm te, et perdat te de superficie
terræ. Ne tentetis Dñm Deum vestrū, quemad- 16
modū tentâstis eum in Tentationibus. Sed cu- 17
stodite præcepta Domini Dei vestri, & testimonia ejus, & leges ejus quæ præcepit tibi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

2 בדיל דתדחל קדם יי אלהך למטר
ית כל קימוהי ופקודוהי די אנא
מפקד לך את וברך ובר ברך כל
יומי חייך ובדיל דיורכון יומך:
3 ותקבל ישראל ותטר למעבד די
יטב לך ודי תסגון לחדא כמא די
מליל יי אלהא דאבהתך לך ארעא
עבדא חלב ודבש: 4 שמע ישראל יי
אלהנא יי חד: 5 ותרחם ית יי אלהך
בכל לבך ובכל נפשך ובכל נכסך:
6 ויהון פתגמיא האלין די אנא מפקד
לך יומא דין על לבך: 7 ותתנינון
לבנך ותמלל בהון במתבך בביתך
ובמהכך בארחא ובמשכבך
ובמקימך: 8 ותקטרנון לאת על ידך
ויהון לתפלין בין עינך: 9 ותכתבנון
על מזוזין ותקבענון בספי ביתך
ובתרעך: 10 ויהי ארי יעלנך יי אלהך
לארעא די קים לאבהתך לאברהם
ליצחק וליעקב למתן לך קרוין
רברבן וטבן די לא בניתא: 11 ובתין
מלן כל טוב די לא מליתא וגובין
פסילן די לא פסלתא כרמין וזיתין
די לא נצבתא ותיכול ותשבע:
12 אסתמר לך דלמא תתנשי ית
דחלתא דיי די אפקך מארעא
דמצרים מבית עבדותא: 13 ית יי
אלהך תדחל וקדמוהי תפלח
ובשמיה תתקים: 14 לא תהכון בתר
טעות עממיא מטעות עממיא די
בסחרניכון: 15 ארי אל קנא יי אלהך
שכנתיה בינך דלמא יתקף רוגזא
דיי אלהך בך וישיצנך מעל אפי
ארעא: 16 לא תנסון ית יי אלהכון
כמא די נסיתון בנסיתא: 17 מטר
תטרון ית פקודיא דיי אלהכון
וסהידותיה וקימוהי די פקדך:

Targum ONKELOS.

2 Ut timeas *coram Domino Deo tuo*; ut custodias omnia mandata ejus & præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi, tu & filii tui & filii filiorum tuorum, omnibus diebus vitæ tuæ: &
3 ut prolongentur dies tui. Et obedies Israel, & custodies & facies ea; ut bene sit tibi, & ut multiplicemini nimis: sicut locutus est Dñs Deus patrum tuorum, ut daret tibi terram
4 lacte & melle manantem. Audi Israel: Dñs Deus noster
5 Dominus unus est. Et diliges Dñm Deum tuum in toto corde tuo & in tota anima tua,
6 & in tota substantia tua. Et erunt verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo.
7 Et *trades* ea filiis tuis, & loquéris ea, cùm sederis in domo tua & cùm ambulaveris in via, & cum cubueris & cum
8 surrexeris. Et ligabis ea in signum super manum tuam: & erunt quasi appendix quædam
9 inter oculos tuos. Et scribes ea in liminibus & affiges ea postibus domus tuæ, & ostio
10 tuo. Et erit cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram pro qua juravit patribus tuis, Abraham, Isaac & Jacob, ut daret tibi civitates magnas & bonas, quas non ædi-
11 ficâsti. Et domos plenas omnibus bonis, quas non replevisti: & cisternas excisas, quas non excidisti; vineta & oliveta, quæ non plantâsti: & comederis, & saturatus fueris.
12 Cave tibi, ne obliviscaris timoris Domini: qui eduxit te de terra Ægypti, de domo
13 servitutis. Dominum Deum tuum timebis, & in conspectu ejus servies: & per
14 nomen illius jurabis. Non ambuletis post idola populorum, de idolis quæ sunt in cir-
15 cuitu vestro. Quoniam Deus æmulator est Dñs Deus tuus, cujus majestas *est* in medio tui: ne fortè irascatur furor Dñi Dei tui contra te, & disperdat
16 te de superficie terræ. Nô tentabitis Dñm Deum vestrum:
17 sicut tentâstis in loco tentationis. Observatione observabitis præcepta Dñi Dei vestri: & testimonia ejus, & pacta ejus, quæ præcepit tibi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VER. SAM.

TEXT. ET VER. SAM. Tanslatio Latina.

ut timeas Dominum Deum 2
tuũ, ut custodias omnia præcepta ejus, & mandatã ejus quæ ego præcipio tibi hodiè, tu, & filius tuus, & fili' filii tui, omnibus diebus vitæ tuæ, atq; ut producantur dies tui.
Audies igitur Israel, & solicitus sis facere, ut bene sit tibi, 3
atq; ut multipliceris valdè, sicut locutus est tibi Domin' Deus patrum tuorum, in terra fluente lac & mel. Audi Is- 4
rael, Dominus Deus noster, Dominus unus est. Diliges au- 5
tẽ Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Eruntque verba ista quæ 6
ego præcipio tibi hodiè super cor tuum. Et inculcabis ea fi- 7
liis tuis, loquerisq; de iis cùm sedebis domi, cùm ambulabis per viã, cùm cubabis, & cùm surges. Ligabisque illa in si- 8
gnũ super manus tuas, erunt quoque in frontalia inter oculos tuos. Scribes etiam illa 9
super postes domûs tuæ, & in (a) portis tuis. Cùm autem in- 10
troduxerit te Dominus Deus tuus in terram quam juravit patribus tuis, Abrahæ, Isaaco, & Jacobo, se daturum tibi, urbes magnas & bonas quas non ædificâsti: Domos plenas 11
omnibus bonis quas non replevisti, puteos effossos quos non effodisti, vineas & oliveta quæ non plantâsti, et cõederis, & saturatus fueris.
Cave tibi ne obliviscaris Do- 12
mini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servorum. Dominum Deum tuum 13
timebis, & ipsi servies, perq; nomen ejus jurabis. Non am- 14
bulabitis post deos alienos ex diis gentium qui sunt in cir-
cuitu vestro. Nam Deus zelo- 15
tes, Dominus Deus tuus, in medio tui est; ne ardeat ira Domini Dei tui in te, & exterminet te de facie terræ.
Non tentabitis Dominum De- 16
um vestrum, sicut tentâstis eum in Masa. Custodiendo 17
custodietis mandata Domini Dei vestri, et testimonia ejus, & præcepta ejus quæ præcepit tibi.

VER. SAM. (a) civitatibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لكي تخاف الله ربك * وتحفظ جميع رسومه ووصاياه التي انا امرك بها انت وابنك وابن ابنك
طول ايام حياتك وكي تطول مدتك * 3 فاسمع ذلك يا اسرايل واحفظه واعمل به كي تحارك
ويكثر جدا كما وعدك الله اله ابايك في بلد يفيض لبنا وعسلا * 4 اعلم يا اسرايل ان الله ربنا
5 الله الواحد * واحب الله ربك مخلصا بكل قلبك ونفسك وجدك * 6 ولتكن هذه الكلمات
التي امرك بها اليوم في نفسك * 7 واحكها لبنيك وتدرسها في جلوسك في منزلك وتسيرك في
8 طريقك وعند نومك وقيامك * واعقدها علامة على يدك ولتكن منسوره بين عينيك *
9 واكتبها على حدود فتوح منزلك وابوابك * 10 واذا ادخلك الله ربك الى البلد الذي اقسم
لابايك لابراهيم واسحاق ويعقوب ان يعطيكه ذلك قري عظيمة جياد لم تبنها * 11 وبيوت
مملوة كل خير لم تملاها وصهاريج منقوره لم تنقرها وكروم وزياتين لم تغرسها فاكلت وشبعت *
12 فاحذر ان تنسي الله ربك الذي اخرجك من ارض مصر من بيت العبودية * 13 بل خف
14 الله ربك واعبده واحلف بارا باسمه * ولا تتبع معبودات اخر من معبودات الامم الذين حواليكم *
15 لان الله ربك قادر معاقب فيما بينكم * خفه لئلا يشتد غضبه عليك فيفنيك من وجه
16 الارض * ولا تجربوا الله ربكم كما جربتموه في ذات المحنة * 17 بل احفظوا حفظا وصايا الله
ربكم وشواهده ورسومه التي يامرك بها *

ut verearis Deum Dominum tuum, et custodias cuncta statuta ejus et præcepta ejus quæ ego præcipio tibi, tu, & fili' tuus, et filius filii tui, omnibus diebus vitæ tuæ, 2
ut producatur ætas tua. Audi hoc igitur 3
O Israil, et serva illud, et fac illud, ut bene sit tibi, et augescas valdè, sicut pollicitus est tibi Deus, Deus patrum tuorum, in regione manante lacte et melle. Noveris O 4
Israil, quòd Deus Domin' noster est Deus unus. Et dilige Deum Dominũ tuum sin- 5
cerè, toto corde tuo, & animâ tuâ, et solicitudine tuâ. Et sint hæc verba quæ præ- 6
cipio tibi hodiè, in anima tua. Et narra ea 7
filiis tuis, & meditaberis ea sedens in domicilio tuo, et ambulans in itinere tuo, ad cubitum tuum, & consurrectionem tuam.
Et liga ea in signum ad manũ tuam, sintq; 8
expansa inter oculos tuos. Et scribe ea su- 9
per postes aperturarũ domûs tuæ, et fores tuas. Cùmque introduxerit te Deus Do- 10
minus tuus ad regionem quam juravit patribus tuis Abraham Ishac et Jacobo daturum se tibi, nimirum urbes maximas et optimas quas non extruxisti, Et domos 11
plenas cunctis opibus quas non implêsti, et cisternas cavatas quas non excavâsti, & vineta atq; oliveta quæ non plantâsti, & comederis, & saturatus fueris: Cave ne 12
obliviscaris Dei Domini tui qui te eduxit de terra Ægypti de domo servitutis. Sed 13
verere Deum Dominum tuum, eumq; cole, et jura innocenter per nomen ejus. Et ne 14
sectêris cultus alios de cultibus gentium quæ circum vos sunt. Nam Deus Domi- 15
nus tuus potens est & remunerator inter vos: time ergò eum, ne invalescat furor ejus in te, & absumat te de solo terræ. Et 16
ne tentetis Deum Dominum vestrum, ut tentâstis eum in loco Tentationis. Verùm 17
accuratè custodite mandata Dei Domini vestri, & testimonia ejus, ejúsque statuta quæ tibi mandat.

ספר אלה הדברים : ז

tibi sit bene ut ,Domini oculis in bonum & rectum facias Et
18 וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטַב לָךְ
Dominus juravit quam ,bonam terram hæredites &,ingrediaris &
וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה
tuis facies à tuos inimicos omnes propulsandum Ad .tuis patribus
19 לַאֲבֹתֶיךָ׃ לַהֲדֹף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ
tuus filius te interrogaverit Cùm .Dominus est locutus quemadmodum
20 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ
præcepit quæ judicia & ,statuta & ,testimonia Quæ :dicendo ,cras
מָחָר לֵאמֹר מָה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה
fuimus Servi :tuo filio dices Et ?vobis noster Deus Dominus
21 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם׃ וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עֲבָדִים הָיִינוּ
.forti manu in Ægypto ex Dominus nos eduxit &:Ægypto in Pharaoh
לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה׃
,Ægypto in mala & magna portenta & ,signa Dominus dedit Et
22 וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתֹת וּמֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם
,inde eduxit nos Et.nostris oculis in ej* domū omnem in &,Pharaoh in
23 בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ׃ וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם
juravit quam terram nobis dandum ad nos introduceret ut
לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
statuta omnia faciendum ad,Dominus nobis præcepit Et .nostris patrib*
24 לַאֲבֹתֵינוּ׃ וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים
omnibus nobis bonum in,nostrum Deum Dominum timendum ad ista
הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־
erit justitia Et .hanc diem secundum nos vivificandum ad,diebus
25 הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ וּצְדָקָה תִּהְיֶה־
faciendo istud præceptum omne faciendum ad custodierimus cùm,nobis
לָּנוּ כִּי־נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי
.nobis præcepit quemadmodum nostri Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ׃

CAP. VII. ז

tu quam ,terram in tuus Deus Dominus te introduxerit Cùm
1 כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה
tuis faciebus à multas gentes evulserit &,eam hæreditandū ad,illuc ingrederis
בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם־רַבִּים מִפָּנֶיךָ
,Perizæum & ,Chenahanæum & ,Emoræum & ,Ghirgasæum & ,Chittæum
הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי
te præ effeas & ,multas ,gentes septem ,Jebusæum & ,Chivvæū &
וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גוֹיִם רַבִּים וַעֲצוּמִים מִמֶּךָּ׃
eas percusseris & tuas facies ad tuus Deus Dominus eas dederit Et
2 וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם
neque pactum eis excides non eas perdes perdendo
הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא
non tuam Filiam .eis in affinitate te junges Neque eis præstabis gratiam
3 תְחָנֵּם׃ וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְּךָ לֹא־
faciet recedere Quia .tuo filio capies non ejus filiam & ,ejus filio dabis
4 תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא־תִקַּח לִבְנֶךָ׃ כִּי־יָסִיר
nasus irascetur & alienis diis servient & me post à tuum filium
אֶת־בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף־
.citò te faciet disperdere & ,vos in Domini
יְהוָה בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר׃

Versio VULG. LAT.

18 Et fac quod placitum est & bonum in conspectu Domini: ut benè sit tibi, & ingressus possideas terram optimam, de qua juravit Dominus patri-
19 bus tuis, Ut deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut lo-
20 cutus est. Cùmq; interrogaverit te filius tuus cras, dicens; Quid sibi volunt testimonia hæc, & ceremoniæ, atq; judicia, quæ præcepit Dñs Deus
21 noster nobis? Dices ei, Servi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Æ-
22 gypto in manu forti. Fecitq; signa atq; prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem, & omnem domũ
23 illius, in conspectu nostro. Et eduxit nos indè, ut introductis daret terram, super qua jura-
24 vit patrib⁹ nostris. Præcepitq; nobis Dñs, ut faciamus omnia legitima hæc, & timeam⁹ Dominum Deum nostrũ, ut benè sit nobis cunctis dieb⁹ vitæ
25 nostræ, sicut est hodié. Eritq; nostri misericors, si custodierimus & fecerim⁹ omnia præcepta ej⁹ corã Dño Deo nostro, sicut mandavit nobis.

CAP. VII.

1 Cùm introduxerit te Dñs Deus tuus in terram, quã possessurus ingrederis, & deleverit gentes multas corã te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, septẽ gentes multò majoris numeri quàm tu es, et
2 robustiores te: Tradideritq; eas Dñs De⁹ tuus tibi, percuties eas usq; ad internecionẽ. Non inibis cum eis fœdus, nec
3 misereberis earũ, Neq; sociabis cum eis conjugia. Filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo.
4 Quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviat diis alienis, irascetúrq; furor Dñi, & delebit te citó.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

18 Καὶ ποιήσεις (α) τὸ ἀρεστὸν καὶ τὸ καλὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ εἰσέλθῃς καὶ (α) κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν,
19 ἣν ὤμοσε (β) κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν, Ἐκδιῶξαι πάντας τοὺς ἐχθρούς σου πρὸ προσώπου
20 σου, καθὰ (γ) ἐλάλησε κύριος. Καὶ ἔσται ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὔριον, λέγων, (δ) Τί ἐστι τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς
21 ἡμῶν ἡμῖν; Καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου, Οἰκέται ἦμεν τῷ Φαραὼ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν
22 βραχίονι ὑψηλῷ. Καὶ ἔδωκε κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Φαραὼ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον ἡμῶν,
23 (ε) Καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν (ζ) ὤμοσε δοῦναι
24 τοῖς πατράσιν ἡμῶν. Καὶ ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος (η) ποιεῖν πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, (θ) ἵνα εὖ ᾖ ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα ζῶμεν ὥ-
25 σπερ καὶ σήμερον. Καὶ ἐλεημοσύνη ἔσται ἡμῖν ἐὰν φυλασσώμεθα ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας (ι) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καθὰ ἐνετείλατο ἡμῖν.

MS.A. (α) τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον κυρίου (α) κληρονομήσεις (β) κύριος δοῦναι τοῖς (γ) ἐλάλησεν. Καὶ (δ) Τίνα ἐστὶν (ε) Καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκεῖθεν ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς, δοῦναι (ζ) ὤμοσεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν. Καὶ (η) ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ κρίματα· φοβεῖσθε (θ) ἵνα πληθυνθῶμεν πάσας (ι) ἔναντι

Κεφ. ζ΄.

1 (α) Ἐὰν δὲ εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, καὶ ἐξάρῃ ἔθνη (β) μεγάλα ἀπὸ προσώπου σου, τὸν Χετταῖον καὶ (γ) Γεργεσαῖον καὶ Ἀμορραῖον καὶ Χαναναῖον καὶ Φερεζαῖον καὶ Εὐαῖον καὶ (δ) Ἰεβουσαῖον, ἑπτὰ (ε) ἔθνη πολ-
2 λὰ καὶ ἰσχυρότερα ὑμῶν· Καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ πατάξεις αὐτούς· ἀφανισμῷ ἀφανιεῖς αὐτούς. Οὐ διαθήσῃ πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, οὐδὲ μὴ
3 (ζ) ἐλεήσητε αὐτοὺς, Οὐδὲ μὴ γαμβρεύσητε πρὸς αὐτούς· τὴν θυγατέρα σου οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ
4 υἱῷ σου. Ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ λατρεύσει θεοῖς ἑτέροις· καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος εἰς ὑμᾶς, καὶ (η) ἐξολοθρεύσει σε τάχος.

MS.A (α) Καὶ ἔσται ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν σε κύριον τὸν θεόν σου εἰς τὴν γῆν (β) μεγάλα καὶ πολλὰ ἀπὸ (γ) τὸν Γεργεσαῖον καὶ τὸν Ἀμορραῖον (δ) τὸν Ἰεβουσαῖον, (ε) ἔθνη μεγάλα καὶ πολλὰ καὶ ἰσχυρότερα (ζ) ἐλεήσῃς (η) ἐξολοθρεύσει

Et facies quod acceptum & bonum est ante Dominum Deum tuum: ut benè tibi sit, & intres, & hæredites terrã istam bonã, quam juravit Dominus patribus 18
vestris, Expellere omnes inimicos tuos à facie tua; sicut locutus est 19
Dominus. Et erit, cùm interrogabit te filius tuus cras, dicens, 20
Quid sunt testimonia, & justificationes, & judicia, quæcunq; mandavit Dominus Deus noster nobis? Et dices filio tuo, Famuli 21
eramus Pharaonĩ in terra Ægypto; & eduxit nos Dominus inde in manu valida, & in brachio excelso. Et dedit Dominus signa 22
& prodigia magna, & mala in Ægypto in Pharaone, & in domo ej⁹ corã nobis: Et nos eduxit 23
inde; ut daret nobis terram hanc; quã juravit dare patrib⁹ nostris. Et mãdavit nobis Domin⁹ facere 24
omnes justificationes has. Timere Dominũ Dẽũ nostrũ, ut bene vobis sit omnib⁹ dieb⁹, ut vivamus, sicut & hodiè. Et misericordia 25
erit nobis; si observaverim⁹ facere omnia mãdata hæc ante Dominum Deum nostrum; sicut mandavit nobis.

CAP. VII.

Si autem induxerit te Domin⁹ De⁹ tu⁹ in terrã, in quã ingrederis illuc hæreditare eam, & sustulerit gentes magnas à facie tua, Chettæum, et Gergesæum, et Amorrhæum, et Chananæum, et Pherezæum, et Euæum, et Jebusæum, sept ẽ gentes, multas, et 1
fortiores vobis: Et tradet eos Dominus Deus tuus in manus tuas; et percuties eos: deletione delebis eos. Non dispones ad eos testamentum, neq; misereamini 2
eorum, Neq; contrahetis affinitatem cum eis. Filiam tuam non dabis filio ejus: et filiam ej⁹ non sumes filio tuo. Recedere enim 3
faciet filium tuum à me, et serviet diis aliis: et irascetur furore Dominus in vos, et exterminabit te citò. 4

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

Et fac quod bonum & rectum est coram Domino Deo tuo, ut benè tibi sit, & ingrediaris ac possideas terram bonam quam juravit Do- 18
minus patribus tuis: Et profliget cunctos inimicos tuos à conspectu tuo, quemadmo- 19
dum dixit Dominus. Cúmque interrogaverit te filius tu⁹ cras, & dixerit tibi, Quid sibi vult testimonium & lex atque judicium quod 20
præcepit vobis Dominus Deus noster? Respонde filio tuo, Servi fueramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus ex Æ- 21
gypto manu potenti. Ediditque Dominus signa & miracula magna & pessima in Ægypto, in Pharaonem & in universam do- 22
mum ejus, nobis spectantibus. Nos verò eduxit Dominus illinc, ut introduceret nos, darétque nobis terram quam juraverat patri- 23
bus nostris. Præcepitque nobis Dominus ut faceremus omnes has leges, ut timeremus à conspectu Domini Dei nostri, & benefaceret nobis cunctis diebus, & vivificaret nos ut 24
hodié. Et justitia erit nobis cùm custodierimus & fecerimus præceptum hoc totum, corã Domino Deo nostro, sicut mandavit nobis. 25

CAP. VII.

Cum verò introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam ingressurus es ut possideas eam, perdideritq; populos multos à conspectu tuo, Hethæos, Gergesæos, Amorræos, Chananæos, Pherezæos, Hevæos, & Jebusæos, septem *scilicet*, populos plures & for- 1
tiores te, Et tradiderit eos Dominus Deus tu⁹ ante te, & percusseritis eos, & anathemati devoveritis eos: ne statuatis cum eis pactum, 2
nec misereamini eorum, Neque affinitatem contrahatis cum eis: filias vestras ne dederitis filiis eorum, & filias eorum non sumetis 3
filiis vestris, ut ne seducant filios vestros à me, & colant deos alios, & exæstuet ira Domini contra vos, & subitò vos perdat. 4

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

18 ותעביד דכשר ודתקין קדם יי בדיל
דייטב לך ותעול ותירת ית ארעא
טבתא די קים יי לאבהתך: 19 למתבר
ית כל בעלי דבבך מן קדמך כמא
דמליל: 20 ארי ישאלנך ברך מחר
למימר מה סהידותא וקימיא
ודיניא די פקיד יי אלהנא יתכון:
21 ותימר לברך עבדין הוינא לפרעה
במצרים ואפקנא יי ממצרים בידא
תקיפא: 22 ויהב יי אתין ומופתין
רברבין ובישין במצרים בפרעה
ובכל אנש ביתיה לעיננא: 23 ויתנא
אפיק מתמן בדיל לאעלא יתנא
למתן לנא ית ארעא די קים
לאבהתנא: 24 ופקדנא יי למעבד
ית כל קימיא האלין למדחל
קדם יי אלהנא דייטב לנא כל
יומיא לקימותנא כיומא הדין:
25 וזכותא תהי לנא ארי נטר למעבד
ית כל תפקידתא הדא קדם יי
אלהנא כמא די פקדנא:

ז

1 ארי יעלנך יי אלהך לארעא די
את עלל לתמן למירתה ויתרך
עממין סגיאין מן קדמך חתאי
וגרגשאי ואמוראי וכנענאי
ופריזאי וחואי ויבוסאי שבעא
עממין סגיאין ותקיפין מנך:
2 וימסרנון יי אלהך קדמך ותמחינון
גמירא תגמר יתהון לא תגזר
להון קים ולא תרחם עליהון:
3 ולא תתחתן בהון ברתך לא
תתן לבריה וברתיה לא
תסב לברך: 4 ארי יטעון ית ברך
מבתר פולחני ויפלחון לטעות
עממיא ויתקף רוגזא דיי בכון
וישיצנך בפריע:

TARGUM ONKELOS.

18 Et facies quod bonũ & quod rectum est coram Dño: ut bene sit tibi, ut ingrediaris & possideas terrã bonam, de quâ
19 juravit Dñs patribus tuis. Ut conterat omnes inimicos tuos à facie tuâ: sicut locutus est.
20 Quando interrogaverit te fili⁹ tu⁹ cras, dicens: Quæ sunt testimonia, & mandata & judicia, quæ præcepit Dñs Deus
21 noster vobis? Dices filio tuo; Servi eram⁹ Pharaonis in Ægypto: & eduxit nos Dñs de
22 Ægypto in manu forti. Et posuit Domin⁹ signa & prodigia magna & pessima in Ægypto, in Pharaonem & in omnes homines domus ejus, ante
23 oculos nostros. Nos autem eduxit inde: ut introduceret nos, & ut daret nobis terrã de
24 quâ juravit patrib⁹ nostris. Et præcepit nobis ut faciamus omnia præcepta hæc, ut timeam⁹ Dñm Deum nostrum: ut bene sit nobis omnib⁹ diebus, ut vivificet nos sicut in die
25 hâc. Et præmiũ erit nobis, si custodierim⁹ ut faciam⁹ omnia præcepta hæc corã Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis.

CAP. VII.

1 Cum autem introduxerit te Domin⁹ Deus tuus in terram, ad quam tu ingrederis ut possideas eam: & ejecerit populos multos á facie tua, Ethæos & Gergesæos & Amorræos, & Chananæos & Pherezæos, & Evæos, & Jebusæos; septẽ populos magnos
2 & fortiores te. Et tradiderit eos Domin⁹ De⁹ tu⁹ in conspectu tuo, percuties eos: & consummatione consumes eos; non inibis cum eis pactũ, nec
3 misereberis eorũ. Neq; sociabis cum eis conjugia: filiam tuam non dabis filio ej⁹, & filiam ej⁹ non accipies filio tuo.
4 Quoniam aberrare facient filium tuum à timore meo, & servient idolis populorum: & irascetur furor Domini contra vos, & disperdet te citò.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

18 Et facies quod rectum & bonum est in oculis Domini Dei tui, ut bene sit tibi, veniasque & possideas terram bonam de qua juravit Dominus pa-
19 tribus tuis, Se expulsurum omnes inimicos tuos à facie tua, sicut locutus est Domi-
20 nus. Fiet autem cùm interrogaverit te filius tuus cras, dicens, Propter quid testimonia, præcepta, et judicia quæ præcepit vobis Dominus Deus
21 noster? Tum dices filio tuo, Servi fuimus Pharaoni in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu
22 forti. Deditq; Dominus signa, & prodigia magna, & mala in Ægypto, adversùs Pharaonem, & adversùs omnem domum ejus in oculis nostris:
23 Nosq; eduxit inde, ut venire nos faceret ad dandum nobis terrã quam juravit Domin⁹
24 patribus nostris. Itaq; præcepit nobis Dominus ut faciamus omnia præcepta ista, ut timeamus Dominum Deũ nostrum, ut bene sit nobis omnibus diebus, atq; ut vivificaret
25 nos sicut hodie. Justitia ergò erit nobis, cùm soliciti fuerimus facere omnia mandata ista in conspectu Domini Dei nostri, sicut præcepit nobis.

CAP. VII.

1 Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quã vadis possidendã, & deleverit gentes multas de facie tua, Hethæos, & Gergesæos, & Amorrhæos, et Chananæos, & Pherezæos, et Hevæos, & Jebusæos, septem gentes numerosiores te, & ro-
2 bustiores, Et tradiderit eas Dominus Deus tuus ante faciem tuam, percusserisq; eas; internecione delebis eas: non panges cum eis fœd⁹, neque
3 misereberis earum, Neque affinitatem contrahes cum eis: filiam tuam non dabis filio ejus, neque filiã ejus accipies
4 filio tuo. Recedere enim faciet filium tuum à me, ut serviat diis alienis; ideo ardebit furor Domini in vos, teq; statim disperdet.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * واصنع المستقيم والجيد عنده • لكي يخار لك فتدخل وتحوز البلد الذي اقسم الله لابايك
19 ان يعطيكه * ويدفع الله جميع اعدايك من بين يديك كما وعدك * واذا سالك ابنك غدا
20 قايلا • ما سبب الشواهد • والرسوم • والاحكام التي امرك الله ربنا بها * فقل له • انا كنا عبيدا لفرعون
21 بمصر • فاخرجنا الله ربنا منها بيد شديدة * واحل ايات وبراهين عظيمة مضرة بمصر في فرعون
22 وجميع عبيده بحضرتنا * واخرجنا من هناك لكي يدخلنا ويعطينا البلد الذي اقسم
23 عليه لابايبنا * فامرنا بان نصنع هذه الرسوم • ونخاف الله ربنا • لكي يخار لنا طول الزمان •
24 ونحيا كيومنا هذا * وحسنات تكون لنا • اذا حفظنا وعملنا جميع هذه الشريعة بين يدي
25 الله كما امرنا • * الفصل السابع * * واذا ادخلك الله ربك
1 البلد الذي انت داخل اليه لتحوزه • فيطحطح امما كثيرة من بين يديك • الحيثيين •
والجرشيين • والاموريين • والكنعانيين • والفرزيين • والحويين • والبيوسيين • سبع امم اكثر
2 واعظم منك * فيسلمهم الله ربك بين يديك • فاقتلهم • واهلكهم • ولا تعهد معهم عهدا •
3 ولا تراف عليهم * ولا تصاهرهم فتعطي ابنتك لابن لهم • او تاخذ ابنتهم لابنك * فانهم
4 يزيلون ابنك عن عبادتي فيعبد الها اخر • فيشتد غضب الله عليك ويفنيك سريعا •

18 Et fac quod rectum et bonum est apud ipsum, ut bene sit tibi, & ingrediaris, atque possideas regionẽ quam juravit Deus pa-
19 tribus tuis daturum se tibi: Et propellat Deus omnes hostes tuos è conspectu tuo,
20 prout pollicitus est tibi. Et cùm petierit à te filius tuus cras, dicens; Quænam est causa testimoniorum, & statutorum, & judiciorum quæ mandavit tibi Deus
21 Dominus noster? Dic ei, Sanè fuimus servi Pharaoni in Ægypto, et eduxit nos Deus Dominus noster ex ea, manu robustâ.
22 Et immisit signa & prodigia magna & noxia in Ægypto, in Pharaonẽ & omnes
23 servos ejus, nobis præsentibus: Et eduxit nos inde, ut introduceret nos, et daret nobis regionem pro qua juraverat patri-
24 bus nostris. Ideo præcepit nobis ut faceremus has cæremonias, et timeremus Deũ Dominum nostrum, ut bene sit nobis longitudine temporis, et vivamus ut hâc die
25 nostrâ. Et bona opera erunt nobis, cùm servaverimus et fecerimus totam hanc legem in conspectu Dei, quemadmodum præcepit nobis.

ÇAP. VII.

1 Et cùm introduxerit te Deus Dominus tuus in regionẽ ad quam tu ingressurus es ut possideatis eam, et disperdiderit gentes multas à conspectu tuo, Hetæos, Gjaresæos, et Amoræos, et Chananæos, et Pherezæos, et Hevæos, et Jebusæos,
2 septem gentes plures et majores te, Et tradiderit eas Deus Dominus tuus inter manus tuas, trucida eas, et perde eas, et ne ineas cum eis pactum, nec miserearis
3 illarum, Et ne jungas cum eis connubia, désque filiam tuam ulli earũ filio, aut ac-
4 cipias filiam earum filio tuo. Nam divertent filium tuum à servitute mea, et serviet deo alieno, et invalescet ira Dei contra te, et brevi te consumet.

ספר אלה הדברים : ז

destruetis earum Altaria eis facietis sic Si enim

5 כִּֽי־אִם־כֹּ֤ה תַֽעֲשׂוּ֙ לָהֶ֔ם מִזְבְּחֹתֵיהֶ֣ם תִּתֹּ֔צוּ

וּמַצֵּבֹתָ֖ם תְּשַׁבֵּ֑רוּ וַאֲשֵֽׁירֵהֶם֙ תְּגַדֵּע֔וּן וּפְסִֽילֵיהֶ֖ם

6 תִּשְׂרְפ֥וּן בָּאֵֽשׁ׃ כִּ֣י עַ֤ם קָדוֹשׁ֙ אַתָּ֔ה לַֽיהוָ֖ה אֱלֹהֶ֑יךָ בְּךָ֞

בָּחַ֣ר ׀ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ לִהְי֥וֹת לוֹ֙ לְעַ֣ם סְגֻלָּ֔ה

7 מִכֹּל֙ הָֽעַמִּ֔ים אֲשֶׁ֖ר עַל־פְּנֵ֥י הָֽאֲדָמָֽה׃ לֹ֣א מֵֽרֻבְּכֶ֞ם

מִכָּל־הָֽעַמִּ֗ים חָשַׁ֧ק יְהוָ֛ה בָּכֶ֖ם וַיִּבְחַ֣ר בָּכֶ֑ם כִּֽי־

8 אַתֶּ֥ם הַמְעַ֖ט מִכָּל־הָעַמִּֽים׃ כִּי֩ מֵאַהֲבַ֨ת יְהוָ֜ה אֶתְכֶ֗ם

וּמִשָּׁמְר֤וֹ אֶת־הַשְּׁבֻעָה֙ אֲשֶׁ֤ר נִשְׁבַּע֙ לַאֲבֹ֣תֵיכֶ֔ם הוֹצִ֧יא

יְהוָ֛ה אֶתְכֶ֖ם בְּיָ֣ד חֲזָקָ֑ה וַיִּפְדְּךָ֙ מִבֵּ֣ית עֲבָדִ֔ים מִיַּ֖ד

9 פַּרְעֹ֥ה מֶֽלֶךְ־מִצְרָֽיִם׃ וְיָדַעְתָּ֕ כִּֽי־יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ ה֣וּא

הָאֱלֹהִ֑ים הָאֵל֙ הַֽנֶּאֱמָ֔ן שֹׁמֵ֧ר הַבְּרִ֣ית וְהַחֶ֗סֶד לְאֹהֲבָ֛יו

10 וּלְשֹׁמְרֵ֥י מִצְוֹתָ֖ו לְאֶ֥לֶף דּֽוֹר׃ וּמְשַׁלֵּ֧ם

לְשֹׂנְאָ֛יו אֶל־פָּנָ֖יו לְהַֽאֲבִיד֑וֹ לֹ֤א יְאַחֵר֙ לְשֹׂ֣נְא֔וֹ

11 אֶל־פָּנָ֖יו יְשַׁלֶּם־לֽוֹ׃ וְשָֽׁמַרְתָּ֡ אֶת־הַמִּצְוָ֡ה וְאֶת־הַֽחֻקִּ֣ים

וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִ֗ים אֲשֶׁ֨ר אָנֹכִ֧י מְצַוְּךָ֛ הַיּ֖וֹם לַעֲשׂוֹתָֽם׃

12 וְהָיָ֣ה ׀ עֵ֣קֶב תִּשְׁמְע֗וּן אֵ֤ת הַמִּשְׁפָּטִים֙ הָאֵ֔לֶּה וּשְׁמַרְתֶּ֥ם

וַעֲשִׂיתֶ֖ם אֹתָ֑ם וְשָׁמַר֩ יְהוָ֨ה אֱלֹהֶ֜יךָ לְךָ֗ אֶֽת־

13 הַבְּרִית֙ וְאֶת־הַחֶ֔סֶד אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לַאֲבֹתֶֽיךָ׃ וַאֲהֵ֣בְךָ֔

וּבֵרַכְךָ֖ וְהִרְבֶּ֑ךָ וּבֵרַ֣ךְ פְּרִֽי־בִטְנְךָ֣

וּפְרִֽי־אַ֠דְמָתֶךָ דְּגָנְךָ֨ וְתִירֹֽשְׁךָ֜ וְיִצְהָרֶ֗ךָ

שְׁגַר־אֲלָפֶ֙יךָ֙ וְעַשְׁתְּרֹ֣ת צֹאנֶ֔ךָ עַ֚ל הָֽאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־

14 נִשְׁבַּ֥ע לַאֲבֹתֶ֖יךָ לָ֥תֶת לָֽךְ׃ בָּר֥וּךְ תִּֽהְיֶ֖ה מִכָּל־

הָֽעַמִּ֑ים לֹא־יִהְיֶ֥ה בְךָ֛ עָקָ֥ר וַעֲקָרָ֖ה וּבִבְהֶמְתֶּֽךָ׃

15 וְהֵסִ֧יר יְהוָ֛ה מִמְּךָ֖ כָּל־חֹ֑לִי וְכָל־

מַדְוֵי֩ מִצְרַ֨יִם הָרָעִ֜ים אֲשֶׁ֣ר יָדַ֗עְתָּ לֹ֤א יְשִׂימָם֙ בָּ֔ךְ

וּנְתָנָ֖ם בְּכָל־שֹׂנְאֶֽיךָ׃

Versio VULG. LAT.

5 Quin potiùs hæc facietis eis:
Aras eorum subvertite, &
confringite statuas, lucósque
succidite, & sculptilia com-
6 burite. Quia populus sanctus
es Domino Deo tuo. Te elegit
Dominus Deus tuus, ut sis ei
populus peculiaris de cunctis
populis, qui sunt super terrã.
7 Non quia cunctas gentes nu-
mero vincebatis, vobis jun-
ctus est Dominus, & elegit
vos, cùm omnib' sitis populis
8 pauciores: Sed quia dilexit
vos Domin', & custodivit ju-
ramentum, quod juravit pa-
tribus vestris: eduxitque vos
in manu forti, & redemit de
domo servitutis, de manu
9 Pharaonis regis Ægypti. Et
scies, quia Domin' De' tu',
ipse est Deus fortis & fidelis,
custodiens pactũ et misericor-
diã diligentibus se, & his qui
custodiũt præcepta ej',in mil-
10 le generationes: Et reddés o-
dientib' se statim, ita ut disp-
dat eos, & ultrà non differat,
protinus eis restituens quod
11 merentur. Custodi ergò præ-
cepta & ceremonias atq; judi-
cia,quæ ego mando tibi hodiè
12 ut facias. Si postquàm audie-
ris hæc judicia, custodieris ea
& feceris, custodiet & Domi-
nus Deus tuus pactum tibi, &
misericordiam quam juravit
13 patribus tuis. Et diliget
te ac multiplicabit, benedi-
cétque fructui ventris tui, &
fructui terræ tuæ, frumento
tuo, atque vindemiæ, oleo,
armentis, gregibus ovium tu-
arum super terram, pro qua
juravit patribus tuis ut da-
14 ret eam tibi. Benedictus eris
inter omnes populos. Non
erit apud te sterilis utriusque
sexûs, tam in hominib' quàm
15 in gregibus tuis. Auferet Do-
minus à te omnem languore:
& infirmitates Ægypti pes-
simas, quas novisti, non infe-
ret tibi, sed cunctis hostib'
tuis.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

5 Ἀλλ' (ϑ) οὕτω ποιήσετε αὐτοῖς· τοὺς βωμοὺς
αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συν-
τρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ
γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί.
6 Ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· καὶ
σὲ (ι) προείλετο κύριος ὁ θεός σου εἶναι αὐτῷ
λαὸν περιούσιον παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ
7 προσώπου τῆς γῆς. Οὐχ ὅτι πολυπληθεῖτε
παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, (ι) προείλετο κύριος
ὑμᾶς, καὶ (κ) ἐξελέξατο κύριος ὑμᾶς· ὑμεῖς
8 γάρ ἐστε ὀλιγοστοὶ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. Ἀλ-
λὰ παρὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον (λ) ὑμᾶς, καὶ
διατηρῶν τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσε τοῖς πατράσιν
ὑμῶν, ἐξήγαγεν (μ) ὑμᾶς κύριος ἐν χειρὶ (ν)
κραταιᾷ, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ἐξ οἴκου
δουλείας, ἐκ χειρὸς Φαραὼ βασιλέως Αἰ-
9 γύπτου. Καὶ γνώσῃ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου,
οὗτος θεός· (ξ) θεὸς πιστὸς, ὁ φυλάσσων (ο)
διαθήκην καὶ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ
τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς χιλίας
10 γενεάς. Καὶ ἀποδιδοὺς τοῖς μισοῦσι κατὰ πρό-
σωπον (π) ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. καὶ οὐχὶ βρα-
δυνεῖ τοῖς μισοῦσι· κατὰ πρόσωπον ἀποδώ-
11 σει αὐτοῖς. Καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς, καὶ
τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα ταῦ-
τα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον
12 ποιεῖν. Καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἀκούσητε (ρ) τὰ δι-
καιώματα ταῦτα, καὶ φυλάξητε καὶ ποιήσητε
αὐτὰ, καὶ διαφυλάξει κύριος ὁ θεός σου σοὶ
τὴν διαθήκην καὶ τὸ (σ) ἔλεος, ὃ ὤμοσε τοῖς
13 πατράσιν ὑμῶν. Καὶ ἀγαπήσει σε, καὶ εὐλο-
γήσει σε, καὶ πληθυνεῖ σε, καὶ εὐλογήσει τὰ
ἔκγονα τῆς κοιλίας (τ) σου, καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς
σου, τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαι-
όν σου, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποί-
μνια τῶν προβάτων σου ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε
14 κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι. Εὐλο-
γητὸς ἔσῃ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. οὐκ ἔσται
ἐν ὑμῖν ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα καὶ ἐν τοῖς κτήνε-
15 σί σου. Καὶ περιελεῖ κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ
σοῦ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πάσας νόσους Αἰγύ-
πτου τὰς πονηρὰς, ἃς ἑώρακας, καὶ ὅσα ἔγνως,
οὐκ ἐπιθήσει ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ
πάντας τοὺς μισοῦντάς σε.

Sed sic facietis eis. Aras eorum 5
destruetis, & statuas eorũ con-
teretis, & lucos eorum excidetis,
& sculptilia deorum eorum
comburetis igni. Quoniã populus 6
sanctus es Domino Deo tuo;
& te prælegit Dominus Deus
tuus esse sibi populum peculiarem
præter omnes gentes, quæcunq;
super faciem terræ. Non quia 7
multi estis præ omnibus gentibus,
præsumpsit Dominus vos; & e-
legit Dominus vos: vos enim estis
paucissimi præ omnibus gentibus.
Sed propterea quòd diligit vos 8
Domin', (a) et servans juramen-
tum, quod juravit patribus ve-
stris, eduxit vos Dominus in ma-
nu potenti: & redemit te Domi-
nus è domo servitutis, de manu
Pharaonis regis Ægypti. Et no-
veris, quia Dominus Deus tuus, 9
hic Deus: Deus fidelis, servans
testamentum, & misericordiam
iis qui diligunt eum, & iis qui
custodiunt mandata ejus, in mil-
le progenies: Et reddens iis qui 10
oderunt, ad faciem, ad extermi-
nandum eos. Et non tardabit iis
qui odio habent: ad faciem red-
det eis. Et custodies mandata, 11
& justificationes, & judicia
hæc, quæcunque mando hodiè
tibi facere. Et erit cum audieri- 12
tis justificationes has & custo-
dieritis, & feceritis ea; & con-
servabit Dominus Deus tu' tibi
testamentum, & misericordiam,
quam juravit patribus vestris. Et 13
diliget te, & benedicet te, &
multiplicabit te; & benedicet
fœtus ventris tui, & fructum
terræ tuæ, frumentum tuum, &
vinum tuum, & oleum tuum, ar-
menta boum tuorum, & greges
ovium tuarũ super terram, quã
juravit Dominus patribus tuis
dare tibi. Benedictus eris præ 14
omnibus gentibus: non erit in
vobis infœcundus, neque infœ-
cunda & in pecoribus tuis. Et 15
circumauferet Dominus Deus
tuus à te omnem languorem: &
omnes morbos Ægypti malignos,
(b) quos vidisti, & quæcunque nôsti, non imponet super te, &
imponet ea super omnes odio habentes te.

MS. A. (ϑ) οὕτως (ι) προείλατο (κ) ἐξελέξατο ὑμᾶς. (λ) ὑμᾶς, δια-
τηρῶν (μ) κύριος ὑμᾶς ἐκεῖθεν ἐν (ν) κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ
ἐλυτρώσατό σε ἐξ (ξ) ὁ θεὸς ὁ πιστὸς, (ο) τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος (π) ἐξ-
ολεθρεῦσαι (ρ) πάντα τὰ (σ) ἔλεος, καθὰ ὤμοσεν (τ) σου, τῆς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

Sed sic facite, Aras eorum extirpate, & sta- 5
tuas eorum confringite, & conflatilia eo-
rum succidite, & sculptilia eorũ igne com-
burite. Nam populus es sanctus Domino Deo 6
tuo, teque elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei
populus dilectus præ omnibus populis qui
sunt super faciem totius terræ. Non quia 7
plures estis cæteris populis, oblectatus est vo-
bis Dominus & elegit vos, cùm vos paucio-
res sitis cæteris populis: Sed quia diligit vos 8
Dominus, & ut staret juramento quod ju-
ravit patribus vestris, eduxit vos Dominus
manu suâ validâ, & liberavit vos de domo
servitutis, de manu Pharaonis regis Ægy-
pti. Et ut scires quòd Dominus Deus tuus 9
ipse est Deus, Deus inquam fidelis, servans
pactum & gratiam diligentibus se & ser-
vantibus præcepta ejus, in millesimam gene-
rationem: Et rependens hostibus suis, in vi- 10
ta eorum rependit eis ut perdat eos: non dif-
fert hostibus suis, sed in vita eorum repen-
dit eis. Servate mandata & leges atque 11
judicia quæ præcipio vobis hodiè, & facite
ea. Si enim audieritis hæc judicia & feceri- 12
tis ea & custodieritis illa, servabit tibi Do-
minus Deus tuus pactum & gratiam quam ju-
ravit patribus tuis. Et diliget te, & benedi- 13
cet tibi, & multiplicabit te, & benedicet fru-
ctus uteri tui, & fructus terræ tuæ, & fru-
mentum tuum, & vinum tuum, & oleum tu-
um, & armenta boum tuorum, & greges pe-
corum tuorum: In terra quam juravit pa-
tribus tuis daturum se tibi. Benedictus eris 14
præ cunctis populis: non erit in te infœcun-
dus nec infœcunda, neque in jumentis tuis.
Avertet quoque Dominus à te omnem do- 15
lorem: & omnes plagas pessimas Ægyptio-
rum, quas nôsti, non adducet super te, sed
adducet eas super omnes osores tuos.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

5 ארי אם כדין תעבדון להון
אגוריהון תתרעון וקמתהון
תתברון ואשיריהון תקוצצון
6 וצלמיהון תוקדון בנורא : ארי עם
קדיש את קדם יי אלהך בך אתרעי
יי אלהך למהוי ליה לעם חביב
מכל עממיא די על אפי ארעא :
7 לא מדסגיאין אתון מכל עממיא
צבי יי בכון ואתרעי בכון ארי אתון
8 זעירין מכל עממיא : ארי מדרחם
יי יתכון ומדנטר ית קימא די קים
לאבהתכון אפיק יי יתכון בידא
תקיפא ופרקך מבית עבדותא
מידא דפרעה מלכא דמצרים :
9 ותדע ארי יי אלהך הוא אלהים
אלהא מהימנא נטר קימא וחסדא
לרחמוהי ולנטרי פקודוהי לאלפי
10 דרין : ומשלם לסנאוהי טבון דאנון
עבדין קדמוהי בחייהון לאובדיהון
לא מאחר עובד טב לסנאוהי טבין
דאנון עבדין קדמוהי בחייהון
11 משלם להון : ותטר ית תפקידתא
וית קימיא וית דיניא די אנא
מפקד לך יומא דין למעבדהון :
12 ויהי חלף די תקבלון ית דיניא
האלין ותטרון ותעבדון יתהון ויטר
יי אלהך לך ית קימא וית חסדא
13 די קיים לאבהתך : וירחמנך
ויברכנך ויסגנך ויברך ולדא דמעך
ואבא דארעך עבורך וחמרך ומשחך
בקרי תורך ועדרי ענך על ארעא
14 די קיים לאבהתך למתן לך : בריך
תהי מכל עממיא לא יהי בך עקר
15 ועקרא ובבעירך : ויעדי יי מנך
כל מרעין וכל מכתשי מצראי
בישיא די ידעת לא ישוינון בך
ויתננון בכל סנאך :

Targum Onkelos.

5 Sed hæc facietis eis; Aras eo-
rum confringetis, & statuas
eorum conteretis: & lucos
eorum succidetis; & imagi-
nes eorum comburetis igni.
6 Quoniam populus sanctus es
coram Domino Deo tuo: &
te elegit Dominus Deus tuus,
ut sis ei in populum electum,
magis quàm omnes populi qui
7 sunt super faciem terræ. Non
quia multi estis vos magis
quàm omnes populi compla-
cuit in vobis Dño, & elegit
vos: cùm vos sitis pauciores
8 omnibus populis. Sed quia di-
lexit vos Dñs, & quia custo-
divit juramentum quod jura-
vit patribus vestris, eduxit vos
in manu forti: & redemit te
de domo servitutis, de manu
9 Pharaonis regis Ægypti. Et
scies quia Dñs Deus tuus ipse
est Deus: Deus fidelis, custodi-
ens pactum & misericordiam
diligentibus se, & custodienti-
bus præcepta ejus, in mille ge-
10 nerationes. Et retribués inimi-
cis suis bona quæ ipsi faciunt
coram eo in vita sua, ut perdat
eos: non differt facere bonum
inimicis suis pro bonis quæ fa-
ciunt coram eo, sed in vita eo-
11 rum retribuit eis. Et custodies
præcepta, & mandata & judi-
cia, quæ ego præcipio tibi ho-
12 die, ut facias ea. Et si suscepe-
ritis judicia hæc, & custodie-
ritis & feceritis ea: custodiet
Dñs Deus tuus tibi pactum &
misericordiam, quam juravit
13 patrib⁹ tuis. Et diliget te, &
benedicet tibi, & multiplica-
bit te: & benedicet filiis ven-
tris tui & fructui terræ tuæ, &
frumento tuo, & vino tuo, &
oleo tuo, & vaccis armenti tui,
& gregib⁹ ovium tuarum, su-
per terram de qua juravit pa-
tribus tuis, ut daret eam tibi.
14 Benedictus eris magis quàm
omnes populi: non erit in te
sterilis masculus nec fœmina,
15 neq; in jumentis tuis. Et aufe-
ret à te Dominus omnes infir-
mitates: & omnes plagas Æ-
gypti pessimas quas novisti, &
non ponet eas in te; sed dabit
eas in omnibus inimicis tuis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tanslatio Latina.

Verùm sic facietis eis; Al- 5
taria eorum destruetis, &
statuas eorum confringetis,
& lucos eorum succidetis, &
sculptilia eorum comburetis
igne. Nam populus sanctus 6
es Domino Deo tuo, téque
elegit Dominus Deus tuus, ut
sis ei in populum peculiarem
præ omnibus populis, qui sunt
super faciem terræ. Non pro- 7
pter multitudinem vestram
præ omnibus populis dilexit
vos Dominus, & elegit vos,
vos enim eratis pauciores
omnibus populis: Sed quia di- 8
lexit vos Dominus, & con-
servat jusjurandum quod
juravit patribus vestris,
eduxit vos Dominus in ma-
nu forti, et redemit te de do-
mo servorum, de manu Pha-
raonis regis Ægypti. Ut 9
scias, quòd Dominus Deus
tuus ipse est Deus, Deus fide-
lis, custoditus pactum, & mi-
sericordiam diligentibus se,
& custodientibus mandata
ejus in mille generationes.
Et reddens odio prosequenti 10
ipsum in faciem ejus, ad eum
perdendum: Non tardabit,
odio prosequenti ipsum, in fa-
ciem ejus reddet ei. Itaque 11
observabis mandatum, præ-
cepta, & judicia, quæ ego
præcipio tibi hodiè ut facias
ea. Fiet enim propterea quòd 12
audiveritis judicia ista, &
custodieritis, & feceritis ea,
ut conservet tibi Dominus
Deus tuus pactum & miseri-
cordiam quam juravit pa-
tribus tuis. Et diligat te, be- 13
nedicatque tibi, & multipli-
cet te, & benedicat fructui
ventris tui, & fructui terræ
tuæ, frumento tuo, musto tuo,
et oleo tuo, fœtui boum tuo-
rum, & gregibus ovium tua-
rum super terrâ quam jura-
vit Dominus patribus tuis se
daturum tibi. Benedictus eris 14
præ omnibus populis: non erit
in te, & in pecoribus tuis in-
fœcundus, & infœcunda. A- 15
movebit quoque Dominus à
te omnem morbum, & o-
mne languorem Ægypti ma-
lignum quem nôsti: Non po-
nat illos in te, sed ponet illos
in omnibus qui te oderunt.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 بل كذا فاصنعوا بهم * مذابحهم فانقضوا * ودكاكهم فكسروا * وسواريهم فاخلعوا * وصورهم
6 فاحرقوها بالنار * لأنك شعب مقدس لله ربك وبك اختار أن يكون له أمة خاصة من جميع
7 الأمم التي على وجه الأرض * وليس من كثرتكم من جميع الأمم اصطفاكم الله واختاركم *
8 بل أنتم أقل منهم مجموعين * لكن من محبة الله لكم * ومن حفظه اليمين التي أقسم بها
لآبائكم * أخرجكم الله بيد شديدة * وفداك من بيت العبودية من يد فرعون ملك مصر *
9 فاعلم أن الله ربك هو القادر المهيمن * حافظ العهد والإحسان لمحبيه وحافظي وصاياه لألف
10 جيل * ومكافي شانئيه بحضرته لإبادته * ولا يؤخر له شيئا * بل بحضرته يكافيه * واحفظ الوصايا
11 والرسوم * والأحكام التي أمركم بها اليوم * واعمل بها * فيكون جزاء ما تسمعون هذه الأحكام
12 وتحفظونها وتعملون بها * أن يحفظ الله ربك لك العهد والفضل الذي أقسم عليهما لآبائك *
13 فيحبك * ويبارك فيك * ويكثرك * ويبارك في ثمرتك وثمر أرضك من برك * وعصيرك
14 ودهنك * ونتاج بقرك * وجعور غنمك في البلد الذي الله ربك معطيكه * ويكون مباركا من
15 جميع الأمم * ولا يبقى فيك عقيم * ولا عاقر * ولا في بهائمك * ويزيل الله منك كل مرض *
وجميع أدواء مصر الردية التي تعرفها لا يحل بك شيئا منها * بل يحلها بشانئيك *

Verùm hoc modo facite eis, Altaria ea- 5
rum destruite, & titulos earum perfringi-
te, & proceras illarum arbores concidite,
& sculptilia earum igni comburite. Tu 6
enim populus es sanctus Deo Domino tuo,
& in te elegit, ut esset sibi gens peculiaris
præ cunctis gentibus quæ sunt super faciē
terræ. Neque verò ob id quòd plures si- 7
tis cunctis gentibus, elegit vos Deus &
adoptavit vos, imò vos estis pauciores
ipsis omnibus: Verùm ob amore Dei er- 8
ga vos, et propter observantiam juramenti
quod juravit patribus vestris, eduxit vos
Deus manu potenti, & eripuit te de domo
servitutis, de manu Pharaonis regis Æ-
gypti. Scias ergò quòd Deus Dominus 9
tuus ipse est Potens, Fidelis, conservans
pactum et beneficium amicis suis et custo-
dientibus mandata ejus, ad mille genera-
tiones: Et retribuens osori suo in præ- 10
senti ad perdendum eum, & non differt
ei quicquam, sed in præsenti retribuit
illi. Serva igitur præcepta & ceremoni- 11
as, atque judicia quæ præcipio vobis ho-
diè, eaque opere comple. Fietque pro eo 12
quòd audietis hæc judicia, & servabitis
ea, et facietis ea, ut custodiat Deus Domi-
nus tuus tibi fœdus & gratiam de qua
juravit patribus tuis: Et diliget te, & 13
benedicet tibi, & multiplicabit te, &
benedicet fructui tuo, & fructui terræ
tuæ, tam tritico tuo, quàm musto tuo, et
oleo tuo, et fœtui boum tuorum, et agnis
ovium tuarum, in regione quam Deus Do-
min⁹ tuus daturus est tibi. Et eris bene- 14
dictus ab omnibus gentibus, et non rema-
nebit in te infœcundus aut sterilis, neque
in jumentis tuis. Et auferet Deus à te 15
omnes infirmitates, et de cunctis morbis
Ægypti pessimis, quos nôsti, nullū immit-
tet in te, sed immittet eos in osores tuos,

ספר אלה הדברים : ח

16 וְאָכַלְתָּ אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ׃

17 כִּי תֹאמַר בִּלְבָבְךָ רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוּכַל לְהוֹרִישָׁם׃

18 לֹא תִירָא מֵהֶם זָכֹר תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפַרְעֹה וּלְכָל־מִצְרָיִם׃

19 הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים וְהַיָּד הַחֲזָקָה וְהַזְּרֹעַ הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר הוֹצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־הָעַמִּים אֲשֶׁר־אַתָּה יָרֵא מִפְּנֵיהֶם׃

20 וְגַם אֶת־הַצִּרְעָה יְשַׁלַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּם עַד־אֲבֹד הַנִּשְׁאָרִים וְהַנִּסְתָּרִים מִפָּנֶיךָ׃

21 לֹא תַעֲרֹץ מִפְּנֵיהֶם כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא׃

22 וְנָשַׁל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט לֹא תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן־תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה׃

23 וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָמָם מְהוּמָה גְדֹלָה עַד הִשָּׁמְדָם׃

24 וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בְּיָדֶךָ וְהַאֲבַדְתָּ אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד הִשְׁמִדְךָ אֹתָם׃

25 פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא־תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃

26 וְלֹא־תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל־בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי־חֵרֶם הוּא׃

CAP. VIII. ח

1 כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם׃

Versio VULG. LAT.

16 Devorabis omnes populos, quos Domin' De' tu' datur' est tibi. Non parcet eis ocul' tuus, nec servies diis eorum,
17 ne sint in ruinam tui, Si dixeris in corde tuo, Plures sunt gentes istæ quàm ego, quo mo-
18 do potero delere eas? Noli metuere: sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, et cunctis Ægyptiis,
19 Plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & signa atque portenta, manúmq; robustam, & extentum brachium, ut educeret te Dominus De' tu'. Sic faciet cũctis populis, quos
20 metuis. Insuper & crabrones mittet Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes atq; disperdat qui te fugerint, &
21 latere potuerint. Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus
22 magnus & terribilis. Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te bestiæ terræ.
23 Dabitq; eos Dominus Deus tus in conspectu tuo: & interficiet illos donec penitus de-
24 leantur. Tradétque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub cœlo: nullus poterit resistere tibi,
25 donec conteras eos. Sculptilia eorum igne combures: non concupisces argentum & aurum, de quibus facta sunt, neq; assumes ex eis tibi quidquam, ne offendas, propterea quia abominatio est Domini
26 Dei tui. Nec inferes quidpiã ex idolo in domum tuam, ne fias anathema, sicut & illud est. Quasi spurcitiam detestaberis, & velut inquinamentũ ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

CAP. VIII.

1 Omne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis vivere, & multiplicemini, ingressique possideatis terrã, pro qua juravit Dominus patribus vestris.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

16 Καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι· οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ (υ) λατρεύσης τοῖς θεοῖς αὐτῶν· ὅτι σκῶλον τοῦτό
17 ἐστι σοί. Ἐὰν δὲ λέγης ἐν τῇ διανοίᾳ σου, Ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο ἢ ἐγὼ, πῶς δυ-
18 νήσομαι (φ) ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς; Οὐ φοβηθήσῃ αὐτούς· μνείᾳ μνησθήσῃ, ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ Θεός σου τῷ Φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς
19 Αἰγυπτίοις· Τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους, (χ) οὓς ἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν· ὡς ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ Θεός σου, (ψ) οὕτω ποιήσει κύριος ὁ Θεὸς (ω) ὑμῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν,
20 οὓς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. Καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ κύριος ὁ Θεός σου εἰς αὐτοὺς, ἕως ἂν ἐκτριβῶσιν οἱ καταλελειμμένοι
21 καὶ οἱ κεκρυμμένοι ἀπὸ σοῦ. Οὐ τρωθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ Θεός σου
22 ἐν σοὶ, Θεὸς μέγας καὶ κραταιός. Καὶ καταναλώσει κύριος ὁ Θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου κατὰ μικρὸν μικρόν. οὐ δυνήσῃ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τὸ τάχος, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πληθυνθῇ ἐπὶ σὲ τὰ
23 θηρία τὰ ἄγρια. Καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ Θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ (α) ἀπολεῖς αὐτοὺς ἀπωλείᾳ μεγάλῃ, ἕως ἂν (β)
24 ἐξολοθρεύσητε αὐτούς. Καὶ παραδώσει τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ ἀπολεῖτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου· οὐκ ἀντιστήσεται (γ) οὐθεὶς κατὰ πρόσωπόν
25 σου, ἕως ἂν (δ) ἐξολοθρεύσῃς αὐτούς. Τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν (ε) καύσετε πυρί. οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον, οὐδὲ χρυσίον ἀπ' (ζ) αὐτῶν οὐ λήψῃ σεαυτῷ, μὴ πταίσῃς δι' αὐτό, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστί.
26 Καὶ οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο· προσοχθίσματι προσοχθιεῖς, καὶ βδελύγματι βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμά ἐστι.

MS.A. (υ) λατρεύσεις (φ) ἐξολεθρεῦσαι (χ) οὓς ἴδον οἱ (ψ) οὕτως (ω) ἡμῶν (α) ἀπολέσεις (β) ἐξολεθρεύσει (γ) οὐδεὶς (δ) ἐξολεθρεύσῃς (ε) κατακαύσεται πυρί. καὶ οὐκ (ζ) αὐτῶν λαβεῖν σεαυτῷ.

Κεφ. η'.

1 Πάσας τὰς ἐντολὰς, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, φυλάξεσθε ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε (α) τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε (β) κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν τοῖς πατράσιν ὑμῶν.

MS.A. γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν (β) κύριος τοῖς

Et comedes omnia spolia gentiũ, quas Domin' Deus tuus dat tibi. Non parcet oculus tuus in eis, & non servies diis eorum: quoniam offendiculum hoc est tibi. Si autem dicas in mente tua: quia multa gens hæc quàm ego, quomodò potero exterminare eos? Ne timueritis eos. Recordatione recordare, quæcunq; fecit Dominus De' tu' Pharaoni, et omnib' Ægyptiis: Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa & prodigia magna illa, manum validam, & brachium excelsum. ut eduxit te Dominus Deus tuus; sic faciet Dominus Deus vester omnibus gentibus, quos tu timueris à facie eorum. Et crabrones mittet Domin' Deus tuus in eos; quoadusq; deleantur residui, & qui se absconderunt à te. Non vulneraberis à facie eorum; quoniam Dominus Deus in te, Deus magnus & potens. Et consumet Dominus Deus tuus gentes has à facie tua paulatim paulatim. Non poteris consumere eos citò, ut non fiat terra deserta, & multiplicetur super te bestiæ agrestes. Et tradet eos Dominus Deus tuus in manus tuas: & perdes eos perditione magnã; quoadusque exterminaveritis eos. Et tradet reges eorum in manus vestras: & disperdetis nomen eorum de loco illo. Non resistet ullus ad faciem tuam, quoadusq; exterminaveris eos. Sculptilia deorum eorum combusetis igni. Non concupisces argentum: neque aurum ab eis sumes tibi; ne cadas propter illud: quoniam abominatio est Domino Deo tuo. Et non inferes abominationem in domũ tuam: & eris anathema, sicut istud. Detestatione detestaberis, & abominatione abominaberis; quoniam anathema est.

CAP. VIII.

Omnia mandata, quæ ego mando vobis hodie, custoditis facere: ut vivatis, & multiplicemini, & intretis, et hæreditetis terram, quam juravit Dominus Deus vester patribus vestris.

(Margin numbers of the Latin translation: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26; 1.)

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
1 [illegible]

16 Et devorabis cunctos populos quos tradet tibi Dominus Deus tuus: & ne parcat eis oculus tuus, neque colas deos eorum, quia
17 laquei sunt tibi. Quòd si dicas in corde tuo, Plures sunt isti populi quàm ego, quomodo
18 potero perdere eos? Ne formides eos, sed memor esto rerum omnium quas fecit Dominus Deus tuus Pharaoni & toti Ægypto,
19 Tentationum maximarum quas viderunt oculi tui, signorum & miraculorum, manûs validæ & brachii excelsi, per quæ eduxit te Dominus Deus tuus: idem faciet Dominus Deus tuus cunctis populis à quorum con-
20 spectu trepidas. Imò etiam crabrones concitabit Dominus Deus tuus in eos, donec absumantur. Eos autem qui reliqui fuerint,
21 quique se abdiderint à conspectu tuo, Ne timeas, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus *inquam*, maximus & formi-
22 dabilis. Et perdet Dominus Deus tuus hos populos à conspectu tuo pedetentim: non poteris perdere eos brevi, ne multiplicetur con-
23 tra te bestia silvestris. Et tradet eos Domin' Deus tuus ante te, & percuties eos plagâ
24 magnâ, donec absumas eos. Tradétq; reges eorum in manus tuas, & abolebis nomen eorum de sub cœlo, nec quisquam tibi resistet,
25 donec absumas eos. Sculptilia deorum ipsorum igne comburetis, & non concupisces aurum & argentum quod est in eis, & capies ti-
26 bi, ne forte contamineris in eo: abominabile enim est coram Domino Deo tuo. Ne inferas inquinamentum in domum tuam, ne fias anathema sicut illud: sed omnino detestare illud, & planè abominare, quia anathema est.

C A P. VIII.

1 Omnia itaque præcepta quæ mando vobis hodie, servate & facite, ut vivatis, & multiplicemini, & ingrediamini, & possideatis terram quam juravit Dñs patribus vestris.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

16 ותגמר ית כל עממיא די יי אלהך
יהיב לך לא תחוס עינך עליהון ולא
תפלח ית טעותהון ארי לתקלא
17 יהון לך: ארי תימר בלבך סגיאין
עממיא האלין מני איכדין איכול
18 לתרכותהון: לא תדחל מנהון
מדכר תדכר ית די עבד יי אלהך
19 לפרעה ולכל מצרים: נסין רברבין
די חזאה עינך ואתיא ומופתיא
וידא תקיפא ודרעא מרממא דאפקך
יי אלהך כן יעביד יי אלהך לכל
עממיא די את דחיל מן קדמיהון:
20 ואף ית ערעיתא יגרי יי אלהך בהון
עד דיבדון דאשתארו ודאטמרו מן
21 קדמך: לא תתבר מן קדמיהון ארי
יי אלהך שכנתיה בינך אלהא רבא
22 ודחילא: ויתרך יי אלהך ית עממיא
האלין מן קדמך זעיר זעיר לא
תכול לשיציותהון בפריע דלמא
23 תסגי עלך חית ברא: וימסרנון יי
אלהך קדמך וישגשנון שגוש רב
24 עד דישתיצון: וימסר מלכיהון
בידך ותוביד ית שמהון מתחות
שמיא לא יתעתד אנש קדמך עד
25 דתשיצי יתהון: צלמי טעותהון
תוקדון בנורא לא תחמיד כספא
ודהבא עליהון ותסב לך דלמא
תתקל ביה ארי מרחק קדם יי
26 אלהך הוא: ולא תעיל דמרחק
לביתך ותהי חרמא כותיה שקצא
תשקצניה ורחקא תרחקניה ארי
חרמא הוא: ח
1 כל תפקידתא די אנא מפקד לך
יומא דין תטרון למעבד בדיל
דתיחון ותסגון ותיעלון ותירתון
ית ארעא די קיים יי לאבהתכון:

TARGUM ONKELOS.

16 Et consumes omnes populos
quos Dñs De⁹ tuus tradet tibi;
non parcet eis oculus tuus:
neq; servies idolis eorum; quia
17 in scandalum erunt tibi. Si
dixeris in corde tuo; Plures
sunt populi isti quam ego: quo-
18 modo potero ejicere eos? Ne
timeas eos: Recordans recor-
daberis quæ fecit Dñs Deus
tuus Pharaoni, & omnibus
19 Ægyptiis. Mirabilia grandia
quæ viderunt oculi tui, & si-
gna & portenta, & manû for-
tem, & brachiû excelsum, quo
eduxit te Dñs Deus tuus: sic
faciet Dñs Deus tuus cunctis
populis, à facie quorum tu me-
20 tuis. Insuper & vespam mittet
Dñs Deus tuus in eos: donec
pereant, qui remanserint, &
qui absconditi fuerint à facie
21 tuâ. Ne formides à facie eo-
rum: quoniam majestas Dñi
Dei tui habitat in medio tui,
qui est Deus magnus & terri-
22 bilis. Et ejiciet Dñs Deus
tuus populos istos à facie tuâ
paulatim: Non poteris con-
sumere eos citò, ne fortè mul-
tiplicentur contra te bestiæ
23 agri. Et tradet eos Dñs Deus
tuus in conspectu tuo: & con-
turbabit eos conturbatione
magna, donec consumantur.
24 Et tradet reges eorum in ma-
nu tuâ; & perdes nomen eo-
rum sub cœlo: non stabit vir
coram te, donec consumas il-
25 los. Simulachra idolorum eo-
rum comburetis igni: non
concupisces aurû & argentum
quod est super ea, nec assumes
tibi; ne fortè offendas in eo,
quia abominatio est corâ Dño
26 Deo tuo. Ne inferas quod
abominabile est in domum tu-
am; ne sis anathema, sicut il-
lud est: sed detestatione de-
testaberis illud, & abomina-
tione abominaberis illud, quia
anathema est.

CAP. VIII.

1 OMne mandatum quod ego
præcipio tibi hodie, custodie-
tis ad faciendum: ut vivatis
& multiplicemini, & ingredi-
amini & possideatis terram, pro qua juravit Dominus patribus vestris.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

16–26, 1 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

16–26, 1 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Devorabisque omnes populos 16
quos Dominus Deus tuus de-
dit tibi: Non parcet oculus tu-
us iis, neque servies diis eo-
rum; quoniam hoc est tibi la-
queus. Cùm dixeris in corde 17
tuo, Numerosiores sunt me
gentes istæ, quomodo potero e-
as expellere? Ne timeas eas; 18
recordando recordaberis quæ
fecit Dominus Deus tu⁹ Pha-
raoni, & omnibus Ægyptiis:
Tentationes magnas quas vi- 19
derunt oculi tui, signa, et pro-
digia, & manum fortem, &
brachium extentum quibus
eduxit te Dominus Deus tu⁹:
Sic faciet Domin⁹ Deus tuus
omnibus populis à quorũ fa-
cie tibi times. Crabrones etiã 20
mittet Dominus Deus tuus in
eos, donec pereant residui, qui-
que absconsi fuerint à con-
spectu tuo. Non formidabis à 21
facie eorum, quoniam Domi-
nus Deus tu⁹ est in medio tui,
Deus magnus, & terribilis.
Delebitq; Dominus Deus tuus 22
gentes istas à facie tua, pau-
latim paulatim: non poteris e-
as statim consumere, ne mul-
tiplicetur contra te fera agri.
Dabit quoque illas Dominus 23
Deus tuus ante faciẽ tuã, &
conteret eas contritione ma-
gnâ, donec exterminaverit e-
as. Tradet etiã reges eorum in 24
manum tuã, delebisq; nomen
eorũ de sub cælo: non subsistet
vir ante faciẽ tuã donec ex-
terminaveris eos. Sculptilia 25
deorum eorum combures i-
gne: non concupisces argentũ
& aurum quod est super ea,
neq; capies tibi, ne per hoc il-
laquearis: quoniã abominatio
Domini Dei tui hoc est, ut nõ 26
introducas abominationem in
domum tuã, neve sis anathe-
ma sicut illud: execrando
execraberis illud, & (a) abo-
minando abominaberis illud,
quoniam est anathema.

CAP. VIII.

OMne mandatum quòd 1
hodiè præcipio tibi soli-
citi eritis facere, ut vivatis, et
multiplicemini, & veniatis,
& possideatis terram de qua
juravit Dominus patribus
vestris.

VER. SAM. (a) rejiciendo rejicies

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * فتفني جميع الشعوب التي يسلمهم في يديك الله ربك * ولا تشفق عليهم * ولا تعبد معبوداتهم
17 فيكونوا لك وقعا * فان قلت في نفسك * هاؤلاء الامم اكثر مني * فكيف اطيق ان افرصهم *
18 19 * لا تخفهم * بل تذكر ما صنع الله ربك بفرعون وسائر المصريين * الاعلام العظيمة التي راتها
عيناك والايات والبراهين واليد الشديدة والذراع الممدودة كما اخرجك الله ربك * كذا يصنع
20 بجميع الامم التي تخافها * ويبعث بالعاهة فيهم حتى يبيد الباقين والمستترين من بين يديك *
21 22 * فلا ترهبهم * لان نور الله ربك معك القادر العظيم المخوف * وهو يطحطح اولئك الامم من
بين يديك قليلا قليلا * اذ لا يجوز ان يفنيهم سريعا * كيلا يكثر عليك وحش الصحراء *
23 24 * واذا اسلمهم الله ربك بيدك واهامهم اهامة كبيرة الى ان يبيدوا * واسلم ملوكهم بين
يديك * فابد اسمهم من تحت السماء * فان انسانا لا يقف بين يديك الى ان تفنيهم * واحرقوا
25 تماثيل معبوداتهم بالنار * ولا تتمن شيئا من الفضة والذهب الذي عليها فتاخذه لك لئلا توهق
26 به * فانها كريهة الله ربك * ولا تدخل ما يكرهه الى بيتك * فتصير مثلها مثله * بل رجسه
ترجسا * واكرهه كراهة * اذ هو مبسل *

* الفصل الثامن *

1 * وجميع الوصايا التي امرك بها اليوم * فاحفظوها واعملوا بها لكي تحيوا وتكثروا وتدخلوا
وترثوا البلد الذي اقسم الله عليه لابائكم *

Et exterminabis omnes populos quos tra- 16
det in manum tuam Deus Dominus tuus.
Ne igitur clementiâ utaris in eos, & ne
servias diis eorum, ut sint tibi laqueo.
Quòd si dixeris in temetipso, Gentes istæ 17
plures sunt quàm ego, quomodo ergò pote-
ro excindere eas? Ne timeas illas, sed 18
recordare eorum quæ fecit Deus Domin⁹
tuus in Pharaonem, et cunctos Ægyptios;
Signorum maximorum quæ viderunt o- 19
culi tui, & portentorum atque prodigio-
rum, et manûs potentis, et brachii exerti.
Quemadmodum eduxit te Deus Domin⁹
tuus, ita faciet omnibus gentibus quas ti-
mes. Et mittet calamitatem in eos, donec 20
perdat residuos, & latitantes à conspectu
tuo. Ne igitur formides eos, quia lumen 21
Dei Domini tui potentis, maximi, et terri-
bilis tecum est. Et ipse disperdet gentes 22
illas à conspectu tuo paulatim, cùm non
sit consentaneũ ut subitò consumat eas, ut
ne multiplicetur adversùm te bestia cam-
pi. Cùmque tradiderit eas Deus Domin⁹ 23
tuus in manum tuam, & disperserit eas
dispersione magnâ, ita ut planè confici-
antur, Et tradiderit reges earum inter 24
manus tuas; perde nomen earum de sub
cœlo: nemo enim stabit ante te donec ex-
terminaveris eas. Et comburite sculpti- 25
lia deorum ipsarum igne: & ne cupias
quicquam ex argento & auro quæ super
ipsis fuerint ut tollas tibi, ut ne impingas
in eo, quoniam abominanda res est apud
Dominum Deum tuum. Ne ergò inferas 26
quod execratur in domum tuam, ne fias
perditus ut ipsum, sed contaminatione
contamina illud, & horrens horre ab eo,
cùm ipsum sit perditum.

CAP. VIII.

ET omnia mandata quæ præcipio vobis 1
hodiè, custodite & facite, ut vivatis,
et multiplicemini, atque ingrediamini, &
possideatis regionem pro qua juravit Deus
patribus vestris.

ספר אלה הדברים : ח

tuꝰ Deꝰ Dominus te fecit ambulare qua viæ omnis recordaberis Et
2 וזכרת את־כל־הדרך אשר הוליכך יהוה אלהיך
,te tentandum ad ,te affligendum ad ,deserto in annis quadraginta jam
זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך
an ,ejus præcepta custodires utrum ,tuo corde in quæ sciendum ad
לדעת את־אשר בלבבך התשמר מצותו אם־
quod ,Man te fecit comedere & ,te fecit esurire & ,te afflixit Et .non
3 לא: ויענך וירעבך ויאכלך את־המן אשר
quòd te faceret cognoscere ut ,tui patres cognoverunt nec ,cognovisti non
לא־ידעת ולא ידעון אבתיך למען הודיעך כי
egressione omni super quin ,homo vivet ipso solo pane super non
לא על־הלחם לבדו יחיה האדם כי על־כל־מוצא
veteravit non tuum Vestimentum .homo vivet Domini oris
4 פי־יהוה יחיה האדם: שמלתך לא בלתה
scies Et .annis quadraginta jam ,tumuit non tuus pes & ,te desuper
5 מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה: וידעת
Dominus ,suum filium vir erudiret quemadmodum quod ,tuo corde cum
עם־לבבך כי כאשר ייסר איש את־בנו יהוה
,tui Dei Domini præcepta custodies Et .te corripit tuus Deus
6 אלהיך מיסרך: ושמרת את־מצות יהוה אלהיך
tuus Deus Dominus Quia .eum timendum ad & ,ejus viis in ambulandum ad
7 ללכת בדרכיו וליראה אתו: כי יהוה אלהיך
,fontium ,aquarum torrentium terram ;bonam terram in te introducit
מביאך אל־ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת
,hordei & ,tritici Terram .monte in & ,valle in egredientium voraginum &
8 ותהמת יצאים בבקעה ובהר: ארץ חטה ושערה
Terram .mellis & ,olei olivæ terram :malogranati & ,ficus & ,vitis &
9 וגפן ותאנה ורמון ארץ־זית שמן ודבש: ארץ
:ea in omni carebis nec ,panem ea in comedes paupertate in non qua
אשר לא במסכנת תאכל־בה לחם לא־תחסר כל בה
æs excides ejus montibus de & ,ferrum ejus lapides cujus terram
ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת:
super ,tuo Deo Domino benedices & ,saturaberis & ,comedes Et
10 ואכלת ושבעת וברכת את־יהוה אלהיך על־
obliviscaris fortè ne ,tibi Observare .tibi dedit quam bonam terram
11 הארץ הטבה אשר נתן־לך: השמר לך פן־תשכח
,ejus judicia & ,ejus præcepta custodiendum non ad ,tui Dei Domini
את־יהוה אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו
,comedas fortè Ne .hodie tibi præcipio ego quæ ,ejus statuta &
12 וחקתיו אשר אנכי מצוך היום: פן־תאכל
,sunt bis Et .habites & ,ædifices bonas domos & ,satureris &
13 ושבעת ובתים טבים תבנה וישבת: ובקרך
omne & ;tibi multiplicetur aurum & ,argentum & ;multiplicentur tua ovis &
וצאנך ירבין וכסף וזהב ירבה־לך וכל
Domini obliviscaris & ,tuū cor elevetur Et .multiplicetur ,tibi quod
14 אשר־לך ירבה: ורם לבבך ושכחת את־יהוה
te ire Faciensis .servorum domo è ,Ægypti terra è te educentis ,tui Dei
15 אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים: המוליכך
,loci siticulosi & ,scorpiōis & ,adurētis serpētis ,terribili & ,magno deserto in
במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון
.silicis petra è aquas tibi educentis :aquæ non quo
אשר אין־מים המוציא לך מים מצור החלמיש:

Versio VUL. LAT.

2 Et recordaberis cuncti itine-
ris, per quod adduxit te Dñs
Deꝰ tuus quadraginta annis p
desertum, ut affligeret te,atq;
tentaret, & nota fierent quæ
in tuo animo versabátur,utrū
custodires mandata illius, an
3 non. Afflixit te penuriâ,& de-
dit tibi cibum Manna, quod
ignorabas tu & patres tui: ut
ostenderet tibi, Quòd non in
solo pane vivat homo, sed in
omni verbo quod egreditur
4 de ore Dei. Vestimentū tuum,
quo operiebaris, nequaquàm
vetustate defecit, & pes tuus
non est subtritus, en quadra-
5 gesimus annus est. Ut recogites
in corde tuo, quia sicut erudit
filium suū homo, sic Dñs Deꝰ
6 tuus erudivit te, Ut custodias
mandata Dñi Dei tui, & am-
bules in viis ejꝰ, et timeas eū.
7 Dominꝰ enim Deꝰ tuus intro-
ducet te in terram bonam,ter-
ram rivorū aquarúmq; et fon-
tium:in cujꝰ campis et monti-
bus erumpunt fluviorū abyssi:
8 Terram frumenti, hordei, ac
vinearum, in qua ficus,et ma-
logranata,et oliveta nascūtur:
9 terrā olei ac mellis. Ubi absq;
ulla penuria comedes panem
tuū,& rerū omniū abundātiā
perfruéris:cujus lapides ferrū
sunt,& de montibus ejus æris
10 metalla fodiuntur. Ut cùm cō-
ederis, & satiatus fueris, be-
nedicas Domino Deo tuo pro
terra optima, quā dedit tibi.
11 Observa,et cave,nequādo ob-
liviscaris Domini Dei tui, &
negligas mādata ejꝰ atq; judi-
cia & ceremonias, quas ego
12 præcipio tibi hodié: Ne post-
quā cōederis & satiatꝰ fueris,
domos pulchras ædificaveris,
13 & habitaveris in eis, Habue-
risq; armēta boū, et oviū gre-
ges,argēti et auri cūctarúmq;
14 rerū copiā, Elevetur cor tuū,
& non reminiscaris Domini
Dei tui, qui eduxit te de terra
Ægypti, de domo servitutis.
15 Et ductor tuꝰ fuit in solitudi-
ne magna atq; terribili,in qua
erat serpens flatu adurens,&
scorpio ac dipsas, & nullæ
omnino aquæ: qui eduxit ri-
vos de petra durissima,

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, ἣν ἤγαγέ σε κύ-
ριος ὁ θεός σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, (γ) ὅπως ἂν
κακώσῃ σε καὶ πειράσῃ σε, καὶ διαγνωσθῇ τὰ
ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς
3 αὐτοῦ ἢ οὔ. Καὶ ἐκάκωσέ σε, καὶ ἐλιμαγχόνησέ
σε, καὶ ἐψώμισέ σε τὸ μάννα, ὃ οὐκ ᾔδεισαν οἱ
πατέρες σου· ἵνα ἀναγγείλῃ σοι, Ὅτι οὐκ ἐπ'
ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ
παντὶ (δ) ῥήματι τῷ ἐκπορευομένῳ διὰ στό-
4 ματος θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. Τὰ ἱμάτιά
(ε) σου οὐκ ἐπαλαιώθη ἀπὸ σοῦ, τὰ ὑποδήματά
σου οὐ κατετρίβη ἀπὸ σοῦ· οἱ πόδες σου οὐκ ἐτυ-
5 λώθησαν, ἰδοὺ (ζ) τεσσαράκοντα ἔτη. Καὶ γνώσῃ
τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὡς εἴ τις ἄνθρωπος παι-
δεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, (η) οὕτω κύριος ὁ θεός σου
6 παιδεύσει σε. Καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ σου, πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ
7 φοβεῖσθαι αὐτόν. Ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσά-
ξει σε (θ) εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν, οὗ χεί-
μαρροι ὑδάτων, καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευ-
8 όμεναι (ι) διὰ τῶν πεδίων καὶ διὰ τῶν ὀρέων. Γῆ
πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαῖ, ῥοαί·
9 γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος. Γῆ ἐφ' ἧς οὐ
μετὰ πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ
ἐνδεηθήσῃ (κ) ἐπ' αὐτῆς οὐδέν· γῆ
ἧς οἱ (λ) λίθοι σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῆς
10 μεταλλεύσεις χαλκόν. Καὶ φαγῇ καὶ ἐμπλη-
σθήσῃ, καὶ εὐλογήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐπὶ
11 τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς (μ) δέδωκέ σοι. Πρόσε-
χε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, (ν)
τοῦ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ
κρίματα καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ
12 ἐντέλλομαί σοι σήμερον. Μὴ φαγὼν καὶ (ξ)
ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας καλὰς (ο) οἰκοδομήσας
13 καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς, Καὶ τῶν βοῶν σου καὶ
τῶν προβάτων σου πληθυνθέντων σοι, ἀργυρίου
καὶ χρυσίου πληθυνθέντος σοι, καὶ πάντων ὅ-
14 σων σοι ἔσται πληθυνθέντων σοι, Ὑψωθῇς
τῇ (π) καρδίᾳ, καὶ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴ-
15 κου δουλείας· Τοῦ ἀγαγόντος σε διὰ τῆς ἐρήμου τῆς
μεγάλης καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης, οὗ ὄφις
δάκνων, καὶ σκορπίος, καὶ δίψα, οὗ οὐκ ἦν
ὕδωρ· τοῦ ἐξαγαγόντος σοι ἐκ πέτρας ἀ-
κροτόμου πηγὴν ὕδατος·

Et recordaberis omnem viam, 2
quâ duxit te Dominus Deus (a)
tuus in deserto, ut affligeret te,
& tentaret te,& cognita (b) fie-
rent, quæ in corde tuo sunt,si ob-
servabis mandata ejus, an non.
Et afflixit te,& esurire te fecit, 3
& cibavit te Manna, quod non
noverant patres tui: ut indicaret
tibi, Quia non in pane solo vivit
homo : sed de omni verbo quod
procedit per os Dei, vivet homo.
Vestes tuæ (c) non inveterave- 4
rūt à te, & soleæ tuæ non sunt
extritæ à te : pedes tui non oc-
calluerunt, ecce quadraginta an-
ni. Et cognosces corde tuo, quia, 5
sicut si quis homo erudiat filium
suum, ita Dominus Deus tuus
erudiet te. Et custodies manda- 6
ta Domini Dei tui, ambulare in
viis ejus, & timere eum. Domi- 7
nus enim Deus tuus inducet te
in terram bonam, & multam :
ubi torrentes aquarum,& fontes
abyssorum procedentes per cam-
pos, & per montes. Terra tritici, 8
& hordei, vites, ficus, mala pu-
nica: terra olivæ olei, & mellis.
Terra, super quam non cum in- 9
opia comedes panem tuum, &
non egebis super eam quoquam:
terra, cujus lapides ferrum, &
de montibus ejus effodies æs. Et 10
comedes, & saturaberis, & be-
nedices Dominum Deum tuum
super terram bonam,quam dedit
tibi. Attende tibi, ne obliviscα- 11
ris Domini Dei tui, ad non cu-
stodiendum mandata ejus, &
judicia, & justificationes ejus ;
quascunq; ego præcipio tibi ho-
die. Ne, cùm comederis, et satu- 12
ratus fueris,et domos bonas ædi-
ficaveris,et habitaveris in eis, Et 13
bobus tuis, et ovibus tuis multi-
plicatis tibi ; argento et auro
multiplicato tibi;et omnibꝰ quæ-
cūq; tibi erūt, multiplicatis tibi,
Exaltēris corde, & obliviscaris 14
Domini Dei tui: qui eduxit te de
terra Ægypti, è domo servitutis:
Qui duxit te per desertum illud 15
magnum, & horribile : ubi ser-
pens mordens, & scorpio, &
dipsas, ubi non erat aqua : qui eduxit tibi de petra durissima fontem aquæ.

MS.A. (γ) ὅπως κακώσῃ (δ) ῥήματι ἐκπορευομένῳ (ε) σου οὐ κα-
τετρίβη ἀπὸ σοῦ· οἱ πόδες σου οὐκ (ζ) τεσσεράκοντα (η) ἔτος (θ)
εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν (ι) διὰ τῶν ὀρέων καὶ διὰ τῶν πεδίων.
(κ) οὐδὲν ἐπ' αὐτῆς (λ) λίθοι αὐτῆς σίδηρος, (μ) ἔδωκεν
(ν) τοῦ φυλάξαι αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς, καὶ τὰ (ξ) ἐμπλησθῇς (ο) οἰ-
κοδομήσῃς (π) καρδίᾳ σου, καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et recordabimini cuncti itineris per quod 2
duxit vos Dñs Deus vester,en quadraginta an-
nis per desertum,ut humiliaret vos,& proba-
ret vos, ac sciret quid esset in corde vestro,
num servaretis præcepta ejus,an non. Et hu- 3
miliavit te, & afflixit te fami, & cibavit te
Manna quod nec tu novisti,nec patres tui no-
verunt,ut ostenderet tibi, Quòd non in pane
tantùm vivit homo,sed in omni re quam pro-
fert os Dñi vivit homo. Vestimenta tua non 4
sunt attrita super te,& pedes tui non sunt nu-
dati,en quadraginta annis. Et scires in corde 5
tuo quòd quemadmodū erudit vir filiū suum,
ita erudit te Dñs Deus tuus. Serva mandata 6
Domini Dei tui, & ambula in viis ejꝰ, et time
ab eo. Nam Dominus Deꝰ tuus introducet te 7
in terram bonā, terram in qua sunt rivi aqua-
rum,& fontes abyssorū erumpentes in plani-
tiebus & montibus : Terrā frumenti,& hor- 8
dei,& vitium,& ficuum,& malogranatorum:
terrā olearum,& olei,& mellis *feracem*: Ter- 9
rā in qua absque penuria comedes panem, et
in qua nihil tibi deerit : terram cujus lapides
sunt ferrum,& cujus è montibus æs excindes.
Et comedes,& saturaberis, & benedices Do- 10
mino Deo tuo in terra bona quam daturus est
tibi. Cave tibi ne fortè obliviscaris Domi- 11
ni Dei tui,sed custodi præcepta ejus, judicia,
& leges ejus quas hodiè tibi ego præcipio.
Ut ne postquam comederis & saturatꝰ fueris, 12
& domos pulchras extruxeris & habitaveris,
Et pecora tua bovésque tui multiplicati fue- 13
rint, et argentum et aurum tibi creverit,
et quicquid habes auctum fuerit : Extollatur 14
cor tuum,et obliviscaris Domini Dei tui qui
eduxit te de terra Ægypti, de domo servitu-
tis, Et duxit te per desertum vastum et hor- 15
rendum,ubi sunt serpentes immanes,et scor-
piones : et in locis sitibundis ubi non erat
aqua, eduxit tibi aquam de petra silicis :

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

2 ותדכר ית כל אורחא די דברך יי
אלהך דנן ארבעין שנין במדברא
בדיל לעניותך לנסיותך למדע ית
די בלבך התטר פקודוהי אם לא:
3 ועניך ואכפנך ואוכלך ית מנא
די לא ידעתא ולא ידעו אבהתך
בדיל להודעותך ארי לא על לחמא
בלחודוהי מתקים אנשא ארי על
כל אפקות מימרא מן קדם יי יחי
4 אנשא: כסותך לא בליאת מעלך
ומסנך לא יחיפו דנן ארבעין שנין:
5 ותידע עם לבך ארי כמא די מליף
גברא לבריה יי אלהך מליף לך:
6 ותטר ית פקודיא דיי אלהך למהך
באורחן דתקנן קדמוהי ולמדחל
7 יתיה: ארי יי אלהך מעלך לארעא
טבתא ארעא נגדא נחלין דמין
מבועי עינון ותהומין נפקין בבקען
8 ובטורין: ארעא חטין וסערין וגופנין
ותאנין ורמונין ארעא דזיתהא
עבדין משחא והיא עבדא דבש:
9 ארעא די לא במסכינו תיכול בה
לחמא לא תחסר כל מדעם בה
ארעא די אבנהא ברזלא ומטורהא
10 תפסול נחשא: ותיכול ותסבע
ותברך ית יי אלהך על ארעא
11 טבתא די יהב לך: אסתמר לך
דלמא תתנשי ית דחלתא דיי
אלהך בדיל דלא למטר פקודוהי
ודינוהי וקימוהי די אנא מפקד לך
12 יומא דין: דלמא תיכול ותשבע
13 ובתין שפירין תבני ותתיב: ותורך
וענך יסגון לך וכספא ודהבא יסגי
14 לך וכל די לך יסגי: וירים לבך
ותתנשי ית דחלתא דיי אלהך די
אפקך מארעא דמצרים מבית
15 עבדותא: דדברך במדברא רבא ודחילא אתר דחיון קלן ועקרבין
ובית צחונא אתר דלית מיא דאפיק לך מיא מטינרא תקיפא:

Targum ONKELOS.

2 Et recordaberis cŭcti itineris
quo duxit te Dñs De⁹ tu⁹ istis
quadraginta annis in deserto:
ut affligeret te, et ut tĕtaret te,
et ut sciretur ꝙ erat in corde
tuo, utrŭ custodires præcepta
3 ej⁹ annō. Et afflixit te, et esurire
te fecit: et cŏedere te fecit mā-
na ꝙ nesciebas, et nesciebant
patres tui : ut ostĕderet tibi,
quia nō in pane solo vivit ho-
mo, sed in omni ꝙ egreditur à
4 verbo Dñi vivit homo. Vesti-
mĕtŭ tuŭ nō inveteravit in te,
et calceamĕta tua nō sŭt attri-
5 ta, istis quadraginta annis. Et
scies in corde tuo, quia sicut
erudit vir filiŭ suŭ, sic Dñs De⁹
6 tu⁹ erudit te. Et custodies præ-
cepta Dñi Dei tui: ut ambules
in viis quæ rectæ sunt corā eo,
7 et ut timeas eum. Quoniā Dñs
De⁹ tu⁹ introducet te in terrā
bonā: terrā fluentĕ torrentib⁹
aquarŭ, et fontib⁹ manātib⁹ ex
abyssis, et egredientib⁹ in cā-
8 pis et in montib⁹. Terrā tritici
et ordei, et vitiŭ et ficuŭ, et ma-
logranatorŭ: terrā cuj⁹ olivæ
producŭt oleum, et ipsa fluit
9 melle. Terrā ubi absq; penuria
comedes panĕ, et nihil deficit
in ea: terrā cuj⁹ lapides ferrŭ
sunt, et de mōtib⁹ ej⁹ succides
10 æs. Et comedes et saturaberis:
et benedices Dño Deo tuo,
pro terra bona quā dedit tibi.
11 Cave tibi, ne obliviscaris ti-
moris Dñi Dei tui: ut non cu-
stodias præcepta ej⁹, et judicia
ejus et pacta ej⁹, quæ ego præ-
12 cipio tibi hodie. Ne fortè cŭ
comederis, et satiatus fueris:
et domos pulchras ædificave-
13 ris, et habitaveris in eis. Et bo-
ves tui et oves tuæ multiplica-
ti fuerint tibi, et argentum et
aurum multiplicatum fuerit ti-
bi: et omnia tua multiplicata
14 fuerint. Induretur cor tuŭ: &
obliviscaris timoris Dñi Dei
tui, qui eduxit te de terra Ægy-
15 pti de domo servitutis. Qui du-
xit te pdesertŭ magnŭ et terri-
bile, locŭ serpentŭ urentiŭ et
scorpionŭ; et locŭ sitis, ubi nō
est aqua: qui eduxit tibi aquam
de petrā durissimā.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Recordaberis etiā omnis iti- 2
neris per quod duxit te Do-
minus Deus tuus his quadra-
ginta annis in deserto, ut af-
fligeret te, ad tentandum te,
& cognosceret quid erat in
corde tuo, an observaturus
esses mandata ejus, necne. Id- 3
eo (a) afflixit te, & esurire
te fecit, & cibavit te Mannā
quod non cognoveras, neque
cognoverant patres tui, ut no-
tum tibi faceret, quòd non in
solo pane vivet homo, sed in
omni quod egreditur ex ore
Domini vivet homo. Vestis 4
tua non veteravit super te,
neque pes tuus intumuit his
quadraginta annis. Cogno- 5
visti quoq; in corde tuo quo-
niam sicut castigat vir filium
suum, Domin⁹ Deus tuus ca-
stigat te. Quapropter custo- 6
dies mandata Domini Dei tui,
ambulando in viis ejus, &
eum timendo. Nam Domin⁹ 7
Deus tu⁹ introducit te in ter-
ram bonam, & latam, terrā
torrentium aquarum, fonti-
um, et abyssorum erumpentiū
per valles et per montes: Ter- 8
ram frumenti, et hordei, vitis,
ficûs, & malogranati; terram
olivæ, olei, & mellis: Ter- 9
ram in qua cum penuria non
comedes panem; non deficiet
tibi quidquam in ea: Terram
cujus lapides sunt ferrum, &
de cujus montibus æs effodi-
tur. Manducabis igitur, & 10
saturaberis, & benedices Do-
minum Deum tuum (b) pro-
pter terram bonam quam de-
dit tibi. Cave tibi ne oblivi- 11
scaris Domini Dei tui non
custodiendo mandata ejus,
judicia ejus, & præcepta ejus
quæ ego præcipio tibi hodiè:
Ne fortè comedas, et sature- 12
ris, domósque speciosas ædi-
fices, & inhabites: Bovésque 13
tui, & pecudes tuæ multipli-
centur, argentum quoque &
aurum multiplicetur tibi, &
omnia quæ tua sunt multipli-
centur. Tum elevetur cor tu- 14
um, & obliviscaris Domini
Dei tui, qui te eduxit de ter-
ra Ægypti, de domo servo-
rum. Qui deduxit te per de- 15
sertum illud magnum et ter-
ribile, serpentis adurentis,
scorpionis, et dipsadis, in quo
non erant aquæ: qui eduxit ti-
bi aquas de petra durissima.

VER. SAM. (a) respondit tibi, (b) in medio terræ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * واذكر جميع الطريق اذ سيرك الله ربك في البر هذه اربعين سنة * ليتعبك ويمتحنك *
3 ويظهر للناس ما في قلبك اتحفظ وصاياه ام لا * واتعبك واجاعك فاطعمك المن الذي لم تعرفه
ولم يعرفه اباوك. لكي يعرفك انه ليس بالخبز وحده يحيا الانسان * بل على جميع قول الله يعيش
4 * وثيابك لم تبل عليك * ورجلك لم تحف في هذه الاربعين سنة * فاعلم في نفسك انه كما يودب
5
6 المرء ولده * الله ربك مودبك * فاحفظ وصاياه * وسر في طريقه * وخفه * فان الله ربك مدخلك الى
7 بلد جيد * بلد اودية ماء وعيون وغمور تتفجر في بقاعه وجباله * بلد حنطة * وشعير * وكرم
8 وتين * ورمان. بلد زيتون زيت * وعسل * بلد لا تاكل فيه طعامك بتقتير * لا يعوزك فيه شي
9 بلد من حجارته الحديد * ومن جباله النحاس * فاذا اكلت وشبعت * وبارك الله ربك على البلد الجيد
10 الذي اعطاكه * فاحذر ان تنسى الله * ولا تحفظ وصاياه * واحكامه * وشواهده التي امرك بها اليوم
11
12 * كي لا تاكل وتشبع * وتبني بيوتا حسانا فتسكنها * وبقرك وغنمك يكثران * وفضة وذهب يكثران
13 لك * وجميع مالك يكثر * فيرتفع قلبك * فتنسى الله ربك الذي اخرجك من بلد مصر من
14 بيت العبودية * المسلكك في البر الكبير المخوف * حيث الحيات المحرقة * والعقارب * وعطش
15 حيث ليس ماء * المخرج لك الماء من الصوان الصلد *

Et memento totius itineris quando duxit 2
te Deus Dominus tuus per solitudinē hisce
quadraginta annis, ut fatigaret te, et proba-
ret te, et manifestaret hominibus quid esset
in corde tuo, nū custodires præcepta ejus,
an non. Et labore ac fami te afflixit, cum 3
cibavit te Mannā quod ignorabas, nec no-
verant patres tui, ut notū tibi faceret, quòd
non ex pane solo vivit homo, sed ad omne
dictum Dei vivit. Et vestes tuæ non sunt 4
vetustate detritæ super te, et pes tuus non
est nudatus in his quadraginta annis. No- 5
veris ergò in temetipso quòd quemadmodū
castigat quis natum suum, Deus Dominus
tu⁹ te castigat. Itaq; custodi præcepta ejus, 6
et ambula in via ejus, eumque formida.
Quoniā Deus Dominus tuus introductur⁹ 7
est te in regionē bonā, regionē torrentium
aquarū, et fontium, et abyssorum erumpen-
tium è vallibus ejus et montibus ejus: Re- 8
gionem frumenti, & hordei, & vitium, &
ficuum, & malorum punicorum: regionem
olearum olei, et mellis: Regionem in qua nō 9
manducabis cibum tuum cum mensura, in
qua nullius rei indigebis: regionem de cu-
jus lapidibus ferrum, et de montibus ejus
æs elicitur. Cūm ergò manducaveris, & 10
satur factus fueris, & benedixerit Deus
Domin⁹ tu⁹ regioni optimæ quā tibi de-
dit; Cavè ne obliviscaris Deum, et non cu- 11
stodias mandata ejus, & judicia ejus, &
testimonia ejus quæ præcipio tibi hodie: Ut 12
ne comedas, & satureris, & ædifices do-
mos pulchras, easq; inhabites, Et boves o- 13
vesq; tuæ multiplicentur, et argentum at-
que aurum multiplicentur tibi, & omnia
bona tua multiplicentur, Et elevetur cor 14
tuum, atq; obliviscaris Dei Domini tui qui
eduxit te de regione Ægypti, de domo ser-
vitutis: Qui te duxit per solitudinē ma- 15
gnā et horribilē, in qua erant serpentes u-
rentes, et scorpiones, et sitis, ubi non erat a-
qua: qui elicuit tibi aquā è silice durissimo.

ספר אלה הדברים : ט

te affligendi causa, tui patres noverunt nõ quod, deserto in man te Cibavit
16 המאכלך מן במדבר אשר לא־ידעון אבתיך למען ענתך
: tuo corde in dices Et . tuo novissimo in tibi benefaciendũ ad, te tentãdi causa &
17 ולמען נסתך להיטבך באחריתך: ואמרת בלבבך
: istam virtutem mihi fecit meæ manus firmitudo &, mea Potentia
כחי ועצם ידי עשה לי את־החיל הזה:
faciendum ad, potẽtiã tibi dans ipse quia, tui Dei Domini recordaberis Et
18 וזכרת את־יהוה אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות
tuis patribus juravit quod, suum pactum statuendum ad, virtutem
חיל למען הקים את־בריתו אשר־נשבע לאבתיך
Domini fueris oblitus oblivis cendo si, erit Et . hanc diem secundũ
19 כיום הזה: והיה אם־שכח תשכח את־יהוה
, eis servieris &, alienos Deos post ambulaveris &, tui Dei
אלהיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם
. peribitis pereundo quod, hodie vos in testificatus sum : eis te incurvaveris &
והשתחוית להם העדתי בכם היום כי אבד תאבדון:
; peribitis sic, vestris faciebus à perdit Dominus quas gentes Sicut
20 כגוים אשר יהוה מאביד מפניכם כן תאבדון
. vestri Dei Domini voce in audieritis non quod eo
עקב לא תשמעון בקול יהוה אלהיכם:

CAP. IX. ט

possidẽdũ ad, ingrediendũ ad, Jarden hodie transiens Tu : Israel Audi
1 שמע ישראל אתה עבר היום את־הירדן לבא לרשת
. cælos in munitas &, magnas urbes, te præ ossibus firmas &, magnas gentes
גוים גדלים ועצמים ממך ערים גדלת ובצרת בשמים:
tu &, nôsti tu quos, Hanachim filios, excelsum & magnũ Populũ
2 עם־גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה
Dominus quòd hodie scies Et ? Hanach filiorum facies ad stabit Quis : audisti
3 שמעת מי יתיצב לפני בני ענק: וידעת היום כי יהוה
, eos disperdet ipse : comedens ignis, tuas facies ad transiens ipse, tuus Deus
אלהיך הוא העבר לפניך אש אכלה הוא ישמידם
, citò eos perdes &, eos expelles & : tuas facies ad eos humiliabit ipse &
והוא יכניעם לפניך והורשתם והאבדתם מהר
expellendo in, tuo corde in dicas Ne . tibi Dominus est locutus quẽadmodũ
4 כאשר דבר יהוה לך: אל־תאמר בלבבך בהדף
me introduxit mea justitia In : dicendo, tuis faciebus à eos tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני
, istarum gentium impietate in & : istam terram possidendum ad, Dominus
יהוה לרשת את־הארץ הזאת וברשעת הגוים האלה
tui cordis rectitudine in &, tua justitia in Non . tua facie à eas expellens Dominus
5 יהוה מורישם מפניך: לא בצדקתך ובישר לבבך
istarum gentium impietate in quia : earũ terram possidendũ ad veniens tu
אתה בא לרשת את־ארצם כי ברשעת הגוים האלה
, verbum stabiliendi causa &, tua facie à eas expellens tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך מורישם מפניך ולמען הקים את־הדבר
. Jahacob &, Ischac, Abraham, tuis patribus Dominus juravit quod
אשר נשבע יהוה לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב:
tibi dans tuus Deus Dominus tua justitia in non quod scies Et
6 וידעת כי לא בצדקתך יהוה אלהיך נתן לך את־
. tu cervice durus populus quia : eã possidendũ ad, istam bonam terram
הארץ הטובה הזאת לרשתה כי עם־קשה־ערף אתה:

Versio VULG. LAT.

16 Et cibavit te Manna in soli-
tudine, quod nesciérũt patres
tui. Et postquã afflixit ac pro-
bavit, ad extremũ misertus est
17 tui, Nè diceres in corde tuo,
Fortitudo mea, et robur manus
meæ, hæc mihi omnia præsti-
18 terũt. Sed recorderis Dñi Dei
tui, quòd ipse vires tibi præ-
buerit, ut impleret pactũ suũ,
super quo juravit patribus tuis,
19 sicut præsens indicat dies. Sin
autẽ oblitus Domini Dei tui,
secutus fueris deos alienos, co-
luerisq; illos & adoraveris:
ecce nunc prædico tibi, quòd
20 omnino dispereas. Sicut gen-
tes, quas delevit Dñs in introi-
tu tuo, ita & vos peribitis, si
inobedientes fueritis voci
Domini Dei vestri.

CAP. IX.

1 Audi Israel: Tu transgredi-
eris hodie Jordanẽ, ut posside-
as nationes maximas et forti-
ores te, civitates ingentes &
2 ad cœlũ usq; muratas, Popu-
lũ magnũ atq; sublimẽ, filios
Enacim, quos ipse vidisti, &
audisti, quibus nullus potest ex
3 adverso resistere. Scies ergo
hodie, quòd Dns Deus tuus ipse
transibit ante te, ignis devo-
rans atq; consumens, qui con-
terat eos et deleat atq; disper-
dat ante faciẽ tuam velociter,
4 sicut locutus est tibi. Ne dicas
in corde tuo, cùm deleverit e-
os Dominus Deus tuus in con-
spectu tuo; Propter justitiam
meã introduxit me Dominus
ut terrã hanc possidére, cùm
propter impietates suas istæ
5 deletæ sint nationes. Neq; e-
nim propter justitias tuas, &
æquitatem cordis tui, ingre-
dieris ut possideas terras ea-
rũ: sed quia illæ egerunt im-
piè, introeunte te, deletæ sũt:
& ut compleret verbũ suum
Dominus, quod sub juramen-
to pollicitus est patribus tuis,
6 Abraham, Isaac, et Jacob. Sci-
to ergo, quòd non propter ju-
stitias tuas Dñs Deus tuus dede-
rit tibi terrã hanc optimã in
possessionem, cùm durissimæ
cervicis sis populus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

16 Τοῦ ψωμίσαντός σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ,
(ρ) ὃ οὐκ ᾔδεις σὺ, καὶ οὐκ ᾔδεισαν οἱ πατέρες σου,
ἵνα κακώσῃ σε, (σ) καὶ ἐκπειράσῃ σε, καὶ εὖ σε
17 ποιήσῃ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν σου. Μὴ εἴπῃς
ἐν τῇ καρδίᾳ σου, Ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ κράτος
τῆς χειρός μου ἐποίησέ μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγά-
18 λην ταύτην. Καὶ μνησθήσῃ κυρίου τοῦ Θεοῦ σου,
ὅτι αὐτός σοι δίδωσιν ἰσχὺν τοῦ ποιῆσαι (τ)
δύναμιν, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν (υ)
ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου ὡς σήμερον.
19 Καὶ ἔσται ἐὰν λήθῃ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ Θεοῦ σου,
καὶ πορευθῇς ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ λατρεύσῃς
αὐτοῖς, καὶ προσκυνήσῃς αὐτοῖς, διαμαρτύρο-
μαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι
20 ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε. Καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη
ὅσα (φ) κύριος ὁ Θεὸς ἀπολλύει πρὸ προσώπου
ὑμῶν, οὕτως ἀπολεῖσθε, ἀνθ' ὧν οὐκ ἠκούσατε τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν.

Qui cibavit te in deserto, Mãna, 16
quod non noveras tu, neq; nove-
rant patres tui: ut affligeret te, &
tentaret te, et bene tibi faceret in
novissimis diebus tuis. Nè dixeris 17
in corde tuo, Fortitudo mea, &
robur manus meæ fecit mihi vir-
tutẽ magnã hanc. Et recordabe- 18
ris Domini Dei tui, quia ipse tibi
dat fortitudinẽ ad faciendã vir-
tutẽ; (d) et ut firmet testamentũ
suũ, quod juravit Dominus patribus
tuis usq; hodiè. Et erit, si oblivio-
ne oblitus fueris Domini Dei tui, et 19
ambulaveris post deos alios, &
servieris eis, et adoraveris eos; te-
stor vobis hodiè cœlũ, & terrã,
quia perditione perdemini. Sicut 20
et reliquæ gentes, quascunq; Do-
minus Deus perdit ante faciem ve-
strã, sic perdemini, pro eo quod nõ
audistis vocẽ Domini Dei vestri.

MS.A. (ρ) ὃ οὐκ ᾔδεισαν οἱ (σ) καὶ ἵνα ἐκπειράσῃ σε, εὖ σε ποιῆσαι ἐπ' ἐσχά-
τῳ σου. Καὶ μὴ εἴπῃς (τ) δύναμιν, ἵνα (υ) ὤμοσεν τοῖς (φ) κύριος ἀπολλύει

ΚΕΦ. Θ'.

1 Ἄκουε Ἰσραήλ· σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν
Ἰορδάνην εἰσελθεῖν (α) κληρονομῆσαι ἔθνη
μεγάλα καὶ ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς, πόλεις
2 μεγάλας καὶ τειχήρεις ἕως τοῦ οὐρανοῦ, Λαὸν
μέγαν καὶ πολὺν (β) καὶ εὐμήκη, υἱοὺς Ἐνακὶμ, οὓς
σὺ οἶσθα, (γ) καὶ σὺ ἀκήκοας. Τίς ἀντιστήσεται κατὰ
3 πρόσωπον υἱῶν Ἐνάκ; Καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι
κύριος ὁ Θεός σου οὗτος προπορεύσεται πρὸ
προσώπου σου· πῦρ καταναλίσκον ἐστίν. Οὗτος (δ)
ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς, καὶ οὗτος ἀποστρέψει αὐτοὺς (ε)
ἀπὸ προσώπου σου, (ζ) καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἐν τάχει,
4 καθάπερ εἶπέ σοι κύριος. Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ
καρδίᾳ σου ἐν τῷ ἐξαναλῶσαι κύριον τὸν Θεόν
σου τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ προσώπου σου, λέγων,
(η) Διὰ τὴν δικαιοσύνην μου εἰσήγαγέ με κύριος
κληρονομῆσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν (θ) ταύτην.
5 Οὐχὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου, οὐδὲ διὰ τὴν ὁσι-
ότητα τῆς καρδίας σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονο-
μῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν
ἐθνῶν τούτων, κύριος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ
προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην, ἣν ὤ-
μοσε κύριος τοῖς πατράσιν (ι) ἡμῶν τῷ Ἀ-
6 βραὰμ καὶ τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῷ Ἰακώβ. Καὶ (κ)
γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐχὶ διὰ τὰς δικαιοσύνας
σου κύριος ὁ (λ) Θεός σου δίδωσί σοι τὴν γῆν τὴν
ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆσαι, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλος εἶ.

CAP. IX.

Audi Israel: Tu transis hodiè 1
Jordanẽ, ut intres ad hæreditan-
dum gentes magnas, & fortiores
magis quã vos, civitates magnas,
et muratas usq; in cœlũ, Populũ 2
magnũ, et multũ, et procerũ, (a)
filios Enac, quos tu nôsti, & tu
audisti, quis resistet contra faciẽ
filiorũ Enac? Et cognosces hodiè, 3
quia Dominus Deus tuus, hic præcedet
ante faciẽ tuã: Ignis consumens
est. Hic exterminabit eos, & hic
avertet eos à facie tua: et perdet
eos velociter, sicut dixit tibi Do-
minus. Nè dicas in corde tuo, cũ 4
consumpserit Dominus Deus tuus gen-
tes istas ante faciẽ tuã, dicens;
Propter (b) justitiã meã induxit
me Dominus hæreditare terrã bonã
istã. Nõ propter justitiã tuã, neq; 5
propter sanctitatem cordis tui, tu
intrabis hæreditare terrã eorum;
sed propter impietatẽ gentiũ ista-
rũ Dominus exterminabit eos à fa-
cie tua: & ut firmet testamentũ,
quod juravit Dominus patribus no-
stris, Abraham, et Isaac, et Jacob.
Et scies hodiè, quia non propter 6
justitias tuas Dominus Deus tuus dat
tibi terram bonã istã hæreditare:
quoniã populus durà cervice es.

MS. A. καὶ κληρονομῆσαι (β) καὶ εὐμήκεις υἱοὺς (γ) καὶ ἀκήκοας, (δ)
ἐξολεθρεύσει (ε) πρὸ προσώπου (ζ) καὶ ἐξολεθρεύσει αὐτοὺς, καὶ ἀπολεῖ (η) Διὰ τὰς
δικαιοσύνας μου (θ) ταύτην. * Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων, κύριος
ἐξολεθρεύσει αὐτοὺς πρὸ προσώπου σου. Οὐχὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ διὰ τὴν
ὁσιότητα τῆς καρδίας σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀ-
νομίαν τῶν ἐθνῶν τούτων, κύριος ἐξολεθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ
(ι) ὑμῶν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. (κ) γνώσῃ, ὅτι οὐ διὰ (λ) Θεὸς δίδωσίν σοι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

Et cibavit te Mannâ in solitudine, quod non 16
cognoverunt patres tui, ut te humiliaret, te-
que probaret, ac demum bene tibi esset. Et 17
non dices in corde tuo, Potentiâ meâ & ro-
bore manuum mearum adeptus sum has opes.
Memor sis Domini Dei tui, quoniam ipse 18
dedit tibi virtutem ut acquireres opes, ut
servaret pactum suum quod juravit patribus
tuis, ut hodie experiris. Quòd si oblivisca- 19
ris Domini Dei tui, & abeas post deos alios,
& colas eos, & adores illos, testor vobis ho-
diè, vos certissimè perituros. Sicut gentes 20
quas perdidit Dominus à conspectu vestro, ita
vos peribitis, nisi obedieritis voci Domini
Dei vestri.

CAP. IX.

Audi Israel, tu transiturus es hodiè Jorda- 1
nem, ad eundum & vastandum populos ma-
jores & robustiores te, & urbes magnas ac
munitas & vallatas in cœlum usque: Popu- 2
lum magnum & procerum, filios gigantum
quos tu nôsti, tuq; audisti, neminem posse re-
sistere gigantibus. Et ut scias hodiè quòd Do- 3
minus sit Deus tuus, ipse præcedet te. Ignis est
ipse devorans, & ipse perdet eos, ipseque
conteret eos à conspectu tuo: & vastabis eos
& perdes eos subitò, prout dixit tibi Domi- 4
nus. Ne dicas in corde tuo, quum profliga-
verit eos Dominus Deus tuus à conspectu tuo,
Ob justitiam meam introduxit me Dominus ad
possidendã terrã istã; nam propter peccata
horum populorũ, perdet eos Dominus à con-
spectu tuo. Neque verò propter justitiam tu- 5
am & rectitudinem cordis tui ingrederis
ut possideas terram eorum; sed propter
peccata horum populorum consumit eos Do-
minus à conspectu tuo, & confirmet sermonẽ
quem juravit patribus tuis Abrahæ Isaaco &
Jacobo: Atque ut scias quòd non propter 6
justitiam tuam dat tibi Dominus terram istam
bonam possidendam, quum sis populus præ-
fractæ cervicis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

16 דאוכלך מנא במדברא דלא ידעו
אבהתך בדיל לענויתך ובדיל
לנסיותך לאוטבא לך בסופך:
17 ותימר בלבך חילי ותקוף ידי כנש
לי ית נכסיא האלין: 18 ותדכר ית
יי אלהך ארי הוא יהיב לך חילא
למקני נכסין בדיל לקימא ית
קימיה די קיים לאבהתך כיומא
הדין: 19 ויהי אם אתנשאה תתנשי
ית דחלתא דיי אלהך ותהך בתר
טעות עממיא ותפלחנון ותסגוד
להון אסהדית בכון יומא דין ארי
מיבד תיבדון: 20 כעממיא די יי מוביד
מן קדמיכון כן תיבדון חלף דלא
קבלתון במימרא דיי אלהכון:

ט

1 שמע ישראל את עבר יומא דין ית
ירדנא למיעל למירת עממין רברבין
ותקיפין מנך קרוין רברבן וכריכן עד
צית שמיא: 2 עם רב ותקיף בני גבריא
די את ידעת ואת שמעת מן יכול
למיקם קדם בני גבריא: 3 ותידע
יומא דין ארי יי אלהך הוא דעבר
קדמך מימריה אשא אכלא הוא
ישיצנון והוא יתברנון קדמך
ותתריכנון ותובדנון בפריע כמא
די מליל יי לך: 4 לא תימר בלבך
בדיתבר יי אלהך יתהון מן קדמך
למימר בזכותי אעלני יי למירת ית
ארעא הדא ובחובי עממיא האלין
יי מתריכהון מן קדמך: 5 לא בזכותך
ובקשיטות לבך את עליל למירת
ית ארעהון ארי בחובי עממיא
האלין יי אלהך מתריכהון מן
קדמך ובדיל לקימא ית פתגמא
די קיים יי לאבהתך לאברהם
ליצחק וליעקב: 6 ותידע ארי לא
בזכותך יי אלהך יהיב לך ית ארעא
טבתא הדא למירתה ארי עם קשי
קדל את:

16 Qui cibavit te manna in deserto, quod nescierunt patres tui, ut affligeret te, et ut tentaret te; ut benefaceret tibi in no-
17 vissimis tuis. Et si dixeris in corde tuo: Fortitudo mea & robur man⁹ meæ possidere me
18 fecerunt substantias istas. Recordaberis Dñi Dei tui; quoniam ipse dedit tibi fortitudinem ut acquireres substantiã: & ut firmaret pactũ suũ, quod juravit patrib⁹ tuis sicut in die
19 hac. Et erit, si oblivione oblit⁹ fueris timorem Dñi Dei tui, et ambulaveris post idola populorum, & servieris eis et adoraveris ea: contestor vobis hodie, quoniam perditione
20 peribitis. Sicut populi quos Dñs transtulit à facie vestrâ, sic peribitis: pro eo quod non obedistis verbo Dñi Dei vestri.

CAP. IX.

1 Audi Israel, tu transis hodie Jordané, ut ingrediaris et ejicias populos fortiores te: et possideas civitates magnas &
2 muratas usq; ad cœlũ. Populũ magnũ et forté, filios Gigantũ: tu enim nôsti & audisti, quod nullus potest resistere filiis Gigan-
3 tum. Et scies hodie, quia verbũ Dñi Dei tui quod transit corã te ignis consumens est; ipse consumet eos, et ipse conteret eos corã te: et ejicies eos & perdes eos citò, sicut locut⁹ est
4 tibi Dñs. Ne dicas in corde tuo, cũ contriverit Dñs De⁹ tu⁹ eos à facie tuâ, dicens: Propter justitiã meã introduxit me Dñs, ut possideré terram hanc: sed propter peccata populorũ istorum, ejiciet eos Dñs à facie
5 tua. Non propter justitiã tuã, neque propter rectitudinem cordis tui, tu ingredieris ad possidendam terram eorum: sed propter peccata populorum istorum Dominus Deus tuus ejiciet eos à facie tuâ; et ut confirmet verbum quod juravit Dominus patribus tuis,
6 Abraham, Isaac, & Jacob. Et scies, quoniam non propter justitiam tuam Dominus Deus tuus dabit tibi terram bonam hanc, ut possideas eam: quia tu es populus duræ cervicis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Qui cibavit te Mannâ in deserto quod non cognoverant patres tui, ut affligeret te, atq; ut tentaret te, ad benefaciendum tibi in novissimo tuo. 16
Neque dicas in corde tuo, Virtus mea, & (c) robur manuum mearum præstitit mihi 17
istas facultates. Sed reminiscaris Domini Dei tui, quòd ipse dederit tibi virtutem facultates parandi, ut etiã confirmet fœd⁹ suum quod juravit patribus tuis Abraham, Isaac, & Jacob, sicut hâc die. 18
Sin autẽ obliviscendo obliviscaris Domini Dei tui, & ambulaveris post deos alienos, servierisq; eis, & adoraveris eos, testor adversùm vos hodiè quòd pereundo peribitis. 19
Sicut gentes quas Dominus delevit à facie vestra, sic peribitis; propterea quod non obedivistis voci Domini Dei vestri. 20

CAP. IX.

Audi Israel, tu transis hodiè Jordanem ut venias ad possidendum gentes majores te, & robustiores; urbes magnas, & munitas usq; 1
in (a) cælos: Populum magnum, & procerũ, filios Enacim quos tu nôsti, túque audisti, Quis subsistet in conspe- 2
ctu filiorum Enac? Nôsti etiã hodiè quòd Dominus Deus tuus emittit ante te ignẽ consumentẽ: Ipse exterminabit eos, & ipse humiliabit eos in conspectu tuo; expellesq; eos, & perdes eos citò, quemadmodum locutus est tibi Dominus. 3
Ne loquaris in corde tuo, cùm expulerit Dominus De⁹ tuus eos à facie tua in hunc modum; Propter justitiã meã introduxit me Domin⁹ in possessionem terræ istius, et propter impietatẽ gentium istarum Dominus expellit eas à 4
facie tua. Non propter justitiam tuã, & rectitudinẽ cordis tui venis tu ut possideas terram eorum; nam propter impietatẽ gentium istarũ Domin⁹ expellit eas à facie tua, atque ut stabiliat verbũ quod juravit patribus tuis, Abra- 5
ham, Isaac, & Jacob. Nôsti quoque quòd non propter justitiam tuam Dominus Deus tuus dedit tibi terram hanc optimam ut illam possideas; nam populus es duræ cervicis. 6

VER. SAM. (c) os (a) altum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 17 * المطعمك المن في البر ما لم يعرفه اباوك ليعذبك وينجيك ويعوضك خيرا في اخرتك * ولا تقل
18 في قلبك ان قوتي وعظم قدرتي اكسبالي هذا اليسار * بل اذكر الله ربك فانه المعطيك قوة
19 تكتسب بها اليسار لكي يفي عهده الذي اقسم عليه لاباءك كيومنا هذا * فان نسيت الله
20 ربك وصبت فعبدت معبودات اخر وسجدت لها عرفتكم من اليوم انكم تبيدون * كالامم
التي الله مبيدها من بين ايديكم اذ لا تقبلون قول الله ربكم

الفصل التاسع

1 * واعلم يا اسرائيل انك جائز في هذه المدة الاردن لتدخل تحوز امما اكبر واعظم منك في قرى
2 كبيرة حصينة تدانى السماء * شعبا كبيرا رفيعا بني الجبابرة كما علمت وسمعت من يقوم بين
3 يدي الجبابرة * فاعلم من اليوم ان الله ربك هو جائز بين يديك كنار آكلة * هو يبيدهم
4 وهو يخزيهم بين يديك فتعرضهم وتبيدهم سريعا كما وعدك الله * ولا تقل في نفسك اذا دفعهم
الله من بين يديك بصلاحي ادخلني الله احوز هذا البلد وبظلم هاولاء الامم الله قارضهم من
5 بين يديك * فليس بصلاحك واستقامة قلبك فقط انت سائر لتحوز بلدهم لكن مع ظلم اولئك
الامم الله ربك قارضهم من بين يديك ولكي يفي بالقول الذي قاله لابراهيم واسحاق ويعقوب
6 * فيقين انه ليس بصلاحك الله ربك معطيك هذا البلد لتحوزه اذ انت شعب صعب الرقاب

Qui te aluit Mannâ in solitudine, quod ignoraverunt patres tui, ut vexaret te, & tentaret te, et rependeret tibi bonum in extrema tuis. 16
Ne dicas ergò in corde tuo quòd virtus mea & magnitudo potentiæ meæ acquisierint mihi has divitias. 17
Sed recordare Dei Domini tui, quia ipse est qui præstat tibi vires quib⁹ acquiras opulentiam, ad hoc ut persolvat fœd⁹ de quo juravit patrib⁹ tuis, ut hæc nostra dies. 18
At si oblit⁹ fueris Dei Domini tui, et abiens servieris diis alienis, et adoraveris eos, notũ vobis facio ab hac die, vos perituros. 19
Instar gentium quas Deus perditurus est à conspectu vestro, eò quòd non acquiescatis dicto Dei Domini vestri. 10

CAP. IX.

Et noveris ô Israil te trajecturum hâc vice Jordanẽ, ut ingrediens possideas gentes plures et majores te, in urbibus magnis et munitis, ad cælum pertingentibus; 1
Populum magnum et altũ, filios gigantũ, ut nôsti et audisti; Quis stet corã gigantibus? 2
Scias itaq; ab hac die lumen Dei Domini tui transiturũ ante te velut ignẽ devorantẽ, ipsum perdet eos, et ipsum prosligabit illos ante te, & succides eos, et perdes eos brevi, quemadmodum pollicitus est tibi Deus. 3
Et ne dicas in temetipso cùm ejecerit eos Deus à conspectu tuo, Propter probitatẽ meã introduxit me Deus ut possiderẽ hanc regionẽ, cùm ob perversitatem harum gentium sit illas Deus excisurus à conspectu tuo. 4
Nequaquã igitur ob probitatẽ tuam & ob æquitatem cordis tui solùm tu pergis ut possideas regionem illarum, sed simul propter perversitatem earũ gentium Deus Dominus tuus excisurus est eas à conspectu tuo, et ut persolvat sermonem quẽ dixit ad Abrahã et Ishac et Jacob. 5
Itaq; certò scias quòd nequaquam propter probitatẽ tuã Deus Dominus tuus daturus est tibi hanc regionẽ ut possideas illã, cùm tu sis populus durus cervice. 6

ספר אלה הדברים: ט

tuū Deum Dominum irasci fecisti quòd ,oblivisceris ne,Memento
7 זכר אל־תשכח את אשר־הקצפת את־יהוה אלהיך
eos venire usque ,Ægypti terra è es egressus qua die à :deserto in
במדבר למן־היום אשר־יצאת מארץ מצרים עד־באכם
Choreb in Et .Domino cum fuistis rebelles ,istum locum ad
8 עד־המקום הזה ממרים הייתם עם־יהוה: ובחרב
.vos disperdendum ad,vos in Domin' est exacerbatus &,Dominū fecistis irasci
הקצפתם את־יהוה ויתאנף יהוה בכם להשמיד אתכם:
,pacti tabulas ,lapidum tabulas capiendum ad,monte in me ascendendo In
9 בעלתי ההרה לקחת לוחת האבנים לוחת הברית
,dies quadraginta monte in sedi & : vobiscum Dominus excidit quod
אשר־כרת יהוה עמכם ואשב בהר ארבעים יום
dedit Et ,bibi non aquas & ,comedi non panem ,noctes quadraginta &
10 וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי: ויתן
,Dei digito in scriptas lapidum tabulas duas me ad Dominus
יהוה אלי את־שני לוחת האבנים כתבים באצבע אלהים
vobiscum Dominus est locutus quæ ,verba omnia secundū eis super &
ועליהם ככל־הדברים אשר דבר יהוה עמכם
quadraginta fine à fuit Et .concionis die in ,ignis medio de monte in
11 בהר מתוך האש ביום הקהל: ויהי מקץ ארבעים
tabulas duas me ad Dominus dedit ,noctium quadraginta &,dierū
יום וארבעים לילה נתן יהוה אלי את־שני לחת
descende,Surge:me ad Dominus dixit Et .pacti tabulas ,lapideas
12 האבנים לחות הברית: ויאמר יהוה אלי קום רד
: Ægypto ex eduxisti quem ,tuus populus corrupit quia : hinc citò
מהר מזה כי שחת עמך אשר הוצאת ממצרים
.conflatile sibi fecerunt ,eis præcepi quam ,via de citò recesserunt
סרו מהר מן־הדרך אשר צויתם עשו להם מסכה:
ecce &,istum populum Vidi : dicendo ,me ad Dominus dixit Et
13 ויאמר יהוה אלי לאמר ראיתי את־העם הזה והנה
delebo & ,eos disperdā &,me à Remitte .ipse cervice durus populus
14 עם־קשה־ערף הוא: הרף ממני ואשמידם ואמחה את־
multā &,robustā gentē in te faciam & :cœlis sub eorū nomē
שמם מתחת השמים ואעשה אותך לגוי־עצום ורב
duæ &,igne in ardebat mons &,monte de descendi &,me verti Et .eo præ
15 ממנו: ואפן וארד מן־ההר וההר בער באש ושני
peccaveratis ecce &,vidi Et .meis manib' duab' super pacti tabulæ
16 לוחת הברית על שתי ידי: וארא והנה חטאתם
recesseratis:conflatilem vitulā vobis feceratis ,vestro Deo Domino
ליהוה אלהיכם עשיתם לכם עגל מסכה סרתם
duas in apprehendi Et .vobis Dominus præcepit quam via de citò
17 מהר מן־הדרך אשר־צוה יהוה אתכם: ואתפש בשני
eas confregi &,meis manibus duabus desuper eas projeci & ,tabulas
הלחת ואשלכם מעל שתי ידי ואשברם
quadraginta priùs sicut :Domini facies ad me prostravi Et.vestris oculis in
18 לעיניכם: ואתנפל לפני יהוה כראשנה ארבעים
non aquam & ,comedi non panem ,noctibus quadraginta &,diebus
יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא
faciendo ,peccaveratis quod vestrum peccatum omne super ,bibi
שתיתי על כל־חטאתכם אשר חטאתם לעשות
.eum irritando ,Domini oculis in malum
הרע בעיני יהוה להכעיסו:

Versio VULG. LAT.

7 Memento, et nè obliviscaris,
quomodò ad iracundiā pro-
vocaveris Dñm Deum tuū in
solitudine. Ex eo die, quo e-
gressus es ex Ægypto usq; ad
locū istū, semper adversū Do-
8 minū contendisti. Nam & in
Horeb provocâsti eū, & irat'
9 delere te voluit, Quando a-
scendi in monté, ut acciperem
tabulas lapideas, tabulas pacti
quod pepigit vobiscū Dñs: et
perseveravi in monte quadra-
ginta dieb' ac noctib', panem
non comedens, et aquam non
10 bibens. Deditq; mihi Domin'
duas tabulas lapideas scriptas
digito Dei, et continentes oĩa
verba quæ vobis locut' est in
monte de medio ignis, quādo
concio populi congregata est.
11 Cúmq; transissēt quadragin-
ta dies, et totidē noctes, dedit
mihi Dominus duas tabulas
12 lapideas, tabulas fœderis. Di-
xitq; mihi: Surge, & descende
hinc citò: quia popul' tu', quē
eduxisti de Ægypto, deserue-
rūt velociter viā quā demon-
strâsti eis, fecerúntq; sibi con-
13 flatile. Rursúmq; ait Dñs ad
me, Cerno quòd populus iste
14 duræ cervicis sit: Dimitte me
ut conterā eū, et deleā nomen
ej' de sub cœlo, et constituam
te super gentē, quæ hâc ma-
15 jor & fortior sit. Cúmque de
monte ardente descenderem,
& duas tabulas fœderis u-
16 tráque tenerem manu, Vidis-
sémque vos peccâsse Domino
Deo vestro, & fecisse vobis
vitulum conflatilē, ac deseru-
isse velociter viam ejus, quā
17 vobis ostenderat: Projeci ta-
bulas de manib' meis, cōfre-
gique eas in conspectu ve-
18 stro. Et procidi ante Domi-
num sicut priùs, quadraginta
diebus & noctibus panem
non comedens, & aquam non
bibens, propter omnia pec-
cata vestra quæ gessistis con-
tra Dominum, & eum ad ira-
cundiam provocâstis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 Μνήσθητι, μὴ ἐπιλάθῃ ὅσα παρώξυνας κύριον τὸν θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθετε ἐξ Αἰγύπτου, (μ) καὶ ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διετελεῖτε τὰ πρὸς κύριον. 8 Καὶ ἐν Χωρὴβ παρωξύνατε κύριον, καὶ ἐθυμώθη κύριος ἐφ' ὑμῖν (ν) ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς, 9 Ἀναβαίνοντός μου εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἃς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς. καὶ (ξ) κατεγινόμην ἐν τῷ ὄρει (ο) τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ (ο) τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον. 10 Καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας (π) γεγραμμένας ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπ' αὐταῖς ἐγέγραπτο πάντες οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ (ρ) ὄρει ἡμέρᾳ ἐκκλησίας. 11 Καὶ ἐγένετο διὰ (σ) τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ διὰ (σ) τεσσαράκοντα νυκτῶν (τ) ἔδωκε κύριος ἐμοὶ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, πλάκας 12 (υ) διαθήκης. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μὲ, Ἀνάστηθι, (φ) κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμησεν ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου· παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω (χ) αὐτοῖς, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα. 13 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς (ψ) μὲ, λέγων, Λελάληκα πρὸς σὲ ἅπαξ καὶ δὶς, λέγων, Ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδοὺ λαὸς σκληροτράχηλος (ω) 14 ἐστιν. Καὶ νῦν ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, καὶ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, (α) καὶ ἰσχυρὸν, 15 καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. Καὶ ἐπιστρέψας, κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους· καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο (β) πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ αἱ δύο πλάκες τῶν μαρτυρίων 16 ἐπὶ (γ) ταῖς δυσὶ χερσί μου. Καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε (δ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐποιήσατε ὑμῖν αὐτοῖς (ε) χωνευτὸν, καὶ παρέβητε (ζ) ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατο κύριος (η) ὑμῖν 17 ποιεῖν· Καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν δύο πλακῶν, (θ) ἔρριψα αὐτὰς ἀπὸ (ι) τῶν δύο χειρῶν μου, καὶ 18 συνέτριψα ἐναντίον ὑμῶν. Καὶ ἐδεήθην (κ) ἐναντίον κυρίου δεύτερον, καθάπερ καὶ τὸ πρότερον, (λ) τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ (λ) τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον, περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν ὧν ἡμάρτετε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν (μ) ἐναντίον κυρίου τοῦ (ν) θεοῦ παροξῦναι αὐτόν.

MS.A. (μ) ἕως ἤλθετε (ν) ἐξολεθρεῦσαι (ξ) κατεγινόμην (ο) τεσσεράκοντα (π) τὰς γεγραμμένας (ρ) ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἡμέρᾳ (σ) τεσσεράκοντα (τ) ἔδωκέν μοι κύριος (υ) τῆς διαθήκης. (φ) καὶ κατάβηθι (χ) αὐτοῖς, ἐποίησαν ἑαυτοῖς χωνευτά. (ψ) μὲ, Λελάληκα (ω) ἐστιν. Ἔασόν με ἐξολεθρεῦσαι (α) καὶ πολὺ, καὶ ἰσχυρὸν μᾶλλον (β) πυρί. καὶ αἱ (γ) τῶν χειρῶν μου. (δ) ἔναντι (ε) μόσχον χωνευτὸν, (ζ) ταχὺ ἀπὸ (η) ὑμῖν· Καὶ (θ) ἔρριψα (ι) τῶν χειρῶν (κ) ἔναντι (λ) τεσσεράκοντα (μ) ἔναντι (ν) θεοῦ ὑμῶν τοῦ παροξῦναι

7 *Memor esto, nè obliviscaris quāta exacerbâsti Dominū Deū tuū in deserto: ex qua die exîstis de (c) Ægypto, & venistis in locū hunc, increduli perseverâstis, quæ ad Dominū.* 8 *Et in Choreb exacerbâstis Dominū: et indignatus est Domin' in vos, ad exterminandū vos,* 9 *Ascendente me in monte accipere tabulas lapideas, tabulas testamenti, (d) quas disposuit Domin' ad vos. Et perstiti in monte quadraginta dieb', et quadraginta noctib', panē nō manducavi, et aquā non bibi.* 10 *Et dedit mihi Domin' duas tabulas lapideas scriptas in digito Dei: et in eis scripta erât omnia verba, quæ locut' est Domin' ad vos in (e) mōte, die Ecclesiæ.* 11 *Et factum est per quadraginta dies et quadraginta noctes dedit Domin' mihi duas tabulas lapideas, tabulas testamenti.* 12 *Et dixit Dominus ad me, Surge, descende velociter hinc, quia iniquitatē fecit popul' tu' quos eduxisti de terra Ægypti. Transgressi sunt citò de via, quā mandâsti eis, & fecerunt sibi fusile.* 13 *Et ait Domin' ad me, dicens; Locut' sū ad te semel, et bis, dicens; Vidi populū hūc, et ecce popul' durā cervice est.* 14 *Et nūc dimitte me exterminare eos: et delebo nomen eorū de sub cœlo, & faciā te in gentē magnā, et fortē, et multā magis quā hanc.* 15 *Et revertens descendi de monte: & mons ardebat igni (f) usq; ad cœlū. Et duæ tabulæ testimoniorū in ambab' manibus meis.* 16 *Et videns quia peccaveratis ante Dominū Deū vestrū, et feceratis vobisipsis (g) fusile, & transgressi eratis de via, quam mandaverat Domin' vobis facere:* 17 *Et sumens ambas tabulas, projeci eas ex ambab' manib' meis, et cōtrivi corā vobis.* 18 *Et oravi ante Dominū secundò, sicut et anteà, quadraginta dieb' et quadraginta noctib', panē nō manducavi, et aquā non bibi, pro omnib' peccatis vestris, quæ peccâstis, faciendo malum ante Dominum Deum, ad exacerbandum eum.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 ܐܬܕܟܪ ܘܠܐ ܬܛܥܐ ܕܐܪܓܙܬ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܒܡܕܒܪܐ. ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܢܦܩܬܘܢ ܡܢ ܡܨܪܝܢ.
8 ܘܥܕܡܐ ܕܐܬܝܬܘܢ ܠܐܬܪܐ ܗܢܐ. ܡܡܪܡܪܢܐ ܗܘܝܬܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܒܚܘܪܝܒ ܐܪܓܙܬܘܢ
9 ܠܡܪܝܐ. ܘܪܓܙ ܡܪܝܐ ܥܠܝܟܘܢ ܠܡܘܒܕܟܘܢ. ܟܕ ܣܠܩܬ ܠܛܘܪܐ ܘܢܣܒܬ ܠܘܚܐ
ܕܟܐܦܐ. ܠܘܚܐ ܕܩܝܡܐ ܕܐܩܝܡ ܡܪܝܐ ܥܡܟܘܢ. ܘܩܘܝܬ ܒܛܘܪܐ. ܐܪܒܥܝܢ ܐܝܡܡܝܢ.
10 ܘܐܪܒܥܝܢ ܠܠܘܬܐ. ܠܚܡܐ ܠܐ ܐܟܠܬ. ܘܡܝܐ ܠܐ ܐܫܬܝܬ. ܘܝܗܒ ܠܝ ܡܪܝܐ ܬܪܝܢ ܠܘܚܐ
ܕܟܐܦܐ. ܕܟܬܝܒܝܢ ܒܨܒܥܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܥܠܝܗܘܢ ܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܡܠܠ
11 ܡܪܝܐ ܥܡܟܘܢ ܒܛܘܪܐ ܡܢ ܓܘ ܢܘܪܐ ܒܝܘܡܐ ܕܟܢܘܫܬܐ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܐܪܒܥܝܢ ܐܝܡܡܝܢ
12 ܘܐܪܒܥܝܢ ܠܠܘܬܐ. ܝܗܒ ܠܝ ܡܪܝܐ ܬܪܝܢ ܠܘܚܐ ܕܟܐܦܐ ܠܘܚܐ ܕܩܝܡܐ.
ܘܐܡܪ ܠܝ ܡܪܝܐ ܩܘܡ ܚܘܬ ܡܢ ܗܪܟܐ ܥܓܠ. ܡܛܠ ܕܐܬܚܒܠ ܥܡܟ ܕܐܦܩܬ ܡܢ ܡܨܪܝܢ.
13 ܣܛܘ ܥܓܠ ܡܢ ܐܘܪܚܐ ܕܦܩܕܬ ܐܢܘܢ. ܘܥܒܕܘ ܠܗܘܢ ܡܬܟܐ. ܘܐܡܪ ܠܝ ܡܪܝܐ.
14 ܚܙܝܬ ܠܥܡܐ ܗܢܐ. ܘܗܐ ܥܡܐ ܩܫܝ ܩܕܠܐ ܗܘ. ܫܒܘܩܢܝ ܗܫܐ ܕܐܘܒܕ ܐܢܘܢ.
ܘܐܥܛܐ ܫܡܗܘܢ ܡܢ ܬܚܝܬ ܫܡܝܐ. ܘܐܥܒܕܟ ܠܥܡܐ ܥܫܝܢܐ ܘܣܓܝܐ ܡܢܗܘܢ.
15 ܘܐܬܦܢܝܬ ܘܢܚܬܬ ܡܢ ܛܘܪܐ. ܘܛܘܪܐ ܝܩܕ ܗܘܐ ܒܢܘܪܐ.
16 ܘܬܪܝܢ ܠܘܚܐ ܕܩܝܡܐ ܒܬܪܬܝܢ ܐܝܕܝ. ܘܚܙܝܬ ܕܚܛܝܬܘܢ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ.
ܘܥܒܕܬܘܢ ܠܟܘܢ ܥܓܠܐ ܢܣܝܟܐ. ܘܣܛܝܬܘܢ ܥܓܠ ܡܢ ܐܘܪܚܐ ܕܦܩܕܟܘܢ ܡܪܝܐ.
17 ܘܐܚܕܬ ܬܪܝܢ ܠܘܚܐ ܘܫܕܝܬ ܐܢܘܢ ܡܢ ܬܪܬܝܢ ܐܝܕܝ. ܘܬܒܪܬ ܐܢܘܢ ܠܥܝܢܝܟܘܢ.
18 ܘܨܠܝܬ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܝܟ ܩܕܡܝܬܐ ܐܪܒܥܝܢ ܐܝܡܡܝܢ ܘܐܪܒܥܝܢ ܠܠܘܬܐ.
ܠܚܡܐ ܠܐ ܐܟܠܬ. ܘܡܝܐ ܠܐ ܐܫܬܝܬ. ܡܛܠ ܟܠܗܘܢ ܚܛܗܝܟܘܢ ܕܚܛܝܬܘܢ.
ܠܡܥܒܕ ܒܝܫܬܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܠܡܪܓܙܘ.

Revoca in memoriam , & ne obliviscaris 7
quòd irritaveris Dñm Deum tuum in deser-
to : à die quo exîstis ex Ægypto donec vene-
ritis ad locum istum, irritatores fuistis corā
Domino. Et quidem in Horib ad iram con- 8
citâstis Dominum, & iratus est vobis Dñs ut
perderet vos. Quando ascendi in montem, 9
& accepi tabulas lapideas, tabulas fœderis
quod statuit vobiscum Dominus, & mansi in
monte quadraginta diebus & quadraginta
noctibus, panē non comedens, & aquam non
bibens. Deditq; mihi Dñs duas tabulas scri- 10
ptas digito Dei, erantque super eas cuncti
sermones quos locutus erat Dñs ad vos in
monte de medio ignis, in die congregatio-
nis. Et post quadraginta dies & quadraginta 11
noctes, dedit mihi Dñs duas tabulas lapide-
as, tabulas fœderis. Et dixit mihi Dominus, 12
Surge, descende hinc festinanter, quia cor-
rupit se populus tuus quem eduxisti ex Ægy-
pto, aberrârunt citò à via quam præceperas
eis, & fecerunt sibi conflatile. Dixit etiam 13
ad me Dominus, Consideravi populum
istum & ecce populus est præfractæ cervicis.
Nunc permitte mihi ut perdam eos, & 14
deleam nomen eorum de sub cœlo, & faci-
am te in populum fortiorem & numerosio-
rem ipsis. Versus itaque descendi de monte, 15
mons autem igne ardebat, & duæ tabulæ
fœderis ambabus manibus meis erant. Et 16
videns quòd peccaveratis in Dominum De-
um vestrum, & feceratis vitulum fusum, & ci-
tò recesseratis de via quam præscripserat vo- 17
bis Dominus Deus vester ; Accepi duas ta-
bulas , & projeci eas ex ambabus manibus
meis, & confregi eas coram vobis. Deinde 18
oravi coram Domino, ut antea, quadraginta
dieb' & quadraginta noctibus, quibus panē
non comedi, & aquā non bibi, pro cunctis
peccatis vestris quæ perpetraveratis, malum
committentes coram Domino, eumque ad
iracundiam provocantes.

תרגום אונקלוס

7 הוי דכיר לא תנשי ית דארגזתא
קדם יי אלהך במדברא למן יומא
די נפקתא מארעא דמצרים עד
מיתיכון עד אתרא הדין מסרבין
8 הויתון קדם יי: ובחורב ארגזתון
קדם יי ותקיף רוגזא דיי בכון
לשיצאה יתכון: במסקי לטורא
9 למסב לוחי אבניא לוחי קימא דגזר
יי עמכון ויתיבית בטורא ארבעין
יממין וארבעין לילון לחמא לא
10 אכלית ומיא לא אשתיתי: ויהב
יי לי ית תרין לוחי אבניא כתיבין
באצבעא דיי ועליהון ככל פתגמיא
די מליל יי עמכון בטורא מגו אשתא
11 ביומא דקהלא: והוה מסוף ארבעין
יממין וארבעין לילון יהב יי לי ית
12 תרין לוחי אבניא לוחי קימא: ואמר
יי לי קום חות בפריע מכא ארי
חביל עמך די אפקתא ממצרים סטו
בפריע מן ארחא דפקדתנון עבדו
13 להון מתכא: ואמר יי לי למימר
גלי קדמי ית עמא הדין והא עם
14 קשה קדל הוא: אנח בעותך מן
קדמי ואשיצנון ואמחי ית שמהון
מתחות שמיא ואעביד יתך לעם
15 תקיף וסגי מנהון: ואתפניתי
ונחתית מן טורא וטורא בער
באשתא ותרין לוחי קימא על
16 תרין ידי: וחזית והא חבתון קדם
יי אלהכון עבדתון לכון עגל
מתכא סטיתון בפריע מן אורחא
17 די פקיד יי יתכון: ואחדית בתרין
לוחיא ורמיתנון מעל תרתין ידי
18 ותברתנון לעיניכון: ואשתטחית
קדם יי כדבקדמיתא ארבעין יממין
וארבעין לילון לחמא לא אכלית
ומיא לא שתיתי על כל חובתכון
די חבתון למעבד דביש קדם יי
לארגזא קדמוהי:

Targum Onkelos.

7 Memento, ne obliviscaris, quo-
modo ad iracundiã provocâsti
Dñm Deũ tuũ in deserto: à die
quo egress' es de terrâ Ægypti,
donec venistis usq; ad locum
istũ, rebelles fuistis corã Dño.
8 Et in Oreb provocâstis ad ira-
cundiã Dñm: et fuit ira à facie
Dñi contra vos, ut consumeret
9 vos. Quando ascendi in montẽ
ut acciperẽ duas tabulas lapi-
deas, tabulas pacti, quod pepi-
git Dñs vobiscũ: et mansi in
monte quadraginta diebus et
quadraginta noctib'; panẽ non
10 comedi, et aquã non bibi. Et
dedit Dñs mihi duas tabulas
lapideas, scriptas digito Dei,
& sup eas juxta omnia verba
quæ locutus est Dñs vobiscum
de medio ignis in die congre-
11 gationis. Et factũ est post qua-
draginta dies et quadraginta
noctes, dedit Dñs mihi duas
tabulas lapideas, tabulas fœ-
12 deris. Et dixit Dñs ad me, Sur-
ge descende citò hinc; quia
corruptus est popul' tu', quem
eduxisti de Ægypto: recesserũt
citò de viâ quã præcepisti eis;
13 fecerunt sibi conflatile. Et ait
Dñs ad me dicens: Not' est co-
rã me popul' hic, et ecce po-
14 pul' duræ cervicis est. Dimitte
precationem tuam à conspectu
meo, ut consumã eos; et delebo
nomen eorum de sub cœlis: &
faciã te in populũ fortiorẽ &
15 majorem his. Et diverti, et de-
scendi de monte; et mons arde-
bat igni: et duæ tabulæ fœde-
ris erant in duab' manib' me-
16 is. Et vidi, et ecce peccâstis co-
rã Dño Deo vestro; fecistis vo-
bis vitulũ conflatilẽ: declinâ-
stis citò à via, quam præcepit
17 Dñs vobis. Et apprehendi du-
as tabulas, et projeci eas de du-
abus manibus meis: & con-
fregi eas ante oculos vestros.
18 Et prostratus sum coram Do-
mino sicut priùs, quadraginta
diebus & quadraginta nocti-
bus; panem non comedi, &
aquam non bibi: propter om-
nia peccata vestra in quibus
peccâstis, faciendo quod ma-
lum est coram Domino ad ir-
ritandum eum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Recordare, & ne oblivisca- 7
ris quomodo ad iracundiam
provocâsti Dominum Deum
tuum in deserto: A die quo
egressi estis de Ægypto donec
pervenіretis in locũ istum, re-
belles fuistis Domino. In Ho- 8
reb autem ad iracundiã pro-
vocâstis Dominum, et iratus
est Domin' in vos, ad vos ex-
terminandũ. Quum ascen- 9
di in montem ut acciperẽ ta-
bulas lapideas, tabulas fœde-
ris quod pepigit Domin' vo-
biscum, tunc mansi in monte
quadraginta diebus, & qua-
draginta noctibus: panem non
comedi, neque aquas bibi.
Postea dedit mihi Dominus 10
duas tabulas lapideas scri-
ptas digito Dei: Erãt autem
super eas juxta omnia verba
quæ locutus fuerat Dominus
vobiscũ in monte de medio i-
gnis, in die concionis. Fa- 11
ctumq; est in fine quadragin-
ta dierũ, & quadraginta no-
ctium, ut daret mihi Domin'
duas tabulas fœderis. Et di- 12
ceret mihi Dominus, Surge,
descende citò hinc, quia cor-
rupit seipsum populus tu' quẽ
eduxisti de Ægypto: recesse-
runt repentè de via quã præ-
cepisti eis, fecerunt sibi vitu-
lum fusilem. Dixit præterea 13
mihi Domin' in hæc verba;
Vidi populum istum, & ecce
popul' est duræ cervicis. De- 14
siste à me, ut exterminẽ eos,
et deleã nomen eorum de sub
cœlo; Te verò faciam in gen-
tem robustiorem et copiosiorẽ
illo. Tũ converti me, & de- 15
scendi de monte: Mons autem
igne ardebat, duæq; tabulæ
fœderis erant in ambab' ma-
nibus meis. Et vidi, & ecce 16
peccaveratis Domino Deo ve-
stro, feceratis vobis vitulum
fusilem, recesseratis statim de
via quam præceperat Domin'
vobis. Tunc apprehendi duas 17
tabulas, & abjeci eas ab om-
babus manibus meis, confre-
gique illas ante oculos ve-
stros. Et prostravi me ante 18
Dominũ sicut priùs: quadra-
ginta diebus, & quadraginta
noctibus panem non comedi,
neque aquam bibi, propter o-
mnia peccata vestra quæ pec-
caveratis faciendo malum in
oculis Domini ut irritaretis
eum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 * اذكر ولا تنس ما اسخطت الله ربك في البر * وذلك انكم منذ يوم خروجكم من مصر الى ان جيتم
8 الى هذا البلد لم تزالوا مخطيين لله * وفي حوريب اسخطتم الله فغضب عليكم وكاد يبيدكم *
* حين صعدت الجبل لاخذ لوحي الجوهر لوحي الشهادة التي عهدها الله معكم * فاقمت فيه
اربعين يوما واربعين ليلة * لم اكل طعاما * ولم اشرب ماء * الى ان دفع الله الي لوحي الجوهر
المكتوبين بقدرة الله * وعليهما مثل جميع الكلمات التي كلمكم الله بها من وسط النار في يوم
11 الحفل * وكان بعد ذلك بعد اربعين يوما واربعين ليلة دفعهما الي * وقال لي * قم فانحدر سريعا من
12 ههنا لان قومك قد افسدوا الذين اخرجتهم من بلد مصر وزالوا سريعا من الطريق التي امرتهم
بسلوكها وصنعوا لهم مسبوكا * ثم قال لي قد علمت ان هولاء القوم صعاب الرقاب * وان كففت
عن التشفع فيهم افنيهم * وامحو اسماءهم من تحت السماء * واجعل منك امة اعظم واكثر منهم
16 * فوليت ونزلت من الجبل وهو مشتعل بالنار * ولوحا الشهادة على يدي * فنظرت فاذا بكم قد
اخطاتم لله ربكم * واتخذتم عجلا مسبوكا * وزلتم سريعا عن الطريق الذي امركم بسلوكه
17
18 * فقبضت اللوحين * وطرحتهما عن يدي * وكسرتهما بحضرتكم * وسقطت بين يدي الله كالمرة
الاولى اربعين يوما واربعين ليلة * لم اكل طعاما ولم اشرب ماء * بسبب خطيتكم التي اخطاتموها
اذا صنعتم الشر بين يدي الله واسخطتموه *

Recordare & ne obliviscaris quomodo ad 7
iram concitaveris Deum Dominũ tuũ in
solitudine; & verò vos à die exitũs ve-
stri ex Ægypto donec adveneritis ad hanc
regionẽ, incessanter peccâstis in Deũ. Et in 8
Horib irritâstis Deum, ita ut irã percitus
in vos, voluerit vos consumere. Quo tem- 9
pore conscenderam montem, ut acciperem
duas tabulas gemmeas, tabulas testimonii
quod pactus fuerat Deus vobiscum, man-
seramque in eo quadraginta dies & qua-
draginta noctes, quibus cibum non comedi,
nec bibi aquam, Quoad dedisset mi- 10
hi Deus duas tabulas gemmeas scri-
ptas potentiâ Dei, super quas erant ea-
dem omnino verba quæ locu' fuerat vo-
bis Deus de medio ignis in die comitiorũ.
Accidit autem post quadraginta dies & 11
quadraginta noctes, ut daret eas mihi, Et 12
diceret ad me, Surge & descende veloci-
ter istinc, quia populus tuus quos eduxisti
è regione Ægypti, jam corruptionem com-
miserunt, & declinârunt illicò à via in
qua præceperã eis ut ambularent, & fece-
runt sibi fusile. Deinde dixit mihi, Jã no- 13
vi hos homines duros esse cervicis: Et si 14
abstineas à precando pro eis, consumã eos,
& delebo nomina eorum de sub cœlo, fa-
ciamque ex te gentem majorem & copio-
siorem ipsis. Igitur converti me, & de- 15
scendi de monte qui ardebat igne, & am-
bæ tabulæ testimonii erant super manus
meas. Et aspexi, & ecce vos jam peccave- 16
ratis Deo Domino vestro, & adhi-
bueratis vitulum fusum, & aberraveratis
tis citò à via in qua præceperat vobis ut
incederetis. Quapropter arripui utramque 17
tabulam, & abjeci eas è manibus meis,
easque fregi in præsentia vestra. Et 18
deprecatus sum coram Domino, ut vice
præteritâ, quadraginta dies et quadragin-
ta noctes, non comedens cibum, nec bibens
aquam, propter peccatum vestrum quod
commiseratis quando perpetrâstis scelus
coram Deo, & irritâstis eum.

ספר אלה הדברים : ט

19 כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא :
20 וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד לְהַשְׁמִידוֹ וָאֶתְפַּלֵּל גַּם־בְּעַד אַהֲרֹן בָּעֵת הַהִוא :
21 וְאֶת־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר־עֲשִׂיתֶם אֶת־הָעֵגֶל לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ בָּאֵשׁ וָאֶכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר־דַּק לְעָפָר וָאַשְׁלִךְ אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל הַיֹּרֵד מִן־הָהָר :
22 וּבְתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה וּבְקִבְרֹת הַתַּאֲוָה מַקְצִפִים הֱיִיתֶם אֶת־יְהוָה :
23 וּבִשְׁלֹחַ יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לֵאמֹר עֲלוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ :
24 מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה מִיּוֹם דַּעְתִּי אֶתְכֶם :
25 וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה אֵת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת־אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפָּלְתִּי כִּי־אָמַר יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם :
26 וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגָדְלֶךָ אֲשֶׁר־הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה :
27 זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ וְאֶל־חַטָּאתוֹ :
28 פֶּן־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם מִבְּלִי יְכֹלֶת יְהוָה לַהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־דִּבֶּר לָהֶם וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם לַהֲמִתָם בַּמִּדְבָּר :
29 וְהֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ הַגָּדֹל וּבִזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה :

Versio VULG. LAT.

19 Timui enim indignationem & iram illius, quâ adversùm vos concitatus, delere vos voluit. Et exaudivit me Dñs
20 etiam hâc vice. Adversùm Aaron quoque vehementer iratus, voluit eum conterere, & pro illo similiter depreca-
21 tus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis, id est, vitulum, arripiens, igne combussi, & in frusta comminuens, omninóq; in pulverem redigens, projeci in torrentē,
22 qui de monte descendit. In Incendio quoque, & in Tentatione, & in sepulcris Concupiscentiæ provocâstis Domi-
23 num. Et quando misit vos de Cadesbarne, dicens, Ascendite, & possidete terram, quam dedi vobis; & contempsistis imperium Domini Dei vestri, & non credidistis ei, neque vocem ejus audire
24 voluistis: Sed semper fuistis rebelles à die quâ nôsse vos
25 cœpi. Et jacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos ut fuerat commina-
26 tus. Et orans dixi, Domine Deus, ne disperdas populum tuum, & hæreditatem tuam, quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti de
27 Ægypto in manu forti. Recordare servorum tuorum, Abraham, Isaac, & Jacob: ne aspicias duritiam populi hujus, & impietatem atque
28 peccatum: Ne fortè dicant habitatores terræ, de qua eduxisti nos; Non poterat Dominus introducere eos in terram, quam pollicitus est eis, & oderat illos: idcirco eduxit, ut interficeret eos in
29 solitudine. Qui sunt populus tuus & hæreditas tua, quos eduxisti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Καὶ ἔκφοβός εἰμι (ξ) διὰ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν, ὅτι παρωξύνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν τοῦ (ο) ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ καὶ
20 ἐν τῷ (π) καιρῷ τούτῳ. Καὶ ἐπὶ Ἀαρὼν (ρ) ἐθυμώθη ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν, καὶ ηὐξάμην καὶ περὶ
21 Ἀαρὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν, ἣν ἐποιήσατε, τὸν μόσχον ἔλαβον αὐτὸν, καὶ κατέκαυσα αὐτὸν ἐν πυρὶ, (σ) καὶ συνέκοψα αὐτὸν καταλέσας σφόδρα (τ) ἕως ἐγένετο λεπτὸν, καὶ (υ) ἐγένετο ὡσεὶ κονιορτὸς, καὶ ἔρριψα τὸν κονιορτὸν εἰς τὸν χειμάῤῥουν τὸν καταβαίνοντα
22 (φ) ἐκ τοῦ ὄρους. Καὶ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, καὶ ἐν τῷ πειρασμῷ, καὶ ἐν τοῖς μνήμασι τῆς ἐπιθυμί-
23 ας (χ) παροξύναντες ἦτε κύριον. Καὶ ὅτε ἐξαπέστειλεν ὑμᾶς κύριος ἐκ Κάδης Βαρνὴ, λέγων, (ψ) Ἀνάβητε καὶ κληρονομήσατε τὴν γῆν, (ω) ἣν δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φω-
24 νῆς αὐτοῦ. Ἀπειθοῦντες ἦτε τὰ πρὸς κύ-
25 ριον (α) ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐγνώσθη ὑμῖν. Καὶ ἐδεήθην ἔναντι κυρίου (β) τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ (β) τεσσαράκοντα νύκτας, ὅσας ἐδεήθην. εἶπε γὰρ κύριος (γ) ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
26 Καὶ ηὐξάμην πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εἶπα, Κύριε βασιλεῦ τῶν θεῶν, μὴ (δ) ἐξολοθρεύσῃς τὸν λαόν σου (ε) καὶ τὴν μερίδα σου, ἣν ἐλυτρώσω, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, καὶ (ζ) ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου (η) τῷ ὑψηλῷ.
27 Μνήσθητι Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν θεραπόντων σου, οἷς ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ. μὴ ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν σκληρότητα τοῦ λαοῦ τούτου, (θ) καὶ τὰ ἀσεβήματα, καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα αὐ-
28 τῶν. Μὴ εἴπωσιν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὅθεν (ι) ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκεῖθεν, λέγοντες, Παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν εἶπεν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τὸ (κ) μισῆσαι αὐτοὺς, ἐξήγαγεν αὐτοὺς (λ) ἐν τῇ ἐρήμῳ
29 ἀποκτεῖναι αὐτούς. Καὶ οὗτοι λαός σου καὶ κλῆρός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ (μ) μεγάλῃ, καὶ ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

MS.A. (ξ) διὰ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν, ὅτι (ο) ἐξολεθρεῦσαι (π) καιρῷ ἐκείνῳ. Καὶ (ρ) ἐθυμώθη κύριος σφόδρα τοῦ ἐξολεθρεῦσαι (σ) καὶ συνέτριψα αὐτὸν καὶ κατήλεσα σφόδρα (τ) ἕως οὗ ἐγένετο (υ) ἐγενήθη (φ) ἀπὸ τοῦ (χ) παροξύνοντες ἦτε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. Καὶ ὅτε ἀπέστειλεν (ψ) Ἀνάβητε, κληρονομήσατε (ω) ἣν ἐγὼ δίδωμι (α) ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγνώσθη (β) τεσσαράκοντα (γ) ἐξολεθρεῦσαι (δ) ἐξολεθρεύσῃς (ε) καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἣν ἐλυτρώσω * ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, οὓς ἐξήγαγες (ζ) ἐν χειρί σου (η) τῷ μεγάλῳ. Μνήσθητι (θ) καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἀσεβήματα αὐτῶν. Μήποτε εἴπωσιν (ι) ἐξήγαγεν (κ) μισῆσαι κύριον αὐτοὺς, (λ) ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ (μ) μεγάλῃ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου

19 Et timidus sum propter furorem, et irā: quia exacerbat⁹ erat Dominus in vos ad exterminandos vos. Et exaudivit Dominus me etiā in tempore isto. Et super A-
20 aron indignatus est ad exterminandū eū, et oravi et pro Aaron
21 in tempore illo. Et peccatum vestrū, quod feceratis, vitulum cepi eū, et combussi eū in igni, et confregi eū molens valdè; donec factū est minutū, & fuit sicut pulvis: et projeci pulverē in torrentē descendentē de monte. Et in In-
22 cendio, et in Tentatione, et in monumentis Concupiscentiæ exacer-
23 bantes fuistis Dominū. Et quando emisit vos Domin⁹ de Cades Barne, dicens, Surgite, & hæreditate terram, quā do vobis; & increduli, fuistis verbo Domini Dei vestri, et non credidistis ei, et non exaudistis vocē ejus. Incre-
24 duli fuistis, quæ ad Dominū, ex
25 ea die quā cognitus est vobis. Et oravi ante Dominum quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus oravi. Dixit enim Domin⁹ exterminare vos. Et ora-
26 vi ad Deū, & dixi, Domine rex deorū, nè extermines populū tuum, & partē tuam, quam redemisti, quos eduxisti de terra Ægypti in fortitudine tua magna, & in manu tua valida, & in
27 brachio tuo excelso. Recordare Abrahā & Isaac & Jacob servorum tuorū, quibus jurâsti per teipsum. Nè respicias super duritiē populi hujus, & impietates, et
28 super peccata eorum; Nè dicant inhabitantes terram, undè eduxisti nos indè, dicentes, Eò quòd non potuerit Domin⁹ inducere eos in terrā, quam dixit eis, & quòd odio haberet eos; eduxit eos in
29 deserto interficere eos. Et hi populus tuus, & sors tua, quos eduxisti de terra Ægypti in fortitudine tua magna, & in manu tua valida, & in brachio tuo excelso.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 Timueram enim ab ira & furore quo indignatus Dominus contra vos, perdere vos decreverat: at exaudivit me Domin⁹ etiam
20 tunc temporis. Et adversùs Aharonem iratus est Domin⁹ vehementer ut perderet eum, & deprecat⁹ sum etiam pro Aharone eodem
21 tempore. Et vitulum peccatorum vestrorum quæ feceratis, arripiens, igne combussi, eumque comminuens, & molâ bene terens, donec attenuaretur ut pulvis, projeci pulverem ejus
22 in torrentem qui defluit è monte. In Incendio quoque, & in Tentationib⁹, & in Sepulchris ardentium concupiscentiâ, ad iram
23 provocaveratis Dominum. Et cùm misisset vos Dominus de Recem superba, & dixisset vobis, Ascendite & possidete terram quam dedi vobis, exasperâstis verbum oris Domini, & non credidistis ei, nec audistis vocem
24 ej⁹. Irritatores fuistis coram Domino ab
25 ea die quâ vos cognovi. Et oravi coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, quia decreverat Dominus perdere
26 vos. Oravi inquam, coram Domino, & dixi, Domine Deus, ne corrumpas populum tuum & hæreditatem tuam quam redemisti magnitudine tuâ, quosque eduxisti ex Ægypto
27 manu potenti. Sed recordare servorum tuorum Abrahæ Isahac & Jacobi: ne respicias duritiam hujus populi, & iniquitatem
28 ejus, & peccata ejus. Ne dicant incolæ terræ illius è qua eduxisti eos, Quia non habuit facultatem Dominus introducendi eos in terram quam dixerat eis, & quia oderat illos, eduxit eos ut eos inter-
29 ficeret in deserto. Ipsi verò populus tuus sunt & hæreditas tua, quam eduxisti virtute tuâ magnâ, & brachio tuo exerto.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

19 ארי דחילית מן קדם רוגזא וחימתא
די רגיז יי עליכון לשיצאה יתכון
וקביל יי צלותי אף בזמנא ההיא:
20 ועל אהרן הוה רגז מן קדם יי
לחדא לשיצויתיה וצליתי אף על
אהרן בעדנא ההוא: 21 וית חובתכון
די עבדתון ית עגלא נסיבית
ואוקידית יתיה בנורא ושפית יתיה
בשופינא יאות עד די הוה דקיק
לעפרא ורמית ית עפריה לנחלא
דנחית מן טורא: 22 ובדליקתא
ובנסיתא ובקברי דמשאלי מרגיזין
הויתון קדם יי: 23 וכד שלח יי יתכון
מרקם גיאה למימר סקו ואחסינו
ית ארעא די יהבית לכון
וסרבתון על גזירת מימרא דיי
אלהכון ולא הימנתון ליה ולא
קבלתון למימריה: 24 מסרבין
הויתון קדם יי מיומא דידעית
יתכון: 25 ואשתטחית קדם יי ית
ארבעין יממין וית ארבעין לילון
די אשתטחית ארי אמר יי לשיצאה
יתכון: 26 וצליתי קדם יי ואמרית
יי אלהים לא תחבל עמך
ואחסנתך די פרקתא בתוקפך די
אפקתא ממצרים בידא תקיפא:
27 אדכר לעבדך לאברהם ליצחק
וליעקב לא תתפני לקשיות עמא
הדין לחוביהון ולחטאיהון:
28 דלמא יימרון דיירי ארעא די
אפקתנא מתמן מדלית יוכלא
קדם יי לאעלותהון לארעא די
מליל להון ומדסני יתהון
אפיקנון לקטלותהון במדברא:
29 ואנון עמך ואחסנתך די אפקתא
בחילך רבא ובדרעך מרממא:

TARGUM ONKELOS.

19 Timui enim propter iram & indignationem, quâ irat' erat Dominus contra vos ut consumeret vos: et suscepit Dominus orationem meam etiam in
20 tempore illo. Contra Aaron quoque fuit ira à facie Domini, ut disperderet eum: & oravi etiā pro Aaron in illo tem-
21 pore. Et peccatum vestrum quod fecistis, id est vitulum, tuli & combussi eum igni: & comminui eum in pillo vehementer, donec fuit comminutum in pulverem: et projeci pulverem ejus in torrentem
22 qui descendit de monte. In Incendio quoque & in Tentatione, & in Sepulchris concupiscentium, irritâstis Dominum.
23 Et quando misit vos Dominus de Cades Barne, dicens; Ascēdite & possidete terram quam dedi vobis: rebelles fuistis verbo Domini Dei vestri; & non credidistis ei, neque obe-
24 distis verbo ejus. Rebelles fuistis coram Domino, à die quo
25 cognovi vos. Et prostratus sum coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, quibus prostratus sum: quoniam dixerat Domi-
26 nus ut consumeret eos. Et oravi coram Domino, & dixi: Domine Deus, ne dissipes populum tuum & hæreditatem tuam, quam redemisti in fortitudine tua: quem eduxisti de
27 Ægypto in manu forti. Recordare servorum tuorum, Abraham, Isaac & Iacob: ne aspicias duritiam populi hujus, & impietatem eorum & peccata
28 eorum. Ne fortè dicant habitatores terræ, de qua eduxisti nos: Eo quòd non erat potestas coram Domino, ut introduceret eos in terram quam locutus est eis: & quia oderat illos, eduxit eos ut oc-
29 cideret illos in deserto. Et ipsi sunt populus tuus, & hæreditas tua: quos eduxisti in virtute tuâ magna, & in brachio tuo excelso.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

19 *Timebam enim propter iram, & furorem quo ardebat Dominus in vos, ut exterminaret vos: sed audivit me Dominus etiam hâc vice.*
20 *In Aaronem quoque excanduit Dominus valdè ut perderet eum, ideo rogavi etiam pro Aarone in illo tempore.*
21 *Peccatum autem vestrum quod feceratis, vitulum illum, accepi, & combussi illum igne, & contrivi illum molendo bene, usquequo comminueretur in pulverem: & projeci pulverem ejus in torrentem descendentem de monte.*
22 *In loco quoque Incendii, et Tentationis, & sepulchrorū Concupiscentiæ ad iracundiam provocâstis Dominum.*
23 *Cùm etiam emisit vos Dominus de Cades-Barne, dicens; (b) Ascendite, & possidete terrā quam dedi vobis, tum rebellâstis in verbum Domini Dei vestri, & non credidistis ei, neque audivistis vocem ejus.*
24 *Rebelles fuistis Domino à die quo vos cognovit.*
25 *Et prostravi me corā Domino quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus prostravi me; quoniam dixerat Dominus se vos exterminaturum.*
26 *Et rogavi Dominum, dicens; Despota Domine, ne perdas populum tuum, et hereditatem tuam quam redemisti in magnitudine tua, quē eduxisti de Ægypto in manu tua forti.*
27 *Recordare servorum tuorum, Abrahā, Isaac, & Jacob; ne respicias ad duritiem populi istius, & ad impietatem ejus, & ad peccatum ejus.*
28 *Ne fortè dicat populus terræ de qua eduxisti nos, Eò quòd non potuit Dominus introducere eos in terram quam dixerat illis, & odisset illos, eduxit illos ut interficeret illos in deserto.*
29 *Illi enim sunt populus tuus, & hæreditas tua, quam eduxisti de Ægypto, in virtute tua magna, & in brachio tuo extento.*

VER. SAM. (b) Declinate.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 *لأني حذرت الغضب والموجدة التي سخط الله بها عليكم ليبيدكم * وسمع الله في ذلك الوقت * وعلى
20 هرون غضب الله جدا . وكاد يبيده . واستغفرت له أيضا في ذلك الوقت * وأما ما به أخطأتم . وهو
21 العجل الذي اتخذتموه . فإني أخذته فأحرقته بالنار وبردته بالمبرد . بما هي دق كالتراب . فطرحت
22 ترابه في وادي الماء المنحدر من الجبل * وفي ذات الاشتعال . وفي ذات المحنة . وقبور المشتهين لم
23 تزالوا مسخطين لله * ولما بعث الله بعضكم من رقيم برنيع قائلا . اصعدوا وانظروا الأرض التي
24 أعطيتكم إياها . خالفتموه ولم تؤمنوا به . ولم تقبلوا أمره * بالجملة لم تزالوا مخالفين لله منذ
25 يوم عرفتكم به * فلما سجدت عنده تلك الأربعين يوما والأربعين ليلة . إذ أراد أن
26 يفنيكم * صليت بين يديه وقلت . اللهم يا رب لا تهلك قومك وصفوتك الذين
27 فككتهم بعظمتك . وأخرجتهم من مصر بيد شديدة * واذكر أولياءك إبراهيم وإسحاق
28 ويعقوب . ولا تنظر إلى صعوبة هذا الشعب وطلاحه وخطيته * كيلا يقول أهل البلد الذي
أخرجتنا منه . مما لم يطق ربهم أن يدخلهم إلى البلد الذي وعدهم به . ومن شنأته لهم
29 أخرجهم ليقتلهم في البر * وهم قومك وصفوتك الذين أخرجتهم بحولك العظيم وذراعك
الممدودة .

19 *Nam extimui furorem atque indignationem quâ iratus fuerat Deus contra vos ut vos deleret, audivitque Deus eo tempore.*
20 *Haroni quoque succensuit Deus magnopere, & parū abfuit quin perderet eū, & veniam impetravi etiā ipsi in eodem tempore.*
21 *At verò id quo peccaveratis, nempe vitulum quē assumpseratis, apprehendi, et igne combussi, et limâ minutissimè limavi, ita ut comminutus esset ceu pulvis: & projeci pulverem ejus in torrentem aquæ dilabentis è monte.*
22 *Et in loco Incendii, et in loco Tentationis, et Sepulchris concupiscentiū incessanter provocâstis Deū ad iram.*
23 *Cúmq; misisset Deus aliquot ex vobis de Kacim-Barni, dicens; Ascendite, & contemplamini terram quam dedi vobis, non obedîstis illi, neq; credidistis in eum, neque acquievistis mandato ipsius.*
24 *In summa, semper fuistis rebelles Deo à die quo eum notum feci vobis.*
25 *Cùm ergò orarem apud eum quadraginta diebus illis et quadraginta noctibus, quando voluit vos consumere,*
26 *Deprecatus sum coram eo, & dixi; Deus ô Domine, ne perdas populum tuum & electionem tuam quam liberâsti magnitudine tuâ, & eduxisti ex Ægypto manu validâ.*
27 *Et recordare amicorum tuorum Abraham & Isbac & Jacob, & ne respicias ad duritiem istius populi, & impietatē ejus, et scelus ejus.*
28 *Ut non dicant habitatores regionis è qua nos eduxisti; Eò quòd non valuit Dominus eorum introducere eos in regionem quam promiserat eis, & ex odio suo erga eos, eduxit illos ut occideret eos in deserto.*
29 *Et ipsi quidem populus tuus sunt, & electio tua, quos eduxisti potentiâ tuâ magnâ & brachio tuo protenso.*

ספר אלה הדברים: י

CAP. X. י

tabulas duas tibi Dola : me ad Dominus dixit illo tempore In
1 בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל לך שני לוחת
tibi facies & : monte in me ad ascende & , priores sicut lapideas
אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך
fuerunt quæ verba tabulis super scribam Et . ligni arcam
2 ארון עץ: ואכתב על הלחת את הדברים אשר היו
.arca in eas pones & ,fregisti quas , prioribus tabulis super
על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון:
lapideas tabulas duas dolavi & ,Sittim lignis arcam feci Et
3 ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לחת אבנים
.mea manu in tabulæ duæ & ,montem in ascendi & ; priores sicut
כראשנים ואעל ההרה ושני הלחת בידי:
decem , priorem scripturam juxta , tabulis super scripsit Et
4 ויכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת
medio de monte in vos ad Dominus est locutus quæ , verba
הדברים אשר דבר יהוה אליכם בהר מתוך
,me verti Et .me ad Dominus eas dedit & : concionis die in ignis
5 האש ביום הקהל ויתנם יהוה אלי: ואפן
: feceram quam ,arca in tabulas posui & , monte de descendi &
וארד מן ההר ואשם את הלחת בארון אשר עשיתי
Israel filii Et .Dominus mihi præcepit queadmodum , ibi fuerunt &
6 ויהיו שם כאשר צוני יהוה: ובני ישראל
,Aharon est mortuus ibi : Moserah in Jahachā filiorū Beroth de sunt profecti
נסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן
Inde .eo pro ej* filius Elhazar sacerdotio est funct* & ,ibi est sepult* &
7 ויקבר שם ויכהן אלעזר בנו תחתיו: משם
torrentiū terrā Jotbath in Ghudghodah de &,Ghudghodah in sunt profecti
נסעו הגדגדה ומן הגדגדה יטבתה ארץ נחלי
,Levi tribum Dominus fecit separare illo tempore In .aquarum
8 מים: בעת ההוא הבדיל יהוה את שבט הלוי
Domini facies ad standum ad , Domini pacti arcam portandum ad
לשאת את ארון ברית יהוה לעמד לפני יהוה
.hanc diem ad usque ejus nomine in benedicendū ad &,ei ministrandū ad
לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה:
.suis fratribus cum hæreditas & , pars Levi ipsi fuit non Idcirco
9 על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו
Dominus est locutus quemadmodum,ejus hæreditas ipse Dominus
יהוה הוא נחלתו כאשר דבר יהוה
,priores dies secundū,monte in steti ego Et .ei tuus Deus
10 אלהיך לו: ואנכי עמדתי בהר כימים הראשנים
Dominus exaudivit & : noctes quadraginta & , dies quadraginta
ארבעים יום וארבעים לילה וישמע יהוה
.te corrumpere Dominus voluit non ; ipsa vice in etiam me ad
אלי גם בפעם ההוא לא אבה יהוה השחיתך:
; populi facies ad proficiscendo vade , Surge : me ad Dominus dixit Et
11 ויאמר יהוה אלי קום לך למסע לפני העם
,eorum patribus juravi quam , terram possidebunt &,ingredietur &
ויבאו וירשו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם
.eis dandum ad
לתת להם:

Versio VULG. LAT.

CAP. X.

1 IN tempore illo dixit Dñs ad
me, Dola tibi duas tabulas
lapideas, sicut priores fuerūt,
& ascende ad me in montem:
2 faciésq; arcā ligneam. Et scri-
bam in tabulis verba quæ fu-
erunt in his quas antè con-
fregisti, ponésque eas in arca.
3 Feci igitur arcā de lignis Set-
tim. Cúmq; dolâssem duas ta-
bulas lapideas instar priorū,
ascendi in montē, habens eas
4 in manibus. Scripsitq; in tabu-
lis, juxta id quod priùs scri-
pserat, verba decem, quæ lo-
cutus est Dominus ad vos in
monte de medio ignis, quando
populus congregatus est: &
5 dedit eas mihi. Reversúsq; de
monte, descendi, & posui ta-
bulas in arcam, quam fece-
ram, quæ hucusq; ibi sunt, sic-
ut mihi præcepit Dominus.
6 Filii autem Israel moverunt
castra ex Beroth filiorum Ia-
can in Mosera, ubi Aaron mor-
tuus ac sepultus est, pro quo,
sacerdotio functus est Eleazar
7 filius ejus. Inde venerunt in
Gadgad: de quo loco pro-
fecti, castrametati sunt in Jete-
batha, in terra aquarum atque
8 torrentium. Eo tempore se-
paravit tribum Levi, ut por-
taret arcam fœderis Domini,
& staret coram eo in mini-
sterio, ac benediceret in no-
mine illius usque in præsen-
9 tem diem. Quam ob rem non
habuit Levi partem, neque
possessionem cum fratribus
suis: quia ipse Domin° pos-
sessio ejus est, sicut promisit
10 ei Dominus Deus tuus. Ego
autem steti in monte, sicut
priùs, quadraginta diebus ac
noctibus: exaudivitq; me Do-
minus etiam hâc vice, & te
11 perdere noluit. Dixitq; mi-
hi, Vade, & præcede popu-
lum, ut ingrediatur, & possi-
deat terram, quam juravi pa-
tribus eorum, ut traderem
eis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. ι.

1 ΕΝ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἶπε κύριος
πρὸς μὲ, Λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας
λιθίνας (α) ὥσπερ τὰς πρώτας, καὶ ἀνά-
βηθι πρὸς μὲ εἰς τὸ ὄρος, καὶ ποιήσεις
2 σεαυτῷ (β) κιβωτὸν ξυλίνην. Καὶ γρά-
ψεις ἐπὶ τὰς πλάκας τὰ ῥήματα, (γ) ἃ
ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς (δ) πρώταις ἃς
συνέτριψας, καὶ ἐμβαλεῖς αὐτὰς εἰς τὴν
3 κιβωτόν. Καὶ ἐποίησα κιβωτὸν ἐκ ξύ-
λων ἀσήπτων, καὶ ἐλάξευσα (ε) τὰς πλά-
κας λιθίνας (ζ) ὡς αἱ πρῶται, καὶ ἀνέβην
εἰς τὸ ὄρος, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ ταῖς
4 χερσί μου. Καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας
κατὰ τὴν γραφὴν τὴν πρώτην τοὺς δέκα
λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς
ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς, καὶ ἔδωκεν
5 αὐτὰς κύριος ἐμοί. Καὶ ἐπιστρέψας κα-
τέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐνέβαλον τὰς πλά-
κας εἰς τὴν κιβωτὸν ἣν ἐποίησα· καὶ ἦ-
σαν ἐκεῖ, καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος.
6 Καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ Βηρὼθ υἱῶν
(η) Ἰακὶμ Μισαδαί. ἐκεῖ ἀπέθανεν Ἀ-
αρὼν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ ἱεράτευσεν
7 Ἐλεάζαρ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ἐκεῖθεν
ἀπῆραν εἰς Γαδγὰδ· καὶ ἀπὸ Γαδγὰδ (θ)
8 εἰς Ἐτεβαθὰ, γῆ χείμαρροι ὑδάτων. Ἐν
ἐκείνῳ τῷ καιρῷ διέστειλε κύριος τὴν φυλὴν
τὴν Λευὶ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης
κυρίου, παρεστάναι ἔναντι κυρίου, λειτουργεῖν
καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως τῆς
9 ἡμέρας ταύτης. Διὰ τοῦτο (ι) οὐκ ἔστι τοῖς
Λευίταις μερὶς καὶ κλῆρος ἐν τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτῶν· κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ,
10 (κ) καθότι εἶπεν αὐτῷ. Κἀγὼ (λ) εἱστή-
κειν ἐν τῷ ὄρει (μ) τεσσαράκοντα ἡμέρας
καὶ (μ) τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ εἰσήκου-
σε (ν) κύριος ἐμοῦ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ,
καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος (ξ) ἐξολοθρεῦσαι
11 ὑμᾶς. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μὲ, Βάδιζε,
ἄπαρον (ο) ἐναντίον τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ
εἰσπορευέσθωσαν καὶ κληρονομείτωσαν τὴν
γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν (π) αὐτῶν
δοῦναι αὐτοῖς.

MS. A. (α) ὑπὲρ τὰς (β) κιβωτὸν * λιθίνην. Καὶ γράψω (γ) ὅσα ἦν (δ) πρώταις αἷς (ε) τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας (ζ) ὥσπερ αἱ (η) Ἰακεὶμ Μεισαδαί. καὶ ἐκεῖ (θ) εἰς Ἰεταβαθὰ, γῆ χειμάρρου (ι) οὐκ ἔσται (κ) καθὰ (λ) ἔστην (μ) τεσσεράκοντα (ν) κύριός μου (ξ) ἐξολεθρεῦσαι (ο) ἔναντι (π) ὑμῶν δοῦναι αὐτὴν αὐτοῖς.

CAP. X.

IN illo tempore dixit Domi- 1
nus ad me, Excide tibi duas
tabulas lapideas, quemadmo-
dùm priores, & ascende ad me
in montem: & facies tibi ar-
cam ligneam. (a) Et scribes in 2
tabulis verba, quæ erant in ta-
bulis prioribus, quas contrivi-
sti: & immittes eas in arcam.
Et feci arcam ex lignis impu- 3
tribilibus, & excidi (b) ta-
bulas lapideas, sicut priores:
& ascendi in montem, & duæ
tabulæ in manibus meis. Et scri- 4
psit in tabulis secundùm scri-
pturam priorem, decem verba;
quæ locutus est Dominus ad
vos in monte è medio ignis: &
dedit eas Dominus mihi. Et 5
revertens descendi de monte,
& misi tabulas in arcam, quam
feci: & fuerunt ibi, sicut man-
davit mihi Dominus. Et fi- 6
lii Israel promoverunt è Be-
roth filiorum Jacim (c) in
Misadai. Ibi mortuus est A-
aron, & sepultus est ibi: &
sacerdotio functus est Eleazar
filius ejus pro eo. Indè pro- 7
moverunt in Gadgad: & de
Gadgad in Etebata, (d) terra,
torrentes aquarum. In illo tem- 8
pore distinxit Dominus tribum
Levi, portare arcam testamenti
Domini, assistere coram Domino,
ministrare, & orare in nomine
ejus usq; in hanc diem. Propter 9
hoc non est Levitis pars, & sors
in fratribus suis. Dominus ipse
pars ejus est, sicut dixit ei.
Et ego steti in monte quadra- 10
ginta dies & quadraginta no-
ctes: & exaudivit Dominus
me etiam in tempore isto, & no-
luit Dominus exterminare vos.
Et dixit Dominus ad me, 11
Vade, promove ante populum
hunc: & ingrediantur & he-
reditent terram, quam jura-
vi patribus eorum dare eis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ *

[illegible]

CAP. X.

EOdem ipso tempore dixit mihi Dñs, Scul- 1
pe tibi duas tabulas lapideas priorum instar,
& ascende ad me in montem, & fac tibi ar-
cam ligneam: Et scribam super tabulas ser- 2
mones qui erant super tabulis priorib° quas
fregisti, & repone eas in arcam. Feci igitur 3
arcam de ligno ebeni, & sculpsi duas tabu-
las lapideas instar priorum, & ascendi in
montem, utramque tabulam manib° meis ge-
stans. Et scripsit in tabulis, juxta priorem 4
scripturam, decem sermones, quos locut° fu-
erat ad vos Domin° in monte, ex igne, in die
congregationis, & dedit eas mihi Domin°.
Et conversùs descendi de monte, & posui ta- 5
bulas in arca quam feceram, & reliqui eas
in ipsa, quemadmodum præceperat mihi Do-
min°. Filii autem Israel castra moverunt ex 6
Beraoth filiorum Jaacan ad Mesara, ibique
mortu° est Aharon, & ibidē sepult°: & funct°
est sacerdotio Eliazar fili° ej° post ipsum. Et 7
inde profecti sunt ad Gadgad, & de Gadgad
in, Jetbath terram rivis aquarum *irriguam*.
Eodem illo tempore segregavit Domin° tri- 8
bum Levi, ut portaret arcam fœderis Domi-
ni, astaretque coram Domino, & ministraret
ei, atque benediceret nomen Domini usque
ad hodiernam diem. Propterea non habet 9
Levi portionem & hæreditatem cum fratri-
bus suis: Domin° enim hæreditas ejus est,
quemadmodum dixit illi Domin° Deus tu°.
Ego autem steti coram Dño in monte juxta 10
dies priores, *nempe* quadraginta dies &
quadraginta noctes, audivitque me Domin°
etiam tunc temporis, nec voluit Domin° De°
tu° te corrumpere. Et ait mihi Dñs, Surge, 11
proficiscere, & abi ante populum, & ingre-
diantur atque possideant terram quam juravi
patrib° eorum ut traderem eis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

1 בעדנא ההוא אמר יי לי פסל לך
תרין לוחי אבניא כקדמאי וסק
לקדמי לטורא ותעביד לך ארונא
2 דאעא : ואכתוב על לוחיא ית
פתגמיא די הוו על לוחיא קדמאי
די תברתא ותשוינון בארונא :
3 ועבדית ארונא דאעי שטין ופסלית
תרין לוחי אבניא כקדמאי
וסליקית לטורא ותרין לוחיא
4 בידי : וכתב על לוחיא ככתבא
קדמאה ית עשרא פתגמין די
מלל יי עמכון בטורא מגו אשתא
ביומא דקהלא ויהבנון יי לי :
5 ואתפניתי ונחתית מן טורא
ושויתי ית לוחיא בארונא די
עבדית והוו תמן כמא דפקדני יי :
6 ובני ישראל נטלו מבארת בני
יעקן למוסרה תמן מית אהרן
ואתקבר תמן ושמש אלעזר
7 בריה תחותוהי : מתמן נטלו
לגודגוד ומן גודגוד ליטבת ארעא
8 נגדא נחלין דמיין : בעדנא
ההוא אפריש יי ית שבטא דלוי
למטל ית ארון קימא דיי למקם
קדם יי לשמשותיה ולברכא
9 בשמיה עד יומא הדין : על כן לא
הוא ללוי חלק ואחסנא עם
אחוהי מתנן די יהב ליה יי אנון
אחסנתיה כמא די מליל יי אלהך
10 ליה : ואנא הויתי קאם
בטורא כיומיא קדמאי ארבעין
יממין וארבעין לילון וקביל יי
צלותי אף בזמנא ההיא לא
11 אבא יי לחבלותך : ואמר יי
לי קום איזל למטול קדם עמא
ויעלון וירתון ית ארעא די
קימית לאבהתהון למתן
להון :

Targum ONKELOS.

CAP. X.

1 IN tempore illo dixit Dominus ad me, Dola tibi duas
tabulas lapideas sicut priores,
& ascende ad me in montem:
& facies tibi arcam ligneam.
2 Et scribam super tabulas verba quæ erant super tabulas
priores quas confregisti: &
3 pones eas in arcâ. Et feci arcam de lignis Sethim, & dolavi duas tabulas lapideas sicut priores: & ascendi in montem, & duas tabulas lapideas
4 habebam in manu mea. Et
scripsit in tabulis juxta scripturâ priorem, decem verba,
quæ locutus est Dominus vobiscum in monte de medio
ignis in die congregationis: &
5 dedit eas Dominus mihi. Et
reversus sum, & descendi de
monte, & posui tabulas in arcâ quam feci: & fuerunt ibi,
sicut præcepit mihi Dominus.
6 Et filii Israel profecti sunt de
Beroth filiorum Jachan in
Mosera: ubi mortuus est
Aaron & sepultus est ibi, & ministravit Eleazar filius ejus
7 pro eo. Inde profecti sunt in
Gadgad: et de Gadgad in Iatabatha, in terrâ in qua fluunt
8 torrentes aquarum. In tempore illo separavit Dominus
tribum Levi, ut portaret arcam fœderis Domini: & ut
staret coram Domino ut ministraret ei, & ut benediceret
in nomine ejus, usq; in diem
9 hanc. Propterea non habuit
Levi partem & hæreditatem
cum fratribus suis: quia dona quæ dedit ei Dominus
ipsa sunt hæreditas ejus, sicut
locutus est ei Dominus Deus
10 tuus. Et ego steti in monte
sicut diebus prioribus, quadraginta diebus et quadraginta noctibus: & suscepit
Dominus orationem meam
etiam hac vice, & noluit Do-
11 minus disperdere te. Et dixit Dominus ad me; Surge,
vade ut proficiscaris coram
populo: ut ingrediantur &
possideant terram, quam juravi patribus suis ut traderem eis.

[illegible]

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. X.

1 IN tempore illo dixit mihi Dominus, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores, et
ascende ad me in montem, et
2 fac tibi arcam ligneam: ut
scribam super tabulas istas
verba quæ fuerunt super tabulas priores quas fregisti, et
3 ponas illas in arca. Et feci arcam ex lignis Setim, et dolavi
duas tabulas lapideas sicut
priores, ascendique in montem
cum duabus tabulis in manu
4 mea. Scripsit autem super
tabulas illas sicut scriptum erat priùs, Decem verba, quæ
locutus fuerat Dominus vobis in monte de medio ignis
in die istius concionis: deditq;
5 illas Dominus mihi. Posteà
conversus descendi de monte, & posui tabulas illas in
arca quam feceram: fueruntque ibi sicut præceperat
6 mihi Dominus. Filii autem
Israel profecti sunt de Maseroth, & castrametati sunt
7 inter filios Jaacban. Inde
profecti sunt, & castrametati
sunt in Gadgad. Inde profecti, castrametati sunt in Jetabatha, terram torrentiū
aquarū. Inde profecti, castrametati sunt in Abarne. Inde
profecti, castrametati sunt
in Asion gaber. Inde profecti,
castrametati sunt in deserto
Sin, quod est Cades. Inde profecti, castrametati sunt in
6 monte (a) Hor, Ibique mortuus est Aaron, & ibi sepultus: locóque ipsius sacerdotio
8 functus est Elazar. In illo
tempore segregavit Dominus
tribum Levi ad ferendam arcam fœderis Domini, ad standum coram Domino ut serviat ei, atque ut benedicat in
nomine ejus usque in hunc
9 diem. Ideò non fuit Levi
portio, & hæreditas cum fratribus suis: Dominus ipse est
hæreditas ej⁹, sicut locut⁹ est
10 ei Domin⁹ De⁹ tu⁹. Ego autē substiti in monte sicut diebus prioribus, quadraginta diebus, & quadraginta noctib⁹:
Exaudivit me etiā Dominus
hâc vice, noluitque Dominus
11 vos perdere. Dixitque mihi
Dominus, Surge, vade, ut
proficiscaris ante populum istum, ut veniant, & possideant terram quam juravi patribus eorum me ipsis datu℞.

VER. SAM. (a) montani,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 الفصل العاشر * في ذلك الوقت قال الله لي * انحت لوحي جوهر
2 كالاولين * واصعد بهما الي الجبل * وقد صنعت صندوقا من خشب * حتى اكتب عليهما
3 الكلمات التي كانت على اللوحين الاولين اللذين كسرتهما * وصيرهما في الصندوق * فصنعت
4 صندوقا من خشب السنط * ونحت لوحي جوهر كالاولين * وصعدت الجبل * وهما في يدي * فكتب
عليهما كالكتاب الاول العشر الكلمات التي كلمكم الله بها في الجبل من وسط النار في يوم الجمع *
5 ودفعهما الي * ثم وليت فنزلت من الجبل * وصيرت اللوحين في الصندوق الذي صنعته * فبقيا
6 هناك كما امرني الله * فلما سعيت في هرون اقام الي ان رحل بنو اسرائيل من بئروت بني يعقان
7 وموسيرا * ومات هرون ثم ودفن * وام العازار ابنه مكانه * لما رحلوا من ثم الي جدجد * ومنها الي يطبانا
8 ارض ذات اودية ماء * في ذلك الوقت افرز الله سبط لوي ليحملوا صندوق عهده * ويقفوا
9 بين يديه * ويخدموه * ويباركوه باسمه الي يومنا هذا لما اسعفوني * ولذلك لم يكن للاويين
10 نصيب ونحلة مع اخوتهم * بل هبات الله هي نصيبهم حسب ما امر الله به لهم * وانا اقمت في الجبل
مثل المرة الاولى اربعين يوما واربعين ليلة * وسمع الله لي في ذلك الوقت ايضا * وشاء ان لا
11 يهلكك * فقال لي قم فامض بين يدي القوم * فرحلهم حتى يمضوا فيرثوا البلد الذي اقسمت لابائهم ان اعطيهم *

CAP. X.

1 IN illo tempore dixit Deus ad me, Dola
duas tabulas gemmeas similes prioribus,
et defer eas ad montē postquā feceris ar-
2 cā ligneā: ut scribā super eas verba quæ
erant super duas tabulas priores quas fre-
3 gisti, & pone eas in arcā. Itaq; feci arcam
de ligno Santo, & dolavi duas tabulas
gemmeas similes prioribus, & conscendi
4 montē habens eas in manib⁹ meis. Et scri-
psit super eas secundùm scripturā priorē,
Decem verba, quæ locutus fuerat Deus ad
vos in monte de medio ignis, in die com-
5 itiorū, deditq; eas mihi. Deinde conver-
sus descendi de monte, & posui duas ta-
bulas in arca quā fabricaverā, & man-
serunt ibi, prout imperaverat mihi Deus.
6 Cúmque gratiā impetrâssem pro Harone,
mansit vivus donec proficiscerentur filii
Israel de Bairoth filiorū Jaacan, & Mo-
sira: & mortuus est ibi Haron, ac sepultus;
& sacerdotio functus est Elazar fili⁹ ejus
7 loco ipsius. Cùm inde profecti essent ad
Gadgad, et hinc ad Jetbatha terrā torren-
8 tiū aquarū, Tunc temporis separavit Deus
tribum Levi, ut bajularent arcā fœderis
ejus, & starent corā ipso, & ministrarent
ei, benedicerentq; illi per nomen ejus usq;
ad præsentē diem nostrum, eò quòd opem
9 mihi tulissent. Et propterea non habuerunt
Levitæ sortem & hæreditatem cum fra-
tribus suis, sed munera Dei sunt sors illo-
10 rū, prout præcepit eis Deus. Ego verò
mansi in monte, juxta primā vicem, qua-
draginta diebus et quadraginta noctibus:
& exaudivit me Deus in illo quoq; tem-
pore, & placatus est quominus te perderet.
11 Et dixit ad me, Surge, vade ante populū,
et castra movere fac eos, ut abeant & pos-
sideant regionē quā juravi patribus corā
me daturum eis.

ספר אלה הדברים : יא

12 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם
לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו
וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ
13 וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת־חֻקֹּתָיו
14 אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ׃ הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
15 הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ׃ רַק
בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם
16 אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וּמַלְתֶּם
17 אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ עוֹד׃ כִּי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים
הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח
18 שֹׁחַד׃ עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֶת
19 לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃ וַאֲהַבְתֶּם אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם
20 בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ
21 תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ
אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּךָ אֶת־הַגְּדֹלֹת וְאֶת־הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
22 רָאוּ עֵינֶיךָ׃ בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ
מִצְרָיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃

CAP. XI. יא

1 וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַרְתָּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו
2 וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל־הַיָּמִים׃ וִידַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי
לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ וַאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֶת־מוּסַר
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־גָּדְלוֹ אֶת־יָדוֹ הַחֲזָקָה
3 וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה׃ וְאֶת־אֹתֹתָיו וְאֶת־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה
בְּתוֹךְ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ׃

Versio VULG. LAT.

12 Et nunc Israel, quid Dominus
Deꝰ tuꝰ petit à te, nisi ut time-
as Dñi Deũ tuũ, & ambu-
les in viis ejus, & diligas eũ,
ac servias Domino Deo tuo
in toto corde tuo, & in tota
13 anima tua: Custodiásq; man-
data Domini, & ceremonias
ejus, quas ego hodie præcipio
14 tibi, ut bene sit tibi? En Do-
mini Dei tui cœlũ est, et cœ-
lum cœli, terra, et omnia quæ
15 in ea sunt: Et tamen patribus
tuis conglutinatus est Domi-
nꝰ, et amavit eos, elegitq; se-
men eorũ post eos, id est, vos,
de cunctis gentibus, sicut ho-
16 die comprobatur. Circumci-
dite igitur præputiũ cordis
vestri, & cervicẽ vestram ne
17 induretis ampliùs. Quia Dñs
Deus vester, ipse est Deꝰ deo-
rũ, & Dñs dominantiũ, Deꝰ
magnus & potens, et terribi-
lis, qui personã non accipit,
18 nec munera. Facit judiciũ pu-
pillo et viduæ, amat peregri-
nũ, & dat ei victum atq; vesti-
19 tum. Et vos ergò amate pere-
grinos, quia et ipsi fuistis ad-
20 venæ in terra Ægypti. Dñm
Deum tuum timebis, et ei soli
servies: ipsi adhærebis, jura-
21 bisq; in nomine illiꝰ. Ipse est
laus tua, & Deꝰ tuꝰ, qui fecit
tibi hæc magnalia et terribi-
22 lia, quæ viderunt oculi tui. In
septuaginta animabꝰ descen-
derunt patres tui in Ægyptũ:
& ecce nunc multiplicavit te
Dominus Deus tuus sicut
astra cœli.

CAP. XI.

1 AMa itaque Dominum De-
um tuum, & observa præce-
pta ejus & ceremonias, judi-
cia atq; mandata, omni tem-
2 pore. Cognoscite hodie quæ
ignorant filii vestri, qui non
viderunt disciplinam Domini
Dei vestri, magnalia ejus &
robustam manum, extentúmq;
3 brachium, Signa et opera quæ
fecit in medio Ægypti Phara-
oni regi, et universæ terræ
ejus,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

12 Καὶ νῦν Ἰσραήλ, τί κύριος ὁ θεός σου αἰ-
τεῖται παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ φοβεῖσθαι κύριον τὸν
θεόν (ρ) σου, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς
αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾷν αὐτόν, καὶ λατρεύειν κυρίῳ
τῷ θεῷ σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ
13 ὅλης τῆς ψυχῆς σου, Φυλάσσεσθαι τὰς ἐντο-
λὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ δικαιώματα
αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον,
14 ἵνα εὖ σοι ᾖ; Ἰδοὺ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ὁ οὐρα-
νὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἡ γῆ καὶ πάντα
15 ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ. Πλὴν τοὺς πατέρας ὑμῶν
(σ) προείλετο κύριος ἀγαπᾷν αὐτούς, καὶ
ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς
ὑμᾶς παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, κατὰ τὴν ἡμέ-
16 ραν ταύτην. Καὶ περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρ-
δίαν ὑμῶν, καὶ τὸν τράχηλον ὑμῶν οὐ (τ) σκλη-
17 ρυνεῖτε. Ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, οὗτος
θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν κυρίων, ὁ θε-
ὸς ὁ μέγας, (υ) καὶ ἰσχυρός, καὶ φοβερός, ὅστις οὐ
θαυμάζει πρόσωπον, (φ) οὐδ' οὐ μὴ λάβῃ
18 δῶρον. Ποιῶν κρίσιν προσηλύτῳ καὶ ὀρφανῷ
καὶ χήρᾳ, (χ) καὶ ἀγαπᾷ τὸν προσήλυτον δοῦ-
19 ναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον. Καὶ ἀγαπήσετε
τὸν προσήλυτον, προσήλυτοι γὰρ ἦτε ἐν γῇ
20 Αἰγύπτῳ. Κύριον τὸν θεόν (ψ) σου φοβηθήσῃ,
καὶ αὐτῷ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθή-
21 σῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ. (ω) Οὗ-
τος καύχημά σου, καὶ (α) οὗτος θεός σου, ὅστις
(β) ἐποίησεν ἐν σοὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἔνδοξα
22 ταῦτα, (γ) ἃ εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου. Ἐν (δ)
ἑβδομήκοντα ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες
σου εἰς Αἴγυπτον, νυνὶ δὲ ἐποίησέ σε κύριος
ὁ θεός σου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ
πλήθει.

12 *Et nunc Israel, quid Dominus
Deus tuus petit à te; nisi timere
Dominum Deum tuum, & am-
bulare in omnibus viis ejus, &
diligere eum, & servire Domino
Deo tuo ex toto corde tuo, &
13 ex tota anima tua, Custodi-
re mandata Domini Dei tui
& justificationes ejus, quascun-
que ego præcipio tibi hodie, ut
14 benè tibi sit? Ecce Domini
Dei tui cælum, & cælum cæ-
li, terra, & omnia quæcun-
15 que sunt in ea. Tantummo-
dò patres vestros prælegit Do-
minus ad diligendos eos: &
elegit semen eorum post eos, vos
præ omnibus gentibus, secundùm
16 diem hanc. Et circumcidemini
duritiem cordis vestri: & cer-
vicem vestram non indurabitis.
17 Dominus enim Deus vester, hic
Deus deorum, & Dominus do-
minorum, Deus magnus, & for-
tis, & terribilis, qui non ad-
miratur personam, neque ac-
18 cipiet munus. Faciens judicium
(c) proselyto, & pupillo, & vi-
duæ: & diligit proselytum, dan-
do ei panem, & vestimentum.
19 Et diligetis proselytum, proselyti
20 enim fuistis in terra Ægypto. Do-
minum Deum tuum timebis, &
ei servies, & ad eum adhærebis,
21 & in nomine ejus jurabis. Hæc
gloriatio tua, & hic Deus tuus,
qui fecit in te magna, & glorio-
sa, ista, quæ viderunt oculi tui.
22 (f) In septuaginta animabus, de-
scenderũt patres tui in Ægyptũ:
nunc autẽ fecit te Dominꝰ Deꝰ
tuꝰ, sicut astra cœli multitudine.*

MS. A. (ρ) σου, πορεύεσθαι (σ) προείλατο (τ) σκληρυνεῖτε ἔτι. Ὁ γὰρ (υ) ὁ ἰσχυρός, καὶ ὁ φοβερός, (φ) οὐδὲ μὴ (χ) * καὶ ἀγαπᾷν τὸν πλησίον δοῦναι (ψ) σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, (ω) Αὐτὸς (α) αὐτὸς (β) ἐποίησέν σοι (γ) ἃ ἴδον (δ) ἑβδομήκοντα πέντε ψυχαῖς

ΚΕΦ. ια'.

1 ΚΑὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ
φυλάξῃ τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώ-
ματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς κρί-
2 σεις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ γνώσεσθε
σήμερον, ὅτι οὐχὶ τὰ παιδία ὑμῶν, ὅσοι οὐκ
οἴδασιν (α) οὐδὲ εἴδοσαν τὴν παιδείαν κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, καὶ τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ, καὶ τὴν χεῖρα
τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν,
3 Καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ὅσα
ἐποίησεν ἐν μέσῳ Αἰγύπτου Φαραὼ (β) βα-
σιλεῖ Αἰγύπτου, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ,

CAP. XI.

1 *ET diliges Dominum Deum
tuum, & custodies custodias e-
jus, & justificationes ejus, &
mandata ejus, & judicia ejus
2 omnibus diebus. Et cognoscetis
hodiè, (a) quia non filii vestri,
qui non noverunt, neq; viderunt
disciplinam Domini Dei tui, &
magnalia ejus, & manum poten-
3 tem, & brachium excelsum, Et
signa ejus, et prodigia ejus, quæ-
cunque fecit in medio Ægypti
Pharaoni regi Ægypti, et omni
terræ ejus,*

MS.A. (α) οὐδὲ εἶδον (β)* βασιλέως

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Nunc Israel, quid postulat à te Dominꝰ Deꝰ 12
tuꝰ, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, &
ambules in viis ejꝰ, et diligas eum, et colas Do-
minum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex
tota anima tua? Et custodias præcepta Do- 13
mini Dei tui, & leges ejꝰ quæ præcipio tibi?
Domini Dei tui sunt cœli & cœli cœlorum, 14
terra quoque, & quicquid in ea est: Et ta- 15
men patribꝰ tuis tantùm oblectatꝰ est Domi-
nus, & dilexit eos, & elegit semen eorum
post ipsos ex universis populis, ut hodié.
Circuncidite præputium cordis vestri, & 16
cervicem vestram ampliùs ne induretis, Quia 17
Dominꝰ Deꝰ vester ipse est Deꝰ deorum, &
Dominꝰ dominorum, Deꝰ magnꝰ, potens, &
metuendꝰ, qui non respicit vultum, nec mu-
nus accipit, Et facit judicium pupillorum & 18
viduarum, & diligit eum qui convertitur ad
ipsum, & tribuit ei panem & vestitum. Di- 19
ligite eos qui convertuntur ad ipsum, quia
peregrini fuistis in terra Ægypti. Dominum 20
Deum tuum time, ipsum cole, ipsi adhære, 21
& per ipsiꝰ nomen jura. Ipse enim est glo-
ria tua, ipseq; est Deꝰ tuꝰ, qui fecit in gratiã
tuam magnalia & terribilia quæ viderunt
oculi tui. Cum septuaginta animabus descen- 22
derunt patres tui in Ægyptum, & nunc ecce
multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut
stellas quæ in cœlo sunt.

CAP. XI.

DIlige Dominum Deum tuum, & custodi 1
observantias ejus, & leges, et judicia, atque
præcepta ejus cunctis diebus. Et scitote ho- 2
diè, quòd non ad filios vestros sermo est, qui
non noverũt, neq; viderũt correptionẽ Dñi
Dei vestri, et majestatẽ ejus, manũ ipsius vali-
dam, et brachiũ ejus excelsum, Et signa atq; 3
opera ejus quæ fecit in Ægypto in Pharaone
regem Ægypti, et universam terram ejus:

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

12 וכען ישראל מה יי אלהך תבע מנך
אלהין למדחל קדם יי אלהך למהך
בכל אורחן דתקנן קדמוהי
ולמרחם יתיה ולמפלח קדם יי
אלהך בכל לבך ובכל נפשך:
13 למטר ית פקודיא דיי וית קימוהי
דאנא מפקד לך יומא דין דיטב לך:
14 הא דיי אלהך שמיא ושמי שמיא
15 ארעא וכל די בה: לחוד באבהתך
צבי יי למרחם יתהון ואתרעי
בבניהון בתריהון בכון מכל
16 עממיא כיומא הדין: ותעדון ית
טפשות לבכון וקדלכון לא תקשון
17 עוד: ארי יי אלהכון הוא אלה דיני
ומרי מלכין אלהא רבא גברא
ודחילא דלית קדמוהי למסב אפין
18 ואף לא לקבלא שוחדא: עבד
דין יתם וארמלא ורחים גיורא
19 למתן ליה מזון וכסו: ותרחמון
ית גיורא ארי דיירין הויתון בארעא
20 דמצרים: ית יי אלהך תדחל
וקדמוהי תפלח ולדחלתיה תתקרב
21 ובשמיה תקים: הוא תשבחתך והוא
אלהך די עבד עמך ית רברבתא
22 וית חסינתא האלין די חזאה
עינך: בשבעין נפשן נחתו אבהתך
למצרים וכען שויך יי אלהך ככוכבי
שמיא למסגי:

יא

1 ותרחם ית יי אלהך ות
ותטר מטרת מימריה וקימוהי
2 ודינוהי ופקודוהי כל יומיא: ותדעון
יומא דין ארי לא ית בניכון די לא
ידעו ודי לא חזו ית אלפנא דיי
אלהכון ית רבותיה ית ידיה
3 תקיפתא ודרעיה מרממא: וית
אתותיה וית עובדוהי דעבד בגו
מצרים לפרעה מלכא דמצרים
ולכל ארעיה:

Targum Onkelos.

12 Et nunc Israel, quid Domin*
Deus tuus quærit à te? nisi ut
timeas Dominum Deum tuum,
et ut ambules in omnibus viis
quæ rectæ sunt coram eo, et ut
diligas eum; ut servias coram
Domino Deo tuo, in toto cor-
13 de tuo et in tota anima tuâ. Et
ut custodias præcepta Domini
& mandata ejus, quæ ego
præcipio tibi hodie: ut bene
14 sit tibi. Ecce Domini Dei tui
cœli sunt et cœli cœlorum:
terra, et omnia quæ in ea sunt.
15 Attamen patres tuos ele-
git Dñs, ut diligeret eos: &
elegit filios eorum post eos, id
est vos, de cunctis populis si-
16 cut in die hâc. Et auferetis in-
sipientiam cordis vestri: &
cervicem vestram non indura-
17 bitis amplius. Quoniam Dñs
Deus vester ipse est Deus de-
orũ, et Dñs regum: De* magn*
fortis et terribilis; in cuj* con-
spectu non est acceptio perso-
18 narũ, nec recipit munera. Fa-
cit judiciũ pupillo et viduæ:
& miseretur peregrini, ut det
19 ei victũ et vestitum. Et dilige-
tis peregrinum: quoniam ha-
bitatores fuistis in terrâ Ægy-
20 pti. Dñm Deũ tuũ timebis, &
coram eo servies: et timori ej*
adhærebis, et in nomine ejus
21 jurabis. Ipse est laus tua, et ipse
est Deus tuus: qui fecit tecum
magnalia et terribilia hæc,
22 quæ viderunt oculi tui. In se-
ptuaginta animabus descende-
runt patres tui in Ægyptũ: &
nunc posuit te Dñs De* tu* si-
cut stellas cœli in multitu-
dinem.

CAP. XI.

1 Diliges itaq; Dñm Deũ tuũ:
et custodies custodiã verbi ej*,
et pacta ej*, et judicia ejus, &
præcepta ej*, omnibus diebus.
2 Et scietis hodie, quæ non co-
gnoverũt filii vestri, neq; vi-
derunt doctrinã Dñi Dei ve-
stri; et magnitudinẽ ej*, et ma-
num ejus fortem, et brachium
3 ejus excelsum. Et signa ejus &
opera ejus, quæ fecit in medio
Ægypti, Pharaoni Regi Ægy-
pti & universæ terræ ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Nunc autem Israel quid Do- 12
minus Deus tuus petit à te,
nisi ut timeas Dominum Deũ
tuum, ut ambules in omnibus
viis ejus, atque ut diligas eũ,
serviásque Domino Deo tuo,
in toto corde tuo, & in tota
anima tua? Et ut custodias 13
mandata Domini Dei tui, &
præcepta ejus quæ ego præci-
pio tibi hodiè, ut bene sit tibi?
En Domini Dei tui sunt cœli, 14
& cœli cœlorum, terra, & o-
mnia quæ sunt in ea. Verun- 15
tamen patribus tuis adhæsit
Dominus ut amaret eos, & e-
ligeret semen eorum post eos,
vos præ omnibus gentibus sic-
ut hoc die. Circuncidetis 16
igitur præputium cordis ve-
stri, & cervicem vestram non
indurabitis amplius. Quo- 17
niam Dominus Deus vester,
ipse est Deus deorum, & Do-
minus dominorum, Deus ma-
gnus, & potens, & terribilis,
qui non accipit personam, neq;
recipit (b) munus; Faciens ju- 18
dicium pupillo & viduæ, &
diligens peregrinum ut det ei
panem & vestem. Diligetis 19
igitur peregrinum, quia pere-
grini fuistis in terra Ægypti.
Dominum Deum tuum time- 20
bis, & ipsi servies, ipsíq; ad-
hærebis, atque per ipsi* nomen
jurabis. Ipse est laus tua, & 21
ipse est Deus tuus qui fecit
tecum magnalia, et terribilia,
ista quæ viderunt oculi tui.
Cum septuaginta animab* de- 22
scenderunt patres tui in Æ-
gyptum: Nunc autem posuit
te Dominus Deus tuus sicut
stellas cœli præ multitudine.

CAP. XI.

Diliges igitur Dominum 1
Deum tuũ, & custodies cu-
stodiam ejus, præcepta ejus, et
mandata ejus, & judicia ejus
omnibus diebus. Cognoscitis 2
enim hodiè (quia non cum
filiis vestris qui non cognove-
runt, neque viderunt) casti-
gationem Domini Dei vestri,
magnitudinẽ ejus, et manum
ejus fortem, & brachium ej*
extentum; Et signa ejus, et 3
opera ejus quæ fecit in medio
Ægypti, Pharaoni et omni
terræ ejus.

VER. SAM. (b) pecuniam.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * والان يا اسرايل ما الذي يطلبه منك الله ربك * الا ان تخافه وتسير في طريقه وتحبه وتعبده
13 مخلصا بكل قلبك وكل نفسك * وتحفظ وصاياه ورسومه التي امرك بها اليوم ليخار لك * وهوذا لله
14 ربك السموات كلها والارض وكلما فيها * لكنه اصطفي اباك فاحبهم فاختار بنيهم من بعدهم
15 وانتم هم من بين الشعوب كما تشاهدون * فازيلوا غش قلوبكم وارقابكم لا تصعبوها جدا
16 * لان الله ربكم هو رب الارباب وسيد السادة الكبير القادر الجبار المخوف الذي لا يحابي
17 الوجوه ولا ياخذ رشوه * صانع حكم اليتيم والارملة ويحب الغريب فيرزقه طعاما وكسوه * فاحبوا
18 الغريب فطال ما كنتم غرباء في بلد مصر * وخف الله ربك واعبده والزمه واحلف برا
19 باسمه * هو مدحتك وهو الاهك كما صنع معك تلك العظائم والمهايب التي راتها
20 عيناك * فمنها ان اباك نزلوا مصر في سبعين نفسا * والان فقد صيرك الله ربك ككواكب
21 السماء كثرة *
22

* الفصل الحادي عشر *

1 * فاحب الله ربك واحفظ ما استحفظك طول الزمان * واعلموا من اليوم ان ليس العمل على بنيكم
2 الذين لم يعلموا ولم يروا اداب الله ربكم وعظمته ويده الشديدة وذراعه الممدودة * واياته
3 واعماله التي صنعها في وسط مصر بفرعون وجميع قواده وساير اهل بلده *

Nunc ergò ô Israil, quid est quod petit à 12
te Deus Dominus tuus, nisi ut timeas eũ,
& incedas in via ejus, & ames eum, &
sincerè servias ei toto corde tuo, & totâ
animâ tuâ? Et observes mandata ejus, et 13
cæremonias ejus quas tibi hodiè præcipio,
ut bene sit tibi? Ecce enim Dei Domini 14
tui sunt cœli omnes, & terra, & quicquid
in eis est: Nihilominus elegit patres tuos, 15
& dilexit eos, adoptavitque filios eorum
post ipsos, nempe vos, ex gentibus, quem-
admodum videtis. Amovete ergò dolum 16
cordium vestrorum, & cervices vestras
ne vehementer induretis. Nam Deus Do- 17
minus vester est Dominus dominorum, &
Herus herorum, Magnus, Potens, Gigas,
Terribilis, qui non adulatur vultibus, nec
accipit munus, Faciens judiciũ pupilli & 18
viduæ, & amans peregrinum, & suppe-
ditans ei cibum & vestitum. Amate igi- 19
tur peregrinum, cùm longo tempore fue-
ritis peregrini in regione Ægypti. Et 20
time Deum Dominum tuum, ipsi servi, ei
adhære, & jura innocenter per nomen
ejus. Ipse est laus tua, & ipse est Deus 21
tuus, quemadmodũ fecit tecum magnalia
& horrenda illa quæ viderunt oculi tui.
Ex quib* illud est quòd patres tui descẽ- 22
derunt in Ægyptum cum septuaginta a-
nimabus, nunc autem fecit te Deus Domi-
nus tuus similem stellis cœli numero.

CAP. XI.

Dilige itaque Deum Dominum tuum, 1
& observa quæ custodire te jussit
in longitudinẽ temporis. Et scitote ab hac 2
die quòd opus non incumbit filiis vestris
qui non noverunt, neque viderunt erudi-
tionem Dei Domini vestri, magnificentiã
ejus, manum ejus validam, & brachium
ejus extentum; Ejusque signa, et opera quæ 3
fecit in medio Ægypti, in Pharaonem, &
universos duces ejus, cunctosque habita-
tores regionis ipsius:

ספר אלה הדברים : יא

4 וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הֵצִיף אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרָדְפָם אַחֲרֵיכֶם וַיְאַבְּדֵם יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
5 וַאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
6 וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן־רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלָעֵם וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
7 כִּי עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה׃
8 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
9 וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃
10 כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת־זַרְעֲךָ וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק׃
11 וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעֹת לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מָּיִם׃
12 אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה׃
13 וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃
14 וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃
15 וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃

Versio VULG. LAT.

4 Omnique exercitui Ægyptiorum, & equis ac curribus: quo modo operuerint eos aquæ Maris rubri, cùm vos persequerentur, & deleverit eos Dominus usque in præsentem diem:
5 Vobisque quæ fecerit in solitudine, donec veniretis ad hunc locum.
6 Et Dathan atque Abiron filiis Eliab, qui fuit filius Ruben: quos aperto ore suo terra absorbuit, cum domibus & tabernaculis, & universa substantia eorum, quam habebant in medio Israel.
7 Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit,
8 Ut custodiatis universa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, & possitis introire, & possidere terram,
9 ad quam ingredimini, Multóque in ea vivatis tempore: quam sub juramento pollicitus est Dominus patribus vestris, & semini eorum, lacte & melle manantem.
10 Terra enim, ad quam ingrederis possidendam, non est sicut terra Ægypti, de qua existi, ubi jacto semine in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ:
11 Sed montuosa est & campestris, de cœlo expectans pluvias.
12 Quam Dominus Deus tuus semper invisit, & oculi illius in ea sunt à principio anni usque ad finem ejus.
13 Si ergò obedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & serviatis ei in toto corde vestro, &
14 in tota anima vestra: Dabit pluviam terræ vestræ temporaneam & serotinam, ut colligatis frumentum, &
15 vinum & oleum, Fœnúmque ex agris ad pascenda jumenta, & ut ipsi comedatis ac saturemini.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

4 Καὶ ὅσα ἐποίησε (γ) τὴν δύναμιν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν, καὶ τὴν ἵππον (δ) αὐτῶν, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐκ τῶν ὀπίσω ὑμῶν, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς (ε) κύριος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
5 Καὶ ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ (ζ) ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον.
6 Καὶ ὅσα ἐποίησε τῷ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν υἱοῖς Ἐλιὰβ υἱοῦ Ῥουβήν, οὓς ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ὑπόστασιν τὴν μετ᾽ αὐτῶν ἐν μέσῳ παντὸς Ἰσραήλ.
7 Ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν (η) ἑώρακαν πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὰ μεγάλα, ὅσα (θ) ἐποίησεν ἐν ὑμῖν σήμερον.
8 Καὶ φυλάξεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ (ι) ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα ζῆτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, (κ) καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
9 Ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
10 Ἔστι γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν (λ) εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, οὐχ ὥσπερ (μ) γῆ Αἰγύπτου ἐστίν, ὅθεν ἐκπεπόρευσθε ἐκεῖθεν, ὅταν σπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίζωσι τοῖς (ν) ποσὶν αὐτῶν, ὡσεὶ κῆπον λαχανείας.
11 Ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν (ξ) εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, γῆ ὀρεινὴ καὶ πεδινή, ἐκ τοῦ ὑετοῦ τοῦ οὐρανοῦ πίεται ὕδωρ.
12 Γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτὴν διαπαντός, οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπ᾽ αὐτῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ (ο) ἕως συντελείας τοῦ ἐνιαυτοῦ.
13 Ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς (π) ἐντολάς, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς (ρ) ψυχῆς σου.
14 Καὶ δώσει τὸν ὑετὸν (σ) τῇ γῇ σου καθ᾽ ὥραν πρόϊμον καὶ ὄψιμον, καὶ εἰσοίσεις τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου.
15 Καὶ (τ) δώσει χορτάσματα ἐν τοῖς ἀγροῖς (υ) σου τοῖς κτήνεσί σου. καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθείς,

MS.A. (γ) * τῇ δυνάμει τῶν Αἰγυπτίων, τὰ (δ) αὐτῶν, ὡς (ε) κύριος ὁ θεὸς ἕως (ζ) ὡς εἰσήλθετε (η) ἑώρων (θ) ἐποίησεν ὑμῖν ἐντέλλομαι ὑμῖν (κ) καὶ εἰσελθόντες καὶ κληρονομήσητε (λ) εἰσπορεύεσθε ὑμεῖς (μ) ἡ γῆ Αἰγύπτου, ὅθεν ἐκπορεύεσθαι (ν) ποσὶν, ὅπου (ξ) σὺ εἰσπορεύῃ (ο) ἕως τῆς συντελείας (π) ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας (ρ) ψυχῆς. Καὶ (σ) τῇ γῇ (τ) δώσεις (υ) σου * καὶ ἐν τοῖς

4 Et quæ fecit virtutem Ægyptiorum, & currus eorum, & equitatum eorum, & (ε) virtutem eorum, quemodo inundavit aqua Maris rubri super faciem eorum, persequentibus ipsis à tergo vos: & perdidit eos Dominus usque in hodiernum diem.
5 Et quæcunque fecit vobis in deserto, donec venistis in locum hunc.
6 Et quæcunque fecit Dathan, & Abiron, filiis Eliab filii Ruben, quos aperiens terra os suum deglutivit eos, & domos eorum, & tabernacula eorum, & omnem eorum substantiam, quæ cum eis in medio totius Israel.
7 Quia oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna, quæcunque fecit in vobis hodie.
8 Et custodietis omnia mandata ejus, quæcunque ego præcipio tibi hodie, ut vivatis, & multiplicemini, & ingressi hæreditetis terram, in quam vos transitis Jordanem, illuc hæreditare eam.
9 Ut longævi sitis super terram, quam Dominus juravit patribus vestris dare eis, & semini eorum post eos, terram fluentem lac & mel.
10 Est enim terra, in quam ingrederis illuc hæreditare eam, non sicut terra Ægypti est, unde egredimini inde, quando seminabunt semen, & irrigabunt pedibus suis, tanquam hortum olerum.
11 Terra autem, in quam ingrederis illuc hæreditare eam, terra montana, & campestris, ex pluvia cœli bibit aquam.
12 Terra, quam Dominus Deus tuus visitat eam semper: oculi Domini Dei tui super eam à principio anni, & usque ad consummationem anni.
13 Si autem audiendo audieritis omnia (π) mandata, quæ ego mando tibi hodie, diligere Dominum Deum tuum, & servire ei ex toto corde tuo, & ex tota anima tua:
14 Et dabit pluviam terræ tuæ, in tempore suo (σ) matutinam & serotinam, Et inferes frumentum tuum, & vinum tuum, et oleum tuum.
15 Et dabit pabula in agris tuis pecoribus tuis. Et cum comederis & satiatus fueris,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

4 Et quæ fecit exercitui Ægyptiorũ, equis, & currib⁹, & equitib⁹ eorum, quomodo inundare fecerit aquas maris Suph super vult⁹ eorum, cùm infectati vos essent à tergo, & perdiderit eos Domin⁹ usque in hunc diem.
5 Præterea quicquid fecit vobis in deserto donec veniretis ad locum istum.
6 Et quæ fecit Dathan & Abiram filiis Eliab filii Rubil, quos aperiens terra os suum, deglutivit unà cum filiis eorum, & tabernaculis eorum, & quicquid pertinebat ad eos, dum starent pedibus suis inter universum Israelem.
7 Sed vobiscum sermo est, quorum oculi viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit.
8 Servate cuncta præcepta quæ mando vobis hodie, ut roboremini, & ingrediamini, & possideatis terram ad quam possidendam transitis.
9 Et multos protrahatis dies in terra quam juravit Domin⁹ patrib⁹ vestris daturum se eis & semini eorum, terram fluentem lacte & melle.
10 Nam terra ad quam possidendam ingressuri estis, non est sicut terra Ægypti de qua egressi estis, ubi serebatis semen vestrum, & irrigabatis pedib⁹ vestris more paradisi irrigatione egentis.
11 Terra autem ad quam possidendam ingredimini, terra est montium & vallium, & de pluvia cœli bibens aquas.
12 Terra quam Dominus Deus tu⁹ semper invisit, & oculi Domini Dei tui in ea sunt ab initio anni usque ad finem anni.
13 Si ergò obedieritis mandatis quæ ego præcipio vobis hodie, & dilexeritis Dominum Deum vestrum, eumque colueritis ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra:
14 Dabo pluviam terræ vestræ suo quoque tempore, maturam & serotinam: & coges frumentum tuum, vinum, & oleum tuum.
15 Dabo quoque herbam in agro tuo pro jumentis tuis, & comedes, & saturaberis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

4 ודי עבד למשרית מצראי ל
לסוסותהון ולרתיכיהון די אטיף
ית מי ימא דסוף על אפיהון
במרדפהון בתריכון ואובדנון יי עד
5 יומא הדין: ודי עבד לכון במדברא
עד מיתיכון עד אתרא הדין:
6 ודי עבד לדתן ולאבירם בני
אליאב בר ראובן די פתחת ארעא
ית פומה ובלעתנון וית אנש
בתיהון וית משכניהון וית כל
יקומא די עמהון בגו כל ישראל:
7 ארי עיניכון חזאן ית כל עובדא
8 דיי רבא די עבד: ותטרון ית כל
תפקדתא די אנא מפקד לך יומא
דין בדיל דתתקפון ותעלון ותירתון
ית ארעא די אתון עברין תמן
9 למירתה: ובדיל דתורכון יומין על
ארעא די קים יי לאבהתכון למתן
להון ולבניהון ארעא עבדא חלב
10 ודבש: ארי ארעא די את עלל לתמן
למירתה לא כארעא דמצרים היא
די נפקתון מתמן די תזרע ית זרעך
ומשקת ליה ברגלך כגנת ירקא:
11 וארעא די אתון עברין תמן למירתה
ארע טורין ובקען למטר שמיא
12 שתיא מיא: ארעא דיי אלהך תבע
יתה תדירא עיני יי אלהך בה
מרישא דשתא ועד סופא דשתא:
13 ויהי אם קבלא תקבלון לפקודי די
אנא מפקד יתכון יומא דין
למרחם ית יי אלהכון ולמפלח
קדמוהי בכל לבכון ובכל נפשכון:
14 ואתן מטר ארעכון בעדניה בכיר
ולקיש ותכנוש עבורך וחמרך
15 ומשחך: ואתן עשבא בחקלך
לבעירך ותיכול ותשבע:

Targum ONKELOS.

4 Et quod fecit exercitui Ægy-
ptiorum, et equis eorum &
curribus eorum, qui inun-
dare fecit aquas maris rubri
super faciem eorum, cùm per-
sequerentur vos: et pdidit eos
Dominus, usque in diem hanc.
5 Et quod fecit vobis in deserto:
donec veniretis usque ad locũ
6 hunc. Et quod fecit Dathan et
Abiram, filiis Eliab filii Reu-
ben: quando aperuit terra os
suum, et deglutivit eos et ho-
mines domus eorum, et taber-
nacula eorum; et universam
substantiam quæ erat cum eis,
7 in medio totius Israel. Quo-
niam oculi vestri vident om-
nia opera Domini magna, quæ
8 fecit. Et custodietis omnia
præcepta, quæ ego præcipio
vobis hodie: ut confortemini,
et ingrediamini et possideatis
terram, ad quam vos ingredi-
9 mini ut possideatis eam. Et ut
prolongentur dies vestri super
terram, pro qua juravit Domi-
nus patribus vestris ut trade-
ret eis et filiis eorum, terram
10 lacte et melle manantem. Quo-
niam terra ad quam tu ingre-
dieris ut possideas eam, non est
sicut terra Ægypti, unde egres-
si estis: in qua seminabas se-
men tuum, et irrigabas illam
pede tuo sicut hortum oleris.
11 Terra autem ad quã vos trans-
itis ut possideatis eam, terra
montium est et camporum: de
pluvia cœli bibetis aquam.
12 Terra quam Domin⁹ Deus tu-
us requirit: semper oculi Do-
mini Dei tui sunt in ea, à prin-
cipio anni usque ad finem an-
13 ni. Et erit, si obedientes obe-
dieritis præceptis meis, quæ
ego præcipio vobis hodie: ut
diligatis Dominum Deum ve-
strum et ut serviatis coram eo,
in toto corde vestro, et in to-
14 ta anima vestra. Dabo pluvi-
am terræ vestræ in tempore
suo, temporaneam & seroti-
nam: et colliges frumentum
tuum, et vinum tuum et oleum
15 tuum. Et dabo fœnum in agro
tuo jumentis tuis: & come-
des, & saturaberis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

4 *Et quæ fecit exercitui Ægy-*
pti, equis ejus, & curribus e-
jus: quomodo inundare fecit
aquas maris rubri super faci-
es eorum cùm vos perseque-
rentur, & perdidit eos Do-
minus usque in hunc diem.
5 *Et quæ fecit vobis in deserto*
donec veniretis in hunc locũ.
6 *Quæ præterea fecit Dathan,*
& Abiram filiis Eliab, filio
Ruben: quomodo aperuit os
suum terra, & absorpsit e-
os, & omnes homines qui
erant cum Core, domósque
eorum, et tabernacula eorum,
& omnem substantiam quæ
erat (c) in pedibus eorum, in
7 *medio totius Israelis. Nam*
oculi vestri viderunt omnia
opera Domini magna quæ fe-
8 *cit. Observabitis igitur o-*
mnia mandata quæ ego præ-
cipio vobis hodiè, ut corrobo-
remini, & veniatis, & possi-
deatis terram ad quam vos
9 *itis possidendam. Atque ut*
prolongetis dies super terram
quam juravit Dominus pa-
tribus vestris se daturum se-
mini eorum, terram fluentem
10 *lacte & melle. Terra enim*
ad quam itis possidendam non
est illa similis terræ Ægypti,
de qua egressi estis, quam
seminabas semine tuo, & ir-
rigabas cum (d) pedibus tuis
11 *sicut hortum olerum. Sed*
terra ad quam transitis possi-
dendam, terra montium, &
vallium est: ad pluviam cæ-
12 *lorum bibit aquas. Terra est*
quã Domin⁹ Deus tuus (e) vi-
sitat semper, (f) oculi Domini
Dei tui sunt in ea à principio
13 *anni usque ad finẽ anni. Fiet*
igitur si obedieritis manda-
tis quæ ego præcipio vobis
hodiè, ad diligendũ Dominũ
Deum vestrum, & servien-
dum ei in omni corde vestro,
14 *in omni anima vestra, ut*
det pluviam terræ vestræ in
tempore suo, temporaneam, &
serotinam, & colligas fru-
mentum tuum, mustum tuum,
15 *ac oleum tuum: Détque her-*
bam agro tuo pro jumentis
tuis. Cùm autem comederis,
et saturatus fueris,

VER. SAM. (c) in collectione (d) auxilio tuo (e) quærit ab ea, (f) oculus commodus Domini

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

4 *وما صنع بجيش مصر وخيله ومراكبه • اذا طف ماء بحر القلزم على وجوههم لما كلبوكم •
5 فاهلكهم الى يومنا هذا * وما صنع بكم في البر الى ان جيتم الى هذا الموضع * وما صنع بداثان
6 وابيرام ابني الياب بن راوبين • اذ فتحت الارض فاها فابتلعتهما وبيوتهما واخبيتهما وجميع
7 الناس الذين معهما فيما بين بني اسرايل * بل عيونكم رات جميع صنع الله العظيم الذي
8 صنعه * فاحفظوا جميع الشريعة التي امركم بها اليوم • لكي تشتدوا وتدخلوا وتحوزوا البلد
9 الذي اقسم الله عليه لابايكم * ولكي تطول مدتكم فيه • كما اقسم الله ان يعطيه لابايكم
10 ونسلهم • وهو بلد يفيض لبنا وعسلا * فان البلد الذي انت ساير اليه لتحوزه ليس هو كبلد
مصر الذي خرجت منه الذي كنت تزرع زرعك فيه وتسقيه برجلك كبساتين البقول
11 * لكن الارض التي انتم جايزون اليها لتحوزوها • ارض جبال وبقاع • من مطر السماء تشرب ماء
12 * ارض الله متعاهدها • ودايما عنايته بها من اول السنة الى اخرها * فان سمعتم سماعا لوصاياي
13 التي امركم بها اليوم لتحبوا الله ربكم • وتعبدوه مخلصين بكل قلوبكم وبكل نفوسكم * ينزل مطر
14 بلدكم في وقته وسميا وربيعيا • وتجمع برك ودهنك وعصيرك * وانبت عشبا في صحرايك لبهايمك •
15 فتاكل وتشبع •

4 *Et quæ fecit exercitui Ægypti, ejus equis*
& curribus ejus, quando obruit aqua ma-
ris rubri vultus eorum, cùm vos persecuti
sunt, & perdidit eos usque ad hunc diem
5 *nostrum. Et quæ fecit vobis in solitudine*
6 *donec veniretis ad hunc locũ. Quæ etiam*
fecit Dathan & Abiram filiis Eliab filii
Raubin, quando aperuit terra os suum, &
deglutivit eos, domos eorũ, tentoria eorũ,
omnésque homines qui cum eis erant, inter
7 *filios Israel. At verò oculi vestri vide-*
runt omnia opera Dei maxima quæ fecit.
8 *Custodite igitur totam legem quam præci-*
pio vobis hodiè, ut confortemini, & in-
troëatis, atq; possideatis regionem pro qua
9 *juravit Deus patribus vestris: Et ut pro-*
ducatur ætas vestra in illa, quemadmo-
dum juravit Deus, ut daret eam patribus
vestris, & stirpi eorum; regionem inquam
10 *lacte & melle manantem. Regio enim ad*
quam pergis ut possideas eam, non est sicut
regio Ægypti è qua egressus es, in qua se-
rebas semen tuum, & irrigabas illud pe-
11 *de tuo more hortorũ olerũ. Verùm terra*
ad quam vos transituri estis ut possideatis
eam terra est montium & planitierum, de
12 *pluvia cœli bibens aquam; Terra quã Deus*
visitat, & de qua perpetuam curam habet
13 *ab initio anni ad finem usque. Itaque si*
diligenter audieritis præcepta mea quæ
mando vobis hodiè, ut diligatis Deum
Dominum vestrũ eique sincerè serviatis
totis cordibus vestris, totisque animabus
14 *vestris; Descendet pluvia regionis vestræ*
in tempore suo, Vere scilicet, & Autumno,
et colliges frumentum tuum, et oleum, et
15 *mustum tuum: Et producam herbam in*
campis tuis pro jumentis tuis, ut come-
das et satieris.

ספר אלה הדברים : יא

16 השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם:
17 וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהוה נתן לכם:
18 ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם:
19 ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:
20 וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:
21 למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:
22 כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את יהוה אלהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו:
23 והוריש יהוה את כל הגוים האלה מלפניכם וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם:
24 כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם:
25 לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן יהוה אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם:
26 ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה:
27 את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום:

Versio VULG. LAT.

16 Cavete ne fortè decipiatur cor vestrum, & recedatis à Domino, serviatísque diis
17 alienis, & adoretis eos: Iratúsque Dominus claudat cœlum, & pluviæ non descendant, nec terra det germen suum, pereatísque velociter de terra optima, quam Do-
18 minus daturus est vobis. Ponite hæc verba mea in cordibus & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos
19 vestros collocate. Docete filios vestros ut illa meditentur, quando sederis in domo tua, & ambulaveris in via, & accubueris atque surrexeris.
20 Scribes ea super postes &
21 januas dom' tuæ: Ut multiplicentur dies tui, & filiorum tuorum, in terra, quam juravit Dominus patribus tuis, ut daret eis quamdiu cœlum im-
22 minet terræ. Si enim custodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omni-
23 b' viis ej', adhærentes ei, Disperdet Domin' omnes gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas, quæ majores & fortiores vobis sunt.
24 Omnis loc', quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto, & à Libano, à flumine magno Euphrate usque ad mare Occidentale erunt ter-
25 mini vestri. Nullus stabit contra vos: terrorem vestrú et formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis.
26 En propono in conspectu vestro hodiè benedictionem
27 et maledictionem. Benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, quæ ego hodiè præcipio vobis:

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

16 Πρόσεχε σεαυτῷ μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου, καὶ παραβῆτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑ-
17 τέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, Καὶ θυμωθεὶς (φ) ὀργῇ κύριος ἐφ' ὑμῖν, καὶ συσχῇ τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὑετὸς, καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, (χ) ἧς κύριος ἔδω-
18 κεν ὑμῖν. Καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν
19 ὑμῶν. Καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν (ψ) λαλεῖν ἐν αὐτοῖς καθημένου σου ἐν οἴκῳ, καὶ πορευομένου σου ἐν ὁδῷ, καὶ καθεύδοντός
20 σου, καὶ διανισταμένου σου. Καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν (ω) οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ τῶν
21 πυλῶν ὑμῶν, (α) Ἵνα μακροημερεύσητε, καὶ αἱ ἡμέραι τῶν υἱῶν ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.
22 Καὶ ἔσται ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ (β) ἐντέλλομαί σοι σήμερον ποιεῖν, ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεὸν (γ) ἡμῶν, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς
23 ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ προσκολλᾶσθαι αὐτῷ, Καὶ ἐκβαλεῖ κύριος πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ κληρονομήσετε ἔθνη
24 μεγάλα καὶ (δ) ἰσχυρὰ μᾶλλον ἢ ὑμεῖς. Πάντα τὸν τόπον οὗ ἐὰν πατήσῃ τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς ὑμῶν, ὑμῖν ἔσται· ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ Ἀντιλιβάνου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Εὐφράτου, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ δυ-
25 σμῶν ἔσται τὰ (ε) ὅριά σου. Οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπον (ζ) ὑμῶν· καὶ τὸν φόβον ὑμῶν καὶ τὸν τρόμον ὑμῶν ἐπιθήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν (η) ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἂν ἐπιβῆτε ἐπ' αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε (θ) πρὸς ὑμᾶς.
26 Ἰδοὺ ἐγὼ (ι) δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον
27 τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν. Τὴν εὐλογίαν, ἐὰν ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον·

Attende tibi ipsi, nè dilatetur cor tuum, & prævaricemini, & serviatis diis aliis, & adoretis eos, Et animatus irâ Dominus in vos, & claudat cœlum, & non erit pluvia, & terra non dabit fructum suum: & peribitis velociter de terra bona, quam Dominus dedit vobis. Et mittetis verba hæc in cor vestrum, & in animam vestram, & alligabitis ea in signum super manum vestram: & erit immobile ante oculos vestros. Et docebitis ea filios vestros, loqui in eis, sedente te in domo, & eunte te in via, & dormiente te, & exurgente te. Et scribetis ea super limina domorum vestrarum, & portarum vestrarum; ut longævi sitis, & dies filiorum vestrorum super terram, quam juravit Dominus patribus vestris dare eis, sicut dies cœli super terram. Et erit si auditu audieritis omnia mandata hæc, quæ ego mando tibi hodiè facere, diligere Dominum Deum nostrum, & ambulare in omnibus viis ejus, & adhærere ei; Et ejiciet Dominus omnes gentes has à facie vestra: & hæreditabitis gentes magnas, & fortes magis quàm vos. Omnem locum quemcunque calcaverit vestigium pedum vestrorum, vobis erit: à deserto, & Antilibano, & à flumine magno, flumine Euphrate, & usque ad mare, quod ad Occidentem, erunt fines vestri. Non resistet ullus ad faciem vestram, & (ſ) timorem vestrum, & tremorem vestrum imponet Dominus Deus vester super faciem universæ terræ, super quam ascendetis super eam; quemadmodùm locutus est ad vos. Ecce ego do coram vobis hodiè benedictionem, & maledictionem. Benedictionē, si audieritis mandata Domini Dei vestri, quæcunque ego mando vobis hodiè: 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27

MS.A. (φ) ὀργισθῇ (χ) ἧς ἔδωκεν ὁ θεὸς ὑμῖν. (ψ) λαλεῖν αὐτὰ καθημένοις ἐν οἴκῳ, καὶ πορευομένους ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζομένους, καὶ διανισταμένους. Καὶ γράψετε (ω) οἴκων (α) Ἵνα πολυημερεύσητε, καὶ (β) ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον (γ) ὑμῶν, πορεύεσθαι (δ) ἰσχυρότερα (ε) ὅρια ὑμῶν. Οὐκ (ζ) ὑμῶν· τὸν (η) ἐπὶ προσώπου (θ) κύριος πρὸς (ι) δίδωμι σήμερον ἐναντίον ὑμῶν εὐλογίας καὶ κατάρας.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

16 Cavete ne mulceatur cor vestrum, & aberrantes colatis deos alios, & adoretis eos,
17 Et exæstuet ira Domini contra vos, & prohibeat cœlum ne fiat pluvia, & terra non det proventus suos, & pereatis citò de terra bona quam dabit vobis Dominus Deus ve-
18 ster. Ponetis igitur hæc præcepta in corde vestro & in anima vestra, & ligate ea in signum ad manus vestras, sintque signaculum in frontibus vestris. Et docete ea fili-
19 os vestros, ut loquantur de eis cùm sedebitis in domibus vestris, cúmque abieritis in via,
20 cùm cubueritis, & cùm surrexeritis. Scribite quoque ea super postes domorum vestra-
21 rum, & super januas vestras. Ut multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum in terra quam juravit Dominus Deus vester patribus vestris se daturum eis, sicut dies
22 cœli, super terram. Si enim custodieritis hæc omnia præcepta quæ mando vobis hodiè, & feceritis ea, & dilexeritis Dominum Deum vestrum, & ambulaveritis in cunctis
23 viis ejus, & adhæseritis ei: Perdet Domin' omnes populos istos à conspectu vestro, & possidebitis populos majores & for-
24 tiores vobis. Omnis locus quem calcabit planta pedis vestri, vester erit: à deserto & Libano, & à flumine ad fluviū Euphratem,
25 & usque ad mare extremum erit termin' vester. Et nemo resistet vobis: terrorem vestrum, & formidinem vestram dabit Dominus Deus vester super faciem toti' terræ per
26 quam incedetis, quemadmodum dixit vobis Domin'. Videte quòd propono vobis
27 hodiè benedictiones & maledictiones. Benedictiones quidem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri quæ præcipio vobis hodiè;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

16 אסתמרו לכון דלמא יטעי לבכון
ותסטון ותפלחון לטעות עממיא
ותסגדון להון: 17 ויתקוף רוגזא
דיי בכון ויחוד ית שמיא ולא יהי
מטרא וארעא לא תתן ית עללתה
ותיבדון בפריע מעל ארעא טבתא
דיי יהיב לכון: 18 ותשוון ית פתגמי
אלין על לבכון ועל נפשכון
ותקטרון יתהון לאת על ידכון
ויהון לתפלין בין עיניכון: 19 ותלפון
יתהון ית בניכון למללא בהון
במיתבך בביתך ובמהכך באורחא
ובמשכבך ובמקימך: 20 ותכתבנון
על מזוזין ותקבענון בסיפי ביתך
ובתרעך: 21 בדיל דיסגון יומיכון
ויומי בניכון על ארעא די קים יי
לאבהתכון למתן להון כיומי שמיא
על ארעא: 22 ארי אם מטר תטרון
ית כל תפקידתא הדא די אנא
מפקד יתכון למעבדה למרחם ית יי
אלהכון למהך בכל אורחן
דתקנן קדמוהי ולאתקרבא
לדחלתיה: 23 ויתריך יי ית כל
עממיא האלין מן קדמיכון ותירתון
עממין רברבין ותקיפין מנכון:
24 כל אתרא די תדרוך פרסת רגליכון
ביה דילכון יהי מן מדברא ולבנן
מן נהרא נהרא פרת ועד ימא
בתראה יהי תחומכון: 25 לא יתעתד
אנש קדמיכון דחלתכון ואימתכון
יתן יי אלהכון על אפי כל ארעא
די תדרכון בה כמא די מליל לכון:
26 חזו די אנא יהב קדמיכון יומא דין
ברכן ולוטין: 27 ית ברכן אם תקבלון
לפקודיא דיי אלהכון די אנא
מפקד יתכון יומא דין:

TARGUM ONKELOS.

16 Cavete vobis, ne fortè decipi-
atur cor vestrum: et declinetis
et serviatis idolis populorum,
17 et adoretis ea. Et irascatur fu-
ror Domini contra vos; et
claudat cœlos, et non sit
pluvia; & terra non det ger-
men suum: et pereatis citò
de terrâ bona, quam Domin'
18 dabit vobis. Et ponetis
verba mea hæc in cordib' ve-
stris, et in animis vestris: &
ligabitis ea in signum sup ma-
num vestram, et erunt quasi
appendix inter oculos vestros.
19 Et docebitis ea filios vestros, ut
loquamini in eis, cùm sederis
in domo tuâ, et cum ambula-
veris in viâ, & accubueris &
20 surrexeris. Et scribes ea super
postes, et affiges ea in limini-
bus domus tuæ, et in portis tu-
21 is. Ut multiplicentur dies ve-
stri et dies filiorum vestrorū,
super terra quam juravit Do-
minus patribus vestris ut tra-
deret eis, sicut sunt dies cœli
22 super terram. Quoniam si cu-
stodientes custodieritis omnia
præcepta hæc, quæ ego præci-
pio vobis ut faciatis ea: ut di-
ligatis Dominum Deum ve-
strum, & ut ambuletis in viis
quæ rectæ sunt coram eo, ut
23 adhæreatis timori ejus. Ejici-
et Dominus omnes populos
istos à facie vestrâ: et posside-
bitis populos multos et forti-
24 ores vobis. Omnis locus, in
quo calcaverit planta pedis
vestri, vester erit: à deserto et
Libano, à fluvio Euphrate, us-
que ad mare occidentale, erit
25 terminus vester. Non stabit
vir in conspectu vestro: ti-
morem vestrum dabit Domi-
nus Deus vester super faciem
universæ terræ quam calcabi-
26 tis; sicut locutus est vobis. En
ego pono ante vos hodie, be-
nedictiones & maledictiones.
27 Benedictiones, si obedieritis
præceptis Domini Dei vestri,
quæ ego præcipio vobis ho-
die.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Cavete vobis ne decipiatur 16
cor vestrum, & recedatis, co-
latisque deos alienos, & ado-
letis eos: Accendaturque ira 17
Domini in vos, et claudet cœ-
los ut non fiat pluvia, ter-
ráque non det fructum suum,
et deleamini repentè de terra
bona quam Dominus dedit
vobis. Ponetis igitur hæc 18
verba super corda vestra, et
super animas vestras, et liga-
bitis illa in signum super ma-
nus vestras: erunt quoque
in frontalia inter oculos ve-
stros. Et docebitis ea filios 19
vestros, ut loquantur de iis
cùm sedebis domi, cùm am-
bulabis per viam, cùm recu-
bueris, et cùm surrexeris.
Scribes quoque illa super po- 20
stes domorum tuarum, & in
(g) portis tuis; Ut multipli- 21
centur dies tui, & dies fi-
liorum tuorum super terram
quam juravit Dominus patri-
bus vestris, se daturum illis,
juxta dies cœli super ter-
ram. Quòd si custodiendo 22
custodieritis omnia mandata
hæc quæ ego præcipio vobis
hodiè facienda, ut diligatis
Dominum Deum vestrum, ut
ambuletis in omnibus viis
ejus, et adhæreatis ei; Ex- 23
pellet quoque Dominus omnes
gentes istas à facie tua, &
possidebitis gentes majores
et robustiores te. Omnis lo- 24
cus quem calcaverit planta
pedis vestri, vester erit, à de-
serto, & Libano, atque à
fluvio, fluvio Euphrate, us-
que ad mare postremum e-
runt fines vestri. Non sub- 25
sistet quisquam in conspectu
vestro: Timorem vestri, &
tremorem vestri dabit Domi-
nus Deus vester super facie
omnis terræ quam calcabi-
tis, sicut locutus est vobis.
Vide, ego dedi hodiè in con- 26
spectu vestro benedictionem,
& maledictionem. Bene- 27
dictionem cùm obedieritis
mandatis Domini Dei vestri
quæ ego præcipio vobis
hodiè:

VER. SAM. (g) civitatibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 *واحذروا ان تنخدع قلوبكم • فتزلوا وتعبدوا معبودات اخر • وتسجدوا لها * فيشتد غضب
17 الله عليكم • فيحبس السماء فلا يكون مطر • والارض لا تنبت اداها • فتبيدون بسرعة عن
18 الارض الجيدة التي الله معطيكموها * وصيروا كلامي هذا في قلوبكم وفي نفوسكم • واعقدوه
19 علامة على ايديكم • ولتكن منوسة بين عيونكم * وعلموها بنيكم • وتدارسوها في حال جلوسك
20 في منزلك • ومسيرك في طريقك • وعند نومك وقيامك * واكتبها على حدود فتوح بيوتك
21 وابوابك * لكي تطول ايامكم وايام بنيكم على الارض التي اقسم الله لابائكم ان يعطيكموها •
22 كايام السماء على الارض * فانكم ان حفظتم جميع هذه الوصايا التي انا امركم بها وعملتم
23 بها • بان تحبوا الله ربكم وتسيروا في جميع طرقه وتلزموه * فيطرد الله جميع هولاء الامم من بين
24 ايديكم • فترثون امما اكبر واعظم منكم * وكل موضع تطوه اقدامكم يكون لكم من البر
25 ولبنان ونهر الفرات والبحر الاخير يكون تخمكم * ولا يقف انسان بين ايديكم • بل يلقي الله
26 ربكم فزعكم وخوفكم على جميع اهل البلد الذي تسلكونه كما وعدكم * انظروا ها انا
27 تال عليكم اليوم بركات ولعنات * فاما البركات فتنالكم ان قبلتم وصايا الله ربكم التي
انا امركم بها اليوم *

Cavete autē ne decipiantur corda vestrā, 16
& nutetis, & serviatis diis aliis, eosq; ad-
oretis, Et invalescat ira Dei in vos, clau- 17
datq; cœlum, nec sit pluvia, & terra non
producat amonā suā, & brevi pereatis de
terra bona quā Deus daturus est vobis. Et 18
reponite verba hæc mea in cordibus vestris
& in animabus vestris, & alligate ea in
signū super manibus vestris, & sint exten-
sa inter oculos vestros. Et docete ea filios 19
vestros, & repetite illa quo tempore sede-
ris domi tuæ, & ambulaveris in via tua,
ad cubitum tuū, & surrectionem tuam. Et 20
scribe ea super postes januarum domicilio-
rum tuorum, et fores tuas, Ut producantur 21
dies vestri, & dies filiorum vestrorum su-
per terram quā juravit Deus patribus ve-
stris ut daret eam vobis, sicut dies cœli su-
per terram. Nā si custodieritis cuncta hæc 22
præcepta quæ ego præcipio vobis, eaq; fe-
ceritis diligendo Deum Dominum vestrū,
& incedendo in omnibus viis ejus, eique
adhærendo, Excindet Deus omnes has gen- 23
tes à conspectu vestro, et possidebitis gen-
tes majores & grandiores vobis. Et omnis 24
locus quē calcaverit pes vester, erit vobis;
à solitudine, & Libano, & fluvio Eu-
phrate, & mari ultimo erit limes vester:
Nec stabit quisquam ante vos, sed injici- 25
et Deus Dominus vester pavorem ve-
strum & timorem vestrum in omnes inco-
las regionis quam perambulabitis, sicut
promisit vobis. Videte, ecce ego recito vo- 26
bis hodiè benedictiones et maledictiones.
Et verò benedictiones vobis advenient, 27
si recipiatis præcepta Dei Domini vestri
quæ mando vobis hodiè:

ספר אלה הדברים : יב

Domini præcepta ad audieritis non si , maledictionem Et
28 והקללה אם־לא תשמעו אל־מצות יהוה
,hodie vobis præcipiens ego quam via de recesseritis &,vestri Dei
אלהיכם וסרתם מן־הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום
.novistis non quos ,alienos deos post ambulandum ad
ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא־ידעתם :
quam ,terram in tuus Deus Dominus te introduxerit cùm ,erit Et
29 והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל־הארץ אשר־
super benedictionem dabis &,eã possidendum ad,illuc ingrediens tu
אתה בא־שמה לרשתה ונתתה את־הברכה על־
Nonne .Hebal montem super maledictionem & ,Gherizim monte
30 הר גרזים ואת־הקללה על־הר עיבל : הלא־
terra in ,solis ingressus viam post Jarden transitu in ipsi
המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ
? Moreh Elone apud ,Ghilgal contra ,planicie in habitantis ,Chenahanæi
הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה :
,terram possidendũ ad,ingrediendũ ad,Jarden transeuntes vos Quia
31 כי אתם עברים את־הירדן לבא לרשת את־הארץ
,eam possidebitis & : vobis dans vester Deus Dominus quam
אשר־יהוה אלהיכם נתן לכם וירשתם אתה
,statuta omnia faciendum ad custodietis Et .ea in habitabitis &
32 וישבתם־בה : ושמרתם לעשות את כל־החקים
.hodie vestras facies ad dans ego quæ ,judicia &
ואת־המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום :

CAP. XII. יב

terra in faciendum ad custodietis quæ ,judicia & ,statuta Ista
1 אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ
eam possidendum ad , tibi tuorum patrum Deus Dominus dedit quam
אשר נתן יהוה אלהי אבתיך לך לרשתה
Perdendo .humum super vivi vos quibus , diebus omnibus
2 כל־הימים אשר־אתם חיים על־האדמה : אבד
quas , gentes ibi servierunt quibus ,loca omnia perdetis
תאבדון את־כל־המקמות אשר עבדו־שם הגוים אשר
,excelsos montes super ,suis diis , eas possidentes vos
אתם ירשים אתם את־אלהיהם על־ההרים הרמים
conteretis Et .viridi arbore omni sub & ,colles super &
3 ועל־הגבעות ותחת כל־עץ רענן : ונתצתם את־
côburetis earum lucos & ,earum statuas confringetis & ,earum aras
מזבחתם ושברתם את־מצבתם ואשריהם תשרפון
earũ nomen perdetis & ;concidetis earũ deorum sculptilia & ,igne in
באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את־שמם
.vestro Deo Domino sic facietis Non .ipso loco è
4 מן־המקום ההוא : לא־תעשון כן ליהוה אלהיכם :
vester Deus Dominus elegerit . quem ,locum ad Quinimo
5 כי אם־אל־המקום אשר־יבחר יהוה אלהיכם
ipsum habitãdũ ad,ibi suũ nomẽ ponendum ad ,vestris tribubus omnibus ex
מכל־שבטיכם לשום את־שמו שם לשכנו
,vestras ascensiones illuc adducetis Et .illuc venietis & , quæretis
6 תדרשו ובאת שמה : והבאתם שמה עלתיכם
,vestræ manus elevationem & , vestras decimas & ,vestra sacrificia &
וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם
,vestri pecoris &,vestri bovis primogenita &,vestra spontanea &,vestra vota &
ונדריכם ונדבתיכם ובכרת בקרכם וצאנכם :

Versio VULG. LAT.

28 Maledictionem, si non obedi-
eritis mandatis Domini Dei
vestri, sed recesseritis de via,
quã ego nunc ostendo vobis,et
ambulaveritis post deos alie-
29 nos, quos ignoratis. Cùm ve-
rò introduxerit te Dominus
Deus tuus in terrã, ad quam
pergis habitandã, pones be-
nedictionẽ super montem Ga-
rizim, maledictionem super
30 montẽ Hebal: Qui sunt trans
Jordanem, post viam quæ ver-
git ad Solis occubitũ, in terra
Chananæi, qui habitat in
campestribus contra Galga-
lam, quæ est juxta vallẽ ten-
dentem & intrantem procul.
31 Vos enim transibitis Jorda-
nem, ut possideatis terrã, quã
Domin' De' vester datur' est
vobis, ut habeatis et possidea-
32 tis illam. Videte ergò ut im-
pleatis ceremonias atque
judicia, quæ ego hodiè ponam
in conspectu vestro.

CAP. XII.

1 HÆc sunt præcepta atque
judicia, quæ facere debetis in
terra, quam Domin' De' pa-
trũ tuorũ datur' est tibi, ut
possideas eam cunctis dieb'
quib' super humũ gradiêris.
2 Subvertite omnia loca, in
quib' coluerunt gentes, quas
possessuri estis, deos suos super
montes excelsos, & colles, &
subter omne lignũ frondosũ.
3 Dissipate aras eorum, & con-
fringite statuas, lucos igne
comburite, & idola commi-
nuite: disperdite nomina eo-
4 rum de locis illis. Non facie-
tis ita Domnino Deo vestro:
5 Sed ad locũ quem elegerit
Domin' De' vester de cunctis
tribub' vestris, ut ponat no-
men suum ibi, & habitet in
6 eo, venietis: Et offeretis in
loco illo holocausta & victi-
mas vestras, decimas & pri-
mitias manuum vestrarum,
& vota atque donaria, pri-
mogenita boum & ovium.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ (κ) τὴν κατάραν, ἐὰν μὴ (λ) ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ Θεοῦ (μ) ἡμῶν, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ πλανηθῆτε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, πορευθέντες
29 λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις, οὓς οὐκ οἴδατε. Καὶ ἔσται ὅταν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ Θεός σου εἰς τὴν (ν) γῆν εἰς ἣν διαβαίνεις ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, καὶ δώσεις (ξ) εὐλογίαν ἐπ' ὄρος (ο) Γαριζὶν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ' ὄρος
30 Γαιβάλ. Οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὀπίσω ὁδὸν δυσμῶν ἡλίου ἐν γῇ Χαναὰν, τὸ κατοικοῦν ἐπὶ δυσμῶν ἐχόμενον τοῦ
31 Γολγὸλ πλησίον τῆς δρυὸς τῆς ὑψηλῆς; Ὑμεῖς γὰρ διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην, εἰσελθόντες κληρονομῆσαι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς
32 ἡμέρας, (π) καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ. Καὶ φυλάξεσθε τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ (ρ) προστάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις ταύτας, ὅσας ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον.

Et maledictionem, si non audieritis mandata Domini Dei nostri, quæcunque ego mando vobis hodiè, & erraveritis à via, quam mandavi vobis, euntes servire diis alliis, quos non novistis. Et erit cùm induxerit te Dominus Deus tuus in terram, in quam transis illuc hæreditare eam, & dabis benedictionem super monte Garizin, & maledictionem super montem Gæbal. Nonne ecce hi trans Jordanẽ, post viam occasûs Solis in terra Chanaan, qui habitat super (g) Occasum juxta Golgol prope quercũ excelsam? Vos enim transitis Jordanẽ, intrantes hæreditare terrã quã Domin' De' noster dat vobis in sorte omnib' diebus: (k) & habitabitis in ea. Et observabitis facere omnia præcepta ejus, & judicia hæc, quæcunque ego do coram vobis hodiè.

MS.A. (κ) τὰς κατάρας, (λ) εἰσακούσητε (μ) ὑμῶν, (ν) γῆν ἣν διαβαίνεις (ξ) τὴν εὐλογίαν (ο) Γαζιρεὶν, (π) καὶ κληρονομήσετε αὐτὴν, καὶ κατοικήσετε ἐν (ρ) προστάγματά μου, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ

ΚΕΦ. ιβʹ.

1 ΚΑὶ ταῦτα τὰ προστάγματα (α) καὶ αἱ κρίσεις, ἃς φυλάξετε τοῦ ποιεῖν ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων (β) ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ, πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς
2 ὑμεῖς ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπωλείᾳ ἀπολεῖτε (γ) πάντας τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐλάτρευσαν ἐκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὓς ὑμεῖς (δ) κληρονομεῖτε αὐτοὺς, ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν θι-
3 νῶν, καὶ ὑποκάτω δένδρου δασέος. Καὶ κατασκάψετε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ συντρίψετε τὰς στήλας αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ, καὶ ἀπολεῖτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τό-
4 που ἐκείνου. Οὐ ποιήσετε (ε) οὕτω κυρίῳ τῷ
5 Θεῷ ὑμῶν. Ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ (ζ) Θεός σου ἐν μιᾷ (η) τῶν πόλεων ὑμῶν ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ (θ) ἐκεῖ καὶ ἐπικληθῆναι, καὶ ἐκζητήσετε καὶ (ι)
6 ἐλεύσεσθε ἐκεῖ. Καὶ οἴσετε ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς (κ) ὑμῶν, καὶ τὰς εὐχὰς ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν, καὶ τῶν προβάτων ὑμῶν.

CAP. XII.

1 ET hæc sunt præcepta, & judicia, quæ observabitis facere in terra, quam Domin' Deus patrum vestrorum dat vobis in sorte omnibus diebus, quibus vos vivetis
2 super terram. Perditione perdetis omnia loca in quibus servierunt (a) illic diis suis, (b) quæ vos hæreditabitis ea, super montes excelsos, & super colles, &
3 sub arbore frondosa. Et destruetis aras eorum, & conteretis statuas eorum, & lucos eorum excidetis, & sculptilia deorũ eorũ comburetis igni, & disperdetis
4 nomen eorum de loco illo. Non facietis sic Domino Deo vestro,
5 Sed in locum, quemcunque elegerit Dominus Deus tuus in una (c) civitatum vestrarum, ut adnominetur nomen ej' ibi, et invocetur, & exquiretis, & venietis illuc.
6 Et feretis illuc holocaustomata vestra, & sacrificia (d) vestra, & primitias vestras, & vota vestra, & spontanea vestra, & (e) confessiones vestras, primogenita boum vestrorum, & ovium vestrarum.

MS.A. (α) καὶ τὰ κρίματα, ἃ φυλάξεσθε τοῦ ποιῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς ἧς κύριος (β) ἡμῶν (γ) πάντα τὰ ἔθνη ἐν (δ) κατακληρονομεῖτε (ε) οὕτως (ζ) Θεὸς ὑμῶν (η) τῶν φυλῶν ὑμῶν (θ) ἐκεῖ ἐπικληθῆναι (ι) εἰσελεύσεσθε (κ) ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια, καὶ τὰ πρωτότοκα.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

28 Maledictiones verò, nisi obtemperaveritis Domino Deo vestro, & si recesseritis à via quam præcipio vobis hodiè, & abieritis post
29 deos alios quos non novistis. Cùm autem introduxerit te Domin' De' tu' in terram ad quam possidendam es ingressur', date benedictiones super montem Garzim, & male-
30 dictiones super montem Gebel. En sunt trans Jordanem, à tergo viæ, ad occasum solis, in terra Chananæorum qui degunt in Araba, è regione Galgalæ, & è regione loci quer-
31 cûs Mamre. Nam transituri estis Jordanem, ut introëatis ad possidendam terram quam dat vobis Domin' De' vester, & possi-
32 debitis eam, & habitabitis in illa. Custodite ergò, & facite cunctas leges & judicia quæ propono vobis hodié.

CAP. XII.

1 HÆ sunt leges & judicia quæ custodietis & facietis in terra quam tradit vobis Dominns Deus patrum vestrorum possidendam,
2 cunctis dieb' quib' victuri estis super terram. Vastate omnia loca ubi coluerunt gentes quas occupaturi estis, & deos earum, tam super montes sublimes quàm super colles, &
3 sub quacunque arbore umbrosa. Et diruetis aras earum, & confringetis statuas earum, & earum conflatilia igne comburetis, & deos illarum sculptiles perfringetis, & abolebitis
4 nomen earum de loco illo. Vos autem
5 non sic facietis Dño Deo vestro: Sed in loco quem elegerit Domin' De' vester ex cunctis tribub' vestris, ut ponat ibi nomen suum, do-
6 micilium ej' inquirite, & ad illud abite. Et illuc afferte holocausta vestra pacifica, & hostias vestras, & decimas vestras, & separationes manuum vestrarum, vota vestra, & oblationes vestras atque primogenita boum vestrorum & ovium vestrarum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

28 ולוטין אם לא תקבלון לפקודיא
דיי אלהכון ותסטון מן ארחא די
אנא מפקד יתכון יומא דין למהך
בתר טעות עממיא די לא ידעתון׃
29 ויהי ארי יעלנך יי אלהך לארעא
די את עליל תמן למירתה ותתן
ית מברכיא על טורא דגריזין
וית מלטטיא על טורא דעיבל׃
30 הלא אנון בעברא דירדנא אחורי
אורח מעלני שמשא בארע
כנענאה דיתב במישרא לקבל
31 גלגלא בסטר משרי מורה׃ ארי
אתון עברין ית ירדנא למעל
למירת ית ארעא דיי אלהכון יהב
לכון ותירתון יתה ותיתבון בה׃
32 ותטרון למעבד ית כל קימיא
וית דיניא די אנא יהב קדמיכון
יומא דין׃ יב
1 אלין קימיא ודיניא די תטרון
למעבד בארעא די יהב יי אלהא
דאבהתך לך למירתה כל יומיא
2 די אתון קימין על ארעא׃ אבדא
תאבדון ית כל אתריא די פלחו
תמן עממיא די אתון ירתין יתהון
ית טעותהון על טוריא רמיא ועל
רמתא ותחות כל אילן עבוף׃
3 ותתרעון ית אגוריהון ותתברון
ית קמתהון ואשיריהון תוקדון
בנורא וצלמי טעותהון תקוצון
ותובדון ית שומהן מן אתרא
4 ההוא׃ לא תעבדון כדין קדם יי
5 אלהכון׃ אלהן לאתרא די יתרעי יי
אלהכון מכל שבטיכון לאשראה
שכנתיה תמן לבית שכנתיה תתבעון
6 ותיתון לתמן׃ ותיתון לתמן עלותכון
ונכסת קודשיכון וית מעשרתיכון
וית אפרשות ידכון ונדריכון
ונדבתיכון ובכורי תוריכון ועניכון

Targum Onkelos.

28 Maledictiones autẽ, si nõ obedieritis præceptis Dñi Dei vestri, & declinaveritis à via quã ego præcipio vobis hodie: & ambulaveritis post idola populorũ, quæ non cognovistis.
29 Et erit, quando introduxerit te Dominus Deus tuus ad terram, in quam tu ingrederis ut possideas eam: pones benedicentes super montẽ Garizim, & maledicentes super montẽ
30 Ebal. Qui montes sunt trans Jordanem, post viam quæ vergit ad occasum Solis, in terra Chananæi qui habitat in campestribus, contra Galgalam in
31 latere planiciei More. Vos enim transitis Jordanem, ut possideatis terram, quam Dominus Deus vester dabit vobis: & possidebitis eam, & ha-
32 bitabitis in ea. Et custodietis ut faciatis omnia mandata & judicia, quæ ego pono in conspectu vestro hodie.

CAP. XII.

1 HÆc sunt mãdata & judicia quæ custodietis ut faciatis ea, in terra quam dedit tibi Dñs Deus patrũ tuorũ ut possideas eam, omnibus diebus quibus vos permanetis super terram.
2 Perditione disperdetis omnia loca in quibus servierunt populi, quos vos possessuri estis, idolis suis, super montes excelsos, & super colles, & sub
3 omni ligno frondoso. Et confringetis aras eorũ, & conteretis statuas eorũ, & lucos eorum comburetis igni, & imagines idolorũ suorũ succidetis, & disperdetis nomina eorũ de
4 loco illo. Non facietis ita co-
5 ram Dño Deo vestro. Sed ad locum quem elegerit Dñs Deus vester de cunctis tribubus vestris, ut collocet ibi majestatẽ suam, venietis, & domũ maje-
6 statis ejus requiretis. Et offeretis ibi holocausta vestra & victimas sanctificatas vestras, & decimas vestras, & primitias manuum vestrarum: & vota vestra, & quæ sponte donatis, & primogenita boum vestrorum & ovium vestrarum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

VER. SAM.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Maledictionem autem si non 28
obedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via quam ego præcipio vobis hodiè, ut eatis post deos alienos quos non cognovistis.
Quando autẽ introduxerit te 29
Dominus Deus vester in terrã ad quã vadis possidendã, tum dabis benedictionem super montem Garizim, & maledictionem super montem Hebal.
Nonne sunt illi trans Jorda- 30
nem post viam occasûs solis, in terra Chananæi habitantis in planitie, è regione Galgal, prope (b) quercum More versùs Sichẽ? Vos enim transitis 31
Jordanem, ut pergatis ad possidendam terrã quam Dominus Deus vester dedit vobis: possidebitis antẽ illam, & habitabitis in ea. Soliciti igi- 32
tur eritis facere omnia præcepta, & omnia judicia quæ ego do hodiè in conspectu vestro.

CAP. XII.

HÆc sunt præcepta, & ju- 1
dicia quæ soliciti eritis facere in terra quam dat Dominus Deus patrum tuorum tibi, ut possideas eam omnibus diebus quibus vos vivetis super terram. Subvertendo sub- 2
vertetis omnia loca in quibus coluerunt gentes quas vos possessuri estis deos super montes excelsos, et super colles, & sub omni arbore frondosa. Et diruetis altaria ea- 3
rum, frangetisq; statuas earum, lucos etiam earum igne comburetis, sculptilia quoque deorum earum concidetis, delebitisq; nomen earum de loco isto. Non facietis sic Do- 4
mino Deo vestro. Sed locum 5
quem elegerit Dominus Deus vester ex omnibus tribubus vestris, ut ponat ibi nomẽ suum in habitationem suam requiretis, & illuc venietis. Af- 6
feretisq; illuc holocausta, & sacrificia vestra, & decimas vestras, & oblationes vestras, & vota vestra, & spontanea vestra, & primogenitos boum vestrorum, & pecudum vestrarum,

VER. SAM. (b) vallem visionis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 واما اللعنات فتدرككم ان لم تقبلوا وصايا الله ربكم * وزغتم عن الطريق الذي انا امركم
29 بسلوكه اليوم * واتبعتم معبودات اخر وعبدتموها * فاذا ادخلك الله ربك البلد الذي
30 انت سائر اليه لتحوزه * فانل البركات على جبل كريزيم * واللعنات على جبل عيبال * الا انهما
في جانب الاردن وراء طريق مغيب الشمس عن بلد الكنعاني المقيم في الغور * مما يلي
31 الجبل عند مروج مورا * لانكم جايزون الاردن لتدخلوا وتحوزوا البلد الذي الله ربكم
32 معطيكم * فاذا حزتموه وجلستم فيه * فاحفظوا واعملوا بجميع الرسوم والاحكام التي انا
1 امركم بها اليوم * الفصل الثاني عشر * وهذه اوائل الرسوم والاحكام التي يجب ان
تحفظوها وتعملوا بها في البلد الذي اعطاك اله ابائك لتحوزه طول الزمان الذي انتم احياء فيه
2 على الارض * ان تبيدوا جميع المواضع التي عبد فيها الامم الذين انتم وارثوهم * ومعبوداتهم
3 على الجبال الرفيعة والبقاع * وتحت كل شجر ريان * وانقضوا مذابحهم * وكسروا مصاطبهم *
4 واحرقوا سواريهم بالنار * واجدعوا فسول معبوداتهم * وابيدوا اسماءهم من ذلك الموضع * ولا تصنعوا
5 كذلك لله ربكم * بل الموضع الذي يختار الله ربكم من جميع اسباطكم ليحل فيه نوره
6 التمسوا فيه مسكنه حتى تصيروا اليه * فتحملوا اليه صعايدكم * وذبائحكم * واعشاركم
ورفايعكم * ونذوركم * وتبرعكم * وبكور غنمكم وبقركم *

Maledictiones autẽ vos apprehendent, si 28
respuatis præcepta Dei Domini vestri, & aberretis à via in qua ego præcipio vobis hodiè ut ambuletis, & sectemini deos alios, iisq; serviatis. Cùm itaq; introducet 29
te Deus Dominus tuus in regione ad quã tu pergis ut possideas eã, recita benedictiones super monte Karizim, & maledictiones super monte Ibal. Nónne sunt ambo in 30
latere Jordanis, post viã occasûs solis, quæ præterfecat regionẽ Chananæi commorantis in valle, quã parte contigua est monti, juxta prata Mora? Vos enim trajectu 31
estis Jordanẽ, ut ingrediamini & possideatis regionẽ quã Deus Dominus vester daturus est vobis: quapropter cùm possederitis eã, & habitaveritis in illa, Ob- 32
servate, & facite omnia statuta atque judicia quæ ego præcipio vobis hodiè.

CAP. XII.

HÆc autẽ sunt præcipua statuta & 1
judicia quæ oportet ut servetis & faciatis in regione quã dedit tibi Deus patrum tuorũ, ut possideres eã longitudine temporis quo vos estis victuri super terrã. Ut 2
subvertatis omnia loca in quibus adoraverunt gentes quas vos excisuri estis, & deos earũ super montes excelsos & colles, & sub omni arbore frondosa. Præ- 3
terea destruite altaria earũ, & frangite pilas earũ, & arbores earũ proceras igne comburite, & concidite sculptilia deorũ earũ, & perdite nomina eorũ ex eo loco.
At ne faciatis hoc pacto Deo Domino 4
vestro; Sed in loco, quẽ eliget Deus Domi- 5
nus vester ex omnibus tribubus vestris, ut habitare faciat in eo lumen suũ, quærite domũ ejus, ut ad eã vos conferatis, Et fe- 6
ratis ad eã holocausta vestra, & sacrificia vestra, et decimas vestras, & oblationes vestras, et vota vestra, et spontanea vestra, & primogenita pecudum et boum vestrorum.

ספר אלה הדברים : יב

lætabimini & ;vestri Dei Domini - facies ad ibi comedetis Et
7 ואכלתם שם לפני יהוה אלהיכם ושמחתם
tibi benedixit quibus ,vestræ domus & ,vos ,vestræ manus missione omni in
בכל משלח ידכם אתם ובתיכם אשר ברכך
quæ omnia secundùm facietis Non .tuus Deus Dominus
8 יהוה אלהיך : לא תעשון ככל אשר
.suis oculis in rectum omnis vir ,hodie hîc facientes nos
אנחנו עשים פה היום איש כל הישר בעיניו :
hæreditatem ad & ,requiem ad ,hucusque venistis non Quia
9 כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה
,Jarden transibitis Et .tibi dans tuus Deus Dominus quam
10 אשר יהוה אלהיך נתן לך : ועברתם את הירדן
hæreditare facit vester Deus Dominus quam ,terra in habitabitis &
וישבתם בארץ אשר יהוה אלהיכם מנחיל
,circuitu à vestris inimicis omnibus ab vobis dabit requiem & : vos
אתכם והניח לכם מכל איביכם מסביב
Dominus elegerit quem locus erit Et .confidèter habitabitis &
11 וישבתם בטח : והיה המקום אשר יבחר יהוה
afferetis illuc ;ibi suũ nomen faciat habitare ut ,eo in vester Deus
אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את
,vestra sacrificia &,vestras ascensiones ,vobis præcipiens ego quæ omnia
כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם
,vestrorũ votorũ electionẽ omnẽ & ,vestræ man' elevationẽ &,vestras decimas
מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם
Domino coram lætabimini Et .Domino vovebitis quæ
12 אשר תדרו ליהוה : ושמחתם לפני יהוה
;vestræ ancillæ &,vestri servi &,vestræ filiæ &,vestri filii & ,vos vestro Deo
אלהיכם אתם ובניכם ובנתיכם ועבדיכם ואמהתיכם
.vobiscum hæreditas & pars ei non quia ;vestris portis in qui ,Levita &
והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם :
quem ,loco omni in tuas ascensiones ascendere facias ne ,tibi Observare
13 השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר
una in ,Dominus elegerit quem loco in Quoniam .videbis
14 תראה : כי אם במקום אשר יבחר יהוה באחד
,omnia facies ibi & ;tuas ascensiones ascendere facies illic ,tuarũ tribuũ
שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל
tuæ animæ desiderio omni in Tantummodo .tibi præcipiens ego quæ
15 אשר אנכי מצוך : רק בכל אות נפשך
,tui Dei Domini benedictionem secundùm carnem comedes & ,mactabis
תזבח ואכלת בשר כברכת יהוה אלהיך
,eũ comedet mundus & immundus : tuis portis omnibus in tibi dederit quam
אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו
super : comedetis non sanguinem Tantum .cervum sicut & ,capreã sicut
16 כצבי וכאיל : רק הדם לא תאכלו על
comedere poteris Non .aquas sicut illum effundetis terram
17 הארץ תשפכנו כמים : לא תוכל לאכל
,tui recentis olei & ,tui musti & ,tui frumenti decimam tuis portis in
בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך
,voveris quæ tua vota omnia & ,tui pecoris & ,tui bovis primogenita &
ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר
.tuæ manus oblationem & ,tua spontanea &
ונדבתיך ותרומת ידך :

Versio VULG. LAT.

7 Et comedetis ibi in conspectu
Dñi Dei vestri : ac lætabimini
in cunctis, ad quæ miseritis
manũ vos & dom' vestræ, in
quib' benedixerit vobis Dñs
8 De' vester. Non facietis ibi
quæ nos hic facim' hodiè, sin-
9 guli ꝙ sibi rectũ videtur. Neq;
enim usq; in præsens tempus
venistis ad requiem, & posses-
sionem, quã Dominus De' ve-
10 ster daturus est vobis. Transi-
bitis Jordanem, & habitabitis
in terra, quã Dominus Deus
vester daturus est vobis, ut re-
quiescatis à cunctis hostibus ꝑ
circuitũ : & absq; ullo timore
11 habitetis In loco, quẽ elegerit
Dominus Deus vester, ut sit
nomen ej' in eo. Illuc omnia,
quæ præcipio, conferetis, ho-
locausta, et hostias, ac decimas,
& primitias manuũ vestrarũ:
& quidquid præcipuum est
in muneribus, quæ vovebitis
12 Domino. Ibi epulabimini co-
rã Dño Deo vestro, vos & filii
ac filiæ vestræ, famuli & fa-
mulæ, atq; Levites qui in ur-
bibus vestris commoratur: ne-
que enim habet aliam partem
& possessionem inter vos.
13 Cave ne offeras holocausta
tua in omni loco, quẽ videris:
14 Sed in eo, quem elegerit Do-
minus: in una tribuum tuarum
offeres hostias, & facies quæ-
15 cunq; præcipio tibi. Sin autẽ
comedere volueris, & te esus
carniũ delectaverit, occide, &
comede juxta benedictionem
Dñi Dei tui, quã dedit tibi in
urbibus tuis: sive immundum
fuerit, hoc est, maculatũ &
debile : sive mundũ, hoc est,
integrũ & sine macula, ꝙ of-
ferre licet, sicut capream &
16 cervũ, comedes; Absque esu
duntaxàt sanguinis, quem su-
per terrã quasi aquã effundes.
17 Non poteris comedere in op-
pidis tuis decimã frumenti, &
vini, & olei tui, primogenita
armentorum & pecorum, &
omnia quæ voveris, & spontè
offerre volueris, & primitias
manuum tuarum :

Versio GRÆCA LXX. Interp.

7 Καὶ φάγεσθε ἐκεῖ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑ-
μῶν, καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐπὶ πᾶσιν, οὗ ἐὰν
ἐπιβάλητε (λ) τὴν χεῖρα, ὑμεῖς καὶ οἱ οἶ-
κοι ὑμῶν, καθότι (μ) εὐλόγησέ σε κύριος
8 ὁ θεός σου. Οὐ ποιήσετε (ν) πάντα ὅσα
ἡμεῖς ποιοῦμεν ὧδε σήμερον, ἕκαστος τὸ
9 ἀρεστὸν (ξ) ἐνώπιον αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἥκατε ἕως
τοῦ νῦν εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ εἰς τὴν κληρο-
νομίαν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν
10 ὑμῖν. Καὶ διαβήσεσθε τὸν Ἰορδάνην, καὶ κατ-
οικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεὸς (ο)
ἡμῶν κατακληρονομεῖ ὑμῖν, καὶ καταπαύ-
σει ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν
τῶν κύκλῳ, καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας.
11 Καὶ ἔσται ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος
ὁ (π) θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ ἐκεῖ, ἐκεῖ οἴσετε πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλ-
λομαι ὑμῖν σήμερον· τὰ ὁλοκαυτώματα
ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπι-
δέκατα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν
(ρ) ὑμῶν, καὶ πᾶν ἐκλεκτὸν τῶν δώρων ὑ-
μῶν, ὅσα ἂν εὔξησθε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑ-
12 μῶν. Καὶ εὐφρανθήσεσθε (σ) ἐναντίον κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ
αἱ θυγατέρες (τ) ὑμῶν, καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν,
καὶ αἱ παιδίσκαι ὑμῶν, καὶ ὁ Λευίτης ὁ ἐπὶ
τῶν πυλῶν ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐ-
13 δὲ κλῆρος μεθ' ὑμῶν. Πρόσεχε σεαυτῷ,
μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου ἐν
14 παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν ἴδῃς. Ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τό-
πον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐ-
τόν, ἐν μιᾷ (υ) τῶν φυλῶν σου, ἐκεῖ (φ) ἀνοίσετε
τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ ἐκεῖ ποιήσεις
πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.
15 Ἀλλ' ἢ ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ σου θύσεις, καὶ
φαγῇ κρέα κατὰ τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ
σου, ἣν ἔδωκέ σοι ἐν πάσῃ πόλει. ὁ ἀκάθαρ-
τος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ φάγε-
16 ται αὐτό, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. Πλὴν τὸ
αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐ-
17 τό, ὡς ὕδωρ. Οὐ δυνήσῃ φαγεῖν ἐν ταῖς
πόλεσί σου τὸ ἐπιδέκατον τοῦ σίτου σου, καὶ
τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, τὰ πρωτότο-
κα τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων σου,
καὶ (χ) πάσας τὰς εὐχάς, ὅσας ἂν (ψ) εὔ-
ξησθε, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰς
ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν (ω) σου.

MS.A. (λ) τὰς χεῖρας, (μ) ηὐλόγησέν σε (ν) πάντα ἃ ἡμεῖς (ξ) ἐν-
αντίον (ο) ὑμῶν κατακληρονομήσει ὑμῖν, (π) θεὸς ὑμῶν (ρ) ὑμῶν, καὶ τὰ δό-
ματα ὑμῶν, καὶ πᾶν (σ) ἔναντι (τ) ὑμῶν, οἱ (υ) τῶν πόλεών σου, (φ) ἀνοί-
σεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου, (χ) πάσας εὐχάς, (ψ) εὔξησθε, τὰς (ω) ὑμῶν.

Cum Translatione LATINA.

Et comedetis ibi ante Dominum 7
Deum vestrum : & lætabimini
in omnibus, quæcunq; miseritis
manum, vos & domus vestræ;
sicut benedixit te Dominus Deus
tuus. Non facietis omnia quæ nos 8
facimus hîc hodiè, unusquisque
quod placitum est in conspectu
suo. Non enim venistis hucus- 9
que in requiem, & in hæredita-
tem, quam Dominus Deus noster
dat vobis. Et transibitis Jorda- 10
nem : & habitabitis super ter-
ram, quam Dominus Deus noster
distribuet vobis in hæreditatem;
& quiescere vos faciet ab om-
nibus inimicis vestris in circui-
tu, & habitabitis cum securi-
tate. Et erit locus quemcunque 11
elegerit Dominus Deus tuus, ut
invocetur nomen ejus ibi; illuc
feretis ibi, quæcunque ego man-
do vobis hodiè: holocaustomata
vestra, & sacrificia vestra, &
decimas vestras, & primitias
manuum (f) vestrarum: & omne
electum munerum vestrorũ, quæ-
cunque voveritis Domino Deo
vestro. Et lætabimini ante Domi- 12
num Deum vestrum, vos, & filii
vestri, & filiæ vestræ, & pueri
vestri, & ancillæ vestræ: & Le-
vita qui est super (g) portas ve-
stras : quoniam non est ei pars,
neq; sors vobiscum. Attende tibi 13
ipsi, nè offeras holocaustomata
tua in omni loco, quocunque a-
spexeris. Sed ad locum quẽcunq; 14
elegerit Domin' Deus tu' illũ, in
una (h) tribuum tuarum: illuc
offeretis holocaustomata vestra,
& ibi facies omnia quæcunque
ego mando tibi hodiè. Sed in om- 15
ni cupiditate tua mactabis, &
comedes carnes secundùm bene-
dictionem Domini Dei tui, quam
dedit tibi in omni civitate. Im-
mundus in te, & mundus pariter
comedet illud, sicut capream, aut
cervum. Tantummodò sanguinẽ 16
non comedetis, in terrã effunde-
tis illum, sicut aquam. Non ( ) po- 17
teris manducare in civitatibus
tuis decimationẽ frumenti tui, et
vini tui, & olei tui, primogenita
boum tuorum, & ovium tua-
rum, & omnia vota, quæcunque
voveritis, & cõfessiones vestras,
& primitias manuum tuarum.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

Ibique comedite corã Dño Deo vestro & læ- 7
tamini in omni re ad quam porrigetis man'
vestras, vos, & domestici vestri, ut benedicat
vobis Dñs Deus vester. Ne feceritis quem- 8
admodum facim' hic nos hodiè, unusquisq;
scilicet, quod sibi visum fuerit. Neque enim 9
adhuc pervenistis ad habitaculum & hære-
ditatem quam dabit tibi Dñs Deus tuus. Tra- 10
jicite verò Jordanem, & commoramini in
terra quam Dñs Deus vester dat vobis possi-
dendam, pacificos vos reddens ab omnibus
inimicis vestris qui vos circundant, & ha-
bitate confidenter. Et ad locum quem eliget 11
Dñs Deus vester, ut habitare faciat in eo no-
men suum, illuc conferte omnia quæ præci-
pio vobis, nempe holocausta vestra pacifica,
victimas vestras, & decimas vestras, separa-
tiones manuũ vestrarũ, & selectum quodq;
votorũ vestrorũ quæ Dño vovebitis. Et læ- 12
tamini corã Deo Dño vestro, vos, & filii ac
filiæ vestræ, servi & ancillæ vestræ, & Levi-
vitæ qui fuerint in civitatib' vestris, quoniã
non habent hæreditatẽ & portionẽ vobiscũ.
Cave ne offeras holocausta tua pacifica ubi- 13
cunq; volueris: Sed tantùm in loco quem eli- 14
get Dominus in una ex tribub' tuis, ibi offe-
res holocausta tua pacifica, ibiq; facies quic-
quid præcipio tibi. Duntaxat in quolibet de- 15
siderio animæ tuæ macta & comede carnem
juxta benedictionẽ quã tribuit tibi Domin'
Deus tuus: in omnibus civitatib' tuis quod
immundum quódque mundum fuerit, simul 16
comedetis, quasi capream & quasi cervũ. Ve-
rùm sanguinem ne comedatis, sed super ter- 17
ram effunde illum veluti aquam. Ne potesta-
tem arroges tibi comedendi in civitatibus
vestris decimas frumenti vestri & vini vestri,
& primogenita boum vestrorum & ovium
vestrarum, & omnia vota vestra quæ voveri-
tis, & oblationes vestras, atque separationes
manuum vestrarum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

7 ותיכלון תמן קדם יי אלהכון
ותחדון בכל אושטות ידכון אתון
ואנש בתיכון די ברכך יי אלהך:
8 לא תעבדון ככל די אנחנא עבדין
הכא יומא דין גבר כל דכשר
9 בעינוהי: ארי לא אתיתון עד
כען לבית ניחא ולאחסנא דיי
10 אלהך יהב לך: ותעברון ית
ירדנא ותיתבון בארעא דיי
אלהכון מחסין יתכון ויניח לכון
מכל בעלי דבביכון מסחור סחור
11 ותיתבון לרוחצן: ויהי אתרא
די יתרעי יי אלהכון ביה לאשראה
שכנתיה תמן לתמן תיתון ית כל
די אנא מפקד יתכון עלותכון
ונכסת קודשיכון מעשריכון
ואפרשות ידכון וכל שפר נדריכון
12 די תדרון קדם יי: ותחדון קדם
יי אלהכון אתון ובניכון ובנתיכון
ועבדיכון ואמהתכון וליואה די
בקרויכון ארי לית ליה חולק
13 ואחסנא עמכון: אסתמר לך
דלמא תסיק עלותך בכל אתרא
14 די תחזי: אלהין באתרא די יתרעי
יי בחד משבטך תמן תסיק
עלותך ותמן תעביד כל די אנא
15 מפקד לך: לחוד בכל רעות
נפשך תכוס ותיכול בשרא
כברכתא דיי אלהך דיהיב לך
בכל קרוך מסאבא ודכיא
ייכלניה כבשר טביא ואילא:
16 לחוד דמא לא תיכלון על
17 ארעא תשדניה כמיא: לית
לך רשו למיכל בקרוך מעשר
עבורך חמרך ומשחך ובכורי
תורך ועאנך וכל נדרך די תדר
ונדבתך ואפרשות ידך:

Targum ONKELOS.

7 Et comedetis ibi coram Dño
Deo vestro; & lætabimini in
cunctis ad quæ miseritis ma-
num vestram, vos & homines
domus vestræ: quia benedicet
8 tibi Dñs De' tu'. Non facietis
sicut omnia quæ nos facimus
hic hodie, singuli quod rectū
9 videtur in oculis suis. Quia
non venistis adhuc ad locum
quietis et ad possessioné, quam
Dñs Deus tu' datur' est tibi.
10 Et transibitis Jordanem: &
habitabitis in terra, quā Dñs
Deus vester possidere faciet
vos: & requié dabit vobis ab
omnibus inimicis vestris per
circuitum, & habitabitis con-
11 fidenter. Et erit locus quem
elegerit Domin' Deus vester,
ut collocet majestaté suā ibi,
illuc offeretis omnia quæ ego
præcipio vobis: holocausta ve-
stra & victimas sanctificatas
vestras, decimas vestras, &
primitias manuū vestrarū, &
omnia optima votorū vestro-
rum quæ voveritis corā Dño.
12 Et lætabimini corā Dño Deo
vestro; vos, & filii vestri, &
filiæ vestræ, & servi vestri &
ancillæ vestræ, & Levita qui
est in urbib' vestris, quia non
habet partem & hæreditatem
13 vobiscum. Cave tibi ne offe-
ras holocausta tua in omni lo-
14 co quem videris. Sed in loco
quem elegerit Dñs in una tri-
buum tuarū, ibi offeres holo-
causta tua: & ibi facies omnia
15 quæ ego præcipio tibi. Atta-
men in omni desiderio animæ
tuæ occides & comedes car-
nes, juxta benedictionem Dñi
Dei tui quam dedit tibi in
omnibus urbib' tuis: mundus
et immundus comedet illam,
sicut carnem capreæ & cervi.
16 Attamen sanguiné non come-
detis: super terram effundetis
17 illū sicut aquam. Non erit tibi
licitum ut comedas in urbib'
tuis decimas frumenti tui &
vini tui & olei tui, & primo-
genita boum tuorū et oviū tu-
arum: & omnia vota tua quæ
voveris; & quæ sponte obtule-
ris, & primitias manuū tuarū.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

TEXT. ET VERS. SAM. Translatio Latina.

Comedetisq; ibi corā Domino 7
Deo vestro, & lætabimini in
omnibus ad quæ miseritis
manus vestras, vos, & dom'
vestræ quibus benedixerit tibi
Dominus Deus tuus. Non fa- 8
cietis juxta omnia quæ nos
hic facimus hodiè, singuli
quidquid rectum est in oculis
suis. Non enim venistis usque 9
nunc in requiem & in hære-
ditatem quam Dominus
Deus vester dat vobis.
Cùm autem transieritis Jor- 10
danem, et habitaveritis in ter-
ra quā Dominus Deus vester
in hæreditatem distribuet vo-
bis, & requiem dederit vobis
ab omnibus inimicis vestris in
circuitu, et habitaveritis con-
fidenter. Tum erit locus quem 11
elegerit Dominus Deus vester,
ut ibi inhabitet nomen ejus:
illuc afferetis omnia quæ ego
præcepi vobis, holocausta ve-
stra, & sacrificia vestra, &
decimas vestras, & oblati-
ones vestras, et spontanea ve-
stra, & omnia selecta voto-
rum vestrorū quæ voveritis
Domino. Et lætabimini corā 12
Domino Deo vestro, vos, &
filii vestri, & filiæ vestræ;
servi vestri, & ancillæ ve-
stræ, et Levita qui est in (a)
portis tuis, quia non est ei pars
et possessio vobiscum. Cave 13
tibi ne offeras holocausta tua
in omni loco quem videris.
Præterquam in loco quem e- 14
legerit Dominus in una tri-
buum tuarum: Ibi offeres ho-
locausta tua, ibiq; facies o-
mnia quæ ego præcipio tibi.
Nihilomin' secundū quodli- 15
bet desiderium animæ tuæ
mactabis, et comedes carnem
juxta benedictionem Domini
Dei tui quam dederit tibi in
omnibus (b) portis tuis: Im-
mundus et mund' manduca-
bunt eam sicut capreā et cer-
vum. Tantummodò sanguinē 16
non comedes: super terram ef-
fundes illum sicut aquas. Non 17
poteris comedere in (c) portis
tuis decimas frumenti tui,
musti tui, et olei tui, et primo-
genita boū tuorū, et pecudū
tuarū, et omnia vota tua quæ
vovisti, et spontanea tua, et
elevationes manuum tuarum.

VER. SAM. (a) civitatibus (b) civitatibus (c) civitatibus

VERSIO SAMARITANA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 فتأكلوها ثم بين يدي الله ربكم * وتفرحوا بجميع ما انبسطت فيه يدكم انتم وبيوتكم *
8 كما بارككم الله ربك * ولا تصنعوا من هذه الامور كما نحن صانعون اليوم * كل امري يفعل
9 ما حسن عنده * فانكم لم تصيروا بعد الى المستقر والحلة التي الله ربك معطيكها * فاذا
10 عبرتم الاردن * وجلستم في البلد الذي الله ربكم معطيكم اياه * واراحكم من جميع
11 اعدائكم المحيطين بكم * وجلستم وانتم آمنين * فاي موضع يختار الله ربكم ليحل نوره فيه
فاليه تأتون بجميع ما آمركم به من ضحاياكم * وذبائحكم * واعشاركم * ورفايعكم * وخيار
12 نذوركم التي تنذرونها لله * وافرحوا بها بين يدي الله الهكم انتم وبنوكم * وبناتكم *
13 وعبيدكم * واماؤكم واللاوي الذي في محالكم * اذ ليس له نصيب ولا محلة معكم *
14 واحذر ان تقرب قرابينك في اي موضع رايته * الا في الموضع الذي يختار الله من احد
15 اسباطك ثم قرب قرابينك * واصنع جميع ما امرك به * لكن متى اشتهت نفسك اللحم فاذبح
وكل ببرك الله الذي اعطاك في سائر قراك * وجائز ان ياكل منه الطاهر والنجس كما ياكلان
16 لحم الظبي والايل * خلا الدم ولا تاكله * بل صبه على الارض كالماء * ولا يجوز لك ان تاكل في
17 محالك اعشار برك * وعصيرك * ودهنك * وبكور بقرك * وغنمك * ونذورك التي تنذرها *
وتبرعك * ورفايعك *

Et illic comedatis ea corā Deo Domino 7
vestro, & gaudeatis in omnib' ad quæ
extendetur manus vestra, vos, & domus
vestræ, prout concesserit tibi De' Domin'
tuus. Et ne agatis, quoad res istas, ut 8
nos agim' hodiè, unusquisque faciens
quod sibi placet. Non enim abiistis adhuc 9
ad mansionem & hæreditatem quā Deus
Domin' tu' daturus est tibi. Cùm autem 10
transieritis Jordanem, & habitaveritis
in regione quam Deus Dominus vester
daturus est vobis, & requiem dederit vo-
bis à cunctis hostibus vestris circūdantib'
vos, & sederitis securi; Ad quemcunq; 11
locū quē elegerit Deus Dominus vester,
ut habitare faciat splendorem sui in eo,
feretis omnia quæ præcipio vobis, tā ho-
locausta vestra quàm sacrificia vestra,
& decimas vestras, et oblationes vestras,
& optima quæque vota vestra quæ Deo
voveritis. Et iis oblectamini coram Deo 12
Domino vestro; vos, & filii vestri, atque
filiæ vestræ, & servi vestri, & ancillæ ve-
stræ, & Levita qui fuerit in habitationib'
vestris, cùm nullā habeat partē nec hæ-
reditatem vobiscum. Et cave ne offeras 13
oblationes tuas in qualibet loco quem
videris: Sed in loco quem elegerit Deus 14
ex una tribuū tuarū, illic offer oblationes
tuas, & fac omnia quæ præcipio tibi. Ve- 15
rùm quando expetet anima tua carnē,
macta, et vescere dono Dei quod tibi con-
cessit, in cunctis civitatibus tuis: & lice-
bit ut vescantur eā mund' & immundus,
quemadmodū vescuntur carne capreæ et
cervi, Excepto tamen sanguine: ne enim 16
comedes eū, sed effunde eum super ter-
ram ut aquā. Neque licebit tibi comedere 17
in habitaculis tuis decimas frumenti tui,
& musti tui, et olei tui, & primogenita boū
tuorū, & oviū tuarū, & vota tua quæ vo-
vebis, et spontanea tua, et oblationes tuas:

ספר אלה הדברים : יב

18 כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ :

19 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲזֹב אֶת־הַלֵּוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ :

20 כִּי־יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר :

21 כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ :

22 אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֶנּוּ :

23 רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר :

24 לֹא תֹּאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם :

25 לֹא תֹּאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה :

26 רַק קֳדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה :

27 וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם־זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל :

28 שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ :

29 כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת אוֹתָם מִפָּנֶיךָ וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ בְּאַרְצָם :

Versio VULG. LAT.

18 Sed coram Domino Deo tuo
comedes ea, in loco quem ele-
gerit Dominus Deus tuus, tu,
& filius tuus & filia tua, &
servus & famula, atque Le-
vites qui manet in urbibus
tuis: & lætaberis & reficie-
ris corã Domino Deo tuo, in
cunctis ad quæ extenderis
19 manũ tuã. Cave ne derelin-
quas Levitem in omni tem-
pore quo versaris in terra.
20 Quando dilataverit Dominus
Deus tuus terminos tuos, sicut
locutus est tibi, & volueris
vesci carnibus quas desiderat
21 anima tua: Locus autem,
quem elegerit Dominus Deus
tuus, ut sit nomen ejus ibi,
si procul fuerit, occides de
armentis & pecorib⁹, quæ ha-
bueris, sicut præcepi tibi, &
comedes in oppidis tuis, ut
22 tibi placet. Sicut comeditur
caprea & cervus, ita vescêris
eis: & mund⁹ & immund⁹ in
23 commune vescentur. Hoc so-
lùm cave, ne sanguinẽ com-
edas. Sanguis enim eo-
rum pro anima est: & idcir-
cò non debes animam come-
24 dere cum carnib⁹: Sed super
terram fundes quasi aquam,
25 Ut benè sit tibi & filiis tuis
post te, cùm feceris quod
placet in conspectu Domini.
26 Quæ autem sanctificaveris, &
voveris Domino, tolles, &
venies ad locum, quem elege-
27 rit Dominus: Et offeres ob-
lationes tuas carnem & san-
guinem super altare Domini
Dei tui: sanguinem hostia-
rum fundes in altari: carnib⁹
28 autem ipse vescêris. Observa
& audi omnia quæ ego præci-
pio tibi, ut benè sit tibi &
filiis tuis post te in sempiter-
num, cùm feceris quod bonum est
& placitum in conspectu Dñi
29 Dei tui. Quando disperdide-
rit Dominus Deus tuus ante
faciem tuam gentes, ad quas
ingrediêris possidendas, &
possederis eas, atque habita-
veris in terra earum:

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

18 Ἀλλ' ἢ (α) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ (β) αὐτὰ ἐν τῷ τόπῳ, (γ) ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτῷ, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη (δ) σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν (ε) ταῖς πόλεσιν ὑμῶν. καὶ εὐφρανθήσῃ (ζ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ πάντα, οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου.
19 Πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐγκαταλίπῃς τὸν (η) Λευΐτην πάντα τὸν χρόνον ὅσον ἂν ζῇς ἐπὶ τῆς γῆς.
20 Ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, καθάπερ ἐλάλησέ σοι, (θ) καὶ ἐρεῖς, Φάγομαι κρέα, ἐὰν (ι) ἐπιθυμήσῃ ἡ ψυχή σου, ὥστε φαγεῖν κρέα, ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ (κ) τῆς ψυχῆς σου φαγῇ κρέα.
21 Ἐὰν δὲ (λ) μακρὰν ἀπέχῃ σου ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός (μ) σου ἐκεῖ ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ θύσεις ἀπὸ τῶν βοῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων σου (ν) ὧν ἂν δῷ ὁ θεός σοι, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην σοι, καὶ φαγῇ ἐν ταῖς πόλεσί σου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς σου.
22 Ὡς ἔσθεται ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος, (ξ) οὕτω φαγῇ αὐτό· ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως ἔδεται.
23 Πρόσεχε ἰσχυρῶς τοῦ μὴ φαγεῖν (ο) αἷμα, ὅτι αἷμα αὐτοῦ ψυχή· οὐ βρωθήσεται ψυχὴ μετὰ τῶν κρεῶν.
24 Οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.
25 Οὐ φαγῇ αὐτό, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ (π) σέ, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν (ρ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
26 Πλὴν τὰ ἅγιά (σ) σου ἐὰν γένηταί σοι, καὶ τὰς εὐχάς σου λαβὼν ἥξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς (τ) σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.
27 Καὶ ποιήσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου, τὰ κρέα ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὸ δὲ αἷμα τῶν θυσιῶν σου προσχεεῖς πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὰ δὲ κρέα φαγῇ.
28 Φυλάσσου καὶ ἄκουε καὶ ποιήσεις πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου δι' αἰῶνος, ἐὰν ποιήσῃς (υ) τὸ ἀρεστὸν καὶ τὸ καλὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
29 Ἐὰν δὲ (φ) ἐξολοθρεύσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, εἰς οὓς (χ) εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτούς, καὶ κατοικήσῃς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν,

MS.A. (α) ἔναντι (β) αὐτὸ (γ) ὃ (δ) σου, καὶ ὁ Λευΐτης, καὶ ὁ προσήλυτος (ε) πόλεσί σου. (ζ) ἔναντι (η) Λευΐτην ὅσον ἂν χρόνον ζῇς ἐπὶ (θ) καὶ εἴπῃς, (ι) ἐπιθυμήσῃ (κ) τῆς καρδίας σου (λ) μακρότερον (μ) σου ἐπικληθῆναι (ν) ὡς ἂν δῷ σοι ὁ θεός σου, ὃν (ξ) οὕτως (ο) αἷμα, τὸ γὰρ αἷμα (π) σέ (ρ) ἔναντι (σ) σου, ἃ ἂν σοι γένηται, (τ) σου αὐτοῦ ἐπικληθῆναι (υ) τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου (φ) ἐξολεθρεύσῃ (χ) σὺ εἰσπορεύῃ

Sed ante Dominũ Deum tuum 18
comedes illud in loco, quemcun-
que elegerit Dominus Deus tuus
ipsi, tu, & filius tuus, & filia
tua, puer tuus, & ancilla (k) tua,
& proselytus, qui in civitatibus
vestris. Et lætaberis ante Domi-
nũ Deũ tuũ in omnib⁹, quocun-
que miseris manum tuã. Attende 19
tibi ipsi, nè derelinquas Levitã
omni tempore, quocunq; vixeris
super terram. Si autem dilataue- 20
rit Dominus Deus tuus fines tu-
os, sicut locutus est tibi; & di-
ces, Manducabo carnes: si cõcu-
pierit anima tua ad manducan-
dum carnes, in omni cupiditate
animæ tuæ manducabis carnes.
Si autem longè à te abfuerit lo- 21
cus, quemcunq; elegerit Domin⁹
Deus tuus, ut ibi invocetur no-
men ejus ibi; & mactabis de
bob⁹ tuis, & de ovib⁹ tuis, quæ-
cunq; dederit De⁹ tibi; quem-
admodũ mandavi tibi: et man-
ducabis in civitatib⁹ tuis secun-
dũ cupiditatẽ animæ tuæ. Sicut 22
comeditur caprea, & cervus; sic
comedes illud: Immund⁹ in te,
& mund⁹ pariter comedet. At- 23
tende valdè, nè comedas san-
guinem, quia sanguis ej⁹ anima:
nõ manducabitur anima cũ car-
nib⁹. Non comedetis, in terrã ef- 24
fundetis illum, sicut aquã. Non 25
comedes illũ, ut benè tibi sit, &
filiis tuis post te, si feceris quod
bonũ, & acceptũ ante Dominũ
Deũ tuũ. Tantummodò sancta 26
tua, si fuerint tibi, & vota
tua sumens venies in locũ, que-
cunq; elegerit Domin⁹ De⁹ tu⁹,
ut invocetur nomen suũ ibi. Et 27
facies holocaustomata tua: car-
nes offeres super altare Domini
Dei tui; sanguinẽ autẽ sacrifici-
orũ tuorũ effundes ad basim al-
taris Domini Dei tui: carnes
autẽ comedes. Observa, et audi: 28
et facies omnia verba, quæ ego
mando tibi, ut benè tibi sit, et fi-
liis tuis per seculũ, si feceris,
quod placitũ, et bonũ ante Do-
minũ Deũ tuũ. Si autẽ extermi- 29
naverit Domin⁹ De⁹ tu⁹ gentes,
ad quos ingrederis illuc ad hæ-
reditandũ terrã eorũ, à facie tua, et hæreditaveris
eã, et habitaveris in terra eorũ;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]

Sed coram Dño Deo tuo comedes illud ex 18
anno in annum, in loco quem elegerit sibi
Dñs De⁹ tu⁹, tu, & fili⁹ tu⁹, atq; filia tua, ser-
vus tu⁹, & ancilla tua, necnon Levita qui est in
civitatib⁹ tuis, & lætaberis corã Dño Deo
tuo in omni re ad quam admoveris manum
tuam. Cave ne deseras Levitam cunctis dieb⁹ 19
tuis super terram. Cúmq; ampliaverit Dñs 20
De⁹ tu⁹ limitem tuum quemadmodum dixit
tibi, & dixeris, Comedam carnem; (eò quòd
expetat anima tua comedere carnem) quoties
appetes, comede carnem. Quòd si dissit⁹ à te 21
sit loc⁹ quem elegerit Dñs De⁹ tu⁹, ut illic po-
nat nomen suum, macta de bob⁹ tuis & de
ovib⁹ tuis quas dederit tibi Domin⁹ De⁹ tu⁹,
quemadmodum præcepit tibi, & comede in
civitatibus tuis in quibusvis optatis animæ
tuæ. Veruntamen sicut comeditur caprea & 22
cerv⁹, ita comedes eam: quod pollutum &
quod mundum est pariter comedetis. Dun- 23
taxat fortes estote ne comedatis sanguinem,
quoniam sanguis anima est: ne ergò come-
das animam cum carne. Ne inquam, comedas 24
illum, sed eum effunde super terrã sicut aquã.
Ne comedas eum, ut bene sit tibi & filiis tuis 25
post te cùm feceris quod bonum est coram
Dño Deo tuo. Verùm sancta tua quæ fuerint 26
tibi, & vota tua tolle, & veni ad locum
quem elegerit Domin⁹, Et fac holocaustum 27
tuum pacificum, carnem & sanguinem, super
altare Domini Dei tui: sanguis verò sacrifi-
ciorum tuorum effundatur super altare Dñi
Dei tui & carnẽ comede. Custodi, & audi 28
omnia hæc præcepta quæ ego præcipio tibi
hodiè, ut bene tibi sit atq; filiis tuis post te in
æternũ, cùm feceris quod bonũ & rectũ est corã
Domino Deo tuo. Et cùm jam perdiderit 29
Dominus De⁹ tu⁹ gentes ad quas tu pergis,
easque perdiderit à conspectu tuo, & posse-
deris eas & habitaveris in terra earum;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

18 אֱלָהֵן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תֵּיכְלִנֵּיהּ
בְּאַתְרָא דִּי יִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ אַתְּ
וּבְרָךְ וּבְרַתָּךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ וְלֵיוָאָה
דִּי בְקִרְוָךְ וְתִחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל
19 אוֹשָׁטוּת יְדָךְ: אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא
תִּשְׁבּוֹק יָת לֵיוָאָה כָּל יוֹמָךְ עַל
20 אַרְעָךְ: אֲרֵי יַפְתֵּי יְיָ אֱלָהָךְ יָת
תְּחוּמָךְ כְּמָא דִי מַלֵּיל לָךְ וְתֵימַר
אֵיכוּל בִּשְׂרָא אֲרֵי תִתְרְעֵי נַפְשָׁךְ
לְמֵיכַל בִּשְׂרָא בְּכָל רְעוּת נַפְשָׁךְ
21 תֵּיכוּל בִּסְרָא: אֲרֵי יִתְרַחַק מִנָּךְ
אַתְרָא דִי יִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה
שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן וְתִכּוֹס מִתּוֹרָךְ וּמֵעָנָךְ
דִּי יְהַב יְיָ לָךְ כְּמָא דְפַקֵּדְתָּךְ
וְתֵיכוּל בְּקִרְוָךְ בְּכָל רְעוּת נַפְשָׁךְ:
22 בְּרַם כְּמָא דְמִתְאֲכִיל בְּסַר טַבְיָא
וְאַיְלָא כֵּן תֵּיכְלִנֵּיהּ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא
23 כַּחְדָא יֵיכְלִנֵּיהּ: לְחוֹד תְּקַף בְּדִיל
דְּלָא לְמֵיכַל דְּמָא אֲרֵי דְמָא הוּא
נַפְשָׁא וְלָא תֵיכוּל נַפְשָׁא עִם בִּשְׂרָא:
24 לָא תֵיכְלִנֵּיהּ עַל אַרְעָא תֵּשְׁדְּנֵיהּ
25 כְּמַיָּא: לָא תֵיכְלִנֵּיהּ בְּדִיל דְּיֵיטַב לָךְ
וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ אֲרֵי תַעְבֵּד דְּכָשַׁר
26 קֳדָם יְיָ: לְחוֹד מַעְשַׂר קֻדְשָׁךְ דִּיהוֹן
לָךְ וְנִדְרָךְ תִּטּוֹל וְתֵיתֵי לְאַתְרָא דִי
27 יִתְרְעֵי יְיָ: וְתַעְבֵּד עֲלָוָתָךְ בִּשְׂרָא
וּדְמָא עַל מַדְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וְדַם
נִכְסַת קֻדְשָׁךְ יִשְׁתְּפֵךְ עַל מַדְבְּחָא
28 דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּבִשְׂרָא תֵיכוּל: טַר
וּתְקַבֵּל יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דִּי
אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ בְּדִיל דְּיֵיטַב לָךְ
וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ עַד עָלְמָא אֲרֵי תַעְבֵּד
דְּתָקֵן וּדְכָשַׁר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ:
29 אֲרֵי יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא
דִּי אַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירַת יָתְהוֹן
מִן קֳדָמָךְ וְתֵירַת יָתְהוֹן וְתִתֵּב
בְּאַרְעֲהוֹן:

Targum Onkelos.

18 Sed coram Domino Deo tuo
comedes ea, in loco quem ele-
gerit Dominus Deus tuus: tu,
& filius tuus & filia tua, &
servus tuus & ancilla tua, &
Levita qui est in urbibus tuis:
& lætaberis coram Domino
Deo tuo, in omnibus ad quæ
19 miseris manum tuam. Cave
tibi ne relinquas Levitam,
omnibus diebus tuis in terra
20 tua. Cùm autem dilataverit
Dominus Deus tuus terminū
tuum, sicut locutus est tibi:
& dixeris, Comedam carnem,
quando desideraverit anima
tua comedere carnē: in omni
desiderio animæ tuæ comedes
21 carnem. Si procul fuerit à te
locus, quem elegerit Dominus
Deus tuus ut collocet ibi ma-
jestatem suam: occides de bo-
bus tuis & de ovibus tuis
quas dedit tibi Dominus, sicut
præcepit tibi: & comedes in
urbib* tuis in omni desiderio
22 animæ tuæ. Sicut enim come-
ditur caro capreæ & cervi, sic
comedes illa: mundus & im-
23 mūd* simul comedēt. Attamē
confortare ut non comedas
sanguinem; quia sanguis est
anima: & non comedes animā
24 cum carne. Non comedes illū:
sed super terram fundes illum
25 sicut aquam. Non comedes
illum: ut bene sit tibi & filiis
tuis post te, si feceritis quod
rectum est coram Domino.
26 Veruntamen decimas sanctifi-
catas quas habueris, & vota
tua, tolles & venies ad locum
27 quem elegerit Dominus. Et
facies holocausta tua quorum
caro et sanguis offeretur super
altare Domini Dei tui: san-
guis autem hostiæ sanctificatæ
tuæ effundetur super altare
Domini Dei tui, & carnem
28 comedes. Custodi & suscipe
omnia verba hæc quæ ego
præcipio tibi: ut bene sit tibi
& filiis tuis post te usque in
seculum; cum feceris quod
rectum est & quod placitum
est coram Domino Deo tuo.
29 Cùm disperdiderit Dominus
Deus populos, ad quos tu in-
gredieris ut ejicias eos, à facie tua: & ejeceris eos, & habi-
taveris in terra eorum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sed coram Domino Deo tuo 18
comedes illa, in loco quem
elegit Domin* Deus tuus, tu,
& filius tuus, & filia tua;
servus tuus, & ancilla tua, et
Levita qui est in (d) portis
tuis; lætaberisque corā Domi-
no Deo tuo in omni emissione
manuum tuarū. Cave tibi ne 19
deseras Levitā omnibus die-
bus tuis super terrā tuā. Cùm 20
dilataverit Dominus Deus
tuus fines tuos sicut locutus
est tibi, & dixeris, Comedam
carnem, quia desiderium ani-
mæ tuæ est comedere carnē:
juxta omne desideriū animæ
tuæ comedes carnem. Cùm 21
à te longè aberit locus quem
elegerit Dominus Deus tuus
ut ibi inhabitet nomen ejus,
tum mactabis de bobus tuis,
& de pecudib* tuis quas de-
derit tibi Dominus quemad-
modum præcepi tibi: come-
désque in (e) portis tuis jux-
ta omne desiderium animæ
tuæ. Certè non sec* ac com- 22
editur caprea, et cervus, sic
comedes illam: Immundus
qui est in te, et mundus illā
pariter vescentur. Tantùm 23
fortiter cave ne comedas
sanguinem: nam sanguis ani-
ma est; non autem comedes
animam cum carne. Non 24
comedes illum; super terram
effundes illum sicut aquas.
Non comedes illum, ut bene 25
sit tibi, et filiis tuis post te,
cùm feceris quod rectum est
in oculis Domini. Verùm 26
sancta tua quæ ad te pertinu-
erint, et vota tua sumes, et
venies in locum quem elegit
Dominus; ubi facias holocau- 27
sta tua ex carne et sanguine
super altare Domini Dei tui:
Sanguinem autem sacrificio-
rum tuorum effundes super
altare Domini Dei tui, sed
carnes comedes. Cave ut au- 28
dias et facias omnia verba
ista quæ ego præcipio tibi ho-
diè, ut bene sit tibi, et filiis
tuis post te in æternum, cùm
feceris quod rectum et bonum
est in oculis Domini Dei tui.
Cùm deleverit Dominus De* 29
tuus gentes à facie tua ad
quas te accingis possidendas,
et possederis eas, et habitave-
ris in terra eorum;

VER. SAM. (d) civitatibus (e) civitatibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 *الا بين يدي الله ربك تاكلها في الموضع الذي يختار الله • انت وابنك • وابنتك • وعبدك •
وامتك • واللاوي الذي في محالك • وتفرح بين يدي الله ربك بما انبسطت به يدك •
19 *واحذر ان تجفو اللاوي طول مقامك في بلدك
20 *واذا اوسع الله ربك تخمك كما وعدك • فقلت
21 اكل لحما عن شهوة من نفسك له • فكله متى اشتهيته *وان بعد عنك الموضع الذي يختار
الله ربك ليحل نوره فيه • فاذبح من بقرك وغنمك التي رزقك الله ربك • كما امرتك • وكله في
22 محالك متى اشتهته نفسك *لكن كما يوكل الظبي والايل كذلك تاكله • في ان يجوز للنجس والطاهر
23 ان ياكله *لكن تشدد في ان لا تاكل الدم • فانه مسكن النفس • فلا تاكل النفس مع
24 اللحم *واذ لا يجوز ان تاكله • فصبه على الارض كالماء
25 *واذا لم تاكله يخير لك ولابنك من
26 بعدك • اذ تصنع المستقيم عند الله *غذا اقداسك ما كان لك منها ونذورك • فاحملها وات
27 بها الى الموضع الذي يختار الله *واصنع صعايدك لحومها ودماها كملا على مذبح الله ربك •
28 ودم ذبائحك يصب على مذبحه • وكل لحومها *احفظ واقبل جميع هذه الامور التي امرك بها لكي
29 يخير لك ولبنيك بعدك الى الدهر اذا تصنع الجيد والمستقيم عند الله ربك *واذا قطع الله ربك
الامم من بين يديك الذين هو معطيك ارضهم • فورثتهم وسكنت في قراهم وبيوتهم •

Sed coram Deo Domino tuo comedes ea 18
in loco quē elegerit Deus, et tu, & fili* tu*,
& filia tua, & servus tuus, & ancilla
tua, et Levita qui fuerit in domiciliis tuis:
& lætaberis corā Deo Domino tuo in iis
ad quæ sese prætenderit man* tua. Et cave 19
ne derelinquas Levitā quamdiu moraberis in regione tua. Et quando dilataverit 20
Deus Dominus tuus terminos tuos, sicut
pollicitus est tibi, & dixeris; Comedam
carnem, (ex desiderio nimirum, quod illi*
habet animus tuus,) comede eā quando-
cunque optaveris eam. Quòd si remotus à 21
te sit locus quem eliget Deus Domin* tu*,
ut habitare faciat in eo lumen suū, macta
de bobus atq; ovib* tuis quas tibi conces-
sit Deus Dominus tuus, sicut mandavi tibi,
& comede in habitationib* tuis quando-
cunque optaverit eā anim* tu*. Verùm 22
quemadmodum comeditur caprea & cer-
vus, ita comedes eā, ita ut liceat tā mūdo
quàm immūdo comedere eā. At verò tu 23
eo roborare ut non comedas sanguinem,
cùm sit sedes animæ: ne igitur comedas
animam cū carne. Et quandoquidē non li- 24
cet eū comedere, effunde illū super terrā
velut aquā. Et si non comederis eū, bene 25
tibi erit ac filio tuo post te, cùm feceris
quod rectū est apud Deū. Attamen sācta 26
tua quæ habueris, et vota tua tolle, et de-
fer ad locū quē eliget De*, Et fac holo- 27
causta tua, carnes eorū et sanguines eorū
integrè super arā Dei Domini tui: sanguis
autē victimarū tuarū effūdatur super
ipsā* arā, & comede carnes ipsarum. Ob- 28
serva, & acquiesce cūctis hisce reb* quas
præcipio tibi, ut bene sit tibi & filiis tuis
post te in perpetuū, cùm feceris bonū &
rectū apud Deū Dominū tuū. Et quando 29
succidet Deus Dominus tu* à cōspectu
tuo gentes quarū terrā ipse daturus est
tibi, & exterminabis eas, & cōmoraberis
in urbibus earum et domibus earum;

ספר אלה הדברים : יג

,tuis faciebus à eas disperdi post ,eas post offendaris fortè ne ,tibi Observare
30 השמר לך פן־תנקש אחריהם אחרי השמדם מפניך
gentes servierunt Quomodo : dicendo ,earum deos quæras fortè ne &
ופן־תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים
sic facies Non :ego etiam sic faciam & suis diis istæ
31 האלה את־אלהיהם ואעשה־כן גם־אני : לא־תעשה כן
,odio habuit quam ,Domini abominationē omnem nam :tuo Deo Domino
ליהוה אלהיך כי כל־תועבת יהוה אשר שנא
combusserūt suas filias & ,suos filios etiam quia :suis diis fecerunt
עשו לאלהיהם כי גם את־בניהם ואת־בנתיהם ישרפו
præcipiens ego quod verbum Omne .suis diis igne in
32 באש לאלהיהם : את כל־הדבר אשר אנכי מצוה
neque ,illud super addes Non :faciendum ad ,custodietis illud ,vobis
אתכם אתו תשמרו לעשות לא־תסף עליו ולא
.eo ex diminues
תגרע ממנו:

CAP. XIII. יג

dederit & ,somnium somnians vel ,propheta tui medio in surrexerit Cùm
1 כי־יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן
est locutus quod ,portentū & ,signū venerit Et ,portentū vel signū te ad
2 אליך אות או מופת : ובא האות והמופת אשר־דבר
non quos ,alienos deos post Eamus :dicendo ,te ad
אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא־
vel ,illius prophetæ verba ad audies Non :eis serviamus & ,eos nôsti
3 ידעתם ונעבדם : לא תשמע אל־דברי הנביא ההוא או
vester Deus Dominus tentans quia :illud somnium somniantem ad
אל־חולם החלום ההוא כי מנסה יהוה אלהיכם
,vestrum Deum Dominum diligentes vos sitis an sciendum ad ,vos
אתכם לדעת הישכם אהבים את־יהוה אלהיכם
Dominum Post .vestra anima tota in & ,vestro corde toto in
4 בכל־לבבכם ובכל־נפשכם : אחרי יהוה
,custodietis ejꝰ præcepta & ,timebitis ipsum & ,ambulabitis vestrū Deum
אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת־מצותיו תשמרו
propheta Et .adhærebitis eo in & ,servietis ei & ,audietis ejus voce in &
5 ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקון : והנביא
est locutus quia :morietur ,illud somnium somnians vel ,ipse
ההוא או חלם החלום ההוא יומת כי דבר־
,Ægypti terra de vos educentem ,vestrū Deum Dominū super aversionē
סרה על־יהוה אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים
quam via de te propellendum ad ,servorum domo de te redimente &
והפדך מבית עבדים להדיחך מן־הדרך אשר
exterminabis & :ea in ambulandum ad tuus Deus Dominus tibi præcepit
צוך יהוה אלהיך ללכת בה ובערת
,tuæ matris filius ,tuus frater ,te seduxerit Cùm .tui medio ē malum
6 הרע מקרבך : כי יסיתך אחיך בן־אמך
,tuus amicus vel ,tui sinus uxor vel ,tua filia vel ,tuus filius vel
או־בנך או־בתך או אשת חיקך או רעך
diis serviamus & ,Eamus :dicendo occulto in ,tua anima sicut qui
אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים
.tui patres & ,tu nôsti non quos ,aliis
אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך:

Versio VULG. LAT.

30 Cave ne imiteris eas, postquā
te fuerint introëunte subver-
sæ, & requiras ceremonias
earum, dicens; Sicut colue-
runt gentes istæ deos suos, ita
31 & ego colam. Non facies simi-
liter Domino Deo tuo. Omnes
enim abominationes, quas
aversatur Dominus, fecerunt
diis suis, offerentes filios &
filias, & comburentes igni.
32 Quod præcipio tibi, hoc tan-
tùm facito Domino : nec
addas quidquam, nec minuas.

CAP. XIII.

1 SI surrexerit in medio tui
prophetes, aut qui somnium
vidisse se dicat, & prædixerit
2 signum atque portentum, Et
evenerit quod locutꝰ est, &
dixerit tibi ; Eamꝰ, & se-
quamur deos alienos quos
ignoras, & serviamus eis :
3 Non audies verba prophetæ
illiꝰ aut somniatoris : quia ten-
tat vos Dominꝰ Deus vester, ut
palàm fiat utrùm diligatis
eum an non, in toto corde, &
4 in tota anima vestra. Domi-
num Deum vestrum sequi-
mini, et ipsum timete, et
mandata illius custodite, et
audite vocē ejus : ipsi servie-
5 tis, et ipsi adhærebitis. Pro-
pheta autem ille aut fictor
somniorum interficietur : quia
locutus est ut vos averteret à
Domino Deo vestro, qui edu-
xit vos de terra Ægypti, et
redemit vos de domo servi-
tutis : ut errare te faceret de
via, quam tibi præcepit Do-
minꝰ Deꝰ tuꝰ : et auferes malū
6 de medio tui. Si tibi voluerit
persuadere frater tuus filiꝰ
matris tuæ, aut filius tuus vel
filia, sive uxor quæ est in sinu
tuo, aut amicus, quem dili-
gis ut animam tuam, clam di-
cens, Eamus, et serviamus diis
alienis, quos ignoras tu, et
patres tui,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

30 Πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐκζητήσῃς ἐπακολου-
θῆσαι αὐτοῖς μετὰ τὸ (ζ) ἐξολοθρευθῆναι
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου (η) σου, λέγων, Πῶς
ποιοῦσι τὰ ἔθνη ταῦτα τοῖς θεοῖς αὐτῶν,
31 ποιήσω (θ) κἀγώ. Οὐ ποιήσεις (ι) οὕτω
τῷ θεῷ σου. τὰ γὰρ βδελύγματα κυρίου
ἃ ἐμίσησεν, ἐποίησαν ἐν τοῖς θεοῖς αὐ-
τῶν, ὅτι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυ-
γατέρας αὐτῶν κατακαίουσιν ἐν πυρὶ τοῖς
32 θεοῖς αὐτῶν. Πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλ-
λομαι ὑμῖν σήμερον, τοῦτο φυλάξῃ ποι-
εῖν. οὐ προσθήσεις ἐπ᾽ αὐτὸ, οὐδὲ ἀφελεῖς
ἀπ᾽ αὐτοῦ.

MS. A. (ζ) ἐξολεθρευθῆναι (η) σου. οὐ μὴ ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς
αὐτῶν, λέγων, (θ) καὶ ἐγώ. (ι) οὕτως κυρίῳ τῷ θεῷ σου. τὰ βδελύγ-
ματα γὰρ ἃ κύριος ἐμίσησεν, ἐποίησαν τοῖς

ΚΕΦ. ιγ'.

1 Ἐὰν δὲ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυ-
πνιαζόμενος (α) τὸ ἐνύπνιον, καὶ δῷ
2 σοι σημεῖον ἢ τέρας, Καὶ ἔλθῃ τὸ σημεῖον
ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε πρὸς σὲ, λέγων,
Πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέ-
3 ροις (β) οὓς οὐκ οἴδατε, Οὐκ ἀκούσεσθε τῶν
λόγων τοῦ προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυπνια-
ζομένου τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει
κύριος ὁ (γ) θεὸς σου ὑμᾶς εἰδέναι, εἰ
ἀγαπᾶτε (δ) τὸν θεὸν ὑμῶν ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.
4 Ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν πορεύσεσθε,
καὶ (ε) τοῦτον φοβηθήσεσθε, (ζ) καὶ τῆς φω-
νῆς αὐτοῦ ἀκούσεσθε, καὶ (η) αὐτῷ προστεθή-
5 σεσθε. Καὶ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἢ ὁ τὸ
ἐνύπνιον ἐνυπνιαζόμενος ἐκεῖνος, ἀπο-
θανεῖται· ἐλάλησε γὰρ πλανῆσαί σε
ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος
σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, τοῦ λυτρωσαμένου σε
ἐκ τῆς δουλείας, ἐξῶσαί σε (θ) ἀπὸ τῆς
ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεὸς
σου πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ· (ι) καὶ ἀφανιεῖς τὸ
6 πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Ἐὰν δὲ πα-
ρακαλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ πατρός
σου ἢ ἐκ μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ ἡ
(κ) θυγάτηρ, ἢ ἡ γυνὴ σου ἡ ἐν κόλπῳ
σου, (λ) ἢ φίλος ἴσος τῇ ψυχῇ σου λά-
θρᾳ, (μ) λέγων, Βαδίσωμεν καὶ λα-
τρεύσωμεν θεοῖς (ν) ἑτέροις, οὓς οὐκ ᾔ-
δεις σὺ καὶ οἱ πατέρες σου,

MS. A. (α) ἐνύπνιον, καὶ δώσει σοι (β) οἷς οὐκ (γ) θεὸς ὑμῶν ὑμᾶς τοῦ
εἰδέναι, (δ) κύριον τὸν (ε) αὐτὸν (ζ) καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξεσθε,
καὶ τῆς φωνῆς (η) αὐτῷ δουλεύσετε, καὶ αὐτῷ προσθήσεσθε. (θ) ἐκ τῆς (ι) καὶ
ἀφανιεῖτε τὸν πονηρὸν (κ) θυγάτηρ σου, (λ) ἢ ὁ φίλος ὁ ἴσος
(μ) λέγων, Πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν (ν) ἑταίροις, οἷς οὐκ

Attende tibi ipsi, ne exquiras 30
sequi eos, postquàm ipsi exter-
minati fuerint (l) à facie tua,
dicens, Quomodò faciunt gen-
tes hæ diis suis; faciam &
ego. Non facies ita Deo tuo. 31
Abominationes enim Domini,
quas odio habuit, fecerunt in
diis suis: quoniam filios suos,
& filias suas comburunt in
igni diis suis. Omne verbum, 32
quod ego mando vobis bodie,
hoc observabis facere. Non
adjicies ad illud; neque aufe-
res ab eo.

CAP. XIII.

SI autem surrexerit in te 1
propheta, seu somnians somni-
um, & dederit tibi signum, vel
prodigium, Et venerit signum 2
sive prodigium, quod locutus
est ad te, dicens; Eamus, &
serviamus diis aliis, quos ne-
scistis, Non audietis verba pro- 3
phetæ illius, vel somniantis
somnium illud, quoniam tentat
Dominus Deꝰ (a) tuus vos scire,
an diligatis Deum vestrum ex
toto corde vestro, & ex tota
anima vestra. Post Dominum 4
Deum vestrum ambulabitis,
& hunc (b) timebitis: & vo-
cem ejus audieritis, & (c) ei
apponemini. Et propheta ille, 5
vel somnium somnians ille, mo-
riatur. Locutus est enim, ut
faceret te errare à Domino
Deo tuo: qui eduxit te de
terra Ægypti; qui redemit te
de domo servitutis, ut expelleret
te de via, quam mandavit tibi
Dominus Deus tuus ambulare
in ea. Et delebis malum ex
vobis ipsis. Si autem hortatus 6
te fuerit frater tuus ex patre
tuo, vel ex matre tua, vel fi-
lius tuus, vel filia, vel uxor
tua, quæ in sinu tuo, vel ami-
cus æqualis animæ tuæ, clan-
culùm, dicens, Eamus, & ser-
viamus diis aliis, quos non no-
sti tu, & patres tui,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Cave ne aberres post eas, postquam consum- 30
pserit eas Dominꝰ à conspectu tuo : & ne
interroges de diis earum, ac dicas, Quomodo
colebant gentes istæ deos suos, ut faciam ego
quoque sicut ipsæ? Tu verò non ita facies 31
Domino Deo tuo: nam quicquid odit & exe-
cratur Dominꝰ, fecerunt diis suis: imò etiam
filios suos & filias suas igne combusserunt
diis suis. Omnem sermonem quem præcipio 32
tibi, ipsum serva, & fac: nil addes super eum,
& nil ab eo detrahes.

CAP. XIII.

ET cùm surrexerit inter vos propheta, aut 1
somnia somnians, dederitque tibi signum atq;
miraculum, Et evenerit signum illud atque 2
miraculum quod tibi prædicit, dixeritq; tibi,
Veni, eamꝰ post deos alios quos tu ignoras,
& colamꝰ eos: Ne audias sermones prophe- 3
tæ illiꝰ, aut ejꝰ somniantis somnia, quia ten-
tando tentat vos Dominꝰ Deꝰ vester, ut sciat
num diligatis Dominum Deum vestrum ex
toto corde vestro, & ex tota anima vestra.
Post Dominum Deum vestrum ite, ipsum ti- 4
mete, ejꝰ mandata servate, ipsū audite, ipsū
colite, & ipsi adhærete. Propheta autem hu- 5
jusmodi, aut talis somniorum somniator, in-
terficiatur; eò quòd iniquitatem locutꝰ est
corā Dño Deo vestro, qui eduxit vos de terra
Ægypti, & eripuit vos de domo servitutis,
ut te seduceret à via in qua præcepit tibi
Dominꝰ Deꝰ tuꝰ ut abires: & extirpa malum
de medio tui. Et si invitaverit te frater tuꝰ 6
filiꝰ matris tuæ, aut filiꝰ tuꝰ, aut filia tua, aut
uxor fœderis tui, aut amicus tuus qui ut anima
tua *tibi charus est*, clanculùm; & dicat tibi,
Veni, eamus, & colamus deos alios quos nec
tu nôsti, nec patres tui,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

30 אסתמר לך דלמא תתקל בתריהון בתר דישתיצון מן קדמך ודלמא תתבע לטעותהון למימר אכדין פלחין עממיא האלין ית טעותהון
31 ואעביד כן אף אנא: לא תעביד כן קדם יי אלהך ארי כל דמרחק קדם יי דסני עבדין לטעותהון ארי אף ית בניהון וית בנתהון מוקדין בנורא לטעותהון:
32 ית כל פתגמא די אנא מפקד יתכון יתיה תטרון למעבד לא תוספון עלוהי ולא תמנעון מניה:

יג

1 ארי יקום בינך נביא או חלם חלמא
2 ויתן לך את או מופתא: וייתי אתא ומופתא די מליל עמך למימר נהך בתר טעות עממיא די לא ידעתנון ונפלחנון:
3 לא תקבל לפתגמי נביא ההוא או לחלם חלמא ההוא ארי מנסי יי אלהכון יתכון למידע האיתיכון רחמין ית יי אלהכון בכל לבכון ובכל נפשכון:
4 בתר פלחנא דיי אלהכון תהכון ויתיה תדחלון וית פקודוהי תטרון ולמימריה תקבלון וקדמוהי תפלחון ובדחלתיה תקרבון:
5 ונביא ההוא או חלם חלמא ההוא יתקטל ארי מליל סטיא על יי אלהכון די אפיק יתכון מארעא דמצרים ודפרקך מבית עבדותא לאטעיותך מן ארחא די פקדך יי אלהך למהך בה ותפלי עבד דביש מבינך:
6 ארי ימלכנך אחוך בר אמך או ברך או ברתך או אתת קימך או חברך די כנפשך בסתרא למימר נהך ונפלח לטעות עממיא די לא ידעת את ואבהתך:

Targum Onkelos.

30 Cave tibi, ne offendas post eos, postquam disperierint à facie tuâ: & ne requiras idola eorũ, dicens; Quomodo servierunt populi isti idolis suis, ita
31 & ego faciam. Non ita facies corã Domino Deo tuo: quoniã omne q abominabile est corã Domino, & quod odit Dominus, faciunt idolis suis; quoniã etiam filios suos & filias suas comburunt igni pro-
32 pter idola sua. Omne præceptũ quod ego præcipio vobis, observabitis ut faciatis: neque addetis ad illud, neque ex eo minuetis.

CAP. XIII.

1 Quando surrexerit in medio tui propheta, aut somnians somnium: & dederit tibi signum, aut portentum.
2 Et evenerit signũ & portentum, quod locutus est ad te, dicens: Eam[9] post idola populorum quæ ignoras, & ser-
3 viamus eis. Non acquiescas verbis prophetæ illius, aut somnio somniatoris illius: quia tentat vos Domin[9] Deus vester; ut cognoscatur si diligitis Dominũ Deũ vestrũ, in toto corde vestro, & in tota ani-
4 ma vestrâ. Post timoré Domini Dei vestri ambulabitis, & ipsum timebitis: & mandata ejus servabitis, & verbo ejus obedietis; & ei servietis, & ti-
5 mori ej[9] adhærebitis. Propheta auté ille aut somniator somnii illi[9] occidatur; quia locut[9] est prævaricationem contra Dñm Deum vestrũ, qui eduxit vos de terrâ Ægypti, et qui redemit te de domo servitutis, ut errare te faceret à viâ quã præcepit tibi Dominus Deus tuus ut ambulares in eâ: & auferes eum qui operatur ma-
6 lum de medio tui. Si persuaserit tibi frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus aut filia tua, aut uxor fœderis tui, aut socius tuus qui est sicut anima tua, in occulto dicens: Eamus & serviamus idolis populorum, quæ ignoras tu & patres tui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VERSIO SAMARITANA.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

30 Cave tibi ne (f) impingas post eas, postquam exterminaverit eas à facie tua, néve inquiras de diis earum, dicens;
Quomodo serviebant gentes illæ diis suis, ut ego quoque sic faciam? Non facies sic 31
Domino Deo tuo; quia omnẽ abominationẽ Domini quam odit, fecerunt diis suis: Nam filios etiã suos, et filias suas combusserunt igne diis suis.
Omne verbum quod ego præ- 32
cipio tibi hodiè soliciti eritis facere. Non addetis super illud, neque auferetis ab eo.

CAP. XIII.

Cùm surrexerit in medio 1
tui Propheta, aut somnians somniũ, (dederitque tibi signum aut portentum, Ad- 2
veneritque signum et portentum quod locutus est tibi) dicendo, Eamus post deos alienos quos non cognovisti, &
serviamus iis; Non audies 3
verba isti[9] Prophetæ, aut isti[9] (a) somniorum somniatoris; quia tentat vos Dominus De[9] vester, ut cognoscat num ametis Dominum Deum vestrum in toto corde vestro, et in tota anima vestra. Post 4
Dominum Deũ vestrum ambulabitis, ipsúmque timebitis, mandatáque ejus observabitis, & vocem ejus audietis, eique ipsi servietis, eique ad-
hærebitis. Propheta verò il- 5
le, aut somniorum somniator ille morietur, locutus est enim de defectione adversus Dominum Deum tuum, qui eduxit te de terra Ægypti, & redemit te de domo servorũ, ut expelleret te de via per quam præcepit tibi Dominus Deus tuus ambulare, (b) delebisque malum de medio
tui. Cùm incitaverit te fra- 6
ter tuus, filius patris tui, aut filius matris tuæ, aut filius tuus, aut filia tua, aut uxor (c) sinûs tui, aut amicus tuus qui tibi est sicut anima, clàm dicens; Eamus, & serviamus diis alienis quos tu non nosti, & patres tui.

VER. SAM. (f) investiges (a) somnii somniatoris; (b) separabisque (c) amoris tui,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 احذر ان توقع باتباعهم بعد افنايهم من بين يديك * وان تلتمس من معبوداتهم قايلا
31 كيف كان يعبدها هولاء الامم * فاصنع انا كذلك * لا تصنع كذالك لله ربك * فان كثيرا مما
يكرهه الله ويبغضه صنعوه لمعبوداتهم * حتي ان بنيهم وبناتهم قد يحرقونهم بالنار لها * جميع
32 ما امركم به * فاحفظوه واعملوا به ولا تزيدوا عليه * ولا تنقصوا منه *

* الفصل الثالث عشر *

1 * وان قام فيما بينكم مدعي نبوة او حلم * فاعطاكم اية او برهانا * فلو اتت الاية
2 والبرهان ممن قال لك تعال بنا الي معبودات اخر لم تعرفها فنعبدها * فلا تقبل من ذلك
3 مدعي النبوة والحلم * فان الله ربكم ممتحنكم ليظهر هل انتم تحبونه مخلصين من
4 قلوبكم ونفوسكم * بل تبع طاعة الله ربكم يجب ان تسيروا * واياه فارهبوا * ووصاياه
5 فاحفظوا * وقوله فاقبلوا * واياه فاعبدوا * وطاعته فالزموا * وذلك المدعي النبوة والحلم
فليقتل لانه تقول المحال علي الله ربكم المخرج لكم من مصر الفادي لكم من العبودية * ليحيدكم
6 عن الطريق التي امرك الله ربك بان تسير فيها * فانف اهل الشر من وسطك * وان اغواك
اخوك ابن امك * او ابنك * او ابنتك * او امراتك حرمتك * او صديقك الذي هو كنفسك
في السر قايلا *

Cave ne illaqueeris sectando illas post earum exterminationem à conspectu tuo, & ne sciscitetis deos earum, dicens, Quomodo adorabant eos gentes istæ? faciã & ego eodem modo. Ne hoc pacto 30
feceris Deo Domino tuo, quia multa ex iis à quibus abhorret Deus, quæque odio habet, fecerunt diis suis, usque adeò ut filios & filias suas igne comburant pro- 31
pter eos. Quicquid ergò præcipio vobis servate & facite, & ne addatis ad illud, nevè minuatis ab eo. 32

CAP. XIII.

Et si surrexerit inter vos aliquis profitens prophetiam aut somnium, dederit- 1
que vobis signum aut portentum, Etiamsi 2
eveniat signum & portentum ab eo qui tibi dixerit, Eamus ad deos alios quos non nosti, & adoremus eos; Ne ac- 3
quiescas hujusmodi professori prophetiæ aut somnii, quia Deus Dominus vester tentaturus est vos, ut appareat utrùm vos sitis amici sui sinceri ex cordibus & animabus vestris: Sed post obedientiam Dei 4
Domini vestri oportet ut ambuletis, eumque timeatis, & ejus præcepta servetis, ejusque dictis acquiescatis, ipsum adoretis, & ipsius obedientiæ adhæreatis. Talis 5
verò professor prophetiæ & somnii, occidatur; eò quòd fraudem sit architectatus contra Deum Dominum vestrum qui eduxit vos ex Ægypto, quique vos redemit à servitute, ut te averteret à via in qua mandavit tibi Deus Dominus tuus ut incederes; ejice igitur homines nefarios
de medio tui. Et si te pellexerit frater 6
tuus filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia tua, sive uxor tua legitima, aut amicus tuus qui fuerit sicut anima tua, clàm dicens;

ספר אלה הדברים : יד

vel ;te ad propinqui ,vestris circuitibus qui ,populorum diis De
7 מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם הַקְּרֹבִים אֵלֶיךָ אוֹ
: terræ extremum ad usque & terræ extremo ab ,te à longinqui
הָרְחֹקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃
;eum super tuus ocul⁹ parcet neque ;eum ad audies neque ,ei acquiesces Non
8 לֹא־תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו
;eum occides occidendo Quia .eum super operies neque ,ignosces neque
וְלֹא־תַחְמֹל וְלֹא־תְכַסֶּה עָלָיו׃ כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ
9 omnis manus & :eum interficiendum ad ,principio in eo in erit tua manus
יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־
quia ;morietur & ,lapidibus in eum lapidabis Et .postremo in populi
10 הָעָם בָּאַחֲרֹנָה׃ וּסְקַלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת כִּי
terra de te educente ,tuo Deo Domino desuper te expellere quæsivit
בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ
; timebunt & ,audient Israel omnis Et .servorum domo de ,Ægypti
11 מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן
.tui medio in istud malum, verbum secundùm faciendum ad addent non &
וְלֹא־יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ׃
,tibi dans tuus Deus Dominus quam,tuarũ urbium una in audieris Cùm
12 כִּי־תִשְׁמַע בְּאַחַת עָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
,tuo interiore de ,Belial filii homines sunt Egressi : dicendo ibi habitandũ ad
13 לָשֶׁבֶת שָׁם לֵאמֹר׃ יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ
diis serviamus & ,Eamus :dicendo ,suæ urbis habitatores impulerũt &
וַיַּדִּיחוּ אֶת־יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים
interrogabis & ,investigabis & ,quæres Et .nôstis non quos ,alienis
14 אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם׃ וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ
ista abominatio est facta ,verbum est certum ,veritas ecce & : bene
הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת
et ad illius civitatis habitatores percuties Percutiendo :tui medio in
15 בְּקִרְבֶּךָ׃ הַכֵּה תַכֶּה אֶת־יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִוא לְפִי־
ès ad ejus animal & ,ea in quæ omnia & ,eam perdendo ,gladii
חָרֶב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־
combures & ,ej⁹ plateæ mediũ ad cõgregabis ej⁹ spoliũ omne Et .gladii
16 חָרֶב׃ וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל־תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ
:tuo Deo Domino ,totum ejus spolium omne & ,civitatem igne in
בָאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
adhærebit non Et .amplius ædificabitur non ;sæculi tumulus erit &
17 וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד׃ וְלֹא־יִדְבַּק
ira ab Dominus avertatur ut ,anathemate de quicquam tua manu in
בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן־הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מֵחֲרוֹן
,te multiplicet & ,tui misereatur & ,misericordias tibi det & ,sui nasi
אַפּוֹ וְנָתַן־לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ
Domini voce in audieris Cùm .tuis patribus juravit quemadmodũ
18 כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ׃ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
tibi præcipiens ego quæ ,ejus præcepta omnia custodiendum ad ,tui Dei
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
.tui Dei Domini oculis in rectum faciendum ad ,hodie
הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

CAP. XIV. יד

ponetis neque ,vos incidetis non : vestri Dei Domini vos Filii
1 בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא־תָשִׂימוּ
.mortuum ad vestros oculos inter calvitium
קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת׃

Versio VULG. LAT.

7 Cunctarũ in circuitu gentiũ,
quæ juxtà vel procul sunt, ab
8 initio usq; ad finẽ terræ, Non
acquiescas ei, nec audias, ne-
que parcat ei oculus tu⁹, ut mi-
9 sererearis & occultes eum, Sed
statim interficies. Sit primùm
man⁹ tua super eũ, & posteà
omnis popul⁹ mittat manum.
10 Lapidibus obrutus necabi-
tur : quia voluit te abstrahere
à Domino Deo tuo, qui eduxit
te de terra Ægypti , de domo
11 servitutis : Ut omnis Israel au-
diens timeat, & nequaquàm
ultrà faciat quidpiã hujus rei
12 simile. Si audieris in una urbi-
um tuarũ, quas Dñs De⁹ tuus
dabit tibi ad habitandũ, di-
13 centes aliquos ; Egressi sunt
filii Belial de medio tui, &
averterunt habitatores urbis
suæ, atq; dixerunt ; Eamus, &
serviam⁹ diis alienis quos ig-
14 noratis : Quære solicitè, & di-
ligenter rei veritate perspe-
ctã, si inveneris certũ esse quod
dicitur & abominationẽ hanc
15 opere perpetratã, Statim per-
cuties habitatores urbis illius
in ore gladii, & delebis eã, ac
omnia quæ in illa sunt, usq; ad
16 pecora. Quidquid etiã supel-
lectilis fuerit, congregabis in
medio platearũ ejus, & cum
ipsa civitate succendes, ita ut
universa consumas Domino
Deo tuo, & sit tumul⁹ sempi-
ternus ; Non ædificabitur am-
17 pliùs. Et non adhærebit de il-
lo anathemate quidquam in
manu tua : ut avertatur Do-
minus ab ira furoris sui, &
misereatur tui, multiplicetq;
te, sicut juravit patrib⁹ tuis,
18 Quando audieris vocẽ Domini
Dei tui, custodiens omnia præ-
cepta ej⁹, quæ ego præcipio ti-
bi hodiè, ut facias q̃ placitum
est in conspectu Dñi Dei tui.

CAP. XIV.

1 Filii estote Domini Dei ve-
stri : non vos incidetis, nec
facietis calvitium super mor-
tuo.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

7 Ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περὶ κύκλῳ ὑμῶν,
τῶν ἐγγιζόντων σοι ἢ τῶν μακρὰν ἀπὸ σοῦ, ἀπ'
8 ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς, Οὐ συνθελή-
σεις αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσεται
ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐπιποθήσεις ἐπ'
9 αὐτῷ, (ξ) οὐδ' οὐ μὴ σκεπάσῃς αὐτόν. Ἀν-
αγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ, (ο) καὶ αἱ
χεῖρές σου ἔσονται ἐπ' αὐτὸν ἐν πρώτοις ἀπο-
κτεῖναι αὐτὸν, καὶ αἱ χεῖρες παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ'
10 ἐσχάτῳ. Καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις,
καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐζήτησεν ἀποστῆσαί σε
ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ
11 γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Καὶ πᾶς
Ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ (π) οὐ προσ-
θήσει ποιῆσαι ἔτι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονη-
12 ρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν. Ἐὰν δὲ ἀκούσῃς ἐν μιᾷ τῶν
πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δί-
δωσί σοι (ρ) κατοικεῖν σε ἐκεῖ, λεγόντων,
13 (σ) Ἐξήλθοσαν ἄνδρες παράνομοι ἐξ (τ)
ὑμῶν, καὶ ἀπέστησαν πάντας τοὺς κατοικοῦντας
(υ) τὴν γῆν αὐτῶν, λέγοντες, Πορευθῶμεν
καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, (φ) οὓς οὐκ ᾔ-
14 δειτε, Καὶ (χ) ἐτάσεις καὶ ἐρωτήσεις,
(ψ) ἐρευνήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθὴς
σαφῶς ὁ λόγος, γεγένηται τὸ βδέλυγμα
15 τοῦτο ἐν ὑμῖν· Ἀναιρῶν ἀνελεῖς πάντας
τοὺς κατοικοῦντας ἐν (ω) τῇ γῇ ἐκείνῃ ἐν φό-
νῳ (α) μαχαίρας, ἀναθέματι ἀναθεματι-
16 εῖτε αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ. Καὶ
πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς συνάξεις εἰς τὰς
διόδους αὐτῆς, καὶ ἐμπρήσεις τὴν πόλιν ἐν
πυρὶ, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς πανδη-
μεὶ (β) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· καὶ ἔσται
ἀοίκητος εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ ἀνοικοδομηθή-
17 σεται (γ) ἔτι. Καὶ οὐ προσκολληθήσεται οὐ-
δὲν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος ἐν τῇ χειρί σου,
ἵνα ἀποστραφῇ κύριος ἀπὸ θυμοῦ τῆς ὀργῆς
αὐτοῦ, καὶ (δ) δώσῃ σοι ἔλεος, (ε) καὶ ἐλεήσῃ
σε, καὶ πληθυνῇ σε, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς
18 πατράσι σου, (ζ) Ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν (η) τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ, (θ) ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμε-
ρον, ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν (ι) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

MS.A. (ξ) οὐδὲ μὴ (ο) καὶ ἡ χείρ σου ἔσται ἐπ' αὐτῷ (π) οὐ προσθήσουσιν ἔτι ποιῆσαι κατὰ τὸ πονηρὸν ῥῆμα τοῦτο (ρ) κατοικεῖν ἐκεῖ (σ) Ἐξῆλθον (τ) ἡμῶν, (υ) τὴν πόλιν αὐτῶν, (φ) οἷς (χ) ἐξετάσεις (ψ) ἐξερευνήσεις (ω) τῇ πόλει ἐκείνῃ (α) μαχαίρης, (β) ἐναντι (γ) ἔτι. Οὐ (δ) δώσει (ε) καὶ πληθυνεῖ σε, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ πληθύνει, καθὼς ἐλάλησέν σοι, ὃν τρόπον ὤμοσεν κύριος τοῖς (ζ) Ἐὰν δὲ εἰσακούσητε (η) πάσας τὰς (θ) ἃς ἐγὼ (ι) ἔναντι

Κεφ. ιδʹ.

1 Υἱοί ἐστε κυρίου τοῦ θεοῦ (α) ὑμῶν· οὐκ ἐπι-
θήσετε φαλάκρωμα ἀναμέσον τῶν ὀφθαλ-
μῶν ὑμῶν ἐπὶ νεκρῷ.

MS.A. (α) ὑμῶν. οὐ φοιβήσετε, οὐκ

Ex diis gentium, quæ in circuitu 7
vestro, quæ propinquæ sunt tibi,
vel quæ procul absunt à te, ab ex-
tremo terræ usque ad extremum
terræ; Non consenties ei, neq; ex- 8
audies eũ, neq; parcet ocul⁹ tuus
super eũ: Non (d) desiderabis su-
per eum, neq; teges eũ. Annunti-
ans annuntiabis de eo: & manus 9
tuæ erunt super eum in primis ad
occidendũ illũ, & manus populi
totius in postremo. Et lapidabunt 10
eũ in lapidib⁹, & morietur: quo-
niã quæsivit avertere te à Domi-
no Deo tuo, qui eduxit te de terra
Ægypti, de domo servitutis. Et o- 11
mnis Israel audiens timebit : &
non adjiciet facere ultrà juxta
verbũ malũ istud in vobis. Si au- 12
tẽ audieris in una civitatũ tua-
rũ, quas Domin⁹ De⁹ tu⁹ dat ti-
bi habitare te illic, dicentes; Ex- 13
ierunt viri iniqui ex vobis, &
averterunt omnes habitantes (e)
terram eorum, dicentes, Eamus,
& serviamus diis aliis, quos non
nôstis; Et examinabis, et interro- 14
gabis, & investigabis valdè: &
ecce verus manifestò sermo, (f)
facta est abominatio hæc in vo-
bis; Interficiens interficies omnes 15
habitantes in (g) terra illa in cæ-
de gladii: anathemate anathema-
tibis eam, & omnia, quæ (h) in
ea. Et omnia spolia ejus congre- 16
gabis in plateas ejus: & incendes
civitatẽ in igni, & omnia spolia
ejus penitus ante Dominũ Deũ
tuum: & erit inhabitabilis in
sæculum, non reædificabitur ul-
trà. Et non adhærebit quicquã 17
de anathemate in manu tua; ut a-
vertatur Dominus à furore iræ
suæ, & det tibi misericordiam,
& misereatur tui, & multipli-
plicet te; quemadmodùm juravit
patribus tuis; Si audieris vocem 18
Domini Dei tui, custodiendo mã-
data ej⁹, quæcũq; ego mando tibi
hodiè, faciendo quod bonũ et pla-
citum ante Dominum Deũ tuũ.

CAP. XIV.

Filii estote Domini Dei (a) ve- 1
stri. Non imponetis calvitium
inter medium oculorũ vestro-
rum super mortuũ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 ܡܢ ܐܠܗܐ ܕܥܡܡܐ ܕܒܚܕܪܝܟܘܢ܆ ܐܘ ܕܩܪܝܒܝܢ ܠܟ܆ ܐܘ ܕܪܚܝܩܝܢ ܡܢܟ܆ ܡܢ ܪܫܗ̇ ܕܐܪܥܐ ܘܥܕܡܐ ܠܪܫܗ̇ ܕܐܪܥܐ܆
8 ܠܐ ܬܬܛܦܝܤ ܠܗ ܘܠܐ ܬܫܡܥ ܡܢܗ܆ ܘܠܐ ܬܚܘܤ ܥܠܘܗܝ ܥܝܢܟ܆ ܘܠܐ ܬܪܚܡ ܥܠܘܗܝ ܘܠܐ ܬܟܤܝܘܗܝ܆
9 ܐܠܐ ܡܩܛܠ ܬܩܛܠܝܘܗܝ܆ ܐܝܕܟ ܬܗܘܐ ܒܗ ܠܘܩܕܡ ܠܡܩܛܠܗ܆ ܘܐܝܕܐ ܕܟܠܗ ܥܡܐ ܒܐܚܪܝܬܐ܆
10 ܘܬܪܓܡܝܘܗܝ ܒܟܐܦܐ ܘܢܡܘܬ܆ ܡܛܠ ܕܒܥܐ ܠܡܛܥܝܘܬܟ
ܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܕܐܦܩܟ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܡܢ ܒܝܬ ܥܒܕܘܬܐ܆
11 ܘܟܠܗ ܐܝܤܪܝܠ ܢܫܡܥܘܢ ܘܢܕܚܠܘܢ܆ ܘܠܐ ܢܘܤܦܘܢ ܬܘܒ ܠܡܥܒܕ ܐܝܟ ܡܠܬܐ ܒܝܫܬܐ ܗܕܐ ܒܝܢܬܟܘܢ܀
12 ܘܐܢ ܬܫܡܥ ܒܚܕܐ ܡܢ ܩܘܪܝܟ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܠܡܥܡܪ ܬܡܢ ܠܡܐܡܪ܆
13 ܕܢܦܩܘ ܓܒܪܐ ܒܢܝ ܥܘܠܐ ܡܢ ܒܝܢܬܟ܆ ܘܐܛܥܝܘ ܠܥܡܘܪܝ ܩܪܝܬܗܘܢ ܠܡܐܡܪ܆ ܢܐܙܠ ܘܢܦܠܘܚ ܠܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ ܕܠܐ ܝܕܥܬܘܢ܆
14 ܬܒܥܐ ܘܬܥܩܒ ܘܬܫܐܠ ܛܒ܆ ܘܐܢ ܫܪܝܪܐ ܗܝ ܡܠܬܐ ܘܗܘܬ ܛܢܦܘܬܐ ܗܕܐ ܒܝܢܬܟ܆
15 ܡܡܚܐ ܬܡܚܐ ܠܥܡܘܪܝ ܩܪܝܬܐ ܗܝ ܒܦܘܡܐ ܕܤܝܦܐ܆
ܘܚܪܘܒ ܐܢܬ ܠܗ̇ ܘܠܟܠ ܕܐܝܬ ܒܗ̇ ܘܠܒܥܝܪܗ̇ ܒܦܘܡܐ ܕܤܝܦܐ܆
16 ܘܟܠܗ ܒܙܬܗ̇ ܟܢܘܫ ܠܓܘ ܫܘܩܗ̇ ܘܐܘܩܕ ܒܢܘܪܐ ܠܩܪܝܬܐ ܘܠܟܠܗ ܒܙܬܗ̇ ܓܡܝܪܐܝܬ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܆
ܘܬܗܘܐ ܬܠܐ ܠܥܠܡ܆ ܘܠܐ ܬܬܒܢܐ ܬܘܒ܆
17 ܘܠܐ ܢܕܒܩ ܒܐܝܕܟ ܡܕܡ ܡܢ ܚܪܡܐ܆ ܐܝܟ ܕܢܬܦܢܐ ܡܪܝܐ ܡܢ ܚܡܬܐ ܕܪܘܓܙܗ܆ ܘܢܬܠ ܠܟ ܪܚܡܐ ܘܢܪܚܡܟ ܘܢܤܓܝܟ܆
18 ܐܝܟ ܕܝܡܐ ܠܐܒܗܝܟ܆ ܐܢ ܬܫܡܥ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܆ ܘܬܛܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ
ܕܐܢܐ ܡܦܩܕ ܠܟ ܝܘܡܢܐ܆ ܘܬܥܒܕ ܕܫܦܝܪ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܀
1 ܒܢܝܐ ܐܢܬܘܢ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ܆ ܠܐ ܬܬܦܪܥܘܢ
ܘܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܪܫܡܐ ܒܝܬ ܥܝܢܝܟܘܢ ܥܠ ܡܝܬܐ܀

Ex diis nimirum, gentium quæ circum vos 7
sunt, sive propinquarum, sive remotarum, ab
extremo terræ usque ad extremum terræ. Ne 8
acquiescas ei, neque obedias illi, nec parcat
ei oculus tuus, nec indulgeas, neque abscon-
das eum. Sed occidendo occides eum : ma- 9
nus tua incipiet primò ad occidendum eum,
& manus totius populi ultimò. Et obruite 10
eum lapidibus, ac moriatur, eò quòd tenta-
verit seducere te à Dño Deo tuo qui te edu-
xit de terra Ægypti, de domo servitutis. Ut 11
omnes Israelitæ audientes timeant, nec ultrà
committant hujusmodi rem nefandam inter
vos. Et cùm audieritis in aliqua ex civitati- 12
bus tuis quas dederit tibi Dominus Deus tu-
us ut habites in ea, dictumque tibi fuerit,
Egressi sunt viri scelerati de medio tui, & se- 13
duxerunt cives urbis suæ, dicentes; Eamus &
colamus deos alios quos minimè nôstis; In- 14
quire, investiga, & interroga diligenter: & si
verus sit sermo, & facta sit ejusmodi abomi- 15
natio in medio tui, Trucida incolas urbis
illius in acie gladii : demolire eã & quicquid
in ea est, etiam jumenta ipsius, in acie gladii.
Universa autem ejus spolia comporta in me- 16
dium plateæ ejus, & urbem igne comburo
cum universis omnino spoliis ejus coram Do-
mino Deo tuo, sitque acervus in perpetuum,
& ampliùs ne reædificetur. Et ne hæreat 17
in manu tua quicquam ex anathemate illo, ut
revertatur Dominus ab æstu furoris sui, detq;
tibi misericordiam & propitietur tibi, dili-
gat te, & multiplicet te, quemadmodum
juravit patribus tuis, Si audieris vocem Do- 18
mini Dei tui, & custodieris mandata ejus
quæ ego præcipio tibi hodiè, & bene egeris
coram Domino Deo tuo.

CAP. XIV.

Filii vos estis Domini Dei vestri, ne ergò 1
sitis effræni, neque feceritis laniatus in fron-
tibus vestris propter mortuum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

7 מטעות עממיא די בסחרניכון
דקריבין לך או דרחיקין מנך מסיפי
8 ארעא ועד סיפי ארעא : לא תיבי
ליה ולא תקבל למימריה ולא
תחוס עינך עלוהי ולא תרחים ולא
9 תכסי עלוהי : ארי מקטל תקטלניה
ידך תהי ביה בקדמיתא למקטליה
וידא דכל עמא בבתריתא :
10 ותרגמניה באבניא וימות ארי בעא
לאטעיותך מדחלתא דיי אלהך
דאפקך מארעא דמצרים מבית
11 עבדותא : וכל ישראל ישמעון
וידחלון ולא יוספון למעבד
12 כפתגמא בישא הדין בינך : ארי
תשמע בחדא מקרוך דיי אלהך יהב
13 לך למתב תמן למימר : נפקו גברין
בני רשעא מבינך ואטעיו ית יתבי
קרתהון למימר נהך ונפלח לטעות
14 עממיא די לא ידעתון : ותתבע
ותבדוק ותשאל יאות והא קושטא
כיון פתגמא אתעבידת תועבתא
15 הדא בינך : ממחא תמחי ית יתבי
קרתא ההיא לפתגם דחרב גמר יתה
וית כל די בה וית בעירה לפתגם
16 דחרב : וית כל עדאה תכנוש לגו
פתאה ותוקיד בנורא ית קרתא
וית כל עדאה גמיר קדם יי אלהך
ותהי תל חריב לעלם לא תתבני
17 עוד : ולא ידבק בידך מדעם מן
חרמא בדיל דיתוב יי מתקוף רוגזיה
ויתן לך רחמין וירחם עלך ויסגנך
18 כמא די קים לאבהתך : ארי תקבל
למימרא דיי אלהך למטר ית כל
פקודוהי די אנא מפקד לך יומא
דין למעבד דכשר קדם יי אלהך :
יד
1 בנין אתון קדם יי אלהכון לא
תתחממון ולא תשוון מרט בין עיניכון על מית :

Targum Onkelos.

7 De idolis populorũ qui sunt in
circuitu vestro, qui propinqui
sunt tibi, aut qui longè sũt à te:
à finib⁹ terræ, & usq; ad finem
8 terræ. Non acquiescas ei, neq;
obedias ei: neq; parcat ei ocul⁹
tuus, nec miserearis ejus, neq;
9 occultes eũ. Sed occidens oc-
cides eum; manus tua sit in eum
in principio ut occidas eum:
& man⁹ totius populi postea.
10 Et lapidabis eum lapidib⁹, ut
moriatur: quoniã voluit abs-
trahere te à timore Dñi Dei
tui, qui eduxit te de terrâ Æ-
11 gypti de domo servitutis. Et
omnis Israel audient & time-
bunt: & non addent facere
juxta sermonẽ hunc pessimum
12 in medio tui. Si audieris in una
urbiũ tuarum, quas Dñs Deus
tuus dabit tibi ut habites ibi,
13 dicentes. Egressi sunt viri filii
impietatis de medio tui, & se-
duxerũt habitatores vrbis suæ,
dicentes: Eam⁹ & serviamus
idolis populorũ, quæ ignoratis.
14 Quæres & investigabis, & in-
terrogabis diligẽter: & si verũ
& certũ est verbũ, & facta est
abominatio hæc in medio tui.
15 Percutiens percuties habitato-
res urbis illi⁹ in ore gladii: dis-
perdes eã & omnia quæ in ea
sunt, & jumẽta ej⁹, in ore gla-
16 dii. Et omnia spolia ejus con-
gregabis in medio plateæ ej⁹:
& combures igni civitatem &
omnia spolia ej⁹ omnino corã
Dño Deo tuo: & erit tumul⁹
destructionis perpetuæ, & non
17 ædificabitur ultrà. Et non ad-
hærebit manui tuæ quicquã de
anathemate: ut revertatur Dñs
ab ira furoris sui, & det tibi
misericordiã, & misereatur tui
& multiplicet te, sicut juravit
18 patrib⁹ tuis. Si obedieris ver-
bo Dñi Dei tui, ut custodias
omnia præcepta ejus quæ ego
præcipio tibi hodie: ut facias
quod rectũ est coram Dño Deo
tuo.

CAP. XIV.

1 Filii estis vos Dñi Dei vestri:
Non vos incidatis, neq; fa-
ciatis calvitium inter oculos
super mortuo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Ex diis populorum qui sunt in 7
circuitu vestro, propinqui tibi,
aut à te longè positi, ab extre-
mo terræ usq; ad extremum
terræ; Non acquiesces illi, ne- 8
que audies illum, neq; parcet
ei oculus tuus; Non ignosces,
neque occultabis illum: Sed 9
interficiendo interficies illũ:
Manus tua erit priùs in illum
ad eum morte afficiendum, et
manus universi populi posteà.
Obruesque eum lapidibus do- 10
nec moriatur, quia quæsivit
avertere te à Domino Deo tuo
qui eduxit te de terra Ægy-
pti, de domo servorum. Ut 11
omnis Israel audiant, et time-
ant, & non addant ampliùs
facere rem malam huic simi-
lem in medio tui. Quum au- 12
dieris in una civitatum tua-
rum quas Dominus Deus tu-
us dedit tibi ut illic habita-
res, dicentes; Egressi sunt ho- 13
mines filii Belial de medio
tui, & incitaverunt incolas
urbis suæ, dicendo, Eamus, &
serviamus diis alienis quos
non cognovistis; Tunc inqui- 14
res, & investigabis, & inter-
rogabis diligenter: ecce autem
veritatis certæ verbũ est, fa-
cta est abominatio ista in me-
dio tui. Percutiendo percuties 15
incolas urbis istius in ore gla-
dii: funditùs delebis eam, &
quidquid in ea est, jumenta et-
iam in ore gladii. Omnia au- 16
tem spolia ejus congregabis in
medio plateæ ejus; combure-
que urbẽ igne, et omnia omni-
no spolia ejus Domino Deo
tuo, eritq; tumulus sempiter-
nus, non ædificabitur ampliùs.
Neque adhærebit manui tuæ 17
quidquã de anathemate, ut a-
vertatur Dominus à furore
iræ suæ, detq; tibi misericor-
diam, ut misereatur tui, &
multiplicet te sicut juravit
patribus tuis. Cùm audie is 18
vocem Domini Dei tui, custo-
diendo omnia mandata ejus
quæ ego præcipio tibi hodiè,
ut facias rectũ, & placitum
in oculis Domini Dei tui.

CAP. XIV.

Filii estis vos Domini Dei 1
vestri: Non incidetis vos,
neque ponetis calvitium in-
ter oculos vestros, propter
mortuum.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

7 تعال نعبد معبودات أخر ما لم تعرفها أنت وآباؤك من معبودات الأمم الذين حواليكم
8 القريبين منكم أو البعيدين عنكم من طرف الأرض إلى طرفها * فلا تشاء ذلك ولا تقبل منه
9 ولا تشفق عليه ولا ترث له ولا تستر عليه * بل اقتله قتلا ويدك أول ما يقع عليه فتقتله ويد
10 سائر الأمة أخيرا * وترجمه بالحجارة حتى يموت لما قصد إحادتك عن الله ربك المخرج لك من
11 بلد مصر من بيت العبودية بيد شديدة * وكل القوم يسمعون ويخافون فلا يعاودون أن يصنعوا
12 مثل هذا الأمر الردي في وسطك * وإن سمعت عن بعض قراك التي الله ربك معطيكها
13 لتسكن فيها قول قائل * أن قد خرج قوم كفار منها فأضلوا أهل قريتهم قائلين تعالوا نعبد
14 معبودات أخر ما لم تعرفوها * فالتمس صحة ذلك واستبره وتشدد عنه بها فإن كان الأمر حقا ثابتا
15 من فعل هذه الكريهة في وسطك * فاقتل قتلا أهل تلك القرية بحد السيف وأتلفها وجميع ما
16 فيها حتى بهائمها بحد السيف * وجميع سلبها اجمعه إلى وسط رحبتها واحرق بالنار تلك القرية
17 وجميع سلبها جملة لله ربك تكون تلا إلى الدهر لا تبنى أبدا * ولا يلصق بيدك شيء من
المتلف لكي يرجع الله لك من شدة غضبه ويعطيك رحمة فيرحمك ويكثرك كما أقسم
18 لآبائك * إذ تقبل أمر الله ربك وتحفظه وتعمل بجميع وصاياه ورسومه التي آمرك بها اليوم وتصنع
المستقيم عنده * الفصل الرابع عشر *
1 وإذ أنتم أولياء الله ربكم * فلا تتواجدوا ولا تجعلوا تقاييس عيونكم على أمواتكم *

Veni, adoremus deos alios quos ignoras tu 7
et patres tui, ex diis gentium quæ circum
vos sunt, propinquarũ aut remotarum, ab
extremitate terræ ad extremitatem ejus;
Ne approbes id, neve acquiescas ei, neque 8
miserearis illius, nec indulgeas ei, neq; oc-
cultes eum: Sed interfice eum nece, et ma- 9
nus tua prima irruat in eum, ut occidas
illum, & deinde manus universæ plebis.
Et obrues eum lapidibus donec moriatur, 10
quia molitus est aversionem tuam à Deo
Domino tuo qui te eduxit è regione Æ-
gypti, de domo servitutis manu validâ.
Et universus populus audient, ac time- 11
bunt, nec adjicient facere hujusmodi rem
pessimam in medio tui. Et si audieris de 12
ulla civitate ex iis quas Dominus Deus
tuus daturus est tibi ut habites in eis, ali-
quem dicentem; Quòd egressa sit turba 13
infidelis ex ea, & seduxerint incolas ci-
vitatis suæ, dicentes; Venite, adoremus
deos alios quos non nôstis: Quære rei 14
veritatem, & diligenter scrutare eam, &
de ea optimè interroga: & si res vera
fuerit ac certa quoad actionem tantæ ab-
ominationis in medio tui; Omnino in- 15
terfice cives hujusmodi civitatis in acie
gladii: & perde eam cum omnibus quæ
in ea sunt, etiam jumenta ipsius, in acie
gladii. Et cunctam ejus prædam congre- 16
ga in medio plateæ ejus, & igne combure
talem civitatem, & cunctam simul præ-
dam ipsius, Deo Domino tuo: sit tumulus
in æternum, nec ædificetur unquam. Et 17
ne adhæreat manui tuæ quicquam ex re
perdita, ut revertatur Deus ad te à vehe-
mentia iræ suæ, & tribuat tibi miseri-
cordiam, indulgeat tibi, & multiplicet
te, sicut juravit patribus tuis, Cùm ac- 18
quieveris mandato Dei Domini tui, &
servaveris illud, ac feceris omnia præce-
pta & statuta ejus quæ præcipio tibi ho-
diè; et feceris quod rectum est apud eum.

CAP. XIV.

Et cùm sitis amici Dei Domini ve- 1
stri, ne dissecetis vos cultris, & ne
faciatis depilationem inter oculos vestros
pro mortuis vestris.

ספר אלה הדברים : יד

2 כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
3 לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה׃
4 זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים׃
5 אַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ וָזָמֶר׃
6 וְכָל־בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃
7 אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה הַשְּׁסוּעָה אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם׃
8 וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא גֵרָה טָמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ׃
9 אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת תֹּאכֵלוּ׃
10 וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת לֹא תֹאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם׃
11 כָּל־צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ׃
12 וְזֶה אֲשֶׁר לֹא־תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה׃
13 וְהָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה וְהַדַּיָּה לְמִינָהּ׃
14 וְאֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ׃
15 וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ׃
16 אֶת־הַכּוֹס וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף וְהַתִּנְשָׁמֶת׃
17 וְהַקָּאָת וְאֶת־הָרָחָמָה וְאֶת־הַשָּׁלָךְ׃
18 וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְהַדּוּכִיפַת וְהָעֲטַלֵּף׃
19 וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכֵלוּ׃
20 כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכֵלוּ׃
21 לֹא תֹאכְלוּ כָל־נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃

Versio VULG. LAT.

2 Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo: & te elegit ut sis ei in populum peculiaré, de cunctis gentibus quæ sunt
3 super terram. Ne comedatis
4 quæ immunda sunt. Hoc est animal quod comedere debetis, Bovem, & ové, & capram,
5 Cervum & capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, ory-
6 gem, camelopardalum. Omne animal, quod in duas partes findit ungulam, & ruminat,
7 comedetis. De his autem quæ ruminant, & ungulam non findunt, comedere non debetis; ut camelum, leporem, chœrogryllum: hæc quia ruminant, et non dividunt ungulá, immun-
8 da erunt vobis. Sus quoq; quoniam dividit ungulam, & non ruminat, immunda erit. Carnibus eorum non vescemini, &
9 cadavera non tangetis. Hæc comedetis ex omnibus quæ morantur in aquis: Quæ habét pinnulas et squamas, com-
10 edite. Quæ absq; pinnulis & squamis sunt, ne comedatis,
11 quia immunda sunt. Omnes
12 aves mundas comedite. Immúdas ne comedatis: aquilam scilicet, & gryphem, & haliæ-
13 etum, Ixion, & vulturé, ac mil-
14 vum juxta genus suum. Et o-
15 mne corvini generis, Et struthionem, ac noctuam, et larum, atq; accipitré juxta genus suú.
16 Herodium, ac cygnum, & ibin,
17 Ac mergulú, porphyrionem,
18 & nycticoracem, Onocrotalum, & charadrium, singula in genere suo: upupam quoq; et
19 vespertilioné. Et omne quod repat et pennulas habet, immundum erit, et non comede-
20 tur. Omne quod mundum est,
21 comedite. Quidquid autem morticinum est, ne vescamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est, da ut comedat, aut vende ei: quia tu populus sanctus Domini Dei tu es. Non coques hœdum in lacte matris suæ.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

2 Ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ σὲ ἐξελέξατο κύριος ὁ θεὸς σου (β) γενέσθαι σε λαὸν αὐτῷ περιούσιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.
3 Οὐ φάγεσθε πᾶν βδέλυγμα.
4 Ταῦτα (γ) κτήνη ἃ φάγεσθε· μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ ἀμνὸν ἐκ προβάτων, καὶ (δ) χίμαρον ἐξ αἰγῶν·
5 Ἔλαφον, καὶ (ε) δορκάδα, καὶ πύγαργον, ὄρυγα, καὶ καμηλοπάρδαλιν.
6 Πᾶν κτῆνος (ζ) διχηλοῦν ὁπλὴν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε.
7 Καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας· τὸν κάμηλον, καὶ δασύποδα, καὶ (η) χοιρογρύλλιον· ὅτι ἀνάγουσι μηρυκισμὸν, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλοῦσιν, (θ) ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἐστι.
8 Καὶ τὸν ὗν, ὅτι (ι) διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει (κ) ὀνυχιστῆρας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο μηρυκισμὸν (λ) οὐ μηρυκᾶται, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ (μ) φάγεσθε, τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε.
9 Καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν (ν) ἐν τῷ ὕδατι, πάντα ὅσα (ξ) ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες, (ο) φάγεσθε.
10 Καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια (π) καὶ λεπίδες, οὐ φάγεσθε· (ρ)
11 ἀκάθαρτα ὑμῖν ἐστιν. Πᾶν ὄρνεον καθαρὸν
12 φάγεσθε. Καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν· τὸν ἀετὸν, καὶ τὸν γρύπα, καὶ τὸν (σ) ἁλιαίετον,
13 Καὶ τὸν γύπα, καὶ τὸν (τ) ἴκτινον, καὶ τὰ ὅμοια (υ) αὐτῷ·
15 Καὶ στρουθὸν, καὶ γλαῦκα, καὶ (φ) λάρον,
16 Καὶ ἐρωδιὸν, καὶ κύκνον, καὶ ἶβιν, Καὶ (χ) καταράκτην,
17 καὶ ἱέρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ ἔποπα, καὶ
18 νυκτικόρακα, Καὶ πελεκᾶνα, καὶ χαραδριὸν, καὶ τὰ ὅμοια (ψ) αὐτῷ· καὶ πορφυρίωνα, καὶ νυκτερίδα.
19 Πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, (ω) ἀκάθαρτά ἐστιν ὑμῖν· οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν.
20 Πᾶν πετεινὸν καθαρὸν (α) φάγεσθε.
21 Πᾶν θνησιμαῖον οὐ φάγεσθε· τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου δοθήσεται καὶ φάγεται, ἢ ἀποδώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ, ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ (β) σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ.

2 *Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo: & te elegit Dominus Deus tuus, ut sis populus ei peculiaris ex omnibus gentibus quæ super faciē terræ.*
3 *Non comedetis omnem abominationem.*
4 *Hæc sunt pecora, quæ comedetis: vitulum ex bobus, & agnum ex ovibus, et hædum ex capris:*
5 *Cervū, & (b) capream, & pygargū, orygē, et camelopardū:*
6 *Omne pecus diffissam habens ungulam, et findens fissuram duarum ungularum, & reducens ruminationem in pecoribus, hæc comedetis.*
7 *Et hæc non comedetis ex reducentibus ruminationem, & ex diffindentibus ungulā, et dividentibus ungues: Camelum, et leporem, & Chirogryllum, quia reducunt ruminationē, et ungulā non diffindunt, immunda hæc vobis sunt.*
8 *Et suem, quoniam diffindit ungulam hoc, et dividit ungues ungulæ, & ruminationem hoc non ruminat; immundum hoc vobis. De carnibus eorum non comedetis: morticina eorū non tangetis.*
9 *Et hæc edetis de omnibus, quæ in aqua: omnia, quibus sunt in eis pennulæ, et squamæ, comedetis:*
10 *Et omnia quibus non sunt eis pennulæ, & squamæ, non comedetis: immūda vobis sunt.*
11 *Omnē avem mundā comedetis.*
12 *Et hæc non edetis ex eis: aquilam, & gryphem & haliæetum,*
13 *Et vulturem, & milvum, & (c) similia ei:*
15 *Et struthion, & noctuā, & larum,*
16 *Et herodium, & cycnum, & ibin,*
17 *Et mergulum, & accipitrem, et similia ei: et upupam, et nycticoracem:*
18 *Et pelecanem, et Charandrium, et similia ei: et porphyrionem, et noctuā.*
19 *Omnia reptilia volatilium immunda sunt vobis: non comedetis de eis.*
20 *Omne volatile mundum comedetis.*
21 *Omne morticinum nō comedetis: incolæ, qui in civitatibus tuis, dabitur, et comedet: aut vendes alieno, quoniā populus sanctus es Domino Deo tuo. Non coques agnum in lacte matris ejus.*

MS.A. (β) γενέσθαι αὐτῷ λαὸν περιούσιον (γ) τὰ κτήνη (δ) χείμαρρον (ε) δορκάδα, καὶ βούβαλον, καὶ τραγέλαφον, καὶ * πύγαργον, καὶ ὄρυγα, καὶ (ζ) διχηλοῦν (η) χοιρογρύλλιον· ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν ταῦτα, καὶ (θ) ἀκάθαρτα ὑμῖν (ι) διχηλεῖ τοῦτο, (κ) ὄνυχας (λ) οὐκ ἀναμαρυκᾶται, (μ) φάγεσθε, καὶ τῶν (ν) ἐν τοῖς ὕδασιν, (ξ) ἐστὶν αὐτοῖς (ο) ταῦτα φάγεσθε. (π) οὐδὲ λεπίδες, (ρ) ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν. (σ) ἁλίετον. (τ) ἰκτῖνα, (υ) αὐτῷ· Καὶ πάντα κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· Καὶ στρουθὸν (φ) λάρον, καὶ ἱέρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· Καὶ ἐρωδιὸν, (χ) καταράκτην, καὶ ἔποπα, καὶ πορφυρίωνα, καὶ νυκτικόρακα, (ψ) αὐτῷ· καὶ νυκτερίδα. (ω) ἀκάθαρτά ταῦτά ἐστιν (α) φάγεσθε. Καὶ πᾶν (β) σου, * καὶ εὐφρανθήσῃ. Οὐκ ἑψήσεις

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

Nam populus es sanctus Domino Deo tuo, 2
téque elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei populus dilectus magis quàm omnes populi qui sunt super faciem terræ.

De distinctione ciborum.

Ne comedatis quicquid immundum est. Hoc 3
est animal quod comedetis, Bovem, & agnú, 4
& ovem, & capram, Et cervum, & capre- 5
am, & bubalum, & bovem silvestrem, & unicornem, & hircum silvestrem, & capram ru-
picolam. Omne animal cujus ungula sepa- 6
rata est ac bifida, quod ruminat, illud comedite. Hæc autem non comedetis ex eis quæ 7
ruminant, & quorum ungulæ fissæ sunt in plures scissuras, Camelum, & leporem, & cuniculum, qui quidem ruminant, sed eorum ungulæ non sunt fissæ: immunda sunt vobis.
Sus etiam cujus ungula fissa est, non tamen 8
ruminat, immundus est vobis. De horum carnibus non comedetis, & eorum corpora non
tangetis. Hæc verò comedite ex omnibus 9
quæ sunt in aquis. Quicquid habet pinnulas
& squamas, comedite: Quicquid verò non 10
habet pinnulas & squamas, non comedetis,
immundum est vobis. Omne volatile, quod 11
mundum est, comedite. Ex his autem ne 12
comedatis, Aquilá, & milvo, Et corvo in 13
species eorum; Et struthione, & niso in spe- 14
cies eorum; Et noctuá, & piscatore piscium, 15
& pelicano; Et nycticorace, & cygno, & 16
psittaco, Et ciconiá, & falcone in species su- 17
as; Et galliná silvestri, & pavone. Omnis 18
etiam proles hujusmodi volatilium immun- 19
da vobis est: ne comedantur. Omne autem 20
volucre mundum, comedite. Et ne comeda- 21
tis rem ullam immundam, sed hospiti civitatum tuarum da illam ut ipsam comedat, aut vendas ipsam alieno, quia tu populus sanctus Domino Deo tuo. Ne coquas hœdum in lacte matris suæ.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

2 ארי עם קדיש את קדם יי אלהך ובך
אתרעי יי למהוי ליה לעם חביב
מכל עממיא די על אפי ארעא׃
3 לא תיכול כל דמרחק׃ 4 דין בעירא
דתיכלון תורין אמרין דרחלין וגדין
5 דעזין׃ אילא וטביא ויחמורא ויעלא
6 ורימא ותורבלא ודיצא׃ וכל
בעירא דסדיקא פרסתא ומטלפא
טלפין תרתין פרסתא מסקא
7 פשרא בבעירא יתה תיכלון׃ ברם
ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא
וממסדיקי פרסתא מטלפי טלפיא
ית גמלא וית ארנבא וית טפזא
ארי מסקי פשרא אנון ופרסתהון
8 לא סדיקא מסאבין אנון לכון׃ וית
חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ולא
פשר מסאב הוא לכון מבסריהון
לא תיכלון ובנבלתהון לא
9 תקרבון׃ ית דין תיכלון מכל די
במיא כל די ליה ציצין וקלפין
10 תיכלון׃ וכל די לית ליה ציצין
וקלפין לא תיכלון מסאב הוא לכון
11 כל צפר דכי תיכלון׃ 12 ודין די לא
תיכלון מנהון נשרא ועד ועזיא׃
13 ובת כנפא וטרפיתא ודיתא לזנה׃
14 וית כל עורבא לזניה׃ 15 וית בת
נעמיתא וציצא וצפר שחפא ונצא
16 לזנוהי׃ וקדיא וקפופא ובותא׃ 17 וקתא
18 וירקריקא ושלינונא׃ וחוריתא
ואבו לזנה ונגר טורא ועטלפא׃
19 וכל ריחשא דעופא מסאב הוא
20 לכון לא יתאכלון׃ כל עופא דכי
21 תיכלון׃ לא תיכלון כל נבילא
לתותב ערל דבקרוך תתננה
וייכלנה או תזבננה לבר עממין
ארי עם קדיש את קדם יי אלהך
לא תיכלון בשר בחלב׃

2 Quoniam popul° sanct° es tu coram Dño Deo tuo: & te elegit Dñs, ut sis ei in populũ dilectũ, præ omnib° populis qui
3 sunt super faciem terræ. Non comedes omne quod abominabile
4 est. Hoc est animal quod comedetis: boves, & agnos ovium,
5 & hœdos caprarũ. Cervum & capream, & bubalũ: & tragelaphũ & pygargũ, & orygẽ &
6 camelopardalũ. Omneq; animal quod ungulã habet fissã, & in duas partes findit ungulam, & ruminat in animalib°: illud
7 comedetis. Veruntamen hoc non comedetis de his quæ ruminant, & de his quæ fissam habent ungulã in duas partes divisã: camelũ, & leporem & cuniculum, qui ruminãt et ungula eorum non est divisa; im-
8 munda erunt vobis. Et sus, qui habet ungulam divisam, & non ruminat; immundus erit vobis: de carnib° eorum non comedetis, & cadavera eorum
9 non tangetis. Hæc autem comedetis de omnib° quæ sunt in aquis: omne quod habet pennulas & squamas comede-
10 tis. Et omne quod non habet pennulas et squamas, non comedetis: immundum erit vobis.
11 Omnem avem mundam com-
12 edetis. Et hæc non comedetis ex eis: aquilam & gryphum,
13 & haliæetũ. Et ixon, & vulturem; & milvum in genere suo.
14 Et omnem corvum juxta ge-
15 n° suum. Et struthionem, & noctuam, & larum: & accipi-
16 trem juxta gen° suum. Hero-
17 dium & cignum, & ibin. Et mergulũ & porphyrionem, &
18 nycticoracem. Et onocrotalũ, & charadrium juxta gen° suũ: & upupam, & vespertilionem.
19 Et omne reptile aviũ immundum erit vobis, & non come-
20 detur. Omnem volucrẽ mun-
21 dum comedetis. Non comedetis omne morticiniũ, peregrino qui est intra portas tuas dabis illud & comedet illud, aut vendes extraneo; quia populus sanct° es tu corã Dño Deo tuo: Nõ comedetis carnẽ cum lacte.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

2 Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, téque elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei in populum peculiarẽ præ omnibus populis qui sunt super
3 faciem terræ. Non comedetis
4 ullam abominationẽ. Hæc autẽ sunt animantia quæ comedetis, bovẽ, & agnum ovium,
5 & hœdum caprarum; Cervũ, & capream, & bubalum, tragelaphum, & pygargum, ory-
6 gem, & camelopardalum. Omne animal dividens ungulã, & findens fissuram duarum ungularum, reducens ruminationẽ, inter animalia illud
7 comedetis. Verùm ista non comedetis de reducentib° ruminationem, & de dividentibus ungulam: Camelum, et leporẽ, & chœrogryllum; quoniam ista ruminationẽ quidẽ reducunt, sed ungulam non findunt: immundi erunt vo-
8 bis. Et porcum, quoniã dividit ungulã ille, et findit fissuram ungulæ, sed ruminationẽ non ruminat: immundus erit vobis. De carne eorũ non comedetis, neq; cadavera eorum
9 tangetis. Hæc autẽ comedetis de omnibus quæ sunt in aquis, Quidquid habet pinnulas, &
10 squamas, comedetis. Sed quidquid non habet pinnulas & squamas, non comedetis: immundum hoc erit
11 vobis. Quamlibet avem
12 mundam comedetis. Hæc autem sunt quæ non comedetis ex illis: Aquila, et (a) Gry-
13 phus, & Haliætus. Et Vultur, & Milvus secundùm speciẽ
14 suam. Et omnis corvus secun-
15 dùm speciẽ suã. Et Struthio, & Noctus, & Larus secundùm speciẽ suam, & Accipi-
16 ter. Et Nycticorax, et (b) Mergulus, & Ibis, & (c) Porphy-
17 rion. Et Pelecanus, & (d) Cy-
18 cnus. Et (e) Ciconia, & Herodius secundùm speciẽ suam;
Upupa quoque, et Vespertilio.
19 Omne quoq; reptile volatile immundum erit vobis: non
20 comedetis ex iis. Omnem a-
21 vem mundã comedetis. Nullum cadaver comedetis: Peregrino qui est in (f) portis tuis trades illud ut comedat illud: Aut vende illud alienigenæ; nam populus sanctus es Domino Deo tuo. Non coques hœdum in lacte matris suæ.

VER. SAM. (a) Accipiter, (b) Hirundo, (c) Milvus. (d) Bubo. (e) Ulula, (f) civitatibus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * لانك شعب مقدس لله ربك * واختارك ليكون له امة خاصة من جميع الامم التي على وجه
3 الارض * ولا تاكل كل مكروه * 4 هذا ما تاكلونه من البهائم * البقر * والضان * والماعز * 5 والايل * والظبي *
6 واليحمور * والوعل * والاروي * والبيتل * والزرافة * وكل بهيمة مطلقة بظلف * ومعروفة بفرقها اظلافها *
7 ومصعدة اجترار من البهائم فكلوها * الا هذه الاشخاص فلا تاكلوها من مصعدة الاجترار
والمطلقة بالاظلاف معروفة * الجمل * والارنب * والوبر * فانها مصعدة اجترار وغير مطلقة بظلف * وهي
8 محرمة عليكم * والخنزير فانه مطلق بظلف ولا يجتر * فهو محرم عليكم * لا تاكلوا من لحومها *
9 ولا تدنوا بنبائلها * الا تنجسوا * وهذا ما تاكلون من جميع ما في الماء * كل ما له اجنحة وفلوس
10 فكلوه * وكل ما ليس له اجنحة وفلوس * فلا تاكلوه * وهو نجس لكم * 11 وكل طائر طاهر فكلوه * 12 وهذه
13 الاشخاص فلا تاكلوها من الطير * النسر * والعقاب * والعنقاء * والجارح * والصدا * 14 والحدا * باصنافها *
15 * وجميع الغربان واصنافها * والنعامة * والخطاف * والسان * 16 والبازي باصنافه * والبوم * والباشق *
17 والشاهين * والقيق * والرخم * 18 والزمج * والصقر * والببغاء باصنافها * والهدهد * والخشاف * 19 وجميع
20 دبيب الطائر الذي هو محرم عليكم لا تاكلوه * وكل ما هو طاهر منه فكلوه * 21 ولا تاكلوا
شيا من النبائل بل اعطها للغريب الذي في محلتك فياكلها * او تبيعها لانك شعب مقدس
لله ربك * ولا تطبخ جديا بلبن امه *

2 Tu enim populus es sanctus Deo Domino tuo, téque elegit ut esses ei gens peculiaris præ cunctis gentibus quæ sunt super faciẽ
3 terræ. Et ne comedas ullum abominabile.
4 Hoc est quod comedetis ex animantibus;
5 Boves, et oves, et capras. Et cervum, & capream, & asinum silvestrem, & hircum silvestrem, et capras rupicolas, et damam,
6 et camelopardalem. Et omne animal instructũ ungulâ, cujus ungulæ scissæ sunt et separatæ, et elicit ruminationem ex a-
7 nimantib°, illud comedite. Has verò species ne comedatis ex elicientibus ruminationem et habentibus ungulas separatas; Camelum, et leporem, et cuniculum: sunt enim elicientes ruminationem, at ungulis minimè instructi, propterea sunt vobis in-
8 terdicti. Porcus etiã ungulã quidem habet, tamen non ruminat, ideò est prohibit°. Ne comederitis ex eorũ carnibus, et ne tetigeritis eorũ cadavera, alioquin contami-
9 nabimini. Et hoc est quod comedetis ex omni eo quod est in aqua. Quidquid ha-
10 bet alas & squamas, comedite: Et quicquid non habet alas et squamas, ne come-
11 datis: est enim vobis immundũ. Et omne
12 volucre mundũ comedite. Has verò species ne comederitis ex volatilibus; Aquilã
13 et ossifragã, et gryphum, Et avẽ rapacẽ, et bubonem, et milvum juxta species suas.
14 Et omnes corvos, eorumq; species. Et stru-
15 thionem, et cypselum, et aquilam marinam,
16 et accipitrem secundùm species suas. Et
17 noctuã, et nisum, et falconem, Et cygnũ,
18 et anates silvestres, & vulturem, Et sacrum, et psittacum juxta species eorum, et
19 upupã, et vespertilionem. Et omne reptile volans quod vobis est interdictũ, ne com-
20 edatis. Quotquot autem munda sunt ex
21 his, comedite. Et ne comederitis quicquam ex cadaveribus, sed da ea peregrino qui est in domicilio tuo ut comedat ea, vel certè vendes ea, quoniam tu es populus sanctus Deo Domino tuo. Et ne coquas hœdum in lacte matris suæ.

ספר אלה הדברים : טו

agrum egredientem ,tui seminis proventum omnem decimabis Decimando
22 עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה
quem loco in ,tuo Deo Domino coram comedes Et .anno anno
23 שָׁנָה שָׁנָה׃ וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־
,tui frumenti decimam ,ibi suum nomen faciendum habitare ad elegerit
יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ
ut ,tui pecoris & ,tui bovis primogenita & ,tui recentis olei & ,tui musti
תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן
fuerit multa cùm Et .dieb⁹ omnib⁹ tuũ Deum Dominum timendum ad discas
24 תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים׃ וְכִי־יִרְבֶּה
,locus te à erit longè quia ,eam ferre possis non quòd ,via te præ
מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם
cùm ,ibi suum nomen ponendum ad ,tuus Deus Dominus elegerit quem
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי
ligabis & ,pecunia in dabis Et .tuus Deus Dominus tibi benedixerit
25 יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ
Dominus elegerit quem locum ad ibis & ,tua manu in pecuniam
הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
tua anima avebit quod omni in pecuniam dabis Et .eo in tuus Deus
26 אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ
te postulaverit quæ omnibus in & ,sechar in & ,vino in & ,pecore in & ,bove in
בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ
tu lætaberis & ,tui Dei Domini facies ad ibi comedes & :tua anima
נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה
non quia ,eũ derelinques non ,tuis portis in qui Levitam Et .tua domus &
27 וּבֵיתֶךָ׃ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין
educes annorum trium fine A .tecum hæreditas & ,pars ei
28 לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־
.tuis portis in repones & ;ipso anno in tui proventus decimam omnem
כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃
,peregrinus & ,tecum hæreditas & ,pars ei non quia ,Levita veniet Et
29 וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר
,saturabuntur & ,comedent & ,tuis portis in qui ,vidua & ,pupillus &
וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ
quod ,tuæ manus facto omni in tuus Deus Dominus tibi benedicat ut
לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר
.facies
תַּעֲשֶׂה׃

CAP. XV. טו

,remissionis verbum hoc Et .remissionem facies ,annorum septem fine A
1 מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃
2 וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה
,suo proximo in mutuaverit Qui .suæ manus crediti dominum omnem remittere
שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ
remissionem vocavit quia ,suum fratrem & ,suum socium arctabit non
לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה
tuo fratre cum tibi fuerit quod & ,arctabis Alienigenam .Domino
3 לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־אָחִיךָ
quia egenus te in erit non quòd Præterquam :tua manus remittet
4 תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה־בְּךָ אֶבְיוֹן כִּי־
Dominus quam terra in Dominus tibi benedicet benedicendo
בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
.eam possidendum ad ,hæreditatem tibi dans tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃

Versio VULG. LAT.

22 Decimam parte separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra p annos sin-
23 gulos. Et comedes in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ovibus tuis: ut discas timere Dñm Deũ tuũ omni tempore.
24 Cùm autẽ longior fuerit via, & loc⁹ quẽ elegerit Dñs De⁹ tuus, tibiq; benedixerit, nec potueris ad eum hæc cuncta
25 portare, Vendes omnia, & in pretium rediges, portabisq; manu tuâ & proficisceris ad locũ quem elegerit Dñs Deus
26 tu⁹. Et emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex ovib⁹, vinũ quoq; & siceră, et omne quod desiderat anima tua: & comedes corã Dño Deo tuo, & epulaberis tu & dom⁹ tua;
27 Et Levites qui intra portas tuas est: cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam
28 partẽ in possessione tua. Anno tertio separabis aliam decimã ex omnib⁹ quæ nascuntur tibi eo tempore: et repones intra
29 januas tuas. Venietq; Levites qui aliam non habet partẽ nec possessionẽ tecũ, et peregrin⁹ ac pupillus et vidua, qui intra portas tuas sunt, et comedent et saturabuntur: ut benedicat tibi Dñs Deus tuus in cunctis operib⁹ manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

1 Septimo anno facies remissi-
2 onem, Quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est Do-
3 mini. A peregrino et advena exiges: civem et propinquum repetendi non habebis pote-
4 statem. Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos: ut benedicat tibi Dñs Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessionẽ.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

22 Δεκάτην ἀποδεκατώσεις (γ) παντὸς γεννήματος τοῦ σπέρματός σου, τὸ (δ) γέννημα τοῦ ἀγροῦ σου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν.
23 Καὶ φαγῇ (ε) αὐτὸ ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ Θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. (ζ) οἴσετε τὰ ἐπιδέκατα τοῦ σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου (η) σου, τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων σου, ἵνα μάθῃς φοβεῖσθαι κύριον τὸν Θεόν σου πάσας τὰς ἡμέρας.
24 Ἐὰν δὲ μακρὰν γένηται ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ, καὶ μὴ δύνῃ ἀναφέρειν αὐτά, ὅτι μακρὰν ἀπὸ σοῦ ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ Θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅτι (θ) εὐλογήσει σε κύριος ὁ Θεός σου,
25 Καὶ ἀποδώσῃ αὐτὰ ἀργυρίου, καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν
26 ἐκλέξηται κύριος ὁ (ι) Θεός σου αὐτόν. Καὶ δώσεις (κ) ἀργύριον ἐπὶ παντὸς οὗ (λ) ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, ἐπὶ βουσὶν ἢ ἐπὶ (μ) προβάτοις, ἢ ἐπ' οἴνῳ ἢ ἐπὶ σίκερα, ἢ ἐπὶ παντὸς οὗ (ν) ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, καὶ φαγῇ ἐκεῖ (ξ) ἐναντίον κυρίου τοῦ Θεοῦ (ο) σου, καὶ εὐφρανθήσῃ
27 σὺ καὶ ὁ οἶκός σου, Καὶ ὁ Λευίτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, ὅτι οὐκ (π) ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος
28 μετὰ σοῦ. Μετὰ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν (ρ) γεννημάτων σου, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
29 ἐκείνῳ θήσεις αὐτὸ ἐν ταῖς πόλεσί σου. Καὶ ἐλεύσεται ὁ Λευίτης, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ σοῦ, καὶ ὁ προσήλυτος καὶ ὁ ὀρφανὸς καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ φάγονται καὶ ἐμπλησθήσονται, ἵνα (σ) εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ Θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς (τ) ἔργοις οἷς ἐὰν ποιῇς.

MS. A. (γ) πᾶν τὸ γένημα τοῦ (δ) γένημα (ε) αὐτὸ ἔναντι κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐν τόπῳ, ᾧ ἂν (ζ) οἴσεις (η) σου, καὶ τὰ (θ) εὐλογήσῃ (ι) Θεὸς αὐτόν. (κ) τὸ ἀργύριον (λ) ἐὰν (μ) προβάτοις, ἐπὶ οἴνῳ (ν) ἐὰν ἐπιθυμεῖ (ξ) ἔναντι (ο) σου, * σὺ καὶ ὁ οἶκός σου (π) ἔστιν μερὶς (ρ) γενημάτων (σ) εὐλογήσει (τ) ἔργοις σου οἷς

Κεφ. ιε'.

1 Δι' ἑπτὰ ἐτῶν ποιήσεις ἄφεσιν. Καὶ (α) οὕ-
2 τω τὸ πρόσταγμα τῆς ἀφέσεως. ἀφήσεις πᾶν χρέος ἴδιον, ὃ ὀφείλει σοι ὁ πλησίον, καὶ τὸν ἀδελφόν σου οὐκ ἀπαιτήσεις· (β) ἐπικέκληται
3 γὰρ ἄφεσις κυρίῳ τῷ Θεῷ σου. Τὸν ἀλλότριον ἀπαιτήσεις ὅσα ἐὰν ᾖ σοι παρ' αὐτῷ, τῷ δὲ ἀδελφῷ σου ἄφεσιν ποιήσεις τοῦ χρέους σου.
4 Ὅτι οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεής, ὅτι εὐλογῶν εὐλογήσει σε κύριος ὁ Θεός σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ (γ) κατακληρονομεῖν σε αὐτήν.

MS. A. (α) οὕτως (β) ὅτι * ἐπικέκληται ἄφεσις (γ) κατακληρονομῆσαι αὐτήν.

Decimam decimabis omnis geniminis seminis tui, genimen agri 22
tui annum per annũ. Et comedes 23
illud in loco quemcunq; elegerit Domin⁹ Deus tuus, ut invocetur nomen ejus ibi: (d) feretis decimationes frumenti tui, & vini tui, & olei tui, primogenita boũ tuorum & ovium tuarum: ut discas timere Dominum Deum tuum omnibus diebus. Si autem 24
longè (e) fuerit via à te, & non potueris offerre ea, quia longè à te locus, quemcunq; elegerit Dominus Deus tuus, ut invocetur nomen ejus ibi, quia (f) benedicet te Dominus Deus tuus; Et 25
vendes ea argento: & sumes argentum in manibus tuis: & ibis ad locum, quemcunq; elegerit Domin⁹ Deus tuus illum. Et da- 26
bis argentum in omni quodcunq; concupierit anima tua, in bobus, aut in ovib⁹, aut in vino, aut in sicera, aut in omni quodcunq; concupierit anima tua: & comedes ibi ante Dominum Deum tuum: & lætaberis tu, & dom⁹ tua, Et Levita, qui est in civita- 27
tibus tuis: quia non est ei pars neque sors tecum. Post tres annos 28
produces omnem decimam fructuũ tuorum: in anno illo pones illud in civitatibus tuis. Et ve- 29
niet Levita, quia non est ei pars, nec sors tecum, & advena, & pupillus, & vidua (g) quæ in civitatib⁹ tuis; & manducabunt, & saturabuntur: ut benedicat te Dominus Deus tuus in omnibus (h) operibus quæcunq; feceris.

CAP. XV.

Per (a) septem annos facies 1
remissionem. Et sic constitutio re- 2
missionis. Remittes omne debitũ proprium, quod debet tibi proximus: & à fratre tuo non repetes. (b) Invocata enim est remissio Domino Deo tuo. Ab alieno re- 3
petes, quæcunque fuerint tibi ab eo: fratri autem tuo remissionem facies debiti tui. Quia non erit 4
in te egenus, (c) quia benedicens benedicet te Dominus Deus tuus in terra, quam Dominus Deus tuus dat tibi in sorte, ut hæreditet eam.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

De Decimis. Exactè decimate omnem 22
proventum sementis vestræ, quem annuatim
producit terra vestra. Et comede coram Do- 23
mino Deo tuo in loco quem elegerit ut habitare faciat ibi nomen suum, decimas frumenti tui, & vini, atq; olei tui, & primogenita boum tuorum, & ovium tuarum: & disces timere
coram Domino Deo tuo cunctis dieb⁹. Quòd 24
si longior sit virib⁹ tuis via, nec possis hæc asportare, eò quòd procul est à te loc⁹ ille quem elegerit Dñs Deus tuus ut habitare faciat illic nomen suum, cùm benedixerit tibi Dominus
Deus tuus: Vende illa pro pecunia, & colliga- 25
tã per fasciculum pecuniã in manũ tuam, vade ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus.
Et eã pecuniã eme quicquid optaverit anima 26
tua, tam ex bob⁹, quam ex ovib⁹, ex vino, ex sicera, denique ex omnibus quæ à te petierit anima tua, ibiq; comede coram Domino Deo
tuo, & lætare tu atque domus tua. Et Levitam 27
qui in civitatibus tuis est, ne deseras, quia non
habet hæreditatem & portionem tecum. Et 28
post tres annos produc totam decimam proventũs tui in anno illo, relinque in civitatibus
tuis: Venietq; Levita qui nullam tecum habet 29
hæreditatem & portionem, & is qui ad me convertetur, & pupillus ac vidua qui fuerint in civitatibus tuis, & comedent atque saturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum quod feceris.

CAP. XV.

Et post septem annos fac remissionem. Hæc 1
autem est regula remissionis, Remittet omnis 2
creditor quod illi debet proxim⁹ suus: non repetet à proximo suo & a fratre suo, quoniam
proclamata est remissio Dño. Ab alienigena 3
exige; quod autem habes apud fratrẽ tuum, re-
mitte, Ut non sit inter vos pauper. Nam uber- 4
rimè benedicet tibi Domin⁹ Deus tu⁹ in terra quã dedit tibi Dñs Deus tu⁹ ut possideas eam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

22 עשרא תעשר ית כל עללת זרעך
דיפק חקלא שנא שנא: 23 ותיכול
קדם יי אלהך באתרא די יתרעי
לאשראה שכנתיה תמן מעשר
עבורך חמרך ומשחך ובוכרי תורך
ועאנך בדיל דתילף למדחל קדם
יי אלהך כל יומיא: 24 וארי יסגי
מנך ארחא ארי לא תיכול
למטליה ארי יתרחק מנך אתרא
די יתרעי יי אלהך לאשראה
שכנתיה תמן ארי יברכנך יי
אלהך: 25 ותתן בכספא ותצור
כספא בידך ותהך לאתרא די
יתרעי יי אלהך ביה: 26 ותתן כספא
בכל דיתרעי נפשך בתורי ובענא
ובחמר חדת ועתיק ובכל די
תשאלנך נפשך ותיכול תמן קדם
יי אלהך ותחדי את ואנש ביתך:
27 וליואה די בקרוך לא תשבקניה
ארי לית ליה חולק ואחסנא עמך:
28 מסוף תלת שנין תפיק ית כל
מעשר עללתך בשתא ההיא ותצנע
בקרוך: 29 וייתי ליואה ארי לית ליה
חולק ואחסנא עמך וגיורא ויתמא
וארמלתא די בקרוך וייכלון
וישבעון בדיל די יברכנך יי אלהך
בכל עובדי ידך די תעביד:

טו

1 מסוף שבע שנין תעבד שמטתא:
2 ודין פתגם שמטתא דישמט כל
גבר מרי רשו די ירשי בחבריה לא
יתבע מן חבריה ומן אחוהי ארי
3 קרא שמטתא קדם יי: מן בר עממין
תתבע ודי יהי לך את אחוך תשמט
4 ידך: לחוד ארי לא יהי בך מסכינא
ארי ברכא יברכנך יי בארעא די יי
אלהך יהב לך אחסנא למירתה:

Targum Onkelos.

22 Decimans decimabis omnes
fruct9 terræ tuæ, quos profert
23 ager per singulos annos. Et
comedes coram Domino Deo
tuo, in loco quem elegerit ut
collocet ibi majestatem suam:
illuc afferes decimas frumenti
tui, et vini tui & olei tui, &
primogenita boum tuorum &
ovium tuarum: ut discas timere
corá Dño Deo tuo omnib9
24 dieb9. Et quando longior fuerit
via, & non poteris portare
illa; quoniá longè est à te locus,
quem elegit Dñs Deus tu9
ut collocet ibi majestaté suá:
quoniam benedicet tibi Dñs
25 De9 tu9. Vendes ea argento:
& ligabis argentum in manu
tuá, et ibis ad locú qué elege-
26 rit Dñs De9 tu9. Et dabis argentú
pro omnib9 quæ voluerit
anima tua, pro bob9 & ovibus,
& pro vino novo & veteri,
& pro omnib9 quæ petierit
anima tua: & comedes
ibi corá Dño Deo tuo; & lætaberis,
tu & viri domus tuæ.
27 Et Levita qui est in urbib9 tuis,
ne dimittas eú: quoniá non
habet parté & hæreditaté tecú.
28 In fine trium annorú educes
omnes decimas frugú tuarú in
anno illo: & recondes in ur-
29 bib9 tuis. Et veniet Levites,
qui nó habet parté & hæreditaté
tecú, & peregrin9, & pupillus
& vidua, qui sunt in urbibus
tuis, & comedent & saturabuntur:
ut benedicat tibi
Dñs Deus tuus, in omnibus
operibus manuum tuarum
quæ facies.

CAP. XV.

1 IN anno ultimo septé annorú
2 facies remissionem. Et hoc est
verbú remissionis: ut remittat
unusquisque creditor, cui debetur
aliquid à proximo suo:
non repetat à proximo suo vel
à fratre suo; quia vocavit re-
3 missionem coram Dño. A filiis
populorum repetes: & si quid
fuerit tibi cum fratre tuo, re-
4 mittes manum tuá. Attamen
non erit in te egenus: quoniá
benedictione benedicet tibi
Dñs, in terra quam Dñs Deus
tuus dabit tibi in possessionem ut possideas eam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22–29 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22–29, 1–4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Decimando decimabis omnem 22
proventú seminis tui provenientis
per singulos annos ex
agris. Comedesque illú coram 23
Domino Deo tuo in loco quem
elegerit Dominus Deus tuus
ut ibi inhabitet nomé ejus, decimas
frumenti tui, musti tui,
et olei tui, et primogenita boum
tuorum, & pecudum tuarum,
ut discas timere Dominum
Deum tuú omnibus diebus.
Quamverò tibi fuerit ad- 24
eò longa via, ut illam ferre
non possis, propter distantiá à
te illius loci quem elegit Dominus
Deus tuus, ut illic inhabitet
nomen ejus, eò quòd
benedixerit tibi Dominus Deus
tuus, Tum commutabis ar- 25
gento, ligabisque argentum
in manu tua, & venies in locum
qué elegit Dominus Deus
tuus. Dabisque argentum 26
pro omni eo quod desiderat animá
tua, pro bobus, & pecudibus;
pro vino & sicera, &
pro omnibus quæ petierit anima
tua: atq; illic comedes corá
Domino Deo tuo, & Lætaberis,
tu, & domus tua. Le- 27
vitá auté qui est in (g) portis
tuis non derelinques; non est
enim ei pars et hæreditas tecum.
Finiente tertio anno pro- 28
mes omnes decimas proventûs
tui in isto anno, et repones
illas in (h) portis tuis. Venietq; 29
Levita (quoniá non est ei pars
& hæreditas tecú) & peregrinus,
& pupillus, & vidua
qui sút in (i) portis tuis, comedentq;,
et saturabuntur, ut benedicat
tibi Domin9 Deus tuus
in omni opere manuú tuarum
quod feceris.

CAP. XV.

SEptima quoq; anno facies 1
remissioné. Hæc autem erit 2
remissionis ratio: remittet omnis
(a) creditor (b) debitum
man9 suæ quod (c) mutuò dedit
proximo suo; non exiget à
proximo suo, fratre suo, eò
quòd promulgata est remissio
Domini. Ab alienigena exiges; 3
et quod fuerit tuú, fratri tuo
remittet man9 tua. (d) Ut nul- 4
lus omnino sit in te egenus;
cùm benedicendo benedixerit
tibi Dominus Deus tuus in terra
quam Dominus Deus tuus
dedit tibi in hæreditatem,
ut possideas eam.

VER. SAM. (g) civitatibus (h) civitatibus (i) civitatibus (a) possessor (b) onus (c) exigat (d) Excepto quòd

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * وعشر تعشيرا جميع غلة زرعك * ما ينبته الصحراء سنة سنة * وكل بين يدي الله ربك في
23 الموضع الذي يختار ليسكن نوره فيه عشر برك وعصيرك ودهنك وابكار بقرك وغنمك *
24 لكي تتعلم كيف تعبده طول الزمان * وان طال عليك الطريق * ولم تطق حمله * وبعد
25 عنك الموضع الذي يختار الله ربك ان يجعل نوره فيه وبارك لك مع ذلك * فبعه بثمن * وصر
26 وحده في يدك * وامض الى الموضع الذي يختار * واصرفه في جميع ما تشتهي نفسك من
بقر وغنم وخمر ونبيذ وجميع ما تحبه * وكله هناك بين يدي الله ربك * وافرح انت واهل
27 28 بيتك * واللاوي الذي في قراك لا تتركه اذ ليس له نصيب ولا نحلة معك * وفي كل ثلاث
29 سنين تخرج اعشار غلاتك في تلك السنة وتضعه في محلتك * فيأتي اللاوي اذ ليس له نصيب
ونحلة معك والغريب واليتيم والارملة التي في محلتك فيأكلون ويشبعون لكي يبارك لك الله
ربك في جميع ما تصنعه *

* الفصل الخامس عشر *

1 2 * وفي كل سبع سنين اصنع تسبيبا * وهذا شرح التسبيب * ان يسيب كل ذي نسب يده مما
3 يستحقه صاحبه * فلا يقتضي صاحبه ولا اخاه اذ قد سماها تسبيبا لله * اما الغريب فجائز ان
4 تقتضيه * واما ما يكون على اخيك فسيب يدك عنه * ويقينا انه لا يكون فيك مسكين
مما يبارك لك الله في البلد الذي يعطيكه نحلة تحوزها *

Et decimando decima omnem frugem se- 22
minis tui quod producit ager per singulos
annos. Et comede coram Deo Domino 23
tuo in loco quem eliget ut habitare faciat
lumen suum in eo, decimam frumenti tui,
& musti tui, & olei tui, & primogenita
boum & ovium tuarum, ut discas quo
pacto colas eum longitudine temporis. Et 24
si longa tibi fuerit via, & nequeas illa
ferre, & remotus à te sit locus quem eliget
Deus Dominus tuus ut ponat in eo lucem
suam, & ad hæc benedixerit tibi;
Vende ea pretio, illúdque colliga in fasci- 25
culum, & accipe illud in manu tua, et abi
in locum quem eliget; Et dispende illud 26
in iis omnibus quæ concupiscet anima
tua, sive ex bobus, sive ovibus, et vino, et
expresso liquore, & omni re quam amas,
eáque comede illic coram Deo Domino
tuo, & lætare tu & domestici tui. Et Le- 27
vitam qui est in civitatibus tuis, ne derelinquas,
cùm nulla sit ei sors neque hæreditas
tecum. Et tertio quoque anno pro- 28
feres decimas annonæ tuæ in illo anno, &
pones in domicilio tuo: Veniétque Levi- 29
ta, cùm nulla sit ei tecum sors & hæreditas,
& peregrinus, & pupillus, et vidua
quæ est in habitatione tua, & comedent, et
saturabuntur, ut benedicat tibi Deus Dominus
tuus in omnibus quæ feceris.

CAP. XV.

ET in singulis septem annis fac remis- 1
sionem. Hæc autem est expositio re- 2
missionis, ut remittat quilibet dominus debiti
manum suam in ius quæ debet amicus
suus, & non exigat ab amico suo nec à
fratre suo, cùm jam vocaverit eam, Remissionem
Deo. Et verò à peregrino li- 3
cebit exigere, in his autem quæ debebit
frater tuus, remitte manum tuam ab eo.
Et certissimè nullus erit in te pauper, quia 4
benedicet tibi Deus in regione quam tibi
dabit hæreditario possidendam.

ספר אלה הדברים : טו

,custodiendum ad ,tui Dei Domini voce in obedieris obediendo si Duntaxat
5 רַק אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
.hodie tibi præcipiens ego quod ,istud præceptum omne faciendum ad
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃
.tibi est locutus quemadmodum,tibi benedixit tuus Deus Dominus Quia
6 כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
dominaberis &:mutuum capies non tu & ,multis gentibus mutuabis Et
וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ
egenus te in fuerit Cùm .dominabuntur non te in & ,multas gentes in
7 בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן
Dominus quam ,tua terra in tuarum portarum unâ in ,tuorum fratrum uno de
מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־יְהוָה
tuâ manum claudes neque ,tuum cor roborabis non ,tibi dans tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ
mutuando &,ei tuâ manum aperies aperiendo Quia .egeno tuo fratre à
8 מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט
,tibi Observare .ei defecerit quod ,ejus defectui sufficientiam ei mutuabis
9 תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר לְךָ
annus Appropinquavit:dicendo ,Belial tuo corde cum verbum sit fortè ne
פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־
tuum fratrem in tuus oculus malignetur & ;remissionis annus septimus
הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ
te in erit & ,Dominum ad te super clamabit & :ei dabis non & ,egenum
הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ
quia :ei te dando in tuum cor malignabitur non &,ei dabis Dando.peccatum
10 חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי
omnibus in tuus Deus Dominus tibi benedicet hoc verbum propter
בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
egenus cessabit non Quia .tuæ manus missione omni in & ,tuis operibus
11 מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן
aperies Aperiendo :dicendo ,tibi præcipiens ego Idcirco .terræ interiori de
מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח
Quia .tua terra in tuo egeno & ,tuo afflicto & ,tuo fratri tuam manum
12 אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ כִּי־
tibi servierit & ,Hebræa vel Hebræus tuus frater tibi se vendiderit
יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ
.tecum à liberum eum dimittes septimo anno in & ,annis sex
שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃
.vacuum eum dimittes non ,tecum à liberum eum dimiseris cùm Et
13 וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃
,tuo torculari de & ,tua area de & ,tuo pecore de ,ei dabis torquem dando Torquem
14 הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ
recordaberis Et .ei dabis ,tuus Deus Dominus tibi benedixerit quibus
15 אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃ וְזָכַרְתָּ
tuus Deus Dominus te redemit & ,Ægypti terra in fuisti servus quod
כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
cùm ,erit Et .hodie hoc verbum tibi præcipiens ego Idcirco
16 עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ וְהָיָה כִּי־
tuam domum & ,te dilexit quia ,tecum à egrediar Non ,te ad dixerit
יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ
.tecum ei bonum quia
כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃

Versio VULG. LAT.

5 Si tamen audieris vocem Do-
mini Dei tui, & custodieris
universa quæ jussit, & quæ e-
go hodiè præcipio tibi, bene-
dicet tibi, ut pollicitus est.
6 Fœnerabis gentibus multis,
& ipse à nullo accipies mutu-
um. Dominaberis nationibus
plurimis, et tuî nemo domina-
7 bitur. Si unus de fratribus tuis,
qui morantur intra portas ci-
vitatis tuæ, in terra quam Do-
minus Deus tuus daturus est ti-
bi, ad paupertatem venerit:
non obdurabis cor tuum, nec
8 contrahes manũ, Sed aperies
eam pauperi, & dabis mutuũ
quo eũ indigere perspexeris
9 Cave ne fortè subrepat tibi
impia cogitatio, & dicas in
corde tuo; Appropinquat se-
ptimus annus remissionis; & a-
vertas oculos tuos à paupere
fratre tuo, nolens ei quod po-
stulat mutuũ commodare: ne
clamet contra te ad Dominũ,
10 & fiat tibi in peccatum. Sed
dabis ei: nec ages quidpiam
callidè in ejus necessitatibus
sublevandis: ut benedicat tibi
Dominus Deus tuus in omni
tempore, & in cunctis ad quæ
11 manũ miseris. Non deerunt
pauperes in terra habitatio-
nis tuæ: idcircò ego præcipio
tibi, ut aperias manum fratri
tuo egeno & pauperi, qui te-
12 cũ versatur in terra. Cùm tibi
venditus fuerit frater tuus He-
bræus, aut Hebræa, & sex
annis servierit tibi, in septi-
mo anno dimittes eũ liberũ.
13 Et quem libertate donaveris,
nequaquã vacuum abire pa-
14 tiêris. Sed dabis viaticum de
gregibus, & de area, & torcu-
lari tuo, quibus Dñs Deus tuus
15 benedixerit tibi. Memento quod
& ipse servieris in terra Ægy-
pti, & liberaverit te Dñs Deus
tuus, & idcircò ego nunc præ-
16 cipio tibi. Sin autẽ dixerit,
Nolo egredi: eò quòd diligat
te, & domum tuam, et benè
sibi apud te esse sentiat:

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

5 Ἐὰν δὲ (δ) ἀκοῇ εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου
τοῦ Θεοῦ ὑμῶν (ε) φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας
τὰς ἐντολὰς ταύτας, (ζ) ὅσας ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον, ὅτι κύριος ὁ Θεός σου εὐλό-
6 γησέ σε ὃν τρόπον ἐλάλησέ σοι, Καὶ δανει-
εῖς ἔθνεσι πολλοῖς, σὺ δὲ οὐ δανειῇ, (η) καὶ ἄρ-
7 ξεις ἐθνῶν πολλῶν, σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσιν. Ἐὰν
δὲ γένηται ἐν σοὶ ἐνδεὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου
ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ
Θεός σου δίδωσί (θ) σοι, οὐκ ἀποστέρξεις τὴν καρ-
δίαν σου, (ι) οὐδ' οὐ μὴ συσφίγξεις τὴν χεῖρά
8 σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου. Ἀνοί-
γων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου αὐτῷ, καὶ
δάνειον δανειεῖς αὐτῷ (κ) ὅσον ἐπιδέεται,
9 καθότι ἐνδεεῖται. Πρόσεχε σεαυτῷ
μὴ γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ
σου ἀνόμημα, λέγων, Ἐγγίζει τὸ ἔτος τὸ
ἕβδομον, (λ) ἔτος τῆς ἀφέσεως, καὶ πονηρεύ-
σηται ὁ ὀφθαλμός σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ ἐπι-
δεομένῳ, καὶ οὐ δώσεις αὐτῷ, (μ) καὶ καταβοή-
σεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁ-
10 μαρτία μεγάλη. Διδοὺς δώσεις αὐτῷ, καὶ δάνει-
ον δανειεῖς αὐτῷ (ν) ὅσον ἐπιδέεται, καθότι ἐν-
δεεῖται· καὶ οὐ (ξ) λυπηθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου δι-
δόντος σου αὐτῷ, ὅτι διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐ-
λογήσει σε κύριος ὁ Θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς
(ο) ἔργοις, καὶ ἐν πᾶσιν οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖ-
11 ρά σου. Οὐ γὰρ μὴ ἐκλίπῃ ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς
σου. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι (π) ἐντέλλομαι ποιεῖν
τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων, Ἀνοίγων ἀνοίξεις
τὰς χεῖράς σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένητι καὶ
12 (ρ) τῷ ἐπιδεομένῳ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς σου. Ἐὰν
δὲ πραθῇ σοι ὁ ἀδελφός σου ὁ Ἑβραῖος (σ) ἢ
Ἑβραία, δουλεύσει σοι ἓξ ἔτη, καὶ τῷ ἑβδόμῳ
ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ.
13 Ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃς αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ
14 σοῦ, οὐκ ἐξαποστελεῖς αὐτὸν κενόν. Ἐφόδιον
ἐφοδιάσεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν προβάτων σου, καὶ
ἀπὸ τοῦ σίτου (τ) σου, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου σου καθὰ
εὐλόγησέ σε κύριος ὁ Θεός σου, δώσεις αὐ-
15 τῷ. Καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης (υ) ἦσθα ἐν
γῇ (φ) Αἰγύπτου, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος
ὁ Θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐν-
16 τέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. Ἐὰν δὲ λέ-
γῃ πρὸς σέ, Οὐκ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, ὅτι
ἠγάπηκέ σε καὶ τὴν οἰκίαν σου, ὅτι εὖ ἐστιν αὐ-
τῷ παρὰ (χ) σοί·

Si autem auditu exaudieritis 5
vocem Domini Dei vestri, custo-
diendo & faciendo omnia man-
data hæc, quæcunque ego mando
tibi hodiè, quoniã Dominus Deus
tuus benedixit te, quemadmodũ
locutus est tibi; Et fœnerabis gen- 6
tibus multis, tu autem mutuum
non accipies: & principaberis
gentium multarum,(e) tui autẽ
non principabuntur. Si autem fu- 7
erit in te egenus ex fratribus tuis
in una civitatum tuarum in ter-
ra, quã Dominus Deus tuus dat
tibi, non(f) indurabis cor tuum;
neque constringes manum tuam à
fratre tuo egente. Aperiens ape- 8
ries manus tuas ei: et fœnus fœ-
nerabis ei, (g) quantum poscit,
secundùm quod egebit. Attende 9
tibi ipsi, ne fiat verbum occultum
in corde tuo iniquitas, dicens;
Appropiat annus septimus, annus
remissionis; & malignetur ocu-
lus tuus in fratrẽ tuum egenum,
& non dabis ei; & exclamabit
adversùs te ad Dominũ: et erit
in te peccatũ magnũ. Dans dabis 10
ei, & fœnus fœnerabis ei, quan-
tum postulat, secundùm quod e-
gebit. Et non contristaberis corde
tuo, dante te ei: quoniam propter
verbum hoc benedicet te Domi-
nus Deus tuus in omnibus operi-
bus, & in omnibus quocunque
miseris manum tuam. Non e- 11
nim deerit egenus à terra tua. Pro-
pter hoc ego tibi mando facere
verbum hoc, dicens; Aperiens a-
peries manus tuas fratri tuo pau-
peri, & postulanti, qui super ter-
ram tuam. Si autem venum- 12
datus fuerit tibi frater tuus He-
bræus, aut Hebræa, serviet tibi
sex annis: & septimo dimittes
eum liberum à te. Quando autẽ 13
dimittis eum liberum à te; non
dimittes eum vacuum. Viaticum 14
suppeditabis ei ex ovibus tuis, et
ex frumento tuo, & (h) ex vino
tuo: prout benedixit te Dominus
Deus tuus, dabis ei. Et recorda- 15
beris, quia famulus fuisti in terra
Ægypti: & redemit te Dominus
Deus tuus indè. Propter hoc ego
tibi mando facere verbum hoc.
Si autem dicat ad te, Non exibo 16
à te, quoniam dilexit te, & domum tuam, quoniam benè est ei apud te

MS.A. (δ) ἀκοῇ εἰσακούσῃς (ε) φυλάσσειν πάσας (ζ) ἃς ἐγὼ (η) καὶ σὺ ἄρξεις πολλῶν ἐθνῶν, (θ) σοι ἐν κλήρῳ, οὐκ ἀποστρέψεις τὴν (ι) οὐδὲ μὴ (κ) ὅσον ἂν ἐπιδέηται, καὶ καθ' ὅσον ὑστερεῖται. (λ) ἔτος ἀφέσεως, (μ) καὶ βοήσεται (ν) ὅσον ἂν ἐπιδέηταί σου· καὶ οὐ (ξ) λυπήσῃ (ο) ἔργοις σου, καὶ (π) ἐντέλλομαι τὸ (ρ) τῷ δεομένῳ (σ) ἢ ἡ Ἑβραία, (τ) σου, καὶ ἀπὸ τῆς ἅλω σου· καθὰ ηὐλόγησέν σε (υ) ἦσθα (φ) Αἰγύπτῳ, (χ) σοί· Δίμψη

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 ܘܐܢ ܡܫܡܥ ܬܫܡܥ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܘܬܛܪ ܘܬܥܒܕ ܟܠܗ ܦܘܩܕܢܐ ܗܢܐ ܕܐܢܐ ܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟ ܝܘܡܢܐ܂
6 ܢܒܪܟܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܟ܂ ܘܬܘܙܦ ܠܥܡܡܐ ܣܓܝܐܐ ܘܐܢܬ ܠܐ ܬܬܙܦ܂ ܘܬܫܠܛ ܒܥܡܡܐ ܣܓܝܐܐ ܘܒܟ ܠܐ ܢܫܠܛܘܢ܂
7 ܘܐܢ ܢܗܘܐ ܒܟܘܢ ܡܣܟܢܐ ܚܕ ܡܢ ܐܚܝܟܘܢ ܒܚܕܐ ܡܢ ܩܘܪܝܟ ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂ ܠܐ ܬܥܫܢ ܠܒܟ ܘܠܐ ܬܩܦܣ ܐܝܕܟ ܡܢ ܐܚܘܟ ܡܣܟܢܐ܂
8 ܐܠܐ ܦܬܚ ܬܦܬܚ ܠܗ ܐܝܕܟ ܘܐܘܙܦ ܬܘܙܦܝܘܗܝ ܡܕܡ ܕܚܣܝܪ ܠܗ܂
9 ܐܙܕܗܪ ܕܠܐ ܬܥܘܠ ܡܠܬܐ ܥܘܠܬܐ ܒܠܒܟ ܘܬܐܡܪ ܕܡܛܬ ܫܢܬܐ ܕܫܒܬܐ ܫܢܬܐ ܕܫܘܒܩܢܐ܂ ܘܬܒܐܫ ܥܝܢܟ ܒܐܚܘܟ ܡܣܟܢܐ ܘܠܐ ܬܬܠ ܠܗ܂ ܘܢܩܥܐ ܥܠܝܟ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܘܬܗܘܐ ܒܟ ܚܛܝܬܐ܂
10 ܐܠܐ ܗܒ ܬܬܠ ܠܗ܂ ܘܠܐ ܢܒܐܫ ܠܒܟ ܟܕ ܝܗܒ ܐܢܬ ܠܗ܂ ܡܛܠ ܕܒܗܕܐ ܡܠܬܐ ܢܒܪܟܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܒܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܟ ܘܒܟܠ ܡܕܡ ܕܬܘܫܛ ܐܝܕܟ܂
11 ܠܐ ܓܝܪ ܢܦܣܘܩ ܡܣܟܢܐ ܡܢ ܓܘ ܐܪܥܐ܂ ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܢܐ ܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟ ܘܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ܂ ܕܦܬܚ ܬܦܬܚ ܐܝܕܟ ܠܐܚܘܟ ܡܣܟܢܐ ܘܠܒܝܫܐ ܕܒܐܪܥܟ܂
12 ܘܐܢ ܢܙܕܒܢ ܠܟ ܐܚܘܟ ܥܒܪܝܐ ܐܘ ܥܒܪܝܬܐ܂ ܫܬ ܫܢܝܢ ܢܦܠܚܟ ܘܒܫܢܬܐ ܫܒܝܥܝܬܐ ܫܕܪܝܗܝ ܒܪ ܚܐܪܐ ܡܢ ܠܘܬܟ܂
13 ܘܡܐ ܕܫܕܪܬܝܗܝ ܒܪ ܚܐܪܐ ܡܢ ܠܘܬܟ ܠܐ ܬܫܕܪܝܘܗܝ ܣܦܝܩܐܝܬ܂
14 ܐܠܐ ܦܪܘܫ ܘܗܒ ܠܗ ܡܢ ܥܢܟ ܘܡܢ ܬܘܪܝܟ ܘܡܢ ܐܕܪܟ ܘܡܢ ܡܥܨܪܬܟ܂ ܡܢ ܡܕܡ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܗܒ ܠܗ܂
15 ܘܐܬܕܟܪ ܕܥܒܕܐ ܗܘܝܬ ܒܡܨܪܝܢ ܘܦܪܩܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂ ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܢܐ ܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟ ܡܠܬܐ ܗܕܐ ܝܘܡܢܐ܂
16 ܘܐܢ ܢܐܡܪ ܠܟ ܠܐ ܢܦܩ ܐܢܐ ܡܢ ܠܘܬܟ ܡܛܠ ܕܪܚܡܬܟ ܘܠܒܝܬܟ܂ ܘܦܩܚ ܠܝ ܠܡܗܘܐ ܥܡܟ܂

Et si audieris vocem Domini Dei tui, & cu- 5
stodieris ac feceris totum hoc præceptum
quod ego tibi hodiè præcipio, Benedicet ti- 6
bi Dominus Deus tuus, quemadmodum dixit
tibi: mutuò dabis populis multis, tu verò
nihil mutuaberis: & dominaberis populis
multis, ipsi verò tibi non dominabuntur.
Et si fuerit inter vos pauper aliquis de fra- 7
tribus vestris, in una ex civitatibus tuis, in
terra quam daturus est tibi Dominus Deus
tus, ne obfirmes cor tuum, neque contrahas
manum tuam à fratre tuo paupere: Sed 8
aperi ei manum tuam, & mutuò da illi quod
ipsi deest. Cave ne fortè subrepat sermo im- 9
pius in cor tuum, & dicas, Accessit annus
hebdomadis, annus remissionis, & improbus
fiat oculus tuus erga fratrem tuum paupe-
rem, & non des ei, clametque contra te ad Do-
minum, & sit super te peccatum. Sed da ei, 10
& ne molestum sit cordi tuo cùm dederis ei,
ut ob hanc rem benedicat tibi Dominus Deus
tuus in omnibus operibus tuis, & in omni re
ad quam admoveris manum tuam. Non enim 11
deficiet pauper de medio terræ: proinde
præcipio tibi, & dico tibi ut aperias manum
tuam fratri tuo pauperi & egeno qui fuerit
in terra tua. Et cùm venditus fuerit tibi frater 12
tuus Hebræus aut Hebræa, sex annis serviet ti-
bi, & anno septimo mitte eum liberum à te.
Cúmque miseris eum liberum à te non mit- 13
tes eum vacuum: Sed ségrega & da illi de 14
ovibus tuis, & de bobus tuis, & de area tua,
& de torculari tuo, ex iis quæ dederit tibi
Dominus Deus tuus, da illi. Et memineris 15
quòd servus fueris in Ægypto, & liberaverit
te Dominus Deus tuus: propterea præcipio
tibi sermonem istum hodié. Quòd si dicat 16
tibi, Non egrediar à te, quia te dilexi & do-
mum tuam, & expedit mihi tecum esse;

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

5 לחוד אם־קבלא תקבל למימרא
דיי אלהך למטר למעבד ית־כל־
תפקידתא הדא די־אנא מפקד־לך
6 יומא דין: ארי־יי אלהך ברכך כמא
די־מלל לך ותוזיף לעממין סגיאין
ואת לא תזיף ותשלוט בעממין
סגיאין ובך לא ישלטון: ארי־יהי
7 בך מסכנא מחד מאחך בחדא
מקרוך בארעך דיי אלהך יהב לך
לא תתקיף ית־לבך ולא תקפוץ ית־
8 ידך מאחוך מסכנא: ארי־מפתח
תפתח ית־ידך ליה ואוזפא תוזפניה
כמסת חסרונה דיחסר ליה:
9 אסתמר לך דלמא יהי פתגמא עם
לבך ברשע למימר קריבת שתא
שביעתא שתא דשמטתא ותבאש
עינך באחוך מסכנא ולא תתן ליה
ויקרי עלך קדם־יי ויהי בך חובא:
10 מתן תתן ליה ולא־יבאש לבך
במתנך ליה ארי בדיל פתגמא הדין
יברכנך יי אלהך בכל־עובדך ובכל
11 אושטות ידך: ארי לא יפסוק מסכנא
מגו ארעא על־כן אנא מפקדך
למימר מפתח תפתח ית־ידך לאחוך
12 לענך ולמסכנך בארעך: ארי־
יזדבן לך אחוך בר־ישראל או בת־
ישראל ויפלחנך שית שנין ובשתא
שביעיתא תפטרניה בר־חורין
13 מעמך: וארי־תפטרניה בר־חורין
14 מעמך לא תפטרניה ריקן: אפרשא
תפריש ליה מענך ומאדרך
וממעצרתך די ברכך יי אלהך תתן
15 ליה: ותדכר ארי־עבדא הויתא
בארעא דמצרים ופרקך יי אלהך
על־כן אנא מפקד־לך ית־פתגמא
16 הדין יומא דין: ויהי ארי־יימר לך
לא אפוק מעמך ארי רחימך וית־
אנש ביתך ארי־טב ליה עמך:

TARGUM ONKELOS.

5 Veruntamẽ si obediens obedieris verbo Dñi Dei tui: ut custodias et facias omnia præcepta hæc, quæ ego præcipio tibi
6 hodie. Quoniam Dñs De⁹ tuus benedicet tibi, sicut locut⁹ est tibi: et mutuabis populis multis, et tu non accipies mutuũ; et dominaberis populorũ multorũ, tui autẽ non dominabun-
7 tur. Si un⁹ de fratrib⁹ tuis fuerit egenus in una urbium tuarum, in terrâ tuâ quâ Domin⁹ De⁹ tu⁹ dabit tibi: non indurabis cor tuũ, neq; contrahes manũ tuâ à fratre tuo egeno.
8 Sed aperiens aperies ei manũ tuâ: et mutuans mutuabis
9 ei, juxta id quo indiget. Cavẽ tibi, ne sit verbum impietatis in corde tuo, dicens; Appropinquat annus septim⁹ annus remissionis: et ocul⁹ tu⁹ sit nequâ contra fratrẽ tuũ egenũ, et non dederis ei: et clamet contra te coram Dño, et sit in te
10 peccatũ. Tribuens tribues ei, et nõ displicebit cordi tuo cũ dederis ei: quia propter verbũ hoc benedicet tibi Dñs De⁹ tu⁹, in omnib⁹ operib⁹ tuis, & in cunctis ad quæ miseris ma-
11 nũ tuâ. Nõ enim deerit egen⁹ in medio terræ: ideo ego præcipio tibi, dicens; Aperiens aperies manũ tuâ fratrib⁹ tuis pauperibus tuis, et egenis tuis
12 in terrâ tuâ. Si venditus fuerit tibi frater tuus fili⁹ Israel, aut filia Israel; serviet tibi sex annis: et in anno septimo di-
13 mittes eum liberum à te. Et quando dimiseris eum liberum à te: non dimittes eum
14 vacuum. Sed separans separabis ei, de ovibus tuis, et de areâ tuâ & de torculari tuo: & dabis ei de his quibus Dñs
15 benedixerit tibi. Et recordaberis quod servus fuisti in terrâ Ægypti, & redemit te Dominus Deus tuus: ideo ego præcipio tibi verbum
16 hoc hodiè. Et si dixerit tibi; Non egrediar à te: eò quòd diligit te & homines domus tuæ; quia bene est ei apud te.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

5 [illegible]
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

VERSIO SAMARITANA.

5 [illegible]
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 Si duntaxat audiendo audieris vocẽ Domini Dei tui, ut sis solicitus facere omnia præcepta ista quæ ego præcipio ti-
6 bi hodiè, Nã Dominus Deus tuus benedicet tibi, sicut locutus est tibi, dabisque mutuò multis gentibus cum pignore, tu autẽ mutuò non accipies; & dominaberis multis gentibus, tibi verò non dominabun-
7 tur. Cùm fuerit in te egenus aliquis de fratribus tuis intra aliquã de(e) portis tuis, in terra quã Dominus Deus tuus dat tibi, non indurabis cor tuum, neq; (f) contrahes manũ
8 tuã à fratre tuo mendico. Sed aperiendo aperies ei manum tuã, & mutuando mutuaberis ei(g) id quod sufficit de-
9 fectui suo quo indiget. Cave tibi ne fiat aliquid in corde tuo impium, dicendo; Propinquus est annus septimus, annus remissionis; malignusq; sit oculus tuus in fratrẽ tuum pauperẽ, neq; des ei: clamantéq; illo adversùm te ad Dominum, sit in te peccatum.
10 Dando dabis ei, neq; malignè aget cor tuum cùm dederis ei: Nam hujus rei gratiâ benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus tuis, & in omni emissione manûs tuæ.
11 Non enim deficiet mendicus de medio terræ: Idcirco ego præcipio tibi, dicẽs; Aperiendo aperies manum tuã fratri tuo, pauperi tuo, & mendico tuo
12 in terra tua. Cùm venditus tibi fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa, & servierit tibi sex annis, tum anno septimo dimittes eũ à te libe-
13 rum. Cùm autẽ dimittes eum à te liberum, nõ dimittes eum
14 vacuum. Afficiendo afficies eum muneribus, de pecudibus tuis, & de area tua, & de torculari tuo: quemadmodum benedixerit tibi Dominus Deus tuus, dabis il-
15 li. Recordaberis enim quòd servus fuisti in terra Ægypti, et redemerit te Dominus Deus tuus, ideo ego præcipio ti-
16 bi hanc rem hodiè. Sin autẽ dixerit tibi, Non egrediar à te, quoniã amat te, & domum tuã, eò quòd benè sit illi tecum;

VER. SAM. (e) civitatibus (f) pugillabis (g) secundùm defectum suum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * ما دمت تسمع وتقبل امر الله ربك * وتحفظ وتعمل بجميع هذه الشريعة التي امرك بها اليوم *
6 * كما ان الله ربك قد بارك لك كما وعدك * فتقرض امما كثيرين * وانت لا تقترض منهم * وتتسلط على
7 كثير منهم * ولا يتسلطون عليك * فان كان فيك مسكين * بذنب او محنة * من بعض اخوتك
في بعض محلك من بلدك الذي الله ربك معطيكه * فلا تقس قلبك * ولا تقبض يدك عنه *
8 * بل افسح له فتحا * واقرضه تقريضا مقدار ما يعوزه *
9 واحذر ان يكون في قلبك قول جاهل
فتقول * قد قربت السنة السابعة سنة التسييب * فتشح على اخيك المسكين * فلا تعطيه شيا *
10 فيدعوا الله عليك * فتحل بك عقوبته * بل اعطه اعطاء * ولا تشح به نفسك عليه * فان
11 بجريرة هذا الامر يبارك لك الله في اعمالك وجميع ما تمد اليه يدك * فعلى ما قلت لك ليس
يعدم البلد مسكين * ولذلك انا امرك اليوم بان تفتح يدك لاخيك ضعيفك ومسكينك في
12 بلدك * وان استباع لك اخوك العبراني او اختك العبرانية * فليخدمك ست سنين * وفي السنة
13 السابعة اطلقه من عندك حرا * واذا اطلقته كذلك *
14 فلا تطلقه فارغا * بل صله بصلة من
15 غنمك وبيدرك * وعصيرك * وبحسب ما رزقك الله ربك فاعطه * واذكر انك طال ما كنت عبدا
16 بمصر فعلى ذلك افداك الله ربك * وامرك ان تفي بمثل هذا الامر في مثل هذا اليوم * فان قال *
لا اخرج من عندك * لانه احبك واحب منزلك * اذ الاصلح له المقام معك *

5 Quamdiu audies & acquiesces mandato Dei Domini tui, & servabis, & facies cunctam hanc legem quam præcipio tibi
6 hodiè, Quemadmodum Deus Dominus tuus jam benedixit tibi, sicut pollicitus est tibi: fœneraberis gentibus multis, et tu non accipies mutuum ab eis: & dominaberis compluribus earum, & non dominabuntur
7 tibi. Et si fuerit in te pauper (ob culpam, aut ad tentationem) ex quibusdam fratribus tuis in ullo domicilio regionis tuæ quam Deus Domin⁹ tuus daturus est tibi, ne obdures cor tuum, et ne contrahas ma-
8 num tuam ab eo: Sed aperi ei liberaliter, et mutuum da illi pro ratione indigentiæ
9 suæ. Et cave ne subeat in corde tuo sermo stultus, ac dicas; Jam appropinquavit annus septim⁹, annus remissionis, et ob hoc avaritiâ utaris erga fratrem tuum pauperem, ita ut nihil des ei, & imprecetur Deum contra te, et adveniat tibi punitio ejus.
10 Sed da illi dona, & ne sit parcus animus tuus erga eum. Nam hujus rei gratiâ benedicet tibi Deus in operibus tuis, & in omni re ad quam porrexeris manũ tuam.
11 Itaque, ut prædixi tibi, non carebit regio paupere: & idcirco ego præcipio tibi hodiè ut aperias manum tuã fratri tuo, debili tuo, & pauperi tuo in regione tua.
12 Et si venditus fuerit tibi frater tuus Hebræ⁹ aut soror tua Hebræa, serviat tibi sex annis, & in anno septimo dimitte eum à te
13 liberum. Et cùm ita dimiseris eum, ne di-
14 mittas eum vacuum: Sed concede ei munus aliquod de ovibus tuis, & semente tuâ, et musto tuo: et pro ratione eorum quæ tibi largitus est Deus Dominus tuus, im-
15 pertire ei. Et memento quòd longo intervallo fueris servus in Ægypto, & ob id redemerit te Deus Dominus tuus, & imperaverit tibi ut satisfaceres in hujusmodi negotio in simili die.
16 Sin autem dixerit, Non egrediar à te, quia nimirum, te amat, & diligit domum tuam, cùm consultius sit ei manere tecum;

ספר אלה הדברים : יו

tibi erit & ;janua in & ,ejus aure in *dabis* & ,subulam capies Et
17 ולקחת את־המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך
durescet Non .sic facies tuæ ancillæ etiam Et .*seculi* servus
18 עבד עולם ואף לאמתך תעשה־כן: לא־יקשה
merces duplex quia ,*secum à* liberum eum *te dimittendo in* ,tuis oculis in
בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר
tuus Deus Dominus tibi benedicet & ;annis sex tibi servivit ,mercenarii
שכיר עבדך שש שנים וברכך יהוה אלהיך
,*tuo bove in* nascetur quod primogenitum Omne .feceris quæ omnibus in
19 בכל אשר תעשה: כל־הבכור אשר יולד בבקרך
servies Non .tuo Deo Domino sanctificabis ,masculum ,*tuo pecore in* &
ובצאנך הזכר תקדיש ליהוה אלהיך לא תעבד
facies Ad .*tui pecoris* primogenitum tondebis neq; ,tui bovis primogenito in
20 בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך: לפני
elegerit quem loco in ,*anno in anno* eum comedes *tui Dei Domini*
יהוה אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר־יבחר
vel ,claudus ,macula eo in fuerit *cùm* Et .tua *domus* & ,tu ,Dominus
21 יהוה אתה וביתך: וכי־יהיה בו מום פסח או
.tuo Deo Domino eum sacrificabis non ;mala macula omnis ,cæcus
עור כל מום רע לא תזבחנו ליהוה אלהיך:
,*damam* sicut ,pariter mundus & ,immundus :eum comedes *tuis portis In*
22 בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי
super :comedes non ejus sanguinem Tantummodo .cervum sicut &
23 וכאיל: רק את־דמו לא תאכל על־
.aquam sicut eum fundes terram
הארץ תשפכנו כמים:

CAP. XVI. יו

Domino Pesach *facies* & ,*Abib* mensem Observa
1 שמור את־חדש האביב ועשית פסח ליהוה
tuus Deus Dominus te eduxit *Abib* mense in quia ;tuo Deo
אלהיך כי בחדש האביב הוציאך יהוה אלהיך
tuo Deo Domino *transitum* sacrificabis Et .nocte Ægypto ex
2 ממצרים לילה: וזבחת פסח ליהוה אלהיך
faciendum habitare ad ,Dominus elegerit quem loco in ,*bovem & ,ovem*
צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשכן
Septem .fermentatum *eo super* comedes Non .ibi suum nomen
3 שמו שם: לא־תאכל עליו חמץ שבעת
quia :afflictionis panem ,infermentata *eo super* comedes diebus
ימים תאכל־עליו מצות לחם עני כי
diei memineris ut ,Ægypti terra è es egressus *festinatione in*
בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את־יום
non Et .tuæ vitæ diebus omnibus ,Ægypti terra è *te egredi*
4 צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: ולא־
neque ;diebus septem tuo termino omni in fermentum tibi conspicietur
יראה לך שאר בכל־גבלך שבעת ימים ולא־
,primo die in ,vespera in sacrificabis quam carne de pernoctabit
ילין מן־הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון
,*tuarum portarum una in* *transitum* sacrificare poteris Non .mane usque
5 לבקר: לא תוכל לזבח את־הפסח באחד שעריך
.tibi *dans* tuus Deus Dominus quas
אשר־יהוה אלהיך נתן לך:

Versio VULG. LAT.

17 Assumes subulam, & perforabis aurem ejus in janua dom⁹ tuæ; et serviet tibi usq; in æternum. Ancillæ quoq; similiter
18 facies. Non avertas ab eis oculos tuos, quando dimiseris eos liberos: quoniã juxta mercedẽ mercenarii per sex annos servivit tibi: ut benedicat tibi Dñs Deus tuus in cunctis ope-
19 ribus quæ agis. De primogenitis, quæ nascuntur in armentis, & in ovibus tuis, quidquid est sexûs masculini, sanctificabis Dño Deo tuo. Non operaberis in primogenitã bovis, & non tondebis primogenita ovium.
20 In conspectu Domini Dei tui comedes ea ꝑ annos singulos, in loco quem elegerit Dñs, tu
21 & domus tua. Sin autẽ habuerit maculam, vel claudũ fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immo-
22 labitur Domino Deo tuo: Sed intra portas urbis tuæ comedes illud: tam mundus quàm immund⁹ similiter vescentur eis,
23 quasi capreâ & cervo. Hoc solùm observabis, ut sanguinem eorum non comedas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAP. XVI.

1 Observa mensem novarum frugum, & verni primum temporis, ut facias Phase Domino Deo tuo: quoniã in isto mense eduxit te Domin⁹ De⁹ tuus de
2 Ægypto nocte. Immolabísque Phase Domino Deo tuo de ovibus, & de bobus, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomẽ ejus ibi.
3 Non comedes in eo panem fermentatum: Septem dieb⁹ comedes absq; fermẽto, afflictionis panẽ, quoniã in pavore egress⁹ es de Ægypto: ut memineris diei egressionis tuæ de Ægypto,
4 omnib⁹ dieb⁹ vitæ tuæ. Non apparebit fermẽtũ in omnib⁹ terminis tuis septẽ dieb⁹, et nõ remanebit de carnib⁹ ejus ꝙ immolatum est vesperè in die
5 primo usq; manè. Non poteris immolare Phase in qualibet urbium tuarum, quas Domin⁹ Deus tuus daturus est tibi.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

17 Καὶ λήψῃ τὸ ὀπήτιον, καὶ τρυπήσεις (ψ) τὸ ὠτίον αὐτοῦ πρὸς τὴν (ω) θύραν, καὶ ἔσαι σοι οἰκέτης εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τὴν παιδίσκην σου
18 (α) ὡσαύτως ποιήσεις. Οὐ σκληρὸν ἔσαι ἐναντίον σου ἐξαποστελλομένων αὐτῶν ἐλευθέρων ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἐπέτειον μισθὸν τοῦ μισθωτοῦ ἐδούλευσέ σοι ἓξ ἔτη· καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν
19 ποιῇς. Πᾶν πρωτότοκον ὃ ἐὰν τεχθῇ ἐν (β) ταῖς βουσί σου, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις σου, τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐκ ἐργᾷ ἐν τῷ πρωτοτόκῳ μόσχῳ σου, καὶ οὐ μὴ κείρῃς (γ) τὰ πρωτότοκα τῶν προβάτων σου.
20 Ἔναντι (δ) κυρίου φαγῇ αὐτὸ ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ (ε) ἐὰν ἐκλέξηται
21 κύριος ὁ θεός σου, σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. Ἐὰν δὲ ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, χωλὸν ἢ τυφλὸν, (ζ) μῶμον πονηρὸν, οὐ θύσεις αὐτὸ κυρίῳ τῷ
22 θεῷ σου. Ἐν ταῖς πόλεσί σου φαγῇ αὐτό. ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ, καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως
23 (η) ἔδεται ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. Πλὴν (θ) αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖς αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

MS. A. (ψ) τὸ οὖς (ω) θύραν ἐπὶ τὸν σταθμὸν, καὶ ἔσαι οἰκέτης σου εἰς (α) ποιήσεις ὡσαύτως. (β) τοῖς (γ) τὰ πρωτότοκον (δ) κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ (ε) ἂν (ζ) ἢ καὶ πᾶς μῶμος πονηρὸς, (η) φάγεται ὡς (θ) τὸ αἷμα οὐ φαγῇ,

17 *Et sumes subulam, & perforabis auriculam ejus ad januam, et erit tibi famulus in seculum. Et ancillam tuam similiter facies.*
18 *Non erit durum coram te, cùm ipsi dimittuntur liberi à te: quoniam annuam mercedem mercenarii servivit tibi sex annos. Et benedicet te Dominus Deus tuus in omnibus quæcunq; feceris.*
19 *Omne primogenitum, quod natũ fuerit in bob⁹ tuis, & ovib⁹ tuis, (i) masculina sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito vitulo tuo, neq; tondebis primogenita ovium tuarũ.*
20 *Ante Dominum comedes illud, annũ ex anno in loco quemcunq; elegerit Dominus Deus tuus, tu,*
21 *& domus tua. Si autem fuerit in eo vitium, claudum, aut cæcum, (k) vitium malum; non sacrificabis illud Domino Deo tuo.*
22 *In civitatibus tuis comedes illud. Qui immundus in te, et mund⁹, similiter comedet, ut capreã, vel*
23 *cervum. Tantummodò sanguinẽ non comedetis: in terram effundes eum, sicut aquam.*

Κεφ. ιϛʹ.

1 Φύλαξαι τὸν μῆνα τῶν νέων, καὶ ποιήσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι ἐν τῷ μηνὶ
2 τῶν νέων ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου νυκτός. Καὶ θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πρόβατα καὶ βόας ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ (α) ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν, ἐπικλη-
3 θῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. Οὐ φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ζύμην. ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐξήλθετε ἐξ (β) Αἰγύπτου· ἵνα μνησθῆτε τὴν ἡμέραν τῆς ἐξοδίας ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν.
4 Οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζύμη ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ οὐ κοιμηθήσεται ἀπὸ τῶν κρεῶν ὧν (γ) ἐὰν θύσῃς τὸ ἑσπέρας τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ εἰς τὸ
5 πρωΐ. Οὐ δυνήσῃ θῦσαι τὸ πάσχα ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

MS. A. (α) ἂν (β) Αἰγύπτου νυκτὸς· μνησθῆτε (γ) ἂν θύσῃ

CAP. XVI.

1 *Observa mensem novorum, et facies Pascha Domino Deo tuo; quoniam in mense novorum exi-*
2 *sti de Ægypto nocte. Et immolabis Pascha Domino Deo tuo, oves, & boves, in loco quem elegerit Domin⁹ Deus tuus illum,*
3 *ut invocetur nomen ejus ibi. Non comedes fermentum super illud; septem diebus comedes super illud azyma, panem afflictionis; quoniam in festinatione existis de Ægypto: ut recordemini diẽ exitus vestri de terra Ægypti omnib⁹ dieb⁹ vitæ vestræ.*
4 *Non apparebit tibi fermentum in omnib⁹ finib⁹ tuis septem dies: et non dormiet de carnibus, de quibus (a) immolaveris vesperi die*
5 *primo, usq; in mane. Non poteris immolare Pascha in ulla civitatum tuarum, quas Domin⁹ Deus tuus dat tibi.*

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [Syriac text]
18 [Syriac text]
19 [Syriac text]
20 [Syriac text]
21 [Syriac text]
22 [Syriac text]
23 [Syriac text]
1 [Syriac text]
2 [Syriac text]
3 [Syriac text]
4 [Syriac text]
5 [Syriac text]

Sume stylum, perfora aurem ejus super janua, sitque tibi servus in perpetuum: & ancillæ quoque tuæ sic facies. 17
Et ne molestum sit in oculis tuis cùm dimittes eum liberum à te, quoniam plùs minùs pro mercede mercenarii servivit tibi sex annis: & benedicet tibi Dominus Deus in omni re quam gesseris. 18

De primogenitis. Omne primogenitum quod nascetur in bobus tuis & in ovibus tuis masculum, consecra Domino Deo tuo: non operaberis in primogenito boum tuorum neque tondebis primogenita ovium tuarum. 19
Sed coram Domino Deo tuo comede illud per singulos annos in loco quem eliget Dominus De⁹ tuus, tu, & familia tua. 20
Quòd si fuerit in eo vitium, ut claudicatio, vel cæcitas, aut quævis alia deformitas, ne offeras illud Domino Deo tuo: 21
Sed in civitatibus tuis comede illud. Quod immundum quodque mundum fuerit pariter, ut capreã & ut cervum comedes. 22
Tantũmodo sanguinem ne comederitis, sed super terram funde eum velut aquam. 23

CAP. XVI.

De Paschate azymorum.

Observa mensem florum, & celebra Pascha Domino Deo tuo, quoniam in mense florum eduxit te Dñs Deus tuus de Ægypto noctu. 1
Macta *igitur* Pascha Domino Deo tuo ex ovibus & ex bobus, in loco quem eliget Dñs Deus tuus, ut habitare faciat illic nomen suum. 2
Ne comedas cum eo fermentatum, sed septem dieb⁹ comede cum eo azymum, panem humilem, eò quòd cum festinatione egressi estis ex Ægypto: ut memor sis diei quo egressus es ex Ægypto cũctis dieb⁹ vitæ tuæ. 3
Et non videbitur fermentatum in toto limite tuo septem dieb⁹, neque pernoctabit de carne quam mactabis in vespera diei primi, usq; ad matutinũ. 4
Non licet tibi mactare Pascha in ulla civitatum quas dabit tibi Dominus Deus tuus. 5

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

17 ותסב ית מרצעא ותתן באדניה ובדשא ויהי לך עבד פלח לעלם ואף לאמתך תעביד כן׃ 18 לא יקשי בעינך במפטרך יתיה בר חורין מעמך ארי על חד תרין כאגר אגירא פלחך שית שנין ויברכנך יי אלהך בכל די תעביד׃ 19 כל בוכרא די יתיליד בתורך ובענך דכרין תקדיש קדם יי אלהך לא תפלח בבוכרא דתורך ולא תגוז בכרא דענך׃ 20 קדם יי אלהך תיכלניה שנא בשנא באתרא די יתרעי יי את ואנש ביתך׃ 21 וארי יהי ביה מומא חגיר או עויר כל מום ביש לא תכסניה קדם יי אלהך׃ 22 בקרוך תיכלניה מסאבא ודכיא כחדא כבשר טביא ואילא׃ 23 לחוד ית דמיה לא תיכול על ארעא תשדניה כמיא׃

טז

1 טר ית ירחא דאביבא ותעביד פסחא קדם יי אלהך ארי בירחא דאביבא אפקך יי אלהך ממצרים ועבד לך נסין בליליא׃ 2 ותכוס פסחא קדם יי אלהך מן בני ענא ונכסת קדשיא מן תורי באתרא די יתרעי יי לאשראה שכנתיה תמן׃ 3 לא תיכול עלוהי חמיע שבעא יומין תיכול עלוהי פטיר לחים עני ארי בבהילו נפקתא מארעא דמצרים בדיל דתדכר ית יום מפקך מארעא דמצרים כל יומי חייך׃ 4 ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך שבעא יומין ולא יבית מן בסרא די תכוס ברמשא ביומא קדמאה לצפרא׃ 5 לית לך רשו למכס ית פסחא בחדא מקרוך די יי אלהך יהיב לך׃

Targum Onkelos.

17 Tolles subulam, & perforabis aurem ejus in janua, & erit tibi servus ministrans in seculum: ancillæ quoque tuæ facies 18 similiter. Non sit grave in oculis tuis, cùm dimiseris eũ liberũ à te; quoniã duplici mercede mercenarii servivit tibi sex annis: & benedicet tibi Dñs Deus tuus in omnib' quæ fece-19 ris. Omne primogenitũ quod natum fuerit masculũ in bob' tuis & in ovib' tuis, sanctificabis corã Dño Deo tuo: Non operaberis in primogenito boum tuorum, nec tondebis pri-20 mogenitũ oviũ tuarum. Corã Dño Deo tuo comedes illud p singulos annos, in loco quem elegerit Dñs, tu & homines 21 domus tuæ. Et si fuerit in eo macula, si claudũ fuerit aut cæcum, aut si fuerit in eo aliquid mali, non immolabis illud co-22 rã Dño Deo tuo. In urbib' tuis comedes illud, mundus & immundus simul, sicut carné ca-23 preæ & cervi. Attamẽ sanguiné ej' nõ comedes: sed sup terram effundes illũ, sicut aquam.

CAP. XVI.

1 OBserva mensem novarum frugum, & facies Phase Dño Deo tuo: quoniam in mense novarũ frugum eduxit te Dñs Deus tuus de Ægypto, *& fe-*
2 *cit tibi mirabilia*, nocte. Et immolabis Phase corã Dño Deo tuo de ovib', & victimam sanctificatam de bobus, in loco quem elegerit Dñs ut collocet
3 ibi majestatem suã. Non comedes cum eo fermentatum, septem diebus comedes cum eo azymum, panem afflictionis: quoniam festinanter egressus es de terra Ægypti; ut recorderis diei exitus tui de terrã Ægypti, omnib' diebus vitæ
4 tuæ. Et non apparebit tibi fermentatũ in omni termino tuo septem diebus: neq; remanebit de carne quam immolaveris vesperi in die primo usque
5 mane. Non habebis potestatem immolandi Phase in una urbium tuarum, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

17 18 19 20 21 22 23 [illegible]

1 2 3 4 5 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

17 18 19 20 21 22 23 [illegible]

1 2 3 4 5 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum accipies subulam, & pones in aures ejus et in portam; eritque tibi servus in seculum: Idem etiam ancillæ tuæ facies. 17
Neque durum erit in oculis tuis cùm dimittes eum liberum à te, quòd duplo mercedis mercenarij servivit tibi sex annis, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in qualibet re quam feceris. 18
Omne primogenitum quod nascetur in bobus tuis, & pecudibus tuis masculum, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operabis cum primogenito bovis tui, neque tondebis primogenita pecudum tuarũ. 19
Coram Domino Deo tuo comedes ea singulis annis in loco quem elegit Dominus, tu, & domus tua. 20
Cùm verò fuerit in eo macula, claudicationis, aut cæcitatis, aut quævis alia macula turpis, non sacrificabis illud Domino Deo tuo. 21
In (b) portis tuis comedes illud: immundus & mundus eo pariter sicut capreã & cervo, vescentur. 22
Solummodo sanguinem ejus non comedes: super terram effundes eum sicut aquam. 23

CAP. XVI.

OBserva mensem novarũ spicarum, ut facias Pascha Domino Deo tuo; quoniã in mense novarum spicarum eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto noctè. 1
Sacrificabis autem Pascha Domino Deo tuo, oves & boves, in loco quem elegit Dominus Deus tuus, ut ibi habitaret nomen ejus. 2
Non comedetis cum eo fermentum: septẽ diebus comedetis cum eo azyma, panem afflictionis; quoniam cum festinatione egressus es de terra Ægypti, ut reminiscaris diei egressûs tui de terra Ægypti omnibus diebus vitæ tuæ. 3
Neq; apparebit apud te fermentum in omnibus finibus tuis septem diebus, neque pernoctabit de carne quam immolaveris inter vesperas in die primo usque mané. 4
Neque poteris immolare Pascha in una (a) portarum tuarum quas Dominus Deus tuus dedit tibi. 5

VER. SAM. (b) civitatibus (a) civitatum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 * خذ المسم وضعه في اذنه عند بابك • فيكون لك عبد الدهر وامتك ايضا فصلها كذلك •
18 * ولا يصعب عليك اطلاقك له حرا من عندك • فانه يجوز ان يكون قد خدمك ضعف ما
يساوي اجر الاجير في خدمته لك ست سنين • فيبارك لك الله ربك بجميع ما تصنعه
19 * كل بكر يولد لك في غنمك وبقرك الذكور فالزمه التقديس لله ربك • لا تفلح بالبكر من بقرك • ولا تجز
البكر من غنمك
20 * بل كله بين يدي الله ربك سنة بسنة في الموضع الذي يختار • انت واهلك •
21 * وان كان فيه عيب من زمن او اعمي • وساير العيوب الفاسدة • فلا تذبحه لله ربك
22 * وجايز ان
تاكله في محالك • وان ياكله ايضا الطاهر والنجس • كما ياكلان الظبي والايل
23 * مادلا دمه فلا
تاكله • بل صبه على الارض كالماء •

* الفصل السادس عشر *

1 * واحفظ شهر الفريك • وان تصنع فيه فصحا لله ربك • كما اطلقك فيه للخروج من مصر ليلا •
2 * واذبح الفصح لله ربك من الغنم ومعه من البقر • في الموضع الذي يختار ليحل نوره فيه •
3 * ولا تاكل معه خميرا • بل كل بعده سبعة ايام فطيرا • طعام الضعف • لانك خرجت من
مصر بحفز • واذكر يوم خروجك من مصر طول زمانك
4 * ولا يرى لك خمير في جميع تخمك سبعة
ايام • ولا يبيت من لحم الذي تذبحه في العشي الى الغداة • في اليوم الاول
5 * ولا يجوز لك ان
تذبح الفصح في بعض محالك الذي الله ربك معطيكه •

Accipe stylum, et pone illum in aurem ejus apud januam tuam, eritq; tibi servus perpetuus: et ancillæ quoq; tuæ similia dabis. 17
Et ne sit ægrum tibi dimittere eum liberũ à te; censendus enim est præstitisse jam tibi servitutem dupliciter æquipollentem mercedi mercenarii, serviendo tibi sex annos: Benedicet autem tibi Deus Dominus tuus in omnibus quæ feceris. 18
Omne primogenitum quod tibi nascetur inter oves tuas & boves tuos masculos, dedica ut sanctum Deo Domino tuo: non arabis in primogenito boum tuorum, neque tondebis primogenitum ovium tuarum; 19
Sed comede illud coram Deo Domino tuo de anno in annum in loco quem elegerit, tu, et familia tua. 20
Si verò fuerit in eo vitium aliquod, vel mancum fuerit, vel cæcũ, aut quodcunq; vitium perniciosum, ne sacrifices illud Deo Domino tuo. 21
Et licet ut comedas illud in habitationibus tuis, atq; ut eo vescantur etiam mundus & immundus, quemadmodum vescuntur capreã & cervo, 22
Præter sanguinem ejus: non enim comedes eum, sed funde eum super terram quasi aquam. 23

CAP. XVI.

PRæterea observa mensem segetis perfricabilis, & ut facias in eo Pascha Deo Domino tuo, quemadmodum in ipso te demisit ut exires ex Ægypto noctu. 1
Macta autẽ Pascha Deo Domino tuo de ovibus, & unà cum eo de bobus, in loco quem elegerit ut habitare faciat lumen suum in eo. 2
Et ne comedas cum eo fermentatum, sed comede post illud septem diebus infermentatum, cibum imbecillitatis, quoniam egressus es ex Ægypto cum celeritate: et recordare diei exitûs tui ex Ægypto, longitudine temporis tui. 3
Et ne appareat tibi fermentatum in cunctis finibus tuis septem diebus, neq; pernoctabit de carne ejus quod vespere mactabis usq; mane, in primo die. 4
Nec licitum est tibi mactare Pascha in ulla habitationũ tuarũ quas Deus Dominus tuus daturus est tibi. 5

ספר אלה הדברים : יו

collocandum ad tuus Deus Dominus elegerit quem locum ad Quinimo
6 כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן
solem ingredi circa ,vespera in Pesach sacrificabis ,ibi suum nomen
שמו שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש
loco in comedes & ,coques Et .Ægypto ex te egredi tempore statuto
7 מועד צאתך ממצרים: ובשלת ואכלת במקום
ibis & ,matutino in te vertes & eo in tuus Deus Dominus elegerit quem
אשר יבחר יהוה אלהיך בו ופנית בבקר והלכת
septima die in & ,infermentata comedes diebus Sex .tua tentoria in
8 לאהליך: ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי
Septem ,functionem facies non :tuo Deo Domino retentio
9 עצרת ליהוה אלהיך לא תעשה מלאכה: שבעה
numerare incipies,segete in falcem incipiendo Ab.tibi numerabis hebdomadas
שבעת תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספר
Domino hebdomadarum solennitatem facies Et .hebdomadas septem
10 שבעה שבעות: ועשית חג שבעות ליהוה
quemadmodum ,dabis quod tuæ manus spontis sufficientiam :tuo Deo
אלהיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר
,tui Dei Domini facies ad lætaberis Et .tuus Deus Dñs tibi benedixerit
11 יברכך יהוה אלהיך: ושמחת לפני יהוה אלהיך
qui ,Levita & ,tua ancilla &,tuus servus &,tua filia & ,tuus filius & ,tu
אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר
,tui interiore in qui vidua & ,pupillus & ,peregrinus & ,tuis portis in
בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך
suum nomen collocandum ad ,tuus Deus Dominus elegerit quem loco in
במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו
,custodies & :Ægypto in fuisti servus quod recordaberis Et .ibi
12 שם: וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת
tibi facies tabernaculorum Tripudium .hæc statuta facies &
13 ועשית את החקים האלה: חג הסכת תעשה לך
lætaberis Et .tuo torculari de &,tua area de te colligendo in ,diebus septem
14 שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: ושמחת
,Levita &,tua ancilla &,tu⁹ serv⁹ &,tua filia &,tu⁹ fili⁹ &,tu ,tuo tripudio in
בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי
diebus Septem .tuis portis in qui ,vidua & ,pupillus &,peregrin⁹ &
15 והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: שבעת ימים
cùm,Dominus elegerit quem loco in ,tuo Deo Domino tripudiabis
תחג ליהוה אלהיך במקום אשר יבחר יהוה כי
omni in & ,tuo proventu cuncto in tuus Deus Dominus tibi benedixerit
יברכך יהוה אלהיך בכל תבואתך ובכל
vicibus Tribus .lætus utique fueris & ,tuarum manuum opere
16 מעשה ידיך והיית אך שמח: שלוש פעמים
,tui Dei Domini faciebus cum tuus masculus omnis conspicietur anno in
בשנה יראה כל זכורך את פני יהוה אלהיך
tripudio in & ,infermentatorum tripudio in ,elegerit quem loco in
במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג
conspicietur non & ,tabernaculorum tripudio in & ,hebdomadarum
השבעות ובחג הסכות ולא יראה
suæ manus donum secundùm Unusquisque .vacuus Domini faciebus cum
17 את פני יהוה ריקם: איש כמתנת ידו
.tibi dedit quam ,tui Dei Domini benedictionem secundùm
כברכת יהוה אלהיך אשר נתן לך:

Versio VULG. LAT.

6 Sed in loco, quem elegerit Do-
min⁹ De⁹ tu⁹, ut habitet nomē
ejus ibi: immolabis Phase ve-
sperè ad Solis occasū, quando
7 egressus es de Ægypto. Et co-
ques, et comedes in loco quem
elegerit Dñs De⁹ tuus, manéq;
consurgens vades in taberna-
8 cula tua. Sex diebus comedes
azyma: & in die septima, quia
collecta est Dñi Dei tui, non
9 facies opus. Septem hebdoma-
das numerabis tibi ab ea die
quâ falcem in segetem miseris.
10 Et celebrabis diem festum
hebdomadarū Dño Deo tuo,
oblationem spontaneam man⁹
tuæ, quam offeres juxta bene-
11 dictionem Domini Dei tui. Et
epulaberis corā Dño Deo tuo,
tu, filius tuus, & filia tua, ser-
vus tuus, & ancilla tua, & Le-
vites qui est intra portas tuas,
advena ac pupillus & vidua,
qui morantur vobiscum: in lo-
co quem elegerit Dñs Deus
tuus, ut habitet nomē ejus ibi.
12 Et recordaberis quoniam ser-
vus fueris in Ægypto: custodi-
ésq; ac facies quæ præcepta
13 sunt. Solennitatem quoq; ta-
bernaculorum celebrabis per
septem dies, quando collegeris
de area & torculari fruges
14 tuas. Et epulaberis in festivi-
tate tua, tu, filius tuus & filia,
servus tuus & ancilla, Levites
quoq; & advena, pupillus ac
vidua, qui intra portas tuas
15 sunt. Septem diebus Domino
Deo tuo festa celebrabis, in lo-
co quem elegerit Dominus:
benedicétq; tibi Dñs Deus tu⁹,
in cunctis frugibus tuis, & in
omni opere manuum tuarum,
16 erisq; in lætitia. Tribus vicib⁹
per annum apparebit omne
masculinum tuum in conspe-
ctu Domini Dei tui, in loco
quem elegerit: in solennitate
azymorum, in solennitate
hebdomadarū, & in solēnitate
tabernaculorum. Non appa-
rebit ante Dominum vacuus.
17 Sed offeret unusquisq; secun-
dùm quod habuerit, juxta be-
nedictionem Domini Dei sui,
quam dederit ei.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος
ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐ-
κεῖ, (δ) θύσεις τὸ πάσχα ἑσπέρας (ε) πρὸς
δυσμὰς ἡλίου, ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐξῆλθες (ζ)
7 ἐξ Αἰγύπτου. Καὶ ἑψήσεις καὶ ὀπτήσεις καὶ φα-
γῇ ἐν τῷ τόπῳ, (η) ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος
ὁ θεός σου αὐτόν. καὶ ἀποστραφήσῃ τοπρωῒ,
8 καὶ (θ) ἐλεύσῃ εἰς τοὺς οἴκους σου. Ἓξ ἡμέρας
φαγῇ ἄζυμα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξό-
διον ἑορτὴ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐ ποιήσεις
ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται
9 ψυχῇ. Ἑπτὰ (ι) ἑβδομάδας ἐξαριθμήσεις
σεαυτῷ· ἀρξαμένου σου δρέπανον ἐπ' ἀμη-
τὸν, ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἑπτὰ ἑβδομάδας.
10 Καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβδομάδων κυρίῳ τῷ
θεῷ σου, (κ) καθὼς ἡ χείρ σου ἰσχύει, ὅσα
11 ἂν δῷ κύριος ὁ θεός σου. Καὶ εὐφρανθή-
σῃ (λ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, σὺ καὶ ὁ
υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ
παιδίσκη σου, καὶ ὁ (μ) Λευίτης, καὶ ὁ προσ-
ήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ χήρα (ν) ἡ οὖ-
σα ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ (ξ) ἐὰν ἐκλέ-
ξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν, ἐπικληθῆναι
12 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. Καὶ μνησθήσῃ ὅτι
οἰκέτης (ο) ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ (π)
φυλάξῃ καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς ταύτας.
13 Ἑορτὴν (ρ) σκηνῶν ποιήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ
ἡμέρας ἐν τῷ συναγαγεῖν σε ἐκ τοῦ ἅλωνός
14 σου καὶ ἀπὸ τοῦ ληνοῦ σου. Καὶ εὐφρανθήσῃ
(σ) ἐν τῇ ἑορτῇ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυ-
γάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ
ὁ Λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς,
15 καὶ ἡ χήρα ἡ οὖσα ἐν ταῖς πόλεσί σου. Ἑπτὰ ἡ-
μέρας ἑορτάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν τῷ
τόπῳ, ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου (τ)
αὐτῷ, ἐὰν δὲ εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός
σου ἐν πᾶσι (υ) γεννήμασί σου, καὶ ἐν παντὶ
ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἔσῃ εὐφραινόμενος.
16 Τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρ-
σενικόν σου ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ
τόπῳ, ᾧ (φ) ἐὰν ἐκλέξηται αὐτὸν κύριος·
ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν
ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας.
οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου κενός.
17 Ἕκαστος κατὰ δύναμιν τῶν χειρῶν ὑμῶν, κατὰ τὴν
εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἣν ἔδωκέ σοι.

Sed in loco quem elegerit Do- 6
minus Deus tuus, ut invocetur
nomen ejus ibi, immolabis Pa-
scha vesperi ad occasum Solis, in
tempore quo exiisti de Ægypto.
Et (b) coques, et assabis, et com- 7
edes in loco, quem elegerit Do-
min⁹ De⁹ tu⁹ eū. Et convertes te
manè, & venies ad domos tuas.
Sex diebus comedes azyma: & 8
die septimâ exodium, solennitas
Domino Deo tuo. Non facies in
ea omne opus præter ea, quæ fient
animæ. Septem (c) septimanas 9
dinumerabis tibi ipsi: (d) inchoa-
ante te falcem in messem, incipies
numerare septem septimanas. Et 10
facies diem festum septimanarū
Domino Deo tuo; prout valet
manus tua, quæcunque dederit
Dominus Deus (e) tuus. Et (f) 11
epulaberis ante Dominum Deū
tuum, tu, & filius tuus, & filia
tua, puer tuus, & ancilla tua,
& Levita, et proselyt⁹, et pupill⁹,
& vidua, quæ est in vobis, in lo-
co, quē elegerit Domin⁹ De⁹ tu⁹
eum, ut invocetur nomen ipsius
ibi. Et recordaberis, quia famul⁹ 12
fuisti in terra Ægypto. Et custo-
dies, & facies mandata hæc. So- 13
lennitatem tabernaculorū facies
tibi septem diebus; cùm tu
collegeris ex area tua, & ex tor-
culari tuo. Et lætaberis in solen- 14
nitate tua, tu, & fili⁹ tuus, &
filia tua, puer tuus, & ancilla
tua, & Levita, & proselyt⁹, &
pupill⁹, et vidua, quæ est in civi-
tatibus tuis. Septem diebus festi- 15
vitatem celebrabis Domino Deo
tuo in loco, quē elegerit Domin⁹
Deus tu⁹ sibi: si autē benedixerit
te Dominus Deus tuus in omnib⁹
fructibus tuis, & in omni opere
manuum tuarum, & eris lætus.
Tribus temporib⁹ anni apparebit 16
omne masculinum tuum ante Do-
minū Deū tuum in loco, quem
elegerit eum Dominus: in solen-
nitate azymorum, & in solemni-
tate septimanarum, & in solenni-
tate scenopegiæ. Non apparebis 17
coram Domino Deo tuo vacuus.
Unusquisq; secundùm facultatē
manuū vestrarum, secundùm be-
nedictionē Dñi Dei tui, quā dedit tibi.

MS. A. (δ) θῦσαι (ε) πρὸς δυσμαῖς (ζ) ἐκ γῆς Αἰγύπτου. (η) ᾧ ἂν (θ) ἀπελεύσῃ (ι) ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἐξαριθμήσεις (κ) καθότι ἰσχύει ἡ χείρ σου, ὅσα ἂν δῷ σοι, καθότι ηὐλόγησέν σε κύριος ὁ θεός σου. (λ) ἔναντι (μ) Λευίτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσίν σου, καὶ ὁ (ν) ἡ ἐν (ξ) ἂν (ο) ἤδειν ἐν (π) φυλάξεις (ρ) τῶν σκηνῶν (σ) ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, (τ) αὐτοῦ, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ἐὰν (υ) τοῖς γενήμασίν σου (φ) ἂν ἐκλέξηται κύριος.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 * ܐܠܐ ܒܐܬܪܐ ܕܢܓܒܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܆ ܠܡܫܪܝܘ ܫܡܗ ܬܡܢ܂ ܬܢܟܣ ܦܨܚܐ܂ ܒܪܡܫܐ܂ ܠܡܥܪܒ ܫܡ
7 ܫܡܫܐ܂ ܐܝܟ ܙܒܢܐ ܕܢܦܩܬ ܡܢ ܡܨܪܝܢ܂ * ܘܬܒܫܠ ܘܬܐܟܘܠ ܒܐܬܪܐ ܕܢܓܒܐ ܡܪܝܐ
8 ܐܠܗܟ܂ ܘܬܗܦܘܟ ܒܨܦܪܐ ܘܬܐܙܠ ܠܡܫܟܢܝܟ܂ * ܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܬܐܟܘܠ ܦܛܝܪܐ܂ ܘܒܝܘܡܐ
ܕܫܒܥܐ܂ ܟܢܘܫܝܐ ܗܘ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ܂ ܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܒܗ ܟܠ ܥܒܕܐ܂
9 * ܕܥܠ ܦܢܛܩܘܣܛܐ * ܫܒܥܐ ܫܒܘܥܝܢ ܬܡܢܐ ܠܟ܂ ܡܐ ܕܫܪܝܬ ܡܓܠܐ ܒܚܨܕܐ
10 ܩܝܡܐ܂ ܫܪܝ ܠܡܡܢܐ ܫܒܥܐ ܫܒܘܥܝܢ܂ * ܘܥܒܕ ܥܐܕܐ ܕܫܒܘܥܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂
11 ܐܝܟ ܦܘܪܫܢܐ ܕܐܝܕܝܟ ܕܬܦܪܘܫ ܐܝܟ ܕܢܒܪܟܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂ * ܘܚܕܝ ܩܕܡ ܡܪܝܐ
ܐܠܗܟ܂ ܐܢܬ ܘܒܪܟ ܘܒܪܬܟ܂ ܘܥܒܕܟ ܘܐܡܬܟ܂ ܘܠܘܝܐ ܕܒܡܕܝܢܬܟ܂ ܘܬܘܬܒܐ ܘܝܬܡܐ܂
12 ܘܐܪܡܠܬܐ ܕܒܓܘܟ ܒܐܬܪܐ ܕܢܓܒܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂ ܠܡܫܪܝܘ ܫܡܗ ܬܡܢ܂ * ܘܐܬܕܟܪ ܕܥܒܕܐ
13 ܗܘܝܬ ܒܡܨܪܝܢ܂ ܛܪ ܘܥܒܕ ܟܠܗܘܢ ܢܡܘܣܐ ܗܠܝܢ܂ * ܕܥܠ ܡܛܠܐ * ܥܐܕܐ
14 ܕܡܛܠܐ܂ ܥܒܕ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ܂ ܡܐ ܕܟܢܫܬ ܡܢ ܐܕܪܐ ܘܡܢ ܡܥܨܪܬܐ܂ * ܘܚܕܝ
ܒܥܐܕܟ ܐܢܬ ܘܒܪܟ ܘܒܪܬܟ܂ ܘܥܒܕܟ ܘܐܡܬܟ܂ ܘܬܘܬܒܐ ܘܝܬܡܐ܂ ܘܐܪܡܠܬܐ ܕܒܡܕܝܢܬܟ܂
15 * ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ܥܒܕ ܥܐܕܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂ ܒܐܬܪܐ ܕܢܓܒܐ ܡܪܝܐ܂ ܕܢܒܪܟܟ ܡܪܝܐ
16 ܐܠܗܟ ܒܟܠܗܘܢ ܥܠܠܬܟ܂ ܘܒܟܠܗ ܥܒܕܐ ܕܐܝܕܝܟ܂ ܘܬܗܘܐ ܚܕܐ܂ * ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ ܒܫܢܬܐ܂
ܢܬܚܙܘܢ ܕܘܟܪܢܝܟ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂ ܒܐܬܪܐ ܕܢܓܒܐ܂ ܒܥܐܕܐ ܕܦܛܝܪܐ܂ ܘܒܥܐܕܐ
17 ܕܫܒܘܥܐ܂ ܘܒܥܐܕܐ ܕܡܛܠܐ܂ ܘܠܐ ܬܬܚܙܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܣܦܝܩܐܝܬ܂ * ܐܠܐ ܐܢܫ ܐܝܟ
ܡܘܗܒܬܐ ܕܐܝܕܗ܂ ܐܝܟ ܒܘܪܟܬܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ܂

Sed in loco quem eliget Dñs De⁹ tuus, ut ha- 6
bitare-faciat illic nomen suum, macta Pascha
in vespera ad occasum solis, juxta temp⁹ quo
egressus es ex Ægypto. Coque autem et come- 7
de in loco quem elegerit Dñs De⁹ tuus, ac tum
revertere in matutino, & vade ad tentorium
tuum. Sex dieb⁹ comedes azymum, & die se- 8
ptimo congregatio erit Domino Deo vestro:
non facietis in eo ullum opus. *De Pentecoste.*
Septem hebdomades numerabis tibi: quan- 9
do incipies falcem *mittere* in segetē stantem,
incipe numerare septem hebdomades. Et ce- 10
lebra solennitatem hebdomadum Domino
Deo tuo, pro modo separationis manuum tu-
arum, quam separabis, ut benedicat tibi Dñs
Deus tuus. Et lætare corā Domino Deo tuo, 11
tu, & filius tu⁹, atq; filia tua, servus tu⁹, & an-
cilla tua, & Levita qui est in civitatibus tuis,
& hospes, atq; pupillus, & vidua qui sunt in
medio tui, in loco quem eliget Dñs De⁹ tuus, 12
ut habitare faciat ibi nomen suum. Et recor-
dare quòd servus fueris in Ægypto. Observa
& fac omnes has leges. *De Tabernaculis.*
Festum tabernaculorū celebra septem dieb⁹, 13
cùm collegeris de area, & de torculari. Et læ- 14
tare in festivitate tua, tu, & filius tuus, & filia
tua; serv⁹ tuus, & ancilla tua, & peregrinus, &
pupillus, & vidua qui sunt in civitatibus tuis.
Septem dieb⁹ celebra festum Deo Dño tuo in 15
loco quem eliget Dñs, ut benedicat tibi Dñs
De⁹ tuus in omni fruge tua, & in omni opere 16
manuū tuarum, & sis lætus. Tribus vicibus in
anno apparebunt monumenta tua corā Do-
mino Deo tuo in loco quem eliget, *nempe* in
die festo azymorū, & in die festo hebdoma-
dum, & in die festo tabernaculorum: & non
apparebis coram Domino Deo tuo vacuus. 17
Sed unusquisque juxta donum manûs suæ se-
cundum benedictionem quam tibi concesse-
rit Deus Dominus tuus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

6 אלהן לאתרא די יתרעי יי אלהך
לאשראה שכנתיה תמן תכוס ית
פסחא ברמשא כמעל שמשא זמן
מפקך ממצרים : ותבשל ותיכול 7
באתרא די יתרעי יי אלהך ביה
ותתפני בצפרא ותהך למשכנך :
8 שתא יומין תיכול פטירא וביומא
שביעאה כניש קדם יי אלהך לא
9 תעביד עבידא : שבעא שבועין
תמני לך משריות מגלא בחצד
עמרא דארמותא תשרי למימני
10 שבעא שבועין : ותעביד חגא
דשבועיא קדם יי אלהך מסת
נדבת ידך די תתן כמא די
11 יברכנך יי אלהך : ותחדי קדם יי
אלהך את וברך וברתך ועבדך
ואמתך וליואה די בקרוך וגיורא
ויתמא וארמלתא די בינך באתרא
די יתרעי יי אלהך לאשראה
12 שכנתיה תמן : ותדכר ארי עבדא
הויתא במצרים ותטר ותעביד ית
13 קימיא האלין : חגא דמטליא תעביד
לך שבעא יומין במכנשך מאדרך
14 וממעצרתך : ותחדי בחגך את
וברך וברתך ועבדך ואמתך
וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא
15 די בקרוך : שבעא יומין תחוג
קדם יי אלהך באתרא די יתרעי
יי ארי יברכנך יי אלהך בכל
עללתך ובכל עובדי ידך ותהי
16 ברם חדי : תלת זמנין בשתא
יתחזון כל דכורך קדם יי אלהך
באתרא די יתרעי בחגא דפטיריא
ובחגא דשבועיא ובחגא דמטליא
17 ולא יתחזון קדם יי ריקנין : גבר
כמתנת ידיה כברכתא דיי אלהך
די יהב לך :

6 Sed in loco quem elegerit Dñs Deus tuus ut habitare faciat majestatem suam in eo, ibi immolabis Phase vespere: ad occasum solis, in tempore quo
7 egressus es de Ægypto. Et coques illud & comedes, in loco qué elegerit Dñs De⁹ tuus: & mane consurgens ibis in taber-
8 nacula tua. Sex dieb⁹ comedes azymũ: & in die septimo, qũia collecta est coram Dño Deo
9 tuo, nullũ opus facies in ea. Septem hebdomadas numerabis tibi: à principio quo falce metitur manipul⁹ elevationis, incipies numerare septé hebdo-
10 madas. Et celebrabis festum hebdomadarũ corã Dño Deo tuo, juxta oblationẽ spontaneã man⁹ tuæ quam dederis: sicut benedixerit tibi Dñs De⁹ tu⁹.
11 Et lætaberis coram Dño Deo tuo, tu, & fili⁹ tuus & filia tua, & serv⁹ tuus & ancilla tua; & Levita qui est in urbib⁹ tuis, & peregrin⁹ & pupillus & vidua qui sunt in medio tui: in loco qué elegerit Dñs Deus tuus, ut
12 collocet ibi majestaté suam. Et recordaberis quòd serv⁹ fuisti in Ægypto: & custodies & fa-
13 cies mandata hæc. Festũ tabernaculorũ facies tibi septé diebus, quando collegeris de area
14 tuã & de torculari tuo. Et lætaberis in solennitate tua; tu, & fili⁹ tuus & filia tua, & serv⁹ tuus & ancilla tua; & Levita, & peregrin⁹, & pupillus & vidua,
15 qui sunt in urbib⁹ tuis. Septé diebus celebrabis festa coram Dño Deo tuo, in loco quem elegerit Dñs: quoniam benedicet tibi Dñs De⁹ tuus in cunctis frugib⁹ tuis, & in omnib⁹ operib⁹ man⁹ tuæ; & eris utiq;
16 læt⁹. Tribus vicib⁹ in anno apparebunt oẽs masculi tui corã Dño Deo tuo in loco qué elegerit; in solennitate azymorũ, & in solennitate hebdomadarũ, & in solennitate tabernaculorũ: & non apparebũt va-
17 cui corã Dño. Sed unusquisq; secundùm donationem manus suæ, juxta benedictionem Dñi Dei tui quam dabit tibi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

6 Præterquã in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus ut illic inhabitet nomen ejus: illic sacrificabis Pascha vesperi cùm occidit sol, tempore e-
7 gressûs tui ex Ægypto. Coques itaq;, & comedes in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus; deinde converies te manè, & redibis in tabernacula tua.
8 Sex diebus comedes azyma, sed die septimo erit festum Domino Deo tuo; non facies ullum opus servile. Septẽ se-
9 ptimanas numerabis tibi: Ex quo cœperit falx esse in segete, incipies numerare septem
10 septimanas. Tum celebrabis festum septimanarum Domino Deo tuo, (b) juxta sufficientiam spontaneæ oblationis manuum tuarum, quã dabis secundũ quod benedixerit tibi
11 Dominus Deus tuus. Lætaberisque corã Domino Deo tuo, tu, et filius tuus, & filia tua; servus tuus, & ancilla tua, et Levita qui in (c) portis tuis peregrinatur; & pupillus, & vidua qui sunt in medio tui, in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus ut illic habitet nomẽ ejus.
12 Et recordaberis quòd servus fuisti in terra Ægypti, ut observes, et facias
13 præcepta ista. Festum tabernaculorum facies tibi septem diebus cùm collegeris ex area tua, & ex torculari tuo. (d)
14 Lætaberisque in festo tuo, tu, & filius tuus, et filia tua; servus tuus, & ancilla tua, & Levita, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui sunt in
15 (e) portis tuis. Septem diebus feriaberis Domino Deo tuo in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, quoniã benedicet tibi Dominus Deus tuus in omni proventu tuo, & in omni opere manuum tuarum: Eris i-
16 gitur tantùm lætus. Trib⁹ vicibus in anno apparebit omnis masculus tuus ante faciẽ Domini Dei tui in loco quẽ elegerit; in festo azymorum, et in festo septimanarum, et in festo tabernaculorum: sed non videbunt faciem Domini va-
17 cui. Unusquisque juxta facultatẽ manûs suæ, juxta benedictionem Domini Dei tui quam dedit tibi.

VER. SAM. (b) benevolentiam (c) civitatibus (d) Et lætabimini (e) civitatibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * إلا في الموضع الذي يختار الله ربك ليحل نوره فيه * هناك تذبح الفصح عند المساء قبل
7 مغيب الشمس * وذلك في فصل خروجك من مصر * واطبخه وكله في ذلك الموضع * ثم ول بالغداة
8 وامض الى منزلك * وكل بعده الفطير ستة ايام * وفي اليوم السابع مكثا في قدس الله ربك * ولا
9 تصنع فيه صناعة * واحص سبعة اسابيع * من وقت ابتداء المنجل في السنبل ابتدي
10 باحصائها * واصنع حج اسابيع لله ربك على مقدار نيل يدك وما تتبرع به * كما يرزقك الله
11 ربك * وافرح بين يديه انت وابنك * وابنتك * وعبدك * وامتك * واللاوي الذي في محالك *
والغريب * واليتيم * والارملة الذين فيما بينكم في الموضع الذي يختار الله ربك ان يحل فيه
12 نوره * واذكر انك كنت عبدا في مصر * واحفظ هذه الرسوم واعمل بها * واصنع حج المظال سبعة 13
14 ايام عند جمعك غلتك من بيدرك ومعاصرك * وافرح في حجك هذا انت وابنك * وابنتك *
15 وعبدك * وامتك * واللاوي * والغريب * واليتيم * والارملة الذين في محالك * كذلك تحج سبعة
ايام لله ربك في الموضع الذي يختار * ليبارك في جميع غلاتك وسائر ما تمد اليه يدك *
16 فتكون فرحا فرحا خالصا * ثلث مرات في السنة يحضر جميع رجالك بين يدي الله ربك في
الموضع الذي يختار * في حج الفطير * وحج الاسابيع * وحج المظال * ولا يحضروا بين يديه
17 حضورا فارغا * بل يأت كل رجل بما تنال يده * على حسب رزق الله ربك الذي اعطاك *

6 Sed in loco quem elegerit Deus Dominus tuus ut habitare faciat lucem suam in eo, ibi mactabis Pascha prope vesperam ante occasum solis, nempe in momento exitûs
7 tui ex Ægypto. Et coque illud, et comede illud eo in loco; deinde regredere sequenti die, et abi in domicilium tuum.
8 Et post illud comede infermentatũ sex diebus, et in die septimo mora sit in sanctuario Dei Domini tui, et ne feceris in eo ullũ
9 opus. Deinde numera septem hebdomadas: à tempore quo incipiet immitti falx
10 in aristas, incipe numerationem earum. Et fac festivitatem hebdomadarum Deo Domino tuo pro ratione facultatis manûs tuæ, et ejus quod sponte dederis, quemadmodum concedet tibi Deus Domin⁹ tuus.
11 Et gaude coram eo, tu, et filius tuus, et filia tua, et serv⁹ tuus, et ancilla tua, et Levita qui est in habitationibus tuis, & peregrinus, et orphanus, & vidua qui sunt inter vos, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitare faciat in eo splendorem
12 suum. Et memineris te fuisse servum in Ægypto. Custodi itaq; hæc statuta, & fac
13 ea. Fac etiam festivitatem tabernaculorũ septem diebus, quando colliges annonam
14 tuã ex area et torcularibus tuis. Et gaude in festivitate tua ista, tu, et filius tuus, & filia tua, et servus tuus, et ancilla tua, & Levita, et peregrinus, & orphanus, & vi-
15 dua qui sunt in habitationibus tuis. Hoc modo festum diem celebrabis septẽ diebus Deo Domino in loco quem elegerit, ut benedicat cunctis proventibus tuis, et omnibus ad quæ extendes manum tuam, sisq;
16 gaudens gaudio puro. Tribus vicibus in anno aderunt omnes viri tui coram Deo Domino tuo in loco quem elegerit: In festivitate azymorum, & festivitate hebdomadarum, & festivitate tabernaculo-
17 rum: & ne adsint coram eo vacui. Sed efferat quilibet vir quod potuerit manus ejus, pro ratione muneris Dei Domini tui quod tibi largitus est.

ספר אלה הדברים : יז

Dominus quas ,tuis portis omnibus in tibi *dabis* præfectos & ,Judices
18 שפטים ושטרים תתן־לך בכל־שעריך אשר יהוה
judicio populum judicabunt &;tuis tribub⁹ in tibi *dans* tuus Deus
אלהיך נתן לך לשבטיך ושפטו את־העם משפט
:munus capies neque,*facies* agnosces non,judiciũ *declinare facies* Non.justitiæ
19 צדק : לא־תטה משפט לא תכיר פנים ולא־תקח שחד
.justorum verba *pervertit* & ,sapientum oculos excæcat munus quia
כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקם :
quam terram possideas & ,vivas ut ,sequêris justitiã Justitiam
20 צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את־הארץ אשר־
lignum omne ,lucum tibi plantabis Non .tibi *dans* tuus Deus Dominus
21 יהוה אלהיך נתן לך : לא־תטע לך אשרה כל־עץ
tibi eriges Neque .tibi facies quod ,tui Dei Domini altare apud
22 אצל מזבח יהוה אלהיך אשר תעשה־לך : ולא־תקים לך
.tuus Deus Dominus odio habet quam ,statuam
מצבה אשר שנא יהוה אלהיך :

CAP. XVII. יז

fuerit quo parvum pecus & ,bovem tuo Deo Domino facrificabis Non
1 לא־תזבח ליהוה אלהיך שור ושה אשר יהיה
.*ipsa* tui Dei Domini abominatio quia*:malum ve. bum omne* ,macula *eo in*
בו מום כל דבר רע כי תועבת יהוה אלהיך הוא :
Dominus quas ,*tuarum portarum una in* ,*tuo interiore* in fuerit inventus *Cum*
2 כי־ימצא בקרבך באחד שעריך אשר־יהוה
oculis in malum fecerit qui mulier vel vir ,tibi *dans* tuus Deus
אלהיך נתן לך איש או־אשה אשר יעשה את־הרע בעיני
aliis servier.t & ,iverit Et .ejus pactum transgrediendo ,tui Dei Domini
3 יהוה־אלהיך לעבר בריתו : וילך ויעבד אלהים
militiæ omni vel ,lunæ vel ,soli & ,eis se incurvaverit & ,*alüs*
אחרים וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל־צבא
audieris & ,tibi fuerit nunciatum Et .præcepi non quod ,cœlorum
4 השמים אשר לא־צויתי : והגד־לך ושמעת
abominatio est facta ,verbum rectum,veritas ecce & ,*bene* inquisieris &
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה
mulierem vel ,ipsum virum educes Et .Israel in ista
5 הזאת בישראל : והוצאת את־האיש ההוא או את־האשה
,tuas portas ad hoc malum *verbum* fecerunt qui ,ipsam
ההוא אשר עשו את־הדבר הרע הזה אל־שעריך את־
.morientur &,lapidibus in eos lapidabis & :mulierem vel virum
האיש או את־האשה וסקלתם באבנים ומתו :
qui morietur morietur ,testium trium vel testium duorum ore Super
6 על־פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא
principio in eum in erit testium Manus .unius testis ore *super* morietur
7 יומת על־פי עד אחד : יד העדים תהיה־בו בראשנה
malum auferes & *novissimo in* populi universi manus &;eũ interimendũ ad
להמיתו ויד כל־העם באחרנה ובערת הרע
sanguinem inter judicio in *verbum te à fuerit mirabile Cùm* ,*tuo interiore* ex
8 מקרבך : כי יפלא ממך דבר למשפט בין־דם
verba :plagam & ,plagam inter &;*judicium ad judicium* inter :sanguinẽ &
לדם בין־דין לדין ובין נגע לנגע דברי
elegerit quem locum ad ascendes & ,surges & ,*tuis portis in contentionũ*
ריבת בשעריך וקמת ועלית אל־המקום אשר יבחר
.*eo in* tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך בו :

Versio VULG. LAT.

18 Judices & magistros constitu-
es in omnib⁹ portis tuis, quas
Dñs De⁹ tuus dederit tibi, per
singulas tribus tuas: ut judicẽt
19 populum justo judicio, Nec in
alteram partẽ declinent. Non
accipies personam, nec mune-
ra :quia munera excæcant ocu-
los sapientũ, & mutant verba
20 justorũ. Justè quod justũ est
persequêris: ut vivas & possi-
deas terram, quam Dñs Deus
21 tuus dederit tibi. Non planta-
bis lucũ,& omnẽ arborẽ juxta
22 altare Domini Dei tui. Nec fa-
cies tibi,neq; constitues statuã:
quæ odit Dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

1 NOn immolabis Domino
Deo tuo ovem, & bovem, in
quo est macula, aut quidpiam
vitii :quia abominatio est Do-
2 mino Deo tuo. Cùm reperti
fuerint apud te, intra unã por-
tarũ tuarũ,quas Dñs De⁹ tuus
dabit tibi, vir aut mulier, qui
faciant malum in conspectu
Dñi Dei tui, et transgrediantur
3 pactũ illius, Ut vadant & ser-
viant diis alienis, & adorent
eos,Solem & Lunã,& omnem
militiam cœli, quæ non præ-
4 cepi: Et hoc tibi fuerit nunti-
atũ, audiénsq; inquisieris dili-
genter, & verũ esse repereris,
& abominatio facta est in Is-
5 rael: Educes virum ac mulierẽ,
qui rem sceleratissimam perpe-
trârũt, ad portas civitatis tuæ,
6 & lapidibus obruentur. In ore
duorũ aut triũ testium peribit
qui interficietur. Nemo occi-
datur, uno contra se dicente
7 testimonium. Manus testium
prima interficiet eum,& man⁹
reliqui populi extrema mitte-
tur: ut auferas malũ de medio
8 tui. Si difficile & ambiguum
apud te judicium esse perspe-
xeris inter sanguinem & san-
guinem, causam & causam,
lepram & lepram; & judicum
intra portas tuas videris ver-
ba variari: surge, & ascende
ad locum, quem elegerit Do-
minus Deus tuus.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

18 Κελὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς (χ) ποιήσεις σεαυτῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, αἷς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατὰ φυλὰς, καὶ κρινῦσι τὸν λαὸν
19 κρίσιν δικαίαν. Οὐκ ἐκκλινῦσι κρίσιν, (ψ) οὐδὲ ἐπιγνώσονται πρόσωπον, οὐδὲ λήψονται (ω) δῶρον· τὰ γὰρ δῶρα (α) ἀποτυφλοῖ ὀφθαλ-
20 μοὺς σοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων. Δικαίως τὸ δίκαιον (β) διώξῃ, ἵνα ζῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος
21 ὁ θεός σου δίδωσί σοι. Οὐ φυτεύσεις σεαυτῷ ἄλσος. πᾶν ξύλον παρὰ τὸ θυσιαστήριον
22 (γ) τοῦ θεοῦ σου οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. Οὐ στήσεις σεαυτῷ στήλην, ἃ ἐμίσησε κύριος ὁ θεός σου.

MS. A. (χ) καταστήσεις σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς (ψ) οὐκ (ω) δῶρα· (α) ἐκτυφλοῖ (β) φυλάξῃ, ἵνα (γ) κυρίου τοῦ θεοῦ

Κεφ. ιζ΄.

1 (α) ΟΥ θύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου μόσχον ἢ πρόβατον, ἐν ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος, πᾶν ῥῆμα πονηρὸν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ
2 θεῷ σου ἐστίν. Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ (β) ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, ἀνὴρ ἢ γυνὴ (γ) ὃς ποιήσει τὸ πονηρὸν (δ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, παρελθεῖν
3 τὴν διαθήκην αὐτοῦ, Καὶ (ε) ἐλθόντες λατρεύσωσι θεοῖς ἑτέροις, καὶ (ζ) προσκυνήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ, ἢ τῇ σελήνῃ, (η) ἢ παντὶ τῶν ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ οὐρανοῦ, ἃ οὐ (θ) προσέταξέ
4 σοι, Καὶ ἀναγγελῇ σοι καὶ (ι) ἐκζητήσῃς σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥῆμα, γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν (κ) Ἰσραήλ·
5 Καὶ ἐξάξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἢ τὴν γυναῖκα (λ) ἐκείνην, καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺς
6 ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν. Ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ ἐπὶ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθανεῖται. ὁ ἀποθνήσκων οὐκ ἀποθανεῖται
7 ἐφ᾽ ἑνὶ μάρτυρι. Καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ (μ) τοῦ λαοῦ ἐπ᾽ ἐσχάτων. καὶ
8 (ν) ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ἀπὸ σοῦ ῥῆμα ἐν κρίσει ἀναμέσον αἷμα αἵματος, καὶ ἀναμέσον κρίσις κρίσεως, καὶ ἀναμέσον ἁφὴ ἁφῆς, καὶ ἀναμέσον ἀντιλογία ἀντιλογίας, ῥήματα κρίσεως ἐν ταῖς (ξ) πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἀναστὰς ἀναβήσῃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός (ο) σου ἐκεῖ.

MS. A. (α) Οὐ προσοίσεις κυρίῳ (β) ἐν σοὶ ἐν μιᾷ (γ) ὅστις ποιήσει (δ) ἔναντι (ε) ἀπελθόντες (ζ) προσκυνήσωσιν (η) ἢ παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, (θ) προσέταξα, καὶ ἀνηγγέλη (ι) ἐκζητήσεις (κ) τῷ Ἰσραήλ· (λ) ἐκείνην, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρᾶγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, ἐπὶ τὴν πύλην, καὶ τελευτήσουσιν· καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτοὺς ἐν λίθοις. Ἐπὶ δυσὶν (μ) παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ. (ν) ἐξαρεῖτε τὴν (ξ) πόλεσίν σου, (ο) σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. Καὶ

Judices, (χ) & magistros facies 18
tibi in civitatibus tuis, quas Dominus Deus tuus dat tibi, secundũ trib⁹: & judicabũt populũ
judiciũ justũ. Non declinabunt 19
judiciũ; neq; agnoscent personã; neq; accipient donũ. Dona enim excæcant oculos sapientũ: &
auferunt verba justorũ. Justè 20
quod justũ est, persequaris: ut vivatis, & ingressi hæreditetis terram, quam Dominus Deus tuus
dat tibi. Non plantabis tibiipsi lucũ. Omne lignũ apud altare Dei 21
tui non facies tibi. Non statues 22
tibi statuã, quæ odit Dñs De⁹ tu⁹.

CAP. XVII.

NOn immolabis Domino Deo 1
tuo vitulũ, vel ovem, in quo est in ipso vitiũ, omne verbũ malũ: quoniã abominatio Domino Deo
tuo est. Si autem inventus fuerit 2
in una civitatum tuarum, quas Dominus Deus tuus dat tibi, vir aut mulier, qui faciet malũ ante Dominum Deum tuũ, transgrediendo testamentũ ejus, Et euntes 3
servierint diis aliis, et adoraverint eos, Solem, & Lunam, vel quodcunq; eorum, quæ sunt ex ornatu cœli, quæ non (a) præcepit tibi, Et annuntiatum fuerit 4
tibi, & exquisieris valdè, et ecce verè factum est verbum, facta est abominatio hæc in Israel: Et educes hominem illum, aut mulie- 5
rem (b) illam, & lapidabitis eos in lapidibus, & morientur. In 6
duob⁹ testibus, vel in trib⁹ testib⁹ morietur. Qui moritur, non morietur in uno teste. Et manus 7
testium erit super eum in primis ad interficiendũ eum, & manus populi in novissimis. Et auferes 8
(c) malum ex vobis ipsis. Si autem impossibile fuerit à te (d) verbum in judicio inter sanguinem à sanguine, & inter judicium à judicio, et inter tactum à tactu, & inter controversiam à controversia, verba judicii in civitatibus vestris; & surgens ascendes ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus (e) illuc.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

De Judicibus & Scribis.

Judices & Scribas constitue tibi in cunctis ci- 18
vitatibus quas tibi dabit Deus Dominus tuus,
per tribus tuas, ut dicant populo judicia æqui-
tatis. Ne flectas judiciũ, neq; venereris faciẽ, 19
neque accipias munus, quoniam munus excæ-
cat oculos sapientum in judicio, & pervertit
verba innocentum. Sed cum æquitate judica 20
proximum tuum, ut vivas, & ingrediaris atq;
possideas terram illam quam tibi daturus est
Dominus Deus tuus. Ne plantes tibi plantas 21
cujuscunque arboris ad latus altaris Dñi Dei
tui quod facies tibi. Et ne erigas tibi statuam 22
ullam quam abominatur Dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

NE mactes Domino Deo tuo bovem aut 1
agnum in quo sit macula, aut ulla deformitas,
quoniam immundus est coram Domino Deo
tuo. Et si inveniatur inter vos in una ex civi- 2
tibus vestris quas daturus est vobis Dominus
Deus vester, vir aut mulier, qui malum cõmit-
tat coram Domino Deo tuo, & prævaricetur
fœdus ejus, Et abiens colat deos alios, & 3
adoret eos, sive solem, sive lunam, aut omnes
militias cœli, quas minimè præcepi, Et indi- 4
catum tibi fuerit atq; audieris; investiga di-
ligenter: Et si verum sit verbum, & perpe-
trata sit hujusmodi abominatio in Israele,
Educ virum illum vel mulierem illã qui per- 5
petrârunt sermonem hunc pessimum in civi-
tatibus tuis: sive vir fuerit sive mulier, obruite
eos lapidibus, & moriantur. Ad os duorum 6
testium occidetur qui fuerit reus mortis: non
occidetur ad delationem testis unius. Et ma- 7
nus testiũ aggredietur inprimis necem illius,
manus verò totius populi postremò: & exter-
minate operantes mala de medio vestri. Cùm- 8
que latuerit vos ratio judicandi inter sangui-
nem & sanguinem, & inter litem & litem, &
inter plagam lepræ intérq; plagã lepræ, actio
scilicet, jurgii in civitatib⁹ tuis; surges, & abi-
bis in locum quem eliget sibi Dñs Deus tuus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

18 דַיָנִין וּפוּרְעָנִין תְּמַנֵי לָךְ בְּכָל קִרְוָךְ דִי יְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְשִׁבְטָךְ וִידוּנוּן יָת עַמָּא דִין דִקְשׁוֹט׃ 19 לָא תַצְלֵי דִין לָא תִשְׁתְּמוֹדַע אַפִּין וְלָא תְקַבֵּל שׁוֹחֲדָא אֲרֵי שׁוֹחֲדָא מְעַוַר עֵינֵי חַכִּימִין וּמְקַלְקֵל פִּתְגָמִין תְּרִיצִין׃ 20 קוּשְׁטָא קוּשְׁטָא תְּהֵי רָדֵיף בְּדִיל דְתֵיחֵי וְתֵירַת יָת אַרְעָא דִי יְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃ 21 לָא תִצּוֹב לָךְ אֲשֵׁירָה כָּל אִילָן בִּסְטַר מַדְבְּחָא דַיְיָ אֱלָהָךְ דִי תַעְבֵּיד לָךְ׃ 22 וְלָא תְקִים לָךְ קָמָא דִי סָנֵי יְיָ אֱלָהָךְ׃

יז 1 לָא תִכּוֹס קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תּוֹר וְאִמַּר דִי יְהֵי בֵיהּ מוּמָא כֹּל מִדַעַם בִּישׁ אֲרֵי מְרַחַק קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ הוּא׃ 2 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח בֵּינָךְ בַּחֲדָא מִן קִרְוָךְ דִי יְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ גְבַר אוֹ אִתְּתָא דִי יַעְבֵּד יָת דְבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּר עַל קְיָמֵיהּ׃ 3 וַאֲזַל וּפְלַח לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא וּסְגִיד לְהוֹן וּלְשִׁמְשָׁא אוֹ לְסִיהֲרָא אוֹ לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא דִי לָא פַקֵּדִית׃ 4 וְיִתְחַוָּא לָךְ וְתִשְׁמַע וְתִתְבַּע יָאוּת וְהָא קוּשְׁטָא כֵּיוָן פִּתְגָמָא אִתְעֲבִידַת תּוֹעֶבְתָּא הָדָא בְּיִשְׂרָאֵל׃ 5 וְתַפֵּיק יָת גַּבְרָא הַהוּא אוֹ יָת אִתְּתָא הַהִיא דִי עֲבַדוּ יָת פִּתְגָמָא בִישָׁא הָדֵין לִתְרַע בֵּית דִּינָךְ יָת גַּבְרָא אוֹ יָת אִתְּתָא וְתִרְגְּמִנּוּן בְּאַבְנַיָּא וִימוּתוּן׃ 6 עַל מֵימַר תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ תְלָתָא סָהֲדִין יִתְקְטֵיל דְּחַיָּיב קְטוֹל לָא יִתְקְטֵיל עַל מֵימַר סָהִיד חַד׃ 7 יְדָא דְסָהֲדַיָּא תְּהֵי בֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא לְמִקְטְלֵיהּ וִידָא דְכָל עַמָּא בְּבַתְרֵיתָא וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃ 8 אֲרֵי יִתְפָּרַשׁ מִנָּךְ פִּתְגָמָא לְדִינָא בֵּין דַּם לְדַם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין מַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְמַכְתַּשׁ נִתְקָא פִּתְגָמֵי פְלוּגַת דִּינָא בְּקִרְוָךְ וּתְקוּם וְתִסַּק לְאַתְרָא דִי יִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ׃

Targum Onkelos.

18 Judices et præfectos constitues tibi in omnibus civitatibus tuis, quas Dñs Deus tuus dabit tibi per tribus tuas: & judicabũt populũ judicio recto. 19 Nõ pervertas judiciũ, nec recipies personã: nec recipies munera; quoniã munera excæcãt oculos sapientũ, & depravant verba recta. 20 Quod justũ est et verũ sequéris: ut vivas et possideas terrã, 21 quã Dñs Deus tuus dabit tibi. Nõ plãtabis tibi lucũ, et omné arboré, in latere altaris Dñi Dei 22 tui quod facies tibi. Et non eriges tibi statuã, quã odit Dñs Deus tuus.

CAP. XVII.

1 NOn immolabis corã Dño Deo tuo bové & agnũ in quo est macula, aut quippiã mali: quia abominatio est corã Dño 2 Deo tuo. Si inventus fuerit in medio tui in una urbiũ tuarũ, quã Dñs Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui fecerint quod malũ est corã Dño Deo tuo, ut 3 transgrediantur pactũ ejus. Et abierint, & servierint idolis populorũ, & adoraverint ea: aut solé aut lunã, aut omnem 4 militiã cœli, quod non præcepi. Et nũciatũ fuerit tibi, et audieris: inquires diligenter; & si verũ & certũ est verbũ hoc, & facta est abominatio hæc in Is-5 rael, Educes virũ illũ aut mulieré illã qui fecerunt abominationé hanc in urbe tuã; & lapidabis eos lapidibus, virum scilicet aut mulieré, & morien-6 tur. Per dictũ duorũ testium, aut triũ testiũ, occidatur qui reus est occisionis: non occi-7 datur per dictũ unius testis. Manus testiũ erit in eo primò ut interficiant eũ, & manus totius populi postea: & auferes facientem quod malũ est de medio 8 tui. Si difficile fuerit tibi verbum judicii, inter sanguiné & sanguiné, inter causã & causã, & inter plagã lepræ & plagã lepræ; & fuerint verba judicũ discordãtia in civitatibus tuis: cõsurges & ascendes in locũ qué elegerit Dñs Deus tuus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible]
1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible] 5 [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible]
1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible] 5 [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible]

TEXT. ET VERS. SAM. Translatio Latina.

18 Judices & (f) Præfectos pones tibi in omnibus (g) portis tuis quas Dominus Deus tuus dat tibi, secundũ tribus tuas, qui judicabunt populum judicio justitiæ. 19 Non pervertes judicium, neq; dignosces facies, neq; accipies (h) munus; quoniam (i) munus excæcat oculos sapientum, & pervertit verba justorum. 20 Justitiam, justitiam persequeris, ut vivas, & possideas terram quã Dominus Deus tuus dat tibi. 21 Non plantabis tibi lucum cujusvis arboris juxta altare Domini Dei tui quod tibi feceris. 22 Neque eriges tibi statuam quam edit Dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

1 (a) NOn sacrificabis Domino Deo tuo bovem & ovẽ in quibus fuerit macula, quævis res turpis; quia abominatio est Domino Deo tuo. 2 Cùm inventus fuerit in medio tui, in una (b) portarũ tuarum quas Dominus Deus tuus dedit tibi, vir aut mulier qui (c) fecerit malũ in oculis Domini Dei tui, transgrediendo pactum ejus; 3 Iveritq;, et servierit diis alienis, et adoraverit eos, aut solẽ, aut lunã, aut omne exercitũ cœlorũ, quæ nõ præcepi illis; 4 Tum renuntiabunt tibi, ut audias & inquiras diligenter: Ecce autem veritas est, certa res est, facta est abominatio ista in Israel. 5 Tunc educes virũ illũ aut mulierẽ illã, qui perpetraverunt rem hanc malam (d) ad portas, virum sive mulierẽ, et obrues eos lapidibus donec moriantur. 6 In ore duorũ testiũ, aut in ore trium testiũ morietur qui moriturus est: non morietur in ore unius testis. 7 Manus testiũ erit in eũ primò ad ipsũ interficiendũ, & manus universi populi postea, ut removeas malũ de medio tui. 8 Cùm aliquid fuerit difficilius quã illud judicare possis: fuerintq; inter sanguinẽ & sanguinẽ, & inter judiciũ et judicium, (e) & inter plagã et plagã verba contentionum in portis tuis, tunc surges, et ascendes ad locum quem elegit Dominus Deus tuus.

VER. SAM. (f) Scribas (g) civitatibus (h) Mammonas; (i) Mammon (a) Et non (b) civitatum (c) fecerint (d) in medium civitatũ (e) et inter contactũ & contactũ verba contentionum in civitatibus tuis,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * واجعل لك حكاما وعرفاء في جميع محالك التي يعطيها الله ربك اسباطك * يحكموا فما بين
19 الناس حكم عدل * ولا تميلوا حكما * ولا تحابوا الوجوه * ولا تاخذوا الرشا * لان الرشا تعمي عيون
20 العلماء عن الحق * وتغير الاقوال العادلة * واطلب الحق الحق * لكي تحيا وتحوز البلد الذي
21 الله ربك معطيك * ولا تغرس سارية من الشجر الى جانب مذبح الله ربك الذي تصنعه * ولا
22 تنصب لك دكة على ما يشنوه الله ربك * الفصل السابع عشر * لا تذبح لله
1 الهك ثورا او شاة يكون فيها عيب * او شي ردي * لانه يكرهه الله الهك * وان وجد فيما
2 بينكم في بعض قراك التي الله ربك معطيكها * رجل او امراة صنع الشر بين يدي الله
ربك * متجاوز عهده * ومضى وعبد معبودات اخر وسجد لها او للشمس او للقمر او لسائر نجوم
4 السماء مما لم اطلق له * فاذا اخبرت بذلك فاسمعه * وافحص جيدا * فاذا كان ذلك الامر حقا ثابتا *
5 وقد صنعت هذه الكريهة فيما بينكم * فاخرج ذلك الرجل وتلك المراه الذين صنعا هذا
6 الامر الردي فيما بينكم * الرجل وحده او المراة * وارجمهما بالحجارة الى ان يموتا * بقول
7 شاهدين او ثلثة يقتل من يقتل * ولا يقتل بقول شاهد واحد * يد الشاهدين تبطش به اولا
8 لقتله * وايدي سائر الناس اخرا * وانف اهل الشر من وسطك * واذا خفي عنك امر من
الاحكام بين دم الى دم * ودين الى دين * وحكم بلاء الى حكم بلاء * وامور خصومات في محالك *
فقم واصعد الى الموضع الذي اختار الله ربك *

18 Præterea constitue tibi Judices et Præsides in omnibus habitaculis tuis quæ dabit Deus Dominus tuus tribubus tuis, ut judicent inter homines judicium æquum. 19 Et ne declinetis ullum judicium, neque adulemini vultibus, neq; accipiatis munera, quia munera excæcant oculos eruditorum à veritate, & pervertunt sermones justos. 20 Et quære veritatem puram, ut vivas atq; possideas regionem quam Deus Dominus tuus daturus est tibi. 21 Et ne plantes proceras arbores ad latus aræ Dei Domini tui quam facies. 22 Et ne erigas tibi titulum juxta formam quam odit Deus Dominus tuus.

CAP. XVII.

1 NE sacrifices Deo Domino tuo bovem aut ovem in quibus fuerit vitiũ aut ulla res deformis: hoc enim execratur Deus Dominus tuus. 2 Et si reperiatur inter vos in aliquibus civitatibus tuis quas Deus Dominus tuus daturus est tibi, vir aut mulier qui perpetraverit scelus coram Deo Domino tuo, & transgressus fuerit fœdus ejus, 3 Et abierit atque servierit cultibus aliis, eósque adoraverit, sive solem, sive lunam, sive cæteras stellas cœli quas non permisi ei: 4 Cùm hoc ad te delatum fuerit, audi illud, & exactè perquire. Sique fuerit ejusmodi res vera & certa, et jam facta fuerit talis abominatio inter vos, 5 Educ virum illum et mulierem illam qui fecerint hujusmodi rem turpem inter vos, virum inquam solùm aut mulierem, & obrue utrumque lapidibus, donec moriantur. 6 Ad delationem duorum vel trium testium occidetur quicumque occidendus fuerit, & non occidetur ad delationem testis unius. 7 Et manus testium immittetur in eum priùs ad occidendum illum, & manus reliquorum hominum posteriùs: & expelle maleficos de medio tui. 8 Et cùm occultum tibi fuerit negotium aliquod pertinens ad judicandum inter sanguinem & sanguinem, & litem ac litem, & sententiam plagæ ac sententiam plagæ, & causas contentiosas in habitaculis tuis; surge, & ascende ad locum quem elegerit Deus Dominus tuus:

ספר אלה הדברים : יז

erit qui ,judicem ad & ,Levitas sacerdotes ad venies Et
9 ובאת אל־הכהנים הלוים ואל השפט אשר יהיה
.judicii verbum tibi indicabunt & ,quæres & ;ipsis diebus in
בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט :
loco è tibi annunciabunt quod ,verbi os super facies Et
10 ועשית על־פי הדבר אשר יגידו לך מן־המקום
omnia juxta faciendo custodies & ;Dominus elegerit quem ,ipso
ההוא אשר יבחר יהוה ושמרת לעשות ככל
super & ,te docebunt quam legis os Super .te docebunt quæ
11 אשר יורוך : על־פי התורה אשר יורוך ועל־
,verbo à declinabis non :facies ,tibi dicent quod judicium
המשפט אשר־יאמרו לך תעשה לא תסור מן־הדבר
fecerit qui ,vir Et .sinistra & ,dextrâ ,tibi annunciabunt quod
12 אשר־יגידו לך ימין ושמאל : והאיש אשר־יעשה
ibi ministrandum ad stantem ,sacerdotem ad audiendum non ad ,superbia in
בזדון לבלתי שמע אל־הכהן העמד לשרת שם
,ipse vir morietur & ;judicem ad vel ,tuo Deo Domino cum
את־יהוה אלהיך או אל־השפט ומת האיש ההוא
,audient populus omnis Et .Israel ex malum auferes &
13 ובערת הרע מישראל : וכל־העם ישמעו
ad fueris ingressus Cùm .amplius superbè agent non & :timebunt &
14 ויראו ולא יזידון עוד : כי־תבא אל־
,eam possederis & ,tibi dans tuus Deus Dominus quam ,terram
הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך וירשתה
omnes secundùm regem me super Ponam :dixeris & ,ea in habitaveris &
וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל־
quem ,regem te super pones Ponendo .meis circuitibus quæ gentes
15 הגוים אשר סביבתי : שום תשים עליך מלך אשר
pones tuorum fratrum interiore ex :eo in tuus Deus Dominus elegerit
יבחר יהוה אלהיך בו מקרב אחיך תשים
qui ,alienigenam virum te super dare poteris non :regem te super
עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר
neque ,equos sibi multiplicabit non Tantum .ipse tuus frater non
16 לא־אחיך הוא : רק לא־ירבה־לו סוסים ולא־
Dominus & :equum multiplicare pro ,Ægyptum in populum redire faciet
ישיב את־העם מצרימה למען הרבות סוס ויהוה
.amplius ista via in revertendum ad addetis Non :vobis dixit
אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד :
argentum & :ejus cor declinabit neq; ,uxores sibi multiplicabit non Et
17 ולא ירבה־לו נשים ולא יסור לבבו וכסף
cum sedere secundùm erit Et .valde sibi multiplicabit non aurum &
18 וזהב לא ירבה־לו מאד : והיה כשבתו
hujus legis duplum sibi scribet & ,sui regni solium super
על כסא ממלכתו וכתב לו את־משנה התורה הזאת
clamabit & ,secum erit Et .Levitarum sacerdotum facibus à libro super
19 על־ספר מלפני הכהנים הלוים : והיתה עמו וקרא
Dominum timere discat ut :suæ vitæ diebus omnibus ;eo in
בו כל־ימי חייו למען ילמד ליראה את־יהוה
& ,istius legis verba omnia custodiendum ad ,suum Deum
אלהיו לשמר את־כל־דברי התורה הזאת ואת־
.ea faciendum ad ,ista statuta
החקים האלה לעשתם :

Versio VULG. LAT.

9 Veniésq; ad sacerdotes Leviti-
ci generis, & ad judicem qui
fuerit illo tempore: quæréśq;
ab eis, qui indicabunt tibi ju-
10 dicii veritaté. Et facies quod-
cunq; dixerint qui præsunt lo-
co quem elegerit Dñs, & do-
11 cuerint te Juxta legem ejus; se-
quérisq; sententiá eorú. Nec
declinabis ad dexterá neq; ad
12 sinistram. Qui autem superbi-
erit, nolens obedire sacerdo-
tis imperio, qui eo tempore
ministrat Domino Deo tuo,
& decreto judicis; morietur
homo ille, & auferes malú de
13 Israel: Cunctúsq; populus au-
diens timebit, ut nullus dein-
ceps intumescat superbiá.
14 Cúm ingressus fueris terram,
quam Dñs Deus tuus dabit ti-
bi, & possederis eam, habita-
verísq; in illa, et dixeris; Con-
stituam super me regem, sicut
habent omnes per circuitum
15 nationes: Eum constitues, qué
Dominus De⁹ tu⁹ elegerit de
numero fratrum tuorum. Non
poteris alteri⁹ gentis homi-
nem regem facere, qui non
16 sit frater tuus. Cúmq; fuerit
constitutus, non multiplicabit
sibi equos, nec reducet popu-
lum in Ægyptum, equitat⁹ nu-
mero sublevatus: præsertim
cùm Dñs præceperit vobis, ut
nequaquá ampliùs per eandé
17 viá revertamini. Non habebit
uxores plurimas, quæ alliciant
animum ejus, neq; argenti &
18 auri immensa pondera. Post-
quàm autem sederit in solio
regni sui, describet sibi Deute-
ronomium legis hujus in vo-
lumine, accipiens exemplar à
sacerdotib⁹ Leviticæ tribûs.
19 Et habebit secum, legétque
illud omnib⁹ dieb⁹ vitæ suæ,
ut discat timere Dominum
Deum suum, & custodire ver-
ba & ceremonias ej⁹, quæ in
lege præcepta sunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

9 Καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς Λευίτας,
καὶ πρὸς τὸν κριτὴν, ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσί
10 σοι τὴν κρίσιν. Καὶ ποιήσεις (π) κατὰ τὸ
πρᾶγμα ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τόπου,
οὗ (ρ) ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός (σ) σου,
καὶ φυλάξῃ ποιῆσαι πάντα ὅσα ἂν νομοθετη-
11 θῇ σοι. Κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ἣν
(τ) ἂν εἴπωσί σοι, ποιήσεις. οὐκ ἐκκλινεῖς
ἀπὸ τοῦ ῥήματος οὗ ἐὰν ἀναγγείλωσί
12 σοι δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. Καὶ ὁ ἄνθρωπος
ὃς ἐὰν ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανίᾳ, (υ) ὥστε μὴ
ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λει-
τουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
ἢ τοῦ κριτοῦ ὃς (φ) ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις,
καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξα-
13 ρεῖς (χ) τὸ πονηρὸν ἐξ Ἰσραήλ. Καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐκ ἀσεβήσει
14 ἔτι. Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος
ὁ θεός σου δίδωσί (ψ) σοι, καὶ κληρονομή-
σῃς (ω) αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ᾽ αὐτῆς,
καὶ εἴπῃς, Καταστήσω ἐπ᾽ ἐμαυτὸν (α) ἄρχον-
τα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ μου·
15 Καθιστῶν (β) καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρ-
χοντα, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ (γ) θεὸς
αὐτόν. ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου καταστήσεις ἐπὶ
σεαυτὸν ἄρχοντα· οὐ δυνήσῃ καταστῆσαι
ἐπὶ σεαυτὸν ἄνθρωπον ἀλλότριον, ὅτι οὐκ
16 ἀδελφός σου ἐστί. (δ) Διότι οὐ πληθυνεῖ ἑαυ-
τῷ ἵππον, οὐδὲ μὴ ἀποστρέψῃ τὸν λαὸν εἰς
Αἴγυπτον, ὅπως μὴ πληθύνῃ (ε) αὐτῷ ἵπ-
πον· ὁ δὲ κύριος (ζ) εἶπεν, Οὐ προσθήσεσθε
17 ἀποστρέψαι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔτι. Καὶ οὐ πλη-
θυνεῖ ἑαυτῷ γυναῖκας, ἵνα μὴ μεταστῇ αὐ-
τοῦ ἡ καρδία. καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐ πλη-
18 θυνεῖ ἑαυτῷ σφόδρα. (η) Καὶ ὅταν καθίσῃ
(θ) ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ γράψει (ι) αὐτῷ
τὸ Δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον παρὰ τῶν
19 ἱερέων τῶν Λευιτῶν, Καὶ ἔσται μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
ἀναγνώσεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς
ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι κύριον τὸν (κ)
θεόν σου, καὶ φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐν-
τολὰς ταύτας, καὶ τὰ δικαιώματα ταῦτα
(λ) ποιεῖν·

Et venies ad sacerdotes Levitas, 9
& ad judicem, qui fuerit in di-
ebus illis: et exquirentes annun-
tiabunt tibi judicium. Et facies 10
secundùm (f) rem, quamcunque
annuntiaverint tibi de loco, quē
elegerit Dominus Deus tuus. Et
observabis facere omnia quæ-
cunque sancita fuerint tibi. Se-
cundùm legem, & secundùm ju-
dicium quodcunque dixerint ti-
bi, facies. Non declinabis à ver-
bo, quod annuntiaverint tibi, ad
dextram, neque ad sinistram. Et 12
homo quicunque fecerit in super-
bia, ut non obedias sacerdoti assi-
stenti ministrare in nomine Do-
mini Dei tui, vel judici, quicun-
que fuerit in diebus illis; & mo-
rietur homo ille, & auferes ma-
lum ex Israel. Et omnis populus 13
audiens timebit: & impiè non a-
get ultrà. Si autem intraveris in 14
terram, quam Domin⁹ Deus tuus
dat (g) tibi, et hæreditaveris eam,
& habitaveris in ea, & dixeris,
Constituam super me principem,
sicut & cæteræ gentes quæ circa
me sunt, Constituendo constitues 15
super te principem, quem elegerit
Dominus Deus ipsum. Ex
fratribus tuis constitues super te
principem: non poteris constituere
super te hominem alienum, quia
non est frater tuus. (b) Quarè 16
non multiplicabit sibi equum,
neque reducet populum in Ægy-
ptum; ut (i) non multiplicet sibi
equum. Dominus autem dixit,
Non adjicietis reverti viá hac
ultrà. Et non multiplicabit sibi 17
uxores, ut non discedat cor ejus.
Et argentum, & aurū non mul-
tiplicabit sibi valdè. Et cùm se- 18
derit super principatum suum;
& scribet sibi Deuteronomion
hoc in libro à Sacerdotibus Le-
vitis. Et erit secum; & leget in 19
eo omnibus diebus vitæ suæ: ut
discat timere Dominum Deum
suum, & custodire omnia man-
data hæc, & justificationes has
facere:

MS.A. (π) κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ (ρ) ἂν (σ) σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ φυλάξῃ ποιῆσαι κατὰ πάντα (τ) ἐὰν (υ) τοῦ μὴ (φ) ἂν γένηται ἐν (χ) τὸ πονηρὸν ἐν Ἰσραήλ. (ψ) σοι ἐν κλήρῳ, καὶ (ω) αὐτῆς, καὶ κατοικήσεις ἐπ᾽ αὐτῆς, (α)* ἄρχοντας, (β) καταστήσεις (γ) θεός σου αὐτόν. (δ) Πλὴν (ε) ἑαυτῷ (ζ) εἶπεν ὑμῖν, Οὐ (η) Καὶ ἔσται ὅταν (θ) ἐπὶ τοῦ δίφρου τῆς ἀρχῆς (ι) ἑαυτῷ (κ) θεὸν αὐτοῦ, φυλάσσεσθαι (λ) ποιεῖν αὐτά. Ἵνα

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et abibis ad sacerdotem, aut ad Levitā, aut ad 9
judicem qui fuerit in diebus illis, & interro-
gabis, & indicabunt tibi verbum judicii, Et
facies juxta præscriptionem verbi quod indi- 10
cabunt tibi de loco illo, quemadmodum dixit
Dominus, & observabis, & ages prout te do-
cuerint. Secundùm præscriptioné legis quam 11
tibi indicabunt, & secundùm sententiam ju-
dicii quam tibi dicent, ages: non declinabis
à pronuntiatione sermonis quem tibi indi-
cabunt, neque ad dexteram, neque ad si-
nistram. Et quicunque audacter egerit, nec 12
audierit sacerdotem qui stat ad ministran-
dum ibi coram Domino Deo tuo, aut judi-
cem, interficiatur ejusmodi homo: & exter-
minate operantes mala de medio vestri; Ut 13
universus populus audiant, timeantque, nec
ultrà audacter agant. Et cùm ingredieris ter- 14
ram quam daturus est tibi Dominus Deus tu-
us, eámque possidebis, & habitabis in illa, &
dices; Constituam super me regem sicut gen-
tes istæ quæ circum me sunt: Omninò con- 15
stitue super te regem; quem elegerit sibi Do-
minus Deus tuus de medio fratrum tuorum,
constitue super te regem. Non licet tibi con-
stituere super te virum alienigenam, qui non
fuerit de fratribus tuis. Modò tamen ne 16
multiplicet sibi equos, ut non reducat po-
pulum in Ægyptum, cùm equi fuerint ei
multiplicati: Dominus enim dixit vobis, Ne
ampliùs revertamini per viam istam. Præte- 17
reà, ne multiplicet sibi mulieres, ne perver-
tant cor ejus: argentum etiam & aurum ne 18
nimium sibi multiplicet. Cúmque sederit
super solium regni sui, describat sibi exem-
plar Legis hujus in libro, *desumptum* à sa- 19
cerdote & Levitá, Eúmque lectitet cunctis
diebus vitæ suæ, & discat metuere Dominum
Deum suum, servétque omnes sermones legis
hujus, & præcepta ista, & faciat ea.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

9 ותיתי לות כהניא ליואי ולות דינא
די יהי ביומיא האנון ותתבע ויחוון
10 לך ית פתגמא דדינא : ותעביד על
מימר פתגמא די יחוון לך מן אתרא
ההוא די יתרעי יי ותטר למעבד
11 ככל די ילפונך : על מימר אוריתא
די ילפונך ועל דינא די יימרון לך
תעביד לא תסטי מן פתגמא די
12 יחוון לך ימינא ושמאלא : וגברא
די יעביד ברשע בדיל דלא לקבלא
מן כהנא דקאים לשמשא תמן
קדם יי אלהך או לות דינא
ויתקטל גברא ההוא ותפלי עביד
13 דביש מישראל : וכל עמא ישמעון
14 וידחלון ולא ירשעון עוד : ארי
תעול לארעא די יי אלהך יהיב לך
ותירתה ותתב בה ותימר אמני על
מלכא ככל עממיא די בסחרני
15 מנאה תמני עלך מלכא די יתרעי
יי אלהך ביה מגו אחך תמני
עלך מלכא לית לך רשו למנאה
עלך גבר נכראה די לא אחוך
16 הוא : לחוד לא יסגי ליה
סוסון ולא יתיב ית עמא למצרים
בדיל לאסגאה סוסון ויי אמר
לכון לא תוספון למתוב בארחא
17 הדין עוד : ולא יסגי ליה נשין
ולא יטעי לביה וכספא ודהבא
18 לא יסגי ליה לחדא : ויהי
כמתביה על כורסי מלכותיה
ויכתוב ליה ית פתשגן אוריתא
הדא על ספרא מן קדם כהניא
19 ליואי : ותהי עמיה ויהי קרי ביה
כל יומי חיוהי בדיל דילף למדחל
קדם יי אלהיה למטר ית כל
פתגמי אוריתא הדא וית קימיא
האלין למעבדהון :

TARGUM ONKELOS.

9 Et venies ad ſacerdotes Levi-
tas, & ad judices qui fuerint in
diebus illis: & quæres ab eis,
& nunciabunt tibi verba ju-
10 dicii. Et facies ſecundùm præ-
ceptum & verbum quod nun-
ciaverint tibi de loco illo quē
elegerit Dominus: & cu-
ſtodies ut facias juxta omnia
11 quæ docuerint te. Juxta præ-
ceptum legis quod docuerint,
& ſecundùm judicium quod
dixerint tibi, facies: non de-
clinabis à verbo quod indi-
caverint tibi ad dexteram neq;
12 ad ſiniſtram. Vir autem qui ma-
lignè egerit, ut non obediat ſa-
cerdotibus qui ſtant ibi ut mi-
niſtrent coram Domino Deo
tuo, aut judici: occidetur vir
ille; & auferes facientem ma-
13 lum de Iſrael. Et omnis po-
pulus audient, & timebunt:
& non agent impiè deinceps.
14 Quando ingreſſus fueris in
terram quam Dñs Deus tuus
dabit tibi; & poſſederis eam,
& habitaveris in ea: & dixe-
ris; Conſtituam ſuper me re-
gem, ſicut omnes populi qui
15 ſunt in circuitu meo. Conſti-
tue ſuper te regem, quem ele-
gerit Dominus Deus tuus: de
medio fratrum tuorum conſti-
tues ſuper te regem; non erit
tibi licitum ut conſtituas ſuper
te virum extraneum, qui non
16 ſit frater tuus. Veruntamen
non multiplicet ſibi equos; ut
non reducat populum in Ægy-
ptum ad multiplicandos ſibi
equos: & Dominus dixit vo-
bis; non revertamini per vi-
17 am iſtam amplius. Et non
multiplicet ſibi uxores, ut non
decipiatur cor ejus: & argen-
tum & aurum non multiplicet
18 ſibi nimis. Et cum ſederit in
ſolio regni ſui, ſcribat ſibi
exemplum legis hujus in li-
bro per ſacerdotes & Levitas.
19 Et erit cum eo, & leget in eo
omnibus diebus vitæ ſuæ: ut
diſcat timere coram Domino
Deo ſuo; ut cuſtodiat omnia
verba legis hujus & mandata
hæc, ut faciat ea.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Venieſq; ad ſacerdotes Levi- 9
tas, & ad judicem qui erit in
diebus illis, & inquirentes in-
dicabunt tibi rem judicij. Fa- 10
cies autem juxta præſcriptum
rei quam indicabunt tibi de
loco iſto quem elegit Dominus
Deus tuus, & ſolicitè cura-
bis facere ſecundùm omnia
quæ docebunt te. Juxta præ- 11
ſcriptum legis quā docebunt
te, & juxta præſcriptum ju-
dicij quod dicent tibi, facies;
& non declinabis à ſenten-
tia quam tibi indicaverint ad
dexteram aut ſiniſtram. Vir 12
autem ille qui arroganter ſe
geſſerit non obediendo Sacer-
doti conſtituto ut ſerviat ibi
Domino Deo tuo, & Judici,
morietur vir ille, ut tollas
malum ex Iſraele. Omniſque 13
populus audiat, & timeat, nec
ampliùs arroganter ſe gerat.
Quum ingreſſus fueris ter- 14
ram quam Dominus Deus
tuus dat tibi, & poſſideris
eam, & habitaveris in ea, &
dixeris; Conſtituam ſuper
me regem ſicut omnes gentes
quæ circa me ſunt. Conſtitu- 15
endo conſtitues ſuper te re-
gem quem elegerit Dominus
Deus tuus: de medio fratrum
tuorum pones ſuper te regem.
Non poteris conſtituere ſuper
te virum alienigenam qui non
ſit frater tuus. Verum non 16
multiplicabit ſibi equos, neq;
reducet populum in Ægy-
ptū ut multiplicet ſibi equos;
nam Dominus dixit vobis,
Non addetis ampliùs ut rever-
tamini per hanc viam. Neque 17
multiplicabit ſibi uxores, ut
non pervertatur cor ejus: Ar-
gentum quoque et aurum non
multiplicabit ſibi valdè. Cùm 18
verò ſederit ſuper thronum
regni ſui, ſcribet ſibi exemplar
legis hujus in libro ex eo qui
eſt in conſpectu ſacerdotum
Levitarum. Eritque apud 19
illum, & leget in eo omni-
bus diebus vitæ ſuæ, ut di-
ſcat timere Dominum Deum
ſuum, ut obſervet omnia ver-
ba legis hujus, & præcepta
iſta, ut faciat illa.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 * وصر الي الايمة * والي اللوايين * والي الحاكم الذي يكون في ذلك الزمان * فالتمس منهم
10 ذلك امر الحكم * فيعرفوك به * فاعمل بحسب الامر الذي يعرفوك به من ذلك الموضع
11 الذي يختار الله * واحفظ لتعمل جميع ما يدلوك عليه * وبحسب الدلالة التي يدلوك بها
12 والحكم الذي يقولون لك تصنع * ولا تزل من الامر الذي يعرفوك عنه ولا يسرة * واي
رجل يستعمل القحة * فلا يقبل من الامام المقيم هناك ليخدم بين يدي الله ربك * او من
13 الحاكم * فليقتل ذلك الرجل * وانف اهل الشر من آل اسرايل * وساير الناس يسمعون ويخافون *
14 ولا يتوقحون ايضا * واذا دخلت البلد الذي الله ربك معطيكه * وحزته واقمت فيه فقلت *
15 انصب لي ملكا كساير الامم الذين حوالي * فيجوز ان تنصب لك ملكا من يختار الله ربك *
ولكن الملك الذي تنصبه من بعض اخوتك * ولا يجوز ان تنصب عليك رجلا غريبا من
16 ليس هو اخاك * لكن لا يستكثر من الخيل * ليلا يرد القوم الي مصر للاستكثار من الخير *
17 والله فقد قال لكم * لا تعاودوا الرجوع في هذه الطريق * لذلك ولا يستكثر له من النساء * ليلا
18 يزول قلبه * ومن الذهب والفضة لا يستكثر جدا * وكما يجلس علي كرسي ملكه * فليستكتب
19 له هذه التورية في سفر من حضرة الايمة واللوايين * وليكن معه * يقراء فيها طول حياته *
لكي يتعلم ان يخاف الله ربه * ويحفظ جميع كلام هذه التورية وهذه الرسوم ويعمل بها *

* Et vade ad ſacerdotes, & ad Levitas, & 9
ad judicem qui fuerit tunc temporis, &
pete ab eis rem illam judicialem, et decla-
rabunt eam tibi. Et fac juxta rem quam 10
tibi declarabunt ab eo loco quem elegerit
Deus, & obſerva ut facias quicquid indi-
cabunt tibi. Et juxta indicationem quam 11
indicabunt tibi, &. ſententiam quam pro-
nuntiabunt tibi, facies: et ne declines à re
quam tibi decreverint, dextrorſum neque
ſiniſtrorſum. Et quicunque vir utetur 12
pervicaciâ, neque acquieſcet ſacerdoti ibi
commoranti ad miniſtrandum coram Deo
Domino tuo, aut judici, occidatur talis
vir, & expelle nefarios ex Iſraele. Reli- 13
qui verò homines audient, ac metuent, nec
ampliùs contumaciter agent. Cùmq; in- 14
greſſus fueris regionem quam Deus Do-
minus tuus daturus eſt tibi, eámque poſ-
ſederis, et manſeris in ea, & dixeris; Eri-
gam mihi regem ut reliquæ gentes quæ
circum me ſunt: Licebit quidem erigere 15
tibi regem quem eliget Deus Dominus tu-
us: ſit autem rex quem eriges, de fratri-
bus tuis: neque licebit tibi erigere ſuper
te virum extraneum qui non eſt frater
tuus. Verùm ne multos ſibi paret equos, 16
ne fortè reducat populum in Ægyptum ob
multitudinem bonorum. Et verò Deus
jam dixit vobis; Ne iterum revertamini
per viam iſtam. Idcircò neque multipli- 17
cabit ſibi mulieres, ne fortè avertatur cor
ejus: et ex auro argentóque ne multū ſibi
paret. Et cùm ſederit ſuper thronum re- 18
gni ſui, ſcribendam ſibi curet hanc legem
in volumine, ex præſentia ſacerdotum et
Levitarum. Sitque cum eo, & legat eam 19
quamdiu vixerit, quatenus diſcat timere
Deum Dominum ſuum, & cuſtodire o-
mnia verba iſtius legis, & hæc ſtatuta,
eáque opere complere:

ספר אלה הדברים : יח

à declinare non Pro & ,suis fratribus à ejus cor elevari non Pro
20 לבלתי רום־לבבו מאחיו ולבלתי סור מן־
suum regnum super dies prolonget ut ;sinistra & dextera,præcepto
המצוה ימין ושמאול למען יאריך ימים על־ממלכתו
.Israel interiore in ejus filii & ,ipse
הוא ובניו בקרב ישראל:

CAP. XVIII. יח

hæreditas & ,pars Levi tribui omni ,Levitis sacerdotibus erit Non
1 לא־יהיה לכהנים הלוים כל־שבט לוי חלק ונחלה
hæreditas Et .comedent ejus hæreditatem &,Dñi Ignitiones .Israel cum
2 עם־ישראל אשי יהוה ונחלתו יאכלון: ונחלה
,ejus hæreditas ipse Dominus .suorum fratrum interiore in ei erit non
לא־יהיה־לו בקרב אחיו יהוה הוא נחלתו
à sacerdotum judicium erit hoc Et .ei est locutus quemadmodum
3 כאשר דבר־לו: וזה יהיה משפט הכהנים מאת
:parvum pecus sive ,bovem sive ,sacrificium sacrificantibus à ,populo
העם מאת זבחי הזבח אם־שור אם־שה
,tui frumeti Initium .ventriculum & ,maxillas & ,brachiũ sacerdoti dabit &
4 ונתן לכהן הזרע והלחיים והקבה: ראשית דגנך
ipso in Quia .ei dabis tui pecoris tonsuræ principium &,tui recentis olei &,tui musti
5 תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן־לו: כי בו
ministrandum ad standum ad,tuis tribub⁹ cunctis è tu⁹ Deus Dñs elegit
בחר יהוה אלהיך מכל־שבטיך לעמד לשרת
venerit cum Et .diebus omnibus ,ejus filii & ,ipse ,Domini nomine in
6 בשם־יהוה הוא ובניו כל־הימים: וכי־יבא
peregrinatur ipse quo ,Israel omni ex tuarum portarũ una ex Levita
הלוי מאחד שעריך מכל־ישראל אשר־הוא גר
quem locum ad suæ animæ desiderio toto in venerit & ,ibi
שם ובא בכל־אות נפשו אל־המקום אשר־
omnes ut ,sui Dei Domini nomine in ministrabit Et:Dominus elegerit
7 יבחר יהוה: ושרת בשם יהוה אלהיו ככל־
partem ut Partem .Domini facies ad ibi stantes ,Levitæ sui fratres
8 אחיו הלוים העמדים שם לפני יהוה: חלק כחלק
veniens tu Cum .patribus super ejus venditiones præter ,comedent
9 יאכלו לבד ממכריו על־האבות: כי אתה בא
disces non ,tibi dans tuus Deus Dominus quam terram ad
אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך נתן לך לא־תלמד
inveniatur Non .ipsarum gentium abominationes secundum faciendum ad
10 לעשות כתועבת הגוים ההם: לא־ימצא
,divinationes divinans :igne in suam filiam & ,suum filium trãsire faciẽs te in
בך מעביר בנו־ובתו באש קסם קסמים
interrogans & ,pythonem jungens Et ;maleficus & ,augur & ,præstigiator
11 מעונן ומנחש ומכשף: וחבר חבר ושאל
Domini abominatio Quia .mortuis à quærens & ,sciolum &,pythonem
12 אוב וידעני ודרש אל־המתים: כי־תועבת יהוה
Dominus istas abominationes propter & :hæc faciens omnis
כל־עשה אלה ובגלל התועבת האלה יהוה
cum eris Consummatus .tuis faciebus à eas ejiciens tuus Deus
13 אלהיך מוריש אותם מפניך: תמים תהיה עם
.tuo Deo Domino
יהוה אלהיך:

Versio VULG. LAT.

20 Nec elevetur cor ejus in superbiam super fratres suos, neq; declinet in partem dexteram vel sinistram: ut longo tempore regnet ipse, & filii ejus, super Israel.

CAP. XVIII.

1 Non habebunt sacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem tribu sunt, partem & hæreditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia Domini, & ob-
2 lationes ejus comedent, Et nihil aliud accipient de possessione fratrum suorum: Domin⁹ enim ipse est hæreditas eorũ,
3 sicut locutus est illis. Hoc erit judicium sacerdotũ à populo, et ab his qui offerunt victimas: sive bové, sive ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armũ
4 ac ventriculum: Primitias frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ovium tonsione.
5 Ipsũ enim elegit Dñs De⁹ tu⁹ de cunctis tribub⁹ tuis, ut stet, & ministret nomini Dñi, ipse,
6 & filii ejus in sempiternum. Si exierit Levites ex una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat, & voluerit venire, desiderans locum quem elegerit
7 Dñs, Ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres ejus Levitæ, qui stabũt eo tempore coram Domino.
8 Partem ciborũ eandem accipiet, quam & cæteri: excepto eo, quòd in urbe sua ex paterna ei successione debetur.
9 Quando ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum
10 gentium. Nec inveniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & observet somnia atq; auguria, nec
11 sit maleficus, Nec incantator, nec qui pythones consulat, nec divinos, aut quærat à mortuis
12 veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo.
13 Perfect⁹ eris, & absq; macula cum Domino Deo tuo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

20 Ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραβῇ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ὅπως ἂν (μ) μακροχρονίσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ (ν) αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

MS.A. (μ) μακροχρονίσῃ (ν) αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν

Κεφ. ιη΄.

1 Οὐκ ἔσαι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς Λευΐταις ὅλῃ φυλῇ Λευὶ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ Ἰσραήλ· (α) καρπώματα κυρίου ὁ κλῆρος αὐτῶν, φάγονται αὐτά.
2 Κλῆρος δὲ οὐκ ἔσαι (β) αὐτοῖς ἐν τοῖς ἀδελφοῖς (γ) αὐτῶν· κύριος αὐτὸς
3 κλῆρος αὐτοῦ, καθότι εἶπεν αὐτῷ. Καὶ αὕτη ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ παρὰ τοῦ λαοῦ παρὰ τῶν θυόντων (δ) τὰ θύματα, ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρόβατον· (ε) καὶ δώσεις τὸν βραχίονα
4 τῷ ἱερεῖ, καὶ τὰ σιαγόνια, καὶ τὸ ἔνυστρον, Καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου· καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν κουρῶν τῶν προβάτων
5 σου δώσεις αὐτῷ. Ὅτι αὐτὸν ἐξελέξατο (ζ) κύριος ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου, παρεστάναι ἔναντι κυρίου τοῦ (η) θεοῦ, λειτουργεῖν καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι (θ) αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ (ι) αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.
6 Ἐὰν δὲ παραγένηται ὁ Λευΐτης ἐκ μιᾶς τῶν (κ) πόλεων ἐκ πάντων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, οὗ αὐτὸς παροικεῖ, καθότι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ,
7 εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν (λ) ἐκλέξηται, Λειτουργήσει τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ Λευῖται οἱ παρεστηκότες ἐκεῖ (μ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
8 Μερίδα μεμερισμένην φάγεται, πλὴν τῆς
9 πράσεως τῆς κατὰ πατριάν. Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ (ν) θεός σου δίδωσί σοι, οὐ μαθήσῃ ποιεῖν κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν
10 ἐθνῶν ἐκείνων. Οὐχ (ξ) εὑρεθήσεται ἐν σοὶ περικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ (ο) καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρί, μαντευόμενος μαντείαν, (π) κληδονιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος,
11 Φαρμακὸς ἐπαείδων ἐπαοιδήν, ἐγγαστρίμυθος, καὶ τερατοσκόπος, (ρ) ἐπερωτῶν
12 τοὺς νεκρούς. Ἔστι γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα· ἕνεκεν γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων (σ) κύριος (τ) ἐξολο-
13 θρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου. Τέλειος ἔσῃ (υ) ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

MS.A. (α) κάρπωμα κυρίῳ (β) αὐτῷ (γ) αὐτοῦ (δ) τὰς θυσίας, ἐάν (ε) καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα, καὶ (ζ) κύριος ὁ θεός σου ἐκ (η) θεοῦ σου, (θ) κυρίου, αὐτὸς (ι) αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. Ἐὰν δὲ (κ) πόλεων ὑμῶν ἐκ (λ) ἐκλέξηται κύριος, Καὶ λειτουργήσει (μ) ἔναντι κυρίου. Μερίδα (ν) θεὸς δίδωσίν σοι, (ξ) εὑρήσεται (ο) ἢ τὴν (π) καὶ κληδονιζόμενος, (ρ) καὶ ἐπερωτῶν (σ) κύριος ὁ θεός σου (τ) ἐξολεθρεύσει (υ) ἔναντι

ut non exaltetur cor ejus à fratribus suis: ut non transgrediatur à mandatis in dextram, aut ad sinistram: ut longævus sit super principatum suum, ipse, & filii ejus in filiis Israel. 20

CAP. XVIII.

Non erit sacerdotibus Levitis toti tribui Levi pars neq; sors cum Israel: Oblationes Domini sors eorum, comedent eas. Sors 1
autem non erit eis in fratribus ipsorum. Dominus ipse pars ejus, 2
sicut dixit ei. Et hoc est judiciũ sacerdotum, quæ à populo, ab immolantibus immolationes, sive 3
vitulũ, sive ovem. Et dabis brachium sacerdoti, & maxillas, & ventriculum, Et primitias frumenti tui, & vini tui, et olei tui: 4
& primitiã lanarũ oviũ tuarũ dabis ei. Quoniam ipsum elegit Dominus ex omnibus tribub⁹ tuis 5
assistere ante Dominũ Deũ tuũ, ministrare, & benedicere in nomine ejus, ipse, & filii ejus in filiis Israel. Si autem supervene- 6
rit Levita ex una (a) civitatum ex omnibus filiis Israel, ubi ipse incolit, secundùm quod cupit anima ejus, ad locum, quem (b) elegerit; Ministrabit nomini Dñi 7
Dei sui, sicut omnes fratres ejus Levitæ, qui astant ibi coram Dño Deo tuo. Partem partitam edet 8
(c) præter venditionem, quæ est secundùm familiam. Si autem in- 9
traveris in terram, quam Domin⁹ Deus tuus dat tibi, non disces facere secundùm abominationes gentium illarum. Non invenietur 10
in te, qui lustret filium suum, vel filiam suam in igni, vaticinans vaticinium, divinationes observans, et augurans, Venefic⁹ 11
incantãs incantationem, ventriloquus, & portentorũ inspector, interrogans mortuos. Est enim 12
abominatio Domino Deo tuo omnis qui facit hæc. Nam propter abominationes has Dominus ex- 13
terminabit eos à facie tua. Perfectus eris coram Domino Deo tuo.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

Et ne elevetur cor ejus præ fratribus suis, neque deflectat à præceptis, neque ad dexteram, neq; ad sinistram, ut proroget dies regni sui, ipse, & filii ejus inter filios Israel. 20

CAP. XVIII.

Non erit sacerdoti & Levitæ portio & hæreditas inter filios Israel, sed oblationes Domini & hæreditatem ipsius comedent. 1
Hæreditas autem non erit ipsi inter fratres suos, quia Dominus hæreditas ejus est, quemadmodum dixit ei. Porrò hoc erit jus sacer- 2
dotis à populo, nempè ab his qui mactabunt victimam. Si bos fuerit aut agnus, det sacerdoti armum, & maxillam, atque ventriculum. 3
Primitias frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primitias velleris ovium tuarum da illi. 4
Ipsum enim elegit Dñs Deus tuus ex omnibus tribubus tuis, ut stet ac ministret in nomine Domini Dei tui, ipse, & filii ejus cunctis 5
diebus. Et si venerit Levita aliquis fratribus tuis, ex toto Israele, ex loco quem inhabitat; veniat ex toto desiderio animæ suæ ad locum 6
quem elegerit Dominus, Et ministret in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres ejus 7
Levitæ qui stant ibi coram Domino. Portionem æqualiter manducabunt, exceptâ empti- 8
one patrũ. Cùm ingressus fueris terrã quam dat tibi Dominus Deus tuus, ne discas facere 9
secundùm opera gentium illarum. Ne reperiatur in te qui traducat filium suum aut filiam suam per ignem, aut exercens vaticinium, 10
& claudere faciens oculos, & augur, & veneficus, Et utens incantatione, consulens ma- 11
gos & divinos, & sciscitans à mortuis. Nam 12
abominandus est coram Domino Deo tuo quicunque ista facit, & propter hujusmodi abominationes perditurus est eos Dominus
Deus tuus à conspectu tuo. Integer esto coram Domino Deo tuo. 13

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

20 בדיל דלא ירים לביה מאחוהי
ובדיל דלא יסטי מן תפקידתא
ימינא ושמאלא בדיל דיוריך
יומין על מלכותיה הוא ובנוהי בגו
ישראל׃

יח

1 לא יהי לכהניא ליואי כל שבטא
דלוי חולק ואחסנא עם ישראל
קורבניא דיי ואחסנתיה ייכלון׃
2 ואחסנא לא יהי ליה בגו אחוהי
מתנן די יהב ליה יי אנון אחסנתיה
כמא די מליל ליה׃ 3 ודין יהא רחזי
לכהניא מן עמא מן נכסי נכסתא
אם תור אם אמר ויתן לכהנא
דרעא ולועא וקבתא׃ 4 ריש עבורך
חמרך ומשחך וריש גזת ענך תפריש
ליה׃ 5 ארי ביה אתרעי יי אלהך מכל
שבטך למקם לשמשא בשמא דיי
הוא ובנוהי כל יומיא׃ 6 וארי ייתי
ליואה מחדא מקרוך מכל ישראל
די הוא דר תמן וייתי בכל רעות
7 נפשיה לאתרא די יתרעי יי׃ וישמש
בשמא דיי אלהיה ככל אחוהי
8 ליואי דמשמשין תמן קדם יי׃ חולק
כחולק ייכלון בר ממטרתא דייתי
בשבתא דכן אתקינו אבהתא׃
9 ארי את עלל לארעא דיי אלהך
יהיב לך לא תילף למעבד
10 כתועבת עממיא האנון׃ לא
ישתכח בך מעבר בריה וברתיה
בנורא קוסם קסמין מעונן ומנחש
11 וחרש׃ ורטין רטן ושאיל בבידין
12 וזכורו ותבע מן מתיא׃ ארי
מרחקא דיי כל דעבד אלין ובדיל
תועבתא האלין יי אלהך מתרך
13 יתהון מן קדמך׃ שלים תהי
ברחלתיה דיי אלהך׃

Targum ONKELOS.

20 Ut non elevetur cor ej⁹ super
fratres suos; nec declinet à
præcepto Dñi, ad dexterâ nec
ad sinistram: ut longo tempo-
re sit in regno suo, ipse et fi-
lii ejus in medio Israel.

CAP. XVIII.

1 NOn erit sacerdotibus &
Levitis et omni tribui Levi
pars & hæreditas cum Israel:
oblationes Dñi et hæreditatē
2 ej⁹ comedent. Et hæreditas nō
erit ei in medio fratrū suorū:
munera quæ dedit ei Dñs sunt
hæreditas ejus, sicut locut⁹ est
3 ei. Et hoc est q̄ pertinet sacer-
dotib⁹ à populo, ab immolan-
tib⁹ victimam sive bovem sive
agnum: dabunt sacerdoti bra-
chium et maxillam, et ventri-
4 culum. Primitias frumenti tui,
et vini tui et olei tui, et pri-
mitias velleris ovium tuarum
5 dabis ei. Quoniam illū elegit
Dñs De⁹ tu⁹ ex omnib⁹ tribub⁹
tuis: ut ipse et filii ej⁹ stent &
ministrent in nomine Dñi om-
6 nib⁹ dieb⁹. Si autē venerit Le-
vita ex una urbium tuarum ex
omni Israel, in quâ habitat: et
venerit cum omni desiderio
animæ suæ, ad locum quē ele-
7 gerit Dominus. Ministrabit in
nomine Domini Dei sui: sicut
omnes fratres ej⁹ Levitæ, qui
ministrant ibi corā Domino.
8 Partē ciborū comedet sicut et
cæteri: præter id q̄ per vices
sabbati ei venerit, sicut patres
9 constituerunt. Quando ingres-
sus fueris terrā quā Dominus
De⁹ tu⁹ dabit tibi; non discas
facere juxta abominationes
10 populorū illorū.. Non inveni-
atur in te transferens filiū suū
aut filiā suā p̄ ignē: aut qui di-
vinet divinationes, aut qui
observet horas et auguria, nec
11 malefic⁹. Neq; incantator, neq;
qui consulat Pythonem &
ariolum, neq; qui requirit ali-
12 quid à mortuis. Quoniā dete-
stabilis est corā Dño oīs qui fa-
cit hæc: et propter abominati-
ones istas Dñs De⁹ tu⁹ ejiciet
13 illos à facie tuā. Perfectus eris
in timore Domini Dei tui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

20 Ne elevetur cor ejus præ fra-
tribus suis, néve declinet à
præceptis ad dexteram vel si-
nistram, ut producat dies su-
per thronum regni sui, ipse, et
filii ejus in medio Israelis.

CAP. XVIII.

1 NOn erit sacerdotib⁹, Le-
vitis, omni tribui Levi
pars et hæreditas cum Israele:
oblationes ignitas Domini, et
hæreditatem ejus comedent.
2 Nam hæreditas non erit ei in
medio fratrum suorum: Domi-
nus ipse hæreditas ejus est, si-
3 cut locutus est ei. Istud autē
erit jus sacerdotum in eos ex
populo qui sacrificant sacrifi-
cia, sive boum, sive pecudum.
Dabit igitur sacerdoti armū,
& maxillas et ventriculum.
4 Primitias frumenti tui, musti
tui, & olei tui, & primitias
vellerum ovium tuarum da-
5 bis illi. Quoniam ipsum ele-
git Dominus Deus tuus ex o-
mnibus tribubus tuis, ut stet
coram Domino Deo tuo, ut
ministret ei, atque ut benedi-
cat in nomine ej⁹, ipse, et filii
6 ejus omnibus dibus. Cùm et-
iam venerit Levita ex una
(a) portarum tuarum, ex quo-
libet loco Israelis ubi ipse ha-
bitaverit, veneritq; cum toto
desiderio animæ suæ in locum
7 quem elegit Dominus, Mini-
strabit nomini Domini Dei
sui, sicut omnes fratres ejus
Levitæ qui adstant ibi coram
8 Domino. Portiones æqualiter
comedet, præter id quod illi
traditum fuerit à majoribus.
9 Cùm tu veneris in terrā quā
Dominus Deus tuus dat tibi,
non disces facere similia abo-
minationibus gentiū illarum.
10 Non invenietur qui transire
faciat filium suum, & filiam
suam per ignē, qui vaticine-
tur vaticinia, qui (b) tempora
observet, qui auguretur, qui
11 maleficia exerceat, Qui (c)
incantatione sodalitium fa-
ciat, qui Pythones interroget,
& ariolus, & qui mortuos
12 sciscitetur. Nam abomina-
tio Domini est, quicunque fa-
cit ista: Et propter abomina-
tiones istas Dominus Deus
tuus expellet eos à facie tua.
13 Perfectus eris cum Domino
Deo tuo.

VER. SAM (a) civitatum (b) incantet, (c) ligat ligamenta,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 *لئلا يرتفع قلبه على اخوته* ولئلا يزول من الشريعة يمنة او يسرة* ولكي تطول ايامه في
1 مملكته هو وبنوه فيما بين آل اسرائيل* *الفصل الثامن عشر* *واذ لا
يكون للائمة واللاويين الذي هم جميع سبط لاوي* قسم او نحلة مع آل اسرائيل* فمن
2 فرايض الله ونحلته ياكلون* ونحلة لا تكن له فيما بين اخوته* اذ فرايض الله نحلته* كما امر الله
3 به* وهذا يكون معك رسم الائمة من القوم من ذابحي اي ذبح كان من البقر
4 والغنم* ان يعطيهم الذراع* واللحيين* والقبة* اول برك* وعصيرك* ودهنك* واول جز
5 غنمك تعطيه* لان الله ربك اختاره من جميع اسباطك ليقوم ويخدم باسم الله هو وبنوه
6 طول الزمان* واذا حج اي لاوي كان من بعض محالك التي لجميع الاسرائيلية التي هو مقيم
7 بها* فليدخل اي وقت شاء الى الموضع الذي يختار الله* ويخدم باسم الله ربه كجميع اخوته
8 اللاويين المقيمين ثم بين يدي الله* وليقسموا انصبة متساوية* ما خلا ما ابقته الاباء من
9 النوب* واعلم انك داخل الى البلد الذي الله ربك معطيكه فلا تتعلم العمل مثل مكان
10 اوليك الامم* لا يوجد فيكم مشعل ابنه او ابنته بالنار وحاكم بنجامات* ومقابل* ومتطير*
11
12 وساحر* وراقي رقي* وسايل مسعود او عراف* وملتمس من الموتى* لان الله ربك يكره كل من يصنع
13 هذه الصنايع* ويجريها هو قارضهم من بين يديك* بل كن ساذجا لله ربك*

20 Ne fortè extollatur cor ejus super fratres
suos, et ne declinet à lege dextrorsum aut
sinistrorsum, usque protrahantur dies ejus
in regno suo, ejus inquam, & filiorum i-
psius inter Israelitas.

CAP. XVIII.

1 Cùmque nulla sit Sacerdotibus et Le-
vitis, nempe toti tribui Levi, sors aut
hæreditas cum Israelitis, idcirco ex obla-
tionib⁹ Dei ejúsque hæreditate comedent.
2 Et hæreditas nulla sit ipsi inter fratres su-
os, quandoquidem statuta Dei hæreditas
3 ejus sunt, sicuti præcepit Deus. Hoc autē
erit apud te statutū sacerdotum à populo,
ab immolantibus quodcunque sacrificiū,
sive boum, sive pecudum: ut det illis ar-
mum, et utramq; maxillā, et ventriculū.
4 Primum quodque frumentū tuū, & mu-
stum tuum, & oleum tuum, & primam
quamq; tonsionē ovium tuarum dabis illi.
5 Quoniā Deus Dominus tuus elegit eum
ex cunctis tribub⁹ tuis, ut stet, et ministret
in nomine Dei, ipse, et filii ejus longitudine
6 temporis. Et si ad solennitatem se contu-
lerit Levita quilibet ex quibuscunq; habi-
tationib⁹ tuis quas habent omnes Israeli-
tæ, in quibus ille commoratur: ingredia-
tur quandocunque voluerit in locum quem
7 eliget Deus, Et ministret in nomine Dei
Domini sui quemadmodum cuncti fratres
ejus Levitæ commorantes ibi coram Deo.
8 Et dividant inter se portiones æquales,
præter id quod stabile reliquerunt patres
9 de successione. Et scias te ingressurum in
regionē quam Deus Dominus tuus datur⁹
est tibi: ne igitur discas facere juxta abo-
10 minationes illarū gentium. Ne invenia-
tur inter vos amburens filiū suum aut fi-
liam suam igne, & astrologiā exercens, et
11 sortilegus, & augur, et magus, Et incan-
tator incantationū, & interrogans venefi-
cum aut pythonem, et sciscitans à mortuis.
12 Quoniam Deus Dominus tuus execratur
quicunque facit has artes, et ob causā ea-
rum ipse excisurus est eos à conspectu tuo.
13 Sed esto simplex Deo Domino tuo.

14 כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל־מעננים
ואל־קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יהוה אלהיך:
15 נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך יהוה
16 אלהיך אליו תשמעון: ככל אשר־שאלת מעם
יהוה אלהיך בחרב ביום הקהל לאמר לא אסף לשמע
את־קול יהוה אלהי ואת־האש הגדלה הזאת לא־אראה
17 עוד ולא אמות: ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר
18 דברו: נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי
דברי בפיו ודבר אליהם את כל־אשר אצונו:
19 והיה האיש אשר לא־ישמע אל־דברי אשר ידבר
20 בשמי אנכי אדרש מעמו: אך הנביא אשר
יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא־צויתיו לדבר
ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא:
21 וכי תאמר בלבבך איכה נדע את־הדבר אשר לא־
22 דברו יהוה: אשר ידבר הנביא בשם יהוה
ולא־יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא־דברו
יהוה בזדון דברו הנביא לא תגור ממנו:

CAP. XIX. יט

1 כי־יכרית יהוה אלהיך את־הגוים אשר יהוה
אלהיך נתן לך את־ארצם וירשתם וישבת
2 בעריהם ובבתיהם: שלוש ערים תבדיל לך בתוך
3 ארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה: תכין
לך הדרך ושלשת את־גבול ארצך אשר ינחילך
4 יהוה אלהיך והיה לנוס שמה כל־רצח: וזה דבר
הרצח אשר־ינוס שמה וחי אשר יכה את־רעהו
בבלי־דעת והוא לא־שנא לו מתמל שלשם:

Versio VULG. LAT.

14 Gentes istæ, quarum possidebis
terrã, augures & divinos audi-
unt: tu autem à Domino Deo
15 tuo aliter institutus es. Prophe-
tam de gente tua & de fratrib'
tuis sicut me, suscitabit tibi
Domin' Deus tuus: ipsum au-
16 dies, Ut petisti à Domino Deo
tuo in Horeb, quando concio
cõgregata est, atq; dixisti, Ultrà
non audiam vocẽ Domini Dei
mei, & ignem hunc maximum
ampliùs non videbo, ne mori-
17 ar. Et ait Dominus mihi, Benè
18 omnia sunt locuti. Prophetam
suscitabo eis de medio fratrũ
suorum similem tui: & ponam
verba mea in ore ejus, loque-
túrq; ad eos oĩa quæ præcepe-
19 ro illi. Qui autẽ verba ej' quæ
loquetur in nomine meo, audire
20 noluerit, ego ultor existã. Pro-
pheta autẽ qui arrogantiã de-
pravatus voluerit loqui in no-
mine meo, quæ ego non præce-
pi illi ut diceret, aut ex nomi-
ne alienorũ deorũ, interficie-
21 tur. Quòd si tacitã cogitatio-
ne responderis, Quomodò
possũ intelligere verbũ, quod
22 Domin' non est locutus? Hoc
habebis signũ: Quod in nomi-
ne Domini propheta ille præ-
dixerit, & non evenerit: hoc
Dominus non est locutus, sed
per tumorẽ animi sui prophe-
ta confinxit: & idcircò non ti-
mebis eum.

CAP. XIX.

1 Cùm disperdiderit Domin'
Deus tuus gentes, quarum tibi
traditurus est terrã, et possede-
ris eam, habitaverísq; in urbi-
2 b' ejus & in ædib': Tres civi-
tates separabis tibi in medio
terræ quam Domin' Deus tuus
3 dabit tibi in possessionẽ, Ster-
nens diligenter viã: & in tres
æqualiter partes totã terræ tuæ
provinciã divides: ut habeat è
vicino qui propter homicidiũ
profugus est, quò possit eva-
4 dere. Hæc erit lex homicidæ
fugientis, cujus vita servanda
est: Qui percusserit proximum
suum nesciens, & qui heri &
nudiustertiùs nullum contra
eũ odiũ habuisse cõprobatur:

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

14 Τὰ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομεῖς
αὐτοὺς, οὗτοι (φ) κληδόνων καὶ μαντειῶν ἀκού-
σονται· (χ) καὶ σοὶ οὐχ οὕτως ἔδωκε κύριος ὁ
15 Θεός σου. Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς
ἐμὲ, ἀναστήσει σοι κύριος ὁ Θεός σου. αὐτοῦ ἀ-
16 κούσεσθε. Κατὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω παρὰ κυρίου
τοῦ Θεοῦ σου ἐν Χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας,
λέγοντες, Οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν
κυρίου τοῦ Θεοῦ (ψ) σου, καὶ τὸ πῦρ (ω) τοῦτο τὸ
17 μέγα οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. Καὶ
εἶπε κύριος πρός με, Ὀρθῶς πάντα ὅσα (α)
18 ἐλάλησαν πρὸς σέ. Προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς
(β) ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὥσπερ σέ· καὶ δώσω
(γ) τὰ ῥήματα ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλή-
19 σει αὐτοῖς καθ' ὅτι ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ. Καὶ
ὁ ἄνθρωπος (δ) ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ ὅσα ἂν
λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὀνόμα-
20 τί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ. Πλὴν ὁ προ-
φήτης ὃς (ε) ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι (ζ) ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου ῥῆμα ὃ οὐ προσέταξα (η) λαλῆ-
σαι, καὶ ὃς (θ) ἂν λαλήσῃ (ι) ἐν ὀνόματι θεῶν
21 ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐκεῖνος. Ἐὰν
δὲ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, Πῶς γνωσόμεθα
22 τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος; Ὅσα ἐὰν
λαλήσῃ ὁ (κ) προφήτης ἐκεῖνος τῷ ὀνόμα-
τι κυρίου, καὶ μὴ γένηται (λ), καὶ μὴ συμβῇ, τοῦτο
τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος. ἐν ἀσεβείᾳ
ἐλάλησεν ὁ προφήτης ἐκεῖνος· οὐκ ἀφέξεσθε
(μ) αὐτοῦ.

14 Gentes enim hæ, quas tu hæreditas
eos, hi divinationes, & vaticinia
audient: & tibi non sic dedit
15 Dominus Deus tuus. Prophetã ex
fratribus tuis, sicut me, suscitabit
tibi Dominus Deus tuus. Ipsum
16 audietis. Secundùm omnia, quæ
petisti à Domino Deo tuo in
Choreb in die convocationis, di-
centes, Non adjiciem' audire vocẽ
Domini Dei tui, & ignem hunc
magnum non aspiciemus ultrà, ne-
17 que moriamur. Et ait Dominus
ad me, Rectè omnia quæ locuti
18 sunt ad te. Prophetam suscitabo
eis ex fratribus eorum, sicut te:
& dabo verba in ore ejus: &
loquetur eis, secundùm quod man-
19 dabo ei. Et homo, qui non audierit
quæcunque locutus fuerit prophe-
ta ille in nomine meo, ego vindi-
20 ctam sumam de eo. Veruntamen
propheta qui impiè egerit, loquen-
do in nomine meo verbum, quod
non præcepi loqui, & qui locutus
fuerit in nomine deorum aliorum,
21 morietur propheta ille. Si autem
dixeris in corde tuo, Quomodò
cognoscemus verbum, quod non est
22 locutus Dominus? Quæcunq; lo-
cutus fuerit propheta ille (d) no-
mine Domini, & factũ non (e) fue-
rit, & non evenerit; hoc est ver-
bum, quod locut' nõ est Domin'. In
impietate locutus est propheta il-
le: non (f) timebitis ab eo.

MS.A. (φ) κληδονισμῶν (χ) σοὶ δὲ (ψ) ἡμῶν, (ω) τὸ μέγα τοῦτο οὐκ
(α) ἐλάλησαν. Προφήτην (β) ἐκ μέσου τῶν (γ) τὸ ῥῆμά μου ἐν (δ) ἐκεῖνος
ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτοῦ ὅσα ἐὰν λαλήσῃ ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ὁ
προφήτης, ἐγὼ (ε) ἐὰν (ζ) ῥῆμα ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ὃ (η) αὐτῷ λαλῆ-
σαι, (θ) ἐὰν (ι) ἐπ' ὀνόματι (κ) προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματι (λ) τὸ ῥῆ-
μα, καὶ (μ) ἀπ' αὐτοῦ.

ΚΕΦ. ιθ'.

1 Ἐὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ Θεός σου τὰ ἔθνη,
ἃ ὁ (α) Θεὸς δίδωσί σοι τὴν (β) γῆν, καὶ κατα-
κληρονομήσητε αὐτοὺς, καὶ (γ) κατοικήσητε ἐν
2 πόλεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, Τρεῖς πό-
λεις διαστελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἣς
3 κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι. Στόχασαί σοι
τὴν ὁδὸν, καὶ τριμεριεῖς τὰ ὅρια τῆς γῆς σου, ἣν
καταμερίζει σοι κύριος ὁ Θεός σου, (δ) καὶ
4 ἔσται ἐκεῖ καταφυγὴ παντὶ φονευτῇ. Τοῦτο δὲ
ἔσται τὸ πρόσταγμα τοῦ φονευτοῦ, ὃς ἂν φύγῃ
ἐκεῖ, καὶ ζήσεται· ὃς ἂν πατάξῃ τὸν πλησίον
(ε) αὐτοῦ οὐκ εἰδὼς, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ
τῆς (ζ) χθὲς καὶ τρίτης.

CAP. XIX.

Si autem deleverit Dominus 1
Deus tuus gentes, quarum Deus
dat tibi terrã, (a) & possederitis
eos, et habitaveritis in civitatibus
eorum, & in domib' eorum, Tres 2
civitates secernes tibi in medio
terræ tuæ quã Dominus Deus tuus
dat tibi. Conjecta tibi viam, & 3
trifariàm partieris fines terræ tuæ,
quam distribuit tibi Dominus De-
us tuus. Et erit ibi refugium om-
ni homicidæ. Hæc autem erit con- 4
stitutio homicidæ, qui fugerit il-
luc, & vivet: Quicunq; percusse-
rit proximum suum non sciens,
& hic non odio habens eum ante
hesternam, & nudiustertianam:

MS. A. (α) Θεός σου (β) γῆν αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσεις (γ) κατοι-
κήσεις (δ) καὶ ἔσται καταφυγὴ ἐκεῖ παντὶ τῷ φονευτῇ. (ε) αὐτοῦ ἀκουσί-
ως, καὶ οὗτος οὐ (ζ) ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Nam gentes istæ quas tu possidebis, magos 14
& hariolos audiunt, tibi verò nequaquam
talia permittit Dominus Deus tuus. Prophe- 15
tam de medio tui ex fratribus tuis sicut me,
suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum si-
tis audientes: Quemadmodum postulâsti à 16
Domino Deo tuo in Horib in die congrega-
tionis, & dixisti, Ne iterum audiam vocem
Domini Dei mei, & hunc ignem maximum
ulteriùs non videam, ne moriar. Et ait mihi 17
Dominus, Bonum est quidquid locuti sunt.
Prophetam suscitabo eis de medio fratrum 18
suorum, sicut te, dabóque sermones meos in
ore ipsius, & dicet ad eos quidquid præcipi-
am ei. Et homo qui non audierit sermones 19
meos quos loquetur in nomine meo, ego
ulciscar ab eo. Veruntamen propheta qui 20
præsumpserit loqui verbum in nomine meo
quod non præcepi ei ut diceret, quaten' sci-
licet, loquatur in nomine deorum aliorum,
occidatur propheta talis. Quòd si dixeris in 21
corde tuo, Quomodo dignoscam sermonem
quem non dixit Dominus? Cùm locutus fue- 22
rit propheta in nomine Domini, & non fact'
fuerit sermo ille, neque evenerit, illum ser-
monem non est locutus Dominus, audacter
protulit eum propheta: ne timeatis eum.

CAP. XIX.

Cùmque perdiderit Dominus Deus tuus 1
populos quorum terram Dominus Deus tu-
us daturus est tibi, eósque possederis, & ha-
bitaveris in civitatibus eorum, & in domi-
bus eorum; Tres urbes segrega tibi in me- 2
dio terræ tuæ quam daturus est tibi Dominus
Deus tuus hæreditatem: Præpara viam, & in 3
tres partes divide limites terræ quam possi-
dendam dabit tibi Dominus Deus tuus, ut il-
luc effugiat omnis homicida. Hæc autem est 4
lex homicidæ qui occidens proximum suum, vivet: Cùm occiderit proximum suum invitus, nec oderat eum ab heri & nudiustertiùs,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

14 ארי עממיא האלין די את ירית
יתהון מן מעננייא ומן קסמי שמעין
ואת לא כן יהיב לך יי אלהך:
15 נביא מבינך מאחך כותי יקים לך יי
16 אלהך מניה תקבלון: ככל די
שאלתא מן קדם יי אלהך בחורב
ביומא דקהלא למימר לא אוסיף
למשמע ית קל מימרא דיי אלהי
וית אשתא רבתא הדא לא אחזי
עוד ולא אמות: ואמר יי לי אתקינו
17 די מלילו: נביא אקים להון מגו
18 אחיהון כותך ואתן פתגמי נבואתי
בפומיה וימלל עמהון ית כל די
אפקדניה: ויהי גברא די לא יקבל
19 לפתגמי די ימלל בשמי מימרי
יתבע מניה: ברם נביא די ירשע
20 למללא פתגמא בשמי ית די לא
פקדתיה למללא ודי ימלל בשום
טעות עממיא ויתקטל נביא ההוא:
21 וארי תימר בלבך אכדין נדע ית
22 פתגמא די לא מליליה יי: די ימלל
נביא בשמא דיי ולא יהי פתגמא
ולא יתקים הוא פתגמא די לא
מליליה יי ברשע מליליה נביא
לא תדחל מניה:

יט

1 ארי ישיצי יי אלהך ית עממיא
די יי אלהך יהיב לך ית ארעהון
ותירתנון ותיתב בקרויהון
2 ובבתיהון: תלת קרוין תפריש לך
בגו ארעך די יי אלהך יהיב לך
3 למירתה: תתקין לך אורחא ותתלת
ית תחום ארעך די יחסננך יי
אלהך ויהי למערוק תמן כל
4 קטולא: ודין פתגם קטולא די
יערוק לתמן ויתקים די יקטול ית
חבריה בלא מדעיה והוא לא סני
ליה מאתמלי ומדקמוהי:

Targum Onkelos.

14 Quoniam populi isti, quos tu
possidebis, augures et divinos
audiunt: te autem non sic in-
15 stituit Dñs Deus tuus. Prophe-
tam de medio tui de fratribus
tuis sicut me suscitabit tibi Dñs
16 Deus tuus: illi obedietis. Jux-
ta omnia quæ petisti à facie
Dñi Dei tui in Oreb, in die
congregationis, dicens: Non
addam audire vocem verbi
Dñi Dei mei, et ignem ma-
gnum hunc non videbo ampli-
17 us, ne moriar. Et ait Dñs mi-
18 hi: Recte locuti sunt. Pro-
phetam suscitabo eis de medio
fratrum suorum, sicut tu es: &
dabo verba prophetiæ meæ in
ore ejus, et loquetur cum eis
19 omnia quæ præcepero illi. Et si
aliquis vir non obedierit ver-
bis meis quæ locutus fuerit in
nomine meo: verbum meum
20 exquiret ab eo. Propheta au-
tem qui impiè egerit ut loqua-
tur verbum in nomine meo,
quod non præcepi ei ut loquere-
tur; et qui locutus fuerit in no-
mine idolorum populorum:
21 occidatur propheta ille. Et si
dixeris in corde tuo: Quomo-
do sciemus verbum quod non
22 locutus est Dominus? Prophe-
ta qui locutus fuerit verbum in
nomine Domini, et non eve-
nerit neq; firmatum fuerit, hoc
est verbum quod Dominus non
est locutus: sed impiè locutus
est illud propheta; non timea-
tis eum.

CAP. XIX.

1 Cum autē disperdiderit Dñs
Deus tuus gentes quarū terrā da-
bit tibi: et possederis eam, &
habitaveris in urbibus earū, et
2 in domibus earū. Tres civita-
tes separabis tibi, in medio
terræ tuæ quā Dñs Deus tuus da-
3 bit tibi ut possideas eā. Et ster-
nes tibi viam: et in tres partes
divides terminum terræ tuæ,
quā Dñs Deus tuus possidere te
faciet: et erunt ut fugiat illuc
4 homicida. Et hæc erit lex ho-
micidæ, qui fugiet illuc ut vi-
vat: qui occiderit proximū suū
nesciēs, et ipse nō erat inimicus
ejus heri et nudiustertius.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

VER. SAM.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Nam gentes istæ quas vos 14
possessuri estis, ariolos, &
vaticinantes audiunt: At
tu, non sic tradidit tibi
Dominus Deus tuus. Pro- 15
phetam de medio fratrum
tuorum sicut me suscitabit ti-
bi Dominus Deus tuus; ipsum
audietis. Secundùm omnia 16
quæ postulâsti à Domino Deo
tuo in Horeb in die congrega-
tionis illius, dicendo; Non
audiam iterum vocem Dei
mei, & magnum istum ejus
ignem non videam ampliùs,
ut non moriar. Et respondit 17
Dominus mihi; Benè locuti
sunt: Prophetam suscitabo 18
illis de medio fratrum suo-
rum sicut te, ponámque ver-
ba mea in ore ejus, & loque-
tur eis omnia quæ præcipiam
illi. Si fuerit quispiam qui 19
non audierit verba ejus quæ
loquetur in nomine meo, ego
ab eo exquirā. Veruntamen 20
Propheta qui (a) superbè se
gesserit loquendo verbum in
nomine meo quod non præce-
pi illi loqui, quique locutus
fuerit in nomine deorum alie-
norū, morietur Propheta ille.
Quòd si dixeris in corde tuo 21
quomodo dignoscemus verbū
quod non dixerit Dominus?
Cùm id quod locutus fuerit 22
Propheta ille in nomine Do-
mini non fuerit, neque adve-
nerit, hæc est res quam non
locutus est Dominus; per su-
perbiam protulit illam Pro-
pheta ille; non formidabitis
eum.

CAP. XIX.

Cùm deleverit Dominus 1
Deus tuus gentes quarū
Dominus Deus tuus dedit ti-
bi terram, & possederis eas,
& habitaveris in urbibus ea-
rum, & in domibus earum;
Tres urbes separabis tibi in 2
medio terræ tuæ quam Do-
minus Deus tuus dat tibi pos-
sidendam. Dispones itinera, 3
atque in tres partes divides
terminum terræ tuæ quam in
hæreditatem daturus est tibi
Dominus Deus tuus, ut sit re-
fugium illuc omni homicidæ.
Hæc autem erit causa homi- 4
cidæ qui fugiet illuc ut vi-
vat: Qui percusserit proxi-
mum suum nescius, quemque
non oderat ab heri et nudiu-
stertiùs.

VER. SAM. (a) præcogitaverit loqui

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 *ان هولاء الامم الذين انت وارثهم من المتفايلين والمنجمين هم يقبلون. وانت لم يطلق لك
15 الله ربك مثل ذلك* لكن اي نبي من بينكم من بعض اخوتك مثلي ينصبه الله ربك لك منه
16 فاقبلوا* كجميع ما سالت الله ربك في جبل حوريب. في يوم الجوق وقلت. لا اعود ان اسمع
17 صوت الله ربي. ولا ارى هذه النار العظيمة لئلا اموت* فقال الله لي. قد احسنوا فيما قالوا* واي نبي
18
19 انصبه لهم من بعض اخوتك مثلك القيه كلامي فيخاطبهم بجميع ما امره به* اي انسان
20 لم يقبل كلامي الذي يوديه عني فاني اطلبه* واي متنبي دوقح فيقول قولا عني ما لم امره
21 بقوله. ومن يتنبي لمعبودات اخر فليقتل ذلك المتنبي* فان قلت في نفسك* كيف يعرف القول
22 الذي لم يقله الله* فانه ما يقوله المتنبي عن الله. ولا يجوز ذلك القول. ولا يجب. فهو القول الذي
لم يقله الله. وانما قاله المتنبي بوقاحة. فلا تخافن*

* الفصل التاسع عشر *

1 *واذا قطع الله ربك الامم الذين الله معطيك بلادهم فترثهم وتسكن قراهم ومنازلهم* فافرز
2
3 لك ثلاث قرى في وسط بلدك الذي الله ربك معطيك اياه لتحوزه* واصلح طريقها على
4 تثليث تخم ارضك التي يحلك الله ربك. فتكون معدة ليهرب اليها كل قاتل* وهذا سبب
القاتل الذي يهرب اليها فيحيا. ان يقتل صاحبه بغير علم* وهو غير شانئ له من
امس وما قبله.

Nam istæ gentes quas tu es possessurus, 14
divinis & astrologis acquiescunt, at verò
tibi non permisit Deus Dominus tuus his
similia: Sed quemcunq; prophetā de medio 15
vestrū ab uno fratrū tuorū mihi similem
erexerit tibi Deus Dominus tuus, ipsi ac-
quiescite. Juxta omnia quæ petîsti à Deo 16
Domino tuo in monte Horib in die cœtûs,
& dixisti; Non audiam rursus vocem Dei
Domini mei, neque videbo ignem hunc
magnum, ne fortè moriar. Dixitque Deus 17
ad me, Bene egerunt in eo quod dixerunt;
Et prophetam illum quem ipsis erigam è 18
nonnullis fratribus tuis similem tibi, do-
cebo verba mea, & loquetur ad eos
quæcunque præcipiam ei. Quicunque non 19
receperit verba mea quæ referet nomine
meo, egò sanè inquiram eum. Et quis- 20
quis prophetans ausus fuerit & dixe-
rit à me sermonem quem non præcepi ei ut
diceret, & quicunque vaticinabitur diis
aliis, interficiatur ejusmodi prophetans.
Quòd si dixeris apud temetipsum; Quo- 21
modo dignoscetur sermo quem non dixit
Deus? Ille quem dicet prophetans ex parte 22
Dei, tamen non expedit ejusmodi sermo,
neque licet, ipse est sermo quem non dixit
Deus, sed prophetans ille dixit eum te-
merè; ne igitur metuas eum.

CAP. XIX.

Et cùm exciderit Deus Dominus tuus 1
gentes quarum regionem daturus est
tibi, & possederis eas, & habitaveris in
civitatibus earum & habitaculis earum;
Separa tibi tres civitates in medio regio- 2
nis tuæ quam Deus Dominus tuus datu-
rus est tibi ut possideas eam: Et sterne viā 3
earum juxta tres partes terminorū terræ
tuæ quam possidendā dabit tibi Deus Do-
minus tuus; eruntque paratæ ad hoc ut
confugiat ad eas omnis homicida. Et hæc 4
est causa propter quam homicida confu-
giet ad eas, ut vivat: Si interficiat proxi-
mum suum ignoranter, & ipse non fuerit
osor illius ab heri & antea.

ספר אלה הדברים : יט

impulerit & :ligna cædendũ ad,sylvam in suo *socio* cũ fuerit ingressus qui Et
5 ואשר יבא את־רעהו ביער לחטב עצים ונדחה
e ferrum *se emoverit &*,lignum cædendum ad ,securim *in* ejus manus
ידו בגרזן לכרת העץ ונשל הברזל מן־
unam ad fugiet ipse : moriatur &,suũ *socium* invenerit & ,ligno
העץ ומצא את־רעהו ומת הוא ינוס אל־אחת
post sanguinis *redemptor* insequatur fortè Ne .vivet &,istarum urbium
6 הערים־האלה וחי : פן־ירדף גאל הדם אחרי
,via fuerit multa *quum*,eũ *assequatur* & ,ejus cor incaluerit cùm ,homicidæ
הרצח כי יחם לבבו והשיגו כי־ירבה הדרך
haben odio non quia,mortis judicium *non ei &* ,animã ej[9] percutiat &
והכהו נפש ולו אין משפט־מות כי לא שנא
:dicendo,tibi *præcipiens* ego Idcirco .nudiustertius ,heri ab eum ipse
7 הוא לו מתמול שלשום : על־כן אנכי מצוך לאמר
tuus Deus Dominus fecerit dilatare si Et .tibi separabis civitates Tres
8 שלש ערים תבדיל לך : ואם־ירחיב יהוה אלהיך
omnem tibi dederit &,tuis patrib[9] juravit queadmodũ ,tuũ terminum
את־גבלך כאשר נשבע לאבתיך ונתן לך את־כל־
custodieris *Cùm* .tuis patribus *dandum ad*,est locutus quam ,terram
9 הארץ אשר דבר לתת לאבתיך : כי־תשמר את־
,hodie tibi *præcipiens* ego quod ,illud *faciendũ ad* ,illud præceptum omne
כל־המצוה הזאת לעשתה אשר אנכי מצוך היום
omnibus ejus viis in *ambulandũ ad* &,tuũ Deũ Dominum *diligendum ad*
לאהבה את־יהוה אלהיך וללכת בדרכיו כל־
.istas tres super civitates tres adhuc tibi addes *&* :diebus
הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה :
Dominus quam , tuæ terræ *interiore* in innocens sanguis effundetur non Et
10 ולא ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר יהוה
sanguines te super sit & ;hæreditatem tibi *dans* tuus Deus
אלהיך נתן לך נחלה והיה עליך דמים :
surrexerit &,ei fuerit insidiat[9] &,suũ *socium* habẽs odio *vir* fuerit *cùm* Et
11 וכי־יהיה איש שנא לרעהו וארב לו וקם
unam ad fugerit &,fuerit mortuus &,*anima eum* percusserit & ,eum *super*
עליו והכהו נפש ומת ונס אל־אחת
, inde eum capient &,illius civitatis seniores mittent *Et* :*istarum civitatum*
12 הערים האל : ושלחו זקני עירו ולקחו אתו משם
tu[9] ocul[9] parcet Non.morietur &,sanguinis *redemptoris* manu in eũ dabunt &
13 ונתנו אתו ביד גאל הדם ומת : לא־תחוס עינך
Non .tibi bene erit & ,Israel ex innocentem sanguinem auferes & :*eo super*
14 עליו ובערת דם־הנקי מישראל וטוב לך : לא
,tua hæreditate in ;primi terminaverunt quem,tui *socii* terminum transferes
תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשנים בנחלתך
.eã *possidendũ ad*,tibi *dans* tuus Deus Domin[9] quam terra in *hæreditabis* quam
אשר תנחל בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה :
,peccato omni in &,*perversitate* omni in virum in unus testis *surget* Non
15 לא־יקום עד אחד באיש לכל־עון ולכל־חטאת
ore *super* vel ,testium duorũ ore *Super* .peccaverit quod peccato omni in
בכל־חטא אשר יחטא על־פי שני עדים או על־פי
virum in *iniquitatis* testis steterit *Cùm* .verbum stabit testium trium
16 שלשה־עדים יקום דבר : כי־יקום עד־חמס באיש
: *aversionem eum in respondendum ad*
לענות בו סרה :

Versio VULG. LAT.

5 Sed abiisse cum eo simpliciter
in sylvã ad ligna cædenda, et in
succisione lignorum securis fu-
gerit manu, ferrúmq; lapsũ de
manubrio amicum ejus percus-
serit, et occiderit : hic ad unã
supradictarũ urbium confugi-
6 et, et vivet : Nè forsitan proxi-
m[9] ejus, cuj[9] effusus est sanguis,
dolore stimulatus, persequatur,
& apprehendat eum si longior
via fuerit, & percutiat animã
ejus, qui non est reus mortis :
quia nullũ contra eum, qui oc-
cisus est, odium priùs habuisse
7 monstratur. Idcircò præcipio
tibi, ut tres civitates æqualis
8 inter se spatii dividas. Cùm
autẽ dilataverit Domin[9] Deus
tuus terminos tuos, sicut jura-
vit patrib[9] tuis, & dederit tibi
cunctam terrã, quã eis pollici-
9 tus est, (Si tamen custodieris
mandata ejus, & feceris quæ
hodiè præcipio tibi, ut diligas
Dñm Deum tuũ, & ambules in
viis ejus omni tempore,) addes
tibi tres alias civitates, & su-
pradictarũ triũ urbiũ numerũ
10 duplicabis: Ut non effundatur
sãguis innoxi[9] in medio terræ,
quã Dñs De[9] tu[9] dabit tibi pos-
11 sidendã, nè sis sanguinis reus. Si
quis autem odio habens proxi-
mũ suũ, insidiatus fuerit vitæ
ejus, surgénsq; percusserit illũ,
& mortuus fuerit, fugeritq; ad
12 unã de supradictis urbib[9], Mit-
tent seniores civitatis illius, &
arripient eum de loco effugii,
tradéntq; in manu proximi, cu-
jus sanguis effus[9] est, & morie-
13 tur. Non misereberis ej[9], & au-
feres innoxiũ sanguinem de Is-
14 rael, ut benè sit tibi. Non assu-
mes, & transferes terminos
proximi tui, quos fixerunt pri-
ores in possessione tua, quam
Dominus Deus tuus dabit tibi
in terra, quam acceperis possi-
15 dendam. Non stabit testis unus
contra aliquem, quidquid illud
peccati et facinoris fuerit : sed
in ore duorũ aut trium testiũ
16 stabit omne verbũ. Si steterit
testis mendax contra hominẽ,
accusans eum prævaricationis,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

5 Καὶ ὃς (η) ἐὰν εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ πλησίον (θ) εἰς
τὸν δρυμὸν συναγαγεῖν ξύλα, καὶ (ι) ἐκκρου-
σθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόπτοντος τὸ ξύ-
λον, καὶ ἐκπεσὸν τὸ σιδήριον ἀπὸ τοῦ ξύλου
τύχῃ τοῦ πλησίον, καὶ ἀποθάνῃ, οὗτος καταφεύ-
ξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται.
6 Ἵνα μὴ διώξας ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος
ὀπίσω τοῦ φονεύσαντος, ὅτι παρατεθέρμαν-
ται τῇ (κ) καρδίᾳ, καὶ καταλάβῃ αὐτὸν, ἐὰν
μακροτέρα ᾖ ἡ ὁδὸς, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ (λ)
ψυχὴν. καὶ τούτῳ οὐκ ἔστι κρίσις θα-
νάτου, ὅτι οὐ μισῶν ἦν αὐτὸν πρὸ τῆς
7 (μ) χθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης. Διὰ τοῦτο ἐγώ
σοι ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων, Τρεῖς
8 πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ. Ἐὰν δὲ ἐμπλα-
τύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, ὃν τρό-
πον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δῷ σοι κύ-
ριος πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν εἶπε δοῦναι τοῖς πα-
9 τράσι σου, Ἐὰν (ν) ἀκούσῃς ποιεῖν πάσας τὰς
ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σή-
μερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύε-
σθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέ-
ρας· (ξ) προσθήσεις σεαυτῷ ἔτι τρεῖς πό-
10 λεις πρὸς τὰς (ο) τρεῖς ταύτας. Καὶ οὐκ ἐκχυ-
θήσεται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ (π) γῇ, ᾗ κύριος
ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ οὐκ ἔσται
11 ἐν σοὶ αἵματι ἔνοχος. Ἐὰν δὲ (ρ) γένηται ἐν
σοὶ ἄνθρωπος μισῶν τὸν (σ) πλησίον, καὶ ἐνε-
δρεύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ πατά-
ξῃ αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν
12 τῶν πόλεων τούτων, Καὶ ἀποστελοῦσιν ἡ γερουσία
τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ λήψονται αὐτὸν ἐκεῖθεν,
καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν εἰς χεῖρας (τ) τοῦ ἀγ-
13 χιστεύοντος τοῦ αἵματος, καὶ ἀποθανεῖται. Οὐ
φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ καθα-
ριεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ εὖ
14 σοι ἔσται. Οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ (υ) πλησί-
ον, ἃ ἔστησαν (φ) οἱ πατέρες σου ἐν τῇ κληρονο-
μίᾳ, ᾗ κατεκληρονομήθης ἐν τῇ γῇ, ἣν κύ-
15 ριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν (χ) κλήρῳ. Οὐκ
ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώ-
που κατὰ πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα,
καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν ἐὰν ἁμάρτῃ. ἐπὶ
στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στόματος
τριῶν μαρτύρων, (ψ) στήσεται πᾶν ῥῆ-
16 μα. Ἐὰν δὲ καταστῇ μάρτυς ἄδικος κατὰ ἀν-
θρώπου, καταλέγων αὐτοῦ ἀσέβειαν,

MS.A. (η) ἂν (θ) αὐτοῦ εἰς (ι) ἐκκρούσῃ (κ) καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ (λ) τὴν ψυχὴν,
καὶ ἀποθάνῃ. καὶ τούτῳ (μ) ἐχθὲς, καὶ πρὸ (ν) εἰσακούσῃ (ξ) καὶ προσθήσεις (ο) τρεῖς
πόλεις ταύτας. (π) γῇ σου, ἣν κύριος (ρ) γένηται ἄνθρωπος (σ) πλησίον αὐτοῦ,
καὶ (τ) τοῦ ἀγχιστεύοντι, (υ) πλησίον σου, ἃ (φ) οἱ πρότεροι σου ἐν τῇ κληρονο-
μίᾳ σου, ἣν (χ) κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτήν. Οὐκ (ψ) σταθήσεται

Et quicunq; intraverit cũ pro- 5
ximo in sylvã ad colligenda li-
gna, et impulerit man[9] ej[9] securim
(b) cædentis lignũ, et elapsũ fer-
rũ de ligno incurrerit in proxi-
mũ, & mortu[9] fuerit; hic confu-
giet in unã civitatũ harũ, et vi-
vet. Nè persequens redemptor 6
sanguinis post homicidã, quoniã
incaluit corde, et assequatur eũ,
si longior sit via, et percutiet e-
j[9] animã. Et huic non est judiciũ
mortis : quoniam non habebat eũ
odio ante hesternã, neq; ante nu-
diustertianã. Propter hæc ego ti- 7
bi mando verbum hoc, dicens;
Tres civitates secernes tibi. Si 8
autẽ dilataverit Domin[9] D[9] tu[9]
fines tuos, quemadmodũ juravit
patrib[9] tuis, & dederit tibi Do-
min[9] omnem terram, quam dixit
dare patribus tuis, Si audieris fa- 9
cere omnia mandata hæc, quæ
ego mando tibi hodiè, diligere
Dominum Deum tuum, ambula-
re in omnibus viis ej[9] omnes di-
es: adjicies tibi adhuc tres civi-
tates ad tres has. Et non effun- 10
detur sanguis innoxius in terra,
quã Dominus Deus tuus dat ti-
bi in sorte, & non erit in te san-
guinis re[9]. Si autẽ fuerit in te ho- 11
mo odio habens proximum, et in-
sidiat[9] fuerit ei, & insurrexit in
eum, & percusserit ejus animã, et
mortu[9] fuerit, & fugerit in unã
civitatum harum; Et mittent se- 12
niores civitatis ejus, & tollent
eum indè, et tradent eum in man[9]
vindicantiũ sanguinẽ, & morie-
tur. Non parcet oculus tuus super 13
eum, & (c) purgabis sanguinẽ in-
noxium ex Israel, & benè tibi
erit. Non dimovebis fines proxi- 14
mi, quos statuerunt patres tui in
hæreditate, quã hæreditaveris in
terra, quã Dominus Deus tuus
dat tibi in sorte. Non stabit testis 15
unus ad testificandum contra
hominẽ secundùm omnem inju-
stitiam, & secundùm omne de-
lictum, & secundùm omne pec-
catum, quod peccaverit. Super os
duorũ testiũ, et super os triũ te-
stiũ stabit omne verbum. Si autẽ 16
insteterit testis injustus contra
hominẽ, accusans ej[9] impietatẽ;

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

Et is qui ingress[9] cum proximo suo in silvam 5
lignorũ ad cædendũ *ligna*, levaverit manũ
suam cum securi ad cædenda ligna, & la-
psũ fuerit ferrũ de manubrio, percusseritq;
proximũ ej[9], & moriatur ; is confugiet ad
unam ex iis urbib[9], & vivet ; Ne vindex ul- 6
tionis sanguinis homicidã persequens in ca-
lore cordis sui, si longior fuerit via, occidat
eum licet non mereatur sententiam mortis :
non enim oderat eum ab heri & nudiusterti-
ùs. Propterea præcipio tibi & dico tibi, ut 7
segreges tibi tres urbes. Cúmq; dilataverit 8
Dñs terminũ tuũ, prout juravit patrib[9] tuis,
dederitq; tibi universam terrã quã juravit
patrib[9] tuis, Si custodieris omnia præcepta 9
hæc, & feceris ea, quemadmodũ præcipio ti-
bi hodiè, ut *scilicet* diligas Dñm Deũ tuũ, &
ambules in viis ejus cunctis diebus ; addes
tibi quoq; tres urbes ad tres prædictas: Ut 10
non effundatur sanguis innocens in medio
terræ tuæ, quam daturus est tibi Domin[9] Deus
tuus, & imputetur tibi sanguis innocens.
Verùm si quis odio prosequatur proximum 11
suum, & insidians ei surgat adversùs eum,
percutiatque illum, ac moriatur, confugi-
atque ad unam ex his urbibus : Mittent 12
seniores urbis ejus, adducentque eum inde,
& tradent eum ultori vindictæ sanguinis, ut
eum occidat. Et ne parcat ei oculus tuus, 13
quominus interficias eum, sed require sangui-
nem innocentem ab Israele, & bene tibi erit.
Ne transferas limitem antiquissimum quem 14
limitârunt priores in hæreditate quam possi-
debis, in terra quam daturus est tibi Domi-
nus Deus tuus possidendam. Non stabit testis 15
unus adversùs aliquem in quacunque iniqui-
tate & in quocunque peccato : *sed* in omni
peccato quod commiserit, ad os duorum vel
ad os trium testium confirmabitur verbum.
Quòd si surgat testis mendax adversùs ali- 16
quem, & testetur in eum iniquitatem,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס

5 ודיעול עם חבריה בחורשא
למקץ אעין ותתמריג ידיה בברזלא
למקץ אעין וישתליף ברזלא מן
אעא וישכח ית חבריה וימות הוא
יערוק לחדא מן קרויא האלין
6 ויתקים: דלמא ירדוף גאיל דמא
בתר קטולא ארי יחם ליביה
וידבקניה ארי תסגי אורחא
ויקטלניה נפש וליה לית חובת דין
דקטול ארי לא סני הוא ליה
7 מאתמלי ומדקמוהי: על כן אנא
מפקד לך למימר תלת קרוין
8 תפריש לך: ואם יפתי יי אלהך ית
תחומך כמא די קיים לאבהתך ויתן
לך ית כל ארעא די מליל למתן
9 לאבהתך: ארי תטר ית כל
תפקדתא הדא למעבדה די אנא
מפקד לך יומא דין למרחם ית יי
אלהך ולמהך בארחן דתקנן
קדמוהי כל יומיא ותוסיף לך עוד
10 תלת קרוין על תלת אלין: ולא
ישתפך דם זכאי בגו ארעך די יי
אלהך יהיב לך אחסנא ויהי עלך
11 חובת דין דקטול: וארי יהי גבר
סני לחבריה ויכמן ליה ויקום
עלוהי ויקטליניה נפש וימות ויערוק
12 לחדא מן קרויא האלין: וישלחון
סבי קרתיה וידברון יתיה מתמן
וימסרון יתיה ביד גאיל דמא ויתקטל:
13 לא תחוס עינך עלוהי ותפלי
אשדי דם זכאי מישראל וייטב לך:
14 לא תשני תחומא דחברך די תחימו
קדמאי באחסנתך די תחסן בארעא
די יי אלהך יהיב לך למירתה:
15 לא יקום סהיד חד בגברא לכל
עוין ולכל חובין בכל חט די יחטי
על מימר תרין סהדין או על מימר תלתא סהדין יתקים
16 פתגמא: ארי יקום סהיד שקר בגבר לאסהדא ביה סטיא:

Targum Onkelos,

5 Et qui ingress⁹ fuerit cũ proxi-
mo suo in sylvã ut succidat li-
gna: et ferrũ fugerit manũ ej⁹
succidẽdo ligna; et elapsũ fue-
rit ferrũ de manubrio, et inve-
nerit proximum ej⁹, et mortu⁹
fuerit: ille fugiat ad unã urbiũ
6 istarũ, et vivet. Ne fortè pſe-
quatur propinquus sanguinis
homicidã, cum incaluerit cor
ej⁹: et apprehẽdat eũ, si longa
fuerit via, et occidat animam
ej⁹: qui nõ est re⁹ judicii mor-
tis, quoniã non oderat illũ ab
7 heri et nudiustertiᵒ. Ideo ego
præcipio tibi, dicens: Tres ci-
8 vitates separabis tibi. Et quã-
do dilataverit Dñs De⁹ tu⁹ ter-
minũ tuũ, sicut juravit patrib⁹
tuis: et dederit tibi oẽm ter-
ram, quã locut⁹ est ut daret pa-
9 trib⁹ tuis. Si custodieris omnia
præcepta hæc ut facias, quæ ego
præcipio tibi hodie: ut diligas
Dñm Deũ tuũ, et ut ambules in
viis quæ rectæ sũt corã eo om-
nib⁹ dieb⁹: addes tibi alias tres
10 civitates, præter tres illas. Et
nõ effũdetur sãguis innocẽs in
medio terræ tuæ, quã Dñs De⁹
tu⁹ dabit tibi in possessionem:
ne sit in te reat⁹ judicii mortis.
11 Et quãdo vir oderit proximũ
suũ; et insidiat⁹ fuerit ei et sur-
rexerit contra eũ, et occiderit
animã ej⁹, et mortu⁹ fuerit: et
fugerit ad unã de civitatibus
12 istis. Mittẽt seniores civitatis
illi⁹, et tollẽt eũ inde: et tradẽt
eũ in manu propinqui sãgui-
13 nis, ut moriatur. Nõ parcat ei
ocul⁹ tu⁹: et auferes effundentẽ
sanguinẽ innocentẽ de Israel,
14 ut bene sit tibi. Nõ transferas
terminũ proximi tui, quẽ con-
stituerũt priores, in possessione
tuã quã possidebis, in terra quã
Dñs De⁹ tu⁹ dabit tibi ut pos-
15 sideas eã. Non stabit testis unus
cõtra unũ in omnib⁹ iniquita-
tib⁹ et in omnib⁹ dilictis, et in
õni peccato ꝙ peccaverit: sed
in ore duorũ aut triũ testium
16 stabit verbũ. Si steterit testis
fals⁹ contra virum, ut testifice-
tur cõtra eũ prævaricationem,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 *Et qui abierit cum proximo*
suo in sylvam ad scindenda
ligna, eique manũ suam im-
pellenti in securim ad cæden-
da ligna, excussum fuerit fer-
rũ à ligno, et offenderit pro-
ximum suum quo moriatur,
is fugiet in unam urbiũ ista-
6 *rum ut vivat. Ne persequa-*
tur vindex sanguinis homi-
cidam, eò quòd incaluit cor
ejus, et assequatur eum si lon-
gior est via, & percutiat ejus
animam, cum non sit reus mor-
tis, quoniam non oderat ipsũ
7 *ab heri et nudiustertiùs. Id-*
cò ego præcipio tibi, dicens;
8 *Tres urbes separabis tibi. Cùm*
verò dilataverit Dominus
Deus tuus terminos tuos, sic-
ut juravit patribus tuis, &
dederit tibi omnem terram
quam dixit se daturum patri-
9 *bus tuis, Si custodieris omnia*
mandata ista, faciendo quæ
ego præcipio tibi hodiè, aman-
do Dominum Deũ tuum, am-
bulando in viis ejus omnibus
diebus, tunc addes adhuc ti-
bi tres urbes ultra tres istas;
10 *ut non effundatur sanguis*
innocentis in medio terræ
tuæ, quam Domin⁹ Deus tu⁹
dat tibi in hæreditatẽ, et non
11 *sis sanguinis reus. Cùm ali-*
quis odio habens proximum
suum (a) insidiatus fuerit ei,
& insurgens in eum percus-
serit ejus animam, et mortuus
fuerit, fugeritque in unã ex
12 *urbibus istis; Tunc mittent*
seniores urbis illius, & tol-
lent eum inde, tradentq; eum
in manus vindicis sanguinis
13 *ut morte afficiatur. Non*
parcet ei oculus tuus, sed au-
feres sanguinem innocentem
de Israele, ut bene sit tibi.
14 *Non amovebis terminum pro-*
ximi tui quem determinave-
runt priores in hæreditate
tua, quam hereditâsti in ter-
ra quam Dominus Deus tuus
15 *dat tibi possidendam. Non*
stabit testis unus in quenquã
in quolibet crimine; & in
quolibet peccato, quocunque
peccato peccaverit: In ore
duorum testium, aut in ore
trium testium stabit verbum.
16 *Cùm etiam surrexerit testis*
iniquus in aliquem ad (b) te-
standum in ipsum defectio-
nem,

VER. SAM. (a) contenderit cum eo, (b) affligendum

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 وذلك مثل من يدخل مع صاحبه الى الشعراء ليقطع حطبا * فمسل يده بالحديد ليقطع
العود * او ينسل الحديد من العود * فيصيب صاحبه فيموت * فهو يهرب الى واحده من هذه
6 القرى * فيحيا * كيلا يتكلب ولي الدم القاتل بما يحمي قلبه ويلحقه لبعد الطريق فيقتله
7 وليس عليه حكم قتل * اذ ليس هو شانيا له من امس وما قبله * فلذلك امرك اليوم بان
8 تفرز لك ثلث قرى * وان اوسع الله ربك تخمك كما اقسم لابائك * فاعطاك جميع البلاد التي اقسم
9 ان يعطيها اباءك * ولذلك اذا تحفظ جميع هذه الشريعة وتعمل بها بان تحب الله ربك وتسير في
10 طريقه طول الايام * فزد ثلث قرى اخر على هذه الثلث * لئلا يسفك دم بري في بلدك الذي
11 الله ربك معطيكه نحلة فيكون عليك دمه * وان كان رجل شانيا لصاحبه فكمن له وقام عليه
12 حتى ضربه في مقتل فمات * ثم هرب الى احدى هذه القرى * فليبعث شيوخ قريته * فياخذوه
13 من ثم * ويسلموه الى ولي الدم حتى يقتل * لا تشفق عليه * بل انف قاتلي البري من بين
14 بني اسرائيل * يخير لك * ولا تزع تخم صاحبك الذي تخمه الاولون بنحلتك التي تنحلها في البلد
15 الذي الله ربك معطيكه لتحوزه * لا يقم شاهد واحد على انسان في شي من الذنوب والخطايا
والجنايات التي يجنيها * بل على قول شاهدين او ثلاثة شهود تقوم الامور * وان قام شاهد ظالم
على انسان ليشهد عليه بمحال *

5 *Atque id quidem, ut si quis ingrediatur*
cum proximo suo in silvã ut ligna cædat,
& elabatur manus ejus in cædendo li-
gnum, aut exiliat ferrum è ligno, tangatq;
proximum ejus & moriatur, isque confu-
giat ad unam ex istis civitatibus, vivet:
6 *ut non persequatur propinquus sanguinis*
homicidam, eò quòd incaluerit cor ejus, et
assequatur eum ob distantiam itineris, e-
umque interficiat, cùm tamen non sit ad-
versùs eum judicium necis, quia ipse non
7 *erat osor illius ab heri & antea. Idcirco*
mando tibi hodiè ut separes tibi tres ci-
8 *vitates. Et si ampliaverit Deus Dominus*
tuus limites tuos quemadmodum jura-
vit patribus tuis, & dederit tibi totam re-
gionem quam juravit se daturum patribus
9 *tuis: Ac proinde cùm servaveris totam*
hanc legem, eamque opere compleveris di-
ligendo Deum Dominum tuum, & ambu-
lando in via ejus longitudine dierum; ad-
10 *junge tres alias civitates hisce tribus. Ne*
effundatur sanguis ullius innocentis in
regione tua quam Deus Dominus tuus da-
turus est tibi hæreditatem, sitque super te
11 *sanguis ejus. Quòd si quispiam oderit*
proximum suum, eique insidiatus fuerit, et
aggressus fuerit eum ita ut percusserit eum
instrumento lethali, & mortuus fuerit, de-
inde fugiat ad unam horum civitatum;
12 *Mittant seniores civitatis ejus, & capiant*
eum inde, tradantque eum propinquo san-
13 *guinis, ut interficiatur. Ne sis clemens erga*
eum, sed extermina occidentes innocentem
de medio filiorum Israil, et bene tibi erit.
14 *Et ne dimoveas terminũ proximi tui quẽ*
fixerunt priores, in hæreditate tua quam
possidebis in regione quã Deus Dominus
15 *tuus daturus est tibi ut possideas eam. Ne*
stet testis unus adversùs hominem in ullis
unquam criminibus & peccatis & culpis
quas committet, sed ad dictum duorum
16 *testium aut trium testium stabunt res. Et*
si surrexerit testis iniquus contra aliquem
ut testetur adversùs eum falsò,

ספר אלה הדברים : כ

,Domini facies ad lis eis quibus ,homines ambo ftabunt Et

17 ועמדו שני־האנשים אשר־להם הריב לפני יהוה לפני הכהנים והשפטים אשר יהיו בימים ההם׃

18 ודרשו השפטים היטב והנה עד־שקר העד שקר ענה באחיו׃

19 ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך׃

20 והנשארים ישמעו ויראו ולא־יספו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך׃

21 ולא תחוס עינך נפש בנפש עין בעין שן בשן יד ביד רגל ברגל׃

CAP. XX. כ

1 כי־תצא למלחמה על־איבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי־יהוה אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים׃

2 והיה כקרבכם אל־המלחמה ונגש הכהן ודבר אל־העם׃

3 ואמר אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על־איביכם אל־ירך לבבכם אל־תיראו ואל־תחפזו ואל־תערצו מפניהם׃

4 כי יהוה אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם־איביכם להושיע אתכם׃

5 ודברו השטרים אל־העם לאמר מי־האיש אשר בנה בית־חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו פן־ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו׃

6 ומי־האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו פן־ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו׃

7 ומי־האיש אשר־ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן־ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה׃

Verſio VULG. LAT.

17 Stabunt ambo, quorum cauſa eſt, ante Dominū in conſpectu ſacerdotū & judicū qui fuerint in dieb⁹ illis. 18 Cúmque diligentiſſimè perſcrutantes, invenerint falſum teſtem dixiſſe contra fratrem ſuū mendaciū: 19 Reddent ei ſicut fratri ſuo facere cogitavit, & auferes malū de medio tui: 20 Ut audientes cæteri timorē habeant, & nequaquā talia audeant facere. 21 Non miſereberis ej⁹, ſed animā pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

1 SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equitatus & curr⁹, & majorem quàm tu habeas adverſarii exercitûs multitudinem, non timebis eos: quia Domin⁹ Deus tuus tecū eſt, qui eduxit te de terra Ægypti. 2 Appropinquante autē jam prælio, ſtabit ſacerdos ante aciem, & ſic loquetur ad populū; 3 Audi Iſrael, vos hodiè contra inimicos veſtros pugnā committitis, non pertimeſcat cor veſtrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: 4 Quia Dñs Deus veſter in medio veſtri eſt, & pro vobis contra adverſarios dimicabit, ut eruat vos de periculo. 5 Duces quoque per ſingulas turmas, audiente exercitu, proclamabunt, Quis eſt homo qui ædificavit domū novam, & non dedicavit eā? vadat, et revertatur in domum ſuam: ne fortè moriatur in bello, & alius dedicet eam. 6 Quis eſt homo qui plantavit vineam, & necdū fecit eam eſſe communem, de qua veſci omnibus liceat? vadat, & revertatur in domū ſuā: ne fortè moriatur in bello, & alius homo ejus fungatur officio. 7 Quis eſt homo qui deſpondit uxorem, & non accepit eam? vadat, & revertatur in domum ſuā: ne fortè moriatur in bello, & alius homo accipiat eam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 Καὶ στήσονται οἱ δύο ἄνθρωποι οἷς ἐστὶν αὐτοῖς ἡ ἀντιλογία, ἔναντι κυρίου, καὶ ἔναντι τῶν ἱερέων, καὶ ἔναντι τῶν κριτῶν, οἳ ἂν ὦσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. 18 Καὶ ἐξετάσωσιν οἱ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἄδικος ἐμαρτύρησεν ἄδικα, ἀντέστη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 19 Καὶ ποιήσετε αὐτῷ ὃν τρόπον (α) ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. 20 Καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται, καὶ οὐ προσθήσουσιν ἔτι (α) ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν. 21 Οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ (β) ποδός.

MS.A. (α) ἐπονηρεύσατο τῷ πλησίον ποιῆσαι, καὶ ἐξαρεῖτε τὸν πονηρὸν (α) ποιεῖν (β) ποδός· καθότι ἂν δῷ μῶμον τῷ πλησίον, οὕτως δοθήσεται αὐτῷ. Ἐὰν δὲ

ΚΕΦ. κʹ.

1 Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἴδῃς ἵππον καὶ ἀναβάτην καὶ λαὸν πλείονά σου, οὐ φοβηθήσῃ ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ, ὁ ἀναβιβάσας σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 2 Καὶ ἔσται ὅταν ἐγγίσῃς τῷ πολέμῳ, καὶ προσεγγίσας ὁ ἱερεὺς, λαλήσει τῷ λαῷ, καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτοὺς, 3 Ἄκουε Ἰσραήλ· ὑμεῖς (α) προσπορεύεσθε σήμερον (β) εἰς τὸν πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· μὴ ἐκλυέσθω ἡ καρδία ὑμῶν, μὴ φοβεῖσθε, μηδὲ θραύεσθε, μηδὲ (γ) ἐκκλίνητε ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. 4 Ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος μεθ' ὑμῶν, συνεκπολεμῆσαι ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν (δ) διασῶσαι ὑμᾶς. 5 Καὶ λαλήσουσιν οἱ γραμματεῖς πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες, Τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ οἰκοδομήσας οἰκίαν καινὴν, καὶ οὐκ ἐνεκαίνισεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ (ε) ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος ἐγκαινιεῖ αὐτήν. 6 Καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ οὐκ (ζ) εὐφράνθη ἐξ αὐτοῦ; πορευέσθω καὶ (η) ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος εὐφρανθήσεται ἐξ αὐτοῦ. 7 Καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὅστις μεμνήστευται γυναῖκα, καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ (θ) ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος λήψεται αὐτήν.

MS.A. (α) προσπορεύεσθαι (β) εἰς πόλεμον (γ) ἐκκλίνητε (δ) καὶ διασῶσαι (ε) ἐπιστραφήτω (ζ) ηὐφράνθη (η) ἐπιστραφήτω (θ) ἐπιστραφήτω.

17 *Et ſtabunt ambo homines, quibus eſt eis controverſia, ante Dominum, & ante ſacerdotes, & ante judices, quicunq; fuerint in diebus illis.* 18 *Et judices exquirent diligenter; & ecce teſtis injuſtus teſtatus eſt injuſta, inſtitit contra fratrem ſuum.* 19 *Et facietis ei quemadmodum malignatus eſt facere contra fratrem ſuum: et auferes malignum ex vobis ipſis.* 20 *Et reliqui audientes timebunt, & non adjicient ultrà facere juxta verbum hoc malignum in vobis.* 21 *Non parcet oculus tuus ſuper eum: Animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.*

CAP. XX.

1 *Si autem exieris in bellum ſuper hoſtes tuos, & videris equū, & aſcenſorem, & populum majorem te; nō timueris ab eis, quoniam Dominus Deus tuus tecum, qui aſcendere te fecit de terra Ægypti.* 2 *Et erit quando appropinquabis prælio, & accedens ſacerdos loquetur populo, & dicet ad eos,* 3 *Audi Iſrael: Vos itis hodiè in prælium contra inimicos veſtros. Non diſſolvatur cor veſtrum, neque timeatis, neq; (a) frangamini, neq; declinetis à facie eorum.* 4 *Quoniam Dominus Deus veſter eſt qui procedit (b) vobiſcum ad ſimul debellandos vobiſcum inimicos veſtros, ad ſalvandos vos.* 5 *Et loquentur ſcribæ ad populū, dicentes; Quis eſt homo, qui ædificavit domum novam, & non dedicavit eam? Vadat, & revertatur in domum ſuam: nè moriatur in bello, & homo alius dedicabit eā.* 6 *Et quis eſt homo, qui plantavit vineam, & non eſt epulatus ex ea? Vadat, & revertatur in domum ſuam: nè moriatur in bello, & homo alius epulabitur ex ea.* 7 *Et quis eſt homo, qui ſponſavit uxorem, & non accepit eam? Vadat, & revertatur in domum ſuam: nè moriatur in bello, & homo alius accipiet eam.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

17 Stabunt ambo illi homines quib⁹ lis eſt coram Domino & coram ſacerdotibus atque judicib⁹ qui fuerunt illis dieb⁹, 18 Et inveſtigabunt judices diligenter, ac videbunt; ſi teſtimonium falſum intendebat teſtari contra fratrem ſuum, 19 Facite ei quemadmodum ipſe cogitaverat facere fratri ſuo: & extirpate ſcel⁹ de medio veſtri. 20 Et qui ſupererunt, audientes timebunt, nec addent ulteriùs facere hanc rem peſſimam inter ſe. 21 Ne parcat oculus tuus, ſed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.

CAP. XX.

1 Cumq; egredieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videbis equos & currus, populum copioſiorem te: ne timeas eos, quoniam Dominus Deus tuus tecum vadit, qui eduxit te de terra Ægypti. 2 Et cùm acceſſeritis ad prælium, accedet ſacerdos, Et dicet ad populum, 3 Audi Iſrael, vos acceditis hodiè ad pugnam contra hoſtes veſtros: ne frangatur cor veſtrum, neque timeatis, neque trepidetis, & ne paveatis à conſpectu eorum: 4 Nam Dominus De⁹ tuus tecū abit, qui eduxit te de terra Ægypti, ipſéq; pugnabit pro vobis contra hoſtes veſtros, & liberabit vos. 5 Dicent etiā Scribæ ad populum, Quicunque extruxit domum novam, nec initiavit eam, revertatur & abeat in domum ſuam, ne fortè occidatur in prælio, & ali⁹ quiſpiā initiet eam. 6 Et quicunque plantavit vineam, & muſtum ex ea nondū collegit, revertatur & abeat in domū ſuam, ne fortè interficiatur in bello, & alius quiſpiā muſtū ejus exprimat. 7 Et quicunq; deſpondit uxorem, nec dum accepit eam, revertatur & abeat in domū ſuam, ne fortè occumbat in bello, et ali⁹ quiſpiā accipiat eā.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס • TARGUM ONKELOS.

17 ויקומון תרין גברין די להון דינא
קדם יי קדם כהניא ודיניא די יהון
18 ביומיא האנון: ויתבעון דיניא יאות
והא סהיד שקרא וסהדא שקרא
19 אסהיד באחוהי: ותעבדון ליה כמא
די חשיב למעבד לאחוהי ותפלי
20 עביד דביש מבינך: ודישתארון
ישמעון וידחלון ולא יוספון
למעבד עוד כפתגמא בישא הדין
21 בינך: ולא תחוס עינך נפשא חלף
נפשא עינא חלף עינא שנא חלף
שנא ידא חלף ידא רגלא חלף
רגלא:

כ

1 ארי תפוק לאגחא קרבא על בעלי
דבבך ותחזי סוסון ורתיכין עם סגי
מנך לא תדחל מנהון ארי יי אלהך
מימריה בסעדך דאסקך מארעא
2 דמצרים: ויהי כמקרבכון לאגחא
קרבא ויתקרב כהנא וימלל עם
3 עמא: ויימר להון שמע ישראל
אתון מתקרבין יומא דין לאגחא
קרבא על בעלי דבביכון לא יזוע
לבכון לא תדחלון ולא תתבהתון
4 ולא תתברון מן קדמיהון: ארי יי
אלהכון דמדבר קדמיכון לאגחא
לכון קרב עם בעלי דבביכון
5 למפרק יתכון: וימללון סרכיא
קדם עמא למימר מן גברא די
בנא ביתא חדתא ולא חנכיה
יהך ויתוב לביתיה דלמא יתקטל
6 בקרבא וגבר אוחרן יחנכניה: ומן
גברא די נצב כרמא ולא אחליה
יהך ויתוב לביתיה דלמא יתקטל
7 בקרבא וגבר אוחרן יחלניה: ומן
גברא די ארס אתתא ולא נסבה
יהך ויתוב לביתיה דלמא יתקטיל
בקרבא וגבר אוחרן יסבנה:

17 Stabunt duo viri quorum est
causa corá Dño, et corá sacer-
dotib' et judicib' qui fuerint
18 in dieb' illis. Et requirent ju-
dices diligenter: et si testis fal-
sus fuerit, et testimoniú falsú
testificat' est contra fratrẽ su-
19 um. Facietis ei sicut cogita-
vit facere fratri suo: et auferes
facienté q malú est de medio
20 tui. Et qui relicti fuerint au-
dient, et timebunt: et non ad-
dent ut faciant ultrà juxta ver-
bum hoc pessimum in medio
21 tui. Non parcat ei ocul' tuus:
sed dabis animam pro animâ,
oculum pro oculo, dentem
pro dente; manum pro manu,
pedem pro pede.

CAP. XX.

1 SI exieris ad bellum contra
hostes tuos, et videris equos et
quadrigas, et populú multum
magis quá tu es, ne timeas eos:
quoniá verbû Dñi Dei tui est
in auxilium tuú, qui eduxit te
2 de terrá Ægypti. Et cum ap-
propinquaveritis ad pugnam:
accedet sacerdos et loquetur
3 ad populú. Et dicet ei, Audi
Israel; Vos accedetis hodie ad
pugná cótra inimicos vestros:
ne commoveatur cor vestrum,
neq; timeatis neq; conturbe-
mini, nec terreamini à facie
4 eorum. Quoniá Dñs De' ve-
ster ipse dux erit corá vobis:
ut pugnet pro vobis cum ini-
5 micis vestris, ut eruat vos. Et
loquentur duces ad populum
dicentes: Quis est vir qui ædi-
ficavit domum novam, et non
dedicavit eam? vadat et re-
vertatur in domú suá: ne fortè
occidatur in bello, et vir alius
6 dedicet illam. Et quis est vir
qui plantavit vineam, et non
fecit eam esse communem? va-
dat et revertatur in domum su-
am: ne occidatur in bel-
lo, et vir alius faciat eam esse
7 communem. Et quis est vir
qui despondit uxorem, et non
accepit eam? vadat et rever-
tatur in domum suam: ne for-
tè occidatur in bello, et vir ali-
us accipiat illam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Tum stabunt ambo viri inter 17
quos est contentio coram Do-
mino, coram Sacerdotibus, et
Judicibus qui erunt in die-
bus illis. Inquirêntque Ju- 18
dices diligenter: At ecce te-
stis mendax est, testimonium
falsum (c) testatus est adver-
sus fratrem suum. Tum fa- 19
cietis ei sicut machinatus est
facere fratri suo, & auferes
malum de medio tui. Ut re- 20
liqui audiant, & timeant;
nec fiat ampliùs malum huic
simile in medio tui. Non 21
parcet oculus tuus: anima e-
rit pro anima, oculus pro ocu-
lo, dens pro dente, manus pro
manu, pes pro pede.

CAP. XX.

Cùm egredieris ad bellum 1
adversùs inimicos tuos, &
videris equos, & currus, &
populum numerosiorẽ te, non
formidabis eos; nam Domi-
nus Deus tuus tecum est, qui
eduxit te de terra Ægypti.
Fietque cùm imminebit con- 2
flictus ut accedat Sacerdos,
et loquatur populo; Dicet au- 3
tem eis, Audi Israel, vos
acceditis hodiè ad prælium
adversùs inimicos vestros,
ne mollescat cor vestrum, ne
timeatis, neque frangamini,
neque formidetis à facie eo-
rum. Quoniam Dominus 4
Deus vester ambulat vobiscũ,
ut pugnet pro vobis cum ini-
micis vestris, atque ut servet
vos. Loquentur quoque po- 5
pulo (a) Præfecti in hunc
modum; Quis est qui ædi-
ficavit domum novam, et non
dedicavit eam? eat, & re-
vertatur in domum suam, ne
moriatur in bello, virque ali'
dedicet eam. Quis est præ- 6
tereà qui plantavit vineam,
& non est epulatus ex ea?
eat, & revertatur in domum
suam, ne moriatur in bello,
& vir alius epuletur ex ea.
Quis etiam est qui desponsa- 7
vit uxorem, & non accepit
eam? eat, & revertatur in
domum suam, ne moriatur
in bello, & vir alius accipiat
eam.

VER. SAM. (c) affixit (a) Scribæ

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 *فليقف الرجلان اللذان الحكومة لهما بين يدي الايمة والحكام الذين يكونون في ذلك الزمان
18 *فليلتمسوا الحكام جيدا • فان كان الشاهد شاهد زور • وقد شهد بباطل على اخيه *فاصنعوا
19 به كما هم بان يصنعه باخيه • وانف اهل الشر من وسطك *والباقون يسمعون ويخافون • ولا يعودوا
20 ان يصنعوا مثل هذا الامر الردي فيما بينكم *ولا تسمع في القصاص • النفس بالنفس • والعين
21 بالعين • واليد باليد • والسن بالسن • والرجل بالرجل •

* الفصل العشرون *

1 *واذا خرجت للحرب على اعدايك • فرايت خيولا ومراكب وقوما اكثر منك فلا تخفهم • فان الله
2 ربك معك المصعدك من بلد مصر *وعند تقدمكم للحرب فليتقدم الامام ويخاطب القوم *ويقول
3 لهم • اسمعوا يا ال اسرايل • انتم اليوم متقدمون الي الحرب على اعدايكم • فلا ترق قلوبكم ولا
4 تخافوا • ولا تخوروا • ولا ترهبوا منهم *لان الله ربكم السالك نوره معكم • يحارب لكم اعداكم ويعينكم
5 *ثم يكلم العرفاء القوم فيقولون • اي رجل بني بيتا جديدا ولم يدشنه • فليمض ويرجع الي
6 منزله • كيلا يقتل في الحرب • ويدشنه رجل اخر *واي رجل غرس كرما ولم يبتذله • فليمض
7 ويرجع الي منزله • كيلا يقتل في الحرب • ويبتذله رجل اخر *واي رجل املك امراة • ولم يزفها •
فليمض ويرجع الي منزله • كيلا يقتل في الحرب • ويزفها رجل اخر *

Sistant se duo illi viri quibus lis est, in 17
conspectu sacerdotũ & judicum qui fue-
rint eo tempore, Et inquirant judices ex- 18
actè; sique testis ille fuerit testis falsus, &
falsò testatus fuerit contra fratrem suum,
Facite in eum quemadmodũ intendit fa- 19
cere in fratrem suum; & expelle scelera-
tos de medio tui. Reliqui verò audient ac 20
timebunt, & non relabentur in similem
actionem pessimam inter vos. Et ne sis cle- 21
mens in lege talionis, sed animam pro ani-
ma, & oculum pro oculo, & manum pro
manu, dentem pro dente, & pedem pro
pede.

CAP. XX.

ET cùm exieris ad pugnam contra ini- 1
micos tuos, & videris equos & au-
rigas, & populum te copiosiorem, ne for-
mides eos, quia Deus Dominus tuus tecũ
est qui eruit te è regione Ægypti. Cùmq; 2
appropinquaveritis ad certamen, accedat
sacerdos, & alloquatur populum, Et dicat 3
eis; Audite ô Israelitæ, Vos hodiè acces-
suri estis ad prælium adversùs inimicos
vestros, nè ergò mollescant corda vestra,
neque metuatis, nec animo cadatis, neque
timeatis illos: Quoniam Deus Dominus 4
vester cujus lumen graditur vobiscũ, im-
pugnabit vobis inimicos vestros, & auxi-
liabitur vobis. Præterea alloquentur præ- 5
sides populum, dicentes; Quicunque ædi-
ficavit domum novam, & non dedicavit
eam, abeat & revertatur ad domũ suam,
ne fortè interficiatur in bello, & dedicet
eam vir alius. Et quicunque plantavit 6
vineam, & non prophanavit eam, abeat
& revertatur in domicilium suum, ne
fortè occidatur in prælio, & prophanet
eam vir alius. Et quicunq; despondit uxo- 7
rem, et nondum adduxit eam ad se, abeat
& revertatur in domicilium suũ, ne fortè
occidatur in prælio, et ducat eã vir alius.

ספר אלה הדברים׃ כ

,timidus vir Quis :dicent &,populũ ad loqui præfecti addent Et
8 ויספו השטרים לדבר אל־העם ואמרו מי־האיש הירא
cor liquefiat non &,suã domum ad revertatur &,Vadat ?corde tener &
ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את־לבב
ad loqui præfecti cõsummare secũdum,erit Et .suũ cor sicut,suorũ fratrũ
9 אחיו כלבבו׃ והיה ככלת השטרים לדבר אל־
Cùm .populi capite in exercituum principes visitabũt & ,populum
10 העם ופקדו שרי צבאות בראש העם׃ כי־
eam ad clamaveris &,eam super pugnandum ad,civitatẽ ad appropinquaveris
תקרב אל־עיר להלחם עליה וקראת אליה
,erit &;tibi aperuerit &,tibi responderit pacem si ,erit Et .pacem
11 לשלום׃ והיה אם־שלום תענך ופתחה לך והיה
non si Et.tibi serviẽt &,tributũ in tibi erunt,ea in repertus popul⁹ omnis
12 כל־העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך׃ ואם־לא
.eam super arctabis & ,prælium tecum fecerit & ,tecum pacem fecerit
תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה׃
ej⁹ masculũ omnem percuties &,tua manu in tuus Deus Domin⁹ eã dabit Et
13 ונתנה יהוה אלהיך בידך והכית את־כל־זכורה
quod omne & ,quadrupedem & ,pubem & ,mulieres Tantùm .gladii os ad
14 לפי־חרב׃ רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר
spolium comedes &;tibi prædaberis ej⁹ spolium omne ,urbe in erit
יהיה בעיר כל־שללה תבז לך ואכלת את־שלל
facies Sic .tibi tuus Deus Dominus dederit quæ,tuorũ inimicorũ
15 איביך אשר נתן יהוה אלהיך לך׃ כן תעשה
civitatibus de non quæ ,valde te à longinquis urbibus omnibus
לכל־הערים הרחקת ממך מאד אשר לא־מערי
quos ,istorum popolorũ civitatibus de Tantùm .ipsæ istarum gentium
16 הגוים האלה הנה׃ רק מערי העמים האלה אשר
.spirat quem omnem vivificabis non,hæreditatẽ tibi dans tuus Deus Domin⁹
יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תחיה כל־נשמה׃
,Perizæũ &,Chenahanæũ ,Emoræũ & ,Chittæum ,eas perdes perdendo Quia
17 כי־החרם תחרימם החתי והאמרי הכנעני והפרזי
.tuus Deus Dominus tibi præcepit quemadmodũ,Jebusæum & ,Chivvæũ
החוי והיבוסי כאשר צוך יהוה אלהיך׃
omnes secũdum facere vos doceant non quod Propter
18 למען אשר לא־ילמדו אתכם לעשות ככל
Domino peccetis & ;suis diis fecerunt quas ,eorũ abominationes
תועבתם אשר עשו לאלהיהם וחטאתם ליהוה
pugnando multis diebus civitatem coarctaveris Cùm .vestro Deo
19 אלהיכם׃ כי־תצור אל־עיר ימים רבים להלחם
illud super impellẽdo,ej⁹ lignum corrumpes non,eã capiendũ ad ,eam super
עליה לתפשה לא־תשחית את־עצה לנדח עליו
lignum ,homo quia :succides non illud & ,comedes illo ex quia :securim
גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ
quod lignum Tantùm ? coarctationem in tuis faciebus à veniendum ad , agri
20 השדה לבא מפניך במצור׃ רק עץ אשר־
;succides & ,corrumpes illud , ipsum cibi lignum non quia cognosces
תדע כי לא־עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת
prælium tecum faciens ipsa quæ ,civitatẽ super munitionẽ ædificabis &
ובנית מצור על־העיר אשר־הוא עשה עמך מלחמה
.ei domineris donec
עד רדתה׃

Versio VULG. LAT.

8 His dictis addent reliqua, et loquentur ad populum; Quis est homo formidolosus, & corde pavido? vadat, & revertatur in domũ suã, ne pavere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timore perterrit⁹ est.
9 Cúmq; siluerint duces exercit⁹, & finẽ loquendi fecerint, unusquisq; suos ad bellãdũ cuneos præparabit.
10 Si quãdo accesseris ad expugnandã civitatẽ, offeres ei primùm pacem.
11 Si receperit, & aperuerit tibi portas, cunct⁹ popul⁹, qui in ea est, salvabitur, &
12 serviet tibi sub tributo. Sin autẽ fœd⁹ inire noluerit, et cœperit contra te bellũ, oppugnabis
13 eã. Cúmq; trãdiderit Dñs De⁹ tu⁹ illã in manu tua, percuties omne quod in ea generis mas-
14 culini est, in ore gladii, Absq; mulierib⁹ & infantib⁹, jumentis, & cæteris quæ in civitate sunt. Omnẽ prædã exercitui divides, et comedes de spoliis hostiũ tuorũ, quæ Dominus Deus
15 tuus dederit tibi. Sic facies cũctis civitatibus, quæ à te procul valdè sũt, & non sunt de his urbibus, quas in possessionẽ ac-
16 cepturus es. De his autẽ civitatibus, quæ dabuntur tibi, nullũ
17 omnino permittes vivere: Sed interficies in ore gladii, Hethæũ videlicet, & Amorrhæum, & Chananæũ, Pherezæũ, & Hevæũ, & Jebusæũ, sicut præcepit
18 tibi Dñs Deus tuus: Ne fortè doceant vos facere cunctas abominationes, quas ipsi operati sunt diis suis: & peccetis in
19 Dominũ Deũ vestrũ. Quando obsederis civitatẽ multo tempore, & munitionibus circũdederis ut expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest, nec securibus per circuitũ debes vastare regionẽ: quoniã lignũ est, & non homo, nec potest bellantiũ contra te
20 augere numerũ. Si qua autẽ ligna non sunt pomifera, sed agrestia, & in cæteros apta usus, succide, & instrue machinas, donec capias civitatem, quæ contra te dimicat.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

8 Καὶ προσθήσουσιν οἱ γραμματεῖς λαλῆσαι πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἐροῦσι, (ι)Τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ δειλιάνῃ τὴν (κ) καρδίαν τοῦ ἀδελφοῦ
9 αὐτοῦ, ὥσπερ ἡ αὐτοῦ. Καὶ ἔσται ὅταν παύσωνται οἱ γραμματεῖς λαλοῦντες πρὸς τὸν λαὸν, καὶ καταστήσουσιν ἄρχοντας τῆς στρατιᾶς προηγουμένους τοῦ λαοῦ.
10 Ἐὰν δὲ προσέλθῃς πρὸς πόλιν ἐκπολεμῆσαι (λ) αὐτοὺς, καὶ ἐκκαλέσῃ αὐτοὺς μετ' εἰρήνης.
11 (μ) Ἐὰν μὲν εἰρηνικὰ ἀποκριθῶσί σοι, καὶ ἀνοίξωσί σοι, ἔσται πᾶς ὁ λαὸς οἱ εὑρεθέντες (ν) ἐν αὐτῇ (ξ) ἔσονταί σοι φορολόγητοι καὶ ὑπήκοοί (ο) σου.
12 Ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσωσί σοι, καὶ (π) ποιῶσι πρὸς σὲ πόλεμον, περικαθιεῖς (ρ) αὐτὴν,
13 Ἕως ἂν παραδῷ σοι αὐτὴν κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ πατάξεις πᾶν
14 ἀρσενικὸν αὐτῆς ἐν φόνῳ μαχαίρας, Πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀποσκευῆς· καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἂν ὑπάρχῃ ἐν τῇ πόλει, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν προνομεύσεις σεαυτῷ, καὶ φαγῇ πᾶσαν τὴν προνομὴν τῶν ἐχθρῶν σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί
15 σοι. (σ)Οὕτω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν οὔσας (τ) σου σφόδρα, (υ) οὐχὶ ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν (φ) τούτων, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομεῖν τὴν
16 γῆν αὐτῶν· Οὐ ζωγρήσετε (χ) πᾶν ἐμπνέον,
17 Ἀλλ' ἢ ἀναθέματι ἀναθεματιεῖτε αὐτοὺς, τὸν Χετταῖον, καὶ (ψ) Ἀμορραῖον, καὶ Χαναναῖον, καὶ Φερεζαῖον, καὶ Εὐαῖον, καὶ Ἰεβουσαῖον, καὶ Γεργεσαῖον, ὃν τρόπον ἐνετείλατό
18 σοι κύριος ὁ θεός σου, Ἵνα μὴ διδάξωσι (ω) ποιεῖν ὑμᾶς πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἁμαρτήσεσθε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.
19 Ἐὰν δὲ περικαθίσῃς περὶ πόλιν μίαν ἡμέρας (α) πλείους ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν εἰς κατάληψιν αὐτῆς, οὐκ (β) ἐξολοθρεύσεις τὰ δένδρα αὐτῆς, ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὰ σίδηρον, (γ) ἀλλ' ἢ ἀπ' αὐτοῦ φαγῇ, αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκκόψεις. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν (δ) τῷ ἀγρῷ εἰσελθεῖν ἀπὸ προσώπου σου εἰς τὸν χάρακα;
20 Ἀλλὰ (ε) ξύλον ὃ ἐπίστασαι ὅτι οὐ καρπόβρωτόν ἐστι, τοῦτο (ζ) ὀλοθρεύσεις καὶ ἐκκόψεις καὶ οἰκοδομήσεις χαράκωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἥτις ποιεῖ πρὸς σὲ τὸν πόλεμον, ἕως ἂν παραδοθῇ.

8 Et adjicient scribæ loqui ad populũ, et dicent; Quis est homo timens & meticulosus corde? Vadat, et revertatur in domũ suã, nè pavere faciat cor fratris sui,
9 sicut suum. Et erit cùm cessaverint scribæ loquentes ad populũ, et constituent principes exercit⁹, duces populi.
10 Si autẽ accesseris ad civitatẽ ad debellandum illos, & evocabis eos cum pace.
11 Si quidẽ pacifica responderint tibi, & aperuerint tibi; erit, omnis popul⁹ qui inventi fuerint in eã, erunt tibi tributarii, et obedientes
12 tibi. Si autẽ non obedierint tibi, & fecerint adversùs te bellum, obsidebis eã,
13 Donec tradiderit tibi eã Dominus Deus tuus in manus tuas: & percuties omne masculinũ ej⁹ in cæde gladii,
14 Absq; mulieribus et apparatu: & omnia pecora, et omnia quæcũq; fuerint in civitate, et omnia impedimenta prædaberis tibiipsi, & comedes omnẽ prædã inimicorum tuorũ; quos Domin⁹ Deus tuus dat tibi.
15 Sic facies omnes civitates, quæ longè absunt à te valdè, (c) non de civitatib⁹ gentiũ harum, quas Domin⁹ De⁹ tu⁹ dat tibi hæreditare terram eorum:
16 Non vivificabitis omne spirans,
17 Sed anathemate anathemabitis eos, Cetthæũ, & Amorrhæum, & Chananæum, & Pherezæum, & Evæum, & Jebusæum, & Gergesæum, quemadmodùm mandavit tibi Domin⁹ De⁹ tu⁹;
18 Ut non doceant vos facere omnes abominationes suas, quascunq; fecerunt diis suis: & peccabitis ante Dominum Deum vestrum.
19 Si autẽ obsederis circa civitatem unam diebus pluribus oppugnando eam ad capiendam eam; non exterminabis arbores ejus, mittendo in eas ferrum: sed de ea comedes, ipsam autem non excides. Nunquid lignum quod in agro, homo est; ut ingrediatur à facie tua in vallum?
20 Sed lignum quod nôsti, quia non fert fructum esui aptum, hoc disperdes, & excides; & ædificabis vallum super civitatem, quæ facit adversùs te bellum, quoadusque tradita fuerit.

MS. A. (ι) Τίς ἄνθρωπος (κ) καρδίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ (λ) αὐτῆς, καὶ ἐκκαλέσῃ (μ) Καὶ ἔσται ἐὰν (ν) ἐν τῇ πόλει (ξ) ἔσονται φορολόγητοι (ο) σοι. (π) ποιήσωσιν (ρ) αὐτὴν, Καὶ παραδώσει αὐτὴν (σ) Οὕτως (τ) ἀπὸ σοῦ (υ) αἱ οὐχὶ ἀπὸ τῶν (φ) τούτων. ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τούτων, ὧν κύριος (χ) ἀπ' αὐτῶν πᾶν ἐμπνέον, Ἀλλὰ ἀναθεματι (ψ) τὸν Ἀμορραῖον, καὶ τὸν Χαναναῖον, (ω) ὑμᾶς ποιεῖν πάντα (α) πλείονας (β) ἐξολοθρεύσεις (γ) ἀλλὰ ἀπ' (δ) τοῦ δρυμοῦ εἰσελθεῖν (ε) τὸ ξύλον (ζ) ἐξολεθρεύσεις

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
[illegible]
[illegible]

8 Addent præterea Scribæ, dicentq; ad populũ; Quicunq; formidolosus est ac trepidi cordis, revertatur & abeat in domum suam, ne fortè frangat cor fratrum suorum sicut cor suum.
9 Cùmque finem fecerint Scribæ loquendi ad populum, stabunt duces exercitûs in fronte populi.
10 Cùmque accesseris ad urbem dimicaturus contra eam, proclama illi pacem.
11 Et si pacem tibi responderit, aperueritque tibi, omnis populus qui invenietur in ea, sint tibi servi reddentes tributum, & ministrent tibi.
12 Verùm si pacem non ineat tecum, sed committat adversùm te prælium, obside eam,
13 Tradetque eam Dominus Deus tuus in manus tuas, & interfice omnes masculos ejus in acie gladii.
14 Duntaxat mulieres, & pubem, & jumenta, & quidquid fuerit in urbe, totamque prædam diripe tibi, & comede de præda hostium tuorum quos tibi tradet Dominus Deus tuus.
15 Sic facito cunctis urbibus quæ à te longissimè distant, quæ non fuerint ex urbibus istarum gentium.
16 Verùm ex urbibus horum populorum quos daturus est tibi Dominus Deus tuus hæreditatem, ne vivum serves quicquid spirat:
17 Sed ad internecionem usque interfice Hethæos, & Amoræos, & Chananæos, & Pherezæos, & Hevæos, & Jebusæos, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus.
18 Ne doceant te facere secundùm cunctam abominationem suam quã faciebant diis suis, & peccetis coram Domino Deo vestro.
19 Cùmque obsederis urbem diebus multis ut expugnes eam & subigas illam, ne vastes arbores ejus neque injicias ferrum in eas, quandoquidem ex iis cibum capis, easque *cùm libuerit* succindes: nam arbor campi non est sicut homo ut fugiat à conspectu tuo, impendente angustiã.
20 Verumtamen arborem quam noveris non esse arborem esui aptam, vasta & succinde; & extrue propugnacula adversùs civitatem quæ pugnam tecum exercet, donec subjicias eam.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

8 ויוספון סרכיא למללא עם עמא
ויימרון מן גברא דדחיל ותביר
לבא יהך ויתוב לביתיה ולא יתבר
ית לבא דאחוהי כלביה: ויהי כד 9
ישצון סרכיא למללא עם עמא
10 וימנון רבני חילא בריש עמא: ארי
תקרב לקרתא לאגחא קרבא עלה
11 ותקרי לה מלין דשלם: ויהי אם
שלם תענינך ותפתח לך ויהי כל
עמא דישתכח בה יהון לך למסקי
12 מסין ויפלחנך: ואם לא תשלים עמך
ותעביד עמך קרב ותצור עלה:
13 וימסרנה יי אלהך בידך ותמחי
14 ית כל דכורה לפתגם דחרב: לחוד
נשיא וטפלא ובעירא וכל די יהי
בקרתא כל עדאה תבוז לך ותיכול
ית עדא דסנאך די יהב יי אלהך לך:
15 כן תעביד לכל קרויא די רחיקין
מנך לחדא די לא מקרוי
16 עממיא האלין אנון: לחוד מקרוי
עממיא האלין די יי אלהך יהיב
לך אחסנא לא תקים כל נשמא:
17 ארי גמרא תגמרנון חתאי
ואמוראי כנענאי ופריזאי חואי
ויבוסאי כמא די פקדך יי אלהך:
18 בדיל דלא ילפון יתכון למעבד ככל
תועבתהון די עבדו לטעותהון
19 ותחובון קדם יי אלהכון: ארי תצור
לקרתא יומין סגיאין לאגחא עלה
למכבשה לא תחביל ית אילנה
לארמא עלוהי ברזלא ארי מניה
תיכול ויתיה לא תקוץ ארי לא
כאנשא אילן חקלא למיעל מן
20 קדמך בצירא: לחוד אילן דתדע
ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה
תחביל ותקוץ ותבני כרקומין על
קרתא די היא עבדא עמך קרב עד
דתכבשה:

Targum Onkelos.

8 Et addent duces loqui ad populũ: et dicent; Quis est vir qui timid⁹ est, et formidolosus corde? vadat et revertatur in domũ suam: ne formidare faciat cor fratrũ suorũ sicut cor ejus.
9 Et cũ consummaverint duces loqui ad populũ: constituent principes exercitus in capite
10 populi. Cum accesseris ad expugnandã urbẽ, vocabis eam
11 verbis pacificis. Et si pacificè responderit tibi, et aperuerit tibi: omnis popul⁹ qui invent⁹ fuerit in ea, erunt tibi tribu-
12 tarii, et servient tibi. Et si non fecerit pacem tecum, et fecerit bellũ adversum te: obsidebis
13 eam. Et tradet eam Dominus Deus tuus in manu tuã: et percuties omnes masculos ejus in
14 ore gladii. Veruntamen mulieres, et parvulos et jumenta, & omnia quæ fuerint in civitate, et omnia spolia ejus diripies tibi: et comedes spolia inimicorum tuorum, quæ dedit tibi
15 Dñs Deus tuus. Sic facies cunctis civitatib⁹ quæ longè sũt à te: quæ non sunt de civitatib⁹
16 populorum istorũ. Sed in civitatibus populorum istorum, quos Dñs Deus tuus dabit tibi in possessionẽ, nullam animam
17 permittes vivere. Sed destrues eos; Ethæos scilicet, et Amorræos, et Chananæos et Pherezæos; et Evæos, et Iebusæos: sicut præcepit tibi Dñs Deus
18 tu⁹. Ut non doceant vos facere juxta omnes abominationes suas, quas faciebant idolis suis: et peccetis corã Dño Deo ve-
19 stro. Quando obsederis civitatem dieb⁹ multis, ut expugnes eam et ut subjicias eam, non dissipabis arbores ejus, neque levabis super eas ferrũ; ex illis enim comedes, et eas non succides: quoniam non est sicut homo arbor agri, ut veniat contra te in obsidionẽ.
20 Attamen arbor quam scis quod non est arbor ex qua vesci potes, ipsam dissipabis et succides: et ædificabis machinas contra civitatem quæ dimicat contra te, donec subjicias eam.

[illegible]

VER. SAM.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

8 Addent quoq; (b) Præfecti loqui populo, dicentes; Quis est homo timid⁹, et mollis corde? eat, & revertatur in domum suã, ut non (c) dissolvere faciat cor fratrũ suorũ sicut cor
9 suum. Cùm autẽ (d) Præfecti finẽ fecerint loquendi populo, tum recensebunt principes exercitûs populũ per capi-
10 ta. Cùm accesseris ad urbem ut pugnes adversùs eã, ad eã
11 mittes præcones pacis. Si autẽ acciderit ut pacem responderit tibi, & aperiat tibi, et tum erit universus populus repert⁹ in ea tibi tributarius, serviatque tibi.
12 At si non fecerit pacem tecum, sed tecum fecerit bellum, obsederisq; illam,
13 Eamque tradiderit Dominus Deus tuus in manum tuam, tum percuties omnem mascu-
14 lum ejus in ore gladii. Solummodò mulieres, et parvulos, et jumenta, et omnia quæ sunt in urbe, omnia spolia ejus deprædaberis tibi, comedesq; spolia inimicorum tuorũ quæ dedit tibi Dominus Deus tu⁹.
15 Sic facies omnib⁹ urbib⁹ quæ longè admodum absunt à te, quæ non sunt de urbibus gen-
16 tium istarum. Verùm de urbibus populorum quos Domin⁹ Deus tu⁹ dedit tibi in hæreditatem, non vivificabis ul-
17 lam animam. Sed perdendo perdes eos anathemate, Chananæum, & Amorrhæum, & Hethæum, & Gergesæum, et Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, sicut præcepit tibi
18 Dominus Deus tuus. Ut non doceant vos facere secundùm omnes abominationes suas quas fecerunt diis suis, et peccetis in Dominum Deum ve-
19 strum. Cùm obsederis urbem multis diebus pugnando adversùs eam, ut illam capias, non perdes arbores ejus immittendo in eas securim; quoniam ex iis vesceris, ideò eas non succides: Num enim homo arbor est agri ut veniat à facie tua in munimenta?
20 Arbores tantùm quas nôsti non esse arbores esui aptas, illas perdes & succides, ut ædifices munimenta adversùs urbem quæ tecum gerit bellum donec (e) dominetis ei.

VER. SAM. (b) Scribæ (c) humiliet (d) Scribæ (e) descendat.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 * ثم يزيد العرفاء في مخاطبة القوم ويقولون اي رجل كان خائفا رقيق القلب فليمض ويرجع
9 الى منزله ولا يحل قلوب اخوته كقلبه * وبعد فراغهم من مخاطبة القوم بذلك يوكل بهم
10 رؤساء الجيوش * واذا تقدمت الى قرية لمحاربتها فادعها اولا الى السلم * فان اجابتك الى السلم
11 وفتحت لك جميع القوم الذين فيها يكونون لك ذمة ويخدمونك * وان لم تسالمك بل حاربتك
12
13 فحاصرها * واسلمها الله ربك في يدك فاقتل رجالها بحد السيف * واما النساء والاطفال والبهائم
14 وجميع ما في القرية من سلبها فاغنمهم لنفسك * وكل سلب اعدائك الذي رزقكه الله ربك
15 * كذا فاصنع بالقرى البعيدة منك جدا التي ليست من قرى هولاء الامم * واما من قرى
16
17 هولاء الامم الذين الله ربك معطيكها كلها فلا تبق منهم فيها نسمة * بل ابلغهم ابلاغا
الحيثيين والاموريين والكنعانيين والفرزيين والحويين واليبوسيين كما امرك الله ربك
18 * كيلا يعلموكم ان تصنعوا مثل مكارههم التي صنعوها لمعبوداتهم فتخطئوا لله ربكم * واذا
19 حصرت قرية اياما كثيرة لتفتحها وتحاربها فلا تفسد شجرها بان تحرك عليه الحديد اذ منه
تاكل فلا تقطعه ظنا منك ان شجر الصحراء كالانسان الذي قد اختفى من بين يديك
20 في الحصار * لكن اي شجر علمت انه ليس بمطعم فافسده واقطعه وابن الات الحصار على اية
قرية حاربتك الى ان تاخذها *

8 Subjungent quoque præsides inter loquendum cum populo, et dicent, Quicunq; pavidus est & tenuis corde, abeat & revertatur in domum suam, et ne dissolvat corda fratrum suorum ut cor suum.
9 Et cùm cessaverint talia dicere ad populum, præficiantur eis principes exercituũ.
10 Et cùm accesseris ad aliquam civitatem ut expugnes eã, invita eã priùs ad pacem.
11 Quòd si consentiat paci, & aperiat tibi, universus populus qui fuerint in ea, erunt tibi tributarii, et ministrabunt tibi.
12 At verò si non fœderetur tibi, sed pugnet contra te, & obsideas illam,
13 Tradatque eam Deus Dominus tuus in manum tuam; trucida viros ejus in acie gladii.
14 Veruntamen mulieres, & infantes, atque jumenta, & omnia spolia quæ fuerint in civitate, deprædare tibi, et comede spolia inimicorum tuorum quæ tibi largietur Deus Dominus tuus.
15 Hoc modo fac civitatibus à te valdè remotis, quæ non sunt ex civitatibus harum gentium.
16 At verò in civitatibus istarum gentium quas Deus Dominus tuus daturus est tibi hæreditatem, ne relinquas ex ipsis ullum spiritum:
17 Sed eas penitùs absume, nempe Hethæos, & Amoræos, & Chananeos, & Pherezæos, & Hevæos, & Jebusæos, ut mandavit tibi Deus Dominus tuus:
18 Ne fortè doceant vos facere juxta abominationes suas quas fecerunt diis suis, & peccetis Deo Domino vestro.
19 Et cùm obsederis aliquam civitatem diebus multis, ut muris ejus labefactatis expugnes eam, ne perdas arbores ejus movendo super eas ferrum; cùm ex ipsis comedas, ne excindas eas, existimans apud te quòd arbores campi sint velut homo qui se jam occultavit à conspectu tuo in obsidione.
20 Sed quascunque arbores nôsti non esse frugiferas, eas perde & excinde, & fabrica machinas obsidionis contra quamlibet civitatem quæ tecum bellaverit, ut eam circumvalles.

ספר אלה הדברים: כא

CAP. XXI. כא

dens tuus Deus Dominus quam *humo* in occisus fuerit repertus *Cùm*
1 כי־ימצא חלל באדמה אשר יהוה אלהיך נתן
eã percusserit quis,fuerit scitũ nec ; agro in *cadens* ,eã *possidendum ad* ,tibi
לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו:
civitates ad metientur & ,tui judices & ,tui seniores egredientur Et
2 ויצאו זקניך ושפטיך ומדדו אל־הערים
occisum ad propinqua civitas erit Et .occisi circuitibus quæ
3 אשר סביבת החלל: והיה העיר הקרבה אל־החלל
est servitum non qua ,bovis vitulam ipsius civitatis seniores capient &
ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא־עבד
civitatis seniores faciet descendere Et .*jugo in* traxit non quæ ,*ea in*
בה אשר לא־משכה בעל: והורדו זקני העיר
4 *eo in colectur non quo* ,*fortem torrentem* ad vitulam ipsius
ההוא את־העגלה אל־נחל איתן אשר לא־יעבד בו
accedent Et .valle in vitulæ ibi cervicẽ auferet &;*seretur* neque
5 ולא יזרע וערפו־שם את־העגלה בנחל: ונגשו
,tuus Deus Dominus elegit *ipsis in* quia ,Levi filii sacerdotes
הכהנים בני לוי כי בם בחר יהוה אלהיך
super & : Domini nomine in benedicendum ad & ,sibi ministrandum ad
לשרתו ולברך בשם יהוה ועל־
civitatis seniores omnes Et .plaga omnis & ,lis omnis erit eorum *os*
פיהם יהיה כל־ריב וכל־נגע: וכל זקני העיר
6 ipsius *occisum ad propinqui* ,lavabunt
vitulam super suas manus
ההוא הקרבים אל־החלל ירחצו את־ידיהם על־העגלה
effuderunt non nostræ Manus:dicent &,*responderunt* Et.valle in *excervicatam*
הערופה בנחל: וענו ואמרו ידינו לא שפכה
7 Israel *tuo populo* Expia .viderunt nõ nostri oculi &,istum sanguinem
את־הדם הזה ועינינו לא ראו: כפר לעמך ישראל
8 *interiore* in innocentem sanguinem des ne & ,Dõmine redemisti quem
אשר־פדית יהוה ואל־תתן דם נקי בקרב
sanguiné auferes tu Et *sanguis eis expiabitur* & :Israel tui populi
עמך ישראל ונכפר להם הדם: ואתה תבער הדם
9 .Domini oculis in rectum *facies quia* ; *tuo interiore* ex innocenté
הנקי מקרבך כי־תעשה הישר בעיני יהוה:
Domin° *eum* dederit &;tuos inimicos *super* bellum ad fueris egressus *Cùm*
כי־תצא למלחמה על־איביך ונתנו יהוה
10 videris Et .ejus captivitatem *captivaveris* & ,tua manu in tuus Deus
אלהיך בידך ושבית שביו: וראית
11 tibi *ceperis* & ,ea in *te devinxeris* &,forma pulchram mulieré captivitate in
בשביה אשת יפת־תאר וחשקת בה ולקחת לך
,suũ caput radet &;tuæ domus medium in eã introduces Et : uxoré in
לאשה: והבאתה אל־תוך ביתך וגלחה את־ראשה
12 suæ captivitatis vestimentum ,removebit Et .suos ungues *faciet* &
ועשתה את־צפרניה: והסירה את־שמלת שביה
13 suã matré &,suum patrem flebit & ,tua domo in manebit & ,*se desuper*
מעליה וישבה בביתך ובכתה את־אביה ואת־אמה
erit &,ej° marit° eris &,eam ad ingredieris postea & :dierum *luna*
ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה
.uxorem in tibi
לך לאשה:

Versio VULG. LAT.

CAP. XXI.

1 QUando inventum fuerit in
terra, quã Domin° De° tu° da-
turus est tibi,hominis cadaver
occisi, & ignorabitur cædis
2 re°;Egredientur majores natu,
& judices tui, & metientur à
loco cadaveris singularum per
3 circuitum spatia civitatũ : Et
quã viciniore cæteris esse per-
spexerint, seniores civitatis il-
li° tollent vitulã de armento,
quæ non traxit jugũ,nec terrã
4 scidit vomere.Et ducent eã ad
vallé asperã atq; saxosam, quæ
nunquã arata est,nec sementé
recepit:& cædent in ea cervi-
5 ces vitulæ. Accedéntq; sacer-
dotes filii Levi, quos elegerit
Domin° De° tu° ut ministrent
ei,& benedicant in nomine e-
jus:& ad verbum eorũ, omne
negotiũ, & quidquid mundũ,
6 vel immundũ est,judicetur.Et
venient majores natu civita-
tis illius ad interfectum, lava-
búntq; man° suas super vitulã,
7 quæ in valle percussa est, Et
dicent, Man° nostræ non effu-
derunt sanguiné hunc, nec o-
8 culi viderunt. Propitius esto
populo tuo Israel,qué redemi-
sti,Dñe, & ne reputes sangui-
né innocenté in medio populi
tui Israel. Et auferetur ab eis
9 reatus sanguinis. Tu auté ali-
en° eris ab innocentis cruore,
qui fusus est,cùm feceris quod
10 præcepit Domin°. Si egressus
fueris ad pugnã contra inimi-
cos tuos,& tradiderit eos Do-
min° Deus tu° in manu tua, ca-
11 ptivósq; duxeris,Et videris in
numero captivorũ mulierem
pulchram,& adamaveris eam,
12 volueris; habere uxorem, In-
troduces eã in domũ tuã: quæ
radet cæsariem,& circumcidet
13 ungues. Et deponet vestem,in
qua capta est:sedénsq; in do-
mo tua,flebit patrem & matré
suam uno mense : & posteà
intrabis ad eam, dormiésque
cum illa, & erit uxor tua.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. κα'.

1 Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ,
(α) ᾗ κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι κλη-
ρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ
2 οἴδασι τὸν πατάξαντα, Ἐξελεύσεται ἡ
γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου, καὶ (β) ἐκμετρή-
σουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυ-
3 ματίου· Καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ
τραυματίᾳ, καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς
πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις
οὐκ εἴργασται, (γ) καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσε ζυ-
4 γόν. Καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς
πόλεως ἐκείνης (δ) δάμαλιν εἰς φάραγγα
τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται οὐδὲ σπείρεται,
καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν τῇ
5 φάραγγι. Καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ
Λευῖται, ὅτι αὐτοὺς (ε) ἐπέλεξεν κύριος
ὁ (ζ) Θεὸς παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ (η) ἐπὶ τῷ στό-
ματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία, καὶ
6 πᾶσα ἁφή. Καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πό-
λεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ
νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
τῆς δαμάλεως τῆς νενευροκοπημένης ἐν
7 τῇ φάραγγι· Καὶ ἀποκριθέντες, ἐροῦσιν,
Αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦ-
το, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν.
8 Ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ, οὓς ἐλυ-
τρώσω (θ) κύριε, ἵνα μὴ γένηται αἷμα
ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ. καὶ ἐξι-
9 λασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα. Σὺ δὲ ἐξαρεῖς
τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν
ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν (ι) ἔναντι
10 κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Ἐὰν δὲ ἐξελθὼν εἰς
πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ (κ) πα-
ραδῷ σοι κύριος ὁ Θεός σου εἰς τὰς
χεῖράς σου, καὶ (λ) προνομεύσῃς τὴν προ-
11 νομὴν αὐτῶν, Καὶ ἴδῃς ἐν τῇ προνομῇ
γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει, καὶ ἐνθυμηθῇς αὐ-
τῆς, καὶ λάβῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα,
12 Καὶ (μ) εἰσάξῃς αὐτὴν ἔνδον εἰς τὴν οἰ-
κίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς,
13 καὶ περιονυχιεῖς αὐτήν, Καὶ περιελεῖς τὰ
ἱμάτια τῆς (ν) αἰχμαλωσίας ἀπ' αὐτῆς, καὶ
καθιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύσεται τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας· καὶ
μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτὴν καὶ συν-
οικισθήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται (ξ) σου γυνή.

MS.A. (α) ἣν (β) ἐκμετρήσουσιν τὰς (γ) καὶ ἥτις οὐκ εἵλκυσεν (δ) τὴν δάμαλιν (ε) ἐξελέξατο (ζ) Θεός σου (η) ἐπὶ τῷ * ὀνόματι αὐτοῦ (θ) κύριε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἵνα (ι) ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς (κ) παραδῷ αὐτοὺς κύριος (λ) προνομεύσεις (μ) εἰσάξεις (ν) αἰχμαλωσίας αὐτοῦ ἀπ' αὐτῆς, (ξ) σου

CAP. XXI.

SI autem inventus fuerit oc- 1
cisus in terra, quam Dominus
Deus tuus dat tibi ad hæredi-
tandum,jacens in campo,& non
noverunt percussorem, Exibunt 2
seniores tui, & judices tui:
& dimetientur ad civitates,
quæ in circuitu occisi: Et erit 3
civitas propinqua occiso; &
sument seniores civitatis illius
vitulam ex bobus,quæ operata
non est,& quæ non traxit ju-
gum. Et descendere facient se- 4
niores civitatis illius vitulam
in vallem asperam,quæ non est
culta, neque seminatur: & cæ-
dent cervicem vitulæ in valle.
Et accedent sacerdotes Levitæ, 5
quoniam eos elegit Dominus De-
us adstare ei, & benedicere in
nomine ipsius: & super os eo-
rum erit omnis controversia, &
omnis tactus. Et omnes seniores 6
civitatis illius, qui proximi sunt
occiso, lavabunt manus super
caput vitulæ excervicatæ in
valle: Et respondentes, di- 7
cent; Manus nostræ non effu-
derunt sanguinem hunc; & ocu-
li nostri non viderunt. Propi- 8
tius sis populo tuo Israel, quos
redemisti, Domine; ut non fiat
sanguis innocens in populo tuo
Israel. Et expiabitur eis san-
guis. Tu autem auferes sangui- 9
nem innocentem ex vobis ipsis,
si feceris quod bonum, & pla-
citum coram Domino Deo tuo.
Si autem exieris in prælium 10
super inimicos tuos,& tradiderit
tibi Dominus Deus tuus, in
manus tuas, & prædatus fue-
ris prædam eorum, Et videris 11
in præda mulierem pulchrã spe-
cie, & concupiveris eam, &
acceperis eam tibi uxorem, Et 12
induxeris eam intus in domum
tuam; & rades caput ejus, &
circuncides ungues ejus, Et cir- 13
cumauferes vestimenta capti-
vitatis ab ea: & sedebit in
domo tua,& lugebit patrem &
matrem mense diei: & post
hæc ingredieris ad eam, & co-
habitabis ei: & erit uxor tua.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܦܘܩܠܐ * ܟܐ *

[illegible]

CAP. XXI.

ET quando inventus fuerit interfectus in 1
terra quam dat tibi Dominus Deus tuus pos-
sidendã, project° in agro, & ignoretur quis
interfecerit eum; Egredientur seniores tui, 2
& judices tui,& metientur usque ad civitates
quæ sunt circum interfectum: Et civitatis quæ 3
proprior fuerit interfecto,ejus *inquam*, civi-
tatis seniores adducant vitulã bovinã quæ
nec aravit, nec jugum traxit.Et adducant se- 4
niores civitatis illius vitulam illã in vallem
incultam quæ nec arata fuit, nec sata, & ma-
ctent ibi vitulam in valle inculta. Et acce- 5
dant sacerdotes filii Levi quos elegit Domi-
nus Deus tuus ut ministrent ei & benedicant
in nomine Domini, & ut à verbo oris eorum
pendeat omne judicium & quælibet plaga,
Nec non cuncti seniores civitatis illius qui 6
propiores sunt interfecto, lavabunt manus
suas super vitulã mactatã in valle: Et respon- 7
debunt, ac dicent, Manus nostra non effudit
sanguinem istum, & oculi nostri non vide-
runt:Propitius esto populo tuo Israeli quem 8
redemisti Domine, & ne imputes sanguiné
innocentem populo tuo Israel: & expiabun-
tur à sanguine. Tu verò exquire sanguinem 9
innocenté de medio tui, & fac quod bonum
est coram Domino Deo tuo. Cúmq; exieris 10
ad bellum contra inimicos tuos, & tradide-
rit eos Dominus Deus tuus in manus tuas,&
captivitatem duxeris ab eis, Viderisq; inter 11
captivos mulierem pulchram aspectu, &
placuerit tibi ita ut sumas eam tibi uxorem; 12
Introduces eam in domũ tuã, radetq; caput 13
suum, præcidet ungues suos, Deponet à se
vestes captivitatis suæ, sedebit domi tuæ, &
planget patré suum matremq; suam mensem
circiter dierum : tum demum ingredieris ad
eam, & accipies illam, eritque tibi uxor,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

כא

1 ארי ישתכח קטילא בארעא די יי
אלהך יהיב לך למירתה רמי
2 בחקלא לא ידיע מן קטליה: ויפקון
סבך ודינך וימשחון לקרויא די
3 בסחרנות קטילא: ותהי קרתא
דקריבא לקטילא ויסבון סבי קרתא
ההיא עגלת תורין די לא אתפלח
4 בה די לא נגידת בניר: ויחתון סבי
קרתא ההיא ית עגלתא לנחל ביר
די לא יתפלח ביה ולא יזדרע
ויקפון תמן ית עגלתא בנחלא:
5 ויתקרבון כהניא בני לוי ארי
בהון אתרעי יי אלהך לשמשותיה
ולברכא בשמא דיי ועל מימריהון
6 יהי כל דין וכל מכתש סגירו: וכל
סבי קרתא ההיא דקריבין לקטילא
יסחון ית ידיהון על עגלתא
7 דנקיפא בנחלא: ויתיבון ויימרון
ידנא לא אשדא ית דמא הדין
8 ועיננא לא חזאה: כהניא יימרון
כפר לעמך ישראל די פרקתא יי
ולא תתן חובת דם זכאי בגו עמך
9 ישראל ויתכפר להון על דמא: ואת
תפלי חובת דם זכאי מבינך ארי
10 תעביד דכשר קדם יי: ארי תפוק
לאגחא קרבא על בעלי דבבך
וימסרנון יי אלהך בידך ותשבי
11 שביהון: ותחזי בשביה אתתא
שפירת חיזו ותתרעי בה ותסבה
12 לך לאנתו: ותעלנה לגו ביתך
ותגלח ית רישה ותרבי ית
13 טופרהא: ותעדי ית כסות שביה
מנה ותיתב בביתך ותבכי ית
אבוהא וית אמה ירח יומין ובתר
כן תיעול לותה ותבעלנה ותהי
לך לאנתו:

CAP. XXI.

1 Quando inventus fuerit in
terra, quam Dñs De⁹ tu⁹ dabit
tibi ut possideas eã, homo oc-
cisus project⁹ in agro: et igno-
2 ratur quis occidit eũ. Egredi-
entur senes tui, et judices tui:
et metientur à loco cadaveris
usq; ad civitates quæ sunt in
3 circuitu occisi. Et erit civitas
quæ propinquior est occiso,
tollent senes civitatis illi⁹ vi-
tulã boum, quâ null⁹ operatus
4 est, nec traxit jugũ. Et deferent
senes civitatis illi⁹ vitulam ad
vallẽ desertã, quæ nõ est culta
nec seminata: et cædẽt ibi cer-
5 vicẽ vitulæ in torrente. Et ac-
cedent sacerdotes filii Levi:
quoniã ipsos elegit Dñs Deus
tu⁹ ut ministrent ei, et ut bene-
dicant in nomine Dñi: et juxta
verbũ eorũ erit omne judiciũ,
6 et oĩs plaga lepræ. Et omnes
senes civitatis illius, quæ pro-
pinquior est interfecto, lava-
bũt man⁹ suas sup vitulã quæ
7 percussa est in valle. Et respõ-
debunt, et dicent: Man⁹ nostra
nõ effudit sanguinẽ hunc, neq;
8 oculi nostri viderũt. Sacerdotes
dicẽt; Propiti⁹ esto populo tuo
Israel quẽ redemisti, Dñe; et ne
des peccatũ sanguinis innocẽ-
tis in medio populi tui Israel:
et dimittetur eis reat⁹ sangui-
9 nis. Tu autẽ auferes effundentẽ
sanguinẽ de medio tui, cùm fe-
10 ceris ꝙ rectũ est corã Dño. Si
egressus fueris ad pugnã con-
tra inimicos tuos: et tradide-
rit eos Dñs Deus tuus in manu
tua, et captivaveris captivitatẽ
11 eorum. Et videris in captivita-
te mulierem pulchram, et ada-
maveris eam, et acceperis eam
12 tibi in uxorem. Introduces
eam in domum tuam: et ton-
debit caput suum, et crescere
13 dimittet ungues suos. Et aufe-
ret à se vestimentum captivi-
tatis suæ, et habitabit in do-
mo tua, et planget patrem suũ
et matrem suam mense die-
rum: et postea ingredieris ad
eam, et eris maritus ejus; et
ipsa erit tibi in uxorem.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXI.

Cùm inventum fuerit ho- 1
minis cadaver in terra
quam Domin⁹ Deus tuus dat
tibi possidendam, prostratum
in agro, nec cognitum fuerit
quis percusserit eum; Tunc 2
egredientur Seniores tui, &
(a) Præfecti tui, & dimeti-
entur versùs urbes quæ sunt
in circuitu cadaveris, urbis 3
autẽ propinquioris cadaveri,
Seniores illius urbis accipient
vitulã de armento quã nemo
usus est, (b) quæq; non traxit
jugum. Deducentque Senio- 4
res illius urbis vitulã in val-
lem asperam quæ non arabi-
tur, neque seretur, & decol-
labunt ibi vitulam in valle.
Accedent autem sacerdotes 5
filii Levi, quoniam eos elegit
Dominus Deus tuus ad mi-
nistrandum, & ad benedicen-
dũ in nomine Domini; juxta
etiam illorum sermonem erit
omnis contentio, atque omnis
plaga. Et omnes Seniores 6
urbis istius propinquiores ca-
daveri lavabunt manus suas
super vitulam decollatam in
valle. (c) Contestabunturque, 7
dicentes; Manus nostræ non
effuderunt sanguinem istum,
neque oculi nostri viderunt.
Propitius esto populo tuo Is- 8
raeli quẽ redemisti Domine,
neque ponas sanguinem inno-
centem in medio populi tui
Israelis, sed expietur in eis
hic sanguis. Tu quoque (d) 9
auferes sanguinem innocen-
tem de medio tui, cùm fece-
ris quod rectum est in oculis
Domini. Cùm egredieris ad 10
bellum contra inimicos tuos,
& tradiderit eos Dominus
Deus tuus in manum tuam,
& captivam abduxeris ca-
ptivitatem ejus; Viderisque 11
in captivitate ejus mulierem
speciosam formâ, & dilexe-
ris eam, & acceperis eam in
uxorem, Et introduxeris eã 12
in medium domûs tuæ, tum
radet caput suum, & faciet
ungues suos. Deponétque 13
vestem captivitatis suæ à se,
& habitabit in domo tua, ac
flebit patrem suum & matrẽ
suã mensẽ dierũ: posteà au-
tẽ ingredieris ad eam, et ma-
ritus ej⁹ eris, eritq; tibi uxor.

VER. SAM. (a) Scribæ (b) quamq; non traxit possessor. (c) Et respondebunt, (d) separabis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الحادي والعشرون *

1 *وان وجد قتيل في البلد الذي الله ربك معطيكه ليكون مطروح في الصحراء لا يعرف من قتله
2 *فليخرج بعض شيوخك وحكامك ويمسحوا منه الي القري التي حوالي القتيل *فاية قرية كانت
3 اقرب اليه فلياخذ اهلها عجلة من البقر لم تفلح ولم تمد النير *ويحدروها الي واد صعب لم
4 يفلح ولم يزرع ويعقروها فيه *ثم يتقدم بعض الائمة بنو لوي لان الله ربك اختارهم ليخدموه
5 ويباركوا باسمه وعلي قولهم تفصل كل خصومة وكل بلاء * فاذا غسل جميع شيوخ تلك القرية
6 القريبة من القتيل ايديهم علي العجلة المعقاة في الوادي *وابتدوا وقالوا ايدينا لم تسفك
7 هذا الدم وعيوننا لم تر ذلك بتواهم *وقالوا اللهم اغفر لقومك الاسرائيليين الذين فككتهم
8 ولا تدع عليهم عقوبة توان في دم بري فيغفر لهم توانيهم في ذلك الدم *وانت فانف قاتلي
9 البري من بينكم فانكم تصنعون المستقيم عند الله *واذا خرجت الي حرب اعدائك فاسلمه
10 الله ربك في يدك فسبيت سبيه *ورايت في السبي امراة حسنة الحلية فسعفت بها فاتخذتها لك
11 زوجة *بان تدخلها الي وسط منزلك وتحلق راسها وتبري اظفارها *وتدع ثياب سبيها عنها
12 وتقيم كذاك في منزلك وتبكي علي مذهب ابيها وامها شهرا ثم بعد ذلك تدخل اليها فتبني
13 عليها وتكون لك زوجة *

CAP. XXI.

Et si reperiatur interfectus in regione 1
quam Deus Dominus tuus daturus est
tibi ut eam possideas, projectus in campo,
neque sciatur quis eum occiderit; Exe- 2
ant aliquot à senioribus tuis & judicibus
tuis, & metiantur ab eo usque ad oppida
quæ circunjacent interfecto: Et quod- 3
cunque oppidum fuerit propinquius ipsi, ac-
cipiant ejus incolæ vitulam de bobus quæ
nec araverit, nec jugum traxerit, Et du- 4
cant eam ad vallem asperam quæ nec ara-
ta fuerit neque seminata, et cervicem ej⁹
incidant in ipsa. Deinde accedant aliquot 5
sacerdotes filii Livi, quia Deus Dominus
tuus elegit eos ut ministrent ei, et benedi-
cant in nomine ejus: et ad dictum ipsorũ
diluitur omnis quæstio, & omnis plaga.
Cùmq; laverint cuncti seniores illius op- 6
pidi quod proximum est interfecto, manus
suas super vitulã cui cervix incisa est in
valle, Incipiant, ac dicant; Manus nostræ 7
non fuderunt hunc sanguinem, & oculi
nostri non viderunt hoc, ex negligentia.
Et dicent, Deus, parce populo tuo Israeli- 8
tis quos liberâsti, et ne ascribas eis pœnam
negligentiæ in sanguine innoxio: et remit-
tetur eis negligentia eorum circa sanguinẽ
illum. Et tu ejice interfectores innocentis 9
de medio vestrũ: atque ita facietis quod
rectũ est apud Deum. Et cùm exieris ad 10
pugnandum contra hostes tuos, et prodide-
rit eos Deus Dominus tuus in manũ tuã,
& duxeris captivitatem ejus, Viderisq; 11
in captivitate mulierem speciosam formã
& adamaveris eam, & duxeris eam tibi
uxorem, Adeóque induxeris eam in me- 12
dium domûs tuæ; tum radet caput suum,
tum nutriet ungues suos, Auferétque ve- 13
stimenta captivitatis suæ à se, & manebit
sic in domo tua, & deplorabit religionem
patris sui & matris suæ mensem: ac post-
eà introibis ad eam, & ædificabis super
eam, & erit tibi uxor.

ספר אלה הדברים: כב

vendendo &,suæ animæ eâ dimittes &,ea in côplacueris non si ,erit Et
14 והיה אם־לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר
,eâ compressisti quod pro ,ea in servitio uteris neque ,pecunia eâ vendes non
לא־תמכרנה בכסף לא־תתעמר בה תחת אשר עניתה:
; exosa una & , dilecta una , uxores duæ viro fuerint Cùm
15 כי־תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה
primogenit⁹ filius fuerit & ; exosa & , dilecta filios ei pepererint &
וילדו־לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכר
quod suos filios eû hæreditare facere die in erit Et .exosæ
16 לשניאה: והיה ביום הנחילו את־בניו את אשר־
super dilectæ filium primogenitura donare poterit non ,sibi erit
יהיה לו לא יוכל לבכר את־בן־האהובה על־
filium primogenitum Quia .primogeniti exosæ filii facies
17 פני בן־השנואה הבכר: כי את־הבכר בן־
fuerit inventû quod omni in duorum os ei dando ,agnoscet exosæ
השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר־ימצא
.primogenituræ jus ei ;ejus fortitudinis principium ipse quia : ei
לו כי־הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה:
voce in obediens ipse non ,rebellis &,declinans filius viro fuerit Cùm
18 כי־יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול
: eos ad audierit non &,eum corripuerint &,suæ matris voce in &,sui patris
אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם:
ad eum educent & ; ejus mater &,ejus pater eum in apprehendent Et
19 ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו אל־
seniores ad dicent Et .ejus loci portam ad &,ej⁹ civitatis seniores
20 זקני עירו ואל־שער מקמו: ואמרו אל־זקני
obediens ipse non : rebellis & ,declinans iste noster Filius :ejus civitatis
עירו בננו זה סורר ומרה איננו שמע
ej⁹ civitatis homines omnes eum obruent Et .potator &,vorator :nostra voce in
21 בקלנו זולל וסבא: ורגמהו כל־אנשי עירו
Israel omnis &;tuo interiore ex malum auferes &:morietur &,lapidibus in
באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל־ישראל
,mortis judicii peccatum viro in fuerit cùm Et .timebunt &,audient
22 ישמעו ויראו: וכי־יהיה באיש חטא משפט־מות
pernoctabit Non : ligno super eum suspēderis &,fuerit interficiend⁹ &
23 והומת ותלית אתו על־עץ: לא־תלין
quia ,ipsa die in eum sepelies sepeliendo quia ,ligno super ej⁹ cadaver
נבלתו על־העץ כי־קבור תקברנו ביום ההוא כי־
quam ,tuam humum contaminabis non & :suspensus Dei maledictio
קללת אלהים תלוי ולא תטמא את־אדמתך אשר
.hæreditatem tibi dans tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך נתן לך נחלה:

CAP. XXII. כב

expulsos ej⁹ parvû pecus vel,tui fratris bovem videbis Non
1 לא־תראה את־שור אחיך או את־שיו נדחים
non si Et .tuû fratrē ad eos reduces Reducēdo .eis ab te abscondes &
2 והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: ואם־לא
etiam ad ipsum colliges &:eû noveris neque,te ad tuus frater propinquus
קרב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל־תוך
ei eû restitues & ,ipsum tuus frater requirere ad usque,tecum erit &,tuæ dom⁹
ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו

Versio VULG. LAT.

14 Si autem posteà non sederit
animo tuo,dimittes eam libe-
râ,nec vendere poteris pecu-
niâ, nec opprimere p poten-
15 tiâ:quia humiliâsti eâ. Si ha-
buerit homo uxores duas, unâ
dilectam,& alteram odiosam,
genuerintq; ex eo liberos, &
fuerit filius odiosæ primoge-
16 nitus, Volueritq; substantiam
inter filios suos dividere:non
poterit filium dilectæ facere
primogenitum,& præferre fi-
17 lio odiosæ, Sed filium odiosæ
agnoscet primogenitû, dabit-
que ei de his quæ habuerit
cuncta duplicia : iste est enim
principium liberorum ejus,&
18 huic debentur primogenita. Si
genuerit homo filiû contuma-
cé & protervum,qui non au-
diat patris aut matris imperi-
um,& coërcitus obedire con-
19 tempserit : Apprehendent eû,
& ducent ad seniores civitatis
illius, & ad portam judicii,
20 Dicéntq; ad eos,Filius noster
iste protervus et contumax est,
monita nostra audire contem-
nit,comessationibus vacat, &
21 luxuriæ atq; conviviis:Lapidi-
bus eum obruet populus ci-
vitatis:& morietur,ut aufera-
tis malum de medio vestri, &
universus Israel audiens perti-
22 mescat. Quando peccaverit
homo quod morte plectendû
est,& adjudicat⁹ morti appen-
23 sus fuerit in patibulo:Nô per-
manebit cadaver ej⁹ in ligno,
sed in eadem die sepelietur:
quia Maledictus à Deo est qui
pendet in ligno: & nequaquá
contaminabis terram tuam,
quam Dominus Deus tuus de-
derit tibi in possessionem.

CAP. XXII.

1 NOn videbis bovem fratris
tui,aut ovem errantem,& præ-
teribis: sed reduces fratri tuo,
2 Etiam si non est propinquus
frater tuus,nec nôsti eum: du-
ces in domum tuam,& erunt
apud te, quamdiu quærat ea
frater tuus,& recipiat.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

14 Καὶ ἔσαι ἐὰν μὴ θέλῃς αὐτὴν, ἐξαποστελεῖς
αὐτὴν ἐλευθέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται
ἀργυρίου· οὐκ ἀθετήσεις αὐτὴν, διότι ἐταπεί-
15 νωσας αὐτήν. Ἐὰν δὲ γένωνται ἀνθρώπῳ δύο
γυναῖκες, μία αὐτῶν ἠγαπημένη, καὶ μία
αὐτῶν μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἡ ἠγαπη-
μένη καὶ ἡ μισουμένη, καὶ γένηται υἱὸς πρωτότο-
16 κος τῆς μισουμένης, Καὶ ἔσαι ᾗ ἂν ἡμέρᾳ (ο)
κατακληρονομῇ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι (π)
τῷ υἱῷ τῆς ἠγαπημένης, ὑπεριδὼν τὸν υἱὸν τῆς
17 μισουμένης τὸν πρωτότοκον, Ἀλλὰ τὸν πρω-
τότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται δοῦ-
ναι αὐτῷ διπλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἂν εὑρεθῇ
αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτοῦ, καὶ
18 τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτοκεῖα. Ἐὰν δέ
τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστὴς, οὐχ ὑπακού-
ων φωνὴν (ρ) πατρὸς καὶ φωνὴν (σ) μητρὸς,
καὶ παιδεύσωσιν αὐτὸν, καὶ μὴ εἰσακούῃ αὐτῶν,
19 Καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ
ἡ μήτηρ (τ) αὐτοῦ, καὶ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν
γερουσίαν τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν (υ)
20 πύλην τοῦ τόπου· Καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι
τῆς πόλεως (φ) αὐτῶν, Ὁ υἱὸς ἡμῶν οὗτος
ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, (χ) οὐχ ὑπακούει τῆς
φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ.
21 Καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς
πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται. καὶ
ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν· καὶ
οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται.
22 Ἐὰν δὲ γένηται ἔν τινι ἁμαρτία, κρίμα θα-
νάτου, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ (ψ) κρεμάσητε αὐτὸν
23 ἐπὶ ξύλου, (ω) Οὐ κοιμηθήσεται τὸ σῶμα
αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἀλλὰ ταφῇ θάψετε (α)
αὐτὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκατηραμέ-
νος ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου.
καὶ οὐ μὴ (β) μιανεῖτε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ
θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ.

MS.A. (ο) κατακληροδοτῇ (π) τὸν υἱὸν (ρ) πατρὸς αὐτοῦ καὶ (σ) μη-
τρὸς αὐτοῦ, καὶ (τ) αὐτοῦ, ἐξάξουσιν (υ) πύλην τῆς πόλεως αὐτοῦ Καὶ (φ) αὐ-
τοῦ, (χ) οὐκ ἀκούει (ψ) κρεμάσῃ (ω) Οὐκ ἐπικοιμηθήσεται (α) αὐτὸν
(β) μιανῆται

Et erit: si nolueris eam; dimittes 14
eam liberam, & venditione non
vendetur argento:non contemnes
eam; propterea quòd humiliâsti
eam. Si autē fuerint homini duæ 15
uxores, una earum dilecta, &
una earum odiosa, & pepere-
rint ei dilecta et odiosa,et fuerit
filius primogeni⁹ ipsius odiosæ;
Et erit, quâcunque die distribu- 16
at filiis suis substantiam suam,
non poterit primatum dare filio
dilectæ, despiciens filium odiosæ
primogenitum: Sed primogeni- 17
tum ipsum filium odiosæ agno-
scet,dando ei (a)dupla de omni-
bus quæcunque inventa fuerint
ei:quoniam hic est initium filio-
rum ej⁹: & huic conveniunt ju-
ra primogenituræ. Si cui autem 18
fuerit filius incredulus & pro-
tervus,non obediens voci patris,
& voci matris,et corripiant eû,
& non exaudiat eos, Et as- 19
sumentes illû simul pater ejus,et
mater ejus, et educent eû ad se-
niores civitatis suæ,& ad portâ
loci. Et dicent viris civitatis 20
suæ, Filius noster hic contuma-
citer se gerit,& protervit; non
obedit voci nostræ, comessationi-
bus vacans, vino inebriatur. Et 21
lapidabunt eum viri civitatis ej⁹
in lapidibus : & morietur. Et
auferes malum ex vobis ipsis;
Et reliqui audientes timebunt. Si 22
autem fuerit in aliquo peccatum,
judicium mortis, & mortuus
fuerit, & suspenderitis eum su-
per lignum; Non dormiet corpus 23
ejus super lignum,sed sepulturâ
sepelietis illud in die illa: quo-
niam Maledictus à Deo om-
nis, qui pendet in ligno. Et
non inquinabitis terram, quam
Domin⁹ De⁹ tu⁹ dat tibi in sorte.

ΚΕΦ. κβ.

1 Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ
πρόβατον αὐτοῦ, πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ,
ὑπερίδῃς αὐτά. ἀποστροφῇ ἀποστρέψεις αὐτὰ
2 τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτῷ. Ἐὰν δὲ
μὴ ἐγγίζῃ (α) ὁ ἀδελφός σου πρὸς σὲ, μηδὲ
ἐπίστῃ (β) αὐτὸν, συνάξεις (γ) αὐτὰ ἔνδον εἰς
τὴν οἰκίαν σου, καὶ ἔσαι μετὰ σοῦ ἕως ἂν ζητήσῃ
αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις (δ) αὐτῷ.

CAP. XXII.

NE videns vitulum fratris 1
tui,vel ovē ejus,errantia in via,
despicias ea : reductione reduces
ea fratri tuo,et reddes ei. Si autē 2
non appropinquat frater tuus ad
te, neq; cognoscis eum, condūces
(a)ipsum intus in domum tuam:
& erit tecum, quoadusq; quæsi-
erit ea frater tuus: & reddes ei.

MS.A. (α) πρὸς σὲ ὁ ἀδελφός σου, μὴ δὲ (β) αὐτὸ, (γ) αὐτὰ (δ) αὐτῷ
αὐτά. Οὕτως

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]

Quod si non placuerit tibi, dimitte eam ar- 14
bitrio suo, & pecuniâ ne vendideris eam,
neq; mercaturâ exercueris in ea, eò quòd il-
lam stupráris. Cúmq; fuerint alicui duæ u- 15
xores,una dilecta,altera odiosa,& pepererint
ei filios tam dilecta quàm odiosa, fueritque
filius primogenitus odiosæ; In die quâ hære- 16
des constituet liberos suos rerum quas possi-
det, non licebit ei primogenitû facere filiû
dilectæ ante filiû odiosæ : Sed primogenitus 17
fili⁹ odiosæ oportet ut accipiat duas portio-
nes ex omnib⁹ rebus quæ reperientur apud
ipsum, quoniâ ipse est principiû sobolis ej⁹,
ipsiq; debentur primogenita. Et cùm quis 18
habuerit filiû rebellē & contumacē, & non
obediētem voci patris sui & voci matris suæ,
& castigent eum,nec tamē obediat eis; Ap- 19
prehendent eum pater ejus & mater ejus,
educentque eum ad seniores civitatis, & ad
portam patriæ ipsius , Dicentque seniori- 20
bus civitatis, Filius noster iste rebellis est
& contumax, & non obediens voci nostræ,
& immoderatus, & ebriosus; Et obruent 21
eum cuncti cives urbis ipsius lapidibus, &
morietur : & expurgate scelus de medio ve-
strî, & omnis Israel audient, & pavebunt.
Et si quis pro ullo crimine reus sit sententiæ 22
mortis, & appendatur ligno atque interficia-
tur, Non pernoctabit cadaver ejus super li- 23
gnum,sed sepelite eum eodem die ; nam qui
blasphemaverit Deum, suspendetur : & ne
polluas terram quam daturus est tibi Domi-
nus Deus tuus hæreditatem.

C AP. XXII.

NOn videbis taurum fratris tui, aut pecu- 1
dem ejus errantem, & negliges eos,sed omni-
no reduces eos ad ipsum. Quòd si non fue- 2
rit vicin⁹ tibi frater tuus, nec noveris eum,
introduc eos in domû tuâ, sintq; apud te do-
nec requirat eos frater tu⁹,et restitue eos ipsi.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

14 ויהי אם לא תתרעי בה ותפטרנה
לנפשה וזבנא לא תזבננה בכספא
15 לא תתגר בה חלף דעניתה: ארי
תהוין לגבר תרתין נשין חדא
רחימתא וחדא שניאתא וילדן
ליה בנין רחימתא ושניאתא ויהי
16 ברא בוכרא לשניאתא: ויהי ביומא
דיחסין לבנוהי ית די יהי ליה לית
ליה רשו לבכרא ית בר רחימתא
17 על אפי בר שניאתא בוכרא: ארי
ית בוכרא בר שניאתא יפריש
למתן ליה תרין חולקין בכל די
ישתכח ליה ארי הוא ריש תוקפיה
18 ליה חזיא בכירותא: ארי יהי לגבר
בר סטי ומרוד ליתוהי מקביל
למימר אבוהי ולמימר אמיה
ומלפין יתיה ולא מקביל מנהון:
19 ויחדון ביה אבוהי ואמיה ויפקון
יתיה לקדם סבי קרתיה ולתרע
20 בית דין אתריה: ויימרון לסבי
קרתיה ברנא דין סטי ומרוד ליתוהי
מקביל למימרנא זליל בסר וסבי
21 חמר: וירגמוניה כל אנשי קרתיה
באבניא וימות ותפלי עביד דביש
מבינך וכל ישראל ישמעון וידחלון:
22 וארי יהי בגבר חובת דין דקטול
ויתקטל ותצלוב יתיה על צליבא:
23 לא תבית נבלתיה על צליבא ארי
מקבר תקברניה ביומא ההוא ארי
על דחב קדם יי אצטליב ולא
תסאיב ית ארעך דיי אלהך יהיב
לך אחסנא: כב
1 לא תחזי ית תורא דאחוך או ית
אמריה דטען ותתכבש מנהון אתבא
2 תתיבנון לאחוך: ואם לא קריב
אחוך לותך ולא ידעתיה ותכנשניה
לגו ביתך ויהי עמך עד דיתבע
אחוך יתיה ותתיבניה ליה:

Targum Onkelos,

14 Et si postea nolueris eam, di-
mittes eam ut liberè eat quo-
cunq; voluerit; et non vendes
eam argento : neq; opprimes
15 eam, eò quod humiliasti eã. Si fu-
erint viro duæ uxores, una di-
lecta et altera odiosa; et pepere-
rint ei filios, dilecta et odiosa:
et fuerit fili⁹ odiosæ primoge-
16 nitus. Et venerit dies in quo
hæreditaté divisur⁹ est filiis su-
is, earũ rerũ quas habuerit: nõ
habebit potestaté ut filiũ dile-
ctæ faciat primogenitũ, vivẽte
17 filio odiosæ primogenito. Sed
filiũ odiosæ agnoscet primo-
genitũ, ut det ei duplicé porti-
oné, in omnib⁹ quæ invẽta fu-
erint apud eũ: quoniã ipse est
principiũ fortitudinis ejus, &
18 ei pertinet primogenitura. Si
fuerit viro filius prævaricator
et rebellis, et nõ obedierit ver-
bo patris sui et verbo matris
suæ: et corripuerint eũ et nõ
19 obedierit eis. Apprehendent
eũ pater ej⁹ et mater ejus : et
educẽt illũ in conspectũ senio-
rum civitatis suæ, et ad portam
20 dom⁹ judicii loci sui. Et dicent
seniorib⁹ civitatis illi⁹, Filius
noster hic prævaricator est &
rebellis; non obedit verbis no-
stris: edax est carniũ, et pota-
21 tor vini. Et lapidabunt eũ om-
nes homines civitatis illius, ut
moriatur; et auferes facienté
quod malũ est de medio tui : &
oĩs Israel audient, & timebũt.
22 Quando autem fuerit in viro
peccatum judicii occisionis, &
occisus fuerit : et suspenderis
23 eum in patibulo. Non mane-
bit cadaver ejus in patibulo,
sed sepelies eum in die illa;
quia pro eo quod peccavit coram
Dño, suspens⁹ est: et non con-
taminabis terram tuam, quam
Dñs Deus tuus dabit tibi in
possessionem.

CAP. XXII.

1 Nõ videbis bové fratris tui
aut agnũ ej⁹ errãtes, et avertes
oculos ab eis : sed reducés re-
2 duces eos fratri tuo. Et si nõ est
prope frater tu⁹, nec cognoscis
eũ: introduces eũ in domũ tuã,
et erit apud te donec quærat
eũ frater tu⁹, et reddes eũ illi.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

VER. SAM.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Si autẽ accidat ut displiceat 14
tibi, tum dimittes eam animæ
suæ: non enim vendendo ven-
des eam; argẽto non nego-
tiaberis de ea, eò quòd affl xe-
ris eam. Cùm fuerint viro 15
duæ uxores, una dilecta, &
una odiosa, genuerintq; ei fi-
lios dilecta et odiosa, fueritq;
filius odiosæ primogenit⁹; In 16
die quâ distribuet filiis suis
substantiam suam, non poterit
jus primogenitũ transferre in
filiũ dilectæ ante filium odio-
sæ primogenitum. Sed filium 17
odiosæ primogenitũ agnoscet,
dando ei partem duplicẽ in o-
mnibus quæ deprehendentur
ad ipsum pertinere; quia ipse
est principium (e) fortitudinis
ejus, & ipsius est jus primoge-
nituræ. Cùm fuerit alicui fi- 18
lius (f) contumax et rebellis,
non audiens vocẽ patris sui,
neque vocem matris suæ, cor-
ripuerintq; ipsum, sed non au-
dierit eos, Tunc comprehen- 19
det eum pater ejus, & mater
ej⁹, et educent eum ad senio-
res civitatis suæ, ad portam
loci sui: Dicántque ad viros 20
civitatis suæ, Filius hic noster
contumax est, & rebellis, non
audit vocẽ nostram; (g) com-
essator est, et ebriosus. Tunc 21
obruent eum omnes viri civi-
tatis suæ lapidibus, & morie-
tur, ut (h) auferas malum de
medio tui, et universus Israel
audiant, & metuant. Cùm 22
fuerit in aliquo peccatũ mor-
ti obnoxium, & interficien-
dus fuerit, suspenderisq; eum
in ligno, Non pernoctabit ca- 23
daver ejus in ligno, sed sepe-
liendo sepelies illud eâdem
die; quia maledictio Dei est
suspensus: Non contaminabis
igitur terram tuam quã Do-
minus Deus tuus dat tibi in
hæreditatem.

CAP. XXII.

NOn videbis bovem fra- 1
tris tui, aut ovem ejus,
aut quodvis jumentum ejus
errantia, & abscondes te ab
eis; reducendo reduces ea ad
fratrem tuum. Etiamsi pro- 2
pinquus tibi non sit frater tu⁹,
neque cognoscas eum, colli-
ges tamen illud intra domum
tuam; eritque tecum donec
requiras illud à te frater tu-
us, & restitues illud ei.

VER. SAM. (e) afflictio-
nis (f) insultans & se osten-
tans, (g) vilis est, & abominan-
dus. (h) separes

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 فان لم تردها بعد ذلك فاطلقها حرة وبيعا لا تبيعها بثمن ولا تسترقها بعد ما اتيتها * وان
15 كانت لرجل زوجتان احداهما محبة والاخرى مسوءة فولدتا له اولادا وكان الولد البكر للمسوءة
16 منهما * فهي يوم تخليته بنيه ما يكون له فليس له ان يفضل ابن المحبة على ابن المسوءة البكر
17 * بل يجب عليه ان يعرف الناس بالبكر ابن المسوءة ليعطيه سهمين من جميع ما يوجد له
18 اذ هو اول نيله وله حكم البكورية * واذا كان لرجل ابن رابع خالف ليس يقبل امر ابيه وامر
19 امه ويؤدبانه فلا يقبل منهما * فليقبض عليه ابوه وامه ويخرجاه الى شيوخ قريته والى باب حاكم
20 موضعه * فيقولا لهم ابننا هذا رابع وخالف ليس يقبل امرنا وهو مسرف ومفرط في الحرام * فيرجمه
21 جميع شيوخ قريته بالحجارة حتى يموت وانف اهل الشر من بينكم وجميع آل اسرائيل يسمعون
22
23 ويخافون * واذا وجب على انسان خطية حكمها القتل فقتل فاصلبه على خشبة * ولا يبيت جيفته
عليها بل ادفنه دفنا في ذلك اليوم * اذ صلب لما افترى على الله * ولا تنجس بلدك الذي
الله ربك معطيكه تخلة * الفصل الثاني والعشرون *
1 * ولا تر ثور اخيك وشاته ضالين فتتغافل عنهما * بل ردهما عليه ردا * فان لم يكن اخوك
2 قريبا اليك او لم تعرفه * فضم ذلك الى منزلك ليكون عندك الى ان يلتمسه اخوك فترده عليه *

Si autem nolueris eam postea, dimitte eam 14
liberam, et nullatenus vendes eam pretio,
& ne extenues eam postquam coieris cum
ea. Et cùm fuerint viro duæ uxores, al- 15
tera dilecta, & altera odiosa, & ambæ
genuerint ei filios, & filius primogenitus
fuerit odiosæ ex eis, In die quâ distribuet 16
in hæreditatem filiis suis id quod habebit,
non licebit ei præferre filium dilectæ filio
odiosæ primogenito : Sed necesse est ei ut 17
notum faciat hominibus primogenitum fi-
lium odiosæ, dando illi duplicem portio-
nem ex omnibus quæ sua esse reperientur,
cùm ipsum primum obtinuerit, et ad ipsũ
pertineat jus primogenitorũ. Et cùm fuerit 18
alicui filius devius, pervicax, non acqui-
escens mandato patris sui, & mandato
matris suæ, cumque erudierint, nec ac-
quieverit eis; Capiant eum pater ejus ac 19
mater ejus, producantq; illum ad seniores
civitatis ejus, & ad januam judicis lo-
ipsius, Dicantque ad eos; Filius hic noster 20
devius est et pertinax, haud acquiescens
præcepto nostro, estque intemperans &
prodigus in illicitis. Obruentque eum 21
cuncti seniores civitatis ejus lapidibus,
donec moriatur; & expelle scelestos de
medio vestri; & omnes Israelitæ audient
ac timebunt. Et cùm convictus fuerit ali- 22
quis scelere cujus sententia nex est, & oc-
cisus fuerit, crucifige eum super trabem;
At ne pernoctet cadaver ejus super i- 23
psum, sed omnino sepeli eum in eadem die,
cùm crucifixus fuerit; eò quòd blasphe-
maverit contra Deum : & ne polluas re-
gionem tuam quam Deus Dominus tuus
daturus est tibi hæreditatem.

CAP. XXII.

ET ne videas taurum fratris tui & pe- 1
cudem ejus errantes, & negligas eos,
sed reducendo reduc eos ad ipsum. Quod 2
si non fuerit frater tuus proximus tibi,
vel non cognoveris eum, collige eos in do-
micilium tuum, ut maneant apud te donec quærat eos frater tuus, ac tum restitues eos ipsi.

ספר אלה הדברים : כב

facies sic & ,ej' vestimento facies sic & ,ejus asino facies sic Et
3 וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה
non;illā invenisti & ,eo ab perierit quæ ,tui fratris *amissioni* omni
לכל־אבדת אחיך אשר־תאבד ממנו ומצאתה לא
vel ,tui fratris asinum videbis Non .*te abscondere* poteris
4 תוכל להתעלם׃ לא־תראה את־חמור אחיך או
.secum eriges erigendo ;eis ab te abscondes & ,via in *cadentes* ej' bovem
שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו׃
vestimentū vir induet neque ,mulierem super *viri vas* erit Non
5 לא־יהיה כלי־גבר על־אשה ולא־ילבש גבר שמלת
.hæc faciens omnis ,tui Dei Domini abominatio quia ;muliebre
אשה כי תועבת יהוה אלהיך כל־עשה אלה׃
vel ,*ligno* omni in ,via in *tuas facies ad* avis nidus occurrerit *Cùm*
6 כי יקרא קן־צפור לפניך בדרך בכל־עץ או
super *cubans* mater & ,ova vel ,pulli terram super
על־הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצת על־
,*filios super* matrem capies non ;ova super vel ,pullos
האפרחים או על־הביצים לא־תקח האם על־הבנים׃
ut ,tibi capies filios & ,matrem dimittes Dimittendo
7 שלח תשלח את־האם ואת־הבנים תקח־לך למען
domum ædificaveris *Cùm* .dies facias prolongare & ,tibi sit bene
8 ייטב לך והארכת ימים׃ כי תבנה בית
sanguines pones non & ,tuo tecto *sepium* facies & ,novam
חדש ועשית מעקה לגגך ולא־תשים דמים
feres Non .eo ex cadens ceciderit *cùm* ,tua domo in
9 בביתך כי־יפל הנפל ממנו׃ לא־תזרע
quod semen ,plenitudo sanctificetur fortè ne ,*mixturis* tuam vineam
כרמך כלאים פן־תקדש המלאה הזרע אשר
asino *in* & ,bove *in* arabis Non .vineæ *proventum* & ,*seminaveris*
10 תזרע ותבואת הכרם׃ לא־תחרש בשור־ובחמר
.pariter *linorum ac* ,*lanæ contexturā* te indues Non .pariter
11 יחדו׃ לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו׃
quo tui operimenti *alis* quatuor *super* tibi facies Funiculos
12 גדלים תעשה־לך על־ארבע כנפות כסותך אשר
fuerit ingressus &,uxorem vir acceperit *Cùm* .*eo in* te operies
13 תכסה־בה׃ כי־יקח איש אשה ובא
,verborum *causationes* .ei imposuerit &,eam habuerit odio &,eam ad
14 אליה ושנאה׃ ושם לה עלילת דברים
hanc Uxorem :dixerit & ,malum nomen eam *super* eduxerit &
והוצא עליה שם רע ואמר את־האשה הזאת
:*virginitates ei* inveni non & ,eam ad accessi & ,accepi
לקחתי ואקרב אליה ולא־מצאתי לה בתולים׃
puellæ *virginitates* educent & ,ej' mater & ,puellæ pater capiet Et
15 ולקח אבי הנער ואמה והוציאו את־בתולי הנער
ad puellæ pater dicet Et .portam ad civitatis seniores ad
16 אל־זקני העיר השערה׃ ואמר אבי הנער אל־
,uxorem in huic viro dedi meam Filiam :seniores
הזקנים את־בתי נתתי לאיש הזה לאשה
.eam *habuit* odio &
וישנאה׃

Versio VULG. LAT.

3 Similiter facies de asino, & de
vestimento, & de omni re
fratris tui, quæ perierit: si
inveneris eam, ne negligas
4 quasi alienam. Si videris
asinum fratris tui aut bovem
cecidisse in via, non despi-
cies, sed sublevabis cum eo.
5 Non induetur mulier veste
virili, nec vir utetur veste
fœmineâ: abominabilis enim
apud Deum est, qui facit
6 hæc. Si ambulans per viam,
in arbore vel in terra ni-
dum avis inveneris, & ma-
trem pullis vel ovis de-
super incubantem; non te-
7 nebis eam cum filiis: Sed
abire patieris, captos tenens
filios: ut benè sit tibi, &
8 longo vivas tempore. Cùm
ædificaveris domum novam,
facies murum tecti per circui-
tum: ne effundatur sanguis
in domo tua, & sis reus la-
bente alio, & in præceps
9 ruente. Non seres vineam
tuam altero semine: ne & se-
mentis quam sevisti, & quæ
nascuntur ex vinea, pariter
10 sanctificentur. Non arabis in
11 bove simul & asino. Non in-
duēris vestimento, quod ex
lana linóque contextum est.
12 Funiculos in fimbriis facies
per quatuor angulos pallii
13 tui, quo operiēris. Si duxerit
vir uxorem, & posteà odio
14 habuerit eam, Quæsieritque
occasiones quibus dimittat
eam, objiciens ei nomen pes-
simum, & dixerit; Uxorem
hanc accepi, & ingressus ad
eam non inveni virginem:
15 Tollent eam pater & mater
ejus, & ferent secum signa vir-
ginitatis ejus ad seniores ur-
16 bis qui in porta sunt. Et di-
cet pater, Filiam meam de-
di huic uxorem: quam quia
odit,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 Οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ (ε) οὕτω
ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ (ζ) οὕτω ποι-
ήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ
σου· ὅσα ἐὰν ἀπόληται παρ' αὐτοῦ καὶ (η) εὕ-
4 ρῃς, οὐ δυνήσῃ (θ) ὑπεριδεῖν. Οὐκ ὄψῃ τὸν
ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ πε-
πτωκότας ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερίδῃς (ι) αὐ-
5 τούς, ἀνιστῶν (κ) ἀναστήσεις μετ' αὐτοῦ. Οὐκ
ἔσται σκεύη ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ
ἐνδύσηται ἀνὴρ στολὴν (λ) γυναικείαν, ὅτι
βδέλυγμα κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστὶ πᾶς
6 ποιῶν ταῦτα. Ἐὰν δὲ συναντήσῃς νοσσιᾷ
ὀρνέων πρὸ προσώπου σου ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ
παντὶ (μ) δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, νοσσοῖς ἢ
ὠοῖς, καὶ ἡ μήτηρ θάλπῃ ἐπὶ τῶν νοσσῶν ἢ
ἐπὶ τῶν ὠῶν, οὐ λήψῃ τὴν μητέρα μετὰ τῶν
7 τέκνων. Ἀποστολῇ ἀποστελεῖς τὴν μητέρα, τὰ
δὲ παιδία λήψῃ σεαυτῷ, ἵνα εὖ σοι γέ-
8 νηται καὶ πολυήμερος (ν) γένῃ. Ἐὰν οἰ-
κοδομήσῃς οἰκίαν (ξ) καινήν, καὶ ποιή-
σεις στεφάνην τῷ δώματί σου, καὶ οὐ ποι-
ήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἐὰν πέσῃ ὁ
9 πεσὼν (ο) ἀπ' αὐτοῦ. Οὐ κατασπερεῖς τὸν
ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἁγιασθῇ
τὸ (π) γέννημα, καὶ τὸ σπέρμα ὃ ἐὰν
σπείρῃς μετὰ τοῦ (ρ) γεννήματος τοῦ ἀμ-
10 πελῶνός σου. Οὐκ ἀροτριάσεις ἐν μόσχῳ
11 καὶ ὄνῳ ἐπὶ τὸ αὐτό. Οὐκ ἐνδύσῃ κίβ-
δηλον, ἔρια καὶ λίνον (σ) ἐν τῷ αὐτῷ.
12 Στρεπτὰ ποιήσεις σεαυτῷ ἐπὶ τῶν τεσ-
σάρων κρασπέδων τῶν περιβολαίων σου, (τ)
13 ἃ ἐὰν περιβάλῃ ἐν αὐτοῖς. Ἐὰν δέ τις
λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ
14 μισήσῃ αὐτήν, Καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασι-
στικοὺς λόγους, καὶ κατενέγκῃ αὐτῆς ὄνομα
πονηρόν, καὶ λέγῃ, Τὴν γυναῖκα ταύτην
εἴληφα, καὶ προσελθὼν αὐτῇ οὐχ εὕρηκα
15 αὐτῆς τὰ παρθένια· Καὶ λαβὼν ὁ
πατὴρ τῆς παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἐξοίσου-
σι τὰ παρθένια τῆς παιδὸς πρὸς τὴν γε-
16 ρουσίαν ἐπὶ τὴν πύλην. Καὶ ἐρεῖ ὁ πατὴρ τῆς
παιδὸς τῇ γερουσίᾳ, Τὴν θυγατέρα μου
ταύτην δέδωκα τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ γυ-
ναῖκα, καὶ μισήσας (υ) αὐτὴν

Sic facies asinum ejus: & sic 3
facies vestimentum ejus: &
sic facies per omnem perditio-
nem fratris tui. Quæcunque
amissa fuerint ab eo, & inve-
neris, non poteris despicere. Non 4
videbis asinum fratris tui, vel
vitulum ejus, jacentes in via,
ne despexeris eos; sublevans
sublevabis cum eo. Non erunt 5
vasa viri super mulierem: ne-
que induetur vir stolam mu-
liebrem: quoniam abominatio
Domino Deo tuo est om s fa-
ciens hæc. Si autem occurre- 6
ris nido avium ante faciem tu-
am, in via, vel in omni arbore,
vel super terram, pullis, aut
ovis, & mater incubet super
pullos, vel super ova; non ca-
pies matrem cum filiis: Dimit- 7
tendo dimittes matrem; filios
autem tolles tibi: ut benè tibi
sit, & longævus sis. Si ædifi- 8
caveris domum novam; & fa-
cies coronam solario tuo: Et
non facies homicidium in do-
mo tua, (b) si cadat qui ceci-
dit ab eo. Non seminabis vi- 9
neam tuam variam; ut non
sanctificetur genimen, & semen,
quodcunque seminaveris cum
genimine vineæ tuæ. Non a- 10
rabis in vitulo, & asino in
idipsum. Non induēris adulte- 11
ratum, lanas, & linum in
eodem. Funiculos facies tibi 12
super quatuor angulos indu-
mentorum tuorum, quæcunque
indutus fueris in eis. Si quis 13
autem acceperit uxorem, & ha-
bitaverit cum ea, & oderit
eam, Et imponat ei occasionis 14
verba, & detulerit ei nomen
malignum, & dixerit, Mulie-
rem hanc accepi, & accedens
ad eam non inveni ejus virgi-
nalia: Et accipiens pater pu- 15
ellæ, & mater, producent vir-
ginalia puellæ ad seniores ad
portam: Et dicet pater puel- 16
læ senioribus, Filiam meam
hanc dedi homini huic uxo-
rem: & odio habens eam

MS.A. (ε) Οὕτως (ζ) οὕτως (η) εὕρῃς αὐτά, οὐ (θ) ὑπεριδεῖν αὐτά. Οὐκ ὑπερόψῃ (ι) αὐτά, (κ) ἀναστήσεις αὐτὰ μετὰ σοῦ. (λ) γυναικείαν· βδέλυγμα (μ) δένδρῳ, (ν) ἔσῃ. Ἐὰν δὲ οἰκοδομήσῃς (ξ) καινήν, ποιήσεις (ο) ἀπ' αὐτῆς. (π) γέννημα, (ρ) γεννήματος (σ) ἐπὶ τὸ αὐτό. (τ) ἃ ἂν (υ) αὐτὴν αὐτὸς Νῦν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 * ܘܗܟܢܐ ܥܒܕ ܠܬܘܪܗ ܘܠܚܡܪܗ ܘܠܡܐܢܗ. ܘܗܟܢܐ ܥܒܕ ܠܟܠ ܐܒܕܬܐ ܕܐܚܘܟ
4 ܕܬܐܒܕ ܡܢܗ ܘܬܫܟܚܝܗ̇. ܠܐ ܓܝܪ ܫܠܝܛ ܠܟ ܠܡܬܛܫܝܘ. * ܠܐ ܬܚܙܐ ܚܡܪܗ ܕܒܥܠܕܒܒܟ ܐܘ ܬܘܪܗ
5 ܕܢܦܠܝܢ ܒܐܘܪܚܐ. ܘܬܬܪܫܠ ܡܢܗܘܢ. ܐܠܐ ܡܩܡܘ ܐܩܝܡ ܐܢܘܢ ܥܡܗ. * ܠܐ
ܢܗܘܘܢ ܡܐܢܐ ܕܓܒܪܐ ܥܠ ܐܢܬܬܐ. ܘܠܐ ܢܬܟܣܐ ܓܒܪܐ ܡܐܢܐ ܕܐܢܬܬܐ. ܡܛܠ ܕܡܣܠܝ ܗܘ
6 ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܟܠ ܡܢ ܕܥܒܕ ܗܠܝܢ. * ܘܡܐ ܕܐܫܟܚܬ ܩܢܐ ܕܦܪܚܬܐ ܩܕܡܝܟ ܒܐܘܪܚܐ.
ܒܟܠ ܐܝܠܢ ܐܘ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܦܪܘܓܐ ܐܘ ܒܥܐ. ܘܐܡܗܘܢ ܪܒܝܥܐ ܥܠ ܦܪܘܓܐ ܐܘ ܥܠ ܒܥܐ.
7 ܠܐ ܬܣܒ ܐܡܐ ܥܡ ܒܢܝܗ̇. * ܐܠܐ ܡܦܪܚܘ ܦܪܚ ܠܐܡܐ. ܘܒܢܝܗ̇ ܣܒ ܠܟ.
8 ܕܢܛܐܒ ܠܟ. ܘܢܣܓܘܢ ܝܘܡܝܟ. * ܘܡܐ ܕܒܢܐ ܐܢܬ ܒܝܬܐ ܚܕܬܐ. ܥܒܕ ܐܣܩܦܬܐ ܠܐܓܪܟ.
9 ܕܠܐ ܢܦܠ ܡܢܗ ܐܢܫ. ܘܢܗܘܐ ܕܡܐ ܒܒܝܬܟ. * ܠܐ ܬܙܪܘܥ ܚܩܠܟ ܚܠܛܐ. ܕܠܐ ܬܬܩܕܫ
10 ܥܠܠܬܗ ܕܙܪܥܐ ܕܙܪܥ ܐܢܬ. ܘܥܠܠܬܗ ܕܟܪܡܟ. * ܠܐ ܬܕܒܪ ܦܕܢܐ ܒܬܘܪܐ ܘܒܚܡܪܐ ܐܟܚܕܐ.
11 * ܠܐ ܬܠܒܫ ܟܘܬܝܢܐ ܕܥܡܪܐ ܘܕܟܬܢܐ ܐܟܚܕܐ. * ܓܕܝܠܐ ܥܒܕ ܠܟ ܥܠ ܐܪܒܥ ܟܢܦܝ
12
13 ܡܥܦܪܬܟ ܕܡܬܟܣܐ ܐܢܬ ܒܗ̇. * ܘܡܐ ܕܢܣܒ ܓܒܪܐ ܐܢܬܬܐ: ܘܢܥܘܠ ܠܘܬܗ̇:
14 ܘܢܣܢܝܗ̇: * ܘܢܪܡܐ ܥܠܝܗ̇ ܥܠܬܐ ܕܡܠܐ: ܘܢܦܩ ܥܠܝܗ̇ ܫܡܐ ܒܝܫܐ. ܘܢܐܡܪ.
15 ܐܢܬܬܐ ܗܕܐ ܢܣܒܬ: ܘܕܡܟܬ ܠܘܬܗ̇: ܘܠܐ ܐܫܟܚܬ ܠܗ̇ ܒܬܘܠܐ. * ܢܣܒ ܐܒܘܗ̇ ܕܛܠܝܬܐ
16 ܘܐܡܗ̇. ܘܢܦܩܘܢ ܐܬܘܗ̇ ܕܒܬܘܠܘܬܗ̇ ܕܛܠܝܬܐ. ܠܘܬ ܩܫܝܫܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܠܬܪܥܐ. * ܘܢܐܡܪ
ܐܒܘܗ̇ ܕܛܠܝܬܐ ܠܩܫܝܫܐ. ܒܪܬܝ ܝܗܒܬ ܠܓܒܪܐ ܗܢܐ ܐܢܬܬܐ. ܘܣܢܝܗ̇.

Idem fac tauro, & asino ejus, & vesti- 3
mento ipsius: idemque fac cuicunque rei
amissæ quæ perierit ab eo, & quam repe-
reris: non enim licet tibi dissimulare.
Non videbis asinum inimici tui aut bovem 4
succumbentes in via, & negliges eos: sed
erigendo erige eos cum illo. Ne sint ve- 5
stes viriles super mulierem, nec induatur vir
vestimentis muliebribus, quoniam abomi-
nandus est coram Domino Deo tuo qui-
cunque talia fecerit. Et cùm inveneris 6
nidum avis ante te in via in quacunque ar-
bore aut super terram, pullos *videlicet*, aut
ova, & matrem incubantem pullis aut
ovis, ne capias matrem cum pullis suis:
Sed avolare fac matrem, pullos autem ejus 7
sume tibi, ut bene tibi sit, & multipli-
centur dies tui. Et quando extrues domum 8
novam, fac balaustium tecto tuo, ne cadat
ex eo aliquis, & sit sanguis in domo tua.
Ne feras arvum tuum miscellaneis, ne san- 9
ctificetur proventus seminis quod seres, &
proventus vineæ. Ne ducas aratrum cum 10
tauro & cum asino simul. Ne induas varia 11
ex lana & lino simul. Intextas fimbrias fac 12
tibi in quatuor marginibus pallii tui quo
operiris. Et cùm duxerit quispiam uxorem, 13
& ingressus fuerit ad eam, & oderit eā, Tra- 14
xeritque post eam occasionem in verbis, &
promulgaverit de ea nomen malum, ac di-
xerit, Uxorem hanc duxi, & dormivi apud
eam, nec inveni ei virginitatem; Tollet 15
pater puellæ & mater ejus, & proferent
signa virginitatis puellæ ad seniores civita-
tis, ad portam. Dicetque pater puellæ 16
senioribus, Filiam meam dedi viro isti
uxorem, estque eam odio prosequutus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

3 וכן תעביד לחמריה וכן תעביד
לכסותיה וכן תעביד לכל אבדתא
דאחוך די תיבד מניה ותשכחנה
4 לית לך רשו לכסיותה: לא תחזי
ית חמרא דאחוך או תוריה רמן
באורחא ותתכבש מנהון אקמא
5 תקים עמיה: לא יהי תקון זין דגבר
על אתא ולא יתקן גבר בתקוני
אתתא ארי מרחק קדם יי אלהך כל
6 עביד אלין: ארי תערע קנא דצפרא
קדמך בארחא בכל אילן או על
ארעא אפרוחין או ביעין ואמא
רביעא על אפרוחין או על ביעין
7 לא תסב אמא על בניא: שלחא
תשלח ית אמא וית בניא תסב לך
8 בדיל דייטב לך ותוריך יומין: ארי
תבני ביתא חדתא ותעביד תיקא
לאגרך ולא תשוי חובת דין דקטול
9 בביתך ארי יפל דנפיל מניה: לא
תזרע כרמך ערובין דלמא תסתאב
דמעת זרעא די תזרע ועללת כרמא:
10 לא תרדי בתורא ובחמרא כחדא:
11 לא תלבש שעטניזא עמר וכתן
12 מחבר כחדא: כרספדין תעביד לך
על ארבע כנפי כסותך דתתכסי
13 בה: ארי יסב גבר אתתא ויעול
14 לותה ויסננה: וישוי לה תסקופי
מלין ויפיק עלה שום ביש ויימר
ית אתתא הדא נסבית ועלית
לותה ולא אשכחית לה בתולין:
15 ויסב אבוהא דעולמתא ואמה
ויפקון ית בתולי עולמתא לקדם
סבי קרתא לתרע בית דין אתרה:
16 ויימר אבוהא דעולמתא לסביא
ית ברתי יהבית לגברא הדין
לאנתו ושנה:

TARGUM ONKELOS.

3 Similiter facies de asino ejus, & sic facies de vestimento ej': & sic facies de omni re quam perdiderit frater tuus, & inveneris eam: non est tibi li-
4 citum celare eam. Non videas asinum fratris tui aut bovem ejus cadentes in viâ, & avertas oculos ab iis: sed sublevans sublevabis cum eo.
5 Non erit ornamentum viri super mulierem, neque ornabitur vir ornamentis mulieris: quia abominabilis est coram Domino Deo tuo omnis qui
6 facit hæc. Si occurreris nido avis ante t[e] in via in omni arbore aut [s]uper terram, cum pullis aut ovis, et mater incubat super pullos aut super ova: non accipies matrem
7 cum filiis. Sed dimittens dimittes matrem, & filios tol[les] tibi: ut bene sit tibi, & pro-
8 longentur dies tui. Si ædificaveris domum novam, facies murum tecti tui: & non pones reatum occisionis in domo tua, si ceciderit aliquis
9 cadens ex eo. Non seminabis vineam tuam mixtis seminibus: nè forte polluatur quod producitur ex semente quam semináſti, & fructus vineæ.
10 Non arabis cum bove & asi-
11 no simul. Non induêris vestimento quod ex lana et lino
12 confectum sit. Funiculos facies tibi super quatuor angulos vestimento tuo quo operiris.
13 Si acceperit vir uxorem, & ingressus fuerit ad eam et odio
14 habuerit eam. Et imposuerit ei occasiones verborum, & protulerit de ea nomen pessimû: & dixerit, Mulierem istam accepi, & accessi ad eam, & non inveni eam virginem.
15 Tollet pater puellæ & mater ejus, & educent signa virginitatis puellæ coram senioribus civitatis in porta do-
16 mus judicii illius loci. Et dicet pater puellæ senioribus: Filiam meam dedi huic viro in uxorem, & odit eam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Sic facies asino ejus, et sic fa- 3
cies vestimento ejus, & sic facies de omni re perdita fratris tui, quæ perdita est ab eo, & quam invenisti: non poteris occultare te. Non vide- 4
bis asinum fratris tui, aut bovem ejus, aut quodvis jumentū ejus prostrata in via, & occultabis te ab eis: erigendo eriges illa cum eo.
Non erit supellex viri super 5
mulierem, neque induet vir vestimentum muliebre; quoniam abominatio est Domino Deo tuo quicunque facit ista.
Cùm occurrerit nidus avis 6
ante faciem tuam in itinere, in quavis arbore, aut super terram, pulli aut ova, materq; pullis aut ovis incubans; non capies matrem cum filiis. Di- 7
mittendo dimittes matrem, sed filios capies tibi, ut bene sit tibi, & producas(†)dies.
Cùm ædificaveris domum no- 8
vam, tum cancellos facies tecto tuo, ut non ponas sanguinē in domo tua cùm corruerit aliquis cadens ex eo.
Non seminabis vineam tuam 9
diversis speciebus, ne forte sanctificetur plenitudo seminis quod semináſti, & proventus vineæ. Non arabis 10
cum bove et cum asino simul.
Non indues te (a) vario ge- 11
nere, lanâ et lino simul. Fim- 12
brias facies tibi super quatuor alas operimenti tui quo operies te. Cùm quis accepe- 13
rit uxorem, & ingressus fuerit ad eam, odióque habuerit eam, Imposuerit que ei oc- 14
casiones rumorum, & diffamaverit eam, dicens; Mulierem istam duxi, & accessi ad eam, sed non deprehendi in ea virginalia: Tunc ac- 15
cipiet pater puellæ, & mater ejus, & producent virginalia puellæ ante seniores urbis ad portā. Dicetque pater puellæ 16
senioribus, Filiam meam dedi huic viro in uxorem, & odit eam:

VER. SAM. (†) dies tuos. (a) diversicoloribus.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 * وكذا فاصنع بحمار وبثوبه وبسائر ضوال اخيك التي تضيع منه فتجدها * لا يحل لك ان
4 تتغافل عنها * ولا تر حمار اخيك او ثوره واقعا في الطريق فتتغافل عنه بل اقمه معه * لا تكن
5 آلات الرجال على النساء * ولا يلبس الرجل زي النساء * لان الله ربك يكره كل من يصنع ذلك
6 * واذا اوفيت وكر الطائر في الطريق في شجرة او على الارض فيه فراخ او بيض والام جاثمة على
7 ذلك * فلا تاخذ الام مع الفراخ * بل اطلق الام اطلاقا وخذ الفراخ لنفسك * لكي يخير لك وتطول
8 ايامك * واذا بنيت بيتا جديدا * فاصنع درابزين لسطحك * ولا تجعل غررا في منزلك يسقط
9 منه من يسقط * ولا تزرع كرمك نوعين * كيلا تحرم عليك سلافة الزرع الذي تزرعه مع
10 11 غلة الكرم * ولا تحرث بثور وحمار معا * ولا تلبس ثوبا مختلطا من صوف وكتان جميعا * واصنع
12 13 لك جدائل في اربعة اطراف ازارك الذي تتغطى به * وان تزوج رجل امراة * ودخل بها ثم شنئها
14 * فجعل لها عللا من الكلام * واخرج عليها اسما رديا فقال * اني تزوجت بهذه المراة
15 فدنوت منها * ولم اجد لها براءة * ثم اخذ ابوها وامها البراءة * واخرجاها الى
16 شيوخ القرية * والى باب الحاكم * فقال ابوها للشيوخ * اني زوجت ابنتي لهذا الرجل *
فشنئها *

Sic etiam facito asino ejus, & vesti illius, 3
omnibusque rebus amissis fratris tui, quas cùm ipse amiserit, tu reperies: non licet tibi negligere eas. Et ne videas asinum fra- 4
tris tui aut bovē ejus jacentem in via, & negligas eum; sed sublevа eum cum ipso.
Ne sint arma virorum super mulieres, nec 5
induatur vir ad modum mulierum, quia Deus Dominus tuus execratur quemlibet id facientē. Et cùm occurrerit tibi nidus 6
avis in via, in arbore aut super terram, in quo sunt pulli aut ova, & mater iis incubans, ne accipias matrem cum pullis: Sed 7
matrem dimittendo dimitte, & pullos tolle tibi, ut bene tibi sit, & prorogentur dies tui. Et cùm ædificabis domum novam, fac 8
cancellos tecto tuo, & ne ponas periculum in domicilio tuo ut inde cadat is qui cadet. Et ne conseras vineam tuam duplici 9
genere, ne illicita fiat tibi cultura seminis quod seres unà cum frugibus vineæ. Et 10
ne ares in bove & asino simul: Et ne in- 11
duas vestem permistam lanâ & lino pariter. Et fac tibi tænias contextas in 12
quatuor extremitatibus pallii tui quo te operis. Et si matrimonium quis ducat cum 13
muliere, & ingrediatur ad eam, deinde oderit illā, Et objiciat ei occasiones in ver- 14
bis, & proferat de ea nomen turpe, ac dicat; Equidem matrimonium contraxeram cum ista muliere, accessiq; ad eā, et non deprehendi in ea puritatem; Tum accipient 15
pater ejus & mater ejus puritatē, & producent eā ad seniores civitatis, & ad ostium judicis. Et dicet pater ejus ad 16
seniores, Equidem matrimonio conjunxi filiam meam cum hoc viro, & odit eam,

ספר אלה הדברים: כב

inveni Non : dicendo , verborum *adinventiones* posuit ipse ecce Et
17 והנה־הוא שם עלילת דברים לאמר לא־מצאתי
vestimentū expandent Et .meæ filiæ *virginitates istæ* & : *virginitates tuæ filiæ*
לבתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו השמלה
ipsius civitatis seniores capient Et .civitatis *seniorum facies ad*
18 לפני זקני העיר: ולקחו זקני העיר־ההוא את־
argenteis centum eum mulctabunt Et .eum *corripient* ,virum
19 האיש ויסרו אתו: וענשו אתו מאה כסף
contra malum nomen eduxit quoniam , puellæ patri dabunt &
ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על
eam dimittere poterit non ; uxorem in erit ei & : Israel virginem
בתולת ישראל ולו־תהיה לאשה לא־יוכל לשלחה
non , hoc verbum fuerit veritas si Et .suis diebus omnib
20 כל־ימיו: ואם־אמת היה הדבר הזה לא־
ostium ad puellam educent Et : *puellæ virginitates sunt inventa*
21 נמצאו בתולים לנער: והוציאו את־הנער אל־פתח
lapidibus in ejus civitatis homines eam lapidabunt & ,sui patris domus
בית־אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים
: sui patris domo fornicando , Israel in *stultitiam* fecit quia ,morietur &
ומתה כי־עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה
concumbens vir fuerit repertus *Cum* .*tuo interiore ex* malum auferes &
22 ובערת הרע מקרבך: כי־ימצא איש שכב
vir ; ipsi ambo etiam morientur & ,marito maritata muliere cum
עם־אשה בעלת־בעל ומתו גם־שניהם האיש
.Israel ex malum auferes & : mulier & ,muliere cum *concumbens*
השכב עם־האשה והאשה ובערת הרע מישראל:
vir eam repererit & ,viro desponsata virgo puella fuerit *Cum*
23 כי יהיה נער בתולה מארשה לאיש ומצאה איש
ad ipsos ambos educetis Et : ea cum *cubuerit* & ,civitate in
24 בעיר ושכב עמה: והוצאתם את־שניהם אל־
.morientur & ,lapidib' in eos lapidabitis & , ejus civitatis portam
שער העיר ההוא וסקלתם אתם באבנים ומתו
,virum & ; civitate in clamavit non quod *verbum super* ,Puellam
את־הנער על־דבר אשר לא־צעקה בעיר ואת־האיש
auferes & : sui proximi uxorem humiliavit quod *verbum super*
על־דבר אשר־ענה את־אשת רעהו ובערת
puellam vir repererit agro in si Et .*tuo interiori* ex malum
25 הרע מקרבך: ואם־בשדה ימצא האיש את־הנער
morietur & ,ea cum coierit & ,vir eam in apprehenderit & ,desponsatam
המארשה והחזיק־בה האיש ושכב עמה ומת
; *verbum* facies non puellæ Et : *ipse tantum* ea cum *cubavit* qui vir
26 האיש אשר־שכב עמה לבדו: ולנער לא־תעשה דבר
insurgeret quemadmodum nam : mortis peccatum puellæ non
אין לנער חטא מות כי כאשר יקום
.*istud* verbum sic ,*animā cum* occidit & ,suum *socium super* vir
איש על־רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה:
non & ,desponsata puella clamavit ,eam reperit agro in Quia
27 כי בשדה מצאה צעקה הנער המארשה ואין
.ei servator
מושיע לה:

Versio VULG. LAT.

17 Imponit ei nomen pessimum,
ut dicat; Non inveni filiam
tuam virginem : & ecce hæc
sunt signa virginitatis filiæ
meæ; expandent vestimen-
tum coram senioribus civi-
18 tatis: Apprehendéntque senes
urbis illius virum, & verbe-
19 rabunt illum, Condemnantes
insuper centum siclis argenti,
quos dabit patri puellæ : quo-
niam diffamavit nomen pes-
simum super virginem Israel:
habebítque eam uxorem, &
non poterit dimittere eam
omnibus diebus vitæ suæ.
20 Quòd si verum est quod ob-
jicit; & non est in puella in-
21 venta virginitas : Ejicient
eam extra fores domûs patris
sui, & lapidib' obruent viri ci-
vitatis illi', & morietur: quo-
niā fecit nefas in Israel, ut for-
nicaretur in domo patris sui :
& auferes malum de medio
22 tui. Si dormierit vir cum
uxore alterius, uterque mori-
etur, id est, adulter & adul-
tera : & auferes malum de
23 Israel. Si puellam virginem
desponderit vir, & invenerit
eam aliquis in civitate, &
24 concubuerit cum ea, Educes
utrumque ad portam civitatis
illius, & lapidibus obruentur:
puella, quia non clamavit,
cùm esset in civitate ; vir,
quia humiliavit uxorem pro-
ximi sui : & auferes malum
25 de medio tui. Sin autem in
agro repererit vir puellam,
quæ desponsata est, & appre-
hendens concubuerit cum ea,
26 ipse morietur solus : Puella
nihil patietur, nec est rea
mortis : quoniam sicut latro
consurgit contra fratrem suũ,
& occidit animam ejus, ita
27 & puella perpessa est. Sola
erat in agro : clamavit, &
nullus affuit qui liberaret
eam.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

17 Νῦν οὗτος, ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασιστικοὺς
λόγους, λέγων, Οὐχ εὕρηκα τῇ θυγατρί σου
παρθένια· καὶ ταῦτα τὰ παρθένια τῆς θυ-
γατρός μου. καὶ ἀναπτύξουσι τὸ ἱμάτιον (φ)
ἐναντίον τῆς γερουσίας τῆς (χ) πόλεως.
18 Καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί-
νης τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ (ψ) παι-
19 δεύσουσιν αὐτὸν, Καὶ ζημιώσουσιν αὐτὸν ἑ-
κατὸν σίκλοις, καὶ δώσουσι τῷ πατρὶ τῆς νεά-
νιδος, ὅτι ἐξήνεγκεν ὄνομα πονηρὸν
ἐπὶ παρθένον Ἰσραηλῖτιν, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυ-
νή· οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν
20 ἅπαντα χρόνον. Ἐὰν δὲ ἐπ' ἀληθείας γένη-
ται ὁ λόγος οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθένια
21 τῇ νεάνιδι, Καὶ ἐξάξουσι τὴν νεᾶνιν ἐπὶ
τὰς (ω) θύρας τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς,
καὶ λιθοβολήσουσιν (α) αὐτὴν ἐν λίθοις, καὶ
ἀποθανεῖται, ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς
Ἰσραὴλ ἐκπορνεῦσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς
αὐτῆς. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν
22 αὐτῶν. Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώ-
μενος μετὰ γυναικὸς συνῳκισμένης ἀν-
δρὶ, (β) ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄν-
δρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικὸς,
καὶ τὴν γυναῖκα. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ
23 Ἰσραήλ. Ἐὰν δὲ γένηται παῖς παρθένος
(γ) μεμνηστευμένη ἀνδρὶ, καὶ εὑρὼν αὐτὴν
ἄνθρωπος ἐν πόλει (δ) κοιμηθῇ μετ' αὐ-
24 τῆς, Ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην
τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται
ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανοῦνται· τὴν νεᾶνιν,
ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει· καὶ τὸν ἄν-
θρωπον, ὅτι ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ
(ε) πλησίον. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν
25 αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ ἄνθρωπος
τὴν παῖδα τὴν μεμνηστευμένην, καὶ βιασά-
μενος κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε
(ζ) τὸν κοιμώμενον μετ' αὐτῆς μόνον·
26 (η) Καὶ τῇ νεάνιδι οὐκ ἔστι ἁμάρτημα θα-
νάτου. (θ) ὡς εἴ τις ἐπαναστῇ ἄνθρωπος
ἐπὶ τὸν (ι) πλησίον, καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυ-
27 χὴν, (κ) οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο, Ὅτι
ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν· ἐβόησεν ἡ
νεᾶνις ἡ μεμνηστευμένη, (λ) καὶ οὐκ ἦν ὁ
βοηθήσων αὐτῇ.

Nunc ipse, imponit ei occasionis 17
verba, dicens; Non inveni fi-
liæ tuæ virginalia: & ecce vir-
ginalia filiæ meæ. Et replica-
bunt pallium coram senioribus
(c) civitatis. Et accipient senes 18
civitatis illius, hominem illum,
& castigabunt eum: Et damni- 19
ficabunt eum centum siclis, &
dabunt patri adolescentulæ ;
quia protulit nomen malum su-
per virginem Israelitem ; &
ipsius erit uxor : non poterit di-
mittere eam omni tempore. Si 20
autem in veritate factum fit
verbum hoc, & non inveniantur
virginalia puellæ ; Et produ- 21
cent adolescentulam ad janu-
am domûs patris sui : & lapi-
dabunt (d) eam in lapidibus ;
& morietur : quoniam fecit
impudentiam in filiis Israel,
prostituere domum patris sui.
Et auferes malignum ex vobis
ipsis. Si autem inventus fuerit 22
homo dormiens cum muliere ha-
bitante cum viro ; occidetis u-
trosque, virum dormientem cum
muliere, & mulierem. Et au-
feres malum ex Israel. Si au- 23
tem fuerit puella virgo sponsa-
ta viro, & inveniens eam ho-
mo in civitate dormierit cum
ea ; Educetis utrosque ad por- 24
tam civitatis eorum: & lapi-
dabuntur in lapidibus ; & mo-
rientur : adolescentulam, quia
non clamavit in civitate : &
hominem, quia humiliavit uxo-
rem (e) proximi. Et auferes ma-
lignum ex vobis ipsis. Si autem 25
in campo invenerit homo pu-
ellam sponsatam, & vim faci-
ens dormierit cum ea ; occi-
detis dormientem cum ea so-
lum : Et adolescentulæ non e- 26
rit peccatum mortis. Sicut, si
quis insurrexerit homo in pro-
ximum, & occiderit ejus ani-
mam, sic res hæc: Quoniam in 27
campo invenit eam : clama-
vit adolescentula sponsata ; &
non fuit qui auxiliaretur ei.

MS.A. (φ) ἔναντι (χ) πόλεως ἐκείνης. Καὶ (ψ) παιδεύσουσιν (ω) θύρας οἴκου (α) αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις, (β) ἀποκτενεῖτε ἅμα ἀμφοτέρους, τόν τε ἄνδρα (γ) ἐμνηστευμένη (δ) κοιμηθῇ ταύτης, (ε) πλησίον αὐτοῦ. καὶ (ζ) τὸν ἄνθρωπον τὸν κοιμώμενον (η) Τῇ δὲ νεάνιδι οὐ ποιήσετε οὐδέν· Οὐκ ἔστιν τῇ νεάνιδι ἁμάρτημα (θ) ὅτι ὡς (ι) πλησίον αὐτοῦ, καὶ (κ) οὕτως (λ) καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἔστιν αὐτῇ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]

Et ecce trahit post illā occasionem in verbis, 17
dicens ; Non inveni virginitatem in filia
tua : hæc verò sunt signa virginitatis filiæ
meæ, & expandēt linteū corā seniorib' civi-
tatis. Adducentq; seniores civitatis virum il- 18
lum, & castigabunt eum, Et damnabunt eum 19
centū argenteis, dabuntq; patri puellæ ; eò
quòd promulgaverit famā malā de virgine
filiā Israelis : eritque illi uxor, nec habebit
facultatē repudiandi eā cunctis dieb' suis.
Quòd si rei veritate acciderit verbū istud, 20
nec inventa fuerit virginitas in puella, Edu- 21
cent puellā ad ostiū dom' patris sui, & obru-
ent eā lapidib' homines civitatis, & morie-
tur ; quia fecit ignominiā in Israele, & scor-
tata est in domo patris sui : & expurgate ma-
lum de medio vestrî. Cùm etiam reperietur 22
quis dormiens cum uxore *alicujus* viri, oc-
cidendo occidantur ambo, tam vir qui jacu-
it cum ea, quàm ipsa mulier : & expurgate
malum ex Israele. Et si fuerit aliqua adole- 23
scentula virgo desponsā viro, inveneritq; eā
aliquis ali' in civitate, & jacuerit cum ea, 24
Educite ambos ad portā civitatis illius, &
obruite eos lapidib', ac moriantur : adole-
scentula quidem illa, quia non tumultuavit in
civitate : vir autem ille, quia dedecoravit
uxorem proximi sui : & extirpate malū de
medio vestrî. Verùm si in agro invenerit ali- 25
quis adolescentulam desponsam, eamq; per
vim tenuerit, & jacuerit cum ea ; occidatur
homo qui cum ea jacuit, solus. Adolescentu- 26
læ verò nihil facietis, quia rea non est ado-
lescētula peccati mortis : non sec' ac si quis
surgens adversùs proximū suū interficiat eū,
sic se habet res ista. Nam in agro invenit eā, 27
& tumultuavit adolescētula despōsa, nec fuit
qui eā liberaret.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

17 והא הוא שוי תסקופי מלין למימר
לא אשכחית לברתך בתולין ואלין
בתולי ברתי ויפרסון שושיפא
18 קדם סבי קרתא: וידברון סבי קרתא
19 ההיא ית גברא וילקון יתיה: ויגבון
מניה מאה סלעין דכסף ויתנון
לאבוהא דעולמתא ארי אפיק שום
ביש על בתולת בת ישראל וליה
תהי לאנתו לית ליה רשו
20 למפטרה כל יומוהי: ואם קושטא
הוה פתגמא הדין לא אשתכחו
21 בתולין לעולמתא: ויפקון ית
עולמתא לתרע בית אבוהא
ויִרגמונה אנשי קרתה באבניא
ותמות ארי עבדת קלנא בישראל
לזנאה בית אבוהא ותפלי עביד
22 דביש מבינך: ארי ישתכח גבר
שכיב עם אתתא אתת גבר
ויתקטלון אף תרויהון גברא דשכב
עם אתתא ואתתא ותפלי עביד
23 דביש מישראל: ארי תהי עולמתא
בתולתא דמארסה לגבר וישכחנה
24 גברא בקרתא וישכוב עמה: ותפקון
ית תרויהון לתרע קרתא ההיא
ותרגמון יתהון באבניא וימותון
ית עולמתא על עסק דלא צוחת
בקרתא וית גברא על עסק די ענִי
ית אתת חבריה ותפלי עביד דביש
25 מבינך: ואם בחקלא ישכח גברא ית
עולמתא דמארסא ויתקף בה גברא
וישכוב עמה ויתקטל גברא דשכיב
26 עמה בלחודוהי: ולעולמתא לא
תעבד מדעם לית לעולמתא חובת
דין דקטול ארי כמא די יקום גבר
על חבריה ויקטליניה נפש כן פתגמא
27 הדין: ארי בחקלא אשכחה צוחת
עולמתא דמארסה ולית דפריק לה:

Targum ONKELOS.

17 Et ecce ipse posuit occasiones verborum, dicens; Non inveni virginitatem filiæ tuæ; & hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ: & expandent sindonem corã senioribus civitatis.
18 Et tollent seniores civitatis illius virũ, & verberabunt illum.
19 Et mulctabunt eũ centum siclis argenti, & dabunt patri puellæ; quia produxit nomen pessimũ super filiam Israel: & erit ei in uxorem; non habebit potestatem dimittendi eã omnib⁹ diebus
20 vitæ suæ. Et si verum est verbũ hoc: & non est inventa virgi-
21 nitas in puellâ. Educent puellã ad portam domus patris sui, & lapidabunt eam homines civitatis illius lapidibus, ut moriatur; quia fecit ignominiã in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: & auferes facientem quod malũ est de
22 medio tui. Si inventus fuerit vir qui dormierit cum uxore alterius, morientur ambo; id est vir qui dormivit cum muliere, & mulier: & auferes facientem quod malum est ab
23 Israel. Si fuerit puella virgo desponsata viro; & invenerit eam vir in civitate, & con-
24 cubuerit cum eã. Educetis utrumque ad portam civitatis illius, & lapidabis eos lapidibus, & morientur: puella, quia non clamavit in civitate; & vir, eò quòd humiliavit uxorem proximi sui: & auferes facientem quod ma-
25 lum est de medio tui. Et si in agro invenerit vir puellam desponsatam, & apprehenderit eam & concubuerit cum eã: moriatur solus vir
26 qui concubuerit cum ea. Puellæ autem nihil mali facies; non est puellæ reatus judicii mortis: quoniã sicut consurgit vir contra proximum suum & occidit animam ejus, sic est
27 verbũ hoc. Quoniã in agro invenit eã: clamavit puella quæ erat desponsata, & nullus affuit qui liberaret eam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

17 18 Ideo ecce ille imponet ei occasiones rumorũ, dicens, Non deprehendi in filia tua vir-
19 ginalia: At ecce virginalia filiæ meæ, & expandet pan-
20 num ante seniores urbis. Tunc 18
accipient seniores urbis illius
21 virum istum, & castigabunt
eum. Et mulctabunt eum cen- 19
tum argenteis quos dabunt patri puellæ, eò quòd diffa-
22 mavit virginem Israel: eritque ei in uxorem quam non poterit dimittere omnibus
diebus suis. Quòd si verus 20
23 24 fuerit rumor, non sunt deprehensa virginalia in virgine,
Tunc educent puellam ad por- 21
tam urbis patris sui, & lapidabunt eam homines urbis
25 illius lapidibus, donec moriatur, quoniam stultitiam fecit in Israel, (b) fornicari facien-
26 do domum patris sui: (c) tollesque malum de medio tui.
Cùm deprehensus fuerit vir 22
27 cubans cum muliere habente maritum, uterque morietur; vir cubans cum muliere, & mulier, ut (d) tollas malum
ex Israele. Cùm fuerit puella 23
17 virgo desponsata viro, inveneritque illã aliquis in urbe,
18 & concubuerit cum ea; Tunc 24
educetis ambos ad portam civitatis istius, & lapidabi-
19 tis eos lapidibus ut moriantur: puellam quidem, eò quòd non clamavit in urbe; virum
20 autem, eò quòd humiliavit
21 uxorem proximi sui, sicque (e) tolles malum de medio
tui. Si verò in agris invene- 25
rit vir puellam desponsatã, et prævaluerit ei vir ille, con-
22 cubueritque cùm ea, tunc morietur solus vir ille qui
concubuerit cum ea. Puellæ 26
autem non facietis quicquam, non est puellæ pecca-
23 tum mortis: Quoniam sicut
24 insurgit vir adversus proximum suum, et occidit ejus
animam, sic et res ista. In 27
agris enim invenit eam, clamavit puella desponsata, et
25 non fuit qui eriperet eam.

VER. SAM. (b) fornicando intra domum (c) separabisque (d) separes (e) separabis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 *وهو ذا هو جاعل لها عللا من الكلام قائلا. لم اجد لها براءة* وهذه براءتها* ويبسطوا المنديل
18 او معامة بين ايديهم* فلياخذ شيوخ القرية ذلك الرجل فيودبوه *
19 ويغرموه ماية درهم* ويدفعوها الى اب الجارية* لما اخرج اسما رديا على بكر من الاسرائيلية* وليكن له زوجة* ولا
20 يكون له اطلاقها طول عمره* وان كان الامر حقا* ولم توجد للجارية براءة* فلتخرج الى باب
21 بيت ابيها* ويرجمها جميع اهل قريتها بالحجارة الى ان تموت* لما صنعت خسة في آل اسرائيل
22 بفجورها في بيت ابيها* فانف اهل الشر من بينكم* وان وجد رجل مضاجعا امراة ذات
23 بعل* فليقتلا جميعا الرجل المضاجع لها وهي* وانف الشر من آل اسرائيل* واذا كانت جارية
24 بكر مملكة لرجل* فوجدها رجل آخر في القرية فضاجعها* فاخرجوهما جميعا الى باب تلك
القرية* وارجموهما بالحجارة حتى يموتا* اما الجارية فبسبب ما لم تصرخ وهي في القرية* واما
25 الرجل فبسبب ما اذى زوجة صاحبه* فانف اهل الشر من بينكم* وان وجد الرجل المملكة
26 في الصحراء فامسكها وضاجعها* فليقتل ذلك الرجل المضاجع لها وحده* ولا يصنع بها شي*
اذ ليس لها خطية توجب القتل* وانما مثل امرها هذا* كمن يقوم على صاحبه فيضربه
27 فيقتله نفسه* واذا وجدها في الصحراء* فيمكن ان تكون قد صرخت* فلم يكن لها
مخلص

17 Et en objicit ei occasiones in verba, dicens; Non deprehendi in ea puritatem, at hæc est puritas ejus: & explicabunt sudarium aut aliquid simile in conspectu eorũ. Apprehendent autẽ seniores civi- 18
tatis ejusmodi virũ, & punient eum, Et 19
mulctabunt eũ centũ drachmis, dabuntq; eas patri puellæ, eò quòd protulerit nomen turpe de virgine Israelita; sitq; ei uxor, & non licebit ei repudiare illam longitudine
ætatis suæ. At si verũ fuerit negotiũ, nec 20
inventa fuerit in puella puritas, Educatur 21
ad ostiũ domûs patris sui, & obruant eã cuncti cives civitatis suæ lapidib⁹ quoad moriatur: eò quòd cõmiserit turpitudinẽ inter Israelitas per scortationem suã in domo patris sui: & extermina sceleratos
de medio vestrũ. Et si deprehendatur ali- 22
quis concumbens cum muliere habente maritũ, occidantur ambo, vir concumbens cum ea, & ipsa: et extermina malũ
ab Israelitis. Præterea cùm fuerit aliqua 23
puella virgo desponsata viro, & invenerit eã vir alius in civitate, et concubuerit cum
ea, Educite utrumque simul ad portam 24
illius civitatis, & obruite eos lapidibus, donec moriantur: & verò puellam propterea quòd non clamaverit cùm esset in civitate: virum autem propterea quòd coierit cum uxore proximi sui: & ejice
malos de medio vestrũ. Quòd si inve- 25
nerit ille desponsatã illam in campo, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea; interficiatur ille vir qui cum ea con-
cubuit, solus: Illi verò nihil fiat, cùm 26
non habeat peccatũ dignũ nece: nã paritas istius negotii puellæ est ut ejus qui insurgens in proximũ suũ, percutit eũ,
& adimit animam ejus. Et quandoqui- 27
dem reperit eam in campo, fieri potest ut ipsa exclamaverit, nec fuerit qui opem illi ferret.

ספר אלה הדברים : כג

28 כי ימצא איש נער בתולה אשר לא ארשה ותפשה ושכב עמה ונמצאו :
29 ונתן האיש השכב עמה לאבי הנער חמשים כסף ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו :
30 לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו :

CAP. XXIII. כג

1 לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יהוה :
2 לא יבא ממזר בקהל יהוה גם דור עשירי לא יבא לו בקהל יהוה :
3 לא יבא עמוני ומואבי בקהל יהוה גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יהוה עד עולם :
4 על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך :
5 ולא אבה יהוה אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך יהוה אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יהוה אלהיך :
6 לא תדרש שלמם וטבתם כל ימיך לעולם :
7 לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו :
8 בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל יהוה :
9 כי תצא מחנה על איביך ונשמרת מכל דבר רע :
10 כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה :
11 והיה לפנות ערב ירחץ במים וכבא השמש יבא אל תוך המחנה :
12 ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ :

Versio VULG. LAT.

28 Si invenerit vir puellã virginẽ, quæ non habet sponsũ, & apprehendens concubuerit cũ illa, & res ad judicium vene-
29 rit : Dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti, & habebit eam uxorem, quia humiliavit illã : non poterit dimittere eam
30 cunctis diebus vitæ suæ. Non accipiet homo uxorẽ patris sui, nec revelabit operimentum ejus.

CAP. XXIII.

1 NOn intrabit eunuchus, attritis vel amputatis testiculis, & abscisso veretro, ecclesiam
2 Domini. Non ingredietur mamzer, hoc est, de scorto natus, in ecclesiam Domini, usq; ad decimam generationem.
3 Ammonites & Moabites etiã post decimam generationem non intrabunt ecclesiã Dñi,
4 in æternum : Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via, quando egressi estis de Ægypto : & quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia
5 Syriæ, ut malediceret tibi : Et noluit Dñs Deus tuus audire Balaam, vertitq; maledictionem ejus in benedictionem
6 tuã, eò quòd diligeret te. Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternum.
7 Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est : nec Ægyptiũ, quia advena fuisti in
8 terra ejus. Qui nati fuerint ex eis, tertiã generatione intrabunt in ecclesiam Domini.
9 Quando egressus fueris adversùs hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala.
10 Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio,
11 egredietur extra castra, Et non revertetur, priusquàm ad vesperã lavetur aquã : et post Solis occasũ regredietur in castra.
12 Habebis locũ extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήστευται, καὶ βιασάμενος (μ) κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ εὑρεθῇ,
29 Δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, (ν) ἀνθ' ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν· οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα
30 χρόνον. Οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ (ξ) ἀποκαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

MS.A. (μ) αὐτὴν κοιμηθῇ (ν) ἀνθ' οὗ (ξ) ἀνακαλύψει

ΚΕΦ. κγ'.

1 ΟΥκ εἰσελεύσεται θλαδίας, (α) οὐδὲ
2 ἀποκεκομμένος, εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. Οὐκ εἰσελεύσεται ἐκ πόρνης εἰς ἐκκλησίαν κυ-
3 ρίου. Οὐκ εἰσελεύσεται Ἀμμανίτης καὶ Μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλη-
4 σίαν κυρίου, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, Παρὰ τὸ μὴ συναντῆσαι αὐτοὺς ὑμῖν μετὰ ἄρτων καὶ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐμισθώσαντο ἐπὶ σὲ τὸν Βαλαὰμ υἱὸν Βεὼρ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας (β) καταράσασθαί σε.
5 Καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τοῦ Βαλαάμ· καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς κατάρας (γ) εἰς εὐλογίαν,
6 ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου. Οὐ προσαγορεύσεις εἰρηνικὰ αὐτοῖς καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν
7 αἰῶνα. Οὐ βδελύξῃ Ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σού ἐστιν· οὐ βδελύξῃ Αἰγύπτιον, ὅτι πάρ-
8 οικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. Υἱοὶ ἐὰν γεννηθῶσιν αὐτοῖς, γενεᾷ τρίτῃ εἰσελεύσονται
9 εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν (δ) ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς (ε) ῥήματος πονηροῦ.
10 Ἐὰν ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔσται καθαρὸς ἐκ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἐξελεύσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύ-
11 σεται εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμ-
12 βολήν. Καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ ἐκεῖ ἔξω.

MS.A. (α) καὶ ἀποκεκομμένος, εἰς οἶκον κυρίου. (β) καταράσασθαί σε. (γ) εἰς εὐλογίας, (δ) εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς (ε) πονηροῦ ῥήματος.

Si autem invenerit aliquis puellã virginem, quæ sponsata non est, & vim (f) faciens dormierit 28
cum ea, & inventus fuerit; Dabit homo, qui dormivit cum ea, 29
patri puellæ quinquaginta didrachmata argenti; & ipsius erit uxor, quia humiliavit eam: non poterit dimittere eam per omne tempus. Non accipiet homo 30
uxorem patris sui: & non revelabit operimentum patris sui.

CAP. XXIII.

NOn ingredietur (a) attritus, 1
neque abscisus, in Ecclesiam Domini. Non ingredietur de scor- 2
to in Ecclesiam (b) Domini. Non 3
intrabit Ammanites & Moabites in Ecclesiam Domini: & (c) usque ad decimam generationem non intrabit in Ecclesiam Domini, & usque in æternum. Eò 4
quòd non occurrerint vobis cum panibus & aqua in via, cùm exiretis de Ægypto; & quia conduxerunt adversùm te Balaam filium Beor de Mesopotamia, ut malediceret te. Et nolu- 5
it Dominus Deus tuus audire Balaam. Et transtulit Dominus Deus tuus maledictiones in benedictionem: quoniam dilexit te Dominus Deus tuus. Non allo- 6
quêris pacifica eis, & utilia eis, omnes dies tuos in sæculum. Non 7
abominaberis Idumæum, quoniam frater tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam incola fuisti in terra illius. Filii si fue- 8
rint eis, progenie tertiâ intrabunt in Ecclesiam Domini. Si autem 9
exieris castrametari super inimicos tuos; & cavebis ab omni verbo malo. Si fuerit in te homo 10
qui non erit mundus à fluxu suo nocte; & exibit extra castra: & non intrabit in castra. Et e- 11
rit, ad vesperam lavabit corpus suum aquâ: & cùm occiderit Sol, intrabit in castra. Et locus 12
erit tibi extra castra: & egredieris illuc forás.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]

1 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
8 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

Et si quis inveniat puellam virginem quæ 28
nondum fuerit desponsa, & teneat eam, dormiatq; cum illa, atq; deprehendantur : Da- 29
bit vir ille qui jacuit cũ illa, quinquaginta argenteos patri illius, & ipse habebit eam uxorem, eò quòd stupraverit illam : nec poterit eam dimittere omnibus diebus suis. Ne quis 30
ducat uxorem patris sui, neque detegat alam patris sui.

CAP. XXIII.

NOn ingredietur adulter in congregatio- 1
nem Domini. Neq; ingredietur filius adulte- 2
rii in congregationẽ Dñi : ne ad decimã quidem generationẽ ingredietur in congregati- 3
onẽ Dñi. Non ingredietur Amonita & Moabita congregationẽ Dñi : ne ad decimã quidem generationẽ ingredientur ad congrega- 4
tionem Dñi, in perpetuum. Quia non obtulerunt vobis panem & aquam in via, quando egressi estis ex Ægypto: & quia conduxit adversùm te Belaam filiũ Beor de Pithor Aram 5
fluviorum, ut malediceret tibi. At noluit Dñs Deus tuus audire Belaam; imò convertit Dñs Deus tuus maledictiones ejus in benedictionẽ, eò quòd dilexerit te Dñs Deus tuus. 6
Ne consentias paci corũ & prosperitatibus eorum, cunctis diebus vitæ tuæ, in perpetuum. 7
Ne respuas Idumæum, quia frater tuus est : neq; repellas Ægyptium, quoniã hospes fui- 8
sti terra ejus. Filii qui nascentur eis, in tertia generatione ingredientur in congregatio- 9
nem Dñi. Et cùm exieris cum exercitu con- 10
tra hostes tuos, caveto ab omni re mala. Et si fuerit in te vir qui non sit mundus à pollutione nocturna, egrediatur extra castra, & 11
non intret in castra. Et ad tempus vespertinum lavet se aquâ : cúmque sol occubuerit, 12
regrediatur in castra. Et locus sit tibi præfixus extra castra, eóque egredere ad aquam pedum tuorum (id est, egestionem.)

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

28 ארי ישכח גבר עולמתא בתולתא
די לא מארסא ויחדנה וישכוב
29 עמה וישתכחון: ויתן גברא דשכב
עמה לאבוהא דעולמתא חמשין
סלעין דכסף ולידיה תהי לאנתו
חלף די עניה לית ליה רשו
30 למפטרה כל יומוהי: לא יסב גבר
ית אתת אבוהי ולא יגלי כנפא
דאבוהי: כג
1 לא ידכי דפסיק ודמחבל למעל
2 בקהלא דיי: לא ידכי ממזיר למעל
בקהלא דיי אף דרא עשיראה לא
3 ידכי ליה למעל בקהלא דיי: לא
ידכון עמונאי ומואבאי למעל
בקהלא דיי אף דרא עשיראה לא
ידכי להון למעל בקהלא דיי עד
4 עלמא: על עסק די לא ערעו יתכון
בלחמא ובמיא באורחא במפקכון
ממצרים ודי אגר עלך ית בלעם
בר בעור מפתור ארם די על פרת
5 ללטיותך: ולא אבי יי אלהך לקבלא
מן בלעם והפך יי אלהך לך ית
לוטין לברכן ארי רחמך יי אלהך:
6 לא תתבע שלמהון וטבתהון כל
7 יומך לעלם: לא תרחיק אדומאה
ארי אחוך הוא לא תרחיק מצראה
8 ארי דיר הויתא בארעיה: בנין
דיתילדון להון דרא תליתאה ידכי
9 להון למעל בקהלא דיי: ארי תפוק
משריתא על בעלי דבבך ותסתמר
10 מכל מדעם ביש: ארי יהי בך גבר
די לא יהי דכי מקרי ליליא ויפוק
למברא למשריתא לא יעול לגו
11 משריתא: ויהי למפני רמשא יסחי
במיא וכמעל שמשא יעול לגו
12 משריתא: ואתר מתקן יהי לך
מבר למשריתא ותפוק תמן לברא

Targum Onkelos.

28 Quando invenerit vir puellã
virginẽ quæ non eſt deſponſa-
ta, et apprehenderit eã & con-
cubuerit cum eã: et fuerint de-
29 prehenſi. Dabit vir qui concu-
buerit cũ ea patri puellæ quin-
quaginta ſiclos argenti: & ei e-
rit in uxorẽ; eò quòd humilia-
vit eã, non habebit poteſtatẽ
ut dimittat eam omnib⁹ diebus
30 vitæ ſuæ. Non accipiet homo
uxorem patris ſui: neq; reve-
labit operimentum patris ſui.

CAP. XXIII.

1 Non erit mund⁹ qui abſciſ-
ſus eſt vel attritus teſticulis, ut
ingrediatur in Eccleſiam Dñi.
2 Non erit mund⁹ mamzer, ut in-
grediatur in Eccleſiã Dñi: etiã
uſq; ad decimã generationẽ fi-
lii ej⁹ nõ erunt mundi ut ingre-
3 diantur in Eccleſiã Dñi. Non
erit mund⁹ Ammonita & Mo-
abita ut ingrediatur in Eccleſiã
Dñi: etiã decima generatio eo-
rũ, nõ erit munda ut ingredia-
tur in Eccleſiã Dñi uſq; in ſe-
4 culũ. Eò quòd nõ occurrerunt
vobiscum pane & aquâ in viã,
quando egreſſi eſtis de Ægypto:
& quia mercede conduxerunt
contra te Balaã filium Beor, de
Pethor Syriæ quæ eſt juxta Eu-
5 phratẽ, ut malediceret tibi. Et
noluit Dñs De⁹ tu⁹ acquieſce-
re Balaã; & vertit Dñs De⁹ tu⁹
tibi maledictiones in benedi-
ctiones: quoniã dilexit te Dñs
6 De⁹ tu⁹. Nõ quæras pacẽ eorũ
& bonum eorũ, omnib⁹ dieb⁹
7 vitæ tuæ uſq; in æternũ. Non
abominaberis Idumæum; quo-
niam frater tuus eſt: non abo-
minaberis Ægyptiũ, quoniã ad-
8 vena fuiſti in terrâ ej⁹. Filii qui
nati fuerint ex eis in tertiã ge-
neratione, erũt mundi ut ingre-
9 diantur in Eccleſiã Dñi. Si
egreſs⁹ fueris in caſtra contra
inimicos tuos, obſervabis te ab
10 omni re malâ. Si fuerit in te vir,
qui non fuerit mund⁹ pollutio-
ne nocturna: egredietur extra
caſtra, & nõ ingredietur in ca-
11 ſtra. Et in tempore veſpertino
lavabitur aquis: et quando oc-
cubuerit ſol, ingredietur in ca-
12 ſtra. Et loc⁹ erit parat⁹ tibi extra
caſtra, et egredieris illuc foras.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

Cùm invenerit quis puellam 28
virginem quæ deſponſata non
eſt, & comprehenderit eam,
concubueritque cum ea, &
deprehenſi fuerint, Tunc dabit 29
vir ille qui concubuit cum ea
patri puellæ quinquaginta ar-
genteos, eritque ei in uxorẽ,
eò quòd humiliavit eam: non
poterit eam dimittere omni-
bus diebus ſuis. Non accipiet 30
vir uxorem patris ſui; non re-
velabit (ſ) operimentum patris
ſui.

CAP. XXIII.

Non ingredietur vulne- 1
ratus contuſione, & ex-
ſectus virilia Eccleſiam Do-
mini. Non ingredietur Spuri- 2
us Eccleſiam Domini; nec et-
iam generatione decimâ in-
gredietur Eccleſiam Domini.
Non ingredietur Ammonita, 3
& Moabita Eccleſiam Do-
mini; nec etiam generatione
decimâ ingredietur Eccleſiam
Domini uſque in ſeculum: Eò 4
quòd non occurrerint vobis
cum pane & aquâ in itinere,
cùm egreſſi eſtis de Ægypto;
& eò quòd mercede condu-
xit adverſùs te Balaam filiũ
Beor de (a) Patara Meſopota-
miæ, ut malediceret tibi. At 5
noluit Deus exaudire Balaa-
mum, ſed convertit Dominus
Deus tuus tibi maledictionem
in benedictionem, quoniam a-
mat te Dominus Deus tuus.
Non requires pacẽ eorum, nec 6
utilitatẽ eorum omnibus die-
bus tuis in ſeculum. Non abo- 7
minaberis Idumæum, quia
frater tuus ipſe eſt; neque ab-
ominaberis Ægyptium, quia
peregrin⁹ fuiſti in terra ejus.
Filij qui naſcentur eis tertiâ 8
generatione, ingredientur Ec-
cleſiam Domini. Cùm egredie- 9
tur exercitus adverſùs hoſtes
tuos, cavebis tibi ab omni re
mala. Quum in te fuerit ali- 10
quis qui non fuerit mundus à
caſu nocturno, egredietur ex-
tra caſtra; non ingredietur in-
tra caſtra: Sed lavabit carnẽ 11
ſuam aquâ, & poſtquam oc-
ciderit ſol, ingredietur in ca-
ſtra. Ideo locus erit tibi extra 12
caſtra; ut egrediaris illuc
foràs.

VER. SAM. (ſ) extremum o-
perimenti (a) Paſhora

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 *وإذ وجد رجل جارية بكرا لم تملك فضبطها فضاجعها • فوجدا * فليعط ذلك الرجل اباها
29
30 خمسين درهما • وتكن له زوجة بدل ما اذلها • ولا يجوز له اطلاقها طول عمره * ولا يتزوج
رجل زوجة ابيه • ولا يكشف كنف ابيه *
• الفصل الثالث والعشرون •
1
2 *ولا يدخل مقدوع الخصي ومقطوع الاحليل في جوق الله * ولا يدخل الزنيم في جوق الله •
3 حتي الجيل العاشر منه لا يدخل في جوق الله * ولا يدخل عماني وموابي في جوق الله حتي الجيل
4 العاشر لا يدخل منهم في جوق الله الي الابد * بسبب ما لم يتلقوكم بالخبز والماء في الطريق
في خروجكم من مصر • ولما استاجر عليك بلعام بن بعور من فتور ارام باهرايم ليلعنك •
5
6 *ولم يشاء الله ان يقبل من بلعام • بل قلب لك اللعنة بركة لما احبك * فلا تلتمس سلامهم
7 وخيرهم طول زمانك ابدا * ولا تكره الادومي فانه اخوك • ولا تكره المصري • فانك كنت
8 غريبا في بلده * والجيل الثالث من البنين الذين يولدون لهم يدخلون في جوق الله •
9
10 *واذا خرجت في عسكر علي اعدائك فاحترس فضلا من كل امر قبيح له * وان كان رجل ليس
بطاهر من عارض الليل * فليخرج الي خارج من ذلك المعسكر * من حيث لا يدخل الي وسطه •
11
12 *فاذا كان عند اتجاه الليل يرحض بالماء وعند دخول الشمس يدخل اليه * وليكن لك
مكان خارج المعسكر ينزل هناك خارجا منه •

Et cùm invenerit vir aliquis puellã vir- 28
ginẽ minimè deſponſatã, & apprehende-
rit eã, & concubuerit cũ ea, deprehenſiq;
fuerint; Det ille vir patri ejus quinqua- 29
ginta drachmas, & ſit ei uxor pro eo quòd
coivit cũ ipſa: & non licebit ei repudiare
eã longitudine ætatis ſuæ. Et ne nubat vir 30
ullus cũ uxore patris ſui, & ne retegat
fimbriã patris ſui.

CAP. XXIII.

Et ne introëat fiſſus teſticulos, & ſe- 1
ctus veretrũ in cœtũ Dei. Neq; introëat 2
ſpurius in cœtum Dei: imò generatio de-
cima ipſius ne introëat in cœtũ Dei. Neq; 3
ingrediatur Ammonita & Moabita in
cœtũ Dei: nedũ generatio decima in-
grediatur ex ipſis in cœtũ Dei, in æternũ:
Eã ob cauſã quòd non occurrerint vobis 4
cũ pane & aquâ in via in egreſſu veſtro
ex Ægypto: & eò quòd conduxerit
contra te Balaã filiũ Beor ex Pithor Arã
Naharaim, ut malediceret tibi. Noluit au- 5
tem Deus acquieſcere Balaamo, ſed con-
vertit tibi maledictionẽ in benedictionẽ,
quia te dilexit. Ne igitur quæras pacem 6
eorũ & bonũ eorũ longitudine temporis
tui unquã. Et ne abomineris Idumæũ, quia 7
frater tu⁹ eſt: & ne abomineris Ægypti-
um, quia fuiſti peregrin⁹ in regione ipſi⁹.
Sed generatio tertia filiorũ qui naſcentur 8
eis, introibunt in cœtũ Dei. Et cùm egre- 9
dièris cum exercitu adverſùs inimicos
tuos, caveto præcipuè ab omni re turpi
quæ fuerit in ipſis. Et ſi fuerit vir aliquis 10
minimè mundus ob accidens nocturnum,
exeat extra illa caſtra, ita ut non ingre-
diatur in medium illorum. Cùmque fuerit 11
prope adventũ noctis, abluet ſe aquâ, &
ad ingreſſum ſolis ingredietur in ea. Sit- 12
que tibi locus extra caſtra, ut ibi com-
moretur extra ipſa.

ספר אלה הדברים : כג

13 וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה בָהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צֵאָתֶךָ׃
14 כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ׃
15 לֹא־תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו׃
16 עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בַּטּוֹב לוֹ לֹא תּוֹנֶנּוּ׃
17 לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
18 לֹא־תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם׃
19 לֹא־תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֹכֶל נֶשֶׁךְ כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ׃
20 לַנָּכְרִי תַשִּׁיךְ וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
21 כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי־דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃
22 וְכִי תֶחְדַּל לִנְדֹּר לֹא־יִהְיֶה בְךָ חֵטְא׃
23 מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ׃
24 כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ וְאֶל־כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן׃
25 כִּי תָבֹא בְּקָמַת רֵעֶךָ וְקָטַפְתָּ מְלִילֹת בְּיָדֶךָ וְחֶרְמֵשׁ לֹא תָנִיף עַל קָמַת רֵעֶךָ׃

Versio VULG. LAT.

13 Gerens paxillum in balteo: cúmque federis, fodies per circuitum, & egesta humo
14 operies Quo relevatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos) & sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne dere-
15 linquat te. Non trades servum domino suo, qui ad te
16 confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit, & in una urbium tuarum requi-
17 escet: ne contristes eum. Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel.
18 Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis, in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voveris: quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum.
19 Non fœnerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam
20 rem: Sed alieno. Fratri autem tuo absque usura id quo indiget, commodabis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in terra, ad quam in-
21 gredièris possidendam. Cùm votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in
22 peccatum. Si nolueris polli-
23 ceri, absq; peccato eris. Quod autē semel egressū est de labiis tuis, observabis, & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propriâ voluntate &
24 ore tuo locutus es. Ingressus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit: foràs autem ne efferas tecum.
25 Si intraveris in segetem amici tui, franges spicas, & manu conteres: falce autem non metes.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

13 Καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου· καὶ ἔσται, ὅταν διακαθιζάνῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην (ζ) σου.
14 Ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ (η) παρεμβολῇ σου, ἐξελέσθαι σε (θ) καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου· καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ.
15 Οὐ παραδώσεις παῖδα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὃς προστέθειταί σοι παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
16 Μετὰ σοῦ κατοικήσει, ἐν ὑμῖν (ι) κατοικήσει ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν ἀρέσῃ αὐτῷ· οὐ θλίψεις αὐτόν.
17 Οὐκ ἔσται πόρνη ἀπὸ (κ) θυγατέρων Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεύων ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ.
18 Οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται τελισκόμενος (λ) ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ.
18 Οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα.
19 Οὐκ ἐκτοκιεῖς (μ) τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου, καὶ τόκον βρωμάτων, καὶ τόκον παντὸς πράγματος, οὗ (ν) ἂν ἐκδανείσῃς.
20 Τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκιεῖς, τῷ δὲ ἀδελφῷ σου οὐκ ἐκτοκιεῖς, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
21 Ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει κύριος ὁ θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία.
22 Ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς εὔξασθαι, οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ ἁμαρτία.
23 Τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ, καὶ ποιήσεις ὃν τρόπον ηὔξω κυρίῳ τῷ (ξ) θεῷ, δόμα ὃ ἐλάλησας τῷ στόματί σου.

MS. A. (ζ) σε ἐν αὐτῷ. Ὅτι (η) παρεμβολῇ, ἐξελέσθαι (θ) καὶ παραδοῦναί σοι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἔσαι (ι) κατοικήσει ἐν παντὶ τῷ τόπῳ ὃ ἐὰν ἀρέσκῃ αὐτῷ. (κ) θυγατέρων (λ) πρὸς πᾶσαν εὐχὴν ἀπὸ υἱῶν (μ) τόκον ἀργυρίου τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ (ν) ἂν (ξ) θεῷ σου, δόμα

13 Et paxillus erit tibi super zonam tuam: & erit, quando sedebis foràs, & fodies in eo: & obducens, operies turpitudinem
14 tuam: Quoniam Dominus Deus tuus inambulat in castris tuis; ut eruat te, & tradat inimicum tuum ante faciem tuam. Et erunt castra tua sancta: & non apparebit in te turpitudo rei, & recedet à te.
15 Non trades puerum domino suo, qui (d) appositus est tibi à domino suo.
16 Tecum habitabit, in vobis habitabit, ubicunque placuerit ei: non tribulabis eum.
17 Non erit meretrix à filiabus Israel; & non erit (e) fornicans in filiis Israel.
18 Non (f) erit ferens teletas de filiabus Israel: & non erit initiatus de filiis Israel.
18 Non offeres mercedem meretricis, neque commutationem canis in domum Domini Dei tui ad omne votum: quoniam abominatio Domino Deo tuo est & utrumque.
19 Non fœnerabis fratri tuo usuram argenti, & usuram ciborum, & usuram cujuslibet rei, quamcunque dederis mutuam.
20 Alieno fœnerabis, fratri autem tuo non fœnerabis; ut benedicat te Dominus Deus tuus in omnibus operibus tuis super terram, in quam ingrederis illuc hæreditare eam.
21 Si autem voveris votum Domino Deo tuo; non tardabis reddere illud: quoniam inquirens inquiret Dñs Deus tu⁹ à te: et (g) erit in te peccatum.
22 Si autem nolueris vovere, non est in te peccatum.
23 Quæ egrediuntur per labia tua, observabis et facies, quemadmodum vovisti Domino Deo, donum, quod locutus es ore tuo.

ΚΕΦ. κδ'. — CAP. XXIV.

25 Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου, (α) καὶ συλλέξεις ἐν ταῖς χερσί σου στάχυς, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς (β) ἐπὶ τὸν ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου.
24 Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου, φαγῇ σταφυλήν, (γ) ὅσον ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι, εἰς δὲ ἄγγος οὐκ ἐμβαλεῖς.

MS.A. (α) καὶ συνάξεις ἐν (β) ἐπὶ τὸν ἀμητὸν (γ) ὅσον ἂν ψυχῇ σου

25 Si autem intraveris in segetem proximi tui; & colliges in manibus tuis spicas, & falcem non immittes in segetem
24 proximi tui. Si autem intraveris in vineam proximi tui; comedes uvam, quantum anima tua satietur; in vas autem non injicies.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 Et clavus sit tibi super arma tua *appensus*, cúmque sederis ad aquam pedum tuorum *egerendam*, fodito cum eo, & operito ex-
14 crementum tuum. Nam Dominus Deus tuus incedit in medio castrorum tuorum, ut liberet tradatque hostes tuos ante te: ideoque castra tua sint sancta, ne videns in te rem obscœnam, avertat se à vobis.
15 Ne tradas servum domino suo, qui ad te confugerit, à
16 domino suo: Sed tecum maneat in loco quem voluerit, in una ex civitatibus tuis, ubi placuerit ei; & ne opprimas eum.
17 Ne sit scortatrix de filiabus Israel, nec sit scortator de filiis Israel.
18 Ne inferas mercedem meretricis & pretium canis in domum Domini Dei tui pro quocunque voto: quoniam abominandi sunt ambo coram Domino Deo
19 tuo. Ne nutrias adversùs fratrem tuum fœnus pecuniæ, & fœn⁹ frumenti, & fœn⁹ cujuscunque rei quæ crescit.
20 Adversùs alienum nutri *usuram*, at adversùs fratrem tuum ne nutrias: & benedicet tibi Dominus Deus tuus in omni re ad quam admovebis manum tuam, in terra ad quam possidendam es ingressurus.
21 Et si voveas votum Domino Deo tuo, ne cuncteris in eo persolvendo: nam omnino requiret illud à te Dñs, eritque ti-
22 bi peccato. Si nolueris vovere, non erit con-
23 tra te peccatum. Quicquid *autem* prodierit è labiis tuis, serva & fac, quemadmodum vovisti Domino Deo tuo; distinctionem *scilicet*, quam promísisti ore tuo.
24 Cúmque ingrederis in vineam proximi tui, comede uvas donec satietur anima tua, at in vas tuum ne
25 reponas. Et cùm ingredieris in segetem erectam proximi tui, perfrica spicas manu tuâ; at falcem ne moveas super segetem proximi tui.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

13 וסכתא תהי לך על זינך ויהי
במיתבך לברא ותחפר בה ותתוב
14 ותכסי ית מפקתך: ארי יי אלהך
שכנתיה מהלכא בגו משריתך
לשזבותך ולממסר סנאך קדמך
ותהי משריתך קדישא ולא יתחזי
בך עבירת פתגם ויתוב מימריה
15 מלאיטבא לך: לא תמסר עבד
עממין ליד רבוניה דישתזיב לותך
16 מן קדם רבוניה: עמך יתיב בינך
באתרא די יתרעי בחדא מן קרוך
17 בדייטב ליה לא תוננה: לא תהי
אתתא מבנת ישראל לגבר עבד
ולא יסב גברא מבני ישראל אתתא
18 אמא: לא תעיל אגר זניתא וחלפן
כלבא לבית מקדשא דיי אלהך
לכל נדרא ארי מרחק קדם יי
19 אלהך אף תרויהון: לא תרבי
לאחוך רבית כסף רבית עבור
20 רבית כל מדעם דמתרבי: לבר
עממין תרבי ולאחוך לא תרבי
בדיל די יברכנך יי אלהך בכל
אושטות ידך על ארעא די את
21 עליל לתמן למירתה: ארי תדור
נדר קדם יי אלהך לא תאחר
לשלמותיה ארי מתבע יתבעניה
יי אלהך מנך ויהי בך חובא:
22 וארי תתמנע מלמדר לא יהי בך
23 חובא: אפקות ספותך תטר
ותעביד כמא די נדרתא קדם יי
אלהך נדבתא די מללתא
24 בפומך: ארי תתגר בכרמא
דחברך ותיכול ענבין כנפשך
25 שבעך ולמנך לא תתן: ארי תתגר
בקמתא דחברך ותקטוף מלילן
בידך ומגלא לא תרים על
קמתא דחברך:

Targum ONKELOS.

13 Et paxill⁹ erit tibi super arma tua: & cũ sederis foris, fodies cũ eo, & reverteris & operies quæ à te egesta sunt.
14 Quoniã majestas Dñi Dei tui ambulat in medio castrorũ tuorum, ut liberet te, & ut tradat inimicos tuos in manu tuã; & erunt castra tua sancta: & non appareat in te aliquid fœditatis; ut nõ avertatur verbũ ej⁹
15 benefaciens tibi. Non trades servũ gentiũ dño suo, qui cõ-
16 fũgerit ad te à dño suo. Tecũ habitabit in medio tui, in loco quẽ elegerit in una urbiũ tuarũ, ubi benè sit ei: ne decipias
17 illũ. Nõ erit mulier de filiab⁹ Israel uxor viro servo: neq; accipiet vir de filiis Israel uxo-
18 rẽ ancillã. Non afferes mercedẽ meretricis et pretiũ canis in domũ *sanctuarii* Dñi Dei tui pro omni voto: quia utrũque abominabile est coram Dño
19 Deo tuo. Non fœnerabis fratri tuo ad usurã pecuniã neque frumentũ: neq; quicquã fœ-
20 nerabis ad usurã. Filio autem alienigenæ fœnerabis, & à fratre tuo non accipies usurã: ut benedicat tibi Dñs De⁹ tu⁹ in omnib⁹ ad quæ miseris manũ tuam, in terrã ad quã in-
21 gredieris possidendam. Quando voveris votum coram Domino Deo tuo, non tardabis reddere illud: quoniam requirens requiret illud Dñs De⁹ tuus à te, & erit in te pecca-
22 tum. Et si desieris vovere, non erit in te peccatum.
23 Quod egressum est de labiis tuis observabis, & facies: sicut vovisti coram Domino Deo tuo sponte, quod locutus
24 es ore tuo. Si mercede conductus fueris in vineam proximi tui, comedere poteris uvas juxta voluntatem tuam usque ad saturitatem: & in
25 vase tuo non repones eas. Si conductus fueris in messem proximi tui, franges spicas plenas manu tuã: & falcem non levabis super segetem proximi tui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

13–25 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

13–25 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Paxillúsque erit tibi ad telũ tuum; cumque desidere volueris, tum fodies cum eo, & postea conversus operies egestionem tuam. 13
Nam Domin⁹ Deus tuus ambulat in medio castrorum tuorum ut eripiat te, & tradat inimicos tuos ante faciem tuam: ideo erunt castra tua sancta, neque apparebit in te turpitudo aliqua, ne recedat à te. 14
Non restitues servum hero suo, qui penes te eripuit se ab hero suo. 15
Tecum habitabit in medio tui, in loco quem elegerit, in una (b) portarum tuarum ut ipsi placuerit; non opprimes eum. 16
Non sines vivere meretricem de filiabus Israel, neque sines vivere cinædum de filiis Israel. 17
Non offeres mercedem meretricis, & (c) pretium canis in domo Domini Dei tui pro quovis voto, quoniã abominatio Deo tuo est etiam utrumque. 18
Non (d) fænerabis fratri tuo (e) fænus argenti, (f) fænus cibi, (g) fænus cujuscunque rei quæ (h) fæneratur. 19
Extraneo (i) fænerabis, sed non fratri tuo, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni emissione manuum tuarum super terram ad quam tu pergis possidendam. 20
Cùm voveris votum Domino Deo tuo, non tardabis illud reddere; nam requirendo requiret illud Dominus Deus tuus à te, eritq; tibi in peccatum. 21
Si abstinebis à vovendo, non erit in te peccatum. 22
Quod egressum est à labiis tuis observabis, faciesque quemadmodum vovisti Domino spontaneam oblationem, de qua locut⁹ es ore tuo. 23
Cùm ingressus fueris in vineam proximi tui, tum comedes uvas pro desiderio tuo ad saturitatem tuam, sed in vase tuis non repones. 24
Cùm intraveris in segetem proximi tui, tum decerpes spicas manu tuã, sed falcem non immittes in segetem proximi tui. 25

VER. SAM. (b) civitatum (c) id pro quo commutatur canis (d) duplicabis (e) duplũ (f) duplum (g) duplum (h) duplicatur. (i) duplicabis,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * وليكن لك وتد مع سلاحك * فاذا تبرزت خارجا منه * فاحفر به وعد فغط ذلك الرجيع *
14 * لان الله ربك نور ساكن سالك في وسط عسكرك ليخلصك ويسلم اعداءك بين يديك *
15 فيكون عسكرك مقدسا * ولا يرى فيك امرا قبيحا فينصرف عنك * ولا تسلم الى مولاه
16 عبدا يتخلص اليك من دينه * بل عمه * وليجلس عندك فيما بينكم في الموضع الذي
17 يختار في احدى محالك في الاصلح له * ولا تضطهده * ولا يكن من بنات اسرائيل ممتعة * ولا
18 من بني اسرائيل ممتع * ولا تدخل شيئا من اجعال الزنا واثمان الكلاب الى بيت الله ربك في نذر
19 لان الله ربك يكرههما جميعا * ولا تعاين اخاك عينة دراهم ولا طعام * وكل امر يعاين *
20 بل الغريب تعاينه * واخاك فلا تعاينه * لكي يباركك الله الهك في جميع ممد يدك * في البلد
21 الذي انت داخل اليه لتحوزه * واذا نذرت نذرا لله ربك * فلا تؤخر الوفاء به * لان الله ربك
22 يطالبك به * فيحل بك عقوبة * ولو انتهيت اولا من النذر لم تحل بك عقوبة * الان ما خرج
23 24 من شفتيك فاحفظه واعمل به * كما نذرت لله ربك متبرعا ما قلته بفيك * واذا استوجرت في
25 كرم صاحبك * فكل من العنب على حسب شهوتك شبعك * ولا تجعل منه شيئا في انيتك * واذا
استوجرت في سنبل صاحبك * فاقطف ما تفركه بيدك * ولا تحرك المنجل على سنبل صاحبك
لنفسك *

Sit etiam tibi paxillus simul cum armis tuis, & cùm egeris extra ipsa, fodito cum eo, & conversus tege illud excrementũ: 13
Quia lumen Dei Domini tui habitans est & ambulans in medio exercitûs tui, ut eripiat te, & tradat inimicos tuos ante te: erit igitur exercitus tuus sanctus, ut non videat in te rem fœdã, & discedat à te. 14
Et ne prodas hero suo servum qui evaserit ad te ut pœnã suã evitet. 15
Sed beneficio uteris in eũ, sedeatque apud te, inter vos, in loco quem eliget, in una habitationũ tuarũ sibi commodiore: & ne opprimas eum. 16
Et ne sit ex filiabus Israil scortum, neque ex filiis Israil scortator. 17
Et ne introducas quicquam ex salariis fornicationis, & pretiis canũ in domũ Dei Domini tui ob ullũ votũ: quia Deus Dominus tuus execratur utrumq; simul. 18
Ne fæneveris fratri tuo fænus pecuniæ, nec escæ, aut cujuslibet rei quæ fænori datur. 19
Sed peregrino fænori dabis, fratri verò tuo ne tribuas fænori, ut benedicat tibi Deus Dominus tuus in omni extensione manũs tuæ, in regione in quam tu ingressurus es ut possideas eam. 20
Et cùm voveris votum Deo Domino tuo, ne differas solutionem ejus, quia Deus Dominus tuus requiret illud à te, & immittet in te punitionem. 21
At si te cohibeas priùs à vovendo, non immittetur in te pœna ipsius. 22
Igitur quod egressum fuerit è labiis tuis, custodi, & opere comple, quemadmodum vovisti Domino Deo tuo sponte tuâ quod protulisti ore proprio. 23
Et cùm conductus fueris in vineam proximi tui, comede ex uvis pro desiderio tuo, ad satietatem tuam, sed ne ponas ex iis quicquã in vasa tua. 24
Et cùm conductus fueris in spicas proximi tui, decerpe quod perfrices manu tuâ, at ne moveas falcem super spicas proximi tui in usum tuum. 25

ספר אלה הדברים : כד

CAP. XXIIII. כד

inveneri non si ,erit & ; ei fuerit maritus & ,uxorem vir acceperit Cùm
1 כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־
scribet & ; verbi nuditatem ea in invenit quia ,ejus oculis in gratiam
חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב
.sua domo è eam dimittet & ,ejus manu in dabit & ,excidii libellum ei
לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ׃
.alteri viro erit & ,ibit & ,ejus domo è egredietur Et
2 וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר׃
dabit & ,excidii libellum ei scribet & ,posterior vir eam habuerit odio Et
3 וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן
vir fuerit mortuus cùm vel : sua domo è eam dimittet & ,ejus manu in
בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ
ejus maritus poterit Non : uxorem in sibi eam acceperat qui , posterior
4 הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר־לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ לֹא־יוּכַל בַּעְלָהּ
existendum ad ,eam capiendum ad redeundum ad ,eam dimiserat qui , prior
הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת
ipsa abominatio quia : est polluta quàm post ,uxorem in sibi
לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמָּאָה כִּי־תוֹעֵבָה הִוא
Dominus quam ,terram facies peccare non & : Domini facies ad
לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא תַחֲטִיא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
,novam uxorem vir acceperit Cùm .hæreditatem tibi dans tuus Deus
5 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃ כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה
: verbum omne eum super transibit neque ,exercitum in egredietur non
לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר
suam uxorem lætificabit & ,uno anno sua domo in erit immunis
נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ
quia : catillum & ,duas molas pignus accipiet Non .accepit quam
6 אֲשֶׁר־לָקָח׃ לֹא־יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב כִּי־
animam furans vir fuerit repertus Cùm .pignore pro accipit ipse animā
7 נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל׃ כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ
,eū vendiderit & ,eo in fuerit servitio abusus & ,Israel filiis è suis fratrib' è
מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֶּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ
Observare .tuo interiore ex malum auferes & ,ipse fur morietur &
8 וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ הִשָּׁמֶר
quæ omnia secundùm faciendū ad & ,valdè custodiendum ad ,lepræ plaga in
בְּנֶגַע־הַצָּרַעַת לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־
custodietis eis præcepi quemadmodū : Levitæ sacerdotes vos docebunt
יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם תִּשְׁמְרוּ
,Miriam ipsi tuus Deus Dominus fecit quæ Memento .faciendū ad
9 לַעֲשׂוֹת׃ זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם
tuo proximo in mutuaveris Cùm .Ægypto ex vos exeundo in ,via in
10 בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם׃ כִּי־תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ
pignorandum ad ,ejus domum in ingredieris non ,aliquid mutuum
מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט
educet ,eo in mutuans tu cui vir & ,stabis platea In .ejus pignus
11 עֲבֹטוֹ׃ בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בוֹ יוֹצִיא
non ,ipse pauper vir si Et .foras pignus te ad
12 אֵלֶיךָ אֶת־הָעֲבוֹט הַחוּצָה׃ וְאִם־אִישׁ עָנִי הוּא לֹא
.ejus pignore in cubabis
תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ׃

Versio VULG. LAT.

CAP. XXIV.

1 SI acceperit homo uxorem,
& habuerit eam, & non in-
venerit gratiam ante oculos
ejus propter aliquam fœdita-
tem: scribet libellum repu-
dii, & dabit in manu illius,
& dimittet eam de domo sua.
2 Cúmque egressa alterum ma-
3 ritum duxerit, Et ille quoque
oderit eam, dederítque ei li-
bellum repudii, & dimiserit
de domo sua, vel certè mor-
4 tuus fuerit: Non poterit prior
maritus recipere eam in uxo-
rem: quia polluta est, & ab-
ominabilis facta est coram
Domino: ne peccare facias
terram tuam, quam Dominus
Deus tuus tradiderit tibi pos-
5 sidendā. Cùm acceperit homo
nuper uxorem, non procedet
ad bellum, nec ei quidpiam
necessitatis injungetur pub-
licæ, sed vacabit absque culpa
domi suæ, ut uno anno læte-
6 tur cum uxore sua. Non acci-
pies loco pignoris inferiorem,
& superiorem molam: quia
animam suam opposuit tibi.
7 Si deprehensus fuerit homo
solicitans fratrem suum de
filiis Israel, & vendito eo ac-
ceperit pretium, interficietur:
& auferes malum de medio
8 tui. Observa diligenter ne in-
curras plagam lepræ, sed facies
quæcunque docuerint te sa-
cerdotes Levitici generis, jux-
ta id quod præcepi eis, &
9 imple solicitè. Mementote
quæ fecerit Dominus Deus
vester Mariæ in via cùm egre-
10 deremini de Ægypto. Cùm
repetes à proximo tuo rem
aliquam, quam debet tibi,
non ingredièris domum ejus
11 ut pignus auferas: Sed stabis
foris, & ille tibi proferet quod
12 habuerit. Sin autem pauper
est, non pernoctabit apud te
pignus,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

1 Ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα, καὶ (δ) συν-
οικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσαι ἐὰν μὴ εὕρῃ χά-
ριν ἐναντίον αὐτοῦ, ὅτι (ε) εὗρεν ἐν αὐ-
τῇ ἄσχημον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ
βιβλίον (ζ) ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς
τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν
2 ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, Καὶ ἀπελθοῦσα γένη-
3 ται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, Καὶ μισήσῃ αὐτὴν ὁ
ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, καὶ γράψῃ αὐτῇ βιβλί-
ον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας
αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰ-
κίας (η) αὐτοῦ, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχα-
τος, ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα,
4 Οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἐξαπο-
στείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψας λαβεῖν αὐτὴν
ἑαυτῷ γυναῖκα, μετὰ τὸ μιανθῆναι αὐ-
τὴν, ὅτι βδέλυγμά ἐστιν (θ) ἐναντίον
κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν,
ἣν κύριος ὁ (ι) Θεός σου δίδωσί σοι ἐν
5 κλήρῳ. Ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα προσ-
φάτως, οὐκ ἐξελεύσεται εἰς πόλεμον, καὶ
οὐκ ἐπιβληθήσεται αὐτῷ (κ) οὐδὲν πρᾶγμα·
ἀθῷος ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἐνιαυτὸν
ἕνα εὐφρανεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἣν ἔλα-
6 βεν. Οὐκ (λ) ἐνεχυράσεις μύλον, οὐδὲ
ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν οὗτος ἐνεχυράζει.
7 Ἐὰν δὲ ἁλῷ ἄνθρωπος κλέπτων ψυχὴν
ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ,
καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται,
ἀποθανεῖται ὁ κλέπτης ἐκεῖνος· καὶ (μ)
ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.
8 Πρόσεχε σεαυτῷ ἐν τῇ ἁφῇ τῆς λέπρας·
φυλάξῃ σφόδρα ποιεῖν κατὰ πάντα τὸν
νόμον, ὃν ἂν ἀναγγείλωσιν ὑμῖν οἱ ἱερεῖς
οἱ Λευῖται. ὃν τρόπον ἐνετειλάμην ὑμῖν,
9 (ν) φυλάξασθε ποιεῖν. Μνήσθητι ὅσα ἐποί-
ησε κύριος ὁ Θεός σου τῇ Μαριὰμ ἐν τῇ
10 ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου. Ἐὰν
ὀφείλημα ᾖ ἐν τῷ πλησίον σου, ὀφείλημα
(ξ) ὁτιοῦν, οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ ἐνεχυράσαι τὸ (ο) ἐνέχυρον αὐτοῦ.
11 Ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗ τὸ δάνειόν
σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἐξοίσει σοι τὸ ἐνέχυρον
12 ἔξω. Ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος πένηται, οὐ
κοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ αὐτοῦ.

Si quis autem acceperit uxorem, 1
& habitaverit cum ea: & e-
rit, si non invenerit gratiam
coram eo, quia invenit in ea
rem turpem; & scribet ei li-
bellum repudii, & dabit in
manus ejus, & dimittet eam
è domo sua, Et abiens fuerit 2
viro alteri, Et oderit eam vir 3
novissimus; & scripserit ei li-
bellum repudii; (a) & dabit
in manus ejus, & dimittet e-
am è domo sua, & mortuus
fuerit vir novissimus, qui ac-
cepit eam sibi uxorem; Non 4
poterit vir prior, qui dimisit e-
am, reversus, accipere eam sibi
uxorem; postquàm illa con-
taminata est: quoniam abomi-
natio est ante Dominum Deum
tuum: Et non inquinabitis
terram, quam Dominus Deus
tuus dat tibi in sorte. Si quis 5
autem acceperit uxorem nuper,
non exibit ad bellum; neque
injungetur ei res ulla: im-
munis erit in domo sua; an-
num unum lætificabit uxorem
suam, quam accepit. Non 6
pignorabis molam, neque su-
periorem lapidem molæ: quia
animam iste pignorat. Si au- 7
tem deprehendatur homo fu-
rans animam ex fratribus su-
is filiis Israel, & opprimens e-
um vendiderit; morietur fur
ille. Et auferes malignum ex
vobis ipsis. Attende tibi in 8
tactu lepræ: Observa valdè
facere secundùm omnem le-
gem, quam (b) annunciave-
rint vobis sacerdotes Le-
vitæ. Quemadmodùm man-
davi vobis, observate facere.
Memento, quæcunq; fecit Domi- 9
nus Deus tuus Mariæ in via, e-
gredientibus vobis ex Ægypto. Si 10
debitum fuerit in proximo tuo,
debitum quodcunque; non in-
trabis in domum ejus pigno-
rare pignus (c) ejus: Foris 11
stabis, & homo apud quem de-
bitum tuum est in eo, proferet
tibi pignus foràs. Si autem ho- 12
mo eget; non dormies in pi-
gnore ejus.

MS.A. (δ) συνοικήσει (ε) εὕρηκεν (ζ) ἀποστασίου εἰς τὰς (η) αὐτοῦ,
ἢ ἀποθάνῃ (θ) ἔναντι (ι) Θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν (κ) οὐθὲν (λ)
ἐνεχυράσεις (μ) ἐξαρεῖτε τὸν (ν) φυλάξεσθε (ξ) ὅτι οὖν τι, οὐκ (ο) ἐν-
έχυρον. Ἔξω

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

*ܩܦܠܐܘܢ * ܟܕ*

1 ܘܐܢ ܢܣܒ ܓܒܪܐ ܐܢܬܬܐ. ܘܢܕܡܟ ܥܡܗ: ܐܢ ܠܐ ܢܫܟܚ ܪܚܡܐ ܩܕܡܘܗܝ. ܡܛܠ
ܕܐܫܟܚ ܒܗ ܨܒܘܬܐ ܕܡܣܪܚܝܢܐ. ܢܟܬܘܒ ܠܗ ܟܬܒܐ ܕܫܘܒܩܢܐ. ܘܢܬܠ
2 ܠܗ ܘܢܫܪܝܗ. ܘܬܦܘܩ ܡܢ ܒܝܬܗ. ܘܐܢ ܐܙܠܐ ܘܗܘܬ ܠܓܒܪܐ ܐܚܪܢܐ. ܘܢܟܬܘܒ
3 ܠܗ ܟܬܒܐ ܕܫܘܒܩܢܐ: ܘܢܬܠ ܠܗ: ܘܢܫܪܝܗ ܡܢ ܒܝܬܗ: ܐܘ ܐܢ ܢܡܘܬ ܓܒܪܐ
4 ܐܚܪܢܐ ܕܢܣܒܗ. ܠܐ ܢܫܟܚ ܒܥܠܗ ܩܕܡܝܐ ܕܫܒܩܗ. ܕܢܗܦܘܟ ܢܣܒܝܗ ܠܗ
ܠܐܢܬܘ. ܡܛܠ ܕܐܬܛܡܝܬ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܬܚܛܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ
5 ܝܪܬܘܬܐ. ܘܡܐ ܕܢܣܒ ܓܒܪܐ ܐܢܬܬܐ ܚܕܬܐ. ܠܐ ܢܦܘܩ ܒܚܝܠܐ. ܘܠܐ ܢܥܒܪ ܥܠܘܗܝ ܡܕܡ. ܠܐ
6 ܢܗܘܐ ܒܒܝܬܗ. ܫܢܬܐ ܚܕܐ. ܘܢܚܕܐ ܥܡ ܐܢܬܬܗ ܕܢܣܒ. ܠܐ ܬܣܒ ܪܚܝܐ ܘܪܟܒܐ
7 ܡܫܟܢܐ. ܢܦܫܐ ܗܘ ܓܝܪ ܡܚܒܠ ܐܢܬ. ܘܐܢ ܢܫܬܟܚ ܓܒܪܐ ܡܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.
ܕܓܢܒ ܢܦܫܐ ܡܢ ܐܚܘܗܝ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܢܬܬܓܪ ܒܗ ܘܢܙܒܢܝܗ. ܡܡܬ ܢܡܘܬ
8 ܓܒܪܐ ܗܘ: ܘܬܥܒܪܘܢ ܒܝܫܬܐ ܡܢ ܒܝܢܬܟܘܢ. ܛܪܘ ܡܟܬܫܐ ܕܓܪܒܐ. ܘܐܙܕܗܪܘ
ܠܟ. ܘܥܒܕܘ ܐܝܟ ܕܢܠܦܘܢܟܘܢ ܟܗܢܐ ܘܠܘܝܐ. ܐܝܟ ܕܦܩܕܬ ܐܢܘܢ ܢܛܪܘܢ ܘܢܥܒܕܘܢ.
9 ܘܐܬܕܟܪܘ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܠܡܪܝܡ ܒܐܘܪܚܐ. ܟܕ ܢܦܩܬܘܢ ܡܢ ܡܨܪܝܢ.
10 ܘܐܢ ܚܝܒ ܠܟ ܚܒܪܟ ܚܘܒܬܐ ܕܡܕܡ. ܠܐ ܬܥܘܠ ܠܒܝܬܗ ܠܡܣܒ ܡܫܟܢܗ.
11 ܐܠܐ ܩܘܡ ܒܫܘܩܐ. ܘܓܒܪܐ ܗܘ ܕܚܝܒ ܠܟ. ܗܘ ܢܦܩܝܘܗܝ ܠܟ ܡܫܟܢܐ ܠܫܘܩܐ.
12 ܘܐܢ ܓܒܪܐ ܗܘ ܡܣܟܢܐ. ܠܐ ܬܕܡܟ ܒܡܫܟܢܘܬܗ.

CAP. XXIV.

ET si ducat aliquis uxòrem, dormiatque 1
cum ea: si non inveniat gratiam apud ipsum;
eò quòd deprehenderit in ea rem turpem,
scribat ei libellum repudii, detque ei, & di-
mittat eam, Et exeat è domo ipsius. Et abiens 2
illa fiat viro alteri, Et hic scribat ei libellum 3
repudii, & det ei, amandetque eam è domo
sua, aut si moriatur vir alter qui duxerat eam:
Non licebit marito ejus priori qui dimiserat 4
eam, reverti & ducere eam postquam pollu-
ta est, quia abominanda res est coram Domi-
no: & ne peccare facias terram quam datu-
rus est tibi Dominus Deus tu' possessionem.
Cùm ducet aliquis uxorē novā, ne egrediatur 5
in militiam, nec abeat ad ullum negotium:
sed maneat domi suæ annum unum, & lætetur
cum uxore quam duxit. Ne accipias molam 6
ejusque superiorem in pignus: animam enim
contristabis. Si deprehendatur aliquis de fi- 7
liis Israel qui furetur animam ex fratribus su-
is filiis Israel, ut mercaturam exerceat in
ea & vendat eam, omninò interficiatur ho-
mo ille: & expurgate malum de medio ve-
stri. Observate plagam lepræ, & cauti admo- 8
dum estote, & facite quemadmodum vos do-
cebunt sacerdotes & Levitæ: sicuti præcepi
eis observabunt & facient. Et memento quid 9
fecerit Dñs Deus tuus Mariæ in via quando
egressi estis ex Ægypto. Et si tibi debuerit 10
proxim' tu' debitū alicuj' rei, ne ingrediaris
domū ejus ad tollendū pign' pro ea: Sed sta 11
in platea, & homo ille qui tibi debitor est,
ipse tibi proferet pignus ad plateam. Quòd 12
si homo ille sit pauper, ne dormias cum pal-
lio ipsius *apud te;*

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS. | TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

תרגום אונקלוס

כד

1 ארי יסב גבר אתתא ויבעלנה ויהי
אם לא תשכח רחמין בעינוהי ארי
אשכח בה עבירת פתגם ויכתוב
לה גט פטורין ויתן בידה ויפטרנה
2 מביתיה: ותפוק מביתיה ותהך ותהי
3 לגבר אוחרן: וישנינה גברא
בתראה ויכתוב לה גט פטורין ויתן
בידה ויפטרנה מביתיה או ארי
ימות גברא בתראה דנסבה ליה
4 לאנתו: לית ליה רשו לבעלה
קדמאה די פטרה למתב למסבה
למהוי ליה לאנתו בתר די
אסתאבת ארי מרחקא היא קדם יי
ולא תחיב ית ארעא דיי אלהך יהב
5 לך אחסנא: ארי יסב גבר אתתא
חדתא לא יפוק בחילא ולא יעבר
עלוהי לכל פתגם פני יהי לביתיה
שתא חדא ויחדי ית אתתיה די
6 נסיב: לא יסב משכונא ריחיא
ורכבא ארי בהון מתעבד מזון
7 לכל נפש: ארי ישתכח גבר גנב
נפשא מאחוהי מבני ישראל
ויתגר ביה ויזבניה ויתקטל גנבא
ההוא ותפלי עביד דביש מבינך:
8 אסתמר במכתש סגירו למטר
לחדא ולמעבד ככל די ילפון
יתכון כהניא ליואי כמא די
9 פקדתינון תטרון למעבד: הוי
דכיר ית די עבד יי אלהך למרים
10 באורחא במפקכון ממצרים: ארי
תרשי בחברך רשות מדעם לא
תעול לביתיה למסב משכוניה:
11 בברא תקום וגברא די את רשי ביה
יפק לך ית משכונא לברא:
12 ואם גבר מסכן הוא לא תשכוב
במשכוניה:

Targum Onkelos.

CAP. XXIV.

1 Si acceperit vir uxorem, &
cõcubuerit cũ eã: et non inve-
nerit gratiã in oculis ej⁹, quo-
niã invenit in eã aliquid fœ-
ditatis; scribet ei libellũ re-
pudii & dabit in manu ej⁹, &
2 dimittet eam de domo suâ. Et
egrediatur de domo ej⁹: & re-
3 cedat, & sit uxor viro alteri. Et
si oderit eam vir alter: & scri-
pserit ei libellũ repudii & de-
derit in manu ej⁹, & dimise-
rit eã de domo suâ: aut si mor-
tuus fuerit vir posterior, qui
4 accepit eã in uxorem. Non est
licitũ marito priori qui dimi-
sit eã, ut iterũ accipiat eam ut
sit ei in uxorem, postquã coin-
quinata est; quoniam abomi-
natio est corã Dño: & non fa-
cias peccare terrã, quã Domi-
nus De⁹ tu⁹ dabit tibi in pos-
5 sessionẽ. Quando acceperit
homo novam uxorem, non e-
grediatur ad bellũ, neq; quic-
quã injungetur ei: sed immu-
nis erit in domo suâ anno uno,
& lætabitur cũ uxore sua quã
6 accepit. Non accipies loco
pignoris inferiorẽ & superio-
rẽ molã: quia cũ eis fit esca
7 omni animæ. Si inventus fue-
rit vir furans animã de fra-
tribus suis de filiis Israel, &
sicut mercator vendiderit e-
am: occidetur fur ille; &
auferes facientem quod ma-
8 lum est de medio tui. Ob-
serva diligenter, ne incur-
ras plagam lepræ, ut custo-
dias valde & ut facias juxta
omnia quæ docuerint vos
sacerdotes & Levitæ, sicut
præcepi eis, custodietis ut fa-
9 ciatis. Memento quid fecerit
Dominus Deus tuus Mariæ,
in viâ quando egressi estis
10 de Ægypto. Quando mu-
tuaveris aliquid proximo
tuo, non ingrediaris in do-
mum ejus ut accipias pig-
11 nus ejus. Sed foris stabis;
& vir qui est debitor tibi,
proferet ad te pignus foras.
12 Et si vir pauper est, non dor-
mias in pignore ejus.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXIV.

Cum acceperit quis uxo- 1
rem, & ingressus fuerit ad
eam, cùmque duxerit; acci-
dat autem ut non inveniat
gratiam in oculis ejus, quoniã
deprehendit in ea rem tur-
pem, & scribat ei libellum
repudii, tradátque in manum
ejus, ac expellat eam de do-
mo sua: Egressa verò de 2
domo ejus abierit, & nupserit
viro alteri, Oderitque illam 3
vir ille posterior, scribat quo-
que ei librum repudii, et tra-
dat in manum ejus, expel-
látque illã de domo sua; aut
si mortuus fuerit vir ille po-
sterior qui acceperat illam in
uxorem; Non poterit marit⁹ 4
ejus prior qui dimiserat eam
iterum illam accipere, ut sit
ei in uxorem postquam pollu-
ta est; quoniam abominatio
est coram Domino: peccare
autem non facietis terram
quam Dominus Deus vester
dat vobis in hæreditatem.
Cùm quis nuper acceperit u- 5
xorem, non egredietur ad bel-
lum, neque injungetur illi res
ulla: immunis erit in domo sua
annũ unũ, ut (a) Lætificet uxo-
rem quam duxit. Non acci- 6
piet pignori molam inferiorẽ
& superiorem, quia animam
acciperet ille pro pignore.
Cùm deprehensus fuerit ali- 7
quis furans animam de fra-
tribus suis, de filiis Israel, qui
negotians de eo vendiderit
eum, tunc morietur fur ille,
ut (b) tollas malum de medio
tui. Cave tibi in plaga lepræ, 8
ut sollicitus sis studiosè face-
re secundùm omnem legem
quam docebunt vos Sacerdo-
tes Levitæ: Quemadmodum
præcepi illis solliciti eritis fa-
cere. Recordare quæ fecit 9
Dominus Deus tuus Mariæ
in via cùm egrederemini de
Ægypto. Quum exegeris à 10
proximo tuo debitum quod-
cunque, non ingrediêris do-
mum ejus, ut accipias pignus
ejus. Foris stabis; vir au- 11
tem ille cui mutuum dedisti,
ipse efferet ad te pignus fo-
rás. Si verò vir ille pauper 12
est, non dormies cum pignore
ejus:

VER. SAM. *(a)* lætetur cum uxore *(b)* separes

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الرابع والعشرون * *واذا تزوج رجل امراه وملكها * ثم لم تجد حظا عنده *
2 لانه وجد عليها امرا فاحشا * فليكتب لها كتاب قطعة * ويدفعه اليها * ويطلقها منه * فان
3 خرجت من منزله * ومضت وصارت لرجل اخر * فسناها الرجل الاخير * وكتب لها كتاب قطعة *
4 ويدفعه اليها * فيطلقها منه * او مات الرجل الاخير الذي اتخذها له زوجه * فلا يحل لبعلها
الاول الذي طلقها * ان يعاود التزوج بها * او تكون له زوجه بعد ما ملكها غيره * فانها
كرهه بين يدي الله * ولا توقع خطأة على بلدك الذي الله ربك معطيكه نحلة *
5 *واذا تزوج رجل امراه جديده * فلا يخرج في الجيش * ولا عريه شي من امور * بل يكن
6 فارغا لبيته سنه واحده * يفرح زوجته التي اتخذها *ولا يسترهن احد الرحي السفلي والعليا *
7 فانه يسترهن قوت النفس * وان وجد انسان قد سرق نفسا من اخوته من بني اسرايل *
8 فاسترقها او باعها * فاقتل ذلك السارق * وانف اهل الشر من ال اسرايل *واحترس من بلوي
البرص * واحفظ رسمه جدا * واعمل فيها كما يعلمك الايمه واللاويون * حسب ما امرتهم به * واذكر
10 علم صنع الله ربك عزيم مثله في الطريق في خروجكم من مصر * واذا اسلفت صاحبك سلفة
11 فلا تدخل الي بيته لتاخذ عوضها *بل قف خارجا * والرجل الذي اسلفته هو يخرج اليك
12 العوض الي خارج * وان كان رجلا ضعيفا * فلا تبت عوضه عندك *

CAP. XXIV.

Et cùm matrimoniũ inierit quispiam 1
cum muliere, eâque potitus fuerit, deinde
non invenerit gratiã apud ipsũ, quòd in-
venerit adversùs eam rem turpem, scribat
ei libellũ abscissionis, tradatq; eum ipsi,
& repudiet eã à se. Quòd si exierit ex 2
ejus domicilio, & abiens fiat viro alteri,
Et oderit eã vir ille posterior, scribatq; 3
ei libellũ abscissionis, eique tradat illũ,
& repudiet eam à se, aut moriatur vir
ille posterior qui acceperat eã sibi uxorem;
Non licebit marito ejus priori qui repudia- 4
verat eã, iterũ nubere illi, aut fieri ipsi
uxor postquã potitus eã fuerit alius: hoc
enim execrabile est in conspectu Dei. Ne
igitur inducas peccatum super regionem
tuam quam Deus Dominus tuus daturus
est tibi hæreditatem. Et cùm duxerit quis- 5
piam uxorem novã, ne exeat cum exerci-
tu, nec premat eũ ulla ex rebus ejus; sed
sit vacans domui suæ anno uno, ut læti-
ficet uxorem suã quã accepit. Ne quis ac- 6
cipiat pro pignore molam inferiorem et
superiorem: is enim acciperet pro pi-
gnore victum animæ. Et si quis in- 7
veniatur qui furatus sit animã ex fra-
tribus suis de filiis Israil, eamque exte-
nuaverit, aut vendiderit: interfice ejus-
modi furem, & expelle nefarios ex Is-
raelitis. Et adverte plagam lepræ, & ob- 8
serva cæremoniam ejus diligenter, &
gere te in illa prout docebunt te sacer-
dotes, & Levitæ, secundùm id quod man-
davi eis. Et recordare signorum similis 9
operis Dei Domini tui in Maria in itinere,
vobis egredientibus ex Ægypto. Et cùm 10
dederis proximo tuo mutuum, ne ingre-
diaris domum ejus ut accipias pro eo
pignus, Sed sta foris, & vir cui mutuum 11
dedisti, ipse proferet ad te pignus
forás. Et si fuerit vir imbecillis, ne 12
pernoctes cum commutatione ejus a-
pud te;

ספר אלה הדברים : כה

13 השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני יהוה אלהיך:
14 לא תעשק שכיר עני ואביון מאחיך או מגרך אשר בארצך בשעריך:
15 ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל יהוה והיה בך חטא:
16 לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו:
17 לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה:
18 וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך יהוה אלהיך משם על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה:
19 כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידיך:
20 כי תחבט זיתך לא תפאר אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה:
21 כי תבצר כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה:
22 וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה:

CAP. XXV. כה

1 כי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע:
2 והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר:
3 ארבעים יכנו לא יסיף פן יסיף להכתו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לעיניך:
4 לא תחסם שור בדישו:

Versio VULG. LAT.

13 Sed statim reddes ei ante Solis
occasũ: ut dormiens in vestimen-
to suo, benedicat tibi, & habeas
justitiam corã Dño Deo tuo.
14 Non negabis mercedẽ indigen-
tis, et pauperis fratris tui,
sive advenæ, qui tecum mo-
ratur in terra, & intra portas
15 tuas est: Sed eâdẽ die reddes ei
pretium laboris sui ante Solis
occasum, quia pauper est, &
ex eo sustentat animã suam: ne
clamet contra te ad Dñm, & re-
16 putetur tibi in peccatum. Non
occidentur patres pro filiis,
nec filii pro patribus, sed
unusquisque pro peccato suo
17 morietur. Nõ pervertes judiciũ
advenæ & pupilli, nec auferes
pignoris loco viduæ vestimen-
18 tũ. Memento quòd servieris in
Ægypto, & eruerit te Dñs De⁹
tuus indè. Idcircò præcipio ti-
19 bi, ut facias hanc rem. Quando
messueris segetẽ in agro tuo, &
oblitus manipulum reliqueris,
non reverteris ut tollas illum:
sed advenam, & pupillum, &
viduam auferre patieris, ut
benedicat tibi Dominus Deus
tuus in omni opere manuum
20 tuarum. Si fruges collegeris oli-
varũ, quidquid remanserit in
arboribus, non reverteris ut
colligas: sed relinques advenæ,
21 pupillo, ac viduæ. Si vindemia-
veris vineam tuã, non colliges
remanentes racemos, sed ce-
dent in usus advenæ, pupilli, ac
22 viduæ. Memento quod & tu servi-
eris in Ægypto, & idcircò præ-
cipio tibi ut facias hanc rem.

CAP. XXV.

1 SI fuerit causa inter aliquos, &
interpellaverint judices: quem
justũ esse perspexerint, illi ju-
stitiæ palmam dabunt: quem
impium, condemnabunt im-
2 pietatis. Sin autẽ eum qui pec-
cavit, dignũ viderint plagis:
prosternent, & corã se facient
verberari. Pro mensura peccati
3 erit & plagarũ modus: Ita
duntaxat, ut quadragenarium
numerum non excedant: ne
fœdè laceratus ante oculos
4 tuos abeat frater tuus. Non li-
gabis os bovis terentis in area
fruges tuas.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

13 Ἀποδόσει ἀποδώσεις (π) τὸ ἐνέχυρον αὐτοῦ
πρὸς δυσμὰς ἡλίου, καὶ κοιμηθήσεται ἐν τῷ
ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλογήσει σε, (ρ) καὶ ἔσται
σοι ἐλεημοσύνη ἐναντίον κυρίου τοῦ Θεοῦ σου.
14 Οὐκ (σ) ἀπαδικήσεις μισθὸν πένητος καὶ ἐν-
δεοῦς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων
15 τῶν ἐν ταῖς πόλεσί σου. Αὐθημερὸν ἀποδώσεις τὸν
μισθὸν αὐτοῦ, οὐκ ἐπιδύσεται ὁ ἥλιος ἐπ' αὐ-
τῷ, ὅτι πένης ἐστὶ, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπί-
δα, (τ) καὶ καταβοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ
16 ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. Οὐκ ἀποθανοῦνται πα-
τέρες ὑπὲρ τέκνων, (υ) καὶ οἱ υἱοὶ οὐκ ἀποθα-
νοῦνται ὑπὲρ πατέρων. (φ) ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ
17 ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται. Οὐκ ἐκκλινεῖς κρίσιν
προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας. (χ) οὐκ ἐνε-
18 χυράσεις ἱμάτιον χήρας. Καὶ μνησθή-
σῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐλυ-
τρώσατό σε κύριος ὁ Θεός σου ἐκεῖθεν· διὰ
τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦ-
19 το. (ψ) Ἐὰν δὲ ἀμήσῃς ἀμητὸν ἐν τῷ ἀγρῷ
σου, καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα ἐν τῷ ἀγρῷ σου,
οὐκ (ω) ἀναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό· (α) τῷ
προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται,
ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ Θεός σου ἐν πᾶσι
20 τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου. Ἐὰν δὲ (β) ἐλαι-
ολογήσῃς, οὐκ ἐπαναστρέψεις καλαμήσασθαι τὰ
ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ
τῇ χήρᾳ ἔσται. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα
ἐν γῇ Αἰγύπτῳ· διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλο-
21 μαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. Ἐὰν δὲ τρυγή-
σῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ (γ) ἐπανατρυγή-
σεις αὐτὸν τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ
22 τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. Καὶ μνησθήσῃ
ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ· διὰ τοῦτο
ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

MS.A. (π) τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περὶ δυσμὰς (ρ) καί σοι ἔσται (σ) ἀποστερήσεις
(τ) καὶ οὐ καταβοήσεται περὶ σοῦ (υ) καὶ υἱοὶ (φ) ἕκαστος τῇ (χ) καὶ οὐκ ἐνεχυράσεις (ψ)
Ἐὰν ἀμήσῃς ἀμητόν σου ἐν (ω) ἐπαναστραφήσῃ (α) τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσ-
ηλύτῳ (β) ἐλαιολογήσῃς, (γ) ἐπανατρυγήσεις τὰ

Κεφ. κε'.

1 Ἐὰν δὲ γένηται ἀντιλογία ἀναμέσον ἀν-
θρώπων, καὶ προσέλθωσιν εἰς κρίσιν, καὶ
κρίνωσι, (α) καὶ δικαιώσωσι τὸ δίκαιον, καὶ
2 καταγνῶσι τοῦ ἀσεβοῦς· Καὶ ἔσται, ἐὰν ἄξιος
ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, (β) καθιεῖς αὐτὸν ἔν-
αντι τῶν κριτῶν, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν ἐν-
3 αντίον αὐτῶν κατὰ τὴν ἀσέβειαν (γ) αὐτοῦ, Καὶ
ἀριθμῷ τεσσαράκοντα μαστιγώσουσιν αὐτόν·
οὐ προσθήσουσιν· ἐὰν δὲ (δ) προσθῇς μαστιγῶ-
σαι ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγὰς πλείους, ἀσχη-
4 μονήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου. Οὐ φι-
μώσεις βοῦν ἀλοῶντα.

MS.A. (α) δικαιώσουσιν τὸ δίκαιον, (β) καὶ καθιεῖς (γ) αὐτοῦ. Ἀριθμῷ
τεσσεράκοντα (δ) προσθῶσιν μαστιγῶσαι αὐτὸν ὑπὲρ

Redditione reddes ei (d) pignus 13
suum ad occasum Solis: Et dor-
miet in vestimento suo, & bene-
dicet te: et tibi erit misericordia
corã Domino Deo tuo. Non (e) 14
fraudabis mercedem pauperis, &
egeni ex fratrib⁹ tuis, vel ex ad-
venis, qui sunt in civitatib⁹ tuis;
Eâdem die reddes mercedem ej⁹; 15
non occidet Sol super eam: quia
pauper est, & in ea habet spem;
& clamabit contra te ante Do-
minum; & erit in te peccatum.
Non morientur patres pro filiis, 16
et filii nõ morientur pro patrib⁹:
unusquisq; in peccato suo morie-
tur. Non (f) declinabis judicium 17
advenæ, et orphani et viduæ: non
pignorabis vestem viduæ. Et me- 18
mento, quia famulus fuisti in ter-
ra Ægypto; & redemit te Domi-
nus De⁹ tuus indè. Propterea ego
tibi mãdo facere verbũ hoc. Si 19
autem messueris messem in agro
tuo, & oblitus fuerit manipulus
in agro tuo, non redibis accipere
illum. Advenæ, & pupillo, &
viduæ erit: ut benedicat te Do-
min⁹ De⁹ tuus in omnib⁹ operib⁹
manuũ tuarum. Si autem olivas 20
colligas, non redibis repetere quæ
post te. Advenæ, & pupillo, &
viduæ erunt. Et memento quia
famulus fuisti in terra Ægypto.
Propterea ego mando tibi facere
verbum hoc. Si autem vindemies 21
vineã tuã, (g) non revindemiabis
eam ab iis quæ post te. Advenæ, et
pupillo, et viduæ erũt. Et memẽ- 22
to, quia famul⁹ fuisti in terra Æ-
gypto. Propter hoc ego tibi man-
do facere verbum hoc.

CAP. XXV.

SI autẽ fuerit altercatio inter 1
homines, et accesserint ad judiciũ
et judicaverint, et justificaverint
justum, & reprehenderint impiũ;
Et erit, si dign⁹ fuerit plagis, qui 2
impiè agit; (a) constitues eum in
conspectu judicum: & flagella-
bunt eũ ante se secundũ impieta-
tẽ ejus: (b) Et numero quadra- 3
ginta flagellabunt eũ: non appo-
nent. Si autem apposueris fla- 4
gellare (c) super has, plagas plu-
res; deturpabitur frater tuus (d)
coram te. Non obturabis bovem
triturantem.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

Sed restitue ei pign⁹ suum cùm sol occubue- 13
rit, ut dormiat in pallio suo, & benedicat
tibi, sitque tibi justitia coram Domino Deo
tuo. Ne deneges mercedem pauperis & ege- 14
ni, sive sit de fratribus tuis, sive ex indigena
qui fuerit in civitatib⁹ tuis. Sed eodem ipso 15
die da illi mercedẽ suã, & ne occidat super
eam sol: quoniã pauper est, & propter mer-
cedẽ suã tradit tibi animã suã: ne fortè cla-
met contra te ad Dñm, sitq; super te peccatũ.
Non morientur patres pro filiis suis, & filii 16
non morientur pro parentib⁹ suis, sed quisq;
in peccatis suis morietur. Ne flectas judicium 17
peregrini & pupilli: & ne acceperis in pi-
gnus vestẽ viduæ. Et memento quòd serv⁹ fu- 18
eris in Ægypto, & inde te liberârit Dñs De⁹
tuus: propterea præcipio tibi, & dico tibi
ut facias rem istã. Cúmq; messueris messem 19
agri tui, & oblit⁹ fueris manipuli, ne rever-
taris ut eum tollas, sed sit peregrini, & pu-
pilli, ac viduæ, ut benedicat tibi Dominus
in omni opere manuũ tuarũ. Et cùm decus- 20
seris oleas tuas, ne rimeris à tergo tuo, sed
peregrino, & pupillo, ac viduæ erit. Et cùm 21
vindemiabis vineã tuã, ne racemos colligas
post te, sed peregrino & pupillo atq; viduæ
erit. Et memento servũ te fuisse in Ægypto: 22
propterea præcipio tibi ut hanc rem facias.

CAP. XXV.

ET si oriatur lis inter virũ & proximũ suũ, 1
accedant ad judices, & judicabunt eos, &
innocentẽ pronuntiabunt eum qui innocens
est, reũ autẽ condemnabunt. Et si castigatione 2
dign⁹ est re⁹, prosternet eum judex, & flagel-
labit eum in conspectu suo juxta meritũ cul-
pæ ejus. Certo numero, *nempe* quadragenis 3
plagis flagellabunt eum, nec addent: ne cùm
addiderint plagas plures hisce plagis, vile-
scat frater tuus in conspectu tuo. Ne impo- 4
nas fiscellam bovi in tritura.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

13 אַחְבָּא תְּתִיב לֵיהּ יָת מַשְׁכּוֹנָא
כְּמֵעַל שִׁמְשָׁא וְיִשְׁכּוֹב בִּכְסוּתֵיהּ
וִיבָרְכִנָךְ וְלָךְ תְּהֵי זָכוּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ:
14 לָא תַעְשׁוֹק אֲגִירָא עַנְיָא וּמִסְכֵּינָא
מֵאַחָךְ אוֹ מִגִּיּוֹרָךְ דִּי בְאַרְעָךְ בְּקִרְוָךְ:
15 בְּיוֹמֵיהּ תִּתֵּן אַגְרֵיהּ וְלָא תֵעוֹל
עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא אֲרֵי עַנְיָא הוּא וְלֵיהּ
הוּא מְסַר יָת נַפְשֵׁיהּ וְלָא יִקְרֵי עֲלָךְ
16 קֳדָם יְיָ וִיהֵי בָךְ חוֹבָא: לָא יְמוּתוּן
אֲבָהָן עַל פּוּם בְּנִין וּבְנִין לָא יְמוּתוּן
עַל פּוּם אֲבָהָן אֱנָשׁ בְּחוֹבֵיהּ יְמוּתוּן:
17 לָא תַצְלֵי דִּין גִּיּוֹר יָתַם וְלָא תִסַּב
18 מַשְׁכּוֹנָא לְבוּשׁ אַרְמְלָא: וְתִדְכַּר
אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא בְּמִצְרַיִם וּפַרְקָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ מִתַּמָּן עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד
19 לָךְ לְמֶעְבַּד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין: אֲרֵי
תַחְצוֹד חֲצָדָךְ בְּחַקְלָךְ וְתִתְנְשֵׁי
עוּמְרָא בְּחַקְלָא לָא תְתוּב לְמִסְּבֵיהּ
לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא יְהֵי
בְּדִיל דִּיבָרְכִנָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל עוֹבָדֵי
20 יְדָךְ: אֲרֵי תַחְבּוֹט זֵיתָךְ לָא תְפַלֵּי
בַּתְרָךְ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא
21 יְהֵי: אֲרֵי תִקְטוֹף כַּרְמָךְ לָא תְעַלֵּל
בַּתְרָךְ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא
22 יְהֵי: וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא
בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד
לָךְ לְמֶעְבַּד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין:

כה

1 אֲרֵי יְהֵי דִין בֵּין גֻּבְרַיָּא וְיִתְקָרְבוּן
לְדִינָא וִידוּנוּן וִיזַכּוּן יָת זַכָּאָה
2 וִיחַיְּבוּן יָת חַיָּבָא: וִיהֵי אִם בַּר חַיָּב
לְאַלְקָאָה חַיָּבָא וְיִרְמְנֵיהּ דַּיָּנָא
וְיַלְקְנֵיהּ קֳדָמוֹהִי כְּמִסַּת חוֹבְתֵיהּ
3 בְּמִנְיָן: אַרְבְּעִין יַלְקְנֵיהּ לָא יוֹסֵיף
דִּלְמָא יוֹסֵיף לְאַלְקָיוּתֵיהּ עַל אִלֵּין
מַחָא רַבָּא וְיֵיקַל אָחוּךְ לְעֵינָךְ:
4 לָא תֵחוֹד פּוּם תּוֹרָא בְּדִישֵׁיהּ:

Targum Onkelos.

13 Sed reddes ei pignus cum occubuerit sol; ut dormiat in vestimento suo, ut benedicat tibi: & tibi erit justitia coram Dño Deo tuo.
14 Non retinebis violenter mercedem pauperis & egeni; de fratrib⁹ tuis, aut de advenis qui sunt in terra tua
15 in civitatibus tuis. Sed in eodem die dabis mercedē ejus ante occasū solis, quoniā pauper est, & pro eo ponit animā suā: ut non clamet adversū te corā Dño, & sit in te peccatū.
16 Non moriātur patres pro filiis, neq; filii moriantur pro patrib⁹: sed singuli pro peccato suo
17 moriātur. Non declinabis judiciū advenæ & pupilli: neq; tolles pro pignore vestimentū
18 viduæ. Et recordaberis ꝙ serv⁹ fuisti in Ægypto, & redemit te inde Dñs Deus tuus: ideo ego præcipio tibi ut facias hāc rē.
19 Quando messueris messē tuā in agro tuo, & oblit⁹ fueris manipuli in agro, non revertēris ut tollas eū; sed peregrino & pupillo & viduæ erit: ut benedicat tibi Dñs De⁹ tu⁹ in omnib⁹
20 operib⁹ man⁹ tuæ. Quando excusseris olivas tuas, non revertaris ad colligendum ꝙ post te reliqueris: sed peregrino, et pupillo & viduæ erit.
21 Si vindemiaveris vineā tuā, non colliges remanentes racemos quos post te reliqueris: sed peregrino, & pupillo et viduæ erunt.
22 Et recordaberis ꝙ serv⁹ fuisti in terra Ægypti: idcircò ego præcipio tibi ut facias hāc rē.

C A P. XXV.

1 Si fuerit causa inter viros, venerintq; ad judiciū, judicabūt eos judices: & justificabunt justū, & condemnabunt impiū.
2 Si autem impius dign⁹ fuerit verberib⁹: prosternet eum judex, & in conspectu suo verberabit eum; juxta mensurā de-
3 licti erit modus plagarū. Usq; ad numerū quadragenariū flagellabit eum, & non amplius: ne fortè addat verberare eum super hæc, plaga magna; & ignominiā patiatur frater tuus
4 ante oculos tuos. Non claudes os bovi trituranti.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

13 Restituendo restitues illi pignus cùm occiderit sol, ut dormiat cum veste sua, & benedicat tibi, sitq; tibi justitia
14 coram Domino Deo tuo. Non fraudabis mercenariū pauperē, & egenū, tā de fratribus tuis, quā de peregrinis tuis qui sunt in terra tua, intra (c) portas tuas.
15 Eādē die dabis mercedem ejus, neq; occidet super eam sol; quoniā pauper est, & cum ea sustentat animam suam, ne clamet adversus te ad Dominum, sitq; in te peccatū.
16 Non interficientur patres propter filios, neq; filii interficientur propter patres: Unusquisque in peccato suo morietur.
17 Non pervertes judicium peregrini, pupilli, neque in pignus accipies vestem viduæ.
18 Recordaberis enim quòd servus fuisti in Ægypto, & redemerit te Dominus Deus tuus; propterea ego præcipio tibi ut facias rem istam.
19 Cùm messueris messē tuā in agro tuo, & oblitus fueris manipulū in agro, non reverterēris ut accipias illum: Peregrino, pupillo, et viduæ erit, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuū tuarum.
20 Cùm excuties olivas tuas, non scrutaberis ramos post te; ad peregrinum, ad pupillum, & ad viduam hoc pertinebit.
21 Cùm vindemiabis vineā tuā, non racemabis post te; ad peregrinum, ad pupillū, et ad viduā, hoc pertinebit.
22 Recordaberis enim quòd servus fuisti in terra Ægypti, propterea ego præcipio tibi rem istam.

CAP. XXV.

1 Cùm lis fuerit inter aliquos, & accesserint ad judiciū, tunc judicabunt eos, & justificabunt justum, sed condemnabunt impiū.
2 Quòd si filius fuerit verberū impius, tunc prosterni jubebit eum judex; & cædi coram se pro merito criminis ejus, juxta numerum.
3 Quadraginta plagis affici jubebit eum; non addet, ne forte addens percutere illum ultra hec multis plagis, vilescat frater tuus ante oculos tuos.
4 Non obturabis bovem dum (a) triturat.

VER. SAM. (c) civitates (a) calcat.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * بل رده اليه ردا عند مغيب الشمس * اذ كان ينام فيه * ويدعوا لك * ويكون لك حسنه بين
14 يدي الله ربك * ولا تغشم اجيرا * ولاسيما ضعيف او مسكين * من اخوتك او من ضيفك
15 الذي في بلدك في محالك * بل ادفع اليه اجرته في يومه * من قبل ان تغيب الشمس * اذ هو
16 ضعيف * وعليها قد خاطر بنفسه * ولا يدعوا عليك الي الله فتحل بك عقوبه * ولا تقتل الاباء
17 عن البنين * ولا البنون عن الاباء * بل يقتل كل امري بخطيته * ولا تمل حكم غريب ولا يتيم *
18 ولا تسترهن ثوب ارملة * واذكر انك كنت عبدا بمصر * وفكك الله ربك * ولذلك انا امرك بان
19 تصنع هذه الامور * واذا حصدت حصادك في ضيعتك فنسيت كفة في الصحراء * فلا ترجع
لتاخذها * بل يجب ان تكون للغريب واليتيم والارملة * لكي يبارك لك الله ربك في جميع عمل
20 يدك * واذا خرطت زيتونك * فلا تستقص بعد ذلك * بل ليكن ما لم تستقصه للغريب واليتيم
21 والارملة * واذا قطفت كرمك * فلا تمس بعد ذلك * بل ليكن للغريب واليتيم والارملة * واذكر
22 انك كنت عبدا بمصر * وفكك الله ربك من ثم * ولذلك انا امرك بان تصنع هذه الامور *

1 * الفصل الخامس والعشرون * * واذا وقعت خصومة بين اناس * فليتقدموا الي ذوي الحكم
2 ليحكموا بينهم * وليزكوا الزكي * ويظلموا الظالم * فان استحق الظالم ضربا * فليبطحه الحاكم
3 ويضربه بحضرته كمقدار خطيته * باحصاء يجلده اربعين * لا يزد عليها شيا * فان زاد علي ذلك
4 صارت جلدة عظيمة * وليهن ذلك اخاك بحضرتك * ولا تخطم الثور في دياسه *

13 Sed reddendo redde illud ei ad occasum solis, quandoquidem dormiebat in eo, ut precetur pro te, sitq; tibi bonum opus in conspectu Domini Dei tui.
14 Ne fraudes mercenarium, ac præsertim debilem & pauperem, sive fuerit ex fratribus tuis, sive hospes tuus qui est in regione tua, in habitationibus tuis:
15 Sed tribue ei mercedem suam eâdem die antequam sol occumbat, eò quòd sit pauper, & propter illam periculo exposuerit animam suam: ut non imprecetur adversùm te Deum, & eveniat tibi punitio.
16 Et ne occidantur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed occidetur quilibet homo pro peccato suo.
17 Et ne pervertas judicium peregrini, neque pupilli; neque loco pignoris accipias veste viduæ.
18 Et recordare quòd fueris servus in Ægypto, & redemerit te Deus Dominus tuus; idcircò ego præcipio tibi ut facias res istas.
19 Et quando metes messem tuā in rure tuo, et oblivisceris manipulum in agro, ne revertaris ad illum accipiendum, sed oportet ut cedat peregrino, et pupillo, et viduæ, ut benedicat tibi Deus Dominus tuus in quolibet opere manûs tuæ.
20 Et quando excuties oleās tuas, ne perstringas posteà, sed sit quod non perstringes, peregrini, et pupilli, et viduæ.
21 Quando etiam vindemiabis vineam tuam, ne attrectes postmodum, sed sit peregrini, & pupilli, & viduæ.
22 Et recordare quòd fueris servus in Ægypto, et redemerit te Deus Domin⁹ tuus illinc: idcircò ego præcipio tibi ut facias res istas.

CAP. XXV.

1 Cùmque acciderit contentio inter aliquos, accedant ad moderatores judicii, ut judicent inter eos, et innoxium declarent insontem, et deprimant oppressorē.
2 Et si mereatur oppressor verbera, prosternat eum judex, et verberet eum in præsentia sua pro ratione criminis ejus.
3 Cum numero verberabit eum, quadraginta plagis: ne addat illis quicquam, quia si quid addat ei numero, fiet flagellatio maxima, et quidem despectum reddet hoc fratrem tuum in præsentia tua.
4 Et ne capistres bovem dum triturabit.

ספר אלה הדברים : כה

filius & ,eis ex unus fuerit mortuus & ,pariter fratres manserint Cum
5 כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן
ejus levir:extraneo viro foris mortui uxor erit non ,ei non
אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ
,erit Et .eam associabit &:uxorem in sibi eam capiet & ,eam super ingredietur
6 יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ : וְהָיָה
,mortui sui fratris nomine super stabit ,pariet quem primogenitus
הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת
vir voluerit non si Et .Israel ex ejus nomen delebitur non &
7 וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל : וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ
ad portam ad ejus fratria ascendet & ,suam fratriam accipere
לָקַחַת אֶת־יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל־
nomen suo fratri suscitare meus levir Renuit :dicet & ,seniores
הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם
seniores eum vocabunt Et .me associare vult non :Israel in
8 בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי : וְקָרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־
volui Non :dicet & ,stabit & ,eum ad loquentur & ,ejus civitatis
עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי
,seniorum oculis in eum ad ejus fratria accedet Et .eam accipere
9 לְקַחְתָּהּ : וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים
:ejus facies in spuet & ,ejus pede desuper ejus calceamentum solvet &
וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו
ædificaverit non qui ,viro fiet Sic :dicet & ,respondebit &
וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה
Domus ,Israel in ejus nomen vocabitur Et .sui fratris domum
10 אֶת־בֵּית אָחִיו : וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית
;ej' frater & ,vir ,pariter homines fuerint rixati Cum .calceamentû soluti
11 חֲלוּץ הַנָּעַל : כִּי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו
manu e suum virum eruendum ad unius uxor accesserit &
וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת־אִישָׁהּ מִיַּד
:ejus verenda in apprehenderit & ,suâ manum miserit & ,eum percutientis
מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו :
tibi erit Non .tuus oculus parcet non;illius volam abscindes Et
12 וְקַצֹּתָה אֶת־כַּפָּהּ לֹא תָחוֹס עֵינֶךָ : לֹא־יִהְיֶה לְךָ
13 tibi erit Non minor & ,major :lapis & ,lapis tuo loculo in
14 בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה : לֹא־יִהְיֶה לְךָ
,perfectus Lapis .minor & ,major :ephah & ,ephah tua domo in
15 בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה : אֶבֶן שְׁלֵמָה
ut ,tibi erit justitia &,perfectus Modius .tibi erit justitia &
וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ אֵיפָה שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ לְמַעַן
tuus Deus Dominus quam ,humum super tuos dies prolongent
יַאֲרִיכוּ יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
,hæc faciens omnis tui Dei Domini abominatio Quia .tibi dans
16 נֹתֵן לָךְ : כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה
Hamalec tibi fecerit quæ Memento.iniquitatem faciens omnis
17 כֹּל עֹשֵׂה עָוֶל : זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק
,via in tibi occurrit Quomodo .Ægypto ex vos exeundo in ,via in
18 בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם : אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ
non & ,laborâsti &,lassus tu & :te post debiles omnes te in decaudavit &
וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל־הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא
.Deum timuit
יָרֵא אֱלֹהִים :

Versio VULG.

LAT.

5 Quando habitaverint fratres
simul, & unus ex eis absq; libe-
ris mortuus fuerit, uxor defû-
cti non nubet alteri: sed acci-
piet eam frater ejus, & suscita-
6 bit semen fratris sui. Et pri-
mogenitû ex ea filium nomine
illius appellabit, ut non dele-
7 atur nomen ejus ex Israel. Sin
autem noluerit accipere uxo-
rem fratris sui, quæ ei lege de-
betur, perget mulier ad por-
tâ civitatis, & interpellabit
majores natu, dicétque. Non
vult frater viri mei suscitare
nomen fratris sui in Israel: nec
8 me in conjugem sumere. Sta-
timq; accersiri eum facient, &
interrogabunt. Si responde-
rit, Nolo eam uxorem accipe-
9 re: Accedet mulier ad eum co-
ram senioribʼ, & tollet calce-
amentum de pede ejus, spuétq;
in faciê illius, et dicet; Sic fiet
homini, qui non ædificat do-
10 mum fratris sui. Et vocabitur
nomen illius in Israel, Domus
11 discalceati. Si habuerint inter
se jurgium viri duo, & unus
contra alterum rixari cœperit,
volénsq; uxor alterius eruere
virum suum de manu fortioris,
miseritq; manum, & appre-
12 henderit verenda ejus: Absci-
des manum illius, nec flectéris
super eam ullâ misericordiâ.
13 Non habebis in sacculo diver-
sa pondera, majus & minus:
14 Nec erit in domo tua modius
15 major & minor. Pondʼ habe-
bis justum & verum, & modiʼ
æqualis & verus erit tibi: ut
multo vivas tempore super ter-
ram, quam Dñs Deus tuus de-
16 derit tibi. Abominatur enim
Dñs Deus tuus eum qui facit
hæc, & aversatur omnê injusti-
17 tiam. Memento quæ fecerit ti-
bi Amalec in via, quando egre-
18 diebaris ex Ægypto: Quomo-
dò occurrerit tibi; & extre-
mos agminis tui, qui lassi resi-
debant, ceciderit, quando tu
eras fame & labore confectʼ:
& non timuerit Deum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

5 Ἐὰν δὲ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ
ἀποθάνῃ εἷς ἐξ αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾖ αὐ-
τῷ, οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ τοῦ (ε) τεθνηκότος ἔξω
ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι· ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτὴν, καὶ λήψεται
αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ συνοικήσει αὐτῇ.
6 Καὶ ἔσται τὸ παιδίον (ζ) ὃ ἐὰν τέκῃ, κα-
τασταθήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευ-
τηκότος, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται τὸ ὄνομα
7 αὐτοῦ ἐξ Ἰσραήλ. Ἐὰν δὲ μὴ (η) βούληται
ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ἡ γυνὴ ἐπὶ τὴν πύλην
ἐπὶ τὴν γερουσίαν, καὶ ἐρεῖ, Οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς
τοῦ ἀνδρός μου ἀναστῆσαι τὸ (θ) ὄνομα τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ, οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἀ-
8 δελφὸς τοῦ ἀνδρός μου. Καὶ καλέσουσιν αὐτὸν
ἡ γερουσία τῆς (ι) πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσιν αὐ-
τῷ· καὶ στὰς εἴπῃ, Οὐ βούλομαι λαβεῖν αὐτήν.
9 Καὶ προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ (κ) αὐτοῦ
ἔναντι τῆς γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα
αὐτοῦ τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται
(λ) κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα
ἐρεῖ, (μ) Οὕτω ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς
οὐκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ (ν) αὐτοῦ
10 ἐν Ἰσραήλ. Καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐν Ἰσραὴλ, Οἶκος τοῦ ὑπολυθέντος τὸ ὑ-
11 πόδημα. Ἐὰν δὲ μάχωνται (ξ) ἄνθρωποι ἐπὶ
τὸ αὐτὸ, ἄνθρωπος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
καὶ προσέλθῃ ἡ γυνὴ ἑνὸς αὐτῶν ἐξελέσθαι τὸν
ἄνδρα αὐτῆς ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος αὐτὸν,
καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα ἐπιλάβηται τῶν διδύμων
12 αὐτοῦ, Ἀποκόψεις τὴν (ο) χεῖρα· οὐ φείσεται
13 ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῇ. (π) Οὐκ ἔσται ἐν
τῷ μαρσίππῳ σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα
14 ἢ μικρόν. Οὐκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον
15 καὶ μέτρον, μέγα (ρ) ἢ μικρόν. Στάθμιον ἀ-
ληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, καὶ μέτρον ἀλη-
θινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος
γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δί-
16 δωσί σοι ἐν κλήρῳ. Ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ
τῷ θεῷ (σ) σου πᾶς ποιῶν ταῦτα, πᾶς ποι-
17 ῶν ἄδικον. Μνήσθητι ὅσα ἐποίησέ σοι Ἀ-
μαλὴκ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένου σου (τ) ἐκ
18 γῆς Αἰγύπτου, Πῶς ἀντέστη σοι ἐν τῇ ὁδῷ,
καὶ ἔκοψέ σου τὴν οὐραγίαν τοὺς κοπιῶντας, ὀ-
πίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας καὶ ἐκοπίας· καὶ οὐκ
ἐφοβήθη (υ) τὸν θεόν.

Si autem habitaverint fratres in 5
unum, & mortuus fuerit unus
ex eis, semen autem non fuerit
ei, (ε) non erit uxor defuncti fo-
ras viro non appropianti. Frater
viri ejus intrabit ad eam, & ac-
cipiet eam sibi uxorem; & coha-
bitabit ei. Et erit infans, quicunq; 6
natus fuerit, constituetur ex de-
functi nomine: & non delebitur
nomen ejus ex Israel. Si autem 7
noluerit homo accipere uxorem
fratris sui; & ascendet mulier
in porta ad senatum: & dicet,
Non vult frater viri mei susci-
tare nomen fratris sui in Israel;
noluit frater viri mei. Et voca- 8
bunt eum seniores civitatis ejus,
& dicent ei: & stans dixerit,
Nolo accipere eam. Et accedens 9
uxor fratris ejus ante seniores,
& solvet calceamentum ejus u-
num de pede ejus, & spuet in
faciem ejus: & respondens dicet;
Sic facient homini, qui non ædi-
ficabit domum fratris sui in Is-
rael. Et vocabitur nomen ejus in 10
Israel, Domʼ discalceati calce-
amentum. Si autem rixati fue- 11
rint (ξ) homines pariter, homo
cum fratre suo, & accesserit
uxor unius eorum ad eruendum
virum suum de manu verberan-
tis eum, & extendens manum
apprehenderit testes ejus; Absci- 12
des manum: non parcet oculus
tuus super eam. Non erit in mar- 13
supio tuo pondʼ & pondus, ma-
gnum aut parvum. Non erit in 14
domo tua mensura & mensura,
magna vel parva. Pondʼ verax 15
et justum erit tibi; et mensura ve-
rax et justa erit tibi: ut longæ-
vus sis super terram, quam Do-
minus Deus tuus dat tibi in sor-
te. Quoniã abominatio Domino 16
Deo tuo omnis faciens hæc, omnis
faciens injustum. Recordare quæ- 17
cunq; fecit tibi Amalec in via,
exeunte te de terra Ægypti;
Quomodò restitit tibi in via, et 18
percussit caudam agminis tui,
defessos post te: tu autem esurie-
bas, et laborabas. Et non timuit
Deum.

MS. A. (ε) τετελευτηκότος ἔξω (ζ) ὃ ἂν τεχθῇ, (η) βούληται ἄνθρωπος (θ) ὄνομα αὐτοῦ ἐν (ι) πόλεως ἐκείνης, καὶ (κ) αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἔναντι (λ) εἰς τὸ πρόσωπον (μ) Οὕτως (ν) αὐτοῦ. Καὶ (ξ) ἄνθρωποι δύο ἐπὶ (ο) χεῖρα αὐτῆς· οὐ (π) Καὶ οὐκ (ρ) καὶ μικρόν. (σ) σου ἐστὶν πᾶς ποιῶν ἄδικον. (τ) ἐξ Αἰγύπτου, (υ) τὸν κύριον. Καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]

Cùm habitaverint fratres simul, & obierit 5
unus ex ipsis, nec habeat liberos, ne nubat
uxor defuncti viro alieno, sed levir ejus du-
cat eam, sitque ei uxor, & cognationem con-
trahat cum ea. Et primogenitus quem pariet, 6
vocabitur nomine fratris sui defuncti, ut non
oblivioni tradatur nomê ejʼ ex Israele. Quòd 7
si noluerit vir ille ducere uxorem fratris sui,
ascendat uxor fratris ejus ad portam apud
seniores, ac dicat, Non vult levir meus suscita-
re fratri suo nomen in Israele, nec vult duce-
re me. Advocabunt eum seniores civitatis 8
ipsius, & loquentur cum eo: quòd si stet ac
dicat, Non ducam illam; Accedet fratria ejus 9
ad eum coram senioribus, solvétque calceum
ejus de pede ipsius, spuétque in faciem ejus,
ac dicet, Ita fiet viro qui non ædificabit do-
mum fratri suo. Et vocabitur nomen ejus in 10
Israele, Domus spoliati calceis. Et cùm rixati 11
fuerint vir & frater suus alter cum altero, &
accesserit uxor alterius ex ipsis ad liberan-
dum maritum suum de manibus ejus qui cum
eo contendit, porrexeritque manum suam, &
apprehenderit verenda ejus; Abscinde ma- 12
num ejus, nec parcat ei oculus tuus. Ne sint 13
tibi in marsupio tuo diversa pondera, ma-
gnum *scilicet*, & parvum. Ne sint tibi in do- 14
mo tua diversæ mensuræ, magna *scilicet*, &
parva. Pondus æquale & justum sit tibi, & 15
mensura æqua & justa sit tibi, ut muliplicen-
tur dies tui in terra quam daturʼ est tibi Do-
minus Deus tuus. Nam execrabilis est apud 16
Dominum Deum tuum quicunque talia facit,
& quicunque perpetrat iniquitatem. Memi- 17
neris quæcunque tibi fecit Amalec in via,
cùm egressi essetis ex Ægypto: Quòd occur- 18
rerit vobis cum gladio, & trucidârit in vobis
omnem qui remanserat post vos, cùm tu las-
sus esses atque fatigatus, nec timuerit à con-
spectu Domini Dei tui.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס TARGUM ONKELOS.

5 ארי יתבון אחין כחדא וימות חד
מנהון ובר ליתליה לא תהי אתת
מיתא לברא לגבר אוחרן יבמה
יעול עלה ויסבה ליה לאנתו
6 ויבמנה: ויהי בוכרא די תליד יקום
על שמא דאחוהי מיתא ולא
7 יתמחי שמיה מישראל: ואם לא
יצבי גברא למסב ית יבמתיה ותסק
יבמתיה לתרע בית דינא לקדם
סביא ותימר סריב יבמי לאקמא
לאחוהי שמא בישראל לא אבי
8 ליבמותי: ויקרון ליה סבי קרתיה
וימללון עמיה ויקום ויימר לא
9 רעיתי למסבה: ותתקריב יבמתיה
לותיה לקדם סביא ותשרי סיניה
מעל רגליה ותרוק באנפוהי ותתיב
ותימר כדין יתעבד לגברא די לא
10 יבני ית ביתא דאחוהי: ויתקרי
שמיה בישראל בית שרי סינא:
11 ארי יצון גברין כחדא גבר ואחוהי
ותתקרב אתת חד לשזבא ית
בעלה מיד מחוהי ותושיט ידה
12 ותתקיף בבית בהתתיה: ותקוץ
13 ית ידה לא תחוס עינך: לא יהי לך
בכיסך מתקל ומתקל רב וזעיר:
14 לא יהי לך בביתך מכילא ומכילא
15 רבתא וזעירתא: מתקלין שלמין
דקשוט יהון לך מכילן שלמין
דקשוט יהון לך בדיל דיורכון
יומך על ארעא דיי אלהך יהיב
16 לך: ארי מרחק קדם יי אלהך
17 כל עביד אלין כל עביד שקר: הוי
דכיר ית די עבד לך עמלק באורחא
18 במפקכון ממצרים: דארעך באורחא
וקטיל בך כל דהוו מתאחרין
בתרך ואת משלהי ולאי ולא דחיל
מן קדם יי:

5 Si habitaverint fratres in unû,
& mortuꝰ fuerit unꝰ ex eis &
filius non est ei; non nubet
uxor mortui foràs viro alie-
no: frater defuncti ingredie-
tur ad eam, & accipiet eam
sibi in uxorem pro fratre suo.
6 Et primogenitus quem genue-
rit, suscitabit nomen fratris
ejus defuncti: & non delebi-
7 tur nomen ejus de Israel. Et si
noluerit vir accipere uxorem
fratris sui: ascendet illa ad
portam domus judicii ante se-
niores; & dicet, Renuit frater
viri mei suscitare nomen fra-
tris sui in Israel, non vult me
8 in conjugem accipere. Et vo-
cabunt eum seniores civitatis
suæ, & loquentur cû eo: & si
renuerit & dixerit; Nolo ac-
9 cipere eam. Accedet uxor fra-
tris ejus ad eum coram senio-
ribus: & solvet calciamen-
tum ejus de pede ejus, & spu-
et in faciem ejus: & respon-
debit & dicet; Sic fiet viro
qui non ædificat domum fra-
10 tris sui. Et vocabitur nomen
illius in Israel, Domus discal-
11 ciati. Si rixati fuerint viri ad
invicem, vir & frater ejus;
& accesserit uxor unius ut eru-
at maritum suum de manu il-
lius qui percutit eum: & ex-
tenderit manum suam, & ap-
12 prehenderit verenda ejus. Ab-
scindes manum illius, & non
13 parcat oculus tuus. Non sit
tibi in sacculo tuo pondus &
14 pondus, majus & minus. Non
erit tibi in domo tua modiꝰ &
15 modius, major & minor. Pon-
dera perfecta & recta erunt ti-
bi; modii perfecti et veri erunt
tibi: ut prolongentur dies tui,
super terram quam Dñs Deus
16 tuus dabit tibi. Quia abomi-
natio est DñiDei tui omnis qui
facit hæc: omnis qui facit ini-
17 quitatem. Memento ꝙ fecerit
tibi Amalech, in via cûm egre-
18 deremini de Ægypto. Quo-
modo occurrerit tibi in via, &
occiderit in te omnes qui re-
manserant post tergum tuum,
& tu eras lassus & fatigatus:
& non timens gloriam Dei.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

5 *Cùm habitaverint fratres si-
mul, mortuusque fuerit unus
ex iis, cui filius non fuerit,
non nubet uxor mortui foris
viro extraneo; levir ejus in-
gredietur ad eam, accipietque
illam sibi in uxorem, & affi-
6 nitate jungetur ei. Fietque ut
filius primogenitus quem ge-
nuerit, suscitet nomen fratris
sui mortui, ut non deleatur
7 nomen ejus ex Israele. At si
noluerit vir ille accipere fra-
triam suam, tunc ascendet
fratria ejus ad portam ad se-
niores, dicetque; Renuit levir
meus suscitare fratri suo no-
men in Israele, non vult ma-
8 trimonio jungi mecum. Tunc
accersent eum seniores civi-
tatis ejus, & loquentur cum
illo: stans autem dicet, Nolui
9 illam accipere. Postea accedet
fratria ejus ad eum ante (b)
oculos Seniorum, & exuet
calceum ejus de pede ejus, ex-
puetque in faciem ejus, atque
respondens, dicet, Sic fiet viro
qui non ædificaverit domum
10 fratris sui. Et vocabitur no-
men ejus in Israele, Domus
11 exuti calceo. Quum rixati
fuerint homines simul, alter
in alterum, accesseritq; uxor
unius ut eruat virum suum
de manu percutientis eum,
immiseritque manum suam,
& apprehenderit (c) verenda
12 ejus; Tunc abscindes manum
ejus, non parcet oculus tuus.
13 Non erit tibi in (d) sacculo
tuo pondus & pondus, ma-
14 gnũ & parvum. Non erit ti-
bi in domo tua Epha & E-
pha, magnum & parvum.
15 Pondus perfectum & justum
erit tibi; Epha perfectum &
justum erit tibi, ut producan-
tur dies tui super terram
quam Dominus Deus tuus
16 dat tibi. Quia abominatio
Domino Deo tuo est omnis
qui facit ista, quicunque fa-
17 cit iniquitatem. Memor esto
ejus quod tibi fecit Amalec in
via, quum egrederemini de
18 Ægypto. Quòd occurrerit
tibi in via, et in cauda de-
truncaverit tibi (e) infirmos
post te, quũ tu (f) lassus et fa-
tigatus esses, nec timuit Deũ.*

VER. SAM. (b) aspectum (c) carnem ejus; (d) in absconditis tuis (e) dominatores (f) famelicus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * واذا اقام اخوان جميعا * ثم مات احدهما وليس له ولدا * فلا يكن زوجة الميت لرجل غريب
6 خارج عن الاخوة بل سلفها يدخل اليها * بان يتخذها له زوجة ويواصلها * وليكن البكر
الذي يرجي ان يلده منه * هو الذي يقوم على اسم اخيه الميت * لئلا يندرس اسمه من ال
7 اسرايل * فان لم يشاء الرجل ان يتزوج سلفته * فلتصعد الي باب الحاكم والي الشيوخ وتقل
8 قد ابي سلفي ان يقيم لاخيه اسما فيما بين بني اسرايل * ولم يشاء ان يواصلني * فيدعوا به
9 شيوخ قريته ويكلموه في ذلك * فاذا وقف على القول اني لا اريد التزويج بها * تتقدم اليه بحضرة
الشيوخ * وتخلع نعله من رجله * وتبصق بحضرته * ولتجاوبه وتقول * كذا يصنع برجل لا يبني
10 بيت اخيه * وليسم اسمه في ال اسرايل * بيت المخلوع النعل * وان تشاجر رجلان جميعا * فغلب
11 12 احدهما اخاه * فتقدمت زوجة لتخلصه * فمدت يدها فامسكت فرجه * فاقطع كفها ولا تشفق
13 14 عليها * ولا يكن لك في كيسك صنجان كبير وصغير * ولا يكن لك في بيتك مكيالان
15 كبير وصغير * بل صنجات وافيات عادلات تكون لك * واكيال وافية عادلة تكون لك * لكي
16 تطول ايامك في البلد الذي الله معطيكه * لان الله يكره كل فاعل هولاء * كل صانع جور
17 18 * واذكر ما صنع بك عماليق في الطريق في خروجك من مصر * انه وافاك في الطريق فقطع
منك جميع المرحقين وراءك * وانت لاغب تعب * ولم يخف الله *

5 *Cùmq; cõmorabuntur duo fratres simul,
deinde moriatur alter eorum absq; liberis,
ne sit uxor mortui viro peregrino, à fra-
tribus alieno, sed cognatus ejus ingredie-
tur ad eam, sumendo eam sibi uxorem &
6 affinitatem cum ea contrahendo. Et pri-
mogenitus quem sperat gignendum à se,
ipse surget nomine fratris ejus mortui, ne
7 antiquetur nomen ejus ab Israelitis. Quòd
si nolit vir ille nubere fratriæ suæ, ascen-
dat illa ad ostium judicis, & ad seniores,
et dicat; Renuit cognatus meus suscitare
fratri suo nomen inter filios Israel, et no-
8 luit copulari mecum. Quare advocent
eum seniores civitatis ipsius, cùmque allo-
quantur hac de re, et si persistat in dicen-
cendò, Equidem nolo connubium cum ea;
9 Accedet illa ad ipsum in præsentia senio-
rum, detrahetque soleam ejus è pede ipsi-
us, spuetque in conspectu ejus, & respon-
debit ei, ac dicet; Sic fit viro non ædifi-
10 canti domum fratris sui. Et vocetur no-
men ejus inter Israelitas, Domus detra-
11 cti calcei. Et si contendant duo viri si-
mul, et prævaleat alter eorum fratri suo,
& accedat uxor ejus ad eripiendum il-
lum, protendatque manum suam, et arri-
12 piat pudenda illius; Amputa volã ejus,
13 et ne miserearis illius. Et ne habeas in
sacculo tuo duas bilances, magnam &
14 parvam. Et ne habeas domi tuæ dupli-
15 cem mensuram, magnam et parvam. Sed
bilances æquas & justas habebis, & men-
suras amplas & justas habebis, ut proro-
gentur dies tui in regione quam Deus da-
16 turus est tibi. Deus enim abominatur o-
mnem ista facientem, omnem operantem
17 perversitatem. Et memor esto eorum quæ
tibi fecit Amalec in itinere, in egressu tuo
18 ex Ægypto. Quòd scilicet, venerit ad
te in via, & exciderit postremas quasque
turmas tuas incedentes post te, dum tu
lassus esses et defessus, nec timueris Deum.*

ספר אלה הדברים : כו

,circuitu à tuis inimicis omnibꝰ ab tibi tuus Deus Dñs requiē dando in,erit Et
19 והיה בהניח יהוה אלהיך לך מכל־איביך מסביב
,eā possidendum ad,hæreditatē tibi dans tuus Deus Dominus quam terra in
בארץ אשר־יהוה־אלהיך נתן לך נחלה לרשתה
.oblivisicaris ne :cœlis sub de Hamalec mentionem delebis
תמחה את־זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח :

CAP. XXVI. כו

tibi dans tuus Deus Dominus quam ,terram ad fueris ingressus cùm erit Et
1 והיה כי־תבוא אל־הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך
principio de capies Et :ea in habitaveris &,eā possederis &,hæreditatē
2 נחלה וירשתה וישבת בה : ולקחת מראשית
Dominus quam ,tua terra è facies venire quem ,humi fructus omnis
כל־פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר יהוה
quem ,locum ad ibis & ,canistro in pones & ,tibi dans tuus Deus
אלהיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל־המקום אשר
ad venies Et .ibi suum nomen collocandum ad,tuus Deus Dñs elegerit
3 יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם : ובאת אל־
hodie Annunciavi:eū ad dices & ;ipsis diebus in erit qui ,sacerdotem
הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום
juravit quam terram in sum ingressus quia ;tuo Deo Domino
ליהוה אלהיך כי־באתי אל־הארץ אשר נשבע
canistrum sacerdos capiet Et .nobis dandum ad ,nostris patribus Dominus
4 יהוה לאבתינו לתת לנו : ולקח הכהן הטנא
respondebis Et.tui Dei Domini altaris facies ad illud reponet & ,tua manu de
5 מידך והניחו לפני מזבח יהוה אלהיך : וענית
descendit & ,meus pater periens Syrus :tui Dei Domini facies ad dices &
ואמרת לפני יהוה אלהיך ארמי אבד אבי וירד
magnam gentē in ibi fuit & ,parum viris in ibi est peregrinatꝰ &,Ægyptū in
מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי־שם לגוי גדול
dederūt &;nos affixerunt &,Ægyptii nobis malefecerunt Et.multā &,essem
6 עצום ורב : וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו
Deum Dominum ad clamavimus Et .duram servitutem nos super
7 עלינו עבדה קשה : ונצעק אל־יהוה אלהי
vidit & ,nostram vocem Dominus exaudivit & :nostrorū patrum
אבתינו וישמע יהוה את־קלנו וירא את־
nos eduxit Et .nostram oppressionē &,nostrum laborem &,nostrā afflictionē
8 ענינו ואת־עמלנו ואת־לחצנו : ויוצאנו
terrore in & ,extento brachio in & ,forti manu in Ægypto ex Dominus
יהוה ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא
istum locum ad nos fecit venire Et.portentis in &,signis in & ,magno
9 גדל ובאתות ובמפתים : ויבאנו אל־המקום הזה
.melle & ,lacte fluentem terram ,istam terram nobis dedit &
ויתן־לנו את־הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש :
quam ,humi fructus initium attuli ecce nunc Et
10 ועתה הנה הבאתי את־ראשית פרי האדמה אשר־
,tui Dei Domini facies ad illud repones Et .Domine mihi dedisti
נתתה לי יהוה והנחתו לפני יהוה אלהיך
omni in lætaberis Et .tui Dei Domini facies ad te incurvabis &
11 והשתחוית לפני יהוה אלהיך : ושמחת בכל־
,tu ,tuæ domui & ,tuus Deus Dominus tibi dederit quod ,bono
הטוב אשר נתן־לך יהוה אלהיך ולביתך אתה
.tui medio in qui peregrinus &,Levita &
והלוי והגר אשר בקרבך :

Versio VULG. LAT.

19 Cùm ergò Dominꝰ Deus tuus
dederit tibi requiem, & sub-
jecerit cunctas per circuitum
nationes, in terra, quam tibi
pollicitus est: delebis nomen
ejus sub cœlo. Cave ne ob-
liviscaris.

CAP. XXVI.

1 Cúmque intraveris terram,
quam Dominus Deus tuus tibi
daturus est possidendam, &
obtinueris eam, atq; habita-
2 veris in ea: Tolles de cunctis
frugibus tuis primitias, & po-
nes in cartallo, pergésq; ad lo-
cum, quem Dominꝰ Deus tuus
elegerit, ut ibi invocetur no-
3 men ejus. Accedésq; ad sacer-
dotem, qui fuerit in diebꝰ illis,
& dices ad eū; Profiteor hodiè
coram Domino Deo tuo, quòd
ingressus sum in terrā, pro qua
juravit patribus nostris, ut da-
4 ret eam nobis. Suscipiénsq; sa-
cerdos cartallum de manu tua,
ponet ante altare Dñi Dei tui.
5 Et loquêris in conspectu Dñi
Dei tui; Syrus persequebatur
patrem meum, qui descendit in
Ægyptum, & ibi peregrinatus
est in paucissimo numero: cre-
vítq; in gentē magnā ac robu-
stam & infinitæ multitudinis.
6 Afflixerúntq; nos Ægyptii, &
persecuti sunt, imponētes one-
7 ra gravissima. Et clamavimus
ad Dominum Deum patrū no-
strorum: qui exaudivit nos, et
respexit humilitatē nostrā, &
8 laborem, atq; angustiam. Et e-
duxit nos de Ægypto in ma-
nu forti, & brachio extento,
in ingēti pavore, in signis atq;
9 portentis. Et introduxit ad lo-
cū istū, & tradidit nobis terrā
10 lacte & melle manantem. Et
idcircò nunc offero primitias
frugum terræ, quam Dñs dedit
mihi. Et dimittes eas in con-
spectu Dñi Dei tui, & adorato
11 Domino Deo tuo. Et epulabe-
ris in omnibus bonis, quæ Do-
minus Deus tuus dederit tibi,
& domui tuæ, tu & Levites,
& advena qui tecum est.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

19 Καὶ ἔσαι ἡνίκα ἐὰν καταπαύσῃ σε κύριος ὁ
θεός σου ἀπὸ πάντων τ(φ)ῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύ-
κλῳ σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδω-
σί(χ) σοι κληρονομῆσαι, ἐξαλείψεις τὸ ὄνομα
Ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐ μὴ ἐπιλάθῃ.
MS.A. (φ) ἐχθρῶν τῶν κύκλῳ σου * ᾗ κύριος (χ) σοι ἐν κλήρῳ * ἐν τῇ
γῇ κατακληρονομῆσαι,

Κεφ. κϛʹ.

1 Καὶ ἔσαι ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύρι-
ος ὁ θεός σου δίδωσί (α) σοι κληρονομῆσαι,
καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτὴν, καὶ κατοική-
2 σῃς ἐπ' αὐτῆς, Καὶ λήψῃ ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς
τῶν καρπῶν τῆς γῆς σου, (β) ἧς κύριος ὁ θεός
σου δίδωσί(γ) σοι, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάρταλλον,
καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύ-
ριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ
3 ἐκεῖ. Καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἱερέα (δ) ὃς
ἔσαι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτὸν, Ἀναγγέλλω σήμερον κυρίῳ τῷ θεῷ
μου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε
4 κύριος τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν. Καὶ
λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν κάρταλλον ἐκ τῶν χειρῶν
σου, καὶ θήσει αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου
5 κυρίου τοῦ θεοῦ σου. (ε) Καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖς ἔν-
αντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, Συρίαν ἀπέβαλεν ὁ
πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρ-
ῴκησεν ἐκεῖ ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, καὶ ἐγένετο
ἐκεῖ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πλῆθος (ζ) πολύ.
6 Καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπεί-
νωσαν ἡμᾶς, καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά.
7 Καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον τὸν (η) θεὸν
ἡμῶν, καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ
εἶδε τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον ἡ-
8 μῶν, καὶ τὸν θλιμμὸν ἡμῶν. Καὶ ἐξήγαγεν
ἡμᾶς κύριος ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς ἐν (θ) ἰ-
σχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ, καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ,
(ι) καὶ βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγά-
9 λοις, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι. Καὶ εἰσή-
γαγεν ἡμᾶς (κ) εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδω-
κεν ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ
10 μέλι. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνήνοχα τὴν ἀπαρχὴν τῶν
(λ) γεννημάτων τῆς γῆς, ἧς ἔδωκάς (μ) μοι
κύριε, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ἀφήσεις
(ν) αὐτὸ ἀπέναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ
προσκυνήσεις (ξ) ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
11 Καὶ εὐφρανθήσῃ (ο) ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς
ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός (π) σου, καὶ ἡ οἰκία σου,
καὶ ὁ Λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν σοί.

MS.A (α) σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ' αὐτῆς, (β) ἣν κύριος (γ) σοι ἐν κλήρῳ, καὶ (δ) ὃς ἂν ᾖ ἐν (ε) Καὶ ἀποκριθήσῃ καὶ ἐρεῖς ἔναντι (ζ) πολὺ καὶ μέγα. Καὶ (η) θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, (θ) ἰσχύϊ μεγάλῃ, (ι) καὶ ἐν βραχίονι αὐτοῦ τῷ ὑψηλῷ, (κ) εἰς τὴν γῆν ταύτην, εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν (λ) γεννημάτων (μ) μοι, γῆν (ν) αὐτὰ ἔναντι (ξ) ἐκεῖ ἔναντι (ο) ἐπὶ πᾶσι (π) σου καὶ τῇ οἰκίᾳ σου,

Et erit, postquàm quiescere fece- 19
rit te Dominꝰ Deꝰ tuꝰ ab omnibꝰ
inimicis tuis, qui in circuitu tuo
in terra quā Dñs Deꝰ tuꝰ dat ti-
bi hæreditare: delebis nomē Ama-
lec de sub cœlo: et nō obliviscaris.

CAP. XXVI.

Et erit, (a) si intraveris in ter- 1
rā, quam Dominꝰ Deus tuus dat
tibi hæreditare, & hæreditave-
ris eam, & habitaveris in ea; Et 2
sumes de primitiis fructuum ter-
ræ tuæ, quā Dominus Deꝰ tuus
dat tibi, & mittes in cartallum;
& ibis in locum, quem elegerit
Dominꝰ Deus tuus, ut invocetur
nomen suū ibi. Et venies ad sa- 3
cerdotem, qui erit in diebꝰ illis;
et dices ad eum, Annuntio hodiè
Domino Deo meo, quia intravi in
terram, quam juravit Dominus
patribus nostris dare nobis. Et 4
sumet sacerdos cartallū de ma-
nibus tuis, & ponet illū ante al-
tare Domini Dei tui. Et respon- 5
dens (b) dicet ante Dominū Deū
tuum: Syriā (c) rejecit pater meꝰ,
& descendit in Ægyptū, & in-
coluit ibi in numero brevi: et fa-
ctus est ibi in gentem magnam, et
multitudinē copiosā. Et afflixe- 6
runt nos Ægyptii, & humiliave-
runt nos, & imposuerunt nobis
opera dura. Et exclamavimꝰ ad 7
Dominū Deū nostrū: et exaudi-
vit Dominꝰ vocē nostrā, et vidit
humiliationem nostrā, et laborem
nostrū, et tribulationē nostrā. Et 8
eduxit nos Dominꝰ de Ægypto
ipse in fortitudine sua magna, et
in manu valida, & brachio
excelso, et in visionibꝰ magnis, et
in signis, et in prodigiis. Et indu- 9
xit nos in locū hunc: et dedit no-
bis terrā hanc, terrā fluentē lac
& mel. Et nunc ecce attuli pri- 10
mitias genimin ū terræ, quā de-
disti mihi, Domine, terrā fluentē
lac et mel. Et dimittes illud ante
Dominum Deum tuum: et adora-
bis ante Dominum Deum tuum.
Et lætaberis in omnibus bonis, 11
quæ dedit tibi Dominus Deus
tuus, & domus tua, & Levita,
& advena, qui est in te.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 ܘܡܐ ܕܐܢܝܚ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܒܥܠܕܒܒܝܟ ܕܚܕܪܝܟ: ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܝܪܬܘܬܐ. ܥܛܝ ܠܕܘܟܪܢܗ ܕܥܡܠܩ ܡܢ ܬܚܝܬ ܫܡܝܐ. ܘܠܐ ܬܛܥܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܘ

1 ܘܡܐ ܕܥܠܬ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܝܪܬܘܬܐ: ܘܐܚܣܢܬܗ ܘܝܬܒܬ ܒܗ.
2 ܣܒ ܡܢ ܪܫܝܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܦܐܪܐ ܕܐܪܥܐ ܕܬܟܢܫ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܝܪܬܘܬܐ. ܘܣܝܡ ܒܣܠܐ ܘܩܘܡ ܙܠ ܠܐܬܪܐ ܕܢܓܒܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܠܡܫܪܝܘ ܫܡܗ ܬܡܢ.
3 ܘܙܠ ܠܘܬ ܟܗܢܐ ܕܢܗܘܐ ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܚܘܝܬ ܝܘܡܢܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܕܥܠܬ ܠܐܪܥܐ ܕܝܡܐ ܡܪܝܐ ܠܐܒܗܬܢ ܠܡܬܠ ܠܢ.
4 ܘܢܣܒ ܟܗܢܐ ܣܠܐ ܡܢ ܐܝܕܟ. ܘܢܣܝܡܝܘܗܝ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ.
5 ܘܥܢܝ ܘܐܡܪ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܠܐܪܡ ܐܬܕܒܪ ܐܒܝ ܘܢܚܬ ܠܡܨܪܝܢ ܘܥܡܪ ܬܡܢ ܒܙܒܢܐ ܙܥܘܪܐ. ܘܗܘܐ ܬܡܢ ܠܥܡܐ ܪܒܐ ܘܥܫܝܢܐ.
6 ܘܐܒܐܫܘ ܠܢ ܡܨܪܝܐ ܘܫܥܒܕܘܢ ܘܣܡܘ ܥܠܝܢ ܦܘܠܚܢܐ ܩܫܝܐ.
7 ܘܩܥܝܢ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܬܢ. ܘܚܙܐ ܡܘܟܟܢ ܘܥܡܠܢ ܘܐܘܠܨܢܢ.
8 ܘܐܦܩܢ ܡܪܝܐ ܡܢ ܡܨܪܝܢ ܒܐܝܕܐ ܥܫܝܢܬܐ ܘܒܕܪܥܐ ܪܡܐ ܘܒܚܙܘܐ ܪܒܐ ܘܒܐܬܘܬܐ ܘܒܬܕܡܪܬܐ.
9 ܘܐܬܝܢ ܠܐܬܪܐ ܗܢܐ ܘܝܗܒ ܠܢ ܡܪܝܐ ܐܪܥܐ ܗܕܐ ܐܪܥܐ ܕܡܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ.
10 ܘܗܫܐ ܗܐ ܐܝܬܝܬ ܪܫܝܬܐ ܕܦܐܪܐ ܕܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܝ ܡܪܝܐ. ܘܣܝܡ ܐܢܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܘܣܓܘܕ ܬܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ.
11 ܘܚܕܝ ܒܟܠܗܘܢ ܛܒܬܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܘܠܒܝܬܟ ܐܢܬ ܘܠܘܝܐ ܘܬܘܬܒܐ ܕܒܝܢܬܟ.

Cùm itaq; requiem tibi dederit Dñs Deus tu- 19
us ab omnibus hostibus tuis qui circum te
sunt, in terra quam daturus est tibi Dominus
Deus tuus hæreditatem, dele memoriam A-
malec de sub cœlo, & ne obliviscaris.

CAP. XXVI.

Et cùm introieris in terram quam daturus 1
est tibi Dñs Deus tuꝰ hæreditatem, eámq; pos-
sederis, & habitaveris in ea; Tolle de primi- 2
tiis omnium fructuū terræ, quos recondes de
terra quam tibi daturus est Dñs Deꝰ tuus hæ-
reditatem: quam ponens in canistro, surge,
abi in locum quem eliget Dominus Deꝰ tuus,
ut illic habitare faciat nomen suum: Per- 3
génsq; ad sacerdotem qui fuerit in illis diebꝰ,
dic illi, Declaravi hodiè Domino Deo tuo,
quòd venerim in terram quam juraverat Do-
minus Deus tuus patribus nostris daturum se
nobis. Accipiétq; sacerdos canistrum de ma- 4
nu tua, & ponet illud corā Domino Deo tuo.
Et responde ac dicito in conspectu Domini 5
Dei tui, Ad Aram ductus est pater meus, &
descendit in Ægyptum, & moratus est illic
tempore brevi, ibíq; factus est in populū ma-
gnum & robustum. Et malum nobis intule- 6
runt Ægyptii, & humiliârunt nos, imposue-
rúntq; nobis servitutem duram. Exclamavi- 7
mus autem ad Dominum Deum patrum no-
strorum, vidítq; humilitatem nostram, & la-
borem nostrum, atque angustiam nostram. Et 8
eduxit nos Dominus ex Ægypto manu ro-
bustā, & brachio excelso, & visione magnā,
& signis, atq; miraculis. Et venimus in locum 9
istum, dedítq; Dominus terram istam, terram
fluentem lacte & melle. Nunc igitur, en attuli 10
primitias fructuum terræ quam dedit mihi
Dominus: & pone eas coram Domino Deo
tuo, & adora ibi coram Domino Deo tuo, Et 11
lætare in omni bono quod dabit tibi Domi-
nus Deus tuus & domui tuæ, tu, & Levita, & advena qui fuerit in medio tuî.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

19 וִיהֵי כַּד יְנִיחַ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ מִכָּל
בַּעֲלֵי דְבָבָךְ מִסְּחוֹר סְחוֹר בְּאַרְעָא
דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא
לְמֵירְתַהּ תִּמְחֵי יָת דָּכְרָנָא דַעֲמָלֵק
מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לָא תִּתְנְשֵׁי :
כו
1 וִיהֵי אֲרֵי תֵיעוֹל לְאַרְעָא דַּי יְיָ אֱלָהָךְ
יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא וְתֵירְתַהּ וְתֵיתֵיב
2 בַּהּ: וְתִסַּב מֵרֵישׁ כָּל אִיבָּא דְאַרְעָא
דִּי תָעֵיל מֵאַרְעָךְ דַּי יְיָ אֱלָהָךְ יָהֵב
לָךְ וּתְשַׁוֵּי בְסַלָּא וּתְהָךְ לְאַתְרָא דִּי
יִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ
3 תַּמָּן : וְתֵיתֵי לְוָת כָּהֲנָא דִּי יְהֵי
בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן וְתֵימַר לֵיהּ חַוֵּיתִי
יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי עָלֵית
לְאַרְעָא דִּי קַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתַנָא לְמִתַּן
4 לָנָא : וְיִסַּב כָּהֲנָא סַלָּא מִן יְדָךְ
וְיַצְנְעִנֵּיהּ קֳדָם מַדְבְּחָא דַּייָ אֱלָהָךְ :
5 וְתָתִיב וְתֵימַר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָבָן
אֲרַמָּאָה בְּעָא לְאוֹבָדָא יָת אַבָּא
וּנְחַת לְמִצְרַיִם וְדָר תַּמָּן בְּעַם זְעֵיר
וַהֲוָה תַמָּן לְעַם רַב תַּקִּיף וְסַגִּי :
6 וְאַבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרָאֵי וְעַנִּיוּנָא וִיהַבוּ
7 עֲלָנָא פּוּלְחָנָא קַשְׁיָא : וְצַלֵּינָא קֳדָם
יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתַנָא וְקַבֵּיל יְיָ
צְלוֹתַנָא וּגְלֵי קֳדָמוֹהִי עַמְלַנָא
8 וְלֵיאוּתַנָא וְדוּחְקַנָא : וְאַפְּקָנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם בְּיַד תַּקִּיפָא וּבִדְרָעָא
מְרָמְמָא וּבְחֶזְוָנָא רַבָּא וּבְאָתִין
9 וּבְמוֹפְתִין : וְאַיְתְנָא לְאַתְרָא הָדֵין
וִיהַב לָנָא יָת אַרְעָא הָדָא אֲרַע
10 עָבְדָא חֲלַב וּדְבָשׁ : וּכְעַן הָא אַיְתֵיתִי
יָת רֵישׁ אִיבָּא דְאַרְעָא דִּי יְהַבְתְּ
לִי יְיָ וְתַחְתְּנֵיהּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
11 וְתִסְגּוֹד קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ : וְתֶחְדֵּי בְכָל
טָבְתָא דִּי יְהַב לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ וְלֶאֱנָשׁ
בֵּיתָךְ אַתְּ וְלֵיוָאָה וְגִיּוֹרָא דִּי בֵינָךְ :

Targum Onkelos.

19 Cúmq; requiem dederit tibi Dñs Deus tuus ab omnib⁹ inimicis tuis in circuitu, in terra quà Dñs De⁹ tu⁹ dabit tibi in hæreditatem ut possideas eam, delebis memoriam Amalech sub cœlo : ne obliviscaris.

CAP. XXVI.

1 Cum autem intraveris in terram, quam Dñs Deus tuus dabit tibi in hæreditatem : & possederis eã, & habitaveris in
2 ea. Tolles de primitiis oĩs fructus terræ tuæ, quas afferes de terra tua quam Dñs Deus tuus dabit tibi, et pones in cartallo: & perges ad locum quem elegerit Dñs Deus tuus, ut habitare faciat ibi majestatem su-
3 am. Et venies ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis : & dices ei, Annuncio hodie coram Dño Deo tuo, quòd ingressus sum in terram quam juravit Dñs patrib⁹ nostris
4 ut daret nobis. Et tollet sacerdos cartallum de manu tuâ ; & reponet illum coram altari
5 Dñi Dei tui. Et respondebis, & dices coram Dño Deo tuo; Laban Syrus quæsivit perdere patrem meum ; & descendit in Ægyptum, & morat⁹ est ibi in populo pauco : & fuit ibi in populum magnum, & fortem
6 & multum. Et malefecerunt nobis Ægyptii, & affixerunt nos : & posuerunt super nos
7 servitutem durissimã. Et oravim⁹ coram Dño Deo patrum nostrorũ : & suscepit orationẽ nostram ; & manifest⁹ fuit coram eo labor noster, & fatigatio nostra, & angustia no-
8 stra. Et eduxit nos de Ægypto, in manu forti, & in brachio excelso, & in visione magna ; &
9 in signis, & in portentis. Et adduxit nos ad locũ hunc : & dedit nobis terram hanc, terram
10 fluentẽ lacte & melle. Et nunc ecce affero primitias fruct⁹ terræ, quam dedisti mihi, Dñe : & repones eas corã Dño Deo tuo, & adorabis coram Dño
11 Deo tuo. Et lætaberis in omnibus bonis, quæ dedit tibi Dñs De⁹ tu⁹, & viris dom⁹ tuæ: tu, & Levites, & advena qui est in medio tui.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

19 Quum igitur præstiterit tibi Dominus Deus tuus requiẽ ab omnibus inimicis tuis per circuitum, in terra quam Dominus Deus tuus dat tibi in hæreditatem ut possideas illam, delebis memoriam Amalec de sub cœlo: non obliviscẽris.

CAP. XXVI.

1 Cum autem ingressus fueris in terram quam Dominus Deus tuus dat tibi in hæreditatem, et possederis eã, et habitaveris in ea; Tunc ac-
2 cipies de primitiis fructuum terræ quos afferes de terra tua quã Dominus Deus tuus dat tibi, & pones in (a)cartallo, ibisq; in locum quẽ elegit Dominus Deus tuus, ut ibi collocet nomen suum. Et ve-
3 nies ad Sacerdotẽ qui fuerit in diebus illis, dicesq; illi, (b) Profiteor hodiè corã Domino Deo tuo, quòd venerim in terrã quã juravit Domin⁹ patribus nostris se daturũ nobis.
4 Tum accipiet Sacerdos (c) cartallum de manu tua, & ponet illum ante altare Dominus Dei
5 tui. Respondens autẽ dices coram Domino Deo tuo; Syrus periens erat pater meus, descendit etiã in Ægyptum, & peregrinatus est ibi cũ (d) hominibus paucis, factusq; est ibi in gentem magnam, & robu-
6 stam, & numerosam: Et malè exceperunt nos Ægyptii, & afflixerunt nos, imposueruntque super nos servitutem du-
7 ram. Sed clamavimus ad Dominũ Deum patrum nostrorũ, & exaudivit vocem nostrã, viditq; afflictionem nostram, & laborem nostrum, & op-
8 pressionem nostram. Et eduxit nos de Ægypto cũ manu forti, & cum brachio extento, et cum visione magna, & cum
9 signis, & portentis. Et introduxit nos in hunc locum, deditque nobis terram hanc, terram fluentem lacte & melle.
10 Nunc autem ecce attuli primitias fructũs terræ quã dedisti mihi Domine: tunc relinques illud ante Dominum Deum tuum, adorabisq; in con-
11 spectu Domini Dei tui. Et læaberis in omni bono quod dedit Dominus Deus tuus tibi, & domui tuæ, tu, & Levita, & peregrinus qui est in medio tui.

VER. SA. (a) vase, (b) Declaro (c) donũ (d) modico parvo,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 فَاذَا أَرَاحَكَ ٱللّٰهُ رَبُّكَ مِن جَمِيعِ أَعْدَائِكَ ٱلَّذِينَ حَوَالَيْكَ فِي ٱلْبَلَدِ ٱلَّذِي ٱللّٰهُ رَبُّكَ
مُعْطِيكَ اِيَّاهُ كُلَّهُ مَوْرُوثًا * فَٱمْحُ ذِكْرَ ٱلْعَمَالِقَةِ مِن تَحْتِ ٱلسَّمَاءِ * وَلَا تَنْسَ ذٰلِكَ *
1 * ٱلْفَصْلُ ٱلسَّادِسُ وَٱلْعِشْرُونَ * وَاِذَا دَخَلْتَ اِلَى ٱلْبَلَدِ ٱلَّذِي ٱللّٰهُ رَبُّكَ مُعْطِيكَهُ كُلَّهُ
2 مَوْرُوثًا وَأَمْسَكْتَهُ * خُذْ مِن أَوَائِلِ ثَمَرِ ٱلْأَرْضِ ٱلَّذِي تُدْخِلُهُ مِن بَسَاتِينِكَ ٱلَّتِي ٱللّٰهُ رَبُّكَ
3 مُعْطِيكَهَا * وَصَيِّرْهُ فِي سَلَّةٍ وَٱمْضِ بِهِ اِلَى ٱلْمَوْضِعِ ٱلَّذِي يَخْتَارُهُ ٱللّٰهُ رَبُّكَ لِحُلُولِ نُورِهِ فِيهِ * وَصِرْ بِهِ
اِلَى ٱلْإِمَامِ ٱلَّذِي يَكُونُ فِي ذٰلِكَ ٱلزَّمَانِ * وَقُلْ لَهُ شَكَرْتُ ٱلْيَوْمَ ٱللّٰهَ رَبَّكَ اِذْ دَخَلْتُ اِلَى ٱلْبَلَدِ
4 ٱلَّذِي أَقْسَمَ ٱللّٰهُ لِآبَائِنَا أَن يُعْطِيَنَاهُ * وَلْيَأْخُذِ ٱلْإِمَامُ تِلْكَ ٱلسَّلَّةَ مِن يَدِكَ * فَيَضَعُهَا بَيْنَ
5 يَدَيْ مَذْبَحِ ٱللّٰهِ رَبِّكَ * ثُمَّ ٱبْتَدِئْ بِأَن تَقُولَ بَيْنَ يَدَيِ ٱللّٰهِ رَبِّكَ * اِنَّ لَابَانَ ٱلْأَرَمِيَّ كَادَ
يُبِيدُ أَبِي فَنَزَلَ مِصْرَ وَسَكَنَ هُنَاكَ بِرَهْطٍ قَلِيلٍ * فَصَارَ بِهَا أُمَّةً كَبِيرَةً عَظِيمَةً * فَأَسَاءَنَا ٱلْمِصْرِيُّونَ *
7 وَعَذَّبُونَا * وَجَعَلُوا عَلَيْنَا خِدْمَةً صَعْبَةً * فَصَرَخْنَا اِلَى ٱللّٰهِ اِلٰهِ آبَائِنَا * فَسَمِعَ صَوْتَنَا * وَنَظَرَ ضَعْفَنَا
8 وَشَقَاءَنَا وَضَغْطَنَا * فَأَخْرَجَنَا مِن مِصْرَ بِيَدٍ شَدِيدَةٍ وَذِرَاعٍ مَمْدُودَةٍ وَخَوْفٍ عَظِيمٍ وَآيَاتٍ وَبَرَاهِينَ *
9
10 * وَجَاءَ بِنَا اِلَى هٰذَا ٱلْمَوْضِعِ * وَأَعْطَانَا هٰذَا ٱلْبَلَدَ ٱلَّذِي يَفِيضُ ٱللَّبَنَ وَٱلْعَسَلَ * وَٱلْآنَ هُوَذَا قَدْ جِئْتُ
بِأَوَائِلِ ثِمَارِ ٱلْأَرْضِ ٱلَّتِي رَزَقْتَنِيهَا يَا رَبِّ * ثُمَّ ضَعْهُ بَيْنَ يَدَيْ قُدْسِ ٱللّٰهِ رَبِّكَ * وَٱسْجُدْ بَيْنَ يَدَيِ ٱللّٰهِ
11 رَبِّكَ * وَٱفْرَحْ بِكُلِّ خَيْرٍ رَزَقَكَ ٱللّٰهُ رَبُّكَ وَآلَكَ أَنْتَ وَٱللَّاوِيُّ وَٱلْغَرِيبُ ٱلَّذِي فِي مَحَالِّكَ *

19 Quando igitur requiem tibi dabit Deus Dominus tuus ab omnibus inimicis tuis qui circum te sunt, in regione quam Deus Domin⁹ tuus daturus est tibi hæreditatẽ, et possidebis eam, dele memoriam Amalecitarum de sub cœlo, et ne id obliviscaris.

CAP. XXVI.

1 Cùm autem ingrediẽris in regionem quam Deus Dominus tuus daturus est tibi hæreditatem, & possidebis eam, &
2 commoraberis in ea : Accipe de primitiis fructibus terræ, quos invehes è viridariis tuis quæ Deus Dominus tuus daturus est tibi, et pone eos in sparta, et confer te ad locum quem eliget Deus Dominus tuus ut habitare faciat lucem suam in eo:
3 Et defer illos ad sacerdotem qui præeõ tunc temporis, & dic ei, Gratias egi hodiè Deo Domino tuo quòd intraverim in regionem quam juraverat Deus patribus
4 nostris se daturum nobis. Tolletque sacerdos spartam illam de manu tua, et reponet eam coram sanctuario Dei Domini
5 tui. Deinde incipias coram Deo Domino tuo; Sanè Laban Aramæus parùm abfuit quin perderet patrem meum, sed descendit in Ægyptum, & habitavit ibi cum familia pauca, factúsque est ibi in gentem
6 magnã et maximam. Et nocuerunt nobis Ægyptii, & cruciârunt nos, et posuerunt
7 super nos servitutem acerbam : Et clamavimus ad Deum, Deum patrum nostrorum, audivitque vocem nostram, & vidit imbecillitatem nostram, & tribulationem
8 nostram, & angustiam nostram, Et eduxit nos ex Ægypto manu validâ, & brachio extenso, & terrore magno, & signis
9 atq; portentis. Et adduxit nos ad hunc locum, deditque nobis hanc regionem quæ
10 manat lacte & melle. Et nunc ecce jam attuli primitias fructũ terræ quam concessisti mihi, ô Domine. Deinde pone illos ante sanctuarium Dei Domini tui, & adora in conspectu Dei Domini tui.
11 Et fruere cunctis bonis quæ largitus est Deus Dominus tuus tibi, & familia tua, tu, & Levita, & peregrinus qui est in habitaculis tuis,

ספר אלה הדברים : כו

,tui proventus decimam omnem ,dare decimam consummaveris Cùm
12 כי תכלה לעשר את־כל־מעשר תבואתך
,pupillo,peregrino,Levitæ dabis & ,decimæ anno ,tertio anno in
בשנה השלישת שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום
facies ad dices Et .saturabuntur &,tuis portis in comedent & ;viduæ &
13 ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו : ואמרת לפני
illam dedi etiam & ,domo è sanctitatem Abstuli :tui Dei Domini
יהוה אלהיך בערתי הקדש מן־הבית וגם נתתיו
,tuum præceptum omne secundùm ,viduæ & ,pupillo ,peregrino &,Levitæ
ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל־מצותך
neque ,tuis præceptis de sum transgressus non :mihi præcepisti quod
אשר צויתני לא־עברתי ממצותיך ולא
ea ex abstuli neque,ea ex mea tristitia in comedi Non .sum oblitus
14 שכחתי : לא־אכלתי באני ממנו ולא־בערתי ממנו
:mei Dei Dñi voce in Audivi .mortuo ea ex dedi neque;immundo in
בטמא ולא־נתתי ממנו למת שמעתי בקול יהוה אלהי
habitaculo de Respice .mihi præcepisti quæ omnia secundùm feci
15 עשיתי ככל אשר צויתני : השקיפה ממעון
& ,Israel tuo populo benedic & ,cœlis è tuæ sanctitatis
קדשך מן־השמים וברך את־עמך את־ישראל ואת
;nostris patribus jurasti quemadmodum;nobis dedisti quam ,terræ
האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתינו
tibi præcipit tu* Deus Dñs hac Die .melle & ,lacte fluenti terræ
16 ארץ זבת חלב ודבש : היום הזה יהוה אלהיך מצוך
custodies & ,judicia & ,ista statuta faciendum ad
לעשות את־החקים האלה ואת־המשפטים ושמרת
Dominum .tua anima tota in & ,tuo corde toto in ea facies &
17 ועשית אותם בכל־לבבך ובכל־נפשך : את־יהוה
,ejus viis in ambulandum ad & ,Deum in tibi existendum ad ,hodie condixisti
האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו
audiendum ad & ,ejus judicia &,ejus præcepta & ,ejus statuta custodiendum ad
ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע
populum in ei existendum ad ,hodie te condixit Dominus Et .ejus voce in
18 בקלו : ויהוה האמירך היום להיות לו לעם
omnia custodiendum ad & ;tibi est locutus quemadmodum ,peculii
סגלה כאשר דבר־לך ולשמר כל־
quas ,gentes omnes super excelsum te ponendum ad Et .ejus præcepta
19 מצותיו : ולתתך עליון על כל־הגוים אשר
sanctum populu te existendu ad & ;decorem in & ,nomen in & ,laudem ad ,fecit
עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם־קדש
.est locutus quemadmodum ,tuo Deo Domino
ליהוה אלהיך כאשר דבר :

CAP. XXVII. כז

Custodi :dicendo ,populo Israel seniores &,Mosch præcepit Et
1 ויצו משה וזקני ישראל את־העם לאמר שמר את־
dic in ,erit Et .hodie vobis præcipiens ego quod ,præceptum omne
2 כל־המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום : והיה ביום
tuus Deus Dominus quam terram ad ,Jarden transieritis qua
אשר תעברו את־הירדן אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך
.calce in eos linies & ,magnos lapides tibi statues & ;tibi dans
נתן לך והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד :

Versio VULG. LAT.

12 Quando compleveris decimã cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis Levitæ, & advenæ, & pupillo & viduæ, ut comedant intra portas tuas, & saturentur.
13 Loquerísq; in conspectu Domini Dei tui; Abstuli quod sanctificatũ est de domo mea, & dedi illud Levitæ, et advenæ, et pupillo ac viduæ, sicut jussisti mihi: non præterivi mandata tua, nec sũ
14 oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam in re funebri. Obedivi voci Domini Dei mei, & feci omnia sicut præcepisti mihi.
15 Respice de sanctuario tuo, & de excelso cœlorũ habitaculo, & benedic populo tuo Israel, & terræ, quam dedisti nobis, sicut jurâsti patrib⁹ nostris, ter-
16 ræ lacte & melle mananti. Hodiè Domin⁹ Deus tuus præcepit tibi, ut facias mandata hæc atq; judicia: & custodias et impleas ex toto corde tuo, & ex
17 tota anima tua. Dominum elegisti hodiè, ut sit tibi Deus, & ambules in viis ejus, & custodias ceremonias illius, & mandata atq; judicia, & obedi-
18 as ejus imperio. Et Dominus elegit te hodiè, ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, & custodias omnia præ-
19 cepta illius: Et faciat te excelsiorẽ cunctis gentib⁹ quas creavit, in laudem, & nomen, & gloriã suam: ut sis popul⁹ sanctus Domini Dei tui, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

1 PRæcepit autem Moyses & seniores Israel, populo, dicentes; Custodite omne mandatũ quod præcipio vobis hodié.
2 Cúmq; transieritis Jordanẽ in terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, et calce lævigabis eos,

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

12 Ἐὰν δὲ συντελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν (ρ) γενημάτων (σ) σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ, τὸ δεύτερον ἐπιδέκατον δώσεις τῷ Λευίτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ φάγονται ἐν ταῖς πόλεσί σου, (τ)
13 καὶ εὐφρανθήσονται. Καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, Ἐξεκάθαρα τὰ (υ) ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ τῷ Λευίτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, κατὰ πάσας τὰς ἐντολὰς ἃς ἐνετείλω μοι, οὐ παρῆλθον τὴν ἐντολήν σου, καὶ οὐκ ἐπελαθόμην.
14 Καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδύνῃ μου ἀπ᾽ αὐτῶν, οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον, οὐκ ἔδωκα ἀπ᾽ αὐτῶν τῷ τεθνηκότι, ὑπήκουσα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ (φ) θεοῦ ἡμῶν, ἐποίησα
15 καθὰ ἐνετείλω μοι. Κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν σου τὸν Ἰσραήλ, καὶ τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, δοῦναι
16 ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετείλατό σοι (χ) ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα. καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε αὐτὰ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
17 ὑμῶν. Τὸν θεὸν εἵλου σήμερον εἶναί σου θεόν, καὶ πορεύεσθαι (ψ) ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰ (ω) κρί-
18 ματα, καὶ ὑπακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ κύριος εἵλατό σε σήμερον γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον, καθάπερ (α) εἶπε, φυλάσσειν
19 τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, Καὶ εἶναί σε ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ καύχημα καὶ δοξαστόν, εἶναί σε λαὸν ἅγιον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθὼς ἐλάλησε.

MS.A. (ρ) γενημάτων (σ) τῆς γῆς σου (τ) καὶ ἐμπλησθήσονται. Καὶ ἐρεῖς (υ) ἅγιά μου ἐκ (φ) θεοῦ μου, ἐποίησα (χ) ποιῆσαι κατὰ πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα καὶ τὰ (ψ) ἐν ταῖς (ω) κρίματα αὐτοῦ, καὶ (α) εἶπέν σοι, φυλάσσειν πάσας τὰς

Κεφ. κζ΄.

1 Καὶ προσέταξε Μωυσῆς καὶ ἡ γερουσία Ἰσραήλ, λέγων, Φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι
2 ὑμῖν σήμερον. Καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ διαβῆτε τὸν Ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ στήσεις σεαυτῷ λίθους μεγάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ.

12 Si autẽ consũmaveris decimare omnẽ decimã geniminum tuorũ in anno tertio, secundam decimã dabis Levitæ, & advenæ, & pupillo, & viduæ: & comedent in civitatibus tuis, & (d) læta-
13 buntur. Et dices ante Dominũ Deum tuum; Abstuli sancta è domo mea: & dedi ea Levitæ, & advenæ, & pupillo, & viduæ, secundùm omnia mandata, quæ mandâsti mihi: non sum transgressus mandatum tuum, neq; oblitus sum.
14 Et non comedi in luctu meo de eis: non obtuli de eis in immundum: non dedi ex eis mortuo: obedivi voci Domini Dei nostri: feci, sicut mandâ-
15 sti mihi. Respice de domo sancta tua, de cœlo: & benedic populum tuum Israel, & terram, quam dedisti eis, sicut juravevas patribus nostris, dare nobis
16 terram fluentem lac & mel. In die hac Domin⁹ Deus tuus mandavit tibi facere omnes justificationes, & judicia. Et observabitis, & facietis omnia ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra.
17 Deum elegisti hodiè esse Deum tuum, & ambulare in omnibus viis ejus, & observare justificationes, & judicia,
18 & obedire voci ejus. Et Domin⁹ elegit te hodiè esse te sibi populum peculiarem, sicut (e) dixit:
19 ut custodias mandata ejus, Et sis tu super omnes gentes, sicut fecit te nominatum, & (f) gloriationem, & celebrem, ut sis tu populus sanctus Domino Deo tuo, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

1 ET præcepit Moyses, & seniores Israel, dicens; Custodite omnia mandata hæc, quæcunq; ego mando vobis hodiè.
2 Et erit quâcunq; die transieritis Jordanem in terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi; & statues tibi lapides magnos, & lævigabis eos calce.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]

12 Cùmque compleveris decimare omnem decimam proventûs tui in anno tertio qui est annus decimarum, da Levitæ, & advenæ, ac viduæ, ut comedant in civitatibus tuis, & saturentur.
13 Dic etiam coram Domino Deo tuo, Exquisivi sanctum de domo, dedíque Levitæ, & hospiti, & pupillo, atque viduæ, juxta omnia præcepta quæ præcepisti mihi: non sum prætergressus præcepta tua, nec oblivioni tradidi.
14 Et non comedi ex eo in luctu meo, nec exquisivi illud dum essem pollutus, nec mortuo proposui ex eo, sed audivi vocem Domini Dei mei, & feci quemadmodum præcepisti mihi.
15 Respice de habitaculo sanctitatis tuæ, de cœlo, & benedic populum tuum Israël, & terram quam dedisti nobis, sicut jurâsti patribus nostris, terram fluentem lacte & melle.
16 Hodiè Dominus Deus tuus præcipit tibi ut facias leges istas atque judicia: custodi *igitur* & perage ea ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.
17 Domino dixisti hodiè ut sit tibi Deus, quòd ambulabis in viis ejus, & custodies leges ejus, & judicia ejus, & præcepta ipsius.
18 Audiesque vocem Domini quam tibi profert hodiè, ut sis ei populus dilectus, ut dixit tibi, & custodies ac facies cuncta ipsius mandata,
19 Faciatque te excelsiorem cunctis populis quos condidit, in laudem, & *celebre* nomen, & honorem, sisque populus sanctus Domino, prout dixit tibi.

CAP. XXVII.

1 HOrtatus est autem Moses, & seniores Israelis populum, & dixerunt ad eos, Custodite omnia mandata quæ præcipio vobis hodié.
2 In die quo trajicietis Jordanem in terrã quam daturus est tibi Dominus Deus tuus, erige tibi lapides magnos, & obduc eos calce,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

12 ארי תשיצי לעשרא ית כל מעשר
עללתך בשתא תליתאה שתא
דמעשרא ותתן לליואה לגיורא
ליתמא ולארמלתא ויכלון בקרוך
13 וישבעון: ותימר קדם יי אלהך
פליתי מעשר קודשא מן ביתא
ואף יהבתיה לליואה ולגיורא
ליתמא ולארמלתא ככל פקודך
די פקדתני לא עברית מפקודך
14 ולא אתנשיתי: לא אכלית באבלי
מניה ולא חליפית מניה במסאב
ולא יהבית מניה למית קבלית
למימרא דיי אלהי עבדית ככל די
15 פקדתני: אסתכי ממדור קודשך
מן שמיא וברך ית עמך ית ישראל
וית ארעא די יהבת לנא כמא די
קימתא לאבהתנא ארע עבדא חלב
16 ודבש: יומא הדין יי אלהך מפקדך
למעבד ית קימיא האלין וית דיניא
ותטר ותעביד יתהון בכל לבך
17 ובכל נפשך: ית יי חטבת יומא דין
למהוי לך לאלה ולמהך באורחן
דתקנן קדמוהי ולמטר קימוהי
ופקודוהי ודינוהי ולקבלא
18 למימריה: ויי חטבך יומא דין
למהוי ליה לעם חביב כמא די
מליל לך ולמטר כל פקודוהי:
19 ולמתנך עלאה על כל עממיא די
עבד לתושבחא ולשום ולרבו
ולמהוך עם קדיש קדם יי אלהך
כמא די מליל:

כו

1 ופקד משה וסבי ישראל ית עמא
למימר טרו ית כל תפקדתא די אנא
2 מפקד יתכון יומא דין: ויהי ביומא
די תעברון ית ירדנא לארעא די יי
אלהך יהיב לך ותקים לך אבנין
רברבין ותסוד יתהון בסידא:

Targum Onkelos.

12 Quando compleveris decimare omnes decimas frugum tuarum, in anno tertio, anno decimarum: dabis Levitæ, & peregrino, & pupillo & viduæ, & comedent in urbibus tuis,
13 & saturabuntur. Et dices coram Dño Deo tuo, Abstuli decimas sanctificatas de domo meâ, & etiam dedi eas Levitæ, & advenæ, & pupillo & viduæ, juxta omnia præcepta tua quæ præcepisti mihi: non præterivi mandata tua, nec oblitus sum.
14 Non comedi in luctu meo ex eis, nec abstuli ex eis pro immundo; neque dedi ex eis super mortuo: obedivi verbo Domini Dei mei, feci juxta omnia quæ præcepisti mihi.
15 Respice de habitaculo sancto tuo de cœlis, & benedic populo tuo Israel, & terræ quam dedisti nobis: sicut jurasti patribus nostris, ut dares nobis terram lacte & melle manantem.
16 Hodie Dñs Deus tu^s præcepit tibi ut facias mandata hæc, & judicia: & custodies & facies ea, in toto corde tuo
17 & in tota anima tua. Dominum elegisti hodie; ut sit tibi in Deum, & ut ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo, & ut custodias mandata ejus & præcepta ejus, & judicia ejus,
18 & ut obedias verbo ejus. Et Dominus elegit te hodie, ut sis ei in populum dilectum, sicut locutus est tibi: & ut custodi-
19 as omnia præcepta ejus. Et ut ponat te excelsũ super omnes populos quos fecit, in laudem, & in nomen & in magnitudinem: & ut sis populus sanctus coram Dño Deo tuo, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

1 Et præcepit Moyses & seniores Israel populo, dicentes: Custodite omnia præcepta, quæ ego præcipio vobis ho-
2 die. Et erit in die quo transieritis Jordanem, ad terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi: eriges tibi lapides grandes, & levigabis eos calce.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

12 Postquam autem compleveris decimare omnem decimã proventũs tui in anno tertio, anno decimæ, & dederis eam Levitæ, advenæ, pupillo, & viduæ, & comederint in (e) portis tuis, & satiati fuerint;
13 Tunc dices coram Domino Deo tuo, Abstuli sanctum de domo, atque etiam dedi illud Levitæ, peregrino, pupillo, & viduæ, juxta omnia præcepta tua quæ præcepisti mihi; non transgressus sum præcepta tua, neque oblitus sum.
14 Non comedi in (f) luctu meo ex iis, neq; subduxi ex iis in rem prophanam, neque dedi ex iis pro mortuo: obedivi voci Domini Dei mei, feci juxta omnia quæ præcepit mihi.
15 Respice de habitaculo sanctitatis tuæ, de cœlis; & benedic populo tuo Israeli; & terræ quam dedisti nobis, sicut jurasti patribus nostris, terræ lacte & melle fluenti.
16 Hodiè Dominus Deus tuus præcepit tibi ut facias præcepta ista, & judicia: observabis igitur, & facies ea ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.
17 Dominum elegisti hodiè ut sit tibi in Deum, atque ut ambules in viis ejus, ut custodias præcepta ejus, et mandata ejus, & obedias voci ejus.
18 Dominus quoque elegit te hodiè ut sis ei in populũ peculiarẽ, sicut locutus est tibi, atque ut custodias omnia mandata ejus.
19 Et etiam efficiat te excelsiorem omnibus gentibus quas fecit in laude, in nomen, & in honorem, atque ut (g) sis populus sanctus Domino Deo tuo, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

1 Postea præcepit Moses, & seniores Israel populo, dicendo; Custodite omne mandatum, quod ego præcipio vobis hodiè.
2 Fiet autem illo die quo transieritis Jordanem in terram quam Dominus Deus tuus dedit tibi, ut erigas tibi lapides magnos, & (a) linias eos calce.

VER. SAM. (e) civitatibus (f) paupertate mea (g) declaret te populum sanctum (a) ordines eos ordine.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 وإذا فرغت من تعسير جميع أعشار غلاتك وذلك في السنة الثالثة سنة كل الأعشار ودفعت
ذلك إلى اللاوي والغريب واليتيم والأرملة وأكلوا منه في محالك وشبعوا * فقل بين يدي الله
13 ربك قد نفيت الأقداس من بيتي وقد دفعتها إلى اللاوي والغريب واليتيم والأرملة حسب
14 جميع وصاياك التي أوصيتني بها لم أتجاوز شيئا منها ولم أنساه * والعشر الذي لي لم آكل منه في
حزني ولم أصرف منه شيئا إلى نجس ولا في حوائج ميت بل قبلت أمر الله ربي فيه وصنعت به كما
15 أمرتني * فاطلع من موطن قدسك من السماء وبارك في شعبك آل إسرائيل وفي الأرض التي
16 أعطيتنا كما أقسمت لآبائنا أن تكون أرضا تفيض لبنا وعسلا * واعلم أن الله ربك يأمرك في
17 هذا اليوم بهذه الرسوم والأحكام فاحفظها واعمل بها بكل قلبك وكل نفسك * وإنك كلما أمرت
18 الله ربك أن يكون لك إلها وأن تسير في طريقه وتحفظ رسومه ووصاياه وأحكامه وتقبل أمره *
19 كذلك أهلك الله لأن تكون له أمة خاصة كما وعدك وأن تحفظ جميع وصاياه * وأن يجعلك
عاليا على جميع الأمم الذين خلقهم مدحا واسما وفخرا وأن تكون شعبا مقدسا لله ربك كما
1 وعدك * الفصل السابع والعشرون * ثم أمر موسى وشيوخ الإسرائيليين
2 القوم قائلين احفظوا جميع الوصية التي آمركم بها اليوم * فيكون في يوم عبوركم
الأردن إلى البلد الذي الله ربك معطيك أن تنصب لك حجارة عظيمة وتبيضها بالشيد *

12 Et cùm absolveris decimationem omnium decimarum annonæ tuæ, idque in anno tertio, anno complementi decimarum, & dederis eas Levitæ, & peregrino, & pupillo, & viduæ, & comederint ex eis in habitationibus tuis, & saturati fuerint;
13 Dic in conspectu Dei Domini tui, Jam emisi sancta è domo mea, & jam dedi ea Levitæ, & peregrino, & pupillo, et viduæ secundùm omnia præcepta tua quæ præcepisti mihi: non sum transgressus quicquam ex eis, nec sum illud oblitus.
14 Et ex decima quæ mea est, non comedi in mærore meo, nec impendi quicquam ex ea in rem immundam, nec in necessitates mortui, sed acquievi præcepto Dei Domini mei quoad hoc, & gessi me in hoc prout jussisti mihi.
15 Aspice igitur de loco sanctitatis tuæ, de cœlo, et benedic populo tuo familiæ Israil, & terræ quam dedisti nobis, quemadmodum jurâsti patribus nostris fore, ut esset terra manans lacte & melle.
16 Et scias quòd Deus Domin^s tuus præcipit tibi in hac die has cæremonias et judicia; quapropter observa ea, et fac illa toto corde tuo, totâque animâ tuâ:
17 Et quòd quò majorem facultatem dederis Deo Domino tuo ut sit tibi Deus, & ut ambules in via ejus, & observes cæremonias ejus, & præcepta ejus, & judicia ejus, & acquiescas præcepto ipsius;
18 Eò digniorem te reddet Deus ut sis illi gens peculiaris, quemadmodum pollicitus est tibi, & ut serves omnia præcepta ejus,
19 Et ut faciat te sublimem super omnes gentes quas creavit, laude, et nomine, atq; gloriâ, & ut sis populus sanctus Deo Domino tuo, ut tibi promisit.

CAP. XXVII.

1 Prætereà præcepit Musa & seniores Israelitarum turbæ, dicentes; Observate totum præceptum quod impero vobis hodiè.
2 Est autem ut quâ die transibitis Jordanem ad regionem quam Deus Dominus tuus daturus est tibi, erigas tibi lapides prægrandes, & linias eos calce.

ספר אלה הדברים : כז

3te transeundo in ,istius legis verba omnia eis super scribes Et
3 וכתבת עליהן את־כל־דברי התורה הזאת בעברך
tuus Deus Dominus quam terram in ingrediaris quod propter
למען אשר תבא אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך ׀
est locutus quemadmodum ,melle & lacte fluentem terram ,tibi dans
נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר
vos transeundo in ,erit Et .tibi tuorum patrum Deus Dominus
4 יהוה אלהי־אבתיך לך׃ והיה בעברכם את־
vobis præcipiens ego quos ,istos lapides erigetis ,Jarden
הירדן תקימו את־האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם
ibi ædificabis Et .calce in eos linies & ;Hebal monte in hodie
5 היום בהר עיבל ושדת אותם בשיד׃ ובנית שם
eos super agitabis non ;lapidum altare ,tuo Deo Domino altare
מזבח ליהוה אלהיך מזבח אבנים לא־תניף עליהם
Domini altare ædificabis perfectis Lapidibus .ferrum
6 ברזל׃ אבנים שלמות תבנה את־מזבח יהוה
.tuo Deo Domino ascensiones ipso super facies ascendere & ;tui Dei
אלהיך והעלית עליו עולת ליהוה אלהיך׃
Domini facies ad lætaberis & ;ibi comedes & ,pacifica sacrificabis Et
7 וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יהוה
legis verba omnia lapidibus super scribes Et .tui Dei
8 אלהיך׃ וכתבת על־האבנים את־כל־דברי התורה
Levitæ sacerdotes & ,Moseh est locutus Et .bene declarando ,istius
9 הזאת באר היטב׃ וידבר משה והכהנים הלוים
die ,Israel audi & ,Ausculta :dicendo ,Israel omnem ad
אל־כל־ישראל לאמר הסכת ׀ ושמע ישראל היום
voce in audies Et .tuo Deo Domino populum in es factus hac
10 הזה נהיית לעם ליהוה אלהיך׃ ושמעת בקול
quæ ,ejus statuta & ,ejus præcepta facies & ;tui Dei Domini
יהוה אלהיך ועשית את־מצותו ואת־חקיו אשר
die in populo Moseh præcepit Et .hodie tibi præcipiens ego
11 אנכי מצוך היום׃ ויצו משה את־העם ביום
populo benedicendum ad stabunt Isti :dicendo ,ipso
12 ההוא לאמר׃ אלה יעמדו לברך את־העם
,Simhon ,Jarden vos transeundo in ,Gherizim montem super
על־הר גרזים בעברכם את־הירדן שמעון
isti Et .Binjamin & ,Joseph & ,Issachar & ,Jehudah & ,Levi &
13 ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן׃ ואלה
,Aser & ,Ghad ,Reuben ;Hebal monte in maledictionem super stabunt
יעמדו על־הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר
ad dicent & ,Levitæ respondebunt Et .Naphtali & ,Dan ,Zebulun &
14 וזבולן דן ונפתלי׃ וענו הלוים ואמרו אל־
qui vir Maledictus .excelsa voce ,Israel virum omnem
15 כל־איש ישראל קול רם׃ ארור האיש אשר
opus ,Domini abominationem ,conflatile & ,sculptile fecerit
יעשה פסל ומסכה תועבת יהוה מעשה
,populus omnis respondebūt Et .abscōdito in posuerit & ,artificis manuum
ידי חרש ושם בסתר וענו כל־העם
.suam matrem & ,suum patrē vilipendens Maledictus .Amen ,dicent &
16 ואמרו אמן׃ ארור מקלה אביו ואמו
.Amen ,populus omnis dicet Et
ואמר כל־העם אמן׃

Versio VULG. LAT.

3 Ut possis in eis scribere omnia
verba legis hujus, Jordane
transmisso: ut introëas terram,
quam Dominus Deus tuus dabit
tibi, terram lacte & melle ma-
nantem, sicut juravit patribus
4 tuis. Quando ergò transieritis
Jordanē, erigite lapides, quos
ego hodiè præcipio vobis, in
monte Hebal, & lævigabis eos
5 calce. Et ædificabis ibi altare
Domino Deo tuo, de lapidi-
bus quos ferrum non tetigit,
6 Et de saxis informibus & im-
politis: & offeres super eo
holocausta Domino Deo tuo,
7 Et immolabis hostias pacifi-
cas, comedésq; ibi, & epula-
beris coram Domino Deo tuo.
8 Et scribes super lapides omnia
verba legis hujus planè & lu-
9 cidè. Dixerúntq; Moyses &
sacerdotes Levitici generis ad
omnem Israelem; Attende, &
audi Israel: hodiè factus es
10 populus Domini Dei tui. Au-
dies vocē ejus, & facies man-
data atque justitias, quas ego
11 præcipio tibi. Præcepitque
Moyses populo in die illo, di-
12 cens; Hi stabunt ad benedi-
cendum populo super montem
Garizim, Jordane transmisso:
Simeon, Levi, Judas, Issachar,
13 Joseph, & Benjamin. Et è re-
gione isti stabunt ad maledi-
cendum in monte Hebal: Ru-
ben, Gad, & Aser, & Zabu-
14 lon, Dan, & Nephthali. Et
pronuntiabunt Levitæ, di-
céntque ad omnes viros Isra-
15 el excelsâ voce; Maledictus
homo qui facit sculptile &
conflatile, abominationem
Domini, opus manuum artifi-
cum, ponétque illud in abs-
condito. Et respondebit o-
mnis populus, & dicet, Amen.
16 Maledictus qui non honorat
patrem suum, & matrem. Et
dicet omnis populus, Amen.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

3 Καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν (α) λίθων τούτων πάν-
τας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς ἂν δια-
βῆτε τὸν Ἰορδάνην, ἡνίκα ἂν (β) εἰσέλθητε
εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων
σου δίδωσί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν
τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου
4 σοί. Καὶ ἔσται ὡς ἂν διαβῆτε τὸν Ἰορδάνην,
στήσατε τοὺς λίθους τούτους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον, ἐν ὄρει Γαιβάλ, καὶ κονιά-
5 σεις αὐτοὺς κονίᾳ. Καὶ οἰκοδομήσεις (γ)
ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσια-
στήριον ἐκ λίθων. οὐκ ἐπιβαλεῖς (δ) ἐπ'
6 αὐτὸ σίδηρον· Λίθους ὁλοκλήρους οἰκοδομή-
σεις θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ ἀν-
οίσεις (ε) ἐπ' αὐτὸ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ
7 τῷ θεῷ σου. Καὶ θύσεις ἐκεῖ θυσίαν σωτη-
ρίου· καὶ (ζ) φαγῇ, καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐ-
8 φρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. Καὶ
γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦ-
9 τον σαφῶς σφόδρα. Καὶ ἐλάλησε Μωυ-
σῆς καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ Λευῖται παντὶ Ἰσραήλ,
λέγοντες, Σιώπα καὶ ἄκουε Ἰσραήλ· ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ταύτῃ γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ
10 θεῷ σου. Καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις πάσας τὰς ἐντολὰς αὐ-
τοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐν-
11 τέλλομαί σοι σήμερον. Καὶ ἐνετείλατο
Μωυσῆς (η) τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
12 λέγων, Οὗτοι στήσονται εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν
ὄρει (θ) Γαριζὶν διαβάντες τὸν Ἰορδά-
νην, Συμεών, (ι) Λευί, Ἰούδας, Ἰσσάχαρ,
13 Ἰωσήφ, καὶ (κ) Βενιαμίν. Καὶ οὗτοι στήσονται
ἐπὶ τῆς κατάρας ἐν ὄρει Γαιβάλ, Ῥουβήν,
Γάδ, καὶ Ἀσήρ, Ζαβουλών, Δάν, καὶ (λ)
14 Νεφθαλί. Καὶ ἀποκριθέντες (μ) ἐροῦσιν
οἱ Λευῖται παντὶ Ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ,
15 Ἐπικατάρατος (ν) ἄνθρωπος ὅστις ποι-
ήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, βδέλυγμα
κυρίῳ, ἔργον χειρῶν (ξ) τεχνιτῶν, καὶ
θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς
16 πᾶς ὁ λαὸς, (ο) ἐροῦσι, Γένοιτο. Ἐπικα-
τάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ
μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαὸς,
(π) Γένοιτο.

Et scribes super lapides hos o- 3
mnia verba legis hujus, postquā
transieritis Jordanem, cùm in-
traveritis in terram, quam Do-
minus Deus patrum tuorum dat
tibi, terram fluentem lac et mel;
quemadmodum dixit Dominus
Deus patrum tuorum tibi. Et erit 4
postquàm transieritis Jordanem;
statuetis lapides hos, quos ego
mando tibi hodiè, in monte Ga-
bal, & levigabis eos calce. Et 5
ædificabis ibi altare Domino Deo
tuo, altare ex lapidibus: non
immittes ferrum in illud. Lapi- 6
des integros ædificabis altare
Domino Deo tuo; & offeres su-
per illud holocaustomata Domino
Deo tuo. Et sacrificabis ibi sa- 7
crificium salutaris: & comedes,
& saturaberis, & lætaberis an-
te Dominū Deum tuum. Et scri- 8
bes super lapides omnem legem
hanc manifestè valdè. Et locutus 9
est Moyses, & sacerdotes Levi-
tæ omni Israel, dicentes; Tace,
& audi Israel. In die hac fa-
ctus es in populum Domino Deo
tuo. Et exaudies vocem Domini 10
Dei tui, & facies omnia manda-
ta ejus, & justificationes ejus
quascunq; ego mando tibi hodiè.
Et mandavit Moyses populo in 11
die illa, dicens; Hi stabunt be- 12
nedicere populum in monte Ga-
rizin, transgressi Jordanem, Sy-
meon, Levi, Judas, Issachar, Jo-
seph & Benjamin. Et hi stabunt 13
super maledictionem in monte
Gabal, Ruben, Gad, & Aser,
Zabulon, Dan, & Nephthali. Et 14
respondentes dicent Levitæ uni-
verso Israel voce magnâ; Ma- 15
ledictus homo, quisquis faciet
sculptile, & fusile, abominatio-
nem Domino, opus manuum ar-
tificum, et ponet illud in abscon-
dito. Et respondens omnis popu-
lus dicent, Fiat. Maledictus, 16
qui spernit patrem suum, vel ma-
trem suam. Et dicent omnis po-
pulus, Fiat.

MS.A. (α) λίθων πάντας (β) εἰσέλθῃς (γ) ἐκεῖ κυρίῳ τῷ θεῷ σου θυσιαστήριον, θυσιαστήριον (δ) ἐπ' αὐτοὺς (ε) ἐπ' αὐτοῦ (ζ) φαγῇ ἐκεῖ, καὶ (η) παντὶ τῷ λαῷ (θ) Γαριζεὶν (ι) καὶ Λευί, (κ) Βενιαμείν. (λ) Νεφθαλεί. (μ) οἱ Λευῖται ἐροῦσιν (ν) ὁ ἄνθρωπος (ξ) τεχνίτου, καὶ θήσει (ο) ἐρεῖ, (π) Γένοιτο, γένοιτο.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 * ܘܟܬܘܒ ܥܠܝܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܢܡܘܣܐ ܗܢܐ. ܡܐ ܕܥܒܪܬ ܝܘܪܕܢܢ ܕܬܥܘܠ
ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܐܪܥܐ ܕܡܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ. ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ
4 ܕܐܒܗܝܟ. * ܘܡܐ ܕܥܒܪܬܘܢ ܝܘܪܕܢܢ. ܐܩܝܡ ܟܐܦܐ ܗܠܝܢ ܕܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟ ܝܘܡܢܐ. ܒܛܘܪܐ
5 ܕܓܒܠ. ܘܫܘܥ ܐܢܝܢ ܒܓܝܪܐ. * ܘܒܢܝ ܬܡܢ ܡܕܒܚܐ ܕܟܐܦܐ. ܘܠܐ ܬܪܡܐ ܥܠܝܗܘܢ
6 ܦܪܙܠܐ. * ܐܠܐ ܒܟܐܦܐ ܡܫܠܡܬܐ. ܒܢܝ ܡܕܒܚܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܘܐܣܩ ܥܠܘܗܝ ܢܟܣܬܐ
7 ܫܠܡܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. * ܘܕܒܘܚ ܫܠܡܐ. ܘܐܟܘܠ ܬܡܢ. ܘܚܕܝ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ.
8 * ܘܟܬܘܒ ܥܠ ܟܐܦܐ ܗܠܝܢ. ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܢܡܘܣܐ ܗܢܐ. ܘܦܪܘܫ ܐܢܘܢ ܛܒ:
9 * ܘܐܡܪ ܡܘܫܐ ܘܟܗܢܐ ܘܠܘܝܐ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܨܘܬ ܘܫܡܥ ܐܝܣܪܝܠ.
10 ܥܬܝܕ ܗܘܐ ܐܢܬ ܥܡܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. * ܫܡܥ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. ܘܥܒܕ
ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܘܢܡܘܣܘܗܝ ܕܡܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟ ܝܘܡܢܐ. * ܠܘܛܬܐ *
11 * ܘܦܩܕ ܡܘܫܐ ܠܥܡܐ ܒܝܘܡܐ ܗܘ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܗܠܝܢ ܢܩܘܡܘܢ ܥܠ ܛܘܪܐ ܕܓܪܙܝܡ
12 ܠܡܒܪܟܘ ܠܥܡܐ ܡܐ ܕܥܒܪܬܘܢ ܝܘܪܕܢܢ. ܫܡܥܘܢ. ܘܠܘܝ. ܘܝܗܘܕܐ. ܘܐܝܣܟܪ.
13 ܘܝܘܣܦ. ܘܒܢܝܡܝܢ. * ܘܗܠܝܢ ܢܩܘܡܘܢ ܠܡܠܛ ܒܛܘܪܐ ܕܓܒܠ. ܪܘܒܝܠ. ܘܓܕ.
14 ܘܐܫܝܪ. ܘܙܒܘܠܘܢ. ܘܕܢ. ܘܢܦܬܠܝ. * ܘܢܥܢܘܢ ܘܢܐܡܪܘܢ ܠܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܒܩܠܐ
15 ܪܡܐ. * ܠܝܛ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܥܒܕ ܓܠܝܦܐ ܘܢܣܝܟܐ ܕܡܣܠܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܥܒܕ
16 ܐܝܕܝ ܢܓܪܐ. ܘܣܡܗ ܒܛܘܫܝܐ. ܘܢܥܢܘܢ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܘܢܐܡܪܘܢ. ܐܡܝܢ. * ܠܝܛ ܗܘ
ܡܢ ܕܡܨܥܪ ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܡܗ. ܘܢܐܡܪ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܐܡܝܢ.

Et scribe super eos cunctos sermones legis 3
istius postquam trajeceris Jordanem ut ingre-
diaris terram quam dat tibi Dominus Deus
tuus, terram manantem lacte & melle, quem-
admodum dixit tibi Dominus Deus patrum
tuorum. Cùm ergò trajeceritis Jordanem, 4
erige lapides istos quos hodiè præcipio tibi,
in monte Gebel, & obduc eos calce. Et ex- 5
true ibi altare ex lapidibus, & ne injicias su-
per eos ferrum: Sed lapidibus integris ex- 6
true altare Domini Dei tui, & attolle super
illud holocausta pacifica coram Domino Deo
tuo. Macta etiam pacifica, & comede ibi, & 7
lætare coram Domino Deo tuo. Et scribe su- 8
per lapides illos cunctos sermones legis hu-
jus, eósque bene distingue. Dixit quoque 9
Moses & Sacerdotes atque Levitæ omnibus
filiis Israel, Ausculta & audi Israel, hodiè fu-
turus es populus Domino Deo tuo. Audi vo- 10
cem Domini Dei tui, & fac mandata ejus le-
gésque ipsius quas ego præcipio tibi hodiè.

Maledictiones.

Et Præcepit Moses populo in die illo, dixít- 11
que ad eos; Hi stabunt super montem Gar- 12
zim ad benedicendum populo cùm trajece-
ritis Jordanem, Simeon, & Levi, & Ihuda,
& Isachar, & Joseph, & Benjamen. Et hi sta- 13
bunt ad maledicendum in monte Gebel, Ru-
bil, & Gad, & Asir, & Zebolon, & Dan, &
Nephtali. Respondebunt autem ac dicent 14
universo populo Israelis elatâ voce; Ma- 15
ledictus vir qui fecerit sculptilia & fusi-
lia quæ abominanda sunt coram Domino,
opus manuum lignarii, posueritque in abs-
condito. Et respondebunt universus popu-
lus, ac dicent, Amen. Maledictus quicunque 16
contumeliis affecerit patrem suum & ma-
trem suam. Et dicet universus populus,
Amen.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

3 ותכתוב עליהון ית כל פתגמי
אוריתא הדא במעברך בדיל די
תעול לארעא דיי אלהך יהב לך
ארע עבדא חלב ודבש כמא די
4 מלל יי אלהא דאבהתך לך : ויהי
במעברכון ית ירדנא תקימון ית
אבניא האלין די אנא מפקד
יתכון יומא דין בטורא דעיבל
5 ותסוד יתהון בסידא : ותבני תמן
מדבחא קדם יי אלהך מדבח אבנין
6 לא תרים עליהון ברזלא : אבנין
שלמין תבני ית מדבחא דיי אלהך
ותסיק עלוהי עלון קדם יי אלהך :
7 ותכוס נכסת קודשין ותיכול תמן
8 ותחדי קדם יי אלהך : ותכתוב על
אבניא ית כל פתגמי אוריתא הדא
9 פריש יאות : ומלל משה וכהניא
ליואי לכל ישראל למימר אציתו
ושמע ישראל יומא הדין הויתא
10 לעם קדם יי אלהך : ותקבל
למימרא דיי אלהך ותעביד ית
פקודוהי וית קימוהי די אנא
11 מפקדך יומא דין : ופקיד משה
ית עמא ביומא ההוא למימר
12 אלין יקומון לברכא ית עמא
על טורא דגריזים במעברכון
ית ירדנא שמעון ולוי ויהודה
13 ויששכר ויוסף ובנימן : ואלין
יקומון על לוטיא בטורא דעיבל
ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי :
14 ויתיבון ליואי ויימרון לכל אנש
15 ישראל קל רם : ליט גברא
די יעביד צלם ומתכא מרחקא
קדם יי עובד ידי אומנא וישוי
בסתרא ויתיבון כל עמא ויימרון
16 אמן : ליט דיקלי אבוהי ואמיה
ויימר כל עמא אמן :

Targum ONKELOS.

3 Et scribes super eos omnia
verba legis hujus, cùm transi-
eris : ut ingrediaris terram
quam Dominus Deus tuus da-
bit tibi, terram manantem la-
cte & melle, sicut locutus est
tibi Dominus Deus patrum
4 tuorum. Et erit cum transie-
ritis Jordanem, erigetis lapi-
des istos quos ego præcipio
vobis hodiè in monte Hebal :
5 & levigabis eos calce. Et ædi-
ficabis ibi altare coram Do-
mino Deo tuo; altare de lapi-
dibus, non levabis super eos
6 ferrum. De lapidibus integris
ædificabis altare Domini Dei
tui : & offeres super eo holo-
causta corã Domino Deo tuo.
7 Et immolabis victimas sancti-
ficatas, & comedes ibi : & læ-
taberis coram Domino Deo
8 tuo. Et scribes super lapides
omnia verba legis hujus, planè
9 atq; distinctè. Et locutus est
Moyses & sacerdotes Levitæ
omni Israel, dicentes: Ausculta
& audi, Israel; hodiè fuisti
in populum coram Domino
10 Deo tuo. Et obedies verbo
Domini Dei tui: & facies præ-
cepta ej⁹ & mandata ejus, quæ
ego præcipio tibi hodiè. Et
11 præcepit Moyses populo in
die illo, dicens. Hi stabunt ad
12 benedicendum populo super
montem Garizim, quando
transieritis Jordanem: Sime-
on, & Levi & Judas, & Issa-
char, & Joseph & Benjamin,
13 Et isti stabunt ad maledicen-
dum in monte Hebal: Reuben,
Gad & Aser, & Zabulon, Dan
14 & Neptali. Et respondebunt
Levitæ, & dicent ad omnes
15 viros Israel altâ voce. Maledi-
ctus vir qui fecerit simulachrũ
& conflatile, abominationem
coram Domino, opus manuum
artificis, et posuerit in abscon-
dito : & respondebit omnis
populus & dicent, Amen.
16 Maledictus qui non honorat
patrem suum & matrem su-
am : & dicet omnis populus,
Amen.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM.
Translatio Latina.

Scribes quoque super eos 3
omnia verba legis hujus, cùm
transieris ut ingrediaris ter-
ram quã Dominus Deus tu-
us dedit tibi, terram fluen-
tem lacte & melle, sicut lo-
cutus est tibi Dominus Deus
patrum tuorum. Quando er- 4
gò transieritis Jordanem, eri-
getis lapides istos quos ego
præcipio vobis hodiè, in mon-
te Garizim, & (b)linies eos
calce. Ædificabis etiam ibi 5
altare Domino Deo tuo, al-
tare lapideum; non elevabis
super eos ferrum. Ex lapidi- 6
bus informibus ædificabis al-
tare Domino Deo tuo, offeres-
que super illud holocausta
Domino Deo tuo. Et sacrifi- 7
cabis pacifica, & comedes
ibi, lætaberisque coram Do-
mino Deo tuo. Scribes quoq; 8
super lapides istos omnia
verba legis hujus planè &
dilucidè. Præterea dixit Mo- 9
ses, & Sacerdotes Levitæ
omni Israeli, dicendo; Au-
sculta & audi Israel, hodiè
factus es in populum sanctũ
Domino Deo tuo. Audias i- 10
gitur vocem Domini Dei tui,
& facito mandata ejus, &
præcepta ejus, quæ ego præci-
pio tibi hodiè. Præcepit quo- 11
que Moses populo eodem die,
dicens; Hi stabunt ad benedi- 12
cendum populo super montem
Garizim, postquã transieritis
Jordanem, Simeon, & Levi,
Juda & Issachar, Joseph &
Benjamin. Isti verò stabunt 13
ad maledicendum in monte
Hebal, Ruben, Gad, & Aser;
Zabulon, Dan, & Nephtali.
Inquient autem Levitæ, & 14
dicent ad omnem virum
Israelis altâ voce; Male- 15
dictus homo qui fecerit scul-
ptile, et conflatile, abomina-
tionem Domino, opus ma-
nuum artificis, et posuerit in
abscondito : Respondebunt
autem omnis populus, et di-
cent, Amen. Maledictus qui 16
maledicit patri suo, et matri
suæ : Et dicent omnis popu-
lus, Amen.

VER. SAM. (b)ordinabis eos ordine.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 * واكتب عليها جميع عيون هذه التورية بعد عبورك لكي تفتح البلد الذي الله ربك
4 معطيكه بلدا يفيض لبنا وعسلا كما وعدك الله اله اباءك * فمن اول ما تعبرون الاردن فلتنصبوا
5 هذه الحجارة التي امركم بها اليوم في جبل عيبال وتبيضوها باسفيداج * ولتبن ثم مذبحا لله
6 ربك مذبح حجارة لا تحرك عليها حديدا * ولتكن مع ذلك حجارة صحيحة وقرب عليها
7 صعايدك لله ربك * واذبح ذبايح سلامة وكلها هناك وافرح بين يدي الله جدا * واكتب على
8
9 الحجارة كل حطوط هذه التورية مبينة جيدة * ثم كلم موسي والايمة واللاويون نسل اسرايل
10 قايلين انصت واسمع يا نسل اسرايل فانك يومك هذا قد صرت شعبا لله ربك * فاقبل قوله
11 واعمل جميع وصاياه التي امرك بها اليوم * ثم امر موسي قومه في ذلك اليوم قايلا * هاولاء
12
يقومون ليبركوا الامة على جبل جرزيم بعد عبوركم الاردن * ال سمعون * وال لوي * ويهودا *
13 ويساخار ويوسف وبنيامين * وهاولاء يقومون للعنة على جبل عيبال * ال راوبين * وجاد * واسير *
14 وزبولون ودان ونفتالي * فليبتدي اللاويون ويقولوا لجميع ال اسرايل بصوت عال * ملعون
15
الرجل الذي يصنع نحتا او مسبوكا مما يكرهه الله او يتخذه من صنعة صانع فينصبه له
16 في ستر * فيجيبهم جميع القوم ويقول امين * وملعون المستخف بابيه وامه * ويقول جميع القوم
امين *

Et scribe super eos præcipua quæque legis 3
hujus post transitum tuum, ut expugnes
regionem quam Deus Dominus tuus datu-
rus est tibi, regionem fluentem lacte &
melle, sicut pollicitus est tibi Deus, Deus
patrũ tuorum. Itaq; cùm primùm tran- 4
sibitis Jordanem, erigite hos lapides quos
præcipio vobis hodiè, in monte Ibal, et de-
albate eos calce. Et ædifica ibi aram Deo 5
Domino tuo, aram lapidum super quos
non movebis ferrum. Sint nihilominùs 6
lapides integri, & offer super eos holo-
causta tua Deo Domino tuo. Et sacrifica 7
sacrificia pacis, eáque comede illic, & læ-
tare coram Deo vehementer. Et scribe 8
super lapides cuncta eloquia hujus legis
clarè & optimè. Allocuti sunt etiam 9
Musa et sacerdotes atque Levitæ stirpem
Israelis, dicentes; Inclinare & audi O
progenies Israel : tu enim die tuâ istâ fa-
ctus es populus Deo Domino tuo. Acqui- 10
esce igitur sermoni ejus, et fac omnia præ-
cepta ejus quæ præcipio tibi hodiè. Præ- 11
tereà præcepit Musa populo suo in illa
die, dicens; Hi stabunt ad benedicendã 12
plebem super montem Garizim postquam
transieritis Jordanem, progenies Simeon,
et progenies Livi, & Ihudha, et Issachar,
& Joseph, & Benjamin. Et hi stabunt 13
ad maledicendum super montem Ibal, fa-
milia Raubin, & Gad, & Aser, & Zebo-
lon, & Dan, & Nephtali. Incipiant au- 14
tem Levitæ, ac dicant ad omnem progeni-
em Israil voce clarâ; Maledictus homo 15
qui fabricaverit sculptile aut conflatile,
illud scilicet, quod execratur Deus, aut
adhibuerit illud ex opere artificis, & po-
suerit illud in occulto. Et respondebit eis
totus populus, dicétque, Amen. Et male- 16
dictus despiciens patrem suum & matrem
suam. Et dicet totus populus, Amen.

ספר אלה הדברים : כח

.Amen ,populus omnis dicet Et.sui proximi terminũ trãsferẽs Maledictus
17 ארור מסיג גבול רעהו ואמר כל־העם אמן :
.Amen ,populus omnis dicet Et .via in cæcum faciens errare Maledictus
18 ארור משגה עור בדרך ואמר כל־העם אמן :
dicet Et .viduæ & ,pupilli ,peregrini judicium faciens declinare Maledictus
19 ארור מטה משפט גר־יתום ואלמנה ואמר
cum ,sui patris uxore cum concumbens Maledictus .Amen, populus omnis
20 כל־העם אמן : ארור שכב עם־אשת אביו כי
Maledictus.Amen ,populus omnis dicet Et .sui patris alam discooperuerit
21 גלה כנף אביו ואמר כל־העם אמן : ארור
Maledictus .Amen ,populus omnis dicet Et .jumento omni cum concumbens
22 שכב עם־כל־בהמה ואמר כל־העם אמן : ארור
omnis dicet Et .suæ matris filia vel,sui patris filia,sua sorore cum concumbens
שכב עם־אחתו בת־אביו או בת־אמו ואמר כל־
omnis dicet Et .sua socru cum concumbens Maledictus .Amen ,populus
23 העם אמן : ארור שכב עם־חתנתו ואמר כל־
omnis dicet Et.abscondito in suũ socium percutiens Maledictus .Amen ,populus
24 העם אמן : ארור מכה רעהו בסתר ואמר כל־
,animam percutiendum ad munus accipiens Maledictus .Amen,populus
25 העם אמן : ארור לקח שחד להכות נפש
non qui Maledictus .Amen,popul⁹ omnis dicet Et .innocentẽ sanguinẽ
26 דם נקי ואמר כל־העם אמן : ארור אשר לא־
omnis dicet Et .ea faciendum ad istius legis verba statuerit
יקים את־דברי התורה־הזאת לעשות אותם ואמר כל־
.Amen ,populus
העם אמן :

CAP. XXVIII. כח

custodiendum ad ,tui Dei Domini voce in obedieris obediendo si ,erit Et
1 והיה אם־שמוע תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר
te dabit &,hodie tibi præcipio ego quæ,ejus præcepta omnia faciendo
לעשות את־כל־מצותיו אשר אנכי מצוך היום ונתנך
venient Et .terræ gentes omnes super excelsum tuus Deus Dominus
2 יהוה אלהיך עליון על כל־גויי הארץ : ובאו
obedieris cum ,te apprehendent & ,istæ benedictiones omnes te super
עליך כל־הברכות האלה והשיגך כי תשמע
tu benedictus & ;civitate in tu Benedictus .tui Dei Domini voce in
3 בקול יהוה אלהיך : ברוך אתה בעיר וברוך אתה
fructus &,tuæ humi fructus &,tui ventris fructus Benedictus .agro in
4 בשדה : ברוך פרי־בטנך ופרי אדמתך ופרי
Benedictum .tui pecoris greges & ,tuorum boum emissio ;tui animalis
5 בהמתך שגר אלפיך ועשתרות צאנך : ברוך
benedictus &.te intrando in ,tu Benedictus .tuum residuum & ,tuũ canistrũ
6 טנאך ומשארתך : ברוך אתה בבאך וברוך
te super surgentes tuos inimicos Dominus Dabit .te egrediendo in,tu
7 אתה בצאתך : יתן יהוה את־איביך הקמים עליך
viis septem in & ,te ad egredientur una via in :tuam facies ad percussos
נגפים לפניך בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים
benedictionem tecum Dominus præcipiet .tuam facies ad fugient
8 ינוסו לפניך : יצו יהוה אתך את־הברכה
quam ,terra in tibi benedicet &:tuæ manus missione omni in & ,tuis horreis in
באסמיך ובכל משלח ידך וברכך בארץ אשר־
.tibi dans tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך נתן לך :

Versio VUL.LAT.

17 Maledict⁹ qui transfert termi-
nos proximi sui. Et dicet omnis
18 populus, Amen. Maledictus qui
errare facit cæcum in itinere.
Et dicet omnis popul⁹, Amen.
19 Maledictus qui pervertit judi-
cium advenæ, pupilli, et viduæ.
Et dicet omnis popul⁹, Amen.
20 Maledict⁹ qui dormit cum uxo-
re patris sui, & revelat operi-
mentũ lectuli ejus. Et dicet o-
21 mnis populus, Amen. Maledi-
ctus qui dormit cum omni ju-
mento. Et dicet omnis popul⁹,
22 Amen. Maledictus qui dormit
cum sorore sua, filia patris sui,
vel matris suæ. Et dicet omnis
23 populus, Amen. Maledict⁹ qui
dormit cum socru sua. Et dicet
24 omnis popul⁹, Amẽ. Maledict⁹
qui clàm percusserit proximũ
suũ. Et dicet omnis populus,
25 Amen. Maledict⁹ qui accipit
munera, ut percutiat animam
sanguinis innocentis. Et dicet
26 omnis popul⁹, Amen. Maledi-
ct⁹ qui nõ permanet in sermo-
nibus legis hujus, nec eos ope-
re perficit. Et dicet omnis po-
pulus, Amen.

CAP. XXVIII.

1 SI autem audieris vocem Do-
mini Dei tui, ut facias atq; cu-
stodias omnia mandata ej⁹, quæ
ego præcipio tibi hodiè, faciet
te Dñs Deus tu⁹ excelsiorẽ cũ-
ctis gentib⁹, quæ versantur in
2 terra. Veniéntq; super te uni-
versæ benedictiones istæ, et ap-
prehendẽt te: si tamẽ præcepta
3 ejus audieris. Benedictus tu in
civitate, & benedict⁹ in agro.
4 Benedict⁹ fructus ventris tui, et
fructus terræ tuæ, fructúsq; ju-
mentorũ tuorũ, greges armen-
torũ tuorũ, & caulæ oviũ tua-
5 rum. Benedicta horrea tua, &
6 benedictæ reliquiæ tuæ. Bene-
dict⁹ eris tu ingrediens et egre-
7 diens. Dabit Dominus inimi-
cos tuos, qui consurgunt adver-
sùm te, corruentes in conspectu
tuo: p unã viã venient contra
te, & per septẽ fugient à facie
8 tua. Emittet Dñs benedictionẽ
super cellaria tua, & super o-
mnia opera manuum tuarum:
benedicétque tibi in terra,
quam acceperis.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

17 Ἐπικατάρατος ὁ μετατιθεὶς ὅρια τ̃ πλησίον.
18 κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο. Ἐπικατάρατος
ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ
19 λαὸς, Γένοιτο. Ἐπικατάρατ☉ ὃς ἂν ἐκκλί-
νῃ κρίσιν προσηλύτε κ̀ ὀρφανῦ κ̀ χήρας. κ̀
20 ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο. Ἐπικατάρατ☉
ὁ κοιμώμεν☉ μτ̃ γυναικὸς τ̃ πατρὸς αὐτῦ,
ὅτι ἀπεκάλυψε συγκάλυμμα τ̃ πατρὸς αὐ-
21 τῦ. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο. Ἐπικατά-
ρατ☉ ὁ κοιμώμεν☉ (ρ) μτ̃ παντὸς κτήνους.
22 κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο. Ἐπικατάρα-
τ☉ ὁ κοιμώμεν☉ μτ̃ ἀδελφῆς ἐκ πατρὸς ἢ
(σ) μητρὸς αὐτῦ. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, Γέ-
23 νοιτο. Ἐπικατάρατ☉ ὁ κοιμώμεν☉ (τ) μτ̃
νύμφης αὐτῦ. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, (υ) Γέ-
νοιτο. ἐπικατάρατ☉ ὁ κοιμώμεν☉ μτ̃ τ̃
ἀδελφῆς τ̃ γυναικὸς αὐτῦ. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ
24 λαὸς, Γένοιτο. Ἐπικατάρατ☉ ὁ τύπτων τ̃
πλησίον δόλῳ. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο.
25 Ἐπικατάρατος ὃς ἂν λάβῃ δῶρα πατάξαι
ψυχὴν αἵματος ἀθῴε. κ̀ ἐρῦσι πᾶς ὁ λαὸς,
26 Γένοιτο. Ἐπικατάρατ☉ (φ) πᾶς ἄνθρω-
πος ὃς ὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τ̃
νόμε τύτε (χ) ποιῆσαι αὐτύς. κ̀ ἐρῦσι
πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο.

MS. A. (ρ) μτ̃ κτήνους. (σ) ἐκ μητρὸς (τ) μτ̃ πενθερᾶς αὐτῦ. (υ) γένοιτο.
Ἐπικατάρατος ὁ τύπτων (φ) πᾶς ὁ ἄνθρωπος ὅστις ὐκ (χ) τ̃ ποιῆσαι

Κεφ. κη'.

1 (α) Καὶ ἔσαι ἐὰν ἀκοῇ ἀκύσῃς τ̃ φωνῆς
κυρίε τ̃ θεῦ (β) σε, φυλάσσειν κ̀ ποιεῖν πάσας
τὰς (γ) ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί
σοι σήμερον, κ̀ δώσει σε κύριος ὁ (δ) θεός σε
2 ὑπεράνω ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τ̃ γῆς, Καὶ ἥ-
ξεσιν ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ εὐλογίαι αὗται, κ̀ εὑ-
ρήσεσί σε. ἐὰν ἀκοῇ (ε) ἀκύσῃς τ̃ φωνῆς κυ-
3 ρίε τ̃ θεῦ σε, Εὐλογημένος σὺ ἐν πόλει,
4 κ̀ εὐλογημέν☉ σὺ ἐν ἀγρῷ. Εὐλογημένα
τὰ ἔκγονα τ̃ κοιλίας σε, κ̀ (ζ) τὰ γεννήματα
τ̃ γῆς σε, κ̀ τὰ βυκόλια τ̃ βοῶν σε, κ̀ τὰ
5 ποίμνια τ̃ προβάτων σε. Εὐλογημέναι αἱ
ἀποθῆκαί σε, κ̀ τὰ ἐγκαταλείμματά σε. (η)
6 Εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, κ̀
(θ) εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε. (ι)
7 Παραδῷ κύριος ὁ θεός σε τὺς ἐχθρύς σε
τὺς ἀνθεστηκότας σοι συντετριμμένυς πρὸ
προσώπε σε· (ι) ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσονται πρὸς
σὲ, κ̀ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξονται ἀπὸ προσώπε
8 σε. Ἀποστείλαι κύριος ἐπὶ σὲ τὴν εὐλογίαν
ἐν τοῖς (κ) ταμιείοις σε, κ̀ ἐπὶ πάντα ὗ ἂν
ἐπιβάλῃς τ̃ χεῖρά σε ἐπὶ τ̃ γῆς, ἧς κύρι☉ ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

MS.A (α) Καὶ ἔσαι ὡς ἂν διαβῆτε τ̃ Ἰορδάνην εἰς τ̃ γῆν ἣν κύριος ὁ
θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν, ἐὰν ἀκοῇ εἰσακύσητε τ̃ (β) ὑμῶν, (γ) ἐντολὰς, ἃς
(δ) θεὸς ὑπεράνω πάντων τ̃ ἐθνῶν τ̃ (ε) εἰσακύσῃς (ζ) τὰ ἔκγονα τ̃ γῆς
σε, τὰ (η) Εὐλογητὸς (θ) εὐλογητὸς (ι) Παραδῷ σοι κύριος (ι) ἐν ὁδῷ (κ) ταμιείοις σε, κ̀ ἐν πᾶσιν ὗ

17 Maledictus qui transfert terminos
proximi. Et dicet omnis popul⁹, Fi-
18 at. Maledict⁹ qui errare facit cæcũ
in viâ. Et dicent omnis popul⁹, Fiat.
19 Maledictus quicunq; perverterit ju-
dicium advenæ, & pupilli, et viduæ.
20 Et dicent omnis populus, Fiat. Ma-
ledictus qui dormit cum uxore pa-
tris sui: quoniam revelavit cooperi-
mentũ patris sui. Et dicent omnis
21 populus, Fiat. Maledictus qui dor-
mit cũ omni pecore. Et dicẽt omnis
22 populus, Fiat. Maledictus qui dor-
mit cum sorore ex patre, aut matre
sua. Et dicent omnis populus, Fiat.
23 Maledictus qui dormit cum (a) nuru
sua. Et dicent omnis populus, Fiat.
Maledictus qui dormit cum sorore
uxoris suæ. Et dicẽt omnis populus,
24 Fiat. Maledictus, qui percutit pro-
ximum dolo. Et dicẽt omnis popul⁹
25 Fiat. Maledictus quicunq; acceperit
munera ad percutiendũ animã san-
guinis innocentis. Et dicent omnis
26 populus, Fiat. Maledict⁹ homo, qui
non permanet in omnib⁹ verbis le-
gis hujus ad faciendum ea. Et di-
cent omnis populus, Fiat.

CAP. XXVIII.

1 ET erit, si auditione audieris vo-
cẽ Domini Dei tui ad custodiendũ
& faciendum omnia mandata hæc,
quæ ego mando tibi hodiè, & dabit
te Dominus Deus tuus supra omnes
2 gentes terræ: Et veniẽt ad te omnes
benedictiones istæ, & invenient te.
Si auditione audieris vocem Domi-
3 ni Dei tui; Benedict⁹ tu in civitate,
4 & benedictus tu in agro: Bene-
dicti (a) fœtus ventris tui, & geni-
mina terræ tuæ, & armenta boum
tuorum, & greges ovium tuarum.
5 Benedictæ apothecæ tuæ, et reliquiæ
6 tuæ. Benedictus tu, cùm ingrederis;
& benedictus tu, cùm egrederis.
7 Tradat Dominus Deus tuus inimi-
cos tuos, qui stant contra te, contri-
tos ante faciem tuam: viâ unâ exi-
bunt ad te; & in septem viis fugi-
8 ent à facie tua. Mittat Domin⁹ su-
per te benedictionẽ in cellariis tuis,
& ad omnia quocunq; miseris ma-
num tuam, super terram, quam Do-
minus Deus tuus dat tibi.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

Maledictus qui transferet limitem proximi 17
sui. Et dicet universus populus, Amen. Male- 18
dict⁹ quicunque errare fecerit cæcũ in via. Et
dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui- 19
cunque flexerit judicium peregrini & pupilli
& viduæ. Et dicet omnis popul⁹, Amen. Male- 20
dict⁹ quicunq; dormierit cum uxore patris sui,
& retexerit alã patris sui. Et dicet omnis po-
pulus, Amen. Maledictus quicunq; dormierit 21
cum jumento. Et dicet omnis populus, Amen.
Maledict⁹ quicunq; dormierit cum sorore sua, 22
filiâ patris sui, aut filiâ matris suæ. Et dicet
omnis popul⁹, Amen. Maledict⁹ quicunq; dor- 23
mierit cum socru sua. Et dicet omnis populus,
Amen. Maledict⁹ quicunq; percusserit proxi- 24
mum suum in abscondito. Et dicet omnis po-
pulus, Amen. Maledictus quicunq; acceperit 25
munus ad interficiendam animam sanguinis
innocentis. Et dicet omnis populus, Amen.
Maledict⁹ quicunq; non perstiterit in sermo- 26
nib⁹ legis huj⁹, & fecerit eos. Et dicet omnis
populus, Amen.

CAP. XXVIII. *Benedictiones.*

SI verò audieris vocem Dñi Dei tui et custo- 1
dieris ac feceris omnia præcepta ejus quæ
mando tibi hodiè; faciet te Dñs Deus excelsi-
orem cunctis populis terræ. Veniéntq; super 2
te benedictiones istæ, & apprehendent te,
cùm audieris vocem Dñi Dei tui. Benedictus 3
eris in civitate, benedictus eris in agro. Bene- 4
dicti fructus ventris tui, & fruct⁹ telluris tuæ,
& fœt⁹ jumentorum tuorũ, & armenta boum
tuorum, & greges ovium tuarum. Benedictum 5
canistrum tuum, & pasta tua. Benedict⁹ eris in 6
ingressu tuo, benedictus eris in egressu tuo.
Tradétq; Dñs hostes tuos tibi adversos, pro- 7
fligatos: per viã unam egredientur contra te,
& per septem vias fugient à conspectu tuo.
Mandabit Dñs benedictioni *ut sit* in horreis 8
tuis, & in omni re ad quam extenderis ma-
num tuam: & benedicet tibi in terra quam
daturus est tibi Dominus Deus tuus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

17 ליט דישני תחומא דחבריה ויימר
18 כל עמא אמן : ליט דיטעי עוירא
19 באורחא ויימר כל עמא אמן : ליט
דיצלי דין גיורא יתם וארמלא
20 ויימר כל עמא אמן : ליט דישכוב
עם אתת אבוהי ארי גלי כנפא
21 דאבוהי ויימר כל עמא אמן : ליט
דישכוב עם כל בעירא ויימר כל
22 עמא אמן : ליט דישכוב עם אחתיה
בת אבוהי או בת אמיה ויימר כל
23 עמא אמן : ליט די ישכוב עם
24 חמותיה ויימר כל עמא אמן : ליט
דימחי לחבריה בסתרא ויימר כל
25 עמא אמן : ליט דיקבל שוחדא
למקטל נפש דם זכאי ויימר כל
26 עמא אמן : ליט די לא יקים ית
פתגמי אוריתא הדא למעבד יתהון
ויימר כל עמא אמן : כח
1 ויהי אם קבלא תקביל למימרא
דיי אלהך למטר למעבד ית כל
פקודוהי די אנא מפקד לך יומא
דין ויתננך יי אלהך עלאה על כל
2 עממי ארעא : וייתון עלך כל ברכיא
האלין וידבקונך ארי תקבל למימרא
3 דיי אלהך : בריך את בקרתא ובריך
4 את בחקלא : בריך ולדא דמעך
ואבא דארעך וולדא דבעירך בקרי
5 תורך ועדרי ענך : בריך סלך
6 ואצותך : בריך את במיעלך ובריך
7 את במפקך : יתן יי ית בעלי
דבבך דקימין עלך תבירין קדמך
באורחא חדא יפקון לותך
ובשבע אורחן יערקון מן קדמך :
8 יפקד יי עמך ית ברכתא באוצרך
ובכל אושטות ידך ויברכנך בארעא
דיי אלהך יהב לך :

TARGUM ONKELOS.

17 Maledict' qui transtulerit terminum proximi sui : & dicet
18 omnis popul', Amen. Maledict' qui errare fecerit cœcum in viâ : & dicet omnis popul',
19 Amen. Maledict' qui declinaverit judicium advenæ, pupilli & viduæ : & dicet omnis po-
20 pulus, Amen. Maledictus qui concubuerit cum uxore patris sui ; quoniam revelavit operimentū patris sui : & dicet oīs
21 populus, Amen. Maledict' qui cōcubuerit cum omni jumento : & dicet oīs popul', Amen.
22 Maledict' qui concubuerit cum sorore sua, filia patris sui, aut filia matris suæ : & dicet omnis
23 populus, Amen. Maledict' qui concubuerit cum socru sua : & dicet omnis populus, Amen.
24 Maledict' qui percusserit proximū suū in abscōdito : et dicet
25 oīs populus, Amen. Maledict' qui accipiet munera ut occidat animam, & fundat sanguinem innocentis : & dicet omnis po-
26 pul', Amen. Maledict' qui non permanserit in omnib' verbis legis hujus, ut faciat ea : & dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

1 Et erit si obediens obedieris verbo Dñi Dei tui, ut custodias & facias omnia præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi hodie : ponet te Dñs De' tuus excelsum super omnes po-
2 pulos terræ. Et venient super te omnes benedictiones istæ, & apprehendent te : si obe-
3 dieris verbo Dñi Dei tui. Benedict' tu in civitate : & bene-
4 dict' tu in agro. Benedicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, & generatio jumentorum tuorum : boves armentorum tuorū, & greges ovium
5 tuarum. Benedictum canistrū
6 tuū, & panaria tua. Benedict' tu cum ingredieris : & benedi-
7 ct' tu cū egredieris. Dabit Dñs inimicos tuos qui consurgent adversum te, confractos coram te : per unam viam egredientur ad te, & per septē vias fugient
8 à facie tua. Mandabit Dñs ad te benedictioné in cellariis tuis, & in omnib' ad quæ extenderis manú tuam : & benedicet tibi in terra, quam Dominus Deus tuus dabit tibi,

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

VER. SAM.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM.

Translatio Latina.

17 Maledictus qui transfert terminum proximi sui ; et dicent
18 omnis populus, Amen. Maledictus qui errare facit cæcum in via ; & dicent omnis popu-
19 lus, Amen. Maledictus qui pervertit judicium peregrini, pupilli, & viduæ ; & dicent
20 omnis populus, Amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, quoniā revelat operimentum patris sui ; & di-
21 cent omnis populus, Amē. Maledict' qui coit cū quovis bruto ; dicentq; omnis populus, A-
22 mē. Maledict' qui dormit cū sorore sua, filiâ patris sui aut filiâ matris suæ ; & dicent o-
23 mnis popul', Amen. Maledict' qui dormit cum socru sua ; & dicent omnis populus, Amen.
24 Maledictus qui percutit proximum suum in occulto ; & dicent universus populus,
25 Amē. Maledictus qui accipit (c)munus ut percutiat animā sanguinis innocentis ; & dicent omnis populus, Amen.
26 Maledictus qui non permanserit in omnibus verbis legis hujus, ut faciat ea ; & dicent omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

1 Fiet igitur si obediendo obedieris voci Domini Dei tui, custodiendo, & faciendo omnia mandata ejus, quæ ego præcipio tibi hodiè, ut constituat te Dominus Deus tu' ex-
2 celsiorē omni gente terræ. Et veniant super te omnes benedictiones istæ, teq; apprehendant, quoniā obtemperaveris
3 voci Domini Dei tui. Benedict' eris in civitate, benedict' quoq; eris in agro.
4 Benedictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, & fructus jumentorū tuorum, fœtus boū tuorum, & greges pecudum
5 tuarū. (a)Benedict' cartallus
6 tuus, & reliquiæ tuæ. Benedictus eris in ingressu tuo, et benedictus eris in egressu tuo.
7 Dabit Domin' hostes tuos qui insurgent in te, percussos ante faciē tuā : per viā unā egredientur adversū te, et per septē vias fugient ante faciem
8 tuā. Mandabit Domin' (b)ut benedictio sit tecū, in cellariis tuis, et in omni re ad quā manus tuas extenderis, benedicetq; tibi in terra quā Dominus Deus tuus dat tibi.

VER. SAM. (c)pecuniā (a)Benedicta molitio tua, & depsitio tua. (b) te benedictionem,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 ٭ وملعون من يجور بتخم صاحبه ٭ ويقول جميع القوم امين ٭ وملعون مضل جاهل في الطريق ٭
18
19 ويقول جميع القوم امين ٭ وملعون من يميل حكم غريب ويتيم وارملة ٭ ويقول جميع القوم
20 امين ٭ وملعون من يضاجع زوجة ابيه لما كشف كنفه ٭ ويقول جميع القوم امين ٭ وملعون
21
22 من يضاجع شيا من البهايم ٭ ويقول جميعهم امين ٭ وملعون من يضاجع اخته ابنة ابيه او
23 ابنة امه ٭ ويقول جميعهم امين ٭ وملعون من يضاجع حماته ٭ ويقول جميعهم امين ٭ وملعون
24
25 من يسعى على صاحبه سرا ٭ ويقول جميعهم امين ٭ وملعون الآخذ رشوة ليقتل نفسا بريه ٭ ويقول
26 جميعهم امين ٭ وملعون من لم يثبت كلام هذه التورية ليعمل بها ٭ ويقول جميعهم امين ٭

٭ الفصل الثامن والعشرون ٭

1 ٭ واعلم انك ان سمعت واطعت امر الله ربك لتحفظ وتعمل
2 جميع وصاياه التي امرك بها اليوم ٭ جعلك الله ربك عاليا على جميع امم الارض ٭ والتك هذه
3 البركات وادركتك ٭ اذا سمعت امر الله ربك ٭ فصرت مباركا في الحضر ومباركا في البدو ٭ ومباركا ثمر
4
5 جسمك ٭ وثمر رياضك ٭ وثمر بهايمك ٭ نتاج بقرك ٭ وبهام غنمك ٭ ومباركا ما في سلالك ومعاجنك ٭
6 ٭ وصرت مباركا في دخولك ٭ ومباركا في خروجك ٭ ويجعل الله اعداك المقاومين لك مصدومين بين
7
8 يديك ٭ يخرجون اليك في طريق واحد ٭ فيهربون من بين يديك في سبع طرق ٭ ويامر الله لك
ببركته في اهرايك ٭ وفي جميع ممد يدك ٭ ويبارك لك في البلد الذي الله ربك معطيكه ٭

17 Et maledictus qui transgredietur limites proximi sui. Dicetque totus populus, A-
18 men. Et maledictus errare faciens ignarum in itinere. Et dicet totus populus, A-
19 men. Et maledictus qui declinare faciet judicium peregrini, et pupilli, ac viduæ.
20 Dicetque totus populus, Amen. Et maledictus qui concumbet cum uxore patris sui, eò quòd detexerit fimbriam ejus. Di-
21 cetque totus populus, Amen. Et maledictus qui concumbet cum ullo ex jumentis.
22 Et dicent omnes, Amen. Et maledictus qui concumbet cum sorore sua, filiâ patris sui, aut filia matris suæ. Et dicent o-
23 mnes, Amen. Et maledictus qui concumbet cum socru sua. Et dicent omnes, A-
24 men. Et maledictus qui clàm detrectabit proximum suum. Et dicent omnes, A-
25 men. Et maledictus qui accipit munus ut interficiat animam innocentem. Et di-
26 cent omnes, Amen. Et maledictus qui non confirmabit verba hujus legis ut exequatur illa. Et dicent omnes, Amen.

CAP. XXVIII.

1 Et scito quòd audieris & obtemperaveris mandato Dei Domini tui, ut observes et facias cuncta ejus præcepta quæ præcipio tibi hodié : faciet te Deus Dominus tuus excelsum super omnes gentes
2 terræ. Et advenient tibi istæ benedictiones, & assequentur te, cùm audieris præ-
3 ceptum Dei Domini tui. Erisque benedictus in civitate, & benedictus in cam-
4 po. Et benedicti fructus corporis tui, & fructus hortorum tuorum, & fructus jumentorum tuorum fœtus boum tuorum, et
5 fœtus ovium tuarum. Et benedictū quicquid fuerit in sportis tuis, et mactris tuis.
6 Et eris benedictus in ingressu tuo, & be-
7 nedictus in egressu tuo. Ponetque Deus inimicos tuos tibi infensos, prostratos in conspectu tuo : egredientur ad te per iter unum, & fugient à conspectu tuo per se-
8 ptem itinera. Et mandabit Deus tibi benedictionem suam in borreis tuis, & in omni extensione manuum tuarum : & benedicet tibi in regione quam Deus Dominus tuus daturus est tibi.

ספר אלה הדברים : כח

juravit quemadmodum ,ſanctum populum in ſibi Dominus te Statuet
9 יקימך יהוה לו לעם קדוש כאשר נשבע
.ejus viis in ambulaveris &,tui Dei Domini præcepta cuſtodieris cùm ,tibi
לך כי תשמר את מצות יהוה אלהיך והלכת בדרכיו :
eſt invocatum Domini nomen quod ,terræ populi omnes videbunt Et
10 וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא
,bono Dominus te reliquum faciet Et .te à timebunt & ;te ſuper
11 עליך ויראו ממך : והותרך יהוה לטובה
,tuæ humi fructu in & ,tui quadrupedis fructu in & ,tui ventris fructu in
בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך
.tibi dandum ad ,tuis patribus Dominus juravit quam humum ſuper
על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיך לתת לך :
,cœlos ,bonum ſuum theſaurum tibi Dominus Aperiet
12 יפתח יהוה לך את אוצרו הטוב את השמים
omni benedicendum ad &,ſuo tempore in tuæ terræ pluviam dandū ad
לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל
.mutuū accipies non tu & ,multis gentibus mutuabis &:tuæ man⁹ operi
מעשה ידך והלוית גוים רבים ואתה לא תלוה :
duntaxat eris & ;caudam in non & ,caput in Dominus te dabit Et
13 ונתנך יהוה לראש ולא לזנב והיית רק
præcepta ad obedieris cùm ,declive in eris non & ,excelſum in
למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות
,cuſtodiendum ad ,hodie tibi præcipiens ego quæ ,tui Dei Domini
יהוה אלהיך אשר אנכי מצוך היום לשמר
ego quæ ,verbis omnibus ab receſſeris non Et :faciendum ad &
14 ולעשות : ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי
deos poſt eundo ,ſiniſtra & ,dextera hodie vobis præcipiens
מצוה אתכם היום ימין ושמאול ללכת אחרי אלהים
Domini voce in obedieris non ſi ,erit Et .eis ſerviendum ad ,alienos
15 אחרים לעבדם : והיה אם לא תשמע בקול יהוה
ej⁹ ſtatuta&,ej⁹ præcepta omnia faciendum ad cuſtodiendum ad ,tui Dei
אלהיך לשמר לעשות את כל מצותיו וחקתיו
maledictiones omnes te ſuper venient & ;hodie tibi præcipiens ego quæ
אשר אנכי מצוך היום ובאו עליך כל הקללות
tu maledictus &,civitate in tu Maledictus .te apprehendent & ,iſtæ
16 האלה והשיגוך : ארור אתה בעיר וארור אתה
Maledictus .tuum reſiduum & ,tuum caniſtrum Maledictum .agro in
17 בשדה : ארור טנאך ומשארתך : ארור
18 greges & ,tuorum boum emiſſio ;tuæ humi fructus & ,tui ventris fructus
פרי בטנך ופרי אדמתך שגר אלפיך ועשתרת
.te egrediendo in tu maledictus &;te ingrediendo in tu Maledictus .tui pecoris
19 צאנך : ארור אתה בבאך וארור אתה בצאתך
& ,conturbationem ,maledictionem te in Dominus mittet Et
20 ישלח יהוה בך את המארה את המהומה ואת
ad uſque & te diſperdi ad uſq; ,facias quod tuæ manus miſſione omni in increpationem
המגערת בכל משלח ידך אשר תעשה עד השמדך ועד
me dereliquiſti quib⁹,tuarum adinventionum malitiæ faciebus à velociter te perire
אבדך מהר מפני רע מעלליך אשר עזבתני :
deſuper te eum conſumere ad uſque peſtilentiam te in Dominus Adjunget
21 ידבק יהוה בך את הדבר עד כלתו אתך מעל
.eam poſſidendum ad illuc ingrediens tu quam ,humo
האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה :

Verſio VULG. LAT.

9 Suſcitabit te Dominus ſibi in
populum ſanctum, ſicut jura-
vit tibi: ſi cuſtodieris manda-
ta Domini Dei tui, & ambula-
10 veris in viis ejus. Videbúntq;
omnes terrarum populi, quòd
nomen Domini invocatum ſit
11 ſuper te, & timebunt te. Ab-
undare te faciet Dominus o-
mnibus bonis, fructu uteri tui,
& fructu jumentorum tuorum,
fructu terræ tuæ, quam juravit
Dominus patribus tuis ut da-
12 ret tibi. Aperiet Dominus the-
ſaurum ſuum optimum, cœlū,
ut tribuat pluviam terræ tuæ
in tempore ſuo: benedicétq;
cunctis operibus manuum tua-
rum. Et fœnerabis gentibus
multis, & ipſe à nullo fœnus
13 accipies. Conſtituet te Domi-
nus in caput, & non in caudā:
& eris ſemper ſuprà, & non
ſubter: ſi tamen audieris man-
data Domini Dei tui quæ ego
præcipio tibi hodiè, & cuſto-
14 dieris & feceris, Ac non de-
clinaveris ab eis, nec ad dex-
teram, nec ad ſiniſtram, nec ſe-
cutus fueris deos alienos, neq;
15 colueris eos. Quòd ſi audire
nolueris vocem Domini Dei
tui, ut cuſtodias, & facias o-
mnia mandata ejus & cere-
monias, quas ego præcipio ti-
bi hodie, venient ſup te omnes
maledictiones iſtæ, & appre-
16 hendent te. Maledictus eris in
civitate, maledictus in agro.
17 Maledictum horreum tuum, &
18 maledictæ reliquiæ tuæ. Male-
dictus fructus ventris tui, &
fructus terræ tuæ, armenta boū
tuorum, & greges ovium tua-
19 rum. Maledict⁹ eris ingrediens,
20 & maledictus egrediens. Mit-
tet Domin⁹ ſuper te famem &
eſuriem, & increpationem in
omnia opera tua, quæ tu facies:
donec conterat te, & perdat
velociter, propter adinventio-
nes tuas peſſimas in quibus re-
21 liquiſti me. Adjungat tibi Do-
min⁹ peſtilentiam, donec con-
ſumat te de terra, ad quam in-
grediéris poſſidendam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Tranſlatione LATINA.

9 Ἀναστῆσαι σε (λ) κύριος ἑαυτῷ λαὸν ἅγιον,
ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου. ἐὰν (μ)
ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, καὶ πορευ-
10 θῇς (ν) ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, Καὶ ὄψον-
ταί σε πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι τὸ ὄνομα
κυρίου ἐπικέκληταί σοι, καὶ φοβηθήσονταί σε.
11 Καὶ πληθυνεῖ σε κύριος ὁ Θεός σου εἰς ἀ-
γαθὰ (ξ) ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ
ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐπὶ τοῖς
(ο) γεννήμασι τῆς γῆς σου, ἐπὶ τῆς (π) γῆς σου
ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί
12 σοι. Ἀνοίξαι σοι κύριος τὸν (ρ) θησαυρὸν
αὐτοῦ τὸν ἀγαθὸν, τὸν οὐρανὸν, δοῦναι τὸν ὑετὸν τῇ
γῇ σου ἐπὶ (σ) καιροῦ. εὐλογῆσαι πάντα τὰ
ἔργα τῶν χειρῶν σου. καὶ (τ) δανειεῖς ἔθνεσι
πολλοῖς σὺ δὲ οὐ δανειῇ, καὶ ἄρξεις σὺ ἐθνῶν
13 πολλῶν σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσι. Καταστήσαι σε κύ-
ριος ὁ Θεός σου εἰς κεφαλὴν καὶ μὴ εἰς οὐρὰν, καὶ
ἔσῃ τότε ἐπάνω καὶ οὐκ ἔσῃ ὑποκάτω. ἐὰν
(υ) ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ Θεοῦ σου,
ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον (φ) φυλάσ-
14 σειν, Οὐ παραβήσῃ (χ) ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντο-
λῶν, ὧν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον (ψ)
δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερὰ, πορεύεσθαι ὀπίσω θεῶν
15 ἑτέρων λατρεύειν αὐτοῖς. Καὶ ἔσται ἐὰν μὴ
εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, (ω)
φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας
ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ ἐλεύσονται
ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ καταλήψον-
16 ταί σε. Ἐπικατάρατος σὺ ἐν πόλει, καὶ ἐπικα-
17 τάρατος σὺ ἐν ἀγρῷ. Ἐπικατάρατοι αἱ ἀ-
18 ποθῆκαί σου, καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου. Ἐ-
πικατάρατα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὰ
(α) γεννήματα τῆς γῆς σου, τὰ βουκόλια τῶν βο-
19 ῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου. Ἐπι-
κατάρατος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ ἐ-
πικατάρατος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε.
20 (β) Ἀποστείλαι κύριος ἐπὶ σὲ τὴν ἔνδειαν
καὶ τὴν ἐκλιμίαν καὶ τὴν ἀνάλωσιν ἐπὶ πάντα
οὗ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά (γ) σου, ἕως ἂν
ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε ἐν
τάχει διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματά σου,
21 διότι (δ) ἐγκατέλιπές με. Προσκολλήσαι
κύριος εἰς σὲ τὸν θάνατον, ἕως ἂν ἐξανα-
λώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν (ε) εἰσπορεύῃ
ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

MS. A. (λ) κύριος ὁ Θεός σου ἑαυτῷ (μ) εἰσακούσῃς (ν) ἐν τῇ (ξ) ἐπὶ
τοῖς (ο) γεννήμασι (π) γῆς ἧς (ρ) θησαυρὸν τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ τὸν οὐρανὸν,
(σ) καιροῦ αὐτοῦ. εὐλογῆσαι (τ) ἐκδανιεῖς (υ) ἀκούσῃς τῶν ἐντολῶν κυρίου (φ)
φυλάσσειν καὶ ποιεῖν, Οὐ (χ) ἀπὸ πάντων τῶν λόγων, ὧν (ψ) δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ,
(ω) φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας (α) γεννήματα (β) Ἐξαποστείλαι κύριός σοι
τὴν (γ) σου ὅσα ἐὰν ποιήσῃς, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἀπολέσῃ (δ)
ἐγκατέλιπάς με. (ε) σὺ εἰσπορεύῃ

Suſcitet te Dominus ſibi populū 9
ſanctum, quemadmodùm jura-
vit patribus tuis. Si audieris vo-
cem Domini Dei tui, & ambu-
laveris in omnibus viis ejus; Et 10
videbunt te omnes gentes terræ,
quia nomen Domini invocatū
eſt tibi, & timebunt te. Et mul- 11
tiplicabit te Domin⁹ De⁹ tu⁹ ad
bona in fœtibus ventris tui, &
in fœtibus pecorū tuorū, & in
fructibus terræ tuæ, ſuper terram
tuam, quam juravit Dominus
patribus tuis dare tibi. Aperiat 12
tibi Dominus theſaurum ſuum
bonū, cœlum ad dandam pluviā
terræ tuæ in tempore. Benedicat
omnia opera manuū tuarum. Et
fœnerabis gentib⁹ multis, tu au-
tem mutuū non accipies: et prin-
cipaberis tu gentiū multarū, tuī
autem non principabuntur. Con- 13
ſtituat te Dominus Deus tuus in
caput, & non in caudam: & eris
tunc ſuprà, & non eris ſubter.
Si audieris vocē Domini Dei tui,
quæcunq; ego mando tibi hodiè
cuſtodire, Nō præteribis ab omni- 14
bus (b) mandatis, quæ ego mando
tibi hodiè, dextrà aut ſiniſtrà, ire
poſt deos alienos, ſervire illis. Et 15
erit, ſi non exaudieris vocem Do-
mini Dei tui, cuſtodiendo omnia
mandata ejus, quæcunq; ego mā-
do tibi hodiè; & venient in te o-
mnes maledictiones iſtæ, & ap-
prehendent te. Maledictus tu in 16
civitate, & maledictus tu in a-
gro. Maledictæ apothecæ tuæ, & 17
reliquiæ tuæ. Maledicti fœt⁹ ve- 18
tris tui, & genimina terræ tuæ,
armenta boum tuorum, & greges
ovium tuarū. Maledictus tu, cū 19
ingrederis, et maledictus tu, cùm
egrederis. Mittat Dominus in te 20
egeſtatem & (c) famem, & con-
ſumptionē ſuper omnia, quocūq;
miſeris manū tuam, quoadúſque
exterminaverit te, & quoadúſq;
diſperdiderit te velociter pro-
pter malignas adinventiones tu-
as, eò quòd dereliquiſti me. Ad- 21
jūgat Domin⁹ in te mortē, donec
abſumpſerit te de terra, in quam
ingrederis illuc hæreditare eam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
21 [illegible]
[illegible]

Et eriget te ſibi Dn̄s, in populum ſanctum, 9
quemadmodū juravit tibi, ſi cuſtodias omnia
præcepta Domini Dei tui, & incedas in viis
ejus. Et videbunt omnes populi terræ quòd 10
nomen Domini invocatum ſit ſuper te, & ti-
mebunt à te. Et promovebit te Dominus ad 11
fœlicitatem, in fructib⁹ ventris tui, & in fœ-
tu jumentorum tuorum, & in fructibus tellu-
ris tuæ, in terra quam juravit Dominus patri-
bus tuis ſe daturum tibi. Aperiet tibi Domi- 12
nus horreum ſuum optimum, cœlum; dabít-
que pluviam terræ tuæ ſuo tempore, & bene-
dicet cunctis operibus manuum tuarum: mu-
tuò dabis populis multis, tu verò non mutua-
beris: & dominaberis populis multis, ipſi ve-
rò tibi non dominabuntur. Faciet te Dn̄s ca- 13
put, & non caudam; eriſq; ſuprà, nec eris in-
frà, ſi audieris præcepta Dn̄i Dei tui quæ præ-
cipio tibi hodiè, & cuſtodieris ac feceris ea,
Neque deflexeris ab omnibus mandatis quæ 14
præcipio tibi hodiè, neq; ad dexteram, neque
ad ſiniſtram, nec abieris poſt deos gentium,
neque colueris eos. *Maledictiones.* At niſi 15
audieris vocem Domini Dei tui, & non cuſto-
dieris, nec feceris omnia præcepta ejus quæ
præcipio tibi hodiè, advenient tibi omnes
iſtæ maledictiones, & apprehendent te. Male- 16
dictus eris in civitate, maledict⁹ eris in agro. 17
Maledictum caniſtrum tuum, & paſta tua. Ma- 18
ledicti fruct⁹ ventris tui, & fructus terræ tuæ,
& armenta boum tuorum, & greges ovium
tuarum. Maledictus eris in ingreſſu tuo, male- 19
dictus eris in egreſſu tuo. Mittet in te Dn̄s pe- 20
nuriam, & turbationem, & correptionem in
omni re ad quam faciendam admoveris ma-
num tuam, donec perdat te, & donec brevi te
conſumat propter malitiam operum tuorum,
& eò quòd me deſerueris. Mittet in te Dn̄s 21
mortalitatem, donec te perdat de terra ad
quam poſſidendam es illuc ingreſſurus.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

9 יקימנך ײ ליה לעם קדיש כמא די־
קים־לך ארי תטר ית־פקודיא דײ
אלהך ותהך באורחן דתקנן
10 קדמוהי : ויחזון כל־עממי ארעא
ארי שמא דײ אתקרי עלך וידחלון
11 מנך : ויותרנך ײ לטבא בולדא
דמעך ובולדא דבעירך ובאבא
דארעך על ארעא די קים ײ
12 לאבהתך למתן־לך : יפתח ײ לך
ית־אוצריה טבא ית־שמיא למתן
מטר־ארעך בעדניה ולברכא ית
כל־עובדי ידך ותוזיף לעממין
13 סגיאין ואת לא תזוף : ויתננך ײ
לתקיף ולא לחלש ותהי ברם
לעלא ולא תהי לתחתא ארי
תקבל לפקודיא דײ אלהך די אנא
מפקד־לך יומא־דין למטר ולמעבד :
14 ולא תסטון מכל־פתגמיא די אנא
מפקד יתכון יומא־דין ימינא
וסמאלא למהך בתר טעות עממיא
15 למפלחהין : ויהי אם־לא תקבל
למימרא דײ אלהך למטר למעבד
ית־כל־פקודוהי וקימוהי די אנא
מפקד־לך יומא־דין וייתון עלך
16 כל־לוטיא האלין וידבקונך : ליט
17 את בקרתא וליט את בחקלא : ליט
18 סלך ואצותך : ליט ולדא דמעך
ואבא דארעך בקרי תורך ועדרי
19 ענך : ליט את במעלך וליט את
20 במפקך : יגרי ײ בך ית־מארתא
וית שגושיא וית־מזופיתא בכל־
אושטות ידך די תעביד עד
דתשתיצי ועד דתיבד בפריע מן
קדם בישות עובדך דשבקתא
21 דחלתי : ידביק ײ בך ית־מותנא עד
די־שיצי יתך מעל ארעא די־את
עלל־לתמן למירתה :

Targum Onkelos.

9 Constituet te Dñs sibi in po-
pulũ sanctũ, sicut juravit tibi
si custodieris præcepta Dñi
Dei tui, & ambulaveris in viis
10 quæ rectæ sunt coram eo. Et
videbunt omnes populi terræ,
quòd nomen Dñi invocatum
est super te: & timebunt te.
11 Et abundare te faciet Dñs in
bono; in generatione ventris
tui, & in generatione jumen-
torum tuorum, & in fructu
terræ tuæ; super terra pro qua
juravit Dñs patribus tuis, ut
12 daret eam tibi. Aperiet Dñs
tibi thesaurũ suum optimum,
cœlum, ut tribuat pluviam ter-
ræ tuæ in tempore suo; & ut
benedicat cunctis operibꝰ ma-
nuum tuarũ: & mutuabis po-
pulis multis; tu autem non ac-
13 cipies mutuũ. Et faciet te Dñs
fortem, & non infirmũ; & eris
semper superior, & non inferi-
or: si obedieris præceptis Dñi
Dei tui, quæ ego præcipio tibi
hodie ut custodias & ut facias
14 ea. Ut non declines ab omnibꝰ
verbis quæ ego præcipio tibi
hodie ad dexteram neq; ad si-
nistrã: neq; ambules post idola
15 populorum, nec servias eis. Si
autẽ non obedieris verbo Dñi
Dei tui; ut custodias & facias
omnia præcepta ejus & man-
data ejus, quæ ego præcipio ti-
bi hodie: venient super te oẽs
maledictiones istæ, & appre-
16 hendent te. Maledictꝰ tu in ci-
vitate: & maledictꝰ tu in agro.
17 Maledictum canistrũ tuum, &
18 panaria tua. Maledicta gene-
ratio ventris tui, & fructꝰ ter-
ræ tuæ: boves armenti tui, &
19 greges ovium tuarũ. Maledictꝰ
tu cum ingredieris: & maledi-
20 ctus tu cum egredieris. Immit-
tet Dñs in te maledictionẽ &
conturbationẽ, & increpatio-
nem, in omnibꝰ ad quæ exten-
deris manũ tuam & quæ ope-
ratus fueris: donec consu-
maris, & donec pereas citò;
propter malitiã operũ tuorũ,
in quibꝰ dereliquisti timorem
21 meũ. Mittet in te Dñs pestilen-
tiã donec consumat te de terrã
ad quã ingrederis possidendã.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Confirmabit te Dominus sibi 9
in populum sanctum sicut ju-
ravit tibi, si custodieris man-
data Domini Dei tui, & am-
bulaveris in viis ejus. Vide- 10
buntque omnes populi terræ
quòd nomẽ Domini invoca-
tur super te, et reformidabunt
te. Et abundare te faciet Do- 11
minus in bonũ, in fructu ven-
tris tui, & in fructu jumen-
torum tuorum, & in fructu
terræ tuæ, super terrã quam
juravit Dominus patribus tu-
is se daturum tibi. Aperiet ti- 12
bi Dominus thesaurum suum
optimum, cælum, ut det plu-
viã terræ tuæ in tempore suo,
ut benedicat omnibꝰ operibus
manuum tuarum: & fœnera-
bis gentibus multis, tu autem
à nemine fœnus accipies. Te 13
quoq; dabit Dominus in ca-
put, & non in (c) caudã; erisq;
tantùm suprà, et nunquã
infrà, si audieris mandata
Domini Dei tui, quæ ego præ-
cipio tibi hodiè ad custodien-
dum, & faciendum. Neque 14
recesseris ab omnibus verbis
quæ ego præcipio tibi hodiè,
ad dexteram aut sinistram,
eundo post deos alienos ut
servias eis. Si verò non obedi- 15
veris voci Domini Dei tui cu-
stodiendo mandata ejꝰ, et præ-
cepta ejus quæ ego præcipio
tibi hodiè, tũ venient super te
omnes maledictiones istæ, &
apprehendent te. Maledictus 16
eris in civitate, & maledi-
ctꝰ eris in agro. (d) Maledictꝰ 17
cartallꝰ tuus, et reliquiæ tuæ.
Maledictus fructus ventris 18
tui, & fructus terræ tuæ, &
fructus jumentorum tuorum,
fœtus boum tuorũ, & greges
pecudum tuarum. Maledictus 19
eris in introitu tuo, & male-
dictus eris in exitu tuo. Im- 20
mittet Dominus in te amari-
tudinẽ, & perturbationẽ, &
exitiũ in omni opere manuũ
tuarũ quod facies, donec dis-
perdant te, et donec perire te
faciant velociter propter ma-
lignitatẽ (e) operum tuorum,
quia dereliquisti me. Aggluti- 21
nabit tibi Dominus pestẽ, do-
nec consumpserit te de terra
ad quã tu vadis possidendã.

VER. SAM (c) calcẽ; (d) Ma-
ledicta molitio tua, & depsi-
tio tua. (e) iniquitatum tua-
rum,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 * ويصيّرك الله شعبا مقدسا كما وعدك. اذ تحفظ وصاياه وتسير في طرقه * فينظر جميع الامم
10 ان اسم الله قد سمّي عليك ويخافونك * ويزيدك الله خيرا في ثمر جسمك. وثمر رياضك. وثمر
11 بهائمك في البلد الذي اقسم لآبائك ان يعطيكه * ويفتح الله لك خزائن خيره من السماء.
12 فينزل مطر بلدك في وقته. ويبارك في جميع عمل يديك. حتى تقرض اُمما كثيرة وانت لا
13 تقترض * ويجعلك الله رأسا لا ذنبا. وتكون عاليا محضا. ولا تكون مستفلا. اذ تقبل
14 وصاياه التي انا آمرك بها لتحفظها وتعمل بها * ولا تزل في جميع الامور التي آمرك بها اليوم
15 يمنة ولا يسرة. فتتبع معبودات أخر فتعبدها * وان لم تقبل قول الله ربك لتحفظ وتعمل
16 وصاياه التي آمرك بها اليوم. حلّت بك هذه اللعنات. فادركتك * وكنت ملعونا في الحضر
17 18 وملعونا في البدو * وملعونا في سلّتك ومعاجنك * وصار ملعونا ثمر بطنك. وسائر ثمر ارضك.
19 20 ونتاج بقرك. وبهام غنمك * وصرت ملعونا في دخولك. وملعونا في خروجك * ويبعث الله
عليك الحتف والدهشة والزجر في جميع مدّ يدك الذي تصنعه. الى ان يبيدك ويبيدك
21 سريعا. من قبل رداءة شمائلك اذ تركتني * ويلزمك الله الوباء الى ان يفنيك من الارض
التي انت داخل اليها لتحوزها.

Erigétque te Deus in populum sanctum, 9
prout pollicitus est tibi, cùm servaveris
præcepta ejus, et ambulaveris in viis ejus.
Et videbunt omnes gentes quòd nomen 10
Dei nominatum sit super te, téque time-
bunt. Et addet tibi Deus prosperitatem 11
in fructibus corporis tui, et fructibus hor-
torum tuorum, et fructibus jumentorum
tuorum, in regione quam juravit patribus
tuis daturum se tibi. Et aperiet Deus tibi 12
horrea bonorum suorum de cælo, demit-
tétque pluviam regionis tuæ suo tempore,
et benedicet omne opus manûs tuæ, ita ut
mutuò des gentibus multis, et tu non mu-
tueris. Ponétque te Deus caput, non cau- 13
dam: erísque merè sublimis, et non eris in-
fimus, dũmodò acquiescas præceptis ejus
quæ ego mando tibi, ut observes ea & fa-
cias illa. Et ne declines in omnibus præ- 14
ceptis quæ præcipio tibi hodiè, dextror-
sum, neque sinistrorsum, & secteris cultus
alios, & adores eos. Verùm si non ac- 15
quiescas dicto Dei Domini tui, ut obser-
ves & facias mandata ejus quæ mando
tibi hodiè, immittentur in te maledictio-
nes istæ, et assequentur te: Erísque ma- 16
ledictus in civitate, et maledictus in cam-
po. Et maledictus in sporta tua, et ma- 17
ctris tuis. Eruntque maledicti fructus 18
ventris tui, et universi fructus terræ tuæ,
et fœtus boum tuorum, & fœtus ovium
tuarum. Et eris maledictus in ingressu 19
tuo, & maledictus in egressu tuo. Mit- 20
tétque Deus in te miseriam, et conturbati-
onem, et increpationem in omni extensione
manûs tuæ quam exercebis, donec te con-
sumat ac perdat quàm citissimè, propter
malignitatem morum tuorum, quòd me
dereliqueris. Et indesinenter affliget te 21
Deus peste, donec te consumat de terra ad
quam ingressurus es ut possideas eam.

ספר אלה הדברים : כח

,inflammatione & ,continuo ardore in & ,phthisi in Dominus te Percutiet
22 יככה יהוה בשחפת ובקדחת ובדלקת
ad usque te persequutur & ,aurugine in & ,uredine in & ,siccitate in & ,ethicâ in &
ובחרחר ובחרב ובשדפון ובירקון ורדפוך עד
,terra & æs ,tuum caput supra qui tui cœli erunt Et te perire
אבדך: והיו שמיך אשר על־ראשך נחשת והארץ
,tuæ terræ pluviam Dominus Dabit .ferrum ,te subter quæ
23 אשר־תחתיך ברזל: יתן יהוה את־מטר ארצך
te disperdi ad usque ,te super descendet cœlis è :pulverem & terram minutã
24 אבק ועפר מן־השמים ירד עליך עד השמדך:
egrediêris unam viam In .morâ inimicorũ facies ad cæsum Dominus te Dabit
25 יתנך יהוה נגף לפני איביך בדרך אחד תצא
commotionem in eris & ,ejus facies ad fugies vias septem in & ,eum ad
אליו ובשבעה דרכים תנוס לפניו והיית לזעוה
omni escam in tuum cadaver erit Et .terræ regnis omnibus
26 לכל ממלכות הארץ: והיתה נבלתך למאכל לכל־
te Percutiet .exterrens non & ;terræ animali & ,cœlorum volucri
27 עוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריד: יככה
,prurigine & ,scabie & ,ani hæmorrhoidibus & ,Ægypti ulcere in Dominus
יהוה בשחין מצרים ובעפלים ובגרב ובחרס
,amentia in Dominus te Percutiet .curari possis non qua
28 אשר לא־תוכל להרפא: יככה יהוה בשגעון
,luce duplici in palpans eris Et .cordis stupore in & ,cæcitate in &
29 ובעורון ובתמהון לבב: והיית ממשש בצהרים
secundabis non & ;caligine in cæcus palparet quemadmodum
כאשר ימשש העור באפלה ולא תצליח את־
;diebus omnibus direptus & oppressus veruntamen eris & :tuas vias
דרכיך והיית אך עשוק וגזול כל־הימים
,eam succubâ reddet alius vir & ,desponsabis Uxorem .servator non &
30 ואין מושיע: אשה תארש ואיש אחר ישגלנה
non & ,plantabis Vineam .ea in habitabis non & ,ædificabis Domum
בית תבנה ולא־תשב בו כרם תטע ולא
comedes non & ,tuis oculis in mactatus tuus Bos .eam prophanabis
31 תחללנו: שורך טבוח לעיניך ולא תאכל
.tibi restituetur non & ,tuis faciebus à raptus tuus Asinus .eo ex
ממנו חמרך גזול מלפניך ולא ישוב לך
,tui Filii .servator tibi non & ,tuis inimicis datæ tuæ Pecudes
32 צאנך נתנות לאיביך ואין לך מושיע: בניך
deficientes & ,videntes tui oculi & ,alteri populo dati tuæ filiæ &
ובנתיך נתנים לעם אחר ועיניך ראות וכלות
,tuæ humi Fructum .tua manus Deum ad non & ,die omni eos ad
33 אליהם כל־היום ואין לאל ידך: פרי אדמתך
eris & ;novisti non quem ,populus comedet tuum laborem omnem &
וכל־יגיעך יאכל עם אשר לא־ידעת והיית
vesanus eris Et .diebus omnibus quassatus & oppressus tantùm
34 רק עשוק ורצוץ כל־הימים: והיית משגע
ulcere in Dominus te Percutiet .videbis quam tuorum oculorum visione à
35 ממראה עיניך אשר תראה: יככה יהוה בשחין
,curari poteris non quod ,coxas super & ,genua super malo
רע על־הברכים ועל־השקים אשר לא־תוכל להרפא
.tuum verticem ad usque & tui pedis vola à
מכף רגלך ועד קדקדך:

Versio VULG. LAT.

22 Percutiat te Domin' egestate,
febri & frigore, ardore et æstu,
& aëre corrupto ac rubigine,
23 et persequatur donec pereas. Sit
cœlũ, quod supra te est, æneũ:
24 & terra, quã calcas, ferrea. Det
Domin' imbrẽ terræ tuæ pul-
verẽ, et de cœlo descendat su-
per te cinis, donec conteraris.
25 Tradat te Domin' corruentem
ante hostes tuos: per unã viã e-
grediaris contra eos, & per se-
ptem fugias, & dispergaris per
26 omnia regna terræ. Sitq; cada-
ver tuũ in escã cunctis volati-
libus cœli, & bestiis terræ: &
27 non sit qui abigat. Percutiat te
Domin' ulcere Ægypti, & par-
tẽ corporis, per quam stercora
egeruntur, scabie quoq; et pru-
rigine: ita ut curari nequeas.
28 Percutiat te Dominus amentiã
29 et cæcitate ac furore mentis. Et
palpes in meridie, sicut palpare
solet cæcus in tenebris, & non
dirigas vias tuas. Omniq; tem-
pore calumniam sustineas, &
opprimaris violentiã, nec ha-
30 beas qui liberet te. Uxorẽ acci-
pias, & alius dormiat cum ea.
Domũ ædifices, & non habites
in ea. Plantes vineã, et non vin-
31 demies eam. Bos tuus immole-
tur corã te, & non comedas ex
eo. Asinus tu' rapiatur in con-
spectu tuo, & non reddatur ti-
bi. Oves tuæ dentur inimicis
tuis, et non sit qui te adjuvet.
32 Filii tui et filiæ tuæ tradantur
alteri populo, videntib' oculis
tuis, et deficientib' ad conspe-
ctum eorum totã die, et non sit
33 fortitudo in manu tua. Fructus
terræ tuæ, et omnes labores tu-
os, comedat populus quẽ igno-
ras: & sis semper calumniam
sustinens, & oppressus cunctis
34 diebus, Et stupens ad terrorem
eorum quæ videbunt oculi
35 tui. Percutiat te Dominus ul-
cere pessimo in genibus & in
suris, sanarique non possis, à
planta pedis usque ad verti-
cem tuum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

22 Πατάξαι σε (ζ) κύριος ἐν ἀπορίᾳ, καὶ πυρε-
τῷ, καὶ ῥίγει, καὶ (η) ἐρεθισμῷ, καὶ ἀνεμοφθο-
ρίᾳ, καὶ τῇ ὤχρᾳ, καὶ καταδιώξονταί σε ἕως
23 ἂν ἀπολέσωσί σε. Καὶ (θ) ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς
ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑπο-
24 κάτω σου σιδηρᾶ. Δῴη (ι) κύριος ὁ θεός σου τὸν
ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτόν, καὶ χοῦς ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ (κ) καταβήσεται, ἕως ἂν ἐκτρίψῃ σε, καὶ ἕως
25 ἂν ἀπολέσῃ (λ) σε ἐν τάχει. Δῴη σε κύριος
(μ) ἐπὶ κοπὴν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν· ἐν ὁδῷ
μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς αὐτούς, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς
φεύξῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ ἔσῃ (ν) δια-
26 σπορὰ ἐν πάσαις (ξ) βασιλείαις τῆς γῆς. Καὶ
ἔσονται οἱ νεκροὶ ὑμῶν κατάβρωμα τοῖς πε-
τεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ
27 οὐκ ἔσται (ο) ὁ ἐκφοβῶν. Πατάξαι σε κύριος
(π) ἕλκει Αἰγυπτίῳ εἰς τὴν ἕδραν, καὶ ψώρᾳ
ἀγρίᾳ, καὶ κνήφῃ, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰα-
28 θῆναι. Πατάξαι σε κύριος παραπληξίᾳ, καὶ
29 ἀορασίᾳ, καὶ ἐκστάσει διανοίας. Καὶ ἔσῃ ψη-
λαφῶν μεσημβρίας, (ρ) ὡσεί τις ψηλαφήσαι
τυφλὸς ἐν τῷ σκότει, καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁ-
δούς σου. καὶ ἔσῃ τότε ἀδικούμενος, καὶ διαρ-
παζόμενος πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐκ (σ) ἔσται
30 ὁ βοηθῶν. Γυναῖκα λήψῃ, καὶ ἀνὴρ ἕτερος
ἕξει αὐτήν· οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ οὐκ οἰ-
κήσεις ἐν αὐτῇ· ἀμπελῶνα φυτεύσεις, καὶ οὐ
31 μὴ τρυγήσεις αὐτόν. Ὁ μόσχος σου ἐσφαγ-
μένος ἐναντίον σου, καὶ (τ) οὐ φάγῃ ἐξ αὐτοῦ·
ὁ ὄνος σου ἡρπασμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ ἀπο-
δοθήσεταί σοι· τὰ πρόβατά σου δεδομένα
τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν. Οἱ
32 υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου δεδομέναι ἔθνει
ἑτέρῳ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί (υ) σου βλέψονται σφα-
κελίζοντες εἰς αὐτά, (φ) οὐκ ἰσχύσει ἡ χείρ
33 σου. Τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ πάντας τοὺς πό-
νους σου φάγεται ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίστασαι· καὶ ἔσῃ
ἀδικούμενος καὶ τεθραυσμένος πάσας τὰς
34 ἡμέρας. Καὶ ἔσῃ παράπληκτος διὰ τὰ ὁρά-
35 ματα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἃ βλέψῃ. Πατάξαι
σε κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ
ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναί σε,
ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου.

Percutiat te Domin' in penuria, 22
& febri, et rigore, & (d) rosione,
et aeris corruptione, et rubigine: et
persequentur te, donec disperdi-
derint te. Et erit tibi cœlum, quod 23
super caput tuum, æneum, et ter-
ra, quæ sub te, ferrea. Det Do- 24
minus Deus tuus pluviam terræ
tuæ pulverem: & cinis de cœlo
(e) descendet, quoadusque attri-
verit te, & quoadusque disper-
diderit te velociter. Det te Do- 25
minus in occisionem coram ini-
micis: in via una exibis ad eos,
& in septem viis fugies à facie
eorum. Et eris (f) dispersio in
omnibus regnis terræ. Et erunt 26
mortui vestri esca volatilibus
cœli, & bestiis terræ: et non erit
qui (g) exterreat. Percutiat te 27
Domin' ulcere Ægyptio in sede,
& scabie agresti, et prurigine, ita
ut non possis tu curari. Percutiat 28
te Domin' amentiâ, & cæcitate,
et excessu mentis. Et eris palpans 29
meridie, veluti si palparet cæcus
in tenebris; & non prosperabis
vias tuas. Et eris tunc injuriis
affectus, & direp.' omnibus di-
ebus: & non erit qui auxilium
ferat. Uxorem accipies; & vir 30
alius habebit eam. Domum ædi-
ficabis; & non habitabis in ea.
Vineam plantabis; & non vinde-
miabis eam. Vitulus tuus jugula- 31
tus ante te; & non comedes ex
eo. Asinus tuus ereptus à te; &
non reddetur tibi. Oves tuæ datæ
inimicis tuis; & non erit tibi qui
auxilietur. Filii tui, & filiæ tuæ 32
datæ genti alteri; & oculi tui
aspicient tabescentes ad ea: non
valebit manus tua. Proventus 33
terræ tuæ, & omnes labores tuos
comedet gens, quam non nôsti. Et
eris injuriis affectus, & quassa-
tus omnibus diebus. Et eris stup- 34
idus propter visiones oculorum
tuorum, quas cernes. Percutiat 35
te Dominus in ulcere maligno
super genua, & super suras; ut
non possis tu curari, à vestigio pe-
dum tuorum usque ad verticem tuum.

MS.A. (ζ) κύριος ἀπορίᾳ, (η) ἐρεθισμῷ, καὶ φόνῳ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ. (θ) ἔσται ὁ οὐρανὸς (ι) κύριος τὸν ὑετὸν τῇ γῇ σου (κ) καταβήσεται ἐπὶ σέ, ἕως (λ) σε. Δῴη (μ) ἐπὶ σκοπὴν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου· ἐν (ν) ἐν διασπορᾷ (ξ) ταῖς βασιλείαις (ο) ὁ ἀποσοβῶν. (π) ἐν ἕλκει Αἰγυπτίῳ ἐν ταῖς ἕδραις, (ρ) ὡσεὶ ψηλαφήσαι ὁ τυφλὸς (σ) ἔσται σοι ὁ (τ) οὐ μὴ φάγῃ (υ) σου ἔσονται σφακελίζοντες (φ) καὶ οὐκ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]

Percutiet te Dominus stupiditate, & elephan- 22
tiasi, & incendio, & flammâ, & aurigne, &
gladio, & vento uredinis, & persequatur te,
donec te perdant. Eruntque cœli qui sunt 23
super caput tuum, ænei: & tellus quæ sub te,
est ferrea. Dabit Dominus pluviam terræ 24
tuæ limum, & pulverem de cœlo demittet
super te, donec te consumat. Profligabit te 25
Dominus coram hostibus tuis: per iter unum
egrediêris contra eos, & per septem itinera
fugies à conspectu eorum, & eris terrori
apud omnia regna terræ. Erit etiam cada- 26
ver tuum esca volucri cœli & bestiæ terræ,
nec erit qui abigat. Percutiet te Dominus 27
ulcere Ægyptiorum, & morbo ani, & leprâ,
& macie, ita ut sanari nequeas. Percutiet te 28
Dominus caligine, & cæcitate, & stupiditate
cordis. Sis palpans in meridie quemadmo- 29
dum palpat cæcus in tenebris: & ne perdu-
catur via tua ad exitum: & sis ductus per
violentiam, & oppressus cunctis diebus tuis,
nec sit qui te liberet. Uxorem despondeas, 30
& vir alius ducat eam. Domum ædifices, &
non habites in ea. Vineam plantes, & non
exprimas vinum ejus. Bos tuus juguletur co- 31
ram te, & non comedas ex eo. Et asinus tu-
us abducatur à te violenter, & non redda-
tur tibi. Oves tuæ tradantur hostibus tuis,
nec sit qui eripiat. Filii tui & filiæ tuæ tra- 32
dantur populo alieno, oculis tuis spectan-
tibus: & affligaris propter eos totâ die, nec
sint vires in manibus tuis. Fructus terræ tuæ, 33
totúmque laborem tuum comedat populus
quem tu ignoras: sisque oppressus, & co-
arctatus omnibus diebus tuis. Et offundatur 34
caligine visus oculorum tuorum quo vides.
Percutiet te Dominus ulcere pessimo in ge- 35
nibus tuis & in cruribus tuis, nec sanari
valeas, à planta pedis tui usque ad cerebrum
tuum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — TARGUM ONKELOS.

22 ימחנך יי בשחפתא ובקדחתא
ובדלקתא ובחרחורא ובחרבא
ובשדפונא ובירקונא וירדפונך עד
23 דתיבד: ויהון שמיא די עלוי רישך
חסינין כנחשא מלאחתא מטרא
וארעא די תחותך תקיפא כברזלא
24 מלמעבד פירין: יתן יי ית מטר
ארעך אבקא ועפרא מן שמיא
25 יחות עלך עד דתשתצי: יתננך
יי תביר קדם סנאך באורחא חדא
תפוק לותיה ובשבע אורחן תערוק
מן קדמוהי ותהי לזיע לכל מלכות
26 ארעא: ותהא נבלתך משגרא
למיכל לכל עופא דשמיא ולבעירא
27 דארעא ולית דמניד: ימחנך יי
בשחנא מצראי ובטחורין ובגרבא
ובחרס יבש די לא תיכול לאתסאה:
28 ימחנך יי בטפשותא ובסמיותא
29 ובשעממות לבא: ותהי ממשש
בטיהרא כמא די ימשש עוירא
בקבלא ולא תצלח ית אורחך
ותהי ברם עשיק ואניס כל יומיא
30 ולית דפריק: איתתא תירוס וגבר
אוחרן ישכבנה ביתא תבני ולא
תיתיב ביה כרמא תצוב ולא
31 תחלניה: תורך יהי נכיס לעינך
ולא תיכול מניה חמרך יהי אניס
מן קדמך ולא יתוב לך ענך מסירין
לבעלי דבבך ולית לך פריק:
32 בנך ובנתך מסירין לעמא אוחרן
ועינך חזין ויסופן בגלליהון כל יומא
33 ולית חילא בידך: אבא דארעך
וכל ליאותך ייכול עם דלא ידעת
ותהי לחוד עשיק ורציץ כל יומיא:
34 ותהי משתטי מחיזו עינך דתהי חזי:
35 ימחנך יי בשחנא בישא על רכובין
ועל שוקין די לא תיכול לאתסאה
מפרסת רגלך ועד מוחך:

22 Percutiet te Dñs egestate & febri, & incendio, & siccitate & gladio; & aëre corrupto, & rubigine: & persequentur
23 te donec pereas. Et erunt cœli, qui sunt super caput tuum, fortes quasi ænei ut non deducant pluviam: & terra quæ est subter te erit fortis sicut fer-
24 rum, ne faciat fructus. Dabit Dñs pluviã terræ tuæ favillam et pulverẽ: de cœlis descendet super te, donec disperdat te.
25 Tradet te Dñs cõfractũ in conspectu inimicorũ tuorum: per viã unã egredieris in eos, & p septẽ vias fugies à facie eorũ: et eris in commotionẽ omnib[9]
26 regnis terræ. Et erit cadaver tuum projectum in cibũ omni volatili cœli & jumentis terræ: & non erit qui commo-
27 veat. Percutiet te Dñs ulcere pessimo Ægyptiorum, & hæmorrhoidib[9]; & scabie, & prurigine siccâ: ex quibus non po-
28 teris sanari. Percutiet te Dñs amentiã & cæcitate, & con-
29 turbatione cordis. Et eris palpans in meridie, sicut palpat cæcus in tenebris; & non proficies in via tua: & eris utiq; oppress[9] & vim patiens omnib[9] dieb[9], et non erit qui liberet
30 te. Mulierẽ despondebis, & vir alius cubabit cum ea; domum ædificabis, & non habitabis in ea: vineã plantabis, & nõ vin-
31 demiabis eã. Bos tuus erit jugulat[9] ante oculos tuos, & non cõedes ex eo: asin[9] tu[9] erit violẽter rapt[9] à facie tua, & nõ revertetur ad te: oves tuæ erũt traditæ inimicis tuis; et nõ erit
32 qui salvet te. Filii tui & filiæ tuæ tradẽtur populo alieno, & oculi tui videbunt & deficient pro eis tota die: & nõ erit for-
33 titudo in manu tua. Fruct[9] terræ tuæ & omnes labores tuos comedet popul[9] quẽ non cognovisti: & eris semper calumniam sustinens & oppressus
34 omnib[9] dieb[9]. Et eris stupens, propter visionẽ oculorũ tuorũ
35 quã videbis. Percutiet te Dñs ulcere pessimo in genib[9] & in femorib[9], ex quo nõ poteris sanari, à planta pedis tui & usq; ad cerebrum tuum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

22–35 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

22–35 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

22 Percutiet te Domin[9] tabe, & febri, & rigore, & æstu, & (f) gladio, & uredine, & rubigine, persequentur te donec te perdiderint.
23 Eruntq; cœli tui qui sunt super caput tuũ, ærei; & terra quæ est subter te, ferrea.
24 Dabit Domin[9] pluviam terræ tuæ pulverem, & pulvis de cœlo descendet super te donec attriverint te.
25 Dabit te Dominus (g) corruentem ante faciẽ inimicorum tuorũ: per viam unam egredieris adversus eum, & per septem vias fugies ante faciẽ ejus, erisque in dispersionem omnibus regnis terræ.
26 Erit quoq; cadaver tuum in escã volucribus cœli, et bestiis terræ, neq; erit qui abigat.
27 Percutiet te Dominus ulcere Ægypti, & hæmorrhoidibus, et scabie, & prurigine, quibus non poteris curari.
28 Percutiet te Dominus amentiã, & cæcitate, & stupore cordis.
29 Erisq; palpans in meridie, sicut palpat cæcus in caligine, nec prosperare facies viã tuã: præterea eris tantùm oppressus et direptus omnibus diebus, & non erit qui eripiat te.
30 Uxorẽ desponsabis, & vir alter dormiet cum illa; domũ ædificabis, & non habitabis in ea; vineã plantabis, sed non vindemiabis eã.
31 Bos tuus mactabitur ante oculos tuos, & non comedes ex eo; asinus tuus rapietur à conspectu tuo, & nõ restituetur tibi; pecudes tuæ tradentur inimicis tuis, & nõ erit qui eripiat.
32 Filii tui, & filiæ tuæ tradentur populo alteri, & oculi tui videbunt, & tabescent ad illos totã die, sed non erit in fortitudine manus tua.
33 Fructũ quoq; terræ tuæ, & omnes labores tuos comedet populus quẽ non cognovisti, & tantummodò calumniam patiêris, et opprimêris omnibus diebus.
34 (h) Obstupescésque propter phantasmata oculorum tuorũ quæ videbis.
35 Percutiet te Dominus ulcere malo super genua, et super suras, quod non poteris curare, à planta pedis tui usq; ad verticem tuum.

VER. SAM. (f) siccitate, (g) confractum (h) Erisque amens

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * ويضربك الله بحمى السل، والحادة، والريح، والفالج، والجفاف، والدق، واليرقان، فيلحقك الى
23 ابادتك * ويكون سماوك التي فوق راسك كالنحاس، والارض التي تحتك كالحديد * ويجعل الله
24 جميع ما يمطر على ارضك غبارا وترابا من السماء ينزل عليك الى ان ينفد * ويجعلك الله مصدوعا
25 بين يدي اعدايك حتى تخرج اليهم في طريق واحد، وتهرب من بين ايديهم في سبع طرق
26 فتصير عبرة لجميع ممالك الارض * وتصير جثتك ماكلا لطير السماء ولبهائم الارض، وليس لها
مزعج * ويضربك الله بقرح مصر، والبواسير، والجرب والحكة، ما لا تستطيع مداواته * ويضربك
29 الله بالجنون والعمى وبهتة القلب * حتى تصير تجس في الظهر كما يجس الاعمى وخاصة في
30 ظلمة، ولا تنجح في طرقك، وتكون مغصوبا مقسورا طول زمانك، وليس لك معين * فتزوج
امراة فيبيت معها رجل آخر، وتبني بيتا ولا تجلس فيه، وتغرس كرما ولا تستغله * فيكون ثورك
مذبوحا بحضرة عينيك ولا تأكل منه، وحمارك مغصوبا من بين يديك ولا يرجع اليك، وغنمك
33 مسلمة الى اعدايك وليس لك معين * وبنوك وبناتك مدفوعين الى قوم آخرين، وعيناك تراهم
34 مشتاقتين اليهم طول الزمان، ولا طاقة في يدك * وغلة ارضك وسائر كسبك ياكله قوم لا تعرفهم
35 وتصير كذلك مغصوبا مقهورا طول الزمان * حتى تصير معتوها من منظر عينيك الذي تراه
* ويضربك الله بقرح ردي على الركب وعلى السوق، ما لا تستطيع مداواته، ولا تزال من قدمك الى هامتك *

Percutiétq; te D.[9] febri phthisicâ, et acutâ, et quartanâ, et paralysi, et ariditate, et hecticâ, et rubigine, et persequetur te usq; ad consumptionẽ tui. 22
Erit quoque cœlum tuum quod est super caput tuũ, velut æs: et terra quæ sub te est, velut ferrũ. 23
Vertétque Deus quicquid depluet super terram tuam, in limum: et pulverem de cœlo propellet in te, donec absumaris. 24
Ponétque te Deus prostratum ante inimicos tuos, ita ut exeas ad eos per viam unam, et fugias à conspectu eorum per septẽ vias, fiásque exemplum omnibus regnis terræ. 25
Et fiet cadaver tuum cib[9] volatilibus cœli et bestiis terræ, nec erit eis absterrens. 26
Percutiétq; te Deus ulcere Ægypti, et hæmorrhoide, et scabie, et impetigine à quibus non poteris sanari. 27
Percutiet te quoque Deus amentiâ, et cæcitate, et stupore cordis. 28
Ita ut sis palpans in meridie sicuti palpat cæcus ac præsertim in tenebris: et non prosperaberis in viis tuis: et eris oppressus & coactus longitudine temporis tui, nec erit tibi adjutor. 29
Nubes uxori, et coibit cum ea vir alius: et extrues domum, et non habitabis in ea: et plantabis vineã, et non delibabis eam. 30
Eritque bos tuus mactatus ante oculos tuos, et non comedes ex eo: & asinus tuus raptus è manibus tuis, nec reducetur ad te: et oves tuæ traditæ inimicis tuis, nec erit qui opem ferat. 31
Filii etiam tui et filiæ tuæ dati gentibus alienis, & oculi tui videbunt eos intuentes illos longitudine temporis, et nulla erit potentia in manu tua. 32
Et fructus terræ tuæ, totúmque lucrum tuum devorabunt gentes quas non agnoscis: & eris hoc pacto oppressus & mancipatus longitudine temporis, 33
Ita ut evadas amens ob spectaculum oculorum tuorum quod cernes. 34
Et percutiet te Deus ulcere malo super genua & super crura, quod curare minimè poteris. Et dum te cruciabit à planta tua ad verticem tuum. 35

ספר אלה הדברים: כח

statues quem ,tuum regem & ,te Dominus faciet Ambulare
36 יולך יהוה אתך ואת־מלכך אשר תקים
servies & ;tui patres & ,tu nosti non quam ;gentem ad ,te super
עליך אל־גוי אשר לא־ידעת אתה ואבתיך ועבדת
;parabolam in ,desolationem in eris Et .lapidi & ligno ,alienis Diis ibi
37 שם אלהים אחרים עץ ואבן: והיית לשמה למשל
Dominus te ducet quò ;populis omnibus in ,dicterium in &
ולשנינה בכל העמים אשר־ינהגך יהוה
quia ;colliges parum & ,agrum ad educes multum Semen .illuc
38 שמה: זרע רב תוציא השדה ומעט תאסף כי
non vinum & ;coles & ,plantabis Vineas .locusta illud consumet
39 יחסלנו הארבה: כרמים תטע ועבדת ויין לא־
Olivæ ,vermis illud comedet quia ,colliges neque ,bibes
40 תשתה ולא תאגר כי תאכלנו התלעת: זיתים
evelletur quia :te unges non oleo & :tuo termino omni in tibi erunt
יהיו לך בכל־גבולך ושמן לא תסוך כי ישל
quia :tibi erunt non & ;generabis filias & Filios .tua oliva
41 זיתך: בנים ובנות תוליד ולא־יהיו לך כי
possidebit ,tuæ humi fructum & ,tuum lignum Omne .captivitatem in ibunt
42 ילכו בשבי: כל־עצך ופרי אדמתך יירש
supernè te super ascendet tuo interiori in qui Peregrinus .locusta
43 הצלצל: הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה
,tibi mutuabit Ipse .infernè infernè descendes tu & ,supernè
44 מעלה ואתה תרד מטה מטה: הוא ילוך
eris tu & ,caput in erit ipse :ei mutuabis non tu &
ואתה לא תלונו הוא יהיה לראש ואתה תהיה
,istæ maledictiones omnes te super venient Et .caudam in
45 לזנב: ובאו עליך כל־הקללות האלה
obedivisti non quia :te disperdi usque ,te apprehendēt & ,te persequētur &
ורדפוך והשיגוך עד השמדך כי־לא שמעת
,ejus statuta & ,ejus præcepta custodiendum ad ,tui Dei Domini voce in
בקול יהוה אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו
tuo semine in &,portentũ in &,signum in te in erunt Et.tibi præcepit quæ
46 אשר צוך: והיו בך לאות ולמופת ובזרעך
Domino servivisti non quod Pro .seculum in usque
47 עד־עולם: תחת אשר לא־עבדת את־יהוה
.omnium multitudine præ ,cordis bonitate in & ,lætitia in tuo Deo
אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל:
te in Dominus eum mittet quos ,tuis inimicis servies Et
48 ועבדת את־איביך אשר ישלחנו יהוה בך
jugum dabit Et .omnium defectu in & ,nuditate in & ,siti in & ,fame in
ברעב ובצמא ובעירם ובחסר כל ונתן על
Adferet .te eum disperdere ad usque ,tuum collum super ferri
49 ברזל על־צוארך עד השמידו אתך: ישא
quemadmodum ,terræ extremo ab longinquo à gentem te super Dominus
יהוה עליך גוי מרחק מקצה הארץ כאשר
Gentem :ejus linguam audies non cujus gentem ;aquila volaret
50 ידאה הנשר גוי אשר לא־תשמע לשנו: גוי
non pueri & ,senem ad facies elevabit non quæ ;faciebus fortem
עז פנים אשר לא־ישא פנים לזקן ונער לא
,miserebitur
יחן:

Versio VULG. LAT.

36 Ducet te Dominus, & regem
tuum, quem constitueris super
te, in gentem, quam ignoras
tu & patres tui: & servies ibi
37 diis alienis, ligno, & lapidi. Et
eris perditus in proverbium ac
fabulam omnibus populis, ad
38 quos te introduxerit Dñs. Se-
mentẽ multam jacies in terrã,
& modicũ congregabis: quia
39 locustæ devorabunt omnia. Vi-
neam plantabis, & fodies: &
vinum non bibes, nec colliges
ex ea quidpiam: quoniam va-
40 stabitur vermibus. Olivas ha-
bebis in omnibus terminis tuis,
& non ungêris oleo: quia de-
41 fluent, & peribunt. Filios ge-
nerabis & filias, & non frueris
eis: quoniã ducentur in capti-
42 vitatem. Omnes arbores tuas
et fruges terræ tuæ rubigo con-
43 sumet. Advena, qui tecum ver-
satur in terra, ascendet super
te, eritq; sublimior: tu autem
44 descendes, & eris inferior. Ipse
fœnerabit tibi, & tu non fœ-
nerabis ei. Ipse erit in caput,
45 & tu eris in caudam. Et venient
super te omnes maledictiones
istæ, & persequentes apprehẽ-
dent te, donec intereas: quia
non audîsti vocẽ Domini Dei
tui, nec servâsti mandata ejus
& ceremonias, quas præcepit
46 tibi. Et erunt in te signa atq;
prodigia, & in semine tuo usq;
47 in sempiternum: Eò quòd non
servieris Domino Deo tuo in
gaudio, cordísq; lætitia, pro-
pter rerum omnium abundan-
48 tiam. Servies inimico tuo, quẽ
immittet tibi Dñs, in fame, &
siti, & nuditate, & omni pe-
nuria: & ponet jugum ferreum
super cervicem tuam, donec te
49 conterat. Adducet Dñs super
te gentem de longinquo, &
de extremis terræ finibus, in si-
militudinem aquilæ volantis
cum impetu; cujus linguam in-
50 telligere non possis: Gentem
procacissimam, quæ non de-
ferat seni, nec misereatur
parvulo,

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

36 Ἀπαγάγοι κύριός σε καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου, οὓς
ἂν (χ) καταστήσῃς ἐπὶ σεαυτὸν, (ψ) ἐπ' ἔ-
θνος ὃ οὐκ ἐπίστασαι σὺ καὶ οἱ πατέρες σου, καὶ
λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λί-
37 θοις. Καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ παραβο-
λῇ καὶ διηγήματι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς
38 ἂν ἀπαγάγῃ σε κύριος ἐκεῖ. Σπέρμα πολὺ
ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδίον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις,
39 ὅτι κατέδεται αὐτὰ ἡ ἀκρίς. Ἀμπελῶνα φυ-
τεύσεις καὶ κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδὲ
εὐφρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγεται αὐτὰ
40 ὁ σκώληξ. Ἐλαῖαι ἔσονταί σοι ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις σου, καὶ ἔλαιον οὐ χρίσῃ, ὅτι ἐκρυήσεται
41 ἡ ἐλαία σου. Υἱοὺς καὶ θυγατέρας γεννήσεις καὶ
οὐκ (ω) ἔσονται, ἀπελεύσονται γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ.
42 Πάντα τὰ ξύλινά σου, καὶ τὰ (α) γεννήματα
43 τῆς γῆς σου ἐξαναλώσει ἡ ἐρυσίβη. Ὁ προσ-
ήλυτος ὅς ἐστιν ἐν σοὶ, ἀναβήσεται (β) ἄνω
44 ἄνω, σὺ δὲ καταβήσῃ κάτω κάτω. Οὗτος
δανειεῖ σοι, σὺ δὲ τούτῳ οὐ δανειεῖς· οὗτος ἔσται
45 (γ) κεφαλὴ, σὺ δὲ ἔσῃ (δ) οὐρά. Καὶ ἐλεύσον-
ται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ κατα-
διώξονταί σε, καὶ καταλήψονταί σε, ἕως ἂν
(ε) ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε,
ὅτι οὐκ (ζ) εἰσήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ
σου, (η) φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δι-
46 καιώματα (θ) ὅσα ἐνετείλατό σοι. Καὶ ἔσται
ἐν σοὶ σημεῖα, καὶ τέρατα (ι) ἐν τῷ σπέρματί
47 σου (κ) ἕως τοῦ αἰῶνος, Ἀνθ' ὧν οὐκ ἐλάτρευ-
σας κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν εὐφροσύνῃ καὶ (λ)
ἀγαθῇ διανοίᾳ, διὰ τὸ πλῆθος πάντων.
48 Καὶ λατρεύσεις τοῖς ἐχθροῖς σου, (μ) οὓς ἐπα-
ποστελεῖ κύριος ἐπὶ σὲ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν δίψει,
καὶ ἐν γυμνότητι, καὶ ἐν ἐκλείψει πάντων· καὶ
(ν) ἐπιθήσει κλοιὸν σιδηροῦν ἐπὶ τὸν τράχηλόν
49 σου, ἕως ἂν (ξ) ἐξολοθρεύσῃ σε. Ἐπάξει (ο)
ἐπὶ σὲ κύριος ἔθνος μακρόθεν ἀπ' ἐσχά-
του τῆς γῆς ὡσεὶ ὅρμημα ἀετοῦ, (π) ἔθνος
50 ὃ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ, Ἔθνος ἀν-
αιδὲς προσώπῳ, ὅστις οὐ θαυμάσει πρόσ-
ωπον (ρ) πρεσβύτου, καὶ νέον οὐκ ἐλε-
ήσει.

Abducat Dominus te, & prin- 36
cipes tuos, quos constitues super
te, ad gentem, quam non nôsti
tu, & patres tui: et servies ibi
diis aliis, lignis, & lapidibus.
Et eris ibi in (h) ænigma, & 37
parabolam, & fabulam in omni-
bus gentibus, ad quas abduxerit
te Deus illuc. Semen multum 38
proferes in campum; & pauca
inferes: quoniam locusta come-
det ea. Vineam plantabis, & 39
operaberis; & vinum non bibes,
neque lætaberis ex eo: quoniam
comedet ea vermis. Olivæ tibi
erunt in omnibus finibus tuis; & 40
oleo non ungêris: quoniam de-
fluet oliva tua. Filios, & filias 41
generabis; & non erunt: abibunt
enim in captivitatem. Omnia (i) 42
lignea tua, & genimina terræ tuæ
absumet rubigo. Advena, qui est 43
in te, ascendet sursum sursum:
tu autem descendes deorsum de-
orsum. Hic fœnerabit tibi; tu au- 44
tem huic non fœnerabis: hic erit
caput; tu autem eris cauda. Et 45
venient super te omnes maledi-
ctiones hæ: & persequentur te,
& apprehendent te; quoadusque
exterminaverint te, & quoad-
usque disperdiderint te: quoniam
non exaudisti vocem Domini
Dei tui, ad custodiendum man-
data ejus, et justificationes, quas-
cunque mandavit tibi. Et erunt 46
in te signa, & prodigia in semine
tuo usque in sæculum, Pro eo, 47
quod non servisti Domino Deo
tuo in lætitia, & bona mente
propter multitudinem omnium.
Et servies inimicis tuis, quos im- 48
mittet Dominus super te, in fa-
me, & in siti, & in nuditate,
et in omnium inopia. Et impo-
net jugum ferreum super cervi-
cem tuam: quoadusque extermi-
naverit te. Inducet super te Do- 49
minus gentem de longè ab extre-
mo terræ, tanquam impetũ aqui-
læ, gentem, cujus (k) non audies
vocem ejus, Gentem impudentem facie; qui non mirabi- 50
tur faciem senis, et juvenis non miserebitur.

MS.A. (χ) καταστήσεις (ψ) εἰς ἔθνος (ω) ἔσονταί σοι, ἀπελεύσονται (α) γεννήματά σου τῆς γῆς ἐξαναλώσει (β) ἐπὶ σὲ ἄνω ἄνω, (γ) εἰς κεφαλὴν, (δ) εἰς οὐράν. (ε)* ἐξολεθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσαι (ζ) ἤκουσας (η) τοῦ φυλάσσεσθαί σε πάσας τὰς (θ) αὐτοῦ ὅσα (ι) καὶ ἐν (κ) ἕως αἰῶνος, (λ) ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ διὰ (μ) οἷς ἐπαποστέλλει κύριος ἐν λιμῷ, καὶ δίψει, (ν) ἐπιθήσει (ξ) ἐξολεθρεύσῃ (ο) κύριος ἐπὶ σὲ ἔθνος (π) ἔθνος ὃ οὐκ (ρ) πρεσβυτέρου,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 ܢܕܒܪܟ ܡܪܝܐ ܠܟ ܘܠܡܠܟܟ ܕܬܩܝܡ ܥܠܝܟ: ܠܥܡܐ ܕܠܐ ܝܕܥܬ ܐܢܬ ܘܐܒܗܝܟ.
37 ܘܬܦܠܘܚ ܬܡܢ ܠܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ. ܘܬܗܘܐ ܠܬܡܗܐ ܘܠܡܬܠܐ ܘܠܫܘܥܝܬܐ
38 ܒܝܢܬ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܢܒܕܪܟ ܡܪܝܐ ܠܬܡܢ. ܙܪܥܐ ܣܓܝܐܐ ܬܦܩ ܠܚܩܠܐ ܘܒܨܝܪ ܬܟܢܫ
39 ܡܛܠ ܕܢܐܟܠܝܘܗܝ ܩܡܨܐ. ܟܪܡܐ ܬܢܨܒ ܘܬܦܠܘܚ ܘܚܡܪܐ ܠܐ ܬܫܬܐ ܘܠܐ ܬܟܢܫ
40 ܡܛܠ ܕܢܐܟܠܝܘܗܝ ܬܘܠܥܐ. ܙܝܬܐ ܢܗܘܘܢ ܠܟ ܒܟܠܗܘܢ ܬܚܘܡܝܟ ܘܡܫܚܐ ܠܐ ܬܫܘܚ
41 ܡܛܠ ܕܢܬܪ ܙܝܬܟ. ܒܢܝܐ ܘܒܢܬܐ ܬܘܠܕ ܘܠܐ ܢܗܘܘܢ ܠܟ ܡܛܠ ܕܒܫܒܝܬܐ ܢܐܙܠܘܢ.
42 ܟܠܗ ܐܝܠܢܝܟ ܘܦܐܪܐ ܕܐܪܥܟ ܢܐܟܘܠ ܨܨܪܐ.
43 ܘܬܘܬܒܐ ܕܒܓܘܟ ܢܣܩ ܥܠܝܟ ܠܥܠ ܠܥܠ ܘܐܢܬ ܬܚܘܬ ܠܬܚܬ ܠܬܚܬ.
44 ܗܘ ܢܘܙܦܟ ܘܐܢܬ ܠܐ ܬܘܙܦܝܘܗܝ ܗܘ ܢܗܘܐ ܠܪܫܐ ܘܐܢܬ ܬܗܘܐ ܠܕܘܢܒܐ.
45 ܘܢܐܬܝܢ ܥܠܝܟ ܟܠܗܝܢ ܠܘܛܬܐ ܗܠܝܢ ܘܢܪܕܦܢܟ ܘܢܕܪܟܢܟ ܥܕܡܐ ܕܬܐܒܕ
ܡܛܠ ܕܠܐ ܫܡܥܬ ܠܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܘܠܐ ܢܛܪܬ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܘܢܡܘܣܘܗܝ ܕܦܩܕܟ.
46 ܘܢܗܘܘܢ ܒܟ ܠܐܬܘܬܐ ܘܠܬܡܝܗܬܐ ܘܒܙܪܥܟ ܥܕܡܐ ܠܥܠܡ.
47 ܚܠܦ ܕܠܐ ܦܠܚܬ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܛܝܒܘܬ ܠܒܐ ܡܛܠ ܣܘܓܐܐ ܕܟܠ.
48 ܘܬܦܠܘܚ ܠܒܥܠܕܒܒܝܟ ܕܢܫܕܪ ܡܪܝܐ ܒܟ ܒܟܦܢܐ ܘܒܨܗܝܐ ܘܒܥܪܛܠܝܘܬܐ
ܘܒܚܣܝܪܘܬ ܟܠ. ܘܢܬܠ ܢܝܪܐ ܕܦܪܙܠܐ ܥܠ ܨܘܪܟ ܥܕܡܐ ܕܢܘܒܕܟ.
49 ܢܝܬܐ ܡܪܝܐ ܥܠܝܟ ܥܡܐ ܡܢ ܪܘܚܩܐ ܡܢ ܣܘܦܝܗ ܕܐܪܥܐ ܐܝܟ ܕܦܪܚ ܢܫܪܐ ܥܡܐ ܕܠܐ ܬܫܡܥ ܠܫܢܗ.
50 ܥܡܐ ܕܚܨܝܦ ܒܐܦܘܗܝ ܕܠܐ ܢܣܒ ܒܐܦܐ ܠܣܒܐ
ܘܥܠ ܛܠܝܐ ܠܐ ܢܚܘܣ.

Ducet te Dominus, te *inquam*, & regem tu- 36
um quem constitueris super te, ad populum
quem nec tu novisti nec patres tui, & servies
ibi diis aliis ligneis & lapideis. Erisque stu- 37
pori, fabulæ, & meditationi inter omnes po-
pulos inter quos disperget te Dominus. Se- 38
men copiosum producet ager tuus, & pa-
rum colliges: comedet illud locusta. Vine- 39
am plantabis & coles, & vinum non bibes
neque colliges: quia corrodet eam vermis.
Oleæ tibi erunt in cunctis finibus tuis, atta- 40
men oleo non ungêris: quia defluent olivæ
tuæ. Filios & filias generabis, sed non erunt 41
tui: quia in captivitatem abibunt. Omnes 42
arbores tuas & fructus terræ tuæ devorabit
gryllus. Et hospes qui in medio tui est, sur- 43
sùm elevabitur super te, tu verò descendes
deorsúm. Ille mutuò tibi dabit, & tu nihil 44
illi mutuò dabis: ille erit caput, & tu eris
cauda. Venient autem super te omnes istæ 45
maledictiones, téque apprehendent, & per-
sequentur donec te consumant, eò quòd non
audieris vocem Domini Dei tui, neque custo-
dieris præcepta ejus & leges ejus quas præ-
cepit tibi: Et erunt signa tua atque prodigia 46
in te & in semine tuo in sæculum, Eò quòd 47
non colueris Dominum Deum tuum cum læ-
titia & bonitate cordis, propter affluentiam
omnium rerum. Et servies hostibus tuis 48
quos mittet Dominus adversùm te, in fame,
& siti, & nuditate, & penuriâ rerum omni-
um: dabítque jugum ferreum super collum
tuum, donec te perdat. Adducet super te 49
Dominus populum de longinquo, ab extre-
mis terræ finibus, ut volat aquila: popu-
lum cujus linguam non capies: Populum 50
impudentis vultûs, qui non reverebitur fa-
cies senum, & puerorum non miserebitur.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

36 יגלי יי יתך וית מלכך די תקים עלך
לעם די לא ידעת את ואבהתך
ותפלח תמן לעממיא פלחי טעותא
37 אעא ואבנא : ותהי לצדו למתל
ולשועי בכל עממיא די ידברנך יי
38 לתמן : בר זרע סגי תפיק חקלא
וזעיר תכנוש ארי יחסלניה גובא :
39 כרמין תצוב ותפלח וחמרא לא
תשתי ולא תכנוש ארי תיכלניה
40 תולעתא : זיתין יהון לך בכל
תחומך ומשחא לא תסוך ארי
41 יתרון זיתך : בנין ובנן תוליד ולא
42 יהון לך ארי יהכון בשביא : כל
אילנך ואבא דארעך יחסניה
43 סקאה : תותב ערל די בינך יהי
סלק עילוי מנך לעילא לעילא
ואת תהי נחית לתחתא לתחתא :
44 הוא יוזפנך ואת לא תוזפניה הוא
45 יהי תקיף ואת תהי חלש : וייתון
עלך כל לוטיא האלין וירדפונך
וידבקונך עד דתשתיצי ארי לא
קבלתא למימרא דיי אלהך למטר
46 פקודוהי וקימוהי דפקדך : ויהון בך
לאת ולמופתין ובבנך עד עלמא :
47 חלף די לא פלחתא קדם יי אלהך
בחדוא ובשפירות לבא מסגי כולא :
48 ותפלח ית בעלי דבבך די יגרינון
יי בך בכפנא ובצחותא ובערטליות
ובחסירות כולא ויתן ניר דברזלא
49 על צוארך עד דישצי יתך : ייתי
יי עלך עם מרחיק מסיפי ארעא
כמא דמשתדי נשרא עמא די לא
50 תשמע לישניה : עם תקיף אפין
די לא נסיב אפין לסבא ועל ינקא
לא מרחים :

Targum Onkelos.

36 Migrare te faciet Dominus, & regem tuum quem constitues super te, ad populum quem ignoras tu & patres tui: & servies ibi populis servientibus idolis ligneis & lapideis. 37 Et eris in desolationem, & in proverbium & in fabulam, in omnibus populis ad quos transmigrare te faciet Dominus. 38 Sementem multam educes ad agrum: et parum congregabis; quoniam devorabit 39 eam locusta. Vineas plantabis, et coles: et vinum non bibes, nec colliges; quoniam 40 comedet illud vermis. Olivæ erunt tibi in omni termino tuo: & oleo non ungeris; quia defluent olivæ tuæ. 41 Filios & filias generabis: & non erunt tibi; quoniam ibunt 42 in captivitatem. Omnes arbores tuæ & fructum terræ tuæ 43 consumet rubigo. Advena incircuncisus qui est in medio tui, ascendet super te superiùs: & tu descendes inferiùs. 44 Ipse mutuabit tibi, & tu non mutuabis ei: ipse erit fortis, 45 & tu eris infirmus. Et venient super te omnes maledictiones istæ; & persequentur te, & apprehendent te, donec disperеas: quoniam non obedisti verbo Domini Dei tui, ut custodires præcepta ejus & mandata ejus, quæ præcepi 46 tibi. Et erunt tibi in signa & in porteta, & in filiis tuis usq; 47 in seculum. Eò quòd non servieris coram Domino Deo tuo in gaudio & in rectitudine cordis, propter multi- 48 tudinem omnium rerum. Et servies inimicis tuis, quos mittet Dominus in te, in fame & in siti, & in nuditate, & in penuria omnium rerum: & ponent jugum ferreum super cervicem tuam, donec 49 disperdant te. Adducet Dominus super te populum de longinquo à finibus terræ, sicut volat aquila: populum cujus linguam non intelliges. 50 Populum impudentem facie: qui non accipit personam senis, neque miseretur parvuli.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

36 Adducet te Dominus, & regem tuum quem constitueris super te, in gentē quam non novisti, tu, et patres tui, serviésque ibi diis alienis, ligno, & lapidi. 37 Eris quoque in nomen, (i) in proverbium, & in dicterium omnibus populis ad quos Dominus te deducet. 38 Semen multum educes in agrum, & parum colliges; quoniam consumet illud locusta. 39 Vineas plantabis & (k) coles, sed vinum non bibes, neque (l) colliges; quoniā devorabit illud vermis. 40 Olivæ erunt tibi in omnibus finibus tuis, sed oleo non ungēris; quia excutientur olivæ tuæ. 41 Filios & filias generabis, sed non erunt tuæ; ibunt enim in captivitatem. 42 Omnem arborē tuam, & fructum terræ tuæ absumet rubigo. 43 Peregrinus qui est in medio tui ascendet super te, supernè supernè; tu verò descendes infernè infernè. 44 Ipse fœnerabit tibi, tu verò non fœnerabis illi: ipse erit in caput, tu verò eris in (m) caudam. 45 Veniéntque super te omnes maledictiones istæ, & persequentur te, & apprehendent te, donec exterminaverint te; quoniam non audisti vocem Domini Dei tui custodiendo mandata ejus, & præcepta ejus, quæ præcepit tibi. 46 Et erunt tibi in signum, & in portentum, et semini tuo usq; in æternum. 47 Eò quòd non servieris Domino Deo tuo cum lætitia & recto corde, propter omnium rerum copiā: 48 Servies quoque inimicis tuis quos immittet Dominus contra te cum fame, & cum siti, & cum nuditate, & cum penuria rerum omnium; dabitq; jugum ferreum super collum tuum donec exterminaverit te. 49 Inducet Dominus super te gentem à longinquo, ab extremitate terræ, sicut apparet aquila, gentē cujus non audies linguam: 50 Gentem impudentem, quæ non reverebitur faciem senis, neque pueri miserebitur.

VER. SAM. (i) in dominationem, i.e. cui homines dominentur (k) enutries, (l) reportabis; (m) calcem.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

36 *يجليك الله وملكك الذي تنصبه لك الى قوم لم تعرفهم انت واباوك فتخدم هناك معبودات
37 اخر من خشب وحجارة *فتصير وحشة ومثلة وحكاية في جميع الامم التي يسوقك الله اليها *واذا
38 تخرج الصحراء زرعا كثيرا فقليل ما تجمع منه اذ تقصمه الجراد *فاذا تغرس كروما
39 وتفلحها فما تشرب منها خمرا ولا توعيها بل ياكلها الدود *واذا تكون لك زيتون في جميع
40 تخمك فما تدهن منها بدهن بل تنتثر نثرا *واذا تولد بنين وبنات فما يبقون لك بل
41 يجلون في السبي *وجميع شجرك وثمر ارضك يقرضه القرض *والغريب الذي فيما بينكم يرتفع
42 عليك علوا كبيرا وانت تنحط سفلا هويا *حتى انه يقرضك وانت لا تقرضه وهو يصير
43 لك راسا وانت تصير ذنبا *وتحل بك جميع هذه اللعنات وتطلبك فتدركك الى انفادك
44 اذ لم تقبل امر الله ربك فتحفظ وصاياه ورسومه التي امرك بها *فتصير فيك اية وبرهانا وفي
45 نسلك المشابه لك الى الدهر *وبدل ما لم تعبد الله ربك بفرح وجودة قلب من كثرة
46 الاشياء *ان تخدم عدوك الذي يسلطه الله عليك بجوع وعطش وعري وعوز كل شي
47 ويضع اصرا من حديد على عنقك الى ان يفنيك *ويغري بك الله قبيلا من بعيد من طرف
48 السماء كما يحلق النسر قبيلا لا تفهم لغته *قبيلا وقح الوجه من لا يهاب وجه شيخك ولا
49 يرف على صبي
50

36 Migrare te faciet Deus, regemque tuum quem eriges tibi, ad gentem quam tu non nôsti nec patres tui, et servies illic diis aliis ligneis & lapideis. 37 Et eris devastationi, & proverbio, atq; fabulæ in cunctis gentibus ad quas ducet te Deus. 38 Cùmq; proferet campus semen copiosum, parū colliges ex eo, quoniā corrodet illud locusta. 39 Et cùm plantabis vineas & coles eas, non bibes ex iis vinū, neq; recondes illud, sed devorabunt eas vermes. 40 Et cùm fuerint tibi oleæ in omnibus terminis tuis, non ungêris ipsarū oleo, sed decidentes decident. 41 Cùmque genueris filios & filias, non manebunt tibi, sed abducentur in captivitatē. 42 Omnesq; arbores tuas & fructus terræ tuæ, corrodet ærugo. 43 Et peregrinus qui erit inter vos, elevabitur super te altitudine maximâ, tu verò deprimêris in imum profundum. 44 Ita ut ipse mutuò tibi det, tu verò non des illi mutuò; & ipse fiat tibi caput, tu verò fias cauda. 45 Et immittentur in te omnes hæ maledictiones, téque persequentur, & apprehendent te usq; ad consumptionē tui, eò quòd non acquieveris mandato Dei Domini tui, & servaveris præcepta ejus & statuta ejus quæ tibi mandavit: 46 Fiétq; in te signum et portentum, & in stirpe tua tibi simili, usque in seculum. 47 Et pro eo quòd non servieris Deo Domino tuo in lætitia & bonitate cordis propter abundantiam rerum, 48 Profectò servies inimico tuo quem præficiet tibi Deus in fami, & siti, et nuditate, & egestate omnium rerum: ponétq; jugum ferreum super collum tuum, donec te consumat. 49 Et lacesset in te Deus nationē de longinquo, ab extremitate cœli, quemadmodum circumvolitat aquila; nationem cujus linguam non intelliges: 50 Nationem procacis vultûs, quæ non reverebitur vultum senis tui, neque miserebitur pueri.

ספר אלה הדברים: כח

quæ : te disperdi donec ,tuæ humi fructū &,tui animalis fructū comedet Et
51 ואכל פרי בהמתך ופרי־אדמתך עד השמדך אשר
,tuorū boum emissioni,recens oleū &,mustum ,frumentū tibi relinquet non
לא־ישאיר לך דגן תירוש ויצהר שגר אלפיך
omnib⁹ in tibi angustiā erit Et .te eum disperdere donec ,tui pecoris greges &
52 ועשתרת צאנך עד האבידו אתך: והצר לך בכל־
te quibus ,muniti & ,excelsi tuos muros cadere usque ,tuis portis
שעריך עד רדת חמתיך הגבהת והבצרות אשר אתה
,tuis portis omnib⁹ in tibi angustiæ erit & ;tua terra omni in ,es in fidens
בטח בהן בכל־ארצך והצר לך בכל־שעריך
.tibi tuus Deus Dominus dedit quam ,tua terra omni in
בכל־ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך:
quos ,tuarū filiarū &,tuorū filiorū carnem ,tui uteri fructum comedes Et
53 ואכלת פרי־בטנך בשר בניך ובנתיך אשר
qua ,coarctatione in &,obsidione in tuus Deus Dominus tibi dedit
נתן־לך יהוה אלהיך במצור ובמצוק אשר־
malignabit,valde deliciosus& te in tener Vir .tuus inimic⁹ te coarctabit
54 יציק לך איבך: האיש הרך בך והענג מאד תרע
quod,suorū filiorū residuū in &,sui sin⁹ uxorem in &,suū fratrē in ej⁹ oculus
עינו באחיו ובאשת חיקו וביתר בניו אשר
,comedet quos ,suorū filiorū carne de eis ex uni dando A .remanserit
55 יותיר: מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל
qua coarctatione in &,obsidione in omne sibi remansit nō quod eo pro
מבלי השאיר־לו כל במצור ובמצוק אשר
,te in Teneræ .tuis portis omnibus in ,tuus inimicus te coarctabit
יציק לך איבך בכל־שעריך: הרכה בך
56 ,terram super statuere sui pedis volam tentavit non quæ ,deliciosæ &
והענגה אשר לא־נסתה כף־רגלה הצג על־הארץ
,sui sinus virum in ejus oculus malignabit,mollescendo præ &,deliciando præ
מהתענג ומרך תרע עינה באיש חיקה
,ej⁹ pedes inter ex exeuntem secun parvulam in Et :suā filiā in &,suū filiū in &
57 ובבנה ובבתה: ובשליתה היוצת מבין רגליה
,absconditè in omniū defectu in eos comedet quia ,pariet quos,suos filios in &
ובבניה אשר תלד כי־תאכלם בחסר־כל בסתר
.tuis portis in tu⁹ inimicus te angustiabit qua,coarctatione in &,obsidione in
במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך בשעריך:
,istius legis verba omnia faciendum ad custodieris non Si
58 אם־לא תשמר לעשות את־כל־דברי התורה הזאת
terribilem &,gloriosum nomen timendum ad,isto libro in scripta
הכתבים בספר הזה ליראה את־השם הנכבד והנורא
,tuas percussiones Domin⁹ mirificabit Et.tuum Deum Dominum istum
59 הזה את יהוה אלהיך: והפלא יהוה את־מכתך
infirmitates & stabiles & ,magnas percussiones,tui seminis percussiones &
ואת מכות זרעך מכות גדלת ונאמנות וחלים
,Ægypti ægritudinem omnem te in redire faciet Et .stabiles & ,malas
60 רעים ונאמנים: והשיב בך את כל־מדוה מצרים
,infirmitatē omnem Etiam .te in adhærebūt &;earū facieb⁹ à timuisti quarum
61 אשר יגרת מפניהם ודבקו בך: גם כל־חלי
,hujus legis libro in scripta non quæ ,percussionē omnē &
וכל־מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת
.te disperdi donec,te super Dominus eas faciet ascendere
יעלם יהוה עליך עד השמדך:

Versio VULG. LAT.

51 Et devoret fructū jumentorū
tuorū,ac fruges terræ tuæ;do-
nec intereas:& non relinquat
tibi triticū,vinū,& oleum,ar-
mēta boū,et greges oviū; do-
52 nec te disperdat,Et côterat in
cunctis urbib⁹ tuis,et destruan-
tur muri tui firmi atque subli-
mes, in quib⁹ habebas fiduciā
in omni terra tua. Obsideberis
intra portas tuas in omni terra
53 tua,quā dabit Dñs De⁹ tu⁹. Et
côedes fructū uteri tui,et car-
nes filiorū tuorū et filiarū tu-
arū,quas dederit tibi Dñs De⁹
tuus, in angustia & vastitate,
quâ opprimet te hostis tuus.
54 Homo delicat⁹ in te, & luxu-
riosus valdè, invidebit fratri
suo,& uxori,quæ cubat in sinu
55 suo,Ne det eis de carnib⁹ fili-
orū suorū,quas côedet: eò quod
nihil aliud habeat in obsidio-
ne & penuria,quâ vastaverint
te inimici tui intra omnes
56 portas tuas. Tenera mulier &
delicata,quæ sup terrā ingredi
non valebat,nec pedis vestigi-
um figere, propter molitiē et
teneritudinē nimiā, invidebit
viro suo, qui cubat in sinu ej⁹,
57 super filii & filiæ carnib⁹, Et
illuvie secundarū,quæ egredi-
untur de medio feminū ej⁹,et
super liberis qui eâdē horâ na-
ti sunt. Comedēt enim eos clā
propter rerū omniū penuriā
in obsidione & vastitate, quā
opprimet te inimicus tu⁹ intra
58 portas tuas.Nisi custodieris et
feceris oīa verba legis hujus,
quæ scripta sunt in hoc volu-
mine, & timueris nomen ejus
gloriosum et terribile,hoc est,
DOMINUM DEUM tuū,
59 Augebit Dñs plagas tuas, &
plagas seminis tui,plagas ma-
gnas et pseverantes,infirmita-
60 tes pessimas & perpetuas. Et
convertet in te omnes afflicti-
ones Ægypti,quas timuisti, &
61 adhærebunt tibi. Insuper &
universos languores, & pla-
gas, quæ non sunt scriptæ in
volumine legis hujus, inducet
Dominus super te, donec te
conterat.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

51 Καὶ κατέδεται τὰ ἔκγονα τῶν κτηνῶν σου, καὶ
τὰ (σ) γεννήματα τῆς γῆς σου, ὥστε μὴ καταλι-
πεῖν σοι σῖτον, οἶνον, (τ) ἔλαιον, τὰ βου-
κόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβά-
52 των σου, ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε, Καὶ ἐκθλίψῃ σε
(υ) ἐν ταῖς πόλεσί σου· ἕως ἂν καθαιρεθῶσι τὰ
(φ) τείχη τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὀχυρά, ἐφ' οἷς σὺ
πέποιθας ἐπ' αὐτοῖς, ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. καὶ
θλίψει σε (χ) ἐν ταῖς πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ
53 (ψ) σοι. Καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου,
κρέα υἱῶν σου καὶ θυγατέρων σου, ὅσα ἔδωκέ (ω)
σοι, ἐν τῇ στενοχωρίᾳ σου καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ
54 θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου. Ὁ (α) ἁπαλὸς ὁ ἐν σοὶ
καὶ ὁ τρυφερὸς σφόδρα, βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ
αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα (β) τὴν
ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, (γ) καὶ τὰ καταλελειμμένα
55 τέκνα, ἃ ἂν καταλειφθῇ αὐτῷ· Ὥστε δοῦναι
ἑνὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὧν
ἂν κατέσθῃ, διὰ τὸ μὴ (δ) καταλειφθῆναι
αὐτῷ οὐδὲν ἐν τῇ (ε) στενοχωρίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ
θλίψει σου, ᾗ ἂν (ζ) θλίψωσί σε οἱ ἐχθροί
56 σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. Καὶ ἡ ἁπαλὴ
ἐν ὑμῖν καὶ ἡ (η) τρυφερά, ἧς οὐχὶ πεῖραν ἔλα-
βεν ὁ ποὺς αὐτῆς βαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν τρυ-
φερότητα καὶ διὰ τὴν ἁπαλότητα, βασκανεῖ τῷ
ὀφθαλμῷ αὐτῆς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν (θ) ἐν κόλπῳ
57 αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, Καὶ τὸ
χόριον αὐτῆς τὸ ἐξελθὸν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς,
καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς ὃ ἐὰν τέκῃ· καταφάγεται γὰρ
αὐτὰ διὰ τὴν ἔνδειαν πάντων κρυφῇ ἐν τῇ (ι)
στενοχωρίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ θλίψει
58 σε ὁ ἐχθρός σου (κ) ἐν ταῖς πόλεσί σου, Ἐὰν μὴ
(λ) εἰσακούσῃς ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ
νόμου τούτου, τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ
τούτῳ, φοβεῖσθαι τὸ ὄνομα τὸ (μ) ἔντιμον τὸ θαυ-
μαστὸν τοῦτο, ΚΥΡΙΟΝ τὸν ΘΕΟΝ σου.
59 Καὶ παραδοξάσει κύριος τὰς πληγάς σου, καὶ
τὰς πληγὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγά-
λας καὶ θαυμαστάς, καὶ νόσους πονηρὰς καὶ πι-
60 στάς. Καὶ ἐπιστρέψει (ν) πᾶσαν τὴν ὀδύνην Αἰγύ-
πτου τὴν πονηράν, ἣν διευλαβοῦ ἀπὸ προσώπου
61 αὐτῶν, καὶ κολληθήσονται ἐν σοί. Καὶ πᾶσαν μα-
λακίαν, (ξ) καὶ πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γεγραμμέ-
νην, καὶ πᾶσαν τὴν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ
τοῦ νόμου τούτου, ἐπάξει κύριος ἐπὶ σέ, ἕως
ἂν (ο) ἐξολοθρεύσῃ σε.

Et comedet fœtus pecorū tuorū, 51
& genimina terræ tuæ,ita ut non
relinquat tibi frumentum, vi-
nū, oleum, armenta boum tuo-
rum, & greges ovium tuarum,
quoadusq; perdiderit te, Et attri- 52
verit te in civitatib⁹ tuis: quoad-
usq; destructa fuerint mœnia ex-
celsa,& munita, in quib⁹ tu con-
fidisti in eis,in omni terra tua.Et
tribulabit te in(χ)civitatibus tuis,
quas dedit tibi. Et comedes fœtus 53
ventris tui, carnes filiorum tuo-
rum,et filiarum tuarum,quas de-
dit tibi,in angustia tua et in tribu-
latione tua, quā tribulabit te ini-
mic⁹ tu⁹. Mollis,qui in te,et tener 54
valdè,fascinabit oculo suo fratrē
suum,& uxorem,quæ est in sinu
suo,& filios qui reliqui sunt, qui-
cūq; relicti fuerint illi,(m)ut det 55
uni eorum de carnib⁹ filiorum suo-
rū, de quibuscunq; edet,eò quod
non derelictū sit ei quicquam in
angustia tua,et in tribulatione tua,
quā tribulabunt te inimici tui in
omnib⁹ civitatib⁹ tuis. Et mollis in 56
vobis,et deliciosa,cuj⁹ non cepit
experientiā pes ejus ingredi super
terrā propter teneritudine, et pro-
pter mollitiē,fascinabit oculo suo
virum suū,qui in sinu suo,et fili-
um,et filiā suā, (n) Et Chorium 57
suū, quod exiit per femora sua,
et filiū suū,quē pepererit:Côedet
enim ea propter egestatē omnium
clā in angustia tua,& in tribula-
tione tua;quā tribulabit te inimic⁹
tu⁹ in civitatib⁹ tuis;Si nō exaudi- 58
eris facere omnia verba legis hu-
jus,quæ scripta sunt in libro hoc,
timere nomen honoratū, admira-
bile hoc, DOMINUM DEUM
tuū,Et incredibiles faciet Domin⁹ 59
plagas tuas,et plagas seminis tui,
plagas magnas,et admirabiles,&
morbos malignos,et stabiles.Et re- 60
dire(o)faciet omnē dolorē Ægypti
malignū,quē timuisti, à facie eo-
rū:& adhærebunt in te.Et omnē 61
languorē,& omnem plagam, quæ
non scripta, & omnem, quæ scri-
pta est in libro legis hujus,inducet
Dominus super te ; quoadusq; ex-
terminaverit te.

MS.A. (σ) γεννήματα (τ) καὶ ἔλαιον, βουκόλια (υ) ἐν πάσαις ταῖς (φ) τείχη
σου τὰ (χ) ἐν πάσαις ταῖς (ψ) σοι κύριος ὁ θεός σου. Καὶ (ω) σοι κύριος ὁ θεός
σου, ἐν τῇ (α) ἁπαλὸς ἐν (β) αὐτοῦ τὴν (γ) καὶ καταλελειμμένα τὰ τέκνα, (δ)
καταλελεῖφθαι (ε) στενοχωρίᾳ, καὶ (ζ) θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου (η) τρυφερὰ σφόδρα,
τῆς (θ) ἐν τῷ κόλπῳ (ι) στενοχωρίᾳ, καὶ ἐν τῇ θλίψει ᾗ ἂν θλίψῃ (κ) ἐν πάσαις ταῖς
(λ) εἰσακούσητε (μ) ἔντιμον καὶ τὸ (ν) ἐπὶ σὲ πᾶσαν (ξ) καὶ πληγὴν (ο) ἐξολοθρεύσῃ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]

Et comedet partum jumentorum tuorum, & 51
fructus terræ tuæ, donec te consumat : nec
tibi relinquet frumentum, nec vinum, nec
oleum, nec armenta boum, neque greges
ovium, donec te perdat. Et obsidebit te in 52
omnibus civitatib⁹ tuis, donec subjiciat mu-
ros tuos sublimes ac fortes quib⁹ tu confidis
in tota terra tua : teque coarctabit in omni-
bus civititatib⁹ tuis, in tota terra quam de-
dit tibi Dominus Deus tuus. Et comedes fru- 53
ctus ventris tui : carnes filiorum tuorum &
filiarum tuarum quas tibi dedit Dominus tu-
us, devorabis in obsidione & afflictione quâ
te affliget hostis tuus. Oculus viri delicatissi- 54
mi in te & mollissimi in te, respiciet ad fratrē
suum, & ad uxorem fœderis sui, reliquosq;
filios suos superstites, Et non dabit ulli eorum 55
de carnib⁹ liberorū suorū quos comedet: quia
nihil illi relinquetur in obsidione & in affli-
ctione quâ te affliget hostis tuus in cunctis ci-
vitatib⁹ tuis. Quæ delicatissima fuerit in te 56
atque mollissima, cujus planta pedis non ten-
tavit stare super terram propter delitias suas
& propter mollitiem suam, intuebitur oculus
ejus maritum suū, & filiū suū, & filiā suam,
Et secundinā suā quæ prodibit ex inter pe- 57
des suos, & filiū suū quem pariet, dum come-
det eos, quando omnia ipsi deerunt in obsi-
dione & in afflictione quâ te affliget hostis
tuus in cunctis civitatib⁹ tuis. Si non serva- 58
veris & feceris omnes sermones legis hujus,
qui scripti sunt in libro isto, & timueris no-
men hoc gloriosum & terribile Domini Dei
tui; Seliget Domin⁹ plagas tuas & plagas se- 59
minis tui, plagas magnas & firmas, & dolo-
res pessimos atque stabiles. Et adducet su- 60
per te omnes plagas Ægyptiorum quas tu
pertimescis, & adhærebunt tibi. Omnes quo- 61
que morbos omnesque plagas quæ non sunt
scriptæ in hoc libro legis, adducet Dominus
super te donec te perdat.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

51 וייכול ולדא דבעירך ואבא דארעך
עד דתשתיצי די לא ישאר לך
עבורא חמרא ומשחא בקרי תורך
52 ועדרי ענך עד דיוביד יתך: ויעיק
לך בכל קרוך עד דיכבוש שורך
רמיא וכריכיא די את רחיץ
לאשתיזבא בהון בכל ארעך ויעיק
לך בכל קרוך בכל ארעך דיהב יי
53 אלהך לך: ותיכול ולדא דמעך בשר
בנך ובנתך דיהב לך יי אלהך
בצירא ובעקתא דיעיק לך סנאך:
54 גברא דרכיך בך ודמפנק לחדא
תבאש עיניה באחוהי ובאתת
קימיה ובשאר בנוהי די ישאר:
55 מלמתן לחד מנהון מבשר בנוהי
די ייכול מדלא אשתאר ליה כולא
בצירא ובעקתא די יעיק לך סנאך
56 בכל קרוך: דרכיכא בך ודמפנקא
די לא נסיאת פרסת רגלה
לאחתא על ארעא מאתפנק
ומרכיכו תבאש עינה בגבר קימה
57 ובברה ובברתה: ובזעיר בנהא
דיפקון מנה ובבנהא די תליד ארי
תיכלנון בחסירות כולא בסתרא
בצירא ובעקתא די יעיק לך סנאך
58 בקרוך: אם לא תטר למעבד ית כל
פתגמי אוריתא הדא דכתיבין
בספרא הדין למדחל ית שמא
יקירא ודחילא הדין ית יי אלהך:
59 ויפריש יי ית מחתך וית מחת בנך
מחן רברבן ומהימנן ומכתשין
60 בישין ומהימנין: ויתיב בך ית כל
מכתשי מצרים די דחלתא מן
61 קדמיהון וידבקון בך: אף כל מרע
וכל מחא די לא כתיבין בספר
אוריתא הדא ייתינון יי עלך עד
דתשתיצי:

Targum Onkelos.

51 Et comedet fœtꝰ jumentorum
tuorũ et fructum terræ tuæ, do-
nec consumat te: qui non re-
linquet tibi frumentũ, vinũ &
oleũ; nec vaccas boum tuorũ,
nec greges oviũ tuarũ: donec
52 disperdat te. Et angustiabit te
in cunctis urbibꝰ tuis, donec
subvertat muros tuos muni-
tos et fortes, in quibꝰ confide-
bas ut evaderes in eis, in omni
terra tuâ: et angustabit te in
cunctis urbibꝰ tuis, in omni
terrâ tuâ quã dabit Dñs Deus
53 tuus tibi. Et comedes fœtus
ventris tui, et carnes filiorũ tu-
orũ et filiarũ tuarũ, quas dede-
rit tibi Dñs Deꝰ tuꝰ, in obsidi-
one et angustiâ quâ angustia-
54 bit te inimicꝰ tuꝰ. Vir tener in
te et delicatus valde, habebit
oculũ nequã contra fratrẽ suũ,
et contra uxorẽ fœderis sui, et
contra reliquos filios suos quos
55 reliquerit. Ne det uni ex eis de
carne filiorũ suorũ quos com-
edet, eò quod nihil aliud illi re-
manserit, in obsidione et in
angustia qua angustiabit te in-
imicꝰ tuꝰ in omnibꝰ urbibus
56 tuis. Quæ tenera est in te et de-
licata, quæ nõ est experta po-
nere plantã pedis sui sup terrã
propter delicias et teneritudi-
nem, habebit oculũ nequã cõ-
tra virũ fœderis sui, et contra
57 filiũ suũ et filiã suã. Et contra
filios suos parvulos qui egressi
sunt ex eâ, et contra filios suos
quos peperit; quoniã comedet
eos in penuriâ omniũ rerũ in
abscondito, in obsidione et in
angustia, qua angustiabit te in-
58 imicꝰ tuꝰ in urbibꝰ tuis. Si nõ
custodieris ut facias oĩa verba
legis hujꝰ, quæ scripta sunt in
hoc libro: ut timeas nomẽ glo-
riosũ et terribile hoc Dñi Dei
59 tui. Et admirabiles faciet Dñs
plagas tuas, et plagas filiorum
tuorũ: plagas magnas et per-
severantes, et infirmitates pes-
60 simas et permanentes. Et con-
vertet in te omnes plagas Æ-
gypti, quas timuisti: et adhære-
bunt tibi. Omnes quoq; infir-
61 mitates et omnes plagas, quæ
non sunt scriptæ in libro legis
hujus, inducet Dominus super te, donec disperdat te.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]

VER. SAM.

51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]

VER. SAM. (n) civitatibus (o) civitatibus (p) amoris sui, (q) civitatibus (r) amoris sui, (s) civitatibus (t) separabit

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Quæ comedet fœtum jumen- 51
torum tuorũ, & fructũ terræ
tuæ donec disperdiderit te:
quæ nihil residuum faciet tibi
frumenti, & musti, et olei, fœ-
tus boum tuorum, & gregum
pecudum tuarũ donec perdi-
deris te. Obsidebit etiã te in 52
omnibus (n) portis tuis, donec
corruant muri tui excelsi, &
muniti, quibus tu confidebas
per universam terram tuam:
Obsidebit inquam, te in omni-
bus (o) portis tuis per univer-
sam terram quam dedit tibi
Dominus Deus tuus. Come- 53
des prætereà fructum ventris
tui, carnem filiorum tuorum,
& filiarum tuarum quos de-
derit tibi, in obsidione, & in
angustia quâ angustiaverint
te inimici tui. Vir mollis a- 54
pud te, et delicatus valdè in-
videbit oculo suo fratri suo,
& uxori (p) quæ est in sinu
suo, et reliquis filiis suis quos
reliquerit. Ne det uni eorum 55
de carne filiorũ suorum quã
comedet, eò quòd non supersit
illi quicquam in obsidione &
in angustia quâ angustiabunt
te in omnibus (q) portis tuis.
Mollis apud te & delicata, 56
quæ non tentavit plantam pe-
dis sui collocare super terram
præ deliciis & teneritudine,
invidebit oculo suo in virum
(r) qui est in sinu suo, pro fi-
lio suo, et filiâ suâ, Et pro se- 57
cundina quæ egredietur de
medio pedum suorum, & pro
filiis suis quos pepererit: nam
comedet ista clàm propter pe-
nuriam omnium rerum in ob-
sidione, & in angustia quâ
angustiabunt te inimici tui in
(s) portis tuis. Nisi solicitus 58
fueris facere omnia verba le-
gis hujus scripta in hoc libro,
timendo nomen gloriosum &
terribile hoc, Dominum Deũ
tuum: Tunc (t) incredibiles 59
reddet Dominus Deus tuus
plagas tuas, et plagas seminis
tui, plagas ingentes et stabiles,
& morbos malignos et perse-
verantes. Et convertet in te 60
omnem languorẽ Ægypti cu-
jus conspectũ formidasti, ad-
hærebitque tibi. Omnem et- 61
iam morbum, & omnem pla-
gam quæ non est scripta in
libro legis hujus, inducet Do-
minꝰ super te, donec extermi-
naverit te.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

51 * فياكل ثمر بهائمك وثمر ارضك الى انفادك * ولا يبقي لك برا * ولا عصيرا * ولا دهنا * ولا نتاج
52 بقرك * وسخال غنمك * الى ان يبيدك * ويحاصرك في جميع محالك الى ان تهد اسوارك الشامخة
الحصينة التي انت واثق بها في جميع بلدك * فيحاصرك في جميع محالك في بلدك الذي
53 اعطاكه الله ربك * حتى تاكل من ثمر بطنك * من لحم بنيك وبناتك الذين يرزقكم الله ربك
54 بحصار وضيق مما يحاصرك عدوك * حتى ان الرجل الرخص منكم والمدلل جدا يشح على اخيه
55 وعلى حرمته وباقي بنيه الذين يبقيهم * بان يعطي لواحد منهم من لحم بنيه الذين ياكلهم *
56 مما لم يبق له شي بحصار وضيق مما يضيق عليك عدوك في جميع محالك * وحتى ان المراة
الرخصة منكم والمدللة التي لم تعود قدمها وضعها على الارض من الدلالة والرخوصة * تشح
57 على زوجها وابنها وابنتها * بمشيمتها الساقطة منها واجنتها التي ترمي بها * فتنفرد بهم هي
58 فتاكلهم من عوز الكل في ستر * بحصار وضيق مما يضيق عليك عدوك في محالك * وان لم
تحفظ وتعمل بجميع كلام هذه التوراة المكتوب في هذا السفر * وتخف هذا الاسم الكبير المهيب هو
59 الله ربك * فيجعل الله ضرباتك عجيبة * وضربات نسلك المذكورين ضربات كبارا دائمة *
60 وامراضا رديئة دائمة * ويرد عليك جميع ادواء مصر التي حذرتها فتلزمك * وايضا كل مرضة * وكل
61 ضربة مما ليس مكتوبا في سفر هذه التورية * يسلطه الله عليك الى انفادك *

Devorabitq; fructus jumentorũ tuorũ, 51
& fructus terræ tuæ, usq; ad consumpti-
onem tui: et non relinquet tibi frumentũ,
neq; mustum, neq; oleum, neq; fœtũ boum
tuorum, neque fœtũ ovium tuarum, donec
te perdat. Et obsidebit te in cunctis habi- 52
tationibus tuis, donec destruat muros tuos
excelsos & munitos in quibus tu securus
es in cunctis regionibus tuis; obsidebit in-
quam, te in cunctis habitationibus tuis in
regione tua quã tibi dedit Deus Dominus
tuus, Ita ut comedas de fructibus uteri 53
tui, de carne filiorũ tuorũ et filiarũ tua-
rũ quos tibi largietur Deus Dominus tuus
in obsidione et angustiâ quâ te coarctabit
inimicus tuus: Adeo ut vir tenerrimus in- 54
ter vos & delicatissimus, crudescat erga
fratrem suum, & erga legitimã uxorem
suam, cæterosque filios suos quos reserva-
verit, Nec det ulli eorũ de carne filiorum 55
suorum quos comedet; eò quòd nihil ei su-
persit in obsidione & angustiâ quâ te co-
arctabit inimicus tuus in omnibus habita-
culis tuis. Et adeo ut mulier tenerrima in- 56
ter vos, & delicatissima, quæ non consue-
verat ponere pedem suum super terrã præ
mollitie atq; teneritudine, denegêt marito
suo, & filio suo, ac filiæ suæ Secundinas 57
suas à se cadentes, & infantulos suos
quos à se projiciet. Sed ipsamet secedet cũ
eis, & comedet eos propter egestatem o-
mniũ rerũ, in abscondito, in obsidione &
angustiâ quâ te coarctabit inimicus tuus
in habitationibus tuis. Et nisi custodieris et 58
feceris omnia verba hujus legis scripta in
hoc volumine, et timueris nomen hoc ma-
gnũ et metuendũ, nempe Deum Dominũ
tuũ: Faciet Deꝰ verbera tua admiranda, et 59
verbera posteritatis tuæ prædictæ verbera
magna & fœtentia, & morbos diros pro-
fluentes. Et reducet super te cunctas infir- 60
mitates Ægypti quas extimuisti, et adhæ-
rescent tibi. Præterea omni languore, o- 61
mniq; plagâ quæ scripta non est in volu-
mine hujus legis, affliget te Deus usque
ad consumptionem tui.

ספר אלה הדברים : כח

cœlorum stellæ sicut fuistis quòd eo pro paucarum viris in remanebitis Et
62 ונשארתם במתי מעט תחת אשר הייתם ככוכבי השמים
tui Dei Domini voce in audivisti non quia :multitudine in
לרב כי לא שמעת בקול יהוה אלהיך:
benefaciendo vos super Dominus est gavisus quemadmodum,erit Et
63 והיה כאשר־שש יהוה עליכם להיטיב
,vos super Dominus gaudebit sic ,vos multiplicando & , vobis
אתכם ולהרבות אתכם כן ישיש יהוה עליכם
desuper destruemini & : vos delendo & vos perdendo
להאביד אתכם ולהשמיד אתכם ונסחתם מעל
.eam possidendam ad ,illuc ingrediens tu quam ,humo
האדמה אשר־אתה בא־שמה לרשתה:
extremo ab , populos omnes in Dominus te faciet dispergere Et
64 והפיצך יהוה בכל־העמים מקצה
,alienos Deos ibi coles & ; terræ extremũ ad usque & terræ
הארץ ועד־קצה הארץ ועבדת שם אלהים אחרים
gentibus in Et.lapidẽ & lignum,tui patres & ,tu nôsti non quos
65 אשר לא־ידעת אתה ואבתיך עץ ואבן: ובגוים
.tui pedis volæ requies erit neque ,requiesces non ipsis
ההם לא תרגיע ולא־יהיה מנוח לכף־רגלך
,oculorum deficientiam &,pavidum cor ibi tibi Dominus dabit Et
ונתן יהוה לך שם לב רגז וכליון עינים
pavebis &;regione è tibi suspensæ tuæ vitæ erunt Et .animi mæstitiam &
66 ודאבון נפש: והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת
Quis , dices matutino In .tua vita in credes non & , die & , nocte
67 לילה ויומם ולא תאמין בחייך: בבקר תאמר מי־
,tui cordis pavore præ ?mane dabit Quis ,dices vespera in Et?vesperã dabit
יתן ערב ובערב תאמר מי־יתן בקר מפחד לבבך
.videbis quod tuorum oculorum visu præ & ,pavebis quo
אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה:
dixi quam via in navibus in Ægyptũ Dominus te faciet redire Et
68 והשיבך יהוה מצרים באניות בדרך אשר אמרתי
tuis inimicis ibi venundabimini & ,eam videre ultrà adjicies non , tibi
לך לא־תסיף עוד לראתה והתמכרתם שם לאיביך
.acquirens non & ,ancillas in & ,servos in
לעבדים ולשפחות ואין קנה:

CAP. XXIX. כט

, Moseh Dominus præcepit quod ,pacti verba Ista
1 אלה דברי הברית אשר־צוה יהוה את־משה
quod ,pactum præter ,Moab terra in Israel filiis cum excidendũ ad
לכרת את־בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר־
,Israel omnem ad Moseh vocavit Et .Choreb in eis cum excidit
2 כרת אתם בחרב: ויקרא משה אל־כל־ישראל
Dominus fecit quæ omnia vidistis Vos : eos ad dixit &
ויאמר אלהם אתם ראיתם את כל־אשר עשה יהוה
omni & ,ejus servis omnib⁹ & ,Parhoh ,Ægypti terra in vestris oculis in
לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל־עבדיו ולכל־
signa ; tui oculi viderunt quas ,magnas Tentationes .ejus terræ
3 ארצו: המסות הגדלת אשר ראו עיניך האתת
.ipsa magna portenta &
והמפתים הגדלים ההם:

Versio VULG. LAT.

62 Et remanebitis pauci numero,
qui priùs eratis sicut astra cœ-
li præ multitudine, quoniam
non audisti vocem Domini
63 Dei tui. Et sicut ante lætatus
est Dominus super vos, benè
vobis faciens, vósq; multipli-
cans : sic lætabitur dispergens
vos atque subvertens, ut aufe-
ramini de terra, ad quam in-
64 grediéris possidendam. Di-
sperget te Dominus in omnes
populos, à summitate terræ
usque ad terminos ejus : &
servies ibi diis alienis, quos &
tu ignoras & patres tui, lignis
65 & lapidibus. In gentibus quo-
que illis non quiesces, neque
erit requies vestigio pedis tui.
Dabit enim tibi Dominus ibi
cor pavidum, & deficientes
oculos, & animam consum-
66 ptam mœrore : Et erit vita
tua quasi pendens ante te. Ti-
mebis nocte & die, & non
67 credes vitæ tuæ. Manè dices,
Quis mihi det vesperum ? &
vesperè, Quis mihi det ma-
né ? propter cordis tui formi-
dinem, quâ terreberis, & pro-
pter ea, quæ tuis videbis ocu-
68 lis. Reducet te Dominus clas-
sib⁹ in Ægyptũ, per viã de qua
dixit tibi, ut eam ampliùs non
videres. Ibi vendéris inimicis
tuis in servos & ancillas, &
non erit qui emat.

CAP. XXIX.

1 HÆc sunt verba fœderis,
quod præcepit Dominus Moy-
si, ut feriret cum filiis Israel in
terra Moab : præter illud
fœdus, quod cum eis pepigit
2 in Horeb. Vocavitque Moy-
ses omnem Israel, & dixit ad
eos, Vos vidistis universa,
quæ fecit Dominus coram vo-
bis in terra Ægypti Pharaoni,
& omnibus servis ejus, uni-
3 versæque terræ illius; Tenta-
tiones magnas, quas viderunt
oculi tui, signa illa, porten-
táque ingentia.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

62 Καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ,
ἀνθ' ὧν ὅτι ἦτε ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ
τῷ πλήθει, ὅτι οὐκ (π) εἰσήκουσας τῆς φω-
63 νῆς κυρίου τοῦ (ρ) Θεοῦ σου. Καὶ ἔσται ὃν
τρόπον (σ) εὐφράνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν εὖ
ποιῆσαι ὑμᾶς, καὶ πληθῦναι ὑμᾶς, οὕτως
εὐφρανθήσεται κύριος ἐφ' ὑμῖν (τ) ἐξολο-
θρεῦσαι ὑμᾶς· καὶ (υ) ἐξαρθήσεσθε ἐν τάχει
ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρο-
64 νομῆσαι αὐτήν. Καὶ διασπερεῖ σε κύριος
ὁ Θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπ' ἄκρου τῆς
γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς, καὶ δουλεύσεις ἐκεῖ
θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις, (φ) οὓς
65 οὐκ ἠπίστω, σὺ καὶ οἱ πατέρες σου. Ἀλλὰ καὶ
ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσει
σε, (χ) οὐδ' οὐ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει
τοῦ ποδός σου. καὶ δώσει σοι κύριος ἐκεῖ (ψ)
καρδίαν ἑτέραν ἀπειθοῦσαν, καὶ ἐκλείπον-
66 τας ὀφθαλμούς, καὶ τηκομένην ψυχήν. Καὶ
ἔσται ἡ ζωή σου (ω) κρεμαμένη ἀπέναντι
τῶν ὀφθαλμῶν σου· καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας
67 καὶ νυκτός, καὶ οὐ πιστεύσεις τῇ ζωῇ σου. Τὸ
πρωῒ ἐρεῖς, Πῶς ἂν γένοιτο ἑσπέρα; καὶ
τὸ ἑσπέρας ἐρεῖς, Πῶς ἂν γένοιτο πρωΐ;
ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου ἃ φοβηθή-
σῃ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁραμάτων τῶν ὀφθαλμῶν
68 σου ὧν ὄψῃ. Καὶ ἀποστρέψει σε κύριος
εἰς Αἴγυπτον ἐν πλοίοις, (α) ἐν τῇ ὁδῷ
ᾗ εἶπα, Οὐ (β) προσθήσῃ ἔτι ἰδεῖν αὐ-
τήν· καὶ πραθήσεσθε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς
ὑμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ οὐκ ἔσται
ὁ κτώμενος.

62 Et derelinquemini in numero
brevi, pro eo, quòd fuistis, sicut
astra cæli, multitudine : quoni-
am non exaudisti vocem Domi-
63 ni Dei tui. Et erit, sicut læta-
tus est Dominus in vobis benè fa-
cere vobis, & multiplicare vos;
sic lætabitur Dominus in vobis
exterminare vos. Et auferemi-
ni velociter de terra, in quam
ingrederis illuc hæreditare eam.
64 Et disseminabit te Dominus De-
us tuus in omnes gentes ab ex-
tremo terræ usque ad extremum
terræ : & servies ibi diis aliis,
lignis, & lapidibus, quos non no-
65 veras, tu, & patres tui. Sed &
in gentibus illis non dabit tibi
quietem : neque erit requies ve-
stigio pedis tui. Et (ω) dabit ti-
bi Dominus ibi (ψ) cor aliud
incredulum, & deficientes ocu-
los, & tabescentem animam.
66 Et erit vita tua pendens ante o-
culos tuos : & timebis die, ac
nocte : & non credes vitæ tuæ.
67 Manè dices, Quomodò fiat ve-
spera ? Et vesperè dices, Quo-
modò fiat mane ? præ timore
cordis tui, quem timebis, & præ
visionibus oculorum tuorum,
68 quas videbis. Et redire te faci-
et Dominus in Ægyptum in
navigiis, in via, quâ dixi, Non
adjicies ultrà videre eam. Et
vendemini illîc inimicis vestris
in pueros, & ancillas : & non
erit, qui emat.

MS.A. (π) εἰσηκούσατε (ρ) Θεοῦ ὑμῶν. Καὶ (σ) ηὐφράνθη (τ) ἐξολεθρεῦσαι (υ) ἐξαρθήσεσθε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ (φ) οἷς οὐκ (χ) οὐ δὲ μὴ (ψ) καρδίαν ἀθυμοῦσαν, καὶ (ω) κεκραμένη (α) καὶ ἐν τῇ (β) προσθήσεσθε

ΚΕΦ. κθ'.

1 ΟὟτοι οἱ λόγοι τῆς διαθήκης, (α) οὓς
ἐνετείλατο κύριος (β) Μωυσῇ στῆσαι τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν γῇ Μωάβ, πλὴν τῆς δια-
2 θήκης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν Χωρήβ. Καὶ
ἐκάλεσε Μωυσῆς (γ) πάντας τοὺς υἱοὺς
Ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς ἑω-
ράκατε πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἐν γῇ
Αἰγύπτῳ ἐνώπιον ὑμῶν Φαραὼ (δ) καὶ τοῖς
θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ,
3 Τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους (ε) οὓς ἑωρά-
κασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ
τέρατα τὰ μεγάλα (ζ) ἐκεῖνα.

CAP. XXIX.

1 HÆc verba testamenti, (a)
quæ mandavit Dominus Moysi
statuere filiis Israel in terra Mo-
ab; præter testamentum, quod
2 testatus est eis in Choreb. Et vo-
cavit Moyses omnes filios Isra-
el : & dixit ad eos, Vos vi-
distis omnia, quæcunque fecit
(b) Dominus in terra Ægypto
coram vobis Pharaoni, (c) &
servis ejus, & omni terræ illius;
3 Tentationes magnas, quas vide-
runt oculi tui, signa, & prodi-
gia illa (d) magna.

MS.A. (α) ἃς ἐνετείλατο (β) τῷ Μωυσῇ (γ) πάντας υἱοὺς (δ) καὶ πᾶσι τοῖς (ε) οὓς εἶδον οἱ (ζ) ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. Καὶ οὐκ ἔδωκεν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܬܫܬܚܪܘܢ ܒܡܢܝܢܐ ܙܥܘܪܐ. ܕܣܓܝܬܘܢ ܗܘܝܬܘܢ ܛܒ ܐܝܟ ܟܘܟܒܝ ܫܡܝܐ.
62 ܡܛܠ ܕܠܐ ܫܡܥܬ ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. * ܘܐܝܟ ܕܚܕܝ ܡܪܝܐ ܠܟܘܢ ܕܢܛܐܒ ܠܟܘܢ
63 ܘܢܣܓܐܟܘܢ. ܗܟܢܐ ܢܚܕܐ ܡܪܝܐ ܠܟܘܢ ܕܢܘܒܕܟܘܢ ܘܢܫܪܘܟܘܢ: ܘܬܬܥܩܪܘܢ ܡܢ
ܐܪܥܐ ܕܐܢܬ ܥܐܠ ܠܬܡܢ ܠܡܐܪܬܗ. * ܘܢܒܕܪܟ ܡܪܝܐ ܒܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܡܢ ܣܘܦܗ
64 ܕܐܪܥܐ ܘܥܕܡܐ ܠܣܘܦܗ ܕܐܪܥܐ. ܘܬܦܠܘܚ ܬܡܢ ܠܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ. ܕܠܐ
ܝܕܥܬ ܐܢܬ ܘܐܒܗܝܟ. * ܘܒܥܡܡܐ ܗܢܘܢ ܠܐ ܬܬܢܝܚ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܢܝܚܐ ܠܦܣܬܐ ܕܪܓܠܟ. ܐܠܐ
65 ܢܬܠ ܠܟ ܡܪܝܐ ܬܡܢ ܠܒܐ ܪܬܝܬܐ. ܘܚܫܘܟܐ ܕܥܝܢܐ. ܘܕܘܒܐܪܐ ܕܢܦܫܐ. * ܘܢܗܘܘܢ ܚܝܝܟ ܬܠܝܢ
66 ܡܢ ܩܕܡܝܟ. ܘܬܗܘܐ ܕܚܠ ܒܐܝܡܡܐ ܘܒܠܠܝܐ. ܘܠܐ ܬܗܝܡܢ ܒܚܝܝܟ. * ܒܨܦܪܐ ܬܐܡܪ. ܡܬܝ
67 ܢܗܘܐ ܪܡܫܐ. ܘܒܪܡܫܐ ܬܐܡܪ. ܡܬܝ ܢܗܘܐ ܨܦܪܐ. ܡܢ ܕܚܠܬܐ ܕܠܒܟ ܕܬܕܚܠ ܒܗ. ܘܡܢ
ܚܙܘܐ ܕܥܝܢܝܟ ܕܬܚܙܐ ܒܗ. * ܘܢܗܦܟܟ ܡܪܝܐ ܠܡܨܪܝܢ ܒܐܠܦܐ. ܒܐܘܪܚܐ ܕܐܡܪ ܠܟ. ܠܐ
68 ܬܘܣܦ ܬܘܒ ܠܡܚܙܝܗ. ܘܬܙܕܒܢܘܢ ܬܡܢ ܠܒܥܠܕܒܒܝܟܘܢ. ܠܥܒܕܐ ܘܠܐܡܗܬܐ. ܘܠܝܬ
ܕܙܒܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܛ *

* ܗܠܝܢ ܦܬܓܡܐ ܕܩܝܡܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܠܡܩܡܘ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܒܐܪܥܐ
1 ܕܡܘܐܒ. ܣܛܪ ܡܢ ܩܝܡܐ ܕܐܩܝܡ ܥܡܗܘܢ ܒܚܘܪܒ. * ܘܩܪܐ ܡܘܫܐ ܠܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ.
2 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܢܬܘܢ ܚܙܝܬܘܢ ܟܠܡܕܡ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܠܥܝܢܝܟܘܢ. ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.
ܠܦܪܥܘܢ ܘܠܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ. ܘܠܟܠܗ ܥܡܗ ܘܠܟܠܗ ܐܪܥܗ. * ܢܣܝܘܢܐ ܪܘܪܒܐ
3 ܕܚܙܝ ܥܝܢܝܟܘܢ. ܐܬܘܬܐ ܘܬܕܡܪܬܐ ܪܘܪܒܐ ܗܠܝܢ ܕܚܙܝܬܘܢ.

Et remanebitis pauci numero qui jam ma- 62
gnopere creveratis sicut stellæ cœli, eò quòd
non audieris vocem Domini Dei tui. Et 63
quemadmodum lætatus est Dominus de vobis
ut benefaceret vobis & multiplicaret vos: ita
lætabitur Dominus de vobis ut perdat vos,
& absumat vos, & auferamini de terra ad
quam possidendam es ingressurus. Disper- 64
getque te Dominus in omnes populos ab ex-
tremitatibus terræ usque ad extremitates ter-
ræ : & servies ibi diis aliis ligneis atque la-
pideis, quos nec tu nôsti nec patres tui. Et 65
inter populos illos non silebis, nec erit re-
quies plantæ pedis tui : imò dabit tibi Do-
minus illic cor pavidum, & caliginem ocu-
lorum, & liquationem animæ. Et erit vita 66
tua pendens è regione : erisque timens diu
noctuque, & non credes vitæ tuæ. Mane di- 67
ces, O quando fiet vespera ? & vespere dices,
O quando erit mane ? propter timorem cor-
dis tui quo timebis, & propter visionem ocu-
lorum tuorum quam videbis. Et reducet te 68
Dominus in Ægyptum navibus per viam
quam dixit tibi, Non addes ampliùs eam vi-
dere : & venum exponemini illic hostibus
vestris in servos & ancillas, & non erit qui
emat.

CAP. XXIX.

HI sunt sermones fœderis quod præcepit 1
Dominus Mosi ut statueret cum filiis Israel
in terra Moab, præter fœdus quod statuit
cum eis in Horib. Et advocavit Moses uni- 2
versum Israelem, dixitque ad eos, Vos vi-
distis omnia quæ fecit Deus coram vobis in
terra Ægypti, Pharaoni & omnibus servis
ej⁹, atq; universo populo ej⁹, totique terræ
ipsius : Tentationes magnas quas viderunt 3
oculi vestri : signa & miracula illa magna
quæ vidistis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

62 ותשתארון בעם זעיר חלף די
הויתון ככוכבי שמיא לסגי ארי
לא קבלתא למימרא דיי אלהך:
63 ויהי כמא דחדי יי עליכון לאוטבא
לכון ולאסגאה יתכון כן יחדי יי
עליכון לאובדא יתכון ולשיצאה
יתכון ותטלטלון מעל ארעא די את
64 עלל לתמן למירתה: ויבדרנך יי
בכל עממיא מסיפי ארעא ועד סיפי
ארעא ותפלחון תמן לעממיא
פלחי טעותא דלא ידעת את
65 ואבהתך אעא ואבנא: ובעממיא
האנון לא תנוח ולא יהי מנח
לפרסת רגלך ויתן יי לך תמן לב
דחיל וחשכות עינין ומפחת נפש:
66 ויהון חיך תלן לך מקביל ותהי
פחיד בליליא ובימטא ולא תהימן
67 בחיך: בצפרא תימר מן יתן רמשא
וברמשא תימר מן יתן צפרא
מתווהות לבך די תהי תוה ומחזו
68 עינך די תהי חזי: ויתיבנך יי
למצרים בספינן באורחא די אמרית
לך לא תוסיף עוד למחזה ותזדבנון
תמן לבעלי דבבך לעבדין ולאמהן
ולית דקני:

כט

1 אלין פתגמי קימא די פקיד יי ית
משה למגזר עם בני ישראל
בארעא דמואב בר מן קימא די
2 גזר עמהון בחורב: וקרא משה לכל
ישראל ואמר להון אתון חזיתון
ית כל די עבד יי לעיניכון בארעא
דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי
3 ולכל ארעיה: נסין רברבין די
חזאה עינך אתיא ומופתיא
רברביא האנון:

Targum ONKELOS,

62 Et remanebitis populus pau-
ci numero, qui prius fuistis si-
cut astra cœli in multitudi-
nem: quoniam non obedisti
63 verbo Domini Dei tui. Et erit
sicut lætatus est Dominus su-
per vos, ut benefaceret vobis
& ut multiplicaret vos: sic læ-
tabitur Dominus super vos,
ut disperdat vos & ut consu-
mat vos: & migrabitis à terrâ,
ad quam tu ingrederis pos-
64 sidendam. Et disperget te Do-
minus in omnes populos, à fi-
nibus terræ & usque ad fines
terræ: & servies ibi populis
colentibus idola, quæ ignorâ-
sti tu et patres tui, lignea &
65 lapidea. Et in populis illis
non requiesces, neque erit re-
quies plantæ pedis tui: et da-
bit tibi Dominus illic cor pa-
vidum, & tenebrosos oculos
66 & mœrorem animæ. Et erit vi-
ta tua quasi pendens ante te:
& eris timens die ac nocte, et
67 non credes vitæ tuæ. Mane di-
ces, Quis mihi det vesperum?
& vespere dices, Quis mihi
det mane? propter pavorem
cordis tui quo pavebis, et pro-
pter visionem oculorum tuo-
68 rum quam videbis. Et reducet
te Dominus in Ægyptum in
navibus, per viam de qua dixi
tibi, Non addes ultra videre
eam: & vendemini ibi inimi-
cis tuis in servos et in ancillas,
& non erit qui emat.

CAP. XXIX.

1 HÆc sunt verba fœderis quod
præcepit Dominus Moysi, ut
feriret cum filiis Israel in ter-
râ Moab; præter fœdus quod
2 pepigit cum eis in Oreb. Et
vocavit Moyses omnem Isra-
el, & dixit ad eos: Vos vidi-
stis omnia quæ fecit Dominus
ante oculos vestros in terrâ
Ægypti, Pharaoni & omni-
bus servis ejus & universæ ter-
3 ræ illius. Tentationes magnas
quas viderunt oculi tui & si-
gna atq; portenta magna illa.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]
68 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

62 [illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]
68 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et relinquemini (u) cum ho- 62
minibus paucis pro eo quòd
eratis sicut stellæ cœli præ
multitudine, quoniam non
audivistis vocē Domini Dei
vestri. Contingétq; ut quem- 63
admodum (x) gavisus est Do-
min.⁹ super vos benefaciendo
vobis, & multiplicando vos;
ita (y) gaudeat Dominus su-
per vos perdendo vos, &
exterminando vos, & ex-
tirpabimini de terra ad quam
tu pergis illuc possidendam.
Dispergétque te Dominus in 64
omnes populos ab extremo
terræ usque ad extremum ter-
ræ; & servies ibi diis alienis
quos non cognovisti, tu, &
patres tui, ligno, & lapidi.
Neque in gentibus illis (z) 65
eris tranquillus, neque erit
requies plantæ pedis tui: dabit
enim tibi Dominus ibi cor pa-
vidum, (a) defectum oculo-
rum, & mœrorem animi. E- 66
rit prætereà vita tua suspen-
sa ex adverso tui, pavebisque
noctu diúque, ita ut non cre-
das vitæ tuæ. Manè dices, 67
Quis dabit vesperam? &
vesperi dices, Quis dabit
mane? propter pavorem cor-
dis tui quo pavebis, & pro-
pter phantasmata quæ vide-
bis. Reducétque te Dominus 68
in Ægyptū cum navibus per
viam de qua dixeram vobis,
Non addetis ampliùs illam
videre; & vendemini ibi
inimicis vestris in servos, &
ancillas, nec erit qui emat.

CAP. XXIX.

HÆc sunt verba fœderis 1
quod præcepit Dominus Mosi
ut feriret cum filiis Israel in
terra Moab, præter illud fœ-
dus quod pepigit cum iis in
Horeb. Vocavit igitur Mo- 2
ses omnem Israelem, & di-
xit eis; Vos videtis omnia
quæ fecit Dominus ante ocu-
los vestros in terra Ægypti,
Pharaoni, & omnibus servis
ejus, & omni terræ ejus;
Tentationes illas magnas 3
quas viderunt oculi tui, si-
gna, & prodigia illa magna.

VER. SAM. (u) in minuto minuto (x) incepit (y) incipiat (z) reficiēris, (a) cæcitatem

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

62 * فتبقون رهطا ذا احصاء بعد ما كنتم ككواكب السماء كثرة * اذ لم تقبل امر الله ربك
63 * فيكون كما قصد الله بكم ان يحسن اليكم وان يكثركم * كذاك يقصد بكم ان يبيدكم وان
64 يبعدكم * فتدرسون عن البلد الذي انت داخل اليه لتحوزه * ويبددك الله فيما بين الشعوب
65 من طرف الارض الى طرفها * فتعبد ثم معبودات اخر ما لم تعرفها انت واباوك خشبا وحجارة * وفي
تلك الامم لا تطمئن * ولا يكون قرار لقدمك * بل يجعل الله لك ثم قلبا خافقا * وشخوص
66 العيون * وذبول النفس * ويكون حياتك معلقة حذاك * حتى تفزع ليلا ونهارا * ولا تصدق
67 بعيشك * تقول في الغداة يا ليتني امسيت * وتقول بالعشي يا ليتني اصبحت من فزع قلبك الذي
68 تفزعه * ومن منظر عينيك الذي تراه * ويردك الله الى مصر في سفن على الحال التي قلت لك لا
تعد اليها ابدا * وتعرضون هناك للبيع على اعدائكم عبيدا واماء وليس لكم مشتر *

* الفصل التاسع والعشرون *

1 * هذا كلام العهد الذي امر الله موسى بان يعهده مع بني اسرائيل في بلد ماب سوى العهد
2 الذي عهده معه في حوريب * ثم دعا موسى بشيوخ بني اسرائيل فقال لهم انتم رايتم جميع ما
3 صنع الله بحضرتكم بفرعون وجميع قومه وسائر اهل بلده * الاعلام العظيمة التي نظرت
عيناك * وتلك الايات والبراهين العظيمة *

Et remanebitis familia pauco sub nume- 62
ro comprehensa, cùm essetis antea multi
sicut stellæ cœli: eò quòd non acquieve-
ris præcepto Dei Domini tui. Fietque ut 63
sicut studium Dei fuit erga vos ut bene-
faceret vobis & satisficaret vos; ita stu-
dium ejus erit erga vos ut vos perdat, &
ut vos consumat: & delebimini de regi-
one ad quam tu es ingressurus ut possíde-
as eam. Et disperdet te Deus inter gentes 64
ab extremitate terræ ad extremitatem
ejus: & servies illic diis aliis quos non
nōsti, tu, nec patres tui, lignis & lapidi-
bus. Et inter illas gentes non eris tutus, 65
nec erit firmitas vestigio tuo: sed faciet
tibi Deus ibi cor palpitans, & obtusionem
oculorum, & languorem animæ. Eritq; 66
vita tua pendens ante te, ita ut trepides
noctu diúque, & non fidas vitæ tuæ. Di- 67
ces in matutino, O utinam ad vesperam
devenissem: & dices vespere, O utinam
matutinum attigissem, propter formidinem
cordis tui quâ terreberis, & propter
spectacula oculorum tuorum quæ cernes.
Et reducet te Deus in Ægyptum navi- 68
bus, conditione de qua dixeram tibi, Ne
unquam reverteris ad eam. Et exponemi-
ni illic ut vendamini inimicis vestris in
servos & ancillas, nec erit qui vos
emat.

CAP. XXIX.

HÆc sunt verba fœderis quod præ- 1
cepit Deus Musæ ut iniret cum filiis
Israil in regione Moab, præter fœdus
quod inierat cum eo in Horib. Deinde vo- 2
cavit Musa seniores filiorum Israil, &
ait illis; Vos vidistis quicquid fecit De-
us in præsentia vestra, in Pharaonem o-
mnemq; populum ejus, & cunctos incolas
regionis illius: Signa magna quæ vide- 3
runt oculi tui, & prodigia illa atque por-
tenta ingentia.

ספר אלה הדברים: כט

videndum ad oculos &, sciendum ad cor vobis Dominus dedit non Et
4 ולא־נתן יהוה לכם לב לדעת ועינים לראות
vos feci ambulare Et .hanc diem ad usque, audiendū ad aures &
5 ואזנים לשמע עד היום הזה: ואולך אתכם
vestra vestimenta inveteraverunt non :deserto in annis quadraginta
ארבעים שנה במדבר לא־בלו שלמתיכם
Panem .tuum pedem desuper veteravit non tuū calceamētū &, vos desuper
6 מעליכם ונעלך לא־בלתה מעל רגלך: לחם
quod, sciretis ut ; bibistis non siceram &, vinum & ; comedistis non
לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם למען תדעו כי
istum locum ad venistis Et .vester Deus Dominus ego
7 אני יהוה אלהיכם: ותבאו אל־המקום הזה
Basan rex Ogh & , Chesbon rex Sichon est egressus &
ויצא סיחן מלך־חשבון ועוג מלך־הבשן
cepimus Et .eos percussimus & , bellum ad nostrum occursum in
8 לקראתנו למלחמה ונכם: ונקח את־
Ghaditis & , Reubenitis hæreditatem in eam dedimus & , eorum terram
ארצם ונתנה לנחלה לראובני ולגדי
pacti verba custodietis Et .Menassitæ tribui dimidiæ &
9 ולחצי שבט המנשי: ושמרתם את־דברי הברית
estis facturi quæ omnia intelligatis ut , ea facietis & , istius
הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל־אשר תעשון:
, vestri Dei Domini facies ad , vos omnes hodie stantes Vos
10 אתם נצבים היום כלכם לפני יהוה אלהיכם
vir omnis , vestri præfecti &, vestri seniores, vestrarū tribuum vestra capita
ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש
interiori in qui , tuus peregrinus & , vestræ uxores , vestra Pubes .Israel
11 ישראל: טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב
tuas aquas haurientem ad usque tuorū lignorū cæsore à , tuorum castrorum
מחניך מחטב עציך עד שאב מימיך:
ejus juramentum in & , tui Dei Domini pactum in te transeundum Ad
12 לעברך בברית יהוה אלהיך ובאלתו
Ut .hodie tecum excidens tuus Deus Dominus quod
13 אשר יהוה אלהיך כרת עמך היום: למען
, Deum in tibi sit ipse & , populū in sibi hodie te statuat
הקים־אתך היום לו לעם והוא יהיה־לך לאלהים
, tuis patribus juravit quemadmodum & , tibi est locutus quemadmodum
כאשר דבר־לך וכאשר נשבע לאבתיך
ego vobis solis vobiscum non Et .Jahacob & , Ischac , Abraham
14 לאברהם ליצחק וליעקב: ולא אתכם לבדכם אנכי
eo cum Quia .istud juramentum & , istud pactum excidens
15 כרת את־הברית הזאת ואת־האלה הזאת: כי את־
, nostri Dei Domini facies ad hodie stans nobiscum hic ipse est qui
אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני יהוה אלהינו
, nostis vos Nam .hodie nobiscum hic ipse non qui eo cum &
16 ואת אשר איננו פה עמנו היום: כי־אתם ידעתם
inter ire ei transivimus quod & ; Ægypti terra in habitavimus quod
את אשר־ישבנו בארץ מצרים ואת אשר־עברנו בקרב
.transistis quas gentium
הגוים אשר עברתם:

Versio VULG. LAT.

4 Et non dedit vobis Dominus
cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possunt
audire, usque in præsentem
5 diē. Adduxit vos quadraginta
annis per desertum : non sunt
attrita vestimenta vestra, nec
calceamenta pedū vestrorum
vetustate consumpta sunt.
6 Panem non comedistis, vinum & siceram non bibistis:
ut sciretis quia ego sum Do-
7 minus Deus vester. Et venistis ad hunc locum : egressúsque est Sehon rex Hesebon, & Og rex Basan, occurrentes nobis ad pugnam.
8 Et percussimus eôs, Et tulimus terram eorum, ac tradidimus possidendam Ruben
& Gad, & dimidiæ tribui
9 Manasse. Custodite ergò verba pacti hujus, & implete ea:
ut intelligatis universa quæ
10 facitis. Vos statis hodiè cuncti coram Domino Deo vestro, principes vestri, & tribus, ac majores natu, atque
doctores, omnis populus
11 Israel, Liberi & uxores vestræ, & advena qui tecum
moratur in castris, exceptis
lignorum cæsoribus, & his
12 qui comportant aquas : Ut
transeas in fœdere Domini
Dei tui, & in jurejurando
quod hodiè Dominus Deus
13 tuus percutit tecum: Ut suscitet te sibi in populum, &
ipse sit Deus tuus, sicut locutus est tibi, & sicut juravit
patribus tuis, Abraham, Isaac,
14 & Jacob. Nec vobis solis
ego hoc fœdus ferio, & hæc
15 juramenta confirmo, Sed cunctis præsentibus & absenti-
16 bus. Vos enim nôstis quo
modo habitaverimus in terra
Ægypti, & quo modo transierimus per medium nationum, quas transeuntes,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

4 Καὶ οὐκ ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὀφθαλμοὺς (η) βλέπειν, καὶ
5 ὦτα ἀκούειν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ
ἤγαγεν ὑμᾶς (θ) τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὐκ (ι) ἐπαλαιώθη τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐ
6 κατετρίβη ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἄρτον οὐκ ἐφάγετε, οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶτε (κ) ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν
7 ἐγώ. Καὶ ἤλθετε ἕως τοῦ τόπου τούτου. καὶ ἐξῆλθε Σηὼν βασιλεὺς Ἐσεβὼν, καὶ Ὢγ βασιλεὺς (λ) Βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν
8 (μ) ἐν πολέμῳ. Καὶ ἐπατάξαμεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὴν ἐν κλήρῳ τῷ Ῥουβὴν, καὶ τῷ (ν) Γαδδὶ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς (ξ) Μα-
9 νασσῆ. Καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης (ο) ταύτης, ἵνα συν-
10 ῆτε πάντα ὅσα ποιήσετε. Ὑμεῖς ἑστήκατε (π) πάντες σήμερον ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οἱ ἀρχίφυλοι ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ οἱ κριταὶ ὑμῶν, καὶ οἱ γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, πᾶς ἀνὴρ
11 Ἰσραὴλ, (ρ) Αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ (σ) τὰ ἔκγονα ὑμῶν, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ ξυλοκόπου (τ) ὑμῶν καὶ ἕως ὑδροφόρου ὑμῶν,
12 Παρελθεῖν (υ) ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀραῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ θεός σου διατίθεται πρὸς σὲ σή-
13 μερον· Ἵνα στήσῃ (φ) σε αὐτῷ εἰς λαὸν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου θεὸς, ὃν τρόπον εἶπέ σοι, καὶ ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι
14 σου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις ἐγὼ διατίθεμαι τὴν διαθήκην ταύτην καὶ τὴν ἀρὰν ταύτην,
15 Ἀλλὰ καὶ τοῖς ὧδε οὖσι (χ) μεθ' ὑμῶν σήμερον ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὴ οὖσι (ψ) μεθ' ὑμῶν ὧδε σήμε-
16 ρον. Ὅτι ὑμεῖς οἴδατε (ω) πῶς κατῳκήσαμεν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, (α) ὡς παρήλθομεν ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν οὓς (β) παρήλθετε.

Et non dedit Dominus Deus 4
vobis cor scire, & oculos videre, & aures audire usque in
diem istam. Et adduxit vos 5
quadraginta annis in deserto:
non inveteraverunt vestimenta
vestra: & calceamenta vestra
non sunt attrita à pedibus ve-
stris. Panem non manducāstis; vinum & siceram non bi- 6
bistis: ut sciretis, quia Dominus Deus vester (e) ego.
Et venistis usque ad locum 7
hunc. Et exiit Seon rex Esebon, & Og rex Basan, in
occursum nobis in bellum. Et 8
percussimus eos, & cepimus
terram eorum: & dedit eam
in sorte Ruben, & Gaddi, &
dimidiæ tribui Manasse. Et 9
custodietis facere omnia verba testamenti hujus; ut intelligatis omnia, quæcunque fa-
cietis. Vos stetistis omnes ho- 10
diè ante Dominum Deum vestrum, principes tribuum vestri,
& seniores vestri, & judices
vestri, & magistri vestri, omnis vir Israel, uxores vestræ, 11
& fœtus vestri, & advena,
qui in medio castrorum vestrorum, à cæsore lignorum ve-
strorum, & usque ad portatorem aquæ vestrum, Ad trans- 12
eundum in testamentum Domini Dei vestri, et in imprecationes
ejus, quascunque Dominus Deus tuus disposuit erga te ho-
diè: ut statuas te sibi in po- 13
pulum, & ipse erit Deus tuus;
quemadmodum dixit tibi, &
quemadmodum juravit patribus
tuis, Abraham, & Isaac, &
Jacob. Et non vobis solis ego 14
testatus sum testamentum hoc,
& imprecationem hanc, Sed & 15
iis qui hic sunt vobiscum hodiè ante Dominum Deum ve-
strum; sed & iis, qui non sunt
vobiscum hic hodiè. Quoniam 16
vos novistis, quomodò habitavimus in terra Ægypto, quomodò transivimus in medio
gentium, quos transivistis.

MS.A. (η) τοῦ βλέπειν, καὶ τὰ ὦτα (θ) τεσσαράκοντα (ι) ἐπαλαιώθησαν (κ) ὅτι οὗτος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Καὶ (λ) τῆς Βασὰν (μ) ἐν τῷ πολέμῳ. (ν) Γαδδεὶ, (ξ) Μανασσῆ. (ο) ταύτης ποιεῖν αὐτοὺς, ἵνα (π) σήμερον πάντες ἔναντι κυρίου (ρ) Καὶ αἱ (σ) τὰ τέκνα ὑμῶν, (τ) ὑμῶν ἕως (υ) *τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ σου, (φ) σε ἑαυτῷ λαὸν, (χ) σήμερον μεθ' ὑμῶν ἔναντι κυρίου (ψ) μεθ' ἡμῶν ὧδε σήμερον ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. Ὅτι (ω) ὡς (α) καὶ ὡς (β) παρήλθομεν. Καὶ

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
ܕܥܒܪܬܘܢ܀

At non concessit vobis Dominus cor ad cog- 4
noscendum, & oculos ad videndum, & aures
ad audiendum usque in præsentem diem. Et 5
duxit vos quadraginta annos per desertum:
non sunt attrita vestimenta vestra super vos,
& calceamenta vestra non sunt vetustate
consumpta in pedibus vestris. Panem etiam 6
non comedistis, & vinum ac siceram non
bibistis; ut sciretis quòd ego Dominus Deus
vester. Et adduxi vos ad locum istum; egres- 7
sique sunt Sihon rex Hesbon, & Og rex
Mathnin in occursum nostrum ad prælium, &
interfecimus eos. Et accipientes terram eo- 8
rum dedimus eam hæreditatem Rubil &
Gad, & dimidiæ tribui Manasse. Custodite 9
præcepta legis hujus, & facite ea, ut ad exi-
tum perducere possitis quicquid facietis. Vos 10
statis hodiè coram Domino Deo vestro,
omnes principes tribuū vestrarum, seniores
vestri, & scribæ vestræ, omnes viri Israelis,
Pubes quoque vestra, & uxores vestræ, & 11
peregrinus qui est in castris tuis, à colligente
ligna tua usque ad haurientem aquas tuas:
Ut non transgrediamini fœdus Domini Dei 12
vestri, & jusjurandum Domini Dei vestri,
quod pepigit hodiè vobiscum: Quatenus 13
erigat te sibi hodiè in populum, & quemadmodum dixit tibi, & quemadmodum jura-
vit patribus tuis Abraham & Ishac & Ja-
cob. Nequaquam vobiscum tantùm statuo 14
fœdus hoc & juramentum istud, Sed cum 15
omni eo qui hic adest, & nobiscum stat
hodiè coram Domino Deo nostro, & cum
omni eo qui non adest hic nobiscum hodiè.
Vos enim nôstis quòd peregrinati simus in 16
terra Ægypti, & transierimus inter gentes
quas transistis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

4 ולא יהב יי לכון לבא למדע
עינין למחזי ואודנין למשמע
5 עד יומא הדין: ודברית יתכון
ארבעין שנין במדברא לא
בליאת כסותכון מנכון ומסנך
6 לא עדו מעל רגלך: לחמא לא
אכלתון וחמר חדת ועתיק לא
שתיתון בדיל דתדעון ארי אנא
7 יי אלהכון: ואתיתון לאתרא
הדין ונפק סיחון מלכא דחשבון
ועוג מלכא דמתנן לקדמותנא
8 לאגחא קרבא ומחיננון: ונסיבנא
ית ארעהון ויהבנה לאחסנא
לשבטא דראובן ולשבטא דגד
9 ולפלגות שבטא דמנשה: ותטרון
ית פתגמי קימא הדין ותעבדון
יתהון בדיל דתצלחון ית כל די
10 תעבדון: אתון קימין יומא דין
כולכון קדם יי אלהכון רישיכון
שבטיכון סביכון וסרכיכון כל אנש
11 ישראל: טפלכון נשיכון וגיורך די
בגו משריתך מלקט אעך עד
12 מלי מימך: לאעלותך בקימא דיי
אלהך ובמומתיה די יי אלהך גזר
13 עמך יומא דין: בדיל לאקמא יתך
יומא דין קדמוהי לעמא והוא
יהי לך לאלהא כמא די מליל
לך וכמא די קים לאבהתך
14 לאברהם ליצחק וליעקב: ולא
עמכון בלחודיכון אנא גזר ית
15 קימא הדין וית מומתא הדא:
ארי ית מן דאיתוהי הכא עמנא
קאים יומא דין קדם יי אלהנא וית
מן דליתוהי הכא עמנא יומא
16 דין: ארי אתון ידעתון ית די
יתיבנא בארעא דמצרים וית די
עברנא בגו עממיא די עברתון:

TARGUM ONKELOS.

4 Et non dedit vobis Dominus cor ad ſciendum, neque oculos ad videndum neque aures ad audiendum, uſque in di-
5 em hanc. Et duxi vos quadraginta annis per deſertum: non inveterata ſunt veſtimenta veſtra in vobis, et calciamenta veſtra non ſunt attri-
6 ta in pedibus veſtris. Panem non comediſtis, et vinum *novum atq; vetus* non bibiſtis; ut ſciretis quoniam ego ſum Dominus Deus ve-
7 ſter. Et veniſtis ad locum hunc: et egreſſus eſt Seon rex Eſebon, et Og rex Baſan in occurſum noſtrū ad pugnam, &
8 percuſſim⁹ eos. Et ſubjecimus terram eorum, et dedimus eam in poſſeſſionem tribui Reuben & tribui Gad, & dimidiæ tri-
9 bui Manaſſe. Et cuſtodietis verba pacti hujus, et facietis ea: ut intelligatis univerſa quæ
10 facitis. Vos ſtatis hodie cuncti coram Domino Deo veſtro: principes veſtri & tribus veſtræ, ſenes veſtri & præfecti
11 veſtri; omnes viri Iſrael. Parvuli veſtri & uxores veſtræ, et peregrini tui, qui ſunt in medio caſtrorum tuorum: ab eo qui colligit ligna tua, uſque ad
12 haurientem aquam tuam. Ut intres in fœdus Domini Dei tui, et in juramentum ej⁹; quod Dominus Deus tuus ſtatuit te-
13 cum hodie. Ut ſuſcitet te hodie in conſpectu ſuo in populum, et ipſe ſit tibi in Deum; ſicut locutus eſt tibi: & ſicut juravit patribus tuis, Abraham Iſaac
14 & Jacob. Non vobiſcum ſolis ego ſtatui pactum hoc, &
15 juramentum hoc. Sed cum eo qui ſtat hîc hodie nobiſcum coram Deo noſtro, et cum eo qui non eſt hic hodie nobiſ-
16 cum. Quoniam vos ſcitis quomodo habitaverimus in terrâ Ægypti; & quomodo tranſierimus per medium populorum per quos tranſiſtis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

4 Sed non dedit vobis Domin⁹ cor ad intelligendum, et oculos ad videndum, & aures ad audiendum uſque in hanc
5 diem. Quapropter deduxi vos quadraginta annis per deſertum: Non inveteraverunt veſtimenta veſtra ſuper vos, neque calceamenta veſtra attrita ſunt à pedib⁹ ve-
6 ſtris. Panem non comediſtis, neque vinum & ſiceram bibiſtis, ut cognoſceretis quòd ego ſum Dominus Deus veſter:
7 Cúmque perveniſſetis in locū iſtum, egreſſus eſt Sihon rex Heſebon, & Og rex (a) Baſan in occurſum noſtrum ad prælium, & percuſſimus eos.
8 Cepimuſque terram eorum, & tradidimus eam in poſſeſſionem Rubenitis, & Gaditis, & dimidiæ tribui Manaſſe.
9 Cuſtodietis igitur verba fœderis hujus, & facietis ea, ut proſperetis omnia quæ facturi eſtis.
10 Vos ſtatis hodie omnes in conſpectu Domini Dei veſtri, principes veſtri, tribus veſtræ, ſeniores veſtri, & præfecti veſtri, omnis vir
11 Iſrael. Parvuli veſtri, & mulieres veſtræ, & peregrinus tuus qui eſt in medio caſtrorum tuorum, à cæſore lignorum tuorum, & uſque ad (b) haurientē aquas tuas:
12 Ut tranſire te facias in fœdus Domini Dei tui, & in jusjurandum ejus, quod Dominus Deus tuus pepigit hodiè tecum.
13 Ut confirmet te hodiè ſibi in populum, ipſéque tibi ſit in Deum, ſicut locutus eſt tibi, & juravit patribus tuis Abrahæ, Iſaaco, & Jacobo.
14 Non autem vobiſcum ſolis ego ferio hoc fœdus, et jusjurandum hoc;
15 Sed cum eo qui hîc nobiſcum adſtat hodiè in conſpectu Domini Dei noſtri, & cum eo qui non eſt hîc nobiſcum hodiè.
16 Vos enim ſcitis quomodo (c) habitaverimus in terra Ægypti, & quomodo tranſierimus per medium gentium quas tranſivistis.

VER. SAM. (a) Batanææ (b) implentem (c) habitaveritis

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

4 ولم يعطكم الله قلبا لعلم مثلها * ولم تنظروا ذلك بعيونكم * ولم تسمعوه باذانكم الى يومكم
5 هذا * ثم سيرتكم في البرية اربعين سنة * لم تبل ثيابكم عليكم * ولا نعالكم على ارجلكم
6 * وطعامكم الذي اعتدتموه لم تاكلوه * وخمرا ومسكرا لم تشربوا * لكي تعرفوا اني الله ربكم * ثم
7 وافيتم هذا الموضع * فخرج سيحون ملك حسبان وعوج ملك البثنية للقائنا الى الحرب * فقتلناهما
8 * فاخذنا بلديهما ودفعناهما نحلة لال راوبين * وال جاد * ونصف سبط منسا * فاحفظوا كلام
9 هذا العهد واعملوا به * لكي تنجحوا في جميع ما تصنعون * انتم وقوف اليوم اجمعون بين
10 يدي الله ربكم * ورؤساوكم * وسبوطكم * واسباطكم * وعرفاوكم * وجميع رجال ال اسرايل
11 * واطفالكم * ونساوكم * والغريب الذي في وسط عسكرك * من محتطب حطبك الى مستقي
12 ماءك * لادخالك في عهد الله ربك * وفي حرجه الذي يعهده معك اليوم * لكي يثبتك اليوم
13 له امة * ويكون لك هو الاها كما وعدك * وكما اقسم لابائك ابراهيم واسحق ويعقوب * وليس معكم
14 اليوم وحدكم انا عاهد هذا العهد وهذا الحرج * الا مع من هو موجود حاضر بين يدي
15 الله ربنا * ومع من ليس هو حاضرا معنا اليوم * اذا نقل اليه * انتم تعلمون ما اقمنا في بلد
16 مصر * وما سرنا فيما بين الامم الذين جزتم بينهم *

4 Et non dedit vobis Deus cor ad ſciendum ſimilia, nec vidiſtis ea oculis veſtris, nec audiſtis auribus veſtris uſq; ad diem hunc
5 veſtrum. Præterea duxi vos per ſolitudinem quadraginta annis: non ſunt vetuſtate detrita veſtimenta veſtra ſuper vos, neq; ſandalia veſtra in pedibus veſtris:
6 Et cibum veſtrum quem conſueveratis, non comediſtis: & vinum aut potum inebriantē non bibiſtis, ut agnoſceretis me eſſe Deum
7 Dominum veſtrum. Deinde veniſtis in hunc locum, egreſſuſque eſt Sihon rex Haſban, & Og rex Bathaniæ in occurſum noſtrum ad bellum, et trucidavimus utrumque.
8 Et accepimus regiones utriuſque, eaſq; dedimus hæreditatem Raubenitis & Gaditis, ac dimidiæ tribui Manaſſe.
9 Obſervate ergò verba hujus fœderis, & facite ea, ut proſperi ſitis in omnibus quæ facietis.
10 Vos ſtatis hodiè cuncti in conſpectu Dei Domini veſtri, & principes veſtri, & tribus veſtræ, & ſeniores veſtri, & præpoſiti
11 veſtri, & omnes viri Iſraelitæ; Et pueri veſtri, & mulieres veſtræ, & peregrinus qui eſt in medio caſtrorum tuorum, à colligente ligna tua uſque ad haurientem a-
12 quam tuam: ut introducaris in fœdus Dei Domini tui, et in juramentum ipſius quod
13 paciſcitur tecum hodiè, ut confirmet te hodiè ſibi gentem, & ſit tibi ipſe Deus, prout pollicitus eſt tibi, & prout juravit patribus tuis, Ebrahim, & Iſhac & Jacob.
14 Et non vobiſcum hodiè ſolis ego paciſcor
15 hoc pactum & hoc juramentum; Sed cum eo qui reperitur præſens in conſpectu Dei Domini noſtri, & cum eo qui non eſt præſens nobiſcum hodiè, cùm delatum fuerit ad ipſum.
16 Vos ſcitis quamdiu morati ſumus in regione Ægypti, & quamdiu iter fecimus inter gentes inter quas tranſiſtis:

ספר אלה הדברים : כט

,lapidē &,lignum ,earum stercora & ,earum abominationes vidistis Et
17 ותראו את־שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן
vel ,vir vobis in sit fortè Ne .eis cum quæ ,aurū &,argentum
18 כסף וזהב אשר עמהם׃ פן־יש בכם איש או־
cum à hodie *avertens* suū cor quæ ,*virga* vel ,familia vel ,mulier
אשה או משפחה או־שבט אשר לבבו פנה היום מעם
,harum gentium *diis* *servitum* *eundum ad* ,nostro Deo Domino
יהוה אלהינו ללכת לעבד את־אלהי הגוים ההם
erit Et .absinthium & ,*caput* fructificans radix vobis in sit fortè ne
19 פן־יש בכם שרש פרה ראש ולענה׃ והיה
,suo corde in sibi benedixerit &,hujus *execrationis* verba ipse *audiendo in*
בשמעו את־דברי האלה הזאת והתברך בלבבו
ad ,ambulabo mei cordis *obstinatione in cum* ,mihi erit Pax : dicendo
לאמר שלום יהיה־לי כי בשררות לבי אלך למען
quia,ei *parcere* Dominus *volet* Non .sitiente cum ebriam *addendū*
20 ספות הרוה את־הצמאה׃ לא־יאבה יהוה סלח לו כי
accubabit & ,ipsum virum in ejus zelus & ,Domini *nasus* fumabit tunc
אז יעשן אף־יהוה וקנאתו באיש ההוא ורבצה
Dominus delebit & : isto libro in scripta ,*execratio* omnis eo in
בו כל־האלה הכתובה בספר הזה ומחה יהוה את־
,malum ad Dominus eum faciet separare Et .cœlis , sub de ejus nomen
21 שמו מתחת השמים׃ והבדילו יהוה לרעה
scripti pacti *execrationes* omnes secundū,Israel tribubus omnibus ab
מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה
qui vestri filii ,posterior generatio dicet Et .istius legis libro in
22 בספר התורה הזה׃ ואמר הדור האחרון בניכם אשר
: longinqua terra è veniet qui ,alienigena & ; vos post à surgent
יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה
quibus,ejus infirmitates & ,hujus terræ percussiones videbunt &
וראו את־מכות הארץ ההוא ואת־תחלאיה אשר־
omnis combustionis *sale* & , *Sulphure* .*ea in* Dominus fecit ægrotare
23 חלה יהוה בה׃ גפרית ומלח שרפה כל־
,herba omnis ea in ascendet neque,germinabit neque ,seretur non ejus terra
ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא־יעלה בה כל־עשב
quas ,Seboim & ,Admah ,Hamorah & ,Sedom subversionem secundum
כמהפכת סדם ועמרה אדמה וצבוים אשר
: gentes omnes dicent Et *suo fervore* in &,suo *naso in* Dominus subvertit
24 הפך יהוה באפו ובחמתו׃ ואמרו כל־הגוים
nasi ira Quæ ? huic terræ sic Dominus fecit quid *Super*
על־מה עשה יהוה ככה לארץ הזאת מה חרי האף
Domini pactum dereliquerunt quod *Super* :dicent Et ? hujus magni
25 הגדול הזה׃ ואמרו על אשר עזבו את־ברית יהוה
terra è eos *ipsum educendo in* ,eis cum *excidit* quod ,suorum patrum Dei
אלהי אבתם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ
se incurvaverunt & ,*alienis* *diis* *servierunt* &,iverunt Et .Ægypti
26 מצרים׃ וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו
.eis est impartitus *non* &,*eos* noverunt non *quos* *diis* ,eis
להם אלהים אשר לא־ידעום ולא חלק להם׃
eam super *adducendū ad* ,ipsam terram in Domini *nasus* est iratus Et
27 ויחר־אף יהוה בארץ ההוא להביא עליה את־
.hoc libro in scriptam maledictionem omnem
כל־הקללה הכתובה בספר הזה׃

Versio VULG. LAT.

17 Vidistis abominationes & sordes, id est, idola eorū, lignum & lapidē, argentū & aurum,
18 quæ colebant. Ne fortè sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cujus cor aversū est hodiè à Dño Deo nostro : ut vadat & serviat diis illarum gentiū ; & sit inter vos radix germinans fel & amaritudinē.
19 Cúmque audierit verba juramenti hujus, benedicat sibi in corde suo, dicens ; Pax erit mihi, & ambulabo in pravitate cordis mei : & absumat ebria
20 sitientem, Et Dominus non ignoscat ei : sed tunc quàm maximè furor ejus fumet, & zelus contra hominē illū, & sedeant super eum omnia maledicta, quæ scripta sunt in hoc volumine : & deleat Dñs no-
21 men ejus sub cœlo, Et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Israel, juxta maledictiones, quæ in Libro legis hujus ac fœderis conti-
22 nentur. Dicétque sequens generatio, & filii qui nascentur deinceps, & peregrini, qui de longè venerint, videntes plagas terræ illius, & infirmitates, quibus eam afflixerit Dñs,
23 Sulphure & solis ardore comburens, ita ut ultrà non seratur, nec virens quidpiā germinet, in exemplum subversionis Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quas subvertit Dñs in ira & furore suo.
24 Et dicent omnes gentes, Quarè sic fecit Dñs terræ huic? quæ est hæc ira furoris ejus immen-
25 sa? Et respondebunt, Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de
26 terra Ægypti : Et servierunt diis alienis, & adoraverunt deos, quos nesciebant, & qui-
27 bus non fuerant attributi : Idcirco iratus est furor Domini contra terram istam, ut induceret super eam omnia maledicta, quæ in hoc volumine scripta sunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

17 Καὶ ἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ϗ τὰ εἴδωλα αὐτῶν, ξύλον ϗ λίθον, ἀργύριον
18 ϗ χρυσίον, ἅ ἐστι παρ' αὐτοῖς. Μή τίς ἐστιν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ πατριὰ ἢ φυλή, τινὸς ἡ διάνοια ἐξέκλινεν ἀπὸ κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, (δ) πορευθέντες λατρεύειν τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων; μή τίς ἐστιν ἐν ὑμῖν (ε) ῥίζα ἄνω φύουσα ἐν χολῇ
19 ϗ πικρίᾳ; Καὶ ἔσται ἐὰν ἀκούσῃ τὰ ῥήματα τῆς ἀρᾶς ταύτης, ϗ ἐπιφημίσηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων, Ὅσιά μοι γένοιτο, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῆς καρδίας μου πορεύσομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἁμαρ-
20 τωλὸς τὸν ἀναμάρτητον· Οὐ μὴ θελήσει ὁ Θεὸς (ζ) εὐϊλατεῦσαι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τότε ἐκκαυθήσεται ὀργὴ κυρίου ϗ ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ· ϗ κολληθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀραὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γεγραμμέναι ἐν τῷ βιβλίῳ (η) τούτῳ· ϗ ἐξαλείψει κύριος τὸ
21 ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Καὶ διαστελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ πάντων (θ) υἱῶν Ἰσραήλ, κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τῆς διαθήκης (ι) τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ
22 τοῦ νόμου τούτου. Καὶ ἐροῦσιν ἡ γενεὰ ἡ ἑτέρα οἱ υἱοὶ ὑμῶν, οἳ ἀναστήσονται μεθ' ὑμᾶς, ϗ ὁ ἀλλότριος ὃς ἂν ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, ϗ ὄψονται τὰς πληγὰς τῆς γῆς ἐκείνης ϗ τὰς νόσους αὐτῆς, ἃς ἀπέστειλε κύριος
23 ἐπ' αὐτήν, Θεῖον ϗ ἅλα κατακεκαυμένον· πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσεται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ ἀναβῇ (κ) ἐπ' αὐτὴν πᾶν χλωρόν· ὥσπερ κατεστράφη Σόδομα ϗ Γόμορρα, Ἀδαμὰ ϗ (λ) Σεβωΐμ, ἃς κατέστρεψε κύριος ἐν θυμῷ ϗ (μ) ὀργῇ.
24 Καὶ ἐροῦσι πάντα τὰ ἔθνη, Διατί ἐποίησε (ν) κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ; τίς ὁ
25 θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος; Καὶ ἐροῦσιν, Ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ
26 γῆς Αἰγύπτου, Καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς (ξ) ἑτέροις, οὓς οὐκ ἠπίσταντο,
27 οὐδὲ διένειμεν αὐτοῖς· Καὶ ὠργίσθη (ο) θυμῷ κύριος ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐπαγαγεῖν ἐπ' αὐτὴν κατὰ πάσας (π) τὰς κατάρας τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.

MS.A. (δ) πορευθῆναι (ε) ῥίζα πικρίας ἄνω (ζ) εὐιλατεῦσαι αὐτῷ, (η) τοῦ νόμου τούτου· ϗ (θ) τῶν υἱῶν (ι) τῆς γεγραμμένης (κ) ἐπ' αὐτῆς (λ) Σεβωείν, (μ) ὀργῇ αὐτοῦ. Καὶ (ν) οὕτως κύριος (ξ) ἑτέροις ϗ προσεκύνησαν αὐτοῖς, οἷς οὐκ (ο) κύριος θυμῷ ἐπὶ (π) τὰς ἀρὰς τῆς διαθήκης τὰς

Et vidistis abominationes earum, & idola earum, lignum, & lapidem, argentum, & aurum, quæ sunt apud eas. 17
(ſ) Nunquid est aliquis inter vos, vir, aut mulier, vel familia, vel tribus; cujus mens declinavit à Domino Deo vestro, profecti servire diis gentium illarum? Num quis est in vobis radix sursum germinans in felle & amaritudine? 18
Et erit cum audierit verba maledictionis hujus; & benedixerit in corde suo, dicens; Sancta mihi fiant, quoniam in errore cordis mei incedam, ut non simul perdat peccator eum qui sine peccato est. 19
Nolet Deus propitiari ei; sed tunc incendetur ira Domini, & zelus ejus in homine illo: & adhærebunt in eo omnia maledicta testamenti hujus, quæ scripta sunt in (h) libro hoc: Et delebit Dominus nomen ejus de sub cœlo. 20
Et dividet eum Dominus in mala ab omnibus filiis Israel, secundùm omnia maledicta testamenti scripta in libro legis hujus. 21
Et dicent progenies altera, filii vestri, qui exurgent post vos, & alienus, quicunque venerit de terra longinqua: & videbunt plagas terræ illius, & morbos ejus, quos immisit Dominus super eam, 22
Sulphur & sal ardens: omnis terra ejus non seminabitur, neque germinabit, neque ascendet super eam omne viride: sicut eversa est Sodoma & Gomorrha, Adama & Seboim, quas evertit Dominus in furore, & ira. 23
Et dicent omnes gentes, Propter quid fecit Dominus sic terræ huic? Quis furor iræ magnus hic? 24
Et dicent, Quoniam dereliquerunt testamentum Domini Dei patrum suorum, quæ testatus est patribus eorum, quando eduxit eos de terra Ægypti. 25
Et euntes servierunt diis aliis, quos non noverunt, (i) neq; distribuit eis: 26
Et iratus est furore Dominus in terram illam, ad inducendum in eam secundùm omnia maledicta scripta in libro legis hujus. 27

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 ܘܚܙܝܬܘܢ ܛܢܦܘܬܗܘܢ܂ ܘܕܚܠܬܗܘܢ ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ܂ ܘܕܣܐܡܐ ܘܕܕܗܒܐ ܕܡܚܦܝܢ܂ *ܕܠܡܐ
18 ܐܝܬ ܒܟܘܢ ܓܒܪܐ ܐܘ ܐܢܬܬܐ܂ ܐܘ ܫܪܒܬܐ܂ ܐܘ ܫܒܛܐ܂ ܕܠܒܗ ܦܢܐ ܝܘܡܢܐ ܡܢ ܡܪܝܐ
ܐܠܗܢ܂ ܠܡܐܙܠ ܠܡܦܠܚ ܠܐܠܗܐ ܕܥܡܡܐ ܗܠܝܢ܂ ܕܠܡܐ ܐܝܬ ܒܟܘܢ ܥܩܪܐ ܕܡܘܒܠ ܡܪܪܐ
19 ܘܓܕܐ܂ *ܘܢܗܘܐ ܕܡܐ ܕܢܫܡܥ ܦܬܓܡܐ ܕܡܘܡܬܐ ܗܢܐ܂ ܢܬܒܪܟ ܒܠܒܗ܂ ܘܢܐܡܪ܂ ܫܠܡܐ ܢܗܘܐ
20 ܠܝ܂ ܕܒܪܓܬܐ ܕܠܒܝ ܐܗܠܟ܂ ܘܢܘܣܦ ܪܘܝܘܬܐ ܥܠ ܨܗܝܘܬܐ܂ *ܘܠܐ ܢܨܒܐ ܡܪܝܐ ܠܡܫܒܩ
ܠܗ܂ ܐܠܐ ܗܝܕܝܢ ܢܬܚܣܢ ܪܘܓܙܗ ܕܡܪܝܐ ܘܛܢܢܗ ܒܓܒܪܐ ܗܘ܂ ܘܬܐܬܐ ܥܠܘܗܝ ܟܠܗ
21 ܠܘܛܬܐ ܕܟܬܝܒܐ ܒܟܬܒܐ ܗܢܐ܂ ܘܢܥܛܐ ܡܪܝܐ ܫܡܗ ܡܢ ܬܚܝܬ ܫܡܝܐ܂ *ܘܢܦܪܫܝܘܗܝ
ܡܪܝܐ ܠܒܝܫܬܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ ܕܐܝܣܪܝܠ܂ ܐܝܟ ܟܠܗܘܢ ܠܘܛܬܐ ܕܩܝܡܐ ܕܟܬܝܒܢ
22 ܒܟܬܒܐ ܕܢܡܘܣܐ ܗܢܐ܂ *ܘܬܐܡܪ ܫܪܒܬܐ ܐܚܪܬܐ܂ ܒܢܝܟܘܢ ܕܢܩܘܡܘܢ ܡܢ ܒܬܪܟܘܢ܂ ܘܢܘܟܪܝܐ
ܕܢܐܬܘܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܪܚܝܩܬܐ܂ ܘܢܚܙܘܢ ܡܚܘܬܗ ܕܐܪܥܐ ܗܝ܂ ܘܟܘܪܗܢܝܗ ܕܢܝܬܐ ܥܠܝܗ ܡܪܝܐ܂
23 *ܟܒܪܝܬܐ ܘܡܠܚܐ ܝܩܝܕܐ܂ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܠܐ ܬܙܕܪܥ ܘܠܐ ܬܥܒܐ܂ ܘܠܐ ܢܣܩ ܒܗ ܟܠ ܥܣܒ
ܐܪܥܐ܂ ܐܠܐ ܬܗܘܐ ܐܝܟ ܣܕܘܡ ܘܐܝܟ ܥܡܘܪܐ܂ ܘܐܝܟ ܐܕܡܐ ܘܐܝܟ ܨܒܘܝܡ܂ ܕܗܦܟ ܐܢܝܢ ܡܪܝܐ
24 ܒܪܘܓܙܗ ܘܒܚܡܬܗ܂ *ܘܢܐܡܪܘܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ܂ ܡܛܠ ܡܢܐ ܥܒܕ ܡܪܝܐ ܗܟܢܐ ܠܐܪܥܐ
25 ܗܕܐ܂ ܘܡܛܠ ܡܢܐ ܐܬܚܡܬ ܪܘܓܙܗ ܗܢܐ ܪܒܐ܂ *ܘܢܐܡܪܘܢ܂ ܡܛܠ ܕܫܒܩܘ ܩܝܡܗ ܕܡܪܝܐ
26 ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܝܗܘܢ܂ ܕܐܩܝܡ ܥܡܗܘܢ ܟܕ ܐܦܩ ܐܢܘܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ܂ *ܘܐܙܠܘ ܦܠܚܘ
27 ܠܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ܂ ܘܣܓܕܘ ܠܗܘܢ܂ ܠܐܠܗܐ ܕܠܐ ܝܕܥܘ ܐܢܘܢ܂ ܘܠܐ ܐܬܦܠܓܘ ܠܗܘܢ܂ *ܘܐܬܚܡܬ
ܪܘܓܙܗ ܕܡܪܝܐ ܥܠ ܐܪܥܐ ܗܝ܂ ܕܢܝܬܐ ܥܠܝܗ ܟܠܗܝܢ ܠܘܛܬܐ ܕܟܬܝܒܢ ܒܟܬܒܐ ܗܢܐ܂

Et vidistis abominationes earum, & deos earum ex lignis & lapidibus, & argento atque auro quibus sunt obducti. 17
Num est inter vos vir, aut mulier, aut familia, aut tribus, cujus cor avertatur hodiè à Domino Deo nostro, ut abeat ad colendum deos gentium istarum? num est in vobis radix germinans fel & amaritudinem? 18
Quique postquā audierit sermones juramenti istius, cogitet in corde suo, & dicat, Pax erit mihi si pro libidine cordis mei incedam, addatque ebrietatem ad sitim? 19
Non placabitur Dominus ad parcendum ei; sed tunc invalescet ira Domini & zelus ejus adversùs virum hujusmodi, venietque super eum tota maledictio quæ scripta est in hoc libro, & delebit Dominus nomen ejus de sub cœlo. 20
Separabitq; eum Dominus ad malum ex omnibus tribubus Israel, juxta omnes maledictiones fœderis quæ scriptæ sunt in libro legis hujus. 21
Et dicet generatio altera, filii *scilicet* vestri qui exurgent post vos, & peregrini qui venient de terra remota, & videbunt plagas terræ illius, & morbos quos adducet super eam Dominus, 22
Sulphur & salē ardentē totā terrā non seminari nec germinare, nec oriri in ea ullam herbā terræ, sed esse veluti Sodomam, & veluti Gomoram, & veluti Adamam, & veluti Seboim, quas subvertit Dominus in ira & furore suo, 23
Dicent inquam, omnes gentes, Qua de re sic fecit Dominus huic terræ? & quare percitus est irâ tam magnâ? 24
Et respondebunt, Quia deseruerunt fœdus Domini Dei patrum suorum, quod pepigit cum eis quando eduxit eos de terra Ægypti: 25
Et abeuntes coluerunt deos alios & adoraverunt eos, deos quos non noverant, & qui non se diviserant *(id est communicaverant)* eis. 26
Idcirco exarsit ira Domini contra terram illam, ut induceret super eam cunctas maledictiones quæ scriptæ sunt in libro isto, 27

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

17 וחזיתון ית שקוציהון וית טעותהון
אעא ואבנא כספא ודהבא די עמהון
18 : דלמא אית בכון גבר או אתתא
או זרעית או שבטא די לביה פני
יומא דין מדחלתא דיי אלהנא
למהך למפלח ית טעות עממיא
האנון דלמא אית בכון גבר מהרהר
19 חטאין או זדון: ויהי במשמעיה ית
פתגמי מומתא הדא ויתחשב בלביה
למימר שלמא יהי לי ארי בהרהור
לבי אנא אזיל בדיל לאוספא ליה
20 חטאי שלותא על זדנותא: לא
ייבי יי למשבק ליה ארי בכן יתקף
רוגזא דיי וחמתיה בגברא ההוא
ויתרבקון ביה כל לוטיא דכתיבין
בספרא הדין וימחי יי ית שמיה
21 מתחות שמיא: ויפרשניה יי לבישא
מכל שבטיא דישראל ככל לוטי
קימא דכתיבין בספר אוריתא הדין:
22 ויימר דרא בתראה בניכון די יקומון
מבתריכון ובר עממין דייתי מארע
רחיקא ויחזון ית מחתא דארעא
ההיא וית מרעהא די אמרע יי
23 בה: גופריתא ומלחא יקדא כל
ארעה לא תזדרע ולא תצמח
ולא יסק בה כל עסבא כמהפכתא
דסדום ועמרה אדמה וצבויים די
24 הפך יי ברוגזיה ובחמתיה: ויימרון
כל עממיא על מה עבד יי כדין
לארעא הדא מה תקוף רוגזא רבא
25 הדין: ויימרון על דשבקו ית קימא
דיי אלהא דאבהתהון די גזר עמהון
באפקותיה יתהון מארעא דמצרים:
26 ואזלו ופלחו לטעות עממיא
וסגידו להון דחלן דלא ידעונון
27 ולא אטיבא להון: ותקיף רוגזא דיי
בארעא ההיא לאיתאה עלה ית כל לוטיא דכתיבין בספרא הדין:

Targum ONKELOS.

17 Et vidiſtis abominationes eorũ,et idola eorũ lignea et lapidea,argentea et aurea quæ ſunt
18 in eis. Ne fortè ſit in vobis vir aut mulier,aut familia aut tribus,cuj^9 cor averſũ eſt hodie à timore Dñi Dei noſtri, ut vadat et ſerviat idolis populorũ illorũ: ne fortè ſit in vobis vir cogitans peccata aut ſuperbiã.
19 Et cũ audierit verba juramẽti huj^9,cogitet in corde ſuo dicẽs, Pax erit mihi,quoniã in cogitatione cordis mei ego ambulabo : ut addantur ei peccata ignorantiæ peccatis ſuperbiæ.
20 Non volet Dñs dimittere ei : ſed tunc iraſcetur furor Dñi et indignatio ej^9 contra virũ illũ; et adhærebũt ei oẽs maledictiones, quæ ſcriptæ ſunt in libro legis huj^9 :et delebit Dñs
21 nomẽ ej^9 ſub cœlo. Et dividet eũ Dñs in malũ de omnib^9 tribub^9 Iſrael: juxta omnes maledictiones fœderis, quæ ſcriptæ
22 ſunt in libro legis huj^9. Et dicet generatio ſequens, et filii veſtri qui ſurgent poſt vos, & filii alienigenarũ qui venerint de terrã longinquã ; videntes plagas terræ illi^9,et infirmitates ej^9,quib^9 afflixerit eã Dñs.
23 Sulphure et ſale combuſta erit oĩs terra ej^9: non ſeminabitur neq; germinabit, neq; creſcet in ea oĩs herba: ſicut ſubverſio Sodomæ et Gomorrhæ, Adamæ et Seboim, quas ſubvertit Dñs in irã ſuã et in furore ſuo.
24 Et dicẽt oẽs populi ; Propter quid fecit Dñs ſic terræ huic ? quæ eſt ira furoris magni huj^9?
25 Et dicent, Quia dereliquerunt pactũ Dñi Dei patrũ ſuorũ, q̃ ſtatuit cum eis quando eduxit
26 eos de terrã Ægypti. Et ambulaverunt et ſervierunt idolis populorũ, et adoraverunt ea: portenta quæ neſcierunt, et quæ non poſſunt benefacere
27 eis. Et irat^9 eſt furor Dñi contra terrã illã: ut induceret ſup eam omnes maledictiones quæ ſcriptæ ſunt in libro hoc.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranſlatio Latina.

17 Vidiſtis quoque abominationes earum, & idola earum, lignum et lapidem, argentum et aurum quæ ſunt apud eas.
18 Ne ſit in vobis vir, aut mulier, aut familia, aut tribus quæ cor ſuum avertat hodiè à Domino Deo noſtro, ut eat & ſerviat diis gentium illarũ ; ne ſit in vobis radix germinans fel & abſinthium.
19 Accidátque cùm audierit verba iſtius juriſjurandi, ut benedicat ſibi in corde ſuo, dicens ; Pax erit mihi cum in pervicacia cordis mei ambulavero, ut (d) auferat reſpirationem à ſitiente.
20 Nolet Dominus illi parcere, ſed tunc ardebit ira Domini, & zelus ejus adverſus hominem illũ, & requieſcent ſuper eum omnes maledictiones ſcriptæ in hoc libro, delebitque Dominus nomen ejus de ſub cœlo.
21 Separabitque illum Dominus in malum ab omnibus tribubus Iſrael, ſecundùm omnes maledictiones fœderis hujus, ſcriptas in libro legis hujus.
22 Ut dicat generatio poſterior, filii veſtri qui exurgent poſt vos, peregrinus quoque qui veniet de terra longinqua, & vidibit plagas terræ illius, (e)morbóſque ejus quibus affecit eam Dominus,
23 Sulphur, & ſal ardens; nulla terra ejus ſeminabitur, neque germinabit, neque aſcendet in ea ulla herba, ſicut in ſubverſione Sodomæ, & Gomorrhæ, Adamæ, & Seboim, quas ſubvertit Dominus in ira ſua, & in furore ſuo:
24 ut dicant inquam, omnes gentes, Quare fecit Dominus ſic huic terræ? & quis eſt furor iræ magnus iſte?
25 Et reſpondebunt, Propterea quòd dereliquerunt fœdus Domini Dei patrum eorum quod pepigit cum eis, cùm eduxit eos de terra Ægypti.
26 Et abeuntes ſervierunt diis alienis, & adoraverunt eos, deos quos non cognoverant, à quibuſq; nihil acceperant.
27 Ideò exarſit ira Domini in terram illam ad inducendum ſuper eam omnem maledictionem ſcriptam in hoc libro.

VER. SAM. (d) addat ebrietatem ad ſitim. (e) crucéſque ejus quibus crucifixit

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 * وقد رأيتم أرجاسهم وطواغيتهم من خشب وحجارة ومن فضة وذهب مما هو معهم * كيلا
18 يوجد فيكم رجل أو امرأة أو عشيرة أو سبط ممن قلبه مدول اليوم عن الله ربنا فيمضي
19 ليعبد معبودات أولئك الأمم * كيلا يكون فيكم رجل مثمر سم أو علقم * فإذا سمع كلام هذا
الحرج قدر في نفسه قائلا لا يكون لي إلا السلام إذ إنما أسير مع هوا قلبي لكي أمد بالريا العطشي
20 * فلا يشاء الله أن يصفح له ذلك بل حينئذ يشتد غضب الله وحميته عليه فيلصق به جميع
21 الحرج المذكور في هذا الكتاب حتى يمحوا الله اسمه من تحت السماء * ويفرزه الله على شر من
22 جميع أسباط إسرائيل كجميع حرج العهد المكتوبة في سفر هذه التورية * فيقول الجيل الآخر
من بنيكم الذين يقومون من بعدكم * والغريب الذي يأتي من بلد بعيد فينظرون ضربات
23 تلك الأرض وأمراضها التي أمرضها الله * حتى كان جميع أرضها محرقة بنار وكبريت * فهي
لا تزرع ولا تنبت * ولا يطلع فيها شيء من العشب * كمنقلب سدوم وعمورا وأدما وصبويم *
24 التي قلبها بغضبه وحميته * فيقول جميع الأمم على ماذا صنع الله كذا بهذه الأرض وما سبب
25 شدة هذا الغضب العظيم * فيجيبون بأن ذلك على أن تركوا عهد الله إله آبائهم الذي عهده
26 معهم بإخراجه إياهم من بلد مصر * فمضوا وعبدوا معبودات أخر وسجدوا لها * معبودات لم
27 يعرفوها ولم تنصب لهم نصيبا * فاشتد غضب الله على تلك الأرض * فأحل بها جميع اللعنة
المكتوبة في هذا السفر *

17 Et jam vidiſtis immunditias eorũ, et idola eorum lignea & lapidea, & argentea, atque aurea quæ ſunt apud ipſas.
18 Ut non reperiatur in vobis vir aut mulier, aut familia, aut tribus cujus cor ſit averſum hodiè à Deo Domino noſtro, abeátque ad colendos deos illarum gentium : ut non ſit in vobis quiſquam fructificans venenum aut abſinthium.
19 Cùmque audierit verba hujus juramenti, proponat in ſemetipſo, dicens ; Non erit mihi niſi pax cùm ſequutus fuero voluntatem cordis mei, ut traham cum ebria ſitientẽ.
20 Nolet enim Deus ignoſcere hoc ipſi, ſed tunc invaleſcet ira Dei ejúſque indignatio in ipſum, & adhærebit ei omnis execratio memorata in hoc libro, donec deleat Deus nomen ipſius de ſub cœlo.
21 Et ſegregabit eum Deus ad malum ex omnibus tribubus Iſraël, juxta omnes execrationes fœderis ſcriptas in iſto volumine legis.
22 Et dicet generatio altera filiorum veſtrorum qui ſurgent poſt vos, & peregrinus qui veniet è regione longinqua, & videbunt plagas illius terræ, et infirmitates quibus ægrotare faciet eam Deus,
23 Ita ut ſit tota ipſius terra combuſta igne & ſulphure, & ipſa non ſeratur nec germen producat, nec erumpat in ea ulla herba, non ſecus ac ruina Sodomæ, & Gomoræ, & Adamæ, & Seboim, quas ſubvertit Deus in ira & indignatione ſuâ;
24 Dicent inquam, omnes gentes ; Propter quid fecit Deus ſic huic terræ ? & quænam eſt cauſa vehementiæ hujus iræ maximæ ?
25 Et reſpondebunt, Hoc evenit eò quòd dereliquerint fœdus Dei patrum ſuorum, quod pactum fuerat cum eis quando eduxit eos de regione Ægypti :
26 Et abierant atque ſervierunt diis aliis, & adoraverunt eos, deos quos non cognoverant, & qui nullum impertiti fuerant eis beneficiũ:
27 Propterea invaluit ira Dei ſuper illam terram, & immiſit in eam omnem maledictionem ſcriptam in hoc volumine.

ספר אלה הדברים : ל

ira in &,fervore in &,furore in eorũ humo desuper Domin' eos extirpavit Et

28 ויתשם יהוה מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף

.hanc diem secundũ ,aliam terram in eos fecit projicere & ;magna

גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה:

,nostris filiis &,nobis ,revelata & ,nostro Deo Domino Abscondita

29 הנסתרת ליהוה אלהינו והנגלת לנו ולבנינו

.hujus legis verba omnia faciendum ad ,seculum in usque

עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת:

CAP. XXX.

,benedictio ,hæc verba omnia te super venerint cùm erit Et

1 והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה

omnib' in tuũ cor ad te reduxeris&,tuæ facies ad dedi quam,,maledictio &

והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל

fueris cõversus Et .illuc tuus Deus Dominus te expulit quò ,gentibus

2 הגוים אשר הדיחך יהוה אלהיך שמה: ושבת

ego quæ omnia secũdũ,ej' voce in obedieris &,tuũ Deũ Dominũ ad usque

עד יהוה אלהיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי

,tua anima tota in &,tuo corde toto in tui filii & tu ,hodie tibi præcipiens

מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך:

,reducet &;tui miserebitur &,tuã captivitatẽ tuus De' Domin' reducet Et

3 ושב יהוה אלהיך את שבותך ורחמך ושב

Dominus te fecit dispergere quò ,populis omnibus ex te cõgregabit &

וקבצך מכל העמים אשר הפיצך יהוה

inde ,cœlorum extremo in tu' expulsus fuerit Si .illuc tuus Deus

4 אלהיך שמה: אם יהיה נדחך בקצה השמים משם

te faciet venire Et .te accipiet inde & ,tuus Deus Dominus te cõgregabit

5 יקבצך יהוה אלהיך ומשם יקחך: והביאך

,eã possidebis &,tui patres possederũt quam ,terram ad tu' Deus Domin'

יהוה אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבתיך וירשתה

Domin' circuncidet Et .tuis patribus præ te multiplicabit &,tibi benefaciet &

6 והיטבך והרבך מאבתיך: ומל יהוה

Dominum diligendũ ad ,tui seminis cor & ,tuum cor tuus Deus

אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את יהוה

dabit Et.tuas vitas propter,tua anima tota in & ,tuo corde toto in tuũ Deũ

7 אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך: ונתן

super &,tuos inimicos super istas execrationes omnes tuus Deus Domin'

יהוה אלהיך את כל האלות האלה על איביך ועל

voce in obedies &,revertẽris tu Et .te sunt persecuti qui,te habẽtes odio

8 שנאיך אשר רדפוך: ואתה תשוב ושמעת בקול

hodie tibi præcipiens ego quæ ,ej' præcepta omnia facies &,Domini

יהוה ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום:

fructu in,tuæ man' opere omni in tuus Deus Domin' te superesse faciet Et

9 והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך בפרי

revertetur quia:bonũ in,tuæ humi fructu in &,tui aĩalis fructu in&,tui vẽtris

בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטבה כי ישוב

super est gavisus quemadmodũ,bonum in te super gaudendum ad Dominus

יהוה לשוש עליך לטוב כאשר שש על

custodiendum ad ,tui Dei Dominĩ voce in audieris Cùm .tuos patres

10 אבתיך: כי תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר

fueris revers' cùm,huj' legis libro in scripta ejus statuta &,ej' præcepta

מצותיו וחקתיו הכתובה בספר התורה הזה כי תשוב

tua anima tota in & ,tuo corde toto in tuum Deum Dominum ad

אל יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך:

Versio VULG. LAT.

28 Et ejecit eos de terra sua in ira et in furore, & in indignatione maxima, projecitq; in terrã alienam, sicut hodiè comprobatur.
29 Abscondita, Dño Deo nostro: quæ manifesta sunt, nobis & filiis nostris usq; in sempiternũ, ut faciam' universa verba legis hujus.

CAP. XXX.

1 Cùm ergò venerint sup te omnes sermones isti, benedictio, sive maledictio, quã proposui in conspectu tuo: & duct' pœnitudine cordis tui in universis gentibus, in quas disperserit te
2 Dñs Deus tu', Et revers' fueris ad eũ, & obedieris ej' imperiis, sicut ego hodiè præcipio tibi, cũ filiis tuis, in toto corde tuo,
3 & in tota anima tua: Reducet Dñs Deus tu' captivitatẽ tuã, ac miserebitur tui, & rursũ congregabit te de cunctis populis,
4 in quos te antè dispersit. Si ad cardines cœli fueris dissipat', in-
5 dè te retrahet Dñs De' tuus, Et assumet, atq; introducet in terrã, quã possederunt patres tui, & obtinebis eã: et benedicens tibi, majoris numeri te esse faciet,
6 quã fuerunt patres tui. Circumcidet Dñs De' tuus cor tuũ, & cor seminis tui: ut diligas Dñm Deũ tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, ut possis vi-
7 vere. Omnes autẽ maledictiones has convertet super inimicos tuos, & eos qui oderunt te &
8 persequuntur. Tu autẽ revertẽris, & audies vocẽ Dñi Dei tui: faciésq; universa mandata quæ
9 ego præcipio tibi hodié: Et abundare te faciet Dñs De' tu' in cunctis operib' manuum tuarũ, in sobole uteri tui, & in fructu jumentorum tuorũ, in ubertate terræ tuæ, et in rerũ omniũ largitate. Revertetur enim Dñs, ut gaudeat super te in omnib' bonis, sicut gavis' est in patrib' tu-
10 is: Si tamen audieris vocẽ Dñi Dei tui, & custodieris præcepta ejus, & ceremonias, quæ in hac lege conscripta sunt: & revertaris ad Dñm Deũ tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

28 Καὶ ἐξῆρεν αὐτοὺς (ε) κύριος ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφόδρα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς εἰς γῆν ἑτέραν
29 ὡσεὶ νῦν. Τὰ κρυπτὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, τὰ δὲ φανερὰ ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου.

MS.A. (ε) κύριος ἐν θυμῷ

ΚΕΦ. λ'.

1 Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα, ἣν (α) ἔδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ δέξῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐάν σε δια-
2 σκορπίσῃ σε (β) κύριος ἐκεῖ, Καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ (γ) εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅ-
3 λης τῆς ψυχῆς σου, Καὶ ἰάσεται κύριος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκόρπισέ
4 σε (δ) κύριος ἐκεῖ. Ἐὰν ᾖ ἡ διασπορά σου ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συνάξει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν
5 (ε) λήψεταί σε κύριος ὁ θεός σου. Καὶ εἰσάξει σε ὁ θεός σου ἐκεῖθεν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐκληρονόμησαν οἱ πατέρες σου· καὶ κληρονομήσεις αὐτὴν, καὶ εὖ σε ποιήσει, καὶ πλεοναστόν σε ποιήσει
6 ὑπὲρ τοὺς πατέρας σου. Καὶ περικαθαριεῖ κύριος τὴν καρδίαν σου, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ σπέρματός σου, ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς
7 (ζ) σύ. Καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς ἀρὰς ταύτας ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἐπὶ τοὺς μισοῦντάς σε, οἳ ἐδίωξάν σε. Καὶ σὺ ἐπιστραφή-
8 σῃ καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. (η) Καὶ εὐλογήσει σε κύρι-
9 ος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς (θ) γενήμασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεός σου εὐφρανθῆναι (ι) ἐπὶ σοὶ εἰς ἀγαθὰ, καθότι (κ)
10 εὐφράνθη ἐπὶ τοῖς πατράσι σου. Ἐὰν (λ) εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι (μ) τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου· ἐὰν ἐπιστραφῇς ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

MS.A. (α) δέδωκα (β) κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ, (γ) ὑπακούσῃ (δ) κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ. (ε) λήμψεταί σε. Καὶ εἰσάξει σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν (ζ) σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου. Καὶ δώσει κύριος τὰς ἀρὰς (η) Καὶ πολυωρήσει σε (θ) γεννήμασιν (ι) ἐπὶ σὲ (κ) ηὐφράνθη (λ) εἰσακούσῃ (μ) καὶ ποιεῖν πάσας τὰς

Et abstulit eos Dominus de terra eorum in furore, et ira, & exacerbatione magna valdè: et ejecit eos in terrã alienã, sicut nunc. Occulta, 28
Domino Deo nostro; manifesta autem, nobis & filiis nostris in seculũ, ad faciendum omnia verba legis hujus. 29

CAP. XXX.

Et erit, postquã venerint super te omnia verba hæc, benedictio et maledictio, quã dedi ante faciẽ tuã, & admiseris in cor tuũ, in omnib' gentib', quocunq; disperserit te Domin' illuc, Et conversus 1
fueris ad Dominũ Deũ tuũ, et exaudieris vocẽ ej' secundũ omnia, quæcunq; ego mando tibi (a) hodiè, ex toto corde tuo, & ex tota 2
anima tua; (b) Et sanabit Domin' peccata tua, et miserebitur tui: & rursùs congregabit te ex omnibus gentib', in quos dispersit te Domin' 3
illuc. Si fuerit dispersio tua à summo cœli usq; ad summũ cœli, indè congregabit te Domin' Deus tuus, & indè assumet te Domin' Deus 4
tuus. Et inducet te Deus tu' indè in terrã, quã hæreditaverant patres tui: Et hæreditabis eã, et benè tibi faciet, et abundantẽ te faciet super patres tuos. Et (c) cir- 5
cumpurgabit Domin' cor tuũ, & cor seminis tui, diligere Dominũ Deũ tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua; ut vivas tu. Et 6
dabit Domin' De' tu' maledictiones has super inimicos tuos, et super eos, qui oderunt te, qui persequuti sunt te. Et tu convertẽris, et 7
exaudies vocem Domini Dei tui, et facies mandata ej', quæcunq; ego mando tibi hodiè. Et (d) benedicet 8
te Domin' De' tu' in omni opere manuum tuarũ, in fœtibus ventris tui, & in fœtibus pecorum tuorum, & in fructibus terræ tuæ: quoniam revertetur Dominus Deus tuus lætari super te in bonis; sicut lætat' est super patres 9
tuos: Si exaudieris vocẽ Domini Dei tui, custodiendo mandata ejus, et justificationes ej', et judicia ej' scripta in libro legis hujus: si conversus fueris ad Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. 10

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 [illegible]
29 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]

28 Et evelleret eos Dñs è patria ipsorũ cum ira & indignatione magnã, & disjiceret eos in terrã aliã, ut hodiernã die.
29 Occulta, Dñi sunt Dei nostri: manifesta verò, nostra & filiorum nostrorum in sæculum. Faciamus igitur omnes sermones legis hujus.

CAP. XXX.

1 Fiet autem ut cùm venerint super te omnes isti sermones, *nempe* benedictiones & maledictiones quas proposui corã te, & pervolveris mente tuã cunctos populos inter quos disperdet te Dñs Deus tuus,
2 Et conversus ad Dñm Deũ tuũ, audieris vocẽ ej' juxta omnia quæ præcipio tibi hodiè, tu, & filii tui, toto corde tuo & totã animã tuã;
3 Reducet Dñs Deus tu' captivitatẽ tuã, & miserebitur tui, & pœnitebit se, colligetq; te de cunctis populis inter quos te dispersit Dñs Deus tuus.
4 Etiamsi fuerint dispersi tui, Israel, dissiti ad extremitates cœli,
5 Inde te colliget Dñs De' tuus ad terrã quam possederunt patres tui, & possidebis eam: benefacietq; tibi, & multiplicabit te plusquã patres tuos.
6 Et circuncidet Dñs De' tu' cor tuũ & cor sobolis tuæ in sæculũ: diligesq; Dñm Deũ tuũ ex toto corde tuo & ex tota anima tua, ut vivere te faciat.
7 Et dabit Dñs De' tu' omnes has maledictiones in hostes tuos & in osores tuos qui te fuerant persequuti.
8 Tu verò conversus obedies voci Domini Dei tui, faciesq; omnia præcepta ejus quæ tibi hodiè præcipio.
9 Ut perfrui te faciat Dominus Deus tuus in quolibet opere manuũ tuarum, in fructib' ventris tui, & in fœtu jumentorũ tuorum, & in fructib' telluris tuæ, bono: nam revertetur Domin' ad lætandum super te in bonum, quemadmodum lætat' est super patres tuos:
10 Si tamen audias vocẽ Domini Dei tui, & custodias præcepta ej' & leges ej' quæ scriptæ sunt in hoc libro, & convertaris ad Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum Onkelos.

28 וטלטלנון יי מעל ארעהון ברגז
ובחמתא ובתקוף רב ואגלנון
29 לארע אוחרי כיומא הדין: דמטמרן
קדם יי אלהנא ודגלין לנא ולבננא
עד עלמא למעבד ית כל פתגמי
אוריתא הדא:

ל

1 ויהי ארי ייתון עלך כל פתגמיא
האלין ברכן ולוטין די יהבית קדמך
ותתיב ללבך בכל עממיא די
2 אגלך יי אלהך לתמן: ותתוב
לדחלתא דיי אלהך ותקביל
למימריה ככל די אנא מפקד לך
יומא דין את ובנך בכל לבך
3 ובכל נפשך: ויתיב יי אלהך ית שבי
גלותך וירחם עלך ויתוב ויכנשנך
מכל עממיא די בדרך יי אלהך
4 לתמן: אם יהא גלותך בסיפי שמיא
מתמן יכנשנך יי אלהך ומתמן
5 יקרבנך: ויעלנך יי אלהך לארעא
דירית אבהתך ותירתה ויוטיב לך
6 ויסגנך מאבהתך: ויעדי יי אלהך
ית טפשות לבך וית טפשות לבא
דבנך למרחם ית יי אלהך בכל לבך
7 ובכל נפשך בדיל חיך: ויתן יי
אלהך ית כל לוטיא האלין על
בעלי דבבך ועל סנאך דרדפוך:
8 ואת תתוב ותקביל למימרא דיי
ותעביד ית כל פקודוהי די אנא
9 מפקד לך יומא דין: ויותרנך יי
אלהך בכל עובדי ידך בולדא
דמעך ובולדא דבעירך ובאבא
דארעך לטבא ארי יתוב יי למחדי
עלך לטב כמא די חדי על אבהתך:
10 ארי תקביל למימרא דיי אלהך
למטר פקודוהי וקימוהי דכתיבין
בספר אוריתא הדין ארי תתוב
לדחלתא דיי אלהך בכל לבך
ובכל נפשך:

28 Et ejecit eos Dñs de terra suá,
in irá et in indignatione & in
furore magno: et migrare fe-
cit eos in terram aliam, sicut
29 in die hác. Quæ occulta sunt,
sint corá Dño Deo nostro: quæ
auté manifesta sunt, nobis et fi-
liis nostris usq; in seculú; ut fa-
ciam⁹ omnia verba legis huj⁹.

CAP. XXX.

1 ET erit cum venerint sup te
oĩa verba hæc benedictionũ et
maledictionũ, quæ posui corá
te: convertéris ad cor tuum, in
omnibus populis ad quos mi-
2 grare te fecit Dñs. Et conver-
téris ad timoré Dñi Dei tui, et
obedies verbo ej⁹; juxta omnia
quæ ego præcipio tibi hodie:
tu et filii tui, in toto corde tuo,
3 et in tota anima tuá. Et redu-
cet Dñs De⁹ tu⁹ captivitatem
transmigrationis tuæ, et mise-
rebitur tui: et convertetur, et
congregabit te ex omnib⁹ po-
pulis, in quib⁹ dispersit te Dñs
4 De⁹ tu⁹. Si fuerit dispersio tua
in fines cœli; inde cógregabit
te Dñs De⁹ tu⁹, et inde applica-
5 bit te. Et introducet te Dñs
Deus tu⁹ in terrá quá possede-
runt patres tui, et possidebis
eam: et benefaciet tibi, et mul-
tiplicabit te magis quá patres
6 tuos. Et auferet Dñs De⁹ tuus
insipientiá cordis tui, et insipi-
entiá cordis filiorũ tuorũ: ut
diligas Dñm Deũ tuũ in toto
corde tuo et in totá anima tuá,
7 ut vivas. Et dabit Dñs De⁹ tu⁹
omnes maledictiones has sup
inimicos tuos et sup hostes tu-
8 os, qui persecuti fuerunt te. Tu
auté convertéris, et obedies
verbo Dñi: et facies omnia
præcepta ej⁹, quæ ego præci-
9 pio tibi hodie. Et abundare
te faciet Dominus Deus tuus
in omnib⁹ operib⁹ manuũ tua-
rum; in fœtu ventris tui, et in
fœtu jumentorum tuorú, et in
fructu terræ tuæ, in bonũ: quo-
niá cóvertetur Dñs ut gaude-
at sup te in bonũ, sicut gavis⁹
10 est sup patres tuos. Si obedie-
ris in verbo Dñi Dei tui, ut cu-
stodias præcepta ej⁹, et mádata
ej⁹, quæ scripta sunt in libro le-
gis huj⁹: quoniá cóvertéris ad
timoré Dñi Dei tui, in toto cor-
de tuo, et in tota anima tuá.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

VER. SA. (a) Ut revertatur Dñs De⁹ tu⁹ cum conversione tua, (b) disperget (c) benevol⁹ sit tibi (d) benevol⁹ fuit patrib⁹ tuis.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Et extirpavit eos Domin⁹ de 28
terra eorum in ira, et furore,
& indignatione magná, eje-
citq; eos in terram alienã ut
hoc die. Occulta Domino 29
Deo nostro, manifesta verò
nobis et filiis nostris usque in
seculum, ut faciamus univer-
sa verba legis hujus.

CAP. XXX.

Fiet autẽ cùm advenerint 1
tibi omnes res istæ, bene-
dictio et maledictio quas po-
sui ante faciẽ tuã, et hæc re-
vocaveris in cor tuũ in qui-
buslibet gentib⁹ ad quas ex-
pulerit te Dominus Deus tu⁹,
Reversúsq; fueris ad Domi- 2
nũ Deũ tuũ, et audieris vocẽ
ej⁹ secundùm omnia quæ ego
præcipio tibi hodiè, tu, filiiq;
tui, in toto corde tuo, et in to-
ta anima tua: (a) tu reducat 3
Dominus De⁹ tu⁹ captivitatẽ
tuã, et diligat te, et rurs⁹ con-
greget te ex omnibus populis
in quos dispersérit te Domi-
n⁹ De⁹ tu⁹. Si fuerit dispersio 4
tua ad extremum cœlorũ, ex
hinc (b) congregabit te Domi-
nus Deus tuus, et ex hinc tol-
let te. Et introducet te Do- 5
min⁹ Deus tu⁹ in terrã quã
possederunt patres tui, et possi-
debis eam, & multiplicabit te
præ patribus tuis. Circunci- 6
détque Dominus Deus tuus
cor tuum, & cor seminis tui
ad diligendum Dominũ De-
um tuũ in omni corde tuo, et
in omni anima tua propter vi-
tam tuã. Dabit verò Domi- 7
nus Deus tuus omnes maledi-
ctiones istas super inimicos
tuos, & super eos qui odio
prosequentes te persecuti sunt
te. Tu ergò convertaris, & 8
audias vocẽ Domini Dei tui,
faciásq; omnia mandata ejus
quæ ego præcipio tibi hodiè.
Et abundare faciet te Domi- 9
nus Deus tuus in omni opere
manuũ tuarũ, in fructu ven-
tris tui, & in fructu terræ
tuæ, & in fructu jumentorum
tuorum in bonum; quoniã re-
vertetur Dominus ut (c) gau-
deat super te in bonum, sicut
(d) gavisus est super patres
tuos. Si audieris vocem Do- 10
mini Dei tui, & custodieris
mandata ejus, & præcepta e-
j⁹ scripta in libro legis huj⁹,
cùm convers⁹ fueris ad Do-
minum Deum tuum in omni
corde tuo, & in omni anima
tua.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * فسلت اهلها عن بلدهم بغضب ووجده وسخط عظيم وطردهم الي بلد اخر كما ترونهم
29 اليوم * فيعتبرون ويقولون * المستورات لله ربنا والمكشوفات جميعا * التي هي لنا ولبنينا الي الدهر *
في ان نعمل بجميع كلام هذه التورية * الفصل الثلثون *
1 * فاذا حلت بك جميع هذه الامور من البركات واللعنات التي تلوتها عليك * فارجع الي نفسك *
2 وعلي انك فيما بين جميع الامم الذين دحاك الله ربك هناك * وتب الي الله ربك * واقبل امره
3 مثل جميع ما امرك به اليوم انت وبنوك بكل قلبك وكل نفسك * فان الله ربك يتوب عليك
4 ويرحمك ويعود فيجمعك من بين جميع الامم الذين بددك في بلدانهم * حتي ان المندحي
5 منكم لو كان في اقصي السماء * يجمع شملك الله ربك من ثم ولقدمك * ويدخلك الله ربك الي
6 البلد الذي حازه اباوك فتحوزه * ويحسن اليك ويكثرك من ابائك * ويشرح الله ربك صدرك
7 وصدر نسلك * لتحب الله ربك بكل قلبك وكل نفسك لكي تحيوا * ويحل الله هذا الحرج باعدائك
8 وشانئيك الذين كلبوك * وانت تتوب وتقبل امر الله * وتصنع جميع وصاياه التي امرك بها اليوم
9 * ويزيدك الله ربك في جميع صنعة يديك * من ثمر بطنك * وثمر بهائمك * وثمر ارضك خيرا *
10 اذ يرجع الله ان يقصد بك خيرا كما قصد باباءك * اذ تقبل امر الله ربك * فتحفظ وتعمل بجميع
وصاياه ورسومه المكتوبة في هذا سفر التوراة * اذ تتوب الي الله ربك بكل قلبك وبكل نفسك *

Et abrasit incolas ejus è regionib⁹ suis cũ 28
furore & irã et indignatione maximã, &
projecit eos in regionẽ aliã, sic videtis eos
hodiè. Quare exemplum sumentes, dicent; 29
Abscondita Dei Domini nostri sunt, et ma-
nifesta pariter, quæ nostra sunt et filiorum
nostrorum usque in seculum, in hoc ut
faciamus omnia verba istius legis.

CAP. XXX.

Cumq; advenerint tibi omnes res istæ, 1
quoad benedictiones & maledictio-
nes quas recitavi tibi, redi in temetipsum,
et considera quòd sis in medio cunctarum
gentium ad quas propulsavit te Deus Do-
minus tuus, Et convertere ad Deum Domi- 2
num tuũ, & acquiesce mandato ipsius se-
cundùm omnia quæ præcipio tibi hodiè, tu,
& filii tui, toto corde tuo totáque animã
tua, Nam Deus Dominus tuus convertetur 3
ad te, & miserebitur tui, & denuò te col-
liget de medio cunctarũ gentiũ in quarũ
regiones te dispersit: Ita ut quãvis expul- 4
sus ex vobis fuerit in extremis cœli parti-
bus, Colligat dispersionem tuam Deus Do- 5
minus inde, teque admoveat, et introducat
te Deus Dominus tuus in regionem quam
possederunt patres tui eamque possideas, et
benefaciat tibi, & multiplicet te præ pa-
tribus tuis. Et exhilarabit Deus Dominus 6
tuus pectus tuũ, et pectus progeniei tuæ, ut
diligas Deũ Dominũ tuum toto corde tuo
totáq; animã tuã, ut vivatis. Et immittet 7
Deus hanc execrationem in hostes tuos et
osores tuos qui te sunt persecuti. Tu autem 8
convertêris, et acquiesces mãdato Dei, fa-
ciésq; omnia præcepta ej⁹ quæ mando tibi
hodiè. Et augebit tibi Deus Dominus tuus 9
in omni opere manuum tuarum, de fructi-
bus uteri tui, et fructibus jumentorũ tuo-
rum, et fructibus terræ tuæ, bonum; siqui-
dem revertetur Deus ad volendũ tibi bo-
nũ, ut voluit patribus tuis, Si acquiescas 10
mandato Dei Domini tui, et observes ac
facias præcepta ej⁹ et statuta ejus scripta
in hoc volumine legis, conversus ad Deũ
Dominum tuum in toto corde tuo & in
tota anima tua.

ספר אלה הדברים : לא

illud mirabile non ,hodie tibi præcipiens ego quod hoc præceptum Quia
11 כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא־נפלאת הוא
ascendet Quis :dicendū ad,ipsum cœlis in Non .illud longinquū neque ,te à
12 ממך ולא רחקה הוא: לא בשמים הוא לאמר מי יעלה־
?illud faciem* &,illud nos faciet audire&,nobis illud capiet&,cœlū in nobis
לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה:
,maris transitum ad nobis transibit Quis,dicendū ad ,illud maris transitu à Neque
13 ולא־מעבר לים הוא לאמר מי יעבר־לנו אל־עבר הים
Quia ?illud faciemus & ,illud nos faciet audire &,nobis illud accipiet &
14 ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: כי־
.illud faciendū ad,tuo corde in &,tuo ore in,valde verbū te ad propinquū
קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו:
,mortem & ,bonum & ,vitam hodie tuæ faciei ad dedi ,Vide
15 ראה נתתי לפניך היום את־החיים ואת־הטוב ואת־המות
Dominum amandum ad ,hodie tibi præcipiens ego Quia .malum &
16 ואת־הרע: אשר אנכי מצוך היום לאהבה את־יהוה
,ej* statuta &,ej* præcepta custodiendū ad &,ej* viis in ambulandū ad ,tuū Deū
אלהיך ללכת בדרכיו ולשמר מצותיו וחקתיו
tu* Deus Domin* tibi benedicet &,multiplicaberis &,vives &:ej* judicia &
ומשפטיו וחיית ורבית וברכך יהוה אלהיך
se averterit si Et .eā possidendū ad illuc ingrediens tu quam terra in
17 בארץ אשר־אתה בא־שמה לרשתה: ואם־יפנה
Diis te incurvaveris &,te propulsaveris & ,audieris non &,tuum cor
לבבך ולא תשמע ונדחת והשתחוית לאלהים
,peribitis pereundo quia ,hodie vobis Annunciavi : eis servieris & ,aliis
18 אחרים ועבדתם: הגדתי לכם היום כי אבד תאבדון
,Jarden transiens tu quam ,humum super dies prolongabitis non
לא־תאריכן ימים על־האדמה אשר אתה עבר את־הירדן
hodie vos in sum Contestatus .eā possidendū ad illuc ingrediendum ad
19 לבוא שמה לרשתה: העדתי בכם היום את־
,benedictionē,tuæ faciei ad dedi mortē & ,vitam ,terram & ,cœlos
השמים ואת־הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה
.tuū semen & ,tu vivas ut vitam in eliges & : maledictionē &
והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך:
adhærendum ad & ,ej* voce in audiendū ad,tuū Deū Dominum diligendum Ad
20 לאהבה את־יהוה אלהיך לשמע בקלו ולדבקה־
super manendum ad ,tuorū dierum longitudo &,tua vita ipse quia,eo in
בו כי הוא חייך וארך ימיך לשבת על־
,Ischac , Abraham ,tuis patribus Dominus juravit quam ,humum
האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיך לאברהם ליצחק
.eis dandum ad ,Jahacob &
וליעקב לתת להם:

CAP. XXXI. לא

.Israel omnem ad ista verba est locut* & ,Moseh ivit Et
1 וילך משה וידבר את־הדברים האלה אל־כל־ישראל:
non ,hodie ego annorum viginti & centum Filius : eos ad dixit Et
2 ויאמר אלהם בן־מאה ועשרים שנה אנכי היום לא־
transibis Non ,me ad dixit Dominus & :ingredi & egredi amplius potero
אוכל עוד לצאת ולבוא ויהוה אמר אלי לא תעבר
.istum Jarden
את־הירדן הזה:

Versio VULG. LAT.

11 Mandatū hoc, quod ego præ-
cipio tibi hodiè,non supra te
12 est,neq; procul positū, Nec in
cœlo situm, ut possis dicere ;
Quis nostrûm valet ad cœlū
ascendere, ut deferat illud ad
nos,& audiamus atque opere
13 compleamus?Neq; trans mare
positum,ut causeris, & dicas ;
Quis ex nobis poterit trāsfre-
tare mare,& illud ad nos usq;
deferre: ut possimus audire &
14 facere quod præceptū est? Sed
juxta te est sermo valdè, in o-
re tuo, & in corde tuo, ut fa-
15 cias illū. Considera quòd ho-
diè proposuerim in conspectu
tuo,vitā & bonū, et econtra-
16 riò mortē & malū: Ut diligas
Dominū Deū tuū, & ambules
in viis ejus,& custodias man-
data illi* ac ceremonias atque
judicia: & vivas,atq; multipli-
cet te,benedicātq; tibi in ter-
ra,ad quam ingrediéris possi-
17 dendā. Si autem aversū fuerit
cor tuū,et audire nolueris,at-
que errore decept* adoraveris
deos alienos,& servieris eis:
18 Prædico tibi hodiè,quòd per-
eas, & parvo tempore morē-
ris in terra,ad quam, Jordane
transmisso, ingrediéris possi-
19 dendā. Testes invoco hodiè
cœlū et terrā,quòd proposue-
rim vobis vitā et mortē,bene-
dictionē & maledictionē.Eli-
ge ergò vitā, ut et tu vivas,&
20 semen tuū.Et diligas Dominū
Deū tuū,atq; obedias voci ej*,
et illi adhæreas (ipse est enim
vita tua, & longitudo dierum
tuorū)ut habites in terra,pro
qua iuravit Dominus patrib*
tuis, Abraham, Isaac, & Ja-
cob,ut daret eam illis.

CAP. XXXI.

1 ABiit itaq; Moyses, & lo-
cutus est omnia verba hæc
2 ad universum Israel.Et dixit
ad eos, Centum viginti anno-
rum sum hodiè, non possum
ultrà egredi et ingredi; præ-
sertim cùm et Dominus dixe-
rit mihi, Non transibis Jorda-
nem istum.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 Ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι
σήμερον, οὐχ ὑπέρογκός ἐστιν, οὐδὲ μακρὰν
12 ἀπὸ σοῦ ἐστιν. Οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω ἐστὶ,
λέγων, Τίς ἀναβήσεται (ν) ἡμῖν εἰς τὸν
οὐρανὸν, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτὴν, καὶ ἀκού-
13 σαντες αὐτὴν ποιήσομεν; Οὐδὲ πέραν τῆς
θαλάσσης ἐστὶ, λέγων, Τίς διαπεράσει ἡμῖν
εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, (ξ) καὶ λάβῃ
ἡμῖν αὐτὴν, καὶ ἀκουστὴν ἡμῖν ποιήσῃ αὐτὴν,
14 καὶ ποιήσομεν; Ἐγγύς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφό-
δρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
15 σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ποιεῖν αὐτό. Ἰδοὺ
δέδωκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζω-
ὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κα-
16 κόν. (ο) Ἐὰν εἰσακούσῃς τὰς ἐντολὰς κυρίου
τοῦ (π) θεοῦ σου, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σή-
μερον, ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεόν σου, πο-
ρεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ (ρ)
φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς
κρίσεις αὐτοῦ, καὶ ζήσεσθε, καὶ πολλοὶ ἔσεσθε,
καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πά-
σῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονο-
17 μῆσαι αὐτήν. Καὶ ἐὰν μεταστῇ ἡ καρδία
σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλανηθεὶς (σ) προσ-
κυνήσῃς θεοῖς ἑτέροις καὶ (τ) λατρεύσῃς αὐ-
18 τοῖς, Ἀναγγέλλω σοι σήμερον, ὅτι ἀπω-
λείᾳ ἀπολεῖσθε, καὶ οὐ μὴ πολυήμεροι γένη-
σθε ἐπὶ τῆς (υ) γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε
19 τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. Δια-
μαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα
πρὸ προσώπου ὑμῶν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κα-
τάραν. (φ) Ἔκλεξαι τὴν ζωὴν σὺ, ἵνα ζήσῃς
20 σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου, Ἀγαπᾷν κύριον τὸν
θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχεσθαι
αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἡ ζωή σου καὶ ἡ μακρότης τῶν
ἡμερῶν (χ) σου, τὸ κατοικεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς
ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς.

MS.A. (ν) ἡμῶν (ξ) καὶ λήμψεται ἡμῖν αὐτ, καὶ ἀκούσαντες αὐτῆς ποιήσομεν; Ἐγγύς (ο) Ἐὰν δὲ εἰσακούσῃς τὰς (π) θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ (ρ) φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα (σ) προσκυνήσεις (τ) λατρεύσεις (υ) γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσίν σοι, εἰς ἣν (φ) καὶ * ἐκλέξαι τὴν εὐλογίαν, ἵνα ζῇς σὺ καὶ τὸ σπέρμα (χ) σου, κατοικεῖν σε ἐπὶ

ΚΕΦ. λα'.

1 ΚΑὶ συνετέλεσε Μωυσῆς λαλῶν πάντας
τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσρα-
2 ήλ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἑκατὸν καὶ εἴκοσι
ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον· οὐ δυνήσομαι ἔτι εἰσ-
πορεύεσθαι (α) καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δὲ
εἶπε πρὸς μὲ, Οὐ διαβήσῃ τὸν Ἰορδάνην
τοῦτον.

MS.A. (α) ἢ ἐκπορεύεσθαι.

Quoniam mandatum hoc, quod ego mando tibi hodiè, non 11
est (e) supra modum, neque longè
abs te est. Non in cœlo (f) sursum 12
est, (g) dicens ; Quis ascendet no-
bis in cœlum, & accipiet nobis il-
lud; et audientes illud faciemus ?
Neque trans mare est, dicens ; 13
Quis transfretabit nobis trans
mare, & accipiet nobis illud;
& auditum (h) nobis faciet il-
lud, & faciemus? Prope te est 14
verbum valdè, in ore tuo, & in
corde tuo, (i) & in manibus tuis
facere illud. Ecce dedi ante fa- 15
ciem tuam hodiè vitam & mor-
tem, bonum & malum. Si exau- 16
dieris mandata Domini Dei tui,
quæ ego mando tibi hodiè, dili-
gere Dominum Deum tuum, am-
bulare in omnibus viis ejus, &
observare justificationes ejus, &
judicia ejus; & vivetis & multi
eritis: & benedicet te Dominus
Deus tuus in omni terra, in quam
ingrederis illuc hæreditare eam.
Et si translatum fuerit cor tuum, 17
& non exaudieris, & errans
adoraveris deos alios, & servie-
ris eis ; Annuntio tibi hodiè, 18
quia perditione perdemini ; &
non eritis longævi super terram,
in quam vos transitis Jordanem
illuc hæreditare eam. Contestor 19
vobis hodiè cœlum & terram;
vitam & mortem dedi ante fa-
ciem vestram, benedictionem &
maledictionem. Elige vitam (k)
tu, ut vivas tu & semen tuum;
Diligere Dominum Deum tuum, 20
exaudire vocem ejus, & adhære-
re ei: quoniam hoc vita tua, &
longitudo dierum tuorum, ad ha-
bitandum super terram, quam
juravit Dominus patribus tuis,
Abraham, & Isaac et Jacob, da-
re eis.

CAP. XXXI.

ET consummavit Moyses lo- 1
quens omnia verba hæc ad om-
nes filios Israel. Et dixit ad eos; 2
Centum & viginti annorum e-
go sum hodiè : non potero ul-
trà ingredi & egredi. Domi-
nus autem dixit ad me, Non
transibis Jordanem hunc.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Præceptum enim hoc quod hodiè præcipio 11
tibi, non est absconditum à te, neque remo-
tum. Non est in cœlo; ut dicas, Quis ascen- 12
dat nobis in cœlum, & ipsum nobis arripi-
at, & audiamus & faciamus illud ? Nec est 13
ultra mare; ut dicas, Quis transeat nobis ul-
tra mare, tollatque illud nobis, & audiamus
& faciamus illud ? Sed valdè propinquus est 14
tibi sermo, in ore tuo est, & in corde tuo ut
facias illud. Vide quòd proposuerim tibi ho- 15
diè vitam & bona, & mortem ac mala. Nam 16
ego præcipio tibi hodiè ut diligas Dominum
Deum tuū, & ambules in viis ejus, & custo-
dias præcepta ejus, & leges ac judicia ipsius,
ut vivas & multiplices admodum, & bene-
dicat tibi Dñs Deus tuus in terra ad quam
possidendam es ingressurus. Sin autem aver- 17
tatur cor tuum, & non obedias, & aberrans
adores deos alios, & colas eos; Denuntio 18
vobis hodiè vos certissimè perituros, nec
producturos dies in terra ad quam trajicien-
tes Jordanem ingredi emini ut possideatis
eam. Obtestor adversùm vos hodiè cœlum 19
& terrām, quòd vitam & mortem posuerim
corā vobis; benedictiones & maledictiones;
Elige ergò tibi vitā, ut vivas, tu, & semē tuū; 20
Diligendo Dñm Deū tuū, & obediendo voci
ejus, & ipsi adhærendo (ipse enim est vita
tua & longitudo dierum tuorum) ut habites
in terra quam juravit Dominus patribus tuis,
Abraham, Isahac, & Jacob, daturum se tibi.

CAP. XXXI.

ABiens igitur Moses, locutus est omnes 1
sermones istos ad universum Israelem, Di- 2
xitque ad eos, Filius centum ego sum & vi-
giati annorum hodiè, nec possum ampliùs
egredi & ingredi : & Dominus dixit ad me,
Non trajicies Jordanem istum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA. | TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

תרגום אונקלוס

11 ארי תפקדתא הדא די אנא מפקד
לך יומא דין לא מפרשא היא מנך
12 ולא רחיקא היא: לא בשמיא היא
למימר מן יסק לנא בשמיא ויסבה
13 לנא וישמעננא יתה ונעבדנה: ולא
מעברא לימא היא למימר מן
יעבר לנא לעבר ימא ויסבה לנא
14 וישמעננא יתה ונעבדנה: ארי
קריב לותך פתגמא לחדא בפמך
15 ובלבך למעבדיה: חזי דיהבית
קדמך יומא דין ית חיי וית טבתא
16 וית מותא וית בישתא: די אנא
מפקד לך יומא דין למרחם ית יי
אלהך למהך בארחן דתקנן
קדמוהי ולמטר פקודוהי וקימוהי
ודינוהי ותחי ותסגי ויברכנך יי
אלהך בארעא די את עלל תמן
17 למירתה: ואם יתפני לבך ולא
תקבל ותטעי ותסגוד לטעות
18 עממיא ותפלחנון: חויתי לכון יומא
דין ארי מיבד תיבדון לא תורכון
יומין על ארעא די את עבר ית
ירדנא למעל לתמן למירתה:
19 אסהדית בכון יומא דין ית שמיא
וית ארעא חיי ומותא יהבית
קדמך ברכן ולוטין ותתרעי בחיי
20 בדיל דתחי את ובנך: למרחם ית
יי אלהך לקבלא במימריה ולקרבא
לדחלתיה ארי הוא חיך ואורכות
יומך למתב על ארעא די קים יי
לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב
למתן להון: לא
1 ואזל משה ומליל ית פתגמיא האלין
2 עם כל ישראל: ואמר להון בר
מאה ועשרין שנין אנא יומא דין
לית אנא יכיל עוד למפק ולמעל ויי
אמר לי לא תעבר ית ירדנא הדין:

Targum Onkelos,

11 Quoniam præceptū hoc, quod
ego præcipio tibi hodie, non
est separatū à te, nec longè est.
12 Non est in cœlis: ut dicas; Quis
ascendet pro nobis in cœlum,
ut deferat illud nobis; & audiamus illud, et faciamus illud?
13 Neq; est trans mare: ut dicas;
Quis transibit pro nobis trans
mare, et afferet illud nobis; et
audiemus illud, & faciemus il-
14 lud? Sed juxta te est sermo valde: in ore tuo et in corde tuo,
15 ut facias illum. Vide quod posui coram te hodie, vitam, &
bonum: et mortem, et malum.
16 Quod ego præcipio tibi hodie
est, ut diligas Dñm Deū tuum,
et ut ambules in viis quæ rectæ sunt corā eo; et custodias
præcepta ej⁹ et mandata ej⁹, et
judicia ejus: ut vivas et multiplicéris, et benedicat tibi Dñs
Deus tuus, in terra ad quam tu
17 ingredieris possidendam. Et si
aversum fuerit cor tuū, et non
obedieris: et erraveris, et adoraveris idola populorū, et ser-
18 vieris eis. Annuncio vobis hodie, q̃ perditione peribitis: nō
prolongabuntur dies vestri super terrā, propter quā tu transis Jordanem, ut ingrediaris
19 et possideas eam. Contestor
vobis hodie cœlum et terram:
vitam et mortem posui coram
te, benedictiones et maledictiones: eliges autem vitam,
20 ut vivas tu & filii tui. Ut diligas Dñm Deum tuū; ut obedias verbo ejus, & ut adhæreas timori ejus: quoniam ipse
est vita tua, & prolongatio dierum tuorum; ut habites in terrâ, pro qua juravit Dominus
patribus tuis, Abraham, Isaac
et Jacob, ut daret eam illis.

CAP. XXXI.

1 Abiit itaq; Moyses, et locut⁹
est verba hæc ad omnem Isra-
2 el. Et dixit ad eos, Centum &
viginti annorū ætatis sum hodie; non possum ultrà egredi
& ingredi: et Dominus dixit
ad me; Non transibis Jordanem istum.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

11 Nam hoc præceptum quod
ego præcipio tibi hodiè, non
est separatum à te, neque re-
12 motum. Non est in cœlo, ut
dicas, Quis ascendet nobis in
cœlum, & tollet illud nobis,
illúdque nobis annuntiabit,
13 ut illud faciamus? Neque
est ultra mare, ut dicas, Quis
transibit nobis ultra mare, &
tollet illud nobis, illúdque
nobis annuntiabit, ut facia-
14 mus illud? Sed propinqua
tibi est valdè res illa, in ore
tuo, & in corde tuo, ut illam
15 facias. Vide, posui in conspectu tua vitam, & bonum;
16 et mortem, et malum. Quoniam ego præcipio tibi hodiè,
ut diligas Dominum Deum
tuum, & ambules in viis ejus, custodiásque præcepta ejus, & mandata ejus, & judicia ejus, ut vivas, & multipliceris, & benedicat tibi
Dominus Deus tuus in terra
ad quam tu pergis possiden-
17 dam. Si verò avertatur cor
tuum, & non audieris, &
(e)impulsus adoraveris deos
18 alienos, & servieris eis, Annuntio vobis hodiè quòd pereundo peribitis; non producetis dies super terram, ad
quam, Jordane transmisso,
19 ingredimini possidendā. Testes invoco contra vos hodiè
cœlum & terram, quòd vitam & mortem posui ante te,
benedictionem & maledictionem: & elegisti vitam, ut
20 vivas, tu, & semen tuum;
Diligendo Dominum Deum
tuū, obediendo voci ejus, &
adhærendo ei: quia ipse est
vita tua, & longitudo dierum tuorum, ut habites super
terram quam juravit Dominus patribus tuis, Abrahæ,
Isaaco, et Jacobo, se daturum
vobis.

CAP. XXXI.

1 Abiit itaq; Moses, et locu-
t⁹ est verba ista universo Is-
2 raeli. Et dixit eis, Filius centum & viginti annorum ego
sum hodiè; non possum ultrà egredi & ingredi: Dominus quoque dixit mihi, Non
transibis Jordanem istum.

VER. SAM. (e) errans

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 12 * واعلم ان هذه الوصية التي امرك بها اليوم * ليست بخفية عنك ولا بعيدة * وليست في السماء
13 فيقول قايل * من ذا يصعد لنا الى السماء فينزلها لنا ويسمعناها فنعمل بها * وليست من ذاك
14 جانب البحر فيقول * من يجوز لنا جانب ذاك البحر فياخذها ويسمعناها فنعمل بها * بل الامر قريب
15 اليك جدا * يمكنك بفيك وبقلبك فعله * وانظر اني قد جعلت اليوم بين يديك الحياة والخير
16 والموت والشر * على ما امرك به من ان تحب الله ربك * وتسير في طريقه * وتحفظ وصاياه ورسومه
17 واحكامه * فتحيا وتكثر * ويبارك فيك الله ربك في البلد الذي انت داخل فيه لتحوزه * وان تولى
18 قلبك * ولم تقبل ذلك * وملت وسجدت لمعبودات اخر او عبدتها * فقد اخبرتكم من اليوم
19 انكم تبيدون * ولا تطول مدتكم في البلد الذي تعبر الاردن لتصير اليه * وقد اشهدت عليكم
اليوم السموات والارض باني قد جعلت بين ايديكم اليوم الحياة والموت والبركات واللعنات *
20 واري لك ان تختار الحياة * لكي تحيا انت ونسلك * وذلك بان تحب الله ربك * وتقبل امره
وتلزم طاعته * فان في ذلك حياتك وطول مدتك * ان تقيم في البلد الذي اقسم الله لابايك
ابراهيم واسحق ويعقوب ليعطيهم *
* الفصل الحادي والثلثون *
1 2 * ثم مضى موسى وكلم بني اسرايل بجميع هذا الكلام * وقال لهم * انا اليوم ابن مائة وعشرين
سنة * لا اطيق زيادة على الخروج والدخول * والله فقد قال لي انك لن تعبر هذا الاردن *

11 Noveris autem quòd hoc præceptum quod
mando tibi hodiè, non est occultum à te,
12 neque distans. Neque enim est in cœlo, ut
dicat aliquis; O quis ascendat nobis in cœlum, & deferat ipsum ad nos, & audire
nos faciat ipsum, ut exequamur illud?
13 Nec est ab illo litore maris, ut dicas, Quis
trajiciat nobis litus illud maris, capiátque
illud, & audire nos faciat ipsum, ut exe-
14 quamur illud? Sed mandatum proximum
tibi est valdè, potésque ore tuo & corde
15 tuo illud peragere. Et considera quòd posuerim hodiè ob oculos tuos vitam & bo-
16 num, & mortem ac malum, Circa id
quod præcipio tibi ut diligas Deum Dominum tuum, & incedas in via ejus, &
observes mandata ejus, ejusq; statuta atq;
judicia, ut vivas, et multiplíceris, et benedicat tibi Deus Dominus tuus in regione
ad quā tu es ingressurus ut possideas eam.
17 Verùm si averteris ad cor tuum, & his
minimè acquieveris, & declinaveris atque
adoraveris deos alios, aut servieris eis,
18 Prædico vobis ab hac die vos perituros,
nec longam futuram moram vestrā in regione ad quam adeundā transmissurus es
19 Jordanem. Et obtestor contra vos hodiè
cœlos ac terram, quòd proposuerim vobis
ob oculos vestros hodiè vitā et mortē, &
benedictiones atque maledictiones. Quare
consultius tibi est ut præeligas vitā, quatenus vivas, tu, & semen tuum. Atque id
20 quidem diligendo Deum Dominum tuum,
& acquiescendo ipsius mandato, atque adhærendo obedientiæ ejus (in hoc enim consistit vita tua & longitudo ætatis tuæ) ut
perdures in regione quam juravit Deus
patribus tuis, Ebrahim, Ishac, & Iacob, se
daturum eis.

CAP. XXXI.

1 Deinde abiit Moses, et locutus est ad
2 filios Israil omnia verba hæc, Et ait
illis, Ego hodie sum natus centum & viginti annos, nec possum ultrà egredi &
ingredi; & Deus jam dixit mihi, Haudquaquam transibis hunc Jordanem.

ספר אלה הדברים : לא

disperdet ipse ; tuas facies ad transiens ipse tuus Deus Dominus
3 יהוה אלהיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את
transiens ipse Jehosuah : eas possidebis & ; tuis faciebus à istas gentes
הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר
, eis Dominus faciet Et .Dominus est locutus quẽadmodũ ; tuas facies ad
4 לפניך כאשר דבר יהוה : ועשה יהוה להם
, eorum terræ & , Emoræorum regibus Ogh & , Sichon fecit quẽadmodũ
כאשר עשה לסיחון ולעוג מלכי האמרי ולארצם
vestras facies ad Dominus eas dabit Et . eos disperdidit quos
5 אשר השמיד אתם : ונתנם יהוה לפניכם
.vobis præcepi quod , præceptum omne secundũ eis facietis &
ועשיתם להם ככל המצוה אשר צויתי אתכם :
eorũ cõspectib^s à frangamini neque , timeatis ne ; vos roborate & , vos Fortificate
6 חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם
nec , te laxabit non , tecum vadens ipse tuus Deus Dominus quoniã
כי יהוה אלהיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא
oculis in eum ad dixit & , Jehosuah ad Mosch vocavit Et .te derelinquet
7 יעזבך : ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני
populo cum ingredieris tu quia : te robora & , te Fortifica : Israel omnis
כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם
eis dandum ad , eorũ patrib^s Dominus juravit quam terram ad isto
הזה אל הארץ אשר נשבע יהוה לאבתם לתת להם
ambulans ipse Dominus Et .illos eam facies hæreditare tu &
8 ואתה תנחילנה אותם : ויהוה הוא ההלך
, timeas Ne .te derelinquet neq; , te dissolvet nõ ; tecũ erit ipse , tuas facies ad
לפניך הוא יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא תירא
ad eã dedit & , istam legem Mosch scripsit Et .consterneris neq;
9 ולא תחת : ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל
omnes ad & , Domini fœderis arcam portantes Levi filios sacerdotes
הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית יהוה ואל כל
septem fine A : dicendo , eis Mosch præcepit Et .Israel seniores
10 זקני ישראל : ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע
, tabernaculorum festo in , remissionis anni statuto tempore in , annorum
שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות :
loco in , tui Dei Domini faciebus cum conspici ad Israel omnis veniendo In
11 בבוא כל ישראל לראות את פני יהוה אלהיך במקום
Israel omni coram istam legem proclamabis ; elegerit quem
אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל
familiã & , mulieres & , viros , populum cõgregare Fac .eorum aurib^s in
12 באזניהם : הקהל את העם האנשים והנשים והטף
timeãt & , discant ut & , audiant ut , tuis portis in qui , tuũ peregrinũ &
וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו
verba omnia faciendo custodiant & , vestrum Deum Dominum
את יהוה אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי
, audiant , cognoverũt non qui eorum filii Et .hujus legis
13 התורה הזאת : ובניהם אשר לא ידעו ישמעו
diebus omnibus , vestrum Deum Dominum timere discant &
ולמדו ליראה את יהוה אלהיכם כל הימים
transeuntes vos quam humum super vivi vos quibus
אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את
.eam possidendum ad illuc Jarden
הירדן שמה לרשתה :

Versio VULG. LAT.

3 Dominus ergò Deus tu^s trans-
ibit ante te : ipse delebit
omnes gentes has in con-
spectu tuo, & possidebis eas :
& Josue iste transibit ante te,
4 sicut locutus est Dominus. Fa-
ciétq; Dñs eis sicut fecit Se-
hon & Og regibus Amorrhæ-
orum, & terræ eorũ, delebitq;
5 eos. Cùm ergò & hos tradi-
derit vobis, similiter facietis
6 eis sicut præcepi vobis. Viri-
liter agite, & confortamini :
nolite timere, nec paveatis ad
conspectum eorũ : quia Dñs
Deus tuus ipse est ductor tu^s,
& non dimittet, nec derelin-
7 quet te. Vocavitque Moyses
Josue, & dixit ei corã omni
Israel ; Confortare, & esto
robustus : tu enim introduces
populũ istũ in terrã, quã da-
turũ se patribus eorũ juravit
Dñs, & tu eam sorte divi-
8 des. Et Dñs qui ductor est ve-
ster, ipse erit tecũ : non di-
mittet, nec derelinquet te: noli
9 timere, nec paveas. Scripsit
itaque Moyses legẽ hanc, &
tradidit eam sacerdotibus fi-
liis Levi, qui portabant arcã
fœderis Domini, & cunctis
10 seniorib^s Israel. Præcepitq; eis,
dicens ; Post septẽ annos, an-
no remissionis , in solennitate
11 tabernaculorum, Convenien-
tibus cunctis ex Israel, ut ap-
pareant in conspectu Domini
Dei tui, in loco quem elegerit
Dominus, leges verba legis
huj^s coram omni Israel, audi-
12 entibus eis; Et in unum omni
populo congregato, tam viris
quàm mulieribus, parvulis, &
advenis, qui sunt intra portas
tuas : ut audientes discant, &
timeant Dominum Deum ve-
strum, & custodiant, im-
pleántque omnes sermones le-
13 gis hujus. Filii quoque eorum
qui nunc ignorant ; ut audire
possint, & timeant Dominum
Deum suum cunctis diebus
quibus versantur in terra, ad
quam vos, Jordane transmisso,
pergitis obtinendam.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

3 Κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος πρὸ
προσώπου σου, (β) αὐτὸς ἐξολοθρεύσει τὰ ἔθνη
ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονο-
μήσεις αὐτούς· καὶ Ἰησοῦς ὁ προπορευόμε-
νος πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύ-
4 ριος. Καὶ (γ) ποιήσει κύριος ὁ θεός σου
αὐτοῖς καθὼς ἐποίησε Σηὼν καὶ Ὢγ δυσὶ
βασιλεῦσι τῶν Ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν
τοῦ Ἰορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι (δ)
5 ἐξωλόθρευσεν αὐτούς. Καὶ παρέδωκεν αὐ-
τοὺς (ε) κύριος ὑμῖν· καὶ ποιήσετε αὐτοῖς,
6 καθότι ἐνετειλάμην ὑμῖν. Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε,
μὴ φοβοῦ, (ζ) μηδὲ δειλία, μηδὲ πτοηθῇς
ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· ὅτι κύριος ὁ θεός (η) σου
ὁ προπορευόμενος (θ) μεθ' ὑμῶν ἐν ὑμῖν,
7 οὔτε μή σε ἀνῇ, οὔτε μή σε ἐγκαταλίπῃ. Καὶ
ἐκάλεσε Μωυσῆς Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ
ἔναντι παντὸς Ἰσραήλ, Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε,
σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τού-
του εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς
πατράσιν (ι) ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ σὺ κα-
8 τακληρονομήσεις (κ) αὐτοῖς. Καὶ κύριος ὁ
(λ) συμπορευόμενος μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει
σε, (μ) οὐδὲ μή σε ἐγκαταλίπῃ. μὴ φοβοῦ,
9 μηδὲ δειλία. Καὶ ἔγραψε Μωυσῆς (ν) τὰ
ῥήματα τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον, καὶ ἔδωκε
τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Λευὶ τοῖς αἴρουσι τὴν
κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ τοῖς πρεσβυ-
10 τέροις τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ ἐνετείλατο
Μωυσῆς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων,
Μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν καιρῷ ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως
11 ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, Ἐν τῷ (ξ) συμ-
πορεύεσθαι πάντα Ἰσραὴλ ὀφθῆναι ἐνώπι-
ον κυρίου τοῦ (ο) θεοῦ ὑμῶν, ἐν τῷ τόπῳ (π)
ᾧ ἂν ἐκλέξηται (ρ) κύριος, ἀναγνώσεσθε τὸν
νόμον τοῦτον ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ εἰς
12 τὰ ὦτα αὐτῶν, (σ) Ἐκκλησιάσας τὸν λαόν,
τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἔκγονα
καὶ τὸν (τ) προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς (υ) πόλεσιν
ὑμῶν, ἵν' ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι
13 κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν· καὶ ἀκούσονται ποιεῖν
πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου. Καὶ οἱ υἱοὶ
αὐτῶν οἳ οὐκ οἴδασιν, ἀκούσονται, καὶ μαθήσονται
φοβεῖσθαι κύριον τὸν (φ) θεόν σου πάσας τὰς ἡ-
μέρας ὅσας αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν
ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

Dominus Deus tuus qui præcedit 3
ante faciem tuam hic extermina-
bit gentes has à facie tua, &
possidebis eos; et Jesus, qui præ-
cedit ante faciem tuã, sicut locu-
tus est Dominus. Et faciet Domi- 4
nus Deus tuus eis, sicut fecit Se-
on et Og, duobus regibus Amor-
rhæorum, qui erant trans Jorda-
nem, & terræ eorum, secundùm
quod exterminavit eos. Et (a) tra- 5
didit eos Dominus vobis : et fa-
cietis eis sicut mandavi vobis.
Viriliter age, & confortare: nè 6
timeas, neq; paveas, neq; stupeas
à facie eorum : quoniam Domi-
nus Deus tuus, qui præcedit vo-
biscum in vobis, non te dimittet,
neque te derelinquet. Et vocavit 7
Moyses Jesum: & dixit ei corã
omni Israel; Viriliter age, et con-
fortare : tu enim ingrediẽris ante
faciem populi huj^s in terram, quã
juravit Dominus patribus vestris
dare eis : et tu in hæreditatẽ di-
stribues eis. Et Domin^s, qui (b) si- 8
mul procedit tecum, non dimittet
te, neq; te derelinquet. Nè time-
as, neq; paveas. Et scripsit Moy- 9
ses verba legis hujus in libro :
& dedit sacerdotib^s filiis Levi,
qui levant arcã testamenti Domi-
ni, & seniorib^s filiorum Israel.
Et mandavit Moyses eis in die 10
illa, dicens; Post septẽ annos in
tempore anni remissionis in solen-
nitate scenopegiæ, Cùm simul pro- 11
cedit omnis Israel ad apparendũ
in conspectu Domini Dei vestri
in loco, quem elegerit (c) Domin^s,
legetis legem hanc corã omni Is-
rael in aures eorum, Convocans 12
populum, viros, et mulieres, et fœ-
tus, & advenã, qui in civitatib^s
vestris; ut audiant, atq; ut discãt
timere Dominum Deum vestrũ.
Et audient facere omnia verba
legis hujus. Et filii eorum, qui 13
non noverunt, audient, & discent
timere Dominum Deum tuum
omnibus diebus, quibus ipsi vixe-
rint super terram, in quam vos
transitis Iordanem illuc hæredi-
tare eam.

MS. A. (β) αὐτὸς ἐξολεθρεύσει (γ) ποιήσει αὐτοῖς κύριος καθὼς (δ) ἐξ-ωλέθρευσεν (ε) κύριος ἐνώπιον ὑμῶν· καὶ (ζ) μηδὲ δειλία, (η) σου οὗτος ὁ προπορευόμενος (θ) μεθ' ὑμῶν, οὐ μή σε ἀνῇ, οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλείπῃ. (ι) αὐτῶν δοῦναι (κ) αὐτὴν αὐτοῖς. (λ) συμπροπορευόμενός σοι μετὰ σοῦ, (μ) οὐδ' οὐ μὴ ἐγκαταλείπῃ σε. (ν) πάντα τὰ (ξ) συμπορεύεσθαι (ο) θεοῦ σου, ἐν (π) ᾧ ἂν (ρ) κύριος ὁ θεός σου, ἀναγνώσεσθε (σ) Ἐκκλησιάσατε τὸν (τ) προσήλυτόν σου τὸν (υ) πόλεσίν σου, ἵνα (φ) θεὸν πάσας

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Dominus Deus tuus ipse transiturus est ante 3
te, ipseque perdet populos istos à conspectu
tuo, & possidebis eos. Josue ipse transiturus
est ante te, sicut dixit Dominus. Et faciet eis 4
Dñs quemadmodum fecit Sihon & Og regi-
bus Amoræorum, atque terræ eorum quos
perdidit. Cúmq; tradiderit eos ante vos, fa- 5
cite eis juxta totum præceptum quod manda-
vi vobis. Generosè ac fortiter agite, ne for- 6
midetis, neque trepidetis, neq; terreamini à
conspectu eorum : quia Dñs Deus tuus ipse
te præcedit, non deseret te, neq; te desti-
tuet. Vocavit autem Moses Josue, dixitque 7
ad eum coram universo Israele, Conforta-
re & gnaviter age, quoniam tu introducturus
es populum istum in terrã quam juravit Dñs
patrib^s eorum se daturũ eis, & tu divides
eam ipsis in hæreditatem. Domin^s etiã ipse 8
præcedet te, & ipse tecum erit, nec te dese-
ret, neq; derelinquet : ne timeas, neq; tre-
pides, neq; perhorrescas. Et scripsit Moses 9
legem istam, & tradidit eam sacerdotibus fi-
liis Levi portitoribus arcæ fœderis Dñi, o-
mnibúsq; senibus filiorum Israel. Et præce- 10
pit eis Moses, dixitq; ad eos, Post septem an-
nos, in tempore anni remissionis, in solenni-
tate tabernaculorum , Quando conveniet 11
cunctus Israel ut appareat coram Domino
Deo tuo in loco quem electurus est, recita le-
gem istam coram universo Israele in auribus 12
eorum. Congrega populum, viros ac mu-
lieres; & pubem, peregrinum qui est in civi-
tatibus tuis, ut audiant, & dicant, timeant-
que Dominum Deum suum, & custodiant fa- 13
ciantque omnes sermones legis hujus. Filii
quoque eorum qui non noverunt, audient &
discent timere Dominum Deum suum, cunctis
diebus quibus victuri estis in terra ad quam
possidendam trajecturi estis Jordanem.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

3 ויי אלהך הוא עבר קדמך הוא ישיצי
ית עממיא האלין מן קדמך ותירתנון
יהושע הוא עבר קדמך כמא די
4 מליל יי: ויעביד יי להון כמא דעבד
לסיחון ולעוג מלכי אמוראה
5 ולארעהון די שיצי יתהון: וימסרנון
יי קדמיכון ותעבדון להון ככל
6 תפקידתא די פקדית יתכון: תקיפו
ואלימו לא תדחלון ולא תתברון
מן קדמיהון ארי יי אלהך מימריה
מדבר קדמך לא ישבקנך ולא
7 ירחיקנך: וקרא משה ליהושע ואמר
ליה לעיני כל ישראל תקף ועלם
ארי את תעול עם עמא הדין
לארעא די קים יי לאבהתהון למתן
8 להון ואת תחסננה יתהון: ויי הוא
מדבר קדמך מימריה יהי בסעדך
לא ישבקנך ולא ירחיקנך לא
9 תדחל ולא תתבר: וכתב משה
ית אוריתא הדא ויהבה לכהניא
בני לוי דנטלין ית ארון קימא דיי
10 ולכל סבי ישראל: ופקיד משה
יתהון למימר מסוף שבע שנין
בזמן שתא דשמיטתא בחגא
11 דמטליא: במיתי כל ישראל
לאתחזאה קדם יי אלהך באתרא
די יתרעי תקרי ית אוריתא הדא
12 קדם כל ישראל ותשמענון: כנוש
ית עמא גבריא ונשיא וטפלא
וגיורך די בקרוך בדיל דישמעון
ובדיל דילפון וידחלון קדם יי
אלהכון ויטרון למעבד ית כל
13 פתגמי אוריתא הדא: ובניהון די לא
ידעין ישמעון ויילפון למדחל קדם
יי אלהכון כל יומיא די אתון קימין
על ארעא די אתון עברין ית
ירדנא תמן למירתה:

TARGUM ONKELOS.

3 Dominus Deus tuus ipse transibit ante te; et ipse disperdet populos istos in conspectu tuo, & possidebis eos: Josue autem ipse transibit ante te, sicut lo-
4 cut' est Domin'. Et faciet eis Dominus, sicut fecit Seon regibus Ammorræorum et terræ
5 eorũ: quia disperdidit eos. Et tradet eos Dominus in conspectu vestro: et facietis eis juxta omnia præcepta quæ præcepi
6 vobis. Confortamini et roboramini; ne timeatis neque formidetis à facie eorum: quoniam verbum Domini Dei tui dux erit coram te; non relin-
7 quet te, nec dimittet te. Et vocavit Moyses Josue, et dixit ei ante oculos omnis Israel, Confortare et esto robustus: quoniam tu introduces populum istum, in terram quam juravit Dominus dare patrib' eorum: et tu dabis eis eam in possessi-
8 onem. Dñs autem ipse dux erit coram te, verbum ejus erit in auxilium tuũ; non derelinquet te, nec dimittet te: ne timeas,
9 neq; formides. Et scripsit Moyses legem hanc: et tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini: et omnibus seniorib' Is-
10 rael. Præcepitq; Moyses eis dicens: In fine septem annorum, in tempore anni remissionis, in solennitate tabernaculorum:
11 Cùm venerit omnis Israel ut appareant corã Domino Deo tuo, in loco quem elegerit; leges legem istam coram Domino coram omni Israel, &
12 audire facies eos. Congrega populum, viros et mulieres, & parvulos; et peregrinos tuos qui sunt in urbibus tuis: ut audiant & ut discant, & timeant coram Domino Deo vestro; & custodiant & faciant
13 omnia verba legis hujus. Filii quoque eorum qui nescierunt, audient et discent timere coram Domino Deo vestro, omnibus diebus quibus vos permanebitis super terrã, propter quam vos transitis Jordanem ut possideatis eam.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

VER. SAM.

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

3 Domin' De' tuus ipse transibit ante te: ipse exterminabit gentes istas à facie tua, possidebisque eas, sed Josue ille est qui transibit ante te, sicut
4 locutus est Dominus. Faciet igitur Dominus iis, sicut fecit Sihon & Og regibus Amorrhæorum, & terræ eorum de
5 quis exterminavit eos. Quũ dederit eos Domin' ante faciem vestram, tum facietis eis secundum omne mandatum
6 quod præcepi vobis. Viriliter agite, & corroboramini, ne timeatis, neque paveatis à facie eorum, quoniam Dominus Deus tuus ipse est qui incedit tecum; non te deseret,
7 neque te derelinquet. Vocavit igitur Moses Josuam, dixitque illi ante oculos omnis Israel; Viriliter age, et corroborare, quoniam tu introduces populũ istum in terram quam juravit Dominus patribus eorum se daturum eis; tu quoque illam divides
8 eis in hæreditatem. Dominus autem incedet ante faciẽ tuam, ipse erit tecum, non te deseret, neque te derelinquet:
9 ne timeas, neq; paveas. Postea scripsit Moses legẽ istã, & dedit eam sacerdotibus filiis Levi, qui gestant arcam fœderis Domini, & omnibus
10 Senioribus Israel. Præcepitque illis Moses, dicens; Post septem annos, in tempore anni remissionis, in festo
11 tabernaculorum, Cùm venit omnis Israel ut videat faciem Domini Dei tui ad locum quem elegit, legetur lex ista coram universo Israele, in
12 auribus ipsorum, Congregato populo, viris, & mulierib', & parvulis, et peregrino tuo qui est in (a) portis tuis ut audiant, atque ut discant, & timeant Dominum Deum vestrum, sintq; soliciti facere o-
13 mnia verba legis hujus: Filii quoque eorũ qui non cognoverunt ista, audiant & discant timere Dominũ Deũ suum omnibus diebus quibus vivunt super terram, ad quã possidendã vos transitis Jordanem.

VER. SAM. (a) civitatibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 *الله ربك الذي نوره يسير بين يديك هو يبيد هولاء الامم من بين يديك فيرثهم *ويوشع
4 هو يعبر بين يديك كما قال الله *فيصنع الله بهم كما صنع بسيحون وعوج ملكي الاموريين واهل
5 بلدهما الذين ابادهم * فيسلمهم الله بين ايديكم وتصنعون بهم كجميع الوصية التي
6 اوصيتكم * تشددوا وتايدوا لا تخافوهم ولا ترهبوهم *فان الله ربك نوره السائر معك لا يدعك
7 ولا يتركك *ثم دعي موسي بيوشع فقال له بحضرة جميع الاسرائيلية اشتد وتايد فانك تدخل
8 مع بني اسرائيل الي البلد الذي اقسم الله لابايهم ان يعطيهم اياه * وانت تنحلهم اياه * والله
9 الذي نوره سائر بين يديك هو يكون معك * لا يدعك ولا يتركك * فلا تخف ولا تذعر * ثم
كتب موسي هذه التورية ودفعها الي الائمة بني لاوي حاملي صندوق عهد الله * وسائر شيوخ
10 الاسرائيلية * وامرهم وقال لهم في كل مدة سبع سنين في عيد سنة السبت في حج المظال * في
11 مجي جميع آل اسرائيل للحضور بين يدي الله ربكم في الموضع الذي يختار * تقرا عليهم هذه
12 التورية بحذاهم بحيث يسمعوها * وذلك بان تجمع القوم * الرجال * والنساء * والاطفال * والغريب
الذي في محالك * لكي يسمعوا ويتعلموا ويخافوا الله ربكم * ويحفظوا ويعملوا كل خطوب هذه
13 السريعة * وبنوهم الذين لم يعلموا * يسمعون ويتعلمون مخافة الله ربكم طول زمانهم الذي هم
احياء فيه * في البلد الذي انتم جايزون الاردن لتدخلوا اليه وتحوزوه *

3 De' Domin' tuus cujus lumen incedit corã te, ipse exterminabit has gentes à conspectu tuo, et possidebis eas; et Jusaa ipse transibit ante te, quemadmodũ dixit De'.
4 Facietque Deus ipsis ut fecit Sihoni et Og duobus regibus Amoræi, & incolis regio-
5 nũ eorũ quos exterminavit. Tradet igitur eos Deus in manus vestras, & facietis eis secundùm totum præceptum quod præcepi
6 vobis. Corroboramini et confortamini, ne timeatis eos, neque formidetis eos, quoniam Deus Dominus tuus cujus lumen tecum ambulat, non destituet te, nec te dereliu-
7 quet. Præterea advocavit Musa Jusaa, et ait illi in præsentia omniũ Israelitarum; Fortis esto et robustus, quia ingredieris cũ filiis Israil in regionẽ quã juravit Deus patribus eorum se daturũ eis, & tu trades
8 eam ipsis possidendam. Et Deus cujus lumen graditur ante te, ipse aderit tibi, non te deseret, neq; te destituet; ne ergò time-
9 as, neque formides. Deinde scripsit Musa hanc Legem, deditque eam sacerdotibus filiis Levi portantibus arcam fœderis Dei,
10 & cunctis senioribus Israelitarũ: Et præcepit eis, & dixit ad eos; In quolibet spatio septem annorum, in festivitate anni remissionis, in solennitate tabernaculorum,
11 In adventu omnium Israelitarum ad sistendum se coram Deo Domino vestro in loco quem eliget, leges eis hanc Legem in
12 conspectu eorum, ita ut audiant illam. Hoc autem præstabis convocando cœtum, viros & mulieres, & pueros, atque peregrinum qui fuerit in habitationibus tuis, ut audiatis, & discatis, atque timeatis Deũ Dominũ vestrũ, et custodiatis ac fa-
13 ciatis cuncta eloquia hujus legis. Et filii eorum qui non noverunt, audient, discentque timorem Dei Domini vestri, longitudine temporis sui quo sunt victuri in regione ad quam vos, transmisso Jordane, ingrediemini, & possidebitis eam.

ספר אלה הדברים: לא

tuiⁱ dies appropinquaverunt En : Mosch ad Dominus dixit Et

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד וַאֲצַוֶּנּוּ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃

15 וַיֵּרָא יְהוָה בָּאֹהֶל בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד עַמּוּד הֶעָנָן עַל־פֶּתַח הָאֹהֶל׃

16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה ׀ אַחֲרֵי ׀ אֱלֹהֵי נֵכַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא־שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ׃

17 וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וַעֲזַבְתִּים וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לֶאֱכֹל וּמְצָאֻהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהַי בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה׃

18 וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃

19 וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

20 כִּי־אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאֲדָמָה ׀ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי׃

21 וְהָיָה כִּי־תִמְצֶאןָ אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ כִּי יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבָּעְתִּי׃

Versio VULG. LAT.

14 Et ait Dominus ad Moysen, Ecce propè sunt dies mortis tuæ: voca Josue, & state in tabernaculo testimonii, ut præcipiã ei. Abierunt ergò Moyses & Josue, & steterunt in taber-
15 naculo testimonii: Apparuitq; Dñs ibi in columna nubis, quæ stetit in introitu tabernaculi.
16 Dixitque Dominus ad Moysen, Ecce tu dormies cum patribus tuis, & popul' iste consurgens fornicabitur post deos alienos in terra, ad quam ingreditur ut habitet in ea, ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod pepigi cum eo.
17 Et irascetur furor meus contra eum in die illo: & derelinquam eum, & abscondam faciem meam ab eo, & erit in devorationem: invenient eum omnia mala & afflictiones, ita ut dicat in illo die; Verè quia non est Deus mecum, in-
18 venerunt me hæc mala. Ego autem abscondam, & celabo faciem meam in die illo, propter omnia mala quæ fecit, quia secutus est deos alie-
19 nos. Nunc itaque scribite vobis canticum istud, & docete filios Israel: ut memoriter teneant, & ore decantent, & sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Is-
20 rael. Introducam enim eum in terrã, pro qua juravi patribus ejus, lacte & melle manantem. Cúmque comederint, & saturati, crassique fuerint, avertentur ad deos alienos, & servient eis: detrahéntque mihi, & irritum facient pactum me-
21 um. Postquàm invenerint eum mala multa & afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore seminis sui. Scio enim cogitationes ejus, quæ facturus sit hodiè, antequàm introducam eum in terram, quam ei pollicitus sum.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

14 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἰδοὺ ἐγγίκασιν αἱ ἡμέραι τοῦ θανάτου σου. κάλεσον Ἰησοῦν, καὶ στῆτε παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐντελοῦμαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη Μωυσῆς καὶ Ἰησοῦς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύ-
15 ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ κατέβη κύριος (χ) ἐν νεφέλῃ, καὶ ἔστη παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔστη ὁ στῦλος τῆς νεφέλης (ψ) παρὰ τὰς θύρας τῆς
16 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Ἰδοὺ σὺ (ω) κοιμᾷ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστὰς (α) ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορνεύσει ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς, εἰς ἣν οὗτος (β) εἰσπορεύεται, καὶ καταλείψουσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου, ἣν
17 διεθέμην αὐτοῖς. Καὶ ὀργισθήσομαι (γ) θυμῷ εἰς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ καταλείψω αὐτούς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔσται κατάβρωμα· καὶ εὑρήσουσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις, καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, Διότι οὐκ ἔστι κύριος ὁ θεός μου (δ) ἐν ἐμοί, εὕροσάν με τὰ κα-
18 κὰ ταῦτα. Ἐγὼ δὲ ἀποστροφῇ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, διὰ πάσας τὰς κακίας, ἃς ἐποίησαν, ὅτι (ε) ἀπέστρεψαν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους.
19 Καὶ νῦν γράψατε τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης, καὶ (ζ) διδάξατε αὐτὴν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ (η) ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηταί μοι ἡ ᾠδὴ (θ) αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα ἐν υἱοῖς
20 Ἰσραήλ. Εἰσάξω γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν (ι) αὐτῶν, δοῦναι αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ φάγονται, καὶ ἐμπλησθέντες κορήσουσι, καὶ ἐπιστραφήσονται ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ λατρεύσουσιν αὐτοῖς, καὶ παροξυνοῦσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην (κ)
21 μου. Καὶ ἀντικαταστήσεται ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον (λ) μαρτυροῦσα· οὐ γὰρ μὴ ἐπιλησθῇ ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ στόματος τοῦ σπέρματος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ οἶδα τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ὅσα ποιοῦσιν ὧδε σήμερον, πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν.

MS.A. (χ) ἐν στύλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τὰς (ψ) ἐπὶ τὰς (ω) κοιμᾶσαι (α) ὁ λαὸς οὗτος (β) εἰσπορεύεται ἐκεῖ εἰς αὐτήν, καὶ ἐγκαταλείψουσίν με, (γ) θυμῷ αὐτοῖς ἐν (δ) ἐν ὑμῖν, (ε) ἐπέστρεψαν (ζ) διδάξατε τοὺς (η) ἐμβάλετε (θ) αὕτη εἰς μαρτύριον ἐν (ι) αὐτοῦ, γῆν (κ) μου, ἣν διεθέμην αὐτοῖς· καὶ ἔσται ὅταν εὕρωσιν αὐτὸν κακὰ πολλά, καὶ θλίψεις, Καὶ ἀντικαταστήσεται (λ) αὐτῶν μαρτυροῦσα·

Et dixit Dominus ad Moysen, Ecce appropinquãrunt dies mortis tuæ. Voca Iesum; et state ad jannas tabernaculi testimonii: et mandabo ei. Et ivit Moyses, et Iesus, ad tabernaculũ testimonii, & steterunt apud januas taber- 14
naculi testimonii. Et descendit Dominus in nube, & stetit apud januas tabernaculi testimonii. Et stetit columna nubis apud januas tabernaculi testimonii. Et 15
dixit Dominus ad Moysen, Ecce tu dormies cum patribus tuis: & exurgens hic populus exfornicabitur post deos alienos terræ, in quam hic ingreditur: & derelinquent me; & dissipabunt testamentum meum, quod testatus sum eis. Et irascar fu- 16
rore in eos in die illa, & derelinquam eos: & avertam faciem meam ab eis; & erit (d) esca: et invenient eum mala multa, & tribulationes. Et dicet in die illa, Quoniam non est Dominus meus in me, invenerunt me mala hæc. Ego autem 17
avertendo avertam faciem meam ab eis in die illa, propter omnia mala quæ fecerunt: quoniam abierunt ad deos alienos. Et 18
nunc scribite verba cantici hujus: & docete illud filios Israel, et immittetis illud in os eorum; ut fiat mihi canticum hoc contra faciem testificans in filios 19
Israel. Inducam enim eos in terram bonam, quam juravi patribus eorum, dare eis terram fluentem lac & mel. Et comedent, & saturati fastidient; & convertentur ad deos alienos, & servient eis: & exacerbabunt me; & dissipabunt testamentum (e) meum. Et respon- 20
debit canticum hoc in faciem testificans. Non enim tradetur oblivioni ab ore eorum, & ab ore seminis eorum. Ego enim novi malignitatem eorum, quæ faciunt hîc hodiè, antequàm inducam eos in terram istam bonam, quam juravi patribus eorum. 21

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]

Et dixit Dominus ad Mosen, Ecce appropinquaverunt dies tui ut moriaris: voca Josue, & sta in tabernaculo temporis, & hortabor eum. Abierunt ergò Moses & Josue, & steterunt in tabernaculo temporis. 14
Et apparuit Dominus in tabernaculo temporis in columna nubis, stetitque columna nubis in ostio tabernaculi temporis. Et di- 15
xit Dominus ad Mosen, Ecce tu dormies cum patribus tuis, surgetque populus iste, & errabit post deos alienos terræ inter quos ipse ingressurus est, deseretque me, & irritum faciet fœdus meum quod pepigi cum eo. 16
Et exardescet ira mea adversùs eum in die illa, & derelinquam eos, & avertam faciem meam ab eis, eruntque in devorationem, & advenient ei mala multa & afflictio: dicetque in die illo, Dum non esset Deus in medio mei acciderunt mihi omnia ista mala. 17
At ego avertam faciem meã ab eis eodem die propter universum malum quod fecerunt, quòd deflexerint post deos alios. 18
Itaque scribe eis canticum hoc, in testimonium contra filios Israel. 19
Nam introducã eos in terrã quã juravi patribus eorũ, fluenté lacte & melle: & comedent & saturabuntur & delitiis indulgebunt, & errabunt post deos alios, & colent eos, irritabunt me, & irritum facient fœdus meum. 20
Cúmque acciderint eis multa mala & afflictiones, leges canticum hoc coram ipsis in testimonium, quod nullâ delebitur oblivione ex ore posteritatis eorum. Novi enim propensionem eorum, & quicquid agunt istic hodiè, antequam introducam eos in terram quam juravi patribus eorum. 21

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

14 ואמר יי למשה הא קריבו יומך לממת קרי ית יהושע ואתעתדו במשכן זמנא ואפקדניה ואזל משה ויהושע ואתעתדו במשכן
15 זמנא: ואתגלי יי במשכנא בעמודא דעננא וקם עמודא דעננא על תרע משכנא:
16 ואמר יי למשה הא את שכיב עם אבהתך ויקום עמא הדין ויטעי בתר טעות עממי ארעא די הוא עליל לתמן ביניהון וישבקון דחלתי וישנון ית קימי דגזרית
17 עמהון: ויתקף רוגזי בהון ביומא ההוא וארחיקנון ואסלק שכנתי מנהון ויהון למבז ויערען יתהון בישן סגיאן ועקן ויימר ביומא ההוא הלא מדלית שכנת אלהי ביני ערעוני בישתא האלין:
18 ואנא סלקא אסלק שכנתי מנהון ביומא ההוא על כל בישתא די עבדו ארי אתפניאו בתר טעות
19 עממיא: וכען כתובו לכון ית תושבחתא הדא ואלפה לבני ישראל שויה בפומהון בדיל דתהי לי תושבחתא הדא לסהיד בבני
20 ישראל: ארי אעילנון לארעא דקיימית לאבהתהון עבדא חלב ודבש ויכלון ויסבעון ויתפנקון ויתפנון בתר טעות עממיא ויפלחון להון וירגזון קדמי וישנון
21 ית קימי: ויהי ארי יערען יתהון בישן סגיאן ועקן ותתיב תושבחתא הדא קדמוהי לסהיד ארי לא תתנשי מפום בניהון ארי גלי קדמי יצרהון דאנון עבדין יומא דין עד לא אעלנון לארעא דקיימית:

Targum Onkelos.

14 Et dixit Dominus ad Moysen; Ecce appropinquaverunt dies tui ut moriaris: voca Josue, & state in tabernaculo fœderis, ut præcipiã ei: & abiit Moyses & Josue, & steterũt in
15 tabernaculo fœderis. Et revelatus est Dominus in tabernaculo, in columna nubis: & stetit columna nubis super portam tabernaculi fœderis.
16 Et dixit Dñs ad Moysen; Ecce tu dormies cum patribus tuis: & consurget populus iste, & errabit post idola populorum terræ, ad quam ipse ingredietur inter eos; & relinquent timorem meum, & mutabunt pactum meum, quod pepigi
17 cum eis. Et irascetur furor meus contra eos in tempore illo, & projiciam eos & auferam majestatem meam ab eis, & erunt in direptionem; & evenient eis mala & angustiæ multæ: & dicet in tempore illo; Quia non est majestas Dei mei in medio mei, occurrerunt mihi hæc mala.
18 Ego autem auferens auferam majestatem meam ab eis in tempore illo, propter omnia mala quæ fecerũt: quoniã conversi sunt ad idola populo-
19 rum. Et nunc scribite vobis canticum istud, & doceto illud filios Israel, pone illud in ore eorum: ut sit coram me canticum istud in testimoniũ
20 contra filios Israel. Introducã enim eos in terrã quam juravi patribus suis, fluentem lacte & melle; & comedent & saturabuntur, & deliciis affluent: & convertentur ad idola populorũ, & servient eis; & ad iracundiam provocabunt me, & mutabunt pactum meum.
21 Et erit quando evenerint eis mala multa & angustiæ, respondebit canticum istud eis in testimonium, quod non tradetur oblivioni ex ore filiorum suorum: quia manifesta est coram me cogitatio eorũ, & quod ipsi faciunt hodiè, antequã introducã eos in terram pro quâ juravi eis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

14 Postea dixit Dominus Mosi, Ecce appropinquavit ut dies tui ut moriaris, voca Josuam, & sistite vos ad tabernaculum testimonii ut ei præcipiam. Ivit igitur Moses & Josue, & steterunt se ad
15 tabernaculum testimonii. Et apparuit Deus in tabernaculo, in columna nubis; stetitque columna nubis ad portam ta-
16 bernaculi. Tunc dixit Dominus Mosi, Ecce tu dormies cum patribus tuis; consurgens verò populus iste fornicabitur post deos alienos terræ in cujus medium venit, & derelinquent me, frangentque fœdus meum quod
17 pepigi cum eis. Ideo exardebit ira mea adversùs illum in die illo, et derelinquam illos, & abscondam (b) faciem meam ab eis, eruntque in devorationem, invenientque eum mala multa & afflictiones: Et dicet in die illo, Nonne eò quòd non est Deus meus in medio mei invenerunt me
18 mala ista? Ego verò abscondam abscondendo (c) faciem meam ab eis in die illo, propter omne malum quod fecerunt, quoniam converterunt
19 se ad deos alienos. Nunc itaq; scribite vobis canticum istud, & doce illud filios Israel, & pone illud in ore eorum, ut sit mihi canticum istud in testimonium adversùs
20 filios Israel. Cùm introduxero illum in terram, quam juravi patribus ejus me daturum eis, fluentem lacte & melle: comedet enim & saturabitur, & pinguefiet, postea convertet se ad deos alienos, & servient eis, & exacerbabunt me, frangentque fœdus
21 meũ. Fiet igitur cùm invenerint eum mala multa, & afflictiones, ut respondeat canticum hoc testando in faciem ejus: ideo oblivioni non tradetur ab ore seminis ejus. Novi enim (†) cogitationem ejus quam ipse fecit hodiè, antequam introducam illum in terram quam juravi patribus ejus.

VER. SAM. (b) favorem meum. (c) favorem meum. (†) negotium ejus quod molitur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 ثم قال الله لموسى * قد قرب ايامك للموت * ادع يوشع وقفا في خباء المحضر * فتجلى الله
15 في الخباء من عمود غمام * ووقف على بابه * فقال الله اولا لموسى * انك متضجع مع ابايك *
16 وسيقوم هذا الشعب ويطغى * فيتبع معبودات اهل البلد الذي هو صاير اليه فيما بينهم *
17 ويتركني وينسخ عهدي الذي عاهدته معه * فيشتد غضبي عليهم * وفي ذلك الوقت
اتركهم * واحجب رحمتي عنهم * فيصيرون ماكلا * ويصيبهم شرور كثير وشدايد *
18 فيقولون في ذلك الزمان * الا ان من اجل ان ليس نور ربي معي اصابتني هذه البلايا * ومع ذلك
انا مقيم على حجب رحمتي في ذلك الزمان عنهم * بسبب الشر الذي صنعه اذ ولى الى
19 معبودات اخر * فالان فاكتبوا لهم هذه السكة * وعلمها بني اسرايل * حتى تستملها
20 من افواههم * لكي تكون لي شهادة * اذا ادخلتهم الى البلد الذي اقسمت لابايهم
عليه * وهو يفيض لبنا وعسلا * فياكل سعهم ويشبع ويسمن * ثم يولي الى معبودات اخر
21 فيعبدها * ويرفضني وينسخ عهدي * فاذا اصابهم بلايا كثير وشدايد * حضرت هذه
السكة كشاهد عليه * اذ يجب ان لا تنسى من افواه نسله * لاني عالم بخاطره من اليوم
من قبل ان ادخله الى البلد الذي اقسمت عليه له *

14 *Tum dixit Deus ad Musam, Jam accesserunt dies tui ad mortem: voca Josuam, & state ambo in tentorio præsentiæ.*
15 *Apparuit ergò Deus in tentorio è columna nubis, stetitque ad ostium ejus.*
16 *Et dixit Deus primò ad Musam, Tu quidem cubaturus es cum patribus tuis, & surget hic populus, & seducetur, & sectabitur deos incolarum regionis ad quam ipse perrecturus est inter eos, & derelinquet me, violabitque fœdus meum quod pactus sum cum eo.*
17 *Et invalescet furor meus in eos, & tunc temporis destituam eos, & abscondam misericordiam meam ab eis, fientque in devorationem, & evenient eis malæ multæ & tribulationes: & dicent tunc temporis, Annon ob id quòd non est lumen Domini mei mecũ, evenerunt mihi talia infortunia?*
18 *Et nihilominus ego persistam in velanda misericordia mea tunc temporis ab eis, propter malum quod commisit digrediens ad deos alios.*
19 *Nunc igitur scribite eis hoc canticum, & edoce illud filios Israel, donec elicias illud ex oribus eorum: ut sit mihi testimonio.*
20 *Cùm introduxero eos in regionem pro qua juravi patribus eorum, quæ manat lacte & melle: comedet enim turba eorum, & saturabitur, & pinguefiet, ac tum se convertet ad deos alios, & adorabit eos: me autem respuet, & violabit fœdus meum.*
21 *Et cùm occurrerint eis miseriæ multæ & calamitates, producet hoc canticum quasi testem adversùs eum: siquidem oportet ut non excidat ex oribus progeniei ejus: nam agnosco animum ejus ab hac die, antequam introducam eum in regionem pro qua juravi ei.*

ספר אלה הדברים : לב

illud docuit &,ipsa die in istud canticum Mosch scripsit Et
22 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ
: dixit &,Nun filio Jehosuah præcepit Et .Israel filios
23 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַיְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר
in Israel filios introduces tu quia:esto robustus & esto Fortis
חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
fuit Et .tecum ero ego & ;eis juravi quam terram
24 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ : וַיְהִי ׀
libro super istius legis verba scribere Mosch cōsummare sicut
כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת עַל־סֵפֶר
portantibus Levitis Mosch præcepit Et : ea perficere ad usque
25 עַד תֻּמָּם : וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי
,istius legis librum Capiendo : dicendo ,Domini fœderis arcam
26 אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר : לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה
, vestri Dei Domini fœderis arcæ latere ex eum ponetis &
וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
novi ego Quia .testem in te in ibi sit &
27 וְהָיָה־שָׁם בְּךָ לְעֵד : כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־
vobiscum vivente me adhuc in En .duram tuam cervicem &,tui rebellionē
מֶרְיְךָ וְאֶת־עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי עִמָּכֶם
,meā mortem post quia etiam &,Domino cum fuistis rebelles hodie
הַיּוֹם מַמְרִים הֱיִתֶם עִם־יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי :
;vestros præfectos&,vestrarū virgarū seniores omnes me ad Congregate
28 הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם
,eos in contestabor & , ista verba eorū auribus in loquar &
וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָעִידָה בָּם
post novi Quoniam .terram & , cœlos
29 אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ : כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי
via de recedetis & ,corrumpetis corrumpendo quia ,me mortem
מוֹתִי כִּי־הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ
novissimo in malum vos vocabit & : vobis præcepi quam
אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית
,DOMINI oculis in malum feceritis cùm , dierum
הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
Mosch est locutus Et .vestrarū manuum opere in eum concitando
30 לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם : וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
hujus cantici verba Israel concionis omnis aurib. in
בְּאָזְנֵי כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת
.ipsa perfici ad usque
עַד תֻּמָּם :

CAP. XXXII. לב

,mei oris eloquia terra audiat & : loquar & ,cœli aurib. Percipite
1 הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי :
imbres ut :meum dictum ros ut fluet ;mea assumptio pluvia ut Stillabit
2 יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם
Domini nomen Quia .herbam super stillæ ut & ,germen super
3 עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב : כִּי שֵׁם יְהוָה
.nostro Deo magnitudinem date : invocabo
אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ :

Versio VULG. LAT.

22 Scripsit ergò Moyses canticum, & docuit filios Israel.
23 Præcepitque Dominus Josue filio Nun, & ait; Confortare, & esto robustus: tu enim introduces filios Israel in terram, quam pollicitus sum, &
24 ego ero tecum. Postquàm ergò scripsit Moyses verba legis hujus in volumine, atque
25 complevit: Præcepit Levitis, qui portabant arcam fœderis Domini, dicens;
26 Tollite librum istum, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei vestri: ut sit ibi
27 contra te in testimonium. Ego enim scio contentionem tuam, & cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me, & ingrediente vobiscum, semper contentiosè egistis contra Dominum: quantò magis,cùm mortuus fuero?
28 Congregate ad me omnes majores natu per tribus vestras, atq; doctores, & loquar audientibus eis sermones istos, & invocabo contra eos cœ-
29 lum & terram. Novi enim quòd post mortem meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via, quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conspectu Domini, ut irritetis e-
30 rum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergò Moyses, audiente universo cœtu Israel, verba carminis hujus, & ad finem usque complevit.

CAP. XXXII.

1 Audite cœli quæ loquor, audiat terra verba oris mei.
2 Concrescat ut pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stillæ super
3 gramina. Quia nomen Domini invocabo: date magnificentiam Deo nostro.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

22 Καὶ ἔγραψε Μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν
23 αὐτὴν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. Καὶ ἐνετείλατο (μ) Ἰησοῖ, καὶ εἶπεν, Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, Σὺ γὰρ εἰσάξεις τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν (ν) αὐτοῖς κύριος, καὶ αὐτὸς ἔσται
24 μετὰ σοῦ. Ἡνίκα δὲ συνετέλεσε Μωυσῆς γράφων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως εἰς τέ-
25 λος, Καὶ ἐνετείλατο τοῖς Λευίταις τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθή-
26 κης κυρίου, λέγων, Λαβόντες τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τούτου, θήσετε αὐτὸ ἐκ πλαγίων τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν· καὶ ἔσται ἐκεῖ ἐν
27 σοὶ εἰς μαρτύριον, Ὅτι ἐγὼ ἐπίσταμαι τὸν ἐρεθισμόν σου, καὶ τὸν τράχηλόν σου τὸν σκληρόν. ἔτι γὰρ ἐμοῦ ζῶντος μεθ' ὑμῶν σήμερον, παραπικραίνοντες ἦτε τὰ πρὸς τὸν θεόν· πῶς οὐ-
28 χὶ καὶ ἔσχατον τοῦ θανάτου μου; Ἐκκλησιάσατε πρός με τοὺς φυλάρχους ὑμῶν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὑμῶν, καὶ τοὺς κριτὰς ὑμῶν, καὶ τοὺς γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, ἵνα λαλήσω εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ (ξ) διαμαρτύρομαι αὐτοῖς
29 τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Οἶδα γὰρ ὅτι ἔσχατον τῆς τελευτῆς μου ἀνομίᾳ ἀνομήσετε, καὶ ἐκκλινεῖτε ἐκ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, καὶ συναντήσεται ὑμῖν τὰ κακὰ ἔσχατον τῶν ἡμερῶν, ὅτι ποιήσετε (ο) τὰ πονηρὰ ἐναντίον κυρίου, παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν.

MS.A. (μ) Μωυσῆς Ἰησοῦ υἱῷ Ναυῆ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀνδρίζου (ν) κύριος αὐτοῖς, καὶ (ξ) διαμαρτύρομαι (ο) τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου,

ΚΕΦ. λβ'.

30 ΚΑὶ ἐλάλησε Μωυσῆς εἰς τὰ ὦτα (α) πάσης ἐκκλησίας τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς
1 ταύτης ἕως εἰς τέλος. Πρόσεχε οὐρανέ, καὶ λαλήσω, καὶ (β) ἀκουέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. Προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ
2 ἀπόφθεγμά μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου, ὡσεὶ ὄμβρος ἐπ' ἄγρωστιν, καὶ ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον. (γ) Ὅτι
3 τὸ ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα. δότε μεγαλωσύνην τῷ θεῷ ἡμῶν.

MS.A. (α) πάσης τῆς ἐκκλησίας Ἰσραὴλ τὰ (β) ἀκουέτω γῆ (γ) Ὅτι ὄνομα

Et scripsit Moyses canticum hoc in illa die: & docuit illud filios Israel. Et mandavit Jesu, & dixit; Viriliter age, & confortare. Tu enim induces filios Israel in terram, quam juravit eis Dominus: & ipse erit tecum. Postquàm autem consummavit Moyses scribens omnia verba legis hujus in libro usque in finem; Et mandavit Levitis, portantibus arcam testamenti Domini, dicens; Sumentes librum legis hujus, ponite illum è latere arcæ testamenti Domini Dei vestri: Et erit ibi in te in testimonium; Quia ego novi contentionem tuam, & cervicem tuam duram. Adhuc enim vivente me vobiscum hodiè, (f) amaricantes eratis, quæ ad Deum: quomodò non etiam post mortem meam? Convocate ad me vestros principes tribuum, & seniores vestros, & judices vestros, & magistros vestros, ut loquar in aures eorum omnia verba hæc. Et (g) contestor eis cœlum, & terram. Scio enim quia post obitum meum, iniquitate iniquitatem facietis, & declinabitis de via, quam mandavi vobis: Et occurrent vobis mala (h) novissimum dierum, quoniam facietis mala ante Dominum, exacerbando eum in operibus manuum vestrarum. 22 23 24 25 26 27 28 29

CAP. XXXII.

Et locutus est Moyses in aures universæ (a) Ecclesiæ verba cantici hujus usq; in finem. Attende cœlum, & loquar: & audiat terra verba ex ore meo. Expectetur, ut pluvia, eloquium meum; & descendant sicut ros, verba mea tanquam imber super herbam, & tanquam (b) stilla super gramen. Quoniam nomen Domini vocavi. Date magnificentiam Deo nostro. 30 1 2 3

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Scripsit itaque Moses canticum istud in die 22
illa, & docuit ipsum filios Israel. Et horta- 23
tus est Josue filium Nun, & dixit ad eum,
Generosè & fortiter age, quoniam tu intro-
ducturus es filios Israel in terram quam ju-
ravi eis, & ego ero tecum. Cùmq; absolvisset 24
Moses scribere sermones legis hujus in libro
usque ad finem, Præcepit Moses Levitis por- 25
tantibus arcam fœderis Domini, & dixit ad
eos, Accipite librum istum legis, & repo- 26
nite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei
vestri, fitque vobis illic testis. Nam ego no- 27
vi irritationem vestram, vestramque cervi-
cem duram, ecce enim dum vivus sum vo-
biscum hodiè, irritâstis Dominum, itidem
que postquam moriar. Congregamini ad me 28
cuncti senes tribuum vestrarum, & scribæ
vestri, & dicam vobis sermones istos, & ob-
testabor adversùm vos cœlum ac terram.
Scio enim quòd post mortem meam corrupti- 29
onem certissimè gignetis, & aberrabitis à
via quam præcepi vobis, & accidet vobis
malum in fine dierum, quando scilicet, faci-
etis malum coram Domino, & ad iracundi-
am provocabitis eum per opera manuum
vestrarum. Dixit igitur Moses coram toto 30
cœtu Israel sermones cantici hujus, donec
absoluti essent.

CAP. XXXII.

Canticum.

Auscultate cœli, & loquar: audiatque ter- 1
ra eloquium oris mei. Rorabit ut pluvia 2
doctrina mea, & decidet sicut ros eloquium
meum, sicut venti super gramen, & sicut
stillæ in herbam, Quia nomen Domini in- 3
vocabo. Tribuite magnificentiam Deo no-
stro fortissimo.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

22 וכתב משה ית תשבחתא הדא
ביומא ההוא ואלפה לבני ישראל:
23 ופקד ית יהושע בר נון ואמר
תקיף ואלים ארי את תעל ית
בני ישראל לארעא די קימית
להון ומימרי יהי בסעדך:
24 והוה כד שיצי משה למכתב ית
פתגמי אוריתא הדא על ספרא
25 עד דשלימו: ופקד משה ית
ליואי נטלי ארון קימא דיי למימר:
26 סבו ית ספרא דאוריתא הדין
ותשוון יתיה מסטר ארון קימא
דיי אלהכון ויהי תמן בך לסהיד:
27 ארי אנא ידענא ית סרבנותך וית
קדלך קשיא הא עד אנא קים
עמכון יומא דין מסרבין הויתון
קדם יי ואף ארי בתר דאמות:
28 אכנשו לותי ית כל סבי
שבטיכון וסרכיכון ואמליל
קדמיהון ית פתגמיא האלין
ואסהיד בהון ית שמיא וית ארעא:
29 ארי ידעית בתר דאמות ארי חבלא
תחבלון ותסטון מן אורחא די
פקידית יתכון ותערע יתכון
בישתא בסוף יומיא ארי תעבדון
ית דביש קדם יי לארגזא קדמוהי
30 בעובדי ידיכון: ומליל משה
קדם כל קהלא דישראל ית פתגמי
תשבחתא הדא עד דשלימו:

לב

1 אציתו שמיא ואמליל ותשמע
2 ארעא מימרי פומי: יבסם כמטרא
אולפני יתקבל כטלא מימרי
כרוחי מטרא דנשבין על דתאה
וכרסיסי מלקושא דעל עשבא:
3 ארי בשמא דיי אנא מצלי הבו
רבותא קדם אלהנא:

Targum Onkelos.

22 Et scripsit Moyses canticum
istud in die illâ, & docuit il-
23 lud filios Israel. Et præcepit
Josue filio Nun; & ait, Con-
fortare & esto robustus: quo-
niam tu introduces filios If-
rael in terram quam juravi:
& verbum meum erit in
24 auxilium tuum. Et factum est,
cùm consummâsset Moyses
scribere verba legis hujus in
libro, donec compleret ea.
25 Præcepit Moyses Levitis, qui
portabant arcam fœderis Do-
26 mini, dicens. Tollite librum
legis hujus, & ponite illum in
latere arcæ fœderis Domini
Dei vestri: ut sit ibi contra
27 te in testimonium. Quoniam
ego scio contumaciam tuam,
& cervicem tuam duram: si
enim dum ego vivo vobiscum
hodie, rebelles fuistis coram
Domino, quanto magis post-
28 quam mortuus fuero? Con-
gregate ad me omnes senes
tribuum vestrarum, & præ-
fectos vestros: & loquar co-
ram eis verba hæc, & con-
testabor contra eos cœlum &
29 terram. Scio enim, quòd post-
quam mortuus fuero iniquè
agetis, & declinabitis à viâ
quam præcepi vobis: & eve-
nient vobis mala in fine die-
rum; si feceritis quod malum
est in conspectu Domini, ad
irritandum eum in operibus
30 manuum vestrarum. Locu-
tusq; est Moyses coram omni
cœtu filiorum Israel verba
cantici hujus, donec comple-
ret ea.

CAP. XXXII.

1 Audite cœli, & loquar; &
audiat terra verbum oris mei.
2 Suavis sit sicut pluvia doctrina
mea; suscipiatur sicut ros
verbum meum: sicut ventus
pluviæ, qui perflat super her-
bam; & sicut guttæ imbris
serotini, quæ fluunt super fœ-
3 num. Quando in nomine
Domini ego oro, date magni-
ficentiam coram Deo nostro.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

22 Scripsit igitur Moses canti-
cum istud illo die, & docuit
23 illud filios Israel. Deinde
præcepit Josuæ filio Nun, &
dixit; Viriliter age, & cor-
roborare, introduces enim fi-
lios Israel in terram quam
juravi eis, egóque ero tecum.
24 Factum est igitur postquam
complevit Moses scribere
verba legis hujus in libro do-
25 nec absolvisset ea, ut præci-
peret Moses Levitis gestan-
tibus arcam fœderis Domini,
26 dicens; Capite librum legis
istum, & ponite illum è la-
tere arcæ fœderis Domini Dei
vestri, ut sit ibi adversùs te
27 in testimonium. Ego enim
cognovi rebellionem tuam, &
cervicem tuam duram: Ecce
me adhuc vivente vobiscum
hodiè, contumaces fuistis in
Dominum, & quanto magis
28 post mortem meam? Congre-
gate ad me omnes Seniores
tribuũ vestrarum, & (d) Præ-
fectos vestros, ut loquar in (e)
auribus eorũ verba ista, con-
testérq; adversùs eos cœlum
29 & terram. Scio enim quòd
post mortẽ meam (f) corrum-
pendo corrumpemini, & de-
clinabitis à via quã præcepi
vobis, & accidet vobis malũ
in novissimo dierum, eò quòd
facietis malum in (g) oculis
Domini, irritando illum in o-
30 pere manuum vestrarum. Lo-
cutus est igitur Moses in (h)
aurib⁹ omnis Congregationis
Israel verba Cantici hujus,
donec absolvisset ea.

CAP. XXXII.

1 Audite cœli & loquar,
audiat quoque terra verba o-
2 ris mei. Aspergatur ut pluvia
(a) doctrina mea, stillet ut
ros eloquiũ meũ; quasi imber
super herbam, & quasi stillæ
3 super gramen. Cùm nomen
Dei invocabo, date magnifi-
centiam Deo nostro.

VER. SAM. (d) Scribas (e) au-
ditu (f) stultescendo stultes-
cetis, (g) conspectu (h) auditu
(a) acceptio

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 فكتب موسي هذه التسبحة في ذلك اليوم وعلمها بني اسرائيل * واوصي يهوشوع بن نون وقال
23 له * تشدد وتأيد فانك انت تدخل بني اسرائيل الي الارض التي اقسمت لهم * وانا اكون معك *
24 ثم لما فرغ موسي من كتب جميع كلام هذه التورية في سفر الي ان كملت * امر اللاويين
25 حاملي صندوق عهد الرب وقال لهم * خذوا هذا السفر * وصيروه الي جانب صندوق عهد
26 ربكم * يكن ثم عليك شاهدا * لاني اعلم خلافك وصعوبة رقبتك * هوذا وانا في الحياة
27 معكم لم تزالوا خالفين لله * فكيف بعد موتي * اجمعوا الي شيوخ اسباطكم وعرفاءكم *
28 حتي اكلمكم بهذا الكلام * واشهد عليكم السموات والارض * فاني اعلم انكم بعد
29 موتي ستفسدون وتزولون عن الطريق الذي امرتكم بسلوكه * فيوافيكم البلاء في اخر
30 هذه الايام * اذا تصنعون السر بين يدي الله لتعصبوه باعمال ايديكم * ثم كلمهم موسي
بجميع كلام هذه التسبحة الي ان كملت *

* الفصل الثاني والثلثون *

1 ينصت اهل السموات حتي اتكلم * ويسمع اهل الارض اقوال في * ويدر كالمطر نبي * ويهطل
3 كالطل مقالي * كالطش علي الكلاء * وكالرذاذ علي العشب * لاني ادعوكم باسم الله فاعطوا
الكبرياء لربنا الخالق *

22 Scripsit ergò Musa hoc canticum in illo
23 die, & docuit ipsum filios Israil. Et præ-
cepit Jehosua filio Nun, & ait illi, Ro-
borare & confortare, quia tu introduces
filios Israil in terram quam juravi eis, &
24 ego ero tecum. Deinde cùm cessâsset Mu-
sa scribere omnia verba legis hujus in
25 volumine, donec completa essent, Man-
dâvit Levitis portitoribus arcæ fœderis
26 Domini, & dixit illis; Tollite hoc volu-
men, & ponite illud ad latus arcæ fœde-
ris Domini vestri, ut sit illic adversùm te
27 testis. Ego enim novi pervicaciam tuam,
& asperitatem colli tui. Ecce me ad-
huc vivente vobiscũ, estis indesinenter
rebelles Deo, quomodo ergò post mortem
28 meam? Convocate ad me seniores tribuũ
vestrarũ, & præfectos vestros, ut loquar
ad vos hæc verba, & obtester contra vos
29 cœlos ac terram. Quoniam ego novi
quòd vos post mortem meam corrum-
pemini, & deficietis à via in qua præcepi
vobis ut ambularetis: & eveniet vobis
calamitas in fine horum dierum, cùm fe-
ceritis malum in conspectu Dei, ut irri-
tetis eum operibus manuum vestrarum.
30 Deinde locutus est ad eos Musa omnia
verba hujus cantici, donec completa
essent.

CAP. XXXII.

1 Auscultent cœlicolæ, ut loquar: & au-
2 dient terricolæ sermones oris mei. Et di-
stillabit sicut imber promulgatio mea, &
diffluet sicut ros eloquiũ meũ, sicut tenuis
pluvia super gramen, & sicut stillæ super
3 herbam. Quia vos voco in nomine Dei,
date magnitudinem Domino nostro crea-
tori,

ספר אלה הדברים: לב

Deus : judicium ejus viæ omnes nam ; ejus opus perfectum Petra
4 הצור תמים פעלו כי כל־דרכיו משפט אל
non sibi Corrupit .ipse rectus & Justus ; iniquitas non & ,veritas
אמונה ואין עול צדיק וישר הוא׃ שחת לו לא 5
Domino Nunquid .contorta & ,perversa generatio ;eorū macula ,ejus filii
6 בניו מומם דור עקש ופתלתל׃ הליהוה
ipse Nonne ? sapiens non & ,ingrate popule ,istud retribuetis
תגמלו־זאת עם נבל ולא חכם הלוא־הוא
Memento ? te firmavit & ,te fecit ipse ,tui acquisitor ,tuus pater
7 אביך קנך הוא עשך ויכננך׃ זכר
interroga : generationis & ,generationis annos intelligite ,seculi dierum
ימות עולם בינו שנות דור־ודור שאל
: tibi dicent & ,tuos senes ; tibi annunciabit & ,tuum patrem
אביך ויגדך זקניך ויאמרו־לך׃
filios cum faciendo separare in ,gentes excelsus faciendo hæreditare In
8 בהנחל עליון גוים בהפרידו בני
Israel filiorum numerum ad populorum terminos statuit ,hominis
אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל׃
.ejus hæreditatis funiculus Jahacob ,ejus populus Domini pars Quia
9 כי חלק יהוה עמו יעקב חבל נחלתו׃
: solitudinis ululatus vastitate in & ,deserti terra in eum Inveniet
10 ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן
pupillam ut ,eum custodiet ,eum faciet intelligere ,eum faciet circuire
יסבבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון
; se movitabit suos pullos super ,suum nidum excitabit aquila Ut .sui oculi
11 עינו׃ כנשר יעיר קנו על־גוזליו ירחף
.suam alam super eum portabit ,eum accipiet ,suas alas expandet
יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על־אברתו׃
.alienigenæ Deus eo cum non & ,eum ducet solus Dominus
12 יהוה בדד ינחנו ואין עמו אל נכר׃
proventus comedit & ,terræ excelsa super eum fecit Equitare
13 ירכבהו על־במותי ארץ ויאכל תנובת
.petræ silice è oleum & ,petra è mel eum fecit sugere & ,agri
שדי וינקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור׃
arietes & ,agnorum adipe cum ,ovis lac & ,bovis Butyrum
14 חמאת בקר וחלב צאן עם־חלב כרים ואילים
sanguinem & ,tritici renum adipe cum hircos & ,Basan filios
בני־בשן ועתודים עם־חלב כליות חטה ודם
calcitravit & ,yessus est impinguatus Et .merum bibes uvæ
15 ענב תשתה־חמר׃ וישמן ישרון ויבעט
,eum fecit Deum dereliquit & ,operuisti ,fuisti incrassat' ,fuisti impinguat'
שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו
extraneos in eum fecerunt Zelare .suæ salutis petram vilipendit &
16 וינבל צור ישעתו׃ יקנאהו בזרים
.eum irritaverunt abominationibus in
בתועבת יכעיסהו׃

Versio VULG. LAT.

4 Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ ejus judicia: Deus fidelis, et absq; ulla iniquitate,
5 justus & rectus. Peccaverunt ei, & non filii ejus in sordibus : generatio prava atque
6 perversa. Hæccine reddis Domino, popule stulte & insipiens ? numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, &
7 fecit, & creavit te ? Memento dierū antiquorū, cogita generationes singulas : interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; majores tuos, & di-
8 cent tibi. Quando dividebat Altissimus gentes : quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Is-
9 rael. Pars autē Domini, populus ejus : Jacob funiculus hæ-
10 reditatis ejus. Invenit eum in terra deserta, in loco horroris, & vastæ solitudinis : circumduxit eum, & docuit : & custodivit quasi pupil-
11 lam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eum, atque portavit in humeris suis.
12 Dominus solus dux ejus fuit : & non erat cum eo
13 deus alienus. Constituit eum super excelsam terram : ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra, oleúmque de saxo durissimo.
14 Butyrum de armento, & lac de ovibus cum adipe agnorum, et arietum filiorum Basan : et hircos cum medulla tritici, et sanguinem uvæ
15 biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus, et recalcitravit : incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, et recessit à Deo salutari suo.
16 Provocaverunt eum in diis alienis, et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

4 Θεὸς, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ, κρίσεις. Θεὸς πιστὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία. δίκαιος καὶ ὅσιος κύριος.
5 Ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά.
6 γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη, Ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; οὕτω λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός; οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατὴρ ἐκτήσατό σε καὶ ἐποίησέ σε (δ)
7 καὶ ἔπλασέ σε; Μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, σύνετε (ε) ἔτη γενεῶν γενεαῖς· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου καὶ
8 ἐροῦσί σοι. Ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδὰμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων
9 θεοῦ. Καὶ ἐγενήθη μερὶς κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακὼβ· σχοίνισμα κληρονομίας
10 αὐτοῦ Ἰσραήλ. Αὐτάρκησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν δίψει καύματος (ζ) ἐν γῇ ἀνύδρῳ· ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτὸν, καὶ διεφύλαξεν αὐτὸν, ὡς
11 κόρην ὀφθαλμοῦ. Ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς νοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε· διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς
12 ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ. Κύριος μόνος ἦγεν αὐτοὺς, (η) οὐκ ἦν μετ' αὐ-
13 τῶν θεὸς ἀλλότριος. Ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς· ἐψώμισεν αὐτοὺς (θ) γεννήματα ἀγρῶν. ἐθήλασαν μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέ-
14 τρας. Βούτυρον βοῶν, καὶ γάλα προβάτων, μετὰ στέατος ἀρνῶν καὶ κριῶν, υἱῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἷμα σταφυλῆς (ι) ἔπιεν
15 οἶνον. Καὶ ἔφαγεν Ἰακὼβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος· ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ (κ) ἐγκατέλιπε τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σω-
16 τῆρος αὐτοῦ. Παρώξυνάν με ἐπ' ἀλλοτρίοις· ἐν βδελύγμασιν αὐτῶν (λ) παρεπίκρανάν με.

MS.A. (δ) καὶ ἔκτισέν σε; Μνήσθητε (ε) ἔτη γενεᾶς γενεῶν· (ζ) ἐν ἀνύδρῳ· (η) καὶ οὐκ (θ) γενήματα (ι) ἔπιον (κ) ἐγκατέλιπεν θεὸν τὸν

Deus, veracia opera ejus; & omnes viæ ejus, judicia. Deus 4
fidelis; & non est (c) injustitia. Iustus, & sanctus Dominus. Peccaverunt (d) non ei 5
filii vituperabiles. Generatio prava & perversa, Hæc Domi- 6
no redditis? (e) sic populus stultus, & non sapiens? Nonne hic ipse pater tuus possedit te, & fecit te, & (f) creavit te?
Mementote dierum sæculi: in- 7
telligite annos (g) generationum generationibus: interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; seniores tuos, & dicent tibi.
Quando dividebat Altissimus 8
gentes, quando disseminavit filios Adam; constituit terminos gentium secundùm numerum (h) angelorum Dei. Et factus 9
est pars Domini, populus ejus, Iacob: funiculus hæreditatis ejus, Israel. (i) Necessaria tri- 10
buit ei in deserto, in (k) siti æstûs, in terra inaquosa: circumduxit eum, & erudivit eum, & custodivit eum, sicut pupillam oculi. Sicut aquila tegat 11
nidum suum: & super pullos suos (l) desideravit: expandens alas suas suscepit eos, & assumpsit eos super scapulas suas. Dominus solus duxit eos, 12
non erat cum eis deus alienus.
Ascendere fecit eos super (m) 13
fortitudinem terræ: cibavit eos fructibus agrorum. Suxerunt mel de petra, & oleum ex dura petra. Butyrum boum, 14
& lac ovium, cum adipe agnorum, & arietum, filiorum (n) taurorum, & hircorum, cum adipe renum tritici: & sanguinem uvæ bibit vinum. Et 15
comedit Iacob, & saturatus est: & recalcitravit dilectus. Impinguatus est, incrassatus est, dilatatus est: & dereliquit Deum qui fecit eum; & recessit à Deo Salvatore suo. Ir- 16
ritaverunt me in alienis: in abominationibus eorum exacerbaverunt me.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]

Nam sine macula sunt opéra ejus, & omnes 4
viæ ejus judicium : Deus est fidelis, & nequaquam iniquus, justus & rectus. Cor- 5
ruperunt *quidem*, sed non ipsum, filii vitiosi, generatio perversa & detorta. Hæc- 6
cine Domino rependitis, popule stulte & minimè sapiens? Annon ipse est pater tuus qui te possedit? ipséque te fecit & condidit.
Memento dierum qui à sæculo sunt, & per- 7
pende annos generationis generationum. Interroga patrem tuum, & declarabit tibi : senesque tuos, & dicent tibi. Cùm divide- 8
ret Altissimus populos, cúmque segregaret homines, constituit limitem populorum pro numero filiorum Israel. Quoniam pars Do- 9
mini, populus ejus : Jacob, funiculus hæreditatis ejus. Invenit eum in terra solitu- 10
dinis, & in deserto Asimun : collegit eum, & amplexatus est eum, & custodivit eum perinde ac pupillam oculi. Et velut 11
aquila quæ volat super nidum suum, et pullis suis incubat, expandit alas suas, et recipit eos, et portat eos super robur 12
pennarum suarum. Dominus solus duxit 13
eum, & non erat cum eo deus alienus. Sedere fecit eum super fortitudine terræ, & cibavit illum proventibus agri. Lactavit
eum melle de petra, & oleo de saxo rupis, 14
Butyro boum, & lacte ovium, cum adipe saginatorum, arietum, pullorum damarum, et hœdorum, cum adipe et pinguedine tritici, sanguine uvarum potavit eum in vi- 15
num. Et pinguis factus Israel calcitravit, pinguis factus est et invaluit, possedítque opes, et oblitus est Dei qui fecit eum, et contumeliis affecit Potentissimum qui re-
demit ipsum. Zelum ejus concitavit per ali- 16
enos, & per cultus irritavit eum.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

4 תקיפא דשלמין עובדוהי ארי כל
ארחתיה דינא אלהא מהימנא
דמן קדמוהי עולא לא נפיק מן
5 קדם דזכאי וקשיט הוא: חבילו
להון לא ליה בניא די פלחו לטעותא
דרא דאשני עובדוהי ואשתניאו:
6 הא קדם יי אתון גמלין דא עמא
דקבילו אוריתא ולא חכימו הלא
הוא אבוך ואת דיליה הוא עבדך
7 ואתקנך: אדכר יומין דמן עלמא
אסתכל בשני דר ודר שאל אבוך
8 ויחוי לך סבך ויימרון לך: באחסנא
עלאה עממיא בפרשותיה בני אנשא
קים תחומי עממיא למנין בני
9 ישראל: ארי חולקא דיי עמיה יעקב
10 עדב אחסנתיה: ספק צרכיהון
בארע מדברא ובית צחונא אתר
דלית מיא אשרנון סחור סחור
לשכנתיה אלפנון פתגמי אוריתא
11 נטרנון כבבת עיניהון: כנשרא
דמחיש לקניה על בנוהי מתחופף
מפרש גדפוהי מקבלהון מנטלהון
12 על תקוף אברוהי: יי בלחודיהון
עתיד לאשריותהון בעלמא דהוא
עתיד לאתחדתא ולא יתקים
13 קדמוהי פולחן טעוון: אשרנון על
תקפי ארעא ואוכלנון בזת סנאיהון
ויהב להון בזת שליטי קרוין ונכסין
14 יתבין כרכין תקיפין: יהב להון בזת
מלכיהון ושליטיהון עם עותר
רברבניהון ותקיפיהון עמא
דארעהון ואחסנתהון עם בזת
חיליהון ומשריתהון ודם גבריהון
15 אתשד כמיא: ועתר ישראל ובעט
אצלח תקוף קנא נכסין ושבק
פולחן אלהא דעבדיה וארגיז קדם
16 תקיפא דפרקיה: אקניאו קדמוהי
בפולחן טעוון בתועיבתא ארגיזו קדמוהי:

Targum Onkelos.

4 Fortis, cuj⁹ opera pfecta sunt,
& omnes ej⁹ viæ judiciũ: De⁹
fidelis, à cujus conspectu non
egredietur iniquitas; justus &
5 rectus est. Dissipaverũt seipsos
& non illũ, filii qui servierunt
idolis: generatio quæ deprava-
vit opera sua, & aliena facta
6 est. Nunquid coram Dño vos
redditis hoc? popul⁹ qui susce-
perũt legẽ, & non fuerũt sapi-
entes: nõne ipse est pater tu⁹
et tu es ejus, qui fecit te et for-
7 mavit te? Memento dierũ qui
à seculo sunt; intellige in an-
nis generationis & generatio-
nis: interroga patrem tuũ, &
annunciabit tibi; senes tuos,
8 & dicẽt tibi. Quãdo possidere
faciebat Altissim⁹ gentes; cùm
dividebat filios hominũ: sta-
tuit terminos populorũ juxta
9 numerũ filiorum Israel. Pars
enim Dñi est popul⁹ ejus: Ja-
10 cob sors hæreditatis ej⁹. Tri-
buit eis necessaria in terra de-
serta, & in loco sitiẽti ubi non
erat aqua: Collocavit eos in
circuitu majestatis suæ, docuit
eos verba legis suæ; custodivit
11 eos sicut pupillã oculi sui. Si-
cut aquila quæ festinat ad ni-
dũ suũ, & super filios suos in-
cubat: expãdit alas suas, susci-
pit eos; portat eos in fortitu-
12 dine pennarũ suarũ. Dñs col-
locabit eos seorsum in seculo
illo q ipse renovatur⁹ est: &
nõ stabit in cõspectu ej⁹ cult⁹
13 idolorũ. Collocavit eos super
fortitudinẽ terræ; cibavit eos
prædã inimicorũ suorũ: et de-
dit eis prædã potentiũ urbiũ,
& substantias habitãtiũ in ci-
14 vitatib⁹ fortissimis. Dedit eis
prædã regũ ipsarũ & domina-
torũ earũ, cum divitiis princi-
pũ eorũ & fortiũ populi ter-
ræ eorũ, & possessionẽ eorũ,
cum prædã exercit⁹ eorum &
castrorũ eorũ: & sanguis for-
tiũ eorũ effusus est sicut aqua.
15 Et dives fact⁹ est Israel, & re-
calcitravit; prosperatusq; &
cõfortat⁹ possedit substantiã:
& reliquit cultũ Dei qui fecit
eũ, & irritavit corã fortissimo
16 redemptore suo. Provocave-
runt coram eo in cultu
idolorum, in abominationibus irritaverunt coram eo.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

4 Dei perfectum est opus; nam
omnes viæ ejus judicium: De-
us fidelis est, & non iniquus;
justus & (b) rectus ipse est.
5 (c) Corruperunt se, non per-
tinent ad ipsum filii (d) ma-
culati, generatio prava, &
6 (e) perversa. Nunquid Do-
mino retribuitis ista, popule
stulte, & insipiens? Nonne
ipse pater tuus (f) qui posse-
dit te, qui fecit te, & forma-
7 vit te? Recordamini dies
antiquos, intelligite annos ge-
nerationis & generationis.
Interroga patrem tuum, &
annunciabit tibi: Seniores
8 tuos, & dicent tibi, Cùm di-
videret Excelsus hæredita-
tem gentibus, cùm separaret
filios hominum, constituit
terminos populorum juxta
numerum filiorum Israel.
9 Nam distribuit Dominus po-
pulum suum Jacobum, &
(g) funiculum hæreditatis
10 suæ Israelem. Confortavit
eum in terra deserti, atque in
jubilationibus (h) pinguiter
sustentavit eum: Circundu-
xit eum, & docuit eum, &
conservavit eum sicut (i) pu-
11 pillam oculi sui. Sicut A-
quila excitat nidum suum, et
super pullos suos (k) volitat,
extendens alas suas; sic as-
sumpsit eum, gestavit eum (l)
12 super humerum suum. Do-
min⁹ (m) solus deduxit eum,
neque fuit cum eo (n) deus
13 alienus. Extulit eum super
excelsa terræ, cibavit eum
de fructu agrorum, sugen-
dumque dedit illi mel de (o)
petra, & oleum de (p) rupe
14 durissima, Butyrum de ar-
mento, & (q) lac ovium cum
butyro (r) paschuorum, &
arietes filios (s) Basan, &
hircos cum pinguedine re-
nunculorum tritici; sangui-
nẽ quoque uvæ bibit, merum;
15 comedit Jacob & satura-
tus est. Saginatus fuit Re-
ctus, & (t) recalcitravit:
Saginatus es, incrassatus es,
(v) obtectus es, & dereli-
quit (x) Deum factorẽ suum,
despexitque (y) Deum salutem suam. Et provocavit eum ad zelotypiam in
16 (z) alienis, & in (a) abominationibus ad iracundiam.

VER. SAM. (b) cantandus (c) Submersi sunt, (d) mixtionis, (e) ut filum conduplicatum iniquitatis. (f) con-
filiarius tuus, (g) oblationem (h) posuit eum: (i) scintillam (k) sufflat, (l) in axilla sua. (m) separatim
(n) potens extraneus. (o) firmitate, (p) lapide petræ. (q) adipem (r) saginatorum, (s) Batanææ, (t)
protervus factus est: (u) decoratus es, (x) Potentem (y) Robur liberationis suæ. (z) extraneis, (a) fœ-
ditatibus

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

4 * الصحيح فعله الذي كل سبيله بالحكم * القادر ذو الامانة * لا جور عنده * هو العدل المستقيم
5 الفعل * افسد له لا باوليايه * لكن الجيل العسر المنقلب * الله تكافيون بهذه الافعال يا شعبا جاهلا 6
7 غير حليم * اليس هو مسببك فانشك * هو صنعك فاتقنك * اذكر ايام الدهر * وتفهم سني
8 جيل فجيل * سل اباك يخبرك * واشياخك يقولوا لك * ان العالي من حين قسم الامم وفرق
9 بني ادم * وقف من تخوم الامم ما هو باحصاء بني اسرايل * لان صفوة الله شعبه * وال يعقوب
10 معصله وخاصته * كفاه في ارض البرية * وفي تيه فلا السماوة احاط به * وفهمه وحفظه كانسان
11 عينه * وكالنسر اذا يثير وكره * وعلى فراخه يرف ويبسط جناحيه * فياخذها ويحملها على
12
13 ريشه * كذاك الله فردا سيره * وليس معه معبودات اخر * واركبه على قمايم الارض * حتى اكل
14 من غلة الرياض * وكانه ارضعه اللبن من الصخر والعسل من الصوان الصلد * وسمن البقر ولبن
الغنم مع شحم الخراف وكباش بني البثنية وعتدان مع لب درمك الحنطة * وكان يشرب دم
15 العنب خمرا * فلما سمن الموصوف كذاك بطر * اذ قيل له قد سمنت وغلظت وجسات * فترك
16 الاله الذي صنعه * واسقط معتمد عونه * واخذوا يكيدونه باجنبيين * وبمكاره
يغضبونه *

Cujus integrũ est opus, cuj⁹ omnis incess⁹ 4
est cũ judicio: potentissimus est, fidelis, nec
est ulla perversitas apud eũ: ipse est justis-
simus, rectissimus in opere. Corruptè egit 5
in seipsũ, non in amicos ejus, sed genera-
tio aspera, perversa. Deũ cõpensatis ta- 6
libus operibus, ô popule stulte, imprudens?
Nõnne ipse est qui te vegetat & possi-
det? ipse te fecit & composuit. Recor- 7
dare dierũ sæculi, & considera annos sin-
gularũ generationũ. Interroga patrẽ tuũ,
& annunciabit tibi: & senes tuos, di-
centq; tibi; Quòd Altissimus à tempore 8
quo possessionem dedit gentibus, & divisit
filios Adã, destinaverit de limitibus gen-
tiũ quod erat juxta numerũ filiorũ Is-
rael. Nã electio Dei, popul⁹ ejus est: & 9
progenies Jacob, eximiũ & peculiũ ejus.
Providit ei in terra deserta, & in solitu- 10
dine amœna campi circunduxit eũ, &
intelligentiã dedit illi, & custodivit eũ
ut pupillã oculi sui. Et sicut aquila cùm 11
ad volatum cõcitat nidũ suũ, & super
pullos suos volitat, et protendit alas suas,
& accipiens eos gestat illos super pennas
suas: Ita Deus solus duxit eũ, nec erant 12
cũ eo dii alii. Et equitare fecit eũ super 13
nobiles terræ, ita ut comederit ex ubertate
hortorũ, & quasi lactaverit eũ lacte de
petra, & melle de silice durissimo, Et bu- 14
tyro boum, & lacte ovium, cũ adipe a-
gnorũ & arietũ filiorum Bathaniæ, &
hircorũ, cũ medulla similaginis tritici, &
biberit quasi sanguinem uvarũ in vinum.
Cùmq; sic impinguatus esset Laudatus, in- 15
solens fact⁹ est: & cùm dictũ esset ad
eum, Jam pinguis & crassus & obesus
factus es, deseruit Deum qui fecit illum,
& rejecit fulcrum auxilii sui. Et cœpe- 16
runt irritare eum per exteros, & per
abominationes ipsũ ad iram provocare,

ספר אלה הדברים : לב

eos noverunt non diis ,Deo non ,dæmoniis Sacrificaverunt
17 יזבחו לשדים לא אלה אלהים לא ידעום
vestri patres eos exhorruerunt non ,venerunt propinquo de novis
חדשים מקרב באו לא שערום אבתיכם:
te parturientem Deum trades oblivioni & ; oblivisceris ,te genuit Petra
18 צור ילדך תשי ותשכח אל מחללך:
suas filias & ,suos filios indignatione præ reprobavit & ,Dominus vidit Et
19 וירא יהוה וינאץ מכעס בניו ובנתיו:
eorũ novissimum quid videbo ,eis ab meas facies Abscondam : dixit Et
20 ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם
eis in fides non filii : ipsi perversitatum generatio nam
כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם:
: suis vanitatibus in me concitarunt ; Deo non in me fecerunt zelare Ipsi
21 הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם
ingrata gente in : populo non in eos faciam zelare ego &
ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל
ardebit & ,meo furore in est succensus ignis Quia .eos faciam irasci
22 אכעיסם: כי אש קדחה באפי ותיקד
,ejus productionem & ,terram perdet & : inferiorem voraginem ad usque
עד שאול תחתית ותאכל ארץ ויבלה
,mala eos super Addam .montium fundamenta inflammabit &
23 ותלהט מוסדי הרים: אספה עלימו רעות
,grana comesti & ,fame Combusti .eis in consumam meas sagittas
24 חצי אכלה בם: מזי רעב ולחמי רשף
veneno cum eos in mittam animalium dentem & : amaro excidio &
וקטב מרירי ושן בהמות אשלח בם עם חמת
,terror conclavibus à & ,gladius orbabit extra Ab .terræ serpentium
25 זחלי עפר: מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה
.caniciei viro cum lactentem ,virginem etiam ,electum etiam
גם בחור גם בתולה יונק עם איש שיבה:
.eorum memoriam homine ex faciam cessare ,eos Exterminabo ,Dixi
26 אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם:
se abalienarent fortè ne ,timerem inimici indignationem Nisi
27 לולי כעס אויב אגור פן ינכרו
Dominus non & ,excelsa nostra Manus ,dicerent fortè ne ,eorum hostes
צרימו פן יאמרו ידנו רמה ולא יהוה
non & ,ipsi consiliis periens gens Quia .hoc totum est operatus
28 פעל כל זאת: כי גוי אבד עצות המה ואין
; hoc intelligerent ,essent sapientes Utinam .intelligentia eis in
29 בהם תבונה: לו חכמו ישכילו זאת
,mille unus fuisset persecutus Quomodo .suo novissimo intelligerent
30 יבינו לאחריתם: איכה ירדף אחד אלף
,eos vendidisset eorum petra quia non si ,millia decem fugissent duo &
ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם
: eorum petra ,nostra petra sicut non Quia ? eos conclusisset Dominus &
31 ויהוה הסגירם: כי לא כצורנו צורם
.judices nostri inimici &
ואיבינו פלילים:

Versio VULG. LAT.

17 Immolaverunt dæmoniis &
non Deo, diis quos ignora-
bant: novi recentésque ve-
nerunt, quos non coluerunt
18 patres eorum. Deum qui te
genuit dereliquisti, & oblitus
19 es Domini creatoris tui. Vi-
dit Dominus, & ad iracun-
diam concitatus est: quia
provocaverunt eum filii sui
20 & filiæ. Et ait; Abscondam
faciem meam ab eis, & con-
siderabo novissima eorum:
generatio enim perversa est,
21 & infideles filii. Ipsi me pro-
vocaverunt in eo qui non
erat Deus, & irritaverunt
in vanitatibus suis: & ego
provocabo eos in eo qui
non est populus, & in gente
22 stulta irritabo illos. Ignis
succensus est in furore meo,
& ardebit usq; ad inferni no-
vissima: devorabitq; terram
cum germine suo, & montiũ
23 fundamenta comburet. Con-
gregabo super eos mala, &
sagittas meas complebo in
24 eis. Consumentur fame, & de-
vorabunt eos aves morsu ama-
rissimo: dentes bestiarũ im-
mittam in eos, cũ furore tra-
hentiũ super terram, atque
25 serpentiũ. Foris vastabit eos
gladius, & intus pavor; juve-
nem simul ac virginem, lacten-
26 tem cũ homine sene. Dixi,
Ubinã sunt? cessare faciã ex
hominibus memoriã eorum.
27 Sed propter iram inimicorũ
distuli: ne fortè superbirent
hostes eorũ, & dicerent; Ma-
nus nostra excelsa, et non Do-
28 minus, fecit hæc omnia. Gens
absque consilio est, et sine pru-
29 dentia. Utinam saperent, et
intelligerent, ac novissima
30 providerent. Quo modo per-
sequatur unus mille, et duo
fugent decem millia? nónne
ideò, quia Deus suus vendi-
dit eos, et Dominus conclusit
31 illos? Non enim est Deus no-
ster ut dii eorum: et inimici
nostri sunt judices.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

17 Ἔθυσαν δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ· θεοῖς, οἷς οὐκ
ᾔδεισαν. καινοὶ καὶ πρόσφατοι ἥκασιν, οὓς οὐκ
18 ᾔδεισαν οἱ πατέρες αὐτῶν. Θεὸν τὸν γεννήσαντά
σε ἐγκατέλιπες, καὶ ἐπελάθου θεοῦ τοῦ τρέφον-
19 τός σε. Καὶ εἶδε κύριος, καὶ ἐζήλωσε· καὶ
παρωξύνθη δι' ὀργὴν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θυγατέ-
20 ρων. Καὶ εἶπεν, Ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν
μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς (μ)
ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν, ὅτι γενεὰ ἐξεστραμμένη
21 ἐστίν· υἱοὶ οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς. Αὐτοὶ
παρεζήλωσάν με ἐπ' οὐ (ν) θεῷ, παρώξυνάν
με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν· κἀγὼ παρα-
ζηλώσω αὐτοὺς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπ' ἔθνει ἀσυνέ-
22 τῳ παροργιῶ αὐτούς. Ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται
ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ᾅδου κάτω·
καταφάγεται γῆν καὶ τὰ (ξ) γενήματα αὐ-
23 τῆς· φλέξει θεμέλια ὀρέων. Συνάξω εἰς
αὐτοὺς κακά, καὶ τὰ βέλη (ο) μου συμπολε-
24 μήσω εἰς αὐτούς. Τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρώσει
ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονος ἀνίατος. ὀδόντας
θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτούς, μετὰ θυμοῦ
25 συρόντων (π) ἐπὶ γῆς. Ἔξωθεν ἀτεκνώσει
αὐτοὺς μάχαιρα, καὶ ἐκ τῶν ταμιείων φόβος·
νεανίσκος σὺν παρθένῳ, θηλάζων μετὰ κα-
26 θεστηκότος (ρ) πρεσβύτου. Εἶπα, Διασπερῶ
αὐτούς, (σ) παύσω δὲ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνη-
27 μόσυνον αὐτῶν. Εἰ μὴ δι' ὀργὴν ἐχθρῶν,
ἵνα μὴ μακροχρονίσωσι, (τ) ἵνα μὴ συνε-
πιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι· μὴ εἴπωσιν, Ἡ χεὶρ
(υ) ἡμῶν ἡ ὑψηλή, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίη-
28 σε ταῦτα πάντα. (φ) Ἔθνος ἀπολωλεκὸς
βουλήν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη.
29 Οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι· ταῦτα κατα-
30 δεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον. Πῶς
διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μετακινή-
σουσι μυριάδας, εἰ μὴ ὁ θεὸς ἀπέδοτο
αὐτούς, καὶ (χ) κύριος παρέδωκεν αὐτούς;
31 Ὅτι οὐκ (ψ) εἰσὶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν οἱ θεοὶ
αὐτῶν. οἱ δὲ ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι.

Sacrificaverunt dæmoniis, & 17
non Deo; diis quos non noverant.
Novi, & recentes venerunt; quos
non noverunt patres eorum. Deũ, 18
qui te genuit, dereliquisti: &
oblitus es Dei nutrientis te. Et 19
vidit Deus, et zelavit: et exacer-
batus est propter iram filiorum
suorum, & filiarum. Et dixit; 20
Avertam faciem meam ab eis:
& ostendam, quid erit eis in no-
vissimis diebus: quoniã generatio
perversa est: filii quibus non est
fides in eis. Ipsi ad zelum pro- 21
vocaverunt me in non Deo, exa-
cerbaverunt me in idolis suis; &
ego provocabo eos ad zelum in
non gente: in gente stulta irrita-
bo illos. Quoniam ignis accen- 22
sus est ex furore meo: ardebit
usq; ad infernum (o) deorsum.
Devorabit terram, & gemmina
ejus: comburet fundamenta mon-
tium. Congregabo in eos mala: 23
& sagittas meas (p) compu-
gnabo in eos. Liquescentes fa- 24
me, & (q) comestione avium:
& (r) opisthotonus insanabilis.
Dentes bestiarum immittam in
eos, cum furore trahentium su-
per terram. Deforis sine libe- 25
ris faciet eos gladius: et ex pe-
netralibus pavor: Adolescens
cum virgine, lactens cum sene
constante. Dixi, Disperdam eos: 26
et cessare faciam ex hominibus
memoriale eorum. Nisi propter 27
iram inimicorum; ut non per-
maneant, ut non simul insurgant
adversarii. Ne dicant, Manus
nostra excelsa, et non Dominus
fecit hæc omnia. Gens perdita 28
consilium est: et non est in eis
(s) scientia. Non sapuerunt in- 29
telligere: hæc suscipiant in se-
quens tempus. Quomodò per- 30
sequetur unus mille, et duo fu-
gabunt decem millia? Nisi, quod
Deus vendidit eos, et Dominus
tradidit eos? Quoniam non sunt, sicut Deus noster, 31
dii eorum. Inimici autem nostri (t) amentes.

MS.A. (μ) ἐπ' ἐσχάτων, ὅτι (ν) θεῷ, παρώργισάν με (ξ) γεννήματα (ο) μου συντελέσω εἰς (π) ἐπὶ τῆς γῆς. (ρ) πρεσβυτέρου. (σ) καταπαύσω δὴ ἐξ (τ) καὶ ἵνα (υ) ἡμῶν ὑψηλὴ (φ) Ὅτι ἔθνος (χ) ὁ κύριος (ψ) ἔστιν

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

Sacrificaverunt dæmoniis qui non sunt dii, 17
diis quos non noverunt: recentes *enim* sunt
qui nuper fabricati fuerunt, quos non colu-
erunt patres vestri. Potentissimum qui te ge- 18
nuit esne oblitus? & memoriâ tua excidit
Deus qui te glorificavit? Et vidit Dominus 19
& iratus est, eò quòd irritaverint eum filii
sui & filiæ suæ. Et ait, Avertam faciem 20
meam ab eis, & videbo qualis sit futurus fi-
nis eorum: generatio enim sunt perversa,
filii in quibus nulla est fides. Ipsi zelum 21
meum concitaverunt in non Deo, méque ad
iram provocârunt cultibus suis: & ego etiam
zelũ eorum concitabo in non populo meo, et
in populo stulto irritabo eos. Nam ignis ac- 22
cenditur in ira mea, & amburit usq; ad in-
fernũ profundissimum: devorabit terram &
proventus ejus, & comburet fundamenta
montium. Congeram super eos mala, & sa- 23
gittas meas depasci faciam in eis. Contur- 24
babuntur fame, et dabuntur eis spiritus ma-
li: & volucri tradam eos, & bestiam denta-
tam concitabo in eos, cum furore serpentum
suffodientium pulverem. Exteriùs orbabit 25
gladius, & in penetralibus terror, tam juve-
nes, quàm virgines & pueros, cum viris se-
nibus. Et dixi, Ubinam sunt? abolebo ex 26
hominibus memoriam eorum; Nisi esset ira 27
hostis qui robur acquisivit, ne fortè insole-
scant oppressores eorum, ac dicant, Manus
nostra exaltata est, non autem Dominus fecit
hæc. Populus enim est cujus mens est perdi- 28
ta, & nulla est in eis prudentia. Si sape- 29
rent, & intelligerent hoc, & considerarent
finem suum, Persequeretur unus mille, & 30
duo fugarent myriadem. Verùm Potentissi-
mus eorum tradidit eos, & Dominus con-
clusit eos. Non enim est sicut robur no- 31
strum robur eorum, et hostes nostri judices
sunt.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס — Targum ONKELOS.

17 דבחו לשדין דלית בהון צרוך דחלן
דלא ידעונון חדתן דמקריב
אתעבידא לא אתעסקו בהון
18 אבהתכון: דחלת תקיפא די בראך
אתנשיתא שבקתא פולחן אלהא
19 דעבדך: וגלי קדם יי ותקיף רגזיה
20 מדארגיזו קדמוהי בנין ובנן: ואמר
אסלק שכנתי מנהון גלי קדמי מה
יהי בסופיהון ארי דרא דאשניו אנון
21 בניא דלית בהון הימנו: אנון
אקניאו קדמי בלא דחלא ארגיזו
קדמי בטעותהון ואנא אקנינון בלא
22 עם בעמא טפשא ארגזנון: ארי
קדום תקיף כאשא נפק מן קדמי
ברגז שיצי עד שאול ארעיתא אסף
ארעא ועללתה ושיצי עד סיפי
23 טוריא: אסיף עליהון בישן מכתשי
24 אגרי בהון: נפיחי כפן ואכילי עוף
וכתישי רוחין בישין ושן חית ברא
אגרי בהון עם חמת תניניא דזחלין
25 בעפרא: מברא תתכיל חרבא
ומתוניא חרגת מותא אף עולמיהון
אף עולמתהון ינקיהון עם סביהון:
26 אמרית יחול רוגזי עליהון ואשיצנון
אבטל מן בני אנשא דכרניהון:
27 אלולפון רגזא דסנאה כניש דלמא
יתרברב בעל דבבא דלמא יימרון
ידנא תקיפת לנא ולא מן קדם יי
28 הות כל דא: ארי עם מאבדי עיצה
29 אנון ולית בהון סכלתנו: אלו
חכימו אסתכלו בדא סברו מה יהי
30 בסופהון: אכדין ירדף חד לאלפא
ותרין יערקון לרבותא אלהין
ארי תקיפיהון מסרנון ויי
31 אשלמנון: ארי לא כתקפנא
תקפהון ובעלי דבבנא הון
דיננא:

17 Sacrificaverunt dæmoniis in
quibus non est utilitas, et por-
tentis quæ nescierunt: nova
quæ nup facta sunt, non colue-
18 runt ea patres vestri. Terribi-
lis et fortis qui te creavit, obli-
tus es: et reliquisti cultum Dei
19 qui fecit te. Et manifestum fuit
coram Domino, et iratus est
furor ejus: eò quod ad irã provoca-
verunt coram eo filii et filiæ.
20 Et ait; Auferam majestatem
meam ab eis; notum est corã
me quid erit in novissimis eo-
rũ: quoniã generatio perversa
est, et filii in quibus non est fi-
21 des. Ipsi provocaverunt corã
me in eo quod non erat ti-
mendum; irritaverunt coram
me in cultu idolorum: et ego
provocabo eos in eo qui nõ est
populus, in populo insipiente
22 irritabo illos. Quoniã incen-
diũ forte sicut ignis egressum
est à facie mea in irã, et con-
sumpsit usq; ad infernũ inferi-
orem: perdidit terrã et fructũ
ejus, & consumpsit usq; ad fi-
23 nes montium. Congregabo su-
per eos mala: plagas meas im-
24 mittam in eos. Inflati erunt fa-
me, et comesti ab avibus, et ve-
xati a spiritibus malignis: &
denté bestiarum agri immittã
in eos, cum furore draconum
25 qui reptant in pulvere. Foris
absq; liberis faciet eos gladius,
et in cubiculis timor mortis:
juvenes simul ac puellas, lacté-
26 tes cum senibus eorum. Dixi, Re-
sidebit ira mea super eos &
consummabo eos: cessare faci-
am à filiis hominũ memoriam
27 eorum. Nisi ira inimici colle-
cta esset, ne fortè magnificare-
tur inimicus: ne fortè dice-
rent, Manus nostra prævaluit
nobis, et non fuerunt à facie
28 Domini omnia hæc. Populus
enim perdens consilium sunt,
& non est in eis intelligentia.
29 Utinam saperent, et contem-
plarentur hoc: & intellige-
rent quid erit in novissimis
30 eorum! Quomodo persseque-
batur unus mille, & duo fu-
gabant decẽ millia: nisi quod For-
tis eorũ tradidit eos, et Dñs
31 retribuit eis? Quoniã non est sicut fortitudo nostra fortitudo eorũ; et inimici nostri sũt judices.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Sacrificaverunt (b) dæmo- 17
niis, non Deo; diis quos non
noverunt, recentibus qui è
propinquo venerunt, quos non
æstimaverant patres vestri.
(c) Deum qui genuit te de- 18
reliquisti, & oblitus es (d)
Dei Laudatoris tui. Viditq; 19
Dominus, & contempsit præ
iracundia filios suos, & fi-
lias suas. Et dixit, Abscon- 20
dam faciem meam ab eis, &
videbo quid erit in novissimo
eorum; generatio enim per-
versa sunt, filii in quibus
non est fides. Ipsi provoca- 21
verunt me ad zelotypiam in
eo qui non est Deus: Irrita-
verunt me (e) in idolis suis.
Ego quoque (f) provocabo
eos ad zelotypiam in eo qui
non est populus, in gente stul-
ta irritabo eos. Quoniam 22
ignis succensus est in ira mea,
& ardebit usque (g) in in-
fernum inferiorem, devorabit
terram & genimina ejus, in-
flammabit (h) fundamenta
montium. Congregabo su- 23
per eos mala, & sagittas
meas consumam in eos. Pro- 24
pter famem panis ejus, prunas
decerpet amaritudinum: den-
tes quoque bestiarum immit-
tam in eos, cum furore repti-
lium terræ. Foris orbabit 25
gladius, & de (i) penetra-
libus pavor; juvenem cum
virgine, & lactentem cum
viro sene. Dixi, ira mea 26
sunt, delebo ex (k) homini-
bus memoriam eorum. Sed 27
iram inimicorum meorum ti-
mui, ne fortè superbiant hostes
nostri: ne fortè dicant, Ma-
nus nostra excelsa est, neque
Dominus fecit hoc. Gens est 28
enim periens consiliis suis,
non est in iis prudentia;
Neque sapuerunt, ut (l) 29
intelligerent ista, & consi-
derarent novissima sua.
Quomodo (m) persequere- 30
tur unus mille, & duo fu-
garent decem millia, nisi
(n) Deus eorum vendidis-
set eos, & Dominus tradi-
disset eos? Nam sicut (o) Deus 31
noster, non est (p) Deus illorum; & inimici (q) nostri sint judices.

VER. SAM. (b) vilissimis, (c) Robur quod (d) Potentis (e) vanitatibus suis. (f) explorabo eos in eo (g) ad latus inferni, (h) structuras (i) thalamis (k) angelis (l) determinarent (m) prævaleret unus in mille, & duo exterminarent (n) Rupes (o) Rupes nostra, (p) Robur (q) eorum persuasi.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

17 ويذبحون للشياطين وليست بالهة * وهي معبودات لم يعرفوها * حدثات جات من قريب * ولم
18 19 يعباء بها خيار ابائكم * فاقول له * الخالق المنشيك تنسي * والقادر المبديك * فلما راي ذلك
20 الله رفضهم * مما اغضبه منهم البنون والبنات * فقال احجب رحمتي عنهم * اريهم ما عاقبتهم
21 لانهم جيل منقلب * بنون لا امانة فيهم * وكما انهم كادوني بغير اله * واغضبوني بعروثهم * كذلك
22 انا اكيدهم بلا شعب * وبقبيل ساقط اغضبهم * لان النار تقدح من غضبي * فتتوقد الي
23 اسفل الثري * وتاكل الارض ونباتها * حتي تسطع اساس الجبال * كذلك ازيد عليهم شرورا *
24 وسهامي افرقها فيهم * سعار الجوع * وحمي الوهج * وحتفا مرا * واسنان البهائم اطلقها فيهم
25 مع حموة زاحل التراب * وسيفا مثكلا من خارج * وهيبة من الخدور * حتي الشاب والعاتق والرضيع
26 مع ذي الشيبة خافوه * ولقد قلت اهلك جهاتهم باستحقاق * واعطل من بين الانام ذكرهم
27 * لولا اني احذر عليهم كيد العدو * لئلا ينكر ذلك اعداؤهم * كيلا يقولوا يدنا قد علت
28 29 وليس الله صنع بهم كل هذه الامور * لانهم قبيل مضيع الحكمة * وليس فيهم فهم * ولو تحكموا
30 لتعقلوا حالة يفهمون بها عاقبتهم * وهي ان يقولوا * كيف يغلب الواحد الفا * واثنان يهربان
31 ربوة * لو ان معتمدهم اسلمهم الله امكن منهم * ان ليس معتمدنا معتمدهم * ولا اعداؤنا يفقهون
انهم يعاقبون *

Et sacrificare dæmonibus et non diis, nem- 17
pe cultibus quos non cognoverunt, recen-
tibus qui nuperrimè venerunt, quosq; mi-
nimè curàrunt optimi quique patrum ve-
strorum. Quare dico ei, Creatorem qui te 18
vegetat, oblivisceris, & Potentissimum qui
te condidit? Quod cùm vidisset Deus, 19
respuit illos, eò quòd irritaverint cum filii
& filiæ ipsorum. Et dixit, Velabo mise- 20
ricordiam meam ab eis, ostendam eis
quinã sit finis eorum: quoniam sunt gene-
ratio perversa, filii in quibus non est fides.
Et quemadmodũ ipsi me irritaverunt per 21
non Deum, & ad iram concitaverunt me
per dæmones suos: ita ego irritabo eos per
non populum, & per gentem abjectam i-
ram illorũ concitabo. Ignis enim erumpit 22
ex furore meo, & ardebit usque ad pro-
fundum pulveris, devorabitq; terram &
germen ejus, ita ut deveniat ad fundamen-
ta montium. Sic addam super eos mala, et 23
sagittas meas distribuam in eos: Ardorem 24
famis, & febrem caloris, & mortem acer-
bam, & dentes ferarum immittam in eos,
cum furore reptilium pulveris, Et gladiũ 25
orbantem foris, & pavorem è penetrali-
bus, ita ut juvenis, & puella, & lactens
cum cano pertimescant illum. Et sanè jã 26
dixi, Perdam loca eorum meritò, & ces-
sare faciam ex creaturis memoriam eorũ:
Nisi vererer eis iram inimici, ne fortè ne- 27
gent hoc hostes eorum, ne dicant; Manus
nostra jam elevata est, & non Deus fecit
in eis omnes res istas. Sunt enim gens quæ 28
amisit sapientiam, & non est in eis pru-
dentia. Quòd si saperent, perciperent mo-
dum quo intelligerent finem suum. Est au- 29
tem ut dicant, Quomodo persequetur 30
unus mille, et duo fugabunt decẽ millia?
si adminiculum eorum traderet eos, Deus
confirmaret multo, ex ipsis. Nam admini- 31
culum nostrum non est adminiculum eorũ,
neque inimici nostri percipiunt se esse tor-
quendos.

ספר אלה הדברים : לב

: eorum uvæ ,Hamorah arvis ex & ;eorum vitis Sedom vite ex Quia
32 כי מגפן סדם גפנם ומשדמת עמרה ענבמו
,draconum Venenum .eis amari botri ,veneni uvæ
33 ענבי רוש אשכלת מררת למו : חמת תנינם
reconditum ipsum Nonne .crudele aspidum caput & ;eorum vinum
34 יינם וראש פתנים אכזר : הלוא־הוא כמס
,retributio & ,ultio Mihi ?meis thesauris in sigillatum ,me apud
35 עמדי חתום באוצרתי : לי נקם ושלם
,eorum exitii dies propinquus quia :eorum pes nutabit tempore in
לעת תמוט רגלם כי קרוב יום אידם
,suum populum Dominus judicabit Quia :eis futura festinat &
36 וחש עתדת למו : כי־ידין יהוה עמו
,manus abierit quòd videbit quia :eum pœnitebit suos servos super &
ועל־עבדיו יתנחם כי יראה כי־אזלת יד
petra ,eorum dii Ubi ,dicet Et .derelictum & servatum nihil &
37 ואפס עצור ועזוב : ואמר אי אלהימו צור
bibent ,comedent eorum sacrificiorum adipem Qui ?eam in speraverunt
38 חסיו בו : אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו
vos super fit :vobis auxilientur & ,surgant :eorum libaminis vinum
יין נסיכם יקומו ויעזרכם יהי עליכם
dii non & ,ipse ego ego quòd nunc Videte .absconsio
39 סתרה : ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים
,sanabo ego & ,transfixi :faciam vivere & ,faciam mori Ego .mecum
עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא
meam manum cœlos ad levabo Nam .eruens mea manu de non &
40 ואין מידי מציל : כי־אשא אל־שמים ידי
mei gladii fulgur acui Si .seculum in ego Vivens ,dicam &
41 ואמרתי חי אנכי לעלם : אם־שנותי ברק חרבי
ultionem reddam :mea manus judicium in apprehenderit &
ותאחז במשפט ידי אשיב נקם
faciam Inebriare .rependam me habentibus odio & ,meis angustiatoribus
42 לצרי ולמשנאי אשלם : אשכיר
sanguine de ,carnem comedet meus gladius & ,sanguine ex meas sagittas
חצי מדם וחרבי תאכל בשר מדם
Persanate .inimici nudationum capite à captivitatem & ,occisi
43 חלל ושביה מראש פרעות אויב : הרנינו
vindicabit suorum servorum sanguinem quia ,ejus populum gentes
גוים עמו כי דם־עבדיו יקום
ipsius humo propitiabitur & ,suis angustiatoribus reddet vindictam &
ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו
verba omnia est locutus & ,Moseh venit Et .sui populi
44 עמו : ויבא משה וידבר את־כל־דברי
Nun filii Jehoshuah & ,hujus populi auribus in istius cantici
השירה־הזאת באזני העם הוא והושע בן־נון
ad ista verba omnia loqui Moseh consummavit Et
45 ויכל משה לדבר את־כל־הדברים האלה אל
.Israel omnem
כל־ישראל :

Versio VULG. LAT.

32 De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæ: uva eorum uva fellis, & botri amarissimi.
33 Fel draconũ vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.
34 Nónne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis?
35 Mea est ultio, & ego retribuã in tempore, ut labatur pes eorum: juxtà est dies perditionis, & adesse festinant tempora.
36 Judicabit Dominus populum suum, & in servis suis miserebitur: videbit quòd infirmata sit manus, & clausi quoque defecerunt, residuíque consumpti sunt.
37 Et dicet, Ubi sunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam?
38 De quorum victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum: surgant, & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant.
39 Videte quòd ego sim solus, & non sit alius Deus præter me: ego occidam, & ego vivere faciam; percutiam, & ego sanabo: & non est qui de manu mea possit eruere.
40 Levabo ad cœlum manũ meam, & dicam, Vivo ego in æternum.
41 Si acuero ut fulgur gladium meum, & arripuerit judicium manus mea: reddam ultionem hostibus meis, & his qui oderunt me retribuã.
42 Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus devorabit carnes, de cruore occisorum, & de captivitate, nudati inimicorum capitis.
43 Laudate gentes populum ejus, quia sanguinem servorum suorum ulciscetur: & vindictam retribuet in hostes eorum, & propitius erit terræ populi sui.
44 Venit ergò Moyses, & locutus est omnia verba cantici hujus in auribus populi, ipse et Josue
45 filius Nun. Complevitque omnes sermones istos, loquens ad universum Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp.
Cum Translatione LATINA.

32 Ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας· (ω) σαφυλὴ αὐτῶν σαφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτοῖς.
33 Θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος.
34 Οὐκ ἰδοὺ ταῦτα συνῆκται παρ' ἐμοὶ, καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου;
35 Ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω, (α) ὅταν σφαλῇ ὁ ποὺς αὐτῶν, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα ἀπωλείας (β) αὐτοῖς, καὶ πάρεστιν ἕτοιμα ὑμῖν.
36 Ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. εἶδε γὰρ παραλελυμένους αὐτοὺς, καὶ ἐκλελοιπότας ἐν ἐπαγωγῇ, καὶ παρειμένους.
37 Καὶ εἶπε κύριος, Ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ (γ)
38 αὐτῶν, ἐφ' οἷς ἐπεποίθεισαν ἐπ' αὐτοῖς, Ὧν τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν αὐτῶν (δ) ἠσθίετε, καὶ ἐπίνετε τὸν οἶνον τῶν σπονδῶν αὐτῶν; ἀναστήτωσαν καὶ βοηθησάτωσαν ὑμῖν, καὶ γενηθήτωσαν ὑμῖν σκεπασταί.
39 Ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ (†) ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω, κἀγὼ ἰάσομαι· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται
40 ἐκ τῶν χειρῶν μου. Ὅτι ἀρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὀμοῦμαι τὴν δεξιάν
41 μου· καὶ ἐρῶ, Ζῶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα, Ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀστραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀνθέξεται κρίματος ἡ χείρ (ε) μου, καὶ ἀποδώσω δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς
42 μισοῦσί με ἀνταποδώσω. Μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου (ζ) φάγεται κρέα ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας ἀπὸ κεφαλῆς (η) ἀρχόντων
43 ἐχθρῶν. Εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ (θ) πάντες ἄγγελοι θεοῦ. εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχυσάτωσαν (ι) αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ· ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ (κ) ἐκδικᾶται· καὶ ἐκδικήσει, καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς (λ) ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἀνταποδώσει. καὶ ἐκκαθαριεῖ κύριος τὴν γῆν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
44 Καὶ ἔγραψε Μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην (μ) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ· (ν) καὶ εἰσῆλθε Μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, αὐτὸς καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ
45 Ναυή. (ξ) Καὶ συνετέλεσε Μωυσῆς (ο) λαλῶν παντὶ Ἰσραήλ.

MS. A. (ω) ἡ σαφυλὴ (α) ἐν καιρῷ ὅταν (β) αὐτῶν, (γ) ἑαυτῶν, (δ) ἐσθίετε, (†) ἀποκτενῶ, (ε) μου, καὶ ἐκδικήσει καὶ ἀνταποδώσω (ζ) καταφάγεται (η) ἀρχόντων ἐθνῶν. Εὐφράνθητε (θ) πάντες υἱοὶ θεοῦ. (ι) αὐτὸς πάντες ἄγγελοι θεοῦ· (κ) ἐκδικεῖται· (λ) ἐχθροῖς ἑαυτοῦ, καὶ (μ) ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ (ν) καὶ προσῆλθεν Μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, καὶ (ξ) Καὶ συνετέλεσεν (ο) λαλῶν τοὺς λόγους τούτους παντὶ

32 Etenim ex vite Sodomorum vitis eorum, & palmes eorum ex Gomorrha: uva eorum, uva fellis, botrus amaritudinis (ω) eis.
33 Furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis.
34 Nónne ecce hæc (χ) condita sunt apud me, & signata sunt in thesauris meis?
35 In die ultionis retribuam, cùm labetur pes eorum: quoniam propè est dies perditionis eis, & adsunt parata (ψ) vobis.
36 Quoniam judicabit Dominus populum suum, & in servis suis (ϛ) consolabitur. Vidit enim dissolutos eos, & deficientes in (aa) obductione, & remissos.
37 Et dixit Dominus, Ubi sunt dii eorum, in quibus fidebant in eis,
38 Quorum adipem sacrificiorum eorum comedebatis, & bibebatis vinum libaminum eorum? Exurgant, & auxilientur vobis: et fiant vobis protectores.
39 Videte, videte, quia ego sum: Et non est Deus præter me. Ego occido, & vivere faciam: percutiam, & ego sanabo. Et non est qui eruat de manibus meis.
40 Quoniã levabo in cœlum manũ meã, et jurabo (bb) dexterã meã: & dicam,
41 Vivo ego in sæculum; Quia exacuam, ut fulgur, gladium meũ, et arripiet judicium manus mea: & reddã vindictã inimicis, & eis qui oderunt me, retribuam.
42 Inebriabo sagittas meas à sanguine: & gladius meus comedet carnes de sanguine occisorum, et captivitate à capite principum inimicorum.
43 Lætamini cœli simul cum eo: & adorent eum omnes (cc) angeli Dei. Lætamini gentes cum populo ejus: & confortentur in eo omnes filii Dei. Quoniam sanguinem filiorum suorum vindicabit: & ulciscetur, & retribuet ultionem inimicis; & iis, qui oderunt, retribuet. Et expurgabit Dominus terrã populi sui.
44 Et scripsit Moyses canticum hoc in die illa: & docuit illud filios Israel. Et ingressus est Moyses, & locutus est omnia verba legis hujus in aures populi, ipse, & Iesus
45 filius Naue. Et finem fecit Moyses loquens omni Israel.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]

32 Quoniam de viti Sodomæ est vitis eorum, & de planta Gomoræ: uvæ eorum, uvæ sunt
33 amaræ, & botri eorum fel est ipsis. Furor draconis est furor eorum, & caput aspidis
34 pessimæ. Ecce repositum est apud me, & ob-
35 signatum in horreis. Etenim mea est ultio quam rependam eis tempore quo nutabit pes eorum: nam proximus est dies confractionis
36 eorum, & festinum est quod eventurum est eis. Quoniam judicat Dñs populum suum, & in servis suis consolatur: quia vidit quòd dominium acquisierit manus, & non adsit qui
37 auxilietur & suffulciat. Et dicet, Ubi sunt
38 dii eorum potentes quibus fidebant? Quorum victimarum adipem comedebant, & bibebant vinum libaminis? Surgant modò, & auxilientur vobis, sintque vobis protectores.
39 Videte igitur quòd ego sum, & non est Deus præter me: ego mortifico, & ego vivifico: ego percutio, & ego sano, & non est qui
40 effugiat manus meas. Quoniam levavi super cœlum manum meam, & dixi, Vivo ego in
41 æternum, Expoliam mucronem gladii mei sicut fulgur, & arripiet judicium manus mea: & reddam retributionem osoribus meis, &
42 hostibus meis persolvam: Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus devorabit carnem: sanguine *inquam*, occisorum & captivorum, etiam ex apice diadematis inimici.
43 Itaque laudate gentes populum ejus: quia sanguis servorum ejus vindicabitur, & vindictam rependet hostibus suis, & propitius erit
44 terræ suæ & populo suo. Venit ergò Moses, & retulit omnes sermones cantici hujus, præsente universo populo, ipse, & Josue fili-
45 us Nun. Cúmque finem fecisset Moses dicendi sermones istos ad universum Israelem,

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

32 ארי כפורענות עמא דסדום
פורענותהון ולקותהון כעם עמורא
מחתהון בישין כרישי חיון ותשלמת
33 עובדיהון כמררותהון: הא כמרת
תנינייא כס פורענותהון וכרישי
34 פתני חיון אכזראין: הלא כל
עובדיהון גלן קדמי גניזין ליום
35 דינא באוצרי: קדמי פורענותא ואנא
אשלם בעדן דיגלון מארעהון ארי
קריב יום תברהון ומבע דעתיד
36 להון: ארי ידין יי דינא דעמיה
ופורענות עבדוהי צדיקיא יתפרע
ארי גלי קדמוהי דבעדן דתתקף
עליהון מחת סנאה יהון מטלטלין
37 ושביקין: ויימר אן דחלתהון תקיפא
38 דהוו רחיצין ביה: די תרב נכסתהון
הוו אכלין שתן חמר נסכיהון יקומון
כען ויסעדונכון יהון עליכון מגן:
39 חזו כען ארי אנא אנא הוא ולית
אלהא בר מני אנא ממית ומחי
מחינא ואף מסינא ולית מן ידי
40 משיזיב: ארי אתקנית בשמיא בית
שכנתי ואמרית קים אנא לעלמין:
41 אם על חד תרין כחיזו ברקא
מסוף שמיא ועד סוף שמיא תתגלי
חרבי ותתקף בדינא ידי אתיב
פורענותא לסנאי ולבעלי דבבי
42 אשלם: ארוי נרי מדמא וחרבי
תקטיל בעממיא מדם קטילין ושבין
לאעדאה כתרין מריש
43 סנאה ובעיל דבבא: שבחו
עממיא עמיה ארי פורענות עבדוהי
צדיקיא יתפרע ופורענותא יתיב
לסנאוהי ויכפר על ארעיה ועל
44 עמיה: ואתא משה ומליל ית כל
פתגמי תשבחתא הדא קדם עמא
45 הוא והושע בר נון: ושיצי משה
למללא ית כל פתגמיא האלין עם
כל ישראל:

TARGUM ONKELOS.

32 Quoniam ficut vindicta popu-
li Sodomorũ erit vindicta eo-
rũ, et percuffio eorũ ficut po-
puli Gomorrhæ: plagæ eorum
peffimæ ficut capita colubro-
rũ, et retributio operũ fuorũ
33 ficut venenũ. Sicut fel draco-
num eft calix ultionis eorum;
et ficut caput afpidum crude-
34 liũ. Nonne omnia opera eorũ
manifefta funt corã me, et con-
fervata in die judicii in thefau-
35 ris meis? Coram me eft ultio et
ego retribuã, in tempore quo
migrabũt de terrã fuã: quoniã
prope eft dies interit' eorũ,
et feftinabit q futurũ eft eis.
36 Quoniã judicabit Dñs judiciũ
populi fui, et ultioné fervorũ
fuorũ juftorũ ulcifcetur: quo-
niã manifeftũ eft corã eo, q in
tempore quo prævalebit con-
tra eos plaga inimici, erunt in-
37 ftabiles et derelicti. Et dicet,
ubi eft terribilis eorũ, et fortis
38 in quo habebant fiduciam. De
quorũ victimis comedebant
adipé, et bibebant vinũ liba-
minũ eorũ: furgant nunc et au-
xilientur vos, et fint fuper vos
39 in protectioné. Videte nunc,
quoniã ego ego fum, et non eft
De' præter me: ego occido et
vivifico, percutio et etiã fano;
et nõ eft qui de manu mea pof-
40 fit eruere. Quoniã præparavi
in cœlis domum majeftatis
meæ: et dixi; Vivo ego in fem-
41 piternũ. Si in duplũ plus quam
fulgur apparet, à fummitate
cœli et ufq; ad fummitaté ej'
revelabitur gladi' me', et ap-
prehendet judiciũ man' mea:
reddã ultioné hoftib' meis, et
42 inimicis meis retribuam. Ine-
briabo fagittas meas fanguine;
et gladi' me' occidet populos:
de cruore occiforum et capti-
vorũ; ut auferã coronas de ca-
43 pite hoftis et inimici. Laudate
gentes populum ejus; quoniam
vindictã fervorũ fuorũ juftorũ
ulcifcetur: et ultionem reddet
inimicis fuis, et propitius erit
44 terræ fuæ et populo fuo. Et ve-
nit Moyfes, et locut' eft omnia
verba cantici huj' corã popu-
45 lo; ipfe, et Jofue filius Nun. Et
cõfummavit Moyfes loqui oĩa
verba hæc cum omni Ifrael.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Tranflatio Latina.

Quoniam de vite Sodomæ 32
vitis eorũ, & de fuburbanis
Gomorrhæ: uvæ eorũ uvæ
fellis, et botri amaritudinum
funt eis. (r) Furor draconũ 33
vinum eorum, & fel afpi-
dum infanabile. Nonne hoc 34
eft reconditum apud me, ob-
fignatum in thefauris meis?
In die vindictæ & retribu- 35
tionis, in tempore quo nutabũt
pes eorum: propinquus eft
enim dies ruinæ eorum, &
feftinant quæ parata funt eis.
(f) Quoniam judicabit Do- 36
minus populum fuum, & fu-
per fervos fuos (t) confola-
bitur, cùm viderit quòd ab-
iit manus, & quòd fit tan-
tùm interclufus, & relictus.
Tunc dicent, ubi funt dii 37
eorum, (v) rupes cui confi-
debant? Qui adipem fa- 38
crificiorum eorum comede-
bant, & bibebant vinum li-
baminum eorum; furgant, &
auxilientur vobis; fint vobis
protectio. Videte nunc quòd 39
ego fum, ego ipfe, quódq; non
eft Deus mecũ, Ego occidã,
& vivere faciam; percu-
tiam & ego fanabo; neque
eft qui de manu mea eripiat.
Cùm elevavero in (x) cœlum 40
manum meam, & dixero;
Vivo ego in feculum. Si 41
(y) acuero fulgur gladii mei,
& apprehenderit judicium
manus mea, reddam vindi-
ctam (z) inimicis meis, &
iis qui oderint me retribuam.
Inebriabo fagittas meas fan- 42
guine, & gladius meus de-
vorabit carnes, de fanguine
occiforum, & captivitatis,
de capite ultionum inimici.
Laudate gentes populum ej', 43
quoniam fanguinem fervo-
rum fuorum ultus eft, vindi-
ctamq; retribuet hoftib' fuis,
& (a) expiabit terram populi
fui. Poftea venit Mofes, et 44
locutus eft omnia verba can-
tici iftius in auribus populi,
ipfe, & Jofue filius Nun.
Cùmque abfolviffet Mofes lo- 45
qui verba ifta omni Ifraeli,

VER. SAM. (r) Æftus (f) Quum armabit (t) cogitabit, (v) firmitas (x) excelfum (y) collegero acuitioné in gladio meo, (z) affligentibus me, (a) fibilando vocabit

Verfio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

32 * كان من جفن سدوم جفنهم ومن دوالي عمورا. كذاك عنبهم عنب السم * وعناقيدهم مر لهم
33 * وكحموة التنانين خمرهم * وسم الرؤس منها الضارية * الآن جميع ذلك مكنوز عندي
34 ومختوم في خزايني * ولي الانتقام والتوفية في وقت تزل فيه اقدامهم * لانه ما اقرب يوم تعسهم
35 * واسرع المعدات لهم * اذ يحكم الله لشعبه * وعن عبيده يصفح * اذا يرى ان المقدرة قد ذهبت
36 * وخلا المحبوس والمتروك جميعا من سخطهم * وقال العدو اين الههم المعتمد الذي لجوا اليه
37 * الذين كانوا ياكلون شحوم ذبائحهم * ويشربون خمر مزاجهم * يقومون الآن فيعينونكم ويكونون
38 عليكم جنة * انظروا الآن انني هو وحدي * وليس اله معي * انا اميت واحيي * كما طال ما اوهنت
39 ولم ازل اشفي * وليس من يدي مخلص * وانا اقسم بالسماء واقول * وبقائي الدائم * لاسنن
40 بريق سيفي * وتمسك الحكم يدي * وارد الانتقام على اعدائي والمخافة على شانئي * فكاني اسكر
41 سهامي من دمائهم * وسيفي ياكل من لحومهم * فيروي من دم الصريع والسبي من رؤس
42 فراعنة الاعداء * امدحوا ايها الامم شعبه * لانه ينقم دم عبيده * فيرد تلك النقمة على
43 اعدائه * ويغفر لبلاده وشعبه * وكان موسى لما كلم القوم بهذه التسبحة هو ويوشع بن نون * وفرغ
44 من مخاطبتهم بهذا الكلام *
45

ut fi de vitibus Sodomæ effent vites eo- 32
rum, et de vitibus Gomoræ ita uvæ eorum
uvæ veneni, et botri eorum amari funt i-
pfis: Et veluti furor draconum vinum eo- 33
rum, & veluti virus teffellatorum atque
pernicioffiffimorum inter ipfos dracones.
Nonne hæc omnia recondita funt apud 34
me, & obfignata in ærariis meis? Et verò 35
mea eft vindicta & retributio in tempore
quo labentur veftigia eorum; nam quàm
proximus eft dies interitûs eorum, & fe-
ftina, quæ parata funt eis? Quando adju- 36
dicabit Deus populo fuo, & fervis fuis
miferebitur, quando videbit potentiam effe
jam elapfam, & defeciffe carcere deten-
tum & derelictum fimul, ob iram eorum.
Et dixit inimicus, ubi eft Deus eorum, 37
adminiculũ ad quod confugerant? Quo- 38
rum comedebant adipes facrificiorum, &
bibebant vinũ temperamenti eorum? Sur-
gent modò, & adjuvabunt vos, eruntque
vobis defenfioni, Videte itaque quòd ego 39
fim folus, nec fit Deus alius mecum: ego
mortifico & vivifico; & quemadmodum
diuturnum eft quo debilito, fic tamen non
defifto mederi, nec eft de manu mea eri-
piat. Et ego juro per cœlum, ac dico; Per 40
diuturnitatem meã fempiternã, Expoliam 41
fulgurationem gladii mei, et apprehendet
judiciũ manus mea, & reddã vindictam
hoftibus meis, & terrorem oforibus meis,
Et quafi inebriabo fagittas meas fanguini- 42
bus eorum, & gladius meus comedet car-
nes eorum, & inebriabitur fanguine pro-
ftrati et captivi de capitibus rebellium
inimicorũ. Laudate ô gentes, populũ ejus; 43
quoniã ipfe ulcifcetur fanguinem fervorũ
fuorum, et reddet vindictam illã hoftibus
fuis, & parcet regioni fuæ & populo fuo.
Fuit autem ut cùm locutus effet Mufa ad 44
turbam canticũ iftud, ipfe, & Jufaa filius
Nun, Et ceffâffet loqui cum eis hæc verba, 45

ספר אלה הדברים : לג

,verba omnia ad vestrum cor Ponite ,eos ad dixit Et
46 ויאמר אלהם שימו לבבכם לכל־הדברים
,vestris filiis ea præcipiatis *quid* ;hodie *vos in* testificor ego quæ
אשר אנכי מעיד בכם היום אשר תצום את־בניכם
Quia .istius legis verba omnia *faciendum ad ,custodiendum ad*
47 לשמר לעשות את־כל־דברי התורה הזאת : כי
verbo in & :vestra vita *ipsum quoniam* ,vobis *à ipsum* inane verbum non
לא־דבר רק הוא מכם כי־הוא חייכם ובדבר
transeuntes vos quam ,humum super dies facietis prolongare isto
הזה תאריכו ימים על־האדמה אשר אתם עברים
ad Dominus est locutus Et .eam *possidendum ad illuc* Jarden
48 את־הירדן שמה לרשתה : וידבר יהוה אל־
montem in Ascende :dicendo ,ipsius diei corpore in Mosch
49 משה בעצם היום הזה לאמר : עלה אל־הר
super qui ,Moab terra in qui ,Nebo montem ,istum Habarim
העברים הזה הר־נבו אשר בארץ מואב אשר על־
filiis *dans* ego quam Chenahan terram vide & ;Jerecho *faciei*
פני ירחו וראה את־ארץ כנען אשר אני נתן לבני
ascendens tu quem monte in morieris Et .*apprehensionem* in Israel
50 ישראל לאחזה : ומת בהר אשר אתה עלה
est mortuus quemadmodum ,tuos populos ad *colligeris* & ,*illuc*
שמה והאסף אל־עמיך כאשר־מת
.suos populos ad *est collectus* & ,monte Hor in tuus frater Aharon
אהרן אחיך בהר ההר ויאסף אל־עמיו :
,Israel filiorum medio in me in estis prævaricati quod *Super*
51 על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל
sanctificastis non quod *super* ,Sin deserti Cades jurgii aquis in
במי־מריבת קדש מדבר־צן על אשר לא־קדשתם
videbis regione è *Quoniam* .Israel filiorum medio in me
52 אותי בתוך בני ישראל : כי מנגד תראה
dans ego quam ,terram *ad* ingredieris non *illuc* & ,terram
את־הארץ ושמה לא תבוא אל־הארץ אשר־אני נתן
.Israel filiis
לבני ישראל :

CAP. XXXIII. לג

Dei vir Mosch benedixit qua ,benedictio hæc Et
1 וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את־
,venit Sinai de Dominus :dixit Et .*suæ mortis facies ad* Israel filiis
2 בני ישראל לפני מותו : ויאמר יהוה מסיני בא
millibus decem à venit &,Paran monte è Illuxit .eis Sehir è est ortus &
וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת
:populos diligit Etiam .eis lex *ignis ej*⁹* dextera à :sanctitatis
3 קדש מימינו אש דת למו : אף חבב עמים
feret ,tuum pedem ad sunt conjuncti ipsi &:*tua manu in ej*⁹ sancti omnes
כל־קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא
concioni hæreditatem ;Mosch nobis præcepit Legem .tuis eloquiis de
4 מדברתיך : תורה צוה־לנו משה מורשה קהלת
pariter ,populi capita *se colligendo in* ,rex *rectitudine* in fuit Et .Jahacob
5 יעקב : ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד
.Israel *virgæ*
שבטי ישראל :

Versio VULG. LAT.

46 Et dixit ad eos, Ponite corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor vobis hodié: ut mandetis ea filiis vestris custodire & facere, & implere universa quæ scripta sunt legis
47 hujus. Quia non incassùm præcepta sunt vobis, sed ut singuli in eis viverent: quæ facientes longo perseveretis tempore in terra, ad quam, Jordane transmisso, ingredimini possi-
48 dendam. Locutúsq; est Dominus ad Moysen in eadem die,
49 dicens; Ascende in montem istum Abarim, id est, Transituum, in montem Nebo, qui est in terra Moab contra Jericho: & vide terram Chanaan, quam ego tradam filiis Israel obtinendam, & morere in monte.
50 Quem conscendens jungéris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus populis suis:
51 Quia prævaricati estis contra me, in medio filiorum Israel, ad aquas Contradictionis in Cades deserti Sin: & non sanctificâstis me inter filios Is-
52 rael. Econtrà videbis terram, & non ingrediéris in eam, quam ego dabo filiis Israel.

CAP. XXXIII.

1 Hæc est benedictio, quâ benedixit Moyses, homo Dei, filiis Israel ante mortem suam.
2 Et ait; Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus est nobis: apparuit de monte Pharan, & cum eo sanctorum millia. In
3 dextera ejus ignea lex. Dilexit populos, omnes sancti in manu illius sunt: & qui appropinquat pedibus ejus, ac-
4 cipient de doctrina illius. Legem præcepit nobis Moyses, hereditatem multitudinis Ja-
5 cob. Erit apud rectissimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

46 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Προσέχετε τῇ καρδίᾳ (π) ἐπὶ πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἐγὼ διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον. ἃ ἐντελεῖσθε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου
47 τούτου. Ὅτι οὐχὶ λόγος κενὸς οὗτος ὑμῖν· ὅτι αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν, καὶ ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου (ρ) μακροημερεύσετε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ (σ) κληρονομῆσαι.
48 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
49 τῃ, λέγων, Ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ (τ) Ἀβαρὶμ, τοῦτο ὄρος Ναβαῦ, ὅ ἐστιν ἐν γῇ Μωὰβ κατὰ πρόσωπον Ἱεριχὼ, καὶ ἴδε τὴν γῆν Χαναὰν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς (υ)
50 Ἰσραὴλ, καὶ τελεύτα ἐν τῷ ὄρει Εἰς ὃ ἀναβαίνεις ἐκεῖ, καὶ προστέθητι πρὸς τὸν λαόν σου, ὃν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν Ὢρ τῷ ὄρει, καὶ προσετέ-
51 θη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· (φ) Ὅτι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ὕδατος Ἀντιλογίας Κάδης ἐν τῇ ἐρήμῳ Σὶν, διότι οὐχ ἡγιάσατέ με ἐν τοῖς
52 υἱοῖς Ἰσραήλ. (χ) Ἀπέναντι ὄψει τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ.

46 *Et dixit ad eos; Attendite corde ad omnia verba hæc, quæ ego testificor vobis hodiè: quæ mandabitis filiis vestris, custodire & facere omnia verba legis hujus.*
47 *Quoniam non verbum vanum hoc vobis: quoniam hæc vita vestra; & propter verbum hoc longævi eritis super terram, in quam vos transitis Jordanem illuc ad hæreditandum.*
48 *Et locutus est Dominus ad Moysen in die ista, dicens,*
49 *Ascende in montem istum Abarim, montem istum Nabay, qui est in terra Moab contra faciem Hiericho: & vide terram Chanaan, quam ego do filiis Israel;*
50 *et morere in monte, In quem ascendis illuc: & apponere ad populum tuum, quemadmodum mortuus est Aaron frater tuus in Or monte, & appositus est ad populum suum:*
51 *Quoniam increduli fuistis verbo meo in filiis Israel super aquâ Contradictionis Cades in deserto Sin: eò quòd non sanctificâstis me in filiis Israel.*
52 *E regione videbis terram: & illuc non ingrediêris.*

MS. A. (π) ὑμῶν ἐπὶ (ρ) μακροημερεύσητε (σ) κληρονομῆσαι αὐτήν. Καὶ (τ) Ἀβαρεὶμ, (υ) Ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν, καὶ (φ) Διότι (χ) Ὅτι ἀπέναντι ὄψῃ τὴν

Κεφ. λγʹ.

1 Καὶ αὕτη ἡ εὐλογία ἣν ηὐλόγησε Μωυσῆς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ
2 (α) πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. Καὶ εἶπε, Κύριος ἐκ Σινὰ ἥκει, καὶ ἐπέφανεν ἐκ Σηεὶρ ἡμῖν, καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους Φαρὰν, σὺν μυριάσι Κάδης, ἐκ
3 δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου· καὶ οὗτοι ὑπὸ σέ εἰσι.
4 Καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλατο (β) ἡμῖν Μωυσῆς, κληρονομίαν συναγωγαῖς Ἰακώβ.
5 Καὶ ἔσται ἐν τῷ (γ) ἠγαπημένῳ ἄρχων, συναχθέντων ἀρχόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς Ἰσραήλ.

CAP. XXXIII.

1 *Et (a) hæc benedictio, quâ benedixit Moyses homo Dei filios Israel, priusquàm defungeretur.*
2 *Et dixit; Dominus ex Sina venit: & alluxit ex Seir nobis: & festinavit ex monte Pharan cum (b) decem millibus Cades: à dextris ejus angeli cum eo.*
3 *Et pepercit populo suo: & omnes sanctificati sub manus tuas: & hi sub te sunt.*
4 *Et accepit de verbis ipsius legem, quam mandavit nobis Moyses, hæreditatem (c) congregationibus Jacob.*
5 *Et erit in dilecto princeps, congregatis principibus populorum simul cum tribubus Israel.*

MS. A. (α) πρὸ τελευτῆς (β) Μωυσῆς ἡμῖν, (γ) ἠγαπημένῳ*, συναχθέντων

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]

Ait illis, Advertite animum vestrum ad omnes sermones istos, quos contestor vobis hodiè ut præcipiatis filiis vestris, ut observent ac faciant omnes sermones legis hujus. 46
Non enim est hic sermo inutilis vobis, quoniam ipse est vita vestra, & per sermonem istum protrahetis dies in terra ad quam possidendam trajecturi estis Jordanem. 47
Locutus est etiam Dominus cum Mose illo eodem die, 48
dixítque ad eum, Ascende in montem istum Hebræorum, montem Nobu qui est in terra Moab è regione Jericho, & aspice terram Chanaan quam dabo filiis Israel hæreditatem. 49
Et morere in monte ad quem ascendes, & recipe te ad populum tuum, quemadmodum mortuus est Aharon frater tuus in monte Hor, seséq; recepit ad populum suum. 50
Eò quòd offenderitis me inter filios Israel ad aquas jurgii in Recem in deserto Sin: non enim sanctificâstis me inter filios Israel. 51
E regione aspice terram quam dabo filiis Israel, illuc autem non ingrediéris. 52

CAP. XXXIII.

Benedictio.

Hæc autem est benedictio quâ benedixit Moses servus Dei filios Israel antequam moreretur. 1
Et dixit, Dominus de Sinai venit & ortus est nobis de Soir, & apparuit de monte Pharan, & cum eo quidem myriades sanctorum à dextris suis. 2
Largitus est eis, quinetiam diligi fecit eos à populis, omnésque sanctos suos benedixit: ipsi verò apprehendent pedem tuum, & acquiescent verbo tuo. 3
Legem tradidit nobis Moses, eámque dedit hæreditatem cœtui Jacob. 4
Et erit in Israel rex, quoniam convenerunt principes populi simul cum tribubus Israel. 5

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

46 ואמר להון שוו לבכון לכל
פתגמיא די אנא מסהיד בכון יומא
דין די תפקדנון ית בניכון למטר
למעבד ית כל פתגמי אוריתא
47 הדא: ארי לא פתגם ריקן הוא
מנכון ארי הוא חיכון ובפתגמא
הדין תורכון יומין על ארעא די
אתון עברין ית ירדנא תמן
48 למירתה: ומליל יי עם משה בכרן
49 יומא הדין למימר: סק לטורא
דעבראי הדין טור דנבו די בארעא
דמואב די על אפי ירחו וחזי ית
ארעא דכנען די אנא יהב לבני
50 ישראל לאחסנא: ומות בטורא די
את סליק לתמן ותתכנש לעמך
כמא די מית אהרן אחוך בהור
51 טורא ואתכנש לעמיה: על די
שקרתון במימרי בגו בני ישראל
במי מצות רקם מדברא דצן על די
לא קדשתון יתי בגו בני ישראל:
52 ארי מלקבל תחזי ית ארעא ולתמן
לא תעול לארעא די אנא יהיב
לבני ישראל: לג

1 ודא ברכתא די בריך משה נביא
דיי ית בני ישראל קדם מותיה:
2 ואמר יי מסיני אתגלי וזיהור יקריה
משעיר אתחזי לנא אתגלי
בגבורתיה על טורא דפארן ועמיה
רבבת קדישין כתב ימיניה מגו
3 אשתא אוריתא יהב לנא: אף
חבבנון לשבטיא כל קדישוהי
בית ישראל בגבורא אפקנון
ממצרים ואנון דמדברין תחות
4 ענגך נטלין על מימרך: אוריתא יהב
לנא משה מסרה ירותא לכנשת
5 יעקב: והוה בישראל מלכא
באתכנשות רישי עמא כחדא שבטיא דישראל:

TARGUM ONKELOS.

46 Et dixit ad eos, Ponite cor ve-
strum ad omnia verba quæ ego
testificor vobis hodie: quæ
præcipietis filiis vestris, ut cu-
stodiant & faciant omnia ver-
47 ba legis hujus. Quia verba non
vana sunt vobis; sed hæc est
vita vestra: & in verbo hoc
prolongabuntur dies vestri su-
per terra, propter quam trans-
itis Jordanem ut possideatis
48 eam. Et locutus est Dominus
cum Moyse in hac die, dicens.
49 Ascende in montem istum
transeuntium in monte Nebo,
qui est in terra Moab, quæ est
contra faciem Hiericho: &
vide terram Chanaan, quam
ego dabo filiis Israel in pos-
50 sessionem. Et morere in mon-
te in quem conscendes, &
colligéris in populum tuum:
sicut mortuus est Aharon fra-
ter tuus in monte Hor, & col-
lectus est ad populum suum.
51 Eo quòd prævaricati estis in
verbum meum in medio filio-
rum Israel, in aquis contra-
dictionis in Cades deserti Sin:
& quia non sanctificâstis me
52 in medio filiorũ Israel. Quo-
niam è contra videbis terram:
& illuc non ingredieris, in ter-
ram quam ego dabo filiis Is-
rael.

CAP. XXXIII.

1 ET hæc est benedictio quâ
benedixit Moyses Propheta
Dei filiis Israel, ante mortem
2 suam. Et ait; Dñs de Sinai re-
velatus est, & splendor gloriæ
ejus apparuit nobis de Seir;
revelatus est in fortitudine sua
super monte Pharan, & cum
eo sanctorũ millia: legem scri-
ptam dextera ejus dedit nobis
3 de medio ignis. Dilexit utique
tribus, & omnes sanctos dom⁹
Israel, in fortitudine eduxit
eos de Ægypto: & ipsi duce-
bantur sub nube tua; & profi-
ciscebantur ad verbum tuum.
4 Legem dedit nobis Moyses:
& tradidit eam in hæreditatẽ
5 cœtui Jacob. Et fuit in Israel
rex: cùm congregarentur prin-
cipes populi simul
cum tribub⁹ Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Dixit eis, Ponite cor vestrum 46
super omnia verba quæ ego
testor hodiè contra vos, ut
præcipiatis ea filiis vestris, ut
custodiant, atque ut faciant
omnia verba legis hujus. Non 47
est enim verbum istud inane
vobis, sed est vita vestra, &
in verbo isto producetis dies
super terram, ad quam possi-
dendam vos transitis Jorda-
nem. Locutusque est Dominus 48
Mosi illo ipso die, dicens; A- 49
scende in montem Abarim
istum, montem Nebo qui est in
terra Moab, qui est è regione
Jericho, & vide terram
Chanaan quam ego dedi filiis
Israel in possessionem. Et mo- 50
rere in monte in quem tu a-
scendis, & congregare ad po-
pulum tuum, sicut mortuus est
Aaron frater tuus in monte
(b) Hor, et congregatus est ad
populũ suum. Quoniam præ- 51
varicati estis adversùs me in
medio filiorum Israel, ad a-
quas (c) contradictionis Cades
(d) deserti Sin, eò quòd non
sanctificâstis me in medio fi-
liorum Israel. Quapropter ex 52
adverso videbis terram, sed
non ingrediêris in terram
quam ego do filiis Israeli.

CAP. XXXIII.

HÆc est autem benedictio 1
quâ benedixit Moses vir Dei
filios Israel antequam more-
retur. Dixit igitur, Dominus 2
de Sinai venit, & ortus est
eis de (a) Seir, resplenduit de
monte Pharan, veneruntque quo-
que myriades Sanctorum, de
dextera ejus ignea lex eis.
(b) Pater est diligens popu- 3
los: omnes enim sancti ejus
sunt in manu tua, ipsi (c) as-
sident pedibus tuis, & excipi-
unt eloquia tua. Legem præce- 4
pit nobis Moses, hæreditatem
congregationis Jacob. Erit- 5
que in Recto rex cùm congre-
gaverint se capita populi si-
mul cum tribubus Israelis.

VER. SAM. (b) Montani, (c) contentionis (d) extra Sin, (a) Gabblah, (b) Etiam est (c) subiguntur

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

46 * قال لهم ردوا بالكم الي جميع الكلام الذي اشهدكم به اليوم * لتامروا به بنيكم
47 فيحفظوا ويعملوا جميع امور هذه التورية * انه ليس بكلام فارغ عنكم بل هو حياتكم *
48 وبه تطول مدتكم في البلد الذي انتم جايزون الاردن اليه لتحوزوه * ثم كلم الله موسي
49 بكلام في ذات ذلك اليوم * اصعد الي جبل العبرين * هذا جبل نبو الذي في بلد ماب
50 الذي بحضرة يريحا * وانظر البلد الذي انا معطيه بني اسرايل حوزا * ومت في الجبل
الذي انت صاعد اليه * وانضم الي قومك * كما مات هرون اخوك بجبل هور وانضم الي قومه *
51
52 * علي ما نكثتما الامة بي في ماء خصومة رقيم برية صين * ولم تقدساني فيما بينهم * لذلك
تنظر الي الارض التي اعطيها بني اسرايل من المقابلة * ولا تدخل اليها *

* الفصل الثالث والثلثون *

1 * وهذه البركات التي بارك بها موسي رسول الله في بني اسرايل قبل موته * يا الله الذي تجلي
2 من طور سينا * واشرق نوره من جبل ساعير ولوح به من جبل فاران * واتي ربوة القدس
3 بشريعة نور من يمينه لهم * واحبي ايضا شعبا * جميع خواصهم في طاعتك * وهم يقفون
4 اثارك * ويتناقلون كلماتك * يا الله الذي امر لنا موسي بالتورية جعلها وراثة لجوق يعقوب *
5 * وكان ملكا في الموصوف حين تجمع اليه روساوه وساير اسباطه *

Dixerit ad eos, Advertite animum vestrũ 46
ad omnia verba quibus obtestor vos ho-
diè, ut præcipiatis ea filiis vestris, & cu-
stodiant faciántque cuncta mandata huj⁹
legis: Quia non sunt verba inania vo- 47
bis, imò sunt vita vestra, & per ea produ-
cetur mora vestra in regione ad quam
transituri estis Jordanem ut possideatis
eam. Deinde locutus est Deus ad Mu- 48
sam hujusmodi sermonem in eadem illa
die, Ascende ad montem Abarin (hic 49
est mons Nabu qui est in regione Moab,
quæ est ex adverso Jericho) & vide re-
gionem quam ego daturus sum filiis Isra-
il possessionem: Et morere in monte ad 50
quem tu ascensurus es, & colligere ad
populum tuum, quemadmodum mortuus
est Haron frater tuus in monte Hor, &
collectus ad populũ suum. Eò quòd præ- 51
varicari fecistis populum in me ad aquam
contentionis Racim deserti Sin, & non
sanctificâstis me inter eos: Propterea in- 52
tueberis terram quam dedi filiis Israil, è
regione, & non ingrediêris ad eam.

CAP. XXXIII.

HÆ verò sunt benedictiones quibus 1
benedixit Musa apostolus Dei filios
Israil ante obitum suum. O Deus qui 2
apparuit de monte Sinai, quique oriri fe-
cit lumen suum de monte Sair, & fulgere
fecit illud de monte Pharan, et attulit ad
decem millia sanctorum legem splendoris
à dextris suis, pro ipsis, Et amorem 3
quoque meum erga populum: omnes enim
præcipui eorum sub tua sunt obedientia,
& ipsi insistent vestigiis tuis, et conferent
inter sese verba tua. O Deus qui præce- 4
pit nobis legem per Musam, et posuit eam
in hæreditatem cœtus Jacob, Et fuit rex 5
in Laudabili cùm congregati sunt ad eum
duces ejus & cunctæ tribus ejus:

ספר אלה הדברים: לג

6 hoc Et .numerus ejus viri sint & ,moriatur non & ,Reuben Vivat
7 יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר: וזאת
ad & ,Jehudah vocem Domine Audi :dixit Et .Jehudah ipsi
ליהודה ויאמר שמע יהוה קול יהודה ואל
auxilium & ,ei contendit ejus manus :eum introduces suum populum
עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר
tuæ Perfectiones :dixit Levi ad Et .eris ejus angustiatoribus ab
8 מצריו תהיה: וללוי אמר תמיך
tentatione in eum tentâsti quem ,tuo pio viro tuæ illuminationes &
ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה
,suo patri Dicens .contentionis aquas super eum fecisti contendere
9 תריבהו על מי מריבה: האמר לאביו
& ,agnovit non suos fratres & ;eum vidi Non ,suæ matri &
ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת
tuum pactum & ,tuum dictum custodierunt quia;cognovit non suos filios
בנו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך
tuam legem & Jahacob tua judicia Docebunt .servabunt
10 ינצרו: יורו משפטיך ליעקב ותורתך
super consumptum & ,tuo naso in suffitum ponent :Israel
לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על
ejus manuum opus & ,ejus virtuti Domine Benedic .tuum altare
11 מזבחך: ברך יהוה חילו ופעל ידיו
,eum habentium odio &,ejus insurgentium lumbos Transfige .velis
תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו
habitabit Domini Dilectus :dixit Binjamin Ad .surgant ne
12 מן יקומון: לבנימן אמר ידיד יהוה ישכן
ejus humeros inter & ,die tota eum super tegens ,eum super fiducia in
לבטח עליו חפף עליו כל היום ובין כתפיו
,ejus terra Domini Benedicta :dixit Joseph ad Et .habitavit
13 שכן: וליוסף אמר מברכת יהוה ארצו
:deorsum cubante voragine de & ,rore de ,cœlorum delicia de
ממגד שמים מטל ומתהום רבצת תחת:
capite de Et .lunarum ejectionis delicia de & ,solis proventuum delicia de Et
15 14 וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים: ומראש
,terræ delicia de Et .seculi collium delicia de & ,orientis montium
16 הררי קדם וממגד גבעות עולם: וממגד ארץ
caput ad veniat ,rubi habitatoris voluntate & ,ejus plenitudine &
ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש
,ei decor ejus bos Primogenitus .ejus fratrum Nazaræi verticem ad & ,Joseph
17 יוסף ולקדקד נזיר אחיו: בכור שורו הדר לו
fines pariter cornupetet populos ipsis in;ej' cornua unicornis cornua &
וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו אפסי
.Menasseh millia ipsi & ,Ephraim millia decem isti Et .terræ
ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה:

Versio VULG. LAT.

6 Vivat Ruben, & non moriatur,
7 & sit parvus in numero. Hæc
est Judæ benedictio; Audi, Domine, vocem Judæ, & ad populum suum introduc eum: manus ejus pugnabunt pro eo, & adjutor illius contra adversa-
8 rios ejus erit. Levi quoque
ait; Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto tuo, quem probâsti in tentatione, & judicâsti ad aquas Contradictio-
9 nis. Qui dixit patri suo, &
matri suæ; Nescio vos: & fratribus suis; Ignoro vos: & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, & pa-
10 ctum tuum servaverunt, Judi-
cia tua, ô Jacob; & legé tuam, ô Israel: ponent thymiama in furore tuo, & holocaustum su-
11 per altare tuum. Benedic Do-
mine fortitudini ejus, & opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum ejus: & qui oderunt eum, non con-
12 surgant. Et Benjamin ait; A-
mantissimus Domini habitabit confidenter in eo: quasi in thalamo totâ die morabitur, & inter humeros illius requi-
13 escet. Joseph quoque ait; De
benedictione Domini terra ejus, de pomis cœli, & rore,
14 atque abysso subjacente; De
pomis fructuũ Solis ac Lunæ;
15 De vertice antiquorum mon-
tium, de pomis collium æter-
16 norum; Et de frugibus terræ,
& de plenitudine ejus. Benedictio illius qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph, & super verticem Naza-
17 ræi inter fratres suos. Quasi
primogeniti tauri pulchritudo ejus, cornua rhinocerotis cornua illius: in ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terræ. Hæ sunt multitudines Ephraim: & hæc millia Manasse.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

6 Ζήτω Ῥουβὴν, καὶ μὴ ἀποθανέτω, (δ) καὶ ἔστω
7 πολὺς ἐν ἀριθμῷ. Καὶ αὕτη Ἰούδα· Εἰσάκου-
σον, κύριε, (ε) φωνῆς Ἰούδα, καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ (ζ) εἰσέλθοις ἄν. αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακρινοῦσιν αὐτῷ, καὶ βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν
8 (η) ἔσῃ. Καὶ τῷ Λευὶ εἶπε, Δότε Λευὶ δή-
λους αὐτοῦ, καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, ὃν ἐπείρασαν αὐτὸν ἐν πείρᾳ· ἐλοι-
9 δόρησαν αὐτὸν ἐφ᾽ ὕδατος Ἀντιλογίας· Ὁ
λέγων τῷ (θ) πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, Οὐχ ἑώρακά σε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ (ι) οὐκ ἐπέγνω, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἀπέγνω. ἐφύλαξε τὰ λό-
10 γιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησε. Δη-
λώσουσι τὰ δικαιώματά σου τῷ Ἰακὼβ, καὶ τὸν νόμον σου τῷ Ἰσραήλ· ἐπιθήσουσι θυμίαμα (κ) ἐν ὀργῇ σου διαπαντὸς ἐπὶ τὸ θυ-
11 σιαστήριόν σου. Εὐλόγησον, κύριε, τὴν ἰσχὺν
αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι. κάταξον (λ) ὀσφὺν ἐχθρῶν ἐπανεστηκότων αὐτῷ, καὶ οἱ μισοῦντες αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν.
12 Καὶ τῷ (μ) Βενιαμὶν εἶπεν, Ἠγαπημένος
ὑπὸ κυρίου κατασκηνώσει πεποιθώς· καὶ ὁ θεὸς σκιάζει ἐπ᾽ αὐτῷ πάσας τὰς (ν) ἡμέρας, καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ
13 κατέπαυσε. Καὶ τῷ Ἰωσὴφ εἶπεν, Ἀπ᾽
εὐλογίας κυρίου ἡ γῆ αὐτοῦ, (ξ) ἀπὸ ὡρῶν οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων πηγῶν
14 κάτωθεν, Καὶ καθ᾽ ὥραν γεννημάτων ἡ-
λίου τροπῶν, καὶ ἀπὸ συνόδων (ο) μηνῶν,
15 Ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κορυ-
16 φῆς βουνῶν ἀενάων, Καὶ καθ᾽ ὥραν
γῆς πληρώσεως. καὶ τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῷ βάτῳ ἔλθοισαν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς δοξασθεὶς
17 (π) ἐν ἀδελφοῖς. Πρωτότοκος ταύ-
ρου τὸ κάλλος αὐτοῦ· κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ· ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατιεῖ ἅμα, ἕως ἀπ᾽ ἄκρου (ρ) γῆς. αὗται μυριάδες Ἐφραίμ, καὶ αὗται χιλιάδες (σ) Μανασσῆ.

Vivat Ruben, & non moriatur; 6
& (d) sit multus in numero. Et 7
hæc ipsi Juda; Exaudi, Domine, vocem Judæ: & ad populum ejus (e) venias utique. Manus ipsius dijudicabunt ei: & auxiliator ex (f) inimicis eris. Et 8
ipsi Levi dixit; Date Levi (g) manifestationes ejus, & veritatem ejus viro sancto: quem tentaverunt eum in tentatione: (h) jurgati sunt in eum super aquam Contradictionis: Qui dicit patri, 9
& matri, Non vidi te: & fratres suos non agnovit, & filios suos (i) reprobavit. Custodivit eloquia tua, & testamentum tuum conservavit. Manifestabunt justificationes tuas ipsi 10
Jacob, & legem tuam Israel: imponent incensum in (k) ira tua semper super altare tuum. Benedic, Domine, fortitudinem 11
ejus; & opera manuum ejus suscipe. (l) Frange lumbos inimicorum insurgentium in eum: & qui oderunt eum, non resurgant. Et ad Benjamin dixit; Dilectus 12
à Domino habitabit fidens. Et Deus obumbrat super eum omnibus diebus; & inter humeros ejus requievit. Et ad Jo- 13
seph dixit; A benedictione Domini terra ejus; (m) à fructibus cœli, & rore, & ab abyssis fontium deorsum: Et à fructibus 14
(n) secundùm horam Solis conversionum, & à (o) convenientibus mensibus à vertice montiũ 15
(p) principii, & à vertice colliũ æternorum, Et ad horam terræ 16
plenitudine. Et (q) accepta ei, qui visus est in rubo, veniant super caput Joseph, & super verticem glorificatus in fratribus. Primogenitus tauri pul- 17
chritudo ejus; cornua unicornis cornua ejus: in ipsis gentes ventilabit simul, usque ad extremum terræ. Hæ myriades Ephraim: & hæ chiliades Manasse.

MS.A. (δ) καὶ Συμεὼν ἔστω (ε) τῆς φωνῆς (ζ) εἰσέλθοις ἄν. (η) αὐτοῦ ἔσῃ. (θ) πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, Οὐχ (ι) οὐκ ἔγνω, * καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ * ἐφύλαξεν τὰ (κ) ἐν * ἑορτῇ σου (λ) ὀσφὺν ἐπανεστηκότων ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ (μ) Βενιαμεὶν (ν) ἡμέρας, ἀναμέσον (ξ) ἀπὸ ὀρέων οὐρανοῦ (ο) μηνῶν, Καὶ ἀπὸ (π) ἐν ἀδελφοῖς. (ρ) τῆς γῆς. (σ) Μαννασσῆ.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 * ܢܚܐ ܪܘܒܝܠ. ܘܠܐ ܢܡܘܬ. ܘܢܗܘܐ ܒܡܢܝܢܐ. * ܘܗܕܐ ܐܡܪ ܠܝܗܘܕܐ. ܫܡܥ ܡܪܝܐ
7 ܩܠܗ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܠܥܡܗ ܐܥܠܝܘܗܝ. ܐܝܕܘܗܝ ܢܥܩܢ ܠܗ. ܘܡܥܕܪܢܐ ܡܢ ܠܚܘܨܘܗܝ
8 ܗܘܝ ܠܗ. * ܘܠܠܘܝ ܐܡܪ. ܫܘܡܠܝܟ ܘܢܘܗܪܟ ܠܓܒܪܐ ܚܣܝܐ. ܕܢܣܝܬܗ ܒܢܣܝܘܢܐ.
9 ܘܒܨܝܬܗ ܒܡܝܐ ܕܡܨܘܬܐ. * ܕܐܡܪ ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܡܗ ܠܐ ܚܙܝܬܗ: ܘܠܐܚܘܗܝ ܠܐ
10 ܐܫܬܘܕܥ. ܘܠܒܢܘܗܝ ܠܐ ܝܕܥ. ܕܢܛܪܘ ܡܐܡܪܟ. ܘܩܝܡܟ ܢܛܪܘ. * ܢܠܦܘܢ ܕܝܢܝܟ
ܠܝܥܩܘܒ. ܘܢܡܘܣܝܟ ܠܐܝܣܪܝܠ. ܢܣܝܡܘܢ ܒܣܡܐ ܒܪܘܓܙܟ. ܘܡܫܡܠܝܘܬܐ ܥܠ ܡܕܒܚܟ.
11 * ܒܪܟ ܡܪܝܐ ܚܝܠܗ. ܘܒܥܒܕ ܐܝܕܘܗܝ ܐܬܪܥܐ. ܬܒܘܪ ܚܨܐ ܕܣܢܐܘܗܝ. ܘܒܥܠܕܒܒܘܗܝ
12 ܠܐ ܢܩܘܡܘܢ. * ܘܠܒܢܝܡܝܢ ܐܡܪ. ܚܒܝܒܗ ܕܡܪܝܐ ܢܫܪܐ ܒܫܠܝܐ. ܘܥܠܘܗܝ ܢܓܢ.
13 ܟܠܗ ܝܘܡܐ. ܘܒܝܬ ܟܬܦܬܗ ܢܫܪܐ. * ܘܠܝܘܣܦ ܐܡܪ. ܡܒܪܟܐ ܗܝ ܐܪܥܗ ܒܦܐܪܐ. ܡܢ
14 ܛܠܐ ܕܫܡܝܐ ܡܢ ܠܥܠ. ܘܡܢ ܬܗܘܡܐ ܕܪܒܝܥܐ ܡܢ ܠܬܚܬ. * ܘܡܢ ܦܐܪܐ ܕܡܥܠܢܐ
15 ܕܫܡܫܐ. ܘܡܢ ܦܐܪܐ ܕܡܦܩ ܣܗܪܐ. * ܡܢ ܪܫܐ ܕܛܘܪܐ ܡܕܢܚܝܐ. ܘܡܢ ܦܐܪܐ ܕܪܡܬܐ ܕܥܠܡ.
16 * ܘܡܢ ܦܐܪܐ ܕܐܪܥܐ ܘܡܠܝܘܬܗ. ܨܒܝܢܗ ܕܡܢ ܕܥܡܪ ܒܣܢܝܐ. ܢܐܬܝܢ ܥܠ ܪܝܫܗ
17 ܕܝܘܣܦ. ܘܥܠ ܩܪܩܦܬܐ ܕܢܙܝܪܐ ܕܐܚܘܗܝ. * ܒܘܟܪܐ ܕܬܘܪܐ ܢܗܘܐ ܠܗ. ܘܩܪܢܬܐ ܕܪܝܡܐ
ܩܪܢܬܗ. ܒܗܘܢ ܢܢܓܚ ܠܥܡܡܐ ܐܟܚܕܐ. ܠܣܘܦܐ ܕܐܪܥܐ. ܗܠܝܢ ܪܒܘܬܐ
ܕܐܦܪܝܡ. ܘܗܠܝܢ ܐܠܦܐ ܕܡܢܫܐ.

Vivet Rubil, & non morietur, aut erit 6
exiguo in numero. Et hoc dixit ad Juda, 7
Exaudi Domine vocem, Juda, & ad gentem suam adduc eum: manus suæ contristabunt eum, at adjutor contra oppressores suos esto illi. Et ad Levi dixit, Perfectio 8
tua & lumen tuum ad virum pium, quem probâsti in tentationibus, & scrutatus es in aquis jurgii. Qui dixit de patre suo & 9
de matre sua, Non vidi eum, & fratres suos non agnovit, & filios suos non cognovit. Qui custodierunt eloquium tuum, & fœdus tuum servaverunt, Docebunt judi- 10
cia tua Jacobum, & leges tuas Israelem: ponent incensum in furore tuo, & perfectionem super altare tuum. Benedic Do- 11
mine, robori ejus, & oblectare opera manuum ejus: frange dorsum osorum ejus, & hostes ejus ne consurgant. Et ad Ben- 12
jamen dixit, Dilectus Domini habitabit cum tranquillitate, & super ipsum incubabit totâ die, inter humeros ejus commorabitur. Et ad Joseph ait, Benedicta sit 13
terra ejus in fructu, de rore cœli supernè, & de abysso cubante infernè, Et de fructu 14
proventuum solis, & de fructu quem producit luna, De cacumine montium Ori- 15
entis, & de fructu colliũ æternorũ, Et de 16
fructu terræ & plenitudinis ejus, beneplacitum ejus qui habitat in rubo, veniant super caput Joseph, & super verticem coronæ fratrum suorum. Primogenita boum sint ei 17
splendori, & cornua rhinocerotis cornua illius, quibus impetet populos simul usque ad fines terræ. Hæc sunt decem millia Aphrem, & hæc sunt millia Manasse.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

6 יחי ראובן בחיי עלמא ומותא תנינא
לא ימות ויקבלון בנוהי אחסנתהון
7 במנינהון: ודא ליהודה ואמר קביל
יי צלותיה דיהודה במפקיה לאגחא
קרבא ולעמיה תתיבניה בשלם ידוהי
יעבדן ליה פורענותא בסנאוהי וסעיד
8 מבעיל דבבוהי הוי ליה: וללוי אמר
תומיא ואוריא אלבשתא לגבר
דאשתכח חסיד קדמך די נסיתוהי
בנסתא והוה שלים בחנתוהי על מי
9 מצותא ואשתכח מהימן: דעל אבוהי
ועל אמיה לא רחים כד חבו מן דינא
ואפי אחוהי ובנוהי לא נסיב ארי נטרו
מטרת מימרך וקימך לא אשניו:
10 כשרין אלין דילפון דינך ליעקב
ואוריתך לישראל ישוון קטורת
בוסמין קדמך וגמיר לרעו על מדבחך:
11 בריך יי נכסוהי וקורבן ידוהי תתקבל
ברעוא תבר חרצא דסנאוהי
12 ודבעלי דבבוהי דלא יקומון: לבנימן
אמר רחימא דיי ישרי לרוחצן עלוהי
יהי מגן עלוהי כל יומא ובארעיה
13 תשרי שכנתא: וליוסף אמר מברכא
מן קדם יי ארעיה עבדא מגדנין
מטלא דשמיא מלעילא וממבועי
עינון ותהומין דנגדן ממעמקי ארעא
14 מלרע: ועבדא מגדנין ועללן מיבול
שמשא עבדא מגדנין מריש ירח
15 בירח: ומריש טוריא בכיריא ומטוב
16 רמן דלא פסקן: ומטוב ארעא
ומלאה ורעי ליה דשכנתיה בשמיא
ועל משה אתגלי באסנא יתין כל
אלין לרישא דיוסף ולגברא פרישא
17 דאחוהי: רבא דבנוהי זיוא ליה וגבורן
דאתעבידא ליה מן קדם תוקפא
ורומא דיליה בגבורתיה עממיא יקטל
כחדא עד סיפי ארעא ואנון רבותא
דבית אפרים ואנון אלפי דבית מנשה:

Targum ONKELOS.

6 Vivat Ruben in vitâ æternâ, &
non moriatur morte secundâ: &
accipiant filii sui hæreditatē suā,
7 juxta numerū eorū. Et hoc dixit
Judæ: Suscipe Dñe orationē Ju-
dæ, cùm egressus fuerit ad bellū,
et ad populū ejus reduces eum in
pace: man⁹ ej⁹ facient ultionē de
inimicis suis; & auxiliatór contra
8 hostes ej⁹ eris ei. Ad Levi quoq;
dixit; Perfectione & lumine in-
duisti virum qui invent⁹ est san-
ctus coram te: quem probasti in
tentatione, & inventus est per-
fect⁹; probasti eū apud aquā con-
tradictionis, et inventus est fide-
9 lis. Qui non est misertus pa-
tris sui & matris suæ in judi-
cio quando peccaverunt, &
personam fratris & filii sui non
accepit: quoniam custodierunt
custodiam verbi tui, & pactum
10 tuum non mutaverunt. Digni
sunt isti ut doceant judicia tua Ja-
cob, & legem tuam Israel: ponāt
thymiama aromatum coram te,
& holocausta volūtaria super al-
11 tare tuum. Benedic Dñe substan-
tiæ ejus, & oblationē manuū sua-
rū suscipe voluntariè: contere
dorsum hostium suorū & inimi-
corum suorū, ut non consurgant.
12 Ad Benjamin dixit; Dilect⁹ Dñi
habitabit confidenter: super eum
erit protegens eum omnib⁹ die-
bus; & in terrâ ej⁹ habitabit ma-
13 jestas Domini. Ad Joseph quoq;
ait; Benedicta à facie Domini
terra ejus: faciens fructum e-
rit de rore cœli desuper, & de
venis fontium abyssi qui fluunt à
14 profundis terræ desubter. Et
faciet poma & fructus quæ sol
germinare facit: & faciet po-
15 ma in principio mensium. Et
de vertice montium primitia-
rum; & de bonis collium quæ
16 non deficiunt. Et de bonis ter-
ræ & plenitudinis ejus; & de
beneplacito illius cujus maje-
stas habitat in cœlis, & Moysi
revelatus est in rubo: venient
omnia hæc super caput Joseph; et
super virū dedicatū inter fratres
17 suos. Primogenitus filiorum su-
orum pulchritudo ejus, & ma-
gnalia quæ facta sunt ei à facie
fortissimi & excelsi; in cujus for-
titudine occidet populos simul,
usq, ad finem terræ: hæc sūt milliaria Ephraim, et hæc sunt millia Manasse.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VRESIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

Vivet Ruben, non morietur, e- 6
ritq; ex eo numerus. Hæc autē 7
Judæ, et dixit; Audi Domine,
vocem Judæ, & ad populum
ejus introduc eū: manus ejus
contendit pro eo, & auxilians
contra adversarios ejus eris.
Ipsi autē Levi dixit, Perfecti- 8
ones tuæ, & doctrinæ tuæ vi-
ri (d) sunt qui sanctus tuus
est, quem tentâsti in Massa, &
cum quo contendisti ad aquas
(e) contradictionis. Qui di- 9
xit patri suo, et matri suæ, Nō
vidi, et fratres suos non cog-
novit, et filiū suum nescivit.
Eò quòd custodiunt eloquiū
tuum, & fœdus tuum con-
servant, Docebunt judicia 10
tua Jacobum, & leges tuas
Israelem: Ponent incensum in
ira tua, et (f) holocaustum su-
per altare tuum. Benedic Do- 11
mine fortitudini ejus, & o-
pus manûs ejus acceptabis:
transfige lumbos insurgenti-
um in eum, tum ex iis qui o-
derunt eum quis insurget in 12
eum? Benjamin autem dixit,
Manus, manus Domini ha-
bitare fecit eum confidentèr,
et (g) protexit eum totâ die,
atq; inter humeros ejus com-
morabitur. Josepho quoque 13
dixit, Benedicta à Domino
terra ejus ob (h) fructus præ-
tiosos cælorum, ob rorem, et
abyssum subtus jacentem. Et 14
propter (i) pretiosa fructuū so-
lis, et propter pretiosa proven-
tuum menstruorum. Propter 15
quoq; cacumina montium O-
rientis, & pretiosos fructus
collium seculi. Propter autem 16
(k) delicias terræ, & (l) ple-
nitudinē ejus, & benevolen-
tiam Habitantis rubum, veniat
in caput Joseph, atque in
verticem (m) Nazaræi fratrū
ejus. Primogenitus tauri erit 17
honor ejus, & cornua uni-
cornium cornua ejus; cum
ipsis populos (n) cornupetet:
adunati sunt fines terræ,
hæ myriades Ephraim, &
hæc millia Manasse.

VER. SAM. (d) sūt libaminis tui, quem probâsti (e) contentionis. (f) oblationem (g) alas motitavit circum eum (h) proventus (i) proventus (k) proventus (l) circuitum (m) uncti (n) prosternet:

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * اسألك ان يحيا آل راوبين ولا يموت * ولا يصير رهطه ذا احصاء * وهذا ما قال ليهوذا * يا الله
7 اسمع صوت يهوذا * ورده على قومه من عروه * واجعل يديه منتصفين له * وكن له عونا على
8 اعدائه * وقال للاوي * يا الله اذ تجعل صحايحك وانوارك الرجل الذي هو فاضل عندك * وقد
9 امتحنته في ذات المحنة واخصمته في مثل ماء الخصومة * فوجدته القائل عن ابيه وامه كانه
10 لم يرهم * ولم يثبت اخوته * ولم يعرف بنيه مما حرسوا مقالتك * وهم يحفظون عهدك * وهم
يعلمون في احكامك آل يعقوب * وفي توراتك آل اسرائيل * ويصيرون البخور بين يديك والكامل على
11 مذبحك * اللهم كذلك فبارك في جنده وارض ما تصنعه يداه * واوهن احقاء مقاوميه وشانئيه
12 عن ان يقاوموه * وقال لبنيامين * اذ هو ودود الله فيسكن واثقا به * وهو يطوف به طول
13 الزمان * وبين ظهرانيه ساكن * وقال ليوسف * اللهم فبارك في بلده في مواد سمواتك وطلها *
14 ومن الغمور الغائصة سفلا * ومن مواد الغلات الشمسية وموالد الحبوب القمرية * ومن اصول الجبال
15 الاولى * ومن فروع البقاع الدهرية * ومن نعمة الارض باسرها * ورضى ساكن السنا تحل جميع
16 ذلك براس يوسف وهامة ناسك اخوته * وليكن البهاء للممثل ببكر ثوره * فتصير قرونه
17 كقرون الكركدن * حتى ينطح بها الامم الى اقطار الارض * وسرحها انها ربوات افرايم والوف
منسا *

Rogo te ut vivat progenies Raubin et non 6
moriatur, neque fiat ejus familia pauci nu-
meri. Hæc autē sunt quæ dixit ad Ihu- 7
dha, O Deus, audi vocē Ihudha, et reduc
eum ad populum suum de prælio suo: &
fac manus ejus ultrices sibi, & esto ei ad-
miniculo contra hostes suos. Et dixit ad 8
Livi, O Deus, cùm veritates tuas & lu-
mina tua dederis in hæreditatem viro qui
præstantissimus est apud te, & jam proba-
veris eum in loco tentationis, & cum eo
contenderis per quasi aquam contentionis,
Et inveneris eum dicentem de patre suo 9
matréque suâ quòd fermè non vidit eos,
nec cognovit fratres suos, neque professus
est filios suos, qui custodierunt eloquium
tuum, quique observant pactum tuum.
Et ipsi docebunt judicia tua stirpem Ja- 10
cob, & legem tuam progeniē Israil, & po-
nent thus in conspectu tuo, & holocaustū
perfectum super aram tuam: Ita quo- 11
que O Deus, benedic exercitui ejus, &
gratum sit tibi quicquid gesserint manus
ejus, & debilita lumbos adversariorum
ejus & osorum ejus, quominùs ei resi-
stant. Et dixit ad Benjamin, Cùm ipse 12
sit dilectus Dei, habitabit securus in eo,
ipseque circumducet eum longitudine tem-
poris, inter humeros ejus habitans. Et di- 13
xit ad Joseph, O Deus, benedic regioni
ejus per fructus cælorum tuorum & rore
eorum, & de abyssis congestis deorsùm,
Et de frugibus proventuum solarium, & 14
deliciis leguminū lunarium, Et de radi- 15
cibus montium antiquorum, & de germi-
nibus collium æternorum, Et de deliciis 16
terræ totius, et favore Habitantis in rubo:
descendant hæc omnia super caput Jo-
seph, & super verticē continentissimi fra-
trum suorū. Sitque majestas ei qui com- 17
paratur cum primogenito bovis ejus, & fi-
ant cornua ejus quasi cornua rhinocerotis,
ut iis invadat populos ad extremitates
terræ, & memorent ea esse decem millia
Ephraim, & millia Manasse.

ספר אלה הדברים : לג

Issachar & ,in egrediendo in Zebulun Lætare :dixit Zebulun ipsi Et
18 ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר

sacrificabunt ibi ;vocabunt montem Populos .tuis tentoriis in
19 באהליך : עמים הר־יקראו שם יזבחו

tecta & ,sugent marium affluentiam quia ;justitiæ sacrificia
זבחי־צדק כי שפע ימים יינקו ושפני

faciens dilatare Benedictus :dixit Ghad ad Et .arenæ absconditæ
20 טמוני חול : ולגד אמר ברוך מרחיב

.verticem etiam ,brachium rapiet & ,habitavit Leo sicut ;Ghad
גד כלביא שכן וטרף זרוע אף־קדקד :

,tecti legislatoris pars ibi quòd sibi principium vidit Et
21 וירא ראשית לו כי־שם חלקת מחקק ספון

ejus judicia & ,fecit Domini justitiam :populi capitibus venit &
ויתא ראשי עם צדקת יהוה עשה ומשפטיו

saltabit leonis catulus Dan :dixit Dan ad Et .Israel cum
22 עם־ישראל : ולדן אמר דן גור אריה יזנק

,voluntate satur Naphtali :dixit Naphtali ad Et .Basan è
23 מן־הבשן : ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון

.posside meridiem & ,mare :Domini benedictione plenus &
ומלא ברכת יהוה ים ודרום ירשה :

acceptus sit :Aser filiis præ Benedictus :dixit Aser ad Et
24 ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי

æs & ,Ferrum .suum pedem oleo in tingens & ,suorum fratrum
25 אחיו וטבל בשמן רגלו : ברזל ונחשת

Deus sicut Non .tua fortitudo tui dies sicut & :tua calceamenta
26 מנעלך וכימיך דבאך : אין כאל

sua magnificentia in & ,tui auxilium in cœlos equitans ,recte ô
ישרון רכב שמים בעזרך ובגאותו

brachiis desubter & ,orientis Dei Habitaculum .cœlos
27 שחקים : מענה אלהי קדם ומתחת זרעת

.Disperde :dixit & ,inimicum tuis faciebus à ejecit Et .seculi
עולם ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד :

terram ad Jahacob Oculus .solus confidenter Israel habitavit Et
28 וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל־ארץ

.rorem stillabunt ejus cœli etiam .musti & ,frumenti
דגן ותירוש אף־שמיו יערפו־טל :

,Domino in salvatus ? popule tu sicut quis ,Israel tuæ Beatitudines
29 אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהוה

tui inimici mentientur Et .tuæ excellentiæ gladi⁹ qui & ,tui auxilii scutum
מגן עזרך ואשר־חרב גאותך ויכחשו איביך

.calcabis eorum excelsa super tu & ,tibi
לך ואתה על־במותימו תדרך :

Versio VULG. LAT.

18 Et Zabulon ait; Lætare Zabu-
lon in exitu tuo, & Issachar
19 in tabernaculis tuis. Populos
vocabunt ad montem: ibi im-
molabunt victimas justitiæ.
Qui inundationem maris qua-
si lac sugent, & thesauros
20 absconditos arenarum. Et
Gad ait; Benedictus in la-
titudine Gad: quasi leo re-
quievit, cepitque brachium
21 & verticem. Et vidit prin-
cipatum suum, quòd in parte
sua doctor esset repositus:
qui fuit cum principibus po-
puli, & fecit justitias Do-
mini, & judicium suum cum
22 Israel. Dan quoque ait; Dan
catulus leonis, fluet largiter
23 de Basan. Et Nephthali di-
xit; Nephthali abundantiâ per-
fruetur, & plenus erit bene-
dictionibus Domini: mare
24 & meridiem possidebit. A-
ser quoque ait; Benedictus
in filiis Aser, sit placens
fratribus suis, & tingat in
25 oleo pedem suum. Ferrum
& æs calceamentum ejus. Sic-
ut dies juventutis tuæ, ita
26 & senectus tua. Non est de-
us alius ut Deus rectissimi:
ascensor cœli auxiliator tuus.
Magnificentiâ ejus discurrunt
27 nubes, Habitaculũ ejus sursũ,
& subter brachia sempiterna:
ejiciet à facie tua inimicum,
28 dicétque; Conterere. Ha-
bitabit Israel confidenter, &
solus. Oculus Jacob in ter-
ra frumenti & vini, cœli-
29 que caligabunt rore. Bea-
tus es tu Israel: quis simi-
lis tui, popule, qui salvaris
in Domino? scutum au-
xilii tui, et gladius glo-
riæ tuæ: negabunt te inimi-
ci tui, et tu eorum colla
calcabis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. cum Translatione LATINA.

18 Καὶ τῷ Ζαβουλὼν εἶπεν, Εὐφράνθητι Ζα-
βουλὼν ἐν ἐξοδίᾳ σου, καὶ Ἰσσάχαρ ἐν
19 τοῖς σκηνώμασιν αὐτοῦ. Ἔθνη (τ)
ἐξολοθρεύσουσι· καὶ (υ) ἐπικαλέσεσθε
ἐκεῖ, καὶ θύσετε ἐκεῖ θυσίαν δικαιοσύ-
νης, ὅτι πλοῦτος θαλάσσης θηλάσει σε,
20 καὶ ἐμπόρια παράλιον κατοικούντων. Καὶ
τῷ Γὰδ εἶπεν, (φ) Εὐλογημένος ἐμ-
πλατύνων Γάδ. ὡς λέων ἀνεπαύσατο,
21 συντρίψας βραχίονα καὶ ἄρχοντα. Καὶ
εἶδεν ἀπαρχὴν αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ἐμερί-
σθη γῆ ἀρχόντων συνηγμένων ἅμα (χ)
ἀρχηγοῖς λαῶν. δικαιοσύνην κύριος ἐ-
ποίησε, καὶ κρίσιν αὐτοῦ μετὰ Ἰσραήλ.
22 Καὶ τῷ Δὰν εἶπεν, Δὰν σκύμνος λέ-
οντος, καὶ (ψ) ἐκπηδήσεται ἐκ τοῦ Βα-
23 σάν. Καὶ τῷ (ω) Νεφθαλὶ εἶπε, (α)
Νεφθαλὶ πλησμονὴ δεκτῶν καὶ ἐμπλησθήτω
εὐλογίας παρὰ κυρίου. θάλασσαν καὶ λίβα
24 κληρονομήσει. Καὶ τῷ Ἀσὴρ εἶπεν, (β)
Εὐλογημένος ἀπὸ τέκνων Ἀσήρ· καὶ ἔσται
δεκτὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ· βάψει ἐν ἐ-
25 λαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ. Σίδηρος καὶ χαλ-
κὸς τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἔσται. (γ) ὡς
26 αἱ ἡμέραι σου, ἡ ἰσχύς σου. Οὐκ ἔστιν
ὥσπερ ὁ θεὸς τοῦ ἠγαπημένου, ὁ ἐπιβαί-
νων ἐπὶ τὸν οὐρανὸν βοηθός σου, καὶ ὁ
27 μεγαλοπρεπὴς τοῦ στερεώματος. Καὶ σκε-
πάσει σε θεοῦ ἀρχή, καὶ ὑπὸ ἰσχὺν βρα-
χιόνων ἀενάων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ προσ-
28 ώπου σου ἐχθρόν, λέγων, Ἀπόλοιο. Καὶ
κατασκηνώσει Ἰσραὴλ (δ) πεποιθὼς
μόνος ἐπὶ γῆς Ἰακώβ, (ε) ἐπὶ σί-
τῳ καὶ οἴνῳ· καὶ ὁ οὐρανός σοι συννεφὴς
29 δρόσῳ. Μακάριος σὺ Ἰσραήλ. τίς ὅ-
μοιός (ζ) σοι λαὸς σωζόμενος ὑπὸ
κυρίου; ὑπερασπιεῖ ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ
μάχαιρα καύχημά σου. καὶ ψεύσονταί
σε οἱ ἐχθροί σου, καὶ σὺ ἐπὶ τὸν τράχη-
λον αὐτῶν ἐπιβήσῃ.

Et ad Zabulon dixit; Lætare 18
Zabulon in egressu tuo: &
Issachar in tabernaculis (τ)
suis. Gentes exterminabunt: 19
et invocabitis illic, & sa-
crificabitis ibi sacrificium justi-
tiæ: quoniam (ſ) divitiæ ma-
ris lactabunt te, & emporia ma-
ritimam habitantium. Et ad 20
Gad dixit; Benedictus dila-
tans Gad: sicut leo, requievit,
confringens brachium, & prin-
cipem. Et vidit (ι) primitiam 21
suam, quia ibi divisa est ter-
ra principum collectorum si-
mul cum ducibus populorum.
Justitiam Dominus fecit; &
judicium suum cum Israel. Et 22
ad Dan dixit; Dan catu-
lus leonis: & prosiliet à
Basan. Et ad Nephthali di- 23
xit; Nephthali, (u) satie-
tas acceptabilium: & sature-
tur benedictione à Domino:
mare, & Africum hæredita-
bit. Et ad Aser dixit; Be- 24
nedictus à filiis Aser: & erit
acceptus fratribus suis. Intin-
get in oleo pedem suum: Fer- 25
rum, & æs calceamentum ejus
erit: sicut dies tui, fortitudo
tua. Non est, (x) sicut Deus 26
dilecti: qui ascendit super
cælum, adjutor tuus, & ma-
gnificus firmamenti. Et (y) 27
teget te Dei principatus, &
sub fortitudine brachiorum æ-
ternorum: & ejiciet à facie
tua inimicum, dicens, Pereas.
Et habitabit Israel fidens, so- 28
lus (z) super terram Jacob,
in frumento, & vino. Et cæ-
lum tibi (aa) caligans rore.
Beatus tu Israel. Quis similis 29
tibi populus, qui salvaris à Do-
mino? Scuto proteget adjutor
tuus: & gladius, gloriatio
tua. Et mentientur tibi
inimici tui: & tu super cer-
vicem eorum conscendes.

MS.A. (τ) ἐξολεθρεύσουσιν (υ) ἐπικαλέσασθε (φ) Ηὐλογημένος (χ) ἀρχηγοῖς αὐτῶν. δικαιοσύνην (ψ) ἐκπηδήσει (ω) Νεφθαλεὶ (α) Νεφθαλεὶ (β) Ηὐλογημένος (γ) καὶ ὡς (δ) μόνος πεποιθὼς ἐπὶ (ε) ἐπὶ σίτου καὶ οἴνου. καὶ ὁ οὐρανὸς συννεφὴς αὐτῷ δρόσῳ. (ζ) σου λαὸς

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et ad Zebolon ait, Lætare Zebolon in exitu 18
tuo, & Isachar in tabernaculis tuis. Popu- 19
los ad montem vocabunt, ibique macta-
bunt sacrificia justitiæ: quoniam inundatio-
nem marium quasi lac sugent, & naves abs-
consas in arena. Ad Gad autem dixit, Be- 20
nedictus sit qui dilatavit Gad: quasi leo
habitat & lacerat brachium cum capite:
Et prospexit in primis ipsi, quoniam illic 21
est abscondita portio Expositoris qui pro-
cedebat in fronte populi: justitiam Domi-
ni fecit, & judicia ejus cum Israele. Et ad 22
Dan ait, Dan catulus leonis qui lac sugit ex
Mathnin. Et ad Nephtali dixit, Nephtali 23
saturatus est favore, & plenus benedictione
Domini, Occidentem & Meridiem occu-
pabit. Et ad Asir dixit, Benedictus Asir à 24
filiis, sit oblectamentum fratribus suis, &
tingat in oleo pedem suum. Ferrum & æs 25
calceus tuus, & juxta dies tuos robur tuum.
Non est ut Deus Israelis: is cujus currus 26
in cœlo, fit in auxilium tuum, et in ma-
jestate sua. In cœlis cœlorum est habita- 27
culum Dei nostri ab æterno, et subtus se-
minavit mundum: et perdat à conspectu
tuo inimicum qui dixerat, Perdam. Et ha- 28
bitabit Israel in tranquillitate solus, fons
Jacob in terra frumenti et vini et olei, quin-
etiam cœli spargent rorem. Beatus es Israel, 29
quisnam similis est tibi? popule, cujus sa-
lus Domino innititur? auxilium tuum De-
us est, et nequaquam in gladio gloria tua:
mentientur tibi inimici tui, et tu super
cervicem eorum calcabis.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

18 ולזבולן אמר חדי זבולן במפקך
לאגחא קרבא על בעלי דבבך
וישׂשכר במהכך למעבד זמני
19 מועדי בירושלם: שבטיא דישראל
לטור בית מקדשא יתכנשון תמן
יכסון נכסת קדשין לרעוא ארי
נכסי עממיא ייכלון וסימן דמטמרן
20 בחלא מתגלין להון: ולגד אמר
בריך דאפתי לגד כליתא שרי
ויקטול שלטונין עם מלכין:
21 ואתקבל בקדמיתא דיליה ארי תמן
באחסנתיה משה ספרא רבא
דישראל קביר הוא נפק ועל בריש
עמא זכון קדם יי עבד ודינוהי עם
22 ישראל: ולדן אמר דן תקיף כגור
אריון ארעיה שתיא מן נחליא
23 דנגדין מן מתנן: ולנפתלי אמר
נפתלי שבע רעוא ומלי ברכן מן
קדם יי מערב ים גינוסר ודרומא
24 יירת: ולאשר אמר בריך מברכת
בניא אשר יהי רעוא לאחוהי
25 ויתרבי בתפנוקי מלכין: תקיף
כפרזלא ונחשא וכיומי עולמותך
26 תקפך: לית אלהא כאלהא
דישראל דשכנתיה בשמיא בסעדך
27 ותוקפיה בשמי שמיא: מדור
אלהא דמלקדמין ובמימריה
אתעביד עלמא ותריך מן קדמך
28 סנאה ואמר שיצי: ושרא ישראל
לרוחצן בלחודיהון כעין ברכתא
דבריכנון יעקב אבוהון לארעא
עבדא עבור וחמר אף שמיא
29 דעליהון ישמשון בטלא: טובך
ישראל לית דכותך עמא דפורקניה
מן קדם יי תקיף בסעדך ומן
קדמוהי נצחן גברותך ויתכדבון
סנאך לך ואת על פריקי צוארי
מלכיהון תדרוך:

TARGUM ONKELOS.

18 Et ad Zabulon ait; Lætare Zabulon, cùm egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos: & Issachar, cùm iveris ad cōputanda tempora solennitatū in Hierusalem.
19 Trib⁹ Israel congregabuntur in monte domus sanctuarii; ibi immolabūt voluntariè hostias sanctificatas: quoniā substantias populorū comedent, & thesauri qui absconditi sunt in arena revelabuntur eis.
20 Et ad Gad dixit; Benedictus qui dilatat Gad: sicut leæna habitabit; & occidet principes cum regib⁹.
21 Et suscipiet in principio partem suam; quoniam ibi in hæreditate sua Moyses scriba magnus & princeps Israel sepult⁹ est: & ipse egressus est & ingressus est ante populū; justitias corā Dño fecit, & judicia ejus cum Israel.
22 Et ad Dan ait; Dan fortis sicut catulus leonis: terra ejus irrigatur à torrentibus
23 qui defluunt de Basan. Et ad Neptali dixit; Neptali implebitur desiderio, & plenus erit benedictionibus à facie Dñi: ad Occidētale mare Genesar & ad meridiem possidebit.
24 Et ad Aser dixit; Benedict⁹ benedictionib⁹ filiorū erit Aser: erit placens fratrib⁹ suis; & nutri-
25 etur deliciis regum. Fortis *erit* sicut ferrū & sicut æs: & sicut dies juventutis tuæ erit forti-
26 tudo tua. Non est Deus sicut Deus Israel: cujus majestas est in cœlis in auxiliū tuū, & fortitudo ejus in cœlis cœlorū.
27 Habitaculū Dei ab initio; & in verbo ejus factū est seculū: & ejecit à facie tua inimicū, di-
28 cetq; Conterere. Et habitabit Israel confidenter & sol⁹, juxta benedictionē qua benedixit eis Jacob pater eorū, in terra producente frumentum & vinū: cœli quoq; qui sunt super
29 eos distillabunt rore. Beat⁹ es Israel, non est qui similis sit tibi; popule cujus salus est à facie Domini, & fortitudo auxilii tui; & à facie ejus sunt victoriæ fortitudinis tuæ: & mentientur tibi inimici tui, & tu colla regum eorum calcabis.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

18–29 [illegible]

VERSIO SAMARITANA.

18–29 [illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

18 *Zabulon etiam dixit, Lætare Zabulon in egressu tuo, & Issachar in tabernaculis tuis.*
19 *Populos montium meorum vocabunt, & ibi sacrificabunt sacrificia justitiæ: quoniam (o) affluentiam maris sugent, & (p) absconditos thesauros arenæ.*
20 *Ad Gad verò dixit, Benedictus qui dilatat Gad; sicut leo habitat, rapit brachium, atque etiam verticem.*
21 *Et vidit prærogativam suam, quoniam ibi (q) pars legislatoris est occulta, ideo (r) gressus est cum principibus populi: justitiam Domini fecit, & judicia ejus cum Israele.*
22 *Ad Dan autem dixit, Dan catulus Leonis, ideo (s) prosiliet è Basan.*
23 *Nephtali etiam dixit, Nephtali satur est, & acceptus, & (t) plenus benedictione Domini: (u) Mare & Meridiem hæreditabit.*
24 *Et ad Aser dixit, Benedictus propter filios Aser, ideo erit acceptus fratribus suis, & tinget in oleo pedes suos.*
25 *Ferrum & æs (x) calceamenta tua; & sicut dies tui, doctores tui.*
26 *Non est sicut (y) De⁹ Rectissimi, equitans cœlum in auxilium tuum, & in (z) magnificentia sua nubes.*
27 *Habitaculum Dei est æternitas, & sub brachio ejus seculum; ideo expellet à facie tua inimicum, et dicet, Disperde.*
28 *Habitabitq; Israel (a) confidenter solus: oculus Jacob super terram frumenti, & musti, atque etiam cœli tui stillabunt rorem.*
29 *Beatus es Israel, quis sicut tu? populus es conservatus à Domino, scutum auxilii tui est, & gladius (b) gloriæ tuæ: mentientur quidem tibi inimici tui; sed tu super excelsa eorum calcabis.*

VER. SAM. (o) fluctus (p) quietos (q) nota artificis est occulta, (r) consociatus est (s) prospiciet è Batanæa. (t) positus in (u) Occidentem (x) feræ tuæ; (y) Potens Decātati, (z) elevatione suâ (a) benevolentiâ separatus: (b) exaltationis

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * ولزبولون قال • افرح يا زبولون في اسفارك • وانت يا يساخار في منازلك * فان الامة الى جبلكما
19 تحضر وتذبح فيه ذبائح عادلة • فهم عرف البحار يرضعون • ودفاين الرمال وكنوزها * وقال لجاد •
20 تبارك الموسع له بلده • فهو كاللبوة يسكنها • الذي يدق الذراع مع الهامة * واية راى
21 في اول بلده ان جوف الراسمين هناك مكنور • فاتى رؤساء القوم فعلمهم • وصنع بعدل
22 الله واحكامه مع ساير آل اسرائل * وقال لدان • كن يا دان كشبل الاسد قوة • اذا يعرض من
23 البثنية * وقال لنفتالي • استكثر من الارض • وكن مملوا بركات الله • وحز من الارض غربا
24 وجنوبا * وقال لاشر • كن مباركا من الاولياء يا اشر الذي سكن رضى اخوته • وغامسا
25 في الدهن قدمه يكون * الحديد والنحاس معالقك • ويكون كايامك هذه شجاعتك * اله
26 اسرائل الذي ليس كمثله شي المستوي على الشواهق والسماء بقدرته في عونك * وهو العقل
27 الاله الازلي • ومن دونه ملوك العالم * كما طرد من بين يديك العدو • فقال لك ابده * حتى
28 سكن بعض آل اسرائل وايضا منفردا بطير قول يعقوب في بلد ذي بر وعصير • وايضا
29 سماوه تذر طلا * فطوباك يا نسل اسرائل • ليس مثلك شعب معان بالله • وهو ترسك وعونك
وسيفك واقتدارك • فيخضع اعداوك لك • وانت تطا على قماقمهم *

18 *Et ad Zebulon dixit, Lætare O Zebulon in itineribus tuis, & tu O Issachar in domicilis tuis:*
19 *Nam turba ad montem vestrum adevit, & sacrificabit in eo victimas æquas, & ipsi divitias marium sugent, et recondita in arenis, earúmque thesauros.*
20 *Et dixit ad Gad, Benedictus sit qui dilatavit ei regionem ejus: nam ipse velut leæna inhabitabit eam, qui comminuet brachium cum vertice capitis.*
21 *Et quidem vidit in principio regionis suæ quòd cœtus legislatorum esset ibi repositus: & venerunt principes populi, & docuit eos, fecitque secundùm justitiam Dei & judicia ejus cum omnibus Israelitis.*
22 *Et ait ad Dan, Esto O Dan similis catulo leonis in fortitudine cùm prodit è Bathnia.*
23 *Et ait ad Nephtali, Para tibi multum terræ, & esto plenus benedictionibus Dei, et posside de terra ad Occasum et ad Austrum.*
24 *Et ait ad Aser, Esto benedictus ab amicis O Aser, qui sedavit voluntatem fratrum suorum: et intinctus in oleo pes ejus erit.*
25 *Ferrum et æs seræ tuæ, eritque ut dies hi tui generositas tua.*
26 *Deus Israelis, cui nihil est simile, qui eminet cacuminibus et cœlo, sit cum sua potentia in adminiculum tuum.*
27 *Ipséque est mens Deus æternus, et infra ipsum reges mundi: quemadmodum ejecit à conspectu tuo hostem, dixitque tibi, Extermina eum.*
28 *Ita ut inhabitaverint quidam ex Israelitis tuti seorsim, juxta sermonem Jacobi, regionem frumenti et musti feracem, cujus quoque cœlum distillat rorem.*
29 *Beata igitur es O progenies Israil, non est similis tui populus protectus à Deo, ipséque est clypeus tuus, et auxilium, et gladius tuus, et robur tuum: idcircò subjicientur tibi inimici tui, et tu calcabis super principes eorum.*

ספר אלה הדברים : לד

CAP. XXXIV. לד

caput , Nebo montem ad Moab planiciebus è Moseh ascendit Et
1 ויעל משה מערבת מואב אל־הר נבו ראש
Dominus eũ fecit videre & ;Jerecho facies super qui , collis
הפסגה אשר על־פני ירחו ויראהו יהוה את־
,Naphtali omnem Et .Dan ad usque Ghilghad terram omnem
2 כל־הארץ את־הגלעד עד־דן׃ ואת כל־נפתלי
,Jehudah terram omnem & ,Menasseh & ,Ephraim terram &
ואת־ארץ אפרים ומנשה ואת כל־ארץ יהודה
ultimum planiciem & ,meridiem Et postremum mare ad usque
3 עד הים האחרון׃ ואת־הנגב ואת־הככר בקעת
Dominus dixit Et .Sohar ad usque palmarum civitatis Jerecho
4 ירחו עיר התמרים עד־צער׃ ויאמר יהוה
,Jahacob & ,Ischac ,Abraham juravi quam terra Hæc ;eum ad
אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב
illuc & ,tuis oculis in te feci Videre .eam dabo tuo Semini :dicendo
לאמר לזרעך אתננה הראיתיך בעיניך ושמה
,Moab terra in ,Domini servus Moseh ibi est mortu* Et .transibis non
5 לא תעבר׃ וימת שם משה עבד־יהוה בארץ מואב
contra ,Moab terra in,valle in eum sepelivit Et .Domini os super
6 על־פי יהוה׃ ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול
diem ad usque ej* sepulcrum quisquam cognovit nõ Et .Pehor Beth
בית פעור ולא־ידע איש את־קברתו עד היום
non :eum moriendo in,annorũ viginti & ,centum filius Moseh Et .hanc
7 הזה׃ ומשה בן־מאה ועשרים שנה במתו לא־
Israel filii fleverunt Et.ejus viror fugit neque,ej* oculus caligavit
8 כהתה עינו ולא־נס לחה׃ ויבכו בני ישראל
dies sunt perfecti Et .diebus triginta ,Moab campestribus in ,Moseh
את־משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי
,sapientiæ spiritu est replet*,Nun filius Jehosuah Et .Moseh luctus fletus
9 בכי אבל משה׃ ויהושע בן־נון מלא רוח חכמה
filii eum ad audierunt &:eum super suas manus Moseh fulcivit quia
כי־סמך משה את־ידיו עליו וישמעו אליו בני־
non Et .Moseh Dominus præcepit quẽadmodũ fecerunt &,Israel
10 ישראל ויעשו כאשר צוה יהוה את־משה׃ ולא־
Dominus eũ nosset quem ,Moseh sicut Israel in ultra propheta surrexit
קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יהוה
eum misit quæ , portentis & ,signis omnibus In .facies ad facies
11 פנים אל־פנים׃ לכל־האתת והמופתים אשר שלחו
,ej* servis omnibus & Parhoh , Ægypti terra in faciendum ad,Dominus
יהוה לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל־עבדיו
terrore omni & ,forti manu omni in Et .ejus terræ omni &
12 ולכל־ארצו׃ ולכל היד החזקה ולכל המורא
.Israel omnis oculis in Moseh fecit quæ ,magno
הגדול אשר עשה משה לעיני כל־ישראל׃

Versio VULG. LAT.

CAP. XXXIV.

1 Ascendit ergò Moyses de campestrib* Moab sup monté Nebo, in verticé Phasga contra Jericho: ostenditq; ei Dñs omné terrã Galaad usq; Dan,
2 Et universũ Nepthali, terrámque Ephraim & Manasse, & omnem terram Juda usque ad
3 mare novissimũ, Et Australem partem, & latitudinem campi Jericho civitatis palmarum
4 usque Segor. Dixitq; Dñs ad eum, Hæc est terra, pro quã juravi Abraham, Isaac, & Jacob, dicens; Semini tuo dabo eam. Vidisti eã oculis tuis, &
5 non transibis ad illã. Mortuúsque est ibi Moyses servus Domini, in terra Moab, jubente
6 Domino: Et sepelivit eum in valle terræ Moab contra Phogor: & non cognovit homo sepulchrum ejus usque in præ-
7 sentem diem. Moyses centum & viginti annorũ erat, quando mortuus est: non caligavit oculus ejus, nec dentes illius
8 moti sunt. Fleverúntque eum filii Israel in campestribus Moab triginta diebus: & completi sunt dies planctûs
9 lugentiũ Moysen. Josue verò filius Nun repletus est Spiritu sapientiæ, quia Moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt ei filii Israel, fecerúntque sicut præcepit Do-
10 minus Moysi. Et non surrexit ultrà propheta in Israel sicut Moyses, quem nôsset Dominus
11 facie ad faciem, In omnibus signis atque portentis, quæ misit per eum, ut faceret in terra Ægypti Pharaoni, & omnib* servis ejus, universæq;
12 terræ illius, Et cunctam manũ robustã, magnáque mirabilia, quæ fecit Moyses corã universo Israel.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

Cum Translatione LATINA.

ΚΕΦ. λδ'.

1 Καὶ ἀνέβη Μωυσῆς ἀπὸ Ἀραβὼθ Μωὰβ ἐπὶ τὸ ὄρος Ναβαὺ, ἐπὶ κορυφὴν Φασγὰ, ἥ ἐστιν (α)ἐπὶ προσώπου Ἱεριχώ. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν τὴν γῆν (β)
2 Γαλαὰδ ἕως Δὰν, Καὶ πᾶσαν τὴν γῆν (γ) Νεφθαλὶ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Ἐφραὶμ, καὶ (δ)Μανασσῆ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Ἰούδα ἕως τῆς
3 θαλάσσης τῆς ἐσχάτης, Καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὰ περίχωρα Ἱεριχὼ, πόλιν φοινίκων ἕ-
4 ως Σηγώρ. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, Αὕτη ἡ γῆ ἣν (ε)ὤμοσα τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, λέγων, Τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω (ζ)αὐτήν. καὶ ἔδειξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ.
5 Καὶ ἐτελεύτησε (η) Μωυσῆς ὁ οἰκέτης κυ-
6 ρίου ἐν γῇ Μωὰβ διὰ ῥήματος κυρίου. Καὶ ἔθαψαν αὐτὸν (θ) ἐν Γαῒ ἐγγὺς οἴκου Φογώρ. καὶ οὐκ (ι)οἶδεν οὐδεὶς τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἕ-
7 ως τῆς ἡμέρας ταύτης. Μωυσῆς δὲ ἦν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ (κ)τελευτᾷν αὐτόν. οὐκ ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, (λ)
8 οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ χελώνια αὐτοῦ. Καὶ ἔκλαυσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ (μ)Μωυσῆν ἐν Ἀραβὼθ Μωὰβ ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ἱεριχὼ τριάκοντα ἡμέρας. καὶ συνετελέσθησαν
9 αἱ ἡμέραι πένθους κλαυθμοῦ Μωυσῆ. Καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ ἐνεπλήσθη πνεύματος συνέσεως· ἐπέθηκε γὰρ Μωυσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· καὶ ἐποίησαν καθότι ἐνετείλατο κύ-
10 ριος τῷ Μωυσῇ. Καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωυσῆς, ὃν ἔγνω κύ-
11 ριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον, Ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις καὶ τέρασιν, ὃν ἀπέστειλεν αὐτὸν κύριος ποιῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ Φαραὼ, καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, (ν)
12 καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, Τὰ θαυμάσια τὰ μεγάλα, (ξ)καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, ἃ ἐποίησε Μωυσῆς ἔναντι παντὸς Ἰσραήλ.

MS.A. (α) ἐπὶ πρόσωπον (β)Γαλαὰδ, Καὶ πᾶσαν (γ) Νεφθαλεὶμ, (δ) Μαννασσῆ, (ε)ὤμοσα Ἀβραὰμ (ζ)αὐτήν. ἔδειξα αὐτὴν τοῖς (η)ἐκεῖ Μωυσῆς οἰκέτης (θ) ἐν Γαῒ ἐν γῇ Μωὰβ ἐγγὺς (ι) οἶδεν οὐδεὶς τὴν τελευτὴν αὐτοῦ (κ)τελευτῆσαι αὐτόν. (λ)οὐδὲ ἐφθάρη τὰ χελύνια αὐτοῦ. (μ)τὸν Μωυσῆν (ν) καὶ τῇ γῇ αὐτοῦ, Καὶ τὰ (ξ) καὶ πᾶσαν τὴν

* Δευτερονόμιον.

CAP. XXXIV.

1 Et ascendit Moyses ab Araboth Moab super montem Nabay in verticem Phasga, qui est super faciem Hiericho. Et ostendit ei Dominus omnem terram
2 Galaad usq; Dan, Et omnem terram Nephthali, & omnẽ terram Ephræm, & Manasse, & omnem terram Iuda usq; ad ma-
3 re ultimum, Et desertum, & adjacentia Hiericho, civitatem pal-
4 marum usq; Segor. Et dixit Dominus ad Moysen, Hæc est terra quam juravi ipsi Abraham, & Isaac, & Jacob, dicens; Semini vestro dabo eam. Et ostendi oculis tuis: & illuc non ingrediêris.
5 Et defunctus est Moyses famulus Domini in terra Moab per
6 verbum Domini. Et sepelierunt eum (a) in Gai propè domum Phogor. Et non novit quisquã sepulchrum ejus usque in diem
7 hanc. Moyses autem erat centum & viginti annorum, cùm defunctus est: non caligaverunt oculi ejus, neq; corrupta sunt labia e-
8 jus. Et fleverunt filii Israel Moysen in Araboth Moab super Iordanem contra Hiericho triginta diebus. Et consummati sunt dies
9 luctûs fletûs Moysi. Et Iesus filius Naue impletus est spiritu intellectûs. Imposuit enim Moyses manus suas super eum. Et exaudierunt eum filii Israel: & fecerũt, sicut mandaverat Domi-
10 nus Moysi. Et non surrexit ultrà propheta in Israel, sicut Moyses, quẽ novit Domin* eum facië ad
11 faciẽ, In omnibus signis, & prodigiis: quẽ misit eum Domin* facere ea in terra Ægypto Pharaoni, & servis ejus, & universæ
12 terræ ejus, Mirabilia magna, & manum validam, quæ fecit Moyses coram omni Israel.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* [illegible] *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

[illegible]

CAP. XXXIV.

Ascendit itaque Moses ex Arboth-Moab in montem Nobu, ad verticem collis qui est è regione Jericho : ostenditque ei Dominus universam terram Gelaad & Gad, usq; Dan. 1
Et universum Nepthali, totamque terram Aphrem & Manasse, & universam terram Juda, usque ad mare extimum, & ad Meridiem, 2
Et Chobar quæ est in planitie Jericho civitatis palmarum, usque Soar. 3
Dixitque ad eum Dominus, Hæc est terra quam juravi patribus tuis Abraham, & Isahac, & Jacob, dicens, Semini vestro dabo eam: ostendi eam tibi in oculis tuis, illuc verò non ingrediéris. 4
Mortuus igitur est ibi Moses servus Domini in terra Moab, juxta verbum oris Domini. 5
Et sepelivit eum in valle, in terra Moab, è regione Beth-Peor : & nemo cognovit sepulchrum ejus usque in præsentem diem. 6
Moses autem natus erat centum & viginti annos quando mortuus est : non fuerat gravatus oculus ej*, nec rugas contraxerant genæ ejus. 7
Et fleverunt filii Israel Mosen in Arboth-Moab, triginta diebus : & completi sunt dies planctûs funerum Mosis. 8
Josue verò filius Nun repletus est spiritu sapientiæ, eò quòd posuerit Moses manus suas super eum : & obediebant ei filii Israel, faciebantque, quemadmodum præceperat Dominus Mosi. 9
Et ampliùs non surrexit propheta in Israel quem nôsset facie ad faciem, 10
In omnibus signis & miraculis propter quæ miserat eum Dñs ut faceret in terra Ægypti, in Pharaonem & in omnes servos ejus, totamq; terram ipsius : 11
Et propter cunctam manum robustã, omnemque visionem magnam quam fecit Moses coram universo Israele. 12

Continentur in isto volumine Repetitionis legis, vers bis mille septingenti nonaginta sex. Tot* verò liber iste Legis complectitur vers* sexdecim mille nongentos & sex, sectionibus centum viginti sex comprehensos. Compositus fuit à Mose, dispositus verò atque absolutus à Josue filio Nun ejus ministro.*

FINIS.

PARAPH. CHALD. cum VERSIONE LATINA.

תרגום אונקלוס

לד

1 וסליק משה ממישריא דמואב
לטורא דנבו ריש רמתא די על
אפי ירחו ואחזיה יי ית כל ארעא
2 ית גלעד עד דן: וית כל נפתלי
וית ארע דאפרים ומנשה וית כל
ארעא דיהודה עד ימא בתראה:
3 וית דרומא וית מישרא בקעתא
דיריחו קרתא דדקליא עד צוער:
4 ואמר יי ליה דא ארעא דקימית
לאברהם ליצחק וליעקב למימר
לבנך אתננה אחזיתך בעינך ולתמן
5 לא תעבר: ומית תמן משה עבדא
דיי בארעא דמואב על מימרא דיי:
6 וקבר יתיה בחילתא בארע דמואב
לקביל בית פעור ולא ידע אנש
7 ית קבורתיה עד יומא הדין: ומשה
בר מאה ועסרין שנין כד מית לא
כהת עיניה ולא שנא זיו יקרא
8 דאפוהי: ובכו בני ישראל ית משה
במישריא דמואב תלתין יומין
ושלימו יומי בכיתא אבלא דמשה:
9 ויהושע בר נון אתמלי רוח חכמא
ארי סמך משה ית ידוהי עלוהי
וקבילו מניה בני ישראל ועבדו
10 כמא די פקיד יי ית משה: ולא קם
נביא עוד בישראל כמשה די
11 אתגלי ליה יי אפין באפין: לכל
אתיא ומופתיא די שלחיה יי
למעבד בארעא דמצרים לפרעה
12 ולכל עבדוהי ולכל ארעיה: ולכל
ידא תקיפתא ולכל חזונא רבא די
עבד משה לעיני כל ישראל:

Targum ONKELOS,

CAP. XXXIV.

1 Et ascendit Moyses de campestribus Moab ad montem Nabo, ad verticem collis qui est contra Hiericho: & ostendit ei Dominus omnem terrã
2 Galaad usque Dan. Et omnem terram Neptali, et Ephraim & Manasse: et omnem terram Juda usque ad mare *posterum*.
3 Et Australem plagam, & planitiem campi Hiericho civitatis palmarum, usque Segor.
4 Et dixit ei Dominus, Hæc est terra pro quã juravi Abrahã, Isaac et Jacob, dicens ; Filiis tuis dabo eam : vidisti eam oculis tuis, et illuc non transi-
5 bis. Et mortuus est ibi Moyses servus Domini in terrã Moab, per verbum Domini.
6 Et sepelivit eum in valle in terrã Moab, contra Bethphogor : et non cognovit vir sepulchrum ejus usque hodie.
7 Moyses autem erat ætatis centum & viginti annorum quando mortuus est: non caligavit oculus ejus, neque mutatus est splendor gloriæ vultus ejus.
8 Et fleverunt filii Israel Moysen in campestribus Moab triginta diebus : & completi sunt dies planctus lugentium
9 Moysen. Josue autem filius Nun erat plenus spiritu sapientiæ; quoniam imposuit Moyses manus suas super eum: & obedierunt ei filii Israel, & fecerunt sicut præcepit Domi-
10 nus Moysi. Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses : cui revelatus est
11 Dominus facie ad faciem. In omnibus signis & portentis quæ misit per eum Dominus, ut faceret in terrã Ægypti; Pharaoni & omnibus servis ejus, et in universã terra illius.
12 Et in omni manu robustã, & in omnibus mirabilibus magnis, quæ fecit Moyses ante oculos omnis Israel.

TEXTUS HEBRÆO-SAMARITANUS.

[illegible]

VERSIO SAMARITANA.

[illegible]

TEXT. ET VER. SAM. Translatio Latina.

CAP. XXXIV.

1 Posteà ascendit Moses de valle Moab in montem Nebo, ad verticem (a) Phasga qui est è regione Hiericho; ostenditque illi Dominus omnem terram à fluvio Ægypti, usq; ad fluvium magnum, fluvium Euphraten, & usque ad mare postremum.
4 Tum dixit Dominus illi, Hæc est terra quam juravi patribus tuis, Abrahæ, Isaaco, & Jacobo, dicens ; Semini tuo do illam; ostendi tibi in oculis tuis, sed illuc non transibis.
5 Mortuus est igitur ibi Moses servus Domini in terra Moab juxta verbum Domini.
6 Et sepelivit eum in valle, in terra Moab prope domum Phogor ; nullusque cognovit sepulchrum ejus usque in hunc diẽ.
7 Moses autem filius erat centum & viginti annorum cùm mortuus est, non caligavit oculus ejus, neque (b) elanguerat vigor ejus.
8 Et fleverunt filii Israel Mosen in valle Moab triginta diebus, completique sunt dies fletûs luctûs Mosis.
9 Josue autem filius Nun repletus est spiritu sapientiæ, quia imposuerat Moses manum suam super eum ; paruerúntque ei filii Israel, & fecerunt quemadmodum præceperat Dominus Mosi.
10 Sed non surrexit ultrà Propheta in Israel sicut Moses, quem cognoverit Dominus facie ad faciem.
11 In omnibus signis & prodigiis, ad quæ facienda in terra Ægypti misit eum Dominus Pharaoni, et omnibus servis ejus, & omni terræ ejus.
12 Et in omni manu forti, & in omni visione magna quã fecit Moses ante oculos totius Israelis.

Hic liber quintus sectionũ est centum sexaginta sex.

Lex perfecta est, Benedictus qui dedit illam.

VER. SAM. (a) speculæ (b) fugerat

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الرابع والثلثون * ثم صعد موسي في بيداء ماب الي جبل نبو راس
2 القلعة التي بحضرة ريحا فاراه الله جميع البلد من جرش الي بانياس * وجميع بلد نفتالي وافرايم
3 4 ومنسا * وجميع بلد يهودا الي البحر الغربي والداروم * والمرج بقعة ريحا قرية النخل الي زغر * وقال
له هذا البلد الذي اقسمت لابراهيم واسحاق ويعقوب قايلا لنسلكم اعطيها * اريتكها بعينيك
5 6 والي ثم لا تعبر * فمات هناك موسي رسول الله في بلد ماب بامر الله * ودفنه في الوادي في بلد
7 ماب مما يلي بيت فعور القرية * ولم يعلم احد بقبره الي يومنا هذا * وكان موسي بن ماية
8 وعشرين سنة اذ مات * لم تدرس عينه * ولم تزل رطوبته * فبكا بنو اسرائيل علي موسي في بيداء
9 ماب ثلثين يوما الي ان انقضت ايام حزنه * ويوشع بن نون ملي روح وحكمة * اذ اسند موسي
10 يديه عليه * وقبل منه بنو اسرائيل وعملوا كما امر الله موسي * ولم يقم بعد ذلك نبي لال اسرائيل
11 كموسي ذلك * لان الله ناجاه بغير واسطة * ولساير الايات والبراهين التي بعث به الله فصنعها في
12 بلد مصر بفرعون وجميع قواده وساير اهل بلده * ولجميع الايدي الشداد وساير المخاوف
العظيمة التي صنعها موسي بحضرة جميع ال اسرائيل *

* تم السفر الخامس وهو الناموس *

* والحمد لله حق حمده * وله المنة والشكر *

CAP. XXXIV.

1 Deinde ascendit Musa in deserto Moab ad montem Nebu, ad verticem rupis quæ est è regione Riha: & Ostendit illi Deus totam regionem, à Gjares ad Banias;
2 Totamque regionem Nephtali & Ephraim & Manasse, et universam regionem Jhudæa usque ad mare Occidentale, & Meridiem,
3 Et pratum, nempe planitiem Riha civitatis palmarũ, usq; ad Zogar:
4 Et dixit ad eum, Hæc est regio quam juravi Ebrahimo & Ishac & Jacobo, dicens ; Stirpi vestræ dabo illam; eam te feci videre oculis tuis, illuc autem non transibis.
5 Itaque mortuus est ibi Musa apostolus Dei in regione Moab jussu Dei.
6 Et sepelivit eum in valle, in regione Moab, quã parte contigua est Beth-Peor civitati ; & nemo novit sepulchrum ejus usque ad hunc diem nostrum.
7 Erat autem Musa filius centum & viginti annorum quando mortuus est : non caligavit oculus ejus, nec abscessit humor ejus.
8 Fleverunt autem filii Israel Musam in regione Moab triginta diebus donec absolverentur dies mœroris ejus.
9 Et Jusaa filius Nun repletus est spiritu et sapientiã, quòd imposuisset illi Musa manus suas; & acquieverunt ei filii Israël, feceruntque ut præceperat Deus Musæ.
10 Et non surrexit deinceps propheta Israelitis similis Musæ illi; quia Deus allocutus est eum sine medio,
11 Et cuncta signa & portenta propter quæ miserat eum Deus, fecit in regione Ægypti in Pharaonem, & cunctos duces ejus, omnesque habitatores regionis ipsius,
12 Omnes etiam manus validas, omnesq; terrores maximos quos fecit Musa in præsentia cunctorum Israelitarum.

Finis libri quinti, hoc est, Legis.

Laus Deo debita, à quo munus, & cui gratiarum actio.

5400 H